

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

رسالت
علیهما الصلوة
والتسلیمة

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

بانك احاديث

اهل بيت عليهم السلام

(موضوعي)

جلد (۱-۱۵)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بانک احادیث اهل بیت (ع)

نویسنده:

واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷۴۶	بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۱ تا ۱۵
۷۴۶	مشخصات کتاب
۷۴۶	قرآن کریم
۷۴۶	شناخت قرآن
۷۴۶	حدیث ۱
۷۴۶	حدیث ۲
۷۴۶	حدیث ۳
۷۴۶	حدیث ۴
۷۴۶	حدیث ۵
۷۴۷	حدیث ۶
۷۴۷	حدیث ۷
۷۴۷	حدیث ۸
۷۴۷	حدیث ۹
۷۴۷	حدیث ۱۰
۷۴۷	حدیث ۱۱
۷۴۷	حدیث ۱۲
۷۴۸	حدیث ۱۳
۷۴۸	حدیث ۱۴
۷۴۸	حدیث ۱۵
۷۴۸	حدیث ۱۶
۷۴۸	حدیث ۱۷
۷۴۸	حدیث ۱۸

۷۴۹	حدیث ۱۹
۷۴۹	حدیث ۲۰
۷۴۹	حدیث ۲۱
۷۴۹	حدیث ۲۲
۷۴۹	حدیث ۲۳
۷۴۹	حدیث ۲۴
۷۵۰	حدیث ۲۵
۷۵۰	حدیث ۲۶
۷۵۰	حدیث ۲۷
۷۵۰	حدیث ۲۸
۷۵۰	حدیث ۲۹
۷۵۱	حدیث ۳۰
۷۵۱	حدیث ۳۱
۷۵۱	حدیث ۳۲
۷۵۱	حدیث ۳۳
۷۵۱	حدیث ۳۴
۷۵۱	حدیث ۳۵
۷۵۱	حدیث ۳۶
۷۵۲	حدیث ۳۷
۷۵۲	حدیث ۳۸
۷۵۲	حدیث ۳۹
۷۵۲	حدیث ۴۰
۷۵۲	حدیث ۴۱
۷۵۲	حدیث ۴۲

۷۵۳	حدیث ۴۳
۷۵۳	حدیث ۴۴
۷۵۳	حدیث ۴۵
۷۵۳	حدیث ۴۶
۷۵۳	حدیث ۴۷
۷۵۳	حدیث ۴۸
۷۵۳	حدیث ۴۹
۷۵۴	حدیث ۵۰
۷۵۴	حدیث ۵۱
۷۵۴	حدیث ۵۲
۷۵۴	حدیث ۵۳
۷۵۴	حدیث ۵۴
۷۵۴	حدیث ۵۵
۷۵۴	حدیث ۵۶
۷۵۵	حدیث ۵۷
۷۵۵	حدیث ۵۸
۷۵۵	حدیث ۵۹
۷۵۵	حدیث ۶۰
۷۵۵	حدیث ۶۱
۷۵۵	حدیث ۶۲
۷۵۵	حدیث ۶۳
۷۵۶	حدیث ۶۴
۷۵۶	حدیث ۶۵
۷۵۶	حدیث ۶۶

۷۵۶	حدیث ۶۷
۷۵۶	حدیث ۶۸
۷۵۶	حدیث ۶۹
۷۵۶	حدیث ۷۰
۷۵۶	حدیث ۷۱
۷۵۷	حدیث ۷۲
۷۵۷	حدیث ۷۳
۷۵۷	حدیث ۷۴
۷۵۷	حدیث ۷۵
۷۵۷	حدیث ۷۶
۷۵۷	حدیث ۷۷
۷۵۷	حدیث ۷۸
۷۵۸	حدیث ۷۹
۷۵۸	حدیث ۸۰
۷۵۸	حدیث ۸۱
۷۵۸	حدیث ۸۲
۷۵۸	حدیث ۸۳
۷۵۸	حدیث ۸۴
۷۵۸	تلاوت، قرائت و حفظ قرآن
۷۵۹	حدیث ۱
۷۵۹	حدیث ۲
۷۵۹	حدیث ۳
۷۵۹	حدیث ۴
۷۵۹	حدیث ۵

۷۵۹	حدیث ۶
۷۵۹	حدیث ۷
۷۶۰	حدیث ۸
۷۶۰	حدیث ۹
۷۶۰	حدیث ۱۰
۷۶۰	حدیث ۱۱
۷۶۰	حدیث ۱۲
۷۶۰	حدیث ۱۳
۷۶۰	حدیث ۱۴
۷۶۱	حدیث ۱۵
۷۶۱	حدیث ۱۶
۷۶۱	حدیث ۱۷
۷۶۱	حدیث ۱۸
۷۶۱	حدیث ۱۹
۷۶۲	حدیث ۲۰
۷۶۲	حدیث ۲۱
۷۶۲	حدیث ۲۲
۷۶۲	حدیث ۲۳
۷۶۲	حدیث ۲۴
۷۶۲	حدیث ۲۵
۷۶۲	حدیث ۲۶
۷۶۳	حدیث ۲۷
۷۶۳	حدیث ۲۸
۷۶۳	حدیث ۲۹

۷۶۳	حدیث ۳۰
۷۶۳	حدیث ۳۱
۷۶۳	حدیث ۳۲
۷۶۴	حدیث ۳۳
۷۶۴	حدیث ۳۴
۷۶۴	حدیث ۳۵
۷۶۴	حدیث ۳۶
۷۶۴	حدیث ۳۷
۷۶۴	حدیث ۳۸
۷۶۴	حدیث ۳۹
۷۶۵	حدیث ۴۰
۷۶۵	حدیث ۴۱
۷۶۵	حدیث ۴۲
۷۶۵	حدیث ۴۳
۷۶۵	حدیث ۴۴
۷۶۵	حدیث ۴۵
۷۶۵	حدیث ۴۶
۷۶۶	حدیث ۴۷
۷۶۶	حدیث ۴۸
۷۶۶	حدیث ۴۹
۷۶۶	حدیث ۵۰
۷۶۶	حدیث ۵۱
۷۶۶	حدیث ۵۲
۷۶۶	حدیث ۵۳

۷۶۷	حدیث ۵۴
۷۶۷	حدیث ۵۵
۷۶۷	حدیث ۵۶
۷۶۷	حدیث ۵۷
۷۶۷	حدیث ۵۸
۷۶۷	حدیث ۵۹
۷۶۷	حدیث ۶۰
۷۶۸	حدیث ۶۱
۷۶۸	حدیث ۶۲
۷۶۸	حدیث ۶۳
۷۶۸	حدیث ۶۴
۷۶۸	حدیث ۶۵
۷۶۸	حدیث ۶۶
۷۶۸	حدیث ۶۷
۷۶۹	حدیث ۶۸
۷۶۹	حدیث ۶۹
۷۶۹	حدیث ۷۰
۷۶۹	حدیث ۷۱
۷۶۹	حدیث ۷۲
۷۶۹	حدیث ۷۳
۷۶۹	حدیث ۷۴
۷۷۰	حدیث ۷۵
۷۷۰	حدیث ۷۶
۷۷۰	حدیث ۷۷

۷۷۰	حدیث ۷۸
۷۷۰	حدیث ۷۹
۷۷۰	حدیث ۸۰
۷۷۰	حدیث ۸۱
۷۷۰	حدیث ۸۲
۷۷۱	حدیث ۸۳
۷۷۱	حدیث ۸۴
۷۷۱	حدیث ۸۵
۷۷۱	حدیث ۸۶
۷۷۱	حدیث ۸۷
۷۷۱	حدیث ۸۸
۷۷۱	حدیث ۸۹
۷۷۲	حدیث ۹۰
۷۷۲	حدیث ۹۱
۷۷۲	حدیث ۹۲
۷۷۲	حدیث ۹۳
۷۷۲	حدیث ۹۴
۷۷۲	حدیث ۹۵
۷۷۲	حدیث ۹۶
۷۷۳	حدیث ۹۷
۷۷۳	حدیث ۹۸
۷۷۳	حدیث ۹۹
۷۷۳	حدیث ۱۰۰
۷۷۳	حدیث ۱۰۱

۷۷۳	حدیث ۱۰۲
۷۷۴	حدیث ۱۰۳
۷۷۴	حدیث ۱۰۴
۷۷۴	حدیث ۱۰۵
۷۷۴	حدیث ۱۰۶
۷۷۴	حدیث ۱۰۷
۷۷۴	حدیث ۱۰۸
۷۷۴	حدیث ۱۰۹
۷۷۴	حدیث ۱۱۰
۷۷۵	حدیث ۱۱۱
۷۷۵	حدیث ۱۱۲
۷۷۵	حدیث ۱۱۳
۷۷۵	حدیث ۱۱۴
۷۷۵	حدیث ۱۱۵
۷۷۵	حدیث ۱۱۶
۷۷۶	حدیث ۱۱۷
۷۷۶	حدیث ۱۱۸
۷۷۶	حدیث ۱۱۹
۷۷۶	حدیث ۱۲۰
۷۷۶	حدیث ۱۲۱
۷۷۶	حدیث ۱۲۲
۷۷۶	حدیث ۱۲۳
۷۷۷	حدیث ۱۲۴
۷۷۷	تدبر در قرآن و عمل به آن

۷۷۷	.....	حدیث ۱
۷۷۷	.....	حدیث ۲
۷۷۷	.....	حدیث ۳
۷۷۷	.....	حدیث ۴
۷۷۷	.....	حدیث ۵
۷۷۷	.....	حدیث ۶
۷۷۸	.....	حدیث ۷
۷۷۸	.....	حدیث ۸
۷۷۸	.....	حدیث ۹
۷۷۸	.....	حدیث ۱۰
۷۷۸	.....	حدیث ۱۱
۷۷۹	.....	حدیث ۱۲
۷۷۹	.....	حدیث ۱۳
۷۷۹	.....	حدیث ۱۴
۷۷۹	.....	حدیث ۱۵
۷۷۹	.....	حدیث ۱۶
۷۷۹	.....	حدیث ۱۷
۷۷۹	.....	حدیث ۱۸
۷۸۰	.....	تعلیم و تعلم قرآن
۷۸۰	.....	حدیث ۱
۷۸۰	.....	حدیث ۲
۷۸۰	.....	حدیث ۳
۷۸۰	.....	حدیث ۴
۷۸۰	.....	حدیث ۵

۷۸۰	حدیث ۶
۷۸۰	حدیث ۷
۷۸۱	حدیث ۸
۷۸۱	حدیث ۹
۷۸۱	حدیث ۱۰
۷۸۱	حدیث ۱۱
۷۸۱	حدیث ۱۲
۷۸۲	حدیث ۱۳
۷۸۲	حدیث ۱۴
۷۸۲	حدیث ۱۵
۷۸۲	حدیث ۱۶
۷۸۲	حدیث ۱۷
۷۸۲	حدیث ۱۸
۷۸۲	حدیث ۱۹
۷۸۳	حدیث ۲۰
۷۸۳	حدیث ۲۱
۷۸۳	حدیث ۲۲
۷۸۳	حدیث ۲۳
۷۸۳	حدیث ۲۴
۷۸۳	حدیث ۲۵
۷۸۴	حدیث ۲۶
۷۸۴	حدیث ۲۷
۷۸۴	حدیث ۲۸
۷۸۴	حدیث ۲۹

۷۸۴	حدیث ۳۰
۷۸۴	حدیث ۳۱
۷۸۴	استماع قرآن
۷۸۴	حدیث ۱
۷۸۵	حدیث ۲
۷۸۵	حدیث ۳
۷۸۵	حدیث ۴
۷۸۵	حدیث ۵
۷۸۵	حدیث ۶
۷۸۵	حدیث ۷
۷۸۵	حدیث ۸
۷۸۶	حدیث ۹
۷۸۶	حدیث ۱۰
۷۸۶	حدیث ۱۱
۷۸۶	حاملان قرآن
۷۸۶	حدیث ۱
۷۸۶	حدیث ۲
۷۸۶	حدیث ۳
۷۸۶	حدیث ۴
۷۸۷	حدیث ۵
۷۸۷	حدیث ۶
۷۸۷	حدیث ۷
۷۸۷	حدیث ۸
۷۸۷	حدیث ۹

۷۸۸	حدیث ۱۰
۷۸۸	حدیث ۱۱
۷۸۸	حدیث ۱۲
۷۸۸	حدیث ۱۳
۷۸۸	حدیث ۱۴
۷۸۸	معصوم شناسی
۷۸۸	حضرت محمد(ص)
۷۸۸	حدیث ۱
۷۸۹	حدیث ۲
۷۸۹	حدیث ۳
۷۸۹	حدیث ۴
۷۸۹	حدیث ۵
۷۸۹	حدیث ۶
۷۸۹	حدیث ۷
۷۹۰	حدیث ۸
۷۹۰	حدیث ۹
۷۹۰	حدیث ۱۰
۷۹۰	حدیث ۱۱
۷۹۰	حدیث ۱۲
۷۹۰	حدیث ۱۳
۷۹۰	حدیث ۱۴
۷۹۱	حدیث ۱۵
۷۹۱	حدیث ۱۶
۷۹۱	حدیث ۱۷

۷۹۱	حدیث ۱۸
۷۹۱	حدیث ۱۹
۷۹۲	حدیث ۲۰
۷۹۲	حدیث ۲۱
۷۹۲	حدیث ۲۲
۷۹۲	حدیث ۲۳
۷۹۲	حدیث ۲۴
۷۹۲	حدیث ۲۵
۷۹۲	حدیث ۲۶
۷۹۳	حدیث ۲۷
۷۹۳	حدیث ۲۸
۷۹۳	حدیث ۲۹
۷۹۳	حدیث ۳۰
۷۹۳	حدیث ۳۱
۷۹۳	حدیث ۳۲
۷۹۴	حدیث ۳۳
۷۹۴	حدیث ۳۴
۷۹۴	حدیث ۳۵
۷۹۴	حدیث ۳۶
۷۹۴	حدیث ۳۷
۷۹۴	حدیث ۳۸
۷۹۴	حدیث ۳۹
۷۹۵	حدیث ۴۰
۷۹۵	حدیث ۴۱

۷۹۵	حدیث ۴۲
۷۹۵	حدیث ۴۳
۷۹۵	حدیث ۴۴
۷۹۵	حدیث ۴۵
۷۹۶	حدیث ۴۶
۷۹۶	حدیث ۴۷
۷۹۶	حدیث ۴۸
۷۹۶	حدیث ۴۹
۷۹۶	حدیث ۵۰
۷۹۶	حدیث ۵۱
۷۹۶	حدیث ۵۲
۷۹۷	حدیث ۵۳
۷۹۷	حدیث ۵۴
۷۹۷	حدیث ۵۵
۷۹۷	حدیث ۵۶
۷۹۷	حدیث ۵۷
۷۹۷	حدیث ۵۸
۷۹۷	حدیث ۵۹
۷۹۸	حدیث ۶۰
۷۹۸	حدیث ۶۱
۷۹۸	حدیث ۶۲
۷۹۸	حدیث ۶۳
۷۹۸	حدیث ۶۴
۷۹۸	حدیث ۶۵

۷۹۹	حدیث ۶۶
۷۹۹	حدیث ۶۷
۷۹۹	حدیث ۶۸
۷۹۹	حدیث ۶۹
۷۹۹	حدیث ۷۰
۸۰۰	حدیث ۷۱
۸۰۰	حدیث ۷۲
۸۰۰	حدیث ۷۳
۸۰۰	حدیث ۷۴
۸۰۰	حدیث ۷۵
۸۰۰	حدیث ۷۶
۸۰۰	حدیث ۷۷
۸۰۱	حدیث ۷۸
۸۰۱	حدیث ۷۹
۸۰۱	حدیث ۸۰
۸۰۱	حدیث ۸۱
۸۰۱	حدیث ۸۲
۸۰۱	حدیث ۸۳
۸۰۱	حدیث ۸۴
۸۰۱	حدیث ۸۵
۸۰۲	حدیث ۸۶
۸۰۲	حدیث ۸۷
۸۰۲	حدیث ۸۸
۸۰۲	حدیث ۸۹

۸۰۲	حدیث ۹۰
۸۰۲	حدیث ۹۱
۸۰۲	حدیث ۹۲
۸۰۳	حدیث ۹۳
۸۰۳	حدیث ۹۴
۸۰۳	حدیث ۹۵
۸۰۳	حدیث ۹۶
۸۰۳	حدیث ۹۷
۸۰۳	حدیث ۹۸
۸۰۳	حدیث ۹۹
۸۰۴	حدیث ۱۰۰
۸۰۴	حدیث ۱۰۱
۸۰۴	حدیث ۱۰۲
۸۰۴	حدیث ۱۰۳
۸۰۴	حدیث ۱۰۴
۸۰۴	حدیث ۱۰۵
۸۰۴	حدیث ۱۰۶
۸۰۵	حدیث ۱۰۷
۸۰۵	حدیث ۱۰۸
۸۰۵	حدیث ۱۰۹
۸۰۵	حدیث ۱۱۰
۸۰۵	حدیث ۱۱۱
۸۰۵	حدیث ۱۱۲
۸۰۶	حدیث ۱۱۳

۸۰۶	حدیث ۱۱۴
۸۰۶	حدیث ۱۱۵
۸۰۶	حدیث ۱۱۶
۸۰۶	حدیث ۱۱۷
۸۰۶	حدیث ۱۱۸
۸۰۶	حدیث ۱۱۹
۸۰۷	حدیث ۱۲۰
۸۰۷	حدیث ۱۲۱
۸۰۷	حدیث ۱۲۲
۸۰۷	حدیث ۱۲۳
۸۰۷	حدیث ۱۲۴
۸۰۷	حدیث ۱۲۵
۸۰۸	حدیث ۱۲۶
۸۰۸	حدیث ۱۲۷
۸۰۸	حدیث ۱۲۸
۸۰۸	حدیث ۱۲۹
۸۰۸	حدیث ۱۳۰
۸۰۸	حدیث ۱۳۱
۸۰۸	حدیث ۱۳۲
۸۰۸	حدیث ۱۳۳
۸۰۸	حدیث ۱۳۴
۸۰۹	حدیث ۱۳۵
۸۰۹	حدیث ۱۳۶
۸۰۹	حدیث ۱۳۷

۸۰۹	حدیث ۱۳۸
۸۰۹	حدیث ۱۳۹
۸۰۹	حدیث ۱۴۰
۸۰۹	حدیث ۱۴۱
۸۰۹	حضرت فاطمه (س)
۸۰۹	حدیث ۱
۸۱۰	حدیث ۲
۸۱۰	حدیث ۳
۸۱۰	حدیث ۴
۸۱۰	حدیث ۵
۸۱۱	حدیث ۶
۸۱۱	حدیث ۷
۸۱۱	حدیث ۸
۸۱۱	حدیث ۹
۸۱۱	حدیث ۱۰
۸۱۲	حدیث ۱۱
۸۱۲	حدیث ۱۲
۸۱۲	حدیث ۱۳
۸۱۲	حدیث ۱۴
۸۱۲	حدیث ۱۵
۸۱۲	حدیث ۱۶
۸۱۳	حدیث ۱۷
۸۱۳	حدیث ۱۸
۸۱۳	حدیث ۱۹

۸۱۳	حدیث ۲۰
۸۱۳	حدیث ۲۱
۸۱۴	حدیث ۲۲
۸۱۴	حدیث ۲۳
۸۱۴	حدیث ۲۴
۸۱۴	حدیث ۲۵
۸۱۴	حدیث ۲۶
۸۱۴	حدیث ۲۷
۸۱۵	حدیث ۲۸
۸۱۵	حدیث ۲۹
۸۱۵	حدیث ۳۰
۸۱۵	حدیث ۳۱
۸۱۵	حدیث ۳۲
۸۱۵	حدیث ۳۳
۸۱۵	حدیث ۳۴
۸۱۶	حدیث ۳۵
۸۱۶	حدیث ۳۶
۸۱۶	حدیث ۳۷
۸۱۶	حدیث ۳۸
۸۱۶	حدیث ۳۹
۸۱۶	حدیث ۴۰
۸۱۷	حدیث ۴۱
۸۱۷	حدیث ۴۲
۸۱۷	حدیث ۴۳

۸۱۷	حدیث ۴۴
۸۱۷	حدیث ۴۵
۸۱۷	حدیث ۴۶
۸۱۷	حدیث ۴۷
۸۱۸	حدیث ۴۸
۸۱۸	حدیث ۴۹
۸۱۸	حدیث ۵۰
۸۱۸	حدیث ۵۱
۸۱۸	حدیث ۵۲
۸۱۸	حدیث ۵۳
۸۱۸	حدیث ۵۴
۸۱۹	حدیث ۵۵
۸۱۹	حدیث ۵۶
۸۱۹	حدیث ۵۷
۸۱۹	حدیث ۵۸
۸۱۹	حدیث ۵۹
۸۱۹	حدیث ۶۰
۸۱۹	حدیث ۶۱
۸۲۰	حدیث ۶۲
۸۲۰	حدیث ۶۳
۸۲۰	حدیث ۶۴
۸۲۰	حدیث ۶۵
۸۲۰	حدیث ۶۶
۸۲۰	حدیث ۶۷

۸۲۰	حدیث ۶۸
۸۲۰	حدیث ۶۹
۸۲۱	حدیث ۷۰
۸۲۱	حدیث ۷۱
۸۲۱	حدیث ۷۲
۸۲۱	حدیث ۷۳
۸۲۱	حدیث ۷۴
۸۲۱	حدیث ۷۵
۸۲۲	حدیث ۷۶
۸۲۲	حدیث ۷۷
۸۲۲	حدیث ۷۸
۸۲۲	حدیث ۷۹
۸۲۲	حدیث ۸۰
۸۲۲	حدیث ۸۱
۸۲۲	حدیث ۸۲
۸۲۳	حدیث ۸۳
۸۲۳	حدیث ۸۴
۸۲۳	حدیث ۸۵
۸۲۳	حدیث ۸۶
۸۲۳	حدیث ۸۷
۸۲۴	حدیث ۸۸
۸۲۴	حدیث ۸۹
۸۲۴	امام علی (ع)
۸۲۴	حدیث ۱

۸۲۴	حدیث ۲
۸۲۴	حدیث ۳
۸۲۴	حدیث ۴
۸۲۴	حدیث ۵
۸۲۵	حدیث ۶
۸۲۵	حدیث ۷
۸۲۵	حدیث ۸
۸۲۵	حدیث ۹
۸۲۶	حدیث ۱۰
۸۲۶	حدیث ۱۱
۸۲۶	حدیث ۱۲
۸۲۶	حدیث ۱۳
۸۲۶	حدیث ۱۴
۸۲۷	حدیث ۱۵
۸۲۷	حدیث ۱۶
۸۲۷	حدیث ۱۷
۸۲۷	حدیث ۱۸
۸۲۷	حدیث ۱۹
۸۲۸	حدیث ۲۰
۸۲۸	حدیث ۲۱
۸۲۸	حدیث ۲۲
۸۲۸	حدیث ۲۳
۸۲۸	حدیث ۲۴
۸۲۸	حدیث ۲۵

۸۲۹	حدیث ۲۶
۸۲۹	حدیث ۲۷
۸۲۹	حدیث ۲۸
۸۲۹	حدیث ۲۹
۸۲۹	حدیث ۳۰
۸۲۹	حدیث ۳۱
۸۳۰	حدیث ۳۲
۸۳۰	حدیث ۳۳
۸۳۰	حدیث ۳۴
۸۳۰	حدیث ۳۵
۸۳۰	حدیث ۳۶
۸۳۰	حدیث ۳۷
۸۳۰	حدیث ۳۸
۸۳۱	حدیث ۳۹
۸۳۱	حدیث ۴۰
۸۳۱	حدیث ۴۱
۸۳۱	حدیث ۴۲
۸۳۱	حدیث ۴۳
۸۳۱	حدیث ۴۴
۸۳۲	حدیث ۴۵
۸۳۲	حدیث ۴۶
۸۳۲	حدیث ۴۷
۸۳۲	حدیث ۴۸
۸۳۲	حدیث ۴۹

۸۳۲	حدیث ۵۰
۸۳۲	حدیث ۵۱
۸۳۳	حدیث ۵۲
۸۳۳	حدیث ۵۳
۸۳۳	حدیث ۵۴
۸۳۳	حدیث ۵۵
۸۳۳	حدیث ۵۶
۸۳۳	حدیث ۵۷
۸۳۳	حدیث ۵۸
۸۳۴	حدیث ۵۹
۸۳۴	حدیث ۶۰
۸۳۴	حدیث ۶۱
۸۳۴	حدیث ۶۲
۸۳۴	حدیث ۶۳
۸۳۴	حدیث ۶۴
۸۳۴	حدیث ۶۵
۸۳۴	حدیث ۶۶
۸۳۵	حدیث ۶۷
۸۳۵	حدیث ۶۸
۸۳۵	حدیث ۶۹
۸۳۵	حدیث ۷۰
۸۳۵	حدیث ۷۱
۸۳۵	حدیث ۷۲
۸۳۵	حدیث ۷۳

۸۳۶	حدیث ۷۴
۸۳۶	حدیث ۷۵
۸۳۶	حدیث ۷۶
۸۳۶	حدیث ۷۷
۸۳۶	حدیث ۷۸
۸۳۶	حدیث ۷۹
۸۳۷	حدیث ۸۰
۸۳۷	حدیث ۸۱
۸۳۷	حدیث ۸۲
۸۳۷	حدیث ۸۳
۸۳۷	حدیث ۸۴
۸۳۷	حدیث ۸۵
۸۳۷	حدیث ۸۶
۸۳۸	حدیث ۸۷
۸۳۸	حدیث ۸۸
۸۳۸	حدیث ۸۹
۸۳۸	حدیث ۹۰
۸۳۸	حدیث ۹۱
۸۳۸	حدیث ۹۲
۸۳۹	حدیث ۹۳
۸۳۹	حدیث ۹۴
۸۳۹	حدیث ۹۵
۸۳۹	حدیث ۹۶
۸۳۹	حدیث ۹۷

۸۳۹	حدیث ۹۸
۸۴۰	حدیث ۹۹
۸۴۰	حدیث ۱۰۰
۸۴۰	حدیث ۱۰۱
۸۴۰	حدیث ۱۰۲
۸۴۰	حدیث ۱۰۳
۸۴۰	امام حسن (ع)
۸۴۰	حدیث ۱
۸۴۱	حدیث ۲
۸۴۱	حدیث ۳
۸۴۱	حدیث ۴
۸۴۱	حدیث ۵
۸۴۱	حدیث ۶
۸۴۱	حدیث ۷
۸۴۱	حدیث ۸
۸۴۱	حدیث ۹
۸۴۲	حدیث ۱۰
۸۴۲	حدیث ۱۱
۸۴۲	حدیث ۱۲
۸۴۲	حدیث ۱۳
۸۴۲	حدیث ۱۴
۸۴۲	حدیث ۱۵
۸۴۲	حدیث ۱۶
۸۴۳	حدیث ۱۷

۸۴۳	حدیث ۱۸
۸۴۳	حدیث ۱۹
۸۴۳	حدیث ۲۰
۸۴۳	حدیث ۲۱
۸۴۳	حدیث ۲۲
۸۴۴	حدیث ۲۳
۸۴۴	حدیث ۲۴
۸۴۴	حدیث ۲۵
۸۴۴	حدیث ۲۶
۸۴۴	حدیث ۲۷
۸۴۴	حدیث ۲۸
۸۴۵	حدیث ۲۹
۸۴۵	حدیث ۳۰
۸۴۵	حدیث ۳۱
۸۴۵	حدیث ۳۲
۸۴۵	حدیث ۳۳
۸۴۵	حدیث ۳۴
۸۴۵	حدیث ۳۵
۸۴۶	حدیث ۳۶
۸۴۶	حدیث ۳۷
۸۴۶	حدیث ۳۸
۸۴۶	حدیث ۳۹
۸۴۶	حدیث ۴۰
۸۴۶	حدیث ۴۱

۸۴۶	حدیث ۴۲
۸۴۷	حدیث ۴۳
۸۴۷	حدیث ۴۴
۸۴۷	حدیث ۴۵
۸۴۷	حدیث ۴۶
۸۴۷	حدیث ۴۷
۸۴۸	امام حسین (ع)
۸۴۸	حدیث ۱
۸۴۸	حدیث ۲
۸۴۸	حدیث ۳
۸۴۸	حدیث ۴
۸۴۸	حدیث ۵
۸۴۸	حدیث ۶
۸۴۹	حدیث ۷
۸۴۹	حدیث ۸
۸۴۹	حدیث ۹
۸۴۹	حدیث ۱۰
۸۵۰	حدیث ۱۱
۸۵۰	حدیث ۱۲
۸۵۰	حدیث ۱۳
۸۵۰	حدیث ۱۴
۸۵۰	حدیث ۱۵
۸۵۰	حدیث ۱۶
۸۵۱	حدیث ۱۷

۸۵۱	حدیث ۱۸
۸۵۱	حدیث ۱۹
۸۵۱	حدیث ۲۰
۸۵۱	حدیث ۲۱
۸۵۱	حدیث ۲۲
۸۵۱	حدیث ۲۳
۸۵۲	حدیث ۲۴
۸۵۲	حدیث ۲۵
۸۵۲	حدیث ۲۶
۸۵۲	حدیث ۲۷
۸۵۲	حدیث ۲۸
۸۵۲	حدیث ۲۹
۸۵۲	حدیث ۳۰
۸۵۳	حدیث ۳۱
۸۵۳	حدیث ۳۲
۸۵۳	حدیث ۳۳
۸۵۳	حدیث ۳۴
۸۵۳	حدیث ۳۵
۸۵۳	حدیث ۳۶
۸۵۳	حدیث ۳۷
۸۵۴	حدیث ۳۸
۸۵۴	حدیث ۳۹
۸۵۴	حدیث ۴۰
۸۵۴	حدیث ۴۱

۸۵۴	حدیث ۴۲
۸۵۴	حدیث ۴۳
۸۵۴	حدیث ۴۴
۸۵۴	حدیث ۴۵
۸۵۴	حدیث ۴۶
۸۵۵	حدیث ۴۷
۸۵۵	حدیث ۴۸
۸۵۵	حدیث ۴۹
۸۵۵	حدیث ۵۰
۸۵۵	حدیث ۵۱
۸۵۵	حدیث ۵۲
۸۵۵	حدیث ۵۳
۸۵۶	حدیث ۵۴
۸۵۶	حدیث ۵۵
۸۵۶	حدیث ۵۶
۸۵۶	حدیث ۵۷
۸۵۶	حدیث ۵۸
۸۵۶	حدیث ۵۹
۸۵۷	حدیث ۶۰
۸۵۷	حدیث ۶۱
۸۵۷	حدیث ۶۲
۸۵۷	حدیث ۶۳
۸۵۷	حدیث ۶۴
۸۵۷	حدیث ۶۵

۸۵۸	حدیث ۶۶
۸۵۸	حدیث ۶۷
۸۵۸	حدیث ۶۸
۸۵۸	حدیث ۶۹
۸۵۸	حدیث ۷۰
۸۵۸	حدیث ۷۱
۸۵۸	حدیث ۷۲
۸۵۹	حدیث ۷۳
۸۵۹	حدیث ۷۴
۸۵۹	حدیث ۷۵
۸۵۹	حدیث ۷۶
۸۵۹	حدیث ۷۷
۸۶۰	حدیث ۷۸
۸۶۰	حدیث ۷۹
۸۶۰	حدیث ۸۰
۸۶۰	حدیث ۸۱
۸۶۰	حدیث ۸۲
۸۶۰	حدیث ۸۳
۸۶۰	حدیث ۸۴
۸۶۱	حدیث ۸۵
۸۶۱	حدیث ۸۶
۸۶۱	حدیث ۸۷
۸۶۱	حدیث ۸۸
۸۶۱	حدیث ۸۹

۸۶۱	حدیث ۹۰
۸۶۱	حدیث ۹۱
۸۶۱	حدیث ۹۲
۸۶۲	حدیث ۹۳
۸۶۲	حدیث ۹۴
۸۶۲	حدیث ۹۵
۸۶۲	حدیث ۹۶
۸۶۲	حدیث ۹۷
۸۶۲	حدیث ۹۸
۸۶۳	حدیث ۹۹
۸۶۳	امام سجاده(ع)
۸۶۳	حدیث ۱
۸۶۳	حدیث ۲
۸۶۳	حدیث ۳
۸۶۳	حدیث ۴
۸۶۳	حدیث ۵
۸۶۴	حدیث ۶
۸۶۴	حدیث ۷
۸۶۴	حدیث ۸
۸۶۴	حدیث ۹
۸۶۴	حدیث ۱۰
۸۶۵	حدیث ۱۱
۸۶۵	حدیث ۱۲
۸۶۵	حدیث ۱۳

۸۶۵	حدیث ۱۴
۸۶۵	حدیث ۱۵
۸۶۶	حدیث ۱۶
۸۶۶	حدیث ۱۷
۸۶۶	حدیث ۱۸
۸۶۶	حدیث ۱۹
۸۶۶	حدیث ۲۰
۸۶۶	حدیث ۲۱
۸۶۷	حدیث ۲۲
۸۶۷	حدیث ۲۳
۸۶۷	حدیث ۲۴
۸۶۷	حدیث ۲۵
۸۶۷	حدیث ۲۶
۸۶۷	حدیث ۲۷
۸۶۷	حدیث ۲۸
۸۶۸	حدیث ۲۹
۸۶۸	امام باقر(ع)
۸۶۸	حدیث ۱
۸۶۸	امام صادق(ع)
۸۶۸	حدیث ۱
۸۶۸	حدیث ۲
۸۶۸	حدیث ۳
۸۶۸	حدیث ۴
۸۶۸	حدیث ۵

۸۶۹	حدیث ۶
۸۶۹	حدیث ۷
۸۶۹	حدیث ۸
۸۶۹	امام کاظم(ع)
۸۶۹	حدیث ۱
۸۶۹	حدیث ۲
۸۶۹	حدیث ۳
۸۷۰	حدیث ۴
۸۷۰	حدیث ۵
۸۷۰	امام رضا(ع)
۸۷۰	حدیث ۱
۸۷۰	حدیث ۲
۸۷۰	حدیث ۳
۸۷۰	حدیث ۴
۸۷۱	حدیث ۵
۸۷۱	حدیث ۶
۸۷۱	امام جواد(ع)
۸۷۱	حدیث ۱
۸۷۱	حدیث ۲
۸۷۱	حدیث ۳
۸۷۱	حدیث ۴
۸۷۱	حدیث ۵
۸۷۲	حدیث ۶
۸۷۲	امام هادی(ع)

۸۷۲	حدیث ۱
۸۷۲	امام حسن عسکری (ع)
۸۷۲	حدیث ۱
۸۷۲	حدیث ۲
۸۷۲	امام مهدی (ع)
۸۷۲	حدیث ۱
۸۷۲	حدیث ۲
۸۷۳	حدیث ۳
۸۷۳	حدیث ۴
۸۷۳	حدیث ۵
۸۷۳	حدیث ۶
۸۷۳	حدیث ۷
۸۷۳	حدیث ۸
۸۷۴	حدیث ۹
۸۷۴	حدیث ۱۰
۸۷۴	حدیث ۱۱
۸۷۴	حدیث ۱۲
۸۷۴	حدیث ۱۳
۸۷۵	حدیث ۱۴
۸۷۵	حدیث ۱۵
۸۷۵	حدیث ۱۶
۸۷۵	حدیث ۱۷
۸۷۵	حدیث ۱۸
۸۷۵	حدیث ۱۹

۸۷۵	حدیث ۲۰
۸۷۶	حدیث ۲۱
۸۷۶	حدیث ۲۲
۸۷۶	حدیث ۲۳
۸۷۶	حدیث ۲۴
۸۷۶	حدیث ۲۵
۸۷۶	حدیث ۲۶
۸۷۷	حدیث ۲۷
۸۷۷	حدیث ۲۸
۸۷۷	حدیث ۲۹
۸۷۷	حدیث ۳۰
۸۷۷	حدیث ۳۱
۸۷۸	حدیث ۳۲
۸۷۸	حدیث ۳۳
۸۷۸	حدیث ۳۴
۸۷۸	حدیث ۳۵
۸۷۸	حدیث ۳۶
۸۷۹	حدیث ۳۷
۸۷۹	حدیث ۳۸
۸۷۹	حدیث ۳۹
۸۷۹	حدیث ۴۰
۸۷۹	حدیث ۴۱
۸۸۰	حدیث ۴۲
۸۸۰	حدیث ۴۳

۸۸۰	حدیث ۴۴
۸۸۰	حدیث ۴۵
۸۸۰	حدیث ۴۶
۸۸۰	حدیث ۴۷
۸۸۱	حدیث ۴۸
۸۸۱	حدیث ۴۹
۸۸۱	حدیث ۵۰
۸۸۱	حدیث ۵۱
۸۸۱	حدیث ۵۲
۸۸۱	حدیث ۵۳
۸۸۲	حدیث ۵۴
۸۸۲	حدیث ۵۵
۸۸۲	حدیث ۵۶
۸۸۲	حدیث ۵۷
۸۸۲	حدیث ۵۸
۸۸۲	حدیث ۵۹
۸۸۲	حدیث ۶۰
۸۸۳	حدیث ۶۱
۸۸۳	حدیث ۶۲
۸۸۳	حدیث ۶۳
۸۸۳	حدیث ۶۴
۸۸۳	حدیث ۶۵
۸۸۴	حدیث ۶۶
۸۸۴	حدیث ۶۷

۸۸۴	حدیث ۶۸
۸۸۴	حدیث ۶۹
۸۸۴	حدیث ۷۰
۸۸۴	حدیث ۷۱
۸۸۵	حدیث ۷۲
۸۸۵	حدیث ۷۳
۸۸۵	حدیث ۷۴
۸۸۵	حدیث ۷۵
۸۸۵	حدیث ۷۶
۸۸۵	حدیث ۷۷
۸۸۶	حدیث ۷۸
۸۸۶	حدیث ۷۹
۸۸۶	حدیث ۸۰
۸۸۶	حدیث ۸۱
۸۸۷	حدیث ۸۲
۸۸۷	حدیث ۸۳
۸۸۷	حدیث ۸۴
۸۸۷	حدیث ۸۵
۸۸۷	حدیث ۸۶
۸۸۷	حدیث ۸۷
۸۸۸	حدیث ۸۸
۸۸۸	حدیث ۸۹
۸۸۸	حدیث ۹۰
۸۸۸	حدیث ۹۱

۸۸۸	حدیث ۹۲
۸۸۸	حدیث ۹۳
۸۸۸	حدیث ۹۴
۸۸۸	حدیث ۹۵
۸۸۸	حدیث ۹۶
۸۸۹	حدیث ۹۷
۸۸۹	حدیث ۹۸
۸۸۹	حدیث ۹۹
۸۸۹	حدیث ۱۰۰
۸۸۹	حدیث ۱۰۱
۸۸۹	حدیث ۱۰۲
۸۸۹	حدیث ۱۰۳
۸۹۰	حدیث ۱۰۴
۸۹۰	حدیث ۱۰۵
۸۹۰	حدیث ۱۰۶
۸۹۰	حدیث ۱۰۷
۸۹۰	حدیث ۱۰۸
۸۹۰	حدیث ۱۰۹
۸۹۱	حدیث ۱۱۰
۸۹۱	حدیث ۱۱۱
۸۹۱	حدیث ۱۱۲
۸۹۱	حدیث ۱۱۳
۸۹۱	حدیث ۱۱۴
۸۹۱	حدیث ۱۱۵

۸۹۱	حدیث ۱۱۶
۸۹۱	خاندان عصمت(ع)
۸۹۱	حدیث ۱
۸۹۲	حدیث ۲
۸۹۲	حدیث ۳
۸۹۲	حدیث ۴
۸۹۲	حدیث ۵
۸۹۲	حدیث ۶
۸۹۲	حدیث ۷
۸۹۲	حدیث ۸
۸۹۳	حدیث ۹
۸۹۳	حدیث ۱۰
۸۹۳	حدیث ۱۱
۸۹۳	حدیث ۱۲
۸۹۳	حدیث ۱۳
۸۹۳	حدیث ۱۴
۸۹۳	حدیث ۱۵
۸۹۴	حدیث ۱۶
۸۹۴	حدیث ۱۷
۸۹۴	حدیث ۱۸
۸۹۴	حدیث ۱۹
۸۹۴	حدیث ۲۰
۸۹۴	اعتقادی
۸۹۴	دین

۸۹۴	پیامک ۱
۸۹۴	پیامک ۲
۸۹۵	پیامک ۳
۸۹۵	پیامک ۴
۸۹۵	پیامک ۵
۸۹۵	پیامک ۶
۸۹۵	پیامک ۷
۸۹۵	پیامک ۸
۸۹۵	پیامک ۹
۸۹۵	پیامک ۱۰
۸۹۶	پیامک ۱۱
۸۹۶	پیامک ۱۲
۸۹۶	پیامک ۱۳
۸۹۶	پیامک ۱۴
۸۹۶	پیامک ۱۵
۸۹۶	پیامک ۱۶
۸۹۷	پیامک ۱۷
۸۹۷	پیامک ۱۸
۸۹۷	پیامک ۱۹
۸۹۷	پیامک ۲۰
۸۹۷	پیامک ۲۱
۸۹۷	پیامک ۲۲
۸۹۷	پیامک ۲۳
۸۹۸	پیامک ۲۴

۸۹۸	پیامک ۲۵
۸۹۸	پیامک ۲۶
۸۹۸	پیامک ۲۷
۸۹۸	پیامک ۲۸
۸۹۸	پیامک ۲۹
۸۹۸	پیامک ۳۰
۸۹۸	پیامک ۳۱
۸۹۹	پیامک ۳۲
۸۹۹	پیامک ۳۳
۸۹۹	پیامک ۳۴
۸۹۹	پیامک ۳۵
۸۹۹	پیامک ۳۶
۸۹۹	پیامک ۳۷
۸۹۹	پیامک ۳۸
۹۰۰	پیامک ۳۹
۹۰۰	پیامک ۴۰
۹۰۰	پیامک ۴۱
۹۰۰	پیامک ۴۲
۹۰۰	پیامک ۴۳
۹۰۰	پیامک ۴۴
۹۰۱	پیامک ۴۵
۹۰۱	پیامک ۴۶
۹۰۱	پیامک ۴۷
۹۰۱	پیامک ۴۸

پیامک ۴۹	.....	۹۰۱
پیامک ۵۰	.....	۹۰۱
پیامک ۵۱	.....	۹۰۱
پیامک ۵۲	.....	۹۰۱
پیامک ۵۳	.....	۹۰۱
پیامک ۵۴	.....	۹۰۲
پیامک ۵۵	.....	۹۰۲
پیامک ۵۶	.....	۹۰۲
پیامک ۵۷	.....	۹۰۲
پیامک ۵۸	.....	۹۰۲
پیامک ۵۹	.....	۹۰۲
پیامک ۶۰	.....	۹۰۲
پیامک ۶۱	.....	۹۰۳
پیامک ۶۲	.....	۹۰۳
پیامک ۶۳	.....	۹۰۳
پیامک ۶۴	.....	۹۰۳
پیامک ۶۵	.....	۹۰۳
پیامک ۶۶	.....	۹۰۳
پیامک ۶۷	.....	۹۰۳
پیامک ۶۸	.....	۹۰۳
پیامک ۶۹	.....	۹۰۴
پیامک ۷۰	.....	۹۰۴
پیامک ۷۱	.....	۹۰۴
پیامک ۷۲	.....	۹۰۴

۹۰۴	پیامک ۷۳
۹۰۴	پیامک ۷۴
۹۰۴	پیامک ۷۵
۹۰۴	پیامک ۷۶
۹۰۵	پیامک ۷۷
۹۰۵	پیامک ۷۸
۹۰۵	پیامک ۷۹
۹۰۵	پیامک ۸۰
۹۰۵	پیامک ۸۱
۹۰۵	پیامک ۸۲
۹۰۵	پیامک ۸۳
۹۰۵	پیامک ۸۴
۹۰۶	پیامک ۸۵
۹۰۶	پیامک ۸۶
۹۰۶	پیامک ۸۷
۹۰۶	پیامک ۸۸
۹۰۶	پیامک ۸۹
۹۰۶	پیامک ۹۰
۹۰۶	پیامک ۹۱
۹۰۶	پیامک ۹۲
۹۰۶	پیامک ۹۳
۹۰۷	پیامک ۹۴
۹۰۷	پیامک ۹۵
۹۰۷	پیامک ۹۶

پیامک ۹۷	۹۰۷
پیامک ۹۸	۹۰۷
پیامک ۹۹	۹۰۷
پیامک ۱۰۰	۹۰۷
پیامک ۱۰۱	۹۰۷
پیامک ۱۰۲	۹۰۸
پیامک ۱۰۳	۹۰۸
پیامک ۱۰۴	۹۰۸
پیامک ۱۰۵	۹۰۸
پیامک ۱۰۶	۹۰۸
پیامک ۱۰۷	۹۰۸
پیامک ۱۰۸	۹۰۸
پیامک ۱۰۹	۹۰۸
پیامک ۱۱۰	۹۰۹
پیامک ۱۱۱	۹۰۹
پیامک ۱۱۲	۹۰۹
پیامک ۱۱۳	۹۰۹
پیامک ۱۱۴	۹۰۹
پیامک ۱۱۵	۹۰۹
پیامک ۱۱۶	۹۱۰
پیامک ۱۱۷	۹۱۰
پیامک ۱۱۸	۹۱۰
پیامک ۱۱۹	۹۱۰
پیامک ۱۲۰	۹۱۰

۹۱۰	پیامک ۱۲۱
۹۱۰	پیامک ۱۲۲
۹۱۰	پیامک ۱۲۳
۹۱۱	پیامک ۱۲۴
۹۱۱	پیامک ۱۲۵
۹۱۱	پیامک ۱۲۶
۹۱۱	پیامک ۱۲۷
۹۱۱	پیامک ۱۲۸
۹۱۱	پیامک ۱۲۹
۹۱۱	پیامک ۱۳۰
۹۱۱	پیامک ۱۳۱
۹۱۲	پیامک ۱۳۲
۹۱۲	پیامک ۱۳۳
۹۱۲	پیامک ۱۳۴
۹۱۲	پیامک ۱۳۵
۹۱۲	پیامک ۱۳۶
۹۱۲	پیامک ۱۳۷
۹۱۲	پیامک ۱۳۸
۹۱۲	پیامک ۱۳۹
۹۱۳	پیامک ۱۴۰
۹۱۳	پیامک ۱۴۱
۹۱۳	پیامک ۱۴۲
۹۱۳	پیامک ۱۴۳
۹۱۳	پیامک ۱۴۴

۹۱۳	پیامک ۱۴۵
۹۱۳	پیامک ۱۴۶
۹۱۴	پیامک ۱۴۷
۹۱۴	پیامک ۱۴۸
۹۱۴	پیامک ۱۴۹
۹۱۴	پیامک ۱۵۰
۹۱۴	پیامک ۱۵۱
۹۱۴	پیامک ۱۵۲
۹۱۴	پیامک ۱۵۳
۹۱۴	پیامک ۱۵۴
۹۱۵	پیامک ۱۵۵
۹۱۵	پیامک ۱۵۶
۹۱۵	پیامک ۱۵۷
۹۱۵	پیامک ۱۵۸
۹۱۵	پیامک ۱۵۹
۹۱۵	پیامک ۱۶۰
۹۱۵	کفر
۹۱۵	پیامک ۱
۹۱۶	پیامک ۲
۹۱۶	پیامک ۳
۹۱۶	پیامک ۴
۹۱۶	پیامک ۵
۹۱۶	پیامک ۶
۹۱۶	پیامک ۷

۹۱۶	پیامک ۸
۹۱۶	پیامک ۹
۹۱۶	پیامک ۱۰
۹۱۷	پیامک ۱۱
۹۱۷	پیامک ۱۲
۹۱۷	پیامک ۱۳
۹۱۷	پیامک ۱۴
۹۱۷	پیامک ۱۵
۹۱۷	پیامک ۱۶
۹۱۷	پیامک ۱۷
۹۱۸	پیامک ۱۸
۹۱۸	پیامک ۱۹
۹۱۸	پیامک ۲۰
۹۱۸	پیامک ۲۱
۹۱۸	پیامک ۲۲
۹۱۸	پیامک ۲۳
۹۱۸	پیامک ۲۴
۹۱۸	پیامک ۲۵
۹۱۹	پیامک ۲۶
۹۱۹	پیامک ۲۷
۹۱۹	پیامک ۲۸
۹۱۹	پیامک ۲۹
۹۱۹	ایمان
۹۱۹	پیامک ۱

۹۱۹	پیامک ۲
۹۱۹	پیامک ۳
۹۲۰	پیامک ۴
۹۲۰	پیامک ۵
۹۲۰	پیامک ۶
۹۲۰	پیامک ۷
۹۲۰	پیامک ۸
۹۲۰	پیامک ۹
۹۲۰	پیامک ۱۰
۹۲۱	پیامک ۱۱
۹۲۱	پیامک ۱۲
۹۲۱	پیامک ۱۳
۹۲۱	پیامک ۱۴
۹۲۱	پیامک ۱۵
۹۲۱	پیامک ۱۶
۹۲۱	پیامک ۱۷
۹۲۱	پیامک ۱۸
۹۲۱	پیامک ۱۹
۹۲۲	پیامک ۲۰
۹۲۲	پیامک ۲۱
۹۲۲	پیامک ۲۲
۹۲۲	پیامک ۲۳
۹۲۲	پیامک ۲۴
۹۲۲	پیامک ۲۵

۹۲۳	پیامک ۲۶
۹۲۳	پیامک ۲۷
۹۲۳	پیامک ۲۸
۹۲۳	پیامک ۲۹
۹۲۳	پیامک ۳۰
۹۲۳	پیامک ۳۱
۹۲۳	پیامک ۳۲
۹۲۴	پیامک ۳۳
۹۲۴	پیامک ۳۴
۹۲۴	پیامک ۳۵
۹۲۴	پیامک ۳۶
۹۲۴	پیامک ۳۷
۹۲۴	پیامک ۳۸
۹۲۴	پیامک ۳۹
۹۲۴	پیامک ۴۰
۹۲۵	پیامک ۴۱
۹۲۵	پیامک ۴۲
۹۲۵	پیامک ۴۳
۹۲۵	پیامک ۴۴
۹۲۵	پیامک ۴۵
۹۲۵	پیامک ۴۶
۹۲۵	پیامک ۴۷
۹۲۵	پیامک ۴۸
۹۲۶	پیامک ۴۹

۹۲۶	پیامک ۵۰
۹۲۶	پیامک ۵۱
۹۲۶	پیامک ۵۲
۹۲۶	پیامک ۵۳
۹۲۶	پیامک ۵۴
۹۲۶	پیامک ۵۵
۹۲۶	پیامک ۵۶
۹۲۷	پیامک ۵۷
۹۲۷	پیامک ۵۸
۹۲۷	پیامک ۵۹
۹۲۷	پیامک ۶۰
۹۲۷	پیامک ۶۱
۹۲۷	پیامک ۶۲
۹۲۷	پیامک ۶۳
۹۲۷	پیامک ۶۴
۹۲۸	پیامک ۶۵
۹۲۸	پیامک ۶۶
۹۲۸	پیامک ۶۷
۹۲۸	پیامک ۶۸
۹۲۸	پیامک ۶۹
۹۲۸	پیامک ۷۰
۹۲۸	پیامک ۷۱
۹۲۹	پیامک ۷۲
۹۲۹	پیامک ۷۳

پیامک ۷۴	۹۲۹
پیامک ۷۵	۹۲۹
پیامک ۷۶	۹۲۹
پیامک ۷۷	۹۲۹
پیامک ۷۸	۹۲۹
پیامک ۷۹	۹۳۰
پیامک ۸۰	۹۳۰
پیامک ۸۱	۹۳۰
پیامک ۸۲	۹۳۰
پیامک ۸۳	۹۳۰
پیامک ۸۴	۹۳۰
پیامک ۸۵	۹۳۰
پیامک ۸۶	۹۳۱
پیامک ۸۷	۹۳۱
پیامک ۸۸	۹۳۱
پیامک ۸۹	۹۳۱
پیامک ۹۰	۹۳۱
پیامک ۹۱	۹۳۱
پیامک ۹۲	۹۳۱
پیامک ۹۳	۹۳۱
پیامک ۹۴	۹۳۲
پیامک ۹۵	۹۳۲
پیامک ۹۶	۹۳۲
پیامک ۹۷	۹۳۲

۹۳۲	پیامک ۹۸
۹۳۳	پیامک ۹۹
۹۳۳	پیامک ۱۰۰
۹۳۳	پیامک ۱۰۱
۹۳۳	پیامک ۱۰۲
۹۳۳	پیامک ۱۰۳
۹۳۳	پیامک ۱۰۴
۹۳۳	پیامک ۱۰۵
۹۳۳	پیامک ۱۰۶
۹۳۴	پیامک ۱۰۷
۹۳۴	پیامک ۱۰۸
۹۳۴	پیامک ۱۰۹
۹۳۴	پیامک ۱۱۰
۹۳۴	پیامک ۱۱۱
۹۳۴	پیامک ۱۱۲
۹۳۴	پیامک ۱۱۳
۹۳۴	پیامک ۱۱۴
۹۳۵	پیامک ۱۱۵
۹۳۵	پیامک ۱۱۶
۹۳۵	پیامک ۱۱۷
۹۳۵	پیامک ۱۱۸
۹۳۵	پیامک ۱۱۹
۹۳۵	پیامک ۱۲۰
۹۳۵	پیامک ۱۲۱

۹۳۵	پیامک ۱۲۲
۹۳۶	پیامک ۱۲۳
۹۳۶	پیامک ۱۲۴
۹۳۶	پیامک ۱۲۵
۹۳۶	پیامک ۱۲۶
۹۳۶	پیامک ۱۲۷
۹۳۶	پیامک ۱۲۸
۹۳۶	پیامک ۱۲۹
۹۳۷	پیامک ۱۳۰
۹۳۷	پیامک ۱۳۱
۹۳۷	پیامک ۱۳۲
۹۳۷	پیامک ۱۳۳
۹۳۷	پیامک ۱۳۴
۹۳۷	پیامک ۱۳۵
۹۳۷	پیامک ۱۳۶
۹۳۷	پیامک ۱۳۷
۹۳۷	پیامک ۱۳۸
۹۳۸	پیامک ۱۳۹
۹۳۸	پیامک ۱۴۰
۹۳۸	پیامک ۱۴۱
۹۳۸	پیامک ۱۴۲
۹۳۸	پیامک ۱۴۳
۹۳۸	پیامک ۱۴۴
۹۳۸	پیامک ۱۴۵

۹۳۹	پیامک ۱۴۶
۹۳۹	پیامک ۱۴۷
۹۳۹	پیامک ۱۴۸
۹۳۹	پیامک ۱۴۹
۹۳۹	پیامک ۱۵۰
۹۳۹	پیامک ۱۵۱
۹۳۹	پیامک ۱۵۲
۹۴۰	پیامک ۱۵۳
۹۴۰	پیامک ۱۵۴
۹۴۰	پیامک ۱۵۵
۹۴۰	پیامک ۱۵۶
۹۴۰	پیامک ۱۵۷
۹۴۰	پیامک ۱۵۸
۹۴۰	پیامک ۱۵۹
۹۴۱	پیامک ۱۶۰
۹۴۱	پیامک ۱۶۱
۹۴۱	پیامک ۱۶۲
۹۴۱	پیامک ۱۶۳
۹۴۱	پیامک ۱۶۴
۹۴۱	پیامک ۱۶۵
۹۴۱	پیامک ۱۶۶
۹۴۱	پیامک ۱۶۷
۹۴۲	پیامک ۱۶۸
۹۴۲	پیامک ۱۶۹

۹۴۲	پیامک ۱۷۰
۹۴۲	پیامک ۱۷۱
۹۴۲	پیامک ۱۷۲
۹۴۲	پیامک ۱۷۳
۹۴۲	پیامک ۱۷۴
۹۴۳	پیامک ۱۷۵
۹۴۳	پیامک ۱۷۶
۹۴۳	پیامک ۱۷۷
۹۴۳	پیامک ۱۷۸
۹۴۳	پیامک ۱۷۹
۹۴۳	پیامک ۱۸۰
۹۴۳	پیامک ۱۸۱
۹۴۴	پیامک ۱۸۲
۹۴۴	پیامک ۱۸۳
۹۴۴	پیامک ۱۸۴
۹۴۴	پیامک ۱۸۵
۹۴۴	پیامک ۱۸۶
۹۴۴	پیامک ۱۸۷
۹۴۵	پیامک ۱۸۸
۹۴۵	پیامک ۱۸۹
۹۴۵	پیامک ۱۹۰
۹۴۵	پیامک ۱۹۱
۹۴۵	پیامک ۱۹۲
۹۴۵	پیامک ۱۹۳

۹۴۵	پیامک ۱۹۴
۹۴۵	پیامک ۱۹۵
۹۴۶	پیامک ۱۹۶
۹۴۶	پیامک ۱۹۷
۹۴۶	پیامک ۱۹۸
۹۴۶	پیامک ۱۹۹
۹۴۶	پیامک ۲۰۰
۹۴۶	پیامک ۲۰۱
۹۴۶	پیامک ۲۰۲
۹۴۶	پیامک ۲۰۳
۹۴۶	پیامک ۲۰۴
۹۴۷	پیامک ۲۰۵
۹۴۷	پیامک ۲۰۶
۹۴۷	پیامک ۲۰۷
۹۴۷	پیامک ۲۰۸
۹۴۷	پیامک ۲۰۹
۹۴۷	پیامک ۲۱۰
۹۴۷	پیامک ۲۱۱
۹۴۷	پیامک ۲۱۲
۹۴۷	پیامک ۲۱۳
۹۴۸	پیامک ۲۱۴
۹۴۸	پیامک ۲۱۵
۹۴۸	پیامک ۲۱۶
۹۴۸	پیامک ۲۱۷

۹۴۸	پیامک ۲۱۸
۹۴۸	پیامک ۲۱۹
۹۴۸	پیامک ۲۲۰
۹۴۸	پیامک ۲۲۱
۹۴۹	پیامک ۲۲۲
۹۴۹	پیامک ۲۲۳
۹۴۹	پیامک ۲۲۴
۹۴۹	پیامک ۲۲۵
۹۴۹	پیامک ۲۲۶
۹۴۹	پیامک ۲۲۷
۹۴۹	پیامک ۲۲۸
۹۵۰	پیامک ۲۲۹
۹۵۰	پیامک ۲۳۰
۹۵۰	پیامک ۲۳۱
۹۵۰	پیامک ۲۳۲
۹۵۰	پیامک ۲۳۳
۹۵۰	پیامک ۲۳۴
۹۵۰	پیامک ۲۳۵
۹۵۰	پیامک ۲۳۶
۹۵۱	پیامک ۲۳۷
۹۵۱	پیامک ۲۳۸
۹۵۱	پیامک ۲۳۹
۹۵۱	پیامک ۲۴۰
۹۵۱	پیامک ۲۴۱

پیامک ۲۴۲	.....	۹۵۱
پیامک ۲۴۳	.....	۹۵۱
پیامک ۲۴۴	.....	۹۵۱
پیامک ۲۴۵	.....	۹۵۲
پیامک ۲۴۶	.....	۹۵۲
پیامک ۲۴۷	.....	۹۵۲
پیامک ۲۴۸	.....	۹۵۲
پیامک ۲۴۹	.....	۹۵۲
پیامک ۲۵۰	.....	۹۵۲
پیامک ۲۵۱	.....	۹۵۲
پیامک ۲۵۲	.....	۹۵۲
پیامک ۲۵۳	.....	۹۵۳
یقین	.....	۹۵۳
پیامک ۱	.....	۹۵۳
پیامک ۲	.....	۹۵۳
پیامک ۳	.....	۹۵۳
پیامک ۴	.....	۹۵۳
پیامک ۵	.....	۹۵۳
پیامک ۶	.....	۹۵۳
پیامک ۷	.....	۹۵۳
پیامک ۸	.....	۹۵۴
پیامک ۹	.....	۹۵۴
پیامک ۱۰	.....	۹۵۴
پیامک ۱۱	.....	۹۵۴

پیامک ۱۲	۹۵۴
پیامک ۱۳	۹۵۴
پیامک ۱۴	۹۵۴
پیامک ۱۵	۹۵۵
پیامک ۱۶	۹۵۵
پیامک ۱۷	۹۵۵
پیامک ۱۸	۹۵۵
پیامک ۱۹	۹۵۵
پیامک ۲۰	۹۵۵
پیامک ۲۱	۹۵۵
پیامک ۲۲	۹۵۵
پیامک ۲۳	۹۵۶
پیامک ۲۴	۹۵۶
پیامک ۲۵	۹۵۶
پیامک ۲۶	۹۵۶
پیامک ۲۷	۹۵۶
پیامک ۲۸	۹۵۶
پیامک ۲۹	۹۵۶
پیامک ۳۰	۹۵۶
پیامک ۳۱	۹۵۷
پیامک ۳۲	۹۵۷
پیامک ۳۳	۹۵۷
پیامک ۳۴	۹۵۷
پیامک ۳۵	۹۵۷

پیامک ۳۶ -	۹۵۷
پیامک ۳۷ -	۹۵۷
پیامک ۳۸ -	۹۵۷
پیامک ۳۹ -	۹۵۷
پیامک ۴۰ -	۹۵۸
پیامک ۴۱ -	۹۵۸
پیامک ۴۲ -	۹۵۸
پیامک ۴۳ -	۹۵۸
پیامک ۴۴ -	۹۵۸
پیامک ۴۵ -	۹۵۸
پیامک ۴۶ -	۹۵۸
پیامک ۴۷ -	۹۵۸
پیامک ۴۸ -	۹۵۹
پیامک ۴۹ -	۹۵۹
پیامک ۵۰ -	۹۵۹
پیامک ۵۱ -	۹۵۹
پیامک ۵۲ -	۹۵۹
پیامک ۵۳ -	۹۵۹
پیامک ۵۴ -	۹۵۹
پیامک ۵۵ -	۹۵۹
پیامک ۵۶ -	۹۵۹
توحید - خداشناسی	۹۶۰
پیامک ۱	۹۶۰
پیامک ۲	۹۶۰

۹۶۰	پیامک ۳
۹۶۰	پیامک ۴
۹۶۰	پیامک ۵
۹۶۱	پیامک ۶
۹۶۱	پیامک ۷
۹۶۱	پیامک ۸
۹۶۱	پیامک ۹
۹۶۱	پیامک ۱۰
۹۶۲	پیامک ۱۱
۹۶۲	پیامک ۱۲
۹۶۲	پیامک ۱۳
۹۶۲	پیامک ۱۴
۹۶۲	پیامک ۱۵
۹۶۲	پیامک ۱۶
۹۶۲	پیامک ۱۷
۹۶۳	پیامک ۱۸
۹۶۳	پیامک ۱۹
۹۶۳	پیامک ۲۰
۹۶۳	پیامک ۲۱
۹۶۳	پیامک ۲۲
۹۶۳	پیامک ۲۳
۹۶۳	پیامک ۲۴
۹۶۳	پیامک ۲۵
۹۶۴	پیامک ۲۶

۹۶۴	پیامک ۲۷
۹۶۴	پیامک ۲۸
۹۶۴	پیامک ۲۹
۹۶۴	پیامک ۳۰
۹۶۴	پیامک ۳۱
۹۶۵	پیامک ۳۲
۹۶۵	پیامک ۳۳
۹۶۵	پیامک ۳۴
۹۶۵	پیامک ۳۵
۹۶۵	پیامک ۳۶
۹۶۵	پیامک ۳۷
۹۶۵	پیامک ۳۸
۹۶۵	پیامک ۳۹
۹۶۶	پیامک ۴۰
۹۶۶	پیامک ۴۱
۹۶۶	پیامک ۴۲
۹۶۶	پیامک ۴۳
۹۶۶	پیامک ۴۴
۹۶۶	پیامک ۴۵
۹۶۷	پیامک ۴۶
۹۶۷	پیامک ۴۷
۹۶۷	پیامک ۴۸
۹۶۷	پیامک ۴۹
۹۶۷	پیامک ۵۰

۹۶۷	پیامک ۵۱
۹۶۷	پیامک ۵۲
۹۶۸	پیامک ۵۳
۹۶۸	پیامک ۵۴
۹۶۸	پیامک ۵۵
۹۶۸	پیامک ۵۶
۹۶۸	پیامک ۵۷
۹۶۸	پیامک ۵۸
۹۶۸	پیامک ۵۹
۹۶۸	پیامک ۶۰
۹۶۹	پیامک ۶۱
۹۶۹	پیامک ۶۲
۹۶۹	پیامک ۶۳
۹۶۹	پیامک ۶۴
۹۶۹	پیامک ۶۵
۹۶۹	پیامک ۶۶
۹۷۰	پیامک ۶۷
۹۷۰	پیامک ۶۸
۹۷۰	پیامک ۶۹
۹۷۰	پیامک ۷۰
۹۷۰	پیامک ۷۱
۹۷۰	پیامک ۷۲
۹۷۰	پیامک ۷۳
۹۷۱	پیامک ۷۴

پیامک ۷۵ -	۹۷۱
پیامک ۷۶ -	۹۷۱
پیامک ۷۷ -	۹۷۱
پیامک ۷۸ -	۹۷۱
پیامک ۷۹ -	۹۷۱
پیامک ۸۰ -	۹۷۱
پیامک ۸۱ -	۹۷۲
پیامک ۸۲ -	۹۷۲
پیامک ۸۳ -	۹۷۲
پیامک ۸۴ -	۹۷۲
پیامک ۸۵ -	۹۷۲
پیامک ۸۶ -	۹۷۲
پیامک ۸۷ -	۹۷۲
پیامک ۸۸ -	۹۷۳
پیامک ۸۹ -	۹۷۳
پیامک ۹۰ -	۹۷۳
پیامک ۹۱ -	۹۷۳
پیامک ۹۲ -	۹۷۳
پیامک ۹۳ -	۹۷۳
پیامک ۹۴ -	۹۷۴
پیامک ۹۵ -	۹۷۴
پیامک ۹۶ -	۹۷۴
پیامک ۹۷ -	۹۷۴
پیامک ۹۸ -	۹۷۴

پیامک ۹۹	۹۷۴
پیامک ۱۰۰	۹۷۴
پیامک ۱۰۱	۹۷۴
پیامک ۱۰۲	۹۷۵
پیامک ۱۰۳	۹۷۵
پیامک ۱۰۴	۹۷۵
پیامک ۱۰۵	۹۷۵
پیامک ۱۰۶	۹۷۵
پیامک ۱۰۷	۹۷۵
پیامک ۱۰۸	۹۷۵
پیامک ۱۰۹	۹۷۶
پیامک ۱۱۰	۹۷۶
پیامک ۱۱۱	۹۷۶
پیامک ۱۱۲	۹۷۶
پیامک ۱۱۳	۹۷۶
پیامک ۱۱۴	۹۷۶
پیامک ۱۱۵	۹۷۶
پیامک ۱۱۶	۹۷۶
پیامک ۱۱۷	۹۷۷
پیامک ۱۱۸	۹۷۷
پیامک ۱۱۹	۹۷۷
پیامک ۱۲۰	۹۷۷
پیامک ۱۲۱	۹۷۷
پیامک ۱۲۲	۹۷۷

۹۷۷	پیامک ۱۲۳
۹۷۸	پیامک ۱۲۴
۹۷۸	پیامک ۱۲۵
۹۷۸	پیامک ۱۲۶
۹۷۸	پیامک ۱۲۷
۹۷۸	پیامک ۱۲۸
۹۷۸	پیامک ۱۲۹
۹۷۹	پیامک ۱۳۰
۹۷۹	پیامک ۱۳۱
۹۷۹	پیامک ۱۳۲
۹۷۹	پیامک ۱۳۳
۹۷۹	پیامک ۱۳۴
۹۷۹	پیامک ۱۳۵
۹۷۹	پیامک ۱۳۶
۹۷۹	پیامک ۱۳۷
۹۸۰	پیامک ۱۳۸
۹۸۰	پیامک ۱۳۹
۹۸۰	پیامک ۱۴۰
۹۸۰	پیامک ۱۴۱
۹۸۰	پیامک ۱۴۲
۹۸۰	پیامک ۱۴۳
۹۸۰	پیامک ۱۴۴
۹۸۰	پیامک ۱۴۵
۹۸۱	پیامک ۱۴۶

۹۸۱	پیامک ۱۴۷
۹۸۱	پیامک ۱۴۸
۹۸۱	پیامک ۱۴۹
۹۸۱	پیامک ۱۵۰
۹۸۱	پیامک ۱۵۱
۹۸۱	پیامک ۱۵۲
۹۸۲	پیامک ۱۵۳
۹۸۲	پیامک ۱۵۴
۹۸۲	پیامک ۱۵۵
۹۸۲	پیامک ۱۵۶
۹۸۲	پیامک ۱۵۷
۹۸۲	پیامک ۱۵۸
۹۸۲	پیامک ۱۵۹
۹۸۲	پیامک ۱۶۰
۹۸۳	پیامک ۱۶۱
۹۸۳	پیامک ۱۶۲
۹۸۳	پیامک ۱۶۳
۹۸۳	پیامک ۱۶۴
۹۸۳	پیامک ۱۶۵
۹۸۳	پیامک ۱۶۶
۹۸۳	پیامک ۱۶۷
۹۸۳	پیامک ۱۶۸
۹۸۴	پیامک ۱۶۹
۹۸۴	پیامک ۱۷۰

۹۸۴	پیامک ۱۷۱
۹۸۴	پیامک ۱۷۲
۹۸۴	پیامک ۱۷۳
۹۸۴	امامت و ولایت
۹۸۴	پیامک ۱
۹۸۴	پیامک ۲
۹۸۵	پیامک ۳
۹۸۵	پیامک ۴
۹۸۵	پیامک ۵
۹۸۵	پیامک ۶
۹۸۵	پیامک ۷
۹۸۵	پیامک ۸
۹۸۵	پیامک ۹
۹۸۶	پیامک ۱۰
۹۸۶	پیامک ۱۱
۹۸۶	پیامک ۱۲
۹۸۶	پیامک ۱۳
۹۸۶	پیامک ۱۴
۹۸۶	پیامک ۱۵
۹۸۷	پیامک ۱۶
۹۸۷	پیامک ۱۷
۹۸۷	پیامک ۱۸
۹۸۷	پیامک ۱۹
۹۸۷	پیامک ۲۰

۹۸۷	پیامک ۲۱
۹۸۷	پیامک ۲۲
۹۸۷	پیامک ۲۳
۹۸۸	پیامک ۲۴
۹۸۸	پیامک ۲۵
۹۸۸	پیامک ۲۶
۹۸۸	پیامک ۲۷
۹۸۸	پیامک ۲۸
۹۸۹	پیامک ۲۹
۹۸۹	پیامک ۳۰
۹۸۹	پیامک ۳۱
۹۸۹	پیامک ۳۲
۹۸۹	پیامک ۳۳
۹۸۹	پیامک ۳۴
۹۸۹	پیامک ۳۵
۹۹۰	پیامک ۳۶
۹۹۰	پیامک ۳۷
۹۹۰	پیامک ۳۸
۹۹۰	پیامک ۳۹
۹۹۰	پیامک ۴۰
۹۹۱	پیامک ۴۱
۹۹۱	پیامک ۴۲
۹۹۱	پیامک ۴۳
۹۹۱	پیامک ۴۴

پیامک ۴۵	۹۹۱
پیامک ۴۶	۹۹۲
پیامک ۴۷	۹۹۲
پیامک ۴۸	۹۹۲
پیامک ۴۹	۹۹۲
پیامک ۵۰	۹۹۲
پیامک ۵۱	۹۹۲
پیامک ۵۲	۹۹۲
پیامک ۵۳	۹۹۳
پیامک ۵۴	۹۹۳
پیامک ۵۵	۹۹۳
پیامک ۵۶	۹۹۳
پیامک ۵۷	۹۹۳
پیامک ۵۸	۹۹۴
پیامک ۵۹	۹۹۴
پیامک ۶۰	۹۹۴
پیامک ۶۱	۹۹۴
پیامک ۶۲	۹۹۴
پیامک ۶۳	۹۹۴
پیامک ۶۴	۹۹۴
پیامک ۶۵	۹۹۵
پیامک ۶۶	۹۹۵
پیامک ۶۷	۹۹۵
پیامک ۶۸	۹۹۵

پیامک ۶۹	۹۹۵
پیامک ۷۰	۹۹۵
پیامک ۷۱	۹۹۵
پیامک ۷۲	۹۹۶
پیامک ۷۳	۹۹۶
پیامک ۷۴	۹۹۶
پیامک ۷۵	۹۹۶
پیامک ۷۶	۹۹۶
پیامک ۷۷	۹۹۶
پیامک ۷۸	۹۹۷
پیامک ۷۹	۹۹۷
پیامک ۸۰	۹۹۷
پیامک ۸۱	۹۹۷
پیامک ۸۲	۹۹۷
پیامک ۸۳	۹۹۷
پیامک ۸۴	۹۹۷
پیامک ۸۵	۹۹۷
پیامک ۸۶	۹۹۸
پیامک ۸۷	۹۹۸
پیامک ۸۸	۹۹۸
پیامک ۸۹	۹۹۸
پیامک ۹۰	۹۹۸
پیامک ۹۱	۹۹۸
پیامک ۹۲	۹۹۹

پیامک ۹۳	۹۹۹
پیامک ۹۴	۹۹۹
پیامک ۹۵	۹۹۹
پیامک ۹۶	۹۹۹
پیامک ۹۷	۹۹۹
پیامک ۹۸	۹۹۹
پیامک ۹۹	۱۰۰۰
پیامک ۱۰۰	۱۰۰۰
پیامک ۱۰۱	۱۰۰۰
پیامک ۱۰۲	۱۰۰۰
پیامک ۱۰۳	۱۰۰۰
پیامک ۱۰۴	۱۰۰۰
معاد	۱۰۰۰
پیامک ۱	۱۰۰۰
پیامک ۲	۱۰۰۱
پیامک ۳	۱۰۰۱
پیامک ۴	۱۰۰۱
پیامک ۵	۱۰۰۱
پیامک ۶	۱۰۰۱
پیامک ۷	۱۰۰۲
پیامک ۸	۱۰۰۲
پیامک ۹	۱۰۰۲
پیامک ۱۰	۱۰۰۲
پیامک ۱۱	۱۰۰۲

۱۰۰۳	پیامک ۱۲
۱۰۰۳	پیامک ۱۳
۱۰۰۳	پیامک ۱۴
۱۰۰۳	پیامک ۱۵
۱۰۰۳	پیامک ۱۶
۱۰۰۳	پیامک ۱۷
۱۰۰۳	پیامک ۱۸
۱۰۰۴	پیامک ۱۹
۱۰۰۴	پیامک ۲۰
۱۰۰۴	پیامک ۲۱
۱۰۰۴	پیامک ۲۲
۱۰۰۴	پیامک ۲۳
۱۰۰۴	پیامک ۲۴
۱۰۰۴	پیامک ۲۵
۱۰۰۵	پیامک ۲۶
۱۰۰۵	پیامک ۲۷
۱۰۰۵	پیامک ۲۸
۱۰۰۵	پیامک ۲۹
۱۰۰۵	پیامک ۳۰
۱۰۰۵	پیامک ۳۱
۱۰۰۵	پیامک ۳۲
۱۰۰۶	پیامک ۳۳
۱۰۰۶	پیامک ۳۴
۱۰۰۶	پیامک ۳۵

۱۰۰۶	پیامک ۳۶
۱۰۰۶	پیامک ۳۷
۱۰۰۶	پیامک ۳۸
۱۰۰۶	پیامک ۳۹
۱۰۰۷	پیامک ۴۰
۱۰۰۷	پیامک ۴۱
۱۰۰۷	پیامک ۴۲
۱۰۰۷	پیامک ۴۳
۱۰۰۷	پیامک ۴۴
۱۰۰۸	پیامک ۴۵
۱۰۰۸	پیامک ۴۶
۱۰۰۸	پیامک ۴۷
۱۰۰۸	پیامک ۴۸
۱۰۰۸	پیامک ۴۹
۱۰۰۹	پیامک ۵۰
۱۰۰۹	پیامک ۵۱
۱۰۰۹	پیامک ۵۲
۱۰۰۹	پیامک ۵۳
۱۰۰۹	پیامک ۵۴
۱۰۱۰	پیامک ۵۵
۱۰۱۰	پیامک ۵۶
۱۰۱۰	پیامک ۵۷
۱۰۱۰	پیامک ۵۸
۱۰۱۰	پیامک ۵۹

۱۰۱۰	پیامک ۶۰
۱۰۱۱	پیامک ۶۱
۱۰۱۱	پیامک ۶۲
۱۰۱۱	پیامک ۶۳
۱۰۱۱	پیامک ۶۴
۱۰۱۱	پیامک ۶۵
۱۰۱۱	پیامک ۶۶
۱۰۱۱	پیامک ۶۷
۱۰۱۲	پیامک ۶۸
۱۰۱۲	پیامک ۶۹
۱۰۱۲	پیامک ۷۰
۱۰۱۲	پیامک ۷۱
۱۰۱۲	پیامک ۷۲
۱۰۱۲	پیامک ۷۳
۱۰۱۲	پیامک ۷۴
۱۰۱۲	پیامک ۷۵
۱۰۱۳	پیامک ۷۶
۱۰۱۳	پیامک ۷۷
۱۰۱۳	پیامک ۷۸
۱۰۱۳	پیامک ۷۹
۱۰۱۳	پیامک ۸۰
۱۰۱۴	پیامک ۸۱
۱۰۱۴	پیامک ۸۲
۱۰۱۴	پیامک ۸۳

۱۰۱۴	پیامک ۸۴
۱۰۱۴	پیامک ۸۵
۱۰۱۴	پیامک ۸۶
۱۰۱۴	پیامک ۸۷
۱۰۱۵	پیامک ۸۸
۱۰۱۵	پیامک ۸۹
۱۰۱۵	پیامک ۹۰
۱۰۱۵	پیامک ۹۱
۱۰۱۵	پیامک ۹۲
۱۰۱۵	پیامک ۹۳
۱۰۱۵	پیامک ۹۴
۱۰۱۶	پیامک ۹۵
۱۰۱۶	پیامک ۹۶
۱۰۱۶	پیامک ۹۷
۱۰۱۶	پیامک ۹۸
۱۰۱۶	پیامک ۹۹
۱۰۱۶	پیامک ۱۰۰
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۱
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۲
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۳
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۴
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۵
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۶
۱۰۱۷	پیامک ۱۰۷

۱۰۱۸	پیامک ۱۰۸
۱۰۱۸	پیامک ۱۰۹
۱۰۱۸	پیامک ۱۱۰
۱۰۱۸	پیامک ۱۱۱
۱۰۱۸	پیامک ۱۱۲
۱۰۱۸	پیامک ۱۱۳
۱۰۱۸	پیامک ۱۱۴
۱۰۱۹	پیامک ۱۱۵
۱۰۱۹	پیامک ۱۱۶
۱۰۱۹	پیامک ۱۱۷
۱۰۱۹	پیامک ۱۱۸
۱۰۱۹	پیامک ۱۱۹
۱۰۱۹	پیامک ۱۲۰
۱۰۱۹	پیامک ۱۲۱
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۲
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۳
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۴
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۵
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۶
۱۰۲۰	پیامک ۱۲۷
۱۰۲۱	پیامک ۱۲۸
۱۰۲۱	پیامک ۱۲۹
۱۰۲۱	پیامک ۱۳۰
۱۰۲۱	پیامک ۱۳۱

۱۰۲۱	پیامک ۱۳۲
۱۰۲۱	پیامک ۱۳۳
۱۰۲۲	پیامک ۱۳۴
۱۰۲۲	پیامک ۱۳۵
۱۰۲۲	پیامک ۱۳۶
۱۰۲۲	پیامک ۱۳۷
۱۰۲۲	پیامک ۱۳۸
۱۰۲۳	پیامک ۱۳۹
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۰
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۱
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۲
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۳
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۴
۱۰۲۳	پیامک ۱۴۵
۱۰۲۴	پیامک ۱۴۶
۱۰۲۴	پیامک ۱۴۷
۱۰۲۴	پیامک ۱۴۸
۱۰۲۴	پیامک ۱۴۹
۱۰۲۴	پیامک ۱۵۰
۱۰۲۴	پیامک ۱۵۱
۱۰۲۴	پیامک ۱۵۲
۱۰۲۴	پیامک ۱۵۳
۱۰۲۵	پیامک ۱۵۴
۱۰۲۵	پیامک ۱۵۵

۱۰۲۵	پیامک ۱۵۶
۱۰۲۵	پیامک ۱۵۷
۱۰۲۵	پیامک ۱۵۸
۱۰۲۵	پیامک ۱۵۹
۱۰۲۵	پیامک ۱۶۰
۱۰۲۵	پیامک ۱۶۱
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۲
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۳
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۴
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۵
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۶
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۷
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۸
۱۰۲۶	پیامک ۱۶۹
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۰
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۱
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۲
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۳
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۴
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۵
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۶
۱۰۲۷	پیامک ۱۷۷
۱۰۲۸	پیامک ۱۷۸
۱۰۲۸	پیامک ۱۷۹

۱۰۲۸	پیامک ۱۸۰
۱۰۲۸	پیامک ۱۸۱
۱۰۲۸	پیامک ۱۸۲
۱۰۲۸	پیامک ۱۸۳
۱۰۲۸	پیامک ۱۸۴
۱۰۲۸	پیامک ۱۸۵
۱۰۲۹	پیامک ۱۸۶
۱۰۲۹	پیامک ۱۸۷
۱۰۲۹	پیامک ۱۸۸
۱۰۲۹	پیامک ۱۸۹
۱۰۲۹	پیامک ۱۹۰
۱۰۲۹	پیامک ۱۹۱
۱۰۲۹	پیامک ۱۹۲
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۳
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۴
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۵
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۶
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۷
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۸
۱۰۳۰	پیامک ۱۹۹
۱۰۳۰	پیامک ۲۰۰
۱۰۳۰	پیامک ۲۰۱
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۲
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۳

۱۰۳۱	پیامک ۲۰۴
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۵
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۶
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۷
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۸
۱۰۳۱	پیامک ۲۰۹
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۰
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۱
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۲
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۳
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۴
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۵
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۶
۱۰۳۲	پیامک ۲۱۷
۱۰۳۳	پیامک ۲۱۸
۱۰۳۳	پیامک ۲۱۹
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۰
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۱
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۲
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۳
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۴
۱۰۳۳	پیامک ۲۲۵
۱۰۳۴	پیامک ۲۲۶
۱۰۳۴	پیامک ۲۲۷

۱۰۳۴	پیامک ۲۲۸
۱۰۳۴	پیامک ۲۲۹
۱۰۳۴	پیامک ۲۳۰
۱۰۳۴	پیامک ۲۳۱
۱۰۳۴	پیامک ۲۳۲
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۳
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۴
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۵
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۶
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۷
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۸
۱۰۳۵	پیامک ۲۳۹
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۰
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۱
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۲
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۳
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۴
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۵
۱۰۳۶	پیامک ۲۴۶
۱۰۳۷	پیامک ۲۴۷
۱۰۳۷	پیامک ۲۴۸
۱۰۳۷	پیامک ۲۴۹
۱۰۳۷	پیامک ۲۵۰
۱۰۳۷	پیامک ۲۵۱

۱۰۳۷	پیامک ۲۵۲
۱۰۳۷	پیامک ۲۵۳
۱۰۳۷	پیامک ۲۵۴
۱۰۳۸	پیامک ۲۵۵
۱۰۳۸	پیامک ۲۵۶
۱۰۳۸	پیامک ۲۵۷
۱۰۳۸	پیامک ۲۵۸
۱۰۳۸	پیامک ۲۵۹
۱۰۳۸	پیامک ۲۶۰
۱۰۳۸	پیامک ۲۶۱
۱۰۳۸	پیامک ۲۶۲
۱۰۳۸	پیامک ۲۶۳
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۴
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۵
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۶
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۷
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۸
۱۰۳۹	پیامک ۲۶۹
۱۰۳۹	پیامک ۲۷۰
۱۰۳۹	پیامک ۲۷۱
۱۰۴۰	پیامک ۲۷۲
۱۰۴۰	پیامک ۲۷۳
۱۰۴۰	پیامک ۲۷۴
۱۰۴۰	پیامک ۲۷۵

پیامک ۲۷۶	.....	۱۰۴۰
پیامک ۲۷۷	.....	۱۰۴۰
پیامک ۲۷۸	.....	۱۰۴۰
پیامک ۲۷۹	.....	۱۰۴۰
پیامک ۲۸۰	.....	۱۰۴۰
پیامک ۲۸۱	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۲	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۳	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۴	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۵	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۶	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۷	.....	۱۰۴۱
پیامک ۲۸۸	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۸۹	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۰	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۱	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۲	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۳	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۴	.....	۱۰۴۲
پیامک ۲۹۵	.....	۱۰۴۳
پیامک ۲۹۶	.....	۱۰۴۳
پیامک ۲۹۷	.....	۱۰۴۳
پیامک ۲۹۸	.....	۱۰۴۳
پیامک ۲۹۹	.....	۱۰۴۳

پیامک ۳۰۰	.....	۱۰۴۳
نبوت	.....	۱۰۴۳
پیامک ۱	.....	۱۰۴۴
پیامک ۲	.....	۱۰۴۴
پیامک ۳	.....	۱۰۴۴
پیامک ۴	.....	۱۰۴۴
پیامک ۵	.....	۱۰۴۴
پیامک ۶	.....	۱۰۴۴
پیامک ۷	.....	۱۰۴۵
پیامک ۸	.....	۱۰۴۵
پیامک ۹	.....	۱۰۴۵
پیامک ۱۰	.....	۱۰۴۵
پیامک ۱۱	.....	۱۰۴۵
پیامک ۱۲	.....	۱۰۴۵
پیامک ۱۳	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۴	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۵	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۶	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۷	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۸	.....	۱۰۴۶
پیامک ۱۹	.....	۱۰۴۷
پیامک ۲۰	.....	۱۰۴۷
پیامک ۲۱	.....	۱۰۴۷
پیامک ۲۲	.....	۱۰۴۷

۱۰۴۷	پیامک ۲۳
۱۰۴۷	پیامک ۲۴
۱۰۴۷	پیامک ۲۵
۱۰۴۸	پیامک ۲۶
۱۰۴۸	پیامک ۲۷
۱۰۴۸	پیامک ۲۸
۱۰۴۸	پیامک ۲۹
۱۰۴۸	پیامک ۳۰
۱۰۴۸	پیامک ۳۱
۱۰۴۸	پیامک ۳۲
۱۰۴۹	پیامک ۳۳
۱۰۴۹	پیامک ۳۴
۱۰۴۹	پیامک ۳۵
۱۰۴۹	پیامک ۳۶
۱۰۴۹	پیامک ۳۷
۱۰۴۹	پیامک ۳۸
۱۰۵۰	پیامک ۳۹
۱۰۵۰	پیامک ۴۰
۱۰۵۰	پیامک ۴۱
۱۰۵۰	پیامک ۴۲
۱۰۵۰	پیامک ۴۳
۱۰۵۰	پیامک ۴۴
۱۰۵۰	پیامک ۴۵
۱۰۵۱	پیامک ۴۶

۱۰۵۱	پیامک ۴۷
۱۰۵۱	پیامک ۴۸
۱۰۵۱	پیامک ۴۹
۱۰۵۱	پیامک ۵۰
۱۰۵۱	پیامک ۵۱
۱۰۵۱	پیامک ۵۲
۱۰۵۱	پیامک ۵۳
۱۰۵۲	پیامک ۵۴
۱۰۵۲	پیامک ۵۵
۱۰۵۲	پیامک ۵۶
۱۰۵۲	پیامک ۵۷
۱۰۵۲	پیامک ۵۸
۱۰۵۲	پیامک ۵۹
۱۰۵۲	پیامک ۶۰
۱۰۵۳	پیامک ۶۱
۱۰۵۳	پیامک ۶۲
۱۰۵۳	پیامک ۶۳
۱۰۵۳	پیامک ۶۴
۱۰۵۳	پیامک ۶۵
۱۰۵۳	پیامک ۶۶
۱۰۵۳	پیامک ۶۷
۱۰۵۴	پیامک ۶۸
۱۰۵۴	پیامک ۶۹
۱۰۵۴	پیامک ۷۰

۱۰۵۴	قضا و قدر
۱۰۵۴	پیامک ۱
۱۰۵۴	پیامک ۲
۱۰۵۴	پیامک ۳
۱۰۵۴	پیامک ۴
۱۰۵۵	پیامک ۵
۱۰۵۵	پیامک ۶
۱۰۵۵	پیامک ۷
۱۰۵۵	پیامک ۸
۱۰۵۵	پیامک ۹
۱۰۵۵	پیامک ۱۰
۱۰۵۵	پیامک ۱۱
۱۰۵۵	پیامک ۱۲
۱۰۵۶	پیامک ۱۳
۱۰۵۶	پیامک ۱۴
۱۰۵۶	پیامک ۱۵
۱۰۵۶	پیامک ۱۶
۱۰۵۶	پیامک ۱۷
۱۰۵۶	پیامک ۱۸
۱۰۵۶	پیامک ۱۹
۱۰۵۷	پیامک ۲۰
۱۰۵۷	پیامک ۲۱
۱۰۵۷	پیامک ۲۲
۱۰۵۷	پیامک ۲۳

۱۰۵۷	پیامک ۲۴
۱۰۵۷	پیامک ۲۵
۱۰۵۷	پیامک ۲۶
۱۰۵۷	پیامک ۲۷
۱۰۵۸	پیامک ۲۸
۱۰۵۸	پیامک ۲۹
۱۰۵۸	پیامک ۳۰
۱۰۵۸	پیامک ۳۱
۱۰۵۸	پیامک ۳۲
۱۰۵۸	پیامک ۳۳
۱۰۵۸	پیامک ۳۴
۱۰۵۹	پیامک ۳۵
۱۰۵۹	پیامک ۳۶
۱۰۵۹	پیامک ۳۷
۱۰۵۹	پیامک ۳۸
۱۰۵۹	پیامک ۳۹
۱۰۵۹	پیامک ۴۰
۱۰۵۹	پیامک ۴۱
۱۰۵۹	پیامک ۴۲
۱۰۶۰	پیامک ۴۳
۱۰۶۰	پیامک ۴۴
۱۰۶۰	پیامک ۴۵
۱۰۶۰	پیامک ۴۶
۱۰۶۰	پیامک ۴۷

۱۰۶۰	پیامک ۴۸
۱۰۶۰	پیامک ۴۹
۱۰۶۱	پیامک ۵۰
۱۰۶۱	پیامک ۵۱
۱۰۶۱	پیامک ۵۲
۱۰۶۱	پیامک ۵۳
۱۰۶۱	پیامک ۵۴
۱۰۶۱	پیامک ۵۵
۱۰۶۲	پیامک ۵۶
۱۰۶۲	پیامک ۵۷
۱۰۶۲	پیامک ۵۸
۱۰۶۲	پیامک ۵۹
۱۰۶۲	پیامک ۶۰
۱۰۶۲	پیامک ۶۱
۱۰۶۲	پیامک ۶۲
۱۰۶۳	پیامک ۶۳
۱۰۶۳	پیامک ۶۴
۱۰۶۳	پیامک ۶۵
۱۰۶۳	پیامک ۶۶
۱۰۶۳	پیامک ۶۷
۱۰۶۳	پیامک ۶۸
۱۰۶۳	پیامک ۶۹
۱۰۶۴	شیعه
۱۰۶۴	پیامک ۱

پیامک ۲	۱۰۶۴
پیامک ۳	۱۰۶۴
پیامک ۴	۱۰۶۴
پیامک ۵	۱۰۶۴
پیامک ۶	۱۰۶۴
پیامک ۷	۱۰۶۵
پیامک ۸	۱۰۶۵
پیامک ۹	۱۰۶۵
پیامک ۱۰	۱۰۶۵
پیامک ۱۱	۱۰۶۵
پیامک ۱۲	۱۰۶۵
پیامک ۱۳	۱۰۶۵
پیامک ۱۴	۱۰۶۵
پیامک ۱۵	۱۰۶۶
پیامک ۱۶	۱۰۶۶
پیامک ۱۷	۱۰۶۶
پیامک ۱۸	۱۰۶۶
پیامک ۱۹	۱۰۶۶
پیامک ۲۰	۱۰۶۶
پیامک ۲۱	۱۰۶۷
پیامک ۲۲	۱۰۶۷
پیامک ۲۳	۱۰۶۷
پیامک ۲۴	۱۰۶۷
پیامک ۲۵	۱۰۶۸

۱۰۶۸	پیامک ۲۶
۱۰۶۸	پیامک ۲۷
۱۰۶۸	پیامک ۲۸
۱۰۶۸	پیامک ۲۹
۱۰۶۹	پیامک ۳۰
۱۰۶۹	پیامک ۳۱
۱۰۶۹	پیامک ۳۲
۱۰۶۹	پیامک ۳۳
۱۰۶۹	پیامک ۳۴
۱۰۶۹	پیامک ۳۵
۱۰۷۰	پیامک ۳۶
۱۰۷۰	پیامک ۳۷
۱۰۷۰	پیامک ۳۸
۱۰۷۰	پیامک ۳۹
۱۰۷۰	پیامک ۴۰
۱۰۷۰	پیامک ۴۱
۱۰۷۰	پیامک ۴۲
۱۰۷۱	پیامک ۴۳
۱۰۷۱	پیامک ۴۴
۱۰۷۱	پیامک ۴۵
۱۰۷۱	پیامک ۴۶
۱۰۷۱	پیامک ۴۷
۱۰۷۲	پیامک ۴۸
۱۰۷۲	پیامک ۴۹

۱۰۷۲	پیامک ۵۰
۱۰۷۲	پیامک ۵۱
۱۰۷۲	پیامک ۵۲
۱۰۷۲	پیامک ۵۳
۱۰۷۲	پیامک ۵۴
۱۰۷۳	پیامک ۵۵
۱۰۷۳	پیامک ۵۶
۱۰۷۳	پیامک ۵۷
۱۰۷۳	پیامک ۵۸
۱۰۷۴	پیامک ۵۹
۱۰۷۴	پیامک ۶۰
۱۰۷۴	پیامک ۶۱
۱۰۷۴	پیامک ۶۲
۱۰۷۴	پیامک ۶۳
۱۰۷۴	پیامک ۶۴
۱۰۷۵	پیامک ۶۵
۱۰۷۵	پیامک ۶۶
۱۰۷۵	پیامک ۶۷
۱۰۷۵	پیامک ۶۸
۱۰۷۵	پیامک ۶۹
۱۰۷۵	پیامک ۷۰
۱۰۷۵	پیامک ۷۱
۱۰۷۶	پیامک ۷۲
۱۰۷۶	پیامک ۷۳

۱۰۷۶	پیامک ۷۴
۱۰۷۶	پیامک ۷۵
۱۰۷۶	پیامک ۷۶
۱۰۷۶	پیامک ۷۷
۱۰۷۶	پیامک ۷۸
۱۰۷۷	پیامک ۷۹
۱۰۷۷	پیامک ۸۰
۱۰۷۷	پیامک ۸۱
۱۰۷۷	پیامک ۸۲
۱۰۷۷	پیامک ۸۳
۱۰۷۷	پیامک ۸۴
۱۰۷۷	پیامک ۸۵
۱۰۷۸	پیامک ۸۶
۱۰۷۸	پیامک ۸۷
۱۰۷۸	پیامک ۸۸
۱۰۷۸	پیامک ۸۹
۱۰۷۸	پیامک ۹۰
۱۰۷۸	پیامک ۹۱
۱۰۷۹	پیامک ۹۲
۱۰۷۹	پیامک ۹۳
۱۰۷۹	پیامک ۹۴
۱۰۷۹	پیامک ۹۵
۱۰۷۹	پیامک ۹۶
۱۰۷۹	پیامک ۹۷

پیامک ۹۸	۱۰۷۹
پیامک ۹۹	۱۰۷۹
پیامک ۱۰۰	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۱	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۲	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۳	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۴	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۵	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۶	۱۰۸۰
پیامک ۱۰۷	۱۰۸۱
پیامک ۱۰۸	۱۰۸۱
شُرک و نفاق	۱۰۸۱
پیامک ۱	۱۰۸۱
پیامک ۲	۱۰۸۱
پیامک ۳	۱۰۸۱
پیامک ۴	۱۰۸۱
پیامک ۵	۱۰۸۱
پیامک ۶	۱۰۸۲
پیامک ۷	۱۰۸۲
پیامک ۸	۱۰۸۲
پیامک ۹	۱۰۸۲
پیامک ۱۰	۱۰۸۲
پیامک ۱۱	۱۰۸۳
پیامک ۱۲	۱۰۸۳

۱۰۸۳	پیامک ۱۳
۱۰۸۳	پیامک ۱۴
۱۰۸۳	پیامک ۱۵
۱۰۸۴	پیامک ۱۶
۱۰۸۴	پیامک ۱۷
۱۰۸۴	پیامک ۱۸
۱۰۸۴	پیامک ۱۹
۱۰۸۴	پیامک ۲۰
۱۰۸۴	پیامک ۲۱
۱۰۸۴	پیامک ۲۲
۱۰۸۵	پیامک ۲۳
۱۰۸۵	پیامک ۲۴
۱۰۸۵	پیامک ۲۵
۱۰۸۵	پیامک ۲۶
۱۰۸۵	پیامک ۲۷
۱۰۸۵	پیامک ۲۸
۱۰۸۵	پیامک ۲۹
۱۰۸۵	پیامک ۳۰
۱۰۸۶	پیامک ۳۱
۱۰۸۶	پیامک ۳۲
۱۰۸۶	پیامک ۳۳
۱۰۸۶	پیامک ۳۴
۱۰۸۶	پیامک ۳۵
۱۰۸۶	پیامک ۳۶

۱۰۸۷	پیامک ۳۷
۱۰۸۷	پیامک ۳۸
۱۰۸۷	پیامک ۳۹
۱۰۸۷	پیامک ۴۰
۱۰۸۷	پیامک ۴۱
۱۰۸۷	پیامک ۴۲
۱۰۸۸	پیامک ۴۳
۱۰۸۸	پیامک ۴۴
۱۰۸۸	پیامک ۴۵
۱۰۸۸	پیامک ۴۶
۱۰۸۸	پیامک ۴۷
۱۰۸۸	پیامک ۴۸
۱۰۸۸	پیامک ۴۹
۱۰۸۸	پیامک ۵۰
۱۰۸۹	پیامک ۵۱
۱۰۸۹	پیامک ۵۲
۱۰۸۹	پیامک ۵۳
۱۰۸۹	پیامک ۵۴
۱۰۸۹	پیامک ۵۵
۱۰۸۹	پیامک ۵۶
۱۰۸۹	پیامک ۵۷
۱۰۹۰	پیامک ۵۸
۱۰۹۰	پیامک ۵۹
۱۰۹۰	پیامک ۶۰

۱۰۹۰	پیامک ۶۱
۱۰۹۰	پیامک ۶۲
۱۰۹۰	پیامک ۶۳
۱۰۹۰	پیامک ۶۴
۱۰۹۱	پیامک ۶۵
۱۰۹۱	پیامک ۶۶
۱۰۹۱	پیامک ۶۷
۱۰۹۱	پیامک ۶۸
۱۰۹۱	پیامک ۶۹
۱۰۹۱	پیامک ۷۰
۱۰۹۱	پیامک ۷۱
۱۰۹۱	پیامک ۷۲
۱۰۹۲	پیامک ۷۳
۱۰۹۲	پیامک ۷۴
۱۰۹۲	پیامک ۷۵
۱۰۹۲	پیامک ۷۶
۱۰۹۲	پیامک ۷۷
۱۰۹۲	پیامک ۷۸
۱۰۹۲	پیامک ۷۹
۱۰۹۲	پیامک ۸۰
۱۰۹۳	پیامک ۸۱
۱۰۹۳	پیامک ۸۲
۱۰۹۳	پیامک ۸۳
۱۰۹۳	پیامک ۸۴

۱۰۹۳	پیامک ۸۵
۱۰۹۳	پیامک ۸۶
۱۰۹۳	پیامک ۸۷
۱۰۹۴	پیامک ۸۸
۱۰۹۴	پیامک ۸۹
۱۰۹۴	پیامک ۹۰
۱۰۹۴	پیامک ۹۱
۱۰۹۴	پیامک ۹۲
۱۰۹۴	پیامک ۹۳
۱۰۹۴	پیامک ۹۴
۱۰۹۵	پیامک ۹۵
۱۰۹۵	پیامک ۹۶
۱۰۹۵	پیامک ۹۷
۱۰۹۵	پیامک ۹۸
۱۰۹۵	پیامک ۹۹
۱۰۹۵	پیامک ۱۰۰
۱۰۹۵	پیامک ۱۰۱
۱۰۹۵	پیامک ۱۰۲
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۳
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۴
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۵
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۶
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۷
۱۰۹۶	پیامک ۱۰۸

پیامک ۱۰۹	.....	۱۰۹۶
پیامک ۱۱۰	.....	۱۰۹۶
پیامک ۱۱۱	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۲	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۳	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۴	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۵	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۶	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۷	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۸	.....	۱۰۹۷
پیامک ۱۱۹	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۰	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۱	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۲	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۳	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۴	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۵	.....	۱۰۹۸
پیامک ۱۲۶	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۲۷	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۲۸	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۲۹	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۳۰	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۳۱	.....	۱۰۹۹
پیامک ۱۳۲	.....	۱۰۹۹

۱۱۰۰	پیامک ۱۳۳
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۴
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۵
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۶
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۷
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۸
۱۱۰۰	پیامک ۱۳۹
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۰
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۱
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۲
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۳
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۴
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۵
۱۱۰۱	پیامک ۱۴۶
۱۱۰۲	پیامک ۱۴۷
۱۱۰۲	پیامک ۱۴۸
۱۱۰۲	پیامک ۱۴۹
۱۱۰۲	پیامک ۱۵۰
۱۱۰۲	پیامک ۱۵۱
۱۱۰۲	پیامک ۱۵۲
۱۱۰۲	پیامک ۱۵۳
۱۱۰۳	پیامک ۱۵۴
۱۱۰۳	پیامک ۱۵۵
۱۱۰۳	پیامک ۱۵۶

۱۱۰۳	پیامک ۱۵۷
۱۱۰۳	پیامک ۱۵۸
۱۱۰۳	پیامک ۱۵۹
۱۱۰۳	پیامک ۱۶۰
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۱
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۲
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۳
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۴
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۵
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۶
۱۱۰۴	پیامک ۱۶۷
۱۱۰۵	پیامک ۱۶۸
۱۱۰۵	پیامک ۱۶۹
۱۱۰۵	انتظار فرج
۱۱۰۵	پیامک ۱
۱۱۰۵	پیامک ۲
۱۱۰۵	پیامک ۳
۱۱۰۵	پیامک ۴
۱۱۰۵	پیامک ۵
۱۱۰۶	پیامک ۶
۱۱۰۶	پیامک ۷
۱۱۰۶	پیامک ۸
۱۱۰۶	پیامک ۹
۱۱۰۶	پیامک ۱۰

۱۱۰۶	پیامک ۱۱
۱۱۰۶	پیامک ۱۲
۱۱۰۶	پیامک ۱۳
۱۱۰۷	پیامک ۱۴
۱۱۰۷	پیامک ۱۵
۱۱۰۷	پیامک ۱۶
۱۱۰۷	پیامک ۱۷
۱۱۰۷	مومن
۱۱۰۷	پیامک ۱
۱۱۰۷	پیامک ۲
۱۱۰۷	پیامک ۳
۱۱۰۷	پیامک ۴
۱۱۰۸	پیامک ۵
۱۱۰۸	پیامک ۶
۱۱۰۸	پیامک ۷
۱۱۰۸	پیامک ۸
۱۱۰۸	پیامک ۹
۱۱۰۸	پیامک ۱۰
۱۱۰۸	پیامک ۱۱
۱۱۰۹	پیامک ۱۲
۱۱۰۹	پیامک ۱۳
۱۱۰۹	پیامک ۱۴
۱۱۰۹	پیامک ۱۵
۱۱۰۹	پیامک ۱۶

۱۱۰۹	پیامک ۱۷
۱۱۰۹	پیامک ۱۸
۱۱۱۰	پیامک ۱۹
۱۱۱۰	پیامک ۲۰
۱۱۱۰	پیامک ۲۱
۱۱۱۰	پیامک ۲۲
۱۱۱۰	پیامک ۲۳
۱۱۱۱	پیامک ۲۴
۱۱۱۱	پیامک ۲۵
۱۱۱۱	پیامک ۲۶
۱۱۱۱	پیامک ۲۷
۱۱۱۱	پیامک ۲۸
۱۱۱۱	پیامک ۲۹
۱۱۱۱	پیامک ۳۰
۱۱۱۲	پیامک ۳۱
۱۱۱۲	پیامک ۳۲
۱۱۱۲	پیامک ۳۳
۱۱۱۲	پیامک ۳۴
۱۱۱۲	پیامک ۳۵
۱۱۱۲	پیامک ۳۶
۱۱۱۲	پیامک ۳۷
۱۱۱۳	پیامک ۳۸
۱۱۱۳	پیامک ۳۹
۱۱۱۳	پیامک ۴۰

۱۱۱۳	پیامک ۴۱
۱۱۱۳	پیامک ۴۲
۱۱۱۳	پیامک ۴۳
۱۱۱۴	پیامک ۴۴
۱۱۱۴	پیامک ۴۵
۱۱۱۴	پیامک ۴۶
۱۱۱۴	پیامک ۴۷
۱۱۱۴	پیامک ۴۸
۱۱۱۴	پیامک ۴۹
۱۱۱۵	پیامک ۵۰
۱۱۱۵	پیامک ۵۱
۱۱۱۵	پیامک ۵۲
۱۱۱۵	پیامک ۵۳
۱۱۱۵	پیامک ۵۴
۱۱۱۵	پیامک ۵۵
۱۱۱۵	پیامک ۵۶
۱۱۱۶	پیامک ۵۷
۱۱۱۶	پیامک ۵۸
۱۱۱۶	پیامک ۵۹
۱۱۱۶	پیامک ۶۰
۱۱۱۶	پیامک ۶۱
۱۱۱۶	پیامک ۶۲
۱۱۱۷	پیامک ۶۳
۱۱۱۷	پیامک ۶۴

۱۱۱۷	پیامک ۶۵
۱۱۱۷	پیامک ۶۶
۱۱۱۷	پیامک ۶۷
۱۱۱۷	پیامک ۶۸
۱۱۱۷	پیامک ۶۹
۱۱۱۷	پیامک ۷۰
۱۱۱۸	پیامک ۷۱
۱۱۱۸	پیامک ۷۲
۱۱۱۸	پیامک ۷۳
۱۱۱۸	پیامک ۷۴
۱۱۱۹	پیامک ۷۵
۱۱۱۹	پیامک ۷۶
۱۱۱۹	پیامک ۷۷
۱۱۱۹	پیامک ۷۸
۱۱۱۹	پیامک ۷۹
۱۱۱۹	پیامک ۸۰
۱۱۲۰	پیامک ۸۱
۱۱۲۰	پیامک ۸۲
۱۱۲۰	پیامک ۸۳
۱۱۲۰	پیامک ۸۴
۱۱۲۰	پیامک ۸۵
۱۱۲۰	پیامک ۸۶
۱۱۲۰	پیامک ۸۷
۱۱۲۰	پیامک ۸۸

۱۱۲۰	پیامک ۸۹
۱۱۲۱	پیامک ۹۰
۱۱۲۱	پیامک ۹۱
۱۱۲۱	پیامک ۹۲
۱۱۲۱	پیامک ۹۳
۱۱۲۱	پیامک ۹۴
۱۱۲۱	پیامک ۹۵
۱۱۲۱	پیامک ۹۶
۱۱۲۱	پیامک ۹۷
۱۱۲۲	پیامک ۹۸
۱۱۲۲	پیامک ۹۹
۱۱۲۲	پیامک ۱۰۰
۱۱۲۲	پیامک ۱۰۱
۱۱۲۲	پیامک ۱۰۲
۱۱۲۲	پیامک ۱۰۳
۱۱۲۲	پیامک ۱۰۴
۱۱۲۳	پیامک ۱۰۵
۱۱۲۳	پیامک ۱۰۶
۱۱۲۳	پیامک ۱۰۷
۱۱۲۳	پیامک ۱۰۸
۱۱۲۳	پیامک ۱۰۹
۱۱۲۳	پیامک ۱۱۰
۱۱۲۳	پیامک ۱۱۱
۱۱۲۴	پیامک ۱۱۲

۱۱۲۴	پیامک ۱۱۳
۱۱۲۴	پیامک ۱۱۴
۱۱۲۴	پیامک ۱۱۵
۱۱۲۴	پیامک ۱۱۶
۱۱۲۴	پیامک ۱۱۷
۱۱۲۵	پیامک ۱۱۸
۱۱۲۵	پیامک ۱۱۹
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۰
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۱
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۲
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۳
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۴
۱۱۲۵	پیامک ۱۲۵
۱۱۲۶	پیامک ۱۲۶
۱۱۲۶	پیامک ۱۲۷
۱۱۲۶	پیامک ۱۲۸
۱۱۲۶	پیامک ۱۲۹
۱۱۲۶	پیامک ۱۳۰
۱۱۲۶	پیامک ۱۳۱
۱۱۲۶	پیامک ۱۳۲
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۳
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۴
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۵
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۶

۱۱۲۷	پیامک ۱۳۷
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۸
۱۱۲۷	پیامک ۱۳۹
۱۱۲۸	پیامک ۱۴۰
۱۱۲۸	پیامک ۱۴۱
۱۱۲۸	پیامک ۱۴۲
۱۱۲۸	پیامک ۱۴۳
۱۱۲۸	پیامک ۱۴۴
۱۱۲۹	پیامک ۱۴۵
۱۱۲۹	پیامک ۱۴۶
۱۱۲۹	پیامک ۱۴۷
۱۱۲۹	پیامک ۱۴۸
۱۱۲۹	پیامک ۱۴۹
۱۱۲۹	پیامک ۱۵۰
۱۱۲۹	پیامک ۱۵۱
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۲
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۳
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۴
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۵
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۶
۱۱۳۰	پیامک ۱۵۷
۱۱۳۱	پیامک ۱۵۸
۱۱۳۱	پیامک ۱۵۹
۱۱۳۱	پیامک ۱۶۰

۱۱۳۱	پیامک ۱۶۱
۱۱۳۱	پیامک ۱۶۲
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۳
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۴
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۵
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۶
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۷
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۸
۱۱۳۲	پیامک ۱۶۹
۱۱۳۲	پیامک ۱۷۰
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۱
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۲
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۳
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۴
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۵
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۶
۱۱۳۳	پیامک ۱۷۷
۱۱۳۴	پیامک ۱۷۸
۱۱۳۴	پیامک ۱۷۹
۱۱۳۴	پیامک ۱۸۰
۱۱۳۴	پیامک ۱۸۱
۱۱۳۴	پیامک ۱۸۲
۱۱۳۴	پیامک ۱۸۳
۱۱۳۵	پیامک ۱۸۴

۱۱۳۵	پیامک ۱۸۵
۱۱۳۵	پیامک ۱۸۶
۱۱۳۵	پیامک ۱۸۷
۱۱۳۵	پیامک ۱۸۸
۱۱۳۵	پیامک ۱۸۹
۱۱۳۵	پیامک ۱۹۰
۱۱۳۵	پیامک ۱۹۱
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۲
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۳
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۴
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۵
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۶
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۷
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۸
۱۱۳۶	پیامک ۱۹۹
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۰
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۱
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۲
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۳
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۴
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۵
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۶
۱۱۳۷	پیامک ۲۰۷
۱۱۳۸	پیامک ۲۰۸

۱۱۳۸	پیامک ۲۰۹
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۰
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۱
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۲
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۳
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۴
۱۱۳۸	پیامک ۲۱۵
۱۱۳۹	پیامک ۲۱۶
۱۱۳۹	پیامک ۲۱۷
۱۱۳۹	پیامک ۲۱۸
۱۱۳۹	پیامک ۲۱۹
۱۱۳۹	پیامک ۲۲۰
۱۱۳۹	پیامک ۲۲۱
۱۱۳۹	پیامک ۲۲۲
۱۱۳۹	پیامک ۲۲۳
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۴
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۵
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۶
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۷
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۸
۱۱۴۰	پیامک ۲۲۹
۱۱۴۰	پیامک ۲۳۰
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۱
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۲

۱۱۴۱	پیامک ۲۳۳
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۴
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۵
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۶
۱۱۴۱	پیامک ۲۳۷
۱۱۴۲	پیامک ۲۳۸
۱۱۴۲	پیامک ۲۳۹
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۰
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۱
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۲
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۳
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۴
۱۱۴۲	پیامک ۲۴۵
۱۱۴۳	پیامک ۲۴۶
۱۱۴۳	پیامک ۲۴۷
۱۱۴۳	پیامک ۲۴۸
۱۱۴۳	پیامک ۲۴۹
۱۱۴۳	پیامک ۲۵۰
۱۱۴۳	پیامک ۲۵۱
۱۱۴۳	پیامک ۲۵۲
۱۱۴۳	پیامک ۲۵۳
۱۱۴۴	پیامک ۲۵۴
۱۱۴۴	پیامک ۲۵۵
۱۱۴۴	پیامک ۲۵۶

۱۱۴۴	پیامک ۲۵۷
۱۱۴۴	پیامک ۲۵۸
۱۱۴۴	پیامک ۲۵۹
۱۱۴۴	پیامک ۲۶۰
۱۱۴۴	پیامک ۲۶۱
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۲
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۳
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۴
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۵
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۶
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۷
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۸
۱۱۴۵	پیامک ۲۶۹
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۰
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۱
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۲
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۳
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۴
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۵
۱۱۴۶	پیامک ۲۷۶
۱۱۴۷	پیامک ۲۷۷
۱۱۴۷	پیامک ۲۷۸
۱۱۴۷	پیامک ۲۷۹
۱۱۴۷	پیامک ۲۸۰

۱۱۴۷	پیامک ۲۸۱
۱۱۴۷	پیامک ۲۸۲
۱۱۴۷	پیامک ۲۸۳
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۴
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۵
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۶
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۷
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۸
۱۱۴۸	پیامک ۲۸۹
۱۱۴۸	پیامک ۲۹۰
۱۱۴۸	پیامک ۲۹۱
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۲
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۳
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۴
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۵
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۶
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۷
۱۱۴۹	پیامک ۲۹۸
۱۱۵۰	پیامک ۲۹۹
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۰
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۱
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۲
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۳
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۴

۱۱۵۰	پیامک ۳۰۵
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۶
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۷
۱۱۵۰	پیامک ۳۰۸
۱۱۵۱	پیامک ۳۰۹
۱۱۵۱	پیامک ۳۱۰
۱۱۵۱	پیامک ۳۱۱
۱۱۵۱	پیامک ۳۱۲
۱۱۵۱	پیامک ۳۱۳
۱۱۵۱	پیامک ۳۱۴
۱۱۵۲	پیامک ۳۱۵
۱۱۵۲	پیامک ۳۱۶
۱۱۵۲	پیامک ۳۱۷
۱۱۵۲	پیامک ۳۱۸
۱۱۵۲	پیامک ۳۱۹
۱۱۵۲	پیامک ۳۲۰
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۱
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۲
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۳
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۴
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۵
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۶
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۷
۱۱۵۳	پیامک ۳۲۸

۱۱۵۴	پیامک ۳۲۹
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۰
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۱
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۲
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۳
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۴
۱۱۵۴	پیامک ۳۳۵
۱۱۵۵	پیامک ۳۳۶
۱۱۵۵	پیامک ۳۳۷
۱۱۵۵	پیامک ۳۳۸
۱۱۵۵	پیامک ۳۳۹
۱۱۵۵	پیامک ۳۴۰
۱۱۵۵	پیامک ۳۴۱
۱۱۵۵	پیامک ۳۴۲
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۳
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۴
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۵
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۶
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۷
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۸
۱۱۵۶	پیامک ۳۴۹
۱۱۵۶	پیامک ۳۵۰
۱۱۵۷	پیامک ۳۵۱
۱۱۵۷	پیامک ۳۵۲

۱۱۵۷	پیامک ۳۵۳
۱۱۵۷	پیامک ۳۵۴
۱۱۵۷	پیامک ۳۵۵
۱۱۵۷	پیامک ۳۵۶
۱۱۵۸	پیامک ۳۵۷
۱۱۵۸	پیامک ۳۵۸
۱۱۵۸	پیامک ۳۵۹
۱۱۵۸	پیامک ۳۶۰
۱۱۵۸	پیامک ۳۶۱
۱۱۵۸	پیامک ۳۶۲
۱۱۵۸	پیامک ۳۶۳
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۴
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۵
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۶
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۷
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۸
۱۱۵۹	پیامک ۳۶۹
۱۱۵۹	پیامک ۳۷۰
۱۱۵۹	پیامک ۳۷۱
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۲
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۳
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۴
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۵
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۶

۱۱۶۰	پیامک ۳۷۷
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۸
۱۱۶۰	پیامک ۳۷۹
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۰
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۱
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۲
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۳
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۴
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۵
۱۱۶۱	پیامک ۳۸۶
۱۱۶۲	پیامک ۳۸۷
۱۱۶۲	پیامک ۳۸۸
۱۱۶۲	پیامک ۳۸۹
۱۱۶۲	پیامک ۳۹۰
۱۱۶۲	پیامک ۳۹۱
۱۱۶۲	پیامک ۳۹۲
۱۱۶۲	پیامک ۳۹۳
۱۱۶۲	پیامک ۳۹۴
۱۱۶۳	پیامک ۳۹۵
۱۱۶۳	پیامک ۳۹۶
۱۱۶۳	پیامک ۳۹۷
۱۱۶۳	پیامک ۳۹۸
۱۱۶۳	پیامک ۳۹۹
۱۱۶۳	پیامک ۴۰۰

۱۱۶۳	پیامک ۴۰۱
۱۱۶۳	پیامک ۴۰۲
۱۱۶۳	پیامک ۴۰۳
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۴
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۵
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۶
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۷
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۸
۱۱۶۴	پیامک ۴۰۹
۱۱۶۴	پیامک ۴۱۰
۱۱۶۴	پیامک ۴۱۱
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۲
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۳
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۴
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۵
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۶
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۷
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۸
۱۱۶۵	پیامک ۴۱۹
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۰
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۱
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۲
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۳
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۴

۱۱۶۶	پیامک ۴۲۵
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۶
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۷
۱۱۶۶	پیامک ۴۲۸
۱۱۶۷	پیامک ۴۲۹
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۰
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۱
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۲
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۳
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۴
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۵
۱۱۶۷	پیامک ۴۳۶
۱۱۶۸	پیامک ۴۳۷
۱۱۶۸	پیامک ۴۳۸
۱۱۶۸	پیامک ۴۳۹
۱۱۶۸	پیامک ۴۴۰
۱۱۶۸	پیامک ۴۴۱
۱۱۶۸	پیامک ۴۴۲
۱۱۶۸	پیامک ۴۴۳
۱۱۶۹	پیامک ۴۴۴
۱۱۶۹	پیامک ۴۴۵
۱۱۶۹	پیامک ۴۴۶
۱۱۶۹	پیامک ۴۴۷
۱۱۶۹	پیامک ۴۴۸

پیامک ۴۴۹	۱۱۶۹
پیامک ۴۵۰	۱۱۶۹
پیامک ۴۵۱	۱۱۶۹
پیامک ۴۵۲	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۳	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۴	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۵	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۶	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۷	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۸	۱۱۷۰
پیامک ۴۵۹	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۰	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۱	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۲	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۳	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۴	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۵	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۶	۱۱۷۱
پیامک ۴۶۷	۱۱۷۲
پیامک ۴۶۸	۱۱۷۲
پیامک ۴۶۹	۱۱۷۲
پیامک ۴۷۰	۱۱۷۲
پیامک ۴۷۱	۱۱۷۲
پیامک ۴۷۲	۱۱۷۲

۱۱۷۲	پیامک ۴۷۳
۱۱۷۲	پیامک ۴۷۴
۱۱۷۳	پیامک ۴۷۵
۱۱۷۳	پیامک ۴۷۶
۱۱۷۳	پیامک ۴۷۷
۱۱۷۳	پیامک ۴۷۸
۱۱۷۳	پیامک ۴۷۹
۱۱۷۳	پیامک ۴۸۰
۱۱۷۳	پیامک ۴۸۱
۱۱۷۳	پیامک ۴۸۲
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۳
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۴
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۵
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۶
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۷
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۸
۱۱۷۴	پیامک ۴۸۹
۱۱۷۴	پیامک ۴۹۰
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۱
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۲
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۳
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۴
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۵
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۶

۱۱۷۵	پیامک ۴۹۷
۱۱۷۵	پیامک ۴۹۸
۱۱۷۶	پیامک ۴۹۹
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۰
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۱
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۲
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۳
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۴
۱۱۷۶	پیامک ۵۰۵
۱۱۷۷	پیامک ۵۰۶
۱۱۷۷	پیامک ۵۰۷
۱۱۷۷	پیامک ۵۰۸
۱۱۷۷	پیامک ۵۰۹
۱۱۷۷	توسل و شفاعت
۱۱۷۷	پیامک ۱
۱۱۷۷	پیامک ۲
۱۱۷۷	پیامک ۳
۱۱۷۸	پیامک ۴
۱۱۷۸	پیامک ۵
۱۱۷۸	پیامک ۶
۱۱۷۸	پیامک ۷
۱۱۷۸	پیامک ۸
۱۱۷۸	پیامک ۹
۱۱۷۹	پیامک ۱۰

۱۱۷۹	پیامک ۱۱
۱۱۷۹	پیامک ۱۲
۱۱۷۹	پیامک ۱۳
۱۱۷۹	پیامک ۱۴
۱۱۷۹	پیامک ۱۵
۱۱۸۰	پیامک ۱۶
۱۱۸۰	پیامک ۱۷
۱۱۸۰	پیامک ۱۸
۱۱۸۰	پیامک ۱۹
۱۱۸۰	پیامک ۲۰
۱۱۸۰	پیامک ۲۱
۱۱۸۱	پیامک ۲۲
۱۱۸۱	پیامک ۲۳
۱۱۸۱	پیامک ۲۴
۱۱۸۱	پیامک ۲۵
۱۱۸۱	پیامک ۲۶
۱۱۸۱	پیامک ۲۷
۱۱۸۱	پیامک ۲۸
۱۱۸۲	پیامک ۲۹
۱۱۸۲	پیامک ۳۰
۱۱۸۲	پیامک ۳۱
۱۱۸۲	پیامک ۳۲
۱۱۸۲	پیامک ۳۳
۱۱۸۲	پیامک ۳۴

۱۱۸۲	پیامک ۳۵
۱۱۸۳	پیامک ۳۶
۱۱۸۳	پیامک ۳۷
۱۱۸۳	پیامک ۳۸
۱۱۸۳	پیامک ۳۹
۱۱۸۳	پیامک ۴۰
۱۱۸۳	پیامک ۴۱
۱۱۸۳	پیامک ۴۲
۱۱۸۴	پیامک ۴۳
۱۱۸۴	پیامک ۴۴
۱۱۸۴	پیامک ۴۵
۱۱۸۴	پیامک ۴۶
۱۱۸۴	غدیر
۱۱۸۴	پیامک ۱
۱۱۸۴	پیامک ۲
۱۱۸۴	پیامک ۳
۱۱۸۵	پیامک ۴
۱۱۸۵	پیامک ۵
۱۱۸۵	پیامک ۶
۱۱۸۵	پیامک ۷
۱۱۸۵	پیامک ۸
۱۱۸۶	پیامک ۹
۱۱۸۶	پیامک ۱۰
۱۱۸۶	پیامک ۱۱

۱۱۸۶	پیامک ۱۲
۱۱۸۶	پیامک ۱۳
۱۱۸۷	پیامک ۱۴
۱۱۸۷	پیامک ۱۵
۱۱۸۷	پیامک ۱۶
۱۱۸۷	پیامک ۱۷
۱۱۸۷	پیامک ۱۸
۱۱۸۸	پیامک ۱۹
۱۱۸۸	پیامک ۲۰
۱۱۸۸	پیامک ۲۱
۱۱۸۸	پیامک ۲۲
۱۱۸۸	پیامک ۲۳
۱۱۸۸	پیامک ۲۴
۱۱۸۹	پیامک ۲۵
۱۱۸۹	پیامک ۲۶
۱۱۸۹	پیامک ۲۷
۱۱۸۹	پیامک ۲۸
۱۱۸۹	پیامک ۲۹
۱۱۹۰	پیامک ۳۰
۱۱۹۰	پیامک ۳۱
۱۱۹۰	پیامک ۳۲
۱۱۹۰	عبادت و فروع دین
۱۱۹۰	وضو ، اذان و نماز
۱۱۹۰	حدیث ۱

۱۱۹۰	حدیث ۲
۱۱۹۱	حدیث ۳
۱۱۹۱	حدیث ۴
۱۱۹۱	حدیث ۵
۱۱۹۱	حدیث ۶
۱۱۹۱	حدیث ۷
۱۱۹۱	حدیث ۸
۱۱۹۲	حدیث ۹
۱۱۹۲	حدیث ۱۰
۱۱۹۲	حدیث ۱۱
۱۱۹۲	حدیث ۱۲
۱۱۹۲	حدیث ۱۳
۱۱۹۲	حدیث ۱۴
۱۱۹۳	حدیث ۱۵
۱۱۹۳	حدیث ۱۶
۱۱۹۳	حدیث ۱۷
۱۱۹۳	حدیث ۱۸
۱۱۹۳	حدیث ۱۹
۱۱۹۳	حدیث ۲۰
۱۱۹۳	حدیث ۲۱
۱۱۹۴	حدیث ۲۲
۱۱۹۴	حدیث ۲۳
۱۱۹۴	حدیث ۲۴
۱۱۹۴	حدیث ۲۵

۱۱۹۴	حدیث ۲۶
۱۱۹۴	حدیث ۲۷
۱۱۹۵	حدیث ۲۸
۱۱۹۵	حدیث ۲۹
۱۱۹۵	حدیث ۳۰
۱۱۹۵	حدیث ۳۱
۱۱۹۵	حدیث ۳۲
۱۱۹۵	حدیث ۳۳
۱۱۹۵	حدیث ۳۴
۱۱۹۶	حدیث ۳۵
۱۱۹۶	حدیث ۳۶
۱۱۹۶	حدیث ۳۷
۱۱۹۶	حدیث ۳۸
۱۱۹۶	حدیث ۳۹
۱۱۹۶	حدیث ۴۰
۱۱۹۷	حدیث ۴۱
۱۱۹۷	حدیث ۴۲
۱۱۹۷	حدیث ۴۳
۱۱۹۷	حدیث ۴۴
۱۱۹۷	حدیث ۴۵
۱۱۹۷	حدیث ۴۶
۱۱۹۷	حدیث ۴۷
۱۱۹۸	حدیث ۴۸
۱۱۹۸	حدیث ۴۹

۱۱۹۸	حدیث ۵۰
۱۱۹۸	حدیث ۵۱
۱۱۹۸	حدیث ۵۲
۱۱۹۹	حدیث ۵۳
۱۱۹۹	حدیث ۵۴
۱۱۹۹	حدیث ۵۵
۱۱۹۹	حدیث ۵۶
۱۱۹۹	حدیث ۵۷
۱۱۹۹	حدیث ۵۸
۱۲۰۰	حدیث ۵۹
۱۲۰۰	حدیث ۶۰
۱۲۰۰	حدیث ۶۱
۱۲۰۰	حدیث ۶۲
۱۲۰۰	حدیث ۶۳
۱۲۰۰	حدیث ۶۴
۱۲۰۰	حدیث ۶۵
۱۲۰۰	حدیث ۶۶
۱۲۰۱	حدیث ۶۷
۱۲۰۱	حدیث ۶۸
۱۲۰۱	حدیث ۶۹
۱۲۰۱	حدیث ۷۰
۱۲۰۱	حدیث ۷۱
۱۲۰۱	حدیث ۷۲
۱۲۰۲	حدیث ۷۳

۱۲۰۲	حدیث ۷۴
۱۲۰۲	حدیث ۷۵
۱۲۰۲	حدیث ۷۶
۱۲۰۲	حدیث ۷۷
۱۲۰۲	حدیث ۷۸
۱۲۰۳	حدیث ۷۹
۱۲۰۳	حدیث ۸۰
۱۲۰۳	حدیث ۸۱
۱۲۰۳	حدیث ۸۲
۱۲۰۳	حدیث ۸۳
۱۲۰۳	حدیث ۸۴
۱۲۰۴	حدیث ۸۵
۱۲۰۴	حدیث ۸۶
۱۲۰۴	حدیث ۸۷
۱۲۰۴	حدیث ۸۸
۱۲۰۴	حدیث ۸۹
۱۲۰۴	حدیث ۹۰
۱۲۰۵	حدیث ۹۱
۱۲۰۵	حدیث ۹۲
۱۲۰۵	حدیث ۹۳
۱۲۰۵	حدیث ۹۴
۱۲۰۵	حدیث ۹۵
۱۲۰۵	حدیث ۹۶
۱۲۰۵	حدیث ۹۷

۱۲۰۵	حدیث ۹۸
۱۲۰۶	حدیث ۹۹
۱۲۰۶	حدیث ۱۰۰
۱۲۰۶	حدیث ۱۰۱
۱۲۰۶	حدیث ۱۰۲
۱۲۰۶	حدیث ۱۰۳
۱۲۰۶	حدیث ۱۰۴
۱۲۰۷	حدیث ۱۰۵
۱۲۰۷	حدیث ۱۰۶
۱۲۰۷	حدیث ۱۰۷
۱۲۰۷	حدیث ۱۰۸
۱۲۰۷	حدیث ۱۰۹
۱۲۰۷	حدیث ۱۱۰
۱۲۰۷	حدیث ۱۱۱
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۲
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۳
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۴
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۵
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۶
۱۲۰۸	حدیث ۱۱۷
۱۲۰۹	حدیث ۱۱۸
۱۲۰۹	حدیث ۱۱۹
۱۲۰۹	حدیث ۱۲۰
۱۲۰۹	حدیث ۱۲۱

۱۲۰۹	حدیث ۱۲۲
۱۲۰۹	حدیث ۱۲۳
۱۲۰۹	حدیث ۱۲۴
۱۲۱۰	حدیث ۱۲۵
۱۲۱۰	حدیث ۱۲۶
۱۲۱۰	حدیث ۱۲۷
۱۲۱۰	حدیث ۱۲۸
۱۲۱۰	حدیث ۱۲۹
۱۲۱۰	حدیث ۱۳۰
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۱
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۲
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۳
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۴
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۵
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۶
۱۲۱۱	حدیث ۱۳۷
۱۲۱۲	حدیث ۱۳۸
۱۲۱۲	حدیث ۱۳۹
۱۲۱۲	حدیث ۱۴۰
۱۲۱۲	حدیث ۱۴۱
۱۲۱۲	حدیث ۱۴۲
۱۲۱۲	حدیث ۱۴۳
۱۲۱۳	حدیث ۱۴۴
۱۲۱۳	حدیث ۱۴۵

۱۲۱۳	حدیث ۱۴۶
۱۲۱۳	حدیث ۱۴۷
۱۲۱۳	حدیث ۱۴۸
۱۲۱۳	حدیث ۱۴۹
۱۲۱۳	حدیث ۱۵۰
۱۲۱۴	حدیث ۱۵۱
۱۲۱۴	حدیث ۱۵۲
۱۲۱۴	حدیث ۱۵۳
۱۲۱۴	حدیث ۱۵۴
۱۲۱۵	حدیث ۱۵۵
۱۲۱۵	حدیث ۱۵۶
۱۲۱۵	حدیث ۱۵۷
۱۲۱۵	حدیث ۱۵۸
۱۲۱۵	حدیث ۱۵۹
۱۲۱۵	حدیث ۱۶۰
۱۲۱۵	حدیث ۱۶۱
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۲
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۳
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۴
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۵
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۶
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۷
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۸
۱۲۱۶	حدیث ۱۶۹

۱۲۱۷	حدیث ۱۷۰
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۱
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۲
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۳
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۴
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۵
۱۲۱۷	حدیث ۱۷۶
۱۲۱۸	حدیث ۱۷۷
۱۲۱۸	حدیث ۱۷۸
۱۲۱۸	حدیث ۱۷۹
۱۲۱۸	حدیث ۱۸۰
۱۲۱۸	حدیث ۱۸۱
۱۲۱۸	حدیث ۱۸۲
۱۲۱۸	حدیث ۱۸۳
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۴
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۵
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۶
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۷
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۸
۱۲۱۹	حدیث ۱۸۹
۱۲۱۹	حدیث ۱۹۰
۱۲۲۰	حدیث ۱۹۱
۱۲۲۰	حدیث ۱۹۲
۱۲۲۰	حدیث ۱۹۳

۱۲۲۰	حدیث ۱۹۴
۱۲۲۰	حدیث ۱۹۵
۱۲۲۰	حدیث ۱۹۶
۱۲۲۱	حدیث ۱۹۷
۱۲۲۱	حدیث ۱۹۸
۱۲۲۱	حدیث ۱۹۹
۱۲۲۱	حدیث ۲۰۰
۱۲۲۱	حدیث ۲۰۱
۱۲۲۱	حدیث ۲۰۲
۱۲۲۱	حدیث ۲۰۳
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۴
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۵
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۶
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۷
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۸
۱۲۲۲	حدیث ۲۰۹
۱۲۲۲	حدیث ۲۱۰
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۱
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۲
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۳
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۴
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۵
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۶
۱۲۲۳	حدیث ۲۱۷

۱۲۲۴	حدیث ۲۱۸
۱۲۲۴	حدیث ۲۱۹
۱۲۲۴	حدیث ۲۲۰
۱۲۲۴	حدیث ۲۲۱
۱۲۲۴	حدیث ۲۲۲
۱۲۲۴	حدیث ۲۲۳
۱۲۲۵	حدیث ۲۲۴
۱۲۲۵	حدیث ۲۲۵
۱۲۲۵	حدیث ۲۲۶
۱۲۲۵	حدیث ۲۲۷
۱۲۲۵	حدیث ۲۲۸
۱۲۲۶	حدیث ۲۲۹
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۰
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۱
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۲
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۳
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۴
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۵
۱۲۲۶	حدیث ۲۳۶
۱۲۲۷	حدیث ۲۳۷
۱۲۲۷	حدیث ۲۳۸
۱۲۲۷	حدیث ۲۳۹
۱۲۲۷	حدیث ۲۴۰
۱۲۲۷	حدیث ۲۴۱

۱۲۲۷	حدیث ۲۴۲
۱۲۲۸	حدیث ۲۴۳
۱۲۲۸	حدیث ۲۴۴
۱۲۲۸	حدیث ۲۴۵
۱۲۲۸	حدیث ۲۴۶
۱۲۲۸	حدیث ۲۴۷
۱۲۲۹	حدیث ۲۴۸
۱۲۲۹	حدیث ۲۴۹
۱۲۲۹	حدیث ۲۵۰
۱۲۲۹	حدیث ۲۵۱
۱۲۲۹	حدیث ۲۵۲
۱۲۲۹	حدیث ۲۵۳
۱۲۲۹	حدیث ۲۵۴
۱۲۳۰	حدیث ۲۵۵
۱۲۳۰	حدیث ۲۵۶
۱۲۳۰	حدیث ۲۵۷
۱۲۳۰	حدیث ۲۵۸
۱۲۳۰	حدیث ۲۵۹
۱۲۳۰	حدیث ۲۶۰
۱۲۳۰	حدیث ۲۶۱
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۲
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۳
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۴
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۵

۱۲۳۱	حدیث ۲۶۶
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۷
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۸
۱۲۳۱	حدیث ۲۶۹
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۰
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۱
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۲
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۳
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۴
۱۲۳۲	حدیث ۲۷۵
۱۲۳۳	حدیث ۲۷۶
۱۲۳۳	حدیث ۲۷۷
۱۲۳۳	حدیث ۲۷۸
۱۲۳۳	حدیث ۲۷۹
۱۲۳۳	حدیث ۲۸۰
۱۲۳۳	حدیث ۲۸۱
۱۲۳۳	حدیث ۲۸۲
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۳
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۴
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۵
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۶
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۷
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۸
۱۲۳۴	حدیث ۲۸۹

۱۲۳۵	حدیث ۲۹۰
۱۲۳۵	حدیث ۲۹۱
۱۲۳۵	حدیث ۲۹۲
۱۲۳۵	حدیث ۲۹۳
۱۲۳۵	حدیث ۲۹۴
۱۲۳۵	حدیث ۲۹۵
۱۲۳۶	حدیث ۲۹۶
۱۲۳۶	حدیث ۲۹۷
۱۲۳۶	حدیث ۲۹۸
۱۲۳۶	حدیث ۲۹۹
۱۲۳۶	حدیث ۳۰۰
۱۲۳۶	حدیث ۳۰۱
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۲
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۳
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۴
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۵
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۶
۱۲۳۷	حدیث ۳۰۷
۱۲۳۸	حدیث ۳۰۸
۱۲۳۸	حدیث ۳۰۹
۱۲۳۸	حدیث ۳۱۰
۱۲۳۸	حدیث ۳۱۱
۱۲۳۸	حدیث ۳۱۲
۱۲۳۸	حدیث ۳۱۳

۱۲۳۹	حدیث ۳۱۴
۱۲۳۹	حدیث ۳۱۵
۱۲۳۹	حدیث ۳۱۶
۱۲۳۹	حدیث ۳۱۷
۱۲۳۹	حدیث ۳۱۸
۱۲۴۰	حدیث ۳۱۹
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۰
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۱
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۲
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۳
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۴
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۵
۱۲۴۰	حدیث ۳۲۶
۱۲۴۱	حدیث ۳۲۷
۱۲۴۱	حدیث ۳۲۸
۱۲۴۱	حدیث ۳۲۹
۱۲۴۱	حدیث ۳۳۰
۱۲۴۱	حدیث ۳۳۱
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۲
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۳
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۴
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۵
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۶
۱۲۴۲	حدیث ۳۳۷

۱۲۴۳	حدیث ۳۳۸
۱۲۴۳	حدیث ۳۳۹
۱۲۴۳	حدیث ۳۴۰
۱۲۴۳	حدیث ۳۴۱
۱۲۴۳	حدیث ۳۴۲
۱۲۴۳	حدیث ۳۴۳
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۴
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۵
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۶
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۷
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۸
۱۲۴۴	حدیث ۳۴۹
۱۲۴۴	حدیث ۳۵۰
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۱
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۲
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۳
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۴
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۵
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۶
۱۲۴۵	حدیث ۳۵۷
۱۲۴۶	حدیث ۳۵۸
۱۲۴۶	حدیث ۳۵۹
۱۲۴۶	حدیث ۳۶۰
۱۲۴۶	حدیث ۳۶۱

۱۲۴۶	حدیث ۳۶۲
۱۲۴۶	حدیث ۳۶۳
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۴
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۵
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۶
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۷
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۸
۱۲۴۷	حدیث ۳۶۹
۱۲۴۷	حدیث ۳۷۰
۱۲۴۸	حدیث ۳۷۱
۱۲۴۸	حدیث ۳۷۲
۱۲۴۸	حدیث ۳۷۳
۱۲۴۸	حدیث ۳۷۴
۱۲۴۸	حدیث ۳۷۵
۱۲۴۹	حدیث ۳۷۶
۱۲۴۹	حدیث ۳۷۷
۱۲۴۹	حدیث ۳۷۸
۱۲۴۹	حدیث ۳۷۹
۱۲۴۹	حدیث ۳۸۰
۱۲۴۹	حدیث ۳۸۱
۱۲۴۹	حدیث ۳۸۲
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۳
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۴
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۵

۱۲۵۰	حدیث ۳۸۶
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۷
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۸
۱۲۵۰	حدیث ۳۸۹
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۰
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۱
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۲
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۳
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۴
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۵
۱۲۵۱	حدیث ۳۹۶
۱۲۵۲	حدیث ۳۹۷
۱۲۵۲	حدیث ۳۹۸
۱۲۵۲	حدیث ۳۹۹
۱۲۵۲	حدیث ۴۰۰
۱۲۵۲	حدیث ۴۰۱
۱۲۵۲	حدیث ۴۰۲
۱۲۵۲	حدیث ۴۰۳
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۴
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۵
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۶
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۷
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۸
۱۲۵۳	حدیث ۴۰۹

۱۲۵۳	حدیث ۴۱۰
۱۲۵۳	حدیث ۴۱۱
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۲
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۳
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۴
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۵
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۶
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۷
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۸
۱۲۵۴	حدیث ۴۱۹
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۰
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۱
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۲
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۳
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۴
۱۲۵۵	حدیث ۴۲۵
۱۲۵۶	حدیث ۴۲۶
۱۲۵۶	حدیث ۴۲۷
۱۲۵۶	حدیث ۴۲۸
۱۲۵۶	حدیث ۴۲۹
۱۲۵۶	حدیث ۴۳۰
۱۲۵۶	حدیث ۴۳۱
۱۲۵۶	حدیث ۴۳۲
۱۲۵۷	حدیث ۴۳۳

۱۲۵۷	حدیث ۴۳۴
۱۲۵۷	حدیث ۴۳۵
۱۲۵۷	حدیث ۴۳۶
۱۲۵۷	حدیث ۴۳۷
۱۲۵۷	حدیث ۴۳۸
۱۲۵۸	حدیث ۴۳۹
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۰
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۱
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۲
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۳
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۴
۱۲۵۸	حدیث ۴۴۵
۱۲۵۹	حدیث ۴۴۶
۱۲۵۹	حدیث ۴۴۷
۱۲۵۹	حدیث ۴۴۸
۱۲۵۹	حدیث ۴۴۹
۱۲۵۹	حدیث ۴۵۰
۱۲۵۹	حدیث ۴۵۱
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۲
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۳
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۴
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۵
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۶
۱۲۶۰	حدیث ۴۵۷

۱۲۶۱	حدیث ۴۵۸
۱۲۶۱	حدیث ۴۵۹
۱۲۶۱	حدیث ۴۶۰
۱۲۶۱	حدیث ۴۶۱
۱۲۶۱	حدیث ۴۶۲
۱۲۶۱	حدیث ۴۶۳
۱۲۶۱	حدیث ۴۶۴
۱۲۶۲	حدیث ۴۶۵
۱۲۶۲	حدیث ۴۶۶
۱۲۶۲	حدیث ۴۶۷
۱۲۶۲	حدیث ۴۶۸
۱۲۶۲	حدیث ۴۶۹
۱۲۶۲	حدیث ۴۷۰
۱۲۶۲	حدیث ۴۷۱
۱۲۶۲	حدیث ۴۷۲
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۳
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۴
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۵
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۶
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۷
۱۲۶۳	حدیث ۴۷۸
۱۲۶۴	حدیث ۴۷۹
۱۲۶۴	حدیث ۴۸۰
۱۲۶۴	حدیث ۴۸۱

۱۲۶۴	حدیث ۴۸۲
۱۲۶۴	حدیث ۴۸۳
۱۲۶۵	حدیث ۴۸۴
۱۲۶۵	حدیث ۴۸۵
۱۲۶۵	حدیث ۴۸۶
۱۲۶۵	حدیث ۴۸۷
۱۲۶۵	حدیث ۴۸۸
۱۲۶۶	حدیث ۴۸۹
۱۲۶۶	حدیث ۴۹۰
۱۲۶۶	حدیث ۴۹۱
۱۲۶۶	حدیث ۴۹۲
۱۲۶۶	حدیث ۴۹۳
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۴
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۵
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۶
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۷
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۸
۱۲۶۷	حدیث ۴۹۹
۱۲۶۷	حدیث ۵۰۰
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۱
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۲
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۳
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۴
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۵

۱۲۶۸	حدیث ۵۰۶
۱۲۶۸	حدیث ۵۰۷
۱۲۶۹	حدیث ۵۰۸
۱۲۶۹	حدیث ۵۰۹
۱۲۶۹	حدیث ۵۱۰
۱۲۶۹	حدیث ۵۱۱
۱۲۶۹	حدیث ۵۱۲
۱۲۶۹	حدیث ۵۱۳
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۴
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۵
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۶
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۷
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۸
۱۲۷۰	حدیث ۵۱۹
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۰
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۱
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۲
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۳
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۴
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۵
۱۲۷۱	حدیث ۵۲۶
۱۲۷۲	حدیث ۵۲۷
۱۲۷۲	حدیث ۵۲۸
۱۲۷۲	حدیث ۵۲۹

۱۲۷۲	حدیث ۵۳۰
۱۲۷۲	حدیث ۵۳۱
۱۲۷۲	حدیث ۵۳۲
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۳
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۴
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۵
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۶
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۷
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۸
۱۲۷۳	حدیث ۵۳۹
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۰
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۱
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۲
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۳
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۴
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۵
۱۲۷۴	حدیث ۵۴۶
۱۲۷۵	حدیث ۵۴۷
۱۲۷۵	حدیث ۵۴۸
۱۲۷۵	حدیث ۵۴۹
۱۲۷۵	حدیث ۵۵۰
۱۲۷۵	حدیث ۵۵۱
۱۲۷۵	حدیث ۵۵۲
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۳

۱۲۷۶	حدیث ۵۵۴
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۵
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۶
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۷
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۸
۱۲۷۶	حدیث ۵۵۹
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۰
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۱
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۲
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۳
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۴
۱۲۷۷	حدیث ۵۶۵
۱۲۷۸	حدیث ۵۶۶
۱۲۷۸	حدیث ۵۶۷
۱۲۷۸	حدیث ۵۶۸
۱۲۷۸	حدیث ۵۶۹
۱۲۷۸	حدیث ۵۷۰
۱۲۷۸	حدیث ۵۷۱
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۲
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۳
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۴
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۵
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۶
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۷

۱۲۷۹	حدیث ۵۷۸
۱۲۷۹	حدیث ۵۷۹
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۰
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۱
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۲
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۳
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۴
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۵
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۶
۱۲۸۰	حدیث ۵۸۷
۱۲۸۱	حدیث ۵۸۸
۱۲۸۱	حدیث ۵۸۹
۱۲۸۱	حدیث ۵۹۰
۱۲۸۱	حدیث ۵۹۱
۱۲۸۱	حدیث ۵۹۲
۱۲۸۱	حدیث ۵۹۳
۱۲۸۱	حدیث ۵۹۴
۱۲۸۲	حدیث ۵۹۵
۱۲۸۲	حدیث ۵۹۶
۱۲۸۲	حدیث ۵۹۷
۱۲۸۲	حدیث ۵۹۸
۱۲۸۲	حدیث ۵۹۹
۱۲۸۲	حدیث ۶۰۰
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۱

۱۲۸۳	حدیث ۶۰۲
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۳
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۴
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۵
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۶
۱۲۸۳	حدیث ۶۰۷
۱۲۸۴	حدیث ۶۰۸
۱۲۸۴	حدیث ۶۰۹
۱۲۸۴	حدیث ۶۱۰
۱۲۸۴	حدیث ۶۱۱
۱۲۸۴	حدیث ۶۱۲
۱۲۸۴	حدیث ۶۱۳
۱۲۸۴	حدیث ۶۱۴
۱۲۸۵	حدیث ۶۱۵
۱۲۸۵	حدیث ۶۱۶
۱۲۸۵	حدیث ۶۱۷
۱۲۸۵	حدیث ۶۱۸
۱۲۸۵	حدیث ۶۱۹
۱۲۸۵	حدیث ۶۲۰
۱۲۸۶	حدیث ۶۲۱
۱۲۸۶	حدیث ۶۲۲
۱۲۸۶	حدیث ۶۲۳
۱۲۸۶	حدیث ۶۲۴
۱۲۸۷	حدیث ۶۲۵

۱۲۸۷	حدیث ۶۲۶
۱۲۸۷	حدیث ۶۲۷
۱۲۸۷	حدیث ۶۲۸
۱۲۸۷	حدیث ۶۲۹
۱۲۸۷	حدیث ۶۳۰
۱۲۸۷	حدیث ۶۳۱
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۲
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۳
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۴
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۵
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۶
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۷
۱۲۸۸	حدیث ۶۳۸
۱۲۸۹	حدیث ۶۳۹
۱۲۸۹	حدیث ۶۴۰
۱۲۸۹	حدیث ۶۴۱
۱۲۸۹	حدیث ۶۴۲
۱۲۸۹	حدیث ۶۴۳
۱۲۸۹	حدیث ۶۴۴
۱۲۹۰	حدیث ۶۴۵
۱۲۹۰	حدیث ۶۴۶
۱۲۹۰	حدیث ۶۴۷
۱۲۹۰	حدیث ۶۴۸
۱۲۹۰	حدیث ۶۴۹

۱۲۹۰	حدیث ۶۵۰
۱۲۹۰	حدیث ۶۵۱
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۲
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۳
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۴
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۵
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۶
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۷
۱۲۹۱	حدیث ۶۵۸
۱۲۹۲	حدیث ۶۵۹
۱۲۹۲	حدیث ۶۶۰
۱۲۹۲	حدیث ۶۶۱
۱۲۹۲	حدیث ۶۶۲
۱۲۹۲	حدیث ۶۶۳
۱۲۹۲	حدیث ۶۶۴
۱۲۹۳	حدیث ۶۶۵
۱۲۹۳	حدیث ۶۶۶
۱۲۹۳	حدیث ۶۶۷
۱۲۹۳	حدیث ۶۶۸
۱۲۹۳	حدیث ۶۶۹
۱۲۹۳	حدیث ۶۷۰
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۱
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۲
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۳

۱۲۹۴	حدیث ۶۷۴
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۵
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۶
۱۲۹۴	حدیث ۶۷۷
۱۲۹۵	حدیث ۶۷۸
۱۲۹۵	حدیث ۶۷۹
۱۲۹۵	حدیث ۶۸۰
۱۲۹۵	حدیث ۶۸۱
۱۲۹۵	حدیث ۶۸۲
۱۲۹۵	حدیث ۶۸۳
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۴
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۵
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۶
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۷
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۸
۱۲۹۶	حدیث ۶۸۹
۱۲۹۶	حدیث ۶۹۰
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۱
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۲
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۳
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۴
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۵
۱۲۹۷	حدیث ۶۹۶
۱۲۹۸	حدیث ۶۹۷

۱۲۹۸	حدیث ۶۹۸
۱۲۹۸	حدیث ۶۹۹
۱۲۹۸	حدیث ۷۰۰
۱۲۹۸	حدیث ۷۰۱
۱۲۹۸	حدیث ۷۰۲
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۳
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۴
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۵
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۶
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۷
۱۲۹۹	حدیث ۷۰۸
۱۳۰۰	حدیث ۷۰۹
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۰
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۱
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۲
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۳
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۴
۱۳۰۰	حدیث ۷۱۵
۱۳۰۱	حدیث ۷۱۶
۱۳۰۱	حدیث ۷۱۷
۱۳۰۱	حدیث ۷۱۸
۱۳۰۱	حدیث ۷۱۹
۱۳۰۱	حدیث ۷۲۰
۱۳۰۱	حدیث ۷۲۱

۱۳۰۲	حدیث ۷۲۲
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۳
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۴
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۵
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۶
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۷
۱۳۰۲	حدیث ۷۲۸
۱۳۰۳	حدیث ۷۲۹
۱۳۰۳	حدیث ۷۳۰
۱۳۰۳	حدیث ۷۳۱
۱۳۰۳	حدیث ۷۳۲
۱۳۰۳	حدیث ۷۳۳
۱۳۰۳	حدیث ۷۳۴
۱۳۰۴	حدیث ۷۳۵
۱۳۰۴	حدیث ۷۳۶
۱۳۰۴	حدیث ۷۳۷
۱۳۰۴	حدیث ۷۳۸
۱۳۰۴	حدیث ۷۳۹
۱۳۰۴	حدیث ۷۴۰
۱۳۰۴	حدیث ۷۴۱
۱۳۰۴	حدیث ۷۴۲
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۳
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۴
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۵

۱۳۰۵	حدیث ۷۴۶
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۷
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۸
۱۳۰۵	حدیث ۷۴۹
۱۳۰۵	حدیث ۷۵۰
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۱
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۲
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۳
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۴
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۵
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۶
۱۳۰۶	حدیث ۷۵۷
۱۳۰۷	حدیث ۷۵۸
۱۳۰۷	حدیث ۷۵۹
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۰
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۱
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۲
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۳
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۴
۱۳۰۷	حدیث ۷۶۵
۱۳۰۸	حدیث ۷۶۶
۱۳۰۸	حدیث ۷۶۷
۱۳۰۸	حدیث ۷۶۸
۱۳۰۸	حدیث ۷۶۹

۱۳۰۸	حدیث ۷۷۰
۱۳۰۸	حدیث ۷۷۱
۱۳۰۸	حدیث ۷۷۲
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۳
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۴
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۵
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۶
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۷
۱۳۰۹	حدیث ۷۷۸
۱۳۱۰	حدیث ۷۷۹
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۰
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۱
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۲
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۳
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۴
۱۳۱۰	حدیث ۷۸۵
۱۳۱۱	حدیث ۷۸۶
۱۳۱۱	حدیث ۷۸۷
۱۳۱۱	حدیث ۷۸۸
۱۳۱۱	حدیث ۷۸۹
۱۳۱۱	حدیث ۷۹۰
۱۳۱۱	حدیث ۷۹۱
۱۳۱۱	حدیث ۷۹۲
۱۳۱۲	حدیث ۷۹۳

۱۳۱۲	حدیث ۷۹۴
۱۳۱۲	حدیث ۷۹۵
۱۳۱۲	حدیث ۷۹۶
۱۳۱۲	حدیث ۷۹۷
۱۳۱۲	حدیث ۷۹۸
۱۳۱۳	حدیث ۷۹۹
۱۳۱۳	حدیث ۸۰۰
۱۳۱۳	حدیث ۸۰۱
۱۳۱۳	حدیث ۸۰۲
۱۳۱۳	حدیث ۸۰۳
۱۳۱۳	حدیث ۸۰۴
۱۳۱۴	حدیث ۸۰۵
۱۳۱۴	حدیث ۸۰۶
۱۳۱۴	حدیث ۸۰۷
۱۳۱۴	حدیث ۸۰۸
۱۳۱۴	حدیث ۸۰۹
۱۳۱۴	حدیث ۸۱۰
۱۳۱۴	حدیث ۸۱۱
۱۳۱۴	حدیث ۸۱۲
۱۳۱۵	حدیث ۸۱۳
۱۳۱۵	حدیث ۸۱۴
۱۳۱۵	حدیث ۸۱۵
۱۳۱۵	حدیث ۸۱۶
۱۳۱۵	حدیث ۸۱۷

۱۳۱۶	حدیث ۸۱۸
۱۳۱۶	حدیث ۸۱۹
۱۳۱۶	حدیث ۸۲۰
۱۳۱۶	حدیث ۸۲۱
۱۳۱۶	حدیث ۸۲۲
۱۳۱۶	حدیث ۸۲۳
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۴
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۵
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۶
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۷
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۸
۱۳۱۷	حدیث ۸۲۹
۱۳۱۷	حدیث ۸۳۰
۱۳۱۸	حدیث ۸۳۱
۱۳۱۸	حدیث ۸۳۲
۱۳۱۸	حدیث ۸۳۳
۱۳۱۸	حدیث ۸۳۴
۱۳۱۹	حدیث ۸۳۵
۱۳۱۹	حدیث ۸۳۶
۱۳۱۹	حدیث ۸۳۷
۱۳۱۹	حدیث ۸۳۸
۱۳۱۹	حدیث ۸۳۹
۱۳۱۹	حدیث ۸۴۰
۱۳۲۰	حدیث ۸۴۱

۱۳۲۰	حدیث ۸۴۲
۱۳۲۰	حدیث ۸۴۳
۱۳۲۰	حدیث ۸۴۴
۱۳۲۰	حدیث ۸۴۵
۱۳۲۰	حدیث ۸۴۶
۱۳۲۱	حدیث ۸۴۷
۱۳۲۱	حدیث ۸۴۸
۱۳۲۱	حدیث ۸۴۹
۱۳۲۱	حدیث ۸۵۰
۱۳۲۱	حدیث ۸۵۱
۱۳۲۱	حدیث ۸۵۲
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۳
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۴
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۵
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۶
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۷
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۸
۱۳۲۲	حدیث ۸۵۹
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۰
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۱
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۲
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۳
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۴
۱۳۲۳	حدیث ۸۶۵

۱۳۲۴	حدیث ۸۶۶
۱۳۲۴	حدیث ۸۶۷
۱۳۲۴	حدیث ۸۶۸
۱۳۲۴	حدیث ۸۶۹
۱۳۲۴	حدیث ۸۷۰
۱۳۲۴	حدیث ۸۷۱
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۲
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۳
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۴
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۵
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۶
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۷
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۸
۱۳۲۵	حدیث ۸۷۹
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۰
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۱
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۲
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۳
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۴
۱۳۲۶	حدیث ۸۸۵
۱۳۲۷	حدیث ۸۸۶
۱۳۲۷	حدیث ۸۸۷
۱۳۲۷	حدیث ۸۸۸
۱۳۲۷	حدیث ۸۸۹

۱۳۲۷	حدیث ۸۹۰
۱۳۲۷	حدیث ۸۹۱
۱۳۲۷	حدیث ۸۹۲
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۳
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۴
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۵
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۶
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۷
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۸
۱۳۲۸	حدیث ۸۹۹
۱۳۲۸	حدیث ۹۰۰
۱۳۲۸	حدیث ۹۰۱
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۲
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۳
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۴
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۵
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۶
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۷
۱۳۲۹	حدیث ۹۰۸
۱۳۳۰	حدیث ۹۰۹
۱۳۳۰	حدیث ۹۱۰
۱۳۳۰	حدیث ۹۱۱
۱۳۳۰	حدیث ۹۱۲
۱۳۳۰	حدیث ۹۱۳

۱۳۳۰	حدیث ۹۱۴
۱۳۳۰	حدیث ۹۱۵
۱۳۳۱	حدیث ۹۱۶
۱۳۳۱	حدیث ۹۱۷
۱۳۳۱	حدیث ۹۱۸
۱۳۳۱	حدیث ۹۱۹
۱۳۳۱	حدیث ۹۲۰
۱۳۳۱	حدیث ۹۲۱
۱۳۳۱	حدیث ۹۲۲
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۳
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۴
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۵
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۶
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۷
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۸
۱۳۳۲	حدیث ۹۲۹
۱۳۳۲	حدیث ۹۳۰
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۱
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۲
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۳
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۴
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۵
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۶
۱۳۳۳	حدیث ۹۳۷

۱۳۳۳	حدیث ۹۳۸
۱۳۳۴	حدیث ۹۳۹
۱۳۳۴	حدیث ۹۴۰
۱۳۳۴	حدیث ۹۴۱
۱۳۳۴	حدیث ۹۴۲
۱۳۳۴	حدیث ۹۴۳
۱۳۳۴	حدیث ۹۴۴
۱۳۳۵	حدیث ۹۴۵
۱۳۳۵	حدیث ۹۴۶
۱۳۳۵	حدیث ۹۴۷
۱۳۳۵	حدیث ۹۴۸
۱۳۳۵	حدیث ۹۴۹
۱۳۳۵	حدیث ۹۵۰
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۱
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۲
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۳
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۴
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۵
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۶
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۷
۱۳۳۶	حدیث ۹۵۸
۱۳۳۷	حدیث ۹۵۹
۱۳۳۷	حدیث ۹۶۰
۱۳۳۷	حدیث ۹۶۱

۱۳۳۷	حدیث ۹۶۲
۱۳۳۷	حدیث ۹۶۳
۱۳۳۷	حدیث ۹۶۴
۱۳۳۸	حدیث ۹۶۵
۱۳۳۸	حدیث ۹۶۶
۱۳۳۸	حدیث ۹۶۷
۱۳۳۸	حدیث ۹۶۸
۱۳۳۸	حدیث ۹۶۹
۱۳۳۸	حدیث ۹۷۰
۱۳۳۸	حدیث ۹۷۱
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۲
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۳
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۴
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۵
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۶
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۷
۱۳۳۹	حدیث ۹۷۸
۱۳۴۰	حدیث ۹۷۹
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۰
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۱
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۲
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۳
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۴
۱۳۴۰	حدیث ۹۸۵

۱۳۴۰	حدیث ۹۸۶
۱۳۴۱	حدیث ۹۸۷
۱۳۴۱	حدیث ۹۸۸
۱۳۴۱	حدیث ۹۸۹
۱۳۴۱	حدیث ۹۹۰
۱۳۴۱	حدیث ۹۹۱
۱۳۴۱	حدیث ۹۹۲
۱۳۴۱	حدیث ۹۹۳
۱۳۴۱	حدیث ۹۹۴
۱۳۴۲	حدیث ۹۹۵
۱۳۴۲	حدیث ۹۹۶
۱۳۴۲	حدیث ۹۹۷
۱۳۴۲	حدیث ۹۹۸
۱۳۴۲	حدیث ۹۹۹
۱۳۴۲	حدیث ۱۰۰۰
۱۳۴۲	حدیث ۱۰۰۱
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۲
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۳
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۴
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۵
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۶
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۷
۱۳۴۳	حدیث ۱۰۰۸
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۰۹

۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۰
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۱
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۲
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۳
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۴
۱۳۴۴	حدیث ۱۰۱۵
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۱۶
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۱۷
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۱۸
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۱۹
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۲۰
۱۳۴۵	حدیث ۱۰۲۱
۱۳۴۶	حدیث ۱۰۲۲
۱۳۴۶	حدیث ۱۰۲۳
۱۳۴۶	حدیث ۱۰۲۴
۱۳۴۶	حدیث ۱۰۲۵
۱۳۴۶	حدیث ۱۰۲۶
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۲۷
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۲۸
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۲۹
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۳۰
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۳۱
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۳۲
۱۳۴۷	حدیث ۱۰۳۳

۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۴
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۵
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۶
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۷
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۸
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۳۹
۱۳۴۸	حدیث ۱۰۴۰
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۱
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۲
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۳
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۴
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۵
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۶
۱۳۴۹	حدیث ۱۰۴۷
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۴۸
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۴۹
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۵۰
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۵۱
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۵۲
۱۳۵۰	حدیث ۱۰۵۳
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۴
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۵
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۶
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۷

۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۸
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۵۹
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۶۰
۱۳۵۱	حدیث ۱۰۶۱
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۲
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۳
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۴
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۵
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۶
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۷
۱۳۵۲	حدیث ۱۰۶۸
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۶۹
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۰
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۱
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۲
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۳
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۴
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۵
۱۳۵۳	حدیث ۱۰۷۶
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۷۷
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۷۸
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۷۹
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۸۰
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۸۱

۱۳۵۴	حدیث ۱۰۸۲
۱۳۵۴	حدیث ۱۰۸۳
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۴
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۵
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۶
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۷
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۸
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۸۹
۱۳۵۵	حدیث ۱۰۹۰
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۱
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۲
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۳
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۴
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۵
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۶
۱۳۵۶	حدیث ۱۰۹۷
۱۳۵۷	حدیث ۱۰۹۸
۱۳۵۷	حدیث ۱۰۹۹
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۰
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۱
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۲
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۳
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۴
۱۳۵۷	حدیث ۱۱۰۵

۱۳۵۸	حدیث ۱۱۰۶
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۰۷
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۰۸
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۰۹
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۱۰
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۱۱
۱۳۵۸	حدیث ۱۱۱۲
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۳
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۴
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۵
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۶
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۷
۱۳۵۹	حدیث ۱۱۱۸
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۱۹
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۰
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۱
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۲
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۳
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۴
۱۳۶۰	حدیث ۱۱۲۵
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۲۶
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۲۷
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۲۸
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۲۹

۱۳۶۱	حدیث ۱۱۳۰
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۳۱
۱۳۶۱	حدیث ۱۱۳۲
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۳
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۴
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۵
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۶
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۷
۱۳۶۲	حدیث ۱۱۳۸
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۳۹
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۰
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۱
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۲
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۳
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۴
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۵
۱۳۶۳	حدیث ۱۱۴۶
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۴۷
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۴۸
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۴۹
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۵۰
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۵۱
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۵۲
۱۳۶۴	حدیث ۱۱۵۳

۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۴
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۵
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۶
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۷
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۸
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۵۹
۱۳۶۵	حدیث ۱۱۶۰
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۱
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۲
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۳
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۴
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۵
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۶
۱۳۶۶	حدیث ۱۱۶۷
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۶۸
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۶۹
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۷۰
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۷۱
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۷۲
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۷۳
۱۳۶۷	حدیث ۱۱۷۴
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۷۵
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۷۶
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۷۷

۱۳۶۸	حدیث ۱۱۷۸
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۷۹
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۸۰
۱۳۶۸	حدیث ۱۱۸۱
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۲
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۳
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۴
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۵
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۶
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۷
۱۳۶۹	حدیث ۱۱۸۸
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۸۹
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۹۰
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۹۱
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۹۲
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۹۳
۱۳۷۰	حدیث ۱۱۹۴
۱۳۷۱	حدیث ۱۱۹۵
۱۳۷۱	حدیث ۱۱۹۶
۱۳۷۱	حدیث ۱۱۹۷
۱۳۷۱	حدیث ۱۱۹۸
۱۳۷۱	حدیث ۱۱۹۹
۱۳۷۱	حدیث ۱۲۰۰
۱۳۷۱	حدیث ۱۲۰۱

۱۳۷۱	حدیث ۱۲۰۲
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۳
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۴
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۵
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۶
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۷
۱۳۷۲	حدیث ۱۲۰۸
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۰۹
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۰
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۱
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۲
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۳
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۴
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۵
۱۳۷۳	حدیث ۱۲۱۶
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۱۷
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۱۸
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۱۹
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۲۰
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۲۱
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۲۲
۱۳۷۴	حدیث ۱۲۲۳
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۴
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۵

۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۶
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۷
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۸
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۲۹
۱۳۷۵	حدیث ۱۲۳۰
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۱
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۲
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۳
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۴
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۵
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۶
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۷
۱۳۷۶	حدیث ۱۲۳۸
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۳۹
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۴۰
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۴۱
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۴۲
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۴۳
۱۳۷۷	حدیث ۱۲۴۴
۱۳۷۸	حدیث ۱۲۴۵
۱۳۷۸	حدیث ۱۲۴۶
۱۳۷۸	حدیث ۱۲۴۷
۱۳۷۸	حدیث ۱۲۴۸
۱۳۷۸	حدیث ۱۲۴۹

۱۳۷۸	حدیث ۱۲۵۰
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۱
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۲
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۳
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۴
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۵
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۶
۱۳۷۹	حدیث ۱۲۵۷
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۵۸
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۵۹
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۶۰
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۶۱
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۶۲
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۶۳
۱۳۸۰	حدیث ۱۲۶۴
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۶۵
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۶۶
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۶۷
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۶۸
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۶۹
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۷۰
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۷۱
۱۳۸۱	حدیث ۱۲۷۲
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۳

۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۴
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۵
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۶
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۷
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۸
۱۳۸۲	حدیث ۱۲۷۹
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۰
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۱
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۲
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۳
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۴
۱۳۸۳	حدیث ۱۲۸۵
۱۳۸۳	روزه
۱۳۸۳	حدیث ۱
۱۳۸۴	حدیث ۲
۱۳۸۴	حدیث ۳
۱۳۸۴	حدیث ۴
۱۳۸۴	حدیث ۵
۱۳۸۴	حدیث ۶
۱۳۸۴	حدیث ۷
۱۳۸۵	حدیث ۸
۱۳۸۵	حدیث ۹
۱۳۸۵	حدیث ۱۰
۱۳۸۵	حدیث ۱۱

۱۳۸۵	حدیث ۱۲
۱۳۸۵	حدیث ۱۳
۱۳۸۵	حدیث ۱۴
۱۳۸۶	حدیث ۱۵
۱۳۸۶	حدیث ۱۶
۱۳۸۶	حدیث ۱۷
۱۳۸۶	حدیث ۱۸
۱۳۸۶	حدیث ۱۹
۱۳۸۶	حدیث ۲۰
۱۳۸۶	حدیث ۲۱
۱۳۸۷	حدیث ۲۲
۱۳۸۷	حدیث ۲۳
۱۳۸۷	حدیث ۲۴
۱۳۸۷	حدیث ۲۵
۱۳۸۷	حدیث ۲۶
۱۳۸۷	حدیث ۲۷
۱۳۸۸	حدیث ۲۸
۱۳۸۸	حدیث ۲۹
۱۳۸۸	حدیث ۳۰
۱۳۸۸	حدیث ۳۱
۱۳۸۸	حدیث ۳۲
۱۳۸۸	حدیث ۳۳
۱۳۸۸	حدیث ۳۴
۱۳۸۸	حدیث ۳۵

۱۳۸۹	حدیث ۳۶
۱۳۸۹	حدیث ۳۷
۱۳۸۹	حدیث ۳۸
۱۳۸۹	حدیث ۳۹
۱۳۸۹	حدیث ۴۰
۱۳۸۹	حدیث ۴۱
۱۳۸۹	حدیث ۴۲
۱۳۹۰	حدیث ۴۳
۱۳۹۰	حدیث ۴۴
۱۳۹۰	حدیث ۴۵
۱۳۹۰	حدیث ۴۶
۱۳۹۰	حدیث ۴۷
۱۳۹۰	حدیث ۴۸
۱۳۹۱	حدیث ۴۹
۱۳۹۱	حدیث ۵۰
۱۳۹۱	حدیث ۵۱
۱۳۹۱	حدیث ۵۲
۱۳۹۱	حدیث ۵۳
۱۳۹۱	حدیث ۵۴
۱۳۹۱	حدیث ۵۵
۱۳۹۲	حدیث ۵۶
۱۳۹۲	حدیث ۵۷
۱۳۹۲	حدیث ۵۸
۱۳۹۲	حدیث ۵۹

۱۳۹۲	حدیث ۶۰
۱۳۹۲	حدیث ۶۱
۱۳۹۲	حدیث ۶۲
۱۳۹۲	حدیث ۶۳
۱۳۹۳	حدیث ۶۴
۱۳۹۳	حدیث ۶۵
۱۳۹۳	حدیث ۶۶
۱۳۹۳	حدیث ۶۷
۱۳۹۳	حدیث ۶۸
۱۳۹۳	حدیث ۶۹
۱۳۹۳	حدیث ۷۰
۱۳۹۳	حدیث ۷۱
۱۳۹۴	حدیث ۷۲
۱۳۹۴	حدیث ۷۳
۱۳۹۴	حدیث ۷۴
۱۳۹۴	حج
۱۳۹۴	حدیث ۱
۱۳۹۴	حدیث ۲
۱۳۹۴	حدیث ۳
۱۳۹۴	حدیث ۴
۱۳۹۴	حدیث ۵
۱۳۹۵	حدیث ۶
۱۳۹۵	حدیث ۷
۱۳۹۵	حدیث ۸

۱۳۹۵	حدیث ۹
۱۳۹۵	حدیث ۱۰
۱۳۹۵	حدیث ۱۱
۱۳۹۵	حدیث ۱۲
۱۳۹۶	حدیث ۱۳
۱۳۹۶	حدیث ۱۴
۱۳۹۶	حدیث ۱۵
۱۳۹۶	حدیث ۱۶
۱۳۹۶	حدیث ۱۷
۱۳۹۶	حدیث ۱۸
۱۳۹۷	حدیث ۱۹
۱۳۹۷	حدیث ۲۰
۱۳۹۷	حدیث ۲۱
۱۳۹۷	حدیث ۲۲
۱۳۹۷	حدیث ۲۳
۱۳۹۷	حدیث ۲۴
۱۳۹۷	حدیث ۲۵
۱۳۹۷	حدیث ۲۶
۱۳۹۸	حدیث ۲۷
۱۳۹۸	زکات
۱۳۹۸	حدیث ۱
۱۳۹۸	حدیث ۲
۱۳۹۸	حدیث ۳
۱۳۹۸	حدیث ۴

۱۳۹۸	حدیث ۵
۱۳۹۹	حدیث ۶
۱۳۹۹	حدیث ۷
۱۳۹۹	حدیث ۸
۱۳۹۹	حدیث ۹
۱۳۹۹	حدیث ۱۰
۱۳۹۹	حدیث ۱۱
۱۴۰۰	حدیث ۱۲
۱۴۰۰	حدیث ۱۳
۱۴۰۰	حدیث ۱۴
۱۴۰۰	حدیث ۱۵
۱۴۰۰	حدیث ۱۶
۱۴۰۰	حدیث ۱۷
۱۴۰۰	حدیث ۱۸
۱۴۰۰	حدیث ۱۹
۱۴۰۱	حدیث ۲۰
۱۴۰۱	حدیث ۲۱
۱۴۰۱	حدیث ۲۲
۱۴۰۱	حدیث ۲۳
۱۴۰۱	حدیث ۲۴
۱۴۰۱	حدیث ۲۵
۱۴۰۱	حدیث ۲۶
۱۴۰۲	حدیث ۲۷
۱۴۰۲	حدیث ۲۸

۱۴۰۲	حدیث ۲۹
۱۴۰۲	حدیث ۳۰
۱۴۰۲	حدیث ۳۱
۱۴۰۲	حدیث ۳۲
۱۴۰۲	حدیث ۳۳
۱۴۰۳	حدیث ۳۴
۱۴۰۳	حدیث ۳۵
۱۴۰۳	حدیث ۳۶
۱۴۰۳	حدیث ۳۷
۱۴۰۳	حدیث ۳۸
۱۴۰۳	حدیث ۳۹
۱۴۰۳	حدیث ۴۰
۱۴۰۴	حدیث ۴۱
۱۴۰۴	حدیث ۴۲
۱۴۰۴	حدیث ۴۳
۱۴۰۴	حدیث ۴۴
۱۴۰۴	حدیث ۴۵
۱۴۰۴	حدیث ۴۶
۱۴۰۵	حدیث ۴۷
۱۴۰۵	حدیث ۴۸
۱۴۰۵	حدیث ۴۹
۱۴۰۵	حدیث ۵۰
۱۴۰۵	حدیث ۵۱
۱۴۰۵	حدیث ۵۲

۱۴۰۵	حدیث ۵۳
۱۴۰۵	حدیث ۵۴
۱۴۰۶	حدیث ۵۵
۱۴۰۶	حدیث ۵۶
۱۴۰۶	حدیث ۵۷
۱۴۰۶	حدیث ۵۸
۱۴۰۶	حدیث ۵۹
۱۴۰۶	حدیث ۶۰
۱۴۰۷	حدیث ۶۱
۱۴۰۷	حدیث ۶۲
۱۴۰۷	حدیث ۶۳
۱۴۰۷	حدیث ۶۴
۱۴۰۷	حدیث ۶۵
۱۴۰۷	حدیث ۶۶
۱۴۰۷	حدیث ۶۷
۱۴۰۸	حدیث ۶۸
۱۴۰۸	حدیث ۶۹
۱۴۰۸	حدیث ۷۰
۱۴۰۸	حدیث ۷۱
۱۴۰۸	حدیث ۷۲
۱۴۰۸	حدیث ۷۳
۱۴۰۸	حدیث ۷۴
۱۴۰۹	حدیث ۷۵
۱۴۰۹	حدیث ۷۶

- ۱۴۰۹ ..... ذکر، عبادت و بندگی
- ۱۴۰۹ ..... حدیث ۱
- ۱۴۰۹ ..... حدیث ۲
- ۱۴۰۹ ..... حدیث ۳
- ۱۴۰۹ ..... حدیث ۴
- ۱۴۰۹ ..... حدیث ۵
- ۱۴۱۰ ..... حدیث ۶
- ۱۴۱۰ ..... حدیث ۷
- ۱۴۱۰ ..... حدیث ۸
- ۱۴۱۰ ..... حدیث ۹
- ۱۴۱۰ ..... حدیث ۱۰
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۱
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۲
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۳
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۴
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۵
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۶
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۷
- ۱۴۱۱ ..... حدیث ۱۸
- ۱۴۱۲ ..... حدیث ۱۹
- ۱۴۱۲ ..... حدیث ۲۰
- ۱۴۱۲ ..... حدیث ۲۱
- ۱۴۱۲ ..... حدیث ۲۲
- ۱۴۱۲ ..... حدیث ۲۳

۱۴۱۳	حدیث ۲۴
۱۴۱۳	حدیث ۲۵
۱۴۱۳	حدیث ۲۶
۱۴۱۳	حدیث ۲۷
۱۴۱۳	حدیث ۲۸
۱۴۱۳	حدیث ۲۹
۱۴۱۳	حدیث ۳۰
۱۴۱۴	حدیث ۳۱
۱۴۱۴	حدیث ۳۲
۱۴۱۴	حدیث ۳۳
۱۴۱۴	حدیث ۳۴
۱۴۱۴	حدیث ۳۵
۱۴۱۴	حدیث ۳۶
۱۴۱۴	حدیث ۳۷
۱۴۱۴	حدیث ۳۸
۱۴۱۵	حدیث ۳۹
۱۴۱۵	حدیث ۴۰
۱۴۱۵	حدیث ۴۱
۱۴۱۵	حدیث ۴۲
۱۴۱۵	حدیث ۴۳
۱۴۱۵	حدیث ۴۴
۱۴۱۵	حدیث ۴۵
۱۴۱۶	حدیث ۴۶
۱۴۱۶	حدیث ۴۷

۱۴۱۶	حدیث ۴۸
۱۴۱۶	حدیث ۴۹
۱۴۱۶	حدیث ۵۰
۱۴۱۶	حدیث ۵۱
۱۴۱۷	حدیث ۵۲
۱۴۱۷	حدیث ۵۳
۱۴۱۷	حدیث ۵۴
۱۴۱۷	حدیث ۵۵
۱۴۱۷	حدیث ۵۶
۱۴۱۷	حدیث ۵۷
۱۴۱۷	حدیث ۵۸
۱۴۱۸	حدیث ۵۹
۱۴۱۸	حدیث ۶۰
۱۴۱۸	حدیث ۶۱
۱۴۱۸	حدیث ۶۲
۱۴۱۸	حدیث ۶۳
۱۴۱۸	حدیث ۶۴
۱۴۱۸	حدیث ۶۵
۱۴۱۹	حدیث ۶۶
۱۴۱۹	حدیث ۶۷
۱۴۱۹	حدیث ۶۸
۱۴۱۹	حدیث ۶۹
۱۴۱۹	حدیث ۷۰
۱۴۱۹	حدیث ۷۱

۱۴۱۹	حدیث ۷۲
۱۴۲۰	حدیث ۷۳
۱۴۲۰	حدیث ۷۴
۱۴۲۰	حدیث ۷۵
۱۴۲۰	حدیث ۷۶
۱۴۲۰	حدیث ۷۷
۱۴۲۰	حدیث ۷۸
۱۴۲۱	حدیث ۷۹
۱۴۲۱	حدیث ۸۰
۱۴۲۱	حدیث ۸۱
۱۴۲۱	حدیث ۸۲
۱۴۲۱	حدیث ۸۳
۱۴۲۱	حدیث ۸۴
۱۴۲۱	حدیث ۸۵
۱۴۲۲	حدیث ۸۶
۱۴۲۲	حدیث ۸۷
۱۴۲۲	حدیث ۸۸
۱۴۲۲	حدیث ۸۹
۱۴۲۲	حدیث ۹۰
۱۴۲۲	حدیث ۹۱
۱۴۲۲	حدیث ۹۲
۱۴۲۳	حدیث ۹۳
۱۴۲۳	حدیث ۹۴
۱۴۲۳	حدیث ۹۵

۱۴۲۳	حدیث ۹۶
۱۴۲۳	حدیث ۹۷
۱۴۲۳	حدیث ۹۸
۱۴۲۳	حدیث ۹۹
۱۴۲۳	حدیث ۱۰۰
۱۴۲۳	حدیث ۱۰۱
۱۴۲۳	حدیث ۱۰۲
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۳
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۴
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۵
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۶
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۷
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۸
۱۴۲۴	حدیث ۱۰۹
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۰
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۱
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۲
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۳
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۴
۱۴۲۵	حدیث ۱۱۵
۱۴۲۶	حدیث ۱۱۶
۱۴۲۶	حدیث ۱۱۷
۱۴۲۶	حدیث ۱۱۸
۱۴۲۶	حدیث ۱۱۹

۱۴۲۶	حدیث ۱۲۰
۱۴۲۶	حدیث ۱۲۱
۱۴۲۶	حدیث ۱۲۲
۱۴۲۶	حدیث ۱۲۳
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۴
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۵
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۶
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۷
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۸
۱۴۲۷	حدیث ۱۲۹
۱۴۲۷	حدیث ۱۳۰
۱۴۲۷	حدیث ۱۳۱
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۲
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۳
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۴
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۵
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۶
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۷
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۸
۱۴۲۸	حدیث ۱۳۹
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۰
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۱
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۲
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۳

۱۴۲۹	حدیث ۱۴۴
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۵
۱۴۲۹	حدیث ۱۴۶
۱۴۳۰	حدیث ۱۴۷
۱۴۳۰	حدیث ۱۴۸
۱۴۳۰	حدیث ۱۴۹
۱۴۳۰	حدیث ۱۵۰
۱۴۳۰	حدیث ۱۵۱
۱۴۳۰	حدیث ۱۵۲
۱۴۳۰	حدیث ۱۵۳
۱۴۳۰	حدیث ۱۵۴
۱۴۳۱	حدیث ۱۵۵
۱۴۳۱	حدیث ۱۵۶
۱۴۳۱	حدیث ۱۵۷
۱۴۳۱	حدیث ۱۵۸
۱۴۳۱	حدیث ۱۵۹
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۰
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۱
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۲
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۳
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۴
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۵
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۶
۱۴۳۲	حدیث ۱۶۷

۱۴۳۳	حدیث ۱۶۸
۱۴۳۳	حدیث ۱۶۹
۱۴۳۳	حدیث ۱۷۰
۱۴۳۳	حدیث ۱۷۱
۱۴۳۳	حدیث ۱۷۲
۱۴۳۳	حدیث ۱۷۳
۱۴۳۳	حدیث ۱۷۴
۱۴۳۴	حدیث ۱۷۵
۱۴۳۴	حدیث ۱۷۶
۱۴۳۴	حدیث ۱۷۷
۱۴۳۴	حدیث ۱۷۸
۱۴۳۴	حدیث ۱۷۹
۱۴۳۴	حدیث ۱۸۰
۱۴۳۴	حدیث ۱۸۱
۱۴۳۴	حدیث ۱۸۲
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۳
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۴
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۵
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۶
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۷
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۸
۱۴۳۵	حدیث ۱۸۹
۱۴۳۶	حدیث ۱۹۰
۱۴۳۶	حدیث ۱۹۱

۱۴۳۶	حدیث ۱۹۲
۱۴۳۶	حدیث ۱۹۳
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۴
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۵
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۶
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۷
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۸
۱۴۳۷	حدیث ۱۹۹
۱۴۳۷	حدیث ۲۰۰
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۱
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۲
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۳
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۴
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۵
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۶
۱۴۳۸	حدیث ۲۰۷
۱۴۳۹	حدیث ۲۰۸
۱۴۳۹	حدیث ۲۰۹
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۰
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۱
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۲
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۳
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۴
۱۴۳۹	حدیث ۲۱۵

۱۴۴۰	حدیث ۲۱۶
۱۴۴۰	حدیث ۲۱۷
۱۴۴۰	حدیث ۲۱۸
۱۴۴۰	حدیث ۲۱۹
۱۴۴۰	حدیث ۲۲۰
۱۴۴۰	حدیث ۲۲۱
۱۴۴۰	حدیث ۲۲۲
۱۴۴۰	حدیث ۲۲۳
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۴
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۵
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۶
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۷
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۸
۱۴۴۱	حدیث ۲۲۹
۱۴۴۱	حدیث ۲۳۰
۱۴۴۱	حدیث ۲۳۱
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۲
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۳
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۴
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۵
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۶
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۷
۱۴۴۲	حدیث ۲۳۸
۱۴۴۳	حدیث ۲۳۹

۱۴۴۳	حدیث ۲۴۰
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۱
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۲
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۳
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۴
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۵
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۶
۱۴۴۳	حدیث ۲۴۷
۱۴۴۴	حدیث ۲۴۸
۱۴۴۴	حدیث ۲۴۹
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۰
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۱
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۲
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۳
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۴
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۵
۱۴۴۴	حدیث ۲۵۶
۱۴۴۵	حدیث ۲۵۷
۱۴۴۵	حدیث ۲۵۸
۱۴۴۵	حدیث ۲۵۹
۱۴۴۵	حدیث ۲۶۰
۱۴۴۵	حدیث ۲۶۱
۱۴۴۵	حدیث ۲۶۲
۱۴۴۵	حدیث ۲۶۳

۱۴۴۶	حدیث ۲۶۴
۱۴۴۶	حدیث ۲۶۵
۱۴۴۶	حدیث ۲۶۶
۱۴۴۶	حدیث ۲۶۷
۱۴۴۶	حدیث ۲۶۸
۱۴۴۶	حدیث ۲۶۹
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۰
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۱
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۲
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۳
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۴
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۵
۱۴۴۷	حدیث ۲۷۶
۱۴۴۸	حدیث ۲۷۷
۱۴۴۸	حدیث ۲۷۸
۱۴۴۸	حدیث ۲۷۹
۱۴۴۸	حدیث ۲۸۰
۱۴۴۸	حدیث ۲۸۱
۱۴۴۸	حدیث ۲۸۲
۱۴۴۹	حدیث ۲۸۳
۱۴۴۹	حدیث ۲۸۴
۱۴۴۹	حدیث ۲۸۵
۱۴۴۹	حدیث ۲۸۶
۱۴۴۹	حدیث ۲۸۷

۱۴۴۹	حدیث ۲۸۸
۱۴۵۰	حدیث ۲۸۹
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۰
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۱
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۲
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۳
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۴
۱۴۵۰	حدیث ۲۹۵
۱۴۵۱	حدیث ۲۹۶
۱۴۵۱	حدیث ۲۹۷
۱۴۵۱	حدیث ۲۹۸
۱۴۵۱	حدیث ۲۹۹
۱۴۵۱	حدیث ۳۰۰
۱۴۵۱	حدیث ۳۰۱
۱۴۵۱	حدیث ۳۰۲
۱۴۵۱	حدیث ۳۰۳
۱۴۵۱	حدیث ۳۰۴
۱۴۵۲	حدیث ۳۰۵
۱۴۵۲	حدیث ۳۰۶
۱۴۵۲	حدیث ۳۰۷
۱۴۵۲	حدیث ۳۰۸
۱۴۵۲	حدیث ۳۰۹
۱۴۵۲	حدیث ۳۱۰
۱۴۵۲	حدیث ۳۱۱

۱۴۵۲	حدیث ۳۱۲
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۳
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۴
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۵
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۶
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۷
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۸
۱۴۵۳	حدیث ۳۱۹
۱۴۵۳	حدیث ۳۲۰
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۱
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۲
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۳
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۴
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۵
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۶
۱۴۵۴	حدیث ۳۲۷
۱۴۵۵	حدیث ۳۲۸
۱۴۵۵	حدیث ۳۲۹
۱۴۵۵	حدیث ۳۳۰
۱۴۵۵	حدیث ۳۳۱
۱۴۵۵	حدیث ۳۳۲
۱۴۵۵	حدیث ۳۳۳
۱۴۵۶	حدیث ۳۳۴
۱۴۵۶	حدیث ۳۳۵

۱۴۵۶	حدیث ۳۳۶
۱۴۵۶	حدیث ۳۳۷
۱۴۵۶	حدیث ۳۳۸
۱۴۵۶	حدیث ۳۳۹
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۰
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۱
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۲
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۳
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۴
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۵
۱۴۵۷	حدیث ۳۴۶
۱۴۵۸	حدیث ۳۴۷
۱۴۵۸	حدیث ۳۴۸
۱۴۵۸	حدیث ۳۴۹
۱۴۵۸	حدیث ۳۵۰
۱۴۵۸	حدیث ۳۵۱
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۲
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۳
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۴
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۵
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۶
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۷
۱۴۵۹	حدیث ۳۵۸
۱۴۶۰	حدیث ۳۵۹

۱۴۶۰	حدیث ۳۶۰
۱۴۶۰	حدیث ۳۶۱
۱۴۶۰	حدیث ۳۶۲
۱۴۶۰	حدیث ۳۶۳
۱۴۶۰	حدیث ۳۶۴
۱۴۶۰	حدیث ۳۶۵
۱۴۶۱	حدیث ۳۶۶
۱۴۶۱	حدیث ۳۶۷
۱۴۶۱	حدیث ۳۶۸
۱۴۶۱	حدیث ۳۶۹
۱۴۶۱	حدیث ۳۷۰
۱۴۶۱	حدیث ۳۷۱
۱۴۶۱	حدیث ۳۷۲
۱۴۶۱	حدیث ۳۷۳
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۴
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۵
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۶
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۷
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۸
۱۴۶۲	حدیث ۳۷۹
۱۴۶۲	حدیث ۳۸۰
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۱
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۲
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۳

۱۴۶۳	حدیث ۳۸۴
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۵
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۶
۱۴۶۳	حدیث ۳۸۷
۱۴۶۴	حدیث ۳۸۸
۱۴۶۴	حدیث ۳۸۹
۱۴۶۴	حدیث ۳۹۰
۱۴۶۴	حدیث ۳۹۱
۱۴۶۴	حدیث ۳۹۲
۱۴۶۴	حدیث ۳۹۳
۱۴۶۴	حدیث ۳۹۴
۱۴۶۵	حدیث ۳۹۵
۱۴۶۵	حدیث ۳۹۶
۱۴۶۵	حدیث ۳۹۷
۱۴۶۵	حدیث ۳۹۸
۱۴۶۵	حدیث ۳۹۹
۱۴۶۵	حدیث ۴۰۰
۱۴۶۵	حدیث ۴۰۱
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۲
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۳
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۴
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۵
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۶
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۷

۱۴۶۶	حدیث ۴۰۸
۱۴۶۶	حدیث ۴۰۹
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۰
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۱
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۲
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۳
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۴
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۵
۱۴۶۷	حدیث ۴۱۶
۱۴۶۸	حدیث ۴۱۷
۱۴۶۸	حدیث ۴۱۸
۱۴۶۸	حدیث ۴۱۹
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۰
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۱
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۲
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۳
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۴
۱۴۶۸	حدیث ۴۲۵
۱۴۶۹	حدیث ۴۲۶
۱۴۶۹	حدیث ۴۲۷
۱۴۶۹	حدیث ۴۲۸
۱۴۶۹	حدیث ۴۲۹
۱۴۶۹	حدیث ۴۳۰
۱۴۶۹	حدیث ۴۳۱

۱۴۶۹	حدیث ۴۳۲
۱۴۶۹	حدیث ۴۳۳
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۴
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۵
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۶
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۷
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۸
۱۴۷۰	حدیث ۴۳۹
۱۴۷۰	حدیث ۴۴۰
۱۴۷۰	حدیث ۴۴۱
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۲
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۳
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۴
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۵
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۶
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۷
۱۴۷۱	حدیث ۴۴۸
۱۴۷۲	حدیث ۴۴۹
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۰
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۱
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۲
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۳
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۴
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۵

۱۴۷۲	حدیث ۴۵۶
۱۴۷۲	حدیث ۴۵۷
۱۴۷۳	حدیث ۴۵۸
۱۴۷۳	حدیث ۴۵۹
۱۴۷۳	حدیث ۴۶۰
۱۴۷۳	حدیث ۴۶۱
۱۴۷۳	حدیث ۴۶۲
۱۴۷۳	حدیث ۴۶۳
۱۴۷۳	حدیث ۴۶۴
۱۴۷۴	حدیث ۴۶۵
۱۴۷۴	حدیث ۴۶۶
۱۴۷۴	حدیث ۴۶۷
۱۴۷۴	حدیث ۴۶۸
۱۴۷۴	حدیث ۴۶۹
۱۴۷۴	حدیث ۴۷۰
۱۴۷۴	حدیث ۴۷۱
۱۴۷۴	حدیث ۴۷۲
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۳
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۴
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۵
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۶
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۷
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۸
۱۴۷۵	حدیث ۴۷۹

۱۴۷۶	حدیث ۴۸۰
۱۴۷۶	حدیث ۴۸۱
۱۴۷۶	حدیث ۴۸۲
۱۴۷۶	حدیث ۴۸۳
۱۴۷۶	حدیث ۴۸۴
۱۴۷۶	حدیث ۴۸۵
۱۴۷۷	حدیث ۴۸۶
۱۴۷۷	حدیث ۴۸۷
۱۴۷۷	حدیث ۴۸۸
۱۴۷۷	حدیث ۴۸۹
۱۴۷۷	حدیث ۴۹۰
۱۴۷۷	حدیث ۴۹۱
۱۴۷۷	حدیث ۴۹۲
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۳
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۴
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۵
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۶
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۷
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۸
۱۴۷۸	حدیث ۴۹۹
۱۴۷۸	حدیث ۵۰۰
۱۴۷۸	حدیث ۵۰۱
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۲
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۳

۱۴۷۹	حدیث ۵۰۴
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۵
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۶
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۷
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۸
۱۴۷۹	حدیث ۵۰۹
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۰
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۱
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۲
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۳
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۴
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۵
۱۴۸۰	حدیث ۵۱۶
۱۴۸۱	حدیث ۵۱۷
۱۴۸۱	حدیث ۵۱۸
۱۴۸۱	حدیث ۵۱۹
۱۴۸۱	حدیث ۵۲۰
۱۴۸۱	حدیث ۵۲۱
۱۴۸۱	حدیث ۵۲۲
۱۴۸۱	حدیث ۵۲۳
۱۴۸۱	حدیث ۵۲۴
۱۴۸۲	حدیث ۵۲۵
۱۴۸۲	حدیث ۵۲۶
۱۴۸۲	حدیث ۵۲۷

۱۴۸۲	حدیث ۵۲۸
۱۴۸۲	حدیث ۵۲۹
۱۴۸۲	حدیث ۵۳۰
۱۴۸۲	حدیث ۵۳۱
۱۴۸۲	حدیث ۵۳۲
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۳
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۴
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۵
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۶
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۷
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۸
۱۴۸۳	حدیث ۵۳۹
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۰
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۱
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۲
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۳
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۴
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۵
۱۴۸۴	حدیث ۵۴۶
۱۴۸۵	حدیث ۵۴۷
۱۴۸۵	حدیث ۵۴۸
۱۴۸۵	حدیث ۵۴۹
۱۴۸۵	حدیث ۵۵۰
۱۴۸۵	حدیث ۵۵۱

۱۴۸۵	حدیث ۵۵۲
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۳
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۴
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۵
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۶
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۷
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۸
۱۴۸۶	حدیث ۵۵۹
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۰
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۱
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۲
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۳
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۴
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۵
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۶
۱۴۸۷	حدیث ۵۶۷
۱۴۸۸	حدیث ۵۶۸
۱۴۸۸	حدیث ۵۶۹
۱۴۸۸	حدیث ۵۷۰
۱۴۸۸	حدیث ۵۷۱
۱۴۸۸	حدیث ۵۷۲
۱۴۸۸	حدیث ۵۷۳
۱۴۸۸	حدیث ۵۷۴
۱۴۸۹	حدیث ۵۷۵

۱۴۸۹	حدیث ۵۷۶
۱۴۸۹	حدیث ۵۷۷
۱۴۸۹	حدیث ۵۷۸
۱۴۸۹	حدیث ۵۷۹
۱۴۸۹	حدیث ۵۸۰
۱۴۸۹	حدیث ۵۸۱
۱۴۸۹	حدیث ۵۸۲
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۳
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۴
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۵
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۶
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۷
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۸
۱۴۹۰	حدیث ۵۸۹
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۰
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۱
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۲
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۳
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۴
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۵
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۶
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۷
۱۴۹۱	حدیث ۵۹۸
۱۴۹۲	حدیث ۵۹۹

۱۴۹۲	حدیث ۶۰۰
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۱
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۲
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۳
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۴
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۵
۱۴۹۲	حدیث ۶۰۶
۱۴۹۳	حدیث ۶۰۷
۱۴۹۳	حدیث ۶۰۸
۱۴۹۳	حدیث ۶۰۹
۱۴۹۳	حدیث ۶۱۰
۱۴۹۳	حدیث ۶۱۱
۱۴۹۳	حدیث ۶۱۲
۱۴۹۳	حدیث ۶۱۳
۱۴۹۴	حدیث ۶۱۴
۱۴۹۴	دعا، نیایش و زیارت
۱۴۹۴	حدیث ۱
۱۴۹۴	حدیث ۲
۱۴۹۴	حدیث ۳
۱۴۹۴	حدیث ۴
۱۴۹۴	حدیث ۵
۱۴۹۴	حدیث ۶
۱۴۹۵	حدیث ۷
۱۴۹۵	حدیث ۸

۱۴۹۵	حدیث ۹
۱۴۹۵	حدیث ۱۰
۱۴۹۵	حدیث ۱۱
۱۴۹۵	حدیث ۱۲
۱۴۹۵	حدیث ۱۳
۱۴۹۶	حدیث ۱۴
۱۴۹۶	حدیث ۱۵
۱۴۹۶	حدیث ۱۶
۱۴۹۶	حدیث ۱۷
۱۴۹۶	حدیث ۱۸
۱۴۹۷	حدیث ۱۹
۱۴۹۷	حدیث ۲۰
۱۴۹۷	حدیث ۲۱
۱۴۹۷	حدیث ۲۲
۱۴۹۷	حدیث ۲۳
۱۴۹۸	حدیث ۲۴
۱۴۹۸	حدیث ۲۵
۱۴۹۸	حدیث ۲۶
۱۴۹۸	حدیث ۲۷
۱۴۹۸	حدیث ۲۸
۱۴۹۸	حدیث ۲۹
۱۴۹۹	حدیث ۳۰
۱۴۹۹	حدیث ۳۱
۱۴۹۹	حدیث ۳۲

۱۴۹۹	حدیث ۳۳
۱۴۹۹	حدیث ۳۴
۱۴۹۹	حدیث ۳۵
۱۴۹۹	حدیث ۳۶
۱۵۰۰	حدیث ۳۷
۱۵۰۰	حدیث ۳۸
۱۵۰۰	حدیث ۳۹
۱۵۰۰	حدیث ۴۰
۱۵۰۰	حدیث ۴۱
۱۵۰۰	حدیث ۴۲
۱۵۰۰	حدیث ۴۳
۱۵۰۱	حدیث ۴۴
۱۵۰۱	حدیث ۴۵
۱۵۰۱	حدیث ۴۶
۱۵۰۱	حدیث ۴۷
۱۵۰۱	حدیث ۴۸
۱۵۰۱	حدیث ۴۹
۱۵۰۱	حدیث ۵۰
۱۵۰۱	حدیث ۵۱
۱۵۰۲	حدیث ۵۲
۱۵۰۲	حدیث ۵۳
۱۵۰۲	حدیث ۵۴
۱۵۰۲	حدیث ۵۵
۱۵۰۲	حدیث ۵۶

۱۵۰۲	حدیث ۵۷
۱۵۰۲	حدیث ۵۸
۱۵۰۳	حدیث ۵۹
۱۵۰۳	حدیث ۶۰
۱۵۰۳	حدیث ۶۱
۱۵۰۳	حدیث ۶۲
۱۵۰۳	حدیث ۶۳
۱۵۰۳	حدیث ۶۴
۱۵۰۳	حدیث ۶۵
۱۵۰۳	حدیث ۶۶
۱۵۰۴	حدیث ۶۷
۱۵۰۴	حدیث ۶۸
۱۵۰۴	حدیث ۶۹
۱۵۰۴	حدیث ۷۰
۱۵۰۴	حدیث ۷۱
۱۵۰۴	حدیث ۷۲
۱۵۰۵	حدیث ۷۳
۱۵۰۵	حدیث ۷۴
۱۵۰۵	حدیث ۷۵
۱۵۰۵	حدیث ۷۶
۱۵۰۵	حدیث ۷۷
۱۵۰۶	حدیث ۷۸
۱۵۰۶	حدیث ۷۹
۱۵۰۶	حدیث ۸۰

۱۵۰۶	حدیث ۸۱
۱۵۰۶	حدیث ۸۲
۱۵۰۶	حدیث ۸۳
۱۵۰۶	حدیث ۸۴
۱۵۰۷	حدیث ۸۵
۱۵۰۷	حدیث ۸۶
۱۵۰۷	حدیث ۸۷
۱۵۰۷	حدیث ۸۸
۱۵۰۷	حدیث ۸۹
۱۵۰۸	حدیث ۹۰
۱۵۰۸	حدیث ۹۱
۱۵۰۸	حدیث ۹۲
۱۵۰۸	حدیث ۹۳
۱۵۰۸	حدیث ۹۴
۱۵۰۸	حدیث ۹۵
۱۵۰۹	حدیث ۹۶
۱۵۰۹	حدیث ۹۷
۱۵۰۹	حدیث ۹۸
۱۵۰۹	حدیث ۹۹
۱۵۰۹	حدیث ۱۰۰
۱۵۰۹	حدیث ۱۰۱
۱۵۱۰	حدیث ۱۰۲
۱۵۱۰	حدیث ۱۰۳
۱۵۱۰	حدیث ۱۰۴

۱۵۱۰	حدیث ۱۰۵
۱۵۱۰	حدیث ۱۰۶
۱۵۱۰	حدیث ۱۰۷
۱۵۱۱	حدیث ۱۰۸
۱۵۱۱	حدیث ۱۰۹
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۰
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۱
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۲
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۳
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۴
۱۵۱۱	حدیث ۱۱۵
۱۵۱۲	حدیث ۱۱۶
۱۵۱۲	حدیث ۱۱۷
۱۵۱۲	حدیث ۱۱۸
۱۵۱۲	حدیث ۱۱۹
۱۵۱۲	حدیث ۱۲۰
۱۵۱۲	حدیث ۱۲۱
۱۵۱۲	حدیث ۱۲۲
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۳
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۴
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۵
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۶
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۷
۱۵۱۳	حدیث ۱۲۸

۱۵۱۳	حدیث ۱۲۹
۱۵۱۴	حدیث ۱۳۰
۱۵۱۴	حدیث ۱۳۱
۱۵۱۴	حدیث ۱۳۲
۱۵۱۴	حدیث ۱۳۳
۱۵۱۴	حدیث ۱۳۴
۱۵۱۵	حدیث ۱۳۵
۱۵۱۵	حدیث ۱۳۶
۱۵۱۵	حدیث ۱۳۷
۱۵۱۵	حدیث ۱۳۸
۱۵۱۵	حدیث ۱۳۹
۱۵۱۵	حدیث ۱۴۰
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۱
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۲
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۳
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۴
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۵
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۶
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۷
۱۵۱۶	حدیث ۱۴۸
۱۵۱۷	حدیث ۱۴۹
۱۵۱۷	حدیث ۱۵۰
۱۵۱۷	حدیث ۱۵۱
۱۵۱۷	حدیث ۱۵۲

۱۵۱۷	حدیث ۱۵۳
۱۵۱۷	حدیث ۱۵۴
۱۵۱۷	حدیث ۱۵۵
۱۵۱۸	حدیث ۱۵۶
۱۵۱۸	حدیث ۱۵۷
۱۵۱۸	حدیث ۱۵۸
۱۵۱۸	حدیث ۱۵۹
۱۵۱۸	حدیث ۱۶۰
۱۵۱۸	حدیث ۱۶۱
۱۵۱۸	حدیث ۱۶۲
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۳
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۴
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۵
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۶
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۷
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۸
۱۵۱۹	حدیث ۱۶۹
۱۵۱۹	حدیث ۱۷۰
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۱
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۲
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۳
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۴
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۵
۱۵۲۰	حدیث ۱۷۶

۱۵۲۰	حدیث ۱۷۷
۱۵۲۱	حدیث ۱۷۸
۱۵۲۱	حدیث ۱۷۹
۱۵۲۱	حدیث ۱۸۰
۱۵۲۱	حدیث ۱۸۱
۱۵۲۱	حدیث ۱۸۲
۱۵۲۱	حدیث ۱۸۳
۱۵۲۱	حدیث ۱۸۴
۱۵۲۲	حدیث ۱۸۵
۱۵۲۲	حدیث ۱۸۶
۱۵۲۲	حدیث ۱۸۷
۱۵۲۲	حدیث ۱۸۸
۱۵۲۲	حدیث ۱۸۹
۱۵۲۲	حدیث ۱۹۰
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۱
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۲
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۳
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۴
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۵
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۶
۱۵۲۳	حدیث ۱۹۷
۱۵۲۴	حدیث ۱۹۸
۱۵۲۴	حدیث ۱۹۹
۱۵۲۴	حدیث ۲۰۰

۱۵۲۴	حدیث ۲۰۱
۱۵۲۴	حدیث ۲۰۲
۱۵۲۴	حدیث ۲۰۳
۱۵۲۴	حدیث ۲۰۴
۱۵۲۵	حدیث ۲۰۵
۱۵۲۵	حدیث ۲۰۶
۱۵۲۵	حدیث ۲۰۷
۱۵۲۵	حدیث ۲۰۸
۱۵۲۵	حدیث ۲۰۹
۱۵۲۵	حدیث ۲۱۰
۱۵۲۵	حدیث ۲۱۱
۱۵۲۵	حدیث ۲۱۲
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۳
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۴
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۵
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۶
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۷
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۸
۱۵۲۶	حدیث ۲۱۹
۱۵۲۶	حدیث ۲۲۰
۱۵۲۷	حدیث ۲۲۱
۱۵۲۷	حدیث ۲۲۲
۱۵۲۷	حدیث ۲۲۳
۱۵۲۷	حدیث ۲۲۴

۱۵۲۷	حدیث ۲۲۵
۱۵۲۷	حدیث ۲۲۶
۱۵۲۸	حدیث ۲۲۷
۱۵۲۸	حدیث ۲۲۸
۱۵۲۸	حدیث ۲۲۹
۱۵۲۸	حدیث ۲۳۰
۱۵۲۸	حدیث ۲۳۱
۱۵۲۸	حدیث ۲۳۲
۱۵۲۸	حدیث ۲۳۳
۱۵۲۸	حدیث ۲۳۴
۱۵۲۹	حدیث ۲۳۵
۱۵۲۹	حدیث ۲۳۶
۱۵۲۹	حدیث ۲۳۷
۱۵۲۹	حدیث ۲۳۸
۱۵۲۹	حدیث ۲۳۹
۱۵۲۹	حدیث ۲۴۰
۱۵۲۹	حدیث ۲۴۱
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۲
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۳
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۴
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۵
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۶
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۷
۱۵۳۰	حدیث ۲۴۸

۱۵۳۱	حدیث ۲۴۹
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۰
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۱
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۲
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۳
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۴
۱۵۳۱	حدیث ۲۵۵
۱۵۳۲	حدیث ۲۵۶
۱۵۳۲	حدیث ۲۵۷
۱۵۳۲	حدیث ۲۵۸
۱۵۳۲	حدیث ۲۵۹
۱۵۳۲	حدیث ۲۶۰
۱۵۳۲	حدیث ۲۶۱
۱۵۳۲	حدیث ۲۶۲
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۳
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۴
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۵
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۶
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۷
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۸
۱۵۳۳	حدیث ۲۶۹
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۰
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۱
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۲

۱۵۳۴	حدیث ۲۷۳
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۴
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۵
۱۵۳۴	حدیث ۲۷۶
۱۵۳۵	حدیث ۲۷۷
۱۵۳۵	حدیث ۲۷۸
۱۵۳۵	حدیث ۲۷۹
۱۵۳۵	حدیث ۲۸۰
۱۵۳۵	حدیث ۲۸۱
۱۵۳۵	حدیث ۲۸۲
۱۵۳۵	حدیث ۲۸۳
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۴
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۵
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۶
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۷
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۸
۱۵۳۶	حدیث ۲۸۹
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۰
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۱
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۲
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۳
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۴
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۵
۱۵۳۷	حدیث ۲۹۶

۱۵۳۸	حدیث ۲۹۷
۱۵۳۸	حدیث ۲۹۸
۱۵۳۸	حدیث ۲۹۹
۱۵۳۸	حدیث ۳۰۰
۱۵۳۸	حدیث ۳۰۱
۱۵۳۸	حدیث ۳۰۲
۱۵۳۸	حدیث ۳۰۳
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۴
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۵
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۶
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۷
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۸
۱۵۳۹	حدیث ۳۰۹
۱۵۳۹	حدیث ۳۱۰
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۱
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۲
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۳
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۴
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۵
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۶
۱۵۴۰	حدیث ۳۱۷
۱۵۴۱	حدیث ۳۱۸
۱۵۴۱	حدیث ۳۱۹
۱۵۴۱	حدیث ۳۲۰

۱۵۴۱	حدیث ۳۲۱
۱۵۴۱	حدیث ۳۲۲
۱۵۴۱	حدیث ۳۲۳
۱۵۴۱	حدیث ۳۲۴
۱۵۴۲	حدیث ۳۲۵
۱۵۴۲	حدیث ۳۲۶
۱۵۴۲	حدیث ۳۲۷
۱۵۴۲	حدیث ۳۲۸
۱۵۴۲	حدیث ۳۲۹
۱۵۴۲	حدیث ۳۳۰
۱۵۴۲	حدیث ۳۳۱
۱۵۴۲	حدیث ۳۳۲
۱۵۴۳	حدیث ۳۳۳
۱۵۴۳	حدیث ۳۳۴
۱۵۴۳	حدیث ۳۳۵
۱۵۴۳	حدیث ۳۳۶
۱۵۴۴	حدیث ۳۳۷
۱۵۴۴	حدیث ۳۳۸
۱۵۴۴	حدیث ۳۳۹
۱۵۴۴	حدیث ۳۴۰
۱۵۴۴	حدیث ۳۴۱
۱۵۴۴	حدیث ۳۴۲
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۳
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۴

۱۵۴۵	حدیث ۳۴۵
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۶
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۷
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۸
۱۵۴۵	حدیث ۳۴۹
۱۵۴۵	حدیث ۳۵۰
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۱
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۲
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۳
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۴
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۵
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۶
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۷
۱۵۴۶	حدیث ۳۵۸
۱۵۴۷	حدیث ۳۵۹
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۰
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۱
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۲
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۳
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۴
۱۵۴۷	حدیث ۳۶۵
۱۵۴۸	حدیث ۳۶۶
۱۵۴۸	حدیث ۳۶۷
۱۵۴۸	حدیث ۳۶۸

۱۵۴۸	حدیث ۳۶۹
۱۵۴۸	حدیث ۳۷۰
۱۵۴۸	حدیث ۳۷۱
۱۵۴۸	حدیث ۳۷۲
۱۵۴۹	حدیث ۳۷۳
۱۵۴۹	حدیث ۳۷۴
۱۵۴۹	حدیث ۳۷۵
۱۵۴۹	حدیث ۳۷۶
۱۵۴۹	حدیث ۳۷۷
۱۵۴۹	امربه معروف و نهی ازمنکر
۱۵۴۹	حدیث ۱
۱۵۴۹	حدیث ۲
۱۵۵۰	حدیث ۳
۱۵۵۰	حدیث ۴
۱۵۵۰	حدیث ۵
۱۵۵۰	حدیث ۶
۱۵۵۰	حدیث ۷
۱۵۵۰	حدیث ۸
۱۵۵۱	حدیث ۹
۱۵۵۱	حدیث ۱۰
۱۵۵۱	حدیث ۱۱
۱۵۵۱	حدیث ۱۲
۱۵۵۱	حدیث ۱۳
۱۵۵۱	حدیث ۱۴

۱۵۵۲	حدیث ۱۵
۱۵۵۲	حدیث ۱۶
۱۵۵۲	حدیث ۱۷
۱۵۵۲	حدیث ۱۸
۱۵۵۲	حدیث ۱۹
۱۵۵۲	حدیث ۲۰
۱۵۵۲	حدیث ۲۱
۱۵۵۲	حدیث ۲۲
۱۵۵۳	حدیث ۲۳
۱۵۵۳	حدیث ۲۴
۱۵۵۳	حدیث ۲۵
۱۵۵۳	حدیث ۲۶
۱۵۵۳	حدیث ۲۷
۱۵۵۳	حدیث ۲۸
۱۵۵۳	حدیث ۲۹
۱۵۵۴	حدیث ۳۰
۱۵۵۴	حدیث ۳۱
۱۵۵۴	حدیث ۳۲
۱۵۵۴	حدیث ۳۳
۱۵۵۴	حدیث ۳۴
۱۵۵۴	حدیث ۳۵
۱۵۵۴	حدیث ۳۶
۱۵۵۵	حدیث ۳۷
۱۵۵۵	حدیث ۳۸

۱۵۵۵	حدیث ۳۹
۱۵۵۵	حدیث ۴۰
۱۵۵۵	حدیث ۴۱
۱۵۵۵	حدیث ۴۲
۱۵۵۶	حدیث ۴۳
۱۵۵۶	حدیث ۴۴
۱۵۵۶	حدیث ۴۵
۱۵۵۶	حدیث ۴۶
۱۵۵۶	احکام و فلسفه آن
۱۵۵۶	حدیث ۱
۱۵۵۶	حدیث ۲
۱۵۵۷	حدیث ۳
۱۵۵۷	حدیث ۴
۱۵۵۷	حدیث ۵
۱۵۵۷	حدیث ۶
۱۵۵۷	حدیث ۷
۱۵۵۷	حدیث ۸
۱۵۵۷	حدیث ۹
۱۵۵۸	حدیث ۱۰
۱۵۵۸	حدیث ۱۱
۱۵۵۸	حدیث ۱۲
۱۵۵۸	حدیث ۱۳
۱۵۵۸	حدیث ۱۴
۱۵۵۹	حدیث ۱۵

۱۵۵۹	حدیث ۱۶
۱۵۵۹	حدیث ۱۷
۱۵۵۹	حدیث ۱۸
۱۵۵۹	حدیث ۱۹
۱۵۵۹	حدیث ۲۰
۱۵۵۹	حدیث ۲۱
۱۵۶۰	حدیث ۲۲
۱۵۶۰	حدیث ۲۳
۱۵۶۰	حدیث ۲۴
۱۵۶۰	حدیث ۲۵
۱۵۶۰	حدیث ۲۶
۱۵۶۰	حدیث ۲۷
۱۵۶۰	حدیث ۲۸
۱۵۶۱	حدیث ۲۹
۱۵۶۱	حدیث ۳۰
۱۵۶۱	حدیث ۳۱
۱۵۶۱	حدیث ۳۲
۱۵۶۱	حدیث ۳۳
۱۵۶۱	حدیث ۳۴
۱۵۶۲	حدیث ۳۵
۱۵۶۲	حدیث ۳۶
۱۵۶۲	حدیث ۳۷
۱۵۶۲	حدیث ۳۸
۱۵۶۲	حدیث ۳۹

۱۵۶۲	حدیث ۴۰
۱۵۶۳	حدیث ۴۱
۱۵۶۳	حدیث ۴۲
۱۵۶۳	حدیث ۴۳
۱۵۶۳	حدیث ۴۴
۱۵۶۳	حدیث ۴۵
۱۵۶۳	حدیث ۴۶
۱۵۶۳	مسجد و اماکن مذهبی
۱۵۶۳	حدیث ۱
۱۵۶۳	حدیث ۲
۱۵۶۴	حدیث ۳
۱۵۶۴	حدیث ۴
۱۵۶۴	حدیث ۵
۱۵۶۴	حدیث ۶
۱۵۶۴	حدیث ۷
۱۵۶۴	حدیث ۸
۱۵۶۴	حدیث ۹
۱۵۶۵	حدیث ۱۰
۱۵۶۵	حدیث ۱۱
۱۵۶۵	حدیث ۱۲
۱۵۶۵	حدیث ۱۳
۱۵۶۵	حدیث ۱۴
۱۵۶۶	حدیث ۱۵
۱۵۶۶	حدیث ۱۶

۱۵۶۶	حدیث ۱۷
۱۵۶۶	حدیث ۱۸
۱۵۶۶	حدیث ۱۹
۱۵۶۶	حدیث ۲۰
۱۵۶۷	حدیث ۲۱
۱۵۶۷	حدیث ۲۲
۱۵۶۷	حدیث ۲۳
۱۵۶۷	حدیث ۲۴
۱۵۶۷	حدیث ۲۵
۱۵۶۷	حدیث ۲۶
۱۵۶۸	حدیث ۲۷
۱۵۶۸	حدیث ۲۸
۱۵۶۸	حدیث ۲۹
۱۵۶۸	حدیث ۳۰
۱۵۶۸	حدیث ۳۱
۱۵۶۸	حدیث ۳۲
۱۵۶۹	حدیث ۳۳
۱۵۶۹	حدیث ۳۴
۱۵۶۹	حدیث ۳۵
۱۵۶۹	حدیث ۳۶
۱۵۶۹	حدیث ۳۷
۱۵۷۰	حدیث ۳۸
۱۵۷۰	حدیث ۳۹
۱۵۷۰	حدیث ۴۰

۱۵۷۰	حدیث ۴۱
۱۵۷۰	حدیث ۴۲
۱۵۷۰	حدیث ۴۳
۱۵۷۱	حدیث ۴۴
۱۵۷۱	حدیث ۴۵
۱۵۷۱	حدیث ۴۶
۱۵۷۱	حدیث ۴۷
۱۵۷۱	حدیث ۴۸
۱۵۷۲	حدیث ۴۹
۱۵۷۲	حدیث ۵۰
۱۵۷۲	حدیث ۵۱
۱۵۷۲	حدیث ۵۲
۱۵۷۲	حدیث ۵۳
۱۵۷۲	حدیث ۵۴
۱۵۷۲	حدیث ۵۵
۱۵۷۲	حدیث ۵۶
۱۵۷۳	حدیث ۵۷
۱۵۷۳	حدیث ۵۸
۱۵۷۳	حدیث ۵۹
۱۵۷۳	حدیث ۶۰
۱۵۷۳	حدیث ۶۱
۱۵۷۴	حدیث ۶۲
۱۵۷۴	حدیث ۶۳
۱۵۷۴	حدیث ۶۴

۱۵۷۴	حدیث ۶۵
۱۵۷۴	حدیث ۶۶
۱۵۷۴	حدیث ۶۷
۱۵۷۵	حدیث ۶۸
۱۵۷۵	حدیث ۶۹
۱۵۷۵	حدیث ۷۰
۱۵۷۵	حدیث ۷۱
۱۵۷۵	حدیث ۷۲
۱۵۷۶	حدیث ۷۳
۱۵۷۶	حدیث ۷۴
۱۵۷۶	حدیث ۷۵
۱۵۷۶	حدیث ۷۶
۱۵۷۶	حدیث ۷۷
۱۵۷۶	حدیث ۷۸
۱۵۷۶	حدیث ۷۹
۱۵۷۷	حدیث ۸۰
۱۵۷۷	حدیث ۸۱
۱۵۷۷	حدیث ۸۲
۱۵۷۷	حدیث ۸۳
۱۵۷۷	حدیث ۸۴
۱۵۷۷	حدیث ۸۵
۱۵۷۸	حدیث ۸۶
۱۵۷۸	حدیث ۸۷
۱۵۷۸	حدیث ۸۸

۱۵۷۸	حدیث ۸۹
۱۵۷۸	حدیث ۹۰
۱۵۷۸	حدیث ۹۱
۱۵۷۹	حدیث ۹۲
۱۵۷۹	حدیث ۹۳
۱۵۷۹	حدیث ۹۴
۱۵۷۹	حدیث ۹۵
۱۵۷۹	حدیث ۹۶
۱۵۷۹	حدیث ۹۷
۱۵۸۰	حدیث ۹۸
۱۵۸۰	حدیث ۹۹
۱۵۸۰	حدیث ۱۰۰
۱۵۸۰	حدیث ۱۰۱
۱۵۸۰	حدیث ۱۰۲
۱۵۸۰	حدیث ۱۰۳
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۴
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۵
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۶
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۷
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۸
۱۵۸۱	حدیث ۱۰۹
۱۵۸۲	حدیث ۱۱۰
۱۵۸۲	حدیث ۱۱۱
۱۵۸۲	حدیث ۱۱۲

۱۵۸۲	حدیث ۱۱۳
۱۵۸۲	حدیث ۱۱۴
۱۵۸۲	حدیث ۱۱۵
۱۵۸۳	حدیث ۱۱۶
۱۵۸۳	حدیث ۱۱۷
۱۵۸۳	حدیث ۱۱۸
۱۵۸۳	حدیث ۱۱۹
۱۵۸۳	حدیث ۱۲۰
۱۵۸۳	حدیث ۱۲۱
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۲
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۳
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۴
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۵
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۶
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۷
۱۵۸۴	حدیث ۱۲۸
۱۵۸۵	حدیث ۱۲۹
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۰
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۱
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۲
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۳
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۴
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۵
۱۵۸۵	حدیث ۱۳۶

۱۵۸۶	حدیث ۱۳۷
۱۵۸۶	حدیث ۱۳۸
۱۵۸۶	حدیث ۱۳۹
۱۵۸۶	حدیث ۱۴۰
۱۵۸۶	حدیث ۱۴۱
۱۵۸۶	حدیث ۱۴۲
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۳
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۴
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۵
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۶
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۷
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۸
۱۵۸۷	حدیث ۱۴۹
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۰
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۱
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۲
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۳
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۴
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۵
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۶
۱۵۸۸	حدیث ۱۵۷
۱۵۸۹	حدیث ۱۵۸
۱۵۸۹	حدیث ۱۵۹
۱۵۸۹	حدیث ۱۶۰

۱۵۸۹	حدیث ۱۶۱
۱۵۸۹	حدیث ۱۶۲
۱۵۸۹	حدیث ۱۶۳
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۴
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۵
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۶
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۷
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۸
۱۵۹۰	حدیث ۱۶۹
۱۵۹۱	حدیث ۱۷۰
۱۵۹۱	حدیث ۱۷۱
۱۵۹۱	حدیث ۱۷۲
۱۵۹۱	حدیث ۱۷۳
۱۵۹۱	حدیث ۱۷۴
۱۵۹۲	حدیث ۱۷۵
۱۵۹۲	حدیث ۱۷۶
۱۵۹۲	حدیث ۱۷۷
۱۵۹۲	حدیث ۱۷۸
۱۵۹۲	حدیث ۱۷۹
۱۵۹۲	حدیث ۱۸۰
۱۵۹۲	حدیث ۱۸۱
۱۵۹۳	حدیث ۱۸۲
۱۵۹۳	حدیث ۱۸۳
۱۵۹۳	حدیث ۱۸۴

۱۵۹۳	حدیث ۱۸۵
۱۵۹۳	حدیث ۱۸۶
۱۵۹۳	حدیث ۱۸۷
۱۵۹۴	حدیث ۱۸۸
۱۵۹۴	حدیث ۱۸۹
۱۵۹۴	حدیث ۱۹۰
۱۵۹۴	حدیث ۱۹۱
۱۵۹۴	حدیث ۱۹۲
۱۵۹۴	حدیث ۱۹۳
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۴
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۵
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۶
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۷
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۸
۱۵۹۵	حدیث ۱۹۹
۱۵۹۵	حدیث ۲۰۰
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۱
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۲
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۳
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۴
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۵
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۶
۱۵۹۶	حدیث ۲۰۷
۱۵۹۷	حدیث ۲۰۸

۱۵۹۷	حدیث ۲۰۹
۱۵۹۷	حدیث ۲۱۰
۱۵۹۷	حدیث ۲۱۱
۱۵۹۷	حدیث ۲۱۲
۱۵۹۷	حدیث ۲۱۳
۱۵۹۷	حدیث ۲۱۴
۱۵۹۸	حدیث ۲۱۵
۱۵۹۸	حدیث ۲۱۶
۱۵۹۸	حدیث ۲۱۷
۱۵۹۸	حدیث ۲۱۸
۱۵۹۸	حدیث ۲۱۹
۱۵۹۸	حدیث ۲۲۰
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۱
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۲
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۳
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۴
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۵
۱۵۹۹	حدیث ۲۲۶
۱۵۹۹	ایام خاص و اعیاد مذهبی
۱۶۰۰	حدیث ۱
۱۶۰۰	حدیث ۲
۱۶۰۰	حدیث ۳
۱۶۰۰	حدیث ۴
۱۶۰۰	حدیث ۵

۱۶۰۰	حدیث ۶
۱۶۰۰	حدیث ۷
۱۶۰۱	حدیث ۸
۱۶۰۱	حدیث ۹
۱۶۰۱	حدیث ۱۰
۱۶۰۱	حدیث ۱۱
۱۶۰۲	حدیث ۱۲
۱۶۰۲	حدیث ۱۳
۱۶۰۲	حدیث ۱۴
۱۶۰۲	حدیث ۱۵
۱۶۰۲	حدیث ۱۶
۱۶۰۲	حدیث ۱۷
۱۶۰۳	حدیث ۱۸
۱۶۰۳	حدیث ۱۹
۱۶۰۳	حدیث ۲۰
۱۶۰۳	حدیث ۲۱
۱۶۰۳	حدیث ۲۲
۱۶۰۴	حدیث ۲۳
۱۶۰۴	حدیث ۲۴
۱۶۰۴	حدیث ۲۵
۱۶۰۴	حدیث ۲۶
۱۶۰۴	حدیث ۲۷
۱۶۰۴	حدیث ۲۸
۱۶۰۴	حدیث ۲۹

۱۶۰۴	حدیث ۳۰
۱۶۰۵	حدیث ۳۱
۱۶۰۵	حدیث ۳۲
۱۶۰۵	حدیث ۳۳
۱۶۰۵	حدیث ۳۴
۱۶۰۵	حدیث ۳۵
۱۶۰۵	حدیث ۳۶
۱۶۰۶	حدیث ۳۷
۱۶۰۶	حدیث ۳۸
۱۶۰۶	حدیث ۳۹
۱۶۰۶	حدیث ۴۰
۱۶۰۶	حدیث ۴۱
۱۶۰۶	حدیث ۴۲
۱۶۰۶	حدیث ۴۳
۱۶۰۷	حدیث ۴۴
۱۶۰۷	حدیث ۴۵
۱۶۰۷	حدیث ۴۶
۱۶۰۷	حدیث ۴۷
۱۶۰۷	حدیث ۴۸
۱۶۰۷	حدیث ۴۹
۱۶۰۷	حدیث ۵۰
۱۶۰۷	حدیث ۵۱
۱۶۰۸	حدیث ۵۲
۱۶۰۸	حدیث ۵۳

۱۶۰۸	حدیث ۵۴
۱۶۰۸	حدیث ۵۵
۱۶۰۸	حدیث ۵۶
۱۶۰۸	حدیث ۵۷
۱۶۰۸	حدیث ۵۸
۱۶۰۸	حدیث ۵۹
۱۶۰۹	حدیث ۶۰
۱۶۰۹	حدیث ۶۱
۱۶۰۹	حدیث ۶۲
۱۶۰۹	حدیث ۶۳
۱۶۰۹	حدیث ۶۴
۱۶۰۹	حدیث ۶۵
۱۶۱۰	حدیث ۶۶
۱۶۱۰	حدیث ۶۷
۱۶۱۰	حدیث ۶۸
۱۶۱۰	حدیث ۶۹
۱۶۱۰	حدیث ۷۰
۱۶۱۰	حدیث ۷۱
۱۶۱۰	حدیث ۷۲
۱۶۱۰	حدیث ۷۳
۱۶۱۱	حدیث ۷۴
۱۶۱۱	حدیث ۷۵
۱۶۱۱	حدیث ۷۶
۱۶۱۱	حدیث ۷۷

۱۶۱۱	تولی و تبری
۱۶۱۱	حدیث ۱
۱۶۱۱	حدیث ۲
۱۶۱۱	حدیث ۳
۱۶۱۲	حدیث ۴
۱۶۱۲	حدیث ۵
۱۶۱۲	حدیث ۶
۱۶۱۲	حدیث ۷
۱۶۱۲	حدیث ۸
۱۶۱۲	حدیث ۹
۱۶۱۳	حدیث ۱۰
۱۶۱۳	حدیث ۱۱
۱۶۱۳	حدیث ۱۲
۱۶۱۳	حدیث ۱۳
۱۶۱۳	حدیث ۱۴
۱۶۱۳	حدیث ۱۵
۱۶۱۴	حدیث ۱۶
۱۶۱۴	حدیث ۱۷
۱۶۱۴	حدیث ۱۸
۱۶۱۴	حدیث ۱۹
۱۶۱۴	حدیث ۲۰
۱۶۱۴	حدیث ۲۱
۱۶۱۵	حدیث ۲۲
۱۶۱۵	حدیث ۲۳

۱۶۱۵	حدیث ۲۴
۱۶۱۵	حدیث ۲۵
۱۶۱۵	حدیث ۲۶
۱۶۱۵	حدیث ۲۷
۱۶۱۶	حدیث ۲۸
۱۶۱۶	حدیث ۲۹
۱۶۱۶	حدیث ۳۰
۱۶۱۶	حدیث ۳۱
۱۶۱۶	حدیث ۳۲
۱۶۱۶	حدیث ۳۳
۱۶۱۷	حدیث ۳۴
۱۶۱۷	حدیث ۳۵
۱۶۱۷	حدیث ۳۶
۱۶۱۷	حدیث ۳۷
۱۶۱۷	حدیث ۳۸
۱۶۱۷	حدیث ۳۹
۱۶۱۷	حدیث ۴۰
۱۶۱۸	حدیث ۴۱
۱۶۱۸	حدیث ۴۲
۱۶۱۸	حدیث ۴۳
۱۶۱۸	حدیث ۴۴
۱۶۱۸	حدیث ۴۵
۱۶۱۸	حدیث ۴۶
۱۶۱۹	حدیث ۴۷

۱۶۱۹	حدیث ۴۸
۱۶۱۹	حدیث ۴۹
۱۶۱۹	حدیث ۵۰
۱۶۱۹	حدیث ۵۱
۱۶۱۹	حدیث ۵۲
۱۶۱۹	حدیث ۵۳
۱۶۲۰	حدیث ۵۴
۱۶۲۰	حدیث ۵۵
۱۶۲۰	حدیث ۵۶
۱۶۲۰	حدیث ۵۷
۱۶۲۰	حدیث ۵۸
۱۶۲۰	حدیث ۵۹
۱۶۲۱	حدیث ۶۰
۱۶۲۱	حدیث ۶۱
۱۶۲۱	حدیث ۶۲
۱۶۲۱	حدیث ۶۳
۱۶۲۱	حدیث ۶۴
۱۶۲۱	حدیث ۶۵
۱۶۲۱	حدیث ۶۶
۱۶۲۱	حدیث ۶۷
۱۶۲۲	حدیث ۶۸
۱۶۲۲	حدیث ۶۹
۱۶۲۲	حدیث ۷۰
۱۶۲۲	حدیث ۷۱

۱۶۲۲	حدیث ۷۲
۱۶۲۳	حدیث ۷۳
۱۶۲۳	حدیث ۷۴
۱۶۲۳	حدیث ۷۵
۱۶۲۳	حدیث ۷۶
۱۶۲۳	حدیث ۷۷
۱۶۲۳	حدیث ۷۸
۱۶۲۳	حدیث ۷۹
۱۶۲۳	حدیث ۸۰
۱۶۲۴	حدیث ۸۱
۱۶۲۴	حدیث ۸۲
۱۶۲۴	حدیث ۸۳
۱۶۲۴	حدیث ۸۴
۱۶۲۴	حدیث ۸۵
۱۶۲۴	حدیث ۸۶
۱۶۲۴	حدیث ۸۷
۱۶۲۵	حدیث ۸۸
۱۶۲۵	احادیث قدسی
۱۶۲۵	حدیث ۱
۱۶۲۵	حدیث ۲
۱۶۲۵	حدیث ۳
۱۶۲۵	حدیث ۴
۱۶۲۵	حدیث ۵
۱۶۲۵	حدیث ۶

۱۶۲۵	حدیث ۷
۱۶۲۵	حدیث ۸
۱۶۲۶	حدیث ۹
۱۶۲۶	حدیث ۱۰
۱۶۲۶	حدیث ۱۱
۱۶۲۶	حدیث ۱۲
۱۶۲۶	حدیث ۱۳
۱۶۲۶	حدیث ۱۴
۱۶۲۶	حدیث ۱۵
۱۶۲۶	حدیث ۱۶
۱۶۲۶	حدیث ۱۷
۱۶۲۷	حدیث ۱۸
۱۶۲۷	حدیث ۱۹
۱۶۲۷	حدیث ۲۰
۱۶۲۷	حدیث ۲۱
۱۶۲۷	حدیث ۲۲
۱۶۲۷	حدیث ۲۳
۱۶۲۷	حدیث ۲۴
۱۶۲۷	حدیث ۲۵
۱۶۲۷	حدیث ۲۶
۱۶۲۷	حدیث ۲۷
۱۶۲۸	حدیث ۲۸
۱۶۲۸	حدیث ۲۹
۱۶۲۸	حدیث ۳۰

۱۶۲۸	حدیث ۳۱
۱۶۲۸	حدیث ۳۲
۱۶۲۸	حدیث ۳۳
۱۶۲۸	حدیث ۳۴
۱۶۲۸	حدیث ۳۵
۱۶۲۸	حدیث ۳۶
۱۶۲۸	حدیث ۳۷
۱۶۲۹	حدیث ۳۸
۱۶۲۹	حدیث ۳۹
۱۶۲۹	حدیث ۴۰
۱۶۲۹	حدیث ۴۱
۱۶۲۹	حدیث ۴۲
۱۶۲۹	علم و دانش
۱۶۲۹	علم و دانش
۱۶۲۹	حدیث ۱
۱۶۲۹	حدیث ۲
۱۶۲۹	حدیث ۳
۱۶۳۰	حدیث ۴
۱۶۳۰	حدیث ۵
۱۶۳۰	حدیث ۶
۱۶۳۰	حدیث ۷
۱۶۳۰	حدیث ۸
۱۶۳۰	حدیث ۹
۱۶۳۱	حدیث ۱۰

۱۶۳۱	حدیث ۱۱
۱۶۳۱	حدیث ۱۲
۱۶۳۱	حدیث ۱۳
۱۶۳۱	حدیث ۱۴
۱۶۳۱	حدیث ۱۵
۱۶۳۱	حدیث ۱۶
۱۶۳۲	حدیث ۱۷
۱۶۳۲	حدیث ۱۸
۱۶۳۲	حدیث ۱۹
۱۶۳۲	حدیث ۲۰
۱۶۳۲	حدیث ۲۱
۱۶۳۲	حدیث ۲۲
۱۶۳۲	حدیث ۲۳
۱۶۳۲	حدیث ۲۴
۱۶۳۳	حدیث ۲۵
۱۶۳۳	حدیث ۲۶
۱۶۳۳	حدیث ۲۷
۱۶۳۳	حدیث ۲۸
۱۶۳۳	حدیث ۲۹
۱۶۳۳	حدیث ۳۰
۱۶۳۳	حدیث ۳۱
۱۶۳۴	حدیث ۳۲
۱۶۳۴	حدیث ۳۳
۱۶۳۴	حدیث ۳۴

۱۶۳۴	حدیث ۳۵
۱۶۳۴	حدیث ۳۶
۱۶۳۴	حدیث ۳۷
۱۶۳۴	حدیث ۳۸
۱۶۳۵	حدیث ۳۹
۱۶۳۵	حدیث ۴۰
۱۶۳۵	حدیث ۴۱
۱۶۳۵	حدیث ۴۲
۱۶۳۵	حدیث ۴۳
۱۶۳۵	حدیث ۴۴
۱۶۳۵	حدیث ۴۵
۱۶۳۵	حدیث ۴۶
۱۶۳۶	حدیث ۴۷
۱۶۳۶	حدیث ۴۸
۱۶۳۶	حدیث ۴۹
۱۶۳۶	حدیث ۵۰
۱۶۳۶	حدیث ۵۱
۱۶۳۶	حدیث ۵۲
۱۶۳۷	حدیث ۵۳
۱۶۳۷	حدیث ۵۴
۱۶۳۷	حدیث ۵۵
۱۶۳۷	حدیث ۵۶
۱۶۳۷	حدیث ۵۷
۱۶۳۷	حدیث ۵۸

۱۶۳۷	حدیث ۵۹
۱۶۳۸	حدیث ۶۰
۱۶۳۸	حدیث ۶۱
۱۶۳۸	حدیث ۶۲
۱۶۳۸	حدیث ۶۳
۱۶۳۸	حدیث ۶۴
۱۶۳۸	حدیث ۶۵
۱۶۳۸	حدیث ۶۶
۱۶۳۸	حدیث ۶۷
۱۶۳۸	حدیث ۶۸
۱۶۳۹	حدیث ۶۹
۱۶۳۹	حدیث ۷۰
۱۶۳۹	حدیث ۷۱
۱۶۳۹	حدیث ۷۲
۱۶۳۹	حدیث ۷۳
۱۶۳۹	حدیث ۷۴
۱۶۴۰	حدیث ۷۵
۱۶۴۰	حدیث ۷۶
۱۶۴۰	حدیث ۷۷
۱۶۴۰	حدیث ۷۸
۱۶۴۰	حدیث ۷۹
۱۶۴۰	حدیث ۸۰
۱۶۴۱	حدیث ۸۱
۱۶۴۱	حدیث ۸۲

۱۶۴۱	حدیث ۸۳
۱۶۴۱	حدیث ۸۴
۱۶۴۱	حدیث ۸۵
۱۶۴۱	حدیث ۸۶
۱۶۴۲	حدیث ۸۷
۱۶۴۲	حدیث ۸۸
۱۶۴۲	حدیث ۸۹
۱۶۴۲	حدیث ۹۰
۱۶۴۲	حدیث ۹۱
۱۶۴۲	حدیث ۹۲
۱۶۴۲	حدیث ۹۳
۱۶۴۲	حدیث ۹۴
۱۶۴۳	حدیث ۹۵
۱۶۴۳	حدیث ۹۶
۱۶۴۳	حدیث ۹۷
۱۶۴۳	حدیث ۹۸
۱۶۴۳	حدیث ۹۹
۱۶۴۳	حدیث ۱۰۰
۱۶۴۳	حدیث ۱۰۱
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۲
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۳
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۴
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۵
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۶

۱۶۴۴	حدیث ۱۰۷
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۸
۱۶۴۴	حدیث ۱۰۹
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۰
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۱
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۲
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۳
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۴
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۵
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۶
۱۶۴۵	حدیث ۱۱۷
۱۶۴۶	حدیث ۱۱۸
۱۶۴۶	حدیث ۱۱۹
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۰
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۱
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۲
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۳
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۴
۱۶۴۶	حدیث ۱۲۵
۱۶۴۷	حدیث ۱۲۶
۱۶۴۷	حدیث ۱۲۷
۱۶۴۷	حدیث ۱۲۸
۱۶۴۷	حدیث ۱۲۹
۱۶۴۷	حدیث ۱۳۰

۱۶۴۷	حدیث ۱۳۱
۱۶۴۷	حدیث ۱۳۲
۱۶۴۷	حدیث ۱۳۳
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۴
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۵
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۶
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۷
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۸
۱۶۴۸	حدیث ۱۳۹
۱۶۴۸	حدیث ۱۴۰
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۱
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۲
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۳
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۴
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۵
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۶
۱۶۴۹	حدیث ۱۴۷
۱۶۵۰	حدیث ۱۴۸
۱۶۵۰	حدیث ۱۴۹
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۰
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۱
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۲
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۳
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۴

۱۶۵۰	حدیث ۱۵۵
۱۶۵۰	حدیث ۱۵۶
۱۶۵۱	حدیث ۱۵۷
۱۶۵۱	حدیث ۱۵۸
۱۶۵۱	حدیث ۱۵۹
۱۶۵۱	حدیث ۱۶۰
۱۶۵۱	حدیث ۱۶۱
۱۶۵۱	حدیث ۱۶۲
۱۶۵۱	حدیث ۱۶۳
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۴
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۵
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۶
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۷
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۸
۱۶۵۲	حدیث ۱۶۹
۱۶۵۲	حدیث ۱۷۰
۱۶۵۲	حدیث ۱۷۱
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۲
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۳
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۴
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۵
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۶
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۷
۱۶۵۳	حدیث ۱۷۸

۱۶۵۳	حدیث ۱۷۹
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۰
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۱
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۲
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۳
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۴
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۵
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۶
۱۶۵۴	حدیث ۱۸۷
۱۶۵۵	حدیث ۱۸۸
۱۶۵۵	حدیث ۱۸۹
۱۶۵۵	حدیث ۱۹۰
۱۶۵۵	حدیث ۱۹۱
۱۶۵۵	حدیث ۱۹۲
۱۶۵۵	حدیث ۱۹۳
۱۶۵۵	حدیث ۱۹۴
۱۶۵۶	حدیث ۱۹۵
۱۶۵۶	حدیث ۱۹۶
۱۶۵۶	حدیث ۱۹۷
۱۶۵۶	حدیث ۱۹۸
۱۶۵۶	حدیث ۱۹۹
۱۶۵۶	حدیث ۲۰۰
۱۶۵۶	حدیث ۲۰۱
۱۶۵۶	حدیث ۲۰۲

۱۶۵۷	حدیث ۲۰۳
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۴
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۵
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۶
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۷
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۸
۱۶۵۷	حدیث ۲۰۹
۱۶۵۷	حدیث ۲۱۰
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۱
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۲
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۳
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۴
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۵
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۶
۱۶۵۸	حدیث ۲۱۷
۱۶۵۹	حدیث ۲۱۸
۱۶۵۹	حدیث ۲۱۹
۱۶۵۹	حدیث ۲۲۰
۱۶۵۹	حدیث ۲۲۱
۱۶۵۹	حدیث ۲۲۲
۱۶۵۹	حدیث ۲۲۳
۱۶۵۹	حدیث ۲۲۴
۱۶۶۰	حدیث ۲۲۵
۱۶۶۰	حدیث ۲۲۶

۱۶۶۰	حدیث ۲۲۷
۱۶۶۰	حدیث ۲۲۸
۱۶۶۰	حدیث ۲۲۹
۱۶۶۰	حدیث ۲۳۰
۱۶۶۰	حدیث ۲۳۱
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۲
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۳
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۴
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۵
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۶
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۷
۱۶۶۱	حدیث ۲۳۸
۱۶۶۲	حدیث ۲۳۹
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۰
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۱
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۲
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۳
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۴
۱۶۶۲	حدیث ۲۴۵
۱۶۶۳	حدیث ۲۴۶
۱۶۶۳	حدیث ۲۴۷
۱۶۶۳	حدیث ۲۴۸
۱۶۶۳	حدیث ۲۴۹
۱۶۶۳	حدیث ۲۵۰

۱۶۶۳	حدیث ۲۵۱
۱۶۶۳	حدیث ۲۵۲
۱۶۶۳	حدیث ۲۵۳
۱۶۶۴	حدیث ۲۵۴
۱۶۶۴	حدیث ۲۵۵
۱۶۶۴	حدیث ۲۵۶
۱۶۶۴	حدیث ۲۵۷
۱۶۶۴	حدیث ۲۵۸
۱۶۶۵	حدیث ۲۵۹
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۰
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۱
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۲
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۳
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۴
۱۶۶۵	حدیث ۲۶۵
۱۶۶۶	حدیث ۲۶۶
۱۶۶۶	حدیث ۲۶۷
۱۶۶۶	حدیث ۲۶۸
۱۶۶۶	حدیث ۲۶۹
۱۶۶۶	حدیث ۲۷۰
۱۶۶۶	حدیث ۲۷۱
۱۶۶۶	حدیث ۲۷۲
۱۶۶۶	حدیث ۲۷۳
۱۶۶۷	حدیث ۲۷۴

۱۶۶۷	حدیث ۲۷۵
۱۶۶۷	حدیث ۲۷۶
۱۶۶۷	حدیث ۲۷۷
۱۶۶۷	حدیث ۲۷۸
۱۶۶۷	حدیث ۲۷۹
۱۶۶۷	حدیث ۲۸۰
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۱
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۲
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۳
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۴
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۵
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۶
۱۶۶۸	حدیث ۲۸۷
۱۶۶۹	حدیث ۲۸۸
۱۶۶۹	حدیث ۲۸۹
۱۶۶۹	حدیث ۲۹۰
۱۶۶۹	حدیث ۲۹۱
۱۶۶۹	حدیث ۲۹۲
۱۶۶۹	حدیث ۲۹۳
۱۶۷۰	حدیث ۲۹۴
۱۶۷۰	حدیث ۲۹۵
۱۶۷۰	حدیث ۲۹۶
۱۶۷۰	حدیث ۲۹۷
۱۶۷۰	حدیث ۲۹۸

۱۶۷۰	حدیث ۲۹۹
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۰
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۱
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۲
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۳
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۴
۱۶۷۱	حدیث ۳۰۵
۱۶۷۲	حدیث ۳۰۶
۱۶۷۲	حدیث ۳۰۷
۱۶۷۲	حدیث ۳۰۸
۱۶۷۲	حدیث ۳۰۹
۱۶۷۲	حدیث ۳۱۰
۱۶۷۲	حدیث ۳۱۱
۱۶۷۲	حدیث ۳۱۲
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۳
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۴
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۵
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۶
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۷
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۸
۱۶۷۳	حدیث ۳۱۹
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۰
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۱
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۲

۱۶۷۴	حدیث ۳۲۳
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۴
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۵
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۶
۱۶۷۴	حدیث ۳۲۷
۱۶۷۵	حدیث ۳۲۸
۱۶۷۵	حدیث ۳۲۹
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۰
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۱
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۲
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۳
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۴
۱۶۷۵	حدیث ۳۳۵
۱۶۷۶	حدیث ۳۳۶
۱۶۷۶	حدیث ۳۳۷
۱۶۷۶	حدیث ۳۳۸
۱۶۷۶	حدیث ۳۳۹
۱۶۷۶	حدیث ۳۴۰
۱۶۷۶	حدیث ۳۴۱
۱۶۷۶	حدیث ۳۴۲
۱۶۷۶	حدیث ۳۴۳
۱۶۷۶	حدیث ۳۴۴
۱۶۷۷	حدیث ۳۴۵
۱۶۷۷	حدیث ۳۴۶

۱۶۷۷	حدیث ۳۴۷
۱۶۷۷	حدیث ۳۴۸
۱۶۷۷	حدیث ۳۴۹
۱۶۷۷	حدیث ۳۵۰
۱۶۷۷	حدیث ۳۵۱
۱۶۷۷	حدیث ۳۵۲
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۳
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۴
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۵
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۶
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۷
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۸
۱۶۷۸	حدیث ۳۵۹
۱۶۷۹	حدیث ۳۶۰
۱۶۷۹	حدیث ۳۶۱
۱۶۷۹	علما و دانشمندان
۱۶۷۹	حدیث ۱
۱۶۷۹	حدیث ۲
۱۶۷۹	حدیث ۳
۱۶۷۹	حدیث ۴
۱۶۷۹	حدیث ۵
۱۶۸۰	حدیث ۶
۱۶۸۰	حدیث ۷
۱۶۸۰	حدیث ۸

۱۶۸۰	حدیث ۹
۱۶۸۰	حدیث ۱۰
۱۶۸۰	حدیث ۱۱
۱۶۸۰	حدیث ۱۲
۱۶۸۰	حدیث ۱۳
۱۶۸۱	حدیث ۱۴
۱۶۸۱	حدیث ۱۵
۱۶۸۱	حدیث ۱۶
۱۶۸۱	حدیث ۱۷
۱۶۸۱	حدیث ۱۸
۱۶۸۱	حدیث ۱۹
۱۶۸۲	حدیث ۲۰
۱۶۸۲	حدیث ۲۱
۱۶۸۲	حدیث ۲۲
۱۶۸۲	حدیث ۲۳
۱۶۸۲	حدیث ۲۴
۱۶۸۲	حدیث ۲۵
۱۶۸۲	حدیث ۲۶
۱۶۸۲	حدیث ۲۷
۱۶۸۳	حدیث ۲۸
۱۶۸۳	حدیث ۲۹
۱۶۸۳	حدیث ۳۰
۱۶۸۳	حدیث ۳۱
۱۶۸۳	حدیث ۳۲

۱۶۸۳	حدیث ۳۳
۱۶۸۳	حدیث ۳۴
۱۶۸۴	حدیث ۳۵
۱۶۸۴	حدیث ۳۶
۱۶۸۴	حدیث ۳۷
۱۶۸۴	حدیث ۳۸
۱۶۸۴	حدیث ۳۹
۱۶۸۴	حدیث ۴۰
۱۶۸۴	حدیث ۴۱
۱۶۸۴	حدیث ۴۲
۱۶۸۴	حدیث ۴۳
۱۶۸۵	حدیث ۴۴
۱۶۸۵	حدیث ۴۵
۱۶۸۵	حدیث ۴۶
۱۶۸۵	حدیث ۴۷
۱۶۸۵	حدیث ۴۸
۱۶۸۵	حدیث ۴۹
۱۶۸۵	حدیث ۵۰
۱۶۸۶	حدیث ۵۱
۱۶۸۶	حدیث ۵۲
۱۶۸۶	حدیث ۵۳
۱۶۸۶	حدیث ۵۴
۱۶۸۶	حدیث ۵۵
۱۶۸۶	حدیث ۵۶

۱۶۸۶	حدیث ۵۷
۱۶۸۷	حدیث ۵۸
۱۶۸۷	حدیث ۵۹
۱۶۸۷	حدیث ۶۰
۱۶۸۷	حدیث ۶۱
۱۶۸۷	حدیث ۶۲
۱۶۸۷	حدیث ۶۳
۱۶۸۷	حدیث ۶۴
۱۶۸۷	حدیث ۶۵
۱۶۸۸	حدیث ۶۶
۱۶۸۸	حدیث ۶۷
۱۶۸۸	حدیث ۶۸
۱۶۸۸	حدیث ۶۹
۱۶۸۸	حدیث ۷۰
۱۶۸۸	حدیث ۷۱
۱۶۸۸	حدیث ۷۲
۱۶۸۸	حدیث ۷۳
۱۶۸۹	حدیث ۷۴
۱۶۸۹	حدیث ۷۵
۱۶۸۹	حدیث ۷۶
۱۶۸۹	حدیث ۷۷
۱۶۸۹	حدیث ۷۸
۱۶۸۹	حدیث ۷۹
۱۶۸۹	حدیث ۸۰

۱۶۹۰	حدیث ۸۱
۱۶۹۰	حدیث ۸۲
۱۶۹۰	حدیث ۸۳
۱۶۹۰	حدیث ۸۴
۱۶۹۰	حدیث ۸۵
۱۶۹۰	حدیث ۸۶
۱۶۹۰	حدیث ۸۷
۱۶۹۰	حدیث ۸۸
۱۶۹۰	حدیث ۸۹
۱۶۹۱	حدیث ۹۰
۱۶۹۱	حدیث ۹۱
۱۶۹۱	حدیث ۹۲
۱۶۹۱	حدیث ۹۳
۱۶۹۱	حدیث ۹۴
۱۶۹۱	حدیث ۹۵
۱۶۹۱	حدیث ۹۶
۱۶۹۲	حدیث ۹۷
۱۶۹۲	حدیث ۹۸
۱۶۹۲	حدیث ۹۹
۱۶۹۲	حدیث ۱۰۰
۱۶۹۲	حدیث ۱۰۱
۱۶۹۲	حدیث ۱۰۲
۱۶۹۳	حدیث ۱۰۳
۱۶۹۳	حدیث ۱۰۴

۱۶۹۳	حدیث ۱۰۵
۱۶۹۳	حدیث ۱۰۶
۱۶۹۳	حدیث ۱۰۷
۱۶۹۳	حدیث ۱۰۸
۱۶۹۴	حدیث ۱۰۹
۱۶۹۴	حدیث ۱۱۰
۱۶۹۴	حدیث ۱۱۱
۱۶۹۴	حدیث ۱۱۲
۱۶۹۴	حدیث ۱۱۳
۱۶۹۴	حدیث ۱۱۴
۱۶۹۵	حدیث ۱۱۵
۱۶۹۵	حدیث ۱۱۶
۱۶۹۵	حدیث ۱۱۷
۱۶۹۵	حدیث ۱۱۸
۱۶۹۵	حدیث ۱۱۹
۱۶۹۵	حدیث ۱۲۰
۱۶۹۵	حدیث ۱۲۱
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۲
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۳
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۴
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۵
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۶
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۷
۱۶۹۶	حدیث ۱۲۸

۱۶۹۷	حدیث ۱۲۹
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۰
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۱
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۲
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۳
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۴
۱۶۹۷	حدیث ۱۳۵
۱۶۹۸	حدیث ۱۳۶
۱۶۹۸	حدیث ۱۳۷
۱۶۹۸	حدیث ۱۳۸
۱۶۹۸	حدیث ۱۳۹
۱۶۹۸	حدیث ۱۴۰
۱۶۹۸	حدیث ۱۴۱
۱۶۹۸	حدیث ۱۴۲
۱۶۹۸	حدیث ۱۴۳
۱۶۹۸	حدیث ۱۴۴
۱۶۹۹	حدیث ۱۴۵
۱۶۹۹	حدیث ۱۴۶
۱۶۹۹	حدیث ۱۴۷
۱۶۹۹	حدیث ۱۴۸
۱۶۹۹	حدیث ۱۴۹
۱۶۹۹	حدیث ۱۵۰
۱۷۰۰	حدیث ۱۵۱
۱۷۰۰	حدیث ۱۵۲

۱۷۰۰	حدیث ۱۵۳
۱۷۰۰	حدیث ۱۵۴
۱۷۰۰	حدیث ۱۵۵
۱۷۰۰	حدیث ۱۵۶
۱۷۰۱	حدیث ۱۵۷
۱۷۰۱	حدیث ۱۵۸
۱۷۰۱	حدیث ۱۵۹
۱۷۰۱	حدیث ۱۶۰
۱۷۰۱	حدیث ۱۶۱
۱۷۰۱	حدیث ۱۶۲
۱۷۰۱	حدیث ۱۶۳
۱۷۰۱	حدیث ۱۶۴
۱۷۰۲	حدیث ۱۶۵
۱۷۰۲	حدیث ۱۶۶
۱۷۰۲	حدیث ۱۶۷
۱۷۰۲	حدیث ۱۶۸
۱۷۰۲	حدیث ۱۶۹
۱۷۰۲	حدیث ۱۷۰
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۱
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۲
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۳
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۴
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۵
۱۷۰۳	حدیث ۱۷۶

- حدیث ۱۷۷ ----- ۱۷۰۳
- حدیث ۱۷۸ ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۱۷۹ ----- ۱۷۰۴
- کتاب و کتابخوانی ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۱ ----- ۱۷۰۴
- شعر، خط و نوشتار ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۱ ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۲ ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۳ ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۴ ----- ۱۷۰۴
- حدیث ۵ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۶ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۷ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۸ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۹ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۱۰ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۱۱ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۱۲ ----- ۱۷۰۵
- حدیث ۱۳ ----- ۱۷۰۶
- حدیث ۱۴ ----- ۱۷۰۶
- حدیث ۱۵ ----- ۱۷۰۶
- حدیث ۱۶ ----- ۱۷۰۶
- حدیث ۱۷ ----- ۱۷۰۶
- حدیث ۱۸ ----- ۱۷۰۶

۱۷۰۶	حدیث ۱۹
۱۷۰۶	حدیث ۲۰
۱۷۰۶	حدیث ۲۱
۱۷۰۷	حدیث ۲۲
۱۷۰۷	حدیث ۲۳
۱۷۰۷	حدیث ۲۴
۱۷۰۷	حدیث ۲۵
۱۷۰۷	حدیث ۲۶
۱۷۰۷	حدیث ۲۷
۱۷۰۷	حدیث ۲۸
۱۷۰۸	حدیث ۲۹
۱۷۰۸	حدیث ۳۰
۱۷۰۸	حدیث ۳۱
۱۷۰۸	جدل و مرء
۱۷۰۸	حدیث ۱
۱۷۰۸	حدیث ۲
۱۷۰۸	حدیث ۳
۱۷۰۸	حدیث ۴
۱۷۰۸	حدیث ۵
۱۷۰۹	حدیث ۶
۱۷۰۹	حدیث ۷
۱۷۰۹	حدیث ۸
۱۷۰۹	حدیث ۹
۱۷۰۹	حدیث ۱۰

۱۷۱۰	حدیث ۱۱
۱۷۱۰	حدیث ۱۲
۱۷۱۰	حدیث ۱۳
۱۷۱۰	حدیث ۱۴
۱۷۱۰	حدیث ۱۵
۱۷۱۱	حدیث ۱۶
۱۷۱۱	حدیث ۱۷
۱۷۱۱	حدیث ۱۸
۱۷۱۱	حدیث ۱۹
۱۷۱۱	حدیث ۲۰
۱۷۱۱	حدیث ۲۱
۱۷۱۱	حدیث ۲۲
۱۷۱۲	حدیث ۲۳
۱۷۱۲	جهل و عقل
۱۷۱۲	حدیث ۱
۱۷۱۲	حدیث ۲
۱۷۱۲	حدیث ۳
۱۷۱۲	حدیث ۴
۱۷۱۲	حدیث ۵
۱۷۱۲	حدیث ۶
۱۷۱۳	حدیث ۷
۱۷۱۳	حدیث ۸
۱۷۱۳	حدیث ۹
۱۷۱۳	حدیث ۱۰

۱۷۱۳	حدیث ۱۱
۱۷۱۳	حدیث ۱۲
۱۷۱۳	حدیث ۱۳
۱۷۱۴	حدیث ۱۴
۱۷۱۴	حدیث ۱۵
۱۷۱۴	حدیث ۱۶
۱۷۱۴	حدیث ۱۷
۱۷۱۴	حدیث ۱۸
۱۷۱۴	حدیث ۱۹
۱۷۱۴	حدیث ۲۰
۱۷۱۵	حدیث ۲۱
۱۷۱۵	حدیث ۲۲
۱۷۱۵	حدیث ۲۳
۱۷۱۵	حدیث ۲۴
۱۷۱۵	حدیث ۲۵
۱۷۱۵	حدیث ۲۶
۱۷۱۵	حدیث ۲۷
۱۷۱۶	حدیث ۲۸
۱۷۱۶	حدیث ۲۹
۱۷۱۶	حدیث ۳۰
۱۷۱۶	حدیث ۳۱
۱۷۱۶	حدیث ۳۲
۱۷۱۶	حدیث ۳۳
۱۷۱۶	حدیث ۳۴

۱۷۱۷	حدیث ۳۵
۱۷۱۷	حدیث ۳۶
۱۷۱۷	حدیث ۳۷
۱۷۱۷	حدیث ۳۸
۱۷۱۷	حدیث ۳۹
۱۷۱۷	حدیث ۴۰
۱۷۱۷	حدیث ۴۱
۱۷۱۷	حدیث ۴۲
۱۷۱۷	حدیث ۴۳
۱۷۱۸	حدیث ۴۴
۱۷۱۸	حدیث ۴۵
۱۷۱۸	حدیث ۴۶
۱۷۱۸	حدیث ۴۷
۱۷۱۸	حدیث ۴۸
۱۷۱۸	حدیث ۴۹
۱۷۱۸	حدیث ۵۰
۱۷۱۹	حدیث ۵۱
۱۷۱۹	حدیث ۵۲
۱۷۱۹	حدیث ۵۳
۱۷۱۹	حدیث ۵۴
۱۷۱۹	حدیث ۵۵
۱۷۱۹	حدیث ۵۶
۱۷۱۹	حدیث ۵۷
۱۷۱۹	حدیث ۵۸

۱۷۱۹	حدیث ۵۹
۱۷۲۰	حدیث ۶۰
۱۷۲۰	حدیث ۶۱
۱۷۲۰	حدیث ۶۲
۱۷۲۰	حدیث ۶۳
۱۷۲۰	حدیث ۶۴
۱۷۲۰	تفکر
۱۷۲۰	حدیث ۱
۱۷۲۰	حدیث ۲
۱۷۲۰	حدیث ۳
۱۷۲۱	حدیث ۴
۱۷۲۱	حدیث ۵
۱۷۲۱	حدیث ۶
۱۷۲۱	حدیث ۷
۱۷۲۱	حدیث ۸
۱۷۲۱	حدیث ۹
۱۷۲۱	حدیث ۱۰
۱۷۲۲	حدیث ۱۱
۱۷۲۲	حدیث ۱۲
۱۷۲۲	حدیث ۱۳
۱۷۲۲	حدیث ۱۴
۱۷۲۲	حدیث ۱۵
۱۷۲۲	حدیث ۱۶
۱۷۲۲	حدیث ۱۷

۱۷۲۲	حدیث ۱۸
۱۷۲۲	حدیث ۱۹
۱۷۲۳	حدیث ۲۰
۱۷۲۳	حدیث ۲۱
۱۷۲۳	حدیث ۲۲
۱۷۲۳	حدیث ۲۳
۱۷۲۳	حدیث ۲۴
۱۷۲۳	حدیث ۲۵
۱۷۲۳	حدیث ۲۶
۱۷۲۴	حدیث ۲۷
۱۷۲۴	حدیث ۲۸
۱۷۲۴	حدیث ۲۹
۱۷۲۴	حدیث ۳۰
۱۷۲۴	حدیث ۳۱
۱۷۲۴	حدیث ۳۲
۱۷۲۴	حدیث ۳۳
۱۷۲۴	حدیث ۳۴
۱۷۲۵	اجتماعی
۱۷۲۵	مصلح اجتماعی
۱۷۲۵	حدیث ۱
۱۷۲۵	حدیث ۲
۱۷۲۵	حدیث ۳
۱۷۲۵	حدیث ۴
۱۷۲۵	حدیث ۵

۱۷۲۵	حدیث ۶
۱۷۲۵	حدیث ۷
۱۷۲۶	حدیث ۸
۱۷۲۶	حدیث ۹
۱۷۲۶	حدیث ۱۰
۱۷۲۶	حدیث ۱۱
۱۷۲۶	حدیث ۱۲
۱۷۲۶	حدیث ۱۳
۱۷۲۶	حدیث ۱۴
۱۷۲۷	حدیث ۱۵
۱۷۲۷	حدیث ۱۶
۱۷۲۷	حدیث ۱۷
۱۷۲۷	حدیث ۱۸
۱۷۲۷	حدیث ۱۹
۱۷۲۷	حدیث ۲۰
۱۷۲۷	حدیث ۲۱
۱۷۲۸	حدیث ۲۲
۱۷۲۸	حدیث ۲۳
۱۷۲۸	حدیث ۲۴
۱۷۲۸	حدیث ۲۵
۱۷۲۸	حدیث ۲۶
۱۷۲۸	حدیث ۲۷
۱۷۲۸	حدیث ۲۸
۱۷۲۸	حدیث ۲۹

۱۷۲۹	حدیث ۳۰
۱۷۲۹	حدیث ۳۱
۱۷۲۹	حدیث ۳۲
۱۷۲۹	حدیث ۳۳
۱۷۲۹	حدیث ۳۴
۱۷۲۹	حدیث ۳۵
۱۷۲۹	حدیث ۳۶
۱۷۳۰	حدیث ۳۷
۱۷۳۰	حدیث ۳۸
۱۷۳۰	حدیث ۳۹
۱۷۳۰	حدیث ۴۰
۱۷۳۰	حدیث ۴۱
۱۷۳۰	حدیث ۴۲
۱۷۳۰	حدیث ۴۳
۱۷۳۱	حدیث ۴۴
۱۷۳۱	حدیث ۴۵
۱۷۳۱	حدیث ۴۶
۱۷۳۱	حدیث ۴۷
۱۷۳۱	حدیث ۴۸
۱۷۳۱	حدیث ۴۹
۱۷۳۱	حدیث ۵۰
۱۷۳۱	حدیث ۵۱
۱۷۳۲	حدیث ۵۲
۱۷۳۲	حدیث ۵۳

۱۷۳۲	حدیث ۵۴
۱۷۳۲	حدیث ۵۵
۱۷۳۲	حدیث ۵۶
۱۷۳۲	حدیث ۵۷
۱۷۳۲	حدیث ۵۸
۱۷۳۲	حدیث ۵۹
۱۷۳۳	حدیث ۶۰
۱۷۳۳	حدیث ۶۱
۱۷۳۳	حدیث ۶۲
۱۷۳۳	حدیث ۶۳
۱۷۳۳	حدیث ۶۴
۱۷۳۳	حدیث ۶۵
۱۷۳۳	حدیث ۶۶
۱۷۳۳	حدیث ۶۷
۱۷۳۴	حدیث ۶۸
۱۷۳۴	حدیث ۶۹
۱۷۳۴	حدیث ۷۰
۱۷۳۴	حدیث ۷۱
۱۷۳۴	حدیث ۷۲
۱۷۳۴	حدیث ۷۳
۱۷۳۴	حدیث ۷۴
۱۷۳۴	حدیث ۷۵
۱۷۳۵	حدیث ۷۶
۱۷۳۵	حدیث ۷۷

۱۷۳۵	حدیث ۷۸
۱۷۳۵	حدیث ۷۹
۱۷۳۵	حدیث ۸۰
۱۷۳۵	حدیث ۸۱
۱۷۳۵	حدیث ۸۲
۱۷۳۵	حدیث ۸۳
۱۷۳۶	حدیث ۸۴
۱۷۳۶	حدیث ۸۵
۱۷۳۶	حدیث ۸۶
۱۷۳۶	حدیث ۸۷
۱۷۳۶	حدیث ۸۸
۱۷۳۶	حدیث ۸۹
۱۷۳۶	حدیث ۹۰
۱۷۳۶	حدیث ۹۱
۱۷۳۷	حدیث ۹۲
۱۷۳۷	حدیث ۹۳
۱۷۳۷	حدیث ۹۴
۱۷۳۷	حدیث ۹۵
۱۷۳۷	حدیث ۹۶
۱۷۳۸	حدیث ۹۷
۱۷۳۸	حدیث ۹۸
۱۷۳۸	حدیث ۹۹
۱۷۳۸	حدیث ۱۰۰
۱۷۳۸	حدیث ۱۰۱

۱۷۳۸	حدیث ۱۰۲
۱۷۳۸	حدیث ۱۰۳
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۴
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۵
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۶
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۷
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۸
۱۷۳۹	حدیث ۱۰۹
۱۷۳۹	حدیث ۱۱۰
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۱
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۲
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۳
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۴
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۵
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۶
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۷
۱۷۴۰	حدیث ۱۱۸
۱۷۴۱	حدیث ۱۱۹
۱۷۴۱	حدیث ۱۲۰
۱۷۴۱	حدیث ۱۲۱
۱۷۴۱	حدیث ۱۲۲
۱۷۴۱	حدیث ۱۲۳
۱۷۴۱	حدیث ۱۲۴
۱۷۴۲	حدیث ۱۲۵

۱۷۴۲	حدیث ۱۲۶
۱۷۴۲	حدیث ۱۲۷
۱۷۴۲	حدیث ۱۲۸
۱۷۴۲	حدیث ۱۲۹
۱۷۴۲	حدیث ۱۳۰
۱۷۴۲	حدیث ۱۳۱
۱۷۴۲	حدیث ۱۳۲
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۳
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۴
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۵
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۶
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۷
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۸
۱۷۴۳	حدیث ۱۳۹
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۰
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۱
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۲
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۳
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۴
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۵
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۶
۱۷۴۴	حدیث ۱۴۷
۱۷۴۵	حدیث ۱۴۸
۱۷۴۵	حدیث ۱۴۹

۱۷۴۵	حدیث ۱۵۰
۱۷۴۵	حدیث ۱۵۱
۱۷۴۵	حدیث ۱۵۲
۱۷۴۵	حدیث ۱۵۳
۱۷۴۵	حدیث ۱۵۴
۱۷۴۶	حدیث ۱۵۵
۱۷۴۶	حدیث ۱۵۶
۱۷۴۶	حدیث ۱۵۷
۱۷۴۶	حدیث ۱۵۸
۱۷۴۶	حدیث ۱۵۹
۱۷۴۶	حدیث ۱۶۰
۱۷۴۶	حدیث ۱۶۱
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۲
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۳
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۴
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۵
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۶
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۷
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۸
۱۷۴۷	حدیث ۱۶۹
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۰
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۱
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۲
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۳

۱۷۴۸	حدیث ۱۷۴
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۵
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۶
۱۷۴۸	حدیث ۱۷۷
۱۷۴۹	حدیث ۱۷۸
۱۷۴۹	حدیث ۱۷۹
۱۷۴۹	حدیث ۱۸۰
۱۷۴۹	حدیث ۱۸۱
۱۷۴۹	حدیث ۱۸۲
۱۷۴۹	حدیث ۱۸۳
۱۷۴۹	حدیث ۱۸۴
۱۷۵۰	حدیث ۱۸۵
۱۷۵۰	حدیث ۱۸۶
۱۷۵۰	حدیث ۱۸۷
۱۷۵۰	حدیث ۱۸۸
۱۷۵۰	حدیث ۱۸۹
۱۷۵۰	حدیث ۱۹۰
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۱
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۲
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۳
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۴
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۵
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۶
۱۷۵۱	حدیث ۱۹۷

۱۷۵۲	حدیث ۱۹۸
۱۷۵۲	حدیث ۱۹۹
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۰
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۱
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۲
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۳
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۴
۱۷۵۲	حدیث ۲۰۵
۱۷۵۳	حدیث ۲۰۶
۱۷۵۳	حدیث ۲۰۷
۱۷۵۳	مفاسد اجتماعی
۱۷۵۳	حدیث ۱
۱۷۵۳	حدیث ۲
۱۷۵۳	حدیث ۳
۱۷۵۳	حدیث ۴
۱۷۵۳	حدیث ۵
۱۷۵۴	حدیث ۶
۱۷۵۴	حدیث ۷
۱۷۵۴	حدیث ۸
۱۷۵۴	حدیث ۹
۱۷۵۴	حدیث ۱۰
۱۷۵۴	حدیث ۱۱
۱۷۵۴	حدیث ۱۲
۱۷۵۴	حدیث ۱۳

۱۷۵۵	حدیث ۱۴
۱۷۵۵	حدیث ۱۵
۱۷۵۵	حدیث ۱۶
۱۷۵۵	حدیث ۱۷
۱۷۵۵	حدیث ۱۸
۱۷۵۵	حدیث ۱۹
۱۷۵۵	حدیث ۲۰
۱۷۵۵	حدیث ۲۱
۱۷۵۶	حدیث ۲۲
۱۷۵۶	حدیث ۲۳
۱۷۵۶	حدیث ۲۴
۱۷۵۶	حدیث ۲۵
۱۷۵۶	حدیث ۲۶
۱۷۵۶	حدیث ۲۷
۱۷۵۶	حدیث ۲۸
۱۷۵۶	حدیث ۲۹
۱۷۵۷	حدیث ۳۰
۱۷۵۷	حدیث ۳۱
۱۷۵۷	حدیث ۳۲
۱۷۵۷	حدیث ۳۳
۱۷۵۷	حدیث ۳۴
۱۷۵۷	حدیث ۳۵
۱۷۵۷	حدیث ۳۶
۱۷۵۸	حدیث ۳۷

۱۷۵۸	حدیث ۳۸
۱۷۵۸	حدیث ۳۹
۱۷۵۸	حدیث ۴۰
۱۷۵۸	حدیث ۴۱
۱۷۵۸	حدیث ۴۲
۱۷۵۸	حدیث ۴۳
۱۷۵۸	حدیث ۴۴
۱۷۵۹	حدیث ۴۵
۱۷۵۹	حدیث ۴۶
۱۷۵۹	حدیث ۴۷
۱۷۵۹	حدیث ۴۸
۱۷۵۹	حدیث ۴۹
۱۷۵۹	حدیث ۵۰
۱۷۵۹	حدیث ۵۱
۱۷۵۹	حدیث ۵۲
۱۷۶۰	حدیث ۵۳
۱۷۶۰	حدیث ۵۴
۱۷۶۰	حدیث ۵۵
۱۷۶۰	حدیث ۵۶
۱۷۶۰	حدیث ۵۷
۱۷۶۰	حدیث ۵۸
۱۷۶۰	حدیث ۵۹
۱۷۶۰	حدیث ۶۰
۱۷۶۰	حدیث ۶۱

۱۷۶۱	حدیث ۶۲
۱۷۶۱	حدیث ۶۳
۱۷۶۱	حدیث ۶۴
۱۷۶۱	حدیث ۶۵
۱۷۶۱	حدیث ۶۶
۱۷۶۱	دوست و دوست یابی
۱۷۶۱	حدیث ۱
۱۷۶۱	حدیث ۲
۱۷۶۲	حدیث ۳
۱۷۶۲	حدیث ۴
۱۷۶۲	حدیث ۵
۱۷۶۲	حدیث ۶
۱۷۶۲	حدیث ۷
۱۷۶۲	حدیث ۸
۱۷۶۲	حدیث ۹
۱۷۶۳	حدیث ۱۰
۱۷۶۳	حدیث ۱۱
۱۷۶۳	حدیث ۱۲
۱۷۶۳	حدیث ۱۳
۱۷۶۳	حدیث ۱۴
۱۷۶۳	حدیث ۱۵
۱۷۶۳	حدیث ۱۶
۱۷۶۳	حدیث ۱۷
۱۷۶۴	حدیث ۱۸

۱۷۶۴	حدیث ۱۹
۱۷۶۴	حدیث ۲۰
۱۷۶۴	حدیث ۲۱
۱۷۶۴	حدیث ۲۲
۱۷۶۴	حدیث ۲۳
۱۷۶۴	حدیث ۲۴
۱۷۶۵	حدیث ۲۵
۱۷۶۵	حدیث ۲۶
۱۷۶۵	حدیث ۲۷
۱۷۶۵	حدیث ۲۸
۱۷۶۵	حدیث ۲۹
۱۷۶۵	حدیث ۳۰
۱۷۶۵	حدیث ۳۱
۱۷۶۵	حدیث ۳۲
۱۷۶۵	حدیث ۳۳
۱۷۶۶	حدیث ۳۴
۱۷۶۶	حدیث ۳۵
۱۷۶۶	حدیث ۳۶
۱۷۶۶	حدیث ۳۷
۱۷۶۶	حدیث ۳۸
۱۷۶۶	حدیث ۳۹
۱۷۶۶	حدیث ۴۰
۱۷۶۷	حدیث ۴۱
۱۷۶۷	حدیث ۴۲

۱۷۶۷	حدیث ۴۳
۱۷۶۷	حدیث ۴۴
۱۷۶۷	حدیث ۴۵
۱۷۶۷	حدیث ۴۶
۱۷۶۷	حدیث ۴۷
۱۷۶۷	حدیث ۴۸
۱۷۶۸	حدیث ۴۹
۱۷۶۸	حدیث ۵۰
۱۷۶۸	حدیث ۵۱
۱۷۶۸	حدیث ۵۲
۱۷۶۸	حدیث ۵۳
۱۷۶۸	حدیث ۵۴
۱۷۶۸	حدیث ۵۵
۱۷۶۸	حدیث ۵۶
۱۷۶۹	حدیث ۵۷
۱۷۶۹	حدیث ۵۸
۱۷۶۹	حدیث ۵۹
۱۷۶۹	حدیث ۶۰
۱۷۶۹	حدیث ۶۱
۱۷۶۹	حدیث ۶۲
۱۷۶۹	حدیث ۶۳
۱۷۶۹	حدیث ۶۴
۱۷۶۹	حدیث ۶۵
۱۷۷۰	حدیث ۶۶

۱۷۷۰	حدیث ۶۷
۱۷۷۰	حدیث ۶۸
۱۷۷۰	حدیث ۶۹
۱۷۷۰	حدیث ۷۰
۱۷۷۰	حدیث ۷۱
۱۷۷۰	حدیث ۷۲
۱۷۷۰	حدیث ۷۳
۱۷۷۱	حدیث ۷۴
۱۷۷۱	حدیث ۷۵
۱۷۷۱	حدیث ۷۶
۱۷۷۱	حدیث ۷۷
۱۷۷۱	حدیث ۷۸
۱۷۷۱	حدیث ۷۹
۱۷۷۱	حدیث ۸۰
۱۷۷۱	حدیث ۸۱
۱۷۷۲	حدیث ۸۲
۱۷۷۲	حدیث ۸۳
۱۷۷۲	حدیث ۸۴
۱۷۷۲	حدیث ۸۵
۱۷۷۲	حدیث ۸۶
۱۷۷۲	حدیث ۸۷
۱۷۷۲	حدیث ۸۸
۱۷۷۲	حدیث ۸۹
۱۷۷۳	حدیث ۹۰

۱۷۷۳	حدیث ۹۱
۱۷۷۳	حدیث ۹۲
۱۷۷۳	حدیث ۹۳
۱۷۷۳	حدیث ۹۴
۱۷۷۳	حدیث ۹۵
۱۷۷۳	حدیث ۹۶
۱۷۷۳	حدیث ۹۷
۱۷۷۴	حدیث ۹۸
۱۷۷۴	حدیث ۹۹
۱۷۷۴	حدیث ۱۰۰
۱۷۷۴	حدیث ۱۰۱
۱۷۷۴	حدیث ۱۰۲
۱۷۷۴	حدیث ۱۰۳
۱۷۷۴	حدیث ۱۰۴
۱۷۷۵	حدیث ۱۰۵
۱۷۷۵	حدیث ۱۰۶
۱۷۷۵	حدیث ۱۰۷
۱۷۷۵	حدیث ۱۰۸
۱۷۷۵	حدیث ۱۰۹
۱۷۷۵	حدیث ۱۱۰
۱۷۷۵	حدیث ۱۱۱
۱۷۷۶	حدیث ۱۱۲
۱۷۷۶	حدیث ۱۱۳
۱۷۷۶	حدیث ۱۱۴

۱۷۷۶	حدیث ۱۱۵
۱۷۷۶	حدیث ۱۱۶
۱۷۷۶	حدیث ۱۱۷
۱۷۷۷	حدیث ۱۱۸
۱۷۷۷	حدیث ۱۱۹
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۰
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۱
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۲
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۳
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۴
۱۷۷۷	حدیث ۱۲۵
۱۷۷۸	حدیث ۱۲۶
۱۷۷۸	حدیث ۱۲۷
۱۷۷۸	حدیث ۱۲۸
۱۷۷۸	حدیث ۱۲۹
۱۷۷۸	حدیث ۱۳۰
۱۷۷۸	حدیث ۱۳۱
۱۷۷۸	حدیث ۱۳۲
۱۷۷۸	حدیث ۱۳۳
۱۷۷۹	حدیث ۱۳۴
۱۷۷۹	حدیث ۱۳۵
۱۷۷۹	حدیث ۱۳۶
۱۷۷۹	حدیث ۱۳۷
۱۷۷۹	حدیث ۱۳۸

۱۷۷۹	حدیث ۱۳۹
۱۷۷۹	حدیث ۱۴۰
۱۷۷۹	حدیث ۱۴۱
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۲
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۳
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۴
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۵
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۶
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۷
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۸
۱۷۸۰	حدیث ۱۴۹
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۰
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۱
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۲
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۳
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۴
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۵
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۶
۱۷۸۱	حدیث ۱۵۷
۱۷۸۲	حدیث ۱۵۸
۱۷۸۲	حدیث ۱۵۹
۱۷۸۲	حدیث ۱۶۰
۱۷۸۲	حدیث ۱۶۱
۱۷۸۲	حدیث ۱۶۲

۱۷۸۲	حدیث ۱۶۳
۱۷۸۲	حدیث ۱۶۴
۱۷۸۳	حدیث ۱۶۵
۱۷۸۳	حدیث ۱۶۶
۱۷۸۳	حدیث ۱۶۷
۱۷۸۳	حدیث ۱۶۸
۱۷۸۳	حدیث ۱۶۹
۱۷۸۳	حدیث ۱۷۰
۱۷۸۳	حدیث ۱۷۱
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۲
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۳
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۴
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۵
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۶
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۷
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۸
۱۷۸۴	حدیث ۱۷۹
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۰
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۱
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۲
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۳
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۴
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۵
۱۷۸۵	حدیث ۱۸۶

۱۷۸۵	حدیث ۱۸۷
۱۷۸۶	حدیث ۱۸۸
۱۷۸۶	حدیث ۱۸۹
۱۷۸۶	حدیث ۱۹۰
۱۷۸۶	حدیث ۱۹۱
۱۷۸۶	حدیث ۱۹۲
۱۷۸۶	حدیث ۱۹۳
۱۷۸۶	حدیث ۱۹۴
۱۷۸۷	حدیث ۱۹۵
۱۷۸۷	حدیث ۱۹۶
۱۷۸۷	حدیث ۱۹۷
۱۷۸۷	حدیث ۱۹۸
۱۷۸۷	حدیث ۱۹۹
۱۷۸۷	حدیث ۲۰۰
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۱
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۲
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۳
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۴
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۵
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۶
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۷
۱۷۸۸	حدیث ۲۰۸
۱۷۸۹	حدیث ۲۰۹
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۰

۱۷۸۹	حدیث ۲۱۱
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۲
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۳
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۴
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۵
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۶
۱۷۸۹	حدیث ۲۱۷
۱۷۹۰	حدیث ۲۱۸
۱۷۹۰	حدیث ۲۱۹
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۰
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۱
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۲
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۳
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۴
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۵
۱۷۹۰	حدیث ۲۲۶
۱۷۹۱	حدیث ۲۲۷
۱۷۹۱	حدیث ۲۲۸
۱۷۹۱	حدیث ۲۲۹
۱۷۹۱	حدیث ۲۳۰
۱۷۹۱	حدیث ۲۳۱
۱۷۹۱	حدیث ۲۳۲
۱۷۹۱	حدیث ۲۳۳
۱۷۹۱	حدیث ۲۳۴

۱۷۹۱	حدیث ۲۳۵
۱۷۹۲	حدیث ۲۳۶
۱۷۹۲	حدیث ۲۳۷
۱۷۹۲	حدیث ۲۳۸
۱۷۹۲	حدیث ۲۳۹
۱۷۹۲	حدیث ۲۴۰
۱۷۹۲	حدیث ۲۴۱
۱۷۹۲	حدیث ۲۴۲
۱۷۹۲	حدیث ۲۴۳
۱۷۹۲	حدیث ۲۴۴
۱۷۹۳	حدیث ۲۴۵
۱۷۹۳	حدیث ۲۴۶
۱۷۹۳	حدیث ۲۴۷
۱۷۹۳	حدیث ۲۴۸
۱۷۹۳	حدیث ۲۴۹
۱۷۹۳	حدیث ۲۵۰
۱۷۹۳	حدیث ۲۵۱
۱۷۹۳	حدیث ۲۵۲
۱۷۹۳	حدیث ۲۵۳
۱۷۹۴	حدیث ۲۵۴
۱۷۹۴	حدیث ۲۵۵
۱۷۹۴	حدیث ۲۵۶
۱۷۹۴	حدیث ۲۵۷
۱۷۹۴	حدیث ۲۵۸

۱۷۹۴	حدیث ۲۵۹
۱۷۹۴	حدیث ۲۶۰
۱۷۹۴	حدیث ۲۶۱
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۲
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۳
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۴
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۵
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۶
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۷
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۸
۱۷۹۵	حدیث ۲۶۹
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۰
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۱
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۲
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۳
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۴
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۵
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۶
۱۷۹۶	حدیث ۲۷۷
۱۷۹۷	حدیث ۲۷۸
۱۷۹۷	حدیث ۲۷۹
۱۷۹۷	حدیث ۲۸۰
۱۷۹۷	حدیث ۲۸۱
۱۷۹۷	حدیث ۲۸۲

۱۷۹۷	حدیث ۲۸۳
۱۷۹۷	حدیث ۲۸۴
۱۷۹۷	حدیث ۲۸۵
۱۷۹۸	حدیث ۲۸۶
۱۷۹۸	حدیث ۲۸۷
۱۷۹۸	حدیث ۲۸۸
۱۷۹۸	حدیث ۲۸۹
۱۷۹۸	حدیث ۲۹۰
۱۷۹۸	حدیث ۲۹۱
۱۷۹۸	حدیث ۲۹۲
۱۷۹۸	حدیث ۲۹۳
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۴
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۵
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۶
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۷
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۸
۱۷۹۹	حدیث ۲۹۹
۱۷۹۹	حدیث ۳۰۰
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۱
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۲
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۳
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۴
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۵
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۶

۱۸۰۰	حدیث ۳۰۷
۱۸۰۰	حدیث ۳۰۸
۱۸۰۱	حدیث ۳۰۹
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۰
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۱
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۲
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۳
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۴
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۵
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۶
۱۸۰۱	حدیث ۳۱۷
۱۸۰۲	حدیث ۳۱۸
۱۸۰۲	حدیث ۳۱۹
۱۸۰۲	حدیث ۳۲۰
۱۸۰۲	حدیث ۳۲۱
۱۸۰۲	حدیث ۳۲۲
۱۸۰۲	حدیث ۳۲۳
۱۸۰۲	حدیث ۳۲۴
۱۸۰۳	حدیث ۳۲۵
۱۸۰۳	حدیث ۳۲۶
۱۸۰۳	حدیث ۳۲۷
۱۸۰۳	حدیث ۳۲۸
۱۸۰۳	حدیث ۳۲۹
۱۸۰۳	حدیث ۳۳۰

۱۸۰۳	حدیث ۳۳۱
۱۸۰۳	حدیث ۳۳۲
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۳
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۴
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۵
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۶
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۷
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۸
۱۸۰۴	حدیث ۳۳۹
۱۸۰۴	حدیث ۳۴۰
۱۸۰۵	حدیث ۳۴۱
۱۸۰۵	حدیث ۳۴۲
۱۸۰۵	همسایه
۱۸۰۵	حدیث ۱
۱۸۰۵	حدیث ۲
۱۸۰۵	حدیث ۳
۱۸۰۵	حدیث ۴
۱۸۰۵	حدیث ۵
۱۸۰۶	حدیث ۶
۱۸۰۶	حدیث ۷
۱۸۰۶	حدیث ۸
۱۸۰۶	حدیث ۹
۱۸۰۶	حدیث ۱۰
۱۸۰۶	حدیث ۱۱

۱۸۰۶	حدیث ۱۲
۱۸۰۷	حدیث ۱۳
۱۸۰۷	حدیث ۱۴
۱۸۰۷	حدیث ۱۵
۱۸۰۷	حدیث ۱۶
۱۸۰۷	حدیث ۱۷
۱۸۰۷	حدیث ۱۸
۱۸۰۷	حدیث ۱۹
۱۸۰۸	حدیث ۲۰
۱۸۰۸	حدیث ۲۱
۱۸۰۸	حدیث ۲۲
۱۸۰۸	حدیث ۲۳
۱۸۰۸	حدیث ۲۴
۱۸۰۸	حدیث ۲۵
۱۸۰۸	حدیث ۲۶
۱۸۰۸	حدیث ۲۷
۱۸۰۹	حدیث ۲۸
۱۸۰۹	حدیث ۲۹
۱۸۰۹	حدیث ۳۰
۱۸۰۹	حدیث ۳۱
۱۸۰۹	حدیث ۳۲
۱۸۰۹	حدیث ۳۳
۱۸۱۰	حدیث ۳۴
۱۸۱۰	حدیث ۳۵

۱۸۱۰	.....	حدیث ۳۶
۱۸۱۰	.....	حدیث ۳۷
۱۸۱۰	.....	حدیث ۳۸
۱۸۱۰	.....	حدیث ۳۹
۱۸۱۰	.....	حدیث ۴۰
۱۸۱۰	.....	حدیث ۴۱
۱۸۱۰	.....	حدیث ۴۲
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۳
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۴
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۵
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۶
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۷
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۸
۱۸۱۱	.....	حدیث ۴۹
۱۸۱۱	.....	حدیث ۵۰
۱۸۱۱	.....	حدیث ۵۱
۱۸۱۲	.....	حدیث ۵۲
۱۸۱۲	.....	طبیعت و محیط زیست
۱۸۱۲	.....	حدیث ۱
۱۸۱۲	.....	حدیث ۲
۱۸۱۲	.....	حدیث ۳
۱۸۱۲	.....	حدیث ۴
۱۸۱۲	.....	حدیث ۵
۱۸۱۳	.....	حدیث ۶

۱۸۱۳	حدیث ۷
۱۸۱۳	حدیث ۸
۱۸۱۳	حدیث ۹
۱۸۱۳	حدیث ۱۰
۱۸۱۳	حدیث ۱۱
۱۸۱۳	حدیث ۱۲
۱۸۱۴	حدیث ۱۳
۱۸۱۴	حدیث ۱۴
۱۸۱۴	حدیث ۱۵
۱۸۱۴	حدیث ۱۶
۱۸۱۴	حدیث ۱۷
۱۸۱۴	حدیث ۱۸
۱۸۱۴	حدیث ۱۹
۱۸۱۵	حدیث ۲۰
۱۸۱۵	حدیث ۲۱
۱۸۱۵	حدیث ۲۲
۱۸۱۵	حدیث ۲۳
۱۸۱۵	مسافرت و آداب آن
۱۸۱۵	حدیث ۱
۱۸۱۵	حدیث ۲
۱۸۱۵	حدیث ۳
۱۸۱۶	حدیث ۴
۱۸۱۶	حدیث ۵
۱۸۱۶	حدیث ۶

۱۸۱۶	حدیث ۷
۱۸۱۶	حدیث ۸
۱۸۱۶	حدیث ۹
۱۸۱۷	حدیث ۱۰
۱۸۱۷	حدیث ۱۱
۱۸۱۷	حدیث ۱۲
۱۸۱۷	حدیث ۱۳
۱۸۱۷	حدیث ۱۴
۱۸۱۷	حدیث ۱۵
۱۸۱۷	حدیث ۱۶
۱۸۱۸	حدیث ۱۷
۱۸۱۸	حدیث ۱۸
۱۸۱۸	حدیث ۱۹
۱۸۱۸	حدیث ۲۰
۱۸۱۸	حدیث ۲۱
۱۸۱۸	حدیث ۲۲
۱۸۱۸	حدیث ۲۳
۱۸۱۹	حدیث ۲۴
۱۸۱۹	حدیث ۲۵
۱۸۱۹	حدیث ۲۶
۱۸۱۹	حدیث ۲۷
۱۸۱۹	مهمانی و ضیافت
۱۸۱۹	حدیث ۱
۱۸۱۹	حدیث ۲

۱۸۲۰	حدیث ۳
۱۸۲۰	حدیث ۴
۱۸۲۰	حدیث ۵
۱۸۲۰	حدیث ۶
۱۸۲۰	حدیث ۷
۱۸۲۰	حدیث ۸
۱۸۲۱	حدیث ۹
۱۸۲۱	حدیث ۱۰
۱۸۲۱	حدیث ۱۱
۱۸۲۱	حدیث ۱۲
۱۸۲۱	حدیث ۱۳
۱۸۲۱	حدیث ۱۴
۱۸۲۲	حدیث ۱۵
۱۸۲۲	حدیث ۱۶
۱۸۲۲	حدیث ۱۷
۱۸۲۲	حدیث ۱۸
۱۸۲۲	حدیث ۱۹
۱۸۲۲	حدیث ۲۰
۱۸۲۳	حدیث ۲۱
۱۸۲۳	حدیث ۲۲
۱۸۲۳	حدیث ۲۳
۱۸۲۳	حدیث ۲۴
۱۸۲۳	حدیث ۲۵
۱۸۲۳	حدیث ۲۶

۱۸۲۳	حدیث ۲۷
۱۸۲۴	حدیث ۲۸
۱۸۲۴	حدیث ۲۹
۱۸۲۴	حدیث ۳۰
۱۸۲۴	حدیث ۳۱
۱۸۲۴	حدیث ۳۲
۱۸۲۴	حدیث ۳۳
۱۸۲۴	حدیث ۳۴
۱۸۲۵	حدیث ۳۵
۱۸۲۵	حدیث ۳۶
۱۸۲۵	حوادث و بلايا
۱۸۲۵	حدیث ۱
۱۸۲۵	حدیث ۲
۱۸۲۵	حدیث ۳
۱۸۲۵	حدیث ۴
۱۸۲۵	حدیث ۵
۱۸۲۶	حدیث ۶
۱۸۲۶	حدیث ۷
۱۸۲۶	حدیث ۸
۱۸۲۶	حدیث ۹
۱۸۲۶	حدیث ۱۰
۱۸۲۶	حدیث ۱۱
۱۸۲۶	حدیث ۱۲
۱۸۲۷	حدیث ۱۳

۱۸۲۷	حدیث ۱۴
۱۸۲۷	حدیث ۱۵
۱۸۲۷	حدیث ۱۶
۱۸۲۷	حدیث ۱۷
۱۸۲۷	حدیث ۱۸
۱۸۲۷	حدیث ۱۹
۱۸۲۸	حدیث ۲۰
۱۸۲۸	حدیث ۲۱
۱۸۲۸	حدیث ۲۲
۱۸۲۸	حدیث ۲۳
۱۸۲۸	حدیث ۲۴
۱۸۲۸	حدیث ۲۵
۱۸۲۹	حدیث ۲۶
۱۸۲۹	حدیث ۲۷
۱۸۲۹	حدیث ۲۸
۱۸۲۹	حدیث ۲۹
۱۸۲۹	حدیث ۳۰
۱۸۲۹	حدیث ۳۱
۱۸۲۹	مشورت
۱۸۲۹	حدیث ۱
۱۸۳۰	حدیث ۲
۱۸۳۰	حدیث ۳
۱۸۳۰	حدیث ۴
۱۸۳۰	حدیث ۵

۱۸۳۰	حدیث ۶
۱۸۳۱	حدیث ۷
۱۸۳۱	حدیث ۸
۱۸۳۱	حدیث ۹
۱۸۳۱	حدیث ۱۰
۱۸۳۱	حدیث ۱۱
۱۸۳۱	حدیث ۱۲
۱۸۳۱	حدیث ۱۳
۱۸۳۲	حدیث ۱۴
۱۸۳۲	حدیث ۱۵
۱۸۳۲	حدیث ۱۶
۱۸۳۲	حدیث ۱۷
۱۸۳۲	حدیث ۱۸
۱۸۳۲	حدیث ۱۹
۱۸۳۲	حدیث ۲۰
۱۸۳۳	حدیث ۲۱
۱۸۳۳	حدیث ۲۲
۱۸۳۳	حدیث ۲۳
۱۸۳۳	حدیث ۲۴
۱۸۳۳	حدیث ۲۵
۱۸۳۳	حدیث ۲۶
۱۸۳۳	حدیث ۲۷
۱۸۳۳	حدیث ۲۸
۱۸۳۴	حدیث ۲۹

۱۸۳۴	حدیث ۳۰
۱۸۳۴	حدیث ۳۱
۱۸۳۴	اخلاقی
۱۸۳۴	فضایل اخلاقی
۱۸۳۴	حدیث ۱
۱۸۳۴	حدیث ۲
۱۸۳۴	حدیث ۳
۱۸۳۵	حدیث ۴
۱۸۳۵	حدیث ۵
۱۸۳۵	حدیث ۶
۱۸۳۵	حدیث ۷
۱۸۳۵	حدیث ۸
۱۸۳۵	حدیث ۹
۱۸۳۵	حدیث ۱۰
۱۸۳۵	حدیث ۱۱
۱۸۳۶	حدیث ۱۲
۱۸۳۶	حدیث ۱۳
۱۸۳۶	حدیث ۱۴
۱۸۳۶	حدیث ۱۵
۱۸۳۶	حدیث ۱۶
۱۸۳۶	حدیث ۱۷
۱۸۳۶	حدیث ۱۸
۱۸۳۶	حدیث ۱۹
۱۸۳۷	حدیث ۲۰

۱۸۳۷	حدیث ۲۱
۱۸۳۷	حدیث ۲۲
۱۸۳۷	حدیث ۲۳
۱۸۳۷	حدیث ۲۴
۱۸۳۷	حدیث ۲۵
۱۸۳۷	حدیث ۲۶
۱۸۳۷	حدیث ۲۷
۱۸۳۸	حدیث ۲۸
۱۸۳۸	حدیث ۲۹
۱۸۳۸	حدیث ۳۰
۱۸۳۸	حدیث ۳۱
۱۸۳۸	حدیث ۳۲
۱۸۳۸	حدیث ۳۳
۱۸۳۸	حدیث ۳۴
۱۸۳۹	حدیث ۳۵
۱۸۳۹	حدیث ۳۶
۱۸۳۹	حدیث ۳۷
۱۸۳۹	حدیث ۳۸
۱۸۳۹	حدیث ۳۹
۱۸۳۹	حدیث ۴۰
۱۸۳۹	حدیث ۴۱
۱۸۳۹	حدیث ۴۲
۱۸۴۰	حدیث ۴۳
۱۸۴۰	حدیث ۴۴

۱۸۴۰	حدیث ۴۵
۱۸۴۰	حدیث ۴۶
۱۸۴۰	حدیث ۴۷
۱۸۴۰	حدیث ۴۸
۱۸۴۰	حدیث ۴۹
۱۸۴۰	حدیث ۵۰
۱۸۴۰	حدیث ۵۱
۱۸۴۱	حدیث ۵۲
۱۸۴۱	حدیث ۵۳
۱۸۴۱	حدیث ۵۴
۱۸۴۱	حدیث ۵۵
۱۸۴۱	حدیث ۵۶
۱۸۴۱	حدیث ۵۷
۱۸۴۱	حدیث ۵۸
۱۸۴۱	حدیث ۵۹
۱۸۴۲	حدیث ۶۰
۱۸۴۲	حدیث ۶۱
۱۸۴۲	حدیث ۶۲
۱۸۴۲	حدیث ۶۳
۱۸۴۲	حدیث ۶۴
۱۸۴۲	حدیث ۶۵
۱۸۴۲	حدیث ۶۶
۱۸۴۲	حدیث ۶۷
۱۸۴۳	حدیث ۶۸

۱۸۴۳	حدیث ۶۹
۱۸۴۳	حدیث ۷۰
۱۸۴۳	حدیث ۷۱
۱۸۴۳	حدیث ۷۲
۱۸۴۳	حدیث ۷۳
۱۸۴۳	حدیث ۷۴
۱۸۴۳	حدیث ۷۵
۱۸۴۴	حدیث ۷۶
۱۸۴۴	حدیث ۷۷
۱۸۴۴	حدیث ۷۸
۱۸۴۴	حدیث ۷۹
۱۸۴۴	حدیث ۸۰
۱۸۴۴	حدیث ۸۱
۱۸۴۴	حدیث ۸۲
۱۸۴۵	حدیث ۸۳
۱۸۴۵	حدیث ۸۴
۱۸۴۵	حدیث ۸۵
۱۸۴۵	حدیث ۸۶
۱۸۴۵	حدیث ۸۷
۱۸۴۵	حدیث ۸۸
۱۸۴۵	حدیث ۸۹
۱۸۴۵	حدیث ۹۰
۱۸۴۶	حدیث ۹۱
۱۸۴۶	حدیث ۹۲

۱۸۴۶	حدیث ۹۳
۱۸۴۶	حدیث ۹۴
۱۸۴۶	حدیث ۹۵
۱۸۴۶	حدیث ۹۶
۱۸۴۶	حدیث ۹۷
۱۸۴۶	حدیث ۹۸
۱۸۴۷	حدیث ۹۹
۱۸۴۷	حدیث ۱۰۰
۱۸۴۷	حدیث ۱۰۱
۱۸۴۷	حدیث ۱۰۲
۱۸۴۷	حدیث ۱۰۳
۱۸۴۷	حدیث ۱۰۴
۱۸۴۸	حدیث ۱۰۵
۱۸۴۸	حدیث ۱۰۶
۱۸۴۸	حدیث ۱۰۷
۱۸۴۸	حدیث ۱۰۸
۱۸۴۸	حدیث ۱۰۹
۱۸۴۸	حدیث ۱۱۰
۱۸۴۸	حدیث ۱۱۱
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۲
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۳
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۴
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۵
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۶

۱۸۴۹	حدیث ۱۱۷
۱۸۴۹	حدیث ۱۱۸
۱۸۵۰	حدیث ۱۱۹
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۰
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۱
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۲
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۳
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۴
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۵
۱۸۵۰	حدیث ۱۲۶
۱۸۵۱	حدیث ۱۲۷
۱۸۵۱	حدیث ۱۲۸
۱۸۵۱	حدیث ۱۲۹
۱۸۵۱	حدیث ۱۳۰
۱۸۵۱	حدیث ۱۳۱
۱۸۵۱	حدیث ۱۳۲
۱۸۵۱	حدیث ۱۳۳
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۴
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۵
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۶
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۷
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۸
۱۸۵۲	حدیث ۱۳۹
۱۸۵۲	حدیث ۱۴۰

۱۸۵۲	حدیث ۱۴۱
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۲
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۳
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۴
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۵
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۶
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۷
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۸
۱۸۵۳	حدیث ۱۴۹
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۰
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۱
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۲
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۳
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۴
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۵
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۶
۱۸۵۴	حدیث ۱۵۷
۱۸۵۵	حدیث ۱۵۸
۱۸۵۵	حدیث ۱۵۹
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۰
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۱
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۲
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۳
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۴

۱۸۵۵	حدیث ۱۶۵
۱۸۵۵	حدیث ۱۶۶
۱۸۵۶	حدیث ۱۶۷
۱۸۵۶	حدیث ۱۶۸
۱۸۵۶	حدیث ۱۶۹
۱۸۵۶	حدیث ۱۷۰
۱۸۵۶	حدیث ۱۷۱
۱۸۵۶	حدیث ۱۷۲
۱۸۵۶	حدیث ۱۷۳
۱۸۵۶	حدیث ۱۷۴
۱۸۵۷	حدیث ۱۷۵
۱۸۵۷	حدیث ۱۷۶
۱۸۵۷	حدیث ۱۷۷
۱۸۵۷	حدیث ۱۷۸
۱۸۵۷	حدیث ۱۷۹
۱۸۵۷	حدیث ۱۸۰
۱۸۵۷	حدیث ۱۸۱
۱۸۵۷	حدیث ۱۸۲
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۳
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۴
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۵
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۶
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۷
۱۸۵۸	حدیث ۱۸۸

۱۸۵۸	حدیث ۱۸۹
۱۸۵۸	حدیث ۱۹۰
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۱
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۲
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۳
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۴
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۵
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۶
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۷
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۸
۱۸۵۹	حدیث ۱۹۹
۱۸۵۹	حدیث ۲۰۰
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۱
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۲
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۳
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۴
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۵
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۶
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۷
۱۸۶۰	حدیث ۲۰۸
۱۸۶۱	حدیث ۲۰۹
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۰
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۱
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۲

۱۸۶۱	حدیث ۲۱۳
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۴
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۵
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۶
۱۸۶۱	حدیث ۲۱۷
۱۸۶۲	حدیث ۲۱۸
۱۸۶۲	حدیث ۲۱۹
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۰
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۱
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۲
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۳
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۴
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۵
۱۸۶۲	حدیث ۲۲۶
۱۸۶۳	حدیث ۲۲۷
۱۸۶۳	حدیث ۲۲۸
۱۸۶۳	حدیث ۲۲۹
۱۸۶۳	حدیث ۲۳۰
۱۸۶۳	حدیث ۲۳۱
۱۸۶۳	حدیث ۲۳۲
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۳
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۴
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۵
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۶

۱۸۶۴	حدیث ۲۳۷
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۸
۱۸۶۴	حدیث ۲۳۹
۱۸۶۴	حدیث ۲۴۰
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۱
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۲
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۳
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۴
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۵
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۶
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۷
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۸
۱۸۶۵	حدیث ۲۴۹
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۰
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۱
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۲
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۳
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۴
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۵
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۶
۱۸۶۶	حدیث ۲۵۷
۱۸۶۷	حدیث ۲۵۸
۱۸۶۷	حدیث ۲۵۹
۱۸۶۷	حدیث ۲۶۰

۱۸۶۷	حدیث ۲۶۱
۱۸۶۷	حدیث ۲۶۲
۱۸۶۷	حدیث ۲۶۳
۱۸۶۷	حدیث ۲۶۴
۱۸۶۷	حدیث ۲۶۵
۱۸۶۸	حدیث ۲۶۶
۱۸۶۸	حدیث ۲۶۷
۱۸۶۸	حدیث ۲۶۸
۱۸۶۸	حدیث ۲۶۹
۱۸۶۸	حدیث ۲۷۰
۱۸۶۸	حدیث ۲۷۱
۱۸۶۸	حدیث ۲۷۲
۱۸۶۸	حدیث ۲۷۳
۱۸۶۸	حدیث ۲۷۴
۱۸۶۹	حدیث ۲۷۵
۱۸۶۹	حدیث ۲۷۶
۱۸۶۹	حدیث ۲۷۷
۱۸۶۹	حدیث ۲۷۸
۱۸۶۹	حدیث ۲۷۹
۱۸۶۹	حدیث ۲۸۰
۱۸۶۹	حدیث ۲۸۱
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۲
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۳
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۴

۱۸۷۰	حدیث ۲۸۵
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۶
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۷
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۸
۱۸۷۰	حدیث ۲۸۹
۱۸۷۰	حدیث ۲۹۰
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۱
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۲
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۳
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۴
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۵
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۶
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۷
۱۸۷۱	حدیث ۲۹۸
۱۸۷۲	حدیث ۲۹۹
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۰
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۱
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۲
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۳
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۴
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۵
۱۸۷۲	حدیث ۳۰۶
۱۸۷۳	حدیث ۳۰۷
۱۸۷۳	حدیث ۳۰۸

۱۸۷۳	حدیث ۳۰۹
۱۸۷۳	حدیث ۳۱۰
۱۸۷۳	حدیث ۳۱۱
۱۸۷۳	حدیث ۳۱۲
۱۸۷۳	حدیث ۳۱۳
۱۸۷۳	حدیث ۳۱۴
۱۸۷۴	حدیث ۳۱۵
۱۸۷۴	حدیث ۳۱۶
۱۸۷۴	حدیث ۳۱۷
۱۸۷۴	حدیث ۳۱۸
۱۸۷۴	حدیث ۳۱۹
۱۸۷۴	حدیث ۳۲۰
۱۸۷۴	حدیث ۳۲۱
۱۸۷۴	حدیث ۳۲۲
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۳
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۴
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۵
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۶
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۷
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۸
۱۸۷۵	حدیث ۳۲۹
۱۸۷۵	حدیث ۳۳۰
۱۸۷۵	حدیث ۳۳۱
۱۸۷۵	حدیث ۳۳۲

۱۸۷۶	حدیث ۳۳۳
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۴
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۵
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۶
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۷
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۸
۱۸۷۶	حدیث ۳۳۹
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۰
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۱
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۲
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۳
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۴
۱۸۷۷	حدیث ۳۴۵
۱۸۷۸	حدیث ۳۴۶
۱۸۷۸	حدیث ۳۴۷
۱۸۷۸	حدیث ۳۴۸
۱۸۷۸	حدیث ۳۴۹
۱۸۷۸	حدیث ۳۵۰
۱۸۷۸	حدیث ۳۵۱
۱۸۷۸	حدیث ۳۵۲
۱۸۷۸	حدیث ۳۵۳
۱۸۷۹	حدیث ۳۵۴
۱۸۷۹	حدیث ۳۵۵
۱۸۷۹	حدیث ۳۵۶

۱۸۷۹	حدیث ۳۵۷
۱۸۷۹	حدیث ۳۵۸
۱۸۷۹	حدیث ۳۵۹
۱۸۷۹	حدیث ۳۶۰
۱۸۷۹	حدیث ۳۶۱
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۲
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۳
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۴
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۵
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۶
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۷
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۸
۱۸۸۰	حدیث ۳۶۹
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۰
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۱
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۲
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۳
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۴
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۵
۱۸۸۱	حدیث ۳۷۶
۱۸۸۲	حدیث ۳۷۷
۱۸۸۲	حدیث ۳۷۸
۱۸۸۲	حدیث ۳۷۹
۱۸۸۲	حدیث ۳۸۰

۱۸۸۲	حدیث ۳۸۱
۱۸۸۲	حدیث ۳۸۲
۱۸۸۲	حدیث ۳۸۳
۱۸۸۲	حدیث ۳۸۴
۱۸۸۳	حدیث ۳۸۵
۱۸۸۳	حدیث ۳۸۶
۱۸۸۳	حدیث ۳۸۷
۱۸۸۳	حدیث ۳۸۸
۱۸۸۳	حدیث ۳۸۹
۱۸۸۳	حدیث ۳۹۰
۱۸۸۳	حدیث ۳۹۱
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۲
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۳
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۴
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۵
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۶
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۷
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۸
۱۸۸۴	حدیث ۳۹۹
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۰
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۱
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۲
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۳
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۴

۱۸۸۵	حدیث ۴۰۵
۱۸۸۵	حدیث ۴۰۶
۱۸۸۶	حدیث ۴۰۷
۱۸۸۶	حدیث ۴۰۸
۱۸۸۶	حدیث ۴۰۹
۱۸۸۶	حدیث ۴۱۰
۱۸۸۶	حدیث ۴۱۱
۱۸۸۶	حدیث ۴۱۲
۱۸۸۶	حدیث ۴۱۳
۱۸۸۶	حدیث ۴۱۴
۱۸۸۷	حدیث ۴۱۵
۱۸۸۷	حدیث ۴۱۶
۱۸۸۷	حدیث ۴۱۷
۱۸۸۷	حدیث ۴۱۸
۱۸۸۷	حدیث ۴۱۹
۱۸۸۷	حدیث ۴۲۰
۱۸۸۷	حدیث ۴۲۱
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۲
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۳
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۴
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۵
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۶
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۷
۱۸۸۸	حدیث ۴۲۸

۱۸۸۸	حدیث ۴۲۹
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۰
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۱
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۲
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۳
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۴
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۵
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۶
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۷
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۸
۱۸۸۹	حدیث ۴۳۹
۱۸۸۹	حدیث ۴۴۰
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۱
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۲
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۳
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۴
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۵
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۶
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۷
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۸
۱۸۹۰	حدیث ۴۴۹
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۰
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۱
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۲

۱۸۹۱	حدیث ۴۵۳
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۴
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۵
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۶
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۷
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۸
۱۸۹۱	حدیث ۴۵۹
۱۸۹۱	حدیث ۴۶۰
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۱
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۲
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۳
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۴
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۵
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۶
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۷
۱۸۹۲	حدیث ۴۶۸
۱۸۹۳	حدیث ۴۶۹
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۰
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۱
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۲
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۳
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۴
۱۸۹۳	حدیث ۴۷۵
۱۸۹۴	حدیث ۴۷۶

۱۸۹۴	حدیث ۴۷۷
۱۸۹۴	حدیث ۴۷۸
۱۸۹۴	حدیث ۴۷۹
۱۸۹۴	حدیث ۴۸۰
۱۸۹۴	حدیث ۴۸۱
۱۸۹۴	حدیث ۴۸۲
۱۸۹۴	حدیث ۴۸۳
۱۸۹۴	حدیث ۴۸۴
۱۸۹۵	حدیث ۴۸۵
۱۸۹۵	حدیث ۴۸۶
۱۸۹۵	حدیث ۴۸۷
۱۸۹۵	حدیث ۴۸۸
۱۸۹۵	حدیث ۴۸۹
۱۸۹۵	حدیث ۴۹۰
۱۸۹۵	حدیث ۴۹۱
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۲
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۳
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۴
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۵
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۶
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۷
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۸
۱۸۹۶	حدیث ۴۹۹
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۰

۱۸۹۷	حدیث ۵۰۱
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۲
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۳
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۴
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۵
۱۸۹۷	حدیث ۵۰۶
۱۸۹۸	حدیث ۵۰۷
۱۸۹۸	حدیث ۵۰۸
۱۸۹۸	حدیث ۵۰۹
۱۸۹۸	حدیث ۵۱۰
۱۸۹۸	حدیث ۵۱۱
۱۸۹۸	حدیث ۵۱۲
۱۸۹۸	حدیث ۵۱۳
۱۸۹۸	حدیث ۵۱۴
۱۸۹۹	حدیث ۵۱۵
۱۸۹۹	حدیث ۵۱۶
۱۸۹۹	حدیث ۵۱۷
۱۸۹۹	حدیث ۵۱۸
۱۸۹۹	حدیث ۵۱۹
۱۸۹۹	حدیث ۵۲۰
۱۸۹۹	حدیث ۵۲۱
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۲
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۳
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۴

۱۹۰۰	حدیث ۵۲۵
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۶
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۷
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۸
۱۹۰۰	حدیث ۵۲۹
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۰
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۱
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۲
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۳
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۴
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۵
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۶
۱۹۰۱	حدیث ۵۳۷
۱۹۰۲	حدیث ۵۳۸
۱۹۰۲	حدیث ۵۳۹
۱۹۰۲	حدیث ۵۴۰
۱۹۰۲	حدیث ۵۴۱
۱۹۰۲	حدیث ۵۴۲
۱۹۰۲	حدیث ۵۴۳
۱۹۰۳	حدیث ۵۴۴
۱۹۰۳	حدیث ۵۴۵
۱۹۰۳	حدیث ۵۴۶
۱۹۰۳	حدیث ۵۴۷
۱۹۰۳	حدیث ۵۴۸

۱۹۰۳	حدیث ۵۴۹
۱۹۰۳	حدیث ۵۵۰
۱۹۰۳	حدیث ۵۵۱
۱۹۰۳	حدیث ۵۵۲
۱۹۰۳	حدیث ۵۵۳
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۴
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۵
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۶
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۷
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۸
۱۹۰۴	حدیث ۵۵۹
۱۹۰۴	حدیث ۵۶۰
۱۹۰۴	حدیث ۵۶۱
۱۹۰۴	حدیث ۵۶۲
۱۹۰۴	حدیث ۵۶۳
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۴
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۵
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۶
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۷
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۸
۱۹۰۵	حدیث ۵۶۹
۱۹۰۵	حدیث ۵۷۰
۱۹۰۵	حدیث ۵۷۱
۱۹۰۵	حدیث ۵۷۲

۱۹۰۵	حدیث ۵۷۳
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۴
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۵
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۶
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۷
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۸
۱۹۰۶	حدیث ۵۷۹
۱۹۰۶	حدیث ۵۸۰
۱۹۰۶	حدیث ۵۸۱
۱۹۰۶	حدیث ۵۸۲
۱۹۰۶	حدیث ۵۸۳
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۴
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۵
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۶
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۷
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۸
۱۹۰۷	حدیث ۵۸۹
۱۹۰۷	حدیث ۵۹۰
۱۹۰۷	حدیث ۵۹۱
۱۹۰۷	حدیث ۵۹۲
۱۹۰۷	حدیث ۵۹۳
۱۹۰۸	حدیث ۵۹۴
۱۹۰۸	حدیث ۵۹۵
۱۹۰۸	حدیث ۵۹۶

۱۹۰۸	حدیث ۵۹۷
۱۹۰۸	حدیث ۵۹۸
۱۹۰۸	حدیث ۵۹۹
۱۹۰۸	حدیث ۶۰۰
۱۹۰۸	حدیث ۶۰۱
۱۹۰۸	حدیث ۶۰۲
۱۹۰۸	حدیث ۶۰۳
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۴
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۵
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۶
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۷
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۸
۱۹۰۹	حدیث ۶۰۹
۱۹۰۹	حدیث ۶۱۰
۱۹۰۹	حدیث ۶۱۱
۱۹۰۹	حدیث ۶۱۲
۱۹۰۹	حدیث ۶۱۳
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۴
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۵
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۶
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۷
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۸
۱۹۱۰	حدیث ۶۱۹
۱۹۱۰	حدیث ۶۲۰

۱۹۱۰	حدیث ۶۲۱
۱۹۱۰	حدیث ۶۲۲
۱۹۱۰	حدیث ۶۲۳
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۴
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۵
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۶
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۷
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۸
۱۹۱۱	حدیث ۶۲۹
۱۹۱۱	حدیث ۶۳۰
۱۹۱۱	حدیث ۶۳۱
۱۹۱۱	حدیث ۶۳۲
۱۹۱۱	حدیث ۶۳۳
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۴
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۵
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۶
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۷
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۸
۱۹۱۲	حدیث ۶۳۹
۱۹۱۲	حدیث ۶۴۰
۱۹۱۲	حدیث ۶۴۱
۱۹۱۲	حدیث ۶۴۲
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۳
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۴

۱۹۱۳	حدیث ۶۴۵
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۶
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۷
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۸
۱۹۱۳	حدیث ۶۴۹
۱۹۱۳	حدیث ۶۵۰
۱۹۱۳	حدیث ۶۵۱
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۲
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۳
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۴
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۵
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۶
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۷
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۸
۱۹۱۴	حدیث ۶۵۹
۱۹۱۴	حدیث ۶۶۰
۱۹۱۴	حدیث ۶۶۱
۱۹۱۴	حدیث ۶۶۲
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۳
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۴
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۵
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۶
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۷
۱۹۱۵	حدیث ۶۶۸

۱۹۱۵	حدیث ۶۶۹
۱۹۱۵	حدیث ۶۷۰
۱۹۱۵	حدیث ۶۷۱
۱۹۱۵	حدیث ۶۷۲
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۳
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۴
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۵
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۶
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۷
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۸
۱۹۱۶	حدیث ۶۷۹
۱۹۱۶	حدیث ۶۸۰
۱۹۱۶	حدیث ۶۸۱
۱۹۱۶	حدیث ۶۸۲
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۳
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۴
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۵
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۶
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۷
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۸
۱۹۱۷	حدیث ۶۸۹
۱۹۱۷	حدیث ۶۹۰
۱۹۱۷	حدیث ۶۹۱
۱۹۱۷	حدیث ۶۹۲

۱۹۱۸	حدیث ۶۹۳
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۴
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۵
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۶
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۷
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۸
۱۹۱۸	حدیث ۶۹۹
۱۹۱۸	حدیث ۷۰۰
۱۹۱۸	حدیث ۷۰۱
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۲
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۳
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۴
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۵
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۶
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۷
۱۹۱۹	حدیث ۷۰۸
۱۹۲۰	حدیث ۷۰۹
۱۹۲۰	حدیث ۷۱۰
۱۹۲۰	حدیث ۷۱۱
۱۹۲۰	حدیث ۷۱۲
۱۹۲۰	حدیث ۷۱۳
۱۹۲۰	حدیث ۷۱۴
۱۹۲۱	حدیث ۷۱۵
۱۹۲۱	حدیث ۷۱۶

۱۹۲۱	حدیث ۷۱۷
۱۹۲۱	حدیث ۷۱۸
۱۹۲۱	حدیث ۷۱۹
۱۹۲۱	حدیث ۷۲۰
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۱
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۲
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۳
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۴
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۵
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۶
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۷
۱۹۲۲	حدیث ۷۲۸
۱۹۲۳	حدیث ۷۲۹
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۰
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۱
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۲
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۳
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۴
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۵
۱۹۲۳	حدیث ۷۳۶
۱۹۲۴	حدیث ۷۳۷
۱۹۲۴	حدیث ۷۳۸
۱۹۲۴	حدیث ۷۳۹
۱۹۲۴	حدیث ۷۴۰

۱۹۲۴	حدیث ۷۴۱
۱۹۲۴	حدیث ۷۴۲
۱۹۲۴	حدیث ۷۴۳
۱۹۲۴	حدیث ۷۴۴
۱۹۲۵	حدیث ۷۴۵
۱۹۲۵	حدیث ۷۴۶
۱۹۲۵	حدیث ۷۴۷
۱۹۲۵	حدیث ۷۴۸
۱۹۲۵	حدیث ۷۴۹
۱۹۲۵	حدیث ۷۵۰
۱۹۲۵	حدیث ۷۵۱
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۲
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۳
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۴
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۵
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۶
۱۹۲۶	حدیث ۷۵۷
۱۹۲۷	حدیث ۷۵۸
۱۹۲۷	حدیث ۷۵۹
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۰
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۱
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۲
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۳
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۴

۱۹۲۷	حدیث ۷۶۵
۱۹۲۷	حدیث ۷۶۶
۱۹۲۸	حدیث ۷۶۷
۱۹۲۸	حدیث ۷۶۸
۱۹۲۸	حدیث ۷۶۹
۱۹۲۸	حدیث ۷۷۰
۱۹۲۸	حدیث ۷۷۱
۱۹۲۸	حدیث ۷۷۲
۱۹۲۸	حدیث ۷۷۳
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۴
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۵
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۶
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۷
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۸
۱۹۲۹	حدیث ۷۷۹
۱۹۲۹	حدیث ۷۸۰
۱۹۲۹	حدیث ۷۸۱
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۲
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۳
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۴
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۵
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۶
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۷
۱۹۳۰	حدیث ۷۸۸

۱۹۳۰	حدیث ۷۸۹
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۰
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۱
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۲
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۳
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۴
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۵
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۶
۱۹۳۱	حدیث ۷۹۷
۱۹۳۲	حدیث ۷۹۸
۱۹۳۲	حدیث ۷۹۹
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۰
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۱
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۲
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۳
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۴
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۵
۱۹۳۲	حدیث ۸۰۶
۱۹۳۳	حدیث ۸۰۷
۱۹۳۳	حدیث ۸۰۸
۱۹۳۳	حدیث ۸۰۹
۱۹۳۳	حدیث ۸۱۰
۱۹۳۳	حدیث ۸۱۱
۱۹۳۳	حدیث ۸۱۲

۱۹۳۳	حدیث ۸۱۳
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۴
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۵
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۶
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۷
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۸
۱۹۳۴	حدیث ۸۱۹
۱۹۳۴	حدیث ۸۲۰
۱۹۳۴	حدیث ۸۲۱
۱۹۳۴	حدیث ۸۲۲
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۳
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۴
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۵
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۶
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۷
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۸
۱۹۳۵	حدیث ۸۲۹
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۰
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۱
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۲
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۳
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۴
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۵
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۶

۱۹۳۶	حدیث ۸۳۷
۱۹۳۶	حدیث ۸۳۸
۱۹۳۷	حدیث ۸۳۹
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۰
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۱
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۲
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۳
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۴
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۵
۱۹۳۷	حدیث ۸۴۶
۱۹۳۸	حدیث ۸۴۷
۱۹۳۸	حدیث ۸۴۸
۱۹۳۸	حدیث ۸۴۹
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۰
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۱
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۲
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۳
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۴
۱۹۳۸	حدیث ۸۵۵
۱۹۳۹	حدیث ۸۵۶
۱۹۳۹	حدیث ۸۵۷
۱۹۳۹	حدیث ۸۵۸
۱۹۳۹	حدیث ۸۵۹
۱۹۳۹	حدیث ۸۶۰

۱۹۳۹	حدیث ۸۶۱
۱۹۳۹	حدیث ۸۶۲
۱۹۳۹	حدیث ۸۶۳
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۴
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۵
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۶
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۷
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۸
۱۹۴۰	حدیث ۸۶۹
۱۹۴۰	حدیث ۸۷۰
۱۹۴۰	حدیث ۸۷۱
۱۹۴۰	حدیث ۸۷۲
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۳
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۴
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۵
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۶
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۷
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۸
۱۹۴۱	حدیث ۸۷۹
۱۹۴۱	حدیث ۸۸۰
۱۹۴۱	حدیث ۸۸۱
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۲
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۳
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۴

۱۹۴۲	حدیث ۸۸۵
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۶
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۷
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۸
۱۹۴۲	حدیث ۸۸۹
۱۹۴۲	حدیث ۸۹۰
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۱
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۲
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۳
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۴
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۵
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۶
۱۹۴۳	حدیث ۸۹۷
۱۹۴۴	حدیث ۸۹۸
۱۹۴۴	حدیث ۸۹۹
۱۹۴۴	حدیث ۹۰۰
۱۹۴۴	حدیث ۹۰۱
۱۹۴۴	حدیث ۹۰۲
۱۹۴۴	حدیث ۹۰۳
۱۹۴۴	حدیث ۹۰۴
۱۹۴۵	حدیث ۹۰۵
۱۹۴۵	حدیث ۹۰۶
۱۹۴۵	حدیث ۹۰۷
۱۹۴۵	حدیث ۹۰۸

۱۹۴۵	حدیث ۹۰۹
۱۹۴۵	رذایل اخلاقی
۱۹۴۵	حدیث ۱
۱۹۴۵	حدیث ۲
۱۹۴۵	حدیث ۳
۱۹۴۶	حدیث ۴
۱۹۴۶	حدیث ۵
۱۹۴۶	حدیث ۶
۱۹۴۶	حدیث ۷
۱۹۴۶	حدیث ۸
۱۹۴۶	حدیث ۹
۱۹۴۶	حدیث ۱۰
۱۹۴۶	حدیث ۱۱
۱۹۴۷	حدیث ۱۲
۱۹۴۷	حدیث ۱۳
۱۹۴۷	حدیث ۱۴
۱۹۴۷	حدیث ۱۵
۱۹۴۷	حدیث ۱۶
۱۹۴۷	حدیث ۱۷
۱۹۴۷	حدیث ۱۸
۱۹۴۸	حدیث ۱۹
۱۹۴۸	حدیث ۲۰
۱۹۴۸	حدیث ۲۱
۱۹۴۸	حدیث ۲۲

۱۹۴۸	حدیث ۲۳
۱۹۴۸	حدیث ۲۴
۱۹۴۸	حدیث ۲۵
۱۹۴۹	حدیث ۲۶
۱۹۴۹	حدیث ۲۷
۱۹۴۹	حدیث ۲۸
۱۹۴۹	حدیث ۲۹
۱۹۴۹	حدیث ۳۰
۱۹۴۹	حدیث ۳۱
۱۹۴۹	حدیث ۳۲
۱۹۵۰	حدیث ۳۳
۱۹۵۰	حدیث ۳۴
۱۹۵۰	حدیث ۳۵
۱۹۵۰	حدیث ۳۶
۱۹۵۰	حدیث ۳۷
۱۹۵۰	حدیث ۳۸
۱۹۵۰	حدیث ۳۹
۱۹۵۰	حدیث ۴۰
۱۹۵۱	حدیث ۴۱
۱۹۵۱	حدیث ۴۲
۱۹۵۱	حدیث ۴۳
۱۹۵۱	حدیث ۴۴
۱۹۵۱	حدیث ۴۵
۱۹۵۱	حدیث ۴۶

۱۹۵۱	حدیث ۴۷
۱۹۵۲	حدیث ۴۸
۱۹۵۲	حدیث ۴۹
۱۹۵۲	حدیث ۵۰
۱۹۵۲	حدیث ۵۱
۱۹۵۲	حدیث ۵۲
۱۹۵۲	حدیث ۵۳
۱۹۵۲	حدیث ۵۴
۱۹۵۲	حدیث ۵۵
۱۹۵۳	حدیث ۵۶
۱۹۵۳	حدیث ۵۷
۱۹۵۳	حدیث ۵۸
۱۹۵۳	حدیث ۵۹
۱۹۵۳	حدیث ۶۰
۱۹۵۳	حدیث ۶۱
۱۹۵۴	حدیث ۶۲
۱۹۵۴	حدیث ۶۳
۱۹۵۴	حدیث ۶۴
۱۹۵۴	حدیث ۶۵
۱۹۵۴	حدیث ۶۶
۱۹۵۴	حدیث ۶۷
۱۹۵۴	حدیث ۶۸
۱۹۵۵	حدیث ۶۹
۱۹۵۵	حدیث ۷۰

۱۹۵۵	حدیث ۷۱
۱۹۵۵	حدیث ۷۲
۱۹۵۵	حدیث ۷۳
۱۹۵۵	حدیث ۷۴
۱۹۵۵	حدیث ۷۵
۱۹۵۶	حدیث ۷۶
۱۹۵۶	حدیث ۷۷
۱۹۵۶	حدیث ۷۸
۱۹۵۶	حدیث ۷۹
۱۹۵۶	حدیث ۸۰
۱۹۵۶	حدیث ۸۱
۱۹۵۷	حدیث ۸۲
۱۹۵۷	حدیث ۸۳
۱۹۵۷	حدیث ۸۴
۱۹۵۷	حدیث ۸۵
۱۹۵۷	حدیث ۸۶
۱۹۵۷	حدیث ۸۷
۱۹۵۷	حدیث ۸۸
۱۹۵۸	حدیث ۸۹
۱۹۵۸	حدیث ۹۰
۱۹۵۸	حدیث ۹۱
۱۹۵۸	حدیث ۹۲
۱۹۵۸	حدیث ۹۳
۱۹۵۸	حدیث ۹۴

۱۹۵۸	حدیث ۹۵
۱۹۵۸	حدیث ۹۶
۱۹۵۸	حدیث ۹۷
۱۹۵۹	حدیث ۹۸
۱۹۵۹	حدیث ۹۹
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۰
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۱
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۲
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۳
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۴
۱۹۵۹	حدیث ۱۰۵
۱۹۶۰	حدیث ۱۰۶
۱۹۶۰	حدیث ۱۰۷
۱۹۶۰	حدیث ۱۰۸
۱۹۶۰	حدیث ۱۰۹
۱۹۶۰	حدیث ۱۱۰
۱۹۶۰	حدیث ۱۱۱
۱۹۶۰	حدیث ۱۱۲
۱۹۶۰	حدیث ۱۱۳
۱۹۶۱	حدیث ۱۱۴
۱۹۶۱	حدیث ۱۱۵
۱۹۶۱	حدیث ۱۱۶
۱۹۶۱	حدیث ۱۱۷
۱۹۶۱	حدیث ۱۱۸

۱۹۶۱	حدیث ۱۱۹
۱۹۶۱	حدیث ۱۲۰
۱۹۶۱	حدیث ۱۲۱
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۲
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۳
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۴
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۵
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۶
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۷
۱۹۶۲	حدیث ۱۲۸
۱۹۶۳	حدیث ۱۲۹
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۰
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۱
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۲
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۳
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۴
۱۹۶۳	حدیث ۱۳۵
۱۹۶۴	حدیث ۱۳۶
۱۹۶۴	حدیث ۱۳۷
۱۹۶۴	حدیث ۱۳۸
۱۹۶۴	حدیث ۱۳۹
۱۹۶۴	حدیث ۱۴۰
۱۹۶۴	حدیث ۱۴۱
۱۹۶۴	حدیث ۱۴۲

۱۹۶۵	حدیث ۱۴۳
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۴
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۵
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۶
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۷
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۸
۱۹۶۵	حدیث ۱۴۹
۱۹۶۵	حدیث ۱۵۰
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۱
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۲
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۳
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۴
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۵
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۶
۱۹۶۶	حدیث ۱۵۷
۱۹۶۷	حدیث ۱۵۸
۱۹۶۷	حدیث ۱۵۹
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۰
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۱
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۲
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۳
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۴
۱۹۶۷	حدیث ۱۶۵
۱۹۶۸	حدیث ۱۶۶

۱۹۶۸	حدیث ۱۶۷
۱۹۶۸	حدیث ۱۶۸
۱۹۶۸	حدیث ۱۶۹
۱۹۶۸	حدیث ۱۷۰
۱۹۶۸	حدیث ۱۷۱
۱۹۶۸	حدیث ۱۷۲
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۳
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۴
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۵
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۶
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۷
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۸
۱۹۶۹	حدیث ۱۷۹
۱۹۶۹	حدیث ۱۸۰
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۱
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۲
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۳
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۴
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۵
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۶
۱۹۷۰	حدیث ۱۸۷
۱۹۷۱	حدیث ۱۸۸
۱۹۷۱	حدیث ۱۸۹
۱۹۷۱	حدیث ۱۹۰

۱۹۷۱	حدیث ۱۹۱
۱۹۷۱	حدیث ۱۹۲
۱۹۷۱	حدیث ۱۹۳
۱۹۷۱	حدیث ۱۹۴
۱۹۷۱	حدیث ۱۹۵
۱۹۷۲	حدیث ۱۹۶
۱۹۷۲	حدیث ۱۹۷
۱۹۷۲	حدیث ۱۹۸
۱۹۷۲	حدیث ۱۹۹
۱۹۷۲	حدیث ۲۰۰
۱۹۷۲	حدیث ۲۰۱
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۲
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۳
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۴
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۵
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۶
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۷
۱۹۷۳	حدیث ۲۰۸
۱۹۷۴	حدیث ۲۰۹
۱۹۷۴	حدیث ۲۱۰
۱۹۷۴	حدیث ۲۱۱
۱۹۷۴	حدیث ۲۱۲
۱۹۷۴	حدیث ۲۱۳
۱۹۷۵	حدیث ۲۱۴

۱۹۷۵	حدیث ۲۱۵
۱۹۷۵	حدیث ۲۱۶
۱۹۷۵	حدیث ۲۱۷
۱۹۷۵	حدیث ۲۱۸
۱۹۷۵	حدیث ۲۱۹
۱۹۷۵	حدیث ۲۲۰
۱۹۷۵	حدیث ۲۲۱
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۲
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۳
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۴
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۵
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۶
۱۹۷۶	حدیث ۲۲۷
۱۹۷۷	حدیث ۲۲۸
۱۹۷۷	حدیث ۲۲۹
۱۹۷۷	حدیث ۲۳۰
۱۹۷۷	حدیث ۲۳۱
۱۹۷۷	حدیث ۲۳۲
۱۹۷۷	حدیث ۲۳۳
۱۹۷۷	حدیث ۲۳۴
۱۹۷۸	حدیث ۲۳۵
۱۹۷۸	حدیث ۲۳۶
۱۹۷۸	حدیث ۲۳۷
۱۹۷۸	حدیث ۲۳۸

۱۹۷۸	حدیث ۲۳۹
۱۹۷۸	حدیث ۲۴۰
۱۹۷۸	حدیث ۲۴۱
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۲
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۳
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۴
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۵
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۶
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۷
۱۹۷۹	حدیث ۲۴۸
۱۹۸۰	حدیث ۲۴۹
۱۹۸۰	حدیث ۲۵۰
۱۹۸۰	حدیث ۲۵۱
۱۹۸۰	حدیث ۲۵۲
۱۹۸۰	حدیث ۲۵۳
۱۹۸۰	حدیث ۲۵۴
۱۹۸۱	حدیث ۲۵۵
۱۹۸۱	حدیث ۲۵۶
۱۹۸۱	حدیث ۲۵۷
۱۹۸۱	حدیث ۲۵۸
۱۹۸۱	حدیث ۲۵۹
۱۹۸۱	حدیث ۲۶۰
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۱
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۲

۱۹۸۲	حدیث ۲۶۳
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۴
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۵
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۶
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۷
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۸
۱۹۸۲	حدیث ۲۶۹
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۰
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۱
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۲
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۳
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۴
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۵
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۶
۱۹۸۳	حدیث ۲۷۷
۱۹۸۴	حدیث ۲۷۸
۱۹۸۴	حدیث ۲۷۹
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۰
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۱
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۲
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۳
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۴
۱۹۸۴	حدیث ۲۸۵
۱۹۸۵	حدیث ۲۸۶

۱۹۸۵	حدیث ۲۸۷
۱۹۸۵	حدیث ۲۸۸
۱۹۸۵	حدیث ۲۸۹
۱۹۸۵	حدیث ۲۹۰
۱۹۸۵	حدیث ۲۹۱
۱۹۸۵	حدیث ۲۹۲
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۳
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۴
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۵
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۶
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۷
۱۹۸۶	حدیث ۲۹۸
۱۹۸۷	حدیث ۲۹۹
۱۹۸۷	حدیث ۳۰۰
۱۹۸۷	حدیث ۳۰۱
۱۹۸۷	حدیث ۳۰۲
۱۹۸۷	حدیث ۳۰۳
۱۹۸۷	حدیث ۳۰۴
۱۹۸۸	حدیث ۳۰۵
۱۹۸۸	حدیث ۳۰۶
۱۹۸۸	حدیث ۳۰۷
۱۹۸۸	حدیث ۳۰۸
۱۹۸۸	حدیث ۳۰۹
۱۹۸۸	حدیث ۳۱۰

۱۹۸۹	حدیث ۳۱۱
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۲
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۳
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۴
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۵
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۶
۱۹۸۹	حدیث ۳۱۷
۱۹۹۰	حدیث ۳۱۸
۱۹۹۰	حدیث ۳۱۹
۱۹۹۰	حدیث ۳۲۰
۱۹۹۰	حدیث ۳۲۱
۱۹۹۰	حدیث ۳۲۲
۱۹۹۰	حدیث ۳۲۳
۱۹۹۰	حدیث ۳۲۴
۱۹۹۱	حدیث ۳۲۵
۱۹۹۱	حدیث ۳۲۶
۱۹۹۱	حدیث ۳۲۷
۱۹۹۱	حدیث ۳۲۸
۱۹۹۱	حدیث ۳۲۹
۱۹۹۱	حدیث ۳۳۰
۱۹۹۱	حدیث ۳۳۱
۱۹۹۱	حدیث ۳۳۲
۱۹۹۱	حدیث ۳۳۳
۱۹۹۲	حدیث ۳۳۴

۱۹۹۲	حدیث ۳۳۵
۱۹۹۲	حدیث ۳۳۶
۱۹۹۲	حدیث ۳۳۷
۱۹۹۲	حدیث ۳۳۸
۱۹۹۲	حدیث ۳۳۹
۱۹۹۲	حدیث ۳۴۰
۱۹۹۲	حدیث ۳۴۱
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۲
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۳
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۴
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۵
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۶
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۷
۱۹۹۳	حدیث ۳۴۸
۱۹۹۴	حدیث ۳۴۹
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۰
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۱
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۲
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۳
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۴
۱۹۹۴	حدیث ۳۵۵
۱۹۹۵	حدیث ۳۵۶
۱۹۹۵	حدیث ۳۵۷
۱۹۹۵	حدیث ۳۵۸

۱۹۹۵	حدیث ۳۵۹
۱۹۹۵	حدیث ۳۶۰
۱۹۹۵	حدیث ۳۶۱
۱۹۹۵	حدیث ۳۶۲
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۳
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۴
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۵
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۶
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۷
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۸
۱۹۹۶	حدیث ۳۶۹
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۰
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۱
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۲
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۳
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۴
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۵
۱۹۹۷	حدیث ۳۷۶
۱۹۹۸	حدیث ۳۷۷
۱۹۹۸	حدیث ۳۷۸
۱۹۹۸	حدیث ۳۷۹
۱۹۹۸	حدیث ۳۸۰
۱۹۹۸	حدیث ۳۸۱
۱۹۹۸	حدیث ۳۸۲

۱۹۹۸	حدیث ۳۸۳
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۴
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۵
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۶
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۷
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۸
۱۹۹۹	حدیث ۳۸۹
۱۹۹۹	حدیث ۳۹۰
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۱
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۲
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۳
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۴
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۵
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۶
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۷
۲۰۰۰	حدیث ۳۹۸
۲۰۰۱	حدیث ۳۹۹
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۰
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۱
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۲
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۳
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۴
۲۰۰۱	حدیث ۴۰۵
۲۰۰۲	حدیث ۴۰۶

۲۰۰۲	حدیث ۴۰۷
۲۰۰۲	حدیث ۴۰۸
۲۰۰۲	حدیث ۴۰۹
۲۰۰۲	حدیث ۴۱۰
۲۰۰۲	حدیث ۴۱۱
۲۰۰۲	حدیث ۴۱۲
۲۰۰۲	حدیث ۴۱۳
۲۰۰۲	حدیث ۴۱۴
۲۰۰۳	حدیث ۴۱۵
۲۰۰۳	حدیث ۴۱۶
۲۰۰۳	حدیث ۴۱۷
۲۰۰۳	حدیث ۴۱۸
۲۰۰۳	حدیث ۴۱۹
۲۰۰۳	حدیث ۴۲۰
۲۰۰۳	حدیث ۴۲۱
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۲
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۳
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۴
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۵
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۶
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۷
۲۰۰۴	حدیث ۴۲۸
۲۰۰۵	حدیث ۴۲۹
۲۰۰۵	حدیث ۴۳۰

۲۰۰۵	حدیث ۴۳۱
۲۰۰۵	حدیث ۴۳۲
۲۰۰۵	حدیث ۴۳۳
۲۰۰۵	حدیث ۴۳۴
۲۰۰۵	حدیث ۴۳۵
۲۰۰۶	حدیث ۴۳۶
۲۰۰۶	حدیث ۴۳۷
۲۰۰۶	حدیث ۴۳۸
۲۰۰۶	حدیث ۴۳۹
۲۰۰۶	حدیث ۴۴۰
۲۰۰۶	حدیث ۴۴۱
۲۰۰۶	حدیث ۴۴۲
۲۰۰۶	حدیث ۴۴۳
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۴
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۵
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۶
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۷
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۸
۲۰۰۷	حدیث ۴۴۹
۲۰۰۷	حدیث ۴۵۰
۲۰۰۷	حدیث ۴۵۱
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۲
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۳
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۴

۲۰۰۸	حدیث ۴۵۵
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۶
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۷
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۸
۲۰۰۸	حدیث ۴۵۹
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۰
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۱
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۲
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۳
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۴
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۵
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۶
۲۰۰۹	حدیث ۴۶۷
۲۰۱۰	حدیث ۴۶۸
۲۰۱۰	حدیث ۴۶۹
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۰
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۱
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۲
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۳
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۴
۲۰۱۰	حدیث ۴۷۵
۲۰۱۱	حدیث ۴۷۶
۲۰۱۱	حدیث ۴۷۷
۲۰۱۱	حدیث ۴۷۸

۲۰۱۱	حدیث ۴۷۹
۲۰۱۱	حدیث ۴۸۰
۲۰۱۱	حدیث ۴۸۱
۲۰۱۱	حدیث ۴۸۲
۲۰۱۱	حدیث ۴۸۳
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۴
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۵
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۶
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۷
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۸
۲۰۱۲	حدیث ۴۸۹
۲۰۱۲	حدیث ۴۹۰
۲۰۱۲	حدیث ۴۹۱
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۲
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۳
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۴
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۵
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۶
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۷
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۸
۲۰۱۳	حدیث ۴۹۹
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۰
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۱
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۲

۲۰۱۴	حدیث ۵۰۳
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۴
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۵
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۶
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۷
۲۰۱۴	حدیث ۵۰۸
۲۰۱۵	حدیث ۵۰۹
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۰
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۱
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۲
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۳
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۴
۲۰۱۵	حدیث ۵۱۵
۲۰۱۶	حدیث ۵۱۶
۲۰۱۶	حدیث ۵۱۷
۲۰۱۶	حدیث ۵۱۸
۲۰۱۶	حدیث ۵۱۹
۲۰۱۶	حدیث ۵۲۰
۲۰۱۶	حدیث ۵۲۱
۲۰۱۶	حدیث ۵۲۲
۲۰۱۶	حدیث ۵۲۳
۲۰۱۷	حدیث ۵۲۴
۲۰۱۷	حدیث ۵۲۵
۲۰۱۷	حدیث ۵۲۶

۲۰۱۷	حدیث ۵۲۷
۲۰۱۷	حدیث ۵۲۸
۲۰۱۷	حدیث ۵۲۹
۲۰۱۷	حدیث ۵۳۰
۲۰۱۷	حدیث ۵۳۱
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۲
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۳
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۴
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۵
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۶
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۷
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۸
۲۰۱۸	حدیث ۵۳۹
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۰
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۱
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۲
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۳
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۴
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۵
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۶
۲۰۱۹	حدیث ۵۴۷
۲۰۲۰	حدیث ۵۴۸
۲۰۲۰	حدیث ۵۴۹
۲۰۲۰	حدیث ۵۵۰

۲۰۲۰	حدیث ۵۵۱
۲۰۲۰	حدیث ۵۵۲
۲۰۲۰	حدیث ۵۵۳
۲۰۲۰	حدیث ۵۵۴
۲۰۲۱	حدیث ۵۵۵
۲۰۲۱	حدیث ۵۵۶
۲۰۲۱	حدیث ۵۵۷
۲۰۲۱	حدیث ۵۵۸
۲۰۲۱	حدیث ۵۵۹
۲۰۲۱	حدیث ۵۶۰
۲۰۲۱	حدیث ۵۶۱
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۲
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۳
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۴
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۵
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۶
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۷
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۸
۲۰۲۲	حدیث ۵۶۹
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۰
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۱
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۲
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۳
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۴

۲۰۲۳	حدیث ۵۷۵
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۶
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۷
۲۰۲۳	حدیث ۵۷۸
۲۰۲۴	حدیث ۵۷۹
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۰
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۱
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۲
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۳
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۴
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۵
۲۰۲۴	حدیث ۵۸۶
۲۰۲۵	حدیث ۵۸۷
۲۰۲۵	حدیث ۵۸۸
۲۰۲۵	حدیث ۵۸۹
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۰
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۱
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۲
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۳
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۴
۲۰۲۵	حدیث ۵۹۵
۲۰۲۶	حدیث ۵۹۶
۲۰۲۶	حدیث ۵۹۷
۲۰۲۶	حدیث ۵۹۸

۲۰۲۶	حدیث ۵۹۹
۲۰۲۶	حدیث ۶۰۰
۲۰۲۶	حدیث ۶۰۱
۲۰۲۶	حدیث ۶۰۲
۲۰۲۶	حدیث ۶۰۳
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۴
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۵
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۶
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۷
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۸
۲۰۲۷	حدیث ۶۰۹
۲۰۲۷	حدیث ۶۱۰
۲۰۲۷	حدیث ۶۱۱
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۲
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۳
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۴
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۵
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۶
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۷
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۸
۲۰۲۸	حدیث ۶۱۹
۲۰۲۸	حدیث ۶۲۰
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۱
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۲

۲۰۲۹	حدیث ۶۲۳
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۴
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۵
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۶
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۷
۲۰۲۹	حدیث ۶۲۸
۲۰۳۰	حدیث ۶۲۹
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۰
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۱
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۲
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۳
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۴
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۵
۲۰۳۰	حدیث ۶۳۶
۲۰۳۱	حدیث ۶۳۷
۲۰۳۱	حدیث ۶۳۸
۲۰۳۱	حدیث ۶۳۹
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۰
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۱
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۲
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۳
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۴
۲۰۳۱	حدیث ۶۴۵
۲۰۳۲	حدیث ۶۴۶

۲۰۳۲	حدیث ۶۴۷
۲۰۳۲	حدیث ۶۴۸
۲۰۳۲	حدیث ۶۴۹
۲۰۳۲	حدیث ۶۵۰
۲۰۳۲	حدیث ۶۵۱
۲۰۳۲	حدیث ۶۵۲
۲۰۳۲	حدیث ۶۵۳
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۴
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۵
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۶
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۷
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۸
۲۰۳۳	حدیث ۶۵۹
۲۰۳۳	حدیث ۶۶۰
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۱
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۲
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۳
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۴
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۵
۲۰۳۴	حدیث ۶۶۶
۲۰۳۵	حدیث ۶۶۷
۲۰۳۵	حدیث ۶۶۸
۲۰۳۵	حدیث ۶۶۹
۲۰۳۵	حدیث ۶۷۰

۲۰۳۵	حدیث ۶۷۱
۲۰۳۵	حدیث ۶۷۲
۲۰۳۵	حدیث ۶۷۳
۲۰۳۵	حدیث ۶۷۴
۲۰۳۵	حدیث ۶۷۵
۲۰۳۶	حدیث ۶۷۶
۲۰۳۶	حدیث ۶۷۷
۲۰۳۶	حدیث ۶۷۸
۲۰۳۶	حدیث ۶۷۹
۲۰۳۶	حدیث ۶۸۰
۲۰۳۶	حدیث ۶۸۱
۲۰۳۶	حدیث ۶۸۲
۲۰۳۶	حدیث ۶۸۳
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۴
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۵
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۶
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۷
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۸
۲۰۳۷	حدیث ۶۸۹
۲۰۳۷	حدیث ۶۹۰
۲۰۳۷	حدیث ۶۹۱
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۲
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۳
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۴

۲۰۳۸	حدیث ۶۹۵
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۶
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۷
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۸
۲۰۳۸	حدیث ۶۹۹
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۰
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۱
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۲
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۳
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۴
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۵
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۶
۲۰۳۹	حدیث ۷۰۷
۲۰۴۰	حدیث ۷۰۸
۲۰۴۰	حدیث ۷۰۹
۲۰۴۰	حدیث ۷۱۰
۲۰۴۰	حدیث ۷۱۱
۲۰۴۰	حدیث ۷۱۲
۲۰۴۰	حدیث ۷۱۳
۲۰۴۰	حدیث ۷۱۴
۲۰۴۱	حدیث ۷۱۵
۲۰۴۱	حدیث ۷۱۶
۲۰۴۱	حدیث ۷۱۷
۲۰۴۱	حدیث ۷۱۸

۲۰۴۱	حدیث ۷۱۹
۲۰۴۱	حدیث ۷۲۰
۲۰۴۱	حدیث ۷۲۱
۲۰۴۱	حدیث ۷۲۲
۲۰۴۱	حدیث ۷۲۳
۲۰۴۱	حدیث ۷۲۴
۲۰۴۲	حدیث ۷۲۵
۲۰۴۲	حدیث ۷۲۶
۲۰۴۲	حدیث ۷۲۷
۲۰۴۲	حدیث ۷۲۸
۲۰۴۲	حدیث ۷۲۹
۲۰۴۲	حدیث ۷۳۰
۲۰۴۲	حدیث ۷۳۱
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۲
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۳
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۴
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۵
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۶
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۷
۲۰۴۳	حدیث ۷۳۸
۲۰۴۴	حدیث ۷۳۹
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۰
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۱
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۲

۲۰۴۴	حدیث ۷۴۳
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۴
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۵
۲۰۴۴	حدیث ۷۴۶
۲۰۴۵	حدیث ۷۴۷
۲۰۴۵	حدیث ۷۴۸
۲۰۴۵	حدیث ۷۴۹
۲۰۴۵	حدیث ۷۵۰
۲۰۴۵	حدیث ۷۵۱
۲۰۴۵	حدیث ۷۵۲
۲۰۴۵	حدیث ۷۵۳
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۴
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۵
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۶
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۷
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۸
۲۰۴۶	حدیث ۷۵۹
۲۰۴۶	حدیث ۷۶۰
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۱
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۲
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۳
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۴
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۵
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۶

۲۰۴۷	حدیث ۷۶۷
۲۰۴۷	حدیث ۷۶۸
۲۰۴۸	حدیث ۷۶۹
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۰
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۱
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۲
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۳
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۴
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۵
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۶
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۷
۲۰۴۸	حدیث ۷۷۸
۲۰۴۹	حدیث ۷۷۹
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۰
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۱
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۲
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۳
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۴
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۵
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۶
۲۰۴۹	حدیث ۷۸۷
۲۰۵۰	حدیث ۷۸۸
۲۰۵۰	حدیث ۷۸۹
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۰

۲۰۵۰	حدیث ۷۹۱
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۲
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۳
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۴
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۵
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۶
۲۰۵۰	حدیث ۷۹۷
۲۰۵۱	حدیث ۷۹۸
۲۰۵۱	حدیث ۷۹۹
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۰
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۱
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۲
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۳
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۴
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۵
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۶
۲۰۵۱	حدیث ۸۰۷
۲۰۵۲	حدیث ۸۰۸
۲۰۵۲	حدیث ۸۰۹
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۰
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۱
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۲
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۳
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۴

۲۰۵۲	حدیث ۸۱۵
۲۰۵۲	حدیث ۸۱۶
۲۰۵۳	حدیث ۸۱۷
۲۰۵۳	حدیث ۸۱۸
۲۰۵۳	حدیث ۸۱۹
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۰
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۱
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۲
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۳
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۴
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۵
۲۰۵۳	حدیث ۸۲۶
۲۰۵۴	حدیث ۸۲۷
۲۰۵۴	حدیث ۸۲۸
۲۰۵۴	حدیث ۸۲۹
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۰
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۱
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۲
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۳
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۴
۲۰۵۴	حدیث ۸۳۵
۲۰۵۵	حدیث ۸۳۶
۲۰۵۵	حدیث ۸۳۷
۲۰۵۵	حدیث ۸۳۸

۲۰۵۵	حدیث ۸۳۹
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۰
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۱
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۲
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۳
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۴
۲۰۵۵	حدیث ۸۴۵
۲۰۵۶	حدیث ۸۴۶
۲۰۵۶	حدیث ۸۴۷
۲۰۵۶	حدیث ۸۴۸
۲۰۵۶	حدیث ۸۴۹
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۰
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۱
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۲
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۳
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۴
۲۰۵۶	حدیث ۸۵۵
۲۰۵۷	حدیث ۸۵۶
۲۰۵۷	حدیث ۸۵۷
۲۰۵۷	حدیث ۸۵۸
۲۰۵۷	حدیث ۸۵۹
۲۰۵۷	حدیث ۸۶۰
۲۰۵۷	حدیث ۸۶۱
۲۰۵۷	حدیث ۸۶۲

۲۰۵۷	حدیث ۸۶۳
۲۰۵۷	حدیث ۸۶۴
۲۰۵۷	حدیث ۸۶۵
۲۰۵۸	حدیث ۸۶۶
۲۰۵۸	حدیث ۸۶۷
۲۰۵۸	حدیث ۸۶۸
۲۰۵۸	حدیث ۸۶۹
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۰
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۱
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۲
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۳
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۴
۲۰۵۸	حدیث ۸۷۵
۲۰۵۹	حدیث ۸۷۶
۲۰۵۹	حدیث ۸۷۷
۲۰۵۹	حدیث ۸۷۸
۲۰۵۹	حدیث ۸۷۹
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۰
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۱
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۲
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۳
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۴
۲۰۵۹	حدیث ۸۸۵
۲۰۶۰	حدیث ۸۸۶

۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۸۷
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۸۸
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۸۹
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۹۰
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۹۱
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۹۲
۲۰۶۰	.....	حدیث ۸۹۳
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۴
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۵
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۶
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۷
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۸
۲۰۶۱	.....	حدیث ۸۹۹
۲۰۶۱	.....	حدیث ۹۰۰
۲۰۶۱	.....	حدیث ۹۰۱
۲۰۶۱	.....	حدیث ۹۰۲
۲۰۶۱	.....	حدیث ۹۰۳
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۴
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۵
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۶
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۷
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۸
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۰۹
۲۰۶۲	.....	حدیث ۹۱۰

۲۰۶۲	حدیث ۹۱۱
۲۰۶۲	حدیث ۹۱۲
۲۰۶۲	حدیث ۹۱۳
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۴
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۵
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۶
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۷
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۸
۲۰۶۳	حدیث ۹۱۹
۲۰۶۳	حدیث ۹۲۰
۲۰۶۳	حدیث ۹۲۱
۲۰۶۳	حدیث ۹۲۲
۲۰۶۳	حدیث ۹۲۳
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۴
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۵
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۶
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۷
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۸
۲۰۶۴	حدیث ۹۲۹
۲۰۶۴	حدیث ۹۳۰
۲۰۶۴	حدیث ۹۳۱
۲۰۶۴	حدیث ۹۳۲
۲۰۶۴	حدیث ۹۳۳
۲۰۶۵	حدیث ۹۳۴

۲۰۶۵	حدیث ۹۳۵
۲۰۶۵	حدیث ۹۳۶
۲۰۶۵	حدیث ۹۳۷
۲۰۶۵	حدیث ۹۳۸
۲۰۶۵	حدیث ۹۳۹
۲۰۶۵	حدیث ۹۴۰
۲۰۶۵	حدیث ۹۴۱
۲۰۶۵	حدیث ۹۴۲
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۳
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۴
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۵
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۶
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۷
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۸
۲۰۶۶	حدیث ۹۴۹
۲۰۶۶	حدیث ۹۵۰
۲۰۶۶	حدیث ۹۵۱
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۲
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۳
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۴
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۵
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۶
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۷
۲۰۶۷	حدیث ۹۵۸

۲۰۶۷	حدیث ۹۵۹
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۰
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۱
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۲
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۳
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۴
۲۰۶۸	حدیث ۹۶۵
۲۰۶۹	حدیث ۹۶۶
۲۰۶۹	حدیث ۹۶۷
۲۰۶۹	حدیث ۹۶۸
۲۰۶۹	حدیث ۹۶۹
۲۰۶۹	حدیث ۹۷۰
۲۰۶۹	حدیث ۹۷۱
۲۰۶۹	حدیث ۹۷۲
۲۰۶۹	حدیث ۹۷۳
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۴
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۵
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۶
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۷
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۸
۲۰۷۰	حدیث ۹۷۹
۲۰۷۰	حدیث ۹۸۰
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۱
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۲

۲۰۷۱	حدیث ۹۸۳
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۴
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۵
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۶
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۷
۲۰۷۱	حدیث ۹۸۸
۲۰۷۲	حدیث ۹۸۹
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۰
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۱
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۲
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۳
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۴
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۵
۲۰۷۲	حدیث ۹۹۶
۲۰۷۳	حدیث ۹۹۷
۲۰۷۳	حدیث ۹۹۸
۲۰۷۳	حدیث ۹۹۹
۲۰۷۳	حدیث ۱۰۰۰
۲۰۷۳	حدیث ۱۰۰۱
۲۰۷۳	حدیث ۱۰۰۲
۲۰۷۳	حدیث ۱۰۰۳
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۴
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۵
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۶

۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۷
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۸
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۰۹
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۱۰
۲۰۷۴	حدیث ۱۰۱۱
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۲
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۳
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۴
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۵
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۶
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۷
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۸
۲۰۷۵	حدیث ۱۰۱۹
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۰
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۱
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۲
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۳
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۴
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۵
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۶
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۷
۲۰۷۶	حدیث ۱۰۲۸
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۲۹
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۰

۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۱
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۲
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۳
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۴
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۵
۲۰۷۷	حدیث ۱۰۳۶
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۳۷
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۳۸
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۳۹
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۰
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۱
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۲
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۳
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۴
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۵
۲۰۷۸	حدیث ۱۰۴۶
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۴۷
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۴۸
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۴۹
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۰
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۱
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۲
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۳
۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۴

۲۰۷۹	حدیث ۱۰۵۵
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۵۶
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۵۷
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۵۸
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۵۹
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۶۰
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۶۱
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۶۲
۲۰۸۰	حدیث ۱۰۶۳
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۴
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۵
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۶
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۷
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۸
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۶۹
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۷۰
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۷۱
۲۰۸۱	حدیث ۱۰۷۲
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۳
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۴
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۵
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۶
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۷
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۸

۲۰۸۲	حدیث ۱۰۷۹
۲۰۸۲	حدیث ۱۰۸۰
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۱
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۲
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۳
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۴
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۵
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۶
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۷
۲۰۸۳	حدیث ۱۰۸۸
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۸۹
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۰
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۱
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۲
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۳
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۴
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۵
۲۰۸۴	حدیث ۱۰۹۶
۲۰۸۵	حدیث ۱۰۹۷
۲۰۸۵	حدیث ۱۰۹۸
۲۰۸۵	حدیث ۱۰۹۹
۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۰
۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۱
۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۲

۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۳
۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۴
۲۰۸۵	حدیث ۱۱۰۵
۲۰۸۶	احادیث اخلاق و توصیه ها
۲۰۸۶	حدیث ۱
۲۰۸۶	حدیث ۲
۲۰۸۶	حدیث ۳
۲۰۸۶	حدیث ۴
۲۰۸۶	حدیث ۵
۲۰۸۶	حدیث ۶
۲۰۸۷	حدیث ۷
۲۰۸۷	حدیث ۸
۲۰۸۷	حدیث ۹
۲۰۸۷	حدیث ۱۰
۲۰۸۷	حدیث ۱۱
۲۰۸۷	حدیث ۱۲
۲۰۸۷	حدیث ۱۳
۲۰۸۸	حدیث ۱۴
۲۰۸۸	حدیث ۱۵
۲۰۸۸	حدیث ۱۶
۲۰۸۸	حدیث ۱۷
۲۰۸۸	حدیث ۱۸
۲۰۸۸	حدیث ۱۹
۲۰۸۸	حدیث ۲۰

۲۰۸۸	حدیث ۲۱
۲۰۸۸	حدیث ۲۲
۲۰۸۹	حدیث ۲۳
۲۰۸۹	حدیث ۲۴
۲۰۸۹	حدیث ۲۵
۲۰۸۹	حدیث ۲۶
۲۰۸۹	حدیث ۲۷
۲۰۸۹	حدیث ۲۸
۲۰۸۹	حدیث ۲۹
۲۰۹۰	حدیث ۳۰
۲۰۹۰	حدیث ۳۱
۲۰۹۰	حدیث ۳۲
۲۰۹۰	حدیث ۳۳
۲۰۹۰	حدیث ۳۴
۲۰۹۰	حدیث ۳۵
۲۰۹۱	حدیث ۳۶
۲۰۹۱	حدیث ۳۷
۲۰۹۱	حدیث ۳۸
۲۰۹۱	حدیث ۳۹
۲۰۹۱	حدیث ۴۰
۲۰۹۱	حدیث ۴۱
۲۰۹۲	حدیث ۴۲
۲۰۹۲	حدیث ۴۳
۲۰۹۲	حدیث ۴۴

۲۰۹۲	حدیث ۴۵
۲۰۹۲	حدیث ۴۶
۲۰۹۲	حدیث ۴۷
۲۰۹۲	حدیث ۴۸
۲۰۹۲	حدیث ۴۹
۲۰۹۳	حدیث ۵۰
۲۰۹۳	حدیث ۵۱
۲۰۹۳	حدیث ۵۲
۲۰۹۳	حدیث ۵۳
۲۰۹۳	حدیث ۵۴
۲۰۹۳	حدیث ۵۵
۲۰۹۳	حدیث ۵۶
۲۰۹۳	حدیث ۵۷
۲۰۹۴	حدیث ۵۸
۲۰۹۴	حدیث ۵۹
۲۰۹۴	حدیث ۶۰
۲۰۹۴	حدیث ۶۱
۲۰۹۴	حدیث ۶۲
۲۰۹۴	حدیث ۶۳
۲۰۹۵	حدیث ۶۴
۲۰۹۵	حدیث ۶۵
۲۰۹۵	حدیث ۶۶
۲۰۹۵	حدیث ۶۷
۲۰۹۵	حدیث ۶۸

۲۰۹۵	حدیث ۶۹
۲۰۹۵	حدیث ۷۰
۲۰۹۶	حدیث ۷۱
۲۰۹۶	حدیث ۷۲
۲۰۹۶	حدیث ۷۳
۲۰۹۶	حدیث ۷۴
۲۰۹۶	حدیث ۷۵
۲۰۹۶	حدیث ۷۶
۲۰۹۷	حدیث ۷۷
۲۰۹۷	حدیث ۷۸
۲۰۹۷	حدیث ۷۹
۲۰۹۷	حدیث ۸۰
۲۰۹۷	حدیث ۸۱
۲۰۹۷	حدیث ۸۲
۲۰۹۷	حدیث ۸۳
۲۰۹۷	حدیث ۸۴
۲۰۹۸	حدیث ۸۵
۲۰۹۸	حدیث ۸۶
۲۰۹۸	حدیث ۸۷
۲۰۹۸	حدیث ۸۸
۲۰۹۸	حدیث ۸۹
۲۰۹۸	حدیث ۹۰
۲۰۹۸	حدیث ۹۱
۲۰۹۹	حدیث ۹۲

۲۰۹۹	حدیث ۹۳
۲۰۹۹	حدیث ۹۴
۲۰۹۹	حدیث ۹۵
۲۰۹۹	حدیث ۹۶
۲۰۹۹	حدیث ۹۷
۲۱۰۰	حدیث ۹۸
۲۱۰۰	حدیث ۹۹
۲۱۰۰	حدیث ۱۰۰
۲۱۰۰	حدیث ۱۰۱
۲۱۰۰	حدیث ۱۰۲
۲۱۰۰	حدیث ۱۰۳
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۴
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۵
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۶
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۷
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۸
۲۱۰۱	حدیث ۱۰۹
۲۱۰۱	حدیث ۱۱۰
۲۱۰۲	حدیث ۱۱۱
۲۱۰۲	حدیث ۱۱۲
۲۱۰۲	حدیث ۱۱۳
۲۱۰۲	حدیث ۱۱۴
۲۱۰۲	حدیث ۱۱۵
۲۱۰۳	حدیث ۱۱۶

۲۱۰۳	حدیث ۱۱۷
۲۱۰۳	حدیث ۱۱۸
۲۱۰۳	حدیث ۱۱۹
۲۱۰۳	حدیث ۱۲۰
۲۱۰۳	حدیث ۱۲۱
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۲
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۳
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۴
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۵
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۶
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۷
۲۱۰۴	حدیث ۱۲۸
۲۱۰۵	حدیث ۱۲۹
۲۱۰۵	حدیث ۱۳۰
۲۱۰۵	حدیث ۱۳۱
۲۱۰۵	حدیث ۱۳۲
۲۱۰۵	حدیث ۱۳۳
۲۱۰۵	حدیث ۱۳۴
۲۱۰۶	حدیث ۱۳۵
۲۱۰۶	حدیث ۱۳۶
۲۱۰۶	حدیث ۱۳۷
۲۱۰۶	حدیث ۱۳۸
۲۱۰۶	حدیث ۱۳۹
۲۱۰۶	حدیث ۱۴۰

۲۱۰۶	حدیث ۱۴۱
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۲
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۳
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۴
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۵
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۶
۲۱۰۷	حدیث ۱۴۷
۲۱۰۸	حدیث ۱۴۸
۲۱۰۸	حدیث ۱۴۹
۲۱۰۸	حدیث ۱۵۰
۲۱۰۸	حدیث ۱۵۱
۲۱۰۸	حدیث ۱۵۲
۲۱۰۸	حدیث ۱۵۳
۲۱۰۸	حدیث ۱۵۴
۲۱۰۹	حدیث ۱۵۵
۲۱۰۹	حدیث ۱۵۶
۲۱۰۹	حدیث ۱۵۷
۲۱۰۹	حدیث ۱۵۸
۲۱۰۹	حدیث ۱۵۹
۲۱۰۹	حدیث ۱۶۰
۲۱۰۹	حدیث ۱۶۱
۲۱۰۹	حدیث ۱۶۲
۲۱۱۰	حدیث ۱۶۳
۲۱۱۰	حدیث ۱۶۴

۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۶۵
۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۶۶
۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۶۷
۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۶۸
۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۶۹
۲۱۱۰	-----	حدیث ۱۷۰
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۱
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۲
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۳
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۴
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۵
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۶
۲۱۱۱	-----	حدیث ۱۷۷
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۷۸
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۷۹
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۸۰
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۸۱
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۸۲
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۸۳
۲۱۱۲	-----	حدیث ۱۸۴
۲۱۱۳	-----	حدیث ۱۸۵
۲۱۱۳	-----	حدیث ۱۸۶
۲۱۱۳	-----	حدیث ۱۸۷
۲۱۱۳	-----	حدیث ۱۸۸

۲۱۱۳	حدیث ۱۸۹
۲۱۱۳	حدیث ۱۹۰
۲۱۱۳	حدیث ۱۹۱
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۲
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۳
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۴
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۵
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۶
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۷
۲۱۱۴	حدیث ۱۹۸
۲۱۱۵	حدیث ۱۹۹
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۰
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۱
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۲
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۳
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۴
۲۱۱۵	حدیث ۲۰۵
۲۱۱۶	حدیث ۲۰۶
۲۱۱۶	حدیث ۲۰۷
۲۱۱۶	حدیث ۲۰۸
۲۱۱۶	حدیث ۲۰۹
۲۱۱۶	حدیث ۲۱۰
۲۱۱۶	حدیث ۲۱۱
۲۱۱۶	حدیث ۲۱۲

۲۱۱۶	حدیث ۲۱۳
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۴
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۵
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۶
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۷
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۸
۲۱۱۷	حدیث ۲۱۹
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۰
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۱
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۲
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۳
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۴
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۵
۲۱۱۸	حدیث ۲۲۶
۲۱۱۹	حدیث ۲۲۷
۲۱۱۹	حدیث ۲۲۸
۲۱۱۹	حدیث ۲۲۹
۲۱۱۹	حدیث ۲۳۰
۲۱۱۹	حدیث ۲۳۱
۲۱۱۹	حدیث ۲۳۲
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۳
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۴
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۵
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۶

۲۱۲۰	حدیث ۲۳۷
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۸
۲۱۲۰	حدیث ۲۳۹
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۰
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۱
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۲
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۳
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۴
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۵
۲۱۲۱	حدیث ۲۴۶
۲۱۲۲	حدیث ۲۴۷
۲۱۲۲	حدیث ۲۴۸
۲۱۲۲	حدیث ۲۴۹
۲۱۲۲	حدیث ۲۵۰
۲۱۲۲	حدیث ۲۵۱
۲۱۲۲	حدیث ۲۵۲
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۳
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۴
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۵
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۶
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۷
۲۱۲۳	حدیث ۲۵۸
۲۱۲۴	حدیث ۲۵۹
۲۱۲۴	حدیث ۲۶۰

۲۱۲۴	حدیث ۲۶۱
۲۱۲۴	حدیث ۲۶۲
۲۱۲۴	حدیث ۲۶۳
۲۱۲۴	حدیث ۲۶۴
۲۱۲۵	حدیث ۲۶۵
۲۱۲۵	حدیث ۲۶۶
۲۱۲۵	حدیث ۲۶۷
۲۱۲۵	حدیث ۲۶۸
۲۱۲۵	حدیث ۲۶۹
۲۱۲۵	حدیث ۲۷۰
۲۱۲۵	حدیث ۲۷۱
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۲
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۳
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۴
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۵
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۶
۲۱۲۶	حدیث ۲۷۷
۲۱۲۷	حدیث ۲۷۸
۲۱۲۷	حدیث ۲۷۹
۲۱۲۷	حدیث ۲۸۰
۲۱۲۷	حدیث ۲۸۱
۲۱۲۷	حدیث ۲۸۲
۲۱۲۷	حدیث ۲۸۳
۲۱۲۸	حدیث ۲۸۴

۲۱۲۸	حدیث ۲۸۵
۲۱۲۸	حدیث ۲۸۶
۲۱۲۸	حدیث ۲۸۷
۲۱۲۸	حدیث ۲۸۸
۲۱۲۸	حدیث ۲۸۹
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۰
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۱
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۲
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۳
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۴
۲۱۲۹	حدیث ۲۹۵
۲۱۳۰	حدیث ۲۹۶
۲۱۳۰	حدیث ۲۹۷
۲۱۳۰	حدیث ۲۹۸
۲۱۳۰	حدیث ۲۹۹
۲۱۳۰	حدیث ۳۰۰
۲۱۳۰	حدیث ۳۰۱
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۲
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۳
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۴
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۵
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۶
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۷
۲۱۳۱	حدیث ۳۰۸

۲۱۳۲	حدیث ۳۰۹
۲۱۳۲	حدیث ۳۱۰
۲۱۳۲	حدیث ۳۱۱
۲۱۳۲	حدیث ۳۱۲
۲۱۳۲	حدیث ۳۱۳
۲۱۳۲	حدیث ۳۱۴
۲۱۳۳	حدیث ۳۱۵
۲۱۳۳	حدیث ۳۱۶
۲۱۳۳	حدیث ۳۱۷
۲۱۳۳	حدیث ۳۱۸
۲۱۳۳	حدیث ۳۱۹
۲۱۳۳	حدیث ۳۲۰
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۱
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۲
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۳
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۴
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۵
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۶
۲۱۳۴	حدیث ۳۲۷
۲۱۳۵	حدیث ۳۲۸
۲۱۳۵	حدیث ۳۲۹
۲۱۳۵	حدیث ۳۳۰
۲۱۳۵	حدیث ۳۳۱
۲۱۳۵	حدیث ۳۳۲

۲۱۳۵	حدیث ۳۳۳
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۴
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۵
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۶
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۷
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۸
۲۱۳۶	حدیث ۳۳۹
۲۱۳۶	حدیث ۳۴۰
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۱
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۲
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۳
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۴
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۵
۲۱۳۷	حدیث ۳۴۶
۲۱۳۸	حدیث ۳۴۷
۲۱۳۸	حدیث ۳۴۸
۲۱۳۸	حدیث ۳۴۹
۲۱۳۸	حدیث ۳۵۰
۲۱۳۸	حدیث ۳۵۱
۲۱۳۸	حدیث ۳۵۲
۲۱۳۹	حدیث ۳۵۳
۲۱۳۹	حدیث ۳۵۴
۲۱۳۹	حدیث ۳۵۵
۲۱۳۹	حدیث ۳۵۶

۲۱۳۹	حدیث ۳۵۷
۲۱۴۰	حدیث ۳۵۸
۲۱۴۰	حدیث ۳۵۹
۲۱۴۰	حدیث ۳۶۰
۲۱۴۰	حدیث ۳۶۱
۲۱۴۰	حدیث ۳۶۲
۲۱۴۰	حدیث ۳۶۳
۲۱۴۰	حدیث ۳۶۴
۲۱۴۱	حدیث ۳۶۵
۲۱۴۱	حدیث ۳۶۶
۲۱۴۱	حدیث ۳۶۷
۲۱۴۱	حدیث ۳۶۸
۲۱۴۱	حدیث ۳۶۹
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۰
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۱
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۲
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۳
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۴
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۵
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۶
۲۱۴۲	حدیث ۳۷۷
۲۱۴۳	حدیث ۳۷۸
۲۱۴۳	حدیث ۳۷۹
۲۱۴۳	حدیث ۳۸۰

۲۱۴۳	حدیث ۳۸۱
۲۱۴۳	حدیث ۳۸۲
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۳
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۴
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۵
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۶
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۷
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۸
۲۱۴۴	حدیث ۳۸۹
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۰
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۱
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۲
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۳
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۴
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۵
۲۱۴۵	حدیث ۳۹۶
۲۱۴۶	حدیث ۳۹۷
۲۱۴۶	حدیث ۳۹۸
۲۱۴۶	حدیث ۳۹۹
۲۱۴۶	حدیث ۴۰۰
۲۱۴۶	حدیث ۴۰۱
۲۱۴۶	حدیث ۴۰۲
۲۱۴۶	حدیث ۴۰۳
۲۱۴۷	حدیث ۴۰۴

۲۱۴۷	حدیث ۴۰۵
۲۱۴۷	حدیث ۴۰۶
۲۱۴۷	حدیث ۴۰۷
۲۱۴۷	حدیث ۴۰۸
۲۱۴۷	حدیث ۴۰۹
۲۱۴۷	حدیث ۴۱۰
۲۱۴۷	حدیث ۴۱۱
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۲
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۳
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۴
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۵
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۶
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۷
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۸
۲۱۴۸	حدیث ۴۱۹
۲۱۴۸	حدیث ۴۲۰
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۱
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۲
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۳
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۴
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۵
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۶
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۷
۲۱۴۹	حدیث ۴۲۸

۲۱۴۹	حدیث ۴۲۹
۲۱۴۹	حدیث ۴۳۰
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۱
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۲
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۳
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۴
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۵
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۶
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۷
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۸
۲۱۵۰	حدیث ۴۳۹
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۰
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۱
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۲
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۳
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۴
۲۱۵۱	حدیث ۴۴۵
۲۱۵۲	حدیث ۴۴۶
۲۱۵۲	حدیث ۴۴۷
۲۱۵۲	حدیث ۴۴۸
۲۱۵۲	حدیث ۴۴۹
۲۱۵۲	حدیث ۴۵۰
۲۱۵۲	حدیث ۴۵۱
۲۱۵۳	حدیث ۴۵۲

۲۱۵۳	حدیث ۴۵۳
۲۱۵۳	حدیث ۴۵۴
۲۱۵۳	حدیث ۴۵۵
۲۱۵۳	حدیث ۴۵۶
۲۱۵۳	حدیث ۴۵۷
۲۱۵۴	حدیث ۴۵۸
۲۱۵۴	حدیث ۴۵۹
۲۱۵۴	حدیث ۴۶۰
۲۱۵۴	حدیث ۴۶۱
۲۱۵۴	حدیث ۴۶۲
۲۱۵۴	حدیث ۴۶۳
۲۱۵۴	حدیث ۴۶۴
۲۱۵۵	حدیث ۴۶۵
۲۱۵۵	حدیث ۴۶۶
۲۱۵۵	حدیث ۴۶۷
۲۱۵۵	حدیث ۴۶۸
۲۱۵۵	حدیث ۴۶۹
۲۱۵۵	حدیث ۴۷۰
۲۱۵۶	حدیث ۴۷۱
۲۱۵۶	حدیث ۴۷۲
۲۱۵۶	حدیث ۴۷۳
۲۱۵۶	حدیث ۴۷۴
۲۱۵۶	حدیث ۴۷۵
۲۱۵۷	حدیث ۴۷۶

۲۱۵۷	حدیث ۴۷۷
۲۱۵۷	حدیث ۴۷۸
۲۱۵۷	حدیث ۴۷۹
۲۱۵۷	حدیث ۴۸۰
۲۱۵۷	حدیث ۴۸۱
۲۱۵۷	حدیث ۴۸۲
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۳
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۴
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۵
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۶
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۷
۲۱۵۸	حدیث ۴۸۸
۲۱۵۹	حدیث ۴۸۹
۲۱۵۹	حدیث ۴۹۰
۲۱۵۹	حدیث ۴۹۱
۲۱۵۹	حدیث ۴۹۲
۲۱۵۹	حدیث ۴۹۳
۲۱۵۹	حدیث ۴۹۴
۲۱۶۰	حدیث ۴۹۵
۲۱۶۰	حدیث ۴۹۶
۲۱۶۰	حدیث ۴۹۷
۲۱۶۰	حدیث ۴۹۸
۲۱۶۰	حدیث ۴۹۹
۲۱۶۰	حدیث ۵۰۰

۲۱۶۱	حدیث ۵۰۱
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۲
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۳
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۴
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۵
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۶
۲۱۶۱	حدیث ۵۰۷
۲۱۶۲	حدیث ۵۰۸
۲۱۶۲	حدیث ۵۰۹
۲۱۶۲	حدیث ۵۱۰
۲۱۶۲	حدیث ۵۱۱
۲۱۶۲	حدیث ۵۱۲
۲۱۶۲	حدیث ۵۱۳
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۴
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۵
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۶
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۷
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۸
۲۱۶۳	حدیث ۵۱۹
۲۱۶۳	حدیث ۵۲۰
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۱
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۲
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۳
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۴

۲۱۶۴	حدیث ۵۲۵
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۶
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۷
۲۱۶۴	حدیث ۵۲۸
۲۱۶۵	حدیث ۵۲۹
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۰
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۱
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۲
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۳
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۴
۲۱۶۵	حدیث ۵۳۵
۲۱۶۶	حدیث ۵۳۶
۲۱۶۶	حدیث ۵۳۷
۲۱۶۶	حدیث ۵۳۸
۲۱۶۶	حدیث ۵۳۹
۲۱۶۶	حدیث ۵۴۰
۲۱۶۶	حدیث ۵۴۱
۲۱۶۶	حدیث ۵۴۲
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۳
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۴
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۵
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۶
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۷
۲۱۶۷	حدیث ۵۴۸

۲۱۶۷	حدیث ۵۴۹
۲۱۶۷	حدیث ۵۵۰
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۱
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۲
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۳
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۴
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۵
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۶
۲۱۶۸	حدیث ۵۵۷
۲۱۶۹	حدیث ۵۵۸
۲۱۶۹	حدیث ۵۵۹
۲۱۶۹	حدیث ۵۶۰
۲۱۶۹	حدیث ۵۶۱
۲۱۶۹	حدیث ۵۶۲
۲۱۶۹	حدیث ۵۶۳
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۴
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۵
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۶
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۷
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۸
۲۱۷۰	حدیث ۵۶۹
۲۱۷۰	حدیث ۵۷۰
۲۱۷۱	حدیث ۵۷۱
۲۱۷۱	حدیث ۵۷۲

۲۱۷۱	حدیث ۵۷۳
۲۱۷۱	حدیث ۵۷۴
۲۱۷۱	حدیث ۵۷۵
۲۱۷۱	حدیث ۵۷۶
۲۱۷۲	حدیث ۵۷۷
۲۱۷۲	حدیث ۵۷۸
۲۱۷۲	حدیث ۵۷۹
۲۱۷۲	حدیث ۵۸۰
۲۱۷۲	حدیث ۵۸۱
۲۱۷۲	حدیث ۵۸۲
۲۱۷۲	حدیث ۵۸۳
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۴
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۵
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۶
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۷
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۸
۲۱۷۳	حدیث ۵۸۹
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۰
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۱
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۲
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۳
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۴
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۵
۲۱۷۴	حدیث ۵۹۶

۲۱۷۴	حدیث ۵۹۷
۲۱۷۵	حدیث ۵۹۸
۲۱۷۵	حدیث ۵۹۹
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۰
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۱
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۲
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۳
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۴
۲۱۷۵	حدیث ۶۰۵
۲۱۷۶	حدیث ۶۰۶
۲۱۷۶	حدیث ۶۰۷
۲۱۷۶	حدیث ۶۰۸
۲۱۷۶	حدیث ۶۰۹
۲۱۷۶	حدیث ۶۱۰
۲۱۷۶	حدیث ۶۱۱
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۲
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۳
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۴
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۵
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۶
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۷
۲۱۷۷	حدیث ۶۱۸
۲۱۷۸	حدیث ۶۱۹
۲۱۷۸	حدیث ۶۲۰

۲۱۷۸	حدیث ۶۲۱
۲۱۷۸	حدیث ۶۲۲
۲۱۷۸	حدیث ۶۲۳
۲۱۷۸	حدیث ۶۲۴
۲۱۷۸	حدیث ۶۲۵
۲۱۷۹	حدیث ۶۲۶
۲۱۷۹	حدیث ۶۲۷
۲۱۷۹	حدیث ۶۲۸
۲۱۷۹	حدیث ۶۲۹
۲۱۷۹	حدیث ۶۳۰
۲۱۷۹	حدیث ۶۳۱
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۲
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۳
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۴
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۵
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۶
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۷
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۸
۲۱۸۰	حدیث ۶۳۹
۲۱۸۱	حدیث ۶۴۰
۲۱۸۱	حدیث ۶۴۱
۲۱۸۱	حدیث ۶۴۲
۲۱۸۱	حدیث ۶۴۳
۲۱۸۱	حدیث ۶۴۴

۲۱۸۲	حدیث ۶۴۵
۲۱۸۲	حدیث ۶۴۶
۲۱۸۲	حدیث ۶۴۷
۲۱۸۲	حدیث ۶۴۸
۲۱۸۲	حدیث ۶۴۹
۲۱۸۲	حدیث ۶۵۰
۲۱۸۲	حدیث ۶۵۱
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۲
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۳
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۴
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۵
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۶
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۷
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۸
۲۱۸۳	حدیث ۶۵۹
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۰
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۱
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۲
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۳
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۴
۲۱۸۴	حدیث ۶۶۵
۲۱۸۵	حدیث ۶۶۶
۲۱۸۵	حدیث ۶۶۷
۲۱۸۵	حدیث ۶۶۸

۲۱۸۵	حدیث ۶۶۹
۲۱۸۵	حدیث ۶۷۰
۲۱۸۵	حدیث ۶۷۱
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۲
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۳
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۴
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۵
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۶
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۷
۲۱۸۶	حدیث ۶۷۸
۲۱۸۷	حدیث ۶۷۹
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۰
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۱
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۲
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۳
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۴
۲۱۸۷	حدیث ۶۸۵
۲۱۸۸	حدیث ۶۸۶
۲۱۸۸	حدیث ۶۸۷
۲۱۸۸	حدیث ۶۸۸
۲۱۸۸	حدیث ۶۸۹
۲۱۸۸	حدیث ۶۹۰
۲۱۸۸	حدیث ۶۹۱
۲۱۸۸	حدیث ۶۹۲

۲۱۸۹	حدیث ۶۹۳
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۴
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۵
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۶
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۷
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۸
۲۱۸۹	حدیث ۶۹۹
۲۱۸۹	حدیث ۷۰۰
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۱
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۲
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۳
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۴
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۵
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۶
۲۱۹۰	حدیث ۷۰۷
۲۱۹۱	حدیث ۷۰۸
۲۱۹۱	حدیث ۷۰۹
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۰
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۱
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۲
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۳
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۴
۲۱۹۱	حدیث ۷۱۵
۲۱۹۲	حدیث ۷۱۶

۲۱۹۲	حدیث ۷۱۷
۲۱۹۲	حدیث ۷۱۸
۲۱۹۲	حدیث ۷۱۹
۲۱۹۲	حدیث ۷۲۰
۲۱۹۲	حدیث ۷۲۱
۲۱۹۲	حدیث ۷۲۲
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۳
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۴
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۵
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۶
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۷
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۸
۲۱۹۳	حدیث ۷۲۹
۲۱۹۳	حدیث ۷۳۰
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۱
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۲
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۳
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۴
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۵
۲۱۹۴	حدیث ۷۳۶
۲۱۹۵	حدیث ۷۳۷
۲۱۹۵	حدیث ۷۳۸
۲۱۹۵	حدیث ۷۳۹
۲۱۹۵	حدیث ۷۴۰

۲۱۹۵	حدیث ۷۴۱
۲۱۹۵	حدیث ۷۴۲
۲۱۹۵	حدیث ۷۴۳
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۴
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۵
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۶
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۷
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۸
۲۱۹۶	حدیث ۷۴۹
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۰
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۱
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۲
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۳
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۴
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۵
۲۱۹۷	حدیث ۷۵۶
۲۱۹۸	حدیث ۷۵۷
۲۱۹۸	حدیث ۷۵۸
۲۱۹۸	حدیث ۷۵۹
۲۱۹۸	حدیث ۷۶۰
۲۱۹۸	حدیث ۷۶۱
۲۱۹۸	حدیث ۷۶۲
۲۱۹۹	حدیث ۷۶۳
۲۱۹۹	حدیث ۷۶۴

۲۱۹۹	حدیث ۷۶۵
۲۱۹۹	حدیث ۷۶۶
۲۱۹۹	حدیث ۷۶۷
۲۱۹۹	حدیث ۷۶۸
۲۲۰۰	حدیث ۷۶۹
۲۲۰۰	حدیث ۷۷۰
۲۲۰۰	حدیث ۷۷۱
۲۲۰۰	حدیث ۷۷۲
۲۲۰۰	حدیث ۷۷۳
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۴
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۵
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۶
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۷
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۸
۲۲۰۱	حدیث ۷۷۹
۲۲۰۱	حدیث ۷۸۰
۲۲۰۱	حدیث ۷۸۱
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۲
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۳
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۴
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۵
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۶
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۷
۲۲۰۲	حدیث ۷۸۸

۲۲۰۳	حدیث ۷۸۹
۲۲۰۳	حدیث ۷۹۰
۲۲۰۳	حدیث ۷۹۱
۲۲۰۳	حدیث ۷۹۲
۲۲۰۳	حدیث ۷۹۳
۲۲۰۳	حدیث ۷۹۴
۲۲۰۴	حدیث ۷۹۵
۲۲۰۴	حدیث ۷۹۶
۲۲۰۴	حدیث ۷۹۷
۲۲۰۴	حدیث ۷۹۸
۲۲۰۴	حدیث ۷۹۹
۲۲۰۴	حدیث ۸۰۰
۲۲۰۴	حدیث ۸۰۱
۲۲۰۴	حدیث ۸۰۲
۲۲۰۴	حدیث ۸۰۳
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۴
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۵
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۶
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۷
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۸
۲۲۰۵	حدیث ۸۰۹
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۰
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۱
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۲

۲۲۰۶	حدیث ۸۱۳
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۴
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۵
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۶
۲۲۰۶	حدیث ۸۱۷
۲۲۰۷	حدیث ۸۱۸
۲۲۰۷	حدیث ۸۱۹
۲۲۰۷	حدیث ۸۲۰
۲۲۰۷	حدیث ۸۲۱
۲۲۰۷	حدیث ۸۲۲
۲۲۰۷	حدیث ۸۲۳
۲۲۰۷	حدیث ۸۲۴
۲۲۰۸	حدیث ۸۲۵
۲۲۰۸	حدیث ۸۲۶
۲۲۰۸	حدیث ۸۲۷
۲۲۰۸	حدیث ۸۲۸
۲۲۰۸	حدیث ۸۲۹
۲۲۰۸	حدیث ۸۳۰
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۱
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۲
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۳
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۴
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۵
۲۲۰۹	حدیث ۸۳۶

۲۲۰۹	حدیث ۸۳۷
۲۲۱۰	حدیث ۸۳۸
۲۲۱۰	حدیث ۸۳۹
۲۲۱۰	حدیث ۸۴۰
۲۲۱۰	حدیث ۸۴۱
۲۲۱۰	حدیث ۸۴۲
۲۲۱۰	حدیث ۸۴۳
۲۲۱۰	حدیث ۸۴۴
۲۲۱۱	حدیث ۸۴۵
۲۲۱۱	حدیث ۸۴۶
۲۲۱۱	حدیث ۸۴۷
۲۲۱۱	حدیث ۸۴۸
۲۲۱۱	حدیث ۸۴۹
۲۲۱۱	حدیث ۸۵۰
۲۲۱۱	حدیث ۸۵۱
۲۲۱۱	حدیث ۸۵۲
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۳
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۴
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۵
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۶
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۷
۲۲۱۲	حدیث ۸۵۸
۲۲۱۳	حدیث ۸۵۹
۲۲۱۳	حدیث ۸۶۰

۲۲۱۳	حدیث ۸۶۱
۲۲۱۳	حدیث ۸۶۲
۲۲۱۳	حدیث ۸۶۳
۲۲۱۳	حدیث ۸۶۴
۲۲۱۳	حدیث ۸۶۵
۲۲۱۴	حدیث ۸۶۶
۲۲۱۴	حدیث ۸۶۷
۲۲۱۴	حدیث ۸۶۸
۲۲۱۴	حدیث ۸۶۹
۲۲۱۴	حدیث ۸۷۰
۲۲۱۴	حدیث ۸۷۱
۲۲۱۴	حدیث ۸۷۲
۲۲۱۴	حدیث ۸۷۳
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۴
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۵
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۶
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۷
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۸
۲۲۱۵	حدیث ۸۷۹
۲۲۱۶	حدیث ۸۸۰
۲۲۱۶	حدیث ۸۸۱
۲۲۱۶	حدیث ۸۸۲
۲۲۱۶	حدیث ۸۸۳
۲۲۱۶	حدیث ۸۸۴

۲۲۱۷	حدیث ۸۸۵
۲۲۱۷	حدیث ۸۸۶
۲۲۱۷	حدیث ۸۸۷
۲۲۱۷	حدیث ۸۸۸
۲۲۱۷	حدیث ۸۸۹
۲۲۱۷	حدیث ۸۹۰
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۱
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۲
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۳
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۴
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۵
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۶
۲۲۱۸	حدیث ۸۹۷
۲۲۱۹	حدیث ۸۹۸
۲۲۱۹	حدیث ۸۹۹
۲۲۱۹	حدیث ۹۰۰
۲۲۱۹	حدیث ۹۰۱
۲۲۱۹	حدیث ۹۰۲
۲۲۱۹	حدیث ۹۰۳
۲۲۱۹	حدیث ۹۰۴
۲۲۲۰	حدیث ۹۰۵
۲۲۲۰	حدیث ۹۰۶
۲۲۲۰	حدیث ۹۰۷
۲۲۲۰	حدیث ۹۰۸

۲۲۲۰	حدیث ۹۰۹
۲۲۲۰	حدیث ۹۱۰
۲۲۲۰	حدیث ۹۱۱
۲۲۲۰	حدیث ۹۱۲
۲۲۲۰	حدیث ۹۱۳
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۴
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۵
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۶
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۷
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۸
۲۲۲۱	حدیث ۹۱۹
۲۲۲۱	حدیث ۹۲۰
۲۲۲۱	حدیث ۹۲۱
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۲
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۳
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۴
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۵
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۶
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۷
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۸
۲۲۲۲	حدیث ۹۲۹
۲۲۲۲	حدیث ۹۳۰
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۱
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۲

۲۲۲۳	حدیث ۹۳۳
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۴
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۵
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۶
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۷
۲۲۲۳	حدیث ۹۳۸
۲۲۲۴	حدیث ۹۳۹
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۰
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۱
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۲
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۳
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۴
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۵
۲۲۲۴	حدیث ۹۴۶
۲۲۲۵	حدیث ۹۴۷
۲۲۲۵	حدیث ۹۴۸
۲۲۲۵	حدیث ۹۴۹
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۰
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۱
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۲
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۳
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۴
۲۲۲۵	حدیث ۹۵۵
۲۲۲۶	حدیث ۹۵۶

۲۲۲۶	حدیث ۹۵۷
۲۲۲۶	حدیث ۹۵۸
۲۲۲۶	حدیث ۹۵۹
۲۲۲۶	حدیث ۹۶۰
۲۲۲۶	حدیث ۹۶۱
۲۲۲۶	حدیث ۹۶۲
۲۲۲۶	حدیث ۹۶۳
۲۲۲۶	حدیث ۹۶۴
۲۲۲۷	حدیث ۹۶۵
۲۲۲۷	حدیث ۹۶۶
۲۲۲۷	حدیث ۹۶۷
۲۲۲۷	حدیث ۹۶۸
۲۲۲۷	حدیث ۹۶۹
۲۲۲۷	حدیث ۹۷۰
۲۲۲۷	حدیث ۹۷۱
۲۲۲۷	حدیث ۹۷۲
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۳
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۴
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۵
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۶
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۷
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۸
۲۲۲۸	حدیث ۹۷۹
۲۲۲۸	حدیث ۹۸۰

۲۲۲۹	حدیث ۹۸۱
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۲
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۳
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۴
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۵
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۶
۲۲۲۹	حدیث ۹۸۷
۲۲۳۰	حدیث ۹۸۸
۲۲۳۰	حدیث ۹۸۹
۲۲۳۰	حدیث ۹۹۰
۲۲۳۰	حدیث ۹۹۱
۲۲۳۰	حدیث ۹۹۲
۲۲۳۰	حدیث ۹۹۳
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۴
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۵
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۶
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۷
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۸
۲۲۳۱	حدیث ۹۹۹
۲۲۳۱	حدیث ۱۰۰۰
۲۲۳۱	حدیث ۱۰۰۱
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۲
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۳
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۴

۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۵
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۶
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۷
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۸
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۰۹
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۱۰
۲۲۳۲	حدیث ۱۰۱۱
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۲
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۳
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۴
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۵
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۶
۲۲۳۳	حدیث ۱۰۱۷
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۱۸
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۱۹
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۲۰
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۲۱
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۲۲
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۲۳
۲۲۳۴	حدیث ۱۰۲۴
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۲۵
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۲۶
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۲۷
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۲۸

۲۲۳۵	حدیث ۱۰۲۹
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۳۰
۲۲۳۵	حدیث ۱۰۳۱
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۲
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۳
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۴
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۵
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۶
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۷
۲۲۳۶	حدیث ۱۰۳۸
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۳۹
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۰
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۱
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۲
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۳
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۴
۲۲۳۷	حدیث ۱۰۴۵
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۴۶
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۴۷
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۴۸
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۴۹
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۵۰
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۵۱
۲۲۳۸	حدیث ۱۰۵۲

۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۳
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۴
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۵
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۶
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۷
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۸
۲۲۳۹	حدیث ۱۰۵۹
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۰
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۱
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۲
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۳
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۴
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۵
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۶
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۷
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۸
۲۲۴۰	حدیث ۱۰۶۹
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۰
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۱
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۲
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۳
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۴
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۵
۲۲۴۱	حدیث ۱۰۷۶

۲۲۴۲	حدیث ۱۰۷۷
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۷۸
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۷۹
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۸۰
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۸۱
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۸۲
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۸۳
۲۲۴۲	حدیث ۱۰۸۴
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۸۵
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۸۶
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۸۷
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۸۸
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۸۹
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۹۰
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۹۱
۲۲۴۳	حدیث ۱۰۹۲
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۳
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۴
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۵
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۶
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۷
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۸
۲۲۴۴	حدیث ۱۰۹۹
۲۲۴۴	حدیث ۱۱۰۰

۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۱
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۲
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۳
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۴
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۵
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۶
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۷
۲۲۴۵	حدیث ۱۱۰۸
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۰۹
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۰
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۱
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۲
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۳
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۴
۲۲۴۶	حدیث ۱۱۱۵
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۱۶
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۱۷
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۱۸
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۱۹
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۲۰
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۲۱
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۲۲
۲۲۴۷	حدیث ۱۱۲۳
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۴

۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۵
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۶
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۷
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۸
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۲۹
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۳۰
۲۲۴۸	حدیث ۱۱۳۱
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۲
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۳
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۴
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۵
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۶
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۷
۲۲۴۹	حدیث ۱۱۳۸
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۳۹
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۰
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۱
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۲
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۳
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۴
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۵
۲۲۵۰	حدیث ۱۱۴۶
۲۲۵۱	حدیث ۱۱۴۷
۲۲۵۱	حدیث ۱۱۴۸

۲۲۵۱	.....	حدیث ۱۱۴۹
۲۲۵۱	.....	حدیث ۱۱۵۰
۲۲۵۱	.....	حدیث ۱۱۵۱
۲۲۵۱	.....	حدیث ۱۱۵۲
۲۲۵۱	.....	حدیث ۱۱۵۳
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۴
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۵
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۶
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۷
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۸
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۵۹
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۶۰
۲۲۵۲	.....	حدیث ۱۱۶۱
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۲
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۳
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۴
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۵
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۶
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۷
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۸
۲۲۵۳	.....	حدیث ۱۱۶۹
۲۲۵۴	.....	حدیث ۱۱۷۰
۲۲۵۴	.....	حدیث ۱۱۷۱
۲۲۵۴	.....	حدیث ۱۱۷۲

۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۳
۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۴
۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۵
۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۶
۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۷
۲۲۵۴	حدیث ۱۱۷۸
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۷۹
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۰
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۱
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۲
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۳
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۴
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۵
۲۲۵۵	حدیث ۱۱۸۶
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۸۷
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۸۸
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۸۹
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۹۰
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۹۱
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۹۲
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۹۳
۲۲۵۶	حدیث ۱۱۹۴
۲۲۵۷	حدیث ۱۱۹۵
۲۲۵۷	حدیث ۱۱۹۶

۲۲۵۷	حدیث ۱۱۹۷
۲۲۵۷	حدیث ۱۱۹۸
۲۲۵۷	حدیث ۱۱۹۹
۲۲۵۷	حدیث ۱۲۰۰
۲۲۵۷	حدیث ۱۲۰۱
۲۲۵۷	حدیث ۱۲۰۲
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۳
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۴
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۵
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۶
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۷
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۸
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۰۹
۲۲۵۸	حدیث ۱۲۱۰
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۱
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۲
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۳
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۴
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۵
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۶
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۷
۲۲۵۹	حدیث ۱۲۱۸
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۱۹
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۰

۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۱
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۲
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۳
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۴
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۵
۲۲۶۰	حدیث ۱۲۲۶
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۲۷
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۲۸
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۲۹
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۳۰
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۳۱
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۳۲
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۳۳
۲۲۶۱	حدیث ۱۲۳۴
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۳۵
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۳۶
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۳۷
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۳۸
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۳۹
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۴۰
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۴۱
۲۲۶۲	حدیث ۱۲۴۲
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۳
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۴

۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۵
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۶
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۷
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۸
۲۲۶۳	حدیث ۱۲۴۹
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۰
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۱
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۲
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۳
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۴
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۵
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۶
۲۲۶۴	حدیث ۱۲۵۷
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۵۸
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۵۹
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۶۰
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۶۱
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۶۲
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۶۳
۲۲۶۵	حدیث ۱۲۶۴
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۶۵
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۶۶
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۶۷
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۶۸

۲۲۶۶	حدیث ۱۲۶۹
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۷۰
۲۲۶۶	حدیث ۱۲۷۱
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۲
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۳
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۴
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۵
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۶
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۷
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۸
۲۲۶۷	حدیث ۱۲۷۹
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۰
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۱
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۲
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۳
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۴
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۵
۲۲۶۸	حدیث ۱۲۸۶
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۸۷
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۸۸
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۸۹
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۹۰
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۹۱
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۹۲

۲۲۶۹	حدیث ۱۲۹۳
۲۲۶۹	حدیث ۱۲۹۴
۲۲۷۰	حدیث ۱۲۹۵
۲۲۷۰	حدیث ۱۲۹۶
۲۲۷۰	حدیث ۱۲۹۷
۲۲۷۰	حدیث ۱۲۹۸
۲۲۷۰	حدیث ۱۲۹۹
۲۲۷۰	حدیث ۱۳۰۰
۲۲۷۰	حدیث ۱۳۰۱
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۲
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۳
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۴
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۵
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۶
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۷
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۸
۲۲۷۱	حدیث ۱۳۰۹
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۰
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۱
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۲
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۳
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۴
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۵
۲۲۷۲	حدیث ۱۳۱۶

۲۲۷۳	حدیث ۱۳۱۷
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۱۸
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۱۹
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۲۰
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۲۱
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۲۲
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۲۳
۲۲۷۳	حدیث ۱۳۲۴
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۲۵
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۲۶
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۲۷
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۲۸
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۲۹
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۳۰
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۳۱
۲۲۷۴	حدیث ۱۳۳۲
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۳
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۴
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۵
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۶
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۷
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۸
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۳۹
۲۲۷۵	حدیث ۱۳۴۰

۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۱
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۲
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۳
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۴
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۵
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۶
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۷
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۸
۲۲۷۶	حدیث ۱۳۴۹
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۰
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۱
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۲
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۳
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۴
۲۲۷۷	حدیث ۱۳۵۵
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۵۶
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۵۷
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۵۸
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۵۹
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۶۰
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۶۱
۲۲۷۸	حدیث ۱۳۶۲
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۳
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۴

۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۵
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۶
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۷
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۸
۲۲۷۹	حدیث ۱۳۶۹
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۰
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۱
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۲
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۳
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۴
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۵
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۶
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۷
۲۲۸۰	حدیث ۱۳۷۸
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۷۹
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۰
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۱
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۲
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۳
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۴
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۵
۲۲۸۱	حدیث ۱۳۸۶
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۸۷
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۸۸

۲۲۸۲	حدیث ۱۳۸۹
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۹۰
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۹۱
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۹۲
۲۲۸۲	حدیث ۱۳۹۳
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۴
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۵
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۶
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۷
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۸
۲۲۸۳	حدیث ۱۳۹۹
۲۲۸۳	حدیث ۱۴۰۰
۲۲۸۳	حدیث ۱۴۰۱
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۲
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۳
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۴
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۵
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۶
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۷
۲۲۸۴	حدیث ۱۴۰۸
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۰۹
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۰
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۱
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۲

۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۳
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۴
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۵
۲۲۸۵	حدیث ۱۴۱۶
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۱۷
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۱۸
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۱۹
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۲۰
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۲۱
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۲۲
۲۲۸۶	حدیث ۱۴۲۳
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۴
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۵
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۶
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۷
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۸
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۲۹
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۳۰
۲۲۸۷	حدیث ۱۴۳۱
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۲
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۳
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۴
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۵
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۶

۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۷
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۸
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۳۹
۲۲۸۸	حدیث ۱۴۴۰
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۱
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۲
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۳
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۴
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۵
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۶
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۷
۲۲۸۹	حدیث ۱۴۴۸
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۴۹
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۰
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۱
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۲
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۳
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۴
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۵
۲۲۹۰	حدیث ۱۴۵۶
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۵۷
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۵۸
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۵۹
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۶۰

۲۲۹۱	حدیث ۱۴۶۱
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۶۲
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۶۳
۲۲۹۱	حدیث ۱۴۶۴
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۶۵
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۶۶
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۶۷
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۶۸
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۶۹
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۷۰
۲۲۹۲	حدیث ۱۴۷۱
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۲
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۳
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۴
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۵
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۶
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۷
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۸
۲۲۹۳	حدیث ۱۴۷۹
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۰
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۱
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۲
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۳
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۴

۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۵
۲۲۹۴	حدیث ۱۴۸۶
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۸۷
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۸۸
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۸۹
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۹۰
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۹۱
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۹۲
۲۲۹۵	حدیث ۱۴۹۳
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۴
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۵
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۶
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۷
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۸
۲۲۹۶	حدیث ۱۴۹۹
۲۲۹۶	حدیث ۱۵۰۰
۲۲۹۶	حدیث ۱۵۰۱
۲۲۹۶	حدیث ۱۵۰۲
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۳
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۴
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۵
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۶
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۷
۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۸

۲۲۹۷	حدیث ۱۵۰۹
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۰
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۱
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۲
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۳
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۴
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۵
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۶
۲۲۹۸	حدیث ۱۵۱۷
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۱۸
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۱۹
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۰
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۱
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۲
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۳
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۴
۲۲۹۹	حدیث ۱۵۲۵
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۲۶
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۲۷
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۲۸
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۲۹
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۳۰
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۳۱
۲۳۰۰	حدیث ۱۵۳۲

۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۳
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۴
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۵
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۶
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۷
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۸
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۳۹
۲۳۰۱	حدیث ۱۵۴۰
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۱
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۲
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۳
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۴
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۵
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۶
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۷
۲۳۰۲	حدیث ۱۵۴۸
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۴۹
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۰
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۱
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۲
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۳
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۴
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۵
۲۳۰۳	حدیث ۱۵۵۶

۲۳۰۴	حدیث ۱۵۵۷
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۵۸
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۵۹
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۶۰
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۶۱
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۶۲
۲۳۰۴	حدیث ۱۵۶۳
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۴
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۵
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۶
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۷
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۸
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۶۹
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۷۰
۲۳۰۵	حدیث ۱۵۷۱
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۲
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۳
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۴
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۵
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۶
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۷
۲۳۰۶	حدیث ۱۵۷۸
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۷۹
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۰

۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۱
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۲
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۳
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۴
۲۳۰۷	حدیث ۱۵۸۵
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۸۶
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۸۷
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۸۸
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۸۹
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۹۰
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۹۱
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۹۲
۲۳۰۸	حدیث ۱۵۹۳
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۴
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۵
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۶
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۷
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۸
۲۳۰۹	حدیث ۱۵۹۹
۲۳۰۹	حدیث ۱۶۰۰
۲۳۰۹	حدیث ۱۶۰۱
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۲
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۳
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۴

۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۵
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۶
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۷
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۸
۲۳۱۰	حدیث ۱۶۰۹
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۰
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۱
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۲
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۳
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۴
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۵
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۶
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۷
۲۳۱۱	حدیث ۱۶۱۸
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۱۹
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۲۰
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۲۱
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۲۲
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۲۳
۲۳۱۲	حدیث ۱۶۲۴
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۲۵
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۲۶
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۲۷
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۲۸

۲۳۱۳	حدیث ۱۶۲۹
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۳۰
۲۳۱۳	حدیث ۱۶۳۱
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۲
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۳
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۴
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۵
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۶
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۷
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۸
۲۳۱۴	حدیث ۱۶۳۹
۲۳۱۵	حدیث ۱۶۴۰
۲۳۱۵	حدیث ۱۶۴۱
۲۳۱۵	حدیث ۱۶۴۲
۲۳۱۵	حدیث ۱۶۴۳
۲۳۱۵	حدیث ۱۶۴۴
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۴۵
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۴۶
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۴۷
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۴۸
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۴۹
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۵۰
۲۳۱۶	حدیث ۱۶۵۱
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۲

۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۳
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۴
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۵
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۶
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۷
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۸
۲۳۱۷	حدیث ۱۶۵۹
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۰
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۱
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۲
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۳
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۴
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۵
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۶
۲۳۱۸	حدیث ۱۶۶۷
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۶۸
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۶۹
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۷۰
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۷۱
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۷۲
۲۳۱۹	حدیث ۱۶۷۳
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۴
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۵
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۶

۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۷
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۸
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۷۹
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۸۰
۲۳۲۰	حدیث ۱۶۸۱
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۲
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۳
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۴
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۵
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۶
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۷
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۸
۲۳۲۱	حدیث ۱۶۸۹
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۰
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۱
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۲
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۳
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۴
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۵
۲۳۲۲	حدیث ۱۶۹۶
۲۳۲۳	حدیث ۱۶۹۷
۲۳۲۳	حدیث ۱۶۹۸
۲۳۲۳	حدیث ۱۶۹۹
۲۳۲۳	حدیث ۱۷۰۰

۲۳۲۳	حدیث ۱۷۰۱
۲۳۲۳	حدیث ۱۷۰۲
۲۳۲۳	حدیث ۱۷۰۳
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۴
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۵
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۶
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۷
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۸
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۰۹
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۱۰
۲۳۲۴	حدیث ۱۷۱۱
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۲
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۳
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۴
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۵
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۶
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۷
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۸
۲۳۲۵	حدیث ۱۷۱۹
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۰
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۱
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۲
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۳
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۴

۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۵
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۶
۲۳۲۶	حدیث ۱۷۲۷
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۲۸
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۲۹
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۰
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۱
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۲
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۳
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۴
۲۳۲۷	حدیث ۱۷۳۵
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۳۶
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۳۷
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۳۸
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۳۹
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۴۰
۲۳۲۸	حدیث ۱۷۴۱
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۲
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۳
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۴
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۵
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۶
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۷
۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۸

۲۳۲۹	حدیث ۱۷۴۹
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۰
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۱
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۲
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۳
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۴
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۵
۲۳۳۰	حدیث ۱۷۵۶
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۵۷
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۵۸
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۵۹
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۶۰
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۶۱
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۶۲
۲۳۳۱	حدیث ۱۷۶۳
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۴
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۵
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۶
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۷
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۸
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۶۹
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۷۰
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۷۱
۲۳۳۲	حدیث ۱۷۷۲

۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۳
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۴
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۵
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۶
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۷
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۸
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۷۹
۲۳۳۳	حدیث ۱۷۸۰
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۱
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۲
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۳
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۴
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۵
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۶
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۷
۲۳۳۴	حدیث ۱۷۸۸
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۸۹
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۰
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۱
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۲
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۳
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۴
۲۳۳۵	حدیث ۱۷۹۵
۲۳۳۶	حدیث ۱۷۹۶

۲۳۳۶	حدیث ۱۷۹۷
۲۳۳۶	حدیث ۱۷۹۸
۲۳۳۶	حدیث ۱۷۹۹
۲۳۳۶	حدیث ۱۸۰۰
۲۳۳۶	حدیث ۱۸۰۱
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۲
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۳
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۴
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۵
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۶
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۷
۲۳۳۷	حدیث ۱۸۰۸
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۰۹
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۰
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۱
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۲
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۳
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۴
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۵
۲۳۳۸	حدیث ۱۸۱۶
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۱۷
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۱۸
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۱۹
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۲۰

۲۳۳۹	حدیث ۱۸۲۱
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۲۲
۲۳۳۹	حدیث ۱۸۲۳
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۴
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۵
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۶
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۷
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۸
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۲۹
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۳۰
۲۳۴۰	حدیث ۱۸۳۱
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۲
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۳
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۴
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۵
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۶
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۷
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۸
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۳۹
۲۳۴۱	حدیث ۱۸۴۰
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۱
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۲
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۳
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۴

۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۵
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۶
۲۳۴۲	حدیث ۱۸۴۷
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۴۸
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۴۹
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۰
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۱
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۲
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۳
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۴
۲۳۴۳	حدیث ۱۸۵۵
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۵۶
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۵۷
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۵۸
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۵۹
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۶۰
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۶۱
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۶۲
۲۳۴۴	حدیث ۱۸۶۳
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۴
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۵
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۶
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۷
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۸

۲۳۴۵	حدیث ۱۸۶۹
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۷۰
۲۳۴۵	حدیث ۱۸۷۱
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۲
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۳
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۴
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۵
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۶
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۷
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۸
۲۳۴۶	حدیث ۱۸۷۹
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۰
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۱
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۲
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۳
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۴
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۵
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۶
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۷
۲۳۴۷	حدیث ۱۸۸۸
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۸۹
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۰
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۱
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۲

۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۳
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۴
۲۳۴۸	حدیث ۱۸۹۵
۲۳۴۹	حدیث ۱۸۹۶
۲۳۴۹	حدیث ۱۸۹۷
۲۳۴۹	حدیث ۱۸۹۸
۲۳۴۹	حدیث ۱۸۹۹
۲۳۴۹	حدیث ۱۹۰۰
۲۳۴۹	حدیث ۱۹۰۱
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۲
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۳
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۴
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۵
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۶
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۷
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۸
۲۳۵۰	حدیث ۱۹۰۹
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۰
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۱
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۲
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۳
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۴
۲۳۵۱	حدیث ۱۹۱۵
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۱۶

۲۳۵۲	حدیث ۱۹۱۷
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۱۸
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۱۹
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۲۰
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۲۱
۲۳۵۲	حدیث ۱۹۲۲
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۳
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۴
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۵
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۶
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۷
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۸
۲۳۵۳	حدیث ۱۹۲۹
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۰
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۱
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۲
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۳
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۴
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۵
۲۳۵۴	حدیث ۱۹۳۶
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۳۷
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۳۸
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۳۹
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۴۰

۲۳۵۵	حدیث ۱۹۴۱
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۴۲
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۴۳
۲۳۵۵	حدیث ۱۹۴۴
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۴۵
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۴۶
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۴۷
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۴۸
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۴۹
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۵۰
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۵۱
۲۳۵۶	حدیث ۱۹۵۲
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۳
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۴
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۵
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۶
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۷
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۸
۲۳۵۷	حدیث ۱۹۵۹
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۰
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۱
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۲
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۳
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۴

۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۵
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۶
۲۳۵۸	حدیث ۱۹۶۷
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۶۸
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۶۹
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۷۰
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۷۱
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۷۲
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۷۳
۲۳۵۹	حدیث ۱۹۷۴
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۷۵
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۷۶
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۷۷
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۷۸
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۷۹
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۸۰
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۸۱
۲۳۶۰	حدیث ۱۹۸۲
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۳
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۴
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۵
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۶
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۷
۲۳۶۱	حدیث ۱۹۸۸

۲۳۶۲	حدیث ۱۹۸۹
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۰
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۱
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۲
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۳
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۴
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۵
۲۳۶۲	حدیث ۱۹۹۶
۲۳۶۳	حدیث ۱۹۹۷
۲۳۶۳	حدیث ۱۹۹۸
۲۳۶۳	حدیث ۱۹۹۹
۲۳۶۳	حدیث ۲۰۰۰
۲۳۶۳	حدیث ۲۰۰۱
۲۳۶۳	حدیث ۲۰۰۲
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۳
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۴
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۵
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۶
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۷
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۸
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۰۹
۲۳۶۴	حدیث ۲۰۱۰
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۱
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۲

۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۳
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۴
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۵
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۶
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۷
۲۳۶۵	حدیث ۲۰۱۸
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۱۹
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۰
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۱
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۲
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۳
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۴
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۵
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۶
۲۳۶۶	حدیث ۲۰۲۷
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۲۸
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۲۹
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۰
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۱
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۲
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۳
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۴
۲۳۶۷	حدیث ۲۰۳۵
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۳۶

۲۳۶۸	حدیث ۲۰۳۷
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۳۸
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۳۹
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۴۰
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۴۱
۲۳۶۸	حدیث ۲۰۴۲
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۳
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۴
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۵
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۶
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۷
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۸
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۴۹
۲۳۶۹	حدیث ۲۰۵۰
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۱
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۲
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۳
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۴
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۵
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۶
۲۳۷۰	حدیث ۲۰۵۷
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۵۸
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۵۹
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۰

۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۱
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۲
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۳
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۴
۲۳۷۱	حدیث ۲۰۶۵
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۶۶
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۶۷
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۶۸
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۶۹
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۷۰
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۷۱
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۷۲
۲۳۷۲	حدیث ۲۰۷۳
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۴
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۵
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۶
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۷
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۸
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۷۹
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۸۰
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۸۱
۲۳۷۳	حدیث ۲۰۸۲
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۳
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۴

۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۵
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۶
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۷
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۸
۲۳۷۴	حدیث ۲۰۸۹
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۰
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۱
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۲
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۳
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۴
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۵
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۶
۲۳۷۵	حدیث ۲۰۹۷
۲۳۷۶	حدیث ۲۰۹۸
۲۳۷۶	حدیث ۲۰۹۹
۲۳۷۶	حدیث ۲۱۰۰
۲۳۷۶	حدیث ۲۱۰۱
۲۳۷۶	حدیث ۲۱۰۲
۲۳۷۶	حدیث ۲۱۰۳
۲۳۷۶	حدیث ۲۱۰۴
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۰۵
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۰۶
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۰۷
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۰۸

۲۳۷۷	حدیث ۲۱۰۹
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۱۰
۲۳۷۷	حدیث ۲۱۱۱
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۲
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۳
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۴
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۵
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۶
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۷
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۸
۲۳۷۸	حدیث ۲۱۱۹
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۰
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۱
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۲
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۳
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۴
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۵
۲۳۷۹	حدیث ۲۱۲۶
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۲۷
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۲۸
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۲۹
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۳۰
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۳۱
۲۳۸۰	حدیث ۲۱۳۲

۲۳۸۰	حدیث ۲۱۳۳
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۴
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۵
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۶
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۷
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۸
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۳۹
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۴۰
۲۳۸۱	حدیث ۲۱۴۱
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۲
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۳
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۴
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۵
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۶
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۷
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۸
۲۳۸۲	حدیث ۲۱۴۹
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۰
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۱
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۲
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۳
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۴
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۵
۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۶

۲۳۸۳	حدیث ۲۱۵۷
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۵۸
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۵۹
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۶۰
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۶۱
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۶۲
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۶۳
۲۳۸۴	حدیث ۲۱۶۴
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۶۵
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۶۶
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۶۷
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۶۸
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۶۹
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۷۰
۲۳۸۵	حدیث ۲۱۷۱
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۲
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۳
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۴
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۵
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۶
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۷
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۸
۲۳۸۶	حدیث ۲۱۷۹
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۰

۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۱
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۲
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۳
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۴
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۵
۲۳۸۷	حدیث ۲۱۸۶
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۸۷
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۸۸
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۸۹
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۹۰
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۹۱
۲۳۸۸	حدیث ۲۱۹۲
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۳
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۴
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۵
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۶
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۷
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۸
۲۳۸۹	حدیث ۲۱۹۹
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۰
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۱
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۲
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۳
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۴

۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۵
۲۳۹۰	حدیث ۲۲۰۶
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۰۷
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۰۸
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۰۹
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۱۰
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۱۱
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۱۲
۲۳۹۱	حدیث ۲۲۱۳
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۴
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۵
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۶
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۷
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۸
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۱۹
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۲۰
۲۳۹۲	حدیث ۲۲۲۱
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۲
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۳
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۴
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۵
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۶
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۷
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۸

۲۳۹۳	حدیث ۲۲۲۹
۲۳۹۳	حدیث ۲۲۳۰
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۱
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۲
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۳
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۴
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۵
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۶
۲۳۹۴	حدیث ۲۲۳۷
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۳۸
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۳۹
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۰
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۱
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۲
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۳
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۴
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۵
۲۳۹۵	حدیث ۲۲۴۶
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۴۷
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۴۸
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۴۹
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۵۰
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۵۱
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۵۲

۲۳۹۶	حدیث ۲۲۵۳
۲۳۹۶	حدیث ۲۲۵۴
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۵۵
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۵۶
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۵۷
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۵۸
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۵۹
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۶۰
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۶۱
۲۳۹۷	حدیث ۲۲۶۲
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۳
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۴
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۵
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۶
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۷
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۸
۲۳۹۸	حدیث ۲۲۶۹
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۰
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۱
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۲
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۳
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۴
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۵
۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۶

۲۳۹۹	حدیث ۲۲۷۷
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۷۸
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۷۹
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۰
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۱
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۲
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۳
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۴
۲۴۰۰	حدیث ۲۲۸۵
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۸۶
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۸۷
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۸۸
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۸۹
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۹۰
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۹۱
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۹۲
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۹۳
۲۴۰۱	حدیث ۲۲۹۴
۲۴۰۲	حدیث ۲۲۹۵
۲۴۰۲	حدیث ۲۲۹۶
۲۴۰۲	حدیث ۲۲۹۷
۲۴۰۲	حدیث ۲۲۹۸
۲۴۰۲	حدیث ۲۲۹۹
۲۴۰۲	حدیث ۲۳۰۰

۲۴۰۲	حدیث ۲۳۰۱
۲۴۰۲	حدیث ۲۳۰۲
۲۴۰۲	حدیث ۲۳۰۳
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۴
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۵
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۶
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۷
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۸
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۰۹
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۱۰
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۱۱
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۱۲
۲۴۰۳	حدیث ۲۳۱۳
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۴
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۵
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۶
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۷
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۸
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۱۹
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۲۰
۲۴۰۴	حدیث ۲۳۲۱
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۲
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۳
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۴

۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۵
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۶
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۷
۲۴۰۵	حدیث ۲۳۲۸
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۲۹
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۰
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۱
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۲
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۳
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۴
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۵
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۶
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۷
۲۴۰۶	حدیث ۲۳۳۸
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۳۹
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۰
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۱
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۲
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۳
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۴
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۵
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۶
۲۴۰۷	حدیث ۲۳۴۷
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۴۸

۲۴۰۸	حدیث ۲۳۴۹
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۰
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۱
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۲
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۳
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۴
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۵
۲۴۰۸	حدیث ۲۳۵۶
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۵۷
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۵۸
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۵۹
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۶۰
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۶۱
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۶۲
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۶۳
۲۴۰۹	حدیث ۲۳۶۴
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۶۵
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۶۶
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۶۷
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۶۸
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۶۹
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۷۰
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۷۱
۲۴۱۰	حدیث ۲۳۷۲

۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۳
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۴
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۵
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۶
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۷
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۸
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۷۹
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۸۰
۲۴۱۱	حدیث ۲۳۸۱
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۲
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۳
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۴
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۵
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۶
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۷
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۸
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۸۹
۲۴۱۲	حدیث ۲۳۹۰
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۱
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۲
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۳
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۴
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۵
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۶

۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۷
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۸
۲۴۱۳	حدیث ۲۳۹۹
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۰
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۱
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۲
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۳
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۴
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۵
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۶
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۷
۲۴۱۴	حدیث ۲۴۰۸
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۰۹
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۰
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۱
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۲
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۳
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۴
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۵
۲۴۱۵	حدیث ۲۴۱۶
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۱۷
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۱۸
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۱۹
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۲۰

۲۴۱۶	حدیث ۲۴۲۱
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۲۲
۲۴۱۶	حدیث ۲۴۲۳
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۴
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۵
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۶
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۷
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۸
۲۴۱۷	حدیث ۲۴۲۹
۲۴۱۸	حدیث ۲۴۳۰
۲۴۱۸	حدیث ۲۴۳۱
۲۴۱۸	حدیث ۲۴۳۲
۲۴۱۸	حدیث ۲۴۳۳
۲۴۱۸	حدیث ۲۴۳۴
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۳۵
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۳۶
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۳۷
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۳۸
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۳۹
۲۴۱۹	حدیث ۲۴۴۰
۲۴۲۰	حدیث ۲۴۴۱
۲۴۲۰	حدیث ۲۴۴۲
۲۴۲۰	حدیث ۲۴۴۳
۲۴۲۰	حدیث ۲۴۴۴

۲۴۲۰	حدیث ۲۴۴۵
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۴۶
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۴۷
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۴۸
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۴۹
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۵۰
۲۴۲۱	حدیث ۲۴۵۱
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۲
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۳
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۴
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۵
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۶
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۷
۲۴۲۲	حدیث ۲۴۵۸
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۵۹
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۶۰
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۶۱
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۶۲
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۶۳
۲۴۲۳	حدیث ۲۴۶۴
۲۴۲۴	حدیث ۲۴۶۵
۲۴۲۴	حدیث ۲۴۶۶
۲۴۲۴	حدیث ۲۴۶۷
۲۴۲۴	حدیث ۲۴۶۸

۲۴۲۴	حدیث ۲۴۶۹
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۰
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۱
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۲
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۳
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۴
۲۴۲۵	حدیث ۲۴۷۵
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۷۶
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۷۷
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۷۸
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۷۹
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۸۰
۲۴۲۶	حدیث ۲۴۸۱
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۲
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۳
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۴
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۵
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۶
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۷
۲۴۲۷	حدیث ۲۴۸۸
۲۴۲۸	حدیث ۲۴۸۹
۲۴۲۸	حدیث ۲۴۹۰
۲۴۲۸	حدیث ۲۴۹۱
۲۴۲۸	حدیث ۲۴۹۲

۲۴۲۸	حدیث ۲۴۹۳
۲۴۲۹	حدیث ۲۴۹۴
۲۴۲۹	حدیث ۲۴۹۵
۲۴۲۹	حدیث ۲۴۹۶
۲۴۲۹	حدیث ۲۴۹۷
۲۴۲۹	حدیث ۲۴۹۸
۲۴۳۰	حدیث ۲۴۹۹
۲۴۳۰	حدیث ۲۵۰۰
۲۴۳۰	حدیث ۲۵۰۱
۲۴۳۰	حدیث ۲۵۰۲
۲۴۳۰	حدیث ۲۵۰۳
۲۴۳۰	حدیث ۲۵۰۴
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۰۵
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۰۶
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۰۷
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۰۸
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۰۹
۲۴۳۱	حدیث ۲۵۱۰
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۱
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۲
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۳
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۴
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۵
۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۶

۲۴۳۲	حدیث ۲۵۱۷
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۱۸
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۱۹
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۲۰
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۲۱
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۲۲
۲۴۳۳	حدیث ۲۵۲۳
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۴
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۵
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۶
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۷
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۸
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۲۹
۲۴۳۴	حدیث ۲۵۳۰
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۱
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۲
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۳
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۴
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۵
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۶
۲۴۳۵	حدیث ۲۵۳۷
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۳۸
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۳۹
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۴۰

۲۴۳۶	حدیث ۲۵۴۱
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۴۲
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۴۳
۲۴۳۶	حدیث ۲۵۴۴
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۴۵
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۴۶
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۴۷
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۴۸
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۴۹
۲۴۳۷	حدیث ۲۵۵۰
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۱
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۲
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۳
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۴
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۵
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۶
۲۴۳۸	حدیث ۲۵۵۷
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۵۸
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۵۹
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۶۰
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۶۱
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۶۲
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۶۳
۲۴۳۹	حدیث ۲۵۶۴

۲۴۴۰	حدیث ۲۵۶۵
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۶۶
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۶۷
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۶۸
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۶۹
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۷۰
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۷۱
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۷۲
۲۴۴۰	حدیث ۲۵۷۳
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۴
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۵
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۶
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۷
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۸
۲۴۴۱	حدیث ۲۵۷۹
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۰
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۱
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۲
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۳
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۴
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۵
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۶
۲۴۴۲	حدیث ۲۵۸۷
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۸۸

۲۴۴۳	حدیث ۲۵۸۹
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۹۰
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۹۱
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۹۲
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۹۳
۲۴۴۳	حدیث ۲۵۹۴
۲۴۴۴	حدیث ۲۵۹۵
۲۴۴۴	حدیث ۲۵۹۶
۲۴۴۴	حدیث ۲۵۹۷
۲۴۴۴	حدیث ۲۵۹۸
۲۴۴۴	حدیث ۲۵۹۹
۲۴۴۴	حدیث ۲۶۰۰
۲۴۴۴	حدیث ۲۶۰۱
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۲
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۳
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۴
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۵
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۶
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۷
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۸
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۰۹
۲۴۴۵	حدیث ۲۶۱۰
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۱
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۲

۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۳
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۴
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۵
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۶
۲۴۴۶	حدیث ۲۶۱۷
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۱۸
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۱۹
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۰
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۱
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۲
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۳
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۴
۲۴۴۷	حدیث ۲۶۲۵
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۲۶
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۲۷
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۲۸
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۲۹
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۳۰
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۳۱
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۳۲
۲۴۴۸	حدیث ۲۶۳۳
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۴
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۵
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۶

۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۷
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۸
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۳۹
۲۴۴۹	حدیث ۲۶۴۰
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۱
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۲
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۳
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۴
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۵
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۶
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۷
۲۴۵۰	حدیث ۲۶۴۸
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۴۹
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۰
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۱
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۲
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۳
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۴
۲۴۵۱	حدیث ۲۶۵۵
۲۴۵۲	حدیث ۲۶۵۶
۲۴۵۲	حدیث ۲۶۵۷
۲۴۵۲	حدیث ۲۶۵۸
۲۴۵۲	حدیث ۲۶۵۹
۲۴۵۲	حدیث ۲۶۶۰

۲۴۵۲	حدیث ۲۶۶۱
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۲
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۳
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۴
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۵
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۶
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۷
۲۴۵۳	حدیث ۲۶۶۸
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۶۹
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۷۰
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۷۱
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۷۲
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۷۳
۲۴۵۴	حدیث ۲۶۷۴
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۷۵
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۷۶
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۷۷
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۷۸
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۷۹
۲۴۵۵	حدیث ۲۶۸۰
۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۱
۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۲
۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۳
۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۴

۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۵
۲۴۵۶	حدیث ۲۶۸۶
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۸۷
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۸۸
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۸۹
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۹۰
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۹۱
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۹۲
۲۴۵۷	حدیث ۲۶۹۳
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۴
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۵
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۶
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۷
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۸
۲۴۵۸	حدیث ۲۶۹۹
۲۴۵۸	حدیث ۲۷۰۰
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۱
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۲
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۳
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۴
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۵
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۶
۲۴۵۹	حدیث ۲۷۰۷
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۰۸

۲۴۶۰	حدیث ۲۷۰۹
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۱۰
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۱۱
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۱۲
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۱۳
۲۴۶۰	حدیث ۲۷۱۴
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۱۵
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۱۶
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۱۷
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۱۸
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۱۹
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۲۰
۲۴۶۱	حدیث ۲۷۲۱
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۲
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۳
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۴
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۵
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۶
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۷
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۸
۲۴۶۲	حدیث ۲۷۲۹
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۰
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۱
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۲

۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۳
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۴
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۵
۲۴۶۳	حدیث ۲۷۳۶
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۳۷
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۳۸
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۳۹
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۴۰
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۴۱
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۴۲
۲۴۶۴	حدیث ۲۷۴۳
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۴
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۵
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۶
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۷
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۸
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۴۹
۲۴۶۵	حدیث ۲۷۵۰
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۱
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۲
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۳
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۴
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۵
۲۴۶۶	حدیث ۲۷۵۶

۲۴۶۷	حدیث ۲۷۵۷
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۵۸
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۵۹
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۶۰
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۶۱
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۶۲
۲۴۶۷	حدیث ۲۷۶۳
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۴
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۵
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۶
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۷
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۸
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۶۹
۲۴۶۸	حدیث ۲۷۷۰
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۱
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۲
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۳
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۴
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۵
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۶
۲۴۶۹	حدیث ۲۷۷۷
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۷۸
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۷۹
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۸۰

۲۴۷۰	حدیث ۲۷۸۱
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۸۲
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۸۳
۲۴۷۰	حدیث ۲۷۸۴
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۸۵
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۸۶
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۸۷
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۸۸
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۸۹
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۹۰
۲۴۷۱	حدیث ۲۷۹۱
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۲
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۳
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۴
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۵
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۶
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۷
۲۴۷۲	حدیث ۲۷۹۸
۲۴۷۳	حدیث ۲۷۹۹
۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۰
۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۱
۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۲
۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۳
۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۴

۲۴۷۳	حدیث ۲۸۰۵
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۰۶
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۰۷
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۰۸
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۰۹
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۱۰
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۱۱
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۱۲
۲۴۷۴	حدیث ۲۸۱۳
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۴
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۵
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۶
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۷
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۸
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۱۹
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۲۰
۲۴۷۵	حدیث ۲۸۲۱
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۲
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۳
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۴
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۵
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۶
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۷
۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۸

۲۴۷۶	حدیث ۲۸۲۹
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۰
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۱
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۲
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۳
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۴
۲۴۷۷	حدیث ۲۸۳۵
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۳۶
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۳۷
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۳۸
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۳۹
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۴۰
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۴۱
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۴۲
۲۴۷۸	حدیث ۲۸۴۳
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۴
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۵
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۶
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۷
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۸
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۴۹
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۵۰
۲۴۷۹	حدیث ۲۸۵۱
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۲

۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۳
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۴
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۵
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۶
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۷
۲۴۸۰	حدیث ۲۸۵۸
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۵۹
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۰
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۱
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۲
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۳
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۴
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۵
۲۴۸۱	حدیث ۲۸۶۶
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۶۷
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۶۸
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۶۹
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۷۰
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۷۱
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۷۲
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۷۳
۲۴۸۲	حدیث ۲۸۷۴
۲۴۸۳	حدیث ۲۸۷۵
۲۴۸۳	حدیث ۲۸۷۶

۲۴۸۳	حدیث ۲۸۷۷
۲۴۸۳	حدیث ۲۸۷۸
۲۴۸۳	حدیث ۲۸۷۹
۲۴۸۳	حدیث ۲۸۸۰
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۱
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۲
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۳
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۴
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۵
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۶
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۷
۲۴۸۴	حدیث ۲۸۸۸
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۸۹
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۰
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۱
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۲
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۳
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۴
۲۴۸۵	حدیث ۲۸۹۵
۲۴۸۶	حدیث ۲۸۹۶
۲۴۸۶	حدیث ۲۸۹۷
۲۴۸۶	حدیث ۲۸۹۸
۲۴۸۶	حدیث ۲۸۹۹
۲۴۸۶	حدیث ۲۹۰۰

۲۴۸۶	حدیث ۲۹۰۱
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۲
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۳
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۴
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۵
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۶
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۷
۲۴۸۷	حدیث ۲۹۰۸
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۰۹
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۱۰
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۱۱
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۱۲
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۱۳
۲۴۸۸	حدیث ۲۹۱۴
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۱۵
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۱۶
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۱۷
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۱۸
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۱۹
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۲۰
۲۴۸۹	حدیث ۲۹۲۱
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۲
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۳
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۴

۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۵
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۶
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۷
۲۴۹۰	حدیث ۲۹۲۸
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۲۹
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۳۰
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۳۱
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۳۲
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۳۳
۲۴۹۱	حدیث ۲۹۳۴
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۳۵
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۳۶
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۳۷
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۳۸
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۳۹
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۴۰
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۴۱
۲۴۹۲	حدیث ۲۹۴۲
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۳
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۴
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۵
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۶
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۷
۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۸

۲۴۹۳	حدیث ۲۹۴۹
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۰
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۱
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۲
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۳
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۴
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۵
۲۴۹۴	حدیث ۲۹۵۶
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۵۷
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۵۸
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۵۹
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۶۰
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۶۱
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۶۲
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۶۳
۲۴۹۵	حدیث ۲۹۶۴
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۶۵
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۶۶
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۶۷
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۶۸
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۶۹
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۷۰
۲۴۹۶	حدیث ۲۹۷۱
۲۴۹۷	حدیث ۲۹۷۲

۲۴۹۷	حدیث ۲۹۷۳
۲۴۹۷	حدیث ۲۹۷۴
۲۴۹۷	حدیث ۲۹۷۵
۲۴۹۷	حدیث ۲۹۷۶
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۷۷
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۷۸
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۷۹
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۸۰
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۸۱
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۸۲
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۸۳
۲۴۹۸	حدیث ۲۹۸۴
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۸۵
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۸۶
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۸۷
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۸۸
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۸۹
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۹۰
۲۴۹۹	حدیث ۲۹۹۱
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۲
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۳
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۴
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۵
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۶

۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۷
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۸
۲۵۰۰	حدیث ۲۹۹۹
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۰
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۱
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۲
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۳
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۴
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۵
۲۵۰۱	حدیث ۳۰۰۶
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۰۷
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۰۸
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۰۹
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۱۰
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۱۱
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۱۲
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۱۳
۲۵۰۲	حدیث ۳۰۱۴
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۱۵
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۱۶
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۱۷
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۱۸
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۱۹
۲۵۰۳	حدیث ۳۰۲۰

۲۵۰۳	حدیث ۳۰۲۱
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۲
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۳
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۴
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۵
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۶
۲۵۰۴	حدیث ۳۰۲۷
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۲۸
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۲۹
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۳۰
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۳۱
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۳۲
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۳۳
۲۵۰۵	حدیث ۳۰۳۴
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۳۵
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۳۶
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۳۷
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۳۸
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۳۹
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۴۰
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۴۱
۲۵۰۶	حدیث ۳۰۴۲
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۳
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۴

۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۵
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۶
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۷
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۸
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۴۹
۲۵۰۷	حدیث ۳۰۵۰
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۱
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۲
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۳
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۴
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۵
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۶
۲۵۰۸	حدیث ۳۰۵۷
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۵۸
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۵۹
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۰
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۱
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۲
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۳
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۴
۲۵۰۹	حدیث ۳۰۶۵
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۶۶
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۶۷
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۶۸

۲۵۱۰	حدیث ۳۰۶۹
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۷۰
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۷۱
۲۵۱۰	حدیث ۳۰۷۲
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۳
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۴
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۵
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۶
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۷
۲۵۱۱	حدیث ۳۰۷۸
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۷۹
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۰
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۱
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۲
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۳
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۴
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۵
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۶
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۷
۲۵۱۲	حدیث ۳۰۸۸
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۸۹
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۰
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۱
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۲

۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۳
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۴
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۵
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۶
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۷
۲۵۱۳	حدیث ۳۰۹۸
۲۵۱۴	حدیث ۳۰۹۹
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۰
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۱
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۲
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۳
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۴
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۵
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۶
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۷
۲۵۱۴	حدیث ۳۱۰۸
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۰۹
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۰
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۱
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۲
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۳
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۴
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۵
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۶

۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۷
۲۵۱۵	حدیث ۳۱۱۸
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۱۹
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۰
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۱
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۲
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۳
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۴
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۵
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۶
۲۵۱۶	حدیث ۳۱۲۷
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۲۸
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۲۹
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۰
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۱
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۲
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۳
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۴
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۵
۲۵۱۷	حدیث ۳۱۳۶
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۳۷
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۳۸
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۳۹
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۰

۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۱
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۲
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۳
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۴
۲۵۱۸	حدیث ۳۱۴۵
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۴۶
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۴۷
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۴۸
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۴۹
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۵۰
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۵۱
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۵۲
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۵۳
۲۵۱۹	حدیث ۳۱۵۴
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۵۵
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۵۶
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۵۷
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۵۸
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۵۹
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۶۰
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۶۱
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۶۲
۲۵۲۰	حدیث ۳۱۶۳
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۴

۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۵
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۶
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۷
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۸
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۶۹
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۷۰
۲۵۲۱	حدیث ۳۱۷۱
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۲
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۳
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۴
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۵
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۶
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۷
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۸
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۷۹
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۸۰
۲۵۲۲	حدیث ۳۱۸۱
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۲
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۳
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۴
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۵
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۶
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۷
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۸

۲۵۲۳	حدیث ۳۱۸۹
۲۵۲۳	حدیث ۳۱۹۰
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۱
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۲
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۳
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۴
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۵
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۶
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۷
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۸
۲۵۲۴	حدیث ۳۱۹۹
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۰
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۱
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۲
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۳
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۴
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۵
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۶
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۷
۲۵۲۵	حدیث ۳۲۰۸
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۰۹
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۰
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۱
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۲

۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۳
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۴
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۵
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۶
۲۵۲۶	حدیث ۳۲۱۷
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۱۸
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۱۹
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۰
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۱
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۲
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۳
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۴
۲۵۲۷	حدیث ۳۲۲۵
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۲۶
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۲۷
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۲۸
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۲۹
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۳۰
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۳۱
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۳۲
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۳۳
۲۵۲۸	حدیث ۳۲۳۴
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۳۵
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۳۶

۲۵۲۹	حدیث ۳۲۳۷
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۳۸
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۳۹
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۴۰
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۴۱
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۴۲
۲۵۲۹	حدیث ۳۲۴۳
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۴
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۵
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۶
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۷
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۸
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۴۹
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۵۰
۲۵۳۰	حدیث ۳۲۵۱
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۲
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۳
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۴
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۵
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۶
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۷
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۸
۲۵۳۱	حدیث ۳۲۵۹
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۰

۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۱
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۲
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۳
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۴
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۵
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۶
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۷
۲۵۳۲	حدیث ۳۲۶۸
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۶۹
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۰
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۱
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۲
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۳
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۴
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۵
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۶
۲۵۳۳	حدیث ۳۲۷۷
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۷۸
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۷۹
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۰
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۱
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۲
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۳
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۴

۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۵
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۶
۲۵۳۴	حدیث ۳۲۸۷
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۸۸
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۸۹
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۰
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۱
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۲
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۳
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۴
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۵
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۶
۲۵۳۵	حدیث ۳۲۹۷
۲۵۳۶	حدیث ۳۲۹۸
۲۵۳۶	حدیث ۳۲۹۹
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۰
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۱
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۲
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۳
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۴
۲۵۳۶	حدیث ۳۳۰۵
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۰۶
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۰۷
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۰۸

۲۵۳۷	حدیث ۳۳۰۹
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۱۰
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۱۱
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۱۲
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۱۳
۲۵۳۷	حدیث ۳۳۱۴
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۱۵
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۱۶
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۱۷
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۱۸
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۱۹
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۲۰
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۲۱
۲۵۳۸	حدیث ۳۳۲۲
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۳
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۴
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۵
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۶
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۷
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۸
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۲۹
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۳۰
۲۵۳۹	حدیث ۳۳۳۱
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۲

۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۳
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۴
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۵
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۶
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۷
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۸
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۳۹
۲۵۴۰	حدیث ۳۳۴۰
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۱
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۲
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۳
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۴
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۵
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۶
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۷
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۸
۲۵۴۱	حدیث ۳۳۴۹
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۰
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۱
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۲
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۳
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۴
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۵
۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۶

۲۵۴۲	حدیث ۳۳۵۷
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۵۸
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۵۹
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۰
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۱
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۲
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۳
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۴
۲۵۴۳	حدیث ۳۳۶۵
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۶۶
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۶۷
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۶۸
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۶۹
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۷۰
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۷۱
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۷۲
۲۵۴۴	حدیث ۳۳۷۳
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۴
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۵
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۶
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۷
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۸
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۷۹
۲۵۴۵	حدیث ۳۳۸۰

۲۵۴۵	حدیث ۳۳۸۱
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۲
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۳
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۴
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۵
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۶
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۷
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۸
۲۵۴۶	حدیث ۳۳۸۹
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۰
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۱
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۲
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۳
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۴
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۵
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۶
۲۵۴۷	حدیث ۳۳۹۷
۲۵۴۸	حدیث ۳۳۹۸
۲۵۴۸	حدیث ۳۳۹۹
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۰
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۱
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۲
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۳
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۴

۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۵
۲۵۴۸	حدیث ۳۴۰۶
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۰۷
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۰۸
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۰۹
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۰
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۱
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۲
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۳
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۴
۲۵۴۹	حدیث ۳۴۱۵
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۱۶
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۱۷
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۱۸
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۱۹
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۰
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۱
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۲
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۳
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۴
۲۵۵۰	حدیث ۳۴۲۵
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۲۶
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۲۷
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۲۸

۲۵۵۱	حدیث ۳۴۲۹
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۳۰
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۳۱
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۳۲
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۳۳
۲۵۵۱	حدیث ۳۴۳۴
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۳۵
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۳۶
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۳۷
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۳۸
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۳۹
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۴۰
۲۵۵۲	حدیث ۳۴۴۱
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۲
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۳
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۴
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۵
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۶
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۷
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۸
۲۵۵۳	حدیث ۳۴۴۹
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۰
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۱
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۲

۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۳
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۴
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۵
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۶
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۷
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۸
۲۵۵۴	حدیث ۳۴۵۹
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۰
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۱
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۲
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۳
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۴
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۵
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۶
۲۵۵۵	حدیث ۳۴۶۷
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۶۸
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۶۹
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۰
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۱
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۲
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۳
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۴
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۵
۲۵۵۶	حدیث ۳۴۷۶

۲۵۵۷	حدیث ۳۴۷۷
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۷۸
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۷۹
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۸۰
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۸۱
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۸۲
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۸۳
۲۵۵۷	حدیث ۳۴۸۴
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۸۵
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۸۶
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۸۷
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۸۸
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۸۹
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۹۰
۲۵۵۸	حدیث ۳۴۹۱
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۲
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۳
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۴
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۵
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۶
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۷
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۸
۲۵۵۹	حدیث ۳۴۹۹
۲۵۵۹	حدیث ۳۵۰۰

۲۵۵۹	حدیث ۳۵۰۱
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۲
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۳
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۴
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۵
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۶
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۷
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۸
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۰۹
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۱۰
۲۵۶۰	حدیث ۳۵۱۱
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۲
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۳
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۴
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۵
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۶
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۷
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۸
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۱۹
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۲۰
۲۵۶۱	حدیث ۳۵۲۱
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۲
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۳
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۴

۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۵
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۶
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۷
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۸
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۲۹
۲۵۶۲	حدیث ۳۵۳۰
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۱
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۲
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۳
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۴
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۵
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۶
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۷
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۸
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۳۹
۲۵۶۳	حدیث ۳۵۴۰
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۱
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۲
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۳
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۴
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۵
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۶
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۷
۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۸

۲۵۶۴	حدیث ۳۵۴۹
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۰
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۱
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۲
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۳
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۴
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۵
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۶
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۷
۲۵۶۵	حدیث ۳۵۵۸
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۵۹
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۰
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۱
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۲
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۳
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۴
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۵
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۶
۲۵۶۶	حدیث ۳۵۶۷
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۶۸
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۶۹
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۰
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۱
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۲

۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۳
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۴
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۵
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۶
۲۵۶۷	حدیث ۳۵۷۷
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۷۸
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۷۹
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۰
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۱
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۲
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۳
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۴
۲۵۶۸	حدیث ۳۵۸۵
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۸۶
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۸۷
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۸۸
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۸۹
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۹۰
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۹۱
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۹۲
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۹۳
۲۵۶۹	حدیث ۳۵۹۴
۲۵۷۰	حدیث ۳۵۹۵
۲۵۷۰	حدیث ۳۵۹۶

۲۵۷۰	حدیث ۳۵۹۷
۲۵۷۰	حدیث ۳۵۹۸
۲۵۷۰	حدیث ۳۵۹۹
۲۵۷۰	حدیث ۳۶۰۰
۲۵۷۰	حدیث ۳۶۰۱
۲۵۷۰	حدیث ۳۶۰۲
۲۵۷۰	حدیث ۳۶۰۳
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۴
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۵
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۶
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۷
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۸
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۰۹
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۱۰
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۱۱
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۱۲
۲۵۷۱	حدیث ۳۶۱۳
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۴
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۵
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۶
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۷
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۸
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۱۹
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۲۰

۲۵۷۲	حدیث ۳۶۲۱
۲۵۷۲	حدیث ۳۶۲۲
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۳
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۴
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۵
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۶
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۷
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۸
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۲۹
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۳۰
۲۵۷۳	حدیث ۳۶۳۱
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۲
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۳
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۴
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۵
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۶
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۷
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۸
۲۵۷۴	حدیث ۳۶۳۹
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۰
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۱
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۲
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۳
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۴

۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۵
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۶
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۷
۲۵۷۵	حدیث ۳۶۴۸
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۴۹
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۰
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۱
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۲
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۳
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۴
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۵
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۶
۲۵۷۶	حدیث ۳۶۵۷
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۵۸
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۵۹
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۰
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۱
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۲
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۳
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۴
۲۵۷۷	حدیث ۳۶۶۵
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۶۶
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۶۷
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۶۸

۲۵۷۸	حدیث ۳۶۶۹
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۷۰
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۷۱
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۷۲
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۷۳
۲۵۷۸	حدیث ۳۶۷۴
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۷۵
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۷۶
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۷۷
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۷۸
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۷۹
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۸۰
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۸۱
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۸۲
۲۵۷۹	حدیث ۳۶۸۳
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۴
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۵
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۶
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۷
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۸
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۸۹
۲۵۸۰	حدیث ۳۶۹۰
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۱
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۲

۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۳
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۴
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۵
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۶
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۷
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۸
۲۵۸۱	حدیث ۳۶۹۹
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۰
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۱
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۲
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۳
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۴
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۵
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۶
۲۵۸۲	حدیث ۳۷۰۷
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۰۸
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۰۹
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۰
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۱
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۲
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۳
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۴
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۵
۲۵۸۳	حدیث ۳۷۱۶

۲۵۸۴	حدیث ۳۷۱۷
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۱۸
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۱۹
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۲۰
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۲۱
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۲۲
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۲۳
۲۵۸۴	حدیث ۳۷۲۴
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۲۵
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۲۶
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۲۷
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۲۸
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۲۹
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۳۰
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۳۱
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۳۲
۲۵۸۵	حدیث ۳۷۳۳
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۴
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۵
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۶
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۷
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۸
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۳۹
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۴۰

۲۵۸۶	حدیث ۳۷۴۱
۲۵۸۶	حدیث ۳۷۴۲
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۳
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۴
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۵
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۶
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۷
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۸
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۴۹
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۵۰
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۵۱
۲۵۸۷	حدیث ۳۷۵۲
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۳
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۴
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۵
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۶
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۷
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۸
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۵۹
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۶۰
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۶۱
۲۵۸۸	حدیث ۳۷۶۲
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۳
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۴

۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۵
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۶
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۷
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۸
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۶۹
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۷۰
۲۵۸۹	حدیث ۳۷۷۱
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۲
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۳
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۴
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۵
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۶
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۷
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۸
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۷۹
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۸۰
۲۵۹۰	حدیث ۳۷۸۱
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۲
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۳
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۴
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۵
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۶
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۷
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۸

۲۵۹۱	حدیث ۳۷۸۹
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۹۰
۲۵۹۱	حدیث ۳۷۹۱
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۲
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۳
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۴
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۵
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۶
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۷
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۸
۲۵۹۲	حدیث ۳۷۹۹
۲۵۹۲	حدیث ۳۸۰۰
۲۵۹۲	حدیث ۳۸۰۱
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۲
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۳
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۴
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۵
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۶
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۷
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۸
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۰۹
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۱۰
۲۵۹۳	حدیث ۳۸۱۱
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۲

۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۳
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۴
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۵
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۶
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۷
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۸
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۱۹
۲۵۹۴	حدیث ۳۸۲۰
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۱
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۲
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۳
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۴
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۵
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۶
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۷
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۸
۲۵۹۵	حدیث ۳۸۲۹
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۰
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۱
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۲
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۳
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۴
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۵
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۶

۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۷
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۸
۲۵۹۶	حدیث ۳۸۳۹
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۰
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۱
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۲
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۳
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۴
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۵
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۶
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۷
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۸
۲۵۹۷	حدیث ۳۸۴۹
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۰
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۱
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۲
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۳
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۴
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۵
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۶
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۷
۲۵۹۸	حدیث ۳۸۵۸
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۵۹
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۰

۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۱
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۲
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۳
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۴
۲۵۹۹	حدیث ۳۸۶۵
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۶۶
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۶۷
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۶۸
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۶۹
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۷۰
۲۶۰۰	حدیث ۳۸۷۱
۲۶۰۱	حدیث ۳۸۷۲
۲۶۰۱	حدیث ۳۸۷۳
۲۶۰۱	حدیث ۳۸۷۴
۲۶۰۱	حدیث ۳۸۷۵
۲۶۰۱	حدیث ۳۸۷۶
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۷۷
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۷۸
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۷۹
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۸۰
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۸۱
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۸۲
۲۶۰۲	حدیث ۳۸۸۳
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۴

۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۵
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۶
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۷
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۸
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۸۹
۲۶۰۳	حدیث ۳۸۹۰
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۱
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۲
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۳
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۴
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۵
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۶
۲۶۰۴	حدیث ۳۸۹۷
۲۶۰۵	حدیث ۳۸۹۸
۲۶۰۵	حدیث ۳۸۹۹
۲۶۰۵	حدیث ۳۹۰۰
۲۶۰۵	حدیث ۳۹۰۱
۲۶۰۵	حدیث ۳۹۰۲
۲۶۰۵	حدیث ۳۹۰۳
۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۴
۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۵
۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۶
۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۷
۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۸

۲۶۰۶	حدیث ۳۹۰۹
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۰
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۱
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۲
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۳
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۴
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۵
۲۶۰۷	حدیث ۳۹۱۶
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۱۷
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۱۸
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۱۹
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۲۰
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۲۱
۲۶۰۸	حدیث ۳۹۲۲
۲۶۰۹	حدیث ۳۹۲۳
۲۶۰۹	حدیث ۳۹۲۴
۲۶۰۹	حدیث ۳۹۲۵
۲۶۰۹	حدیث ۳۹۲۶
۲۶۰۹	حدیث ۳۹۲۷
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۲۸
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۲۹
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۳۰
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۳۱
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۳۲

۲۶۱۰	حدیث ۳۹۳۳
۲۶۱۰	حدیث ۳۹۳۴
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۳۵
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۳۶
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۳۷
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۳۸
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۳۹
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۴۰
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۴۱
۲۶۱۱	حدیث ۳۹۴۲
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۳
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۴
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۵
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۶
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۷
۲۶۱۲	حدیث ۳۹۴۸
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۴۹
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۰
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۱
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۲
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۳
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۴
۲۶۱۳	حدیث ۳۹۵۵
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۵۶

۲۶۱۴	حدیث ۳۹۵۷
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۵۸
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۵۹
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۶۰
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۶۱
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۶۲
۲۶۱۴	حدیث ۳۹۶۳
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۴
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۵
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۶
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۷
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۸
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۶۹
۲۶۱۵	حدیث ۳۹۷۰
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۱
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۲
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۳
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۴
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۵
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۶
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۷
۲۶۱۶	حدیث ۳۹۷۸
۲۶۱۷	حدیث ۳۹۷۹
۲۶۱۷	حدیث ۳۹۸۰

۲۶۱۷	حدیث ۳۹۸۱
۲۶۱۷	حدیث ۳۹۸۲
۲۶۱۷	حدیث ۳۹۸۳
۲۶۱۷	حدیث ۳۹۸۴
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۸۵
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۸۶
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۸۷
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۸۸
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۸۹
۲۶۱۸	حدیث ۳۹۹۰
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۱
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۲
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۳
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۴
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۵
۲۶۱۹	حدیث ۳۹۹۶
۲۶۲۰	حدیث ۳۹۹۷
۲۶۲۰	حدیث ۳۹۹۸
۲۶۲۰	حدیث ۳۹۹۹
۲۶۲۰	حدیث ۴۰۰۰
۲۶۲۰	حدیث ۴۰۰۱
۲۶۲۰	حدیث ۴۰۰۲
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۳
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۴

۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۵
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۶
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۷
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۸
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۰۹
۲۶۲۱	حدیث ۴۰۱۰
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۱
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۲
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۳
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۴
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۵
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۶
۲۶۲۲	حدیث ۴۰۱۷
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۱۸
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۱۹
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۲۰
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۲۱
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۲۲
۲۶۲۳	حدیث ۴۰۲۳
۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۴
۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۵
۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۶
۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۷
۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۸

۲۶۲۴	حدیث ۴۰۲۹
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۰
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۱
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۲
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۳
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۴
۲۶۲۵	حدیث ۴۰۳۵
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۳۶
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۳۷
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۳۸
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۳۹
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۴۰
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۴۱
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۴۲
۲۶۲۶	حدیث ۴۰۴۳
۲۶۲۷	حدیث ۴۰۴۴
۲۶۲۷	حدیث ۴۰۴۵
۲۶۲۷	حدیث ۴۰۴۶
۲۶۲۷	حدیث ۴۰۴۷
۲۶۲۷	حدیث ۴۰۴۸
۲۶۲۸	حدیث ۴۰۴۹
۲۶۲۸	حدیث ۴۰۵۰
۲۶۲۸	حدیث ۴۰۵۱
۲۶۲۸	حدیث ۴۰۵۲

۲۶۲۸	حدیث ۴۰۵۳
۲۶۲۸	حدیث ۴۰۵۴
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۵۵
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۵۶
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۵۷
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۵۸
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۵۹
۲۶۲۹	حدیث ۴۰۶۰
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۱
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۲
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۳
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۴
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۵
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۶
۲۶۳۰	حدیث ۴۰۶۷
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۶۸
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۶۹
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۰
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۱
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۲
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۳
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۴
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۵
۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۶

۲۶۳۱	حدیث ۴۰۷۷
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۷۸
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۷۹
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۸۰
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۸۱
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۸۲
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۸۳
۲۶۳۲	حدیث ۴۰۸۴
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۸۵
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۸۶
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۸۷
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۸۸
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۸۹
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۹۰
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۹۱
۲۶۳۳	حدیث ۴۰۹۲
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۳
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۴
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۵
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۶
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۷
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۸
۲۶۳۴	حدیث ۴۰۹۹
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۰

۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۱
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۲
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۳
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۴
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۵
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۶
۲۶۳۵	حدیث ۴۱۰۷
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۰۸
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۰۹
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۱۰
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۱۱
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۱۲
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۱۳
۲۶۳۶	حدیث ۴۱۱۴
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۱۵
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۱۶
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۱۷
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۱۸
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۱۹
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۲۰
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۲۱
۲۶۳۷	حدیث ۴۱۲۲
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۳
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۴

۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۵
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۶
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۷
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۸
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۲۹
۲۶۳۸	حدیث ۴۱۳۰
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۱
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۲
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۳
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۴
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۵
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۶
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۷
۲۶۳۹	حدیث ۴۱۳۸
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۳۹
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۰
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۱
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۲
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۳
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۴
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۵
۲۶۴۰	حدیث ۴۱۴۶
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۴۷
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۴۸

۲۶۴۱	حدیث ۴۱۴۹
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۵۰
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۵۱
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۵۲
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۵۳
۲۶۴۱	حدیث ۴۱۵۴
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۵۵
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۵۶
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۵۷
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۵۸
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۵۹
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۶۰
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۶۱
۲۶۴۲	حدیث ۴۱۶۲
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۳
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۴
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۵
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۶
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۷
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۸
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۶۹
۲۶۴۳	حدیث ۴۱۷۰
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۱
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۲

۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۳
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۴
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۵
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۶
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۷
۲۶۴۴	حدیث ۴۱۷۸
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۷۹
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۰
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۱
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۲
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۳
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۴
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۵
۲۶۴۵	حدیث ۴۱۸۶
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۸۷
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۸۸
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۸۹
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۹۰
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۹۱
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۹۲
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۹۳
۲۶۴۶	حدیث ۴۱۹۴
۲۶۴۷	حدیث ۴۱۹۵
۲۶۴۷	حدیث ۴۱۹۶

۲۶۴۷	حدیث ۴۱۹۷
۲۶۴۷	حدیث ۴۱۹۸
۲۶۴۷	حدیث ۴۱۹۹
۲۶۴۷	حدیث ۴۲۰۰
۲۶۴۷	حدیث ۴۲۰۱
۲۶۴۷	حدیث ۴۲۰۲
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۳
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۴
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۵
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۶
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۷
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۸
۲۶۴۸	حدیث ۴۲۰۹
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۰
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۱
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۲
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۳
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۴
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۵
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۶
۲۶۴۹	حدیث ۴۲۱۷
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۱۸
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۱۹
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۰

۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۱
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۲
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۳
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۴
۲۶۵۰	حدیث ۴۲۲۵
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۲۶
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۲۷
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۲۸
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۲۹
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۳۰
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۳۱
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۳۲
۲۶۵۱	حدیث ۴۲۳۳
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۴
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۵
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۶
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۷
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۸
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۳۹
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۰
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۱
۲۶۵۳	حدیث ۴۲۴۲
۲۶۵۳	حدیث ۴۲۴۳
۲۶۵۳	حدیث ۴۲۴۴

۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۵
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۶
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۷
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۸
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۴۹
۲۶۵۲	حدیث ۴۲۵۰
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۱
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۲
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۳
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۴
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۵
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۶
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۷
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۸
۲۶۵۴	حدیث ۴۲۵۹
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۰
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۱
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۲
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۳
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۴
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۵
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۶
۲۶۵۵	حدیث ۴۲۶۷
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۶۸

۲۶۵۶	حدیث ۴۲۶۹
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۰
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۱
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۲
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۳
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۴
۲۶۵۶	حدیث ۴۲۷۵
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۷۶
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۷۷
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۷۸
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۷۹
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۸۰
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۸۱
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۸۲
۲۶۵۷	حدیث ۴۲۸۳
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۴
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۵
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۶
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۷
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۸
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۸۹
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۹۰
۲۶۵۸	حدیث ۴۲۹۱
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۲

۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۳
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۴
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۵
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۶
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۷
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۸
۲۶۵۹	حدیث ۴۲۹۹
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۰
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۱
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۲
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۳
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۴
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۵
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۶
۲۶۶۰	حدیث ۴۳۰۷
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۰۸
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۰۹
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۰
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۱
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۲
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۳
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۴
۲۶۶۱	حدیث ۴۳۱۵
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۱۶

۲۶۶۲	حدیث ۴۳۱۷
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۱۸
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۱۹
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۲۰
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۲۱
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۲۲
۲۶۶۲	حدیث ۴۳۲۳
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۴
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۵
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۶
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۷
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۸
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۲۹
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۳۰
۲۶۶۳	حدیث ۴۳۳۱
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۲
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۳
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۴
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۵
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۶
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۷
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۸
۲۶۶۴	حدیث ۴۳۳۹
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۰

۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۱
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۲
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۳
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۴
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۵
۲۶۶۵	حدیث ۴۳۴۶
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۴۷
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۴۸
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۴۹
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۰
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۱
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۲
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۳
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۴
۲۶۶۶	حدیث ۴۳۵۵
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۵۶
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۵۷
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۵۸
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۵۹
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۶۰
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۶۱
۲۶۶۷	حدیث ۴۳۶۲
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۳
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۴

۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۵
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۶
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۷
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۸
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۶۹
۲۶۶۸	حدیث ۴۳۷۰
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۱
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۲
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۳
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۴
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۵
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۶
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۷
۲۶۶۹	حدیث ۴۳۷۸
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۷۹
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۰
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۱
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۲
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۳
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۴
۲۶۷۰	حدیث ۴۳۸۵
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۸۶
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۸۷
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۸۸

۲۶۷۱	حدیث ۴۳۸۹
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۹۰
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۹۱
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۹۲
۲۶۷۱	حدیث ۴۳۹۳
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۴
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۵
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۶
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۷
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۸
۲۶۷۲	حدیث ۴۳۹۹
۲۶۷۲	حدیث ۴۴۰۰
۲۶۷۲	حدیث ۴۴۰۱
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۲
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۳
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۴
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۵
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۶
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۷
۲۶۷۳	حدیث ۴۴۰۸
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۰۹
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۰
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۱
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۲

۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۳
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۴
۲۶۷۴	حدیث ۴۴۱۵
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۱۶
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۱۷
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۱۸
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۱۹
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۲۰
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۲۱
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۲۲
۲۶۷۵	حدیث ۴۴۲۳
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۴
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۵
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۶
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۷
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۸
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۲۹
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۳۰
۲۶۷۶	حدیث ۴۴۳۱
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۲
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۳
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۴
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۵
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۶

۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۷
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۸
۲۶۷۷	حدیث ۴۴۳۹
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۰
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۱
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۲
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۳
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۴
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۵
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۶
۲۶۷۸	حدیث ۴۴۴۷
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۴۸
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۴۹
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۰
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۱
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۲
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۳
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۴
۲۶۷۹	حدیث ۴۴۵۵
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۵۶
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۵۷
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۵۸
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۵۹
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۶۰

۲۶۸۰	حدیث ۴۴۶۱
۲۶۸۰	حدیث ۴۴۶۲
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۳
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۴
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۵
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۶
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۷
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۸
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۶۹
۲۶۸۱	حدیث ۴۴۷۰
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۱
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۲
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۳
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۴
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۵
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۶
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۷
۲۶۸۲	حدیث ۴۴۷۸
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۷۹
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۰
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۱
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۲
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۳
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۴

۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۵
۲۶۸۳	حدیث ۴۴۸۶
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۸۷
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۸۸
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۸۹
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۹۰
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۹۱
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۹۲
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۹۳
۲۶۸۴	حدیث ۴۴۹۴
۲۶۸۵	حدیث ۴۴۹۵
۲۶۸۵	حدیث ۴۴۹۶
۲۶۸۵	حدیث ۴۴۹۷
۲۶۸۵	حدیث ۴۴۹۸
۲۶۸۵	حدیث ۴۴۹۹
۲۶۸۵	حدیث ۴۵۰۰
۲۶۸۵	حدیث ۴۵۰۱
۲۶۸۵	حدیث ۴۵۰۲
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۳
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۴
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۵
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۶
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۷
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۸

۲۶۸۶	حدیث ۴۵۰۹
۲۶۸۶	حدیث ۴۵۱۰
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۱
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۲
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۳
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۴
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۵
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۶
۲۶۸۷	حدیث ۴۵۱۷
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۱۸
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۱۹
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۰
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۱
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۲
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۳
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۴
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۵
۲۶۸۸	حدیث ۴۵۲۶
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۲۷
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۲۸
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۲۹
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۳۰
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۳۱
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۳۲

۲۶۸۹	حدیث ۴۵۳۳
۲۶۸۹	حدیث ۴۵۳۴
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۳۵
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۳۶
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۳۷
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۳۸
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۳۹
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۴۰
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۴۱
۲۶۹۰	حدیث ۴۵۴۲
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۳
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۴
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۵
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۶
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۷
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۸
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۴۹
۲۶۹۱	حدیث ۴۵۵۰
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۱
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۲
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۳
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۴
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۵
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۶

۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۷
۲۶۹۲	حدیث ۴۵۵۸
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۵۹
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۰
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۱
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۲
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۳
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۴
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۵
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۶
۲۶۹۳	حدیث ۴۵۶۷
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۶۸
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۶۹
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۰
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۱
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۲
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۳
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۴
۲۶۹۴	حدیث ۴۵۷۵
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۷۶
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۷۷
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۷۸
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۷۹
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۸۰

۲۶۹۵	حدیث ۴۵۸۱
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۸۲
۲۶۹۵	حدیث ۴۵۸۳
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۴
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۵
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۶
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۷
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۸
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۸۹
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۹۰
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۹۱
۲۶۹۶	حدیث ۴۵۹۲
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۳
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۴
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۵
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۶
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۷
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۸
۲۶۹۷	حدیث ۴۵۹۹
۲۶۹۷	حدیث ۴۶۰۰
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۱
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۲
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۳
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۴

۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۵
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۶
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۷
۲۶۹۸	حدیث ۴۶۰۸
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۰۹
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۰
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۱
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۲
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۳
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۴
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۵
۲۶۹۹	حدیث ۴۶۱۶
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۱۷
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۱۸
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۱۹
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۲۰
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۲۱
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۲۲
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۲۳
۲۷۰۰	حدیث ۴۶۲۴
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۲۵
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۲۶
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۲۷
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۲۸

۲۷۰۱	حدیث ۴۶۲۹
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۳۰
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۳۱
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۳۲
۲۷۰۱	حدیث ۴۶۳۳
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۴
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۵
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۶
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۷
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۸
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۳۹
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۴۰
۲۷۰۲	حدیث ۴۶۴۱
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۲
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۳
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۴
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۵
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۶
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۷
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۸
۲۷۰۳	حدیث ۴۶۴۹
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۰
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۱
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۲

۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۳
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۴
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۵
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۶
۲۷۰۴	حدیث ۴۶۵۷
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۵۸
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۵۹
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۰
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۱
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۲
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۳
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۴
۲۷۰۵	حدیث ۴۶۶۵
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۶۶
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۶۷
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۶۸
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۶۹
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۷۰
۲۷۰۶	حدیث ۴۶۷۱
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۲
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۳
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۴
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۵
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۶

۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۷
۲۷۰۷	حدیث ۴۶۷۸
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۷۹
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۰
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۱
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۲
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۳
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۴
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۵
۲۷۰۸	حدیث ۴۶۸۶
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۸۷
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۸۸
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۸۹
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۹۰
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۹۱
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۹۲
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۹۳
۲۷۰۹	حدیث ۴۶۹۴
۲۷۱۰	حدیث ۴۶۹۵
۲۷۱۰	حدیث ۴۶۹۶
۲۷۱۰	حدیث ۴۶۹۷
۲۷۱۰	حدیث ۴۶۹۸
۲۷۱۰	حدیث ۴۶۹۹
۲۷۱۰	حدیث ۴۷۰۰

۲۷۱۰	حدیث ۴۷۰۱
۲۷۱۱	حدیث ۴۷۰۲
۲۷۱۱	حدیث ۴۷۰۳
۲۷۱۱	حدیث ۴۷۰۴
۲۷۱۱	حدیث ۴۷۰۵
۲۷۱۱	حدیث ۴۷۰۶
۲۷۱۱	اقتصادی
۲۷۱۱	بایدهای اقتصادی
۲۷۱۱	حدیث ۱
۲۷۱۲	حدیث ۲
۲۷۱۲	حدیث ۳
۲۷۱۲	حدیث ۴
۲۷۱۲	حدیث ۵
۲۷۱۲	حدیث ۶
۲۷۱۲	حدیث ۷
۲۷۱۲	حدیث ۸
۲۷۱۳	حدیث ۹
۲۷۱۳	حدیث ۱۰
۲۷۱۳	حدیث ۱۱
۲۷۱۳	حدیث ۱۲
۲۷۱۳	حدیث ۱۳
۲۷۱۳	حدیث ۱۴
۲۷۱۳	حدیث ۱۵
۲۷۱۳	حدیث ۱۶

۲۷۱۴	حدیث ۱۷
۲۷۱۴	حدیث ۱۸
۲۷۱۴	حدیث ۱۹
۲۷۱۴	حدیث ۲۰
۲۷۱۴	حدیث ۲۱
۲۷۱۴	حدیث ۲۲
۲۷۱۴	حدیث ۲۳
۲۷۱۵	حدیث ۲۴
۲۷۱۵	حدیث ۲۵
۲۷۱۵	حدیث ۲۶
۲۷۱۵	حدیث ۲۷
۲۷۱۵	حدیث ۲۸
۲۷۱۵	حدیث ۲۹
۲۷۱۵	حدیث ۳۰
۲۷۱۶	حدیث ۳۱
۲۷۱۶	حدیث ۳۲
۲۷۱۶	حدیث ۳۳
۲۷۱۶	حدیث ۳۴
۲۷۱۶	حدیث ۳۵
۲۷۱۶	حدیث ۳۶
۲۷۱۶	حدیث ۳۷
۲۷۱۶	حدیث ۳۸
۲۷۱۷	حدیث ۳۹
۲۷۱۷	حدیث ۴۰

۲۷۱۷	حدیث ۴۱
۲۷۱۷	حدیث ۴۲
۲۷۱۷	حدیث ۴۳
۲۷۱۷	حدیث ۴۴
۲۷۱۷	حدیث ۴۵
۲۷۱۷	حدیث ۴۶
۲۷۱۸	حدیث ۴۷
۲۷۱۸	حدیث ۴۸
۲۷۱۸	حدیث ۴۹
۲۷۱۸	حدیث ۵۰
۲۷۱۸	حدیث ۵۱
۲۷۱۸	حدیث ۵۲
۲۷۱۸	حدیث ۵۳
۲۷۱۹	حدیث ۵۴
۲۷۱۹	حدیث ۵۵
۲۷۱۹	حدیث ۵۶
۲۷۱۹	حدیث ۵۷
۲۷۱۹	حدیث ۵۸
۲۷۱۹	حدیث ۵۹
۲۷۱۹	حدیث ۶۰
۲۷۱۹	حدیث ۶۱
۲۷۲۰	حدیث ۶۲
۲۷۲۰	حدیث ۶۳
۲۷۲۰	حدیث ۶۴

۲۷۲۰	حدیث ۶۵
۲۷۲۰	حدیث ۶۶
۲۷۲۰	حدیث ۶۷
۲۷۲۰	حدیث ۶۸
۲۷۲۱	حدیث ۶۹
۲۷۲۱	حدیث ۷۰
۲۷۲۱	حدیث ۷۱
۲۷۲۱	حدیث ۷۲
۲۷۲۱	حدیث ۷۳
۲۷۲۱	حدیث ۷۴
۲۷۲۱	حدیث ۷۵
۲۷۲۱	حدیث ۷۶
۲۷۲۲	حدیث ۷۷
۲۷۲۲	حدیث ۷۸
۲۷۲۲	حدیث ۷۹
۲۷۲۲	حدیث ۸۰
۲۷۲۲	حدیث ۸۱
۲۷۲۲	حدیث ۸۲
۲۷۲۲	حدیث ۸۳
۲۷۲۲	حدیث ۸۴
۲۷۲۳	حدیث ۸۵
۲۷۲۳	حدیث ۸۶
۲۷۲۳	حدیث ۸۷
۲۷۲۳	حدیث ۸۸

۲۷۲۳	حدیث ۸۹
۲۷۲۳	حدیث ۹۰
۲۷۲۳	حدیث ۹۱
۲۷۲۴	حدیث ۹۲
۲۷۲۴	حدیث ۹۳
۲۷۲۴	حدیث ۹۴
۲۷۲۴	حدیث ۹۵
۲۷۲۴	حدیث ۹۶
۲۷۲۴	حدیث ۹۷
۲۷۲۴	حدیث ۹۸
۲۷۲۵	حدیث ۹۹
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۰
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۱
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۲
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۳
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۴
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۵
۲۷۲۵	حدیث ۱۰۶
۲۷۲۶	حدیث ۱۰۷
۲۷۲۶	حدیث ۱۰۸
۲۷۲۶	حدیث ۱۰۹
۲۷۲۶	حدیث ۱۱۰
۲۷۲۶	حدیث ۱۱۱
۲۷۲۶	حدیث ۱۱۲

۲۷۲۷	حدیث ۱۱۳
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۴
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۵
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۶
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۷
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۸
۲۷۲۷	حدیث ۱۱۹
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۰
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۱
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۲
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۳
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۴
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۵
۲۷۲۸	حدیث ۱۲۶
۲۷۲۹	حدیث ۱۲۷
۲۷۲۹	حدیث ۱۲۸
۲۷۲۹	حدیث ۱۲۹
۲۷۲۹	حدیث ۱۳۰
۲۷۲۹	حدیث ۱۳۱
۲۷۲۹	حدیث ۱۳۲
۲۷۲۹	حدیث ۱۳۳
۲۷۲۹	حدیث ۱۳۴
۲۷۳۰	حدیث ۱۳۵
۲۷۳۰	حدیث ۱۳۶

۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۳۷
۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۳۸
۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۳۹
۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۴۰
۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۴۱
۲۷۳۰	-----	حدیث ۱۴۲
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۳
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۴
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۵
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۶
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۷
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۸
۲۷۳۱	-----	حدیث ۱۴۹
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۰
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۱
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۲
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۳
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۴
۲۷۳۲	-----	حدیث ۱۵۵
۲۷۳۳	-----	حدیث ۱۵۶
۲۷۳۳	-----	حدیث ۱۵۷
۲۷۳۳	-----	حدیث ۱۵۸
۲۷۳۳	-----	حدیث ۱۵۹
۲۷۳۳	-----	حدیث ۱۶۰

۲۷۳۳	حدیث ۱۶۱
۲۷۳۳	حدیث ۱۶۲
۲۷۳۳	حدیث ۱۶۳
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۴
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۵
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۶
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۷
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۸
۲۷۳۴	حدیث ۱۶۹
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۰
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۱
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۲
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۳
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۴
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۵
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۶
۲۷۳۵	حدیث ۱۷۷
۲۷۳۶	حدیث ۱۷۸
۲۷۳۶	حدیث ۱۷۹
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۰
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۱
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۲
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۳
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۴

۲۷۳۶	حدیث ۱۸۵
۲۷۳۶	حدیث ۱۸۶
۲۷۳۷	حدیث ۱۸۷
۲۷۳۷	حدیث ۱۸۸
۲۷۳۷	حدیث ۱۸۹
۲۷۳۷	حدیث ۱۹۰
۲۷۳۷	حدیث ۱۹۱
۲۷۳۷	حدیث ۱۹۲
۲۷۳۷	حدیث ۱۹۳
۲۷۳۷	حدیث ۱۹۴
۲۷۳۸	حدیث ۱۹۵
۲۷۳۸	حدیث ۱۹۶
۲۷۳۸	حدیث ۱۹۷
۲۷۳۸	حدیث ۱۹۸
۲۷۳۸	حدیث ۱۹۹
۲۷۳۸	حدیث ۲۰۰
۲۷۳۸	حدیث ۲۰۱
۲۷۳۸	حدیث ۲۰۲
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۳
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۴
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۵
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۶
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۷
۲۷۳۹	حدیث ۲۰۸

۲۷۳۹	حدیث ۲۰۹
۲۷۳۹	حدیث ۲۱۰
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۱
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۲
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۳
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۴
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۵
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۶
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۷
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۸
۲۷۴۰	حدیث ۲۱۹
۲۷۴۱	حدیث ۲۲۰
۲۷۴۱	حدیث ۲۲۱
۲۷۴۱	نبایدهای اقتصادی
۲۷۴۱	حدیث ۱
۲۷۴۱	حدیث ۲
۲۷۴۱	حدیث ۳
۲۷۴۱	حدیث ۴
۲۷۴۱	حدیث ۵
۲۷۴۲	حدیث ۶
۲۷۴۲	حدیث ۷
۲۷۴۲	حدیث ۸
۲۷۴۲	حدیث ۹
۲۷۴۲	حدیث ۱۰

۲۷۴۲	حدیث ۱۱
۲۷۴۲	حدیث ۱۲
۲۷۴۳	حدیث ۱۳
۲۷۴۳	حدیث ۱۴
۲۷۴۳	حدیث ۱۵
۲۷۴۳	حدیث ۱۶
۲۷۴۳	حدیث ۱۷
۲۷۴۳	حدیث ۱۸
۲۷۴۳	حدیث ۱۹
۲۷۴۳	حدیث ۲۰
۲۷۴۴	حدیث ۲۱
۲۷۴۴	حدیث ۲۲
۲۷۴۴	حدیث ۲۳
۲۷۴۴	حدیث ۲۴
۲۷۴۴	حدیث ۲۵
۲۷۴۴	حدیث ۲۶
۲۷۴۴	حدیث ۲۷
۲۷۴۵	حدیث ۲۸
۲۷۴۵	حدیث ۲۹
۲۷۴۵	حدیث ۳۰
۲۷۴۵	حدیث ۳۱
۲۷۴۵	حدیث ۳۲
۲۷۴۵	حدیث ۳۳
۲۷۴۵	حدیث ۳۴

۲۷۴۵	حدیث ۳۵
۲۷۴۶	حدیث ۳۶
۲۷۴۶	حدیث ۳۷
۲۷۴۶	حدیث ۳۸
۲۷۴۶	حدیث ۳۹
۲۷۴۶	حدیث ۴۰
۲۷۴۷	حدیث ۴۱
۲۷۴۷	حدیث ۴۲
۲۷۴۷	حدیث ۴۳
۲۷۴۷	حدیث ۴۴
۲۷۴۷	حدیث ۴۵
۲۷۴۷	حدیث ۴۶
۲۷۴۷	حدیث ۴۷
۲۷۴۷	حدیث ۴۸
۲۷۴۸	حدیث ۴۹
۲۷۴۸	حدیث ۵۰
۲۷۴۸	حدیث ۵۱
۲۷۴۸	حدیث ۵۲
۲۷۴۸	حدیث ۵۳
۲۷۴۸	حدیث ۵۴
۲۷۴۸	حدیث ۵۵
۲۷۴۸	حدیث ۵۶
۲۷۴۹	حدیث ۵۷
۲۷۴۹	حدیث ۵۸

۲۷۴۹	حدیث ۵۹
۲۷۴۹	حدیث ۶۰
۲۷۴۹	حدیث ۶۱
۲۷۴۹	حدیث ۶۲
۲۷۴۹	حدیث ۶۳
۲۷۵۰	حدیث ۶۴
۲۷۵۰	حدیث ۶۵
۲۷۵۰	حدیث ۶۶
۲۷۵۰	حدیث ۶۷
۲۷۵۰	حدیث ۶۸
۲۷۵۰	حدیث ۶۹
۲۷۵۱	حدیث ۷۰
۲۷۵۱	حدیث ۷۱
۲۷۵۱	حدیث ۷۲
۲۷۵۱	حدیث ۷۳
۲۷۵۱	حدیث ۷۴
۲۷۵۱	حدیث ۷۵
۲۷۵۲	حدیث ۷۶
۲۷۵۲	حدیث ۷۷
۲۷۵۲	حدیث ۷۸
۲۷۵۲	حدیث ۷۹
۲۷۵۲	حدیث ۸۰
۲۷۵۲	حدیث ۸۱
۲۷۵۲	حدیث ۸۲

۲۷۵۲	.....	حدیث ۸۳
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۴
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۵
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۶
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۷
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۸
۲۷۵۳	.....	حدیث ۸۹
۲۷۵۳	.....	حدیث ۹۰
۲۷۵۳	.....	حدیث ۹۱
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۲
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۳
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۴
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۵
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۶
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۷
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۸
۲۷۵۴	.....	حدیث ۹۹
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۰
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۱
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۲
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۳
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۴
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۵
۲۷۵۵	.....	حدیث ۱۰۶

۲۷۵۵	حدیث ۱۰۷
۲۷۵۶	حدیث ۱۰۸
۲۷۵۶	حدیث ۱۰۹
۲۷۵۶	حدیث ۱۱۰
۲۷۵۶	حدیث ۱۱۱
۲۷۵۶	حدیث ۱۱۲
۲۷۵۶	حدیث ۱۱۳
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۴
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۵
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۶
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۷
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۸
۲۷۵۷	حدیث ۱۱۹
۲۷۵۷	حدیث ۱۲۰
۲۷۵۷	حدیث ۱۲۱
۲۷۵۷	حدیث ۱۲۲
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۳
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۴
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۵
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۶
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۷
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۸
۲۷۵۸	حدیث ۱۲۹
۲۷۵۸	حدیث ۱۳۰

۲۷۵۹	حدیث ۱۳۱
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۲
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۳
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۴
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۵
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۶
۲۷۵۹	حدیث ۱۳۷
۲۷۶۰	حدیث ۱۳۸
۲۷۶۰	حدیث ۱۳۹
۲۷۶۰	حدیث ۱۴۰
۲۷۶۰	حدیث ۱۴۱
۲۷۶۰	حدیث ۱۴۲
۲۷۶۰	حدیث ۱۴۳
۲۷۶۰	حدیث ۱۴۴
۲۷۶۱	حدیث ۱۴۵
۲۷۶۱	حدیث ۱۴۶
۲۷۶۱	حدیث ۱۴۷
۲۷۶۱	حدیث ۱۴۸
۲۷۶۱	حدیث ۱۴۹
۲۷۶۱	حدیث ۱۵۰
۲۷۶۱	حدیث ۱۵۱
۲۷۶۱	حدیث ۱۵۲
۲۷۶۲	حدیث ۱۵۳
۲۷۶۲	حدیث ۱۵۴

۲۷۶۲	حدیث ۱۵۵
۲۷۶۲	حدیث ۱۵۶
۲۷۶۲	فقر و غنا
۲۷۶۲	حدیث ۱
۲۷۶۲	حدیث ۲
۲۷۶۲	حدیث ۳
۲۷۶۳	حدیث ۴
۲۷۶۳	حدیث ۵
۲۷۶۳	حدیث ۶
۲۷۶۳	حدیث ۷
۲۷۶۳	حدیث ۸
۲۷۶۳	حدیث ۹
۲۷۶۳	حدیث ۱۰
۲۷۶۳	حدیث ۱۱
۲۷۶۴	حدیث ۱۲
۲۷۶۴	حدیث ۱۳
۲۷۶۴	حدیث ۱۴
۲۷۶۴	حدیث ۱۵
۲۷۶۴	حدیث ۱۶
۲۷۶۴	حدیث ۱۷
۲۷۶۴	حدیث ۱۸
۲۷۶۴	حدیث ۱۹
۲۷۶۵	حدیث ۲۰
۲۷۶۵	حدیث ۲۱

۲۷۶۵	حدیث ۲۲
۲۷۶۵	حدیث ۲۳
۲۷۶۵	حدیث ۲۴
۲۷۶۵	حدیث ۲۵
۲۷۶۵	حدیث ۲۶
۲۷۶۵	حدیث ۲۷
۲۷۶۶	حدیث ۲۸
۲۷۶۶	حدیث ۲۹
۲۷۶۶	حدیث ۳۰
۲۷۶۶	حدیث ۳۱
۲۷۶۶	حدیث ۳۲
۲۷۶۶	حدیث ۳۳
۲۷۶۷	حدیث ۳۴
۲۷۶۷	حدیث ۳۵
۲۷۶۷	حدیث ۳۶
۲۷۶۷	حدیث ۳۷
۲۷۶۷	حدیث ۳۸
۲۷۶۷	حدیث ۳۹
۲۷۶۸	حدیث ۴۰
۲۷۶۸	حدیث ۴۱
۲۷۶۸	حدیث ۴۲
۲۷۶۸	حدیث ۴۳
۲۷۶۸	حدیث ۴۴
۲۷۶۸	حدیث ۴۵

۲۷۶۸	حدیث ۴۶
۲۷۶۸	حدیث ۴۷
۲۷۶۹	حدیث ۴۸
۲۷۶۹	حدیث ۴۹
۲۷۶۹	حدیث ۵۰
۲۷۶۹	حدیث ۵۱
۲۷۶۹	حدیث ۵۲
۲۷۶۹	حدیث ۵۳
۲۷۶۹	حدیث ۵۴
۲۷۷۰	حدیث ۵۵
۲۷۷۰	حدیث ۵۶
۲۷۷۰	حدیث ۵۷
۲۷۷۰	حدیث ۵۸
۲۷۷۰	حدیث ۵۹
۲۷۷۰	حدیث ۶۰
۲۷۷۰	حدیث ۶۱
۲۷۷۱	حدیث ۶۲
۲۷۷۱	حدیث ۶۳
۲۷۷۱	حدیث ۶۴
۲۷۷۱	حدیث ۶۵
۲۷۷۱	حدیث ۶۶
۲۷۷۱	حدیث ۶۷
۲۷۷۱	حدیث ۶۸
۲۷۷۱	حدیث ۶۹

۲۷۷۱	.....	حدیث ۷۰
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۱
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۲
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۳
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۴
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۵
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۶
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۷
۲۷۷۲	.....	حدیث ۷۸
۲۷۷۳	.....	حدیث ۷۹
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۰
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۱
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۲
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۳
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۴
۲۷۷۳	.....	حدیث ۸۵
۲۷۷۴	.....	حدیث ۸۶
۲۷۷۴	.....	حدیث ۸۷
۲۷۷۴	.....	حدیث ۸۸
۲۷۷۴	.....	حدیث ۸۹
۲۷۷۴	.....	حدیث ۹۰
۲۷۷۴	.....	حدیث ۹۱
۲۷۷۴	.....	حدیث ۹۲
۲۷۷۴	.....	حدیث ۹۳

۲۷۷۴	حدیث ۹۴
۲۷۷۵	حدیث ۹۵
۲۷۷۵	حدیث ۹۶
۲۷۷۵	حدیث ۹۷
۲۷۷۵	حدیث ۹۸
۲۷۷۵	حدیث ۹۹
۲۷۷۵	حدیث ۱۰۰
۲۷۷۵	حدیث ۱۰۱
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۲
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۳
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۴
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۵
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۶
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۷
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۸
۲۷۷۶	حدیث ۱۰۹
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۰
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۱
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۲
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۳
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۴
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۵
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۶
۲۷۷۷	حدیث ۱۱۷

۲۷۷۸	حدیث ۱۱۸
۲۷۷۸	حدیث ۱۱۹
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۰
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۱
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۲
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۳
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۴
۲۷۷۸	حدیث ۱۲۵
۲۷۷۹	حدیث ۱۲۶
۲۷۷۹	حدیث ۱۲۷
۲۷۷۹	حدیث ۱۲۸
۲۷۷۹	حدیث ۱۲۹
۲۷۷۹	حدیث ۱۳۰
۲۷۷۹	حدیث ۱۳۱
۲۷۷۹	حدیث ۱۳۲
۲۷۷۹	حدیث ۱۳۳
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۴
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۵
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۶
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۷
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۸
۲۷۸۰	حدیث ۱۳۹
۲۷۸۰	حدیث ۱۴۰
۲۷۸۰	حدیث ۱۴۱

۲۷۸۰	.....	جهاد اقتصادی
۲۷۸۰	.....	حدیث ۱
۲۷۸۱	.....	حدیث ۲
۲۷۸۱	.....	حدیث ۳
۲۷۸۱	.....	حدیث ۴
۲۷۸۱	.....	حدیث ۵
۲۷۸۱	.....	حدیث ۶
۲۷۸۱	.....	حدیث ۷
۲۷۸۲	.....	حدیث ۸
۲۷۸۲	.....	حدیث ۹
۲۷۸۲	.....	حدیث ۱۰
۲۷۸۲	.....	حدیث ۱۱
۲۷۸۲	.....	حدیث ۱۲
۲۷۸۲	.....	حدیث ۱۳
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۴
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۵
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۶
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۷
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۸
۲۷۸۳	.....	حدیث ۱۹
۲۷۸۳	.....	حدیث ۲۰
۲۷۸۳	.....	حدیث ۲۱
۲۷۸۴	.....	حدیث ۲۲
۲۷۸۴	.....	حدیث ۲۳

۲۷۸۴	حدیث ۲۴
۲۷۸۴	حدیث ۲۵
۲۷۸۴	حدیث ۲۶
۲۷۸۴	حدیث ۲۷
۲۷۸۵	حدیث ۲۸
۲۷۸۵	حدیث ۲۹
۲۷۸۵	حدیث ۳۰
۲۷۸۵	قرض الحسنه
۲۷۸۵	حدیث ۱
۲۷۸۵	حدیث ۲
۲۷۸۵	حدیث ۳
۲۷۸۵	حدیث ۴
۲۷۸۶	حدیث ۵
۲۷۸۶	حدیث ۶
۲۷۸۶	حدیث ۷
۲۷۸۶	حدیث ۸
۲۷۸۶	حدیث ۹
۲۷۸۶	حدیث ۱۰
۲۷۸۷	حدیث ۱۱
۲۷۸۷	حدیث ۱۲
۲۷۸۷	حدیث ۱۳
۲۷۸۷	حدیث ۱۴
۲۷۸۷	حدیث ۱۵
۲۷۸۷	حدیث ۱۶

۲۷۸۸	حدیث ۱۷
۲۷۸۸	حدیث ۱۸
۲۷۸۸	حدیث ۱۹
۲۷۸۸	حدیث ۲۰
۲۷۸۸	حدیث ۲۱
۲۷۸۸	حدیث ۲۲
۲۷۸۸	حدیث ۲۳
۲۷۸۹	تجارت و معامله
۲۷۸۹	حدیث ۱
۲۷۸۹	حدیث ۲
۲۷۸۹	حدیث ۳
۲۷۸۹	حدیث ۴
۲۷۸۹	حدیث ۵
۲۷۸۹	حدیث ۶
۲۷۸۹	حدیث ۷
۲۷۹۰	حدیث ۸
۲۷۹۰	حدیث ۹
۲۷۹۰	حدیث ۱۰
۲۷۹۰	حدیث ۱۱
۲۷۹۰	حدیث ۱۲
۲۷۹۰	حدیث ۱۳
۲۷۹۱	حدیث ۱۴
۲۷۹۱	حدیث ۱۵
۲۷۹۱	حدیث ۱۶

۲۷۹۱	حدیث ۱۷
۲۷۹۱	حدیث ۱۸
۲۷۹۱	حدیث ۱۹
۲۷۹۱	حدیث ۲۰
۲۷۹۱	حدیث ۲۱
۲۷۹۲	حدیث ۲۲
۲۷۹۲	حدیث ۲۳
۲۷۹۲	حدیث ۲۴
۲۷۹۲	حدیث ۲۵
۲۷۹۲	حدیث ۲۶
۲۷۹۲	حدیث ۲۷
۲۷۹۲	حدیث ۲۸
۲۷۹۳	حدیث ۲۹
۲۷۹۳	حدیث ۳۰
۲۷۹۳	حدیث ۳۱
۲۷۹۳	حدیث ۳۲
۲۷۹۳	حدیث ۳۳
۲۷۹۳	حدیث ۳۴
۲۷۹۳	حدیث ۳۵
۲۷۹۴	حرام خواری و ربا
۲۷۹۴	حدیث ۱
۲۷۹۴	حدیث ۲
۲۷۹۴	حدیث ۳
۲۷۹۴	حدیث ۴

۲۷۹۴	حدیث ۵
۲۷۹۴	حدیث ۶
۲۷۹۴	حدیث ۷
۲۷۹۴	حدیث ۸
۲۷۹۵	حدیث ۹
۲۷۹۵	حدیث ۱۰
۲۷۹۵	حدیث ۱۱
۲۷۹۵	حدیث ۱۲
۲۷۹۵	حدیث ۱۳
۲۷۹۵	حدیث ۱۴
۲۷۹۶	حدیث ۱۵
۲۷۹۶	حدیث ۱۶
۲۷۹۶	حدیث ۱۷
۲۷۹۶	حدیث ۱۸
۲۷۹۶	حدیث ۱۹
۲۷۹۶	حدیث ۲۰
۲۷۹۷	حدیث ۲۱
۲۷۹۷	حدیث ۲۲
۲۷۹۷	حدیث ۲۳
۲۷۹۷	حدیث ۲۴
۲۷۹۷	حدیث ۲۵
۲۷۹۷	حدیث ۲۶
۲۷۹۸	حدیث ۲۷
۲۷۹۸	حدیث ۲۸

۲۷۹۸	حدیث ۲۹
۲۷۹۸	حدیث ۳۰
۲۷۹۸	حدیث ۳۱
۲۷۹۸	حدیث ۳۲
۲۷۹۸	حدیث ۳۳
۲۷۹۹	حدیث ۳۴
۲۷۹۹	حدیث ۳۵
۲۷۹۹	حدیث ۳۶
۲۷۹۹	حدیث ۳۷
۲۷۹۹	حدیث ۳۸
۲۷۹۹	حدیث ۳۹
۲۷۹۹	کسب مال حلال
۲۸۰۰	حدیث ۱
۲۸۰۰	حدیث ۲
۲۸۰۰	حدیث ۳
۲۸۰۰	حدیث ۴
۲۸۰۰	حدیث ۵
۲۸۰۰	حدیث ۶
۲۸۰۱	حدیث ۷
۲۸۰۱	حدیث ۸
۲۸۰۱	حدیث ۹
۲۸۰۱	حدیث ۱۰
۲۸۰۱	حدیث ۱۱
۲۸۰۱	حدیث ۱۲

۲۸۰۱	حدیث ۱۳
۲۸۰۲	حدیث ۱۴
۲۸۰۲	حدیث ۱۵
۲۸۰۲	حدیث ۱۶
۲۸۰۲	حدیث ۱۷
۲۸۰۲	حدیث ۱۸
۲۸۰۲	حدیث ۱۹
۲۸۰۲	پزشکی
۲۸۰۳	تغذیه و آداب آن
۲۸۰۳	حدیث ۱
۲۸۰۳	حدیث ۲
۲۸۰۳	حدیث ۳
۲۸۰۳	حدیث ۴
۲۸۰۳	حدیث ۵
۲۸۰۳	حدیث ۶
۲۸۰۴	حدیث ۷
۲۸۰۴	حدیث ۸
۲۸۰۴	حدیث ۹
۲۸۰۴	حدیث ۱۰
۲۸۰۴	حدیث ۱۱
۲۸۰۴	حدیث ۱۲
۲۸۰۵	حدیث ۱۳
۲۸۰۵	حدیث ۱۴
۲۸۰۵	حدیث ۱۵

۲۸۰۵	حدیث ۱۶
۲۸۰۵	حدیث ۱۷
۲۸۰۵	حدیث ۱۸
۲۸۰۵	حدیث ۱۹
۲۸۰۶	حدیث ۲۰
۲۸۰۶	حدیث ۲۱
۲۸۰۶	حدیث ۲۲
۲۸۰۶	حدیث ۲۳
۲۸۰۶	حدیث ۲۴
۲۸۰۶	حدیث ۲۵
۲۸۰۷	حدیث ۲۶
۲۸۰۷	حدیث ۲۷
۲۸۰۷	حدیث ۲۸
۲۸۰۷	حدیث ۲۹
۲۸۰۷	حدیث ۳۰
۲۸۰۷	حدیث ۳۱
۲۸۰۸	حدیث ۳۲
۲۸۰۸	حدیث ۳۳
۲۸۰۸	حدیث ۳۴
۲۸۰۸	حدیث ۳۵
۲۸۰۸	حدیث ۳۶
۲۸۰۹	حدیث ۳۷
۲۸۰۹	حدیث ۳۸
۲۸۰۹	حدیث ۳۹

۲۸۰۹	حدیث ۴۰
۲۸۰۹	حدیث ۴۱
۲۸۰۹	حدیث ۴۲
۲۸۰۹	حدیث ۴۳
۲۸۰۹	حدیث ۴۴
۲۸۱۰	حدیث ۴۵
۲۸۱۰	حدیث ۴۶
۲۸۱۰	حدیث ۴۷
۲۸۱۰	حدیث ۴۸
۲۸۱۰	حدیث ۴۹
۲۸۱۱	حدیث ۵۰
۲۸۱۱	حدیث ۵۱
۲۸۱۱	حدیث ۵۲
۲۸۱۱	حدیث ۵۳
۲۸۱۱	حدیث ۵۴
۲۸۱۲	حدیث ۵۵
۲۸۱۲	حدیث ۵۶
۲۸۱۲	حدیث ۵۷
۲۸۱۲	حدیث ۵۸
۲۸۱۲	حدیث ۵۹
۲۸۱۲	حدیث ۶۰
۲۸۱۲	حدیث ۶۱
۲۸۱۳	حدیث ۶۲
۲۸۱۳	حدیث ۶۳

۲۸۱۳	حدیث ۶۴
۲۸۱۳	حدیث ۶۵
۲۸۱۳	حدیث ۶۶
۲۸۱۳	حدیث ۶۷
۲۸۱۳	حدیث ۶۸
۲۸۱۳	حدیث ۶۹
۲۸۱۴	حدیث ۷۰
۲۸۱۴	حدیث ۷۱
۲۸۱۴	حدیث ۷۲
۲۸۱۴	حدیث ۷۳
۲۸۱۴	حدیث ۷۴
۲۸۱۴	حدیث ۷۵
۲۸۱۴	حدیث ۷۶
۲۸۱۵	حدیث ۷۷
۲۸۱۵	حدیث ۷۸
۲۸۱۵	حدیث ۷۹
۲۸۱۵	حدیث ۸۰
۲۸۱۵	حدیث ۸۱
۲۸۱۵	حدیث ۸۲
۲۸۱۶	حدیث ۸۳
۲۸۱۶	حدیث ۸۴
۲۸۱۶	حدیث ۸۵
۲۸۱۶	حدیث ۸۶
۲۸۱۶	حدیث ۸۷

۲۸۱۶	حدیث ۸۸
۲۸۱۶	حدیث ۸۹
۲۸۱۶	حدیث ۹۰
۲۸۱۷	حدیث ۹۱
۲۸۱۷	حدیث ۹۲
۲۸۱۷	حدیث ۹۳
۲۸۱۷	حدیث ۹۴
۲۸۱۷	حدیث ۹۵
۲۸۱۷	حدیث ۹۶
۲۸۱۸	حدیث ۹۷
۲۸۱۸	حدیث ۹۸
۲۸۱۸	حدیث ۹۹
۲۸۱۸	حدیث ۱۰۰
۲۸۱۸	حدیث ۱۰۱
۲۸۱۸	حدیث ۱۰۲
۲۸۱۸	حدیث ۱۰۳
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۴
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۵
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۶
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۷
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۸
۲۸۱۹	حدیث ۱۰۹
۲۸۲۰	حدیث ۱۱۰
۲۸۲۰	حدیث ۱۱۱

۲۸۲۰	-----	حدیث ۱۱۲
۲۸۲۰	-----	حدیث ۱۱۳
۲۸۲۰	-----	حدیث ۱۱۴
۲۸۲۰	-----	حدیث ۱۱۵
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۱۶
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۱۷
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۱۸
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۱۹
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۲۰
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۲۱
۲۸۲۱	-----	حدیث ۱۲۲
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۳
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۴
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۵
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۶
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۷
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۸
۲۸۲۲	-----	حدیث ۱۲۹
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۰
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۱
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۲
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۳
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۴
۲۸۲۳	-----	حدیث ۱۳۵

۲۸۲۴	حدیث ۱۳۶
۲۸۲۴	حدیث ۱۳۷
۲۸۲۴	حدیث ۱۳۸
۲۸۲۴	حدیث ۱۳۹
۲۸۲۴	حدیث ۱۴۰
۲۸۲۴	حدیث ۱۴۱
۲۸۲۴	حدیث ۱۴۲
۲۸۲۴	حدیث ۱۴۳
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۴
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۵
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۶
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۷
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۸
۲۸۲۵	حدیث ۱۴۹
۲۸۲۵	حدیث ۱۵۰
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۱
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۲
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۳
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۴
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۵
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۶
۲۸۲۶	حدیث ۱۵۷
۲۸۲۷	حدیث ۱۵۸
۲۸۲۷	حدیث ۱۵۹

۲۸۲۷	حدیث ۱۶۰
۲۸۲۷	حدیث ۱۶۱
۲۸۲۷	حدیث ۱۶۲
۲۸۲۷	حدیث ۱۶۳
۲۸۲۷	حدیث ۱۶۴
۲۸۲۸	حدیث ۱۶۵
۲۸۲۸	حدیث ۱۶۶
۲۸۲۸	حدیث ۱۶۷
۲۸۲۸	حدیث ۱۶۸
۲۸۲۸	حدیث ۱۶۹
۲۸۲۸	حدیث ۱۷۰
۲۸۲۸	حدیث ۱۷۱
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۲
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۳
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۴
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۵
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۶
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۷
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۸
۲۸۲۹	حدیث ۱۷۹
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۰
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۱
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۲
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۳

۲۸۳۰	حدیث ۱۸۴
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۵
۲۸۳۰	حدیث ۱۸۶
۲۸۳۱	حدیث ۱۸۷
۲۸۳۱	حدیث ۱۸۸
۲۸۳۱	حدیث ۱۸۹
۲۸۳۱	حدیث ۱۹۰
۲۸۳۱	حدیث ۱۹۱
۲۸۳۱	حدیث ۱۹۲
۲۸۳۱	حدیث ۱۹۳
۲۸۳۱	حدیث ۱۹۴
۲۸۳۲	حدیث ۱۹۵
۲۸۳۲	حدیث ۱۹۶
۲۸۳۲	حدیث ۱۹۷
۲۸۳۲	حدیث ۱۹۸
۲۸۳۲	حدیث ۱۹۹
۲۸۳۲	حدیث ۲۰۰
۲۸۳۲	حدیث ۲۰۱
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۲
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۳
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۴
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۵
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۶
۲۸۳۳	حدیث ۲۰۷

۲۸۳۴	حدیث ۲۰۸
۲۸۳۴	حدیث ۲۰۹
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۰
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۱
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۲
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۳
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۴
۲۸۳۴	حدیث ۲۱۵
۲۸۳۵	حدیث ۲۱۶
۲۸۳۵	حدیث ۲۱۷
۲۸۳۵	حدیث ۲۱۸
۲۸۳۵	حدیث ۲۱۹
۲۸۳۵	حدیث ۲۲۰
۲۸۳۵	حدیث ۲۲۱
۲۸۳۵	حدیث ۲۲۲
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۳
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۴
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۵
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۶
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۷
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۸
۲۸۳۶	حدیث ۲۲۹
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۰
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۱

۲۸۳۷	حدیث ۲۳۲
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۳
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۴
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۵
۲۸۳۷	حدیث ۲۳۶
۲۸۳۸	حدیث ۲۳۷
۲۸۳۸	حدیث ۲۳۸
۲۸۳۸	حدیث ۲۳۹
۲۸۳۸	حدیث ۲۴۰
۲۸۳۸	حدیث ۲۴۱
۲۸۳۸	حدیث ۲۴۲
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۳
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۴
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۵
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۶
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۷
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۸
۲۸۳۹	حدیث ۲۴۹
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۰
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۱
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۲
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۳
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۴
۲۸۴۰	حدیث ۲۵۵

۲۸۴۰	حدیث ۲۵۶
۲۸۴۱	حدیث ۲۵۷
۲۸۴۱	حدیث ۲۵۸
۲۸۴۱	حدیث ۲۵۹
۲۸۴۱	حدیث ۲۶۰
۲۸۴۱	حدیث ۲۶۱
۲۸۴۱	حدیث ۲۶۲
۲۸۴۱	حدیث ۲۶۳
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۴
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۵
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۶
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۷
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۸
۲۸۴۲	حدیث ۲۶۹
۲۸۴۲	حدیث ۲۷۰
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۱
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۲
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۳
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۴
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۵
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۶
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۷
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۸
۲۸۴۳	حدیث ۲۷۹

۲۸۴۴	حدیث ۲۸۰
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۱
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۲
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۳
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۴
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۵
۲۸۴۴	حدیث ۲۸۶
۲۸۴۵	حدیث ۲۸۷
۲۸۴۵	حدیث ۲۸۸
۲۸۴۵	حدیث ۲۸۹
۲۸۴۵	حدیث ۲۹۰
۲۸۴۵	حدیث ۲۹۱
۲۸۴۵	حدیث ۲۹۲
۲۸۴۵	حدیث ۲۹۳
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۴
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۵
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۶
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۷
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۸
۲۸۴۶	حدیث ۲۹۹
۲۸۴۷	حدیث ۳۰۰
۲۸۴۷	حدیث ۳۰۱
۲۸۴۷	حدیث ۳۰۲
۲۸۴۷	حدیث ۳۰۳

۲۸۴۷	حدیث ۳۰۴
۲۸۴۷	حدیث ۳۰۵
۲۸۴۸	حدیث ۳۰۶
۲۸۴۸	حدیث ۳۰۷
۲۸۴۸	حدیث ۳۰۸
۲۸۴۸	حدیث ۳۰۹
۲۸۴۸	حدیث ۳۱۰
۲۸۴۸	حدیث ۳۱۱
۲۸۴۸	حدیث ۳۱۲
۲۸۴۸	حدیث ۳۱۳
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۴
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۵
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۶
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۷
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۸
۲۸۴۹	حدیث ۳۱۹
۲۸۴۹	حدیث ۳۲۰
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۱
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۲
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۳
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۴
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۵
۲۸۵۰	حدیث ۳۲۶
۲۸۵۱	حدیث ۳۲۷

۲۸۵۱	حدیث ۳۲۸
۲۸۵۱	حدیث ۳۲۹
۲۸۵۱	حدیث ۳۳۰
۲۸۵۱	حدیث ۳۳۱
۲۸۵۱	حدیث ۳۳۲
۲۸۵۱	حدیث ۳۳۳
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۴
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۵
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۶
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۷
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۸
۲۸۵۲	حدیث ۳۳۹
۲۸۵۲	حدیث ۳۴۰
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۱
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۲
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۳
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۴
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۵
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۶
۲۸۵۳	حدیث ۳۴۷
۲۸۵۴	حدیث ۳۴۸
۲۸۵۴	حدیث ۳۴۹
۲۸۵۴	حدیث ۳۵۰
۲۸۵۴	حدیث ۳۵۱

۲۸۵۴	حدیث ۳۵۲
۲۸۵۴	حدیث ۳۵۳
۲۸۵۴	حدیث ۳۵۴
۲۸۵۵	حدیث ۳۵۵
۲۸۵۵	حدیث ۳۵۶
۲۸۵۵	حدیث ۳۵۷
۲۸۵۵	حدیث ۳۵۸
۲۸۵۵	حدیث ۳۵۹
۲۸۵۵	حدیث ۳۶۰
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۱
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۲
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۳
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۴
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۵
۲۸۵۶	حدیث ۳۶۶
۲۸۵۷	حدیث ۳۶۷
۲۸۵۷	حدیث ۳۶۸
۲۸۵۷	حدیث ۳۶۹
۲۸۵۷	حدیث ۳۷۰
۲۸۵۷	حدیث ۳۷۱
۲۸۵۷	حدیث ۳۷۲
۲۸۵۷	حدیث ۳۷۳
۲۸۵۸	حدیث ۳۷۴
۲۸۵۸	حدیث ۳۷۵

۲۸۵۸	حدیث ۳۷۶
۲۸۵۸	حدیث ۳۷۷
۲۸۵۸	حدیث ۳۷۸
۲۸۵۸	حدیث ۳۷۹
۲۸۵۸	حدیث ۳۸۰
۲۸۵۸	حدیث ۳۸۱
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۲
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۳
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۴
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۵
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۶
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۷
۲۸۵۹	حدیث ۳۸۸
۲۸۶۰	حدیث ۳۸۹
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۰
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۱
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۲
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۳
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۴
۲۸۶۰	حدیث ۳۹۵
۲۸۶۱	حدیث ۳۹۶
۲۸۶۱	حدیث ۳۹۷
۲۸۶۱	حدیث ۳۹۸
۲۸۶۱	حدیث ۳۹۹

۲۸۶۱	حدیث ۴۰۰
۲۸۶۱	حدیث ۴۰۱
۲۸۶۱	حدیث ۴۰۲
۲۸۶۱	حدیث ۴۰۳
۲۸۶۱	حدیث ۴۰۴
۲۸۶۲	حدیث ۴۰۵
۲۸۶۲	حدیث ۴۰۶
۲۸۶۲	حدیث ۴۰۷
۲۸۶۲	حدیث ۴۰۸
۲۸۶۲	حدیث ۴۰۹
۲۸۶۲	حدیث ۴۱۰
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۱
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۲
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۳
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۴
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۵
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۶
۲۸۶۳	حدیث ۴۱۷
۲۸۶۴	حدیث ۴۱۸
۲۸۶۴	حدیث ۴۱۹
۲۸۶۴	حدیث ۴۲۰
۲۸۶۴	حدیث ۴۲۱
۲۸۶۴	حدیث ۴۲۲
۲۸۶۴	حدیث ۴۲۳

۲۸۶۴	حدیث ۴۲۴
۲۸۶۴	حدیث ۴۲۵
۲۸۶۵	حدیث ۴۲۶
۲۸۶۵	حدیث ۴۲۷
۲۸۶۵	حدیث ۴۲۸
۲۸۶۵	حدیث ۴۲۹
۲۸۶۵	حدیث ۴۳۰
۲۸۶۵	حدیث ۴۳۱
۲۸۶۵	حدیث ۴۳۲
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۳
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۴
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۵
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۶
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۷
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۸
۲۸۶۶	حدیث ۴۳۹
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۰
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۱
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۲
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۳
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۴
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۵
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۶
۲۸۶۷	حدیث ۴۴۷

۲۸۶۸	حدیث ۴۴۸
۲۸۶۸	حدیث ۴۴۹
۲۸۶۸	حدیث ۴۵۰
۲۸۶۸	حدیث ۴۵۱
۲۸۶۸	حدیث ۴۵۲
۲۸۶۸	حدیث ۴۵۳
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۴
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۵
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۶
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۷
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۸
۲۸۶۹	حدیث ۴۵۹
۲۸۶۹	حدیث ۴۶۰
۲۸۶۹	حدیث ۴۶۱
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۲
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۳
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۴
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۵
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۶
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۷
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۸
۲۸۷۰	حدیث ۴۶۹
۲۸۷۰	حدیث ۴۷۰
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۱

۲۸۷۱	حدیث ۴۷۲
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۳
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۴
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۵
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۶
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۷
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۸
۲۸۷۱	حدیث ۴۷۹
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۰
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۱
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۲
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۳
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۴
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۵
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۶
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۷
۲۸۷۲	حدیث ۴۸۸
۲۸۷۳	حدیث ۴۸۹
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۰
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۱
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۲
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۳
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۴
۲۸۷۳	حدیث ۴۹۵

۲۸۷۳	حدیث ۴۹۶
۲۸۷۴	حدیث ۴۹۷
۲۸۷۴	حدیث ۴۹۸
۲۸۷۴	حدیث ۴۹۹
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۰
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۱
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۲
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۳
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۴
۲۸۷۴	حدیث ۵۰۵
۲۸۷۵	حدیث ۵۰۶
۲۸۷۵	حدیث ۵۰۷
۲۸۷۵	حدیث ۵۰۸
۲۸۷۵	حدیث ۵۰۹
۲۸۷۵	حدیث ۵۱۰
۲۸۷۵	حدیث ۵۱۱
۲۸۷۵	حدیث ۵۱۲
۲۸۷۵	حدیث ۵۱۳
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۴
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۵
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۶
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۷
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۸
۲۸۷۶	حدیث ۵۱۹

۲۸۷۶	حدیث ۵۲۰
۲۸۷۶	حدیث ۵۲۱
۲۸۷۷	حدیث ۵۲۲
۲۸۷۷	حدیث ۵۲۳
۲۸۷۷	حدیث ۵۲۴
۲۸۷۷	حدیث ۵۲۵
۲۸۷۷	حدیث ۵۲۶
۲۸۷۷	بهداشت و سلامت
۲۸۷۷	حدیث ۱
۲۸۷۷	حدیث ۲
۲۸۷۸	حدیث ۳
۲۸۷۸	حدیث ۴
۲۸۷۸	حدیث ۵
۲۸۷۸	حدیث ۶
۲۸۷۸	حدیث ۷
۲۸۷۹	حدیث ۸
۲۸۷۹	حدیث ۹
۲۸۷۹	حدیث ۱۰
۲۸۷۹	حدیث ۱۱
۲۸۷۹	حدیث ۱۲
۲۸۷۹	حدیث ۱۳
۲۸۸۰	حدیث ۱۴
۲۸۸۰	حدیث ۱۵
۲۸۸۰	حدیث ۱۶

۲۸۸۰	.....	حدیث ۱۷
۲۸۸۰	.....	حدیث ۱۸
۲۸۸۰	.....	حدیث ۱۹
۲۸۸۰	.....	حدیث ۲۰
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۱
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۲
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۳
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۴
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۵
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۶
۲۸۸۱	.....	حدیث ۲۷
۲۸۸۲	.....	حدیث ۲۸
۲۸۸۲	.....	حدیث ۲۹
۲۸۸۲	.....	حدیث ۳۰
۲۸۸۲	.....	حدیث ۳۱
۲۸۸۲	.....	حدیث ۳۲
۲۸۸۲	.....	حدیث ۳۳
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۴
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۵
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۶
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۷
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۸
۲۸۸۳	.....	حدیث ۳۹
۲۸۸۴	.....	حدیث ۴۰

۲۸۸۴	حدیث ۴۱
۲۸۸۴	حدیث ۴۲
۲۸۸۴	حدیث ۴۳
۲۸۸۴	حدیث ۴۴
۲۸۸۴	حدیث ۴۵
۲۸۸۴	حدیث ۴۶
۲۸۸۵	حدیث ۴۷
۲۸۸۵	حدیث ۴۸
۲۸۸۵	حدیث ۴۹
۲۸۸۵	حدیث ۵۰
۲۸۸۵	حدیث ۵۱
۲۸۸۵	حدیث ۵۲
۲۸۸۶	حدیث ۵۳
۲۸۸۶	حدیث ۵۴
۲۸۸۶	حدیث ۵۵
۲۸۸۶	حدیث ۵۶
۲۸۸۶	حدیث ۵۷
۲۸۸۶	حدیث ۵۸
۲۸۸۷	حدیث ۵۹
۲۸۸۷	حدیث ۶۰
۲۸۸۷	حدیث ۶۱
۲۸۸۷	حدیث ۶۲
۲۸۸۷	حدیث ۶۳
۲۸۸۸	حدیث ۶۴

۲۸۸۸	حدیث ۶۵
۲۸۸۸	حدیث ۶۶
۲۸۸۸	حدیث ۶۷
۲۸۸۸	حدیث ۶۸
۲۸۸۸	حدیث ۶۹
۲۸۸۸	حدیث ۷۰
۲۸۸۹	حدیث ۷۱
۲۸۸۹	حدیث ۷۲
۲۸۸۹	حدیث ۷۳
۲۸۸۹	حدیث ۷۴
۲۸۸۹	حدیث ۷۵
۲۸۸۹	حدیث ۷۶
۲۸۸۹	حدیث ۷۷
۲۸۹۰	حدیث ۷۸
۲۸۹۰	حدیث ۷۹
۲۸۹۰	حدیث ۸۰
۲۸۹۰	حدیث ۸۱
۲۸۹۰	حدیث ۸۲
۲۸۹۰	حدیث ۸۳
۲۸۹۰	حدیث ۸۴
۲۸۹۱	حدیث ۸۵
۲۸۹۱	حدیث ۸۶
۲۸۹۱	حدیث ۸۷
۲۸۹۱	حدیث ۸۸

۲۸۹۱	حدیث ۸۹
۲۸۹۱	حدیث ۹۰
۲۸۹۱	حدیث ۹۱
۲۸۹۲	حدیث ۹۲
۲۸۹۲	حدیث ۹۳
۲۸۹۲	حدیث ۹۴
۲۸۹۲	حدیث ۹۵
۲۸۹۲	حدیث ۹۶
۲۸۹۲	حدیث ۹۷
۲۸۹۳	حدیث ۹۸
۲۸۹۳	حدیث ۹۹
۲۸۹۳	حدیث ۱۰۰
۲۸۹۳	حدیث ۱۰۱
۲۸۹۳	حدیث ۱۰۲
۲۸۹۳	حدیث ۱۰۳
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۴
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۵
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۶
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۷
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۸
۲۸۹۴	حدیث ۱۰۹
۲۸۹۵	حدیث ۱۱۰
۲۸۹۵	حدیث ۱۱۱
۲۸۹۵	حدیث ۱۱۲

۲۸۹۵	حدیث ۱۱۳
۲۸۹۵	حدیث ۱۱۴
۲۸۹۵	حدیث ۱۱۵
۲۸۹۶	حدیث ۱۱۶
۲۸۹۶	حدیث ۱۱۷
۲۸۹۶	حدیث ۱۱۸
۲۸۹۶	حدیث ۱۱۹
۲۸۹۶	حدیث ۱۲۰
۲۸۹۶	حدیث ۱۲۱
۲۸۹۶	حدیث ۱۲۲
۲۸۹۶	حدیث ۱۲۳
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۴
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۵
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۶
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۷
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۸
۲۸۹۷	حدیث ۱۲۹
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۰
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۱
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۲
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۳
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۴
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۵
۲۸۹۸	حدیث ۱۳۶

۲۸۹۹	حدیث ۱۳۷
۲۸۹۹	حدیث ۱۳۸
۲۸۹۹	حدیث ۱۳۹
۲۸۹۹	حدیث ۱۴۰
۲۸۹۹	حدیث ۱۴۱
۲۸۹۹	حدیث ۱۴۲
۲۸۹۹	حدیث ۱۴۳
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۴
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۵
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۶
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۷
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۸
۲۹۰۰	حدیث ۱۴۹
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۰
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۱
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۲
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۳
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۴
۲۹۰۱	حدیث ۱۵۵
۲۹۰۲	حدیث ۱۵۶
۲۹۰۲	حدیث ۱۵۷
۲۹۰۲	حدیث ۱۵۸
۲۹۰۲	حدیث ۱۵۹
۲۹۰۲	حدیث ۱۶۰

۲۹۰۲	حدیث ۱۶۱
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۲
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۳
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۴
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۵
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۶
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۷
۲۹۰۳	حدیث ۱۶۸
۲۹۰۴	حدیث ۱۶۹
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۰
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۱
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۲
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۳
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۴
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۵
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۶
۲۹۰۴	حدیث ۱۷۷
۲۹۰۵	حدیث ۱۷۸
۲۹۰۵	حدیث ۱۷۹
۲۹۰۵	حدیث ۱۸۰
۲۹۰۵	حدیث ۱۸۱
۲۹۰۵	حدیث ۱۸۲
۲۹۰۵	حدیث ۱۸۳
۲۹۰۶	حدیث ۱۸۴

۲۹۰۶	حدیث ۱۸۵
۲۹۰۶	حدیث ۱۸۶
۲۹۰۶	حدیث ۱۸۷
۲۹۰۶	حدیث ۱۸۸
۲۹۰۶	حدیث ۱۸۹
۲۹۰۶	حدیث ۱۹۰
۲۹۰۶	حدیث ۱۹۱
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۲
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۳
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۴
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۵
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۶
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۷
۲۹۰۷	حدیث ۱۹۸
۲۹۰۸	حدیث ۱۹۹
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۰
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۱
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۲
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۳
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۴
۲۹۰۸	حدیث ۲۰۵
۲۹۰۹	حدیث ۲۰۶
۲۹۰۹	حدیث ۲۰۷
۲۹۰۹	حدیث ۲۰۸

حدیث ۲۰۹	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۰	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۱	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۲	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۳	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۴	۲۹۰۹
حدیث ۲۱۵	۲۹۱۰
حدیث ۲۱۶	۲۹۱۰
حدیث ۲۱۷	۲۹۱۰
حدیث ۲۱۸	۲۹۱۰
حدیث ۲۱۹	۲۹۱۰
حدیث ۲۲۰	۲۹۱۰
حدیث ۲۲۱	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۲	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۳	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۴	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۵	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۶	۲۹۱۱
حدیث ۲۲۷	۲۹۱۲
حدیث ۲۲۸	۲۹۱۲
حدیث ۲۲۹	۲۹۱۲
حدیث ۲۳۰	۲۹۱۲
حدیث ۲۳۱	۲۹۱۲
حدیث ۲۳۲	۲۹۱۲

۲۹۱۳	حدیث ۲۳۳
۲۹۱۳	حدیث ۲۳۴
۲۹۱۳	حدیث ۲۳۵
۲۹۱۳	حدیث ۲۳۶
۲۹۱۳	حدیث ۲۳۷
۲۹۱۳	حدیث ۲۳۸
۲۹۱۴	حدیث ۲۳۹
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۰
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۱
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۲
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۳
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۴
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۵
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۶
۲۹۱۴	حدیث ۲۴۷
۲۹۱۵	حدیث ۲۴۸
۲۹۱۵	حدیث ۲۴۹
۲۹۱۵	حدیث ۲۵۰
۲۹۱۵	حدیث ۲۵۱
۲۹۱۵	حدیث ۲۵۲
۲۹۱۵	حدیث ۲۵۳
۲۹۱۵	حدیث ۲۵۴
۲۹۱۶	حدیث ۲۵۵
۲۹۱۶	حدیث ۲۵۶

۲۹۱۶	حدیث ۲۵۷
۲۹۱۶	حدیث ۲۵۸
۲۹۱۶	حدیث ۲۵۹
۲۹۱۶	حدیث ۲۶۰
۲۹۱۶	حدیث ۲۶۱
۲۹۱۶	حدیث ۲۶۲
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۳
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۴
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۵
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۶
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۷
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۸
۲۹۱۷	حدیث ۲۶۹
۲۹۱۷	حدیث ۲۷۰
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۱
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۲
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۳
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۴
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۵
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۶
۲۹۱۸	حدیث ۲۷۷
۲۹۱۹	حدیث ۲۷۸
۲۹۱۹	حدیث ۲۷۹
۲۹۱۹	حدیث ۲۸۰

۲۹۱۹	حدیث ۲۸۱
۲۹۱۹	حدیث ۲۸۲
۲۹۱۹	حدیث ۲۸۳
۲۹۱۹	حدیث ۲۸۴
۲۹۲۰	حدیث ۲۸۵
۲۹۲۰	حدیث ۲۸۶
۲۹۲۰	حدیث ۲۸۷
۲۹۲۰	حدیث ۲۸۸
۲۹۲۰	حدیث ۲۸۹
۲۹۲۰	حدیث ۲۹۰
۲۹۲۰	حدیث ۲۹۱
۲۹۲۰	حدیث ۲۹۲
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۳
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۴
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۵
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۶
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۷
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۸
۲۹۲۱	حدیث ۲۹۹
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۰
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۱
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۲
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۳
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۴

۲۹۲۲	حدیث ۳۰۵
۲۹۲۲	حدیث ۳۰۶
۲۹۲۳	حدیث ۳۰۷
۲۹۲۳	حدیث ۳۰۸
۲۹۲۳	حدیث ۳۰۹
۲۹۲۳	حدیث ۳۱۰
۲۹۲۳	حدیث ۳۱۱
۲۹۲۳	حدیث ۳۱۲
۲۹۲۳	حدیث ۳۱۳
۲۹۲۳	حدیث ۳۱۴
۲۹۲۴	حدیث ۳۱۵
۲۹۲۴	حدیث ۳۱۶
۲۹۲۴	حدیث ۳۱۷
۲۹۲۴	حدیث ۳۱۸
۲۹۲۴	حدیث ۳۱۹
۲۹۲۴	حدیث ۳۲۰
۲۹۲۴	حدیث ۳۲۱
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۲
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۳
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۴
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۵
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۶
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۷
۲۹۲۵	حدیث ۳۲۸

۲۹۲۶	حدیث ۳۲۹
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۰
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۱
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۲
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۳
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۴
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۵
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۶
۲۹۲۶	حدیث ۳۳۷
۲۹۲۷	حدیث ۳۳۸
۲۹۲۷	حدیث ۳۳۹
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۰
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۱
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۲
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۳
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۴
۲۹۲۷	حدیث ۳۴۵
۲۹۲۸	حدیث ۳۴۶
۲۹۲۸	حدیث ۳۴۷
۲۹۲۸	حدیث ۳۴۸
۲۹۲۸	حدیث ۳۴۹
۲۹۲۸	حدیث ۳۵۰
۲۹۲۸	حدیث ۳۵۱
۲۹۲۹	بیماریها، دارو و روش درمان

۲۹۲۹	حدیث ۱
۲۹۲۹	حدیث ۲
۲۹۲۹	حدیث ۳
۲۹۲۹	حدیث ۴
۲۹۲۹	حدیث ۵
۲۹۲۹	حدیث ۶
۲۹۲۹	حدیث ۷
۲۹۳۰	حدیث ۸
۲۹۳۰	حدیث ۹
۲۹۳۰	حدیث ۱۰
۲۹۳۰	حدیث ۱۱
۲۹۳۰	حدیث ۱۲
۲۹۳۰	حدیث ۱۳
۲۹۳۱	حدیث ۱۴
۲۹۳۱	حدیث ۱۵
۲۹۳۱	حدیث ۱۶
۲۹۳۱	حدیث ۱۷
۲۹۳۱	حدیث ۱۸
۲۹۳۱	حدیث ۱۹
۲۹۳۲	حدیث ۲۰
۲۹۳۲	حدیث ۲۱
۲۹۳۲	حدیث ۲۲
۲۹۳۲	حدیث ۲۳
۲۹۳۲	حدیث ۲۴

۲۹۳۲	حدیث ۲۵
۲۹۳۳	حدیث ۲۶
۲۹۳۳	حدیث ۲۷
۲۹۳۳	حدیث ۲۸
۲۹۳۳	حدیث ۲۹
۲۹۳۳	حدیث ۳۰
۲۹۳۳	حدیث ۳۱
۲۹۳۴	حدیث ۳۲
۲۹۳۴	حدیث ۳۳
۲۹۳۴	حدیث ۳۴
۲۹۳۴	حدیث ۳۵
۲۹۳۴	حدیث ۳۶
۲۹۳۴	حدیث ۳۷
۲۹۳۴	حدیث ۳۸
۲۹۳۵	حدیث ۳۹
۲۹۳۵	حدیث ۴۰
۲۹۳۵	حدیث ۴۱
۲۹۳۵	حدیث ۴۲
۲۹۳۵	حدیث ۴۳
۲۹۳۵	حدیث ۴۴
۲۹۳۶	حدیث ۴۵
۲۹۳۶	حدیث ۴۶
۲۹۳۶	حدیث ۴۷
۲۹۳۶	حدیث ۴۸

۲۹۳۶	حدیث ۴۹
۲۹۳۶	حدیث ۵۰
۲۹۳۷	حدیث ۵۱
۲۹۳۷	حدیث ۵۲
۲۹۳۷	حدیث ۵۳
۲۹۳۷	حدیث ۵۴
۲۹۳۷	حدیث ۵۵
۲۹۳۷	حدیث ۵۶
۲۹۳۸	حدیث ۵۷
۲۹۳۸	حدیث ۵۸
۲۹۳۸	حدیث ۵۹
۲۹۳۸	حدیث ۶۰
۲۹۳۸	حدیث ۶۱
۲۹۳۸	حدیث ۶۲
۲۹۳۹	حدیث ۶۳
۲۹۳۹	حدیث ۶۴
۲۹۳۹	حدیث ۶۵
۲۹۳۹	حدیث ۶۶
۲۹۳۹	حدیث ۶۷
۲۹۳۹	حدیث ۶۸
۲۹۴۰	حدیث ۶۹
۲۹۴۰	حدیث ۷۰
۲۹۴۰	حدیث ۷۱
۲۹۴۰	حدیث ۷۲

۲۹۴۰	حدیث ۷۳
۲۹۴۰	حدیث ۷۴
۲۹۴۰	حدیث ۷۵
۲۹۴۱	حدیث ۷۶
۲۹۴۱	حدیث ۷۷
۲۹۴۱	حدیث ۷۸
۲۹۴۱	حدیث ۷۹
۲۹۴۱	حدیث ۸۰
۲۹۴۱	حدیث ۸۱
۲۹۴۱	حدیث ۸۲
۲۹۴۲	حدیث ۸۳
۲۹۴۲	حدیث ۸۴
۲۹۴۲	حدیث ۸۵
۲۹۴۲	حدیث ۸۶
۲۹۴۲	حدیث ۸۷
۲۹۴۲	حدیث ۸۸
۲۹۴۲	حدیث ۸۹
۲۹۴۳	حدیث ۹۰
۲۹۴۳	حدیث ۹۱
۲۹۴۳	حدیث ۹۲
۲۹۴۳	حدیث ۹۳
۲۹۴۳	حدیث ۹۴
۲۹۴۴	حدیث ۹۵
۲۹۴۴	حدیث ۹۶

۲۹۴۴	حدیث ۹۷
۲۹۴۴	حدیث ۹۸
۲۹۴۴	حدیث ۹۹
۲۹۴۵	حدیث ۱۰۰
۲۹۴۵	حدیث ۱۰۱
۲۹۴۵	حدیث ۱۰۲
۲۹۴۵	حدیث ۱۰۳
۲۹۴۵	حدیث ۱۰۴
۲۹۴۶	حدیث ۱۰۵
۲۹۴۶	حدیث ۱۰۶
۲۹۴۶	حدیث ۱۰۷
۲۹۴۶	حدیث ۱۰۸
۲۹۴۶	حدیث ۱۰۹
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۰
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۱
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۲
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۳
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۴
۲۹۴۷	حدیث ۱۱۵
۲۹۴۸	حدیث ۱۱۶
۲۹۴۸	حدیث ۱۱۷
۲۹۴۸	حدیث ۱۱۸
۲۹۴۸	حدیث ۱۱۹
۲۹۴۸	حدیث ۱۲۰

۲۹۴۸	حدیث ۱۲۱
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۲
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۳
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۴
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۵
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۶
۲۹۴۹	حدیث ۱۲۷
۲۹۵۰	حدیث ۱۲۸
۲۹۵۰	حدیث ۱۲۹
۲۹۵۰	حدیث ۱۳۰
۲۹۵۰	حدیث ۱۳۱
۲۹۵۰	حدیث ۱۳۲
۲۹۵۱	حدیث ۱۳۳
۲۹۵۱	حدیث ۱۳۴
۲۹۵۱	حدیث ۱۳۵
۲۹۵۱	حدیث ۱۳۶
۲۹۵۱	حدیث ۱۳۷
۲۹۵۲	حدیث ۱۳۸
۲۹۵۲	حدیث ۱۳۹
۲۹۵۲	حدیث ۱۴۰
۲۹۵۲	حدیث ۱۴۱
۲۹۵۲	حدیث ۱۴۲
۲۹۵۲	حدیث ۱۴۳
۲۹۵۲	حدیث ۱۴۴

۲۹۵۳	حدیث ۱۴۵
۲۹۵۳	حدیث ۱۴۶
۲۹۵۳	حدیث ۱۴۷
۲۹۵۳	حدیث ۱۴۸
۲۹۵۳	حدیث ۱۴۹
۲۹۵۳	حدیث ۱۵۰
۲۹۵۳	حدیث ۱۵۱
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۲
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۳
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۴
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۵
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۶
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۷
۲۹۵۴	حدیث ۱۵۸
۲۹۵۵	حدیث ۱۵۹
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۰
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۱
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۲
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۳
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۴
۲۹۵۵	حدیث ۱۶۵
۲۹۵۶	حدیث ۱۶۶
۲۹۵۶	حدیث ۱۶۷
۲۹۵۶	حدیث ۱۶۸

۲۹۵۶	حدیث ۱۶۹
۲۹۵۶	حدیث ۱۷۰
۲۹۵۶	حدیث ۱۷۱
۲۹۵۶	حدیث ۱۷۲
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۳
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۴
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۵
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۶
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۷
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۸
۲۹۵۷	حدیث ۱۷۹
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۰
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۱
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۲
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۳
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۴
۲۹۵۸	حدیث ۱۸۵
۲۹۵۹	حدیث ۱۸۶
۲۹۵۹	حدیث ۱۸۷
۲۹۵۹	حدیث ۱۸۸
۲۹۵۹	حدیث ۱۸۹
۲۹۵۹	حدیث ۱۹۰
۲۹۵۹	حدیث ۱۹۱
۲۹۵۹	حدیث ۱۹۲

۲۹۶۰	حدیث ۱۹۳
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۴
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۵
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۶
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۷
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۸
۲۹۶۰	حدیث ۱۹۹
۲۹۶۰	حدیث ۲۰۰
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۱
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۲
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۳
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۴
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۵
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۶
۲۹۶۱	حدیث ۲۰۷
۲۹۶۲	حدیث ۲۰۸
۲۹۶۲	حدیث ۲۰۹
۲۹۶۲	حدیث ۲۱۰
۲۹۶۲	حدیث ۲۱۱
۲۹۶۲	حدیث ۲۱۲
۲۹۶۲	حدیث ۲۱۳
۲۹۶۲	حدیث ۲۱۴
۲۹۶۳	حدیث ۲۱۵
۲۹۶۳	حدیث ۲۱۶

۲۹۶۳	حدیث ۲۱۷
۲۹۶۳	حدیث ۲۱۸
۲۹۶۳	حدیث ۲۱۹
۲۹۶۳	حدیث ۲۲۰
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۱
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۲
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۳
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۴
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۵
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۶
۲۹۶۴	حدیث ۲۲۷
۲۹۶۵	حدیث ۲۲۸
۲۹۶۵	حدیث ۲۲۹
۲۹۶۵	حدیث ۲۳۰
۲۹۶۵	حدیث ۲۳۱
۲۹۶۵	حدیث ۲۳۲
۲۹۶۵	حدیث ۲۳۳
۲۹۶۵	حدیث ۲۳۴
۲۹۶۶	حدیث ۲۳۵
۲۹۶۶	حدیث ۲۳۶
۲۹۶۶	حدیث ۲۳۷
۲۹۶۶	حدیث ۲۳۸
۲۹۶۶	حدیث ۲۳۹
۲۹۶۶	حدیث ۲۴۰

۲۹۶۶	حدیث ۲۴۱
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۲
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۳
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۴
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۵
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۶
۲۹۶۷	حدیث ۲۴۷
۲۹۶۸	حدیث ۲۴۸
۲۹۶۸	حدیث ۲۴۹
۲۹۶۸	حدیث ۲۵۰
۲۹۶۸	حدیث ۲۵۱
۲۹۶۸	حدیث ۲۵۲
۲۹۶۸	حدیث ۲۵۳
۲۹۶۸	حدیث ۲۵۴
۲۹۶۹	حدیث ۲۵۵
۲۹۶۹	حدیث ۲۵۶
۲۹۶۹	حدیث ۲۵۷
۲۹۶۹	حدیث ۲۵۸
۲۹۶۹	حدیث ۲۵۹
۲۹۶۹	حدیث ۲۶۰
۲۹۶۹	حدیث ۲۶۱
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۲
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۳
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۴

۲۹۷۰	حدیث ۲۶۵
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۶
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۷
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۸
۲۹۷۰	حدیث ۲۶۹
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۰
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۱
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۲
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۳
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۴
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۵
۲۹۷۱	حدیث ۲۷۶
۲۹۷۲	حدیث ۲۷۷
۲۹۷۲	حدیث ۲۷۸
۲۹۷۲	حدیث ۲۷۹
۲۹۷۲	حدیث ۲۸۰
۲۹۷۲	حدیث ۲۸۱
۲۹۷۲	حدیث ۲۸۲
۲۹۷۲	حدیث ۲۸۳
۲۹۷۲	حدیث ۲۸۴
۲۹۷۳	حدیث ۲۸۵
۲۹۷۳	حدیث ۲۸۶
۲۹۷۳	حدیث ۲۸۷
۲۹۷۳	حدیث ۲۸۸

۲۹۷۳	حدیث ۲۸۹
۲۹۷۳	حدیث ۲۹۰
۲۹۷۳	حدیث ۲۹۱
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۲
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۳
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۴
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۵
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۶
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۷
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۸
۲۹۷۴	حدیث ۲۹۹
۲۹۷۵	حدیث ۳۰۰
۲۹۷۵	حدیث ۳۰۱
۲۹۷۵	حدیث ۳۰۲
۲۹۷۵	روانشناسی
۲۹۷۵	حدیث ۱
۲۹۷۵	حدیث ۲
۲۹۷۵	حدیث ۳
۲۹۷۵	حدیث ۴
۲۹۷۵	حدیث ۵
۲۹۷۶	حدیث ۶
۲۹۷۶	حدیث ۷
۲۹۷۶	حدیث ۸
۲۹۷۶	حدیث ۹

۲۹۷۶	حدیث ۱۰
۲۹۷۶	خانواده
۲۹۷۶	تربیت اسلامی
۲۹۷۶	حدیث ۱
۲۹۷۷	حدیث ۲
۲۹۷۷	حدیث ۳
۲۹۷۷	حدیث ۴
۲۹۷۷	حدیث ۵
۲۹۷۷	حدیث ۶
۲۹۷۷	حدیث ۷
۲۹۷۷	حدیث ۸
۲۹۷۷	حدیث ۹
۲۹۷۸	حدیث ۱۰
۲۹۷۸	حدیث ۱۱
۲۹۷۸	حدیث ۱۲
۲۹۷۸	حدیث ۱۳
۲۹۷۸	حدیث ۱۴
۲۹۷۸	حدیث ۱۵
۲۹۷۹	حدیث ۱۶
۲۹۷۹	حدیث ۱۷
۲۹۷۹	حدیث ۱۸
۲۹۷۹	حدیث ۱۹
۲۹۷۹	حدیث ۲۰
۲۹۷۹	حدیث ۲۱

۲۹۷۹	حدیث ۲۲
۲۹۸۰	حدیث ۲۳
۲۹۸۰	حدیث ۲۴
۲۹۸۰	حدیث ۲۵
۲۹۸۰	حدیث ۲۶
۲۹۸۰	حدیث ۲۷
۲۹۸۰	حدیث ۲۸
۲۹۸۱	حدیث ۲۹
۲۹۸۱	حدیث ۳۰
۲۹۸۱	حدیث ۳۱
۲۹۸۱	حدیث ۳۲
۲۹۸۱	حدیث ۳۳
۲۹۸۱	حدیث ۳۴
۲۹۸۲	حدیث ۳۵
۲۹۸۲	حدیث ۳۶
۲۹۸۲	حدیث ۳۷
۲۹۸۲	حدیث ۳۸
۲۹۸۲	حدیث ۳۹
۲۹۸۲	حدیث ۴۰
۲۹۸۲	حدیث ۴۱
۲۹۸۳	حدیث ۴۲
۲۹۸۳	حدیث ۴۳
۲۹۸۳	حدیث ۴۴
۲۹۸۳	حدیث ۴۵

۲۹۸۳	حدیث ۴۶
۲۹۸۳	حدیث ۴۷
۲۹۸۳	حدیث ۴۸
۲۹۸۴	حدیث ۴۹
۲۹۸۴	حدیث ۵۰
۲۹۸۴	حدیث ۵۱
۲۹۸۴	حدیث ۵۲
۲۹۸۴	حدیث ۵۳
۲۹۸۴	حدیث ۵۴
۲۹۸۴	حدیث ۵۵
۲۹۸۴	حدیث ۵۶
۲۹۸۵	حدیث ۵۷
۲۹۸۵	حدیث ۵۸
۲۹۸۵	حدیث ۵۹
۲۹۸۵	حدیث ۶۰
۲۹۸۵	حدیث ۶۱
۲۹۸۵	حدیث ۶۲
۲۹۸۵	حدیث ۶۳
۲۹۸۵	حدیث ۶۴
۲۹۸۶	حدیث ۶۵
۲۹۸۶	حدیث ۶۶
۲۹۸۶	حدیث ۶۷
۲۹۸۶	حدیث ۶۸
۲۹۸۶	حدیث ۶۹

۲۹۸۶	حدیث ۷۰
۲۹۸۷	حدیث ۷۱
۲۹۸۷	حدیث ۷۲
۲۹۸۷	حدیث ۷۳
۲۹۸۷	حدیث ۷۴
۲۹۸۷	حدیث ۷۵
۲۹۸۷	حدیث ۷۶
۲۹۸۷	حدیث ۷۷
۲۹۸۷	حدیث ۷۸
۲۹۸۸	حدیث ۷۹
۲۹۸۸	حدیث ۸۰
۲۹۸۸	حدیث ۸۱
۲۹۸۸	حدیث ۸۲
۲۹۸۸	حدیث ۸۳
۲۹۸۸	حدیث ۸۴
۲۹۸۸	حدیث ۸۵
۲۹۸۹	حدیث ۸۶
۲۹۸۹	حدیث ۸۷
۲۹۸۹	حدیث ۸۸
۲۹۸۹	حدیث ۸۹
۲۹۸۹	حدیث ۹۰
۲۹۸۹	حدیث ۹۱
۲۹۸۹	حدیث ۹۲
۲۹۸۹	حدیث ۹۳

۲۹۹۰	حدیث ۹۴
۲۹۹۰	حدیث ۹۵
۲۹۹۰	حدیث ۹۶
۲۹۹۰	حدیث ۹۷
۲۹۹۰	حدیث ۹۸
۲۹۹۰	حدیث ۹۹
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۰
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۱
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۲
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۳
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۴
۲۹۹۱	حدیث ۱۰۵
۲۹۹۲	حدیث ۱۰۶
۲۹۹۲	حدیث ۱۰۷
۲۹۹۲	حدیث ۱۰۸
۲۹۹۲	حدیث ۱۰۹
۲۹۹۲	حدیث ۱۱۰
۲۹۹۲	حدیث ۱۱۱
۲۹۹۲	حدیث ۱۱۲
۲۹۹۲	حدیث ۱۱۳
۲۹۹۳	حدیث ۱۱۴
۲۹۹۳	حدیث ۱۱۵
۲۹۹۳	حدیث ۱۱۶
۲۹۹۳	حدیث ۱۱۷

۲۹۹۳	حدیث ۱۱۸
۲۹۹۳	حدیث ۱۱۹
۲۹۹۳	حدیث ۱۲۰
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۱
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۲
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۳
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۴
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۵
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۶
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۷
۲۹۹۴	حدیث ۱۲۸
۲۹۹۵	حدیث ۱۲۹
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۰
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۱
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۲
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۳
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۴
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۵
۲۹۹۵	حدیث ۱۳۶
۲۹۹۶	حدیث ۱۳۷
۲۹۹۶	حدیث ۱۳۸
۲۹۹۶	حدیث ۱۳۹
۲۹۹۶	حدیث ۱۴۰
۲۹۹۶	حدیث ۱۴۱

۲۹۹۶	حدیث ۱۴۲
۲۹۹۶	حدیث ۱۴۳
۲۹۹۶	حدیث ۱۴۴
۲۹۹۷	حدیث ۱۴۵
۲۹۹۷	حدیث ۱۴۶
۲۹۹۷	حدیث ۱۴۷
۲۹۹۷	حدیث ۱۴۸
۲۹۹۷	حدیث ۱۴۹
۲۹۹۷	حدیث ۱۵۰
۲۹۹۷	حدیث ۱۵۱
۲۹۹۸	فرزندان
۲۹۹۸	حدیث ۱
۲۹۹۸	حدیث ۲
۲۹۹۸	حدیث ۳
۲۹۹۸	حدیث ۴
۲۹۹۸	حدیث ۵
۲۹۹۸	حدیث ۶
۲۹۹۹	حدیث ۷
۲۹۹۹	حدیث ۸
۲۹۹۹	حدیث ۹
۲۹۹۹	حدیث ۱۰
۲۹۹۹	حدیث ۱۱
۲۹۹۹	حدیث ۱۲
۳۰۰۰	حدیث ۱۳

۳۰۰۰	حدیث ۱۴
۳۰۰۰	حدیث ۱۵
۳۰۰۰	حدیث ۱۶
۳۰۰۰	حدیث ۱۷
۳۰۰۰	حدیث ۱۸
۳۰۰۰	حدیث ۱۹
۳۰۰۱	حدیث ۲۰
۳۰۰۱	حدیث ۲۱
۳۰۰۱	حدیث ۲۲
۳۰۰۱	حدیث ۲۳
۳۰۰۱	حدیث ۲۴
۳۰۰۱	حدیث ۲۵
۳۰۰۱	حدیث ۲۶
۳۰۰۲	حدیث ۲۷
۳۰۰۲	حدیث ۲۸
۳۰۰۲	حدیث ۲۹
۳۰۰۲	حدیث ۳۰
۳۰۰۲	حدیث ۳۱
۳۰۰۲	حدیث ۳۲
۳۰۰۲	حدیث ۳۳
۳۰۰۳	حدیث ۳۴
۳۰۰۳	حدیث ۳۵
۳۰۰۳	حدیث ۳۶
۳۰۰۳	حدیث ۳۷

۳۰۰۳	حدیث ۳۸
۳۰۰۳	حدیث ۳۹
۳۰۰۳	حدیث ۴۰
۳۰۰۴	حدیث ۴۱
۳۰۰۴	حدیث ۴۲
۳۰۰۴	حدیث ۴۳
۳۰۰۴	حدیث ۴۴
۳۰۰۴	حدیث ۴۵
۳۰۰۴	حدیث ۴۶
۳۰۰۴	حدیث ۴۷
۳۰۰۴	حدیث ۴۸
۳۰۰۵	حدیث ۴۹
۳۰۰۵	حدیث ۵۰
۳۰۰۵	حدیث ۵۱
۳۰۰۵	حدیث ۵۲
۳۰۰۵	حدیث ۵۳
۳۰۰۵	حدیث ۵۴
۳۰۰۶	حدیث ۵۵
۳۰۰۶	حدیث ۵۶
۳۰۰۶	حدیث ۵۷
۳۰۰۶	حدیث ۵۸
۳۰۰۶	حدیث ۵۹
۳۰۰۶	حدیث ۶۰
۳۰۰۶	حدیث ۶۱

۳۰۰۷	حدیث ۶۲
۳۰۰۷	حدیث ۶۳
۳۰۰۷	حدیث ۶۴
۳۰۰۷	حدیث ۶۵
۳۰۰۷	حدیث ۶۶
۳۰۰۷	حدیث ۶۷
۳۰۰۷	حدیث ۶۸
۳۰۰۸	حدیث ۶۹
۳۰۰۸	حدیث ۷۰
۳۰۰۸	حدیث ۷۱
۳۰۰۸	حدیث ۷۲
۳۰۰۸	حدیث ۷۳
۳۰۰۸	حدیث ۷۴
۳۰۰۸	حدیث ۷۵
۳۰۰۸	حدیث ۷۶
۳۰۰۹	حدیث ۷۷
۳۰۰۹	حدیث ۷۸
۳۰۰۹	حدیث ۷۹
۳۰۰۹	حدیث ۸۰
۳۰۰۹	حدیث ۸۱
۳۰۰۹	حدیث ۸۲
۳۰۰۹	حدیث ۸۳
۳۰۱۰	حدیث ۸۴
۳۰۱۰	حدیث ۸۵

۳۰۱۰	حدیث ۸۶
۳۰۱۰	حدیث ۸۷
۳۰۱۰	حدیث ۸۸
۳۰۱۰	حدیث ۸۹
۳۰۱۰	حدیث ۹۰
۳۰۱۰	حدیث ۹۱
۳۰۱۱	حدیث ۹۲
۳۰۱۱	حدیث ۹۳
۳۰۱۱	حدیث ۹۴
۳۰۱۱	حدیث ۹۵
۳۰۱۱	حدیث ۹۶
۳۰۱۱	حدیث ۹۷
۳۰۱۱	حدیث ۹۸
۳۰۱۱	حدیث ۹۹
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۰
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۱
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۲
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۳
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۴
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۵
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۶
۳۰۱۲	حدیث ۱۰۷
۳۰۱۳	سال‌مندان
۳۰۱۳	حدیث ۱

- حدیث ۲ - ۳۰۱۳
- حدیث ۳ - ۳۰۱۳
- حدیث ۴ - ۳۰۱۳
- حدیث ۵ - ۳۰۱۳
- حدیث ۶ - ۳۰۱۳
- حدیث ۷ - ۳۰۱۳
- حدیث ۸ - ۳۰۱۴
- حدیث ۹ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۰ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۱ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۲ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۳ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۴ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۵ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۶ - ۳۰۱۴
- حدیث ۱۷ - ۳۰۱۵
- حدیث ۱۸ - ۳۰۱۵
- والدین - ۳۰۱۵
- حدیث ۱ - ۳۰۱۵
- حدیث ۲ - ۳۰۱۵
- حدیث ۳ - ۳۰۱۵
- حدیث ۴ - ۳۰۱۵
- حدیث ۵ - ۳۰۱۵
- حدیث ۶ - ۳۰۱۶

حدیث ۷	۳۰۱۶
حدیث ۸	۳۰۱۶
حدیث ۹	۳۰۱۶
حدیث ۱۰	۳۰۱۷
حدیث ۱۱	۳۰۱۷
حدیث ۱۲	۳۰۱۷
حدیث ۱۳	۳۰۱۷
حدیث ۱۴	۳۰۱۷
حدیث ۱۵	۳۰۱۷
حدیث ۱۶	۳۰۱۸
حدیث ۱۷	۳۰۱۸
حدیث ۱۸	۳۰۱۸
حدیث ۱۹	۳۰۱۸
حدیث ۲۰	۳۰۱۸
حدیث ۲۱	۳۰۱۸
حدیث ۲۲	۳۰۱۹
حدیث ۲۳	۳۰۱۹
حدیث ۲۴	۳۰۱۹
حدیث ۲۵	۳۰۱۹
حدیث ۲۶	۳۰۱۹
حدیث ۲۷	۳۰۱۹
حدیث ۲۸	۳۰۲۰
حدیث ۲۹	۳۰۲۰
حدیث ۳۰	۳۰۲۰

۳۰۲۰	حدیث ۳۱
۳۰۲۰	حدیث ۳۲
۳۰۲۰	حدیث ۳۳
۳۰۲۱	حدیث ۳۴
۳۰۲۱	حدیث ۳۵
۳۰۲۱	حدیث ۳۶
۳۰۲۱	حدیث ۳۷
۳۰۲۱	حدیث ۳۸
۳۰۲۱	حدیث ۳۹
۳۰۲۱	حدیث ۴۰
۳۰۲۲	حدیث ۴۱
۳۰۲۲	حدیث ۴۲
۳۰۲۲	حدیث ۴۳
۳۰۲۲	حدیث ۴۴
۳۰۲۲	حدیث ۴۵
۳۰۲۲	حدیث ۴۶
۳۰۲۳	حدیث ۴۷
۳۰۲۳	حدیث ۴۸
۳۰۲۳	حدیث ۴۹
۳۰۲۳	حدیث ۵۰
۳۰۲۳	حدیث ۵۱
۳۰۲۳	حدیث ۵۲
۳۰۲۳	حدیث ۵۳
۳۰۲۴	حدیث ۵۴

۳۰۲۴	حدیث ۵۵
۳۰۲۴	حدیث ۵۶
۳۰۲۴	حدیث ۵۷
۳۰۲۴	حدیث ۵۸
۳۰۲۴	حدیث ۵۹
۳۰۲۵	حدیث ۶۰
۳۰۲۵	حدیث ۶۱
۳۰۲۵	حدیث ۶۲
۳۰۲۵	حدیث ۶۳
۳۰۲۵	حدیث ۶۴
۳۰۲۵	حدیث ۶۵
۳۰۲۵	حدیث ۶۶
۳۰۲۵	حدیث ۶۷
۳۰۲۶	حدیث ۶۸
۳۰۲۶	حدیث ۶۹
۳۰۲۶	حدیث ۷۰
۳۰۲۶	حدیث ۷۱
۳۰۲۶	حدیث ۷۲
۳۰۲۶	حدیث ۷۳
۳۰۲۶	حدیث ۷۴
۳۰۲۷	حدیث ۷۵
۳۰۲۷	حدیث ۷۶
۳۰۲۷	حدیث ۷۷
۳۰۲۷	حدیث ۷۸

۳۰۲۷	حدیث ۷۹
۳۰۲۷	حدیث ۸۰
۳۰۲۷	حدیث ۸۱
۳۰۲۷	حدیث ۸۲
۳۰۲۸	حدیث ۸۳
۳۰۲۸	حدیث ۸۴
۳۰۲۸	حدیث ۸۵
۳۰۲۸	حدیث ۸۶
۳۰۲۸	حدیث ۸۷
۳۰۲۸	حدیث ۸۸
۳۰۲۸	حدیث ۸۹
۳۰۲۸	حدیث ۹۰
۳۰۲۸	حدیث ۹۱
۳۰۲۹	حدیث ۹۲
۳۰۲۹	حدیث ۹۳
۳۰۲۹	حدیث ۹۴
۳۰۲۹	حدیث ۹۵
۳۰۲۹	حدیث ۹۶
۳۰۲۹	حدیث ۹۷
۳۰۲۹	حدیث ۹۸
۳۰۳۰	حدیث ۹۹
۳۰۳۰	حدیث ۱۰۰
۳۰۳۰	حدیث ۱۰۱
۳۰۳۰	حدیث ۱۰۲

۳۰۳۰	حدیث ۱۰۳
۳۰۳۰	حدیث ۱۰۴
۳۰۳۱	حدیث ۱۰۵
۳۰۳۱	حدیث ۱۰۶
۳۰۳۱	حدیث ۱۰۷
۳۰۳۱	حدیث ۱۰۸
۳۰۳۱	حدیث ۱۰۹
۳۰۳۱	حدیث ۱۱۰
۳۰۳۱	حدیث ۱۱۱
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۲
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۳
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۴
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۵
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۶
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۷
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۸
۳۰۳۲	حدیث ۱۱۹
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۰
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۱
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۲
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۳
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۴
۳۰۳۳	حدیث ۱۲۵
۳۰۳۴	حدیث ۱۲۶

۳۰۳۴	حدیث ۱۲۷
۳۰۳۴	حدیث ۱۲۸
۳۰۳۴	حدیث ۱۲۹
۳۰۳۴	حدیث ۱۳۰
۳۰۳۴	حدیث ۱۳۱
۳۰۳۴	حدیث ۱۳۲
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۳
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۴
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۵
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۶
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۷
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۸
۳۰۳۵	حدیث ۱۳۹
۳۰۳۶	حدیث ۱۴۰
۳۰۳۶	حدیث ۱۴۱
۳۰۳۶	حدیث ۱۴۲
۳۰۳۶	خانه و خوشبختی
۳۰۳۶	حدیث ۱
۳۰۳۶	حدیث ۲
۳۰۳۶	حدیث ۳
۳۰۳۷	حدیث ۴
۳۰۳۷	حدیث ۵
۳۰۳۷	حدیث ۶
۳۰۳۷	حدیث ۷

۳۰۳۷	حدیث ۸
۳۰۳۷	حدیث ۹
۳۰۳۷	حدیث ۱۰
۳۰۳۸	حدیث ۱۱
۳۰۳۸	حدیث ۱۲
۳۰۳۸	حدیث ۱۳
۳۰۳۸	حدیث ۱۴
۳۰۳۸	حدیث ۱۵
۳۰۳۸	حدیث ۱۶
۳۰۳۹	حدیث ۱۷
۳۰۳۹	حدیث ۱۸
۳۰۳۹	حدیث ۱۹
۳۰۳۹	حدیث ۲۰
۳۰۳۹	حدیث ۲۱
۳۰۳۹	حدیث ۲۲
۳۰۳۹	حدیث ۲۳
۳۰۳۹	حدیث ۲۴
۳۰۴۰	حدیث ۲۵
۳۰۴۰	حدیث ۲۶
۳۰۴۰	حدیث ۲۷
۳۰۴۰	حدیث ۲۸
۳۰۴۰	حدیث ۲۹
۳۰۴۰	حدیث ۳۰
۳۰۴۰	حدیث ۳۱

۳۰۴۰	حدیث ۳۲
۳۰۴۱	حدیث ۳۳
۳۰۴۱	حدیث ۳۴
۳۰۴۱	حدیث ۳۵
۳۰۴۱	حدیث ۳۶
۳۰۴۱	حدیث ۳۷
۳۰۴۱	حدیث ۳۸
۳۰۴۱	حدیث ۳۹
۳۰۴۲	حدیث ۴۰
۳۰۴۲	حدیث ۴۱
۳۰۴۲	حدیث ۴۲
۳۰۴۲	حدیث ۴۳
۳۰۴۲	حدیث ۴۴
۳۰۴۲	حدیث ۴۵
۳۰۴۲	حدیث ۴۶
۳۰۴۲	حدیث ۴۷
۳۰۴۳	حدیث ۴۸
۳۰۴۳	حدیث ۴۹
۳۰۴۳	حدیث ۵۰
۳۰۴۳	حدیث ۵۱
۳۰۴۳	حدیث ۵۲
۳۰۴۳	حدیث ۵۳
۳۰۴۳	حدیث ۵۴
۳۰۴۴	حدیث ۵۵

۳۰۴۴	حدیث ۵۶
۳۰۴۴	حدیث ۵۷
۳۰۴۴	حدیث ۵۸
۳۰۴۴	حدیث ۵۹
۳۰۴۴	حدیث ۶۰
۳۰۴۵	حدیث ۶۱
۳۰۴۵	حدیث ۶۲
۳۰۴۵	حدیث ۶۳
۳۰۴۵	حدیث ۶۴
۳۰۴۵	حدیث ۶۵
۳۰۴۵	حدیث ۶۶
۳۰۴۵	حدیث ۶۷
۳۰۴۵	حدیث ۶۸
۳۰۴۶	حدیث ۶۹
۳۰۴۶	حدیث ۷۰
۳۰۴۶	حدیث ۷۱
۳۰۴۶	حدیث ۷۲
۳۰۴۶	حدیث ۷۳
۳۰۴۶	حدیث ۷۴
۳۰۴۶	حدیث ۷۵
۳۰۴۶	حدیث ۷۶
۳۰۴۷	حدیث ۷۷
۳۰۴۷	حدیث ۷۸
۳۰۴۷	حدیث ۷۹

۳۰۴۷	حدیث ۸۰
۳۰۴۷	حدیث ۸۱
۳۰۴۷	حدیث ۸۲
۳۰۴۷	حدیث ۸۳
۳۰۴۸	حدیث ۸۴
۳۰۴۸	حدیث ۸۵
۳۰۴۸	حدیث ۸۶
۳۰۴۸	حدیث ۸۷
۳۰۴۸	حدیث ۸۸
۳۰۴۸	حدیث ۸۹
۳۰۴۸	حدیث ۹۰
۳۰۴۸	حدیث ۹۱
۳۰۴۹	حدیث ۹۲
۳۰۴۹	حدیث ۹۳
۳۰۴۹	حدیث ۹۴
۳۰۴۹	حدیث ۹۵
۳۰۴۹	حدیث ۹۶
۳۰۴۹	حدیث ۹۷
۳۰۴۹	حدیث ۹۸
۳۰۴۹	حدیث ۹۹
۳۰۴۹	حدیث ۱۰۰
۳۰۵۰	حدیث ۱۰۱
۳۰۵۰	حدیث ۱۰۲
۳۰۵۰	حدیث ۱۰۳

۳۰۵۰	حدیث ۱۰۴
۳۰۵۰	همسران
۳۰۵۰	حدیث ۱
۳۰۵۰	حدیث ۲
۳۰۵۰	حدیث ۳
۳۰۵۱	حدیث ۴
۳۰۵۱	حدیث ۵
۳۰۵۱	حدیث ۶
۳۰۵۱	حدیث ۷
۳۰۵۱	حدیث ۸
۳۰۵۲	حدیث ۹
۳۰۵۲	حدیث ۱۰
۳۰۵۲	حدیث ۱۱
۳۰۵۲	حدیث ۱۲
۳۰۵۲	حدیث ۱۳
۳۰۵۲	حدیث ۱۴
۳۰۵۳	حدیث ۱۵
۳۰۵۳	حدیث ۱۶
۳۰۵۳	حدیث ۱۷
۳۰۵۳	حدیث ۱۸
۳۰۵۳	حدیث ۱۹
۳۰۵۳	حدیث ۲۰
۳۰۵۴	حدیث ۲۱
۳۰۵۴	حدیث ۲۲

۳۰۵۴	حدیث ۲۳
۳۰۵۴	حدیث ۲۴
۳۰۵۴	حدیث ۲۵
۳۰۵۴	حدیث ۲۶
۳۰۵۵	حدیث ۲۷
۳۰۵۵	حدیث ۲۸
۳۰۵۵	حدیث ۲۹
۳۰۵۵	حدیث ۳۰
۳۰۵۵	حدیث ۳۱
۳۰۵۵	حدیث ۳۲
۳۰۵۵	حدیث ۳۳
۳۰۵۶	حدیث ۳۴
۳۰۵۶	حدیث ۳۵
۳۰۵۶	حدیث ۳۶
۳۰۵۶	حدیث ۳۷
۳۰۵۶	حدیث ۳۸
۳۰۵۶	حدیث ۳۹
۳۰۵۷	حدیث ۴۰
۳۰۵۷	حدیث ۴۱
۳۰۵۷	حدیث ۴۲
۳۰۵۷	حدیث ۴۳
۳۰۵۷	حدیث ۴۴
۳۰۵۷	حدیث ۴۵
۳۰۵۸	حدیث ۴۶

۳۰۵۸	حدیث ۴۷
۳۰۵۸	حدیث ۴۸
۳۰۵۸	حدیث ۴۹
۳۰۵۸	حدیث ۵۰
۳۰۵۸	حدیث ۵۱
۳۰۵۸	حدیث ۵۲
۳۰۵۹	حدیث ۵۳
۳۰۵۹	حدیث ۵۴
۳۰۵۹	حدیث ۵۵
۳۰۵۹	حدیث ۵۶
۳۰۵۹	حدیث ۵۷
۳۰۵۹	حدیث ۵۸
۳۰۶۰	حدیث ۵۹
۳۰۶۰	حدیث ۶۰
۳۰۶۰	حدیث ۶۱
۳۰۶۰	حدیث ۶۲
۳۰۶۰	حدیث ۶۳
۳۰۶۰	حدیث ۶۴
۳۰۶۱	حدیث ۶۵
۳۰۶۱	حدیث ۶۶
۳۰۶۱	حدیث ۶۷
۳۰۶۱	حدیث ۶۸
۳۰۶۱	حدیث ۶۹
۳۰۶۲	حدیث ۷۰

۳۰۶۲	حدیث ۷۱
۳۰۶۲	حدیث ۷۲
۳۰۶۲	حدیث ۷۳
۳۰۶۲	حدیث ۷۴
۳۰۶۲	حدیث ۷۵
۳۰۶۳	حدیث ۷۶
۳۰۶۳	حدیث ۷۷
۳۰۶۳	حدیث ۷۸
۳۰۶۳	حدیث ۷۹
۳۰۶۴	حدیث ۸۰
۳۰۶۴	حدیث ۸۱
۳۰۶۴	حدیث ۸۲
۳۰۶۴	حدیث ۸۳
۳۰۶۴	حدیث ۸۴
۳۰۶۴	حدیث ۸۵
۳۰۶۵	حدیث ۸۶
۳۰۶۵	حدیث ۸۷
۳۰۶۵	حدیث ۸۸
۳۰۶۵	حدیث ۸۹
۳۰۶۵	حدیث ۹۰
۳۰۶۵	حدیث ۹۱
۳۰۶۵	حدیث ۹۲
۳۰۶۶	حدیث ۹۳
۳۰۶۶	حدیث ۹۴

۳۰۶۶	حدیث ۹۵
۳۰۶۶	حدیث ۹۶
۳۰۶۶	حدیث ۹۷
۳۰۶۶	حدیث ۹۸
۳۰۶۶	حدیث ۹۹
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۰
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۱
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۲
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۳
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۴
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۵
۳۰۶۷	حدیث ۱۰۶
۳۰۶۸	حدیث ۱۰۷
۳۰۶۸	حدیث ۱۰۸
۳۰۶۸	حدیث ۱۰۹
۳۰۶۸	حدیث ۱۱۰
۳۰۶۸	حدیث ۱۱۱
۳۰۶۸	حدیث ۱۱۲
۳۰۶۸	حدیث ۱۱۳
۳۰۶۹	حدیث ۱۱۴
۳۰۶۹	حدیث ۱۱۵
۳۰۶۹	حدیث ۱۱۶
۳۰۶۹	حدیث ۱۱۷
۳۰۶۹	حدیث ۱۱۸

۳۰۶۹	حدیث ۱۱۹
۳۰۷۰	حدیث ۱۲۰
۳۰۷۰	حدیث ۱۲۱
۳۰۷۰	حدیث ۱۲۲
۳۰۷۰	از دواج
۳۰۷۰	حدیث ۱
۳۰۷۰	حدیث ۲
۳۰۷۱	حدیث ۳
۳۰۷۱	حدیث ۴
۳۰۷۱	حدیث ۵
۳۰۷۱	حدیث ۶
۳۰۷۱	حدیث ۷
۳۰۷۱	حدیث ۸
۳۰۷۱	حدیث ۹
۳۰۷۲	حدیث ۱۰
۳۰۷۲	حدیث ۱۱
۳۰۷۲	حدیث ۱۲
۳۰۷۲	حدیث ۱۳
۳۰۷۲	حدیث ۱۴
۳۰۷۲	حدیث ۱۵
۳۰۷۳	حدیث ۱۶
۳۰۷۳	حدیث ۱۷
۳۰۷۳	حدیث ۱۸
۳۰۷۳	حدیث ۱۹

۳۰۷۳	حدیث ۲۰
۳۰۷۳	حدیث ۲۱
۳۰۷۳	حدیث ۲۲
۳۰۷۴	حدیث ۲۳
۳۰۷۴	حدیث ۲۴
۳۰۷۴	حدیث ۲۵
۳۰۷۴	حدیث ۲۶
۳۰۷۴	حدیث ۲۷
۳۰۷۴	حدیث ۲۸
۳۰۷۴	حدیث ۲۹
۳۰۷۵	حدیث ۳۰
۳۰۷۵	حدیث ۳۱
۳۰۷۵	حدیث ۳۲
۳۰۷۵	حدیث ۳۳
۳۰۷۵	حدیث ۳۴
۳۰۷۵	حدیث ۳۵
۳۰۷۵	حدیث ۳۶
۳۰۷۶	حدیث ۳۷
۳۰۷۶	حدیث ۳۸
۳۰۷۶	حدیث ۳۹
۳۰۷۶	حدیث ۴۰
۳۰۷۶	حدیث ۴۱
۳۰۷۶	حدیث ۴۲
۳۰۷۶	حدیث ۴۳

۳۰۷۶	حدیث ۴۴
۳۰۷۷	حدیث ۴۵
۳۰۷۷	حدیث ۴۶
۳۰۷۷	حدیث ۴۷
۳۰۷۷	حدیث ۴۸
۳۰۷۷	حدیث ۴۹
۳۰۷۷	حدیث ۵۰
۳۰۷۷	حدیث ۵۱
۳۰۷۸	حدیث ۵۲
۳۰۷۸	حدیث ۵۳
۳۰۷۸	حدیث ۵۴
۳۰۷۸	حدیث ۵۵
۳۰۷۸	حدیث ۵۶
۳۰۷۸	حدیث ۵۷
۳۰۷۸	حدیث ۵۸
۳۰۷۸	حدیث ۵۹
۳۰۷۹	حدیث ۶۰
۳۰۷۹	حدیث ۶۱
۳۰۷۹	حدیث ۶۲
۳۰۷۹	حدیث ۶۳
۳۰۷۹	حدیث ۶۴
۳۰۷۹	حدیث ۶۵
۳۰۷۹	حدیث ۶۶
۳۰۷۹	حدیث ۶۷

۳۰۸۰	حدیث ۶۸
۳۰۸۰	حدیث ۶۹
۳۰۸۰	حدیث ۷۰
۳۰۸۰	حدیث ۷۱
۳۰۸۰	حدیث ۷۲
۳۰۸۰	حدیث ۷۳
۳۰۸۰	حدیث ۷۴
۳۰۸۱	حدیث ۷۵
۳۰۸۱	حدیث ۷۶
۳۰۸۱	حدیث ۷۷
۳۰۸۱	حدیث ۷۸
۳۰۸۱	حدیث ۷۹
۳۰۸۱	حدیث ۸۰
۳۰۸۱	صله رحم
۳۰۸۱	حدیث ۱
۳۰۸۲	حدیث ۲
۳۰۸۲	حدیث ۳
۳۰۸۲	حدیث ۴
۳۰۸۲	حدیث ۵
۳۰۸۲	حدیث ۶
۳۰۸۲	حدیث ۷
۳۰۸۳	حدیث ۸
۳۰۸۳	حدیث ۹
۳۰۸۳	حدیث ۱۰

۳۰۸۳	حدیث ۱۱
۳۰۸۳	حدیث ۱۲
۳۰۸۳	حدیث ۱۳
۳۰۸۳	حدیث ۱۴
۳۰۸۳	حدیث ۱۵
۳۰۸۴	حدیث ۱۶
۳۰۸۴	حدیث ۱۷
۳۰۸۴	حدیث ۱۸
۳۰۸۴	حدیث ۱۹
۳۰۸۴	حدیث ۲۰
۳۰۸۴	حدیث ۲۱
۳۰۸۴	حدیث ۲۲
۳۰۸۴	حدیث ۲۳
۳۰۸۵	حدیث ۲۴
۳۰۸۵	حدیث ۲۵
۳۰۸۵	حدیث ۲۶
۳۰۸۵	حدیث ۲۷
۳۰۸۵	حدیث ۲۸
۳۰۸۵	حدیث ۲۹
۳۰۸۵	حدیث ۳۰
۳۰۸۵	حدیث ۳۱
۳۰۸۶	حدیث ۳۲
۳۰۸۶	حدیث ۳۳
۳۰۸۶	حدیث ۳۴

۳۰۸۶	حدیث ۳۵
۳۰۸۶	حدیث ۳۶
۳۰۸۶	حدیث ۳۷
۳۰۸۶	حدیث ۳۸
۳۰۸۷	حدیث ۳۹
۳۰۸۷	حدیث ۴۰
۳۰۸۷	حدیث ۴۱
۳۰۸۷	حدیث ۴۲
۳۰۸۷	حدیث ۴۳
۳۰۸۷	حدیث ۴۴
۳۰۸۸	حدیث ۴۵
۳۰۸۸	حدیث ۴۶
۳۰۸۸	حدیث ۴۷
۳۰۸۸	حدیث ۴۸
۳۰۸۸	حدیث ۴۹
۳۰۸۸	حدیث ۵۰
۳۰۸۸	حدیث ۵۱
۳۰۸۹	حدیث ۵۲
۳۰۸۹	حدیث ۵۳
۳۰۸۹	حدیث ۵۴
۳۰۸۹	حدیث ۵۵
۳۰۸۹	حدیث ۵۶
۳۰۸۹	حدیث ۵۷
۳۰۸۹	حدیث ۵۸

۳۰۸۹	حدیث ۵۹
۳۰۹۰	حدیث ۶۰
۳۰۹۰	حدیث ۶۱
۳۰۹۰	حدیث ۶۲
۳۰۹۰	حدیث ۶۳
۳۰۹۰	حدیث ۶۴
۳۰۹۰	حدیث ۶۵
۳۰۹۱	حدیث ۶۶
۳۰۹۱	حدیث ۶۷
۳۰۹۱	حدیث ۶۸
۳۰۹۱	حدیث ۶۹
۳۰۹۱	حدیث ۷۰
۳۰۹۱	حدیث ۷۱
۳۰۹۱	حدیث ۷۲
۳۰۹۲	حدیث ۷۳
۳۰۹۲	حدیث ۷۴
۳۰۹۲	حدیث ۷۵
۳۰۹۲	حدیث ۷۶
۳۰۹۲	حدیث ۷۷
۳۰۹۲	حدیث ۷۸
۳۰۹۲	حدیث ۷۹
۳۰۹۳	حدیث ۸۰
۳۰۹۳	حدیث ۸۱
۳۰۹۳	حدیث ۸۲

۳۰۹۳	حدیث ۸۳
۳۰۹۳	حدیث ۸۴
۳۰۹۳	حدیث ۸۵
۳۰۹۳	حدیث ۸۶
۳۰۹۴	حدیث ۸۷
۳۰۹۴	حدیث ۸۸
۳۰۹۴	حدیث ۸۹
۳۰۹۴	حدیث ۹۰
۳۰۹۴	حدیث ۹۱
۳۰۹۴	حدیث ۹۲
۳۰۹۴	حدیث ۹۳
۳۰۹۴	حدیث ۹۴
۳۰۹۵	حدیث ۹۵
۳۰۹۵	حدیث ۹۶
۳۰۹۵	حدیث ۹۷
۳۰۹۵	حدیث ۹۸
۳۰۹۵	حدیث ۹۹
۳۰۹۵	حدیث ۱۰۰
۳۰۹۵	حدیث ۱۰۱
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۲
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۳
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۴
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۵
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۶

۳۰۹۶	حدیث ۱۰۷
۳۰۹۶	حدیث ۱۰۸
۳۰۹۷	حدیث ۱۰۹
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۰
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۱
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۲
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۳
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۴
۳۰۹۷	حدیث ۱۱۵
۳۰۹۸	حدیث ۱۱۶
۳۰۹۸	حدیث ۱۱۷
۳۰۹۸	حدیث ۱۱۸
۳۰۹۸	حدیث ۱۱۹
۳۰۹۸	حدیث ۱۲۰
۳۰۹۸	حدیث ۱۲۱
۳۰۹۸	حدیث ۱۲۲
۳۰۹۸	حدیث ۱۲۳
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۴
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۵
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۶
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۷
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۸
۳۰۹۹	حدیث ۱۲۹
۳۰۹۹	حدیث ۱۳۰

- حدیث ۱۳۱ ..... ۳۱۰۰
- حدیث ۱۳۲ ..... ۳۱۰۰
- حدیث ۱۳۳ ..... ۳۱۰۰
- وصیت و ارث ۳۱۰۰
- حدیث ۱ ..... ۳۱۰۰
- حدیث ۲ ..... ۳۱۰۰
- حدیث ۳ ..... ۳۱۰۰
- حدیث ۴ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۵ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۶ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۷ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۸ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۹ ..... ۳۱۰۱
- حدیث ۱۰ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۱ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۲ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۳ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۴ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۵ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۶ ..... ۳۱۰۲
- حدیث ۱۷ ..... ۳۱۰۳
- حدیث ۱۸ ..... ۳۱۰۳
- حدیث ۱۹ ..... ۳۱۰۳
- حدیث ۲۰ ..... ۳۱۰۳

۳۱۰۳	حدیث ۲۱
۳۱۰۳	حدیث ۲۲
۳۱۰۳	حدیث ۲۳
۳۱۰۴	حدیث ۲۴
۳۱۰۴	حدیث ۲۵
۳۱۰۴	زنان
۳۱۰۴	خصوصیات (بایدها و نبایدها)
۳۱۰۴	حدیث ۱
۳۱۰۴	حدیث ۲
۳۱۰۴	حدیث ۳
۳۱۰۵	حدیث ۴
۳۱۰۵	حدیث ۵
۳۱۰۵	حدیث ۶
۳۱۰۵	حدیث ۷
۳۱۰۵	حدیث ۸
۳۱۰۵	حدیث ۹
۳۱۰۶	حدیث ۱۰
۳۱۰۶	حدیث ۱۱
۳۱۰۶	حدیث ۱۲
۳۱۰۶	حدیث ۱۳
۳۱۰۶	حدیث ۱۴
۳۱۰۶	حدیث ۱۵
۳۱۰۶	حدیث ۱۶
۳۱۰۶	حدیث ۱۷

۳۱۰۷	حدیث ۱۸
۳۱۰۷	حدیث ۱۹
۳۱۰۷	حدیث ۲۰
۳۱۰۷	حدیث ۲۱
۳۱۰۷	حدیث ۲۲
۳۱۰۷	حدیث ۲۳
۳۱۰۷	حدیث ۲۴
۳۱۰۸	حدیث ۲۵
۳۱۰۸	حدیث ۲۶
۳۱۰۸	حدیث ۲۷
۳۱۰۸	حدیث ۲۸
۳۱۰۸	حدیث ۲۹
۳۱۰۸	حدیث ۳۰
۳۱۰۸	حدیث ۳۱
۳۱۰۹	حدیث ۳۲
۳۱۰۹	حدیث ۳۳
۳۱۰۹	حدیث ۳۴
۳۱۰۹	شوهر داری
۳۱۰۹	حدیث ۱
۳۱۰۹	حدیث ۲
۳۱۰۹	حدیث ۳
۳۱۱۰	حدیث ۴
۳۱۱۰	حدیث ۵
۳۱۱۰	حدیث ۶

حدیث ۷ -	۳۱۱۰
حدیث ۸ -	۳۱۱۰
حدیث ۹ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۰ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۱ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۲ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۳ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۴ -	۳۱۱۱
حدیث ۱۵ -	۳۱۱۲
حدیث ۱۶ -	۳۱۱۲
حدیث ۱۷ -	۳۱۱۲
حدیث ۱۸ -	۳۱۱۲
حدیث ۱۹ -	۳۱۱۲
حدیث ۲۰ -	۳۱۱۲
حدیث ۲۱ -	۳۱۱۲
حدیث ۲۲ -	۳۱۱۲
حدیث ۲۳ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۴ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۵ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۶ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۷ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۸ -	۳۱۱۳
حدیث ۲۹ -	۳۱۱۴
حدیث ۳۰ -	۳۱۱۴

۳۱۱۴	حدیث ۳۱
۳۱۱۴	حدیث ۳۲
۳۱۱۴	حجاب، عفاف و پاکدامنی
۳۱۱۴	حدیث ۱
۳۱۱۴	حدیث ۲
۳۱۱۵	حدیث ۳
۳۱۱۵	حدیث ۴
۳۱۱۵	حدیث ۵
۳۱۱۵	حدیث ۶
۳۱۱۵	حدیث ۷
۳۱۱۵	حدیث ۸
۳۱۱۵	حدیث ۹
۳۱۱۵	حدیث ۱۰
۳۱۱۶	حدیث ۱۱
۳۱۱۶	حدیث ۱۲
۳۱۱۶	حدیث ۱۳
۳۱۱۶	حدیث ۱۴
۳۱۱۶	حدیث ۱۵
۳۱۱۶	حدیث ۱۶
۳۱۱۶	حدیث ۱۷
۳۱۱۷	حدیث ۱۸
۳۱۱۷	حدیث ۱۹
۳۱۱۷	حدیث ۲۰
۳۱۱۷	حدیث ۲۱

۳۱۱۷	حدیث ۲۲
۳۱۱۷	حدیث ۲۳
۳۱۱۷	حدیث ۲۴
۳۱۱۸	حدیث ۲۵
۳۱۱۸	حدیث ۲۶
۳۱۱۸	حدیث ۲۷
۳۱۱۸	حدیث ۲۸
۳۱۱۸	حدیث ۲۹
۳۱۱۸	حدیث ۳۰
۳۱۱۸	حدیث ۳۱
۳۱۱۹	حدیث ۳۲
۳۱۱۹	حدیث ۳۳
۳۱۱۹	حدیث ۳۴
۳۱۱۹	حدیث ۳۵
۳۱۱۹	حدیث ۳۶
۳۱۱۹	حدیث ۳۷
۳۱۲۰	حدیث ۳۸
۳۱۲۰	حدیث ۳۹
۳۱۲۰	حدیث ۴۰
۳۱۲۰	حدیث ۴۱
۳۱۲۰	حدیث ۴۲
۳۱۲۰	حدیث ۴۳
۳۱۲۱	حدیث ۴۴
۳۱۲۱	حدیث ۴۵

۳۱۲۱	حدیث ۴۶
۳۱۲۱	حدیث ۴۷
۳۱۲۱	حدیث ۴۸
۳۱۲۱	حدیث ۴۹
۳۱۲۲	حدیث ۵۰
۳۱۲۲	حدیث ۵۱
۳۱۲۲	حدیث ۵۲
۳۱۲۲	حدیث ۵۳
۳۱۲۲	حدیث ۵۴
۳۱۲۲	حدیث ۵۵
۳۱۲۳	حدیث ۵۶
۳۱۲۳	حدیث ۵۷
۳۱۲۳	حدیث ۵۸
۳۱۲۳	حدیث ۵۹
۳۱۲۳	سیاسی
۳۱۲۳	حاکم
۳۱۲۳	حدیث ۱
۳۱۲۴	حدیث ۲
۳۱۲۴	حدیث ۳
۳۱۲۴	حدیث ۴
۳۱۲۴	حدیث ۵
۳۱۲۴	حدیث ۶
۳۱۲۴	حدیث ۷
۳۱۲۵	حدیث ۸

۳۱۲۵	حدیث ۹
۳۱۲۵	حدیث ۱۰
۳۱۲۵	حدیث ۱۱
۳۱۲۵	حدیث ۱۲
۳۱۲۵	حدیث ۱۳
۳۱۲۶	حدیث ۱۴
۳۱۲۶	حدیث ۱۵
۳۱۲۶	حدیث ۱۶
۳۱۲۶	حدیث ۱۷
۳۱۲۶	حدیث ۱۸
۳۱۲۷	حدیث ۱۹
۳۱۲۷	حدیث ۲۰
۳۱۲۷	حدیث ۲۱
۳۱۲۷	حدیث ۲۲
۳۱۲۷	حدیث ۲۳
۳۱۲۷	حدیث ۲۴
۳۱۲۷	حدیث ۲۵
۳۱۲۷	حدیث ۲۶
۳۱۲۸	حدیث ۲۷
۳۱۲۸	حدیث ۲۸
۳۱۲۸	حدیث ۲۹
۳۱۲۸	حدیث ۳۰
۳۱۲۸	حدیث ۳۱
۳۱۲۸	حدیث ۳۲

۳۱۲۸	حدیث ۳۳
۳۱۲۸	حدیث ۳۴
۳۱۲۹	حدیث ۳۵
۳۱۲۹	حدیث ۳۶
۳۱۲۹	حدیث ۳۷
۳۱۲۹	حدیث ۳۸
۳۱۲۹	حدیث ۳۹
۳۱۲۹	حدیث ۴۰
۳۱۳۰	حدیث ۴۱
۳۱۳۰	حدیث ۴۲
۳۱۳۰	حدیث ۴۳
۳۱۳۰	حدیث ۴۴
۳۱۳۰	حدیث ۴۵
۳۱۳۰	حدیث ۴۶
۳۱۳۱	حدیث ۴۷
۳۱۳۱	حدیث ۴۸
۳۱۳۱	حدیث ۴۹
۳۱۳۱	حدیث ۵۰
۳۱۳۱	حدیث ۵۱
۳۱۳۱	حدیث ۵۲
۳۱۳۱	حدیث ۵۳
۳۱۳۲	حدیث ۵۴
۳۱۳۲	حدیث ۵۵
۳۱۳۲	حدیث ۵۶

۳۱۳۲	حدیث ۵۷
۳۱۳۲	حدیث ۵۸
۳۱۳۲	حدیث ۵۹
۳۱۳۲	حدیث ۶۰
۳۱۳۳	حدیث ۶۱
۳۱۳۳	حدیث ۶۲
۳۱۳۳	حدیث ۶۳
۳۱۳۳	حدیث ۶۴
۳۱۳۳	حدیث ۶۵
۳۱۳۳	حدیث ۶۶
۳۱۳۴	حدیث ۶۷
۳۱۳۴	حدیث ۶۸
۳۱۳۴	حدیث ۶۹
۳۱۳۴	حدیث ۷۰
۳۱۳۴	حدیث ۷۱
۳۱۳۴	حدیث ۷۲
۳۱۳۴	حدیث ۷۳
۳۱۳۵	حدیث ۷۴
۳۱۳۵	حدیث ۷۵
۳۱۳۵	حدیث ۷۶
۳۱۳۵	حکومت، مدیریت و خدمت
۳۱۳۵	حدیث ۱
۳۱۳۵	حدیث ۲
۳۱۳۵	حدیث ۳

۳۱۳۵	حدیث ۴
۳۱۳۶	حدیث ۵
۳۱۳۶	حدیث ۶
۳۱۳۶	حدیث ۷
۳۱۳۶	حدیث ۸
۳۱۳۶	حدیث ۹
۳۱۳۶	حدیث ۱۰
۳۱۳۷	حدیث ۱۱
۳۱۳۷	حدیث ۱۲
۳۱۳۷	حدیث ۱۳
۳۱۳۷	حدیث ۱۴
۳۱۳۷	حدیث ۱۵
۳۱۳۷	حدیث ۱۶
۳۱۳۷	حدیث ۱۷
۳۱۳۷	حدیث ۱۸
۳۱۳۸	حدیث ۱۹
۳۱۳۸	حدیث ۲۰
۳۱۳۸	حدیث ۲۱
۳۱۳۸	حدیث ۲۲
۳۱۳۸	حدیث ۲۳
۳۱۳۸	حدیث ۲۴
۳۱۳۹	حدیث ۲۵
۳۱۳۹	حدیث ۲۶
۳۱۳۹	حدیث ۲۷

۳۱۳۹	حدیث ۲۸
۳۱۳۹	حدیث ۲۹
۳۱۳۹	حدیث ۳۰
۳۱۳۹	حدیث ۳۱
۳۱۴۰	حدیث ۳۲
۳۱۴۰	حدیث ۳۳
۳۱۴۰	حدیث ۳۴
۳۱۴۰	حدیث ۳۵
۳۱۴۰	حدیث ۳۶
۳۱۴۰	حدیث ۳۷
۳۱۴۱	حدیث ۳۸
۳۱۴۱	حدیث ۳۹
۳۱۴۱	حدیث ۴۰
۳۱۴۱	حدیث ۴۱
۳۱۴۱	حدیث ۴۲
۳۱۴۱	حدیث ۴۳
۳۱۴۱	حدیث ۴۴
۳۱۴۲	حدیث ۴۵
۳۱۴۲	حدیث ۴۶
۳۱۴۲	حدیث ۴۷
۳۱۴۲	حدیث ۴۸
۳۱۴۲	حدیث ۴۹
۳۱۴۲	حدیث ۵۰
۳۱۴۲	حدیث ۵۱

۳۱۴۳	حدیث ۵۲
۳۱۴۳	حدیث ۵۳
۳۱۴۳	حدیث ۵۴
۳۱۴۳	حدیث ۵۵
۳۱۴۳	حدیث ۵۶
۳۱۴۳	حدیث ۵۷
۳۱۴۳	حدیث ۵۸
۳۱۴۴	حدیث ۵۹
۳۱۴۴	حدیث ۶۰
۳۱۴۴	حدیث ۶۱
۳۱۴۴	وحدت
۳۱۴۴	حدیث ۱
۳۱۴۴	حدیث ۲
۳۱۴۴	حدیث ۳
۳۱۴۵	حدیث ۴
۳۱۴۵	حدیث ۵
۳۱۴۵	حدیث ۶
۳۱۴۵	حدیث ۷
۳۱۴۵	حدیث ۸
۳۱۴۵	حدیث ۹
۳۱۴۵	حدیث ۱۰
۳۱۴۶	حدیث ۱۱
۳۱۴۶	حدیث ۱۲
۳۱۴۶	حدیث ۱۳

۳۱۴۶	حدیث ۱۴
۳۱۴۶	حدیث ۱۵
۳۱۴۶	حدیث ۱۶
۳۱۴۶	حدیث ۱۷
۳۱۴۷	حدیث ۱۸
۳۱۴۷	حدیث ۱۹
۳۱۴۷	حدیث ۲۰
۳۱۴۷	حدیث ۲۱
۳۱۴۷	حدیث ۲۲
۳۱۴۷	حدیث ۲۳
۳۱۴۸	حدیث ۲۴
۳۱۴۸	حدیث ۲۵
۳۱۴۸	حدیث ۲۶
۳۱۴۸	حدیث ۲۷
۳۱۴۸	حدیث ۲۸
۳۱۴۸	حدیث ۲۹
۳۱۴۸	حدیث ۳۰
۳۱۴۹	حدیث ۳۱
۳۱۴۹	حدیث ۳۲
۳۱۴۹	حدیث ۳۳
۳۱۴۹	حدیث ۳۴
۳۱۴۹	حدیث ۳۵
۳۱۴۹	حدیث ۳۶
۳۱۴۹	حدیث ۳۷

۳۱۵۰	تفرقه
۳۱۵۰	حدیث ۱
۳۱۵۰	حدیث ۲
۳۱۵۰	حدیث ۳
۳۱۵۰	حدیث ۴
۳۱۵۰	حدیث ۵
۳۱۵۰	حدیث ۶
۳۱۵۱	حدیث ۷
۳۱۵۱	حدیث ۸
۳۱۵۱	حدیث ۹
۳۱۵۱	حدیث ۱۰
۳۱۵۱	حدیث ۱۱
۳۱۵۱	حدیث ۱۲
۳۱۵۲	حدیث ۱۳
۳۱۵۲	حدیث ۱۴
۳۱۵۲	حدیث ۱۵
۳۱۵۲	حدیث ۱۶
۳۱۵۲	حدیث ۱۷
۳۱۵۲	حدیث ۱۸
۳۱۵۲	حدیث ۱۹
۳۱۵۳	حدیث ۲۰
۳۱۵۳	حدیث ۲۱
۳۱۵۳	حدیث ۲۲
۳۱۵۳	حدیث ۲۳

۳۱۵۳	حدیث ۲۴
۳۱۵۳	حدیث ۲۵
۳۱۵۳	حدیث ۲۶
۳۱۵۴	حدیث ۲۷
۳۱۵۴	حدیث ۲۸
۳۱۵۴	عدالت و حفظ بیت المال
۳۱۵۴	حدیث ۱
۳۱۵۴	حدیث ۲
۳۱۵۴	حدیث ۳
۳۱۵۴	حدیث ۴
۳۱۵۵	حدیث ۵
۳۱۵۵	حدیث ۶
۳۱۵۵	حدیث ۷
۳۱۵۵	حدیث ۸
۳۱۵۶	حدیث ۹
۳۱۵۶	حدیث ۱۰
۳۱۵۶	حدیث ۱۱
۳۱۵۶	حدیث ۱۲
۳۱۵۷	حدیث ۱۳
۳۱۵۷	حدیث ۱۴
۳۱۵۷	حدیث ۱۵
۳۱۵۷	حدیث ۱۶
۳۱۵۷	حدیث ۱۷
۳۱۵۸	حدیث ۱۸

۳۱۵۸	حدیث ۱۹
۳۱۵۸	حدیث ۲۰
۳۱۵۸	حدیث ۲۱
۳۱۵۹	حدیث ۲۲
۳۱۵۹	حدیث ۲۳
۳۱۵۹	حدیث ۲۴
۳۱۵۹	حدیث ۲۵
۳۱۵۹	حدیث ۲۶
۳۱۵۹	حدیث ۲۷
۳۱۶۰	حدیث ۲۸
۳۱۶۰	حدیث ۲۹
۳۱۶۰	حدیث ۳۰
۳۱۶۰	حدیث ۳۱
۳۱۶۰	حدیث ۳۲
۳۱۶۰	حدیث ۳۳
۳۱۶۰	حدیث ۳۴
۳۱۶۰	حدیث ۳۵
۳۱۶۱	حدیث ۳۶
۳۱۶۱	حدیث ۳۷
۳۱۶۱	حدیث ۳۸
۳۱۶۱	حدیث ۳۹
۳۱۶۱	حدیث ۴۰
۳۱۶۱	حدیث ۴۱
۳۱۶۱	حدیث ۴۲

۳۱۶۲	حدیث ۴۳
۳۱۶۲	حدیث ۴۴
۳۱۶۲	حدیث ۴۵
۳۱۶۲	حدیث ۴۶
۳۱۶۲	حدیث ۴۷
۳۱۶۲	حدیث ۴۸
۳۱۶۲	حدیث ۴۹
۳۱۶۲	حدیث ۵۰
۳۱۶۳	حدیث ۵۱
۳۱۶۳	حدیث ۵۲
۳۱۶۳	حدیث ۵۳
۳۱۶۳	حدیث ۵۴
۳۱۶۳	حدیث ۵۵
۳۱۶۳	حدیث ۵۶
۳۱۶۳	حدیث ۵۷
۳۱۶۴	حدیث ۵۸
۳۱۶۴	حدیث ۵۹
۳۱۶۴	حدیث ۶۰
۳۱۶۴	حدیث ۶۱
۳۱۶۴	حدیث ۶۲
۳۱۶۴	حدیث ۶۳
۳۱۶۴	حدیث ۶۴
۳۱۶۵	حدیث ۶۵
۳۱۶۵	حدیث ۶۶

۳۱۶۵	حدیث ۶۷
۳۱۶۵	حدیث ۶۸
۳۱۶۵	حدیث ۶۹
۳۱۶۵	حدیث ۷۰
۳۱۶۵	حدیث ۷۱
۳۱۶۵	حدیث ۷۲
۳۱۶۶	حدیث ۷۳
۳۱۶۶	حدیث ۷۴
۳۱۶۶	حدیث ۷۵
۳۱۶۶	حدیث ۷۶
۳۱۶۶	حدیث ۷۷
۳۱۶۶	حدیث ۷۸
۳۱۶۶	حدیث ۷۹
۳۱۶۷	حدیث ۸۰
۳۱۶۷	حدیث ۸۱
۳۱۶۷	حدیث ۸۲
۳۱۶۷	حدیث ۸۳
۳۱۶۷	حدیث ۸۴
۳۱۶۷	حدیث ۸۵
۳۱۶۷	حدیث ۸۶
۳۱۶۷	حدیث ۸۷
۳۱۶۷	حدیث ۸۸
۳۱۶۸	حدیث ۸۹
۳۱۶۸	حدیث ۹۰

۳۱۶۸	سیاست و مردم داری
۳۱۶۸	حدیث ۱
۳۱۶۸	حدیث ۲
۳۱۶۸	حدیث ۳
۳۱۶۸	حدیث ۴
۳۱۶۸	حدیث ۵
۳۱۶۹	حدیث ۶
۳۱۶۹	حدیث ۷
۳۱۶۹	حدیث ۸
۳۱۶۹	حدیث ۹
۳۱۶۹	حدیث ۱۰
۳۱۶۹	حدیث ۱۱
۳۱۶۹	حدیث ۱۲
۳۱۷۰	حدیث ۱۳
۳۱۷۰	حدیث ۱۴
۳۱۷۰	حدیث ۱۵
۳۱۷۰	حدیث ۱۶
۳۱۷۰	حدیث ۱۷
۳۱۷۰	حدیث ۱۸
۳۱۷۰	حدیث ۱۹
۳۱۷۰	حدیث ۲۰
۳۱۷۱	حدیث ۲۱
۳۱۷۱	حدیث ۲۲
۳۱۷۱	حدیث ۲۳

۳۱۷۱	قضایی
۳۱۷۱	قضاوت
۳۱۷۱	حدیث ۱
۳۱۷۱	حدیث ۲
۳۱۷۱	حدیث ۳
۳۱۷۲	حدیث ۴
۳۱۷۲	حدیث ۵
۳۱۷۲	حدیث ۶
۳۱۷۲	حدیث ۷
۳۱۷۲	حدیث ۸
۳۱۷۲	حدیث ۹
۳۱۷۳	حدیث ۱۰
۳۱۷۳	حدیث ۱۱
۳۱۷۳	حدیث ۱۲
۳۱۷۳	حدیث ۱۳
۳۱۷۳	حدیث ۱۴
۳۱۷۳	حدیث ۱۵
۳۱۷۳	حدیث ۱۶
۳۱۷۴	حدیث ۱۷
۳۱۷۴	حدیث ۱۸
۳۱۷۴	حدیث ۱۹
۳۱۷۴	حدیث ۲۰
۳۱۷۴	حدیث ۲۱
۳۱۷۴	حدیث ۲۲

۳۱۷۴	حدیث ۲۳
۳۱۷۵	حدیث ۲۴
۳۱۷۵	حدیث ۲۵
۳۱۷۵	حدیث ۲۶
۳۱۷۵	حدیث ۲۷
۳۱۷۵	حدیث ۲۸
۳۱۷۵	حدیث ۲۹
۳۱۷۵	گواهی دادن
۳۱۷۵	حدیث ۱
۳۱۷۶	حدیث ۲
۳۱۷۶	حدیث ۳
۳۱۷۶	حدیث ۴
۳۱۷۶	حدیث ۵
۳۱۷۶	حدیث ۶
۳۱۷۶	حدیث ۷
۳۱۷۶	حدیث ۸
۳۱۷۷	حدیث ۹
۳۱۷۷	حدیث ۱۰
۳۱۷۷	حدیث ۱۱
۳۱۷۷	حدیث ۱۲
۳۱۷۷	حدیث ۱۳
۳۱۷۷	حدیث ۱۴
۳۱۷۷	حدیث ۱۵
۳۱۷۸	حدیث ۱۶

۳۱۷۸	حدیث ۱۷
۳۱۷۸	حدیث ۱۸
۳۱۷۸	قوانین قضایی
۳۱۷۸	حدیث ۱
۳۱۷۸	حدیث ۲
۳۱۷۸	حدیث ۳
۳۱۷۸	حدیث ۴
۳۱۷۹	حدیث ۵
۳۱۷۹	حدیث ۶
۳۱۷۹	حدیث ۷
۳۱۷۹	حدیث ۸
۳۱۷۹	حدیث ۹
۳۱۷۹	حدیث ۱۰
۳۱۷۹	حدیث ۱۱
۳۱۸۰	نظامی
۳۱۸۰	دفاع و جهاد
۳۱۸۰	حدیث ۱
۳۱۸۰	حدیث ۲
۳۱۸۰	حدیث ۳
۳۱۸۰	حدیث ۴
۳۱۸۰	حدیث ۵
۳۱۸۰	حدیث ۶
۳۱۸۰	حدیث ۷
۳۱۸۱	حدیث ۸

۳۱۸۱	حدیث ۹
۳۱۸۱	حدیث ۱۰
۳۱۸۱	حدیث ۱۱
۳۱۸۱	حدیث ۱۲
۳۱۸۱	حدیث ۱۳
۳۱۸۲	حدیث ۱۴
۳۱۸۲	حدیث ۱۵
۳۱۸۲	حدیث ۱۶
۳۱۸۲	حدیث ۱۷
۳۱۸۲	حدیث ۱۸
۳۱۸۲	حدیث ۱۹
۳۱۸۳	حدیث ۲۰
۳۱۸۳	حدیث ۲۱
۳۱۸۳	حدیث ۲۲
۳۱۸۳	حدیث ۲۳
۳۱۸۳	حدیث ۲۴
۳۱۸۳	حدیث ۲۵
۳۱۸۳	حدیث ۲۶
۳۱۸۳	حدیث ۲۷
۳۱۸۴	حدیث ۲۸
۳۱۸۴	حدیث ۲۹
۳۱۸۴	حدیث ۳۰
۳۱۸۴	حدیث ۳۱
۳۱۸۴	حدیث ۳۲

۳۱۸۴	حدیث ۳۳
۳۱۸۴	حدیث ۳۴
۳۱۸۵	حدیث ۳۵
۳۱۸۵	حدیث ۳۶
۳۱۸۵	حدیث ۳۷
۳۱۸۵	حدیث ۳۸
۳۱۸۵	حدیث ۳۹
۳۱۸۵	حدیث ۴۰
۳۱۸۵	حدیث ۴۱
۳۱۸۵	حدیث ۴۲
۳۱۸۵	حدیث ۴۳
۳۱۸۶	حدیث ۴۴
۳۱۸۶	حدیث ۴۵
۳۱۸۶	حدیث ۴۶
۳۱۸۶	حدیث ۴۷
۳۱۸۶	دشمن و جنگ
۳۱۸۶	حدیث ۱
۳۱۸۶	حدیث ۲
۳۱۸۶	حدیث ۳
۳۱۸۷	حدیث ۴
۳۱۸۷	حدیث ۵
۳۱۸۷	حدیث ۶
۳۱۸۷	حدیث ۷
۳۱۸۷	حدیث ۸

۳۱۸۷	حدیث ۹
۳۱۸۷	حدیث ۱۰
۳۱۸۷	حدیث ۱۱
۳۱۸۸	حدیث ۱۲
۳۱۸۸	حدیث ۱۳
۳۱۸۸	حدیث ۱۴
۳۱۸۸	حدیث ۱۵
۳۱۸۸	حدیث ۱۶
۳۱۸۸	حدیث ۱۷
۳۱۸۸	حدیث ۱۸
۳۱۸۸	حدیث ۱۹
۳۱۸۹	حدیث ۲۰
۳۱۸۹	حدیث ۲۱
۳۱۸۹	حدیث ۲۲
۳۱۸۹	حدیث ۲۳
۳۱۸۹	حدیث ۲۴
۳۱۸۹	حدیث ۲۵
۳۱۸۹	حدیث ۲۶
۳۱۹۰	حدیث ۲۷
۳۱۹۰	حدیث ۲۸
۳۱۹۰	حدیث ۲۹
۳۱۹۰	حدیث ۳۰
۳۱۹۰	حدیث ۳۱
۳۱۹۰	حدیث ۳۲

۳۱۹۰	حدیث ۳۳
۳۱۹۱	حدیث ۳۴
۳۱۹۱	حدیث ۳۵
۳۱۹۱	حدیث ۳۶
۳۱۹۱	حدیث ۳۷
۳۱۹۱	حدیث ۳۸
۳۱۹۱	حدیث ۳۹
۳۱۹۱	حدیث ۴۰
۳۱۹۱	حدیث ۴۱
۳۱۹۲	حدیث ۴۲
۳۱۹۲	شهید و شهادت
۳۱۹۲	حدیث ۱
۳۱۹۲	حدیث ۲
۳۱۹۲	حدیث ۳
۳۱۹۲	حدیث ۴
۳۱۹۲	حدیث ۵
۳۱۹۲	حدیث ۶
۳۱۹۳	حدیث ۷
۳۱۹۳	حدیث ۸
۳۱۹۳	حدیث ۹
۳۱۹۳	حدیث ۱۰
۳۱۹۳	حدیث ۱۱
۳۱۹۳	حدیث ۱۲
۳۱۹۴	حدیث ۱۳

۳۱۹۴	حدیث ۱۴
۳۱۹۴	حدیث ۱۵
۳۱۹۴	حدیث ۱۶
۳۱۹۴	حدیث ۱۷
۳۱۹۵	حدیث ۱۸
۳۱۹۵	حدیث ۱۹
۳۱۹۵	حدیث ۲۰
۳۱۹۵	حدیث ۲۱
۳۱۹۵	حدیث ۲۲
۳۱۹۵	حدیث ۲۳
۳۱۹۶	حدیث ۲۴
۳۱۹۶	حدیث ۲۵
۳۱۹۶	حدیث ۲۶
۳۱۹۶	حدیث ۲۷
۳۱۹۶	حدیث ۲۸
۳۱۹۶	حدیث ۲۹
۳۱۹۶	حدیث ۳۰
۳۱۹۷	حدیث ۳۱
۳۱۹۷	حدیث ۳۲
۳۱۹۷	حدیث ۳۳
۳۱۹۷	حدیث ۳۴
۳۱۹۷	حدیث ۳۵
۳۱۹۷	حدیث ۳۶
۳۱۹۷	حدیث ۳۷

۳۱۹۸	.....	حدیث ۳۸
۳۱۹۸	.....	حدیث ۳۹
۳۱۹۸	.....	حدیث ۴۰
۳۱۹۸	.....	حدیث ۴۱
۳۱۹۸	.....	حدیث ۴۲
۳۱۹۸	.....	حدیث ۴۳
۳۱۹۸	.....	حدیث ۴۴
۳۱۹۹	.....	حدیث ۴۵
۳۱۹۹	.....	حدیث ۴۶
۳۱۹۹	.....	حدیث ۴۷
۳۱۹۹	.....	حدیث ۴۸
۳۱۹۹	.....	حدیث ۴۹
۳۱۹۹	.....	حدیث ۵۰
۳۲۰۰	.....	امنیت
۳۲۰۰	.....	حدیث ۱
۳۲۰۰	.....	حدیث ۲
۳۲۰۰	.....	حدیث ۳
۳۲۰۰	.....	حدیث ۴
۳۲۰۰	.....	حدیث ۵
۳۲۰۰	.....	حدیث ۶
۳۲۰۰	.....	حدیث ۷
۳۲۰۱	.....	سرباز
۳۲۰۱	.....	حدیث ۱
۳۲۰۱	.....	حدیث ۲

حدیث ۳ - ۳۲۰۱

حدیث ۴ - ۳۲۰۱

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ۳۲۰۱

بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۱ تا ۱۵

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰ عنوان و نام پدیدآور: بانک احادیث اهل بیت (ع) - (موضوعی) / واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان. مشخصات نشر: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰. مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه موضوع: احادیث شیعه موضوع: اهل بیت (ع)

قرآن کریم

شناخت قرآن

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من لم يعرف الحق من القرآن لم يتنكب الفتن؛ هر کس حقیقت را از طریق قرآن نشناسد، از فتنه ها بر کنار نمی ماند. محاسن ۱/۳۴۱/۷۰۲

حدیث ۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ان القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق لا تفنی عجائبه و لا تنقضی غرائبه و لا تکشف الظلمات الا به؛ براستی که قرآن ظاهرش زیباست و باطنش عمیق، عجایبش پایان ندارد، اسرار نهفته آن پایان نمی پذیرد و تاریکی های جهل جز بوسیله آن رفع نخواهد شد. نهج البلاغه خطبه ۱۸

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الا ان فيه علم ما يأتي و الحديث عن الماضي و دواء دائكم و نظم ما بینکم؛ آگاه باشید که دانش آینده، اخبار گذشته و درمان دردهایتان و نظم میان شما در قرآن است. نهج البلاغه خطبه ۱۵۷

حدیث ۴

الإمام علی علیه السلام - وسئل فقيل: إن في القرآن كل علم إلا الطب؟: أما إن في القرآن لآية تجمع الطب كله: « وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ». امام علی علیه السلام - در پاسخ این پرسش که: «آیا در قرآن، همه دانش ها بجز دانش طب هست؟»: - زنهار! در قرآن، آیه ای هست که همه طب را یکجا در خود گرد آورده است: (بخورید و بیاشامید؛ ولی زیاده روی نکنید). الدعوات، صفحه ۷۵، حدیث ۱۷۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۷، حدیث ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۶/۲

حدیث ۵

قال الامام الرضا - عليه السلام - : في القرآن شفاء من كل داء و قال داوود مرضاكم بالصدقه و استشفوا بالقرآن فمن لم يشفه القرآن فلا شفاء له. امام رضا - عليه السلام - فرمود: در قرآن دواي هر دردی است، و (سپس) فرمود: مرض های خود را با صدقه مداوا و

آنها را با قرآن شفا دهید، پس کسی را که قرآن شفا ندهد، پس هیچ شفایی برای او نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۹۸»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : شكنا رجل الى النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وجعاً في صدره فقال - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - استشف بالقرآن فان الله عزوجل يقول و شفاء لما في الصدور. امام صادق - عليه السلام - فرمود: مردی به پیامبر از درد سینه شکایت کرد، پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: از قرآن شفا بجوی زیرا که خدای عز و جل می فرماید: قرآن شفا است برای آن چه در سینه ها است. «الکافی، ج ۶، ص ۳۹۰»

حدیث ۷

قال الامام الباقر - عليه السلام - : من لم يُبرئهُ الحمد لم يُبرئهُ شىءٌ. امام باقر - عليه السلام - فرمود: هر که را سوره حمد بهبود نبخشد، هیچ چیز او را بهبود نبخشد. «الکافی، ج ۶، ص ۴۵۸»

حدیث ۸

قال الامام على - عليه السلام - : لا تستشفين بغير القرآن فانه من كل داء شاف. امام علی - عليه السلام - فرمود: به غیر قرآن شفا مجوید، زیرا که از هر دردی، شفا دهنده خواهد بود. «غرر الحکم، ح ۱۰۳۱۶»

حدیث ۹

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : في القرآن شفاء من كل داء. امام کاظم - عليه السلام - فرمود: در قرآن، شفای هر دردی است. «مکارم الاخلاق، ص ۴۲۰»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عليكم بالقرآن فإنه الشفاء النافع و الدواء المبارك و عصمة لمن تمسك به و نجاه لمن تبعه. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: بر شما باد به کتاب خدا زیرا قرآن شفایی سودمند و داروی پربرکت است و حافظ کسی است که به آن تمسک جوید و نجات بخش کسی که از آن پیروی کند. «جامع الاخبار، ج ۱، ص ۴۳۲»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : خير الدواء القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: بهترین دارو، قرآن است. «آثار الصادق، ح ۲۶۴۶۹»

حدیث ۱۲

قال الامام العسكري - عليه السلام - : ذلك القرآن يأتي يوم القيامة بالرجل الشاب يقول لربه عز و جل يا رب هذا اظمأت نهاره و أسهرت ليله و قويت في رحمتك طمعه و فسحت في رحمتك امله. امام عسکری - عليه السلام - فرمودند: قرآن روز قیامت با شخصی جوان می آید و به پروردگار می گوید: ای خدا این بنده شب کرد روزهایش را و روز کرد شبهایش را در حالی که

طمعش را در رحمت تو قوی کرد و سیر کرد آرزوهایش را در رحمت تو. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۴۶»

حدیث ۱۳

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : من استكفى بأية من القرآن من الشرق الى الغرب كفى اذا كان بيقين. امام كاظم - عليه السلام - فرمودند: هر که به یک آیه قرآن اکتفا کند از شرق تا غرب عالم این آیه کفایت می کند او را اگر همراه با یقین باشد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۲۳»

حدیث ۱۴

قال الامام السجاد - عليه السلام - : لو مات من بين المشرق و المغرب لما استوحشت بعد ان يكون القرآن معي. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: اگر همه مردمی که ما بین مشرق و مغرب هستند بمیرند من از تنهایی هراس نکنم بعد از آن که قرآن با من باشد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۰۲»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إن كتاب الله اصدق الحديث و احسن القصص. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا کتاب خدا دارای راست ترین سخن ها و بهترین داستان هاست. «الکافی، ج ۳، ص ۴۲۲»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : عليكم بتلاوة القرآن فان درجات الجنة على عود آيات القرآن فاذا كان يوم القيامة يقال لقارى القرآن اقرأ و ارق. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بر شما باد به تلاوت قرآن، به درستی که درجات بهشت به تعداد آیات قرآن کریم است، پس زمانی که قیامت برپا شود، به قاری قرآن گفته می شود که قرآن بخوان و بالا برو. «بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۷۰»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من اوتى القرآن و الايمان فمثله الا ترجه ريحها طيب و طعمها طيب و أما الذى لم يؤت القرآن و الايمان مثله الحنظله طعمها سر و لاريح لها. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که به او قرآن و ایمان عطا شده باشد مثل او مثل ترنج است که بوی آن خوب و طعم آن هم خوب و پاک است و کسی که به او قرآن و ایمان عطا نشده باشد مثل آن مثل میوه حنظله است که طعم آن تلخ و بویی هم ندارد. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۲»

حدیث ۱۸

قال الامام السجاد - عليه السلام - : آيات القرآن خزائن (العلم) فكلما فُتحت خزائنه ينبغى لك ان تنظر ما فيها. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: آیات قرآن خزائن و مخزنهایی هستند برای علم، پس هر زمان که باز شدند، سزاوار است بر تو تا بنگری که در آن چیست (و از آن علم گیری). «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۶»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : ان القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق لا تفنی عجائبه و لا تنقضی غرائبه و لا تكشف الظلمات الا به. امام علی - علیه السلام - فرمودند: به راستی که قرآن ظاهرش زیبا و نیکو و باطن آن عمیق است که از بین نمی رود، شگفتیهای آن زائل نشده و چیزهای نامأنوس آن تمام نمی شود و تاریکی های جهالت گشوده نمی شود مگر با قرآن. «نهج البلاغه، خطبه ۸۳»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : کتاب الله بین اظهرکم ناطق لا یعی لسانه و بیت لا تهدم ارکانه و عز لا تُهزمُ اعوانه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کتاب خدا که در بین شما است گوینده ای است که زبانش از گفتن حقایق خسته نمی شود و خانه ای است که ارکانش تا ابد از تندباد حوادث در امان است و عزیزی است که پیروان و یارانش هرگز شکست نمی خورند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۳۳»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : و اعلموا أن القرآن هو الناصح الذی لا یغش و الهادی الذی لا یضل و المحدث الذی لا یکذب و ما جالسی القرآن احد الا قام عند زیاده او نقصان زیاده فی هدی او نقصان من عمی. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدانید که همانا قرآن پندآموزی است که در کار او فریب وجود ندارد و هدایت گری است که گمراه نمی کند و سخنگویی است که دروغ نمی گوید، هیچ کسی نزد قرآن نمی نشیند مگر این که وقت بلند شدن و جدا شدن در او زیادت و یا نقصانی ایجاد شود، زیادی در هدایت و نقصان در جهل و بی خبری او. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : ان الله سبحانه لم یعط احداً بمثل هذا القرآن فانه حبل الله المتین و سببه الامین، و فیه ربیع القلب و ینابیع العلم و ما للقلب جلاء غیره مع أنه قد ذهب المتذکرون ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا خداوند سبحان کسی را به چیزی چون قرآن پند نداده است که قرآن ریسمان استوار خدا و وسیله ایمنی بخش است. در قرآن بهار دل و چشمه های دانش است، برای قلب جلائی جز قرآن نتوان یافت، به خصوص در جامعه ای که بیدار دلان رفته اند و غافلان و تغافل کنندگان حضور دارند. پس اگر خیری دیدید از قرآن یاری بگیرید و زمانی که شر و بدی دیدید با قرآن از او جدا شوید و از کنارش بروید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : القرآن آمرٌ زاجدٌ و صامتٌ ناطقٌ حجته الله علی خلقه اخذ علیه میثاقهم و ارتهن علیه انفسهم اتم نوره و اکمل به دینه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قرآن فرماندهی باز دارنده، و ساکتی گویا و حجت خدا بر مخلوقات است. خداوند پیمان عمل کردن به قرآن را از بندگان گرفته و آنان را در گرو دستوراتش قرار داده است. نورانیت قرآن را تمام و دین خود را به وسیله آن کامل فرمود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۳»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : فهو معدن الايمان و بحبوخته و ینابیع العلم و بحوره و ریاض العدل و عُدرائهُ و اثارهُ الاسلام و بنیائهُ و اودیة الحق و غیطانهُ و بحرٌ لا ینزفهُ المُستنزِفون ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: قرآن معدن ایمان و اصل آن است و چشمه های دانش و دریای علوم است، سرچشمه عدالت و نهر جاری عدل است، پایه های اسلام و ستون محکم آن است، نهرهای جاری زلال حقیقت و سرزمین های آن است. دریایی است که تشنگان آن آبش را تمام نتوانند کشید و چشمه ای است که آبش کمی ندارد، محل برداشت آبی است که هر چه از آن بردارند کاهش نمی یابد و منزلی است که مسافر آن را فراموش نخواهند کرد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : ان الله سبحانه انزل کتاباً هادياً بینَ فيه الخیر و الشرّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا خداوند سبحان کتابی هدایت گر فرستاد که خیر و شر را آشکارا در آن بیان فرمود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۶۷»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : ثم انزل علیه (انزل علی نبیه محمد) الكتاب نوراً لا تطفأ مصابیحہ و سراجاً لا یخبوا توقُّدُهُ و بحراً لیدرک قعرُهُ و منهاجاً لا یُضِلُّ نهجہ و شعاعاً لا یظلم ضوؤُهُ و فرقاناً لا یخمه برهانه و تیاناً لا تهدم ارکانه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سپس خداوند قرآن را بر پیامبر - صلی الله علیه و آله - نازل فرمود، قرآن نوری است که خاموشی ندارد، چراغی است که درخشندگی آن زوال نپذیرد، دریایی است که ژرفای آن درک نشود، راهی است که رونده آن گمراه نگردد، شعله ای است که نور آن تاریک نشود، جدا کننده حق و باطلی است که درخشش برهانش خاموش نگردد، بنایی است که ستون های آن خراب نشود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السلام - : القرآن غنی لا غنی دونه و لا فقر بعده. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قرآن ثروتی است که پس از او ثروتی نیست و فقر و گرفتاری ای بعد از آن وجود ندارد. «مجمع البیان، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الجدال فی القرآن کفر. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مجادله کردن در قرآن کفر است. «نهج الفصاحه، ص ۲۷۸»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان هذا القرآن هو النور المبین و الجبل المتین و العروة الوثقی و الدرجه العلیا و الشفاء الاشفى و الفضلیة الکبری و السعادة العظمی. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: به درستی که این قرآن نوری است آشکار و ریسمانی محکم، پناهی مطمئن و مقامی بالا، شفای شفاخواهان و فضیلتی بزرگ و سعادت عظمی است. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۳۱»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : كتاب الله فيه نبأ ما قبلكم و خبر ما بعدكم و حكم ما بينكم هو الفصل ليس بالهزل هو الذى من تركه من جبار قصمه الله و من ابتغى الهدى فى غيره اخله الله فهو جبل الله المتين. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: در قرآن است خبر از ماقبل و مابعد شما و حکم و دستور در میان شما، او بزرگی است که بیهوده در او نیست، او کتابی است که هر کس آن را ترک کند، خدا او را ترک می کند و کسی که بخواهد هدایت را از غیر آن، خدا او را ذلیل می کند، او ریسمان محکم الهی است. «مجمع البیان، ج ۱، ص ۱۶»

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قرآن راهنمای از تاریکی است به سوی روشنایی و روشنگر و بینا کننده است از کوری و نجات دهنده است از گرفتاری و نوری است برای رهایی از ظلمت و تاریکی، روشنایی است از حادثه ها و پاکی است از ملائکه و متعالی است از پستیها و راهنمایی است از دنیا به سوی آخرت، کمال دین شما در او است و کسی از قرآن جدا نمی شود مگر این که به سوی آتش برود. «الکافی، ج ۲، ص ۴۳۹»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : القرآن افضل كل شيء دون الله. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قرآن افضل از هر چیزی است جز ذات اقدس الهی. «الکافی، ج ۲، ص ۲۳۸»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : فضل القرآن على سائر الكلام كفضل الله على خلقه. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: فضیلت و برتری قرآن بر سایر کلام ها مانند فضیلت و برتری خدا است بر مخلوقاتش. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۸»

حدیث ۳۴

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : القرآن كلام الله لا تجعل له اسما من عندك فتكون من الضالين. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: قرآن کلام خدا است، قرار نده برای آن اسمی از طرف خودت که (اگر چنین کنی) از گمراهان می باشی. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۱۸»

حدیث ۳۵

قال الامام العسكري - عليه السلام - : ان القرآن حق لا ريب فيه عند جميع فرقها فهم في حاله الاجتماع عليه مصيبون و على تصديق ما انزل الله مهتدون. امام عسکری - عليه السلام - فرمودند: به درستی که قرآن حق است و نزد جمیع فرقها هیچ شکی در آن نیست، پس ایشان در حال اجتماع بر آن در صواب هستند و بر تصدیق آنچه خداوند نازل کرده هدایت شدگانند. «بحار الأنوار، ج ۵، ص ۲۰»

حدیث ۳۶

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : القرآن خاص و عام و محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ و الراسخون فی العلم یعلمونه و رواه. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: برای قرآن خاص و عام و محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ است که صاحبان و راسخین در علم آن را می دانند و روایت می کنند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۳۲»

حدیث ۳۷

سئل عن ابی جعفر - عليه السّلام - عن القرآن خالق ام مخلوق؟ فقال لهم: ليس بخالق ولا مخلوق إنما هو كلام الخالق. از امام باقر - عليه السّلام - سؤال شد از قرآن، که خالق است یا مخلوق؟ امام - عليه السّلام - فرمودند: نه خالق است و نه مخلوق، همانا او کلام خالق است. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۲۱»

حدیث ۳۸

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : ان القرآن واحدٌ نزل من عند واحدٍ. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: قرآن یگانه است و از پیشگاه خدای یگانه نازل شده است. «تفسیر برهان، ج ۱، ص ۲۱»

حدیث ۳۹

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : نزل القرآن اربعةً ارباعٍ رُبْعٌ فينا و رُبْعٌ في عدونا و رُبْعٌ سُننٌ و امثالٌ و رُبْعٌ فرائض و احكام. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: قرآن بر چهار بخش نازل شده، یک چهارم درباره ما و یک چهارم درباره دشمنان ما و یک چهارم در سنن و امثال و یک چهارم آن واجبات و احکام است. «الکافی، ج ۶، ص ۴۶۴»

حدیث ۴۰

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ان هذا القرآن فيه منار الهدى و مصابيح الدجى يفجل جالٍ بصره و يفتح للضياء نظره. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: همانا این قرآن (کتابی) است که در آن جایگاه نور هدایت و چراغ های شب تار است، پس شخص تیزبین باید که در آن دقت کند و برای پرتوش نگاه خویش را بگشاید. «وسایل الشیعه، ج ۲، ص ۱۷۰»

حدیث ۴۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ان القرآن حی لم یمت و انه یجری کما یجری اللیل و النهار و کما یجری الشمس و القمر و یجری علی اخرنا کما یجری علی اولنا. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: به درستی که قرآن زنده ای است که نمی میرد و به درستی که جاری می شود مثل جریان شب و روز و مثل جریان خورشید و ماه و جریان پیدا می کند بر آخرین نفر از ما (اهل بیت)، همان طوری که جاری می شود بر اولین نفر از ما. «بحار الأنوار، ج ۳۵، ص ۴۰۳»

حدیث ۴۲

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ان الله - انزل فی القرآن تبیان کل شیء حتی و الله ما ترک شیئاً یحتاج الیه العباد. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: نازل کرد خداوند در قرآن، بیان هر چیزی را تا این که خداوند ترک نکرده چیزی را که بندگان به آن نیاز

دارند. «بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۳۷»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : فان فی القرآن علم الاولین و الاخرین لم یدع لقائل مقالاً و لا یعلم تاویلہ الا الله و الراسخون فی العلم. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بدرستی که در قرآن علم اولین و آخرین است، برای گوینده مجالی را نگذاشته است و تأویل آن را (احدی) نمی داند مگر خدا و راسخین در علم. «بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۱۷۹»

حدیث ۴۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : لیس لاحد بعد القرآن من فافه و لا لاحد قبل القرآن غنی. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: برای احدی بعد از قرآن حاجتی نیست و برای احدی قبل از قرآن بی نیازی نیست. «غرر الحکم، ح ۷۴۹۵»

حدیث ۴۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : من اتّخذ قول الله دلیلاً هدی الی التّی هی اقوم. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که گفتار خدا (قرآن) را راهنمای خود قرار دهد به آن چه محکمتر باشد هدایت می گردد. «غرر الحکم، ح ۸۸۱۴»

حدیث ۴۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : هو الذی لا- تزیغ به الاهیاء و لا تلتبس به الشّبه و الآراء. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: آن (قرآن) چیزی است که منحرف نمی کنند او را خواهش های نفسانی و آرای و شبهات در آن راه ندارد. «غرر الحکم، ح ۱۰۰۴۷»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : فان القرآن نزل علی خمسہ وجوه حلال و حرام و محکم و متشابه و امثالفاعملوا بالحلال و دعوا الحرام و اعملوا بالمحکم و دعوا المتشابه و اعتبروا بالامثال. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: قرآن بر ۵ قسم نازل شده: حلال و حرام و محکم و متشابه و امثالها؛ پس عمل کنید به حلال و واگذارید حرام را و عمل کنید به محکم و دفع کنید متشابه را و عبرت بگیرید از امثالها. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۴»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : القرآن فانه کلام الرحمن و حرز من الشیطان و رجحان من المیزان. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: قرآن کلام خداوند بخشنده و امان و پناهگاهی از شیطان و برتری در میزان است. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷»

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إنّ الله سبحانه لم یعظ أحدًا بمثل هذا القرآن؛ خداوند سبحان هیچ کس را به چیزی چون این قرآن اندرز نداده است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶ - منتخب میزان الحکمه، ص ۶۰۰)

حدیث ۵۰

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الله - عزوجل - علم انه يكون في آخر الزمان اقوام متعمقون فانزل الله قل هو الله و الايات من سورة الحديد ؛ چون خداوند - عزوجل - می دانست که در آخر الزمان اقوامی به دنیا می آیند که در مسائل عقیدتی و علمی متفکر و متعمق اند سوره توحید و آیاتی از سوره حدید رانازل فرمود. (نورالثقلین ، ج ۵، ص ۷۰۶).

حدیث ۵۱

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: لو مات من بين المشرق و المغرب لما استوحشت ، لو كان القرآن معي ، و اذا كان قراء من القرآن ، ((مالك يوم الدين)) کررها و کاد ان يموت مما دخل عليه من الخوف ؛ اگر مردم خاور و باختر بمیرند، در صورتی که قرآن همراه من باشد، وحشت نمی کنم هنگامی که ((مالك يوم الدين)) را از قرآن می خواند، آن را بارها تکرار می کرد و چیزی نمی ماند که از ترسی که بر او وارد شد بمیرد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۶۶).

حدیث ۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: علّة اسقاط بسم الله الرحمن الرحيم من سورة براءة ان البسملة امان و البراءة كانت الى المشركين فاسقط منها الامان ؛ علت نیامدن ((بسم الله الرحمن الرحيم)) در سوره براءت این است که بسم الله ، امان است و سوره براءت ، در رد مشرکین است از این روی خداوند امان را از آن برداشته است . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۵۳).

حدیث ۵۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما انزل الله من السماء كتابا الا و فاتحته بسم الله الرحمن الرحيم و انما كان يعرف انقضاء السورة بنزول بسم الله الرحمن الرحيم ابتداء للآخرى ؛ خداوند کتابی را از آسمان فرو نفرستاد، مگر اینکه با ((بسم الله الرحمن الرحيم)) است که آغاز سوره ای دیگر است . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۲۰).

حدیث ۵۴

امام صادق علیه السلام : أصدَقُ القَوْلِ ، وأبْلَغُ المَوْعِظَةِ ، وأحْسَنُ القَصَصِ : كِتَابُ اللّهِ ؛ راست ترین سخن و رساترین پند و بهترین داستان ، کتاب خداست . أمالی الصدوق : ۳۹۴/۱

حدیث ۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : إنّ الذی لیس فی جوفه شیءٌ من القرآن کاللیب الخرب ؛ کسی که در اندرونش چیزی از قرآن نیست ، همانند خانه‌ای ویران است . کنز العمال : ۲۴۷۸ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۵۶

امام علی علیه السلام : إنّ فیهِ شفاءٌ من أكبر الداء ، وهو الكفر والنفاق ، والغی والضلال ؛ در قرآن، درمان بزرگترین دردهاست : درد

کفر و نفاق و تباهی و گمراهی . نهج البلاغه : الخطبه ۱۷۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۵۸

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام : لا تُخَلِّقُهُ كَثْرَةُ الرَّذِّ وَوُلُوجِ السَّمْعِ ؛ قرآن هر اندازه هم تکرار شود و به گوش خورد، باز کهنه نمی شود . نهج البلاغه : الخطبه ۱۵۶

حدیث ۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ ؛ هر که خواهان علم پیشینیان و آیندگان ، از اول تا به آخر دنیاست ، در قرآن کاوش و تأمل کند . فليَتَوَرَّ الْقُرْآنَ : أى لينتقِر عنه ويفكر فى معانيه وتفسيره وقراءته (النهايه : ۱ / ۲۲۹) . كنز العمال : ۲۴۵۴

حدیث ۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْقُرْآنُ غِنَى ، لا غِنَى دُونَهُ ، ولا فَقْرَ بَعْدَهُ ؛ قرآن ثروتی است ، که بدون آن توانگری نباشد و با وجود آن فقری نه . بحار الأنوار : ۱۸ / ۱۹ / ۹۲

حدیث ۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : فَضَّلَ الْقُرْآنَ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ ؛ برتری قرآن بر دیگر سخنان، همچون برتری خدا است بر خلق خود. بحار الأنوار : ۱۸ / ۱۹ / ۹۲

حدیث ۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمْ الْأُمُورُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ ؛ فَإِنَّهُ شَافِعٌ مُشَفِّعٌ وَمَاحِلٌ مُصَدِّقٌ ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ ؛ هر گاه کارها همچون پاره‌های شب تاریک و شبهه‌ناک شد ، به قرآن روی آورید؛ زیرا قرآن شفيعی است که شفاعتش پذیرفته است و شاکى و خصمى است که شکایتش قبول می شود . هر که قرآن را فراروی خود قرار دهد ، او را به سوی بهشت کشاند و هر که آن را پشت سر خویش نهد ، به سوی دوزخش براند . نوادر الراوندى : ۲۱ ، ۲۲

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام : إِذَا اشْتَكَى أَحَدُكُمْ عَيْنَيْهِ فَلْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ، وَلْيُضْمِرْ فِي نَفْسِهِ أَنَّهَا تَبْرَأُ ؛ فَإِنَّهُ يُعَافَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ ؛ اگر کسی از شما چشمانش ناراحت بود ، آیه‌الکرسی بخواند و در دل ، نیت شفا کند . به خواست خداوند ، بهبود خواهد یافت . الخصال ، صفحه ۶۱۶ ، حدیث ۱۰

حدیث ۶۳

امام سجّاد علیه السلام : عَلَيْكَ بِالْقُرْآنِ ، فَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْجَنَّةَ ... وَجَعَلَ دَرَجَاتِهَا عَلَى قَدْرِ آيَاتِ الْقُرْآنِ ، فَمَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ قَالَ لَهُ : إِفْرَأْ

وَأَرْقُ ، وَمَنْ دَخَلَ مِنْهُمْ الْجَنَّةَ لَمْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَعْلَى دَرَجَةً مِنْهُ مَا خَلَا النَّبِيَّ وَالصَّادِقِينَ ؛ با قرآن باش ؛ زیرا خداوند بهشت را آفرید ... و درجات آن را به اندازه آیات قرآن قرار داد . پس هر که قرآن بخواند ، قرآن به او گوید : بخوان و بالا رو . و هر کس از این افراد وارد بهشت شود در آن جا بلند مرتبه تر از او نخواهد بود مگر پیامبران و صدیقان . بحار الأنوار : ۸ / ۱۳۳ / ۳۹

حدیث ۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَدَامَ النَّظَرَ فِي الْمُصْحَفِ ، مُتَّعَ بِبَصَرِهِ مَا دَامَ فِي الدُّنْيَا ؛ هر کس پیوسته به قرآن بنگرد ، تا زنده است ، از بهره بینایی برخوردار می شود . کنز العمال ، جلد ۱ ، صفحه ۵۳۶ ، حدیث ۲۴۰۶

حدیث ۶۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر چیزی بهاری دارد ، و بهار قرآن ماه رمضان است . کافی ، ج ۲ ، ص ۶۳۰

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نعم الشَّفیع القرآن لصاحبه يوم القيمة؛ چه نیکو شفیعی است قرآن در روز قیامت برای کسی که قرآن خوانده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: القرآن غنی لا فقر بعده و لا غنی دونه؛ قرآن غنایی است که پس از آن فقری نیست و غنایی جز آن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: القرآن هو الدَّواء؛ قرآن دواست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیکم بالقرآن، فاتَّخِذوه إماما و قائدا فإنه كلام ربِّ العالمین الذی هو منه و إليه یعود، فآمنوا بمتشابهه و اعتبروا بأمثاله؛ با قرآن مانوس شوید و آن را پیشوا و رهبر خویش گیرید که قرآن گفتار خدای جهانیان است که از اوست و بسوی او باز می رود به متشابه آن ایمان داشته باشید و از مثل های آن عبرت گیرید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَلَفَتْ فِیْکُمْ شِیْئِینَ لَنْ تَضَلُّوا بَعْدَهُمَا: کتاب الله و سنَّتِی و لن یتفرقا حتّی یردا علیّ الحوض؛ دو چیز میان شما واگذاشتم که بعد از آن گمراه نخواهید شد قرآن و روش من و این دو از هم جدا نشوند تا بر سر حوض به من برسند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ترکت فیکم شیئین لن تضلّوا بعدهما: کتاب الله و سنتی و لن یتفرقا حتّی یردا علی الحوض؛ دو چیز در میان شما گذاشتم که با وجود آنها گمراه نخواهید شد، کتاب خدا و روش من و از هم جدا نمی شوند تا بر سر حوض به من برسند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: امام محمد باقر (ع): هر چیزی بهاری دارد، و بهار قرآن ماه رمضان است. کافی، ج ۲، ص ۶۳۰

حدیث ۷۳

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: اگر همه‌ی مردم از شرق تا غرب عالم بمیرند با وجود قرآن در کنار من، هرگز احساس وحشت و تنهایی نکنم. (بحار الانوار/۲۳۹/۸۹)

حدیث ۷۴

امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا در قرآن چراغ های روشنائی بخش و شفا بخش دردها و گرفتاری های درونی وجود دارد، پس کسی که (خود را) با قرآن جلی دهد چشمانش قوی و روشن می گردد و قلب و درون خویش را صفا خواهد داد، چون که تفکر و اندیشه (در قرآن سبب) حیات قلب آگاه می باشد، همچنان که شخص روشن دل در تاریکی ها به وسیله نور چراغ حرکت می نماید و راه می رود. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۲

حدیث ۷۵

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : إن هذا القرآن فيه مصابيح النور وشفاء الصدور؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا در این قرآن چراغ های هدایت به سوی نور و سعادت موجود است و این قرآن شفای دل ها و سینه ها است. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۱۱

حدیث ۷۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : نزل القرآن أثلاثاً، ثلث فینا و فی عدونا، وثلث سنن و أمثال، وثلث فرائض و أحكام؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: نزول قرآن بر سه قسمت است: یک قسمت آن درباره اهل بیت عصمت و طهارت و دشمنان و مخالفان ایشان؛ و قسمت دیگر آن، اخلاقیات و ضرب المثلها؛ و قسمت سوم در بیان واجبات و احکام الهی می باشد. کافی، ج ۲، ص ۶۲۷، ح ۲

حدیث ۷۷

قال الإمام علی - علیه السلام - : فی القرآن نبأ ما قبلکم، وخبیر ما بعدکم، و حکم ما بینکم؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: قرآن احوال گذشتگان، و اخبار آینده را در بردارد، و شرح وظایف شما را بیان کرده است. شرح نهج البلاغه فیض الاسلام، ص ۱۲۳۵

حدیث ۷۸

امام صادق علیه السلام می فرماید: **أَلْبَسَمَلَةُ تِيْجَانُ السُّوْرِ**؛ بسم الله الرحمن الرحيم، تاج سوره هاست. تفسیر القرطبی، ج ۱، ص ۹۲.

حدیث ۷۹

امام کاظم علیه السلام می فرماید: **سُئِلَ الْكَاطِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِی فَرَمَائِنْدُ: وَ أَى آيَةٍ أَعْظَمُ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**؛ از امام کاظم علیه السلام پرسیدند: کدامیک از آیات کتاب خدا برتر و بزرگ تر است؟ فرمودند: بسم الله الرحمن الرحيم. بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۳۸.

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **كَانَ جِبْرِئِيلُ إِذَا جَاءَنِي بِالْوَحْيِ أَوَّلَ مَا يُقَلِّبُ عَلَيَّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**؛ وقتی جبرئیل با وحی به نزد من آمد، نخستین چیزی که به من القا می کرد، بسم الله الرحمن الرحيم بود. سنن الدارقطنی، ج ۱، ص ۳۰۴.

حدیث ۸۱

امام علی علیه السلام می فرماید: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْزَلَ كِتَابًا هَادِيًا بَيِّنَ فِيهِ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ، فَخُذُوا نَهْجَ الْخَيْرِ تَهْتِدُوا وَأَصْدِفُوا عَنِ سَيِّئَاتِ الشَّرِّ تَقْصِدُوا**؛ خدای تعالی کتابی راهنما فرستاد و در آن خوب و بد را روشن ساخت. پس راه خوبی را پیش گیرید تا هدایت شوید و از راه بدی دوری جوید تا به مقصد برسید. نهج البلاغه، خطبه ۱۶۷.

حدیث ۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَ خَيْرَ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ شَرَّ الْأُمُورِ مُخِيدَاتُهَا؛ بَهْتَرِينَ سَخَنَ، كِتَابِ خدَا وَ بَهْتَرِينَ رُوشَ، رُوشِ پِيَامِبِرِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ بَدْتَرِينَ أُمُورِ بَدَعْتِ هَاسْتِ (پدیده‌های مخالف دین).** بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۲۲، ح ۲۳.

حدیث ۸۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **سُورَةُ يَس تَدْعِي فِي التَّوْرَةِ الْمُعَمَّةَ تَعْمُ صَاحِبَهَا بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ تَكَايِدُ عَنْهُ بَلْوَى الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ تَدْفَعُ عَنْهُ أَهْوَالَ الْآخِرَةِ؛ سوره يس در تورات «معممه» خوانده می شود که برای صاحب خود خیر دنیا و آخرت را جمع می کند و از او بلای دنیا و آخرت را دور می کند و وحشت های آخرت را دفع می کند.** بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۹۱، ح ۶.

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمُ الْفِتْنُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ ... وَ لَهُ ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ فَظَاهِرُهُ حُكْمٌ وَ بَاطِنُهُ عِلْمٌ ... فِيهِ مَصَابِيحُ الْهُدَى وَ مَنَارُ الْحِكْمَةِ وَ دَلِيلٌ عَلَى الْمَعْرِفَةِ لِمَنْ عَرَفَ الصِّفَةَ؛ هنگامی که فتنه‌ها چون پاره‌های شب تاریک بر شما مشتبه شود، به قرآن روی بیاورید ... برای قرآن ظاهری و باطنی است. ظاهر آن حکمت و باطن آن دانش است ... در قرآن چراغ های هدایت و نشانه های حکمت و راهنمای معرفت هست، برای کسی که ویژگی اش را شناخت.** کافی، ج ۲، ص ۵۹۹، ح ۲.

حدیث ۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یا بنی لا- تغفل عن قراءه القرآن فان القرآن یحیی القلب و ینهی عن الفحشاء و المنکر و البغی؛ فرزندانم از خواندن قرآن غافل مباش، زیرا که قرآن دل را زنده می کند و از فحشاء و زشتی و ستم باز می دارد. کنز العمال ۴۰۳۲/۴۰۲۹۱/۲

حدیث ۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - لَعَلِّي عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، ثَلَاثَةٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيُذْهِبْنَ الْبَلْغَمَ: اللُّبَانُ، وَالسُّوَاكُ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - خطاب به امام علی علیه السلام فرمودند: ای علی! سه چیز بر حافظه می افزاید و بلغم را می برد: کُنْدُر، مسواک و قرائت قرآن. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۴۳، حدیث ۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۴۵۲

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا اشْتَكَى أَحَدُكُمْ عَيْنَيْهِ فَلْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ، وَلْيُضْمِرْ فِي نَفْسِهِ أَنَّهَا تَبْرَأُ؛ فَإِنَّهُ يُعَافَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ. اگر کسی از شما چشمانش ناراحت بود، آیه الکرسی بخواند و در دل، نیت شفا کند. به خواست خداوند، بهبود خواهد یافت. مکارم الأخلاق، جلد ۲، صفحه ۲۰۵، حدیث ۲۵۲۸، بحار الأنوار، جلد ۹۲، صفحه ۲۶۲، حدیث ۴، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۱۲

حدیث ۴

الإمام علی علیه السلام: ثَلَاثٌ يُذْهِبْنَ الْبَلْغَمَ وَيَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ: السُّوَاكُ، وَالصُّوْمُ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ. امام علی علیه السلام: سه چیز، بلغم را از میان می برد و حافظه را افزون می کند: مسواک زدن، روزه گرفتن و قرائت قرآن. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۱۹، حدیث ۲۸۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۵۴

حدیث ۵

عن الامام علی - علیه السّلام - قال: كان رسول الله لا يحجزه عن قراءة القرآن الا الجنابة. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هیچ مانعی پیامبر را از خواندن قرآن منع نمی کرد، مگر حالت جنابت. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۱۶»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا یقرأ القرآن ان كان علی غیر طهور حتی یتطهر. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: قرآن نخوانید اگر پاک نیستید تا این که خود را پاک کنید. «خصال صدوق، ج ۲، ص ۱۶۴»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : سبعة لا یقرأون القرآن: الراكع و الساجد و فی اکنفا و فی الحمام و الجنب و النفساء و الحائض. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: در هفت حالت قرآن نخوانید: ۱. در حال رکوع؛ ۲. در حال سجده؛ ۳. در مستراح؛ ۴. در حمام؛ ۵.

در حال جنابت؛ ۶. در حال نفاس؛ ۷. در حال حیض. «خصال صدوق، ج ۲، ص ۱۰»

حدیث ۸

قال الامام الباقر - عليه السلام - : فإنها على الناس ان يقرأ القرآن كما انزل. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بر مردم (لازم) است که قرآن را همان طور که نازل شده قرائت کنند. «بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۱۹۷»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - في تفسير «و رتل القرآن ترتيلاً»: هو ان تنكث فيه و تحسن فيه صوتك. امام صادق - عليه السلام - در تفسیر «و رتل القرآن ترتيلاً» فرمودند: یعنی مکث کنی در آن و صدای خویش را نیکو کنی. «مجمع البيان، ج ۱، ص ۳۷۸»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : القرآن عهد الله الى خلقه فقد ينبغي للمسلم ان ينظر في عهده و ان يقرأ منه في كل يوم خمسين آية. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: قرآن عهدنامه خدا به سوی خلقش است، پس سزاوار است که مسلمان به عهدنامه خدا نگاه کند و از آن در هر روز پنجاه آیه بخواند. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۶»

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : قراءة القرآن في المصحف تخفف العذاب عن الوالدین و ان كان کافرین. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خواندن قرآن از روی آن عذاب پدر و مادر قاری را سبک می کند، اگر چه آنها کافر باشند. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۰»

حدیث ۱۲

سئل الامام الصادق - عليه السلام - عن التعوذ من الشيطان عند كل سورة يفتتحها؟ فقال - عليه السلام - : نعم فتعوذ بالله من الشيطان الرجيم. از امام صادق - عليه السلام - سؤال شد: آیا استعاذه هنگام شروع هر سوره (راه صواب) را باز می کند؟ امام فرمودند: آری، پس پناه ببرید به خدا از شیطان رانده شده. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۴۸»

حدیث ۱۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان القرآن لا يقرأ هذرمة و لكن يرتل ترتيلاً فاذا مررت باية فيها ذكر الجنة فقف عندما و سل الله الجنة و اذا مررت باية فيها ذكر النار فقف عندما و تعوذ بالله من النار. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به درستی که قرآن با سرعت و عجله خوانده نمی شود بلکه خوانده می شود شمرده، شمرده و با ترتیل، پس زمانی که رسیدی به آیه ای که در آن ذکر بهشت بود توقف کن، پس بخواه از خداوند بهشت را و زمانی که رسیدی به آیه ای که در آن ذکر آتش بود توقف کن و پناه ببرید به خدا از آتش جهنم. «الکافی، ج ۲، ص ۴۵۲»

حدیث ۱۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من قرأ القرآن و لم يخضع الله و لم يرق قلبه و لا يكتسى حزنا و وجلاً في سرّه فقد استهان بعظم شأن الله و خسر خُسراناً مبیناً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که قرآن بخواند و در مقابل خدا خضوع نکند و قلب او نرم نشود و اندوهش ظاهر نشود و خوشحال نشود در نهانش، بسی سبک شمرده است بزرگی خدا را و ضرر کرده است، ضرری آشکار. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۹»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ينبغي لمن قرأ القرآن اذا سرّ بايئه من القرآن فيها مسأله و تخويف ان يسأل عنه ذكل خير ما يرجوه و يسأله العافيه من النار و من العذاب. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سزاوار است برای قاری قرآن زمانی که مرور کرد به آیه ای از قرآن که در آن درخواست و یا خوف بود، بخواهد در این هنگام بهترین چیزی که امید آن می رود و بخواهد دوری از آتش و عذاب الهی را. «الکافی، ج ۱، ص ۸۳»

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای سلمان بر تو باد تلاوت قرآن، به درستی که تلاوت قرآن کفاره است برای گناهان و حجاب از آتش و امان از عذاب است و برای کسی که قرآن می خواند به ازای هر آیه ثواب صد شهید نوشته می شود. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من قرأ عشر آيات في ليلة لم يكتب من الغافلين و من قرأ خمسين آية كتب منالذاكرين و من قرأ مائة آية كتب من القانتين. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که ده آیه در یک شب بخواند، نوشته نمی شود از غافلین و هر کس پنجاه آیه بخواند در زمره ذاکرین نوشته می شود و هر کس صد آیه بخواند در زمره پارسایان نوشته می شود. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۸»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان المؤمن اذا قرء القرآن نظر الله اليه بالرحمة و اعطاه الله بكل آية الف حور و ... پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مؤمن هر زمان که قرآن بخواند، خداوند با رحمت به او نگاه می کند و به او به ازای هر آیه هزار حوریه می بخشد. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : يا سلمان المؤمن اذا قرء القرآن فتح الله عليه ابواب الرحمة و خلق الله بكل حرف يخرج من فمه ملكاً يسبح له الى يوم القيامة. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای سلمان زمانی که مؤمن قرآن تلاوت می کند باز می کند خداوند بر او دربهای رحمت را و به ازای هر حرفی که از زبان او خارج می شود، خلق می کند ملکی را که برای او تسبیح کند تا روز قیامت. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : افضل العبادۃ قراءۃ القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بهترین عبادت، قرائت قرآن است. «مجمع البيان، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : من قرأ القرآن فظن ان أحداً أعطى افضل ممياً أعطى فقد حقر ما عظم الله و عظم حقر الله. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که قرآن بخواند و گمان کند کسی چیز بهتری دارد از آن چه او دارد (قرائت قرآن)، پس تحقیر کرده آن چه را خدا بزرگ داشته و بزرگ کرده آن چه را خدا کوچک دانسته است. «مجمع البيان، ج ۱، ص ۱۶»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : من قرأ ثلث القرآن فكأنما أوتى ثلث النبوة و من قرأ ثلث القرآن فكأنما أوتى ثلث النبوة و من قرأ القرآن كله فكأنما أوتى تمام النبوة. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که بخواند یک ثلث قرآن مثل این است که به او عطا شده یک ثلث نبوت و کسی که بخواند دو ثلث قرآن را مثل این که به او عطا کرده اند دو ثلث نبوت را و کسی که بخواند تمام قرآن را، مثل این است که تمام نبوت به او عطا شده. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۳»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اقرؤوا القرآن فان الله تعالى لا يعذب قلباً وعى القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: قرآن را بخوانید، به درستی که خداوند دلی را که قرآن را دریافته عذاب نمی کند. «نهج الفصاحه، ص ۸۰، ح ۴۲۶»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ان هذه القلوب تصدأ كما يصدأ الحديد. قيل: فما جلاؤها؟ قال: ذكر الموت وتلاوة القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: به درستی که این قلبها زنگ می زند، همچنانکه آهن زنگ می زند، (اصحاب) گفتند: صیقل آن چیست؟ حضرت فرمودند: یاد مرگ و خواندن قرآن. «نهج الفصاحه، ص ۱۸۹، ح ۹۳۴»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اقرؤوا القرآن و اعملوا به و لا تجفوا عنه و لا تغلوا فيه و لا تأكلوا به و لا تستكثروا به. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: قرآن را بخوانید و بدان عمل کنید و از آن دور نشوید و در آن غلو نکنید و به وسیله آن نان نخورید و به کمک آن فزونی نجوئید. «نهج الفصاحه، ص ۸۰، ح ۴۲۵»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : قراءۃ القرآن فی الصلاة افضل من قراءۃ القرآن فی غیر الصلاة و قراءۃ القرآن فی غیر الصلوة

افضل من ذکر الله تعالى. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خواندن قرآن در نماز بهتر است از خواندن آن در غیر نماز و خواندن قرآن در غیر نماز بهتر است از ذکر خدای متعال. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۸»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : قال الله تبارك تعالی من شُغِلَ بقراءة القرآن عن دعائی و مسألتي اعطيته أفضل ثواب الشاكرين. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند تبارک و تعالی فرموده: من به کسی که به خاطر دعوت و خواست من به قرائت قرآن مشغول شود، بهترین ثواب شکر گزاران را می بخشم. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۱۹۲»

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ حِفْظَ كِتَابِهِ فَظَنَّ أَنَّ أَحَدًا أُعْطِيَ أَفْضَلَ مِمَّا أُعْطِيَ فَقَدْ غَمَطَ أَفْضَلَ النِّعْمَةِ ؛ هر کس که خدا نعمت حفظ کتاب خود را به او عطا کند و آن کس گمان کند که به دیگران نعمتی بزرگتر از این نعمت او داده شده است ، بی گمان نسبت به بزرگترین نعمت تحقیر و ناسپاسی روا داشته است . کنز العمال : ۲۳۱۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : حَمَلَةُ الْقُرْآنِ هُمُ الْمُحْفُوفُونَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ ، الْمَلْبُوسُونَ بِنُورِ اللَّهِ عِزِّ وَ جَلِّ ؛ این حاملان (و حافظان) قرآنند که در میان رحمت خدا و پوشیده به نور خداوند عز و جل هستند . جامع الأخبار : ۱۱۵ / ۲۰۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ بِالتَّخَشُّعِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ لِحَامِلِ الْقُرْآنِ ، وَإِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ بِالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ لِحَامِلِ الْقُرْآنِ ؛ سزاوارترین مردم به خشوع و ورزیدن نهانی و آشکار در برابر خدا ، حافظ قرآن است . و سزاوارترین مردم به نماز گزاردن و روزه گرفتن در آشکار و نهان ، حافظ قرآن است . الکافی : ۲ / ۶۰۴ / ۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۳۱

امام صادق علیه السلام : الْحَافِظُ لِلْقُرْآنِ الْعَامِلُ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ ؛ حافظ قرآن که به آن عمل کند، همراه فرشتگان پیغام آور ، ارجمند و نیکوکار است . الکافی : ۲ / ۶۰۳ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۳۲

امام صادق علیه السلام : مَنْ نَسِيَ سُوْرَةً مِنَ الْقُرْآنِ مُثِّلَتْ لَهُ فِي صُوْرَةِ حَسَنِهِ وَدَرَجَةٍ رَفِيْعَةٍ ، فَإِذَا رَأَاهَا قَالَ : مَنْ أَنْتِ ؟ مَا أَحْسَنَ نَكِي ! لَيْتَكِ لِي ! فتقول : أَمَا تَعْرِفُنِي ؟ أَنَا سُوْرَةٌ كَذَا وَ كَذَا ، لَوْ لَمْ تَنْسِنِي لَرَفَعْتُكَ إِلَى هَذَا الْمَكَانِ ؛ هر کس سوره‌ای از قرآن را فراموش کند، آن سوره (در بهشت) به صورتی زیبا و درجه‌ای رفیع در برابرش مجسم می‌شود و چون او را ببیند ، گوید : تو کیستی؟ چقدر زیبایی! کاش از آن من بودی. جواب دهد: مرا نمی‌شناسی؟ من فلان و بهمان سوره هستم. اگر مرا فراموش نکرده بودی، تو را به این مکان بالا می‌آوردم. ثواب الأعمال : ۲۸۳ / ۱ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۳۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الحافظ للقرآن العاملُ به مع السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبِرَّةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که قرآن را حفظ کند و به آن عمل نماید با پیامبران بزرگوار و نیکو خواهد بود. «الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳»

حدیث ۳۴

سئل عن الامام الصادق - عليه السلام - : انی احفظ القرآن علی ظهر قلبی فاقرؤه علی ظهر قلبی افضل او انظر فی المصحف؛ قال فقال لی بل اقراه ... . شخصی از امام صادق - عليه السلام - سؤال کرد: من قرآن را بر خانه دلم حفظ کردم پس می خوانم آن را از حفظ، این کار بهتر است یا این که قرآن را از روی آن بخوانم، امام فرمودند: پس برایم قرآن بخوان در حالی که با نگاه به قرآن، آن را قرائت می کنی. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۰۴»

حدیث ۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان الذی يعالج القرآن و يحفظه بمشقةٍ منه و قلبه حفظ له اجران. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس که در فراگیری قرآن کوشش کند و به خاطر کمی حافظه آن را به سختی حفظ کند، برای او دو پاداش است (پاداش حفظ و پاداش تحمل سختی). «الکافی، ج ۴، ص ۴۰۹»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لا يعذب الله قلباً وعى القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خدا قلبی را که در بر دارنده (حافظ) قرآن باشد، عذاب نمی کند. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۱۵»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عدد درج الجنة عدد آي القرآن فاذا دخل صاحب القرآن الجنة قيل له ارقأ و ارقأ و ارقأ و ارقأ) لكل آية درجة فلا تكون فوق حافظ القرآن درجة. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مقدار درجات بهشت به تعداد آیه های قرآن است، پس هنگامی که مصاحب قرآن وارد بهشت شود، به او گفته می شود قرآن بخوان و بالا- برو و برای هر آیه درجه ای است. پس بالاتر از درجه حافظان قرآن درجه ای نمی باشد. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۲»

حدیث ۳۸

. قال الامام الرضا - عليه السلام - : مَنْ قَرَأَ قَلَّ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَ أَمَّنَ بِهَا فَقَدْ عَرَفَ التَّوْحِيدَ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: کسی که قل هو الله احد (سوره توحید) را بخواند و به آن ایمان داشته باشد به درستی که توحید را شناخته است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۴»

حدیث ۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لا سَهْرَ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ : مُتَهَجِّدٍ بِالْقُرْآنِ ، وَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ ، أَوْ عَرُوسٍ تُهْدَى إِلَى زَوْجِهَا . شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن ، تحصیل دانش و یا فرستادن عروس به خانه شوهرش . بحار الأنوار : ۱۷۸ / ۷۶

۳ / منتخب میزان الحکمه : ۲۸۴

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ؛ هیچ جلسه قرآنی برای تلاوت و درس در خانه‌ای از خانه‌های خدا برقرار نشد، مگر این که آرامش بر آنان نازل شد و رحمت در برشان گرفت و فرشتگان در اطراف آنان حلقه زدند و خداوند در میان کسانی که در نزدش هستند، از آنان یاد کرد. کنز العمال، ح ۲۳۲۰

حدیث ۴۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فَإِنَّ قِرَاءَتَهُ كَفَّارَةٌ لِلذُّنُوبِ، وَسَتْرٌ فِي النَّارِ، وَأَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ؛ بر تو باد خواندن قرآن؛ زیرا خواندن آن کفاره گناهان است و پرده‌ای در برابر آتش و موجب ایمنی از عذاب. (بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷، ح ۱۸)

حدیث ۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: افضل الذكر القرآن، به تشریح الصدور و تستنیر السرائر؛ بهترین ذکر، قرآن است که با تلاوت آن (و تدبر در آیاتش) سینه‌ها باز و اندرون روشن می‌گردد. (منتخب الغرر، ص ۲۰).

حدیث ۴۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلْبَيْتُ الَّذِي لَا يَقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ وَلَا يُذَكِّرُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِيهِ تَقَلُّ بَرَكَتُهُ وَ تَهْجُرُهُ الْمَلَائِكَةُ وَ تَحْضُرُهُ الشَّيَاطِينُ؛ خانه‌ای که در آن قرآن خوانده نمی‌شود و از خدا یاد نمی‌گردد، برکتش کم شده، فرشتگان آن را ترک می‌کنند و شیاطین در آن حضور می‌یابند. کافی /؟؟؟؟/

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيَذْهَبْنَ بِالْبَلْعِ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالْعَسَلُ، وَاللَّبَانُ. سه چیز، حافظه را افزون می‌کند و بلغم را از میان می‌برد: قرائت قرآن، عسل و کندر. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۰، حدیث ۳

حدیث ۴۵

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: كل جلوس في المسجد لغو الا ثلاثة: قراءة مصل، او ذكر الله او سائل عن علم؛ هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت: خواندن قرآن، گفتن ذکر خدا، سؤال (جستوی) علم. (میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۹۳، بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۸۸).

حدیث ۴۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان القرآن نزل بالحزن فقراه بالحزن. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: قرآن با حزن نازل شده پس آن را با حزن بخوانید. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۹»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ان القرآن نزل بالحزن فاذا قرأ تموه فابكو فإن لم تبكو فتباكوا. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قرآن با حزن نازل شده، پس زمان خواندن قرآن گریه کنید و اگر گریه نمی کنید خود را به حالت گریه در بیاورید. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۴»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : افضل اعمال امتی قراءة القرآن نظراً و تكثير الصلوات على النبي - صَلَّى الله عليه و آله - و السواك و شرب العسل. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: بهترین اعمال امت من قرائت قرآن از روی آن و زیاد صلوات فرستادن بر پیامبر و مسواک کردن و خوردن عسل است. «بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۲۰»

حدیث ۴۹

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : القراءة في المصحف افضل من قراءة ظاهراً. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: خواندن قرآن از روی قرآن بهتر است از خواندن قرآن از حفظ. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۴»

حدیث ۵۰

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ليس شيء أشد على الشيطان من قراءة في المصحف نظراً. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: نیست چیزی سخت تر بر شیطان از قرائت قرآن در حال نگاه کردن به خود قرآن. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۰۲»

حدیث ۵۱

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ان حسن الصوت زينة القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: به درستی که صدای زیبا، زینت قرآن است. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۵»

حدیث ۵۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : زينوا القرآن باصواتكم. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: با صداهای خوش خود قرآن را زینت دهید. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۵»

حدیث ۵۳

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : حسنوا القرآن باصواتكم فان الصوت الحسن يزيد القرآن حسناً. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قرآن را با صوت زیبا، زینت دهید، زیرا که صوت نیکو بر زیبایی قرآن می افزاید. «عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۶۹»

حدیث ۵۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : نَظَّفُوا طَرِيقَ الْقُرْآنِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا طَرِيقَ الْقُرْآنِ؟ قَالَ افْوَاحِكُمْ، قَالُوا بِمَاذَا؟ قَالَ: بِالسَّوَاكِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: راه قرآن را پاک کنید، (اصحاب) گفتند: یا رسول الله چیست راه قرآن؟ حضرت فرمودند: دهان شما. گفتند: با چه پاک کنیم؟ حضرت فرمودند: با مسواک کردن. «المحاسن، ص ۵۵۸»

حدیث ۵۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لِكُلِّ شَيْءٍ حَلِيَّةٌ وَ حَلِيَّةُ الْقُرْآنِ الصَّوْتُ الْحَسَنُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: برای هر چیزی زینتی است و زینت قرآن صوت خوش است. «نهج الفصاحه، ص ۴۷۸، ح ۲۲۵۶»

حدیث ۵۶

قال الامام الباقر - عَلَيْهِ السَّلَام - : انما شِيعَةُ عَلِيٍّ كَثِيرَةٌ صَلَاتُهُمْ وَ كَثِيرَةٌ تِلَاوَتُهُمُ الْقُرْآنِ. امام باقر - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: شیعیان و پیروان علی زیاد نماز می خوانند و زیاد قرآن تلاوت می کنند. «صفات الشیعه، ص ۱۶۷»

حدیث ۵۷

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : لِقَارِي الْقُرْآنِ بِكُلِّ حَرْفٍ يَقْرُوهُ فِي الصَّلَاةِ قَائِمًا مِائَةً حَسَنَةً، وَ قَاعِدًا خَمْسُونَ حَسَنَةً، وَ مَتَطَهَّرًا فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ خَمْسَ وَ عَشْرُونَ حَسَنَةً وَ غَيْرِ مَتَطَهَّرٍ عَشْرَ حَسَنَاتٍ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: برای قاری قرآن به ازای هر حرفی که در نماز در حالت ایستاده می خواند صد حسنه و در حالت نشسته خواندن ۵۰ حسنه و در حالت طهارت در غیر نماز خواندن ۲۵ حسنه و بدون طهارت خواندن ۱۰ حسنه داده می شود. «عده الداعی، ص ۲۱۲»

حدیث ۵۸

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَام - : عَلَيْكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ فَانِ دَرَجَاتُ الْجَنَّةِ عَلَى عَدَدِ آيَاتِ الْقُرْآنِ فَإِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قِيلَ لِقَارِي الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَ ارْقَأْ. امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: بر شما است تلاوت قرآن؛ به درستی که درجات بهشت به تعداد آیات قرآن است، پس زمانی که روز قیامت شود به قاری قرآن گفته می شود، قرآن بخوان و بالا برو. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۴۲»

حدیث ۵۹

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَام - : فَقَارِيُّ الْقُرْآنِ يَحْتَاجُ إِلَى ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ قَلْبٍ خَاشِعٍ وَ بَدَنِ فَارِغٍ وَ مَوْضِعٍ خَالٍ. امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: قاری قرآن به سه خصلت نیازمند است: ۱. قلب خاشع؛ ۲. بدن فارغ (از هر گرفتاری و رنج)؛ ۳. مکان خالی (از همه گرفتاری ها و وسوسه ها). «بحار الأنوار، ج ۸۵، ص ۴۳»

حدیث ۶۰

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْقُرْآنُ عَهْدُ اللَّهِ إِلَى خَلْقِهِ فَقَدْ يَنْبَغِي لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَنْظُرَ فِي عَهْدِهِ وَ أَنْ يَقْرَأَ مِنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمْسِينَ آيَةً. امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: قرآن عهدنامه خدا به سوی خلقش است، پس سزاوار است که مسلمان به

عهدنامه خدا نگاه کند و از آن در هر روز پنجاه آیه بخواند. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۶»

حدیث ۶۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: الغرباء فى الدنيا: قرآن فى جوف ظالم ، و مسجد فى نادى قوم لا يصلى فيه ، و مصحف فى بيت لا يقرء فيه و رجل صالح مع قوم سوء ؛ در جهان چهار چیز غریب است : ۱ - قرآن در سینه ستمگر ۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند. ۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند. ۴ - مرد پارسا در میان مردم بد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸).

حدیث ۶۲

عن الصادق - عليه السلام -: ان البيوت التى يصلى فيها بالليل بتلاوة القرآن تضىء لاهل المساء كما تضىء نجوم السماء لاهل الارض؛ خانه ای که در آن نماز شب خوانده می شود و تلاوت قرآن می گردد، برای افلاکیان آن گونه می درخشد که ستارگان برای زمینیان می درخشد. (ثواب الاعمال ، ص ۷۰).

حدیث ۶۳

قال الباقر - عليه السلام -: انما شيعئة على كثيرة صلاتهم كثيرة تلاوتهم للقرآن ؛ شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند، و زیاد تلاوت قرآن می کنند. (صفات الشیعه ، ص ۴۳۶).

حدیث ۶۴

عن على - عليه السلام - قال : مروءة الحضر قراءة القرآن و مجالسة العلماء و النظر فى الفقه و المحافظة على الصلاة فى الجماعات ؛ از حضرت علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن، هم نشینی با علماء، و نگرستن در احکام دین، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۶۵

قال على - عليه السلام -: اغتتموا الدعاء عند اربع : عند قرائة القرآن و عند الاذان و عند نزول الغيث و عند التقاء الصفيين للشهادة ؛ در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید: ۱ - هنگام قرائت قرآن. ۲ - هنگام اذان. ۳ - هنگام نزول باران. ۴ - هنگام رو به رو شدن دو لشکر مؤمنین و کفار برای جنگ. (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۱۱۱۴)

حدیث ۶۶

قال على - عليه السلام -: لا يقرأ العبد القرآن اذا كان على غير طهور حتى يتطهر؛ هنگامی که وضو ندارید، قرآن نخوانید؛ تا این که وضو گرفته شود. (خصال، ج ۲، ص ۱۶۴)

حدیث ۶۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قراءة القرآن فى الصلاة افضل من قراءة القرآن فى غير الصلاة ؛ قرائت قرآن در نماز افضل است از غیرنماز. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۲۹۲)

حدیث ۶۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القرآن ؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن ، نورانیت ببخشید. (کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۳۹۲ ، حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۶۹

امام علی علیه السلام : العبودیة حمسة أشياء : خلاء البطن ، وقراءة القرآن ، وقيام الليل ، والتضرع عند الصبح ، والبكاء من خشية الله ؛ بندگی در پنج چیز است : اندرون از طعام تهی داشتن ، قرآن خواندن ، شب را به عبادت گذراندن و هنگام صبح زاری کردن (به درگاه خداوند) و گریستن از ترس خدا . مستدرک الوسائل : ۱۱ / ۲۴۴ / ۱۲۸۷۵ منتخب میزان الحکمة : ۳۵۴

حدیث ۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : من استمع إلى آية من كتاب الله كُتبت له حسنة مضعفة ، ومن تلا آية من كتاب الله كانت له نورا يوم القيامة ؛ هر که به یک آیه از کتاب خدا گوش دهد ، برایش ثوابی دو چندان نوشته شود و هر که یک آیه از کتاب خدا تلاوت کند ، روز قیامت آن آیه نوری برای او باشد . کنز العمال : ۲۳۱۶ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إن فی جهنم رحاء من حديد تطحن بها رؤوس القراء ، والعلماء المجرمين ؛ در دوزخ آسیابی آهنی است ، که با آن سرهای قاریان و عالمان گنهکار آرد می شود . جامع الأخبار : ۱۳۰ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أنت تقرأ القرآن ما نهاك ، فإذا لم ينهك فلست تقرؤه ؛ تو تا آن زمان قرآن می خوانی ، که تو را (از گناهان) باز دارد . پس اگر باز نداشت ، قرآن نخوانده ای . شرح نهج البلاغه لابن ابي الحديد : ۱۰ / ۲۳ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۷۳

امام علی علیه السلام : ألا لا خیر فی قراءه لیس فیها تدبر ، ألا لا خیر فی عبادته لیس فیها تفقه ؛ بدانید که در قرآن خواندنی که با تدبر همراه نباشد ، خیری نیست ؛ بدانید که در عبادتی که با فهم و اندیشه توأم نباشد ، خیری نیست . بحار الأنوار : ۹۲ / ۲۱۱ / ۴ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۷۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : اقرؤوا القرآن بالحزن ؛ فإنه نزل بالحزن ؛ قرآن را با آواز حزین بخوانید ؛ زیرا که آن با صوت حزین نازل شده است . کنز العمال : ۲۷۷۷ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **زَيُّوْا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ؛** قرآن را با صداهای (خوش) خود، زینت بخشید. بحار الأنوار: ۹۲ / ۱۹۰ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۷۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **لِكُلِّ شَيْءٍ حِلِيَّةٌ وَحِلِيَّةُ الْقُرْآنِ الصَّوْتُ الْحَسَنُ؛** هر چیزی زیوری دارد و زیور قرآن صدای خوش است. کنز العمال: ۲۷۶۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛** فَإِنَّ قِرَاءَتَهُ كَفَّارَةٌ لِلذُّنُوبِ، وَسَتْرٌ فِي النَّارِ، وَأَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ؛ بر تو باد خواندن قرآن؛ زیرا خواندن آن کفاره گناهان است و پرده‌ای در برابر آتش و موجب ایمنی از عذاب. بحار الأنوار: ۹۲ / ۱۷ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۷۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصَدُّ كَمَا يَصَدُّ الْحَدِيدُ.** قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا جَلَاؤُهَا؟ قَالَ: تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ؛ این دلها نیز همانند آهن زنگار می‌بندد. عرض شد: ای رسول خدا، صیقل دهنده دلها، چیست؟ فرمود: تلاوت قرآن. کنز العمال: ۲۴۴۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَأِ الْقُرْآنَ؛** هر گاه فردی از شما دوست داشته باشد که با پروردگارش سخن بگوید، قرآن بخواند. کنز العمال: ۲۲۵۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۸۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكُمْ بِتَعَلُّمِ الْقُرْآنِ وَكَثْرَةِ تِلَاوَتِهِ؛** بر شما باد، آموختن قرآن و بسیار خواندن آن. کنز العمال: ۲۳۶۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: إِقْرَأْ وَارْقَ وَرَتِّلْ** كما كنت تُرْتِّلُ في دار الدنيا، فَإِنَّ مَنَزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ كُنْتَ تَقْرؤها؛ به کسی که قرآن می‌داند، گفته می‌شود: بخوان و بالا-رو و با ترتیل بخوان، همچنان که در دنیا با ترتیل می‌خواندی؛ زیرا منزلت و جایگاه تو در آخرین آیه‌ای است که می‌خوانده‌ای. کنز العمال: ۲۳۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۸۲

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي الْمُصْحَفِ، مُتَعِبٍ بَبَصِيرِهِ، وَخُفِّفَ عَنِّهِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا؛ هُرِّسَ قُرْآنَ رَأْسِهِ بِخَوَانِدٍ، مِنْ بَهْرَةِ بِنَائِي بِرُخْرَدَارِ اسْتِ وَ مِنْ گناه پدر و مادرش کاسته می‌شود، هر چند کافر باشند. الکافی، جلد ۲، صفحه ۶۱۳، حدیث ۱

حدیث ۸۳

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لِئَلَّا يَكُلَّ بِهِ النَّاسُ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ عَظِيمٌ لَا لَحْمَ فِيهِ؛ هُرِّسَ بِمَنْظُورِ سُرْكِيْسَه كَرْدَنِ مَرْدَمِ قُرْآنِ بِخَوَانِدٍ، رُوزِ قِيَامَتِ دَرِ حَالِي بِبَايَدِ كِه چهره‌اش استخوان است و گوشتی در آن نیست. ثواب الأعمال: ۱/۳۲۹

حدیث ۸۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَذِكْرِ اللَّهِ كَثِيرًا، فَإِنَّهُ ذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ وَنُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ؛ بِرِ تُو بَادِ بِه تِلَاوَتِ قُرْآنِ وَ بِبِسْيَارِي يَادِ خُدَا؛ زِيْرَا كِه آن در آسمان، برای تو نام (و آوازه) است و در زمین نور. الخصال: ۱۳/۵۲۵

حدیث ۸۵

امام سجّاد علیه‌السلام: عَلَيْكَ بِالْقُرْآنِ، فَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْجَنَّةَ... وَجَعَلَ دَرَجَاتَهَا عَلَى قَدْرِ آيَاتِ الْقُرْآنِ، فَمَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ قَالَ لَهُ: إِقْرَأْ وَارْزُقْ، وَمَنْ دَخَلَ مِنْهُمْ الْجَنَّةَ لَمْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَعْلَى دَرَجَةً مِنْهُ مَا خَلَا النَّبِيُّونَ وَالصِّدِّيقُونَ؛ بِا قُرْآنِ بَاش؛ زِيْرَا خُدَاوَنَدِ بَهْشْتِ رَا آفَرِيْدِ... وَ دَرَجَاتِ آن رَا بِه اَنْدَازَه آيَاتِ قُرْآنِ قَرَارِ دَادِ. بِسِ هُر كِه قُرْآنِ بِخَوَانِدِ، قُرْآنِ بِه اُو گُوِيْدِ: بِخَوَانِ وَ بِاَلَا رُو. وَ هُر كَسِ اَزِ اَيْنِ اَفْرَادِ وَاْرَدِ بَهْشْتِ شُوْدِ دَرِ آن جَا بَلَنْدِ مَرْتَبَه تَرِ اَزِ اُو نَخَوَاهِدِ بُوْدِ مَكْرِ بِبَاْمَبْرَانِ وَ صَدِّيقَانِ. بِحَارِ الْاَنْوَارِ: ۸ / ۱۳۳ / ۳۹

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اَدَّبُوا اَوْلَادَكُمْ عَلٰى ثَلَاثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ اَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلٰى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فَرْزَنْدَاَنْتَانِ رَا بِه سِه چيزِ اَدَبِ كُنِيْد: عَشَقِ بِه بِبَاْمَبْرَتَانِ، عَشَقِ بِه خَاَنْدَاَنْ اُو، وَ قُرْآنِ خَوَانِدَنْ. غُررِ الْحَكَمِ، ح ۴۴۸

حدیث ۸۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بسیار به یاد خدا و بسیار به یاد مرگ باشید. بسیار قرآن تلاوت نمایید و به پیامبر صلوات و درود بفرستید که همانا درود بر پیامبر، معادل ده نیکی است. (بحار الانوار/۳۷۲/۷۸)

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَا فَاقَهَ لِعَبْدٍ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَ لَا غَنَى لَه بَعْدَه؛ بَنْدَه اِي كِه قُرْآنِ خَوَانِدِ فَقِيْرِ نَشُوْدِ وَ اُو رَا بِاَلَاتَرِ اَزِ قُرْآنِ بِیِ نِيَاْزِيِ اِي نِيْسْت. نَهْجِ الْفَصَاْحَه

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لِكُلِّ شَيْءٍ حَلِيَه وَ حَلِيَه الْقُرْآنِ الصَّوْتِ الْحَسَنِ؛ هُر چيزِي زِيْنْتِي دَاْرَدِ وَ زِيْنْتِ قُرْآنِ صَوْتِ خُوشِ اسْت. نَهْجِ الْفَصَاْحَه

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس أقرؤهم و أفقههم فی دین الله و أتقاهم لله و آمرهم بالمعروف و أنهاهم عن المنکر و أوصلهم للرحم؛ بهترین مردم کسانی هستند که قرآن بهتر خوانند و در کار دین داناتر باشند و از خدا بیشتر ترسند و به نیکی بیشتر امر کنند و از بدی بیشتر جلوگیری کنند و با خویشاوندان بیشتر نزدیک شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

ثلاثه یحبهم الله عزّ و جلّ: رجل قام من اللیل یتلوا کتاب الله و رجل تصدّق صدقه بيمينه یخفيها من شماله و رجل كان فی سريّه فانهم أصحابه فاستقبل العدو؛ سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البیت الذی یقرأ فی القرآن یتراءى لأهل السماء كما تراءى النجوم لأهل الأرض؛ خانه ای که در آن قرآن خوانده می شود در نظر اهل آسمان چنان می نماید که ستارگان در نظر اهل زمین. نهج الفصاحه

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن هذه القلوب تصدأ كما یصدأ الحديد قیل فما جلاءها قال ذکر الموت و تلاوه القرآن؛ دلها مانند آهن زنگ می زند گفتند صیقل آن چیست؟ گفت یاد مرگ و خواندن قرآن. نهج الفصاحه

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرءوا القرآن فإنّ الله تعالی لا یعدّب قلبا وعی القرآن؛ قرآن را بخوانید زیرا خداوند دلی را که قرآن را دریافته معذب نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرءوا القرآن و اعملوا به و لا تجفوا عنه و لا تغلوا فیهِ و لا تأكلوا به و لا تستكثروا به؛ قرآن را بخوانید و بدان عمل کنید و از آن دور نشوید و در آن غلو نکنید به وسیله قرآن نان نخورید و به کمک آن فزونی مجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرأ القرآن ما نهاک فإذا لم ینهک فلست تقرؤه؛ اگر خواندن قرآن تو را از کار بد منع می کند آن را بخوان ولی اگر تو را از کار بد وانمی دارد به حقیقت قرآن نمی خوانی. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷

قالَ الأمامُ الحَسینُ - علیه السلام - : مَنْ قَرَأَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي صَلَاتِهِ قَائِمًا، يُكْتَبُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِائَةٌ حَسَنَةً ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: هر کس آیه ای از قرآن را در نمازش تلاوت نماید، خداوند متعال در مقابل هر حرفی از آن یکصد حسنه در نامه اعمالش ثبت می نماید. الکافی، ج ۲، ص ۶۱۱

حدیث ۹۸

قالَ الإمامُ الحَسَنُ المُجتبى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ كَانَتْ لَهُ دَعْوَةٌ مُجَابِيَةً، إِمَّا مُعَجَّلَةٌ وَإِمَّا مُؤَجَّلَةٌ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که قرآن را - با دقت - قرائت نماید، در پایان آن - اگر مصلحت باشد - دعایش سریع مستجاب خواهد شد - و اگر مصلحت نباشد - در آینده مستجاب می گردد. دعوات الزاوندی، ص ۲۴، ح ۱۳

حدیث ۹۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : فَأَكْثَرُ مِنْ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَالِدُعَاءِ، فَإِنَّهَا سَاعَةٌ يَحْتَاجُ الْمَيِّتُ فِيهَا إِلَى أَنْسِ الْأَحْيَاءِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - ضمن وصیتی به امام علی - علیه السلام - اظهار نمودند: پس از آن که مرا دفن کردی، برایم قرآن را بسیار تلاوت نما، و برایم دعا کن، چون که میت در چنان موقعیتی بیش از هر چیز نیازمند به انس با زندگان می باشد. بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۷

حدیث ۱۰۰

قالَ الإمامُ علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ خَمْسَةِ مَوَاطِنَ: عِنْدَ قِرَائَةِ الْقُرْآنِ، وَ عِنْدَ الْأَذَانِ، وَ عِنْدَ نُزُولِ الْغَيْثِ، وَ عِنْدَ التَّقَاءِ الصِّفِّينِ لِلشَّهَادَةِ، وَ عِنْدَ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ دُونَ الْعَرْشِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: پنج موقع را برای دعا و حاجت خواستن غنیمت شمارید: موقع تلاوت قرآن، موقع اذان، موقع بارش باران، موقع جنگ و جهاد - فی سبیل الله - موقع ناراحتی و آه کشیدن مظلوم. در چنین موقعیت ها مانعی برای استجاب دعا نیست. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۳۴۳، ح ۱

حدیث ۱۰۱

قالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يُؤْتَى الرَّجُلُ فِي قَبْرِهِ بِالْعِذَابِ، فَإِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ رَأْسِهِ دَفَعَتْهُ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ، وَ إِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ يَدَيْهِ دَفَعَتْهُ الصَّدَقَةُ، وَ إِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ رِجْلَيْهِ دَفَعَهُ مَشِيئُهُ إِلَى الْمَسْجِدِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هنگامی که بدن مرده را در قبر قرار دهند، چنانچه عذاب از بالای سر بخوهد وارد شود تلاوت قرآنش مانع عذاب می گردد و چنانچه از مقابل وارد شود صدقه و کارهای نیک مانع آن می باشد. و چنانچه از پائین پا بخوهد وارد گردد، رفتن به سوی مسجد مانع آن خواهد گشت. مسکن الفؤاد، ص ۵۰

حدیث ۱۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: لا یقرأ العبد القرآن اذا كان علی غیر طهور حتی یتطهر؛ هنگامی که وضو ندارید، قرآن نخوانید، تا این که وضو گرفته شود. (خصال، ج ۲، ص ۱۶۴)

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قراءه القرآن فی الصلاة افضل من قراءه القرآن فی غیر الصلاة؛ قرائت قرآن در نماز افضل است از غیر نماز. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۲)

حدیث ۱۰۴

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: من قرأ آیه من کتاب الله - عز و جل - فی صلاته قائما یکتب له بكل حرف مائه حسنه؛ کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خود بخواند، به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود. (الکافی، ج ۲، ص ۴۴۷)

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القرآن؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن، نورانیت ببخشید. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۳۹۲ حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۱۰۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از قرائت [سوره] زلزال ملول نشوید؛ زیرا کسی که در مستحباتش آن را قرائت نماید، خداوند عزوجل هرگز زلزله ای بدو نرساند و با آن و [نیز] با صاعقه و آفتی از آفات دنیا نمیرد تا این که [به طور عادی] بمیرد. (بحار الانوار: ج ۵۶ ص ۳۵۶)

حدیث ۱۰۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: ثلاثٌ یُذهِبْنَ النُّسیانَ وَ یُحْدِثُنَّ الذُّکْرَ: قِراءَةُ الْقُرْآنِ، وَ السَّوَاكُ وَ الصَّیامُ؛ سه چیز، فراموشی را از بین می برد و حافظه را زیاد می کند: خواندن قرآن، مسواک زدن و روزه گرفتن. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۳۷، ح ۴۸۱.

حدیث ۱۰۸

امام باقر علیه السلام می فرمایند: ابتدای هر کتابی که از آسمان نازل شده، بسم الله الرحمن الرحیم است. هر گاه بسم الله الرحمن الرحیم را قرائت کردی اشکالی ندارد که استعاذه نکنی (نگویی که پناه می برم به خدا) و هر گاه بسم الله الرحمن الرحیم را تلاوت کردی، تو را از آنچه میان آسمان و زمین است محفوظ می دارد. کافی، ج ۳، ص ۳۱۳.

حدیث ۱۰۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: هر که بسم الله الرحمن الرحیم را با اعتقاد و دوستی محمد و آل پاکش و با تسلیم در برابر دستوراتشان و با ایمان به ظاهر و باطنش بخواند خداوند عزیز و جلیل در مقابل هر حرف آن، چیزی برتر از دنیا و آنچه در آن است، از ثروت و خوبی ها را به او می بخشد. عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۷۰.

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بَنَى اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ سَبْعَةَ أَلْفِ قَصْرٍ مِنْ ياقوتَةٍ حُمْرَاءٍ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند خداوند در بهشت هفتاد هزار قصر از یاقوت سرخ برای او بنا کند. مدینه المعجزه، ج ۲، ص ۳۶۶.

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَجِّهَ اللَّهُ مِنَ الزَّبَانِيَةِ التَّسْعَةَ عَشَرَ فَلْيَقْرَأْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهَا تَسَعُهُ عَشْرَ حُرُوفٍ لِيَجْعَلَ اللَّهُ كُلَّ حَرْفٍ مِنْهَا جُزْءًا مِنْ وَاحِدٍ مِنْهُمْ؛ هر کس می خواهد خداوند او را از زبانیه (فرشتگان عذاب) نوزده گانه برهاند، بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند زیرا آن نوزده حرف است. تا خداوند هر حرف آن را سپری در مقابل یکی از آن فرشتگان قرار دهد. بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۵۸.

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ أَرْبَعَةَ أَلْفٍ حَسَنَةً وَمَا عَنْهُ أَرْبَعَةُ أَلْفٍ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَرْبَعَةَ أَلْفٍ دَرَجَةً؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند خداوند به ازای هر حرف آن چهار هزار حسنه برایش می نویسد و چهار هزار گناه از او پاک می کند و چهار هزار درجه او را بالا می برد. بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۵۸.

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مُوقِنًا سَبَّحَتْ مَعَهُ الْجِبَالُ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَسْمَعُ ذَلِكَ مِنْهَا؛ هر کس با یقین بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند، کوهها به همراه او تسبیح می گویند، هر چند او تسبیح آنها را نمی شنود. الدر المنثور، ج ۱، ص ۲۶.

حدیث ۱۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: باروری ایمان به تلاوت قرآن است. (شرح غرر الحکم، ج ۵، حدیث ۷۶۳۳)

حدیث ۱۱۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ قَرَأَهَا يَعْنِي سُورَةَ الْفَاتِحَةِ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَقَالَ إِنَّ اسْمَ اللَّهِ الْأَعْظَمَ مُقَطَّعٌ فِي هَذِهِ السُّورَةِ؛ هر کس سوره فاتحه را بخواند خداوند خیر دنیا و آخرت را به روی او می گشاید. اسم اعظم خداوند در این سوره بخش بخش گردیده است. مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۳۳۰.

حدیث ۱۱۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَهُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ وَجَعَلَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَكَانَ الْقُرْآنَ حَجِيزًا عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر جوان مؤمنی که در جوانی قرآن تلاوت کند، قرآن با گوشت و خونس می آمیزد و خداوند عزوجل او را با فرشتگان بزرگوار و نیک قرار می دهد و قرآن نگهبان او در روز قیامت، خواهد بود. کافی، ج ۲، ص ۶۰۳، ح ۴.

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَعَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸۸

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ حُبِّ نَبِيِّكُمْ، وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَعَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فرزندانان را با سه خصلت تربیت کنید: دوستی پیامبر اکرم (ص)، دوستی اهل بیت ایشان (ع) و تلاوت قرآن. لجامع الصغیر، ج ۱، ص ۱۴

حدیث ۱۱۹

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: عَنْ إِسْمَاعِيلِ بْنِ سَهْلٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرِ الثَّانِي (علیه السلام) عَلَّمَنِي شَيْئًا إِذَا قُلْتَهُ كُنْتُ مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَا: فَكَتَبَ بِحِطِّهِ أَعْرَفُهُ: أَكْثَرَ مِنْ تِلَاوَةِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَرَطَّبَ شَفْتَيْكَ بِالْإِسْتِغْفَارِ؛ اسماعیل بن سهل گوید: به خدمت امام جواد نوشتم: به من چیزی بیاموز که هر گاه آن را بگویم در دنیا و آخرت با شما باشم. حضرت با خط شریف خود که آن را می شناختم نوشتند: سوره مبارکه انا انزلناه را زیاد تلاوت کن و دو لب خود را با گفتن استغفار تر کن (نیروی تازه بخش). (جهاد با نفس، ح ۷۸۶)

حدیث ۱۲۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَهُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ، اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ؛ هر جوان مؤمنی که قرآن بخواند، قرآن با گوشت و خون او را در می آمیزد. الامام صادق (علیه السلام) - الوسائل ۱۴/۲

حدیث ۱۲۱

إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ إِذَا أَصَابَهُ الْمَاءُ قِيلَ: وَمَا جَلَّأُهَا؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلی الله علیه و آله و سلم): كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ وَتِلَاوَةُ الْقُرْآنِ؛ دل ها مانند آهن هنگام رسیدن آب به آن زنگ می زند، گفتند: صیقل آن چیست؟ آن حضرت فرمود: زیادی یاد مرگ و خواندن قرآنی. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۵۴۹، ح ۴۲۱۳۰)

حدیث ۱۲۲

امام رضا علیه السلام فرمودند: من قرا فی شهر رمضان ایة من کتاب الله کان کمن ختم القرآن فی غیره من الشهور. هر کس ماه رمضان یک آیه از کتاب خدا را قرائت کند مثل اینست که در ماههای دیگر تمام قرآن را بخواند. (بحار الانوار ج ۹۳، ص ۳۴۶)

حدیث ۱۲۳

حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: حبب الی من دنیاکم ثلاث: تلاوة کتاب الله و انظر فی وجه رسول و الانفاق فی سبیل الله از دنیای شما سه چیز محبوب من است: ۱- تلاوت قرآن ۲- نگاه به چهره رسول خدا ۳- انفاق در راه خدا (وقایع الایام خیابانی، جلد

صیام، ص ۲۹۵)

حدیث ۱۲۴

حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: قاریء الحديد، و اذا وقعت، و الرحمن، يدعى فى السموات و الارض، ساکن الفردوس تلاوت کننده سوره حديد و واقعه و الرحمن در آسمانها و زمين اهل بهشت خوانده می شوند. (کنز العمال، ج ۱، ص ۵۸۲)

تدبر در قرآن و عمل به آن**حدیث ۱**

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من تَعَلَّمَ القرآن فلم يَعْمَلْ به و آثرَ عليه حُبُّ الدنيا و زينتها إِستوجبَ سَيِّئَةَ الله و كانَ فى الدرَجَةِ مع اليهود و النصارى الذين يَنْبِذُونَ كتابَ الله وراءَ ظُهُورِهِم. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که قرآن را یاد بگیرد و بدان عمل نکند و دوستی دنیا و زینت آن را بر قرآن برگزیند مستحق خشم خداست و با یهودیان و مسیحیان، که کتاب خدا را پشت سر می اندازند، در یک درجه خواهد بود. «وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۱۸۳»

حدیث ۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: علیکم بكتاب الله... من عمل به سبق؛ بر شما باد رجوع به کتاب خدا (قرآن) ... کسی که به آن عمل کند از همه پیشی می گیرد. نهج البلاغه خطبه ۱۵۵

حدیث ۳

قال الامام علی - عليه السلام - : علیکم بكتاب الله من عمل به سبق. امام علی - عليه السلام - فرمود: بر شما باد (عمل) به کتاب خدا که هر کس به آن عمل کند بر دیگران پیشی گیرد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۶»

حدیث ۴

قال الامام علی - عليه السلام - : الله الله بالقرآن لا یسبقکم بالعمل به غیرکم. امام علی - عليه السلام - فرمود: توصیه می کنم شما را به قرآن، نباید در عمل به قرآن دیگران بر شما پیشی گیرند. «نهج البلاغه، نامه ۴۷»

حدیث ۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الحافظ للقرآن العاملُ به مع السَّفَرَةِ الكرامِ التَّبرَةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که قرآن را حفظ کند و به آن عمل نماید با پیامبران بزرگوار و نیکو خواهد بود. «الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳»

حدیث ۶

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من تعلم القرآن و لم يعمل به حشره الله يوم القيامة اعمى فيقول يا رب لم حشرتنى اعمى و قد كنت بصيراً قال كذلك اتتك آياتك فنسيتها. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمود: کسی که قرآن را بیاموزد و به آن عمل

نکنند، خدا او را در روز قیامت کور محشور می‌کند، پس می‌گوید خدایا به خاطر چه مرا کور محشور کردی در حالی که من بینا بودم. خداوند متعال می‌فرماید: چگونه تو آیات ما را خواندی و آنها را به فراموشی سپردی (به آنها عمل نکردی). «عقاب الاعمال، ص ۵۲»

حدیث ۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : من تعلم القرآن فلم يعمل به و اثر عليه حب الدنيا و زينتها استوجب سخط الله و كان في الدرجه مع اليهود و النصارى الذي يبنذون كتاب الله وراء ظهورهم. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: کسی که قرآن را بیاموزد و به آن عمل نکند و دنیا و زینت آن را بر قرآن ترجیح دهد، سزاوار خشم خدا است و در ردیف یهود و نصاری قرار خواهد داشت که کتاب خدا را پشت سر انداخته اند. «جامع الاخبار، ج ۱، ص ۲۲۱»

حدیث ۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ان في جهنم وادياً يستغيث فيه اهل النار كل يوم سبعين الف مرة فليل له لمن يكون هذا العذاب؟ فقال - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لشارب الخمر من اهل القرآن و تارك الصلوة. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: همانا مکانی در جهنم هست که اهل آتش استغاثه و درخواست می‌کنند در هر روز ۷۰ هزار بار نجات از آن را، گفته شد یا رسول الله این مکان برای کیست؟ حضرت فرمود: برای شارب خمر از اهل قرآن و تارک نماز. «وسایل الشیعه، ج ۲، ص ۸۳۸»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : يا مفضل لو تدبر القرآن شيعتنا لما شكوا في فضلنا ... امام صادق - عليه السّلام - فرمود: ای مفضل، اگر شیعیان ما در قرآن تدبر کنند و بیندیشند، هر آینه شک نمی‌کردند در بزرگی و فضل ما. «بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۲۵»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السّلام - في دعاء: اللهم نشرْتُ عهدك و كتابك فاجعل نظري فيه عبادة و قراءتي فيه تفكراً و فكري فيه اعتباراً و لا تجعل قرائتي قراءةً لا تدبر فيها و لا تجعل نظري فيه غفلةً. امام صادق - عليه السّلام - در دعایی فرمود: خدایا منتشر کردم عهد و کتاب تو را، پس قرار بده نگاه من را بر آن عبادت و خواندن مرا در آن با تفکر و اندیشیدن و فکر من در آن را وسیله عبرت قرار ده و قرار نده خواندن من را خواندنی که در آن تدبر و تفکر نباشد و قرار نده نگاه مرا در آن، نگاهی غافل و بی‌خبر (از عمق مطالب آن). «مصباح الانوار، ص ۱۴۱»

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : المقريء بلا علم كالمعجب بلا مال و لا مملك يبغض الناس لفقره و يغبضونه لِعجبه فهو ابداً مخاصم للخلق في غير واجب و من خاصم الخلق فيما لم يؤمر به فقد نازع الخالقيه و الربويّة. امام صادق - عليه السّلام - فرمود: قاری بدون آگاهی مثل پادشاه بدون مال و زمین است که دشمن می‌شود مردم را به خاطر فقرش و مردم هم با او دشمن می‌شوند به خاطر عجبش، پس همیشه او در حال جنگ و دعوا با خلق خدا در آن چه واجب نشده است و کسی که با خلق دشمنی کند در آن چه به او دستور داده نشده، پس نزاع می‌کند در خالقیت و ربوبیت خداوند. «مصباح الشریعه، ص ۴۴»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَيَلُّ لِمَنْ لَا كَهَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَ لَمْ يَتَدَبَّرْهَا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: وای بر کسی که قرآن را در بین لبهای خود لقلقه کند و در آن تدبر و تفکر نکند. «مجمع البیان، ج ۲، ص ۵۵۴»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا انعمَ اللهُ عَلَى عَبْدٍ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ أَفْضَلَ مِنَ الْعِلْمِ بِكِتَابِ اللهِ وَ الْمَعْرِفَةَ بِتَأْوِيلِهِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: خدا بعد از نعمت ایمان به خود، نعمتی بالاتر از علم به کتاب خدا و شناخت تأویل آن نداده. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۸۲»

حدیث ۱۴

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : اَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَا يَدَّبَّرُ فِيهَا. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمود: همانا در قرائتی که در آن تدبر و تفکر نشود، خیری نیست. «معانی الاخبار، ص ۶۷»

حدیث ۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَدَبَّرُوا آيَاتِ الْقُرْآنِ وَ اعْتَبِرُوا بِهِ فَإِنَّهُ أَبْلَغُ الْعِبَرِ ؛ در آیات قرآن تدبر کنید و از آن عبرت بگیرید ، که رساترین عبرت‌هاست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۹۳

حدیث ۱۶

امام علی علیه السلام : اَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَيْسَ فِيهَا تَدَبُّرٌ ، اَلَا لَا خَيْرَ فِي عِبَادَةٍ لَيْسَ فِيهَا تَفَقُّهُ ؛ بدانید که در قرآن خواندنی که با تدبر همراه نباشد ، خیری نیست ؛ بدانید که در عبادتی که با فهم و اندیشه توأم نباشد ، خیری نیست . بحار الأنوار : ۹۲ / ۲۱۱ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۱۷

امام علی علیه السلام : اَللّٰهُ فِي الْقُرْآنِ ، لَا يَسْبِقُكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ غَيْرُكُمْ . خدا را ! خدا را ! درباره قرآن ، مبادا دیگران با عمل به آن ، بر شما پیشی گیرند . نهج البلاغه : الكتاب ۴۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۵۸

حدیث ۱۸

امام حسن مجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: همانا در قرآن چراغ های روشنائی بخش و شفا بخش دردها و گرفتاری های درونی وجود دارد، پس کسی که (خود را) با قرآن جلی دهد چشمانش قوی و روشن می گردد و قلب و درون خویش را صفا خواهد داد، چون که تفکر و اندیشه (در قرآن سبب) حیات قلب آگاه می باشد، همچنان که شخص روشن دل در تاریکی ها به وسیله نور چراغ حرکت می نماید و راه می رود. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۱۲

تعلیم و تعلم قرآن

حدیث ۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من قرأ القرآن ابتغاء وجه الله و تفقها فی الدین کان له من الثواب مثل جمیع ما اعطی الملائکة و الأنبیاء و المرسلون؛ هر کس برای کسب رضایت خدا و آگاهی در دین قرآن بیاموزد، ثوابی مانند همه آنچه که به فرشتگان و پیامبران و رسولان داده شده، برای اوست. وسائل الشیعه ۶/۱۸۳/۷۶۸۳

حدیث ۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان اردتم عیش السعداء و موت الشهداء و النجاه یوم الحسره و الظل یوم الحرور و الهدی یوم الضلاله فادرسوا القرآن فانه کلام الرحمان و حرز من الشیطان و رجحان فی المیزان؛ اگر زندگی سعادت‌مندان، مرگ شهیدان، نجات روز حسرت (قیامت)، سایه روز سوزان و هدایت در روز گمراهی را می خواهید، قرآن را یاد بگیرید که آن سخن خدای مهربان است و سپری است در مقابل شیطان و سنگینی در ترازوی اعمال. جامع الاخبار ص ۴۱

حدیث ۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الا من تعلم القرآن و علمه و عمل بما فیہ فإنه له سائق الی الجنة و دلیل الی الجنة. بدانید هر کس قرآن بیاموزد و به دیگران آموزش دهد و به آنچه در قرآن است عمل کند، من جلودار و راهنمای او به سوی بهشت هستیم. کنز العمال ۱/۵۳۱/۲۳۷۵

حدیث ۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : علموا اولادکم یس فانها ریحانه القرآن. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به فرزندان خود سوره مبارکه یس را بیاموزید که آن ریحانه قرآن است. «جامع الاخبار، ج ۱، ص ۲۱۱»

حدیث ۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من شدّد علیه القرآن کان له اجران و من یسرّ علیه کان مع الابرار. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر که به سختی قرآن را یاد بگیرد برای او دو اجر است و هر که به آسانی یادگیرد با نیکان می باشد. «بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۱۸۷»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من تعلّم منه حرفاً ظاهراً کتب الله له عشر حسنات و محاه عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس از قرآن یک حرف بیاموزد، خداوند برای او ده حسنه می نویسد و ده گناه از او می بخشد و او را ده درجه بالا می برد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۱۲»

حدیث ۷

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : و يجاء بعبدٍ قد تعلم القرآن فيقول يا رب تعلمتُ القرآن ابتغاء وجهك فيقال له بل تعلمت ليقال ما احسن صوت فلان اذهبوا به الى النار. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: می آید روز قیامت بنده ای که قرآن را فرا گرفته و می گوید: پروردگارا، من قرآن را به خاطر رضا و خشنودی تو فرا گرفتم، پس گفته می شود به او که تو قرآن را فرا گرفتی تا به تو بگویند فلانی چه صوت زیبایی دارد، ببرد او را به سوی آتش. «بحار الأنوار، ج ۷، ص ۱۸۰»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ينبغي للمؤمن ان لا يموت حتى يتعلم القرآن او يكون في تعلمه. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: سزاوار است برای انسان مؤمن که قبل از مردنش قرآن را یاد بگیرد یا در حال یادگیری قرآن باشد. «الکافی، ج ۱، ص ۴۴۴»

حدیث ۹

قال الامام علی - عليه السّلام - : تعلموا القرآن فانه احسن الحديث و تفقهوا فيه فانه ربيع القلوب و استشفوا بنوره فانه شفاء الصدور و احسنوا تلاوته فانه انفع القصص فان العالم العامل بغير علمه كالجاهل الحائر ... امام علی - عليه السّلام - فرمودند: قرآن را بیاموزید که بهترین گفتار است و تفقه کنید در آن که بهار دلهاست و شفاعت بجوئید به نورش که او شفادهنده سینه ها است و آن را نیکو تلاوت کنید، زیرا بهترین و مفیدترین داستانها است، پس بدرستی که عالم عامل به غیر علمش مثل جاهل و نادانی است که از بیماری نادانی شفا نخواهد گرفت، بلکه حجت بر او قویتر و حسرت و اندوه بر او استوارتر و در پیشگاه خدا سزاوارتر به نکوهش است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۰»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : تعلموا القرآن و اقرؤوه. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قرآن را فراگیرید و آن را بخوانید. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۵۴»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - عليه السّلام - : و اما حق الولد علی الوالد ان يُحسّن اسمه و يُحسّن اذبه و يعلمه القرآن. امام علی - عليه السّلام - فرمودند: حق فرزند بر پدر آن است که برای او اسم نیکو انتخاب کند و او را نیکو ادب کند و به او قرآن بیاموزد. «نهج البلاغه، حکمت ۳۹۱»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من علّم ولده القرآن فكأنما حج البيت عشرة آلاف حجّة و اعتمر عشرة آلاف عمرة و اعتق عشرة آلاف رقيه من ولد اسماعيل و ... پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که به فرزند خود قرآن بیاموزد مثل این که ده هزار حج و ده هزار عمره انجام داده و ده هزار بنده از اولاد اسماعیل را آزاد کرده و در ده هزار گروه شرکت کرده و ده هزار مسکین گرسنه را طعام داده است. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۰»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من علّم آية في كتاب الله كان له اجرها ما تليت. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که آیه ای از قرآن را به دیگری یاد بدهد اجر تلاوت آن (آیه) برای او (نیز) است مادامی که تلاوت شود. «مستدرک الوسائل، ص ۲۳۵»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من تعلم القرآن للدنيا و زينتها حرم الله عليه الجنة. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس قرآن را برای دنیا و زینت‌های آن فراگیرد، خداوند بهشت را بر او حرام می کند. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۰۱»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من تعلم القرآن ثم تفقه في الدين ثم اتى صاحب سلطان تملقاً اليه و طمعاً لما بين يديه خاض بقدر خطاه في نار جهنم. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس که قرآن را فراگیرد و سپس در دین تفقه و کوشش کند، بعد آن را نزد پادشاهی بیاورد و تملق او را بکند یا چشم بدوزد به آن چه نزد سلطان است؛ فرو می رود به مقدار خطای خود در آتش جهنم. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۲۷»

حدیث ۱۶

ابوذر از پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - پرسید: یا رسول الله من می ترسم از این که قرآن را فراگیرم ولی به آن عمل نکنم، پس پیامبر - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند قلبی را که قرآن در آن جای گرفته است، عذاب نمی کند. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۳»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ما من رجل علّم ولده القرآن الا توجّ الله ابويه يوم القيامة تاج الملك و كسبا حلتين لم ير الناس مثلهما. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: پاداش مردی که به فرزند خود قرآن بیاموزد نیست مگر این که خداوند در روز قیامت تاج پادشاهی بر سرش گذارد و او را حله هایی بپوشاند که مردم مثل آن را ندیده اند. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۱۶۸»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : معلم القرآن يستغفر له كل شيء حتى الموت في البحر. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: برای معلم قرآن تمام موجودات حتی ماهیان دریا، طلب آمرزش می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۸»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من تعلم القرآن و تواضع في العلم و علّم عباد الله و هو يريد ما عند الله لم يكن في الجنة اعظم ثواباً منه و لا اعظم منزلةً منه و لم يكن في الجنة منزلةً و لا درجةً رفيعه ... . پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که

قرآن را یاد بگیرد و متواضع در علم باشد و آن را به بندگان خدا بیاموزد و اجرش را از خدا بخواهد، در بهشت بزرگتر از ثواب او و بزرگتر از مقام و منزلت او چیزی نیست و در آنجا از بالاترین مقامها و شریفترین منازل برخوردار است. «عقاب الاعمال، ص ۵۱»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ما من مؤمنٍ ذكر أو اثنى حُرّاً أو مملوكاً إلا والله عليه حق واجب ان يتعلم القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: نیست بر مؤمن مرد یا زن، آزاد یا برده مگر این که برای خدا حقی واجب برگردن آنها است و آن حق این است که قرآن را یاد بگیرند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۷»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : خيركم من تعلم القرآن وعلمه. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بهترین شما کسی است که قرآن را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۵»

حدیث ۲۲

قال الامام علي - عليه السلام - : ألا و من تعلم القرآن ثم نسيه متعمداً لقي الله يوم القيامة مغلولاً يسلم الله عليه بكل آية نسيها حيه تكون قرينته الى النار الا- أن يغفر له. امام علي - عليه السلام - فرمود: همانا کسی که قرآن را یاد بگیرد و آن را از روی عمد فراموش کند، خدا را ملاقات می کند در حالی که خدا مسلط می کند بر او به ازای هر آیه که فراموش کرده، ماری که قرین آتش باشد مگر اینکه برای کارش (فراموشی عمدی قرآن) طلب بخشش کند. «بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۱۸۷»

حدیث ۲۳

قال علي - عليه السلام - : ان الله - عزوجل - ليهم بعذاب اهل الارض جميعا حتى لا يتحاشى منهم احدا اذا عملوا بالمعاصي و اجترحوا السيئات فاذا الى الشيب ناقلی اقدامهم الى الصلوة و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلك عنهم ؛ آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاءخیر می اندازد. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۰، باب ۳، روایت ۱۲).

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ عَلَّمَ رَجُلًا الْقُرْآنَ فَهُوَ مَوْلَاهُ ، لَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَسْتَأْثِرُ عَلَيْهِ ؛ هر کس به مردی قرآن بیاموزد ، مولای اوست و آن مرد نباید او را تنها و بی یار گذارد و خود را بر وی ترجیح دهد . کنز العمال : ۲۳۸۲ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : عَلَيْكُمْ بِتَعَلُّمِ الْقُرْآنِ وَ كَثْرَةِ تِلَاوَتِهِ ؛ بر شما باد، آموختن قرآن و بسیار خواندن آن . کنز العمال : ۲۳۶۸ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ؛ بهترین شما، کسی است که قرآن را بیاموزد و (به دیگران) آموزش دهد. بحار الأنوار: ۹۲ / ۱۸۶ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أُعْطِيَ الْقُرْآنَ فَظَنَّ أَنَّ أَحَدًا أُعْطِيَ أَكْثَرَ مِمَّا أُعْطِيَ فَقَدْ عَظَّمَ صَیْغَرًا وَصَیْغَرٌ كَبِيرٌ؛ به هر کس (نعمت دانستن) قرآن داده شود و با این حال گمان کند که به دیگری نعمتی بالاتر و بیشتر از این نعمت او داده شده است، بی گمان کوچکی را بزرگ شمرده و بزرگی را کوچک. معانی الأخبار: ۲۷۹ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

حدیث ۲۸

امام علی علیه السلام: تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ؛ فَإِنَّهُ أَحْسَنُ الْحَدِيثِ، وَتَفَقَّهُوا فِيهِ فَإِنَّهُ رَبِيعُ الْقُلُوبِ؛ قرآن را بیاموزید، که آن بهترین سخن است و در آن دانا و فقیه شوید که آن بهار دلهاست. نهج البلاغه: الخطبه: ۱۱۰

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم من تعلّم القرآن و علمه؛ بهترین شما کسی است که قرآن را را تعلیم گیرد و تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ؛ بهترین شما کسی است که قرآن بیاموزد و آموزش دهد. نهج الفصاحه، ح ۱۵۲۴.

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ قَبَّلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَّحَهُ فَرَّحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعِيَ بِالْأَبْوَيْنِ فَيُكْسَى يَنْ حُلَّتَيْنِ يُضَىءُ مِنْ نَوْرِهِمَا وَجُوهُ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ هر کس فرزندش را ببوسد، خداوند عزوجل برای او ثواب می نویسد و هر کسی که او را شاد کند، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد و هر کس قرآن به او بیاموزد، پدر و مادرش دعوت می شوند و دو لباس بر آنان پوشیده می شود که از نور آنها، چهره‌های بهشتیان نورانی می گردد. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۱.

استماع قرآن**حدیث ۱**

قال الامام الصادق - عليه السلام - : و رأيت القرآن قد ثقل على الناس استماعه و خف على الناس استماع الباطل. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: می بینم که قرآن شنیدنش بر مردم سنگین است و شنیدن حرفهای باطل بر آنها سهل. «وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص

۲۷۷

حدیث ۲

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : من استمع حرفاً من كتاب الله من غير قراءة كتب الله له حسنة و محاعنه سيئة و رفع له درجة. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: هر کسی بشنود حرفی از قرآن را از غیر قرائت آن، می نویسد خدای برای او یک حسنه و محو می کند از او گناهی را و بالا می برد او را درجه ای. «الکافی، ج ۲، ص ۴۸۸»

حدیث ۳

قال الامام الحسين - عليه السّلام - : من استمع القرآن كتب الله بكل حرف حسنة. امام حسين - عليه السّلام - فرمودند: هر کس بشنود (تلاوت) قرآن را، خداوند برای او به ازای هر حرفی حسنه ای مینویسد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۱۱»

حدیث ۴

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : يُستحب الانصات و الاستماع في الصلاة و غيرها للقرآن. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: مستحب است سکوت و گوش دادن در نماز و غیر نماز، به قرآنی که خوانده می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۵»

حدیث ۵

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : و اذا قرىء القرآن في الفريضة خلف الامام فاستمعوا له و انصتوا لعلکم ترحمون. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: زمانی که در فريضة (نماز) پشت سر امام، قرآن خوانده می شود، پس گوش دهید به آن و ساکت باشید، شاید مورد رحمت خدا قرار گیرید. «بحار الأنوار، ج ۸۸، ص ۱۰۸»

حدیث ۶

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : يدفع الله عن مستمع القرآن بلوى الدنيا و عن قاريه بلوى الآخرة. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند از شنونده قرآن سختی های دنیا را بر می دارد و از قاری آن گرفتاری های آخرت را. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۳۱»

حدیث ۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : قارى القرآن و المستمع فى الاجر سواء. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: قاری و شنونده قرآن در اجر و پاداش با هم مساوی هستند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۳»

حدیث ۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ مُضَاعَفَةٌ ، وَمَنْ تَلَا آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ هر که به یک آیه از کتاب خدا گوش دهد ، برایش ثوابی دو چندان نوشته شود و هر که یک آیه از کتاب خدا تلاوت کند ، روز قیامت آن آیه نوری برای او باشد . کنز العمال : ۲۳۱۶ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۹

امام علی علیه السلام: لَا تُخْلِقُهُ كَثْرَةُ الرَّدِّ وَوُلُوحُ السَّمْعِ؛ قرآن هر اندازه هم تکرار شود و به گوش خورد، باز کهنه نمی شود. نهج البلاغه: الخطبة ۱۵۶

حدیث ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّاعی و المؤمن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و العالم و المتعلّم فی الأجر شریکان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى قَارِيٍّ يَقْرَأُهَا [بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ] كَانَ لَهُ بِقَدْرِ مَا لِلْقَارِيٍّ؛ هر کس به صدای قاری ای که بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت می کند گوش دهد، برای او آن خواهد بود، که برای قاری است. عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۷۱.

حاملان قرآن**حدیث ۱**

قال الامام علی - علیه السّلام - : حملة القرآن فی الدنیا عرفاء اهل الجنة یوم القیامة. امام علی - علیه السّلام - فرمود: حاملان (همراهان) قرآن در دنیا، عرفاء بهشت هستند در روز قیامت. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۱۶۹»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : اشراف امتی حملة القرآن و اصحاب اللیل. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمود: بزرگواران امت من حاملان قرآن و شب زنده داران هستند. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۷۷»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : حملة القرآن المخصوصون برحمة الله الملبسون نور الله المعلمون کلام الله المقربون من الله من والاهم فقد والی الله و من عاداهم فقد عادی الله. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمود: حاملان قرآن مخصوصند به رحمت و بخشش خدا و پوشیده به نور خدا، معلم کلام خدا و مقربان نزد خداوند هستند، هر کس آنها را دوست دارد، خدا را دوست داشته و هر که با آنها دشمن باشد با خدا دشمن است. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۱۸۱»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : ان اکرم العباد الی الله بعد الانبیاء العلماء ثم حملة القرآن ینخرجون من الدنیا کما ینخرج

الانبياء و يحشرون من قبورهم مع الانبياء ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: همانا گرامی‌ترین مردم در نزد پروردگار بعد از پیامبران، علماء و سپس حاملان قرآن هستند، آنها خارج می‌شوند از دنیا همان‌گونه که انبیاء خارج می‌شوند و برانگیخته می‌شوند از قبور همراه انبیاء و می‌گذرند از صراط با انبیاء و می‌گیرند ثواب و پاداش انبیاء را پس چه خوب پاداشی است برای طالب علم و حامل قرآن. «مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۴۴»

حدیث ۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ان اهل القرآن في اعلى درجه من الآدميين ما خلا- النبيين والمرسلين فلا تستضعفوا اهل القرآن حقوقهم فان لهم من الله العزيز الجبار لمكانا علياً. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: اهل قرآن سوا پیامبران و مرسلین در بالاترین درجه از آدمیان هستند، پس حقوق اهل قرآن را اندک و کم شمارید، زیرا برای ایشان نزد خدای بزرگ مقام بلندی است. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۱۷۴»

حدیث ۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يا معاشر قراء القرآن اتقوا الله عز وجل فيما حملكم به من كتابه فأتى مسئولون و انكم مسئولون انى مسئول عن تبليغ الرسالة و اما انتم فتسألون عما حملتم من كتاب الله و سنتي. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: ای گروه قرآن خوانان تقوای الهی پیشه کنید در آن چه از کتاب خود به شما داده است، زیرا که من مسئولم و شما هم مسئول هستید، من مسئولم نسبت به رساندن و تبلیغ رسالت و شما مسئول هستید نسبت به آن چه از قرآن و سنت من در بردارید. «الکافی، ج ۲، ص ۴۴۳»

حدیث ۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اهل القرآن هم اهل الله و خاصة. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: اهل قرآن، اهل خدا و جزء خواص هستند. «مجمع البيان، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يوضع يوم القيامة منابر من نور و عند كل منبر نجيب من نُجُب الجنة ثم ينادى منادٍ من قِبَل رب العزة: أين حملة كتاب الله اجلسوا على هذه المنابر فلا خوف عليكم ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: برپا می‌شود در روز قیامت منبرهایی از نور که نزد هر منبر، شتری از شتران برگزیده بهشتی است، پس ندا می‌دهد منادی از طرف خداوند: کجايند، حاملین کتاب خدا، بنشینید بر این منبرها، پس ترسی بر شما نیست و شما محزون نباشید تا خدا از حساب خلایق فارغ شود، پس سوار می‌شوید بر این شترها و می‌روید به سوی بهشت. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۰»

حدیث ۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يا اباذر من اجلال الله اكرام ذى الشیبة المسلم و اكرام حملة القرآن العاملين به و اكرام السلطان المقسط. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: ای اباذر از بزرگواری خدا اكرام فرمانده سپاه مسلمان، اكرام حامل قرآن که عامل به آن باشد و اكرام سلطان عادل است. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۰»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : حامل القرآن حامل رايه الاسلام و من اكرمه فقد اكرم الله و من اهانه عليه لعنة الله. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمود: حامل قرآن پرچمدار اسلام است، کسی که او را گرامی بدارد، خدا را گرامی داشته و کسی که به او اهانت کند لعنت خدا بر او باد. «کنز العمال، ج ۱، ص ۵۱۵»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اذا انزل الله عاهة من السماء عوفى منها حملة القرآن و رعاة الشمس اى الحافظون لاوقات الصلوة و عمار المساجد؛ هنگامی که خداوند سبحان، از آسمان آفت نازل کرد حاملین قرآن، رعایت کنندگان خورشید، یعنی کسانی که اوقات نماز را مراعات کنند، و مساجد را آباد می سازند از این آفت در امانند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۶۱)

حدیث ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أشرف أمتی حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَأَصْحَابُ اللَّيْلِ؛ اشراف و بزرگان امت من حاملان قرآن و شب زنده‌دارانند. الخصال : ۷ / ۲۱ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : حَمَلَةُ الْقُرْآنِ هُمُ الْمُحْفُوفُونَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ ، الْمَلْبُوسُونَ بِنُورِ اللَّهِ عِزِّ وَ جَلِّ ؛ این حاملان (و حافظان) قرآنند که در میان رحمت خدا و پوشیده به نور خداوند عز و جل هستند. جامع الأخبار : ۱۱۵ / ۲۰۲ منتخب میزان الحکمة : ۴۶۰

حدیث ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ مِنْ تَعْظِيمِ جَلَالِ اللَّهِ عِزِّ وَ جَلِّ كَرَامَةَ ذِي الشَّيْبَةِ ، وَ حَامِلِ الْقُرْآنِ ، وَالْإِمَامِ الْعَادِلِ . احترام نهادن به ریش سفید و قرآن دان و پیشوای دادگر، بزرگداشت جلال و شکوه خداوند عز و جل است. کنز العمال : ۲۵۵۰۷

معصوم شناسی**حضرت محمد(ص)****حدیث ۱**

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَالِي وَ لِلدُّنْيَا إِنَّمَا مَثَلِي وَ مَثَلُهَا كَمَثَلِ الرَّكْبِ رُفِعَتْ لَهُ شَجْرَةٌ فِي يَوْمِ صَائِفٍ فَقَالَ تَحْتَهَا نَمِ رَاحٍ وَ تَرْكُهَا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مرا با دنیا چکار؟ مثل من و دنیا مثل سواری است که در روز گرمی درختی برایش پیا شده و او زیر درخت خواب کوتاهی نموده سپس کوچ کرده و درخت را وا گذاشته است. «الکافی، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ و لِمَحَقِّ الْمَعَارِفِ و الْمَزَامِيرِ و أُمُورِ الْجَاهِلِيَّةِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند مرا مبعوث کرد تا رحمتی برای جهانیان باشم و ساز و نی ها و امور جاهلیت را نابود سازم. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۵۰»

حدیث ۳

رسول اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقنى و خلق علياً و فاطمه و الحسن و الحسين و الأئمة من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

حدیث ۴

قال الامام على (عليه السلام) فى صفة النبى (صلى الله عليه و آله و سلم): طيب دوار بطبه قد أحكم مرأهه و أحمى (أمضى) مواسمه يضع ذلك حيث الحاحه إليه من قلوب عمى و آذان صم و ألسنه بكم، متتبع بدوائه مواضع الغفله و مواطن الحيره...؛ امام على (عليه السلام) در توصیف پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) می فرماید: پزشکی است که با دانش خود، همواره میان مردم می گردند، مرهمهایش را به خوبی فراهم و ابزار کارش را آماده کرده و آنها را هر جا که لازم باشد، از دل‌های کور و گوش‌های کر و زبانهای گنگ به کار می برد، غفلت گاه و جایگاه‌های حیرت را جستجو و با داروی خود آنها را درمان می کند. نهج البلاغه خطبه ۱۰۸

حدیث ۵

امام سجّاد علیه السلام : كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى مَنَزِلِهِ جَزَاءً دُخُولَهُ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ : جُزْءًا لِلَّهِ و جُزْءًا لِأَهْلِهِ و جُزْءًا لِنَفْسِهِ ؛ امام سجّاد علیه السلام : پیامبر وقتی به خانه خویش می رفت ، اوقاتش را سه قسمت می کرد : بخشی برای خدا ، بخشی برای خانواده و بخشی برای خود . مکارم الأخلاق ، ج ۱ ، ص ۴۴ .

حدیث ۶

امام باقر (عليه السلام) فرمودند: ان فاطمة ضمنت لعلی (عليه السلام) عمل البيت و العجین و الخبز و قم البيت و ضمن لها علی (عليه السلام) ما كان خلف الباب. نقل الحطب و ان يجیبىء بالطعام - برای تقسیم کارهای خانه - حضرت فاطمه (سلام الله علیها) خمیر نمودن و پخت نان و نظافت را بعهده گرفت و علی (عليه السلام) نیز کارهای بیرون خانه همچون نهمیه هیزم و خرید لوازم خوراکی را پذیرفت. تفسیر عیاشی ج ۱: ۱۷۱.

حدیث ۷

قال الامام الحسين - عليه السلام - : سَيَلْتُ أَبِي عَنْ مَخْرَجِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله - فَقَالَ: كَانَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله - يَحْزَنُ لِسَانَهُ إِلَّا عَمَّا يَعْنِيهِ قَدْ تَرَكَ نَفْسَهُ مِنْ ثَلَاثٍ، الْمِرَاءِ وَ الْبُكَارِ ... . امام حسين - عليه السلام - فرمودند: از پدرم، درباره سیره پیامبر - صلى الله عليه و آله - پرسیدم، پاسخ دادند: رسول الله، زبان خود را همیشه از گفتار بی معنی حفظ می کرد و خود را

از سه چیز دور می داشت: مراء، پرحرفی، سخن پوچ و بی معنی، و نیز سه مسئله را ترک می کرد: هیچکس را مذمت نمی کرد، از کسی عیبجویی نمی نمود و در پی جمع آوری لغزش های این و آن نبود. «مسند الامام الرضا، ج ۲، ص ۸۵»

حدیث ۸

قال رسولُ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: جُعِلَ قُرَّةُ عَيْنِي الصَّلَاةُ وَلَذَّتِي فِي النَّسَاءِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: قرار داده شده نماز، نور چشم من و در زناشوئی، لذت من. «سنن النبی، ص ۱۴۷»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَكْرَهُ السَّوَادَ إِلَّا فِي ثَلَاثَةٍ الْعِمَامَةِ وَالْخُفِّ وَالْكِسَاءِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - کراهت داشت از رنگ سیاه مگر در سه چیز: عمامه، کفش و عبا. «بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۴۹»

حدیث ۱۰

قال الامام الحسين - عليه السلام - : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا ابْتَهَلَ وَدَعَا كَمَا يَشْتَطِعُ الْمَسْكِينُ. امام حسين - عليه السلام - فرمودند: رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - (هنگام دعا) دستهای خود را بالا می بردند و با حالت تضرع و گریه دعا می کردند، مانند انسان مسکین و بیچاره ای که عاجزانه درخواست غذا می کند. «مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۸»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: خُلِقْتُ أَنَا وَعَلِيٌّ مِنْ نُورٍ وَاحِدٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: من و علی از یک نور آفریده شده ایم. «بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۳۴»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: كُنْتُ أَنَا وَعَلِيٌّ نُورًا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ آدَمَ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: من و علی قبل از خلقت آدم، نوری بودیم در پیشگاه خداوند، وقتی آدم آفریده شد، آن نور در وجود او قرار گرفت و پیوسته آن نور یکی بود تا اینکه در صلب عبدالمطلب به صورت دو نور، از هم جدا شد، نور نبوت در من و نور خلافت در وجود علی - عليه السلام - قرار گرفت. «بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۴»

حدیث ۱۳

قال الله عز وجل: ای احمد! می دانی به کدام دلیل تو را بر دیگر انبیا برتری دادم؟ به دلیل یقین و حسن خلق و سخاوت نفس و دلسوزی برای مردم. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۵)

حدیث ۱۴

عن الامام علی - عليه السلام - قال: كان رسول الله لا يحجزه عن قراءة القرآن الا الجنابة. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هیچ

مانعی پیامبر را از خواندن قرآن منع نمی کرد، مگر حالت جنابت. «بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۱۶»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اللهم اجعل حبك أحب الأشياء عندي ... و اقطع عني حاجات الدنيا بالشوق الى لقاءك. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - در مناجات با پروردگار اینگونه دعا می نمودند: خداوندا محبت خودت را دوست داشتنی ترین چیزها در نزد من قرار بده ... و به واسطه شوق به دیدارت حاجات دنیا را از دل من بر کن. «کنز العمال، ح ۳۶۴۸»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اللهم اني استلكت حبك و حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ و العَمَلِ الذِّي يَبْلُغُنِي حُبَّكَ، اللهم اجعل حبك أحب الي من نفسي و اهلي و الماء البارد. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - در مناجات با پروردگار اینگونه دعا می کردند: خداوندا محبت خود و محبت دوستدارانت را از تو خواستارم، (خداوندا) عملی را به من ارزانی کن که با آن به محبت تو دست یابم، خداوندا محبت و دوستی خودت را از دوست داشتن من نسبت به خودم و خانواده ام و آب خنک و گوارا، بیشتر و محبوبتر گردان. «کنز العمال، ج ۲، ص ۲۰۹»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إنما بُعِثْتُ فاتحاً و خاتماً و أعطيت ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: من به عنوان فاتح و خاتم (پیامبران) مبعوث شدم و جامع کلمات و کلید آن‌ها به من اعطا شده است ... «کنز العمال، ح ۳۱۹۹۴»

حدیث ۱۸

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ إِذَا مَلِكٌ قَدْ أَتَانِي فَقَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ! سَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ قُلْتَ يَا مَعَاشِرَ النَّاسِ وَالنَّبِيِّينَ عَلَيَّ مَا بَعَثَكُمْ اللَّهُ قَبْلِي؟ قَالُوا: عَلَيَّ وَوَلَايَةَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. ابن مسعود گفت: پیامبر به من فرمودند: هنگامی که در آسمان سیر کردم (در معراج) یکی از فرشتگان به پیش من آمد و گفت یا رسول الله پرسش خویش را با آن‌ها که قبل از شما مبعوث گشته اند در میان گذار! و من گفتم ای گروه مردم و پیامبران (سلف) بر چه چیزی خداوند متعال شما را مبعوث ساخته است؟ پاسخ دادند: بر ولایت تو ای محمد و ولایت علی ابن ابی طالب. «بشارة المصطفى، ص ۲۰۱»

حدیث ۱۹

عَنْ أَبِي عَازِمٍ قَالَ: قَالَ: أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ جَوْهَرًا وَ جَوْهَرٌ وُلْدُ آدَمَ مُحَمَّدٌ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَ نَحْنُ وَ شَيْعَتُنَا بَعْدَنَا حَبْدًا شَيْعَتُنَا مَا أَقْرَبُهُمْ مِنْ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آگاه باشید که به راستی هر چیزی را گوهری است و گوهر فرزندان آدم، محمد - صلى الله عليه و آله - است و پس از آن حضرت، ما و بعد از ما، شیعیان ما هستیم، خوشا بر شیعیان ما که نزدیکند به عرش خدای عز و جل و چه نیکو است رفتار خدای عز و جل نسبت به آنان در روز قیامت. به خدا سوگند اگر بر مردم گران نمی آمد و شیعیان را خود بینی فرا نمی گرفت فرشتگان رو در رو به آن‌ها سلام می کردند. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۴»

حدیث ۲۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَثَلِي وَمَثَلُ عَلِيٍّ مَثَلُ شَجَرَةٍ أَنَا أَضِلُّهَا وَعَلِيٌّ فَرَعُهَا ... . پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مَثَل من و علی مَثَل درختی است که من ریشه و ساقه و علی شاخه آن است... «تاریخ دمشق، ج ۲، ح ۹۹۹»

حدیث ۲۱

امام علی علیه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَزَى قَالَ: آجَرَكُمْ اللَّهُ وَرَحِمَكُمْ، وَإِذَا هَنَأَ قَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ وَبَارَكَ عَلَيْكُمْ؛ رَسُولُ خِدا صلی الله علیه و آله و سلم هر گاه تسلی می دادند، می فرمودند: خداوند اجرتان دهد و شما رامشمول رحمت خویش گرداند و هر گاه تبریک می گفتند، می فرمودند: خداوند به شما برکت دهد و بر شما مبارک گرداند. مسکن الفؤاد: ۱۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۰

حدیث ۲۲

امام صادق (سلام الله علیه): كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) أَكْثَرَ مَا يَجْلِسُ تَجَاهَ الْقِبْلَةِ؛ پیامبر خدا هنگام نشستن، بیشتر رو به قبله می نشست. میزان الحکمه: ح ۲۵۱۸

حدیث ۲۳

امام عسکری (سلام الله علیه): إِنَّ الصَّلَاةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ؛ صلوات فرستادن بر رسول خدا ده حسنه دارد. میزان الحکمه: ح ۲۱۷۸۱

حدیث ۲۴

امام صادق سلام الله علیه: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ ذِكْرُهُ حَتَمَ بَنِيكُمْ النَّبِيِّينَ فَلَا نَبِيَّ بَعْدَهُ أَبَدًا، وَحَتَمَ بِكِتَابِكُمُ الْكُتُبَ فَلَا كِتَابَ بَعْدَهُ أَبَدًا؛ خداوند که یادش بزرگ باد با پیامبر شما، به پیامبران خاتمه داد. بنا بر این، بعد از او هرگز پیامبری برانگیخته نخواهد شد، و [نیز] با کتاب شما به همه کتاب‌ها [ی آسمانی] پایان بخشید. پس، بعد از کتاب شما هرگز کتابی نازل نخواهد شد. الکافی: ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۴

حدیث ۲۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَنَا أَوَّلُ وَإِفْدِ عَلَيَّ الْعَزِيزِ الْجَبَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكِتَابُهُ وَأَهْلُ بَيْتِي ثُمَّ أُمَّتِي، ثُمَّ أَسْأَلُهُمْ: مَا فَعَلْتُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَبِأَهْلِ بَيْتِي؟؛ من و کتاب خدا و اهل بیت من، نخستین گروهی هستیم که در روز قیامت بر خدای عزیز جبار وارد می شویم و سپس امت من. آنگاه من از آنها می پرسم که با کتاب خدا و با اهل بیت من چه کردید؟ الکافی: ج ۲، ص ۶۰۰، ح ۴

حدیث ۲۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنِّي أَمْزُحُ وَلَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا؛ من مزاح و شوخی می کنم ولی جز حق نمی گویم. میزان الحکمه، ح

حدیث ۲۷

حضرت علیه السلام می فرمایند: «... ان الحسن والحسین سبطا هذه الامة وهما من محمد كمكان العينين من الراس واما انا فكمكان اليد من البدن واما فاطمة فكمكان القلب من الجسد...؛ حسن و حسین علیهما السلام دو سبط این امت هستند، و آن دو برای محمد صلی الله علیه و آله همانند دو چشم برای سرند، و من [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند دست برای بدن هستم، و فاطمه علیها السلام [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند قلب برای بدن است.» بحارالانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۲

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: بُعِثْتُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَقَحَاسِيَتِنَهَا؛ من برای (احیای) مکارم و نیکی های اخلاقی مبعوث شدم. الأمالی، طوسی، ۵۹۶

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَمَرَنِي رَبِّي بِمُدَارَاةِ النَّاسِ كَمَا أَمَرَنِي بِأَدَاءِ الْفَرَائِضِ؛ پروردگارم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴

حدیث ۳۰

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَخْمًا مُفَخَّمًا... يَتَكَلَّمُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ فَضْلًا لَا فَضُولَ فِيهِ وَلَا تَقْصِيرَ. دمثا، لَيْسَ بِالْجَافِي وَلَا بِالْمَهِينِ تَعْظُمُ عِنْدَهُ النُّعْمَةُ وَإِنْ دَقَّتْ لَا يَدُمُّ مِنْهَا شَيْئًا غَيْرَ أَنَّهُ كَانَ لَا يَدُمُّ ذَوْاقًا وَلَا يَمْدَحُهُ وَلَا تَغْضِبُهُ الدُّنْيَا وَمَا كَانَ لَهَا، فَإِذَا تُعْطِيَ الْحَقُّ لَمْ يَعْرِفْهُ أَحَدٌ، وَلَمْ يَقُمْ لِعِضْبِهِ شَيْءٌ حَتَّى يَنْتَصِرَ لَهُ...؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله (در نظرها) با شکوه و بزرگوای بودند... سخنانی کوتاه، جامع و بی چون و چرا می گفتند بدون کم و زیاد، نرم خو و مهربان بودند، در حق کسی ظلم نمی کردند، کسی را خوار نمی شمردند، نعمت را اگر چه کم بود، بزرگ می دانستند و چیزی از آن را نکوهش نمی کردند، از مزه غذا نه بد می گفتند و نه تعریف می کردند، دنیا و آنچه به آن مرتبط است ایشان را خشمگین نمی ساخت و هرگاه حقی ضایع می شد، احدی را ملاحظه نمی کردند و چیزی باعث رفع خشمشان نمی شد، تا آن که حق را حاکم سازند. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۸۳

حدیث ۳۱

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ إِذَا آتَاهُ الضَّيْفُ أَكَلَ مَعَهُ وَلَمْ يَرْفَعْ يَدَهُ مِنَ الْخِوَانِ حَتَّى يَرْفَعَ الضَّيْفُ يَدَهُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هرگاه میهمان داشتند، با او غذا می خوردند و دست از سفره و غذا نمی کشیدند، تا آن که میهمان دست از غذا خوردن بکشد. کافی، ج ۶، ص ۲۸۶

حدیث ۳۲

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا أَصْبَحَ مَسَحَ عَلَى رُؤُوسِ وُلْدِهِ وَوُلِدِ وُلْدِهِ؛ هرگاه صبح می شد پیامبر صلی الله علیه و آله دست نوازش بر سر فرزندان و نوه های خود می کشیدند. عده الداعی، ص ۷۹

حدیث ۳۳

امام رضا (علیه‌السلام) فرمودند: **إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ نَرَى وَعَدْنَا عَلَيْنَا دِينًا كَمَا صَيَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؛ مَا أَهْلُ بَيْتٍ، وَعَدَهُ هِيَ خُودِ رَا بَرَايِ خُودِمَانِ، بَدَهِي وَ دِينِ حِسَابِ مِي كُنِيمِ، چنانکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله چنین می کردند. تحف العقول، ص ۴۴۶**

حدیث ۳۴

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُدَاعِبُ وَلَا يَقُولُ إِلَّا حَقًّا؛ رَسُولُ أَكْرَمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شُوعِي مِي كَرَدَنَدِ وَلِي جَزَ حَقِّ چِيزِي نَمِي كُفْتَنَدِ. مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۰۸**

حدیث ۳۵

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: **مَا كَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْعِبَادَ بِكُنْهِ عَقْلِهِ قَطُّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ؛ رَسُولُ خُودَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَر كَزَر بَا مَرْدَمِ بَه اِنْدَازَه عَقْلِ خُودِ سَخْنِ نَكُفْتَنَدِ وَ فَرْمُودَنَد: مَا پِيَامْبِرَانِ مَأْمُورِيمِ كِه بَا مَرْدَمِ بَه اِنْدَازَه عَقْلِ وَ فَهْمِشَانِ سَخْنِ بَكُويِيمِ. کافی، ج ۱، ص ۲۳**

حدیث ۳۶

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: **كُنَّا إِذَا أَحْمَرَ الْبِأْسُ وَ لَقِيَ الْقَوْمَ الْقَوْمَ اتَّقَيْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَمَا يَكُونُ أَحَدٌ أَقْرَبَ إِلَيَّ الْعِدُوِّ مِنْهُ؛ وَ قَتِي كِه آتَشِ جَنَكِ بَرِ افْرُوخْتِه مِي شُدِ وَ دُوشَكْرِ بَه هَمِ مِي رَسِيدَنَدِ، بَه پِيَامْبِرِ أَكْرَمِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَمِ) پِنَاهَنْدِه مِي شَدِيمِ وَ كُسي نَبُودِ كِه اَز آن حَضْرَتِ بَه دَشْمَنِ نَزْدِيكِ تَرِ بَاشَدِ. مكارم الاخلاق، ص ۱۸**

حدیث ۳۷

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا- يُؤْتِرُ عَلَيَّ الصَّلَاةِ عَشَاءً وَ لَا غَيْرَهُ وَ كَانَ إِذَا دَخَلَ وَقْتُهَا كَانَهُ لَا يَعْرِفُ أَهْلًا وَ لَا حَمِيمًا؛ رَسُولُ أَكْرَمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ چِيزِي مِثْلِ شَامِ وَ غَيْرِ آن رَا بَرِ نَمَازِ مَقْدَمِ نَمِي دَاشْتَنَدِ وَ هَنْگَامِي كِه وَ قْتِ نَمَازِ مِي رَسِيدِ، كُويِي كِه هِيچِ يَكِ اَز اَهْلِ خَانِه وَ دُوسْتَانِ رَا نَمِي شَنَاخْتَنَدِ. مجموعہ ورام، ج ۲، ص ۷۸**

حدیث ۳۸

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: **كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا سُئِلَ شَيْئًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَفْعَلَهُ قَالَ: نَعَمْ وَ إِذَا أَرَادَ أَنْ لَا يَفْعَلَ سَكَتَ وَ كَانَ لَا- يَقُولُ لِشَيْءٍ لَا...؛ هَر گَاهِ اَز رَسُولِ أَكْرَمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ چِيزِي تَقَاضَا مِي شُدِ، اِگَرِ ايشَانِ آن رَا مِي خُوَاسْتَنَدِ اِنجَامِ دَهْنَدِ، مِي فَرْمُودَنَد: بَلِه وَ اِگَرِ نَمِي خُوَاسْتَنَدِ اِنجَامِ دَهْنَدِ، سَكُوتِ مِي نَمُودَنَدِ وَ هِيچِ گَاهِ ايشَانِ بَرَايِ چِيزِي نَه نَمِي كُفْتَنَدِ. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۷**

حدیث ۳۹

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: **كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا يَذْمُ أَحَدًا وَ لَا يُعَيِّرُهُ وَ لَا يَطْلُبُ عَثْرَاتِهِ وَ لَا عَوْرَتَهُ وَ لَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا فِيمَا رَجَا ثَوَابَهُ؛ رَسُولُ خُودَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، هَر كَزَرِ بَدِ كُويِي كُسي رَا نَمِي كَرَدَنَدِ، سَرَزَنَشِ نَمِي نَمُودَنَدِ وَ دَرِ پِي لَغْزَشِ هَا وَ اسْرَارِ دِيگَرَانِ**

نبودند و [درباره دیگران] چیزی جز خیر (خوبی) نمی گفتند. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۸۴

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَيْسَ رُ الرَّجُلِ مِّنْ أَصْحَابِهِ إِذَا رَأَهُ مَغْمُومًا بِالْمُدَاعَبَةِ وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْمُعْبَسَ فِي وَجْهِ إِخْوَانِهِ؛ هر گاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله یکی از اصحاب خود را غمگین می دیدند، با شوخی او را خوشحال می کردند و می فرمودند: خداوند، کسی را که با برادران (دینی) اش با ترشویی و چهره عبوس روبرو شود، دشمن می دارد. رسائل شهید ثانی، ص ۳۲۶

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام (در توصیف پیامبر اکرم) فرمودند: وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، أَجْوَدُ النَّاسِ كَفًّا وَأَرْحَبُ النَّاسِ صِدْرًا وَأَصْدَقُ النَّاسِ لَهْجَةً وَأَوْفَى النَّاسِ ذِمَّةً وَأَلْيَنُهُمْ عَرِيكَةً وَأَكْرَمُهُمْ عَشْرَةً مَنْ رَأَاهُ بِدِيهَةٍ هَابَةٍ وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ يَقُولُ نَاعْتُهُ: لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ؛ او که خاتم پیامبران بود، بخشنده ترین، پرحوصله ترین، راستگوترین، پایبندترین مردم به عهد و پیمان، نرم خوترین و خوش مصاحبت ترین مردم بود، هر کس بدون سابقه قبلی او را می دید، هیبتش او را می گرفت و هر کس با او معاشرت می نمود و او را می شناخت دوستدارش می شد و هر کس می خواست او را تعریف کند، می گفت: نظیر او را پیش از او و پس از او ندیده ام. بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۱۹۰

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَاَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود بهتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نَحْنُ قَوْمٌ لَا نَأْكُلُ حَتَّى نَجُوعَ وَإِذَا أَكَلْنَا لَا نَشْبَعُ؛ ما قومی هستیم که تا گرسنه نشویم غذا نمی خوریم و تا سیر نشده ایم دست از غذا می کشیم. سنن النبی، ص ۲۲۶

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ قَدْرَتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ وَلَيْسَ فِي قَلْبِكَ غَشٌّ لِأَحَدٍ فَافْعَلْ وَذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي وَمَنْ أَحْيَى سُنَّتِي فَقَدْ أَحْيَانِي وَمَنْ أَحْيَانِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ؛ تا می توانی بکوش که صبح و شب در قلبت (حتی) قصد فریب و نیرنگ کسی نباشد؛ چرا که این از سنت های من است و کسی که سنتم را زنده کند، مرا زنده کرده است و کسی که مرا زنده کند، در بهشت با من خواهد بود. سنن ترمذی، ج ۴، ص ۱۵۱

حدیث ۴۵

لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَمَلَتْ عَيْنُ رَسُولِ اللَّهِ بِالذَّمْعِ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: دَمْعُ الْعَيْنِ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ وَلَا نَقُولُ مَا يُسْخِطُ الرَّبَّ وَإِنَّا بِكَ يَا إِبْرَاهِيمَ لَمَحْزُونُونَ؛ چون ابراهیم - پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله - از دنیا رفت ،

چشم پیامبر پر از اشک شد. سپس پیامبر فرمود: ندچشم، اشکبار می شود و دل غمگین می گردد، ولی چیزی نمی گویم که خدا را به خشم آورد، و ما در سوگ تو - ای ابراهیم - اندوهناکیم. بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۱۵۷

حدیث ۴۶

امام علی علیه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى الْفَاكِهَةَ الْجَدِيدَةَ قَبَّلَهَا وَوَضَّحَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ وَفَمِهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ كَمَا أَرَيْتَنَا أَوْلَهَا فِي عَافِيَةٍ، فَأَرِنَا آخِرَهَا فِي عَافِيَةٍ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم، چون میوه‌ای نو می‌دیدند، آن را می‌بوسیدند و بر روی چشمان و دهانشان می‌نهادند و سپس می‌گفتند: خداوندا! چنان که آغاز این را در عافیت به ما نشان دادی، پایان آن را نیز در عافیت به ما بنمایان. الأمالی للصدوق، صفحه ۳۳۸، حدیث ۳۹۶

حدیث ۴۷

امام صادق علیه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يُنْفِقُ فِي الطَّيِّبِ أَكْثَرَ مِمَّا يُنْفِقُ فِي الطَّعَامِ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم برای عطر بیشتر از غذا خرج می‌کرد. الکافی: ۶ / ۵۱۲ / ۱۸

حدیث ۴۸

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: كانوا (يعني الانبياء) يفرعون اذا فرعوا الى الصلاة؛ پیامبران خدا (صلی الله علیه و آله) چنان بودند که چون دچار نگرانی می‌شدند، به نماز پناه می‌بردند. (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۴۹

قال السجادة -عليه السلام-: كان يبكي حتى يبتل مصلاه خشية من الله - عزوجل - من غير جرم؛ رسول خدا -صلی الله علیه و آله- با این که بی گناه بود اما از خوف خداوند چنان در نماز می‌گریست که جانمازش خیس می‌شد. (سنن النبى، ص ۳۲)

حدیث ۵۰

قال علي -عليه السلام-: كان رسول الله -صلى الله عليه وآله- لا يؤثر على الصلوة عشاء ولا غيره و كان اذا دخل وقتها كانه لا يعرف اهلا- ولا- جميعا؛ رسول خدا -صلی الله علیه و آله- نه شام و نه چیز دیگری را بر نماز مقدم نمی‌داشت و چون وقت نماز فرا می‌رسید، دیگر نه خانواده می‌شناخت و نه دوست. (سنن نبوی، ص ۱۴).

حدیث ۵۱

قال الباقر -عليه السلام-: ما استيقظ رسول الله -صلى الله عليه وآله- من نوم الا خرا لاله ساجدا؛ هرگاه پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) از خواب برمی‌خاست، برای خدا سجده می‌کرد. (مکارم الاخلاق، ص ۳۹).

حدیث ۵۲

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: انا لاشبع من الصلاة؛ من هرگز از نماز سیر نمی‌شوم. (امالی صدوق، ج ۲، ص ۱۴۱).

حدیث ۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: انى لاكون فى الصلوة فاسمع بكاء الصبى فاخفف مخافه ان اشق على امه ؛ من گاهی در حال نماز که هستم صدای گریه کودکى را مى شنوم و نماز را سبک و کوتاه مى کنم ، چرا که مى ترسم مادرش را به رنج افکنم . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۰۱ ، حدیث ۲۰۴۵۵)

حدیث ۵۴

قال الباقر - عليه السلام -: كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - اذا سمع المؤذن يؤذن قال مثل ما يقوله فى كل شىء ؛ رسول خدا (ص) وقتى صدای اذان مؤذن را مى شنید، و آن جملات را تکرار مى کرد. (الكافى ، ج ۳ ، ص ۳۱۰ ، ج ۲۹)

حدیث ۵۵

قال الصادق - عليه السلام -: كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يقول لبلايل اذا دخل الوقت يا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتك بالاذان ؛ رسول خدا (ص) هنگامى که وقت نماز فرا مى رسيد به بلال مى فرمودند: بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلند گو. (وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۴)

حدیث ۵۶

قال عن حذيفة : كان رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا حزبه امر فرغ الى الصلاة ؛ شیوه رسول خدا (ص) چنان بود که چنانچه مشکلی برای او پیش مى آمد، به نماز پناه مى برد و از آن استعانت مى جست . (تفسیر درالمنثور، ج ۱ ، ص ۶۷)

حدیث ۵۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قره عيني فى الصلاة ؛ روشنى چشم من در نماز است . (نهج الفصاحه ، ص ۲۸۳ ، حدیث ۱۳۴۳ ، بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۱۹۳)

حدیث ۵۸

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : جَعَلَ اللَّهُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ قُرَّةَ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ ، وَحَبَّبَ إِلَيَّ الصَّلَاةَ كَمَا حَبَّبَ إِلَيَّ الْجَائِعِ الطَّعَامَ ، وَإِلَى الظَّمآنِ المَاءَ ، وَإِنَّ الجَائِعَ إِذَا أَكَلَ شَبِيعَ ، وَإِنَّ الظَّمآنَ إِذَا شَرِبَ رَوِي ، وَأَنَا لَا أَشْبِعُ مِنَ الصَّلَاةِ ؛ خداوند، جل ثناؤه ، نور دیده مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من گردانید ، همچنان که غذا را محبوب گرسنه و آب را محبوب تشنه . (با این تفاوت که) گرسنه هر گاه غذا بخورد سیر مى شود و تشنه هر گاه آب بنوشد سیراب مى شود ، اما من از نماز سیر نمى شوم . مكارم الأخلاق : ۲ / ۳۶۶ منتخب ميزان الحكمة : ۳۲۴

حدیث ۵۹

امام صادق عليه السلام فرمودند: مَا كَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْعِبَادَ بِكُنْهِ عَقْلِهِ قَطُّ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند: إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمُونَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ ؛ رسول خدا صلى الله عليه وآله هرگز با مردم به اندازه عقل خود

سخن نگفتند و فرمودند: ما پیامبران مأموریم که با مردم به اندازه عقل و فهمشان سخن بگوییم. کافی، ج ۱، ص ۲۳

حدیث ۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَمَرَنِي رَبِّي بِسَبْعِ خِصَالٍ: حُبِّ الْمَسَاكِينِ وَالِدُّنُوِّ مِنْهُمْ وَ أَنْ أَكْثَرَ مِنْ «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» وَأَنْ أَصِلَ بِرَحْمِي وَأَنْ قَطَعَنِي وَأَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنِّي وَلَا أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي وَأَنْ لَا يَأْخُذَنِي فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمَةٌ وَأَنْ أَقُولَ الْحَقَّ وَأَنْ كَانَ مُرًّا وَأَنْ لَا أَشَالَ أَحَدًا شَيْئًا؛** پروردگارم مرا به هفت خصلت امر نموده است: دوست داشتن بینوایان و نزدیک شدن به آنها، ذکر لا حول و لا قوة الا بالله را بسیار گفتن، با خویشاوندان رابطه برقرار کردن؛ هر چند آنان قطع رابطه کنند، [و در مسائل مادی]، به پایین تر از خود نگاه کنم نه به بالاتر، در راه خدا سرزنش ملامتگران را به خود نگیرم، حق را بگویم اگر چه تلخ باشد و از کسی چیزی نخواهم. الاصول الستة عشر، ص ۷۵

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أُمِرْتُ أَنْ أَخُذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَاءِ كُمْ فَأَرُدَّهَا فِي فَقَرَاءِ كُمْ؛** من مأمورم که صدقه (و زکات) را از ثروتمندان بگیرم و به فقرا بدهم. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۰۵

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَقْرَبُكُمْ عِنْدَ مَنِّي فِي الْمَوْقِفِ أَصِدْقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَأَذَاكُمُ لِلْإِمَانَةِ وَأَوْفَاكُمُ بِالْعَهْدِ وَأَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَأَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ؛** نزدیک ترین شما به من در قیامت: راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد و پیمان، خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است. امالی طوسی، ص ۲۲۹

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَوْصَانِي رَبِّي بِسَبْعٍ: أَوْصَانِي بِالْإِخْلَاصِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَأَنْ أَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَنِي وَأُعْطِيَ مَنْ حَرَمَنِي وَأَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي وَأَنْ يَكُونَ صِيَمَتِي فِكْرًا وَنَظْرِي عِبْرًا؛** پروردگارم هفت چیز را به من سفارش فرمود: اخلاص در نهان و آشکار، گذشت از کسی که به من ظلم نموده، بخشش به کسی که مرا محروم کرده، رابطه با کسی که با من قطع رابطه کرده، و سکوت همراه با تفکر و نگاهم برای عبرت باشد. کنزالفوائد، ص ۱۸۴

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَبْعَدِكُمْ مِنِّي شَبْهًا؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: الْفَاحِشُ الْمُتَفَحِّشُ الْبُذِيءُ، الْبَخِيلُ، الْمُخْتَالُ، الْحَقُودُ، الْحَسُودُ، الْقَاسِي الْقَلْبُ، الْبَعِيدُ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ يُرْجَى، غَيْرُ الْمَآمُونِ مِنْ كُلِّ شَرٍّ يَتَّقَى؛** آیا شما را از کم شباهت ترینتان به خودم آگاه نسازم؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا! فرمودند: **زشتگوی بی آبروی بی شرم، بخیل، متکبر، کینه توز، حسود، سنگدل، کسی که هیچ امیدی به خیرش و امانی از شرش نیست.** کافی، ج ۲، ص ۲۹۱، ح ۹

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَسْبَهِكُمْ بِي؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَأَلْيَنُكُمْ كَنَفًا وَ**

أَبْرُكُمْ بِقَرَابَتِهِ وَأَشَدُّكُمْ حُبًّا لِإِخْوَانِهِ فِي دِينِهِ وَأَصْبَرُكُمْ عَلَى الْحَقِّ وَآكْظَمُكُمْ لِلْغَيْظِ وَأَحْسَنُكُمْ عَفْوًا وَأَشَدُّكُمْ مِنْ نَفْسِهِ أَنْصَافًا فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ؛ آیا شما را از شبیه ترینان به خودم با خیر نسازم؟ گفتند: آری ای رسول خدا! فرمودند: هر کس خوش اخلاق تر، نرم خوتر، به خویشانش نیکوکارتر، نسبت به برادران دینی اش دوست دارتر، بر حق شکیباتر، خشم را فروخورنده تر و با گذشت تر و در خرسندی و خشم با انصاف تر باشد. کافی، ج ۲، ص ۲۴۰، ح ۳۵

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَنَا أَدِيبُ اللَّهِ وَعَلِيٌّ أَدِيبِي، أَمَرَنِي رَبِّي بِالسَّخَاءِ وَالْبِرِّ وَنَهَانِي عَنِ الْبُخْلِ وَالْجَفَاءِ وَمَا شَيْءٌ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْبُخْلِ وَسُوءِ الْخُلُقِ، وَأَنَّهُ لِيُفْسِدَ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسْلَ؛ من ادب آموخته خدا هستم و علی، ادب آموخته من است. پروردگارم مرا به سخاوت و نیکی کردن فرمان داد و از بخل و سختگیری بازماند. در نزد خداوند عزوجل چیزی منفرتر از بخل و بد اخلاقی نیست. بد اخلاقی، عمل را ضایع می کند، آن سان که سرکه عسل را. مکارم الاخلاق، ص ۱۷

حدیث ۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَكْثَرَ مَا يَجْلِسُ تُجَاهَ الْقِبْلَةِ؛ پیامبر خدا هنگام نشستن، بیشتر رو به قبله می نشست. میزان الحکمه، ح ۲۵۱۸

حدیث ۶۸

امام علی علیه السلام (در توصیف پیامبر اکرم) فرمودند: وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، أَجْوَدُ النَّاسِ كَفًّا وَأَرْحَبُ النَّاسِ صَدْرًا وَأَصْدَقُ النَّاسِ لَهْجَةً وَأَوْفَى النَّاسِ ذِمَّةً وَأَلْيَنُهُمْ عَرِيكَةً وَأَكْرَمُهُمْ عِشْرَةً مَنْ رَأَاهُ بِدِيَهَةٍ هَابَهُ وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ يَقُولُ نَاعَتُهُ: لَمْ أَرَقْبَلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ؛ او خاتم پیامبران است. بخشنده ترین مردم بود، سعه صدرش از همه بیشتر (پرحوصله ترین مردم) و راستگوترین و پایبندترین آنان به عهد و پیمان. از همه نرمخوتر بود و رفتارش بزرگوارانه تر. هر کس بدون سابقه قبلی او را می دید، هیبتش او را می گرفت و هر کس با او معاشرت می نمود و او را می شناخت دوستدارش می شد و هر کس می خواست او را وصف کند، می گفت: نظیر او را در گذشته و حال ندیده ام. بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۱۹۰، ح ۲۷

حدیث ۶۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ... يُعْطَى كُلَّ جُلَسَائِهِ نَصِيْبَهُ وَلَا يَحْسَبُ أَحَدٌ مِنْ جُلَسَائِهِ أَنَّ أَحَدًا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنْهُ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله بهره هر یک از هم نشینان خود را عطا می فرمودند و چنان معاشرت می نمودند که کسی گمان نمی کرد شخص دیگری نزد پیامبر از او گرامی تر باشد. بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۱۵۲، ح ۴

حدیث ۷۰

قال الامام علی (علیه السلام): فِي صِفَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ طَيْبٌ دَوَّارٌ بَطْنُهُ قَدْ أَحْكَمَ مَرَاهِمَهُ وَأَحْمَى (أَمْضَى) مَوَاسِمَهُ يَضَعُ ذَلِكَ حَيْثُ الْحَاجَةُ إِلَيْهِ مِنْ قُلُوبِ عُمِي وَأَذَانِ صُمَّمٍ وَأَلْبَسَتْهُ بُكْمٌ، مُتَّبِعٌ بِدَوَائِهِ مَوَاضِعَ الْغَفْلَةِ وَمَوَاطِنَ الْحَيْرَةِ...؛ امام علی (علیه السلام) در توصیف پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: پزشکی است که با دانش خود، همواره میان مردم می کردند،

مرهمه‌ایش را به خوبی فراهم و ابزار کارش را آماده کرده و آنها را هر جا که لازم باشد، از دل‌های کور و گوش‌های کر و زبان‌های گنگ به کار می‌برد. غفلت گاه‌ها و جایگاه‌های حیرت را جستجو و با داروی خود آنها را درمان می‌کند. نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَاَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي**؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود بهتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنِّي لَمْ أُبْعَثْ لَعَانًا وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً**؛ من پیامبر نشده‌ام که لعن و نفرین کنم، بلکه مبعوث شده‌ام تا مایه رحمت باشم. کنز العمال، ح ۸۱۷۶

حدیث ۷۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ما استیقظ رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) من نوم قط الا خر لله - عزوجل - ساجدا؛ هیچ‌گاه رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) از خواب برنخاست، جز آن که در پیشگاه خداوند به سجده می‌افتاد. (بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۵۳).

حدیث ۷۴

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: صلوات فرستادن بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم)، گناهان را بسان ریختن آب بر آتش از بین می‌برد. ثواب الاعمال، ص ۱۸۷

حدیث ۷۵

إِنَّا أُمِرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمِدَارَةِ النَّاسِ، كَمَا أُمِرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان‌گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱

حدیث ۷۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بسیار به یاد خدا و بسیار به یاد مرگ باشید. بسیار قرآن تلاوت نمایید و به پیامبر صلوات و درود بفرستید که همانا درود بر پیامبر، معادل ده نیکی است. (بحار الانوار/۳۷۲/۷۸)

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مثلی و مثلکم کمثل رجل أوقد نارا فجعل الفرائش و الجنادب يقعن فيها و هو يذبهن عنها و أنا أخذ بحجزكم عن النار و أنتم تفتنون من يدي؛ حکایت من و شما چون مردی است که آتشی بیفروخت و پروانه‌ها و ملخ‌ها بنا کردند در آن بیفتند و وی آنها را از آتش نگه می‌داشت من کمر بندهای شما را گرفته‌ام که شما در آتش نیفتید و

شما از دست من در می روید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما لی و للدنیا، ما أنا و الدنیا إلیٰ کراکب استظلّ تحت شجره ثمّ راح و ترکها؛ مرا با دنیا چه کار من در دنیا چون مسافری هستم که در سایه درختی نشست و برفت و آن را وا گذاشت. نهج الفصاحه

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو کان لی مثل أحد ذهباً لسرّنی أن لا یمرّ علیّ ثلاث و عندی منه شیء إلیٰ شیء أرصده لدین؛ اگر به اندازه کوه احد طلا داشتم دوست داشتم پس از سه روز چیزی از آن به نزد من نباشد مگر چیزی که برای قرضی ذخیره کرده باشم. نهج الفصاحه

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سألت الله أن يجعل حساب أمتی إلیّ لئلا تفتضح عند الامم، فأوحی الله عزّ و جلّ إلیّ: یا محمّد بل أنا أحاسبهم فإن کان منهم زلّه سترتها عنک لئلا تفتضح عندک؛ از خدا خواستم که حساب امت مرا به من واگذارد تا پیش امتهای دیگر رسوا نشود، پس خدای عز و جل به من وحی کرد ای محمد نه، بلکه من حسابشان را می رسم و اگر گناهی از آنها سر زده از تو پوشیده می دارم که پیش تو نیز رسوا نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم خیرکم لأهله و أنا خیرکم لأهلی ما أکرم النساء إلیٰ کریم و لا أهانهنّ إلیٰ لئیم؛ بهترین شما کسی است که برای کسان خود بهتر است، من از همه شما برای کسان خود بهترم، بزرگ مردان زنان را گرامی شمارند و فرومایگان زنان را خوار دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بعثت بمداراه النّاس؛ من به مدارا با مردم مبعوث شده ام. نهج الفصاحه

حدیث ۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوتیت جوامع الکلم؛ سخنان مختصر و جامع را به من دادند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما بعثت لأتمّم مکارم الأخلاق؛ من مبعوث شدم تا فضائل اخلاق را به کمال رسانم. نهج الفصاحه

حدیث ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَإِنَّ الظَّنَّ يَخْطِئُ وَيُصِيبُ وَ لَكِنْ مَا قَلْتُ لَكُمْ قَالَ اللَّهُ فُلَنْ أَكْذَبَ عَلَيَّ اللَّهُ؛ من انسانی مثل شما هستم و گمان به خطا یا صواب می رود ولی هر چه را بگویم خدا گفته است بر خدا دروغ نمی بندم. نهج الفصاحه

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ كَذْبًا عَلَى لَيْسَ ككَذْبِ عَلَى أَحَدٍ فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مَتَعَمَّدًا فَلْيَتَبَوَّءْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ؛ دروغ بستن بر من مثل دروغ بستن بر دیگری نیست هر که به عمد بر من دروغ بندد در آتش جای گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ رَبِّي أَمَرَنِي أَنْ يَكُونَ نَطْقِي ذِكْرًا وَ نَظْرِي عِبْرًا؛ پروردگرم به من فرمان داده که سختم ذکر باشد و نظرم مایه عبرت. نهج الفصاحه

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَبْعَثْنِي مَعْتًا وَ لَا مَتَعْتًا وَ لَكِنْ بَعَثَنِي مَعْلَمًا مَيِّسِرًا. خداوند مرا اشکال گیر و اشکال تراش نفرستاده بلکه آموزگار و آسانگیر فرستاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَنَا التَّذِيرُ وَ الْمَوْتُ الْمَغِيرُ وَ السَّاعَةُ الْمَوْعِدُ؛ من بیم دهنده ام و مرگ یغماگر است و رستاخیز وعده گاه. نهج الفصاحه

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَ لَا تَنْزِعْ مِنِّي صَالِحَ مَا أُعْطَيْتَنِي؛ خداوند! یک لحظه مرا به خودم و امگزار و چیزهای خوبی که به من بخشیده ای از من باز مگیر. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خَلْقِي؛ خدایا چنان که صورت مرا نیک کردی سیرتم را نیز نیک کن. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا أَتَى عَلَيَّ يَوْمٌ لَا أَزْدَادَ فِيهِ عَلَمَا يَقْرَبُنِي إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فَلَا بَوْرَكَ لِي فِي طُلُوعِ الشَّمْسِ ذَلِكَ الْيَوْمِ؛ اگر روزی بر من بگذرد و در آن روز دانشی نیاموزم که مرا به خداوند نزدیک کند، طلوع آفتاب آن روز بر من مبارک مباد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَدْبُنِي رَبِّي فَأَحْسِن تَأْدِيبِي؛ خداوند مرا ادب آموخت و نیک آموخت. نهج الفصاحه

حدیث ۹۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ أَوْ عَلَيَّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَحَيَاتِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ وَبَعْدَ مَوْتِنَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هر که بر پدرم - رسول خدا - و بر من به مدت سه روز سلام کند خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند. راوی گوید: عرضه داشتیم: آیا در زمان حیات و زنده بودن؟ فرمودند: چه در زمان حیات ما باشد، تو یا پس از مرگ. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۸۵، ح ۱۷

حدیث ۹۵

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : أَبُو هَذِهِ الْأُمَّةِ مُحَمَّدٌ وَعَلِيٌّ، يُقِيمَانِ أَوْدَهُمْ، وَيُنْقِذَانِ مِنَ الْعَذَابِ الدَّائِمِ إِنْ أَطَاعُوهُمَا، وَ يُبِيحَانِهِمُ النَّعِيمَ الدَّائِمَ إِنْ أَقْفَوْهُمَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) و علی - علیه السلام -، والدین این امت هستند، چنانچه از آن دو پیروی کنند آن ها را از انحرافات دنیوی و عذاب همیشگی آخرت نجات می دهند و از نعمت های متنوع و وافر بهشتی بهره مندشان می سازند. بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۲۵۹، ح ۸

حدیث ۹۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لِعَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَنَا رَسُولُ اللَّهِ الْمُبْلَغُ عَنْهُ، وَأَنْتَ وَجْهُ اللَّهِ وَالْمُؤْتَمَّرُ بِهِ، فَلَا نَظِيرَ لِي إِلَّا أَنْتَ، وَلَا مِثْلَ لَكَ إِلَّا أَنَا؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - به امام علی - علیه السلام - فرمودند: من رسول خدا هستم، که از طرف او تبلیغ و هدایت می نمایم و تو وجه الله می باشی، که امام و مقتدای (بندگان خدا) خواهی بود، پس نظیری برای من وجود ندارد مگر تو و همانند تو نیست مگر من. تفسیر البرهان، ج ۴، ص ۱۸۴

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعطانی الله - عز و جل - فاتحة الكتاب؛ خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است. (امالی شیخ صدوق، ص ۱۱۷)

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنِّي لَمْ أَبْعَثْ لَعَانًا وَ إِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً؛ من پیامبر نشده‌ام که لعن و نفرین کنم، بلکه مبعوث شده‌ام تا مایه رحمت باشم. کنز العمال، ح ۸۱۷۶.

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَ أَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود

بهرتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳.

حدیث ۱۰۰

امام کاظم علیه السلام می فرماید: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا أَصْبَحَ مَسَحَ عَلَى رُؤُوسِ وُلْدِهِ وَوُلْدِ وُلْدِهِ؛ هر گاه صبح می شد پیامبر صلی الله علیه و آله دست نوازش بر سر فرزندان و نوه‌های خود می کشیدند. عده الداعی، ص ۷۹.

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: پروردگارم مرا به هفت خصلت امر نموده است: دوست داشتن بینوایان و نزدیک شدن به آنها، ذکر لا حول و لا قوة الا بالله را بسیار گفتن، با خویشاوندان رابطه برقرار کردن؛ هر چند آنان قطع رابطه کنند، [و در مسائل مادی]، به پایین تر از خود نگاه کنم نه به بالاتر، در راه خدا سرزنش ملامتگران را به خود نگیرم، حق را بگویم اگر چه تلخ باشد و از کسی چیزی نخواهم. الاصول الستة عشر، ص ۷۵.

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أُمِرْتُ أَنْ آخُذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَاءِ كُمْ فَأَرَدَهَا فِي فُقَرَاءِ كُمْ؛ من مأمورم که صدقه (و زکات) را از ثروتمندان بگیرم و به فقرا بدهم. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۰۵.

حدیث ۱۰۳

امام علی علیه السلام می فرماید: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا سُئِلَ شَيْئًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَفْعَلَهُ قَالَ: نَعَمْ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ لَا يَفْعَلَ سَكَتَ وَكَانَ لَا يَقُولُ لِشَيْءٍ لَّا...؛ هر گاه از رسول اکرم صلی الله علیه و آله چیزی تقاضا می شد، اگر ایشان آن را می خواستند انجام دهند، می فرمودند: بله و اگر نمی خواستند انجام دهند، سکوت می نمودند و هیچ گاه ایشان برای چیزی نه نمی گفتند. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۷.

حدیث ۱۰۴

امام علی علیه السلام می فرماید: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا يَدْنُمُ أَحَدًا وَلَا يُعَيِّرُهُ وَلَا يَطْلُبُ عَثْرَاتِهِ وَلَا عَوْرَتَهُ وَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا فِيمَا رَجَا ثَوَابَهُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله، هرگز بدگویی کسی را نمی کردند، سرزنش نمی نمودند و در پی لغزش‌ها و اسرار دیگران نبودند و [درباره دیگران]، چیزی جز خیر (خوبی) نمی گفتند. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۸۴.

حدیث ۱۰۵

امام کاظم علیه السلام می فرماید: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ إِذَا آتَاهُ الضَّيْفُ أَكَلَ مَعَهُ وَلَمْ يَزْفَعْ يَدَهُ مِنَ الْخَوَانِ حَتَّى يَزْفَعَ الضَّيْفُ يَدَهُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هر گاه میهمان داشتند، با او غذا می خوردند و دست از سفره و غذا نمی کشیدند، تا آن که میهمان دست از غذا خوردن بکشد. کافی، ج ۶، ص ۲۸۶.

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: لَا يُبَلِّغُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ عَنْ أَحَدٍ مِنْ أَصْحَابِي شَيْئًا، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أُخْرَجَ إِلَيْكُمْ وَأَنَا سَلِيمٌ الصَّدْر؛ کسی از شما حق ندارد از هیچ یک از یارانم چیزی به من بگوید؛ زیرا دوست دارم در حالی که چیزی از شما در دلم نیست به سویتان بیایم. مکارم الاخلاق، ص ۱۷.

حدیث ۱۰۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُدَاعِبُ وَلَا يَقُولُ إِلَّا حَقًّا؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله شوخی می کردند ولی جز حق چیزی نمی گفتند. مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۰۸.

حدیث ۱۰۸

امام علی علیه السلام می فرماید: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَيْسَ الرَّجُلَ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذَا رَأَهُ مَعْمُومًا بِالْمُدَاعِيَةِ وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْمُعْبَسَ فِي وَجْهِ إِخْوَانِهِ؛ هرگاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله یکی از اصحاب خود را غمگین می دیدند، با شوخی او را خوشحال می کردند و می فرمودند: خداوند، کسی را که با برادران (دینی) اش با ترش رویی و چهره عبوس روبرو شود، دشمن می دارد. رسائل شهید ثانی، ص ۳۲۶.

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَوْصَانِي رَبِّي بِسَبْعٍ: أَوْصَانِي بِالْإِخْلَاصِ فِي السَّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَأَنْ أَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنِي وَأُعْطِيَ مَنْ حَرَمَنِي وَأَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي وَأَنْ يَكُونَ صَمْتِي فِكْرًا وَنَظْرِي عِبْرًا؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: پروردگام هفت چیز را به من سفارش فرمود: اخلاص در نهان و آشکار، گذشت از کسی که به من ظلم نموده، بخشش به کسی که مرا محروم کرده، رابطه با کسی که با من قطع رابطه کرده، و سکوتم همراه با تفکر و نگاهم برای عبرت باشد. کنزالفوائد، ص ۱۸۴.

حدیث ۱۱۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَا كَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْعِبَادَ بِكُنْهِ عَقْلِهِ قَطُّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمْرًا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هرگز با مردم به اندازه عقل خود سخن نگفتند و فرمودند: ما پیامبران مأموریم که با مردم به اندازه عقل و فهمشان سخن بگوییم. کافی، ج ۱، ص ۲۳.

حدیث ۱۱۱

امام علی علیه السلام می فرماید: او که خاتم پیامبران بود، بخشنده ترین، پر حوصله ترین، راستگوترین، پایبندترین مردم به عهد و پیمان، نرم خوترین و خوش مصاحبت ترین مردم بود، هر کس بدون سابقه قبلی او را می دید، هیبتش او را می گرفت و هر کس با او معاشرت می نمود و او را می شناخت دوستدارش می شد و هر کس می خواست او را تعریف کند، می گفت: نظیر او را پیش از او و پس از او ندیده‌ام. بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۱۹۰.

حدیث ۱۱۲

امام حسین علیه السلام می فرماید: كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ... لَا يَحْسَبُ أَحَدٌ مِنْ جُلَسَائِهِ أَنَّ أَحَدًا أَكْرَمُ عَلَيْهِ مِنْهُ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله

نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت (باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱.

حدیث ۱۲۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خداوند مرا اشکال گیر و اشکال تراش نفرستاده بلکه آموزگار و آسانگیر فرستاده است. (نهج الفصاحه، حدیث ۷۲۵)

حدیث ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سیره و روش حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) میانه روی و کار او راهنمایی به راه راست و گفتارش جدا کننده حق از باطل و حکمتش عادلانه و سخنانش بیان کننده (مشکلات) و سکوتش رساترین زبان ها بود. غررالحکم، باب حضرت محمد (ص)

حدیث ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) با شکم گرسنه از دنیا رفت و با سلامت جان و روح به آخرت وارد شد، سنگی روی سنگ نگذاشت، تا آنکه راه خود را پیمود و دعوت پروردگارش را اجابت نمود. غررالحکم، باب حضرت محمد (ص)

حدیث ۱۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: بی اُنْدَرْتُمْ وَ بَعْلَىٰ بِنِ اَبِي طَالِبٍ اِهْتَدَيْتُمْ... وَ بِالْحَسَنِ اَعْطَيْتُمُ الْاِحْسَانَ وَ بِالْحَسَنِ تَسْعَدُونَ وَ بِهِ تَشْقُونَ اَلَا وَ اِنَّ الْحَسَيْنِ بَابٌ مِنْ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ مَنْ عَادَاهُ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ به وسیله من هشدار داده شدید و به وسیله علی علیه السلام هدایت می یابید و به وسیله حسن احسان می شوید و به وسیله حسین خوشبخت می گردید و بدون او بدبخت. بدانید که حسین دری از درهای بهشت است، هر کس با او دشمنی کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. مأة منقبه، ص ۲۲.

حدیث ۱۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: اَمْرَنِي رَبِّي بِمِدَارَةِ النَّاسِ كَمَا اَمْرَنِي بِاَدَاءِ الْفَرَائِضِ؛ پروردگرم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴.

حدیث ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي يَرْجُو بَرَكَتِي وَ يُمْنِي، عَدَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَهُ وَ رَاحَتْ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هر کس به نام من نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت (باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱

حدیث ۱۲۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: اِنِّی لَمْ اُبْعَثْ لَعَانًا وَاِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً مِنْ پیامبر نشده‌ام که لعن و نفرین کنم، بلکه مبعوث شده‌ام تا مایه رحمت باشم. مشکاة الانوار، ص ۱۵۷

حدیث ۱۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَدَاعِبُ وَلَا يَقُولُ إِلَّا حَقًّا؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله شوخی می کردند ولی جز حق چیزی نمی گفتند. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۰۸)

حدیث ۱۲۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اِنَّا اَمَرْنَا مَعَاشِرَ الْاَنْبِيَاءِ بِمِدَارَةِ النَّاسِ، كَمَا اَمَرْنَا بِاقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده ایم. (ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۱۵)

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَمَرَنِي رَبِّي بِمِدَارَةِ النَّاسِ كَمَا اَمَرَنِي بِاَدَاءِ الْفَرَائِضِ. پروردگرم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴)

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَمَرَنِي رَبِّي بِمِدَارَةِ النَّاسِ كَمَا اَمَرَنِي بِاَدَاءِ الْفَرَائِضِ. پروردگرم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴)

حدیث ۱۳۱

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خدای بزرگ پیامبر خود را تربیت کرد و چون ادب را در او به کمال رساند، فرمود: همانا تو دارای خلقی عظیم هستی آنگاه کار دین و امت را به او سپرد تا بندگانش را اداره کند. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶۶.

حدیث ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) هرگز سخن کسی را قطع نمی کردند، مگر آنگاه که بیش از حد حرف می زد (یا از حد مشروع فراتر می رفت) آن وقت او را نهی می کردند یا بر می خاستند. سنن النبی، ص ۱۸.

حدیث ۱۳۳

پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم)، وقتی به خانه ی خویش می رفتند، اوقاتشان را سه قسمت می کردند: بخشی برای خدای متعال، بخشی مخصوص خانواده و قسمتی هم برای کارهای شخصی خود. مکارم الاخلاق، ص ۱۳.

حدیث ۱۳۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) از ستمی که به ایشان می شد. انتقام نمی گرفتند، مگر آن که حریم الهی هتک شود، که در آن صورت خشم می کردند و غضبشان برای خدا بود. سنن النبی، ص ۴۵.

حدیث ۱۳۵

مکارم الاخلاق، ص ۱۴.

حدیث ۱۳۶

هرگز دیده نشد که پیامبر گرامی (صلی الله علیه و آله و سلم) پای خود را پیش کسی دراز کنند. بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۳۶.

حدیث ۱۳۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) هیچ چیز را بر نماز مقدم نمی داشتند. هرگاه نماز فرا می رسید، رسول خدا دیگر نه خانواده می شناختند و نه دوست. سنن النبی، ص ۲۶۸.

حدیث ۱۳۸

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خدای بزرگ پیامبر خود را تربیت کرد و چون ادب را در او به کمال رساند، فرمود: همانا تو دارای خلقی عظیم هستی، آنگاه کار دین و امت را به او سپرد تا بندگانش را اداره کند. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶۶.

حدیث ۱۳۹

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: کان رسول الله یحمد الله فی کل یوم ثلاث مائة و سنین مرة. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) هر روز سیصد و شصت بار خدا را حمد می کردند. بحار الانوار، ج ۱۶، ص ۲۵۷.

حدیث ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چ من اتانی زائرا کنت شفیعہ یوم القیامہ. هر که به زیارت من بیاید در روز قیامت شفیع او باشم. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۴۲.

حدیث ۱۴۱

قال الإمام الصادق - علیه السلام - : ما أعجب رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - شئ من الدنيا إلا أن يكون فيها جائعاً خائفاً. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: چیزی از دنیا جز گرسنگی و ترس (از خدا)، رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - را خوشحال نمی ساخت. «الکافی، ج ۲، ص ۱۲۹»

حضرت فاطمه (س)

حدیث ۱

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ان فاطمة بنت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) لم تزل مظلومة من حقها ممنوعة و عن ميراثها مدفوعة لم تحفظ فيها وصية رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) و لا روعی فیها حقه و لا حق الله عزوجل و كفی بالله خاکما و من الظالمین منتقما. فاطمه دختر پیامبر همواره مظلوم بود و از حق خود وارث پدر محروم گردید و درباره او به توصیه پیامبر عمل نشد و حق پیامبر و خدای بزرگ نسبت به فاطمه مراعات نشد و خدا به عنوان داور و انتقام گیرنده از ستمگران کافی است. امالی شیخ طوسی: ۱۵۵.

حدیث ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان فاطمة (سلام الله علیها) مكثت بعد رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) خمسة و سبعین یوما و كان دخلها حزن شدید علی ابیها و كان یأتیها جبرئیل فیحسن عزائها علی ابیها و یطیب نفسها و یخبرها عن ابیها و مکانه و یخبرها بما یکون بعدها فی ذریتها و كان علی (علیه السلام) یکتب ذلك. حضرت فاطمه (سلام الله علیها) پس از پیامبر فقط ۷۵ روز زنده بود و در این مدت غم جانکاه فراق پدر او را رنج می داد. بهمین خاطر جبرئیل می آمد و او را تسلی می داد و با سخنان و خبرهایی که از موقعیت و مکان پدرش می داد به او آرامش می بخشید و گاهی نیز از حوادث آینده و زندگی و سرنوشت فرزندانش برای او سخن می گفت و علی (علیه السلام) همه آنها را می نوشت. کافی ج ۱: ۴۵۸.

حدیث ۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عاشت فاطمة (سلام الله علیها) لم ترکاشره و لا ضاحکه تأتي قبور الشهداء فی کل جمعة مرتین الأثین و الخمیس فتقول: هی هنا کان رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) و هی هنا کان المشرکون. حضرت فاطمه (سلام الله علیها) - پس از پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) - خندان و خوشحال دیده نشد. هر هفته دو بار - روزهای دوشنبه و پنجشنبه - بر سر تربت شهیدان احد می آمد. آنگاه - به یاد خاطرات گذشته - می گفت: پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) در اینجا مستقر بود و مشرکین در آنجا. کافی، ۶: ۵۶۱.

حدیث ۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: البکائون خمسة: آدم، و یعقوب، و یوسف، (علیه السلام) و فاطمة (سلام الله علیها) بنت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و علی بن الحسین (علیه السلام). ... اما فاطمة (سلام الله علیها) فبکت علی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) حتی تأدی بها اهل المدينة فقالوا لها: قد اذیتنا بکثرة بکائک، فکانت تخرج الی المقابر - مقابر الشهداء - فبکی حتی تقضى حاجتها ثم تنصرف. گریه کنندگان - معروف تاریخ - پنج نفرند: آدم و یعقوب و یوسف (علیه السلام) و فاطمه زهرا (سلام الله علیها) و امام سجاد (علیه السلام) آنگاه حضرت صادق (علیه السلام) در بیان علت گریه آنان می فرماید: ... فاطمه (سلام الله علیها) نیز آن قدر بر فراق پدر گریست که مردم مدینه به زحمت افتاده و گفتند: با گریه بیسارت ما را آزریدی، او نیز ناچار به سوی مزار شهدای احد می رفت و آن قدر گریه می کرد تا آرام می گرفت و بر می گشت. الخصال: ۲۷۲، ح ۱۵.

حدیث ۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انما سمیت فاطمة (سلام الله علیها) محدثة لان الملائكة كانت تهبط من السماء فتنادیها کما تنادی مریم بنت عمران فتقول: یا فاطمة ان الله اصطفاک و طهرک و اصطفاک علی نساء العالمین یا فاطمة اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی

مع الراکعین فتحدثهم و یحدثونها. فاطمه زهرا (علیه السلام) به آن جهت ((محدثه)) نام گرفت که ملائکه از آسمان فرود می آمدند و او را صدا می زد همانگونه که مریم (علیه السلام) را ندا می داد و می گفت: ((ای فاطمه، خدا تو را برگزید و پاکیزه ساخت و بر همه زنان عالم برتری داد. ای فاطمه همواره خدا را عبادت کن و برای او سجده نما و همراه با رکوع کنندگان به درگاه او رکوع کن)). او با فرشتگان سخن می گفت و آنان نیز با او سخن می گفتند. علل الشرائع: ۲۱۶.

حدیث ۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ان فاطمة (سلام الله علیها) بنت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) کانت تزور قبر حمزة (صلی الله علیه و آله و سلم) ترمه و تصلحه و قد تعلمته بحجر؛ فاطمه (سلام الله علیها) دختر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) همواره به زیارت قبر حمزه می رفت، و آن را با سنگ نشان گذاشته بود و به تعمیر و اصلاح آن می پرداخت. وفاء الوفاء ۳: ۹۳۲.

حدیث ۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: انها استقت بالقربة حتی اثر فی صدرها و طحنت بالرحی حتی مجلت یدها و کسحت البیت حتی اغبرت ثيابها و اوقدت النار تحت القدر حتی دکت ثيابها. فاطمه آن قدر با کوزه آب کشید تا در سینه اش اثر گذاشت و آن قدر با آسیاب آرد کرد که دستانش تاول زود و آن قدر خانه جاروب کرد که لباسش غبار آلود شد و آن قدر آتش بر زیر دیگ افروخت که بر لباسش دود خاکستر نشست. علل الشرائع ج ۲: ۶۵.

حدیث ۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: - فوالله - ما اغضبتها و لا اکرهتها علی امر حتی قبضها الله عزوجل الیه و لا اغضبتنی و لا عصت لی امرا. و لقد کنت انظر الیها فتکشف عنی الهموم و الأحزان. به خدا سوگند هیچ گاه فاطمه (سلام الله علیها) را به خشم نیاوردم و او را بر کاری - که میل نداشت - وادار نکردم تا روزی که خداوند او را برد و او نیز هیچگاه مرا به خشم نیاورد و از فرمان من سرپیچی نکرد و هر گاه که به او می نگریستم نگرانیها و غمها از من زدوده می شد. کشف الغممة ج ۱: ۳۶۳

حدیث ۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: کان صداق فاطمة (سلام الله علیها) جرد برد حبرة و درع حطمیة و کان فراشها اهاب کبش یلقیانه و یفرشانه و ینامان علیه. مهر - کابین - حضرت فاطمه (سلام الله علیها) لباس کهنه و زرهی بود و فرش خانه او پوست میشی که آنرا می انداختند و بر آن می خوابیدند. کافی ج ۵: ۳۷۸.

حدیث ۱۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان فاطمة علیها السلام بنت رسول الله (ص) کانت مسبحتها من خیوط صوف مفتل علیه عدد التکبیرات فکانت علیها السلام تدیرها بیدها تکبر و تسبح الی ان قتل حمزة بن عبد المطلب فاستعملت تربته و عملت التسابیح فاستعملها الناس تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام نخی بود که بر آن به تعداد تکبیرات - ۳۴ عدد - گره زده بود و آن را در دستش می چرخانید و تکبیر و تسبیح می گفت تا وقتی که حمزه شهید شد، تسبیح از تربت او ساخت. و از آن پس ساختن تسبیح در میان مردم رواج یافت. وسائل الشیعة ج ۴: ۱۰۳۳

حدیث ۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کان لأمی فاطمة (سلام الله علیها) صلاة تصلیها علمها جبرئیل، رکعتان تقرأ فی الأولى: الحمد مرة و: انا انزلناه فی لیلة القدر، مائة مرة و فی الثانية: الحمد مرة، و مائة مرة: قل هو الله احد، فاذا سلمت سبحت تسبیح الطاهرة (علیه السلام).
مادر ما فاطمه (سلام الله علیها) همواره دو رکعت نماز می خواند که جبرئیل به او آموخته بود، در رکعت اول آن پس از حمد صد بار سوره قدر و در رکعت دوم پس از حمد صد بار سوره توحید را می خوانی، و پس از سلام نماز. تسبیحات حضرتش را نیز می گویی. جمال الاسبوع: ۱۷۳

حدیث ۱۲

حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) فرمودند: كانت فاطمة (سلام الله علیها) اذا دعت تدعو للمؤمنين و المؤمنات ولا تدعو لنفسها فثیل لها یا بنت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) انک تدعین للناس و لاتدعین لنفسک فقالت (علیه السلام): الجار ثم الدار. هرگاه حضرت فاطمه (سلام الله علیها) دعا می کرد برای زنان و مردان مؤمن دعا می کرد و برای خود دعا نمی کرد. به او گفته شد: چرا شما برای مردم دعا می کنید اما برای خودتان دعا نمی کنید؟ فرمودند: اول همسایه آنگاه درون خانه. علل الشرائع، ج ۱: ۲۱۶.

حدیث ۱۳

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: و كانت فاطمة (سلام الله علیها) لاتدع احدا من اهلها ینام تلك الليلة - لیلة القدر - و تداویهم بقله الطعام و تتأهب لها من النهار و تقول: محروم من حرم خیرها. فاطمه (سلام الله علیها) نمی گذاشت کسی از اهل خانه در شبهای قدر به خواب رود. به آنان غذای کم می داد و از روز قبل برای احیای شب قدر آماده می شد و می فرمودند: محروم کسی است که از برکات این شب محروم باشد. دعائم الاسلام، ج ۱: ۲۸۲.

حدیث ۱۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان ابنتی فاطمة ملاء الله قلبها و جوارحها ایمانا الی مشاشها، فتفرغت لطاعة الله. خداوند قلب دخترم فاطمه و سرپای وجود او را پر از ایمان کرده است، پس او - بهمین خاطر - همواره در اطاعت خداست. دلائل الامامة: ۱۳۹، ح ۴۷

حدیث ۱۵

عَنْ الامام الصادق - علیه السلام - : لما زُفَّتْ فاطمةُ الی عَلِيٍّ - علیه السلام - نَزَلَ جبرئیلُ و میکائیلُ و اسرافیلُ ... فَكَبَّرَ جبرئیلُ و کبر اسرافیلُ و کبر میکائیلُ فَکَبَّرَتِ الملائکَةُ و جرتِ السَّيْنَةُ بالتکبیرِ فی الزفافِ الی یومِ القیامةِ. امام صادق علیه السلام - فرمودند: وقتی که شب عروسی حضرت فاطمه - سلام الله علیها - فرا رسید، جبرئیل و میکائیل و اسرافیل آمدند. جبرئیل تکبیر گفت و سپس اسرافیل و پس از آن میکائیل تکبیر گفت و آنگاه فرشتگان نیز تکبیر گفتند و بر این اساس «سنت» است که در شب عروسی «تکبیر» گفته شود. «سنن النبی، ص ۱۵۰»

حدیث ۱۶

عن الامام جعفر بن محمد - علیه السّلام - عن آبائه - عليهم السّلام - قال: لَمَّا حَضَرَتْ فَاطِمَةُ الْوَفَاءُ بَكَتْ، فَقَالَ لَهَا امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ يَا سَيِّدَتِي مَا يَبْكِيكِ؟ قَالَتْ: ابْكِي لِمَا تَلْقَى بَعْدِي. امام صادق - علیه السّلام - از قول پدرانشان - عليهم السّلام - فرمودند: زمانی که حضرت فاطمه - سلام الله عليها - در حال احتضار بودند و وفاتشان نزدیک شد، شروع به گریه کردند، امیرالمؤمنین - علیه السّلام - فرمودند: ای بانوی من چرا گریه می کنی. حضرت زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: بر آنچه بعد از من (از رنجها و سختی ها) می بینی گریه می کنم. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۸»

حدیث ۱۷

عن ابی عبد الله الحسین - علیه السلام - : لَمَّا قُبِضَتْ فَاطِمَةُ - سلام الله عليها - دَفَنَهَا امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ سِرّاً وَ عَفَا عَلَي مَوْضِعِ قَبْرِهَا. امام حسین - علیه السلام - فرمودند: چون فاطمه - سلام الله عليها - وفات کرد، امیرالمؤمنین - علیه السلام - او را پنهانی به خاک سپرد و محل قبرش را ناپدید کرد. «اصول کافی، ج ۲، ص ۳۵۶»

حدیث ۱۸

عن ابی الحسن - علیه السّلام - قال: إِنَّ فَاطِمَةَ - سلام الله عليها - صَدِيقَةٌ شَهِيدَةٌ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: همانا فاطمه - سلام الله عليها - زنی بسیار راستگو بود که به شهادت رسید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۴۵۸»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إِنَّ فَاطِمَةَ لِتَشْفَعَنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَنْ أَحَبَّهَا وَ تَوَلَّاهَا وَ أَحَبَّ ذُرِّيَّتَهَا وَ تَوَلَّاهُمْ وَ يَشْفَعُهَا اللهُ فِيهِمْ وَ يَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِهَا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: همانا فاطمه در روز قیامت برای کسی که محب و دوست دار او و فرزندان او باشد، شفاعت می کند و خداوند شفاعت او را در مورد این افراد می پذیرد و آنها را با شفاعت او وارد بهشت می کند. «القطره من بحار مناقب النبی و العتره، ج ۲، ص ۱۸۹»

حدیث ۲۰

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : يَا سَلْمَانَ حُبُّ فَاطِمَةَ يَنْفَعُ فِي مَائَةِ مَوْطِنٍ اَيَسَّرُ تِلْكَ الْمَوَاطِنَ: الْمَوْتُ وَ الْقَبْرُ وَ الْمِيزَانُ وَ الْمَحْشَرُ وَ الصِّرَاطُ وَ الْمَحَاسِبَةُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: ای سلمان محبت فاطمه و دوست داشتن او در صد موقف و جایگاه از مواقف قیامت سودمند است، آسان ترین این مواقف: مرگ و قبر و میزان و محشر و (پل) صراط و موقف محاسبه اعمال است. «بحار الانوار، ج ۲۷، ص ۱۱۶»

حدیث ۲۱

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : اِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَقْبَلُ ابْنَتِي فَاطِمَةُ عَلَي نَاقَةٍ مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ مُدْبِجَةً الْجَنِينِ خِطَامُهَا مِنْ لَوْلُؤِ رَطْبٍ، قَوَائِمُهَا مِنَ الزُّمَرِ الاخضرِ، دَنْبُهَا مِنَ الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ عَيْنَاهَا يَاقُوتَتَانِ حَمْرَاوَانِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: زمانی که قیامت فرا رسد، دخترم فاطمه سوار بر شتری از شترهای بهشت می آید در حالی که دو پهلوی آن شتر آراسته و نقش و نگار دار است و مهارش از لؤلؤیی نازک، پاهایش از زمرد سبز، دمش از مُشکی تیز بوی و دو چشمش از دو یاقوت قرمز است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۹»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : تُخَشَّرُ ابْنَتِي فَاطِمَةُ - سَلَامُ اللهِ عَلَيْهَا - يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَعَهَا ثِيَابٌ مَصْبُوغَةٌ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دخترم فاطمه - سَلَامُ اللهِ عَلَيْهَا - در روز قیامت در حالی محشور می شود که همراه او پیراهنی است خونین که به یکی از ساقهای عرش آویزان است، حضرت زهراء - سَلَامُ اللهِ عَلَيْهَا - می گوید: ای خداوند عادل میان من و قاتل فرزندم داوری کن. پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: قسم به پروردگار کعبه که خداوند برای دخترم داوری می کند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۲۰»

حدیث ۲۳

عن ابی عبد الله - عليه السلام - قال: اذا كان يوم القيامة جمع الله الاولين والآخرين في صعيد واحد فينادي مناد: غصوا ابصاركم و نكسوا رؤسكم حتى تجوز فاطمة بنت محمد - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - الصراط. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: وقتی روز قیامت فرا رسد، خداوند تمامی بشر از اولین و آخرین را در یک جا جمع می کند پس منادایی ندا می دهد: چشمانتان را ببندید و سرهایتان را پایین بیندازید تا فاطمه دختر محمد - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - از صراط بگذرد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۲۴»

حدیث ۲۴

لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - اتاه ناسٌ من قريشٍ ... . زمانی که پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فاطمه را به همسری علی - عليه السلام - در آورد، عده ای از قریش به نزد حضرت آمدند و گفتند: آیا تو فاطمه را در مقابل مهریه ای ناچیز به تزویج علی در آوردی؟ حضرت فرمودند: من او را به تزویج علی در نیاوردم بلکه خداوند متعال در شب معراج در کنار درخت (سدره المنتهی) او را به تزویج علی - عليه السلام - در آورد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۵۳»

حدیث ۲۵

عن ابی جعفر - عليه السلام - قال: كان رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - اذا اراد السفر سلمَّ علي من اراد ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - هرگاه می خواستند به سفر بروند با هر کس از اهل بیت خود می خواستند خدا حافظی کنند، خدا حافظی می کردند، سپس آخرین کسی که از او خدا حافظی می کردند، فاطمه - سلام الله عليها - بود، پس سفرشان را از خانه فاطمه آغاز می کردند و زمانی که از سفر باز می گشتند اول از همه به خانه فاطمه - سلام الله عليها - می رفتند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۸۳»

حدیث ۲۶

قال ابو عبد الله - عليه السلام - : ... اتدری اى شىء تفسیر فاطمة قلت: اخبرنى یا سیدی قال فطمت من الشر. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آیا می دانی معنی و مفهوم فاطمه چیست؟ گفتیم آقای من شما مرا آگاه کنید، حضرت فرمودند: یعنی که از بدی ها دور شده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۰»

حدیث ۲۷

قال ابو عبدالله - عليه السّلام - : لِفاطمةَ - سلام الله عليها - تِسْعَةُ اسماءٍ عند الله عز و جلّ: فاطمةُ و الصّديقةُ و المباركةُ و الطاهرةُ و الزكيةُ و الراضيةُ و المرضيةُ و المحدثَةُ و الزهراءُ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: نزد خداوند متعال برای فاطمه - سلام الله عليها - نه اسم وجود دارد: ۱. فاطمه ۲. صدیقه ۳. مبارکه ۴. طاهره ۵. زکیه ۶. راضیه ۷. مرضیه ۸. محدثه ۹. زهراء. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۰»

حدیث ۲۸

عن الامام جعفر بن محمد - عليه السّلام - عن ابيه - عليه السّلام - قال: إنّ فاطمةَ - سلام الله عليها - كانت تُكَنَّى امّ ايها. امام صادق - عليه السّلام - از قول پدرشان (امام باقر - عليه السّلام -) فرمودند: همانا فاطمه - سلام الله عليها - به ام ايها کنیه گذاری شده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۶»

حدیث ۲۹

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : وُلِدَتْ فاطمةُ بنت محمدٍ - صَلَّى الله عليه و آله - بعدَ مبعثِ الرسولِ بخمسِ سنينَ و تُوفِّيَتْ و لها ثمانَ عَشْرَةَ سنةً. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: فاطمه دختر محمد - صَلَّى الله عليه و آله - پنج سال بعد از به نبوت رسیدن پیامبر اکرم متولد شد و هیجده ساله بود که وفات کرد. «اصول کافی، ج ۱، ص ۴۵۷»

حدیث ۳۰

قال النبي - صَلَّى الله عليه و آله - : أوَّلُ شخصٍ تَدْخُلُ الجنَّةَ فاطمةُ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: اولین کسی که داخل بهشت می شود، فاطمه است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۴۴»

حدیث ۳۱

قال الله عزّوجلّ: اگر علی را نیافریده بودم، همسری مناسب فاطمه، از فرزندان آدم و نسل او نبود. (عیون اخبار الرضا(ع) ۲۰۳)

حدیث ۳۲

قال النبي - صَلَّى الله عَلَيْهِ وَ آله - : إنّ الله لَهُ الحمدُ، عَرَضَ حُبِّ عَلِيٍّ وَ فاطمةَ، وَ ذُرِّيَّتِهِما على البريةِ فَمَنْ بادرَ مِنْهُم بِالإجابةِ جَعَلَ اللهُ مِنْهُم الرُّسُلَ، وَ مَنْ أجابَ بَعْدَ ذلِكَ جَعَلَ مِنْهُم الشَّيعةَ وَ إنّ الله جَمَعَهُم في الجنَّةِ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند که حمد و ستایش برای اوست، دوستی علی و فاطمه و ذریه آن دو را بر همه انسان ها عرضه داشت، اول کسانی که آن را پذیرفتند به عنوان رُسُل (رسولان) انتخاب شدند و پس از آنان کسانی که آن را پذیرفته به عنوان «شیعه» برگزیده شدند و خداوند در بهشت همه آنان را جمع خواهد کرد. «احقاق الحق، ج ۹، ص ۱۹۱»

حدیث ۳۳

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): إنّ فاطمةَ نورٌ عینی، وَ ثَمَرَةُ فُؤادی؛ فاطمه نور دیده و میوه دل من است. میزان الحکمة: ح ۱۱۵۸

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: ملعون ملعون من یظلم بعدی فاطمه ابنتی ویغصبها حقها ویقتلها ... ؛ مورد نفرین است، مورد نفرین است هر کس پس از من به فاطمه (علیها السلام) دخترم ستم کند و حقش را غصب نماید و او را بکشد. بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۵۴.

حدیث ۳۵

حضرت امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می فرمایند: انا زوج البتول سیده نساء العالمین ... ؛ من همسر بتول علیها السلام هستم؛ همان کسی که سرور زنان جهانیان است. معانی الاخبار، ص ۵۸.

حدیث ۳۶

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرمایند: «فوالله ... لا اغضبتنی ولا عصت لی امرا ولقد كنت انظر اليها فتتكشف عني الهموم والاحزان؛ سوگند به خدا که فاطمه علیها السلام هیچ گاه مرا خشمگین نکرد و در هیچ کاری از من سرپیچی ننمود. و من هر گاه به فاطمه علیها السلام نگاه می کردم، غم و اندوه از من زدوده می شد.» بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۳۴.

حدیث ۳۷

حضرت علیه السلام می فرمایند: «... ان الحسن والحسين سبطا هذه الامة وهما من محمد كمكان العينين من الراس واما انا فكمكان اليد من البدن واما فاطمة فكمكان القلب من الجسد ... ؛ حسن و حسین علیهما السلام دو سبط این امت هستند، و آن دو برای محمد صلی الله علیه و آله همانند دو چشم برای سرنده، و من [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند دست برای بدن هستم، و فاطمه علیها السلام [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند قلب برای بدن است.» بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۲.

حدیث ۳۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «ان فاطمة علیها السلام كانت تاتي قبور الشهداء في كل غداة سبت ... ؛ فاطمه علیها السلام در هر بامداد شنبه به مزار شهیدان می رفت.» وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۸۷۹.

حدیث ۳۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «... لولا ان امیرالمؤمنین علیه السلام تزوجها لما كان لها كفو الى يوم القيامة على وجه الارض آدم فمن دونه؛ (به راستی اگر امیرالمؤمنین علیه السلام فاطمه علیها السلام را به ازدواج خود در نیاورده بود، تا روز قیامت بر روی زمین از آدم تا پس از آدم برای فاطمه علیها السلام همتایی نبود.» خصال، ج ۲، ص ۴۱۴.

حدیث ۴۰

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام درباره حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می فرمایند: «انها استقت بالقربة حتى اترفي صدرها وطحنت بالرحي حتى مجلت يدها وكسحت البيت حتى اغبرت ثيابها ووقدت النار تحت القدر حتى دكنت ثيابها فاصابها من ذلك ضرر شديد؛ حضرت فاطمه زهرا علیها السلام آن قدر با مشک، آب کشید که اثر آن در سینه اش آشکار شد و چندان با دست خود آسیاب کرد که دستهایش پینه زد و آن قدر خانه را جاروب کرد که لباسهایش خاک آلود گردید. و چندان آتش در زیر دیگ

روشن کرد که لباسهایش سیاه و دود آلود شد و از این کارها رنج و سختی زیادی به او رسید. «علل الشرایع، ج ۲، ص ۳۶۶.

حدیث ۴۱

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: «ان فاطمة علیها السلام صدیقة شهیده...؛ فاطمه علیها السلام بانوی بسیار راست گویی است که او را به شهادت رسانده اند.» کافی، ج ۱، ص ۴۵۸.

حدیث ۴۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «ان اطفال شیعتنا من المؤمنین تربیهم فاطمة علیها السلام؛ بی شک خردسالان شیعه ما از مؤمنان را فاطمه علیها السلام پرورش می دهد.» بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۲۹.

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... یا فاطمة ابشری فلک عندالله مقام محمود تشفعین فیہ لمحبیك وشیعتك؛ ای فاطمه علیها السلام مژده باد! که در پیشگاه خدا مقامی شایسته داری که در آن مقام برای دوستان و شیعیان شفاعت می کنی.» بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۳۵۹.

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «اشتأقت الجنة الی اربع من النساء: مریم بنت عمران، و آسیه بنت مزاحم زوجة فرعون و خدیجة بنت خویلد و فاطمة بنت محمد صلی الله علیه و آله؛ بهشت مشتاق چهار زن است: مریم دختر عمران، آسیه دختر مزاحم و زن فرعون، خدیجه دختر خویلد و فاطمه علیها السلام دختر محمد صلی الله علیه و آله.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۵۳.

حدیث ۴۵

«... نور ابنتی فاطمة من نور الله و ابنتی فاطمة افضل من السماوات و الارض...؛ نور دخترم فاطمه علیها السلام از نور خداست، و دخترم فاطمه علیها السلام برتر از آسمانها و زمین است.» بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۱۰.

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «ما زوجت فاطمة الا لما امرنی الله بتزویجها؛ من فاطمه علیها السلام را به ازدواج در نیاوردم، مگر پس از آن که خداوند مرا به ازدواج او فرمان داد.» عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۵۹.

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «رائحة الانبیاء رائحة السفرجل و رائحة الحور العین رائحة الآس و رائحة الملائكة رائحة الورد و رائحة ابنتی فاطمة الزهراء رائحة السفرجل و الآس و الورد...؛ بوی پیامبران بوی به و بوی حورالعین بوی آس و بوی فرشتگان بوی گل سرخ است، ولی بوی دخترم فاطمه علیها السلام بوی به و آس و گل سرخ روی هم است.» بحارالانوار، ج ۶۶،

ص ۱۷۷ .

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «یا سلمان! ان ابنتی فاطمه ملا الله قلبها وجوارحها ایمانا ویقینا الی مشاشها تفرغت لطاعة الله ... ؛ ای سلمان! به راستی که خداوند قلب و اعضای فاطمه علیها السلام تا استخوانهایش را از ایمان و یقین آکنده ساخته است؛ به گونه ای که در طاعت خدا جدیت دارد.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۴۶؛ مناقب، ج ۳، ص ۳۳۷ .

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «انا الشمس وعلی علیه السلام القمر وفاطمه الزهره والفرقدان الحسن والحسین؛ من خورشیدم وعلی علیه السلام ماه و فاطمه علیها السلام، زهره (ناهید) است و حسن و حسین علیهما السلام دو ستاره نور افشان فرقدان هستند.» بحارالانوار، ج ۲۴، ص ۷۴؛ معانی الاخبار، ص ۱۱۴ .

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... ففاطمه حوراء انسیه وکلما اشتقت الی رائحة الجنة شممت رائحة ابنتی فاطمه علیها السلام؛ فاطمه علیها السلام حوریه ای است به صورت انسان که من هر گاه مشتاق بوی بهشت می شوم، دخترم فاطمه علیها السلام را می بویم.» التوحید، شیخ صدوق، ص ۱۱۷ .

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... فداک ابوک یا فاطمه؛ پدرت به قربان تو باد ای فاطمه علیها السلام!» بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۴۹۰ .

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «یا فاطمه ... انت منی وانا منک ... ؛ ای فاطمه! تو از من هستی و من از تو هستم.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۳۲ .

حدیث ۵۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «من صلی اربع رکعات فقرا فی کل رکعة بخمسين مرة «قل هو الله احد» كانت صلوة فاطمة علیها السلام ... ؛ هر کس چهار رکعت نماز بخواند [هر دو رکعت به یک سلام] و در هر رکعت [پس از سوره حمد] پنجاه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را بخواند، این نماز، نماز فاطمه علیها السلام است.» من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۶۴ .

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... من زار فاطمة فکانما زارنی ... ؛ هر کس فاطمه علیها السلام را زیارت کند، مانند این است که مرا زیارت کرده است.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۵۸ .

حدیث ۵۵

امام رضا علیه السلام می فرمایند: «اول من جعل له النعش فاطمة ابنة رسول الله، صلوات الله عليها وعلى ابيها وبعلمها وبنيتها؛ نخستین کسی که پس از مرگش برای او تابوت ساخته شد، فاطمه علیها السلام دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله بود؛ درود و صلوات خدا بر او و پدر و شوهر و فرزندان او باد.» بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۴۹.

حدیث ۵۶

امام باقر علیه السلام می فرمایند: «ما عبد الله بشیء من التحمید افضل من تسبیح فاطمة علیها السلام ...؛ خداوند در حمد و ستایش به چیزی برتر از تسبیح فاطمه علیها السلام عبادت نشده است.» کافی، ج ۳، ص ۳۴۳.

حدیث ۵۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «... فاطمة کوب دری بین نساء اهل دنیا ...؛ فاطمه علیها السلام اختری تابناک در میان زنان دنیا است.» کافی، ج ۱، ص ۱۹۵.

حدیث ۵۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «... فاطمة سيدة نساء العالمین من الاولین والآخرین؛ فاطمه علیها السلام سرور زنان جهانیان از اولین تا آخرین است.» معانی الاخبار، ص ۱۰۷.

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... یا فاطمة! لو ان کل نبی بعثه الله وکل ملک قر به شفعا فی کل مبغض لک غاصب لک ما اخرج الله من النار ابدا؛ ای فاطمه! اگر تمام پیامبرانی که خدا برانگیخته و تمام فرشتگانی که مقرب درگاه خود گردانده است، برای هر کینه تویی که حق تو را غصب نموده است، شفاعت کنند، هرگز خدا او را از آتش [دوزخ] خارج نمی سازد.» بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۳۵۴.

حدیث ۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «انی سمیت ابنتی فاطمة لان الله عزوجل فطمها وفطم من احبها من النار؛ من نام دخترم را فاطمه علیها السلام گذاشتم؛ زیرا خدای - عزوجل - فاطمه علیها السلام و هر کس که او را دوست دارد، از آتش دوزخ دور نگه داشته است.» عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۶.

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «ان الله لیغضب لغضب فاطمة ویرضی لرضاهها؛ بی شک خداوند با خشم فاطمه علیها السلام به خشم می آید و با خشنودی او خشنود می شود.» الامالی، شیخ مفید، ص ۹۴.

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... ان فاطمة بضعة منی و هی نور عینی و ثمره فؤادی ...؛ فاطمه علیها السلام پاره تن و نور چشم و میوه دل من است.» الامالی، شیخ صدوق، ص ۴۸۶.

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... فاطمة اعز البریة علی؛ فاطمه علیها السلام عزیزترین مردم در نزد من است.» الامالی، شیخ مفید، ص ۲۵۹.

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از حضرت امیرالمؤمنین، علی علیه السلام درباره حضرت فاطمه زهرا علیها السلام پرسیدند، حضرت پاسخ دادند: «نعم العون علی طاعة الله؛ [فاطمه علیها السلام] خوب یآوری در راه اطاعت و بندگی خداست.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۱۷.

حدیث ۶۵

امام صادق علیه السلام به شخصی که نام دخترش را فاطمه گذاشته بود، فرمودند: «... اذا سميتها فاطمة فلا- تسبها و لا- تلعنها و لا- تضربها؛ حالا که نام او را فاطمه گذاشته‌ای، پس دشنامش مده، نفرینش مکن و کتکش مزن.» کافی، ج ۶، ص ۴۸.

حدیث ۶۶

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: «لا یدخل الفقر بیتا فیه اسم محمد او احمد او علی او الحسن او الحسین او جعفر او طالب او عبدالله او فاطمة من النساء؛ در خانه‌ای که نام محمد یا احمد یا علی یا حسن یا حسین یا جعفر یا طالب یا عبدالله و یا از میان زنان، فاطمه باشد، فقر [و تنگدستی] وارد نمی شود.» کافی، ج ۶، ص ۱۹.

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: «ان فاطمة خلقت حوریة فی صورة انسیة ...؛ بی شک فاطمه علیها السلام حوریه‌ای است که به صورت انسان آفریده شده است.» بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۲.

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: «... یا علی انفذ لما امرتک به فاطمة فقد امرتها باشیاء امر بها جبرئیل علیه السلام ...؛ ای علی! آنچه را فاطمه علیها السلام بدان امر می کند، انجام ده؛ زیرا من چیزهایی را به او امر کرده‌ام که جبرئیل علیه السلام به آنها امر کرده است.» بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۴۸۴.

حدیث ۶۹

امام باقر علیه السلام می فرمایند: «... ولقد كانت - عليها السلام - مفروضة الطاعة على جميع من خلق الله من الجن والانس والطيور والوحش والانبیاء والملائكة...؛ اطاعت از فاطمه علیها السلام بر تمامی آفریدگان خدا از جن و آدمیان و پرندگان و وحوش و پیامبران و فرشتگان واجب است.» دلایل الامامة، ص ۲۸.

حدیث ۷۰

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: ما كان اعبد من فاطمة الزهراء - سلام الله عليها - كانت تقوم حتى تتورم قدمها؛ عابدتر از فاطمه زهرا (سلام الله علیها) در دنیا نبوده است. آن قدر به نماز می ایستاد که پاهایش ورم می کرد. (بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۷۵).

حدیث ۷۱

حضرت مهدی (علیه السلام) فرمودند: ان لي في ابنة رسول الله أسوة حسنة؛ به درستی که دختر رسول خدا (فاطمه) برای من سرمشقی نیکوست. الغیبه، طوسی، ص ۲۸۶

حدیث ۷۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فمن عرف فاطمة حق معرفتها فقد ادرك ليلة القدر؛ هر کس به شناخت حقیقی فاطمه علیها السلام دست یابد، بی گمان شب قدر را درک کرده است. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۶۵

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من احب فاطمة ابنتی فهو فی الجنة معی ومن ابغضها فهو فی النار؛ هر کس فاطمه (علیها السلام) دخترتم را دوست بدارد، در بهشت با من است، و هر کس با او دشمنی ورزد، در آتش [دوزخ] است. بحار الانوار، ج ۲۷، ص ۱۱۶

حدیث ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: فاطمة بضعة منی فمن آذاها فقد آذانی و من آحبها فقد آحبتنی؛ فاطمه پاره وجود من است، هر که او را بیازارد مرا آزار داده و هر که او را خوشحال کند مرا خوشحال کرده است. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹

حدیث ۷۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: يا فاطمة! اعطيك ما هو خير لك من خادم و من الدنيا بما فيها، تكبرين الله بعد كل صلاة اربعا و ثلاثين تكبيرة، و تحمدين الله ثلاثا و ثلاثين تحميدة، و تسبحين الله ثلاثا و ثلاثين تسبيحة، ثم تخمين ذلك بلا اله الا الله، و ذلك خير لك من الذين اردت و من الدنيا و ما فيها فلزمت - صلوات الله عليها - هذا التسبيح بعد كل صلاة، و نسب اليها؛ ای فاطمه! به تو چیزی را عطا کنم که از خدمتکار و دنیا با آنچه در آن است بهتر باشد بعد از نماز سی و چهار مرتبه ((الله اکبر)) سی و سه مرتبه ((الحمد لله)) و سی و سه مرتبه ((سبحان الله)) بگو و پس از آن را به ((لا اله الا الله)) ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا و آنچه در آن است پس حضرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسبیح مداومت کرد و منسوب به او گردید. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۳۶).

حدیث ۷۶

امام مهدی (علیه السلام) می فرماید: دختر رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) برای من سرمشق و اسوه‌ی نیکوست. (بحار الانوار/ ۱۸۰/ ۵۳)

حدیث ۷۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : يَا أَبَا الْحَسَنِ، إِنِّي لِأَسْتَحِي مِنْ إلهي أَنْ أَكَلَّفَ نَفْسَكَ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - خطاب به همسرشان امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - کردند و اظهار نمودند: من از خدای خود شرم دارم که از تو چیزی را در خواست نمایم و تو توان تهیه آن را نداشته باشی. امالی شیخ طوسی، ج ۲، ص ۲۲۸

حدیث ۷۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِذَا حُشِرَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَشْفَعُ عُصَاةَ أُمَّةِ النَّبِيِّ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هنگامی که در روز قیامت برانگیخته و محشور شوم، خطاکاران امت پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم - را شفاعت می نمایم. احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۱۲۹

حدیث ۷۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَضِيْعِدْ عَلَي السَّطْحِ، فَإِنَّ رَأَيْتَ نِصْفَ عَيْنِ الشَّمْسِ قَدْ تَدَلَّى لِلْغُرُوبِ فَأَعْلَمْنِي حَتَّى أَدْعُو ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - روز جمعه نزدیک غروب آفتاب به غلام خود می فرمودند: بالای پشت بام برو، هر موقع نصف خورشید غروب کرد مرا خبر کن تا برای خود - و دیگران - دعا کنم. معانی الأخبار، ص ۳۹۹

حدیث ۸۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَوْصِيكَ أَوْلَا أَنْ تَتَرَوَّجَ بَعْدِي بِإِثْنَيْهِ أُخْتِي أَمَامَهُ، فَإِنَّهَا تَكُونُ لَوْلْدِي مِثْلِي، فَإِنَّ الرِّجَالَ لَا بَدَّ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - در آخرین لحظات عمرشان به همسر خود چنین سفارش نمودند: پس از من با دختر خواهرم امامه ازدواج نما، چون که او نسبت به فرزندانم مانند خودم دلسوز و متدین است. همانا مردان در هر حال، نیازمند به زن می باشند. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۹۲، ح ۲۰

حدیث ۸۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَصْبَحْتُ وَ اللهُ! عَاتِقَةً لِدُنْيَاكُمْ، قَالِيَةً لِرِجَالِكُمْ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - بعد از جریان غصب فدک و احتجاج حضرت، بعضی از زنان مهاجر و انصار به منزل حضرت آمدند و احوال وی را جویا شدند، حضرت در پاسخ فرمودند: به خداوند سوگند، دنیا را آزاد کردم و هیچ علاقه ای به آن ندارم، همچنین دشمن و مخالف مردان شما خواهم بود. دلائل الإمامة، ص ۱۲۸، ح ۳۸

حدیث ۸۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : ... إِنَّ لَمْ يَكُنْ يَرَانِي فَإِنِّي أَرَاهُ، وَهُوَ يَشْتُمُّ الرِّيحَ ؛ مرد نایبانی وارد منزل شد و حضرت زهراء (علیها السلام) پنهان گشت، وقتی رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) علت آن را جویا شد؟ در پاسخ پدر اظهار داشت: اگر آن نایبنا مرا نمی بیند، من او را می بینم، دیگر آن که مرد، حساس است و بوی زن را استشمام می کند. بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۹۱، ح ۱۶

حدیث ۸۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنِّي قَدِ اسْتَقْبَحْتُ مَا يُصْنَعُ بِالنِّسَاءِ، إِنَّهُ يُطْرَحُ عَلَى الْمَرْثَةِ التُّوبَ فَيَصْفُهَا لِمَنْ رَأَى، فَلَا تَحْمِلِينِي عَلَى سِرِّيرِ ظَاهِرٍ، أُسْتَرِّينِي، سَتَرَكَ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - در آخرین روزهای عمر پر برکشان ضمن وصیتی به اسماء فرمودند: من بسیار زشت و زنده می دانم که جنازه زنان را پس از مرگ با انداختن پارچه ای روی بدنش تشییع می کنند. و افرادی اندام و حجم بدن او را مشاهده کرده و برای دیگران تعریف می نمایند. مرا بر تختی که اطرافش پوشیده نیست و مانع مشاهده دیگران نباشد قرار مده - بلکه مرا با پوشش کامل تشییع کن - خداوند تو را از آتش جهنم مستور و محفوظ نماید. تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۴۲۹

حدیث ۸۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَوْصِيكَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَنْ لَا تَسَانِي، وَتَزُورَنِي بَعْدَ مَمَاتِي ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - ضمن وصیتی به همسرشان اظهار داشتند: مرا پس از مرگ فراموش نکن و به زیارت و دیدار من - بر سر قبرم - بیا. زهره الزیاض - کوكب الدرری، ج ۱، ص ۲۵۳

حدیث ۸۵

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ أَوْ عَلَيَّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَحَيَاتِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ وَبَعْدَ مَوْتِنَا ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هر که بر پدرم - رسول خدا - و بر من به مدت سه روز سلام کند خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند. راوی گوید: عرضه داشتم: آیا در زمان حیات و زنده بودن؟ فرمودند: چه در زمان حیات ما باشد، تو یا پس از مرگ. بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۸۵، ح ۱۷

حدیث ۸۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَاللَّهِ! لَا كَلَمْتُكَ أَبَدًا، وَاللَّهِ! لَا دُعُونَ اللَّهَ عَلَيْكَ فِي كُلِّ صَلَاةٍ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - پس از ماجرای هجوم به خانه حضرت، خطاب به ابوبکر کردند و فرمودند: به خدا سوگند، دیگر با تو سخن نخواهم گفت، سوگند به خدا، در هر نمازی تو را نفرین خواهم کرد. الکافی، ج ۱، ص ۴۶۰

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّمَا سُمِّيتِ ابْنَتِي فَاطِمَةُ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَعَجَّلَ فَطَمَهَا وَفَطَمَ مَنْ أَحَبَّهَا مِنَ النَّارِ دَخْرَمَ بِهِ این دلیل فاطمه نامیده شده است که خداوند عزّ و جل او و دوستدارانش را از آتش دوزخ به دور داشته است. بحارالانوار، ج ۴۰۳، باب ۲، ص ۱۰

حدیث ۸۸

حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: حبب الی من دنیاکم ثلاث: تلاوة کتاب الله و انظر فی وجه رسول و الانفاق فی سبیل الله از دنیای شما سه چیز محبوب من است: ۱- تلاوت قرآن ۲- نگاه به چهره رسول خدا ۳- انفاق در راه خدا (وقایع الایام خیابانی، جلد صیام، ص ۲۹۵)

حدیث ۸۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقنی و خلق علیاً و فاطمه و الحسن و الحسین و الأئمه من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

امام علی (ع)**حدیث ۱**

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقنی و خلق علیاً و فاطمه و الحسن و الحسین و الأئمه من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

حدیث ۲

حضرت امام باقر (علیه السلام) فرمودند: و لقد ولی خمس سنین و ما وضع أجره علی آجره و لا لبنه علی لبنه و لا أقطع قطیعا و لا أورث بیضاً لا حمراً. امیرالمؤمنین (علیه السلام) پنج سال حکومت کرد، و در طول این مدت آجر بر آجر و خشتی روی خشت نهاد، و زمینی را به خود اختصاص نداد و درهم سفید و دینار سرخی به ارث نگذاشت. المناقب لابن شهر آشوب ۲:۹۵

حدیث ۳

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: کان امیر المؤمنین (علیه السلام) اذا توضع لم یدع أحدا یصب علیه الماء قال: لا احب أن اشرك فی صلاتی أحدا. حضرت امیر المؤمنین (علیه السلام): به هنگام وضو گرفتن اجازه نمی داد کسی برایش آب بریزد و می فرمودند: دوست ندارم در نماز به درگاه خدا کسی را شریک قرار دهم. علل الشرایع ۱: ۳۲۳

حدیث ۴

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: کان علی (علیه السلام) قد جعل بیتا فی داره لیس بالصغیر و لا بالکبیر لصلاته و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لیبت معه فیصلی فیه. حضرت امیر المؤمنین (علیه السلام) در خانه خود اتاقی را که نه کوچک بود و نه بزرگ، اختصاص به نماز خود داده و هر شب کودکی را برای خوابیدن به همراه خود می برد و در همانجا نمازهایش را می خواند. المحاسن ۲: ۴۵۲ ح ۲۵۵۷

حدیث ۵

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: ان علیا (علیه السلام) کان اذا أصبح یقول: مرحبا بکما من ملکین حفیظین املی علیکما ما تحبان ان شأ الله. فلا یزال فی التسییح و التهلیل حتی تطلع الشمس و کذالك بعد العصر حتی تغرب الشمس. حضرت امیر (علیه السلام) هر بامداد - در خطاب به دو فرشته نویسنده اعمال - می فرمودند: مرحبا بر شما دو فرشته بزرگوار و یادداشت کننده اعمال - به خواست خدا امروز نیز - آنچه دوست دارید بر شما املاً خواهم کرد، و به دنبال این تعهد به ذکر: عسع سبحان الله و لا اله الا الله مشغول می شد تا خورشید طلوع می کرد. و هنگام عصر نیز تا غروب آفتاب، به همان ذکرها می پرداخت. بحارالانوار ۸۴: ۲۶۷ ح

۳۸

حدیث ۶

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: کان امیرالمؤمنین (علیه السلام) أشبه الناس طعمه برسول الله (علیه السلام) کان يأکل الخبز و الخل و الزيت و یطعم الناس الخبز و اللحم. حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) در نوع غذا شبیه ترین افراد به پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بود. او خود نان و سرکه و روغن زیتون می خورد و به مردم - مهمانان خود - نان و گوشت می داد. الکافی ۶:

۳۲۸

حدیث ۷

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: ... ما الذی نعموا من أبی الحسین؟! نعموا - و الله - منه شدة و طأته و نکال وقعته و نکیر سیفه - و قلۀ مبالاته لحتفه - و تبحره فی کتاب الله و تنمره فی ذات الله. اینان - کارگردانان سقیفه - چه عیبی از ابوالحسن گرفتند؟! که او را برای رهبری جامعه اسلامی صالح ندیدند! - بخدا سوگند عیب او را بر خورد سخت - و بدون مسامحه و سهل انگاری در برابر حق - و مرگبار بودن رویارویی با او و شمشیر بران و بی اعتنایی به مرگ و آگاهی گسترده نسبت به کتاب خدا و گردن فرازی در راه خدا دانسته اند. دلائل الامامة: ۱۲۵، الاحتجاج ۱: ۱۴۷

حدیث ۸

پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یا علی ان الله جعلک تحب المساکین و ترضی بهم أتباعا و یرضون بک اماما. یا علی، خدای متعال تو را چنین قرار داده که بینوایان را دوست می داری و آنان را به عنوان پیروان خویش بپسندی و آنان هم تو را به پیشوایی و امامت بپسندند. حلیة الاولیاء ۱: ۷۱

حدیث ۹

حضرت صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و الله ما أکل علی بن أبی طالب (علیه السلام) من الدنیا حراما قط حتی مضی لسیبه و ما عرض له أمران کلاهما لله رضا الا أخذ بأشدهما علیه فی بدنه - دینه - و ما نزلت برسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) نازلۀ قط الا دعاه ثقة به و ما أطاق أحد عمل رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) من هذه الامة غیره و ان کان لیعمل عمل رجل کان وجهه بین الجنة و النار یرجو ثواب هذه و یخاف عقاب هذه. به خدا سوگند علی بن ابی طالب (علیه السلام) تا روزی که از این دنیا رفت مال حرامی نخورد و هیچگاه بر سر دو راهی - که هر دو راه مورد خشنودی خدا باشد - قرار نگرفت مگر اینکه بر زحمت ترین آنها را برگزید و هر حادثه مهمی که برای پیامبر خدا پیش می آمد - به دلیل اعتمادی که به علی داشت - از او کمک می گرفت. و در میان این امت هیچ کس نتوانست همانند علی (علیه السلام): راه پیامبر را - بی کم و کاست - طی کند و با این همه تلاش و

کوشش همواره چنان بیمناکان کار می کرد، چشمی به بهشت و چشم دیگر بر آتش داشت، از سویی امیدوار پاداش بهشت و از سوی دیگر هراسناک از کیفر آتش بود. الارشاد: ۲۵۵

حدیث ۱۰

حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: والله ما سألت ربی ولدا نضیر الوجه و لا سألت ولدا حسن القامه و لكن سألت ربی ولدا مطیعین لله خائفین و جلین منه حتی اذا نظرت الیه و هو مطیع لله قرت به عینی. به خدا سوگند هیچگاه از پروردگار خود فرزندان خوش سیما و نه فرزندان سر و قامت نخواستہ ام، بلکه فرزندان مطیع خداوند و ترسان از او خواسته ام، تا هرگاه به فرزندم نگرستم و او را در حال اطاعت خدا دیدم، چشمانم روشن گردد. تفسیر الصافی ۴:۲۷

حدیث ۱۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من أراد أن ینظر الی آدم فی علمه و الی نوح فی تقواه و الی ابراهیم فی حلمه و الی موسی فی هیئته و الی عیس فی عبادته فلینظر الی علی بن ابیطالب (علیه السلام) هر که می خواهد به آدم و علم او و نوح و تقوای او و ابراهیم و دور اندیشی - بردباری - او و موسی و هیئت او و عیسی و عبادت او بنگرد، به علی بن ابی طالب بنگرد. ارشاد القلوب: ۲۱۷

حدیث ۱۲

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ... هیئات أن یغلبنی هوای و یقودنی جشعی الی تخیر الأطمعہ و لعل بالحجاز أو الیمامه من لا طمع له فی القرص و لا عهد له بالشعب او أبت مبطانا و حولی بطون غرثی و أكباد حری. هیئات که هوا و هوسم بر من چیره شود و شکمبارگی به گزینش طعام های لذیذ و ادارم نماید، در حالی که چه بسا در یمامه و یا حجاز کسانی باشند که امید دستیابی به قرص نانی نداشته و خاطره ای از سیری ندارند و هرگز مباد که من با شکم پر بخوابم در حالی که شاید پیرامون من شکمهای به پشت چسبیده و جگرهای سوخته باشد. نهج البلاغه، الکتب: ۴۵

حدیث ۱۳

حضرت امیر (علیه السلام) فرمودند: ان الله جعلنی اماما لخلقہ، ففرض علی التقدير فی نفس و مطعمی و مشربی و ملبسی کضعفاً الناس، کی یقتدی الفقیر بفقری و لا- یطغی الغنی غناه. خداوند، مرا پیشوای خلق خود قرار داد و هماهنگی با مردم تهیدست را در امور شخصی و خوراک و پوشاک بر من واجب نمود، تا فقرا از من الگو بگیرند و بی نیازی ثروتمندان، آنان را به سرکشی و طغیان نخواند. الکافی ۱: ۴۱۰

حدیث ۱۴

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: و الله لو اعطیت الاقالیم السبعه بما تحت افلاکها علی أن أعصی الله فی نملہ أسلبها جلب شعیره ما فعلت، و ان دنیاکم عندی لا هون من ورقه فی فم جراده تقضمها، ما لعلی و نعیم یفنی و لذه لا تبقى! بخدا سوگند اگر اقلیمهای هفت گانه زمین را با هر چه در زیر آسمان آنها است به من دهند تا خدا را در حد گرفتن پوست جوی از دهان موری نافرمانی کنم، نخواهم کرد. چرا که این دنیای شما در نزد من از برگ نیم جویده ای در دهان ملخی ناچیزتر است. علی را با نعمتهای فناپذیر

و لذت های گذرا و ناپایدار چه کار! نهج البلاغه، الخطب: ۲۲۲

حدیث ۱۵

ایها الناس! انی و الله ما أحثکم علی طاعة الا و أسبقکم الیها و لا أنهاکم عن معصية الا و أتناهی قبلکم عنها. ای مردم! بخدا سوگند من هرگز شما را به هیچ طاعتی فرا نمی خوانم مگر آنکه خود بر شما - در عمل به آن - پیشی می جویم و از هیچ گناهی بازتان نمی دارم و نهی نمی کنم - مگر آنکه پیش از شما، خود را از عمل به آن باز می دارم. نهج البلاغه، الخطب: ۱۷۳

حدیث ۱۶

حضرت امیر المؤمنین (علیه السلام) فرمودند: ... و من العجب بعثهم الی أن أبرز للطعان و أن أصبر للجلاد، هبتهم الهول! لقد كنت و ما اهدد بالحرب و لا اربح بالضرب و انی لعبی یقین من ربی و فی غیر شبهة من دینی. ... و از شکفتیهای زمانه این است که - شامیان - به من پیام داده اند که خود را برای مقابله با سر نیزه ها آماده کنم و برای ضربه های شمشیر شکبیا باشم، مادران گریان بسوگشان بنشینند! تا کنون کسی مرا با دعوت به جنگ تهدید نکرده است و از زخمهای نیزه و شمشیر هراسی نداشته ام، چرا که بر یقین به پروردگارم تکیه دادم و دینم را زنگار شبهه نیالوده است. نهج البلاغه، الخطب، ۲۲

حدیث ۱۷

حضرت امیر المؤمنین (علیه السلام) فرمودند: اما و الله ان كنت لفی ساقتها حتی تولت بحذافیرها، ما ضعف و لا جنت و ان مسیری هذا لمثلها، فلا نقب الباطل حتی یخرج الحق من جنبه. مالی و لقریش؟ و الله لقد قاتلتهم کافرین و لأقاتلنهم مفتونین و انی لصاحبهم بالأمس كما أنا صاحبهم الیوم. به خدا سوگند، من همواره در زمره پیشتازان این حرکت بودم تا روزی که جبهه دشمن تار و مار شد و جاهلیت از صحنه بیرون رفت، بی آنکه کم ترین ضعف یا ترسی داشته باشم و امروز نیز در همان راستا قدم بر می دارم و تصمیم دارم باطل را بشکافم تا حق از پهلوی آن بیرون آید. مرا با قریش چه کار؟ که دیروز در موضع کفر بودند و با آنان جنگیدم و امروز نیز که گرفتار فتنه و انحراف شده اند به پیکارشان خواهم خاست. من همانگونه که دیروز با آنان برخورد کردم امروز نیز همانم. نهج البلاغه، الخطب: ۳۳

حدیث ۱۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ... لم یکن لأحد فی مهمز و لا لقائل فی مغمز، الذلیل عندی عزیز حتی اخذ الحق له، و القوی عندی ضعیف حتی اخذ الحق منه. رضینا عن الله قضاءه و سلمنا لله أمره. در تمامی زندگی من، نقطه سیاهی نیست تا عیب جویان و اشاره کنندگان با چشم و ابرو اشاره کنند و سخنی گویند. خوارترین افراد نزد من عزیز است تا حق او را بستانم و نیرومند نزد من ناتوان است تا حق دیگران را از او بازگیرم. ما با تمام وجود به قضای الهی خشنود و در برابر فرمانش تسلیم هستیم. نهج البلاغه الخطب: ۳۷

حدیث ۱۹

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: و لعمری ما علی من قتال من خالف الحق و خابط الغی من ادهان و لا ایهان. به جان خودم سوگند، در نبرد با کسی که مخالفت حق کند و راه گمراهی پیش گیرد، نه مدانه می کنم نه سستی. نهج البلاغه، الخطب: ۲۴

حدیث ۲۰

حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: و الله ما نزلت ایه الا و قد علمت فیما نزلت و این نزلت، ان ربی وهب لی قلبا عقولا و لسانا سؤ لا. بخدا سوگند آیه ای از قرآن کریم نازل نشده است مگر اینکه من می دانم در چه موضوعی و در کجا نازل شده است، زیرا پروردگرم به من دلی اندیشمند - ژرف اندیش - و زبانی پرسشگر عنایت کرده است. انساب الاشراف ۲: ۹۸ ح ۲۷

حدیث ۲۱

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: کنت اذا سألت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) أعطانی و اذا سکت ابتدأنی. هر گاه از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) سؤال می کردم، خواسته ام را پاسخ می داد و اگر من سکوت می کردم او خود پیشگام می شد و از دانش خود بهره مندم می ساخت. المصنف ۶: ۳۶۸ ح ۳۲۰۶۱

حدیث ۲۲

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: کانت لی من رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) منزله لم یکن لاحد من الخلائق انی کنت آتیه کل سحر فاسلم علیه. موقعیتی که من در محضر پیامبر خدا داشتم برای هیچ کس دیگر نبود. من هر روز سحر محضر ایشان می رفتم. مسند احمد ۱: ۷۷-۸۵

حدیث ۲۳

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: و قد علمتم موضعی من رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) بالقرابة القریبة و المنزلة الخصیصة، وضعنی فی حجره و أنا ولد یضمنی الی صدره، و یکنفنی الی فراشه، و یمسني جسده، و یشمنی عرفه، و کان یمضغ الشییء ثم یلقمینی، و ما وجد لی کذبۃ فی قول و لا خطلۃ فی فعل. ... شما خود در پیوند با رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) هم بدلیل خویشاوندی و هم به سبب موقعیت ویژه من، جایگاه مرا می شناسید. او مرا از روزگاری که نوزادی بودم در دامن خود می نشاند و بر سینه می چسبانید، در بستر خویش می خوابانید و بدنش را به بدنم می سایید و از عطر دلپذیرش بهره مندم می ساخت، لقمه را می جوید و در دهانم می گذاشت و هرگز در گفتارم دروغی نشنید و در رفتارم لغزش و سبکسری ندید. نهج البلاغه: الخطب: ۱۹۲

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : فی ذیل هذه الاية «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» أَنَا وَسِيلَتُهُ. امام علی - علیه السلام - در تفسیر این آیه شریفه که خداوند می فرماید: «و برای تقرب به پروردگارتان وسیله بجوئید» فرمودند: من وسیله تقرب به خدا هستم. «تفسیر المیزان، ج ۵، ص ۳۶۲»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : حُبُّ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ يُأْكُلُ الدُّنُوبَ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحُطْبَ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: محبت علی - علیه السلام - گناهان را می بلعد (نابود می کند)، همان گونه که آتش چوب‌ها را می بلعد. «بحار

الانوار، ج ۳۹، ص ۳۰۴

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: جَائِي جَبْرَائِيلَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ بِورْقَةٍ آسِ خَضْرَاءٍ، مَكْتُوبٌ فِيهَا بِيَاضٍ أَنِّي افْتَرَضْتُ مَحَبَّةَ عَلِيٍّ عَلَيَّ خَلْقِي فَبَلَّغْتُهُمْ ذَلِكَ عَنِّي. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: جبرئیل از نزد خدا برای من نامه‌ای (ورقه ای سبز که در آن با رنگ سفید نوشته شده بود) آورد که در آن آمده بود، من محبت علی را بر مردم واجب کرده‌ام پس آن را به مردم ابلاغ نما. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۷۵»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: خَلَقَ اللَّهُ مِنْ نُورٍ وَجْهَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ بِسَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَسْتَتَفِرُّونَ لَهُ وَ لِمُحِبِّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: خداوند از نور صورت علی بن ابی طالب، هفتاد هزار فرشته‌ای خلق کرده که تا روز قیامت برای او و دوستانش طلب آمرزش می‌کنند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۷۵»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: إِنَّ النَّاسَ لَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى حُبِّ عَلِيٍّ لَمَا خَلَقَ اللَّهُ النَّارَ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: اگر همه مردم بر (گرد) محبت علی - علیه السلام - جمع می‌شدند، خداوند آتش (جهنم) را نمی‌آفرید. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۴۸»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: إِنَّ وَجْهَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ يَزْهَرُ فِي الْجَنَّةِ كَمَا يَزْهَرُ كَوْكَبُ الصُّبْحِ لِأَهْلِ الدُّنْيَا. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: سیمای علی بن ابی طالب در بهشت چنان می‌درخشد که ستاره صبح (خورشید) برای اهل دنیا می‌درخشد. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۳۰»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا أَنَا بِمَلَكٍ مِنْ مَلَائِكَةِ اللَّهِ فِي صُورَةِ عَلِيٍّ اسْمُهُ عَلِيٌّ ... رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: شب معراج که مرا به آسمان بردند، ناگاه با فرشته‌ای روبرو شدم که به صورت و شمائل علی - علیه السلام - بود و اسم او نیز علی بود، در زیر عرش الهی در حال سجده می‌گفت: پروردگارا علی و اولاد او و دوستان و پیروان او را بیامرزد ... «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۹۸»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِمَحَبَّتِكَ ... رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: یا علی همانا فرشتگان، با محبت تو به سوی خداوند تقرب می‌جویند ... «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۹۳»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : وَالدِّيُّ بَعَثَنِي بِالْبُؤْرَةِ ... مَا نَصَيْبْتُ عَلِيًّا لَأُمْتِي فِي الْأَرْضِ حَتَّى تَوَّهَ اللَّهُ بِاسْمِهِ فِي سَمَاوَاتِهِ وَ أَوْجَبَ وَلَايَتَهُ عَلَيَّ مَلَائِكَتِهِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: سوگند به خدایی که مرا به نبوت مبعوث کرد ... من علی را به عنوان جانشین در میان امت خود نصب نکردم، مگر آنکه خداوند قبلاً او را در آسمانهایش ستایش کرده و نام او را به عظمت برده و ولایت او را بر فرشتگان واجب کرده بود. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۹۲»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يَا عَلِيُّ إِنَّكَ أُعْطِيتَ ثَلَاثَةً لَمْ أُعْطِ ... رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: ای علی به تو سه چیز داده شده که حتی به من هم داده نشده از جمله: پدر زنی مثل من داری، همسری چون فاطمه، و فرزندان چون حسین. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۸۹»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يُوسُفَ فِي جَمَالِهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيَّ هَذَا. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که دوست دارد جمال یوسف را ببیند به سوی این مرد (علی - علیه السلام -) نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ، وَ إِلَى نُوحٍ فِي حِكْمَتِهِ وَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ فِي حِلْمِهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيَّ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که می‌خواهد علم و معرفت آدم ابوالبشر و حکمت نوح و حلم ابراهیم را ببیند، پس باید به سوی علی بن ابی طالب نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث ۳۶

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : اِنِّي لَمْ أَرِدْ عَلَى اللَّهِ وَلَا عَلَى رَسُولِهِ سَاعَةً قَطُّ وَ لَقَدْ ... امير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: من هرگز لحظه‌ای از فرمان خدا و رسول او روی نگردانده‌ام و پیامبر را به جان و دل یاری داده‌ام آن هم در میدان‌هایی که پهلوانان می‌گریختند، و گام‌ها به عقب باز می‌گشت و این شجاعتی بود که خداوند مرا بدان گرامی داشت. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۷»

حدیث ۳۷

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : سَيَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي فَلَأَنَا بَطْرُقِ السَّمَاءِ أَعْلَمُ مَنِّي بَطْرُقِ الْأَرْضِ. امير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: پیش از آنکه مرا از دست دهید، از من سؤال کنید، همانا من به راه‌های آسمان داناتر از راه‌های زمین هستم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۹»

حدیث ۳۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : و الله لو شئتُ أَنْ أُخْبِرَ كُلَّ رَجُلٍ مِنْكُمْ لَمُخْرِجِهِ وَ مَرِوَلِجِهِ ... امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: به خدا قسم اگر بخواهم می‌توانم هر یک از شما را خبر دهم که از کجا آمده و به کجا می‌رود و امورش چگونه خواهد بود؟ ولی از آن می‌ترسم که اگر چنین کنم دربارهم غلو کنید و به رسول خدا - صلی الله علیه و آله - کافر شوید، بدانید که من اینجا رازها را به یاران خاص خود که از خطر غلو و کفر در امان اند می‌سپارم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۵»

حدیث ۳۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : قُمْتُ بِالْأَمْرِ حِينَ فَتَشَلُمُوا وَ تَطْلَعْتُ حِينَ تَقْبَعُوا وَ نَطَقْتُ حِينَ تَعْتُوا ... امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: زمانی که دیگران سستی کردند من به انجام وظیفه برخاستم و هنگامی که هر کس سر در لاک خود فرو برده بود، من آشکارا به میدان آمدم و آن زمان که زبان همه بسته بود من سخن گفتم، وقتی که همگان در راه مانده بودند من با نور خدا گام در راه نهادم، در هنگام شعار صدایم از همه آهسته تر بود، ولی در مقام عمل از همه برتر بودم. «نهج البلاغه، خطبه ۳۷»

حدیث ۴۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَ لِلَّهِ لَأَبْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْسٌ بِالْمَوْتِ مِنَ الْبَطْلِ بَنَدِي أُمَّهِ. امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند، انس و علاقه پسر ابوطالب به مرگ از انس طفل شیرخوار به پستان مادر بیشتر است. «نهج البلاغه، خطبه ۵»

حدیث ۴۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : مَا شَكَكْتُ فِي الْحَقِّ مِذَّ أَرَيْتَهُ. امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: از زمانی که حق را به من نشان داده‌اند در آن شک نکرده‌ام. «نهج البلاغه، خطبه ۴»

حدیث ۴۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : إِنِّي لَمِنْ قَوْمٍ لَا تَأْخُذُهُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ سِيْمَاهُمْ سِيْمَا الصَّادِقِينَ ... امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: من از کسانی هستم که در راه خدا از سرزنش کنندگان نمی‌ترسم، از آنانم که سیمایشان سیمای صدیقان، و گفتارشان گفتار نیکان است، شب زنده‌دار و روشنی‌بخش روزاند، دل‌هایشان در بهشت و پیکرهایشان در کار طاعت خداوند است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۴۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : إِنَّكَ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ وَ تَرَى مَا أَرَى، إِلَّا إِنَّكَ لَسْتَ بِنَبِيٍّ وَ لَكِنَّكَ لَوْزِيرٌ ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای علی! تو می‌شنوی آن چه را که من می‌شنوم، و می‌بینی آن چه را که من می‌بینم، جز آن که پیامبر نیستی؛ ولی وزیر و یاور من هستی و بر راه خیر می‌روی. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۴۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَمَّا أُسْرِى بِي إِلَى السَّمَاءِ فَأَوْحَى إِلَيَّ رَبِّي مَا أَوْحَى، ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ اقْرَأْ عَلَيَّ بِنِ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ، امیرالمؤمنین ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: شبی که مرا به معراج بردند، از سوی پروردگارم به من

چیزهایی وحی شد، سپس به من گفت: ای محمد، علی بن ابی طالب را به نام امیرمؤمنان بخوان، این اسمی است که هیچ کسی قبل از او و بعد از او بدین اسم نامیده نشده است. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۲۹۰»

حدیث ۴۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَنَا وَ عَلِيٌّ أَبُوَا هَذِهِ الْأُمَّةِ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: من و علی پدران این امت هستیم، کسی که ما را بشناسد بی تردید خدا را شناخته است و کسی که ما را نپذیرد، بی تردید خدا را نپذیرفته است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۵»

حدیث ۴۶

قال امیرالمؤمنین - عليه السلام - : ... عَلَّمَنِي أَلْفَ بَابٍ يَفْتَحُ مِنْ كُلِّ بَابٍ أَلْفُ بَابٍ. امیرالمؤمنین - عليه السلام - فرمودند: پیامبر - صلى الله عليه و آله - هزار در علم و دانش را به من آموخت که از هر در آن هزار در دیگر گشوده می شود. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۳۱»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَا عَلِيُّ أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای علی تو نسبت به من مانند هارون نسبت به موسی هستی، به جز اینکه بعد از من پیامبری نیست. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۳۱»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : النَّظْرُ إِلَى عَلِيٍّ عِبَادَةٌ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نگاه کردن به علی عبادت است. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۱۹۸»

حدیث ۴۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَا عَلِيُّ مَنْ خَالَفَكَ فَقَدْ خَالَفَنِي وَ مَنْ خَالَفَنِي فَقَدْ خَالَفَ اللَّهَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای علی کسی که با تو مخالفت کند با من مخالفت کرده است و کسی که با من مخالفت کند با خدا مخالفت کرده است. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۰»

حدیث ۵۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَهُ وَ عَلِيٌّ لِسَانُهُ وَ الْحَقُّ يَدُورُ حَيْثَمَا دَارَ عَلِيٌّ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: علی با حق است و حق با او و بر زبان اوست و حق بر محور علی دور می زند. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۲۸»

حدیث ۵۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ حَارَبَ عَلِيًّا فَقَدْ حَارَبَنِي وَ مَنْ حَارَبَنِي، حَارَبَ اللَّهَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله -

فرمودند: کسی که با علی بجنگد با من جنگیده است و کسی که با من جنگ نماید با خداوند جنگیده است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۶»

حدیث ۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي أنت الامام والخليفة بعدى، حربك حربي و سئلتمك سئلتمى. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: یا علی تو امام و جانشین بعد از من هستی، جنگ با تو جنگ با من است و مسالمت با تو مسالمت با من است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۳۷»

حدیث ۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي أنت معي في الدرجات العلى وأنت قسيم الجنة والنار. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: ای علی! تو در بالاترین درجات با من هستی و تو تقسیم کننده بهشت و دوزخ هستی. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۳۵»

حدیث ۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: عنوان صيحية المؤمن حُب علي بن أبي طالب. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: سرآغاز نامه عمل مؤمن، محبت علی بن ابی طالب است. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۸۴»

حدیث ۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ، رَأَيْتُ عَلِيَّ سَاقِ الْعَرْشِ: لَالَهُ أَلَا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولِي وَصَفِي خَلْقِي، أَيْدِيَهُ بَعْلِيٌّ وَنَصْرَتُهُ بِهِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: شبی که مرا به معراج بردند، دیدم که بر پایه عرش، کلمه توحید (لااله الا الله) نقش بسته و آمده است که محمد فرستاده و صفی من است که او را با علی - علیه السلام - تأیید کرده و یاری داده‌ام. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۵۳»

حدیث ۵۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: حَقُّ عَلِيٍّ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: حق علی بر این امت مثل حق پدر بر فرزندش است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۵»

حدیث ۵۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي أنت حجة الله أنت الطريق إلى الله وأنت الصراط المستقيم. رسول الله - صلى الله عليه وآله - فرمودند: یا علی تو حجت خداوند، طریق الهی و صراط مستقیم هستی. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۴»

حدیث ۵۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: عَلِيُّ أَوْلُ مَنْ آمَنَ بِي وَأَوْلُ مَنْ يُصَافِحُنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله -

فرمودند: علی - علیه السلام - نخستین کسی بود که به من ایمان آورد و اولین کسی است که در قیامت با من مصافحه می‌کند.
«بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۵۵»

حدیث ۵۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کسی من مولای او هستم، علی مولای اوست. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۱۰۸»

حدیث ۶۰

رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: من و علی از یک نور آفریده شده‌ایم. «بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۳۴»

حدیث ۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : كُنْتُ أَنَا وَعَلِيٌّ نُورًا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ آدَمَ ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: من و علی قبل از خلقت آدم، نوری بودیم در پیشگاه خداوند، وقتی آدم آفریده شد، آن نور در وجود او قرار گرفت و پیوسته آن نور یکی بود تا اینکه در صلب عبدالمطلب به صورت دو نور، از هم جدا شد، نور نبوت در من و نور خلافت در وجود علی - علیه السلام - قرار گرفت. «بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۲۴»

حدیث ۶۲

قال الله عزَّوجلَّ: اگر علی را نیافریده بودم، همسری مناسب فاطمه، از فرزندان آدم و نسل او نبود. (عیون اخبار الرضا(ع) ۲۰۳)

حدیث ۶۳

قال الله عزَّوجلَّ: همانا علی امام پرهیزگاران و رهبر روسفیدان پاک و پادشاه مؤمنان است. (امالی الصدوق ۳۵۲)

حدیث ۶۴

قال الله عزَّوجلَّ: ولایت علی بن ابی طالب(ع) دژ (امان) من است هر که وارد آن شود، از عذاب من در امان خواهد بود. (عیون اخبار الرضا(ع) ۱/۱۴۶)

حدیث ۶۵

قال الله عزَّوجلَّ: برادرت علی را بشارت ده، که من دوست‌دار او را عذاب نمی‌کنم و به دشمن او رحم نمی‌کنم. (امالی صدوق ۳۹)

حدیث ۶۶

قال الله عزَّوجلَّ: به‌راستی درمی‌گذرم از مردمان مسلمانی که ولایت امام عادل را که از جانب خداوند است پذیرفته‌اند.
(کافی ۱/۳۷۶)

حدیث ۶۷

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : أَحْمَدُ اللَّهِ مَا قَضَى مِنْ أَمْرٍ وَقَدَّرَ مِنْ فَعْلٍ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خدا را بر آنچه که قضای اوست و هر کاری را که مُقَدَّر فرموده، ستایش می‌کنم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۰»

حدیث ۶۸

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : رَضِينَا عَنِ اللَّهِ قَضَاءً وَ سَلَّمْنَا لِلَّهِ أَمْرَهُ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: من در برابر قضای الهی راضی و تسلیم امر او هستم. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۱»

حدیث ۶۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى «هُنَالِكَ الْوَلِيَّةُ لِلَّهِ الْحَقِّ» (كهف/۴۴)، قَالَ: وَ لِيَايَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ. امام صادق - علیه السلام - در تفسیر آیه «در آنجا ثابت شد که ولایت از آن خداوند بر حق است»، فرمودند: مراد (از ولایت خدا) ولایت امیر المؤمنین است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۲۶۲»

حدیث ۷۰

قال أمير المؤمنين - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَ إِنِّي النَّبَأُ الْعَظِيمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: و مقصود از نبأ عظیم (در سوره نباء) من هستم. «نور الثقلین، ج ۵، ص ۴۹۱»

حدیث ۷۱

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقْدَمُ أُمَّتِي سِلْمًا وَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا وَ أَصَحُّهُمْ دِينًا وَ أَفْضَلُهُمْ يَقِينًا وَ أَحْلَمُهُمْ حِلْمًا وَ أَسَمَحُهُمْ كَفًّا وَ هُوَ الْأَمَامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «أمالی صدوق، ص ۸»

حدیث ۷۲

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: لِكُلِّ شَيْءٍ جَوْازٌ وَ جَوَازُ الصَّرَاطِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: برای (عبور از) هر چیزی، جوازی لازم است و جواز گذشتن از «صراط»، محبت و عشق به علی بن ابی طالب است. «بحار الأنوار، ج ۳۹، ص ۲۰۲»

حدیث ۷۳

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ إِذَا مَلِكٌ قَدْ أَتَانِي فَقَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ! سَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ قُلْتُ يَا مَعْشَرَ النَّاسِ وَ النَّبِيِّينَ عَلَى مَا بَعَثَكُمْ اللَّهُ قَبْلِي؟ قَالُوا: عَلِيٌّ وَ لِيَايَةُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. ابن مسعود گفت: پیامبر به من فرمودند: هنگامی که در آسمان سیر کردم (در معراج) یکی از فرشتگان به پیش من آمد و گفت یا رسول الله

پرسش خویش را با آن‌ها که قبل از شما مبعوث گشته‌اند در میان گذار! و من گفتم ای گروه مردم و پیامبران (سلف) بر چه چیزی خداوند متعال شما را مبعوث ساخته است؟ پاسخ دادند: بر ولایت تو ای محمد و ولایت علی ابن ابی طالب. «بشارة المصطفی، ص ۲۰۱»

حدیث ۷۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَثَلِي وَمَثَلُ عَلِيٍّ مَثَلُ شَجَرَةٍ أَنَا أَصِيلُهَا وَعَلِيٌّ فَرْعُهَا ... . پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مَثَل من و علی مَثَل درختی است که من ریشه و ساقه و علی شاخه آن است... «تاریخ دمشق، ج ۲، ح ۹۹۹»

حدیث ۷۵

قال النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ لَهُ الْحَمْدُ، عَرَضَ حُبَّ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ، وَذُرِّيَّتَهُمَا عَلَى الْبَرِيَّةِ فَمَنْ بَادَرَ مِنْهُمْ بِالْإِجَابَةِ جَعَلَ اللَّهُ مِنْهُمْ الرُّسُلَ، وَمَنْ أَجَابَ بَعْدَ ذَلِكَ جَعَلَ مِنْهُمْ الشَّيْعَةَ وَإِنَّ اللَّهَ جَمَعَهُمْ فِي الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند که حمد و ستایش برای اوست، دوستی علی و فاطمه و ذریه آن دو را بر همه انسان‌ها عرضه داشت، اول کسانی که آن را پذیرفتند به عنوان رُسُل (رسولان) انتخاب شدند و پس از آنان کسانی که آن را پذیرفته به عنوان «شیعه» برگزیده شدند و خداوند در بهشت همه آنان را جمع خواهد کرد. «احقاق الحق، ج ۹، ص ۱۹۱»

حدیث ۷۶

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ أَنْتَ وَشَيْعَتُكَ فِي الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی! جَنَّت، سرای تو و شیعیان تو است. «حلیة الاولیاء، ج ۴، ص ۳۲۹»

حدیث ۷۷

امام رضا علیه السلام: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَنَامُ ثَلَاثَ لَيَالٍ : لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَلَيْلَةَ الْفِطْرِ ، وَلَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ ، وَفِيهَا تُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَالْأَجَالُ وَمَا يَكُونُ فِي السَّنَةِ . امیر المؤمنین علیه السلام سه شب را نمی خوابید: شب بیست و سوم ماه رمضان، شب عید فطر و شب نیمه ماه شعبان؛ در این شبها، روزیها تقسیم و مدت عمر و هر آنچه در آن سال رخ خواهد داد، تعیین می شود. بحار الأنوار: ۹۷ / ۸۸ / ۱۵ منتخب میزان الحکمة: ۲۸۴

حدیث ۷۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَشْبَهَ النَّاسَ طُعْمَةً بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ ، كَانَ يَأْكُلُ الْخُبْزَ وَالْخَلَّ وَالزَّيْتِ ، وَيُطْعِمُ النَّاسَ الْخُبْزَ وَاللَّحْمَ ؛ امیر المؤمنین علیه السلام در زمینه طعام و غذا، شبیه‌ترین مردم به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بود؛ خودش نان و سرکه و روغن می خورد و به مردم نان و گوشت می خوراند. المحاسن: ۲ / ۲۷۹ / ۱۹۰۱ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۲

حدیث ۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: يَوْمٌ غَدِيرِ خُمٍّ أَفْضَلُ أعيَادِ أُمَّتِي وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرَهُ فِيهِ بِنَصْبِ أَخِي عَلِيٍّ بْنِ أَبِي

طالِبٍ عَلَمًا لِأُمَّتِي ، يَهْتَدُونَ بِهِ مِنْ بَعْدِي؛ روز غدیر خم، برترین عید امت من است و آن، روزی است که خداوند متعال به من فرمان داد تا برادرم علی بن ابی طالب را نشانه ای برای امتم قرار دهم تا پس از من، بدان، راه یابند. الأمالی للصدوق: ص ۱۸۸ ح ۱۹۷

حدیث ۸۰

امام صادق (سلام الله علیه): لَوْلَا أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لِفَاطِمَةَ مَا كَانَ لَهَا كُفُوٌ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ؛ اگر خداوند امیرمؤمنان را برای فاطمه نمی آفرید در زمین کفوی برای او نبود. الکافی، ج ۱، ص ۴۶۱

حدیث ۸۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): حَقُّ عَلِيٍّ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ؛ حَقُّ عَلِيٍّ بِرَإْسِ أُمَّتِهِ هَمِّجُونِ حَقَّ پَدْرٍ اسْتَبْرَأَ بِنُحْتِهِ. موسوعه امام علی: ج ۸ ص ۹۳ ح ۳۲۵۹

حدیث ۸۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ آذَى عَلِيًّا فَقَدْ آذَى عَيْنِي؛ هر کس علی را بیازارد مرا آزرده است. موسوعه امام علی: ج ۱۱ ص ۲۶۶ ح ۶۱۵۴

حدیث ۸۳

حضرت علیه السلام می فرمایند: «... ان الحسن والحسين سبطا هذه الامة وهما من محمد كمكان العينين من الراس واما انا فكمكان اليد من البدن واما فاطمة فكمكان القلب من الجسد...؛ حسن و حسین علیهما السلام دو سبط این امت هستند، و آن دو برای محمد صلی الله علیه و آله همانند دو چشم برای سرنده، و من [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند دست برای بدن هستم، و فاطمه علیها السلام [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند قلب برای بدن است.» بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۲

حدیث ۸۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «... لولا ان امير المؤمنين عليه السلام تزوجها لما كان لها كفو الى يوم القيامة على وجه الارض آدم فمن دونه؛ (به راستی اگر امیرالمؤمنین علیه السلام فاطمه علیها السلام را به ازدواج خود در نیآورده بود، تا روز قیامت بر روی زمین از آدم تا پس از آدم برای فاطمه علیها السلام همتایی نبود.» خصال، ج ۲، ص ۴۱۴.

حدیث ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: حلقه در بهشت از یاقوت سرخ بوده که روی صفحه طلائی در ب نصب گردیده و وقتی حلقه روی درب کوبیده می شود صدای ((یا علی)) از آن بلند می شود. علل الشرایع، جلد ۱، ص ۵۴۳

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یاد کنید در مجالس و صحبت های خود فضایل علی ابن ابی طالب (ع) را زیرا یاد کردن از علی بن ابی طالب (ع) یاد از من است و یاد کردن من یاد کردن از خداست. عین الحیوة، ص ۵۴۸

حدیث ۸۷

قال علی - علیه السلام - : ما ترک صلاة اللیل منذ سمعت قول النبی - صلی الله علیه وآله - صلاة اللیل نور، فقال ابن کواء و لیلۃ الهریر؟ قال : و لیلۃ الهریر؛ از روزی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمودند: ((نماز شب نور است))، نماز شب را ترک نکردم. ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیلۃ الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمودند: حتی در آن شب. (بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۱۷).

حدیث ۸۸

قال الصادق - علیه السلام - : و کان علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوۃ فقال : وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض ، تغیر لونه حتی يعرف ذلک فی وجهه ؛ وقتی علی (علیه السلام) به نماز می ایستاد و آیه شریفه: ((رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها وزمین را آفرید)) را می خواند، رنگ و چهره مبارک او متغیر می شد، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت. (میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۱).

حدیث ۸۹

قال الصادق - علیه السلام - : و کان علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوۃ فقال : ((وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض)) تغیر لونه حتی يعرف ذلک فی وجهه ؛ هنگامی که علی (ع) به نماز می ایستاد، این آیه شریفه را می خواند: ((رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها و زمین را آفرید)) و رنگ مبارک حضرتش تغیر می کرد، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۱)

حدیث ۹۰

قال الصادق - علیه السلام - : کان علی - علیه السلام - اذا اماله امر فرغ قام الی الصلاة ثم تلا هذه الاية ((استعينوا بالصبر و الصلاة)) ؛ شیوه علی (ع) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند: ((...واستعينوا بالصبر و الصلاة)). (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۹۱

قال الإمام الحسَنُ المُجتبى - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَقَدْ فَارَقَكُمْ رَجُلٌ بِالْأَمْسِ لَمْ يَسْبِقْهُ الْأَوْلُونَ، وَ لَا يُدْرِكُهُ الْآخِرُونَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - پس از شهادت پدرش امیرالمؤمنین علی - علیه السلام -، در جمع اصحاب فرمودند: شخصی از میان شماها رفت که در گذشته مانند او نیامده است، و کسی در آینده نمی تواند هم تراز او قرار گیرد. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۱۸۳

حدیث ۹۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ، حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَ بَعْدَ مَوْتِهِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همانا حقیقت و واقعیت تمام سعادت ها و رستگاری ها در دوستی علی - علیه السلام - در زمان حیات و پس از رحلتش خواهد بود. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۴۴۹

حدیث ۹۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَبُو هَذِهِ الْأُمَّةِ مُحَمَّدٌ وَعَلِيٌّ، يُقِيمَانِ أَوْ دَهْمًا، وَيُنْقِذَانِ مِنَ الْعَذَابِ الدَّائِمِ إِنْ أَطَاعُوهُمَا، وَ يُبِيحَانِهِمُ النَّعِيمَ الدَّائِمَ إِنْ أَقْفَوْهُمَا ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: حضرت محمد (صلی الله علیه وآله) و علی - علیه السلام -، والدین این امت هستند، چنانچه از آن دو پیروی کنند آن ها را از انحرافات دنیوی و عذاب همیشگی آخرت نجات می دهند و از نعمت های متنوع و وافر بهشتی بهره مندشان می سازند. بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۲۵۹، ح ۸

حدیث ۹۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَهُوَ الْإِمَامُ الرَّبَّانِيُّ، وَالْهَيْكَلُ التُّورَانِيُّ، قُطْبُ الْأَقْطَابِ، وَسَلَالَةُ الْأَطْيَابِ، النَّاطِقُ بِالصَّوَابِ، نُقْطَةُ دَائِرَةِ الْإِمَامِيَّةِ ؛ حضرت فاطمه زهرا (سلام الله عليها) در تعریف امام علی - علیه السلام - فرمودند: او پیشوای الهی و ربّانی است، تجسم نور و روشنایی است، مرکز توجه تمامی موجودات و عارفان است، فرزندی پاک از خانواده پاکان می باشد، گوینده ای حق گو و هدایتگر است، او مرکز و محور امامت و رهبری است. ریاحین الشریعه، ج ۱، ص ۹۳

حدیث ۹۵

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيُّ - علیه السلام - : لَوْ لَا الدِّينُ وَالتَّقِي، لَكُنْتُ أَدَهَى الْعَرَبِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: چنانچه دین داری و تقوای الهی نمی بود، هر آینه سیاستمدارترین افراد بودم - ولی دین و تقوا مانع سیاست بازی می شود - اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۰

حدیث ۹۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لِعَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَنَا رَسُولُ اللَّهِ الْمُبَلَّغُ عَنْهُ، وَأَنْتَ وَجْهُ اللَّهِ وَالْمُؤْتَمِّمُ بِهِ، فَلَا نَظِيرَ لِي إِلَّا أَنْتَ، وَلَا مِثْلَ لَكَ إِلَّا أَنَا؛ رسول خدا - صلی الله علیه وآله - به امام علی - علیه السلام - فرمودند: من رسول خدا هستم، که از طرف او تبلیغ و هدایت می نمایم و تو وجه الله می باشی، که امام و مقتدای (بندگان خدا) خواهی بود، پس نظیری برای من وجود ندارد مگر تو و همانند تو نیست مگر من. تفسیر البرهان، ج ۴، ص ۱۸۴

حدیث ۹۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: کان علی - علیه السلام - اذا مالاه امر فزع قام الى الصلاة ثم تلا هذه الآية " واستعينوا بالصبر والصلاة؛ " شیوه امام علی (علیه السلام) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند... "؛ واستعينوا بالصبر والصلاة. (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۹۸

رسول خدا (ص) به امام علی (ع) فرمودند: من رسول خدا هستم، که از طرف او تبلیغ و هدایت می کنم. و تو وجه الله هستی، که امام و مقتدای (بندگان خدا) خواهی بود، پس نظیری برای من وجود ندارد مگر تو و همانند تو نیست، مگر من. تفسیر البرهان: ج ۴، ص ۱۸۴

حدیث ۹۹

رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) می فرمایند: ذِکْرُ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ؛ یاد و ذکر علی، عبادت است. موسوعه امام علی علیه السلام، ج ۸ ص ۱۴۳، ح ۳۴۵۷

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: بی أَنْدَرْتُمْ وَبِعَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ اهْتَدَيْتُمْ... وَبِالْحَسَنِ أُعْطِيتُمْ الْإِحْسَانَ وَبِالْحُسَيْنِ تَسْعَدُونَ وَبِهِ تَشْقُونَ أَلَا وَإِنَّ الْحُسَيْنَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ مَنْ عَادَاهُ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ به وسیله من هشدار داده شدید و به وسیله علی علیه السلام هدایت می یابید و به وسیله حسن احسان می شوید و به وسیله حسین خوشبخت می گردید و بدون او بدبخت. بدانید که حسین دری از درهای بهشت است، هر کس با او دشمنی کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. مأة منقبة، ص ۲۲.

حدیث ۱۰۱

امام علی (علیه السلام): لولا... ما اخذ الله على العلماء الا يقاروا على كظله ظالم ولا سغب مظلوم لالقيت حبلها على غاريها؛ اگر خداوند از علما پیمان نگرفته بود که با پرخوری ظالم و گرسنگی مظلوم آرام نگیرند، زمام خلافت را به حال خود رها می کردم. نهج البلاغه، از خطبه ۳.

حدیث ۱۰۲

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: أدبت نفسي فما وجدت لها بغير تقوى الإله من أدب؛ به ادب و تربیت نفس خود پرداختم و برای آن ادبی بهتر از تقوای الهی در تمام حالاتش نیافتم. اعلام الدین، ص ۲۷۳

حدیث ۱۰۳

قال الامام علی - علیه السلام - : زَعَمَ ابْنُ النَّبِغَةِ أَنِي تَلْعَابَةُ تِمْرَاخَهُ ذُو دُعَابِيَّةٍ، أُعَافِسُ وَأَمَارِسُ، هَيْهَاتَ! يَمْنَعُنِي مِنْ ذَاكَ خَوْفُ الْمَوْتِ وَذِكْرُ الْبَعْثِ وَالْحِسَابِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: پسر نابغه (عمرو عاص) پنداشته است که من اهل زیاده روی در بازیگری و شوخی کردنم و مردم را به بازی و بیهودگی می گیرم، هرگز، ترس از مرگ و یاد قیامت و حسابرسی مرا از این کارها باز داشته. «نهج السعادة، ج ۲، ص ۸۷»

امام حسن (ع)

حدیث ۱

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) كان اذا ذكر الجنة والنار اضطراب اضطراب السليم وسأل الله الجنة وتعوذ به من النار. امام مجتبی (علیه السلام) وقتی از بهشت و آتش دوزخ یاد می کرد، مثل مار گزیده به خود می پیچید و از خداوند بهشت می طلبید و از آتش به خداوند پناه می برد. امالی صدوق، ص ۱۵۰، بحار الانوار، ج ۴۳ ص ۳۳۱

حدیث ۲

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) کان لایقرء من کتاب الله عزوجل ((یا ایها الذین آمنوا)) الا قال: لیبیک، اللهم لیبیک. امام حسن (علیه السلام) هیچ وقت آیه ((یا ایها الذین آمنوا)) (ای کسانی که ایمان آورده اید) را از کتاب خدا نمی خواند مگر اینکه می گفت ((لیبیک اللهم لیبیک)). بحار الانوار ۴۳ ص ۳۳۱

حدیث ۳

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن (علیه السلام) کان اذا ذکر البعث و النشور بکی و اذا ذکر الممر علی الصراط بکی. امام مجتبی (علیه السلام) وقتی برانگیخته شدن و حشر و نشر قیامت و گذشتن از پل صراط را به یاد می آورد گریه می کرد. امالی صدوق ص ۱۵۰

حدیث ۴

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن (علیه السلام) کان اذا ذکر الموت بکی و اذا ذکر القبر بکی. امام حسن (علیه السلام) وقتی مرگ را به یاد می آورد، می گریست، و هرگاه به یاد قبر می افتاد، می گریست. امالی صدوق، ص ۱۵۰، بحار الانوار ج ۴۳، ص ۳۳۱

حدیث ۵

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) کان اصدق الناس لهجة و افصحهم منطقا. امام حسن (علیه السلام) از جهت زبان صادق ترین مردم و از نظر گفتار فصیح ترین آنان بود. بحار الانوار ۴۳: ۳۳۱، عوالم ۱۶: ۱۳۲ ح ۵

حدیث ۶

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: ان الحسن بن علی (علیه السلام) کان اذا قام فی صلاته تر تعد فرائضه بین یدی ربه عزوجل. امام حسن (علیه السلام) وقتی به نماز می ایستاد، پاهایش در مقابل پروردگار متعال و عظمت و کبریائی او می لرزید. بحار الانوار ج ۸۴، ص ۲۸۵

حدیث ۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: کان الحسن (علیه السلام) کثیر الاجتهاد فی العبادة و التصدق. امام حسن (علیه السلام) در عبادت و صدقه دادن سخت کوش بود. نظم درر المسطین ص ۱۹۶

حدیث ۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: ان الحسن (علیه السلام) لم یر فی شیء من احواله الا ذاکرا لله سبحانه. امام حسن (علیه السلام) در هیچ حالی دیده نشد مگر اینکه خدای سبحان را یاد می کرد. امالی صدوق، ص ۱۵۰

حدیث ۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: کان الحسن (علیه السلام) تمریا و کان ابو عبد الله الحسین (علیه السلام) تمریا. امام حسن (علیه السلام) و امام حسین (علیه السلام) خرما را دوست می داشتند. وسائل الشیعه، ج ۱۷ ص ۷۳ ح ۱۰۵

حدیث ۱۰

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: کان نقش خاتم الحسن (علیه السلام) ((العزّه لله)) نقش نگین انگشتری امام حسن (علیه السلام) ((العزده لله)) (بزرگی مخصوص خداست) بود. اعیان الشیعه ج ۱، ص ۵۶۳، بحار الانوار ج ۴۳، ص ۲۵۸

حدیث ۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) حج خمسّه و عشرين حجّه ماشیا. امام حسن (علیه السلام) بیست و پنج بار پیاده به حج رفت. مناقب، ج ۴ ص ۱۴، بحار الانوار، ج ۴۳ ص ۳۳۹

حدیث ۱۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) قاسم ربه ثلاث مرات حتى نعلا و نعلا و ثوبا و دینارا و دینارا. امام حسن (علیه السلام) تمام اموالش را حتی کفش و لباس و دینارهایش را سه بار با خدا تقسیم کرد. وسائل الشیعه ج ۸، ص ۵۵

حدیث ۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان الحسن بن علی (علیه السلام) کان یخضب بالسود. حسن بن علی (علیه السلام) با رنگ سیاه خضاب می بست (محاسن شریفش را رنگ سیاه می زد) معجم الکبیر طبرانی، ج ۳ ص ۲۲، ح ۲۵۳۵

حدیث ۱۴

امام سجّاد علیه السلام: إِنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ أَعْبَدَ النَّاسِ فِي زَمَانِهِ وَأَزْهَدَهُمْ وَأَفْضَلَهُمْ؛ امام حسن (علیه السلام) در زمان خود عابدترین، زاهدترین و برترین مردم بود. الأمالی، صدوق، ص ۲۲۴.

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من زار الحسن في بقية ثبت قدمه على الصراط يوم تزل فيه الأقدام. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر کس امام حسن - علیه السلام - را در بقیع زیارت کند، در روزی که قدمها بر روی پل صراط می لغزد، گام او استوار خواهد بود. «بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۱۴۱»

حدیث ۱۶

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : أَدْنُ مَنْنِي حَتَّى أُسِرَّ إِلَيْكَ ... امير مؤمنان - علیه السلام - (به هنگام شهادتشان به امام حسن - علیه السلام -) فرمودند: نزدیک من بیا تا اسراری را که رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - به من گفت با تو بگویم و آنچه را به من سپرده بود، به تو بسپارم. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴»

حدیث ۱۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - لِإِنَّهُ الْحَسَنُ - علیه السلام - : يَا بُنَيَّ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنْ أُوصِيَ إِلَيْكَ وَ أَنْ أَدْفَعُ إِلَيْكَ كُتُبِي وَ سِلَاحِي كَمَا أُوصِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ... امیرمؤمنان - علیه السلام - به فرزندش حسن - علیه السلام - فرمودند: فرزندم! رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من امر فرمود که به تو وصیت کنم و کتابها و سلاح خودم را به تو بسپارم چنان که پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من وصیت کرد و هم چنین پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من فرمود که به تو دستور دهم وقتی مرگ فرا رسید، همه این وصایا را به برادرت حسین - علیه السلام - نمایم و کتابها و سلاح را به او بسپاری. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴»

حدیث ۱۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ رِيحَانَتَا رَسُولِ اللَّهِ. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - دو ریحانه رسول خدا هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۱۹

قال الامام الرضا - علیه السلام - : إِنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - كَانَا يَلْعَبَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ حَتَّى مَضَى عَامُهُ اللَّيْلِ ثُمَّ قَالَ لَهُمَا انْصِيرَا إِلَى أُمَّكُمَا فَبَرَقَتْ بَرَقَةٌ ... امام رضا - علیه السلام - فرمودند: روزی حسن و حسین - علیهما السلام - (در کودکی) نزد جدشان سرگرم بازی بودند تا پاسی از شب گذشت، حضرت به آنها فرمودند: نزد مادرتان بروید، ناگاه برقی درخشید و مسیر آن دو را روشن کرد تا به نزد فاطمه رسیدند، پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به سوی روشنائی نگاه کرد و فرمودند: سپاس خدایی را که به ما اهل بیت کرامت داده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۶»

حدیث ۲۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - بِيَدِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ هَذَيْنِ كَانَ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - دست حسن و حسین - علیهما السلام - را گرفتند و فرمودند: کسی که این دو را دوست داشته باشد روز قیامت با من است. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۳۷»

حدیث ۲۱

قال الامام الحسين - علیه السلام - : دَخَلْتُ أَنَا وَ أَخِي عَلِيَّ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَأَجَلَسَنِي عَلِيٌّ فَخَذَهُ الْإِسْرَ وَ أَجَلَسَ أَخِي الْحَسَنُ عَلِيٌّ فَخَذَهُ الْإِيْمَنَ ... امام حسین - علیه السلام - فرمودند: روزی من و برادرم حسن به حضور جدم رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - رسیدیم، حضرت مرا به زانوی چپ و برادرم را بر زانوی راست خود نشاند، بعد ما را تنگ در آغوش کشید و فرمودند: پدر و مادرم فدای شما دو امام باد. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۵»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ بْنَ أَبِيطَالِبٍ - عليهما السلام - كَانَ أَعْبُدُ النَّاسَ فِي زَمَانِهِ وَأَزْهَدَهُمْ وَأَفْضَلَهُمْ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: امام حسن - عليه السلام - عابدترین و زاهدترین و برترین مرد زمانش بود، هرگاه می خواست به حج برود پیاده می رفت و چه بسا با پای برهنه می رفت و هنگامی که از مرگ و قبر و قیامت یادی می شد، گریه می کرد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۳۳۱»

حدیث ۲۳

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَيُّ أَهْلِ بَيْتِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ ... از رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - سؤال شد که کدام یکی از اهل بیت خود را بیشتر دوست دارید؟ حضرت فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - را و حضرت پیوسته به فاطمه - سلام الله علیها - می فرمودند: دو فرزندم را به نزد من بیاور، وقتی که می آمدند آن دو را می بوسید و در آغوش می گرفت. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۹»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ امامانِ قَامَا أَوْقَعِدَا. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - امام اند چه در حال قیام باشند و چه در حال سکوت. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۱»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : هُمَا وَدِيعَتِي فِي أُمَّتِي. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آن دو (حسن و حسین - علیهما السلام -) دو امانت من در میان امتم هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۸۵»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ كَانَ يُحِبُّنِي فَلْيُحِبِّ ابْنِي هَذَا فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّهِمَا. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که مرا دوست دارد باید این دو فرزندم (حسن و حسین - علیهما السلام -) را نیز دوست داشته باشد، چون خداوند مرا به محبت آن دو دستور داده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ أَحَبَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ ذُرِّيَّتَهُمَا مُخْلِصًا لَمْ تَلْفَحِ النَّارُ وَجْهَهُ ... رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که حسن و حسین - علیهما السلام - و ذریه آن دو را خالصانه دوست داشته باشد، آتش هرگز به او نزدیک نمی شود مگر این که گناهی کرده باشد که او را از ایمان تهی کرده باشد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ زُيِّنَ عَرْشُ رَبِّ الْعَالَمِينَ بِكُلِّ زِينَةٍ ... رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هنگام فرارسیدن روز قیامت، عرش پروردگار عالمیان با بهترین و کامل ترین زینت ها تزئین می شود و دو منبر از نور یکی در طرف راست و دیگری در طرف چپ عرش قرار داده شده و حسن و حسین می آیند و بر آن دو منبر می نشینند و با این

کار خداوند با حضور آن دو، عرش خود را آرایش می دهد ... «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۱»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي خُلِقْتُ انا و اَنْتَ مِنْ شَجَرَةٍ فَأَنَا اصلُها و اَنْتَ فَرْعُها و الْحَسَنُ و الْحُسَيْنُ اَغْصَانُها. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: ای علی! من و تو از یک درخت آفریده شده ایم، پس من اصل آن درخت و تو فرع آن و حسن و حسین شاخه های آن هستند. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۶۵»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الْحَسَنُ و الْحُسَيْنُ اَمَامَا اُمَّتِي بعد ابيهما. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: حسن و حسین - عليهما السلام - بعد از پدرشان امام و پیشوای امت من هستند. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۴»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الْحَسَنُ قُرَّةُ عيني و ضياء قلبي و ثَمَرَةٌ فُؤَادِي ... رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: حسن نور چشم و روشنی دل و ثمره قلب من است، او حجت خدا بر امت من است، دستور او دستور من و سخن او سخن من است، کسی که او را عصیان کند مرا عصیان کرده است. «بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۴۸»

حدیث ۳۲

قال الامام الْحَسَنُ - عليه السلام -: ... انا الْحَسَنُ بن علي و ابن سَيِّدَةِ النِّسَاءِ فاطمَةَ انا ابن رسول الله ... امام حسن - عليه السلام - فرمودند: هر کس مرا نمی شناسد بداند که من حسن فرزند علی - عليه السلام - و فاطمه - سلام الله عليها - دختر رسول خدا - صلى الله عليه وآله - هستم، من فرزند کسی هستم که رحمت برای عالمیان است من فرزند مکه و منی هستم، من فرزند مشعر و عرفات هستم. «بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۸۸»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اَلْوَلَدُ رِيحَانَةٌ، و رِيحَانَتَايَ: الْحَسَنُ و الْحُسَيْنُ - عليهما السلام -. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: اولاد ریحانه است و دو ریحانه من حسن و حسین - عليهما السلام - هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۴»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: مَنْ أَحَبَّ الْحَسَنَ و الْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي و مَنْ أَبْغَضَهُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که حسن و حسین - عليهم السلام - را دوست بدارد، من را دوست داشته و کسی که آن دو را دشمن بدارد، با من دشمنی کرده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۴»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: انهما رِيحَانَتِي مِنَ الدُّنْيَا يَعْنِي الْحَسَنَ و الْحُسَيْنَ - عليهما السلام -. رسول اکرم - صلى الله

علیه و آله - فرمودند: آن دو یعنی حسن و حسین - علیهما السلام - دو ریحانه من از دنیا است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۲»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - دو سرور جوانان اهل بهشت اند. «بحار الانوار، ج ۴۲، ص ۲۶۳»

حدیث ۳۷

پیامبر خدا(صلى الله عليه و آله): اللَّهُمَّ أَحَبَّ حَسَنًا وَحُسَيْنًا وَأَحَبَّ مَنْ يُحِبُّهُمَا؛ بار خدایا! حسن و حسین را دوست بدار و دوستان آن دو را نیز دوست بدار. میزان الحکمة: ح ۱۱۷۳

حدیث ۳۸

پیامبر خدا(صلى الله عليه و آله): حَسَنٌ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ، أَحَبُّ اللَّهِ مَنْ أَحَبَّهُ؛ حسن از من است و من از اویم. هر که او را دوست بدارد خداوند دوستش دارد. میزان الحکمة: ح ۱۱۸۱

حدیث ۳۹

حضرت علیه السلام می فرماید: «... ان الحسن والحسين سبطا هذه الامة وهما من محمد كمكان العينين من الراس واما انا فكمكان اليد من البدن واما فاطمة فكمكان القلب من الجسد ... ؛ حسن و حسین علیهما السلام دو سبط این امت هستند، و آن دو برای محمد صلی الله علیه و آله همانند دو چشم برای سرند، و من [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند دست برای بدن هستم، و فاطمه علیها السلام [برای محمد صلی الله علیه و آله] همانند قلب برای بدن است.» بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۲

حدیث ۴۰

قال الصادق - عليه السلام - : ان الحسن بن علي - عليه السلام - كان اذا قام في صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عزوجل - و كان اذا ذكر الجنة و النار اضطرب اضطراب السليم ؛ هنگامی که امام حسن مجتبی (علیه السلام) به نماز می ایستاد، تن مبارکش می لرزید و هر گاه که یاد بهشت و جهنم می نمود، چون مار گزیده به خود می پیچید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸، میزان الحکمه، ج ۵ ص ۳۸۲).

حدیث ۴۱

كان الحسن بن علي - عليه السلام - اذا توحشا ارتعدت مفاصله و اصفر لونه فقيل له : في ذلك فقال : حق على كل من وقف بين يدي رب العرش ان يصفر لونه و يرتعد فرائضه ؛ امام حسن مجتبی (علیه السلام) به هنگام وضو مفاصلهایش می لرزید و رنگش زرد می شد. جهت عروض این حال را از آن حضرت پرسیدند، فرمودند: بر هر کسی که در مقابل پروردگار عرش می ایستد، سزاوار است که رنگش زرد شود و اعضایش بلرزد. (بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۳۳۹)

حدیث ۴۲

قال الصادق - علیه السلام - : ان الحسن بن علی - علیه السلام - كان اذا قام في صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عز و جل - و كان اذا ذكر الجنة و النار اضطرب اضطراب السليم ؛ و قتی امام حسن مجتبی (ع) به نماز می ایستاد، تن مبارک حضرتش در مقابل پروردگار می لرزید و هرگاه یاد بهشت و جهنم می نمود، چون مار گزیده مضطرب و پریشان می شد و به خود می پیچید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۲)

حدیث ۴۳

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : وَ نَحْنُ رِيحَانَتَا رَسُولِ اللَّهِ، وَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ يَتَقَدَّمُ، أَوْ يُقَدِّمُ عَلَيْنَا أَحَدًا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - به دنباله وصیتش در حضور جمعی از اصحاب فرمودند: و ما دو نفر - یعنی حضرت و برادرشان امام حسین (علیهما السلام) - ریحانه رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) و دو سرور جوانان اهل بهشت هستیم، پس خدا لعنت کند کسی را که بر ما پیشقدم شود یا دیگری را بر ما مقدم دارد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۲۱۱

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: بی اُنذرتُم و بعلی بن ابی طالب اهتدیتم... و بالحسن اُعطیتُم الإحسان و بالْحَسَنِ تَسْعَدُونَ و به تشقون ألاً و إِنَّ الْحَسِينَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ مَنْ عَادَاهُ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ به وسیله من هشدار داده شدید و به وسیله علی علیه السلام هدایت می یابید و به وسیله حسن احسان می شوید و به وسیله حسین خوشبخت می گردید و بدون او بدبخت. بدانید که حسین دری از درهای بهشت است، هر کس با او دشمنی کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. مأه منقبه، ص ۲۲.

حدیث ۴۵

أنس : حَيَّتْ جَارِيَةٌ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامِ بِطَاقَةِ رِيحَانٍ ، فَقَالَ لَهَا : أَنْتِ حُرَّةٌ لِرُوحِهِ اللَّهِ ، فَقُلْتُ لَهُ فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ : أَدَبَنَا اللَّهُ تَعَالَى فَقَالَ : «و إِذَا حَيَّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنِ مِنْهَا» الْآيَةَ ، وَ كَانَ أَحْسَنُ مِنْهَا إِعْتَاقُهَا ؛ أَنَسُ : يَكِي از کنیزان امام حسن علیه السلام دسته گلی به ایشان تقدیم کرد. امام به او فرمودند: تو در راه خدا آزادی! دلیل این کارشان را پرسیدم. فرمودند: خداوند، ما را [این گونه] ادب آموخته است ، آن جا که [در قرآن کریم] می گوید: و چون احترام شُدید، به بهتر از آن، پاسخ گوید: و بهتر از هدیه او، آزادی او بود! نهج السعادة، ج ۷، ص ۳۸۶.

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زار الحسن في بقیعه، ثبت قدمه على الصراط يوم تنزل فيه الاقدام هر کس حسن (علیه السلام) را در بقیع زیارت کند. خداوند در آن روز که پاها می لرزد، پای او را بر صراط استوار گرداند. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۴۱.

حدیث ۴۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقني و خلق علياً و فاطمه و الحسن و الحسين و الأئمة من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

امام حسین (ع)

حدیث ۱

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: کان نقش خاتم الحسین (علیه السلام): ((ان الله بالغ أمره)). نقش نگین امام (علیه السلام) این جمله بود: ((ان الله بالغ أمره؛ خداوند فرمان خود را به نتیجه و پایان می رساند)). الکافی ج ۶ ص ۴۷۴

حدیث ۲

قال الحسین (علیه السلام) للحر بن یزید: لیس شأنی شأن من یخاف الموت، ما هون الموت علی سبیل نیل العز و احیاً الحق... اقبال الموت تخوفنی، هیهات طاش سهمک و خاب ظنک، لست اخاف الموت، ان نفسی لأکبر من ذلك و همتی لأعلى من أن أحمل الضیم خوفا من الموت و هل تقدرون علی اکثر من قتلی؟ امام حسین (علیه السلام) به حر می فرماید: من آن نیستم که از مرگ بترسم، هر مرگی در راه رسیدن به عزت و احیای حق چه آسان است... آیا از مرگم بیم می دهی؟ هیهات که نشانت نگرفت و پندارت ناکام ماند، من از مرگ نمی هراسم، روحم برتر و همتم والاتر از آن است که از بیم مرگ زیر بار ستم بروم، آیا شما به بیشتر از کشتن من توان دارید؟ احقاق الحق ۱۱: ۶۰۱ موسوعه کلمات الامام الحسین: ۳۶۰

حدیث ۳

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: لو شتمنی رجل فی هذه الاذن (و اومی الی الیمنی) و اعتذر لی فی الاخری، لقبلت ذلك منه. اگر کسی در این گوش من (اشاره کرد به گوش راست) ناسزا گوید و در گوش دیگرم عذر خواهی کند، پوزش او را از او قبول می کنم. احقاق الحق ج ۱۱ ص ۴۳۱

حدیث ۴

قال علی بن الحسین (علیه السلام) لما قیل له ما اقل ولد ابیک: العجب کیف ولدت، کان یصلی فی الیوم و اللیلة الف رکعة. امام زین العابدین (علیه السلام) (در جواب کسی که گفت: چقدر اولاد پدر شما کم است) فرمودند: تعجب می کنم چگونه به دنیا آمدم، در حالی که پدرم (امام حسین (علیه السلام)) هر روز و شب هزار رکعت نماز می خواند. بحارالانوار ج ۸۲ ص ۳۱۱

حدیث ۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ماتکلم الحسین (علیه السلام) بین یدی الحسن (علیه السلام) اعظاما له، و لا تکلم محمد بن الحنفیه بین یدی الحسین (علیه السلام) اعظاما له. امام حسین (علیه السلام) در نزد امام حسن (علیه السلام) بخاطر احترام او و محمد حنفیه نیز در پیش امام حسین (علیه السلام) بخاطر احترامش حرف نمی زد. مناقب ابن شهر آشوب ج ۳، ص ۴۰۱

حدیث ۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما مشی الحسین (علیه السلام) بین یدی الحسن (علیه السلام) قط و لابدیره بمطوق اذا اجتماع تعظیما له. امام حسین (علیه السلام) به خاطر رعایت احترام، هیچ وقت جلوی امام حسن (علیه السلام) راه نرفت و زمانی که با هم بودند

ابتدا به صحبت نکرد. مشکاه الانوار ص ۱۷۰

حدیث ۷

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اجْلِسْ حَتَّى نَتَنَاظَرَ فِي الدِّينِ فَقَالَ: يَا هَذَا أَنَا بَصِيرٌ بِدِينِي مَكْشُوفٌ عَلَى هُدَايَ فَإِنْ كُنْتُ جَاهِلًا بِدِينِكَ فَادْهَبْ وَأَطْلُبْهُ، مَالِي وَلِلْمُمَارَاةِ ... . مردی به امام حسین - علیه السلام - گفت: بنشینید تا با یکدیگر پیرامون مسائل دینی مناظره کنیم! امام فرمودند: من به مسائل دینی بصیر و آگاهم و راه هدایت برایم روشن است و اگر تو جاهل و ناآگاهی برو و یاد بگیر. من کجا و جدل؟ و سپس افزود: شیطان است که آدمی را وسوسه می کند و می گوید، با مردم مباحثه و مناظره راه بینداز تا دیگران نپندارند که تو نادان و ضعیف هستی. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۵»

حدیث ۸

قال الامام الباقر - عليه السلام - : انَّ الحُسَيْنَ صَاحِبَ كَرْبَلَا قُتِلَ مَظْلُومًا، مَكْرُوبًا عَطْشَانًا، لَهْفَانًا فَآلَى اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ عَلَى نَفْسِهِ اَنْ لَا يَاتِيَهُ لَهْفَانٌ وَلَا مَكْرُوبٌ وَلَا مُدْنِبٌ وَلَا مَعْمُومٌ وَلَا عَطْشَانٌ وَلَا مَنْ بِهِ عَاهِيَةٌ ثُمَّ دَعَا عِنْدَهُ وَتَقَرَّبَ بِالْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ إِلَّا- نَفَسَ اللّٰهُ كُرْبَتَهُ وَاعْطَاهُ مَسْأَلَتَهُ وَعَفَّرَ ذَنْبَهُ وَمَدَّ فِي عُمْرِهِ وَبَسَّطَ فِي رِزْقِهِ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ. امام باقر - عليه السلام - : حسین، بزرگ مرد کربلا، مظلوم و رنجیده خاطر و لب تشنه و مصیب زده به شهادت رسید. پس خداوند، به ذات خود، قسم یاد کرد که هیچ مصیبت زده و رنجیده خاطر و گنهکار و اندوهناک و تشنه ای و هیچ بلا دیده ای به خدا روی نمی آورد و نزد قبر حسین علیه السلام دعا نمی کند و آن حضرت را به درگاه خدا شفیع نمی سازد، مگر این که خداوند، اندوهش را برطرف و حاجاتش را برآورده می کند و گنااهش را می بخشد و عمرش را طولانی و روزی اش را گسترده می سازد. پس ای اهل بینش، درس بگیرید! «بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۴۶، ح ۵»

حدیث ۹

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - لِإِنَّهُ الْحَسَنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : يَا بُنَيَّ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنْ أُوصِيَ إِلَيْكَ وَأَنْ أَدْفَعُ إِلَيْكَ كُتُبِي وَسِلَاحِي كَمَا أُوصِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - به فرزندش حسن - علیه السلام - فرمودند: فرزندم! رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - به من امر فرمود که به تو وصیت کنم و کتاب ها و سلاح خودم را به تو بسپارم چنان که پیامبر - صلی الله علیه و آله - به من وصیت کرد و هم چنین پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - به من فرمود که به تو دستور دهم وقتی مرگ فرا رسید، همه این وصایا را به برادرت حسین - علیه السلام - نمایم و کتابها و سلاح را به او بسپاری. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : جَاءَ أَهْلَ الْكُوفَةِ إِلَى عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَشَكُّوا إِلَيْهِ أُمْسَاكَ الْمَطَرِ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مردم کوفه روزی به حضور امام علی - علیه السلام - آمدند و از نیامدن باران شکایت کردند و از حضرت خواستند تا برای آمدن باران دعا کند، حضرت به فرزندش حسین - علیه السلام - دستور داد تا برای آمدن باران دعا کند، حسین - علیه السلام - برخاست و شروع کرد به دعا، هنوز دعای او تمام نشده بود که باران شدیدی باریدن گرفت، به طوری که مردم از کنترل سیلاب عاجز ماندند. «بحار الأنوار، ج ۴۴، ص ۱۸۷»

حدیث ۱۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ رِيحَانَتَا رَسُولِ اللَّهِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - دو ریحانه رسول خدا هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۱۲

قال الامام الرضا - علیه السلام - : إِنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ - عليهما السلام - كَانَا يَلْعَبَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ حَتَّى مَضَى عَامُهُ اللَّيْلِ ثُمَّ قَالَ لَهُمَا انْصَبِرَا إِلَى أُمَّكُمَا فَبَرَقَتْ بَرَقَةً ... . امام رضا - علیه السلام - فرمودند: روزی حسن و حسین - علیهما السلام - (در کودکی) نزد جدشان سرگرم بازی بودند تا پاسی از شب گذشت، حضرت به آنها فرمودند: نزد مادرتان بروید، ناگاه برقی درخشید و مسیر آن دو را روشن کرد تا به نزد فاطمه رسیدند، پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - به سوی روشنائی نگاه کرد و فرمودند: سپاس خدایی را که به ما اهل بیت کرامت داده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۶»

حدیث ۱۳

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَدَيِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ - عليهما السلام - فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ هَذَيْنِ كَانَ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - دست حسن و حسین - علیهما السلام - را گرفتند و فرمودند: کسی که این دو را دوست داشته باشد روز قیامت با من است. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۳۷»

حدیث ۱۴

قال الامام الحسين - علیه السلام - : دَخَلْتُ أَنَا وَأَخِي عَلِيَّ بْنَ أَبِي تَالِبٍ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَأَجَلَسَنِي عَلَى فَخْذِهِ الْاَيْسَرِ وَأَجَلَسَ أَخِي الْحَسَنُ عَلَيَّ فَخْذَهُ الْاَيْمَنِ ... . امام حسین - علیه السلام - فرمودند: روزی من و برادرم حسن به حضور جدم رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - رسیدیم، حضرت مرا به زانوی چپ و برادرم را بر زانوی راست خود نشاند، بعد ما را تنگ در آغوش کشید و فرمودند: پدر و مادرم فدای شما دو امام باد. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۵»

حدیث ۱۵

قال الامام الحسن - علیه السلام - : إِنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ بَعْدَ وَفَاةِ نَفْسِي امام مِنْ بَعْدِي ... . امام حسن - علیه السلام - فرمودند: حسین بن علی - علیه السلام - بعد از رحلت من امام است، زیرا خداوند بعد از من امامت را به نام او ثبت کرده است و امامت از طریق وراثت پیامبر به او رسیده است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۷۲»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ... لَمْ يَرْضَعْ الْحُسَيْنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - مِنْ فَاطِمَةَ - عَلَيْهَا السَّلَامُ - وَ مِنْ أُنْثَى، كَانَ يُؤْتَى بِهِ النَّبِيُّ فَيَضَعُ إِبْهَامَهُ فِي فِيهِ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: امام حسین - علیه السلام - از فاطمه - سلام الله علیها - و از هیچ زنی دیگر شیر نخورد، بلکه او را خدمت رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - می آوردند و حضرت انگشت ابهامش را در دهان او می

گذاشت و او به اندازه ای که دو یا سه روز او را کفایت کند، از آن می مکید. «اصول کافی، ج ۲، ص ۳۶۵»

حدیث ۱۷

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَيُّ أَهْلِ بَيْتِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ ... . از رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - سؤال شد که کدام یکی از اهل بیت خود را بیشتر دوست دارید؟ حضرت فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - را و حضرت پیوسته به فاطمه - سلام الله علیها - می فرمودند: دو فرزندم را به نزد من بیاور، وقتی که می آمدند آن دو را می بوسید و در آغوش می گرفت. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۹»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى سَيِّدِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - . رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که می خواهد از نگاه کردن به سوی جوانان اهل بهشت مسرور و شاد شود، باید به سوی حسین بن علی - علیه السلام - نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۸»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى أَحَبِّ أَهْلِ الْأَرْضِ إِلَى أَهْلِ اسْمَاءِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - . رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که می خواهد که محبوب ترین فرد روی زمین نزد اهل آسمان را ببیند، باید به حسین - علیه السلام - نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۷»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ أَمَامَانِ قَامَا أَوْقَعِدَا. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - امام اند چه در حال قیام باشند و چه در حال سکوت. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۱»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : هُمَا وَدِيعَتِي فِي أُمَّتِي. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آن دو (حسن و حسین - علیهما السلام -) دو امانت من در میان امتم هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۸۵»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ كَانَ يُحِبُّنِي فَلْيُحِبِّ ابْنِي هَذَا فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّهِمَا. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که مرا دوست دارد باید این دو فرزندم (حسن و حسین - علیهما السلام -) را نیز دوست داشته باشد، چون خداوند مرا به محبت آن دو دستور داده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَحَبَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ ذُرِّيَّتَهُمَا مُخْلِصًا لَمْ تَلْفَحِ النَّارُ وَجْهَهُ ... رسول اکرم - صلی الله

علیه و آله - فرمودند: کسی که حسن و حسین - علیهما السلام - و ذریه آن دو را خالصانه دوست داشته باشد، آتش هرگز به او نزدیک نمی شود مگر این که گناهی کرده باشد که او را از ایمان تهی کرده باشد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا أيها الناس هذا الحسين ابن علي فأعرفوه فوالذي نفسي بيده إنه لفيء الجنة و محبيه في الجنة. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای مردم! این حسین فرزند علی - علیه السلام - است او را بشناسید، سوگند بخدایی که جان من بدست اوست، حسین - علیه السلام - و دوستانش در بهشتاند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۶»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إذا كان يوم القيامة زين عرش رب العالمين بكل زينه ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هنگام فرارسیدن روز قیامت، عرش پروردگار عالمیان با بهترین و کامل ترین زینت ها تزئین می شود و دو منبر از نور یکی در طرف راست و دیگری در طرف چپ عرش قرار داده شده و حسن و حسین می آیند و بر آن دو منبر می نشینند و با این کار خداوند با حضور آن دو، عرش خود را آرایش می دهد ... «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۱»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا علي خلقت أنا و أنت من شجرة فأنا أصلها و أنت فرعها و الحسن و الحسين أغصانها. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای علی! من و تو از یک درخت آفریده شده ایم، پس من اصل آن درخت و تو فرع آن و حسن و حسین شاخه های آن هستند. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۶۵»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الحسن و الحسين أما ما أمّتي بعد أبيهما. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - بعد از پدرشان امام و پیشوای امت من هستند. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۴»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا حسين أنت الامام، ابن الامام، أخو الامام، تسعة من ولدك ائمة الأبرار، تاسعهم قائمهم. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای حسین! تو امام، فرزند امام و برادر امام هستی و نه امام از فرزندان توست که نهمین آنان، قائم آنها است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۹۱»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : حسين مني و أنا منه. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حسین - علیه السلام - از من است و من از او هستم. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۱»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **الْوَلَدُ رِيحَانَةٌ، وَ رِيحَانَتَايَ: الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ - عليهما السلام -**. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: اولاد ريحانه است و دو ريحانه من حسن و حسين - عليهما السلام - هستند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۴»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ أَحَبَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَ مَنْ أَبْغَضَ هُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي**. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که حسن و حسين - عليهم السلام - را دوست بدارد، من را دوست داشته و کسی که آن دو را دشمن بدارد، با من دشمنی کرده است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۴»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **انهما ريحانتى من الدنيا يعنى الحسن و الحسين - عليهما السلام -**. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: آن دو يعنى حسن و حسين - عليهم السلام - دو ريحانه من از دنيا است. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶۲»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ**. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حسن و حسين - عليهما السلام - دو سرور جوانان اهل بهشت اند. «بحار الانوار، ج ۴۲، ص ۲۶۳»

حدیث ۳۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **اللَّهُمَّ أَحَبَّ حَسَنًا وَ حُسَيْنًا وَأَحَبَّ مَنْ يُحِبُّهُمَا؛** بار خدایا! حسن و حسين را دوست بدار و دوستداران آن دو را نیز دوست بدار. میزان الحکمه: ج ۱۱۷۳

حدیث ۳۵

حضرت عليه السلام می فرمایند: «... ان الحسن والحسين سبطا هذه الامه وهما من محمد كمكان العينين من الراس واما انا فكمكان اليد من البدن واما فاطمه فكمكان القلب من الجسد... ؛ حسن و حسين عليهما السلام دو سبط اين امت هستند، و آن دو برای محمد صلى الله عليه و آله همانند دو چشم برای سرنده، و من [برای محمد صلى الله عليه و آله] همانند دست برای بدن هستم، و فاطمه عليها السلام [برای محمد صلى الله عليه و آله] همانند قلب برای بدن است.» بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۲

حدیث ۳۶

امام حسين (عليه السلام) فرمودند: **أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يَذْكُرُنِي مُؤْمِنٌ إِلَّا اسْتَعْبَرَ؛** من کشته گریه ام. هیچ مومنی مرا یاد نمی کند مگر اینکه گریان می شود. امالی صدوق، ص ۱۱۸

حدیث ۳۷

امام باقر (عليه السلام) فرمودند: چهار هزار ملك، آشفته و غم آلود تا روز قیامت برای شهادت امام حسين (عليه السلام) می گریند.

کامل الزیارات ، ص ۱۱۳

حدیث ۳۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: میان قبر پاک امام حسین (علیه السلام) تا آسمان هفتم محل رفت و آمد فرشتگان است . المحججه البيضاء ، ج ۴، ص ۴۶

حدیث ۳۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند : من برای عبرت و پند دیگران شهید می شوم . بحارالانوار ، ج ۴۴ ، ص ۲۸۰

حدیث ۴۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: به راستی که خدا کربلا را حرم امن و با برکت قرار داد پیش از آنکه مکه را حرم قرار دهد . کامل الزیارات ، ص ۲۶۷

حدیث ۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: حسین (علیه السلام) را زیارت کنید و به او جفا روا مدارید ، زیرا که او سرور جوانان بهشت از میان خلائق و سید شهیدان است . کامل الزیارات ، ص ۱۸۱

حدیث ۴۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: برترین تربت زمین ، تربت سید الشهداء (علیه السلام) است . جواهر الکلام ، ج ۸ ، ص ۴۳۷

حدیث ۴۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آرامگاه مقدس امام حسین (علیه السلام) کانالی از کانالهای بهشت است . المحججه البيضاء ، ج ۴، ص ۴۵

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ای مردم ، این حسین بن علی است ، او را بشناسید؛ قسم به آن که جانم در دست اوست ، او در بهشت است، دوستانش در بهشت اند و دوستان او دوستانش نیز در بهشت اند. چهل حدیث صفحه ۱۲

حدیث ۴۵

امام صادق (مام صادق (علیه السلام) : کسی که (در عزای حسین علیه السلام) بگرید یا دیگری را بگریاند و یا آن که خود را به حالت اندوه عزا در آورد، بهشت بر او واجب است. جلاء العیون، ص ۴۶۳

حدیث ۴۶

امام صادق (علیه السلام): اگر بیماری از اهل ایمان حق و حرمت و ولایت حضرت امام حسین (علیه السلام) را بشناسد و به اندازه سر سوزنی از خاک پاکش استشفا نماید، دوا و شفایش خواهد شد. بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۲۵

حدیث ۴۷

رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): در کانون دل‌های مؤمنان معرفتی ویژه نسبت به امام حسین (علیه السلام) وجود دارد. کتاب پیام عاشورا صفحه ۲۵

حدیث ۴۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: بر مؤمنان لازم است روز عاشورا را در ماتم بسر برند و به یکدیگر که رسیدند، بگویند: عظم الله اجورنا و اجورکم بمصابنا بالحسین و جعلنا و ایاکم من الطالبین بئاره مع ولیه المهدی من آل محمد. کتاب پیام عاشورا صفحه ۷۵

حدیث ۴۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تربت امام حسین (علیه السلام) شفای هر بیماری است. کتاب پیام عاشورا صفحه ۶۱

حدیث ۵۰

امام صادق (علیه السلام) از امام حسین (علیه السلام) نقل می‌کند که فرمودند: من کشته گریه ام. هیچ مؤمنی مرا یاد نمی‌کند، مگر اینکه گریان می‌شود. کتاب چهل حدیث صفحه ۷۰

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): حسین از من است و من از حسینم. خداوند دوست می‌دارد هر که حسین را دوست بدارد. کتاب چهل حدیث صفحه ۳۲ و ۳۳

حدیث ۵۲

امام صادق (علیه السلام): خدا لعنت کند کشنده حسین (علیه السلام) را، چه قدر یاد [شهادت] حسین (علیه السلام) زندگی را ناگوار می‌سازد! من هیچ گاه آب سردی ننوشیدم، مگر این که حسین (علیه السلام) را یاد کردم و هیچ بنده ای نیست که آب بنوشد و حسین (علیه السلام) را یاد کند و کشنده اش را لعنت فرستد، مگر اینکه خداوند صد هزار حسنه برایش می‌نویسد، صد هزار گناه او را پاک می‌سازد، صد هزار درجه او را بالا می‌برد، گویی صد هزار بنده را آزاد کرده است و خداوند در روز قیامت او گشاده رو محشور می‌کند. کتاب چهل حدیث صفحه ۱۸ و ۱۹

حدیث ۵۳

عن موسی بن جعفر علیه السلام قال: ولا تأخذوا من تربتی شیئا لتبرکوا به فأن کل تربة لنا محرمة الا تربة جدی الحسین بن علی علیهما السلام فأن الله عزوجل جعلها شفاء لشیعتنا و أولیائنا؛ حضرت امام کاظم (علیه السلام) در ضمن حدیثی که از رحلت خویش

خبر می‌داد فرمودند: چیزی از خاک قبر من بردارید تا به آن تبرک جوید؛ چرا که خوردن هر خاکی جز تربت جدم حسین (علیه السلام) بر ما حرام است، خدای متعال تنها تربت کربلا را برای شیعیان و دوستان ما شفا قرار داده است. جامع الاحادیث الشیعه، ج ??، ص ??

حدیث ۵۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: السجود علی طین قبرالحسین (علیه السلام) ینور الی الارض السابعة و من کان معه سبعة من طینقبرالحسین (علیه السلام) کتب مسبحا و ان لم یسبح بها؛... سجده بر تربت قبر حسین (علیه السلام) تا زمین هفتم را نور باران می‌کند و کسی که تسبیحی از خاک مرقد حسین (علیه السلام) را با خود داشته باشد، تسبیح گوی حق محسوب می‌شود، اگر چه با آن تسبیح هم نگوید. من لایحضره الفقیه، ج، ؟ / ص / ??? و سائل الشیعه، ج ؟ ص ???

حدیث ۵۵

قال الصادق علیه السلام: السجود علی تربة الحسین علیه السلام یخرق الحجب السبع؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سجده بر تربت حسین علیه السلام حجابهای هفتگانه را پاره می‌کند. مصباح التمهجد، ص / ??? بحار الانوار، ج، ?? ص ???

حدیث ۵۶

قال ابو عبدالله علیه السلام: فی طین قبرالحسین علیه السلام الشفاء من کل داء و هو الدواء الاکبر؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شفای هر دردی در تربت قبر حسین علیه السلام است و همان است که بزرگترین داروست. کامل الزیارات، ص / ??? و سائل الشیعه، ج، ?? ص ???

حدیث ۵۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خنکوا اولادکم بتربة الحسین (علیه السلام) فإنها امان؛ کام کودکانتان را با تربت حسین (علیه السلام) بردارید چرا که خاک کربلا فرزندانان را بیمه می‌کند. و سائل الشیعه، ج، ?? ص ???

حدیث ۵۸

قال رسول الله (صلی اللع علیه و آله و سلم): الا- و ان الإجابة تحت قبته والشفاء فی تربته، و الأئمة علیهم السلام من ولده؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بدانید که اجابت دعا، زیر گنبد حرم او (امام حسین علیه السلام) و شفاء در تربت او، و امامان (علیهم السلام) از فرزندان او هستند. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ???

حدیث ۵۹

قال ابو عبدالله علیه السلام: من باب عند قبرالحسین علیه السلام ليلة عاشورا لقی الله یوم القيامة ملطخا بدمه كأنما قتل معه فی عرصة کربلا؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که شب عاشورا در کنار مرقد امام حسین علیه السلام سحر کند روز قیامت در حالی به پیشگاه خدا خواهد شتافت که به خورش آغشته باشد، مثل کسی که در میدان کربلا و در کنار امام حسین علیه السلام کشته شده باشد. و سائل الشیعه، ج، ?? ص ???

حدیث ۶۰

قال الصادق علیه السلام: من زار الحسين عليه السلام يوم عاشورا وجبت له الجنة؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس که امام حسین علیه السلام را در روز عاشورا زیارت کند بهشت بر او واجب می‌شود. اقبال الاعمال، ص ???

حدیث ۶۱

قال الرضا علیه السلام: من زار قبر الحسين (علیه السلام) بشط الفرات كان كمن زار الله؛ امام رضا علیه السلام فرمودند: کسی که قبر امام حسین علیه السلام را در کرانه فرات زیارت کند، مثل کسی است که خدا را زیارت کرده است. مستدرک الوسائل، ج ??، ص ??? به نقل از کامل الزیارات.

حدیث ۶۲

قال ابوالحسن موسى بن جعفر علیه السلام: أدنى ما يثاب به زائر ابي عبدالله عليه السلام بشط فرات إذا عرف حقه و حرمة و ولايته ان يغفر له ما تقدم من ذنبه و ما تأخر؛ حضرت امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: کمترین ثوابی که به زائر امام حسین علیه السلام در کرانه فرات داده می‌شود این است که تمام گناهان بخشوده می‌شود. بشرط این که حق و حرمت ولایت آن حضرت را شناخته باشد. مستدرک الوسائل، ج ??، ص ??، به نقل از کامل الزیارات، ص ۱۳۸

حدیث ۶۳

قال الصادق علیه السلام: من اتى قبر الحسين عليه السلام عارفا بحقه كتبه الله عزوجل فى اعلى عِلين؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس که به زیارت قبر حسین علیه السلام نایل شود و به حق آن حضرت معرفت داشته باشد خدای متعال او را در بلندترین درجه عالی مقامان ثبت می‌کند. من لا يحضره الفقيه، ج ?، ص ???

حدیث ۶۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام و هو يزعم انه لنا شيعة حتى يموت فليس هو لنا شيعة و ان كان من اهل الجنة فهو من ضيفان اهل الجنة؛ کسی که به زیارت قبر امام حسین نرود و خیال کند که شیعه ما است و با این حال و خیال بمیرد او شیعه ما نیست و اگر هم از اهل بهشت باشد از میهمانان اهل بهشت خواهد بود. کامل الزیارات، ص ??? بحار الانوار، ج ??، ص ??

حدیث ۶۵

عن ابي عبدالله قال: من اراد الله به الخير قذف فى قلبه حب الحسين عليه السلام و زيارته و من اراد الله به السوء قذف فى قلبه بغض الحسين عليه السلام و بغض زيارته؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس که خدا خیر خواه او باشد محبت حسین (علیه السلام) و زیارتش را در دل او می‌اندازد و هر کس که خدا بدخواه او باشد کینه و خشم حسین (علیه السلام) و خشم زیارتش را در دل او می‌اندازد. وسائل الشیعه، ج ??، ص ?? / بحار الانوار، ج ??، ص ??.

حدیث ۶۶

قال ابو عبدالله عليه السلام: لو ان احدكم حج دهره ثم لم يزر الحسين بن علي عليهما السلام لكان تاركا حقا من حقوق رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) لان حق الحسين فريضة من الله تعالى واجبه على كل مسلم؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: اگر یکی از شما تمام عمرش را احرام حج ببندد اما امام حسین علیه السلام را زیارت نکند حقی از حقوق رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) را ترک کرده است؛ چرا که حق حسین (عليه السلام) فريضة الهی و بر هر مسلمانی واجب و لازم است. وسائل الشیعه، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۶۷

قال ابو عبدالله عليه السلام: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام حتى يموت كان منتقص الايمان منتقص الدين، ان ادخل الجنة كان دون المؤمنين فيها؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: هر کس به زیارت قبر امام حسین (عليه السلام) نرود تا بمیرد، ایمانش ناتمام و دینش ناقص خواهد بود به بهشت هم که برود پایین تر از مومنان در آنجا خواهد بود. وسائل الشیعه، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۶۸

قال ابو عبدالله عليه السلام: لا تدع زيارة الحسين بن علي عليهما السلام و مَرُّ أصحابك بذلك يمد الله في عمرک و يزيد في رزقک و يحييک الله سعيدا ولا تموت الا شهيدا؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: زیارت امام حسین علیه السلام را ترک نکن و به دوستان و یاران نیز همین را سفارش کن! تا خدا عمرت را دراز و روزی و رزقت را زیاد کند و خدا تو را با سعادت زنده دارد و نمیری مگر با شهادت. وسائل الشیعه، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۶۹

قال الصادق عليه السلام: من اراد ان يكون في جوار نبيه و جوار علي و فاطمه عليهم السلام فلا يدع زيارة الحسين عليه السلام؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: کسی که می‌خواهد در همسایگی پیامبر (صلى الله عليه و آله و سلم) و در کنار علی (عليه السلام) و فاطمه (سلام الله عليه) باشد زیارت امام حسین (عليه السلام) را ترک نکند. وسائل الشیعه، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۷۰

قال الامام الصادق عليه السلام: من سره ان يكون على موائد النور يوم القيامة فليكن من زوار الحسين بن علي عليهما السلام؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: هر کس دوست دارد روز قیامت، بر سر سفره‌های نور بنشیند باید از زائران امام حسین علیه السلام باشد. وسائل الشیعه، ج،؟؟ ص /؟؟ بحار الانوار، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۷۱

قال ابو عبدالله عليه السلام: زيارة قبر الحسين بن علي عليهما السلام من أفضل ما يكون من الأعمال؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: زیارت قبر امام حسین علیه السلام از بهترین کارهاست که می‌تواند انجام یابد. مستدرک الوسائل، ج،؟؟ ص؟؟

حدیث ۷۲

قال الامام الصادق عليه السلام: زوروا قبرالحسين عليه السلام ولا تجفوه فانه سيد شباب أهل الجنة من الخلق و سيد شباب الشهداء؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: مرقد امام حسين عليه السلام را زیارت کنید و با ترک زیارتش به او ستم نورزید، چرا که او سید جوانان بهشت از مردم و سالار جوانان شهید است. مستدرک الوسائل ج، ?? ص / ??? کامل الزیارات، ص ???

حدیث ۷۳

عن ابی جعفر و ابی عبدالله علیهما السلام یقولان: من احب أن یكون مسکنه و مأواه الجنة، فلا یدع زیارة المظلوم؛ از امام باقر و امام صادق علیهما السلام نقل شده که فرمودند: هر کس که می‌خواهد مسکن و مأوایش بهشت باشد، زیارت مظلوم - امام حسین علیه السلام - را ترک نکند. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ???

حدیث ۷۴

عن حمران قال: زرت قبرالحسين عليه السلام فلما قدمت جاء نبي ابو جعفر محمد بن علي عليه السلام... فقال عليه السلام ابشر يا حمران فمن زار قبور شهداء آل محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) يريد الله بذلك و صلته نبيه حرج من ذنوبه كيوم ولدته امه؛ حمران می‌گوید هنگامی که از سفر زیارت امام حسین (عليه السلام) برگشتم، امام باقر علیه السلام به دیدارم آمد و فرمودند: ای حمران! به تو مژده می‌دهم که هر کس قبور شهیدان آل محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) را زیارت کند و مرادش از این کار رضایت خدا و تقرب به پیامبر (صلى الله عليه و آله و سلم) باشد، از گناهانش بیرون می‌آید مانند روزی که مادرش او را زاده است. امالی شیخ طوسی، ج، ? ص، ?? چاپ نجف / بحار الانوار، ج، ?? ص ???

حدیث ۷۵

امام صادق عليه السلام فرمودند: ليس نبى فى السموات والارض و الا يسألون الله تبارك و تعالى ان يؤذن لهم فى زيارة الحسين عليه السلام ففوج ينزل و فوج يعرج؛ هیچ پیامبری در آسمانها و زمین نیست مگر این که می‌خواهند خداوند متعال به آنان رخصت دهد تا به زیارت امام حسین علیه السلام مشرف شوند، چنین است که گروهی به کربلا- فرود آیند و گروهی از آنجا عروج کنند. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ??? به نقل از کامل الزیارات، ص ???

حدیث ۷۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: يقبر ابني بأرض يقال لها كربلا هي البقعة التي كانت فيها قبة الاسلام نجا الله التي عليها المؤمنين الذين امنوا مع نوح فى الطوفان؛ پیامبر خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: پسر من حسین در سرزمینی به خاک سپرده می‌شود که به آن کربلا گویند، زمین ممتازی که همواره گنبد اسلام بوده است، چنان که خدا یاران مومن حضرت نوح را در همانجا از طوفان نجات داد. کامل الزیارات، ص، ??? باب، ?? ح. ?

حدیث ۷۷

امام صادق عليه السلام فرمودند: يا زُرارة! ان السَّمَاءَ بَكَتْ عَلَى الْحُسَيْنِ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً؛ ای زراره! آسمان چهل روز، در سوگ حسین بن علی علیه السلام گریه کرد. جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۵۲

حدیث ۷۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: اَرْبَعَةُ الْاَلْفِ مَلَكٍ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ شُعْتُ غُبْرِي كَوْنَهُ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ؛ چهار هزار فرشته نزد قبر سیدالشهدا علیه السلام ژولیده و غبارآلود، تا روز قیامت بر آن حضرت می گریند. کامل الزیارات ، ص ۱۱۹

حدیث ۷۹

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: نِيحَ عَلَيَّ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ سَنَةً فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ وَثَلَاثَ سِنِينَ مِنَ الْيَوْمِ الَّذِي أُصِيبَ فِيهِ؛ يك سال تمام ، هر شب و روز بر حسین بن علی علیه السلام نوحه خوانی شد و سه سال، در روز شهادتش سوگواری برپا گشت . بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۱۰۲

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: يَا فَاطِمَةُ! كُلِّي عَيْنِي بِأَكْيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنِي بَكَتْ عَلَى مُصَابِ الْحُسَيْنِ فَإِنَّهَا ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ بِنَعِيمِ الْجَنَّةِ؛ فاطمه جان !روز قیامت هر چشمی گریان است ؛ مگر چشمی که در مصیبت و عزای حسین گریسته باشد، که آن چشم در قیامت خندان است و به نعمتهای بهشتی مزده داده می شود. بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۹۳

حدیث ۸۱

امام صادق(علیه السلام) می فرمایند : کربلا را زیارت کنید و این کار را ادامه دهید، چرا که کربلا بهترین فرزندان پیامبران را در آغوش خویش گرفته است. کامل الزیارات، ص ۲۶۹

حدیث ۸۲

امام باقر علیه السلام : مُرُوا شِيعَتَنَا بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ فَإِنَّ إِتْيَانَهُ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ ، وَيَمِيدُ فِي الْعُمْرِ ، وَيَدْفَعُ مَدَافِعَ الشُّوْءِ؛ شیعیان ما را به زیارت قبر حسین بن علی علیه السلام فرمان دهید ؛ زیرا زیارت آن ، روزی را زیاد می کند ، عمر را دراز می گرداند و بدیها را دور می سازد . بحارالانوار : ۱۰۱ / ۴ / ۱۲

حدیث ۸۳

قال زين العابدين - عليه السلام -: ان النبي - صلى الله عليه وآله - اذن في اذن الحسين - عليه السلام - بالصلاة يوم ولد ؛ در روز ولادت امام حسین (ع) پیامبر اسلام (ص) در گوش او اذان گفت . (بحارالانوار، ج ۱۰۴، ص ۱۱۲)

حدیث ۸۴

قال الإمام الحسن المجتبي - عليه السلام - : وَنَحْنُ رِيحَانَتَا رَسُولِ اللَّهِ، وَسَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ يَتَقَدَّمُ، أَوْ يُقَدِّمُ عَلَيْنَا أَحَدًا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - به دنباله وصیتش در حضور جمعی از اصحاب فرمودند: و ما دو نفر - یعنی حضرت و برادرشان امام حسین (علیهما السلام) - ریحانه رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) و دو سرور جوانان اهل بهشت هستیم، پس خدا لعنت کند کسی را که بر ما پیشقدم شود یا دیگری را بر ما مقدم دارد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۲۱۱

حدیث ۸۵

امام صادق علیه السلام: أَلْبَرَكَةُ مِنْ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَشْرَةَ أَمْيَالٍ؛ تا ده میل اطراف قبر حسین بن علی علیه السلام برکت است. (بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۱۱۶، ح ۴۱).

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: بِي أَنْذِرْتُمْ وَبِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ اهْتَدَيْتُمْ... وَبِالْحَسَنِ أُعْطِيتُمْ الْإِحْسَانَ وَبِالْحُسَيْنِ تَسْعُدُونَ وَبِهِ تَشْقُونَ أَلَا وَإِنَّ الْحُسَيْنَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ مَنْ عَادَاهُ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ به وسیله من هشدار داده شدید و به وسیله علی علیه السلام هدایت می یابید و به وسیله حسن احسان می شوید و به وسیله حسین خوشبخت می گردید و بدون او بدبخت. بدانید که حسین دری از درهای بهشت است، هر کس با او دشمنی کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. مأة منقبة، ص ۲۲.

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ حُسَيْنًا؛ هر که حسین را دوست بدارد، خداوند دوستدار او است. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۶۱

حدیث ۸۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ الْخَيْرَ قَدَفَ فِي قَلْبِهِ حُبَّ الْحُسَيْنِ وَحُبَّ زِيَارَتِهِ؛ کسی که خدا خیر خواه او باشد، محبت حسین و شوق زیارتش را در دل او می اندازد. (بحار الانوار ج ۹۸، ص ۷۶)

حدیث ۸۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: قَبَانِي لَا- أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا السَّعَادَةَ وَالْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرْمًا؛ به درستی که من مرگ را جز سعادت نمی بینم و زندگی با ستمکاران را جز محنت نمی دانم. (تحف العقول، ص ۲۴۵)

حدیث ۹۰

به درستی که حسین بن علی (علیهما السلام) فرمودند: اگر زائر من بداند که خداوند چه برایش آماده کرده است، شادیش بیشتر از بی تائیش (از رنج سفر) خواهد بود. و همانا زائر او پاک از هر گناهی به خانه ی خود بر می گردد. وسایل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۱۸.

حدیث ۹۱

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: آن کس که به خاطر خدا و در راه او زائر قبر حسین (علیه السلام) گردد، خداوند او را از آتش دوزخ آزاد می کند و از فرع اکبر (خوف بزرگ) در روز قیامت ایمنش خواهد ساخت. کامل الزیارات، ص ۱۴۶.

حدیث ۹۲

امام صادق (سلام الله علیه) می فرماید: من سره أن يكون على موائد النور يوم القيامة فليكن من زوار الحسين بن علي (سلام الله علیه)؛ هر کس دوست دارد روز قیامت، بر سر سفره های نور بنشیند باید از زائران امام حسین (سلام الله علیه) باشد. بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۲۳۸.

حدیث ۹۳

امام صادق (سلام الله علیه) می فرماید: لا تدع زيارة الحسين بن علي (سلام الله علیه) يمد الله في عمرک و يزيد في رزقک و يحييک الله سعيدا و لا تموت إلا شهيدا؛ زیارت امام حسین (سلام الله علیه) را فرو نگذار تا که خدا عمرت را طولانی و روزیت را زیاد کند و زندگی با سعادت و مرگ با شهادت به تو خواهد بخشید. وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۱.

حدیث ۹۴

امام صادق علیه السلام: لا تدع زيارة الحسين بن علي عليه السلام و مر أصحابك بذالك، يمد الله في عمرک و يزيد الله في رزقک و يحييک الله سعيدا و لا تموت إلا سعيدا و يكتبك سعيدا؛ زیارت امام حسین علیه السلام را رها نکن و دوستان خود را هم به آن سفارش کن، که در این صورت، خداوند عمرت را طولانی و روزیات را زیاد می کند و زندگیات را همراه با سعادت می کند و جز سعادت مند نمی میری و نام تو را در شمار سعادت مندان، ثبت می کند. کامل الزیارات، ص ۲۸۶.

حدیث ۹۵

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من انشد في الحسين بيتا من شعر فبكي و ابكي عشره فله لهم الجنة. هر کسی درباره حسین (علیه السلام) بیتی شعر بسراید و خود بگیرد و ده نفر را بگریاند، برای او و آن ده نفر بهشت باشد. ثواب الاعمال/ ج ۱۱۰.

حدیث ۹۶

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: فعلى مثل الحسين فليبك الباكون، فان البكاء عليه لحظ الذنوب العظام. هر کسی چون حسین باید گریه کنندگان بگریند؛ زیرا که گریستن بر او گناه بزرگ را می زداید. وسایل الشیعه/ ج ۱۰/ ص ۳۹۴.

حدیث ۹۷

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: ايها مؤمن دمعت عيناه بقتل الحسين (علیه السلام) حتى يسيل على خده، لواه الله بها في الجنة عرفا يسكنها احقبا. هر مؤمنی که چشمانش برای کشته شدن حسین (علیه السلام) گریان شود، به طوری که اشک بر گونه هایش سرازیر گردد، خداوند به سبب آن او را در غرفه های بهشتی جای دهد که روزگاران دراز در آن به سر برند. ثواب الاعمال/ ج ۱۰۸.

حدیث ۹۸

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: كل عين يوم القيامة باكية و كل عين يوم القيامة ماهرة، الاعين من اختصه الله بكرامته و بكي على ما ينهك من الحسين و آل محمد (صلى الله عليه و آله و سلم). در روز قیامت همه چشمها گریانند و هیچ چشمی خواب ندارد، مگر آن چشمی که خداوند آن را به کرامت خود اختصاص داده و برای هتک حرمت حسین و خاندان محمد گریسته باشد. الخصال/ ج ۶۲۵.

حدیث ۹۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقني و خلق علياً و فاطمه و الحسن و الحسين و الأئمة من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

امام سجاد (ع)

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كان علي بن الحسين (عليه السلام) يلبس الصوف و اءغلظ ثيابه اذا قام الى الصلاة، و كان (عليه السلام) اذا صلى يبرز الى موضع خشن فيصلي فيه و يسجد على الارض. عجعع؛ امام سجاد (علیه السلام) هنگام نماز لباس پشمی خشن می پوشید و در مکان زبر و سخت به نماز می ایستاد و بر زمین سجده می کرد. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۸.

حدیث ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كان علي بن الحسين (عليه السلام) اذا كان شهر رمضان لم يتكلم الا بالدعا و التسبيح و الاستغفار و التكبير فاذا افطر قال: اللهم ان شئت اءن تفعل فعلت. امام سجاد (علیه السلام) در ماه مبارک رمضان جز به دعا و تسبیح و استغفار و تکبیر لب نمی گشود و سخن نمی گفت، هنگامی که افطار می کرد می فرمودند: معبودا! هر کاری را خواسته باشی انجام دهی انجام خواهی داد. کافی، ج ۴، ص ۸۸، ح ۸.

حدیث ۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كان علي بن الحسين (عليه السلام) يصل ما بين شعبان و رمضان و يقول: صوم شهرين متتابعين توبه من الله. امام سجاد (علیه السلام) روزه ماه شعبان و رمضان را بهم‌دیگر می چسباند، و می فرمودند: روزه دو ماه پشت سر هم موجب پذیرش توبه از طرف خداست. کافی، ج ۴، ص ۹۲، ح ۳.

حدیث ۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كان علي بن الحسين (عليه السلام) اذا كان اليوم الذي يصوم فيه، ياءمر بشاء فتذبح و تقطع اءعضاؤه و تطبخ، و اذا كان عند المساء اءكب على القدر حتى يجد ريح المرق و هو صائم، ثم يقول: هاتوا القصاع اغرفوا لال فلان، و اغرفوا لال فلان حتى ياءتى على آخر القدر، ثم يؤتى بخبز و تمر فيكون ذلك عشاءه. روزی که امام سجاد (علیه السلام) روزه می گرفت دستور می داد گوسفندی تهیه و ذبح شود و تکه شود و پخته شود هنگامی که شب می شد سر خود را بالای دیگها خم می کرد تا بوی آبگوشت را با دهان روزه بچشد و بعد از چشیدن می فرمودند: کاسه ها را بیاورید برای فلان خاندان و فلانی پر کنید تا اینکه به آخرین دیگها می رسید نان و خرما آورده می شد، پس این شامش می شد. بحار، ج ۴۶، ص ۷۱؛ من لا يحضره الفقيه ۹۰، ح ۱۹۵۵.

حدیث ۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کان علی بن الحسین (علیه السلام) لا یسافر الا مع رفقة لا یعرفونه و یشرط علیهم ان یكون من خدم الرفقة فیما یحتاجون الیه. امام چهارم (علیه السلام) جز با کاروانی که او را شناسند مسافرت نمی کرد و با آنان شرط می کرد که از خدمتگزاران کاروان در نیازمندیهای آنان باشد. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۶۹.

حدیث ۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کان (علی بن الحسین (علیه السلام)) یقبل الصدقة قبل ان یعطیها السائل، قیل له: ما یحملک علی هذا؟ قال: فقال: لست اقبل ید السائل انما اقبل ید ربی، انها تقع فی ید ربی قبل ان تقع فی ید السائل... امام چهارم (علیه السلام) قبل از اینکه صدقه را به فقیر بدهد می بوسید، از امام سؤال شد، حکمت این کار شما چیست؟ فرمودند: من دست پروردگارم را می بوسم نه دست فقیر را، زیرا صدقه قبل از اینکه به دست فقیر برسد در دست خدا قرار می گیرد. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۷۴.

حدیث ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کان علی بن الحسین (علیه السلام) یقول: انی لا- حب اداوم علی العمل و ان قل. امام علی بن الحسین (علیه السلام) می فرمودند: من دوست دارم که بر کار مداومت داشته باشم اگر چه کم باشد. وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۷۰.

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کان علی بن الحسین (علیه السلام) یمشی مشیة کائن علی راسه الطیر لا یسبق یمینه شماله. امام چهارم چنان با آرامش راه می رفت مثل اینکه بالا سرش پرنده ای قرار دارد (که نمی خواهد او حرکتش را متوجه شود و پرواز کند) طرف راست او جلوتر از طرف چپش پیشی نمی گرفت. مشکاة الانوار، ۲۲۷.

حدیث ۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان زین العابدین بکی علی اءبیه اءربعین سنة، صائما نهاره، قائما لیله، فاذا حضر الافطار جاء غلامه بطعامه و شرابه فیضعه بین یدیه فیقول: کل یا مولای، فیقول (علیه السلام): قتل ابن رسول الله (علیه السلام) جائعا، قتل ابن رسول الله (علیه السلام) عطشانا، فلا یزال یکرر ذلک و بیکی حتی یبل طعامه بدموعه، و یمزج شرابه بدموعه فلم یزل کذلک حتی لحق بالله عزوجل. امام زین العابدین (علیه السلام) چهل سال برای پدر بزرگوارش گریه کرد، در حالی که روزش، روزه دار بود و شبش، شب زنده داری می کرد، هنگامی که وقت افطار می شد غلامش غذا و نوشیدنی برای او می آورد و جلویش می گذاشت و می گفت: بخور، امام (علیه السلام) می فرمودند: فرزند رسول خدا (علیه السلام) گرسنه و تشنه شهید شد این جمله را تکرار می کرد و گریه سر می داد تا اینکه غذایش با اشک چشمش مخلوط می شد او هموار اینطور بود تا این که به جوار رحمت حق شتافت. وسائل الشیعة، ۲، ۹۲۳.

حدیث ۱۰

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: لاءن ادخل السوق و معی درهم اءبتاع به لحما لعیالی و قد قرموا الیه اءحب الی من اءن اءعتق نمسة. چنانچه وارد بازار شوم و همراهم درهمی باشد که با آن برای خانواده ام گوشتی بخرم که به آن اشتیاق دارند برای من محبوبتر است از اینکه فردی را آزاد کنم. وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۵۱، ح ۶.

حدیث ۱۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: کان علی بن الحسین (علیه السلام) یصلی فی الیوم و اللیلۃ الف رکعۃ و کانت الریح تمیلہ بمنزلۃ السنبلیۃ، و کانت له خمسۃ نخلۃ، فکان یصلی عند کل نخلۃ رکعتین، و کان اذا قام فی صلاته غشی لونه لون آخر، و کان قیامه فی صلاته قیام العبد الذلیل بین یدی الملک الجلیل، کان اعضاءه ترتعد من خشیۃ الله و کان یصلی صلاۃ مودع یری انه لا یصلی بعدها ابدا. امام چهارم (علیه السلام) شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند و باد همانند سنبلی او را حرکت می داد و او دارای پانصد نخل بود، که کنار هر کدام دو رکعت نماز می خواند، و هنگامی که به نمازش می ایستاد رنگ برنگ می شد و ایستادنش در نماز همانند ایستادن بنده در مقابل پادشاه بزرگ بود، بدن او از خوف خدا می لرزید، و همانند کسی که با نماز وداع می کند و فکر می کند آخرین نماز اوست و دیگر هیچ وقت نماز نخواهد خواند نماز می گزارد. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۷۹.

حدیث ۱۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: کان علی بن الحسین (علیه السلام) یصلی فی الیوم و اللیلۃ الف رکعۃ کما کان یفعل امیر المؤمنین (علیه السلام). امام علی بن الحسین (علیه السلام) شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند همانطور که امیرمؤمنان هم چنین می کرد. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۶۱.

حدیث ۱۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: کان لابی (علیه السلام) فی موضع سجوده آثار نائثۃ و کان یقطعها فی السنۃ مرتین، فی کل مرۃ خمس ثنات، فسمی ذالثنات لذلك. در سجده گاه پدر بزرگوارم آثار ورم بود و سالی دوبار آن را قطع می کرد در هر مرتبه پنج لایه پینه بود از این جهت او را ((ذو الثنات)) نامیدند. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۶.

حدیث ۱۴

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ان ابی علی بن الحسین (علیه السلام) ما ذکر الله عزوجل نعمۃ الاسجد، و لا قراء آیه من کتاب الله عزوجل فیها سجود الاسجد و لا دفع الله عزوجل عنه سوء یخشاہ اءوکید کائد الاسجد و لا فرغ من صلاۃ مفروضۃ الاسجد، و لا وفق لاصلاح بین اثین الاسجد و کان اثر السجود فی جمیع مواضع سجوده، فسمی السجاد لذلك. پدرم علی بن الحسین (علیه السلام) هیچ گاه نعمتی را یاد نمی کرد جز اینکه سجده شکر انجام می داد، و آیه ای از کتاب خدا را نمی خواند که دارای سجده بود مگر اینکه سجده می کرد، و هر گاه خداوند، مکر حیلہ گری یا خطری را از او بر طرف می کرد سجده شکر بجا می آورد و هر وقت از نماز فارغ می شد سجده می کرد و زمانی که موفق می شد بین دو نفر اصلاح کند سجده می کرد و طوری بود که اثر سجده در تمام اعضاء هفتگانه سجده او نمایان بود از این جهت او سجاد نامیده شد. بحار الانوار، ج ۴۶، ح ۶.

حدیث ۱۵

لومات من بین المشرق و المغرب لما استوحشت بعد ان یکون القرآن معی؛ اگر تمام کسانی که در میان مشرق و مغرب هستند از دنیا بروند (و من تنها بمانم) و قرآن با من باشد وحشت مرا نمی گیرد (و نمی ترسم). بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۷.

حدیث ۱۶

امام باقر علیه‌السلام: كَانَ يُصَلِّي صَلَاةً مُودَّعٍ يَرَى أَنَّهُ لَا يُصَلِّي بَعْدَهَا أَبَدًا؛ امام سجّاد علیه‌السلام مانند کسی که آخرین نماز خود را به جای می‌آورد، نماز می‌گذارد. او چنین می‌دید که پس از آن هیچ‌گاه نماز نمی‌گذارد... همان، ج ۴۶، ص ۷۹.

حدیث ۱۷

امام باقر علیه‌السلام: كَانَ أَثَرُ السُّجُودِ فِي جَمِيعِ مَوَاضِعِ سُجُودِهِ فَسُمِّيَ السَّجَّادُ لِذَلِكَ؛ اثر سجده در تمام مواضع هفت گانه سجده او (امام سجّاد علیه‌السلام) نمایان بود؛ از این جهت «سجّاد» نامیده شد... بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۶.

حدیث ۱۸

امام صادق علیه‌السلام: يُنَادِي مُنَادٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَيْنَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ؟ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَخْطُرُ بَيْنَ الصُّفُوفِ؛ روز قیامت منادی ندا می‌دهد: «زیور عبادت کنندگان کجاست؟» گویا علی بن حسین علیه‌السلام را می‌بینم که میان صف‌ها با ابّتهت گام بر می‌داد... میزان الحکمه، ح ۱۱۳۱.

حدیث ۱۹

قال الامام ابو عبدالله - عليه السّلام - : كان علي بن الحسين اذا اتاه ختنه علي ابنته او علي اخته، بسط له رداءه ثم اجلسه ثم يقول: مرحباً بمن كفى المؤمنة وستر العورة. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: سیره (امام) علی بن الحسین این بود که هنگامی که یکی از دامادهای او (شوهر دختر یا شوهر خواهر او)، بر او وارد می‌شد، امام - علیه‌السلام - عبای خود را بر زمین، پهن می‌نمود و وی را بر آن می‌نشاند، سپس می‌فرمودند: آفرین بر کسی که مخارج ناموس مرا می‌پردازد و او را حفظ می‌کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۴»

حدیث ۲۰

قال الامام السجّاد - عليه السّلام - : اللهم انى استلكت ان تملأ قلبى حُباً لك. امام سجّاد - عليه السّلام - در دعا اینگونه می‌فرمودند: خداوند! قلب مرا از محبت به خودت سرشار نما. «بحار الأنوار، ج ۹۵، ص ۹۳»

حدیث ۲۱

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْتَقْبَلَهُ مَوْلَى لَهُ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ، وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ خَزٌّ وَمِطْرَفٌ خَزٌّ وَعِمَامَةٌ خَزٌّ وَهُوَ مُتَغَلِّفٌ بِالْغَالِيَةِ، فَقَالَ لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، فِي مِثْلِ هَذِهِ السَّاعَةِ عَلَى هَذِهِ الْهَيْئَةِ إِلَى أَيْنَ؟ قَالَ: فَقَالَ: إِلَى مَسْجِدِ جَدِّي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، أَخْطَبُ الْحَوْرَ الْعَيْنَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. امام صادق علیه‌السلام: خدمتکار علی بن الحسین (زین العابدین) علیه‌السلام، ایشان را در شبی سرد، ملاقات کرد، در حالی که جامه و ردا و عمامه‌ای از خز پوشیده و خود را با عطری، خوشبو کرده بود. گفت: فدایت شوم! در چنین ساعتی و با این وضع، رهسپار کجایی؟ امام علیه‌السلام فرمود: «به مسجد جدم پیامبر خدا می‌روم تا از خدای عز و جلحوریان را خواستگاری کنم». الغالیة: نوع من الطیب مُرکّب من مسک و عنبر و دُهن، والتغلف بها: التلطُّحُ (النهاية: ج ۳ ص ۳۸۳ «غلا»). الكافي: ج ۶ ص ۵۱۷ ح ۵، بحار الأنوار: ج ۴۶ ص ۵۹ ح ۱۳.

حدیث ۲۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: بکی عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَشْرِينَ سَنَةً وَ مَا وُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ طَعَامٌ إِلَّا بَكَى؛ امام زین العابدین علیه السلام بیست ساله (به یاد عاشورا) گریستند و هرگز طعامی پیش روی او نمی گذاشتند مگر اینکه گریه می کردند. بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۸

حدیث ۲۳

امام سجاد علیه السلام فرمودند: إِنِّي لَمْ أَذْكَرْ مَصْرِعَ بَنِي فَاطِمَةَ إِلَّا خَنَقْتَنِي لِتَذَلِّكَ عِبْرَةٌ؛ من هرگز شهادت فرزندان فاطمه (علیها السلام) را به یاد نیاوردم، مگر آن که بخاطر آن، چشمانم اشکبار گشت. بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۹

حدیث ۲۴

قال الصادق - عليه السلام - : كان (السجاد) - عليه السلام - إذا حضرت الصلاة أقشعر جلده و اصفر لونه و ارتعد كالسعفة؛ چون وقت نماز فرا می رسید بدن امام زین العابدین (علیه السلام) می لرزید و رنگش زرد می شد و مانند شاخه نخل خرما و مرتعش می شد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۷).

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كان على بن الحسين - عليهما السلام - إذا قام الى الصلاة، تغير لونه. فاذا سجد لم يرفع رءسه حتى يرفض عرقا؛ امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سر بر نمی داشت تا آن که عرق از وی می ریخت. (فروع کافی، ج ۳، ص ۳۰۰)

حدیث ۲۶

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: اگر همه‌ی مردم از شرق تا غرب عالم بمیرند با وجود قرآن در کنار من، هرگز احساس وحشت و تنهایی نکنم. (بحارالانوار/۸۹/۲۳۹)

حدیث ۲۷

امام باقر علیه السلام می فرمایند: كَانَ أَبِي زَيْنُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الشَّبَابِ الَّذِينَ يَطْلُبُونَ الْعِلْمَ أَذْنَاهُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ: مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ وَدَائِعُ الْعِلْمِ وَ يَوْشِكُ إِذَا أَنْتُمْ صِغَارُ قَوْمٍ أَنْ تَكُونُوا كِبَارَ آخِرِينَ؛ پدرم [امام] زین العابدین علیه السلام، هر گاه به جوانانی که دانش می اندوختند، می نگریست، آنان را به خود نزدیک می کرد و می فرمود: آفرین بر شما که امانت‌های [مردم برای آموختن] دانشید و به زودی شما کم‌سالان جامعه، بزرگان جامعه‌ای دیگر می شوید. الدر النظیم فی مناقب الائمه اللهمم، ص ۵۸۷

حدیث ۲۸

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: هیچ جرعه‌ای سرنکشیدم که نزد من خوشتر از جرعه‌ی خشمی باشد که با آن طرف

مقابل را کیفر ندهم. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۹.

حدیث ۲۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان علی بن الحسین (علیه السلام) کان اءحسن الناس صوتا بالقرآن و کان یرفع صوته حتی یسمعه اهل الدار: امام علی بن الحسین (علیه السلام) از نظر صوت قرآنی نیکوترین فرد بود و صدای قرآن خواندش را بلند می کرد تا اهل خانه بشنوند و بهره مند گردند. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۵۸.

امام باقر (ع)

حدیث ۱

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال: کانَ لِأَبِي ثَوْبَانٍ خَشِيَّتَانِ يُصَلِّي فِيهِمَا صَلَاتَهُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: پدرم دو لباس خشن داشت که در آن دو لباس نماز خویش را می خواند. «وسائل الشیعه»، ج ۳، ص ۳۳۱»

امام صادق (ع)

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یریدوننی الا اقول الحق و الله لا ازال اقول الحق حتی اموت از من می خواهند که حق را نگویم، به خدا سوگند همواره حق را خواهم گفت تا هنگامی که مرگ بسراغم آید. رجال الکشی: ۶۰۱ ح ۱۱۲۱

حدیث ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انی لاسارع الی حاجه عدوی خوفا ان اراده فیستغنی عنی. من با شتاب نیاز دشمن را بر آورده می سازم از بیم آنکه مبدا او را رد کنم و او از من بی نیاز شود. بحار الانوار ۷۸: ۲۰۷ ح ۶۴

حدیث ۳

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: کان یرف موضع سجود ابی عبدالله (علیه السلام) بطیب ریحہ. جایگاه سجده امام صادق (علیه السلام) از بوی خوش آنجا شناخته می شد. کافی ۶: ۵۱۱ ح ۱۱

حدیث ۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما اتخمت قط و ذلک انی لم ابداء بطعام الا قلت بسم الله و لم افرغ من طعام الا قلت الحمد لله. هرگز هضم غذا بر من مشکل نشده است، زیرا هیچ گاه شروع به غذا نکردم مگر اینکه ((بسم الله)) گفتم و هیچ گاه از غذا خوردن فارغ نشدم مگر آنکه ((الحمد لله)) گفتم. وسائل الشیعه، ۱۶ ص ۵۸۶ ح ۷

حدیث ۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انی اذا سافرت فی شهر رمضان ما آکل الا القوت و ما اشرب کل الری. هرگاه در ماه رمضان به

مسافرت می روم (به احترام ماه رمضان اگر چه مسافر و روزه بر من واجب نیست ولی) جز به اندازه رمق داشتن غذا نمی خورم و هرگز از آب در حد سیراب شدن نمی نوشم. وسائل الشیعه ۷: ۱۴۷ ح ۵

حدیث ۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: قَالَ لِي أَبِي: يَا جَعْفَرُ! أَوْقِفْ لِي مِنْ مَالِي كَذَا وَكَذَا النَّوَادِبَ تَنْدُبُنِي عَشْرَ سِتِّينَ يَمْنِي أَيَّامَ مِنِي؛ پدرم امام باقر علیه السلام به من فرمودند: ای جعفر! از مال خودم فلان مقدار وقف نوحه خوانان کن که به مدت ده سال در (منا) در ایام حج، بر من نوحه خوانی و سوگواری کنند. بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۲۲۰

حدیث ۷

فضل بن ابی قرّه: خدمت امام صادق علیه السلام که در باغشان مشغول کار بودند، رسیدیم و عرض کردیم: خدا ما را فدای شما کند! اجازه بدهید یا ما برایتان کار کنیم و یا غلامان. حضرت فرمودند: نه، مرا به حال خود بگذارید؛ زیرا دوست دارم خداوند عزوجل مرا در حال کار کردن و زحمت کشیدن برای کسب روزی حلال ببیند. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۶۳، ح ۳۵۹۵.

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: این لاعمل فی بعض ضیاعی حتی اعرق و ان لی من یکفینی لیعلم الله عزوجل انی اطلب الرزق الحلال. من در برخی زمینهای کشاورزی کار می کنم تا عرق می کنم، در حالی که افرادی هستند که به جای من کار کنند و مرا از کار کردن بی نیاز کنند، ولی من کار می کنم تا خداوند بزرگ بداند که من برای روزی حلال تلاش می کنم. وسائل الشیعه ۱۲: ۲۳ ح ۸

امام کاظم (ع)

حدیث ۱

امام رضا (سلام الله علیه): كَانَ أَبِي إِذَا دَخَلَ شَهْرَ الْمُحَرَّمِ لَا يُرَى ضَاحِكًا؛ چون ماه محرم فرا می رسید، کسی پدرم را خندان نمی دید. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۵۰۵

حدیث ۲

عن ابی الحسن موسی (علیه السلام): انه كان اذا رفع رءسه في صلاته من السجدة الاخيرة جلس جلسة ثم نهض للقيام و بادر برکتیه من الارض قبل یدیه ، و اذا سجد بادر بهما الارض قبل رکتیه؛ هنگامی که امام کاظم (علیه السلام) سر از سجده دوم برمی داشت ، کمی می نشست و بعد قیام می کرد (و یکسره از سجده قیام نمی کرد) و پیش از دستها، زانوهای را از زمین بر میداشت و هنگامی که به سجده می رفت ، دستها را پیش از زانوهای بر زمین می گذاشت . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲).

حدیث ۳

امام رضا علیه السلام فرمودند: انْ أَبِي إِذَا دَخَلَ شَهْرَ الْمُحَرَّمِ لَا يُرَى ضَاحِكًا وَ كَانَتْ الْكِبَابَةُ تَغْلِبُ عَلَيْهِ حَتَّى يَمْضِي مِنْهُ عَشْرَةُ أَيَّامٍ، فَإِذَا

كَانَ الْيَوْمَ الْعَاشِرُ كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمَ مُصِيبَتِهِ وَحُزْنِهِ وَبُكَائِهِ؛ هر گاه ماه محرم فرا می‌رسید، پدرم (موسی بن جعفر علیه السلام) دیگر خندان دیده نمی‌شد و غم و افسردگی بر او غلبه می‌یافت تا آن که ده روز از محرم می‌گذشت، روز دهم محرم که می‌شد، آن روز، روز مصیبت و اندوه و گریه پدرم بود. امالی صدوق، ص ۱۱۱

حدیث ۴

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: زیارة قَبْرِ أَبِي مِثْلِ زِيَارَةُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ؛ زیارت قبر پدرم، موسی بن جعفر علیه السلام، مانند زیارت قبر حسین علیه السلام است. کامل الزیارات، ص ۴۹۹

حدیث ۵

امام رضا علیه السلام: كَانَ [الامام الكاظم عليه السلام] عَقْلُهُ لَا تُتَوَازَى بِهِ الْعُقُولُ وَرُبَّمَا شَاوَرَ الْأَسْوَدَ مِنْ سُودَانِهِ؛ هیچ اندیشه‌ای با اندیشه او (امام کاظم علیه السلام) برابری نمی‌کرد و [با این حال] چه بسا با یکی از خادمان سیاه خود مشورت می‌کرد. مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۹۹.

امام رضا (ع)

حدیث ۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ ضَاحِكًا مُسْتَبِشِّرًا فَلْيَتَوَلَّ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ کسی که دوست دارد خندان و با روی گشاده خداوند را دیدار کند، باید از محبت و ولایت علی بن موسی الرضا علیه السلام بهره‌مند باشد. بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۲۹۶.

حدیث ۲

امام رضا (سلام الله علیه): مَا زَارَنِي أَحَدٌ مِنْ أَوْلِيَائِي عَارِفًا بِحَقِّي إِلَّا شَفَعْتُ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر یک از دوستانم مرا با شناخت حقم زیارت نمی‌کند مگر این که در روز قیامت، شفاعتم از او پذیرفته می‌شود. وسائل الشیعة، ج ۱۳، ص ۵۵۲

حدیث ۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): سَتُدْفَنُ بَضْعَةً مَنِّي بِأَرْضِ خُرَاسَانَ، لَا يُزَوَّرُهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ؛ زود باشد که پاره‌ای از تن من در خاک خراسان دفن شود. هیچ مؤمنی آن را زیارت نکند مگر آن که خداوند بهشت را بر او واجب گرداند. حکمت نامه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله ج ۴، ص ۳۰۰

حدیث ۴

امام رضا (سلام الله علیه): أَلَا وَإِنِّي لَمَقْتُولٌ بِالسَّمِّ ظُلْمًا، وَمِيدْفُونٌ فِي مَوْضِعٍ غَرَبِيٍّ؛ فَمَنْ شَدَّ رَحْلَهُ إِلَى زِيَارَتِي، اسْتَجِيبَ دُعَاؤُهُ، وَغُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ؛ بدانید که من با زهر ستم، کشته خواهم شد و در خاک غربت، دفن خواهم شد. پس، هر که برای زیارت من بار سفر بر بندد، دعایش مستجاب و گناهانش آمرزیده می‌شود. نهج الدعاء، ج ۱، ص: ۳۸۱

حدیث ۵

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من زارنی علی بعد داری اتیته یوم القیامه فی ثلاث مواطن حتی اخلصه من احوالها؛ اذا نظیرت الکتب یمینا و شمالا و عند الصراط و عند المیزان؛ هر که مرا در دیار غربت زیارت کند، روز قیامت من در سه جا به داد او می رسم و از هراسها و سختیها آنها نجاتش می دهم؛ در وقتی که نامه های اعمال از راست و چپ پراکنده شوند و در هنگام گذشتن از صراط و در موقع سنجیدن اعمال (میزان) عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۵.

حدیث ۶

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: الحمد لله الذی جعل فی و فی ابنی محمد اسوة برسول الله و ابنه ابراهیم. ستایش، شایسته خداوندی است که در من و فرزندم محمد (امام جواد) شباهتی و الگویی از پیامبر و فرزندش ابراهیم را قرار داد. دلائل الامامه: ۲۰۰

امام جواد (ع)**حدیث ۱**

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: .... و اءن الله عزوجل ركب فی صلبه (الحسین علیه السلام) نطفة مباركة طيبة زكية مرضية و سماها محمد بن علی (علیه السلام) فهو شفیع شیعه، و وارث علم جده، له علامة بینة و حجة ظاهرة. ... خداوند بزرگ در صلب امام حسین (علیه السلام) نطفه بابرکت و پاک و پاکیزه و پسندیده ای قرار داده و او را محمد بن علی (علیه السلام) نامیده است که او شفیع شیعیان، و وارث دانش جدش می باشد، او دارای نشانه ای آشکار و برهانی روشن است. عوالم العلوم ۲۳: ۲۱۸.

حدیث ۲

قال الرضا (علیه السلام) لاصحابه: قد ولد لی شبیه موسی بن عمران، فالتق البحار و شبیه عیسی بن مریم قدست ام ولدته، قد خلقت طاهرة مطهرة. امام رضا (علیه السلام) به اصحابشان فرمودند: برای من فرزندی متولد شد که شبیه موسی بن عمران است که دریاها را شکافت و مانند عیسی بن مریم که مادرش مقدس و پاک و پاکیزه او را به دنیا آورده بود. بحار الانوار ۵۰: ۱۵ ح ۱۹

حدیث ۳

امام رضا (علیه السلام) اوصاف امام جواد (علیه السلام) را چنین بیان کردند: الصادق، و الصابر، و الفاضل، و قرء اعین المؤمنین و غیظ الملحدين. او راستگو، صبور و بردبار، دارای فضیلت، نور چشم مؤمنان و مایه خشم کفار است. مستدرک عوالم العلوم ۲۳: ۲۷

حدیث ۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: الحمد لله الذی جعل فی و فی ابنی محمد اسوة برسول الله و ابنه ابراهیم. ستایش، شایسته خداوندی است که در من و فرزندم محمد (امام جواد) شباهتی و الگویی از پیامبر و فرزندش ابراهیم را قرار داد. دلائل الامامه: ۲۰۰

حدیث ۵

ابو یحیی صفانی می گوید: در خدمت امام رضا (علیه السلام) بودم که فرزند کوچکشان، امام جواد (علیه السلام)، را نزد ایشان

آوردند. امام رضا(علیه السلام) فرمودند: «این مولودی است که با برکت تر از او برای شیعیان ما به دنیا نیامده است.» بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۲۳، ح ۱۴

حدیث ۶

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: انا الجواد، انا العالم بانساب الناس فی الاصلاب انا اعلم بسرائرکم و ظواهرکم، و ما انتم صائرون الیه. من جوادم، من عالم به نسبهای مردم در صلبها هستم، من از نهانها و آشکارهای شما آگاهترم، و بهتر می دانم که سرانجام شما چه خواهد بود. بحار الانوار ۵۰: ۱۰۸.

امام هادی(ع)

حدیث ۱

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: لو سلک الناس وادیا شعبا لسلکت وادی رجل عبد الله وحده خالصا؛ اگر همه مردم مسیری را انتخاب کنند و در آن گام نهند، من به راه کسی که تنها خدا را خالصانه می پرستد خواهم رفت. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۴۵

امام حسن عسکری(ع)

حدیث ۱

امام علی علیه السلام: العُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ؛ عالمان، فرمانروای بر مردمند. غرر الحکم: ۵۰۷، منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۲

كَانَ لِيَأْسُ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - بِيَاضٍ نَاعِمَةٍ فَحَسِرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ فَإِذَا مَسَّحَ أَسْوَدَ خَشِنٌ عَلَى جِلْدِهِ فَقَالَ هَذَا لِلَّهِ وَ هَذَا لَكُمْ. لباس امام عسکری - علیه السلام - لباسی سفید رنگ و نرم بود پس آن امام دست‌های خود را بالا زد در زیر لباس روئی، لباسی موئین، سیاه و خشن داشت، فرمودند: این لباس خشن برای خداوند و این لباس سفید نرم را به برای شما پوشیده‌ام. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۵۰۴»

امام مهدی(ع)

حدیث ۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لیتز عن عنکم قضاة السوء... و لیعزلن عنکم امراء الجور و لیطهرن الارض من کل غاش و لیعملن بالعدل. براستی او (امام مهدی علیه السلام) قاضیان زشت کردار را بر کنار می کند و حکمرانان ستمگر را بر می دارد و زمین را از هر ستمگری پاکیزه می کند و خود به عدالت رفتار می نماید. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۲۰، حدیث ۲۳.

حدیث ۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فیریکم کیف عدل السیره و یحیی میت الكتاب و السنه. (امام مهدی علیه السلام) شیوه عدالت را به

شما نشان می دهد و احکام از بین رفته کتاب و سنت را زنده سازد. نهج البلاغه خطبه ۱۳۸

حدیث ۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فاذا قام قائمنا (علیه السلام) حرم علی کل ذی کتر کتزه حتی یاءتوه به یستعین به. چون قائم ما قیام کند، هر گنجی را بر صاحب آن حرام نماید، تا آن را به خدمت او آورند و او آن گنج را (در راه مصالح مردم) به کار گیرد. تهذیب الاحکام، ج ۴، ص ۱۴۴، روایت ۴۰۲

حدیث ۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یفرق المهدي اصحابه فی جميع البلدان و یاءمرهم بالعدل و الاحسان و یجعلهم حکاما فی الاقالیم و یاءمرهم بعمران المدن. مهدی (علیه السلام) اصحاب خویش را در تمامی شهرها می پراکند و آنان را به عدالت و احسان فرمان می دهد، آنان را حاکمان مناطق مختلف قرار داده به آنان دستور می دهد که به آبادانی و سازندگی شهرها پردازند. یوم الخلاص، ص ۳۹۵

حدیث ۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: یعطف الهوی علی الهدی اذا عطفوا الهدی علی الهوی و یعطف الرأی علی القرآن اذا عطفوا القرآن علی الرأی. هنگامی که مردم هدایت را تحت الشعاع هوای نفس خود قرار دهند (مهدی علیه السلام) خواسته های نفسانی را تحت الشعاع هدایت قرار می دهد و هنگامی که مردم قرآن را بر اساس رأی و خواسته های خود تفسیر کنند (مهدی) آراء و نظریات را پیرو قرآن قرار می دهد. نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸.

حدیث ۶

قال الامام علی (علیه السلام) فی صفة المهدي: اوسعکم کهفا و اکثرکم علما و اوصلکم رحما... شوقا الی رؤیته. امام علی (علیه السلام) درباره صفات مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند: پناه دهی او از همه شما گسترده تر و دانشش از همه شما بیشتر و رسیدگی به خویشانش از همه شما فزوتتر است... چقدر مشتاق دیدن اویم! بحار الانوار، ج ۵۱ ص ۱۱۵، روایت ۲۴.

حدیث ۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: و یدخل المهدي (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بیت المقدس و یصلی بالناس اماما... فیتقدم المهدي (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فیصلی بالناس و یصلی عیسی خلفه و یبایعه. مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) وارد بیت المقدس شود و به امامت او مردم نماز می گزارند... مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) جلو رفته و مردم و نیز عیسی (علیه السلام) پشت سر او نماز گزارند و عیسی با وی بیعت نماید. الامام المهدي، ص ۵۵۷.

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فیقبل علی الطائفة المنحرفة فیعظهم و یدعوهم ثلاثة ایام فلا یزدادون الا طغیانا و کفرا فیاءمر بقتلهم فیقتلون جمیعا. پس (امام مهدی علیه السلام) روی به گروه منحرفان نماید و سه روز آنان را موعظه و دعوت کند و چون

آنان بر طغیان و کفرشان بیفزایند، فرمان به کشتار آنان می دهد، و همگی را می کشند. نواب الدهور، ج ۳، ص ۱۴۲.

حدیث ۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ان رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) سار فی امته بالین، کان یتألف الناس، و القائم (علیه السلام) یسیر بالقتل، بذلك امر فی الكتاب الذی معه ان یسیر بالقتل و لا یتتبع احدا، ویل لمن ناواه. همانا رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) با امت خویش به نرمی و محبت رفتار می نمود، ولی امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) با کشتن با آنان برخورد کند. این فرمانی است که در نوشته ای که همراه اوست به او دستور داده اند تا با این شیوه رفتار کند و کسی را به توبه فرا نخواند. وای بر آنکه با او دشمنی ورزد! الغیبه، نعمانی، ص ۱۵۳.

حدیث ۱۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: العلم سبعة و عشرون جزءا فجميع ما جاءت به الرسل جزءان فلم يعرف الناس حتی الیوم غیر الجزئین فاذا قام القائم اخرج الخمسة و العشرين جزءا فبثها فی الناس. دانش، بیست و هفت قسمت است. تمامی آنچه پیامبران آورده اند دو قسمت است و مردم تاکنون بیش از دو قسمت را نشناخته اند. چون قائم پبای خیزد، بیست و پنج قسمت دیگر را بیرون آورد و در میان مردم پراکند. موسوعه احادیث المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ج ۴، ص ۵۳.

حدیث ۱۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا قام قائمنا فانه یقسم بالسویة و یعدل فی خلق الرحمن البر منهم و الفاجر. چون قائم ما پبای خیزد بطور مساوی تقسیم می کند و در میان خلق خدا - با نیک و بد - به عدالت رفتار می نماید. علل الشرایع، ص ۱۶۱

حدیث ۱۲

قال الباقر (علیه السلام) فی صفة المهدی: یعطیکم فی السنة عطاءین و یرزقکم فی الشهر رزقین و تؤتون الحکمة فی زمانه حتی ان المرئة لتقضی فی بیتها بکتاب الله تعالی و سنة رسول الله. امام باقر (علیه السلام) در توصیف مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند: در سال دو بار بر شما بخشش می فرماید و در هر ماه دوبار روزی می دهد. در زمان او حکمت به شما داده شود، تا آنجا که زن در خانه خویش بر اساس کتاب خداوند و سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) حکم می کند. الغیبه، نعمانی، ص ۱۵۸.

حدیث ۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کل ما فی ایدی شیعتنا من الارض فهم فیہ محللون حتی یقوم قائمنا فیجیبهم طسق ما کان فی ایدیهم و یتروک الارض فی ایدیهم و اما ما کان فی ایدی غیرهم فان کسبهم من الارض حرام علیهم حتی یقوم قائمنا فیاخذ الارض من ایدیهم و یرجهم صغرة. همه زمینهایی که در اختیار شیعیان ماست بر آنان حلال است تا آنکه قائم ما قیام نماید و از آنان مالیات زمینهایی را که در اختیار آنان است بستاند و زمین را به ایشان واگذار نماید. اما زمینهایی که در اختیار غیر شیعیان است، در آمد آنان از این زمینها حرام است تا وقتی که قائم ما پبای خیزد و زمین را از آنان باز ستاند و با ذلت آنان را بیرون براند. الکافی، ج

حدیث ۱۴

قال امیر المؤمنین (علیه السلام) فی توصیف المهدی (علیه السلام): فلا یتروک عبدا مسلما الا اشتراه و اعتقه و لا غارما الا قضی دینه و لا مظلماً لاحد من الناس الا ردها و لا یقتل قتیل الا قضی عنه دینه و الحق عیاله فی العطاء. امیر مؤمنان (علیه السلام) در توصیف امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: هیچ برده مسلمانی باقی نمی ماند مگر آنکه مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) او را خریده و آزاد می سازد و بدهکاری نیست مگر آنکه وام او را بپردازد. ستمی بر کسی نمی رود مگر آنکه داد او را بستاند. کسی کشته نمی شود مگر اینکه قرض او ادا می کند و خانواده اش را تحت پوشش کمکهای خویش قرار می دهد. الامام المهدی، ص ۶۳۱.

حدیث ۱۵

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): علامه المهدی ان یكون شديدا علی العمال جوادا بالمال رحیما بالمساكين. پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: از نشانه های مهدی است: سختگیری در برخورد با کارگزاران. بخشندگی مال. مهربانی و رحمت با تهیدستان. موسوعه احادیث الامام المهدی، ص ۲۴۶، ج ۱، روایت ۱۵۲.

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: القائم من ولدی... و سنته سنتی یقیم الناس علی ملتی و شریعتی و یدعوهم الی کتاب الله عزوجل. قائم از فرزندان من است، شیوه و سنت او سنت من است و مردم را بر اساس دین و شریعت من بر پای می دارد و به کتاب خداوند دعوت می کند. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۳، روایت ۱۹.

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: انه یتخرج الكنوز و یقسم المال. (امام مهدی علیه السلام) گنجها را استخراج می کند و ثروتها را تقسیم می نماید. منتخب الاثر، ص ۴۷۲.

حدیث ۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان فی امتی المهدی... فیجی الیه رجل فیقول: یا مهدی اعطنی، اعطنی! قال: فیحیی له فی ثوبه ما استطاع ان یحمله. مهدی (علیه السلام) از امت من است... شخصی به محضر او می آید و می گوید: ای مهدی! به من چیزی بده! مرا چیزی ببخش! پس آن حضرت به اندازه ای که آن مرد بتواند بردارد و حمل کند (ثروت و مال) در دامان او می ریزد. سنن ترمذی، ج ۴، ص ۴۳۹، روایت ۲۲۳۲.

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان علی بن ابی طالب امام امتی... و من ولده القائم المنتظر الذی یملاء الله به الارض عدلا و قسطا کما ملئت جورا و ظلما. براستی که علی بن ابی طالب (علیه السلام) امام امت من است... و قائم از نسل اوست. آن کس که زمین را از عدالت و مساوات لبریز می کند، آنگونه که از ستم و بیداد لبریز گشته باشد. کشف الغم، ج ۳، ص ۳۲۸.

حدیث ۲۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يبلغ من رد المهدي المظالم حتى لو كان تحت ضرر انسان شی انتزعه حتی یرده. کار امام مهدی (علیه السلام) در باز پس گرفتن حقوق بدانجا رسد که اگر در بن دندان انسانی حق فردی دیگر نهاده باشد، آن را باز پس گرفته و (به صاحب حق) بر می گرداند. موسوعه احادیث الامام المهدی، ج ۱، ص ۲۲۱

حدیث ۲۱

قال العسکری (علیه السلام): (فی صفة القائم (علیه السلام)) فاذا قام قضی بین الناس بعلمه كقضاء داود (علیه السلام) لا یسأل البینه. امام حسن عسگری (علیه السلام) در توصیف حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند: چون او قیام نماید، بین مردم بر اساس دانش خود حکم کند همانند قضاوت حضرت داود، و درخواست شاهد نمی کند. الکافی، ج ۱، ص ۵۰۹، روایت ۱۳.

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنَّ قَائِمَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ إِذَا قَامَ لَبَسَ ثِيَابَ عَلِيٍّ - علیه السلام - . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بدرستی که هنگامی که قائم ما اهل بیت قیام نماید، لباسی همانند لباس امیر المؤمنین خواهد پوشید. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۵۰۴»

حدیث ۲۳

عن امیر المؤمنین - علیه السلام - قال: الا و ان من أدركها منا یسری فیها بسراج منیر و یحدو فیها علی مثال الصالحین. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدانید که همانا آن کسی که از ما (مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف -) فتنه های آینده را دریابد، با چراغی روشن در آن گام می نهد و بر همان سیره و روش صالحان (پیامبر و ائمه) رفتار می کند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۰»

حدیث ۲۴

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : هو شابٌ مربعٌ، حسن الوجه حسن الشعر، یسئلُ شعره علی منکبیه و نُورٌ وجهه یعلو سواد لحيته و رأسه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: او (مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف -) جوانی است چهار شانه، نیکو روی و زیبا موی که مویش بر شانه اش ریخته و نور صورتش بر سیاهی موی سر و صورتش برتری دارد. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶»

حدیث ۲۵

عن ایوب ابن نوح قال: قلتُ لابی الحسن الرضا - علیه السلام - : انا نرجوا ان تكون صاحب هذا الامر... ایوب بن نوح گوید: به امام رضا - علیه السلام - عرضه داشتم که ما امید داریم شما صاحب الامر باشید و خداوند امر ظهور را به راحتی و بدون جنگ به شما واگذار کند، همانا ما با شما بیعت کرده و درهم ها را بنام شما ضرب می کنیم، حضرت - علیه السلام - فرمودند: از ما اهلیت احدی نیست که نامه های (فراوانی) برای او بیاید و با انگشتان به او اشاره شود و از مسائل (متفاوتی) از او سؤال شود و اموالی برایش بیاورند مگر اینکه کشته می شود یا می میرد تا اینکه خداوند برای این امر پسر بچه ای از ما اهل بیت را مبعوث می کند ... «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۷»

حدیث ۲۶

عن ابی جعفر - علیه السّلام - : ان الله تبارک و تعالی حیثُ خَلَقَ الخَلْقَ ... أَخَذَ المِثاقَ علیِ أوْلِی العزمِ اُنّی رُبُّکم و محمدٌ رسولی و علی امیرُ المؤمنین و اوصیائهُ من بعده وُلاءُ امری و خُزَّانُ علمی ... . امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: خداوند تبارک و تعالی زمانی که مخلوقات را آفرید ... از پیامبران اولی العزم پیمان گرفت که من پروردگار شمایم و محمد فرستاده من است و علی و جانشینان بعد از او والیان امر و مخزن علم من هستند و همانا به وسیله مهدی دینم را یاری می کنم و حکومتم را بر پا می سازم و از دشمنانم انتقام می گیرم و به وسیله او همه را به بندگی خود می کشانم، خواه از روی اطاعت باشد و خواه از روی اکراه. «الکافی، ج ۲، ص ۸»

حدیث ۲۷

قال ابو جعفر - علیه السّلام - : انّ القائم اذا قام بمکة و اراد ان یتوجّه الی الکوفه نادى مُنادیه الا لا یحمل احدٌ منکم ... . امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: همانا قائم زمانی که در مکه قیام کرد و خواست به سوی کوفه حرکت کند، منادیش ندا می دهد. «آگاه باشید هیچ کس از شما غذا و نوشیدنی حمل نکند» و حضرت، سنگ موسی بن عمران را همراه خود دارند و آن بار شتری است، پس در هیچ جای فرود نمی آیند مگر اینکه چشمه ای از آن می جوشد، پس هر کس گرسنه یا تشنه باشد سیر می شود و این توشه آنها تا نجف است. «الکافی، ج ۱، ص ۲۳۱»

حدیث ۲۸

عن ابی جعفر - علیه السّلام - قال: السّفیانی و القائم فی سَنَیْهِ واحده. امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: خروج سفیانی و قیام قائم - علیه السّلام - در یک سال اتفاق می افتد. «اثبات الهداء، ج ۷، ص ۴۲۶»

حدیث ۲۹

قال ابو جعفر - علیه السّلام - و قد سألته عن القائم - علیه السّلام - فقال: لا یكون حتى ینادی من السماء یسمع اهل المشرق و اهل المغرب حتى یسمع الفتاة فی حذرها. امام باقر - علیه السّلام - در جواب سئوالی که در مورد قائم - علیه السّلام - از او پرسیده شده بود، فرمودند: (مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف -) قیام نمی کند تا آن که منادیی از آسمان ندا دهد، ندایی که اهل شرق و غرب عالم، حتی دختران پرده نشین از پس پرده آنرا می شنوند. «اثبات الهداء، ج ۷، ص ۴۲۴»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : طوبی لمن ادرک قائم اهل بیتی و هو مقتد به قبل قیامه یا تم به و بائمه الهدی من قبله و یرأ الی الله من عدوهم اولئک رُفقاء و اکرم اُمتی علیّ. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: خوشا به حال کسی که زمان قائم اهل بیت مرا را درک کند، در حالی که قبل از قیامش از او پیروی می کرده، به او و ائمه هدی قبل از او متمسک شده و از دشمنانشان به سوی خداوند بیزاری می جسته است، آنها دوستان من و کریم ترین امت من هستند. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۲»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : والذی بَعَثنی بالحقّ نبیاً لو لم یبق من الدنیا الا یومٌ واحدٌ لاطالَ اللهُ ذلکَ الیومَ حتی یخرَجَ منه وُلدی المهدی فینزلَ روحُ الله عیسی بن مریم - علیه السّلام - فیصلّی خَلْفَهُ. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: قسم به آن

کس که مرا به حق به نبوت مبعوث کرد اگر از دنیا جز یک روز باقی نماند خداوند آن روز را آنقدر طولانی می کند تا فرزندم مهدی در آن روز قیام کند، پس عیسی بن مریم - علیه السلام - فرود می آید و پشت سرش نماز می خواند. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۱»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اَنَّ خُلَفَائِي وَ اَوْصِيَاءِي وَ حُجَجِ اللهِ عَلَى الْخَلْقِ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ اَوْلَهُمْ اَخِي وَ آخِرُهُمْ وَلَدِي ... قال المهدى يملأها قسطاً و عدلاً ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: همانا جانشینان و اوصیاء من و حجت های الهی بر مردم بعد از من دوازده نفرند، اولی آنها برادرم (علی) و آخرینشان فرزندم می باشد ... مهدی که دنیا را از قسط و عدل پر می کند ... «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۱»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الائمه بعدى اثنا عشر، عدد شهور الحول و منا مهدى هذه الامه له هيبه موسى و بهاء عيسى و حكم داود و صبر ايوب. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ائمه بعد از من ۱۲ نفرند؛ به تعداد ماه های سال و مهدی این امت از ما است، هبیتی موسی گونه دارد و به زیبایی مانند عیسی است و در حکم مانند داود و صبری ایوب وار دارد. «منتخب الاثر، ص ۲۶»

حدیث ۳۴

عن النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الائمه من بعدى اثنا عشر اولهم انت يا على و آخرهم القائم المهدى يفتح الله على يده مشارق الارض و مغاربها. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ائمه بعد از من ۱۲ نفرند اولینشان تویی ای علی و آخرینشان مهدی قائم است، خداوند بدست او شرق و غرب زمین را فتح می کند. «صراط المستقیم، ج ۲، ص ۱۲۶»

حدیث ۳۵

عن الامام ابى جعفر - عليه السلام - قال : يَظْهَرُ الْمَهْدِيُّ بِمَكَّةَ عِنْدَ الْعِشَاءِ مَعَهُ رَأْيُهُ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَقَمِيصُهُ وَسَيْفُهُ وَعَلَامَاتٌ وَ نُورٌ وَبَيَانٌ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: مهدی (موعود (عج)) هنگام نماز عشا در مکه در حالی که پرچم رسول الله بر دست و پیراهن او را در بدن و شمشیر وی را با خود دارد، ظهور می کند و با او نشانه ها و نورانیت و بیان ویژه ای است. «روضه الکافی، ج ۲، ص ۱۴۵»

حدیث ۳۶

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَهُوَ مَنَّظِرٌ فَإِنْ مَاتَ وَقَامَ الْقَائِمُ بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ أَدْرَكَهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که دوست می دارد از اصحاب امام قائم بشمار آید، پس در انتظار بسر برد و ورع و پارسایی را پیشه خود سازد و به محاسن اخلاق پردازد، این چنین کسی را منتظر گویند و اگر بمیرد در حالیکه امام خود را زیارت نکرده باشد، پاداش وی بسان کسانی است که در رکاب امام حضور دارند. «مستدرک سفینه البحار، ج ۶، ص ۱۸۴»

حدیث ۳۷

عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: يُنَادِي مُنَادٍ بِاسْمِ الْقَائِمِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قُلْتُ: خَاصُّ أُمَّ عَامٍّ؟ قَالَ: عَامٌّ يَسْمَعُ كُلَّ قَوْمٍ بِلِسَانِهِمْ، قُلْتُ فَمَنْ يُخَالِفُ الْقَائِمَ وَقَدْ نُودِيَ بِاسْمِهِ؟ قَالَ لَا يَدْعُهُمْ إِلَّا لَيْسَ ... زُرَّارَةَ مِي گويد: امام صادق - عليه السَّلَام - فرمودند: منادی ای به نام «قائم آل محمد» - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - (در جهان) ندایی می دهد. زرارۀ گفت به امام گفتیم: (طرف خطاب و یا شنونده آن) بعضی از مردم اند یا همه مردم؟ امام پاسخ داد: نداء عام است و همه با زبان خود آنرا می شنوند. به امام عرض کردم: پس چه کسی در برابر این وضوح و صراحت ابلاغ، به مخالفت برمی خیزد؟ امام پاسخ داد: ابلیس مردم را آن چنان مورد وسوسه خویش قرار می دهد که در پایان شب، مردم نسبت به قیام امام، شک می کنند. «منتخب الأثر، ص ۴۵۰»

حدیث ۳۸

قَالَ جَعْفَرُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَا كَانَ قَوْلُ لُوطٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - لِقَوْمِهِ «لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ» (سورة هود، آیه ۸۰) إِلَّا تَمَنَّى لِقُوَّةِ الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ وَشِدَّةِ أَصْحَابِهِ وَهُمْ الرُّكْنُ الشَّدِيدُ ... امام صادق - عليه السَّلَام - فرمودند: گفتار حضرت لوط - عليه السَّلَام - درباره قومش که فرمودند: «ای کاش مرا قوتی و یا پناهگاهی امن و استوار بود تا از شر شما محفوظ می ماندم» آرزویی است در حیطه قدرت قائم مهدی و استواری یارانش که عبارتند از رکن شدید، هر یک از یاران مهدی - عليه السَّلَام - دارای قدرت چهل مرد هستند، دل‌های آنها از فولاد محکم تر است، اگر بر کوهها بگذرند کوهها درهم فرو ریزند و دست از شمشیرهای خود بر نمی دارند تا آنکه خدا از آنان راضی شود. «ینابیع الموده، ص ۹»

حدیث ۳۹

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِشَيْعَتِنَا فِي أَسْمَاعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ حَتَّى (لا) يَكُونَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَائِمِ بَرِيدٌ يُكَلِّمُهُمْ فَيَسْمَعُونَ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي مَكَانِهِ. امام صادق - عليه السَّلَام - فرمودند: همانا آنگاه که قائم ما ظهور کند، خداوند نیروی شنوایی و بینایی شیعیان و پیروان ما را آن چنان تقویت خواهد کرد که از فاصله بسیار دور صدای امام را می شنوند و آن حضرت را می بینند و با او صحبت می کنند، در صورتی که امام در جایگاه خویش مستقر است. «الکافی، ج ۸، ص ۲۴۰»

حدیث ۴۰

عَنِ الْإِمَامِ أَبِي جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللهُ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَكَمَلَتْ بِهَا أَخْلَاقَهُمْ. امام باقر - عليه السَّلَام - فرمودند: آنگاه که قائم ما قیام کند خداوند متعال عنایت خویش را متوجه مردم خواهد ساخت آن چنان که عقل آنان را جمع و حلم آنان کامل می گردد. «الکافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۴۱

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ فِي زَمَانِ الْقَائِمِ وَهُوَ بِالْمَشْرِقِ لَيَرَى أَخَاهُ الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ وَكَذَا الَّذِي فِي الْمَغْرِبِ يَرَى أَخَاهُ الَّذِي فِي الْمَشْرِقِ. امام صادق - عليه السَّلَام - فرمودند: البته انسان با ایمان در زمان حضرت قائم در حالیکه در مشرق است، برادر و دوست خود را که در مغرب بسر می برد می بیند و همچنین، آنکس که در مغرب است، برادر خود را در مشرق می بیند. «بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۹۱»

حدیث ۴۲

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : يعطف الهوى على الهدى إذا عطفوا الهدى على الهوى ويعطف الرأى على القرآن إذا عطفوا القرآن على الرأى فيريكم كيف عدل السيرة ويحيى ميت الكتاب والسنة. أميرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: (مهدی موعود - علیه السلام - پس از ظهور) هوای نفس را مطیع دین می سازد در صورتی که در جهان، دین در محور هوای نفس تفسیر می گردد و همچنین اظهار نظرها را پیرو نظر قرآن می سازد در حالیکه عکس آن می باشد و مشاهده خواهید کرد که چگونه سیره ها بسوی شاه راه حقیقت تغییر مسیر خواهد داد و قرآن و سنت فراموش شده و متروک، حیات خویش را در جامعه باز می یابند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۳۶»

حدیث ۴۳

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : وتخرج الأرض أفاليد كبدها وتلقى إليه سلماتها. أميرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: (هنگامی که امام زمان قیام کند) زمین قطعات جگر (گنجینه های ارزنده) درون خود را بیرون می ریزد و کلیه خزینه های خود را به امام تسلیم می کند. «ارشاد مفید، ص ۳۵۹»

حدیث ۴۴

عن الامام ابی جعفر - عليه السلام - قال : القائم منّا منصور بالرعب مؤيد بالنصر تطوى له الأرض وتظهر له الكنوز و يبلغ سلطانه المشرق والمغرب ويظهر به الله دينه كله ولو كره المشركون فلا يبقى على وجه الأرض خراب إلا عمّر. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: قائم ما بر اثر رعب و ترسی که در دلهاى مخالفان ایجاد می شود، پیروز می گردد، زمین در اختیار او قرار می گیرد، همه گنجینه های نهفته در دل زمین برای او ظاهر می شوند، قدرت حکومت او شرق و غرب عالم را فرا می گیرد و دین خدا بوسیله او به همگان عرضه می شود. گرچه کفار را ناخوش آید. و در سطح زمین خرابه ای باقی نمی ماند، جز آنکه به آبادانی تبدیل گردد. «المحجّة البيضاء، ج ۴، ص ۳۴۱»

حدیث ۴۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: القائم منا منصور بالرعب مؤيد بالنصر... يبلغ سلطانه المشرق و المغرب... فلا يبقى على وجه الارض خراب الا- عمر. قائم ما به وسیله بیم، یاری شود و با پیروزی تاءید گردد. حکومت او مشرق و مغرب را فرا گیرد. پس در تمامی روی زمین خرابی باقی نمی ماند مگر آنکه آباد شود. منهاج البراعة، ج ۸، ص ۳۵۳.

حدیث ۴۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا ظهر القائم سوى بين الناس حتى لا ترى محتاجا الى الزكاة. چون قائم (علیه السلام) ظهور کند آنگونه بین مردم به مساوات رفتار نماید که نیازمند به دریافت زکات دیده نشود. بحارالانوار ج ۵۲، ص ۳۹۰، روایت ۲۱۲.

حدیث ۴۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا قام القائم من آل محمد (صلی الله علیه و آله و سلم): ضرب فساطيط لمن يعلم الناس القرآن على

ما انزل الله. چون قائم آل محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) کند نماید، خیمه‌هایی برپای دارد تا افرادی قرآن را آنگونه که خدای نازل فرموده است به مردم بیاموزند. نوائب الدهور، ح ۳، ص ۴۰۹.

حدیث ۴۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: یهدم ما کان قبله کما هدم رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) امر الجاهلیة و یتساءنف الاسلام جدیدا. او (امام مهدی علیه السلام) آنچه را پیش از او بوده است در هم ریزد؛ آنگونه که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) امور جاهلیت را در هم ریخت. مهدی (علیه السلام) اسلام را به گونه‌ای تازه و جدید می‌آغازد. الغیبة، نعمانی، ص ۱۵۲.

حدیث ۴۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا قام القائم (علیه السلام) یوسع الطريق الاءعظم... و یهدم کل مسجد علی الطريق و یسد کل کوة الی الطريق و کل جناح و کنیف و میزاب الی الطريق. چون قائم (علیه السلام) قیام کند، راههای اصلی را توسعه می‌دهد و هر مسجدی را که مانع را باشد ویران می‌سازد و هر پنجره را که به سوی راههای عمومی گشوده باشد و نیز هر گونه ایوان و آبریزگاه و ناودانی را که به طرف راههای عمومی باشد می‌بندد. الغیبة، شیخ طوسی، ص ۴۷۵.

حدیث ۵۰

قال الباقر (علیه السلام): فی قوله تعالی (و لمن انتصر بعد ظلمه (۳)): ذلك القائم (علیه السلام) اذا قام انتصر من بنی امیة و من المکذبین و من النصاب. امام باقر (علیه السلام) درباره این آیه شریفه (و برای آن کس که انتقام کشد پس از ستمی که بر او رفته است) فرمودند: منظور از این آیه، قائم آل محمد (علیه السلام) است، چون او قیام کند از بنی امیه و تکذیب کنندگان و دشمنان انتقام بگیرد. تفسیر برهان، ج ۱، ص ۲۱۲.

حدیث ۵۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: صاحب الامر یضع سیفه علی عاتقه ثمانیة اشهر. صاحب الامر شمشیرش را به مدت هشت ماه بر شانه خویش می‌گذارد (و به نبردی پیوسته می‌پردازد). کمال الدین، ص ۳۱۸، روایت ۵.

حدیث ۵۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ثم یرجع الی الکوفة فیبعث الثلاث مائة و البضعة عشر رجلا الی الافاق کلها فیمسح بین اکتافهم و علی صدورهم فلا یتعایون فی قضاء. سپس (امام مهدی علیه السلام) به شهر کوفه بر می‌گردد و سیصد و ده نفر و اندی را به تمامی اطراف می‌فرستد و دستی بر بین شانه‌ها و سینه‌های آنان می‌کشد، پس در هیچ قضاوتی در نمی‌ماند. الامام المهدی، ص ۵۴۳.

حدیث ۵۳

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: فی القائم منا سنن من الانبیاء... فاما من نوح فطول العمر و اما من ابراهیم فخفاء الولادة و اعتزال الناس و اما من موسی فالخوف و الغیبة و اما من عیسی فاختلف الناس فیه و اما من ایوب فالفرج بعد البلوی و اما من محمد فالخروج بالسیف. در قائم ما سنتها و ویژگیهایی از پیامبران وجود دارد: از نوح (علیه السلام) عمر طولانی، از ابراهیم (علیه السلام)

مخفی بودن و ولادت و دوری گزینی از مردم، از موسی (علیه السلام) ترس و غیبت، از عیسی (علیه السلام) اختلاف مردم درباره او، از ایوب (علیه السلام) گشایش پس از گرفتاریها، و از محمد (علیه السلام) قیام با شمشیر. کشف الغمّه، ج ۳، ص ۳۲۹.

حدیث ۵۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: لو قد خرج قائمنا لم یکن الا العلق و العرق، القوم علی السروج و ما لباس القائم الا الغلیظ و ما طعامه الا الجشب. چون قائم ما قیام کند، چیزی جز مرگ و عرق نخواهد بود. افراد همواره بر پشت اسبها (در نبرد) خواهند بود. لباس قائم لباسی خشن و غذایش طعامی ناگوار و بدمزه خواهد بود. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۹.

حدیث ۵۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انه یخبر کل قوم بما استبطونه و یعرف ولیه من عدوه بالتوسم. او (امام مهدی علیه السلام) از آنچه گروهها پنهان نموده اند خبر می دهد و دوست خود را از دشمنش به فراست باز می شناسد. صراط المستقیم، ج ۲، ص ۲۵۴.

حدیث ۵۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و ما تستعجلون بخروج القائم؟ فوالله ما لباسه الا الغلیظ و لا طعامه الا الجشب و ما هو الا السیف و الموت تحت ظل السیف. چرا درباره قیام قائم شتاب می کنید؟ به خدا سوگند! لباسش جز لباسی ضخیم و خوراکش جز غذایی ناگوار نیست. قیام او جز شمشیر و مرگ در سایه شمشیر نیست. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

حدیث ۵۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان قائمنا اذا قام لبس لباس علی (علیه السلام) و سار بسیرته. همانا چون قائم ما قیام کند، لباس علی (علیه السلام) را بپوشد و بر اساس شیوه و سیره او رفتار نماید. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۴۸، روایت ۷.

حدیث ۵۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یفقد الناس امامهم فیشهد الموسم فیراهم و لا یرونه. مردم امام خویش را نیابند (امامشان غایب از نظرها باشد پس امام هنگام حج در مراسم حج حضور یابد و ایشان را ببینند، ولی آنان وی را نبینند. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۹۶، روایت ۹.

حدیث ۵۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فما تنکر هذه الائمة ان یفعل الله جل و عز بحجته كما فعل یوسف ان یمشی فی اسواقهم و یطاء بسطهم حتی یاءذن الله فی ذلک له. چگونه این امت انکار می کنند که خداوند با حجت خویش آن گونه رفتار نماید که با حضرت یوسف رفتار نمود (امام زمان (علیه السلام) بصورت ناشناس) در بازارهایشان حرکت نماید و پای بر فرشهایشان بگذارد تا اینکه خدا در این باره به او اجازه (ظهور) بدهد. الکافی، ج ۱، کتاب الحجّه، ص ۱۳۴، روایت ۸۸۵.

حدیث ۶۰

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ان قائمنا اذا قام مدّ الله عزّوجلّ لشيعتنا في اسماعهم و ابصارهم حتى لا يكون بينهم و بين القائم يريد، يكلمهم فيسمعون و ينظرون اليه و هو في مكانه. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: وقتی قائم ما قیام کند، خداوند چشمان و گوشهای شیعیان ما را تیز می کند، به گونه ای که میان قائم و شیعیانش پیکی نیست، او صحبت می کند و آنها می شنوند و او را می بینند، در حالی که او در جای خود می باشد. «الکافی، ج ۸، ص ۲۴۱»

حدیث ۶۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : اذا قام القائم عرض الايمان على كل ناصب فان دخل فيه بحقيقه و الا ضرب عنقه او يؤدى الجزية كما يؤديها اليوم اهل الذمه. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: زمانی که قائم - عليه السّلام - قیام کند، ایمان را بر هر ناصبی (غیرمومنی) عرضه می کند، پس اگر واقعاً ایمان آورد او را رها می کند و اگر ایمان حقیقی نیاورد یا گردن او را می زند و یا او را مجبور به پرداخت جزیه می کند، چنانکه اهل ذمه امروز جزیه می دهند. «الکافی، ج ۸، ص ۲۲۷»

حدیث ۶۲

قال ابو عبدالله - عليه السّلام - : ... اذا ادركت هذا الزمان فادع بهذا الدعاء: اللهم عرّفني نفسك فانك ان لم تُعرّفني نفسك لم اعرف نبيك، اللهم عرّفني ... امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: ... هر گاه زمان غیبت را درک کردی پس این دعا را بخوان: خداوندا شناخت خودت را به من عطا کن، چرا که اگر تو خود را به من شناسانی، نبیّت را نخواهم شناخت، خداوندا رسولت را به من شناسان، چرا که اگر شناخت رسولت را به من عطا نکنی، حجت تو (امام زمان) را نخواهم شناخت، خداوندا حجتت را به من شناسان، چرا که اگر او را به من شناسانی از دینم گمراه می شوم. «الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷»

حدیث ۶۳

قال ابو عبدالله - عليه السّلام - : انّ لصاحب الامر غيبة المتمسك فيها بدینه كالخارط للقتاد. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: همانا برای صاحب الامر غیبتی است (پس) کسی در دوران او دین خود را حفظ کند، مانند کسی است که خار مغیلان را با دست بتراشد. «الکافی، ج ۱، ص ۳۳۵»

حدیث ۶۴

عن الامام على بن الحسين - عليه السّلام - قال: ان اهل زمان غيبة، القائلون بامامته، المنتظرون لظهوره افضل اهل كل زمان. امام سجاد - عليه السّلام - فرمودند: همانا مردم زمان غیبت که امامت او را پذیرفته اند و منتظر ظهور اویند، برتر از افراد همه زمانها هستند. «بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲»

حدیث ۶۵

عن ابی عبدالله - عليه السّلام - قال: صاحب هذا الامور تعمی ولادته علی (هذا) الخلق لئلا يكون لاحد في عنقه بيعه اذا خرج. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: ولادت صاحب الامر - عليه السّلام - بر این مردم پوشیده است تا بیعت هیچ کس در هنگام ظهور بر گردن او نباشد. «بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۵»

حدیث ۶۶

قال سلیمان: فقلت للإمام الصادق - عليه السلام - : فكيف ينتفع الناس بالحجبة الغائب المستور؟ قال: كما ينتفعون بالشمس إذا سترها السحاب. سلیمان گوید: به امام صادق - علیه السلام - عرضه داشتم: مردم چگونه از حجتی (امام) که از نظر پنهان است، نفع می برند؟ حضرت فرمودند: همان گونه که از خورشید پشت ابر نفع می کنند (از او نیز نفع می برند). «بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۲»

حدیث ۶۷

قال ابو عبدالله - عليه السلام - : من أقر بالائمه من آبائي و وُلدي و جَدِّ المهدى من وُلدي كان كمن أقر بجميع الانبياء و جحد محمداً - صَلَّى اللهُ عليه و آله - نبوته. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس به امامت ائمه هدی از پدران و فرزندانم اقرار کند ولی فرزندم مهدی را انکار نماید، مانند کسی است که به نبوت تمامی پیامبران اقرار کند اما نبوت محمد - صَلَّى اللهُ عليه و آله - را انکار نماید. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۴۵»

حدیث ۶۸

عن ام هانی قال: قلت لابی جعفر - عليه السلام - ما معنى قول الله تعالى «فلا أقسم بالخنس»؟ قال لی: یا ام هانی امام یخس سینه ستین و مأتین ثم یظهر كالشهاب یتوقد فی اللیلة الظلماء فان ادركت زمانه قرت عینک. ام هانی گوید به امام باقر - علیه السلام - عرضه داشتم، معنی کلام خداوند در آیه «فلا أقسم بالخنس» (تکویر، ۱۵) چیست؟ حضرت فرمودند: ای ام هانی این آیه درباره امامی است که خود را از سال ۲۶۰ پنهان نموده (بگونه ای که مردم او را نمی شناسند). سپس مانند شهابی درخشاننده در شب تاریک، ظهور می کند پس اگر تو آن زمان را درک کردی چشمت روشن. «الکافی، ج ۱، ص ۳۴۱»

حدیث ۶۹

قال الامام الحسين - عليه السلام - : اما ان الصابر فی غیبه علی الاذی و التکذیب بمنزله المجاهد بالسيف بین یدی رسول الله - صَلَّى اللهُ عليه و آله - . امام حسین - علیه السلام - فرمودند: همانا کسی که در زمان غیبت بر آزار و اذیت و تکذیب کردن ها صبر کند، همانند کسی است که با شمشیر در کنار رسول خدا - صَلَّى اللهُ عليه و آله - مبارزه می کند. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۳»

حدیث ۷۰

عن الامام الحسن - عليه السلام - قال: یطیل الله عمره فی غیبه ثم یظهره بقدرته فی صورته شاب ابن دون اربعین سنه ذلك لیعلم ان الله علی کل شیء قدير. امام حسن - علیه السلام - فرمودند: خداوند در زمان غیبت عمر او را طولانی می گرداند سپس او را با قدرت خود به صورت جوانی که سنش کمتر از چهل سال است ظاهر می کند تا همه بدانند خداوند بر هر چیزی تواناست. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۲۳»

حدیث ۷۱

عن النبی - صَلَّى اللهُ عليه و آله - قال: انت ابو الائمة الاحدی عشرة من صلیبک مطهرون معصومون و منهم المهدی. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عليه و آله - (به امام علی - علیه السلام -) فرمودند: تو پدر یازده امام که از صلب تو هستند می باشی، امامانی پاک و

معصوم و مهدی از آنهاست. «صراط المستقیم، ج ۲، ص ۱۲۶»

حدیث ۷۲

عن النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَخْرُجُ الْمَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِي يَصْلُحُ اللهُ تَعَالَى أَمْرَهُ فِي لَيْلَةٍ فِيمَا لُأَرْضِ عَدْلًا كَمَا مُلِّتُ جَوْرًا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مهدی که از فرزندان من است، قیام می کند در حالی که خداوند یک شبه امر قیام او را اصلاح می کند پس زمین را همانگونه که پر از ظلم و ستم شده، پر از عدل و داد می کند. «صراط المستقیم، ج ۲، ص ۱۲۲»

حدیث ۷۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لِفَاطِمَةَ فِي مَرَضِهِ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا بُدَّ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ مَهْدِيٍّ وَهُوَ وَاللَّهِ مِنْ وُلْدِيكَ. پیامبر اکرم در مریضی (ای که منجر به رحلتشان شد) به حضرت فاطمه - علیها السلام - فرمودند: قسم به آن کسی که جانم در دست اوست، حتما مهدی و هدایت گری برای این امت می آید و قسم به خدا او فرزند تو است. «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۷»

حدیث ۷۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا بَدَ لِلْغَلَامِ مِنْ غَيْبَةٍ. فَقِيلَ لَهُ: وَ لِمَ يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: يَخَافُ الْقَتْلَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: لازم است مهدی در حالی که پسر بچه است غائب شود، گفته شد: ای رسول خدا غیبت برای چه، حضرت فرمودند: می ترسد کشته شود. «بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۰»

حدیث ۷۵

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِذَا قَامَ قَائِمٌ آلِ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - حَكَمَ بَيْنَ النَّاسِ بِحُكْمِ دَاوُدَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - لَا يَخْتِاجُ إِلَى بَيْنَةٍ يُلْهِمُهُ اللهُ بَعْلِمِهِ. امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: آنگاه که قائم آل محمد - عَلَيْهِ السَّلَامُ - ظهور کند در جامعه همچون داود پیامبر - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قضاوت خواهد کرد؛ در باب احکام صادره نیازی به شاهد و بینه ندارد بلکه واقعیت و حقیقت امر را خداوند به وی الهام می کند و او مأمور است تا به علم خویش عمل کند. «الغیبه، ص ۱۲۲»

حدیث ۷۶

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: فِيهِمْ رِجَالٌ لَا يَنَامُونَ اللَّيْلَ لَهُمْ دَوِيٌّ فِي صَلَوَاتِهِمْ كَدَوِيِّ النَّخْلِ يَبِيْتُونَ قِيَامًا عَلَى أَطْرَافِهِمْ وَيُضِيءُ بِحُورٍ عَلَى خُيُولِهِمْ ... شِعَارُهُمْ يَا لَثَارَاتِ الْحُسَيْنِ إِذَا سَارُوا يَسِيرُ الرَّعْبُ أَمَامَهُمْ مَسِيرَةً ... امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: در میان آنان (لشکریان امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف -) رجالی دیده می شوند که شبها را بیدار می مانند و همچون زنبور عسل شب را در زمزمه (عبادت و راز و نیاز) به سر می برند و نیز شبها را در دفاع و نگهبانی بروز می رسانند، ... شعار آنان «یا لثارات الحسين» است وقتی که بحرکت درمی آیند ترس و وحشت نیز در پیشاپیش آنان در دلهای مخالفان ایجاد می شود و خداوند توسط آنان امام حق را نصرت می بخشد. «مستدرک بحار، ج ۶، ص ۱۸۴»

حدیث ۷۷

قَالَ جَعْفَرُ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي هَذِهِ الْآيَةِ (قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ): يَوْمَ الْفَتْحِ، يَوْمَ تُفْتَحُ

الدُّنْيَا عَلَى الْقَائِمِ وَلَا- يَنْفَعُ أَحَدًا تَقَرَّبَ بِالْإِيمَانِ مَالَمَ يَكُنْ قَبْلَ ذَلِكَ مُؤْمِنًا ... . امام صادق - عليه السَّلام - در پیرامون آیه «قل يوم الفتح» فرمودند: روز فتح، همان روزی است که جهان، بدست قائم آل محمد فتح شود و آنروز کسی را که قبلاً ایمان نداشته است روی آوردن به دین، سودی ندهد ولی کسی که قبل از فتح امام ایمان آورده و به امامت امام معتقد بوده و در شمار منتظرانش باشد، از ایمان خویش، سود برد و بر شآن و مقامش افزوده شود و این پاداش دوستان و پیروان ما اهل بیت است. «منتخب الأثر، ص ۴۷۰»

حدیث ۷۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: فِي وَصْفِ الْحَجَرِ وَالرُّكْنِ الَّذِي وَضِعَ فِيهِ قَالَ وَمِنْ ذَلِكَ الرُّكْنِ يَهْبِطُ الطَّيْرُ عَلَى الْقَائِمِ فَأَوَّلُ مَنْ يُبَايِعُهُ ذَلِكَ الطَّيْرُ وَهُوَ وَاللَّهُ جَبْرَائِيلُ وَإِلَى ذَلِكَ الْمَقَامِ يُسْنَدُ ظَهْرُهُ ... . امام صادق - عليه السَّلام - در وصف رکنی که «حجر الأسود» بر آن نصب شده است، فرمودند: پرنده ای از روی آن رکن به سوی حضرت قائم به پرواز در می آید و اول کسی است که با او بیعت می کند و به خدا قسم این پرنده جبرئیل است و آن کسی که تکیه به این مقام می زند دلیل و حجت بر ظهور حضرت قائم است و این مکان شاهد است که چه کسانی در این مکان وفای به عهد می کنند. «بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۹»

حدیث ۷۹

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يُنْزِلُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ - عَلَيْهِ السَّلَام - إِلَى الْأَرْضِ وَكَأَنَّ رَأْسَهُ يَقْطُرُ وَلَمْ يُصِبْهُ بَلَلٌ وَإِنَّهُ يَكْسِرُ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ وَيُفِيضُ الْمَالَ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هنگام ظهور، عیسی مسیح - علیه السَّلام - به زمین باز می گردد و از بالای سرش قطره های آب فرو می ریزد ولی باو اصابت نمی کند و وی را تر نمی سازد. و مسیح کسی است که صلیب را می شکند، خوک را می کشد و اموال را تقسیم می کند و در حکومت مهدی - علیه السَّلام - امنیت ویژه ای در زمین حکم فرماست به گونه ای که شیر با شتر و پلنگ با گاو و گرگ با گوسفند، زندگی می کنند. بچه ها با مارها بازی مشغول می شوند و هیچ کدام به دیگری گزند نمی رسانند و عیسی - علیه السَّلام - چهل سال زندگی می کند و سپس می میرد و مسلمین بر او نماز می خوانند و دفنش می کنند. «حیوة الحیوان، ج ۱، ص ۷»

حدیث ۸۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ... يُخْرِجُ اللَّهُ مِنَ صُلْبِ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - تِسْعَةً مِنَ الْأَيْمَةِ أَمْنَاءَ مَعْصُومُونَ مِنَّا مَهْدِيُّ هَذِهِ الْأُمَّةِ إِذَا صَارَتْ الدُّنْيَا هَرَجًا وَ مَرَجًا وَ تَظَاهَرَتِ الْفِتْنُ وَ تَقَطَّعَتِ السُّبُلُ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند متعال، از صلب حسین ۹ نفر از ائمه و پیشوایان را بدنیا خواهد آورد، آنگاه که جهان در هرج و مرج فرو رود و فتنه ها دست به دست هم دهند و راههای جامعه بسته شود و وقتی که برخی از فتنه جویان به یاری یکدیگر بشتابند، بزرگ به کوچک ترحم نکنند و کوچک برای بزرگ احترام نگذارد (در این هنگام) خداوند متعال «مهدی» ما یعنی نهمین فرزند امام حسین را مبعوث خواهد ساخت، او دژهای گمراهی را فتح نموده و دلهای غافلان را بیدار خواهد ساخت. حرکت و قیام او ماهیت دینی خواهد داشت همان دینی که من در آغاز آن قیام کرده ام، وی زمین را پر از عدل و داد خواهد ساخت چنانچه پر از ظلم شده باشد. «أنوار البهیة، ص ۱۷۴»

حدیث ۸۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنْ قَائِمُنَا إِذَا خَرَجَ يَتَجَهَّ لُهُ ثَلَاثُمَاةٌ وَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ رَجُلًا عَدَدَ رَجَالِ بَدْرٍ، فَإِذَا كَانَ وَقْتُ خُرُوجِهِ

كَانَ لَهُ سَيْفٌ مَّعْمُودٌ فَيُنَادِيهِ السَّيْفُ: قُمْ يَا وَلِيَّ اللَّهِ فَأَقْتُلْ أُعْدَاءَ اللَّهِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: آنگاه که قائم ما خروج کند، سیصد و سیزده تن به عدد شهدای بدر، وی را همراهی خواهند کرد و در زمان خروج آن حضرت شمشیری که در غلاف دارد ندا می دهد که: ای، ولی خدا برخیز و دشمنان خدا را نابود کن. «الإنصاف، ص ۲۳۱»

حدیث ۸۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَنْكَرَ الْقَائِمَ مَنْ وُلِدِي فَقَدْ أَنْكَرَنِي. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که وجود قائم از فرزندان مرا انکار کند، مرا انکار کرده است. «منتخب الأثر، ص ۴۹۲»

حدیث ۸۳

امام باقر علیه السلام: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَارَ إِلَى الْكُوفَةِ فَهَدَمَ بِهَا أَرْبَعَةَ مَسَاجِدَ، فَلَمْ يَبْقَ مَسْجِدٌ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ لَهُ شَرْفٌ إِلَّا هَدَمَهَا وَجَعَلَهَا جَتِيَاءَ. زمانی که قائم علیه السلام به پا خیزد، به کوفه رفته، چهار مسجد را در آن ویران خواهد ساخت. پس کنگره هر مسجدی را که دارای آن باشد، ویران کرده، آن را بدون کنگره خواهد کرد. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۵، الغيبة للطوسی: ص ۴۷۵ ح ۴۹۸ نحوه، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۱ کلها عن أبي بصير، روضة الواعظین: ص ۲۹۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۳۹ ح ۸۴.

حدیث ۸۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يَوْمَ النَّيْرُوزِ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَظْهَرُ فِيهِ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ نوروز، روزی است که قائم ما اهل بیت در آن ظهور می کند. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۶

حدیث ۸۵

امام صادق علیه السلام: إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ حَكَمَ بَيْنَ النَّاسِ بِحُكْمِ دَاوُدَ، لَا يَحْتَاجُ إِلَى بَيِّنَةٍ، يُلْهِمُهُ اللَّهُ تَعَالَى فَيَحْكُمُ بِعِلْمِهِ. زمانی که قائم آل محمد علیه السلام، قیام کند، به حکم داود میان مردم داوری می کند و نیازی به بیینه (شهود و مدرک) ندارد. خداوند متعال این حکم را به او الهام می کند و او به علمش قضاوت می کند. بحار الأنوار: ۱۴ / ۱۴ / ۲۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۲

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مثل قائم ما مثل وقوع قیامت است که وقت آنرا جز خدای تبارک و تعالی نمی داند و به احدی آشکار نسازد ... جز به صورت ناگهانی پیش نخواهد آمد. بحار الانوار جلد ۵۱ صفحه ۱۵۴

حدیث ۸۷

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: خداوند قائم ما را از پس پرده غیب برون آور و آن گاه او از ستمگران انتقام گیرد. اثبات الهداء ج ۷ ص ۱۳۸

حدیث ۸۸

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: بدان که میان خدای متعال و بندگانش خویشی و قرابتی نیست، و کسی که مرا انکار کند از من نیست و راه او راه پسر نوح است. (کمال‌الدین و تمام‌النعمه/۲/۴۸۴)

حدیث ۸۹

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من مهدی هستم، منم قیام‌گر زمان، منم آن که زمین را آکنده از عدل می‌سازد، آنچنان که از ستم پر شده بود. (بحارالانوار/۵۲/۲)

حدیث ۹۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: اگر نبود که ما دوستدار صلاح شما هستیم و به شما لطف و مرحمت داریم، همانا به شما توجه و التفات نمی‌کردیم. (بحارالانوار/۵۳/۱۷۹)

حدیث ۹۱

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: تنها به سوی خدا دست نیاز برمی‌آورم و از او کفایت امور می‌خواهم و از او توفیق کار زیبا و شایسته را می‌طلبم و از او سرپرستی خویش را می‌خواهم. (بحارالانوار/۲۵/۱۸۳)

حدیث ۹۲

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: همانا من ایمنی‌بخش اهل زمین هستم، همچنان که ستارگان ایمنی‌بخش اهل آسمانند. (بحارالانوار/۵۳/۱۸۱)

حدیث ۹۳

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: نفع بردن از من در زمان غیبتم مانند نفع بردن از خورشید هنگام پنهان شدنش در پشت ابرهاست. (بحارالانوار/۵۳/۱۸۱)

حدیث ۹۴

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: هر یک از پدرانم بیعت یکی از طاغوت‌های زمان به گردنکشان بود، ولی من در حالی قیام خواهم کرد که بیعت هیچ طاغوتی به گردنم نباشد. (بحارالانوار/۵۳/۱۸۱)

حدیث ۹۵

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من تنها بازمانده‌ی خدا در زمین و انتقام‌گیرنده از دشمنان او هستم. (بحارالانوار/۵۳/۱۸۱)

حدیث ۹۶

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: ما از اوضاع شما کاملاً آگاهیم و هیچ‌یک از احوال شما بر ما پوشیده نیست. (بحار الانوار/ ۵۱/ ۵۲)

حدیث ۹۷

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من باقیمانده‌ی از آدم و ذخیره‌ی نوح و برگزیده‌ی از ابراهیم و خلاصه‌ی محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌باشم. (غیبت نعمانی/ ۲۸۱)

حدیث ۹۸

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من آخرین جانشین پیامبرم و خداوند بواسطه‌ی من، بلا را از خانواده و شیعیانم بر طرف می‌کند. (بحار الانوار/ ۳۰/ ۵۲)

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لَتَمْلَأَنَّ الْأَرْضَ ظُلْمًا وَ عَدْوَانًا ثُمَّ لِيُخْرِجَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي حَتَّى يَمْلَأَهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ عَدْوَانًا؛ زمین از جور و تعدی پر می‌شود آنگاه مردی از خاندان من بیرون آید تا آن را از انصاف و عدل پر کند چنان که از ظلم و تعدی پر شده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرمایند: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْ كُلِّ مُؤْمِنٍ الْعَاهَةَ وَ رَدَّ إِلَيْهِ قُوَّتَهُ؛ هنگامی که حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور کند، خداوند ناراحتی‌ها و بلاها را از هر مؤمنی می‌زداید و به او قدرت و قوت عطا می‌کند. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۶، باب ۳۷.

حدیث ۱۰۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) می‌فرمایند: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ أَمَرَ بِهَدْمِ الْمَنَائِرِ وَ الْمَقَاصِيرِ الَّتِي فِي الْمَسَاجِدِ؛ هنگامی که قائم (ع) قیام کند، دستور به خرابی مناره‌ها و اتاقک‌های مخصوص پیش نمازها در مساجد دهد. الغیبه للشیخ الطوسی، ص ۱۳۳

حدیث ۱۰۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : أَمَا وَاللَّهِ، لَوْ تَرَكُوا الْحَقَّ عَلَى أَهْلِهِ وَ اتَّبَعُوا عِتْرَةَ نَبِيِّهِ، لَمَا اخْتَلَفَ فِي اللَّهِ اثْنَانِ، وَ لَوْرَثَهَا سَلَفٌ عَنْ سَلَفٍ، وَ خَلْفٌ بَعِيدٌ خَلْفٌ، حَتَّى يَقُومَ قَائِمُنَا، الثَّاسِعُ مِنْ وُلْدِ الْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: به خدا سوگند، اگر حق - یعنی خلافت و امامت - را به اهلش سپرده بودند و از عترت و اهل بیت پیامبر (صلوات الله علیهم) پیروی و متابعت کرده بودند حتی دو نفر هم با یکدیگر درباره خدا - و دین - اختلاف نمی‌کردند. و مقام خلافت و امامت توسط افراد شایسته یکی پس از دیگری منتقل می‌گردید و در نهایت تحویل قائم آل محمد (علیه السلام) می‌گردید که او نهمین فرزند از حسین (علیه السلام) می‌باشد. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۲، ح ۲۲۴

حدیث ۱۰۳

امام حسین علیه السلام: فی بیان ما یخُذُ فی زَمَنِ ظُهُورِ الْإِمَامِ الْحُجَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ لَتَنْزِلَنَّ الْبَرَكَهَ مِنْ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ حَتَّى إِنَّ الشَّجَرَةَ لَتَقْصِفُ مِمَّا يَزِيدُ اللَّهُ فِيهَا مِنَ الثَّمَرَةِ وَ لَتُؤَكَّلُ ثَمَرُهُ الشَّتَاءِ فِي الصَّيْفِ وَ ثَمَرُهُ الصَّيْفِ فِي الشَّتَاءِ وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِنْ كَذَّبُوا؛ در بیان آنچه هنگام ظهور امام زمان علیه السلام رخ می‌دهد: برکت از آسمان به سوی زمین فرو می‌ریزد، تا آن‌جا که درخت از میوه فراوانی که خداوند در آن می‌افزاید، می‌شکند. (مردم) میوه زمستان را در تابستان و میوه تابستان را در زمستان می‌خورند و این معنای سخن خداوند است که: (و اگر مردم آبادی‌ها ایمان می‌آوردند و تقوا پیشه می‌کردند، برکت‌هایی از آسمان و زمین به روی آنان می‌گشودیم، لیکن تکذیب کردند.) (مختصر بصائر الدرجات، ص ۵۱).

حدیث ۱۰۴

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: به سبب غیبت مهدی (علیه السلام) سردرگمی به وجود می‌آید که گروهی گمراه می‌شوند و گروهی دیگر بر هدایت می‌مانند. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۸.

حدیث ۱۰۵

با مهدی ما حجت گسسته می‌شود. او پایان بخش سلسله امامان، نجات بخش امت و اوج نور و راز نهان است. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۳۰۰.

حدیث ۱۰۶

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: امام و پیشوای خود را بشناس که اگر امام را شناختی، ظهور، زودتر روی دهد یا دیرتر، تو را زیانی نمی‌رسد. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۱.

حدیث ۱۰۷

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: زمانی که قائم ما ظهور کند کینه‌ها از سینه بندگان بیرون می‌رود. (بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۶)

حدیث ۱۰۸

امام علی علیه السلام می‌فرماید: أَصْحَابُ الْمَهْدِيِّ شَبَابٌ لَا كُهُولَ فِيهِمْ إِلَّا مِثْلَ كُحْلِ الْعَيْنِ وَالْمِلْحِ فِي الزَّادِ وَأَقْلُ الزَّادِ الْمِلْحُ؛ یاران مهدی (عج) جوان‌اند و کهن‌سالان در میان آنان کم‌اند، مانند سیرمه در چشم و نمک در زاد و توشه، که کمترین قسمت توشه، نمک است. الغیبة طوسی، ص ۴۷۶، ح ۵۰۱.

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: یَخْرُجُ نَاسٌ مِنَ الْمَشْرِقِ فَيُؤَطُّونَ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ؛ مردمی از مشرق قیام می‌کنند و زمینه حکومت مهدی را فراهم می‌آورند. کنز العمال، ح ۳۸۶۵۷

حدیث ۱۱۰

امام حسین (علیه السلام) می فرماید: **يُظْهِرُ اللَّهُ قَائِمَنَا فَيَنْتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ**؛ خداوند قائم ما را از پس پرده غیبت بیرون می آورد و آن گاه او از ستم گران انتقام می گیرد. **إثناء الهداة**، ج ۷، ص ۱۳۸

حدیث ۱۱۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **لَوْ أَدْرَكْتَهُ لَخَدَمْتُهُ أَيَّامَ حَيَاتِي**؛ اگر او [امام زمان علیه السلام] را در یابم، تمام عمر به او خدمت می کنم. **الغیبه**، نعمانی، ص ۲۴۵

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **المَهْدِي مِنْ عِتْرَتِي مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ مَهْدِي** (عجل الله تعالی فرجه الشریف) از عترت من و از فرزندان فاطمه (سلام الله علیها) است. (**بحار الأنوار**، ج ۳۸، ص ۴۴)

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **المَهْدِي مِنْ عِتْرَتِي مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ مَهْدِي** (عجل الله تعالی فرجه الشریف) از عترت من و از فرزندان فاطمه است. (**بحار الأنوار**، ج ۳۸، ص ۴۴)

حدیث ۱۱۴

امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند: **أنا خاتم الأوصياء و بی يدفع الله البلاء عن أهلي و شيعتي من آخرین جانشین پیامبر هستم**، و به وسیله من است که خداوند بلا را از خاندان و شیعیانم دور می سازد. (**بحار الأنوار**، ج ۵۲، ص ۳۰)

حدیث ۱۱۵

امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمودند: **أنا بقیة الله فی أرضه و المُنْتَقِم من أعدائه**؛ من ذخیره خدا در روی زمین و انتقام گیرنده از دشمنان او هستم. (تفسیر نورالثقلین، ج ۲، ص ۳۹۲)

حدیث ۱۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **... وضع یده علی رؤوس العباد فلا یبقی مؤمن الا صار قلبه اشد من زبر الحديد و اعطاه الله قوة اربعین رجلا**. (امام مهدی علیه السلام) دست بر سر بندگان (خداوند) گذارد، پس هیچ مؤمنی باقی نمی ماند جز آن که قلبش محکم تر از پاره های آن گردد و خداوند به او نیروی چهل مرد را عنایت فرماید. **کمال الدین**، ص ۶۵۳.

خاندان عصمت (ع)**حدیث ۱**

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس خداوند محبت اهل بیت (علیهم السلام) را به او بخشیده، به خیر دنیا و

آخرت دست یافته است. الخصال/۵۱۵

حدیث ۲

امام باقر(علیه السلام) فرمودند: من أصبح يجد برد حبا على قلبه فليحمد الله على بادي النعم قيل و ما بادی النعم؟ قال: طيب المولد؛ هر کس صبح کند و خنکای محبت ما را در قلب خود بیابد، باید خدا را برای نخستین نعمت سپاس گوید، گفته شد نخستین نعمت چیست؟ فرمودند: حلال زادگی. امالی صدوق ۱/۵۶۲/۷۵۵

حدیث ۳

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إني تارك فيكم الثقلين كتاب الله و عترتي أهل بيتي ما إن تمسكتم بهما لن تضلوا؛ من دو چیز ارزشمند در میان شما می گذارم؛ کتاب خدا، و عترت و اهل بیت، اگر به آنها چنگ بزنید هرگز گمراه نمی شوید. غایه المرام ۱/۱۱۵

حدیث ۴

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: نحن خزان الله على علمه و غيبه و حکمته و اوصياء انبيائه، و عباد مكرمون. ما (خاندان پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) خزانه داران علم خدا و غیب و حکمت پروردگاریم. ما جانشینان انبیاء الهی و بندگان بزرگواریم. مستدرک عوالم العلوم ۲۳: ۱۶۰.

حدیث ۵

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): مَن بَكَى عَلَيَّ مِصَابِ هَذِهِ الْبَيْتِ (زَيْنَبَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ)) كَانَ كَمَنْ بَكَى عَلَيَّ أَخَوَيْهِمَا الْحَسَيْنَ وَالْحُسَيْنَ (عليهما السلام)؛ هر کس بر مصیبت های این دختر (زینب(علیها السلام)) بگرید، همانند کسی است که بر برادرانش، حسن و حسین(علیها السلام) گریسته باشد. وفيات الائمة، ص ۴۳۱

حدیث ۶

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): أنا أولُ وافِدٍ على العزيز الجبار يوم القيامة و أهل بيتي ثم أمتي، ثم أسألهم: ما فعلتم بكتاب الله و بأهل بيتي؟ من و کتاب خدا و اهل بیت من، نخستین گروهی هستیم که در روز قیامت بر خدای عزیز جبار وارد می شویم و سپس امت من. آنگاه من از آنها می پرسم که با کتاب خدا و با اهل بیت من چه کردید؟ الکافی: ج ۲، ص ۶۰۰، ح ۴

حدیث ۷

امام جواد(سلام الله علیه): مَنْ زَارَ قَبْرَ عَمَّتِي بِقَمِّ فَلَهُ الْجَنَّةُ؛ پاداش کسی که قبر عمه ام (فاطمه معصومه) را در قم زیارت کند بهشت است. میزان الحکمة: ح ۸۱۸۰

حدیث ۸

امام صادق(سلام الله علیه): وَتَدْخُلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي الْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ؛ همه شیعیان من با شفاعت او (حضرت معصومه(س)) وارد

بهشت خواهند شد. بحارالانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶

حدیث ۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: عباس را نزد خدا منزلی است که روز قیامت همه شهیدان بر آن رشک می‌برند. الخصال ج ۱ ص ۶۸

حدیث ۱۰

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: به راستی محرم ماهی است که مردمان عهد جاهلیت جنگ و خونریزی را در آن حرام می‌شمردند لیکن خونهای ما را در این ماه حلال شمردند، و حرمت ما را شکستند و فرزندان و زنان را به اسارت کشیدند و آتش در خیمه های ما افروختند و آنچه در آنها زاد و توشه داشتیم به یغما بردند و حرمت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) را در امر ما نگاه نداشتند. کتاب پیام عاشورا صفحه ۷۴

حدیث ۱۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: مَا مِنْ هُدْهُدٍ إِلَّا وَفِي جَنَاحِهِ مَكْتُوبٌ بِالسَّرِّيَانِيَّةِ آلُ مُحَمَّدٍ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هیچ پرنده ای به نام هدهد وجود ندارد مگر آن که روی بال هایش به لغت سریانی نوشته شده است: آل محمد (صلوات الله علیهم اجمعین) بهترین مخلوق روی زمین می باشند. بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۲۶۱، ح ۲.

حدیث ۱۲

قال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): .. فَأَنْتُمْ أَهْلُ الْبَيْتِ أَهْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ الَّذِينَ بِهِمْ تَمَّتِ النِّعْمَةُ وَاجْتَمَعَتِ الْفِرْقَةُ وَائْتَلَفَتِ الْكَلِمَةُ. پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: شما اهل بیت، اهل الله هستید که به برکت شما، نعمت کامل گشته و پراکندگی بر طرف شده و اتحاد کلمه پدید آمده است. الکافی، جلد ۱، ص ۴۴۶

حدیث ۱۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: نَحْنُ أَقْمُنَا عَمُودَ الْحَقِّ وَهَزَمْنَا جُيُوشَ الْبَاطِلِ؛ ما (اهل بیت) ستون‌های حق را استوار و لشکریان باطل را متلاشی کردیم. عیون الحکم والمواعظ، ص ۴۹۹.

حدیث ۱۴

حضرت مهدی (علیه السلام) می فرمایند: حقانیت، با ما اهل بیت رسول خداست و کناره گیری برخی از ما، هرگز سبب وحشت ما نخواهد شد؛ چرا که ما دست پرورده های نیکوی پروردگار هستیم و دیگر آفریده های خداوند، دست پرورده های ما خواهند بود. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸.

حدیث ۱۵

امام صادق(علیه السلام) می فرمایند: عموی ما، عباس بن علی، بصیرتی نافذ و ایمانی استوار داشت و همراه برادرش اباعبدالله جهاد کرد و نیکو از امتحان برآمد و به شهادت رسید. تنقیح المقال، ج ۲، ص ۱۲۸

حدیث ۱۶

حضرت زین العابدین(علیه السلام) می فرمایند: برای حضرت ابوالفضل در نزد خداوند تبارک و تعالی، مقام شامخی است که همه شهیدان در روز قیامت به حال او غبطه می خورند. بحارالانوار، ج ۲۲، ص ۲۷۴

حدیث ۱۷

رسول خدا(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اگر مو اولادی و حسنوا آدابی؛ اولاد مرا اکرام کنید و آداب مرا نیکو انجام دهید. ینابیع الحکمه، ج ۳، ص ۲۱۸

حدیث ۱۸

رسول خدا(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من اکرم اولادی فقد اکرمنی ومن اهانهم فقد اهانتی؛ کسی که اولاد مرا اکرام و احترام کند، به من احترام کرده و کسی که به آنها اهانت کند، به من اهانت کرده است. ینابیع الحکمه، ج ۳، ص ۲۲۰

حدیث ۱۹

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به خاندان پیامبران بنگرید و هر سو رفتند در پی آنان بروید. (نهج البلاغه، خ ۹۶)

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي كَمَثَلِ سَيْفِيهِ نُوْحٍ مَنْ رَكِبَهَا فَقَدْ نَجَى وَ مَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا فَقَدْ هَلَكَ؛ اهل بیت من چون کشتی نوح اند؛ هر که بر آن نشیند نجات یابد و آنکه از آن تخلف کند هلاک گردد. (عیون الاخبار، ج ۱، ص ۲۱۱)

اعتقادی

دین

پیامک ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الإِخْلَاصُ غَايَةُ الدِّينِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اخلاص، نهایت و هدف دین است. «غررالحکم، ح ۱۳۴۰»

پیامک ۲

قال الإمام علی - علیه السلام - : أن الشيطان يُسَيِّرُنِي لَكُمْ طُرُقَهُ ، ويريد أن يَحُلَّ دِينَكُمْ عقدة عقده، ويعطيكم بالجماعة الفرقة. امام

علی - علیه السلام - فرمودند: همانا شیطان راههای خود را برای شما هموار می کند و می خواهد گره های دین شما را یکی پس از دیگری سست گرداند و به جای اتحاد، تفرقه به شما دهد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۱»

پیامک ۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أَلْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عِزٌّ لِلْمُؤْمِنِ فِي دِينِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: قطع امید کردن از آنچه مردم دارند، مایه عزت مؤمن در دینش است. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۳۱۴»

پیامک ۴

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّيَقُّظُ فِي الدِّينِ نِعْمَةٌ عَلَى مَنْ رَزَقَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بیداری در دین، نعمتی است که روزی افراد می شود. «غررالحکم، ح ۲۰۵۸»

پیامک ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : آفَةُ الدِّينِ سُوءُ الظَّنِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آفت دین بدگمانی است. «غررالحکم، ۳۹۲۴»

پیامک ۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَلَا إِنَّ فِي التَّبَاغُضِ الْحَالِقَةَ لَا أَعْنَى حَالِقَةَ الشَّعْرِ وَ لَكِنْ حَالِقَةَ الدِّينِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آگاه باشید که در دشمنی ها، ستردن و تراشیدن نهفته است، اما نه تراشیدن مو، بلکه ستردن دین. «الکافی، ج ۲، ص ۳۴۶»

پیامک ۷

قال الله عزوجل: ای احمد! پرهیزکاری، زینت مؤمن و ستون برپایی دین است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

پیامک ۸

قال الله عزوجل: وای بر کسانی که با فریب، دین را به دنیا می فروشند. (کافی ۲/۲۹۹)

پیامک ۹

قال الامام الصادق - علیه السلام - : هل الدينُ الا الحُبُّ؟ ان الله عزوجل يقول: قُلْ ان كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: آیا دین چیزی غیر از حب و دوستی است؟ همانا خداوند عزوجل می فرماید: ای پیامبر به مردم بگو اگر مرا دوست می دارید پس مرا اطاعت کنید، پس آنگاه خدا شما را دوست خواهد داشت. «الخصال، ص ۲۱»

پیامک ۱۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقْدَمُ أُمَّتِي سِلْمًا وَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا وَ أَصِيحُّهُمْ دِينًا وَ أَفْضَلُهُمْ يَقِينًا وَ أَحْلَمُهُمْ حِلْمًا وَ أَشَمَّحُهُمْ كَفًّا وَ هُوَ الْإِمَامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «أمالی صدوق، ص ۸»

پیامک ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أساس الدين التوحيد ... اما التوحيد فان لا تجوز على ربك ما جاز عليك. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اساس دين، توحيد است و توحيد آن است که سزاوار نشماري پروردگارت را به آنچه خود شايسته آن هستي (صفات مخلوقات را به او نسبت ندهی). «بحار الأنوار، ج ۵، ص ۱۷»

پیامک ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : حُبُّ الْإِطْرَاءِ وَ الثَّنَاءِ يُعْمَى وَ يُصَمُّ عَنِ الدِّينِ ، وَ يَدْعُ الدِّيَارَ بِلَاغٍ . دوست داشتن مدح و ثنای مبالغه‌آمیز (ممدوح را) از دین کور و کر می‌سازد و خانه‌ها را (از اهلش) خالی می‌کند . تنبيه الخواطر : ۱۲۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۵۰۶

پیامک ۱۳

امام باقر علیه‌السلام : الْكَسَلُ يُضَيِّرُ بِالْدِّينِ وَ الدُّنْيَا . تنبلی به دین و دنیا زیان می‌زند . بحار الأنوار : ۷۸ / ۱۸۰ / ۶۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۹۲

پیامک ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : صِنْفَانِ لَا تَنَالُهُمَا شَفَاعَتِي : سُلْطَانٌ غَشُومٌ عَسُوفٌ ، وَ غَالٍ فِي الدِّينِ مَارِقٌ مِنْهُ غَيْرُ تَائِبٍ وَ لَا نَازِعٍ . دو دسته‌اند که شفاعت من به آنها نمی‌رسد : فرمانروای سرکش و ستمگر و کسی که در دین غلو ورزد و از دین بیرون رود و از این عمل خود توبه نکند و دست نکشد . قرب الإسناد : ۶۴ / ۲۰۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۳۲

پیامک ۱۵

لِلْمُنَافِقِينَ عِلَامَاتٌ يُعْرَفُونَ بِهَا : تَحِيَّتُهُمْ لَعْنَةٌ ، وَ طَعَامُهُمْ نُهْيَةٌ ، وَ غَنِيمَتُهُمْ غُلُوبٌ ، لَا يَقْرَبُونَ الْمَسَاجِدَ إِلَّا هُجْرًا ، وَ لَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا دُبْرًا ، مُسْتَكْبِرِينَ لَا يَأْلَفُونَ وَ لَا يُؤْلَفُونَ ، حُسْبٌ بِاللَّيْلِ سُحْبٌ بِالنَّهَارِ . منافقان را نشانه‌هایی است که با آنها شناخته می‌شوند : درودشان لعنت است ، پرخور و شکم باره‌اند ، به غنایم دستبرد می‌زنند، به مساجد نزدیک نمی‌شوند، مگر با اکراه و ریاکاری ، نماز را آخر وقت می‌خوانند، خود را بزرگ می‌شمرند، به طوری که با کسی انس و الفت نمی‌گیرند و کسی هم با آنان الفت نمی‌گیرد، شب مانند چوب خشک می‌افتند (شب زنده‌داری ندارند) و روز صدای خود را به جز و بحث بلند می‌کنند . کنز العمال : ۸۶۲ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۱۶

امیر المؤمنین علی علیه السلام لَمَّا سِئِلَ عَنْ أَشَدِّ الْمَصَائِبِ: الْمُصِيبَةُ بِالْذِّينِ؛ امام علی علیه السلام - در پاسخ به پرسش از سخت‌ترین مصیبت‌ها-: مصیبت (و ضایعه) در دین . أمالی الصدوق : ۳۲۳ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۳۴

پیامک ۱۷

امام علی علیه السلام: مَنْ جَعَلَ مَلِكُهُ خَادِمًا لِدِينِهِ انْقَادَ لَهُ كُلُّ سُلْطَانٍ، مَنْ جَعَلَ دِينَهُ خَادِمًا لِمَلِكِهِ طَمِعَ فِيهِ كُلُّ إِنْسَانٍ؛ هر کس حکومت خود را در خدمت دینش قرار دهد، هر سلطانی مطیع او شود؛ هر کس دینش را در خدمت حکومتش در آورد، هر انسانی در او طمع کند . غرر الحکم : (۹۰۱۶-۹۰۱۷) منتخب میزان الحکمه : ۵۱۴

پیامک ۱۸

امام صادق (سلام الله علیه): لَا يَزَالُ الدِّينُ قَائِمًا مَا قَامَتِ الْكَعْبَةُ؛ تا زمانی که کعبه بر پاست، دین بر پاست. الکافی: ج ۴، ص ۲۷۱، ح ۴

پیامک ۱۹

امام صادق (سلام الله علیه): اتَّقُوا اللَّهَ وَصُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ؛ از خدا پروا کنید و با پارسایی از دینتان پاسداری نمایید. الکافی: ج ۲، ص ۷۶، ح ۲

پیامک ۲۰

امام علی (سلام الله علیه): اِعْلَمُوا أَنَّ كَمَالَ الدِّينِ طَلْبُ الْعِلْمِ وَالْعَمَلُ بِهِ؛ بدانید که کمال دین در طلب دانش و به کار بستن آن است. الکافی، ج ۱، ص ۳۰

پیامک ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دعا اسلحه مومن است برای دفع دشمنان و ستون دین است که با آن دین مومن برپاست و نور آسمان و زمین است. عین الحیوه صفحه ۴۰۴

پیامک ۲۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعَلَّقًا بِالثَّرِيَا لَتَنَاوَلَهُ أَنَاسٌ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسٍ؛ اگر دین به ستاره ثریا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنز العمال، ح ۳۴۱۳۰

پیامک ۲۳

امام صادق علیه السلام: آدم دین دار چون می‌اندیشد، آرامش بر جان او حاکم است. چون خضوع می‌کند متواضع است. چون قناعت می‌کند، بی‌نیاز است. به آنچه داده شده خشنود است. چون تنهایی را برگزیده از دوستان بی‌نیاز است. چون هوا و هوس را رها کرده آزاد است. چون دنیا را فرو گذارده از بدی‌ها و گزندهای آن در امان است. چون حسادت را دور افکنده محبتش آشکار است. مردم را نمی‌ترساند پس از آنان نمی‌هراسد و به آنان تجاوز نمی‌کند پس از گزندشان در امان است. به هیچ چیز دل نمی‌بندد

پس به رستگاری و کمال فضیلت دست می‌یابد و عافیت را به دیده بصیرت می‌نگرد پس کارش به پشیمانی نمی‌کشد. امالی مفید، ص ۵۲، ح ۱۴

پیامک ۲۴

امام صادق علیه السلام: آفَةُ الدِّينِ الحَسَدُ وَ العُجْبُ وَ الفَخْرُ؛ آفت دینداری حسد و خودبینی و فخر فروشی است. جهاد النفس، ح ۵۴۵

پیامک ۲۵

امام رضا علیه السلام: لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَرَكَ دُنْيَاهُ لِدِينِهِ وَ دِينَهُ لِدُنْيَاهُ؛ از ما نیست آن که دنیای خود را برای دینش و دین خود را برای دنیایش ترک گوید. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶

پیامک ۲۶

امام محمد باقر علیه السلام: اتَّقُوا اللَّهَ وَ صُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ؛ تقوای خدا پیشه کنید و دینتان را با ورع و تقوا حفظ کنید. جهاد النفس، ح ۱۸۸

پیامک ۲۷

امام سجاد علیه السلام: قُلْتُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخْبِرْنِي بِجَمِيعِ شَرَائِعِ الدِّينِ، قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَوْلُ الْحَقِّ وَ الْحُكْمُ بِالْعَدْلِ وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ؛ به امام سجاد علیه السلام عرض کردم: مرا از تمام دستورهای دین آگاه کنید، امام علیه السلام فرمودند: حق‌گویی، قضاوت عادلانه و وفای به عهد. خصال، ص ۱۱۳، ح ۹۰

پیامک ۲۸

امام علی علیه السلام: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ الْقَلْبِ وَ سَيِّئَةُ الدِّينِ؛ خوش‌گمانی، مایه آسایش قلب و سلامت دین است. غررالحکم، ح ۴۸۱۶

پیامک ۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِنَّمَا يُدْرِكُ الْخَيْرُ كُلَّهُ بِالْعَقْلِ، وَ لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ؛ همه خوبی‌ها با عقل شناخته می‌شوند و کسی که عقل ندارد، دین ندارد. تحف العقول، ص ۵۴

پیامک ۳۰

امام علی علیه السلام: اجْعَلِ الدِّينَ كَهْفَكَ وَ الْعَدْلَ سَيْفَكَ تَنْجُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَ تَنْظُرَ عَلَى كُلِّ عَدُوٍّ؛ دین را پناهگاه و عدالت را اسلحه خود قرار ده تا از هر بدی نجات پیدا کنی و بر هر دشمنی پیروز گردی. غررالحکم، ج ۲، ص ۲۲۱، ح ۲۴۳۳

پیامک ۳۱

امام صادق علیه السلام: الْمُؤْمِنُ لَا يُخْلَقُ عَلَى الْكُذْبِ وَلَا عَلَى الْخِيَانَةِ وَخِيَانَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي الْمُنَافِقِ، سَمْتُ حَسَنٌ وَفَقَهُ فِي الشُّنَّةِ؛ مؤمن در سرشتش دروغ و خیانت نیست و دو صفت است که در منافق جمع نگردد: سیرت نیکو و دین شناسی. تحف العقول، ص ۳۶۷

پیامک ۳۲

امام علی علیه السلام: لِكُلِّ شَيْءٍ وَجْهٌ وَوَجْهُ دِينِكُمْ الصَّلَاةُ؛ هر چیز دارای سیماست، سیمای دین شما نماز است. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷

پیامک ۳۳

امام حسین علیه السلام: لَا تَرَفَّعْ حَاجَتَكَ إِلَّا إِلَى أَحَدٍ ثَلَاثَةً: إِلَى ذِي دِينٍ، أَوْ مُرُوَّةٍ أَوْ حَسَبٍ؛ جز به یکی از سه نفر حاجت مبر: به دیندار، یا صاحب مروت، یا کسی که اصالت خانوادگی داشته باشد. تحف العقول، ص ۲۵۱

پیامک ۳۴

امام رضا علیه السلام: لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ خِصَالُ ثَلَاثٍ: التَّفَقُّهُ فِي الدِّينِ وَحُسْنُ التَّقْدِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ، وَالصَّبْرُ عَلَى الرِّزَايَا؛ هیچ بنده ای حقیقت ایمانش را کامل نمی کند مگر این که در او سه خصلت باشد: دین شناسی، تدبیر نیکو در زندگی، و شکیبایی در مصیبت ها و بلاها. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۳۹، ح ۱

پیامک ۳۵

امام علی علیه السلام: مَنْ أَتَى غَتِيَا فَتَوَاضَعَ لَهُ لِعِغْنَاهُ ذَهَبٌ ثَلَاثًا دِينِيهِ؛ هر کس در مقابل ثروتمند به خاطر ثروتش تواضع کند دو سوم دینش از بین برود. نهج البلاغه، حکمت ۲۲۸

پیامک ۳۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْرًا فَفَقَّهُهُمْ فِي الدِّينِ وَوَقَّرَ صِغِيرَهُمْ كَبِيرَهُمْ وَرَزَقَهُمُ الرِّفْقَ فِي مَعِيشَتِهِمْ وَالْقَصْدَ فِي نَفَقَاتِهِمْ وَبَصَّرَهُمْ عُيُوبَهُمْ فَيَتُوبُوا مِنْهَا؛ هر گاه خداوند برای خانواده ای خیر بخواهد آنان را در دین دانا می کند، کوچک ترها بزرگ ترهایشان را احترام می نمایند، مدارا در زندگی و میانه روی در خرج روزیشان می نماید و به عیوبشان آگاهشان می سازد تا آنها را برطرف کنند. نهج الفصاحه، ح ۱۴۷

پیامک ۳۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ الْجِهَادَ وَعَظَّمَهُ وَجَعَلَهُ نَصْرَهُ وَنَاصِرَهُ. وَاللَّهُ مَا صَلَّحَتْ دُنْيَا وَلَادِينٌ إِلَّا بِهِ؛ در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگداشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۹، ح ۱۵

پیامک ۳۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : يَا عَلِيُّ مَنْ أَكَلَلَ الْحَلَالَ صَيِّفًا دِينُهُ، وَرَقَّ قَلْبُهُ، وَدَمَعَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى وَلَمْ يَكُنْ لِإِدْعَاوَتِهِ حِجَابٌ؛ ای علی هر کس حلال بخورد، دینش صفا می یابد، رقت قلب پیدا می کند، چشمانش از ترس خداوند متعال پر اشک می شود و برای (استجاب) دعایش مانعی نمی باشد. میراث حدیث، ج ۲، ص ۱۸، ح ۲

پیامک ۳۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : أَلْغِيْبَةُ أَسْرَعُ فِي دِينِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ مِنَ الْكَلْبَةِ فِي جَوْفِهِ؛ غیبت کردن در (نابودی) دین مسلمان مؤثرتر از خوره در درون اوست. کافی، ج ۲، ص ۳۵۷، ح ۱

پیامک ۴۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : مَا مِنْ شَابٍ تَزَوَّجَ فِي حَدَائِثِهِ سِتْنِهِ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ : يَا وَيْلَهُ ، يَا وَيْلَهُ ! عَصَمَ مِنِّي ثُلُثِي دِينِهِ ، فَلَيْتَقِيَ اللَّهُ الْعَبْدُ فِي الثُّلُثِ الْبَاقِي ؛ هر جوانی که در سن کم ازدواج کند ، شیطان فریاد بر می آورد که : وای بر من ، وای بر من ! دو سوم دینش را از دستبرد من ، مصون نگه داشت . پس بنده باید برای حفظ یک سوم باقی مانده دینش ، تقوای الهی پیشه سازد . نوادر راوندی، ص ۱۱۲

پیامک ۴۱

امام صادق علیه السلام : أَبْصَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ رَجُلًا - شَعَثًا شَعْرَ رَأْسِهِ وَ سَيْخَةً ثِيَابُهُ ، سَيِّئَةً حَالَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مِنَ الدِّينِ الْمُتَعَتَّةِ وَ إِظْهَارِ النِّعَمَةِ ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله مردی را دیدند که موهای ژولیده و جامه ای چرکین و سر و وضع نامرتبی داشت، فرمودند: بهره بردن از نعمت های خدا و آشکار ساختن نعمت جزء دین است. کافی، ج ۶، ص ۴۳۹، ح ۵

پیامک ۴۲

امام علی علیه السلام : يَا مَعْشَرَ الْفِتْيَانِ، حَصِّنُوا أَعْرَاضَكُمْ بِالذَّبِّ وَ دِينَكُمْ بِالْعِلْمِ؛ ای جوانان! آبرویتان را با ادب و دینتان را با دانش حفظ کنید. تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۲۱۰

پیامک ۴۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : مَنْ خَانَ أَمَانَةً فِي الدُّنْيَا وَلَمْ يَزِدَّهَا إِلَى أَهْلِهَا ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ مَاتَ عَلَى غَيْرِ مِلَّتِي وَيَلْقَى اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانٌ؛ کسی که در دنیا به امانتی خیانت کند و آن را به صاحبش برنگرداند و آنگاه بمیرد بر دین من نمرده است و با خدا دیدار می کند در حالی که بر او خشمگین است. امالی صدوق، ص ۵۱۶

پیامک ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا دِينَ لِمُسَوِّفٍ بِتَوْبَتِهِ؛ دین ندارد آن که در توبه کردن، امروز و فردا می کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۶۰

پیامک ۴۵

لَا تَتَّقَنَّ بَعْدَ مَنْ لَا دِينَ لَهُ ؛ به پیمان کسی که دین ندارد ، اعتماد نکن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۱۶۳

پیامک ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: هُدَى مَنْ تَجَلَّبَبَ جِلْبَابَ الدِّينِ ؛ هدایت یافت آن که جامه دینداری بر تن کرد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۰۱۲

پیامک ۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نِظَامُ الدِّينِ خَصَلَتَانِ : اِنصَافُكَ مِنْ نَفْسِكَ ، وَ مُوَاسَاةُ اِخْوَانِكَ ؛ رشته پیوند دین دو ویژگی است : انصاف داشتن با خود ، و با جان و مال به یاری برادران شتافتن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۸۳

پیامک ۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صُنْ دِينَكَ بِدُنْيَاكَ تَرْبَحَهُمَا وَلَا تَصْنُ دُنْيَاكَ بِدِينِكَ فَتَخْسِرَهُمَا ؛ دین خود را با دنیایت حفظ کن تا هر دو را ببری ، و دینت را وسیله حفظ دنیایت قرار مده ، که هر دو را می‌بازی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۶۱

پیامک ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ القَلْبِ وَ سَيِّئَةُ الدِّينِ ؛ خوش گمانی ، مایه آسایش دل و سلامت دین است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۸۱۶

پیامک ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِنَّ بِشَرِّ الْمُؤْمِنِ فِي وَجْهِهِ ، وَ قُوَّتَهُ فِي دِينِهِ وَ حُزْنَهُ فِي قَلْبِهِ ؛ شادی مؤمن در چهره اوست ، قدرت وی در دینش، و اندوه او در دلش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۴۵۴

پیامک ۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَلتِّيَقُّظُ فِي الدِّينِ نِعْمَةٌ عَلَى مَنْ رُزِقَهُ ؛ بیداری و آگاهی در دین، نعمتی است بر آنکه روزی‌اش شده . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۰۵۸

پیامک ۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَلجُنُودُ عِزُّ الدِّينِ وَ حُصُونُ الوَلَاةِ ؛ لشکریان، مایه عزت دین و دژهای حاکمان‌اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۵۳

پیامک ۵۳

امام علی علیه السلام: شِدَّةُ الْحَرِصِ مِنْ قُوَّةِ الشَّرِّهِ وَضَعْفُ الدِّينِ؛ آزمندى زیاد ناشى از نیروى سبرى ناپذیرى و سستى دین است .
غرر الحکم : ۵۷۷۲

پیامک ۵۴

امام علی علیه السلام: حُبُّ الْمَالِ يُوهِنُ الدِّينَ ، وَيُفْسِدُ التَّقِيْنَ ؛ مال دوستى، دین را سست و یقین را تباه می کند. غرر الحکم : ۴۸۷۶

پیامک ۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة عماد الدين ، فمن ترك صلاته متعمدا فقد هدم دينه و من ترك اوقاتها يدخل الويل ، و الويل واد فى جهنم كما قال الله تعالى : ((ويل للمصلين ، الذينهم عن صلاتهم ساهون)) ؛ نماز ستون دین است ، پس کسی که نمازش را عمدا ترک کند دینش را منهدم کرده است ، و کسی که اوقات نماز را ترک کند داخل در ((ویل)) می شود و ویل وادی است در جهنم چنان که خدا فرمود: ویل جای نمازگزاران است آن نمازگزارانی که در نماز خود سهو کننده و غافلند.
(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

پیامک ۵۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اما الصلاة فلا خير فى دين لا صلاة فيه ؛ دینی که در او نماز نباشد، فایده و خیری ندارد (خیری در آن نیست). (سیره ابن هشام، ج ۳ - ۴، ص ۵۰۴)

پیامک ۵۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك صلاته متعمدا فقد هدم دينه ؛ کسی که عملا نمازش را ترک کند، به تحقیق که دینش را منهدم کرده است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۲)

پیامک ۵۸

قال الباقر - عليه السلام -: الصلاة عمود الدين ، مثلها كمثل عمود الفسطاط اذا ثبت العمود ثبتت الاوتاد الاطناب و اذا مال العمود و انكسر لم يثبت وتد و لا طناب ؛ نماز ستون دین است ، مثل نماز همانند عمود و ستون خیمه است که هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده آن ثابت است . هنگامی که ستون آن کج و شکسته شود هیچ کدام از آنها استوار نمی ماند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۸. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۶۹)

پیامک ۵۹

قال علی - عليه السلام -: لا يخرج فى سفر يخاف فيه على دينه و صلاته ؛ در سفری که می ترسید بر دینتان و نمازتان خارج نشوید.
(بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۰۸. میزان الحکمه، ج ۴، ص ۴۷۵)

پیامک ۶۰

الصلوة وجه دينكم ؛ نماز سیمای مکتب (دین) شماست . (فروع کافی، ج ۱، ص ۲۷۰)

پیامک ۶۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة راءس الدين ؛ نماز (به منزله) سر دین است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

پیامک ۶۲

قال علی - علیه السلام -: و اقام الصلوة فانها الملة ؛ برپا داشتن نماز، نشانه اصلی دین است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۰)

پیامک ۶۳

قال الصادق - علیه السلام -: قال لقمان لابنه : لكل شیء علامه يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزکوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

پیامک ۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة من شرایع الدين ، و فيها مرضاء الرب - عزوجل - فهي منهاج الانبياء ؛ نماز از سنتهای دین ، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

پیامک ۶۵

قال علی - علیه السلام -: الله ، الله فی الصلوة ، فانها عمود دینکم ؛ خدا را، خدا را درباره نماز ؛ چرا که ستون دین شماست . (نهج البلاغه ، نامه ها ، ص ۴۷)

پیامک ۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ایها الناس اعلموا ان کمال الدین طلب العلم و العمل به، الا وان طلب العلم اوجب علیکم من طلب المال؛ ای مردم! بدانید که کمال دین در آموختن علم و عمل کردن به آن است. آگاه باشید که دانش آموزی بر شما واجب تر است از کسب مال. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

پیامک ۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمودند: الصلوة من شرایع الدین و فيها مرضاء الرب عزوجل و هی منهاج النبیین و للمصیلمی حُب الملائکة و همدی و ایمان و نور المعرفة و برکة فی الرزق؛ نماز، از آیین های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. (خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱)

پیامک ۶۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: نهایت کمال، فهم در دین و صبر بر مصیبت، و اندازه گیری در خرج زندگانی است. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۲

پیامک ۶۹

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: نادانان و کم‌خردان شیعه و کسانی که پر و بال پشه، از دین داری آن‌ها برتر و محکم‌تر است، ما را آزار می‌دهند. (بحار الانوار/۲۶۷/۲۵)

پیامک ۷۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: کسب معارف دینی جز از طریق ما خاندان پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) مساوی با انکار ماست. (صحیفه مهدی/۳۳۴)

پیامک ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: یأتی علی الناس زمان الصّابر منهم علی دینه کالقباض علی الجمر؛ روزگاری بر مردم بیاید که هر که خواهد دین خود نگهدارد چنان باشد که آتش به دست گرفته باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من لم تنتفع بدینه و لا دنیاها فلا خیر لک فی مجالسته و من لم یوجب لک فلا توجب له و لا کرامه؛ هر که از دین یا دنیای او سودی نبری در مجالست او خیری نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من رزقه الله امرأه صالحه فقد أعانه علی شطر دینه فلیتق الله فی الشطر الباقی؛ هر که را خدا زنی پارسا داده وی را بر نصف دین خویش یاری کرده و باید در باره نصف دیگر آن از خدا بترسد. نهج الفصاحه

پیامک ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من استطاع منکم أن یقی دینه و عرضه بماله فلیفعل؛ هر که از شما تواند دین و آبرو را به مال خود حفظ کند، حفظ کند. نهج الفصاحه

پیامک ۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین؛ هر که خدا برای او نیکی خواهد، وی را در کار دین دانا کند. نهج الفصاحه

پیامک ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ملائک الدین الورع؛ اعتبار دین به تقوی است. نهج الفصاحه

پیامک ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما عبد الله بشیء أفضل من فقهه فی الدین؛ هیچ عبادتی بهتر از دانا شدن در کار دین نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا دین لمن لا عهد له؛ هر که پیمان نگاه ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا دین إلا بمرؤه؛ دین جز به جوانمردی قوام نمی گیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیغشین أمتی من بعدی فتن کقطع اللیل المظلم، یصبح الرّجل فیها مؤمنا و یمسی کافرا، ینبع أقوام دینهم بعرض من الدنیا قلیل؛ پس از من اتمم را فتنه ها خواهد گرفت چون پاره های شب تاریک که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن است و به شب کافر شود و کسانی دینشان را به مال ناچیز دنیا فروشند. نهج الفصاحه

پیامک ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن یرح هذا الدین قائما یقاتل علیه عصابه من المسلمین حتی تقوم الساعه؛ این دین پیوسته استوار است و گروهی از مسلمانان بر آن پیکار کنند تا قیامت در آید. نهج الفصاحه

پیامک ۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء عماد و عماد هذا الدین الفقه؛ هر چیزی را ستونی هست و ستون این دین دانائی است. نهج الفصاحه

پیامک ۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کرم المرء دینه و مروته عقله و حسبه خلقه؛ کرامت مرد به دین اوست و مروت وی به عقل اوست و شرف وی به اخلاق اوست. نهج الفصاحه

پیامک ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قوام المرء عقله و لا دین لمن لا عقل له؛ اعتبار مرد به عقل اوست و هر که عقل ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العباده و ملاک الدین الورع؛ علم از عبادت بهتر است و اساس دین ترس خداست. نهج الفصاحه

پیامک ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العقل فی أمر الدنیا مضرّه و العقل فی أمر الدین مسرّه؛ عقل در کار دنیا مایه ضرر است و در کار دین مایه سرور. نهج الفصاحه

پیامک ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بحسن الخلق، فإن أحسن الناس خلقا أحسنهم دینا؛ نیک خویی کن که از مردم هر که نکو خوی تر دینش نکوتر. نهج الفصاحه

پیامک ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الدین التصیحه لله و لدینه و لرسوله و لکتابه و لأئمه المسلمین و للمسلمین عامه؛ اساس دین، خیرخواهی برای خدا و دین خدا و پیامبر خدا و کتاب خدا و پیشوایان مسلمانان و همه مسلمانان است. نهج الفصاحه

پیامک ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الدین الورع؛ اساس دین، پرهیزکاری است. نهج الفصاحه

پیامک ۹۰

الدین التصیحه؛ کمال دین خیرخواهی است. نهج الفصاحه

پیامک ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم إسلاما أحاسنکم أخلاقا إذا فقهوا؛ از میان شما اسلام آن کس بهتر است که اخلاقتش نیک تر است اگر در کار دین دانا باشند. نهج الفصاحه

پیامک ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر دینکم الورع؛ بهترین صفات دین شما پرهیزکاری است. نهج الفصاحه

پیامک ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس أقرؤهم و أفقههم فی دین الله و أتقاهم لله و آمرهم بالمعروف و

أنهائم عن المنكر و أوصلهم للرحم؛ بهترین مردم کسانی هستند که قرآن بهتر خوانند و در کار دین داناتر باشند و از خدا بیشتر ترسند و به نیکی بیشتر امر کنند و از بدی بیشتر جلوگیری کنند و با خویشاوندان بیشتر نزدیک شوند. نهج الفصاحه

پیامک ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خصلتان لا یجتمعان فی منافق حسن سمت و لا فقه فی الدین؛ دو خصلت است که در منافق جمع نشود نیکنامی و دانائی در امور دین. نهج الفصاحه

پیامک ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحیاء هو الدین کله؛ حیا تمام دین است. نهج الفصاحه

پیامک ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق نصف الدین؛ نیک خوئی یک نیمه دین است. نهج الفصاحه

پیامک ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تنکح المرأه لأربع، لمالها، و لحسبها و لجمالها و لدينها فاطفر بذات الدین تربت یداک؛ زن را برای چهار چیز گیرند، مال و شرف و جمال و دین و تو زن دین دار بجوی. نهج الفصاحه

پیامک ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بعثت بالحنیفیه السیمحه و من خالف سنتی فلیس منی؛ من دینی ساده و آسان آورده ام و هر که با روش من مخالفت کند از من نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد نصف العیش و حسن الخلق نصف الدین؛ میانه روی یک نیمه معیشت است و خوش خلقی یک نیمه دین است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما شاب تزوج فی حدائه سنه عجب شیطانہ یا ویله عصم منی دینه؛ هر جوانی در آغاز جوانی زن بگیرد شیطان وی بانگ برآرد وای بر او دین خود را از دستبرد من محفوظ داشت. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما تفقدون من دینکم الأمانه و آخر ما تفقدون الصلوه؛ نخستین چیزی که از دین خود از دست می دهید، امانت است و آخرین چیزی که از دست می دهید، نماز است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّمَا يَدْرِكُ الْخَيْرَ كُلَّهُ بِالْعَقْلِ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ؛ همه خوبیها را به عقل می توان دریافت و هر که عقل ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِكُمْ فَخُذُوا بِهِ وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ رَأْيِي فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ؛ من انسانی مانند شما هستم وقتی شما را بچیزی در کار دین دستور دادم بدان رفتار کنید و وقتی از پیش خود شما را به چیزی فرمان دادم من انسان هستم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامَةً وَدَعَامَةُ هَذَا الدِّينِ الْفَقْهُ وَالفقيه واحد أشدّ على الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خَلْقًا وَ إِنَّ خَلْقَ هَذَا الدِّينِ الْحَيَاءُ؛ هر دینی خوی خاص دارد و خوی دین ما حیاست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيُؤَيِّدَ الْإِسْلَامَ بِرِجَالٍ مَا هُمْ مِنْ أَهْلِهِ. خداوند اسلام را به مردانی که مسلمان نیستند، یاری می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْهَوَا وَ الْعَبْوَا فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يَرَى فِي دِينِكُمْ غَلْظَةً؛ تفریح کنید و بازی کنید زیرا دوست ندارم که در دین شما خشونت دیده شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اعلم أنّ النَّصْرَ مع الصَّبْرِ وَ أنّ الفرجَ مع الكَرْبِ وَ أنّ مع العسرِ يسرا؛ بدان که ظفر قرین صبر است و گشایش قرین رنج و بدنبال سختی سستی ای هست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِذَا أَتَاكُمْ مِنْ تَرْضُونَ خَلْقَهُ وَ دِينَهُ فَرَّوْجُوهُ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَ فساد عریض؛ وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید به وی زن بدهید و اگر چنین نکنید فتنه و

فساد در زمین فراوان خواهد شد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفَةُ الدِّينِ ثَلَاثَةٌ: فَقِيهٌ فَاجِرٌ وِ إِمَامٌ جَائِرٌ وِ مُجْتَهِدٌ جَاهِلٌ؛ آفت دین سه چیز است: دانای بد کار و پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۱

امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هلاکت و نابودی دین و ایمان هر شخص در سه چیز است: تکبر، حرص، حسد. تکبر سبب نابودی دین و ایمان شخص می باشد و به وسیله تکبر شیطان - با آن همه عبادت ملعون گردید. حرص و طمع دشمن شخصیت انسان است، همان طوری که حضرت آدم - علیه السلام - به وسیله آن از بهشت خارج شد. حسد سبب همه خلاف ها و زشتی ها است و به همان جهت قایبل برادر خود هابیل را به قتل رساند. اعیان الشیعة، ج ۱، ص ۵۷۷

پیامک ۱۱۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً لَكُمْ مِنَ الشَّرِّ، وَ الصَّلَاةَ تَنْزِيهاً لَكُمْ مِنَ الْكِبْرِ، وَ الزَّكَاةَ تَزْكِيَةً لِلنَّفْسِ، وَ نِمَاءً فِي الرِّزْقِ، وَ الصِّيَامَ تَثْبِيثاً لِلْإِخْلَاصِ، وَ الْحَجَّ تَشْيِيداً لِلدِّينِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۳۱۲

پیامک ۱۱۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَبْغِضُ الْمُؤْمِنَ الضَّعِيفَ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ، فَقِيلَ: وَ مَا الْمُؤْمِنُ الضَّعِيفُ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَنْهَى عَنِ الْمُتَنَكَّرِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: همانا خداوند دشمن دارد آن مؤمنی را که ضعیف و بی دین است، سؤال شد: مؤمن ضعیف و بی دین کیست؟ پاسخ داد: کسی که نهی از منکر و جلوگیری از کارهای زشت نمی کند. وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۱۲۲، ح ۲۱۱۳۹

پیامک ۱۱۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا أَيُّهَا النَّاسُ زَمَانٌ، الصَّابِرُ مِنْهُمْ عَلَى دِينِهِ كَالْقَابِضِ عَلَى الْجَمْرِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: زمانی بر مردم خواهد آمد که صبر نمودن در برابر مسائل دین - و عمل به دستورات آن - همانند در دست گرفتن آتش گداخته است. بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۴۷، ح ۹

پیامک ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة من شرایع الدین ، و فیها مرضاء الرب - عز و جل - فهی منهاج الانبیاء؛

نماز از سنتهای دین، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱

پیامک ۱۱۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: اوصیکم بالصلاة و حفظها، فانها خیر العمل و هی عمود دینکم. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می‌کنم چونکه نماز برترین عمل و ستون دین شماست. بحار، ج ۸۲، ص ۲۰۹

پیامک ۱۱۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: الصلاة من شرایع الدین، و فیها مرضاء الرب عز و جل، فهی منهاج الانبیاء. پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله فرمود: نماز از آداب (اولیه) دین است، و آن مایه خشنودی خدا، و راه و روش پیامبران الهی است. بحار، ج ۸۲، ص ۲۳۱

پیامک ۱۱۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): اذا أراد الله بعبد خیرا فقهه فی الدین؛ چون خدا خیر بنده ای خواهد، او را در دین دانشمند کند. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۹

پیامک ۱۱۹

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: یأتی علی الناس زمان، الصیاب منهنم علی دینهم کالقابض علی الجمر؛ زمانی بر مردم خواهد آمد که صبر کردن در برابر مسائل دین - و عمل به دستورات آن - همانند در دست گرفتن آتش گداخته است. بحار الانوار: ج ۲۸، ص ۴۷، ح ۹

پیامک ۱۲۰

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و اگر آن سه را نداشته باشند گرفتار سرگردانی می‌شوند: دین شناس دانا، پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشک دانا، مورد اعتماد. تحف العقول، ص ۳۲۱.

پیامک ۱۲۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: انما یدرک الخیر کله بالعقل، و لا دین لمن لا عقل له؛ همه خوبی‌ها با عقل شناخته می‌شوند و کسی که عقل ندارد، دین ندارد. تحف العقول، ص ۵۴

پیامک ۱۲۲

امام علی علیه السلام: اجعل الدین کهنفک و العدل سینفک تنج من کل سوء و تظفر علی کل عدو؛ دین را پناهگاه و عدالت را اسلحه خود قرار ده تا از هر بدی نجات پیدا کنی و بر هر دشمنی پیروز گردی. غررالحکم، ج ۲، ص ۲۲۱، ح ۲۴۳۳.

پیامک ۱۲۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ عَلَامِيَهُ أَحَدِهِمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

پیامک ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دین ندارد آن کس که توبه را به تأخیر اندازد. (غررالحکم، باب توبه)

پیامک ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که نهان خود را اصلاح نماید، خدا آشکار او را نیکو گرداند، و آن که به کار دینش همت گمارد، خداوند کار دنیای او را سامان دهد، و آن که رابطه خود و خدا را نیکو گرداند، خداوند رابطه او و مردمان را نیکو دارد. نهج البلاغه

پیامک ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آنان (ائمه (ع)) دارندگان راز پیامبر (ص) و پشتیبان امر وی و ظرف علم و مرجع قوانین و در بردارنده کتب رسالت و کوه های پابرجای دین او هستند. (نهج البلاغه، خ ۲)

پیامک ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ... و (رسول خدا(ص)) پرچم حق را در میان ما بر جای نهاد، کسی که از آن پیش افتد از دین بیرون است، و آن که پس بماند تباہ و سرنگون و آن که همراهی کند رستگار خواهد شد. (نهج البلاغه، خ ۹۹)

پیامک ۱۲۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر چیزی آفتی دارد که مایه فساد آن می شود و آفت این دین زمامداران بدنند. (نهج الفصاحه، ح ۲۲۵۵)

پیامک ۱۲۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دین سه چیز است: دانای بدکار، پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. (نهج الفصاحه، ح ۴)

پیامک ۱۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین (مرتبه) دین کوتاه کردن آرزو است، و برترین عبادت اخلاص عمل. (غررالحکم، باب آرزو)

پیامک ۱۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان با ایمان اندوهش درباره آخرت خویش و همه تلاش و کوشش در راه بازگشتگاه او است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۱۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آخرت را با ترک دنیا به چنگ آورید و دنیا را با ترک دین به دست نیاورید. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۱۳۳

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: دین را خوب بفهمید زیرا هر که دین را خوب نفهمد مانند صحراگرد است. خداوند در کتابش می فرماید (سوره ۹) تا در امر دین دانش اندوزند و چون بازگشتند قوم خود را بیم دهند شاید آنها بترسند. اصول کافی جلد ۱ صفحه ۳۶

پیامک ۱۳۴

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: ای مردم بدانید کمال دین طلب علم و عمل بدانست، بدانید که طلب علم بر شما از طلب مال لازم تر است زیرا مال برای شما قسمت و تضمین شده. عادل (که خداست) آن را بین شما قسمت کرده و تضمین نموده و به شما می رساند ولی علم نزد اهلش نگهداشته شده و شما مأمورید که آن را از اهلش طلب کنید، پس آنرا بخواهید. کتاب کافی جلد ۱ ص ۳۵

پیامک ۱۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین جامه ها و پوشش های دین، شرم و حیاست. غررالحکم، باب حیا

پیامک ۱۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در باره ذات خدای تعالی تفکر کند، الحاد ورزیده از دین بیرون رود. غررالحکم، باب معرفت خدا

پیامک ۱۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جهاد، ستون دین و راه روشن نیکبختان است. غررالحکم، باب جهاد

پیامک ۱۳۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ رُزِقَ الدِّينَ فَقَدْ رُزِقَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ هر کس دین روزی او شود، براستی خیر دنیا و آخرت روزی او شده است. غررالحکم، ح ۸۵۲۳.

پیامک ۱۳۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ القَلْبِ وَ سَيِّئَةُ الدِّينِ؛ خوش‌گمانی، مایه آسایش قلب و سلامت دین است. غررالحکم، ح ۴۸۱۶

پیامک ۱۴۰

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: عَلَى العَاقِلِ أَنْ يُحْصِيَ عَلَى نَفْسِهِ مَسَاوِيَهَا فِي الدِّينِ وَ الرِّأْيِ وَ الْأَخْلَاقِ وَ الْأَدَبِ ، فَيَجْمَعُ ذَلِكَ فِي صِدْرِهِ أَوْ فِي كِتَابٍ وَ يَعْمَلُ فِي إِزَالَتِهَا ؛ بر عاقل است که بدی‌هایش را در دین، اندیشه، اخلاق و ادب یادداشت کند و به‌خاطرش بسپارد و برای از بین بردن آنها بکوشد. تحف العقول، ص ۳۷۶.

پیامک ۱۴۱

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: مَا مِنْ شَابٍ تَزَوَّجَ فِي حَدَاثِهِ سِوَهُ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ : يَا وَيْلَهُ ، يَا وَيْلَهُ! عَصَمَ مِنِّي ثُلُثِي دِينِهِ ، فَلَيْتَنِي اللَّهُ الْعَبْدُ فِي الثُّلُثِ الْبَاقِي ؛ هر جوانی که در سن کم ازدواج کند ، شیطان فریاد بر می‌آورد که : وای بر من ، وای بر من! دو سوم دینش را از دستبرد من ، مصون نگه داشت . پس بنده باید برای حفظ یک سوم باقی مانده دینش ، تقوای الهی پیشه سازد . نوادر راوندی ، ص ۱۱۲ .

پیامک ۱۴۲

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: اتَّقُوا اللَّهَ وَصُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ؛ از خدا پروا کنید و با پارسایی از دینتان پاسداری نمایید. الکافی: ج ۲، ص ۷۶، ح ۲

پیامک ۱۴۳

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: صُنْ دِينَكَ بِدُنْيَاكَ تَرْبِحَهُمَا وَلَا تَصْنُ دُنْيَاكَ بِدِينِكَ فَتَخْسِرَهُمَا؛ دین خود را با دنیایت حفظ کن تا هر دو را ببری ، و دینت را وسیله حفظ دنیایت قرار مده ، که هر دو را می‌بازی. غررالحکم و دررالکلم ، ح ۵۸۶۱

پیامک ۱۴۴

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: يَا مَعْشَرَ الْفِتْيَانِ، حَصِّنُوا أَعْرَاضَكُمْ بِالْأَدَبِ وَ دِينَكُمْ بِالْعِلْمِ اَيْ جَوَانَانِ! آبرویتان را با ادب و دینتان را با دانش حفظ کنید. تاریخ یعقوبی ، ج ۲، ص ۲۱۰

پیامک ۱۴۵

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید لَا يَزَالُ الدِّينُ قَائِمًا مَا قَامَتِ الْكَعْبَةُ تا زمانی که کعبه بر پاست، دین بر پاست. الکافی: ج ۴، ص ۲۷۱، ح ۴

پیامک ۱۴۶

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: ثَلَاثَةٌ تُورِثُ المَحَبَّةَ : الدِّينُ وَ التَّوَاضُّعُ وَ البَذْلُ؛ سه چیز است که محبت می‌آورد: دین، فروتنی و

پیامک ۱۵۵

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بالاترین خوشبختی، استواری در دین است. غررالحکم، ح ۲۸۶۹.

پیامک ۱۵۶

امام جواد (علیه السلام) می فرمایند: لن يستكمل العبد حقيقة الإيمان حتى يؤثر دینه علی شهوته؛ بنده هرگز حقیقت ایمان را به کمال نرساند مگر آنگاه که دینش را بر هوس خود ترجیح دهد. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۳۷۲.

پیامک ۱۵۷

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: الكمال و كل الكمال التفقه في الدين و الصبر علی انائبة و تقدير المعيشة؛ کمال و بلکه همه ی کمال انسانی در سه چیز است: دانا بودن در دین و احکام آن، شکلیا بودن در ناراحتی ها و مصائب و برنامه ریزی درست در اقتصاد زندگی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲.

پیامک ۱۵۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به راستی خداوند عزوجل دشمن می دارد مؤمن ناتوانی که دین ندارد. به آن حضرت عرض کردند: مؤمن ناتوانی که دین ندارد، کیست؟ فرمودند: کسی که نهی از منکر نکند. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۷.

پیامک ۱۵۹

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: اگر بعد از غیبت قائم ما نبود وجود علمایی که به سوی او (مردم را فرا) می خوانند و به وجود او رهنمون می شوند و با حجت‌های الهی از دین او دفاع می کنند و بندگان ناتوان خدا را از دام ابلیس و پیروان او می رهانند، بی گمان همه ی مردم از دین خدا بر می گشتند. بحار الانوار، ج ۲/ص ۶.

پیامک ۱۶۰

قال الامام علی - علیه السلام - : زَيْنُ الدِّينِ الصَّبْرُ وَ الرِّضَا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زینت و زیبایی دین، صبر و رضا (به قضای پروردگار) است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۱، ح ۶۲۴۳»

کفر**پیامک ۱**

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : دَنَى الْكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ عَنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظُهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَ بِهَا ، أَوْلَيْكَ لَا خَلَقَ لَهُمْ . کمترین درجه کفر ، این است که آدمی از برادر خود سخنی بشنود و آن را نگه دارد تا (روزی) به وسیله آن رسوایش گرداند ؛ اینان از خیر و خوبی بی نصیبند . بحار الأنوار : ۷۸/۲۷۶/۱۱۲

پیامک ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اصولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَالْإِسْتِكْبَارُ وَالْحَسَدُ؛ ریشه های کفر سه چیز است: حرص و بزرگ منشی نمودن و حسد ورزیدن. (جهاد النفس، ح ۵۵۰)

پیامک ۳

امام صادق علیه السلام: اصولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَالْإِسْتِكْبَارُ وَالْحَسَدُ؛ ریشه های کفر سه چیز است: حرص و بزرگ منشی نمودن و حسد ورزیدن. جهاد النفس، ح ۵۵۰

پیامک ۴

امام حسن عسکری علیه السلام: الْمُؤْمِنُ بَرَكَةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِ وَحُجَّةٌ عَلَى الْكَافِرِ؛ مومن برای مومن برکت و برای کافر، اتمام حجت است. تحف العقول، ص ۴۸۹

پیامک ۵

امام صادق علیه السلام: إِيَّاكُمْ أَنْ يَحْسِدَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِنَّ الْكُفْرَ أَصْلُهُ الْحَسَدُ؛ از حسد ورزی به یکدیگر پرهیزید، زیرا ریشه کفر، حسد است. تحف العقول، ص ۳۱۵

پیامک ۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: أَدْنَى الْكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ مِنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظُهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَهُ بِهَا. کمترین کفر این است که انسان از برادرش سخنی بشنود و آن را نگه دارد تا او را با آن سخن رسوا کند. وسایل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۱۱

پیامک ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ، فَقَالَ رَجُلٌ: أَيْعِدِلَانِ؟ قَالَ: نَعَمْ؛ بار خدایا! من از کفر و فقر به تو پناه می‌برم. مردی عرض کرد: آیا این دو با هم برابرند؟ فرمودند: آری. کنز العمال: ۱۶۶۸۷

پیامک ۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْلَا رَحْمَةُ رَبِّي عَلَى فُقَرَاءِ أُمَّتِي كَادَ الْفَقْرُ يَكُونُ كُفْرًا؛ اگر رحمت پروردگار من به فقراى امت من نبود، نزدیک بود که فقر به کفر بینجامد. جامع الأخبار: ۳۰۰ / ۸۱۷

پیامک ۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: بين الايمان و الكفر ترك الصلاة؛ فاصله میان ایمان و کفر، نماز نخواندن است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۲. کنز العمال، حدیث ۱۸۸۶۹)

پیامک ۱۰

قال الصادق - عليه السلام - : ان تارك الصلوة كافر ؛ همانا ترك کننده نماز واجب ، كافر است . (وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۲۸)

پیامک ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من ترك الصلوة متعمدا فقد كفر؛ هر كس عمدا نمازش را ترك كند، كفر ورزیده است . (لثالی الاخبار، ص ۳۹۴)

پیامک ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ما بين المسلم وبين ان يكفر الا ان يترك الصلاة الفريضة متعمدا او يتهاون بها فلا يصلوها؛ فاصله بين مسلمان و بين كفرش چیزی جز ترك نماز واجب نیست كه يا عمدا ترك نماید و اصلا قبول نداشته باشد و يا از بی اعتنایی نماز نخواند. (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۱۶ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

پیامک ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : تارك الصلاة ملعون في التوراة ملعون في الانجيل ملعون في الزبور ملعون في القران ملعون في لسان جبرئيل ملعون في لسان ميكائيل ملعون في لسان اسرافيل ملعون في لسان محمد ؛ ترك کننده نماز در تورات و انجيل و زبور و قرآن مورد لعنت قرار گرفته و به زبان جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و محمد (ص) ملعون است . (انوار الهدایه ، ص ۱۹۷ ، الحکم الزاهره ، ص ۲۹۴)

پیامک ۱۴

امام علی علیه السلام : إن فيه شفاء من أكبر الداء ، وهو الكُفْرُ والنِّفاقُ ، والغَيُّ والضَّلَالُ ؛ در قرآن، درمان بزرگترین دردهاست : درد كفر و نفاق و تباهی و گمراهی . نهج البلاغه : الخطبة ۱۷۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۵۸

پیامک ۱۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِيَّاكُمْ أَنْ يَحْسَدَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِنَّ الْكُفْرَ أَصْلَهُ الْحَسَدُ؛ از حسد ورزی به یکدیگر بپرهیزید، زیرا ریشه کفر، حسد است. (تحف العقول، ص ۳۱۵)

پیامک ۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: أدنى الكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ مِنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظُهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَهُ بِهَا؛ کمترین کفر این است که انسان از برادرش سخنی بشنود و آن را نگه دارد تا او را با آن سخن رسوا کند. (وسایل الشیعه، ج ۱۷ ، ص ۲۱۱)

پیامک ۱۷

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: من رمى مؤمنا بكفر فهو كقتله؛ هر كه مؤمنی را به كفر نسبت دهد چنان است كه

او را کشته باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاد الفقر أن یكون کفراً؛ بیم آن است که فقر به کفر انجامد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قتال المسلم کفر و سبابه فسوق و لا تحلّ لمسلم أن یهجر أخاه فوق ثلاثه أيام؛ جنگ با مسلمان کفر است و ناسزا گفتنش گناه است و روا نیست که مسلمانی بیش از سه روز با برادر خود قهر کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجفاء کلّ الجفاء و الکفر من سمع منادی اللّٰه تعالیٰ ینادی بالصّلاه و یدعوه إلی الفلاح فلا یجیبه؛ نشان خشونت و کفر نفاق آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجدل فی القرآن کفر؛ مجادله در باره قرآن کفر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّحدّث بنعم اللّٰه شکر و ترکه کفر و من لا یشکر القلیل لا یشکر الکثیر و من لا یشکر النّاس لا یشکر اللّٰه و الجماعه خیر و الفرقه عذاب؛ گفتگو از نعمتهای خداوند شکر است و ترک آن کفر است و هر که نعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت و هر که مردم را سپاس ندارد سپاس خدا را نخواهد داشت اجتماع مایه نیکی است و تفرقه موجب رنج و عذاب است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العبد و بین الکفر ترک الصّلوٰه؛ میان بنده و کفر ترک نماز فاصله است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجفاء کلّ الجفاء و الکفر من سمع منادی اللّٰه تعالیٰ ینادی بالصّلاه و یدعوه إلی الفلاح فلا یجیبه؛ نشانه ستمکاری و کفر آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. (نهج الفصاحه ، ص ۲۷۹)

پیامک ۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرانجام کافر، دوزخ است. غررالحکم، باب دوزخ

پیامک ۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أركانُ الكُفرِ أربَعَةٌ الرَّغْبَةُ وَالرَّهْبَةُ وَالسَّخَطُ وَالغَضَبُ پایه های کفر چهار چیز است: میل و خواهش، ترس و بیم، ناخشنودی و خشم. (جهاد با نفس، ح ۴۷۵)

پیامک ۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَصُولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَالِاسْتِكْبَارُ وَالْحَسَدُ ریشه های کفر سه چیز است: حرص و خود بزرگ بینی و حسد ورزیدن. (جهاد با نفس، ح ۴۷۴)

پیامک ۲۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: ایاکم ان یحسد بعضکم بعضا فان الکفر اصله الحسد. از حسد ورزی به یکدیگر بپرهیزید، زیرا ریشه کفر، حسد است. (تحف العقول، ص ۳۱۵)

پیامک ۲۹

قال الامام علی - علیه السلام - : قَلْبُ الْكَافِرِ أَقْسَى مِنَ الْحَجَرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: دل کافر، سخت تر از سنگ است. «جامع الأخبار، ص ۳۸۳، ح ۱۰۷۱»

ایمان

پیامک ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الصَّبْرُ ثَمَرَةُ الْإِيْمَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر، ثمره و نتیجه ایمان است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۰، ح ۶۲۱۷»

پیامک ۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِيمَانًا مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمَاطُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. امام صادق - علیه السلام - فرمود: هرگاه مؤمن به برادر (دینی) خود تهمت زند، ایمان در قلب او ناپدید می شود همچنان که نمک در آب حل می شود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۶۱»

پیامک ۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ صِرِيحَ الْإِيْمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاحَ وَالْكَذِبَ وَيَدَعَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بنده به ایمان ناب نرسد، مگر آن گاه که شوخی و دروغ را ترک گوید و مجادله را رها کند، هر چند بر حق باشد. «الکافی، ج ۳، ص ۵۹۴»

پیامک ۴

قال الإمام علي - عليه السلام - : مجالسة أهل الهوى منسأة للإيمان و محضرة للشيطان. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همنشینی با هوسرانان باعث از یاد رفتن ایمان و حاضر شدن شیطان است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۶»

پیامک ۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الوُضوءُ شَطْرُ الإیمانِ ، والسَّوَاكُ شَطْرُ الوُضوءِ . وضو ، بخشی از ایمان است و مسواک زدن بخشی از وضو . کنز العمال : ۲۶۲۰۰

پیامک ۶

رسولُ الله صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَمَسَى وَأَصْبَحَ وَعِنْدَهُ ثَلَاثُ لَيَالٍ فَقَدْ تَمَّتْ عَلَيْهِ النُّعْمَةُ فِي الدُّنْيَا : مَنْ أَصْبَحَ وَأَمَسَى مُعَافِيً فِي بَيْدِنِهِ ، آمِنًا فِي سِرِّبِهِ ، عِنْدَهُ قُوَّةٌ يَوْمِهِ ، فَإِنْ كَانَتْ عِنْدَهُ الرَّابِعَةُ فَقَدْ تَمَّتْ عَلَيْهِ النُّعْمَةُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ؛ وَهُوَ الإِيمَانُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هر که شب و روز خود را سپری کند و از سه چیز برخوردار باشد نعمت دنیا بر او تمام شده است : کسی که صبح و شامش را در تندرستی و آسایش خاطر گذراند و خوراک روز خود را داشته باشد و اگر چهارمین نعمت را هم داشته باشد ، نعمت دنیا و آخرت را کامل دارد و آن (چهارمین) نعمت ایمان است . تحف العقول : ۳۶

پیامک ۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : عليٌّ أوَّلُ مَنْ آمَنَ بِي وَ أوَّلُ مَنْ يُصَافِحُنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ . رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی - علیه السلام - نخستین کسی بود که به من ایمان آورد و اولین کسی است که در قیامت با من مصافحه می کند. «بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۵۵»

پیامک ۸

قال الله عزَّوجلَّ: چنان که هیچ درختی بدون میوه کامل نیست، ایمان نیز بدون کنار گذاشتن کارهای حرام کامل نمی شود. (علل الشرایع ۱/۲۵۰)

پیامک ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يُمَحِّضُ رَجُلٌ الإیمانَ بِاللَّهِ حَتَّى يَكُونَ اللهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ وَ ابْنِهِ وَ امِّهِ وَ وَلَدِهِ وَ اهْلِهِ وَ مَالِهِ وَ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: ایمان انسان پاک و خالص نمی گردد مگر اینکه خداوند در نزد او محبوبتر و دوست داشتنی تر از جان، مال، پدر، مادر، فرزند و خانواده اش و همه مردم باشد. «بحار الانوار، ج ۷، ص ۲۵»

پیامک ۱۰

. قال الامام الرضا - عليه السلام - : مَنْ قَرَأَ قُلَّ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَ آمَنَ بِهَا فَقَدْ عَرَفَ التَّوْحِيدَ . امام رضا - علیه السلام - فرمودند: کسی که قل هو الله احد (سوره توحید) را بخواند و به آن ایمان داشته باشد به درستی که توحید را شناخته است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۴»

پیامک ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الرَّجْعِيَّةَ لَيْسَ بِعِائِمَةٍ، وَهِيَ خِمَاصَةٌ لَا يَرْجِعُ إِلَّا - مَنْ مَحَّضَ الْإِيمَانَ مَحْضًا أَوْ مَحَّضَ الشُّرْكَ مَحْضًا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: رجعت برای همه نیست بلکه اختصاص به عده خاصی دارد. رجعت نمی کند مگر کسی که ایمان خالص داشته باشد یا شرک خالص. «بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۳۹»

پیامک ۱۲

امام صادق علیه السلام: إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ ائْتَمَاتِ الْإِيمَانِ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمُتُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. هر گاه مؤمن به برادر خود تهمت زند ایمان در قلب او آب شود همچنان که نمک در آب حل می شود. الکافی: ۲ / ۳۶۱ / ۱

پیامک ۱۳

امام علی علیه السلام: لَا يَجِدُ عَبْدٌ طَعَمَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَتْرَكَ الْكُذْبَ هَزْلَهُ وَجِدَّهُ. هیچ بنده ای طعم ایمان را نچشد، مگر آن گاه که دروغ، شوخی یا جدی آن را ترک گوید. بحار الأنوار: ۷۲ / ۲۴۹ / ۱۴

پیامک ۱۴

امام باقر علیه السلام: إِنَّ الْكُذْبَ هُوَ خَرَابُ الْإِيمَانِ. براستی که دروغ ویران کننده ایمان است. بحار الأنوار: ۷۲ / ۲۴۷ / ۸

پیامک ۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَلَّمَا از دَادَ الْعَبْدُ إِيْمَانًا از دَادَ حُبًّا لِلنِّسَاءِ؛ هر چه ایمان بنده بیشتر شود، زن دوستی او فزونتر می شود. النوادر للراوندى: ۱۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۰

پیامک ۱۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنَّ مِنْ تَمَامِ إِيْمَانِ الْعَبْدِ أَنْ يَسْتَشِيَّ فِي كُلِّ شَيْءٍ؛ نشانه کامل بودن ایمان بنده این است که در هر کاری «ان شاء الله» بگوید. میزان الحکمه، ح ۹۹۱۰

پیامک ۱۷

امام صادق (سلام الله علیه): الصَّبْرُ رَأْسُ الْإِيْمَانِ؛ شکیبایی، سر ایمان است. میزان الحکمه: ح ۱۰۲۲۱

پیامک ۱۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: خَصَلْتَانِ لَيْسَ فَوْقَهُمَا مِنْ الْبِرِّ شَيْءٌ الْإِيْمَانُ بِاللَّهِ وَ النَّفْعُ لِعِبَادِ اللَّهِ؛ دو خصلت است که هیچ کار خوبی بالاتر از آن دو نیست: ایمان به خدا و سود رساندن به بندگان خدا میزان الحکمه، ج ۵، ص ۵۰۲

پیامک ۱۹

امام علی (سلام الله علیه): الْإِيْثَارُ أَحْسَنُ الْإِحْسَانِ، وَأَعْلَى مَرَاتِبِ الْإِيْمَانِ؛ ایشار، بهترین احسان و بالا-ترین مرتبه ایمان است. میزان الحکمه، ح ۱۵

پیامک ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهارچیز را در چهار چیز قرار داده است: ۱. برکت علم را احترام به استاد ۲. بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش ۳. لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر ۴. و آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصایح، صفحه ۲۳۰

پیامک ۲۱

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: رَجُلٌ مِّنْ قَمِ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ، يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزُبُرِ الْحَدِيدِ لَا تَزْلَهُمُ الرِّيَاحُ الْعَوَاصِفُ وَلَا يَمْلُونَ مِنَ الْحَرْبِ وَلَا يَجْبُنُونَ وَعَلَى اللَّهِ يَتَوَكَّلُونَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ؛ مردی از قم، مردم را به سوی حق دعوت می کند. جماعتی همانند پاره‌های آهن گرد او جمع می شوند که طوفان‌های سهمگین آنان را به لرزه در نمی آورد، از جنگ نمی هراسند و ترسی به دل راه نمی دهند، بر خدا توکل دارند و سرانجام، پیروزی با پارسایان است. بحار الانوار؛ ج ۶۰، ص ۲۱۶.

پیامک ۲۲

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): من اسبغ وضوءه و احسن صلوته و ادى الزكوة ماله و خزن لسانه و كف غضبه و استغفر لذنبه و ادى النصيحة لاهل بيت رسوله فقد استكمل حقائق الايمان و ابواب الجنة مفتحة له؛ هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را پردازد و زبانش را نگاه دارد و خشمش را فرو برد و برای گناهانش طلب آمرزش کند و حقوق دوستی خاندان پیغمبر را ادا کند، حقیقت ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴).

پیامک ۲۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : اِنَّ الْكُذِبَ هُوَ خَرَابُ الْاِيْمَانِ؛ دروغگوئی، مایه ویرانی ایمان است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۳۳۹»

پیامک ۲۴

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ما أخلص العبد الايمان بالله عزّ و جلّ اربعين يوماً، إلا زهده الله عزّ و جلّ في الدنيا و بصيره داءها و دواءها ...؛ هیچ بنده ای، چهل روز ایمانش را به خدا خالص نکرد، مگر اینکه خداوند او را نسبت به دنیا بی رغبت گرداند و درد دنیا و داروی آن را به او بنمایاند و سپس حکمت را در دلش قرار دهد و زبانش را به سخنان حکیمانه گویا سازد. «اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶»

پیامک ۲۵

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : المؤمنُ مثلُ كَفَّتِي المِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي اِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بِلَائِهِ؛ انسان مؤمن همانند دو کفه ترازو است که هر چه بر ایمانش افزوده شود، بلاها و امتحاناتش بیشتر می گردد. «تحف العقول، ص ۴۰۸»

پیامک ۲۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ زَنَى حَرَجَ مِنَ الْإِيمَانِ وَمَنْ شَرِبَ الْخَمَرَ حَرَجَ مِنَ الْإِيمَانِ ... ؛ کسی که زنا کند و کسی که شراب بنوشد و کسی که در روز ماه رمضان، عمداً روزه خود را افطار کند، اینها از حوزه ایمان خارج شده اند. «بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۱۹۷»

پیامک ۲۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ خَلَعَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ قَدَرَ شَبِيرٌ، خَلَعَ رِبْقَةَ الْإِيمَانِ مِنْ عُنُقِهِ؛ کسی که از اجتماع مسلمین به اندازه یکک وجب دوری گزیند، ریسمان ایمان را از گردن خود برداشته (ایمان خود را از دست داده). «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۷»

پیامک ۲۸

سُئِلَ عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَا الَّذِي يُثَبِّتُ الْإِيمَانَ فِي الْعَبْدِ؟ قَالَ: الَّذِي يُثَبِّتُهُ فِيهِ الْوَرَعُ وَالَّذِي يُخْرِجُهُ مِنْهُ الطَّمَعُ؛ از امام صادق - علیه السلام - پرسیدند: چه چیزی ایمان انسان را پا برجاست و ثابت می کند؟ حضرت فرمودند: پرهیزگاری و تقوا، ایمان را در انسان تثبیت می کند و طمع، ایمان را از دل آدمی خارج می سازد. «بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۳۰۴»

پیامک ۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : انَّ الْإِيمَانَ عَشْرُ دَرَجَاتٍ بِمَنْزِلَةِ السُّلَّمِ يُصْعَدُ مِنْهُ مِرْقَاةً بَعْدَ مِرْقَاةٍ ... ؛ همانا ایمان ده درجه دارد، همانند پلکانی که پله پله از آن بالا می روند ... مقدار در درجه هشتم، ابوذر در درجه نهم و سلمان در دهمین درجه قرار داشت. «بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۱۶۶»

پیامک ۳۰

مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَى لِلَّهِ فَهُوَ مَمَّنْ كَمَلَ إِيْمَانُهُ؛ کسی که دوستی و دشمنی او فقط برای خدا باشد و به خاطر رضای خدا عطا و بخشش نماید، از کسانی است که ایمانشان به درجه کمال رسیده است. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۳۱»

پیامک ۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَا يَكْمُلُ إِيْمَانُ الْعَبْدِ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ أَرْبَعُ خِصَالٍ، يُحَسِّنُ خُلُقَهُ وَتَسْخُو نَفْسَهُ ... ؛ ایمان انسان کامل نمی گردد مگر آنکه چهار خصلت در او وجود داشته باشد: ۱. اخلاقش نیکو باشد. ۲. نفس او نرم و پذیرا باشد. ۳. کنترل سخن داشته باشد و بیهوده سخن نگوید. ۴. اضافی ثروتش را در راه خدا بدهد. «امالی شیخ طوسی، ص ۱۲۵»

پیامک ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا إِيْمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ؛ انسانی که امانتدار نیست، ایمان ندارد. «بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۱۹۸»

پیامک ۳۳

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا يَجْتَمِعُ الشَّحُّ وَالْإِيمَانُ فِي قَلْبٍ عَبْدٍ أَبَدًا؛ هرگز بخل و ایمان در قلب بنده ای، با هم جمع نمی شوند. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۲»

پیامک ۳۴

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَعْبَانَ وَجَارُهُ طَاوِيًا، مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ كَاسِيًا وَجَارُهُ عَارِيًا؛ کسی که سیر بخوابد در حالی که همسایه اش گرسنه باشد و نیز کسی که پوشیده بخوابد در حالی که همسایه اش برهنه باشد، به من ایمان نیاورده است. «المستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۹»

پیامک ۳۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْعَضْبُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ، كَمَا يَفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ؛ خشم و غضب ایمان را فاسد می کند، چنانچه سرکه عسل را تباه می سازد. «اصول کافی، ج ۲، ص ۳۰۲»

پیامک ۳۶

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ كَانَ أَكْثَرَ هَمِّهِ نَيْلَ الشَّهَوَاتِ، نَزَعَ مِنْ قَلْبِهِ حِلَاوَةَ الْإِيمَانِ؛ کسی که بیشترین همتش رسیدن به خواسته های نفسانی باشد، شیرینی ایمان از قلبش بیرون می رود. «مجموعه ورام، ص ۳۵۷»

پیامک ۳۷

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَدَارَةُ النَّاسِ نِصْفُ الْإِيمَانِ؛ مدارا کردن با مردم نیمی از ایمان است. «تحف العقول، ص ۳۵»

پیامک ۳۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : خَصَلْتَانِ لَيْسَ فَوْقَهُمَا مِنَ الْبِرِّ شَيْءٌ؛ الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَالتَّنْفَعُ لِعِبَادِ اللَّهِ؛ دو خصلت است که هیچ عمل خیری بالاتر و برتر از آنها نیست؛ ایمان به خدا و سود رساندن به بندگان او. «تحف العقول، ص ۳۵»

پیامک ۳۹

سُئِلَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : فَمَا عَلَامَةُ الْإِيمَانِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَمَّا عَلَامَةُ الْإِيمَانِ فَأَرْبَعَةٌ: الْإِقْرَارُ بِتَوْحِيدِ اللَّهِ وَالْإِيمَانُ بِهِ وَالْإِيمَانُ بِكُتُبِهِ وَالْإِيمَانُ بِرُسُلِهِ؛ از رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - سؤال شد: نشانه ایمان چیست؟ حضرت - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: نشانه ایمان چهار چیز است: ۱. اقرار به یگانگی خداوند متعال، ۲. اعتقاد و ایمان به آن، ۳. ایمان به کتب آسمانی، ۴. و ایمان به پیامبران الهی. «تحف العقول، ص ۱۹»

پیامک ۴۰

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَاقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ؛ ایمان عبارت است از شناخت و معرفت قلبی،

اقرار با زبان و عمل با اعضاء و جوارح. «نهج البلاغه، حکمت ۲۱۸»

پیامک ۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : أصلُ الايمانِ حُسْنُ التَّسْلِيمِ لِأَمْرِ اللَّهِ؛ اصل و اساس ایمان، به نیکوئی تسلیم امر خدا شدن است. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۷ ح ۱۴۴۴»

پیامک ۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : لا شَرَفَ أَعْلَى مِنَ الْإِيْمَانِ؛ هیچ شرافتی بالاتر از ایمان نیست. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۷ ح ۱۴۶۵»

پیامک ۴۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَقْرَبُ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ سَبْحَانَهُ أَحْسَنُهُمْ إِيْمَانًا؛ نزدیک ترین مردم به خداوند سبحان، کسانی هستند که ایمان نیکوتری دارند. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۷ ح ۱۴۵۸»

پیامک ۴۴

قال الامام علی - علیه السلام - : لا نَجَاةَ لِمَنْ لَا إِيْمَانَ لَهُ؛ کسی که ایمان ندارد نجات نخواهد یافت. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۷ ح ۱۴۶۶»

پیامک ۴۵

الایمانُ علی أربعةٍ أركانٍ: التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ، وَ التَّفْوِیْضُ إِلَى اللَّهِ، وَ التَّسْلِيمُ لِأَمْرِ اللَّهِ وَ الرِّضَا بِقَضَاءِ اللَّهِ؛ ایمان بر چهار رکن استوار است: توکل بر خدا، واگذاری کارها به پروردگار، تسلیم امر و فرمان خدا بودن و راضی بودن به قضای الهی. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۶۳»

پیامک ۴۶

قال الامام علی - علیه السلام - : اكْمَلُكُمْ إِيْمَانًا أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا؛ کامل ترین شما از نظر ایمان، نیکوترین شما از حیث اخلاق است. «بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۳۸۷»

پیامک ۴۷

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ عَلَیْكُمْ بِالصَّبْرِ فَإِنَّ الصَّبْرَ مِنَ الْإِيْمَانِ كَالرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ، وَ لا خَيْرَ فِي جَسَدٍ لا رَأْسَ مَعَهُ وَ لا فِي إِيْمَانٍ لا صَبْرَ مَعَهُ؛ بر شما باد به صبر و شکیبائی، زیرا نقش صبر در ایمان همانند سر است برای بدن، و همان طور که بدن بدون سر فایده ای است، در ایمان بدون صبر نیز خیری وجود ندارد. «نهج البلاغه، حکمت ۷۹»

پیامک ۴۸

قال الامام علی - علیه السلام - : خَفَضُ الصَّوْتِ وَ غَضُّ البَصْرِ وَ مَشْيُ الفَصِيدِ مِنْ أَمَارَةِ الْإِيمَانِ وَ حُسْنُ التَّيْدِينِ؛ پائین آوردن صدا، فروبستن چشم و اعتدال در راه رفتن از نشانه های ایمان و دینداری نیکو است. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۹، ح ۱۴۹۹»

پیامک ۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : حَيَاءُ الرَّجُلِ مِنْ نَفْسِهِ ثَمَرَةُ الْإِيمَانِ؛ حیاء انسان از خودش ثمره ایمان به خداست. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۹، ح ۱۴۹۸»

پیامک ۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : ثَمَرَةُ الْإِيمَانِ الْفَوْزُ عِنْدَ اللَّهِ؛ ثمره و نتیجه ایمان، رستگاری در نزد خداوند است. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۸، ح ۱۴۹۱»

پیامک ۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْإِيمَانُ شَجَرَةٌ، أَصْلُهَا الْيَقِينُ وَ فَرْعُهَا التَّقَى وَ نَوْزُهَا الْحَيَاءُ وَ ثَمَرُهَا السِّيَخَاءُ؛ ایمان درختی است که ریشه اش یقین، شاخه اش تقوی، نور و شکوفه اش حیاء و میوه آن سخاوت است. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۷، ح ۱۴۴۱»

پیامک ۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْمُؤْمِنُ دَائِمُ الذِّكْرِ، كَثِيرُ الْفِكْرِ عَلَى النَّعْمَاءِ شَاكِرٌ وَ فِي الْبَلَاءِ صَابِرٌ؛ انسان با ایمان دائماً مشغول به ذکر خداوند، بیشتر اوقات در حال تفکر بر نعمت های الهی، شاکر (بر نعمات) و در موقع بلاء و سختی نیز صبور و بردبار است. «تصنیف غررالحکم، ص ۹۰، ح ۱۵۳۳»

پیامک ۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : بِالْإِيمَانِ يُرْتَقَى إِلَى ذِرْوَةِ السَّعَادَةِ وَ نِهَائِهِ الْجَبُورُ؛ انسان به واسطه ایمان، به بلندترین قله سعادت نائل می گردد و از سرور کامل برخوردار می شود. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۹، ح ۱۴۹۶»

پیامک ۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : هُؤَيِّ مَنْ أَخْلَصَ إِيْمَانَهُ؛ کسی که ایمان او به پروردگارش خالصانه باشد، اهل هدایت است. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۹، ح ۱۵۰۶»

پیامک ۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : مَا مِنْ شَيْءٍ يَحْصُلُ بِهِ الْأَمَانُ أَوْ يُبْلَغُ مِنَ الْإِيمَانِ وَ احْسَانٍ؛ هیچ چیزی بهتر از ایمان به خدا و نیکوکاری، امنیت در دنیا و آخرت را برای انسان حاصل نمی کند. «تصنیف غررالحکم، ص ۸۸، ح ۱۴۸۸»

پیامک ۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : ما آمنَ بالله من سکنَ الشَّكَّ قَلْبُه؛ کسی که در قلب او شک و تردید ساکن است، به پروردگار عالم ایمان ندارد. «تصنیف غرر الحکم، ص ۸۷، ح ۱۴۴۶»

پیامک ۵۷

قال الامام علی - علیه السلام - : «أَفَةُ الْإِيمَانِ الشِّرْكَ؛ شرک به خدا، آفت ایمان است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۸۹، ح ۱۵۰۸»

پیامک ۵۸

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: لا یستکملُ عبْدٌ حقیقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ خِصَالُ ثَلَاثٍ: التَّفَقُّهُ فِي الدِّينِ وَحُسْنُ التَّقْدِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ، وَالصَّبْرُ عَلَى الرَّزَايَا؛ هیچ بنده ای حقیقت ایمانش را کامل نمی کند مگر این که در او سه خصلت باشد: دین شناسی، تدبیر نیکو در زندگی و شکیبایی در مصیبت ها و بلاها. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۳۹، ح ۱)

پیامک ۵۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: اِنْ لِكُلِّ شَيْءٍ قُفْلًا وَقُفْلُ الْإِيمَانِ الرَّفْقُ؛ هر چیزی قفلی دارد و قفل ایمان، مدارا کردن و نرمی است. (جهاد النفس، ح ۲۷۱)

پیامک ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَكْمُلُ إِيمَانُ امْرِئٍ حَتَّى يُحِبَّ مَنْ أَحَبَّ اللَّهُ وَيُبْغِضَ مَنْ أَبْغَضَ اللَّهُ؛ ایمان هیچ کس کامل نمی شود مگر هر که را خدا دوست دارد، دوست داشته باشد و آن که را خدا دشمن دارد دشمن داشته باشد. (شرح نهج البلاغه، ج ۱۸، ص ۵۱)

پیامک ۶۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من افطر يوما من شهر رمضان خرج روح الايمان منه؛ هر کس یک روز ماه رمضان را (بدون عذر)، بخورد، روح ایمان از او جدا می شود. (من لا يحضره الفقيه ج ۲ ص ۷۳، ح ۹)

پیامک ۶۲

حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) فرمودند: فَفَرَضَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيرًا مِنَ الشِّرْكِ... وَالْعَدْلَ تَشْكِينًا لِلْقُلُوبِ؛ خداوند ایمان را برای پاکی از شرک... و عدل و داد را برای آرامش دل ها واجب نمود. (من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۶۸)

پیامک ۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: (علامة) الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْتِرَ الصِّدْقَ حَيْثُ يَضُرُّكَ عَلَى الْكَذِبِ حَيْثُ يَنْفَعُكَ؛ (نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زیان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی. (نهج البلاغه، حکمت ۴۵۸)

پیامک ۶۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: **حَصَلَتَانِ لَيْسَ فَوْقَهُمَا شَيْءٌ: الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَنَفْعُ الْإِخْوَانِ**؛ دو خصلت است که بالاتر از آنها چیزی نیست: ایمان به خدا و سود رساندن به برادران. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۴)

پیامک ۶۵

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْإِيمَانَ أَفْضَلُ مِنَ الْإِسْلَامِ بِدَرَجَةٍ، وَالتَّقْوَى أَفْضَلُ مِنَ الْإِيمَانِ بِدَرَجَةٍ وَ لَمْ يَعْطِ بَنُو آدَمَ أَفْضَلَ مِنَ الْيَقِينِ**؛ ایمان یک درجه بالاتر از اسلام است، و تقوا یک درجه بالاتر از ایمان است و به فرزند آدم چیزی بالاتر از یقین داده نشده است. (تحف العقول، ص ۴۴۵)

پیامک ۶۶

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **أَحْسَنُ النَّاسِ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَ أَلَطْفُهُمْ بِأَهْلِهِ، وَ أَنَا أَلَطْفُكُمْ بِأَهْلِي**؛ نیکوترین مردم از نظر ایمان، خوش خلق‌ترین و با لطف‌ترین آنها نسبت به اهل خویش است. (عیون اخبار الرضا، ص ۳۸)

پیامک ۶۷

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: **إِيَّاكَ وَ الْمِرَاحَ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِنُورِ إِيْمَانِكَ**؛ از شوخی (بی مورد) بپرهیز، زیرا که شوخی نور ایمان تو را می برد. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۱)

پیامک ۶۸

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: **الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيْمَانِ وَالْإِيْمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَالتَّوْبَةُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالتَّوْبَةُ فِي النَّارِ**؛ حیا از ایمان و ایمان در بهشت است و بدزبانی از بی مهری و بدرفتاری است و بدرفتاری در جهنم است. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۰۹، ح ۱)

پیامک ۶۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: **إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِيْمَانًا مِنَ الْإِيْمَانِ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمِثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ**؛ هرگاه مؤمن به برادر [دینی] خود تهمت بزند، ایمان در قلب او از میان می رود، همچنان که نمک در آب، ذوب می شود. (کافی، ج ۲، ص ۳۶۱، ح ۱)

پیامک ۷۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ مِنَ حَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤَثِّرَ الْحَقُّ وَ أَنْ ضَمَرَكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَ أَنْ نَفَعَكَ وَ أَنْ لَا يَجُوزَ مَنْطِقُكَ عِلْمِيكَ**؛ از حقیقت ایمان این است که حق را بر باطل مقدم داری، هر چند حق به ضرر تو و باطل به نفع تو باشد و نیز از حقیقت ایمان آن است که گفتار تو از دانشت بیشتر نباشد. (محاسن، ج ۱، ص ۲۰۵)

پیامک ۷۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: **السَّخَاءُ مِنَ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ، وَهُوَ عِمَادُ الْإِيْمَانِ، وَ لَا يَكُونُ مُؤْمِنٌ إِلَّا سَخِيًّا، وَ لَا يَكُونُ سَخِيًّا إِلَّا ذُو يَقِينٍ وَ هِمَّةٍ عَالِيَةٍ**؛ لَإِنَّ السَّخَاءَ شُعَاعُ نَوْرِ الْيَقِينِ، وَ مَنْ عَرَفَ مَا قَصَدَ هَانَ عَلَيْهِ مَا بَدَّلَ؛ سخاوت از اخلاق پیامبران و ستون ایمان است. هیچ

مؤمنی نیست مگر آن که بخشنده است و تنها آن کس بخشنده است که از یقین و همت والا برخوردار باشد؛ زیرا که بخشنندگی پرتو نور یقین است. هر کس هدف را بشناسد بخشش بر او آسان شود. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۵۵، ح ۱۷)

پیامک ۷۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ تَعَصَّبَ أَوْ تَعْصَبَ لَهُ فَقَدْ خَلَعَ رِبْقَةَ الْإِيمَانِ مِنْ عُنُقِهِ؛ کسی که از چیزی طرفداری مصرانه و نابجا کند یا اینکه از جانب دیگران به نفع او طرفداری نابجا شود (و او خشنود باشد) محققاً که ریسمان ایمان را از گردن خویش باز کرده است. (جهاد النفس، ح ۵۵۸)

پیامک ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَفْضَلُ الْإِيمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُ مَا كُنْتَ؛ برترین ایمان آن است که معتقد باشی هر کجا هستی خداوند با توست. (کنز العمال، ج ۱، ح ۶۶)

پیامک ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ صَرِيحَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاحَ وَالْكَذِبَ وَيَدَعَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا؛ بنده به ایمان ناب نرسد، مگر آن که شوخی و دروغ را ترک گوید و مجادله (بگومگو) را رها کند، هر چند حق با او باشد. (الترغيب والترهيب، ج ۳، ص ۵۹۴، ح ۲۰)

پیامک ۷۵

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمِ ضَيْفَهُ؛ هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، باید میهمانش را گرامی دارد. (کافی، ج ۶، ص ۲۸۵، ح ۱)

پیامک ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبَعَانَ وَجَارَهُ طَاوِيَا، مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ كَاسِيَا وَجَارَهُ عَارِيَا؛ به من ایمان نیاورده است آن کس که شب سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد. به من ایمان نیاورده است آن کس که شب پوشیده بخوابد و همسایه اش برهنه باشد. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۹، ح ۹۸۹۷)

پیامک ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثُ خِصَالٍ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ خِصَالَ الْإِيمَانِ: الَّذِي إِذَا رَضِيَ لَمْ يُدْخِلْهُ رِضَاهُ فِي بَاطِلٍ وَإِنْ غَضِبَ لَمْ يُخْرِجْهُ مِنَ الْحَقِّ وَلَوْ قَدَرَ لَمْ يَتَّعَاطَ مَا لَيْسَ لَهُ؛ سه ویژگی است که در هر کس یافت شود، ویژگی های ایمان کامل می گردد: آن که وقتی خشنود گردد، خشنودی اش او را به باطل نکشاند و خشمش او را به هنگام خشم، از حق برون نبرد و هر گاه توان یافت، به آنچه از او نیست، دست درازی نکند. (الاصول الستة عشر، ص ۳۵)

پیامک ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يُكْمِلُ الْمُؤْمِنُ إِيْمَانَهُ حَتَّىٰ يَحْتَوِيَ عَلَىٰ مَائَةٍ وَثَلَاثِ خِصَالٍ: ... لَا يَقْبَلُ الْبَاطِلَ مِنْ صَدِيقِهِ وَلَا - يَزُدُّ الْحَقَّ مِنْ عَدُوِّهِ...؛ ایمان مؤمن کامل نمی شود، مگر آن که ۱۰۳ صفت در او باشد: ... باطل را از دوستش نمی پذیرد و در مقابله با دشمن، حق را پایمال نمی کند. (بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۳۱۰)

پیامک ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْغَيْرَةُ مِنَ الْإِيْمَانِ وَالْمِدَاءُ مِنَ النِّفَاقِ؛ غیرت از ایمان است و بی بند و باری از نفاق. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۴۵)

پیامک ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ رَأَىٰ مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَغْيِرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَوْضَعُ الْإِيْمَانِ؛ هر کس از شما منکری ببیند باید با دست و اگر نتوانست با زبان و اگر نتوانست با قلبش آن را تغییر دهد، که پائین ترین درجه ایمان همین (تغییر قلبی) است. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۱۰)

پیامک ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلَصَّ لَاءُ مِنْ شَرَائِعِ الدِّينِ وَفِيهَا مَرْضَاةُ الرَّبِّ عَزَّوَجَلَّ وَهِيَ مِنْهَاجُ النَّبِيَاءِ وَاللُّمُصَلَّىٰ حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَهُدَىٰ وَإِيْمَانٌ وَنُورُ الْمَعْرِفَةِ وَبَرَكَةٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. (خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱)

پیامک ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَجَالِسُ اللَّهِ تُفْسِدُ الْإِيْمَانَ؛ نشست های بیهوده، ایمان را تباه می کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۸۱۵

پیامک ۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنْ شَرَائِطِ الْإِيْمَانِ حُسْنُ مُصَاحَبَةِ الْإِخْوَانِ؛ از شرایط ایمان، نشست و برخاست نیک با برادران داشتن است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۲۸۲

پیامک ۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حَيَاءُ الرَّجُلِ مِنْ نَفْسِهِ ثَمَرَةُ الْإِيْمَانِ؛ شرم مرد از خودش، نتیجه ایمان است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۴۴

پیامک ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ الْأَمَانَةُ؛ برترین ایمان، امانتداری است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۰۵

پیامک ۸۶

قال ابو عبدالله عليه السلام: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام حتى يموت كان منتقص الايمان منتقص الدين، ان ادخل الجنة كان دون المؤمنين فيها؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: هر کس به زیارت قبر امام حسین (عليه السلام) نرود تا بمیرد، ایمانش ناتمام و دینش ناقص خواهد بود به بهشت هم که برود پایین تر از مومنان در آنجا خواهد بود. وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۳۳۳

پیامک ۸۷

امام علی علیه السلام: زَيْنُ الْإِيمَانِ طَهَارَةُ السَّرَائِرِ وَحُسْنُ الْعَمَلِ فِي الظَّاهِرِ؛ زیور ایمان، پاکی درون است و نیک رفتاری برون. غرر الحکم: ۵۵۰۴

پیامک ۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَحْسَنُ زِينَةِ الرَّجُلِ السَّيِّئَةُ مَعَ إِيْمَانٍ؛ نیکوترین زیور مرد، آرامش همراه ایمان است. بحار الأنوار: ۳۳۷/۲/۷۱

پیامک ۸۹

قال الصادق - عليه السلام - : من خلع جماعة المسلمين قدر شبر، خلع ربقه الايمان من عنقه ؛ کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملاً) دوری کند، ریسمان ایمان را از گردنش در آورده و به دور افکنده است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳)

پیامک ۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الطهور شرط الايمان ؛ طهارت، جزئی از ایمان است. (ریاض الصالحین، ص ۲۹۷)

پیامک ۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : بين الايمان والكفر ترك الصلاة ؛ فاصله میان ایمان و کفر، نماز نخواندن است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۲. کنز العمال، حدیث ۱۸۸۶۹)

پیامک ۹۲

قال علی - عليه السلام - : و عن ذلك ما حرس الله عبده المؤمن بالصلوات و الزكوات ، و مجاهدة الصيام في الايام المفروضات ... لما في ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا ؛ خداوند بندگان با ایمانش را از تبهکاری و ستمگری و گردنکشی به وسیله نمازها و زکاتها و سعی در گرفتن روزهها در روزههایی که واجب نموده است، حفظ می کند...؛ زیرا در نماز انسان صورتهای آزاده و نیکو را از روی فروتنی در پیشگاه الهی بر خاک می مالد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

پیامک ۹۳

قال علی - عليه السلام - : و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمن بالصلوات و الزكوات ؛ و از اینجاست که خداوند با نمازها و

زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می‌کند. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

پیامک ۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: علم الايمان الصلاة، اول ما يحاسب عليه الصلاة، ان اول ما فرض الله على عباده الصلاة و اخر ما يبقى عند الموت الصلاة، و اول ما يحاسب به يوم القيامة الصلاة فمن اجاب فقد سهل عليه ما بعده، و من لم يجب فقد اشتد ما بعده؛ نشانه ایمان نماز است، اول آن چه از آن حساب می‌شود نماز است، همانا اول آن چه خداوند بر بندگانش واجب کرده نماز است، آخر آن چه هنگام مرگ (برای یاری می‌ماند) نماز است، اول چیزی که روز قیامت به حساب آن رسیدگی می‌شود نماز است، هر کس جواب داد ما بعد آن آسان شده است، و هر کس نتواند جواب دهد ما بعد آن سخت تر خواهد شد. (اصول وافی، ج ۲، ص ۶۵)

پیامک ۹۵

راءى النبى - صلى الله عليه وآله - رجلا- يقول: اللهم اغفرلى و لا اراك تفعل فقال له - صلى الله عليه وآله -: لم يسوء ظنك قال: لانى اذنبت فى الجاهلية و الاسلام فقال - صلى الله عليه وآله -: اما ما اذنبت فى الجاهلية فقد محاه الايمان و فقلت فى الاسلام، الصلوة الى الصلوة كفارة لما بينهما؛ رسول خدا (ص) مردی را دید که چنین می‌گوید: خدایا مرا بیامرزد و نمى بینم تو را که مرا بیامرزدی، رسول گرامی به او فرمودند: به خدا سوء ظن نداشته باش، آن مرد گفت: من در جاهلیت (قبل از اسلام) و بعد از اسلام گناه کردم، حضرت فرمودند: اما گناهی که در جاهلیت کردی، ایمان و اسلام، آنها را محو کرده است و گناهی که در اسلام مرتکب شده‌ای، کفاره گناهان بین دو نماز از این نماز تا نماز بعدی است. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۱۶)

پیامک ۹۶

قال على - عليه السلام -: فرض الله الايمان تطهيرا من الشرك و الصلوة تنزيها عن الكبر؛ خداوند، ایمان را برای پاکسازی انسانها از شرک واجب کرده است، و نماز را برای پاکسازی از کبر. (نهج البلاغه، کلمات قصار ۲۵۲)

پیامک ۹۷

قال على - عليه السلام -: عباد الله! ان افضل ما توسل به المتوسلون الى الله جل ذكره، الايمان بالله و برسله و ما جائت به من عند الله، و اقام الصلاة فانها الملة؛ ای بندگان خدا! به راستی گرامی‌ترین چیزی که بندگان صالح به وسیله او به خداوند تقرب می‌جویند، ایمان به خدا و پیامبران، و آن چه که از جانب خداوند آورده اند و اقامه نماز می‌باشد، زیرا که نماز ملت است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۹۰. میزان الحکمة، ج ۵، ص ۳۷۵)

پیامک ۹۸

قال على - عليه السلام -: معاشر الناس، ان النساء نواقص الايمان... فاما نقصان ايمانهن ففعودهن عن الصلوة و الصيام؛ ای مردم! زنان نسبت به مردان ایمان کمتری دارند، و دلیل بر کمتر بودن ایمان آنها این است که در ایام عادت از نماز و روزه باز نشسته می‌شوند. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۷۹)

پیامک ۹۹

قال الصادق - علیه السلام - : قال لقمان لابنه : لكل شىء علامه يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الى ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

پیامک ۱۰۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : علم الايمان الصلوة ؛ علامت و نشانه ایمان نماز است . (شهاب الاخبار، ص ۵۹)

پیامک ۱۰۱

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : قال الله جل جلاله : ما آمن بي من فسر برأيه كلامي ؛ خداوند جل جلاله فرمود: به من ایمان نیاورده است ، کسی که سخن مرا بر اساس رأی خودش تفسیر کند . بحار الأنوار : ۹۲ / ۱۰۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

پیامک ۱۰۲

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: المؤمن القوي خيرٌ و أحبُّ إلى الله من المؤمن الضعيف ؛ انسان با ایمان نیرومند، نزد خداوند بهتر و محبوب تر است از انسان با ایمان ناتوان . صحیح مسلم، ج ۸، ص ۵۶

پیامک ۱۰۳

حضرت زهرا (سلام الله عليها) فرمودند: فجعل الله الايمان تطهيراً لكم من الشرك ، و الصلوة تنزيهاً لكم عن الكبر ؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد ، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی . احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸

پیامک ۱۰۴

امام علی علیه السلام فرمودند: (علامه) الايمان أن تؤثر الصدق حيث يضرك على الكذب حيث ينفعك ؛ (نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زیان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی . نهج البلاغه، حکمت ۴۵۸

پیامک ۱۰۵

الصلوة من شرائع الدين و فيها مرضاه الرب عز وجل و هي منهاج النبياء و للمصلي حُب الملائكة و هدى و ايمان و نور المعرفة و بركة في الرزق ؛ نماز، از آیین های دین است و رضای پروردگار، در آن است . و آن راه پیامبران است . برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است . (خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱)

پیامک ۱۰۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ایمان، اقرار با عمل است، و اسلام، اقرار بدون عمل است. تحف العقول، ص ۳۰۷

پیامک ۱۰۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ایمان، دوستی با (دوستان خدا) و دشمنی با (دشمنان خدا) است. تحف العقول، ص ۳۰۴

پیامک ۱۰۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دو صفت هست که بالاتر از آنها چیزی نیست: ۱- ایمان به خدا، ۲- سود رسانی به برادران دینی. (تحف العقول/۵۲۰)

پیامک ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: النَّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ؛ پاکیزگی از ایمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ يَأْلَمُ الْمُؤْمِنُ لِأَهْلِ الْإِيمَانِ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ لِمَا فِي الرَّأْسِ؛ مؤمن نسبت به اهل ایمان چون سر نسبت به تن است مؤمن از رنج مؤمنان رنجور شود چنان که تن از رنج سر رنجور گردد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من شرب خمرا خرج نور الإيمان من جوفه؛ هر که شراب نوشد نور ایمان از ضمیرش برود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من رأى منكم منكرا فليغيره بيده فإن لم يستطع فليسانه فإن لم يستطع فبقلمه و ذلك أضعف الإيمان؛ هر کس از شما ناشایسته ای بیند به دست خویش مانع آن شود و اگر نتواند به زبان و اگر نتواند به دل مانع شود که حد اقل ایمان همین است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زنى أو شرب الخمر نزع الله منه الإيمان كما يخلع الإنسان القميص من رأسه؛ هر که زنا کند یا شراب بنوشد خدا ایمان از او بکند همچنان که انسان پیراهن از سر خویش بیرون می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أحبَّ لله و أبغض لله و أعطى لله و منع لله فقد استكمل الإيمان؛ هر که برای

خدا دوست دارد و برای خدا دشمن دارد و برای خدا عطا کند و برای خدا منع کند به کمال ایمان رسیده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من تزوج فقد استكمل نصف الإيمان فليتنق الله في النصف الباقي؛ هر که زن بگیرد یک نیمه ایمان خویش را کامل کرده از خدا در باره نیم دیگر بترسد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سرّه أن يجد طعم الإيمان فليحب المرء لا يحبه إلا لله تعالى؛ هر که دوست دارد حلاوت ایمان بچشد کسی را فقط برای خدا دوست دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فليقل خيرا و ليصمت؛ هر که به خدا و آخرت ایمان دارد یا خبری گوید و یا خاموش ماند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من انتهر صاحب بدعه ملاء الله قلبه أمنا و إيمانا؛ هر که بدعتگزاری را تویخ کند خدا قلب وی را از امان و ایمان پر کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كظم غيظا و هو قادر على أن ينفذه ملاء الله أمنا و إيمانا؛ هر کس خشمی را که تواند آشکار کند فرو برد خدا وی را از امنیت و ایمان سرشار کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مداراه الناس نصف الإيمان و الرفق بهم نصف العيش؛ مدارا کردن با مردم یک نیمه ایمان است و ملایمت با آنها یک نیمه خوش زیستن است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من جرعه أحبّ إلى الله تعالى من جرعه غيظ يكظمها عبد، ما كظمها عبد إلا ملاء الله تعالى جوفه إيمانا؛ هیچ جرعه ای نزد خدا از جرعه خشمی که بنده ای فرو برد محبوب تر نیست. هر بنده ای جرعه خشم فرو برد خدا ضمیر او را از ایمان پر کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أخاف على أمتي إلا ضعف اليقين؛ بر امت خویش بیم ندارم مگر از ضعف ایمان. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خاب من استخار و لا ندم من استشار و لا آمن بالقرآن من استحلّ محارمه؛ هر که از خدا خیر جوید نا امید نشود و هر که مشورت کند نادم نگردد و هر که محارم قرآن را حلال شمارد به قرآن ایمان ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يقبل إيمان بلا عمل و لا عمل بلا إيمان؛ ایمان بی عمل و عمل بی ایمان پذیرفته نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يستكمل العبد الإيمان حتى يكون فيه ثلاث خصال الإنفاق من الإقتار و الإنصاف من نفسه و بذل السّلام؛ تا سه صفت در بنده ای نباشد ایمان وی کامل نشود صدقه دادن در تنگ دستی و انصاف دادن به ضرر خویش و سلام بسیار کردن. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يستكمل أحدكم حقيقة الإيمان حتى يخزن لسانه؛ هیچ کس از شما حقیقت ایمان را کامل نکند مگر آن که زبان خویش نگهدارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يستقيم إيمان عبد حتى يستقيم قلبه و لا يستقيم قلبه حتى يستقيم لسانه؛ ایمان بنده به استقامت نیاید تا قلب وی به استقامت گراید و قلب وی به استقامت نگراید تا زبان وی به استقامت آید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يبلغ العبد حقيقة الإيمان حتى يعلم أنّ ما أصابه لم يكن ليخطئه و ما أخطاه لم يكن ليصيبه؛ بنده به حقیقت ایمان نرسد تا بداند که آنچه بدو رسیده نمیشد نرسد و آنچه بدو نرسیده نمیشد برسد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا مظاهره أوثق من المشاوره و لا إيمان كالحياء؛ تعاونی بهتر از مشورت نیست و ایمانی چون حیا نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا إيمان لمن لا أمانه له و لا دين لمن لا عهد له؛ هر که امانت ندارد، ایمان ندارد و هر که پیمان نگه ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس بمؤمن مستكمل الإيمان من لم يعد البلاء نعمه و الرّخاء مصيبه؛ هر که بلا را نعمت و فراوانی را مصیبت نداند، ایمان وی کامل نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس الإيمان بالتّمَنّي لكن هو ما وقر في القلب و صدّقه العمل؛ ایمان داشتن به آرزو کردن نیست بلکه ایمان آن است که در قلب جای دارد و عمل آن را تصدیق کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان الإيمان بالثّريا لتناوله رجال من فارس؛ اگر ایمان در ثریا بود، مردانی از فارس بدان می رسیدند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو آمن بی عشرة من اليهود لآمن بی اليهود؛ اگر ده تن از یهودان به من ایمان آورده بودند همه یهودان به من ایمان می آوردند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۵

کفی بالموت واعظا و کفی بالیقین غنی؛ چه پند آموزیست مرگ و چه غنایی است ایمان. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قد أفلح من أخلص قلبه للإيمان و جعل قلبه سليما و لسانه صادقا و نفسه مطمئنه و خلیفته مستقیمه و أذنه مستمعه و عینه ناظره؛ هر که ایمان قلبش خالص باشد و قلب خویش سالم و زبان خویش راستگو و جان خویش آرام و خوی خویش مستقیم و گوش خویش شنوا و چشم خویش را نگران کند، رستگار شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغیره من الإيمان و المذء من النّفاق؛ غیرتمندی از ایمان است و بی بندوباری از نفاق. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم حیاة الإسلام و عماد الإیمان و من علم علما أتم الله له أجره و من تعلّم فعمل علمه الله ما لم يعلم؛ علم حیات اسلام و ستون ایمان است و هر که علمی بیاموزد خدا پاداش او را کامل کند و هر که تعلیم گیرد و عمل کند خدا آنچه نمی داند به او تعلیم دهد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر من الإیمان بمنزله الرّأس من الجسد؛ صبر نسبت به ایمان چون سر نسبت به تن است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر نصف الإیمان و یقین الإیمان کلّه؛ صبر یک نیمه ایمان است و یقین همه ایمانست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما ألقى فی القلب یقین؛ بهترین صفتی که در قلب نهاده اند، ایمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الرّاد التّقوی و خیر ما ألقى فی القلب یقین؛ بهترین توشه های سفر حیات تقوی است و بهترین صفات قلب ایمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس من الإیمان من لم یکن فیہ شیء منهنّ فلا إیمان له التّسلیم لأمر الله و الرّضا بقضاء الله و التّفویض إلى الله و التّوکل علی الله و الصّبر عند الصّیدمه الأولى؛ پنج چیز از لوازم ایمان است و هر که یکی از آنها در او نباشد ایمان ندارد تسلیم به فرمان خدا و رضا به قضای خدا و تفویض کارها به خدا و توکل به خدا و صبر هنگام صدمه نخستین. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خصلتان لیس فوقهما من البرّ شیء الإیمان بالله و التّفع لعباد الله؛ دو خصلت است که نیک تر از آن نیست ایمان به خدا و سودمندی برای بندگان خدا. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحیاء و العیّ شعبتان من الإیمان و البذاء و البیان شعبتان من التّفاق؛ حیا و کم

زبانی دو شعبه ایمان است و خشونت و زبان آوری از لوازم نفاق است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحیاء و الإیمان قرنا جمیعا فإذا رفع أحدهما رفع الآخر؛ حیا و ایمان قرین یکدیگرند اگر یکی از میان برخاست دیگری هم برود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحیاء من الإیمان و الإیمان فی الجَنَّة و البذاء من الجفاء و الجفاء فی النَّار؛ حیا از لوازم ایمان است و ایمان در بهشت است و بد زبانی از خشونت است و خشونت در جهنم است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحیاء شعبه من الإیمان؛ حیا شعبه ای از ایمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنَّ فیهِ وجد حلاوه الإیمان: أن یكون الله و رسوله أحبَّ إلیه ممَّا سواهما و أن یحبَّ المرء لا یحبُّه إلا لله و أن یکره أن یعود فی الکفر بعد إذ أنقذه الله منه کما یکره أن یلقى فی النَّار؛ سه چیز است که در هر که هست شیرینی ایمان را چشیده است: آن که خدا و پیامبرش را از همه دوست تر دارد، دیگر آن که کسی را برای خدا دوست دارد و سوم آن که پس از آن که خدا او را از کفر نجات داد از باز گشت بدان بیزار است چنان که افتادن در آتش را دوست ندارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنَّ فیهِ استوجب الثَّواب و استکمل الإیمان: خلق یعیش به فی النَّاس و ورع یحجزه عن محارم الله تعالی و حلم یردّه عن جهل الجاهل؛ سه چیز است که در هر که باشد سزاوار ثواب است و ایمانش کامل است: اخلاقی که به وسیله آن با مردم زندگی کند و تقوایی که وی را از محرمات خدا دور سازد و حلمی که او را از جهالت با جاهل بر کنار دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنَّ فیهِ استکمل خصال الإیمان اللّذی إذا رضی لم یدخله رضاه فی باطل و إذا غضب لم یخرجه الغضب من الحقّ و إذا قدر لم یتعاط ما لیس له؛ سه چیز است که در هر که باشد صفات ایمان در او کامل است آن که وقتی خشنود شد به باطل نگراید و وقتی خشمگین شد از حق تجاوز نکند و وقتی قدرت یافت به مال کسان دست نبرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من حقائق الإیمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك الناس من نفسك و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقایق ایمان است: بخشش با تنگدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضرر خویش و بذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من الإیمان: الإنفاق من الإقتار و بذل السلام للعالم و الإنصاف من نفسك؛ سه چیز از لوازم ایمان است: بخشش به هنگام تنگدستی و سلام به دانشمند و رعایت انصاف بر ضرر خویش. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من أخلاق الإیمان: من إذا غضب لم يدخله غضبه فی باطل و من إذا رضی لم یخرجه رضاه من حقّ و من إذا قدر لم یتعاط ما لیس له؛ سه چیز از لوازم ایمان است: آن که وقتی خشمگین شد، خشمش وی را به کار ناحق و اندارد و آن که وقتی راضی شد، رضایش او را از حق دور نسازد و آن که وقتی قدرت داشت، بدان چه حق ندارد دست نبرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه من کنّ فیہ یتکمل إیمانہ رجل لا یخاف فی الله لومه لائم و لا یرائی بشی ء من عمله و إذا عرض علیه أمران أحدهما للدّنیاء و الآخر للآخره اختار أمر الآخره علی الدّنیاء؛ سه چیز است که در هر که باشد ایمان او کامل است: مردی که در کار خدا از ملامت گران بیم ندارد و در کار خویش ریا نمی کند و اگر دو کار پیش آید که یکی مربوط به دنیا و دیگری مربوط به آخرت است، کار آخرت را بر دنیا ترجیح دهد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخلّوا فإنّه نطافه و النّظافه تدعوا إلى الإیمان و الإیمان مع صاحبه فی الجنّه؛ دندانها را تمیز کنید زیرا مایه نطافت است و نطافت باعث ایمان است و ایمان با صاحب خود در بهشت است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان و العمل قرینان لا یصلح کلّ واحد منهما إلّا مع صاحبه؛ ایمان و عمل قرین یکدیگرند و هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان نصفان نصفان فی الصّبر و نصف فی الشّکر؛ ایمان دو نیمه است نیمه صبر و نیمه شکر. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان معرفه بالقلب و قول باللسان و عمل بالأركان؛ ایمان معرفت قلب است و گفتار زبان و عمل اعضاء. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان الصبر و السّماحه؛ ایمان صبر است و بخشش. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإسلام علانیه و الإیمان فی القلب؛ اسلام آشکار است و ایمان در دل نهفته است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إياکم و الکذب فإنّ الکذب مجانب للإیمان؛ از دروغ پرهیزید که دروغ با ایمان سازگار نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ من یقین أنّ لا ترضی أحدا بسخط الله و لا تحمد أحدا علی ما آتاک الله و لا تذمّ أحدا علی ما لم یؤتک الله، فإنّ الرزق لا یجزّه حرص حریص و لا یصرفه کراهه کاره؛ از لوازم ایمان این است که برای خشنودی کسان خدا را خشمگین نسازی و بر نعمتی که خدا داده کسی را سپاس نگزاری و برای آنچه خدا نداده کسی را مذمت نکنی که روزی به آز حریصان فزونی نگیرد و به تنفر کسان نقصان نپذیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ من أكمل المؤمنین إیماناً أحسنهم خلقاً و ألطفهم بأهله؛ از همه مؤمنان ایمان آن کس کاملتر است که اخلاقش نیک تر است و با کسان خود بهتر رفتار می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۵

إنّ حسن العهد من الإیمان؛ رعایت پیمان از لوازم ایمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الحیاء و الإیمان قرنا جميعاً فإذا سلب أحدهما تبعه الآخر؛ حیا و ایمان قرین یکدیگرند وقتی یکی را گرفتند دیگری همراه آن می رود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْإِيمَانَ لِيَخْلُقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلُقُ الثَّوْبُ فَاسْأَلُوا اللَّهَ تَعَالَى أَنْ يَجِدَّ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ؛ ایمان شما چون لباسی که به تن دارید کهنه می شود از خدا بخواهید که ایمان را در دل شما تازه کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ صِحَّةَ فِي إِيْمَانٍ وَ إِيْمَانًا فِي حَسَنِ خَلْقٍ وَ نَجَاحًا يَتَّبِعُهُ فَلَاحٌ؛ خدایا من از تو صحتی می خواهم که قرین ایمان باشد و ایمانی که با نیک خوئی همراه باشد و موفقیتی که رستگاری دنبال آن باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْضَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا الَّذِي إِذَا سئِلَ أُعْطِيَ وَ إِذَا لَمْ يُعْطَ اسْتَغْنَى؛ از همه مؤمنان ایمان آن کس بهتر است که وقتی از او چیزی بخواهند بدهد و اگر چیزی به او ندهند راه بی نیازی سپرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ الصَّبْرُ وَ السَّيْمَاحَةُ؛ بهترین خصال ایمان صبر و گذشت است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ أَنْ تَحَبَّ لِلَّهِ وَ تَبْغِضَ لِلَّهِ وَ تَعْمَلَ لِسَانَكَ فِي ذِكْرِ اللَّهِ وَ أَنْ تَحَبَّ لِلنَّاسِ مَا تَحَبُّ لِنَفْسِكَ وَ تَكْرَهُ لَهُمْ مَا تَكْرَهُ لِنَفْسِكَ وَ أَنْ تَقُولَ خَيْرًا أَوْ تَصْمِتَ؛ بهترین اقسام ایمان این است که برای خدا دوست بداری و برای خدا دشمن بداری و آنچه برای خود می خواهی برای مردم بخواهی و آنچه برای خود نمی خواهی برای دیگران نخواهی و سخن نیک بگویی یا خاموش مانی. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثَمَا كُنْتَ؛ بهترین اقسام ایمان آن است که بدانی هر جا هستی خدا با تو است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَشْرَفُ الْإِيْمَانِ أَنْ يَأْمَنَكَ النَّاسُ وَ أَشْرَفُ الْإِسْلَامِ أَنْ يَسْلَمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِكَ وَ يَدُوكَ؛ بهترین ایمان آن است که مردم از تو در امان باشند و بهترین اسلام آن است که مردم از دست و زبان تو به سلامت مانند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخلص دينك يكفك القليل من العمل؛ ایمان خویش را خالص کن که اندکی عبادت تو را کفایت کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخشى ما خشيت على أمتي كبر البطن و مداومه النوم و الكسل و ضعف اليقين؛ بر امت خویش، بیشتر از هر چیز، از شکم پرستی و پر خوابی و بیکارگی و بی ایمانی بیمناکم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَبْغَضُ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ آمَنَ ثُمَّ كَفَرَ؛ منفورترین مردم پیش خدا آن کس است که ایمان آورد و سپس کافر شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دو صفت هست که بالاتر از آنها چیزی نیست: ۱- ایمان به خدا، ۲- سود رسانی به برادران دینی (تحف العقول/۵۲۰)

پیامک ۱۷۸

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: ایمان، دوستی (با دوستان خدا) و دشمنی (با دشمنان خدا) است. تحف العقول، ص ۳۰۴

پیامک ۱۷۹

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: ایمان، اقرار با عمل است، و اسلام، اقرار بدون عمل است. تحف العقول، ص ۳۰۷

پیامک ۱۸۰

هلاکت و نابودی دین و ایمان هر شخص در سه چیز است: تکبر، حرص، حسد. تکبر سبب نابودی دین و ایمان شخص می باشد و به وسیله تکبر شیطان - با آن همه عبادت ملعون گردید. حرص و طمع دشمن شخصیت انسان است، همان طوری که حضرت آدم - علیه السلام - به وسیله آن از بهشت خارج شد. حسد سبب همه خلاف ها و زشتی ها است و به همان جهت قابیل برادر خود هابیل را به قتل رساند. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۵۷۷

پیامک ۱۸۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً لَكُمْ مِنَ الشِّرْكِ، وَالصَّلَاةَ تَنْزِيهاً لَكُمْ مِنَ الْكِبْرِ، وَالزَّكَاةَ تَزْكِيَةً لِلنَّفْسِ، وَنِمَاءً فِي الرِّزْقِ، وَالصَّيَامَ تَثْبِيثاً لِلْإِخْلَاصِ، وَالْحَجَّ تَشْيِيداً لِلدِّينِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و

اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص

۳۱۲

پیامک ۱۸۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من خلع جماعة المسلمین قدر شبر، خلع ربقه الايمان من عنقه؛ کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملاً) دوری کند، ریسمان ایمان را از گردنش در آورده و به دور افکنده است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳)

پیامک ۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را پردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوطه زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آموزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیر خواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

پیامک ۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الوضوء نصف الايمان؛ وضو گرفتن نیمی از ایمان است. (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۸)

پیامک ۱۸۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: قال لقمان لابنه: لكل شيء علامة يعرف بها ويشهد عليها وان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان و العمل به، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

پیامک ۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمن القوى خیر و احب من المؤمن الضعیف؛ شخص با ایمان قوی و نیرومند از شخص با ایمان ضعیف بهتر و دوست داشتنی تر است. الاسلام والطب: ص ۲۶۳

پیامک ۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خیر لهو المؤمن السباحة؛ بهترین سرگرمی برای مرد با ایمان، شنا است. نهج الفصاحه: ح ۱۵۲۷

پیامک ۱۸۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): الصبر رأس الایمان؛ صبر سر ایمان است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۰

پیامک ۱۸۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): من أحب لله و أبغض لله و أعطی الله فهو ممن کمل إیمانہ؛ هر که برای خدا دوست دارد و برای خدا دشمن دارد و برای خدا عطاء کند، از کسانی است که ایمانش کامل است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۸۹

پیامک ۱۹۰

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زمانی بر امت من خواهد آمد که مردم از علماء گریزان شوند، همان طوری که گوسفند از گرگ گریزان است، خداوند چنین جامعه‌ای را به سه نوع عذاب مبتلا می گرداند: ۱- برکت و رحمت خود را از اموال ایشان برمی دارد. ۲- حکمفرمائی ظالم و بی مروت را بر آن ها مسلط می گرداند. ۳- هنگام مرگ و جان دادن، بی ایمان از این دنیا خواهند رفت. مستدرک الوسائل: ج ۱۱، ص ۳۷۶، ح ۱۳۳۰۱

پیامک ۱۹۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: سه ویژگی است که در هر کس یافت شود، ویژگی های ایمان کامل می گردد: آن که وقتی خشنود گردد، خشنودی اش او را به باطل نکشاند و خشمش او را به هنگام خشم، از حق برون نبرد و هر گاه توان یافت، به آنچه از او نیست، دست درازی نکند. الاصول الستة عشر، ص ۳۵

پیامک ۱۹۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ مِنْ حَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤْثِرَ الْحَقَّ وَ أَنْ ضَرَّكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَ أَنْ نَفَعَكَ وَ أَنْ لَا يَجُوزَ مُنْطِقُكَ عَلَمَكَ؛ از حقیقت ایمان این است که حق را بر باطل مقدم داری، هر چند حق به ضرر تو و باطل به نفع تو باشد و نیز از حقیقت ایمان آن است که گفتار تو از دانشت بیشتر نباشد. محاسن، ج ۱، ص ۲۰۵

پیامک ۱۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ، أَلْمُؤْمِنُ عَلَى إِيْمَانِهِ وَالْمُنَافِقُ عَلَى نِفَاقِهِ؛ هر بنده‌ای بر همان چیزی که در درون داشته و با آن از دنیا رفته، برانگیخته می شود، مؤمن بر ایمانش و منافق بر نفاقش. کنز العمال، ح ۳۸۹۵۴.

پیامک ۱۹۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ مَلَأَهُ اللَّهُ أَمْنًا وَ إِيْمَانًا؛ هر کس در حالی که می تواند خشم خود را عملی کند، آن را فرو برد، خداوند او را سرشار از آرامش و ایمان می کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۸.

پیامک ۱۹۵

[ایمان] روشن ترین راه ها است و، چراغش روشن تر. با ایمان می توان برای اعمال شایسته راه برد. و با اعمال صالح می توان به ایمان دلیل آورد. نهج البلاغه، خ ۱۵۶

پیامک ۱۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بنده به یقین نرسد، تا آنکه اعتمادش به آنچه نزد خداوند است، بیش از آن باشد که به داشته های خودش. نهج البلاغه

پیامک ۱۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بر چهار پایه استوار است: شکیبایی، یقین، دادگری و جهاد. نهج البلاغه

پیامک ۱۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دانش با ایمان آباد گردد. نهج البلاغه، خ ۱۵۵

پیامک ۱۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بنده راست نگردد تا آنکه دلش راست گردد. (نهج البلاغه، خ ۱۷۵)

پیامک ۲۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان، خالی و دور از حسادت است [و یک جا جمع نمی شوند]. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۶۰)

پیامک ۲۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن کس که ایمان ندارد، رهایی نیابد. (شرح غررالحکم، ج ۶، ص ۴۰۲)

پیامک ۲۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمانی همچون آزر (حیا) و شکیبایی نیست. نهج البلاغه

پیامک ۲۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: باروری ایمان به تلاوت قرآن است. (شرح غررالحکم، ج ۵، حدیث ۷۶۳۳)

پیامک ۲۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نشان ایمان آن است که راستگویی را در آنجا که به تو زیان می رساند، بر دروغ در آنجا که سود دارد مقدم داری. نهج البلاغه

پیامک ۲۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان معرفت است از روی دل ، اقرار است به زبان و عمل است به ارکان (اعضا و جوارح) (نهج البلاغه)

پیامک ۲۰۶

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ایمان بنده به استقامت نیاید تا قلب وی به استقامت گراید و قلب وی به استقامت نگراید تا زبان وی به استقامت آید. (نهج الفصاحه ، ح ۲۵۴۲)

پیامک ۲۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دروغ گوید کسی که ادعای ایمان کند در حالی که به آرزوهای فریبنده و بازی های دروغ دنیا دل بسته است. غررالحکم ، باب آرزو

پیامک ۲۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم بسیار مرد ، نشانه و دلیل ایمان او است. غررالحکم ، باب حیا

پیامک ۲۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم انسان از خویش میوه ایمان است. غررالحکم ، باب حیا

پیامک ۲۱۰

به راستی که حیا و عفت از خلق و خوهای ایمان است و به راستی این هر دو ، خصلت آزادگان و خوی نیکان است. غررالحکم ، باب حیا

پیامک ۲۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان و حیا هر دو به یک ریسمان بسته و با یکدیگر هستند و از هم جدا نشوند. غررالحکم ، باب حیا

پیامک ۲۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که زنا کند یا شراب بنوشد خدا ایمان از او بکند همچانکه انسان پیراهن از سر خویش بیرون می کند. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۹۹۹

پیامک ۲۱۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی بنده ای زنا کند ایمان از او بیرون رود و چون سایه ای بر سرش بایستد و

هنگامی که از آن دست بردارد باز می‌گردد. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۲

پیامک ۲۱۴

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که به خدا ایمان داشته باشد به او پناه برد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

پیامک ۲۱۵

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: کامل نشود ایمان بنده ای تا این که دوست بدارد هر که را خدای سبحان دوست می‌دارد، و مبعوض دارد هر که را خدای سبحان مبعوض دارد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

پیامک ۲۱۶

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که در راه خدا عطا کند و در راه خدا جلوگیری کند و در راه خدا دوست بدارد و در راه خدا دشمن بدارد، براستی که ایمان خود را به کمال رسانده است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

پیامک ۲۱۷

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: برترین مؤمنان در ایمان کسی است که گرفتن و دادن، و خشم و رضای او، همه برای خدا باشد. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۲۱۸

امام علی علیه السلام می‌فرماید: (علامه) الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْتِرَ الصَّدَقَ حَيْثُ يَضُرُّكَ عَلَى الْكُذِبِ حَيْثُ يَنْفَعُكَ؛ (نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زیان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی. نهج البلاغه، حکمت ۴۵۸.

پیامک ۲۱۹

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا - وَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ إِيْمَانِهِ أَنْسًا يَسِيْرُ إِلَى اللَّهِ، حَتَّىٰ لَوْ كَانَ عَلَى قَلْبِهِ جَبَلٌ لَمْ يَسْتَوْحِشْ؛ هیچ مؤمنی نیست مگر آن که خداوند ایمان را همدم و آرامش بخش او قرار می‌دهد، چنانچه حتی اگر در قله کوهی هم باشد، احساس تنهایی نمی‌کند. عده الداعی، ص ۲۱۸.

پیامک ۲۲۰

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می‌فرماید: فَفَرَضَ اللَّهُ الْإِيْمَانَ تَطْهِيْرًا مِنَ الشُّرْكِ... وَالْعَدْلَ تَشْكِيْنَا لِلْقُلُوبِ؛ خداوند ایمان را برای پاکی از شرک... و عدل و داد را برای آرامش دل‌ها واجب نمود. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۸.

پیامک ۲۲۱

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: ایمان انجام واجبات و دوری از محرمات است ، ایمان عقیده به دل و اقرار به زبان و کردار با

اعضاء تن است. (تحف العقول، ص ۴۴۴)

پیامک ۲۲۲

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: هیچ بنده به حقیقت کمال ایمان نرسد تا سه خصلتش باشد: بینایی در دین، و اندازه‌داری در معیشت، و صبر بر بلاها. (تحف العقول، ص ۴۷۱)

پیامک ۲۲۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصَّلَاةُ مِنْ شَرَائِعِ الدِّينِ وَ فِيهَا مَرْضَاةُ الرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ وَ هِيَ مِنْهَاجُ الْأَنْبِيَاءِ وَ لِلْمُصَلِّي حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ هُدًى وَ إِيْمَانٌ وَ نَوْرُ الْمَعْرِفَةِ وَ بَرَكَةٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین‌های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نمازگزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱

پیامک ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: علم الايمان الصلوة؛ علامت و نشانه ایمان نماز است. شهاب الاخبار، ص ۵۹

پیامک ۲۲۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: الْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ وَ عِمَادُ الْإِيْمَانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْمًا آتَمَّ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ اللَّهُ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹

پیامک ۲۲۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِنْ اللَّهُ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَ مَنْ لَا يُحِبُّ وَ لَا يُعْطِي الْإِيْمَانَ إِلَّا مَنْ يُحِبُّ هَمَانًا خدایوند دنیا را به آن کسی که دوست دارد و آن کسی که دوست ندارد عطا می کند، ولی ایمان را جز به آن کسی که دوست دارد عطا نمی کند. قوت القلوب، همان، ص ۸۳

پیامک ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): نگاه کردن یکی از تیرهای زهرآلود ابلیس است، پس، هر که از ترس خدا چشم خود را (از نامحرم) فرو بندد خداوند به او ایمانی عطا فرماید که حلاوت آن را در دلش بیابد. (البحار ۳۴/۳۸/۱۰۴)

پیامک ۲۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سُؤِسُوا إِيْمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَ حَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَ ادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالِدُّعَاءِ؛ ایمان خود را با صدقه دادن و اموالتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج بلا را با دعا از خود برانید. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۶)

پیامک ۲۲۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مِدَارَةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرْكِ حَقٍّ؛ کمال عقل پس از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود. (تحف العقول، ص ۴۲)

پیامک ۲۳۰

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَفَرَضَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً مِنَ الشَّرْكِ... وَالْعَدْلَ تَسْكِيناً لِلْقُلُوبِ خَدَاوَنَدَ إِيْمَانَ رَا بَرَاى پاكى از شرك... و عدل و داد را برای آرامش دل‌ها واجب نمود. (من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۸)

پیامک ۲۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ إِيْمَانَ عِبَارَتِ اسْتِ از شناخت قلبی، گفتار زبانی و کردار با اعضا و جوارح. (میزان الحکمه، ج ۱، ص ۳۰۱)

پیامک ۲۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَفْضَلُ الْإِيْمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُ مَا كُنْتَ؛ برترین ایمان آن است که بدانی خداوند همه جا با توست. (کنز العمال، ۶۶)

پیامک ۲۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ مِنْ حَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤَثِّرَ الْحَقُّ وَ إِنْ ضَرَّكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَ إِنْ نَفَعَكَ؛ از نشانه‌های ایمان حقیقی آن است که حق را بر باطل ترجیح دهی، هر چند حق به زیان تو و باطل به سود تو باشد. (بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۱۰۶)

پیامک ۲۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قَالَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ : الْإِيْمَانُ أَرْبَعَةٌ أَرَكَانَ الرِّضَا بِقَضَاءِ اللَّهِ وَ التَّوَكُّلَ عَلَى اللَّهِ وَ تَفْوِيضَ الْأَمْرِ إِلَى اللَّهِ وَ التَّسْلِيمَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِيْمَانَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فرمودند: ایمان چهار رکن دارد: خشنودی به قضای الهی و توکل بر خدا و سپردن امر زندگی به خداوند و تسلیم در برابر امر خدای (جهاد با نفس، ح ۶۳)

پیامک ۲۳۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنْ أَوْسَيْطَ عَزَى الْإِيْمَانُ أَنْ تُحَبِّبَ فِي اللَّهِ وَ تَبْغُضَ فِي اللَّهِ. بِالْأَبْرَارِ دَسْتَاوِيْزِ هَاى اِيْمَانِ اِيْنِ اسْتِ كَسَى رَا بَرَاى خِدا دُوسْتِ دَارَى وَ كَسَى رَا بَرَاى خِدا دَشْمَنْ دَارَى. (مسند احمد، مسند الكوفيين، ح ۱۷۷۹۳)

پیامک ۲۳۶

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: أَحْسَنُ النَّاسِ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خَلْقًا وَ أَلْطَفُهُمْ بَأَهْلِهِ، وَ أَنَا أَلْطَفُكُمْ بَأَهْلِيْ؛ نيكوترين مردم از نظر ايمان،

خوش خلق‌ترین و با لطف‌ترین آنها نسبت به اهل خویش است. (عیون اخبار الرضا، ۲، ۳۸)

پیامک ۲۳۷

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فجعل الله الايمان تطهيرا لكم من الشرك ، و الصلاة تنزيها لكم عن الكبر؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد ، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی. (احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸)

پیامک ۲۳۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَفْضَلُ الْإِيمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُ مَا كُنْتَ؛ برترین ایمان آن است که معتقد باشی هر کجا هستی خداوند با توست. (کنز العمال، ج ۱، ح ۶۶)

پیامک ۲۳۹

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: ان لكل شيء قفلاً و قفل الايمان الرفق هر چیزی قفلی دارد و قفل ایمان مدارا کردن و نرمی است (جهاد النفس، ح ۲۷۱)

پیامک ۲۴۰

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَ الْمِرَاحَ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِنُورِ إِيْمَانِكَ از شوخی (بی مورد) پرهیز، زیرا که شوخی نور ایمان تو را می برد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۱)

پیامک ۲۴۱

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: أَلْمُؤْمِنُ مِثْلُ كَفَّتِي الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ. مومن همانند دو کفه ترازوست. هر گاه به ایمانش افزوده گردد، به بلایش نیز افزوده می گردد (تحف العقول ص ۴۰۸)

پیامک ۲۴۲

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: چنان چه سر که غسل را فاسد می کند، خلق بد ایمان را فاسد می کند. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۲۱.

پیامک ۲۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان درختی است که ریشه اش یقین است، شاخه اش پرهیزکاری، شکوفه اش حیا و میوه اش بخشندگی. غررالحکم، ح ۱۷۸۶.

پیامک ۲۴۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بنده کامل نباشد، مگر چهار خصلت در او باشد: اخلاقش را نیکو گرداند، خود را سبک

شمارد (متواضع باشد)، از زیاده گویی خود داری کند و اضافی مال خود را ببخشد. بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۳۷۹.

پیامک ۲۴۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: ایمان پیمان قلبی، تلفظ زبانی و عمل با امضاء جوارح است. معای الاخبار، ص ۱۸۶.

پیامک ۲۴۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بنده ایمان را به کمال نمی رساند مگر سه خصلت در او باشد: انفاق در هنگام تنگ دستی، انصاف دادن و سلام کردن. کنز العمال، ح ۱۰۷.

پیامک ۲۴۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با ایمان ترین مردم، خوش اخلاق ترین آنها و مهر ورزترین شان به خانواده خود است. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۷۸.

پیامک ۲۴۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ایمان بر دو نیم است: نیمی از آن در شکیبایی است و نیمی دیگر در سپاسگذاری. کنز العمال، ح ۶۱.

پیامک ۲۴۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بنده کامل نباشد، مگر چهار خصلت در او باشد: اخلاش را نیکو گرداند، خود را سبک شمارد (متواضع باشد)، از زیاده گویی خود داری کند و اضافی مال خود را ببخشد. بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۳۷۹.

پیامک ۲۵۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): أَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ وَعِمَادُ الْإِيمَانِ وَمَنْ عَلِمَ عِلْمًا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَمَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ اللَّهُ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹.

پیامک ۲۵۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بنده ایمان را به کمال نمی رساند مگر سه خصلت در او باشد: انفاق در هنگام تنگ دستی، انصاف دادن و سلام کردن. کنز العمال، ح ۱۰۷.

پیامک ۲۵۲

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: الایمان شجرة، اصلها الیقین فرعها التقی و نورها الحیاء و ثمرها السخاء. ایمان درختی است

که ریشه اش یقین است، شاخه اش پرهیزکاری، شکوفه اش حیا و میوه اش بخشندگی. غررالاحکم، ح ۱۷۸۶.

پیامک ۲۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الصَّبْرُ أَحْسَنُ حُلَلِ الْإِيمَانِ وَ أَشْرَفُ خَلَائِقِ الْإِنْسَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر، بهترین جامه ایمان و برترین خوی انسان است. «غررالاحکم، ص ۲۸۱، ح ۶۲۳۲»

یقین

پیامک ۱

امام صادق (سلام الله علیه): إِنَّ الْيَقِينَ أَفْضَلُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَعَزُّ مِنَ الْيَقِينِ؛ يَقِينٌ بَرْتَرٌ مِنْ إِيْمَانٍ اسْتِ وَ هِيْجٌ چيزِ كَمِيَابِ تَرِ از يَقِينِ نِيْسْتِ. الكافي: ج ۲، ص ۵۱، ح ۱

پیامک ۲

امام علی (سلام الله علیه): يَتَّبِعِي لِمَنْ أَيْقَنَ بِنَبَأِ الْآخِرَةِ وَ دَوَامِهَا أَنْ يَعْمَلَ لَهَا؛ كَسِيٌّ كِهْ بِهْ مَانْدِ گَارِي وَ پايِداَرِي آخِرْتِ يَقِينِ دَارْدِ، سَزَاوَارِ اسْتِ كِهْ بَرَايِ آنْ كَارِ كَنْدِ. عيون الحكم والمواعظ، ح ۱۰۲۲۹

پیامک ۳

قال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): لِعِبَادَةِ الْإِيْمَانِ الْبِيْقِينِ؛ عِبَادَتِ كَمَالِ نِيَابِدِ، مِگَرِ اَيْنِ كِهْ از رُويِ يَقِينِ بَاشْدِ. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۹).

پیامک ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الْإِيْمَانَ أَفْضَلَ مِنَ الْإِسْلَامِ وَ إِنَّ الْيَقِينَ أَفْضَلَ مِنَ الْإِيْمَانِ وَ مَا مِنْ شَيْءٍ أَعَزُّ مِنَ الْيَقِينِ؛ هَمَانَا اِيْمَانِ از اسْلَامِ بَرْتَرِ اسْتِ وَ يَقِينِ از اِيْمَانِ بَرْتَرِ وَ چيزِي عَزِيْزِ تَرِ (وَ كَمِيَابِ تَرِ) از يَقِينِ وَ جُودِ نِدَارْدِ. «الكافي، ج ۲، ص ۵۱»

پیامک ۵

قال الامام الرضا - عليه السلام -، لَمَّا سَأَلَهُ يُونُسُ عَنْ الْيَقِينِ: التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ وَ التَّسْلِيمُ لِلَّهِ وَ الرِّضَا ...؛ اِمَامِ رِضَا - عَلَيْهِ السَّلَامِ - دَرِ پَاسِخِ بِهْ سَوَالِ يُونَسِ از يَقِينِ، فَرْمُودَنْدِ: (يَقِينِ يَعْنِي) تَوَكَّلْ بَرِ خِدا وَ تَسْلِيمِ دَرِ بَرَا بَرِ او وَ رَاضِي بُوْدَنْ بِهْ قِضَايِ الهِي وَ واگِذاَرْدَنْ كَارِها بِهْ خِدا. «الكافي، ج ۲، ص ۵۲»

پیامک ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الرِّضَا بِمَكْرُوهِ الْقَضَاءِ مِنْ أَعْلَى دَرَجَاتِ الْيَقِينِ؛ خِرْسَنْدِي بِهْ قِضَايِ ناخُوشايَنْدِ، از بَلا تَرِيْنِ دَرَجَاتِ يَقِينِ اسْتِ. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۵۲، ح ۶۰»

پیامک ۷

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : تعاهدوا عباد الله نعمةً بإصلاحكم أنفسكم تزدادو يقيناً... ؛ ای بندگان خدا، با اصلاح خود، نعمت های خداوند را پاس دارید، تا بر یقین شما افزوده شود و سودی با ارزش و گرانبها به دست آورید. «الکافی، ج ۲، ص ۲۶۸»

پیامک ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إن العمل الدائم القليل على يقين أفضل عند الله من العمل الكثير على غير يقين؛ عمل پیوسته و اندک که با یقین همراه باشد، نزد خداوند برتر از عمل بسیار است که با یقین توأم نباشد. «الکافی، ج ۲، ص ۷۵»

پیامک ۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : الإيمان ثابت في القلب و اليقين حطرات، فيمتر اليقين بالقلب... ؛ ایمان در دل استوار است و یقین حطوراتی است. وقتی یقین به دل می گذرد، دل چنان تکه آهنی استوار و تزلزل ناپذیر می شود و چون از دل بیرون می رود، مانند خرقة ای فرسوده می شود. «بحار الانوار، ج ۷۸ ص ۷۱»

پیامک ۱۰

قال الامام زين العابدين - عليه السلام - في المناجاة: أسألك بكرمك أن تمن علي من عطائك بما تقر به عيني و... من اليقين بما تُهَوَّنُ بِهِ عَلَيَّ... ؛ امام زين العابدين - عليه السلام - در مناجاتی (خطاب به خداوند متعال) فرمود: به کرم و بزرگواریت از تو می خواهم که از عطای خود آن مقدار به من ارزانی داری که مایه شادمانی و روشنائی دیدگان من باشد... و از یقین آن مقدار به من عطاء فرمائی که به واسطه آن مصیبت های دنیا بر من آسان شود و پرده های کوری از دیده بصیرتم کنار زده شود. «بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۱۴۵، ح ۲۱»

پیامک ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حرم الحريص خصلتين و لزمته خصلتان: حرم القناعة... و حرم الرضا فافتقد اليقين؛ شخص آزمند از دو خصلت محروم و دو خصلت پیوسته با اوست: از قناعت محروم است و از این رو آسایش ندارد و از رضا و خرسندی محروم است، پس یقین را از دست داده است. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۱، ح ۶»

پیامک ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إنما أتخوف على أمتي ضعف اليقين. ؛ همانا من برای امت خود، از سستی یقین می ترسم. «کنز العمال، ح ۷۳۴۱»

پیامک ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألا إن الناس لم يؤتوا في الدنيا شيئاً خيراً من اليقين و العافية... ؛ بدانید که در دنیا چیزی بهتر از یقین و عافیت (سلامتی) به مردم داده نشده است، پس این دو نعمت را از خدا بخواهید. «کنز العمال، ح ۷۳۳۴»

پیامک ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : هَلَمَكَ مَنْ بَاعَ الْيَقِينَ بِالشَّكِّ وَالْحَقَّ بِالْبَاطِلِ؛ کسی که یقین خود را به شک و حق را به باطل بفروشد، هلاک خواهد شد. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۲۳»

پیامک ۱۵

يُفْسِدُ الْيَقِينَ الشُّكُّ وَغَلِيَةُ الْهَوَى؛ یقین را شک و غلبه هوی و هوس، تباه می سازد. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۶، ص ۴۷۲، ح ۱۱۰۱۱»

پیامک ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى يَقِينَهُ فِي عَمَلِهِ وَإِنَّ الْمُنَافِقَ يَرَى شَكَّهُ فِي عَمَلِهِ؛ مؤمن یقینش در کردارش دیده می شود و منافق، شکش در عملش نمایان است. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۲، ص ۵۴۴، ح ۳۵۵۱»

پیامک ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الْيَقِينُ جَلْبَابُ الْأَكْيَاسِ؛ یقین، پیراهن زیرکان است. «غرر الحکم، ص ۶۱، ح ۷۱۱»

پیامک ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : نَوْمٌ عَلَى يَقِينٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَوةٍ فِي شَكٍّ؛ خواب با یقین، بهتر از نمازی است که با شک خوانده شود. «غرر الحکم، ص ۶۱، ح ۷۰۹»

پیامک ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الْمَوْقِفُ أَشَدُّ النَّاسِ حُزْنَاً عَلَى نَفْسِهِ؛ انسان صاحب یقین، محزون ترین و غمناک ترین مردم، نسبت به خود است. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۴۴»

پیامک ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ قَوَى يَقِينَهُ لَمْ يَزْتَبْ؛ هر که یقین او قوی باشد، هیچ گاه شک و اضطراب او را فرا نمی گیرد. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۲۱»

پیامک ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : عَلَيْكُمْ بِلِزُومِ الْيَقِينِ وَالتَّقْوَى فَإِنَّهُمَا يُبَلِّغَانِكُمُ جَنَّةَ الْمَأْوَى؛ بر شما باد به ملازمت تقوا و یقین، پس به درستی که این دو شما را به بهشت (که جایگاه مناسبی است) می رساند. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۴، ص ۳۰۵، ح ۶۱۶۳»

پیامک ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَحْيِ قَلْبَكَ بِالْمَوْعِظَةِ وَ... وَقَوِّهِ بِالْيَقِينِ؛ امام علی - علیه

السَّلام - در وصیت خود به فرزندشان امام حسن - علیه السَّلام - فرمودند: دلت را با پند و اندرز زنده بدار و با زهد بمیرانش و با یقین نیرویش بخش. «نهج البلاغه، کتاب ۳۱»

پیامک ۲۳

قال الامام علی - علیه السَّلام - : لو كَشِفَ الْعِظَاءُ مَا اُذِدَّتْ يَقِينًا؛ اگر پرده ها هم کنار رود، بر یقین من چیزی اضافه نشود. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۵، ص ۱۰۸، ح ۷۵۶۹»

پیامک ۲۴

قال الامام علی - علیه السَّلام - : مَنْ يُؤْمِنُ يَزِدُّد يَقِينًا؛ کسی که ایمان داشته باشد، بر یقینش افزوده می شود. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۵، ص ۲۰۳، ح ۷۹۸۸»

پیامک ۲۵

قال الامام علی - علیه السَّلام - : بِحُسْنِ التَّوَكُّلِ يُشْتَدُّ عَلَى حُسْنِ الْإِيْقَانِ؛ نیکوئی توکل، دلیل بر نیکوئی یقین است. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۳، ص ۲۲۴، ح ۴۲۸۶»

پیامک ۲۶

قال الامام علی - علیه السَّلام - : الْيَقِينُ يُثْمِرُ الزُّهْدَ؛ یقین، میوه زهد به بار می نشاند. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۳۵»

پیامک ۲۷

قال الامام علی - علیه السَّلام - : غَايَةُ الْيَقِينِ الْإِخْلَاصُ، غَايَةُ الْإِخْلَاصِ الْخُلَاصُ؛ غایت یقین اخلاص است و غایت اخلاص، خلاص و رهائی. «غرر الحکم، ص ۳۶۹، ح ۶۳۴۷»

پیامک ۲۸

قال الامام علی - علیه السَّلام - : سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ الصَّبْرُ عَلَى الْبَلَاءِ وَ الشُّكْرُ فِي الرِّخَاءِ؛ سلاح انسان برخوردار از یقین، شکیبائی در گرفتاری و شکر در روزگار برخوردار است. «غرر الحکم، ص ۱۲۹، ح ۵۵۶۰»

پیامک ۲۹

قال الامام علی - علیه السَّلام - : عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ فَإِنَّهُ حِصْنٌ حَصِينٌ وَ عِبَادَةُ الْمُؤْمِنِينَ؛ بر تو باد به شکیبائی؛ زیرا که آن دژی استوار و عبادت اهل یقین است. «غرر الحکم، ص ۲۹۵، ح ۶۱۳۴»

پیامک ۳۰

قال الامام علی - علیه السَّلام - : مَنْ يَسْتَيْقِنُ يَعْمَلُ جَاهِدًا؛ کسی که یقین داشته باشد، در عمل کوشاست. «غرر الحکم، ص ۲۰۳، ح

۷۹۸۸

پیامک ۳۱

قال الامام علی - علیه السلام - : بالیقین تَتِمُّ الْعِبَادَةُ؛ با یقین، عبادت به کمال می رسد. «غرر الحکم، ص ۶۱، ح ۷۰۷»

پیامک ۳۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أُيِّقِنَ أَفْلَحَ؛ هر که یقین کرد، رستگار شد. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۳۸»

پیامک ۳۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْيَقِينُ نُورٌ؛ یقین، نور است. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۴۱»

پیامک ۳۴

قال الامام علی - علیه السلام - : قَوُّوا اِيْمَانَكُمْ بِالْيَقِينِ؛ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ الدِّينِ؛ ایمان خود را با یقین تقویت کنید؛ زیرا که یقین برترین دین است. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۳۲»

پیامک ۳۵

قال الامام علی - علیه السلام - : كَذِبَ مَنْ ادَّعَى الْيَقِينَ بِالْبَاقِي وَهُوَ مُوَاصِلٌ لِلْفَنَانِي؛ دروغ می گوید کسی که ادعای یقین به (جهان) باقی دارد، اما در پی (جهان) فانی می رود. «شرح غرر و درر آمدی، ج ۴، ص ۶۲۹، ح ۷۲۳۷»

پیامک ۳۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الْيَقِينُ رَأْسُ الدِّينِ؛ یقین، ریشه و اساس دین است. «غرر الحکم، ص ۶۲، ح ۷۲۴»

پیامک ۳۷

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْاِيْمَانَ اَفْضَلُ مِنَ الْاِسْلَامِ بِدَرَجَةٍ، وَ التَّقْوَى اَفْضَلُ مِنَ الْاِيْمَانِ بِدَرَجَةٍ وَ لَمْ يَعْطِ بَنُو آدَمَ اَفْضَلُ مِنَ الْيَقِينِ؛ ایمان یک درجه بالاتر از اسلام است، و تقوا یک درجه بالاتر از ایمان است و به فرزند آدم چیزی بالاتر از یقین داده نشده است. (تحف العقول، ص ۴۴۵)

پیامک ۳۸

امام علی علیه السلام: حُبُّ الْمَالِ يُوهِنُ الدِّينَ، وَ يُفْسِدُ الْيَقِينَ؛ مال دوستی، دین را سست و یقین را تباہ می کند. غرر الحکم: ۴۸۷۶

پیامک ۳۹

قال علی - علیه السلام - : نَوْمٌ عَلَى يَقِينٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاةٍ فِي شَكٍّ؛ خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید

است. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۳۰)

پیامک ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّبر نصف الإیمان و الیقین الإیمان کله؛ صبر یک نیمه ایمان است و یقین همه ایمانست. نهج الفصاحه

پیامک ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ بِحِكْمَتِهِ وَفَضْلِهِ جَعَلَ الرَّوْحَ وَ الْفَرْحَ فِي الْيَقِينِ وَ الرِّضَا وَ جَعَلَ الْهَمَّ وَ الْحُزْنَ فِي الشَّكِّ وَ السَّيْخُطُ؛ خداوند به حکمت و فضل خویش آسایش و شادی را در یقین و رضا قرار داده و غم و اندوه را در تردید و غضب و دبعه نهاده است. نهج الفصاحه

پیامک ۴۲

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: رضا به قضای ناپسند از بالاترین درجات یقین است. (بحار الانوار/۱۶۱۱/۷۸)

پیامک ۴۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: طهر قلبك بالتقوى و الیقین عندطهاره جوارحك بالماء؛ در وقت پاکیزه نمودن اعضای خود با آب، دل خویش را به پرهیزگاری و یقین پاک گردان. (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۹)

پیامک ۴۴

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله و سلم - : لا عبادة الا بيقين؛ هیچ عبادتی جز با یقین ارزش ندارد. کنز الفوائد: ۱ / ۵۵.

پیامک ۴۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لا يَسْتَيْقِنُ الْقَلْبُ أَنْ الْحَقَّ بَاطِلٌ أَبَدًا وَ لَا يَسْتَيْقِنُ أَنَّ الْبَاطِلَ حَقٌّ أَبَدًا؛ هرگز دل به باطل بودن حق و به حق بودن باطل یقین نمی کند. (تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۳، ح ۳۹).

پیامک ۴۶

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: الرضى بمكروه القضاء ارفع درجات الیقین؛ راضی بودن به قضای ناخوشایند، از بالاترین مراتب یقین است. تحف العقول، ص ۴۴۸.

پیامک ۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: (آثار) یقین مؤمن (به خدا و قیامت) در عملش دیده می شود و (آثار) شك منافق در کردارش پدیدار می گردد. (غررالحکم، ج ۱، ص ۲۳۴)

پیامک ۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان بنده به یقین نرسد، تا آنکه اعتمادش به آنچه نزد خداوند است، بیش از آن باشد که به داشته های خودش. نهج البلاغه

پیامک ۴۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خداوند به حکمت و فضل خویش آسایش و شادی را در یقین و رضا قرار داده است و غم و اندوه را در تردید و غضب؛ ودیعه نهاده است. (نهج الفصاحه، حدیث ۶۷۹)

پیامک ۵۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: الرُّوحُ وَالرَّاحَةُ فِي الرِّضَا وَالْيَقِينِ وَالْهَمُّ وَالْحَزَنُ فِي الشَّكِّ وَالسَّخَطُ؛ خوشی و آسایش، در رضایت و یقین است و غم و اندوه در شک و نارضایتی. مشکاة الأنوار، ص ۳۴

پیامک ۵۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَسْتَيْقِنُ الْقَلْبُ أَنَّ الْحَقَّ بَاطِلٌ أَبَدًا وَلَا يَسْتَيْقِنُ أَنَّ الْبَاطِلَ حَقٌّ أَبَدًا هِرْكَزٌ دَلَّ بِبَاطِلٍ بَدُونَ حَقٍّ وَ بَهْ حَقٍّ بَدُونَ بَاطِلٍ يَقِينُ نَمِي كَنْد. (تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۳، ح ۳۹)

پیامک ۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْعَمَلَ الْقَلِيلَ عَلَى الْيَقِينِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ عَلَى غَيْرِ يَقِينٍ. عمل اندک و بادوام که بر پایه ی یقین باشد در نزد خداوند از عمل زیاد که بدون یقین باشد برتر است. (جهاد با نفس، ح ۷۴)

پیامک ۵۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْعَمَلَ الْقَلِيلَ عَلَى الْيَقِينِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ عَلَى غَيْرِ يَقِينٍ؛ عمل اندک و بادوام که بر پایه ی یقین باشد در نزد خداوند از عمل زیاد که بدون یقین باشد برتر است. (جهاد با نفس، ح ۷۴)

پیامک ۵۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِنَّ الْعَمَلَ الْقَلِيلَ الدَّائِمَ عَلَى الْيَقِينِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ عَلَى غَيْرِ يَقِينٍ عمل اندک و بادوام که بر پایه یقین باشد و در نزد خداوند از عمل زیاد که بدون یقین باشد برتر است. (جهاد النفس، ص ۶۲)

پیامک ۵۵

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: الايمان شجرة، اصلها اليقين فرعها التقى و نورها الحياء و ثمرها السخاء. ایمان درختی است که ریشه اش یقین است، شاخه اش پرهیزکاری، شکوفه اش حیا و میوه اش بخشندگی. غررالحکم، ح ۱۷۸۶.

پیامک ۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الاخلاصُ ثَمَرَةُ اليقينِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اخلاص ثمره یقین است. «غررالحکم، ح ۸۵۳»

توحید - خدانشناسی

پیامک ۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أعلم الناس بالله أكثرهم له مسألة؛ خدانشناس ترین مردم پر درخواست ترین آنها از خداست. غرر الحکم ۲/۴۵۱/۳۲۶۰

پیامک ۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ... عالم السر من ضمائر المضمین و نجوی المتخافتین و خواطر رجم الظنون و عقد عزیمات الیقین...؛ خدا داناست به هر رازی که مردم در دل نمان داشته اند، و به نجوای آهسته رازگویان و به هر گمان که در خاطری نهفته است و به هر تصمیمی که از روی یقین گرفته شود. نهج البلاغه خطبه ۹۱

پیامک ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: و لا یعزب عنه عدد قطر الماء و لا نجوم السماء و لا سوا فی الريح فی الهواء و لا ديب النمل علی علی الصفا و لا مقیل الذر فی اللیله الظلماء یعلم مساقط الأوراق و خفی طرف الأحداق؛ شمار قطره های آبها و ستارگان آسمان و ذرات گردوغبار پراکنده در هوا و حرکت مورچه بر سنگ بزرگ و خوابگاه مورچگان در شب تاریک بر او پوشیده نیست و محل ریزش برگها و برهم خوردن پلکها را می داند. نهج البلاغه خطبه ۱۷۸

پیامک ۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و قد سأله ابن أبي العوجاء: ولم احتجب عنهم و أرسل إليهم الرسل؟ و يلك و كيف احتجب عنك من أراك قدرته في نفسك؟ نشأك و لم تكن و كبرك بعد صغرك و قواك بعد ضعفك ... و ما زال يعد علی قدرته التي هي في نفسی التي لا ادفعها حتى ظننت أنه سيظهر فيما بيني و بينه؛ در پاسخ ابن ابی العوجاء که پرسید: چرا خداوند خود را از مردم در پرده داشت و آن گاه پیامبران را سویشان فرستاد؟ فرمود: وای بر تو کسی که قدرتش را در وجود تو نشانت داده چگونه خود را از تو پوشیده داشته است؟ تو را که نبودی پدید آورد، کوچک بودی بزرگ کرد، ناتوان بودی توانایت گردانید... حضرت پیوسته مظاهر قدرت خدا را که در وجود من است و نمی توانم منکرشان شوم برایم بر شمرد تا جایی که خیال کردم بزودی خداوند میان من و او ظاهر خواهد شد. التوحید ص ۱۲۷

پیامک ۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إن الله خلق يوم خلق السماوات و الارض مائه رحمه كل رحمه طباق ما بين السماء و الارض فجعل منها في الارض رحمه فيها تعطف الوالده علی ولدها و الوحش و الطير بعضها علی بعض و آخر تسعاً و تسعين فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمه: خداوند روزی که آسمانها و زمین را آفرید، صد رحمت بیافرید که هریک از آنها میان زمین

و آسمان را پر می کند و یکی را در زمین قرار داد که بوسیله آن مادر به فرزند محبت می کند و حیوانات وحشی و پرندگان به یکدیگر مأنوسند و نودونه رحمت را نگه داشته و همین که روز قیامت شود این یک رحمت را نیز بر آن می افزاید. نهج الفصاحه

ح ۸۷۱

پیامک ۶

امام رضا(علیه السلام) فرمودند: : إنما قلت اللطيف، للخلق اللطيف و لعلمه بالشئ اللطيف ألاترى إلى أثر صنعه فى النبات اللطيف و غير اللطيف و فى الخلق اللطيف من أجسام الحيوان من الجرجس و البعوض و ما هو أصغر منهما مما لا يكاد تستبينه العيون بل لا يكاد يستبان لصغره الذكر من الانثى و المولود من القديم فلما رأينا صغر ذلك فى لطفه... علمنا أن خالق هذا الخلق لطيف؛ گفتم لطيف است، چون هم موجودات لطيف آفریده و هم به چیزهای ظريف و ریز آگاهی دارد. آیا نشانه آفرینش او را در گیاهان ظريف و غير ظريف و در پیکرهای ظريف و ریز جاندارانی چون کک و پشه و کوچک تر از اینها را نمی بینی که تقریباً به چشم دیده نمی شوند و از بس ریزند نر و ماده آنها و نوزاد و کهن زادشان از یکدیگر تشخیص داده نمی شوند. پس چون ریزی و ظرافت این چیزها را دیدیم... پی بردیم که آفریننده این موجودات نیز لطيف است. التوحيد ص ۶۳

پیامک ۷

امام علی(علیه السلام) فرمودند: ولو ضربت فى مذاهب فکرك لتبلغ غایاته ما دلتك الدلاله إلا على أن فاطر النمله هو فاطر النخله لدقيق تفصیل كل شىء و غامض اختلاف كل حى و ما الجليل و اللطيف و الثقيل و الخفيف و القوى و الضعيف فى خلقه إلا سواء؛ اگر راههای اندیشه ات را در نوردی تا به پایانه های آن رسی، هیچ دلیلی تو را جز به این رهنمون نشود که آفریننده مورچه همان آفریننده درخت خرما است و این به سبب دقت و ظرافتی است که جداسازی هر چیزی از چیز دیگر و پیچیدگی و تنوعی است که در هر وجود زنده ای به کار رفته است موجودات بزرگ و کوچک، سنگین و سبک و نیرومند و ناتوان، همگی در آفرینش برای خداوند یکسانند. نهج البلاغه خطبه ۱۸۴

پیامک ۸

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أفضل الاعمال العلم بالله إن العلم ينفعك معه قليل العمل و كثيره و إن الجهل لا ينفعك معه قليل العمل و لا- كثير؛ بهترین اعمال، خداشناسی است، زیرا با وجود علم و معرفت، عمل، کم یا زیاد تو را سود می بخشد اما با وجود نادانی(نسبت به خدا) عمل، نه اندکش تو را سود می بخشد نه بسیارش. کنز العمال ۱۰/۱۴۳/۲۸۷۳۱

پیامک ۹

الإمام الصادق عليه السلام : إِنَّ اللَّهَ - تَبَارَكَ وَتَعَالَى - ... جَعَلَ الْأَذُنَيْنِ مُرْتَيْنِ ؛ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَهَجَمَتِ الدَّوَابُّ وَأَكَلَتْ دِمَاعَهُ . امام صادق عليه السلام : خداوند - تبارک و تعالی - ... گوش ها را تلخ قرار داد ؛ و اگر این نبود ، جنبندگان بر آن هجوم می بردند و مغز وی را می خوردند . بحار الأنوار ، جلد ۲ ، صفحه ۲۹۱ ، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۱۸ / ۱

پیامک ۱۰

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : إِنَّ اللَّهَ - تَبَارَكَ وَتَعَالَى - ... جَعَلَ الْمَرَاةَ فِي الْأَذُنَيْنِ حِجَابًا مِنَ الدِّمَاغِ ، فَلَيْسَ مِنْ دَائِبِهِ تَفَعُّعٌ

فیه إِلَّا التَّمَسَّتِ الْخُرُوجَ ؛ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَوَصَّيْتُ إِلَى الدِّمَاغِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : خداوند - تبارک و تعالی - ... تلخی را در دو گوش ، مانعی برای حفاظت مغز ، قرار داد . هیچ جنبه‌ای نیست که در آن بیفتد ، مگر این که راه خروج را می‌جوید ؛ اما اگر این نبود ، آن جنبه به مغز می‌رسید . بحار الأنوار ، جلد ۲ ، صفحه ۲۸۶ ، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۱۶/۱

پیامک ۱۱

قال الله عزَّوجلَّ: من بی نیازترین شریک هستم، هر کس کاری انجام دهد و دیگری را (با من) شریک کند، من از آن (کار) بیزارم و آن (کار)، برای همان شریک خواهد بود. (بحار الانوار ۶۷/۲۲۲)

پیامک ۱۲

قال الامامُ زين العابدين - عليه السَّلام - : أَنْتَ الَّذِي تَشْعِي رَحْمَتَهُ أَمَامَ غَضَبِهِ . امام سجاد - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند، تو آن هستی که رحمت بر غضبت پیشی دارد. «صحیفه سجادیه، دعای ۱۶»

پیامک ۱۳

قال الامامُ زين العابدين - عليه السَّلام - : ... وَ هُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبٌ . امام سجاد - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند بر هر چیز احاطه دارد و هر چیز را نگاهبان است. «صحیفه سجادیه، دعای ۴۷»

پیامک ۱۴

قال الامامُ زين العابدين - عليه السَّلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ابْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِدَاعًا . امام سجاد - عليه السَّلام - فرمودند: حمد و سپاس خدایی را که آفریدگان را به قدرت خود ابداع کرد. «صحیفه سجادیه، دعای ۱»

پیامک ۱۵

قال الامامُ زين العابدين - عليه السَّلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي قَصَّيْرَتْ عَنْ رُؤْيَتِهِ أَبْصَارُ النَّاطِرِينَ ... امام سجاد - عليه السَّلام - فرمودند: حمد و سپاس خدایی را که دیده بینایان از دیدارش قاصر است و اندیشه و اصفان از نعمت او فرو ماند. «صحیفه سجادیه، دعای ۱»

پیامک ۱۶

قال الامامُ الرِّضَا - عليه السَّلام - : لَمْ يَزَلِ اللهُ عَالِمًا بِالأَشْيَاءِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ الأَشْيَاءَ ... امام رضا - عليه السَّلام - فرمودند: علم خداوند در ازل و پیش از خلقت اشیاء، مثل علم او به اشیاء بعد از خلقت آنها بوده است. «توحید صدوق، ص ۱۴۵»

پیامک ۱۷

قال الامامُ الصادق - عليه السَّلام - : إِنَّ اللهَ عَلِمَ لَا جَهْلَ فِيهِ، حَيَاةً لَا مَوْتَ فِيهِ، نُورًا لَا ظُلْمَةَ فِيهِ . امام صادق - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند (را) علمی است که هیچ جهلی در او نیست، حیاتی است که هیچ موتی در او نیست، نوری است که هیچ جنبه ظلمانی ندارد. «توحید صدوق، ص ۱۳»

پیامک ۱۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : فانه ليس لعلمه منتهى. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا برای علم خداوند پایانی نیست. «توحید صدوق، ص ۱۳۴»

پیامک ۱۹

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : الحَمْدُ لِلَّهِ فَطَرَ الْخَلَائِقَ بِقُدْرَتِهِ. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: سپاس خداوندی را که آفریدگان را به قدرتش بیافرید. «نهج البلاغه، خطبه ۱»

پیامک ۲۰

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : كائُنْ لَاعَنْ حَدَثٍ، موجودٌ لا عَنْ عَدَمٍ ... امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: خداوند، هست اما نه آن گونه که حادث باشد، موجود است، اما از نیستی پدید نیامده، با هر چیزی هست بی آن که با آن مقارن و مجاور باشد، با هر چیز مغایر است بی آن که از آن جدا باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱»

پیامک ۲۱

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : لا يُثْمَلُ بِحَدِّ و لا يُحْسَبُ بَعْدُ. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: خداوند را حدی در بر نمی گیرد و با شماره به حساب نیاید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶»

پیامک ۲۲

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : فاعلٌ لا باضطرابٍ آلهٌ مُقَدَّرٌ لا بَجَوْلِ فِكْرَةٍ. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: خداوند کارها را بدون استفاده از ابزار انجام می دهد و تقدیر کننده است بدون جولان اندیشه و فکر. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶»

پیامک ۲۳

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : لیس فی الأشياءِ بوالجٍ و لا- عنها بخارجٍ یُخْبِرُ لا بلسانٍ. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: خداوند نه داخل در اشیاء است و نه بیرون از آنها، خبر می دهد (از آنها) ولی نه با زبان. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸»

پیامک ۲۴

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : لا یوصف بشیءٍ مِنْ الأجزاءِ و لا بِالجوارِحِ و الأعضاءِ و لا بعرضٍ مِنْ الأعراضِ ... امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: خداوند به داشتن اجزاء و اندام و اعضاء و عرض از اعراض و مغایرت با دیگران و داشتن پاره ها و ابعاض موصوف نگردد، نه حدی دارد و نه نهایی، نه انقطاعی در او حاصل می شود و نه او را انتهای است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸»

پیامک ۲۵

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : لَمْ يُطَلِّعِ الْعُقُولَ عَلَى تَحْدِيدِ صِفَتِهِ وَ لَمْ يَحْجِبْهَا عَنْ وَاجِبِ مَعْرِفَتِهِ ... . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: عقل‌ها را به تعریف و شناخت صفتش آگاه نکرده و آنان را از معرفت لازم به خودش محجوب نساخته. «نهج البلاغه، خطبه ۴۹»

پیامک ۲۶

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : الْأَوَّلُ لِأَشْيَاءٍ قَبْلَهُ وَ الْأَخِرُّ لِأَغَايَةِ لَهُ ... . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: خداوند اول است و چیزی پیش از او نبوده، آخری است که پایانی ندارد، اندیشه‌ها به کُنهِ هیچ صفتی از او نرسد، دل‌ها کیفیتی برای او تعیین نکنند، نه اجزاء دارد و نه جزء پذیر است، دیده‌ها و دل‌ها بر او احاطه نیابد. «نهج البلاغه، خطبه ۸۵»

پیامک ۲۷

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : تَبَارَكَ اللَّهُ الَّذِي لَا يَبْلُغُهُ بَعْدَ الْهَمَمِ وَ لَا يَنَالُهُ حَدْسُ الْفِطَنِ . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: مبارک و بزرگ است خدایی که همت‌های بلند و اندیشه‌های ژرف نگر به او نرسد و حدس زیرکان و صاحبان ذکاوت به او دست نیابد. «نهج البلاغه، خطبه ۹۴»

پیامک ۲۸

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : قَرِيبٌ مِنَ الْأَشْيَاءِ غَيْرُ مَلَابِسٍ ، بَعِيدٌ مِنْهَا غَيْرُ مَبَايِنٍ ، مُتَكَلِّمٌ لَا بِرُؤْيَةٍ . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: خداوند به اشیاء نزدیک است بی آن که به آنها چسبیده باشد و از اشیاء دور است بی آن که از آنها جدا باشد، گوینده است نه با اندیشه. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۹»

پیامک ۲۹

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : لَهُ الْأِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ وَ الْغَلْبَةُ لِكُلِّ شَيْءٍ وَ الْقُوَّةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: خداوند بر همه چیز احاطه دارد و بر همه چیز چیره است و بر همه چیز توانا است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۶»

پیامک ۳۰

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : الَّذِي لَبَسَ الْعِزَّ وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ اخْتَارَهُمَا لِنَفْسِهِ ... . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: خدایی که لباس عزت و بزرگی در بر کرده و آن را برای خود برگزید و بر آفریدگانش ممنوع ساخت و آن را قرقگاه و حریم خود ساخت و بر دیگران حرام نمود، این لباس را برگزید، چون جلالت و عظمت از آن اوست. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

پیامک ۳۱

قالَ امیر المؤمنین - علیه السَّلام - : قَدْ عَلِمَ السَّيْرَاءُ وَ خَبَرَ الظَّمَايِرَ لَهُ الْأِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ ... . امیر مؤمنان - علیه السَّلام - فرمودند: خداوند رازها را می‌داند، بر درون‌ها بینا است، بر هر چیز احاطه دارد و چیره است و بر همه چیز توانا است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۶»

پیامک ۳۲

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : الْخَالِقُ لَا بِمَعْنَى حَرَكَهٍ وَ نَصْبٍ وَ السَّمِيعُ لَا بِإِدَاةٍ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خداوند آفریننده است اما نه با حرکت و رنج و بدون استفاده از آلت و ابزاری می شنود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۲»

پیامک ۳۳

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : حَرَقَ عِلْمُهُ بَاطِنَ غَيْبِ السُّتْرَاتِ وَ أَحَاطَ بِغُمُوضِ عَقَائِدِ السَّرِيرَاتِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: علم او پرده های غیب را شکافته و بر پیچیدگی ها و ظرافت های عقاید پنهان احاطه یافته است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸»

پیامک ۳۴

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : ... الْعَلِيُّ عَنِ شَبِّهِ الْمَخْلُوقِينَ، الْغَالِبِ لِمَقَالِ الْوَاصِئِينَ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خدایی که از همانندی با آفریده ها برتر و از گفتار توصیف کنندگان بالاتر است، با شگفتی های تدبیرش برای بینندگان آشکار و با جلال عزتش از اندیشه غوطه وران، در وهم و خیال پنهان است. «نهج البلاغه، خطبه ۲۱۳»

پیامک ۳۵

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : لَمْ يَلِدْ فَيَكُونُ مَوْلُوداً وَ لَمْ يُولَدْ فَيَصِيرُ مَحْدُوداً ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خدا فرزندی ندارد تا فرزند دیگری باشد و زاده نشده تا محدود گردد و برتر است از آن که فرزند داشته باشد، اندیشه ها به او نمی رسند تا اندازه ای برای خدا تصور کنند و فکرهای تیز بین نمی توانند او را درک کنند تا صورتی از او تصور نمایند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶»

پیامک ۳۶

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : كُلُّ عَزِيزٍ غَيْرُهُ ذَلِيلٌ وَ كُلُّ قَوِيٍّ غَيْرُهُ ضَعِيفٌ وَ كُلُّ مَالِكٍ غَيْرُهُ مُمْلُوكٌ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: هر عزیزی جز او ذلیل و هر نیرومندی جز او ضعیف و ناتوان است، هر مالکی جز او بنده است و هر قدرتمندی جز او گاهی توانا و زمانی ناتوان است. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

پیامک ۳۷

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : كُلُّ عَالِمٍ غَيْرُهُ مُتَعَلِّمٌ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: همه عالمان غیر او متعلم اند. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

پیامک ۳۸

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : حَرَقَ عِلْمُهُ بَاطِنَ غَيْبِ السُّتْرَاتِ وَ أَحَاطَ بِغُمُوضِ عَقَائِدِ السَّرِيرَاتِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: علم خداوند ژرفای پرده های غیب را شکافته است و به افکار و عقاید پنهان احاطه دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸»

پیامک ۳۹

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : وَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ مِنْ عِبَادِهِ شَخُوصٌ لِحِطَّةٍ وَ لَا كَرُورٌ لَفِظَةٍ. امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: بر خداوند پوشیده نیست خیره نگریستن بندگان و تکرار لفظی به زبان آنان. «نهج البلاغه، خطبه ۱۶۳»

پیامک ۴۰

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : سَبْحَانَ مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ سَوَادُ عَسَقٍ دَاجٍ وَ لَا لَيْلٍ سَاجٍ ... امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: مژه است خداوندی که پوشیده نیست بر او سیاهی تیره و تار بر روی ناهمواری های زمین و قله های کوتاه و بلند کوه ها و نه غرش رعد در کرانه آسمان و نه درخشش برق در لابلای ابرها و نه وزش بادهای تند و طوفان و نه ریزش برگ ها بر اثر بارش باران و نه محل سقوط قطرات باران و نه مسیر کشیده شدن دانه ها به وسیله مورچگان و نه غذاهای کوچک نادیدنی و نه آنچه که در شکم حیوانات ماده در حال رشداند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۴۱

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ تَشْبِقْ لَهُ حَالٌ حَالًا ... امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: ستایش خداوندی را که صفتی بر صفت دیگرش پیشی نگرفته، تا اول باشد، پیش از آن که آخر باشد و ظاهر باشد، پیش از آن که باطن باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

پیامک ۴۲

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : فَتَبَارَكَ اللهُ ... اَلْأَوَّلُ الَّذِي لَا غَايَةَ لَهُ فَيَنْتَهِي وَ لَا آخِرَ لَهُ فَيَنْقُضِي. امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: مبارک و بزرگ است خدایی که اولی است که نهایی ندارد تا به پایان رسد، و آخری برای او نیست تا سپری گردد. «نهج البلاغه، خطبه ۹۴»

پیامک ۴۳

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : لَيْسَ لِأَوَّلِيَّتِهِ إِبْتِدَاءٌ وَ لَا لِآخِرِيَّتِهِ انْقِضَاءٌ. امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: او خدایی است که نه اول او آغازی دارد و نه دائمی بودنش را پایانی است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۳۶»

پیامک ۴۴

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : يَعْلَمُ عَجِيجَ الْوُحُوشِ فِي الْفَلَوَاتِ وَ مَعَاصِيَ الْعِبَادِ فِي الْخَلَوَاتِ ... امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: خدا از نعره حیوانات وحشی در کوه ها و بیابان ها و گناه و معصیت بندگان در خلوتگاه و آمد و شد ماهیان در دریاهاى ژرف و به هم خوردن آب ها بر اثر وزش باد، کاملاً آگاه است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸»

پیامک ۴۵

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : هُوَ وَاحِدٌ لَيْسَ لَهُ فِي الْأَشْيَاءِ شَبَهَةٌ ... امير مؤمنان - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند یکتا است و برای او مثل و مانندی نیست. «المحجّة البيضاء، ج ۱، ص ۲۱۴»

پیامک ۴۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لا- توحید اِلَّا بِالْاِخْلَاصِ. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: اعتقاد به توحید، بدون اخلاص حاصل نمی شود. «تحف العقول، ص ۶۴»

پیامک ۴۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لا اله الا الله لا شریک له لیس معه اله غیره. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: جز خدای یگانه خدایی نباشد و هیچ شریکی برای او نیست (و) جز او معبودی نیست. «نهج البلاغه، خطبه ۳۵»

پیامک ۴۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : «لَمْ یُولَدْ» سُبْحَانَهُ فِی الْعِزِّ مُشَارِکًا وَ «لَمْ یَلِدْ» فِی کُؤْنٍ مَّوْرُوثًا. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خداوند از کسی متولد نشده تا در عزت و توانایی دارای شریک باشد و فرزندی ندارد تا وارث او باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۴۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الدَّالُّ عَلَى وَجُودِهِ بِخَلْقِهِ وَ بِمُحَدِّثِ خَلْقِهِ عَلَى اَزْلِيَّتِهِ ... . امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: ستایش خداوندی را که با آفرینش بندگان به هستی خود راهنمایی فرمود و آفرینش پدیده های نو، به ازلی بودن او گواه است و شایسته داشتن مخلوقات به یکدیگر دلیل بر بی همتایی اوست. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۲»

پیامک ۵۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : مَا وَحَدَّهُ مَنْ كَيْفَهُ وَ لَا حَقِيقَتَهُ اَصَابَ مَنْ مَثَلُهُ ... . امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: کسی که کیفیت برای خدا قائل شود، یگانگی او را انکار کرده و آن کس که همانندی برای او قرار داد به حقیقت خدا نرسیده است و کسی که خدا را به چیزی تشبیه کرد به مقصد نرسید و آن کس که به او اشاره کند یا در وهم آورد خدا را بی نیاز ندانسته است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶»

پیامک ۵۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَصِيَّتِي لَكُمْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: سفارش من به شما آن است که هرگز برای خدا شریکی قرار ندهید. «نهج البلاغه، نامه ۲۳»

پیامک ۵۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لَوْ كَانَ لِرَبِّكَ شَرِيكٌ لَأَتَتْكَ رُسُلُهُ، وَلَرَأَيْتَ آثَارَ مُلْكِهِ ... . امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: اگر پروردگارت شریکی می داشت، همانا پیامبران او نیز به سوی تو می آمدند و آثار قدرتش را می دیدی و کردار و صفاتش را می شناختی، اما خداوند، خدایی است یگانه، همان گونه که خود توصیف کرده است هیچ کس در سلطنت او نزاعی ندارد. «نهج

البلاغه، نامه ۳۱»

پیامک ۵۳

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ وَآبَوَاهُ يَهُودَانَهُ وَيُنَصِّرَانَهُ وَيُمَجْسَانَهُ. نَبِيٌّ أَكْرَمٌ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -
- فرمودند: همه مولودها بر فطرت (توحیدی) به دنیا می آیند، و این پدر و مادرها هستند که آنها را یهودی، مسیحی یا مجوسی بار
می آورند. «بحار الانوار، ج ۵۸، ص ۱۸۷»

پیامک ۵۴

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا جَزَاءُ مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِالتَّوْحِيدِ إِلَّا الْجَنَّةُ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند:
پاداش کسی که خداوند به سبب توحید به او نعمت داده، بهشت است. «مشکات الانوار، ص ۳۷»

پیامک ۵۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ نِصْفُ الْمِيزَانِ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کلمه لا اله الا الله،
نصف میزان و عمل است. «امالی شیخ مفید، ص ۲۷۵»

پیامک ۵۶

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : خَيْرُ الْعِبَادَةِ قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بهترین عبادت،
گفتن لا اله الا الله است. «توحید صدوق، ص ۱۸»

پیامک ۵۷

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا مِنْ كَلَامٍ كَلِمَةً أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -
آله - فرمودند: هیچ کلامی نزد خداوند، محبوب تر از گفتن کلمه لا اله الا الله نیست. «توحید صدوق، ص ۲۲»

پیامک ۵۸

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ... رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند:
کسی که لا اله الا الله را با اخلاص بگوید، وارد بهشت می شود و اخلاص آن است که ذکر کلمه توحید، انسان را از هر گونه کار
ناپسند و حرام باز دارد. «توحید صدوق، ص ۲۸»

پیامک ۵۹

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا قَلْتُ وَ لَا قَالَ الْقَائِلُونَ قَبْلِي مِثْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند:
نه من و نه پیامبران قبل از من، مثل کلمه توحید (لا اله الا الله) سخنی نگفته ایم. «توحید صدوق، ص ۱۸»

پیامک ۶۰

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : لا یَسْغَلُهُ شَأْنٌ وَ لا یُعْیِرُهُ زَمَانٌ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خداوند را هیچ کاری از کار دیگر باز ندارد و زمانی او را در بر نگیرد و زبانی او را توصیف نتواند، نه شمارش قطره های باران از او پوشیده ماند، نه ستارگان آسمان، نه ذرات خاک که باد آن را به هوا می برد، نه حرکت مورچه بر سنگ صاف و نه خوابگاه مورچگان در شب تار، محل افتادن برگ ها و حرکت پنهانی مردمک چشم ها، همه را می داند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۸»

پیامک ۶۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أساس الدین التوحید ... اما التوحید فأن لا تجوز علی ربک ما جاز علیک. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اساس دین، توحید است و توحید آن است که سزاوار نشماری پروردگارت را به آنچه خود شایسته آن هستی (صفات مخلوقات را به او نسبت ندهی). «بحار الانوار، ج ۵، ص ۱۷»

پیامک ۶۲

قال الامام حسین - علیه السلام - : أیها الناس اتقوا هولاء الذین یُشبهُونَ اللهَ بانفسِهِم بل هو الله ... . امام حسین - علیه السلام - فرمودند: ای مردم! مبادا مثل کسانی باشید که خداوند را به خودشان تشبیه می کنند و حال آن که خداوند هرگز همتا، ضد و مانند ندارد. «تحف العقول، ص ۲۴۸»

پیامک ۶۳

قال الامام الرضا - علیه السلام - : الله جل جلاله واحد لا واحد غیره، لا اختلاف فیهِ و لا تفاوت و لا زیاده و لا نقصان. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: خداوند جل جلاله، یکتا و یگانه ای است که هیچ چیزی غیر از او یگانه نیست و اختلاف و تفاوت و زیاده و نقصان در (ساحت قدسی) او راه ندارد. «مسند الامام رضا - علیه السلام -، ج ۱، ص ۴۰»

پیامک ۶۴

عن الفتح بن یزید عن أبی الحسن - علیه السلام - قال: سألتُهُ عن أذنی المَعْرِفَةِ، فقال: الأقرارُ بأنَّهُ لا إلهَ غَیْرُهُ وَ لا شِیْءَ لَهُ وَ لا نَظِیرَ ... . فتح بن یزید از امام کاظم - علیه السلام - سوال کرد که: کمترین حد معرفت (خدا) چیست؟ حضرت - علیه السلام - فرمودند: آن است که انسان اقرار کند که جز او خدایی نیست و شبیه و مانند ندارد ... و هیچ چیزی مانند او نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۸۶»

پیامک ۶۵

قال الامام الباقر - علیه السلام - : ... سبحان من لم یزل و لا یزال فرداً صمداً لم یتخذ صاحبه و لا ولداً. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: : منزّه است خدایی که همیشه بوده و همیشه است و یکتا و بی نیاز است، دارای همسر و فرزند نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۸۸»

پیامک ۶۶

. قال الامام الرضا - علیه السلام - : من قرء قل هو الله احد و آمن بها فقد عرف التوحید. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: کسی که

قل هو الله احد (سوره توحید) را بخواند و به آن ایمان داشته باشد به درستی که توحید را شناخته است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۴»

پیامک ۶۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ نَظَرَ فِي اللَّهِ كَيْفَ هُوَ هَلَكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کسی درباره خدا فکر کند که او چگونه است، هلاک می شود. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۶»

پیامک ۶۸

قال الامام الباقر - علیه السلام - : اَيُّكُمْ وَ التَّفَكُّرُ فِي اللَّهِ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلَى عَظَمَتِهِ فَانظُرُوا إِلَى عَظِيمِ خَلْقِهِ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: از اندیشیدن و فکر کردن درباره خدا بپرهیزید و اگر خواستید در عظمتش بیندیشید در عظمت خلقش نظر کنید. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۶»

پیامک ۶۹

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الْكَائِنِ قَبْلَ أَنْ يَكُونَ كُرْسِيُّ أَوْ عَرْشٌ أَوْ سَمَاءٌ أَوْ أَرْضٌ ... اميرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: حمد و سپاس خداوندی را سزااست که همواره وجود داشته پیش از آن که کرسی یا عرش یا آسمان یا زمین، جن یا انس پدید آیند، خدایی که ذات او را فکرها و عقل های ژرف اندیش نتوانند بشناسند و با نیروی اندیشه اندازه ای برای او نمی توانند تصور کنند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۷۰

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ عَنِ شَبِّهِ الْمَخْلُوقِينَ. اميرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: سپاس خداوندی را سزااست که از شباهت داشتن به مخلوقات برتر است. «نهج البلاغه، خطبه ۲۱۳»

پیامک ۷۱

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَظْهَرَ مِنْ آثَارِ سُلْطَانِهِ وَ جَلَالَ كِبَرِيَّائِهِ مَا حَيَّرَ مُقَلَّ الْعُقُولِ. اميرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: ستایش خداوندی را سزااست که نشانه های قدرت و بزرگی و عظمت خود را چنان آشکار کرد که عقول را از شگفتی به حیرت آورده و اندیشه ها را از شناخت کنه صفاتش بازداشته است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۵»

پیامک ۷۲

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : فَهُوَ الَّذِي تَشْهَدُ لَهُ أَعْلَامُ الْوُجُودِ عَلَى إِقْرَارِ قَلْبِ ذِي الْجُودِ، تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يَقُولُهُ الْمُشْبِهُونَ بِهِ ... اميرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: پس اوست (خداوندی) که همه نشانه های هستی بر وجود او گواهی می دهند و دل های منکران را به اقرار به وجودش واداشته است، خدایی که برتر از گفتار تشبیه کنندگان و پندار منکران است. «نهج البلاغه، خطبه ۴۹»

پیامک ۷۳

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَطَّنَ خَفِيَّاتِ الْأُمُورِ وَ دَلَّتْ عَلَيْهِ أَعْلَامُ الظُّهُورِ وَ اَمْتَنَعَ عَلَى عَيْنِ الْبَصِيرِ ...

امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: ستایش خداوندی را سزاست از اسرار نهان آگاه است و نشانه های آشکاری در سراسر هستی بر وجود او شهادت می دهند، هرگز برابر چشم بینندگان ظاهر نمی شود، نه چشم کسی که او را ندیده می تواند انکارش کند و نه قلبی که او را شناخت می تواند مشاهده اش نماید، در برتری از همه پیشی گرفته، پس برتر از او چیزی نیست. «نهج البلاغه، خطبه ۴۹»

پیامک ۷۴

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا تُدْرِكُهُ الشَّوَاهِدُ وَلَا تَحْوِيهِ الْمَشَاهِدُ وَلَا تَرَاهُ النَّوَاطِرُ ... . امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: ستایش خداوندی را سزاست که حواس (پنجگانه) او را درک نکنند و مکان ها او را در برنگیرند، دیدگان او را ننگرند و پوشش ها او را پنهان نتوانند کرد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۵»

پیامک ۷۵

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أَوَّلُ الدِّينِ مَعْرِفَتُهُ وَ كَمَالُ مَعْرِفَتِهِ التَّصَدِيقُ بِهِ ... . امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: سرآغاز دین، شناخت خداست و درست شناختن او باور داشتن اوست و درست باور داشتن او یگانه دانستن اوست و درست یگانه دانستن او خالص بودن برای اوست و کمال اخلاص برای او نفی صفات (مخلوقات) از اوست. «نهج البلاغه، خطبه ۱»

پیامک ۷۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : التَّوْحِيدُ أَنْ لَا تُتَوَهَّمَهُ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: توحید آن است که خدا را در وهم و خیالت نیاری. «نهج البلاغه، حکمت ۴۷۰»

پیامک ۷۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : أَفْضَلُ الْعَمَالِ الْعِلْمُ بِاللَّهِ إِنَّ الْعِلْمَ يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَ كَثِيرُهُ وَإِنَّ الْجَهْلَ لَا يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَلَا كَثِيرُهُ؛ بهترین اعمال، خداشناسی است، زیرا با وجود علم و معرفت، عمل، کم یا زیاد تو را سود می بخشد اما با وجود نادانی (نسبت به خدا) عمل، نه اندکش تو را سود می بخشد نه بسیارش. کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱

پیامک ۷۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند : افضل العبادۃ ادمان التفکر فی الله و فی قدرته. برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره ی خدا و قدرت اوست. اصول کافی / ج ۲ / ص ۵۵.

پیامک ۷۹

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: انما يداق الله العباد في الحساب يوم القيامة على قدر ما اتاهم من العقول في الدنيا؛ خدا در روز قیامت نسبت به حساب بندگانش به اندازه عقلی که در دنیا به آنها داده است باریک بینی می کند. (اصول کافی ج ۱ / ص ۱۲)

پیامک ۸۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ما أعزَّ الله بجهل قَطٍّ و لا أدلَّ بحلم قَطٍّ هرگز خداوند کسی را به خاطر نادانی اش عزیز نگردانده و کسی را خاطر بردباری اش ذلیل و خوار نکرده است. (جهاد با نفس، ح ۲۶۰)

پیامک ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خلق الله من شیء إلا و قد خلق له ما یغلبه و خلق رحمته تغلب غضبه؛ خداوند هر چه آفریده چیزی دیگری برای غلبه بر آن آفریده و رحمت خویش را برای غلبه بر غضبش آفریده. نهج الفصاحه

پیامک ۸۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند دنیا را به دوست و دشمن خود می دهد، اما دینش را فقط به دوست خود می بخشد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۲، ص ۲۱۵

پیامک ۸۳

امام علی علیه السلام فرمودند: ما یسرّنی لومت طفلاً و أدخلت الجنة و لم أكبر فأعرف ربی عزوجل؛ دوست ندارم که در کودکی از دنیا می رفته و وارد بهشت می شدم و بزرگ نمی شدم تا پروردگارم، عزوجل، را بشناسم. کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

پیامک ۸۴

امام علی علیه السلام فرمودند: ... عالم السیر من ضمائر المضمرین و نجوی المتخافین و حواطر رجم الظنون و عقد یمات الیقین...؛ خدا داناست به هر رازی که مردم در دل نهان داشته اند، و به نجوای آهسته رازگویان و به هر گمان که در خاطری نهفته است و به هر تصمیمی که از روی یقین گرفته شود. نهج البلاغه، خطبه ۹۱

پیامک ۸۵

امام جواد (سلام الله علیه): الحمد لله الّذی خلقنا من نورهِ بیّده؛ سپاس خدایی را که ما را با دست خود از نور خویش آفرید. اهل بیت: ج ۱ ص ۲۴۶ ح ۳۴۵

پیامک ۸۶

امام صادق علیه السلام: إنّ الله تبارک و تعالیٰ یُنقل العبد من الشقاء إلى السعادة، ولا یُنقله من السعادة إلى الشقاء. خداوند تبارک و تعالی بنده را از بدبختی به خوشبختی منتقل می کند، ولی از خوشبختی به بدبختی منتقل نمی کند. التوحید: ۳۵۸ / ۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۰

پیامک ۸۷

امام علی علیه السلام: ولو ضربت فی مِذاهبِ فکرک لتبُغ غایاتِهِ ما دلتک الدّلالَةُ إلاّ علیّ أنّ فاطر النّملَةِ هو فاطر النّخلَةِ لِمدقیق تفصیلِ کُلِّ شیءٍ و غامضِ اختلافِ کُلِّ حیٍّ و ما الجلیل و اللطیف و الثقیل و الخفیف و القویّ و الضعیف فی خلقِهِ إلاّ سواهُ؛ اگر راههای

اندیشه‌ات را در نوردی تا به پایانه‌های آن رسی، هیچ دلیلی تو را جز به این رهنمون نشود که آفریننده مورچه همان آفریننده درخت خرما است و این به سبب دقت و ظرافتی است که جداسازی هر چیزی از چیز دیگر و پیچیدگی و تنوعی است که در هر موجود زنده‌ای به کار رفته است موجودات بزرگ و کوچک، سنگین و سبک و نیرومند و ناتوان، همگی در آفرینش برای خداوند یکسانند. نهج البلاغه، خطبه ۱۸۴

پیامک ۸۸

امام رضا علیه السلام: **إِنَّمَا قُلْتُ اللَّطِيفُ، لِلْخَلْقِ اللَّطِيفِ وَلِعَلِّمَهُ بِاللَّيْسِ ۚ اللَّطِيفِ أَلَا تَرَى إِلَىٰ أَثَرِ صُنْعِهِ فِي النَّبَاتِ اللَّطِيفِ وَغَيْرِ اللَّطِيفِ وَفِي الْخَلْقِ اللَّطِيفِ مِنْ أَجْسَامِ الْحَيَوَانِ مِنَ الْجَرَجِسِ وَالْبَعُوضِ وَمَا هُوَ أَصْغَرُ مِنْهُمَا مِمَّا لَا يَكَادُ تَسْتَبِينُهُ الْعُيُونُ بَلْ لَا يَكَادُ يُسْتَبَانُ لِصَغَرِهِ الذِّكْرُ مِنَ النَّثَى وَالْمَوْلُودُ مِنَ الْقَدِيمِ فَلَمَّا رَأَيْنَا صَغَرَ ذَلِكَ فِي لُطْفِهِ ... عَلِمْنَا أَنَّ خَالِقَ هَذَا الْخَلْقِ لَطِيفٌ؛** گفتم لطیف است، چون هم موجودات لطیف آفریده و هم به چیزهای ظریف و ریز آگاهی دارد. آیا نشانه آفرینش او را در گیاهان ظریف و غیر ظریف و در پیکرهای ظریف و ریز جاندارانی چون کک و پشه و کوچک تر از اینها را نمی بینی که تقریباً به چشم دیده نمی شوند و از بس ریزند نر و ماده آنها و نوزاد و کهن زادشان از یکدیگر تشخیص داده نمی شوند. پس چون ریزی و ظرافت این چیزها را دیدیم... پی بردیم که آفریننده این موجودات نیز لطیف است. التوحید، ص ۶۳

پیامک ۸۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **التَّوْحِيدُ ثَمَنُ الْجَنَّةِ؛** توحید، بهای بهشت است. دانش نامه عقاید اسلامی: ج ۵ ص ۱۲ ح ۳۸۸۶

پیامک ۹۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِسْمُ اللَّهِ الْأَعْظَمُ مُقَطَّعٌ فِي أُمَّ الْكِتَابِ؛** اسم اعظم خدا در امّ الکتاب (سوره حمد) پراکنده است. بحار الأنوار: ج ۹۲ ص ۲۳۴ ح ۱۶.

پیامک ۹۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **«الم» هُوَ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ اسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ الْمُقَطَّعِ فِي الْقُرْآنِ، الَّذِي يُؤَلِّفُهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَالْإِمَامُ، فَإِذَا دَعَا بِهِ أُجِيبَ؛ «الف - لام - میم»،** حرفی از حروف اسم اعظم خداست که در قرآن، پراکنده است و پیامبر صلی الله علیه و آله و امام، آنها را با هم ترکیب می کنند و هر گاه با آن دعا کنند، دعایشان اجابت می شود. بحار الأنوار: ج ۲ ص ۱۶ ح ۳۸.

پیامک ۹۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ بَشِيرًا لَا يَعْذِبُ اللَّهُ بِالنَّارِ مَوْجِدًا أَبَدًا؛** سوگند به آن کس که مرا نوید دهنده برانگیخت، خداوند هرگز یکتا پرست را در آتش عذاب ندهد. (التوحید، ص ۲۹، ح ۳۱)

پیامک ۹۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : **إِيَّاكُمْ وَالتَّفَكُّرَ فِي اللَّهِ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلَى عَظَمَتِهِ فَانظُرُوا إِلَى عَظِيمِ خَلْقِهِ؛** از اندیشیدن و

فکر کردن درباره خدا پرهیزید و اگر خواستید در عظمتش بیندیشید. در عظمت خلقتش نظر کنید. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۶»

پیامک ۹۴

قال الامام الباقر - علیه السلام - : سبحان مَنْ لَمْ يَزَلْ وَ لَا يَزَالُ فَرْدًا صَمَدًا لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَ لَا وَلَدًا؛ مَنْزَهُ اسْتِ خَدَائِي كِه هِمِيشِه بُوْدِه وَ هِمِيشِه اسْتِ وَ يَكْتَا وَ بِي نِيَاز اسْتِ، دَارَايِ هَمْسَرِ وَ فَرَزَنْدِ نِيَسْتِ. «الکافی، ج ۱، ص ۸۸»

پیامک ۹۵

قال الامام حسين - عليه السلام - : أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا هَوْلَاءِ الَّذِينَ يُشَبِّهُونَ اللَّهَ بِأَنْفُسِهِمْ بَلْ هُوَ اللَّهُ ... ؛ أَي مَرْدَم! مَبَادَا مِثْلِ كَسَانِي بَاشِيدِ كِه خَدَاوَنْدِ رَا بِه خُودَشَانِ تَشْبِيهِ مِي كَنْنَدِ وَ حَالِ آن كِه خَدَاوَنْدِ هَر كَزِ هَمْتَا، ضَدِّ وَ مَانَنْدِ نَدَارْدِ. «تحف العقول، ص ۲۴۸»

پیامک ۹۶

قال الامام الرضا - عليه السلام - : مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ أَمَّنَ بِهَا فَقَدْ عَرَفَ التَّوْحِيدَ؛ كَسِي كِه قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (سُورَةُ تَوْحِيدِ) رَا بَخَوَانْدِ وَ بِه آن اِيْمَانِ دَاشْتِه بَاشَدِ بِه دَرَسْتِي كِه تَوْحِيدِ رَا شَنَاخْتِه اسْتِ. «الکافی، ج ۱، ص ۱۲۴»

پیامک ۹۷

قال الامام الرضا - عليه السلام - : اللَّهُ جَلْ جَلَالُهُ وَ أَحَدٌ لَا وَ أَحَدٌ غَيْرُهُ، لَا اخْتِلَافَ فِيهِ وَ لَا تَفَاوُتَ وَ لَا زِيَادَةَ وَ لَا نُقْصَانَ؛ خَدَاوَنْدِ جَلْ جَلَالِهِ، يَكْتَا وَ يِگَانِه اِي اسْتِ كِه هِيچ چيزِي غَيْرِ از او يِگَانِه نِيَسْتِ وَ اخْتِلَافِ وَ تَفَاوُتِ وَ زِيَادَةِ وَ نُقْصَانِ دَرِ (سَاحْتِ قَدْسِي) او رَا نَدَارْدِ. «مسند الامام رضا - عليه السلام - ، ج ۱، ص ۴۰»

پیامک ۹۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَا قُلْتُ وَ لَا- قَالَ الْقَائِلُونَ قَبْلِي مِثْلَ لَا- اَلَهُ اَلَّا اللهُ؛ نِه مَن وَ نِه پِيَامْبِرَانِ قَبْلِ از مَن، مِثْلِ كَلِمِه تَوْحِيدِ (لَا اَلَهُ اَلَّا اللهُ) سَخْنِي نَكْفْتِه اِيْمِ. «توحيد صدوق، ص ۱۸»

پیامک ۹۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ قَالَ لَا اَلَهَ اِلَّا اللهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ... ؛ كَسِي كِه لَا اَلَهَ اِلَّا اللهُ رَا بَا اخْلَاصِ بَكُوَيْدِ، وَارْدِ بَهْشْتِ مِي شُودِ وَ اخْلَاصِ آن اسْتِ كِه ذِكْرِ كَلِمِه تَوْحِيدِ، اِنْسَانِ رَا از هَر كُونِه كَارِ نَپَسَنْدِ وَ حَرَامِ بَازِ دَارْدِ. «توحيد صدوق، ص ۲۸»

پیامک ۱۰۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَا مِنْ كَلَامٍ كَلِمَةٌ أَحَبَّ اِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَوْلِ لَا اَلَهَ اِلَّا اللهُ؛ هِيچِ كَلَامِي نَزْدِ خَدَاوَنْدِ، مَحْبُوبِ تَرِ از كَفْتَنِ كَلِمِه لَا اَلَهَ اِلَّا اللهُ نِيَسْتِ. «توحيد صدوق، ص ۲۲»

پیامک ۱۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : خَيْرُ الْعِبَادَةِ قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؛ عِبَادَتُهُ، كَفْتَنُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ اسْت. «توحيد صدوق، ص ۱۸»

پیامک ۱۰۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ نَصْفُ الْمِيزَانِ؛ كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، نَصْفُ مِيزَانٍ وَ عَمَلٌ اسْت. «امالی شیخ مفید، ص ۲۷۵»

پیامک ۱۰۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَا جَزَاءُ مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِالتَّوْحِيدِ إِلَّا الْجَنَّةُ؛ بِإِذْنِ اللَّهِ اسْت. «مشکات الانوار، ص ۳۷»

پیامک ۱۰۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ مَاتَ وَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ كَسَى كَهْ بِمِيرِدٍ وَ حَالِ أَنْ كَهْ هَيْجِ كَاهِ شَرِكٍ بِهْ خَدَا نَوْرِيْدَهْ بِاشْد، وَارْدِ بَهْشْتِ مِي شُوْد. «مشکات الانوار، ص ۳۸»

پیامک ۱۰۵

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ وَ آبَاؤُهُ يَهْبِؤْنَهُ وَ يُنصِّرَانَهُ وَ يُمَجِّسَانَهُ؛ هَمَّهْ مَوْلُودَهَا بَرِ فَطْرَتِ (توحيدي) به دنيا مي آيند، و اين پدر و مادرها هستند كه آنها را يهودي، مسيحي يا مجوسي بار مي آورند. «بحار الانوار، ج ۵۸، ص ۱۸۷»

پیامک ۱۰۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ نَظَرَ فِي اللَّهِ كَيْفَ هُوَ هَلَكَ؛ هَرِ كَسِي دَرِبَارَهْ خَدَا فِكْرِ كَنْدِ كَهْ اَوِ چِگونَهْ اسْت، هَلَاكِ مِي شُوْد. «الكافي، ج ۱، ص ۱۲۶»

پیامک ۱۰۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَسَاسُ الدِّينِ التَّوْحِيدُ ... أَمَّا التَّوْحِيدُ فَأَنْ لَا تَجُوزَ عَلَى رَبِّكَ مَا جَازَ عَلَيْكَ؛ اَسَاسُ دِينِ، تَوْحِيدِ اسْت وَ تَوْحِيدِ أَنْ اسْت كَهْ سَزَاوَارِ نَشْمَارِي پَرُورْدِ گَارْتِ رَا بَهْ أَنْجَهْ خُودِ شَايَسْتَهْ أَنْ هَسْتِي (صفات مخلوقات را به او نسبت ندهی). «بحار الانوار، ج ۵، ص ۱۷»

پیامک ۱۰۸

عَنِ الْفَتْحِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ أَدْنَى الْمَعْرِفَةِ، فَقَالَ: الْإِقْرَارُ بِأَنَّهُ لَا إِلَهَ غَيْرُهُ وَ لَا شَبَّهَ لَهُ وَ لَا نَظِيرَ ...؛ فَتْحِ بِنِ يَزِيدِ اَزِ اِمَامِ كَاظِمِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - سَوَالِ كَرْدِ كَه: كَمْتَرِيْنِ حُدِ مَعْرِفَتِ (خدا) چِيَسْتِ؟ حَضْرَتِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرْمُودَنِي: أَنْ اسْت كَهْ اِنْسَانِ اَقْرَارِ كَنْدِ كَهْ جِزِ اَوِ خَدَايِي نِيَسْتِ وَ شَبِيَهْ وَ مَانَنْدِ نَدَارْدِ ... وَ هَيْجِ چِيَزِي مَانَنْدِ اَوِ نِيَسْتِ. «الكافي، ج ۱، ص ۸۶»

پیامک ۱۰۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لَوْ كَانَ لِرَبِّكَ شَرِيكَ لَأَتَتْكَ رُسُلُهُ، وَلَرَأَيْتَ آثَارَ مُلْكِهِ ... ؛ اگر پروردگارت شریکی می داشت، همانا پیامبران او نیز به سوی تو می آمدند و آثار قدرتش را می دیدی و کردار و صفاتش را می شناختی، اما خداوند، خدایی است یگانه، همان گونه که خود توصیف کرده است هیچ کس در سلطنت او نزاعی ندارد. «نهج البلاغه، نامه ۳۱»

پیامک ۱۱۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَصِيَّتِي لَكُمْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا؛ سفارش من به شما آن است که هرگز برای خدا شریکی قرار ندهید. «نهج البلاغه، نامه ۲۳»

پیامک ۱۱۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : مَا وَحَدَّهُ مِنْ كَيْفِهِ وَلَا حَقِيقَتَهُ أَصَابَ مَنْ مَثَّلَهُ ... ؛ کسی که کیفیتی برای خدا قائل شود، یگانگی او را انکار کرده و آن کس که همانندی برای او قرار داد به حقیقت خدا نرسیده است و کسی که خدا را به چیزی تشبیه کرد به مقصد نرسید و آن کس که به او اشاره کند یا در وهم آورد خدا را بی نیاز ندانسته است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶»

پیامک ۱۱۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الدَّالُّ عَلَى وجودِهِ بِخَلْقِهِ وَبِمُحَدِّثِ خَلْقِهِ عَلَى أَرْزَلِيَّتِهِ ... ؛ ستایش خداوندی را که با آفرینش بندگان به هستی خود راهنمایی فرمود و آفرینش پدیده های نو، به ازلی بودن او گواه است و شایسته داشتن مخلوقات به یکدیگر دلیل بر بی همتایی اوست. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۲»

پیامک ۱۱۳

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لَمْ يُوَلَدْ «لَمْ يُوَلَدْ» سُبْحَانَهُ فَيُكُونُ فِي الْعِزِّ مُشَارِكًا وَ «لَمْ يَلِدْ» فَيُكُونُ مَوْرُوثًا؛ خداوند از کسی متولد نشده تا در عزت و توانایی دارای شریک باشد و فرزندی ندارد تا وارث او باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۱۱۴

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَيْسَ مَعَهُ إِلَهٌ غَيْرُهُ؛ جز خدای یگانه خدایی نباشد و هیچ شریکی برای او نیست (و) جز او معبودی نیست. «نهج البلاغه، خطبه ۳۵»

پیامک ۱۱۵

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : لَا تَوْحِيدَ إِلَّا بِالْإِخْلَاصِ؛ اعتقاد به توحید، بدون اخلاص حاصل نمی شود. «تحف العقول، ص ۶۴»

پیامک ۱۱۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : هُوَ وَاحِدٌ لَيْسَ لَهُ فِي الْأَشْيَاءِ شَبَهٌ ... ؛ خداوند یکتا است و برای او مثل و مانندی نیست. «المحجّة

البيضاء، ج ۱، ص ۲۱۴»

پیامک ۱۱۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا تُدْرِكُهُ الشَّوَاهِدُ وَلَا تَحْوِيهِ الْمَشَاهِدُ وَلَا تَرَاهُ النَّوَاطِرُ ... ؛ امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمود: ستایش خداوندی را سزاست که حواس (پنجگانه) او را درک نکنند و مکان‌ها او را در برنگیرند، دیدگان او را ننگرند و پوشش‌ها او را پنهان نتوانند کرد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۵»

پیامک ۱۱۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : فَهُوَ الَّذِي تَشْهَدُ لَهُ أَعْلَامُ الْوُجُودِ عَلَى إِقْرَارِ قَلْبِ ذِي الْجُحُودِ، تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يَقُولُهُ الْمَشْبُهُونَ بِهِ ... ؛ پس اوست (خداوندی) که همه نشانه‌های هستی بر وجود او گواهی می‌دهند و دل‌های منکران را به اقرار به وجودش واداشته است، خدایی که برتر از گفتار تشبیه‌کنندگان و پندار منکران است. «نهج البلاغه، خطبه ۴۹»

پیامک ۱۱۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَظْهَرَ مِنْ آثَارِ سُلْطَانِهِ وَجَلَالِ كِبْرِيَاءِهِ مَا خَيْرَ مَقَلِّ الْعُقُولِ؛ ستایش خداوندی را سزاست که نشانه‌های قدرت و بزرگی و عظمت خود را چنان آشکار کرد که عقول را از شگفتی به حیرت آورده و اندیشه‌ها را از شناخت‌کنه صفاتش بازداشته است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۵»

پیامک ۱۲۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ عَنِ شَبِّهِ الْمَخْلُوقِينَ؛ سپاس خداوندی را سزاست که از شباهت داشتن به مخلوقات برتر است. «نهج البلاغه، خطبه ۲۱۳»

پیامک ۱۲۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ الْكَائِنِ قَبْلَ أَنْ يَكُونَ كُرْسِيُّ أَوْ عَرْشٌ أَوْ سَمَاءٌ أَوْ أَرْضٌ ... ؛ حمد و سپاس خداوندی را سزاست که همواره وجود داشته پیش از آن که کرسی یا عرش یا آسمان یا زمین، جن یا انس پدید آیند، خدایی که ذات او را فکرها و عقل‌های ژرف اندیش نتوانند بشناسند و با نیروی اندیشه اندازه‌ای برای او نمی‌توانند تصور کنند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۱۲۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : التَّوْحِيدُ أَنْ لَا تَتَوَهَّمَهُ؛ توحيد آن است که خدا را در وهم و خیالت نیاری. «نهج البلاغه، حکمت ۴۷۰»

پیامک ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: قال الله تعالى: و عزتی و جلالی لا أجمع لعبدی أمين و لا خوفین ان هو أمني

فی الدنیا أخفته یوم أجمع عبادی و إن هو خافنی فی الدنیا أمنتہ یوم أجمع عبادی؛ خدای والا فرماید: به عزت و جلالم قسم که یک بنده را دو امنیت و دو ترس با هم ندهم اگر در دنیا از من ایمن است در روزی که بندگانم را فراهم کنم او را بترسانم و اگر در دنیا از من بترسد روزی که بندگانم را فراهم کنم ایمنش کنم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی أنا أکرم و أعظم عفوا من أن أستر علی عبد مسلم فی الدنیا ثم أفضحه بعد إذ سترته و لا أزال أعفر لعبدی ما استغفرنی؛ خدای والا فرماید: عفو من گرامی تر و بزرگتر از آن است که در دنیا کار بنده مسلمانی را مستور دارم آنگاه از پس مستور داشتنش او را رسوا کنم، و مادام که بنده ام از من آمرزش خواهد او را خواهم آمرزید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی أنا عند ظنّ عبدي بی إن ظنّ خیرا فله و إن ظنّ شرا فله؛ خدای والا فرماید: من با گمان بنده ام که به من دارد قرینم. اگر نیکو گمان کند، نیکی یابد و اگر بد گمان برد بد بیند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی: إذا وَّجَّهت إلی عبد من عبیدی مصیبه فی بدنه أو فی ولده أو فی ماله فاستقبله بصبر جمیل استحییت یوم القیامه أن أنصب له میزانا أو أنشر له دیوانا؛ خدای والا فرماید: وقتی مصیبت تن یا فرزند یا مال، متوجه یکی از بندگان خویش کنم و او با صبر نیکو مصیبت را استقبال کند، روز قیامت شرم دارم که میزانی برای او نصب کنم یا دفتری برای او پهن کنم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی: أنا أغنی الشُّرکاء عن الشُّرک و من عمل عملا أشرک فیہ معی غیری ترکتہ و شرکة؛ خدای والا فرماید: من از همه شریکان از شریک بی نیازترم و هر که غیر مرا با من در عبادت خود شریک کند، وی را با شرکش رها کنم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی: إذا تقرب إلی العبد شبرا تقربت إلیه ذراعا و إذا تقرب إلی ذراعا تقربت منه باعا و إذا أتانی مشیا أتیته هروله؛ خدای والا فرماید: وقتی بنده یک وجب به من نزدیک شود، ذراعی بدو نزدیک شوم و چون ذراعی به من نزدیک شود، بیش از دو ذراع به او نزدیک شوم و اگر ملائیم به سوی من آید، بشتاب بسوی او شوم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی، یؤذینی ابن آدم یسب الدَّهر و أنا الدَّهر بیدی الأمر أقلب اللیل و

التَّهَارِ؛ خدای والا فرماید: فرزند آدم مرا آزار می کند که به روزگار ناسزا می گوید، روزگار منم و کارها به دست من است و شب و روز را تغییر می دهم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فرغ الله لكل عبد من عمله و أجله و مضجعه و رزقه لا يتعداهن أبدا؛ خدا عمل و اجل و آرامگاه و روزی هر بنده ای را از پیش معین کرده و هرگز از آن تجاوز نخواهد کرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فرغ الله عزّ و جلّ إلى كلّ عبد من أجله و رزقه و مضجعه و شقیّ أو سعید؛ خدای عز و جل مرگ و روزی و آرامگاه و بدبختی و نیکبختی هر بنده ای را از پیش معین کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عفو الله أكبر من ذنوبك؛ عفو خدا از گناهان تو بزرگتر است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الطّيب اللّهُ و لعلّك ترفق بأشياء تخرق بها غيرك؛ طیب حقیقی خداست شاید چیزهایی برای تو مناسب است که برای غیر تو نامناسب است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صدق الله فصدقه؛ خدا راستگوست با او راست باش. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الحكمة معرفة الله؛ اساس حکمت، خداشناسی است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلق الله مائه رحمه فوضع رحمه واحده بين خلقه يتراحمون بها و خبا عنده مائه إلاً واحده؛ خداوند صد جزء رحمت آفرید و یکی را میان خلق نهاد که به وسیله آن بر یکدیگر رحم کنند و نود و نه جزء آن را پیش خود نگهداشت. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلق الله الخلق فكتب آجالهم و أعمالهم و أرزاقهم؛ خداوند خلق را بیافرید و زندگی و اعمال و ارزاقشان را رقم زد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفکروا فی کلّ شیء و لا تفکروا فی ذات اللّٰه؛ در همه چیز بیندیشید ولی در ذات خدا میندیشید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفکروا فی خلق اللّٰه و لا تفکروا فی اللّٰه فتهلکوا؛ در باره خلق تفکر کنید و در باره خدا تفکر مکنید که هلاک خواهید شد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفکروا فی الخلق و لا تفکروا فی الخالق فإنکم لا تقدرون قدره؛ در باره خلق بیندیشید و در باره خالق میندیشید که بکنه ذات او نتوانید رسید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرّف إلى اللّٰه فی الرّخاء يعرفک فی الشّدّه؛ در موقع آسایش خدا را بشناس تا در موقع سختی تو را بشناسد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما یرحم اللّٰه من عباده الرّحماء؛ خداوند به بندگان رحیم خود رحم می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ اللّٰه خلق یوم خلق السّیّموات و الأرض مائه رحمه کلّ رحمه طباق ما بین السّماء و الأرض فجعل منها فی الأرض رحمه فیها تعطف الوالده علی ولدها و الوحش و الطّیر بعضها علی بعض و آخر تسعا و تسعین فإذا کان یوم القیامه أكملها بهذه الرّحمه؛ خداوند روزی که آسمانها و زمین را آفرید صد رحمت بیافرید که هر یک از آنها میان زمین و آسمان را پر می کند و یکی را در زمین قرار داد که به وسیله آن مادر به فرزند مهربانست و وحش و طیر به یکدیگر مأنوسند و نود و نه رحمت را نگه داشته و همین که روز قیامت شود این یک رحمت را نیز بر آن بیفزاید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ اللّٰه تعالی یغار و إنّ المؤمن یغار و غیره اللّٰه أن یأتی المؤمن ما حرّم اللّٰه علیه؛ خداوند غیرت می برد و مؤمن غیرت می برد غیرت خدا این است که مؤمن مرتکب کاری شود که خدا حرام کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمَّا خَلَقَ الْخَلْقَ كَتَبَ بِيَدِهِ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي. خداوند وقتی خلق را بیافرید بر خویش مقرر داشت که رحمت من بر خشم من غلبه خواهد یافت. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى غَيُورٌ يُحِبُّ الْغَيُورَ. خداوند غیرتمند است و مرد غیرتمند را دوست دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَفْوٌ يُحِبُّ الْعَفْوَ. خداوند بخشنده است و بخشش را دوست دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيُعْطِي عَلَيْهِ مَا لَا يُعْطَى عَلَى الْعَنْفِ. خداوند ملایم است و ملایمت را دوست دارد و به وسیله آن چیزها می دهد که به وسیله خشونت نمی دهد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي إِذَا رَفَعَ الرَّجُلُ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صَفْرًا خَائِبَتَيْنِ؛ خداوند باحیا و بخشنده است وقتی مردی دست های خود را به سوی او بلند کرد شرم دارد که آن را خالی و نومید باز گرداند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۰

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الْعِلْمُ بِاللَّهِ إِنَّ الْعِلْمَ يَنْفَعُكَ مَعَ قَلِيلِ الْعَمَلِ وَ كَثِيرِهِ وَ إِنَّ الْجَهْلَ لَا يَنْفَعُكَ مَعَ قَلِيلِ الْعَمَلِ وَ لَا كَثِيرِهِ؛ بهترین کارها خداشناسی است کاری که با دانش قرین است اندک و بسیار آن سودمند است و کاری که با نادانی قرین است نه اندک آن سود می دهد و نه بسیار. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ خَلْقَ شَيْءٍ لَمْ يَمْنَعْهُ شَيْءٌ؛ وقتی خدا بخواهد چیزی را بیافریند چیزی مانع او نمی شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۲

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ عَرَفَ اللَّهَ أَحَبَّهُ، وَ مَنْ عَرَفَ الدُّنْيَا زَهَتْ فِيهَا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر کس خدا را بشناسد، (در عمل و گفتار) او را دوست دارد و کسی که دنیا را بشناسد آن را رها خواهد کرد. کلمه

الإمام الحسن - عليه السلام -، ص ۱۴۰

پیامک ۱۵۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً وَلَا يُبَالِي ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همانا خداوند متعال تمامی گناهان بندگانش را می آمرزد و از کسی باکی نخواهد داشت. تفسیر التبیان، ج ۹، ص ۳۷

پیامک ۱۵۴

امام صادق - عليه السلام - می فرمایند : أفضل العبادۃ العلم بالله و التواضع له؛ برترین عبادت، شناخت خدا و فروتنی برای اوست. تحف العقول: ۳۶۴.

پیامک ۱۵۵

قال الامام علی - عليه السلام - : سَكَنُوا فِي أَنْفُسِكُمْ مَعْرِفَةَ مَا تَعْبُدُونَ حَتَّى يَنْفَعَكُمْ مَا تَحْرَكُونَ مِنَ الْجَوَارِحِ بِعِبَادَةِ مَنْ تَعْرِفُونَ؛ امام علی - عليه السلام - : شناخت خدایی را که می پرستید در جان‌های خود جای دهید تا خم و راست شدن هایتان برای عبادت کسی که می شناسیدش، شما را سود دهد. تحف العقول: ۲۲۳ و ۲۰۴.

پیامک ۱۵۶

قال الامام الرضا - عليه السلام - : أوّل عبادۃ اللّٰه معرفته؛ امام رضا - عليه السلام - : آغاز بندگی خدا، شناخت اوست. التوحید: ۳۴ / ۲.

پیامک ۱۵۷

امام صادق علیه السلام می فرماید : أَلْبَاءُ بَهَاءِ اللَّهِ وَالسَّيْنُ سَنَاةِ اللَّهِ وَالْمِيمُ مَجْدُ اللَّهِ وَاللَّهُ إِلَهُ كُلِّ شَيْءٍ الرَّحْمَنُ بِجَمِيعِ خَلْقِهِ وَالرَّحِيمُ بِالْمُؤْمِنِينَ خَاصَّةً؛ بَاء (بسم الله الرحمن الرحيم) بهاء (روشنی) خدا و سین آن سناء (بزرگی) خدا و میم آن مجد (عظمت) خدا، و الله معبود همه چیز، رحمن مهربان به همه خلق، رحیم مهربان فقط به مؤمنان است. کافی، ج ۱، ص ۱۱۴.

پیامک ۱۵۸

امام صادق علیه السلام می فرماید : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اسْمُ اللَّهِ الْأَكْبَرِ أَوْ قَالَ الْأَعْظَمِ؛ بسم الله الرحمن الرحيم، بزرگ‌ترین - فرمود - یا با عظمت‌ترین نام خداوند است. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۲۲۳.

پیامک ۱۵۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید : خداوند مخلوق خود را در تاریکی بیافرید و از نور خود بر آنها انداخت ، هر کس در آن روز از آن نور بدو رسید هدایت یافت و هر کس از آن دور ماند گمراه شد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۹۹)

پیامک ۱۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان چنان نیست که احدی (از بندگان خود را) گمراه کند، و خداوند نسبت به بندگان خود ستمکار نیست. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که در قدرت خدا تردید کند با این که آفریده او را می بیند. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر غالبی جز خداوند مغلوب است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر پنهانی، نزد خدا آشکار است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که خدای سبحان نزد آنچه پنهان کرده هر انسانی در درون خود، و گفتار هر گوینده و عمل هر عمل کننده حاضر و بدان آگاه است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۵

علم و دانش خدای سبحان اعماق پرده های غیب را شکافته، و به عقاید پیچیده و پنهان احاطه کرده است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خدای سبحان را به یکتایی و یگانگی بشناسد، هیچ گاه او را به خلق تشبیه نکند. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در باره ذات خدای تعالی تفکر کند، الحاد ورزیده از دین بیرون رود. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان را خردها نبیند تا از وی باز گو کند، بلکه خدای تعالی پیش از توصیف هر وصف کننده ای خود آغاز به وصف خود کرده است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

پیامک ۱۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان (چنان است که) در خردها ننگند، و در مسیر وزش افکار در کیفیت خاصی قرار نگیرد، و در وهم ها در نیاید تا به تصرف آنها در آید و محدود شود. غررالحکم، باب معرفت خدا

پیامک ۱۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند جلّ جلاله را چشمها هرگز آشکارا نبیند، اما دلها با نیروی حقیقت ایمان، وی را درک کنند. غررالحکم، باب معرفت خدا

پیامک ۱۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: او است خدایی که گواهی دهد برای او نشانه های هستی بر دل انکار کننده. غررالحکم، باب معرفت خدا

پیامک ۱۷۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَ اللَّهَ وَ مَنْ خَافَ اللَّهَ سَيَخْتِ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنْيَا. هر که خدا را بشناسد ترس او در دلش می افتد و هر که از خدا ترسان باشد نفسش از دنیا طلبی باز می ماند. (جهاد با نفس، ح ۱۱۷)

پیامک ۱۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ینبغی لمن عرف الله سبحانه أن لا یخلو قلبه من رجائه و خوفه؛ کسی که خدای سبحان را می شناسد، شایسته است دلش از بیم و امید به او خالی نباشد. غررالحکم ۶/۴۴۱/۱۰۹۲۶

امامت و ولایت**پیامک ۱**

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اثافی الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولایة، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبتهایا. سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. کافی: ۲، ص ۱۸.

پیامک ۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یا علی انا مدینه العلم و انت بابها و لن تؤتی المدینه الا من قبل الباب... انت امام امتی و خلیفتی علیها بعدی، سعد من اطاعک و شقی من عصاک، و ربیح من تولاک و خسر من عاداک. ای علی من شهر علمم و تو درب آن هستی، به شهر جز از راه درب آن وارد نشوند. ... تو پیشوای امت من و جانشین من در این شهری، کسی که اطاعت تو کند سعادت مند است، و کسی که تو را نافرمانی کند، بدبخت است، و دوستدار تو سود برده و دشمن تو زیان کرده است. جامع الاخبار: ۵۲، ح ۹.

پیامک ۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ولایة علی بن ابی طالب ولایة الله و حبه عبادة الله و اتباعه فریضة الله و اولیایه اولیاء الله و اعداؤه اعداء الله و حربہ حرب الله و سلمه سلم الله عز و جل. ولایت علی بن ابیطالب (علیه السلام) ولایت خداست، دوست داشتن او عبادت خداست، پیروی کردن او واجب الهی است و دوستان او دوستان خدا و دشمنان او دشمنان خدایند، جنگ با او، جنگ با خدا و صلح با او، صلح با خدای متعال است. امالی صدوق: ۳۲.

پیامک ۴

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: ولایة علی (علیه السلام) مکتوبه فی صحف جمیع الانبیاء ولن یبعث الله رسولا الا بنوہ محمد و وصیة علی (علیه السلام). ولایت علی (علیه السلام) در کتابهای همه پیامبران ثبت شده است و هیچ پیامبری مبعوث نشد، مگر با میثاق نبوت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و امامت علی (علیه السلام). سفینه البحار ۲: ۶۹۱.

پیامک ۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من یرید ان یحیی حیاتی، و یموت مماتی، ویسکن جنه الخلد التي وعدنی ربی فلیتول علی ابن ابی طالب، (علیه السلام) فانه لن یخرجکم من هدی، ولن یدخلکم فی ضلاله. کسی که می خواهد زندگی و مرگش همانند من باشد و در بهشت جاودانه ای که پروردگارم به من وعده کرده، ساکن شود، ولایت علی بن ابی طالب (علیه السلام) را انتخاب کند، زیرا او هرگز شما را از راه هدایت بیرون نبرده، به گمراهی نمی کشاند. الغدیر ۱۰: ۲۷۸.

پیامک ۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أن الله خلقنی و خلق علیاً و فاطمه و الحسن و الحسين و الأئمه من نور واحد؛ خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است. جامع الاخبار ص ۴۶

پیامک ۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: من أحب أن یلقى الله ضاحکاً مُسْتَبِشِرًا فَلْيَتَوَلَّ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرضا علیه السلام؛ کسی که دوست دارد خندان و با روی گشاده خداوند را دیدار کند، باید از محبت و ولایت علی بن موسی الرضا علیه السلام بهره مند باشد. بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۲۹۶.

پیامک ۸

قال الامام الرضا - علیه السلام - : إن الإمامة زمام الدين و نظام المسلمين و صلاح الدنيا و عز المؤمنين، ان الإمامة أس الإسلام النامی و فرعه السامی امام رضا - علیه السلام - فرمودند: امامت، زمام دین و مایه نظام و انسجام مسلمانان و صلاح دنیا و عزت مؤمنان است. امامت، اساس اسلام و شاخه بلند آن است. «کافی، ج ۱، ص ۲۰۰»

پیامک ۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ خُلَفَائِي وَ أَوْصِيَائِي وَ حُجَجَ اللهِ عَلَى الْخَلْقِ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ أَوَّلَهُمْ أَخِي وَ آخِرُهُمْ وَ لَدَى ... قال المهدي يملأها قسطاً و عدلاً ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: همانا جانشینان و اوصیاء من و حجت های الهی بر مردم بعد از من دوازده نفرند، اولی آنها برادر من (علی) و آخرینشان فرزند من می باشد ... مهدی که دنیا را از قسط و عدل پر می کند ... «بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۱»

پیامک ۱۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الأئمة بعدی اثنا عشر، عدد شهور الحول و منا مهدی هذه الامة له هيبه موسى و بهاء عيسى و حکم داود و صبر ایوب. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ائمه بعد از من ۱۲ نفرند؛ به تعداد ماه های سال و مهدی این امت از ما است، هبیتی موسی گونه دارد و به زیبایی مانند عیسی است و در حکم مانند داود و صبری ایوب وار دارد. «منتخب الاثر، ص ۲۶»

پیامک ۱۱

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - لِإِنَّهُ الْحَسَنُ - علیه السلام - : يَا بَنِيَّ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنْ أُوصِيَ إِلَيْكَ وَ أَنْ أَدْفَعُ إِلَيْكَ كُتُبِي وَ سِلَاحِي كَمَا أُوصِيَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - به فرزندش حسن - علیه السلام - فرمودند: فرزندم! رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من امر فرمود که به تو وصیت کنم و کتاب ها و سلاح خودم را به تو بسپارم چنان که پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من وصیت کرد و هم چنین پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به من فرمود که به تو دستور دهم وقتی مرگ فرا رسید، همه این وصایا را به برادرت حسین - علیه السلام - نمایی و کتابها و سلاح را به او بسپاری. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴»

پیامک ۱۲

قال الامام الحسن - علیه السلام - : إِنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ بَعْدَ وَفَاةِ نَفْسِي امامٌ مِنْ بَعْدِي ... . امام حسن - علیه السلام - فرمودند: حسین بن علی - علیه السلام - بعد از رحلت من امام است، زیرا خداوند بعد از من امامت را به نام او ثبت کرده است و امامت از طریق وراثت پیامبر به او رسیده است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۷۲»

پیامک ۱۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ امامانِ قَما اوقَعِدَا. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - امام اند چه در حال قیام باشند و چه در حال سکوت. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۹۱»

پیامک ۱۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ اماما أمتي بعد أبيهما. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: حسن و حسین - علیهما السلام - بعد از پدرشان امام و پیشوای امت من هستند. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۴»

پیامک ۱۵

رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی تو امام و جانشین بعد از من هستی، جنگ با تو جنگ با من است و مسالمت با تو مسالمت با من است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۳۷»

پیامک ۱۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : حَقُّ عَلِيٍّ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: حق علی بر این امت مثل حق پدر بر فرزندش است. «بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۵»

پیامک ۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْهِ مَوْلَاهُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کسی من مولای او هستم، علی مولای اوست. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۱۰۸»

پیامک ۱۸

قال الله عزَّوجلَّ: همانا علی امام پرهیزگاران و رهبر روسفیدان پاک و پادشاه مؤمنان است. (امالی الصدوق ۳۵۲)

پیامک ۱۹

قال الله عزَّوجلَّ: ولایت علی بن ابی طالب (ع) دژ (امان) من است هر که وارد آن شود، از عذاب من در امان خواهد بود. (عیون اخبار الرضا (ع) ۱/۱۴۶)

پیامک ۲۰

قال الله عزَّوجلَّ: (ای آدم!) اگر این‌ها (اهل بیت علیهم السلام) نبودند، نه تو را می آفریدم و نه بهشت و جهنم را، و نه آسمان و زمین را. (معانی الاخبار ۱۲۴)

پیامک ۲۱

قال الله عزَّوجلَّ: برادرت علی را بشارت ده، که من دوست دار او را عذاب نمی کنم و به دشمن او رحم نمی کنم. (امالی صدوق ۳۹)

پیامک ۲۲

قال الله عزَّوجلَّ: به راستی درمی گذرم از مردمان مسلمانی که ولایت امام عادل را که از جانب خداوند است پذیرفته‌اند. (کافی ۱/۳۷۶)

پیامک ۲۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : و الله ما أَحَبَّ اللهُ مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند، کسی که دنیا را دوست بدارد (برای غیر خدا) و ولایت غیر ما اهل بیت را داشته باشد خدا را دوست ندارد. «فروع الکافی، ج ۸، ص ۸»

پیامک ۲۴

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى «هُنَالِكَ الْوَلِيَّةُ لِلَّهِ الْحَقُّ» (كهف/۴۴)، قَالَ: وَلايَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ. امام صادق - عليه السلام - در تفسیر آیه «در آنجا ثابت شد که ولایت از آن خداوند بر حق است»، فرمودند: مراد (از ولایت خدا) ولایت امیر المؤمنین است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۲۶۲»

پیامک ۲۵

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَمَرَ النَّاسَ بِمَعْرِفَتِنَا وَالرَّدِّ إِلَيْنَا وَالتَّسْلِيمِ لَنَا، ثُمَّ قَالَ: وَإِنْ صَامُوا وَصَلُّوا وَشَهِدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَجَعَلُوا فِي أَنْفُسِهِمْ أَنْ لَا يَزُدُّوا إِلَيْنَا كَانُوا بِذَلِكَ مُشْرِكِينَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مردم مأمورند تا ما را بشناسند و به سوی ما بازگردند و تسلیم ما باشند. سپس فرمودند: و در غیر این صورت اگر به سوی ما باز نگردند و از ما پیروی نکنند، هر چند که روزه بدارند و نماز بخوانند و به یگانگی خداوند اقرار نمایند، در شمار مشرکین خواهند بود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۸»

پیامک ۲۶

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «إِلَيْهِ يَصِيرُ عَدُوُّ الطَّيِّبِ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ» (فاطر/۱۰) قَالَ: وَلايَتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ (و أهوى بيده إلى صدره) فَمَنْ لَمْ يَتَوَلَّنَا لَمْ يَرْفَعْ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا. امام صادق - عليه السلام - در تفسیر آیه «سخنان پاکیزه به سوی او (خدا) صعود می کند و عمل صالح را بالا می برد» فرمودند: ولایت ما اهل بیت مایه عروج عمل است (و سپس به سینه خود اشاره کرد و) فرمودند: کسی که ولایت ما را ندارد، خداوند هیچ عملی را از او بالا نمی برد. «نور الثقلین، ج ۴، ص ۳۵۳»

پیامک ۲۷

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي قَوْلِهِ تَعَالَى «مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى ...» (الاحزاب/۲۳) قَالَ: وَ اللَّهُ مَا عَنِ غَيْرِكُمْ إِذَا وَفَّيْتُمْ بِمَا أَخَذَ عَلَيْكُمْ مِيثَاقَكُمْ مِنْ وَلايَتِنَا ... امام صادق - عليه السلام - در تفسیر آیه «از میان مؤمنان کسانی هستند که بر سر عهدهی که با خدا بستند صادقانه ایستاده اند، بعضی پیمان خود را به آخر بردند و بعضی دیگر در انتظارند و هرگز تبدیل و تغییری در پیمان خود راه ندادند» فرمودند: به خدا سوگند مراد آیه جز شما نیست زیرا شما به ميثاق الهی در باب ولایت ما وفا کردید و تغییری در آن پیمان ایجاد نمودید که اگر ميثاق را تغییر می دادید خداوند شما را سرزنش می کرد، چنان که دیگران را سرزنش کرد و فرمودند: ما، در بسیاری از ایشان عهدهی نیافتیم و اکثر ایشان را فاسق یافتیم. «بحار الأنوار، ج ۴۷، ص ۳۹۱»

پیامک ۲۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَمَّا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَخْلُقَ الْخَلْقَ خَلَقَهُمْ وَنَسَرَهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ مَنْ رَبُّكُمْ؟ فَأَوَّلُ مَنْ نَطَقَ رَسُولُ اللَّهِ وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةُ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - . فَقَالُوا أَنْتَ رَبَّنَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که خداوند اراده خلق مخلوقات را کرد، ایشان را خلق کرد و در برابر خود پراکنده ساخت، سپس پرسید خدای شما کیست؟ اولین کسانی که جواب دادند، رسول الله و امیر المؤمنین و ائمه بودند که گفتند: تویی پروردگار ما. «علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۱۸»

پیامک ۲۹

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ هُنَّ فَخْرُ الْمُؤْمِنِ وَزِينَةُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ الصَّلَاةُ فِي آخِرِ اللَّيْلِ وَيَأْسُهُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَوَلَايَةُ الْإِمَامِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤمن و نیز زینت دنیا و آخرت او است: نماز شب، مأیوس بودن از آن چه در دستان مردم است و پذیرفتن ولایت و رهبری آل محمد - صلی الله علیه و آله - . «أمالی صدوق، ص ۵۴۴»

پیامک ۳۰

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِذَا أَرَادَ الْإِمَامُ أَنْ يَعْلَمَ شَيْئًا أَعْلَمَهُ اللَّهُ ذَلِكَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که امام اراده کند تا به چیزی آگاه بشود، خداوند متعال وی را نسبت به آن چیز آگاه می سازد. «الکافی، ج ۱، ص ۲۵۸»

پیامک ۳۱

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ... (احزاب/۷۲) قَالَ: هِيَ وَوَلَايَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - . امام صادق - عليه السلام - در تفسیر آیه «ما امانت را بر آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه داشتیم، آنها از حمل آن سر برتافتند و از آن هراسیدند؛ اما انسان آن را بر دوش کشید؛ او بسیار ظالم و جاهل بود» فرمودند: امانت، ولایت امیر المؤمنین - علیه السلام - است. «نور الثقلین، ج ۴، ص ۳۱۲»

پیامک ۳۲

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي قَوْلِهِ «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ» (الاسراء/۹)، قَالَ: يَهْدِي إِلَى الْإِمَامِ. امام صادق - عليه السلام - در تفسیر آیه «این قرآن به راهی که استوارترین راههاست هدایت می کند» فرمودند: انسان را به سوی امام هدایت می کند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۱۴۰»

پیامک ۳۳

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَوْ بَقِيَتْ الْأَرْضُ بَعِيرٌ إِيمَانًا سَاعَةً لَسَاخَتْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اگر زمین لحظه ای بدون حجت الهی باشد، نابود می گردد. «نور الثقلین، ج ۴، ص ۳۶۹»

پیامک ۳۴

قَالَ الْإِمَامُ الْعَسْكَرِيُّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا آدَمُ إِنَّمَا أَمَرْتُ الْمَلَائِكَةَ بِتَعْظِيمِكَ بِالسُّجُودِ لَكَ إِذْ كُنْتَ وَعَاءً لِهَذِهِ الْأَنْوَارِ. امام حسن عسکری - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال به آدم گفت: ای آدم به این دلیل به ملائکه امر کردم تا به عنوان عظمت تو در برابر سجده کنند که وجود تو ظرف این انوار (نور اهل بیت) است. «تفسیر الامام العسکری، ص ۲۲۵»

پیامک ۳۵

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: يَا سَدِيزُ إِنَّمَا أَمَرَ النَّاسُ أَنْ يَأْتُوا هَذَا الْأَجْرَ فَيَطُوفُوا بِهَا ثُمَّ يَأْتُوا فَيَعْلَمُونَ وَلَا يَتَّبِعُهُمْ لَنَا... امام باقر

- علیه السلام - فرمودند: ای سدیر! همانا مردم مأموریت یافته اند به دیدار این بیت سنگی بشتابند و بر گرد آن طواف کنند، سپس به نزد ما بیایند و ولایت خود را نسبت به ما اعلام کنند و این همان گفتار خداوند است که فرمودند: کسی که توبه کند و به عمل صالح بپردازد را می بخشیم و او هدایت یافته است، سپس حضرت با دست به سینه خود اشاره کرد و فرمودند: به سوی ولایت ما (هدایت یافته است). «بحار الأنوار، ج ۴۷، ص ۳۶۴»

پیامک ۳۶

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - يَقُولُ: إِنَّمَا يَعْرِفُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَيَعْبُدُهُ مَنْ عَرَفَ إِمَامَهُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ وَمَنْ لَا يَعْرِفُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ (لا) يَعْرِفُ الْإِمَامَ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ فَإِنَّمَا يَعْرِفُ وَيَعْبُدُ غَيْرَ اللَّهِ هَكَذَا وَاللَّهُ ضَالًّا. جابر می گوید: از امام باقر - علیه السلام - شنیدم که می فرمودند: البته کسی خدا را شناخت و عبادت کرد که خدا و امام خود را که از ما اهل بیت است شناخته باشد و کسی که امام خود از خاندان ما اهل بیت را شناخته باشد، کسی غیر از خدا را شناخته و عبادت کرده است و قسم به خدا چنین فردی گمراه است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۸۱»

پیامک ۳۷

قال الامام ابو جعفر - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّمَا يُحِبُّنَا مِنَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ أَهْلُ الْبُيُوتَاتِ وَ دُؤُو الشَّرَفِ وَ كُلُّ مَوْلُودٍ صَحِيحٍ وَ إِنَّمَا يُبْغِضُنَا مِنْ هَؤُلَاءِ كُلِّ مَدَنَسٍ مُطْرَدٍ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: از میان عرب و عجم فقط انسان های اصیل و با شرافت و هر کسی که به گونه ای صحیح متولد گردد ما را دوست می دارند و از میان آنان فقط کسانی که آلوده و مطرود باشند بغض ما را دارند. «بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۱۴۹»

پیامک ۳۸

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ قَالَ: قَالَ لَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ زَيْنُ الْعَابِدِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَيُّ الْبَقَاعِ أَفْضَلُ؟ فَقُلْتُ ... يَصُومُ نَهَارًا وَ يَقُومُ لَيْلًا فِي ذَلِكَ الْمَقَامِ ثُمَّ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بِغَيْرِ وِلَايَتِنَا لَمْ يَنْتَفِعْ بِذَلِكَ شَيْئًا. ابوحمزه ثمالی می گوید: امام سجاد - علیه السلام - از من پرسید: برترین مکان کجاست؟ گفتم خدا و رسول او داناترند، امام - علیه السلام - فرمودند: برترین مکان مابین رکن و مقام (ابراهیم - علیه السلام -) است و اگر کسی به درازی عمر نوح زندگی کند و تمام روزها را روزه دار و شب ها را در آن مکان، در نماز باشد ولی به غیر ولایت ما از دنیا برود، اعمال او هیچ سودی برایش نخواهد داشت. «ثواب الاعمال، ص ۴۵»

پیامک ۳۹

عَنِ الْإِمَامِ السَّجَادِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: الْإِمَامُ مِمَّنْ لَا يَكُونُ إِلَّا مَعْصُومًا. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: امام از ماست و امام نمی باشد مگر معصوم. «معانی الاخبار، ج ۱، ص ۱۳۲»

پیامک ۴۰

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِنَّمَا يَعْبُدُ اللَّهَ مَنْ يَعْرِفُ اللَّهَ ... قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَمَا مَعْرِفَةُ اللَّهِ؟ قَالَ: تَصَدِّقُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ تَصَدِّقُ رَسُولَ اللَّهِ وَ مَوْلَاهُ عَلِيٌّ وَ الْأَيْتِمَامُ بِهِ ... ابوحمزه ثمالی می گوید: امام باقر - علیه السلام - فرمودند: کسی می تواند خدا پرست باشد که خدا را شناخته باشد و کسی که خدا را شناخت در گمراهی به عبادت پرداخته است، به امام

عرضه داشتم که فدایت شوم، شناخت خدا چگونه است؟ امام فرمودند: تصدیق خدا و رسول خدا و التزام به ولایت علی و پیروی از او و سایر ائمه هدی و همچنین بیزاری از دشمنان آنان به سوی خدای عز و جل و خدا این گونه شناخته می شود. «الکافی، ج ۱، ص ۱۸۰»

پیامک ۴۱

عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدِ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ، مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَأَيِّ شَيْءٍ يُخْتِاجُ إِلَى النَّبِيِّ وَالْإِمَامِ؟ فَقَالَ: لِبَقَاءِ الْعَالَمِ عَلَى صِيْلَاحِهِ وَذَلِكَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَزْفَعُ الْعَذَابَ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ ... جابر بن یزید جعفی می گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم چرا به پیامبر و امام نیاز داریم؟ حضرت فرمودند: برای آن که عالم به حالت صلاح خود باقی بماند و تا وقتی پیامبر یا امام در بین مردم باشند خداوند عز و جل اهل زمین را عذاب نمی کند ... «علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۲۳»

پیامک ۴۲

قَالَ الْإِمَامُ أَبُو جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّمَا يَعْرِفُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَيَعْبُدُهُ مَنْ عَرَفَ إِمَامَهُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ وَمَنْ لَا يَعْرِفُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ لَا يَعْرِفُ الْإِمَامَ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ فَإِنَّمَا يَعْرِفُ وَيَعْبُدُ غَيْرَ اللَّهِ هَكَذَا وَاللَّهُ ضَلَالًا. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: البته کسی خدا را شناخت و عبادت کرد که خدا و امام خود را که از ما اهل بیت است شناخته باشد و کسی که امام خود از خاندان ما اهل بیت را نشناخته باشد، کسی غیر از خدا را شناخته و عبادت کرده است و قسم به خدا چنین فردی گمراه است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۸۱»

پیامک ۴۳

قَالَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَ إِنِّي النَّبِيُّ الْعَظِيمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: و مقصود از نبأ عظیم (در سوره نباء) من هستم. «نور الثقلین، ج ۵، ص ۴۹۱»

پیامک ۴۴

قَالَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَ مَا هَلَكَ مِنَ الْأُمَّةِ إِلَّا النَّاصِبِينَ وَ الْكَافِرِينَ وَ الْجَاهِلِينَ وَ الْمَعَادِينَ قَالَ: فَأَمَّا مَنْ تَمَسَّكَ بِالتَّوْحِيدِ وَ الْأَقْرَارِ بِمُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - وَ الْإِسْلَامِ ... أمير المؤمنين - علیه السلام - فرمودند: از میان مردم مسلمان، کسی به هلاکت نمی رسد مگر اینکه از ناصبیان و کافران و انکار کنندگان و معاندان باشند. و افزود: و اما کسی که به توحید، تمسک بجوید و به پیامبر اسلام و حقانیت دین اسلام اعتراف داشته باشد و همچنان در این عقیده باقی بوده و خارج نگردد و ظالمین به ما اهل بیت را پشتیبانی نکند و برابر ما کینه و عداوت نرزد، اگر در تشخیص آن که خلیفه رسول الله کیست، در تردید قرار گیرد و «ولایت ما اهل بیت» را در نیابد و البته با ما اظهار دشمنی نداشته باشد، این انسان مسلمان مستضعف خواهد بود که امید رحمت و مغفرت برای او هست و او فقط باید نگران گناهانش باشد. «مستدرک سفینه البحار، ج ۶، ص ۴۶۸»

پیامک ۴۵

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِنَّ الْأُمَّةَ مِنْ قُرَيْشٍ غُرِسُوا فِي هَذَا الْبَطْنِ مِنْ هَاشِمٍ لَا تَصْلِحُ عَلَى سِوَاهُمْ وَ لَا تَصْلِحُ الْوُلَاءُ مِنْ غَيْرِهِمْ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: همانا امامان (بعد از پیامبر) از قریش اند و درخت وجودشان در سرزمین این تیره از بنی هاشم غرس شده، این مقام در خور دیگران نیست و رهبران دیگر شایستگی این مقام را ندارند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۴»

پیامک ۴۶

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: وَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِلْعِلْمِ أَهْلًا وَفَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ طَاعَتَهُمْ بِقَوْلِهِ: «وَأَتُوا التَّبِیُّوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا» وَالتَّبِیُّوتُ هِيَ تَبِیُّوتُ الْعِلْمِ الَّتِي إِسْتَوْدَعْتَهُ الْأَنْبِيَاءَ وَأَبْوَابُهَا أَوْصِيَاءُؤُهُمْ. أمير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: خداوند برای «علم» جایگاهی مناسب مقرر داشته است و بر بندگانش اطاعت از آن را واجب گردانده و فرموده: از درب خانه داخل شوید و منظور از بیوت خانه های علم است که به انبیاء داده شده و ابواب آن اوصیاء آن ها هستند. «نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۷۷»

پیامک ۴۷

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي بَيَانِ قَوْلِهِ تَعَالَى «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا» (بقره/۲۶۹) قَالَ: هِيَ طَاعَةُ اللَّهِ وَمَعْرِفَةُ الْإِمَامِ. أمير المؤمنين - عليه السلام - در تفسیر آیه «به هر کس حکمت داده شود، خیر فراوانی داده شده است» فرمودند: مراد از حکمت، بندگی خدا و شناختن امام است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۸۵»

پیامک ۴۸

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّ وِلَايَتَنَا وَوِلَايَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الَّتِي لَمْ يُبْعَثْ نَبِيٌّ قَطُّ إِلَّا بِهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا ولایت ما ولایت خدا است، ولایتی که هیچ پیامبری جز با آن مبعوث نگشته است. «امالی مفید، ص ۱۴۲»

پیامک ۴۹

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسٌ وَأَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی برای هر چیز پایه و اساسی است و اساس اسلام حب و دوستی نسبت به ما اهل بیت (عصمت و طهارت) است. «الکافی، ج ۲، ص ۴۶»

پیامک ۵۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَنْكَرَ إِمَامِيَّ عَلِيًّا بَعْدِي كَمَنْ أَنْكَرَ تَبِیُّوتِي فِي حَيَاتِي وَمَنْ أَنْكَرَ تَبِیُّوتِي كَانَ كَمَنْ أَنْكَرَ رُبُوبِيَّةَ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که امامت علی را بعد از من انکار کند، نبوت مرا انکار کرده است و کسی که نبوت مرا انکار کند، ربوبیت پروردگار را انکار کرده است. «امالی صدوق، ص ۶۵۶»

پیامک ۵۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقْدَمُ أُمَّتِي سِلْمًا وَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا وَ أَصَحُّهُمْ دِينًا وَ أَفْضَلُهُمْ يَقِينًا وَ أَحْلَمُهُمْ حِلْمًا وَ أَشْيَمَهُمْ كَفًّا وَ هُوَ الْإِمَامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «امالی صدوق، ص ۸»

پیامک ۵۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلْزَمُوا مَوَدَّتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّهُ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُحِبُّنَا دَخَلَ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَنْفَعُ عَبْدٌ بِعَمَلِهِ إِلَّا بِمَعْرِفَتِهِ بِحَقِّنَا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: به محبت و عشق به ما اهل بیت روی بیاورید زیرا کسی که خدا را با چنین خصلتی ملاقات کند داخل بهشت گردد و از شفاعت ما برخوردار شود، قسم به خدایی که جانم در دست او است جز با معرفت به حق ما، هیچ کس از عمل خود بهره ای نخواهد برد. «امالی مفید، ص ۴۳»

پیامک ۵۳

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ مَغْفُورًا لَهُ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که با حب و دوستی به آل محمد بمیرد، مورد آمرزش و غفران الهی قرار می گیرد. «مستدرک سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۶۱»

پیامک ۵۴

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لِكُلِّ شَيْءٍ جَوَازٌ وَجَوَازُ الصُّرَاطِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: برای (عبور از) هر چیزی، جوازی لازم است و جواز گذشتن از «صراط»، محبت و عشق به علی بن ابی طالب است. «بحار الأنوار، ج ۳۹، ص ۲۰۲»

پیامک ۵۵

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ إِذَا مَلِكٌ قَدْ أَتَانِي فَقَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ! سَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ قُلْتُ يَا مَعَاشِرَ النَّاسِ وَالنَّبِيِّينَ عَلَيَّ مَا بَعَثَكُمْ اللَّهُ قَبْلِي؟ قَالُوا: عَلِيٌّ وَوَلَايَةُ عَلِيٍّ بِنِ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ. ابن مسعود گفت: پیامبر به من فرمودند: هنگامی که در آسمان سیر کردم (در معراج) یکی از فرشتگان به پیش من آمد و گفت یا رسول الله پرسش خویش را با آن ها که قبل از شما مبعوث گشته اند در میان گذار! و من گفتم ای گروه مردم و پیامبران (سلف) بر چه چیزی خداوند متعال شما را مبعوث ساخته است؟ پاسخ دادند: بر ولایت تو ای محمد و ولایت علی ابن ابی طالب. «بشارة المصطفى، ص ۲۰۱»

پیامک ۵۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تَزُولُ قَدَمَا عَجِدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَعَنْ مَالِهِ مَنْ أَيْنَ اِكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بنده خدا در قیامت قدم از قدم بر نمی دارد جز آن که از چهار چیز سؤال می شود: از عمر او سؤال می شود که چگونه و در چه راهی آن را از دست داده است، از جوانی او می پرسند که در چه راهی آن را به فرسودگی رسانده است، از ثروت او که از چه راهی به دست آورده و در چه راهی آن را خرج نموده است و نیز از محبت و دوستی ما سؤال می شود. «بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۵۸»

پیامک ۵۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لَا يُحِبُّكَ إِلَّا طَاهِرٌ الْوِلَادَةِ وَلَا يُبْغِضُكَ إِلَّا حَيْثُ الْوِلَادَةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ... (یا علی) دوست نمی دارد تو را مگر شخص حلال زاده و دشمن نمی دارد تو را مگر کسی که ولادتش ناپاک باشد. «بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۱۰۰»

پیامک ۵۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ أُثْمَتَكُمْ وَفَدُكُمْ إِلَى اللَّهِ فَانظُرُوا مَنْ تُوفِدُونَ فِي دِينِكُمْ وَصِيَلَاتِكُمْ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: امامان شما، پیشوا و راهنمایان شما به سوی خدایند، پس دقت کنید که چه کسی را در امر دین و نمازتان به عنوان راهنما و رهبر انتخاب می کنید. «بحار الأنوار، ج ۸۵، ص ۸۶»

پیامک ۵۹

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که بمیرد و امام زمان خویش را نشناخته باشد، در واقع به مرگ جاهلیت مرده است. «وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۴۶»

پیامک ۶۰

لَا يَزَالُ الْإِسْلَامُ عَزِيزًا إِلَىٰ إِيْتِنِي عَشْرٍ خَلِيفَةً. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: همیشه، عزت و سربلندی اسلام و (مسلمین) به دوازده جانشین من بستگی دارد. «صحیح مسلم، ج ۶، ص ۲»

پیامک ۶۱

امام علی علیه السلام: حَقُّ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يَحْكُمَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَأَنْ يُؤَدِّيَ الْأَمَانَةَ، فَإِذَا فَعَلَ فَحَقَّ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَأَنْ يُطِيعُوا وَأَنْ يُجِيبُوا إِذَا دُعُوا. امام وظیفه دارد بر اساس کتاب خدا حکومت کند و امانت را ادا نماید. چون چنین کند مردم وظیفه دارند سخنش بشنوند، فرمانش ببرند و هرگاه آنان را فراخواند، اجابت کنند. کنز العمال: ۱۴۳۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۳۲

پیامک ۶۲

امام علی علیه السلام: إِنَّهُ لَيْسَ عَلَى الْإِمَامِ إِلَّا مَا حُمِّلَ مِنْ أَمْرِ رَبِّهِ: الْإِبْلَغُ فِي الْمَوْعِظَةِ، وَالْاجْتِهَادُ فِي النَّصِيحَةِ، وَالْإِحْيَاءُ لِلشُّنْيَةِ، وَإِقَامَةُ الْحُدُودِ عَلَى مَسْئَلَتِهَا، وَإِصْدَارُ الشُّهُمَانِ عَلَى أَهْلِهَا؛ به یقین چیزی بر امام واجب نیست جز وظیفه‌ای که پروردگار بر عهده‌اش نهاده: کوتاهی نکردن در موعظه و اندرز، کوشش در خیر خواهی، زنده کردن سنت، اجرای حدود الهی بر آنان که سزاوار آند و رساندن سهام (بیت المال) به کسانی که سهم می‌برند. نهج البلاغه: الخطبه ۱۰۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۲

پیامک ۶۳

امام صادق علیه السلام: لِلْأَحْوَالِ: أَتَيْتَ الْبَصْرَةَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: كَيْفَ رَأَيْتَ مُسَارَعَةَ النَّاسِ فِي هَذَا الْأَمْرِ وَدُخُولَهُمْ فِيهِ؟ فَقَالَ: وَاللَّهِ إِنَّهُمْ لَقَلِيلٌ، وَقَدْ فَعَلُوا وَإِنَّ ذَلِكَ لَقَلِيلٌ، فَقَالَ: عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ؛ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ - خطاب به احوال-: به بصره رفتی؟ عرض کرد: آری. فرمودند: شوق مردم به این امر (ولایت و امامت ما) و پذیرش آنها را چگونه دیدی؟ عرض کرد: به خدا قسم اندکند، کارهایی کرده‌اند، اما کم است. حضرت فرمودند: بر تو باد به نوجوانان؛ زیرا این گروه در پذیرش هر نوع خوبی شتاب بیشتری نشان می‌دهند. لإسناد: ۱۲۸ / ۴۵۰ منتخب میزان الحکمه:

پیامک ۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: یَوْمَ غَدِيرِ خُمٍّ أَفْضَلُ أَعْيَادِ أُمَّتِي وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهِ بِنَصْبِ أَخِي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَمَاً لِأُمَّتِي، يَهْتَدُونَ بِهِ مِنْ بَعْدِي؛ روز غدیر خم، برترین عید امت من است و آن، روزی است که خداوند متعال به من فرمان داد تا برادرم علی بن ابی طالب را نشانه ای برای امتم قرار دهم تا پس از من، بدان، راه یابند. الامالی للصدوق: ص ۱۸۸ ح ۱۹۷

پیامک ۶۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): حَقُّ عَلِيٍّ عَلَيَّ هَذِهِ الْأَمِيَّةُ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَيَّ وَلَدِهِ؛ حق علی بر این امت همچون حق پدر است بر فرزندش. موسوعه امام علی: ج ۸ ص ۹۳ ح ۳۲۵۹

پیامک ۶۶

امام کاظم (سلام الله علیه): لَيْسَ كُلُّ مَنْ قَالَ بَوْلَايَتِنَا مُؤْمِنًا، وَلَكِنْ جَعَلُوا أُنْسًا لِلْمُؤْمِنِينَ؛ چنین نیست که هر کس قائل به ولایت ما باشد، مؤمن است، بلکه آنان همدم مؤمنانند. الکافی: ج ۲، ص ۲۴۲، ح ۱

پیامک ۶۷

امام رضا (سلام الله علیه): إِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ، وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ؛ امام، زمام دین و مایه نظام یافتن مسلمانان است. گزیده تحف العقول: ص ۶۰

پیامک ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر که امامت علی (علیه السلام) را پس از من منکر شود چون کسی باشد که در زندگیم پیامبری مرا انکار نموده و هر که پیامبری مرا منکر باشد چون منکر ربوبیت پروردگار است. امالی صدوق، ص ۶۵۶

پیامک ۶۹

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ... إِطَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمَلَّةِ وَ إِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفِرْقَةِ خِذَا إِطَاعَتِ وَ بِيْرُوِيْ اَزْ مَا اَهْلُ بَيْتِ رَا سَبَبٌ بَرَقْرَارِيْ نِظْمِ اجْتِمَاعِيْ دَرِ اَمْتِ اِسْلَامِيْ وَ اِمَامْتِ وَ رَهْبِرِيْ مَا رَا عَامِلِ وَحِدْتِ وَ دِرَامَانِ مَانْدِنِ اَزْ تَفْرِقَةِ هَا قَرَارِ دَادِهْ اِسْت. بَحَارِ الْاَنْوَارِ، ج ۴۳، ص ۱۵۸

پیامک ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: آسایش و راحتی، کامیابی و رستگاری و پیروزی، برکت و گذشت و تندرستی و عافیت، بشارت و خرمی و رضایتمندی، قرب و خویشاوندی، یاری و پیروزی و توانمندی، شادی و محبت، از سوی خدای متعال، بر کسی باد که علی بن ابی طالب را دوست بدارد، ولایت او را بپذیرد، به او اقتدا کند، به برتری او اقرار نماید، و امامان پس از او را به ولایت بپذیرد. بر من است که آنان را در شفاعتم وارد کنم. بر پروردگار من است که خواسته مرا درباره آنان اجابت کند. آنان پیروان من هستند و هر که از من پیروی کند، از من است. بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۹۲

پیامک ۷۱

امام زمان (علیه السلام) فرمودند: قُلُوبُنَا أَوْعِيَةٌ لِمَشِيَّةِ اللَّهِ فَإِذَا شَاءَ شِئْنَا؛ دل‌های ما ظرف اراده و مشیت خداست پس هر گاه او چیزی را اراده کند، ما نیز همان چیز را اراده می‌کنیم. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۵۱

پیامک ۷۲

امام صادق (علیه السلام): اگر بیماری از اهل ایمان حق و حرمت و ولایت حضرت امام حسین (علیه السلام) را بشناسد و به اندازه سر سوزنی از خاک پاکش استشفای نماید، دوا و شفایش خواهد شد. بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۲۵

پیامک ۷۳

قال الصادق عليه السلام: تَجَلِّسُونَ وَتُحَدِّثُونَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: إِنَّ تِلْكَ الْمَجَالِسَ أُحِبُّهَا فَأَهْوَيْتُهَا أَمْرًا، فَرَجِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَى أَمْرَنَا؛ امام صادق علیه السلام از (فضیل) پرسیدند: آیا (دور هم) می‌نشینید و حدیث و سخن می‌گویید؟ گفت: آری فرمودند: این گونه مجالس را دوست دارم، پس امر (امامت) ما را زنده بدارید. خدای رحمت کند کسی را که امر و راه ما را احیا کند. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۹۲

پیامک ۷۴

قال الصادق - عليه السلام - : ثلاثة هن فخر المؤمن من وزينه في الدنيا والآخره : الصلاة في اخر الليل و ياءسه مما في ايدي ، الناس ، و ولاية الامام من ال محمد - صلى الله عليه وآله - ؛ سه چیز مایه افتخار مومن و زینت اود در دنیا و آخرت است : ۱ - نماز در آخر شب ؛ ۲ - دل‌کندن از آنچه در دست مردم است ؛ ۳ - پذیرش ولایت امام از اهل بیت پیامبر (صلى الله عليه وآله) (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۰).

پیامک ۷۵

ان اول ما يسئل عنه العبد اذا وقف بين يدي الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاة المفروضة و عن الصيام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولايتنا اهل البيت ؛ وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت، اولین چیزی که از او سؤال می‌کنند، نمازهای واجب، زکات واجب، روزه واجب، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹۰)

پیامک ۷۶

قال الباقر - عليه السلام - : بنى الاسلام على خمس : الصلوة و الزكوة ، و الصوم و الحج و الولاية ؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه، زکات، حج، ولایت. (کافی، ج ۲، ص ۱۷)

پیامک ۷۷

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: مگر نمی‌دانید که زمین، هرگز از حجت خالی نخواهد بود، آشکار یا غایب و پنهان. (بحار الانوار/۱۹۱/۵۳)

پیامک ۷۸

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: همانا من ایمنی بخش اهل زمین هستم، همچنان که ستارگان ایمنی بخش اهل آسمانند. (بحار الانوار/۱۸۱/۵۳)

پیامک ۷۹

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: باید بدانند که حق با ما و در نزد ماست. (بحار الانوار/۱۶۱/۵۳)

پیامک ۸۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: ما از اوضاع شما کاملاً آگاهیم و هیچ یک از احوال شما بر ما پوشیده نیست. (بحار الانوار/۵۱/۵۲)

پیامک ۸۱

امام مهدی (علیه السلام) می فرمایند: ... و هنگامی که به ما اجازه‌ی سخن داده شود، حق آشکار و باطل ریشه کن و از شما دور خواهد شد. (بحار الانوار/۱۹۶/۵۳)

پیامک ۸۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هر آنچه در باره‌ی ما اهل بیت از نیکی‌ها گفته می‌شود ما سزاوار آنیم و هر آنچه بدی درباره‌ی ما گفته می‌شود ما آن گونه نیستیم. (بحار الانوار/۳۷۳/۷۵)

پیامک ۸۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَمَا وَاللَّهِ، لَوْ تَرَكَوا الْحَقَّ عَلَى أَهْلِهِ وَاتَّبَعُوا عِثْرَةَ نَبِيِّهِ، لَمَا اخْتَلَفَ فِي اللَّهِ اثْنَانِ، وَ لَوْرَثَهَا سَلَفٌ عَنْ سَلَفٍ، وَ خَلْفٌ بَعِيدٌ خَلْفٌ، حَتَّى يَقُومَ قَائِمُنَا، التَّاسِعُ مِنْ وُلْدِ الْحَسَنِ - عليه السلام - ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: به خدا سوگند، اگر حق - یعنی خلافت و امامت - را به اهلش سپرده بودند و از عترت و اهل بیت پیامبر (صلوات الله عليهم) پیروی و متابعت کرده بودند حتی دو نفر هم با یکدیگر درباره خدا - و دین - اختلاف نمی کردند. و مقام خلافت و امامت توسط افراد شایسته یکی پس از دیگری منتقل می گردید و در نهایت تحویل قائم آل محمد (علیه السلام) می گردید که او نهمین فرزند از حسین (علیه السلام) می باشد. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۲، ح ۲۲۴

پیامک ۸۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَا صَيَّرَ أَبُو الْحَسَنِ إِلَّا مَا كَانَ يَتَّبِعِي لَهُ، وَ لَقَدْ صَيَّرْنَا مَا اللَّهُ حَسْبِيهِمْ وَ طَالِبِيهِمْ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: آنچه را امام علی - عليه السلام - (نسبت به دفن رسول خدا و جریان بیعت) انجام داد، وظیفه الهی او بوده است، و آنچه را دیگران انجام دادند خداوند آن‌ها را محاسبه و مجازات می نماید. بحار الانوار، ج ۲۸، ص ۳۵۵، ح ۶۹

پیامک ۸۵

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِلَيْكُمْ عَنِّي، فَلَا عُدْرَ بَعْدَ غَدِيرِكُمْ، وَالْأَمْرُ بَعْدَ تَقْصِيرِكُمْ، هَلْ تَرَكَ أَبِي يَوْمَ غَدِيرِ خَمِّ لِأَحَدٍ عُدُوًّا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - خطاب به مهاجرین و انصار کرد و فرمودند: از من دور شوید و مرا به حال خود رها کنید، با آن همه بی تفاوتی و سهل انگاری هایتان، عذری برای شما باقی نمانده است. آیا پدرم در روز غدیر خم برای کسی جای عذری باقی گذاشت؟ خصال، ج ۱، ص ۱۷۳

پیامک ۸۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : لَا تَصِيَلَنِي عَلَيَّ أُمَّهُ نَقَضَتْ عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ أَبِي رَسُولِ اللَّهِ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ، وَظَلَمُوا لِي حَقِّي، وَأَخَذُوا إِذْنِي، وَخَرَقُوا صِيحْفِي اللَّتِي كَتَبَهَا لِي أَبِي بِمُلْكِكَ فَدَكَ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: افرادی که عهد خدا و پیامبر خدا را درباره امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - شکستند، و در حق من ظلم کرده و ارثیه ام را گرفتند و نامه پدرم را نسبت به فدک پاره کردند، نباید بر جنازه من نماز بگذارند. بیت الأحزان، ص ۱۱۳

پیامک ۸۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ، حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَبَعْدَ مَوْتِهِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همانا حقیقت و واقعیت تمام سعادت ها و رستگاری ها در دوستی علی - علیه السلام - در زمان حیات و پس از رحلتش خواهد بود. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۴۴۹

پیامک ۸۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَبَوَا هَذِهِ الْأُمَّةِ مُحَمَّدٌ وَعَلِيٌّ، يُقِيمَانِ أَوْدَهُمْ، وَيُنْقِذَانِ مِنَ الْعِيَابِ الدَّائِمِ إِنْ أَطَاعُوهُمَا، وَيُبِيحَانِهِمُ النَّعِيمَ الدَّائِمَ إِنْ أَقْفُوهُمَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: حضرت محمد (صلی الله علیه وآله) و علی - علیه السلام -، والدین این امت هستند، چنانچه از آن دو پیروی کنند آن ها را از انحرافات دنیوی و عذاب همیشگی آخرت نجات می دهند و از نعمت های متنوع و وافر بهشتی بهره مندشان می سازند. بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۲۵۹، ح ۸

پیامک ۸۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَهُوَ الْإِمَامُ الرَّبَّانِيُّ، وَالْهَيْكَلُ النُّورَانِيُّ، قُطْبُ الْأَقْطَابِ، وَسَلَالَةُ الْأَطْيَابِ، النَّاطِقُ بِالصَّوَابِ، نُقْطَةُ دَائِرَةِ الْإِمَامِيَّةِ؛ حضرت فاطمه زهرا (سلام الله عليها) در تعریف امام علی - علیه السلام - فرمودند: او پیشوایی الهی و ربّانی است، تجسم نور و روشنایی است، مرکز توجه تمامی موجودات و عارفان است، فرزندی پاک از خانواده پاکان می باشد، گوینده ای حق گو و هدایتگر است، او مرکز و محور امامت و رهبری است. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۹۳

پیامک ۹۰

حضرت فاطمه (سلام الله عليها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ إِطَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمَلَّةِ وَإِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفُرْقَةِ؛ خدا اطاعت از ما را رشت؟ سامان ملت، و امامت ما را مای؟ ایمنی از تفرقه قرار داده است. (احتجاج، ج ۱، ص ۱۳۴)

پیامک ۹۱

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: مَثَلُ الْإِمَامِ مَثَلُ الْكَعْبَةِ إِذْ تُتَوْتَى وَلَا تَأْتِي مِنْهُ إِلَّا مِنْ فَاطِمَةَ زَهْرَةَ (علیها السلام) روایت شده که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: امام همچون کعبه است که باید به سویش روند، نه آنکه (منتظر باشند تا) او به سوی آنها بیاید. (بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۳)

پیامک ۹۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: لَا تَنَالُ وَلَا يَتَنَا إِلَّا بِالْعَمَلِ وَالْوَرَعِ؛ کسی به ولایت ما نمی رسد مگر با عمل (شایسته) و دوری از گناه. (جهاد با نفس، ح ۱۹۹)

پیامک ۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً؛ هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است. (کافی، ج ۱، ص ۳۷۱)

پیامک ۹۴

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: لَا تَنَالُ وَلَا يَتَنَا إِلَّا بِالْعَمَلِ وَالْوَرَعِ؛ کسی به ولایت ما نمی رسد مگر با عمل شایسته و خودداری از گناه. (جهاد النفس، ص ۱۱۲)

پیامک ۹۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: اثافی الاسلام ثلاثة: الصلوة و الزکوة و الولاية، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبيتها؛ سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. (کافی جلد ۲، ص ۱۸)

پیامک ۹۶

حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: نحن وسيلته في خلقه و نحن خاصته و محل قدسه و نحن حجتة في غيبه و نحن ورثة أنبيائه؛ ما اهل بیت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) وسیله ارتباط خدا با مخلوقاتیم ما برگزیدگان خداییم و جایگاه پاکی ها، ما دلیل های روشن خداییم و وارث پیامبران الهی. (شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید، ج ۱۶، ص ۲۱۱)

پیامک ۹۷

حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند: ان السعيد، كل السعيد، حق السعيد من أحب عليا في حياته و بعد موته همانا سعادت مند (به معنای) کامل و حقیقی کسی است که امام علی (علیه السلام) را در دوران زندگی و پس از مرگش دوست داشته باشد. (مجمع الزوائد علامه هيثمي، ج ۹، ص ۱۳۲)

پیامک ۹۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: امامت، زمام دین، رشته ی کار مسلمانان، صلاح و آبادانی دنیا و سرافرازی مؤمنان است. اصول

کافی، ج ۱، ص ۲۰۰.

پیامک ۹۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اگر زمین بدون امام می ماند، به یقین درهم فرو می ریخت. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۷۹.

پیامک ۱۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: امام وظیفه دارد بر اساس کتاب خدا حکومت کند و امامت را ادا نماید. چون چنین کند، مردم وظیفه دارند سخنش را بشنوند، فرمانش ببرند و هر گاه آنان را فرا خوانده، اجابت کنند. کنز العمال، ح ۱۴۳۱۳.

پیامک ۱۰۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از کسی که خداوند ولی امر شما کرده، شنوایی و اطاعت داشته باشید که او رشته ی کار اسلام است. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۲۰۸.

پیامک ۱۰۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: لو بقیة الارض بغير امام لساخت؛ اگر زمین بدون امام می ماند، به یقین درهم فرو می ریخت. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۷۹.

پیامک ۱۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از کسی که خداوند ولی امر شما کرده، شنوایی و اطاعت داشته باشید که او رشته ی کار اسلام است. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۲۰۸.

پیامک ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) روز عید غدیر فرمودند: علی (علیه السلام) تفسیر کتاب خدا، و دعوت کننده به سوی خداست، آگاه باشید که حلال و حرام بیش از آنست که من معرفی و به آنها امر و نهی کنم و بشمارم. پس دستور داشتیم که از شما عهد و پیمان بگیریم که آنچه را در مورد علی امیرمؤمنان، و پیشوایان بعد او از طرف خداوند بزرگ آوردم، بپذیرید. ای مردم! اندیشه کنید و آیات الهی را بفهمید، در محکمت آن دقت کنید و متشابهات آن را دنبال نکنید. به خدا قسم هرگز کسی ندهای قرآن را نمی تواند بیان کند و تفسیر آن را روشن کند، جز آن کسی که من دست او را گرفته ام (و او را معرفی کردم). وسایل الشیعه: ۱۸، ۱۴۲، ح ۴۳.

معاد

پیامک ۱

قال الصادق - علیه السلام - : انّ فی الجهنّم لَوادياً للمتکبرین یقالُ لَهُ سِقْرٌ، شکی الی الله عزّ و جلّ شِدَّةَ حرّه و سألَهُ ان یاذنَ لَهُ ان

يَتَنَفَّسُ، فَتَنَفَّسَ فَأَحْرَقَ جَهَنَّمَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: در جهنم سرزمینی است که مخصوص متکبران است و آن را سقر گویند. این وادی از شدت حرارت خود به خدا شکایت برد و تقاضا نمود که به وی اجازه دهد تا تنفسی کند پس آن وادی نفسی کشید که از آن نفس جهنم نیز شعله ور شد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۰»

پیامک ۲

قال ابو عبدالله - علیه السلام - : إِنَّ الْمُتَكَبِّرِينَ يَجْعَلُونَ فِي صُورَةِ الذَّرِّ يَتَوَطَّأُهُمُ النَّاسُ حَتَّى يَفْرَغَ اللَّهُ مِنَ الْحِسَابِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: انسانهای متکبر در قیامت به صورت مورچگان پدیدار می گردند و زیر دست و پای مردم قرار می گیرند تا خداوند از حسابرسی فارغ گردد. «الکافی، ج ۳، ص ۴۲۴»

پیامک ۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من بهت مؤمناً أو مؤمنة أو قال فيه ما ليس فيه أقامه الله تعالى يوم القيامة على تل من نار حتى يخرج مما قاله فيه. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس به مرد یا زن مؤمن بهتان زند یا درباره او چیزی بگوید که از آن مبراست خداوند در روز رستاخیز وی را بر تلی از آتش نگه دارد تا از حرف خود درباره او برگردد. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۴»

پیامک ۴

عن عاصم بن حميد عن الامام الصادق - عليه السلام - : ... قلت: في الجنة غناء؟ قال: إن في الجنة شجراً يأمر الله رياحها فتهب فتضرب تلك الشجرة بأصواتٍ لم يسمع الخلائق بمثلاً حسناً ... . عاصم بن حميد از امام صادق - علیه السلام - سؤال کرد: آیا در بهشت غناء و ساز و آوازی وجود دارد؟ حضرت فرمودند: در بهشت درختی وجود دارد که خداوند به بادهای بهشت فرمان می دهد به آن درخت بوزند و از آن درخت آوازهایی برمی آید که خلایق به زیبایی آن هرگز نشنیده اند، سپس فرمودند: این در عوض پرهیز کسی است که در دنیا از شنیدن ساز و آواز به خاطر ترس از خدا اجتناب ورزیده است. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۱۲۶»

پیامک ۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يُحْشَرُ صَاحِبُ الْغِنَاءِ مِنْ قَبْرِهٖ أَعْمَى وَ آخِرْسُ وَ أَبْكَمٌ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دارنده (آلات) غناء و آوازه خوانی محشور می شود در حالی که کور و کر و لال است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۹»

پیامک ۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يُحْشَرُ صَاحِبُ الطَّنْبُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ هُوَ أَسْوَدُ الْوَجْهِ وَ بَيِّدُهُ طَنْبُورٌ مِنْ نَارٍ وَ فَوْقَ رَأْسِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ، بِيَدِ كُلِّ مَلِكٍ مِقْمَعَةٌ يَضْرِبُونَ رَأْسَهُ وَ وَجْهَهُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دارنده طنبور (نوعی از آلات موسیقی) روز قیامت محشور می شود در حالی که صورتش سیاه و در دستش طنبوری از آتش است و بالای سرش هفتاد هزار فرشته قرار دارند که در دست هر کدام از آنها عمودی آهنین است که بر سر و صورتش می زنند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۹»

پیامک ۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَبْعَثُ اللهُ الْمُتَّقِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُعَلَّبَةً وُجُوهُهُمْ، يَعْنِي غَلِيَّةَ السَّوَادِ عَلَى الْبِيَاضِ، فَيَقَالُ لَهُمْ: هَؤُلَاءِ الْمُتَّقُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: روز قیامت، خداوند نوید کنندگان (از رحمت حق) را در حالی بر می انگیزد که سیاهی چهره شان بر سفیدی آن غالب است، پس به آنها گفته می شود: آنان نوید کنندگان از رحمت خدا هستند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۵۵»

پیامک ۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : تُحْشَرُ ابْنَتِي فَاطِمَةُ - سلام الله عليها - يَوْمَ الْقِيَامَةِ و معها ثيابٌ مصبوغةٌ ... . پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دخترم فاطمه - سلام الله عليها - در روز قیامت در حالی محشور می شود که همراه او پیراهنی است خونین که به یکی از ساقهای عرش آویزان است، حضرت زهراء - سلام الله عليها - می گوید: ای خداوند عادل میان من و قاتل فرزندم داوری کن. پیامبر - صلى الله عليه و آله - فرمودند: قسم به پروردگار کعبه که خداوند برای دخترم داوری می کند. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۲۰»

پیامک ۹

عن ابی عبد الله - عليه السلام - قال: اذا كان يومُ القيامةِ جمعَ اللهُ الاولينَ و الآخِرِينَ في صعيدٍ واحدٍ فينادي منادٍ: غُضُّوا ابصارَكم و نكسُّوا رؤوسَكم حتى تجوزَ فاطمةُ بنتُ محمدٍ - صلى الله عليه و آله - الصراطَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: وقتی روز قیامت فرا رسد، خداوند تمامی بشر از اولین و آخرین را در یک جا جمع می کند پس منادایی ندا می دهد: چشمانتان را ببندید و سرهایتان را پایین بیندازید تا فاطمه دختر محمد - صلى الله عليه و آله - از صراط بگذرد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۲۴»

پیامک ۱۰

قال رسولُ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : لا تَزُولُ قَدَمَا عَبِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعِ عَن عُمَرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَ عَن شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَ عَن مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَ فِيمَا أَنْفَقَهُ، وَ عَن حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بنده خدا در قیامت قدم از قدم بر نمی دارد جز آن که از چهار چیز سؤال می شود: از عمر او سؤال می شود که چگونه و در چه راهی آن را از دست داده است، از جوانی او می پرسند که در چه راهی آن را به فرسودگی رسانده است، از ثروت او که از چه راهی به دست آورده و در چه راهی آن را خرج نموده است و نیز از محبت و دوستی ما سؤال می شود. «بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۵۸»

پیامک ۱۱

رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): سَبَعَةُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ... . رَجُلٌ خَرَجَ ضَارِبًا فَيَأْتِي الْأَرْضَ يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عِزَّ وَ جَلَّ؛ يَكْفُ بِهٖ نَفْسَهُ، وَيَعُوذُ بِهٖ عَلَى عِيَالِهِ؛ رَوْزِي كَهٗ هَيْجِ سَايَةِ اِي جِز سَايَةِ عَرْشِ نَبَا شَد، هَفْتِ تَنْ زِيَرِ سَايَةِ آنَنْدِ. [يَكْفِي اِي ايشان] كَسِي اسْتِ كَهٗ دَرِ زَمِينِ كَامِ مِي زَنْدِ تَا اَزِ فَضْلِ خِدا [رَوْزِي] بَجَوِيدِ وَ اَزِ آنِ، نِيَازِ خِودِ رَا بَرطَرْفِ كَنْدِ وَ بَا آنِ، بَهٗ سَوِي خَانِوَادِهِ اش بَا زِ كَرْدِ. دَعَائِمِ الْإِسْلَامِ: ۲ / ۱۵ / ۸، عَوَالِي الْإِلَاحِي: ۳ / ۱۹۴ / ۹ و لَيْسَ فِيهِمَا «سَبَعَةُ» .

پیامک ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْقَاضِيَ الْعَدْلَ لَيُجَاءُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَلْقَى مِنْ شِدَّةِ الْحِسَابِ مَا يَتَمَنَّى أَنْ لَا يَكُونَ قَاضِيَ بَيْنِ اثْنَيْنِ فِي تَمْرَةٍ قَطُّ. در روز قیامت قاضی دادگر را می‌آورند و چنان حساب سختی از او کشیده می‌شود، که آرزو می‌کند کاش هرگز حتی درباره یک خرما میان دو نفر داوری نکرده بود. کنز العمال: ۱۴۹۸۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۰

پیامک ۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ جُرِحَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رِيحُهُ كَرِيحِ الْمِسْكِ وَلَوْ نُهُ لَوْنُ الزَّعْفَرَانِ، عَلَيْهِ طَابِعُ الشُّهَدَاءِ، وَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ مُخْلِصًا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ شَهِيدٍ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ. هر که در راه خدا مجروح شود، در روز قیامت در حالی می‌آید که بویش همچون بوی مشک باشد و رنگش مانند رنگ زعفران و نشان شهیدان بر اوست و هر که از روی اخلاص شهادت را از خداوند بخواهد، خداوند اجر شهید به وی دهد هر چند در بسترش بمیرد. کنز العمال: ۱۱۱۴۴ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

پیامک ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ رَمَى بِسَيِّئِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَانَ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر که یک تیر در راه خدا پرتاب کند، آن تیر در روز قیامت برای او نوری باشد. الترغیب والترهیب: ۲ / ۲۸۱ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۲

پیامک ۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَهَتَ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ أَقَامَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى تَلٍّ مِنْ نَارٍ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَهُ فِيهِ. هر کس به مرد یا زن مؤمن بهتان زند یا درباره او چیزی بگوید که از آن مبراست خداوند در روز رستاخیز وی را بر تلی از آتش نگه دارد تا از حرف خود درباره او برگردد. بحار الأنوار: ۷۵ / ۱۹۴ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۸۶

پیامک ۱۶

امام صادق علیه السلام: مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ مُتَعَمِّدًا فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا. هر که به عمد خودکشی کند، در آتش دوزخ جاودانه است. الفقیه: ۴ / ۹۵ / ۵۱۶۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

پیامک ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَحْرُمُ الْجَنَّةُ عَلَى ثَلَاثَةٍ: عَلَى الْمَنَانِ، وَعَلَى الْمُعْتَابِ، وَعَلَى مُدْمِنِ الْخَمْرِ. بهشت بر سه کس حرام است: منت گذارنده (بر خدا)، غیبت کننده و میگسار. الزهد للحسین بن سعید: ۹ / ۱۷ / ۱۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۱۰۸

پیامک ۱۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّ أَهْلَ الرَّيِّ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْمُسِيكِرِ يَمُوتُونَ عِطَاشًا، وَيُحْشَرُونَ عِطَاشًا، وَيَدْخُلُونَ النَّارَ عِطَاشًا. آنان که در دنیا از مسکرات سیراب شوند، تشنه کام می‌میرند و تشنه کام محسور می‌شوند و تشنه کام به دوزخ می‌روند. ثواب الأعمال: ۲۹۰ /

پیامک ۱۹

امام علی علیه‌السلام: مُدْمِنُ الْخَمْرِ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حِينَ يَلْقَاهُ كَعَابِدٍ وَثَنٍ. دائم الخمر همچون بت پرست خداوند عز و جل را دیدار خواهد کرد. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۸۶

پیامک ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ: أَيْنَ الظَّالِمَةُ وَأَعْوَانُهُمْ؟ مَنْ لاقَ لَهُمْ دَوَاءً، أَوْ رَبَطَ لَهُمْ كَيْسًا، أَوْ مَيَّدَ لَهُمْ مُدَّةَ قَلَمٍ، فَاحْشُرُوهُمْ مَعَهُمْ. چون روز قیامت شود منادی ندا دهد: کجايند ستمگران و یاران آنها؟ آن که دواتی برای آنان ليقه کرده، یا سرکیسه‌ای را برای آنان بسته، یا قلمی برای آنان در مرکب فروبرده است. پس آنان را نیز با ستمگران محشور کنید. بحار الأنوار: ۷۵ / ۳۷۲ / ۱۷

پیامک ۲۱

امام صادق علیه‌السلام: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَقْرَبُ نُطْفَتَهُ فِي رَحِمٍ تَحْرُمُ عَلَيْهِ. سخت‌ترین عذاب را در روز قیامت مردی دارد که نطفه خود را در رحمی که بر وی حرام است جای دهد. بحار الأنوار: ۷۹ / ۲۶ / ۲۸ منتخب میزان الحکمه: ۲۴۸

پیامک ۲۲

امام باقر علیه‌السلام: مَنْ سَأَلَ بظَهْرٍ غَنِيٍّ لَقِيَ اللَّهَ مَخْمُوشًا وَجْهُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر که با وجود بی‌نیازی، سؤال (و گدایی) کند در روز قیامت با چهره‌ای خراشیده خدا را دیدار نماید. بحار الأنوار: ۹۶ / ۱۵۵ / ۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۴

پیامک ۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَا أَبَا ذَرٍّ، إِيَّاكَ وَالسُّؤَالَ فَإِنَّهُ ذُلٌّ حَاضِرٌ، وَفَقْرٌ تَتَعَجَّلُهُ، وَفِيهِ حِسَابٌ طَوِيلٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ای ابوذر! زنه‌ار از درخواست و گدایی، که در دنیا مایه خواری و فقر است و در روز قیامت حسابش طولانی است. الفقیه: ۴ / ۳۷۵ / ۵۷۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۲

پیامک ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ. هر کس با نیم کلمه حرف، در کشتن مؤمنی کمک کند، روز قیامت خدا را دیدار کند در حالی که بر پیشانی‌ش نوشته شده‌است: نومید (و محروم) از رحمت خدا. کنز العمال: ۳۹۸۹۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

پیامک ۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَبْلُغُ مِنْ سُوءِ خُلُقِهِ أَنْسَفَلَ دَرَكِ جَهَنَّمَ. همانا بنده به سبب بد اخلاقی‌ش به پایین‌ترین درجات دوزخ سقوط می‌کند. المحجّه البيضاء: ۵ / ۳۹ منتخب میزان الحکمه: ۱۸۴

پیامک ۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ذُو الْوَجْهَيْنِ فِي الدُّنْيَا يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ وَجْهَانِ مِنْ نَارٍ. آن که در دنیا دو چهره باشد، روز قیامت با دو چهره آتشین محشور می شود. الترغیب والترهیب: ۳ / ۶۰۳ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۶۸

پیامک ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ذُو الْوَجْهَيْنِ دَالِعًا لِسَانَهُ فِي قَفَاهُ، وَآخِرٌ مِنْ قُدَامِهِ، يَلْتَهِيَانِ نَارًا حَتَّى يُلْهِبَا جَسَدَهُ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: هَذَا الَّذِي كَانَ فِي الدُّنْيَا ذَا وَجْهَيْنِ وَذَا لِسَانَيْنِ، يُعْرَفُ بِذَلِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. روز قیامت، انسان دو چهره در حالی می آید که یک زبان از پس گردنش آویزان است و یک زبان از جلو و در آنها آتش افروخته است که به بدنش زبانه می کشد. سپس به او گفته می شود: این کسی است که در دنیا دو رو و دو زبان بود. او بدین گونه در روز قیامت شناخته می شود. الخصال: ۱۶ / ۳۸

پیامک ۲۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْمُنْتَكِبِينَ يُجْعَلُونَ فِي صُورِ الذَّرِّ يَتَوَطَّوهُمْ النَّاسُ حَتَّى يَفْرَغَ اللَّهُ مِنَ الْحِسَابِ. (روز قیامت) افراد متکبر به شکل مورچه در آورده می شوند و مردم پیوسته آنها را لگدمال می کنند، تا زمانی که خدا از رسیدگی به حساب بندگان فارغ شود. الکافی: ۲ / ۳۱۱ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۲۹

امام صادق علیه السلام: إِنَّ فِي جَهَنَّمَ لَوَادِيًا لِلْمُنْتَكِبِينَ يُقَالُ لَهُ سِقْرٌ، شَكَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شِدَّةَ حَرِّهِ وَسَأَلَهُ أَنْ يَأْذَنَ لَهُ أَنْ يَتَنَفَّسَ، فَتَنَفَّسَ فَأَحْرَقَ جَهَنَّمَ. در دوزخ دره‌ای است برای متکبران به نام «سِقْر». این دره از شدت گرمای خود به خداوند عز و جل شکایت کرد و خواهش نمود که به وی اجازه دهد، تا نفسی بکشد. پس نفس کشید و (از گرمای نفس خود) دوزخ را سوزاند. الکافی: ۲ / ۳۱۰ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

پیامک ۳۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ بَنَى فَوْقَ مَسْكِنِهِ كُفَّ حَمَلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر که بنایی بیش از نیاز سکونتش بسازد، در روز قیامت مکلف به حمل آن شود. المحاسن: ۲ / ۴۴۶ / ۲۵۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۶

پیامک ۳۱

امام علی علیه السلام: الْمَوْتُ بَابُ الْآخِرَةِ؛ مرگ، دروازه آخرت است. غرر الحکم: ۳۱۹ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۶

پیامک ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ مَاتَ عَلَى شَيْءٍ بَعَثَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ؛ هر کس با هر چیزی (از اعمال و صفات) بمیرد، خداوند

او را با همان بر می‌انگیزد. کنز العمال: ۴۲۷۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۶

پیامک ۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَقَدَ قَامَتِ قِيَامَتُهُ، يَرَى مَا لَهُ مِنْ خَيْرٍ وَ شَرٍّ؛ هرگاه یکی از شما بمیرد، قیامتش بر پا شود. پس خدا را چنان پرستید که گویی او را می‌بینید و هر لحظه از او آمرزش بخواهید. کنز العمال: ۴۲۱۲۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۶

پیامک ۳۴

امام علی علیه السلام: يَا عِبَادَ اللَّهِ، مَا بَعَدَ الْمَوْتِ لِمَنْ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ أَشَدُّ مِنَ الْمَوْتِ؛ الْقَبْرِ، فَاحْذَرُوا ضَيْقَهُ وَضَنْكَهُ وَظُلْمَتَهُ وَغُرْبَتَهُ... وَإِنَّ الْمَعِيشَةَ الضَّنْكَ الَّتِي حَذَّرَ اللَّهُ مِنْهَا عِدْوَةٌ عَذَابُ الْقَبْرِ؛ بندگان خدا! برای کسی که آمرزیده نشده، از مرگ سخت‌تر، قبر است. پس، از تنگی و فشار و تاریکی و تنهایی قبر بترسید... آن زندگی تنگی که خداوند به دشمن خود نسبت به آن هشدار داده، عذاب قبر است. أمالی الطوسی: ۲۸ / ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

پیامک ۳۵

امام صادق علیه السلام: يُسْأَلُ الْمَيِّتُ فِي قَبْرِهِ عَنْ خَمْسٍ: عَنْ صِيَلَاتِهِ، وَزَكَاتِهِ، وَحَجِّهِ، وَصِيَامِهِ، وَوَلَايَتِهِ إِيَّانَا أَهْلَ الْبَيْتِ، فَتَقُولُ الْوَلَايَةَ مِنْ جَانِبِ الْقَبْرِ لِلْأُرْبَعِ: مَا دَخَلَ فِيكَ مِنْ نَقْصٍ فَعَلَيْ تَمَامِهِ؛ از مرده در گورش پیرامون پنج چیز سؤال می‌شود: از نمازش، زکاتش، حجش، روزه‌اش و ولایتش نسبت به ما خاندان. پس، ولایت از گوشه قبر به آن چهار چیز گوید: هر یک از شما کم و کاستی داشتید، کامل کردن آن به عهده من. الکافی: ۳ / ۲۴۱ / ۱۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

پیامک ۳۶

امام صادق علیه السلام: إِنَّ لِلْقَبْرِ كَلَامًا فِي كُلِّ يَوْمٍ، يَقُولُ: أَنَا بَيْتُ الْعَرَبِ، أَنَا بَيْتُ الْوَحْشَةِ، أَنَا بَيْتُ الدُّودِ، أَنَا الْقَبْرِ، أَنَا رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفْرِ النَّارِ؛ قبر هر روز صحبت می‌کند و می‌گوید: من خانه غربتم، من خانه تنهایی‌ام، من خانه کرمها هستم، من قبرم، من باغی از باغهای بهشت یا گودالی از گودالهای دوزخم. الکافی: ۳ / ۲۴۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

پیامک ۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا رَأَيْتُ مَنْظَرًا إِلَّا وَالْقَبْرَ أَفْطَحَ مِنْهُ؛ منظره‌ای ندیدم مگر این که قبر از آن ترسناک‌تر بود. تنبیه الخواطر: ۱ / ۲۸۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

پیامک ۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَوْلُّ عِدْلِ الْآخِرَةِ الْقُبُورُ، لَا- يَعْرِفُ وَضِيعٌ مِنْ شَرِيفٍ؛ نخستین مرحله عدالت آخرت، قبرهاست که گمنام و نامدار نمی‌شناسد. مستدرک الوسائل: ۲ / ۴۷۵ / ۲۵۰۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

پیامک ۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ أَرْحَمَ مَا يَكُونُ اللَّهُ بِالْعَبْدِ إِذَا وُضِعَ فِي حُفْرَتِهِ**؛ بیشترین مهربانی خدا به بنده، هنگامی است که در گورش می‌نهد. کنز العمال: ۴۲۳۸۶

پیامک ۴۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ الْقَبْرَ أَوْلُ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ**، فَإِنْ نَجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ لَيْسَ أَقْلُ مِنْهُ؛ قبر، نخستین منزل آخرت است. اگر کسی از آن به سلامت رست، منازل بعد آن آسانتر است و اگر به سلامت نرست، دشواری منازل بعدی کمتر از آن نیست. بحار الأنوار: ۶ / ۲۴۲ / ۶۴

پیامک ۴۱

امام صادق علیه السلام: **إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى... إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ شَرًّا حَاسَبَهُ عَلَى رُؤُوسِ النَّاسِ، وَبَكَّتُهُ، وَأَعْطَاهُ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ، وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ * فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا * وَيَصْلِي سَعِيرًا * إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا»**؛ خداوند تبارک و تعالی... هر گاه برای بنده‌ای بد بخواهد، در حضور مردم از او حسابرسی کند و محکومش نماید و کارنامه‌اش را به دست چپ او دهد. این است مراد سخن خداوند عز و جل که می‌فرماید: «وَأَمَّا كَسِيٌّ كَمَا نَمَاهُ مِنْهُ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ، فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا، زودا که بگویند وای بر من هلاک شدم و به آتش افروخته در آید، که او در دنیا نزد کسانش شادمان زیسته بود». **أَيُّ غَلْبَةٍ بِالْحَجَّةِ (کَمَا فِي هَامِشِ بَحَارِ الْأَنْوَارِ: ۷ / ۳۲۵). الانشقاق: ۱۰ / ۱۳. الزهد للحسين بن سعيد: ۹۲ / ۲۴۶ منتخب میزان الحکمة: ۴۱۶**

پیامک ۴۲

امام صادق علیه السلام: **خُذُوا حَسَابَكُمْ وَتَعَالَى جَوَانِبُكُمْ**؛ حساب مؤمن رسیدگی کند، کارنامه‌اش را به دست راست او دهد و بین خود و او، به حسابش رسیدگی نماید. پس گویند: بنده من! چنین و چنان کرده‌ای و فلان و بهمان کار را انجام داده‌ای! عرض می‌کند: آری، پروردگارا! من این کارها را کرده‌ام. خداوند می‌فرماید: **مَنْ أَعْرَضَ عَنْهَا بِرَأْسِ رَأْسِهِ، يَأْتِهَا بِرَأْسِ رَأْسِهِ**؛ آن کس که کارهای نیک کردم. پس، مردم گویند: سبحان الله! این بنده حتی یک گناه هم نداشت؟ این است معنای سخن خداوند عز و جل: «اما آن کس که نامه‌اش به دست راست او داده شود زودا که آسان حسابرسی شود و به سوی کسان خود شادمان برگردد». **الانشقاق: ۹۷ منتخب میزان الحکمة: ۴۱۶**

پیامک ۴۳

امام صادق علیه السلام: **إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ دُفِعَ إِلَى الْإِنْسَانِ كِتَابُهُ، ثُمَّ قِيلَ لَهُ: اقْرَأْهُ. [قَالَ الرَّأْيِيُّ]: قُلْتُ: فَيَعْرِفُ مَا فِيهِ؟ فَقَالَ: إِنَّهُ يَذْكُرُهُ فَمَا مِنْ لَحْظَةٍ وَلَا كَلِمَةٍ وَلَا نَقْلِ قَدَمٍ وَلَا شَيْءٍ فَعَلَهُ إِلَّا ذَكَرَهُ؛ كَأَنَّهُ فَعَلَهُ تِلْكَ السَّاعَةَ، فَلِذَلِكَ قَالُوا: «يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ...»؛ چون روز قیامت شود نامه انسان به او داده می‌شود و می‌گویند: آن را بخوان. (راوی می‌گوید: عرض کردم: آنچه را در آن نامه هست می‌شناسد؟ حضرت فرمود: هیچ نگاهی نکرده و هیچ کلمه‌ای نگفته و هیچ قدمی برنداشته و هیچ کاری انجام نداده باشد، مگر این که در آن نامه ذکر شده است و او آنها را به یاد آورد به طوری که گویی همان لحظه آنها را انجام داده‌است. به همین دلیل می‌گویند: «وای بر ما! این چه نوشته‌ای است که...». **تفسیر العیاشی: ۲ / ۳۲۸ / ۳۴ منتخب میزان الحکمة: ۴۱۶****

پیامک ۴۴

الإمام الصادق عليه السلام في قوله تعالى: «اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ»: يُدَكِّرُ الْعَبْدَ جَمِيعَ مَا عَمِلَ وَمَا كُتِبَ عَلَيْهِ؛ كَأَنَّهُ فَعَلَهُ تِلْكَ السَّاعَةَ، فَلِذَلِكَ قَالُوا: «يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ لَا يُعَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا؟!» امام صادق عليه السلام - درباره آیه «بخوان نامهات را امروز تو برای رسیدگی به حسابت بسنده‌ای» - تمام کارهایی را که بنده انجام داده و آنچه برای او نوشته شده است، به او یادآوری می‌شود به طوری که گویی در همان لحظه انجامشان داده است. به همین دلیل می‌گویند: «وای بر ما! این چه نوشته‌ای است که هیچ کوچک و بزرگی را از قلم نینداخته است». تفسیر العیاشی: ۲ / ۳۲۸ / ۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۶

پیامک ۴۵

الإمام الباقر عليه السلام في قوله تعالى: «وَكُلُّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ»: يَقُولُ: خَيْرُهُ وَشَرُّهُ مَعَهُ حَيْثُ كَانَ، لَا يَسْتَطِيعُ فِرَاقَهُ حَتَّىٰ يُعْطَىٰ كِتَابَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَا عَمِلَ؛ امام باقر عليه السلام - درباره آیه «و کردار نیک و بد هر کس را به گردن او آویخته‌ایم» - هر جا که باشد، نیک و بد او نیز با اوست و نمی‌تواند از آنها جدا شود، تا آن که در روز قیامت نامه اعمالش به او داده می‌شود. تفسیر القمی: ۲ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۶

پیامک ۴۶

امام صادق عليه السلام: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نَادَىٰ مُنَادٍ: أَيْنَ الصَّادِقُ لِأَوْلِيَائِي؟ فَيَقُومُ قَوْمٌ لَيْسَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ لَحْمٌ، فَيُقَالُ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ آذَوْا الْمُؤْمِنِينَ وَنَصَبُوا لَهُمْ وَعَانَدُوهُمْ وَعَنَّفُوهُمْ فِي دِينِهِمْ، ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ؛ چون روز قیامت شود، آواز دهنده‌ای بانگ برآورد: کجايند کسانی که از دوستان من روی گرداندند (یا آنها را از حقوقشان محروم ساختند، یا آنان را ریشخند کردند)؟ پس، گروهی که در چهره‌شان گوشتی وجود ندارد، برخیزند؛ گفته شود: اینان کسانی هستند که مؤمنان را آزار دادند و با آنان دشمنی و عناد ورزیدند و به خاطر دینشان ایشان را سخت سرزنش کردند؛ آن گاه فرمان داده شود که آنها را به دوزخ برند. الکافی: ۲ / ۳۵۱ / ۲

پیامک ۴۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في قوله تعالى: «يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا»: إِنَّ الْوَفْدَ لَا يَكُونُونَ إِلَّا رُكْبَانًا، أَوْلَتْكَ رِجَالٌ اتَّقُوا اللَّهَ فَأَحْبَبَهُمُ اللَّهُ وَاخْتَصَّصَهُمْ وَرَضِيَ أَعْمَالَهُمْ، فَسَمَّاهُمُ الْمُتَّقِينَ؛ پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - درباره آیه «روزی که پرهیزگاران را در پیشگاه خدای رحمان به صورت فرستادگان گرد آوریم» - فرمودند: فرستادگان، جز سواره نیستند. آنان مردمانی هستند که تقوای خدا در پیش گرفتند. پس خداوند دوستدار آنها شد و برگزیدشان و از کارهایشان خشنود گردید و از این رو، آنان را پرهیزگاران نامید. الکافی: ۸ / ۹۵ / ۶۹ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۴۸

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّكُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ حُفَاءَ عُرَاهُ غَزَلًا؛ همانا شما به صورت پابرهنه و عریان و ختنه نشده، خدا را دیدار می‌کنید. الترغيب والترهيب: ۴ / ۳۸۴ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۴۹

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: كُلُّ مَنْ وَرَدَ الْقِيَامَةَ عَطْشَانًا؛ در روز قیامت، همگان تشنه وارد می‌شوند. کنز العمال:

۳۸۹۳۸

پیامک ۵۰

امام سجّاد علیه السلام: أَشَدُّ سَاعَاتِ ابْنِ آدَمَ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ: السَّاعَةُ الَّتِي يُعَايِنُ فِيهَا مَلَكُ الْمَوْتِ، وَالسَّاعَةُ الَّتِي يَقُومُ فِيهَا مِنْ قَبْرِهِ، وَالسَّاعَةُ الَّتِي يَقِفُ فِيهَا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى؛ سخت‌ترین لحظات فرزند آدم سه لحظه است: لحظه‌ای که فرشته مرگ را می‌بیند، لحظه‌ای که از گور خود بر می‌خیزد و لحظه‌ای که در پیشگاه خداوند تبارک و تعالی می‌ایستد. الخصال: ۱۱۹ / ۱۰۸
منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۵۱

امام صادق علیه السلام: قَالَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لِجِبْرِئِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَتَى قِيَامُ السَّاعَةِ؟ فَانْتَفَضَ جِبْرِئِيلُ انْتِفَاضَةً أُغْمِيَ عَلَيْهِ مِنْهَا، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ: يَا رُوحَ اللَّهِ، مَا الْمَسْئُولُ أَعْلَمُ بِهَا مِنَ السَّائِلِ، وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَعْتِيَّةٌ؛ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ از جِبْرِئِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ پرسید: کی قیامت بر پا می‌شود؟ جِبْرِئِيلُ چنان بیتاب و مضطرب شد که از هوش رفت و چون به هوش آمد، گفت: ای روح الله! من در این باره بیشتر از تو نمی‌دانم. هر آن که در آسمانها و زمین است از آن خداست، قیامت جز ناگهانی و بی‌خبر بر شما وارد نمی‌شود. قصص الأنبياء: ۲۷۱ / ۳۴۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۵۲

امام سجّاد علیه السلام: مِنْ مَوَاعِظِهِ: اَعْلَمُ يَا بَنَ آدَمَ أَنَّ مِنْ وَرَاءِ هَذَا اَعْظَمَ وَأَفْظَعَ وَأَوْجَعُ لِلْقُلُوبِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ذَلِكَ يَوْمَ مَجْمُوعٍ لَهُ النَّيَاسُ وَذَلِكَ يَوْمَ مَشْهُودٍ، يَجْمَعُ اللَّهُ فِيهِ الْأَوْلِيْنَ وَالْآخِرِينَ؛ بدان ای پسر آدم، که در پس امروز روزی بزرگتر و ترسناکتر و درد آورتر برای دلهاست و آن روز قیامت است. در آن روز مردم گرد آورده می‌شوند و در آن روز همگان حاضر می‌شوند. در آن روز خداوند اولین و آخرین خلائق را جمع می‌کند. الکافی: ۸ / ۷۳ / ۲۹ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۲

پیامک ۵۳

امام علی علیه السلام: إِسْمَعْ يَا ذَا الْعَفْلَةِ وَالتَّصْرِيفِ مِنْ ذِي الْوَعْظِ وَالتَّعْرِيفِ، جُعِلَ يَوْمَ الْحَشْرِ يَوْمَ الْعَرْضِ وَالسُّؤَالِ وَالْجَبَابِ وَالتَّكَالِ، يَوْمَ تُقْلَبُ إِلَيْهِ أَعْمَالُ الْأَنْامِ، وَتُحْصَى فِيهِ جَمِيعُ الْأَثَامِ، يَوْمَ تَذُوبُ مِنَ النُّفُوسِ أَحْدَاقُ عُيُونِهَا، وَتَضَعُ الْحَوَامِلُ مَا فِي بُطُونِهَا؛ ای بی‌خبر گمراه! بشنو از اندرزگوی راهنما، روز رستاخیز، روز عرضه اعمال و بازخواست و پاداش و کیفر قرار داده شده‌است، روزی که کارهای مردم به آن جا برگردانده می‌شود و همه گناهان شماره می‌گردد، روزی که حلقه چشمها گذاخته می‌شود و آبستنها آنچه در شکم دارند، فرو می‌نهند. أمالی الطوسی: ۶۵۳ / ۱۳۵۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۵۴

امام علی علیه السلام: وَذَلِكَ يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ فِيهِ الْأَوْلِيْنَ وَالْآخِرِينَ لِنِقَاشِ الْحِسَابِ وَجَزَاءِ الْأَعْمَالِ، خُضُوعًا قِيَامًا، قَدْ أُلْجِمَهُمُ الْعَرَقُ، وَرَجَفَتْ بِهِمُ الْأَرْضُ، فَأَحْسَبُهُمْ حَالًا مَنْ وَجِدَ لِقَدَمَيْهِ مَوْضِعًا، وَلِنَفْسِهِ مَثَلًا؛ روز قیامت روزی است که خداوند همگان را، از اولین نفر تا آخرین نفر، برای رسیدگی به حسابشان و جزای اعمالشان گرد می‌آورد، در حالی که به سر به زیر و خاضع ایستاده‌اند و عرق از سر و رویشان می‌ریزد و زمین آنها را می‌لرزاند. (در آن روز) نیکو حالترین مردم کسی است که جای پای بیابد و برای

خود جایی پیدا کند! . نهج البلاغه: الخطبة ۱۰۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

پیامک ۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يُبْعَثُ أَنَا مِنْ قُبُورِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَأَجَّجَ أَفْوَاهُهُمْ نَارًا، فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هَؤُلَاءِ؟ قَالَ: الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى...؛ روز قیامت عده‌ای از گورهایشان بیرون می‌آیند در حالی که از دهان‌های آنها آتش زبانه می‌کشد. عرض شد: ای رسول خدا، آنان چه کسانی هستند؟ فرمودند: کسانی که اموال یتیمان را می‌خورند. تفسیر العیاشی: ۱ / ۲۲۵ / ۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۶۲۰

پیامک ۵۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ لَهَا: دَارُ الْفَرْحِ، لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا مَنْ فَرَّحَ يَتَامَى الْمُؤْمِنِينَ؛ در بهشت سرایی است که به آن «شادی سرا» گفته می‌شود و تنها کسی وارد آن می‌شود که ایتم مؤمنان را شاد سازد. کنز العمال: ۶۰۰۸ / ۱ / ۲۲۵ / ۴۷ / ۶۲۰

پیامک ۵۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ الْأَجُودِ الْأَجُودِ؟ اللَّهُ الْأَجُودُ الْأَجُودُ، وَأَنَا أَجُودُؤُلْدِ آدَمَ، وَأَجُودُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عُلِمَ عِلْمًا فَتَشَرَّ عِلْمُهُ، يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُمَّهُ وَحَدَّهُ، وَرَجُلٌ جَادَ بِنَفْسِهِ لِلَّهِ عِزًّا وَجَلَّ حَتَّى يُقْتَلَ؛ آیا شما را از بخشنده‌ترین بخشنده خبر ندهم؟ خداوند بخشنده‌ترین بخشنده است. و من بخشنده‌ترین فرزند آدم هستم و بعد از من بخشنده‌ترین شما، مردی است که دانش را آموزش دهد و از این راه دانش او پخش شود. او در روز قیامت به تنهایی همچون یک امت برانگیخته می‌گردد و نیز مردی که در راه خداوند عز و جل جانبازی کند تا کشته شود. الترغیب والترهیب: ۱ / ۱۱۹ / ۵ / ۴۰۰ / ۱ / ۲۲۵ / ۴۷ / ۶۲۰

پیامک ۵۸

امام صادق علیه السلام: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عَالِمٌ لَا يَنْتَفِعُ مِنْ عِلْمِهِ بِشَيْءٍ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد. بحار الأنوار: ۲ / ۳۷ / ۵۳

پیامک ۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَطَّلِعُ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَيَقُولُونَ: مَا أَدْخَلَكُمُ النَّارَ وَقَدْ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ لِفَضْلِ تَأْدِيبِكُمْ وَتَعْلِيمِكُمْ؟! فَيَقُولُونَ: إِنَّا كُنَّا نَأْمُرُ بِالْخَيْرِ وَلَا نَفْعَلُهُ؛ گروهی از بهشتیان، به گروهی از دوزخیان می‌نگرند و می‌گویند: ما به برکت تربیت و آموزش شما به بهشت رفتیم. چه شده است که شما خود به دوزخ افتاده‌اید؟ گویند: ما به نیکی فرمان می‌دادیم ولی خود به آن عمل نمی‌کردیم. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

پیامک ۶۰

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): أَنَا أَوْلَىٰ وَافِدٌ عَلَى الْعَزِيزِ الْجَبَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكِتَابُهُ وَأَهْلُ بَيْتِي ثُمَّ أُمَّتِي، ثُمَّ أَسْأَلُهُمْ: مَا فَعَلْتُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَبِأَهْلِ بَيْتِي؟؛ من و کتاب خدا و اهل بیت من، نخستین گروهی هستیم که در روز قیامت بر خدای عزیز جبار وارد می‌شویم و سپس

امت من. آنگاه من از آنها می‌پرسم که با کتاب خدا و با اهل بیت من چه کردید؟ الکافی: ج ۲، ص ۶۰۰، ح ۴

پیامک ۶۱

رسول اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرمودند: يَا عَلِيُّ الْعَقْلَ مَا اِكْتَسَبْتَ بِهِ الْجَنَّةَ وَطَلَبَ بِهِ الرَّحْمَنَ؛ ای علی! عقل چیزی است که با آن بهشت و خشنودی خداوند رحمان به دست می‌آید. کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

پیامک ۶۲

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرمودند: مَا مِنْ سَاعَةٍ تَمُرُّ بِابْنِ آدَمَ لَمْ يُذَكَّرْ اللهُ فِيهَا إِلَّا حَسَرَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر لحظه ای که بر فرزند آدم بگذرد و او به یاد خدا نباشد روز قیامت حسرتش را خواهد خورد. کنز العمال ح ۱۸۱۹

پیامک ۶۳

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: الْخَيْرُ كُلُّهُ أَمَامَكَ وَإِنَّ الشَّرَّ كُلَّهُ أَمَامَكَ وَلَنْ تَرَى الْخَيْرَ وَالشَّرَّ إِلَّا بَعْدَ الْآخِرَةِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ الْخَيْرَ كُلَّهُ فِي الْجَنَّةِ وَالشَّرَّ كُلَّهُ فِي النَّارِ؛ همه خوبی‌ها و بدی‌ها در مقابل توست و هرگز خوبی و بدی واقعی را جز در آخرت نمی‌بینی، زیرا خداوند همه خوبی‌ها را در بهشت و همه بدی‌ها را در جهنم قرار داده است. تحف العقول، ص ۳۰۶

پیامک ۶۴

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرمودند: لِيَتَزَوَّدَ الْعَبْدُ مِنْ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ، وَمِنْ حَيَاتِهِ لِمَوْتِهِ وَمِنْ شَبَابِهِ لِهَرَمِهِ، فَإِنَّ الدُّنْيَا خُلِقَتْ لَكُمْ وَأَنْتُمْ خُلِقْتُمْ لِلْآخِرَةِ؛ انسان باید برای آخرتش از دنیا، برای مرگش از زندگی و برای پیری‌اش از جوانی، توشه بگیرد، چرا که دنیا برای شما آفریده شده و شما برای آخرت آفریده شده‌اید. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۳۱

پیامک ۶۵

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْآخِرَةَ بِغَيْرِ الْعَمَلِ... يَنْهَى وَلَا يَنْتَهَى وَيَمُرُّ بِمَا لَا يَتِي...؛ از کسانی مباش که بی‌عمل، به آخرت امید دارند... از گناه باز می‌دارند، اما خود باز نمی‌ایستند، به کارهایی فرمان می‌دهند که خود انجام نمی‌دهند. نهج البلاغه، حکمت ۱۵۰

پیامک ۶۶

امام رضا (علیه‌السلام) فرمودند: انما امروا بالصوم لكي يعرفوا الم الجوع و العطش فيستدلوا على فقر الاخر؛ مردم به انجام روزه امر شده‌اند تا درد گرسنگی و تشنگی را بفهمند و به واسطه آن فقر و بیچارگی آخرت را بیابند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۴، ح ۵- علل الشرایع، ص ۱۰)

پیامک ۶۷

امام محمد باقر (علیه‌السلام) فرمودند: الْجَبَّارُونَ أَبَعْدُ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ دورترین مردم از خداوند عز و جل در روز قیامت سرکشان متکبر هستند. (جهادالنفوس، ص ۲۵۴)

پیامک ۶۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اِنَّ مِنْ اَعْظَمِ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ وَصَفَ عَدْلًا ثُمَّ خَالَفَهُ اِلَىٰ غَيْرِهِ؛ پشیمان ترین شخص در روز قیامت، کسی است که برای مردم از عدالت سخن بگوید، اما خودش به دیگران عدالت روا ندارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۹۵)

پیامک ۶۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اِنَّمَا يُدَاقُ اللهُ الْعِبَادَ فِي الْحِسَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ قَدْرِ مَا اَتَاهُمْ مِنَ الْعُقُولِ فِي الدُّنْيَا؛ خدا در روز قیامت نسبت به حساب بندگانش به اندازه عقلی که در دنیا به آنها داده است باریک بینی می کند. (اصول کافی، ج ۱، ص ۱۲)

پیامک ۷۰

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: لَا يَأْمَنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِلَّا مَنْ خَافَ اللهُ فِي الدُّنْيَا؛ کسی در قیامت در امان نیست مگر کسی که در دنیا ترس از خدا در دل داشت. (مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۶۹)

پیامک ۷۱

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ فَرَجَ اللهُ عَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر کس اندوه و مشکلی را از مومنی بر طرف نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸)

پیامک ۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِنْ اَعْظَمَ الْحَسِرَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَسْرَةَ رَجُلٍ كَسَبَ مَالًا فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللهِ فَوَرِثَهُ رَجُلٌ فَاَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ اللهِ سُبْحَانَهُ فَدَخَلَ بِهِ الْجَنَّةَ وَدَخَلَ الْاَوَّلُ بِهِ النَّارَ. روز قیامت بزرگترین افسوس، افسوس مردی است که مالی را به ناروا گرد آورده به دوزخ رود و آن مال را برای کسی به ارث گذارد که در طاعت خداوند سبحان خرجش نموده به بهشت رود. (نهج البلاغه حکمت ۴۲۹)

پیامک ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اَوَّلُ مَا يَوْضَعُ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُسْنُ خُلُقِهِ؛ نخستین چیزی که روز قیامت در ترازوی اعمال بنده گذاشته می شود، اخلاق خوب اوست. (قرب الإسناد، ص ۴۶، ح ۱۴۹)

پیامک ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَقَدَ قَامَتِ قِيَامَتُهُ، يَرَىٰ مَا لَهُ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ؛ هر گاه یکی از شما بمیرد، قیامتش برپا می شود و خوبی‌ها و بدی‌های خود را می بیند. (کنز العمال، ح ۴۲۱۲۳)

پیامک ۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: وَمَنْ شَهِدَ شَهَادَةً حَقًّا لِيُحْيِيَ بِهَا حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ آتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهَهُ نَوْرٌ مَدَّ الْبَصِيرَ تَعْرِفُهُ الْخَلَائِقُ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ؛ کسی که برای زنده کردن حق یک مسلمان، شهادت حق بدهد، روز قیامت در حالی آورده می شود که پرتو نور چهره اش، تا چشم کار می کند دیده می شود و خلایق او را به نام و نسب می شناسند. (کافی، ج ۷، ص ۳۸۱، ح ۱)

پیامک ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: روز قیامت فردی را می آورند و او را در پیشگاه خداوند نگاه می دارند و کارنامه اش را به او می دهند، اما حسنات خود را در آن نمی بیند. عرض می کند: الهی! این کارنامه من نیست! زیرا من در آن طاعات خود را نمی بینم! به او گفته می شود: پروردگار تو نه خطا می کند و نه فراموش. عمل تو به سبب غیبت کردن از مردم بر باد رفت. سپس مرد دیگری را می آورند و کارنامه اش را به او می دهند. در آن طاعت بسیاری را مشاهده می کند. عرض می کند: الهی! این کارنامه من نیست! زیرا من این طاعات را بجا نیاورده ام! گفته می شود: فلانی از تو غیبت کرد، حسنات او به تو داده شد. (جامع الاخبار، ص ۴۱۲)

پیامک ۷۷

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ؛ گریه از ترس خدا سبب نجات از آتش جهنم است (حیات امام حسین، ج ۱، ص ۱۸۳)

پیامک ۷۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا خُلِمَدَ أَهْلُ النَّارِ فِي النَّارِ لِأَنَّ نِيَاتَهُمْ كَانَتْ فِي الدُّنْيَا أَنْ لَوْ خُلِدُوا فِيهَا أَنْ يَعْصُوا اللَّهَ أَبَدًا وَإِنَّمَا خُلِدَ أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي الْجَنَّةِ لِأَنَّ نِيَاتَهُمْ كَانَتْ فِي الدُّنْيَا أَنْ لَوْ بَقُوا فِيهَا أَنْ يُطِيعُوا اللَّهَ أَبَدًا فَبِالنِّيَّاتِ خُلِدَ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ ثُمَّ تَلَقَوْا لَهُ تَعَالَى: (قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ) قَالَ: عَلَى نِيَّتِهِ؛ جهنمیان از این رو در آتش جاویدانند که در دنیا نیتشان این بود که چنانچه تا ابد زنده بمانند تا ابد خدا را نافرمانی کنند و بهشتیان نیز از این رو در بهشت جاویدانند که در دنیا بر این نیت بودند که اگر برای همیشه ماندگار باشند برای همیشه خدا را فرمان برند. پس، جاودانگی هر دو گروه به سبب نیتهاشان است. آن گاه حضرت این آیه را تلاوت کردند: «بگو هر کس طبق نیت خود عمل می کند». (کافی، ج ۲، ص ۸۵، ح ۵)

پیامک ۷۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ أَنَّ دَلْوًا صُبَّ مِنْ غَسَلِينَ فِي مَطْلَعِ الشَّمْسِ لَعَلَّتْ مِنْهُ جَمَاعَةٌ مَن فِي مَغْرِبِهَا؛ اگر یک سطل از چرک و خون دوزخیان در شرق عالم ریخته شود بر اثر آن جمجمه کسانی که در غرب عالمنند به جوش می آید. (امالی طوسی، ج ۱، ص ۵۳۳، ح ۱۱۶۲)

پیامک ۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا- وَمَنْ أَكَلَهُ الْحَقُّ فَآلَى الْجَنَّةِ وَمَنْ أَكَلَهُ الْبَاطِلُ فَآلَى النَّارِ؛ بدانید که هر کس در راه حق از دنیا

برود، به بهشت و هر کس در راه باطل از دنیا برود، به جهنم می‌رود. (نهج البلاغه، نامه ۱۷)

پیامک ۸۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): فِی قَوْلِهِ تَعَالَى (يَا حَسْرَتْنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا) الْحَسْرَةُ أَنْ يَرَىٰ أَهْلُ النَّارِ مَنَازِلَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ فِي الْجَنَّةِ فَلَيْتَكَ الْحَسْرَةُ؛ درباره آیه «دریغاً که کوتاهی کردیم» فرمودند: دریغ از این روست که جهنمیان جایگاه بهشتی خود را در بهشت می‌بینند. این موجب حسرت می‌شود. (الدرالمثور، ج ۳، ص ۹)

پیامک ۸۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ النَّارَ أَمِيرٌ مُتَسَلِّطٌ لَمْ يَعْدِلْ، وَذُو ثَرَوَةٍ مِنَ الْمَالِ لَمْ يُعْطِ الْمَالَ حَقَّهُ وَفَقِيرٌ فَخُورٌ؛ اولین کسی که به جهنم می‌رود فرمانروای قدرتمندی است که به عدالت رفتار نمی‌کند و ثروتمندی که حقوق مالی خود را نمی‌پردازد و نیازمند متکبر. (عیون الاخبارالرضا، ج ۱، ص ۳۱، ح ۲۰)

پیامک ۸۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَكْثَرُ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ الْأَجُوفَانِ: الْقَمَمُ وَالْفَرْجُ؛ دو چیز میان تهی بیش از همه مردم را به جهنم می‌برد: دهان و شرمگاه. (کنز العمال، ج ۱۶، ص ۱۰۳، ح ۴۴۰۷۱)

پیامک ۸۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَدْنَىٰ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَنْتَعِلُ بِنَعْلَيْنِ مِنْ نَارٍ يَغْلِي دِمَاغَهُ مِنْ حَرَارَةِ نَعْلَيْهِ؛ کم عذاب‌ترین اهل جهنم دو کفش از آتش به پا دارد که از حرارت آنها مغزش به جوش می‌آید. (کنز العمال، ج ۱۴، ص ۵۲۷، ح ۳۹۵۰۷)

پیامک ۸۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْخَيْرُ كُلُّهُ أَمَامَكَ وَانَّ الشَّرَّ كُلَّهُ أَمَامَكَ وَ لَنْ تَرَى الْخَيْرَ وَالشَّرَّ إِلَّا بَعْدَ الْآخِرَةِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ الْخَيْرَ كُلَّهُ فِي الْجَنَّةِ وَالشَّرَّ كُلَّهُ فِي النَّارِ؛ همه خوبی‌ها و بدی‌ها در مقابل توست و هرگز خوبی و بدی واقعی را جز در آخرت نمی‌بینی، زیرا خداوند همه خوبی‌ها را در بهشت و همه بدی‌ها را در جهنم قرار داده است. (تحف العقول، ص ۳۰۶)

پیامک ۸۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْخَيْرُ كُلُّهُ أَمَامَكَ وَانَّ الشَّرَّ كُلَّهُ أَمَامَكَ وَ لَنْ تَرَى الْخَيْرَ وَالشَّرَّ إِلَّا بَعْدَ الْآخِرَةِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ الْخَيْرَ كُلَّهُ فِي الْجَنَّةِ وَالشَّرَّ كُلَّهُ فِي النَّارِ؛ همه خوبی‌ها و بدی‌ها در مقابل توست و هرگز خوبی و بدی واقعی را جز در آخرت نمی‌بینی، زیرا خداوند همه خوبی‌ها را در بهشت و همه بدی‌ها را در جهنم قرار داده است. (تحف العقول، ص ۳۰۶)

پیامک ۸۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَدْنَىٰ أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا لَوْ نَزَلَ بِهِ الثَّقَلَانِ الْجِنُّ وَالْإِنْسُ لَوْ سَمِعَهُمْ طَعَامًا وَشَرَابًا وَلَا يَنْقُصُ مِمَّا عِنْدَهُ

شیء؛ کمترین فرد بهشت چنان است که اگر جن و انس میهمان او شوند همه را با خوردنی و آشامیدنی پذیرایی کند و از آنچه دارد چیزی کم نشود. (بحارالأنوار، ج ۸، ص ۱۲۰، ح ۱۱)

پیامک ۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلَا - وَمَنْ أَكَلَهُ الْحَقُّ فَالَى الْجَنَّةِ وَمَنْ أَكَلَهُ الْبَاطِلُ فَالَى النَّارِ**؛ بدانید که هر کس در راه حق از دنیا برود، به بهشت و هر کس در راه باطل از دنیا برود، به جهنم می رود. (نهج البلاغه، نامه ۱۷)

پیامک ۸۹

الْحَقُّ طَرِيقُ الْجَنَّةِ وَالْبَاطِلُ طَرِيقُ النَّارِ وَعَلَى كُلِّ طَرِيقٍ دَاعٍ؛ حق، راه بهشت است و باطل، راه جهنم و بر سر هر راهی دعوت کننده ای است. (نهج السعادة، ج ۳، ص ۲۹۱)

پیامک ۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَدَاتُهَا لَا تُمَلُّ وَمُجْتَمِعُهَا لَا يَتَفَرَّقُ وَسَيَّكَانُهَا قَدْ جَاوَرُوا الرَّحْمَنَ وَقَامَ بَيْنَ أَيْدِيهِمُ الْغِلْمَانُ بِصَةِ حَافٍ مِنَ الدَّهَبِ فِيهَا الْفَاكِهَةُ وَالرَّيْحَانُ**؛ لذتها و خوشیهای بهشت دل را نمی زند، انجمن آن از هم نمی پاشد، ساکنانش در پناه خدای رحمانند و در برابر آنان غلامانی با طبق های زرین پر از میوه و گل های خوشبو ایستاده اند. (امالی طوسی، ج ۱، ص ۲۹، ح ۳۱)

پیامک ۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ تَقْوَى اللَّهِ مِفْتَاحُ سِدَادٍ ، وَذَخِيرَةُ مَعَادٍ ، وَعِتْقٌ مِنْ كُلِّ مَلَكَةٍ ، وَنَجَاءٌ مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ ، بِهَا يَنْجَحُ الطَّالِبُ ، وَيَنْجُو الْهَارِبُ ، وَتُنَالُ الرِّغَائِبُ**؛ تقوای خدا، کلید پاکی و درستی و اندوخته‌ای برای معاد و باعث آزادی از هر بندگی و رهایی از هر نابودی است. به وسیله تقواست که جوینده به مطلوبش می‌رسد و گریزان (از عذاب و کیفر الهی) رهایی می‌یابد و به خواست‌ها رسیده می‌شود. (نهج البلاغه، خطبه ۲۳۰)

پیامک ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **خَيْرُ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ وَشَرُّ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ**؛ بهترین خانه‌های مسلمانان، خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که به او نیکی می‌شود و بدترین خانه‌های مسلمانان خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که با او بدی می‌شود، من و سرپرست یتیم در بهشت مانند دو انگشت هم‌راهیم. (نهج الفصاحه، ح ۱۵۱۰)

پیامک ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَقَدْ قَامَتِ قِيَامَتُهُ، يَرَى مَا لَهُ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ**؛ هر گاه یکی از شما بمیرد، قیامتش برپا می‌شود و خوبی‌ها و بدی‌های خود را می‌بیند. (کنز العمال، ح ۴۲۱۲۳)

پیامک ۹۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: یروی عن ربّه تبارک و تعالی - حُفَّتْ مَحَبَّتِي عَلَى الْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ وَحُقَّتْ مَحَبَّتِي عَلَى الْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ وَهُمْ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ يَغِيظُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالصَّيْدُ يَقُونَ بِمَكَانِهِمْ؛ خداوند متعال می فرماید: بر خود واجب کرده ام دوست داشتن کسانی را که به خاطر من به دیدار یکدیگر می روند و کسانی که در راه من به یکدیگر بخشش می نمایند، چنین کسانی (روز قیامت) بر منابری از نورند به گونه ای که پیامبران و صدیقین به جایگاه آنان غبطه می خورند. (صحیح ابن حبان، ج ۲، ص ۳۳۸)

پیامک ۹۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنْ أَشْتَقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَارَعَ إِلَى الْخَيْرَاتِ وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ لَهِيَ عَنِ الشَّهَوَاتِ؛ هر کس مشتاق بهشت است، به سوی نیکی ها می شتابد و هر کس از جهنم بترسد، از هوا و هوس روی می گرداند. (نورالثقلین، ج ۳، ص ۵۶۶، ح ۱۶۶)

پیامک ۹۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنْ أَخَذَ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ كَأَنَّ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ تَصَاحِبًا؛ هر کس داد مظلوم را از ظالم بگیرد، در بهشت با من یار و هم نشین باشد. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۵۹، ح ۷۴)

پیامک ۹۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: انّ فی الجنّة دارا یقال لها دار الفرح لا یدخلها الاّ من فرّح یتامی المؤمنین؛ در بهشت خانه ای هست که آن را شادی سرا گویند و جز آنان که یتیمان مؤمنان را شاد کرده اند وارد آن نمی شوند. (نهج الفصاحه، ح ۸۶۴)

پیامک ۹۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: انّ للجنّة بابا یدعی الرّیان لا یدخل منه الاّ الصّائمون؛ بهشت را دری است که ریّان نامیده می شود از آن در، جز روزه داران وارد نشوند. (معانی الأخبار، ص ۴۰۹)

پیامک ۹۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: فی الجنّة ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر؛ در بهشت چیزهایی هست که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه به خاطر کسی گذشته. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۶۰)

پیامک ۱۰۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: الجنّة بناؤها لبنه من فضّه ولبنه من ذهبٍ وملاطها المسک الأذفر وحصباؤها اللؤلؤ والياقوت وتربتها الزعفران...؛ ساختمان بهشت خشتی از نقره و خشتی از طلاست، گل آن مشک بسیار خوشبو و سنگریزه آن لؤلؤ و یاقوت و خاک آن زعفران است... (نهج الفصاحه، ح ۱۳۲۷)

پیامک ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسَالَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ أَكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ وَعَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ ؛ انسان، در روز قیامت، قدم از قدم بر نمی‌دارد، مگر آن که از چهار چیز پر سیده می‌شود: از عمرش که چگونه گذرانده است، از جوانی‌اش که چگونه سپری کرده، از ثروتش که از کجا به دست آورده و چگونه خرج کرده است و از دوستی ما اهل بیت. خصال، ص ۲۵۳، ح ۱۲۵

پیامک ۱۰۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيَدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبِهِمَا سَبْعِينَ مِئْتَةً سُوءٍ ؛ کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند. ثواب الاعمال، ص ۱۴۱

پیامک ۱۰۳

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: مَا أَهْوَنَ الْمَوْتِ عَلَى سَبِيلِ نَيْلِ الْعِزِّ وَإِحْيَاءِ الْحَقِّ لَيْسَ الْمَوْتُ فِي سَبِيلِ الْعِزِّ إِلَّا حَيَاةٌ خَالِدَةٌ وَلَيْسَتْ الْحَيَاةُ مَعَ الذُّلِّ إِلَّا الْمَوْتُ الَّذِي لَحْيَاةً مَعَهُ؛ چه آسان است مرگی که در راه رسیدن به عزت و احیای حق باشد، مرگ عزتمندانه جز زندگی جاوید و زندگی ذلیلانه جز مرگ همیشگی نیست. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۶۰۱

پیامک ۱۰۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَطَفَ عَلَيْهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ أَذْبَاهُ وَأَبْلِيَاهُ وَإِلَى الْمَنَايَا أَذْنِيَاهُ؛ شب و روز بر هر کس بگذرد، او را ادب می‌کند، فرسوده‌اش می‌نماید و به مرگ نزدیکش می‌سازد. کافی، ج ۸، ص ۱۷، ح ۲

پیامک ۱۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَمِيَّتُهُ وَلَا الدِّيَّةُ وَالْتَقَلُّ وَلَا التَّوَسُّلُ؛ مرگ آری اما پستی و خواری هرگز، به اندک ساختن آری اما دست سوی این و آن دراز کردن هرگز. نهج البلاغه، حکمت ۳۹۶

پیامک ۱۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَرْبَعَةٌ: الشَّبابُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهُ إِلَّا الشَّيْخُ وَالْعَاقِبَةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَهْلُ الْبَلَاءِ وَالصِّحَّةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَرَضِيُّ وَالْحَيَاةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَوْتِيُّ؛ ارزش چهار چیز را جز چهار گروه نمی‌شناسند: جوانی را جز پیران، آسایش را جز گرفتاران، سلامتی را جز بیماران و زندگی را جز مردگان. مواظب العدنیه، ص ۲۷۵

پیامک ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: فِي الزَّانَا سِتُّ خِصَالٍ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَثَلَاثٌ فِي الْآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ وَيُعْجَلُ الْفَنَاءُ وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ وَأَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ فَسُوءُ الْحِسَابِ وَسَيِّحُطُ الرَّحْمَنِ وَالْخُلُودُ فِي النَّارِ؛ زنا، شش پیامد دارد: سه در دنیا و سه در آخرت. سه پیامد دنیایی‌اش این است که: آبرو را می‌برد، مرگ را شتاب می‌بخشد و روزی را می‌برد و سه پیامد

آخرتی‌اش: سختی حسابرسی، خشم خدای رحمان و ماندگاری در آتش است. خصال، ص ۳۲۱، ح ۳

پیامک ۱۰۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صِلْمَةُ الرَّحَامِ تَرْكِي الْعَمَالِ وَتُنْمِي الْمَوَالِ وَتَدْفَعُ الْبُلُوِي وَتُيَسِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِيءُ فِي الْجَلِّ؛ صلّه رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می‌کند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳

پیامک ۱۰۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يَعْيشُ النَّاسُ بِإِحْسَانِهِمْ أَكْثَرَ مِمَّا يَعْيشُونَ بِأَعْمَارِهِمْ وَيَمُوتُونَ بِذُنُوبِهِمْ أَكْثَرَ مِمَّا يَمُوتُونَ بِأَجَلِهِمْ؛ مردم، بیشتر از آن که با عمر خود زندگی کنند، با احسان و نیکوکاری خود زندگی می‌کنند و بیشتر از آن که با اجل خود بمیرند، بر اثر گناهان خود می‌میرند. دعوات الراوندی، ص ۲۹۱، ح ۳۳

پیامک ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: لِيَتَرَوَدَّ الْعَبْدُ مِنْ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ، وَ مِنْ حَيَاتِهِ لِمَوْتِهِ وَ مِنْ شَبَابِهِ لِهَرَمِهِ، فَإِنَّ الدُّنْيَا خُلِقَتْ لَكُمْ وَ أَنْتُمْ خُلِقْتُمْ لِلْآخِرَةِ؛ انسان باید برای آخرتش از دنیا، برای مرگش از زندگی و برای پیری‌اش از جوانی، توشه بگیرد، چرا که دنیا برای شما آفریده شده و شما برای آخرت آفریده شده‌اید. تنبيه الخواطر، ج ۱، ص ۱۳۱

پیامک ۱۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْخَيْرُ كُلُّهُ أَمَامَكَ وَ إِنَّ الشَّرَّ كُلَّهُ أَمَامَكَ وَ لَنْ تَرَى الْخَيْرَ وَ الشَّرَّ إِلَّا بَعْدَ الْآخِرَةِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ الْخَيْرَ كُلَّهُ فِي الْجَنَّةِ وَ الشَّرَّ كُلَّهُ فِي النَّارِ؛ همه خوبی‌ها و بدی‌ها در مقابل توست و هرگز خوبی و بدی واقعی را جز در آخرت نمی‌بینی، زیرا خداوند همه خوبی‌ها را در بهشت و همه بدی‌ها را در جهنم قرار داده است. تحف العقول، ص ۳۰۶

پیامک ۱۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْآخِرَةَ بِغَيْرِ الْعَمَلِ... يَنْهَى وَ لَا يَنْتَهَى وَ يَمُرُّ بِمَا لَا يَتِي...؛ از کسانی مباش که بی‌عمل، به آخرت امید دارند... از گناه باز می‌دارند، اما خود باز نمی‌ایستند، به کارهایی فرمان می‌دهند که خود انجام نمی‌دهند. نهج البلاغه، حکمت ۱۵۰

پیامک ۱۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ النَّاسِ عَقْلًا أَحْسَنُهُمْ تَقْدِيرًا لِمَعَاشِهِ وَأَشَدَّهُمْ اهْتِمَامًا بِإِصْلَاحِ مَعَادِهِ؛ عاقل‌ترین مردم کسی است که در امور زندگی‌اش بهتر برنامه‌ریزی کند و در اصلاح آخرتش بیشتر همت نماید. نهج الفصاحه، ح ۷۸۱

پیامک ۱۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثٌ سَلِمَتْ لَهُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةُ: يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَأْتِمُرُ بِهِ وَ يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَ يَنْتَهَى

عَنْهُ وَ يُحَافِظُ عَلَي حُدُودِ اللَّهِ جَلَّ وَ عَلَا ؛ هر کس سه خصلت داشته باشد، دنیا و آخرتش سالم می ماند: به خوبی فرمان دهد و خود به آن عمل کند، از زشتی باز دارد و خود از آن باز ایستد و از حدود الهی پاسداری کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۳۹

پیامک ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لِيَتَزَوَّدَ الْعَبْدُ مِنْ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ ، وَ مِنْ حَيَاتِهِ لِمَوْتِهِ وَ مِنْ شَبَابِهِ لِهَرَمِهِ ، فَإِنَّ الدُّنْيَا خُلِقَتْ لَكُمْ وَ أَنْتُمْ خُلِقْتُمْ لِلْآخِرَةِ ؛ انسان باید برای آخرتش از دنیا، برای مرگش از زندگی و برای پیری اش از جوانی، توشه بگیرد، چرا که دنیا برای شما آفریده شده و شما برای آخرت آفریده شده‌اید. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۳۱

پیامک ۱۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الدُّنْيَا أَمْدٌ، الْآخِرَةُ أَبَدٌ ؛ دنیا تمام شدنی و آخرت، همیشگی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴

پیامک ۱۱۷

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: مبدا کاری کنی که عذرت باید به راستی که مؤمن بدی نکنند و پوزش نخواهد و منافق پیوسته بدی کند و عذر بخواند. تحت العقول

پیامک ۱۱۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام و هو يزعم انه لنا شيعه حتى يموت فليس هو لنا شيعه و ان كان من اهل الجنة فهو من ضيفان اهل الجنة؛ کسی که به زیارت قبر امام حسین نرود و خیال کند که شیعه ما است و با این حال و خیال بمیرد او شیعه ما نیست و اگر هم از اهل بهشت باشد از میهمانان اهل بهشت خواهد بود. کامل الزیارات، ص / ??? بحار الانوار، ج ، ?? ص ?

پیامک ۱۱۹

قال ابو عبد الله عليه السلام: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام حتى يموت كان منتقص الايمان منتقص الدين، ان ادخل الجنة كان دون المؤمنين فيها؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس به زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) نرود تا بمیرد، ایمانش ناتمام و دینش ناقص خواهد بود به بهشت هم که برود پایین تر از مومنان در آنجا خواهد بود. وسائل الشیعه، ج، ?? ص ???

پیامک ۱۲۰

قال الامام الصادق عليه السلام: من سره ان يكون على موائد النور يوم القيامة فليكن من زوار الحسين بن علي عليهما السلام؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس دوست دارد روز قیامت، بر سر سفره‌های نور بنشیند باید از زائران امام حسین علیه السلام باشد. وسائل الشیعه، ج، ?? ص / ??? بحار الانوار، ج، ?? ص ??

پیامک ۱۲۱

عن ابی جعفر و ابی عبدالله علیهما السلام یقولان: من احب أن یكون مسکنه و مأواه الجنة، فلا یدع زیارة المظلوم؛ از امام باقر و امام صادق علیهما السلام نقل شده که فرمودند: هر کس که می‌خواهد مسکن و مأوایش بهشت باشد، زیارت مظلوم - امام حسین علیه السلام - را ترک نکند. مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۳۳۳

پیامک ۱۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلٍ مِنْ كَدِّ يَدِهِ، مَرَّ عَلَى الصَّيْرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ؛ هر که از دسترنج خود بخورد، مانند برقی جهنده، از صراط بگذرد. جامع الأخبار: ۱۰۸۵ / ۳۹۰

پیامک ۱۲۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: و اما یوم القیامة یجمع الله فیہ الاولین و الاخرین للحساب فما من مومن مشی الی الجماعة الا خلف الله - عز و جل - علیه احوال یوم القیامة ثم یامر به الی الجنة؛ خداوند در روز قیامت همه انسانها را برای حساب جمع می‌کند، و هیچ مومنی که در نماز جماعت شرکت نموده نمی‌ماند، مگر آن که خداوند روز قیامت سختیها و دشواریها را برایش آسان می‌کند، و سپس دستور میدهد که او را وارد بهشت کنند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۶)

پیامک ۱۲۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: اذا كان یوم القیامة و جمع الله - عز و جل - الناس فی صعيد واحد بعث الله عز و جل الی المؤمنین بملائکة من نور معهم الویة و اعلام من نور یقودون جنائب ارتها زبرجد اخضر حقائقها المسکک الاذفر، یرکبها المؤمنون فیقومون علیها قیاما تقودهم الملائکة ینادون باعلی صوتهم بالاذان؛ هنگامی که روز قیامت شود و خداوند همه انسانها را در یک زمین محشور کند، خداوند فرشتگان نور را با پرچمها و علمهایی از نور به سوی اذان گوها بفرستد و آن فرشتگان شترها (یا اسبها) بهشتی را همراه خود به سوی اذان گوها روانه سازند که مهار آن‌ها از... و ترکه آنها از مشک بسیار نفیس می‌باشد. اذان گوها بر آن مرکبها سوار می‌شوند و بر پشت آنها می‌ایستند، فرشتگان (از روی تجلیل و احترام) مهار آن مرکبها را می‌کشند و اذان گوها با صدای بلند اذان می‌گویند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۵)

پیامک ۱۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: ان لحوما محرمة علی النار و هی لحوم المؤمنین؛ همانا، گوشتهایی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی‌سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است. (مستدرک الوسائل، ص ۲۴۹)

پیامک ۱۲۶

قال علی - علیه السلام -: یحشر المؤمنون یوم القیامة حوال الاعناق؛ اذان گویان، روز قیامت با سرافرازی و سربلندی محشور می‌شوند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۴۹)

پیامک ۱۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و من ترك اوقاتها يدخل الويل . و الويل واد في جهنم ؛ و کسی که اوقات نماز را ترک کند، داخل در ((ویل)) می شود و ((ویل)) بیابانی در جهنم است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۴)

پیامک ۱۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تارك الصلاة يسأل الرجعة الى الدنيا، و ذلك قول الله تعالى : حتى اذا جاء احدهم الموت قال : ((رب ارجعون ، لعلی اعمل صالحا فيما تركت ، كلا انها كلمه هو قائلها و من ورائهم برزخ الى يوم يبعثون)) ؛ بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد، و این است سخن خداوند متعال تا گاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید: ((پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آن چه باز گذاردم ، نه چنین است آن سخنی است او گوینده اش هست ، و از پشت آن ها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است .)) (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۵۸. اصول وافی ، ج ۲، ص ۶۵)

پیامک ۱۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة عماد الدين ، فمن ترك صلاته متعمدا فقد هدم دینه و من ترك اوقاتها يدخل الويل ، و الويل واد في جهنم كما قال الله تعالى : ((ويل للمصلين ، الذينهم عن صلاتهم ساهون)) ؛ نماز ستون دین است ، پس کسی که نمازش را عمدا ترک کند دینش را منهدم کرده است ، و کسی که اوقات نماز را ترک کند داخل در ((ویل)) می شود و ویل وادی است در جهنم چنان که خدا فرمود: ویل جای نماز گزاران است آن نماز گزارانی که در نماز خود سهو کننده و غافلند. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

پیامک ۱۳۰

قال علی - عليه السلام -: الا تسمعون الى جواب اهل النار حين سئلوا ((ما سلككم في سقر؟ قالوا: لم نك من المصلين)) ؛ آیا به پاسخ اهل دوزخ گوش فرا نمی دهید که وقتی از آن ها می پرسند: ((چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت ؟ می گویند: ما از نماز گزاران نبودیم)). (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۴. نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰)

پیامک ۱۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك الصلاة متعمدا كتب اسمه على باب النار ممن يدخلها؛ هر کس عمدا نمازش را ترک کند، بر درب جهنم نامش از دوزخیان نوشته می شود. (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۹۰۹۰)

پیامک ۱۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: حافظوا على الصلوات ، فان الله تعالى : اذا كان يوم القيامة ياتي بالعبد، فاول شىء يسئله عنه الصلاة ، فان جاء بها تامه ، و الا زخ في النار ؛ بر نمازها مواظبت کنید ؛ زیرا آن گاه که روز قیامت شد، خداوند عز و جل بنده را می آورد و اول چیزی که از او سؤال می کند نماز است ؛ اگر آن را کامل ادا کرده باشد اهل نجات است ، و گرنه به آتش انداخته می شود. (اصول کافی ، ج ۲، ص ۷۰)

پیامک ۱۳۳

قال الرضا - عليه السلام -: إذا كان يوم القيامة يدعى بالعبء فاول شىء يسئل عنه الصلاة فإذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛ وقتى قيامت شود بنده را مى خوانند اول چیزی که از او مى پرسند نماز است ، پس اگر نمازش را تام و تمام به جا آورده باشد، نجات مى یابد، و اگر نمازش را با شرایط و آداب صحت یا قبولی آن به جا نیاورده باشد، او را به آتش مى افکنند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۹)

پیامک ۱۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اول ما ينظر فى عمل العبد فى يوم القيامة فى صلوته فان قبلت نظر فى غيرها و ان لم تقبل لم ينظر فى عمله بشىء ؛ اولین چیزی که روز قیامت ، به عمل انسان نگاه مى کند، نماز است . اگر نماز قبول شد به اعمال دیگر هم نگاه مى کنند، و اگر نماز مورد قبول واقع نشد، به هیچ عمل دیگر آن توجه نمى کنند. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۷۴. بحارالانوار، ج ۸۲ ص ۲۲۷)

پیامک ۱۳۵

قال الصادق - عليه السلام -: اذا لقيت الله بالصلوات الخمس المفروضات لم يسالك عما سوى ذلك ؛ هنگامی که خداوند را با نماز پنجگانه واجب ملاقات کردی ، سؤال از شما نمى شود ؛ مگر از نمازهای پنجگانه . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵)

پیامک ۱۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة جواز على الصراط ؛ نماز جواز عبور از صراط است . (بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۱۶۸)

پیامک ۱۳۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم القيامة يدعى بالعبء فاول شىء يسئل عنه الصلاة فإذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛ هنگامی که روز قیامت فرا مى رسد، اولین چیزی که از انسان سؤال مى کنند نماز است ، اگر انسان نماز را کامل به جا آورد (در رحمت حق قرار مى گیرد) و اگر چنین نباشد، وی را به درون آتش مى افکنند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۶)

پیامک ۱۳۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تحترقون تحترقون فاذا صليتم الفجر غسلتها، ثم تحترقون تحترقون فاذا صليتم الظهر غسلتها، ثم تحترقون تحترقون فاذا صليتم العصر غسلتها، ثم تحترقون فاذا صليتم المغرب غسلتها، ثم تحترقون فاذا صليتم العشاء غسلتها، ثم تنامون فلا يكتب عليكم حتى تغسلوا؛ اعمالتان ، شما را به دوزخ رهنمون مى سازد و گویی آتش شما را در بر گرفته است تا آن که نماز بامداد را به جای آورید و بدین گونه گناهان شما پاک مى گردد، پس گناهان باز شما را به دوزخ مى راند، تا آن که نماز ظهر را به جای آورید و بدین ترتیب گناهانتان را پاک کنید. باز ارتکاب گناهان شما را مستوجب آتش مى کند تا آن که نماز عصر را به جای آورید و گناهانتان را بدین صورت پاک کنید. و بدین ترتیب نماز مغرب گناهان عصر را مى زداید و نماز عشاء گناهان پیش از خود را پاک مى کند، سپس به خواب مى روید و تا آن گاه که از خواب برخیزید بر شما گناهی نوشته نخواهد شد. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳. بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۴)

پیامک ۱۳۹

قال الصادق - علیه السلام - : یوتی بشیخ یوم القیامه فیدفع الیه کتابه ظاهره مما یلی الناس و لایری الا مساویا فیطول ذلک علیہ ، فیقول : یا رب اءتاء مرنی الی النار؟ فیقول الجبار جل جلاله : یا شیخ انا استحیی ان اعذبک و قد کنت تصلی لی فی دار الدنیا اذهبوا بعبدی الی الجنه ؛ پیرمردی را در قیامت حاضر می کنند، سپس پرونده عملش را به دستش می دهند، پرونده به صورتی است که مردم آن را می بینند و در آن پرونده جز بدیهای او نمی نگرند. این برنامه به طول می انجامد تا پیرمرد به حضرت حق عرض می کند: امر می کنی که مرا به آتش ببرند؟ خطاب می رسد: ای پیرمرد! من حیا می کنم تو را عذاب کنم ، در حالی که در دنیا برای من نماز خواندی ، ای ملائکه! بنده مرا به بهشت ببرید. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۵ ، بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۴)

پیامک ۱۴۰

قال الصادق - علیه السلام - : ان افضل الاعمال عند الله یوم القیامه ، الصلوه ؛ همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند، نماز است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۷)

پیامک ۱۴۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الصلوه مفتاح الجنه ؛ نماز کلید بهشت است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

پیامک ۱۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: یحشر الله عز و جل اُمَّتِیَوْمَ الْقِیَامَةِ بَیْنَ الْأُمَمِ غُرًّا مُحَجَّلِیْنَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ ؛ خداوند عز و جل در روز قیامت امت مرا ، بر اثر وضو ، با چهره‌های زیبا و دست و پای سپید محشور می کند . بحار الأنوار : ۸۰/۲۳۷/۱۱

پیامک ۱۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَسْبَغِ الْوُضُوءَ ، تَمَرَّ عَلَى الصَّیْرَاطِ مَرَّ السَّحَابِ ؛ وضو را کامل بگیر ، تا از صراط همچون ابر بگذری . بحار الأنوار : ۸ / ۴ / ۷۶

پیامک ۱۴۴

امام صادق علیه السلام : طَلَبْتُ نُورَ الْقَلْبِ فَوَجَدْتُهُ فِي التَّفَكُّرِ وَالْبُكَاءِ ، وَطَلَبْتُ الْجَوَازَ عَلَى الصَّیْرَاطِ فَوَجَدْتُهُ فِي الصَّدَقَةِ ، وَطَلَبْتُ نُورَ الْوَجْهِ فَوَجَدْتُهُ فِي صَلَاةِ اللَّیْلِ ؛ روشنایی دل را جویدم و آن را در اندیشیدن و گریستن یافتم و گذر از صراط را جویدم و آن را در صدقه دادن یافتم و نورانیت چهره را جویدم و آن را در نماز شب یافتم . مستدرک الوسائل : ۱۲ / ۱۷۳ / ۱۳۸۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۲

پیامک ۱۴۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ فِي جَهَنَّمَ رَحَاءً مِنْ حَدِيدٍ تُطْحَنُ بِهَا رُؤُوسُ الْقُرَّاءِ ، وَالْعُلَمَاءِ الْمُجْرِمِينَ ؛ در دوزخ آسیابی آهنی است ، که با آن سرهای قاریان و عالمان گنهکار آرد می شود . جامع الأخبار : ۱۳۰ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

پیامک ۱۴۶

امام سجّاد علیه‌السلام: عَلَيْكَ بِالْقُرْآنِ ، فَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْجَنَّةَ ... وَجَعَلَ دَرَجَاتِهَا عَلَى قَدْرِ آيَاتِ الْقُرْآنِ ، فَمَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ قَالَ لَهُ : إِقْرَأْ وَازُقْ ، وَمَنْ دَخَلَ مِنْهُمْ الْجَنَّةَ لَمْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَعْلَى دَرَجَةً مِنْهُ مَا خِلا النَّبِيِّنَ وَالصِّدِّيقِينَ ؛ با قرآن باش ؛ زیرا خداوند بهشت را آفرید ... و درجات آن را به اندازه آیات قرآن قرار داد . پس هر که قرآن بخواند ، قرآن به او گوید : بخوان و بالا رو . و هر کس از این افراد وارد بهشت شود در آن جا بلند مرتبه‌تر از او نخواهد بود مگر پیامبران و صدیقان . بحار الأنوار : ۸ / ۱۳۳ / ۳۹

پیامک ۱۴۷

امام باقر علیه‌السلام می فرماید: إِنَّ أَوَّلَ مَا يُبْدَأُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَدَقَةُ الْمَاءِ؛ نخستین چیزی که در روز قیامت به آن رسیدگی می شود (ثواب) صدقه آب (دادن به تشنه) است . بحار الأنوار : ۹۶ / ۱۷۳ / ۱۳

پیامک ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَبْعَثُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى نِيَاتِهِمْ؛ روز رستاخیز مردم را به کیفیت نیت هایشان برانگیزند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: النَّاسُ يَعْمَلُونَ الْخَيْرَاتِ وَ إِنَّمَا يُعْطُونَ أَجْرَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ؛ مردم کارهای نیک کنند اما روز قیامت پاداششان را به قدر عقولشان می دهند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۰

من شرب الخمر أتى عطشان يوم القيامة؛ هر که شراب نوشد روز قیامت تشنه بیارندش. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من أحبّ قوما حشره الله في زمرةم؛ هر که گروهی را دوست دارد خدا وی را با آنها محشور کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من إِدَانَ دينا ينوي قضاءه أداه الله عنه يوم القيامة؛ هر که دینی به عهده دارد که نیت پرداخت آن دارد، خدا روز قیامت قرض وی را ادا کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من أذنب و هو يضحك دخل النار و هو يبكي؛ هر که گناه کند و خندان باشد وارد جهنم شود و گریان باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قتل عصفورا بغير حقّ سأله الله عنه يوم القيامة؛ هر که گنجشکی را بناحق بکشد خدا روز قیامت از وی باز خواست کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كان له وجهان في الدنيا كان له يوم القيامة لسانان من نار؛ هر که در دنیا دو رو باشد روز قیامت دو زبان از آتش دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من شابّ شبيه في الإسلام كانت له نورا يوم القيامة؛ هر که مویش در اسلام سفید شود به روز قیامت نور وی خواهد بود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قتل عصفورا عبثا جاء يوم القيامة و له صراخ عند العرش يقول ربّ سل هذا فيم قتلني في غير منفعة؛ هر که گنجشکی را بیهوده بکشد روز قیامت بیابد و نزد عرش فریاد زند و گوید پروردگارا از این پرس برای چه مرا بی فائده کشت. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من ساعه تمرّ باین آدم لم يذكر الله فيها إلّا حسر عليها يوم القيامة؛ ساعتی بی ذکر خدای بر آدمیزاد نگذرد مگر روز قیامت بر آن حسرت خورد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما الدنيا في الآخرة إلّا كما يجعل أحدكم إصبعة السبابة في اليمّ فلينظر بم يرجع؛ دنیا نسبت به آخرت چنان است که یکی تان انگشت بزرگ خویش را به دریا نهد بنگرد از دریا چه بر می دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يستر عبد عبدا في الدنيا إلّا ستره الله يوم القيامة؛ هر بنده ای که در دنیا برای دیگری راز پوشی کند، روز قیامت خدا راز پوش وی شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تقوم الساعة حتّى يكون الزهد و الورع تصنعا؛ قیامت پیا نشود تا وقتی که زهد و تقوی ساختگی باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تزال نفس الرجل معلقه بدینه حتی یقضی عنه؛ جان مرد (پس از مرگ) پیوسته به قرض وی آویخته است تا قرض وی ادا شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو قیل لأهل النار إنکم ما کتون فی النار عدد کل حصاه فی الدنیا لفرحوا بها و لو قیل لأهل الجنه إنکم ما کتون عدد کل حصاه لحزنوا و لکن جعل لهم الأبد؛ اگر به جهنمیان گویند که شماره ریگهای دنیا در جهنم خواهید ماند خوش حال شوند و اگر به بهشتیان گویند که به شماره ریگها خواهید ماند غمگین شوند ولی آنها را جاودانی کرده اند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أن قطره من الزقوم قطرت فی الدنیا لأفسدت علی أهل الدنیا معایشهم فکیف بمن تكون طعامه؟؛ اگر قطره ای از زقوم جهنم را در دنیا بچکانند زندگی را بر مردم دنیا تباه خواهد کرد پس آن که خوراکش زقوم است چه خواهد کرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أن شرره من شرر جهنم بالمشرق لوجد حرّها من بالمغرب؛ اگر شعله ای از شعله های جهنم به مشرق باشد آن که در مغرب است گرمای آن را احساس کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أن دلوا من غساق یهراق فی الدنیا لأتتن أهل الدنیا؛ اگر دلوی از آشامیدنی جهنم را در دنیا بریزند اهل دنیا را متعفن کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لمعالجه ملک الموت أشدّ من ألف ضربه بالسّیف؛ جان گرفتن فرشته مرگ از هزار ضربه شمشیر سخت تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: للرحم لسان عند المیزان تقول: یا ربّ من قطعنی فاقطعه و من وصلنی فصله؛ خویشاوندی روز حساب زبانی دارد و گوید خدایا هر که مرا برید او را ببر و هر که مرا پیوست او را پیوند ده. نهج الفصاحه

پیامک ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لکلّ غادر لواء یوم القیامه یعرف به؛ هر خیانتکاری روز قیامت پرچمی دارد که بدان شناخته شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لکلّ شیء مفتاح و مفتاح الجنّه حبّ المساکین و الفقراء؛ هر چیزی را کلیدی هست و کلید بهشت دوستی مستمندان و فقیران است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیردّن الحقوق إلی أهلها یوم القیامه حتّی یقاد للشّاه الجلحاء من الشّاه القرناء تنطحها؛ روز قیامت حقوق کسان را باز پس دهند تا آنجا که از بز شاخ دار که بز بی شاخ را شاخ زده تقاص کنند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ نفس تحشر علی هواها، فمن هوی الکفره فهو مع الکفره و لا ینفعه عمله شیئاً؛ هر کسی را با دل بستگیش محشور کنند، هر که به کافران دل بسته باشد با کافران است و عملش سودش ندهد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ موز فی النار؛ هر آزارگری در جهنم است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ علم وبال یوم القیامه إلاً من عمل به؛ همه علم ها روز قیامت وبال است مگر علمی که بدان عمل کنند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: القبر أوّل منزل من منازل الآخره؛ قبر، نخستین منزل از منزلهای آخرت است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فی الجنّه ما لا عین رأّت و لا أذن سمعت و لا خطر علی قلب بشر؛ در بهشت چیزها هست که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه بر خاطر کسی گذشته. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شرّ النّاس منزله یوم القیامه من یخاف لسانه أو یخاف شرّه؛ روز قیامت موقعیت

آن کس از همه مردم بدتر است که از زبانش ترسند یا از شرش بیم کنند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدنیا سبعة أيام من أيام الآخرة؛ عمر دنیا مساوی هفت روز از روزهای آخرت است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه مائه درجه ما بین کلّ درجتین مسیره خمسمائه عام؛ بهشت صد درجه است و فاصله هر دو درجه پانصد سال راه است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه مائه درجه ما بین کلّ درجتین کما بین السماء و الأرض؛ بهشت صد درجه است و فاصله هر دو درجه مانند زمین و آسمان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه دار الأسخياء؛ بهشت خانه سخاوت مندان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه بناؤها لبنه من فضّه و لبنه من ذهب و ملاحظها المسک الأذفر و حصباؤها اللؤلؤ و الياقوت و تربتها الزعفران من يدخلها ينعم لا يبأس و يخلد لا يموت لا تبلى ثيابهم و لا يفنى شبابهم؛ ساختمان بهشت خشتی از نقره و خشتی از طلاست و گل آن مشک اذفر است و سنگریزه آن لؤلؤ و یاقوت است و خاک آن زعفران است و هر که وارد آن شود پیوسته متنعم است و از بدبختی برکنار، جاودان زنده است و نمیرد، لباسشان کهنه نمی شود و جوانیشان پایان نپذیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثة لا يقبل الله منهم يوم القيامة صرفا و لا عدلا: عاق و مّان و مکذّب بالقدر؛ سه کسند که روز رستاخیز خداوند از آنها عوضی نمی پذیرد: عاق و منت گذار و کسی که تقدیر را تکذیب کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثة لا يحجون النار: المّان و عاق و والديه و مدمن الخمر؛ سه کسند که میان آنها و جهنم حجابی نیست: منت گذار و عاق پدر و مادر و شراب خوار. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه قد حرم الله علیهم الجنه مدمن الخمر و العاق و الدیوث الذی یقر فی أهله الخبث؛ سه کسند که خداوند بهشت را بر آنها حرام کرده است: شراب خوار و آن که پدر و مادر از او ناراضی نباشند و دیوث که بی ناموسی را در خانواده خود ندیده گیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التاجر الأمين الصدوق المسلم مع الشهداء يوم القيامة؛ تاجر درستکار راست گوی مسلمان روز رستاخیز با شهیدان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تأکل النار ابن آدم إلّا أثر السجود حرم الله عزّ و جلّ علی النار أن تأکل أثر السجود؛ آتش جهنم آدمیزاد را می خورد جز جای سجده را زیرا خداوند جای سجده را بر آتش حرام کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین یدی الساعه فتن کقطع اللیل؛ پیش از رستاخیز فتنه ها پدید آید چون قطعات شب تاریک. نهج الفصاحه

پیامک ۱۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین یدی الساعه أتیام الهرج؛ پیش از رستاخیز روزگاری آشفته است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العبد و الجنه سبع عقاب أهونها الموت و أضعبها الوقوف بین یدی الله تعالی إذا تعلّق المظلومون بالظالمین؛ میان بنده و بهشت هفت عقبه است که آسان تر از همه مرگ است و سخت تر از همه توقف در پیشگاه خداست هنگامی که ستم کشان دامن ستمگران را بگیرند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيها الناس اتقوا الله فو الله لا یظلم مؤمن مؤمنة إلّا انتقم الله تعالی منه يوم القيامة؛ ای مردم از خدا بترسید به خدا مؤمنی، مؤمنی را ستم نکند جز آن که روز رستاخیز خدا از او انتقام گیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما وال ولی فلان و رفق رفق الله تعالی به يوم القيامة؛ هر کس به زمامداری برسد و با مردم به ملایمت و مدارا رفتار کند، خداوند روز قیامت با او مدارا کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ایما مسلم شهد له أربعه بخیر أدخله الله تعالی الجنّه؛ هر مسلمانی که چهار تن به نیکی او شهادت دهند خدا او را بهشت می برد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ایما رجل تدین دینا و هو مجمع أن لا یوفیه إیاه لقی الله سارقا؛ هر کس فرضی بگیرد و در خاطر داشته باشد که آن را نپردازد مانند دزدان محشور شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۵

ایما راع لم یرحم رعیتته حرّم الله علیه الجنّه؛ هر کس به زیر دستان خود رحم نکند، خداوند بهشت را بر او حرام کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ایما امرأه ماتت و زوجها عنها راض دخلت الجنّه؛ هر زنی که بمیرد و شوهرش از او خشنود باشد، به بهشت می رود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول من یدعی إلى الجنّه الحمّادون الّذین یحمدون الله؛ نخستین کسانی که به بهشت دعوت می شوند، ستایشگراند که خدا را ستایش می کنند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما یوضع فی میزان العبد نفقته علی أهله؛ نخستین چیزی که در ترازوی بنده می گذارند خرجی است که برای کسان خود کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما یوزن فی المیزان الخلق الحسن؛ نخستین چیزی که در ترازو گذاشته می شود خلق نیک است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما یقضی بین الناس یوم القیامه فی الدّماء؛ نخستین بار روز رستاخیز میان مردم در باره خونها دادرسی می کنند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما يحاسب به الصلوة؛ نخستین چیزی که به حساب آن می رسند نماز است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أهون أهل النار عذابا يوم القيامة رجل يوضع في أخص قدميه جمرتان يغلي منهما دماغه؛ روز رستاخیز از مردم جهنم آن که عذابش از همه آسان تر است مردی است که دو قطعه آتش به کف پایش نهند که از حرارت آن مغز سرش به جوش می آید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أهل الجور و أعوانهم فی النار؛ ستمگران و یارانشان در جهنمند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن فی الجنة ما لا عين رأت و لا أذن سمعت و لا خطر علی قلب أحد؛ در بهشت چیزها هست که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه در خاطر کسی گذشته است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن فی الجنة مائة درجة لو أن العالمین اجتمعوا فی إحداهنّ لو سعتهم؛ در بهشت صد درجه هست که اگر جهانیان در یکی از آن ها مجتمع شوند در آن جای گیرند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن فی الجنة درجة لا ینالها إلا أصحاب الهموم؛ در بهشت درجه ای هست که جز غم دیدگان بدان نمی رسند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن فی الجنة دارا یقال لها دار الفرج لا یدخلها إلا من فرح یتامی المؤمنین؛ در بهشت خانه ای هست که آن را خانه خوشحالی نامند و جز کسانی که یتیمان مؤمنان را خوشحال کرده باشند، وارد آن نمی شوند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن فی الجنة بیتا یقال له بیت الأسخياء؛ در بهشت خانه ای هست که آن را خانه سخاوتمندان نامند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لِيَتْرَءُونَ أَهْلَ الْغُرَفِ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَرَاءُونَ الْكَوَاكِبَ فِي السَّمَاءِ؛ اهل بهشت صاحبان غرفه های بالا را چنان می بینند که شما ستارگان آسمان را می بینید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۰

إِنَّ الْمَيِّتَ يَعْرِفُ مَنْ يَحْمِلُهُ وَ مَنْ يَغْسِلُهُ وَ مَنْ يَدْفِنُهُ فِي قَبْرِهِ؛ مرده کسی را که بلندش کند و کسی را که غسلش دهد و کسی را که در قبرش نهد می شناسد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمَيِّتَ إِذَا دُفِنَ سَمِعَ خَفَقَ نَعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا عَنْهُ مِنْصَرَفِينَ؛ وقتی مرده را بخاک سپارند، صدای کفش کسان را که از قبر وی باز می گردند خواهد شنید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعَذِّبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يَعَذِّبُونَ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا؛ خداوند روز رستاخیز کسانی را که در دنیا مردم را عذاب کرده اند عذاب می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعَافِي الْإِثْمِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا لَا يَعَافِي الْعُلَمَاءُ؛ خداوند روز رستاخیز بر بی سوادان چیزهایی را می بخشد که بر دانشمندان نمی بخشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْأَلُ الْعَبْدَ عَنِ فَضْلِ عِلْمِهِ كَمَا يَسْأَلُهُ عَنِ فَضْلِ مَالِهِ؛ خداوند از بنده می پرسد که فزونی دانش خود را کجا صرف کرده همچنان که از فزونی مال می پرسد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ مَرَأَةٍ؛ خداوند بهشت را بر ریا کار حرام کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْعَارَ لِيَلْزِمَ الْمَرْءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَقُولَ يَا رَبِّ لِإِرسالِكَ بِي إِلَى النَّارِ أَيْسَرَ عَلَيَّ مِمَّا أَلْقَى وَ إِنَّهُ لَيَعْلَمُ مَا فِيهَا مِنْ شِدَّةِ الْعَذَابِ؛ در قیامت آن قدر ننگ گریبان گیر انسان می شود که می گوید خدایا اگر مرا به جهنم بفرستی بهتر از این وضع است در صورتی که از سختی عذاب جهنم خبر دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الزَّاهِ يَأْتُونَ تَشْتَعِلُ وَجُوهُهُمْ نَارًا؛ روز قیامت چهره زناکاران از آتش مشتعل است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَرْفَعُ دَرَجَتَهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ أَنَّى لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ؛ مقام یکی را در بهشت بالا برند و گوید این مقام از کجا برای من حاصل شد؟ گویند فرزندان برای تو آمرزش طلبید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ خَطَايَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ خَوْضًا فِي الْبَاطِلِ؛ به روز رستاخیز گناه آن کس از همه مردم بیشتر است که بیشتر از همه گفتگوی بیهوده کرده باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ اللَّهُ بَعْلَمَهُ؛ به روز رستاخیز عذاب دانشمندی که خداوند او را از دانشش منتفع نکرده از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ بَاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ؛ پشیمان تر از همه مردم در روز قیامت، مردی است که آخرت خود را به دنیای دیگری فروخته است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ أَدْنَاهُمْ مِنْهُ مَجْلِسُ إِمَامٍ عَادِلٍ وَ أَبْغَضَ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَ أْبْعَدَهُمْ مِنْهُ إِمَامٌ جَائِرٌ؛ محبوبترین مردم در نظر خدا روز قیامت و نزدیکتر از همه به او پیشوای دادگستر است و منفورترین مردم و دورتر از همه به او پیشوای ستمگر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَنَا التَّذِيرُ وَ الْمَوْتُ الْمَغِيرُ وَ السَّاعَةُ الْمَوْعَدُ؛ من بیم دهنده ام و مرگ یغماگر است و رستاخیز وعده گاه. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَمَا إِنَّ الْعَرِيفَ يَدْفَعُ فِي النَّارِ دَفْعًا؛ شخص غیب گو در جهنم رانده می شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۵

ألا إنَّ عملَ أهلِ الجنَّةِ حزنٌ بربوبه ألا إنَّ عملَ أهلِ النَّارِ سهلٌ بسهوه؛ بدانید که کار اهل بهشت مانند آن است که از راه سختی بر تپه مرتفعی بالا روند و کار اهل جهنم مانند آن است که در سراشیب زمین همواری راه سپرند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ألا أخبرک بأهل النَّار؟ کلَّ جعظریَّ جَوَّازٍ مستکبرٍ جماعٍ منوعٍ؛ می خواهی تو را از اهل جهنم خیر دهم؟ هر کس که خود پسند و خود خواه و متکبر و حریص و بخیل باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أكثر النَّاسِ ذنوبا یومَ القیامه أكثرهم کلاما فیما لا ینعیه؛ در روز رستاخیز از همه مردم گناه آن کس بیشتر است که بیشتر از همه در چیزهایی که بدو مربوط نیست، سخن گوید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أشدُّ النَّاسِ حسره یومَ القیامه رجلٌ أمکنه طلب العلم فی الدنیا فلم یطلبه و رجلٌ علَّم علما فانتفع به من سمعه منه دونه؛ دو کس روز رستاخیز از همه مردم بیشتر حسرت می خورند یکی مردی که در دنیا برای طلب دانش فرصت داشته ولی به جستجوی آن برنخاسته است یکی دیگر مردی که دانشی به دیگری آموخته و شاگرد وی از آن بهره مند شده ولی او بی بهره مانده است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أشدُّ النَّاسِ عذابا یومَ القیامه عالمٌ لم ینفعه علمه؛ روز رستاخیز عذاب دانشمندی که از دانش خود بهره نمی برد از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أشدُّ النَّاسِ عذابا یومَ القیامه من یری النَّاسَ أن فیهِ خیرا و لا خیر فیهِ؛ در روز رستاخیز از همه مردم عذاب آن کس سخت تر است که مردم گمان می کنند خیری در او هست ولی خیری در او نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أشدُّ النَّاسِ عذابا للنَّاسِ فی الدنیا أشدُّ النَّاسِ عذابا عند الله یومَ القیامه؛ آنکه در دنیا مردم را بیشتر آزار کند در روز رستاخیز پیش خدا از همه مردم عذاب وی سخت تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أشدُّ النَّاسِ عذابا یومَ القیامه إمامٌ جائرٌ؛ روز رستاخیز عذاب پیشوای ستمگر از

همه کس سخت تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كان يوم القيامة نادى مناد من عمل عملاً لغير الله فليطلب ثوابه ممن عمله له؛ وقتی روز رستاخیز در آید بانگ زنی بانگ می زند که هر کس کاری برای غیر خدا انجام داده پاداش خود را از آن کس که برای او کار کرده بگیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا اجتمع العالم و العابد على الصِّراطِ قیل للعابد أدخل الجنة و تنعم بعبادتک و قیل للعالم قف هنا فاشفع لمن أحببت فإنک لا تشفع لأحد إلا شفعت فقام مقام الأنبياء؛ وقتی عالم و عابد بر صراط اجتماع کنند به عابد گویند به بهشت در آی و از عبادت خویش بهر مند شو و به عالم گویند اینجا بایست و برای هر که می خواهی شفاعت کن زیرا هر که را شفاعت کنی شفاعت تو پذیرفته خواهد شد آنگاه عالم در صف پیامبران می ایستد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان لا ينظر الله إليهم يوم القيامة قاطع الزحم و جار السوء؛ دو کس را خداوند روز قیامت به نظر رحمت نمی نگرد، آنکه با خویشان برود و آنکه با همسایه بدی کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۶

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: علمای پیروان ما که به دوستان و پیروان ناتوان ما رسیدگی کنند، روز قیامت در حالی وارد می شوند که از تاج‌های آنها نورافشانی می شود. (بحار الانوار/ ۲/ ۷)

پیامک ۲۳۷

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند دنیا را سرای امتحان و آزمایش ساخته و آخرت را سرای رسیدگی قرار داده است، و بلای دنیا را وسیله‌ی ثواب آخرت و ثواب آخرت را عوض بلای دنیا قرار داده است. (تحف العقول/ ۵۱۲)

پیامک ۲۳۸

قال الإمام الحسين - عليه السلام - : لا يأمن يوم القيامة إلا من قد خاف الله في الدنيا؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: کسی در روز قیامت از شدائد و احوال آن در امان نمی باشد، مگر آن که در دنیا از خداوند متعال ترس داشته باشد - و اهل گناه و معصیت نگردد - بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۹۲، ح ۵

پیامک ۲۳۹

قال الإمام الحسن المجتبی - عليه السلام - : إنما يجزى العباد يوم القيامة على قدر عقولهم؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا در روز قیامت بندگان به مقدار عقل و درک و شعورشان مجازات می شوند. کلمة الإمام الحسن - علیه السلام -،

ص ۲۰۹

پیامک ۲۴۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِذَا حُشِرَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَشْفَعُ عُصَاءَ أُمَّةِ النَّبِيِّ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هنگامی که در روز قیامت برانگیخته و محشور شوم، خطاکاران امت پیامبر - صلی الله علیه و آله وسلم - را شفاعت می نمایم. احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۱۲۹

پیامک ۲۴۱

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عليه السلام - : إِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابَ، وَغَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: امروزه - در دنیا - زحمت و فعالیت، بدون حساب است و فردای قیامت، حساب و بررسی اعمال و دریافت پاداش است. شرح نهج البلاغه ابن عبده، ج ۱

پیامک ۲۴۲

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عليه السلام - : إِنَّ الْعَالِمَ الْكَاثِمَ عِلْمَهُ يُبْعَثُ أَنْتَنَ أَهْلِ الْقِيَامَةِ، تَلْعَنُهُ كُلُّ دَابَّةٍ مِنْ دَوَابِّ الْأَرْضِ الصَّغَارِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن عالم و دانشمندی که علم خود را - در بیان حقایق - برای دیگران کتمان کند، روز قیامت با بدترین بوها محشور می شود و مورد نفرت و نفرین تمام موجودات قرار می گیرد. وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۷۰، ح ۲۱۵۳۹

پیامک ۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد، و این است سخن خداوند متعال تاگاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید: پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آنچه باز گزاردم، نه چنین است آن سخنی است که او گوینده اش هست، واز پشت آنها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۵۸

پیامک ۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و تكون صلاة العبد عند المحشر تاجا على رأسه و نورا على وجهه و لباسا على بدنه و سترا بينه و بين النار؛ نماز بنده در محشر تاجی است بر سر او، و موجب نورانیت صورتش، لباس برای بدن وی، و ساتر و حایل بین او و آتش جهنم است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

پیامک ۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة جواز على الصراط؛ نماز جواز عبور از صراط است. (بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۶۸)

پیامک ۲۴۶

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان افضل الاعمال عند الله يوم القيامة، الصلوة؛ همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند، نماز است. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۷)

پیامک ۲۴۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: خمس صلوات من حافظ عليهن كانت له نورا و برهانا و نجاه يوم القيامة. رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود: کسی که بر نمازهای پنجگانه محافظت و مراقبت نماید این نمازها برای او در قیامت، نور و وسیله نجات او خواهد بود. کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۶۲

پیامک ۲۴۸

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله می فرماید: إذا مرَّ المؤمنُ عَلَى الصَّراطِ فَيَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَفِئَتْ لَهُبُ النَّيرانِ وَ نَقُولُ: جُزِيا مُؤْمِنٌ فَإِنَّ نوركَ قَدْ أَطْفَأَ لَهُبِي؛ هنگامی که مؤمن بر صراط می گذرد، و می گوید: بسم الله الرحمن الرحيم. ناگاه زبانه‌های آتش خاموش می شود و می گوید: ای مؤمن عبور کن زیرا نور تو آتش مرا خاموش کرد. جامع الأخبار، ص ۱۲۰.

پیامک ۲۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال کسی که به یاد معاد و رستخیز افتاده و توشه خود را برای آن روز بسیار کرده است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که فساد و تباهی او را شاد گرداند، معاد و روز واپسین او را بدحال کند. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که موفق به پیدا کردن راه راست خود گردد، برای معاد خویش توشه برگیرد. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هدف مؤمن اصلاح معاد و روز واپسین است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به آخرت (و عمل برای آنجا) زیرا دنیا زبونانه نزد تو خواهد آمد. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که سرانجام کار پیش روی شما است و به راستی که قیامت پشت سر شما است که شما را به جلو می راند. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۵۵

شایسته انسان عاقل و خردمند است که برای آخرت خود چیزی از پیش فرستد، و سرای ماندنی خود را آباد نماید. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان با ایمان اندوهش درباره آخرت خویش و همه تلاش و کوشش در راه بازگشتگاه او است. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تلخی دنیا ، شیرینی آخرت را به دنبال دارد. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آخرت چنان است که هر چیزش ابدی و جاویدان است. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که معاد خود را اصلاح کند به راه درست دست یافته است. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که برای معاد و روز جزا کار کند به راه درست و پایدار دست یافته است. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر چیزی از (نعمتها و عذاب های) آخرت دیدنش بزرگتر از شنیدن آن است (بر عکس دنیا) غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در آخرت حسابرسی است و عملی در کار نیست. غررالحکم ، باب آخرت

پیامک ۲۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرانجام آخرت، پایداری است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان زیرک، عزم و تصمیم خود را در راه اصلاح معاد و تهیه توشه بسیار برای آن روز بکار می بندد. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به تلاش و کوشش در راه اصلاح و رو به راه کردن معاد و روز واپسین. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یاد آخرت دارو و درمان است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرای جاویدان جایگاه راستگویان و میهن نیکان و شایستگان است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شیرینی آخرت، درد بدبختی دنیا را از بین می برد. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین آمادگی ها آن است که انسان به وسیله آن، معاد خود را اصلاح کند. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شما به سوی آخرت خواهید رفت و در پیشگاه خداوند قرار خواهید گرفت. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دنیا و آخرت دو دشمن متفاوت و دو راه جداگانه اند، کسی که دنیا را دوست دارد و بدان عشق ورزد، آخرت را دشمن می دارد و بدان عداوت می ورزد و این دو همچون مشرق و مغربند و آدمی همچون کسی که میان آن دو راه می رود که هر زمان به یکی نزدیک شود از دیگری دور گردد و از اینها گذشته این دو همچو دو هوو هستند. (که به طور معمول با یکدیگر در یک جا جمع نشوند) غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۲۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که سرانجام قیامت است و آن برای خردورزان پند دهنده و برای نادانان وسیله عبرت خوبی است و پس از آن فرا رسد آنچه را که بدان آگاهی دارید از ترس از قیامت و دهشت های بیم آور و کر شدن گوشها و در هم فرو رفتن استخوانها و تنگی قبرها و شدت غم و اندوه. غررالْحکْم ، باب آخرت

پیامک ۲۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که در پیش رویت گردنه‌ای است سخت و صعب العبور که سبکبار در آنجا خوشحال تر است از گرانبار و کند رو در آنجا وضعیت رقت بارتر است از تندرو، و به راستی که به ناچار (در پایان) بر بهشت فرود آیی یا بر دوزخ. غررالْحکْم ، باب آخرت

پیامک ۲۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که امروز روز عمل و کار است و باز پرسى و حسابى نیست ولی فردای قیامت روز باز پرسى است و عملی در کار نیست. غررالْحکْم ، باب آخرت

پیامک ۲۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که تباه کردن معاد نشانه بدبختی است. غررالْحکْم ، باب آخرت

پیامک ۲۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بندگان خدا! از روزی بترسید که عمل ها و ارسی می شود و اضطراب در آن زیاد و کودکان پیر می شوند! نهج البلاغه، خ ۱۵۶

پیامک ۲۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خائنان در روز قیامت پرچمی دارند که بدان شناخته می شوند. نهج البلاغه، خ ۱۹۱

پیامک ۲۷۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: روز قیامت چهره زناکاران از آتش مشتعل است. نهج الفصاحه ، حدیث ۶۳۱

پیامک ۲۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اعزامیان به دوزخ برای همیشه در عذاب و شکنجه اند. غررالْحکْم ، باب دوزخ

پیامک ۲۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به دوزخ در آید بدبختی او همیشگی است. غررالْحکْم ، باب دوزخ

پیامک ۲۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: دوزخ، آتشی است که صدای زبانه هایش وحشت زا، و شراره‌اش تا دل آسمان بالا رود، زبانه اش برافراشته و روشن، شعله هایش فروزنده، خروشش خشمناک، خموشی اش بسیار دور از انتظار، آتشگیره اش شعله ور، بیم آن ترساننده است. غررالحکم، باب دوزخ

پیامک ۲۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: دوزخ، جایگاه سختی است، اطراف و جوانبش تاریک و ظلمانی، دیگ هایش جوشان، اوضاع و احوالش سخت و وحشتناک است. غررالحکم، باب دوزخ

پیامک ۲۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نادانی، معاد انسان را تباه سازد. غررالحکم، باب جهل

پیامک ۲۸۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: یَاتِي آكُلُ الرِّبَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُخْتَبِلًا يَجْرُ شَقِيهٖ، ثُمَّ قَرَأَ: لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ؛ رباخوار روز قیامت دیوانه محشور می شود و بر سر خود می زند. سپس این آیه را قرائت فرمودند: (ربا خواران) پبای نمی خیزند جز مانند آن کس که شیطان، بواسطه تماس او را آشفته حال می سازد. الدرالمثور، ج ۱، ص ۳۶۴.

پیامک ۲۸۵

يَجِيءُ الرَّجُلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَهُ مِنَ الْحَسَنَاتِ كَالسَّحَابِ الرُّكَامِ أَوْ كَالْجِبَالِ الرَّوَاسِي فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، أَنَّى لِي هَذَا وَ لَمْ أَعْمَلْهَا؟ فَيَقُولُ: هَذَا عَلَيْكَ الَّذِي عَلَّمْتَهُ النَّاسَ يُعْمَلُ بِهِ مِنْ بَعْدِكَ؛ انسان، در روز قیامت می آید و با خود کارهای نیکی چون ابرهای انبوه یا کوه‌های سر به فلک کشیده دارد، پس می گوید: پروردگارا! اینها را که من انجام نداده‌ام، اینها از کجا پیدا شدند؟ [خداوند] می فرماید: این، دانش توست که به مردم آموختی و پس از تو، به آن عمل کردند. بصائر الدرجات، ص ۲۵، ح ۱۶.

پیامک ۲۸۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَنَدِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَ عَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَ عَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ أَكْتَسَبَهُ وَ فِيمَا أَنْفَقَهُ وَ عَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ انسان، در روز قیامت، قدم از قدم بر نمی دارد، مگر آن که از چهار چیز پرسیده می شود: از عمرش که چگونه گذرانده است، از جوانی اش که چگونه سپری کرده، از ثروتش که از کجا به دست آورده و چگونه خرج کرده است و از دوستی ما اهل بیت. خصال، ص ۲۵۳، ح ۱۲۵.

پیامک ۲۸۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: اعزُّ العزِّ العلمُ؛ لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ، وَ أَدْلُ الدُّلِّ الْجَهْلُ؛ لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ، أَبْكَمُّ، أَعْمَى، خَيْرَانُ؛ عزیزترین عزت، دانش است، چرا که با آن معاد شناخته می شود و راه کسب معاش به دست می آید و خوارترین

خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزهة الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵

پیامک ۲۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اقْرَبُكُمْ غَدًا مِنِّي فِي الْمَوْقِفِ اَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَ اَدَاكُمْ لِالْاَمَانَةِ وَ اَوْفَاكُمْ بِاِعْهَدِ وَ اَحْسَنَكُمْ خُلُقًا وَ اقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ؛ نزدیکترین شما به من در قیامت: راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد و پیمان، خوش اخلاقترین و نزدیکترین شما به مردم است. امالی طوسی، ص ۲۲۹

پیامک ۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: شَرُّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُكْرَمُونَ اتِّقَاءَ شَرِّهِمْ؛ بدترین مردم در روز قیامت کسانی هستند که (در این دنیا) از ترس شرشان مورد اکرام و احترام واقع می شوند. (جهاد با نفس، ح ۶۷۳)

پیامک ۲۹۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلی الله علیه و آله و سلم): مَنْ تَرَكَ مَعْصِيَةَ اللَّهِ مَخَافَةَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى اَرْضَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَسُولِ خَدَا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کسی که معصیت الهی را از خوف خدای تبارک و تعالی ترک کند خداوند او را در روز قیامت خوشنود می سازد. (جهاد با نفس، ح ۲۲۲)

پیامک ۲۹۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان من اعظم الناس حسره يوم القيامة، من وصف عدلا ثم خالفه الى غيره. پشیمان ترین شخص در روز قیامت، کسی است که برای مردم از عدالت سخن بگوید، اما خودش به دیگران عدالت روا ندارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۹۵)

پیامک ۲۹۲

امام حسین علیه السلام فرمودند: لا يَأْمَنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ خَافَ اللَّهَ فِي الدُّنْيَا. هیچ کس روز قیامت در امان نیست، مگر آن که در دنیا خدا ترس باشد. (بحار الانوار، ج ۴، ص ۱۹)

پیامک ۲۹۳

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: انما يداق الله العباد في الحساب يوم القيامة على قدر ما اتاهم من العقول في الدنيا؛ خدا در روز قیامت نسبت به حساب بندگانش به اندازه عقلی که در دنیا به آنها داده است باریک بینی می کند. (اصول کافی ج ۱ / ص ۱۲)

پیامک ۲۹۴

امام حسین علیه السلام فرمودند: لا يَأْمَنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ خَافَ اللَّهَ فِي الدُّنْيَا؛ کسی در قیامت در امان نیست مگر کسی که در دنیا ترس از خدا در دل داشت. (مناقب ابن شهر آشوب ج ۴ / ص ۶۹)

پیامک ۲۹۵

امام رضا علیه السلام فرمودند: مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ فَرَجَ اللَّهُ عَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر کس اندوه و مشکلی را از مومنی بر طرف نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸)

پیامک ۲۹۶

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: من سره أن يكون على موائد النور يوم القيامة فليكن من زوار الحسين بن علي (سلام الله عليها)؛ هر کس دوست دارد روز قیامت، بر سر سفره های نور بنشیند باید از زائران امام حسین (سلام الله علیه) باشد. بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۲۳۸.

پیامک ۲۹۷

پیامبر صلی الله علیه و آله: فِي الزَّيْنَةِ خِصَالٌ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَ ثَلَاثٌ فِي الْآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ وَيُعْجَلُ الْفَنَاءُ وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ وَأَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ فَسَوْءُ الْحِسَابِ وَسَيَحْطُ الرَّحْمَنُ وَالْخُلُودُ فِي النَّارِ؛ زنا، شش پیامد دارد: سه در دنیا و سه در آخرت. سه پیامد دنیایی اش این است که: آبرو را می برد، مرگ را شتاب می بخشد و روزی را می برد و سه پیامد آخرتی اش: سختی حسابرسی، خشم خدای رحمان و ماندگاری در آتش است. خصال، ص ۳۲۱، ح ۳.

پیامک ۲۹۸

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: کل عین يوم القيامة باكية و كل عین يوم القيامة ماهرة، الاعین من اختصه الله بكرامته و بکی علی ما ينهك من الحسين و آل محمد (صلی الله علیه و آله و سلم). در روز قیامت همه چشمها گریانند و هیچ چشمی خواب ندارد، مگر آن چشمی که خداوند آن را به کرامت خود اختصاص داده و برای هتک حرمت حسین و خاندان محمد گریسته باشد. الخصال / ج ۶۲۵.

پیامک ۲۹۹

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من زارنی علی بعد داری آتیه يوم القيامة فی ثلاث مواطن حتی اخلصه من احوالها؛ اذا نظیرت الکتب یمینا و شمالا و عند الصراط و عند المیزان؛ هر که مرا در دیار غربت زیارت کند، روز قیامت من در سه جا به داد او می رسم و از هراسها و سختیها آنها نجاتش می دهم؛ در وقتی که نامه های اعمال از راست و چپ پراکنده شوند و در هنگام گذشتن از صراط و در موقع سنجیدن اعمال (میزان) عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۵.

پیامک ۳۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فای رجل لطم امراته لطمه، امرالله عزوجل مالک خازن النیران فیلطمه علی حر وجهه سبعین لطمه فی نار جهنم؛ هر کس به صورت زنش سیلی بزند، خداوند به آتشبان جهنم دستور می دهد تا در آتش جهنم هفتاد سیلی بر صورت او بزند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۰.

پیامک ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اتَّخَذَ اِبْرَاهِيمَ عَبْدًا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَهُ نَبِيًّا ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند تبارک و تعالی ابراهیم - عليه السلام - را پیش از آن که به نبوت برگزیند، به بندگی خود گرفت. و پیش از آن که به رسولی برگزیند به نبوت برگزید. و پیش از آن که به خلیلی انتخابش کند، به رسولی برگزیدش و پیش از آن که امامش انتخاب کند خلیش خواند و بعد به او خطاب کرد که من تو را برای مردم امام قرار دادم. «الکافی، ج ۱، ص ۱۷۵»

پیامک ۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الْخَضِرَ كَانَ نَبِيًّا مُرْسَلًا ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خضر - عليه السلام - پیامبر مرسل بود، خداوند وی را به سوی قومش فرستاد و آنها را به یگانه پرستی و اقرار به پیامبران و فرستادن خودش فرا خواند. و معجزه‌اش این بود که روی هر چوب خشکی یا زمین بی‌علفی می‌نشست، سبز می‌شد، و از این جهت خضر نامیده شده است. «علل الشرائع، ج ۱، ص ۵۹»

پیامک ۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِلْيَاسُ النَّبِيُّ كَانَ مِنْ عِبَادِ أَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: الیاس نبی از عابدترین پیامبران بنی اسرائیل بود. «بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۳۹۳»

پیامک ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : وَ كَانَ شَرِيعَةَ عِيسَى - عليه السلام - أَنَّهُ بُعِثَ بِالتَّوْحِيدِ وَ الْاِخْلَاصِ وَ بِمَا أُوصِيَ بِهِ نُوحٌ وَ اِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى وَ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شریعت عیسی - عليه السلام - بر پایه‌ی دعوت به توحید، اخلاص و آن چیزی بود که نوح، ابراهیم و موسی - علیهم السلام - بدان سفارش شده‌اند. و انجیل بر او نازل شد و از او همان پیمانی گرفته شد که از سایر پیامبران گرفته شده است ... «بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۲۳۴»

پیامک ۵

قال الامام صادق - عليه السلام - : كَانَ بَيْنَ عِيسَى وَ بَيْنَ مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - خَمْسَ مِائَةٍ عَامٍ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: میان حضرت عیسی - عليه السلام - و حضرت محمد - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - پانصد سال فاصله بوده که در دویست و پنجاه سال آن نه پیامبری بود و نه عالمی آشکار، مردم در این مدت از دین حضرت عیسی - عليه السلام - پیروی می‌کردند و سپس فرمود هیچ‌گاه زمین نخواهد بود مگر این که در آن عالمی باشد. «کمال الدین، ص ۱۶۱»

پیامک ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ ذَكَرَهُ خَتَمَ بِنَبِيِّكُمْ النَّبِيَّينَ، فَلَا نَبِيَّ بَعْدَهُ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند سبحان، با پیامبر شما سلسله نبوت را خاتمه داد. بعد از او، هرگز پیامبری برانگیخته نخواهد شد و با کتاب شما به همه کتاب‌های آسمانی پایان بخشید، بعد از آن کتابی نازل نخواهد شد ... «الکافی، ج ۱، ص ۲۶۹»

پیامک ۷

قَالَ الْإِمَامُ الرَّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - : سَلَّمَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَى يَحْيَى فِي الثَّلَاثَةِ الْمَوَاطِنِ وَ آمَنَ أَوْعَتَهُ ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: خداوند در سه جا بر یحیی - عليه السلام - سلام فرستاد، و ترس را از او ربود و می‌فرماید: سلام بر او روزی که به دنیا آمد و روزی که می‌میرد و روزی که زنده شده و برانگیخته می‌شود. «عیون اخبار الرضا - عليه السلام -، ج ۱، ص ۲۵۷»

پیامک ۸

قَالَ الْإِمَامُ الرَّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّمِ: ... إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ هُوَ الْيَوْمَ الَّذِي دَعَا فِيهِ ذَكْرِيَا ... امام رضا - عليه السلام - (در اولین روز از محرم) فرمودند: همانا این روز، روزی است که ذکر یا - عليه السلام - در آن دعا کرد و فرمودند: پروردگارا از نزد خودت برایم فرزند پاک عطا کن. زیرا تو درخواست‌ها را می‌شنوی. خداوند دعای او را مستجاب کرد و به فرشتگان دستور داد که یحیی - عليه السلام - را به او بشارت دهند. «بحار الانوار، ج ۱۴، ص ۱۶۴»

پیامک ۹

قَالَ الْإِمَامُ الرَّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ الْيَسَعَ قَدْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعَ عِيسَى - عَلَيْهِ السَّلَام - ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: يَسَعَ - عليه السلام - همان کارهایی را می‌کرد که حضرت عیسی - عليه السلام - انجام می‌داد: روی آب راه می‌رفت، مردگان را زنده می‌کرد، کورهای مادر زاد را شفا می‌داد. با این حال (بر خلاف قوم عیسی - عليه السلام -) امتش او را به خدایی نگرفتند. «الاحتجاج، ج ۲، ص ۲۰۴»

پیامک ۱۰

قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِر - عَلَيْهِ السَّلَام - : ... إِنَّ لُوطاً لَبِثَ فِي قَوْمِهِ ثَلَاثِينَ سَنَةً يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَيُحَذِّرُهُمْ عَذَابَهُ ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: ... همانا لوط - عليه السلام - سی سال در میان قومش زندگی کرد و آنها را به سوی خدای عزوجل فرا خواند و از عذاب الهی بر حذر داشت اما قومش دست از اخلاق رذیله برنداشتند، لوط پسر خاله ابراهیم بود و ساره همسر ابراهیم خواهر لوط بود ... لوط مردی سخی و کریم بود و ... «بحار الانوار، ج ۱۲، ص ۱۴۷»

پیامک ۱۱

قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِر - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ صَالِحًا بَعَثَ إِلَى قَوْمِهِ وَ هُوَ ابْنُ سِتِّ عَشَرَ سَنَةً ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که صالح - عليه السلام - به سوی قومش مبعوث شد، شانزده سال داشت و سیس صد و بیست سال در میان آنها زندگی کرد، آنان ایمان نیاوردند، ... تا اینکه بعد از پی کردن ناقه صالح عذاب خداوند بر آنها نازل شد. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۳۷۷»

پیامک ۱۲

قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِر - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ نوحاً - عليه السلام - لَمَّا انْقَضَتْ نَبُوَّتُهُ ... أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَيْهِ، يَا نُوحُ ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: چون نبوت نوح - عليه السلام - به پایان رسید، خداوند به سوی او وحی نمود: که ای نوح، نبوت تو به آخر رسیده است ... علم و ایمان و اسم اعظم و آثار علم نبوت را در میان بازماندگان از نسل خود قرار ده که من نبوت را قطع نمی‌کنم چنان که

تاکنون از خانه انبیائی که بین تو و آدم بودند قطع نکرده‌ام و زمین را خالی از عالم رها نمی‌کنم عالمی که دین من و طاعت من به او شناخته شود و مایه نجات فرزندان باشد که در فاصله مرگ یک پیامبر تا آمدن دیگری به دنیا می‌آیند. نوح - علیه السلام - بشارت هود - علیه السلام - را به سام داد. و در فاصله میان نوح تا هود - علیه السلام - انبیای دیگری نیز بوده‌اند. «الکافی، ج ۸، ص ۱۱۵»

پیامک ۱۳

قال الامام الباقر - علیه السلام - : كانت شريعته نوح - عليه السلام - ان يُعبد الله بالتوحيد و ... . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: شریعت حضرت نوح - علیه السلام - این بود که خدا به توحید و اخلاص و جدا کردن او از شریک پرستیده شود که این همان فطرتی است که خدا انسان را بر آن آفرید ... . «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۳۳۱»

پیامک ۱۴

قال الامام الباقر - عليه السلام - : كان بين آدم و نوح - عليه السلام - عشرة آباء كلهم أنبياء الله. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بین حضرت آدم - علیه السلام - و حضرت نوح - علیه السلام -، ده پدر فاصله بود، که همه آنها پیامبر بودند. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۴۴»

پیامک ۱۵

امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خداوند به حضرت آدم - علیه السلام - وحی نمود که قایل دشمن خدا است و (او) برادرش را کشته است و من برای ادامه راه تو فرزندی را قرار دادم که او خلیفه و وارث علم تو بوده و او عالم ربّانی در روی زمین بعد از تو می‌باشند. و او در کتاب، شیث خوانده شده و در زبان عربی «ابا محمد هیئه الله» نام گذاری شده است. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۲۶۴»

پیامک ۱۶

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : فلقد كان يتوسد الحجر و يلبس الحشن ... . امير المؤمنين - عليه السلام - (در وصف حضرت عیسی - علیه السلام -) فرمودند: او سنگ را بالش خود می‌کرد و جامه خشن می‌پوشید. نان خشک می‌خورد، چراغش در شب ماه، و سبزیجاتش گیاهانی است که برای چارپایان می‌رویده بود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۶۰»

پیامک ۱۷

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : ... لكان ذلك سليمان بن داود عليه السلام الذي سُخَّر له ملك الجن و الانس مع النبوة ... . امير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: اگر بنا باشد کسی برای بقا نردبانی بیابد، یا برای دور کردن مرگ از خود راهی پیدا کند، بی‌گمان آن کس سلیمان بن داود - علیه السلام - بود که علاوه بر مقام نبوت، منزلت والای سلطنت بر جن و انس نیز در اختیار او گذارده شده بود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۲»

پیامک ۱۸

قالَ اميرُ المؤمنين - عليه السَّلام - : إِنَّ شُعَيْباً النّبيُّ عليه السَّلام دَعَا قَوْمَهُ إِلَى اللَّهِ حَتَّى كَبُرَ سُنُّهُ وَ دَقَّ عَظْمُهُ ثُمَّ غَاب ... . امير المؤمنين - عليه السَّلام - فرمودند: حضرت شعيب پیامبر - عليه السَّلام - قومش را به سوی خداوند دعوت کرد تا اینکه به سن پیری رسید و استخوان هایش نازک شد سپس از قومش غایب شد و دوباره به صورت جوانی به سوی آنها بازگشت و ایشان را به سوی خدا دعوت کرد ولی آنان پاسخ دادند ما سخن تو را در زمان پیریت گوش نکردیم حال که جوانی بیش نیستی چگونه تو را تصدیق کنیم ... «بحار الانوار، ج ۱۲، ص ۳۸۵»

پیامک ۱۹

قالَ رسولُ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : إِنَّمَا بُعِثْتُ فَاتِحاً وَ خَاتِماً وَ أُعْطِيتُ ... . رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: من به عنوان فاتح و خاتم (پیامبران) مبعوث شدم و جامع کلمات و کلید آنها به من اعطا شده است ... «کنز العمال، ح ۳۱۹۹۴»

پیامک ۲۰

قالَ رسولُ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : أَوَّلُ نَبِيٍّ مِنْ أَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ مُوسَى وَ آخِرُهُمْ عِيسَى وَ سِتْ مِائَةَ نَبِيٍّ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: نخستین پیامبر از بنی اسرائیل، موسی و آخر ایشان عیسی است و ششصد پیامبر دیگر نیز دارند. «بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۷»

پیامک ۲۱

وَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - إِذَا ذَكَرَهُ (شعيب) قال: ذَاكَ خَطِيبُ الْأَنْبِيَاءِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - هر گاه به یاد شعيب می افتاد می فرمودند: او (حضرت شعيب) سخنران پیامبران است. «بحار الانوار، ج ۱۲، ص ۳۸۷»

پیامک ۲۲

قالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : أَوَّلُ نَبِيٍّ (مِنَ الْأَنْبِيَاءِ) أُرْسِلَ نُوحٌ - عَلَيْهِ السَّلام - . رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: اولین نبی از میان انبیاء که فرستاده شده است، نوح - عليه السَّلام - می باشد. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۳۳۱»

پیامک ۲۳

قالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى إِدْرِيسَ ثَلَاثِينَ صَحِيفَةً. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: خداوند سی صحیفه بر حضرت ادريس - عليه السَّلام - نازل کرده است. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۲۷۷»

پیامک ۲۴

قالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : مِائَةٌ وَ أَرْبَعُونَ وَ عِشْرُونَ أَلْفُ نَبِيٍّ، وَ مِنْهُمْ ... . رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: (تعداد پیامبران) یکصد و بیست و چهار هزاران و از جمله آنها سیصد و سیزده نفر مرسل می باشند که نخستین آنان حضرت آدم - عليه السَّلام - است. «الخصال، ج ۲، ص ۵۳۴»

پیامک ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَلَا سِيَّتَهُ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای مردم بعد از من نه پیامبری است و نه سنتی بعد از سنت من وجود دارد، هر که ادعای نبوت کند، ادعای او و بدعتش در آتش خواهد بود. هر که چنین ادعایی کند او را بکشید و هر که از او پیروی کند در آتش خواهد بود.» (امالی شیخ مفید، ص ۵۳)

پیامک ۲۶

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: وَقَدْ جَعَلَ اللهُ لِلْعِلْمِ أَهْلًا وَفَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ طَاعَتَهُمْ بِقَوْلِهِ: «وَأَتُوا التَّبِيتَ مِنْ أَبْوَابِهَا» وَالتَّبِيتُ هِيَ تَبِيتُ الْعِلْمِ الَّتِي إِسْتَوْدَعْتَهُ الْأَنْبِيَاءُ وَأَبْوَابُهَا أَوْصِيَاءُهُمْ. أمير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: خداوند برای «علم» جایگاهی مناسب مقرر داشته است و بر بندگانش اطاعت از آن را واجب گردانده و فرموده: از درب خانه داخل شوید و منظور از بیوت خانه های علم است که به انبیاء داده شده و ابواب آن اوصیاء آن ها هستند. «نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۷۷»

پیامک ۲۷

قال الامام الرضا - عليه السلام - : «إِنَّمَا سُمِّيَ أَوْلُو الْعِزْمِ، أَوْلِي الْعِزْمِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا أَصْحَابَ الشَّرَائِعِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: (پیامبران) اولو العزم در حقیقت بدین سبب اولو العزم نامیده شده اند که دارای شریعت و آیین بوده اند.» (عیون اخبار الرضا - عليه السلام -، ج ۲، ص ۸۰)

پیامک ۲۸

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : «مَا بَعَثَ اللهُ نَبِيًّا وَلَا وَصِيًّا إِلَّا سَخِيًّا. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: خداوند هیچ نبی و وصی پیامبری را نفرستاد، مگر اینکه سخاوتمند بود.» (الکافی، ج ۸، ص ۶۱۶)

پیامک ۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبُرِّ وَالْفَاجِرِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند پیامبری را مبعوث نکرد مگر با راستگویی و رد امانت به فاجر و نیکوکار.» (الکافی، ج ۲، ص ۱۰۴)

پیامک ۳۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : «إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: گرفتارترین و پر رنج ترین مردم، پیامبران هستند.» (امالی شیخ صدوق، ص ۶۵۹)

پیامک ۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ رُسُلَهُ حَيْثُ بَعَثَهَا وَمَعَهَا لَا ذَهَبٌ وَلَا فِضَّةٌ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا خداوند، آنگاه که رسولان خود را فرستاد آنان را با زر و سیم نفرستاد، بلکه با (سرمایه) کلام و سخن فرستاده است.» (الکافی، ج ۸، ص ۱۴۸)

پیامک ۳۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : سَادَةُ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ خَمْسَةٌ وَهُمْ أَوْلُو الْعِزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَعَلَيْهِمْ دَارَتِ الرَّحَى نُوحٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَ مُوسَى وَعِيسَى وَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ عَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سرور رسولان و پیامبران پنج نفرند که آنها را اولوالعزم گویند و آسیاب نبوت و رسالت گرد آنها می چرخد. اینان عبارتند از: نوح، ابراهیم، موسی، عیسی و محمد (صلوات الله عليهم اجمعین). «الکافی، ج ۱، ص ۱۷۵»

پیامک ۳۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : انَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ مَكَّنَ أَنْبِيَاءَهُ مِنْ خَزَائِنِ لُطْفِهِ وَ رَحْمَتِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا خداوند، پیامبران خودش را از خزانه لطف و رحمتش قدرت داد. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۳۷»

پیامک ۳۴

قال الامام الرضا - عليه السلام - : فَلَوْ لَمْ يَجِبْ مَعْرِفَتُهُ وَ طَاعَتُهُ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ فِي مَجِيئِ الرَّسُولِ مَنْفَعَةٌ وَ لَا سِدٌّ حَاجِبُهُ ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: اگر شناخت پیامبر و اطاعت از او بر مردم واجب نبود، آمدن پیامبر برای آنها حاصلی نداشت و مشکلی را حل نمی کرد و فرستادن رسول کار بیهوده ای بود و این کار از صانع حکیم بدور است. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۴۰»

پیامک ۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِذَا عَلِمْتَ الرُّسُلَ أَنَّهَا رُسُلٌ، كَشَفَ عَنْهَا الْغِطَاءَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زمانی که پیامبران را بر پیامبر شدنشان آگاه کردیم، حجاب ها را از آنها برداشتیم. «محاسن، ص ۲۶۹»

پیامک ۳۶

قال الامام الباقر - عليه السلام - : التَّبِيُّ الَّذِي يَرَى الْمَلَكَ فِي مَنَامِهِ وَ يَسْمَعُ الصَّوْتَهُ ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: نبی کسی است که ملک را در خواب دیده و صدایش را می شنود ولی خودش را نمی بیند، رسول کسی است که ملک را در خواب می بیند و صدایش را می شنود و با چشم نیز مشاهده می کند. «الکافی، ج ۱، ص ۱۷۶»

پیامک ۳۷

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : اِنَّ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجَّتَيْنِ، حُجَّةً ظَاهِرَةً وَ حُجَّةً بَاطِنَةً ... امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: همانا برای خداوند بر مردم دو حجت است، حجت ظاهری و حجت باطنی، اما حجت ظاهری همان رسولان و انبیاء و ائمه - عليهم السلام - هستند و حجت باطنی عقولشان می باشد. «الکافی، ج ۱، ص ۱۶»

پیامک ۳۸

قال الامام الرضا - عليه السلام - : لِأَنَّهُ لَمَّا لَمْ يَكُنْ فِي خَلْقِهِمْ وَ قَوَاهِمِ مَا تُكْمَلُوا لِمَصَالِحِهِمْ ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: چون مردم از توانایی لازم، جهت درک کامل مصالح شان برخوردار نیستند و از طرفی دیگر، صانع هستی بالاتر و والاتر از آن است که دیده شود، پس ناچار باید میان مردم و خدا فرستاده ای معصوم باشد که اوامر و نواهی او را به آنان برساند. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۱۶»

ص ۴۰

پیامک ۳۹

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : ما بعث الله أنبياءه و رُسُلَهُ إِلَى عِبَادِهِ إِلَّا لِيَعْقِلُوا عَنِ اللَّهِ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: خداوند مبعوث نکرد به سوی بندگانش انبیاء و پیامبران را، مگر اینکه آنها درباره خدا تفکر کنند و بیندیشند. «الکافی، ج ۱، ص ۶۴»

پیامک ۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لَمْ يَبْعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا بَلَّغَهُ قَوْمَهُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند مبعوث نکرد پیامبری را، مگر به زبان قومش. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۶۴»

پیامک ۴۱

. قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به ما گروه انبیا دستور داده شده است که با مردم به فراخور فهم و خردشان سخن بگوییم. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۴۰»

پیامک ۴۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مائَةٌ وَ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ أَلْفَ نَبِيٍّ وَ مِنْهُمْ ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: (تعداد پیامبران) یکصد و بیست و چهار هزار اند و از جمله آنها سیصد و سیزده نفر مرسل می باشد که اول آنان حضرت آدم - علیه السلام - است. «الخصال، ج ۲، ص ۵۳۴»

پیامک ۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : وَ لَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا وَ لَا رَسُولًا - حَتَّى يَسْتَكْمِلَ الْعَقْلَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند نبی و رسولی را مبعوث نکرد، مگر اینکه عقل را کامل کند. «الکافی، ج ۱، ص ۶۴»

پیامک ۴۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : وَ لَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا وَ لَا رَسُولًا، حَتَّى يَسْتَكْمِلَ الْعَقْلَ ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند هیچ پیامبر و رسولی را مبعوث نکرد، جز این که عقل ها را کامل کرد و خرد آنها (پیامبران) بالاتر از عقول و خرد امت است. «الکافی، ج ۱، ص ۱۸»

پیامک ۴۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ تَنَامُ عِيُونُنَا وَ لَا تَنَامُ قُلُوبُنَا. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ما گروه پیامبران، چشمانمان خوابیده و دل‌هایمان بیدار است. «بحار الانوار، ج ۱۱، ص ۵۵»

پیامک ۴۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : ما أعظم فوز من أفتى أثر النبیین. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: چه بزرگ است رستگاری کسی که دنباله رو پیامبران باشد. «غررالحکم، ح ۹۵۵۷»

پیامک ۴۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أقرب الناس من الأنبياء عملهم بما أمروا به. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: نزدیک ترین مردم به پیامبران، کسانی هستند که به آن چه امر شده اند، عمل کنند. «غررالحکم، ح ۳۰۵۷»

پیامک ۴۸

. قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَلَكِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ جَعَلَ رُسُلَهُ أُولَى قُوَّةٍ فِي عَزَائِمِهِمْ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: اما خداوند سبحان فرستادگان خود را صاحب اراده های قوی قرار داده است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

پیامک ۴۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : قَدْ اخْتَبَرَهُمُ اللَّهُ بِالْمَخْمَصَةِ وَابْتَلَاهُمْ بِالْمَجْهَدَةِ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خداوند، انبیا را با گرسنگی آزمود و به سختی ها مبتلا فرمود و با ترس و هراس ها امتحانشان نمود و در بوتۀ ناملایمات زیرو رویشان کرد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

پیامک ۵۰

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ وَحْيٌ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خواب پیامبران، وحی است. «امالی شیخ صدوق، ص ۲۱۵»

پیامک ۵۱

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : هُوَ الَّذِي أَسْكَنَ الدُّنْيَا خَلْقَهُ وَبَعَثَ إِلَى الْجَنِّ وَالْإِنْسِ رُسُلَهُ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: او خدایی است که دنیا را مسکن مخلوقات برگزید و پیامبران خود را به هدایت جنّ و انس فرستاد تا دنیا را آن گونه که هست معرفی کنند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۳»

پیامک ۵۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : بَعَثَ اللَّهُ رُسُلَهُ بِمَا خَصَّصَهُمْ بِهِ مِنْ وَحْيِهِ وَجَعَلَهُمْ حُجَّةً لَهُ عَلَى خَلْقِهِ لِنَلَّا تَجِبَ الْحُجَّةُ لَهُمْ بِتَرْكِ الْأَعْدَارِ إِلَيْهِمْ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: خداوند پیامبران را برانگیخت و وحی را به آنها اختصاص داد و پیامبران را حجت خود بر مردم قرار داد تا جایی که هیچ گونه عذری برای آنان نماند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۴»

پیامک ۵۳

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : فَاسْتَوْدَعَهُمْ فِي أَفْضَلِ مُسَدِّ تَوَدَعٍ وَأَقْرَهُمْ فِي خَيْرِ مُسَدِّ تَنَاسَى خَتْمَهُمْ كَرَائِمُ الْأَصْلَابِ إِلَى مُطَهَّرَاتِ الْأَرْحَامِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: خداوند پیامبران را در بهترین جایگاه (رحمهای پاک) به امانت گذارد و در بهترین مکانها استقرارشان داده و از صلب کریمانه پدران به رحم پاک مادران منتقل کرد. «نهج البلاغه، خطبه ۹۴»

پیامک ۵۴

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : و لَمْ يُخْلِهِمْ بَعْدَ أَنْ قَبَضَهُ مِمَّا يُؤَكِّدُ عَلَيْهِمْ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: (خداوند) بعد از وفات حضرت آدم - علیه السلام - زمین را از حجت خود خالی نگذاشت، ... قرن به قرن دلیل ها و حجت های خود را پی در پی فرستاد، تا اینکه سلسله پیامبران با پیامبری حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - به پایان رسید. «نهج البلاغه، خطبه ۹۱»

پیامک ۵۵

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَ لَمْ يُخْلِ اللَّهُ سُبْحَانَهُ خَلْقَهُ مِنْ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: و خداوند هرگز خلقش را بدون پیامبر یا کتابی آسمانی رها نساخته است و آنها با اندک بودن یاران، هرگز در انجام وظیفه کوتاهی نکردند، بعضی از آنان بشارت بعضی پیامبران آینده را داده اند. «نهج البلاغه، خطبه ۱»

پیامک ۵۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : وَ أَصْطَفَى سُبْحَانَهُ مِنْ وُلْدِهِ أَنْبِيَاءَ ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمود: خداوند انبیاء را از فرزندان (آدم - علیه السلام -) اختیار کرد، از آنان پیمان گرفت تا امانت رسالت را به مردم برسانند و نعمت های فراموش شده را به یاد آورند و توانمندی های پنهان شده عقل را آشکار گردانند و نشانه های قدرت خدا را معرفی کنند. «نهج البلاغه، خطبه ۱»

پیامک ۵۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أَنْظَرُوا إِلَى مَوَاقِعِ نِعَمِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ حِينَ بَعَثَ إِلَيْهِمْ رَسُولًا ... . امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمود: بنگرید به نعمتهایی که خداوند به هنگام فرستادن رسولی به سوی آنان عطاء فرمود که فرمانبرداری، آنها را به آئین خود پیوند داد و آنان را برگرد دعوت خویش هم دل و هم داستان ساخت. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

پیامک ۵۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : اِعْرِفُوا اللَّهَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولَ بِالرَّسَالَةِ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمود: خدا را با خدائی و رسول را با رسالتشان بشناسید. «الکافی، ج ۱، ص ۸۵»

پیامک ۵۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : بَعَثَ اللَّهُ إِلَى الْجِنِّ وَالْإِنْسِ رُسُلَهُ ... . امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمود: خداوند رسولان خود را به سوی جن و انس فرستاد تا پرده این جهان را کنار زنند و آنها را از بدی هایش بر حذر دارند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۳»

پیامک ۶۰

امام صادق (سلام الله علیه): إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبِرِّ وَالْفَاجِرِ؛ خداوند عزوجل هیچ پیامبری را برنگزید، مگر به راست گفتاری و امانداری در حق خوب و بد. الکافی: ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۱

پیامک ۶۱

امام صادق سلام الله علیه: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ ذَكَرَهُ خَتَمَ بِنَبِيِّكُمْ النَّبِيِّينَ فَلَا نَبِيَّ بَعْدَهُ أَبَدًا، وَخَتَمَ بِكِتَابِكُمُ الْكُتُبَ فَلَا كِتَابَ بَعْدَهُ أَبَدًا؛ خداوند که یادش بزرگ باد با پیامبر شما، به پیامبران خاتمه داد. بنا بر این، بعد از او هرگز پیامبری برانگیخته نخواهد شد، و [نیز] با کتاب شما به همه کتاب‌ها [ی آسمانی] پایان بخشید. پس، بعد از کتاب شما هرگز کتابی نازل نخواهد شد. الکافی: ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۴

پیامک ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر که امامت علی (علیه السلام) را پس از من منکر شود چون کسی باشد که در زندگیم پیامبری مرا انکار نموده و هر که پیامبری مرا منکر باشد چون منکر ربوبیت پروردگار است. امالی صدوق، ص ۶۵۶

پیامک ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَمْ يَبْعَثِ اللَّهُ تَعَالَى نَبِيًّا إِلَّا بَلَّغَهُ قَوْمَهُ؛ خدا هیچ پیامبری را جز به زبان قومش نفرستاد. نهج الفصاحه

پیامک ۶۴

امام جعفر صادق (علیه السلام): قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نَكَلِمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرموده اند: ما گروه پیامبران مأموریم که با مردم به اندازه عقل خودشان سخن بگوئیم. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۷

پیامک ۶۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبِرِّ وَالْفَاجِرِ؛ خداوند عزوجل هیچ پیامبری را نفرستاد، مگر به راستگویی و برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار. کافی، ج ۱، ص ۱۰۴، ح ۱.

پیامک ۶۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَا كَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْعِبَادَ بِكُنْهٍ عَقْلِهِ قَطُّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نَكَلِمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هرگز با مردم به اندازه عقل خود سخن نگفتند و فرمودند: ما پیامبران مأموریم که با مردم به اندازه عقل و فهمشان سخن بگوئیم. کافی، ج ۱، ص ۲۳.

پیامک ۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّا أُمِرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ، كَمَا أُمِرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه

که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱.

پیامک ۶۸

امام صادق علیه السلام: لَمْ يَنْبَغِ لِلَّهِ نَبِيًّا قَطُّ إِلَّا - بِالْبِرِّ وَالْعَدْلِ؛ خداوند هیچ پیامبری را جز به نیکی و عدالت بر نینگیخت. بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۲۹۲.

پیامک ۶۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّا أَمَرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمِدَارَةِ النَّاسِ، كَمَا أَمَرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. (ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۱۵)

پیامک ۷۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَمَّا بَعَثَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ هُودًا - عَلَيْهِ السَّلَام - أَسْلَمَ لَهُ الْعَقَبُ مِنْ وُلْدِ سَامٍ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که خداوند هود - علیه السلام - را برانگیخت، بازماندگان از فرزندان سام در برابر او تسلیم شدند. اما بقیه گفتند: از ما قوی‌تر کیست؟ پس به وسیله‌ی باد هلاک شدند و هود - علیه السلام - پیروان خود را به آمدن حضرت صالح - علیه السلام - بشارت داد. «کمال الدین، ص ۱۳۶»

قضا و قدر

پیامک ۱

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : الْمُؤْمِنُ بَعَرَضٍ كُلِّ خَيْرٍ لَوْ قُطِعَ أَنْمَلَةٌ أَنْمَلَةٌ كَانَ خَيْرًا لَهُ وَ لَوْ وُلِّيَ شَرْقَهَا وَ غَرِبَهَا كَانَ خَيْرًا لَهُ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: مؤمن همواره در معرض خیر است. اگر در اثر قضای الهی بند از بندش جدا شود، خیر است و اگر حکومت شرق و غرب عالم هم به او عطا شود، باز خیر است. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۴۲»

پیامک ۲

قال الامام الرضا - عليه السلام - : معنا الْقَدْرَةُ تَقْدِيرُ الشَّيْءِ مِنْ طَوْلِهِ وَ عَرْضِهِ ... امام رضا - علیه السلام - فرمودند: معنای قدر، اندازه گیری چیزی از طول و عرض است و معنای قضا، تأیید حکم بعد از صدور حکم است. «محاسن، ص ۲۴۴»

پیامک ۳

قال الامام علي بن الحسين - عليه السلام - : الصَّبْرُ وَ الرِّضَا عَنْ قِضَاءِ اللَّهِ رَأْسُ طَاعَةِ اللَّهِ ... امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: صبر و خشنودی از قضای الهی، اصل و اساس اطاعت خداوند است. هر که صبر و رضا در برابر قضای الهی داشته باشد، جز خیر برای او نخواهد بود. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۹۹»

پیامک ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ الْقَضَاءَ وَالْقَدَرَ، خَلَقَانِ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا قضا و قدر دو مخلوق از مخلوقات خداوند هستند. «توحید صدوق، ص ۳۶۴»

پیامک ۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ اَعْلَمَ النَّاسِ بِاللَّهِ، اَرْضَاهُمْ بِقَضَاءِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: عالم ترین مردم کسی است که راضی به قضای الهی باشد. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۹۹»

پیامک ۶

قال الامام الرضا - عليه السلام - : لا- یكون شیءٌ فی السماواتِ و لا- فی الارضِ الا بقَدَرِ اللَّهِ وَ مَشِیَّتِهِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: چیزی در آسمان و زمین، جز به تقدیر و خواست خداوند نمی باشد. «بحار الانوار، ج ۵، ص ۸۸»

پیامک ۷

قال الامام الباقر - عليه السلام - : یَحْشُرُ الْمُكذَّبُونَ بِقَدْرِ اللَّهِ مِنْ قُبُورِهِمْ قَدْ مَسَّ حُجُورَهُمْ وَ خَنَازِيرِهِمْ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: تکذیب کنندگان تقدیر الهی، روز حشر، همانند بوزینه و خنزیرها از قبرهایشان محشور می شوند. «ثواب الاعمال، ص ۲۰۵»

پیامک ۸

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - : أَمْرُهُ قَضَاءٌ وَ حَكْمُهُ. امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: امر خداوند، قضا و حکمت است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۶۰»

پیامک ۹

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - : قَدَّرَ مَا خَلَقَ فَاحْكَمْ تَقْدِيرَهُ ... . امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: آنچه را خداوند آفرید، با مقدرات دقیقی استوار کرده و با تدبیری لطیف نظمشان داده است. «نهج البلاغه، خطبه ۹۱»

پیامک ۱۰

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - : تَدْبُلُ الْأُمُورَ لِلْمَقَادِيرِ، حَتَّى يَكُونَ الْحَتْفُ فِي التَّدْبِيرِ. امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: کارها چنان در سیطره تقدیر است که در برابر تقدیر، هیچ گونه تدبیری کارساز نخواهد بود. «نهج البلاغه، حکمت ۱۶»

پیامک ۱۱

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - : اِنَّ مَعَ كُلِّ إِنْسَانٍ مَلَکَیْنِ یَحْفَظَانِهِ ... . امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: با هر انسان دو فرشته ای است که او را حفظ می کنند، و چون تقدیر الهی فرا رسد، او را تنها می گذارند. «نهج البلاغه، حکمت ۲۰۱»

پیامک ۱۲

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : وَاِنْ صُبَّتْ عَلَيْهِمُ الْمَصَائِبُ لَجُئُوا بِكَ عِلْمًا ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: اگر بر مردم مصیبتی وارد شود، به تو پناه می‌برند، زیرا می‌دانند که زمام امور کارها به دست تو است و همه کارها از قضا و خواست تو نشأت می‌گیرد. «نهج البلاغه، خطبه ۲۲۷»

پیامک ۱۳

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : أَحْمَدُ اللَّهِ مَا قَضَى مِنْ أَمْرٍ وَقَدَّرَ مِنْ فَعَلٍ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: خدا را بر آنچه که قضای اوست و هر کاری را که مُقَدَّر فرموده، ستایش می‌کنم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۰»

پیامک ۱۴

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : رَضِينَا عَنِ اللَّهِ قَضَاءَهُ وَ سَلَّمْنَا لِلَّهِ أَمْرَهُ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: من در برابر قضای الهی راضی و تسلیم امر او هستم. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۱»

پیامک ۱۵

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : لِكُلِّ أُمَّةٍ مَجُوسٌ وَ مَجُوسٌ هَذَا الْأُمَّةُ الَّذِينَ يَقُولُونَ: لَا قَدَرَ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: برای هر امتی مجوسی است و مجوس این امت کسانی هستند که می‌گویند: قَدَر نمی‌باشد. «ثواب الاعمال، ص ۲۰۶»

پیامک ۱۶

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - لِرَجُلٍ: ... ان كنت غير قانع بقضائه وقدره، فأطلب رباً سواه. امیر مؤمنان - علیه السلام - به شخصی فرمودند: اگر قانع به قضا و قدر او (خداوند) نمی‌باشی، پروردگاری غیر از او طلب کن. «توحید صدوق، ص ۳۷۲»

پیامک ۱۷

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : مَنْ أَصْبَحَ عَلَى الدُّنْيَا حَزِينًا، فَقَدْ أَصْبَحَ لِقَضَاءِ اللَّهِ سَاحِطًا. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: کسی که صبح کند، در حالی که بر دنیا اندوهناک است، به تحقیق، در حالی صبح کرده که از قضای الهی ناخشنود است. «نهج البلاغه، حکمت ۲۸۲»

پیامک ۱۸

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُسِيءُ تَخَطَّى لِقَضَاءِ اللَّهِ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: معذب ترین مردم در روز قیامت، کسی است که از قضای خداوند ناخشنود باشد. «غرر الحکم، ح ۳۲۳۵»

پیامک ۱۹

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : وَ لَا يَزِدُّ أَمْرَكَ مَنْ سَخِطَ قَضَاءَكَ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: کسی که از قضای تو ناخشنود باشد، امر تو را باز نمی‌گرداند (فرمان نمی‌برد). «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۹»

پیامک ۲۰

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : فی صفه اولیاء الله: ان صیبت علیهم المصائب، لَجئُوا الی الاستجاره بک علماً ... . امیر مؤمنان - علیه السلام - در وصف اولیاء و دوستان خدا فرمودند: اگر بر آنها مصیبتی وارد شود، به سوی تو پناه می‌برند، زیرا می‌دانند که زمام کارها به دست تو است و از قضای تو سرچشمه می‌گیرد. «نهج البلاغه، خطبه ۲۲۷»

پیامک ۲۱

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : ان الله یجری الامور علی ما یقتضیه و لا ما ترزیه. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: امور بر اساس قضای الهی جریان دارد، نه بر اساس خواست مردم. «غرر الحکم، ح ۳۲۳۸»

پیامک ۲۲

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - و قد سئل عن القدر: طریق مظلم فلما تسلكوه و بحر عمیق فلما تلجوه و ستر الله فلما تتكفوه. امیر مؤمنان - علیه السلام - (هنگامی که از ایشان، از قدر پرسیدند)، فرمودند: قدر راهی است تاریک، آن را نیمایید، دریایی است ژرف و عمیق، در آن وارد نشوید، رازی است خدایی، در آن خود را به زحمت نیندازید. «نهج البلاغه، حکمت ۲۸۷»

پیامک ۲۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : کُلُّ شَیْءٍ بِقَضَائِهِ وَقَدَرِهِ وَأُمُورٌ تَجْرِي مَا بَيْنَهُمَا. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: همه چیز به حکم قضا و قدر الهی است و تمام کارها بین این دو جریان دارد. «بحار الانوار، ج ۵، ص ۱۲۴»

پیامک ۲۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَعَنَ اللهُ الْمُكْذِبِينَ بِقَدْرِ اللهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند، تکذیب کنندگان قدر الهی را لعنت کند. «بحار الانوار، ج ۵، ص ۸۸»

پیامک ۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لا یؤمن أحدکم حتی یؤمن بالقدر. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هیچ یک از شما تا ایمان به مقدرات نداشته باشید، مؤمن نخواهید بود. «توحید صدوق، ص ۲۸۰»

پیامک ۲۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قَدَرَ اللهُ مَقَادِرَ قَبْلِ أَنْ یَخْلُقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند مقدرات عالم را پیش از آنکه آسمان و زمین را خلق کند، تقدیر کرده است. «توحید صدوق، ص ۳۶۸»

پیامک ۲۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : عَجَبًا لِلْمُؤْمِنِ، لَا یَقْضَى اللهُ عَلَيْهِ قَضَاءٌ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُ ... . رسول خدا - صلی الله علیه و آله -

فرمودند: در شیگفتیم برای مؤمن، قضای الهی بر او جاری نمی شود مگر اینکه برای او خیر است، چه (در ظاهر) خوشایند باشد و چه ناخوشایند. اگر مبتلا کرد، کفاره گناهانشان باشد و اگر بخشش کرد، گرامی اش داشته است. «تحف العقول، ص ۴۸»

پیامک ۲۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : في كُلِّ قضاءِ الله عزوجلَّ خَيْرَةٌ للمؤمن. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: در تمام قضاهای خداوند، برای مؤمن خیر است. «امالی شیخ صدوق، ص ۴۳۹»

پیامک ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْقَتْلَ عَلَى قَوْمٍ وَالْمَوْتَ عَلَى آخَرِينَ وَكُلُّ آتِيهِ مَبِيَّتُهُ كَمَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ فَطَوْبِي لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ وَالْمَقْتُولِينَ فِي طَاعَتِهِ؛ براستی که خداوند برای گروهی کشته شدن را مقدر فرموده و برای دیگران مردن را. هر گروهی با همان سرنوشت که خداوند مقدر کرده است می رسد. پس، خوشا به سعادت مجاهدان در راه خدا و کشته شدگان در راه طاعت او. شرح نهج البلاغه، ج ۳، ص ۱۸۴

پیامک ۳۰

الا- وَإِنَّ الرُّوحَ الْأَمِينَ نَفَثَ فِي رُوعِي أَنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى تَسْتَكْمِلَ رِزْقَهَا، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ ، وَلَا يَحْمِلُ أَحَدُكُمْ اسْتِبْطَاءَ شَيْءٍ مِنَ الرِّزْقِ أَنْ يَطْلُبَهُ بِغَيْرِ حِلِّهِ ، فَإِنَّهُ لَا يُدْرِكُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ؛ همانا جبرئیل در دلم چنین افکند که هیچ کس نمیرد تا روزیش را به طور کامل دریافت کند ، پس از خدا پروا کنید و در طلب روزی میانه روی کنید و دیر رسیدن روزی شمارا وادار نکند که آن را از راه غیر حلال بجوید ؛ زیرا آنچه نزد خداست جز با طاعت او به دست نمی آید . الکافی : ۲ / ۷۴ / ۲

پیامک ۳۱

امام علی علیه السلام : اَعْلَمُوا أَنَّ عَبْدًا وَإِنْ ضَعُفَتْ حِيلَتُهُ ، وَوَهَنْتْ مَكِيدَتُهُ أَنَّهُ لَنْ يُنْقِصَ مِمَّا قَدَّرَ اللَّهُ لَهُ ، وَإِنْ قَوِيَ عَبْدٌ فِي شِدَّةِ الْحِيلَةِ وَقُوَّةِ الْمَكِيدَةِ أَنَّهُ لَنْ يَزَادَ عَلَى مَا قَدَّرَ اللَّهُ لَهُ؛ بدانید که آنچه خداوند برای بنده مقدر کرده است ، بی کم و کاست به او برسد ، هر چند در زرنگی و چاره اندیشی ناتوان باشد و نیز بیش از آنچه خداوند برایش مقدر کرده به او نرسد، هر چند بسیار زرنگ و چاره اندیش باشد . أمالی المفید : ۲۰۷/۳۹

پیامک ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ الرِّزْقَ لَا يَجْرُؤُ حَرِصٌ حَرِيصٌ وَلَا يَصْرِفُهُ كَرَاهِيَةٌ كَارِهِ؛ نه حرص زدن حریص روزی را به طرف او می کشاند و نه ناخوش داشتن کسی از روزی، آن را از او باز می دارد. بحار الأنوار : ۷ / ۶۸ / ۷۷

پیامک ۳۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: در هر قضای الهی ، برای مؤمن خیری نهفته است . تحف العقول ، ص ۳۰۲

پیامک ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من لم یرض بقضاء الله و لم یؤمن بقدر الله فلیتمس إلیها غیر الله؛ هر که به قضای خدا رضا نیست و به تقدیر خدا ایمان ندارد خدائی غیر خدای یکتا بجوید. نهج الفصاحه

پیامک ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یرد القضاء إلی الدّعاء و لا یزید فی العمر إلی البر؛ قضا جز به دعا دفع نشود و چیزی جز نیکوکاری عمر را افزون نکند. نهج الفصاحه

پیامک ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ شیء بقدر حتّی العجز و الکیس؛ هر چیزی مقرر است حتی ناتوانی و هوش. نهج الفصاحه

پیامک ۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کتب الله تعالی مقادیر الخلائق قبل أن یخلق السّموات و الأرض بخمسين ألف سنه و عرشه علی الماء؛ خدای والا تقدیر خلائق را پنجاه هزار سال پیش از آن که آسمانها و زمین را بیافریند ثبت کرد و عرش وی بر آب بود. نهج الفصاحه

پیامک ۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فرغ الله لكل عبد من عمله و أجله و مضجعه و رزقه لا یتعدّاهنّ أبدا؛ خدا عمل و اجل و آرامگاه و روزی هر بنده ای را از پیش معین کرده و هرگز از آن تجاوز نخواهد کرد. نهج الفصاحه

پیامک ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فرغ إلی ابن آدم من أربع الخلق و الرزق و الأجل؛ چهار چیز آدمیزاد: صورت و سیرت و روزی و مرگ وی از پیش معین است. نهج الفصاحه

پیامک ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فرغ الله عزّ و جلّ إلی کلّ عبد من أجله و رزقه و مضجعه و شقیّ أو سعید؛ خدای عز و جل مرگ و روزی و آرامگاه و بدبختی و نیکبختی هر بنده ای را از پیش معین کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجا للمؤمن فو الله لا یقضی الله للمؤمن قضاء إلی کان خیرا له؛ کار مؤمن عجیب است به خدا که خدا قضائی برای مؤمن مقرر ندارد مگر مایه خیر او باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء یردّ القضاء و إنّ البرّ یزید فی الرّزق و إنّ العبد لیحرم الرّزق بالدّنّب یصیبه؛ دعا دفع قضا کند و نیکی روزی را بیفزاید و بنده به وسیله گناهی که مرتکب شود از روزی خود محروم ماند. نهج الفصاحه

پیامک ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء جند من أجناد الله مجتد یردّ القضاء بعد أن یرم. دعا سپاهی از سپاهیان مجهز خداست و قضای محتوم را دفع می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلق الله الخلق فکتب آجالهم و أعمالهم و أرزاقهم؛ خداوند خلق را بیافرید و زندگی و اعمال و ارزاقشان را رقم زد. نهج الفصاحه

پیامک ۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث یدرک بهنّ العبد رغائب الدّنيا و الآخره الصّبر علی البلاء و الرضا بالقضاء و الدّعاء فی الرّخاء؛ سه چیز است که بنده به وسیله آن خواستنی های دنیا و آخرت را به دست می آورد: صبر بر بلا و رضا به قضا و دعا در حال فراخ دستی. نهج الفصاحه

پیامک ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کفّ فیهِ فهو من الأبدال: الرضا بالقضا و الصّبر عن محارم الله و الغضب فی ذات الله عزّ و جلّ؛ سه چیز است که در هر که باشد از نیکان است، رضا به قضا و صرف نظر از محرمات خدا و خشمگین شدن در راه خدا. نهج الفصاحه

پیامک ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوّذوا بالله من جهد البلاء و درک الشّقاء و سوء القضاء و شماته الأعداء؛ از بلا و بدبختی و قضای بد و سرزنش دشمنان به خدا پناه ببرید. نهج الفصاحه

پیامک ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان بالقدر یذهب الهمّ و الحزن؛ اعتقاد به تقدیر غم و اندوه را می برد. نهج الفصاحه

پیامک ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ ما قدّر فی الرّحم سیکون؛ آنچه در شکم مادر مقدر شده، شدنی است. نهج الفصاحه

پیامک ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَكَلَّ بِالرَّحْمِ مَلَكًا يَقُولُ أَيُّ رَبِّ نَظْفَهُ، أَيُّ رَبِّ عَلَقَهُ، أَيُّ رَبِّ مَضَغَهُ، فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهَا قَالَ أَيُّ رَبِّ شَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ؟ ذَكَرَ أَوْ أَثْنَى؟ فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الْأَجَلُ؟ فَيَكْتُبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ؛ خَدَاوَنَدُ بِهْ شَكْمِ مَادِرِ فَرَشْتَهْ أَيْ گَمَاشْتَهْ اسْتِ كِهْ مِیْگَویْدُ خَدَايَا اَكْنُونِ نَظْفَهْ اسْتِ، خَدَايَا اَكْنُونِ عَلَقَهْ اسْتِ، خَدَايَا اَكْنُونِ مَضَغَهْ اسْتِ، وَتَقْتِ خَدَاوَنَدُ خَوَاسْتِ خَلْقْتِ اَوْ رَا كَامَلِ كَنْدِ گَویْدُ خَدَايَا بَدْبِخْتِ یَا خَوْشَبِخْتِ؟.. نَرِ یَا مَادَهْ؟ رُوزِیْ وَ عَمْرِ اَوْ چِیْسْتِ؟.. وَ بَهْ هَمِیْنِ طَرِیْقِ دَرِ شَكْمِ مَادِرِ اَوْ رَقْمِ مِیْ زَنْدِ. نَهْجِ الْفَصَاحَهْ

پیامک ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَتَبَ عَلَيْكُمْ السَّيِّئَاتِ فَاَسْعَوْا. خَدَاوَنَدُ كَوْشَشِ رَا بَرِ شَمَا مَقْرَرِ دَاشْتَهْ اسْتِ پَسِ بَكَوْشِیْدِ. نَهْجِ الْفَصَاحَهْ

پیامک ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَ السَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيْنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ تَعَالَى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضَعْفَ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَ إِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً وَ لَا يَهْلِكُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا هَالِكٌ. خَدَاوَنَدُ نِیْكَیْ هَا وَ بَدِیْهَا وَ چِیْزَهَائِیْ رَا كِهْ مِیْآنِ آنَهَاسْتِ رَقْمِ زَدِ هَرِ كَسِ اَنْجَامِ نِیْكَیْ رَا دَرِ دَلِ گِیْرِدِ وَ اَنْجَامِ نَدَهْدِ خَدَاوَنَدِ بَرَایِ اَوْ یَكِ نِیْكَیْ كَامَلِ رَقْمِ زَنْدِ وَ اِگَرِ دَرِ دَلِ گِیْرِدِ وَ اَنْجَامِ دَهْدِ خَدَاوَنَدِ دِهْ نِیْكَیْ تَا هَفْتَصَدِ بَرَابَرِ وَ بَیْشْتَرِ رَقْمِ زَنْدِ وَ اِگَرِ بَدِیْ اِیْ رَا دَرِ دَلِ گِیْرِدِ وَ اَنْجَامِ نَدَهْدِ خَدَاوَنَدِ اَنْ رَا نِیْكَیْ كَامَلِ رَقْمِ زَنْدِ وَ اِگَرِ دَرِ دَلِ گِیْرِدِ وَ اَنْجَامِ دَهْدِ خَدَاوَنَدِ فَفَقَطِ یَكِ بَدِیْ رَقْمِ مِیْ زَنْدِ، بِنَا بَرِ اِیْنِ هَرِ كِهْ دَرِ پِیْشِگَاهِ خَدَا هَلَاكِ شُودِ سَزَاوَارِ هَلَاكِ اسْتِ. نَهْجِ الْفَصَاحَهْ

پیامک ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ إِذَا قَضَى عَلَى عَبْدٍ قِضَاءً لَمْ يَكُنْ لِقِضَائِهِ مَرْدٌ؛ وَتَقْتِ خَدَاوَنَدُ چِیْزِیْ بَرِ بَنْدِهْ خَوِیْشِ مَقْدَرِ سَازَدِ تَقْدِیْرِیْ وَیْ تَغْیِیْرِیْ پَدِیْرِیْ نِیْسْتِ. نَهْجِ الْفَصَاحَهْ

پیامک ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرُّجْلَ لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيبُهُ وَ لَا يَرُدُّ الْقَدْرَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَ لَا يَزِيدُ فِي الْعَمْرِ إِلَّا الْبِرُّ؛ اَنْسَانِ بَهْ سَبَبِ گَنَاهِ اَزِ رُوزِیْ مَحْتَمُومِ مَحْرُومِ مَانَدِ وَ تَقْدِیْرِیْ جِزِ بَهْ دَعَا بَرَنْگَرْدَدِ وَ عَمْرِ جِزِ بَهْ نِیْكَوْكَارِیْ دَرَازِ نَشُودِ. نَهْجِ الْفَصَاحَهْ

پیامک ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَدَكُمْ يَجْمَعُ خَلْقَهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نَظْفَهُ ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَهُ مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مَضَغَهُ مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَكًا وَ يُؤَمِّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ وَ يَقَالُ لَهُ: اَكْتُبْ عَمَلَهُ وَ رِزْقَهُ وَ أَجَلَهُ وَ شَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ، ثُمَّ

ینفخ فیه الرّوح؛ هر یک از شما در شکم مادر خود چهل روز نطفه است پس از آن چهل روز علقه است پس از آن چهل روز مضغه است پس از آن خداوند فرشته‌ای به سوی او می‌فرستد و او را به چهار کلمه مأمور می‌سازد و می‌گوید عمل و روزی و مرگ او را و این که خوشبخت است یا بدبخت رقم بزن، پس از آن روح در او دمیده می‌شود. نهج الفصاحه

پیامک ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَحْشَاكَ حَتَّى كَأَنِّي أُرَاكَ وَاسْعِدْنِي بِتَقْوَاكَ وَلا تَشْقِنِي بِمَعْصِيَتِكَ وَخِر لِي فِي قَضَائِكَ وَبَارِكْ لِي فِي قَدْرِكَ حَتَّى لا أَحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أُخِّرْتَ وَلا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ وَاجْعَلْ غِنَايَ فِي نَفْسِي؛ خدایا مرا چنان از ذات خود ترسان کن که گوئی تو را می‌بینم و مرا به پرهیزکاری خود خوشبخت کن و به نافرمانی خود بدبخت مکن قضای خود را برای من انتخاب کن و تقدیر خود را بر من مبارک کن که نخواهم آنچه را مؤخر کرده‌ای مقدم کنی یا آنچه را مقدم داشته‌ای مؤخر کنی و ثروت مرا در روحم مستقر کن. نهج الفصاحه

پیامک ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: اعلم أنّ القلم قد جرى بما هو كائن؛ بدان که قلم تقدیر، بر همه شدنیها رفته است. نهج الفصاحه

پیامک ۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: اعلم أنّ ما أصابك لم يكن ليخطأك و ما أخطأك لم يكن ليصيبك؛ بدان که آنچه بتو رسیده ناچار می‌رسید و آنچه از تو فوت شده به ناچار فوت می‌شد. نهج الفصاحه

پیامک ۵۹

امام محمد باقر (ع) می‌فرمایند: در هر قضای الهی، برای مؤمن خیری نهفته است. تحف العقول، ص ۳۰۲

پیامک ۶۰

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرمایند: رضا به قضای ناپسند از بالاترین درجات یقین است. (بحار الانوار/ ۷۸/۱۶۱۱)

پیامک ۶۱

قال الإمام الحسن المجتبی - عليه السلام - : إنّ الله لم يخلقكم عبثاً، وليس بتارككم سيدي، كتب آجالكم، وقسم بينكم معاشكم، ليعرف كل ذي لب منزلته، وأن ما قدر له أصابه، وما صيرف عنه فلن يصيبه؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: خداوند شما انسان‌ها را بیهوده و بدون غرض نیافریده و شما را آزاد، رها نکرده است. لحظات آخر عمر هر یک معین و ثبت می‌باشد، نیازمندی‌ها و روزی هر کس سهمیه بندی و تقسیم شده است تا آن که موقعیت و منزلت شعور و درک اشخاص شناخته گردد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰، ح ۵

پیامک ۶۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: بدانید که آنچه خداوند برای انسان مقدر کرده است، بی کم و کاست به او می‌رسد، هر چند در چاره‌اندیشی و پیدا کردن راه‌های کسب روزی ناتوان باشد و نیز بیش از آنچه خداوند برایش مقدر کرده به او نرسد، هر چند بسیار زرنگ و چاره اندیش باشد. امالی مفید، ص ۲۰۷، ح ۳۹.

پیامک ۶۳

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد دعا کردن؛ چرا که دعا برای خدا و درخواست از خدا بلا را برگرداند [حتی] در حالی که تقدیر و قضا شده باشد و جز امضای آن باقی نمانده بشد. پس هر گاه از خداوند عزوجل دعا و درخواست شد، بی درنگ بلا را برگرداند. (الکافی: ج ۲ ص ۴۷۲ ح ۳)

پیامک ۶۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: یا عَلِيُّ شَرُّ النَّاسِ مَنِ اتَّهَمَ اللَّهَ فِي قَضَائِهِ؛ ای علی، بدترین مردم کسانی هستند که خداوند را در قضا و قدرش (به بی عدالتی) متهم کنند. الفقیه، ج ۴، ص ۳۶۳، ح ۳.

پیامک ۶۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خداوند خلق را بیافرید و زندگی (اجل) و اعمال و ارزاقشان را رقم زد. (نهج الفصاحه، ح ۱۴۵۰)

پیامک ۶۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ وَثِقَ بِبَأْنٍ مَا قَدَّرَ اللَّهُ لَهُ لَنْ يَفُوتَهُ اسْتِرَاحَ قَلْبِهِ؛ هر کس اطمینان داشته باشد که آنچه خداوند برایش تقدیر کرده است به او می‌رسد، دلش آرام می‌گیرد. غررالحکم، ح ۸۷۶۳

پیامک ۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَ هِيَ أَنْجِيحُ دَوَاءٍ وَ تَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَ قَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَ لَا يَذْهَبُ بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَ الصَّدَقَةُ صَدَقَهُ بِلَا- را برطرف می‌کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی‌گرداند و درد و بیماری‌ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی‌برد. بحارالأنوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷، ح ۷۱

پیامک ۶۸

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: الدعاء يدفع البلاء النازل و ما لم ينزل. دعا بلای نازل شده و نازل نشده را دفع می‌کند. اصول کافی/ج ۲/ص ۴۹۶.

پیامک ۶۹

قال الامام الرضا - عليه السلام - : ثمانية أشياء لا تكون إلا بقضاء الله وقدره ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: هشت چیز نمی

باشد، مگر به قضا و قدر الهی: خواب و بیداری، توانایی و ناتوانی، تندرستی و بیماری و مرگ و زندگی. «بحار الانوار، ج ۵، ص ۹۵»

شیعه

پیامک ۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لا تَسْتَخْفُوا بِفُقْرَا شِيعَةِ عَلِيٍّ (ع) فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَشْفَعُ فِي مِثْلِ رِبِيعَةَ وَ مُضِرٍّ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: فقیران از شیعیان علی - علیه السلام - را خوار و سبک نشمارید که همانا یک نفر از آنها به اندازه قبیله ربیعه و مضر را شفاعت خواهد نمود. «مشکاة الانوار، ص ۵۵۶»

پیامک ۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ای علی! شیعه ی تو، کسانی هستند که در آشکار و نهان، از خدا می ترسند. ای علی! شیعه ی تو، کسانی هستند که [در قیامت] در طی درجات، از هم سبقت می گیرند، و خدا را ملاقات می کنند در حالی که حسابی ندارند [و چیزی بدهکار نیستند] ای علی! اعمال شیعه ی تو، هر جمعه، به من عرضه می شود، من، از کارهای نیک آنان، خوشحال می شوم و برای کارهای ناشایست آنان، استغفار می کنم. بحار الانوار ۶۸: ۴۱.

پیامک ۳

امام باقر(علیه السلام) فرمودند: به یقین، شیعه ی علی، به ورع و سخت کوشی و سر نگهداری و دور بودن از کینه ها و محبت به دوستان خدا، شناخته می شود. بحار الانوار ۶۶: ۴۹۳.

پیامک ۴

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: بر تو باد پرهیز از افراد پست! همانا، شیعه علی، کسی است که شکم را از حرام پر نسازد و از مفاسد جنسی بر حذر باشد و سخت کوش باشد، برای خدا کار کند و به پاداش او، امیدوار باشد و از عذاب او، بهراسد. زمانی که آنها، را [این چنین] دیدی، [بدان که] شیعه ی من، هستند. کافی ۲/۲۳۳/۹.

پیامک ۵

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: هر کس، این سه چیز را انکار کند، شیعه ما نیست: معراج و سؤال قبر و شفاعت. بحار الانوار ۱۸: ۳۴، ح ۴۴.

پیامک ۶

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: ای شیعه آل محمد! همانا، کسی که هنگام غضب، مالک نفس اش نباشد، و با همنشین، خوش رفتاری نکند و با رفیق، خوش رفتار نباشد و با آشتی کنندگان مصالحه ی خوب نکند و با مخالف، مخالفت درستی نداشته باشد از ما نیست. تحف العقول: ۳۸.

پیامک ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شیعه ما، کسی است که اگر از گرسنگی هم بمیرد، از مخالفان ما، چیزی نخواهد خواست. وسائل الشیعه ۶: ۳۰۹، ح ۱۵.

پیامک ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که به زبان، می گوید شیعه است و با اعمال و آثار ما مخالفت می کند، از پیروان ما نیست، شیعه ما، کسی است که ما را با زبان و قلب همراه باشد و آثار ما را پیروی کند و اعمال ما را انجام دهد. آنان، شیعه ما هستند. وسائل الشیعه ۱۱: ۹۶، ح ۱۹.

پیامک ۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما، شیعه ای را که عاقل و فهیم و دانا و بردبار و مدارا کننده و شکیا و راستگو و وفادار باشد، به یقین دوست داریم. امالی مفید ۱۹۲، ح ۲۲.

پیامک ۱۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که نماز شب نخواند، از شیعیان (مخلص و ناب) نیست. بحار الانوار ۸۷: ۱۶۲.

پیامک ۱۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: همانا، رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) حق شفاعت امت اش را دارد و ما، حق شفاعت شیعیان خودمان را داریم و شیعیان ما، حق شفاعت خویشان خود را دارند. بحار الانوار ۸: ۳۸/۱۶.

پیامک ۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اهل بهشت، به جایگاه شیعیان ما، به گونه ای که انسان، به ستارگان نگاه می کند، نظر می کنند. بحار الانوار ۸: ۱۴۷، ح ۷۷.

پیامک ۱۳

قال الامام الجواد - علیه السلام - : ان الله عزوجل حرم علی شیعتنا المسکر من کل شراب و عوَضهم عن ذلك المتعة. امام جواد - علیه السلام - فرمودند: خداوند متعال بر شیعیان ما استفاده از هر چیز مست کننده را حرام نموده و در برابر آن ازدواج موقت را حلال دانسته است. «معانی الاخبار، ص ۳۱۶»

پیامک ۱۴

قال الامام الباقر - علیه السلام - : لا تسألوهُم الحوائج فتکونوا لهم الوسيلة الی رسول الله - صلی الله علیه و آله - فی القيامة. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: (شما شیعیان) از دیگران (غیر شیعه) حاجت نخواهید تا در روز قیامت وسیله عرض حاجت آنان به محضر

رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - نگریدید. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۵۵»

پیامک ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان قائمنا اذا قام مد الله عزوجل لشيعتنا في اسماعهم و ابصارهم حتى لا يكون بينهم و بين القائم برید، یکلمهم فیسمعون و ينظرون الیه و هو فی مکانه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: وقتی قائم ما قیام کند، خداوند چشمان و گوشهای شیعیان ما را تیز می کند، به گونه ای که میان قائم و شیعیانش پیکی نیست، او صحبت می کند و آنها می شنوند و او را می بینند، در حالی که او در جای خود می باشد. «الکافی، ج ۸، ص ۲۴۱»

پیامک ۱۶

. قال أمير المؤمنين - عليه السلام - لَقَبْرِي: يَا قَبْرُ أَبَشْرٍ وَ بَشْرٍ وَ اسْتَبَشِرْ فَوَ اللَّهُ لَقَدْ مَاتَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - وَ هُوَ عَلَى أُمَّتِهِ سَاخِطٌ إِلَّا الشَّيْعَةَ (و هو ساخط علی جمیع الامه الا الشیعه). امیر المؤمنین - علیه السلام - به قبر فرمودند: ای قبر بشارت باد تو را و بشارت ده به دیگران و خوشحال باش که قسم به خدا پیامبر - صلی الله علیه و آله - از دنیا رفت در حالی و جز بر شیعه بر سایر امت خود خشمگین بود. «مشکاة الانوار، ص ۹۳»

پیامک ۱۷

قال الامام الرضا - عليه السلام - : مَنْ رَدَّ عَلَيْهِمْ فَقَدْ رَدَّ اللَّهُ، مَنْ طَعَنَ عَلَيْهِمْ فَقَدْ طَعَنَ اللَّهُ، لِأَنَّهُمْ عِبَادُ اللَّهِ حَقًّا وَ أَوْلِيَاءُهُ صِدْقًا وَ إِنْ أَحَدَهُمْ لَيُشْفَعُ فِي رِبِيعَةَ وَ مُصَيرٍ فَيُشْفَعُهُ اللَّهُ فِيهِمْ لِكِرَامَتِهِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: کسی که شیعه را رد کند (قبول نداشته باشد) چنان است که خدا را رد کرده است و کسی که به آنان توهین کند به خدا توهین کرده است زیرا که آنان بنده راستین خدا هستند و دوستدار واقعی اویند. هر یک از اینان اگر به عدد قبیله ربیعه و قبیله مضر را شفاعت کنند، خداوند عز و جل شفاعت آنان را می پذیرد. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۴۱»

پیامک ۱۸

عَنْ الامام موسى بن جعفر - عليه السلام - قال: مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَصِلْنَا فَلْيَصِلْ فَقَرَاءَ شِيعَتِنَا وَ مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزُورَ قُبُورَنَا فَلْيُزِرْ قُبُورَ صُلَحَاءِ أَخَوَانِنَا. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: کسی که به ما دسترسی ندارد و نمی تواند به دیدن ما نائل آید به دیدار فقراء شیعه (و به دستگیری آنان) بپردازد و کسی که استطاعت زیارت قبر ما را ندارد به زیارت قبر صالحان از شیعه ما برود. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۳۳۲»

پیامک ۱۹

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : شِيعَتُنَا الْمُتَبَادِلُونَ فِي وِلايَتِنَا إِذَا غَضِبُوا لَمْ يَظْلِمُوا. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: شیعیان ما آن هایی هستند که بذل و بخشش آنان، بر مبنای ولایت ما صورت می پذیرد (و) هنگامی که به خشم می آیند، ظلم نمی کنند. «الکافی، ج ۲، ص ۲۳۶»

پیامک ۲۰

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مُطِيعًا لِلَّهِ يَنْفَعُهُ وَلَا يَتْنَا وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ عَاصِيًا لِلَّهِ لَمْ تَنْفَعُهُ وَلَا يَتْنَا وَقَالَ: ... وَمَنْ كَانَ اللَّهُ مُطِيعًا فَهُوَ لَنَا وَلِيُّ وَمَنْ كَانَ اللَّهُ عَاصِيًا فَهُوَ لَنَا عَدُوٌّ وَمَا تَنَالُ وَلَا يَتْنَا إِلَّا بِالْعَمَلِ وَالْوَرَعِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: از شما شیعیان، کسی که مطیع خدا باشد، دوستی ما برای او سودمند است و کسی که نافرمانی خدا را کند، حب و دوستی ما برای او سودی نخواهد داشت و نیز فرمودند: کسی که مطیع (بی چون و چرای) خدا است او دوست ما است و کسی که نسبت به دستورات خدا عاصی باشد او دشمن ماست و کسی به دوستی و ولایت ما نمی رسد جز از راه عمل و پرهیزکاری. «روضه المتقین، ج ۱۲، ص ۸۰»

پیامک ۲۱

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: اخْتَبِرُوا شَيْعَتِي بِخَصَائِمَتَيْنِ فَإِنْ كَانَتْ فِيهِمْ فَهِنَّ شَيْعَتِي: مُحَافَظَتُهُمْ عَلَى أَوْقَاتِ الصَّلَاةِ وَ مُوَاسَاةَتُهُمْ مَعَ إِخْوَانِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْمَالِ وَإِنْ لَمْ تَكُنَا فِيهِمْ فَاعَزَبْ ثُمَّ اعَزَبْ ثُمَّ اعَزَبْ. امیر المؤمنین - عليه السلام - فرمودند: شیعیان مرا به دو خصلت امتحان کنید که اگر دارای این دو خصلت بودند، شیعه اند: اهمّیت به نماز در اول وقت و دستگیری برادران دینی خود با مال، اگر این دو در آن ها نبود، پس از ما دورند، دورند و دورند! «جامع الاخبار، ص ۳۵»

پیامک ۲۲

. قَالَ الْإِمَامُ الْعَسِي كَرِي - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : فُلَانٌ يُنْظَرُ إِلَى حَرَمِ جَارِهِ وَإِنْ أَمَكْنَهُ مَوَاقِعَهُ حَرَامٍ لَمْ يَضِقْ عَنْهُ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَ... . امام حسن عسگری - عليه السلام - فرمودند: مردی به پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - گفت: فلان کس به حرم (همسر) همسایه خود چشم می دوزد و اگر امکان عمل نامشروع دست دهد، کوتاهی نمی کند، پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - غضبناک شد و فرمودند: او را حاضر کنید، مردی که در کنار پیامبر بود گفت: یا رسول الله او از پیروان شما است و به علی - عليه السلام - عشق می ورزد و از دشمنان ما بیزاری می جوید. پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نگو که چنین کسی از شیعیان ما است، او دروغگو است زیرا شیعیان ما آن هایی هستند که همگام با ما و پیرو ما در اعمال باشند. «لئالی الاخبار، ج ۵، ص ۱۵۷»

پیامک ۲۳

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: نَحْنُ وَ شَيْعَتُنَا إِصْحَابُ الْيَمِينِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: ما و شیعیان ما، اصحاب یمین (اهل بهشت) می باشیم. «بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۹»

پیامک ۲۴

عَنِ الْإِمَامِ السَّجَادِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِنَّمَا شَيْعَتُنَا يُعْرَفُونَ بِعِبَادَتِهِمْ ... الْمُسَيَّبُحُونَ إِذَا سَيَّكَتَ النَّاسُ وَالْمُصَيَّلُونَ إِذَا نَامَ النَّاسُ وَ الْمَحْزُونُونَ إِذَا فَرِحَ النَّاسُ يُعْرَفُونَ بِالزُّهْدِ ... امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: شیعیان ما از عبادتشان شناخته می شوند، آنان اهل تسبیح و ذکرند آن گاه که دیگران ساکتند و نماز گزارانند آن گاه که دیگران در خوابند و محزونند (دلخوش به دنیا نیستند) آن گاه که دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) فرحناکند، آنان با زهد شناخته می شوند، گفتارشان رحمت است و شغل و کردار آنان جنت است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۹۴»

پیامک ۲۵

قال الامام الحسین بن علی - علیه السلام - : ما أخذ علی مله ابراهیم الا نحن و شیعتنا و سایر الناس منها برآء. امام حسین - علیه السلام - فرمودند: هیچ کس بر دین ابراهیم نیست مگر ما و شیعیان ما و دیگران از آن بیگانه اند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۹۴»

پیامک ۲۶

قال رجل للحسن بن علی - علیه السلام - : انی شیعتکم! فقال الحسن بن علی - علیه السلام - : یا عبد الله ان كنت لنا فی اوامرنا و زواجنا مطیعاً فقد صدقت و ان كنت بخلاف ذلك فلا ترد فی ذنوبک بدعواک مزتیة ... مردی به امام حسن - علیه السلام - گفت: من شیعه و پیرو شما هستم، امام حسن - علیه السلام - فرمودند: ای بنده خدا اگر در برابر «اوامر» و «نواهی» ما مطیع باشی در ادعایت صادق هستی و اگر این چنین نیستی با این ادعایت بر گناهان خود افزوده ای و وقتی که در این مرتبه قرار نداری ادعای آن را نیز بر زبان میاور که دروغ است و بر گناهانت می افزاید، پس نگو من شیعه شما هستم، بلکه بگو من یکی از دوستان شما هستم و با دشمنان شما دشمنم و در این صورت به خیر و نیکی خواهی بود و به سوی خیر و نیکی نیز خواهی رفت. «لثالی الاخبار، ج ۵، ص ۱۵۷»

پیامک ۲۷

قالت فاطمة - علیها السلام - : ان شیعتنا من خیار اهل الجنة. حضرت زهرا - علیها السلام - فرمودند: شیعیان ما بهترین اهل بهشت هستند. «لثالی الاخبار، ج ۵، ص ۱۶۳»

پیامک ۲۸

عن امیر المؤمنین - علیه السلام - : یا نوف، أتدری یا نوف من شیعتی؟ قال: لا والله، قال: شیعتی الذببل الشفاء، الخمض البطن، الذین تعرف الرهبانیه فی وجوههم رهبان الیل و اشد بالنهار. امیر المؤمنین - علیه السلام - (به نوف بکالی) فرمودند: ای نوف! آیا می دانی که شیعه من کیست؟ نوف گفت: قسم به خدا نمی دانم. امام - علیه السلام - فرمودند: لب های شیعه من گواه بر ذکر و یاد خدای اوست، شکم وی گواه پرهیز از شکم پرستی است و نیز عدم وابستگی به دنیا را سیمای آنان گواهی می دهد، آنان دنیا گریزان (عابدان) شب و شیر مردان روزاند. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۹۵»

پیامک ۲۹

عن ابي عبد الله - علیه السلام - قال: و الله ما من عبد من شیعتنا ینام الا اضعده الله عز و جل روحه إلى السماء فینارک علیها فان كان قد أتى علیها أجلها جعلها فی کنوز رحمتی و فی ریاض جنه ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند هیچ بنده ای از شیعیان ما نیست که بخوابد جز آن که خدای عز و جل روحش را به آسمان بالا برد و بدان برکت دهد پس اگر عمرش به سر آمده باشد، آن را در گنجینه های رحمت خویش و گلستان های بهشتش و در سایه عرشش جای دهد و اگر عمرش به سر نیامده باشد به همراه فرشتگان امین خود باز فرستد تا آن را به پیکری که از آن بیرون آمده بازگردانند که در آن جایگیر شود. به خدا قسم که حاجیان و عمره گزاران خاصان درگاه خدای عز و جل هستند و به راستی که فقراء شما اهل بی نیازی و ثروتمندان اهل قناعت هستند و همه شما اهل دعوت و اجابت حق هستید. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۴»

پیامک ۳۰

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَنْتُمْ شِيعَةُ اللَّهِ وَأَنْتُمْ أَنْصَارُ اللَّهِ وَأَنْتُمْ السَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ وَالسَّابِقُونَ الْآخِرُونَ وَالسَّابِقُونَ فِي الدُّنْيَا وَالسَّابِقُونَ فِي الْآخِرَةِ إِلَى الْجَنَّةِ قَدْ ضَمَّنَّا لَكُمْ الْجَنَّةَ بِضَمَانِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شما (شیعیان) هستيد پيروان خدا و شماييد ياران خدا و شماييد پيشی گرفتگان اولين و آخرين و پيشی گرفتگان در دنيا و آخرت به سوی بهشت و ما با ضمانت خداوند عز و جل و رسولش - صلی الله علیه و آله - برای شما ضمانت بهشت کرده ایم، به خدا که در درجات بهشت کسی بالاتر از شما نباشد، پس برای درک فضائل درجات بهشت با یکدیگر رقابت کنید، شماييد پاكان و زنانان نیز زناني پاک هستند، هر زن با ایمانی حوریه ای است خوش چشم و هر مرد با ایمانی یک صدیقی است. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۳»

پیامک ۳۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: حُبِّي وَحُبُّ أَهْلِ بَيْتِي وَشِيعَتِهِمْ وَأَنْصَارِهِمْ فِي قُلُوبِ الْمَلَائِكَةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: محبت من و اهل بیت من و شیعیان و یاران آن ها در دل های فرشتگان نهفته است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۱۲۹»

پیامک ۳۲

قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ لَهُ الْحَمْدُ، عَرَضَ حُبِّ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ، وَذُرِّيَّتِهِمَا عَلَى الْبَرِيَّةِ فَمَنْ بَادَرَ مِنْهُمْ بِالْإِجَابَةِ جَعَلَ اللَّهُ مِنْهُمْ الرُّسُلَ، وَمَنْ أَجَابَ بَعِيدَ ذَلِكَ جَعَلَ مِنْهُمْ الشَّيْعَةَ وَإِنَّ اللَّهَ جَمَعَهُمْ فِي الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند که حمد و ستایش برای اوست، دوستی علی و فاطمه و ذریه آن دو را بر همه انسان ها عرضه داشت، اول کسانی که آن را پذیرفتند به عنوان رُسُل (رسولان) انتخاب شدند و پس از آنان کسانی که آن را پذیرفته به عنوان «شیعه» برگزیده شدند و خداوند در بهشت همه آنان را جمع خواهد کرد. «احقاق الحق، ج ۹، ص ۱۹۱»

پیامک ۳۳

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ أَنْتَ وَشِيعَتُكَ فِي الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی! جنت، سرای تو و شیعیان تو است. «حلیة الاولیاء، ج ۴، ص ۳۲۹»

پیامک ۳۴

عَنِ الْإِمَامِ الرَّضَا - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ عَادَى شِيعَتَنَا فَقَدْ عَادَانَا وَمَنْ وَالَاهُمْ فَقَدْ وَالَانَا لِأَنَّهُمْ خُلِقُوا مِنْ طِينَتِنَا مَنْ أَحَبَّهُمْ فَهُوَ مِنَّا وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَلَيْسَ مِنَّا. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: کسی که با شیعیان ما دشمنی نماید با ما دشمنی ورزیده است و کسی که با آنان دوست باشد با ما دوست است زیرا (شیعیان) از طینت ما خلق شده اند و کسی که اینان را دوست می دارد با ماست و کسی که با اینان دشمن است از ما نیست. «وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۷۹»

پیامک ۳۵

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: فَوَ اللَّهُ مَا شِيعَتُنَا إِلَّا مَا اتَّقَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَأَطَاعَهُ وَمَا كَانُوا يُعْرِفُونَ يَا جَابِرُ إِلَّا بِالتَّوَضُّعِ وَالتَّخَشُّعِ وَادَاءِ الْأَمَانَةِ وَكَثْرَةِ ذِكْرِ اللَّهِ، وَالصُّومِ وَالصَّلَاةِ وَالْبِرِّ بِالْوَالِدَيْنِ وَالتَّعَهُدِ ... . امام باقر - علیه السلام - (به جابر) فرمودند: به

خدا قسم شیعه ما نیست مگر کسی که دارای تقوی الهی است و از خدا اطاعت می کند، ای جابر آن ها را نمی شناسی مگر از راه تواضع، خشوع، امانت داری، زیادی ذکر خدا، روزه داری، نماز، نیکی به پدر و مادر، پابندی به اخلاق حسنه، احترام به همسایه و توجه به فقراء و درماندگان و در سفر ماندگان و یتیمان، راستگویی، تلاوت قرآن، خویشتن داری و پرهیز از مردم آزاری و درستکاری در زندگی. «روضه المتقین، ج ۱۲، ص ۷۸»

پیامک ۳۶

عَنْ الْإِمَامِ الرَّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: شَتِيعُنَا الْمُسْلِمُونَ لِأَمْرِنَا الْأَخْذُونَ بِقَوْلِنَا، الْمُخَالِفُونَ لِأَعْدَائِنَا فَمَنْ لَمْ يَكُنْ كَذَاكَ فَلَيْسَ مِنَّا. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: شیعیان ما کسانی هستند که در برابر «امر» ما تسلیم اند به «قول» ما گردن می نهند و با دشمنان ما مخالف هستند، پس کسی که این چنین نباشد، او از ما نیست. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۸۳»

پیامک ۳۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما مِنْ يَوْمٍ نَيَّرُوزٍ إِلَّا وَ نَحْنُ نَتَوَقَّعُ فِيهِ الْفَرَجَ لِأَنَّهُ مِنْ أَيَّامِنَا وَ أَيَّامِ شَيْعَتِنَا؛ هیچ نوروزی نیست مگر آن که ما در آن روز منتظر فرج [ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم] هستیم؛ چرا که نوروز از روزهای ما و شیعیان ما است. مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۵۲

پیامک ۳۸

امام صادق علیه السلام: شَيْعَتُنَا مَنْ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ وَلَوْ مَاتَ جُوعًا. شیعه ما دست نیاز به سوی مردم دراز نمی کند، گرچه از گرسنگی بمیرد. وسائل الشیعه: ۱۵ / ۳۰۹ / ۶

پیامک ۳۹

امام صادق علیه السلام: عُلَمَاءُ شَيْعَتِنَا مُرَابِطُونَ فِي الثَّغْرِ الَّذِي يَلِي إِبْلِيسَ وَعَفَارِيَّتَهُ، يَمْنَعُونَهُمْ عَنِ الْخُرُوجِ عَلَى ضُعَفَاءِ شَيْعَتِنَا، وَعَنْ أَنْ يَتَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ وَشَيْعَتُهُ؛ علمای شیعه ما، نگهبانان مرزی هستند که در آن سوی ابلیس و دیوهای او قرار دارند و جلو یورش آنها به شیعیان ناتوان ما و تسلط یافتن ابلیس و پیروان او بر آنان را، می گیرند. الإحتجاج: ۱ / ۱۳ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

پیامک ۴۰

امام باقر (سلام الله علیه): مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ وَأَحَبَّنَا فَهُوَ وَوَلِيْنَا؛ آنکه خدا را اطاعت کند و ما را دوست داشته باشد، شیعه ماست. میزان الحکمه: ح ۳۳۷۲

پیامک ۴۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَشِيدُ الْعَجْمِ بِالْإِسْلَامِ أَهْلُ فَارِسٍ؛ خوش بخت ترین ملت غیر عرب به واسطه اسلام، مردم ایرانند. میزان الحکمه: ح ۱۵۸۶۷

پیامک ۴۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: «ان اطفال شیعتنا من المؤمنین تربیهم فاطمه علیها السلام؛ بی شک خردسالان شیعه ما از مؤمنان را فاطمه علیها السلام پرورش می دهد.» بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۲۹.

پیامک ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: «... یا فاطمه ابشری فلک عندالله مقام محمود تشفعین فیہ لمحبیک وشیعتک؛ ای فاطمه علیها السلام مژده باد! که در پیشگاه خدا مقامی شایسته داری که در آن مقام برای دوستان و شیعیانت شفاعت می کنی.» بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۳۵۹.

پیامک ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: راستی که خدای تعالی به خاطر یک مومن صالح و شایسته از شیعیان ما بلا و گرفتاری را از صد خانه از همسایگانش دفع می نماید. آثار الصادقین جلد ۹ صفحه ۱۶۲

پیامک ۴۵

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: شِيعَتُنَا خُلِقُوا مِنْ فَضْلِ طِينَتِنَا وَعَجِنُوا بِمَاءِ وَلَايَتِنَا يَحْزَنُونَ لِحُزْنِنَا وَيَفْرَحُونَ لِفَرَحِنَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شیعیان ما از باقیمانده گل ما آفریده شده اند، ولایت ما در سرشت آنان عجین گشته است، آنان با خوشی ما خوشحال و با ناراحتی ما ناراحتند. «شجره طوبی، ج ۱، ص ۳»

پیامک ۴۶

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِمْتَحِنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافِظَتُهُمْ عَلَيْهَا، وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظِهِمْ لَهَا، وَعِنْدَ عَدُوِّنَا، وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَسَّاتِهِمْ لِإِخْوَانِهِمْ فِيهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شیعیان و پیروان ما را در سه مسئله امتحان کنید: اهمّیت به اوقات نماز که آیا بر انجام آن در وقتش محافظت می کنند یا نه و حفظ اسرار یعنی در حفظ اسرار و مسائل محرمانه کوشا هستند یا خیر و از حیث توانمندی های مالی یعنی آیا با مال خود به یاری برادران دینی خود می پردازند یا نه. «الخصال، ج ۱، ص ۱۰۳»

پیامک ۴۷

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دِعَامَةً وَدِعَامَةُ الْإِسْلَامِ الشَّيْعَةُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ ذِرْوَةً وَذِرْوَةُ الْإِسْلَامِ الشَّيْعَةُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ شَرَفًا وَشَرَفُ الْإِسْلَامِ الشَّيْعَةُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَيِّدًا ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آگاه باش که هر چیز را ستونی است و ستون اسلام شیعیان هستند، آگاه باش برای هر چیز سری است و سر اسلام شیعه است، برای هر چیز شرافتی است و شرافت اسلام شیعه است هر چیز را آقایی است و آقای مجالس و انجمن ها مجالس شیعه است. آگاه باش که هر چیز را امام و رهبری است و امام زمین، آن سرزمینی است که شیعه در آن سکوت دارد، به خدا قسم اگر شما در زمین نباشید گیاهی در زمین نروید. به خدا سوگند اگر شما در روی زمین نباشید خدا نعمتی به مخالفین شما ندهد و به خوشی ها دست نیابند، نه در دنیا و نه در آخرت بهره ای ندارند. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۳»

پیامک ۴۸

قال أبو عبد الله - عليه السلام - : إن الله تبارك و تعالی زین شیعتنا بالحلم و غناهم بالعلم لعلهم بهم قبل أن یخلق آدم - عليه السلام - . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال، شیعیان ما را به صفت حلم و بردباری زینت بخشید و در پوششی از علم و آگاهی آنان را مزین ساخت، قبل از آن که آدم - عليه السلام - را خلق کند. «الکافی، ج ۸، ص ۳۱۵»

پیامک ۴۹

عن الإمام الصادق - عليه السلام - قال: یا معشر الشیعة إنکم قد نسیتم إلینا کوننا لنا زیناً و لا تكونوا علینا شیئاً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ای شیعیان، شما به ما منسوب هستید، پس مایه زینت ما باشید نه مایه آبرو ریزی ما. «مشکاة الأنوار، ص ۶۷»

پیامک ۵۰

عن الإمام الصادق - عليه السلام - قال: کذب من زعم أنه من شیعتنا و هو متمسک بعزوه غیرنا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: دروغ می گوید کسی که گمان می کند از شیعیان ماست در حالی که به ریسمان غیر ما متمسک می شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۸»

پیامک ۵۱

عن الإمام الصادق - عليه السلام - قال: إنا صبر و شیعتنا أصبر منا، قلت: جعلت فداک، کیف صار شیعتکم أصبر منکم؟ قال لانا نصبر علی ما نعلم و شیعتنا یصبرون علی ما لا یعلمون. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ما صابر هستیم ولی شیعیان ما از ما صابرترند، راوی می گوید: پرسیدم فدایت شوم چگونه شیعیان شما از شما صابرترند؟ امام پاسخ داد: ما صبر می کنیم در حالی که از پاداش برتر صابران آگاهیم ولی شیعیان ما صبر می کنند در حالی که از پاداش آن آگاهی ندارند. «بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۸۰»

پیامک ۵۲

عن أبي عبد الله - عليه السلام - إنه قال لأبي بصير: یا أبا محمد لقد ذکرکم فی کتابه، فقال: «إن عبادي لیس لک علیهم من سلطانٍ و الله ما أراد بهذا إلا الأئمة علیهم السلام و شیعتهم». امام صادق - عليه السلام - به ابی بصیر فرمودند: خداوند از شما شیعیان در کتاب خود یاد کرده است و فرموده: «همانا بر بندگان شایسته ام تو (ابلیس) را تسلطی نیست»، به خدا سوگند که اراده نکرده است خداوند (از بندگان شایسته) جز ائمه معصومین - علیهم السلام - و شیعیان آن ها را. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۱۶»

پیامک ۵۳

عن الإمام الصادق - عليه السلام - قال: أئمة رجُلٍ من شیعتنا أتى رجلاً من إخوانه فاستعان به فی حاجته فلم یعنه و هو یقدر إلا ابتلاء الله بأن یقضی حوائج عدّه من أعیدنا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس از شیعیان ما در برابر یکی از برادران خود، اظهار حاجت کند و او در حالی که می تواند به دست گیری او پردازد، کوتاهی نماید خداوند او را مبتلا می کند به بر آوردن حاجت دشمنان ما. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۵۹۸»

پیامک ۵۴

سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - عَنْ قَوْمٍ مِنَ الشَّيْعَةِ يَدْخُلُونَ فِي أَعْمَالِ السُّلْطَانِ وَيَعْمَلُونَ لَهُمْ وَيُحِبُّونَهُمْ وَيُؤَالُونَهُمْ، قَالَ - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَيْسَ هُمْ مِنَ الشَّيْعَةِ وَ لَكِنَّهُمْ مِنْ أَوْلِيَّكَ . مردی به امام صادق - علیه السلام - گفت: بعضی از شیعیان به انجام اعمال و کردار (طاغوتی و) شاهانه دست می زنند و از عمال آنان اند و درخواست های آنان را اجابت می کنند و به دوستی و اطاعت آنان می پردازند. امام - علیه السلام - فرمودند: آنان از شیعیان نیستند بلکه در زمره آنان اند (شاهان و طاغوتیان). «تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۷۶»

پیامک ۵۵

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمِيْرٍ: عَنِ الْإِمَامِ الصِّادِقِ قُلْتُ لَهُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : رَجُلٌ رَاوِيَةٌ لِحَدِيثِكُمْ يَبِثُّ ذَلِكَ فِي النَّاسِ وَيَشُدُّهُ فِي قُلُوبِ شَيْعَتِكُمْ وَ لَعَلَّ عَابِدًا مِنْ شَيْعَتِكُمْ لَيْسَتْ لَهُ هَذِهِ الرَّوَايَةُ، أُيْهُمَا ... معاوية بن عمار گفت: به امام صادق - علیه السلام - گفتم: شخصی احادیث و احکام شما را در میان مردم تبلیغ کرده و در دل شیعیان شما آن ها را جای می دهد و مردی هم از شیعیان شما تنها به عبادت می پردازد؛ کدام یک از این دو برترند؟ امام - علیه السلام - فرمودند: کسی که احادیث ما را در دل شیعیان ما جای می دهد، از هزار عابد برتر است. «الکافی، ج ۱، ص ۳۳»

پیامک ۵۶

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ جَوْهَرًا وَ جَوْهَرُ وُلْدِ آدَمَ مُحَمَّدٌ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - وَ نَحْنُ وَ شَيْعَتُنَا بَعْدُنَا حَبْدًا شَيْعَتُنَا مَا أَقْرَبَهُمْ مِنْ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: آگاه باشید که به راستی هر چیزی را گوهری است و گوهر فرزندان آدم، محمد - صلی الله علیه و آله - است و پس از آن حضرت، ما و بعد از ما، شیعیان ما هستیم، خوشا بر شیعیان ما که نزدیکند به عرش خدای عز و جل و چه نیکو است رفتار خدای عز و جل نسبت به آنان در روز قیامت. به خدا سوگند اگر بر مردم گران نمی آمد و شیعیان را خود بینی فرا نمی گرفت فرشتگان رو در رو به آن ها سلام می کردند. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۴»

پیامک ۵۷

امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند هیچ بنده ای از شیعیان ما نیست که قرآن را ایستاده در حال نماز بخواند جز آن که در برابر هر حرفی از آن صد حسنه به او دهند و اگر نشسته در نماز قرآن بخواند به هر حرفی پنجاه حسنه به او دهند و شخص خموش از شیعیان ما ثواب قرآن خواندن مخالفین را دارد. به خدا سوگند در بستر خود خفته آید و مزد مجاهدان (در راه خدا) را دارد و هنگامی که در نماز هستید ثواب صف بستگان در راه خدا را دارید شمائید که به خدا قسم آن کسانی که خدای عز و جل درباره شان فرمودند: «کینه ای که در سینه شان بود کنده ایم و برادرانه بر تخت ها رو به روی هم هستند» (سوره حجر، آیه ۴۷) به راستی که شیعیان ما چهار چشم دارند. دو چشم در سر، دو چشم در دل. آگاه باشید که همه این گونه اند ولی خدای عز و جل چشم های شما را بینا کرده و چشم های آنان را کور کرده است. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۴»

پیامک ۵۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: شَيْعَتُنَا أَهْلُ الْهُدَى وَ أَهْلُ التَّقَى وَ أَهْلُ الْخَيْرِ وَ أَهْلُ الْإِيمَانِ وَ أَهْلُ الْفَتْحِ وَ الظَّفَرِ. امام صادق -

علیه السلام - فرمودند: شیعیان ما اهل هدایت و تقوی و اهل خیر و نیکی و اهل ایمان و اهل فتح و ظفرند. «الکافی، ج ۲، ص ۲۳۳»

پیامک ۵۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: خَرَجْتُ أَنَا وَ أَبِي حَتَّى إِذَا كُنَّا بَيْنَ الْقَبْرِ وَالْمَنْبَرِ إِذَا هُوَ بِأَنَاسٍ مِنَ الشَّيْعَةِ مِنْفَسِلَةً عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَالَ: إِنِّي وَاللَّهِ لَأُحِبُّ رِيَاحَكُمْ وَ أَرْوَاحَكُمْ فَأَعِينُونِي عَلَى ذَلِكَ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: من و پدرم از خانه بیرون رفتیم تا (در مسجد مدینه) به میان قبر و منبر رسیدیم در آنجا به گروهی از شیعه برخوردیم، پدرم به آن‌ها سلام کرد سپس فرمودند: به خدا قسم من شما و جان‌های شما را دوست دارم، پس شما کمکم کنید بر این دوستی، به پارسایی و کوشش و بدانید که به ولایت (و دوستی) ما نتوان رسید جز به پارسایی و کوشش و هرکس از شما که (بنده‌ای از بندگان خدا) را امام و پیشوای خود قرار دهد باید بر طبق رفتار و کردار او عمل کند. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۲»

پیامک ۶۰

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: إِنْ شِيعَتْنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُفْلِ غِشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛ بی گمان شیعیان ما دل‌هایشان از هر خیانت، کینه و فریبکاری پاک است. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶، ح ۱۱)

پیامک ۶۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: إِنْ شِيعَتْنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُفْلِ غِشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛ بی گمان شیعیان ما دل‌هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶، ح ۱۱)

پیامک ۶۲

امام حسین علیه السلام: إِنْ شِيعَتْنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُفْلِ غِشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛ بی گمان شیعیان ما دل‌هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶، ح ۱۱)

پیامک ۶۳

امام علی علیه السلام: شِيعَتْنَا الْمُتَبَاذِلُونَ فِي وِلَايَتِنَا، الْمُتَحَابُّونَ فِي مَوَدَّتِنَا، الْمُتَرَاوِرُونَ فِي إِحْيَاءِ أَمْرِنَا، الَّذِينَ إِنْ غَضِبْنَا بَوَّأ لَمْ يَظْلِمُوا وَ إِنْ رَضُوا لَمْ يُسْرِفُوا، بَرَكَتُهُ عَلَى مَنْ جَاوَرُوا سَلِمَتْ لِمَنْ خَالَطُوا؛ شیعیان ما کسانی‌اند که در راه ولایت ما بذل و بخشش می‌کنند، در راه دوستی ما به یکدیگر محبت می‌نمایند، در راه زنده نگه داشتن امر و مکتب ما به دیدار هم می‌روند. چون خشمیگین شوند، ظلم نمی‌کنند و چون راضی شوند، زیاده روی نمی‌کنند، برای همسایگان‌شان مایه برکت‌اند و نسبت به هم‌نشینان خود در صلح و آرامش‌اند. کافی، ج ۲، ص ۲۳۶، ح ۲۴

پیامک ۶۴

حضرت امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: لا تستغنی شیعتنا عن أربع: خمره یصلی علیها و خاتم یتختم به و سواک یتساک به و سبحة من طین قبر ابي عبدالله علیه السلام؛ پیروان ما از چهار چیز بی‌نیاز نیستند - ؟: سجاده‌ای که بر روی آن نماز خوانده شود - ؟. انگشتری که در انگشت باشد - ؟. مسواکی که با آن دندانها را مسواک کنند - ؟. تسبیحی از خاک مرقد امام حسین (علیه السلام)

تهذیب الاحکام، ج، ؟ ص??

پیامک ۶۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: من لم یأت قبرالحسین علیه السلام و هو یزعم انه لنا شیعه حتی یموت فلیس هو لنا شیعه و ان کان من اهل الجنة فهو من ضیفان اهل الجنة؛ کسی که به زیارت قبر امام حسین نرود و خیال کند که شیعه ما است و با این حال و خیال بمیرد او شیعه ما نیست و اگر هم از اهل بهشت باشد از میهمانان اهل بهشت خواهد بود. کامل الزیارات، ص / ??? بحارالانوار، ج ،?? ص?

پیامک ۶۶

امام علی علیه السلام فرمودند: ان الله ... اختار لنا شیعه ینصروننا و یفرحون بفرحنا و یحزنون لحزننا؛ خداوند برای ما، شیعیان و پیروانی برگزیده است که ما را یاری می کنند، با خوشحالی ما خوشحال می شوند و در اندوه و غم ما، محزون می گردند. غرالحکم، ج ۱، ص ۲۳۵

پیامک ۶۷

امام باقر علیه السلام: مروا شیعتنا بزیارة قبر الحسین بن علی علیه السلام؛ فإن إتيانه يزيد في الرزق، ويميد في العمر، ويدفع مدافع السوء؛ شیعیان ما را به زیارت قبر حسین بن علی علیه السلام فرمان دهید؛ زیرا زیارت آن، روزی را زیاد می کند، عمر را دراز می گرداند و بدیها را دور می سازد. بحارالانوار: ۱۰۱ / ۴ / ۱۲

پیامک ۶۸

قال الباقر - عليه السلام - : انما شیعة علی كثيرة صلاتهم كثيرة تلاوتهم للقرآن؛ شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند، و زیاد تلاوت قرآن می کنند. (صفات الشیعه، ص ۴۳۶).

پیامک ۶۹

قال علی - عليه السلام - : شیعتنا رعاء الشمس و القمر و النجوم یعنی التحفظ من مواقیت الصلوة؛ شیعیان ما مراعات کننده شمس و قمر و نجوم هستند، یعنی اوقات نماز را مراعات می کنند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۹۳)

پیامک ۷۰

قال الصادق - عليه السلام - : امتحنوا شیعتنا عند مواقیت الصلاة کیف محاظتهم؛ شیعیان ما را در اوقات نماز آزمایش کنید که چگونه بر خواندن نماز خود در موعد مقرر محافظت می کنند. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

پیامک ۷۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان الله يدفع بمن یصلی من شیعتنا عن لایصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوة لهلكوا؛ همانا، خداوند به وسیله شیعیان نماز گزار ما از شیعیان بی نماز ما (بلا را) دفع می کند، ولی اگر همه تارک نماز بودند هر آینه

همه هلاک می شدند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

پیامک ۷۲

قال الصادق - علیه السلام -: شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانة و اهل الزهد و العبادة و اصحاب الاحدی و خمسين ركعة فی اليوم و اللیلة؛ شیعیان ما اهل تقوی و پاکدامنی و کوشش و جدیت اند و مردمی با وفا و امین اند و اهل زهد و عبادتند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

پیامک ۷۳

قال الباقر - علیه السلام -: ما من عبد من شیعتنا یقوم الی الصلوة الا اکتفتة بعدد من خالفه ملائكة یصلون خلفه و یدعون الله - عز و جل - له حتی یفرغ من صلاته؛ هیچ بنده ای از پیروان ما نیست که به نماز بایستد، مگر آن که به اندازه مخالفینش ملائکه پشت سر او نماز می خوانند و در پیشگاه خداوند متعال برای او دعا می کنند تا از نمازش فارغ شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

پیامک ۷۴

امام صادق علیه السلام: اَمْتَحِنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافَظَتُهُمْ عَلَيْهَا، وَعِنْدَ اَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظُهُمْ لَهَا عِنْدَ عِدُوِّنَا، وَ اِلَى اَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَاسَاةَتُهُمْ لِاِخْوَانِهِمْ فِيهَا؛ شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در اوقات نمازشان، که چگونه بر آنها مواظبت می کنند؛ در اسرارشان، که چگونه آنها را از دشمنان ما حفظ می کنند و در اموالشان، که چگونه با آن به برادران خود کمک می کنند. الخصال: ۱۰۳ / ۶۲ منتخب میزان الحکمة: ۵۰۶

پیامک ۷۵

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: نادانان و کم خردان شیعه و کسانی که پر و بال پشه، از دین داری آنها برتر و محکم تر است، ما را آزار می دهند. (بحار الانوار/۲۶۷/۲۵)

پیامک ۷۶

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: شیعیان ما هنگامی به فرجام نیک و زیبای خداوند می رسند که از گناهای که نهی شده اند، دوری نمایند. (الاحتجاج/۴۹۸/۲)

پیامک ۷۷

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: ما را از شیعیان دور نمی سازد مگر اعمال ناپسندی که از آنها به ما می رسد. (بحار الانوار/۱۷۷/۵۳)

پیامک ۷۸

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من آخرین جانشین پیامبرم و خداوند بواسطه‌ی من، بلا را از خانواده و شیعیانم بر طرف می کند. (بحار الانوار/۳۰/۵۲)

پیامک ۷۹

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غِشٍّ وَغِلٍّ وَدَغَلٍّ ؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودُنْدُ : شِيعِيَانِ وَبِירוَانِ مَا - اَهْلُ بَيْتِ عِصْمَتٍ وَطَهَارَتِ (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) - اَنْ كَسَانِي هَسْتَنْدِ كِه اَفْكَارِ وَدِرُونِ اَنْ هَا اَز هِر كُونه حيله وَ نِيرِنْكَ وَ عَوَامِ فَرِيبي سلامت وَ تهى باشد. تفسیر الإمام العسکری - عليه السلام -، ص ۳۰۹، ح ۱۵۴

پیامک ۸۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : إِنْ كُنْتَ تَعْمَلُ بِمَا أَمَرْنَاكَ وَتَنْتَهِي عَمَّا زَجَرْنَاكَ عَنْهُ، فَأَنْتَ مِنْ شِيعَتِنَا، وَإِلَّا فَلَا ؛ حَضْرَتِ فَاطِمَةُ زَهْرَا - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَمُودُنْدُ : اِگَر اَنْچه رَا كِه مَا - اَهْلُ بَيْتِ عِصْمَتِ وَ طَهَارَتِ - دَسْتُور دَاده ايم عمل كنى وَ اَز اَنْچه نهى كرده ايم خوددارى نمائى، تُو اَز شِيعِيَانِ مَا هَسْتِي وَ گَرنه، خَيْر. تفسیر الإمام العسکری - عليه السلام -، ص ۳۲۰، ح ۱۹۱

پیامک ۸۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : شِيعَتُنَا مِنْ خِيَارِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَكُلِّ مُحِبِّينَا وَ مَوَالِي أَوْلِيَانِنَا وَ مُعَادِي أَعْدَائِنَا وَ الْمُسْلِمِ بِقَلْبِهِ وَ لِسَانِهِ لَنَا ؛ حَضْرَتِ فَاطِمَةُ زَهْرَا - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَمُودُنْدُ : شِيعِيَانِ وَ بِירוَانِ مَا، وَ هَمچين دوستداران اولياء ما وَ اَنَانِ كِه دَشْمَنِ دَشْمَانِ مَا باشند، نيز اَنْ هَائِي كِه بَا قَلْبِ وَ زَبَانِ تَسْلِيمِ مَا هَسْتَنْدِ بَهْتَرين اَفْرَادِ بَهْشْتِيَانِ خَوَاهَنْدِ بُوْد. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۵

پیامک ۸۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : إِلَهِي وَ سَيِّدِي، أَسْأَلُكَ بِالَّذِينَ اصْطَفَيْتَهُمْ، وَ بِيكَايَ وَ لَدَيَّ فِي مُفَارِقَتِي أَنْ تُغْفِرَ لِعَصَاةِ شِيعَتِي، وَ شِيعَةِ ذُرِّيَّتِي ؛ حَضْرَتِ فَاطِمَةُ زَهْرَا - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَمُودُنْدُ : خِداوندَا، بِه حَقِّ اَوْلِيَاءِ وَ مَقْرَبَانِي كِه اَنْ هَا رَا بَر گزیده اى، وَ بِه گَرِيه فَرزَنْدَانِمِ پَسِ اَز مَرگِ وَ جِدَائِي مَن بَا ايشان، اَز تُو مِي خَوَاهَمِ گَنَاهِ خَطَاكَارَانِ شِيعِيَانِ وَ بِירוَانِ مَا رَا بِيخشي. كوكب الدرر، ج ۱، ص ۲۵۴

پیامک ۸۳

إِمَامُ صَادِقِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مِي فَرَمَاينْدُ : شِيعَتُنَا اَهْلُ الْوَرَعِ وَ الْاِجْتِهَادِ وَ اَهْلُ الْوَفَاءِ وَ الْاِمَانَةِ وَ اَهْلُ الزَّهْدِ وَ الْعِبَادَةِ وَ اصْحَابِ الْاِحْدَى وَ خَمْسِينَ رَكَعَةً فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ؛ شِيعِيَانِ مَا اَهْلُ تَقْوَى وَ پَاكَدَامِنِي وَ كُوشَشِ وَ جَدِيدِ اَنْدِ وَ مَرْدَمِي بَا وَاوَاوَامِينِ اَنْدِ وَ اَهْلُ زَهْدِ وَ عِبَادَتِنْدِ وَ كَسَانِي هَسْتَنْدِ كِه دَر شَبَانِه رُوزِ پَنْجَاهِ وَ يَكِ رَكَعَتِ نَمَازِ مِي خَوَانَنْدِ. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

پیامک ۸۴

إِمَامُ صَادِقِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مِي فَرَمَاينْدُ : اِنْ اَللَّهُ يَدْفَعُ بَمَنْ يَصَلِي مِنْ شِيعَتِنَا عَمَّنْ لَا يَصَلِي مِنْ شِيعَتِنَا وَ لَوْ اَجْمَعُوا عَلَيَّ تَرَكَ الصَّلَاةَ لَهَلَكُوا؛ هَمَانَا خِداوندِ بِه وَسِيلَةِ شِيعِيَانِي كِه نَمَازِ بِه جَا مِي آوَرَنْدِ، اَز شِيعِيَانِ بِي نَمَازِ (بَلَا) رَا دَفْعِ مِي كَنْدِ، وَلِي اِگَر هَمِه تَارَكَ نَمَازِ بُوْدَنْدِ، هِر آينِه هَمِه هَلَاكِ مِي شِئِنْدِ. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

پیامک ۸۵

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: لا تستغنی شیعتنا عن اربع: خمره یصلی علیها، و خاتم یتختم به و سواک یتساک به و سبحه من طین قبر ابی عبدالله - علیه السلام -؛ پیروان ما از چهار چیز بی نیاز نیستند: ۱- سجاده ای که بر روی آن نماز خوانده شود. ۲- انگشتری که در انگشت باشد. ۳- مسواکی که با آن دندانها را مسواک کنند. ۴- و تسییحی از خاک مرقد امام حسین (علیه السلام). (تهدیب الاحکام، ج ۶، ص ۷۵)

پیامک ۸۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): شیعتنا الرحماء بینهم، الذین اذا خلوا ذکرُوا الله؛ شیعیان ما با یکدیگر مهربانند، چون تنها باشند خدا را یاد کنند. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸

پیامک ۸۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: رُبَّمَا تَرَكَ بَعْضُ شِيعَتِنَا فِي افْتِتَاحِ امْرِهِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ فَيَمْتَحِنُهُ اللّٰهُ بِمَكْرُوهِ لِيُنَبِّهَهُ عَلٰی شُكْرِ اللّٰهِ وَ الثَّنَاءِ عَلَیْهِ وَ يَمَحَقُّ وَ صِمَمَهُ تَقْصِيرِهِ عِنْدَ تَرْكِهِ قَوْلَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ؛ بسا که یکی از شیعیان ما در آغاز کاری، بسم الله الرحمن الرحیم نمی گوید و به همین خاطر، خداوند، او را گرفتار چیزی ناخوشایند می سازد تا به شکر و ثنای الهی متوجه گردد و کوتاهی اش را در گفتن بسم الله، جبران کند. التوحید، ص ۲۳۱.

پیامک ۸۸

امام حسین علیه السلام می فرماید: إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُفْلِ غِشٍّ وَ غِثْلٍ وَ دَغَلٍ؛ بی گمان شیعیان ما، دل هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶

پیامک ۸۹

امام باقر علیه السلام: لَيْسَ مِنَّا وَ لَا مِنكُمْ مَنْ ظَلَمَ النَّاسَ؛ از ما نیست و از شما (شیعیان هم) نیست کسی که به مردم ظلم کند. شرح الأخبار، ج ۳، ص ۴۸۸، ح ۱۴۱۴.

پیامک ۹۰

شِيعَتُنَا الْمُتَبَاذِلُونَ فِي وِلَايَتِنَا، الْمُتَحَابُّونَ فِي مَوَدَّتِنَا الْمُتَرَاوِرُونَ فِي اِحْيَاءِ اَمْرِنَا الَّذِيْنَ اِنْ غَضَبُوا لَمْ يَظْلَمُوا وَ اِنْ رَضُوا لَمْ يُسْرِفُوا، بَرَكَهٌ عَلٰی مَنْ جَاوَرُوا سَلْمًا لِمَنْ خَالَطُوا؛ شیعیان ما کسانی اند که در راه ولایت ما بذل و بخشش می کنند، در راه دوستی ما به یکدیگر محبت می نمایند، در راه زنده نگه داشتن امر و مکتب ما به دیدار هم می روند. چون خشمیگین شوند، ظلم نمی کنند و چون راضی شوند، زیاده روی نمی کنند، برای همسایگان شان مایه برکت اند و نسبت به هم نشینان خود در صلح و آرامش اند. (کافی، ج ۲، ص ۲۳۶، ح ۲۴.)

پیامک ۹۱

حضرت مهدی (علیه السلام) می فرماید: اگر طلب مغفرت و آمرزش برخی از شما برای یکدیگر نبود، هر کس روی زمین بود، هلاک می شد مگر آن شیعیان خاص که گفتارشان با کردارشان یکی است. مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۲۴۷، ح ۵۷۹۵.

پیامک ۹۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردم به سه دسته شوند: دانشمند و دانشجو و خاشاک روی آب، ما دانشمندانیم و شیعیان ما دانشجویان و مردم دیگر خاشاک روی آب. اصول کافی جلد ۱ ص ۴۱

پیامک ۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ حُبَّ الْأَيْمَةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَلَا يَشُكُّنَّ أَحَدٌ أَنَّهُ فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ فِي حُبِّ أَهْلِ بَيْتِي عَشْرِينَ خَصْمَةً عَشْرَةٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَعَشْرَةٌ مِنْهَا فِي الْآخِرَةِ؛ هر کس که خداوند محبت امامان از اهل بیت مرا نصیب او کرده بی گمان به خیر دنیا و آخرت دست یافته و بدون شک در بهشت خواهد بود، پس هیچ یک (از شیعیان) نباید در این که اهل بهشت است شک کند؛ زیرا در دوستی اهل بیت من بیست ویژگی است که ده مورد آن در دنیا و ده مورد آن در آخرت است. بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۷۸، ح ۱۲.

پیامک ۹۴

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ما شیعتنا إلا من اتقى الله و أطاعه؛ شیعه ما تنها کسی است که تقوا پیشه و مطیع خداوند باشد. تحف العقول، ص ۲۹۵

پیامک ۹۵

حضرت مهدی (عج) می فرماید: وَالْعَاقِبَةُ لِجَمِيلٍ صُنِعَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ تَكُونَ حَمِيدَةً لَهُمْ مَا اجْتَنَبُوا الْمَنْهَى شِيعِيَانِ مَا هُنْكَامِي بِهِ فِرْجَام نِيكَ وَ زِيْبَايِ خِداوند می رسند که از گناهانی که نهی شده اند، احتراز نمایند. بحار الأنوار ج ۵۳، ص ۱۷۷

پیامک ۹۶

امام حسین علیه السلام می فرماید: إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَ عِثْلٍ وَ دَغَلٍ بَدْرَسْتِي كِه شِيعِيَانِ مَا قَلْبِشَانِ از هِرْنَاخَالِصِي وَ حِيلِه وَ تَزْوِيرِ پاك است. فرهنگ سخنان امام حسین ص / ۴۷۶

پیامک ۹۷

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: لَا تَذْهَبْ بِكُمْ الْمَذَاهِبُ، فَوَاللَّهِ مَا شِيعَتُنَا إِلَّا مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ مَذَاهِبَ گوناگون شما را از راه به در نبرد، به خدا سوگند، شیعه ما نیست مگر کسی که از خداوند عزوجل اطاعت کند. الکافی: ج ۲، ص ۷۳، ح ۱

پیامک ۹۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در مواظبت بر اوقات نمازها، در نگهداری اسرارشان از دشمنان ما و در همدردی و کمک مالی به برادرانشان. میزان الحکمه، باب صفات شیعه

پیامک ۹۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛** بی گمان شیعیان ما، دل‌هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶)

پیامک ۱۰۰

امام حسین علیه السلام فرمودند: **إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛** بدرستی که شیعیان ما قلبشان از هر ناخالصی و حيله و تزویر پاک است. (فرهنگ سخنان امام حسین ص / ۴۷۶)

پیامک ۱۰۱

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: شیعه‌ی ما کسی است که از ما پیروی کند و پا جای پای ما بگذارد و به کردار ما اقتدا کند. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۴.

پیامک ۱۰۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با زبان مدعی پیروی از ماست و در عمل و نحوه‌ی زندگی با ما مخالفت می کند، شیعه‌ی ما نیست. شیعه‌ی ما کسی است که با زبان و دل با ما همراه است و دنبال ما حرکت می کند در عمل از ما پیروی می نماید. بحار الانوار، ج ۶، ص ۱۶۴.

پیامک ۱۰۳

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: شیعه ما نیست، جز آن کسی که از خدا پروا کند و مطیع او باشد. اصول کافی، ج ۲، ص ۷۴.

پیامک ۱۰۴

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: ان كنت تعمل بما امرناك و تنهى عما زجرناك عنه فأنت شيعتنا و الا فلا؛ اگر به آنچه به شما امر می کنیم عمل کنی و از آنچه شما را باز می داریم دوری کنی، از شیعیان مایی و گرنه هرگز. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۵.

پیامک ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ؛** شیعه‌ی ما کسی است که از ما پیروی کند و پا جای پای ما بگذارد و به کردار ما اقتدا کند. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۴.

پیامک ۱۰۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با زبان مدعی پیروی از ماست و در عمل و نحوه‌ی زندگی با ما مخالفت می کند، شیعه‌ی ما نیست. شیعه‌ی ما کسی است که با زبان و دل با ما همراه است و دنبال ما حرکت می کند در عمل از ما پیروی می

نماید. بحار الانوار، ج ۶، ص ۱۶۴.

پیامک ۱۰۷

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: شیعه ما نیست، جز آن کسی که از خدا پروا کند و مطیع او باشد. اصول کافی، ج ۲، ص ۷۴.

پیامک ۱۰۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : نَحْنُ صَبْرٌ وَ شِيعَتُنَا أَصْبَرُ مِنَّا. قُلْتُ: جَعَلْتُ فِدَاكَ، كَيْفَ صَارَ شِيعَتُكُمْ أَصْبَرُ مِنْكُمْ؟ قَالَ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ما خاندانی صبور و شکیباییم و شیعیان ما از ما شکیبا ترند. گفتم: جانم به فدایت، چگونه شیعیان شما از شما شکیبا ترند؟ فرمود: چون صبر ما بر چیزی است که می دانیم، امّا آنها بر چیزی که نمی دانند صبر می کنند. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸۰»

شرک و نفاق

پیامک ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الغناء عُشُّ النفاق. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی، لانه نفاق و دورویی است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۷»

پیامک ۲

قال الله عزوجل: من بی نیازترین شریک هستم، هر کس کاری انجام دهد و دیگری را (با من) شریک کند، من از آن (کار) بیزارم و آن (کار)، برای همان شریک خواهد بود. (بحار الانوار ۶۷/۲۲۲)

پیامک ۳

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَمَرَ النَّاسَ بِمَعْرِفَتِنَا وَالرَّدِّ إِلَيْنَا وَالتَّسْلِيمِ لَنَا، ثُمَّ قَالَ: وَإِنْ صَامُوا وَصَلُّوا وَشَهِدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَجَعَلُوا فِي أَنْفُسِهِمْ أَنْ لَا يَرُدُّوا إِلَيْنَا كَانُوا بِذَلِكَ مُشْرِكِينَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مردم مأمورند تا ما را بشناسند و به سوی ما بازگردند و تسلیم ما باشند. سپس فرمودند: و در غیر این صورت اگر به سوی ما باز نگردند و از ما پیروی نکنند، هر چند که روزه بدارند و نماز بخوانند و به یگانگی خداوند اقرار نمایند، در شمار مشرکین خواهند بود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۸»

پیامک ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ مَاتَ وَلَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که بمیرد و حال آن که هیچ گاه شرک به خدا نورزیده باشد، وارد بهشت می شود. «مشکات الانوار، ص ۳۸»

پیامک ۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى «وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ»: يُطِيعُ الشَّيْطَانَ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُ فَيُشْرِكُ. امام صادق - عليه السلام -

السلام - درباره آیه «و بیشتر آنان به خدا ایمان نمی آورند»، فرمودند: ندانسته از شیطان پیروی می کند و بدین سان مشرک می شود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۷»

پیامک ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قول النبي - صلى الله عليه و آله - : إِنَّ الشُّرْكَ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ عَلَى صَفَاءِ سَوْدَاءَ فِي لَيْلَةٍ ظِلْمَاءَ كَانَ الْمُؤْمِنُونَ يَسْتَبُونَ مَا يَعْبُدُ الْمُشْرِكُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ... . امام صادق - عليه السلام - در مورد قول پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - که فرموده اند: همانا شرک نامحسوس تر از راه رفتن مورچه در یک شب تاریک بر روی تخته سنگی سیاه است؛ فرمودند: مؤمنان به معبودهای مشرکان ناسزا می گفتند و مشرکان نیز متقابلاً به معبود مسلمانان دشنام می دادند ... از این رو برای آن که مشرکان به معبود مؤمنان ناسزا نگویند خداوند ایشان را از ناسزا گفتن به معبودهای مشرکان نهی فرمود. بنابراین مؤمنان ندانسته به خدا شرک آورده بودند. «بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۹۳»

پیامک ۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - لَمَّا سُئِلَ عَنْ كَوْنِ الشُّرْكِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ فِي اللَّيْلَةِ الظُّلْمَاءِ عَلَى الْمَسْجِلِ السَّوْدِ؟: لَا يَكُونُ الْعَبْدُ مُشْرِكًا حَتَّى يُصَلِّيَ لِغَيْرِ اللَّهِ، أَوْ يَذْبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ، أَوْ يَدْعُوَ لِغَيْرِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. هنگامی که از امام صادق - عليه السلام - درباره این جمله که شرک نامحسوس تر از حرکت مورچه در شب تاریک بر روی گلیمی سیاه است، سؤال شد، فرمودند: بنده مشرک نباشد مگر آن گاه که برای غیر از خدا نماز خواند، یا برای غیر خدا ذبح کند و یا به غیر خدای عزوجل دعوت کند. «الخصال، ص ۱۳۶، ح ۱۵۱»

پیامک ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى «وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ»: شَرِكٌ طَاعَةٌ وَ لَيْسَ شَرِكٌ عِبَادَةٌ. امام صادق - عليه السلام - درباره آیه «و بیشتر آنان به خدا ایمان نمی آورند»، فرمودند: منظور شرک در فرمانبری است نه شرک در عبادت. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۷»

پیامک ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى «وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ»: هُوَ الرَّجُلُ يَقُولُ: لَوْلَا فَلَانٌ لَهَلَكْتُ، وَ لَوْلَا فَلَانٌ لَأَصَيْبَتْ كَذَا وَ كَذَا، وَ لَوْلَا فَلَانٌ لَصَاعَ عِيَالِي، أَلَا تَرَى أَنَّهُ قَدْ جَعَلَ لِلَّهِ شَرِيكًا فِي مُلْكِهِ ... . امام صادق - عليه السلام - درباره آیه «و بیشتر آنان به خدا ایمان نمی آورند»، فرمودند: مانند این که انسان بگوید: اگر فلانی نبود من از بین می رفتم و اگر فلانی نبود چنین و چنان می شدم و اگر فلانی نبود خانواده ام نابود می شد؛ مگر نمی بینی که او با این حرفها در ملک خدا برایش شریکی قائل شده که روزیش می دهد و از او دفاع و دفع گرفتاری می کند؟ راوی می گوید: عرض کردم: پس بگوید: اگر خداوند به واسطه فلانی بر من منت نمی نهاد از بین می رفتم؟ فرمودند: آری، (اینگونه گفتن) اشکالی ندارد. «تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۰۰»

پیامک ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَوْ أَنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ وَحَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ، وَآتَوُا الزَّكَاةَ، وَحَجَّجُوا الْبَيْتَ، وَصَامُوا شَهْرَ

رَمَضَانَ، ثُمَّ قَالُوا لَشَيْءٍ صَيَّرَهُ اللَّهُ أَوْ صَنَعَهُ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلَا صَنَعَ خِلَافَ الَّذِي صَنَعَ؟ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اگر مردمی خدای یگانه و بی شریک را بپرستند و نماز بخوانند و زکات بپردازند و حج بروند و ماه رمضان را روزه بگیرند ولی (از روی اعتراض) به چیزی که خداوند یا پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ساخته است، بگویند: چرا خلاف آن را نساخت؟ یا در دلشان چنین اعتراضی کنند (و به زبان نیاورند)، به سبب آن مشرک شوند. امام آن گاه این آیه را تلاوت کرد: «سوگند به پروردگارت که ایمان نیاورده باشند مگر آن گاه که در اختلافات میان خود تو را داور کنند و از داوری تو احساس دلتنگی نکنند و کاملاً تسلیم باشند». امام صادق - عليه السلام - سپس فرمودند: پس تسلیم باشید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۸»

پیامک ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنْ رَجُلًا مِتَّ خَتَمَ حَيَاءَ إِلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: أَيْ الْأَعْيَالِ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟ فَقَالَ: الشَّرْكَ بِإِلَهِهِ، قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: فَطَبِيعَةُ الرَّحِمِ، قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْأَمْرُ بِالْمُنْكَرِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمَعْرُوفِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مردی از ختم نزد پیغمبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - آمد و سوال نمود: کدام یک از اعمال بیشتر از همه مورد غضب خداست؟ پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: شرک به خدا، گفت: بعد از آن کدام عمل؟ فرمودند: قطع صلّه رحم، گفت: سپس چه چیزی؟ فرمودند: امر به بدی و نهی از خوبی. «الکافی، ج ۲، ص ۲۹۰»

پیامک ۱۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الرَّجْعَةَ لَيْسَ بِعِامَةٍ، وَهِيَ خَاصَّةٌ لَا يَرْجِعُ إِلَّا - مَنْ مَحَضَ الْإِيمَانَ مَحَضًا أَوْ مَحَضَ الشَّرْكَ مَحَضًا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: رجعت برای همه نیست بلکه اختصاص به عده خاصی دارد. رجعت نمی کند مگر کسی که ایمان خالص داشته باشد یا شرک خالص. «بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۳۹»

پیامک ۱۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : يَقُولُ إِبْلِيسُ لِجُنُودِهِ: أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسَدَ وَالْبَغْيَ فَإِنَّهُمَا يَعْذِلَانِ عِنْدَ اللَّهِ الشَّرْكَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ابلیس به سربازان خود می گوید: حسادت و ظلم را در میان انسانها منتشر کنید که اینها در نزد خدا با شرک برابرند. «الکافی، ج ۲، ص ۳۲۷»

پیامک ۱۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ ابْتَدَعَ رَأْيًا فَأَحَبَّ عَلَيْهِ أَوْ أَبْغَضَ عَلَيْهِ. امام صادق - عليه السلام - درباره (کمترین حد شرک) فرمودند: کسی که رأی و عقیده ای را بدعت گذارد و به آن حبّ و بغض ورزد. «الکافی، ج ۲، ص ۴۱۵»

پیامک ۱۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنْ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشَّرْكَ الْأَصْغَرَ، قَالُوا: وَمَا الشَّرْكَ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: هُوَ الرِّيَاءُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: آنچه بیش از هر چیز دیگری بر شما می ترسم شرک اصغر است، گفتند: ای پیغمبر خدا شرک اصغر چیست؟ حضرت فرمودند: ریا. «بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۰۳»

پیامک ۱۶

قال الامام زين العابدين - عليه السلام - : اَعْلَمُوا عِبَادَ اللَّهِ إِنَّ أَهْلَ الشَّرْكِ لَا تُنْصَبُ لَهُمُ الْمَوَازِينُ، وَلَا تُنَشَرُ لَهُمُ الدَّوَابِينُ، وَإِنَّمَا يُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا، وَإِنَّمَا نَصَبُ الْمَوَازِينِ وَنَشْرُ الدَّوَابِينِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ. امام سجّاد - عليه السلام - فرمودند: ای بندگان خدا آگاه باشید برای اهل شرک ترازوهای اعمال قرار نخواهد گرفت و دفترهای حساب و کتاب گسترده نمی شوند بلکه دسته جمعی به سوی جهنم فرستاده می شوند و قرار دادن آن ترازوها و گستردن آن دیوان و دفترها برای اهل اسلام است. «نور الثقلین، ج ۴، ص ۵۰۷»

پیامک ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَا بَنَ مَسْعُودٍ! إِيَّاكَ أَنْ تُشْرِكَ بِاللَّهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ وَإِنْ نُشِرتَ بِالْمِنْشَارِ، أَوْ قُطِعتَ، أَوْ صُلِبْتَ، أَوْ أُحْرِقْتَ بِالنَّارِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای پسر مسعود! مبادا آنی به خدا شرک ورزی حتی اگر اهره شوی یا تکه تکه ات کنند یا به دارت آویزند و یا به آتشت سوزانند. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۳۵۷»

پیامک ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِيَّاكَ وَ مَا يُعْتَدَرُ مِنْهُ، فَإِنَّ فِيهِ الشَّرْكَ الْخَفِيَّ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: از کاری که موجب عذر خواهی می شود بپرهیز؛ زیرا در آن شرک خفی است. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۰۰»

پیامک ۱۹

قال الامام علي - عليه السلام - : الظُّلْمُ الَّذِي لَا يُعْفَرُ فَالشَّرْكَ بِاللَّهِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ». امام علی - عليه السلام - فرمودند: آن ستمی که بخشوده نمی شود، شرک آوردن به خداست. خدای متعال فرموده است: خداوند شرک به خود را نمی بخشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶»

پیامک ۲۰

قال الامام علي - عليه السلام - : سَيِّبُ الْهَلَاكِ الشَّرْكَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: شرک، موجب هلاکت است. «غرر الحکم، ح ۵۵۴۱»

پیامک ۲۱

قال الامام علي - عليه السلام - : اَعْلَمُوا أَنَّ يَبِيْرَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: بدانید که کمترین ریا، شرک به حساب می آید. «تحف العقول، ص ۱۵۱»

پیامک ۲۲

قال الامام علي - عليه السلام - : آفَةُ الْإِيْمَانِ الشَّرْكَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: آفت ایمان، شرک است. «غرر الحکم، ح ۳۹۱۵»

پیامک ۲۳

رسول الله صلى الله عليه وآله: الإختلافُ إِلَى الْمَسَاجِدِ رَحْمَةٌ، وَالْإجتِنَابُ عَنْهَا نِفَاقٌ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: آمد و شد به مساجد، [مايه] رحمت است، و پرهیز از آن، [موجب] نفاق است. كنز العمال: ج ۷ ص ۵۷۰ ح ۲۰۳۰۲ نقلًا عن الديلمي عن ابن عباس .

پیامک ۲۴

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله و سلم: مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهٖ نَفْسَهُ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ. کسی که جهاد نکرده یا آرزوی جهاد نداشته باشد و بمیرد به نوعی نفاق مرده است. صحیح مسلم: ۳ / ۱۵۱۷ / ۱۹۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۴

پیامک ۲۵

امام علی علیه السلام: الخِيَانَةُ رَأْسُ النِّفَاقِ. خیانت سرآمد نفاق است. غرر الحکم: ۹۶۹

پیامک ۲۶

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله و سلم: إِنَّ الْكُذْبَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ النِّفَاقِ. دروغ، دری از درهای نفاق است. كنز العمال: ۸۲۱۲

پیامک ۲۷

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله و سلم: مَنْ رَدَّتْهُ الطَّيْرَةُ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ. هر که فال بد زدن، او را از کارش باز دارد، شرک ورزیده است. كنز العمال: ۲۸۵۶۶

پیامک ۲۸

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله و سلم: ذُو الْوَجْهَيْنِ فِي الدُّنْيَا يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ وَجْهَانِ مِنَ نَارٍ. آن که در دنیا دوچهره باشد، روز قیامت با دو چهره آتشین محشور می شود. الترغيب والترهيب: ۳ / ۶۰۳ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۶۸

پیامک ۲۹

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله و سلم: يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ذُو الْوَجْهَيْنِ دَالِعًا لِسَانَهُ فِي قَفَاةٍ، وَأَخْرَجَ مِنْ قُفْدَامِهِ، يَلْتَهَبَانِ نَارًا حَتَّى يُلْهَبَا جَسَدَهُ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: هَذَا الَّذِي كَانَ فِي الدُّنْيَا ذَا وَجْهَيْنِ وَذَا لِسَانَيْنِ، يُعْرَفُ بِذَلِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. روز قیامت، انسان دو چهره در حالی می آید که یک زبان از پس گردنش آویزان است و یک زبان از جلو و در آنها آتش افروخته است که به بدنش زبانه می کشد. سپس به او گفته می شود: این کسی است که در دنیا دو رو و دو زبان بود. او بدین گونه در روز قیامت شناخته می شود. الخصال:

۱۶ / ۳۸

پیامک ۳۰

امام علی علیه السلام: أَظْهَرَ النَّاسِ نِفَاقًا مَنْ أَمَرَ بِالطَّاعَةِ وَلَمْ يَعْمَلْ بِهَا، وَنَهَى عَنِ الْمَعْصِيَةِ وَلَمْ يَنْتَهَ عَنْهَا. آشکارترین منافق کسی است

که به طاعت (خدا) فرا خواند و خودش بدان عمل نکند و از معصیت باز دارد و خودش از آن باز نایستد . غرر الحکم : ۳۲۱۴
منتخب میزان الحکمه : ۵۶

پیامک ۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْمُنَافِقُ يَمْلِكُ عَيْنَيْهِ يَبْكِي كَمَا يَشَاءُ . منافق ، چشمانش در اختیار اوست ، هر طور بخواهد گریه می کند . کنز العمال : ۸۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْمُنَافِقُ مَنْ إِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ ، وَإِذَا فَعَلَ أَفْسَى ، وَإِذَا قَالَ كَذَبَ ، وَإِذَا اثْتَمَنَ خَانَ ، وَإِذَا رُزِقَ طَاشَ ، وَإِذَا مُنِعَ عَاشَ . منافق کسی است که هر گاه وعده دهد خُلف وعده کند ، و هر گاه کاری کند آن را فاش سازد (و در بوق دَمَد) ، و هر گاه سخن بگوید دروغ گوید ، و هر گاه امانتی به او سپارند خیانت ورزد ، و هر گاه روزی داده شود ، سبکسری کند ، و هر گاه روزی داده نشود (وتنگدست گردد) به غلّ و غش روی آورد . فی المصدر : أساء (کما فی هامش البحار) . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۰۷ / ۸ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ خَالَفَتْ سَرِيرَتُهُ عَلَانِيَتَهُ فَهُوَ مُنَافِقٌ كَاثِنًا مَنْ كَانَ . کسی که باطنش با ظاهرش ناسازگار باشد او منافق است ، هر که می خواهد باشد . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۰۷ / ۸ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَا زَادَ خُشُوعَ الْجَسَدِ عَلَى مَا فِي الْقَلْبِ فَهُوَ عِنْدَنَا نِفَاقٌ . چنانچه خشوع بدن ، بر خشوع دل بچربد این در نظر ما نفاق است . الکافی : ۲ / ۳۹۶ / ۶ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۳۵

امام علی علیه السلام : الْمُنَافِقُ إِذَا نَظَرَ لَهَا ، وَإِذَا سَيَّكَتَ سَيَّهَا ، وَإِذَا تَكَلَّمَ لَهَا ، وَإِذَا اسْتَعْنَى طَعَا ، وَإِذَا أَصَابَتْهُ شِدَّةٌ ضَمَّهَا ، فَهُوَ قَرِيبُ الشُّخْطِ بَعِيدُ الرِّضَا ، يُسَخِّطُهُ عَلَى اللَّهِ الْيَسِيرُ ، وَلَا يُرْضِيهِ الْكَثِيرُ ، يَنُوبُ كَثِيرًا مِنَ الشَّرِّ وَيَعْمَلُ بَطَائِفَهُ مِنْهُ ، وَيَتَلَهَّفُ عَلَى مَا فَاتَهُ مِنَ الشَّرِّ كَيْفَ لَمْ يَعْمَلْ بِهِ ! شخص منافق هر گاه نگاه می کند برای سرگرمی است ، هر گاه سکوت می کند همراه با غفلت است ، وقتی سخن می گوید بیهوده گویی می کند ، هر گاه بی نیاز شود طغیان می کند ، وقتی گرفتاری به او رسد داد و فریاد راه می اندازد ، زود ناراحت می شود و دیر خشنود می گردد ، از اندک خدا ناخشنود می شود و بسیارش هم او را خشنود نمی سازد ، شرّ بسیار در سر می پروراند و مقداری از آنها را به کار می بندد و افسوس می خورد که چرا فلان کار بد را انجام نداده است . تحف العقول : ۲۱۲ منتخب میزان الحکمه : ۵۶۶

پیامک ۳۶

امام سجّاد علیه السلام : منافق نهی می کند و خود نهی نمی پذیرد ، به آنچه دستور می دهد خودش عمل نمی کند ، چون به نماز

ایستد به چپ و راست می‌نگرد، چون رکوع کند خود را (مانند گوسفند) به زمین اندازد (یعنی بعد از رکوع نمی‌ایستد و به همان حال به سجده نمی‌رود)، چون سجده کند (مانند کلاغ و سایر پرندگان که دانه می‌چینند) منقار به زمین زند و چون بنشیند نیم‌خیز نشیند، چون شب شود، با این که روزه نداشته است همراهش به فکر خوردن غذاست و در هنگام روز با آن که شب زنده داری نکرده است، هم و غمش خفتن است. اگر سخنی (یا حدیثی) به تو گوید، دروغ گوید و اگر به تو وعده‌ای دهد، خُلف وعده کند و اگر به او اعتماد کنی و امانتی سپاری به تو خیانت کند و اگر با او مخالفت کنی، پشت سرت بدگویی کند. أمالی الصدوق: ۱۲ / ۳۹۹

پیامک ۳۷

امام صادق علیه‌السلام: أَرْبَعٌ مِنْ عَلَامَاتِ النِّفَاقِ: فَسَاؤَةُ الْقَلْبِ، وَجُمُودُ الْعَيْنِ، وَالْإِصْرَارُ عَلَى الذَّنْبِ، وَالْحِرْصُ عَلَى الدُّنْيَا. چهار چیز از نشانه‌های نفاق است: سختدلی، خشکیدگی چشم، مداومت بر گناه و حرص به دنیا. الاختصاص: ۲۲۸ منتخب میزان الحکمة: ۵۶۶

پیامک ۳۸

امام علی علیه‌السلام: نِفَاقُ الْمَرْءِ مِنْ ذُلِّ يَجِدُهُ فِي نَفْسِهِ. نِفَاقِ انْسَانٍ، نَاشِي از ذُلَّتِي است که در خود حس می‌کند. غرر الحکم: ۹۹۸۸ منتخب میزان الحکمة: ۵۶۶

پیامک ۳۹

امام علی علیه‌السلام: النِّفَاقُ أَخُو الشَّرِكِ. نِفَاق، برادر شَرِك است. غرر الحکم: ۴۸۳

پیامک ۴۰

رسولُ اللهِ صلى اللهُ عليه و آله و سلم: إِنَّ النِّفَاقَ يَبْدُو لُمَظَّةً سَوْدَاءَ، فَكُلَّمَا ازدَادَ النِّفَاقُ عَظُمَا ازدَادَ ذَلِكَ السَّوَادُ، فإذا اسْتَكْمَلَ النِّفَاقُ اسْوَدَّ الْقَلْبُ. پیامبر خدا صلى اللهُ عليه و آله و سلم: نِفَاق، ابتدا به صورت نقطه‌ای سیاه ظاهر می‌شود و هرچه نفاق بیشتر شود، آن نقطه بزرگتر می‌گردد و چون نفاق به مرحله کمال رسد، دل به کلی سیاه می‌شود. کنز العمال: ۱۷۳۴ منتخب میزان الحکمة: ۵۶۶

پیامک ۴۱

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ لَقِيَ الْمُسْلِمِينَ بَوَجهَيْنِ وَلِسَانَيْنِ، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ. هر که با مسلمانان دو رو و دو زبان برخورد کند، روز قیامت آورده شود در حالی که دو زبان از آتش دارد. ثواب الأعمال: ۱ / ۳۱۹ منتخب میزان الحکمة: ۴۱۴

پیامک ۴۲

پیامبر خدا صلى اللهُ عليه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَحِفُّ بِحَفَّهِمْ إِلَّا مُنَافِقٌ بَيْنَ النِّفَاقِ: ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ، وَالْإِمَامُ الْمُقْسِطُ، وَمُعَلَّمُ الْخَيْرِ؛ سه کس اند که جز منافقی که نفاقش آشکار است در حق آنان بی‌حرمتی نکند: ریش سفید اسلام، پیشوای دادگر و آموزگار خوبیها. کنز العمال: ۴۳۸۱۱ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۰

پیامک ۴۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): ارفعوا أصواتکم بالصلاة علیّ؛ فإنها تذهب بالتفاق؛ صداهای تان را هنگام درود بر من بلند کنید که نفاق را از بین می برد. الکافی: ج ۲، ص ۴۹۳، ح ۱۳

پیامک ۴۴

امام صادق (سلام الله علیه): یقول إبلیس لجنوده: ألقوا بینهم الحسد والبغی؛ فإنهما یعدلان عند الله الشّرك؛ ابلیس به لشکریان خود می گوید: میان آنان حسادت و تجاوزگری افکنید که این دو خوی، در نزد خدا، برابر با شرک است. الکافی: ج ۲، ص ۳۴۹، ح ۵

پیامک ۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: صلوات بر من و اهل بیت من نفاق و دشمنی را از بین می برد. عین الحیوة صفحه ۴۱۴

پیامک ۴۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یقول إبلیس لجنوده: ألقوا بینهم الحسد والبغی، فإنهما یعدلان عند الله الشّرك؛ شیطان به سپاهیانش می گوید: میان مردم حسد و تجاوزگری بیاندازید چون این دو، نزد خدا برابر با شرک است. (کافی، ج ۲، ص ۳۲۷، ح ۲)

پیامک ۴۷

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): من اکثر ذکر الله - عزوجل - احبه الله و من ذکر الله کثیرا کتبت له براءتان براءة من النفاق؛ هرکس ذکر خدا را بسیار کند خداوند او را دوست دارد و هر کس ذکر خداوند را بسیار کند، برای او دو برائت (حکم آزادی) نوشته شود: یکی برائت از آتش جهنم و دیگری برائت از نفاق و دورویی. (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۹۹، ح ۳).

پیامک ۴۸

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): من صلی صلوة یرائی بها فقد اشرك؛ هر که نمازی برای خودنمایی، بخواند، شرک ورزیده است. (تفسیر قرطبی ج ۱۰، ص ۷۱).

پیامک ۴۹

امام کاظم علیه السلام: المؤمن قلیل الکلام کثیر العمل، و المنافق کثیر الکلام قلیل العمل؛ مؤمن کم حرف و پر کار است و منافق پر حرف و کم کار. تحف العقول، ص ۳۹۷

پیامک ۵۰

امام موسی کاظم علیه السلام: أداء الأمانة و الصّدق یجلبان الرزق، و الخیانة و الکذب یجلبان الفقر و النفاق؛ ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغگویی باعث فقر و نفاق می شود. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷

پیامک ۵۱

امام حسن عسکری علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ نَعْرِفُهُ بِسِيمَاهُ، وَ نَعْرِفُ الْمُنَافِقَ بِمِيسِرَتِهِ؛ مؤمن را از سیمایش می شناسیم و منافق را از نشانه هایش. الخرائج والجرائح، ج ۲، ص ۷۳۷، ح ۵۰

پیامک ۵۲

امام هادی علیه السلام: [الْمُؤْمِنُ] يُحْسِنُ وَيَبْكِي كَمَا أَنَّ الْمُنَافِقَ يُسِيءُ وَيَضْحَكُ؛ مؤمن خوبی می کند و می گرید، ولی منافق بدی می کند و می خندد. مکارم الأخلاق، ص ۳۸۹

پیامک ۵۳

امام رضا علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُؤَخِّرُ إِجَابَةَ الْمُؤْمِنِ شَوْقًا إِلَى دُعَائِهِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَحَبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ، وَيُعَجِّلُ إِجَابَةَ دُعَاءِ الْمُنَافِقِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَكْرَهُ سَمَاعَهُ؛ خداوند اجابت دعای مؤمن را به شوق (شنیدن) دعایش به تأخیر می اندازد و می گوید: «صدایی است که دوست دارم آن را بشنوم» و در اجابت دعای منافق عجله می کند و می گوید: صدایی است که از شنیدنش بدم می آید. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۵

پیامک ۵۴

امام حسین علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَلَا يَعْتَذِرُ، وَالْمُنَافِقُ كُلُّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَيَعْتَذِرُ؛ مؤمن نه بدی می کند و نه معذرت می خواهد و منافق هر روز بدی می کند و معذرت می خواهد. تحف العقول، ص ۲۴۸

پیامک ۵۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْمُنَافِقَ لَا يَرْغَبُ فِي مَا قَدْ سَعِدَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ وَالسَّعِيدُ يَتَعَطَّى بِمَوْعِظَةِ التَّقْوَىٰ وَإِنْ كَانَ يُرَادُ بِالْمَوْعِظَةِ غَيْرُهُ؛ منافق به آنچه مؤمنان بواسطه آن خوشبخت می شوند، میلی ندارد، ولی خوشبخت سفارش به تقوا را می پذیرد هر چند مخاطب موعظه، کس دیگری باشد. الکافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲

پیامک ۵۶

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْحِكْمَةَ لَتَكُونُ فِي قَلْبِ الْمُنَافِقِ فَتَجْلِجِلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيُوعِيهَا الْمُؤْمِنُ وَتَكُونُ كَلِمَةً الْمُنَافِقِ فِي صَدْرِ الْمُؤْمِنِ فَتَجْلِجِلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيُعِيهَا الْمُنَافِقُ؛ به راستی حکمتی که در قلب منافق جا می گیرد، در سینه اش بی قراری می کند تا از آن بیرون آید و مؤمن آن را بر گیرد و سخن منافقانه (لغو و بیهوده) در سینه مؤمن بی قراری می کند تا از آن بیرون برود و منافق آن را بر گیرد. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۹۴، ح ۲۸

پیامک ۵۷

امام صادق علیه السلام: الْمُؤْمِنُ لَا يَخْلُقُ عَلَى الْكِذْبِ وَلَا عَلَى الْخِيَانَةِ وَخِصْلَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي الْمُنَافِقِ، سَمَتْ حَسَنٌ وَفَقَهُ فِي السُّنَّةِ؛ مؤمن در سرشتش دروغ و خیانت نیست و دو صفت است که در منافق جمع نگردد: سیرت نیکو و دین شناسی. تحف العقول،

ص ۳۶۷

پیامک ۵۸

امام صادق علیه السلام: الْمُؤْمِنُ لَا يُخَلِّقُ عَلَى الْكِذْبِ وَلَا عَلَى الْخِيَانَةِ وَخِصَلَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي الْمُنَافِقِ، سَمَتْ حَسَنٌ وَفَقَهُ فِي السُّنَّةِ؛ مؤمن در سرشتش دروغ و خیانت نیست و دو صفت است که در منافق جمع نگردد: سیرت نیکو و دین شناسی. تحف العقول،

ص ۳۶۷

پیامک ۵۹

امام صادق علیه السلام: الْغِنَاءُ يورثُ التَّفَاقُ. غِنَا از خود نفاق بر جای می گذارد. بحار الانوار ج ۷۹ ص ۲۴

پیامک ۶۰

امام علی علیه السلام: اِنْ لِسَانَ الْمُؤْمِنِ مِنْ وَرَاءِ قَلْبِهِ وَ اِنْ قَلْبَ الْمُنَافِقِ مِنْ وَرَاءِ لِسَانِهِ، لَ اِنَّ الْمُؤْمِنَ اِذَا اَرَادَ اَنْ يَتَكَلَّمَ بِكَلَامٍ تَدَبَّرَهُ فِي نَفْسِهِ، فَاِنْ كَانَ خَيْرًا اَبْدَاهُ وَ اِنْ كَانَ شَرًّا وَاَرَاهُ وَ اِنَّ الْمُنَافِقَ يَتَكَلَّمُ بِمَا اَتَى عَلَى لِسَانِهِ لَا يَدْرِي مَاذَا لَهُ وَ مَاذَا عَلَيْهِ؛ زبان مؤمن، در پشت دل اوست و دل منافق، در پشت زبان او، زیرا مؤمن هر گاه بخواهد سخنی بگوید، ابتدا درباره آن می اندیشد، اگر خوب بود اظهارش می کند و اگر بد بود آن را پنهان می دارد. اما منافق هر چه به زبانش آید می گوید، بی آن که بداند چه سخنی به سود او و چه سخنی به زیان اوست. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶

پیامک ۶۱

امام علی علیه السلام: اَلْمُؤْمِنُ يُرَضِّيه عَلَى اللّٰهِ الْيَسِيرُ وَ لَا يُسَخِّطُهُ الْكَثِيرُ... وَ الْمُنَافِقُ يُسَخِّطُهُ عَلَى اللّٰهِ الْيَسِيرُ وَ لَا يُرَضِّيه الْكَثِيرُ؛ مؤمن از اندک خدا خشنود می شود و بسیارش او را ناراحت نمی کند و منافق از اندک خدا ناخشنود می شود و بسیارش هم او را خشنود نمی سازد. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۶۲

امام علی علیه السلام: اَلْمُؤْمِنُ فَهُوَ قَرِيبُ الرِّضَى بَعِيدُ السَّخَطِ... وَ الْمُنَافِقُ فَهُوَ قَرِيبُ السَّخَطِ بَعِيدُ الرِّضَى؛ مؤمن زود خشنود و دیر ناراحت می شود و منافق زود ناراحت و دیر خشنود می گردد. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۶۳

امام علی علیه السلام: لَوْ ضَرَبْتُ خَيْشُومَ الْمُؤْمِنِ بِسَيْفِي هَذَا عَلَى اَنْ يُبْغِضَنِي مَا اَبْغَضَنِي وَلَوْ صَبَبْتُ الدُّنْيَا بِجَمَاتِهَا عَلَى الْمُنَافِقِ عَلَى اَنْ يُجِبَّنِي مَا اَحْبَبَّنِي؛ اگر با این شمشیرم بر بینی مؤمن بزنم که مرا دشمن بدارد با من دشمنی نمی کند و اگر همه دنیا را به منافق بدهم تا مرا دوست بدارد هیچگاه دوستم نخواهد داشت. نهج البلاغه، حکمت ۴۵

پیامک ۶۴

امام علی علیه السلام: عَلِمُ الْمُنَافِقِ فِي لِسَانِهِ وَعَلِمُ الْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ؛ دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست.

غررالحکم، ح ۶۲۸۸

پیامک ۶۵

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَصَابَهُ السَّقَمُ ثُمَّ أَعْفَاهُ اللَّهُ مِنْهُ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَ مَوْعِظَةً لَهُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ، وَإِنَّ الْمُنَافِقَ إِذَا مَرَضَ ثُمَّ أَعْفَى كَانَ كَالْبَعِيرِ، عَقَلَهُ أَهْلُهُ ثُمَّ أَرْسَلُوهُ فَلَمْ يَدْرِ لِمَ عَقَلُوهُ وَ لِمَ أَرْسَلُوهُ؛** هرگاه مؤمن بیمار شود سپس خداوند شفایش دهد، آن بیماری کفاره گناهان گذشته و پندی برای آینده اوست و منافق هرگاه مریض شود سپس سلامت یابد، مانند شتری است که صاحبش او را بسته است و سپس رهایش کرده اند او نمی داند برای چه او را بسته اند و برای چه رهایش کرده اند.

کنز العمال، ح ۶۶۸۶

پیامک ۶۶

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا أَصَابَتْهُ شِدَّةٌ صَبَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا أَصَابَتْهُ شِدَّةٌ ضَغَا؛** مؤمن در گرفتاری صبور است، و منافق در گرفتاری بی تاب. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۶۷

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا سَكَتَ فَكَّرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا سَكَتَ سَيَّهَا؛** سکوت مؤمن تفکر و سکوت منافق غفلت است.

تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۶۸

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا سَكَتَ فَكَّرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا سَكَتَ سَيَّهَا؛** سکوت مؤمن تفکر و سکوت منافق غفلت است.

تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۶۹

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا نَظَرَ اعْتَبَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا نَظَرَ لَهَا؛** نگاه مؤمن عبرت آمیز و نگاه منافق سرگرمی است. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۷۰

امام علی علیه السلام: **وَرَعَ الْمُنَافِقُ لَا يَظْهَرُ إِلَّا عَلَى لِسَانِهِ؛** پرهیزکاری منافق جز در زبانش ظاهر نمی شود. غررالحکم، ۱۰۱۳۰

پیامک ۷۱

امام علی علیه السلام: **الْمُنَافِقُ وَقِحٌ غَبِيٌّ مُتَمَلِّقٌ شَقِيٌّ؛** منافق، بی شرم، کودن، چاپلوس و بدبخت است. غررالحکم، ح ۱۸۵۳

پیامک ۷۲

امام علی علیه السلام: الْمُنَافِقُ مَكْرُورٌ مُضِرٌّ مُرْتَابٌ؛ منافق، نیرنگباز، زیانبار و شکاک است. غررالحکم، ح ۱۲۸۹

پیامک ۷۳

امام علی علیه السلام: إِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ عَيْدٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ يَعْسُوبُ الْمُنَافِقِينَ؛ ثروت فراوان، دشمن مؤمنان و پیشوای منافقان است. التمهیص، ص ۴۸

پیامک ۷۴

امام علی علیه السلام: عَلَى لِسَانِ الْمُؤْمِنِ نُورٌ يَسْطَعُ وَعَلَى لِسَانِ الْمُنَافِقِ شَيْطَانٌ يَنْطِقُ؛ بر زبان مؤمن نوری (الهی) است و درخشان و بر زبان منافق شیطانی است که سخن می گوید. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۸۰، ح ۲۱۸

پیامک ۷۵

شُكْرُ الْمُنَافِقِ لَا يَتَجَاوَزُ لِسَانَهُ؛ سپاسگزاری منافق از زبانش فراتر نمی رود. غررالحکم، ح ۵۶۶۲

پیامک ۷۶

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مَنْ يُرَى يَقِينُهُ فِي عَمَلِهِ، وَالْمُنَافِقَ مَنْ يُرَى شَكُّهُ فِي عَمَلِهِ؛ در عمل مؤمن یقین دیده می شود و در عمل منافق شک. غررالحکم، ح ۳۵۵۱

پیامک ۷۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا تَكَلَّمَ ذَكَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا تَكَلَّمَ لَعَا؛ مؤمن هر گاه سخن گوید یاد (خدا) می کند و منافق هر گاه سخن گوید بیهوده گویی می کند. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۷۸

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا اسْتَعْنَى شَكَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا اسْتَعْنَى طَغَى؛ مؤمن هنگام بی نیازی شکر می گزارد و منافق هر گاه بی نیاز شود طغیان می کند. تحف العقول، ص ۲۱۲

پیامک ۷۹

امام علی علیه السلام: مَنِ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهْرَ الْمُؤْمِنِ وَمَنِ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ وَأَمِنْ كَيْدِهِ؛ هر کس امر به معروف کند به مؤمن نیرو می بخشد و هر کس نهی از منکر نماید بینی منافق را به خاک مالیده و از مکر او در امان می ماند. کافی، ج ۲، ص ۵۰، ح ۱

پیامک ۸۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله: آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ؛ نشان منافق سه چیز است: ۱ -

سخن به دروغ بگوید . ۲- از وعده تخلف کند . ۳- در امانت خیانت نماید . صحیح مسلم، کتاب الایمان، ح ۸۹

پیامک ۸۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : ثَلَاثٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَحَجَّ وَعَتَمَرَ وَقَالَ «أَنْتَى مُسْلِمٌ» مَنِ إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَ إِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اتُّمِّنَ خَانَ؛ سه چیز است که در هر کس باشد منافق است اگر چه روزه دارد و نماز بخواند و حج و عمره کند و بگوید من مسلمانم، کسی که هنگام سخن گفتن دروغ بگوید و وقتی که وعده دهد تخلف نماید و چون امانت بگیرد، خیانت نماید. نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۰

پیامک ۸۲

پیامبر صلی الله علیه و آله : إِنْ لِسَانَ الْمُؤْمِنِ وَرَاءَ قَلْبِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِشَيْءٍ يُدَبِّرُهُ قَلْبُهُ ثُمَّ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَإِنْ لِسَانَ الْمُنَافِقِ أَمَامَ قَلْبِهِ فَإِذَا هَمَّ بِشَيْءٍ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَتَدَبَّرْهُ بِقَلْبِهِ؛ زبان مؤمن در پس دل اوست، هر گاه بخواید سخن بگوید درباره آن می اندیشد و سپس آن را می گوید اما زبان منافق جلوی دل اوست هر گاه قصد سخن کند آن را به زبان می آورد و درباره آن نمی اندیشد. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۰۶

پیامک ۸۳

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامِيَةِ الزَّرْعِ تُكْفِيهَا الرِّيحُ كَذَا وَكَذَا وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ تُكْفِيهِ الْجَاعُ وَالْمَرَضُ وَ مَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ الرِّزْبِيِّ الْمُسْتَقِيمِ الَّتِي لَا يَصْتَبِيهَا شَيْءٌ حَتَّى يَتِيَهُ الْمَوْتُ فَيَقْصِفُهُ قَصْفًا؛ مثل مؤمن مانند ساقه کاشته است که بادهای آن را به این سو و آن سو خم می کند هم چنین مؤمن را دردها و بیماریها خم می کند و مثل منافق مانند عصای آهنی است که چیزی به او نمی رسد تا اینکه مرگ او فرا رسد و او را سخت می شکند. الکافی، ج ۲، ص ۲۵۸، ح ۲۵

پیامک ۸۴

پیامبر صلی الله علیه و آله : إِنْ الْمُؤْمِنَ هَمَّتْهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هَمَّتْهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ هَمَّتْ مُؤْمِنٌ فِي نَمَازٍ وَ رُزْهٍ وَ عِبَادَتٍ اسْتِ وَ هَمَّتْ مُنَافِقٌ فِي خُورْدِنِ وَ نُوشِيدِنِ؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

پیامک ۸۵

پیامبر صلی الله علیه و آله : يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ، أَلْمُؤْمِنُ عَلَى إِيْمَانِهِ وَالْمُنَافِقُ عَلَى نِفَاقِهِ؛ هر بنده ای بر همان چیزی که در درون داشته و با آن از دنیا رفته، برانگیخته می شود، مؤمن بر ایمانش و منافق بر نفاقش. کنز العمال، ح ۳۸۹۵۴

پیامک ۸۶

پیامبر صلی الله علیه و آله : أَلْمُؤْمِنُ لَيْنُ الْمِنْكَبِ يُوسِّعُ عَلَى أَخِيهِ وَالْمُنَافِقُ يَتَجَافَى يُضَيِّقُ عَلَى أَخِيهِ؛ مؤمن نرمخوست و برای برادرش جا (ی نشستن) باز می کند و منافق درشتخوست و جا را بر برادرش تنگ می کند. کنز العمال، ح ۷۷۸

پیامک ۸۷

پیامبر صلی الله علیه و آله: بُكَاءُ الْمُؤْمِنِ مِنْ قَلْبِهِ وَ بُكَاءُ الْمُنَافِقِ مِنْ هَامَتِهِ؛ گریه مؤمن از (درون) دل اوست و گریه منافق از (ظاهر و) سرش. الجامع الصغیر، ح ۳۱۵۶

پیامک ۸۸

پیامبر صلی الله علیه و آله: الْمُؤْمِنُ يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَالْمُنَافِقُ يَقُولُ: حَتَّى يُبْدَأَ بِي؛ مؤمن ابتدا به سلام می کند و منافق منتظر سلام دیگران است. کنز العمال، ح ۷۷۸

پیامک ۸۹

امام صادق علیه السلام: يَقُولُ إبْلِيسُ لِجُنُودِهِ: أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسِيْدَ وَالْبَغِيَّ، فَإِنَّهُمَا يَعِدُ لَانَ عِنْدَ اللَّهِ الشِّرْكَ؛ شیطان به سپاهیانش می گوید: میان مردم حسد و تجاوزگری بیاندازید چون این دو، نزد خدا برابر با شرک است. کافی، ج ۲، ص ۳۲۷، ح ۲

پیامک ۹۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: أَلْطِيْرَةُ شِرْكٍ وَمَمْنًا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ؛ فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما خداوند با توکل به او آن را از بین می برد. سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۱۷۰، ح ۳۵۳۸

پیامک ۹۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: أَلْظُلْمُ ثَلَاثَةٌ: فَظُلْمٌ لَا يَعْفِرُهُ اللَّهُ وَ ظُلْمٌ لَا يَتْرُكُهُ، فَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَعْفِرُهُ اللَّهُ فَالشِّرْكَ قَالَ اللَّهُ: «إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ» وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي يَعْفِرُهُ اللَّهُ فَظُلْمُ الْعِبَادِ أَنْفُسِهِمْ فِيمَا بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَتْرُكُهُ اللَّهُ فَظُلْمُ الْعِبَادِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا؛ ظلم سه قسم است: ظلمی که خدا نمی آمرزد، ظلمی که می آمرزد و ظلمی که از آن نمی گذرد، اما ظلمی که خدا نمی آمرزد شرک است. خداوند می فرماید: «حقا که شرک ظلمی بزرگ است» و اما ظلمی که خدا می آمرزد، ظلم بندگان به خودشان میان خود و پروردگارشان است اما ظلمی که خدا از آن نمی گذرد ظلم بندگان به یکدیگر است. نهج الفصاحه، ح ۱۹۲۴

پیامک ۹۲

پیامبر صلی الله علیه و آله: الْمُؤْمِنُ يَكُلُّ فِي مَعَاءٍ وَاحِدَةٍ وَالْمُنَافِقُ يَكُلُّ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ؛ مؤمن کم خوراک است و منافق پرخور. وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۲۴۰، ح ۶

پیامک ۹۳

پیامبر صلی الله علیه و آله: عَلَيَّ يَعْسُوبُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَالُ يَعْسُوبُ الْمُنَافِقِينَ؛ علی پیشوای مؤمنان و ثروت پیشوای منافقان است. الأموال طوسی، ص ۳۵۵

پیامک ۹۴

پیامبر صلی الله علیه و آله: نَبِيُّ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ وَ نَبِيُّ الْمُنَافِقِ شَرٌّ مِنْ عَمَلِهِ؛ نیت مؤمن بهتر از عمل او و نیت منافق بدتر از عمل اوست. مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۹۱، ح ۴

پیامک ۹۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: أَمَارَةُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا تَسْوُؤُهُ سَيِّئَتُهُ وَلَا تَسْرُّهُ حَسَنَتُهُ؛ نشانه منافق این است که بدی اش ناراحتش نمی کند و خوبی اش او را خوشحال نمی سازد. الدر المنثور، ج ۴، ص ۶۶

پیامک ۹۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: الْمُوْمِنُ دَعِبٌ لَعِبٌ وَالْمُنَافِقُ قَطِبٌ غَضِبٌ؛ مؤمن شوخ و شنگ است و منافق اخمو و عصبانی. تحف العقول، ص ۴۹

پیامک ۹۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: الْمُوْمِنُ يَأْكُلُ بِشَهْوَةٍ أَهْلُهُ، الْمُنَافِقُ يَأْكُلُ أَهْلُهُ بِشَهْوَتِهِ؛ مؤمن به میل و رغبت خانواده اش غذا می خورد ولی منافق میل و رغبت خود را به خانواده اش تحمیل می کند. کافی، ج ۴، ص ۱۲، ح ۶

پیامک ۹۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: الْغَيْرَةُ مِنَ الْيَمَانِ وَالْمِدَاءُ مِنَ الْبِفَاقِ؛ غیرت از ایمان است و بی بند و باری از نفاق. نهج الفصاحه، ح ۲۰۴۵

پیامک ۹۹

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغْبِطُ وَلَا يَحْسِدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسِدُ وَلَا يَغْبِطُ؛ مؤمن غبطه می خورد و حسادت نمی ورزد، منافق حسادت می ورزد و غبطه نمی خورد. کافی، ج ۲، ص ۳۰۷، ح ۷

پیامک ۱۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يَسِيرُ الرِّيَاءِ شِرْكٌ؛ ریا، اندکش نیز شرک است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۹۷۶

پیامک ۱۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَجْعَلْ عِرْضَكَ غَرَضًا لِقَوْلِ كُلِّ قَائِلٍ؛ آبروی خود را هدف تیر گفتار هر گوینده‌ای نساز. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۳۰۴

پیامک ۱۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ وَالنِّفَاقَ فَإِنَّ ذَا الْوَجْهَيْنِ لَا يَكُونُ وَجِيهًا عِنْدَ اللَّهِ؛ از دورویی دور باش، که دورو نزد خداوند

آبرویی ندارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۹۴

پیامک ۱۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْغَيْبَةُ آيَةُ الْمُنَافِقِ** ؛ غیبت کردن ، نشانه انسان دوروست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۹

پیامک ۱۰۴

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: مبادا کاری کنی که عذرت باید به راستی که مؤمن بدی نکنند و پوزش نخواهد و منافق پیوسته بدی کند و عذر بخواند. تحت العقول

پیامک ۱۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من سمع النداء في المسجد فخرج منه من غير علة فهو منافق الا ان يريد الرجوع اليه ؛ کسی که بانگ نماز را در مسجد بشنود و بدون علت از آن جا خارج شود، منافق است ،مگر آن که قصد بازگشت به آن جا را داشته باشد. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۹)

پیامک ۱۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من ادرك التكبير الاولي اربعين يوما في خمس صلوات كتب له براءة من النار و براءة من النفاق ؛ کسی تکبیر اول نماز پنجگانه را در نماز جماعت چهل روز درک کند، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۴۸۸)

پیامک ۱۰۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الجفاء كل الجفاء و الكفر من سمع منادى الله تعالى ينادى بالصلاة و يدعوه الى الفلاح فلا يجيبه ؛ نشان خشونت و کفر (نفاق) آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. (نهج الفصاحه ، ص ۲۷۹)

پیامک ۱۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من صلى صلوة يرائي بها فقد اشرك ؛ کسی که برای خودنمایی نماز بخواند مشرک است . (بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۲۲)

پیامک ۱۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من صلى صلوة يرائي بها فقد اشرك ؛ کسی که برای خودنمایی نماز بخواند، مشرک است . (تفسیر قرطبی ، ج ۱۰، ص ۷۱)

پیامک ۱۱۰

امام علی علیه السلام: إِنَّ فِيهِ شِفَاءً مِنْ أَكْبَرِ الدَّاءِ ، وَهُوَ الْكُفْرُ وَالنِّفَاقُ ، وَالْعَيّْ وَالضَّلَالُ ؛ در قرآن، درمان بزرگترین دردهاست : درد کفر و نفاق و تباهی و گمراهی . نهج البلاغه : الخطبة ۱۷۶ منتخب میزان الحکمة : ۴۵۸

پیامک ۱۱۱

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً لَكُمْ مِنَ الشِّرْكِ ، وَالصَّلَاةَ تَنْزِيهاً لَكُمْ عَنِ الْكِبْرِ؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد ، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی. احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸

پیامک ۱۱۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: الطَّيْبَةُ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ؛ فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما خداوند با توکل به او آن را از بین می برد. سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۱۷۰، ح ۳۵۳۸

پیامک ۱۱۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: شرک در میان مردم از جنبش مورچه بر روپوش سیاه در شب تار نهان تر است. (تحف العقول/۵۱۷)

پیامک ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كان له وجهان في الدنيا كان له يوم القيامة لسانان من نار؛ هر که در دنیا دو رو باشد روز قیامت دو زبان از آتش دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المنافق كمثل الشاه العائره بين الغنمين؛ حکایت منافق چون بز حیران میان دو گله است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس بين العبد و الشَّرك إِلَّا ترك الصَّلاة فإذا تركها فقد أشرك؛ میان بنده و شرک جز ترک نماز فاصله نیست و چون نماز را ترک کند، مشرک است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: للمنافق ثلاث علامات: إذا حدَّث كذب، و إذا وعد أخلف، و إذا ائتمن خان؛ منافق سه نشان دارد وقتی سخن کند دروغ گوید و چون وعده دهد تخلف کند و چون امینش شمارند خیانت کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الغیره من الإیمان و المذء من النفاق؛ غیرتمندی از ایمان است و بی بندوباری از نفاق. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الشّهوه الخفیه و الزیاء شرک؛ جاه طلبی و ریا شرک است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ذو الوجیهین فی الدنیا یأتی یوم القیامه و له وجهان من نار؛ هر که در دنیا دورو باشد روز قیامت بیاید و دو رو از آتش داشته باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خمس لیس لهنّ کفّاره: الشّرك بالله و قتل النّفس بغير حقّ و بهت المؤمن و الفرار من الزّحف و یمین صابره یقتطع بها مالا بغير حقّ؛ پنج گناهست که محوشدنی نیست، شریک قرار دادن برای خدا و کشتن کسان بناحق و بهتان زدن به مؤمن و فرار از جنگ و قسم ناحق که به وسیله آن مال کسان را ببرند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الحیاء و العیّ شعبتان من الإیمان و البذاء و البیان شعبتان من النفاق؛ حیا و کم زبانی دو شعبه ایمان است و خشونت و زبان آوری از لوازم نفاق است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الجفاء کلّ الجفاء و الکفر من سمع منادی اللّٰه تعالیٰ ینادی بالصّلاه و یدعوه إلی الفلاح فلا یجیبه؛ نشان خشونت و کفر نفاق آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاث من کنّ فیہ فهو منافق و إن صام و صلّی و حجّ و اعتمر و قال: إنی مسلم من إذا حدّث کذب و إذا وعد أخلف و إذا ائتمن خان؛ سه چیز است که در هر که هست منافق است اگر چه روزه دارد و نماز گزارد و حج و عمره کند و گوید من مسلمانم: آن که وقتی سخن گوید دروغ گوید و وقتی وعده کند تخلف ورزد و وقتی امانت گیرد خیانت کند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه لا ینفع معهنّ عمل، الشّرك بالله و عقوق الوالدین و الفرار من الزّحف؛ سه

گناه است که با وجود آن هیچ کار نیکی سودمند نیست شریک قرار دادن برای خدا و ناخشنودی پدر و مادر و فرار از جنگ. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا يستخفّ بحقّهم إلّا منافق ذو الشّیبه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای دادگستر. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّحدّث بنعم الله شکر و ترک کفر و من لا یشکر القلیل لا یشکر الكثير و من لا یشکر النّاس لا یشکر الله و الجماعه خیر و الفرقه عذاب؛ گفتگو از نعمتهای خداوند شکر است و ترک آن کفر است و هر که نعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت و هر که مردم را سپاس ندارد سپاس خدا را نخواهد داشت اجتماع مایه نیکی است و تفرقه موجب رنج و عذاب است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السّماء فی کلّ یوم اثین و خمیس فیغفر فی ذلک الیوم لکلّ عبد لا یشرک باللّه شیئا إلّا من بینه و بین أخیه شحناء؛ هر روز دوشنبه و پنجشنبه درهای آسمان گشوده می شود و در آن روز گناهان هر کس را که برای خدا شریک قائل نباشد ببخشند مگر آن کس که با برادر خود دشمنی داشته باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجدون من شرّ النّاس ذا-الوجهین الذی یأتی هؤلاء بوجه و هؤلاء بوجه؛ بدترین مردم شخص دوروست که با گروهی روئی و با گروهی دیگر روی دیگر دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنهاکم عن الزّور؛ از شرک و دروغ بپرهیزید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ أخوف ما أخاف علی أمّتی الإشراک باللّه أما إنّی لست أقول یعدون شمسا و لا-قمرا و لا-وثنا و لکنّ أعمالا- لغير الله و شهوه خفیّه؛ بیش از هر چیز بر امت خود از شرک به خدا بیم دارم، من نمی گویم که خورشید و ماه یا بت می پرستند ولی کارهایی برای غیر خدا انجام می دهند و دست خوش شهوت نهانی می شوند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ أخوف ما أخاف علی أمّتی کلّ منافق علیم اللسان؛ بیش از هر چیز بر امت خود از منافق چرب زبان بیم دارم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكبر الكبائر الإشراك بالله و قتل النفس و عقوق الوالدين و شهادة الزور؛ بزرگترین گناهان بزرگ شرک به خدا و قتل نفس و بد رفتاری با پدر و مادر و شهادت دروغ است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخوف ما أخاف على أمتي كل منافق عليم اللسان؛ بیش از هر چیز از منافقان دانا بر امت خود بیم دارم. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آية المنافق ثلاث، إذا خدَّ كذب و إذا وعِدَ أخلف و إذا ائتمن خان؛ نشان منافق سه چیز است، سخن به دروغ گوید، از وعده تخلف کند و در امانت خیانت نماید. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: شرک در میان مردم از جنبش مورچه بر روپوش سیاه در شب تار نهان تر است. (تحف العقول/۵۱۷)

پیامک ۱۳۷

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: منافق، نهی می کند و خود باز نمی ایستد و امر می کند ولی خود آنچه را که امر می کند انجام نمی دهد. (بحار الانوار/۱۳۸/۷۵)

پیامک ۱۳۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَ حَرَّمَ اللَّهُ (الشُّرُوكَ إِخْلَاصاً لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، فَاتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أَطِيعُوا اللَّهَ فِيمَا أَمَرَكُمْ بِهِ، وَ نَهَاكُمْ عَنْهُ، فَإِنَّهُ، إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیت او در دهند و به سعادت نائل آیند پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید. بنابر این باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است، زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت. ریاحین الشریعه، ج ۱، ص ۳۱۲

پیامک ۱۳۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً لَكُمْ مِنَ الشُّرُوكِ، وَ الصَّلَاةَ تَنْزِيهاً لَكُمْ مِنَ الْكِبْرِ، وَ الزَّكَاةَ تَرْكِهً لِلنَّفْسِ، وَ نِمَاءً فِي الرِّزْقِ، وَ الصِّيَامَ تَنْبِيهاً لِلْإِخْلَاصِ، وَ الْحَجَّ تَشْيِيداً لِلدِّينِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند

سبحان، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی‌ها و شقاوت‌ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. ریاحین الشریعه، ج ۱، ص

۳۱۲

پیامک ۱۴۰

قال الإمام علی - علیه السلام - : لِلْمُرَائِي ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ : يَكْسِلُ إِذَا كَانَ وَحْدَهُ، وَيَنْشُطُ إِذَا كَانَ فِي النَّاسِ، وَيَزِيدُ فِي الْعَمَلِ إِذَا أُتِيَ عَلَيْهِ، وَيَنْقُصُ إِذَا دُمَّ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: برای ریاکار سه نشانه است: در تنهایی کسل و بی حال، در بین مردم سرحال و بانشاط می باشد. هنگامی که او را تمجید و تعریف کنند خوب و زیاد کار می کند و اگر انتقاد شود سستی و کم کاری می کند. تنبیه الخواطر، ص ۱۹۵

پیامک ۱۴۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - : أُعْبَدُ اللهُ وَلا تُشْرَكَ بِهِ شَيْئاً، وَاعْمَلْ لَهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ؛ خدا را بندگی کن و هیچ چیزی را شریک او مگردان و برای خدا چنان کار کن که گویی او را می بینی. کنز العمال

پیامک ۱۴۲

امام صادق علیه السلام : إِنَّ الْمُنَافِقَ لا يَرْغَبُ فِيمَا قَدْ سَعَدَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ وَالسَّعِيدُ يَتَعَطَّى بِمَوْعِظَةِ التَّقْوَى وَإِنْ كَانَ يُرَادُ بِالْمَوْعِظَةِ غَيْرُهُ؛ منافق به آنچه مؤمنان بواسطه آن خوشبخت می شوند، میلی ندارد، ولی خوشبخت سفارش به تقوا را می پذیرد هر چند مخاطب موعظه، کس دیگری باشد. الکافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲.

پیامک ۱۴۳

امام علی علیه السلام : وَرَعَ الْمُؤْمِنُ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ، وَرَعَ الْمُنَافِقِ لا يَظْهَرُ إِلا عَلَى لِسَانِهِ؛ پرهیزکاری مؤمن در رفتارش آشکار می شود و پرهیزکاری منافق جز در زبانش ظاهر نمی شود. غررالحکم، ۱۰۱۲۹ و ۱۰۱۳۰.

پیامک ۱۴۴

امام علی علیه السلام : الْمُؤْمِنُ مُنِيبٌ مُسْتَغْفِرٌ تَوَّابٌ، الْمُنَافِقُ مَكْرُورٌ مُصْتَرٌّ مُرْتَابٌ؛ مؤمن بازگشت کننده به خدا، آمرزش خواه و توبه کننده است و منافق نیرنگباز، زیانبار و شکاک. غررالحکم، ح ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹.

پیامک ۱۴۵

امام علی علیه السلام : إِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ عَيْدٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَعْسُوبُ الْمُنَافِقِينَ؛ ثروت فراوان، دشمن مؤمنان و پیشوای منافقان است. التمهيص، ص ۴۸.

پیامک ۱۴۶

امام علی علیه السلام: عَلَى لِسَانِ الْمُؤْمِنِ نُورٌ يَسِطُحُ وَعَلَى لِسَانِ الْمُنَافِقِ شَيْطَانٌ يَنْطِقُ؛ بر زبان مؤمن نوری (الهی) است و درخشان و بر زبان منافق شیطانی است که سخن می گوید. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۸۰، ح ۲۱۸.

پیامک ۱۴۷

امام علی علیه السلام: شُكْرُ الْمُؤْمِنِ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ، شُكْرُ الْمُنَافِقِ لَا يَتَجَاوَزُ لِسَانَهُ؛ سپاسگزاری مؤمن در کردارش آشکار می شود، [اما] سپاسگزاری منافق از زبانش فراتر نمی رود. غررالحکم، ح ۵۶۶۱ و ۵۶۶۲.

پیامک ۱۴۸

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مَنْ يُرَى يَقِينُهُ فِي عَمَلِهِ، وَالْمُنَافِقَ مَنْ يُرَى شَكُّهُ فِي عَمَلِهِ؛ در عمل مؤمن یقین دیده می شود و در عمل منافق شک. غررالحکم، ح ۳۵۵۱.

پیامک ۱۴۹

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا اسْتَغْنَى شَكَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا اسْتَغْنَى طَغَى؛ مؤمن هنگام بی نیازی شکر می گزارد و منافق هرگاه بی نیاز شود طغیان می کند. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۱۵۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِنَّ لِسَانَ الْمُؤْمِنِ وَرَاءَ قَلْبِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِشَيْءٍ يُدَبِّرُهُ قَلْبُهُ نَمَّ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَإِنَّ لِسَانَ الْمُنَافِقِ أَمَامَ قَلْبِهِ فَإِذَا هَمَّ بِشَيْءٍ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَتَدَبَّرْهُ بِقَلْبِهِ؛ زبان مؤمن در پس دل اوست، هرگاه بخواهد سخن بگوید درباره آن می اندیشد و سپس آن را می گوید اما زبان منافق جلوی دل اوست هرگاه قصد سخن کند آن را به زبان می آورد و درباره آن نمی اندیشد. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۰۶.

پیامک ۱۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامَةِ الزَّرْعِ تُكْفِئُهَا الرِّيحُ كَذَا وَكَذَا وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ تُكْفِئُهُ الْأَوْجَاعُ وَالْأَمْرَاضُ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ الْأَرَزَنْجِيِّ الْمُسْتَقِيمَةِ الَّتِي لَا يَصِحُّ بِبُيُوتِهَا شَيْءٌ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ فَيَقْصِدُ مَهْ قَصِيْدَهَا؛ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَانِدٌ سَاقَهُ كَاشْتَهُ اسْتِ كِه بَادَهَا آن رَا بِه اَيْن سُو و آن سُو خُم مِي كِنْد هَم چنين مؤمن را دردها و بيماريها خم مي كند و مثل منافق مانند عصای آهني است كه چيزي به او نمي رسد تا اينكه مرگ او فرا رسد و او را سخت مي شكند. الكافي، ج ۲، ص ۲۵۸، ح ۲۵.

پیامک ۱۵۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِنَّ الْمُؤْمِنَ هَمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هَمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴.

پیامک ۱۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **يُبْعَثُ كُلَّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ، أَلْمُؤْمِنُ عَلَى إِيمَانِهِ وَالْمُنَافِقُ عَلَى نِفَاقِهِ؛** هر بنده‌ای بر همان چیزی که در درون داشته و با آن از دنیا رفته، برانگیخته می‌شود، مؤمن بر ایمانش و منافق بر نفاقش. کنز العمال، ح ۳۸۹۵۴.

پیامک ۱۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **أَلْمُؤْمِنُ لَئِنُ الْمُنْكَبِ يُوسَّعُ عَلَى أَخِيهِ وَالْمُنَافِقُ يَتَجَافَى يُضَيِّقُ عَلَى أَخِيهِ؛** مؤمن نرمخوست و برای برادرش جا (ی نشستن) باز می‌کند و منافق درشتخوست و جا را بر برادرش تنگ می‌کند. کنز العمال، ح ۷۷۸.

پیامک ۱۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **بُكَاءُ الْمُؤْمِنِ مِنْ قَلْبِهِ وَبُكَاءُ الْمُنَافِقِ مِنْ هَامَتِهِ؛** گریه مؤمن از (درون) دل اوست و گریه منافق از (ظاهر و) سرش. الجامع الصغير، ح ۳۱۵۶.

پیامک ۱۵۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **أَلْمُؤْمِنُ يُبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَالْمُنَافِقُ يَقُولُ: حَتَّى يُبْدَأَ بِي؛** مؤمن ابتدا به سلام می‌کند و منافق منتظر سلام دیگران است. کنز العمال، ح ۷۷۸.

پیامک ۱۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **أَلْمُؤْمِنُ دَعِبٌ لِعَبٍّ، وَالْمُنَافِقُ قَطْبٌ غَضِبٌ؛** مؤمن شوخ و شنگ است، و منافق اخمو و عصبانی. تحف العقول، ص ۴۹.

پیامک ۱۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **مَنْ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ وَسِرَّتُهُ حَسَيْتُهُ فَهِيَ أَمَارَةُ الْمُسْلِمِ الْمُؤْمِنِ، وَأَمَارَةُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا تَسْوؤُهُ سَيِّئَتُهُ وَلَا تَسِرُّهُ حَسَيْتُهُ؛** هر کس از بدی‌اش ناراحت و از خوبی‌اش خوشحال شود، این نشانه مسلمان مؤمن است و نشانه منافق این است که بدی‌اش ناراحتش نمی‌کند و خوبی‌اش او را خوشحال نمی‌سازد. الدر المنثور، ج ۴، ص ۶۶.

پیامک ۱۵۹

امام علی علیه السلام می فرماید: زبان مؤمن، در پشت دل اوست و دل منافق، در پشت زبان او، زیرا مؤمن هر گاه بخواهد سخنی بگوید، ابتدا درباره آن می‌اندیشد، اگر خوب بود اظهارش می‌کند و اگر بد بود آن را پنهان می‌دارد. اما منافق هر چه به زبانش آید می‌گوید، بی آن که بداند چه سخنی به سود او و چه سخنی به زیان اوست. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶.

پیامک ۱۶۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَحَجَّ وَاعْتَمَرَ وَقَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ مَنْ إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اتَّيَمَّنَ خَانَ؛** سه چیز است که در هر کس باشد منافق است اگر چه روزه دارد و نماز بخواند و حج و عمره کند و بگوید من مسلمانم، کسی که هنگام سخن گفتن دروغ بگوید و وقتی که وعده دهد تخلف نماید و چون امانت بگیرد،

خیانت نماید. نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۰.

پیامک ۱۶۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الطَّيْرَةُ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا - وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ؛** فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما با توکل، خداوند آن را از بین می برد. سنن ابن ماجه ج ۲، ص ۱۱۷۰

پیامک ۱۶۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الطَّيْرَةُ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ** فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما خداوند با توکل به او آن را از بین می برد. کنز العمال، ح ۵۶۹۶

پیامک ۱۶۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْفُحْشَ وَ الْبِدْءَ وَ السَّلَاطَةَ مِنَ النِّفَاقِ** همانا دشنام دادن و هرزه گویی و زبان درازی ناشی از نفاق و دورویی است (جهاد بانفس، ح ۶۶۷ و ص ۲۸۴)

پیامک ۱۶۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْفُحْشَ وَ الْبِدْءَ وَ السَّلَاطَةَ مِنَ النِّفَاقِ** همانا دشنام دادن و هرزه گویی و زبان درازی ناشی از نفاق و دورویی است. (جهاد بانفس، ح ۶۶۷ و ص ۲۸۴)

پیامک ۱۶۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ : إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ** نشان منافق سه چیز است : ۱ - سخن به دروغ بگوید. ۲ - از وعده تخلف کند. ۳ - در امانت خیانت نماید. (صحیح مسلم، کتاب الایمان، ح ۸۹)

پیامک ۱۶۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **من صلى اربعين يوما جماعة يدرك التكبير الاولى**، کتب له برائتان براءة من النار و براءة من النفاق کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز، چهل روز انجام دهد، خداوند دو براءة را برای او مقرر می سازد: ۱- براءة از آتش دوزخ. ۲- براءة از نفاق. (بحار الانوار، ج ۸۸، ح ۴)

پیامک ۱۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْفُحْشَ وَ الْبِدْءَ وَ السَّلَاطَةَ مِنَ النِّفَاقِ؛** همانا دشنام دادن و هرزه گویی و زبان درازی ناشی از

نفاق و دورویی است. (جهاد با نفس، ح ۶۷۸)

پیامک ۱۶۸

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: آیه المنافق ثلاث: اذا حدث کذب و اذا وعد اخلف و اذا اؤتمن خان. نشان منافق سه چیز است: ۱- سخن به دروغ بگوید. ۲- از وعده تخلف کند. ۳- در امانت خیانت نماید. (صحیح مسلم، کتاب الایمان، ح ۸۹)

پیامک ۱۶۹

قال الامام الباقر - علیه السلام - : الغناء يُنبئُ النفاق فی القلب كما يُنبئ النخلُ الطلع. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی نفاق و دروئی را در دل می رویند همان گونه که درخت نخل، خوشه خرما را رویش می دهد. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۰۸»

انتظار فرج

پیامک ۱

عن النبی - صلی الله علیه و آله - قال: افضل جهاد امتی انتظار الفرج. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: برترین جهاد امت من، انتظار فرج است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۴۳»

پیامک ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما من یوم نیروزٍ إلا و نحن نتوقّع فیهِ الفرجُ لِأنّه من ایامنا و ایام شیعتنا؛ هیچ نوروزی نیست مگر آن که ما در آن روز منتظر فرج [ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم] هستیم؛ چرا که نوروز از روزهای ما و شیعیان ما است. مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۵۲

پیامک ۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یوم النیروزِ هوَ الیومُ الذی یظهِرُ فیهِ قائمنا أهلَ البیتِ؛ نوروز، روزی است که قائم ما اهل بیت در آن ظهور می کند. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۶

پیامک ۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یُخْرِجُ ناسٌ مِنَ المَشْرِقِ فَيُوطِئُونَ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ؛ مردمی از مشرق قیام می کنند و زمینه حکومت مهدی (علیه السلام) را فراهم می آورند. کنز العمال، ح ۳۸۶۵۷.

پیامک ۵

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ العِبَادَةِ بَعْدَ المَعْرِفَةِ اِنتِظَارُ الفَرَجِ؛ بهترین عبادت بعد از شناختن خداوند، انتظار فرج و گشایش است. تحف العقول، ص ۴۰۳

پیامک ۶

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ؛ بهترین عبادت بعد از شناختن خداوند، انتظار فرج و گشایش است. تحف العقول، ص ۴۰۳

پیامک ۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَوْلُ الْعِبَادَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ؛ صبورانه چشم‌داشتن به گشایش، برترین عبادت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۲۵۷

پیامک ۸

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: برای تعجیل در ظهور، بسیار دعا نمایید که گشایش کارهای شما نیز می‌باشد. (بحار الانوار/۵۲/۹۲)

پیامک ۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لَتَمْلَأَنَّ الْأَرْضَ ظُلْمًا وَ عِدْوَانًا ثُمَّ لِيُخْرِجَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي حَتَّى يَمْلَأَهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ عِدْوَانًا؛ زمین از جور و تعدی پر می‌شود آنگاه مردی از خاندان من بیرون آید تا آن را از انصاف و عدل پر کند چنان که از ظلم و تعدی پر شده است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: انتظار الفرج من الله عباده و من رضى بالقليل من الرزق رضى الله تعالى منه بالقليل من العمل؛ انتظار گشایش از جانب خداوند عبادت است و هر که به روزی اندک راضی باشد خداوند از او به عبادت اندک راضی می‌شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: انتظار الفرج بالصبر عباده؛ انتظار گشایش که با صبر قرین باشد، عبادت است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: أفضل العباده انتظار الفرج؛ بهترین اقسام عبادت انتظار گشایش است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۳

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: آن که منتظر امر (فرج) ما است، همچون کسی است که در راه خدا در خون خود تپیده باشد.

(الوفا، ج ۲، ص ۴۴۲)

پیامک ۱۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: تَوَقَّعَ الْفَرَجِ إِحْدَى الرَّاحَتَيْنِ؛ انتظار گشایش، یکی از دو آسایش است. غررالحکم، ح ۴۵۷۸

پیامک ۱۵

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ إِتِنَاطُ الْفَرَجِ بِهَيْتَرِ عِبَادَتٍ بَعْدَ إِسْنَاخَتِنِ خَدَاوِنِدِ، انتظار فرج و گشایش است. (تحف العقول، ص ۴۰۳)

پیامک ۱۶

امام باقر علیه السلام فرمودند: إِصْبِرُوا عَلَى آدَاءِ الْفَرَائِضِ، وَ صَابِرُوا وَعْدُوكُمْ، وَ رَابِطُوا أَمَامَكُمْ الْمُتَنَتِّظِرِ صَبْرًا كُنْتُمْ بِرِغْزَارِدِنِ أَحْكَامِ شَرْعٍ وَ شَكِيَابِي وَرَزِيدٍ دَرِ بَرَابِرِ دَشْمَنَتَانِ وَ آمَادِهِ وَ حَاضِرِ يِرَاقٍ بَاشِيدٍ بَرَايِ أَمَامَتَانِ كِهْ دَرِ اِنْتِظَارِ اَوْ هَسْتِيدِ. (غیبه النعمانی، ینایع الموده)

پیامک ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الصَّبْرُ وَالصَّيْمُ وَ اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برترین عبادت ها، صبر، خاموشی و انتظار فرج می باشد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۲۰»

مومن**پیامک ۱**

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : بِالْإِخْلَاصِ تَتَفَاضَلُ مَرَاتِبُ الْمُؤْمِنِينَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: تفاوت و برتری درجات مؤمنان بر یکدیگر به اخلاص است. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۹»

پیامک ۲

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَ الشُّرُورِ عَلَى أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ ؛ از جمله اسباب مغفرت ، شاد کردن برادر مؤمن است . المعجم الكبير ، ج ۳ ، ص ۸۳ .

پیامک ۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا أَتَاهُمُ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِنَّمَا إِيمَانُ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمُتُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. امام صادق - عليه السلام - فرمود : هرگاه مؤمن به برادر (دینی) خود تهمت زند، ایمان در قلب او ناپدید می شود همچنان که نمک در آب حل می شود. «الكافي، ج ۲، ص ۳۶۱»

پیامک ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من بهت مؤمناً أو مؤمنةً أو قال فيه ما ليس فيه أقامه الله تعالى يوم القيامة على تل من نار حتى يخرج ممّا قاله فيه. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس به مرد یا زن مؤمن بهتان زند یا درباره او چیزی بگوید که از آن مبراست خداوند در روز رستاخیز وی را بر تلی از آتش نگه دارد تا از حرف خود درباره او برگردد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۹۴»

پیامک ۵

قال الامام على - عليه السلام - : المؤمن لا يعش أخاه ولا يخونه ولا يخذله ولا يتهمه ولا يقول له: أنا منك برئ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مومن با برادر مومنش فریبکاری نمی کند و به او خیانت نمی ورزد و او را خوار نمی سازد و به او تهمت نمی زند و به او نمی گوید من از تو بیزارم. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۴۳»

پیامک ۶

عن الامام الصادق - عليه السلام - قال: ما من أحد يموت من المؤمنين أحب إلى إيليس من موت فقيه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مرگ هیچ مؤمنی در نظر شیطان، محبوبتر از موت یک عالم فقیه نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۳۸»

پیامک ۷

قال الإمام الصادق - عليه السلام - و قد سئل عن قوله تعالى: «إنه ليس له سلطان مع الذين آمنوا»: يسלט والله من المؤمن على بدنه ولا يسלט على دينه. امام صادق - علیه السلام - در پاسخ به سؤال از آیه «همانا او را بر کسانی که ایمان آورده اند چیرگی نیست»، فرمودند: به خدا قسم شیطان بر جسم مؤمن چیره می شود، اما بر دین او چیره نشود. «الکافی، ج ۸، ص ۲۸۸»

پیامک ۸

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إن الشياطين على المؤمنين أكثر من الزناير على اللحم. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هجوم شیطانها به مؤمنان، بیشتر از هجوم زنبورها به گوشت است. «بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۲۳۹»

پیامک ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أليأس ممّا في أيدي الناس عزّ للمؤمن في دينه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: قطع امید کردن از آنچه مردم دارند، مایه عزت مؤمن در دینش است. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۳۱۴»

پیامک ۱۰

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : من قصى حاجته المؤمن من غير استخفاف منه أسكن الفردوس. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس نیاز مومنی را برآورده کند بدون اینکه او را خوار نماید، در بهشت اسکان داده شود. «مشكاة الأنوار، ص ۵۵۶»

پیامک ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من حقر مؤمناً لقله ماله حقره الله فلم يزل عند الله محقوراً حتى صنع يتوب ممّا. امام صادق - علیه السلام -

السلام - فرمودند: هر کس مومنی را به خاطر کمی مالش تحقیر کند، خدا او را تحقیر خواهد نمود و پیوسته در نزد خدا تحقیر شده خواهد بود تا از کاری که انجام داده توبه نماید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۵۱»

پیامک ۱۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ اِسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا وَحَقَّرَهُ لِقَلَّةِ ذَاتِ يَدِهِ وَ لِفَقْرِهِ شَهْرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس مومنی را به خاطر تنگدستی و ناداریش خوار شمارد، خداوند او را در برابر همه خلایق رسوا خواهد ساخت. «ثواب الأعمال، ص ۵۷۰»

پیامک ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تُحَقِّرُوا ضِعْفًا اِخْوَانَكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ اِحْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللهُ عَزَّوَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ اِلَّا أَنْ يَتُوبَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برادران خود را که دچار ضعف (مالی) هستند خوار و حقیر نشمارید که هر کس مومنی را خوار شمارد خدا در میان آنها در بهشت جمع نخواهد کرد مگر آنکه توبه کند. «الخصال، ص ۶۱۴، ح ۱۰»

پیامک ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ اِسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا اَوْ مُؤْمِنَةً اَوْ حَقَّرَهُ لِفَقْرِهِ اَوْ قَلَّةِ ذَاتِ يَدِهِ، شَهْرَهُ اللهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يُفْضِضُهُ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس مرد یا زن مؤمنی را خوار و ذلیل شمارد و یا به سبب تهیدستی یا کم بضاعتی حقیر شمارد، خدای تعالی در روز رستاخیز او را انگشت‌نما و سپس رسوا و مفتضحش کند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۴۴»

پیامک ۱۵

رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: برای مؤمن شایسته نیست که بخیل و ترسو باشد. «محرر البیضاء، ج ۶، ص ۷۴»

پیامک ۱۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: كَانَ الْمُؤْمِنِينَ هُمُ الْفُقَهَاءَ أَهْلَ فِكْرِهِ وَعِبْرِهِ، لَمْ يَصْمَهُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ مَا سَمِعُوا بِأَذَانِهِمْ وَلَمْ يَعْصِهِمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ مَا رَأَوْا مِنْ الزَّيْنَةِ؛ گویا مؤمنان همان فقیهان (فرزانگان دین فهم) و اهل اندیشیدن و پند گرفتن هستند. شنیده‌های دنیوی، گوش آنها را از (شنیدن) یاد خدا کر نمی‌کند و زرق و برق دنیا چشم آنان را از یاد خدا کور نمی‌گرداند. بحار الانوار ۷۳/۳۶/۱۷

پیامک ۱۷

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : عَجِبْتُ مِنَ الْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السُّقْمِ ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي السُّقْمِ مِنَ الثَّوَابِ ؛ لَأَحَبَّ الْآلَ - يَزَالَ سَقِيمًا حَتَّى يَلْقَى رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : از مؤمن و این که از بیماری بی‌تابی کند ، در شگفتم . اگر او می‌دانست که در بیماری چه پاداشی دارد ، دوست داشت پیوسته بیمار باشد تا آن هنگام که به لقای پروردگار خویش پیوندد . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۰۶ ، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۰

پیامک ۱۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ حَالَهُ فِي السُّقْمِ ، مَا أَحَبَّ أَنْ يُفَارِقَ السُّقْمَ أَبَدًا . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اگر مؤمن از حال خویش در ناتن درستی آگاه بود ، هرگز دوست نداشت که از این ناتن درستی جدا شود . إرشاد القلوب ، صفحه ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۰

پیامک ۱۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُوجِرُ فِي مَرَضِهِ ، وَلَكِنْ يُكْفِرُ عَنْهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مؤمن در بیماری اش پاداش داده نمی شود ؛ اما گناه او فرو پوشانده می شود . کنز العمال ، جلد ۳ ، صفحه ۳۱۲ ، حدیث ۶۷۱۱ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۴۰

پیامک ۲۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَصَابَهُ السُّقْمُ ، ثُمَّ أَعْفَاهُ اللَّهُ مِنْهُ ، كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَمَوْعِظَةً لَهُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: انسان مؤمن ، چون بیماری به وی برسد و خداوند ، او را عافیت دهد ، این بیماری ، کفاره گناهان گذشته او و مایه اندرز برای آینده اوست . کنز العمال ، جلد ۳ ، صفحه ۳۰۷ ، حدیث ۶۶۸۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۴۰

پیامک ۲۱

الإمام الصادق عليه السلام: أَيُّمَا مُؤْمِنٍ عَادَ مُؤْمِنًا مَرِيضًا فِي مَرَضِهِ حِينَ يُصْبِحُ شَيْعُهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، فَإِذَا قَعِدَ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ وَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَتَّى يُمَسِّيَ ، وَإِنْ عَادَهُ مَسَاءً كَانَ لَهُ مِثْلُ ذَلِكَ حَتَّى يُصْبِحَ . امام صادق علیه السلام: هر مؤمنی که مؤمن بیمار دیگری را در زمان بیماری اش به هنگام صبح عیادت کند ، هفتاد هزار فرشته ، او را همراهی کنند و چون [در نزد او] بنشیند ، رحمت ، او را در میان می گیرد و فرشتگان برای او از خداوند عز و جل آمرزش طلبند تا زمانی که شامگاه فرا رسد ؛ و اگر هم او را شامگاهان عیادت کند ، او را پاداشی همانند باشد تا زمانی که شب را به صبح برساند . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۲۴ ، حدیث ۳۲ نقلًا عن الدعوات دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۰۲

پیامک ۲۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الْحِنَاءُ خِضَابُ الْإِسْلَامِ ؛ يَزِيدُ فِي الْمُؤْمِنِ عَمَلَهُ ، وَيَذْهَبُ بِالضُّدَاعِ ، وَيُحْدِثُ الْبَصِيرَةَ ، وَيَزِيدُ فِي الْوَقَاعِ ، وَهُوَ سَيِّدُ الرِّيَاحِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حنا ، خضاب اسلام است؛ بر [ثواب] عمل مؤمن می افزاید ، سردرد را از میان می برد ، چشم را تیزبین می کند ، قدرت آمیزش را افزون می سازد و مهتر گیاهان خوش بو در دنیا و آخرت است . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۹۹؛ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۳۰۸

پیامک ۲۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : المؤمنُ يدارى ولا يمارى . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مؤمن مدارا می کند و جدال نمی کند. «أعلام الدين، ص ۳۰۳»

پیامک ۲۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إنما المؤمنون إخوة بنو أب و أم و إذا ضرب على رجل منهم عرق سهر له الاخرون. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مؤمنان، با یکدیگر برادر (دینی) اند، و همگی همانند فرزندان یک پدر و مادر و چون رنگ یکی از آنان زده شود «مصیبتی بر او وارد شود» دیگران در غم او خوابشان نبرد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۶۵»

پیامک ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَمْ يُؤْمِنْ اللَّهُ مُؤْمِنٌ مِنْ هَزَاهِزِ الدُّنْيَا، وَلَكِنَّهُ آمَنَهُ مِنَ الْعُمَى فِيهَا وَالشَّقَاءِ فِي الْآخِرَةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند مؤمن را از فتنه‌ها و حوادث دنیا در امان قرار نداد، ولی از گمراهی در دنیا و بدبختی در آخرت نجات بخشید. «اصول کافی، ج ۵، ص ۸۹»

پیامک ۲۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إذا أصابتكم بليه و عناء فعليكم بقم، فانه مأوى الفاطميين و ... و ما ارادَ احدٌ بقم و اهله سوء الا اذله الله و ابعده من رحمة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگاه بلا و ذلتی به شما رسید، به قم بروید. چون آنجا پناهگاه فرزندان فاطمه و استراحت گاه مؤمنان است ... و کسی نسبت به قم و ساکنانش سوء قصد نمی کند، مگر این که خداوند او را خوار و از رحمت خویش دور می نماید. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۴»

پیامک ۲۷

عن الامام الباقر - عليه السلام - قال: لهُوَ الْمُؤْمِنُ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ التَّمَتُّعُ بِالنِّسَاءِ وَ مُفَاكِهِةُ الْإِخْوَانِ وَ الصَّيْلَةُ بِاللَّيْلِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: سرگرمی انسان مؤمن در سه چیز است: کامجویی از زنان (حلال)، خوش گویی با دوستان و خواندن نماز شب. «الخصال، ج ۱، ص ۱۱۶»

پیامک ۲۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمْرِهِ وَ بَقَاءَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَ سَجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَ تَطْوِيلُهُ لِجُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَ أَصْطِنَاعُهُ الْمَعْرُوفَ إِلَى أَهْلِهِ. امام صادق - عليه السلام - : سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره مندی او از نعمت‌ها می شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره ای که در آن دیگران را اطعام می کند و خوش رفتاری اش با خانواده. «الکافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵»

پیامک ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا علي، مِنْ كَرَامَةِ الْمُؤْمِنِ عَلَى اللَّهِ أَنَّهُ لَمْ يَجْعَلْ لِأَجَلِهِ وَقْتًا حَتَّى يَهُمَّ بِبَائِقَةٍ فَإِذَا هُمْ بِبَائِقَةٍ قَبْضَةُ إِلَيْهِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - : ای علی! از ارجمندی مؤمن در نزد خدا این است که برایش وقت مرگ، معین نفرموده است، تا زمانی که قصد شری کند. آن گاه خداوند جانش را بستاند. «عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰»

پیامک ۳۰

قال زين العابدين - عليه السلام - : مَنْ كَسَا مُؤْمِنًا لَا يَزَالُ فِي ضَمَانِ اللَّهِ مَا دَامَ عَلَيْهِ سَلْكُكَ. امام زين العابدين - عليه السلام - فرمودند: آن کس که به مؤمنی لباسی بپوشاند همواره در ضمان و پناه خداوند خواهد بود تا آن هنگام که یک تار آن لباس باقی باشد. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۲۰»

پیامک ۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ليس شيءٌ أضَرَ لقلب المؤمن من كثرة الاكل و هي مَوْرَثَةٌ شَيْئِينَ: قسوة القلب و هيجان الشهوة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای دل (روح) مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست، زیرا پرخوری باعث سنگدلی و قساوت قلب و تحریک شهوت می گردد. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۰»

پیامک ۳۲

قال الله عزوجل: همانا علی امام پرهیزگاران و رهبر روسفیدان پاک و پادشاه مؤمنان است. (امالی الصدوق ۳۵۲)

پیامک ۳۳

قال الله عزوجل: هر که بنده‌ی مؤمن مرا بیازارد، باید با من اعلام جنگ کند. (کافی ۲/۳۰۵)

پیامک ۳۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ما من مؤمنٍ ذكر او انثى حُرّاً او مملوكاً إلا والله عليه حق واجب ان يتعلم القرآن. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: نیست بر مؤمن مرد یا زن، آزاد یا برده مگر این که برای خدا حقی واجب برگردن آنها است و آن حق این است که قرآن را یاد بگیرند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۸۷»

پیامک ۳۵

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : الْمُؤْمِنُ بَعْرَضٍ كُلِّ خَيْرٍ لَوْ قُطِعَ أَنْ مَلَأَهُ أَنْ مَلَأَهُ كَانَ خَيْرًا لَهُ وَ لَوْ وُلِّيَ شَرْقَهَا وَ غَرْبَهَا كَانَ خَيْرًا لَهُ. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: مؤمن همواره در معرض خیر است. اگر در اثر قضای الهی بند از بندش جدا شود، خیر است و اگر حکومت شرق و غرب عالم هم به او عطا شود، باز خیر است. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۴۲»

پیامک ۳۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هیچ یک از شما تا ایمان به مقدرات نداشته باشید، مؤمن نخواهید بود. «توحید صدوق، ص ۲۸۰»

پیامک ۳۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَجَبًا لِلْمُؤْمِنِ، لَا يَقْضِي اللهُ عَلَيْهِ قِضَاءً إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: در شگفتی برای مؤمن، قضای الهی بر او جاری نمی شود مگر اینکه برای او خیر است، چه (در ظاهر) خوشایند باشد و چه

ناخوشایند. اگر مبتلا کرد، کفاره گناهانشان باشد و اگر بخشش کرد، گرامی اش داشته است. «تحف العقول، ص ۴۸»

پیامک ۳۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : فِي كُلِّ قَضَاءٍ اللهُ عَزَّوَجَلَّ خَيْرَةٌ لِلْمُؤْمِنِ . رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: در تمام قضاهای خداوند، برای مؤمن خیر است. «امالی شیخ صدوق، ص ۴۳۹»

پیامک ۳۹

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِذَا تَخَلَّى الْمُؤْمِنُ مِنَ الدُّنْيَا سِجَامًا وَوَجِدَ حَلَاوَةَ حُبِّ اللهِ وَكَانَ عِنْدَ أَهْلِ الدُّنْيَا كَأَنَّهُ قَدْ خَوَّلَ . امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: زمانی که انسان مؤمن خود را از محبت دنیا خالی می نماید آنگاه شیرینی محبت پروردگارش را احساس می کند و با این که در میان اهل دنیا به سر می برد اما گویا اختلال حواس پیدا کرده است (با آنها نیست). «الکافی ج ۲، ص ۱۳۰»

پیامک ۴۰

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ هُنَّ فَخْرُ الْمُؤْمِنِ وَزِينَةُ الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ الصَّلَاةُ فِي آخِرِ اللَّيْلِ وَيَأْسُهُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَوَلَايَةُ الْإِمَامِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - . امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤمن و نیز زینت دنیا و آخرت او است: نماز شب، مأیوس بودن از آن چه در دستان مردم است و پذیرفتن ولایت و رهبری آل محمد - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - . «امالی صدوق، ص ۵۴۴»

پیامک ۴۱

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَصَاحِفَ حُلِّيَتْ ، وَالْمَسَاجِدَ زُيِّنَتْ ، وَالْمَنَارَةَ طُوِّتْ ، وَأَتَّخِذَ الْقُرْآنُ مَرَامِيرَ ، وَالْمَسَاجِدَ طُرُقًا ، الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَعَزُّ مِنَ الْكِبْرِيَةِ الْأَحْمَرِ ، أَمَا إِنَّ مَسَاجِدَهُمْ مُرْخَرَفَةٌ ، وَأَبْدَانُهُمْ نَقِيَّةٌ ، وَقُلُوبُهُمْ أَنْتَنُ مِنَ الْجِيْفَةِ . هر گاه دیدید که قرآن‌ها، جامه‌ای زیبا بر تن کرده‌اند و مساجد، زینت یافته‌اند و مناره‌ها، قد برافراشته‌اند و قرآن، با ساز و آواز خوانده می‌شود و مسجدها، گذرگاه قرار گرفته‌اند، مؤمن در آن روزگار، از گوگرد سرخ، کمیاب‌تر خواهد بود. آری. مساجدشان آذین‌بندی و جسمشان پاکیزه؛ لیکن دل‌هایشان از مُردار، بدبوتر است. روضه الواعظین: ص ۳۷۰.

پیامک ۴۲

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ ، عِلْمًا عَلَّمَهُ وَنَشَرَهُ ... أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ . از جمله اعمال و کارهای نیک مؤمن که پس از مرگش به وی می‌پیوندد، دانشی است که آن را آموزش داده و منتشر ساخته . . . یا مسجدی که بر پا کرده است . كُنز العمال: ج ۱۵ ص ۹۵۲ ح ۴۳۶۵۷ .

پیامک ۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ : فَسَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ ، وَسَاعَةٌ يُرْمُ مَعَاشَهُ ، وَسَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَبَيْنَ لَذَّتِهَا فِي مَا يَحِلُّ وَيَجْمَلُ . وَلَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ : مَرَمَّةٌ لِمَعَاشٍ ، أَوْ خُطْوَةٌ فِي مَعَادٍ ، أَوْ لَهْدَةٌ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ ؛ مؤمن را

سه وقت است: وقتی که در آن، با پروردگارش مناجات می‌کند؛ و وقتی که گذران زندگی‌اش را سامان می‌دهد؛ و وقتی که از آن چه حلال و زیبا است، برای خود لذت برمی‌گیرد. و خردمند را سزاوار نیست که جز در پی سه چیز باشد: سامان دادن معیشت، گام نهادن برای روز قیامت، یا لذت برگرفتن از آن چه حرام نیست. تحف العقول: ۲۰۳، الأملی للطوسی: ۱۴۷ / ۲۴۰

پیامک ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَسْتَبُوا الدُّنْيَا؛ فَنِعَمَتْ مَطِيئَةُ الْمُؤْمِنِ؛ فَعَلَيْهَا يَبْلُغُ الْخَيْرَ، وَبِهَا يَنْجُو مِنَ الشَّرِّ. إِنَّهُ إِذَا قَالَ الْعَبْدُ: لَعَنَ اللَّهُ الدُّنْيَا، قَالَتِ الدُّنْيَا: لَعَنَ اللَّهُ أَعْصَانَا لِزَيْبِهِ؛ دُنْيَا رَا دَشْنَام مَدَهِيدَ كَه نِيكُو مَرَكْبِي اسْت بَرَاي مُؤْمِن؛ سَوَار بَرِ آن بَه خَيْر دَسْت مِي يَابَد وَ بَا آن از شر رهایی می‌جوید. همانا هرگاه بنده ای بگوید: «خداوند دنیا را لعنت کناد!»، دنیا هم می‌گوید: «خداوند از میان ما کسی را لعنت کناد که در برابر پروردگارش سرکش تر است». بحار الأنوار: ۱۷۸ / ۷۷ / ۱۰

پیامک ۴۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ شَفَعَ شَفَاعَةً يَدْفَعُ بِهَا مَعْرَمًا أَوْ يُحْيِي بِهَا مَعْنَمًا، ثَبَّتَ اللَّهُ تَعَالَى قَدَمَيْهِ حِينَ تَدْحَضُ الْأَقْدَامَ. کسی که با میانجیگری خود زبانی را دفع، یا سودی را احیا کند، خداوند تعالی، در روزی که قدمها می‌لغزد، قدمهای او را استوار بدارد. کنز العمال: ۶۴۹۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۹۸

پیامک ۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَرَى ذَنْبَهُ كَأَنَّهُ تَحْتِ صَخْرَةٍ يَخَافُ أَنْ تَقَعَ عَلَيْهِ، وَالْكَافِرَ يَرَى ذَنْبَهُ كَأَنَّهُ ذُبَابٌ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ. همانا مؤمن گناه خود را چونان تخته سنگی بزرگ می‌بیند که می‌ترسد به روی او بیفتد و کافر گناه خویش را مانند مگسی می‌بیند که از جلوی بینی‌اش رد شود. املی الطوسی: ۵۲۷ / ۱۱۶۲

پیامک ۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَهَتَ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ أَقَامَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى تَلٍّ مِنْ نَارٍ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَهُ فِيهِ. هر کس به مرد یا زن مؤمن بهتان زند یا درباره او چیزی بگوید که از آن مبراست خداوند در روز رستاخیز وی را بر تلی از آتش نگه دارد تا از حرف خود درباره او برگردد. بحار الأنوار: ۷۵ / ۱۹۴ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۸۶

پیامک ۴۸

امام صادق علیه السلام: إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ اثْمًا الْإِيمَانَ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمِثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. هرگاه مؤمن به برادر خود تهمت زند ایمان در قلب او آب شود همچنان که نمک در آب حل می‌شود. الکافی: ۲ / ۳۶۱ / ۱

پیامک ۴۹

امام باقر علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُبْتَلَى بِكُلِّ بَلِيَّةٍ وَيَمُوتُ بِكُلِّ مِيتَةٍ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَقْتُلُ نَفْسَهُ. مؤمن به هر بلایی گرفتار می‌شود و با هر مرگی می‌میرد، اما خودکشی نمی‌کند. الکافی: ۳ / ۱۱۲ / ۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

پیامک ۵۰

الإمامُ الصَّادِقُ عليه السلام وقد سَأَلَهُ الحسنُ بْنُ مَحْبُوبٍ : يَكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا ؟ : نَعَمْ ، [قَالَ :] قُلْتُ : فَيَكُونُ جَبَانًا ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قلتُ : فَيَكُونُ كَذَابًا ؟ قَالَ : لا- ، ولا خائناً ، ثُمَّ قَالَ : يُجْبَلُ الْمُؤْمِنُ عَلَى كُلِّ طَبِيعَةٍ إِلَّا الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ . حسن بن محبوب : از امام صادق علیه السلام پرسیدم : آیا ممکن است مؤمن ، بخیل باشد ؟ فرمودند: آری . پرسیدم : آیا می شود ترسو باشد ؟ فرمودند: آری . پرسیدم : آیا دروغگو هست ؟ فرمودند: نه و خائن هم نیست . سپس فرمودند: مؤمن بر هر خوبی سرشته می شود ، مگر خیانت و دروغ . بحار الأنوار : ۷۵ / ۱۷۲ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۴

پیامک ۵۱

امام باقر علیه السلام : مَا مِنْ إِنْسَانٍ يَطْعَنُ فِي عَيْنِ مُؤْمِنٍ إِلَّا مَاتَ بِشَرِّ مَيِّتَةٍ ، وَكَانَ قَمِينًا لَا يَرْجِعُ إِلَى خَيْرٍ . هیچ انسانی نیست که پیش روی مؤمنی از او بد گوید و طعنه زند ، مگر این که به بدترین شکل بمیرد و سزاوار است که روی خیر و سعادت را نبیند . الکافی : ۲ / ۳۶۱ / ۹

پیامک ۵۲

امام صادق علیه السلام : مَنْ أُنِّبَ مُؤْمِنًا أَنْبَأَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ . هر کس مؤمنی را سرزنش کند ، خداوند او را در دنیا و آخرت سرزنش کند . الکافی : ۲ / ۳۵۶ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۰

پیامک ۵۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : سَبَابُ الْمُؤْمِنِ فُسُوقٌ ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ، وَأَكْلُ لَحْمِهِ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ . ناسزاگفتن به مؤمن فسق است و جنگیدن با او کفر و خوردن گوشت او (غیبت کردن از وی) معصیت خداست . بحار الأنوار : ۷۵ / ۱۴۸ / ۶ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

پیامک ۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : سَابُّ الْمُؤْمِنِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ . ناسزاگویی به مؤمن همچون کسی است که در آستانه هلاکت باشد . کنز العمال : ۸۰۹۳ / ۲ / ۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

پیامک ۵۵

امام سجّاد علیه السلام : الْمُؤْمِنُ يَصْمُتُ لِيَسْلَمَ ، وَيَنْطِقُ لِيَعْنَمَ ... إِنْ زُكِّيَ خَافَ مِمَّا يَقُولُونَ ، وَيَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ ، لَا يِعْزُهُ قَوْلُ مَنْ جَهَلَهُ ، وَيَخَافُ إِحْصَاءَ مَا عَمِلَهُ . مؤمن خاموش می ماند ، تا سالم ماند و سخن می گوید ، تا سود برد ... اگر به پاکی ستوده شود ، از آنچه می گویند هراسان می شود و از آنچه که نمی دانند ، از خداوند آمرزش می طلبد . سخن کسی که او را نمی شناسد (و می ستایدش) فرییش نمی دهد و از بر شمردن اعمالش (در آخرت) می ترسد . الکافی : ۲ / ۲۳۱ / ۳ / ۵۰۸ / ۳ / ۲ / ۲

پیامک ۵۶

امام باقر علیه‌السلام: مَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا أَثْبَتَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ جَمِيعَ الذَّنُوبِ، وَبَرِيءَ الْمَقْتُولِ مِنْهَا، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: «أُرِيدُ أَنْ تَبْؤُأَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنَ أَصْحَابِ النَّارِ». هر کس عمدا مؤمنی را بکشد، خداوند متعال همه گناهان را برای او ثبت کند و مقتول از گناهان پاک شود و این سخن خداوند متعال است، آن جا که می‌فرماید: «می‌خواهم گناه من و گناه خودت را به دوش کشی و از دوزخیان باشی». المائدة: ۲۹. ثواب الأعمال: ۳۲۸ / ۹ منتخب میزان الحکمة: ۴۵۸

پیامک ۵۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ. هر کس با نیم کلمه حرف، در کشتن مؤمنی کمک کند، روز قیامت خدا را دیدار کند در حالی که بر پیشانی‌اش نوشته شده‌است: نومید (و محروم) از رحمت خدا. کنز العمال: ۳۹۸۹۵ / ۳ منتخب میزان الحکمة: ۴۵۸

پیامک ۵۸

امام علی علیه‌السلام: الْمُؤْمِنُ يَرْغَبُ فِيمَا يَبْقَى، وَيَزْهِيْدُ فِيمَا يَفْنَى ... بَعِيدٌ كَسَيْلُهُ، دَائِمٌ نَشَاطُهُ. مؤمن به آنچه ماندنی است راغب است و از آنچه رفتنی است رویگردان ... از تنبلی به دور است و پیوسته سرزنده و کوشاست. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۶ / ۹۲ منتخب میزان الحکمة: ۴۹۲

پیامک ۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُّ لَهْوٍ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: فِي تَأْدِيهِ الْفَرَسِ، وَرَمِيهِ عَنِ قَوْسِهِ، وَمُلَاعَبَتِهِ امْرَأَتَهُ، فَإِنَّهُمْ حَقٌّ. هر گونه سرگرمی برای مؤمن نادرست است، مگر سه کار: تربیت اسب، تیراندازی با کمانش و بازی و شوخی با همسرش؛ زیرا این سه کار، حق است. الکافی: ۵ / ۵۰ / ۱۳ منتخب میزان الحکمة: ۵۰۴

پیامک ۶۰

خَيْرٌ لَهَا الْمُؤْمِنِ السَّابِحَةُ، وَخَيْرٌ لَهَا الْمَرْأَةُ الْمَغْزَلُ. بهترین سرگرمی مؤمن، شناسست و بهترین سرگرمی زن، ریسندگی. کنز العمال: ۴۰۶۱۱ / ۱۱ منتخب میزان الحکمة: ۵۰۴

پیامک ۶۱

امام حسن علیه‌السلام: الْمُؤْمِنُ لَا يَلْهُو حَتَّى يَغْفَلَ، فَإِذَا تَفَكَّرَ خَزَنَ. مؤمن سرگرمی نمی‌کند تا در نتیجه غافل گردد. پس هرگاه بیندیشد، اندوهگین شود. تنبيه الخواطر: ۱ / ۵۲ منتخب میزان الحکمة: ۵۰۴

پیامک ۶۲

امام صادق علیه‌السلام: لَيْسَ شَيْءٌ أَضَرَّ لِقَلْبِ الْمُؤْمِنِ مِنْ كَثْرَةِ الْأَكْلِ، وَهِيَ مُورِثَةٌ لِشَيْئَيْنِ: قَسْوَةُ الْقَلْبِ، وَهَيْجَانِ الشَّهْوَةِ. برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست. پرخوری موجب دو چیز می‌شود: سنگدلی و تحریک شهوت. مستدرک الوسائل: ۱۲ / ۹۴ / ۱۳۶۱۵ منتخب میزان الحکمة: ۲۲

پیامک ۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الرؤیا لا- تُقْضُ إِلَّا- علی مؤمنٍ خلا- مِنَ الْحَسَیْدِ وَالْبَغِیِّ . رؤیا را جز برای مؤمنی که از حسادت و تجاوز میزاست، نباید بازگو کرد . الکافی: ۸ / ۳۳۶ / ۵۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۲۶

پیامک ۶۴

امام صادق علیه السلام: میراثُ الله من عبده المؤمن و لَدَّ صالحٌ یستغفرُ له ؛ میراث خدا از بنده مؤمنش ، فرزند صالحی است که برای او آمرزش بطلد . مکارم الأخلاق: ۱ / ۴۷۱ / ۱۶۱۰

پیامک ۶۵

امام صادق علیه السلام: أَعْلَبُ الأعداءِ للمؤمنِ زَوْجَةُ السُّوءِ ؛ چیره‌ترین دشمن مؤمن، همسر ناشایست است . الفقیه: ۳ / ۳۹۰ / ۴۳۷۰
منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

پیامک ۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ما استفاد المؤمن بعد تقوی الله عز و جل خیرا له من زوجته صالحه ؛ مؤمن ، بعد از تقوای خداوند عز و جل ، بهره‌ای بهتر از زن شایسته نبرده است . کنز العمال: ۴۴۴۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

پیامک ۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: المَوْتُ كَفَّارَةٌ لِدُنُوبِ الْمُؤْمِنِينَ ؛ مرگ، کفاره گناهان مؤمنان است . أمالی المفید: ۲۸۳ / ۸

پیامک ۶۸

امام صادق علیه السلام: سِنَّةٌ یَلْحَقَنَّ المؤمنَ بَعْدَ وَفَاتِهِ : وَلَدٌ یَسْتَغْفِرُ لَهُ ، وَمَصْحَفٌ یُحَلِّفُهُ ، وَغَرَسٌ یَغْرِسُهُ ، وَصَدَقَةٌ مَاءٍ یُجْرِيهِ ، وَقَلِيبٌ یَحْفَرُهُ ، وَسِنَّةٌ یُؤْخَذُ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ ؛ شش چیز است که (ثواب آنها) بعد از وفات مؤمن به او می‌رسد: فرزندی که برایش آمرزش طلبد ، مصحفی که از خود بر جای گذارد ، نهالی که بکارد ، صدقه آبی (مانند نهر و قنات) که جاری سازد ، چاهی که حفر کند و سنتی (و کردار نیکی) که بعد از او به کار بسته شود . الفقیه: ۱ / ۱۸۵ / ۵۵۵ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

پیامک ۶۹

امام صادق علیه السلام: أَوَّلُ مَا یُنْحَفُ بِهِ الْمُؤْمِنُ یُغْفَرُ لِمَنْ تَبِعَ جَنَازَتَهُ ؛ نخستین ارمغانی که به مؤمن (متوفی) داده می‌شود ، آمرزش تشییع کنندگان جنازه اوست . الکافی: ۳ / ۱۷۳ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

پیامک ۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكثَرُوا مِنْ ذِكْرِ هَادِمِ اللَّذَاتِ ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا هَادِمُ اللَّذَاتِ؟ قَالَ: الْمَوْتُ، فَإِنَّ أَكْيَسَ

المؤمنين أكثرهم ذكرا للموت، وأشدّهم له استعدادا؛ ویران کننده خوشی‌ها را فراوان یاد کنید. عرض شد: ای رسول خدا، ویران کننده خوشی‌ها چیست؟ فرمودند: مرگ؛ زیرا که مرگ؛ زیرکترین مؤمنان کسی است که مرگ را بیشتر یاد کند و برای آن آماده‌تر باشد. بحار الأنوار: ۸۲ / ۱۶۷ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۸

پیامک ۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: المَوْتُ رِيحَانَةُ الْمُؤْمِنِ؛ مرگ دسته گل خوشبوی مؤمن است. کنز العمال: ۴۲۱۳۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۸

پیامک ۷۲

الإمامُ الكاظمُ عليه السلام لما دَخَلَ على رَجُلٍ قد غَرِقَ في سَكْرَاتِ المَوْتِ: المَوْتُ هُوَ المَصِيفَةُ يُصَفِّي المَؤْمِنِينَ مِن ذُنُوبِهِمْ فيكونُ آخِرُ أَلَمٍ يُصِيبُهُمْ كَفَّارَةٌ آخِرٍ وَزِرٍ بَقِيَ عَلَيْهِمْ، وَيُصَفِّي الكَافِرِينَ مِن حَسَنَاتِهِمْ فيكونُ آخِرَ لَمَذَةٍ أو رَاحَةٍ تَلْحَقُهُمْ، وَهُوَ آخِرُ ثَوَابٍ حَسَنَةٍ تَكُونُ لَهُمْ ... امام کاظم علیه السلام - هنگامی که نزد مردی رفتند که در سكرات مرگ فرو رفته بود - فرمودند: مرگ صافی‌ای است که مؤمنان را از گناهانشان صاف می‌کند و آخرین دردی است که به عنوان کفاره آخرین گناهی که در وجودشان می‌باشد به آنها می‌رسد و کافران را نیز از حسناتشان صاف می‌سازد و آخرین خوشی یا آسایشی است که به عنوان آخرین پاداش حسنه‌ای که دارند، به ایشان می‌رسد. ... معانی الأخبار: ۲۸۹ / ۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۸

پیامک ۷۳

الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام لما سُئِلَ عَنِ المَوْتِ: لِلْمُؤْمِنِ كَنْزُ ثِيَابٍ وَسَخَةُ قَمِيصَةٍ، وَفَكُّ قِيودٍ وَأَغْلالٍ ثَقِيلَةٍ، وَالاستِبدالِ بِأَفْخَرِ الثِّيَابِ وَأَطْيَبِهَا رَوَائِحِ، وَأَوْطَأَ المَرَابِ، وَأَنَسَ المَنَازِلِ؛ وَلِلْكَافِرِ كَخَلِجِ ثِيَابٍ فَآخِرَةٍ، وَالنَّقْلِ عَنِ مَنَازِلِ أُنَيْسِيَّةٍ، وَالاستِبدالِ بِأَوْسَخِ الثِّيَابِ وَأَخْسَنِهَا، وَأَوْحَشِ المَنَازِلِ، وَأَعْظَمِ العَذَابِ؛ امام سجّاد علیه السلام - در پاسخ به پرسش که: مرگ چیست؟ - فرمودند: (مرگ) برای مؤمن چون جامه‌هایی چرکین شپشی از تن است و از هم گسستن کند و زنجیرهای گرانبار و جایگزین کردن فاخرترین و خوشبوترین جامه‌ها و راهوارترین مرکب‌ها و امن‌ترین منزل‌ها. و برای کافر به منزله جامه‌هایی فاخر از تن و منتقل شدن از منزل‌هایی امن و جایگزین کردن آنها به کثیف‌ترین و خشن‌ترین جامه‌ها و وحشتناکترین منزل‌ها و بزرگترین عذاب است. معانی الأخبار: ۲۸۹ / ۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۸

پیامک ۷۴

امام صادق علیه السلام: خداوند تبارک و تعالی چون بخواهد به حساب مؤمن رسیدگی کند، کارنامه‌اش را به دست راست او دهد و بین خود و او، به حسابش رسیدگی نماید. پس گوید: بنده من! چنین و چنان کرده‌ای و فلان و بهمان کار را انجام داده‌ای! عرض می‌کند: آری، پروردگارا! من این کارها را کرده‌ام. خداوند می‌فرماید: من آنها را بر تو بخشیدم و تبدیل به کارهای نیک کردم. پس، مردم گویند: سبحان الله! این بنده حتی یک گناه هم نداشت؟ این است معنای سخن خداوند عز و جل: «اما آن کس که نامه‌اش به دست راست او داده شود زودا که آسان حسابرسی شود و به سوی کسان خود شادمان برگردد». الانشقاق: ۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۶

پیامک ۷۵

امام صادق علیه السلام: ما رأيتُ شيئاً أسرعَ إلى شيءٍ من الشَّيْبِ إلى المؤمنِ ، وإنَّهُ وقارٌ للمؤمنِ في الدنيا ، ونورٌ ساطعٌ يومَ القيامةِ ، بهِ وقَّرَ اللهُ تعالى خَلِيلَهُ إبراهيمَ عليه السلام ، فقالَ : ما هذا يا ربِّ ؟ قالَ لهُ : هذا وقارٌ ، فقالَ : يا ربِّ زدني وقارا ؛ چیزی را ندیدم که به‌سوی چیزی شتابنده‌تر از سپیدی موی ، به‌سوی مؤمن باشد . موی سپید در دنیا برای مؤمن وقار است و در روز قیامت نوری درخشان . خداوند متعال با موی سپید ، به خلیل خود ابراهیم علیه‌السلام وقار بخشید . پس ابراهیم عرض کرد : پروردگارا ! این چیست ؟ خداوند به او فرمود : این وقار است . ابراهیم گفت : پروردگارا ! بر وقار من بیفزای . أمالی الطوسی : ۶۹۹ / ۱۴۹۲ منتخب میزان الحکمة : ۳۰۸

پیامک ۷۶

امام صادق علیه‌السلام : أئِماً مؤمِنٍ خَضَعَ لِصَاحِبِ سُلْطَانٍ أَوْ مَنْ يُخَالِطُهُ عَلَى دِينِهِ طَلَباً لِمَا فِي يَدَيْهِ مِنْ دُنْيَاهُ ، أَحْمَلَهُ اللهُ وَمَقَّتَهُ عَلَيْهِ وَوَكَّلَهُ إِلَيْهِ ، فَإِنْ هُوَ غَلَبَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ دُنْيَاهُ وَصَارَ فِي يَدِهِ مِنْهُ شَيْءٌ ، نَزَعَ اللهُ الْبَرَكَهَ مِنْهُ ؛ هر مؤمنی در برابر صاحب قدرتی یا کسی که مخالف دین اوست ، به قصد دست‌یافتن به چیزی از دنیای او ، فروتنی و خضوع کند ، خداوند او را بی‌نام و نشان گرداند ، و برای این کار بر او خشم گیرد ، و او را به خودش واگذارد ؛ و اگر هم بر چیزی از دنیای او دست یابد و اندکی از آن به دستش افتد ، خداوند برکت را از آن ببرد . بحار الأنوار : ۷۵ / ۳۷۱ / ۱۵

پیامک ۷۷

امام علی علیه‌السلام : يا مؤمنُ ، إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّنُ نَفْسِكَ ، فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلُمِهِمَا ، فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنُّنِكَ وَقَدْرِكَ ؛ ای مؤمن ! این دانش و ادب جان‌بهای توست ، پس در فراگرفتن آن دو کوشا باش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود ، قدر و ارزشت فزونی گیرد . مشکاه الأنوار : ۱۳۵ منتخب میزان الحکمة : ۱۴

پیامک ۷۸

امام علی علیه‌السلام : الْعِلْمُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ ؛ دانش ، گم‌شده مؤمن است . عیون أخبار الرضا علیه‌السلام : ۲ / ۶۶ / ۲۹۵ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

پیامک ۷۹

امام باقر (سلام الله علیه) : قَالَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ : يَا مُوسَى ، لَا تُطَوِّلْ فِي الدُّنْيَا أَمْلَكَ فَيَقْشُو قَلْبَكَ ، وَالْقَاسِي الْقَلْبَ مَنِّي بَعِيدٌ ؛ خداوند عَزَّوَجَلَّ فرموده است : ای مؤمن ، آرزویت را در دنیا طولانی مکن که دلت را سخت می‌کند و سخت دل ، از من دور است . الکافی : ج ۲ ، ص ۳۲۹ ، ح ۱

پیامک ۸۰

امام صادق (سلام الله علیه) : مَا عُجِدَ اللهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَاءِ حَقِّ الْمُؤْمِنِ ؛ خداوند با چیزی برتر از ادای حق مؤمن پرستیده نشد . الکافی : ج ۲ ، ص ۱۷۰ ، ح ۴

پیامک ۸۱

امام علی (سلام الله علیه): الدُّعَاءُ تُرْسُ الْمُؤْمِنِ؛ دعا، سپر مؤمن است. الکافی: ج ۲، ص ۴۶۸ ح ۴

پیامک ۸۲

امام صادق (سلام الله علیه): يَجِبُ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ النَّصِيحَةُ لَهُ فِي الْمَشْهَدِ وَالْمَغِيبِ؛ بر مؤمن واجب است در حضور و غیاب مؤمن خیر خواه او باشد. الکافی: ج ۲، ص ۲۰۸، ح ۲

پیامک ۸۳

امام کاظم (سلام الله علیه): لَيْسَ كُلُّ مَنْ قَالَ بَوْلَانِنَا مُؤْمِنًا، وَلَكِنْ جُعِلُوا أَنْسَاءً لِلْمُؤْمِنِينَ؛ چنین نیست که هر کس قائل به ولایت ما باشد، مؤمن است، بلکه آنان همدم مؤمنانند. الکافی: ج ۲، ص ۲۴۲، ح ۱

پیامک ۸۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): سَتُدْفَنُ بَضْعَةً مِنِّي بِأَرْضِ خُرَاسَانَ، لَا يَزُورُهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ؛ زود باشد که پاره‌ای از تن من در خاک خراسان دفن شود. هیچ مؤمنی آن را زیارت نکند مگر آن که خداوند بهشت را بر او واجب گرداند. حکمت نامه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله ج ۴، ص ۳۰۰

پیامک ۸۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ؛ از هوشیاری مؤمن پروا کنید که او با نور خدا نظر می‌کند. گزیده شهاب الأخبار: ص ۲۱

پیامک ۸۶

امام کاظم (سلام الله علیه): لِأَنَّ الْمُؤْمِنِينَ الْفُقَهَاءَ حُصُونُ الْإِسْلَامِ كَحِصْنِ سُورِ الْمَدِينَةِ لَهَا؛ مؤمنان فقیه، دژهای اسلام‌اند؛ همچنان که برج و باروی شهر، موجب حفظ شهر است. الکافی: ج ۱، ص ۳۸، ح ۳

پیامک ۸۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): عَزَّ الْمُؤْمِنِ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ؛ عزت مؤمن در بی‌نیازی‌اش از مردم است. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۶۹

پیامک ۸۸

امام باقر (سلام الله علیه): نَبِيَّةُ الْمُؤْمِنِ أَفْضَلُ مِنْ عَمَلِهِ؛ نیت مؤمن برتر از عمل اوست. میزان الحکمه، ح ۲۱۰۲۴

پیامک ۸۹

امام کاظم (سلام الله علیه): **إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ الْفُقَهَاءَ حُصُونُ الْإِسْلَامِ؛** مؤمنانِ فقیهه دژهای اسلامند. علم و حکمت: ج ۲ ص ۵۱۶ ح ۱۴۳۷

پیامک ۹۰

عَامِلٌ سَائِرِ النَّاسِ بِالْإِنصَافِ، وَعَامِلٌ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَارِ؛ با دیگر مردمان، به انصاف رفتار کن و با مؤمنان، به ایثار. غرر الحکم و درر الکلم، ح ۶۳۴۲

پیامک ۹۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا؛** مؤمن برای مؤمن چون تکیه گاهی است که بخشی از آن تکیه گاه بخش دیگر است. میزان الحکمه، ح ۱۴۴۴

پیامک ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دعا اسلحه مومن است برای دفع دشمنان و ستون دین است که با آن دین مومن برپاست و نور آسمان و زمین است. عین الحیوه صفحه ۴۰۴

پیامک ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کسی که در مالش با فقیر مواسات کند و به مردم از خود انصاف دهد او مومن حقیقی است. اصول کافی جلد ۳ صفحه ۳۱۸

پیامک ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: راستی که خدای تعالی به خاطر یک مومن صالح و شایسته از شیعیان ما بلا و گرفتاری را از صد خانه از همسایگانش دفع می نماید. آثار الصادقین جلد ۹ صفحه ۱۶۲

پیامک ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کسی که مومنی را بی جهت اذیت نماید، مانند آن است که ده مرتبه مکه معظمه و بیت المعمور را خراب کرده و هزار فرشته مقرب در گاه الهی را کشته است. مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۱۰۳

پیامک ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس مومنی را بیازارد پس بی گمان مرا اذیت کرده و هرکس مرا برنجاند گویا خدا را آزار رسانده است و هرکس خدا را اذیت کند چنان که در تورات انجیل زبور و قرآن آمده از رحمت خداوند به دور است. جامع السعادت، ج ۲، ص ۲۱۵

پیامک ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مومنی نیست که یک ساعت نزد عالمی نشیند جز آن که خدای عزوجل به سوی او ندا کند نزد حبیب من نشستنی به عزت و جلالم سوگند تو را با او ساکن بهشت نمایم و باکی از این کار ندارم. امالی صدوق صفحه ۳۷

پیامک ۹۸

امام سجّاد (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَصْمُتُ لِيَسْلَمَ وَيَنْطِقُ لِيَعْنَمَ؛ مؤمن سکوت می کند تا سالم ماند و سخن می گوید تا سود برد. الکافی، ج ۲، ص ۲۳۱

پیامک ۹۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُورِثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْعِلْمَ وَالِدَبَّ الصَّالِحِ حَتَّى يُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا؛ مؤمن همواره خانواده خود را از دانش و ادب شایسته بهره مند می سازد تا همه آنان را وارد بهشت کند. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۰۱، ح ۱۳۸۱

پیامک ۱۰۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ... يَنْصُرُ الْمَظْلُومَ وَيَرْحَمُ الْمِسْكِينَ. نَفْسُهُ مِنْهُ فِي عَنَاءٍ وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ؛ مؤمن... مظلوم را یاری می کند و به مسکین و درمانده رحم می نماید، جانش از او در رنج است و مردم از او در آسایش. خصال، ص ۶۹

پیامک ۱۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ مُنِيبٌ مُسْتَغْفِرٌ تَوَّابٌ، الْمُنَافِقُ مَكْرُورٌ مُضِرٌّ مُرْتَابٌ؛ مؤمن بازگشت کننده به خدا، آمرزش خواه و توبه کننده است و منافق نیرنگباز، زیانبار و شکاک. (غررالحکم، ح ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹)

پیامک ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ هِمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هِمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

پیامک ۱۰۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: كَأَنَّ الْمُؤْمِنِينَ هُمُ الْفُقَهَاءُ أَهْلُ فِكْرِهِ وَعِبْرَتِهِ، لَمْ يُصَمِّهِمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ مَا سَمِعُوا بِأَذَانِهِمْ وَلَمْ يُعْمِهِمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ مَا رَأَوْا مِنْ الزَّيْنَةِ؛ گویا مؤمنان همان فقیهان (فرزانگان دین فهم) و اهل اندیشیدن و پند گرفتن هستند. شنیده های دنیوی، گوش آنها را از (شنیدن) یاد خدا کر نمی کند و زرق و برق دنیا چشم آنان را از یاد خدا کور نمی گرداند. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۶، ح ۱۷

پیامک ۱۰۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: مَنْ فَرَّجَ عَنْ مَوْمِنٍ فَرَّجَ اللَّهُ عَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر کس اندوه و مشکلی را از مومنی بر طرف

نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸)

پیامک ۱۰۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ أَنَّ الذَّنْبَ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْعُجْبِ وَ لَوْلَا ذَلِكَ مَا ابْتُلِيَ مُؤْمِنٌ بِذَنْبٍ أَبَدًا؛ خداوند می دانست که برای شخص مومن گناه از عجب بهتر است و اگر این طور نبود، شخص مومن هیچ وقت آلوده به گناه نمی شد. کافی، ج ۲، ص ۳۱۳

پیامک ۱۰۶

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: الْمَيُومِنُ مِثْلُ كَفَّتِي الْمِيزَانِ كَلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ؛ مومن همانند دو کفه ترازوست. هرگاه به ایمانش افزوده گردد، به بلایش نیز افزوده می گردد. (تحف العقول، ص ۴۰۸)

پیامک ۱۰۷

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: الْمَرَضُ لِلْمُؤْمِنِ؛ تَطْهِيرٌ وَرَحْمَةٌ، وَ لِلْكَافِرِ؛ تَعْذِيبٌ وَلَعْنَةٌ، وَإِنَّ الْمَرَضَ لَا يَزَالُ بِالْمُؤْمِنِ، حَتَّى لَا يَكُونَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ؛ بیماری برای مؤمن، تطهیر و رحمت، و برای کافر، عذاب و لعنت است. بیماری، همدم مؤمن می ماند، تا هنگامی که هیچ گناهی بر وی نباشد. (ثواب الأعمال، ص ۲۲۹، ح ۱)

پیامک ۱۰۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ إِذَا غَضِبَ لَمْ يُخْرِجْهُ غَضَبُهُ مِنْ حَقِّ وَ إِذَا رَضِيَ لَمْ يُدْخِلْهُ رِضَاؤُهُ فِي بَاطِلٍ وَ الَّذِي إِذَا قَدَرَ لَمْ يَأْخُذْ أَكْثَرَ مِمَّا لَهُ؛ مؤمن چون خشمگین شود، خشمش او را از حق بیرون نبرد و چون خشنود شود، خشنودیش او را به باطل نکشاند و چون قدرت یابد بیش از حق خود نگیرد. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۰۹، ح ۸۵)

پیامک ۱۰۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سِتَّةٌ لَا تَكُونُ فِي الْمُؤْمِنِ: الْعُسْرُ وَالنَّكَةُ وَالْحَسَدُ وَاللَّجَاجَةُ وَالْكَذِبُ وَالْبَغْيُ؛ شش (صفت) در مؤمن نیست: سخت گیری، بی خیری، حسادت، لجاجت، دروغگویی و تجاوز. (تحف العقول، ص ۳۷۷)

پیامک ۱۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا سَكَتَ فَكَّرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا سَكَتَ سَهَّ؛ سکوت مؤمن تفکر و سکوت منافق غفلت است. (تحف العقول، ص ۲۱۲)

پیامک ۱۱۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: سَبَابُ الْمُؤْمِنِ فُسُوقٌ وَ قِتَالُهُ كُفْرٌ وَ أَكْلُ لَحْمِهِ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ؛ ناسزاگفتن به مؤمن فسق است و جنگیدن با او کفر و خوردن گوشت او (غیبت کردن از وی) معصیت خداست. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۴۸، ح ۶ - ۶)

منتخب میزان الحکمه، ص ۲۶۴)

پیامک ۱۱۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا یزالُ البلاءُ فی المؤمنِ والمؤمنه فی جسدِهِ ومالِهِ وولدهِ حتّٰی یلقى اللهَ وما علیهِ منِ خطیئَةٍ؛ زن و مرد مؤمن پیوسته در جان و مال و فرزندشان گرفتار بلا می‌شوند تا آن که بدون گناه، خدا را دیدار کنند. (بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۲۳۶، ح ۵۴)

پیامک ۱۱۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ان هذا اللسان مفتاح کلّ خیرٍ و شرّ، فیتبغی للمؤمن ان یتختم علی لسانه کما یتختم علی ذهبه و فضّته؛ به راستی که این زبان کلید همه خوبی‌ها و بدی‌هاست پس شایسته است که مؤمن زبان خود را مهر و موم کند، همان گونه که (صندوق) طلا و نقره خود را مهر و موم می‌کند. (تحف العقول، ص ۲۹۸)

پیامک ۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آدم دین‌دار چون می‌اندیشد، آرامش بر جان او حاکم است. چون خضوع می‌کند متواضع است. چون قناعت می‌کند، بی‌نیاز است. به آنچه داده شده خشنود است. چون تنهایی را برگزیده از دوستان بی‌نیاز است. چون هوا و هوس را رها کرده آزاد است. چون دنیا را فرو گذارده از بدی‌ها و گزندهای آن در امان است. چون حسادت را دور افکنده محبتش آشکار است. مردم را نمی‌ترساند پس از آنان نمی‌هراسد و به آنان تجاوز نمی‌کند پس از گزندشان در امان است. به هیچ چیز دل نمی‌بندد پس به رستگاری و کمال فضیلت دست می‌یابد و عافیت را به دیده بصیرت می‌نگرد پس کارش به پشیمانی نمی‌کشد. امالی مفید، ص ۵۲، ح ۱۴

پیامک ۱۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا یزال المؤمن یورث أهل بیته العلم و الدب الصالح حتّٰی یدخلهم الجنّه جمیعاً؛ مؤمن همواره خانواده خود را از دانش و تربیت شایسته بهره‌مند می‌سازد تا همه آنان را وارد بهشت کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۰۱، ح ۱۳۸۸۱)

پیامک ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یتّٰهُ المؤمن خیرٌ من عمَلِهِ وَ یتّٰهُ الکافر شرٌّ من عمَلِهِ وَ کُلُّ عامِلٍ یعمل علی نیتِهِ؛ نیت مؤمن بهتر از عمل او، و نیت کافر بدتر از عمل اوست و هر کس مطابق نیت خود عمل می‌کند. (کافی، ج ۲، ص ۸۴، ح ۲)

پیامک ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خیرٌ ما أعطی الرجل المؤمن خُلُقٌ حسنٌ وَ شرٌّ ما أعطی الرجل قلبٌ سوءٌ فی صورته حسنیه؛ بهترین چیزی که به مؤمن داده شده خوش اخلاقی و بدترین چیزی که به انسان داده شده دلی بد در چهره‌ای زیباست. (کنز العمال، ح ۵۱۷۰)

پیامک ۱۱۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: علامات المؤمن خمس: صلاه احدى خمسين و زیاره الاربعین والتختم فی الیمینو تعفیر الجبین والجهر بسم الله الرحمن الرحیم؛ علامات مومن پنج چیز است: ۵۱ رکعت نماز گذاردن در هر شب و روز (۱۷ رکعت نماز واجب و ۳۴ رکعت نافله) و زیارت اربعین و انگشتر در دست راست کردن و برخاک سجده نمودن و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحیم. تهذیب الاحکام، دارالکتب الاسلامیه، چاپ دوم، ج ۶، ص ۵۲

پیامک ۱۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا یَشْبَعُ الْمُؤْمِنُ وَ أَخُوهُ جَائِعٌ؛ مؤمن، سیر سر بر بالین نمی نهد در حالی که برادرش گرسنه است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۹۱

پیامک ۱۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ: سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ وَ سَاعَةٌ يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ، وَ سَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَحِلُّ وَ يَجْمَلُ؛ مؤمن را سه وقت است: وقتی که با پروردگارش مناجات می کند، وقتی که نفسش را به حساب می کشد، و وقتی که با خود و لذت‌های حلال و زیبا خلوت می کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۳۷۰

پیامک ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَامِلٌ سَائِرِ النَّاسِ بِالْإِنصَافِ وَ عَامِلٌ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَارِ؛ با دیگر مردمان به انصاف رفتار کن و با مؤمنان به ایثار. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۴۲

پیامک ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شُكْرُ الْمُؤْمِنِ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ؛ سپاسگزاری مؤمن در عملش آشکار می شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۶۶۱

پیامک ۱۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَابِرُوا عَلَى صِيَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُتَّقِينَ؛ صلاح مؤمنان و پرهیزگاران را پیوسته در نظر داشته باشید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۰۳

پیامک ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ بَشَرَ الْمُؤْمِنِ فِي وَجْهِهِ، وَ قُوَّتَهُ فِي دِينِهِ وَ حُزْنَهُ فِي قَلْبِهِ؛ شادی مؤمن در چهره اوست، قدرت وی در دینش، و اندوه او در دلش. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۴۵۴

پیامک ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمُؤْمِنُ سِيرَتُهُ الْقَصْدُ وَ سُنَّتُهُ الرُّشْدُ**؛ شیوه مؤمن، میانه‌روی و طریقه او بالندگی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۰۱

پیامک ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمُؤْمِنُ هَيِّنٌ لَيْنٌ سَهْلٌ مُؤْتَمَنٌ**؛ مؤمن، آسان‌گیر، نرم‌خو، سهل‌گیر و مورد اعتماد است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۴۵۴

پیامک ۱۲۷

رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): در کانون دل‌های مؤمنان معرفتی ویژه نسبت به امام حسین (علیه السلام) وجود دارد. کتاب پیام عاشورا صفحه ۲۵

پیامک ۱۲۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: بر مؤمنان لازم است روز عاشورا را در ماتم بسر برند و به یکدیگر که رسیدند، بگویند: **عظم الله اجورنا و اجورکم بمصابنا بالحسین و جعلنا و ایاکم من الطالبین بثاره مع ولیه المهدی من آل محمد**. کتاب پیام عاشورا صفحه ۷۵

پیامک ۱۲۹

قال ابو محمد الحسن العسکری علیه السلام: علامات المؤمن خمس: صلاة الخمسين، و زيارة الاربعين، والتختم في اليمين، و تعفير الجبين والجهر بسم الله الرحمن الرحيم؛ امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: نشانه‌های مؤمن پنج چیز است -؟: پنجاه رکعت نماز (نماز یومیه و نمازهای نافله -؟) زیارت اربعین -؟ انگشتر به دست راست کردن -؟ بر خاک سجده کردن -؟ بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز بلند گفتن. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۴۴ /؟؟؟ التهذیب، ج ۳، ص ۴۴.؟؟

پیامک ۱۳۰

امام حسین علیه السلام فرمودند: **أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يَذْكُرُنِي مَوْمِنٌ إِلَّا بَكَى**؛ من کشته اشکم. هیچ مؤمنی مرا یاد نمی کند مگر آنکه (بخاطر مصیبت‌هایم) گریه می کند. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۷۹

پیامک ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنْ لَقِيتَ الْحَسِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا**؛ برای شهادت حسین علیه السلام، حرارت و گرمایی در دل‌های مؤمنان است که هرگز سرد و خاموش نمی شود. جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۵۶

پیامک ۱۳۲

امام صادق علیه السلام: **عَلَيْكُمْ بِالرِّمَانِ الْحُلِيِّ فَكُلُوهُ**؛ فَإِنَّهُ لَيْسَتْ مِنْ حَبِّهِ تَقَعُ فِي مَعْدَةِ مُؤْمِنٍ إِلَّا أَبَادَتْ دَاءً، وَأَطْفَأَتْ شَيْطَانَ الْوَسْوَسَةِ

عَنهُ؛ بِرِشْمَا بَادِ اَنَارِ شِيرِينَ . اَن رَا بَخُورِیدَ ؛ چَرا کَهِ هِیچ دانه‌ای از آن به معده مؤمنی در نمی‌آید ، مگر این که بیماری‌ای از آن ریشه کن می‌کند و شیطانِ وسوسه را از او دور می‌سازد . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۵۴ ، حدیث ۱۰ .

پیامک ۱۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْحِنَاءُ خِضَابُ الْإِسْلَامِ ؛ یَزِيدُ فِي الْمُؤْمِنِ عَمَلَهُ ، وَيَذْهَبُ بِالصُّدَاعِ ، وَيُجِدُّ الْبَصِيرَ ، وَيَزِيدُ فِي الْوَقَاعِ ، وَهُوَ سَيِّدُ الرَّيَاحِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ؛ حنا، خضاب اسلام است؛ بر [ثواب] عمل مؤمن می‌افزاید ، سردرد را از میان می‌برد ، چشم را تیزبین می‌کند ، قدرت آمیزش را افزون می‌سازد و مهتر گیاهان خوش بو در دنیا و آخرت است . طب النبى صلی الله علیه و آله و سلم ، ص ۱۰ و مکارم الأخلاق ، ج ۱ ، ص ۱۸۹ ، ح ۵۵۸

پیامک ۱۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : خَيْرٌ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ الْمُؤْمِنُ خُلُقٌ حَسَنٌ ، وَشَرٌّ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ قَلْبٌ سَوْءٌ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ ؛ بهترین چیزی که به مرد مؤمن داده شده خوی نیکوست و بدترین چیزی که به انسان داده شده دل بد در چهره زیباست . کنز العمال : ۵۱۷۰ :

پیامک ۱۳۵

امام علی علیه السلام : حُسْنُ وَجْهِ الْمُؤْمِنِ مِنْ حُسْنِ عِنَايَةِ اللَّهِ بِهِ ؛ زیبایی رخسار مؤمن از حسن عنایت خداست به او . غرر الحکم : ۴۸۴۸

پیامک ۱۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنْ اللَّهُ يُحِبُّ إِذَا خَرَجَ عَبْدُهُ الْمُؤْمِنُ إِلَىٰ أَخِيهِ - أَنْ يَتَهَيَّأَ لَهُ وَأَنْ يَتَجَمَّلَ ؛ خداوند دوست دارد هرگاه بنده مؤمنش نزد برادر خود می‌رود ، خویشتن را برای رفتن پیش او آماده و آراسته گرداند . بحار الأنوار : ۷۹ / ۳۰۷ / ۲۳

پیامک ۱۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: مَنْ أَقْرَضَ مُؤْمِنًا قَرْضًا يَنْتَظِرُ بِهِ مَيْسُورَهُ كَانَ مَالَهُ فِي زَكَاةٍ ، وَكَانَ هُوَ فِي صَلَاةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّىٰ يُؤَدِّيَهُ إِلَيْهِ ؛ هر کس به مؤمنی وامی‌دهد و (برای پس گرفتن آن) صبر کند تا دستش باز شود ، مال او زکات محسوب شود و در نماز ، با فرشتگان باشد تا این که وامش به او برگردانده شود . ثواب الأعمال : ۱ / ۱۶۶

پیامک ۱۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ اسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ حَقَرَهُ لِفَقْرِهِ أَوْ قَلَّهَ ذَاتَ يَدَيْهِ ، شَهَرَهُ اللَّهُ تَعَالَىٰ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَفْضَحُهُ ؛ هر کس مرد یا زن مؤمنی را به سبب تهیدستی یا اندک بودن مال و داراییش خوار شمارد یا تحقیر کند ، خداوند متعال در روز قیامت او را (بدین کار زشتش) شهره و سپس رسوایش سازد . بحار الأنوار : ۷۲ / ۴۴ / ۵۲

پیامک ۱۳۹

امام علی علیه السلام: لَا تُحَقِّرُوا ضِعْفَاءَ إِخْوَانِكُمْ؛ فَإِنَّهُ مَنِ احْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛ برادران تهیدست خود را تحقیر نکنید؛ زیرا هر کس مؤمنی را حقیر شمارد، خداوند عز و جل میان آن دو در بهشت جمع نکند، مگر این که توبه نماید. الخصال: ۱۰ / ۶۱۴

پیامک ۱۴۰

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ لَيَعْتَذِرُ إِلَى عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ الْمُحْجِرِ فِي الدُّنْيَا كَمَا يَعْتَذِرُ الْأَخُ إِلَى أَخِيهِ، فَيَقُولُ: وَعِزَّتِي وَجَلَالِي، مَا أَحْوَجْتُكَ فِي الدُّنْيَا مِنْ هَوَانٍ كَانَ بِكَ عَلَيَّ، فَارْفَعْ هَذَا السَّجْفَ فَانظُرْ إِلَى مَا عَوَّضْتُكَ مِنَ الدُّنْيَا. قَالَ: فَيَرْفَعُ فَيَقُولُ: مَا ضَرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي مَعَ مَا عَوَّضْتَنِي؟! (در روز قیامت) خداوند جلّ ثناؤه، همچنان که برادری از برادرش پوزش می‌خواهد، از بنده مؤمن نیازمند خود در دنیا، عذر می‌خواهد و می‌فرماید: به عزّت و جلالم سوگند که من تو را در دنیا از سر خواریت نزد من، محتاج نکردم. اکنون این سرپوش را بردار و بین به جای دنیا به تو چه داده‌ام. او سرپوش را بردارد و گوید: با این عوضی که به من دادی مرا چه زیان اگر آنچه را در دنیا از من گرفتی. الکافی: ۲ / ۲۶۴ / ۱۸

پیامک ۱۴۱

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ، وَذَلِكَ أَنْ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجَهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ؛ خداوند عز و جل روزی مؤمنان را از جایی می‌رساند که فکرش را هم نمی‌کنند؛ و این بدان علت است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید زیاد دعا می‌کند. نور الثقلین: ۵ / ۳۵۴ / ۳۴

پیامک ۱۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الشُّعْرَاءِ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مُجَاهِدٌ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ، وَالذِّي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنَّمَا يَنْضِحُونَهِمْ بِالنَّبْلِ؛ - در پاسخ به سؤال از شاعران-: همانا مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می‌کند؛ سوگند به آن که جانم در دست اوست، سخنان شاعران (مؤمن) چون تیری است که به دشمن می‌زنند. نور الثقلین: ۴ / ۷۰ / ۱۰۵

پیامک ۱۴۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُ إِذَا مَاتَ وَتَرَكَ وَرَقَةً وَاحِدَةً عَلَيْهَا عِلْمٌ تَكُونُ تِلْكَ الْوَرَقَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِتْرًا فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ، وَأَعْطَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِكُلِّ حَرْفٍ مَكْتُوبٍ عَلَيْهَا مَدِينَةً أَوْسَعَ مِنَ الدُّنْيَا سَبْعَ مَرَاتٍ؛ هر گاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود برجای گذارد، روز قیامت آن برگه پرده میان او و آتش می‌شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می‌دهد. أمالی الصدوق: ۳ / ۴۰

پیامک ۱۴۴

قال الصادق - عليه السلام - : ثلاثة هن فخر المؤمن من وزينه في الدنيا والاخرة: الصلاة في اخر الليل و ياءسه مما في ايدي الناس ، و ولاية الامام من ال محمد -صلى الله عليه وآله - ؛ سه چیز مایه افتخار مومن و زینت اودر دنیا و آخرت است : ۱ - نماز در آخر شب ؛ ۲ - دل کندن از آنچه در دست مردم است ؛ ۳ - پذیرش ولایت امام از اهل بیت پیامبر (صلی الله علیه و آله) (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۰).

پیامک ۱۴۵

اوصی رسول الله -صلى الله عليه وآله - عليا - عليه السلام - فقال له : يا علي ! ثلاث فرحات للمؤمن في الدنيا لقاء الاخوان ، و الافطار من الصيام ، و التهجد من آخر الليل رسول خدا(صلى الله عليه وآله) به علي (عليه السلام) وصیت نمود: ای علی ! در این دنیا سه چیز برای مؤمن سرور آفرین است : ۱ - دیدار برادران دینی ؛ ۲ - افطار روزه دار در پایان روزه ؛ ۳ - عبادت در ساعات آخر شب . (اعلام الدین فی صفات دیلمی ، ص ۱۳۳ ، بحار الانوار، ج ۷۴ ، ص ۳۵۲).

پیامک ۱۴۶

عن ابی عبدالله - عليه السلام - قال : من قدم اربعین رجلا- من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤمن و سپس برای خود دعا کند، خداوند دعاها را مستجاب گرداند. (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، باب ۴۵).

پیامک ۱۴۷

قال الصادق - عليه السلام - : شرف المؤمن من صلاته باللیل؛ شرف مؤمن به نماز شب او است . (بحار الانوار، ج ۸۷ ، ص ۱۴۱).

پیامک ۱۴۸

قال علی - عليه السلام - : الدعاء ترس المؤمن ؛ دعا سپر مؤمن است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۷)

پیامک ۱۴۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : فما من مؤمن مشى الى الجماعة الا خلف الله عليه احوال يوم القيامة ، ثم يامر به الى الجنة ؛ پس مؤمنی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد، سپس او را امر می کند به ورود به بهشت . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

پیامک ۱۵۰

قال زين العابدين - عليه السلام - : حق المودن ، ان تعلم انه مذكر لك ربك - عز و جل - و داع لك الى حظك ، و عونك على قضاء فرض الله عليك ، فاشكره على ذلك شكرا للمحسنين اليك ؛ حق مودن بر تو آن است که بدانی همانا او یادآورنده پروردگار تو و دعوت کننده تو به بهره ات از خدا است و یار تو در ادای واجب الهی است ، پس قدردان او باش ، همچون سپاسگزاری از کسانی که به تو نیکی کرده اند. (میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۳)

پیامک ۱۵۱

قال الباقر - عليه السلام - : ایما مؤمن حافظ على الصلوات المفروضة فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافلین ؛ هر مؤمنی محافظت بر نمازش نماید، و او را در وقتش به جا آورد، از انسانهای غافل شمرده نمی شود. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

پیامک ۱۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا يزال الشيطان ذعزا من المؤمن ما حافظ على الصلوات الخمس لوقتتهن فاذا ضيعهن تجرا عليه فادخله في العظام؛ شيطان همیشه از مؤمن می ترسد تا زمانی که بر نمازهای پنجگانه محافظت دارد و در وقتش به جا می آورد، اما هنگامی که وقت نماز را ضایع کرد بر او جرات پیدا می کند و او را در گناهان بزرگ می اندازد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۸)

پیامک ۱۵۳

قال الصادق - عليه السلام -: و انى لا يحب للرجل منكم المؤمن اذا قام فى صلاة فريضة ان يقبل بقلبه الى الله. و لا يشغل قلبه بامر الدنيا، فليس من مؤمن يقبل بقلبه فى صلاته الى الله الا قبل الله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمن اليه بالمحبة له بعد حب الله اياه؛ همانا من مؤمنی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز فريضة می ایستد، با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در نماز به دنیا مشغول نسازد، پس هیچ مومنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود، مگر اینکه خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

پیامک ۱۵۴

قال الباقر - عليه السلام -: اذا قام المؤمن فى الصلوة، بعث الله الحور العين حتى يحدقن به، فاذا انصرف و لم يسئل الله منهن شيئا انصرفن متعجبات؛ هنگامی که (نماز گزار) مؤمن به نماز می ایستد، خداوند حورالعین را به طرفش می فرستد آن چنان که دور نماز گزار را می گیرند و به او نگاه می کنند، پس وقتی نماز گزار نمازش را تمام کرد و از خدا چیزی نخواست، حورالعین با تعجب از او دور می شوند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۷)

پیامک ۱۵۵

قال الصادق - عليه السلام -: ليس من عبد مؤمن يقبل بقلبه على الله - عز وجل - فى صلوته و دعائه الا قبل الله - عز وجل - عليه بقلوب المؤمن اليه؛ همانا بنده مؤمنی نیست که با قلبش در نماز و دعاء به خدا رو کند، مگر اینکه خداوند قلبهای مؤمنین را به طرف او متوجه کند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۵، ص ۳۰)

پیامک ۱۵۶

قال الصادق - عليه السلام -: و انى لا حب للرجل منكم المؤمن اذا قام فى صلاة فريضة ان يقبل بقلبه الى الله و لا يشغل قلبه بامر الدنيا، فليس من مؤمن يقبل بقلبه فى صلاته الى الله الا قبل الله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمن اليه بالمحبة له بعد حب الله - عز وجل - اياه؛ به درستی من مؤمنی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز واجب می ایستد با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در حال نماز به دنیا مشغول نسازد، پس هیچ مؤمنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود، مگر این که خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۸۶. ثواب الاعمال، ص ۱۶۳)

پیامک ۱۵۷

قال الصادق - علیه السلام - : ایما مؤ من سجد الله سجدهً لشکر نعمه غیر صلاه ، کتب الله له بها عشر حسنات و مما عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان ؛ هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکرى جهت نعمتی به جای آورد، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد. (ثواب الاعمال ، ص ۸۳)

پیامک ۱۵۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : علم الاسلام الصلاه فمن فرع لها قبله و حافظ علیها بحدتها و وقتها و سنتها فهو مؤ من ؛ نماز، پرچم اسلام است ، مؤ من واقعی کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب وقت آن باشد. (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۸۸۷)

پیامک ۱۵۹

قال علی - علیه السلام - : و قد عرف حقها (الصلوة) رجال من المؤمنین الذین تشغلهم عنها زینة متاع ، و لا قره عین من ولد و لا مال ، یقول الله سبحانه : ((رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله و اقام الصلوة و ایتاء الزکوة)) ؛ حق نماز را مؤ منین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی ها از فرزند و مال ، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد زیرا که خداوند سبحان میگوید: ((مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد)). (نهج البلاغه ، خطبه ، ۱۹۹ ،)

پیامک ۱۶۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اذا قام العبد المؤمن من فی صلاته نظر الله - عز و جل - الیه ؛ وقتی که بنده مؤ من به نماز می ایستد، خداوند سبحان به او نظر می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۱)

پیامک ۱۶۱

قال الباقر - علیه السلام - : فما من مؤ من یوافق تلك الساعة ان یكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار ؛ هیچ مؤ منی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۲۷)

پیامک ۱۶۲

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اذا قام العبد المؤمن من فی صلاته نظر الله - عز و جل - الیه او قال اقبل الله علیه حتی ینصرف و اظلته الرحمه من فوق رءسه الی افق السماء و الملائكة تحفه من حوله الی افق السماء و کل الله به ملکا قائما علی رءسه یقول له ایها المصلی لو تعلم من ینظر الیک و من تناجی ما التفت و لازلت من موضعک ابدا؛ هر گاه بنده مؤ من به نماز برخیزد، خداوند به او نظر می کند (یا فرمود) خداوند به او روی می کند تا از نماز فارغ شود و رحمت از بالای سرش تا افق آسمان بر او سایه می افکند و فرشتگان اطراف او را تا آسمان می پوشانند و خداوند فرشته ای را بر سر او موکل می کند که به او می گوید ای نمازگزار! اگر بدانی چه کسی به تو نظر می کند و با چه کسی مناجات می کنی ، به چیز دیگری توجه نخواهی کرد و هرگز از جایگاه خود کنار

نخواهی رفت . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰. وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

پیامک ۱۶۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة سلاح على الكافر ؛ نماز سلاح مؤمن علیه کافر است . (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۵۶ و ۲۳۱)

پیامک ۱۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة زاد للمؤمن من الدنيا الى الآخرة ؛ نماز زاد و توشه مؤمن در دنیا برای آخرت می باشد . (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

پیامک ۱۶۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما من ليلة الا- و ملك الموت ينادى يا اهل القبور لمن تغبطون اليوم... فيقول الموتى : انما نغبط المؤمن في مساجدهم لانهم يصلون و لا نصلى...؛ هر شب فرشته مرگ ندا می کند: ای اهل قبور! نسبت به چه کسی غبطه می خورید؟.. مردگان در جواب گویند: ما به مؤمنانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم . (ارشاد القلوب ، ص ۶۵)

پیامک ۱۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة نور المؤمن و الصلاة نور من الله ؛ نماز نور مؤمن است و نماز نوری از خداوند است . (جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۱۵)

پیامک ۱۶۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الصلوة قربان المؤمن ؛ همانا نماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست . (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

پیامک ۱۶۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة ، معراج المؤمن ؛ نماز، معراج مؤمن است . (کشف الاسرار، ج ۲ ، ص ۶۷۶ ، سرالصلوة ، ص ۷ ، اعتقادات مجلسی ، ص ۲۹)

پیامک ۱۶۹

امام صادق علیه السلام : شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاتُهُ بِاللَّيْلِ ، وَعِزُّ الْمُؤْمِنِ كَفُّهُ عَنْ أَعْرَاضِ النَّاسِ ؛ شرافت مؤمن ، نماز شب اوست ، و عزت مؤمن ، خودداری او از لطمه زدن به آبروی مردم . الکافی : ۳ / ۴۸۸ / ۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۳۰

پیامک ۱۷۰

امام باقر علیه‌السلام: أَيْمًا مُؤْمِنٍ حَافِظٌ عَلَى الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَةِ فَصَيَّ لَهَا لَوْ قَتَبَهَا فَلَيْسَ هَذَا مِنَ الْغَافِلِينَ؛ هر مؤمنی که به نمازهای واجب اهمیت دهد و آنها را به وقتش بخواند، از غافلان نیست. الکافی: ۳ / ۲۷۰ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۰

پیامک ۱۷۱

امام صادق علیه‌السلام: يَتَّبِعِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ لَا- يَمُوتَ حَتَّى يَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ ، أَوْ يَكُونَ فِي تَعْلَمِهِ؛ سزاوار است که مؤمن پیش از آن که بمیرد، قرآن را بیاموزد یا در حال آموختن آن بمیرد. الدعوات: ۲۲۰ / ۶۰۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

پیامک ۱۷۲

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغْبِطُ وَلَا يَحْسِدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسِدُ وَلَا يَغْبِطُ؛ مؤمن غبطه می خورد و حسادت نمی ورزد، منافق حسادت می ورزد و غبطه نمی خورد. کافی، ج ۲، ص ۳۰۷، ح ۷

پیامک ۱۷۳

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: إِنَّ اللَّهَ فَوَّضَ إِلَى الْمُؤْمِنِ أُمُورَهُ كُلَّهَا وَلَمْ يُفَوِّضْ إِلَيْهِ أَنْ يَكُونَ ذَلِيلًا أَمَا تَسْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ: (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ؟) فَالْمُؤْمِنُ يَكُونُ عَزِيزًا وَلَا- يَكُونُ ذَلِيلًا- قَالَ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ أَعَزَّمَنَ الْجَبِيلَ لِأَنَّ الْجَبِيلَ يُسْتَقَلُّ مِنْهُ بِالْمَعَاوِلِ وَالْمُؤْمِنُ لَا يُسْتَقَلُّ مِنْ دِينِهِ بِشَيْءٍ؛ خداوند اختیار همه کارها را به مؤمن داده اما این اختیار را به او نداده است که ذلیل باشد. مگر نشنیده ای که خدای تعالی می فرماید: عزت از آن خدا و رسولش و مؤمنین است؟ پس، مؤمن عزیز است و ذلیل نیست. [در ادامه] فرمودند: مؤمن از کوه محکم تر است، زیرا از کوه با ضربات تیشه کم می شود اما با هیچ وسیله ای از دین مؤمن نمی توان کاست. التهذيب، ج ۶، ص ۱۷۹ ح ۳۶۷

پیامک ۱۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يُصَلِّحُ بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ تقوای الهی داشته باشید و اصلاح کنید میان خودتان را زیرا خداوند در روز قیامت میان مؤمنین را اصلاح می کند. محجة البیضاء، ج ۳، ص ۳۷۳

پیامک ۱۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: مَنْ وَاسَى الْفَقِيرَ وَأَنْصَفَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ حَقًّا؛ هر کس به نیازمند کمک مالی کند و با مردم منصفانه رفتار نماید چنین کسی مؤمن حقیقی است. خصال، ص ۴۷

پیامک ۱۷۶

امام علی علیه‌السلام فرمودند: مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ وَأَمِنْ كَيْدِهِ؛ هر کس امر به معروف کند به مؤمن نیرو می بخشد و هر کس نهی از منکر نماید بینی منافق را به خاک مالیده و از مکر او در امان می ماند. کافی، ج ۲، ص ۵۰، ح ۱

پیامک ۱۷۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: یا علی، من کرامیه المؤمن علی الله انه لم يجعل لاجله وقتا حتی یهمم بیاثمه فاذا همم بیاثمه قبضه الیه؛ ای علی! از ارجمندی مؤمن در نزد خدا این است که برایش وقت مرگ، معین نفرموده است، تا زمانی که قصد شری کند. آن گاه خداوند جانش را بستاند. عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰

پیامک ۱۷۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: من اخصی علی اخیه المؤمن عیبا لعیبه به یوما ما کان من اهل هذه الآیه قال الله عزوجل: ان الدین یحبون ان تشیع الفاحشه فی الدین آمنوا لهم عذاب الیم فی الدنیا والآخرة والله یعلم و انتم لا تعلمون؛ هر کس در صدد عیب جویی برادر مؤمنش برآید، تا با آن روزی او را سرزنش کند، مشمول این آیه است: کسانی که دوست دارند، زشتی ها در میان مردم با ایمان شیوع پیدا کند، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت خواهد بود و خداوند می داند و شما نمی دانید. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۱۰، ح ۱۰۳۷۹

پیامک ۱۷۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان للمؤمن علی المؤمن سبعه حقوق، فواجبها ان یقول الرجل حقاً وان کان علی نفسه او علی والديه، فلا یمیل لهم عن الحق؛ مؤمن را بر مؤمن، هفت حق است. واجب ترین آنها این است که آدمی تنها حق را بگوید، هر چند بر ضد خود یا پدر و مادرش باشد و به خاطر آنها از حق منحرف نشود. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۲۳، ح ۸

پیامک ۱۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: والذی نفسی بیده لاتدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولا تؤمنوا حتی تحابوا اولاً اذلكم علی شئنی اذا فعلتموه تحاببتم؟ افسوا السلام بینکم؛ به خدایی که جانم در اختیار اوست، وارد بهشت نمی شوید مگر مؤمن شوید و مؤمن نمی شوید، مگر این که یکدیگر را دوست بدارید. آیا می خواهید شما را به چیزی راهنمایی کنم که با انجام آن، یکدیگر را دوست بدارید؟ سلام کردن بین یکدیگر را رواج دهید. مشکاه الانوار، ص ۱۵۷

پیامک ۱۸۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: زبان، کلید هر خوبی و بدی است، پس سزاوار است که مؤمن بر زبان خود مهر زند، چنانکه بر طلا و نقره اش مهر می زند. تحف العقول، ص ۳۰۸

پیامک ۱۸۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: با مناقق با زبانت مدارا کن، و مؤمن را از دل دوست مدار، و اگر با یهودی نیز هم نشین شدی، خوش رفتاری کن. تحف العقول، ص ۳۰۱

پیامک ۱۸۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: در هر قضای الهی، برای مؤمن خیری نهفته است. تحف العقول، ص ۳۰۲

پیامک ۱۸۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مؤمن برادر مؤمن است، او را دشنام نمی‌دهد، از او دریغ نمی‌کند، و به او گمان بد نمی‌برد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

پیامک ۱۸۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: چون مؤمن با مؤمنی دست دهد، پاک و بی‌گناه از یکدیگر جدا می‌شوند. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۳، ص ۲۰

پیامک ۱۸۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند عزوجل از میان بندگان مؤمنش آن بنده‌ای را دوست دارد که بسیار دعا کند، پس بر شما باد دعا در هنگام سحر تا طلوع آفتاب، زیرا آن، ساعتی است که درهای آسمان در آن هنگام باز گردد و روزیها در آن تقسیم گردد و حاجتهای بزرگ بر آورده شود. کافی، ج ۲، ص ۴۷۸

پیامک ۱۸۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند بنده مؤمنش را با بلا مورد لطف قرار می‌دهد، چنان که سفر کرده‌ای برای خانواده خود هدیه می‌فرستد، و او را از دنیا پرهیز می‌دهد، چنانکه طیب مریض را پرهیز می‌دهد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۸۰

پیامک ۱۸۸

امام سجّاد علیه السلام می‌فرمایند: مَنْ سَقَى مُؤْمِنًا مِنْ ظَمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتومِ؛ هر که مؤمن تشنه‌ای را آب دهد خداوند او را از شراب سر به مهر بهشتی بنوشاند. کافی: ۲ / ۲۰۱ / ۵

پیامک ۱۸۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ بِشَهْوَةٍ أَهْلِهِ، وَالْمُنَافِقُ يَأْكُلُ أَهْلَهُ بِشَهْوَتِهِ. مؤمن، به میل خانواده‌اش خود غذا می‌خورد و منافق، خانواده‌اش به میل او می‌خورند. بحار الأنوار: ۶۲ / ۳۲۴

پیامک ۱۹۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: چه زشت است که مؤمن هوسی داشته باشد که او را خوار کند. (کافی / ۲/۳۲۰)

پیامک ۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ینبغی أن یكون للمؤمن ثمانیه خصال: وقار عند الهزاهز و صبر عند البلاء و شکر عند الرّخاء و قنوع بما رزقه الله عزّ و جلّ، لا یظلم الأعداء و لا یتحامل علی الاصدقاء بدنه فی تعب و النّاس منه فی راحه؛ مؤمن باید

هشت صفت داشته باشد وقار در حوادث سخت و صبر به هنگام بلیه و شکر به هنگام گشایش و قناعت به روزی ای که خدای والا داده است به دشمنان ستم نکند و مزاحم دوستان نشود، تنش به رنج باشد و مردم از او در آسایش باشند. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یطبع المؤمن علی کلّ خلق لیس الخیانه و الکذب؛ مؤمن هر خوئی تواند داشت مگر خیانت و دروغ گوئی. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ویل لمن استطال علی مسلم فانتقص حقه؛ وای بر آن که به مؤمنی تطاول کند و حق او را بکاهد. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وصب المؤمن کفاره الخطایا؛ بیماری مؤمن کفاره گناهان است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۵

و أی المؤمن حقّ واجب؛ وعده مؤمن حقی است (که ادای آن) واجب است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یتیه المؤمن أبلغ من عمله؛ نیت مؤمن از عمل وی شایسته تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یتیه المؤمن خیر من عمله و عمل المنافق خیر من یتیه و کلّ یعمل علی یتیه فإذا عمل المؤمن عملاً نار فی قلبه نور؛ نیت مؤمن از عمل او بهتر است و عمل منافق از نیت او بهتر است و هر کدام بر نیت خود کار می کنند و چون مؤمن عملی کند در قلب وی نوری روشن شود. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نعم سلاح المؤمن الصبر و الدعاء؛ چه نیکو سلاحی است صبر و دعا برای مؤمن. نهج الفصاحه

پیامک ۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نعم العطیه کلمه حقّ تسمعها ثمّ تحملها إلی أخ لک مسلم؛ چه نیکو عطائی است سخن حقی که بشنوی و به برادر مؤمن خویش برسانی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَخَالطُ النَّاسِ وَيَصْبِرُ عَلَىٰ أَذَاهُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَخَالطُ النَّاسِ وَلَا يَصْبِرُ عَلَىٰ أَذَاهُمْ؛ مؤمنی که با مردم آمیزش کند و بر آزارشان صبر کند از مؤمنی که با مردم آمیزش نکند و بر آزارشان صبر نکند بهتر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ بِخَيْرٍ عَلَىٰ كُلِّ حَالٍ، يَنْزِعُ نَفْسَهُ مِنْ بَيْنِ جَنِيهِ وَهُوَ يَحْمَدُ اللَّهَ؛ مؤمن همیشه خوب است جانش از تن می رود و خدا را ستایش می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ يَأْلَمُ الْمُؤْمِنُ لِأَهْلِ الْإِيمَانِ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ لِمَا فِي الرَّأْسِ؛ مؤمن نسبت به اهل ایمان چون سر نسبت به تن است مؤمن از رنج مؤمنان رنجور شود چنان که تن از رنج سر رنجور گردد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ؛ مؤمن الفت گیرد و هر که الفت نگیرد و الفت نیارد خیری در او نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَنِيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا؛ مؤمن نسبت به مؤمن چون بنای محکم است که اجزای آن یکدیگر را استحکام بخشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ مَرَاهُ الْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ يَحُوطُهُ مِنْ وَرَائِهِ؛ مؤمن آئینه مؤمن است مؤمن برادر مؤمن است از پشت سر مراقب اوست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُونَ هَيِّنُونَ لَيِّنُونَ كَالْحَمْلِ الْأَلْفِ إِنْ قِيدَ إِنْقَادًا وَإِذَا أُنِخَ عَلَىٰ صَخْرَةٍ إِسْتِنَاخًا؛ مؤمنان نرم خو و ملایمند چون شتر دست آموز که اگر بکشندش برود و اگر بر سنگی به خوابانندش بخوابد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْمُؤْمِنُ مِنْفَعُهُ إِنْ مَاشِيَتَهُ نَفَعَكَ وَإِنْ شَاوَرْتَهُ نَفَعَكَ وَإِنْ شَارَكَتَهُ نَفَعَكَ وَكُلِّ

شیء مِنْ أَمْرِهِ مَنْفَعَةٌ؛ مؤمن مایه سود است اگر همراهش شوی سودت دهد و اگر با وی مشورت کنی سودت دهد و اگر شریکش شوی سودت دهد و همه کار وی مایه سود است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ هَيِّنٌ لِّئِنْ حَتَّى تَخَالَه مِنْ اللَّيْنِ أَحْمَقُ؛ مؤمن نرم خو و ملایم است تا آنجا که از نرم خوئی احمقش پنداری. نهج الفصاحه

پیامک ۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ أَخْوَا الْمُؤْمِنِ لَا يَدْعُ نَصِيحَتَهُ عَلَى كُلِّ حَالٍ؛ مؤمن برادر مؤمن است و به هر حال از خیر خواهی او چشم نپوشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ يَسِيرُ الْمُتُونَهُ؛ مؤمن کم حاجت است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ كَيْسٌ فَظَنُّ حَذْرٌ؛ مؤمن هوشیار و دقیق و محتاط است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ؛ مؤمن روز قیامت در سایه صدقه خویش است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ غَرَّ كَرِيمٍ وَ الْفَاجِرُ خَبٌّ لَثِيمٍ؛ مؤمن شریف و کریم است و فاجر فریبکار و فرومایه است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَنِيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا؛ مؤمن نسبت به مؤمن چون بناست که قسمتی از آن قسمت دیگر را محکم کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ مِنْ أَمْنِهِ النَّاسُ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَ أَمْوَالِهِمْ؛ مؤمن آن است که مردم او را بر جان و مال و خون خویش امین شمرند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذاع فاحشه كان كمتديها و من عير مؤمنا بشي ء لم يمت حتى يركبه؛ هر که عمل بدی را شایع کند چون عامل آن است و هر که مؤمنی را به کاری عیب کند نمیرد تا مرتکب آن شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أفضل العمل إدخال السرور على المؤمن تقضى عنه ديننا، تقضى له حاجه، تنفس له كربه؛ از بهترین عملها خوشحال کردن مؤمن است یعنی دین وی را ادا کنی، حاجتی از او بر آوری یا محنتی از او بر طرف کنی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كرامه المؤمن على الله تعالى نقاء ثوبه و رضاه باليسير؛ از لوازم حرمت مؤمن نزد خدا است که جامه اش پاکیزه باشد و به اندک خشنود گردد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من رمى مؤمنا بكفر فهو كقتله؛ هر که مؤمنی را به کفر نسبت دهد چنان است که او را کشته باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أخاف مؤمنا كان حقًا على الله أن لا يؤمنه يوم القيامة؛ هر که مؤمنی را بترساند بر خدا واجب است روز قیامت ایمنش نکند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذلّ عنده مؤمن فلم ينصره و هو يقدر على أن ينصره أذله الله على رؤس الأشهاد يوم القيامة؛ هر که مؤمنی را پیش او خوار کنند و تواند یاری او کند و نکند روز قیامت خدا پیش همگان خوارش کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سرته حسنته و ساءته سيئته فهو مؤمن؛ هر که از اعمال خویش خرسند و از اعمال بد خویش دلتنگ شود، مؤمن است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من نفس من مسلم كربه من كرب الدنيا نفس الله عنه كربه من كرب يوم القيامة،

و من یسیر علی معسر یشیر الله علیه فی الدنیا و الآخرة، و من ستر علی مسلم ستر الله علیه فی الدنیا و الآخرة؛ هر که غمی از غمهای دنیا را از مؤمنی بردارد خدا غمی از غمهای روز قیامت از او بردارد و هر که بر تنگدستی آسان گیرد خدا در دنیا و آخرت بر او آسان گیرد و هر که راز پوش مسلمانی شود خدا در دنیا و آخرت راز پوش وی شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ملعون من ضارّ مؤمنا أو مکر به؛ هر که به مؤمنی زیان رساند یا با او حيله کند ملعون است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المؤمن کالیبت الخرب فی الظاهر فإذا دخلته وجدته موقنا و مثل الفاجر کمثل القبر المشرف المجصص یعجب من رآه و جوفه ممتلی ننتا؛ حکایت مؤمن چون خانه ای است به ظاهر خراب که چون وارد آن شوی بینی پاکیزه است و حکایت بد کار چون قبر مرتفع گچ کاری است بیننده را به شگفت آورد و باطن آن از عفونت پر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المؤمن مثل سبیکه الذهب إن نفخت علیها احمرت و إن وزنت لم تنقص؛ حکایت مؤمن چون شمس طلا است اگر بر آن بدمند تا سرخ شود و وزنش کنند کمتر نشده است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المؤمن مثل النخلة، ما أخذت منها من شیء نفعك؛ حکایت مؤمن چون نخل است هر چه از آن گیری سودت دهد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المؤمن کمثل المنخلة لا تأکل إلا طيبا و لا تضع إلا طيبا؛ حکایت مؤمن چون غربال است جز پاکیزه نخورد و جز پاکیزه ندهد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل المؤمن مثل السنبله یحرکها الریح فتقوم مرّه و تقع أخرى و مثل الکافر کمثل الارز لا تزال قائمه حتی تنقع؛ حکایت مؤمن چون خوشه است که باد آن را تکان دهد نوبتی بایستد و نوبت دیگر بیفتد و حکایت کافر چون درخت صنوبر است که پیوسته به پا باشد تا از ریشه بر آید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما یحلّ لمؤمن أن یشتدّ إلى أخیه بنظره تؤذیه؛ روا نیست که مؤمنی به برادر

خویش به تندی نظر کند که مایه آزار او شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما شبّهت خروج المؤمن من الدنیا إلّا مثل خروج الصبی من بطن أمّه من ذلك الغمّ و الظلمه إلى روح الدنیا؛ برون شدن مؤمن را از دنیا به برون شدن کودک از شکم مادر از آن محنت و ظلمت به راحه دنیا تشبیه می کنم. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استفاد المؤمن بعد تقوی الله عزّ و جلّ خیرا له من زوجه صالحه إن أمرها أطاعته و إن نظر إليها سرّته و إن أقسم علیها أبرّته و إن غاب عنها نصحتة فی نفسها وماله؛ مؤمن پس از پرهیزکاری خدای عز و جل چیزی بهتر از زن پارسائی که فرمانش دهد اطاعت کند و اگر بدو نگردد مسرورش کند و اگر در باره او قسم خورد قسمش را رعایت کند و اگر از او غایب شود مال وی و عفت خویش حفظ کند، چیزی بهتر از این نیابد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما اجتمع الرجاء و الخوف فی قلب مؤمن إلا أعطاه الله عزّ و جلّ الرجاء و آمنه الخوف؛ امید و ترس در دل مؤمن مجتمع نشود جز آن که خدا عز و جل امید بدو عطا کند و از بیم ایمنش سازد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما یصیب المؤمن و صب و لا نصب و لا سقم و لا آذی و لا حزن إلا کفر الله به من خطایاه؛ رنج و سختی و مرض و آزاری و غمی به مؤمن نرسد مگر خدا در قبال آن از گناهان وی محو کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ینبغی لمؤمن أن یدلّ نفسه؛ شایسته مؤمن نیست که خویشتن را خوار کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یلدغ المؤمن من جحر مرتین؛ مؤمن از یک سوراخ دو بار گزیده نمی شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یؤمن عبد حتّی یحبّ لنفسه من الخیر ما یحبّ لأخیه المسلم؛ بنده ای مؤمن نباشد تا هر چیزی برای خویش می خواهد برای برادر مسلمان خویش بخواهد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تجتمع خصلتان فی مؤمن: البخل و الکذب؛ دو صفت در مؤمن فراهم نشود بخل و دروغ. نهج الفصاحه

پیامک ۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیغشین أمتی من بعدی فتن کقطع اللیل المظلم، یصبح الرّجل فیها مؤمنا و یمسی کافرا، یمیع أقوام دینهم بعرض من الدنیا قلیل؛ پس از من اتمم را فتنه ها خواهد گرفت چون پاره های شب تاریک که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن است و به شب کافر شود و کسانی دینشان را به مال ناچیز دنیا فروشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من خلق المؤمن الملق؛ تملق از اخلاق مؤمن نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من أخلاق المؤمن التملق و لا الحسد إلاً فی طلب العلم؛ تملق و حسد بر مؤمن روا نیست مگر در طلب علم. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس شیء أکرم علی الله تعالی من المؤمن؛ هیچ چیز نزد خدای والا گرامی تر از مؤمن نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس المؤمن بالطّیان و لا اللعان و لا الفاحش و لا البذیء؛ مؤمن طعنه زن و لعنت گر و بد گو و بد زبان نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس المؤمن الذی یشیع و جاره جائع إلى جنبه؛ هر که سیر باشد و همسایه اش پهلوی وی گرسنه باشد، مؤمن نیست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیشر فقراء المؤمنین بالفراغ یوم القیامه قبل الأغنیاء بمقدار خمسمائه عام هؤلاء فی الجنّه ینعمون و هؤلاء یحاسبون؛ مؤمنان فقیر را بشارت که روز قیامت به اندازه پانصد سال زودتر از اغنیاء فارغ شوند آنان در بهشت متنعمند و اینان حساب پس می دهند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أنّ أهل السِّماء والأرض أشركوا في ذمّ مؤمن لكتبهم الله عزّ وجلّ في النار؛ اگر مردم آسمان و زمین در مذمت مؤمنی شرکت کنند خدای عز و جل در آتش واژگونشان کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن يشبع المؤمن من خير يسمعه حتّى يكون منتهاه الجنّه؛ مؤمن از استماع خیر سیری نگیرد تا سرانجامش بهشت شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: للمؤمن أربعة أعداء: مؤمن يحسده و منافق يبغضه و شیطان یضله و کافر یقاتله؛ مؤمن چهار دشمن دارد، مؤمنی که بر او حسد برد و منافقی که دشمنش دارد و شیطانی که گمراهش کند و کافری که با او پیکار کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأنّ أعین المؤمن علی حاجته أحبّ إلیّ من صیام شهر و اعتکاف فی المسجد الحرام؛ این که برادر مؤمن خویش را بر حاجت وی اعانت کنم پیش من از یک ماه روزه و اعتکاف در مسجد الحرام محبوب تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الکلمه الحکمه ضالّه المؤمن فحیث وجدها فهو أحقّ بها؛ سخن حکمت آمیز گمشده مؤمن است و هر کجا بیابدش بدان شایسته تر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ خلّه یطبع علیها المؤمن إلّا الخیانه و الکذب؛ مؤمن هر صفتی تواند داشت مگر خیانت و دروغ. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بالعلم فإنّ العلم خلیل المؤمن و الحلم وزیره و العقل دلیله و العمل قیمه و الرّفق أبوه و اللّین أخوه و الصّبر أمیر جنوده؛ علم جوئید که علم یار مؤمن است و بردباری وزیر اوست و عقل دلیل اوست و عمل سرپرست اوست و ملایمت پدر اوست و مدارا برادر اوست و صبر امیر سپاهیان اوست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجا للْمُؤْمِنِ فَوَاللَّهِ لَا يَقْضِي اللَّهُ لِلْمُؤْمِنِ قِضَاءَ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُ؛ کار مؤمن عجیب است به خدا که خدا قضاای برای مؤمن مقرر ندارد مگر مایه خیر او باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ وَ لَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سُرَّاءُ شُكْرٍ وَ كَانْ خَيْرًا لَهُ وَ إِنْ أَصَابَتْهُ ضُرٌّ صَبْرٌ فَكَانْ خَيْرًا لَهُ؛ کار مؤمن عجیب است که کار او همه برایش نیک است و هیچ کس جز مؤمن چنین نیست اگر سختی بدو رسد، شکر کند و برای او نیک باشد و اگر مرضی بدو رسد، صبر کند و برای او نیک باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّلاةُ نورُ المؤمنِ؛ نماز نور مؤمن است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدُّنْيَا سَجَنُ الْمُؤْمِنِ وَ جَنَّةُ الْكَافِرِ؛ دنیا زندان مؤمن است و بهشت کافر. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدَّعاءُ سلاحُ المؤمنِ؛ دعا سلاح مؤمن است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار المؤمنین القانع و شرارهم الطَّامع؛ بهترین مؤمنان کسی است که قانع است و بدترین آنها کسی است که طمع کار است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمسٌ لهنَّ كفَّارة: الشُّرْكُ بِاللَّهِ وَ قَتْلُ النَّفْسِ بِغَيْرِ حَقٍّ وَ بهت المؤمن و الفرار من الزَّحف و یمین صابره یقتطع بها مالا بغير حق؛ پنج گناهست که محوشدنی نیست، شریک قرار دادن برای خدا و کشتن کسان بناحق و بهتان زدن به مؤمن و فرار از جنگ و قسم ناحق که به وسیله آن مال کسان را ببرند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلق الله یحیی ابن زکریا فی بطن أمه مؤمنا و خلق فرعون فی بطن أمه کافرا؛ خداوند یحیی پسر زکریا را در شکم مادر مؤمن خلق کرد و فرعون را در شکم مادر کافر آفرید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن: البخل و سوء الخلق؛ دو صفت است که در مؤمن جمع نشود بخل و بدخوئی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحمی حظّ کلّ مؤمن من النار و حمی لیه تکفّر خطایا سنه؛ تب قسمت مؤمن از آتش جهنم است و تب یک شب گناهان یک سال را محو می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحکمه ضالّه المؤمن يأخذها ممّن سمعها و لا- تبالی فی أىّ وعاء خرجت؛ حکمت گمشده مؤمن است از هر که بشنود فرا گیرد و اهمیت ندهد که از کجا آمده است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ترى المؤمنین فی تراحمهم و توادهم و تعاطفهم کمثل الجسد اذا اشتكى عضوا تداعى له سائر جسده بالسّهر و الحمی؛ مؤمنان در مهربانی و دوستی یکدیگر چون اعضای یک پیگردند که وقتی عضوی بدرد آید اعضای دیگر آرام نگیرند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تحفه المؤمن فی الدّنيا الفقر؛ ارمغان مؤمن در این جهان فقر است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تحفه المؤمن الموت؛ مرگ ارمغان مؤمن است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجد المؤمن مجتهدا فیما یطیق متلهفا علی ما لا یطیق؛ مؤمن چنان است که در کار خیر هر چه تواند کوشد و هر چه را نتواند به آرزو خواهد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بسّ القوم قوم یمشی المؤمن فیهم بالتّقیه و الکتمان؛ چه بدند مردمی که مؤمن در میان آنها با تقیه و کتمان راه رود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيّها النّاس اتّقوا الله فو الله لا یظلم مؤمن مؤمنا إلّا انتقم الله تعالی منه یوم القیامه؛

ای مردم از خدا بترسید به خدا مؤمنی، مؤمنی را ستم نکند جز آن که روز رستاخیز خدا از او انتقام گیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَ السِّرُورِ عَلَى أُخَيْكَ الْمُؤْمِنِ؛** از جمله لوازم آموزش این است که برادر مؤمن خود را خرسند سازی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا نَشَرَهُ وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ وَ** مصحفا ورثه او مسجد بناه او بیتا لابن السبیل بناه او نهرا أجراه او صدقه أخرجها من ماله فی صحته و حیاته تلحقه من بعد موته؛ از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعد از مرگ بدو می رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه ای که برای کاروانیان پیا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می رسد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ حَقًّا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَتَوَجَّعَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ الرَّأْسَ؛** مؤمنان باید از رنج یکدیگر متألم شوند چنان که تن از رنج سر متأثر می شود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ أَوَّلَ مَا يَجَازِي بِهِ الْمُؤْمِنَ بَعْدَ مَوْتِهِ أَنْ يَغْفَرَ لْجَمِيعٍ مِنْ تَبِعِ جَنَازَتِهِ؛** نخستین پاداشی که پس از مرگ به مؤمن می دهند این است که همه کسانی که دنبال جنازه او رفته اند آمرزیده شوند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَ لِسَانِهِ؛** مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَنْضِي شَيْطَانَهُ كَمَا يَنْضِي أَحَدُكُمْ بِعِيرِهِ فِي السَّفَرِ؛** مؤمن شیطان خود را لاغر می کند چنان که یکی از شما اشتر خود را در سفر لاغر می کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُوْجِرُ فِي نَفْقَتِهِ كُلِّهَا إِلَّا شَيْئًا جَعَلَهُ فِي التُّرَابِ أَوْ الْبِنَاءِ؛** مؤمن از مخارج خود ثواب می برد جز آنچه به خاک سپارد یا ساختمان کند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَدْرِكُ بِحَسَنِ الْخَلْقِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ الصَّائِمِ؛ مؤمن به وسیله خوش خلقی به مقام نماز شب گزار و روزه دار می رسد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ يَبْتَلِي عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ بِالتَّيَقُمِ حَتَّى يَكْفُرَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ؛ خداوند بنده مؤمن خود را به مرض مبتلا می کند تا همه گناهان او بریزد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغَارُ وَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغَارُ وَ غَيْرَهُ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ؛ خداوند غیرت می برد و مؤمن غیرت می برد غیرت خدا این است که مؤمن مرتکب کاری شود که خدا حرام کرده است. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرَفَ؛ خداوند بنده مؤمن پیشه ور را دوست دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْغُضُ الْمُؤْمِنَ الَّذِي لَا زَبْرَ لَهُ؛ خداوند مؤمنی را که عقل ندارد، دشمن دارد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيَحْمِي عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ مِنَ الدُّنْيَا وَ هُوَ يَجِبُهُ كَمَا تَحْمُونَ مَرِيضَكُمْ الطَّعَامَ وَ الشَّرَابَ تَخَافُونَ عَلَيْهِ. خداوند چون بنده مؤمن خود را دوست دارد او را از دنیا پرهیز می دهد چنان که شما مریض خود را از بیم مرض از خوردن و نوشیدن پرهیز می دهید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَظْلِمُ الْمُؤْمِنَ حَسَنَةً يَعْطِي عَلَيْهَا فِي الدُّنْيَا وَ يَثَابَ عَلَيْهَا فِي الْآخِرَةِ وَ أَمَّا الْكَافِرُ فَيَطْعَمُ بِحَسَنَاتِهِ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الْآخِرَةِ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يَعْطِي بِهَا خَيْرًا. خداوند هیچ یک از کارهای نیک مؤمن را از قلم نمی اندازد و در دنیا و آخرت پاداش آن را می دهد؛ ولی کافر در دنیا به وسیله کارهای نیک خود روزی می خورد و همین که به آخرت رسید کار نیکی ندارد که به وسیله آن پاداش یابد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتُطْفِئَ عَنْ أَهْلِهَا حَرَّ الْقُبُورِ وَ إِنَّمَا يَسْتِظِلُّ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ؛ صدقه گرمای قبر صدقه دهندگان را تخفیف می دهد و مؤمن روز رستاخیز در سایه صدقه خویش قرار می گیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۵

إِنَّ أَفْضَلَ عَمَلِ الْمُؤْمِنِ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ بهترین عمل مؤمن، جهاد در راه خداست. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَلَا- أَعْلَمُكُمْ خِصَالَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِنَّ؟ عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَ الْحِلْمُ وَ زَيْرُهُ وَ الْعَقْلُ دَلِيلُهُ وَ الْعَمَلُ قِيمُهُ وَ الرَّفْقُ أَبُوهُ وَ اللَّيْنُ أَخُوهُ وَ الصَّبْرُ أَمِيرُ جُنُودِهِ؛ می خواهی صفاتی به تو بیاموزم که خداوند تو را به آنها منتفع سازد؟ دانش آموز که دانش دوست مؤمن است و بردباری پشتیبان او و عقل رهبر و عمل قیم و مدارا پدر و ملایمت برادر اوست و صبر امیر سپاه وی به شمار می رود. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنَهُمْ خَلْقًا وَ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ؛ کامل ترین مؤمنان آن است که خلقش نیک تر است و از همه شما نیک تر کسانی هستند که برای زنان خود نیک ترند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَفْضَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا الَّذِي إِذَا سُئِلَ أُعْطِيَ وَ إِذَا لَمْ يُعْطَ اسْتَغْنَى؛ از همه مؤمنان ایمان آن کس بهتر است که وقتی از او چیزی بخواهند بدهد و اگر چیزی به او ندهند راه بی نیازی سپرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ أَنْ تَدْخُلَ عَلَى أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ سُرُورًا أَوْ تَقْضَى عَنْهُ دِينًا؛ بهترین کارها آن است که برادر مؤمن خویش را خوشحال سازی یا قرض او را بپردازی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغتصموا دعوه المؤمن المبتلى؛ دعای مؤمن مبتلا را غنیمت شمارید. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغبط الناس عندي مؤمن خفيف الحاد ذو حظ من صلاه و كان رزقه كفافا فصبر عليه حتى يلقي الله و أحسن عباده ربّه و كان غامضا في الناس عجلت ميتته و قلّ تراثه و قلّت بواكبه؛ خوشبخت ترین مردم در نظر

من مؤمنی است که متعلقاتش کم و از نماز بهره ور باشد، روزی او به حد کفاف باشد و با آن بسازد تا به خدای خویش برسد، خدای را به خوبی پرستش کند و در میان مردم گمنام باشد، وقتی مرگش برسد ارثش کم باشد و گریندگانش انگشت شمار باشند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الناس همًّا المؤمن يهتمُّ بأمر دنياه و أمر آخرته؛ مؤمن از همه مردم گرفتارتر است زیرا باید به کار دنیا و آخرت هر دو برسد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا سرتك حسنتك و ساءتك سيئتك فانت مؤمن؛ اگر از کار نیک خود خوشحال و از کار بد خود دلگیر می شوی مؤمن هستی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحب للناس ما تحب لنفسك تكن مؤمنا و أحسن مجاوره من جاورك تكن مسلما؛ آنچه برای خود می خواهی برای مردم بخواه تا مؤمن باشی و با همسایگان نیکی کن تا مسلمان باشی. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتقوا فراسه المؤمن فإنه ينظر بنور الله عز و جل؛ از فراست مؤمن بترسید که چیزها را با نور خدا می نگرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أبتى الله أن يرزق عبده المؤمن إلا من حيث لا يحتسب؛ خدا روزی بنده مؤمن خویش را از جایی که انتظار ندارد می رساند. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أبتى الله أن يجعل لقاتل المؤمن توبه؛ خداوند از گناه قاتل مؤمن نمی گذرد و توبه او را نمی پذیرد. نهج الفصاحه

پیامک ۲۹۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: إذا قام القائم أذهب الله عن كل مؤمن العاهة و رد إليه قوته؛ هنگامی که حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور کند، خداوند ناراحتی‌ها و بلاها را از هر مؤمنی می زداید و به او قدرت و قوت عطا می کند. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۶، باب ۳۷.

پیامک ۲۹۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: چه زشت است که مؤمن هوسی داشته باشد که او را خوار کند. (کافی/۲/۳۲۰)

پیامک ۳۰۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: المؤمن برکة علی المؤمن و حجة علی الکافر؛ مؤمن برای مؤمن برکت است، و بر کافر اتمام حجت. تحف العقول، ص ۵۱۹

پیامک ۳۰۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: ما أقیح بالمؤمن أن تكون له رغبة تذله؛ چه زشت است برای مؤمن دل بستگی به چیزی که او را خوار می کند. تحف العقول، ص ۵۲۰

پیامک ۳۰۲

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: نماز نافله راه نزدیک شدن هر مؤمنی به خداوند است. تحف العقول

پیامک ۳۰۳

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: چون مؤمن با مؤمنی دست دهد، پاک و بی گناه از یکدیگر جدا می شوند. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۳، ص ۲۰

پیامک ۳۰۴

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: در هر قضای الهی، برای مؤمن خیری نهفته است. تحف العقول، ص ۳۰۲

پیامک ۳۰۵

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: نگاه دوستانه و محبت آمیز مؤمن به چهره‌ی برادر مؤمنش، عبادت است. (بحار الانوار/۷۱/۲۸۰)

پیامک ۳۰۶

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر که مومن گرسنه‌ای را غذا دهد خداوند او را از میوه‌های بهشت اطعام نماید. (بحار الانوار/۷۱/۳۸۴)

پیامک ۳۰۷

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر که مومن تشنه‌ای را آب دهد خداوند او را از شراب خالص و صاف بهشتی سیراب گرداند. (بحار الانوار/۷۱/۳۸۴)

پیامک ۳۰۸

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنَ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ نَفَسَ كَرْبِيَةَ مُؤْمِنٍ، فَوَجَّ اللَّهُ عَنْهُ كَرْبَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: هر کس گره ای از مشکلات مؤمنی باز کند و مشککش را برطرف نماید، خداوند متعال مشکلات دنیا و آخرت او را اصلاح می نماید. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۱۶، ح ۱۳

پیامک ۳۰۹

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنَ - عَلَيْهِ السَّلَام - : الرَّكْنُ الْيَمَانِيُّ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، لَمْ يَمْنَعُهُ مُنْذُ فَتَحَتْهُ، وَإِنْ مَا بَيْنَ الرَّكْنَيْنِ - الْأَسْوَدَ وَالْيَمَانِي - مَلَكٌ يُدْعَى هُجَيْرٌ، يُؤَمِّنُ عَلَى دُعَاءِ الْمُؤْمِنِينَ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: رُكْنِ يَمَانِي كَعْبَةِ الْهَيْ، دَرَبِي از دَرَبِ هَاي بَهْشْتِ اسْتِ و مَابِينِ رُكْنِ يَمَانِي و فَجْرَالْأَسْوَدِ مَلَكٌ و فَرَشْتَهْ اِي اسْتِ كِه بَرَايِ اسْتِجَابَتِ دَعَايِ مُؤْمِنِينَ آمْنِي مِي كَوِيد. مَسْتَدْرَكِ الْوَسَائِلِ، ج ۹، ص ۳۹۱

پیامک ۳۱۰

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنَ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَلَا يَعْتَدِرُ، وَالْمُنَافِقُ كُلَّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَيَعْتَدِرُ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - ضَمْنِ فَرْمَايشِي فَرَمُودَنْد: هِمَانَا شَخْصِ مُؤْمِنِ خَلَافِ و كَارِ زَشْتِ اَنْجَامِ نَمِي دَهْدِ و عَذْرَخَوَاهِي هَمِ نَمِي كَنْد. و لِي فَرْدِ مَنَافِقِ هَرِ رُوزِ مَرْتَكَبِ خَلَافِ و كَارِهَايِ زَشْتِ مِي كَرْدَدِ و هَمِيشَهْ عَذْرَخَوَاهِي مِي نَمَايَد. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۷۵، ص ۱۱۹، ح ۲

پیامک ۳۱۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : الْبُشْرَى فِي وَجْهِ الْمُؤْمِنِ يُوجِبُ لِصَاحِبِهِ الْجَنَّةَ، وَبُشْرَى فِي وَجْهِ الْمُعَانِدِ يَقِي صَاحِبَهُ عَذَابَ النَّارِ ؛ حَضْرَتِ فَاطِمَهْ زَهْرَا - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَمُودَنْد: تَبَسُّمِ و شَادْمَانِي دَرِ بَرَابَرِ مُؤْمِنِ مَوْجِبِ دَخُولِ دَرِ بَهْشْتِ خَوَاهِدِ كَشْتِ، و نَتِيْجَهْ تَبَسُّمِ دَرِ مَقَابِلِ دَشْمَنَانِ و مَخَالَفَانِ سَبَبِ اِيْمَنِي از عَذَابِ خَوَاهِدِ بُوْد. مَسْتَدْرَكِ الْوَسَائِلِ، ج ۱۲، ص ۲۶۲

پیامک ۳۱۲

قَالَ الْأَمَامُ عَلِي - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَلْمُؤْمِنُ نَفْسُهُ مِنْهُ فِي تَعَبٍ، وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ ؛ إِمَامَ عَلِي - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: مُؤْمِنِ آنِ كَسِي اسْتِ كِه خُودِ رَا بَه جَهْتِ رِفَاهِ مَرْدَمِ دَرِ زَحْمَتِ بِيْنْدَاذَدِ و دِيْكَرَانِ از او دَرِ اُمِّيْتِ و آسَايشِ بَاشَنْد. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۷۵، ص ۵۳، ح ۱۰

پیامک ۳۱۳

قَالَ الْأَمَامُ عَلِي - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ شَرِبَ مِنْ سُورِ أَخِيهِ تَبْرُكًا بِهِ، خَلَقَ اللَّهُ بَيْنَهُمَا مَلَكًا يَسْتَتَغْفِرُ لَهُمَا حَتَّى تَقُومَ السَّاعِيَةُ ؛ إِمَامَ عَلِي - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: كَسِي كِه دَهْنِ خُورْدَهْ بَرَادَرِ مُؤْمِنَشِ رَا بَه عُنْوَانِ تَبْرَكِ مِيلِ نَمَايَد، خُودِ مَتَعَالِ مَلَكِي رَا مَأْمُورِ مِي كَرْدَانْدِ تَا بَرَايِ آنِ دُو نَفَرِ تَا رُوزِ قِيَامَتِ طَلَبِ آمْرُوزِشِ و مَغْفَرَتِ نَمَايَد. اِخْتِصَاصِ شَيْخِ مَفِيدِ، ص ۱۸۹

پیامک ۳۱۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا يَمْرُضُ مُؤْمِنٌ وَلَا - مُؤْمِنَةٌ إِلَّا - حَيَّطَ اللَّهُ بِهِ خَطَايَاهُ ؛ رَسُولِ خُودَا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -

فرمودند: هیچ مؤمن و مؤمنه ای مریض نمی گردد مگر آن که خطاها و لغزش هایش پاک و بخشوده می شود. مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۶، ح ۱۴۲۲

پیامک ۳۱۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَبْغِضُ الْمُؤْمِنَ الضَّعِيفَ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ، فَقِيلَ لَهُ: وَمَا الْمُؤْمِنُ الضَّعِيفُ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: همانا خداوند دشمن دارد آن مؤمنی را که ضعیف و بی دین است، سؤال شد: مؤمن ضعیف و بی دین کیست؟ پاسخ داد: کسی که نهی از منکر و جلوگیری از کارهای زشت نمی کند. وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۲۲، ح ۲۱۱۳۹

پیامک ۳۱۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا أَبَا ذَرٍّ، أَلَدُّنِيَا سَيَجُنُّ الْمُؤْمِنُ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ، وَمَا أَضْيَحُ فِيهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا وَهُوَ حَزِينٌ، وَكَيْفَ لَا يَحْزُنُ الْمُؤْمِنُ وَقَدْ أُوْعِدَهُ اللَّهُ أَنَّهُ وَارِدٌ جَهَنَّمَ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای ابوذر، دنیا زندان مؤمن و بهشت کافران است، مؤمن همیشه محزون و غمگین می باشد، چرا چنین نباشد و حال آن که خداوند به او - در مقابل گناهان و خطاهایش - وعده مجازات و دخول جهنم را داده است. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۰، ح ۳

پیامک ۳۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فما من مؤمن مشى الى الجماعة الا خلف الله عليه احوال يوم القيامة، ثم يأمر به الى الجنة؛ پس مؤمنی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد، سپس او را امر می کند به ورود به بهشت. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۲)

پیامک ۳۱۸

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: ایما مؤمن حافظ علی الصلوات المفروضة فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافلين؛ هر مؤمنی محافظت بر نمازش نماید، و او را در وقتش به جا آورد، از انسانهای غافل شمرده نمی شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

پیامک ۳۱۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ليس من مؤمن يقبل بقلبه في صلواته الى الله الا اقبل الله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمنين اليه بالمحبة له بعد حب الله - عز و جل - اياه؛ مومنی نیست که در نمازش با حضور قلب به خداوند توجه کند، مگر این که خداوند به او رو می کند، و بعد از محبت خداوند عز و جل در دل، قلوب مومنین را به سوی او متوجه می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

پیامک ۳۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی هاز فرزند و نه مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد، زیرا که خداوند سبحان می گوید: مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا

و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

پیامک ۳۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها، واستکثروا منه ، و تقربوا بها فانها كانت علی المؤمنین کتابا موقوتا؛ امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جوید، زیرا نماز فریضه ای است که بر مومنین نوشته شده و وقت آن تعیین گردیده است. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

پیامک ۳۲۲

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند : و الله ما عبدالله بشيء افضل من أداء حق المؤمن؛ به خدا سوگند که خداوند به چیزی برتر از ادا نمودن حق مؤمن، عبادت نشده است. الاختصاص: ۲۸.

پیامک ۳۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة سلاح علی الکافر؛ نماز سلاح مؤمن علیه کافر است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۵۶ و ۲۳۱)

پیامک ۳۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة زاد للمؤمن من الدنيا الى الآخرة؛ نماز زاد و توشه مؤمن در دنیا برای آخرت می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

پیامک ۳۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ان الصلوة قربان المؤمن؛ همانانماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست. (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

پیامک ۳۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) : الصلوة ، معراج المؤمن؛ نماز، معراج مؤمن است . كشف الاسرار، ج ۲، ص ۶۷۶

پیامک ۳۲۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: علم الاسلام الصلاة، فمن فرغ لها قلبه و حافظ عليها بحدها و وقتها و سننها فهو مؤمن . رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: نماز، پرچم اسلام است، مؤمن واقعی، کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب و وقت آن باشد. کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۷۰

پیامک ۳۲۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): شرف المؤمن قیام اللیل و عزه استغناؤه عن الناس؛ شرافت مؤمن به شب زنده داری و عزتش به بی نیازی از مردم است. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۱۸

پیامک ۳۲۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): لو يعلم المؤمن ما له من الأجر فی المصائب لتمنی أنه قرض بالمقاریض؛ اگر مؤمن پاداشی را که برای مصیبتها دارد بداند، آرزو می کند که او را با قیچی تکه تکه کنند. اصول کافی، ج ۳، ص ۳۵۴

پیامک ۳۳۰

من أحب الاعمال الی الله عز و جل إدخال السرور علی المؤمن: اشباع جوعته أو تنفیس کربته أو قضاء دینه؛ از جمله دوست داشتنی ترین اعمال نزد خدای متعال شادی رسانیدن به مؤمن است و سیر کردن او از گرسنگی، یا رفع گرفتاری او یا پرداخت بدهیش. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۷۶

پیامک ۳۳۱

امام جعفر صادق (علیه السلام): من ابتلی من المؤمنین ببلاء فصبر علیه، کان له مثل أجر الف شهید؛ هر مؤمنی به بلائی گرفتار شود و صبر کند، اجر هزار شهید برای اوست. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۶

پیامک ۳۳۲

امام جعفر صادق (علیه السلام): ثلاث من علامات المؤمن: علمه بالله و من یحب و من یبغض؛ سه چیز از علامات مؤمن است: شناختن خدا و شناختن دوستان و دشمنان خدا. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۹۲

پیامک ۳۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خیر المؤمنین من کان مألفةً للمؤمنین و لا خیر فیمن لایألف و لا یؤلف. بهترین مؤمنان، کسی است که محور الفت مؤمنان باشد، کسی که انس نگیرد و با دیگران مانوس نشود خیری ندارد. بحار الانوار، جلد ۷۱، ص ۳۹۳

پیامک ۳۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمن للمؤمن کالبیان المرصوص یشد بعضه بعضا. مؤمن نسبت به مؤمن مانند بنای استواری است که اجزای آن، یکدیگر را استحکام می بخشند. نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۰۳

پیامک ۳۳۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: المؤمنون فی تبارهم و تراحمهم و تعاطفهم کمثل الجسد، إذا اشتکی تداعی له سائرہ بالسهر و الحمی؛ مؤمنان در نیکی و شفقت و مهربانی به یکدیگر مانند یک پیکرند که اگر به عضوی از آن آسیبی برسد تمام اعضاء در تب و بیخوابی گرفتار آیند. بحار الانوار، جلد ۷۱، ص ۲۳۴

پیامک ۳۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إنما المؤمنون إخوة بنو أب و أم و إذا ضرب علی رجل منهم عرق سهر له الاخرون. مؤمنان، با یکدیگر برادرند، و همگی فرزندان یک پدر و مادر و چون رگ یکی از آنان زده شود؛ مصیبتی بر او وارد شود؛ دیگران در غم او خوابشان نبرد. الکافی، جلد ۲، ص ۱۶۵

پیامک ۳۳۷

نبی اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمنون إخوة تتكافؤ دماءهم و هم ید علی من سواهم؛ مؤمنان با هم برادرند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یک پارچه اند. کافی، جلد ۱، ص ۴۰۴

پیامک ۳۳۸

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: إن الإمامة زمام الدين و نظام المسلمين و صلاح الدنيا و عز المؤمنین، ان الإمامة أس الإسلام النامی و فرعه السامی امامت، زمام دین و مایه نظام و تشکیلات مسلمانان و صلاح دنیا و عزت مؤمنان است. رهبری، پایه بالنده اسلام و شاخه بلند آن است. کافی، جلد ۱، ص ۲۰۰

پیامک ۳۳۹

قال الباقر (علیه السلام): .. یا معشر المؤمنین تألفوا و تعاطفوا. امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هان ای گروه مؤمنان، مانوس و متحد باشید و به هم مهربانی کنید. الکافی، جلد ۲، ص ۳۴۵

پیامک ۳۴۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سَبْعَةَ حُقُوقٍ، فَأَوْجِبُهَا أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ حَقًّا وَ أَنْ كَانَ عَلَى نَفْسِهِ أَوْ عَلَى وَالِدَيْهِ، فَلَا يَمِيلُ لَهُمْ عَنِ الْحَقِّ؛ مؤمن را بر مؤمن، هفت حق است. واجب‌ترین آنها این است که آدمی تنها حق را بگوید، هر چند بر ضد خود یا پدر و مادرش باشد و به خاطر آنها از حق منحرف نشود. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۲۳، ح ۸.

پیامک ۳۴۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِثْمًا الْإِيمَانُ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمُتُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ؛ هر گاه مؤمن به برادر [دینی] خود تهمت بزند، ایمان در قلب او از میان می‌رود، همچنان که نمک در آب، ذوب می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۳۶۱، ح ۱.

پیامک ۳۴۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: به خدایی که جانم در اختیار اوست، وارد بهشت نمی‌شوید مگر مؤمن شوید و مؤمن نمی‌شوید، مگر این که یکدیگر را دوست بدارید. آیا می‌خواهید شما را به چیزی راهنمایی کنم که با انجام آن، یکدیگر را دوست بدارید؟ سلام کردن بین یکدیگر را رواج دهید. مشکاة الانوار، ص ۱۵۷.

پیامک ۳۴۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ وَ ذَلِكَ أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ؛ خدای عزیز و ارجمند، روزی مؤمنان را از جایی می‌رساند که فکرش را هم نمی‌کنند. علتش این است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید، زیاد دعا می‌کند. توحید صدوق، ص ۴۰۲.

پیامک ۳۴۴

پیامبر صلی الله علیه و آله: لَنْ يَشِيَعَ الْمُؤْمِنُ مِنْ خَيْرٍ يَسْمَعُهُ حَتَّى يَكُونَ مُتْتَهَاهُ الْجَنَّةَ؛ هرگز مؤمن از شنیدن خیر و خوبی سیر نمی‌شود، تا آن که سرانجامش بهشت گردد. نهج الفصاحه، ح ۲۲۹۲.

پیامک ۳۴۵

در امت من زلزله ای رخ می دهد که در آن ده هزار ، بیست هزار ، سی هزار نفر نابود می شوند. (خداوند) آن را برای پرهیز کاران پند ، برای مومنان رحمت ، و برای کافران عذاب قرار می دهد. (کنز العمال : ج ۴۱ ص ۵۶۷ ح ۳۹۶۱۵)

پیامک ۳۴۶

امام باقر علیه السلام می فرماید: النَّاسُ رَجُلَانِ: مُؤْمِنٌ وَ جَاهِلٌ، فَلَا تُؤْذِي الْمُؤْمِنَ وَ لَا تَجْهَلُ الْجَاهِلَ فَتَكُونَ مِثْلَهُ؛ مردم دو گروه‌اند: مؤمن و جاهل، مؤمن را آزار ندهید و با جاهل، رفتار جاهلانه نکنید؛ زیرا همانند او خواهید بود. خصال، ص ۴۹.

پیامک ۳۴۷

امام حسن عسکری علیه السلام می فرماید: یکی از نشانه های مومن، بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحيم است. تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۵۲، ح ۳۷.

پیامک ۳۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِذَا مَرَّ الْمُؤْمِنُ عَلَى الصَّرَاطِ فَيَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَفَّتْ لَهْبُ النَّيْرَانِ وَ نَقُولُ: جُزِيَاءَ مُؤْمِنٌ فَإِنَّ نَوْرَكَ قَدْ أَطْفَأَ لَهْبِي؛ هنگامی که مؤمن بر صراط می‌گذرد، و می‌گوید: بسم الله الرحمن الرحيم. ناگاه زبانه‌های آتش خاموش می‌شود و می‌گوید: ای مؤمن عبور کن زیرا نور تو آتش مرا خاموش کرد. جامع الأخبار، ص ۱۲۰.

پیامک ۳۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: هر کس کاری او را اندوهگین و به خود مشغول کند و او با اخلاص برای خدا بسم الله الرحمن الرحيم بگوید و با قلبش به سوی او رو کند، یکی از این دو برای او خواهد بود: یا در دنیا به حاجتش می‌رسد و یا حاجتش نزد پروردگار بوده و برای او ذخیره می‌شود و آن برای مؤمنان ماندگارتر است. التوحید، ص ۲۳۲.

پیامک ۳۵۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ الْمُؤْمِنَ وَلِيُّ اللَّهِ يُعِينُهُ وَيَضِيْعُ لَهُ وَلَا يَقُولُ عَلَيْهِ إِلَّا الْحَقَّ وَلَا يَخَافُ غَيْرَهُ؛ مؤمن دوست خداست، یاریش می‌رساند و برای او کار می‌کند و درباره او جز حق نمی‌گوید و از غیر او نمی‌ترسد. کافی، ج ۲، ص ۱۷۱، ح ۵.

پیامک ۳۵۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَبِي اللَّهِ أَنْ يُعْرِفَ بَاطِلًا حَقًّا أَبِي اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَ الْحَقَّ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ بَاطِلًا لَا شَكَّ فِيهِ وَ أَبِي اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَ الْبَاطِلَ فِي قَلْبِ الْكَافِرِ الْمُخَالِفِ حَقًّا لَا شَكَّ فِيهِ وَ لَوْ لَمْ يَجْعَلْ هَذَا هَكَذَا مَا عُرِفَ حَقُّ مَنْ بَاطِلٍ؛ خداوند ابا دارد از این که باطلی را حق معرفی نماید، خداوند ابا دارد از این که باطلی تردیدناپذیر جلوه دهد، خداوند ابا دارد از این که باطل را در دل کافر حق ستیز به صورت حقی تردیدناپذیر جلوه دهد، اگر چنین نمی‌کرد، حق از باطل شناخته نمی‌شد. (محاسن، ج ۱، ص ۲۷۷).

پیامک ۳۵۲

امام کاظم علیه السلام: الْمُؤْمِنُ قَلِيلُ الْكَلَامِ كَثِيرُ الْعَمَلِ، وَ الْمُنَافِقُ كَثِيرُ الْكَلَامِ قَلِيلُ الْعَمَلِ؛ مؤمن کم حرف و پر کار است و منافق پر حرف و کم کار. تحف العقول، ص ۳۹۷.

پیامک ۳۵۳

امام رضا علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُؤَخِّرُ إِجَابَةَ الْمُؤْمِنِ شَوْقًا إِلَى دُعَائِهِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَحَبُّ أَنْ أَسْمِعَهُ، وَيُعَجِّلُ إِجَابَةَ دُعَاءِ الْمُنَافِقِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَكْرَهُ سَمَاعَهُ؛ خداوند اجابت دعای مؤمن را به شوق (شنیدن) دعایش به تأخیر می‌اندازد و می‌گوید: صدایی است که دوست دارم آن را بشنوم و در اجابت دعای منافق عجله می‌کند و می‌گوید: صدایی است که از شنیدنش بدم می‌آید. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۵.

پیامک ۳۵۴

امام هادی علیه السلام: [الْمُؤْمِنُ] يُحْسِنُ وَيَبْكِي كَمَا أَنَّ الْمُنَافِقَ يُسِيءُ وَيَضْحَكُ؛ مؤمن خوبی می‌کند و می‌گرید، ولی منافق بدی می‌کند و می‌خندد. مکارم الأخلاق، ص ۳۸۹.

پیامک ۳۵۵

امام عسکری علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ نَعْرِفُهُ بِسِمَاهُ، وَ نَعْرِفُ الْمُنَافِقَ بِمِيسِرِهِ؛ مؤمن را از سیمایش می‌شناسیم و منافق را از نشانه‌هایش. الخرائج والجرائح، ج ۲، ص ۷۳۷، ح ۵۰.

پیامک ۳۵۶

امام صادق علیه السلام: أَلْمُؤْمِنُ لَا يَخْلُقُ عَلَى الْكُذْبِ وَلَا عَلَى الْخِيَانَةِ وَ خِصْلَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي الْمُنَافِقِ، سَمْتُ حَسَنٌ وَ فِقْهُ فِي السُّنَّةِ؛ مؤمن در سرشتش دروغ و خیانت نیست و دو صفت است که در منافق جمع نگردد: سیرت نیکو و دین شناسی. تحف العقول، ص ۳۶۷.

پیامک ۳۵۷

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْحِكْمَةَ لَتَكُونُ فِي قَلْبِ الْمُنَافِقِ فَتَجَلِجُلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيُوعِيهَا الْمُؤْمِنُ وَتَكُونُ كَلِمَةُ الْمُنَافِقِ فِي صَدْرِ الْمُؤْمِنِ فَتَجَلِجُلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيُعِيهَا الْمُنَافِقُ؛ به راستی حکمتی که در قلب منافق جا می‌گیرد، در سینه‌اش بی‌قراری می‌کند تا از آن بیرون آید و مؤمن آن را بر گیرد و سخن منافقانه (لغو و بیهوده) در سینه مؤمن بی‌قراری می‌کند تا از آن بیرون برود و منافق آن را بر گیرد. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۹۴، ح ۲۸.

پیامک ۳۵۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغِيبُ وَلَا يَحْسُدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسُدُ وَلَا يَغِيبُ؛ مؤمن غبطه می‌خورد و حسد نمی‌ورزد، و منافق حسد می‌ورزد و غبطه نمی‌خورد. الکافی، ج ۲، ص ۳۰۷، ح ۷.

پیامک ۳۵۹

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْمُنَافِقَ لَا يَرَعِبُ فِيمَا قَدَّ سَعِدَ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ وَالسَّعِيدُ يَتَعَطَّى بِمَوْعِظَةِ التَّقْوَى وَإِنْ كَانَ يُرَادُ بِالْمَوْعِظَةِ غَيْرُهُ؛ منافق به آنچه مؤمنان بواسطه آن خوشبخت می‌شوند، میلی ندارد، ولی خوشبخت سفارش به تقوا را می‌پذیرد هر چند مخاطب موعظه، کس دیگری باشد. الکافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲.

پیامک ۳۶۰

امام حسین علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَلَا يَعْتَدِرُ، وَالْمُنَافِقُ كُلَّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَيَعْتَدِرُ؛ مؤمن نه بدی می‌کند و نه معذرت می‌خواهد و منافق هر روز بدی می‌کند و معذرت می‌خواهد. تحف العقول، ص ۲۴۸.

پیامک ۳۶۱

امام علی علیه السلام: الْمُؤْمِنُ يُرِضِيهِ عَلَى اللَّهِ الْيَسِيرُ وَلَا يُسَخِّطُهُ الْكَثِيرُ... وَالْمُنَافِقُ يُسَخِّطُهُ عَلَى اللَّهِ الْيَسِيرُ وَلَا يُرِضِيهِ الْكَثِيرُ؛ مؤمن از اندک خدا خشنود می‌شود و بسیارش او را ناراحت نمی‌کند و منافق از اندک خدا ناخشنود می‌شود و بسیارش هم او را خشنود نمی‌سازد. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۶۲

امام علی علیه السلام: أَلْمُؤْمِنُ فَهَوَّ قَرِيبُ الرَّضَى بَعِيدُ السَّخَطِ... وَالْمُنَافِقُ فَهَوَّ قَرِيبُ السَّخَطِ بَعِيدُ الرَّضَى؛ مؤمن زود خشنود و دیر ناراحت می‌شود و منافق زود ناراحت و دیر خشنود می‌گردد. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۶۳

امام علی علیه السلام: لَوْ ضَرَبْتُ حَيْشُومَ الْمُؤْمِنِ بَسَيْفِي هَذَا عَلَى أَنْ يُبْغِضَنِي مَا أَبْغَضَنِي وَلَوْ صَبَبْتُ الدُّنْيَا بِجَمَاتِهَا عَلَى الْمُنَافِقِ عَلَى أَنْ يُجَبِّنِي مَا أَحَبَّنِي؛ اگر با این شمشیرم بر بینی مؤمن بزنم که مرا دشمن بدارد با من دشمنی نمی‌کند و اگر همه دنیا را به منافق بدهم تا مرا دوست بدارد هیچگاه دوستم نخواهد داشت. نهج البلاغه، حکمت ۴۵.

پیامک ۳۶۴

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: هرگاه مؤمن بیمار شود سپس خداوند شفایش دهد، آن بیماری کفاره گناهان گذشته و پندی برای آینده اوست و منافق هرگاه مریض شود سپس سلامت یابد، مانند شتری است که صاحبش او را بسته است و سپس رهایش کرده‌اند او نمی‌داند برای چه او را بسته‌اند و برای چه رهایش کرده‌اند. کنز العمال، ح ۶۶۸۶.

پیامک ۳۶۵

امام علی علیه‌السلام: عِلْمُ الْمُنَافِقِ فِي لِسَانِهِ وَعِلْمُ الْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ؛ دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست. غررالحکم، ح ۶۲۸۸.

پیامک ۳۶۶

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا أَصَابَتْهُ شِدَّةٌ صَبَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا أَصَابَتْهُ شِدَّةٌ ضَعُفَ؛ مؤمن در گرفتاری صبور است، و منافق در گرفتاری بی‌تاب. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۶۷

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ... إِذَا سَكَتَ فَكَّرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا سَكَتَ سَهَا؛ سکوت مؤمن تفکر و سکوت منافق غفلت است. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۶۸

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا نَظَرَ اعْتَبَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا نَظَرَ لَهَا؛ نگاه مؤمن عبرت‌آمیز و نگاه منافق سرگرمی است. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۶۹

امام علی علیه‌السلام: وَرَعَ الْمُؤْمِنُ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ، وَرَعَ الْمُنَافِقُ لَا يَظْهَرُ إِلَّا عَلَى لِسَانِهِ؛ پرهیزکاری مؤمن در رفتارش آشکار می‌شود و پرهیزکاری منافق جز در زبانش ظاهر نمی‌شود. غررالحکم، ۱۰۱۲۹ و ۱۰۱۳۰.

پیامک ۳۷۰

امام علی علیه‌السلام: الْمُؤْمِنُ حَيٌّ غَنِيٌّ مُوقِفٌ تَقِيٌّ، وَالْمُنَافِقُ وَقِيحٌ غَنِيٌّ مُتَمَلِّقٌ شَقِيٌّ؛ مؤمن، با حیا، بی‌نیاز، باوقار و پرهیزگار است و منافق، بی‌شرم، کودن، چاپلوس و بدبخت. غررالحکم، ح ۱۸۵۲ و ۱۸۵۳.

پیامک ۳۷۱

امام علی علیه‌السلام: الْمُؤْمِنُ مُنِيبٌ مُسْتَعْفِرٌ تَوَّابٌ، وَالْمُنَافِقُ مَكُورٌ مُصْتَرٌّ مُرْتَابٌ؛ مؤمن بازگشت‌کننده به خدا، آمرزش‌خواه و توبه‌کننده است و منافق نیرنگباز، زیانبار و شکاک. غررالحکم، ح ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹.

پیامک ۳۷۲

امام علی علیه السلام: إِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ عَيْدٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَعْسُوبُ الْمُنَافِقِينَ؛ ثروت فراوان، دشمن مؤمنان و پیشوای منافقان است. التمحیص، ص ۴۸.

پیامک ۳۷۳

امام علی علیه السلام: عَلَى لِسَانِ الْمُؤْمِنِ نُورٌ يَسِطِعُ وَعَلَى لِسَانِ الْمُنَافِقِ شَيْطَانٌ يَنْطِقُ؛ بر زبان مؤمن نوری (الهی) است و درخشان و بر زبان منافق شیطانی است که سخن می گوید. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۲۸۰، ح ۲۱۸.

پیامک ۳۷۴

امام علی علیه السلام: شُكْرُ الْمُؤْمِنِ يَظْهَرُ فِي عَمَلِهِ، شُكْرُ الْمُنَافِقِ لَا يَتَجَاوَزُ لِسَانَهُ؛ سپاسگزاری مؤمن در کردارش آشکار می شود، [اما] سپاسگزاری منافق از زبانش فراتر نمی رود. غررالحکم، ح ۵۶۶۱ و ۵۶۶۲.

پیامک ۳۷۵

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مَنْ يُرَى يَقِينُهُ فِي عَمَلِهِ، وَالْمُنَافِقَ مَنْ يُرَى شَكُّهُ فِي عَمَلِهِ؛ در عمل مؤمن یقین دیده می شود و در عمل منافق شک. غررالحکم، ح ۳۵۵۱.

پیامک ۳۷۶

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا اسْتَعْنَى شَكَرَ... وَالْمُنَافِقُ إِذَا اسْتَعْنَى طَغَى؛ مؤمن هنگام بی نیازی شکر می گزارد و منافق هرگاه بی نیاز شود طغیان می کند. تحف العقول، ص ۲۱۲.

پیامک ۳۷۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِنَّ لِسَانَ الْمُؤْمِنِ وَرَاءَ قَلْبِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِشَيْءٍ يُدَبِّرُهُ قَلْبُهُ ثُمَّ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَإِنَّ لِسَانَ الْمُنَافِقِ أَمَامَ قَلْبِهِ فَإِذَا هَمَّ بِشَيْءٍ أَمْضَاهُ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدَبِّرْهُ بِقَلْبِهِ؛ زبان مؤمن در پس دل اوست، هرگاه بخواهد سخن بگوید درباره آن می اندیشد و سپس آن را می گوید اما زبان منافق جلوی دل اوست هرگاه قصد سخن کند آن را به زبان می آورد و درباره آن نمی اندیشد. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۰۶.

پیامک ۳۷۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامَةِ الزَّرْعِ تُكْفِنُهَا الرِّيحُ كَذَا وَكَذَا وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ تُكْفِنُهُ الْأَوْجَاعُ وَالْأَمْرَاضُ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَمَثَلِ الْإِرْزَنْبَةِ الْمُسْتَقِيمَةِ الَّتِي لَا يُصِيبُهَا شَيْءٌ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ فَيَقْصِمُهَا قَصِيفًا؛ مَثَلُ مُؤْمِنٍ مَانِدٍ سَاقَهُ كَاشْتَهَ اسْتِ كِه بَادِهَآ أَن رَا بِهَ اَيْنِ سُو وَآن سُو خَمِ مِي كِنْدِ هَم چنين مؤمن را دردها و بيماريها خم می کند و مثل منافق مانند عصای آهنی است که چیزی به او نمی رسد تا اینکه مرگ او فرا رسد و او را سخت می شکند. الکافی، ج ۲، ص ۲۵۸، ح ۲۵.

پیامک ۳۷۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ هِمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصَّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هِمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛** همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴.

پیامک ۳۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ، أَلْمُؤْمِنُ عَلَى إِيْمَانِهِ وَالْمُنَافِقُ عَلَى نِفَاقِهِ؛** هر بنده‌ای بر همان چیزی که در درون داشته و با آن از دنیا رفته، برانگیخته می‌شود، مؤمن بر ایمانش و منافق بر نفاقش. کنز العمال، ح ۳۸۹۵۴.

پیامک ۳۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **الْمُؤْمِنُ لَيْسَ الْمِنَكَبِ يُوسَّعُ عَلَى أَخِيهِ وَالْمُنَافِقُ يَتَجَافَى يُضَيِّقُ عَلَى أَخِيهِ؛** مؤمن نرمخوست و برای برادرش جا (ی نشستن) باز می‌کند و منافق درشتخوست و جا را بر برادرش تنگ می‌کند. کنز العمال، ح ۷۷۸.

پیامک ۳۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **بُكَاءُ الْمُؤْمِنِ مِنْ قَلْبِهِ وَبُكَاءُ الْمُنَافِقِ مِنْ هَامَتِهِ؛** گریه مؤمن از (درون) دل اوست و گریه منافق از (ظاهر و) سرش. الجامع الصغير، ح ۳۱۵۶.

پیامک ۳۸۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **الْمُؤْمِنُ يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَالْمُنَافِقُ يَقُولُ: حَتَّى يُبْدَأَ بِي؛** مؤمن ابتدا به سلام می‌کند و منافق منتظر سلام دیگران است. کنز العمال، ح ۷۷۸.

پیامک ۳۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **الْمُؤْمِنُ دَعِبٌ لَعِبٌ، وَالْمُنَافِقُ قَطِبٌ غَضِبٌ؛** مؤمن شوخ و شنگ است، و منافق اخمو و عصبانی. تحف العقول، ص ۴۹.

پیامک ۳۸۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **مَنْ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ وَسِرَّتُهُ حَسَيْتُهُ فَهِيَ أَمَارَةُ الْمُسْلِمِ الْمُؤْمِنِ، وَأَمَارَةُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا تَسْوؤُهُ سَيِّئَتُهُ وَلَا تَسِيرُهُ حَسَيْتُهُ؛** هر کس از بدی‌اش ناراحت و از خوبی‌اش خوشحال شود، این نشانه مسلمان مؤمن است و نشانه منافق این است که بدی‌اش ناراحتش نمی‌کند و خوبی‌اش او را خوشحال نمی‌سازد. الدر المنثور، ج ۴، ص ۶۶.

پیامک ۳۸۶

امام صادق علیه السلام: **الْمُؤْمِنُ إِذَا غَضِبَ لَمْ يُخْرِجْهُ غَضَبُهُ مِنْ حَقِّ وَإِذَا رَضِيَ لَمْ يَدْخِلْهُ رِضَاهُ فِي بَاطِلٍ وَالَّذِي إِذَا قَدَرَ لَمْ يَأْخُذْ أَكْثَرَ مِمَّا لَهُ؛** مؤمن چون خشمگین شود، خشمش او را از حق بیرون نبرد و چون خشنود شود، خشنودیش او را به باطل نکشانند و چون قدرت یابد بیش از حق خود نگیرد. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۰۹، ح ۸۵.

پیامک ۳۸۷

امام علی علیه السلام: وَعَنْ ذَلِكَ مَا حَرَسَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَالزَّكَّوَاتِ وَمُجَاهَدَةِ الصَّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ تَشْكِينًا لِأَطْرَافِهِمْ وَتَخْشِيعًا لِأَبْصَارِهِمْ وَتَذَلِيلًا لِنُفُوسِهِمْ وَتَخْفِيزًا (تَخْضِيعًا) لِقُلُوبِهِمْ؛ (خداوند، بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکات‌ها و جدیت در روزه‌داری روزهای واجب حفظ می‌کند، تا اعضا و جوارحشان آرام، دیدگان‌شان خاشع، جان‌هایشان فروتن و دل‌هایشان خاشع گردد. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲).

پیامک ۳۸۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: مؤمن بازگردنده (به سوی خدا) و آمرزش خواه و پر توبه است. (غررالحکم، باب توبه)

پیامک ۳۸۹

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: (آثار) یقین مؤمن (به خدا و قیامت) در عملش دیده می‌شود و (آثار) شک منافق در کردارش پدیدار می‌گردد. (غررالحکم، ج ۱، ص ۲۳۴)

پیامک ۳۹۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: از همه مومنان اسلام آن کس بهتر است که مسلمانان از دست وزبانش درامان باشند و از همه مومنان ایمان آن کس بهتر است که اخلاق وی نیکتر است. (نهج الفصاحه، ح ۴۱۵)

پیامک ۳۹۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: چه نیکو عطایست سخن حقی که بشنوی و به برادر مومن خویش برسانی. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۲۷)

پیامک ۳۹۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مومن آینه مومن است، مومن برادر مومن است از پشت سر مراقب اوست. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۰۲)

پیامک ۳۹۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مومن باید هشت صفت داشته باشد: وقار در حوادث سخت و صبر به هنگام بلیه و شکر به هنگام گشایش و قناعت به روزی که خدای والا داده است، به دشمنان ستم نکند و مزاحم دوستان نشود، تنش به رنج باشد و مردم از او در آسایش باشند. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۲۲۰)

پیامک ۳۹۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: هر که غمی از غم‌های دنیا را از مومنی بردارد، خدا غمی از غم‌های روز

قیامت را از او بردارد و هر که بر تنگدستی آسان گیرد خدا در دنیا و آخرت بر او آسان گیرد، و هر که راز پوش مسلمانی شود، خدا در دنیا و آخرت راز پوش وی شود. (نهج الفصاحه، حدیث ۲۷۵۶)

پیامک ۳۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کسی است که آزار مردم را تحمل کند، ولی هیچ کس از او آزاری نبیند. غررالحکم، باب آزار

پیامک ۳۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هدف مؤمن اصلاح معاد و روز واپسین است. غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۳۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن نیست کسی که در باره اصلاح معاد خود اهتمام نرزد. (و تلاش ننماید) غررالحکم، باب آخرت

پیامک ۳۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن، حسود نیست. غررالحکم، باب حسد

پیامک ۳۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن نیست مگر بردبار و مهربان. غررالحکم، باب حلم

پیامک ۴۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای مؤمن شایسته است که از خدا شرم کند هر گاه اندیشه ای مستمر در غیر فرمانبرداری خدا او را فرا گیرد. غررالحکم، باب حیا

پیامک ۴۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کسی است که دوستی اش برای خدا، و خشمش برای خدا، و گرفتنش برای خدا، و واگذارندش برای خدا باشد. غررالحکم، باب معرفت خدا

پیامک ۴۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن سه نشانه دارد: راستی، یقین، آرزوی کوتاه. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن غذای سیر نمی خورد در صورتی که برادرش گرسنه باشد. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمنان نفس های خویش را مَتَّهْم سازند، و از گذشته لغزشهای خویش ترسانند، و دنیا را ناخوش دارند، و به آخرت مشتاق اند و به سوی فرمانبرداری پروردگار شتابان هستند. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن پیوسته از گناهان خویش بیمناک است، از بلا و گرفتاری می ترسد، و به رحمت پروردگار خویش امیدوار است. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین مؤمنان در ایمان کسی است که گرفتن و دادن، و خشم و رضای او، همه برای خدا باشد. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شکفتگی (و خوشرویی) مؤمن در چهره او است، و نیرو و توانش در دین، و اندوهش در دل او است. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن چنان است که روش او زهد او است، و تمام همتش دینداری او است، و عزّتش در قناعت او است، و همه کوشش او برای آخرت است، حسنات و کارهای نیکش بسیار، درجاتش عالی و والاست و بررهایی و رستگاری خود (از این جهان) اشراف پیدا کرده است. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عقل و خرد، دوست صمیمی مؤمن، و علم و دانش، وزیر و کمک کارش، و صبر و شکیبایی، فرمانده لشکریانش، و عمل، زمامدار او است. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن بر خود امین است (و از کردار خود اطمینان دارد) بر هوا و هوس و احساس خود چیره و غالب است. غررالْحکْم و دررالکَلْم ، باب مؤمن

پیامک ۴۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن چون موعظه شود اندرز پذیرد، و چون بیمش دهند بترسد، و چون پندش دهند پند گیرد، و چون (مبدأ و معاد و معارف دیگر را) به یادش آرند یاد آور شود، و چون سستی به او رسد در گذرد. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن چون به چیزی بنگرد پند گیرد و چون خموش باشد تفکر و اندیشه کند، و چون لب بگشاید به یاد خدا باشد، و چون چیزی به او عطا شود شکر گزارد، و چون گرفتار بلا شود صبر کند. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کارش نزدیک، اندوهش دور، خموشی اش بسیار و عملش خالص و پاک است. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یافت نشود مؤمن، که حسود یا کینه توز یا بخیل باشد. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن همچون ترنج است که مزه و بویش پاکیزه است. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چون روح مؤمن به آسمان بالا رود فرشتگان متعجب شوند و گویند: شگفتا چگونه نجات یافت از خانه ای که بهترین ما در آن خانه تباه شد. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دنیا زندان مؤمن است، و مرگ هدیه و پیشکش او و بهشت منزلگاه است. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن شرمناک، بی نیاز از خلق، یقین دارنده و پرهیزکار است. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن در فراخی زندگی سپاسگزار و در بلا و گرفتاری شکیبیا، و در خوشی و فراخی زندگی ترسان است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن در توانگری پاکدامن، و خویشتن دار از (زخارف) دنیاست. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن پاکدامن و قانع و خویشتن دار و پارسا است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن سیره اش میانه روی و شیوه اش رشد و هدایت است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن زبانش سخت راستگو و در احسان پر بخشش است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن بیدار است و چشم به راه یکی از دو حسنه (نیکی دنیا و نیکی آخرت) است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کم لغزش و پر عمل است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن آسان گیر، نرمخو، افتاده و مورد اعتماد مردم است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمنان چنانند که (مردمان) به نیکی هاشان امیدوار، و از شرّ و بدی آنها در امان هستند. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن از انحراف و دشمنی پاک و پاکیزه است. غررالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

پیامک ۴۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مؤمن زیرک و خردمند است. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مؤمنان در عقل از دیگران بزرگترند. غررالحکم و دررالکلم، باب مؤمن

پیامک ۴۳۱

امام علی علیه السلام می فرماید: زبان مؤمن، در پشت دل اوست و دل منافق، در پشت زبان او، زیرا مؤمن هرگاه بخواهد سخنی بگوید، ابتدا درباره آن می اندیشد، اگر خوب بود اظهارش می کند و اگر بد بود آن را پنهان می دارد. اما منافق هر چه به زبانش آید می گوید، بی آن که بداند چه سخنی به سود او و چه سخنی به زیان اوست. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶.

پیامک ۴۳۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: یَتَّبِعِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَكُونَ فِيهِ ثَمَانِي خِصَالٍ: وَقُورًا عِنْدَ الْهَزَاهِزِ، صَبُورًا عِنْدَ الْبَلَاءِ، شَكُورًا عِنْدَ الرَّخَاءِ، قَانِعًا بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ، لَا يَطْلُمُ الْأَعْيَادِ، وَلَا يَتَحَامَلُ لِلْأَصْدِقَاءِ، بَدَنُهُ مِنْهُ فِي تَعَبٍ وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ؛ سزاوار است مؤمن هشت خصلت داشته باشد: در سختی‌ها باوقار، در گرفتاری صبور، در آسایش شاکر و به روزی خداوند قانع باشد، به دشمنان ستم نکند، از دوستان کینه و دشمنی به دل نگیرد، بدنش از او در رنج و مردم از او در آسایش باشند. کافی، ج ۲، ص ۴۷، ح ۱.

پیامک ۴۳۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطُّ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ وَرَجَائِهِ لَهُ وَحُسْنِ خُلُقِهِ وَالْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ؛ به آن که جز او خدایی نیست سوگند، خیر دنیا و آخرت به مؤمنی داده نشد، مگر به سبب خوش گمانی و امیدواری او به خدا و خوش اخلاقی و خودداری از غیبت مؤمنان. کافی، ج ۲، ص ۷۲.

پیامک ۴۳۴

امام علی علیه السلام می فرماید: الْمُؤْمِنُ صَدُوقُ اللِّسَانِ بَذُولُ الْإِحْسَانِ؛ مؤمن بسیار راستگو و بسیار نیکوکار است. غررالحکم، ج ۲، ص ۹، ح ۱۵۹۶.

پیامک ۴۳۵

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ إِيْمَانِهِ أَنْسًا يَشْكُرُنُ إِلَيْهِ، حَتَّىٰ لَوْ كَانَ عَلَى قَلْبِهِ جَبَلٌ لَمْ يَشْتَوْحِشْ؛ هیچ مؤمنی نیست مگر آن که خداوند ایمان را همدم و آرامش بخش او قرار می دهد، چنانچه حتی اگر در قلبه کوهی هم باشد، احساس تنهایی نمی کند. عدّه الداعی، ص ۲۱۸.

پیامک ۴۳۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَسِيْرَكَ إِلَى الْمُؤْمِنِ كَمَا يَسِيْرَكَ إِلَى الْمَاءِ الْبَارِدِ؛ به راستی که مؤمن با برادر مؤمنش آرامش پیدا می کند، چنان که تشنه، با آب خنک آرامش می یابد. کافی، ج ۲، ص ۲۴۷.

پیامک ۴۳۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمْرِهِ وَ بَقَاءَ النَّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَ سَجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَ تَطْوِيلُهُ لِجُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَ اضْطِنَاعُهُ الْمَعْرُوفَ إِلَى أَهْلِهِ؛ سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره مندی او از نعمت ها می شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره‌ای که در آن دیگران را اطعام می کند و خوش رفتاری اش با خانواده. کافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵.

پیامک ۴۳۸

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: هر کس به مؤمنی گشایشی دهد، خدا روز قیامت دلش را گشایش دهد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۸۶)

پیامک ۴۳۹

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: بعد از انجام واجبات، کاری بهتر از ایجاد خوشحالی برای مؤمن، نزد خداوند بزرگ نیست. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷)

پیامک ۴۴۰

امام حسین (علیه السلام) می فرماید: أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يَذْكُرُنِي مُؤْمِنٌ إِلَّا اسْتَعْبَرَ؛ من کشته اشکم؛ هر مؤمنی مرا یاد کند، اشکش روان شود. کامل الزیارات، ص ۲۱۵

پیامک ۴۴۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ لَيَتَعَهَّدُ عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ خِدَاوَنَدِ بِنْدَةِ مُؤْمِنٍ رَا بَه أَنْوَاعِ بَلَا مِي نَوَاذِد. الكافي: ج ۲، ص ۲۶۰، ح ۲

پیامک ۴۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ بَشَرَ الْمُؤْمِنِ فِي وَجْهِهِ، وَقُوَّتُهُ فِي دِينِهِ وَ حُزْنُهُ فِي قَلْبِهِ شَادِي مُؤْمِنٍ دَر چِهْرَه اوست، قدرت وی در دینش، و اندوه او در دلش است. (میزان الحکمه، ح ۱۷۲۱)

پیامک ۴۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْبِرْكَةُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَ وَاسَى الْمُؤْمِنِينَ وَ وَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

پیامک ۴۴۴

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعَاءٍ وَاحِدَةٍ وَ الْمُتَنَفِّقُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ؛ مؤمن کم خوراک است و منافق پرخور. (وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۲۴۰)

پیامک ۴۴۵

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الْبِرَّكَهُ فِي مَالٍ مِّنْ آتَى الزَّكَاةَ وَ وَاسَى الْمُؤْمِنِينَ وَ وَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

پیامک ۴۴۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اللهُ فِي عَوْنِ الْمُؤْمِنِ، مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ؛ خداوند در پی یاری مومن است، تا وقتی که مومن در پی یاری برادر خویش است. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۳۲۲)

پیامک ۴۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ أَدَبٌ وَ لِلْمُؤْمِنِ إِمْتِحَانٌ وَ لِلنَّبِيِّاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلأَوْلِيَاءِ كَرَامَةٌ؛ بلا برای ظالم مایه ادب، برای مؤمن آزمایش و برای اولیا بزرگواری است. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷، ح ۹)

پیامک ۴۴۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَ الْمُتَنَفِّقُ يَقُولُ: حَتَّى يَبْدَأَ بِى؛ مؤمن ابتدا سلام می کند و منافق منتظر سلام دیگران است (کنز العمال، ح ۷۷۸)

پیامک ۴۴۹

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ وَ وَعَظٍ مِنْ نَفْسِهِ وَ قَبُولٍ مِمَّنْ يَنْصِيحُهُ؛ مؤمن نیازمند سه چیز است: توفیقی از پروردگار، پند دهنده‌ای از درون خویش و پذیرش از نصیحت کنندگان. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۵۸، ح ۱)

پیامک ۴۵۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَسْكُنُ إِلَى الْمُؤْمِنِ كَمَا يَسْكُنُ الظَّمَانُ إِلَى المَاءِ البَارِدِ. به راستی که مؤمن با برادر مؤمنش آرامش پیدا می کند، چنان که تشنه، با آب خنک آرامش می یابد. (کافی، ج ۲، ص ۲۴۷)

پیامک ۴۵۱

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: وَاللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطَّ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ رَجَائِهِ لَهُ وَ حُسْنِ خُلُقِهِ

وَالْكَفُّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ بِهِ خَيْرٌ دُنْيَا وَآخِرَتٍ رَأَى بِهِ مُؤْمِنِي نَدَهْنِدْ مَكْرٌ بِه سَبَبِ حَسَنِ ظَنِّ وَامِيدُواری او به خدای و خوش اخلاقی اش و خودداری از غیبت مؤمنان. (بحار الأنوار، ج ۶، ص ۲۸، ح ۲۹)

پیامک ۴۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ حَلِيمٌ لَا يَجْهَلُ، وَ إِنِ جُهِلَ عَلَيْهِ يَحْلُمُ، وَلَا يَظْلِمُ، وَ إِنِ ظُلِمَ غَفَرَ وَلَا يَبْخُلُ وَ إِنِ بُخِلَ عَلَيْهِ صَبَرَ مومن بردباری است که بردباری اش از روی نادانی نیست و اگر با او از روی نادانی و حماقت رفتار شود او بردباری به خرج می دهد و به کسی ستم نمی کند و اگر به او ستمی شد می بخشاید و بخل نمی ورزد و اگر به او بخل ورزیده شد صبر پیشه می کند. (جهاد با نفس، ح ۳۶)

پیامک ۴۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نِيَةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ وَ نِيَةُ الْكَافِرِ شَرٌّ مِنْ عَمَلِهِ وَ كُلُّ عَامِلٍ يَعْمَلُ عَلَى نِيَتِهِ نِيَتِ مُؤْمِنٍ بَهْتَرُ مِنْ عَمَلِ او، وَ نِيَتِ كَافِرٍ بَدْتَرُ مِنْ عَمَلِ او سْتِ وَ هَر كَسِ مَطَابِقِ نِيَتِ خُودِ عَمَلِ مِي كَنْد. (کافی، ج ۲، ص ۸۴، ح ۲)

پیامک ۴۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُ دَعَبٌ لَعِبٌ، وَ الْمُنَافِقُ قَطْبٌ غَضِبٌ مَوْمن شوخ و شنگ است، و منافق اخمو و عصبانی. (تحف العقول، ص ۴۹)

پیامک ۴۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرٌ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ الْمُؤْمِنُ خُلُقٌ حَسَنٌ وَ شَرٌّ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ قَلْبٌ سَوِيٌّ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ؛ بَهْتَرِي چيزی که به مؤمن داده شده خوش اخلاقی و بدترین چیزی که به انسان داده شده دلی بد در چهره‌ای زیباست. (کنز العمال، ح ۵۱۷۰)

پیامک ۴۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرٌ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ الْمُؤْمِنُ خُلُقٌ حَسَنٌ وَ شَرٌّ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ قَلْبٌ سَوِيٌّ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ؛ بَهْتَرِي چيزی که به مؤمن داده شده خوش اخلاقی و بدترین چیزی که به انسان داده شده دلی بد در چهره‌ای زیباست. (کنز العمال، ح ۵۱۷۰)

پیامک ۴۵۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ایما مؤمن حافظ علی الصلوات المفروضة فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافلي؛ ن هر مؤمنی محافظت بر نمازش نماید، و او را در وقتش به جا آورد، از انسانهای غافل شمرده نمی شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

پیامک ۴۵۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْعَقْلُ دَلِيلُ الْمُؤْمِنِ عَقْلُ رَاهِنَمای مؤمن است. (جهاد با نفس، ح ۸۶)

پیامک ۴۵۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تَدْلُهُیْ چِه زشت است برای مؤمن دل‌بستگی به چیزی که او را خوار می‌کند. (تحف العقول، ص ۵۲۰)

پیامک ۴۶۰

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى تَوْفِيقِ اللَّهِ ، وَوَاعِظُ مَنْ نَفْسِهِ ، وَاقْبُولُ مَنْ يَنْصَحُهُ مُؤْمِنٌ نِيَاز دَارِدُ بِهِ تَوْفِيقِي از طرف خدا، و به پندگویی از طرف خودش، و به پذیرش از کسی که او را نصیحت کند. (تحف العقول، ص ۴۸۰)

پیامک ۴۶۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُدْلُهُیْ برای مؤمن چقدر زشت است که میل و رغبتی داشته باشد که او را به ذلت و خواری بکشاند. (جهاد با نفس، ح ۶۴۸)

پیامک ۴۶۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كَانَ أَبِي يَقُولُ: أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَفِي قَلْبِهِ نُورَانِي نُورٌ خَيْفَةٌ وَ نُورٌ رَجَاءٌ لَوْ وَزِنَ هَذَا لَمْ يَزِدْ عَلَى هَذَا وَ لَوْ وَزِنَ هَذَا لَوْ يَزِدْ عَلَى هَذَایِ پدِرم می‌فرمودند: هیچ بنده‌ی مومنی نیست جز اینکه در قلب او دو نور وجود دارد: نور بیم و نور امید به گونه‌ای که اگر این با آن و آن با این سنجیده شود هیچ یک بر دیگری زیادتى ندارد. (جهاد با نفس، ح ۱۰۶)

پیامک ۴۶۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَتَّبِعِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَجْلِسَ مَجْلِسًا يَعْصِي اللهُ فِيهِ وَ لَا يَقْدِرُ عَلَى تَغْيِيرِهِ؛ سزاوار نیست مؤمن در مجلسی بنشیند که در آن معصیت خدا می‌شود و او نمی‌تواند آن وضع را تغییر دهد. (بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۹۹)

پیامک ۴۶۴

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: يَا كُ و ما تعتذر منه ، فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يَسِيءُ وَ لَا يَعْتَذِرُ ، وَ الْمَنَافِقُ كُلُّ يَوْمٍ يَسِيءُ وَ يَعْتَذِرُ حَذَرَ كُنْ از مواردی که باید عذرخواهی کنی، زیرا مؤمن نه کار زشتی انجام می‌دهد و نه به عذرخواهی می‌پردازد، اما منافق همه روزه بدی می‌کند، و به عذرخواهی می‌پردازد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۰)

پیامک ۴۶۵

مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ ، أَهْبَطَ اللَّهُ عِزَّوَجَلَّ إِلَيْهِ أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ؛ پاداش خوشرویی در برابر مؤمن بهشت است و خوشرویی با دشمن ستیزه‌جو، انسان را از عذاب آتش باز می‌دارد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۰۱)

پیامک ۴۶۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عَبْدٌ مُؤْمِنٌ أَلَّا وَفَى قَلْبِهِ نُورَانِ نُورٌ خَيْفَةٌ وَ نُورٌ رَجَاءٌ؛ هیچ بنده مومنی نیست جز این که در قلب او دو نور وجود دارد: نور بیم و نور امید. (جهادالنفس، ح ۱۰۴)

پیامک ۴۶۷

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: عِزُّ الْمُؤْمِنِ غِنَاهُ عَنِ النَّاسِ؛ عزت مؤمن در بی‌نیازی او از مردم است. (بحارالأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۹، ح ۱۲)

پیامک ۴۶۸

امام جعفر صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَرَّتَهُ حَسَنَتُهُ وَ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ؛ کسی که نیکو کاری اش او را شادمان کند و بدی اش وی را بد حال گرداند چنین کسی مومن است. (جهادالنفس، ح ۷۶۵)

پیامک ۴۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خُذِ الْحِكْمَةَ أَيْ كَانَتْ؛ فَإِنَّ الْحِكْمَةَ ضَالَّةٌ كُلِّ مُؤْمِنٍ حَكْمَتٌ رَا حِكْمَتِمْ؛ حکمت گمشده هر مومن است. (غررالحکم، ح ۳۴۴۰)

پیامک ۴۷۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُدَلُّهُ بِرَأْيِ مَوْمِنٍ چقدر زشت است که میل و رغبتی داشته باشد که او را به ذلت و خواری بکشاند. (جهادالنفس، ص ۲۷۷)

پیامک ۴۷۱

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: الْمُؤْمِنُ مِثْلُ كَفْتَى الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ. مومن همانند دو کفه ترازوست. هر گاه به ایمانش افزوده گردد، به بلایش نیز افزوده می گردد (تحف العقول ص ۴۰۸)

پیامک ۴۷۲

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: الْمُؤْمِنُ بَرَكَةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِ وَ حِجَّةٌ وَ عَلَى الْكَافِرِ مَوْمِنٍ بِرَأْيِ مَوْمِنٍ كَافِرٌ، اِتْمَامُ حِجَّتِمْ؛ (تحف العقول، ص ۴۸۹)

پیامک ۴۷۳

امام علی علیه السلام فرمودند: الْمُؤْمِنُ بَشْرَةٌ فِي وَجْهِهِ وَ حَزْنَةٌ فِي قَلْبِهِ شَادِي مَوْمِنٍ دَرِ رِخْسَارِمْ وَ اِنْدَوْهَشِمْ دَرِ دَلِمْ؛ (نهج البلاغه، کلمات قصار، شماره ۳۲۵)

پیامک ۴۷۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ الْبَيْتَةَ هَر كَس آبروی مؤمنی را حفظ کند، بدون تردید بهشت بر او واجب شود. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

پیامک ۴۷۵

امام رضا علیه السلام فرمودند: مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ فَرَّجَ اللَّهُ عَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ؛ هر کس اندوه و مشکلی را از مؤمنی بر طرف نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸)

پیامک ۴۷۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پر خوری نیست، پر خوری موجب دو چیز می شود: ۱- سنگدلی ۲- تحریک شهوت مستدرک الوسایل، ج ۱۲، ص ۹۴.

پیامک ۴۷۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که مؤمنی را بیازارد، بی گمان مرا آزرده است. بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۷۲.

پیامک ۴۷۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که مؤمنی را اندوهناک سازد و سپس دنیا را به او بدهد، گناهش بخشوده نشود و در برابر آن پاداشی نبیند. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۵۰.

پیامک ۴۷۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مؤمن کسی است که نفسش از او در رنج و مردم از او در آسایش هستند. کنز العمال، ح ۷۵۲.

پیامک ۴۸۰

مؤمن همیشه به یاد خداست، زیاد می اندیشد، بر نعمتها سپاسگذار و در بلا و مصیبت شکیباست. غررالحکم، ح ۱۹۳۳.

پیامک ۴۸۱

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سه خصلت به مؤمن عطا فرموده است: عزت در دنیا و دینش، رستگاری در آخرت و ابهت در دلهای همه ی مردم. بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۷۱.

پیامک ۴۸۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کسی است که در آمدش پاک و حلال باشد، اخلاقش نیکو، باطنش سالم و درست؛

زیادی مالش را انفاق کند و از زیاده گویی بپرهیزد. بحارالانوار، ج ۲، ص ۲۳۵.

پیامک ۴۸۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر مؤمنی که گرفتاری مومن تنگدستی را رفع کند، خداوند حوائج او را در دنیا و آخرت آسان و برآورده می سازد. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰

پیامک ۴۸۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: سزاوار نیست مؤمن در مجلسی بنشیند که در آن معصیت خداوند می شود و او نمی تواند آن وضع را تغییر دهد. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۷۴.

پیامک ۴۸۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن بعد از انجام واجبات، عملی محبوب تر از خوش اخلاقی نزد خدای تعالی نمی آورد. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۰.

پیامک ۴۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آن مؤمن ایمانش کاملتر است، که اخلاقش نیکوتر باشد. امالی شیخ طوسی، ص ۱۴۰.

پیامک ۴۸۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن کسی است که در آمدش پاک و حلال باشد، اخلاقش نیکو، باطنش سالم و درست؛ زیادی مالش را انفاق کند و از زیاده گویی بپرهیزد. بحارالانوار، ج ۲، ص ۲۳۵.

پیامک ۴۸۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نفس مؤمن از او در رنج است اما مردمان از وی آسوده اند. الحضان، ص ۶۲۰.

پیامک ۴۸۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که مؤمنی را اندوهناک سازد و سپس دنیا را به او بدهد، گناهش بخشوده نشود و در برابر آن پاداشی نبیند. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۵۰.

پیامک ۴۹۰

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که مؤمنی را بیازارد، بی گمان مرا آزرده است. بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۷۲.

پیامک ۴۹۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر مؤمنی که گرفتاری مومن تنگدستی را رفع کند، خداوند حوائج او را در دنیا و آخرت برآورده می سازد. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰.

پیامک ۴۹۲

قال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): من سر مؤمنا فقد سرنى و من سرنى فقد سرالله؛ کسی که مؤمنی را شاد کند، مرا شاد کرده و کسی که مرا شاد کند خدا را شاد نموده است. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸۸.

پیامک ۴۹۳

حضرت رسول اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) می فرمایند: مؤمن آینه ی برادر مؤمن خویش است. در غیابش خیرخواهی او می کند و در حضورش، امور ناخوشایند را از او دور می کند. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۳۳.

پیامک ۴۹۴

قال الامام الصادق (عليه السلام): المؤمن أخوا المؤمن عينه و دليله و لا يخونه لا يظلمه و لا يغشه، و لا يعده عدو فيخلفه؛ مؤمن برادر مؤمن است، چشم او را راهنمای اوست. به او خیانت و ستم نمی کند، فریبش نمی دهد و وعده ای به او نمی دهد که به آن عمل نکند. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۶.

پیامک ۴۹۵

مؤمن برادر تنی مؤمن است. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۶.

پیامک ۴۹۶

امام علی (عليه السلام): يا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَ أَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَيْبِكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

پیامک ۴۹۷

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمْرِهِ وَ بَقَاءَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَ سَجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَ تَطْوِيلُهُ لِجُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَ أَضْيَاطِنَاغُهُ الْمَعْرُوفَ إِلَى أَهْلِهِ؛ سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره‌مندی او از نعمت‌ها می شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره‌ای که در آن دیگران را اطعام می کند و خوش رفتاری‌اش با خانواده. کافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵.

پیامک ۴۹۸

امام رضا(علیه السلام) می فرمایند: ان الإمامة زمام الدین، و نظام المسلمین و صلاح الدنیا، و عز المؤمنین؛ امامت، زمام دین، رشته ی کار مسلمانان، صلاح و آبادانی دنیا و سرفرازی مؤمنان است. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۰۰.

پیامک ۴۹۹

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: بر هیچ چشم مؤمن به خدا روا نیست که ببیند خدا نافرمانی می شود و (چشم) خود را فرو ببندد مگر آن وضع را تغییر دهد. تنبیه الخواطر/ج ۲/ص ۱۷۹.

پیامک ۵۰۰

حضرت رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به راستی خداوند عزوجل دشمن می دارد مؤمن ناتوانی که دین ندارد. به آن حضرت عرض کردند: مؤمن ناتوانی که دین ندارد، کیست؟ فرمودند: کسی که نهی از منکر نکند. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۷.

پیامک ۵۰۱

حضرت امام صادق(علیه السلام) می فرمایند: المؤمن لایمضی علیه اربعین لیلۃ الا عرض له امر یحزنه یدکر به. مؤمن چهل شب را سپری نمی کند جز آن که پیشامدی برایش شود که غمگینش سازد تا بدان وسیله متنبه گردد. بحارالانوار/ج ۶۷/ص ۲۱۱.

پیامک ۵۰۲

حضرت امام کاظم(علیه السلام) می فرمایند: مثل المؤمن مثل المیزان: کلما زید فی ایمانه زید فی بلائه، لیلقی الله عزوجل و لا خطیئۃ له. مثل مؤمن مانند دو کفه ی ترازو است که هرچه بر ایمانش افزوده شود، بلایش فزونی گیرد تا با دامنی پاک از گناه خدای عزوجل را دیدار کند. بحارالانوار/ج ۶۷/ص ۲۴۳.

پیامک ۵۰۳

حضرت امام باقر(علیه السلام) می فرمایند: انما یتلی المؤمن فی الدنیا علی قدر دینه. بدرستی که مؤمن در دنیا به اندازه ی دینداریش، مبتلا می شود. اصول کافی/ج ۲/ص ۲۵۳.

پیامک ۵۰۴

حضرت علی(علیه السلام) می فرمایند: ان ابلاء للظالم ادب و للمؤمن امتحان و للانبیاء درجۃ. بلاء برای ستمگر تأدیب، برای مؤمن امتحان و برای پیامبران مقام و درجه است. بحارالانوار/ج ۶۷/ص ۲۳۵.

پیامک ۵۰۵

امام سجاد(علیه السلام) می فرمایند: ایها مؤمن دمعت عیناه بقتل الحسین (علیه السلام) حتی یسبل علی خده، لواه الله بها فی الجنه عرفا یسکنها احقبا. هر مؤمنی که چشمانش برای کشته شدن حسین (علیه السلام) گریان شود، به طوری که اشک بر گونه هایش

سرازیر گردد، خداوند به سبب آن او را درغرفه های بهشتی جای دهد که روزگاران دراز در آن به سر برند. ثواب الاعمال/ ج ۱۰۸.

پیامک ۵۰۶

حضرت رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المؤمن الذی نفسه فی عناء، والناس فی راحة. مؤمن کسی است که نفسش از او در رنج و مردم از او در آسایش هستند. کنز الاعمال، ح ۷۵۲.

پیامک ۵۰۷

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: ان الله اعطى المؤمن ثلاث خصال: العز في الدنيا و في دینه و الفلح في الآخرة و المهابة في صدور العالمين؛ خداوند سه خصلت به مؤمن عطا فرموده است: عزت در دنیا و دینش، رستگاری در آخرت و ابهت در دل‌های همه ی مردم. بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۷۱.

پیامک ۵۰۸

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: مَنْ فَرَّجَ عَنْهُ وَمِنْ فَرَّجَ اللَّهُ وَعَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. کسی که گره از کار مؤمنی بگشاید و شادش کند، خداوند هم در روز قیامت، کار بسته‌ی او را می گشاید. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰.

پیامک ۵۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : عليك بالعلم فان العلم خلیل المؤمن و الحلم و زيرُهُ و العقل دليلُهُ و ... و الصبر اميرُ جنودِهِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بر تو باد به فراگیری علم، همانا که علم دوست مؤمن است و بردباری وزیر او و عقل راهنمایش و عمل سرپرست او و رفق و مدارا پدر او و ملایمت با دیگران برادر او و صبر، امیر سپاهیان او است. «نهج الفصاحه، ح ۱۹۶۱»

توسل و شفاعت

پیامک ۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: همانا، رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) حق شفاعت امت اش را دارد و ما، حق شفاعت شیعیان خودمان را داریم و شیعیان ما، حق شفاعت خویشان خود را دارند. بحار الانوار ۸: ۳۸/۱۶.

پیامک ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يشفع الشهيد في سبعين من اهله. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شهید هفتاد نفر از بستگان خود را شفاعت می کند. «کنز العمال، ح ۱۱۱۱۹»

پیامک ۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : آلُ مُحَمَّدٍ - صلى الله عليه و آله - هُم حَبْلُ اللَّهِ الَّذِي أَمَرَ بِالْإِعْتِصَامِ بِهِ فَقَالَ: وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً

و لا تَفَرَّقُوا. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: اهل بیت پیامبر - صلی الله علیه و آله - همان ریسمان الهی هستند که خداوند امر فرمود به آن چنگ زده و پناه ببرید، پس خداوند فرموده است: همگی به ریسمان خداوند چنگ زده و پراکنده نشوید. «بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۸۴»

پیامک ۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : نَحْنُ السَّبَبُ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: ما (اهل بیت) سبب و وسیله خدا بین شما و پروردگار عزوجل هستیم. «بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۰»

پیامک ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : فی ذیلِ هذه الایة «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» أَنَا وَسِيلَتُهُ. امام علی - علیه السلام - در تفسیر این آیه شریفه که خداوند می فرماید: «و برای تقرب به پروردگارتان وسیله بجوئید» فرمودند: من وسیله تقرب به خدا هستم. «تفسیر المیزان، ج ۵، ص ۳۶۲»

پیامک ۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ما أَحَدٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ إِلَّا وَهُوَ يَحْتَاجُ إِلَى شَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَوْمَ الْقِيَامَةِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هیچ کس از اولین و آخرین (مخلوقات) نیست مگر اینکه به شفاعت محمد - صلی الله علیه و آله - در روز قیامت نیاز دارد. «المحاسن، ج ۱، ص ۲۹۳»

پیامک ۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : أَحْمَدُوا اللَّهَ الَّذِي لِعَظَمَتِهِ وَ نوره يَبْتَغِي مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَ نَحْنُ وَسِيلَتُهُ فِي خَلْقِهِ. حضرت فاطمه زهراء - سلام الله عليها - فرمودند: حمد کنید پروردگار را که عظمت و نورش ایجاب می کند که اهل آسمان ها و زمین (برای قرب به او) وسیله بجویند و ما (اهل بیت) وسیله او در میان آفریدگانش هستیم. «شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۸۶، ص ۲۱۱»

پیامک ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَعَدَّ نَبِيَّهُ مُحَمَّدًا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - الْوَسِيلَةَ ... وَ أَنَّ الْوَسِيلَةَ أَعْلَى دَرَجَةِ الْجَنَّةِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای مردم خداوند تعالی به پیامبر خود حضرت محمد - صلی الله علیه و آله - وعده درجه وسیله بودن را داده است، وعده خداوند راست است و او خلف وعده نمی کند بدانید که مقام وسیله بودن بالاترین درجات در بهشت است. «الکافی، ج ۸، ص ۲۴»

پیامک ۹

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ أَفْضَلَ مَا تَوَسَّلَ بِهِ الْمُتَوَسِّلُونَ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ: الْإِيمَانُ بِهِ وَ بَرَسُولِهِ وَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ ... . امام علی - علیه السلام - فرمودند: برترین چیزی که متوسلان به خداوند سبحان می توانند به وسیله آن توسل بجویند و (به خداوند نزدیک

شوند) عبارت است از: ایمان به خدا و رسول او و جهاد در راه خدا ... «شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۷، ص ۲۱»

پیامک ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : نَحْنُ حَبْلُ اللَّهِ الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ما (اهل بیت) همان ریسمان الهی هستیم که خداوند تبارک و تعالی فرمودند: همگی به ریسمان الهی چنگ زبید و پراکنده نشوید. «بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۸۴»

پیامک ۱۱

قال الامام الهادی - عليه السلام - : ... وَفَازَ مَنْ تَمَسَّكَ بِكُمْ وَأَمِنَ مَنْ لَجَأَ إِلَيْكُمْ وَسَلِمَ مَنْ صَدَّقَكُمْ وَهُدِيَ مَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ ... امام هادی - عليه السلام - فرمودند: ... کسی که به شما (ائمه معصومین - علیهم السلام) - تمسک نمود رستگار شد و آن کس که به شما پناه آورد، ایمنی یافت و کسی که شما را تصدیق نمود، به سلامت به سر منزل مقصود رسید و هر کس که به ریسمان شما چنگ زد، هدایت شد و کسی که از شما پیروی کرد، جایگاهش بهشت خواهد بود. «مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره»

پیامک ۱۲

قال الامام السجاد - عليه السلام - في مناجاة المتوسلين: الهی لیس لی وسیلة الیک الا عواطفی رأفتک و لالی ذریعة الیک الا عواطفی رحمتک و شفاعة نبیک نبی الرحمة ... امام سجاد - عليه السلام - در مناجات متوسلین می فرماید: خداوند، من وسیله ای در درگاهت ندارم مگر عواطف محبت آمیز تو و دست آویزی جهت رسیدن به تو ندارم مگر عطاهای رحمت تو و شفاعت پیغمبرت، که نبی رحمت و نجات دهنده امت از گمراهی است، پس این دو را سبب رسیدن من به مغفرت و آمرزش خود قرار ده و وسیله ای جهت دست یافتن به خشنودی و رضای خود بگردان. «بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۱۴۹»

پیامک ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الوسیلة درجوة عند الله لیس فوقها درجوة. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: وسیله درجه ای است نزد خداوند که بالاتر از آن درجه ای نیست. «کنز العمال، ج ۳۹۰۷»

پیامک ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : شفاعتی لأمتی من أحب أهل بیتی. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: شفاعت من شامل آن کسی از امت من می شود که اهل بیت مرا دوست داشته باشد. «کنز العمال، ج ۵۷»

پیامک ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : إن الله أعطانی مسألة، فأخرت مسألة المؤمنین من أمتی يوم القيامة، ففعل ذلك. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: خداوند به من فرمود از او خواهش و درخواستی داشته باشم، اما من درخواست خود را برای شفاعت مؤمنان از امت من در روز قیامت به تأخیر انداختم و خداوند پذیرفت. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۶»

پیامک ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الشُّفَعَاءُ خَمْسَةٌ: الْقُرْآنُ وَ الرَّحْمُ وَ الْأَمَانَةُ وَ تَبْيُكُمُ وَ أَهْلُ بَيْتِهِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شفاعت کنندگان (روز قیامت) پنج گروهند: قرآن، خویشاوند، امانت، پیغمبر شما و خاندان و اهل بیت او. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۴۳»

پیامک ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - يقول: انَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: ... أَلَا فَاعْلَمُوا أَنَّ أَكْرَمَ الْخَلْقِ عَلَيَّ وَ أَفْضَلُهُمْ لَدَيَّ مُحَمَّدٌ وَ أُخُوهُ عَلِيٌّ وَ مَنْ بَعْدَهُمُ الْأَيْمَةُ الَّذِينَ هُمُ الْوَسَائِلُ إِلَيَّ ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند عَزَّوَجَلَّ می فرماید: ای بندگان من آیا چنین نیست کسی که حاجات بزرگی از شما می خواهد و شما حوائج او را بر نمی آورید مگر این که در نزد شما کسی را که محبوب ترین مردم پیش شماست شفیع قرار دهد، آن گاه حاجات او را به خاطر آن شفیع بر می آورید؟ اکنون آگاه باشید و بدانید که محبوب ترین خلق و افضل آنان نزد من، محمد و برادر او علی و امامان پس از وی هستند. اینان وسیله های مردم به سوی من هستند. بدانید هر کس حاجتی دارد و نفعی را طالب است و یا آن که دچار حادثه ای بس صعب و زیان بار گردیده و رفع آنرا می خواهد، باید مرا به محمد و آل طاهرینش بخواند تا به بهترین وجه، حاجات او را بر آورم. «بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۲۲»

پیامک ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الْأَيْمَةُ مِنْ وُلْدِ الْحَيِّينِ مَنْ أَطَاعَهُمْ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ... وَ هُمُ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَ هُمُ الْوَسِيلَةُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ . رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: امامان از نسل حسین هستند، هر که آنان را اطاعت کند پس به تحقیق اطاعت خدا را نموده است و هر کس از آنان نافرمانی نماید، نافرمانی خدا را نموده است. آنان دستگیره محکم و وسیله تقرب به خداوند عَزَّوَجَلَّ می باشند. «سفینه البحار، ج ۱۰، ص ۲۹۵»

پیامک ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّ فَاطِمَةَ لِتَشْفَعَنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَنْ أَحَبَّهَا وَ تَوَلَّاهَا وَ أَحَبَّ ذُرِّيَّتَهَا وَ تَوَلَّاهُمْ وَ يَشْفَعُهَا اللَّهُ فِيهِمْ وَ يَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِهَا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: همانا فاطمه در روز قیامت برای کسی که محب و دوست دار او و فرزندانش باشد، شفاعت می کند و خداوند شفاعت او را در مورد این افراد می پذیرد و آنها را با شفاعت او وارد بهشت می کند. «القطره من بحار مناقب النبی و العتره، ج ۲، ص ۱۸۹»

پیامک ۲۰

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : صِنْفَانِ لَا تَنَالُهُمَا شَفَاعَتِي : سُلْطَانٌ غَشُومٌ عَسُوفٌ ، وَغَالٍ فِي الدِّينِ مَارِقٌ مِنْهُ غَيْرُ تَائِبٍ وَلَا نَازِعٍ . دو دسته اند که شفاعت من به آنها نمی رسد: فرمانروای سرکش و ستمگر و کسی که در دین غلو ورزد و از دین بیرون رود و از این عمل خود توبه نکند و دست نکشد. قرب الإسناد : ۶۴ / ۲۰۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۳۲

پیامک ۲۱

امام رضا (سلام الله علیه): ما زارنی أَحَدٌ مِنْ أَوْلِيائِي عَارِفًا بِحَقِّي إِلَّا شُفِّعْتُ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر یک از دوستانم مرا با شناخت حَقِّم زیارت نمی کند مگر این که در روز قیامت، شفاعتم از او پذیرفته می شود. وسائل الشیعة، ج ۱۳، ص ۵۵۲

پیامک ۲۲

امام صادق (سلام الله علیه): وَتَدْخُلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي الْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ؛ همه شیعیان من با شفاعت او (حضرت معصومه (س)) وارد بهشت خواهند شد. بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶

پیامک ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: «... يا فاطمة ابشری فلک عندالله مقام محمود تشفعین فیہ لمحبیک وشیعتک؛ ای فاطمه علیها السلام مژده باد! که در پیشگاه خدا مقامی شایسته داری که در آن مقام برای دوستان و شیعیان شفاعت می کنی.» بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۵۹.

پیامک ۲۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَنَالُ شَفَاعَتَنَا مَنْ اسْتَحَفَّ بِالصَّلَاةِ؛ هر کس نماز را سبک بشمارد، بشفاعت ما دست نخواهد یافت. فروع کافی، ج ۳، ص ۲۷۰

پیامک ۲۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَنَالُ شَفَاعَتِي مَنْ أَخَّرَ الصَّلَاةَ بَعْدَ وَقْتِهَا؛ کسی که نماز را از وقتش تأخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من نخواهد رسید. بحار الأنوار، ج ۸۳، ص ۲۰

پیامک ۲۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: آسایش و راحتی، کامیابی و رستگاری و پیروزی، برکت و گذشت و تندرستی و عافیت، بشارت و خرمی و رضایتمندی، قرب و خویشاوندی، یاری و پیروزی و توانمندی، شادی و محبت، از سوی خدای متعال، بر کسی باد که علی بن ابی طالب را دوست بدارد، ولایت او را بپذیرد، به او اقتدا کند، به برتری او اقرار نماید، و امامان پس از او را به ولایت بپذیرد. بر من است که آنان را در شفاعتم وارد کنم. بر پروردگار من است که خواسته مرا درباره آنان اجابت کند. آنان پیروان من هستند و هر که از من پیروی کند، از من است. بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۹۲

پیامک ۲۷

قال الصادق علیه السلام: من زارالحسین علیه السلام یوم عاشورا وجبت له الجنة؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس که امام حسین علیه السلام را در روز عاشورا زیارت کند بهشت بر او واجب می شود. اقبال الاعمال، ص ???

پیامک ۲۸

قال الصادق - علیه السلام - : یابنی ! انه لاینال شفاعتنا من استخف بالصلاة ؛ ای فرزندم هر کس نماز را سبک بشمارد به شفاعت ما

دست نخواهد یافت. (وسائل الشیعه ج ۳، ص ۱۶).

پیامک ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: المؤمنون امناء المؤمنین علی صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم لا یساءلون الله - عز و جل - شیئا الا اعطاهم و لا یشفعون فی شیء الا شفعا؛ اذان گویان امانتداران مؤمنان بر نماز و روزه شان و خون و گوشتشان چیزی از خداوند درخواست نمی کنند، مگر اینکه خداوند به آنها عطا می کند و در مورد چیزی هم شفاعت نمی کنند، مگر اینکه شفاعتشان را خداوند می پذیرد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۲۴)

پیامک ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن محتسبا یرید بذلك وجه الله - عز و جل - اعطاه الله ثواب اربعین الف شهید و اربعین الف صدیق و یدخل فی شفاعته اربعین الف مسیء من امتی الی الجنة؛ کسی که اذان بگوید، و به خداوند توجه داشته باشد، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطا می کند و چهل هزار از امت گنهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۳۰)

پیامک ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: فی مرضه الذی توفی فیهِ و اغمی علیه ثم افاق فقال: لا ینال شفاعتی من اخر الصلاة بعد وقتها؛ پیامبر (ص) در بیماری که به علت آن رحلت فرمودند بیهوش شدند، و در چند لحظه ای از بیهوشی به هوش آمدند و فرمودند: شفاعت من به کسی نمی رسد که نماز را از (اول) وقت خودش به تاخیر اندازد. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

پیامک ۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا ینال شفاعتی من اخر الصلاة المفروضة بعد وقتها؛ (فردای قیامت) شفاعت من به کسی که نماز واجب را تا پس از وقت آن به تاخیر اندازد، نخواهد رسید. (امالی صدوق، ص ۳۲۶)

پیامک ۳۳

قال الصادق - علیه السلام -: ان شفاعتنا لاتنال مستخفا بالصلاة؛ همانا شفاعت ما به کسی که نمازش را سبک بشمارد، نمی رسد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

پیامک ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة شفیع بینہ و بین ملک الموت؛ نماز شفیع نماز گزار در نزد ملک الموت است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

پیامک ۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمْ الْأُمُورُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ؛ فَإِنَّهُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ وَمَا حِلُّ مُصَدِّقٍ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَةً إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ؛ هر گاه کارها همچون پاره‌های شب تاریک بر شما تاریک و شبهه‌ناک شد، به قرآن روی آورید؛ زیرا قرآن شفیعی است که شفاعتش پذیرفته است و شاکی و خصمی است که شکایتش قبول می‌شود. هر که قرآن را فرا روی خود قرار دهد، او را به سوی بهشت کشاند و هر که آن را پشت سر خویش نهد، به سوی دوزخش براند. نوادر الراوندی: ۲۱، ۲۲

پیامک ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: نعم الشَّفیع القرآن لصاحبه يوم القيمة؛ چه نیکو شفیعی است قرآن در روز قیامت برای کسی که قرآن خوانده باشد. نهج الفصاحه

پیامک ۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: من کذب بالشَّفاعة لم ینلها يوم القيمة؛ هر که شفاعت را دروغ شمارد روز قیامت از آن بی نصیب ماند. نهج الفصاحه

پیامک ۳۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله علیها - : إِذَا حُشِرْتُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، أَسْفَعُ عُصَاةَ أُمَّةِ النَّبِيِّ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: هنگامی که در روز قیامت برانگیخته و محشور شوم، خطاکاران امت پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم -، را شفاعت می‌نمایم. احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۱۲۹

پیامک ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: لا ینال شفاعتی من اخر الصلوة بعد وقتها؛ کسی که نماز را از وقتش تأخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من نخواهد رسید. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

پیامک ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: الصلاة شفیع بینه و بین ملک الموت؛ نماز شفیعی نماز گزار در نزد ملک الموت است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

پیامک ۴۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: حقت شفاعتی لمن اعان ذریتی بیده و لسانه و ماله؛ حق کسی که ذریه مرا به دست و زبان و مالش یاری کرد، آن است که من او را شفاعت کنم. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۳۷۶

پیامک ۴۲

مام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا شَفِيعَ أَنْجَحُ مِنَ التَّوْبَةِ هِيَ شَفَاعَتُ كُنْدَةِ آيِ پیرزمنده تر از توبه نیست. (جهاد النفس، ح ۴۶۰)

پیامک ۴۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذ كان يوم القيامة بعث الله عزوجل العالم و العابد، فاذا وقف بين يدي الله عزوجل قيل للعابد: انطلق الى الجنة، و قيل للعالم: فق، تشفع للناس بحسن تا ديبك لهم. چون روز قیامت شود، خدای عزوجل عالم و عابد را برانگیزد. چون آن دو در پیشگاه خدای عزوجل بایستند، به عابد گفته شود: به بهشت برو و به عالم گفته شود: بایست و بسبب آن که مردم را نیکو تربیت کردی، شفاعتشان کن. علل الشرایع / ۳۹۴.

پیامک ۴۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من زارنا مما تنا فکانما زارنا فی حیاتنا. هر کس پس از مردنمان ما را زیارت کند، چنان است که ما را در زمان حیاتمان زیارت کرده باشد. بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۲۴.

پیامک ۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چ من اتانی زائرا کنت شفیعہ يوم القیامہ. هر که به زیارت من بیاید در روز قیامت شفیع او باشم. بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۴۲.

پیامک ۴۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لا تَشْتِخِفُوا بِفُقْرَا شِيعَةِ عَلِيٍّ (ع) فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَشْفَعُ فِي مِثْلِ رَيْبَعِهِ وَ مُضْرٍ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: فقیران از شیعیان علی - علیه السلام - را خوار و سبک نشمارید که همانا یک نفر از آنها به اندازه قبیله ربیع و مضر را شفاعت خواهد نمود. «مشکاة الانوار، ص ۵۵۶»

غدیر**پیامک ۱**

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: العجب یا حفص یا حفص لما لقی علی بن ابی طالب!! انه كان له عشرة الاف شاهد لم يقدر علی اخذ حقه و الرجل یاخذ حقه بشاهدین. ای حفص! شگفتا از آنچه علی بن ابی طالب (علیه السلام) با آن مواجه شد! او با ده هزار شاهد و گواه (در روز غدیر) نتوانست حق خود را بگیرد، در حالی که شخص با دو شاهد حق خود را می گیرد. بحارالانوار: ۳۷، ۱۴۰.

پیامک ۲

عن جعفر، عن ابيه (صلی الله علیه و آله و سلم) قال: ان ابليس عدو الله رن اربع رنات: يوم لعن، و يوم اهبط الى الارض، و يوم بعث النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) و يوم الغدير. امام باقر (علیه السلام) از پدر بزرگوارشان، امام صادق (علیه السلام) نقل کردند که فرمودند: شیطان دشمن خدا چهار بار ناله کرد: روزی که مورد لعن خدا واقع شد و روزی که به زمین هبوط کرد و روزی که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) مبعوث شد و روز عید غدیر. قرب الاسناد: ۱۰.

پیامک ۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: بنی الاسلام علی خمس: الصلوة و الزکوة و الصوم و الحج و الولاية و لم یناد بشیء ما نودی بالولاية یوم غدیر. اسلام بر پنج پایه استوار شده است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و به هیچ چیز به اندازه آنچه در روز غدیر به ولایت تاکید شده، ندا نشده است. کافی ۲، ۲۱، ح ۸.

پیامک ۴

عن ابی سعید قال: لما کان یوم غدیر خم امر رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) منادیا فنادی: الصلوة جامعة، فاخذ بید علی (علیه السلام) و قال: اللهم من کنت مولاه فعلی مولاه، اللهم وال من والاه، و عاد من عاداه. ابو سعید گوید: در روز غدیر خم رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) دستور داد: منادی ندا دهد که: برای نماز جمع شوید. بعد دست علی (علیه السلام) را گرفتند و بلند کردند و فرمودند: خدایا کسی که من مولای اویم پس علی هم مولای اوست، خدایا دوست بدار کسی را که علی را دوست بدارد و دشمن بدار کسی را که با علی دشمنی کند. بحار الانوار ۳۷: ۱۱۲، ح ۴.

پیامک ۵

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: ... و هو یوم التهنة یهنئ بعضکم بعضا، فاذا لقی المؤمن اخاه یقول: «الحمد لله الذی جعلنا من المتمسکین بولاية امیر المؤمنین و الائمة (علیه السلام)» و هو یوم التبسم فی وجوه الناس من اهل الایمان... عید غدیر روز تبریک و تهنیت است. هر یک به دیگری تبریک بگویند، هر وقت مؤمنی برادرش را ملاقات کرد، چنین بگوید: «حمد و ستایش خدایی را که به ما توفیق چنگ زدن به ولایت امیرمؤمنان و پیشوایان عطا کرد» آری عید غدیر روز لبخند زدن به چهره مردم با ایمان است... اقبال: ۴۶۴.

پیامک ۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صیام یوم غدیر خم یعدل صیام عمر الدنیا لو عاش انسان ثم صام ما عمرت الدنیا لکان له ثواب ذلک. روزه روز غدیر خم با روزه تمام عمر جهان برابر است. یعنی اگر انسانی همیشه زنده باشد و همه عمر را روزه بگیرد، ثواب او به اندازه ثواب روزه عید غدیر است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۴، ح ۴.

پیامک ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و من صلی فیہ رکعتین ای وقت شاء و افضله قرب الزوال و هی الساعۃ التي اقیم فیها امیر المؤمنین (علیه السلام) بغدیر خم علما للناس و... کان کمن حضر ذلک الیوم... کسی که در روز عید غدیر هر ساعتی که خواست، دو رکعت نماز بخواند و بهتر اینست که نزدیک ظهر باشد که آن ساعتی است که امیر المؤمنین (علیه السلام) در آن ساعت در غدیر خم به امامت منصوب شد، (هر که چنین کند) همانند کسی است که در آن روز حضور پیدا کرده است... وسائل الشیعه ۵: ۲۲۵، ح ۲.

پیامک ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انه تستحب الصلوة فی مسجد الغدیر لان النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) اقام فیہ امیر

المؤمنین (علیه السلام) و هو موضع اظهر الله عزوجل فيه الحق. نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است، چون پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در آنجا امیر مؤمنان (علیه السلام) را معرفی و منصوب کرد. و آنجایی است که خدای بزرگ، حق را آشکار کرد. وسائل الشیعه ۳: ۵۴۹.

پیامک ۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: من زار فيه مؤمنا ادخل الله قبره سبعین نورا و وسع فی قبره و يزور قبره کل یوم سبعون الف ملک ویشرونه بالجنة. کسی که در روز (غدیر) مؤمنی را دیدار کند، خداوند هفتاد نور بر قبر او وارد می کند و قبرش را توسعه می دهد و هر روز هفتاد هزار فرشته قبر او را زیارت می کنند و او را به بهشت بشارت می دهند. اقبال الاعمال: ۷۷۸.

پیامک ۱۰

عن مولانا ابی الحسن علی بن محمد (علیه السلام) قال لابی اسحاق: و یوم الغدیر فیہ اقام النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) اخاه علیا علما للناس و اماما من بعده، [قال] قلت: صدقت جعلت فداک، لذلك قصدت، اشهد انک حجة الله علی خلقه. امام هادی (علیه السلام) به ابواسحاق فرمودند: در روز غدیر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) برادرش علی (علیه السلام) را بلند کرد و به عنوان پرچمدار (و فرمانده) مردم و پیشوای بعد از خودش معرفی کرد. ابواسحاق گفت: عرض کردم، فدایت شوم راست فرمودی. به خاطر همین به زیارت و دیدار شما آمدم، گواهی می دهم که تو حجت خدا بر مردم هستی. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۴، ح ۳.

پیامک ۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: والعمل فیہ يعدل ثمانین شهرا، و ینبغی ان یکثر فیہ ذکر الله عزوجل، والصلوة علی النبی (صلی الله علیه و آله و سلم)، و یوسع الرجل فیہ علی عیاله. ارزش عمل در آن روز (عید غدیر) برابر با هشتاد ماه است، و شایسته است آن روز ذکر خدا و درود بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) زیاد شود، و مرد، بر خانواده خود توسعه دهد. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۵، ح ۶.

پیامک ۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عودوا رحمکم الله بعد انقضاء مجمعکم بالتوسعة علی عیالکم، والبر باخوانکم والشکر لله عزوجل علی ما منحکم، واجتمعوا یجمع الله شملکم، و تباروا یصل الله الفتکم، و تهانوا نعمة الله کما هنا کم الله بالثواب فیہ علی اضعاف الاعیاد قبله و بعده الا فی مثله... بعد از پایان گردهم آیی خود (در روز غدیر) به خانه برگردید، خدا بر شما رحمت فرستد. به خانواده خود گشایش و توسعه دهید، به برادران خود نیکی کنید، خداوند را بر این نعمت که شما را بخشیده است، سپاس گزارید، متحد شوید تا خدا به شما وحدت بخشد، نیکویی کنید تا خدا دوستیتان را پایدار کند، به همدیگر نعمت خدا را تبریک بگوئید، همانطور که خداوند در این روز با چندین برابر عیدهای دیگر پاداش دادن به شما تبریک گفته، این گونه پاداشها جز در روز عید غدیر نخواهد بود. بحار الانوار ۹۷: ۱۱۷.

پیامک ۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انه یوم عید و فرح و سرور و یوم صوم شکر الله تعالی. عید غدیر، روز عید و خوشی و شادی است و روز روزه داری به عنوان سپاس نعمت الهی است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۶، ح ۱۰.

پیامک ۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و لدرهم فيه بالف درهم لاخوانك العارفين، فافضل على اخوانك في هذا اليوم و سر فيه كل مؤمن و مؤمنة. يك درهم به برادران با ایمان و معرفت، دادن در روز عید غدیر برابر هزار درهم است، بنابراین در این روز به برادران اتفاق کن و هر مرد و زن مؤمن را شاد گردان. مصباح المتعجد: ۷۳۷.

پیامک ۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... هو يوم عبادة و صلوة و شكر لله و حمد له، و سرور لما من الله به عليكم من ولايتنا، و اني احب لكم ان تصوموه. عید غدیر، روز عبادت و نماز و سپاس و ستایش خداست و روز سرور و شادی است به خاطر ولایت ما خاندان که خدا بر شما منت گذارد و من دوست دارم که شما آن روز را روزه بگیرید. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۸، ح ۱۳.

پیامک ۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... تذکرون الله عز ذكره فيه بالصيام والعبادة والذكر لمحمد و آل محمد، فان رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) اوصی امیرالمؤمنین ان يتخذ ذلك اليوم عيدا، و كذلك كانت الانبياء تفعل، كانوا يوصون اوصيائهم بذلك فيتخذونه عيدا. در روز عید غدیر، خدا را با روزه و عبادت و یاد پیامبر و خاندان او یادآوری کنید، زیرا رسول خدا به امیرالمؤمنین سفارش کرد که آن روز را عید بگیرید، همین طور پیامبران هم به جانشینان خود سفارش می کردند که آن روز را عید بگیرند، آنان هم چنین می کردند. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷، ح ۱.

پیامک ۱۷

روی الحسن بن راشد عن ابی عبد الله (علیه السلام) قال: قلت: جعلت فداك، للمسلمين عيد غير العیدین؟ قال: نعم، يا حسن! اعظمهما و اشرفهما، قال: قلت له: و ای يوم هو؟ قال: يوم نصب امیرالمؤمنین (علیه السلام) فيه علما للناس. قلت له: جعلت فداك و ما ينبغي لنا ان نصنع فيه؟ قال: تصومه يا حسن و تكثر الصلوة على محمد و آله فيه و تبرا الى الله، ممن ظلمهم، فان الانبياء كانت تامر الاوصياء باليوم الذي كان يقام فيه الوصی ان يتخذ عيدا. حسن بن راشد گوید: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: آیا مسلمانان بجز آن دو عید، عید دیگری هم دارند؟ فرمودند: بله، بزرگترین و بهترین عید. گفتم: کدام روز است؟ فرمودند: روزی که امیرمؤمنان بعنوان پرچمدار مردم منصوب شد. گفتم: فدایت شوم در آن روز سزاوار است، چه کنیم؟ فرمودند: روزه بگیر و درود بر محمد و آل او بفرست و از ستمگران به آنان برائت بجوی، زیرا پیامبران به جانشینان دستور می دادند که روزی را که جانشین انتخاب می شود، عید بگیرند. مصباح المتعجد: ۶۸۰.

پیامک ۱۸

عن امیر المؤمنین (علیه السلام) قال: ... فكيف بمن تكفل عددا من المؤمنين والمؤمنات وانا ضمينه على الله تعالى الامان من الكفر والفقير؛ امیر مؤمنان (علیه السلام) فرمودند: ... چگونه خواهد بود حال کسی که عهده دار هزینه زندگی تعدادی از مردان و زنان مؤمن (در روز غدیر) باشد، در صورتی که من پیش خدا ضامنم که از کفر و تنگدستی در امان باشد. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷.

پیامک ۱۹

عن امیر المؤمنین (علیه السلام) قال: ... اذا تلاقیتم فتصافحوا بالتسلیم و تهابوا النعمه فی هذا الیوم، و لیبلغ الحاضر الغائب، و الشاهد الباین، و لیعد الغنی الفقیر و القوی علی الضعیف امرنی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) بذلك. امیر المؤمنین (علیه السلام) (در خطبه روز عید غدیر) فرمودند: وقتی که به همدیگر رسیدید همراه سلام، مصافحه کنید، و در این روز به یکدیگر هدیه بدهید، این سخنان را هر که بود و شنید، به آن که نبود برساند، توانگر به سراغ مستمند برود، و قدرتمند به یاری ضعیف، پیامبر مرا به این چیزها امر کرده است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷.

پیامک ۲۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و انه الیوم الذی اقام رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) علیا (علیه السلام) للناس علما و ابان فی فضلہ و وصیه فصام شکرا لله عزوجل ذلک الیوم و انه لیوم صیام و اطعام و صلۀ الاخوان و فیہ مرضاء الرحمن، و مرغمۀ الشیطان. عید غدیر، روزی است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) علی (علیه السلام) را بعنوان پرچمدار برای مردم برافراشت و فضیلت او را در این روز آشکار کرد و جانشین خود را معرفی کرد، بعد بعنوان سپاسگزاری از خدای بزرگ آن روزه را روزه گرفت و آن روز، روز روزه داری و عبادت و طعام دادن و به دیدار برادران دینی رفتن است. آنروز روز کسب خشنودی خدای مهربان و به خاک مالیدن بینی شیطان است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۸، ضمن حدیث ۱۲.

پیامک ۲۱

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): یا معشر المسلمین لیبلغ الشاهد الغائب، اوصی من آمن بی و صدقنی بولایه علی، الا ان ولایه علی ولایتی و ولایتی ولایه ربی، عهدا عهدا الی ربی و امرنی ان ابغکموه. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) (در روز غدیر) فرمودند: ای مسلمانان! حاضران به غایبان برسانند: کسی را که به من ایمان آورده و مرا تصدیق کرده است، به ولایت علی سفارش می کنم، آگاه باشید ولایت علی، ولایت من است و ولایت من، ولایت خدای من است. این عهد و پیمانی بود از طرف پروردگام که فرمانم داد تا به شما برسانم. بحار الانوار ۳۷: ۱۴۱، ح ۳۵.

پیامک ۲۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا کان یوم القیامه زفت اربعه ايام الی الله عز و جل کما تزف العروس الی خدرها: یوم الفطر و یوم الاضحی و یوم الجمعه و یوم غدیر خم. هنگامی که روز قیامت برپا شود چهار روز بسرعت به سوی خدا می شتابند همان طور که عروس به حجله اش بسرعت می رود. آن روزها عبارتند از: روز عید فطر و قربان و جمعه و روز غدیر خم. اقبال سید بن طاووس: ۴۶۶.

پیامک ۲۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و یوم غدیر بین الفطر و الاضحی و یوم الجمعه کالقمر بین الکواکب. ... روز غدیر خم در میان روزهای عید فطر و قربان و جمعه همانند ماه در میان ستارگان است. اقبال سید بن طاووس: ۴۶۶.

پیامک ۲۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: والله لو عرف الناس فضل هذا اليوم بحقیقه لصافحتهم الملائكة فی کل یوم عشر مرات... وما اعطی الله لمن عرفه ما لا یحصی بعدد. به خدا قسم اگر مردم فضیلت واقعی «روز غدیر» را می شناختند، فرشتگان روزی ده بار با آنان مصافحه می کردند و بخششهای خدایه کسی که آن روز را شناخته، قابل شمارش نیست. مصباح المتعجد: ۷۳۸.

پیامک ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ان هذا یوم عظیم الشان، فیه وقع الفرج، ورفعت الدرج ووضحت الحجج وهو یوم الايضاح والافصاح من المقام الصراح، ویوم کمال الدین و یوم العهد المعهود... امروز (عید غدیر) روز بس بزرگی است. در این روز گشایش رسیده و منزلت (کسانی که شایسته آن بودند) بلندی گرفت و برهان های خدا روشن شد و از مقام پاک با صراحت سخن گفته شد و امروز روز کامل شدن دین و روز عهد و پیمان است. بحار الانوار، ۹۷: ۱۱۶.

پیامک ۲۶

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: حدثنی ابی، عن ابيه (علیه السلام) قال: ان یوم الغدیر فی السماء اشهر منه فی الارض. پدرم به نقل از پدرش (امام صادق (علیه السلام)) نقل کرد که فرمودند: روز غدیر در آسمان مشهورتر از زمین است. مصباح المتعجد: ۷۳۷.

پیامک ۲۷

عن عمار بن حریر قال دخلت علی ابی عبد الله (علیه السلام) فی یوم الثامن عشر من ذی الحجة فوجدته صائما فقال لی: هذا یوم عظیم عظم الله حرمة علی المؤمنین و اکمل لهم فی الدین و تمم علیهم النعمة و جدد لهم ما اخذ علیهم من العهد والميثاق. عمار بن حریر گوید: روز هجدهم ماه ذیحجه خدمت امام صادق (علیه السلام) رسیدم و آن حضرت را روزه یافتم. امام به من فرمودند: امروز، روز بزرگی است، خداوند به آن عظمت داده و آن روز دین مؤمنان را کامل ساخت و نعمت را بر آنان تمام نمود و عهد و پیمان قبلی را تجدید کرد. مصباح المتعجد: ۷۳۷.

پیامک ۲۸

قیل لابی عبد الله (علیه السلام): للمؤمنین من الاعیاد غیر العیدین و الجمعة؟ قال: نعم لهم ما هو اعظم من هذا، یوم اقیم امیر المؤمنین (علیه السلام) فعقد له رسول الله الولاية فی اعناق الرجال والنساء بغدیر خم. به امام صادق (علیه السلام) گفته شد: آیا مؤمنان غیر از عید فطر و قربان و جمعه عید دیگری دارند؟ فرمودند: آری، آنان عید بزرگتر از اینها هم دارند و آن روزی است که امیر المؤمنین (علیه السلام) در غدیر خم بالا برده شد و رسول خدا مساله ولایت را بر گردن زنان و مردان قرار داد. وسائل الشیعه، ۷: ۳۲۵، ح ۵.

پیامک ۲۹

عن الصادق (علیه السلام) قال: هو عید الله الاکبر، و ما بعث الله نبیا الا و تعید فی هذا الیوم و عرف حرمة و اسمه فی السماء یوم العهد المعهود و فی الارض یوم الميثاق الماخوذ و الجمع المشهود. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: روز غدیر خم عید بزرگ خداست، خدا پیامبری مبعوث نکرده، مگر اینکه این روز را عید گرفته و عظمت آن را شناخته و نام این روز در آسمان، روز عهد و پیمان و

در زمین، روز پیمان محکم و حضور همگانی است. وسائل الشیعه، ۵: ۲۲۴، ح ۱.

پیامک ۳۰

یوم غدیر خم افضل اعیاد امتی و هو الیوم الذی امرنی الله تعالی ذکره فیه بنصب اخی علی بن ابی طالب علما لامتی، یهتدون به من بعدی و هو الیوم الذی اکمل الله فیه الدین و اتم علی امتی فیه النعمه و رضی لهم الاسلام دینا. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: روز غدیر خم برترین عیدهای امت من است و آن روزی است که خداوند بزرگ دستور داد / آن روز برادرم علی بن ابی طالب را به عنوان پرچمدار (و فرمانده) امتم منصوب کنم، تا بعد از من مردم توسط او هدایت شوند، و آن روزی است که خداوند در آن روز دین را تکمیل و نعمت را بر امت من تمام کرد و اسلام را به عنوان دین برای آنان پسندید. امالی صدوق: ۱۲۵، ح ۸.

پیامک ۳۱

روی زیاد بن محمد قال: دخلت علی ابی عبد الله (ع) فقلت: للمسلمین عید غیر یوم الجمعة والفرط والاضحی؟ قال: نعم، الیوم الذی نصب فیه رسول الله (ص) امیر المؤمنین (ع). زیاد بن محمد گوید: بر امام صادق (ع) وارد شدم و گفتم: آیا مسلمانان عیدی غیر از عید قربان و عید فطر و جمعه دارند؟ امام (ع) فرمودند: آری، روزی که رسول خدا (ص) امیر مؤمنان (ع) را (به خلافت و ولایت) منصوب کرد. مصباح المتعجد: ۷۳۶.

پیامک ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) روز عید غدیر فرمودند: علی (علیه السلام) تفسیر کتاب خدا، و دعوت کننده به سوی خداست، آگاه باشید که حلال و حرام بیش از آنست که من معرفی و به آنها امر و نهی کنم و بشمارم. پس دستور داشتم که از شما عهد و پیمان بگیرم که آنچه را در مورد علی امیر مؤمنان، و پیشوایان بعد او از طرف خداوند بزرگ آوردم، بپذیرید. ای مردم! اندیشه کنید و آیات الهی را بفهمید، در محکمت آن دقت کنید و متشابهات آن را دنبال نکنید. به خدا قسم هرگز کسی ندهای قرآن را نمی تواند بیان کند و تفسیر آن را روشن کند، جز آن کسی که من دست او را گرفته ام (و او را معرفی کردم). وسایل الشیعه: ۱۸، ۱۴۲، ح ۴۳.

عبادت و فروع دین

وضو، اذان و نماز

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اثافی الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولایة، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبیها. سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. کافی: ۲، ص ۱۸.

حدیث ۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انه تستحب الصلوة فی مسجد الغدیر لان النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) اقام فیه امیر

المؤمنین (علیه السلام) و هو موضع اظهر الله عزوجل فيه الحق. نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است، چون پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در آنجا امیر مؤمنان (علیه السلام) را معرفی و منصوب کرد. و آنجایی است که خدای بزرگ، حق را آشکار کرد. وسائل الشیعه ۳: ۵۴۹.

حدیث ۳

امام باقر علیه السلام: مَنْ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ صَلَاةً مَكْتُوبَةً، قَبْلَ اللَّهِ بِهَا مِنْهُ كُلَّ صَلَاةٍ صَلَّاهَا مِنْذُ يَوْمٍ وَجَبَتْ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ، وَكُلَّ صَلَاةٍ يُصَلِّي بِهَا إِلَى أَنْ يَمُوتَ. هر کس نماز واجبی را در مسجد الحرام به جا آورد، خداوند، همه نمازهای پیشین او را از زمانی که نماز بر او واجب شده است و هر نمازی را که تا پایان حیاتش خواهد خواند، می‌پذیرد. وسائل الشیعه: ج ۳ ص ۵۳۶ ح ۱.

حدیث ۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: الْوُضُوءُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالسُّوَاكُ شَطْرُ الْوُضُوءِ. وضو، بخشی از ایمان است و مسواک زدن بخشی از وضو. کنز العمال: ۲۶۲۰۰

حدیث ۵

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی وصیته لعلی علیه السلام: يَا عَلِيُّ، عَلَيْكَ بِالسُّوَاكِ، وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تُقَلِّ مِنْهُ فَافْعَلْ، فَإِنَّ كُلَّ صَلَاةٍ تُصَلِّي بِهَا بِالسُّوَاكِ تَفْضُلٌ عَلَى الَّتِي تُصَلِّي بِهَا بِغَيْرِ سُوَاكٍ أَرْبَعِينَ يَوْمًا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سفارش به علی علیه السلام، می‌فرماید: ای علی! بر تو باد به مسواک زدن؛ اگر توانستی که از این کار کم نکنی چنین کن؛ زیرا هر نمازی که با مسواک زدن بخوانی از چهل روز نمازی که بی مسواک زدن بگزارای برتر است. البحار: ۴۸ / ۱۳۷ / ۷۶

حدیث ۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَسَلَ الثِّيَابِ؛ يَدِهُبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ، وَهُوَ طَهْوَرٌ لِلصَّلَاةِ؛ شَسْتَن جَامِه، اَنْدُوهُ وَغَم رَا مِي بَرْدٍ وَ مَائِه طَهَارَتٍ بَرَايَ نَمَازِ اسْت. الخصال، صفحه ۶۱۲، حدیث ۱۰

حدیث ۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: ثَمَانِيَةٌ لَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ الصَّلَاةُ: الْعَبْدُ الْآبِقُ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَوْلَاهُ، وَالنَّاشِزُ وَزَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَمَانِعُ الزَّكَاةِ، وَتَارِكُ الْوُضُوءِ، وَالْجَارِيَةُ الْمُدْرِكَةُ تُصَلِّي بِغَيْرِ خِمَارٍ، وَإِمَامٌ قَوْمٌ يُصَلِّي بِهِمْ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، وَالسَّكَرَانُ، وَالزَّبِينُ؛ وَهُوَ الَّذِي يُدَافِعُ الْبَوْلَ وَالْغَائِطَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هشت نفرند که نمازشان پذیرفته نمی‌شود: بنده فراری، تا زمانی که به سوی مولایش برگردد. زن نافرمان، که شوهرش از او ناراضی است. کسی که زکات نمی‌دهد. کسی که وضو نمی‌گیرد. دختر بالغی که بدون روسری نماز بخواند. پیشوای قومی که با آنان نماز بخواند در حالی که از او ناراضی هستند. آدم مست و زبین، یعنی کسی که بول و غائط خود را به زور نگه داشته است. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۲۴ / ۲۶۵۶، منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۸

سئل عن الامام الصادق - عليه السلام - أي الاعمال أفضل؟ قال: الصلوة لوقتها و برّ الوالدين و الجهاد في سبيل الله. از امام صادق - عليه السلام - پرسیدند: برترین اعمال کدامند؟ امام فرمودند: نماز اول وقت، نیکی به پدر و مادر و جهاد در راه خدا. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۵»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ نَظَرَ الى اَبُوهِ نَظَرَ مَاقَتٍ و هُمَا ظَالِمَانِ لَهُ، لَمْ يَقْبَلِ اللهُ لَهُ صَلَاةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس به پدر و مادرش از روی غضب نگاه کند حتی در حالی که آنها در حق او ظلم می کنند، خدا هیچ نمازی را از او قبول نمی نماید. «اصول کافی، ج ۴، ص ۵۰»

حدیث ۱۰

قال الامام السجاد - عليه السلام - : مَنْ صَلَّى فِي مَسْجِدِ السَّهْلَةِ رَكَعَتَيْنِ زَادَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ فِي عُمْرِهِ سِتِّينَ. امام سجّاد - عليه السلام - فرمودند: هر کس در مسجد سهله دو رکعت نماز بخواند، خداوند، دو سال بر عمر او می افزاید. «المزار للمفید، ص ۱۴»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَكْثَرُ مِنَ الطَّهَوْرِ يَزِدُ اللهُ فِي عُمْرِكَ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - : وضو زیاد بگیر تا خداوند، عمرت را زیاد کند. «امالی مفید، ص ۶۰، ح ۵»

حدیث ۱۲

قال النبی - صلى الله عليه و آله - : رَكَعَتَانِ مَعَ الْعِمَامَةِ خَيْرٌ مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ بَغَيْرِ عِمَامَةٍ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دو رکعت نماز با عمامه خواندن بهتر از چهار رکعتی است که بدون عمامه خوانده شود. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۷۸»

حدیث ۱۳

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي كَيْفِ يُؤْخَذُ الصَّبِيُّ بِالصَّلَاةِ؟ فَقَالَ بَيْنَ سَبْعِ سِنِينَ وَسِتِّ سِنِينَ. معاوية بن هب از امام صادق - عليه السلام - پرسید، در چه سنی کودک به نماز امر شود؟ حضرت فرمودند: بین شش و هفت سالگی. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۳»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - عليه السلام - : إِنَّ زَكَةَ جُعِلَتْ مَعَ الصَّلَاةِ قُرْبَانًا لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ ... امام علی - عليه السلام - فرمودند: همانا پرداخت زکات و اقامه نماز، باعث تقرب مسلمانان به خداوند می شود، سپس آن که زکات را با رضایت خاطر پردازد، کفاره گناهان او می شود و بازدارنده و نگاه دارنده انسان، از آتش جهنم است، پس نباید به آن چه پرداخته شده با نظر حسرت نگاه کرد و برای پرداخت زکات افسوس خورد، زیرا کسی که زکات را از روی رغبت پردازد، پاداش او اندک و عمل او تباه و همیشه پشیمان خواهد بود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ لَمْ يُوْتِ الزَّكَاةَ فَكَأَنَّهُ لَمْ يُقِيمِ الصَّلَاةَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که نماز می خواند ولی زکات نمی دهد، گویا نمازی نخوانده است. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۲»

حدیث ۱۶

قال الامام الرضا - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ ... امر بالصلاة و الزكاة فَمَنْ صَلَّى و لَمْ يَزَكْ لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ صَلَاتُهُ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: خداوند به نماز و زکات با هم دستور داده است، پس کسی که نماز بخواند ولی زکات نپردازد، نماز او پذیرفته نخواهد شد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۲»

حدیث ۱۷

قال الله عزوجل: آن گاه که در برابر من به نماز می ایستی، شتاب نکن. (کافی ۸/۴۶)

حدیث ۱۸

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : شرارکم الذین لا یقرءون القرآن الا هجرا و لا یأتون الصلوة الا دُبراً و لا یعتقون محرّهم. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمود: بدترین شما کسی است که قرآن نمی خواند مگر در سختی ها و نماز را به جا نمی آورد مگر در حوادث و آزاد نمی شوند آزاد شدگان آنها. «مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۴۸۳»

حدیث ۱۹

عَنْ الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ هُنَّ فَخْرُ الْمُؤْمِنِ وَ زِينَةُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ الصَّلَاةُ فِي آخِرِ اللَّيْلِ وَ يَأْسُهُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ وِلَايَةُ الْإِمَامِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ - عَلَيْهِمُ السَّلَامُ - . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤمن و نیز زینت دنیا و آخرت او است: نماز شب، مأیوس بودن از آن چه در دستان مردم است و پذیرفتن ولایت و رهبری آل محمد - صلی الله علیه و آله - . «أمالی صدوق، ص ۵۴۴»

حدیث ۲۰

الإمام الباقر عليه السلام : إِذَا قُمْتَ إِلَى صِيْلَاتِكَ فَقُلْ : ... اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ زُوَّارِ بَيْتِكَ ، وَ عُمَارِ مَسَاجِدِكَ . امام باقر عليه السلام : هر گاه برای نمازت رهسپار شوی ، بگو : « . . . خداوند! مرا از زیارت کنندگان خانهات و آبادگران مسجدهایت قرار ده ». الکافی: ج ۳ ص ۴۴۵ ح ۱۲

حدیث ۲۱

رسول الله صلى الله عليه و آله : ما مِنْكُمْ مِنْ رَجُلٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ مُتَطَهِّرًا فَيَصِلُ مَعَ الْمُسْلِمِينَ الصَّلَاةَ ، ثُمَّ يَجْلِسُ فِي الْمَجْلِسِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ الْآخِرَى ، إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَقُولُ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : مردی از شما نیست که پاکیزه از خانه اش بیرون رود و آن گاه با مسلمانان نماز بگردد و سپس در جایگاه خود به انتظار نماز دیگر بنشیند ، مگر آن که فرشتگان

می گویند: خدایا! او را ببخشا. خداوند! او را رحمت فرما. بحار الأنوار: ج ۸۰ ص ۳۰۱ ح ۲.

حدیث ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ، مَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ. بنده، تا زمانی که در مسجد انتظار نماز را می کشد، پیوسته در نماز است. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۰ ح ۲۰۷۳۵.

حدیث ۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: الْقَاعِدُ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ كَالْقَانِتِ، وَيُكْتَبُ مِنَ الْمُصَلِّينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ. آن که در مسجد به انتظار نماز نشسته، گویی در فرمان برداری است و تا زمانی که به خانه اش باز گردد، در شمار نماز گزاران نوشته می شود. کنز العمال: ج ۷ ص ۵۶۸ ح ۲۰۲۹۵.

حدیث ۲۴

رسول الله صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ، هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ، أَمَرْنَا فِيهِ بِبِعْمَارَةِ الْمَسَاجِدِ وَالِدُّعَاءِ وَالصَّيَامِ وَالْقِيَامِ، وَضَمِنْتَ لَنَا فِيهِ الْإِجَابَةَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: پروردگارا! این، ماه رمضان است که در آن، قرآن را برای هدایت مردم همراه با نشانه های روشن هدایت و وسیله تشخیص حق از باطل، فرو فرستادی. در آن، ما را به آباد کردن مسجدها و دعا و روزه و نماز، فرمان دادی و اجابت را برایمان تضمین فرمودی. البلد الأمين: ص ۱۹۸، بحار الأنوار: ج ۹۸ ص ۷۸ ح ۲.

حدیث ۲۵

الكافي عن عمرو بن جُمَيْعٍ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ الْمُصَوَّرَةِ، فَقَالَ: أَكْرَهُ ذَلِكَ، وَلَكِنْ لَا يَضُرُّكُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَلَوْ قَدِ قَامَ الْعَدْلُ رَأَيْتُمْ كَيْفَ يَصْنَعُ فِي ذَلِكَ. الكافي - به نقل از عمرو بن جُمَيْعٍ -: از امام باقر علیه السلام در باره نماز خواندن در مسجدهای نقاشی شده پرسیدم. فرمود: «آن را نمی پسندم؛ لیکن امروزه، شما را زیان نمی رساند. اگر عدل بر پا شود، خواهید دید در این باره چه خواهد کرد». الكافي: ج ۳ ص ۳۶۹ ح ۶، تهذیب الأحكام: ج ۳ ص ۲۵۹ ح ۷۲۶ و فيه «أبا عبد الله» بدل «أبا جعفر»، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۷۴ ح ۱۷۱.

حدیث ۲۶

رسول الله صلی الله علیه و آله: ضَمُّوا الْمَطَاهِرَ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: وضوخانه ها را کنار درهای ورودی مسجد، قرار دهید. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۳ ح ۵۴ نقلًا عن أصل من أصول أصحابنا عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام.

حدیث ۲۷

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): إِنَّ عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ قَالَ: خُلِقَ النَّهَارُ لِتُؤَدَّى فِيهِ الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ الَّتِي عَنْهَا تُسْأَلُ وَبِهَا تُحَاسَبُ، وَبِرِّ وَالِدَيْكَ، وَأَنْ تَضْرِبَ فِي الْأَرْضِ تَبْتَغِيَ الْمَعِيشَةَ؛ مَعِيشَةُ يَوْمِكَ؛ هَرَّ آيْنَهُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَمُودَ: «روز آفریده شد

تا در آن نماز واجب را ادا کنی که از آن بازخواست و با آن حسابرسی خواهی شد؛ و تا به پدر و مادرت نیکی کنی؛ و تا در زمین گام زنی و در پی گذران زندگی روزانه خود بر آیی». بحار الأنوار: ۳۸/ ۵۸/ ۲۰۸.

حدیث ۲۸

امام علی علیه السلام: مَنْ شَرِبَ الْمُسْكِرَ لَمْ تُقْبَلْ صَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً. کسی که مست کننده بنوشد تا چهل شبانه روز نمازش پذیرفته نشود. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۸۶

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا سَهْرَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ إِلَّا لِأَحَدٍ رَجُلَيْنِ: مُصَلٍّ أَوْ مُسَافِرٍ. بیدار ماندن بعد از نماز خفتن روا نباشد، مگر برای دو کس: نماز گزار یا مسافر. بحار الأنوار: ۵ / ۱۷۹ / ۷۶

حدیث ۳۰

امام علی علیه السلام: عَلِّمُوا صِبْيَانَكُمْ الصَّلَاةَ، وَخُذُوهُمْ بِهَا إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ؛ به کودکان خود نماز یاد دهید و چون به سن بلوغ رسیدند، برای (ترک) نماز، بر آنان سخت بگیرید. غرر الحکم: ۶۳۰۵ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۳۱

امام صادق علیه السلام: هر کس بخوهد زنش بچه دار شود، پس از نماز جمعه، دو رکعت نماز بگزارد و در آنها رکوع و سجده را طولانی سازد و سپس بگوید: «خداوندا! به حرمت آنچه زکریا بدان از تو مسئلت داشت، از تو می خواهم. پروردگارا! مرا تنها مگذار که تو خود، برترین وارثانی. خداوندا! از نزد خویش، مرا فرزندان پاك ببخش که تو شنوای دعایی. خداوندا! به نام تو او را بر خویش حلال ساختم و به امانت تو، او را در اختیار گرفتم. اکنون، اگر در رجم او برایم فرزندی تقدیر کرده‌ای، او را فرزندی خجسته و پیراسته قرار ده و در او برای شیطان، بهره و سهمی قرار مده». بحار الأنوار، جلد ۹۰، صفحه ۷۱، حدیث ۱۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۱۶ / ۱

حدیث ۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ عَبْدٍ لَا يَحْضُرُ قَلْبُهُ مَعَ بَدَنِهِ؛ خداوند نماز بنده‌ای را که دلش با بدنش همراه نیست، نمی پذیرد. المحاسن، ج ۱، ص ۴۰۶

حدیث ۳۳

امام صادق (سلام الله علیه): عَلَيَّكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ؛ بر شما باد به نماز گزاردن در مساجد. الکافی، ج ۲، ص ۶۳۵

حدیث ۳۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: «من صلی اربع رکعات فقرا فی کل رکعة بخمسين مرة «قل هو الله احد» کانت صلوة فاطمة علیها السلام ...؛ هر کس چهار رکعت نماز بخواند [هر دو رکعت به یک سلام] و در هر رکعت [پس از سوره حمد] پنجاه مرتبه

سوره «قل هو الله احد» را بخواند، این نماز، نماز فاطمه علیها السلام است.» من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۶۴.

حدیث ۳۵

قال رسولُ الله (صلى الله عليه وآله وسلم): لولا أن أشقَّ على أمتي لأمرتهم بالسواك مع كلِّ صلاةٍ؛ اگر ترس از سختگیری بر ائمتّم نبود، دستور می‌دادم که با هر نمازی مسواک زنند. الکافی: ۳/۲۲/۱.

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: اَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدَ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْجُمُعَةَ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي وَبَعْدَ مَمَاتِي وَ لَهُمْ إِمَامٌ عَادِلٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا وَ جُحُودًا لَهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُ وَ لَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ أَلَا وَ لَا صِيْلَةَ لَهُ أَلَا وَ لَا زَكَاتَهُ لَهُ أَلَا وَ لَا حَجَّ لَهُ أَلَا وَ لَا صَوْمَ لَهُ أَلَا- وَ لَا بَرَكَاتَهُ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ؛ بدانید که خداوند متعال نماز جمعه را بر شما واجب ساخته است پس آنان که در زندگی و پس از مرگ من، از روی سبک شمردن و یا انکار، آن را ترک کنند، با وجود این که پیشوای عادل دارند، خداوند وحدتشان نبخشد و در کارشان برکت ندهد، آگاه باشید نه زکات، نه نماز، نه حج و نه روزه آنان پذیرفته است. بدانید که زندگی آنان برکتی نخواهد داشت، مگر توبه کنند. عوالی اللالی، ج ۲، ص ۵۴، ح ۱۴۶

حدیث ۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا- يُؤْتِرُ عَلَى الصَّلَاةِ عَشَاءً وَ لَا غَيْرَهُ وَ كَانَ إِذَا دَخَلَ وَقْتَهَا كَانَهُ لَا يَعْرِفُ أَهْلًا وَ لَا حَمِيمًا؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله چیزی مثل شام و غیر آن را بر نماز مقدم نمی‌داشتند و هنگامی که وقت نماز می‌رسید، گویی که هیچ یک از اهل خانه و دوستان را نمی‌شناختند. مجموعه ورام، ج ۲، ص ۷۸

حدیث ۳۸

رسول اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: أَلَصَّ لَاءُ مِنَ شَرَائِعِ الدِّينِ وَ فِيهَا مَرَضَةُ الرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ وَ هِيَ مِنْهَاجُ النَّبِيَاءِ وَ لِلْمُصَيَّئِ حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ هُدًى وَ إِيْمَانٌ وَ نُورُ الْمَعْرِفَةِ وَ بَرَكَاتٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین‌های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱

حدیث ۳۹

رسول اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: صِيْلَةُ اللَّيْلِ مَرَضَةُ الرَّبِّ وَ حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ سُنَّةُ النَّبِيَاءِ وَ نُورُ الْمَعْرِفَةِ وَ أَصْلُ الْإِيْمَانِ وَ رَاحَةُ الْبَدَانِ وَ كَرَاهِيَةُ لِلشَّيْطَانِ وَ سِلَاحٌ عَلَى الْعِدَاءِ وَ إِجَابَةٌ لِلدُّعَاءِ وَ قَبُولُ الْعَمَالِ وَ بَرَكَاتٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز شب، موجب رضایت پروردگار، دوستی فرشتگان، سنت پیامبران، نور معرفت، ریشه ایمان، آسایش بدن‌ها، مایه ناراحتی شیطان، سلاحی بر ضد دشمنان، مایه اجابت دعا، قبولی اعمال و برکت در روزی است. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۱

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ هِمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ الْعِبَادَةِ وَ الْمُنَافِقُ هِمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

حدیث ۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صَلَاةُ اللَّيْلِ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ تُطَيِّبُ الرِّيحَ وَ تَدْرُرُ الرِّزْقَ وَ تَقْضِي الدَّيْنَ وَ تَذْهَبُ بِالْهَمِّ وَ تَجْلُو الْبَصِيرَةَ؛ نماز شب، انسان را خوش سیما، خوش اخلاق و خوشبو می کند و روزی را زیاد و قرض را ادا می نماید و غم و اندوه را از بین می برد و چشم را نورانی می کند. (ثواب الأعمال، ص ۴۲)

حدیث ۴۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من صلى و لم يذكر الصلوة على وعلى الى سلك به غير طريق الجنة و كذلك من ذكرت عنده و لم يصل على؛ هر کس نماز بخواند و صلوات بر من و آل من نفرستد نمازش او را به سویی جز بهشت خواهد برد و همچنین است کسی که اسم من را بشنود و بر من صلوات نفرستد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۸۱ و ۲۸۸، و ۳۰۵).

حدیث ۴۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اطولكم قنوتا في الوتر اطولكم راحة يوم القيامة في الموقوف؛ هر قدر که قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۸۷).

حدیث ۴۴

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اطولكم قنوتا في دار الدنيا اطولكم راحة يوم القيامة في الموقوف؛ راحت ترین شما در قیامت کسی است که قنوت طولانی تری داشته باشد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۹).

حدیث ۴۵

انما الصلوة تمسكن و تواضع و تضرع و تباؤس و تندم و تقنع بمديديك فتقول اللهم اللهم فمن لم يفعل فهي خداج؛ حقیقت نماز اظهار مسکنت تواضع، تضرع، بی نوایی و ندامت است که باید دستها را در قنوت دراز کنی و با گفتن ((خدایا خدایا)) نماز را کامل نمایی و هر کس که این کار را انجام ندهد، نمازش ناقص است (هرچند که قبول می باشد). (المحجّة البيضاء، ج ۱، ص ۳۴۹).

حدیث ۴۶

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ان العبد اذا قام يصلى اتى بذنوبه كلها، فوضعت على رءسه و عاتقه فكلما ركع او سجد تساقطت عنه؛ هر گاه بنده ای به نماز می ایستد، گناهانش بر سر و گردنش نهاده می شوند و هر بار که او رکوع و سجود کند به همان اندازه از گناهانش کاسته می شود. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۷، ح ۱۸۹۰۸).

حدیث ۴۷

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اكثروا من السجود فانه ليس من مسلم يسجد لله تعالى سجدة الا رفعه الله بها درجة في

الجنة، و حط عنه بها خطيئة؛ بسیار سجده کن که هرگاه مسلمانی خدای بزرگ را سجده کند، خداوند به پاداش آن سجده مقامش را در بهشت بالا می برد و یک گناهش را می آمرزد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۶، ص ۱۸۹۰۳).

حدیث ۴۸

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اذا قام العبد في صلاته ذر البر على رءسه، حتى يركع، فاذا ركع علقه رحمة الله حتى يسجد والساجد يسجد على قدمي الله فليساءل و ليرغب؛ آنگاه که بنده در نمازش برخیزد، نیکی بر سرش افشاند می شود تا به رکوع برود و چون به رکوع رفت، رحمت خدا او را احاطه می کند تا به سجده برود و سجده کننده بر روی پاهای خداوند افتاده است از این رو، باید از او بخواهد و به آنچه نزد او است، دل نبندد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۹، ح ۱۸۹۲۴).

حدیث ۴۹

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): فما من مؤ من يوافق تلك الساعة ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار؛ هر مؤ منی در حال رکوع یا سجود یا قیام مشغول باشد، خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام می گرداند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸).

حدیث ۵۰

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اتاني جبرئيل من عند الله - تبارك و تعالی - فقال: يا محمد ان الله - عزوجل - يقول: اني افترضت على امتك خمس صلوات من اوفى بهن على وضوئهن و موافيهن و ركوعهن و سجودهن كان له بهن عند ان ادخله بهن الجنة، و من لقيني قد انتقص من ذلك شيئا فليس له عني عهد، ان شئت عذبتة، وان شئت رحمته؛ جبرئیل از سوی خدای بزرگ، بر من فرود آمد و گفت: ای محمد! خداوند - تبارك و تعالی - می فرماید: من بر امت تو پنج نماز واجب گردانیدم، که اگر کسی آن ها را با وضو و وقت رکوع و سجود درست ادا نماید، او را بر من پیمانی (حق) است که او را به بهشت برم و کسی که مرا ملاقات کند، در حالی که از این شرایط (نماز) چیزی کم باشد، مرا با او پیمانی نیست و اگر خواستم، او را عذابش می کنم، و اگر خواستم، او را مورد مهر خویش قرار می دهم. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۱، ج ۱۸۸۸۰).

حدیث ۵۱

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): بنيت الصلاة على اربعة اسهم، سهم منها اسباغ الوضوء و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع، و اذا لم يتم سهامها سعدت و لها ظلمة و غلقت ابواب السماء دونها، و تقول ضيعتني ضيعك الله، و يضرب الله بها وجهه؛ نماز دارای چهار سهم است (و بدون اینها کامل نمی شود): - وضوی کامل ساختن - رکوع (با طمأنینه) - سجود (با طمأنینه) - و خشوع... و چون یکی از این شرایط پنج گانه در نماز رعایت نشود، این نماز، تاریک و بی فروع به آسمان برده می شود و فرشتگان درهای آسمان را بر آن می بندند و نماز را به زمین باز می گردانند، در این هنگام خطاب به صاحب خود می گوید: مرا ضایع و تباه کردی، خدای تو را تباه کند و سپس آن فرشته نماز را به صورت صاحبش می زند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴).

حدیث ۵۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ولا صلاة لمن لا يتم ركوعها و سجودها؛ نماز گزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد، آن نمازش، نماز نیست. (بحار الانوار، ج ۲۹، ص ۱۹۸).

حدیث ۵۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): فاما الركوع فعظموا الله فيه ، و اما السجود فاء كثروا فيها الدعاء و انه قمن ان يستجاب لكم؛ من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام، پس در رکوع خدا را با عظمت ذکر کنید، اما در سجده بسیار دعا کنید، زیرا سزاوار است که دعایتان مستجاب شود. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۶).

حدیث ۵۴

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): خمس صلوات افترضهن الله - عزوجل - من احسن وضوء هن و صلاهن لوقتهن و اتم ركوعهن و خشوعهن كان له على الله عهد ان يغفر له ، و من له فليس له على الله عهد، ان شاء فقرله ، وان شاء عذبه؛ خداوند پنج نماز را بر مردم واجب گرداند، هر گاه کسی وضوی آنها را در دست به جای آورد و در وقت بخواند و رکوع و خشوعشان را کامل کند، خداوند متعال ضامن است که گناهانش را ببامرزد و کسی که این گونه (و در دست) انجام ندهد، خداوند نسبت به او عهدی ندارد، اگر خواست او را می آمرزد، و اگر بخواهد، او را عذاب می کند. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۷۶، ح ۱۸۸۶۰).

حدیث ۵۵

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من لم يتم وضوءه و ركوعه و خشوعه فصلاته خداج یعنی ناقصه غیر تامه؛ کسی که وضو و رکوع و خشوعش در نماز کامل نیست، نمازش ((خداج)) است، یعنی ناقص است و تمام نیست. (جامع الحدیث الشیعه، ج ۴، ص ۴۴).

حدیث ۵۶

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ولكل شىء انْف و انْف الصلاة التكبیر؛ برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز تکبیر است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۶).

حدیث ۵۷

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اذا قام العبد الى الصلاة و قال : الله اكبر خرج من ذنوبه كيوم ولدته امه؛ هر گاه بنده مؤمنی به نماز بایستد و بگوید ((الله اکبر)) از همه گناهانش پاک می شود؛ همچون روزی که از مادر متولد شده است. (مجموعه الاخبار، ص ۲۲۰).

حدیث ۵۸

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اذا لم يستطع الرجل ان يصلی قائما فليصل مستلقيا ناصبا رجله حيال القبلة یومی ایماء؛ هر گاه شخصی قادر نیست ایستاده نماز بخواند، باید نشسته بخواند و اگر نشسته هم قادر نیست، به پشت بخوابد و پاهایش را به سمت قبله بکشد و برای رکوع و سجودش اشاره کند (با سر یا چشم و ابرو). (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۳۴).

حدیث ۵۹

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ليست الصلاة قيامك وقعودك انما الصلاة اخلاصك وان تريد بها الله وحده؛ نماز برخاستن و نشستن تو نیست، بلکه باید آن را خالصانه انجام دهی و تنها خشنودی خداوند را بخواهی. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۰۹، شرح نهج البلاغه ج ۱، ص ۳۲۵).

حدیث ۶۰

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): قم فصل فان فى الصلوة شفاء؛ برخیز نماز به جای آورد! پس همانا در نماز شفا است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۸).

حدیث ۶۱

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ترك الغيبة احب الى الله من عشرة الاف ركعة تطوعا؛ ترك غيبت نزد خداوند از ده هزار ركعت نماز مستحبی محبوبتر است. (قصار الجمل، ج ۲، ص ۱۰۷).

حدیث ۶۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): نوم على علم خير من صلاة على جهل؛ خواب با علم و آگاهی بهتر از نماز با جهل و نادانی است. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۴۰).

حدیث ۶۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من صلى صلوة يرائى بها فقد اشرك؛ هر که نمازی برای خودنمایی، بخواند، شرك ورزیده است. (تفسیر قرطبی ج ۱۰، ص ۷۱).

حدیث ۶۴

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه؛ هر کس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸).

حدیث ۶۵

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من احسن صلاته حين يراه الناس ثم اساء ما حين يخلو، فتلك استهانة استهان بها ربه؛ هر که در حضور مردم نماز خویش نیکو کند و چون به خلوت رود، آن را بد به جا آورد به پروردگار خویش اهانت کرده است. (نهج الفصاحه، ص ۵۸۴).

حدیث ۶۶

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ركعتان من عالم افضل من سبعين ركعة من غير عالم؛ دو ركعت نماز دانشمند بهتر از به جای آوردن هفتاد ركعت نماز دیگران است. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰).

حدیث ۶۷

ركعتان من رجل ورع افضل من الف ركعة من مخلط؛ دو ركعت نماز انسان با تقوا، برتر از هزار ركعت نماز فرد لاابالی است. (نهج الفصاحه، حدیث ۱۶۷۲).

حدیث ۶۸

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): و من لم تنهه صلاته عن الفحشاء والمنكر، لم تزد من الله الا بعدا؛ هر كس كه نمازش او را از فحشا و منكر باز ندارد، هیچ بهره ای جز دوری از خدا نبرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸، شهاب الاخبار، ص ۲۱۵).

حدیث ۶۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: لا ترفع یدیک بالدعاء فی المكتوبة حتی تجاوز بهما رءسك ولا باءس بذلك فی النافلة و الوتر؛ در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند، اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۰۴).

حدیث ۷۰

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: فان قال: فلم جعل التسييح في الركوع والسجود قيل: لعل منها ان يكون العبد مع خضوعه و خشوعه و تعبه و تورعه و استكانته و تذله و تواضعه و تقربه الى ربه مقدسا له ممجدا مسبحا معظما شاكرا لخالقه و رازقه، فلا يذهب به الفكر و الاماني الى غير الله؛ اگر کسی بگوید: چرا دستور تسييح در ركوع و سجود داده شده؟ در پاسخ گفته می شود علت‌هایی دارد، از جمله این كه بنده در برابر خدا، خضوع و خشوع و تعبد و ورع و آرامش و خواری و فروتنی نماید و تقربش به سوی خدا باشد، و او را تقدیس و تسييح و تمجید و تعظیم نماید، و سپاسگزار آفریننده و روزی دهنده خود باشد و اندیشه و فكر و آرزوهایش وی را به سوی غیر خدا نکشاند. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۱).

حدیث ۷۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: وعلیکم بطول الركوع و السجود فان احدکم اذا طال الركوع و السجود يهتف ابليس من خلفه فقال يا ويلتاه! اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت؛ بر شما باد به طول ركوع و سجده، كه هر گاه یکی از شما ركوع و سجودش طول بكشد شیطان به دنبال او فریاد می زند: وای بر من! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سرباز زدم. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۹۹، مواظب العدویه، ص ۲۴۲).

حدیث ۷۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: بینا رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) جالس في المسجد اذ دخل رجل فقام يصلي فلم يتم ركوعه ولا سجوده، فقال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): : نقر كنقر الغراب، لئن مات هذا و هكذا صلاته ليموتن علی غیر

دینی؛ رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در مسجد نشسته بود مردی وارد گردید و به نماز و رکوع و سجود را به طور کامل انجام نداد پیامبر فرمودند: رکوع و سجود او به نوک زدن کلاغ شبیه است اگر این مرد بمیرد و نمازش بدین شکل باشد، به چیزی غیر از دین من مرده است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۱).

حدیث ۷۳

قال الامام العسکری (علیه السلام) فی تفسیره: فاذا رفع رءسه من الركوع قال الله - تبارک و تعالی - لملائکتہ: اما ترون یا ملائکتی کیف یقول: ارتفع عن اعدائک لما اتواضع لاولیائک و انتصب لخدمتک اشهدکم یا ملائکتی! لاجعلن، جمیل العاقبه له و لاصبرنه الی جنانی؛ پس هنگامی که (نماز گزار) سرش را از رکوع بلند کرد، خداوند خطاب به ملائکه خود می کند و می گوید: آیا نمی بینید ای ملائکه من! چگونه این بنده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشمنان تو بلند کردم، همچنان که در مقابل دوستان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من! هرآینه عاقبت زیبا و خوب برای او قرار خواهم داد و بهشت را برای او قرار خواهم داد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱).

حدیث ۷۴

قال الامام العسکری (علیه السلام) فی تفسیره: فاذا رکع قال الله تعالی لملائکتہ: یا ملائکتی! اما ترون کیف تواضع لجلال عظمتی؟ اشهدکم لا-عظمته فی دار کبریایی و جلالی؛ پس هنگامی که (نماز گزار) به رکوع رفت، خداوند - تبارک و تعالی - خطاب به ملائکه می کند و می گوید: ((ای ملائکه من! آیا نمی بیند (بنده نماز گزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند؟ شما را گواه می گیرم، که هرآینه او را در دار کبریایی و جلال خودم بزرگ سازم. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱).

حدیث ۷۵

من اتم رکوعه لم یدخله وحشۃ القبر؛ هرکس که رکوعش تمام و کامل باشد، دچار وحشت قبر نمی شود. (مواعظ العددیه، ص ۲۴۳).

حدیث ۷۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: انما یکره ان یجمع بین السورتین فی الفریضۃ فاءما فی النافله فلا باءس؛ کراهت دارد در نماز واجب (پس از حمد) دو سوره خوانده شود، ولی در نافله ها اشکال ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۵۳).

حدیث ۷۷

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: اسمع القراءة و التسبیح اذینک فیما لا تجهر فیہ من الصلوات بالقراءة و هی الظهر و العصر، و ارفع فوق ذلک فیما تجهر فیہ بالقراءة؛ در نمازهایی که با صدای آهسته خوانده می شود، مثل ظهر و عصر، صدای خواندن، حمد و تسبیح را به گوش خود برسان و در نمازهایی که با صدای بلند خوانده می شود، بلندتر از آن بخوان. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۶).

حدیث ۷۸

سئل الامام الکاظم (علیه السلام) عن ترک القراءة ما حاله؟ فقال (علیه السلام): ان کان متعمدا فلا صلاه له، و ان کان نسی فلا

باءس؛ امام کاظم (علیه السلام) در پاسخ این که اگر کسی (در نماز) قرائت را ترک کند حکمش چیست؟ فرمودند: اگر به عمد باشد، نازش درست نیست و اگر از روی فراموشی باشد، اشکال ندارد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۴۴).

حدیث ۷۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: من قراء آیه من الكتاب - عزوجل - فی صلاته قائما یکتب له بكل حرف مائة حسنة؛ کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خویش بخواند به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود. (الکافی، ج ۲، ص ۴۴۷).

حدیث ۸۰

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: فان قال فلم جعل القراءة فی الركعتین الاولتین و التسبیح فی الاخیرتین؟ قیل: للفرق بین ما فرضه الله من عنده و بین ما فرضه من عند رسول الله؛ چنانچه سوال شود که چرا در دو رکعت اول نماز، حمد و سوره، و در دو رکعت آخر تسبیحات اربعه واجب شده، گفته می شود: تافرق باشد بین دو رکعتی که خدا خودش واجب کرده (که فرض الله است) و دو رکعتی که با خواست پیغمبرش واجب کرده (که فرض النبی است). (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۸۸).

حدیث ۸۱

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: فان قال فلم امروا بالقراءة فی الصلوة لثلا یكون القرآن مهجورا مضیعا و لیكون محفوظا مدروسا فلا یضمحل و لایجهل؛ اگر کسی پرسد: چرا واجب شده که در نماز قرآن خوانده شود، جواب این است که تا قرآن ترک نشود و ضایع نگردد بلکه محفوظ مانده و درس داده شود و بدین وسیله از نابودی و نخواندنش جلوگیری شود و سوره حمد واجب شده در هر نماز، زیرا در سوره حمد خیر و حکمت دنیا و آخرت جمع شده است. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۵۴).

حدیث ۸۲

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: امر الناس بالقراءة فی الصلوة لثلا یكون القرآن مهجورا مضیعا؛ مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود. (من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۸۴).

حدیث ۸۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا احرم العبد المسلم فی صلوته، اقبل الله الیه بوجهه و وكل به ملكا یلتقط القرآن من فیه التقاطا فاذا اعرض اعرض الله عنه و وكله الی الملك؛ هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید، خداوند به طرف وی توجه می کند، و موکل می کند بر او ملکی را تا آنچه که قرائت می نماید از او دریافت می کند پس اگر اعراض کرد، خداوند از او روی می گرداند و او و نمازش رابه فرشته وا می گذارد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۳).

حدیث ۸۴

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا قمت فی الصلوة فکبرت فارفع یدیک و لاتجاوز بکفیک اذنیك ای حیال خدیک؛ وقتی که به نماز ایستادی و خواستی تکبیره الاحرام بگویی، دو دستت را بلند کن و نباید دستها از گوش ها، یعنی از کنار گونه هایت بالاتر می رود. (اصول وافی، ج ۸، ص ۴۳).

حدیث ۸۵

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: فاذا اردت ان تقوم الى الصلوة فلا تقم اليها متكاسلا ولا متناعسا ولا مستعجلا ولا متاهيا ولكن تاءتيها على السكون والوقار والتؤده؛ چون خواستی به نماز بایستی، با حال کسالت، خواب آلودگی، شتاب و لهو و بازی مایست، بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور. مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۸۷، باب افعال الصلاة، ح ۷)

حدیث ۸۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: انما مثل الصلاة لصاحبها، كمثل رجل دخل على ذي سلطان فانصت له حتى فرغ من حاجته، و كذلك المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام في الصلاة لم يزل الله - عزوجل - ينظر اليه حتى يفرغ من صلاته؛ همانا مثل نماز برای نمازگزار، مثل مردی است که بر ذی سلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند؛ پس آن شخص توانمند، ساکت و آماده استماع صاحب حاجت گردد، تا این که از درخواستش فارغ شود، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که از نمازش فارغ گردد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱).

حدیث ۸۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: من قال في ركوعه وسجوده وقيامه اللهم صلى على محمد و آله محد كتب الله له ذلك بمثل الركوع والسجود والقيام؛ هر کسی در رکوع و سجود و قیام خود بگوید: ((اللهم صل على محمد و آل محمد)) خدا ثواب آن را مانند ثواب در رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد. (ثواب الاعمال، ص ۶۱).

حدیث ۸۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: فما من مؤ من يوافق تلك الساعة ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار؛ هیچ مؤ منی نیست که در وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۷).

حدیث ۸۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام في الصلوة لم يزل الله - عزوجل - ينظر اليه حتى يفرغ من صلاته؛ فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷).

حدیث ۹۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عن الفرض في الصلاة، الوقت و الطهور و القبلة و التوجه و الركوع و السجود و الدعاء؛ آنچه که در نماز واجب می شود، عبارت است از: ۱ - وقت نماز ۲ - طهارت، ۳ - قبله، ۴ - توجه داشتن ۵ - رکوع، ۶ - سجود، ۷ - دعا. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۰).

حدیث ۹۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اذا استقبل المصلی القبلة استقبل الرحمان بوجهه لاله غیره؛ آن گه که نماز گزار روی به قبله می ایستد، روی به آن خدایی ایستاده است که جز او خدایی نیست. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۶)

حدیث ۹۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: لا ینبغی للرجل ان یدخل فی صلاة حتی ینویها و من صلی فکانت نیتة الصلاة لم یدخل فیها غیرها قبلت منه اذا كانت ظاهرة و باطنه؛ سزاوار نیست که شخصی وارد نماز شود، مگر با نیت، و کسی که همراه با نیت مشغول نماز شده و نیتی جز نماز ندارد، نماز او قبول است، در صورتی که ظاهر و باطن نمازش برای خدا باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۷۷).

حدیث ۹۳

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: ان الصلوة افضل العبادة لله؛ همانا نماز، بهترین وسیله بندگی برای خدا است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۵۰).

حدیث ۹۴

عن الحسن بن علی (علیه السلام): ان من طلب العبادة ترکی له و اذا اضرت النوال بالفریضة فارفضوها؛ هر کس اشتیاق عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند و هر گاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رساند. (در صورتی که نماز شب، به قضا شدن نماز صبح انجامند. آنها را ترک کنید. (تحف العقول، ص ۲۶۷).

حدیث ۹۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله لاهل الصلاة اکبر من ذکرهم اياه؛ الا تری انه یقول: اذکرونی اذکرکم؛ یا خدا برای نماز گزاران بالاتر از یاد آنها از خدا است. آیا نمی بینی که خدا می فرماید: مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۹).

حدیث ۹۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الصلاة بیت الاخلاص و تنزیه عن الکبر؛ نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص و باعث دوری از کبر و خودپسندی است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۵، بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۸۳).

حدیث ۹۷

سئل علی بن الحسین (علیهما السلام): ما افتتاح الصلاة؟ قال: التکبیر، قال: ما تحریمها؟ قال: ما تحلیلها؟ قال: التسلیم؛ از علی بن الحسین (علیهما السلام) سؤال شد: افتتاح نماز چیست؟ فرمودند: تکبیر، سؤال شد: تحریم آن چیست؟ فرمودند: تکبیر، سؤال شد: تحلیل آن چیست؟ فرمودند: سلام. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۰۳).

حدیث ۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وتاءویل تشهدك تجدید الايمان و معاودة الاسلام و الاقرار بالعبث بعد الموت و تاءویل قولك السلام عليكم ورحمة الله وبركاته ترحم عن الله سبحانه فمعناها هذه امان لكم من عذاب يوم القيامة؛ معنای تشهد تجدید و تکرار شهادتین است که تجدید ایمان و اسلام است و اعتراف به مبعوث شدن بعد از مرگ، و معنای ((السلام عليكم و رحمة الله و برکاته)) از خدا ترحم خواستن برای خود و همه بندگان است؛ که این خود سبب ایمن شدن از عذاب قیامت خواهد شد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۹۵).

حدیث ۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طول القنوت و لسجود ینجی من عذاب النار؛ قنوت و سجده طولانی در نماز، نماز گزار را از عذاب آتش نجات می دهد. (تصنیف غررالحکم، ص ۱۷۵، حدیث ۳۳۳۵).

حدیث ۱۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: و لما فی ذلك من تغیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا؛ هنگامی که انسان نماز می خواند، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذراندن اعضاء شریف بر زمین دلیل کوچک و حقارت است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲).

حدیث ۱۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لو يعلم المصلی ما یغشاه من الرحمة لما رفع رءسه من السجود؛ اگر نماز گزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فرا گرفته است، سرش را از سجده برنمیدارد. (غررالحکم، ص ۲۶۱).

حدیث ۱۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اطلیوا السجود فما من عمل اشد علی ابلی من ان یری ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصی؛ سجده را طولانی کنید که هیچ عملی بر ابلیس گراتر از این نیست که انسان را در حال سجده ببینید، زیرا خداوند او را امر به سجده کرد و او سر برتافت. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۱).

حدیث ۱۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لما سئل عن عنی مد العنق فی الركوع تاءویله امت بک و لو ضربت عنقی؛ علی (علیه السلام) در جواب این سوال که چرا در رکوع گردن باید کشیده و راست نگاه داشته شود فرمود: معنی آن این است که خدایا! به تو ایمان دارم، اگر چه در این راه گردنم زده شود. (المحجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۹۰).

حدیث ۱۰۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثم تاءویل مد عنقک فی الركوع تخطر فی نفسک امت بک و لو ضربت عنقی ثم تاءویل رفع رءسک من الركوع اذا قلت، ((سمع الله لمن حمده)) الذی اخرجنی من العدم الی الوجود؛ معنای کشیدن گردن در رکوع این

است که در ایمان به خدا استوارم ، اگر چه گردنم زده شود، و معنای سر برداشتن از رکوع و گفتن ((سمع الله)) این است که حمد و ثنای ما را می شنود، آن خدایی که مرا از نیستی و عدم به وجود آورده است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۹۵).

حدیث ۱۰۵

اذ صلیت فاسمع نفسک القراءة و التکبیر و التسییح؛ هنگامی که نماز می خوانی ، قرائت و تکبیر و تسییح را چنان به جای آور که خود بشنوی . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۶).

حدیث ۱۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من صلی باذان واقامه صلی خلفه من الملائکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک؛ هر کس نمازش را با اذان واقامه بخواند، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که دو طرف آن صف دیده نمی شوند و هر کس که نماز خود را با اقامه تنها بخواند یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد. (ثواب الاعمال ، ص ۵۸).

حدیث ۱۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اذا قام الرجل الى الصلاة اليه ابليس ينظر اليه حسدا لما يرى من رحمة الله التي تغشاها ؛ هنگامی که کسی به نماز برمی خیزد، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۷).

حدیث ۱۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نوم علی یقین خیر من صلوة فی شک ؛ خوابی که از روی یقین باشد، بهتر از نمازی است که باشک (نسبت به خداوند) خوانده شود. (بحارالانوار، ج ۳۳، ص ۳۵۷).

حدیث ۱۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من لم یأخذ اهبه الصلوة وقتها فما وقرها ؛ کسی که پیش از نماز، خود را برای نماز آماده نکند، به نماز احترام نکرده است . (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، باب ۷۶۸، ص ۳۲۹).

حدیث ۱۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لو صمت الدهر كله و قعدت الليل كله و قتلت بين الركن و المقام ، بعثك الله مع هواك بالغما ما بلغ ، ان فی جنه ففی جنه و ان نار ففی نار؛ اگر همه روزگار خود را روزه و شب ها را در نماز شب به سربری و در میان رکن و مقام کشته شوی ، خداوند تو را (در قیامت) با هوای نفس محشور می کند پس اگر هوای دل تو الهی بود، به بهشت خواهی رفت و اگر جهنمی بود، به جهنم داخل می شوی . (سفینه البحار، ج ۲، ص ۸۲۷).

حدیث ۱۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لیست الصلوة قیامک و قعودک انما الصلوة اخلاصک و ان ترید بها الله وحده؛ نماز، قیام و قعود

(نشستن و برخاستن) تو نیست، بلکه نماز، اخلاص و خداخواهی تو است. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱، ص ۳۲۵).

حدیث ۱۱۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تحریم الصلاة التکبیر، و تحلیلها التسلیم؛ تحریم نماز، تکبیر و تحلیل آن سلام است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۱۰).

حدیث ۱۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: استغفرالله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مرة تنصب یدیک الیسری، و تعد بالیمنی الاستغفار؛ در قنوت نماز وتر، هفتاد بار استغفار، بگویند برای اینکار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید و با دست راست استغفار را بشمارید. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۸۷).

حدیث ۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: وکان رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) یستغفر الله فی الوتر سبعین مرة و یقول: ((هذا مقام العائذ بک من النار)) سبع مرات؛ رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در قنوت نماز وتر هفتاد بار ((استغفرالله)) و هفت بار ((هذل مقام العائذ بک من النار)) (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۰).

حدیث ۱۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا صلی احدکم و لم یصل علی النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) فی صلاته یسلک بصلاته غیر سبیل الجنة؛ هرگاه یکی از شما نماز بخواند و در نمازش بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) درود نفرستد، با نماز خود به راهی غیر از راه بهشت می رود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۸۰).

حدیث ۱۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فرائض الصلاة سبع: الوقت، والطهور، والتوجه والقلبه و الركوع و السجود، والدعاء؛ فرائض نماز، هفت تا است: وقت، طهارت، نیت، قبله، رکوع، سجود، و دعا (درقنوت). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۷).

حدیث ۱۱۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: وفرض علی الوجه السجود له باللیل والنهار فی مواقیب الصلوة فقال: ((یا ایهاالذین امنوا رکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون)) و هذه فریضة جامعاً علی الوجه والیدین والرجلین؛ خداوند بر صورت سجده را واجب کرد که شبانه روز در وقت نمازها به سجده بیفتد؛ پس فرمود: ((ای کسانی که ایمان آورده اید! رکوع و سجود نمایید و پروردگارتان را پرستش کنید و افعال خیر به جای آورید، شاید که رستگار شوید)). آنگاه امام فرمود: سجده، واجب جامع است که مشتمل بر صورت و دستها و پاها می باشد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۲۸).

حدیث ۱۱۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: السجود علی تربة الحسین (علیه السلام) یخرق الحجب السبع؛ سجده بر تربت امام حسین (علیه السلام) هفت پرده و مانع را می شکافد. (بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۳۵).

حدیث ۱۱۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: انما یسجد المصلی سجده بعد الفریضة لیشکر الله تعالی فیها علی ما من به علیه من اداء فرضه و ادنی ما یجزی ء فیها شکرالله مرات؛ سزاوار است که نمازگزار به پاس توفیق خدایی در به جای آوردن نماز واجب، سجده شکر به جای آورد و حداقل ذکر سجده، گفتن سه بار ((شکرالله)) است. (المحجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۸).

حدیث ۱۲۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من قراء السجده او سمعها من قاری ء یقرؤها و کان یستمع قراءته فلیسجد، فان سمعها و هو فی صلاة فریضة من غیر امام او ما براءسه و انا قراها و هو فی الصلاد سجد و سجد معه من خلفه ان کان اماما و لا ینبغی للامام ان یتعمد قراءه سورة فیها سجده فی صلاة فریضة؛ کسی که آیه سجده بخواند و یا از قاری بشنود که به او گوش فرا می داد باید سجده کند، و اگر آن در حالی بشنود که نماز واجب را ادا می کند با سر اشاره (به سجد) کند و اگر خودش در نماز واجب آن را خوانده باید خود و مأمومین سجده نمایند و سزاوار نیست که امام در نماز واجب سوره ای بخواند که سجده دارد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۷۵).

حدیث ۱۲۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا تصویت للسجود فقدم یدیک الی الارض قبل رکبتیک بشی ء؛ هنگامی که برای سجده خم شدی، کمی پیش از این که زانوهایت به زمین برسد، دستها را بر زمین بگذار. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۸).

حدیث ۱۲۲

عن الصادق عن ابیه - علیهما السلام - قال: یسجد ابن ادم علی سبعة اعظم: یدیه و رجليه و رکبته و جبهته؛ امام صادق (علیه السلام) از پدرشان نقل می فرماید: فرزند آدم، با هفت استخوان (موضع) سجده می کند: دو دست، دو پا، دو زانو، پیشانی اش. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۴).

حدیث ۱۲۳

عن الصادق - عن ابیه - علیهما السلام - قال: اذا سجد احدکم فلیبشر بکفیه الارض لعل الله یصرف عنه الغل یوم القیامة؛ امام صادق (علیه السلام) از پدرشان فرمودند: هنگامی که یکی از شما سجده می کند، دو کف دست را بر زمین قرار دهد، شاید خدا در قیامت غل و زنجیر را از او باز دارد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۲).

حدیث ۱۲۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اتقوا الله واحسنوا الركوع والسجود وكونوا اطوع عباد الله فانكم لن تنالوا ولايتنا الا بالورع؛ از خدا پروا کنید و رکوع و سجود را نیکو به جای آورید، و مطیع ترین بندگان خدا باشید، زیرا شما ولایت ما را در نمی یابید، مگر با ورع. (بحار الانوار ج ۸۵، ص ۱۰۴).

حدیث ۱۲۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و من كان يقوى على ان يطول الركوع والسجود فليطول ما استطاع يكون ذلك في تسبيح الله و تحميده و تمجيده و الدعاء و التضرع فان اقرب ما يكون العبد الى ربه هو مساجد؛ کسی که توانایی آن را دارد که رکوع و سجودش را در نماز طولانی کند، باید به مقدار توانایی اش طول دهد و باید در رکوع و سجود به تسبیح و حمد و ستایش و دعا و تضرع به درگاه خداوند اشتغال داشته باشد، زیرا نزدیک ترین حالت بنده به خدا همان لحظاتی است که در سجده با خدا خلوت می کند. (اصول وافی، ج ۸، ص ۷۰۷).

حدیث ۱۲۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و اذا رفعت رءسك من الركوع فقل: ((سمع الله لمن حمده))؛ وقتی سر از رکوع برداشتی بگو: ((سمع الله لمن حمده)). (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

حدیث ۱۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كان رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) اذا ركع لو صب على ظهره ماء لاستقر وقال: فرج اصابعك على ركبتيك في الركوع، و ابلغ اطراف اطابعك عيون الركبتين؛ پیامبر خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) هنگامی که به رکوع می رفت، اگر آب بر پشتش ریخته می شد، استقرار می یافت سپس فرمود: انگشتان را بر روی زانوهایت در رکوع باز کن و انگشتان را به گودیهای زیر زانو برسان. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

حدیث ۱۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا ركعت فضع كفيك على ركبتيك و ابسط ظهرك ولا تقنع رءسك و لاتصوبه؛ هرگاه به رکوع رفتی، کف دستها را بر زانو بگذار و پشت بدنت را درست باز و پهن کن و سرت را بالا و پایین مبر. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

حدیث ۱۲۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لاصلاة لمن لم يقم صلبه في ركوعه و سجوده؛ نمازش درست نیست کسی که در رکوع و سجودش پشت خود را مستقیم و راست قرار ندهد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۷).

حدیث ۱۳۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا يركع عبد الله ركوعا على الحقيقة، الا زينة الله تعالى بنور بهائه و اظله في ضلال كبريائه و كساه كسوة اصفياه؛ هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه

کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش ببوشاند. (مصباح الشریعه ، ص ۱۴).

حدیث ۱۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من قراء مائة ایه یصلی بها فی لیلۃ کتب الله - عزوجل - له بها قنوت لیلۃ؛ هر کس در یک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد. (الکافی ، ج ۲، ص ۴۴۵).

حدیث ۱۳۲

قلت لابی عبدالله - الرجل یدخل فی الصلوۃ فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یتجر بعض من یراه الی هواه؟ قال : لیس هو من الریاء؟؛ از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد، به امید آنکه حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکالی وارد می شود؟) فرمودند: این از مصادیق ریا نیست. (وسائل الشیعه ، ج ۱، ص ۵۶).

حدیث ۱۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و لاتقراء فی المکتوبۃ سورۃ ناقصۃ ولا بآس به فی النوافل؛ در نماز واجب ، کمتر از یک سوره کامل ، بعد از حمد نخوان ، اما در نمازهای نافله اشکال ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۴۲).

حدیث ۱۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لاتقرن بین السورتین فی الفریضۃ فاما فی النافله فلا بآس؛ هیچگاه در نماز واجب ، بعد از حمد، دو سوره از قرآن را با هم نخوان ، ولی در نماز نافله اشکال ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۴۵).

حدیث ۱۳۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا قراءت الفاتحه و قد فرغت من قرائتها و انت فی الصلاه فقل : الحمد لله رب العالمین؛ هنگامی که فاتحه را خواندی و قرائتش را به اتمام رساندی و در حال نماز بودی بگو: ((الحمد لله رب العالمین)). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۶۰)

حدیث ۱۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الاجهار ببسم الله الرحمن الرحیم فی الصلاه واجب؛ آشکار خواندن ((بسم الله الرحمن الرحیم)) در نماز واجب است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۵).

حدیث ۱۳۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا ام الرجل القوم جاء شیطان الی الشیطان الذی هو قرین الامام فیقول هل ذکر الله؟ یعنی هل قراء بسم الله الرحمن الرحیم؟ فان قال : نعم هرب منه و ان قال : لا، ركب عنق الامام و دلی رجليه فی صدره فلم یزل الشیطان امام القوم حتی یفرغوا من صلاتهم؛ هنگامی که کسی به امامت گروهی می ایستد، شیطان نزد شیطانان دیگر که نزدیک امام ایستاده ، می آید و می پرسد: آیا نام خدا را ذکر کرد؟ یعنی آیا ((بسم الله الرحمن الرحیم)) خوانده شد؟ پس اگر بگوید: آری از امام دور

می شود و اگر بگوید: نه ، بر گردن امام سوار می شود و پاهایش را بر سینه اش می آویزد و بدین سان شیطان پیشاپیش آن گروه به امامت می ایستد تا از نمازشان فارغ گردند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۰).

حدیث ۱۳۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فاذا کبرت فاستصغر مابین السموات العلی و الثری دون کبریائه؛ هرگاه تکبیر الاحرام گفتی ، همه چیز را از آنچه در آسمان و زمین است در مقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی و بزرگی خداوند متعال را. (مصباح الشریعه ، ص ۹۱).

حدیث ۱۳۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا افتتحت الصلوة فکبر ان شئت واحده و ان شئت ثلاثا و ان شئت خمسا و ان شئت سبعا فکل ذلك مجز عنک غیر انک اذا کنت اماما لم تجهر الا بتکبیره؛ وقتی خواستی وارد نماز شوی ، اگر خواستی یک تکبیر و اگر خواستی سه یا پنج یا هفت تکبیر بگو که به هر قسم عمل نمایی ، کافی است ، ولی اگر امام جماعت هستی جز یک تکبیر را بلند بگو. (اصول وافی ، ج ۸، ص ۶۴۱).

حدیث ۱۴۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تحريم الصلوة التکبیر و تحليلها التسليم؛ به وسیله تکبیر الاحرام ، منافیات نماز حرام می گردد، و به وسیله سلام ، حلال می شود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۱۰).

حدیث ۱۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا افتتحت الصلوة فکبر ان شئت واحده و ان شئت ثلاثا و ان شئت خمسا و ان شئت سبعا فکل ذلك مجز عنک غیر انک اذا کنت اماما لم تجهر الا بتکبیره؛ وقتی خواستی وارد نماز شوی ، اگر خواستی یک تکبیر و اگر خواستی سه یا پنج یا هفت تکبیر بگو که به هر قسم عمل نمایی ، کافی است ، ولی اگر امام جماعت هستی جز یک تکبیر را بلند بگو. (اصول وافی ، ج ۸، ص ۶۴۱).

حدیث ۱۴۲

سؤال ابو عبدالله (علیه السلام): لای علة توضع الیدان الی الارض فی السجود قبل الرکعتین؟ قال: لان الیدین بهما مفتاح الصلاة؛ از امام صادق (علیه السلام) سوال شد: چرا دستها (پس از تشهد) پیش از دو رکعت (دوم) بر زمین گذاشته می شود؟ فرمودند: چون مفتاح و کلید نماز دستها هستند (و در تکبیر الاحرام بالا می روند). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۸۴).

حدیث ۱۴۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا قمت من الرکعة فاعتمد علی کیفک ، و قل: بحول الله و قوته اقوم و اقعده فان علیا (علیه السلام) کان یفعل ذلك؛ هنگامی که پس از انجام رکعتی از نماز برمی خیزی ، بر دو دست تکیه کن و بگو: ((بحول الله و قوته اقوم و اقعده)) زیرا علی (علیه السلام) چنین می کرد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۸۳).

حدیث ۱۴۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا قمت من السجود قلت : اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعده و اركع و اسجد هنگامی که از سجده برخاستی (و خواستی قیام کنی) بگو: ((اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعده و اركع و اسجد)) بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۸۳

حدیث ۱۴۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا قمت الى الصلوة فقل اللهم اني اقدم اليك محمدا (صلى الله عليه و آله و سلم) بين يدي حاجتي و اتوجه به اليك فاجعلني به و جيبها عندك في الدنيا و الاخرة و من المقربين و اجعل صلوتي به مقبولة و ذنبي به مغفورا و دعائي به مستجابا انك انت الغفور الرحيم؛ هرگاه به نماز ایستادی بگو: خدایا! محمد - پیامبرت - را نزد تو شفیع قرار می دهیم به واسطه او روی به تو می آورم ، حاجت خود می طلبم پس مرا به حرمت او در دنیا و آخرت و گناهم را ببخشای و دعایم را مستجاب فرما؛ زیرا تو آمرزنده و مهربانی . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۶۳۵).

حدیث ۱۴۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا قام المصلی الى الصلاة ، نزلت عليه الرحمة من اعنان السماء الى اعنان الارض و حفت به الملائكة و ناداه ملك لو يعلم هذا المصلی مافی الصلاة ما انفتل؛ هنگامی که انسان به نماز ایستاد، رحمت خداوند از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنند و فرشته ای گوید: اگر این نماز گزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد. (اصول کافی ، ج ۳، ص ۲۶۵).

حدیث ۱۴۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فرائض الصلاة سبع : الوثت ، الطهور، و التوجه ، و القبلة ، و الركوع و السجود، و الدعاء ؛ فرائض نماز بر هفت قسم است : وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود و دعا (در قنوت) (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۷).

حدیث ۱۴۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان العبد لينوي من نهارة ان يصلي بالليل فتغلبه عينه فيثبت الله له صلواته و يكتب نفسه تسيحا و يجعل نومه عليه صدقة ؛ گاهی مؤمنی در روز تصمیم می گیرد که در شب نماز شب بخواند، ولی خوابش می برد و موفق به خواندن نماز شب نمی شود خداوند به دلیل همان نیت و قصدش برای او اجر نماز شب را ثبت می فرماید و برای نفس هایش ثواب تسیح و برای خوابش ثواب صدقه می دهد. (میزان الحکمة ، ج ۱۰، ص ۲۸۰).

حدیث ۱۴۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ليست العبادة كثرة الصلوة والصوم انما العبادة التفكير في امر الله ؛ زیاد نماز خواندن و روزه گرفتن عبادت نیست ، بلکه اندیشیدن در امر خداوند عبادت است . (میزان الحکمة ، ج ۷، ص ۵۴۳).

حدیث ۱۵۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: نماز به کمال نرسد، مگر برای کسی که طهارتی همه جانبه داشته باشد و کاملاً حق آن را ادا کند و از وسوسه و انحراف به دور باشد، خدای را بشناسد و برای او خشنود نماید و ثبات ورزد و چنان امیدوار باشد و بر عبادت پایداری کند که گویی بهشت پاداش او است و چنان بیم ناک و بی تاب باشد که گویی در آتش خشم خدا می سوزد و دارایی خود بذل کرده و مقصود خویش در نظر آورده و جان در راه خدا نهاده و طریق او را برگزیند در بینی بر خاک نهادن (در سجده) کم ترین کراهتی به دل راه ندهد و پیوند علائق را از هر که جز او بریده و تنها متوجه او گردیده و به حضور او آمده و عطای او را بخواهد پس اگر چنین نمازی به جای آورد، همان نمازی خواهد بود که به آن امر شده و از آن خبر داده شده و این همان نمازی است که از فحشاء و منکر باز می دارد. (فلاح السائل، ص ۲۳).

حدیث ۱۵۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بجاء بعد قوم القیامه قدصلی فیقول: یا رب صلیت ابتغاء وجهک فیقال له: بل صلیت لیقال ما احسن صلاه فلان؟ اذهبوا به الی النار؛ چون روز قیامت فرا رسد، نمازگزار می آورند. وی می گوید: خداوند! من برای خشنودی تو نماز گزاردم به او می گویند: تو بدان جهت نماز گزاردی که نماز تو را ستایش کنند، آن گاه به ملائکه دستور می دهد که او را به سوی آتش ببرید. (بحار الانوار، ج ۶۲، ص ۳۰۱).

حدیث ۱۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا تنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده، فان ذلک شیء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک ولكن انظروا الی صدق حدیثه، و اداء امانته؛ به طول رکوع و سجود شخص ننگرید (فریفته نگرید) زیرا ممکن است به آن دعوت کرده باشد و اگر ترک کند و حشمتش گیرد، لیکن به راستی گفتار و ادای امانتش بنگرید. (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۶۵).

حدیث ۱۵۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قال الله - تبارک و تعالی - انما اقبل الصلاه لمن تواضع لعظمتی و یکف نفسه عن الشهوات من اجلی، و یقطع نهاره بذکری ولا یتعاطم علی خلقی و یطعم الجائع و یکسو العاری، و یرحم المصاب و یؤوی الغریب فذلک یشرق نوره مثل الشمس؛ خداوند تبارک و تعالی می فرماید: همانا نماز کسی را قبول می کنم که: ۱. در برابر عظمتم تواضع کند و برایم خاکسار باشد. ۲. برای رضای من از شهوت ها دوری جوید؛ ۳. روزهایش را با ذکر من به شب رساند؛ ۴. بر بندگانم فخری نفروشد؛ ۵. گرسنگان را سیر کند؛ ۶. برهنگان را بپوشاند؛ ۷. بر مصیبت دیدگان رحم کند؛ ۸. بی پناهان را پناه دهد؛ اوست که نور (بندگی اش) مانند خورشید می درخشد. (بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۳۹۱).

حدیث ۱۵۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یعرف من یصف الحق بثلاث خصال: ینظر الی اصحابه من هم، و الی صلوته کیف هی و فی انی وقت یصلیها فان کان ذامال نظر این یصنع ماله؛ کسی که متصف و متصل به حق است، به سه خصلت شناخته می شود: ۱. به دوستانش نگاه کنید (چگونه دوستی دارد). ۲. و نمازش را ببینید چگونه است و در چه وقتی نماز می خواند. ۳. و اگر مالی به دستش آمد چگونه از آن مال استفاده می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴).

حدیث ۱۵۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانة و اهل الزهد و العبادة و اصحاب الاحدی و خمسين ركعة فی اليوم و اللیة؛ شیعیان ما اهل تقوا و پاکدامنی و جدیت اند و مردمی باوفا و امین اند و اهل زهد و عبادت اند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

حدیث ۱۵۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صَلَاةُ اللَّيْلِ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ تُطَيِّبُ الرِّيحَ وَ تُدْرِي الرِّزْقَ وَ تَقْضِي الدَّيْنَ وَ تَذْهَبُ بِالْهَمِّ وَ تَجْلُو الْبَصَرَ؛ نماز شب، انسان را خوش سیما، خوش اخلاق و خوشبو می کند و روزی را زیاد و قرض را ادا می نماید و غم و اندوه را از بین می برد و چشم را نورانی می کند. ثواب الأعمال، ص ۴۲

حدیث ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: صِيَاةُ اللَّيْلِ مَرْضَاءٌ لِلرَّبِّ وَ حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ سَيِّئَةُ النَّبِيَاءِ وَ نَوْرُ الْمَعْرِفَةِ وَ اَصْلُ الْيَمَانِ وَ رَاحَةُ الْبَدَانِ وَ كَرَاهِيَةُ لِلشَّيْطَانِ وَ سِيَاحٌ عَلَى الْعِدَاءِ وَ اِجَابَةٌ لِلدُّعَاءِ وَ قَبُولُ الْعَمَالِ وَ بَرَكَاتٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز شب، موجب رضایت پروردگار، دوستی فرشتگان، سنت پیامبران، نور معرفت، ریشه ایمان، آسایش بدن‌ها، مایه ناراحتی شیطان، سلاحی بر ضد دشمنان، مایه اجابت دعا، قبولی اعمال و برکت در روزی است. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۱

حدیث ۱۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و لما فی ذلك من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تواضعا؛ ساییدن گونه به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضای شریف بر زمین دلیل کوچکی و حقارت (در برابر خدا) است. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲

حدیث ۱۵۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: احب العباد الى الله - عزوجل - رجل صدوق فی حدیثه ، محافظ علی صلواته و ما افترض الله علیه مع ادائه الامانة ؛ محبوب ترین بندگان نزد خدا، مردی است که در سخنش راستگو باشد، از نماز و هر آنچه که خداوند بر او واجب کرده است ، محافظت کند و ادای امانت نماید. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۱

حدیث ۱۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الصَّلَاةُ حِصْنٌ مِنْ سَطَوَاتِ الشَّيْطَانِ؛ نماز قلعه و دژ محکمی است که نماز گزار را از حملات شیطان نگاه می دارد. غرر الحکم، ص ۵۶

حدیث ۱۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله لَا يُؤَثِّرُ عَلَى الصَّلَاةِ عَشَاءٌ وَ لَا غَيْرُهُ وَ كَانَ إِذَا دَخَلَ وَقْتُهَا كَأَنَّهُ لَا

يَعْرِفُ أَهْلًا - وَلَا - حَمِيمًا؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله چیزی مثل شام و غیر آن را بر نماز مقدم نمی داشتند و هنگامی که وقت نماز می رسید، گویی که هیچ یک از اهل خانه و دوستان را نمی شناختند. مجموعه ورام، ج ۲، ص ۷۸

حدیث ۱۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْتَّظِيفُ مِنَ الثِّيَابِ يُذْهِبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ وَهُوَ طَهْوَرٌ لِلصَّلَاةِ؛** لباس پاکیزه غم و اندوه را می برد و موجب پاکیزگی نماز است. کافی، ج ۶، ص ۴۴۴، ح ۱۴

حدیث ۱۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ يَعْلَمُ مَا يَقُولُ فِيهِمَا انصِرَفَ وَ لَيْسَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ - عَزَّ وَ جَلَّ - ذَنْبٌ؛** هر کس دو رکعت نماز بخواند و بداند چه می گوید، از نماز فارغ می شود، درحالی که میان او و میان خدای عز و جل گناهی نیست. اصول وافی، ج ۲، ص ۱۰۰

حدیث ۱۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لِكُلِّ شَيْءٍ وَجْهٌ وَ وَجْهُ دِينِكُمْ الصَّلَاةُ؛** هر چیز دارای سیماست، سیمای دین شما نماز است. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷

حدیث ۱۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْتَّظِيفُ مِنَ الثِّيَابِ يُذْهِبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ وَهُوَ طَهْوَرٌ لِلصَّلَاةِ؛** لباس پاکیزه غم و اندوه را برطرف می کند و باعث پاکیزگی نماز است. کافی، ج ۶، ص ۴۴۴، ح ۱۴

حدیث ۱۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَنْظُرُ فِيمَا تُصَلِّي وَ عَلَيَّ مَا تُصَلِّي إِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ وَجْهِهِ وَجْهٌ فَلَا قَبُولَ؛** بنگر در چه (لباسی) و بر چه (چیزی) نماز می گزاری، اگر از راه صحیح و حلالش نباشد، قبول نخواهد بود. تحف العقول، ص ۱۷۴

حدیث ۱۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَوْ يَعْلَمُ الْمُصَلِّي مَا يَغْشَاهُ مِنَ الرَّحِمَةِ لَمَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ؛** اگر نماز گزار بداند تا چه حد مشمول رحمت الهی است هرگز سر خود را از سجده بر نخواهد داشت. غررالحکم، ج ۵، ص ۱۱۶، ح ۷۵۹۲

حدیث ۱۶۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ تَرَكَ الْجَمَاعَةَ رَغْبَةً عَنْهَا وَ عَنِ الْجَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ؛** کسی که از روی بی میلی، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند، نمازی برای او نیست. امالی شیخ صدوق، ص ۲۹۰

حدیث ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَنَالُ شَفَاعَتِي مَنْ أَخَّرَ الصَّلَاةَ بَعْدَ وَقْتِهَا؛ کسی که نماز را از وقتش تأخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من نخواهد رسید. بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰

حدیث ۱۷۰

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ مَا يَتَقَرَّبُ بِهِ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ بِهِ، الصَّلَاةُ؛ بهترین چیزی که بنده بعد از شناخت خدا به وسیله آن به درگاه الهی تقرب پیدا می کند، نماز است. تحف العقول، ص ۴۵۵

حدیث ۱۷۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ؛ نزدیکترین حالات بنده به پروردگارت حالت سجده است. ثواب الاعمال و عقاب الاعمال

حدیث ۱۷۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَتْ الْعِبَادَةُ كَثْرَةَ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَانَّمَا الْعِبَادَةُ كَثْرَةُ التَّفَكُّرِ فِي أَمْرِ اللَّهِ؛ عبادت کردن به زیادی روزه و نماز نیست، بلکه (حقیقت) عبادت، زیاد در کار خدا اندیشیدن است. تحف العقول، ص ۴۴۸

حدیث ۱۷۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: لَمَّا قَالَ لَهُ رَجُلٌ إِنِّي ضَعِيفُ الْعَمَلِ قَلِيلُ الصَّلَاةِ قَلِيلُ الصَّوْمِ وَلَكِنْ أَرْجُو أَنْ لَا أَكُلَ إِلَّا حَلَالًا وَلَا أَنْكَحَ إِلَّا حَلَالًا؛ وَأَيُّ جِهَادٍ أَفْضَلُ مِنْ عَفَّةِ بَطْنٍ وَفَرَجٍ؟!؛ در پاسخ به کسی که عرض کرد: من در عمل ناتوانم و نماز و روزه کم به جا می آورم اما سعی می کنم جز حلال نخورم و جز با حلال نزدیکی نکنم فرمودند: چه جهادی برتر از پاک نگهداشتن شکم و شرمگاه؟! محاسن، ج ۱، ص ۲۹۲، ح ۴۴۸

حدیث ۱۷۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ صَلَاةً وَاحِدَةً لَمْ يُعَذِّبْهُ وَمَنْ قَبِلَ مِنْهُ حَسَنَةً لَمْ يُعَذِّبْهُ؛ خداوند از هر کس یک نماز و یا یک کار نیک را قبول کند، عذابش نمی نماید. کافی، ج ۳، ص ۱۶۶، ح ۱۱

حدیث ۱۷۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تَسْبِيحُ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ صَلَاةِ أَلْفِ رَكَعَةٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ؛ تسبیحات فاطمه زهرا علیها السلام در هر روز پس از هر نماز نزد من محبوب تر از هزار رکعت نماز در هر روز است. کافی، ج ۳، ص ۳۴۳، ح ۱۵

حدیث ۱۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سَجْدَةُ الشُّكْرِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ تُبْتَمُّ بِهَا صَلَاتُكَ وَتَرْضَى بِهَا رَبِّكَ وَتُعِجِبُ الْمَلَائِكَةَ مِنْكَ...؛

سجده شکر بر هر مسلمانی واجب است، با آن نماز را کامل و پروردگارت را خشنود می سازی و فرشتگان را به شگفتی می آوری. التهذیب، ج ۲، ص ۱۱۰، ح ۱۸۳

حدیث ۱۷۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يُعْرَفُ مَنْ يَصِفُ الْحَقَّ بِثَلَاثِ خِصَالٍ: يُنْظَرُ إِلَى أَصْحَابِهِ مَنْ هُمْ؟ وَالْأَلَى صَلَاتِهِ كَيْفَ هِيَ؟ وَفِي أَيِّ وَقْتٍ يُصَلِّيَهَا؟ کسی که از حق دم می زند با سه ویژگی شناخته می شود: ببینید دوستانش چه کسانی هستند؟ نمازش چگونه است؟ و در چه وقت آن را می خواند؟ محاسن، ج ۱، ص ۳۹۶، ح ۸۸۵

حدیث ۱۷۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيُرُوا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْجِتْهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴

حدیث ۱۷۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا تَعْتَرُوا بِصِيَامِهِمْ وَلَا بِصِيَامِهِمْ، فَإِنَّ الرَّجُلَ رُبَّمَا لَهَجَ بِالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ حَتَّى لَوْ تَرَكَهُ اسْتَوْحَشَ، وَلَكِنْ اخْتَبِرُوهُمْ عِنْدَ صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ؛ فریب نماز و روزه مردم را نخورید، زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خو می کند که اگر آنها را ترک گوید، احساس ترس می کند، بلکه آنها را به راستگویی و امانتداری بیازماید. کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۲

حدیث ۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلَصَّ لَاءُ مِنْ شَرَائِعِ الدِّينِ وَفِيهَا مَرْضَاءُ الرَّبِّ عَزَّوَجَلَّ وَهِيَ مِنْهَاجُ النَّبِيَاءِ وَ لِلْمُصَلِّي حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ هُدًى وَ إِيْمَانٌ وَ نُورُ الْمَعْرِفَةِ وَ بَرَكَهٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱

حدیث ۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّى فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَلْيَعْلَمْ بِمَا يُنَاجِيهِ؛ ای مردم همانا نماز گزار هنگام نماز با پروردگار بزرگ و بلند مرتبه اش مناجات می کند، پس باید بداند چه می گوید. مسند ابن حنبل، ج ۲، ص ۱۲۹

حدیث ۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَوَّلُ الْوَقْتِ رِضْوَانُ اللَّهِ وَوَسْطُ الْوَقْتِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَآخِرُ الْوَقْتِ عَفْوُ اللَّهِ؛ نماز در اول وقت خشنودی خداوند، میان وقت رحمت خداوند و پایان وقت عفو خداوند است. سنن الدار قطنی، ج ۱، ص ۲۰۱، ح ۹۷۴

حدیث ۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **الصَّلَاةُ مِفْتَاحُ كُلِّ خَيْرٍ**؛ نماز کلید همه خوبی هاست. الفردوس، ج ۲، ص ۴۰۴، ح ۳۷۹۶

حدیث ۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **لا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا تَحَابَبُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَقَرَأُوا الصَّبْحَ...؛** امتم همواره در خیر و خوبی اند تا وقتی که یکدیگر را دوست بدانند، نماز را برپا دارند، زکات بدهند و میهمان را گرمی بدانند...
امالی طوسی، ص ۶۴۷، ح ۱۳۴۰

حدیث ۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **يَا عَلِيُّ إِذَا حَضَرَ وَقْتُ صَلَاتِكَ فَتَهَيَّ لَهَا وَإِلَّا شَغَلَكَ الشَّيْطَانُ وَإِذَا نَوَيْتَ خَيْرًا فَعَجِّلْ وَإِلَّا مَنَعَكَ الشَّيْطَانُ عَن ذَلِكَ؛** ای علی! هرگاه وقت نمازت رسید، آماده آن شو و گرنه شیطان تو را سرگرم می کند و هرگاه قصد [کار] خیری کردی شتاب کن و گرنه شیطان تو را از آن باز می دارد. بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۹

حدیث ۱۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **لا يَزَالُ الشَّيْطَانُ يَرَعِبُ مِن بَنِي آدَمَ مَا حَافَظَ عَلَى الصَّلَاةِ الْخَمْسِ فَإِذَا ضَعَّفَهُنَّ تَجَرَّءَ عَلَيْهِ وَأَوْقَعَهُ فِي الْعِظَائِمِ؛** شیطان تا آنگاه که انسان مراقب نمازهای پنجگانه اش می باشد از او می ترسد و چون نمازهایش را تباہ کرد بر او جرأت پیدا می کند و او را در گناهان بزرگ فرو می برد. بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۹

حدیث ۱۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَوْ يَعْلَمُ الْمُصَلِّي مَا يَغْشَاهُ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ؛** اگر نماز گزار می دانست چه رحمتی او را فرا گرفته، سر از سجده بر نمی داشت. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۵۹۲

حدیث ۱۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عَلِّمُوا صِبْيَانَكُمْ الصَّلَاةَ وَحُدُّوهُمْ بِهَا إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ؛** به کودکان خود نماز بیاموزید و چون به سن بلوغ رسیدند، آنان را برای نماز بازخواست کنید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۰۵

حدیث ۱۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَلْيُصَلِّ صَلْوَةً مُّوَدَّعٍ؛** هرگاه یکی از شما به نماز می ایستد، باید مانند کسی نماز بگذارد که گویی آخرین نماز اوست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۵۰

حدیث ۱۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِيَّاكُمْ وَالْبِطْنَةَ فَإِنَّهَا مَقْسَاةٌ لِلْقَلْبِ مَكْسِلَةٌ عَنِ الصَّلَاةِ وَمَفْسِدَةٌ لِلْجَسَدِ؛** زیرا

موجب سخت‌دلی، کاهلی در نماز و تباهی بدن می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۴۲

حدیث ۱۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْصَّلَاةُ حِصْنٌ مِنْ سَطَوَاتِ الشَّيْطَانِ**؛ نماز، پناهگاهی است در برابر حمله‌های شیطان. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۲۱۲

حدیث ۱۹۲

حضرت امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: لا تستغنی شیعتنا عن أربع: خمره یصلی علیها و خاتم یتختم به و سواک یتساک به و سبحة من طین قبر اُبی عبدالله علیه السلام؛ پیروان ما از چهار چیز بی‌نیاز نیستند - ؟: سجاده‌ای که بر روی آن نماز خوانده شود - ؟. انگشتری که در انگشت باشد - ؟. مسواکی که با آن دندانها را مسواک کنند - ؟. تسیحی از خاک مرقد امام حسین (علیه السلام) تهذیب الاحکام، ج، ؟ ص؟؟

حدیث ۱۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **السجود علی طین قبرالحسین (علیه السلام) ینور الی الارض السابعة و من کان معه سبحة من طینقبرالحسین (علیه السلام) کتب مسبحا و ان لم یسبح بها؛ ...سجده بر تربت قبر حسین (علیه السلام) تا زمین هفتم را نور باران می‌کند و کسی که تسیحی از خاک مرقد حسین (علیه السلام) را با خود داشته باشد، تسیح گوی حق محسوب می‌شود، اگر چه با آن تسیح هم نگوید. من لایحضره الفقیه، ج، ؟ ص / ؟؟؟ وسائل الشیعه، ج، ؟ ص؟؟**

حدیث ۱۹۴

قال الصادق علیه السلام: **السجود علی تربة الحسین علیه السلام یخرق الحجب السبع؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سجده بر تربت حسین علیه السلام حجابهای هفتگانه را پاره می‌کند. مصباح التمهجد، ص / ؟؟؟ بحارالانوار، ج، ؟ ص؟؟**

حدیث ۱۹۵

قال ابو محمدالحسن العسکری علیه السلام: **علامات المؤمن خمس: صلاة الخمسين، و زیارة الاربعین، والتختم فی الیمین، و تعفیر الجبین والجهر بسم الله الرحمن الرحیم؛ امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: نشانه‌های مؤمن پنج چیز است - ؟: پنجاه رکعت نماز (نماز یومیه و نمازهای نافله - ؟) زیارت اربعین - ؟ انگشتر به دست راست کردن - ؟ بر خاک سجده کردن - ؟ بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز بلند گفتن. وسائل الشیعه، ج، ؟ ص / ؟؟؟ التهذیب، ج، ؟ ص.؟؟**

حدیث ۱۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: **مَنْ أقرَضَ مُؤمِنًا قَرْضًا یَنْتَظِرُ بِهِ مِیسورَهُ کَانَ مَالُهُ فِی زَکَاةٍ، وَ کَانَ هُوَ فِی صَلَاةٍ مِنَ المَلَائِکَةِ حَتَّى یُؤدِّیَهُ إِلَیْهِ؛ هر کس به مؤمنی وامی بدهد و (برای پس گرفتن آن) صبر کند تا دستش باز شود، مال او زکات محسوب شود و در نماز، با فرشتگان باشد تا این که وامش به او برگردانده شود. ثواب الأعمال: ۱ / ۱۶۶**

حدیث ۱۹۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: إِذَا كُنْتَ فِي تِجَارَتِكَ وَخَضَرْتَ الصَّلَاةَ فَلَا يَشْغَلُكَ عَنْهَا مَتَجُرُّكَ ، فَإِنَّ اللَّهَ وَصَفَ قَوْمًا وَمَدَحَهُمْ فَقَالَ : رِجَالٌ لَا تُلْهِمُهُمْ ... وَكَانَ هَؤُلَاءِ الْقَوْمُ يَتَّجِرُونَ ، فَإِذَا خَضَرْتَ الصَّلَاةَ تَرَكُوا تِجَارَتَهُمْ وَقَامُوا إِلَى صِدَائِهِمْ ، وَكَانُوا أَعْظَمَ أَجْرًا مِمَّنْ لَا- يَتَّجِرُ فَيَصِلَ لِي؛ هرگاه در حال کسب و کار بودی و وقت نماز رسید کسب تو را از نماز باز ندارد؛ زیرا خداوند مردمی را چنین توصیف کرده و ستوده است: مردانی که هیچ تجارت ... این مردم کاسب بودند اما چون گاه نماز می رسید دست از کسب و کار می شستند و به نماز بر می خاستند. مزد و پاداش اینان بیش از کسانی بود که کاسبی نمی کردند و نماز می خواندند. بحار الأنوار: ۴۰ / ۱۰۰ / ۱۰۳

حدیث ۱۹۸

قال الباقر - عليه السلام - : من صلى في المسجد الحرام صلاة مكتوبة قبل الله منه كل صلاة صلاها منديوم و جبت عليه الصلاة و كل صلاة يصلها الى ان يموت ؛ کسی که نمازواجبی را در مسجدالحرام به جای آورد، خداوند تمامی نمازهایی را که از آغاز تکلیف بر او واجب شده و نیز نمازهایی را که تا پایان عمر به جای می آورد، قبول می کند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۳۶).

حدیث ۱۹۹

قال الصادق - عليه السلام - : صلاة في مسجد النبي -صلى الله عليه وآله - تعدل بعشرة الاف صلاة ؛ يك نماز در مسجد پیامبر (صلی الله علیه وآله) با ده هزار نماز برابر خواهد بود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۳۶).

حدیث ۲۰۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : الغرباء في الدنيا: قرآن في جوف ظالم ، و مسجد في نادى قوم لا يصلون فيه ، و مصحف في بيت لا يقرء فيه و رجل صالح مع قوم سوء ؛ در جهان چهار چیز غریب است : ۱ - قرآن در سینه ستمگر ۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند. ۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند. ۴ - مرد پارسا در میان مردم بد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸).

حدیث ۲۰۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : لاتجعلوا المساجد طرقا حتى تصلوا فيها ركعتين ؛ مساجد را گذرگاه قرار ندهید، مگر آنکه هنگام عبور دو رکعت نماز در آن بخوانید. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۵۳).

حدیث ۲۰۲

قال الصادق - عليه السلام - : اذا خطب الايام يوم الجمعة فلا ينبغى لاحد ان يتكلم حتى يفرغ الامام من خطبته؛ هنگامی که امام (جمعه) در روز جمعه خطبه می خواند شایسته نیست کسی حرف بزند تا آن گاه که امام از خطبه فارغ شود. (اصول کافی، ج ۳، ص ۴۲۱).

حدیث ۲۰۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: الغسل يوم الجمعة كفارة و المشى الى الجمعة كل قدم منها كعمل عشرين سنة فاذا فرغ من صلوٰة الجمعة اجيز بعمل مائة سنة؛ غسل روز جمعه كفاره گناه است ، و هر گامی که به سوی نماز جمعه برداشته می شود، برابر عمل بیست سال است ، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دویست سال نایل گردد. (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۹).

حدیث ۲۰۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: الجمعة كفارة لمايينها و بين الجمعة التي قبلها، و زيادة ثلاثة ايام ؛ نماز جمعه كفاره گناهان میان این جمعه و جمعه قبل و سه روز پیش از آن می باشد. (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۸۸).

حدیث ۲۰۵

عن الصادق جعفر بن محمد عن ابيه عليهم السلام : ايما مسافر صلى الجمعة رغبة فيها و حبا لها اعطاه الله - عزوجل - اجر مائة جمعة للمقيم ؛ هر مسافری که از روی اشتیاق نماز جمعه بخواند، خدا به او اجر صد نماز جمعه مقيم را بدهد. (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱، وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۶).

حدیث ۲۰۶

قال الصادق - عليه السلام -: ما من قدم سعت الى الجمعة الا حرم الله جسدها على النار ؛ هر گامی که به سوی نماز جمعه برداشته شود، خداوند آتش دوزخ را بر صاحب آن گام حرام می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳).

حدیث ۲۰۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان لكم في كل جمعة حجة و عمرد فالحجّة الهجيرة للجمعة و العمرة انتظار العصر بعد الجمعة ؛ هر روز جمعه برای شما ثواب یک حج و یک عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره شما انتظار اقامه نماز عصر پس از نماز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷، ص ۷۳۷، حدیث ۲۱۱۷۳).

حدیث ۲۰۸

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: لا يزال العبد متهاونا بالجمعة حتى يغضب الله عليه ؛ بنده ای که نماز جمعه را سبک بشمارد، خداوند بر او خشم گیرد. (کنز العمال ، حدیث ۲۱۱۵۵).

حدیث ۲۰۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ثلث تعلم امتي ما لهم فيهن لضربوا عليهن بالسهم : الاذان و الغدو الى الجمعة و الصف الاول؛ سه چیز است که اگر امت من فضیلت آنها را می دانستند، برای (سبقت در) انجام آن به قرعه متوسل می شدند و آن عبارتند از: ۱ - اذان گفتن ۲ - بیرون رفتن به سوی نماز جمعه ۳ - صف اول نماز جماعت. (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۰، بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۹۷).

حدیث ۲۱۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اثنای الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولایة، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبتهما؛ سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. کافی جلد ۲، ص ۱۸

حدیث ۲۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان من تمام الصوم إعطاء الزکاة یعنی الفطره كما ان الصلوة علی النبی (ص) من تمام الصلوة؛ تکمیل روزه به پرداخت زکاة یعنی فطره است، همچنان که صلوات بر پیامبر (ص) کمال نماز است. وسائل الشیعه، ج ۶ ص ۲۲۱

حدیث ۲۱۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا تعتروا بصیامهم ولا بصیامهم، فإن الرجل ربما لهج بالصلاة والصوم حتى لو تركه استوحش، ولكن اخترهم عند صدق الحديث وأداء الأمانة؛ فریب نماز و روزه مردم را نخورید، زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خود می کند که اگر آنها را ترک گوید، احساس ترس می کند، بلکه آنها را به راستگویی و امانتداری بیازماید. کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۲

حدیث ۲۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما يمنع أحدكم إذا دخل عليه غم من غموم الدنيا أن يتوضأ ثم يدخل مسجده ويركع ركعتين فيدعو الله فيهما؟ أما سمعت الله يقول: «واستعينوا بالصبر والصلاة»؟ چه چیز مانع می شود که هر گاه بر یکی از شما غم و اندوه دنیایی رسید، وضو بگیرد و به سجده گاه خود رود و دو رکعت نماز گزارد و در آن دعا کند؟ مگر نشنیده ای که خداوند می فرماید: «از صبر و نماز مدد بگیرید؟» تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۵۹، ح ۳۹

حدیث ۲۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما خسر و الله من أتى بحقیقه السجود... ولا بعید عن الله أبدا من أحسن تقرُّبه فی السجود ولا قُرب إليه أبدا من أساء أدبه و ضیع حرمته وبتعلق قلبه بسواه؛ سوگند به خدا، هر کس که حقیقت سجده را به جای آورد، زیان نکرد و کسی که در سجده، به خوبی به خداوند نزدیک شد، هرگز از خداوند دور نیست. و آن که به {ساحت مقدس} او بی ادبی کرد و حرمتش را زیر پا گذاشت، و به غیر او دل بست، هرگز به او نزدیک نشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۷۱، ح ۳۴

حدیث ۲۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فضل الوقت الأول علی الأخير كفضل الآخرة علی الدنيا. فضیلت خواندن نماز در اول وقت نسبت به تأخیر انداختن آن، مثل فضیلت آخرت بر دنیا است. بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۳۵۹

حدیث ۲۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا ينال شفاعتنا من استخف بالصلاة؛ هر کس نماز را سبک بشمارد، بشفاعت ما دست نخواهد یافت. فروع کافی، ج ۳، ص ۲۷۰

حدیث ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ هَمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هَمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ هَمَّتْ مَوْمِنٌ فِي نَمَازٍ وَرُوزَةٍ وَعِبَادَةٍ اسْتِ وَهَمَّتْ مُنَافِقٌ فِي خُورْدِنِ وَنُوشِيدِنِ؛ مَانِدِ حَيَوَانَاتِ.** تنبيه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

حدیث ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ اغْتَابَ مُسْلِمًا أَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صِيَامَهُ وَلَا صَلَاتَهُ وَلَا صِيَامَهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً إِلَّا أَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ؛** هر کس از مرد یا زن مسلمانی غیبت کند، خداوند تا چهل شبانه روز نماز و روزه او را نپذیرد مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸، ح ۵۳

حدیث ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **ثَلَاثٌ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِيهِنَّ مَا أَخَذْنَ إِلَّا بِسَبِّهِمْ حِرْصًا عَلَى مَا فِيهِنَّ مِنَ الْخَيْرِ وَ الْبِرِّ كَيْ: التَّذِينَ بِالصَّلَاةِ وَالتَّهَجُّرِ بِالْجَمَاعَاتِ وَ الصَّلَاةُ فِي أَوَّلِ الصُّفُوفِ؛** سه چیز است که اگر مردم آثار آن را می دانستند، به جهت حریص بودن به خیر و برکتی که در آنها هست، به قرعه متوسل می شدند: اذان نماز، شتاب به نماز جماعت و نماز در صف اول. کنز العمال، ح ۴۳۲۳۵

حدیث ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **لَا تَنْظُرُوا إِلَى كَثْرَةِ صِيَامِهِمْ وَصَوْمِهِمْ وَ كَثْرَةِ الْحَجِّ وَالْمَعْرُوفِ وَطَنَطَنَتِهِمْ بِاللَّيْلِ، وَلَكِنْ انظُرُوا إِلَى صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْمَانِيَةِ؛** به زیادی نماز و روزه و حج و احسان و مناجات شبانه مردم نگاه نکنید، بلکه به راستگویی و امانتداری آنها توجه کنید. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۴، ح ۵

حدیث ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مَنْ دَرَجَةُ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ؟ صَلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ، فَإِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ؛** آیا به چیزی با فضیلت تر از نماز و روزه و صدقه (زکات) آگاهتان نکنم؟ و آن اصلاح میان مردم است، زیرا تیره شدن رابطه بین مردم ریشه کن کننده دین است. نهج الفصاحه، ح ۴۵۸

حدیث ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَخْرُجُ مِنْ شَيْءٍ لَشَيْءٍ مِنْ الصَّلَاةِ حَتَّى يَسْتَاكَّ؛** زید بن خالد جهنی: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از هیچ نمازی به نماز دیگر مشغول نمی شدند، مگر این که در این فاصله مسواک می زدند. المعجم الكبير، ج ۵، ص ۲۵۴، ح ۵۲۶۱

حدیث ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمْ الْجُمُعَةَ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي وَبَعْدَ مَمَاتِي وَ لَهُمْ إِمَامٌ عَادِلٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا وَجُحُودًا لَهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُ وَلَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ إِلَّا وَ لَا صَلَاةَ لَهُ إِلَّا وَ لَا زَكَاةَ لَهُ إِلَّا وَ لَا حَجَّ لَهُ إِلَّا وَ**

لا صَوْمَ لَهُ اِلَّا وَلَا بَرَكَهَ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ؛ بدانید که خداوند متعال نماز جمعه را بر شما واجب ساخته است پس آنان که در زندگی و پس از مرگ من، از روی سبک شمردن و یا انکار، آن را ترک کنند، با وجود این که پیشوای عادل دارند، خداوند وحدتشان نبخشد و در کارشان برکت ندهد، آگاه باشید نه زکات، نه نماز، نه حج و نه روزه آنان پذیرفته است. بدانید که زندگی آنان برکتی نخواهد داشت، مگر توبه کنند. عوالی اللالی، ج ۲، ص ۵۴، ح ۱۴۶

حدیث ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثٌ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِيهِنَّ مَا أَخَذْنَ إِلَّا بِسَهْمَةٍ حَرِصًا عَلَى مَا فِيهِنَّ مِنَ الْخَيْرِ وَالْبَرَكَهَةِ: التَّذِينُ بِالصَّلَاةِ وَالتَّهَجُّرُ بِالْجَمَاعَاتِ وَالصَّلَاةُ فِي أَوَّلِ الصُّفُوفِ؛ سه چیز است که اگر مردم آثار آن را می دانستند، به جهت حریص بودن به خیر و برکتی که در آنها هست، به قرعه متوسل می شدند: اذان نماز، شتاب به نماز جماعت و نماز در صف اول. کنز العمال، ح ۴۳۲۳۵

حدیث ۲۲۵

قال الصادق - عليه السلام -: الساعة التي يستجاب فيها الدعاء يوم الجمعة ما بين فراغ الامام من الخطبة الى ان يستوى الناس في الصفوف؛ ساعتی که دعا در آن مستجاب است روز جمعه و فاصله میان پایان خطبه (نماز جمعه) تا به صف ایستادن مردم می باشد. (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۴۱).

حدیث ۲۲۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فعليه الجمعة يوم الجمعة الاعيل مريض او مسافر او امراء او مملوك ، و من استغنى عنها بلهو او تجارة استغنى الله عنه و الله غنى حميد؛ بر هر کس که به خداوند و روز قیامت ایمان دارد در روز جمعه، نماز جمعه بر او واجب می باشد، جز بر بیمار یا مسافر یا زن، یا برده و هر کس از نماز جمعه به وسیله پرداختن به لهو یا تجارت بی نیازی جوید، خداوند هم از او بی نیازی جوید (و عبادت او را نپذیرد) و خدا بی نیاز و ستوده است. (کنز العمال، ج ۷، ص ۷۲۶، ح ۲۱۱۲۰).

حدیث ۲۲۷

قال الصادق - عليه السلام -: ان الله اكرم المؤمنين بالجمعة؛ همانا خداوند - تبارک و تعالی - مؤمنان را به وسیله نماز جمعه گرامی می داشت. (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۵).

حدیث ۲۲۸

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم الجمعة كان على كل باب من ابواب المسجد ملئكة يكتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا يستمعون الذكر؛ چون روز جمعه فرا رسد، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند. (بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۲، مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۸).

حدیث ۲۲۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ركعتان في يوم الجمعة افضل من الف ركعة في غير يوم الجمعة ؛ دو ركعت نماز در روز جمعه ، بهتر از هزار ركعت نماز در غير روز جمعه است . (كنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷).

حدیث ۲۳۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: رواح الجمعة واجب على كل محتلم ؛ برهر مكلف رفتن به نماز جمعه واجب است . (كنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۵ ، ح ۲۱۱۱۹).

حدیث ۲۳۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: الجمعة حج المساكين ؛ نماز جمعه حج فقرا است . (كنز العمال ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۱).

حدیث ۲۳۲

قال الصادق - عليه السلام -: ان الرجل يذنب الذنب فيحرم صلاة الليل و ان العمل السيىء اسرع فى صاحبه من السكين فى اللحم ؛ شخصى كه به عصيان روى مى آورد، از خواندن نماز شب محروم مى شود، زیرا اثر كار بد در انسان ، از اثر كار تيز بر گوشت ، سريع تر است . (ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ح ۱۱۰۴۶۷).

حدیث ۲۳۳

قال على - عليه السلام -: عبادالله ان تقوى الله حمت اولياء محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتى اسهرت ليالهم ؛ ای بندگان خدا پرهیزکاری دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز مى دارد و ترس از خدا آنچنان در دل آنان جای مى گیرد كه شب ها را (برای نماز) بيدار مى مانند. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۳).

حدیث ۲۳۴

عن ابى جعفر - عليه السلام - قال : ثلاث درجات : افشاء السلام ، و اطعام الطعام و الصلاة بالليل والناس نيام ؛ از امام باقر (ع) نقل شده كه فرمودند: سه چیز منزلت و مقام را مى افزاید: سلام دادن ، غذا دادن و شب نماز خواندن ، آن زمان كه مردم در خوابند. (بحار الانوار، ج ۸۷ ، ص ۱۴۱).

حدیث ۲۳۵

امام باقر(عليه السلام) فرمودند: صل ركعتين فى سواد الليل لوحشة القبور ؛ برای نجات از وحشت قبر، دو ركعت نماز در دل شب بخوان . (بحار الانوار، ج ۸۷ ، ص ۱۶۰).

حدیث ۲۳۶

قال الصادق - عليه السلام -: اذا قمت بالليل فاستك فان الملك تاءتيك فيضع فاه على فيك ، فليس من حرف تتلوه و تنطق به الا

صعد به الی السماء فلیکن فوک طیب الریح ؛ شبانگاه که برای نماز بلند می شوی مسواک بزن ، چرا که فرشته نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و هر حرفی از قرآن و نماز و دعا می خوانی ، به آسمان می برد از این رو باید که دهانت خوشبو باشد. (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۵۷ ، بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۷).

حدیث ۲۳۷

قال الصادق - علیه السلام - : ثلاثه هن فخر المؤمن وزینه فی الدنیا و الآخرة : الصلاة فی اخر اللیل و یاءسه مما فی ایدی ، الناس ، و ولایة الامام من ال محمد - صلی الله علیه و آله - ؛ سه چیز مایه افتخار مومن و زینت اودر دنیا و آخرت است : ۱ - نماز در آخر شب ؛ ۲ - دل کندن از آنچه در دست مردم است ؛ ۳ - پذیرش ولایت امام از اهل بیت پیامبر (صلی الله علیه و آله) (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۰).

حدیث ۲۳۸

قال الصادق - علیه السلام - : استغفر الله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مرة تنصب یدک الیسری و تعد بالیمنی الاستغفار ؛ در قنوت نماز ، وتر ، هفتاد بار استغفار بگوئید ، برای این کار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید ، و با دست راست استغفار را بشمارید. (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷).

حدیث ۲۳۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اطولکم قنوتا فی الوتر اطولکم راحة یوم القیامة فی الموقف ؛ هر قدر قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد ، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است. (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷).

حدیث ۲۴۰

علیکم بصلاة اللیل سنة نیکم و داءب الصالحین ؛ بر شما باد به خواندن نماز شب ، زیرا این عمل سنت پیامبر و سیره صالحان است . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۳).

حدیث ۲۴۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : افشوا السلام ، وصلوا الارحام ، و اطعموا الطعام ، و صلوا باللیل ، و الناس نیام ، تدخلوا الجنة بسلام ؛ (با سلام کرن) سلام را میان مردم شایع کنید صله رحم به جای آورید اطعام کنید و در شب که همگان در خوابند به نماز برخیزید تا به سلامتی داخل بهشت گردید. (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۹).

حدیث ۲۴۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من رزق صلاة اللیل من عبد او امة ؛ قام لله - عزوجل - مخلصا فتوضاء وضوء سابغا و صلی الله - عزوجل - بنیة صادقة و قلب سلیم و بدن خاشع و عین داعمة ، جعل الله - تبارک و تعالی - خلفه تسعة صفوف من الملائكة فی کل صف ما لا یحصی عددهم الا الله تعالی احد طرفی کل صف فی المشرق و الاخر بالمغرب قال : فاذا فرغ کتب له بعددهم درجات ؛ هر گاه بنده ای موفق به نماز شب شود و برای خدا بیدار شود و وضوی کامل بگیرد و با نیت خالص و قلب سلیم و بدن خاشع و چشم

گریان برای خدا نماز بخواند، خداوند نه صف از فرشتگان را پشت سر او می‌گمارد که جز خدا کسی نمی‌تواند آنها را شمارش کند، زیرا یک طرف هر صف در مشرق و طرف دیگر آن در مغرب است هنگامی که او نماز را تمام کند، خدا به تعداد آن فرشتگان برای او درجه و ثواب می‌نویسد. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۳۷)

حدیث ۲۴۳

قال الرضا - عليه السلام - : عليكم بصلاة الليل فما من عبد يقوم اخر الليل فيصلى ثمان ركعات و ركعتي الشفع و ركعة الوتر و استغفر الله في قنوته سبعين مرة ، الا اجر من عذاب القبر و من عذاب النار و مذله في عمره ، و وسع عليه في معيشته ؛ بر شما باد به نماز شب ، زیرا هر بنده ای که در آخر شب بیدار شود و هشت رکعت نماز شب ، و دو رکعت نماز شفع ، و یک رکعت نماز وتر بخواند و در قنوت آن ، هفتاد بار استغفار کند خداوند او را از عذاب قبر و آتش در امان دارد و عمر او را طولانی کرده و به زندگی او گشایش خواهد داد. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۶۱).

حدیث ۲۴۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : ما من عبد يحدث نفسه بقيام ساعة من الليل فينام عنها الا كان نومه صدقة تصدق الله بها عليه و كتب له اجر ما نوى ؛ کسی که به نیت بیدار شدن برای نماز شب بخوابد، ولی خواب بماند، خواب او عطیه ای است الهی و خداوند متعال به او پاداش نماز شب را عطا می‌کند. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۲۳ کنز العمال ، حدیث ۲۱۴۷۵).

حدیث ۲۴۵

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : خيركم من اطاب الكلام و اطعم الطعام و صلى بالليل و الناس نيام ؛ بهترین شما کسی است که سخن زیبا بگوید و طعام بدهد و هنگامی که مردم در خوابند نماز شب بخواند. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۲).

حدیث ۲۴۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : صلاة الليل مرضاة الرب ، و حب الملائكة و سنة لانبیاء و نور المعرفة و اصل الايمان و راحة الابدان ، و كراهة الشيطان و سلاح على الاعداء و اجابة للدعاء و قبول الاعمال و بركة في الرزق ، و شفيع بين صاحبها و بين ملك الموت و سراج في قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منكر و نكير و مونس و زائر في قبره الى يوم القيامة ؛ نماز شب مایه خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران و نور معرفت و ریشه ایمان و موجب آرامش بدن و نفرت شیطان و سلاحی در مقابل دشمنان و باعث مستجاب شدن دعا و پذیرش اعمال و برکت روزی است بین نمازگزاران و ملك الموت واسطه می‌شود و چراغ قبر و فرش زیر او در قبر و پاسخ نكير و منكر و مونس انسان در قبر و زیارت کننده او در قبر تا روز قیامت خواهد بود. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۶۲).

حدیث ۲۴۷

قال الصادق - عليه السلام - : ان الله - عزوجل - قال المال و البنوان زينة الحياة الدنيا، و ان الثمان ركعات التي يصلحها العبد اخر الليل زينة الاخرة ؛ خداوند متعال ثروت و فرزندان را زینت دنیا دانسته است هشت رکعت نماز که انسان در آخر شب می‌خواند، زینت آخرت است. (بحارالانوار ج ۸۳، ص ۱۲۶ ثواب الاعمال ، ص ۶۹).

حدیث ۲۴۸

عن رسول الله -صلى الله عليه وآله -: عليكم بصلاة الليل ولو ركعة واحدة ، فان الصلاة الليل منهاه عن الاثم و تطفى غضب الرب - تبارك و تعالى - و تدفع عن اهلها حر النار، يوم القيامة؛ بر شما باد به نماز شب ، اگر چه يك ركعت باشد، زیرا نماز شب انسان را از گناه باز می دارد و خشم پروردگار را خاموش کرده و صاحبش را از آتش قیامت در امان می دارد. (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۲۱۴۳۱).

حدیث ۲۴۹

عن النبي -صلى الله عليه وآله -: قال : يا علي ! خمسة تنور القلب : كثرة قراءة قل هو الله احد و قلة الكلام و مجالسة العلماء و الصلاة في الليل و المشى الى المساجد؛ يا علي ! پنج چیز دل را نورانی می کند: کثرت تلاوت سوره ((قل هو الله احد))، کم گویی ، مجالست با علما، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد. (المواعظ العديده ، ص ۲۵۸).

حدیث ۲۵۰

عن النبي -صلى الله عليه وآله -: يا علي ! عليك بصلاة الليل و من استخف بصلاة الليل فليس منا ؛ يا علي ! بر تو باد به خواندن نماز شب و از ما نیست کسی که به نماز شب اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۸۰).

حدیث ۲۵۱

عن الصادق - عليه السلام -: ان البيوت التي يصلى فيها بالليل بتلاوه القرآن تضىء لاهل المساء كما تضىء نجوم السماء لاهل الارض؛ خانه ای که در آن نماز شب خوانده می شود و تلاوت قرآن می گردد، برای افلاکیان آن گونه می درخشد که ستارگان برای زمینیان می درخشد. (ثواب الاعمال ، ص ۷۰).

حدیث ۲۵۲

عن الصادق - عليه السلام -: صلاة الليل تحسن الوجه و تحسن الخلق ، و تطيب الريح ، و تدر الرزق و تقضى الدين ، و تذهب بالهم و تجلوا البصر؛ نماز شب باعث زیبایی سیما و نیکویی اخلاق و خوشبویی بدن و فراوانی رزق و مایه ادای قرض ها و از بین رفتن و تقویت نور چشم است . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰).

حدیث ۲۵۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: صلوة الليل سراج لصاحبها، في ظلمة القبر؛ نماز شب چراغی است در تاریکی قبر. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۶۱).

حدیث ۲۵۴

قال الصادق - عليه السلام -: صلوة الليل تبيض الوجه و صلوة الليل تطيب الريح و صلوة الليل تجلب الرزق؛ نماز شب چهره را سفید، بوی را خوش و روزی را جلب می کند (گسترش می دهد). (علل الشرایع ، ص ۳۶۳، میزان الحکمه ، ج ۳، ص ۴۲۱)

حدیث ۲۵۵

إذا ايقظ الرجل اهله من الليل توضيا و صلوا كتبنا من الذاكرين الله كثيرا و الذاكرات ؛ هرگاه مردی همسر خویش را در نیمه های شب بیدار کند و با هم وضو بسازند و به نماز بایستند، آنان از ذاکرانی ، که خداوند - تبارک و تعالی - بسیار یاد می کنند، محسوب می گردند. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۱۸).

حدیث ۲۵۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: مازال جبرئيل يوصيني بقيام الليل حتى ظننت ان اخيار امتي لن يناموا من الليل الا قليلا ؛ جبرئيل (ع) همچنان مرا به قیام شب و نماز در آن سفارش می نمود که من گمان کردم خوبان و برگزیدگان امت من شب را نمی خوابند، مگر اندکی . (بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۳۳۳).

حدیث ۲۵۷

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال : من قدم اربعین رجلا- من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجيب له فيهم و في نفسه؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤمن و سپس برای خود دعا کند، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند. (وسائل الشیعه ، ج ۴، باب ۴۵).

حدیث ۲۵۸

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: عليكم بصلاة الليل فانها سنة نبيكم و داءب الصالحين قبلكم و مطردة الداء عن اجسادكم ؛ نماز شب را به پا دارید، زیرا نماز شب سنتی است از پیامبرتان رسول الله (صلى الله عليه وآله) و رسم صالحان و پاکانی است که قبل از شما بودند نماز شب موجب طرد و دفع بلا و دردها و بیماری ها از بدن شما می باشد. (تفسیر صافی ، ص ۲۶۵، ثواب الاعمال ، ص ۹۶).

حدیث ۲۵۹

قال الصادق - علیه السلام - : ان الرجل ليكذب الكذبة فيحرم بها عن صلوة الليل ؛ چه بسا مردی با گفتن دروغی ، از فیض نماز محروم می شود. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۶).

حدیث ۲۶۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ما اتخذ الله ابراهيم خليلا- عليه السلام - الا- لاءطعامه الطعام و صلوته بالليل و الناس نيام؛ خداوند ابراهیم (ع) را به مقام خلیلی خود برگزید، مگر به دو چیز: اول این که مردم را اطعام می کرد و دیگر این که هنگامی که مردم در خواب بودند، نماز می خواند. (بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۲۸۲، میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۱۷).

حدیث ۲۶۱

قال الباقر - علیه السلام - : جاء الرجل الى اميرالمؤمنين - عليه السلام - فقال : يا اميرالمؤمنين اني قد حرمت الصلوة بالليل فقال

امیرالمؤمنین: انت رجل قد قیدتک ذنوبک؛ مردی نزد امیرالمؤمنین (علیه السلام) آمد و گفت: من از نماز شب محروم شده‌ام، امام علی (علیه السلام) فرمودند: گناهانت تو را گرفتار نموده است. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۱۲۷).

حدیث ۲۶۲

قال علی - علیه السلام - : قیام اللیل مصححةً للبدن و تمسک باخلاق و رضی رب العالمین؛ برخاستن برای نماز شب موجب تندرستی و پایبندی به اخلاق پیغمبران است و خدا را خشنود می‌کند. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۱).

حدیث ۲۶۳

قال الصادق - علیه السلام - : ان الرجل یذنب فیحرم صلوٰة اللیل؛ هرآینه انسان مرتکب گناهی می‌شود و در نتیجه راه، از نماز شب محروم می‌گردد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۲).

حدیث ۲۶۴

عن الرضا - علیه السلام - : رضوان الله الصلوٰة باللیل؛ نماز شب، رضوان (خشنودی) خدا را به همراه دارد. (من لایحضره الفقیه، ج ۱ ص ۴۱۲)

حدیث ۲۶۵

قال الصادق - علیه السلام - : شرف المؤمن من صلاته باللیل؛ شرف مومن به نماز شب او است. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۱).

حدیث ۲۶۶

عن النبی - صلی الله علیه وآله - : الركعتان فی جوف اللیل احب الی من الدنیا و مافیها؛ دو رکعت نماز در دل شب نزد من، از دنیا و آنچه که در آن است، محبوبتر است. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۶).

حدیث ۲۶۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : صلاة الرجل تطوعا حیث لایراه الناس تعدل صلاته علی اعین الناس خمساً و عشرين؛ نماز مستحبی که در مکانی دور از دید مردم خوانده شود، از نظر ثواب و ارزش معنوی معادل با بیست و پنج نماز است که در معرض دید مردم به جا آورده شود. (نهج الفصاحه، حدیث ۱۸۴۷).

حدیث ۲۶۸

قال الصادق - علیه السلام - : ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه، فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم؛ به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد، پس بعد از نمازهایتان حاجات خود را از خدا بخواهید. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴).

حدیث ۲۶۹

قال الباقر - علیه السلام - : انما شیعته علی کثیره صلاتهم کثیره تلاوتهم للقرآن ؛ شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند، و زیاد تلاوت قرآن می کنند. (صفات الشیعه ، ص ۴۳۶).

حدیث ۲۷۰

مادمت فی الصلاة فانک تفرع باب الملک الجبار، و من یكثر قرع باب الملک یفتح له ؛ مادامی که تو در نماز هستی ، درب خانه پادشاه توانا را می کوبی ، هر کس که در کوبیدن درب خانه پادشاه پافشاری کند، آن درب روی او باز می شود. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۸۰).

حدیث ۲۷۱

قال الباقر - علیه السلام - : انما جعلت النافله لیتم بها ما افسده من الفریضه ؛ همانا (نماز) نافله را به این جهت قرار دادند که کاستی های نماز واجب را جبران کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰).

حدیث ۲۷۲

قال الباقر - علیه السلام - : واذا لم یؤد الرجل الفریضه لم تقبل منه النافله ؛ اگر کسی نماز واجب به جا نیاورد، نافله او مقبول نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰).

حدیث ۲۷۳

قال علی - علیه السلام - : قال الله تعالی لنبیه -صلی الله علیه وآله - و کانت الامم السالفه لقد فرضت علیهم خمسين صلوة فی خمسين وقتا، وهی من الاصدار التي کانت علیهم فرفعتها عن امتک وجعلتها خمسا فی خمسة اوقات و هی احد و خمسون رکعة ، و جعلت لهم اجر خمسين صلوة ؛ از امیرالمؤمنین (علیه السلام) روایت شده ، که خداوند به رسولش فرمود: برای پیشینیان پنجاه نماز در وقت واجب کرده بودم و این یکی از مشکلاتی بود که امم سابقه داشتند ولی این بار را از دوش تو برداشتم ، و به جای آن ، پنج نماز، در پنج وقت برای شما قرار دادم که این پنج نماز در پنج نوبت (مجموعا واجب و مستحب آن) پنجاه و یک رکعت است و ثواب پنجاه نماز را دارد. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۴۰).

حدیث ۲۷۴

عن الصادق - علیه السلام - قال : ما یمنع احدکم اذا دخل علیه غم من غموم الدنيا ان یتوضاء ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین ، یدعوا الله فیهما اما سمعت الله یقول : و استعینوا بالصبر و الصلاة ؛ وقتی در اثر فشار زندگی و حوادث روزگار مشکلاتی برای کسی پیش آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز به جای آورد، و خدا را بخواند. آیا شنیده ای که خداوند می فرماید: از شکیبایی و نماز یاری جوید. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۶۳).

حدیث ۲۷۵

قال الصادق - علیه السلام - : ان القلب یحیی و یموت فاذا حی فادبه بالتطوع ، و اذا مات فاقصره علی الفرائض ؛ همانا، قلب انسان می

میرد و زنده می شود، پس وقتی که قلب زنده (و با نشاط) است او را به اعمال (نماز) مستحبی وادار کن و زمانی که قلب مرده است ، به واجبات اکتفا کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۷).

حدیث ۲۷۶

قال الصادق - علیه السلام - : ایاکم و الکسل و ان ربکم رحیم یشکر القلیل ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنة ؛ ازسستی دوری کنید، زیرا پروردگار شما مهربان است و اندک را می پذیرد هرآینه مرد دو رکعت نماز مستحبی برای خدا می خواند و خداوند به سبب این دو رکعت ، او را وارد بهشت می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۱).

حدیث ۲۷۷

قال الحسن بن علی - علیه السلام - : اذا اضرت النوافل بالفریضة فارفضوها ؛ هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید، آنها را ترک کنید. (تحف العقول ، ص ۲۶۷).

حدیث ۲۷۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یا اباذر! ایما رجل تطوع فی کل یوم و لیلۃ اثنتی عشرة رکعة سوی المكتوبة کان له حقا واجبا بیت فی الجنة ؛ ای ابوذر! هر مردی که در شبانه روز - غیر از نمازهای واجب - دوازده رکعت نماز بگذارد خداوند خانه ای در بهشت به او خواهد داد. (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۱).

حدیث ۲۷۹

قال الصادق - علیه السلام - : اذا اردت حاجة فصل رکعتین وصل علی محمد و آل محمد وسل تعطه ؛ هنگام حاجت ، دو رکعت نماز بخوان و بر پیغمبر و آل او درود فرست و حاجتت را بخواه که به تو داده می شود. (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۴۷۹).

حدیث ۲۸۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الصلوة میزان فمن اوفی استوفی؛ نماز ترازوی (اعمال) است هر کسی بیشتر به جا آورد بیشتر بهره می برد. (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۷).

حدیث ۲۸۱

قال الباقر - علیه السلام - : ان العبد لیرفع له من صلاته نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها فما یرفع له الا ما قبل علیها بقلبه و انما امروا بالنوافل لیتم لهم مانقصوا من الفریضة ؛ نمازی که بنده به جا می آورد، گاهی نصف و گاهی یک سوم و گاهی یک چهارم و گاهی یک پنجم آن بالا برده می شود، زیرا بالا برده نمی شود مگر آن نمازی که با توجه و حضور قلب باشد، مردم ماءمور به انجام نمازهای مستحب شده اند تا نقص نمازهای واجب آنان توسط مستحباب جبران شود. (بحارالانوار، ج ۸۷ ، ص ۲۸).

حدیث ۲۸۲

قال الباقر - علیه السلام - : یا باغی العلم ! اصل قبل لاتقدر، علی لیل ولانهار تصلی فیہ ؛ ای طالب علم ! نماز را به پادار، قبل از آن که پیری وسستی فرارسد، که آن وقت قدرت نمازگزاردن را نداری و برای تو میسر نیست (و شاید اشاره به پس از مرگ باشد). (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷).

حدیث ۲۸۳

قال الباقر - علیه السلام - : فاذا تم له ست سنین علم الركوع و السجود حتی یتیم له سبع سنین فاذا تم له سبع سنین قیل له اغسل وجهک و کفیک، فاذا غسلهما قیل له صل؛ هنگامی که فرزندان شما شش ساله شدند، رکوع و سجده (صحیح) را به آن ها بیاموزید و در هفت سالگی به طفل بگویید: دست و رویت را بشوی و نماز بگذار. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۳۲)

حدیث ۲۸۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : اطرفوا اهلکم فی کل یوم جمعة بشی ء من الفاکهة ، حتی یفرحوا بالجمعة ؛ روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخريد، تا برای آمدن نماز خرسند گردند. (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ص ۶۱).

حدیث ۲۸۵

و کان علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوة فقال : وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض ، تغیر لونه حتی یعرف ذلک فی وجهه ؛ وقتی علی (علیه السلام) به نماز می ایستاد و آیه شریفه: ((رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها وزمین را آفرید)) را می خواند، رنگ و چهره مبارک او متغیر می شد، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت. (میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۱).

حدیث ۲۸۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - : كانوا (یعنی الانبیاء) یفزعون اذا فرعوا الی الصلاة ؛ پیامبران خدا (صلی الله علیه وآله) چنان بودند که چون دچار نگرانی می شدند، به نماز پناه می بردند. (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۲۸۷

قال السجاد - علیه السلام - : کان یبکی حتی یتل مصلاه خشیه من الله - عزوجل - من غیر جرم ؛ رسول خدا -صلی الله علیه وآله - با این که بی گناه بود اما از خوف خداوند چنان در نماز می گریست که جانمازش خیس می شد. (سنن النبى ، ص ۳۲)

حدیث ۲۸۸

قال علی - علیه السلام - : کان رسول الله -صلى الله عليه وآله - لایؤثر علی الصلوة عشاء ولاغیره و کان اذا دخل وقتها کانه لایعرف اهلا- ولا- جمیعا؛ رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نه شام و نه چیز دیگری را بر نماز مقدم نمی داشت و چون وقت نماز فرا می رسید، دیگر نه خانواده می شناخت و نه دوست . (سنن نبوی ، ص ۱۴).

حدیث ۲۸۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان الله جعل قرءة عيني في الصلاة وحبها لي؛ همانا خداوند روشنی چشم مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من نمود. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۶۷، امالی شیخ صدوق، ج ۲، ص ۱۴۱).

حدیث ۲۹۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: انا لاشبع من الصلاة؛ من هرگز از نماز سیر نمی شوم. (امالی صدوق، ج ۲، ص ۱۴۱).

حدیث ۲۹۱

قال الصادق - عليه السلام -: وكان رسول الله -صلى الله عليه وآله - يستغفر الله في الوتر سبعين مرة و يقول: هذا مقام العائذ بك من النار سبع مرات؛ رسول خدا (صلى الله عليه وآله) در قنوت نماز وتر هفتاد بار ((استغفر الله)) و هفت بار هذا مقام العائذ بك من النار)) (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۰).

حدیث ۲۹۲

قال الصادق - عليه السلام -: يا اباهارون! انا ناء مر صبيانا بتسييح فاطمة - عليها السلام - كما ناء مرهم بالصلاة، فالزمه، فانه لم يلزمه عبد فشقى؛ ای اباهارون! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم، به تسییح حضرت فاطمه (علیها السلام) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود. (فروع کافی، کتاب الصلاة ص ۳۴۳، ح ۱۳).

حدیث ۲۹۳

قال الصادق - عليه السلام -: من سبح الله في دبر الفريضة تسييح فاطمة الزهراء - عليها السلام - مائة مرة و اتبعها بلااله الاالله غفر الله له؛ هر کس بعد از نماز واجب با تسییح حضرت فاطمه زهرا (س) صدبار به تسییح خدای متعال بپردازد و به دنبال آن ((لااله الاالله)) بگوید، خداوند او را مشمول مغفرت خود می کند. (فروع کافی، ج ۳، کتاب الصلاة، باب دعا، نماز ۷۰ - ص ۳۴۲).

حدیث ۲۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا فاطمة! اعطيك ما هو خير لك من خادم و من الدنيا بما فيها، تكبرين الله بعد كل صلاة اربعا و ثلاثين تكبيرة، و تحمدين الله ثلاثا و ثلاثين تحميدة، و تسبحين الله ثلاثا و ثلاثين تسبيحة، ثم تخمين ذلك بلااله الا الله، و ذلك خير لك من الذين اردت و من الدنيا و ما فيها فلزمت - صلوات الله عليها - هذا التسييح بعد كل صلاة، و نسب اليها؛ ای فاطمه! به تو چیزی را عطا کنم که از خدمتکار و دنیا با آنچه در آن است بهتر باشد بعد از نماز سی و چهار مرتبه ((الله اکبر)) سی و سه مرتبه ((الحمد لله)) و سی و سه مرتبه ((سبحان الله)) بگو و پس از آن را به ((لااله الاالله)) ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا و آنچه در آن است پس حضرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسییح مداومت کرد و منسوب به او گردید. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۳۶).

حدیث ۲۹۵

قال الصادق - عليه السلام -: الجلوس بعد صلاة الغداة في التعقيب و الدعاء حتى تطلع الشمس ابلغ في طلب الرزق من الضرب في الارض ؛ هر کس بعد از نماز صبح برای تعقیب و دعا تا طلوع خورشید بنشیند، بهتر از در نوردیدن زمین ، روزی را جلب می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۱۰ ۳۵).

حدیث ۲۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: من اكل لقمه حرام لم تقبل له صلوة اربعين ليلة و لم يستجب له دعوة اربعين صباحا ؛ کسی که لقمه حرام بخورد، نماز چهل شب او قبول نمی شود، و دعای چهل روز او به اجابت نمی رسد. (دارالسلام ، نوری ، ج ۴ ص ۲۱۳)

حدیث ۲۹۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: ان المصلی ليقرع باب الملك و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له؛ به درستی که نمازگزار در خانه خداوند را میزند و کسی که پیوسته دری را بکوبد، عاقبت آن درب به روی او باز خواهد شد. (نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

حدیث ۲۹۸

قال الصادق - عليه السلام -: الدعاء بعد الفریضة ایاک ان تدعه ، فان فضله بعد الفریضة کفضل الفریضة علی النافله ؛ مبادا دعای بعد از فریضه را ترک کنی ، زیرا فضیلت و امتیاز دعای بعد از فریضه همچون برتری فریضه و نماز واجب بر نافله است. (بحار الانوار، ۸۵ ص ۳۲۵)

حدیث ۲۹۹

قال الصادق - عليه السلام -: الدعاء بعد الفریضة افضل من الصلوة تنفلا ؛ دعای بعد از نماز واجب ، از به جا آوردن نماز نافله برتر است. (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۹۶۲)

حدیث ۳۰۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: و ارفعوا الیه ایدیکم بالدعاء فی اوقات صلاتکم فانها افضل الساعات ینظر الله - عزوجل - فیها بالرحمة الی عباده و یجیبهم اذا ناجوه و یلیهم اذا نادوه و یرحمهم اذا دعوه؛ و در اوقات نمازهایتان دستهای خود را به دعا به سوی خدا بردارید، زیرا آن اوقات بهترین ساعات است و خداوند به سوی بندگانش با نظر رحمت نگاه می کند و هنگامی که با او مناجات کنند جواب می دهد زمانی که او را بخوانند، لیبک می گوید و وقتی که به درگاه او دعا کنند، اجابت می فرماید. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۳۰۱

قال الباقر - عليه السلام -: فاذا فرغت من الصلاة المكتوبة فانصب الی ربک فی الدعاء او ارب الیه فی المساء له؛ هرگاه از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا به سوی پروردگارت بپرداز و رغبت کن به سوی پروردگارت به سوال و درخواست . (مجمع البیان ، ج

۱۰ ص ۵۰۹)

حدیث ۳۰۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: كءانه قد استغنى غنى خذوا صلاته فاضربوا بها وجهه ؛ بنده مران بنگرید که نماز به جای آورد، ولی درخواست حاجت نکرد و گویا از من بی نیاز است نمازش را بر گردانید و بر چهره اش بکوبید. (بحار الانوار، ج ۸۲ ص ۳۲۵)

حدیث ۳۰۳

قال الصادق - عليه السلام -: ان الله - عزوجل - فرض عليكم الصلوات في احب الاوقات اليه فاسئلوا الله حوائجكم عقيب فرائضكم ؛ به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید. (بحار الانوار، ج ۸۵ ص ۳۲۴)

حدیث ۳۰۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: ان الله يستجبي من عبده اذا صلى في جماعة ثم ساءله حاجه ان ينصرف حتى يقضيها ؛ وقتی بنده نمازش را به جماعت بخواند و حاجتی از خدا بخواهد، خداوند او را حاجت روا خواهد کرد، زیرا شرم دارد خواسته او را بر نیآورد. (بحار الانوار، ج ۸۸ ص ۴)

حدیث ۳۰۵

قال على - عليه السلام -: من جلس في مصلاه ثانيا رجله يذكر الله - تبارك الله و تعالى - و كل الله - عزوجل - به ملكا يقول : ازدد شرفا تكتب لك الحسنات و تمحى عنك السيئات و تبني لك الدرجات حتى ينصرف ؛ کسی که در جایگاه نمازش بنشیند، و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات پردازد خداوند فرشته ای را بر او مأمور و موکل می گرداند که به وی می گوید: ای نمازگزار که مشغول به دعا هستی، به شرف و کرامت و فضیلت خود بیفزای (یعنی بیشتر و زیادتر دعا کن) که از برای تو حسنات ثبت می گردد و سیئات و بدیهایت محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این گفتگو ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود. (دعائم الاسلام، ج ۱ ص ۱۶۵)

حدیث ۳۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: ثلاثة مواطن لا ترد فيها دعوة عبد: رجل يكون في برية حيث لا يراه احد الا الله فيقوم فيصلى و رجل يكون معه فئة فيقر عنه اصحابه فثبت و رجل يقوم من آخر الليل ؛ سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود: یکی آن مردی که در بیابان باشد و کسی جز خدا او را نمی بیند برخیزد و نماز گزارد. دیگر آن مردی که با گروهی در جنگ باشد و یاران وی بگریزند و او استوار ماند. سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد. (کنز العمال، ج ۲ - ص ۱۰۲، ص ۳۳۳۶)

حدیث ۳۰۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: من ادی فريضة فله عندالله دعوة مستجابة ؛ هر کس نماز واجبی را به جای آورد یک دعای

مستحب نزد خدا خواهد داشت . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۱).

حدیث ۳۰۸

قال الصادق - علیه السلام - : يستجاب الدعاء في اربعة مواطن : في الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعد المغرب؛ دعا در چهار وقت به اجابت می رسد: ۱ - در نماز وتر ۲ - پس از نماز صبح ۳ - بعد از نماز ظهر ۴ - پس از مغرب. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴ روضه المتقين ، ج ۱۲ ص ۳۸).

حدیث ۳۰۹

قال الصادق - علیه السلام - : من صلى صلوة و عقب الى اخرى فهو ضيف الله و حق على الله ان يكرم ضيفه ؛ هر که نماز فریضه کند و بعد از آن تعقیب بخواند تا نماز دیگر (یعنی به خواندن دعاهایی که بعد از نماز باید خواند و قرائت قرآن و غیره مشغول گردد تا وقت نماز دیگر) پس آن بنده مهمان خدا می باشد و حق است بر خدای - عزوجل - اینکه اکرام کند مهمان خود را. (بحارالانوار، ج ۸۵ ص ۳۲۲).

حدیث ۳۱۰

قال الصادق - علیه السلام - : من سبح تسبيح فاطمة - عليها السلام - قبل ان يثني رجله من صلوة الفريضة غفرله ؛ کسی که در نمازهای فریضه ، پس از سلام نماز و قبل از حرکت از مصلی ، خداوند را به تسبیح فاطمه زهرا - عليها السلام - تسبیح کند، آمرزیده می شود. (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۸)

حدیث ۳۱۱

عن علي - علیه السلام - قال : مروة الحضر قراءة القران و مجالسة العلماء و النظر في الفقه و المحافظة على الصلاة في الجماعات ؛ از حضرت علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن ، قرآن خواندن ، هم نشینی با علماء ، و نگریستن در احکام دین ، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست . (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۳۱۲

قال النبي - صلى الله عليه وآله - : من ام قوما باذنهم و هم به راضون فاقصد بهم في حضوره ، و احسن صلاته بقيامه و قراءته و ركوعه و سجوده و قعوده ، فله مثل اجر القوم ، و لا ينقص من اجورهم شيء؛ هر کس به اجازه و رضایت جماعتی به آنان پیشنهاد نماز باشد، و آنان به او راضی باشند، در حاضر شدنش با آنان استقامت ورزد، و نماز خود را با قیام و قرائت و رکوع و سجود و قعود آن نیکو انجام دهد، برای او مثل ثواب آن جماعت است ، و از ثواب آنها هم چیزی کم نمی شود. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۸)

حدیث ۳۱۳

قال علي - علیه السلام - : و اذا قمت في صلاتك للناس فلا تكونن منفرا و لامضيعةا، فان في الناس من به العلة و له الحاجة ، و قد سالت رسول الله - صلى الله عليه وآله - حين وجهني الى اليمن كيف اصلي بهم ؟ فقال : صل بهم كصلاة اضعفهم ، و كن بالمؤنين رحيمًا؛ هنگامی که برخاستی و خودت را مهیا ساختی تا با مردم نماز گزاری ، نماز را چندان طولانی مخوان که مردم را

پراکنده سازی، و سریع و تند هم مخوان که آن را تباه کنی، زیرا در میان مردمی که با تو نماز می گزارند، کسانی هستند که علیل و بیمار و ناتوانند، یا گرفتاری و کار دارند. من از رسول خدا (ص) هنگامی که مرا برای تبلیغ اسلام به یمن می فرستاد پرسیدم: چگونه با مردم نماز بگزارم؟ حضرت فرمودند: با آنها مانند ناتوانترین آنان نماز گزار، و بر حال مؤمنین ترحم کن. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۰۲۳)

حدیث ۳۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ثلاثة يضحك الله اليهم : الرجل اذا قام بالليل و القوم اذا صفوا في الصلاة ، و القوم اذا صفوا في قتال العدو؛ سه گروهند که خداوند از آنان خشنود است : ۱ - کسی که نماز شب می خواند. ۲ - جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند. ۳ - دسته ای که در برابر دشمن در راه خدا صف آرایی کرده اند. (ثواب الاعمال، ص ۹۶)

حدیث ۳۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : رحم الله رجلا قام من الليل فصلى و ايقظ امرأته فصلت ، فان ابته نضح في وجهها الماء، رحم الله امرأه قامت من الليل فصلت و ايقظت زوجها، فان ابته نضحت في وجهه الماء؛ خدا رحمت کند، مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخواند و همسرش را نیز براین عمل تشویق نماید، و اگر بیدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب پاشد و او را بیدار کند و همچنین خدا بیامرزد زنی که در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز بدین عمل وادار کند و اگر از جای برخواست (با اذن قبلی او) آب به صورتش پاشد، تا او را بیدار کند. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۱۸).

حدیث ۳۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ركعتان من المتاءهل خير من اثنتين و ثمانين ركعة من العزب ؛ دو رکعت نماز کسی که همسر دارد، بهتر از هشتاد و دو رکعت نماز انسان مجرد است. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰).

حدیث ۳۱۷

قال الصادق - عليه السلام - : حتى يتم له تسع سنين ، فاذا تمت له علم الوضو وضرب عليه و امر بالصلوة و ضرب عليها، فاذا تعلم ، الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ؛ وقتی (فرزندتان) به سن نه سالگی برسد، پس وقتی که نه سالش تمام شد، وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید، و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید پس زمانیکه فرزند وضو و نماز را یاد گرفتید، خدا پدر و مادرش را می آمرزد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۳).

حدیث ۳۱۸

قال علي - عليه السلام - : ان الله - عزوجل - ليهم بعذاب اهل الارض جميعا حتى لايتحاشى منهم احدا اذا عملوا بالمعاصي و اجترحوا السيئات فاذا الى الشيب ناقلی اقدامهم الى الصلوة و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلك عنهم ؛ آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاءخیر می اندازد. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۰، باب ۳، روایت ۱۲).

حدیث ۳۱۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: مرو صبيانكم بالصلوة اذا كانوا ابناء ست سنين و اضربوهم اذا كانوا ابناء سبع سنين و فرقوا بينهم فى المضاجع كانوا ابناء عشر سنين؛ فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید، و در هفت سالگی آنها را (در صورت نخواندن) تنبیه کنید، و در سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید. (مستدرک الوسائل، ج ۱ ص ۱۷۱).

حدیث ۳۲۰

قال الصادق - عليه السلام -: فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ؛ چون فرزندی وضو و نماز را یاد گیرد، خداوند (به پاداش آن) پدر و مادر او را می‌آمرزد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۳).

حدیث ۳۲۱

قال على - عليه السلام -: اوصيك يا بنى بالصلاة عند وقتها ؛ فرزندم! تو را به نماز در اول وقت سفارش می‌کنم. (بحار الانوار، ج ۸۳ ص ۱۴).

حدیث ۳۲۲

قال على - عليه السلام -: علموا صبيانكم الصلاة ؛ نماز را به فرزندانان بیاموزید. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴ ص ۴۶).

حدیث ۳۲۳

قال الصادق - عليه السلام -: يا بنى ! انه لا ينال شفاعتنا من استخف بالصلوة ؛ ای فرزندم هر کس نماز را سبک بشمارد به شفاعت ما دست نخواهد یافت. (وسائل الشیعه ج ۳، ص ۱۶).

حدیث ۳۲۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: مروا صبيانكم بالصلوة اذا بلغوا سبع سنين و اضربوهم على تركها اذا بلغوا تسعا ؛ فرزندان هفت ساله تان را به نماز وادار کنید و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودند تاءدیب کنید. (سفينه البحار، ج ۲ ص ۲۵).

حدیث ۳۲۵

قال الباقر - عليه السلام -: انا ناءمر صبيتنا بالصلاة اذا كانوا بنى خمس سنين فمروا صبيانكم بالصلاة اذا كانوا بنى سبع سنين ؛ فرزندان ما وقتی پنج ساله می‌شوند، امر می‌کنیم که نماز بخوانند، پس شما هم هنگامی که فرزندانان به هفت سالگی رسیدند، آنها را نماز خواندن امر کنید. (وسائل الشیعه، ج ۳ ص ۱۲).

حدیث ۳۲۶

قال على - عليه السلام -: علموا صبيانكم الصلاة و خدوهم بها اذا بلغوا ثمانى سنين ؛ نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید، و چون به هشت سالگی رسیدند، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲).

حدیث ۳۲۷

قال الصادق - علیه السلام - : كان (السجاد) - علیه السلام - إذا حضرت الصلاة اقشعر جلده و اصفر لونه و ارتعد كالسعفة ؛ چون وقت نماز فرا می رسید بدن امام زین العابدین (علیه السلام) می لرزید و رنگ چهره اش زرد می شد و مانند شاخه نخل خرما و مرتعش می شد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۷).

حدیث ۳۲۸

قال الصادق - علیه السلام - : ان الحسن بن علی - علیه السلام - كان اذا قام فى صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عزوجل - و كان اذا ذكر الجنة و النار اضطرب اضطراب السليم ؛ هنگامی که امام حسن مجتبی (علیه السلام) به نماز می ایستاد، تن مبارکش می لرزید و هرگاه که یاد بهشت و جهنم می نمود، چون مار گزیده به خود می پیچید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸، میزان الحکمه، ج ۵ ص ۳۸۲).

حدیث ۳۲۹

قال علی - علیه السلام - : ما تركت صلاة الليل منذ سمعت قول النبي - صلى الله عليه وآله - صلاة الليل نور، فقال ابن الكواء و ليلة الهرير؟ قال : و ليلة الهرير؛ از روزی که رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمودند: ((نماز شب نور است))، نماز شب را ترک نکردم. ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیلۀ الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمودند: حتی در آن شب. (بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۱۷).

حدیث ۳۳۰

عن الصادق - علیه السلام - عن ابائه عليهم السلام قال : اشترط رسول الله - صلى الله عليه وآله - على جيران المسجد شهود الصلاة ، و قال : لينتهين اقوام لا يشهدون الصلاة او لامرن مؤذنا يؤذن ثم يقيم ثم امر رجلا من اهل بيتي ، و هو على فليحرقن على اقوام بيوتهم بحزم الحطب لانهم لا ياتون الصلاة ؛ امام صادق (ع) از پدرانش عليهم السلام نقل کرده : پیامبر خدا (ص) بر همسایه های مسجد شرط کرد در مسجد حاضر شوند. فرمود: جماعتی که به نماز حاضر نمی شوند باز گردند، و یا دستور می دهم مؤذن اذان و اقامه گوید، سپس به مردی از اهل بیتم دستور می دهم و او علی است، خانه جماعتی را با مجموعه هیزم می سوزاند برای اینکه آن ها به نماز نمی آیند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۸)

حدیث ۳۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لينتهين اقوام لا يشهدون الصلاة او لامرن مؤذنا يؤذن ثم يقيم ثم امر رجلا من اهل بيتي و هو علی - علیه السلام - فيحرقن على اقوام بيوتهم بحزم الحطب لانهم لا ياتون الصلاة ؛ آنان که در نماز جماعت حاضر نمی شوند لازم است از این کار خودداری کنند، و گرنه دستور خواهیم داد مؤذن اذان و اقامه بگویند، آن گاه پس از اقامه جماعت، یکی از اهل بیت خود را (که علی باشد) فرمان می دهم تا خانه های کسانی را که در جماعت حاضر نشده اند با بسته های هیزم به آتش کشد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۶)

حدیث ۳۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الله يستحيي من عبده اذا صلى في جماعة ثم سألته حاجته ان ينصرف حتى يقضيها؛ همانا خداوند از بنده اش هنگامی که به نماز جماعت مشغول است و سپس از او حاجتی بخواهد که برآورده نشود، حیا می کند تا زمانی که آن را اجابت کند. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۳۳۳

قال الرضا - عليه السلام -: انما جعلت الجماعة لثلاث تكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العبادة لله الا ظاهرا مكشوف لان في اظهاره حجة على اهل الشرق و الغرب لله وحده و ليكون المنافق و المستخف موديا لما اقر به يظهر الاسلام و المراقبة و ليكون شهادات الناس بالاسلام بعضهم ببعض جائزة ممكنة مع مافيه من المساعدة على البر و التقوى و الزجر عن كثير من معاصي الله ؛ علت تشريع نماز جماعت آن است که اسلام و توحيد و بندگی و اخلاص به خداوند متعال در معرض دید عموم و ظاهر و مشهور در میان مردم باشد، زیرا در این صورت است که حجت در زمینه وحدانیت خداوند بر مردم شرق و غرب تمام می شود، و مردمان منافق و بی اعتنا به نماز مطابق اقرار زبانی و ادار به عمل می شوند، و مراقبت صورت می گیرد و گواهیهای مردم که علیه یکدیگر در زمینه اسلام امکان پیدا می کند علاوه آن که در چنین اجتماعاتی بر توسعه و گسترش نیکوکاری و تقوی مساعدت می شود، عملا جلوی بسیاری از گناهان گرفته می شود. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۳۳۴

قال الباقر - عليه السلام -: ثلاث كفارات : اسباغ الوضوء في السبرات و المشي بالليل و النهار الى الصلوات و المحافظة على الجماعات ؛ سه چیز موجب کفاره و پوشاندن (گناه) است : ۱ - وضوی کامل در هوای سرد. ۲ - در شب و روز برای نمازها، قدم برداشتن. ۳ - محافظت و ملامت بر نماز جماعتها. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۳۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لو يعلمون ما في العشاء و الفجر لاتوهما و لو حبا؛ اگر بدانند آن چه را که در خواندن نماز عشاء و صبح با جماعت هست به آن می آیند، هرچند با زانوها و دستها باشد، مانند راه رفتن کودک با نشستگاه خود. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۴۹)

حدیث ۳۳۶

قال علي - عليه السلام -: و صلوا بهم صلاة اضعفهم و لاتكونوا فتانين ؛ و با مردم همانند نماز گزاردن ناتوان ترین آنان نماز گزارید و (با طول داد آن موجبات زحمات آنان را فراهم نیاورید) و سبب فتنه و فساد نباشید. (نهج البلاغه، ص ۵۲)

حدیث ۳۳۷

قال الصادق - عليه السلام -: صلى رسول الله - صلى الله عليه وآله - الظهر و العصر فخفف الصلاة في الركعتين فلما انصرف ... قالوا: خففت في الركعتين الاخيرتين؟ فقال لهم : او ما سمعتم صراخ الصبي ؛ روزی رسول خدا (ص) نماز ظهر و عصر را به جامی آورد،

ناگهان دو رکعت آخر نماز را تخفیف (تسریع) دادند، اصحاب پس از نماز از حضرت سوال کردند، که آیا دستور جدید آمده؟ فرمودند: برای چه؟ گفتند: چرا دو رکعت آخر نماز را سبکتر خواندید؟ فرمودند: مگر صدای فریاد گریه کودک را نمی شنوید. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۶۹)

حدیث ۳۳۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: استتوا تستوی قلوبکم و تماسوا تراحموا؛ صفهای نماز جماعت را هماهنگ و تنظیم نمایید تا دلهایتان متعادل شود، و با هم در تماس باشید تا مهربانی افزوده شود. (کنز العمال، ج ۷، ص ۶۲۳)

حدیث ۳۳۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: و من حافظ علی الجماعة حیثما کان مر علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمرة مع السابقین؛ کسی که محافظت و مداومت بر نماز جماعت کند، مانند برق سریع و درخشان همراه نخستین گروه بهشتیان از روی صراط می گذرد. (ثواب الاعمال، ص ۳۴۳)

حدیث ۳۴۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: و اما یوم القیامة یجمع الله فیہ الاولین و الاخرین للحساب فما من مومن مشی الی الجماعة الا خلف الله - عز و جل - علیه احوال یوم القیامة ثم یامر به الی الجنة؛ خداوند در روز قیامت همه انسانها را برای حساب جمع می کند، و هیچ مومنی که در نماز جماعت شرکت نموده نمی ماند، مگر آن که خداوند روز قیامت سختیها و دشواریها را برایش آسان می کند، و سپس دستور میدهد که او را وارد بهشت کنند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۶)

حدیث ۳۴۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: اذا سئلت عن لایشهد الجماعة فقل: لا اعرفه؛ هنگامی که از شما راجع به کسی که در نماز جماعت شرکت نمی کند پرسند، بگویند او را نمی شناسم. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۳۴۲

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: من صلی اربعین یوما الصلوات فی جماعة لا یغوته تکبیرة الاحرام کتب له برائتان براءة من النفاق و براءة من النار؛ کسی که چهل روز نمازهای خود را با جماعت به جا آورد، به طوری که یک تکبیرة الاحرام از او فوت نشود، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۲۴۴)

حدیث ۳۴۳

قال علی - علیه السلام -: من صلی الفجر جماعة رفعت صلاته فی صلاة الابرار و کتب یومئذ فی وفد المتقین؛ کسی که نماز صبح را به جماعت بخواند، نمازش در میان نیکان بالا برده می شود، و آن روز در جرگه پارسایان نوشته شود. (دعائم الاسلام، ج ۱، ص

حدیث ۳۴۴

قال الباقر - علیه السلام - : فضل صلاة الجماعة على صلاة الرجل فردا خمس و عشرون درجة في الجنة ؛ نماز جماعت بر نماز فردی بیست و پنج درجه بهشتی فضیلت و برتری دارد. (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

حدیث ۳۴۵

ان الله وعد ان يدخل الجنة ثلاثة نفور بغير حساب و يشفع كل واحد منهم في ثمانين الفاً، المؤذن و الامام ، و رجل يتوضا ثم يدخل المسجد فيصلی في الجماعة ؛ همانا خداوند به سه گروه وعده داد، بدون حساب وارد بهشت شوند، و هر یک از این سه گروه (روز قیامت) می توانند هشتاد هزار نفر را شفاعت کنند و آن ها عبارتند از: ۱ - مؤذن . ۲ - امام جماعت . ۳ - کسی که وضو بگیرد، سپس داخل مسجد شود و نماز را به جماعت به جا آورد. (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

حدیث ۳۴۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ان امامك شفيحك الى الله - عز و جل - فلا تجعل شفيحك سفیها و لا فاسقا؛ همانا امام و پیشنماز تو، شفیع و واسطه تو به درگاه با عظمت الهی است ، پس هرگز کسی را که فاسد و بی خرد است وسیله و شفیع خود به درگاه الهی قرار مده . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۴۹۲)

حدیث ۳۴۷

قال الرضا - علیه السلام - : و ان كنت خلف الامام فلا- تقوم في الثاني ان وجدت في الاول موضعا؛ اگر می خواهی در پشت امام جماعت قرار بگیری ، تا زمانی که در صف اول جای خالی برای تو هست در صف دوم قرار نگیر. (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۹۰)

حدیث ۳۴۸

قال علی - علیه السلام - : و اذا قمت في صلاتك للناس ، فلا- تكونن منفرا و لامضيعا فان في الناس من به العلة و له الحاجة ؛ و هنگامی که به نماز جماعت برای مردم می ایستی باید نمازت نه نفرت آور و نه تضييع کننده باشد (نه آن قدر آن را طول بده که موجب تنفر مامومین شود و نه آن قدر سریع که نماز را ضایع کنی) چرا که در بین مردمی که با تو به نماز ایستاده اند، هم بیمار وجود دارد و هم افراد حاجتمند هست . (نهج البلاغه ، نامه ۵۲)

حدیث ۳۴۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من صلى الخمس في الجماعة و حافظ على الجمعة فقد اکتال الاجر بالمکيال الاوفی و قال تعالى : ((ثم يجزيه الجزاء الاوفی)) ؛ کسی که نماز پنج وقت خود را به جماعت بخواند و به نماز جمعه حاضر شود، پس به تحقیق اجر خود را به حد کافی دریافت کرده است . سپس رسول خدا (ص) این آیه کریمه را تلاوت فرمودند: ((پس جزا داده شود بر آن ، جزای کاملتر)). (جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۶)

حدیث ۳۵۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من سمع النداء في المسجد فخرج منه من غير علة فهو منافق الا ان يريد الرجوع اليه ؛ کسی که بانگ نماز را در مسجد بشنود و بدون علت از آن جا خارج شود، منافق است، مگر آن که قصد بازگشت به آن جا را داشته باشد. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۹)

حدیث ۳۵۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: التكبيرة الاولى مع الامام خير من الدنيا وما فيها؛ تكبير اول نماز را با امام جماعت گفتن بهتر است از دنیا و آن چه در آن است. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸. بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۵)

حدیث ۳۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اقيموا صفوفكم ، فاني اريكم من خلفي كما اريكم من قدامي و من بين يدي و لاتخالفوا فيخالف الله بين قلوبكم ؛ صفهای نماز را مرتب کنید، پس همانا من شما را از پشت سر می بینم ، همان طور شما را از جلو می بینم ، و بین صفهای خود جدایی و فاصله نیندازید، که خدا بین قلبهای شما جدایی می اندازد. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۶، ص ۴۶۸)

حدیث ۳۵۳

قال الصادق - عليه السلام -: من قال بالجسم فلا تعطوه شيئا من الزكاة و لاتصلوا خلفه ؛ هر کس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید. (من لایحضره الفقیه ، ج ۱، ص ۳۷۹)

حدیث ۳۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ادرك التكبير الاول اربعين يوما في خمس صلوات كتب له براءة من النار و براءة من النفاق ؛ کسی تکبیر اول نماز پنجگانه را در نماز جماعت چهل روز درک کند، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸)

حدیث ۳۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: فضل الصف الاول على الثاني كفضلي على امتي ؛ فضیلت صف اول بر صف دوم (نماز جماعت) مثل فضیلت من است بر امتم. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۶، ص ۴۶۵)

حدیث ۳۵۶

قال الباقر - عليه السلام -: ينبغي للصفوف ان تكون تامة متواصلة بعضها الى بعض ، و يكون بين كل صفين قدر مسقط جسد الانسان اذا سجد؛ سزاوار است که (در نماز جماعت) صفها کامل و به هم پیوسته باشند، و میان دو صف فاصله به اندازه ای باشد که یک انسان بتواند سجده کند و اگر در نماز جماعت فاصله دو صف جلو و عقب کمتر از این باشد، چنین نمازی، نماز کامل و درستی نیست. (دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۵۵)

حدیث ۳۵۷

قال الصادق - علیه السلام - : ثلاثة لا یصلی خلفهم : المجهول ، و الغالی و ان كان یقول بقولک ، و المجاهر بالفسق و ان كان مقتصدا؛ پشت سر سه گروه نماز نخوان (اقتداء نکن) : ۱ - پشت سر شخص ناشناخته . ۲ - مرد غلو کننده ، هر چند که امامی و هم عقیده تو باشد. ۳ - شخص متظاهر به فسق و گناه ، اگر چه مردی میانه رو و معقول باشد. (خصال صدوق ، ص ۱۵۴)

حدیث ۳۵۸

قال علی - علیه السلام - : سدوا فرج الصفوف و من استطاع ان یتم الصف الاول او الذی یلیه فلیفعل ذلك فان ذلك احب الی نبیکم و اتموا الصفوف فان الله و ملائکته یصلون علی الذین یتمون الصفوف ؛ صفوف نماز جماعت ، که خالی است آن را پر کنید، و هر کس که قدرت دارد بر این که صف اول را تمام کند یا پهلوی صف اول را پر کند این کار را انجام دهد پس به درستی که این کار نزد پیامبر اسلام محبوب است و تمام کنید صفهای (نماز جماعت) را ناقص نگذارید، پس به درستی که خدا و ملائکه درود می فرستند بر آنان که صفوف را تکمیل کنند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۶، ص ۴۷۴)

حدیث ۳۵۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : و من حافظ علی الصف الاول و التکییره الاولى لایوذی مسلما اعطاه الله من الاجر ما یعطى المودنون فی الدنيا و الاخرة ؛ کسی که محافظت و مداومت بر صف اول و تکییر اول نماید، و مسلمانی را اذیت نکند، خداوند به او اجری معادل اجری که موذن در دنیا و آخرت دریافت می کند عطا خواهد کرد. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۸۷)

حدیث ۳۶۰

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اذا كان العبد خلف الامام كتب الله له مائة الف الف و عشرين درجة ؛ هر گاه بنده خدا پشت امام عادل به نماز بایستد برای او صد هزار هزار و بیست درجه خداوند ثواب منظور می کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۶، ص ۳۸۶)

حدیث ۳۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان الله یتحیی من عبده اذا صلی فی جماعة ثم ساله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها؛ زمانی بنده ای نمازش را به جماعت بخواند، خداوند از او حیاء می کند، و هنگامی که از او طلب حاجت کرد، منصرف نشود ؛ مگر اینکه حاجتش را بر آورد. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۳۶۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : خیر صفوف الصلاة المقدم ، و لو یعلم الناس ما فی الصف الاول لم یصل الیه احد الا باستهام ؛ بهترین صفوف نماز جماعت صف اول است ، اگر مردم می فهمیدند صف اول چقدر فضیلت دارد، (همه مردم در صف اول شرکت می کردند) و در نتیجه با قید قرعه در صف اول نماز می خواندند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۸)

حدیث ۳۶۳

قال الرضا - عليه السلام -: و لاتصلی خلف فاجر و لا یقتدی الا باهل الولاية ؛ پشت سر آدم فاجر نماز نخوان ، اقتدافقط بر شخص اهل ولایت اهل بیت عصمت و طهارت جایز است . (تحف العقول ، ص ۳۰۸)

حدیث ۳۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: فما من مؤ من مشى الى الجماعة الا خلف الله عليه احوال يوم القيامة ، ثم يامر به الى الجنة ؛ پس مؤ منی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد، سپس او را امر می کند به ورود به بهشت . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۳۶۵

قال الرضا - عليه السلام -: فضل الجماعة على الفرد بكل ركعة الف ركعة ؛ فضیلت نماز جماعت بر نماز فرادی هر یک رکعت برابر با دو هزار رکعت است . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۳۶۶

قال على - عليه السلام -: افضل الصفوف اولها و هو صف الملائكة و افضل المقدم ميا من الامام ؛ بهترین صفهای نماز جماعت ، صف اول است ، و آن صف ملائکه است و بهترین جای صف اول سمت راست امام است . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۸)

حدیث ۳۶۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اما الجماعة صفوف امتی كصفوف الملائكة و الركعة فى الجماعة اربع و عشرون ركعة ، كل ركعة احب الى الله - عز و جل - من عبادة اربعين سنة ؛ اما نماز جماعت، به درستی که صفوف امت من ، مثل صفوف ملائکه است و یک رکعت نماز در جماعت بیست و چهار رکعت به حساب می آید، که هر رکعتی محبوبتر است نزد خدا از عبادت چهل سال . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۳۶۸

عن رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و ما منكم من احد يخرج من بيته متطهرا فيصلی الصلوة فى الجماعة مع المسلمین ثم يقعد ينتظر صلوة الاخرى الا- و الملائكة تقول : اللهم اغفر له ، اللهم ارحمه ؛ وقتی شما از خانه خارج می شوید، با طهارت باشید، و شرکت در جماعت با مسلمین بکنید، و انتظار نماز باشید، در این صورت ملائکه برای شما دعا می کنند، خدایا او را بیامرز، خدایا بر او رحم کن . (جامع احادیث ، ج ۶، ص ۳۸۷)

حدیث ۳۶۹

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى عن يمين الامام اربعين يوما دخل الجنة ؛ کسی که سمت راست امام جماعت چهل روز نماز بخواند وارد بهشت می شود . (جامع احادیث ، ج ۶، ص ۴۶۵)

حدیث ۳۷۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اتى الجماعة ايمانا و احتسابا استأنف العمل ؛ کسی که در نماز جماعت با ایمان و قصد پاک و خشنودی خدا داخل شود، اعمال خود را از سر گیرد. (کنایه از این است که گناهان گذشته اش بخشیده می شود.) (ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

حدیث ۳۷۱

قال الباقر - عليه السلام -: لاصلاة لمن لا يشهد الصلاة من جيران المسجد الامريض او مشغول ؛ کسی که همسایه مسجد است و به نماز (جماعت) حاضر نمی شود نمازش کامل نیست ، مگر مریض باشد یا عذر موجهی داشته باشد. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۵)

حدیث ۳۷۲

قال الصادق - عليه السلام -: رفع الى امير المؤمنين - عليه السلام - بالكوفة ان قوما من جيران المسجد لا يشهدون الصلاة جماعة في المسجد فقال : ليحضرن معنا صلاتنا جماعة او ليتحولن و لايجاورونا و لانجاورهم ؛ به حضرت علی (ع) خبر دادند که در کوفه قومی هستند در همسایگی مسجد، که به جماعت مسلمین در مسجد حاضر نمی گردند امام فرمودند: باید به جماعت ما و نماز با ما در مسجد حاضر شوند، و گرنه باید کوچ کنند و از همسایگی مسجد دور شوند و با ما همسایه نباشند و ما نیز با آنان مجاور نباشیم. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳)

حدیث ۳۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: سوا صفوفكم فان تسوية الصف تمام الصلاة ؛ صفهای نماز جماعت ، را مساوی کنید، پس همانا که مساوی کردن صفها، کامل کننده نماز است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۰)

حدیث ۳۷۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و من مشى الى مسجد يطلب فيه الجماعة كان له بكل خطوة سبعون الف حسنة ، و يرفع له من الدرجات مثل ذلك ، فان مات و هو على ذلك و كل الله به سبعين الف ملك يعودونه في قبره و يبشرونه و يونسونه في وحدته و يستغفرون له حتى يبعث ؛ کسی که به قصد شرکت در نماز جماعت به سوی مسجد گام بر می دارد، خداوند متعال در مقابل هر گامی که بر می دارد، هفتاد هزار حسنه به او پاداش می دهد و به همین میزان نیز درجات وی بالا خواهد رفت و اگر در چنین حالی بمیرد، خداوند متعال هفتاد هزار فرشته را مامور می نماید تا در قبر به دیدار او رفته ، وی را بشارت دهند و در تنهایی قبر انیس او باشند و تا روز قیامت برایش طلب آمرزش کنند. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۳۷۵

عن جعفر بن محمد عن ابائه - عليهم السلام -: وفي وصية النبي - صلى الله عليه وآله - لعلی - عليه السلام - قال ثلاث درجات منها المشى بالليل و النهار الى الجماعات ؛ رسول خدا (ص) در وصیتی به علی (ع) فرمودند: سه چیز موجب درجه و قرب به خداست یکی از آن سه چیز، روز و شب به طرف نماز جماعت قدم برداشتن است. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۳۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: فضل ميامن الصفوف على مياسرها كفضل صلوة الجماعة على صلوة الفرد؛ فضيلت سمت راست بر سمت چپ ، صفهای جماعت همانند فضيلت نماز جماعت است بر نماز فرادی . (جامع احاديث الشيعه ، ج ۶، ص ۴۶۵)

حدیث ۳۷۷

قال الصادق - عليه السلام -: ان الصلاة في الجماعة تفضل على صلاة الفرد ثلاث و عشرين درجة تكون خمسا و عشرين صلاة ؛ (دو ركعت) نماز جماعت فضيلت دارد بر نماز فرادی به بيست و سه درجه و بيست و پنج نماز محسوب می شود. (ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

حدیث ۳۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة جماعة و لو على راس زج اذا ستلت عنم لا يشهد الجماعة فقل : لا اعرفه ؛ نماز بايد به صورت جماعت خوانده شود، ولو بر نوک تيز پيکان باشد، زمانی که از شما سؤال شد در مورد کسی که به جماعت حاضر نمی شود، بگويد او را نمی شناسيم .

حدیث ۳۷۹

قال الصادق - عليه السلام -: ينبغي للامام ان يكون صلاته صلاة اضعف من خلفه ؛ بر امام جماعت شايسته است که نمازش بر اساس نماز ضعيفترين مامومين خود باشد (نماز را در حال نماز جماعت طولانی نکند). (من لا يحضره الفقيه ، ص ۳۸۱)

حدیث ۳۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لاصلاة لمن لا يصلى فى المسجد مع المسلمين الا من علة و لاغيبه لمن صلى فى بيته و رغب عن جماعتنا و من رغب عن جماعة المسلمين سقطت عدالته و وجب هجرانه ؛ کسی که بدون عذر موجهی با مسلمين در مسجد نماز جماعت نمی خواند نمازش کامل نیست ، و کسی که در منزلش نماز می خواند و نسبت به جماعت مسلمين بی توجه است غيبتش جایز است و کسی که نسبت به جماعت مسلمين بی توجه است از عدالت ساقط است و واجب است دوری کردن از او. (وسائل الشيعه ، ج ۵، ص ۳۹۴)

حدیث ۳۸۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: صلاة الجماعة افضل من صلاة الفرد بخمس و عشرين درجة ؛ يك نماز که به جماعت برگزار گردد، برتری و فضيلت دارد بر بيست و پنج نماز فرادی . (وسائل الشيعه ، ج ۵، ص ۳۷۴)

حدیث ۳۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و من لزم جماعة المسلمين حرمت عليهم غيبته و ثبتت عدالته ؛ کسی که بر نماز جماعت مداومت داشته باشد، غيبت او بر مسلمانان حرام و عدالتش ثابت می شود. (وسائل الشيعه ، ج ۵، ص ۳۹۴)

حدیث ۳۸۳

قال الصادق - علیه السلام - : و من صلی فی بیته جماعة رغبة عن المساجد فلا صلاة له و لمن صلی معه الا من علة تمنع من المسجد؛ و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هر چند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد. (امالی طوسی، ج ۲، ص ۳۰۷)

حدیث ۳۸۴

قال الصادق - علیه السلام - : صلی رسول الله - صلی الله علیه وآله - الفجر فلما انصرف اقبل بوجهه علی اصحابه فسأل عن اناس هل حضروا؟ فقالوا: لا یارسل الله ، فقال اغیب هم ؟ فقال : اما انه لیس من صلاة اشد علی المنافقین من هذه الصلاة و العشاء؛ رسول خدا (ص) روزی پس از ادای نماز صبح در مسجد رو به اصحاب کرده و از حال مردی که نامشان را یک به یک برد پرسید که آیا اینان به جماعت حاضر شده اند؟ اصحاب عرض کردند: نه یا رسول الله . حضرت با تعجب پرسید آیا غایبند؟ بعد فرمودند: به راستی که هیچ نمازی بر منافقان از این نماز (صبح) و نماز عشاء دشوارتر نخواهد بود. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۸. ثواب الاعمال، ص ۲۷۵)

حدیث ۳۸۵

قال الرضا - علیه السلام - : الصلوة فی جماعة افضل ؛ نماز به صورت جماعت با فضیلت ترین است . (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۴۵۰)

حدیث ۳۸۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یا ایها الذین اقیموا صفوفکم و امسحوا بمناکبکم لئلا یكون فیکم خلل ، و لا تخالفوا فیخالف الله بین قلوبکم الا- و انی اراکم من خلفی ؛ رسول خدا (ص) خطاب به جمعیتی فرمود: ای مردم صفهای (نماز جماعت) را منظم و مساوی کنید و دوش به دوش بایستید تا فاصله و جدایی میان شما نیفتد و نامرتب نباشید که خداوند دل‌های شما را از یکدیگر دور گرداند و بدانید که من شما را از پشت سر می بینم که چگونه نظم را در صفهای جماعت برقرار می کنید. (ثواب الاعمال، ص ۵۲۰)

حدیث ۳۸۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لا صلوة لمن لم یصل فی المسجد مع المسلمین الا من علة ؛ کسی که بدون عذری در جماعت مسلمانها در مسجد شرکت نکند، نمازش پذیرفته نیست . (وسائل الشیعه ج ۳، ص ۳۷۷)

حدیث ۳۸۸

قال الصادق - علیه السلام - : من خلع جماعة المسلمین قدر شبر، خلع ربة الايمان من عنقه ؛ کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملاً) دوری کند، ریسمان ایمان را از گردنش درآورده و به دور افکنده است . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳)

حدیث ۳۸۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: انى لاكون فى الصلوة فاسمع بكاء الصبى فاخفف مخافة ان اشق على امه ؛ من گاهی در حال نماز که هستم صدای گریه کودکی را می شنوم و نماز را سبک و کوتاه می کنم ، چرا که می ترسم مادرش را به رنج افکنم . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۰۱ ، حدیث ۲۰۴۵۵)

حدیث ۳۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة جماعة ولو على رءس زوج ؛ در نماز جماعت شرکت نمایید ، گرچه آن را بر سر آهن نوک نیزه و انجام دهید (یعنی هر قدر سخت و دشوار باشد ، از حضور در جماعت دریغ نکنید) . (بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

حدیث ۳۹۱

قال الباقر - عليه السلام -: من ترك الجماعة رغبة عنها و عن جماعة المسلمين من غير علة فلا صلاة له ؛ کسی که از روی بی میلی ، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند ، نمازی برای او نیست . (امالی شیخ صدوق ، ص ۲۹۰)

حدیث ۳۹۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى اربعين يوما جماعة يدرك التكبير الاولی ، كتب له برائتان برائته من النار و برائته من النفاق ؛ کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز ، چهل روز انجام دهد ، خداوند دو برائت را برای او مقرر می سازد: ۱ - برائت از آتش دوزخ . ۲ - برائت از نفاق . (بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

حدیث ۳۹۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: صلاة الرجل فى جماعة خیر من صلاته فى بيته اربعين سنة . قيل : يا رسول الله ! صلوة يوم ؟ فقال : صلوة واحدة ؛ نماز خواندن انسان در جماعت بهتر است از نمازی که چهل سال در خانه خوانده شود . عرض کردند: یا رسول الله ! نماز یک روز؟ حضرت فرمودند: بلکه یک نماز . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

حدیث ۳۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لان اصرى الصبح فى جماعة احب الى من ان اصرى ليلتى حتى اصبح ؛ اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم ، در نظرم محبوبتر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است . (کنز العمال ، ج ۸ ، حدیث ۲۲۷۹۲)

حدیث ۳۹۵

قال الصادق - عليه السلام -: ان قوما جلسوا عن حضور الجماعة فهم رسول الله - صلى الله عليه وآله - ان يشعل النار فى دورهم حتى خرجوا و حضروا الجماعة مع المسلمين ؛ عده ای در هنگام وقت نماز جماعت می نشستند (و به نماز جماعت حاضر نمی شدند) پیامبر اسلام تصمیم گرفت که خانه های آنها را آتش بزند تا از منازلشان بیرون آمده و در جماعت مسلمین حاضر شوند . (بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۶)

حدیث ۳۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: امام القوم وافدهم فقدموا في صلاتكم افضلكم ؛ امام جماعت هر جمعی نماینده آن در پیشگاه خداوند می باشد، پس برای امامت جماعت خود بهترینها را برگزینید. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰۹)

حدیث ۳۹۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا سمعت الاذان فات ولو حبوأ؛ هنگامی که اذان نماز را شنیدی ، هر چه سریعتر به مسجد بیا، گرچه سینه خیز باشد. (کنز العمال ، ج ۷، ص ۵۴۸)

حدیث ۳۹۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الله و ملئكته يصلون على الذين يصلون الصفوف الاول ؛ به حقیقت خداوند و فرشتگانش بر کسانی که صفهای اول نماز جماعت را به هم پیوند می دهند، درود می فرستند. (کنز العمال ، ج ۲، ص ۶۲۳)

حدیث ۳۹۹

قال الصادق - عليه السلام -: الصلاة خلف العالم بالف ركعة ؛ نماز در پشت سر يك عالم برابر هزار ركعت است . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۴۰۰

قال ابوالحسن موسى بن جعفر - عليه السلام -: ان الصلوة في الصف الاول كالجهاد في سبيل الله - عز و جل - ؛ نماز خواندن در صف اول ، مانند جهاد در راه خداست . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۸۷)

حدیث ۴۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى خلف عالم فكانما صلى خلف رسول الله ؛ کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد، مانند کسی است که پشت سر پیامبر خدا نماز خوانده است . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۴۰۲

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى خمس صلوات في اليوم و الليلة في جماعة فظنوا به خيرا و اجيروا شهادته ؛ هر که پنج نماز شبانه روز را به جماعت می خواند به او خوش گمان باشید و گواهی اش را بپذیرید. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۸. ووسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۱)

حدیث ۴۰۳

عن الرضا - عليه السلام -: انما جعلت الجماعة لثلاث يكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العبادة لله الا ظاهرا مكشوفاً مشهوراً؛ نماز جماعت قرار داده شده است ، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار، باز و ظاهر باشد. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲. بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۲)

حدیث ۴۰۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: سيأتي على الناس زمان يتركون الاذان على ضعفائهم ؛ زمانى خواهد آمد كه اذان را تحقير کرده و آن را به افراد ناتوان مى سپرند. (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۹۰)

حدیث ۴۰۵

قال الصادق - عليه السلام -: ان بلالا كان عبد صالحا، فقال : لا اوزن لاحد بعد رسول الله - صلى الله عليه وآله - ؛ همانا كه بلال بنده اى شايسته بود و گفت : من براى احدى بعد از رسول خدا (ص) اذان نمى گويم . (من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۸۶)

حدیث ۴۰۶

قال الباقر - عليه السلام -: كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - اذا سمع المؤذن يؤذن قال مثل ما يقوله فى كل شىء ؛ رسول خدا (ص) وقتى صدای اذان مؤذن را مى شنید، و آن جملات را تکرار مى کرد. (الكافي ، ج ۳ ، ص ۳۱۰ ، ج ۲۹)

حدیث ۴۰۷

قال على - عليه السلام -: اجابهُ المؤذن يزيد فى الرزق ؛ اجابت دعوت اذان گو، سبب افزايش روزى مى شود. (بحارالانوار، ج ۸۴ ص ۱۷۷)

حدیث ۴۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا تغولت لكم الغيلان فاذنوا باذان لصلوة ؛ هر گاه غول زده شديد (يعنى دريابان وحشت زده شديد و پنداشتيد كه غول بيابانى سر راه شمارا خواهد گرفت) اذان بگويد. (بحارالانوار، ج ۸۴ ، ص ۱۶۹)

حدیث ۴۰۹

قال الصادق - عليه السلام -: من لم ياكل اللحم اربعين يوما ساء خلقه و من ساء خلقه فاذنوا فى اذنه ؛ كسى تا چهل روز گوشت نخورد بداخلاق مى شود، وقتى كه بداخلاق شد در گوش او اذان بگويد. (من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

حدیث ۴۱۰

قال الصادق - عليه السلام -: يجزى فى السفر اقامة بغير اذان ؛ در سفر فقط اقامه (برای نماز) كفايت مى كند. (من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۹۱)

حدیث ۴۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ولدله مولود فليؤذن فى اذنه اليمنى ، و ليقم فى اليسرى ، فان ذلك عصمه من الشيطان ؛ كسى كه فرزندى به او داده شد (به دنيا آمد) در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگويد، زيرا اين عمل ، نوزاد را از شر شيطان حفظ مى نمايد. (بحارالانوار، ج ۸۴ ، ص ۱۶۲)

حدیث ۴۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ولا تتخذن مؤذنا ياخذ على اذانه اجرا؛ اذان گویی را که برای اذان گفتن مزد می گیرد، انتخاب نکن. (من لايحضره الفقيه، ج ۱، ص ۲۸۶)

حدیث ۴۱۳

قال على - عليه السلام -: اغتتموا الدعاء عند اربع : عند قرائة القران و عند الاذان و عند نزول الغيث و عند التقاء الصفيين للشهادة ؛ در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید: ۱ - هنگام قرائت قرآن . ۲ - هنگام اذان . ۳ - هنگام نزول باران . ۴ - هنگام رو به رو شدن دو لشکر مؤمنین و کفار برای جنگ . (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۱۱۴)

حدیث ۴۱۴

قال الرضا - عليه السلام -: يؤذن الرجل و هو جالس و يؤذن و هو راكب ؛ شخص اذان گو چه نشسته و چه سواره اذان می گوید. (من لايحضره الفقيه، ج ۱، ص ۲۸۵)

حدیث ۴۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لو علم الناس ما فى النداء و الصف الاول الاستهموا عليه ؛ اگر مردم می دانستند چه فضیلتی دارد اذان گفتن و شرکت در صف اول جماعت، هر آینه برای این کار قرعه کشی می کردند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۰۰)

حدیث ۴۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الشيطان اذا سمع النداء هرب ؛ به درستی که شیطان وقتی صدای اذان را شنید فرار می کند. (کنز العمال، حدیث ۲۰۹۵۱)

حدیث ۴۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اجابۀ المؤمن كفارة الذنوب ؛ اجابت اذان مؤذن، کفاره گناهان است. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۲۷)

حدیث ۴۱۸

قال الباقر - عليه السلام -: من اذن سبع سنين محتسبا جاء يوم القيامة و لا ذنب له ؛ هر کس هفت سال برای خدا اذان بگوید، روز رستاخیز بدون گناه وارد محشر می شود. (ثواب الاعمال، ص ۸۳. من لايحضره الفقيه، ج ۱، ص ۲۸۸. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۳)

حدیث ۴۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يحشر المؤمنون من امتي مع النبيين و الصديقين و الشهداء ؛ اذان گویان، از امت من با

پیامبران و راستگویان و شهیدان محشور می شوند. (مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳)

حدیث ۴۲۰

قال الصادق - علیه السلام - : لما هبط جبرئیل بالاذان علی رسول الله کان راسه فی حجر علی علیه السلام فاذن جبرئیل و اقام فلما انته رسول الله - صلی الله علیه وآله - قال : یا علی سمعت ؟ قال : نعم قال : حفظت ؟ قال نعم قال ادع لی بلالا تعلمه فدعاه علی - علیه السلام - بلالا فعلمه ؛ هنگامی که جبرئیل اذان را آورد سر پیامبر (ص) بر دامان علی (ع) بود، جبرئیل اذان و اقامه را به پیامبر (ص) تعلیم داد، هنگامی که پیامبر (ص) سر خود را برداشت، از علی (ع) سؤال کرد آیا صدای اذان جبرئیل را شنیدی؟ عرض کرد: آری. پیامبر (ص) بار دیگر پرسید: آیا آن را به خاطر سپردی؟ گفت: آری. پیامبر (ص) فرمود: بلال را (که صدای رسایی داشت) حاضر کن و اذان و اقامه را به او تعلیم ده علی (ع) بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعلیم داد. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۲)

حدیث ۴۲۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یحشر بلال علی ناقه من نوق الجنة یوذن ((اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلی الله علیه وآله -)) فاذا نادى کسی حله من حلال الجنة ؛ بلال حبشی در قیامت سوار بر شتری از شترهای بهشت است. و دو جمله اذان ((اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله)) (گواهی به یکتایی خدا و رسالت محمد) می گوید، پس از اذان گفتن خداوند لباس زیبایی از زیورهای بهشتی بر پیکر او می پوشاند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۷. بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۴۲۲

قال الصادق - علیه السلام - : یا زرارة ! تفتح الاذان بربع تکبیرات و تختمه بتکبیرتین و تهلیتین ؛ ای زراره! اذان را با چهار تکبیر شروع می شود و با دو تکبیر و دو تهلیل (لا اله الا الله) تمام می شود. (الکافی، ج ۳، ص ۳۰۵. باب اذان، ح ۵)

حدیث ۴۲۳

قال الصادق - علیه السلام - : من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صفان من الملائکه و من صلی باقامه بغیر اذان صلی خلفه صف واحد، قلت له و کم مقدار کل صف، قال اقله ما بین المشرق و المغرب و اکثره ما بین السماء و الارض ؛ کسی که با اذان و اقامه نماز بخواند. دو صف از ملائکه در پشت سرش نماز می خواند و کسی که بدون اذان و فقط با اقامه نماز بخواند یک صف از ملائکه با او نماز می خواند. راوی سؤال می کند: مقدار هر صفی چقدر است؟ می فرماید: اقلش ما بین مشرق و مغرب و اکثرش ما بین زمین و آسمان است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۸)

حدیث ۴۲۴

قال الصادق - علیه السلام - : من السنه الجلسه بین الاذان و الاقامه ؛ نشستن بین اذان و اقامه سنت مستحب است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۵)

حدیث ۴۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اعطاني الله - عز و جل - فاتحة الكتاب و الاذان و الجماعة في المسجد و يوم الجمعة ؛ خداوند عز و جل چهار چیز را به من عطا فرموده است : ۱ - سوره حمد، ۲- اذان ، ۳- نماز جماعت در مسجد، ۴- روز جمعه . (الخصال ، ج ۲، ص ۹)

حدیث ۴۲۶

قال علی - عليه السلام -: يستقبل الموزن القبلة في الاذان و الاقامة ؛ اذان گو هنگام اذان گفتن به سمت قبله باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۷)

حدیث ۴۲۷

قال علی - عليه السلام -: و لا يؤذن لصلاة يدخل وقتها ؛ هنگامی که وقت نماز داخل شد، اذان بگوئید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۰)

حدیث ۴۲۸

قال علی - عليه السلام -: ليؤذن لكم افصحكم ليومكم افقهمكم ؛ فصیح ترین شما اذان بگوئید و فقیه ترین شما امامت کند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۴۲۹

قال الباقر - عليه السلام -: لاتدعن ذكر الله على كل حال ، و لو سمعت المنادي ينادى بالاذان و انت على الخلاء فاذكر الله عز و جل و قل كما يقول المؤذن ؛ خداوند را در هیچ حالی ترک مکن ، و چنانچه شنیدی که موزن اذان می گوید و تو در بیت الخلا هستی ، خدا را یاد کن و همان را که مؤذن می گوید بگو. (محجة البيضاء، ج ۱، ص ۳۳۸)

حدیث ۴۳۰

قال الصادق - عليه السلام -: الاذان ترتیل و الاقامة حذر؛ اذان را به صورت ترتیل ، و اقامه را به صورت بییم و اندوه بخوانید. (الکافی ، ج ۳، ص ۳۰۹)

حدیث ۴۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الموزن في سبيل الله مادام في اذانه كشهيد يتقلب في دمه و يشهد له بذلك كل رطب او يابس بلغ صوته و اذا مات ما تعرضته هوام الارض في قبره ؛ موزن تا وقتی که اذان می گوید مثل شهیدی است که در خونس غوطه ور است و هر تر و خشکی که صدای او را می شنوند گواهی می دهد و آن گاه که بمیرد حیوانات زمینی در قبر با بدن او کاری ندارند. (مستدرک الوسائل ، ص ۲۴۱)

حدیث ۴۳۲

قال الباقر - عليه السلام -: الاذان و الاقامة خمسة و ثلاثون حرفا، فعد ذلك بيده واحدا واحدا الاذان ثمانية عشر حرفا و الاقامة سبعة

عشر حرفا؛ اذان و اقامه ، مجموعا ۳۵ جمله است ، و با دست خود یک به یک آنها شمرده شود، اذان ۱۸ جمله و اقامه ۱۷ جمله دارد. (الکافی ، ج ۳، ص ۳۰۵. باب اذان ، ح ۳)

حدیث ۴۳۳

قال النبی - صلی الله علیه وآله -: الا و ان الموزن اذا قال ((اشهد ان لا اله الا الله)) صلی علیه تسعون الف ملک و استغفروا له و کان یوم القیامه فی ظل العرش حتی یفرغ الله من حساب الخلائق ؛ آگاه باشید موزن وقتی ((اشهد ان لا اله الا الله)) را گفت ، نود هزار فرشته بر او درود می فرستند و طلب آمرزش می کنند در روز قیامت در سایه عرش خدا خواهد بود تا وقتی که خداوند از حساب انسانها فارغ شود. (بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۱۳۰)

حدیث ۴۳۴

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: من سمع الاذان فاجاب کان عند الله من السعداء؛ کسی صدای اذان را شنید به آن روی آورد، پیش خداوند می باشد از سعادتمندان . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۵)

حدیث ۴۳۵

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: اذا سمعت الاذان فات ولو حبا؛ هنگامی که اذان نماز را شنیدی هرچه سریعتر به مسجد بیا، گرچه سینه خیز باشد. (کنز العمال ، ج ۷، ص ۵۲۸)

حدیث ۴۳۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: رجل فی ارض قفر فیوزن ثم یقیم ثم یصلی ، فیقول ربک للملئکه انظروا الی عبدی یصلی و لا یراه احد غیری فینزل سبعون الف ملک یصلون و راءه و یتغفرون له الی الغد من ذلک الیوم ؛ مردی که در میان بیابانی اذان و اقامه بگوید و نماز به پا دارد، پروردگار به فرشتگان می فرماید: به بنده ام بنگرید! نماز می خواند در حالی که کسی او را نمی بیند، آن گاه هفتاد هزار ملک نازل می گردد و دنبال او نماز می گزارند و تا فردا برای او آمرزش می طلبند. (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۵)

حدیث ۴۳۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: ثلاثه لو تعلم امتی ما فیها لضربت علیها بالسهم : الاذان و الغدو الی الجمعة ، و الصف الاول ؛ سه کار است که اگر امت من پاداش عظیم آن را درک می کردند، برای به دست آوردن آن ، ازدحام و قرعه کشی می نمودند: ۱ - اذان گفتن . ۲ - تسریع در رفتن برای نماز جمعه . ۳ - در صف اول نماز جمعه و جماعت قرار گرفتن . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۶)

حدیث ۴۳۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: یا اباذر! اذا کان العبد فی ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله - عز و جل - الملئکه فصفوا خلفه صفا لا- یری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یؤمنون علی دعائه ؛ ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی

تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتداء نمایند و به دعای او آمین گویند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۲۱. مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶)

حدیث ۴۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: المؤمنون امناء المؤمنین علی صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائهم ؛ اذان گویان امانتداران مومنان در نماز و روزه و گوشت و خون آنها هستند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۹. بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۲۴)

حدیث ۴۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اقام و لم یؤ ذن لم یصل معه الا ملكاه اللذان معه ؛ هر کس برای نماز تنها اقامه بگوید و اذان نگوید، به او جز آن دو ملک که با وی هستند اقتدا نمایند. (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶)

حدیث ۴۴۱

قال الصادق - علیه السلام -: اطول الناس اعناقاً یوم القیامه المؤمنون ؛ بلندترین گردن (مقام اذان گوها) در روز قیامت اذان گویان هستند. (ثواب الاعمال، ص ۱۹)

حدیث ۴۴۲

قال الصادق - علیه السلام -: من السنه اذا اذن الرجل ان یضع اصبعیه فی اذنیه ؛ آداب اذان آن است که مؤذن دو انگشتش را هنگام اذان گفتن بر دو گوشش بگذارد. (من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۴۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن اربعین عاما محتسبا بعثه الله - عز و جل - یوم القیامه و له عمل اربعین صدیقا عملا میرورا متقبلا ؛ کسی که چهل سال برای خدا اذان بگوید، خداوند او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای اعمال نیک و پذیرفته شده چهل انسان خالص و راستین است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۲۵. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۵)

حدیث ۴۴۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن عشرين عاما، بعثه الله - عز و جل - یوم القیامه و له من النور مثل زنة السماء ؛ کسی که بیست سال اذان بگوید، خداوند متعال او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای نوری همانند وزن آسمان باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۲۴)

حدیث ۴۴۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن عشر سنین اسکنه الله - عز و جل - مع ابراهیم - علیه السلام - فی قبه او فی درجه ؛ کسی که ده سال اذان بگوید، خداوند او را در بهشت، در بارگاه و یا در مقام حضرت ابراهیم (ع) ساکن می کند. (بحار الانوار، ج

۸۱ ص (۱۲۴)

حدیث ۴۴۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن سنه واحده بعثه الله - عز وجل - يوم القيامة وقد غفرت ذنوبه كلها بالعهه ما بلغت ، و لو كانت مثل زنه جبل احد؛ کسی که یک سال اذان بگوید، خداوند عز و جل روز قیامت او را مبعوث می کند، در حالی که تمامی گناهانش هر اندازه هم که باشد بخشوده می شود، گرچه به سنگینی کوه احد باشد. (بحار الانوار، ج ۸۱ ص ۱۲۴)

حدیث ۴۴۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن في سبيل الله صلوة واحده ايمانا واحتسابا تقربا الى الله - عز وجل - غفر الله له ما سلف من ذنوبه ، و من عليه بالعصمة فيما بقى من عمره ، و جمع بينه وبين الشهداء في الجنة ؛ کسی که برای خدا اذان یک نماز را از روی ایمان و اخلاص و تقرب به درگاه خداوند بگوید، خدا گناهان گذشته او را ببخشد و بر او منت نهد که بقیه عمرش در عصمت الهی باشد و در بهشت او را در یک جا هم نشین شهیدان نماید. (بحار الانوار، ج ۸۴ ص ۱۲۵)

حدیث ۴۴۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الدعاء بين الاذان و الاقامة لا يرد؛ دعای بین اذان و اقامه رد نمی شود. (شهاب الاخبار، ص ۴۴)

حدیث ۴۴۹

قال علي - عليه السلام -: من صلى باذان و اقامة صلى خلفه صف من الملائكة لا يرى طرفاه و من صلى باقامة صلى خلفه ملك ؛ هر کس که نماز خود را با اذان و اقامه بخواند، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستد که دو طرف آن صف دیده نمی شود و هر کس نماز خود را با اقامه تنها بخواند، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد. (ثواب الاعمال ، ص ۵۸)

حدیث ۴۵۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم القيامة و جمع الله - عز وجل - الناس في صعيد واحد بعث الله عز وجل الى المؤمن ذنين بملائكة من نور معهم الوية و اعلام من نور يقودون جنائب ارتها زبرجد اخضر حقائبها المسك الاذفر، يركبها المؤمنون فيقومون عليها قياما تقودهم الملائكة ينادون باعلى صوتهم بالاذان ؛ هنگامی که روز قیامت شود و خداوند همه انسانها را در یک زمین محشور کند، خداوند فرشتگان نور را با پرچمها و علمهایی از نور به سوی اذان گوها بفرستد و آن فرشتگان شترها (یا اسبها) بهشتی را همراه خود به سوی اذان گوها روانه سازند که مهار آن ها از... و ترکه آنها از مشک بسیار نفیس می باشد. اذان گوها بر آن مرکبها سوار می شوند و بر پشت آنها می ایستند، فرشتگان (از روی تجلیل و احترام) مهار آن مرکبها را می کشند و اذان گوها با صدای بلند اذان می گویند. (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۱۵)

حدیث ۴۵۱

قال الصادق - عليه السلام -: كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يقول لبلال اذا دخل الوقت يا بلال اعل فوق الجدار و ارفع

صوتک بالاذان؛ رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می‌رسید به بلال می‌فرمودند: بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلند گو. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۲۴)

حدیث ۴۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: المؤمنون امناء المؤمنين على صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم لا يساءلون الله - عز و جل - شيئا الا اعطاهم و لا يشفعون في شيء الا شفعا؛ اذان گویان امانتداران مؤمنان بر نماز و روزه شان و خون و گوشتشان چیزی از خداوند درخواست نمی‌کنند، مگر اینکه خداوند به آنها عطا می‌کند و در مورد چیزی هم شفاعت نمی‌کنند، مگر اینکه شفاعتشان را خداوند می‌پذیرد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۲۴)

حدیث ۴۵۳

قال الصادق - عليه السلام -: من سمع المؤذن يقول: ((اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله)) فقال: مصدقا محسبا و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلى الله عليه وآله - و سلم اکتفی بهما عن كل من ابى و جحد و اعین بهما من اقر و شهد الا غفر الله له بعدد من انكر و جحد و بعدد من اقر و شهد؛ کسی که بشنود مؤذن می‌گوید ((اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله)) و او در حال تصدیق شهادتین و طلب ثواب بگوید: ((و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله اکتفی بهما عن كل من ابى و جحدوا عین بهما من اقر و شهد))، به عدد منکران و تکذیب کنندگان و به شمار اقرار کنندگان و تصدیق کنندگان پاداش خواهد داشت. (محجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۸. ثواب الاعمال، ص ۵۷)

حدیث ۴۵۴

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى باذان و اقامه صلى خلفه صفان من الملائكة و من صلى باقامة بغير اذان صلى خلفه صف واحد ما بين المشرق و المغرب؛ هر کس که نماز را با اذان و اقامه بخواند، دو صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می‌گذارند، و کسی که نماز را با اقامه تنها بخواند یک صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می‌خوانند و اندازه صف به قدر میان مشرق و مغرب است. (محجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۸. ثواب الاعمال، ص ۵۹)

حدیث ۴۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اذن في مصر امصار المسلمين سنة و جبت له الجنة؛ هر کس در یکی از شهرهای مسلمانان یک سال اذان بگوید بهشت بر او واجب می‌شود. (محجۃ البیضاء، ج ۱ و ص ۳۳۷. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۳)

حدیث ۴۵۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: للمؤذن فيما بين الاذان و الاقامة مثل اجر الشهيد المتشحط بدمه في سبيل الله؛ برای شخص اذان گو در فاصله اذان و اقامه، ثوابش مانند ثواب شهیدی که در راه خدا در خون خود می‌غلطد. (ثواب الاعمال، ص ۵۸)

حدیث ۴۵۷

قال الباقر - عليه السلام -: المؤمنون امناء المؤمنين على صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم لا يساءلون الله - عز و جل - شيئا الا اعطاهم و لا يشفعون في شيء الا شفعا؛ هر کس که نماز را با اذان و اقامه بخواند، دو صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می‌گذارند، و کسی که نماز را با اقامه تنها بخواند یک صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می‌خوانند و اندازه صف به قدر میان مشرق و مغرب است. (محجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۸. ثواب الاعمال، ص ۵۹)

یصلی معه فی مسجدہ سهم و له بکل من یصلی بصوته ؛ خداوند مؤذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد، هر خشک و تری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نماز گزارد سهمی نصیب او شود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست . (محجۃ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۱. من لایحضره الفقیه ، ج ۱، ص ۲۸۷)

حدیث ۴۵۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: ان لحوما محرمة علی النار و هی لحوم المؤمنین ؛ همانا، گوشتهایی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است . (مستدرک الوسائل ، ص ۲۴۹)

حدیث ۴۵۹

قال علی - علیه السلام -: یحشر المؤمنون یوم القیامة حوال الاعناق ؛ اذان گویان ، روز قیامت با سرافرازی و سربلندی محشور می شوند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۴۹)

حدیث ۴۶۰

قال علی - علیه السلام -: من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق ، الا رجل یرید الرجوع الیه ، او یكون علی غیر طهارة فیخرج لیتطهر؛ کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است ، مگر اینکه قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۴۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: من اذن محتسبا یرید بذلك وجه الله - عز و جل - اعطاه الله ثواب اربعین الف شهید و اربعین الف صدیق و یدخل فی شفاعته اربعین الف مسیء من امتی الی الجنة ؛ کسی که اذان بگوید، و به خداوند توجه داشته باشد، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطا می کند و چهل هزار از امت گنهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۳۰)

حدیث ۴۶۲

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: یا علی الاذان نور؛ یا علی! اذان نور است . (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

حدیث ۴۶۳

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: قم یا بلال فارحنا بالصلاة ؛ ای بلال خوشحال کن ما را به (اذان برای) نماز. (کنز العمال ، حدیث ۲۰۹۵۱)

حدیث ۴۶۴

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: انه اول من اذن ؛ همانا او (بلال) نخستین کسی بود که اذان گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص

(۶۱۴)

حدیث ۴۶۵

المولود اذا ولد یوذن فی اذنه الیمنی و یقام فی الیسری ؛ فرزند وقتی به دنیا آمد، در گوش راست او اذان و در گوش چپ او اقامه بگوید. (مکارم الاخلاق ، ص ۲۶۱)

حدیث ۴۶۶

قال علی - علیه السلام - : لابس ان یجری علیه من بیت المال ؛ برای موذن از بیت المال مزدی بدهند، اشکالی ندارد. (بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۶۱)

حدیث ۴۶۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان اهل السماء لا یسمعون من اهل الارض شیئا الا الاذان ؛ همانا اهل آسمان نمی شنوند از اهل زمین چیزی مگر اذان را. (میزان الحکمه ، ج ۱، ص ۸۲)

حدیث ۴۶۸

قال الصادق - علیه السلام - : اذن کلما سمعت الاذان کما یوذن المودن ؛ وقتی صدای اذان موذن را شنیدی ، اذان بگو. (بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۷۴)

حدیث ۴۶۹

قال الصادق - علیه السلام - : لابس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم ؛ نوجوان نابالغ اذان بگوید اشکالی ندارد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۴۷۰

قال علی - علیه السلام - : من سمع النداء فلم یجبه من غیر عله فلا صلاه له ؛ هر که بانگ (اذان) را بشنود و بدون علت بدان پاسخ ندهد، پس نمازی برای او نیست. (وسائل الشیعه ، ج ۵۵، ص ۳۷۵)

حدیث ۴۷۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان اول من سبق الی الجنة بلال ... لانه اول من اذن ؛ بلال نخستین کسی است که به سوی بهشت پیشی گرفت ، چون که او نخستین کسی بود که اذان گفت. (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۱۴)

حدیث ۴۷۲

قال زین العابدین - علیه السلام - : ان النبی - صلی الله علیه وآله - اذن فی اذن الحسین - علیه السلام - بالصلاه یوم ولد ؛ در روز

ولادت امام حسین (ع) پیامبر اسلام (ص) در گوش او اذان گفت. (بحارالانوار، ج ۱۰۴، ص ۱۱۲)

حدیث ۴۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: المؤمن ذن المحتسب كالشاهر بسيفه في سبيل الله القائل بين الصفيين ؛ اذان گویی که به خاطر خدا اذان بگویند، مانند کسی است که در راه خدا شمشیرش را از غلاف بیرون می آورد، و بین دو صف (کفر و اسلام) جنگ می کند. (بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۱۴۹)

حدیث ۴۷۴

قال الرضا - عليه السلام -: الصلوة في اول الوقت افضل ؛ نماز در اول وقت پسندیده تر است. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۳۲۶)

حدیث ۴۷۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: خير الاعمال الصلوة في اول وقتها ؛ بهترین کارها، نماز در اول وقت است. (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۹۲۶۵)

حدیث ۴۷۶

قال الصادق - عليه السلام -: لكل صلاة وقتان اول الوقت افضلها ؛ برای هر نمازی دو وقت می باشد، که اول وقت، برترین آنها است. (الکافی، ج ۳، ص ۲۷۴)

حدیث ۴۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: افضل العمل : الصلاة على ميقاتها، ثم بر الوالدين، ثم ان يسلم الناس من لسانك ؛ بهترین عمل، به پا داشتن نماز در وقت معین و زمان فضیلت آن است و سپس نیکی به پدر و مادر و بعد از آن در امان بودن مردم از زبان تو است. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۹۴۸)

حدیث ۴۷۸

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى الصلوات المفروضات في اول وقتها و اقام حدودها، رفعها الملك الى السماء بيضاء نقيه ؛ تقول : حفظك الله كما حفظني استودعني ملكا كريما. و من صلاها بعد وقتها من غير علة و لم يقم حدودها، رفعها الملك سوداء مظلمة ؛ و هي تهتف به : ضيغنتي ضيغنتي ضيغنتي و لا رعاك الله كما لم ترعني ؛ کسی که نمازهای واجب را در اول وقت ادا کند و حدود آن ها را حفظ نماید. فرشته آن را سپید و پاکیزه به آسمان برد. نماز(به نماز گزار) گوید: ((خدا تو را نگاه دارد همان گونه که مرا نگاه داشتی ؛ مرا به ملکی بزرگوار سپردی. و کسی که نمازها را بی سبب به تاخیر اندازد و حدود آنها را حفظ نکند، فرشته نماز او را سیاه و تاریک به آسمان برد در حالی که نماز با صدای بلند به نماز گزار گوید: ((مرا ضایع کردی، خدای تو را ضایع کند، آن چنان که مرا ضایع کردی ؛ و خدا تو را رعایت نکند آن چنان که تو مرا رعایت نکردی)). (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹۰)

حدیث ۴۷۹

قال علی - علیه السلام - : صل الصلوة لوقتها الموقت لها ؛ نماز را در اوقاتی که برای آن مقرر شده است به جا آور. (نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

حدیث ۴۸۰

قال الصادق - علیه السلام - : من صلی الصلاة لغير وقتها رفعت له سوادا مظلمة تقول ضيعك الله كما ضيعتني . و اول ما يسال العبد اذا وقف بين يدي الله - عز و جل - عن الصلاة ، فان زكت صلاته زكى سائر عمله ، و ان لم يزك صلاته لم يزك عمله ؛ کسی که نمازش را در غیر وقت آن بخواند (البته بدون عذر و علت) از نمازش ظلمت و تاریکی بلند می گردد، و می گوید خدا تو را ضایع کند که مرا ضایع کردی و اول چیزی که از بنده در مقابل خداوند - جلت عظمته - سوال می کنند، نماز است که اگر نماز او صحیح و مقبول باشد، اعمال و کارهای نیک او نیز مقبول خواهد شد، و هرگاه نمازش مقبول نباشد، دیگر اعمال او نیز مطرود شود. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۱۹)

حدیث ۴۸۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ما من صلوة تحضر وقتها الا نادى ملك من بين يدي الناس قوموا الي نيرانكم التي اوقدتموها على ظهوركم ، بصلاتكم ؛ وقت هر نماز فرا می رسید، فرشته ای در میان مردم ندا سر میدهد برخیزید، به وسیله نمازتان ، آن آتش گناه را که خودتان فراهم کردید، خاموش کنید. (روضه الواعظین ، ج ۲، ص ۳۱۸)

حدیث ۴۸۲

قال علی - علیه السلام - : تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا عليها و استكثروا منها و تقربوا بها فانها كانت على المؤمن كتابا موقوتا الا تسمعون الى جواب اهل النار حين سئلوا: ((ما سلکم فی سقرقالوا لم نک من المصلين)) ؛ مواظب نماز باشید، نماز را حفظ کنید، زیاد نماز بخوانید. به وسیله نماز به خدا نزدیک شوید ؛ زیرا نماز کاری است که خدا در وقتیهای معینی آن را واجب کرده است . مگر به پاسخ جهنمی ها آن گاه که سؤال می شوند گوش نداده اید؟ چه چیز شما را در جهنم افکند؟ آنان می گویند: ما نماز نمی خواندیم . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۱)

حدیث ۴۸۳

عن الصادق - علیه السلام - قال : کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - يقول : من حبس نفسه على صلاة فريضة ينتظر وقتها فصلاها في اول وقتها، فاتم ركوعها و سجودها و خشوعها، ثم مجد الله تعالى ، و عظمه و حمده حتى يدخل وقت الصلاة الاخرى فلم يبلغ بينهما كتب الله كاجر الحاج المعتمر، و كان من اعلى عليين ؛ از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: پیامبر خدا (ص) می فرمودند: هر کس وجود خود را برای نماز واجبی آماده نگاه دارد، منتظر وقت آن باشد، و آن را در اول وقتش بخواند، و رکوع و سجود و خشوع آن را کامل به جا آورد سپس خدا را تمجید و تعظیم نماید و او را سپاسگزار باشد، تا وقت نماز دیگر برسد، و در میان این دو کار بیهوده انجام ندهد خداوند برای او مانند ثواب حج و عمره آورنده را می نویسد، و از اهل علیین می باشد. (معالم زلفی ، ص ۴۱)

حدیث ۴۸۴

عن الباقر - علیه السلام - قال : اعلم ان اول الوقت ابدأ افضل ، فعجل بالخير ما استطعت ، واحب الاعمال الى الله ما داوم العبد عليه و ان قل ؛ از امام باقر (ع) نقل شده که فرمودند: آگاه باش همانا اول وقت همیشه برتر است ، هر قدر می توانی به نیکویی بشتاب ، و دوست ترین عملها به خداوند آن است که بنده همیشه آن را به جا آورد، هر چند اندک باشد. (فروع ، ج ۳، ص ۲۷۴)

حدیث ۴۸۵

عن الصادق - علیه السلام - قال : قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى الصلاة لغير وقتها رفعت له سواد مظلمة تقول ضيعتني ، ضيعتك الله كما ضيعتني ، في رواية عن الباقر - عليه السلام - انها اذا ارتفعت في اول وقتها رجعت الى صاحبها و هي بيضاء مشرقة يقول حفظتني حفظك الله ؛ از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: پیامبر خدا (ص) فرمودند: هر کس نماز را در غیر وقت آن بخواند برای او بالا می رود در حالی که سیاه و تاریک است ، گوید: مرا تباه کردی خداوند تو را تباه گرداند همان طور که مرا تباه ساختی . در روایت دیگر آمده ، همانا اگر نماز اگر در اول وقتش بالا رود به صاحبش سفید و نورانی بر می گردد و گوید: مرا حفظ کردی خدا تو را حفظ کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۰ - ۷۸)

حدیث ۴۸۶

عن الصادق - علیه السلام - قال : ان ملك الموت قال : انه ليس في شرق الارض و لا- في غربها اهل بيت مدر و لا- وبر الا انا اتصفحهم في كل يوم خمس مرات ، فقال رسول الله - صلى الله عليه و اله -: انما يتصفحهم في مواقيت الصلاة ، فان كان ممن يواظب عليها عند مواقيتها لقنه شهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلى الله عليه وآله - و نحى عنه ملك الموت ابليس ؛ از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: عزرائیل گوید: در شرق و غرب زمین اهل خانه گلی و نه اهل خانه مو و پشمی نیست ، مگر اینکه هر روز پنج مرتبه به آن ها نظر می کنم ، پیامبر خدا (ص) فرمودند: جز این نیست به آنها در وقتهای نماز نظر می کند، اگر از آنها باشد بر نماز در وقتهای آن مواظبت می کند (هنگام مرگ) شهادتین بر او تلقین می کند، و شیطان را (در آن هنگام که می خواهد ایمان را از او بگیرد) دور می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۷۹)

حدیث ۴۸۷

عن الصادق - علیه السلام - قال : خصلتان من كانتا فيه، و الا فاعزب ، ثم اعزب ، قيل : و ما هما؟ قال : الصلاة في مواقيتها، و المواظبة عليها، و المواساة ؛ دو خصلت است در هر کس این دو باشد فبها، و گرنه دور شو، سپس دور شو، (یعنی لایق چیزی نیست). عرض کردند آن دو چیست ؟ فرمودند: خواندن نماز در وقتهایش و مواظب بودن بر آن ، و یاری رساندن به مردم . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۱)

حدیث ۴۸۸

قال الصادق - علیه السلام -: وقت الفجر حين ينشق الفجر الى ان يتجلل الصبح السماء، و لا ينبغي تاخير ذلك عمدا، و لكنه وقت لمن شغل او نسي او نام ؛ وقت نماز صبح هنگامی است که فجر و سپیده منشق و باز گردد و گسترش پیدا کند تا آن که روشنایی صبح در آسمان پخش گردد. و سزاوار نیست تاخیر نماز صبح از این وقت مگر برای کسی که مشغول به کاری بوده که نمی

توانسته از آن کار جدا گردد. و یا نماز را فراموش کرده باشد، و یا کسی که خواب مانده و دیر از خواب بیدار شده باشد (که تاخیر نماز با این عذرها مانعی ندارد و نمازش صحیح است). (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۵۱)

حدیث ۴۸۹

قال علی - علیه السلام - : جاء وقت الصلاة ، وقت امانه عرضها الله على السموات والارض والجبال فابین ان يحملنها و اشفقن فیها ؛ هنگامی که وقت نماز فرا رسید، وقت امانتی است که خدا بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرد، اما آنها از قبول آن دوری کردند و ترسیدند. (تفسیر صافی، ج ۲، ص ۳۷۰)

حدیث ۴۹۰

عن علی - علیه السلام - قال : حافظوا على الصلوات الخمس فی اوقاتها فانها من الله عز و جل بمكان ؛ از امام علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: بر نمازهای پنجگانه در وقتهایش محافظت کنید، زیرا آن از خداوند عز و جل در موقعیتی است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۳۹۲)

حدیث ۴۹۱

قال الصادق - علیه السلام - : ساعات الليل اثنتا عشرة ساعة و ساعات النهار اثنتا عشرة ساعة ، و افضل ساعات الليل و النهار اوقات الصلوات ، ثم قال - علیه السلام - : انه اذا زالت الشمس فتحت ابواب السماء و هبت الرياح و نظر الله الى خلقه ، لاحب ان يصعدلى عند ذلك الى السماء عمل صالح ، ثم قال : عليكم بالدعاء فی ادبار الصلوات فانه مستجاب ؛ ساعتهاى روز دوازده ساعت است ، و بهترین ساعتها وقتهاى نماز است ، سپس فرمودند: آن گاه که خورشید میل کرد (ظهر شد) درهای آسمان باز می شود، بادهای می وزد، خداوند به مخلوقاتش نظر می کند. من دوست دارم در این وقت برای من عمل نیکی بالا برود، سپس فرمودند: بر شما باد که بعد از نمازها دعا کنید، زیرا آن پذیرفته است. (اصول وافى، ج ۲، ص ۸۷)

حدیث ۴۹۲

قال علی - علیه السلام - : المنتظر وقت الصلاة بعد العصر، زائر الله و حق على الله - عز و جل - ان یكرم زائره و يعطيه ما ساءل ؛ هر کس که منتظر وقت نماز بعد از عصر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به او هر چه را خواهد عطا فرماید. (الخصال باب الثلاثة ، حدیث ۱۲۷. جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۴۹۳

قال الصادق - علیه السلام - : هذه الصلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ علی مواعیتهن لقی الله یوم القیامة و له عنده عهد یدخله به الجنة ؛ و من لم یصلهن بمواعیتهن فذلک الیه ان شاء غفر له ، و ان شاء عذبه ؛ این نمازهای پنجگانه را هر که به پا بدارد و مراقب وقت آن باشد، پروردگار را ملاقات کند در حالی که قرار دادی و سندی با خداوند دارد که او را داخل بهشت گرداند، ولی اگر مواظبت اوقات آن نشد چنین سندی ندارد، چنانچه پروردگار بخواد او را می بخشد و اگر بخواد عذاب و توبیخ کند. (ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

حدیث ۴۹۴

قال الصادق - علیه السلام - : فی قوله تعالی : ((الذینهم عن صلاتهم ساهون)) اهی وسوسه الشیطان؟ فقال لا کل احد یصیبه هذا و لكن ان یغفلها و یدع ان یصلی فی اول وقتها؛ از حضرت امام صادق (ع) در مورد این آیه مبارکه سؤال شد آنان که از نماز خود سهو کننده بی خبرند، که آیا منظور از ساهون وسوسه شیطان است؟ حضرت فرمودند: خیر، اگر چه همه از وسوسه شیطان نصیبی دارند، ولی ((ساهون)) در این آیه، غفلت از نماز است، به طوری که فراموش شود در اول وقت به جا آورده شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۳)

حدیث ۴۹۵

اختبروا اخوانکم بخصلتین فان کانتا فیهم و الا- فاعزب ثم اعزب ثم اعزب المحافظه علی الصلوات فی مواقیتها و البر بالاخوان فی العسر و الیسر؛ برادران خود را در زمینه دو خصلت، آزمایش کنید، اگر این دو خصلت را دارا بودند (به دوستی و رفاقت با آنان ادامه دهید)، و گرنه از آنان دوری کنید، دوری کنید، دوری کنید، و آن دو خصلت عبارت است از: ۱- مراقبت بر نماز در وقت ۲- احسان و نیکی به برادران در حالت تنگدستی و گشایش. (وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۵۰۳)

حدیث ۴۹۶

قال علی - علیه السلام - : شیعتنا رعاء الشمس و القمر و النجوم یعنی التحفظ من مواقیات الصلوة؛ شیعیان ما مراعات کننده شمس و قمر و نجوم هستند، یعنی اوقات نماز را مراعات می کنند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۹۳)

حدیث ۴۹۷

قال الرضا - علیه السلام - : من قوله تعالی : ((ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون)) یقول عن وقتهم یتغافلون؛ در تفسیر این آیه: ((وای بر نماز گزاران، آنهای که از نماز خویش غافلند))، می فرمایند: ساهون آنهایی هستند که غافل از اوقات نمازهای واجب خود هستند. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

حدیث ۴۹۸

قال الرضا - علیه السلام - : حافظوا علی مواقیات الصلوات فان العبد لا یامن الحوادث و من دخل علیه وقت فریضه فقصر عنها عمدا متعمدا فهو خاطی؛ محافظت بر اوقات نماز کنید، پس همانا انسان از حوادث در امان نیست و کسی که وقت نماز فریضه بر او داخل شد و عمدا کوتاهی کرد، خطا کننده است. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

حدیث ۴۹۹

قال الصادق - علیه السلام - : اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله؛ (نماز) اول وقت ((رضوان الله)) و موجب خشنودی خداوند است و آخر وقت ((عفو الله)) و موجب غفران و عفو و بخشایش خداوند است. (دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۳۷)

حدیث ۵۰۰

قال الصادق - عليه السلام - : و ملك الموت يدفع الشيطان عن المحافظ على الصلوة و يلقيه شهادة : ((ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله)) في تلك الحالة العظيمة ؛ هنگام مرگ ملك الموت شیطان را از کسی که محافظت به (اوقات) نماز می کند، دفع می کند و شهادتین ((اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله)) را در این حالت به او تلقین می کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۶۱)

حدیث ۵۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اذا انزل الله عاهة من السماء عوفى منها حملة القران و رعاة الشمس اى المحافظون لاوقات الصلوة و عمار المساجد؛ هنگامی که خداوند سبحان ، از آسمان آفت نازل کرد حاملین قرآن ، رعایت کنندگان خورشید، یعنی کسانی که اوقات نماز را مراعات کنند، و مساجد را آباد می سازند از این آفت در امانند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۶۱)

حدیث ۵۰۲

قال الرضا - عليه السلام - : ان لكل صلوة ثلاثة اوقات : اول و اوسط و اخر فاول الوقت رضوان الله ، و اوسطه عفو الله و اخره غفران الله و اول الوقت افضله ؛ برای هر نمازی سه وقت وجود دارد: اول وقت ، وسط وقت و آخر وقت . پس در اول وقت نماز به جا آورد مایه خشنودی خداست ، در وسط وقت (نماز بخواند) موجب عفو خداست ، و در آخر وقت (نماز بخواند) سبب آمرزش خدا است ، و اول وقت بافضیلت تر است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۵)

حدیث ۵۰۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : و من ترك اوقاتها يدخل الويل . و الويل واد في جهنم ؛ و کسی که اوقات نماز را ترک کند، داخل در ((ویل)) می شود و ((ویل)) بیابانی در جهنم است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۵۰۴

قال الرضا - عليه السلام - : اذا دخل الوقت عليك فصلها فانك لا تدرى ما يكون ؛ هنگامی که وقت نماز فرا می رسد، بر تو باد به خواندن نماز، پس به درستی که نمی دانی چه پیش خواهد آمد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۷)

حدیث ۵۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : افضل الاعمال الصلوة فى اول وقتها ؛ بهترین اعمال ، نماز در اول وقت است . (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۰)

حدیث ۵۰۶

قال الصادق - عليه السلام - : اذا دخل وقت صلاة فتحت ابواب السماء لصعود الاعمال ؛ هنگامی که وقت نماز فرا می رسد، درهای آسمان برای بالا رفتن اعمال باز می شوند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۷)

حدیث ۵۰۷

قال الرضا - عليه السلام - : غفر الله لك لا توخرن صلوة عن اول وقتها الى اخر وقتها من غير علة ، عليك ابدا باول الوقت فاذنت و صلينا ؛ خدا تو را پیامرزد بدون عذر نماز را از وقت به تاخیر نینداز، بر تو باد که همیشه نماز را در اول وقت آن به جا آوری . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۱۰۱)

حدیث ۵۰۸

سئل النبی - صلی الله علیه وآله - : عن افضل الاعمال ؟ قال : الصلاة لاول وقتها ؛ از پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) سؤال شد: بهترین اعمال چیست ؟ حضرت فرمودند: نماز در اول وقتش . (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

حدیث ۵۰۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : عليكم بالمحافظة على اوقات الصلوة فليس منى من ضيع الصلوة ؛ مراقبت بر وقت هر نماز برای شما لازم است ، پس کسی که نماز را سبک بشمارد از من نیست . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۹۸)

حدیث ۵۱۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : في مرضه الذي توفي فيه و اغمی عليه ثم افاق فقال : لا ينال شفاعة من اخر الصلاة بعد وقتها ؛ پیامبر (ص) در بیماری که به علت آن رحلت فرمودند بیهوش شدند، و در چند لحظه ای از بیهوشی به هوش آمدند و فرمودند: شفاعت من به کسی نمی رسد که نماز را از (اول) وقت خودش به تاخیر اندازد. (بحار الانوار، ج ۸۳ ، ص ۲۰)

حدیث ۵۱۱

قال الصادق - عليه السلام - : لكل صلاة وقتان و اول الوقتين افضلهما و لا ينبغي تاخير ذلك عمدا و لكنه وقت من شغل او نسی او سها او نام ، و ليس لاحد ان يجعل اخر الوقتين وقتا الا من عذر او علة ؛ برای هر نماز دو وقت وجود دارد: (اول و وقت و آخر وقت) و اول وقت نماز خواندن افضل است از آخر وقت ، و سزاوار نیست کسی که اول وقت را عمدا به تاخیر بیندازد ولی آخر وقت برای کسانی است که کاری داشته باشند، یا فراموش کردند یا سهو بر آنها دست داده و یا به خواب رفته اند و بر هیچ کس جائز نیست که آخر وقت را وقت نماز خود قرار دهد مگر از روی عذر و علتی موجه . (بحار الانوار، ج ۸۳ ، ص ۳۹)

حدیث ۵۱۲

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان ربكم يقول : هذه الصلوات الخمس المفروضات فمن صلاهن لوقتهن و حافظ عليهن لقيني يوم القيامة و له عندی عهد ادخله به الجنة و من لم يصلهن لوقتهن و لم يحافظ عليهن و ذلك الى ان شئت عذبتة و ان شئت غفرت له ؛ رسول خدا - صلی الله علیه وآله - فرمودند: خدای شما می فرماید: این نمازهای پنجگانه فریضه است ، پس کسی این نمازها را در وقتش به جا آورد و محافظت بر او نماید، روز قیامت مرا ملاقات خواهد کرد. و بر عهده من است که او را وارد بهشت کنم ، و کسی که در وقتش نمازها را به جا نیآورد و محافظت بر او نکند، در این صورت بر من است که اگر بخواهم او را عذاب می کنم ، و اگر بخواهم او را می بخشایم . (بحار الانوار، ج ۸۳ ، ص ۱۸)

حدیث ۵۱۳

قال الباقر - علیه السلام - : اعلم ان اول الوقت ابدا افضل ؛ بدان ، همانا (نماز) اول وقت همیشه افضل است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۸)

حدیث ۵۱۴

قال علی - علیه السلام - : اوصیک یا بنی بالصلاة عند وقتها ؛ فرزندم ! وصیت می کنم تو را (امام حسن علیه السلام) به خواندن نماز در اول وقت . (وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۹۰)

حدیث ۵۱۵

قال الصادق - علیه السلام - : لكل صلاة وقتان اول و اخر ، فاول الوقت افضله و ليس لاحد ان يتخذ اخر الوقتين وقتا الا من علة و انما جعل اخر الوقت للمريض و المعتل و لمن له عذر و اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله ؛ برای هر نماز دو وقت وجود دارد ، اول وقت و آخر وقت ، و اول وقت نماز خواندن افضل است از آخر وقت و نباید کسی آخر وقت را وقت نمازش قرار دهد ، مگر علت و عذری داشته باشد . آخر وقت برای مریضان ، معلولان و کسانی که عذری دارند قرار داده شده است . اول وقت خشنودی خداوند عالم است و آخر وقت بخشایش خداوند متعال است . (بحار الانوار ، ج ۳ ، ص ۲۵ . دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۳۷)

حدیث ۵۱۶

قال الباقر - علیه السلام - : ایما مؤ من حافظ علی الصلوات المفروضه فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافلین ؛ هر مؤ منی محافظت بر نمازش نماید ، و او را در وقتش به جا آورد ، از انسانهای غافل شمرده نمی شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

حدیث ۵۱۷

قال کاظم - علیه السلام - : الصلوات المفروضات فی اول وقتها اذا اقیم حدودها اطیب ریحا من قضیب الاس حین یوخذ من شجره فی طیبه و ریحه و طراوته فعلیکم بالوقت الاول ؛ نمازهای واجب که در اول وقت آن با آداب و حدودش خوانده می شود خوشبو تر است از برگ آس (یعنی مورد) که در وقت سبزی و طراوت آن را بگیرند . پس بر شما باد که نماز را در اول وقت آن به جای آورید . (ثواب الاعمال ، ص ۶۳)

حدیث ۵۱۸

قال الصادق - علیه السلام - : فضل الوقت الاول علی الاخیر للمؤ من من ولده و ماله ؛ فضیلت (نماز) اول وقت بر آخر وقت بهتر است برای شخص مؤ من از مال و اولادش . (ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

حدیث ۵۱۹

قال الباقر - علیه السلام - : و من صلاها لغير وقتها موثرا علیها غیرها فان ذلك الیه ان شاء غفر له و ان شاء عذبه ؛ کسی که نماز را در غیر وقتش به جا آورد و چیز دیگری را بر نماز انتخاب کند و ترجیح دهد ، به درستی که این کار ، خدا را مختار می کند که اگر بخواهد او را ببخشد و اگر بخواهد او را عذاب کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

حدیث ۵۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قال الله - عز وجل - ان لعبدى على عهدا ان اقام الصلوة لوقتها ان لا اعذبه و ان ادخله الجنة بغير حساب ؛ خداوند تبارک و تعالی فرمود: من تعهدی نسبت به بنده ام دارم که اگر نماز خود را در وقتش به پا دارد، او را عذاب نکند و بی حساب وی را به بهشت ببرم . (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۹۰۳۶)

حدیث ۵۲۱

قال الصادق - عليه السلام -: الصلاة في مواقيتها و المواظبة عليها ؛ نماز را اول وقت بخوانید و مواظبت بر آن کنید. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۱)

حدیث ۵۲۲

عن الحسن العسكري - عليه السلام -: كلم الله - عز وجل - موسى بن عمران - عليه السلام - قال : الهی ما جزاء من صلى الصلوات لوقيتها؟ قال : اعطيته سوله و ابیحه جنتی ؛ موسی به عمران با خداوند سخن گفت و از پروردگار خویش پرسید: خدایا! پاداش کسی که نمازش را اول وقت می خواند چیست ؟ خداوند تبارک و تعالی فرمود: خواهش و خواسته او را برآورده می کنم و بهشت را بر او مباح می گردانم . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۴)

حدیث ۵۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما من عبد اهتم بمواقيت الصلاة و مواضع الشمس الا ضمننت له الروح عند الموت و انقطاع الهموم و الاحزان و النجاة من النار ؛ بنده ای (نمازگزار) که اهتمام و مواظبت به اوقات نماز نماید، و مواضع آفتاب را برای وقت نمازش دقت کند، من ضمانت می کنم برای او در دم مرگ ، راحتی را و دفع و رفع هموم و درد و اندوه و نجات از آتش جهنم را. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۲)

حدیث ۵۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علی ! و تقيم الصلاة بوضوء سايع في مواقيتها و لا توخرها فان في تاخيرها من غير علة غضب الله - عز وجل - ؛ يا علی ، با وضوی کامل در اول وقت ، نماز اقامه کن ، و نماز را از اول وقتش به تاخیر نینداز، چون تاخیر نماز بدون علت و عذر خداوند قهار را به خشم خواهد آورد. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

حدیث ۵۲۵

قال الصادق - عليه السلام -: امتحنوا شیعتنا عند مواقيت الصلاة كيف محاضتهم ؛ شیعیان ما را در اوقات نماز آزمایش کنید که چگونه بر خواندن نماز خود در موعد مقرر محافظت می کنند. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

حدیث ۵۲۶

قال الصادق - عليه السلام -: اذا صليت صلاة فريضة فصلها لوقيتها صلاة مودع يخاف ان لا يعود اليها ابدا ثم اصرف ببصرك الى

موضع سجودك فلو تعلم من عن يمينك و شمالك لاحسنت صلاتك و اعلم انك بين یدی من یراك و لا تراه ؛ وقتی نماز واجب می خوانی ، آن را در وقت خودش چنان بخوان که گویا دیگر به نماز موفق نمی شوی ، سپس چشم خود را به محل سجده ات متوجه گردان . اگر بدانی چه کسی جانب راست و چپت می باشد هر آینه نمازت را نیکو به جا می آوری بدان بدرستی که در مقابل کسی هستی که تو را می بیند و تو او را می بینی . (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۱۰)

حدیث ۵۲۷

قال حجة بن الحسن العسكري - عجل الله تعالى فرجه الشريف :- ملعون ملعون من اخر المغرب الى ان تشتبك النجوم ؛ ملعون است ، ملعون است ، آن کسی که نماز مغربش را تاخیر بیندازد تا زمانی که آسمان پدیدار شود. (بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵)

حدیث ۵۲۸

قال حجة بن الحسن العسكري - عجل الله تعالى فرجه الشريف :- ملعون ملعون من اخر الغداة الى ان تنقضي النجوم ؛ ملعون است ، ملعون است ، کسی که نماز صبحش را تاخیر بیندازد تا زمانی که ستارگان محو شوند. (بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۶)

حدیث ۵۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- اذا دخل الوقت يا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتك بالاذان ؛ ای بلال ! هنگامی که وقت نماز رسید بالای دیوار برو و صدای خود را به وسیله اذان بلند کن . (فروع کافی ، ج ۳، ص ۳۰۷)

حدیث ۵۳۰

قال الصادق - عليه السلام :- فاذا صلى العبد صلاة الصبح مع طلوع الفجر اثبت له مرتين تثبتها ملائكة الليل و ملائكة النهار ؛ پس هرگاه نماز گزار نماز صبح را با طلوع فجر به جای آورد دو مرتبه برای او نوشته می شود، هم فرشته صبح و هم فرشته شب می نویسند (نماز صبح را فرشته روز و فرشته شب هر دو مشاهده می کنند). (ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

حدیث ۵۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- ثلاث لا توخر و هن الصلاة اذا انت و الجنزة اذا حضرت و الايم اذا وجدت كفوا ؛ سه چیز را نباید تاخیر انداخت ، نماز همین که وقت آن رسید، و برداشتن جنازه وقتی آماده شد، و شوهر دادن بیوه وقتی هم کفو خود را یافت . (نهج الفصاحه ، ص ۲۶۲، حدیث ۱۲۶۱)

حدیث ۵۳۲

قال علی - عليه السلام :- ليس عمل احب الى الله - عز و جل - من الصلاة فلا يشغلنكم عن اوقاتها شیء من امور الدنيا، فان الله عز و جل - ذم اقواما فقال: ((الذين هم عن صلاتهم ساهون)) یعنی انهم غافلون استهانوا باوقاتها ؛ عملی نزد خداوند محبوبتر از نماز نیست ، چیزی از امور دنیا شما را از خواندن نماز در اول وقت باز ندارد، زیرا خداوند مذمت کرده و اقوامی را فرموده : ((وای بر نماز گزارانی که از نمازشان غفلت ورزیدند)) یعنی وای بر نماز گزارانی که از اوقات نماز غفلت کنند و در انجام نماز در اول وقت سهل انگاری نمایند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۲)

حدیث ۵۳۳

قال الصادق - علیه السلام - : اذا صليت صلاة فريضة فصل لوقيتها صلاة مودع تخاف الا تعود اليها ؛ نماز واجب را در وقت خودش بخوان ، مانند کسی که نماز وداع می خواند و می ترسد که بعد از این توفیق نماز خواندن نیابد. (محبته البيضاء، ج ۱، ص ۳۵۰)

حدیث ۵۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا ينال شفاعتي من اخر الصلاة المفروضة بعد وقتها ؛ (فردای قیامت) شفاعت من به کسی که نماز واجب را تا پس از وقت آن به تاءخیر اندازد، نخواهد رسید. (امالی صدوق ، ص ۳۲۶)

حدیث ۵۳۵

قال الرضا - علیه السلام - : اعلم ان لكل صلاة وقتين اول و اخر فاول الوقت رضوان الله و اخره عفو الله ؛ بدان که هر نماز دو وقت دارد: اول وقت و آخر وقت . اول وقت خشنودی پروردگار و آخر آن بخشش خداوند است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۴۹. الحكم الزاهره ، ص ۲۸۶)

حدیث ۵۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا يزال الشيطان ذعزا من المؤمن ما حافظ على الصلوات الخمس لوقيتهن فاذا ضيعهن تجرا عليه فادخله في العظام ؛ شیطان همیشه از مؤمن می ترسد تا زمانی که بر نمازهای پنجگانه محافظت دارد و در وقتش به جا می آورد، اما هنگامی که وقت نماز را ضایع کرد بر او جرات پیدا می کند و او را در گناهان بزرگ می اندازد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۸)

حدیث ۵۳۷

قال الصادق - علیه السلام - : افضل الاعمال الى الله الصلاة لوقيتها، و بر الوالدين والجهاد في سبيل الله ؛ بهترین اعمال نزد خداوند، نماز اول وقت است پس از آن نیکی به پدر و مادر، و سپس جهاد در راه خدا است . (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۵)

حدیث ۵۳۸

قال الباقر - علیه السلام - : ان الصلاة اذا ارتفعت في اول وقتها رجعت الى صاحبها و هي بيضاء مشرقه تقول : حفظتني حفظك الله و اذا ارتفعت في غير وقتها بغير حدودها رجعت الى صاحبها و هي سوداء مظلمة تقول : ضيغتنی ضيعك الله ؛ هرگاه نماز در اول وقت بالا- برود، سفید و درخشان به سوی صاحبش باز می گردد و به او خطاب می کند: از من مواظبت نمودی خدا تو را حفظ کند، و هرگاه در غیر وقت خود و بدون شرایط بالا برود، سیاه و تاریک به سوی صاحبش باز می گردد و به او می گوید مرا تباه ساختی ، خدا تو را نابود کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۷۸)

حدیث ۵۳۹

قال الباقر - علیه السلام - : وقت صلاة الغداة ما بين طلوع الفجر الى طلوع الشمس ؛ وقت نماز صبح از طلوع فجر تا طلوع خورشید

است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵۲)

حدیث ۵۴۰

حافظوعلی مواقیت الصلوات ، فان العبد لایاءمن الحوادث ؛ مراقب وقتهای نماز باشید (که تا وقتش فرا رسید انجام دهید) ؛ چرا که انسان از حوادثی که مانع انجام نماز در وقت گردد، ایمن نیست . (بحارالانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۰)

حدیث ۵۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : صل الصلوة لوقتها الموقت لها و لاتعجل وقتها لفراغ و لا تؤخرها عن وقتها لاشتغال و اعلم ان کل شیء من عملک تبع لصلوتک ؛ نماز را در وقت مقرر آن به جای آور، و به خاطر فراغت عجله مکن و به علت اشتغال آن را به تاخیر میفکن ، و بدان که همه اعمال تو بسته به نماز تو است . (نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

حدیث ۵۴۲

قال زین العابدین - علیه السلام - : من اهتم بمواقیت الصلاة لم یتکمل لذة الدنيا ؛ آن که به وقتهای نماز اهمیت بدهد، لذت دنیا را کامل نخواهد کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۶ ، فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۵)

حدیث ۵۴۳

کان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا توضا ارتعدت مفاصله و اصفر لونه فقيل له : فی ذلك فقال : حق علی کل من وقف بین یدی رب العرش ان یصفر لونه و یرتعد فرائضه ؛ امام حسن مجتبی (علیه السلام) به هنگام وضو مفضلهاش می لرزید و رنگش زرد می شد . جهت عروض این حال را از آن حضرت پرسیدند، فرمودند: برهر کسی که در مقابل پروردگار عرش می ایستد، سزاوار است که رنگش زرد شود و اعضایش بلرزد . (بحارالانوار، ج ۴۳ ، ص ۳۳۹)

حدیث ۵۴۴

قال الصادق - علیه السلام - : حتی یتم له تسع سنین ، فاذا تمت له ، علم الوضوء و اضرب علیه و اءمر بالصلوة و اضرب علیها، فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ، ان شاء الله ؛ وقتی فرزندانان به سن نه سالگی رسید، پس وقتی که نه سالش تمام شد وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید . پس وقتی فرزند وضو و نماز را یاد گرفت ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد، ان شاء الله . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳)

حدیث ۵۴۵

قال الصادق - علیه السلام - : فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ؛ اگر شخصی وضو و نماز را فرا گیرد، خداوند پدر و مادر وی را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳)

حدیث ۵۴۶

قال علی - علیه السلام - : لا یقرا العبد القرآن اذا کان علی غیر طهور حتی یتطهر؛ هنگامی که وضو ندارید، قرآن نخوانید؛ تا این که وضو گرفته شود. (خصال، ج ۲، ص ۱۶۴)

حدیث ۵۴۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ما منکم من احد یتوضا فیبلغ - اوفیسبغ الوضوء - ثم یقول اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ، الافتحت له ابواب الجنة الثمانية یدخل من ایها شاء؛ هر یک از شما که زیاد و کامل وضو گرفته و سپس بگوید: شهادت میدهم که خدایی جز خدای یگانه نیست و برای او شریک وجود ندارد، و شهادت می‌دهم که محمد (ص) بنده و فرستاده اوست؛ دربهای بهشت‌های هشتگانه بر او گشوده شود تا از هر یک که می‌خواهد داخل شود. (ریاض الصالحین، ص ۲۹۸)

حدیث ۵۴۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الا- ادلکم علی ما یمحو الله به الخطایا، و یرفع به الدرجات؟ قالوا: بلی یا رسول الله . قال : اسبغ الوضوء علی المکاره و کثرة الخطی الی المساجد و انتظار الصلاة بعد الصلاة؛ آیا شما را به کارهایی که خدا به سبب آن خطاها را از بین برده و درجات انسان را بالا می‌برد، راهنمایی نکنیم؟ گفتند: آری، ای رسول خدا. فرمودند: ۱- وضوی تمام و کامل گرفتن بر شدید. ۲- به سوی مساجد زیاد قدم برداشتن. ۳- انتظار نماز (بعدی) پس از نماز (خوانده شده). (ریاض الصالحین، ص ۲۹۷)

حدیث ۵۴۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من توجها فاحسن الوضوء خرجت خطایاه من جسده؛ کسی که نیکو وضو بگیرد، خطاهایش از جسم او خارج می‌شود. (ریاض الصالحین، ص ۲۹۶)

حدیث ۵۵۰

قال الکاظم - علیه السلام - : و من توجها الصلاة الصبح کان وضوئه ذلک کفارة لما مضی من ذنوبه فی لیلۃ الا الکبائر؛ کسی که برای نماز صبح وضو می‌گیرد، وضویش کفاره گناهان گذشته آن شب اوست به جز گناهان کبیره. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۵۱

قال الکاظم - علیه السلام - : من توجها للمغرب کان وضوئه ذلک کفارة لما رضی من ذنوبه فی نهاره ما خلا الکبائر؛ کسی که برای نماز مغرب وضو می‌گیرد، وضویش کفاره گناهان گذشته آن روز اوست به جز گناهان کبیره. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۵۲

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یا علی ! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء فی الجسد و یمن فی الرزق؛ یا علی! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن، شفای بدن و برکت در روزی است. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۵۵۳

قال الصادق - علیه السلام - : الطهر علی الطهر عشر حسنات ؛ وضوی بر روی وضو، ده حسنه است . (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۵۴

قال الصادق - علیه السلام - : الوضوء قبل الطعام و بعده ینهبان الفقر؛ وضو پیش از غذا و بعد از غذا، فقر را از بین می برد. (وسائل الشیعه ، ج ۱، ص ۲۵۶)

حدیث ۵۵۵

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اذا اردت الصلوۃ فاحسن الوضوء، ثم قم ، فاستقبل القبلة ثم کبر؛ زمانی که خواستی نماز بخوانی ، پس خوب وضو بگیر، سپس رو به قبله بایست ، آن گاه تکبیر بگو. (چهل حدیث ، ص ۱۵)

حدیث ۵۵۶

قال علی - علیه السلام - : یا محمد! من توضا مثل وضوئی ، و قال مثل قولی ، خلق الله تبارک و تعالی من کل قطرة ملکا یقدسه و یسبحه و یکبره فیکتب الله - عز و جل - ثواب ذلك له الی یوم القیامة ؛ ای محمد حنفیه! هر کس وضو بسازد، همانند وضویی که من ساختم ، و بگوید (دعا کند) آن چه که من گفتم ، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره آب وضوی او، ملکی را برای او می آفریند، که مشغول تقدیس و تسبیح و تکبیر برای خداوند هستند. و خداوند عز و جل ثواب این اذکار را تا روز قیامت برای او ثبت و ضبط خواهد نمود. (من لایحضره الفقیه ، ج ۱، ص ۴۲)

حدیث ۵۵۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یا اباذر! اذا کان العبد فی ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله - عز و جل - الملئکة فصفوا خلفه صفا لایری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یؤمنون علی دعائه ؛ ای ابوذر! هر گاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتدا نمایند و به دعای او آمین گویند. (وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۲۱. مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

حدیث ۵۵۸

قال الصادق - علیه السلام - : من تطهر ثم اوی الی فراشه بات و فراشه کمسجده ؛ هر کس وضو بگیرد، سپس در رختخواب خود برود و بخوابد، بستر او مانند مسجد او خواهد بود. (وسائل الشیعه ، ج ۱، ص ۲۶۵. ثواب الاعمال ، ص ۴۸)

حدیث ۵۵۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من اسبغ وضوءه و احسن صلاته ، و ادى زکاة ماله و کف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادى النصیحة لاهل بیت نبیه فقد استکمل حقایق الایمان و ابواب الجنة مفتحة له ؛ کسی که وضوی خود را شاداب و کامل

به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را بپردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوط به زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

حدیث ۵۶۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا تدخل المساجد الا بالطهارة ؛ داخل مساجد مشو، مگر با وضو. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۸۸)

حدیث ۵۶۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي ! و تقم الصلاة بوضوء سابق في مواقيتها ؛ يا علي ! با وضوی کامل در اول وقت، اقامه نماز کن. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

حدیث ۵۶۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: خصال ست ما من مسلم يموت في واحدة منهن الا كان ضامنا على الله - عز و جل - ان يدخله الجنة منها رجل توظا فاحسن الوضوء ثم خرج الى مسجد الصلوة فان مات في وجهه كان ضامنا على الله ؛ شش خصلت است که اگر هر مسلمان یکی از آنها را داشته باشد نمی میرد، مگر این که خدا ضمانت بهشت رفتنش را خواهد نمود، یکی از آن شش خصلت آن است که انسان وضو بگیرد، بهترین وضو، سپس جهت نماز به طرف مسجد (از خانه) حرکت کند، پس اگر در این صورت بمیرد، خدا ضامن (بهشت رفتن او) خواهد بود. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۲۷)

حدیث ۵۶۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اسباغ الوضوء على المكاره من الكفارات ؛ کامل گرفتن وضو در حال سختی، کفاره (گناهان) است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۵۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و ما منكم من احد يخرج من بيته متطهرا الا - و الملائكة تقول : اللهم اغفر له اللهم ارحمه ؛ وقتی یکی شما از خانه خارج می شوید با طهارت (با وضو) باشید، در این صورت ملائکه در حق شما دعا می کنند: خدایا او را بیامرز، خدا بر او رحم کن. (جامع احادیث الشیعه، ج ۶، ص ۳۸۷)

حدیث ۵۶۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من حافظ على الخمس باكمال طهورها و مواقيتها كانت له نورا و برهانا يوم القيامة ؛ کسی که نماز پنجگانه خویش را با وضوی تمام و با حفظ و قتهای آن ها انجام دهد، این نماز در قیامت برای او نور و برهان است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۵۹)

حدیث ۵۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بنيت الصلوة على اربعة اسهم : سهم منها اسباغ الوضوء و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ؛ نماز بر چهار بخش بنا شد: ۱ - کامل گرفتن وضو، ۲ - رکوع، ۳ - سجود، ۴ - خشوع . (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۵۶۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا على ! اسباغ الوضوء فى السبرات و انتظار الصلاة بعد الصلاة ، و المشى بالليل و النهار الى الجماعات ؛ يا على ! سه چیز موجب رفعت درجه است : ۱ - کامل گرفتن وضو در هوای سرد. ۲ - انتظار نماز بعد از هر نماز. ۳ - رفتن در روز و شب به طرف نماز جماعت . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۵۶۸

قال الصادق - عليه السلام -: يوتى بعد يوم القيامة ليست له حسنة فقال له اذكروا تذكر هل لك من حسنة قال : فيتذكر، فيقول : يا رب ما بى من حسنة الا ان فلانا عبدك المؤمن مربي فطلبت منه ماء فاعطاني ماء فتوضات به و صليت لك قال : فيقول الرب تبارك و تعالی قد غفرت لك ادخلوا عبدى الجنة ؛ روز قیامت بنده ای را می آورند که هیچ حسنه ای ندارد پس به او گفته می شود فکر کن و یاد بیاور آیا برای تو کار خیری هست ؛ بنده فکر می کند سپس میگوید: خدایا! من هیچ حسنه ای ندارم ، الا این که فلانی از بندگان مومن تو (روزی) از کنار من عبور کرد و من از او طلب آب کردم و او به من آب داد و با آن وضو گرفتم و برای تو نماز گزاردم ؛ پس خداوند تبارک و تعالی می فرماید: به درستی که من تو را بخشودم و دستور می دهد او را داخل بهشت کنند. (بحار الانوار، ج ۷، ص ۲۹۰) ۵۳۳ - وضو، موجب رفعت درجه

حدیث ۵۶۹

قال على - عليه السلام -: لا يجوز صلاة امرء حتى يطهر خمس جوارح : الوجه و اليدين و الراس و الرجلين بالماء و القلب بالتوبة ؛ نماز گزار پنج عضو بدنش را پاک کند، صورت، دو دست، سر و دو پا را با آب، و قلب را با توبه ؛ در غیر این صورت، جایز نیست که نماز بخواند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۹)

حدیث ۵۷۰

قال الصادق - عليه السلام -: لا يتم الصلاة الا لذي طهر سابع ؛ نماز تمام و مورد قبول نیست، مگر با طهارت کامل . (فلاح السائل، ص ۴۳)

حدیث ۵۷۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من توضا فذكر اسم الله طهر جميع جسده و كان الوضوء الى الوضوء كفارة لما بينهما من الذنوب و من لم يسم لم يطهر من جسده الا ما اصابه الماء؛ کسی که وضو بگیرد و بسم الله بگوید، تمام بدن خود را طهارت داده است و این وضو کفاره گناهان او تا وضوی دیگر است، و کسی که بسم الله نگوید از بدنش تنها آن چه را آب به آن رسیده

طهارت داده است . (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۲۹۶)

حدیث ۵۷۲

قال الصادق - علیه السلام - : من ذکر اسم الله علی وضوء فکانما اغتسل ؛ کسی که برای وضو خود ((بسم الله)) بگوید مانند این است که غسل کرده باشد. (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۲۹۹)

حدیث ۵۷۳

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : مفتاح الصلاة الطهور؛ کلید نماز، پاکی است . (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۲۸۱)

حدیث ۵۷۴

عن النبی - صلی الله علیه وآله - : من توضأ فاسبغ الوضوء و صلی رکعتین لم يحدث فیهما نفسه بشیء من الدنيا خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه ؛ کسی که وضو گیرد و آن را کامل به جا آورد، و با آن دو رکعت نماز گزارد که در آن از دنیا با خود سخن نگوید، از گناهان خویش مانند روزی که از مادر زاییده شده است ، بیرون می آید. (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۷۵

قال الباقر - علیه السلام - : ان السواک فی السحر قبل الوضوء من السنّة ؛ سحر گاه ، پیش از وضو، مسواک زدن از سنت اسلامی است . (میزان الحکمه ، ج ۴، ص ۵۹۶)

حدیث ۵۷۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : یا علی ! وعلیک بالسواک عند کل وضوء ؛ ای علی! بر تو باد مسواک زدن به هنگام هر وضو. (اصول کافی ، ج ۸، ص ۷۲)

حدیث ۵۷۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : السواک شطر الوضوء ؛ مسواک کردن جزئی از وضو است . (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۲۹۷)

حدیث ۵۷۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : امتی الغر المحجلون من اثار الوضوء یوم القيامة ؛ امت مرا دست و پای نورانی باشد روز قیامت ، از آثار وضوء که در دنیا گرفته باشد. (شهاب الاخبار، ص ۱۲۲)

حدیث ۵۷۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من باب علی طهر فکانما احیی اللیل ؛ کسی که شب را با وضو بیاراند، گویی که تمام شب را به احیاء و عبادت گذرانده است . (وسائل الشیعه ، ج ۱، ص ۲۶۶)

حدیث ۵۸۰

قال الرضا - عليه السلام :- ... لان يكون العبد طاهرا اذا قام بين يدي الجبار عند مناجاته ؛ ... چون وضو یک ادب در برابر خدا است ، بنده به هنگام نماز، وقتی که در برابر خداوند می ایستد، پاک باشد. (بحار الانوار، ج ۶، ص ۶۴)

حدیث ۵۸۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- من جدد وضوءه من غير حدث جدد الله توبته من غير استغفار ؛ هر کس وضویش را بدون اینکه باطل شود تجدید کند، خداوند توبه اش را بدون استغفار تجدید می کند. (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- الوضوء على الوضوء نور على نور ؛ وضوی پس از وضو بسیار پسندیده است . (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۵۸۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- الوضوء نصف الايمان ؛ وضو گرفتن نیمی از ایمان است . (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۸)

حدیث ۵۸۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- الوضوء مد والغسل صاع و سیاتی اقوام يستقلون ذلك فاولئك على خلاف سنتی ؛ برای وضو ده سیر آب و برای غسل ، سه کیلو آب کافی است ، ولی افرادی در آینده می آیند که این مقدار را کم می شمارند (و آب زیادی مصرف خواهند کرد) که آنها بر خلاف راه من می روند. (محرّج البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۱)

حدیث ۵۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله :- خللوا بين اصابعكم لا يخلل الله بينها بالنار ؛ هنگام وضو میان انگشتان خود فاصله دهید تا خدا به وسیله آتش میان آنها را فاصله ندهد. (نهج الفصاحه ، ص ۳۰۶)

حدیث ۵۸۶

قال الصادق - عليه السلام :- من توحا و تمندل كتبت له حسنة ، و من توحا و لم يتمندل حتى يجف وضوءه كتبت له ثلاثون حسنة ؛ کسی که وضو بگیرد و خود را با حوله خشک نماید، یک حسنه برای او نوشته می شود، و هر که وضو بگیرد و خشک نکند، بلکه صبر نماید تا اعضاء وضو به خودی خود خشک شود، سی حسنه برای او نوشته می شود. (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۳۳۰)

حدیث ۵۸۷

قال الباقر - عليه السلام :- ثلاث كفارات فاسبغ الوضوء في السبرات و بالمشى بالليل و النهار الى الجماعات و المحافظة على الصلوات ؛ سه چیز است که جبران کننده و محو کننده گناه است : ۱ - کامل گرفتن وضو در هوای بسیار سرد. ۲ - راه رفتن در

شب و روز به سوی جماعت‌های اسلامی (نماز جماعت و جمعه). ۳- مراقبت بر انجام صحیح نمازها. (معانی الاخبار، ص ۳۱۴)

حدیث ۵۸۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ...والوضوء مفتاح الصلاة؛ ... وضو کلید نماز است. (نهج الفصاحه، حدیث ۱۵۸۸)

حدیث ۵۸۹

قال الصادق - عليه السلام -: لاحظ في الاسلام لمن ترك الصلاة؛ تارك نماز، حظ و بهره ای از اسلام ندارد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۲)

حدیث ۵۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لتنقضن عرى الاسلام عروة، كلما انتقضت عروة تشبث الناس بالتي تليها، فاولهن نقض الحكم، و اخرهن الصلاة؛ دستگیره های اسلام یک به یک شکسته می شود، هرگاه یک دستگیره نابود شود مردم به آن چه نزدیک آن است چنگ می زنند، اول آنها شکستن حکومت است (حکومت اسلامی را از دست صاحب آن خارج می کنند) و آخر آن ها نماز است (نماز را ترک می کنند). (اصول وافی، ج ۲، ص ۷۲)

حدیث ۵۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تارك الصلاة يسال الرجعة الى الدنيا، و ذلك قول الله تعالى : حتى اذا جاء احدهم الموت قال : ((رب ارجعون، لعلی اعمل صالحا فيما تركت، كلا انها كلمة هو قائلها و من ورائهم برزخ الى يوم يبعثون))؛ بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد، و این است سخن خداوند متعال تا گاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید: ((پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آن چه باز گذاردم، نه چنین است آن سخنی است او گوینده اش هست، و از پشت آن ها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است.)) (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۵۸. اصول وافی، ج ۲، ص ۶۵)

حدیث ۵۹۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الجفاء كل الجفاء و الكفر من سمع منادی الله تعالى ينادى بالصلاة و يدعوه الى الفلاح فلا يجيبه؛ نشان خشونت و کفر (نفاق) آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. (نهج الفصاحه، ص ۲۷۹)

حدیث ۵۹۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك الصلوة متعمدا من غير علة فقد براء من ذمة الله و ذمة رسوله؛ کسی که نماز را عمدا و بدون علت ترک کند از امان خدا و رسولش دور خواهد بود. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۵)

حدیث ۵۹۴

قال الصادق - عليه السلام -: جاء رجل الى النبي - صلى الله عليه وآله - فقال : يا رسول الله ! اوصيني، فقال : لاتدع الصلاة متعمدا

فان من ترکها متعمدا فقد برئت منه مله الاسلام؛ مردی پیش رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد: یا رسول الله! مرا نصیحتی بفرمایید، حضرت فرمودند: نماز را عمدا رها مکن، کسی که عمدا نماز را ترک کند ملت اسلام از او بیزار است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۹) ۵۰۲ - عقاب تارک الصلوة

حدیث ۵۹۵

قال علی - علیه السلام - : اللهم العن من ترک الصلوة متعمدا؛ خدایا لعنت کن کسی را که عمدا نماز را ترک کند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۶)

حدیث ۵۹۶

عن ابی جعفر - علیه السلام - : ان رجلا ذکر له رجلا فقال : انهتك وارکتب المحارم و استخف بالفرائض حتی انه ترک الصلوة و کان متکنا فاستوی جالسا و قال : سبحان الله ! ترک الصلوة المكتوبه؟ ان ترک الصلوة المكتوبه عند الله عظیم؛ مردی در پیش امام باقر (ع) از حالت مردی یاد نمود: مردی است بی پروا! مرتکب محارم می شود، و واجباتش را سبک می شمارد، حتی نمازش را ترک می کند، امام باقر (ع) از حال تکیه به نشسته شده، فرمود: ((سبحان الله! نماز واجب را ترک کرد؟ همانا ترک نماز واجب نزد خدا بزرگ است)). (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۲)

حدیث ۵۹۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الصلاة عماد الدين ، فمن ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه و من ترک اوقاتھا یدخل الویل ، و الویل واد فی جهنم کما قال الله تعالی : ((ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون)) ؛ نماز ستون دین است ، پس کسی که نمازش را عمدا ترک کند دینش را منهدم کرده است ، و کسی که اوقات نماز را ترک کند داخل در ((ویل)) می شود و ویل وادی است در جهنم چنان که خدا فرمود: ویل جای نماز گزاران است آن نماز گزارانی که در نماز خود سهو کننده و غافلند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۵۹۸

قال علی - علیه السلام - : الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا ((ما سلکم فی سقر؟ قالوا: لم نک من المصلین)) ؛ آیا به پاسخ اهل دوزخ گوش فرا نمی دهید که وقتی از آن ها می پرسند: ((چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت؟ می گویند: ما از نماز گزاران نبودیم)). (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۴. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۰)

حدیث ۵۹۹

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ان الله یدفع بمن یصلی من شیعتنا عن لایصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوة لهلکوا ؛ همانا، خداوند به وسیله شیعیان نماز گزار ما از شیعیان بی نماز ما (بلا را) دفع می کند، ولی اگر همه تارک نماز بودند هر آینه همه هلاک می شدند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۶۰۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بين الايمان و الكفر ترك الصلاة ؛ فاصله میان ایمان و کفر، نماز نخواندن است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۲. کنز العمال ، حدیث ۱۸۸۶۹)

حدیث ۶۰۱

قال الصادق - عليه السلام -: ان تارك الصلوة كافر ؛ همانا ترك کننده نماز واجب ، كافر است . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۸)

حدیث ۶۰۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك الصلوة متعمدا فقد كفر؛ هر كس عمدا نمازش را ترك كند، كفر ورزیده است . (لئالی الاخبار، ص ۳۹۴)

حدیث ۶۰۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك الصلاة متعمدا كتب اسمه على باب النار ممن يدخلها؛ هر كس عمدا نمازش را ترك كند، بر درب جهنم نامش از دوزخیان نوشته می شود. (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۹۰۹۰)

حدیث ۶۰۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك صلوة لا يرجو ثوابها و لا يخاف عقابها فلا بالی ایموت یهودیا و نصرانیا او مجوسیا ؛ کسی که نماز را ترك كند، امید به پاداش نمازش نمی باشد و از عذاب آن نیز ترسناک نیست ، پس باکی نیست که یهودی بمیرد، یا نصرانی ، یا مجوسی . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۳. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۳)

حدیث ۶۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما بين المسلم و بين ان يكفر الا ان يترك الصلاة الفريضة متعمدا او يتهاون بها فلا يصليها؛ فاصله بین مسلمان و بین کفرش چیزی جز ترك نماز واجب نیست که یا عمدا ترك نماید و اصلا قبول نداشته باشد و یا از بی اعتنایی نماز نخواند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۶. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۲)

حدیث ۶۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اما الصلاة فلا خير في دين لا صلاة فيه ؛ دینی که در او نماز نباشد، فایده و خیری ندارد (خیری در آن نیست). (سیره ابن هشام ، ج ۳ - ۴، ص ۵۰۴)

حدیث ۶۰۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تارك الصلاة ملعون في التوراة ملعون في الانجيل ملعون في الزبور ملعون في القران ملعون في لسان جبرئيل ملعون في لسان ميكائيل ملعون في لسان اسرافيل ملعون في لسان محمد ؛ ترك کننده نماز در تورات و انجيل و زبور و قرآن مورد لعنت قرار گرفته و به زبان جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و محمد(ص) ملعون است . (انوار الهدایة ، ص ۱۹۷، الحکم

الزاهره ، ص ۲۹۴)

حدیث ۶۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بين العبد و بين الكفر ترك الصلاة ؛ فاصله كفر و بندگی ترك نماز است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۳)

حدیث ۶۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك صلاته حتى تفوته من غير عذر فقد حبط عمله ؛ کسی که نمازش را بدون عذر ترك کند (نخواند) تا وقت آن بگذرد، عمل او نابود شده است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۳. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۳)

حدیث ۶۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اعان تارك الصلوة بلقمة او كسوة فكانما قتل سبعين نبيا اولهم ادم و اخرهم محمد ؛ کسی که ترك کننده نماز را به دادن طعامی یا لباسی یاری کند، مثل این است که هفتاد پیامبر را کشته ، که اول آنها آدم ، و آخر آن ها محمد(ص) است . (ثالی الاخبار، ص ۳۹۵)

حدیث ۶۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ترك صلاته متعمدا فقد هدم دینه ؛ کسی که عملا نمازش را ترك کند، به تحقیق که دینش را منهدم کرده است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۲)

حدیث ۶۱۲

امام صادق - عليه السلام - فرمودند: لا- تتهاون بصلاتك فان النبي - صلى الله عليه وآله - قال عند موته ليس اني من استخف بصلاته ؛ سستی مکن در امر نمازت ، زیرا که رسول خدا (ص) فرمودند: - در هنگام رحلت - نیست از من کسی که نمازش را خفیف شمارد . (فروع کافی ، ج ۳، ص ۲۶۹، حدیث ۷)

حدیث ۶۱۳

قال علی - عليه السلام -: لايقومن احدكم فى الصلاة متكاسلا و لاناعسا و لايفكرن فى نفسه فانه بين یدی ربه - عز و جل - ؛ هیچ وقت (نماز گزار) هنگام نماز با حالت کسالت و خستگی و در حال چرت به نماز نایستد و نماز گزار در خود فکر نکند، زیرا در برابر پروردگار بزرگ خود ایستاده است . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۹)

حدیث ۶۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من تهاون بصلاته ... يرفع الله البركة من عمره و من رزقه و يمحو الله تعالى سيماء الصالحين من وجهه و كل عمل يعمله لا-يوجر عليه و لا- يرتفع دعائه الى السماء و ليس له حظ فى دعاء الصالحين و يموت ذليلا و جائعا و عطشانا؛ هر کس نسبت به نمازش کوتاهی کند، خداوند متعال برکت را از عمر و مال او بر می دارد و سیمای شایستگان را از چهره

اش می زداید، هر کاری که انجام می دهد پاداشی نخواهد داشت دعایش مستجاب نمی شود، بهره ای از دعای نیکوکاران برای او نیست، هنگام مرگ با احساس خواری، گرسنگی و تشنگی از دنیا می رود. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۲۱)

حدیث ۶۱۵

قال الباقر - علیه السلام -: بینا رسول الله - صلی الله علیه وآله - جالس فی المسجد اذا دخل رجل فقام فصلى فلم يتم ركوعه و لاسجوده فقال - صلی الله علیه وآله -: نقر کنقر الغراب لئن مات هذا و هكذا صلاته لیموتن علی غیر دینی ؛ هنگامی که پیامبر (ص) در مسجد نشسته بود، ناگهان مردی وارد شد و به نماز ایستاد، لیکن رکوع و سجود را کامل به جا نیاورد. پیامبر (ص) فرمودند: مانند کلاغ منقار بر زمین زد، اگر این مرد بمیرد و نمازش به همین گونه باشد، بر غیر دین من مرده است. (محبته البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۰)

حدیث ۶۱۶

قال الصادق - علیه السلام -: ان شفاعتنا لاتنال مستخفا بالصلاة ؛ همانا شفاعت ما به کسی که نمازش را سبک بشمارد، نمی رسد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۶۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: لاینال شفاعتی من اخر الصلوة بعد وقتها ؛ کسی که نماز را از وقتش تاخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من خواهد رسید. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

حدیث ۶۱۸

قال النبی - صلی الله علیه وآله -: لاتضعیوا صلاتکم ، فان من ضیع صلاته حشره الله مع قارون و فرعون و هامان - لعنهم الله و اخزاهم ، - و كان حقا علی الله ان یدخله النار مع المنافقین ، فالویل لمن لم یحافظ صلاته ؛ نماز خودتان را ضایع نکنید، به حقیقت هر کس نماز خویش را ضایع کند، خداوند عز و جل او را با قارون و فرعون و هامون محشور می کند، خداوند به آنان لعنت کند و آنها را رسوا سازد، و بر خدا لازم است آن ها را با منافقها به آتش داخل کند، پس وای بر کسی که به نمازش مواظب نباشد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۶۱۹

قال النبی - صلی الله علیه وآله -: لایزال الشیطان یرعب من بنی ادم حافظ علی الصلوات الخمس ، فاذا ضیعهن تجرا علیه و اوقعه فی العظام ؛ شیطان همواره از فرزند آدم می ترسد مادامی که بر نمازهای پنجگانه مواظبت می کند، آن گاه که آنها را ضایع کرد بر وی جبری می شود و او را بر گناهان بزرگ داخل می کند. (کافی، ج ۲، ص ۳۸۶)

حدیث ۶۲۰

قال الصادق - علیه السلام -: ابصر علی بن ابی طالب - علیه السلام - رجلا ینقر صلاته فقال : منذ کم صلیت بهذه الصلاة ؟ فقال له الرجل : منذ کذا و کذا فقال : مثلک عند الله مثل الغراب اذا نقر لومت مت علی غیر مله ابی القاسم محمد - صلی الله علیه وآله - ثم

قال علی - علیه السلام - : ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛ علی (ع) به مردی که نمازش را به سرعت می خواند، نگاه کرد امام سؤال کرد از چه وقتی این طور نماز می خوانی؟ مرد پاسخ داد: از فلان وقت تا به حال .امام فرمودند: مثل (نماز خواندن) تو در پیش خداوند مثل کلاغی است که (بسرعت) از زمین دانه می چیند، اگر تو به این حالت بمیری ، مرده ای به غیر دین پیامبر اسلام ، امام فرمودند: همانا که دزدترین مردم کسی است که از نمازش بدزدد(یعنی کم کند). (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۴)

حدیث ۶۲۱

قال الصادق - علیه السلام - : ایاکم و الکسل ، ان ربکم رحیم ، یشکر القلیل ، ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنه ؛ از سستی دوری کنید، زیرا پروردگار شما مهربان است ، اندک را می پذیرد، هر آینه مرد دو رکعت نماز مستحبی می خواند، و با آن دو خدا را اراده می کند، و خداوند به سبب این دو رکعت ، او را به بهشت داخل می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۳۰. اصول وافی ، ج ۲، ص ۶۱)

حدیث ۶۲۲

قال الرضا - علیه السلام - : ... و ایاک ان تکسل عنها (الصلوة) او تتوانی فیها او تتوانی بحقها او تضيع حدها و حدودها او تنقرها نقر الیدیک او تستخف بها او تشتغل عنها بشیء من عرض الدنيا او تصلی بغير وقتها، و قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - لیس منی من استخف بصلوته لا یرد علی الحوض لا والله ؛ پرهیزید از این که در نماز سستی و تنبلی کنید و یا حدودش را ضایع کنید یا از روی دستپاچگی رکوع و سجده نماز را آن چنان به جا آورید که گویی همچون خروس منقار می زنید یا این که نماز را سبک بشمارید یا این که به جای نماز به امور دنیوی مشغول شوید و یا در غیر وقت نماز بخوانید، در هر حال رسول خدا فرمود: از من نیست کسی که نمازش را سبک بشمارد. قسم به خدا بر حوض کوثر بر من نخواهد رسید. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۲)

حدیث ۶۲۳

قال الصادق - علیه السلام - : والله انه لیاتی علی الرجل خمسون سنه ما قبل الله منه صلاه واحده ، فای شیء اشد من هذا، و الله انکم لتعرفون من جيرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها، ان الله لا یقبل الا الحسن فکیف یقبل ما استخف به ؛ به خدا سوگند ممکن است پنجاه سال بر انسان بگذرد و خداوند یک نماز از او نپذیرد و چه چیزی سخت تر از این است ، سوگند به خدا که شما از همسایگان و یاران خویش کسی را می شناسید که اگر برای یکی از شما نماز بگذارد به سبب سبک شمردنش آن را نمی پذیرد و خداوند جز خوب را قبول نمی کند و چگونه ممکن است چیزی را که خفیف شمرده شده است بپذیرد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۵. محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۱)

حدیث ۶۲۴

قال الصادق - علیه السلام - : اذا قام العبد فی الصلاه فخفف صلاته قال الله تعالی لملائکته : اما ترون الی عبدی کانه یری ان قضاء حوائجه بید غیری ، اما یعلم ان قضاء حوائجه بیدی ؛ هرگاه بنده برای نماز به پا خیزد و نمازش را سبک ادا کند، خداوند به فرشتگان خود می فرماید: آیا به بنده من نمی نگرید که گویا برآوردن حاجتهایش را به دست دیگری غیر از من می بیند آیا نمی داند که برآوردن حوائج او به دست من است . (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۱. تهذیب ، ج ۱، ص ۲۰۴)

حدیث ۶۲۵

قال الصادق - علیه السلام - : ان العبد اذا عجل فقام لحاجته يقول الله تبارك و تعالی : ((اما يعلم عبدی انی انا اقضى الحوائج)) ؛ زمانی که بنده برای رفع حاجت خود نمازش را با عجله بخواند، خداوند می فرماید: ((آیا بنده من نمیداند که حاجت او را من برآورده می کنم)). (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴)

حدیث ۶۲۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لیس منی من استخف بصلاته لایرد علی الحوض لا والله ؛ کسی که نماز را سبک شمارد از من نیست ، به خدا سوگند که بر حوض (کوثر در قیامت) مرا ملاقات نخواهد کرد. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵. من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، باب ۲۹ ، حدیث ۱۸)

حدیث ۶۲۷

قال الباقر - علیه السلام - : لا تقم الی الصلوۃ متکاسلا و لامتناعسا و لامتثاقلا فانها من خلل النفاق ؛ با حال مستی و خواب آلوده و کاهلانه نماز را به جا نیاور، که اینها از روزنه های نفاق است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۸. بحار الانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۳۱)

حدیث ۶۲۸

قال الصادق - علیه السلام - : ایاکم ان یستخف احدکم بصلاته ؛ پرهیزید از این که یکی از شما نماز را سبک بشمارید. (بحار الانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶)

حدیث ۶۲۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ...لاصلوۃ لمن لایتم رکوعها و سجودها ؛ کسی که رکوع و سجودش را ناتمام و شتابزده به جا می آورد، نمازش پذیرفته نیست . (بحار الانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳)

حدیث ۶۳۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الصلاة عماد الدین ، فمن ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه ، و من ترک اوقاتھا یدخل الویل ، و الویل واد فی جهنم کمال قال الله تعالی : ((ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون)) ؛ نماز ستون دین است ، پس کسی که عمدا نمازش را ترک کند به تحقیق که دینش را منهدم کرده است و کسی نمازش را در وقتش به جا نیاورد داخل ((ویل)) می شود، و ((ویل)) چاهی است در جهنم که خداوند می فرماید: ((وای برای نماز گزارانی که از نماز خویش غفلت دارند)). (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲. میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

حدیث ۶۳۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : مثل الذی لایتم صلاته کمثل حبلی حملت حتی اذا دنا نفاسها اسقطت فلاهی ذات حمل ولا ذات ولد ؛ مثل آن کسی که نمازش را کامل به جا نمی آورد، مثل زن حامله ای است که (نه ماه) حملش را نگهداری کرده تا

نزدیک زایمان بچه را سقط کرده است. پس این چنین زن را نه زن حامله می گویند و نه زن صاحب فرزند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۳)

حدیث ۶۳۲

قال النبی - صلی الله علیه وآله -: اسرق الناس فالذی یسرق من صلاته فصلاته تلف کما یلف الثوب الخلق فیضرب بها وجهه ؛ دزدترین مردم کسی است که به خاطر سرعت و شتابزدگی از نماز خود کم کند، نماز چنین انسانی، همچون جامه مندرسی در هم پیچیده شده، به صورت او پرتاب می گردد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۶)

حدیث ۶۳۳

قال علی - علیه السلام -: ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛ دزدترین مردم کسی است که از نمازش کم بگذارد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۲)

حدیث ۶۳۴

قال الصادق - علیه السلام -: اذا قام العبد الی الصلاة اقبل الله - عز و جل - علیه بوجهه فلا یزال مقبلا علیه حتی یلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه؛ وقتی بنده به نماز ایستاد، خداوند متعال به وی توجه می کند و توجه اش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۱)

حدیث ۶۳۵

قال الصادق - علیه السلام -: لاینال شفاعتنا من استخف بالصلاة؛ هرکس نماز را سبک بشمارد، به شفاعت ما دست نخواهد یافت. (فروع کافی، ج ۳، ص ۲۷۰، حدیث ۱۵)

حدیث ۶۳۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: لا یقبل الله صلاة خمسة نفر. الابق من سیده و امراه لایرضی عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اکل الربا؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد: ۱- بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است. ۲- زنی که شوهرش از وی راضی نیست. ۳- شرابخوار و دائم الخمر. ۴- کسی که عاق والدین شده است. ۵- رباخوار. (مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۲)

حدیث ۶۳۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: من صلی صلوة یرائی بها فقد اشرك؛ کسی که برای خودنمایی نماز بخواند مشرک است. (بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۲۲۲)

حدیث ۶۳۸

امام صادق - علیه السلام - : انما لك من صلاتك ما اقبلت عليه منها، فان اوهمها كلها، او غفل عن ادابها، لغت فضررب بها وجه صاحبها ؛ همانا از نماز تو، آن مقدار قبول می شود که در آن ، توجه داشته ای پس اگر شخص ، از تمامش غافل شود یا از آدابش غافل شود آن نماز، مچاله می شود و بر روی خواننده آن پرتاب می شود. (فروع کافی ، ج ۳، ص ۳۶۳)

حدیث ۶۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من شرب الخمر لم تقبل له صلاة اربعين ليلة فان عاد فاربعين ليلة من يوم شربها فان مات في تلك الاربعين ليلة من غير توبة سقاه الله يوم القيامة من طينة خبال ؛ کسی که شراب می نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شب و اگر بدون ((توبه)) در این اوقات بمیرد، خداوند متعال وی را از خاک فاسد سیراب خواهد ساخت . (تفسیر القمی ، ج ۱، ص ۱۸۱)

حدیث ۶۴۰

عن الباقر - عليه السلام - : ما عصى الله بشيء اشد من شرب المسكر ان احدهم يدع الصلاة الفريضة و يشب على امه و ابنته و اخته و هو لا يعقل ؛ گناهی بدتر از شرب خمر، نیست و شرابخوار، در حال مستی ، نماز واجب را رها و با مادر و خواهر و دخترش همبستر می شود ؛ زیرا او در آن حال اندیشه خود را از دست داده است . (وسائل الشیعه ، ج ۱۷، ص ۲۵۰)

حدیث ۶۴۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلاته و لا صيامه اربعين يوما الا ان يغفر له صاحبه - من اغتاب في شهر رمضان لم يوجر على صيامه ؛ کسی که غیبت شخص روزه داری نماید خداوند متعال نماز و روزه وی را تا چهل روز مورد پسند قرار نمی دهد، مگر آن که غیبت شونده از وی راضی شود. (و افزود:) کسی که در ماه رمضان غیبت کند از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد. (جامع الاخبار صدوق ، فصل الغيبة)

حدیث ۶۴۲

قال علی - عليه السلام - : لا يقبل الله الصلاة ممن منع الزكاة ؛ هر کس مانع دادن زکات شود، نمازش قبول نمی شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۲۹)

حدیث ۶۴۳

قال الصادق - عليه السلام - : يجاء بعبد القيامة قد صلى فيقول : يا رب صليت ابتغاء وجهك ، فيقال له : بل صليت ليقال ما احسن صلاة فلان ؟ اذهبوا به الى النار...؛ چون روز قیامت فرا رسد، بنده ای را می آورند که اهل نماز بوده و خود نیز چنین ادعا می کند به وی می گویند: تو بدان جهت نماز گزاردی که تو را ستایش کنند، پس به ملائکه دستور می رسد او را به سوی آتش ببرید. (بحار الانوار، ج ۶۲، ص ۳۰۱)

حدیث ۶۴۴

قال علی - عليه السلام - : و اياكم و البطنة فانها مقساء للقلب و مكسلة عن الصلوة و مفسدة للحسد ؛ از پرخوری دوری کنید که

موجب قساوت قلب و باعث کسالت از اقامه نماز و سبب تباهی بدن است. (غررالحکم، ص ۸۰)

حدیث ۶۴۵

قال الصادق - علیه السلام - : لا صلاة لحاقن و لاحاقب ؛ کسی که در حال خودداری از بول و با باد معده نماز بخواند، نمازش کامل نیست. (المحجۃ البيضاء، ج ۱، ص ۲۵۴)

حدیث ۶۴۶

قال الباقر - علیه السلام - : من شرب الخمر فسکر منها لم يقبل الله صلاته اربعین یوما فان ترک الصلاة فی هذه الايام ضوعف علیه العذاب لترك الصلاة ؛ کسی که شراب بنوشد و مست شود، تا چهل روز، نماز او قبول نیست ؛ پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند، عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است. (ثواب الاعمال، ص ۵۵۱)

حدیث ۶۴۷

قال الباقر - علیه السلام - : ما لك من صلاتك الا ما اقبلت علیه فيها، فان اوهمها كلها او غفل عن ادائها لفت فضررب بها وجه صاحبها ؛ از نمازت جز آن چه در آن رو آوردی به آن، اگر همه آنها را غلط انجام بدهد، یا از انجام آن غافل شود پیچیده شود، سپس آن را بر صورت صاحب آن می زنند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰. اصول وافی، ج ۲، ص ۱۰۶)

حدیث ۶۴۸

قال الصادق - علیه السلام - : ان الرجل لیکذب لیکذب الکذبة فیحرم بها صلاة اللیل ؛ همانا مردی دروغ می گوید، پس به خاطر آن دروغگویی از نماز شب محروم می شود. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۲)

حدیث ۶۴۹

قال الکاظم - علیه السلام - : لاتصم صوما یمنعک من الصلوة، فان الصلوة احب الی الله من الصیام ؛ روزه ای (مستحبی) را که مانع انجام نماز می شود نگیر، چرا که نماز در پیشگاه خدا بهتر از روزه است. (مستدرک الوسائل چاپ جدید، ج ۲، ص ۴۳)

حدیث ۶۵۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان العبد اذا اشتغل بالصلاة جاءه الشیطان و قال له : اذکر کذا، اذکر کذا، حتی یضل الرجل ان یدری کم صلی ؛ هنگامی که نماز گزار مشغول نماز شد، شیطان پیش او می آید و به او می گوید، فلان چیز را به یاد آور، فلان چیز را به یاد آور، تا آن جا که او را آن چنان گم و غافل می کند که او حیران می شود در مورد این که در کجای نماز است (حواس انسان را پرت می کند). (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۶)

حدیث ۶۵۱

قال الباقر - علیه السلام - : لا تقم الی الصلاة متکاسلا و لامتنعسا و لامتاقلا ؛ در حال کسالت و خواب آلودگی و سنگینی به نماز

نایستید. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۳)

حدیث ۶۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه ؛ هر کس که غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۶۵۳

قال النبي - صلى الله عليه وآله -: ثلاثة لا يتقبل الله - عز و جل - لهم بالحفظ، رجل نزل في بيت خرب ، و رجل صلى على قارعة الطريق و رجل ارسل راحلته و لم يستوثق منها ؛ سه طایفه هستند که خداوند دعای آنها را برای حفظ و سلامتی نمی پذیرد: ۱ - کسی که زیر دیوار و سقف شکسته منزل کند. ۲ - کسی که در وسط جاده نماز بخواند. ۳ - کسی که مرکب خود را رها کند و آن را نبندد. (الخصال ، ج ۱، ص ۱۴۱. بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۱۵۷)

حدیث ۶۵۴

قال الصادق - عليه السلام -: ... و لاصلوة لمن لا- زكوة له ؛ ... و کسی که زکات خود را نمی پذیرد، نمازش پذیرفته نیست . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۲)

حدیث ۶۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا اتى الشيطان احدكم و هو في صلوته فقال : انك مرائي فليطل صلوته ما بداله ما لم يفته وقت فريضة ؛ اگر کسی در نماز باشد و شیطان او را به ریاکاری وسوسه و متهم کند، تا وقت باقی است هر چه می خواهد نمازش را طولانی کند. (بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۲۹۵)

حدیث ۶۵۶

عن النبي - عليه السلام -: ان الله ملكا ينادى على بيت المقدس كل ليلة : من اكل حراما ما لم يقبل الله منه صرفا و لاعدلا و الصريف ، النافلة و العدل ، الفريضة ؛ همانا برای خداوند (از جانب ایشان) فرشته ای که هر شب بر بیت المقدس پیام می دهد، آن کسی که حرامی (اندک مال حرامی) بخورد، خداوند از او نه صرفی و نه عدلی را قبول خواهد کرد. صرف نماز نافله است و عدل ، نماز واجب . (بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۶)

حدیث ۶۵۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى صلوة يرائي بها فقد اشرك ؛ کسی که برای خودنمایی نماز بخواند، مشرک است . (تفسیر قرطبی ، ج ۱۰، ص ۷۱)

حدیث ۶۵۸

قال الصادق - علیه السلام - : لا تقبل صلوة شارب الخمر اربعین یوما الا ان یتوب ؛ نماز شرابخوار تا چهل روز مقبول نخواهد شد، مگر این که توبه کند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۱۷. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۸) ۴۳۱ - انجام نماز برای خودنمایی

حدیث ۶۵۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ثلاثة لا تجوز صلاتهم اذ انهم : العبد الابق حتی یرجع و امرأة باتت و زوجها علیها ساخط و امام قوم و هم لها کارهون ؛ سه نفر نمازشان از گوشه‌هایشان بالاتر نمی رود: ۱ - بنده فراری تا باز گردد. ۲ - زنی که شب بخوابد و شوهرش بر او خشمگین باشد. ۳ - و پیشوای قومی که آن قوم از او متنفر باشند. (نهج الفصاحه، ص ۲۴۸، حدیث ۱۲۲۲)

حدیث ۶۶۰

قال الصادق - علیه السلام - : من نظر الی ابویه نظر مامت و هما ظالمان له لم یقبل الله له صلوة ؛ هر کس با چشم بغض و کینه به پدر و مادر خود که به وی ستم کرده اند، نگاه کند، نمازش در پیشگاه الهی نامقبول است. (اصول کافی، ج ۲، ص ۳۴۹)

حدیث ۶۶۱

عن النبی - صلی الله علیه وآله - قال : یا علی ! شارب الخمر لا یقبل - عز و جل - صلاته اربعین یوما فان مات فی الاربعین مات کافرا ؛ ای علی ! نماز آدم شرابخوار تا چهل روز پذیرفته نیست و اگر در ظرف چهل روز بمیرد، کافر از دنیا رفته است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۷)

حدیث ۶۶۲

قال الرضا - علیه السلام - : من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته ؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۶۶۳

عن النبی - صلی الله علیه وآله - قال : ان من الصلوة لما یقبل نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها الی العشر ؛ و ان منها لما تلف ، كما یلف الثوب الخلق ، فیضرب بها وجه صاحبها ؛ و ان مالک من صلوتک الا ما اقبلت علیه بقلبک ؛ نمازی هست که نصف آن پذیرفته می شود و نمازی هست که یک سوم یا یک چهارم یا یک پنجم... تا یک دهم آن قبول می گردد و نمازی است که چون جامه کهنه درهم پیچیده شده بر چهره به جای آورنده اش زده می شود. همانا از نمازت برای تو (نتیجه ای) نیست جز آن مقدار که در آن اقبال و حضور قلب داشته ای. (بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۲۶۰. کتاب الصلوة، باب ۳۸، حدیث ۵۹)

حدیث ۶۶۴

قال الصادق - علیه السلام - : الصلوة وکل بها ملک لیس له عمل غیرها، فاذا فرغ منها قبضها ثم صعد بها فان کانت مما تقبل قبلت و ان کانت مما لا یقبل قبل له : ردها علی عبدی، فینزل بها حتی یضرب بها وجهه ثم یقول : اف لک ! لا یزال لک عمل یعنی ؛ برای نماز فرشته ای انتخاب شده که جز آن کاری ندارد، زمانی که نماز گزار از نماز فارغ شود، آن فرشته آن را می گیرد و به آسمان می برد، و هر گاه از قبول شدن آنها باشد پذیرفته می گردد، اگر نه به فرشته گفته می شود آن را به صاحبش بازگردان. پس وی با آن

نماز فرود آید و آن را بر روی صاحبش بگوید و گوید: اف بر تو باد! که همواره از تو عملی صادر می شود که مرا به زحمت می اندازد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۷)

حدیث ۶۶۵

قال الرضا - عليه السلام - : ان الله - عز و جل - امر بثلاثه مقرون بها ثلاثه اخرى : امر بالصلوة و الزكاة فمن صلى و لم يترك لم تقبل منه صلاته و امر بالشكر له و للوالدين فمن لم يشكر والديه لم يشكر الله و امر باتقاء الله و صلة الرحم . فمن لم يصل رحمه لم يتق الله - عز و جل - : سه چیز با سه چیز همراه است : ۱ - نمازگزاری که به او زکات تعلق گیرد و نپردازد، نمازش پذیرفته نیست . ۲ - و به سپاسگزاری برای خود و پدر و مادر فرمان داد: آن که سپاس پدر و مادر نکند، هرگاه خدا را سپاس کند پذیرفته نیست . ۳ - به پرهیزکاری از خدا و پیوند با خویشاوند فرمان داد. آن که پیوند با خویشان ندارد از خدا بیمناک نیست . (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲. الخصال، ج ۱، ص ۵۵)

حدیث ۶۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اكل لقمه حرام لم يقبل له صلوة اربعين ليلة و لم تستجب له دعوة اربعين صباحا ؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد. (دارالسلام نوری، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۶۶۷

قال علی - عليه السلام - : انما هو عيد لمن قبل الله صيامه ، و شکر قیامه ، و کل يوم لا يعصى الله فيه فهو يوم عيد ؛ امروز عید (فطر) کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده ، و نمازش را سپاس گزارده ، و هر روز که در آن نافرمانی خدا نشود، عید واقعی آن روز است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۸۶)

حدیث ۶۶۸

قال الصادق - عليه السلام - : من نظر الی ابویه نظر مآقت ، و هما ظالمان لم يقبل الله له صلاة ؛ هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند، اگرچه به وی ستم کرده باشند، خداوند نمازش را نمی پذیرد. (جامع السعادات، ج ۲، ص ۳۵۱)

حدیث ۶۶۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لا صيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه ؛ هر کس غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۶۷۰

قال الرضا - عليه السلام - : اذا كان يوم القيامة يدعى بالعبد فاول شىء يسئل عنه الصلاة فاذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛ وقتی قیامت شود بنده را می خوانند اول چیزی که از او می پرسند نماز است ، پس اگر نمازش را تام و تمام به جا آورده باشد، نجات می

یابد، و اگر نمازش را با شرایط و آداب صحت یا قبولی آن به جا نیاورده باشد، او را به آتش می افکنند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۹)

حدیث ۶۷۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لو صليتم حتى تكونوا كالآوتار و صمتم حتى تكونوا كالحنايا لم يقبل الله منكم الا بورع ؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

حدیث ۶۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان من الصلاة لما يقبل نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها الى العشر ؛ گاهی نصف نماز، گاهی ثلث آن و گاهی ربع و گاهی خمس، تا ده یک آن قبول می شود. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۰)

حدیث ۶۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ...ان منها (الصلاة) لما يلف كما يلف الثوب الخلق، فيضرب بها وجه صاحبها و انما لك من صلاتك ما اقبلك عليه بقلبك ؛ بعضی نمازها همانند لباس کهنه پیچیده و بر سر صاحبش کوبیده می شود، به درستی که آن مقدار از نماز تو قبول می شود که به خدا توجه قلبی داشته باشی. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۰)

حدیث ۶۷۴

قال الباقر - عليه السلام -: و ان افسدها كلها لم يقبل منه شىء منها و لم تحسب له نافله و لا فريضة ؛ اگر همه نمازهایش فاسد بود، هیچ چیزی از آن نمازها مورد قبول نیست، و نه نماز مستحب حساب می شود نه واجب. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۰)

حدیث ۶۷۵

قال الصادق - عليه السلام -: ايما امرأة باتت و زوجها عليها ساخط في حق، لم تقبل منها صلوة حتى يرضى عنها ؛ هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشمگین باشد، هیچ نمازی از او قبول نمی شود، مگر آن که شوهرش از او راضی شود. (فروع کافی، ج ۵، ص ۵۰۷)

حدیث ۶۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اول ما ينظر في عمل العبد في يوم القيامة في صلوته فان قبلت نظر في غيرها و ان لم تقبل لم ينظر في عمله بشىء ؛ اولین چیزی که روز قیامت، به عمل انسان نگاه می کند، نماز است. اگر نماز قبول شد به اعمال دیگر هم نگاه می کنند، و اگر نماز مورد قبول واقع نشد، به هیچ عمل دیگر آن توجه نمی کنند. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۴. بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۶۷۷

قال الصادق - علیه السلام - : اربعه لاتقبل لهم صلوة : الامام الجائر و الرجل يوم القوم و هم له كارهون و العبد الابق من موالیه من غیر ضروره و المرثه تخرج من بیت زوجها بغیر اذنه ؛ چهار گروه هستند که نمازشان قبول نیست : ۱ - پیشوای جائز. ۲ - مردی که امامت نماز جماعتی را به عهده می گیرد که جماعت از امامت او کراهت دارد. ۳ - عبدی که بدون ضرورت از مولایش فرار کند. ۴ - زنی که بدون اجازه شوهرش از خانه بیرون رود. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۲)

حدیث ۶۷۸

قال الباقر - علیه السلام - : اذا ما ادی الرجل صلاة واحدة تامه قبلت جميع صلاته ؛ وقتی که انسان یک نماز کامل و تام به جا آورد، همه نمازهای او مورد قبول می شود. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

حدیث ۶۷۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛ از نماز یک بنده ، تنها به آن اندازه ای که می فهمد ثواب نوشته می شود. (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

حدیث ۶۸۰

قال علی - علیه السلام - : یا کمیل ! انظر فیما تصلی و علی ما تصلی و ان لم تکن من وجهه و حله فلا قبول ؛ امام علی (ع) خطاب به کمیل فرمودند: ای کمیل! نگاه کن ببین که در چه چیز نماز می گذاری و بر روی چه چیز به نماز ایستادی. اگر آن چیزی را که برای نماز استفاده می کنی ، حلال و مباح نباشد، نمازت قبول نیست. (تحف العقول ، ص ۱۸۷)

حدیث ۶۸۱

قال الصادق - علیه السلام - : والله انه لیاتی علی الرجل خمسون سنه ، و ما قبل الله صلاة واحدة فای شیء اشد من هذا ؛ قسم به خدا، از زندگی انسان پنجاه سال بگذرد (و نماز نخوانده باشد)، ولی خداوند یک نماز او را قبول نمی کند، چه چیزی سخت تر از این! (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

حدیث ۶۸۲

قال الصادق - علیه السلام - : والله انکم لتعرفون من جیرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها ان الله لا یقبل الا الحسن فکیف یقبل ما یستخف به ؟ قسم به خدا، از همسایگان و دوستان خود کسانی را می شناسید که اگر برای بعضی از شما نمازی بخوانند از او قبول نخواهید کرد، به علت استخفاف و بی اعتنایی که بر آن روا داشته ، همانا خداوند چیز نیکو و شایسته را فقط می پذیرد، پس چگونه بپذیرد عبادتی را که به آن بی توجهی شده است ؟ (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

حدیث ۶۸۳

قال الباقر - علیه السلام - : علیک بالاقبال علی صلاتک فانما یحسب لک منها ما اقبلت علیه ؛ در نماز توجه به خدا داشته باش ، زیرا از نماز آن مقدار قبول می شود که تو به آن توجه داری. (محجۃ البیضاء، ج ۱ ، ص ۳۵۴)

حدیث ۶۸۴

قال زين العابدين - عليه السلام - : ان العبد لا يقبل من صلاته الا ما اقبل عليه منها بقلبه ؛ همانا نماز بنده پذیرفته نمی شود، مگر آن چه را که باقلبش به نماز توجه کرد. (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۸.المواعظ العددیه ، ص ۲۷۰)

حدیث ۶۸۵

قال الصادق - عليه السلام - : اول ما يحاسب به العبد، الصلاة فان قبلت قبل سائر عمله و اذا ردت رد عليه سائر عمله ؛ نخستین چیزی که از بنده حسابرسی می شود نماز است ، پس اگر نماز پذیرفته شد اعمال دیگرش نیز پذیرفته می شود. اگر نمازش رد شود، بقیه اعمال او هم قبول نخواهد شد. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۳.فلاح السائل ، ص ۱۲۷.من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، باب ۳۰ ، حدیث ۵)

حدیث ۶۸۶

قال الصادق - عليه السلام - : من احب ان يعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلينظر هل منعه صلاته من الفحشاء و المنكر فبقدر ما منعه قبلت منه ؛ هر کس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی باز داشته یا نه ؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه باز داشته ، به همان اندازه نمازش قبول شده است . (بحارالانوار، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

حدیث ۶۸۷

قال الصادق - عليه السلام - : من قبل الله منه صلاة واحدة لم يعذبه ؛ اگر خداوند از کسی یک نماز بپذیرد او را عذاب نمی کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۳.محنة البیضاء، ص ۳۳۹)

حدیث ۶۸۸

قال الصادق - عليه السلام - : قال الله تبارك و تعالى : انما اقبل الصلاة لمن تواضع لعظمتی ، و يكف نفسه عن الشهوات من اجلی و يقطع نهارة بذكري ، و لا يتعاطم على خلقی و يطعم الجائع و يكسوا العارى ، و یرحم المصاب و يؤوى الغریب ...؛ خداوند متعال فرمود: نماز کسی را می پذیرم که : ۱ - در مقابل عظمت من خاضع باشد. ۲ - از خواسته های نفسانی به خاطر من خود را دور کند. ۳ - روزش را با یاد من به پایان برد. ۴ - بر بندگانم بزرگی نفروشد. ۵ - به گرسنه غذا دهد. ۶ - برهنه را بپوشاند. ۷ - به مصیبت دیده مهربانی کند. ۸ - غریب را پناه دهد. (بحارالانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۴۲.میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶)

حدیث ۶۸۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كان على بن الحسين - عليهما السلام - اذا قام الى الصلاة ، تغير لونه . فاذا سجد لم يرفع رءسه حتى يرفض عرقا ؛ امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سر بر نمی داشت تا آن که عرق از وی می ریخت . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰)

حدیث ۶۹۰

ان الحسن بن علی - عليه السلام - كان اذا قام في صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عز و جل - و كان اذا ذكر الجنة و النار

اضطرب اضطراب السليم ؛ وقتی امام حسن مجتبی (ع) به نماز می ایستاد، تن مبارک حضرتش در مقابل پروردگار می لرزید و هرگاه یاد بهشت و جهنم می نمود، چون مار گزیده مضطرب و پریشان می شد و به خود می پیچید. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۲)

حدیث ۶۹۱

قال الصادق - عليه السلام - : و كان على - عليه السلام - اذا قام الى الصلوة فقال : ((وجهت وجهي للذي فطر السموات و الارض))
تغیر لونه حتی يعرف ذلك في وجهه ؛ هنگامی که علی (ع) به نماز می ایستاد، این آیه شریفه را می خواند: ((رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها و زمین را آفرید)) و رنگ مبارک حضرتش تغییر می کرد، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۱)

حدیث ۶۹۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : خياركم الذينك في الصلوة ؛ بهترین شما کسی است که شانه هایش در نماز افتاده تر باشد. (بحار، ج ۸۴، ص ۲۶۲)

حدیث ۶۹۳

قال الصادق - عليه السلام - : من توجها فاحسن الوضوء ثم صلى ركعتين فاتم ركوعها و سجودها ثم جلس فاشئى على الله و صلى على رسول الله - صلى الله عليه وآله - ثم ساءل الله حاجته ، فقد طلب الخير من مظانه و من طلب الخير من مظانه لم يجب ؛ هرکس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید، به تحقیق که در زمان مناسبتش درخواست کرده و هرکس چنین نماید، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۶۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا يقبل الله صلاة امرىء لا يحضر فيها قلبه ؛ خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد نمی پذیرد. (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۵۹)

حدیث ۶۹۵

قال زين العابدين - عليه السلام - : ان العبد لا يقبل من صلاته الا ما قبل عليه منها بقلبه ؛ به درستی که نماز انسان قبول نمی شود، مگر دلش در حال نماز پیش خداوند باشد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۷)

حدیث ۶۹۶

قال الصادق - عليه السلام - : اذا صليت ، صلاة مودع يخاف ان لا يعود اليها ابدا، ثم اصرف ببصرك الى موضع سجودك ، فلو تعلم من عن يمينك و شمالك ، لاحسنت صلاتك ، و اعلم انك بين يدي من يراك و لاتراه ؛ وقتی که مشغول نماز می شوی ، مثل کسی که وداع کند با نماز و ترس آن دارد که دیگر به آن نرسد نماز بخوان ، پس از آن چشمت را بدوز به موضع سجودت تو اگر

بدانی کسی در راست و چپ هست نمازت را نیکو به جای می آوری ، بدان که تو پیش روی کسی ایستادی که او تو را می بیند و تو او را نمی بینی . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۵)

حدیث ۶۹۷

قال الصادق - علیه السلام - : و انی لا احب للرجل منکم المؤمن اذا قام فی صلاة فریضه ان یقبل بقلبه الی الله . و لایشغل قلبه بامر الدنیا ، فلیس من مؤ من یقبل بقلبه فی صلاته الی الله الا قبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمن الیه بالمحبة له بعد حب الله اياه ؛ همانا من مؤ منی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز فریضه می ایستد ، با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در نماز به دنیا مشغول نسازد ، پس هیچ مومنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود ، مگر اینکه خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰)

حدیث ۶۹۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لا ینظر الله الی الصلوة لایحضر الرجل فیها قلبه مع بدنه ؛ خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد ، نظر نخواهد کرد . (اسرار الصلوة ، ص ۱۱۸)

حدیث ۶۹۹

قال الرضا - علیه السلام - : حضور القلب و افراغ الجوارح ، و ذل المقام بین یدی الله - تبارک و تعالی - و یجعل الجنة عن یمینه و النار یراها عن یساره و الصراط بین یدیه و الله امامه ؛ از امام رضا (ع) سؤال شد ، آداب نماز چیست ؟ امام فرمودند : حضور قلب و آزاد گذاشتن جوارح (بازی نکردن با آنان) و خوار شمردن خود در پیشگاه خدای تعالی و قراردادن بهشت سمت راست و آتش جهنم را سمت چپ و صراط را در مقابل مشاهده کردن و خدا را در مقابل خود دیدن . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

حدیث ۷۰۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛ از نماز بنده آن مقداری را که تعقل کرده ، برایش نوشته می شود . (محجۃ البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

حدیث ۷۰۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : رکعتان خفیفتان فی تفکر خیر من قیام لیلۃ ؛ دو رکعت نماز سبک ، در صورتی که همراه با تفکر و اندیشه باشد ، بهتر از عبادت سراسر یک شب است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۱)

حدیث ۷۰۲

قال الباقر - علیه السلام - : اذا قام المؤمن من فی الصلوة ، بعث الله الحور العین حتی یحدقن به ، فاذا انصرف و لم یسئل الله منهن شیئا انصرفن متعجبات ؛ هنگامی که (نماز گزار) مؤ من به نماز می ایستد ، خداوند حورالعین را به طرفش می فرستد آن چنان که دور نماز گزار را می گیرند و به او نگاه می کنند ، پس وقتی نماز گزار نمازش را تمام کرد و از خدا چیزی نخواست ، حورالعین با تعجب از او دور می شوند . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷)

حدیث ۲۰۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: صل صلاة مودع كانك تراه ، فان كنت لاتراه ؛ آن چنان نماز به جا آور که گویی خدا را می بینی . اگر تو او را نمی بینی ، او تو را می بیند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۴)

حدیث ۲۰۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان العبد ليصلي الصلاة لا يكتب له سدسها ولا عشرها ، و انما يكتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛ به درستی بنده نماز می خواند برای او ، نه یک ششم آن و نه یک دهم آن نوشته نمی شود ، جز این نیست که برای بنده از نمازش آن مقدار نوشته می شود که به آن توجه کرده است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۳۷ . اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۵)

حدیث ۲۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا يقبل الله صلاة عبد لا يحضر قلبه مع يديه ؛ خداوند نماز بنده ای را که قلبش همراه بدنش در نماز حاضر نیست قبول نمی کند . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۴۲)

حدیث ۲۰۶

قال الصادق - عليه السلام -: ان العبد ليرفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما يرفع له الا ما اقبل عليه بقلبه ....؛ همانا از نماز بنده نصفش یا یک سوم ، یا یک چهارم یا یک پنجم برای او بالا می رود ، و آن مقداری که از نماز حضور قلب داشته باشد ، بالا می رود... (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۳۸)

حدیث ۲۰۷

قال علي - عليه السلام -: لا يقوم احدكم في الصلاة متكاسلا ولا ناعسا ولا يفكرن في نفسه فانه بين يدي ربه و انما للعبد من صلاته ما اقبل عليه منها بقلبه ؛ در حال کسالت و چرت زدن نماز نخوانید و در حال نماز به فکر خودتان نباشید ، زیرا در محضر خدا ایستاده اید ، به درستی که آن مقدار از نماز بنده قبول می شود که قلبا به خدا توجه داشته باشد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۳۹ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۷)

حدیث ۲۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: مثل الصلوة و اعمال بنی ادم كرجل اتى مراغة فاتار عليه منها حتى امتلاء ترابا و دنسا ثم عمد الى غدیر ماء طيب فاغتسل به فيذهب عنها التراب و الدنس ، كذلك الصلوات الخمس تغسل عن العبد الذنوب اذا صلى الله من قلبه ؛ مثل نماز و اعمال آدم مثل مردی است که در خاک بغلتد آن چنان که سرپایش را خاک و کثافات فراگیرد ، سپس به طرف آبگیری که آبش پاک است برود و در آن غسل نماید و خود را شست و شو دهد و خاک و کثافات را از خود دور کند . این چنین است نماز پنجگانه ، زمانی که بنده با حضور قلب خدا را عبادت کند ، کثافات گناه از وی شسته می شود . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

حدیث ۷۰۹

قال الصادق - علیه السلام -: اذا قام العبد الى الصلاة اقبل الله - عز و جل - عليه بوجهه فلا يزال مقبلا عليه حتى يلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه ؛ وقتی بنده به نماز ایستاد خداوند متعال به او توجه می کند و توجهش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۱)

حدیث ۷۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى صلوة لا يذكر فيها شيئا من امر الدنيا، لا يسئل الله شيئا، الا اعطاه ؛ کسی که نماز می خواند، در حال نماز هیچ چیز از امور دنیایی به یادش نیاید (فقط خداوند در نظرش باشد)، در این صورت هر چیزی از خداوند بخواهد، به او عطا می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۷۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من لم يتم وضوئه و ركوعه و خشوعه ، فصلوته خداج یعنی ناقصه غیر تامه ؛ کسی که وضو و رکوع و خشوعش در نماز کامل نیست ، نمازش ((خداج)) است ، یعنی ناقص است و تمام نیست . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۴۴)

حدیث ۷۱۲

قال علی - علیه السلام -: ليخشع الرجل في صلوته فانه من خشع قلبه الله - عز و جل - خشعت جوارحه فلا يعبث بشيء في الصلوة ؛ مرد باید در نماز خود خاشع باشد، پس وقتی قلبش برای خدا خاشع شد، اعضاء و جوارحش نیز خاشع است ، با چیزی (در حال نماز) بازی نمی کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷)

حدیث ۷۱۳

قال الصادق - علیه السلام -: ليس من عبد مؤ من يقبل بقلبه على الله - عز و جل - في صلوته و دعائه الا اقبل الله - عز و جل - عليه بقلوب المؤمنين اليه ؛ همانا بنده مؤ منی نیست که با قلبش در نماز و دعاء به خدا رو کند، مگر اینکه خداوند قلبهای مؤ منین را به طرف او متوجه کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۵، ص ۳۰)

حدیث ۷۱۴

قال الباقر - علیه السلام -: عليك بالاقبال على صلاتك فانما يحسب لك منها ما اقبلت عليه منها بقلبك و لا تعبث فيها بيديك و لا براسك و لا بلحيتك و لا تحدث نفسك و لا تتشاءب و لا تتمطا و لا تكفر...؛ بر تو باد توجه کامل به نمازت ، پس همانا، آن مقدار که در نماز حضور قلب داشته باشی ، حساب می شود، در نماز با دست و سر و ریش خویش بازی مکن ، و در نماز با خودت صحبت نکن و خمیازه نکش ... (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۰۱)

حدیث ۷۱۵

قال الصادق - علیه السلام - : وانی لاحب للرجل منکم المومن اذا قام فی صلاة فریضه ان یقبل بقلبه الی الله و لایشغل قلبه بامر الدنیا، فلیس من مومن یقبل بقلبه فی صلاته الی الله اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمن الیه بالمحبه له بعد حب الله - عز و جل - ایاه ؛ به درستی من مؤمنی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز واجب می ایستد با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در حال نماز به دنیا مشغول نسازد، پس هیچ مؤمنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود، مگر این که خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورند. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۸۶. ثواب الاعمال، ص ۱۶۳)

حدیث ۷۱۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لاتلتفتوا فی صلاتکم فانه لاصلاة لملتفت و قال - صلی الله علیه وآله - : اما یخاف الذی یحواله وجهه فی الصلاة ان یحول الله وجهه وجه حمار؛ در حال نماز به کسی یا چیزی توجه نداشته باشید، پس به درستی که نماز این طور کامل نیست، و همچنین فرمود: آیا نمی ترسد آن کس که صورتش را در نماز به طرف چیزی بر می گرداند خداوند صورتش را همچون حمار قرار دهد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۱۱)

حدیث ۷۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : رکعة من عالم بالله خیر من الف رکعة من متجاهل ؛ یک رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد، بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰)

حدیث ۷۱۸

قال علی - علیه السلام - : من اتی الصلاة عارفا بحقها غفر الله له ؛ کسی که نماز به جا آورد در حالی که عارف به حق آن باشد، خداوند او را می آمرزد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۷. تحف العقول، ص ۱۱۷)

حدیث ۷۱۹

قال علی - علیه السلام - : اذا قام احدکم الی الصلوة فلیصل صلوة مودع ؛ هرگاه یکی از شما به نماز ایستد، باید مانند کسی که با نماز وداع می کند، نماز بخواند. (غررالحکم، ص ۱۲۹)

حدیث ۷۲۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من صلی رکعتین و لم یحدث فیهما نفسه بشیء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه ؛ کسی که دو رکعت نماز بخواند و در آن دو رکعت، قلب خود را به چیزی از امور دنیا مشغول نکند، خداوند گناهانش را می آمرزد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۹)

حدیث ۷۲۱

رای النبی - صلی الله علیه وآله - رجلا یعبث بلحیته فی صلاته فقال : ((اما انه لو خشع قلبه لخشعت جوارحه)) ؛ پیامبر اکرم (صلی

الله علیه و آله (دیدند مردی در حال نماز با ریش خود بازی می کند، فرمودند: ((اگر قلب او خشوع می داشت قطعا همه اعضایش نیز خاشع می بود.)) (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۶. بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۲۸)

حدیث ۷۲۲

قال الصادق - علیه السلام - : من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینہ و بین الله ذنب ؛ کسی که آگاهانه و با توجه به مفاهیم، دو رکعت نماز بخواند، در حالی نمازش را به پایان می برد که میان او و خدایش هیچ گناهی نمانده است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۹۱. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۸۷)

حدیث ۷۲۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : رکعتان مقتصدتان فی تفکر خیر من قیام لیلئ و القلب لاه ؛ دو رکعت نماز همراه با تفکر و حضور قلب ارزشمندتر از یک شب زنده داری با دل سرگردان و بدون توجه است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۹۰. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۲. مکارم الاخلاق، ص ۴۶۵)

حدیث ۷۲۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : صل صلوة مودع تری انک لاتصلی بعد ما صلوة ابداء؛ آن چنان نماز بگزار که گویی آخرین نماز توست و دیگر هرگز نمازی نخواهی خواند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۷۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان العبد اذا اشتغل بالصلاة و جاء الشيطان و قال له : اذکر کذا اذکر کذا حتی یضل الرجل ان یدری کم صلی ؛ نماز گزار وقتی مشغول نماز است، شیطان به سراغش می آید و به او می گوید: این را به یاد بیاور، آن را یاد بیاور تا این که انسان را گمراه کند و فراموش کند که چند رکعت نماز خوانده است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

حدیث ۷۲۶

قال الصادق - علیه السلام - : لیس من مومن یقبل بقلبه فی صلوته الی الله الا اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المومنین الیه بالمحبة له بعد حب الله - عز و جل - اياه ؛ مؤمنی نیست که در نمازش با حضور قلب به خداوند توجه کند، مگر این که خداوند به او رو می کند، و بعد از محبت خداوند عز و جل در دل، قلوب مؤمنین را به سوی او متوجه می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۷۲۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اذا قام العبد الی الصلوة فکان هواه و قلبه الی الله تعالی انصرف کیوم ولدته امه ؛ هنگامی که انسان برای نماز می ایستد، اگر همه توجه اش و قلبش به سوی خدا باشد، در حالی نمازش تمام می شود، که مثل روزی است که پاک به دنیا آمده. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۸۲)

حدیث ۷۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بنيت الصلوة على اربعة اسهم سهم منها اسباع الوضوء، و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع؛ نماز بر چهار بخش بنا شد: ۱- گرفتن وضوی کامل ۲- رکوع ۳- سجود ۴- خشوع. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۷۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ليس لك من صلاتك الا ما احضرت فيه قلبك؛ نیست برای تو از نماز، مگر قلب تو در حال نماز باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

حدیث ۷۳۰

سئل النبی - صلى الله عليه وآله -: ما الخشوع؟ قال: التواضع في الصلاة و ان يقبل العبد بقلبه كله على ربه....؛ از پیامبر اکرم (ص) سؤال شد: خشوع چیست؟ فرمودند: فروتنی و خاکساری در نماز و اینکه بنده با تمام قلبش به سوی خدا برود.... (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۷۳۱

قال علی - عليه السلام -: ياكميل! ليس الشاء ان تصلى و تصوم و تتصدق، الشاء ان تكون الصلاة فعلت بقلب نقي و عمل عند الله مرضى و خشوع سوى؛ ای کمیل! مهم نیست که نماز بخوانی و روزه بگیری و صدقه بدهی. مهم این است که نماز با قلبی پاک انجام پذیرد و مورد قبول خداوند باشد و با خشوع و خاکساری اداء شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۶)

حدیث ۷۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما زاد خشوع الجسد على ما في القلب فهو عندنا نفاق؛ هر گاه خشوع بدن بر خشوع قلب و توجه آن به نماز افزون شد، این عمل نزد ما دورویی محسوب می گردد. (تفسیر صافی، ج ۲، تفسیر سوره مؤ منون، ص ۱۲۶)

حدیث ۷۳۳

قال الصادق - عليه السلام -: اذا كنت في صلاتك فعليك بالخشوع و الاقبال على صلاتك فان الله تعالى يقول: ((الذين هم في صلاتهم خاشعون))؛ هر گاه در حال نماز بودی، بر تو باد به خشوع و توجه کامل به نماز، چون خداوند در قرآن می فرماید: ((اهل ایمان کسانی هستند که در نماز خشوع می ورزند)). (فروع کافی، ج ۳، ص ۳۰۰، میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۹. بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۸۴، ص ۲۶۰)

حدیث ۷۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الرجلين من امتي ليقومان الى الصلاة و ركوعهما و سجودهما واحد و ان ما بين صلاتيهما ما بين السماء و الارض؛ دو نفر از امتم به نماز بر می خیزند و رکوع و سجود را مانند هم به جای می آورند، اما تفاوت میان نماز آنها از زمین تا آسمان است (و این سخن اشاره به مرتبه خشوع آن ها است). (محجة البيضاء، ج ۱، ص ۳۴۱)

حدیث ۷۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الخشوع زينة الصلاة؛ خشوع، زینت و زیور نماز است. (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۳۱)

حدیث ۷۳۶

قال الرضا - عليه السلام -: امر الناس بالقراءة في الصلوة لئلا يكون القرآن مهجورا مضيعا؛ مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود. (من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۸۴)

حدیث ۷۳۷

عن الباقر - عليه السلام - قال: اذا استقبل المصلی القبلة استقبل الرحمان بوجهه، لا اله غيره؛ آن گاه که نمازگزار رو به قبله کرد، پروردگار عالم به صورتش رو آورد، جز او خدایی نیست. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۹)

حدیث ۷۳۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ولكل شىء انف و انف الصلاة التكبير؛ برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز، تکبیر است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۶)

حدیث ۷۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و اذا اردت ان يحشرك الله معى فاطل السجود بين يدى الله الواحد القهار؛ و اگر خواستی خداوند تو را با من محشور سازد، سجده در پیشگاه خدای یکتای قهار را طولانی کن. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴)

حدیث ۷۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و لا صلاة لمن لا يتم ركوعها و سجودها؛ نمازگزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد، آن نمازش، نماز نیست. (بحارالانوار، ج ۲۹، ص ۱۹۸)

حدیث ۷۴۱

قال على - عليه السلام -: و لما فى ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا؛ هنگامی که انسان نماز می خواند، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضاء شریف بر زمین دلیل کوچکی و حقارت است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲)

حدیث ۷۴۲

قال الصادق - عليه السلام -: معنى السلام فى كل صلوة، الامان، اى من ادى امر الله و سنه نبيه - صلى الله عليه وآله - خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنيا و برائه من عذاب الاخرة؛ معنی ((سلام)) در پایان نماز، امان است، یعنی هر کس که امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلب به جای آورد، از بلای دنیا در امان، و از عذاب آخرت برکنار است. (مصباح الشریعه، باب سلام)

حدیث ۷۴۳

قال علی - علیه السلام - : ان الانسان كان في الصلوة فان جسده و ثيابه و كل شىء حوله يسبح ؛ هنگامی که انسان مشغول نماز است ، و بدن و لباس و هر چه پیرامون اوست خدا را تسبیح می گویند. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۳)

حدیث ۷۴۴

قال الصادق - علیه السلام - : التشهد، ثناء على الله تعالى ؛ تشهد، ستایش خداوند بلند مرتبه است . (مصباح الشریعه ، باب هفتم)

حدیث ۷۴۵

قال علی - علیه السلام - : لویعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راسه من السجود ؛ اگر نماز گزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است ، هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۷. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۷۹)

حدیث ۷۴۶

قال الصادق - علیه السلام - : و علیکم بطول الركوع و السجود فان احدکم اذا طال الركوع و السجود یهتف ابلیس من خلفه ، فقال یا ویلتاه ! اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت ؛ بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هرگاه یکی از شما رکوع و سجده اش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند: وای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سر باز زدم . (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۹۹، مواظ العددیه ، ص ۲۴۲)

حدیث ۷۴۷

قال الباقر - علیه السلام - : من اتم رکوعه لم یدخله وحشهُ القبر ؛ هر که رکوعش تمام و کامل باشد دچار وحشت قبر نمی شود. (مواظ العددیه ، ص ۲۴۳)

حدیث ۷۴۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قراءة القرآن فی الصلاة افضل من قراءة القرآن فی غیر الصلاة ؛ قرائت قرآن در نماز افضل است از غیرنماز. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۲۹۲)

حدیث ۷۴۹

قال الحسین - علیه السلام - : من قرا ایه من کتاب الله - عز و جل - فی صلاته قائما یکتب له بكل حرف مائة حسنة ؛ کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خود بخواند، به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود. (الکافی ، ج ۲، ص ۴۴۷)

حدیث ۷۵۰

من قرا مائة ایه یصلی بها فی لیلۃ كتب الله - عز و جل - له بها قنوت لیلۃ ؛ هر کس در یک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی

بخواند، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد. (الکافی، ج ۲، ص ۴۴۵)

حدیث ۷۵۱

قال الصادق - علیه السلام - : فاذا كبرت فاستصغر ما بين السموات العلی و الثرى دون كبريائه ؛ هرگاه تكبيره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آن چه در آسمان و زمین است درمقابل خدای كبر و متعال ، كوچك و ناچیز بشمار ، مگر كبريایی و بزرگی خداوند متعال را. (مصباح الشریعه ، ص ۹۱)

حدیث ۷۵۲

قال الصادق - علیه السلام - : اذا استقبلت القبلة فانس من الدنيا و ما فيها و الخلق و ما هم فيه و استفرغ قلبك عن كل شاغل يشغلك عن الله ؛ هنگامی که برای نماز به جانب قبله ایستادی ، دنیا و آن چه در آن است را فراموش کن و قلب خود را از هر گونه سرگرم کننده ای که تو را از خدا بازدارد، فارغ ساز. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۹۶)

حدیث ۷۵۳

قال علی - علیه السلام - : نوم علی یقین خیر من صلاة فی شك ؛ خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شك و تردید است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۳۰)

حدیث ۷۵۴

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال : قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لما اسرى بی الى السماء مضیت باقوام ترضح رؤ سهم بالصخر ، فقلت : من هولاء یا جبرئیل ؟ فقال : هولاء الذین ینامون عن صلاة العشاء ؛ از امام صادق (ع) نقل شده که پیامبر خدا (ص) فرمودند: آن گاه که مرا به آسمان بردند، به جماعتی گذشتم سرهای آن ها با سنگ کوفته می شد، گفتم ای جبرئیل اینها کیانند؟ گفت : اینها آنانند که قبل از خواندن نماز عشاء می خوابند. (بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۱۳)

حدیث ۷۵۵

قال علی - علیه السلام - : من لم یأخذ اهبه الصلوة قبل وقتها فما قرها ؛ کسی که قبل از نماز خود را برای اقامه نماز آماده نکند، به نماز بی احترامی نموده است . (شرح نهج البلاغه ، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، باب ۷۶۸، ص ۳۲۹)

حدیث ۷۵۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لا تتم صلاة الا بزکوة ؛ نماز کسی کامل نمی شود مگر با پرداخت زکات . (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۲۹)

حدیث ۷۵۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الوضوء مفتاح الصلاة ؛ وضو کلید و وسیله افتتاح نماز است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

حدیث ۷۵۸

قال الصادق - علیه السلام - : انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیه تمائیل ؛ از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از اینکه با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۱۷)

حدیث ۷۵۹

قال الصادق - علیه السلام - : لاتسلموا آموزشی ... و لا علی المصلی و ذلک لان المصلی لایستطیع ان یردالسلام لان التسلیم من المسلم تطوع و الرد علیه فریضة ؛ بر سه گروه لازم نیست سلام داده شود که یکی از آن ها نماز گزار است ، چون او آمادگی پاسخ دادن را ندارد، در صورتی که سلام بر سلام کننده مستحب است و پاسخ دادن آن واجب است . (بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۹)

حدیث ۷۶۰

قال الصادق - علیه السلام - : اذا دخلت المسجد و القوم یصلون فلا تسلّم علیهم و سلم علی النبی - صلی الله علیه وآله - ثم اقبل علی صلاتک و اذا دخلت علی قوم جلوس یتحدثون فسلم علیهم ؛ هنگامی که داخل مسجدی شدی و زمانی که مردم مشغول نماز هستند، بر آنها سلام نکن ، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نماز شو، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند، بر آن ها سلام کن . (بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۸)

حدیث ۷۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الجلوس فی المسجد لانتظار الصلوة عبادة ؛ نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است . (بحارالانوار، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴)

حدیث ۷۶۲

قال علی - علیه السلام - : النظیف من الثیاب یدهب الهم و الحزن و هو ظهور للصلاة ؛ لباس تمیز غم و ناراحتی را برطرف کرده و آن لباس پاک (مناسب) نماز است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۴۶)

حدیث ۷۶۳

قال الباقر - علیه السلام - : من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه : ((اللهم صل علی محمد و آل محمد)) کتب الله له ذلک بمثل الركوع و السجود و القیام ؛ هرکسی در رکوع و سجود و قیام خود بگوید: ((اللهم صل علی محمد و آل محمد)) خدا ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد. (ثواب الاعمال ، ص ۶۱)

حدیث ۷۶۴

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحة یوم القیامة فی الموقف ؛ هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود. (ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

حدیث ۷۶۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: انتظار الصلوة بعد الصلوة كثر من كنوز الجنة ؛ انتظار كشيدن از نماز تا نماز ديگر، گنجی است از گنجهای بهشت . (جامع احاديث الشيعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

حدیث ۷۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اسبغ وضوء و احسن صلوته و ادى زكوة ماله و خزن لسانه و كف غضبه و استغفر لذنبه و ادى النصيحة لاهل بيت رسوله فقد استكمل حقائق الايمان و ابواب الجنة مفتحة له ؛ هر كه خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زكات مالش را بپردازد و زبانش را نگاه دارد و جلو خشم خویش را بگیرد و برای گناهش آمرزش جوید و برای خاندان پیغمبرش خیرخواهی کند، حقایق ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است . (امالی شیخ صدوق ، ص ۳۳۳)

حدیث ۷۶۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ركعتين بسواك ، احب الى الله - عز و جل - من سبعين ركعة بغير سواك ؛ دو ركعت نماز با دندانهای مسواک زده ، نزد خداوند از هفتاد ركعت نماز بدون مسواک بهتر است . (سفينة البحار، ج ۱، ص ۶۷۵)

حدیث ۷۶۸

قال الصادق - عليه السلام -: ركعتان يصلها المتعطر، افضل من سبعين ركعة يصلها غير متعطر ؛ دو ركعت نماز با عطر، بهتر است از هفتاد ركعت نماز کسی که عطر نزده است . (مكارم الاخلاق ، ص ۴۲)

حدیث ۷۶۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لو لا ان اشق على امتي ، لامرتهم بالسواك مع كل صلوة ؛ اگر بر امت من سخت و دشوار نبود، هر آینه به آن ها دستور می دادم که با هر نماز مسواک بزنند. (میزان الحکمة ، ج ۴ ، ص ۵۹۷)

حدیث ۷۷۰

قال الصادق - عليه السلام -: لاصلوة الا بطهور ؛ نماز درست نیست ؛ مگر باطهارت (وضو، غسل ، تیمم) . (وسائل الشيعه ، ج ۱، ص ۲۶۱)

حدیث ۷۷۱

قال الصادق - عليه السلام -: السجود على تربة الحسين - عليه السلام - يخرق الحجب السبع ؛ سجده بر تربت امام حسين (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد. (بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۳۵)

حدیث ۷۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: علم الاسلام الصلاة فمن فرع لها قبله و حافظ عليها بحدتها و وقتها و سنتها فهو مؤمن ؛ نماز، پرچم اسلام است ، مؤمن واقعی کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب وقت آن باشد. (کنز العمال ، ج ۷، حدیث

(۱۸۸۷)

حدیث ۷۷۳

قال الصادق - علیه السلام - : ان الله - عز و جل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه ، فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم ؛ به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۷۷۴

قال الباقر - علیه السلام - : عن الفرض فی الصلاة ، الوقت و الطهور و القبلة و التوجه و الركوع و السجود و الدعاء ؛ آن چه در نماز واجب است ، عبارت است از : ۱ - وقت نماز ۲ - طهارت ۳ - قبله ، ۴ - توجه داشتن ۵ - رکوع ۶ - سجود ۷ - دعا. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۰)

حدیث ۷۷۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قال الله تعالی : افترضت علی امتک خمس صلوات ؛ خداوند متعال فرمود: نمازهای پنجگانه را بر امت تو واجب کردم . (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۸۸۷)

حدیث ۷۷۶

قال الباقر - علیه السلام - : انما تقبل النافلة بعد قبول الفریضة ؛ همانا، نماز مستحبی زمانی مورد قبول است که نماز واجب مورد قبول واقع شود. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰)

حدیث ۷۷۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : و اما صلاة العصر فهی الساعة التي اكل ادم فيها من الشجرة فاخرجه الله - عز و جل - من الجنة ، فامر الله ذریته بهذه الصلاة الی يوم القيامة و اختارها الله لامتی فهی من احب الصلوات الی الله - عز و جل - و اوصانی ان احفظها من بین الصلوات ؛ اما (علت و جوب) نماز عصر، و آن در ساعتی است که حضرت آدم از آن میوه که از خوردن آن نهی شده بود، خورد و خداوند او را از بهشت خارج کرد. پس خداوند ذریه حضرت آدم را امر به نماز عصر نمود، و خداوند سبحان این نماز عصر را برای امت من نیز اختیار نمود و این نماز از محبوبترین نمازها در نزد خداوند است و مرا سفارش نمود به حفظ بیشتر این نماز در بین نمازهای یومیه . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸)

حدیث ۷۷۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : و اما صلاة الفجر فان الشمس اذا طلعت تطلع علی قرن شیطان فامرنی ربی ان اصلی قبل طلوع الشمس صلاة الغداة و قبل ان یسجد لها الکافر لتسجد امتی الله - عز و جل - و سرعتها احب الی الله - عز و جل - و هی الصلاة التي تشهدا ملائکة اللیل و ملائکة النهار ؛ اما نماز صبح ، پس هنگامی که آفتاب طلوع کرد، مثل اینکه بر شاخهای شیطان طلوع می کند. پروردگارم مرا امر نموده که قبل از طلوع خورشید و قبل از آن که کافر برای آفتاب سجده کند، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن که

امتم برای خداوند سجده نمایند، و زود به جای آوردن آن در پیشگاه خداوند محبوبتر است. این نمازی است که ملائکه شب و روز شاهد آن می باشند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹)

حدیث ۷۷۹

قال الصادق - علیه السلام - : ان الله فرض الزکوة کما فرض الصلاة ؛ خدا زکات را واجب کرد، همان طور که نماز را واجب کرد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳)

حدیث ۷۸۰

اول ما افترض الله علی امتی ، الصلوات الخمس ؛ اولین چیزی که خداوند بر امت من واجب کرد، نمازهای پنجگانه است. (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۵۱)

حدیث ۷۸۱

قال الرضا - علیه السلام - : ان الله - عز و جل - انما فرض علی الناس فی الیوم و اللیلة سبع عشر رکعة ، من انی بها، لم یسئله الله - عز و جل - عما سواها ؛ همانا خداوند عز و جل در شبانه روز هفده رکعت نماز بر مردم واجب کرده است کسی که آن را به جا آورد خداوند غیر از نماز از او سؤال نمی کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۶)

حدیث ۷۸۲

قال الرضا - علیه السلام - : اعلم ان افضل الفرائض بعد معرفة الله - جل و عز - الصلوة الخمس ؛ بدان که افضل واجبات بعد از معرفت خدای عز و جل نماز پنجگانه است. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۵)

حدیث ۷۸۳

قال الصادق - علیه السلام - : شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانة و اهل الزهد و العبادة و اصحاب الاحدی و خمسين رکعة فی الیوم و اللیلة ؛ شیعیان ما اهل تقوی و پاکدامنی و کوشش و جدیت اند و مردمی با وفا و امین اند و اهل زهد و عبادتند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

حدیث ۷۸۴

قال الصادق - علیه السلام - : اذا لقیته الله بالصلوات الخمس المفروضات لم یسالك عما سوی ذلك ؛ هنگامی که خداوند را با نماز پنجگانه واجب ملاقات کردی، سؤال از شما نمی شود؛ مگر از نمازهای پنجگانه. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵)

حدیث ۷۸۵

عن الحسن بن علی - علیه السلام - : ان من طلب العبادة تزکی لها و اذا اضررت النوافل بالفریضة فارفضوها ؛ هر کس طلب عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید. (تحف العقول، ص ۲۶۷)

حدیث ۷۸۶

قال الصادق - علیه السلام -: صلاة فريضة ، خير من عشرين حجة ...؛ نماز واجب ، بهتر از بیست حج مستحبی است . (محجة البيضاء، ج ۱، ص ۳۳۹. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۷۸۷

قال العسکری - علیه السلام - : فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته ؛ پس زمانی که بنده نمازش را سلام داد، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

حدیث ۷۸۸

قال علی - علیه السلام -: طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار ؛ قنوت و سجده طولانی در نماز، نماز گزار را از عذاب آتش نجات می دهد. (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵، حدیث ۳۳۵۳)

حدیث ۷۸۹

قال الباقر - علیه السلام -: اذا احرم العبد المسلم فی صلوته ، اقبل الله الیه بوجهه و وکل به ملکاً یتلقط القران من فیہ التقاطاً فاذا اعرض ، اعرض الله عنه و وکله الی الملک ؛ هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید، خداوند به طرف او توجه می کند، و موکل می کند بر او ملکی را تا آن چه که قرائت می کند از او دریافت کند، پس وقتی از نماز فارغ شد خداوند او را به همان ملک می سپارد. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۳)

حدیث ۷۹۰

قال علی - علیه السلام -: و عن ذلك ما حرس الله عبده المؤمن بالصلوات و الزکوات ، و مجاهدة الصيام فی الايام المفروضات ... لما فی ذلك من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا ؛ خداوند بندگان با ایمانش را از تبهکاری و ستمگری و گردنکشی به وسیله نمازها و زکات ها و سعی در گرفتن روزه ها در روزه هایی که واجب نموده است ، حفظ می کند...؛ زیرا در نماز انسان صورتهای آزاده و نیکو را از روی فروتنی در پیشگاه الهی بر خاک می مالد. (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۷۹۸)

حدیث ۷۹۱

قال علی - علیه السلام -: و قد عرف حقها (الصلوة) رجال من المؤمنین الذین تشغلهم عنها زینة متاع ، و لا قره عین من ولد و لا مال ، یقول الله سبحانه : ((رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله و اقام الصلوة و ایتاء الزکوة)) ؛ حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی ها از فرزند و مال ، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد زیرا که خداوند سبحان میگوید: ((مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد)). (نهج البلاغه ، خطبه ، ۱۹۹)

حدیث ۷۹۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة...مفتاحا للجنة و مهورا لحدور العين و ثمنا للجنة؛ نماز موجب فتح و گشایش ابواب جنت برای او می باشد و مهریه حورالعین و ثمن و بهای بهشت است. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۷۹۳

قال الصادق - عليه السلام -: اعلم ان الصلوة حجة الله في الارض فمن احب ان يعلم ما يدرك من نفع صلوته فلينظر فان كانت صلوته حجرتة عن الفواحش و المنكر فانما ادرك من نفعها بقدر ما احتجر؛ بدان حقیقت نماز نگهبان الهی در زمین است پس کسی که می خواهد بداند چه بهره ای از نماز می برد باید ملاحظه کند که نماز چه اندازه او را از زشتی و بدی ما حفظ می کند و به همان اندازه که حفظ می کند بهره برده است. (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۹۹)

حدیث ۷۹۴

قال علی - عليه السلام -: الصلاة قربان كل تقى ، و الحج جهاد كل ضعيف ، و لكل شىء زكاة و زكاة البدن الصيام ، و جهاد المرأة حسن التبعل؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست، و حج، جهاد افراد ناتوان است، هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن، روزه گرفتن است. جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۷۹۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة شفيع بينه و بين ملك الموت؛ نماز شفیع نماز گزار در نزد ملک الموت است. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۷۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و تكون صلاة العبد عند المحشر تاجا على رءسه و نورا على وجهه و لباسا على بدنه و سترا بينه و بين النار؛ نماز بنده در محشر تاجی است بر سر او، و موجب نورانیت صورتش، لباس برای بدن وی، و ساتر و حایل بین او و آتش جهنم است. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۷۹۷

قال الصادق - عليه السلام -: اذا وقع الانسان في قبره .... كان الصلوة عن يمينه و الزكوة عن شماله و البر ظل عليه ، قال الصبر للصلوة و الزكوة و البر: دونكم صاحبكم فان عجزتم عنه فاننا دونه؛ هنگامی که انسان در قبر خود قرار گرفت، ((نماز)) در طرف راست و زکات در طرف چپ وی قرار می گیرند، و نیکیهایش بر سر وی سایه می گسترانند؛ در این هنگام، ((صبر)) به نماز و زکات و نیکیهای وی می گوید: صاحب خود را دریابید و اگر عاجز ماندید من او را کفایت می کنم و با او خواهم بود. (سفینه البحار، صبر، ج ۲، ص ۵)

حدیث ۷۹۸

قال علی - علیه السلام - : و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنین بالصلوات و الزکوات ؛ و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می‌کند. (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۷۹۸)

حدیث ۷۹۹

قال الصادق - علیه السلام - : انظر اذا قمت الى الله فان الشيطان ابعده ما يكون من الانسان اذا قام الى الصلاة ؛ بنگر آن گاه که به درگاه خداوند (برای خدا) می‌ایستی ، زیرا شیطان هیچ گاه از انسان دورتر از آن وقتی که به نماز می‌ایستد، نیست . (جامع الاخبار، ص ۲۱۱. بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۲۴۳)

حدیث ۸۰۰

قال الصادق - علیه السلام - : يدخل علی الميت فی قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء ، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت ؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می‌شود، و اجر و پاداش این امور را برای میت و آن را انجام می‌دهد، نوشته می‌شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۸۰۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الصلاة جواز علی الصراط ؛ نماز جواز عبور از صراط است . (بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۶۸)

حدیث ۸۰۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اذا قمت الى الصلاة و توجهت و قراءت ام الكتاب و ماتیسر من السور، ثم رکعت ، فاتممت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت ، غفر لك كل ذنب فيما بینك و بین الصلاة التي قدمتها الى الصلاة المؤخرة فهذا لك فی صلاتك ؛ هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه‌الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آن گاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو، آمرزش تمامی گناهانت می‌باشد که در مابین دو نمازت می‌باشد، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی . پس آن چه از نماز عاید تو می‌گردد، همانا آمرزش کلیه گناهانت می‌باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

حدیث ۸۰۳

قال الصادق - علیه السلام - : من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله - عز و جل - ذنب الا غفره له ؛ کسی که دو رکعت نماز به جا آورد و بداند که (در نماز) چه می‌گوید، و بعد از اتمام هر نماز گناهی بین او و خداوند باشد خدا او را می‌بخشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

حدیث ۸۰۴

قال الباقر - علیه السلام - : اذا استقبل المصلی القبلة استقبال الرحمن بوجهه ؛ آن گاه که نماز گزار رو به قبله نماید، خداوند رحمان به صورتش رو می‌آورد. (اصول وافی ، ج ۲، ص ۵۸)

حدیث ۸۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم القيامة يدعى بالعبء فاؤل شىء يسئل عنه الصلاة فاذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛ هنگامی که روز قیامت فرا می رسد، اولین چیزی که از انسان سؤال می کنند نماز است ، اگر انسان نماز را کامل به جا آورد (در رحمت حق قرار می گیرد) و اگر چنین نباشد، وی را به درون آتش می افکنند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۶)

حدیث ۸۰۶

قال عن حذيفة : كان رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا حزبه امر فرغ الى الصلاة ؛ شیوه رسول خدا (ص) چنان بود که چنانچه مشکلی برای او پیش می آمد، به نماز پناه می برد و از آن استعانت می جست . (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۸۰۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى ركعتين و لم يحدث فيها نفسه بشىء من امور الدنيا غفر الله له ذنوبه ؛ کسی که دو رکعت نماز بخواند، بدون آن که به فکر کارهای دنیا باشد خداوند گناهانش را می آمرزد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

حدیث ۸۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا اشتد الحر فابردوا بالصلاة فان الحر من فيح جهنم ؛ هر وقت گرما و شدت آن بر شما سخت گرفت ، توسط نماز آن را خنک کنید؛ زیرا گرما و حرارت از جوشش جهنم است . (بحارالانوار، ج ۸۰، ص ۱۵)

حدیث ۸۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان المسلم اذا توجها فاحسن الوضوء ثم صلى الصلوات الخمس تحاتت خطايا كما تحاتت هذا الورق ؛ هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد، سپس نمازهای پنجگانه را به جا آورد، گناهان او فرو می ریزد، همان گونه که برگهای این شاخه فرو ریخت . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۳۱۹)

حدیث ۸۱۰

قال الصادق - عليه السلام -: من احب ان يعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلينظر هل منعه صلاته عن الفحشاء و المنكر فبقدر ما منعه قبلت منه ؛ هر کس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی بازداشته یا نه؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه بازداشته به همان اندازه نمازش قبول شده است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸)

حدیث ۸۱۱

قال على - عليه السلام -: ان الزكاة جعلت مع الصلاة قربانا لاهل الاسلام ؛ همانا زکات همراه نماز مایه تقرب مسلمانان به خداوند است . (نهج البلاغه ، ص ۱۹۹)

حدیث ۸۱۲

قال الباقر - علیه السلام - : ان ملك الموت قال لرسول الله - صلى الله عليه وآله - : ما من اهل بيت مدر ولا شعر في بر ولا بحر الا وانا اتصفحهم في كل يوم خمس مرات عند مواقيت الصلاة ؛ همانا، ملك الموت به رسول خدا (ص) گفت : هیچ اهل خانه ای و صاحب جامه ای در خشکی و دریا نیست ، مگر این که من در هر روز پنج بار هنگام نماز از آنها می گذرم . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

حدیث ۸۱۳

عن ابوذر - رحمه الله عليه - قال : يا رسول الله ! امرتني بالصلاة . فما الصلاة ؟ قال : خير موضوع فمن شاء اقل و من شاء اكثر ؛ ابوذر به پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) عرض کرد: یا رسول الله امر کن مرا به نماز، و گفت : نماز چیست ؟ پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: بهترین چیز است ، هر کس بخواهد کم به جا می آورد یا زیاد انجام می دهد. (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۸)

حدیث ۸۱۴

قال الصادق - علیه السلام - : للمصلي ثلاث خصال : اذا قام في صلاته يتناثر على البر من اعناق السماء الى مغرق راءسه و تحف به الملائكة من تحت قدميه الى اعناق السماء و ملك ينادي : ايها المصلي ! لو تعلم من تناجي ما انفتلت ؛ برای نماز گزار سه فایده است : ۱ - هر گاه به نماز می ایستد از بالای فضا تا فرق سر او نیکوییها ریزش دارد. ۲ - فرشتگان از زیر پا تا بالای آسمان بر او احاطه دارند. ۳ - فرشته ای به او ندا می دهد که ای نماز گزار! اگر بدانی با که مناجات می کنی ، نماز را به پایان نمی بردی . (ثواب الاعمال ، ص ۶۲. بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۰۶)

حدیث ۸۱۵

قال الصادق - علیه السلام - : ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضا ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين يدعوا الله فيهما، اما سمعت الله تعالى يقول : ((واستعينوا بالصبر و الصلاة)) ؛ چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او در آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند مگر نشنیده ای که خدا می فرماید: ((واستعينوا بالصبر و الصلاة)). (مجمع البيان ، ج ۱ ، ص ۱۰۰. وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳)

حدیث ۸۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ليست الصلاة قيامك و قعودك ، انما الصلاة اخلاصك و ان تريد بها الله وحده ؛ نماز برخاستن و نشستن تو نیست ، جز این نیست نماز خالص قرار دادن تو است و این که به آن خشنودی تنها خدا را بخواهی . (اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۹. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱ ، ص ۳۲۵)

حدیث ۸۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مثل الصلاة مثل عمود الفسطاط، اذا ثبت العمود نفعت الاطناب و الاوتاد و الغشاء، و اذا انكسر العمود لم ينفع طناب و لا وتد و لا غشاء ؛ نماز مانند ستون خیمه است ، هر گاه که ستون ثابت شد طنابها و میخها و پوشش فایده می دهد، و آن گاه که ستون شکسته شد طناب و نه میخ و نه پوشش فایده نمی دهد. (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۶)

حدیث ۸۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لیکن اکثر همک الصلاة ، فانها راءس الاسلام بعد الاقرار بالدين ؛ بیشترین سعی و قصد تو نماز باشد، زیرا آن پس از اقرار بدین سر اسلام است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۶. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۲۷)

حدیث ۸۱۹

قال الصادق - عليه السلام -: كان على - عليه السلام - اذا اماله امر فرغ قام الى الصلاة ثم تلا هذه الآية ((استعينوا بالصبر و الصلاة)) ؛ شیوه علی (ع) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند: ((...واستعينوا بالصبر و الصلاة)). (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۸۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: علم الايمان الصلاة ، اول ما يحاسب عليه الصلاة ، ان اول ما فرض الله على عباده الصلاة و اخر ما يبقى عند الموت الصلاة ، و اول ما يحاسب به يوم القيامة الصلاة فمن اجاب فقد سهل عليه ما بعده ، و من لم يجب فقد اشتد ما بعده ؛ نشانه ایمان نماز است ، اول آن چه از آن حساب می شود نماز است ، همانا اول آن چه خداوند بر بندگانش واجب کرده نماز است ، آخر آن چه هنگام مرگ (برای یاری می ماند) نماز است ، اول چیزی که روز قیامت به حساب آن رسیدگی می شود نماز است ، هرکس جواب داد ما بعد آن آسان شده است ، و هرکس نتواند جواب دهد ما بعد آن سخت تر خواهد شد. (اصول وافی ، ج ۲، ص ۶۵)

حدیث ۸۲۱

قال الرضا - عليه السلام -: ان رجلا من اصحاب على - عليه السلام - يقال له قيس كان يصلي فلما صلى ركعة اقبل اسود قصار في موضع السجود فلما نحى جبينه عن موضعه ، تطوق الاسود في عنقه ثم انساب في قميصه ؛ مردی از اصحاب علی (ع) که به او قیس می گفتند، به نماز ایستاد. وقتی رکعتی خواند ناگهان مار سیاهی آمد، و در موضع سجده قیس قرار گرفت ، قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سجود رفت. وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت ، مار به گردن قیس پیچید. سپس از یقه وارد پیراهن او شد. ولی این بنده صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و آسیبی هم از مار ندید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

حدیث ۸۲۲

قال الصادق - عليه السلام -: هذه الصلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ على مواقيتهن لقي الله يوم القيامة ؛ کسی که این نمازهای پنجگانه را به پا دارد و محافظت از اوقات آن نماید، پروردگار را روز قیامت ملاقات می کند. (ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

حدیث ۸۲۳

قال الصادق - عليه السلام -: ان ربكم لرحيم يشكر القليل ، ان العبد ليصلي الركعتين يريدها وجه الله فيدخله الله به الجنة ؛ همانا پروردگار شما مهربان است ، عمل کم را تقدیر می کند، هر آینه انسان دو رکعت نماز محض خدا به جای آورد، خداوند به سبب آن نماز، او را وارد بهشت می کند. (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۱۶)

حدیث ۸۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان المصلی لیقرع باب الملك : و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له ؛ همانا نماز گزار در ب خانه خداوند را می کوبد و هر کس پیوسته دری را بکوبد عاقبت به روی او باز خواهد شد. (نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

حدیث ۸۲۵

قال علی - علیه السلام -: تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها، و استکثروا منه ، و تقربوا بها فانها کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا ؛ امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جوید، زیرا نماز ((بر مؤمنین فریضه است نوشته شده و وقت آن تعیین گردید. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۸۲۶

قال علی - علیه السلام -: ما اهمنی ذنب امهلت بعده حتی اصلی رکعتین و اسأل الله العافیة ؛ گناهی که پس از ارتکاب آن فرصت یافته ام که دو رکعت نماز بخوانم و از خدای بزرگ آمرزش بخواهم مرا غمگین نساخته است . (نهج البلاغه ، کلمات قصار، ۲۹۹)

حدیث ۸۲۷

قال الصادق - علیه السلام -: اذا قام المصلی الی الصلاة نزلت علیه الرحمة من اعنان السماء الی الارض ؛ زمانی نماز گزار به نماز می ایستد، از فضای آسمان بر زمین رحمت بر او نازل می شود. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۱)

حدیث ۸۲۸

عن عبدالرحمن بن سمره قال : کنا عند رسول الله - صلى الله عليه وآله - یوما، فقال : رایت البارحة عجایب فقلنا: یا رسول الله و ما رایت حدثنا به فداک انفسنا و اهلونا و اولادنا (الی ان قال ...) قال - صلى الله عليه وآله - و رایت رجلا من امتی قد احتوشته ملائكة العذاب فجائته صلوته فمنعته منه ؛ عبدالرحمن بن سمره گفت : روزی خدمت رسول گرامی اسلام (ص) بودم ، حضرت فرمودند: من دیشب عجایی دیدم . عرض کردم : یا رسول الله ، چه دیدید؟ برای ما بیان بفرمایید، جان و اهل و اولاد ما فدای تو باد! حضرت فرمودند: دیدم مردی از امت مرا که ملائکه عذاب او را محاصره کرده بودند در این حال نمازش آمد و مانع از عذابش شد. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۸۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا قام العبد المؤمن فی صلاته نظر الله - عز و جل - الیه ؛ وقتی که بنده مؤمن به نماز می ایستد، خداوند سبحان به او نظر می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۱)

حدیث ۸۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تکتب الصلوة علی اربعة اسهم : الی ان قال : فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعبت الی السماء لها نور بتلاءلو و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائكة صلی الله علی صاحب

هذه الصلوة و اذا لم يتم سهامها صعدت ولها ظلمة و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضيعتني الله و ضرب بها وجهه ؛ نماز بر چهار قسمت نوشته شده است : ۱ - زمانی که نمازگزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا آورد و قسمتهای نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند، در حالی که نور از او تلالو می کند و ابواب آسمان برای او گشاده می شود. ۲ - (و خطاب به نمازگزار) می گوید، مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه می گویند درود بر صاحب این نماز. ۳ - و زمانی که قسمتهای نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند، در حالی که تاریک و ظلماتی است و ابواب آسمان به رویش بسته می شود. ۴ - (و خطاب به نمازگزار) می گوید ضایع کردی مرا، خدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره (این نمازگزار) می زند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۳)

حدیث ۸۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة تنظر و لا تنظر بها؛ نماز ناظر به همه چیز است و چیزی به نماز نظارت ندارد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۸۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان المسلم اذا توجها و صلى الخمس تحات خطايا كما تحات الورق ؛ همانا مسلمان هنگامی که وضو می گیرد و نماز پنجگانه را می خواند، گناهانش می ریزد؛ مثل این که برگ از شاخه درخت می ریزد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۵)

حدیث ۸۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: تحترقون تحترقون فاذا صليتم الفجر غسلتها، ثم تحترقون تحترقون فاذا صليتم الظهر غسلتها، ثم تحترقون تحترقون فاذا صليتم المغرب غسلتها، ثم تحترقون فاذا صليتم العشاء غسلتها، ثم تنامون فلا يكتب عليكم حتى تغسلوا؛ اعمالتان، شما را به دوزخ رهنمون می سازد و گویی آتش شما را در بر گرفته است تا آن که نماز بامداد را به جای آورید و بدین گونه گناهان شما پاک می گردد، پس گناهان باز شما را به دوزخ می راند، تا آن که نماز ظهر را به جای آورید و بدین ترتیب گناهانتان را پاک کنید. باز ارتکاب گناهان شما را مستوجب آتش می کند تا آن که نماز عصر را به جای آورید و گناهانتان را بدین صورت پاک کنید. و بدین ترتیب نماز مغرب گناهان عصر را می زداید و نماز عشاء گناهان پیش از خود را پاک می کند، سپس به خواب می روید و تا آن گاه که از خواب برخیزید بر شما گناهی نوشته نخواهد شد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۴)

حدیث ۸۳۴

قال الصادق - عليه السلام -: يوتى بشيخ يوم القيامة فيدفع اليه كتابه ظاهره مما يلي الناس و لا يرى الا مساويا فيطول ذلك عليه ، فيقول : يا رب اءتاء مرني الى النار؟ فيقول الجبار جل جلاله : يا شيخ انا استحيى ان اعذبك و قد كنت تصلى لى فى دار الدنيا اذهبوا بعبدى الى الجنة ؛ پیرمردی را در قیامت حاضر می کنند، سپس پرونده عملش را به دستش می دهند، پرونده به صورتی است که مردم آن را می بینند و در آن پرونده جز بدیهای او نمی نگرند. این برنامه به طول می انجامد تا پیرمرد به حضرت حق عرض می کند: امر می کنی که مرا به آتش ببرند؟ خطاب می رسد: ای پیرمرد! من حیا می کنم تو را عذاب کنم، در حالی که در دنیا برای

من نماز خواندی، ای ملائکه! بنده مرا به بهشت بفرستید. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۴)

حدیث ۸۳۵

قال علی - علیه السلام - : و شبهها رسول الله - صلی الله علیه وآله - بالحمة تكون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم و اللیلة خمس مرات فما عسی ان یتقی علیه من الدرن ؛ پیامبر خدا (ص) نماز را به چشمه آب گرم که بر در خانه شخص باشد و روزی پنج نوبت خود را در آن شست و شو دهد، تشبیه کرد و فرمودند: آیا با چنین شست و شوها چیزی از آلودگی بر بدن باقی می ماند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۸۳۶

راءى النبى - صلی الله علیه وآله - رجلا- یقول : اللهم اغفر لی و لا اراک تفعل فقال له - صلی الله علیه وآله - : لم یسوء ظنک قال : لانى اذنبت فی الجاهلیة و الاسلام فقال - صلی الله علیه وآله - : اما ما اذنبت فی الجاهلیة فقد محاه الايمان و فقلت فی الاسلام ، الصلوة الی الصلوة کفارة لما بینهما؛ رسول خدا (ص) مردی را دید که چنین می گوید: خدایا مرا بیامرزد و نمی بینم تو را که مرا بیامرزی، رسول گرامی به او فرمودند: به خدا سوء ظن نداشته باش، آن مرد گفت: من در جاهلیت (قبل از اسلام) و بعد از اسلام گناه کردم، حضرت فرمودند: اما گناهانی که در جاهلیت کردی، ایمان و اسلام، آنها را محو کرده است و گناهی که در اسلام مرتکب شده ای، کفاره گناهان بین دو نماز از این نماز تا نماز بعدی است. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۱۶)

حدیث ۸۳۷

قال الرضا - علیه السلام - : (الصلوة) طلب الوصال الی الله من العبد؛ (نماز) مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۸۳۸

قال الباقر - علیه السلام - : فما من مؤ من یوافق تلك الساعة ان یكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار ؛ هیچ مؤ منی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۷)

حدیث ۸۳۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان العبد المسلم اذا قام الی الصلاة تحانت عنه خطایاه کما تحانت ورق هذه الشجرة ؛ همانا که بنده مسلمانی وقتی که برای نماز می ایستد، ساقط می شود از او خطایای او، چنان که ساقط می شوند برگهای این درخت. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۸)

حدیث ۸۴۰

المرء المسلم باذن الله - عز و جل - مادام فی الصلوة لم یزل الله - عز و جل - ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته ؛ فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۸۴۱

قال الصادق - علیه السلام - : من اقام فی مسجد بعد صلواته انتظارا للصلوة فهو ضیف الله و حق علی الله ان یكرم ضیفه ؛ کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد، در حالیکه انتظار نماز بعدی را می کشد، پس او مهمان خدا است ، و بر خداست که مهمانش را اکرام کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

حدیث ۸۴۲

قال علی - علیه السلام - : فرض الله الایمان تطهیرا من الشرك و الصلوة تنزیها عن الکبر ؛ خداوند، ایمان را برای پاکسازی انسانها از شرک واجب کرده است ، و نماز را برای پاکسازی از کبر. (نهج البلاغه ، کلمات قصار ۲۵۲)

حدیث ۸۴۳

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان الصلاة تاتی الی المیت فی قبره بصورة شخص انور اللون یونسه فی قبره و یدفع عنه احوال البرزخ ؛ نماز به صورت انسانی سفید چهره وارد قبر میت شده و با او انس می گیرد و وحشتهای برزخ را از او برطرف می کند. (لالی الاخبار، ج ۴ ، ص ۱. الحکم الزهراء، ص ۲۸۳)

حدیث ۸۴۴

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ما من صلاة یحضر وقتها الا نادى ملک بین یدی الناس : ایها الناس ! قوموا الی نیرانکم الی اوقدموها علی ظهورکم فاطفئوها بصلاتکم ؛ هیچ نمازی نیست مگر اینکه چون وقت آن فرا می رسد فرشته ای در پیش روی مردمان ندا می کند: ای مردم ! برخیزید به سوی آتشی که بر پشت خودافروخته اید، تا آن را با نماز خویش خاموش کنید. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۹)

حدیث ۸۴۵

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القرآن ؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن ، نورانیت ببخشید. (کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۳۹۲ ، حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۸۴۶

عن العسکری - علیه السلام - : فاذا توجه العبد الی مصلاه لیصلی ، قال الله - عزوجل - لملائکته یا ملائکتی الا ترون هذا عبداً کیف قد انقطع عن جمیع الخلائق الی ، و امل رحمتی و جودی و راءفتی اشهدکم انی اخصه برحمتی و کرامتی ؛ زمانی که بنده جانب مصلاش برای نماز می ایستد، خداوند به ملائکه اش خطاب می کند: ای ملائکه من ! آیا نمی بینید بنده من چگونه از جمیع خلق منقطع شده و به طرف من آمده ، در حالی که امیدوار به رحمت و جود و راءفت من است . شاهد می گیرم شما را، به درستی که رحمت و کرامت خود را مخصوص او گردانم . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲)

حدیث ۸۴۷

قال الصادق - علیه السلام - : من قبل الله منه صلاة واحدة لم يعذبه ؛ اگر خداوند از کسی دو رکعت نمازش را قبول کند، او را عذاب نمی کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۲)

حدیث ۸۴۸

قال علی - علیه السلام - : عباد الله ! ان افضل ما توسل به المتوسلون الى الله جل ذكره ، الايمان بالله و برسله و ما جائت به من عند الله ، و اقام الصلاة فانها الملة ؛ ای بندگان خدا! به راستی گرامی ترین چیزی که بندگان صالح به وسیله او به خداوند تقرب می جویند، ایمان به خدا و پیامبران ، و آن چه که از جانب خداوند آورده اند و اقامه نماز می باشد، زیرا که نماز ملت است . (بحار الانوار، ج ۷۷ ، ص ۲۹۰. میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

حدیث ۸۴۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : فان مثل الصلاة كمثل النهر الجاري ، كلما صلى صلاة كفرت ما بينهما من الذنوب ؛ همانا مثل نماز همچون مثل نهر جاری است ، هرگاه آدمی نماز بگذارد گناهی را که میان دو نماز او سرزده است می پوشاند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷)

حدیث ۸۵۰

قال علی - علیه السلام - : الصلوات الخمس كفارة لما بينهن ما اجتنب من الكبائر و هي التي قول الله - عز و جل - : ((ان الحسنات يذهبن السيئات)) ؛ نمازهای پنج گانه كفاره گناهی است که میان آنها انجام گرفته است ؛ به شرط آن که از گناهان کبیره اجتناب شده باشد و همین است گفتار خداوند بزرگ : ((نیکیها، بدیها را از بین می برد)). (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰. بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۳۷)

حدیث ۸۵۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اذا قام العبد المؤمن في صلاته نظر الله - عز و جل - اليه او قال اقبل الله عليه حتى ينصرف و اظلمت الرحمة من فوق رءسه الى افق السماء و الملكة تحفه من حوله الى افق السماء و كل الله به ملكا قائما على رءسه يقول له ايها المصلى لو تعلم من ينظر اليك و من تناجى ما التفت و لازلت من موضعك ابدا؛ هرگاه بنده مؤمن به نماز برخیزد، خداوند به او نظر می کند (یا فرمود) خداوند به او روی می کند تا از نماز فارغ شود و رحمت از بالای سرش تا افق آسمان بر او سایه می افکند و فرشتگان اطراف او را تا آسمان می پوشانند و خداوند فرشته ای را بر سر او موکل می کند که به او می گوید ای نمازگزار! اگر بدانی چه کسی به تو نظر می کند و با چه کسی مناجات می کنی ، به چیز دیگری توجه نخواهی کرد و هرگز از جایگاه خود کنار نخواهی رفت . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰. وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

حدیث ۸۵۲

قال علی - علیه السلام - : ان الله - عز و جل - ليهم بعذاب اهل الارض جميعا حتى لا يحاشي منهم احدا اذا عملوا بالمعاصي

واجترحو السیئات ، فاذا نظر الى الشیبه ناقلی اقدامهم الى الصلاة و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم فاخر ذلك عنهم ؛ اهل زمین چون به عصیان و تبهکاران مبتلا شوند، خدای عز و جل اراده کند که همه آن ها را بدون استثناء عذاب کند، اما هنگامی که به سالخوردگان نظر کند که به سوی نماز گام بر می دارند و کودکان که مشغول یادگیری قرآنند، عفو رحمت خود را به آنان نثار کند و عذاب آنها را تاءخیر اندازد. (ثواب الاعمال ، ص ۶۶)

حدیث ۸۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة كفارة الخطايا ثم قراء: ((ان الحسنات يذهبن السيئات)) ؛ نماز كفاره گناهان می باشد. سپس آن حضرت این آیه را خواند که : ((حسنات سیئات را از بین می برد)). (تفسیر ابوالفتوح رازی ، ج ۱ ، ص ۲۴۸)

حدیث ۸۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قم فصل فان فى الصلوة شفاء ؛ برخی نماز به جا آور! پس همانا در نماز شفا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۸)

حدیث ۸۵۵

الصلاة بيت الاخلاص ؛ نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵. بحار الانوار، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳)

حدیث ۸۵۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر لم تزده من الله الا بعدا؛ هر کس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است . (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸. شهاب الاخبار، ص ۲۱۵)

حدیث ۸۵۷

قال علی - عليه السلام -: الصلوة تنزل الرحمة ؛ نماز رحمت الهی را نازل می کند. (غرر الحکم ، ص ۵۲ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷)

حدیث ۸۵۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا-يزال الشيطان يربع من بنى ادم ما حافظ على الصلوات الخمس فاذا ضيعهن تجرء عليه و اوقعه فى العظام ؛ شیطان پیوسته از فرزندان آدم در وحشت و هراس است تا آن گاه که نمازهایش را به دقت و با شرایط و آداب می خواند. پس اگر نماز را ضایع نموده (و در وقت مقرر آن به جا نیاورد)، شیطان بر او چیره می شود و او را در گناهان کبیره می اندازد و وی را گرفتار می کند. (بحار الانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲)

حدیث ۸۵۹

عن الامام المهدي - عليه السلام - : ما ارغم انف الشيطان بشي ء مثل الصلاة فصلها و ارغم انف الشيطان ؛ هيچ چیز مثل نماز بینی شیطان را به خاک نمی مالد و او را خوار نمی کند، پس نماز بخوان و بینی شیطان را به خاک بمال . (بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۴)

حدیث ۸۶۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا اباذر! مادمت في الصلاة فانك تفرع باب الملك الجبار و من يكثر قرع باب الملك فانه يفتح له ؛ ای ابوذر! تا هنگامی که در نماز هستی درب خانه ملک جبار را می کوبی ، و هر کس درب خانه ملک را بسیار بکوبد، به رویش باز می شود. (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۸۰. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۷۷)

حدیث ۸۶۱

قال زين العابدين - عليه السلام - : و حق الصلاة ان تعلم انها وفادة الى الله - عز و جل - و انت فيها قائما بين يدي الله - عز و جل - فاذا علمت ذلك قمت مقام العبد الذليل الحقير الراغب الراهب الراجي الخائف المسكين المتضرع المعظم لمن كان بين يديه بالسكون والوقار و تقبل عليها بقلبك و تقيمها بحدودها و حقوقها ؛ و حق نماز این است که بدانی ، آن هجرتی است به سوی خدای عز و جل و تو در حال نماز، در مقابل خداوند گرانقدر و شکوهمند ایستاده ای . هنگامی که این را دانستی ، در جایگاه بنده خوار کوچک مشتاق نگران امیدوار ترسان بیچاره ای قرار می گیری که آن را که در برابرش ایستاده ای ، بزرگ و با آرامش و هیبت دانسته ، عظمت او را پاس می داری و با قلبت به نماز روی آورده و با تمام حد و مرزها و حقوق لازم برپا می داری . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۹۶. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۴)

حدیث ۸۶۲

قال الكاظم - عليه السلام - : يا ابت ان الذي كنت اصلى له اقرب الى منهم يقول الله - عز و جل - : ((و نحن اقرب اليه من جبل الوريد)) ؛ (امام کاظم (ع) در پاسخ فرمودند: ای پدر! آن خدایی که من برای او نماز می خوانم از مردم به من نزدیکتر است ، خداوند می فرماید: ((و ما از رگ گردن به انسان نزدیکتریم .)) (بحارالانوار، ج ۱۰، ص ۲۰۴. مناقب آل ابی طالب ، ج ۴، ص ۳۱۱)

حدیث ۸۶۳

عن رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قال الله تعالى : افترضت على امتك خمس صلوات و عهدت عندى عهدا انه من حافظ عليهن لوقتهن ادخلته الجنة و من لم يحافظ عليهن فلا عهد له عندى ؛ خداوند متعال فرمود: نمازهای پنج گانه را بر امت تو واجب کردم و با خود پیمان بستم که هر کس مراقب آن نمازها و وقت آنها باشد، او را به بهشت داخل نمایم ، و کسی که مراقب آنها نباشد من تعهدی نسبت به او ندارم. (کنز العمال ، ج ۷، ص ۲۷۹، حدیث ۱۸۸۷۲)

حدیث ۸۶۴

قال علي - عليه السلام - : و انها تحت الذنوب حت الورق ؛ نماز گناهان را مانند ریش برگ درختان فرو می ریزد. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۸۶۵

قال الصادق - عليه السلام - : ان ملك الموت يدفع الشيطان عن المحافظ على الصلوة ويلفنه شهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله في تلك الحالة العظيمة ؛ همانا ((ملك الموت)) شیطان را در دم مرگ از کسی که حافظ نماز است ، دور می کند و شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت رسول خدا (ص) را در هنگام هولناک مرگ به او تلقین می کند (توفیق شهادتین پیدا می کند). (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۹)

حدیث ۸۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لاصلوة لمن لم يطع الصلوة ، و طاعة الصلوة ان تنهى عن الفحشاء والمنكر ؛ کسی که مطیع نماز نباشد، نمازش کامل نیست و اطاعت از نماز همان دوری از فحشاء و منکر است . (نمازی نیست برای کسی که اطاعت و پیروی از نماز نکند. سپس پیامبر (ص) می افزاید: طاعت و پیروی از نماز به این است که نماز او را از فحشاء و منکرات و زشتیها باز دارد. (بحارالانوار، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

حدیث ۸۶۷

قال الصادق - عليه السلام - : ان الصلوة و الصوم و الصدقة و الحج و العمرة و كل عمل صالح ينفع الميت حتى ان الميت ليكون في ضيق فيوسع عليه و يقال : هذا بعمل ابنك فلان او بعمل اخيك فلان اخوه في الدين ؛ نماز، روزه ، صدقه ، حج ، عمره ، و نیز هر عمل صالحی برای میت سود دارد، حتی اگر میت در تنگنا هم باشد، به واسطه این اعمال ، گشایشی برای او به عمل می آید و به وی می گویند: این گشایش به خاطر عملی است که پسر تو فلانی یا برادر دینی تو فلانی به جا آورده است . (بحارالانوار، ج ۸۵ ، ص ۳۱۲)

حدیث ۸۶۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الصلوة تسود وجه الشيطان ؛ نماز چهره شیطان را سیاه می کند. (نهج الفصاحه ، ص ۳۹۶)

حدیث ۸۶۹

قال علی - عليه السلام - : ان الانسان اذا كان في الصلاة ، فان جسده و ثيابه و كل شیء حوله يسبح ؛ هنگامی که انسان در حال نماز است ، اندام و جامه او و هر چه پیرامون اوست ، خدا را تسبیح می گویند. (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۷. بحارالانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۱۳. علل الشرایع ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

حدیث ۸۷۰

قال علی - عليه السلام - : اذا قام الرجل الى الصلاة اقبل اليه ابليس ينظر اليه حسدا لما يرى من رحمة الله التي تغشاه ؛ هنگامی که کسی به نماز بر می خیزد، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند، زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است . (بحارالانوار، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷)

حدیث ۸۷۱

قال علی - عليه السلام - : الصلوة قربان كل تقى ؛ نماز خواندن وسیله نزدیکی به خدا است برای هر شخص پرهیزکار. (میزان

الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۷. بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۹۹. من لایحضره الفقیه ، ج ۱، ص ۵۶، ح ۱۶)

حدیث ۸۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة سلاح على الكافر ؛ نماز سلاح مؤمن علیه کافر است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۵۶ و ۲۳۱)

حدیث ۸۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة اجابة للدعاء وقبول للاعمال ؛ نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱)

حدیث ۸۷۴

قال الصادق - عليه السلام -: المنجيات : اطعام الطعام و افشاء السلام و الصلاة بالليل و الناس نيام ؛ عوامل رستگاری : اطعام کردن ، آشکار سلام کردن ، نماز شب خواندن در حالی که مردم آرمیده اند. (محاسن برقی ، ص ۳۸۷)

حدیث ۸۷۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة زاد للمؤمن من الدنيا الى الآخرة ؛ نماز زاد و توشه مؤمن در دنیا برای آخرت می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۸۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة انس في قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنكر و نكير ؛ نماز مونس (نماز گزار) در قبر، فراش نیکو در زیرش ، و پاسخ نماز گزار برای نیکو و منکر می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۸۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: نوم على علم خير من صلاة على جهل ؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است . (نهج الفصاحة ، م ۳۱۴۰، ص ۶۳۳)

حدیث ۸۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بالصلاة يبلغ العبد الى الدرجة العلیاء لان الصلاة تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوة ؛ به وسیله نماز بنده به درجه عالی و مقام والا می رسد، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس الهی است ، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲. جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۲۲)

حدیث ۸۷۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: صلاة الرجل تطوعا حيث لا يراه الناس تعدل صلاته على اعين الناس خمسا و عشرين ؛ نماز مرد که به دلخواه درجایی که مردم او را نبینند به جا آورد، برابر بیست و پنج نماز است که در برابر چشم مردم انجام دهد. (نهج الفصاحه ، م ۱۸۴۸، ص ۳۹۱)

حدیث ۸۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان احب الاعمال الى الله - عز و جل - الصلاة و البر و الجهاد ؛ همانا محبوبترین اعمال در نزد خداوند: نماز، نیکی کردن و جهاد در راه خداست. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۷)

حدیث ۸۸۱

قال الصادق - عليه السلام -: ان الصلوة حجرة الله في الارض ؛ همانا نماز نگهبان الهی در زمین است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۹۹)

حدیث ۸۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما من ليلة الا- و ملك الموت ينادى يا اهل القبور لمن تغبطون اليوم.... فيقول الموتى : انما نغبط المؤمن في مساجدهم لانهم يصلون و لا نصلى...؛ هر شب فرشته مرگ ندا می کند: ای اهل قبور! نسبت به چه کسی غبطه می خورید؟.. مردگان در جواب گویند: ما به مؤمنانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم. (ارشاد القلوب ، ص ۶۵)

حدیث ۸۸۳

قال الباقر - عليه السلام -: الصلاة عمود الدين ، مثلها كمثل عمود الفسطاط اذا ثبت العمود ثبتت الاوتاد الاطناب و اذا مال العمود و انكسر لم يثبت وتد و لا طناب ؛ نماز ستون دین است ، مثل نماز همانند عمود و ستون خیمه است که هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده آن ثابت است. هنگامی که ستون آن کج و شکسته شود هیچ کدام از آنها استوار نمی ماند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۸. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۹)

حدیث ۸۸۴

قال الرضا - عليه السلام -: ان الصلوة افضل العبادة لله و هي احسن صورة خلقها الله من اداها بكمالها و تمامها فقد ادى واجب حقها و من تهاون فيها ضرب بها وجهه ؛ همانا نماز بهترین شیوه بندگی خداست و آن زیباترین شکلی است که خداوند آن را آفریده ، پس کسی که به طور کامل و تمام آن را به جا آورد حق واجب آن را ادا کرده و کسی که در انجام آن کوتاهی کند خدا آن را به صورتش می زند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

حدیث ۸۸۵

قال الباقر - عليه السلام -: ما من عبد من شيعتنا يقوم الى الصلوة الا اكتفت به عدد من خالفة ملائكة يصلون خلفه و يدعون الله - عز و

جل - له حتی یفرغ من صلاته ؛ هیچ بنده ای از پیروان ما نیست که به نماز بایستد، مگر آن که به اندازه مخالفتش ملائکه پشت سر او نماز می خوانند و در پیشگاه خداوند متعال برای او دعا می کنند تا از نمازش فارغ شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

حدیث ۸۸۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من عرف الله و عظمه منع فانه من الکلام و بطنه من الطعام و عنا نفسه بالصیام و القیام ؛ کسی که خدا را شناخت و به عظمتش پی برد، دهان خود را از سخن (بی مورد)، و شکم را از غذای حرام باز می دارد، و به استقبال سختی روزه و نماز جهت دریافت پاداش و جلب رضایت حق می شتابد. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۷۸)

حدیث ۸۸۷

قال الصادق - علیه السلام - : یا هشام ! افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد معرفته به الصلوئه و بر الوالدین و ترک الحسد و العجب و الفخر ؛ بهترین وسیله ای که انسان را به خداوند نزدیک می سازد، بعد از خداشناسی ، نماز و نیکوکاری به پدر و مادر و ترک رذیله های حسد و عجب و فخر فروشی است . (تحف العقول ، ص ۴۵۵)

حدیث ۸۸۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اظهر امر الاسلام کله صغیره و کبیره و لکن اکثر همک الصلوئه ؛ همه دستورات اسلام را از کوچک و بزرگ آشکار کن ، ولی بیشتر همت تو درباره نماز باشد. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۲۹، روایت ۳۳)

حدیث ۸۸۹

قال علی - علیه السلام - : لایخرج فی سفر یخاف فیه علی دینه و صلاته ؛ در سفری که می ترسید بر دینتان و نمازتان خارج نشوید. (بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۰۸. میزان الحکمه ، ج ۴، ص ۴۷۵)

حدیث ۸۹۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان اول ما فرض الله علی عباده الصلاه ، و اخر ما یبقی عند الموت الصلاه ، و اول ما یحاسب یوم القیمة الصلاه ، فمن اجاب فقد سهل ما بعده و من لم یجب فقد اشد ما بعده ؛ همانا اولین فریضه ای که از طرف خداوند بر بندگانش واجب شد نماز بود و آخرین فریضه ای که تا دم مرگ از او ساقط نمی گردد و وجوبش همچنان باقی است نماز است و اولین چیزی که بنده به آن در روز قیامت محاسبه می گردد، نماز است . پس اگر کسی جواب داد بعد از آن ، کار بر او آسان می گردد و اگر جواب نداد، بعد از آن کار بر او سخت می شود. (لثالی الاخبار، ج ۴، ص ۸)

حدیث ۸۹۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : الصلوئه میزان ؛ نماز وسیله سنجش است . (پرتوی از اسرار نماز، ص ۸۰)

حدیث ۸۹۲

قال علی - علیه السلام - : تعاهدوا امر الصلوئه و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها ؛ مراقب نماز خود باشید و آن را حفظ

کنید و زیاد (نماز مستحبی) بخوانید و به وسیله آن تقرب جوید. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۰)

حدیث ۸۹۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة وجه دينكم ؛ نماز سیمای مکتب (دین) شماست . (فروع کافی، ج ۱، ص ۲۷۰)

حدیث ۸۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة نور ؛ نماز، روشنی است . (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۳۴)

حدیث ۸۹۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة من افضل اعمال العباد ؛ نماز از بهترین اعمال بندگان است . (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۸۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اول ما يرفع من اعمالهم الصلوات الخمس ؛ اولین عملی که از انسانها بالا برده می شود، نماز پنج گانه است . (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۹۹)

حدیث ۸۹۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة راءس الدين ؛ نماز (به منزله) سر دین است . (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۸۹۸

قال علی - عليه السلام -: و اقام الصلاة فانها الملة ؛ برپا داشتن نماز، نشانه اصلی دین است . (نهج البلاغه، خطبه ۱۱۰)

حدیث ۸۹۹

قال الرضا - عليه السلام -: (الصلوة) صلة الله للعبد بالرحمة ؛ نماز عطیه و احسانی است از طرف خداوند برای بنده، که از راه رحمت و عنایت بخشیده است . (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

حدیث ۹۰۰

قال الصادق - عليه السلام -: ان اول ما يسئل عنه العبد اذا وقف بين يدي الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاة المفروضة و عن الصيام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولايتنا اهل البيت ؛ وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت، اولین چیزی که از او سؤال می کنند، نمازهای واجب، زکات واجب، روزه واجب، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است . (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹۰)

حدیث ۹۰۱

قال الصادق - علیه السلام -: اما انه ليس شىء افضل من الحج الا الصلوة ؛ به درستی که هیچ عملی بالاتر از حج نیست ، مگر نماز .
(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۶)

حدیث ۹۰۲

قال علی - علیه السلام -: اوصیکم بالصلوة التى هی عمود الدین و قوام الاسلام فلا تغفلوا عنها ؛ سفارش می کنم شما را به نمازی که ستون دین و قوام اسلام است ؛ پس از نماز غافل نشوید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

حدیث ۹۰۳

قال الصادق - علیه السلام -: قال لقمان لابنه : لكل شىء علامه یعرف بها و یشهد علیها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزکوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات .
(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

حدیث ۹۰۴

قال الصادق - علیه السلام -: اذا قام المصلی الى الصلوة ، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الى اعنان الارض و حفت به الملائكة و: اذاه ملک لو يعلم هذا المصلی ما فی الصلاة ما انفتل ؛ هنگامی که انسان به نماز ایستاد، رحمت خدا از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنند و فرشته ای می گوید: اگر این نمازگزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۵)

حدیث ۹۰۵

قال الرضا - علیه السلام -: ان الصلوة احسن صورة خلقها الله ؛ به درستی نماز نیکوترین صورتی است که خدا آن را خلق کرد .
(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

حدیث ۹۰۶

قال الرضا - علیه السلام -: ان الصلوة افضل العبادة لله : همانا، نماز بهترین عبادت برای خداست . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

حدیث ۹۰۷

قال الصادق - علیه السلام -: علیک بالصلاة فان اخر ما اوصی به رسول الله و حث علیه الصلاة؛ بر تو باد به نماز! زیرا آخرین چیزی که رسول خدا (ص) به آن سفارش نمود (وانسان) را بر انجام آن تاءکید نمود، نماز بود . (بحارالانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶)

حدیث ۹۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة راءس الاسلام ؛ نماز (به منزله) راءس اسلام است . (بحارالانوار، ج ۱۷، ص ۱۲۷. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۷)

حدیث ۹۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ... لان الصلاة تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوة ؛ چون نماز، تسبیح ، تهلیل ، تحمید، تکبیر، تمجید، تقدیس ، قول ، و دعوت به حق است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۲۲. بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۹۱۰

قال علی - علیه السلام -: احب الاعمال الی الله الصلاة ؛ محبوبترین اعمال نزد خداوند، نماز است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

حدیث ۹۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة منهاج الانبیاء ؛ نماز راه و روش انبیاء است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۹۱۲

قال الباقر - علیه السلام -: انما مثل الصلاة لصاحبها، كمثل رجل دخل علی ذی سلطان فانصت له حتی فرغ من حاجته ، و كذلك المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام فی الصلاة لم یزل الله - عزوجل - ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته ؛ همانا مثل نماز برای نمازگزار، مثل مردی است که برسلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص سلطان ، ساکت و آماده استماع سخنان صاحب حاجت گردد تا اینکه از درخواستش فارغ شود، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که از نمازش فارغ گردد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۹۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الا ان الصلاة مادبة الله فی الارض قد هناها لاهل رحمته فی کل یوم خمس مرات ؛ آگاه باشید نماز سفره گسترده خدا در زمین است که خداوند آن را روزی پنج بار برای اهل رحمتش (افراد شایسته رحمت) گوارا نموده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۰)

حدیث ۹۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ... و اسهم الاسلام ثلاثة : الصلوة و الصوم و الزکوة ؛ بهره اسلام برای شما سه چیز است : نماز، روزه ، و زکات . (نهج الفصاحه ، ص ۲۴۴، حدیث ۱۲۱۲)

حدیث ۹۱۵

قال الباقر - علیه السلام -: اذا احرم العبد فی صلاته ، اقبل الله علیه بوجهه و یوکل به ملکا یلتقط القران من فیه التقاطا، فان اعرض الله

عنه و وكله الى الملك ؛ آن گاه که بنده در نمازش تکبیر الاحرام گفت ، خداوند به او روی می کند و فرشته ای را مأمور او می سازد که آیات قرآن را از دهان او بر می چیند. اگر اعراض کرد، خداوند از او روی می گرداند و او را به فرشته واگذارند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۳۳۲)

حدیث ۹۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة من شرايع الدين ، وفيها مرضاء الرب - عزوجل - فهي منهاج الانبياء ؛ نماز از سنتهای دین ، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۲۲، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۹۱۷

قال الصادق - عليه السلام -: ان افضل الاعمال عند الله يوم القيامة ، الصلوة ؛ همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند، نماز است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۷)

حدیث ۹۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: حافظوا على الصلوات الخمس فان الله - عزوجل - اذا كان يوم القيامة يدعوا العبد فاول شيء يساءل عنه ، الصلاة فان جاء بها تامئة و الا زخ به في النار ؛ نمازهای پنج گانه را محافظت کنید، زیرا روز قیامت که می شود خداوند بنده اش را فرا می خواند و نخستین چیزی که از او می پرسد نماز است ، اگر آن را به طور کامل انجام داده باشد، (به بهشت می رود) و گرنه در آتش افکنده می شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۱، جامع الاخبار، ص ۸۶ و ۸۷)

حدیث ۹۱۹

قال الصادق - عليه السلام -: ان طاعة الله خدمته من الارض فليس شيء من خدمته يعدل الصلاة ؛ پیروی و اطاعت از پروردگار خدمت کردن به او در زمین است و هیچ چیز در خدمت به پروردگار معادل نماز نیست . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۱۸)

حدیث ۹۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: قرءة عینی فی الصلاة ؛ روشنی چشم من در نماز است . (نهج الفصاحه ، ص ۲۸۳، حدیث ۱۳۴۳، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۳)

حدیث ۹۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة نور المؤمن و الصلاة نور من الله ؛ نماز نور مؤمن است و نماز نوری از خداوند است . (جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۱۵)

حدیث ۹۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلاة خير موضوع فمن شاء استقل و من شاء استكثر ؛ نماز بهترین چیزی است که مقرر شد، پس هر که خواهد کم بخواند و هر که خواهد زیاد کند. (جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۶، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۳۰۸)

حدیث ۹۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا يزال العبد في صلوة ما انتظر الصلوة ؛ بنده مادام که منتظر نماز است در حال نماز است .
(نهج الفصاحه ، ص ۵۲۷ ، حدیث ۲۵۳۸)

حدیث ۹۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما عمل ابن ادم شيئا افضل من الصلاة و صلاح ذات البين و خلق حسن ؛ فرزند آدم (انسان) هیچ عملی انجام نمی دهد که بهتر از نماز و آشتی دادن مردم و خوش اخلاقی باشد. (نهج الفصاحه ، ص ۵۴۷ ، حدیث ۲۶۵۱)

حدیث ۹۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان افضل الفرائض بعد المعرفة الصلاة ؛ بهترین واجبات پس از شناخت (خدا) نماز است .
(تفسیر ابوالفتح ، ج ۱ ، ص ۱۰۲)

حدیث ۹۲۶

قال علی - عليه السلام -: تعاهدوا امر الصلوة و حافظوا عليها و استكثروا منها ؛ نماز را مراعات کنید و محافظت کنید آن را، و آن را زیاد به جا آورید. (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲ ، نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۹۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصلوة مفتاح الجنة ؛ نماز کلید بهشت است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

حدیث ۹۲۸

قال علی - عليه السلام -: الله ، الله ، الله في الصلوة ، فانها عمود دينكم ؛ خدا را، خدا را، خدا را درباره نماز ؛ چرا که ستون دین شماست . (نهج البلاغه ، نامه ها ، ص ۴۷)

حدیث ۹۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا اباذر! ان الله جعل قره عيني في الصلوة و حبيها الي كما حب الي الجائع ، الطعام و الي الظمان ، الماء و ان الجائع اذا اكل شبع و ان الظمان اذا شرب روى و انا لاشبع من الصلوة ؛ ای ابوذر! همانا خداوند نور چشم مرا در نماز قرار داده و نماز را محبوب من نمود ؛ همان گونه که طعام را برای گرسنه و آب را برای تشنه . گرسنه با خوردن سیر، و تشنه با نوشیدن سیراب می گردد، اما من هرگز از نماز سیر نمی شوم ساءله (بحار الانوار، ج ۷۷ ، ص ۷۷ ، مستدرک الوسایل ، ج ۱ ، ص ۱۷۴)

حدیث ۹۳۰

ذکر الله لاهل الصلاة اکبر من ذکرهم اياه ؛ الاترى انه يقول : ((اذکرونی اذکرکم)) ؛ یاد خدا برای اهل نماز، بالاتر از یاد آنها از خداست ؛ آیا نمی بینی که خداوند می فرماید: ((مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم)). (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۹)

حدیث ۹۳۱

قال الصادق - علیه السلام - : احب الاعمال الى الله - عز و جل - الصلوة و هی اخر وصايا الانبياء ؛ نماز، بهترین کارها نزد خداوند و آخرین وصیتهای پیامبران الهی است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۹۷)

حدیث ۹۳۲

قال الباقر - علیه السلام - : بنی الاسلام علی خمس : الصلوة و الزکوة ، و الصوم و الحج و الولاية ؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه ، زکات ، حج ، ولایت . (کافی ، ج ۲، ص ۱۷)

حدیث ۹۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ان الصلوة قربان المؤمن ؛ همانا نماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست . (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

حدیث ۹۳۴

قال الكاظم - علیه السلام - : افضل ما يتقرب به العبد الى الله بعد المعرفة به ، الصلوة ؛ بهترین چیزی که بنده بعد از شناخت خدا به وسیله آن به درگاه الهی تقرب پیدا می کند، نماز است . (تحف العقول ، ص ۴۵۵)

حدیث ۹۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : علم الايمان الصلوة ؛ علامت و نشانه ایمان نماز است . (شهاب الاخبار، ص ۵۹)

حدیث ۹۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الصلوة ، معراج المؤمن ؛ نماز، معراج مؤمن است . (کشف الاسرار، ج ۲، ص ۶۷۶، سرالصلوة ، ص ۷، اعتقادات مجلسی ، ص ۲۹)

حدیث ۹۳۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اول ما افترض الله على امتی، الصلوات الخمس و اول ما يرفع من اعمالهم، الصلوات الخمس و اول ما يسألون عنه ، الصلوات الخمس؛ اولین چیزی که خداوند بر امت من واجب کرد، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که از اعمال ایشان بالا برده می شود، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که نسبت به آن مورد سؤال واقع می شوند، نمازهای پنج گانه است . (کنز العمال ، ج ۷، حدیث ۱۸۸۵)

حدیث ۹۳۸

امام صادق علیه السلام: الوُضوءُ عَلَى الوُضوءِ نُورٌ عَلَى نُورٍ؛ وضو روی وضو، روشنایی روی روشنایی است. وسائل الشیعه: ۱ / ۲۶۵
۸ /

حدیث ۹۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْثَرُ مِنَ الطَّهْوَرِ يَزِدُ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ، وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ عَلَى طَهَارَةٍ فَافْعَلْ؛ فَإِنَّكَ تَكُونُ إِذَا مَتَّ عَلَى الطَّهَارَةِ شَهِيدًا؛ زیاد وضو بگیر، تا خداوند عمر تو را زیاد گرداند. اگر توانستی شب و روز با طهارت باشی این کار را بکن؛ زیرا اگر در حال طهارت بمیری، شهید خواهی بود. أمالی المفید: ۵ / ۶۰

حدیث ۹۴۰

امام رضا علیه السلام: فِي عِلَّةِ الوُضوءِ: لِأَنَّهُ يَكُونُ الْعَبْدُ طَاهِرًا إِذَا قَامَ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ عِنْدَ مُنَاجَاتِهِ إِيَّاهُ، مُطِيعًا لَهُ فِيمَا أَمَرَهُ، نَقِيًا مِنَ الْأَدْنَسِ وَالنَّجَاسِيَةِ، مَعَ مَا فِيهِ مِنْ ذَهَابِ الْكَسَلِ وَطَرْدِ النَّعَاسِ، وَتَرْكِيَةِ الْفُؤَادِ لِلْقِيَامِ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ؛ - درباره حکمت وضو-: برای این که بنده (خدا) وقتی برای مناجات با (خداوند) جبار در برابر او می ایستد، پاک باشد. فرمان او را اطاعت کرده باشد و از آلودگی‌ها و نجاست پاکیزه باشد، به علاوه این که وضو باعث از بین رفتن حالت کسالت و زدودن خواب آلودگی و پاک ساختن دل برای ایستادن در حضور (خداوند) جبار می شود. علل الشرایع: ۹ / ۲۵۷

حدیث ۹۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَحْشُرُ اللَّهُ عِزَّ وَ جَلَّ أُمَّتِيَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْنَ الْأُمَمِ عُرَا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الوُضوءِ؛ خداوند عز و جل در روز قیامت امت مرا، بر اثر وضو، با چهره‌های زیبا و دست و پای سپید محشور می کند. بحار الأنوار: ۸۰ / ۲۳۷ / ۱۱

حدیث ۹۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَبَدْيِهِ وَرِجْلَيْهِ، فَإِنْ قَعَدَ قَعَدَ مَغْفُورًا لَهُ؛ هرگاه مرد مسلمان وضو بگیرد، گناهان او از گوش و چشم و دستان و پاهایش بیرون می‌روند. پس، چون بنشیند با آمرزش نشسته است. کنز العمال: ۲۶۰۳۱

حدیث ۹۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَسْبَغِ الوُضوءَ، تَمَّرْ عَلَى الصَّيرَاطِ مَرَّ السَّحَابِ؛ وضو را کامل بگیر، تا از صراط همچون ابر بگذری. بحار الأنوار: ۸ / ۴ / ۷۶

حدیث ۹۴۴

امام صادق علیه السلام: طَلَبْتُ نُورَ الْقَلْبِ فَوَجَدْتُهُ فِي التَّفَكُّرِ وَابْتِغَاءِ الْوَجْهِ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ؛ روشنایی دل را جویدم و آن را در اندیشیدن و گریستن یافتم و گذر از صراط را جویدم و آن را در صدقه دادن یافتم و نورانیت چهره را جویدم و آن را در نماز شب یافتم. مستدرک الوسائل: ۱۲ / ۱۷۳ / ۱۳۸۱۰ منتخب میزان

حدیث ۹۵۱

امام صادق علیه السلام: صِيْلَةُ اللَّيْلِ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ ، وَتُذْهِبُ الْهَمَّ ، وَتَجْلُو الْبَصِيْرَ ؛ نماز شب ، روی را نکو می‌سازد ، اندوه و غم را می‌برد و دیده را جلا می‌دهد . تهذیب الأحکام ، جلد ۲ ، صفحه ۱۲۲ ، حدیث ۴۶۱ ، ثواب الأعمال ، صفحه ۶۴

حدیث ۹۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَتَى الْجُمُعَةَ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ ؛ هر که از روی ایمان و به حساب خدا در نماز جمعه شرکت کند ، اعمالش را از نو آغازیده است (خداوند به پاداش آن گناهان گذشته‌اش را بیامرزد و نامه عمل جدیدی برایش باز کند) . الفقیه: ۱ / ۴۲۷ / ۱۲۶۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۲

حدیث ۹۵۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْجُمُعَةُ حَجٌّ الْمَسَاكِينِ . نماز جمعه ، حج مستمندان است . الدعوات: ۳۷ / ۹۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۲

حدیث ۹۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَرَكَ ثَلَاثَ جُمُعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ ؛ هر که سه نماز جمعه را ، از روی اهمیت ندادن به آن ، ترک کند خداوند بر دل او مهر (غفلت) زند . وسائل الشیعه: ۵ / ۶ / ۲۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۲

حدیث ۹۵۵

امام صادق علیه السلام: امْتَحِنُوا شَيْعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ : عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافَظَتُهُمْ عَلَيْهَا ، وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظُهُمْ لَهَا عِنْدَ عَيْدُونَا ، وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَاسَاتَتُهُمْ لِإِخْوَانِهِمْ فِيهَا ؛ شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در اوقات نمازشان ، که چگونه بر آنها مواظبت می‌کنند؛ در اسرارشان ، که چگونه آنها را از دشمنان ما حفظ می‌کنند و در اموالشان ، که چگونه با آن به برادران خود کمک می‌کنند . الخصال: ۱۰۳ / ۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۹۵۶

امام باقر علیه السلام: أَيُّمَا مُؤْمِنٍ حَافِظٌ عَلَى الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَةِ فَصَيَّرَ لَهَا لَوْقَتَهَا فَلَيْسَ هَذَا مِنَ الْغَافِلِينَ؛ هر مؤمنی که به نمازهای واجب اهمیت دهد و آنها را به وقتش بخواند ، از غافلان نیست . الکافی: ۳ / ۲۷۰ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۰

حدیث ۹۵۷

امام صادق علیه السلام: فَضْلُ الْوَقْتِ الْأَوَّلِ عَلَى الْآخِرِ كَفَضْلِ الْآخِرَةِ عَلَى الدُّنْيَا ؛ فضیلت اول وقت (نماز) بر آخر وقت ، همچون فضیلت آخرت بر دنیا است . ثواب الأعمال: ۵۸ / ۲ / ۳۲۸

حدیث ۹۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَسْبُ الرَّجُلِ مِنْ دِينِهِ، كَثْرَةُ مُحَافَظَتِهِ عَلَى إِقَامَةِ الصَّلَاةِ؛ در دینداری مرد همین بس که بر گزاردن نمازها بسیار مواظبت کند. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۸

حدیث ۹۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا صِلَاةَ لِمَنْ لَا يَتَخَشَّعُ فِي صَلَاتِهِ؛ کسی که در نمازش خشوع (و فروتنی) ندارد، نمازش نماز نیست. الفردوس: ۵ / ۱۹۵ / ۷۹۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۹۶۰

امام علی علیه السلام: إِذَا قَامَ الرَّجُلُ إِلَى الصَّلَاةِ أَقْبَلَ إبْلِيسُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ حَسِداً، لِمَا يَرَى مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ الَّتِي تَغْشَاهُ؛ هر گاه کسی به نماز ایستد، ابلیس از این که می بیند رحمت خدا او را فرا گرفته است حسودانه به وی می نگرَد. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۹۶۱

امام علی علیه السلام: وَ يَعْلَمُ الْمُصَلِّي مَا يَغْشَاهُ مِنْ جَلَالِ اللَّهِ مَا سِرَّهُ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ مِنْ سُجُودِهِ؛ اگر نماز گزار می دانست که چه هاله‌ای از جلالت خدا او را فرا می گیرد، دوست نداشت که سر از سجده‌اش بر دارد. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۹۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا دُمْتَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّكَ تَقْرَعُ بَابَ الْمَلِكِ الْجَبَّارِ، وَمَنْ يُكَيِّزُ قَرَعَ بَابَ الْمَلِكِ يُفْتَحُ لَهُ؛ تا زمانی که در حال نماز هستی در خانه پادشاهی مقتدر را می کوبی و هر که در خانه پادشاه را بسیار بکوبد، سرانجام آن در به رویش باز می شود. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۶۶ / ۲۶۶۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۹۶۳

امام صادق علیه السلام: لَوْ كَانَ عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ نَهْرٌ فَاعْتَسَلَ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ هَلْ كَانَ يَبْقَى عَلَى جَسَدِهِ مِنَ الدَّرَنِ شَيْءٌ؟ إِنَّمَا مَثَلُ الصَّلَاةِ مَثَلُ النَّهْرِ الَّذِي يُنْقِي، كُلَّمَا صَلَّيْتُ صَلَاةً كَانَ كَفَّارَةً لِدُنُوبِي إِلَّا ذَنْبَ أَخْرَجَهُ مِنَ الْإِيمَانِ مُقِيمٌ عَلَيْهِ؛ اگر جلو در خانه یکی از شما جوی آبی باشد و روزی پنج بار خود را در آن بشوید آیا چرک و کثافتی بر تن او باقی می ماند؟ حکایت نماز نیز حکایت جوی آبی است که تمیز و پاکیزه می کند؛ هر گاه کسی نمازی بخواند این نماز گناهانش را پاک می کند مگر گناهی که او را از ایمان به در برد و بر آن مداومت ورزد. بحار الأنوار: ۸۲ / ۲۳۶ / ۶۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۴

امام باقر علیه السلام: إِنْ أَوْلَ مَا يُحَاسِبُ بِهِ الْعَبْدُ الصَّلَاةَ، فَإِنْ قِيلَتْ قُبِلَ مَا سِوَاهَا؛ نخستین چیزی که بنده برای آن حسابرسی می شود نماز است؛ اگر پذیرفته شد سایر اعمالش هم پذیرفته می شود. الکافی: ۳ / ۲۶۸ / ۴ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلَاتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزِدْ مِنْ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که نمازش او را از کار زشت و ناپسند باز ندارد، جز بر دوری او از خدا افزوده نشود. کنز العمال: ۲۰۰۸۳ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۶

امام صادق علیه السلام: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الصَّلَاةُ، وَهِيَ آخِرُ وَصَايَا الْأَنْبِيَاءِ؛ محبوبترین کارها نزد خداوند عز و جل، نماز است و آن، آخرین سفارش پیامبران می باشد. الفقیه: ۱ / ۲۱۰ / ۶۳۸ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۷

امام علی علیه السلام: الصَّلَاةُ قُرْبَانٌ كُلِّ تَقِيٍّ؛ نماز، موجب تقرب هر پرهیزگار (ی به خدا) است. الخصال: ۱۰ / ۶۲۰ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۸

امام علی علیه السلام: الصَّلَاةُ تَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ؛ نماز رحمت (الهی) را فرود می آورد. غرر الحکم: ۲۲۱۴ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: جَعَلَ اللَّهُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ قُرَّةَ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ، وَحَبَّبَ إِلَيَّ الصَّلَاةَ كَمَا حَبَّبَ إِلَى الْجَائِعِ الطَّعَامَ، وَإِلَى الظَّمآنِ المَاءَ، وَإِنَّ الْجَائِعَ إِذَا أَكَلَ شَبِيعَ، وَإِنَّ الظَّمآنَ إِذَا شَرِبَ رَوِيَّ، وَأَنَا لَا أَشْبَعُ مِنَ الصَّلَاةِ؛ خداوند، جل ثناؤه، نور دیده مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من گردانید، همچنان که غذا را محبوب گرسنه و آب را محبوب تشنه. (با این تفاوت که گرسنه هر گاه غذا بخورد سیر می شود و تشنه هر گاه آب بنوشد سیراب می شود، اما من از نماز سیر نمی شوم. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۶۶ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُّ شَيْءٍ وَجْهٌ، وَوَجْهُ دِينِكُمُ الصَّلَاةُ؛ هر چیزی چهره‌ای دارد و چهره دین شما نماز است. دعائم الإسلام: ۱ / ۱۳۳ / منتخب میزان الحکمه: ۳۲۴

حدیث ۹۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ... مَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدٌ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَإِنَّهُ لَيَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّافِلَةِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أُحِبَّهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصِيرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَلِسَانَهُ الَّذِي يَنْطِقُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، إِنْ دَعَانِي أُجِبُّهُ، وَإِنْ سَأَلَنِي أُعْطِيْتُهُ؛ خداوند عز و جل فرمود: هیچ بنده‌ای با وسیله‌ای که نزد من محبوبتر باشد از آنچه بر او واجب کرده‌ام، به من نزدیک نشد. همانا او با نماز نافله به من نزدیک شود، تا آن جا که او را دوست بدارم و چون دوستش بدارم،

گوش او شوم که با آن بشنود و چشم او شوم که با آن بیند و زبان او شوم که با آن سخن گوید و دست او شوم که با آن ضربه زند. اگر مرا بخواند، جوابش دهم و اگر از من خواهشی کند، به او بدهم. الکافی: ۲ / ۳۵۲ / ۷ منتخب میزان الحکمة: ۴۶۰

حدیث ۹۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ بِاللَّتَّخُّعِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ، وَإِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ بِالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ؛ سزاوارترین مردم به خشوع و ورزیدن نهانی و آشکار در برابر خدا، حافظ قرآن است. و سزاوارترین مردم به نماز گزاردن و روزه گرفتن در آشکار و نهان، حافظ قرآن است. الکافی: ۲ / ۶۰۴ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۴۶۰

حدیث ۹۷۳

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً لَكُمْ مِنَ الشَّرِكِ، وَالصَّلَاةَ تَنْزِيهاً لَكُمْ عَنِ الْكِبْرِ؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی. احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸

حدیث ۹۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: الصَّلَاةُ مِنَ شَرَائِعِ الدِّينِ وَفِيهَا مَرْضَاةُ الرَّبِّ عَزَّوَجَلَّ وَهِيَ مِنْهَاجُ النَّبِيَاءِ وَاللِّمَصِيئَةِ حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَهُدْيٌ وَإِيمَانٌ وَنُورُ الْمَعْرِفَةِ وَبَرَكَةٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین‌های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. (خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱)

حدیث ۹۷۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: كُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيُرُوا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْجِتْهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. (کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴)

حدیث ۹۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الوضوء شرط الإيمان و السواك شرط الوضوء؛ وضو نصف ایمان است و مسواک کردن نصف وضو است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الوضوء قبل الطعام ينفي الفقر و بعده ينفي اللّم و يصحّح البصر؛ وضو پیش از غذا فقر را ببرد و بعد از غذا وسواس را زایل کند و چشم را نیرو دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم على علم خير من صلاة على جهل؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أحسن صلاته حين يراه النَّاس ثمَّ أساءها حين يخلو فتلك استهانه استهان بها ربّه؛ هر که در حضور مردم نماز خویش نیکو کند و چون به خلوت رود آن را بد گزارد این اهانتی است که به پرورد کار خویش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كثرت صلاته بالليل حسن وجهه بالنهار؛ هر که به شب نماز بسیار کند به روز چهره اش نیکو شود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما عمل ابن آدم شيئا أفضل من الصلاه و صلاح ذات البين و خلق حسن؛ بنده آدم کاری بهتر از نماز و آشتی میان کسان و نیک خوئی نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يزال العبد في صلاه ما- انتظر الصلوه؛ بنده مادام که منتظر نماز است در حال نماز است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس بين العبد و الشُّرك إلّا ترك الصّلاه فإذا تركها فقد أشرك؛ میان بنده و شرک جز ترک نماز فاصله نیست و چون نماز را ترک کند، مشرک است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لتتقضنّ عرا الإسلام عروه عروه فكلّما انتقضت عروه تشبّث النَّاس بالتي تليها فأولهنّ نقض الحكم و آخرهنّ الصّلاه؛ دستاویزهای اسلام یکایک شکسته می شود و چون دستاویزی شکسته شد مردم به دستاویز بعدی چنگ می زنند، نخستین دستاویزی که شکسته می شود حکومت حق است و آخر آن نماز است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغرباء في الدّنيا أربعة: قرآن في جوف ظالم، و مسجد في نادى قوم لا يصلّى فيه، و مصحف في بيت لا- يقرأ فيه، و رجل صالح مع قوم سوء؛ غریبان جهان چهارند: قرآن در خاطر ستمگر، و مسجدی در ناحیه گروهی که در آن نماز نکنند، و مصحفی در خانه ای که نخوانند، و مرد پارسا با مردم بد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّلاةُ تسوّد وجه الشَّيْطان و الصّدقه تكسّر ظهره و التَّحَابُ فِي اللّهِ يَقْطَعُ دَابِرَهُ فَإِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ تَبَاعَدَ مِنْكُمْ كَمَطْلَعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا؛ نماز چهره شیطان را سیاه کند و صدقه دادن پشت او را بشکند و دوستی در راه خدا ریشه او را می کند و وقتی چنین کردید از شما به فاصله شرق و غرب دوری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّلاةُ مِيزَانٌ فَمَنْ أَوْفَى اسْتَوْفَى؛ نماز چون ترازوست هر که کامل کند، پاداش کامل یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّلاةُ نور المؤمن؛ نماز نور مؤمن است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلاه الرّجل تطوعاً حیث لا یراه النّاس تعدل صلاته علی أعین النّاس خمساً و عشرين؛ نماز مرد که بدخواه در جایی که مردم او را نبینند کند، برابر بیست و پنج نماز است که در دیده مردم کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلّ صلاه مورع کأنّک تراه فإن كنت لا تراه فإنّه یراک، و ایأس ممّا فی أیدی النّاس تعش غتیا و إیّاک و ما یعتذر منه؛ نماز را با ترس گزار، گوئی خدا را می بینی اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند و از آنچه در دست مردم است، نومید باش تا بی نیاز زندگی کنی و از آنچه عذر آن باید خواست، پرهیز. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعه من عالم باللّه خیر من ألف رکعه من متجاهل باللّه؛ دو رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من عالم أفضل من سبعین رکعه من غیر عالم؛ دو رکعت نماز دانشمند بهتر از هفتاد رکعت غیر دانشمند است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من رجل ورع أفضل من ألف رکعه من مخلط؛ دو رکعت نماز شخص پرهیزکار بهتر از هزار رکعت لابلالی است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من المتروّج أفضل من سبعین رکعه من الأعزب؛ دو رکعت نماز شخص زن دار بهتر از هفتاد رکعت نماز عزیزست. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان بسواک أفضل من سبعین رکعه بغير سواک و دعوه فی السیر أفضل من سبعین دعوه فی العلانیه و صدقه فی السیر أفضل من سبعین صدقه فی العلانیه؛ دو رکعت نماز با مسواک بهتر از هفتاد رکعت بدون مسواک است و یک دعای نهران بهتر از هفتاد دعای آشکار است و یک صدقه نهران بهتر از هفتاد صدقه آشکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء مفتاح الرّحمه و الوضوء مفتاح الصّیلاه و الصّیلاه مفتاح الجنّه؛ دعا کلید رحمت و وضو کلید نماز است و نماز کلید بهشت. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء بین الأذان و الإقامه لا یرد؛ دعائی که میان اذان و اقامه کنند رد نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخمر أمّ الخبائث فمن شربها لم تقبل صلاته أربعین یوماً فإن مات و هی فی بطنه مات میتة جاهلیة؛ شراب مادر ناپاکیهاست، هر که بنوشد چهل روز نمازش پذیرفته نشود و اگر بمیرد و شراب در شکم او باشد چنان است که در دوران جاهلیت مرده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلّوا بین أصابعکم لا یخلل الله بینها بالنار؛ هنگام وضو میان انگشتان خود فاصله دهید تا خدا به وسیله آتش میان آنها را فاصله ندهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حبّذا المتخلّون من أمّتی فی الوضوء و الطّعام؛ چه نیکند از امت من آنها که در وضو و غذا مسواک می کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجفاء کلّ الجفاء و الکفر من سمع منادی الله تعالی ینادی بالصّلاه و یدعوه إلى الفلاح فلا یجیبه؛ نشان خشونت و کفر نفاق آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری

می خواند و دعوت او را اجابت نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من كن فيه اظله الله تحت ظل عرشه يوم لا ظل الا ظله: الوضوء على المكاره و المشى إلى المساجد فى الظلم و إطعام الجائع؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند وی را روزی که سایه ای جز سایه خدا نیست در سایه عرش جای دهد: وضو گرفتن با زحمت و راه مسجد سپردن در تاریکی و سیر کردن گرسنه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لا تؤخر و هنّ الصیلاه إذا أتت و الجنازه إذا حضرت و الأیم إذا وجدت کفؤا؛ سه چیز را نباید تأخیر انداخت: نماز همین که وقت آن رسید و بر داشتن جنازه وقتی آماده شد و شوهر دادن بیوه وقتی هم شأنی یافت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا تجاوز صلاتهم آذانهم: العبد الأبق حتى يرجع و امرأه باتت و زوجها عليها ساخط و إمام قوم و هم لها کارهون؛ سه کسند که نمازشان از گوشه‌هایشان بالاتر نمی رود: بنده فراری تا باز گردد و زنی که شب بخوابد و شوهرش بر او خشمگین باشد و پیشوای قومی که آن قوم از او متنفر باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السماء و يستجاب الدعاء فى أربعة مواطن: عند التقاء الصیفوف فى سبيل الله و عند نزول الغيث و عند إقامه الصیلاه و عند رؤيه الكعبه؛ چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها را مستجاب کنند. هنگام تلاقی صف مبارزان در راه خدا و هنگام نزول باران و هنگام نماز و هنگام دیدار کعبه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العبد و بین الکفر ترک الصلوه؛ میان بنده و کفر ترک نماز فاصله است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما يحاسب به الصلوه؛ نخستین چیزی که به حساب آن می رسند نماز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول ما تفقدون من دينكم الأمانه و آخر ما تفقدون الصلوه؛ نخستین چیزی که از دین خود از دست می دهید، امانت است و آخرین چیزی که از دست می دهید، نماز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا يَنَادِي عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ: يَا بَنِي آدَمَ قُومُوا إِلَيَّ نِيرَانِكُمُ الَّتِي أَوْ قَدْ تَمَوْهَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَأَطْفِئُوهَا بِالصَّيْلِ؛ خداوند فرشته ای دارد که هنگام نماز بانگ می زند آدمیزاده گان برخیزید و آتشفشانی را که بر خویشتان افروخته اید به نماز خاموش کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْمَصْلَى لِيَقْرَعُ بَابَ الْمَلِكِ وَإِنَّهُ مِنْ يَدِمِ قَرَعِ الْبَابِ يَوْشِكُ أَنْ يَفْتَحَ لَهُ؛ نماز گزار در خداوند را می کوبد و هر که پیوسته دری را بکوبد عاقبت به روی او باز می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَفْشُوا السَّلَامَ وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسَ نِيَامًا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ؛ سلام را فاش کنید و طعام بخورانید، با خویشاوندان الفت گیرید و هنگام شب که مردم در خوابند نماز بخوانید تا وارد بهشت شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَغْبَطُ النَّاسَ عِنْدِي مُؤْمِنٌ خَفِيفُ الْحَاذِ ذُو حَظٍّ مِنْ صَلَاةٍ وَكَانَ رِزْقُهُ كِفَافًا فَصَبِرَ عَلَيْهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَكَانَ غَامِضًا فِي النَّاسِ عَجَلَتْ مَمِيتُهُ وَقَلَّ تَرَاثُهُ وَقَلَّتْ بَوَاكِيهِ؛ خوشبخت ترین مردم در نظر من مؤمنی است که متعلقاتش کم و از نماز بهره ور باشد، روزی او به حد کفاف باشد و با آن بسازد تا به خدای خویش برسد، خدای را به خوبی پرستش کند و در میان مردم گمنام باشد، وقتی مرگش برسد ارثش کم باشد و گریندگانش انگشت شمار باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِذَا أُمَّ أَحَدَكُمْ النَّاسَ فَلِيخَفَّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الصَّيِّغِيرَ وَالْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَالْمَرِيضَ وَذَا الْحَاجَةَ وَإِذَا صَلَّى لِنَفْسِهِ فَلِيَطْوِلْ مَا يَشَاءُ؛ وقتی کسی در نماز پیشوای مردم شد نماز را سبک گیرد که در میان کسان کوچک و بزرگ و بیمار و ناتوان و حاجتمند هست و هر وقت برای خود نماز گذارد هر چه خواهد طول دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصَّيْلَةُ لَوْ قَتَلَهَا ثُمَّ بَرَّ الْوَالِدِينَ ثُمَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ بهترین کارها در نزد خدا نماز به وقت است آنگاه نیکی با پدر و مادر آنگاه جنگ در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اثنان لا تجاوز صلاتهما رءوسهما عبد ابق من موالیه حتی یرجع و امرأه عصت زوجها حتی ترجع؛ دو کسند که نمازشان از سرشان بالاتر نمی‌رود بنده ای که از آقایان خود گریخته باشد تا هنگامی که باز گردد و زنی که شوهر خود را نافرمانی کرده باشد تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱۶

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: نماز نافله راه نزدیک شدن هر مؤمنی به خداوند است. تحف العقول

حدیث ۱۰۱۷

قال الإمام الحسین - علیه السلام - : مَنْ قَرَأَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي صَلَاتِهِ قَائِمًا، يُكْتَبُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِائَةٌ حَسَنَةً ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: هر کس آیه ای از قرآن را در نمازش تلاوت نماید، خداوند متعال در مقابل هر حرفی از آن یکصد حسنه در نامه اعمالش ثبت می نماید. الکافی، ج ۲، ص ۶۱۱

حدیث ۱۰۱۸

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : مَنْ صَلَّى، فَجَلَسَ فِي مُصَلَّاهُ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ كَانَ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: ه ر که نماز - صبح - را به خواند و در جایگاه خود بنشیند تا خورشید طلوع کند، برایش پوششی از آتش خواهد بود. تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۳۲۱، ح ۱۶۶

حدیث ۱۰۱۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيرًا لَكُمْ مِنَ الشِّرْكِ، وَالصَّلَاةَ تَزْيِيهَا لَكُمْ مِنَ الْكِبَرِ، وَالزَّكَاةَ تَزْكِيَةً لِلنَّفْسِ، وَنِمَاءً فِي الرِّزْقِ، وَالصِّيَامَ تَنْبِيئًا لِلْأَخْلَاصِ، وَالْحَجَّ تَشْيِيدًا لِلدِّينِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. رباحین الشریعه، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۱۰۲۰

إِغْتَبِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ خَمْسِيَةِ مَوَاطِنَ: عِنْدَ قِرَائَةِ الْقُرْآنِ، وَ عِنْدَ الْأَذَانِ، وَ عِنْدَ نُزُولِ الْغَيْثِ، وَ عِنْدَ الْبِقَاءِ الصِّغِيرِ لِلشَّهَادَةِ، وَ عِنْدَ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ دُونَ الْعَرْشِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: پنج موقع را برای دعا و حاجت خواستن غنیمت شمارید: موقع تلاوت قرآن، موقع اذان، موقع بارش باران، موقع جنگ و جهاد - فی سبیل الله - موقع ناراحتی و آه کشیدن مظلوم. در چنین موقعیت ها مانعی برای استجاب دعا نیست. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۳۴۳، ح ۱

حدیث ۱۰۲۱

بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ، إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ فَقَامَ يُصَلِّي، فَلَمْ يُتِمَّ رُكُوعَهُ وَلَا سُجُودَهُ، فَقَالَ: نَقَرَ كَنْقَرٍ

الْغُرَابِ، لَيْتُنْ مَاتَ هَذَا وَهَكَذَا صَيَّ لِمَوْتِهِ لَيْمُوتَنَّ عَلَيَّ غَيْرِ دِينِي؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - در مسجد نشسته بودند که شخصی وارد شد و مشغول خواندن نماز شد و رکوع و سجودش را کامل انجام نمی داد و عجله و شتاب می کرد. حضرت فرمودند: کار این شخص همانند کلاغی است که منقار بر زمین می زند، اگر با این حالت از دنیا برود بر دین من نمرده است. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۳۱، ح ۴۴۳۴

حدیث ۱۰۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تُضَيِّعُوا صَيِّلاتِكُمْ، فَإِنَّ مَنْ ضَيَّعَ صَلَاتَهُ، حُشِرَ مَعَ قَارُونَ وَهَامَانَ، وَكَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ النَّارَ مَعَ الْمُنَافِقِينَ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نماز را سبک و ناچیز مشمارید، هر کس نسبت به نمازش بی اعتنا باشد و آن را سبک و ضایع گرداند همنشین قارون و هامان خواهد گشت و حق خداوند است که او را همراه منافقین در آتش داخل نماید. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۳۰

حدیث ۱۰۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و من حافظ علی الجماعة حیثما کان مر علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمرة مع السابقین؛ کسی که محافظت و مداومت بر نماز جماعت کند، مانند برق سریع و درخشان همراه نخستین گروه بهشتیان از روی صراط می گذرد. (ثواب الاعمال، ص ۳۴۳)

حدیث ۱۰۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثة یضحک الله بهم: الرجل اذا قام باللیل یصلی و القوم اذا صفوا فی الصلاة، و القوم اذا صفوا فی قتال العدو؛ سه گروهند که خداوند از آنان خشنود است: ۱- کسی که نماز شب می خواند. ۲- جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند. ۳- دسته ای که در برابر دشمن در راه خدا صف آرایی کرده اند. (ثواب الاعمال، ص ۹۶)

حدیث ۱۰۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو یعلمون ما فی العشاء و الفجر لاتوهما ولو حبوا؛ اگر بدانند آنچه را که در خواندن نماز عشاء و صبح با جماعت هست به آن می آیند، هر چند با زانوها و دستها باشد، مانند راه رفتن کودک با نشستن گاه خود. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۴۹)

حدیث ۱۰۲۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: صلی رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - الظهر و العصر فخفف الصلاة فی الركعتین فلما انصرف ... قالوا: خففت فی الركعتین الاخیرتین؟ فقال لهم: او ماسمعتم صراخ الصبی؛ روزی رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) نماز ظهر و عصر را به جا می آورد، ناگهان دو رکعت آخر نماز را تخفیف (تسریع) دادند، اصحاب پس از نماز از حضرت سؤال کردند، که آیا دستور جدید آمده؟ فرمودند: برای چه؟ گفتند: چرا دو رکعت آخر نماز را سبک تر خواندید؟ فرمودند: مگر صدای فریاد گریه کودک را نمی شنوید. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۶۹)

حدیث ۱۰۲۷

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: فضل صلاة الجماعة على صلاة الرجل فردا خمس و عشرون درجة في الجنة؛ نماز جماعت بر نماز فردای بیست و پنج درجه بهشتی فضیلت و برتری دارد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۱)

حدیث ۱۰۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: همانا خداوند به سه گروه وعده داد، بدون حساب وارد بهشت شوند، و هر یک از این سه گروه (روز قیامت) می توانند هشتاد هزار نفر را شفاعت کنند و آنها عبارتند از: ۱- مؤذن. ۲- امام جماعت. ۳- کسی که وضو بگیرد، سپس داخل مسجد شود و نماز را به جماعت به جا آورد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸)

حدیث ۱۰۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: و اذا قمت في صلاتك للناس، فلا تكون منفرا ولا مضيعا فان في الناس من به العلة و له الحاجة؛ و هنگامی که به نماز جماعت برای مردم می ایستی باید نمازت نه نفرت آور و نه تزییع کننده باشد (نه آن قدر آن را طول بده که موجب تنفر مأمومین شود و نه آن قدر سریع که نماز را ضایع کنی) چرا که در بین مردمی که با تو به نماز ایستاده اند، هم بیمار وجود دارد و هم افراد حاجتمند هست. (نهج البلاغه، نامه ۵۲)

حدیث ۱۰۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من صلى الخمس في الجماعة و حافظ على الجمعة فقد اکتال الاجر بالمکيال الاوفى و قال تعالى: ثم يجزيه الجزاء الاوفى؛ کسی که نماز پنج وقت خود را به جماعت بخواند و به نماز جمعه حاضر شود، پس به تحقیق اجر خود را به حد کافی دریافت کرده است. سپس رسول خدا پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) این آیه کریمه را تلاوت فرمودند: پس جزا داده شود بر آن، جزای کامل تر. (جامع احادیث الشیعه، ج ۶، ص ۳۸۶)

حدیث ۱۰۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التکبيرة الاولى مع الامام خير من الدنيا و ما فيها؛ تکبیر اول را با امام جماعت گفتن بهتر است از دنیا و آنچه در آن است. مستدرک الوسائل ج ۱ ص ۴۸۸

حدیث ۱۰۳۲

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من قال بالجسم فلا تعطوه شيئا من الزكاة و لا تصلوا خلفه؛ هر کس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید. (من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۳۷۹)

حدیث ۱۰۳۳

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: ينبغي للصفوف ان تكون تامة متواصلة بعضها الى بعض، و يكون بين كل صفين قدر مسقط جسد الانسان اذا سجد؛ سزاوار است که صفهای (نماز جماعت) کامل و به هم پیوسته باشند، و میان دو صف فاصله به اندازه ای باشد که

یک انسان بتواند سجده کند و اگر در نماز جماعت فاصله دو صف جلو و عقب کمتر از این باشد، چنین نمازی نماز کامل و درستی نیست. (دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۵۵)

حدیث ۱۰۳۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ثلاثة لا یصلی خلفهم: المجهول، و الغالی و ان كان یقول بقولک، و المجاهر بالفسق و ان كان مقتصد؛ پشت سر سه گروه نماز نخوان (اقتداء نکن): ۱- پشت سر شخص ناشناخته. ۲- مرد غلو کننده، هر چند که امامی و هم عقیده تو باشد. ۳- شخص متظاهر به فسق و گناه، اگر چه مردی میانه رو و معقول باشد. (خصال صدوق، ص ۱۵۴)

حدیث ۱۰۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و من حافظ علی الصف الاول و التکبیرة الاولى لا یؤذی مسلما اعطاه الله من الاجر ما یعطى المؤمنون فی الدنيا و الاخرة؛ کسی که محافظت و مداومت بر صف اول (نماز جماعت) و تکبیر اول نماید، و مسلمانی را اذیت نکند، خداوند به او اجری معادل اجری که مؤذن در دنیا و آخرت دریافت می کند، عطا خواهد کرد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۸۷)

حدیث ۱۰۳۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: و لا تصلی خلف فاجر و لا یقتدی الا باهل الولاية؛ پشت سر آدم فاجر نماز نخوان، اقتدا فقط بر شخص اهل ولایت اهل بیت عصمت و طهارت جایز است. (تحف العقول، ص ۳۰۸)

حدیث ۱۰۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فما من مؤمن مشى الى الجماعة الا خلف الله علیه احوال يوم القيامة، ثم یأمر به الى الجنة؛ پس مؤمنی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد، سپس او را امر می کند به ورود به بهشت. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۱۰۳۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: فضل الجماعة علی الفرد بكل رکعة الفارکة؛ فضیلت نماز جماعت بر نماز فردی هر یک رکعت برابر دو هزار رکعت است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۱۰۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: افضل الصفوف اولها و هو صف الملائكة و افضل المقدم میان الامام؛ بهترین صفهای نماز جماعت، صف اول است، و آن صف ملائکه است و بهترین جای صف اول سمت راست امام است. (بحار الانوار ج ۸۸ ص ۱۸)

حدیث ۱۰۴۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من صلی عن یمین الامام اربعین یوما دخل الجنة؛ کسی که سمت راست امام جماعت چهل

روز نماز بخواند وارد بهشت می شود. (جامع احادیث الشیعه، ج ۶، ص ۴۶۵)

حدیث ۱۰۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سوا صفوفکم فان تسویة الصف تمام الصلاة؛ صفهای نماز جماعت را مساوی کنید، پس همانا که مساوی کردن صفها، کامل کننده نماز است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۰)

حدیث ۱۰۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل میامن الصوف علی میاسرها کفضل صلوٰة الجماعة علی صلوٰة الفرد؛ فضیلت سمت راست بر سمت چپ، صفهای جماعت همانند فضیلت نماز جماعت است بر نماز فردی. (جامع احادیث الشیعه، ج ۶، ص ۴۶۵)

حدیث ۱۰۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة جماعة و لو علی رأس زج اذا سئلت عن لا یشهد الجماعة فقل: لا اعرفه؛ نماز باید به صورت جماعت خوانده شود، و لو بر نوک تیز پیکان باشد، زمانی که از شما سؤال شد در مورد کسی که به جماعت حاضر نمی شود، بگویید او را نمی شناسیم. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۱۰۴۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ینبغی للامام ان یكون صلاته علی صلاة اضعف من خلفه؛ بر امام جماعت شایسته است که نمازش بر اساس نماز ضعیفترین مأمومین خود باشد (نماز را در حال نماز جماعت طولانی نکند). (من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۸۱)

حدیث ۱۰۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و من لزم جماعة المسلمين حرمت علیهم غیبة و ثبت عدالته؛ کسی که بر نماز جماعت مداومت داشته باشد، غیبت او بر مسلمانان حرام و عدالتش ثابت می شود. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۹۴)

حدیث ۱۰۴۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: و من صلی فی بیته جماعة رغبة عن المساجد فلا صلاة له و لمن صلی معه الامن علة تمنع من المسجد؛ و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هر چند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد. (امالی الطوسی، ج ۲، ص ۳۰۷)

حدیث ۱۰۴۷

جمیل بن صالح از امام صادق (علیه السلام) سؤال کرد: کدام یک از این دو افضل است: انسان در اول وقت نمازش را بخواند یا

مقداری نماز را تأخیر بیندازد تا با اهل مسجد به جماعت نماز بخواند، زمانی که مسجد امام جماعت دارد؟ حضرت فرمودند: نماز را به تأخیر بینداز، با اهل مسجد نماز بخوان، زمانی که مسجد امام جماعت دارد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۸۸)

حدیث ۱۰۴۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من صلی معهم فی الصف الاول کان کمن صلی خلف رسول الله (ص) فی الصف الاول؛ کسی که در صف اول نماز جماعت اهل سنت شرکت نماید، مانند آن است که در صف اول پشت سر پیامبر (ص) نماز خوانده باشد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۸۱)

حدیث ۱۰۴۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) خطاب به جمعیتی فرمودند: ای مردم صفهای (نماز جماعت) را منظم و مساوی کنید و دوش به دوش بایستید تا فاصله و جدایی میان شما نیفتد و نامرتب نباشید که خداوند دل‌های شما را از یکدیگر دور گرداند و بداند که من شما را از پشت سر می بینم که چگونه نظم را در صفهای جماعت برقرار می کنید. (ثواب الاعمال، ص ۵۲۰)

حدیث ۱۰۵۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من خلع جماعة المسلمین قدر شبر، خلع ربة الايمان من عنقه؛ کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملاً) دوری کند، ریسمان ایمان را از گردنش در آورده و به دور افکنده است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳)

حدیث ۱۰۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: انی لأكون فی الصلوة فاسمع بکاء الصبی فاحفف مخافة ان اشق علی امه؛ من گاهی در حال نماز که هستم صدای گریه کودکی را می شنوم و نماز را سبک و کوتاه می کنم، چرا که می ترسم مادرش را به رنج افکنم. (کنز العمال، ج ۷، ص ۶۰۱، حدیث ۲۰۴۵۵)

حدیث ۱۰۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة جماعة و لو علی رأس زج؛ در نماز جماعت شرکت نمایید، گرچه آن را بر سر آهن و نوک نیزه انجام دهید (یعنی هر قدر سخت و دشوار باشد، از حضور در جماعت دریغ نکنید). (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۱۰۵۳

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: من ترک الجماعة رغبة عنها و عن جماعة المسلمین من غیر علة فلا صلاة له؛ کسی که از روی بی میلی، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند، نمازی برای او نیست. (امالی شیخ صدوق، ص ۲۹۰)

حدیث ۱۰۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من صلی اربعین یوما جماعه یدرک التکبیر الاولی، کتب له برائتان برائتہ من النار و برائتہ من النفاق؛ کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز، چهل روز انجام دهد، خداوند دو برائت را برای او مقرر می سازد: ۱- برائت از آتش دوزخ. ۲- برائت از نفاق. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۱۰۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: من سمع النداء فلم یجبه من غیره فلا صلاة له؛ هر کس که صدای اذان جماعت را بشنود و بدون هیچ عذری پاسخ ندهد، نماز ندارد (نمازش مقبول نیست). (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۵)

حدیث ۱۰۵۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هم رسول الله - صلی الله علیه و آله - بأحراق قوم فی منازلهم لا یصلون بالجماعه؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) خواست خانه ها را بر قومی که در منازل نماز می گذاردند و به جماعت حاضر نمی شدند، بسوزاند. (لثالی الاخبار، ج ۴، ص ۲۰۵)

حدیث ۱۰۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلاة الرجل فی جماعه خیر من صلاته فی بیته اربعین سنه. قیل: یا رسول الله! صلوٰة یوم؟ فقال: صلوٰة واحده؛ نماز خواندن انسان در جماعت بهتر است از نمازی که چهل سال در خانه خوانده شود. عرض کردند: یا رسول الله! نماز یک روز؟ حضرت فرمود: بلکه یک نماز. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۴)

حدیث ۱۰۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لان اصلی الصبح فی جماعه احب الی من ان اصلی لیلتی حتی اصبح؛ اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم، در نظرم محبوبتر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است. (کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۷۹۲)

حدیث ۱۰۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: امام القوم وافدهم فقدموا فی صلاتکم افضلکم؛ امام جماعت هر جمعی نماینده آن در پیشگاه خداوند می باشد، پس برای امامت جماعت خود بهترینها را برگزینید. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰۹)

حدیث ۱۰۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اذا سمعت الاذان فأت و لو حبوا؛ هنگامی که اذان نماز را شنیدی، هر چه سریعتر به مسجد بیا، گر چه سینه خیز باشد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۴۸)

حدیث ۱۰۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ان الله و ملئکته يصلون علی الذین يصلون الصفوف الاول؛ به حقیقت خداوند و فرشتگانش بر کسانی که صفهای اول نماز جماعت را به هم پیوند می دهند، درود می فرستند. (کنز العمال، ج ۲، ص ۶۲۳)

حدیث ۱۰۶۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: الصلاة خلف العالم بالف رکعة؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۱۰۶۳

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: ان الصلوة فی الصف الاول کالجهد فی سبیل الله - عز و جل -؛ نماز خواندن در صف اول، مانند جهاد در راه خداست. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۸۷)

حدیث ۱۰۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من صلی خلف عالم فکأنما صلی خلف رسول الله؛ کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد، مانند کسی است که پشت سر پیغمبر خدا نماز خوانده است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۱۰۶۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من صلی خمس صلوات فی الیوم واللیلۃ فی جماعه فظنوا به خیرا و اجیزوا شهادته؛ هر که پنج نماز شبانه روز را به جماعت می خواند به او خوش گمان باشید و گواهی اش را بپذیرید. بحار الانوار ج ۸۸ ص ۸

حدیث ۱۰۶۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: انما جعلت الجماعه لثلاث - یكون الاخلاص والتوحید و الاسلام و العباده لله الاظهارا مکشوفاً مشهوراً؛ نماز جماعت قرار داده شده است، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار، باز و ظاهر باشد. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۲

حدیث ۱۰۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سیأتی علی الناس زمان یترکون الاذان علی ضعفائهم؛ زمانی خواهد آمد که اذان را تحقیر کرده و آن را به افرادی ناتوان می سپرند. (کنز العمال، ج ۷، ص ۶۹۰)

حدیث ۱۰۶۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان بلالا کان عبد صالحا، فقال: لا اؤذن لاحد بعد رسول الله - صلی الله علیه و اله -؛ همانا که بلال بنده ای شایسته بود و گفت: من برای احدی بعد از رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) اذان نمی گویم. (من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۸۶)

حدیث ۱۰۶۹

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: کان رسول الله - صلی الله علیه و اله - اذا سمع المؤذن یؤذن قال مثل ما یقولہ فی کل شیء؛ رسول خدا (ص) وقتی صدای اذان مؤذن را می شنید، آن جملات را تکرار می کرد. (الکافی، ج ۳، ص ۳۱۰، حدیث ۲۹)

حدیث ۱۰۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اجابۃ المؤذن یزید فی الرزق؛ اجابت دعوت اذان گو، سبب افزایش روزی می شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۷۷)

حدیث ۱۰۷۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: یؤذن الرجل و هو جالس و یؤذن و هو راكب؛ شخص اذان گو چه نشسته باشد و چه سواره اذان می گوید. (من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۸۵)

حدیث ۱۰۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو علم الناس ما فی النداء و الصف الاول لاستهجموا علیه؛ اگر مردم می دانستند چه فضیلتی دارد اذان گفتن و شرکت در صف اول جماعت، هر آینه برای این کار قرعه کشی می کردند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۰۰)

حدیث ۱۰۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ان الشیطان اذا سمع النداء هرب؛ به درستی که شیطان وقتی صدای اذان را شنید فرار می کند. (کنز العمال، حدیث ۲۰۹۵۱)

حدیث ۱۰۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجابۃ المؤذن کفارة الذنوب؛ اجابت اذان مؤذن، کفاره گناهان است. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۲۷)

حدیث ۱۰۷۵

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: من أذن سبع سنین محتسبا جاء یوم القیامة و لا ذنب له؛ هر کس هفت سال برای خدا اذان بگوید، روز رستاخیز بدون گناه وارد محشر می شود. ثواب الاعمال، ص ۸۳

حدیث ۱۰۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یحشر المؤمنون من امتی مع النبیین و الصدیقین و الشهداء؛ اذان گویان، از امت من با پیامبران و راستگویان و شهیدان محشر می شوند. (مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳)

حدیث ۱۰۷۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: کان رسول الله - صلى الله عليه وآله وسلم - يقول لبلا ل إذا دخل الوقت یا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتک بالاذان؛ رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) هنگامی که وقت نماز فرا می رسد به بلال می فرمود: بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلند بگو. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۲۴)

حدیث ۱۰۷۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صفان من الملائکه و من صلی باقامه بغیر اذان صلی خلفه صف واحد ما بین المشرق والمغرب؛ هر کس که نماز را با اذان و اقامه بخواند، دو صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می گزارند، و کسی که نماز را با اقامه تنها بخواند یک صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می خوانند و اندازه صف به قدر میان مشرق و مغرب است. محجۀ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۸

حدیث ۱۰۷۹

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: من اذن فی مصر من أمصار المسلمین سنه و جبت له الجنة؛ هر کس در یکی از شهرهای مسلمانان یک سال اذان بگوید بهشت بر او واجب می شود. محجۀ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۷

حدیث ۱۰۸۰

للمؤذن فیما بین الاذان و الاقامه مثل اجر الشهد المتشطبده فی سبیل الله؛ برای شخص اذان گو در فاصله اذان و اقامه، ثوابش مانند ثواب شهیدی است که در راه خدا در خون خود می غلظد. (ثواب الاعمال، ص ۵۸)

حدیث ۱۰۸۱

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: المؤذن یغفر الله له مد بصره و مد صوته فی السماء و یصدقه کل رطب و یابس سمعه، و له من کل یصلی معه فی مسجده سهم و له بکل من یصلی بصوته؛ خداوند مؤذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد، هر خشک و تری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نماز گزارد سهمی نصیب او شود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست. محجۀ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۱

حدیث ۱۰۸۲

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: ان لحوما محرمة علی النار و هی لحوم المؤذنین؛ همانا، گوشتهایی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است. (مستدرک الوسائل، ص ۲۴۹)

حدیث ۱۰۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق، الا رجل یرید الرجوع الیه، او یکون علی غیر طهاره فیخرج لیتطهر؛ کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است

، مگر این که قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۱۰۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من اذن محتسبا یرید بذلك وجه الله - عز و جل - اعطاء الله ثواب اربعین الف شهید و اربعین الف صدیق و یدخل فی شفاعته اربعین الف مسیء من امتی الی الجنة؛ کسی که اذان بگوید، و به خداوند توجه داشته باشد، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطامی کند و چهل هزار از امت گناهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۳۰)

حدیث ۱۰۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یا علی الأذان نور؛ یا علی! اذان نور است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

حدیث ۱۰۸۶

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: ایما مؤمن حافظ علی الصلوات المفروضة فصلاها لوقتها فلیس هذا من الغافلین؛ هر مؤمنی محافظت بر نمازش نماید، و او را در وقتش به جا آورد، از انسانهای غافل شمرده نمی شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

حدیث ۱۰۸۷

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: و من صلاها لغير وقتها مؤثرا علیها غیرها فان ذلك الیه ان شاء غفر له و ان شاء عذبه؛ کسی که نماز را در غیر وقتش به جا آورد و چیز دیگری را بر نماز انتخاب کند و ترجیح دهد، به درستی که این کار، خدا را مختار می کند که اگر بخواهد او را ببخشد و اگر بخواهد او را عذاب کند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۳)

حدیث ۱۰۸۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: فاذا صلی العبد صلاة الصبح مع طلوع الفجر اثبت له مرتین تثبتها ملائکة اللیل و ملائکة النهار؛ پس هر گاه نماز گزار نماز صبح را با طلوع فجر به جای آورد دو مرتبه برای او نوشته می شود، هم فرشته صبح و هم فرشته شب می نویسند (نماز صبح رافرشته روز و فرشته شب هر دو مشاهده می کنند). (ثواب الاعمال، ص ۶۲)

حدیث ۱۰۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لا تؤخر و هن الصلاة اذا انت و الجنابة اذا حضرت و الأیم اذا وجدت کفو؛ سه چیز را نباید به تأخیر انداخت، نماز همین که وقت آن رسید، و برداشتن جنابه وقتی آماده شد، و شوهر دادن بیوه وقتی هم کفو خود را یافت. (نهج الفصاحه، ص ۲۶۲، حدیث ۱۲۶۱)

حدیث ۱۰۹۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: افضل الاعمال الی الله الصلاة لوقتها و بر الوالدین و الجهاد فی سبیل الله؛ بهترین اعمال نزد

خداوند، نماز اول وقت است پس از آن نیکی بر پدر و مادر، و سپس جهاد در راه خدا است. (بحار الانوار، ج ۳، ص ۸۵)

حدیث ۱۰۹۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: حافظوا علی مواقیت الصلوات ، فان العبد لا یأمن الحوادث؛ مراقب وقتهای نماز باشید (که تا وقتش فرا رسید انجام دهید) چرا که انسان از حوادثی که مانع انجام نماز در وقت گردد، ایمن نیست. (بحار الانوار، ج ۳، ص ۸۲، ص ۲۰)

حدیث ۱۰۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: صل الصلوة لوقتها الموقت لها و لاتعجل وقتها لفراغ و لا تؤخرها عن وقتها لأشغال و اعلم ان كل شیء من عملك تبع لصلوتك؛ نماز را در وقت مقرر آن به جای آور، و به خاطر فراغت عجله مکن و به علت اشتغال آن را به تأخیر میفکن، و بدان که همه اعمال تو بسته به نمازتوست. (نهج البلاغه، نامه ۲۷)

حدیث ۱۰۹۳

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: انما امر بالوضوء لیکون العبد طاهرا اذا قام بین یدی الجبار و عند مناجاته ...؛ همانا امر شده است به وضو، تا آن که بنده پاک باشد، به هنگامی که می ایستد در مقابل خداوند جبار و همچنین وقت مناجات نمودن. (عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴)

حدیث ۱۰۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لا یقرأ العبد القرآن اذا كان علی غیر طهور حتی یتطهر؛ هنگامی که وضو ندارید، قرآن نخوانید، تا این که وضو گرفته شود. (خصال، ج ۲، ص ۱۶۴)

حدیث ۱۰۹۵

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: و من توضأ الصلاة الصبح كان وضوئه ذلك كفارة لما مضى من ذنوبه فی ليلته الا الكبائر؛ کسی که برای نماز صبح وضومی گیرد، وضویش کفاره گناهان گذشته آن شب اوست بجز گناهان کبیره. (محجة البیضاء، ص ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۱۰۹۶

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: من توضأ للمغرب كان وضوئه ذلك كفارة لما رضى من ذنوبه فی نهاره ما خلا الكبائر؛ کسی که برای نماز مغرب وضو بگیرد، وضویش کفاره گناهان گذشته آن روز اوست بجز گناهان کبیره. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۰۲)

حدیث ۱۰۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یا علی! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء فی الجسد و یمن فی الرزق؛ یا علی! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن، شفای بدن و برکت در روزی است. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۱۰۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را بپردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوطه زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

حدیث ۱۰۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تدخل المساجد الا بالطهارة؛ داخل مساجد مشو، مگر با وضو. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۸۸)

حدیث ۱۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مفتاح الصلاة الطهور؛ کلید نماز، پاکی است. (محجۀ البيضاء، ج ۱، ص ۲۸۱)

حدیث ۱۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الوضوء نصف الايمان؛ وضو گرفتن نیمی از ایمان است. (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۸)

حدیث ۱۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد، و این است سخن خداوند متعال تا گاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید: پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آنچه باز گزاردم، نه چنین است آن سخنی است که او گوینده اش هست، و از پشت آنها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۵۸)

حدیث ۱۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجفاء كل الجفاء والكفر من سمع منادی الله تعالى ينادى بالصلاة و يدعو الى الفلاح فلا يجيبه؛ نشانه ستمکاری و کفر آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند. (نهج الفصاحه، ص ۲۷۹)

حدیث ۱۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ترك الصلوة متعمدا من غير علة فقد براء من ذمة الله و ذمة رسوله؛ کسی که نماز را عمدا و بدون علت ترک کند از امان خدا و رسولش دور خواهد بود. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۵)

حدیث ۱۱۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: ألا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا: ما سلکم فی سقر؟ قالوا: لم نک من المصلین؛ آیا به پاسخ اهل دوزخ گوش فرامی دهید که وقتی از آنها می پرسند: چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت؟ می گویند: ما از نماز گزاران نبودیم. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۴

حدیث ۱۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من ترک صلاته حتی تفوته من غیر عذر فقد حبط عمله؛ کسی که نمازش را بدون عذر ترک کند (نخواند) تا وقت آن بگذرد، عمل او نابود شده است. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۳

حدیث ۱۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لا ینال شفاعتی من اخر الصلوة بعد وقتها؛ کسی که نماز را از وقتش تأخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من نخواهد رسید. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

حدیث ۱۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: نماز خودتان را ضایع نکنید، به حقیقت هر کس نماز خویش را ضایع کند، خداوند عز و جل او را با قارون و فرعون و هامان محشور می کند، خداوند به آنان لعنت کند و آنها را رسوا سازد، و بر خدا لازم است آنها را با منافقها به آتش داخل کند، پس وای بر کسی که به نمازش مواظب نباشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۱۱۰۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان العبد اذا عجل فقام لحاجته یقول الله تبارک و تعالی: اما یعلم عبدی انی انا قضی الحوائج؛ زمانی که بنده برای رفع حاجت خود نمازش را با عجله بخواند، خداوند می فرماید: آیا بنده من نمی داند که حاجت او را من برآورده می کنم. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۴)

حدیث ۱۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ... لا صلوة لمن لا یتم رکوعها و سجودها؛ کسی که رکوع و سجودش را ناتمام و شتابزده به جا می آورد، نمازش پذیرفته نیست. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۳)

حدیث ۱۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اسرق الناس فالذی یسرق من صلاته فصلاته تلف کما یلف الثوب الخلق فیضرب بها وجهه؛ دزدترین مردم کسی است که به خاطر سرعت و شتابزدگی از نماز خود کم کند، نماز چنین انسانی همچون جامه مندرسی در هم پیچیده شده، به صورت او پرتاب می گردد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۶)

حدیث ۱۱۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ان اسرق الناس من سرق من صلاته؛ دزدترین مردم کسی است که از نمازش کم بگذارد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۲)

حدیث ۱۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- يقبل الله صلاة خمسة نفر. الا بق من سیده و امرأة لا یرضی عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اکل الربا؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد: ۱- بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است. ۲- زنی که شوهرش از وی راضی نیست. ۳- شرابخوار و دائم الخمر. ۴- کسی که عاق والدین شده است. ۵- رباخوار. (مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۲)

حدیث ۱۱۱۴

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: من شرب الخمر فسکر منها لم يقبل الله صلاته اربعین یوما فان ترک الصلاة فی هذه الايام ضوعف علیه العذاب لترك الصلاة؛ کسی که شراب بنوشد و مست شود، تا چهل روز نماز او قبول نیست، پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است. (ثواب الاعمال، ص ۵۵۱)

حدیث ۱۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که همسر خود را بیازارد، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد، مگر آن که به کمک او پردازد و رضایتش را جلب کند، گر چه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است، در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۱۱۱۶

جاء رجل الى امیر المؤمنین - علیه السلام - فقال: یا امیر المؤمنین انی قد حرمت الصلاة باللیل، فقال امیر المؤمنین - علیه السلام - : انت رجل قد قیدتک ذنوبک؛ مردی نزد امیر المؤمنین (علیه السلام) آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! من از نماز شب محروم شدم. امام علی (علیه السلام) فرمودند: تو مردی هستی که گناہانت تو را زندانی (اسیر) کرده است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۲)

حدیث ۱۱۱۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۱۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من اکل لقمه حرام لم تقبل له صلوة اربعین لیله و لم تستجب له دعوة اربعین صباحا؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد. (دارالسلام نوری، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۱۱۱۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من نظر الی ابویه نظرمات ، و هما ظالمان لم یقبل الله له صلاة؛ هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند، اگر چه به وی ستم کرده باشند، خداوند نمازش را نمی پذیرد. (جامع السعادات ، ج ۲، ص ۳۵۱)

حدیث ۱۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لو صلیتم حتی تکونوا کاللاتار و صمتتم حتی تکونوا کالحنایا لم یقبل الله منکم الا بورع؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

حدیث ۱۱۲۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ایما امرأة باتت و زوجها علیها ساخطفی حق ، لم تقبل منها صلوة حتی یرضی عنها؛ هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشمگین باشد، هیچ نمازی از او قبول نمی شود، مگر آن که شوهرش از او راضی شود. (فروع کافی ، ج ۵، ص ۵۰۷)

حدیث ۱۱۲۲

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: فی جواب سائل سألہ عن حدود الصلاة ... قال :و ما سبب قبولها؟ قال - علیه السلام - : ولایتنا و البراءة من اعدائنا؛ در پاسخ کسی که پرسید از حدود نماز... و چه چیزی سبب قبولی نماز است؟ فرمودند: ولایت ما اهل بیت ، و برائت از دشمنان ما. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۶)

حدیث ۱۱۲۳

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: و الله انکم لتعرفون من جیرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها ان الله لایقبل الا الحسن فکیف یقبل ما یرتخف به؟؛ قسم به خدا، شما از همسایگان و دوستان خود کسانی را می شناسید که اگر ربرای بعضی از شما نمازی بخوانند از او قبول نخواهید کرد، به علت استخفاف و بی اعتنائی که بر آن روا داشته ، همانا خداوند چیز نیکو و شایسته را فقط می پذیرد، پس چگونه بپذیرد عبادتی را که به آن بی توجهی شده است؟ (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۷)

حدیث ۱۱۲۴

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من قبل الله منه صلاة واحدة لم یعذبه؛ اگر خداوند از کسی یک نماز بپذیرد او را عذاب نمی کند. وسائل الشیعه ج ۳ ص ۲۳

حدیث ۱۱۲۵

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: خداوند متعال فرمود: نماز کسی را می پذیرم که :۱- در مقابل عظمت من خاضع باشد. ۲- از

خواست‌های نفسانی به خاطر من خود را دور کند. ۳- روزش را با یاد من به پایان برد. ۴- بر بندگانم بزرگی نفروشد. ۵- به گرسنه غذا دهد. ۶- برهنه را بپوشاند. ۷- به مصیبت دیده مهربانی کند. ۸- غریب را پناه دهد. بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۴۲

حدیث ۱۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیارکم الینکم مناکب فی الصلوٰه؛ بهترین شما کسی است که شانه هایش در نماز افتاده تر باشد. (بحار، ج ۸۴ ص ۲۶۲)

حدیث ۱۱۲۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: هر کس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید، به تحقیق که در زمان مناسبش درخواست کرده و هر کس چنین نماید، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۱۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: رکعتان خفیفتان فی تفکر خیر من قیام لیلۃ؛ دو رکعت نماز سبک، در صورتی که همراه با تفکر و اندیشه باشد، بهتر از عبادت سراسر یک شب است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

حدیث ۱۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ان العبد لیصلی الصلوة لا یکتب له سدسها و لاعشرها، و انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها؛ به درستی بنده نماز می خواند برای او، نه یک ششم آن و نه یک دهم آن نوشته نمی شود، جز این نیست که برای بنده از نمازش آن مقدار نوشته می شود که به آن توجه کرده است. بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۳۷

حدیث ۱۱۳۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان العبد لترفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما یرفع له الا ما قبل علیه بقلبه...؛ همانا از نماز بنده نصفش یا یک سوم، یا یک چهارم، یا یک پنجم برای او بالا می رود، و آن مقداری که از نماز حضور قلب داشته باشد، بالا می رود... (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۸)

حدیث ۱۱۳۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: اذا قام العبد الی الصلوة اقبل الله - عز و جل - علیه بوجهه فلا یزال مقبلا علیه حتی یلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه؛ وقتی بنده به نماز ایستاد خداوند متعال به او توجه می کند و توجهش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۱)

حدیث ۱۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من صلی صلوة لا یدکر فیها شیئا من امر الدنیا، لا یسئل الله شیئا، الا اعطاه؛ کسی که نماز می خواند، در حال نماز هیچ چیز از امور دنیایی به یادش نیاید (فقط خداوند در نظرش باشد)، در این صورت هر چیزی از خداوند بخواهد، به او عطا می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۱۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعة من عالم بالله خیر من الف رکعة من متجاهل؛ یک رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد، بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰)

حدیث ۱۱۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: من اتی الصلاة عارفا بحقها غفر الله له؛ کسی که نماز به جا آورد در حالی که عارف به حق آن باشد، خداوند او را می آمرزد. (تحف العقول، ص ۱۱۷)

حدیث ۱۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من صلی رکعتین و لم یحدث فیهمانفسه بشیء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه؛ کسی که دو رکعت نماز بخواند و در آن دو رکعت، قلب خود را به چیزی از امور دنیا مشغول نکند، خداوند گناهانش را می آمرزد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۹)

حدیث ۱۱۳۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: لیس من مؤمن یقبل بقلبه فی صلوته الی الله الا اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمنین الیه بالمحبة له بعد حب الله - عز و جل - اياه؛ مومنی نیست که در نمازش با حضور قلب به خداوند توجه کند، مگر این که خداوند به او رو می کند، و بعد از محبت خداوند عز و جل در دل، قلوب مومنین را به سوی او متوجه می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۱۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اذا قام العبد الی الصلوة فکان هواه و قلبه الی الله تعالی انصرف کیوم ولدته امه؛ هنگامی که انسان برای نماز می ایستد، اگر همه توجه اش و قلبش به سوی خدا باشد، در حالی نمازش تمام می شود، که مثل روزی است که پاک به دنیا آمده. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۸۲)

حدیث ۱۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بنیت الصلوة علی اربعة اسهم سهم منها سبایغ الوضوء، و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع؛ نماز بر چهار بخش بنا شد: ۱- گرفتن وضوی کامل. ۲- رکوع. ۳- سجود. ۴- خشوع. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۱۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس لك من صلاتك الا ما احضرت فيه قلبك؛ نیست برای تو از نماز، مگر قلب تو در حال نماز باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

حدیث ۱۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما الخشوع؟ قال: التواضع في الصلاة و ان يقبل العبد بقلبه كله على ربه...؛ از پیامبر اکرم (ص) سؤال شد: خشوع چیست؟ فرمود: فروتنی و خاکساری در نماز و این که بنده با تمام قلبش به سوی خدا برود... (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۱۱۴۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اذا كنت في صلاتك فعليك بالخشوع و الاقبال على صلاتك فان الله تعالى يقول: الذين هم في صلاتهم خاشعون؛ هر گاه در حال نماز بودی، بر تو باد به خشوع و توجه کامل به نماز، چون خداوند در قرآن می فرماید: اهل ایمان کسانی هستند که در نماز خشوع می ورزند. فروع کافی، ج ۳، ص ۳۰۰

حدیث ۱۱۴۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: معنى السلام فى كل صلوة الامان، اى من ادى امر الله وسنة نبيه - صلى الله عليه و اله - خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنيا وبرائه من عذاب الاخرة؛ معنى "سلام" در پایان نماز، امان است، یعنی هر کس که امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلب به جای آورد، از بلای دنیا در امان، و از عذاب آخرت برکنار است. (مصباح الشریعه، باب سلام)

حدیث ۱۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قراءة القرآن فى الصلاة افضل من قراءة القرآن فى غير الصلاة؛ قرائت قرآن در نماز افضل است از غیر نماز. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۹۲)

حدیث ۱۱۴۴

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: من قرأ آية من كتاب الله - عز و جل - فى صلاته قائما يكتب له بكل حرف مائة حسنة؛ کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خود بخواند، به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود. (الکافی، ج ۲، ص ۴۴۷)

حدیث ۱۱۴۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اذا استقبلت القبلة فانس من الدنيا و ما فيها والخلق و ما هم فيه و استفرغ قلبك عن كل شاغل يشغلك عن الله؛ هنگامی که برای نماز به جانب قبله ایستادی، دنیا و آنچه در آن است رافراموش کن و قلب خود را از هر گونه سرگرم کننده ای که تو را از خدا بازدارد، فارغ ساز. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۹۶)

حدیث ۱۱۴۶

از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: آنگاه که مرا به آسمان بردند، به جماعتی گذشتم سرهای آنها با سنگ کوفته می شد، گفتم ای جبریل اینها کیانند؟ گفت: اینها آنانند که قبل از خواندن نماز عشاء می خوابند. (بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۱۳)

حدیث ۱۱۴۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان من تمام الصوم اعطاء الزکوة (لفطره) كما ان الصلاة على النبي - صلی الله علیه و اله و سلم - من تمام الصلاة؛ همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه می باشد، چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه با زکات فطره کامل می شود). (وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۲۱)

حدیث ۱۱۴۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که داخل مسجد شدی و زمانی که مردم مشغول نماز هستند، بر آنها سلام نکن، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نمازشو، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند، بر آنها سلام کن. (بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۸)

حدیث ۱۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحة يوم القيامة فی الموقف؛ هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود. (ثواب الاعمال، ص ۵۹)

حدیث ۱۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: انتظار الصلوة بعد الصلوة کنز من کنوز الجنة؛ انتظار کشیدن از نماز تا نماز دیگر، گنجی است از گنجهای بهشت. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۱۱۵۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان الله - عز و جل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه، فاستلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم؛ به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۱۱۵۲

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: انما تقبل النافلة بعد قبول الفریضة؛ همانا، نماز مستحبی زمانی مورد قبول است که نماز واجب مورد قبول واقع شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۰)

حدیث ۱۱۵۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان الله فرض الزکوة کما فرض الصلاة؛ خدازکات را واجب کرد، همان طور که نماز را واجب کرد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳)

حدیث ۱۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اول ما افترض الله علی امتی، الصلوات الخمس؛ اولین چیزی که خداوند بر امت من واجب کرد، نمازهای پنج گانه است. (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۵۱)

حدیث ۱۱۵۵

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانة و اهل الزهد و العبادة واصحاب الاحدى و خمسين ركعة فى اليوم والليله؛ شیعیان ما اهل تقوى و پاکدامنى و کوشش و جدیت اند و مردمی با وفا و امین اند و اهل زهد و عبادتند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

حدیث ۱۱۵۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اذا لقيت الله بالصلوات الخمس المفروضات لم يسألک عما سوى ذلك؛ هنگامی که خداوند را با نمازهای پنج گانه واجب ملاقات کردی، سؤال از شمانمی شود، مگر از نمازهای پنج گانه. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵)

حدیث ۱۱۵۷

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: عما فرض الله - عز و جل - من الصلاة؟ فقال: خمس صلوات فى الليل والنهار؛ زراره می گوید: از حضرت امام باقر (علیه السلام) سؤال کردم که خداوند عز و جل چه مقدار نماز را واجب کرد؟ آن حضرت فرمودند: پنج نماز را واجب کرد. (من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۲۰۵)

حدیث ۱۱۵۸

امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: ان من طلب العبادة تزكى لها و اذا اضرت النوافل بالفريضة فارفضوها؛ هر کس طلب عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید. (تحف العقول، ص ۲۶۷)

حدیث ۱۱۵۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: صلاة فريضة، خير من عشرين حجة...؛ نماز واجب بهتر از بیست حج مستحبی است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۱۱۶۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: فاذا سلم من صلاته، سلم الله عليه وسلم عليه ملائکته؛ پس زمانی که بنده نمازش را سلام داد، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

حدیث ۱۱۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی هاز فرزند و نه مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد، زیرا که خداوند سبحان می گوید: مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۱۱۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و الحج جهاد کل ضعیف، و لكل شیء زکاء و زکاء البدن الصیام، و جهاد المرأة حسن التبعل؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست، و حج، جهاد افراد ناتوان است. هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن، روزه گرفتن است. جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۱۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة شفیع بینة و بین ملک الموت؛ نماز شفیع نماز گزار در نزد ملک الموت است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۱۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و تكون صلاة العبد عند المحشر تاجا على رأسه و نورا على وجهه و لباسا على بدنه و سترًا بينه و بين النار؛ نماز بنده در محشر تاجی است بر سر او، و موجب نورانیت صورتش، لباس برای بدن وی، و ساتر و حایل بین او و آتش جهنم است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۱۱۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنین بالصلوات و الزکوات؛ و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می کند. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

حدیث ۱۱۶۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: یدخل علی المیت فی قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود، و اجر و پاداش این امور برای میت و آن کسی که آن را انجام می دهد، نوشته می شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۱۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة جواز علی الصراط؛ نماز جواز عبور از صراط است. (بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۶۸)

حدیث ۱۱۶۸

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: ان ملك الموت قال لرسول الله - صلى الله عليه و اله - : ما من اهل بيت مدر و لا شعر في بر و لا بحر الا وانا اتصفحهم في كل يوم خمس مرات عند مواقيت الصلاة؛ همانا، ملك الموت به رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) گفت: هیچ اهل خانه ای و صاحب جامه ای در خشکی و دریا نیست، مگر این که من در هر روز پنج بار هنگام نماز از آنها می گذرم. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

حدیث ۱۱۶۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضأ ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين يدعوا الله فيهما، اما سمعت الله تعالى يقول: واستعينوا بالصبر والصلاة؛ چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او در آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند. مگر نشنیده ای که خدا می فرماید: واستعينوا بالصبر والصلاة. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۶۳)

حدیث ۱۱۷۰

لیست الصلاة قیامک و قعودک، انما الصلاة اخلاصک و ان ترید بها الله وحده؛ نماز برخاستن و نشستن تو نیست، جز این نیست که نماز خالص قرار دادن توست و این که به آن خشنودی تنها خدا را بخوای. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۰۹)

حدیث ۱۱۷۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: کان علی - علیه السلام - اذا مال امر فزع قام الى الصلاة ثم تلا هذه الاية " واستعينوا بالصبر والصلاة؛ " شیوه امام علی (علیه السلام) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند... " واستعينوا بالصبر والصلاة. " (تفسیر درالمنثور، ج ۱، ص ۶۷)

حدیث ۱۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها، واستكثروا منه، و تقربوا بها فانها كانت علی المؤمنین کتابا موقوتا؛ امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جوید، زیرا نماز فریضه ای است که بر مومنین نوشته شده و وقت آن تعیین گردیده است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۱۱۷۳

پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) می فرماید: الصلوة تنظر و لا تنظر بها؛ برای نماز باید انتظار کشید ولی نماز را معطل کار دیگر نباید کرد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۱۱۷۴

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان الله يدفع بمن یصلی من شیعتنا عن لا یصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوة

لهلكوا؛ همانا خداوند به وسیله شیعیانی که نماز به جا می آورند، از شیعیان بی نماز (بلا) را دفع می کند، ولی اگر همه تارک نماز بودند، هر آینه همه هلاک می شدند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۴)

حدیث ۱۱۷۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: (الصلوة) طلب الوصال الی الله من العبد؛ (نماز) مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۱۱۷۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من اقام فی مسجد بعد صلوته انتظار للصلوة فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه؛ کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد، در حالی که انتظار نماز بعدی را می کشد، پس او مهمان خداست، و برخداست که مهمانش را اکرام کند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۱۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ان الصلاة تأتي الی الميت فی قبره بصورة شخص انور اللون یونسه فی قبره و یدفع عنه احوال البرزخ؛ نماز به صورت انسانی سفید چهره وارد قبر میت شده و با او انس می گیرد و وحشتهای برزخ را از او برطرف می کند. (لآلی الاخبار، ج ۴، ص ۱. الحکم الزاهره، ص ۲۸۳)

حدیث ۱۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من صلاة یحضر وقتها الا نادى ملک بین یدی الناس : ایها الناس ! قوموا الی نیرانکم الی اوقدتموها علی ظهورکم فاطفئوها بصلاتکم؛ هیچ نمازی نیست مگر این که چون وقت آن فرا می رسد فرشته ای درپیش روی مردمان ندا می کند: ای مردم! برخیزید به سوی آتشی که بر پشت خود فروخته اید، تا آن را با نماز خویش خاموش کنید. (محجّة البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۹)

حدیث ۱۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القران؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن، نورانیت ببخشید. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۳۹۲ حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۱۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قم فصل فان فی الصلوة شفاء؛ بر خیز نماز به جا آور! پس همانا در نماز شفا است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۸)

حدیث ۱۱۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مروة الحضر، قراءه القران و مجالسة العلماء و النظر فی الفقه و المحافظة علی الصلاة فی

الجماعات؛ از علی بن ابی طالب (علیه السلام) نقل شده که فرمود: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن و همنشینی با علماء و نگریستن در احکام دین و مواظبت بر نمازخواندن در جماعتهاست. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۱۱۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و اعلم ان کل شیء من عملک تبع لصلاتک؛ بدان که تمام اعمال تابع نمازت خواهند بود. (نهج البلاغه، نامه ۲۷)

حدیث ۱۱۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الصلوة تنزل الرحمه؛ نماز رحمت الهی را نازل می کند. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۶۷

حدیث ۱۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یزال الشیطان یرعب من بنی ادم حافظ علی الصلوات الخمس فاذا ضیعهن تجرء علیه و اوقعه فی العظام؛ شیطان پیوسته از فرزندان آدم در وحشت و هراس است تا آنگاه که نمازهایش را به دقت و با شرایط و آداب می خواند. پس اگر نماز را ضایع نموده (و در وقت مقرر آن به جا نیاورد)، شیطان بر او چیره می شود و او را در گناهان کبیره می اندازد و وی را گرفتار می کند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۱۱۸۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: من ترک صلوة لایرجو ثوابها و لایخاف عقابها فلا بالی ای موت یهودیا و نصرانیا او مجوسیا؛ کسی که نماز را ترک کند، امید به پاداش نمازش نمی باشد و از عذاب آن نیز ترسناک نیست، پس باکی نیست که یهودی بمیرد، یا نصرانی، یا مجوسی. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۳. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۳)

حدیث ۱۱۸۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: ما بین المسلم و بین ان یکفر الا ان یترک الصلاة الفریضة متعمدا او یتهاون بها فلا یصلیها؛ فاصله بین مسلمان و بین کفرش چیزی جز ترک نماز واجب نیست که یا عمدا ترک نماید و اصلا قبول نداشته باشد و یا از بی اعتنائی نماز نخواند. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۶

حدیث ۱۱۸۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: تارک الصلاة ملعون فی التوراء ملعون فی الانجیل ملعون فی الزبور ملعون فی القران ملعون فی لسان جبرئیل ملعون فی لسان میکائیل ملعون فی لسان اسرافیل ملعون فی لسان محمد؛ ترک کننده نماز در تورات و انجیل و زبور و قرآن مورد لعنت قرار گرفته و به زبان جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و محمد (ص) ملعون است. انوار الهدایه، ص ۱۹۷

حدیث ۱۱۸۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اعان تارك الصلوة بلقمه او كسوه فكانما قتل سبعين نبيا اولهم ادم و اخرهم محمد ؛ کسی که ترک کننده نماز را به دادن طعامی یا لباسی یاری کند، مثل این است که هفتاد پیغمبر را کشته ، که اول آنها آدم، و آخر آن ها محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) است . (لثالی الاخبار، ص ۳۹۵)

حدیث ۱۱۸۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان العبد اذا اشتغل بالصلوة و جاءه الشيطان و قال له : اذكر كذا اذكر كذا حتى يضل الرجل ان يدري كم صلى ؛ نماز گزار وقتی مشغول نماز است ، شیطان به سراغش می آید و به او می گوید: این را به یاد بیاور، آن را یاد بیاور تا این که انسان را گمراه کند و فراموش کند که چند رکعت نماز خوانده است . (بحار الانوار، ج ۸۴ ص ۲۵۹)

حدیث ۱۱۹۰

قال الصادق - عليه السلام - : اياكم ان يستخف احدكم بصلاته ؛ بپرهیزید از این که یکی از شما نماز را سبک بشمارید . (بحار الانوار، ج ۸۴ ص ۲۳۶)

حدیث ۱۱۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: مثل الذى لا يتم صلاته كمثل حبلی حملت حتى اذا دانا نفاسها اسقطت فلا هی ذات حمل ولا ذات ولد ؛ مثل آن کسی که نمازش را کامل به جا نمی آورد، مثل زن حامله ای است که (نه ماه) حملش را نگهداری کرده تا نزدیک زایمان بچه را سقط کرده است . پس این چنین زن را نه زن حامله می گویند و نه زن صاحب فرزند . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۳)

حدیث ۱۱۹۲

امام صادق (عليه السلام) می فرمایند: ان ملك الموت يدفع الشيطان عن المحافظ على الصلاة و يلقنه شهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله فى تلك الحالة العظيمة؛ همانا ملك الموت شیطان را در دم مرگ از کسی که حافظ نماز است ، دور می کند و شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت رسول خدا (ص) رادر هنگام هولناک مرگ به او تلقین می کند (توفیق شهادتین پیدا می کند). (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۹)

حدیث ۱۱۹۳

امام علی (عليه السلام) می فرمایند: ان الانسان اذا كان فى الصلاة ، فان جسده و ثیابه و كل شیء حوله یسیح؛ هنگامی که انسان در حال نماز است، اندام و جامه او و هر چه پیرامون اوست ، خدا را تسبیح می گویند. علل الشرایع ، ج ۱، ص ۲۳۷

حدیث ۱۱۹۴

امام علی (عليه السلام) می فرمایند: اذا قام الرجل الى الصلاة اقبل اليه ابليس ينظر اليه حسدا لما يرى من رحمة الله التى تغشاء؛ هنگامی که کسی به نماز برمی خیزد، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند، زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۷)

حدیث ۱۱۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الصلوة قربان کل تقی؛ نمازخواندن وسیله نزدیکی به خدا است برای هر شخص پرهیزکار. بحار الانوار، ج ۱۰ ص ۹۹

حدیث ۱۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلاة سلاح علی الکافر؛ نماز سلاح مؤمن علیه کافر است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۵۶ و ۲۳۱)

حدیث ۱۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلاة اجابۀ للدعاء و قبول للاعمال؛ نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱)

حدیث ۱۱۹۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: المنجیات: اطعام الطعام و افشاء السلام و الصلاة باللیل و الناس نیام؛ عوامل رستگاری: اطعام کردن، آشکارا سلام کردن، نماز شب خواندن در حالی که مردم آرمیده اند. (محاسن البرقی، ص ۳۸۷)

حدیث ۱۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلاة زاد للمؤمن من الدنيا الى الآخرة؛ نماز زاد و توشه مؤمن در دنیا برای آخرت می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۱۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلاة انس فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنکر و نکیر؛ نماز مونس (نماز گزار) در قبر، فراش نیکو در زیرش، و پاسخ نماز گزار برای نکیر و منکر می باشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

حدیث ۱۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: بالصلاة يبلغ العبد الى الدرجة العلیاء لان الصلاة تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوة؛ (انسان) به وسیله نماز بنده به درجه عالی و مقام والا می رسد، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس الهی است، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می باشد. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲

حدیث ۱۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: صلاة الرجل تطوعا حیث لایراه الناس تعدل صلاته علی اعین الناس خمساً

وعشرین؛ نماز مرد که داوطلبانه و مستحبی درجایی که مردم او را نبینند به جا آورد، برابر بیست و پنج نماز است که در برابر چشم مردم انجام دهد. (نهج الفصاحه، ح ۱۸۴۸)

حدیث ۱۲۰۳

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: لا تستغنی شیعتنا عن اربع: خمره یصلی علیها، و خاتم یتختم به و سواک یتساک به و سبحة من طین قبر ابی عبدالله -علیه السلام-؛ پیروان ما از چهار چیز بی نیاز نیستند: ۱- سجاده ای که بر روی آن نماز خوانده شود. ۲- انگشتری که در انگشت باشد. ۳- مسواکی که با آن دندانها را مسواک کنند. ۴- و تسییحی از خاک مرقد امام حسین (علیه السلام). (تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۷۵)

حدیث ۱۲۰۴

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: اما انه لیس شیء افضل من الحج الا الصلاة؛ به درستی که هیچ عملی بالاتر از حج نیست، مگر نماز. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۶)

حدیث ۱۲۰۵

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: قال لقمان لابنه: لكل شیء علامة يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان و العمل به، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزکوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۱۲۰۶

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: ان الصلوة افضل العبادة لله؛ همانا، نماز، بهترین عبادت برای خداست. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۵۰)

حدیث ۱۲۰۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: علیک بالصلاة! فان اخر ما وصى به رسول الله و حث علیه الصلاة؛ بر تو باد به نماز! زیرا آخرین چیزی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به آن سفارش نمود (و انسان) را بر انجام آن تاکید نمود، نماز بود. (بحار الانور، ج ۸۴، ص ۲۳۶)

حدیث ۱۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلاة من شرایع الدین، و فیها مرضاء الرب - عز و جل - فهی منهج الانبیاء؛ نماز از سنتهای دین، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

حدیث ۱۲۰۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان افضل الاعمال عند الله يوم القيامة ، الصلوة؛ همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند، نماز است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۷)

حدیث ۱۲۱۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان طاعة الله خدمته في الارض فليس شيء من خدمته يعدل الصلاة؛ پیروی و اطاعت از پروردگار خدمت کردن به او در زمین است و هیچ چیز در خدمت به پروردگار معادل نماز نیست . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۱۸)

حدیث ۱۲۱۱

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: بنی الاسلام علی خمس : الصلوة و الزکوة و الصوم و الحج و الولاية؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه، زکات ، حج ، ولایت . (کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

حدیث ۱۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند : ان الصلوة قربان المؤمن؛ همانانماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست . (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

حدیث ۱۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند : علم الاسلام الصلاة؛ نماز، پرچم اسلام است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۹ حدیث ۱۸۸۷)

حدیث ۱۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) : الصلوة ، معراج المؤمن؛ نماز، معراج مؤمن است . کشف الاسرار، ج ۲ ، ص ۶۷۶

حدیث ۱۲۱۵

قال الرضا - علیه السلام - : ان الله - عز و جل - انما فرض على الناس في اليوم و الليلة سبع عشر ركعة ، من انى بها، لم يسئله الله - عز و جل - عما سواها ؛ همانا خداوند عز و جل در شبانه روز هفده رکعت نماز بر مردم واجب کرده است کسی که آن را به جا آورد خداوند غیر از نماز از او سؤال نمی کند. (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۶)

حدیث ۱۲۱۶

قال امير المؤمنين عليه السلام: اوصيكم بالصلاة و حفظها، فانها خير العمل و هي عمود دينكم. امير المؤمنين عليه السلام فرمود: شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می کنم چونکه نماز برترین عمل و ستون دین شماست . بحار، ج ۸۲ ، ص ۲۰۹

حدیث ۱۲۱۷

قال الصادق علیه السلام: صلاة فريضة خير من عشرين حجة و حجة خير من بيت مملو ذهبا يتصدق منه حتى يفنى او حتى لا يبقى منه شيء. امام صادق علیه السلام فرمود: يك نماز واجب از بيست حج بهتر است، و يك حج از صدقه دادن خانه‌ای پر از طلا بهتر است، آنگونه که آن را صدقه دهند تا آنکه چیزی در آن نماند. بحار، ج ۸۲، ۲۲۷

حدیث ۱۲۱۸

قال الباقر علیه السلام: انا نأمر صبياننا بالصلاة اذا كانوا بنى خمس سنين، فمروا صبيانكم بالصلاة اذا كانوا بنى سبع سنين. امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که فرزندان ما پنج ساله شدند دستور می‌دهیم نماز بخوانند، پس شما هم وقتی فرزندانتان به هفت سالگی رسیدند آنها را به نماز دستور دهید. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲

حدیث ۱۲۱۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: علم الاسلام الصلاة، فمن فرغ لها قلبه و حافظ عليها بحدها و وقتها و سننها فهو مؤمن. رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: نماز، پرچم اسلام است، مؤمن واقعی، کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب و وقت آن باشد. كنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۷۰

حدیث ۱۲۲۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: الصلاة من شرايع الدين، و فيها مرضاء الرب عز و جل، فهي منهاج الانبياء. پیامبر گرامی صلى الله عليه و آله فرمود: نماز از آداب (اولیه) دین است، و آن مایه خشنودی خدا، و راه و روش پیامبران الهی است. بحار، ج ۸۲، ۲۳۱

حدیث ۱۲۲۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: صلاة الرجل نور في قلبه فمن شاء منكم فلينور قلبه. رسول اکرم صلى الله عليه و آله فرمود: نماز هر کس، نوری در دل اوست، پس هر کس خواست، قلبش را نورانی کند. كنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۹۷۳

حدیث ۱۲۲۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: خمس صلوات من حافظ عليهن كانت له نورا و برهانا و نجاه يوم القيامة. رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: کسی که بر نمازهای پنجگانه محافظت و مراقبت نماید این نمازها برای او در قیامت، نور و وسیله نجات او خواهد بود. كنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۶۲

حدیث ۱۲۲۳

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: كونوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيُرُوا مِنْكُمْ التَّوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴.

حدیث ۱۲۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند: لَمَّا قِيلَ لَهُ: أَحِبُّ أَنْ يُوسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ؟ - دُمْ عَلَى الطَّهَارَةِ يُوسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ؛ به رسول خدا صلی الله علیه وآله عرض شد: دوست دارم روزیم زیاد شود. فرمودند: پیوسته با وضو باش تا روزیت فراوان شود. کنز العمال، ح ۴۴۱۵۴.

حدیث ۱۲۲۵

پیامبر صلی الله علیه وآله: يَا عَلِيُّ إِذَا حَضَرَ وَقْتُ صِيَلَاتِكَ فَتَهَيَّأْ لَهَا وَالْإِسْعَلَكُ الشَّيْطَانُ وَإِذَا نَوَيْتَ خَيْرًا فَعَجِّلْ وَالْإِسْعَلَكُ الشَّيْطَانُ عَنْ ذَلِكَ؛ ای علی! هرگاه وقت نمازت رسید، آماده آن شو و گرنه شیطان تو را سرگرم می کند و هرگاه قصد [کار] خیری کردی شتاب کن و گرنه شیطان تو را از آن باز می دارد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۲۰، ح ۱۸.

حدیث ۱۲۲۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: مَا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا إِلَّا لِإِطْعَامِهِ الطَّعَامَ وَصِيَلَاتِهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ؛ خداوند متعال، حضرت ابراهیم را جز به خاطر غذا دادن (به مردم) و نماز شب خواندنش هنگامی که مردم در خواب بودند، خلیل و دوست خود انتخاب نکرد. علل الشرایع، ج ۱، ص ۳۵، ح ۴.

حدیث ۱۲۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: اگر بر در خانه یکی از شما جویی بود و هر روز پنج بار خود را در آن می شست، آیا در بدن وی چرکی باقی می ماند؟ گفتیم: نه. فرمودند: پس براستی نماز، مانند همان جوی روان است که هرگاه به جا آورده شود، گناهان میان دو نماز را پاک می کند. تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۲۳۷، ح ۹۳۸.

حدیث ۱۲۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: لَيْسَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ فِي الْبَيْتِ شَيْءٌ يَشْغَلُ الْمُصَلِّيَّ؛ شایسته نیست در اطاق چیزی باشد، که نماز گزار را مشغول سازد. سنن ابی داود، ج ۱، ص ۴۵۱، ح ۲۰۳۰.

حدیث ۱۲۲۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: سَيَجِدُهُ الشُّكْرَ وَاجِبَةً عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ تَبَتُّ بِهَا صَلَاتَكَ وَتُرْضَى بِهَا رَبِّكَ وَتُعْجِبُ الْمَلَائِكَةَ مِنْكَ...؛ سجده شکر بر هر مسلمانی واجب است، با آن نمازت را کامل می کنی، پروردگارت را خشنود می سازی و فرشتگان را از خود به شگفتی می آوری... تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۱۱۰، ح ۴۱۵.

حدیث ۱۲۳۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَا عَالَجَ النَّاسُ شَيْئًا أَشَدَّ مِنْ التَّعْقِيبِ؛ مردم به چیزی بهتر از تعقیبات نماز (ذکر و دعا) نپرداخته اند. تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۳۹۳.

حدیث ۱۲۳۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: اُنْظُرْ فِيمَا تُصَلِّي وَ عَلَي مَا تُصَلِّي، اِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ وَجْهِهِ وَ حِلِّهِ فَلَا قَبُولَ؛ بنگرید در چه [لباسی] و بر چه [چیزی] نماز می گزاری، که اگر از راه صحیح و حلالش نباشد، قبول نخواهد شد تحف العقول، ص ۱۷۴.

حدیث ۱۲۳۲

امام باقر علیه السلام می فرمایند: ذِكْرُ اللَّهِ لِأَهْلِ الصَّلَاةِ أَكْبَرُ مِنْ ذِكْرِهِمْ أَيَّاهُ؛ أَلَا تَرَى أَنَّهُ يَقُولُ: اذْكُرُونِي اذْكُرْكُمْ؟؛ یاد خدا از نماز گزاران، بالاتر از یاد آنان از خداوند است، مگر نمی بینی که خداوند می فرماید: مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم؟ بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۱۹۹

حدیث ۱۲۳۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَلَاةٌ مُطَيَّبٌ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَلَاةً بِغَيْرِ طَيْبٍ؛ یک نماز با بوی خوش (عطر) بهتر از هفتاد نماز بدون بوی خوش است. کافی، ج ۶، ص ۵۱۱، ح ۷.

حدیث ۱۲۳۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ رَجُلٌ صَدُوقٌ فِي حَدِيثِهِ مُحَافِظٌ عَلَى صِلَاتِهِ؛ محبوب ترین بنده نزد خدای عزوجل کسی است که راستگو و مراقب نمازش باشد. امالی صدوق، ص ۳۷۱، ح ۴۶۷.

حدیث ۱۲۳۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: اِسْتَتُوا تَشْتَتُوا قُلُوبُكُمْ وَ تَمَاسُوا تَرَاحِمُوا؛ [در نماز جماعت] صف ها را هماهنگ و منظم نمایید تا دل هایتان هماهنگ شود و به یکدیگر (شانه به شانه) متصل گردید تا با هم مهربان شوید. کنز العمال، ح ۲۰۵۷۵.

حدیث ۱۲۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: اَلصَّيْلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا لَمْ تَغْشَ الْكَبَائِرُ؛ نمازهای پنجگانه و نماز جمعه تا نماز جمعه بعد، کفاره گناهان میان آنهاست، تا وقتی که گناهان کبیره ای در میان نیاید. سنن الترمذی، ج ۱، ص ۱۳۸، ح ۲۱۴.

حدیث ۱۲۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله می فرمایند: أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّى فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى، فَلْيَعْلَمْ بِمَا يُنَاجِيهِ؛ ای مردم! نماز گزار هنگام نماز با پروردگار بلند مرتبه اش مناجات می کند، پس باید بداند چه می گوید. مسند احمد، ج ۲، ص ۱۲۹.

حدیث ۱۲۳۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِذَا قُمْتَ بِاللَّيْلِ فَاسْبِطْ يَدَيْكَ فَإِنَّ الْمَلَكَ يَأْتِيكَ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى فَيْكِكَ فَلَيْسَ مِنْ حَرْفٍ تَتْلُوهُ وَ تَنْطِقُ بِهِ

إِلَّا صَدَّ بِهٖ إِلَى السَّمَاءِ فَلْيَكُنْ فَوْكَ طَيْبَ الرِّيحِ؛ شبانگاه که (برای نماز) برخاستی، مسواک بزن چرا که فرشته‌ای نزد تو می‌آید و دهانش را بر دهانت می‌گذارد و آنگاه هیچ حرفی از قرآن و نماز و دعا نمی‌خوانی مگر آن که آن را به آسمان بالا می‌برد، پس باید که دهانت خوشبو باشد. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۷.

حدیث ۱۲۳۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: رَحِمَ اللَّهُ الْمَتَخَلِّينَ مِنْ أُمَّتِي فِي الْوُضُوءِ وَالطَّعَامِ؛ خداوند رحمت کند خلال کنندگان امتم را در هنگام وضو گرفتن و بعد از غذا خوردن. مکارم الاخلاق، ص ۱۵۳.

حدیث ۱۲۴۰

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ وَلَمْ يُسَمِّ كَانَ لِلشَّيْطَانِ فِي وُضُوئِهِ شِرْكٌ وَإِنْ أَكَلَ أَوْ شَرِبَ أَوْ لَبَسَ وَكُلُّ شَيْءٍ صَيَّنَعُهُ يَتَّبِعِي أَنْ يَسْمِيَّ عَلَيْهِ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ كَانَ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ شِرْكٌ؛ هر گاه یکی از شما وضو بگیرد و بسم الله الرحمن الرحيم نگوید. شیطان در آن شریک است و اگر غذا بخورد و آب بنوشد یا لباس بپوشد و هر کاری که باید نام خدا را بر آن جاری سازد، انجام دهد و چنین نکند، شیطان در آن شریک است. محاسن، ج ۲، ص ۴۳۳.

حدیث ۱۲۴۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: الْعَبْدُ... إِنْ قَالَ فِي أَوَّلِ وُضُوئِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَهَّرَتْ أَعْضَاؤُهُ كُلَّهَا مِنَ الذُّنُوبِ؛ اگر بنده‌ای... در ابتدای وضویش، بسم الله الرحمن الرحيم بگوید همه اعضایش از گناهان پاک می‌شود. تفسیر الإمام العسکری علیه السلام، ص ۵۲۱.

حدیث ۱۲۴۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: ثَلَاثٌ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِيهِنَّ مَا أُخِذْنَ إِلَّا بِسَهْمِهِ حِرْصًا عَلَى مَا فِيهِنَّ مِنَ الْخَيْرِ وَالْبِرَّةِ: التَّأْذِينَ بِالصَّلَاةِ وَالتَّهْجِيرَ بِالْجَمَاعَاتِ وَالصَّلَاةَ فِي أَوَّلِ الصُّفُوفِ؛ سه چیز است که اگر مردم آثار آن را می‌دانستند، به جهت حریص بودن به خیر و برکتی که در آنها هست، به قرعه متوسل می‌شدند: اذان نماز، شتاب به نماز جماعت و نماز در صف اول. (کنز العمال، ح ۴۳۲۳۵).

حدیث ۱۲۴۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: صِيْلَةُ اللَّيْلِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَحُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَسَيِّئَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَنُورُ الْمَعْرِفَةِ وَأَصْلُ الْإِيمَانِ وَرَاحَةُ الْأَبْدَانِ وَكَرَاهِيَةُ الشَّيْطَانِ وَسِلَاحٌ عَلَى الْأَعْدَاءِ وَاجَابَةٌ لِلدُّعَاءِ وَقَبُولُ الْأَعْمَالِ وَبَرَكَةٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز شب، موجب رضایت پروردگار، دوستی فرشتگان، سنت پیامبران، نور معرفت، ریشه ایمان، آسایش بدن‌ها، مایه ناراحتی شیطان، سلاحی بر ضد دشمنان، مایه اجابت دعا، قبولی اعمال و برکت در روزی است. (ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۱).

حدیث ۱۲۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمْ الْجُمُعَةَ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي وَبَعْدَ مَمَاتِي وَلَهُمْ إِمَامٌ عَادِلٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا وَجُحُودًا لَهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُ وَلَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ إِلَّا وَلَا صَلَاةَ لَهُ إِلَّا وَلَا زَكَاةَ لَهُ إِلَّا وَلَا حَجَّ لَهُ إِلَّا وَلَا صَوْمَ لَهُ إِلَّا

وَلَا بَرَكَهَ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ؛ بدانید که خداوند متعال نماز جمعه را بر شما واجب ساخته است پس آنان که در زندگی و پس از مرگ من، از روی سبک شمردن و یا انکار، آن را ترک کنند، با وجود این که پیشوای عادل دارند، خداوند وحدتشان نبخشد و در کارشان برکت ندهد، آگاه باشید نه زکات، نه نماز، نه حج و نه روزه آنان پذیرفته است. بدانید که زندگی آنان برکتی نخواهد داشت، مگر توبه کنند. (عوالی اللالی، ج ۲، ص ۵۴، ح ۱۴۶).

حدیث ۱۲۴۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: الصَّلَاةُ مِنْ شَرَائِعِ الدِّينِ وَ فِيهَا مَرْضَاةُ الرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ وَ هِيَ مِنْهَاجُ الْأَنْبِيَاءِ وَ لِلْمُصَلِّي حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ هُدًى وَ إِيْمَانٌ وَ نُوْرُ الْمَعْرِفَةِ وَ بَرَكَهٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین‌های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱.

حدیث ۱۲۴۶

امام علی علیه السلام: وَ عَن ذَلِكْ مَا حَرَسَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَ الزَّكَاةِ وَ مُجَاهَدَةِ الصِّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ تَشْكِينًا لِأَيْطْرِهِمْ وَ تَخْشِيعًا لِأَبْصَارِهِمْ وَ تَذَلِيلًا لِنُفُوسِهِمْ وَ تَخْفِيزًا (تَخْضِيعًا) لِقُلُوبِهِمْ؛ خداوند، بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکات‌ها و جدیت در روزه‌داری روزهای واجب حفظ می‌کند، تا اعضا و جوارحشان آرام، دیدگان‌شان خاشع، جان‌هایشان فروتن و دل‌هایشان خاشع گردد. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲.

حدیث ۱۲۴۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دو رکعت نماز کسی که زن دارد، بهتر از هشتاد و دو رکعت نماز عَزَب (مجرد) است. (نهج الفصاحه، ح ۱۶۷۰)

حدیث ۱۲۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: مَنْ أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ طَاهِرًا يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى حَتَّى يُدْرِكَهُ النَّعَاسُ لَمْ يَتَقَلَّبْ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَيَّاهُ؛ هر کس با وضو و با یاد خدا به رخت خواب برود و خوابش ببرد، در هر ساعتی از شب که بیدار گردد و از خدا چیزی از خیر دنیا و آخرت بخواهد، خداوند آن را به او عطا فرماید. کنز العمال، ح ۴۱۲۷۴.

حدیث ۱۲۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فِي الصَّلَاةِ مَا يُحِبُّ فِي الْقِتَالِ: صِيْفًا كَأَنَّ نَهْمَ بُنْيَانٍ مَرْصُوصٍ؛ خداوند آنچه را که در جنگ دوست دارد، در نماز هم دوست دارد و آن صفی (متحد و منظم) همچون بنیانی پولادین و محکم است. الدر المنثور، ج ۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۱۲۵۰

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: خداوند سه چیز را به سه چیز دیگر مربوط کرده است و به طور جداگانه نمی‌پذیرد. نماز را با

زکات ذکر کرده است، هرکس نماز بخواند و زکات ندهد نمازش پذیرفته نیست. نیز شکر خود و شکر از والدین را با هم ذکر کرده است. از این رو هرکس از والدین خود قدردانی نکند از خدا قدردانی نکرده است. نیز در قرآن سفارش به تقوا و سفارش به ارحام در کنار هم آمده است. بنابراین اگر کسی به خویشاوندانش رسیدگی و احسان ننماید، با تقوا محسوب نمی‌شود. (عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۱۲۵۱

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: عَلَيكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ؛ بر شما باد نماز خواندن در مسجدها. الکافی: ج ۲، ص ۶۳۵، ح ۱

حدیث ۱۲۵۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: الصَّلَاةُ مِنْ شَرَائِعِ الدِّينِ وَ فِيهَا مَرْضَاةُ الرَّبِّ عَزَّوَجَلَّ وَ هِيَ مِنْهَاجُ الْأَنْبِيَاءِ وَ لِلْمُصَلِّي حُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَ هُدًى وَ إِيْمَانٌ وَ نُورٌ الْمَعْرِفَةِ وَ بَرَكَةٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز، از آیین‌های دین است و رضای پروردگار، در آن است. و آن راه پیامبران است. برای نماز گزار، محبت فرشتگان، هدایت، ایمان، نور معرفت و برکت در روزی است. خصال، ص ۵۲۲، ح ۱۱

حدیث ۱۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: علم الايمان الصلوة؛ علامت و نشانه ایمان نماز است. شهاب الاخبار، ص ۵۹

حدیث ۱۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الرَّكْعَتَانِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا؛ دو رکعت نماز در دل شب، نزد خدا از دنیا و آنچه در آن است، محبوب‌تر است. بحار الأنوار، ج ۸۷، ح ۲۳

حدیث ۱۲۵۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در مواظبت بر اوقات نمازها، در نگهداری اسرارشان از دشمنان ما و در همدردی و کمک مالی به برادرانشان. میزان الحکمه، باب صفات شیعه

حدیث ۱۲۵۶

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَمِنْ اِغْتَابِ مُسْلِمًا اَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللهُ تَعَالَى صَلَاتَهُ وَ لَا صِيَامَهُ اَرْبَعِينَ يَوْمًا وَ لَيْلَةً اِلَّا اَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ؛ خداوند متعال تا چهل شبانه روز نماز و روزه غیبت کننده مرد و زن مسلمان را نمی‌پذیرد، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (جامع الأخبار، ص ۴۱۲، ح ۱۱۴۱)

حدیث ۱۲۵۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: لَوْ يَعْلَمُ الْمُصَلِّي مَا يَغْشَاهُ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ؛ اگر نماز گزار می‌دانست تا چه

حد مشمول رحمت الهی است، هرگز سر خود را از سجده بر نمی داشت. (غررالحکم، ح ۷۵۹۲)

حدیث ۱۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ما عَمِلَ ابْنُ آدَمَ شَيْئاً أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ وَصَلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَخُلُقِ حَسَنٍ؛ انسان هیچ کاری بهتر از نماز، اصلاح میان مردم و خوش اخلاقی نکرده است. (نهج الفصاحه، ح ۲۶۵۱)

حدیث ۱۲۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الصلوة حصن من سطوات الشيطان نماز قلعه و دژ محکمی است که نماز گزار را از حملات شیطان نگاه می دارد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۶۷)

حدیث ۱۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر لم تزده من الله الا- بعدا هر کس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸. شهاب الاخبار، ص ۲۱۵)

حدیث ۱۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر لم تزده من الله الا- بعدا؛ هر کس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸. شهاب الاخبار، ص ۲۱۵)

حدیث ۱۲۶۲

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من صلی اربعین یوما جماعة یدرک التکیبیرة الاولى ، کتب له برائتان براءة من النار و براءة من النفاق کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز، چهل روز انجام دهد، خداوند دو براءة را برای او مقرر می سازد: ۱- براءة از آتش دوزخ. ۲- براءة از نفاق. (بحار الانوار، ج ۸۸، ج ۴)

حدیث ۱۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: انْ أَحَبَّ الْأَعْمَالُ إِلَى اللَّهِ (عَزَّوَجَلَّ) الصَّلَاةُ وَالْبِرُّ وَالْجِهَادُ. همانا، محبوبترین اعمال در نزد خداوند عزوجل، نماز، نیکی کردن و جهاد در راه خداست. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۷)

حدیث ۱۲۶۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ السِّتِّكُمْ لِيُرُوا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را با غیر زبانتان بخوانید تا از شما پارسایی و کوشش و نماز و خوبی را ببینند زیرا این امور آنان را به سوی حق فرا می خواند.

(جهاد النفس، ح ۱۹۵)

حدیث ۱۲۶۵

امام علی علیه السلام فرمودند: الصلوة حصن من سطوات الشیطان نماز قلعه و دژ محکمی است که نماز گزار را از حملات شیطان نگاه می دارد. (غررالحکم، ص ۵۶)

حدیث ۱۲۶۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اول ما یسالون عنه الصلوات الخمس اولین چیزی که از انسانها سؤال می شود، نمازهای پنج گانه است. (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۵۹)

حدیث ۱۲۶۷

امام علی علیه السلام فرمودند: من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله - عز وجل - ذنب هر کس دو رکعت نماز بخواند و بداند چه می گوید، از نماز فارغ می شود، درحالی که میان او و میان خدای عز و جل گناهی نیست. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۰۰)

حدیث ۱۲۶۸

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: من ترک الجماعة رغبة عنها و عن جماعة المسلمین من غیر علة فلا صلاة له کسی که از روی بی میلی، بدون عذر و علت نمازجماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند، نمازی برای او نیست. (امالی شیخ صدوق، ص ۲۹۰)

حدیث ۱۲۶۹

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: لا ینال شفاعتی من اخر الصلوة بعد وقتها؛ کسی که نماز را از وقتش تأخیر بیندازد، (فردای قیامت) به شفاعت من نخواهد رسید. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

حدیث ۱۲۷۰

امام علی علیه السلام فرمودند: لكل شیء وجه و وجه دینکم الصلاة هر چیز دارای سیماست، سیمای دین شما نماز است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

حدیث ۱۲۷۱

امام کاظم علیه السلام فرمودند: افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد المعرفة به، الصلوة بهترین چیزی که بنده بعد از شناخت خدا به وسیله آن به درگاه الهی تقرب پیدا می کند، نماز است. (تحف العقول، ص ۴۵۵)

حدیث ۱۲۷۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان من تمام الصوم اعطاء الزکاة یعنی الفطره كما ان الصلوة علی النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) من تمام الصلوة تکمیل روزه به پرداخت زکاة یعنی فطره است، همچنان که صلوات بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) کمال نماز است (وسائل الشیعه، ج ۶ ص ۲۲۱)

حدیث ۱۲۷۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: اثنای الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولاية، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبيتها؛ سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. (کافی جلد ۲، ص ۱۸)

حدیث ۱۲۷۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: آن کس که به خاطر خدا و در راه او زائر قبر حسین (علیه السلام) گردد، خداوند او را از آتش دوزخ آزاد می کند و از فرع اکبر (خوف بزرگ) در روز قیامت ایمنش خواهد ساخت. کامل الزیارات، ص ۱۴۶.

حدیث ۱۲۷۵

سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلا نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ص ۲۱۴۳.

حدیث ۱۲۷۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) هیچ چیز را بر نماز مقدم نمی داشتند. هرگاه نماز فرا می رسید، رسول خدا دیگر نه خانواده می شناختند و نه دوست. سنن النبی، ص ۲۶۸.

حدیث ۱۲۷۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلا نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ح ۲۱۴۳.

حدیث ۱۲۷۸

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْثَرُ مِنَ الظُّهُورِ يَزِدُ اللَّهَ فِي عُمْرِكَ؛ وضو زیاد بگیر تا خداوند، عمرت را زیاد کند. امالی مفید، ص ۶۰، ح ۵.

حدیث ۱۲۷۹

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمْرِهِ وَ بَقَاءَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَ سَجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَ تَطْوِيلُهُ لِجُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَ اضْطِنَاعُهُ الْمَعْرُوفَ إِلَى أَهْلِهِ؛ سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث

طول عمر و دوام بهره‌مندی او از نعمت‌ها می‌شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره‌ای که در آن دیگران را اطعام می‌کند و خوش رفتاری‌اش با خانواده. کافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵.

حدیث ۱۲۸۰

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می‌فرمایند: اذا استقبال المصلی القبلة استقبال الرحمن لوجهه آنگاه که نماز گزار رو به قبله نماید، خداوند رحمان به صورتش رو می‌آورد. اصول کافی/ج ۲/ص ۵۸.

حدیث ۱۲۸۱

حضرت فاطمه ی زهرا (علیها السلام) می‌فرمایند: جعل الله الصلاة تنزيها لكم عن الكبر. خداوند متعال نماز را مایه ی دوری شما از کبر و خودپسندی قرار داد. اعیان الشیعه/ج ۱/ص ۳۱۶.

حدیث ۱۲۸۲

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: الصلوة تسود وجه الشيطان. نماز چهره ی شیطان را سیاه می‌کند. نهج الفصاحة/ ص ۳۹۶.

حدیث ۱۲۸۳

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: ليس لجار المسجد صلاة إذا لم يهشد المكتوبة في المسجد إذا كان فارغا صحيحا. اگر همسایه ی مسجد فارغ و سالم باشد و برای گزاردن نماز واجب در آن حاضر نشود نمازش پذیرفته نیست. بحارالانوار/ج ۸۳/ص ۳۵۴.

حدیث ۱۲۸۴

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من مشى الى مسجد يطلب فيه الجماعة كان له بكل خطوة سبعون ألف حسنة. هر که برای شرکت در نماز جماعت به مسجد رود، برای هر قدمی که بر می‌دارد، هفتاد هزار حسنه منظور می‌شود. بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۳۳۶.

حدیث ۱۲۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: للمرأة على زوجها ان يشبع بطنها، و يكسو ظهرها، ويعلمها الصلاة والصوم والزكاة ان كان في مالها حق، ولا تخالفه في ذلك؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳.

روزه

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صیام یوم غدیر خم یعدل صیام عمر الدنيا لو عاش انسان ثم صام ما عمرت الدنيا لكان له ثواب ذلك. روزه روز غدیر خم با روزه تمام عمر جهان برابر است. یعنی اگر انسانی همیشه زنده باشد و همه عمر را روزه بگیرد، ثواب او به اندازه ثواب روزه عید غدیر است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۴، ح ۴.

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من صيام شهر رمضان فاجتنب فيه الحرام والبهتان رضي الله عنه وأوجب له الجنان. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و از کارهای حرام مخصوصاً بهتان دوری کند، خدا از او راضی شود و بهشت را بر او واجب کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۴۶»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ألا أخبركم بشئ إن أنتم فعلتموه تباعد الشيطان منكم تباعد المشرق من المغرب؟ قالوا: بلى، قال: الصوم يسود وجهه، والصدقة تكسر ظهره ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه، روی شیطان را سیاه می کند و صدقه، پشت او را می شکند و دوست داشتن برای خدا و همیاری در کار نیک، ریشه او را می کتند و استغفار، شاهرگش را می زند. «أمالی شیخ صدوق، ص ۵۹»

حدیث ۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ أَكَلَ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبَ وَتَسَحَّرَ ، وَ مَسَّ شَيْئًا مِنَ الطَّيِّبِ ؛ قَوِيَ عَلَى الصَّيَامِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هر کس پیش از نوشیدن چیزی ، غذا بخورد و تسحّر ، و مسّ شیئی از طیب کند و قدری بوی خوش [بر خود] بمالد ، بر روزه گرفتن ، توان بیشتری یابد . کنز العمال ، جلد ۸ ، صفحه ۵۱۰ ، حدیث ۲۳۸۸۲ نقلاً عن شعب الإيمان عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی : ۱۰۸ / ۱

حدیث ۵

الإمام على عليه السلام : ثلاثٌ يُذهبنَ البلغمَ ويَزدنَ في الحِفظِ : السَّوَاكُ ، وَالصَّوْمُ ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ . امام علی علیه السلام : سه چیز ، بلغم را از میان می برد و حافظه را افزون می کند: مسواک زدن ، روزه گرفتن و قرائت قرآن. مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۱۱۹ ، حدیث ۲۸۷ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۵۴

حدیث ۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا كَانَ يَوْمُ النَّيَّوُزِ فَاغْتَسِلْ وَ الْبَسْ أَنْظَفَ ثِيَابِكَ وَ تَطَيَّبْ بِأَطْيَبِ طَيِّبِكَ وَ تَكُونُ ذَلِكَ الْيَوْمَ صَائِمًا؛ چون روز عید نوروز فرا رسید، غسل کن، پاکیزه ترین جامه ی خود را بپوش، با بهترین عطر، خود را خوشبو کن و آن روز را روزه بدار. وسائل الشیعه: ج ۸، ص ۱۷۲، ح ۱۰۳۳۸

حدیث ۷

امام باقر (سلام الله علیه): الصَّيَّامُ وَالْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ؛ روزه و حج، آرامبخش دل‌هاست. میزان الحکمة: ح ۱۱۰۷۴

حدیث ۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ هَمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هَمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

حدیث ۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: انما امروا بالصوم لكي يعرفوا الم الجوع و العطش فيستدلوا على فقر الاخر؛ مردم به انجام روزه امر شده‌اند تا درد گرسنگی و تشنگی را بفهمند و به واسطه آن فقر و بیچارگی آخرت را بیابند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۴، ح ۵ - علل الشرایع، ص ۱۰)

حدیث ۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ لِلْجَنَّةِ بَابًا يُدْعَى الرَّيَّانَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ إِلَّا الصَّائِمُونَ؛ بهشت را دری است که ریّان نامیده می شود از آن در، جز روزه داران وارد نشوند. (معانی الأخبار، ص ۴۰۹)

حدیث ۱۱

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه؛ هر کس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸).

حدیث ۱۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الصَّيَّامُ وَالْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ؛ روزه و حج آرامبخش دل‌هاست. امالی طوسی، ص ۲۹۶، ح ۵۸۲

حدیث ۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِيَامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْآثَامِ أَفْضَلُ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ عَنِ الطَّعَامِ؛ روزه گرفتن دل از فکر گناه، برتر است از روزه گرفتن شکم از غذا. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۷۳

حدیث ۱۴

اوصی رسول الله -صلی الله علیه و آله - علیا - علیه السلام - فقال له : يا علی ! ثلاث فرحات للمؤمن في الدنيا لقاء الاخوان ، و الافطار من الصيام ، و التهجد من آخر الليل رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به علی (علیه السلام) وصیت نمود: ای علی ! در این دنیا سه چیز برای مؤمن سرور آفرین است : ۱ - دیدار برادران دینی ؛ ۲ - افطار روزه دار در پایان روزه ؛ ۳ - عبادت در ساعات آخر شب . (اعلام الدین فی صفات دیلمی ، ص ۱۳۳ ، بحار الانوار، ج ۷۴ ، ص ۳۵۲).

حدیث ۱۵

من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلاته و لا صيامه اربعين يوما الا ان يغفر له صاحبه - من اغتاب في شهر رمضان لم يوجر على صيامه ؛ کسی که غیبت شخص روزه داری نماید خداوند متعال نماز و روزه وی را تا چهل روز مورد پسند قرار نمی دهد، مگر آن که غیبت شونده از وی راضی شود. (و افزود:) کسی که در ماه رمضان غیبت کند از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد. (جامع الاخبار صدوق ، فصل الغیبة)

حدیث ۱۶

قال الكاظم - عليه السلام - : لا تصم صوما يمنعك من الصلوة ، فان الصلوة احب الى الله من الصيام ؛ روزه ای (مستحبی) را که مانع انجام نماز می شود نگیر، چرا که نماز در پیشگاه خدا بهتر از روزه است . (مستدرک الوسائل چاپ جدید، ج ۲، ص ۴۳)

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه ؛ هر کس که غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۱۸

قال علی - عليه السلام - : انما هو عيد لمن قبل الله صيامه ، و شكر قيامه ، و كل يوم لا يعصى الله فيه فهو يوم عيد ؛ امروز عید (فطر) کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده ، و نمازش را سپاس گزارده ، و هر روز که در آن نافرمانی خدا نشود، عید واقعی آن روز است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۸۶)

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لا صيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه ؛ هر کس غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لو صليتم حتى تكونوا كاللاتار و صمتم حتى تكونوا كالحنايا لم يقبل الله منكم الا بورع ؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

حدیث ۲۱

قال الصادق - عليه السلام - : يدخل على الميت في قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء، و يكتب اجره للذي يفعله

و للمیت ؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود، و اجر و پاداش این امور را برای میت و آن را انجام می دهد، نوشته می شود. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۲۲

قال الصادق - علیه السلام - : ان الصلوة و الصوم و الصدقة و الحج و العمرة و كل عمل صالح ينفع الميت حتى ان الميت ليكون في ضيق فيوسع عليه و يقال : هذا بعمل ابنك فلان او بعمل اخيك فلان اخوه في الدين ؛ نماز، روزه، صدقه، حج، عمره، و نیز هر عمل صالحی برای میت سود دارد، حتی اگر میت در تنگنا هم باشد، به واسطه این اعمال، گشایشی برای او به عمل می آید و به وی می گویند: این گشایش به خاطر عملی است که پسر تو فلانی یا برادر دینی تو فلانی به جا آورده است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۱۲)

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من عرف الله و عظمه منع فانه من الكلام و بطنه من الطعام و عنا نفسه بالصيام و القيام ؛ کسی که خدا را شناخت و به عظمتش پی برد، دهان خود را از سخن (بی مورد)، و شکم را از غذای حرام باز می دارد، و به استقبال سختی روزه و نماز جهت دریافت پاداش و جلب رضایت حق می شتابد. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۷۸)

حدیث ۲۴

قال الصادق - علیه السلام - : ان اول ما يسئل عنه العبد اذا وقف بين يدي الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاة المفروضة و عن الصيام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولايتنا اهل البيت ؛ وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت، اولین چیزی که از او سؤال می کنند، نمازهای واجب، زکات واجب، روزه واجب، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹۰)

حدیث ۲۵

قال الصادق - علیه السلام - : قال لقمان لابنه : لكل شىء علامة يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان، ۳ - عمل به ایمان، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه، ۳ - زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ... و اسهم الاسلام ثلاثة : الصلوة و الصوم و الزكوة ؛ بهره اسلام برای شما سه چیز است : نماز، روزه، و زکات. (نهج الفصاحه، ص ۲۴۴، حدیث ۱۲۱۲)

حدیث ۲۷

قال الباقر - عليه السلام - : بنی الاسلام علی خمس : الصلوٰة و الزکوٰة ، و الصوم و الحج و الولاية ؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه ، زکات ، حج ، ولایت . (کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ بِاللَّتَّخُّعِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ ، وَإِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ بِالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ ؛ سزاوارترین مردم به خشوع و ورزیدن نهانی و آشکار در برابر خدا ، حافظ قرآن است . و سزاوارترین مردم به نماز گزاردن و روزه گرفتن در آشکار و نهان ، حافظ قرآن است . الکافی : ۲ / ۶۰۴ / ۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم الصائم عباده و صمته تسبیح و عمله مضاعف و دعاؤه مستجاب و ذنبه مغفور؛ خواب روزه دار عبادت است و سکوت وی تسبیح است و عملش مضاعف است و دعایش مستجاب است و گنااهش آمرزیده. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من نزل علی قوم فلا یصومن تطوعاً إلّا یاذنهم؛ هر که مهمان قومی شود بی اجازه آنها روزه دلخواه نگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء زکاه و زکاه الجسد الصوم؛ هر چیزی را زکاتی هست و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصیام نصف الصبر و علی کل شیء زکاه و زکاه الجسد الصیام؛ روزه داری یک نیمه صبوری است، هر چیزی زکاتی دارد و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصیام جته ما لم یخرقها بکذب أو غیبه؛ روزه سپری است مادام که آن را به دروغ یا غیبت ندرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصیام نصف الصبر؛ روزه یک نیمه صبر است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّوْمُ جَنَّةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ؛ روزه سپر عذاب خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث حقَّ علی الله أن لا یردَّ لهم دعوه: الصائم حتّی یفطر و المظلوم حتّی ینتصر و المسافر حتّی یرجع؛ سه کسند که بر خدا لازم است دعایشان را رد نکند: روزه دار تا افطار کند و ستم‌دیده تا ستم از او دفع شود و مسافر تا به وطن خود باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: برای هر چیزی زکاتی است، و زکات تن روزه‌های مستحبی است. تحف العقول

حدیث ۳۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله علیها - : مَا یَصْنَعُ الصَّائِمُ بِصِيَامِهِ إِذَا لَمْ یَصُنْ لِسَانَهُ وَ سَمْعَهُ وَ بَصَرَهُ وَ جَوَارِحَهُ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: روزه داری که زبان و گوش و چشم و دیگر اعضاء و جوارح خود را کنترل ننماید هیچ سودی از روزه خود نمی برد. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۳۳۶، ح ۲

حدیث ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو صلیتم حتّی تکتونوا کاللاتار و صمتم حتّی تکتونوا کالحنایا لم یقبل الله منکم الا بورع؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

حدیث ۴۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان من تمام الصوم اعطاء الزکوة (لفطره) کما ان الصلاة علی النبی - صلی الله علیه و آله و سلم - من تمام الصلاة؛ همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه می باشد، چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه با زکات فطره کامل می شود). (وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۲۱)

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و الحج جهاد کل ضعیف، و لكل شیء زکاة و زکاة البدن الصیام، و جهاد المرأة حسن التبعل؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست، و حج، جهاد افراد ناتوان است. هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن، روزه گرفتن است. جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۴۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: یدخل علی المیت فی قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء، و یکتب اجره

لذی یفعله و للمیت؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود، واجر و پاداش این امور برای میت و آن کسی که آن را انجام می دهد، نوشته می شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۴۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: قال لقمان لابنه: لكل شیء علامة يعرف بها ويشهد عليها وان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان والعمل به، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۴۴

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: بنی الاسلام علی خمس: الصلوة و الزكوة و الصوم و الحج و الولاية؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است: نماز، روزه، زکات، حج، ولایت. (کافی، ج ۲، ص ۱۷)

حدیث ۴۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید، شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه روی شیطان را سیاه می کند، صدقه پشت او را می شکند، دوست داشتن برای خدا و هم یاری در کار نیک، ریشه او را می کند و استغفار شاهرگش را می زند. امالی صدوق، ص ۱۱۷.

حدیث ۴۶

پیامبر صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ لَكَ صُومُنَا وَ عَلَي رِزْقِكَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا ذَهَبَ الظَّمَاءِ وَ ابْتَلَّتِ العُرُوقُ وَ بَقِيَ الأَجْرُ؛ بار خدایا! برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو افطار می کنیم، پس آن را از ما بپذیر، تشنگی رفت، رگ‌ها شاداب شد و پاداش ماند. کافی، ج ۴، ص ۹۵، ح ۱.

حدیث ۴۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله إِذَا أَفْطَرَ بَدَأَ بِحُلُوءٍ يُفْطِرُ عَلَيْهَا، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَسُكَّرَهُ أَوْ تَمْرَاتٍ، فَإِذَا أَعْوَزَ ذَلِكَ كُلَّهُ فَمَاءٍ فَاتِرٍ وَ كَانَ يَقُولُ: يُنْقِي المَعِدَةَ وَ الكَبِدَ وَ يُطَيِّبُ النِّكْحَةَ وَ الفَمَ وَ يَقْوَى الأَضْرَاسَ...؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با حلوا افطار می کردند و اگر حلوا نبود، با چیز شیرین دیگر و یا چند دانه خرما و اگر نبود، با آب گرم و می فرمودند: آب گرم معده و جگر را پاک، دهان را خوشبو و دندان‌ها را تقویت میکند. کافی، ج ۴، ص ۱۵۲، ح ۴.

حدیث ۴۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: ثَلَاثٌ يُذْهِبْنَ الشَّيْئَانَ وَ يُجَدِّثْنَ الذُّكْرَ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَ السَّوَاكُ وَ الصَّيَامُ؛ سه چیز، فراموشی را از بین می برد و حافظه را زیاد می کند: خواندن قرآن، مسواک زدن و روزه گرفتن. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۳۷، ح ۴۸۱.

حدیث ۴۹

امام صادق علیه السلام می فرماید: علت روزه گرفتن آن است که به سبب آن، ثروتمند و فقیر برابر شوند، زیرا ثروتمند گرسنگی را احساس نکرده، تا به فقیر رحم کند، هر گاه هم چیزی را بخواهد می تواند فراهم کند. پس خداوند خواست میان بندگانش برابری ایجاد کند و توانمند مزه گرسنگی و درد را بچشد تا بر ناتوان مهر بورزد و بر گرسنه ترحم کند. بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۳۷۱، ح ۵۳.

حدیث ۵۰

امام علی علیه السلام: وَ عَنْ ذَلِكِ مَا حَرَسَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَالزَّكَاةِ وَمُجَاهَدَةِ الصِّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ تَشْكِينًا لِأَطْرَافِهِمْ وَتَخْشِيَةً لِأَبْصَارِهِمْ وَتَذَلِيلًا لِنُفُوسِهِمْ وَتَخْفِيفًا (تَخْضِيعًا) لِقُلُوبِهِمْ؛ (خداوند، بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکات‌ها و جدیت در روزه‌داری روزهای واجب حفظ می کند، تا اعضا و جوارحشان آرام، دیدگانشان خاشع، جان‌هایشان فروتن و دل‌هایشان خاشع گردد. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲.

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَيْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعُوهُ فَعَلَيْكُمْ بِالصِّيَامِ فَإِنَّهُ وَجْأَةٌ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید. اگر نمی‌توانید، روزه بگیرید، که روزه مهار شهوت است. کافی، ج ۴، ص ۱۸۰، ح ۲.

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَيْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعُوهُ فَعَلَيْكُمْ بِالصِّيَامِ فَإِنَّهُ وَجْأَةٌ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید. اگر نمی‌توانید، روزه بگیرید که روزه مهار شهوت است. کافی، ج ۴، ص ۱۸۰، ح ۲.

حدیث ۵۳

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: صَوْمُ الْقَلْبِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ اللِّسَانِ وَصَوْمُ اللِّسَانِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ؛ روزه قلب بهتر از روزه زبان است و روزه زبان بهتر از روزه شکم است. غرر الحکم، ج ۱، ص ۴۱۷، ح ۸۰.

حدیث ۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِيَامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْأَثَامِ أَفْضَلُ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ عَنِ الطَّعَامِ رُوزَهُ دَل، اندیشیدن به گناهان، برتر است از روزه شکم؛ یعنی غذا خوردن؛ میزان الحکمه، ح ۱۰۹۴۸.

حدیث ۵۵

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: الصَّوْمُ لِي، وَ أَنَا أَجْزَى بِهِ؛ خداوند فرموده است: روزه، برای من است و خودم پاداش آن را می‌دهم. تهذیب الأحکام: ۴ / ۱۵۲ / ۴۲۰.

حدیث ۵۶

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَمِنْ اِغْتَابِ مُسْلِمًا اَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ تَعَالٰی صَلَاتَهُ وَ لَا صِيَامَهُ اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا وَ لَيْلَةً اِلَّا اَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ؛ خداوند متعال تا چهل شبانه روز نماز و روزه غیبت کننده مرد و زن مسلمان را نمی‌پذیرد، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (جامع الأخبار، ص ۴۱۲، ح ۱۱۴۱)

حدیث ۵۷

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: ما يصنع الصائم بصيامه اذا لم يصن لسانه و سمعه و بصره و جوارحه؛ روزه داری که زبان و گوش و چشم و جوارح خود را حفظ نکرده، روزه اش به چه کارش خواهد آمد. (بحار الانوار، ج ۹۳ ص ۲۹۵)

حدیث ۵۸

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: جعل الله ... الزكاه تزكية للنفس و نماء في الرزق ، و الصيام تثبيتا للاخلاص؛ خدای تعالی زکات را مایه پاکی جان و فزونی روزی ، و روزه را برای پابرجایی اخلاص قرار داد. (احتجاج طبرسی ، ایران ، انتشارات اسوه ، ج ۱)

حدیث ۵۹

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: ان لكل صائم عند فطوره دعوة مستجابة فاذا كان اول لقمة فقل : بسم الله اللهم يا واسع المغفرة اغفر لي هر روزه داری هنگام افطار یک دعای اجابت شده دارد . پس در اولین لقمه افطار بگو: به نام خدا ، ای خدایی که آمرزش تو فراگیر و وسیع است ، مرا ببخش. (اقبال الاعمال ، ص ۱۱۶)

حدیث ۶۰

ان من تمام الصوم اعطاء الزكاة یعنی الفطرة كما ان الصلوة على النبي (صلی الله علیه و آله و سلم) من تمام الصلوة تکمیل روزه به پرداخت زکاء یعنی فطره است، همچنان که صلوات بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) کمال نماز است (وسائل الشیعه، ج ۶ ص ۲۲۱)

حدیث ۶۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: اذا صمت فليصم سمعك و بصرک و شعرک و جلدک؛ آنگاه که روزه می‌گیری باید چشم و گوش و مو و پوست تو هم روزه دار باشند. (یعنی از گناهان پرهیز کند). (الکافی ج ۴ ص ۸۷)

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام فرمودند: صوم النفس عن لذات الدنيا انفع الصيام روزه نفس از لذتهای دنیوی سودمندترین روزه هاست. (غرر الحکم، ج ۱ ص ۴۱۶)

حدیث ۶۳

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: روزه دوری کردن از حرامهاست، همچنان که مرد از خوردن و آشامیدن خوداری می کند. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۲۹۴.

حدیث ۶۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خواب روزه دار، عبادت و سکوتش، تسبیح و عملش، پذیرفته و دعایش مستجاب است. من لایحضرالقیه، ج ۲، ص ۷۶.

حدیث ۶۵

حضرت امام حسن عسگری (علیه السلام) در پاسخ به پرسش از علت واجب شدن روزه فرمودند: تا توانگر درد گرسنگی را بچشد و در نتیجه به نیازمند کمک کند. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۳۶۹.

حدیث ۶۶

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که روزه او را از خوردن غذایی که هوس آن را کند باز دارد، بر خداست که وی را از غذای بهشت سیر کند و از شراب بهشتی بنوشاندش. بحارالانوار، ج ۴۰، ص ۳۳۱.

حدیث ۶۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: خواب روزه دار، عبادت و سکوتش، تسبیح و دعایش پذیرفته و عملش دو چندان است. دعای روزه دار به هنگام افطار از درگاه خدا رد نمی شود. میزان الحکمه، ج ۷، ص ۳۲۱۰.

حدیث ۶۸

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خدای تبارک و تعالی می فرمایند: روزه از من است و پاداش آن را هم می دهم. اصول کافی، ج ۴، ص ۶۳.

حدیث ۶۹

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: خواب روزه دار، عبادت و سکوتش، تسبیح و دعایش پذیرفته و عملش دو چندان است. دعای روزه دار به هنگام افطار از درگاه خدا رد نمی شود. میزان الحکمه، ج ۷، ص ۳۲۱۰.

حدیث ۷۰

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خواب روزه دار، عبادت و سکوتش، تسبیح و عملش، پذیرفته و دعایش مستجاب است. من لایحضرالقیه، ج ۲، ص ۷۶.

حدیث ۷۱

حضرت فاطمه ی زهرا (علیها السلام) فرمودند: فرض الله الصیام تثبیتاً للاخلاص؛ خداوند روزه را برای استواری اخلاص، واجب فرمود. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۳۶۸.

حدیث ۷۲

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: الصیام اجتناب المحارم كما یمتنع الرجل من الطعام و الشراب؛ روزه دوری کردن از حرامهاست، همچنان که مرد از خوردن و آشامیدن خوداری می کند. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۲۹۴.

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء زکاة و زکاة الابدان الصیام؛ هر چیزی زکات دارد و زکات بدنها روزه است. میزان الحکمه، ج ۷، ص ۳۲۰۸.

حدیث ۷۴

قال الامام علی - علیه السلام - : فَرَضَ اللهُ ... الصَّيَامَ اثْبَاتًا لِاخْتِلاصِ الْخَلْقِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند روزه را واجب کرد تا اخلاص بندگان را بیازماید. «نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲»

حج

حدیث ۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : اذا حج احدکم فلیختم بزیارتنا، لأن ذلك من تمام الحج. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه یکی از شما به حج رفت، آن را با زیارت ما به پایان برساند، چرا که این (دیدار ما) از نشانه‌های تمامیت و کمال حج است. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۵۴»

حدیث ۲

امام باقر (سلام الله علیه): الصَّيَامُ وَالْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ؛ روزه و حج، آرامبخش دل‌هاست. میزان الحکمه: ح ۱۱۰۷۴

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: و فرض علیکم حج بیته الحرام الذی جعله قبلهً للانام؛ و (خداوند) حج بیت حرام خود را به شما واجب کرد، بیتی که آن را قبله مردم قرار دارد. (نهج البلاغه، خطبه ۱ - ۵۰).

حدیث ۴

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الصَّيَامُ وَالْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ؛ روزه و حج آرامبخش دل‌هاست. امالی طوسی، ص ۲۹۶، ح ۵۸۲

حدیث ۵

امام باقر علیه السلام: ان الرجل إذا أصاب مالا من حرام لم يقبل منه حج ولا عمره ولا صله رجم حتى أنه يفسد فيه الفرج؛ هرگاه انسان مالی از حرام به دست آورد نه حجی از او پذیرفته شود، نه عمره‌ای و نه صله رحمی و حتی در ازدواج و زناشویی او تأثیر سوء می‌گذارد. أمالی الطوسی: ۶۸۰ / ۱۴۴۷

حدیث ۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الحج ينفي الفقر؛ حج، فقر و تهیدستی را از بین می‌برد. تحف العقول: ۷

حدیث ۷

امام صادق علیه السلام: من حج ثلاث حج لم يصبه فقر أبدا؛ هر کس سه بار حج به جا آورد، هرگز به فقر گرفتار نیاید. الخصال: ۱۱۷ / ۱۰۱

حدیث ۸

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: ما رأيت شيئا أشير غنى ولا أنفى للفقر من إيمان حج هذا البيت؛ ندیده‌ام که چیزی همانند مداومت بر زیارت این خانه (خانه خدا) چنان سریع توانگری آورد و فقر را بزدايد. أمالی الطوسی: ۶۹۴ / ۱۴۷۸

حدیث ۹

قال الصادق - عليه السلام -: ان الصلوة و الصوم و الصدقة و الحج و العمرة و كل عمل صالح ينفع الميت حتى ان الميت ليكون في ضيق فيوسع عليه و يقال: هذا بعمل ابنك فلان او بعمل اخيك فلان اخوه في الدين؛ نماز، روزه، صدقه، حج، عمره، و نیز هر عمل صالحی برای میت سود دارد، حتی اگر میت در تنگنا هم باشد، به واسطه این اعمال، گشایشی برای او به عمل می‌آید و به وی می‌گویند: این گشایش به خاطر عملی است که پسر تو فلانی یا برادر دینی تو فلانی به جا آورده است. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۱۲)

حدیث ۱۰

قال الصادق - عليه السلام -: ان اول ما يسئل عنه العبد اذا وقف بين يدي الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاة المفروضة و عن الصيام المفروض، و عن الحج المفروض و عن ولايتنا اهل البيت؛ وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت، اولین چیزی که از او سؤال می‌کنند، نمازهای واجب، زکات واجب، روزه واجب، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۹۰)

حدیث ۱۱

قال الصادق - عليه السلام -: اما انه ليس شيء افضل من الحج الا الصلوة؛ به درستی که هیچ عملی بالاتر از حج نیست، مگر نماز. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۶)

حدیث ۱۲

قال الباقر - عليه السلام - : بنی الاسلام علی خمس : الصلوة و الزکوة ، و الصوم و الحج و الولاية ؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه، زکات، حج، ولایت . (کافی، ج ۲، ص ۱۷)

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحجّ جهاد کلّ ضعیف و جهاد المرأه حسن التبعل؛ حج جهاد ضعیفان است و جهاد زن، شوهرداری خوب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحجّ المبرور لیس له جزاء إلاّ الجنّه؛ حج مقبول سزایی جز بهشت ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حجّوا تستغنوا و سافروا تصحّوا؛ به حج روید تا بی نیاز شوید و سفر کنید تا سالم مانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السماء و يستجاب الدعاء فی أربعة مواطن: عند التقاء الصیفوف فی سبیل الله و عند نزول الغیث و عند إقامة الصیلاه و عند رؤیه الكعبه؛ چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها را مستجاب کنند. هنگام تلاقی صف مبارزان در راه خدا و هنگام نزول باران و هنگام نماز و هنگام دیدار کعبه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حجّ الرجل بمال من غیر حلّه فقال لبيك اللهم لبيك قال الله لا لبيك و لا سعديك هذا مردود عليك؛ وقتی کسی با مالی که حلال نیست به حج رود هنگامی که گوید لبيك خدا یا لبيك، خدا گوید نه لبيك و نه سعديك این ها به تو باز می گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸

قالت فاطمة الزهراء - سلام الله عليها - : جعل الله الأيمان تطهيراً لكم من الشرك، و الصلاة تنزيهاً لكم من الكبر، و الزكاة تزكيةً للنفس، و نماءً في الرزق، و الصيام تثبيتاً للأخلاق، و الحجّ تشييداً للدين؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحة، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. رباحین الشریعة، ج ۱، ص

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و الحج جهاد کل ضعیف ، و لكل شیء زکاة و زکاة البدن الصیام ، و جهاد المرأة حسن التبعل؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست ، و حج ، جهاد افراد ناتوان است . هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن ، روزه گرفتن است . جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۲۰

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند : ما عبدالله بشیء أفضل من الصیمة و المشی الی بیته؛ خداوند به چیزی برتر از خاموشی و رفتن به خانه‌ی او (حج)، عبادت نشده است. الخصال: ۳۵ / ۸

حدیث ۲۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اما انه لیس شیء افضل من الحج الا الصلاة؛ به درستی که هیچ عملی بالاتر از حج نیست ، مگر نماز. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۶)

حدیث ۲۲

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: بنی الاسلام علی خمس : الصلوة و الزکوة و الصوم و الحج و الولاية؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه، زکات ، حج ، ولایت . (کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

حدیث ۲۳

قال الصادق علیه السلام: صلاة فريضة خير من عشرين حجة و حجة خير من بيت مملو ذهباً يتصدق منه حتى يفنى او حتى لا يبقى منه شيء. امام صادق علیه السلام فرمود: یک نماز واجب از بیست حج بهتر است، و یک حج از صدقه دادن خانه‌ای پر از طلا بهتر است، آنگونه که آن را صدقه دهند تا آنکه چیزی در آن نماند. بحار، ج ۸۲ ، ۲۲۷

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زیارت خانه خدا امان دهنده است از عذاب دوزخ. غررالحکم ، باب حج

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : مَنْ ضَمِنَ وَصِيَّةَ الْمَيِّتِ مِنْ أَمْرِ الْحَجِّ فَلَا يَعْجُرَنَّ فِيهَا فَإِنَّ عُقُوبَتَهَا شَدِيدَةٌ وَ نَدَامَتَهَا طَوِيلَةٌ، لَا يَعْجُرُ عَنْ وَصِيَّةِ الْمَيِّتِ إِلَّا شَقِيٌّ وَ لَا يَقُومُ بِهَا إِلَّا سَعِيدٌ؛ هر کس وصیت میت را در کار حج بر عهده بگیرد، نباید در آن کوتاهی کند، زیرا عقوبت آن سخت و پشیمانی‌اش طولانی است. از وصیت میت جز بدبخت کوتاهی نکند و به آن جز خوشبخت عمل ننماید. جامع الأخبار، ص ۱۵۹ .

حدیث ۲۶

امام رضا(علیه السلام) می فرماید: الْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ؛ حَجَّ آرام بخش دل‌ها است الأمالی، طوسی، ص ۲۹۶

حدیث ۲۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من كان معسرا فلم يتهيا له حجة الاسلام فليات قبر الحسين - عليه السلام - فليعرف عنده. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که تنگدست باشد و حج واجب برایش فراهم نگردد، پس به زیارت قبر امام حسین - علیه السلام - برود و عرفه را آنجا باشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۶۰»

زکات

حدیث ۱

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: اثنای الاسلام ثلاثه: الصلوة و الزکوة و الولاية، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبتيها. سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. کافی: ۲، ص ۱۸.

حدیث ۲

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : ثمانية لا تقبل منهم الصلاة : العبد الأبق حتى يرجع إلى مولاه ، والناشز وزوجها عليها ساخط ، ومانع الزكاة ، وتارك الوضوء ، والجارية المدركة تصلي بغير حمار ، وإمام قوم يصلي بهم وهم له كارهون ، والسكران ، والزبين ؛ وهو الذي يدافع البول والغائط . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هشت نفرند که نمازشان پذیرفته نمی شود : بنده فراری ، تا زمانی که به سوی مولايش برگردد . زن نافرمان ، که شوهرش از او ناراضی است . کسی که زکات نمی دهد . کسی که وضو نمی گیرد . دختر بالغی که بدون روسری نماز بخواند . پیشوای قومی که با آنان نماز بخواند در حالی که از او ناراضی هستند . آدم مست و زبین ، یعنی کسی که بول و غائط خود را به زور نگه داشته است . مکارم الأخلاق : ۲ / ۲۲۴ / ۲۶۵۶ ، منتخب میزان الحکمه : ۳۲۶

حدیث ۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : فرَضَ اللهُ الزكاةَ مَعَ الصَّلَاةِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند زکات را همراه نماز، واجب کرده است. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۱۳»

حدیث ۴

قال الامام الباقر - عليه السلام - : بينا رسول الله في المسجد اذ قال ... . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: روزی رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - در مسجد عده ای را از سر جایشان بلند کرد و فرمودند: از مسجد بیرون شوید و تا زمانی که زکات خود را نپرداخته اید، برای نماز به مسجد نیاید. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۴»

حدیث ۵

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ما من عبدي منع من زكاة ماله شيئا الا جعل الله ذلك يوم القيامة ثعبانا من النار ... . امام باقر - عليه السلام -

السلام - فرمودند: کسی که زکات مال خود را نپردازد، خداوند آن را در روز قیامت به صورت ماری قرار می دهد که بر گردن صاحبش پیچیده و پیوسته او را نیش می زند تا هنگامی که حساب رسی آن روز پایان یابد. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۲»

حدیث ۶

قال الامام الباقر - علیه السلام - : أَلْزَكَاءُ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: پرداخت زکات، بر روزی انسان می افزاید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۴»

حدیث ۷

عن الامام أبي جعفر - علیه السلام - : إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نَاسًا مِنْ قُبُورِهِمْ مَشْدُودَةً أَيْدِيهِمْ إِلَى أَعْنَاقِهِمْ ... امام باقر - علیه السلام - فرمودند: خداوند در روز قیامت عده ای را از قبورشان در حالی محشور می کند که دست هایشان به گردن های آنان محکم بسته شده و فرشتگان آن ها را پیوسته نکوهش می کنند و می گویند: این ها کسانی هستند که خداوند به آن ها روزی داد اما آن ها از پرداخت حق خدا امتناع ورزیدند. «بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۲۱»

حدیث ۸

قال الامام الحسن - علیه السلام - : ما نَقَصَتْ زَكَاءٌ مِنْ مَالٍ قَطُّ. امام حسن - علیه السلام - فرمودند: پرداخت زکات، هرگز باعث کمبود مال نمی شود. «بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۳۸۱»

حدیث ۹

قال الامام علي - علیه السلام - : إِنَّ زَكَاءَ جُعِلَتْ مَعَ الصَّلَاةِ قُرْبَانًا لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا پرداخت زکات و اقامه نماز، باعث تقرب مسلمانان به خداوند می شود، سپس آن که زکات را با رضایت خاطر بپردازد، کفاره گناهان او می شود و بازدارنده و نگاه دارنده انسان، از آتش جهنم است، پس نباید به آن چه پرداخته شده با نظر حسرت نگاه کرد و برای پرداخت زکات افسوس خورد، زیرا کسی که زکات را از روی رغبت بپردازد، پاداش او اندک و عمل او تباه و همیشه پشیمان خواهد بود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹»

حدیث ۱۰

قال الامام علي - علیه السلام - : لَا يَقْبَلُ اللَّهُ الصَّلَاةَ مِنْ مَنْ مَنَعَ الزَكَاءَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند نماز کسی را که زکات نمی دهد، قبول نخواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹»

حدیث ۱۱

قال الامام علي - علیه السلام - : إِنَّ أَفْضَلَ مَا تَوَسَّلَ بِهِ الْمُتَوَسِّلُونَ إِلَى اللَّهِ ... إِيْتَاءَ زَكَاتٍ فَإِنَّهَا فَرِيضَةٌ وَاجِبَةٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بهترین چیزی که انسان می تواند با آن به خدا تقرب جوید، پرداختن زکات است، زیرا آن تکلیف واجب الهی است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۰»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السلام - : علیکم بِالزَّكَاةِ فَإِنِّي سَمِعْتُ نَبِيَكُمْ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَقُولُ: الزَّكَاةُ قَنْطَرَةُ الْإِسْلَامِ، فَمَنْ أَدَّاهَا جَازَ الْقَنْطَرَةَ... . امام علی - علیه السلام - فرمودند: بر شما باد به پرداخت زکات، زیرا از رسول خدا شنیدم که فرمودند: زکات پل اسلام است، کسی که آن را پردازد از پل عبور کرده و کسی که آن را نپردازد، روی پل می ماند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۵»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَوْصِيكَ يَا بَنِيَّ بِالصَّلَاةِ عِنْدَ وَقْتِهَا وَ الزَّكَاةِ فِي أَهْلِهَا وَ مَحَلِّهَا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای فرزندانم شما را وصیت می کنم به نماز در اول وقت و (پرداخت) زکات به اهلش و در محلش. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۴»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اللهُ، اللهُ، اللهُ، فِي الزَّكَاةِ فَإِنَّهَا تُطْفِئُ غَضَبَ رَبِّكُمْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خدا را، خدا را، خدا را، درباره زکات، همانا (پرداخت) زکات، (آتش) غضب خدایتان را خاموش می کند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۰»

حدیث ۱۵

رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: سخاوت مندترین مردم، کسی است که زکات مال خود را بدهد و بخیل ترین مردم، کسی است که از پرداخت آن چه خدا بر او واجب کرده است، امتناع کند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۱»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : كَفَّرَ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ عَشْرَةَ... وَ مَانِعَ الزَّكَاةِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: از میان این مردم ده گروه به خداوند کفر ورزیدند: ... (یکی از آنها) کسی است که مانع پرداخت زکات می شود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۳»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ثَمَانِيَةَ لَا- يَقْبَلُ اللهُ لَهُمْ صَلَاةً وَ ذَكَرَ مِنْهُمْ مَانِعَ الزَّكَاةِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هشت گروه اند که خداوند نمازشان را قبول نمی کند، از جمله کسی که زکات نمی پردازد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۳»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ... اتُّو الزَّكَاةَ، فَإِذَا لَمْ يَفْعَلُو ذَلِكَ إِبْتُلُو بِالْقَحْطِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: زکات را پردازید، پس اگر این کار را نکردید، گرفتار قحطی می شوید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۴»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ملعونٌ، ملعونٌ، مالاَ - لاَ - يُزَكَّى. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ملعون است، ملعون است، کسی که مالش را تزکیه نمی کند (زکات نمی پردازد). «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۶»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّهُ لِعِنَ مَانِعِ الزَّكَاةِ رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بی تردید کسی که زکات مالش را نپردازد، ملعون است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لاَ - تَتَمَّ صِيْلَةٌ إِلَّا بِزَكَاةٍ و لاَ - صِلَةٌ لِمَنْ لاَ - زَكَاةٌ لَهُ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نماز کامل نمی شود، مگر به دادن زکات و کسی که زکات نمی دهد، نمازی برای او ثبت نمی شود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : حَضُّوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: اموال خود را با پرداخت زکات از تلف شدن حفظ کنید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۱»

حدیث ۲۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اذا مَنَعُوا الزَّكَاةَ مُنَعَتِ الارضُ بِرِكَتِهَا مِنَ الزَّرْعِ وَ الثَّمَارِ وَ المعادِنَ كُلُّهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگاه مردم از پرداخت زکات امتناع کنند، زمین برکت خود را از همه کشتزارها و باغ ها و معادن می گیرد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۵»

حدیث ۲۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ لَمْ يُوْتِ الزَّكَاةَ فَكَأَنَّهُ لَمْ يُقِيمِ الصَّلَاةَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که نماز می خواند ولی زکات نمی دهد، گویا نمازی نخوانده است. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۲»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما تَلَفَ مالٌ فی بَرٍّ و لاَ بَحْرٍ إِلَّا بِمَنَعِ زَكَاةٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگز مالی در خشکی و دریا تلف نمی شود، مگر به جهت نپرداختن زکات آن. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۰»

حدیث ۲۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَانِعُ الزَّكَاةِ يُطَوَّقُ بِحَيَّةٍ تَأْكُلُ مِنْ دِمَاغِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که از دادن زکات امتناع کند، ماری بر او مسلط خواهد شد که از مغز او تغذیه می کند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹»

حدیث ۲۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ مَنَعَ قِيْرَاطًا مِنَ الزَّكَاةِ فَمَا هُوَ بِمُؤْمِنٍ وَلَا مُسْلِمٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که مبلغ ناچیزی از زکات را نپردازد، مؤمن و مسلمان واقعی محسوب نمی شود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۱»

حدیث ۲۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ شَيْئًا أَشَدَّ عَلَيْهِمْ مِنَ الزَّكَاةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند بر این امت چیزی مهم تر از زکات واجب نکرده است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۲»

حدیث ۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ مَنَعَ قِيْرَاطًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلَيْسَ هُوَ بِمُؤْمِنٍ وَلَا مُسْلِمٍ وَلَا كَرَامَةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که قیراطی (یک بیست و چهارم دینار) از زکات را نپردازد، از دایره ایمان و اسلام بیرون است و احترامی برای او باقی نمی ماند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۱»

حدیث ۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی هاز فرزند و نه مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد، زیرا که خداوند سبحان می گوید: مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: والحج جهاد کل ضعیف، و لكل شیء زکاة و زکاة البدن الصیام، و جهاد المرأة حسن التبع؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست، و حج، جهاد افراد ناتوان است. هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن، روزه گرفتن است. جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنین بالصلوات و الزکوات؛ و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می کند. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

حدیث ۳۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: قال لقمان لابنه: لكل شیء علامة يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان و العمل به، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوة و الصیام و الزکوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

حدیث ۳۴

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: بنی الاسلام علی خمس: الصلوة و الزکوة و الصوم و الحج و الولاية؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است: نماز، روزه، زکات، حج، ولایت. (کافی، ج ۲، ص ۱۷)

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: أَمَرْتُ أَنْ آخُذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَاءِ كُمْ فَأَرُدَّهَا فِي فَقَرَاءِ كُمْ؛ من مأمورم که صدقه (و زکات) را از ثروتمندان بگیرم و به فقرا بدهم. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۰۵.

حدیث ۳۶

امام علی علیه السلام: وَعَنْ ذَلِكَ مَا حَرَسَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَالزَّكَاةِ وَمُجَاهَدَةِ الصِّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ تَشْكِينًا لِأَطْرَافِهِمْ وَتَخْشِيعًا لِأَبْصَارِهِمْ وَتَذَلِيلًا لِنُفُوسِهِمْ وَتَخْفِيزًا (تَخْضِيعًا) لِقُلُوبِهِمْ؛ خداوند، بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکاتها و جدیت در روزه‌داری روزهای واجب حفظ می کند، تا اعضا و جوارحشان آرام، دیدگانشان خاشع، جان‌هایشان فروتن و دل‌هایشان خاشع گردد. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲.

حدیث ۳۷

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: خداوند سه چیز را به سه چیز دیگر مربوط کرده است و به طور جداگانه نمی پذیرد. نماز را با زکات ذکر کرده است، هر کس نماز بخواند و زکات ندهد نمازش پذیرفته نیست. نیز شکر خود و شکر از والدین را با هم ذکر کرده است. از این رو هر کس از والدین خود قدردانی نکند از خدا قدردانی نکرده است. نیز در قرآن سفارش به تقوا و سفارش به ارحام در کنار هم آمده است. بنابراین اگر کسی به خویشاوندانش رسیدگی و احسان ننماید، با تقوا محسوب نمی شود. (عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۳۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سُوِسُوا إِيمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالِدُّعَاءِ؛ ایمان خود را با صدقه دادن و اموالتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج بلا را با دعا از خود برانید. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۶)

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْبِرَكَةُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

حدیث ۴۰

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْبِرَكَةُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که

زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

حدیث ۴۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُثْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكَّهُ. هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را بپرداز. (بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۲۳)

حدیث ۴۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُثْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكَّهُ. هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را بپرداز. (بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۲۳)

حدیث ۴۳

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: جعل الله ... الزكاة تزكية للنفس و نماء في الرزق ، و الصيام تثبيتا للاخلاص ؛ خدای تعالی زکات را مایه پاکی جان و فزونی روزی ، و روزه را برای پابرجایی اخلاص قرار داد. (احتجاج طبرسی ، ایران ، انتشارات اسوه ، ج ۱)

حدیث ۴۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان من تمام الصوم اعطاء الزكاة یعنی الفطرة كما ان الصلوة على النبي (صلی الله علیه و آله و سلم) من تمام الصلوة تکمیل روزه به پرداخت زکاة یعنی فطره است، همچنان که صلوات بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) کمال نماز است (وسائل الشیعه، ج ۶ ص ۲۲۱)

حدیث ۴۵

ان اول ما یسئل عنه العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاة المفروضة و عن الصيام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولایتنا اهل البیت ؛ وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت ، اولین چیزی که از او سؤال می کنند، نمازهای واجب ، زکات واجب ، روزه واجب ، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۹۰)

حدیث ۴۶

قال الصادق - علیه السلام - : قال لقمان لابنه : لكل شیء علامة يعرف بها و یشهد علیها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزکوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ... و اسهم الاسلام ثلاثه : الصلوة و الصوم و الزكوة ؛ بهره اسلام برای شما سه چیز است : نماز، روزه ، و زکات . (نهج الفصاحه ، ص ۲۴۴ ، حدیث ۱۲۱۲)

حدیث ۴۸

قال الباقر - عليه السلام - : بنی الاسلام علی خمس : الصلوة و الزكوة ، و الصوم و الحج و الولاية ؛ اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز، روزه ، زکات ، حج ، ولایت . (کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لکل شیء زکاه و زکاه الجسد الصّوم؛ هر چیزی را زکاتی هست و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حصّینوا أموالکم بالزّکاه و داووا مرضاکم بالصّیّدقه و أعدّوا للبلاء الدّعاء؛ اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ وقی شحّ نفسه: من أدی الزّکاه و قری الصّیّف و أعطی فی الثّائبه؛ سه چیز است که در هر که هست از بخل بر کنار است: آن که زکات می دهد و مهمان می برد و در سختی بخشش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بریء من الشّحّ من أدی الزّکاه و قری الصّیّف و أعطی فی الثّائبه؛ هر که زکات خود را بپردازد و مهمان به خانه ببرد و هنگام سختی بخشش کند از بخل بر کنار است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ فی المال حقّاً سوی الزّکاه؛ در مال به جز زکات حقی هست. نهج الفصاحه

حدیث ۵۴

قالت فاطمةُ الزّهراء - سلام الله علیها - : جَعَلَ اللهُ الأیمانَ تطهیراً لکم من الشّرک، و الصّلاةَ تنزیهاً لکم من الکبیر، و الزّکاةَ تزکیةً للنفس، و نِماءً فی الرّزق، و الصّیامَ تّنبیئاً للأخلاق، و الحجّ تشبیداً للّذین ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: خداوند

سبحان، ایمان و اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی‌ها و شقاوت‌ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقّرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. ریاحین الشریعه، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۵۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من قال بالجسم فلا تعطوه شیئا من الزکاء و لا تصلوا خلفه؛ هر کس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید. (من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۷۹)

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را پردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوطه زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

حدیث ۵۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۵۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان من تمام الصوم اعطاء الزکوة (لفطره) كما ان الصلاة علی النبی - صلی الله علیه و اله و سلم - من تمام الصلاة؛ همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه می باشد، چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه با زکات فطره کامل می شود). (وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۲۱)

حدیث ۵۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان الله فرض الزکوة كما فرض الصلاة؛ خدا زکات را واجب کرد، همان طور که نماز را واجب کرد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳)

حدیث ۶۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : فُرِضَ عَلَیْکُمُ الزَّکَاةُ کَمَا فُرِضَ عَلَیْکُمُ الصَّلَاةُ... زَكُوا اَمْوَالِکُمْ تَقْبَلُ صَلَوَاتِکُمْ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زکات بر شما واجب شد، همان گونه که نماز بر شما واجب است، پس زکات اموال خود را بدهید تا نماز شما پذیرفته شود. «وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۹»

حدیث ۶۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ مَنَعَ قِيْرَاطًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلَيْمُتْ اِنْ شَاءَ يَهُودِيًّا وَاِنْ شَاءَ نَصْرَانِيًّا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که قیراطی (یک بیست و چهارم دینار) از زکات را نپردازد، اگر بمیرد، بر دین یهود یا نصاری مرده است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۰»

حدیث ۶۲

قال الامام الرضا - عليه السلام - : اِنَّ اللهَ ... امر بالصلاة و الزكاة فَمَنْ صَلَّى و لم يَزك لم تُقبَل منه صلواته. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: خداوند به نماز و زکات با هم دستور داده است، پس کسی که نماز بخواند ولی زکات نپردازد، نماز او پذیرفته نخواهد شد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۲»

حدیث ۶۳

امام باقر علیه السلام : الزَّكَاةُ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ زکات دادن، روزی را می‌افزاید. بحار الأنوار : ۲۷ / ۱۴ / ۹۶

حدیث ۶۴

قال الصادق - عليه السلام - : ان من تما الصلوة اعطاء الزكوة (الفطرة) كما ان الصلاة على النبي - صلى الله عليه وآله - من تمام الصلاة؛ همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه است چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه بازکات فطره کامل می‌شود). (وسائل الشیعه، ج ۶ و ص ۲۲۱)

حدیث ۶۵

قال الصادق - عليه السلام - : من قال بالجسم فلا تعطوه شيئاً من الزكاة و لاتصلوا خلفه؛ هر کس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید. (من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۷۹)

حدیث ۶۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اسبغ وضوءه و احسن صلاته ، و ادى زكاة ماله و كف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادى النصيحة لاهل بيت نبيه فقد استكمل حقايق الايمان و ابواب الجنة مفتحة له ؛ کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را بپردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوط به زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

حدیث ۶۷

قال الصادق - عليه السلام - : ... و لاصلوة لمن لا- زكوة له ؛ ... و کسی که زکات خود را نمی‌پذیرد، نمازش پذیرفته نیست. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۲)

حدیث ۶۸

قال الرضا - عليه السلام - : من صلى و لم يترك لم تقبل صلوته ؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود. (بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۶۹

قال الرضا - عليه السلام - : ان الله - عز و جل - امر بثلاثة مقرون بها ثلاثة اخرى : امر بالصلوة و الزكاة فمن صلى و لم يترك لم تقبل منه صلاته و امر بالشكر له و للوالدين فمن لم يشكر والديه لم يشكر الله و امر باتقاء الله و صلة الرحم .فمن لم يصل رحمه لم يتق الله - عز و جل - : سه چیز با سه چیز همراه است : ۱ - نمازگزارى که به او زکات تعلق گیرد و نپردازد، نمازش پذیرفته نیست . ۲ - و به سپاسگزاری برای خود و پدر و مادر فرمان داد: آن که سپاس پدر و مادر نکند، هرگاه خدا را سپاس کند پذیرفته نیست . ۳ - به پرهیزکاری از خدا و پیوند با خویشاوند فرمان داد. آن که پیوند با خویشان ندارد از خدا بیمناک نیست . (بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۱۲. الخصال، ج ۱، ص ۵۵)

حدیث ۷۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا تتم صلاة الا بزكوة ؛ نماز کسی کامل نمی شود مگر با پرداخت زکات . (بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۲۹)

حدیث ۷۱

قال الصادق - عليه السلام - : ان الله فرض الزكوة كما فرض الصلاة ؛ خدا زکات را واجب کرد، همان طور که نماز را واجب کرد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳)

حدیث ۷۲

قال الصادق - عليه السلام - : اذا وقع الانسان فى قبره .... كان الصلوة عن يمينه و الزكوة عن شماله و البر ظل عليه ، قال الصبر للصلوة و الزكوة و البر: دونكم صاحبكم فان عجزتم عنه فانا دونه ؛ هنگامی که انسان در قبر خود قرار گرفت ، ((نماز)) در طرف راست و زکات در طرف چپ وی قرار می گیرند، و نیکیهایش بر سر وی سایه می گسترانند ؛ در این هنگام ، ((صبر)) به نماز و زکات و نیکیهای وی می گوید: صاحب خود را دریابید و اگر عاجز ماندید من او را کفایت می کنم و با او خواهم بود. (سفینه البحار، صبر، ج ۲، ص ۵)

حدیث ۷۳

قال على - عليه السلام - : و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنین بالصلوات و الزكوات ؛ و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می کند. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

حدیث ۷۴

قال علی - علیه السلام - : ان الزکاة جعلت مع الصلاة قربانا لاهل الاسلام ؛ همانا زکات همراه نماز مایه تقرب مسلمانان به خداوند است . (نهج البلاغه ، ص ۱۹۹)

حدیث ۷۵

اثافی الاسلام ثلاثة: الصلوة و الزکوة و الولاية، لا تصح واحدة منهن الا بصاحبيتها؛ سنگهای زیربنای اسلام سه چیز است: نماز، زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نمی شود. (کافی جلد ۲، ص ۱۸)

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: للمرأة علی زوجها ان یشبع بطنها، و یکسو ظهرها، و یعلمها الصلاة و الصوم و الزکاة ان کان فی مالها حق، و لاتخالفه فی ذلك ؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد . مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳ .

ذکر، عبادت و بندگی

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعِبَادَةُ الْخَالِصَةُ أَنْ لَا يَرْجُوا الرَّجُلَ إِلَّا رَبَّهُ وَلَا يَخَافُ إِلَّا ذَنْبَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبادت خالص آن است که آدمی جز به پروردگار خویش امید نبندد و جز از گناه خویش نترسد. «غررالحکم، ح ۲۱۲۸»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْإِخْلَاصُ عِبَادَةُ الْمُقَرَّبِينَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اخلاص، عبادت مقربان الهی است. «غررالحکم، ح ۱۹۷»

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْإِخْلَاصُ مِلَاكُ الْعِبَادَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اخلاص، ملاک و معیار عبادت است. «غررالحکم، ح ۸۵۹»

حدیث ۴

سول الله صلی الله علیه و آله و سلم : آفَةُ الْعِبَادَةِ الْفَتْرَةُ ؛ آفت عبادت ، سستی است . المحاسن ، ج ۱ ، ص ۱۷ .

حدیث ۵

قال الإمام الصادق - علیه السلام - : أمر الله إبليس بالسجود لآدم، فقال: يا رب وعزتك إن أعفيتني من السجود لآدم لأعبدنك عبادة ما عبدك أحد قط مثلها، قال الله جل جلاله: إني أحب أن اطاع من حيث أريد. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خداوند به ابلیس دستور داد بر آدم سجده کند. او گفت: پروردگارا! سوگند به عزت که اگر مرا از سجده بر آدم معاف داری تو را چنان

پرستشی کنم که هرگز کسی مانند آن تو را نپرستیده باشد. خداوند جل جلاله فرمودند: من دوست دارم آن گونه که اراده می کنم اطاعت شوم. «بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۵۰»

حدیث ۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : تَرَكَ الْعِبَادَةَ يُقَسِّي الْقَلْبَ تَرَكَ الذِّكْرَ يُمَيِّتُ النَّفْسَ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ترک عبادت، دل را سخت می کند، رها کردن یاد خدا، جان را می میراند. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰»

حدیث ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لو كان عند الله عباده تعبد بها عباده المخلصون أفضل من الشكر على كل حال لأطلق لفظه فيهم من جميع الخلق بها فلما لم يكن أفضل منها خصها من بين العبادات و خص أربابها، فقال تعالى (و قليل من عبادي الشكور): اگر نزد خداوند عبادتی بهتر از شکر گزاری در همه حال بود که بندگان مخلصش با آن عبادتش کنند، هر آینه آن کلمه را درباره همه خلقتش به کار می برد، اما چون عبادتی بهتر از آن نبود از میان عبادات آن را خاص قرار داد و صاحبان آن را ویژه گردانید و فرمود: (و اندکی از بندگان من سپاسگزارند). مصباح الشریعه ص ۲۴

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إنا نأمر صبياننا بتسبيح فاطمه عليها السلام كما نأمرهم بالصلاه فالزومه فإنه لم يلزمه عبد فشقى؛ ما همان گونه که فرزندان خود را به نماز و ما می داریم به تسبیح حضرت فاطمه (سلام الله علیها) و ادار می سازیم پس به آن پایبند باش که هرکس به آن پایبند شود، بدبخت نخواهد شد. کافی ۳/۳۴۳/۱۳

حدیث ۹

رسول اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: يقول الله عزوجل إذا كان الغالب على العبد الاشتغال بي، جعلت بغيته و لذته في ذكرى فإذا جعلت بغيته و لذته في ذكرى عشقني و عشقته فإذا عشقني و عشقته رفعت الحجاب فيما بيني و بينه و صيرت ذلك تغالبا عليه لا- يسهو إذا سها الناس أولئك كلامهم كلام الأنبياء أولئك الأبطال حقاً. خدای عزوجل می فرماید: هرگاه یاد من بر بنده ام غالب شود، خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم و چون خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم عاشق من شود و من نیز عاشق او گردم و چون عاشق یکدیگر شدیم حجاب میان خود و او را بردارم و عشق خود را بر جان او چیره گردانم، چندان که مانند مردم دچار سهو و غفلت نمی شود، سخن اینان سخن پیامبران است، اینان برآستی قهرمانند. کنز العمال ۱/۴۳۳/۱۸۷۲

حدیث ۱۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ذكر اللسان الحمد و الثناء و ذكر النفس الجهد و العناء و ذكر الروح الخوف و الرجاء و ذكر القلب الصدق و الصفاء و ذكر العقل التعظيم و الحياء و ذكر المعرفة التسليم و الرضا و ذكر السر الرؤيه و اللقاء؛ ذكر زبان حمد و ثناء، ذكر نفس سختکوشی و تحمل رنج، ذكر روح بيم و اميد، ذكر دل صدق و صفا، ذكر عقل تعظيم و شرم، ذكر معرفت تسليم و رضا و ذكر باطن مشاهده و لقا است مشكاه النوار ص ۱۱۳

حدیث ۱۱

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: إن قسوه البطنه و فتره الميله و سكر الشبع و عزه الملك مما يثبط و يبطل عن العمل و ينسى الذكر؛ پرخوری و سستی اراده و مستی سیری و غفلت حاصل از قدرت، از عوامل بازدارنده و کند کننده در عمل است و ذکر (خدا) را از یاد می برد. بحارالانوار ۷۸/۱۲۹/۱۱

حدیث ۱۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: كأن المؤمنین هم الفقهاء أهل فكره و عبره، لم يصمهم عن ذکر الله ما سمعوا باذانهم و لم يعمهم عن ذکر الله ما رأوا من الزينه؛ گویا مؤمنان همان فقیهان (فرزانگان دین فهم) و اهل اندیشیدن و پند گرفتن هستند. شنیده های دنیوی، گوش آنها را از (شنیدن) یاد خدا کر نمی کند و زرق و برق دنیا چشم آنان را از یاد خدا کور نمی گرداند. بحارالانوار ۷۳/۳۶/۱۷

حدیث ۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فی قوله تعالی: (لذکر الله أكبر) - : ذکر الله عند ما أحل و حرم؛ درباره آیه (یاد خدا بزرگتر است) - به یاد خدا بودن در هنگام رو به رو شدن با حلال و حرام. نورالثقلین ۴/۱۶۲/۶۱

حدیث ۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من أطاع الله عزوجل فقد ذکر الله و إن قلت صلاته و صیامه و تلاوته للقرآن؛ هر کس خدای عزوجل را اطاعت کند خدا را یاد کرده است، هر چند نماز خواندن و روزه گرفتن و قرآن خواندنش اندک باشد. بحارالانوار ۷۷/۸۶/۳

حدیث ۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اذکروا الله ذکراً خالصاً تحيو به أفضل الحياه و تسلكوا به طرق النجاه؛ خدا را خالصانه یاد کنید تا بهترین زندگی را داشته باشید و با آن راه نجات و رستگاری را به پیمایید. بحارالانوار ۷۸/۳۹/۱۶

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذکر یونس اللب وینیر القلب و یستنزل الرحمه؛ یاد خدا عقل را آرامش می دهد، دل را روشن می کند و رحمت او را فرود می آورد. غررالحکم ۲/۶۶/۱۸۵۸

حدیث ۱۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما من عملٍ أفضلٍ یومَ الجُمُعِهِ مِنَ الصَّلَوةِ عَلَی مُحَمَّدٍ و آلِهِ؛ در روز جمعه هیچ عملی برتر از صلوات بر محمد و خاندان او نیست. الخصال، ص ۳۹۴

حدیث ۱۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قَوْلٌ: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» فِيهِ شِفَاءٌ مِنْ تِسْعَةِ وَتِسْعِينَ دَاءً، أَدْنَاهَا اللَّهُمَّ جَمَلُهُ «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» نُوِدٌ وَنَهْ دَرْدٌ رَأَى شِفَاؤَهُ مِمَّنْ دَعَا بِهِ. قَرَبَ الْإِسْنَادُ: ۷۶ / ۲۴۴، مَنْتَخَبُ مِيزَانِ الْحَكْمَةِ: ۱۴۸

حدیث ۱۹

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» يُعِيدُهَا سَبْعَ مَرَّاتٍ، دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ، وَمَنْ قَالَهَا إِذَا صَلَّى الْمَغْرِبَ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ، دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ؛ أَهْوَنُهَا الْجُدَامُ وَالْبَرَصُ. إمام صادق عليه السلام: هر کس پس از نماز صبح و پیش از آن که با کسی سخن بگوید، هفت بار بگوید: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ»، خداوند، هفتاد گونه بلا را از او دفع کند؛ و هر کس این [ذکر] را پس از نماز مغرب و پیش از آن که با کسی سخن بگوید، بر زبان آورد، خداوند، هفتاد گونه بلا را که کمترین آنها جذام و پیسی است، از او دور کند. بحار الأنوار، جلد ۸۶، صفحه ۹۵، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۹۰

حدیث ۲۰

قال الامام الرضا - عليه السلام - : مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ وَ لَمْ يَسْتَبِقْ إِلَى لِقَائِهِ فَقَدْ اسْتَهْزَأَ بِنَفْسِهِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: کسی که خداوند را یاد کند و برای دیدار او شتاب نکند، خود را مسخره کرده است. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۵۶»

حدیث ۲۱

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لَا يَكْتُبُ الْمَلَكُ إِلَّا مَا سَمِعَ وَقَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ اذْكَرَ رَبِّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرَعًا وَ خِيفَةً فَلَا يَعْلَمُ ثَوَابَ ذَلِكَ الذَّكَرِ ... . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: ملائکه نمی نویسند مگر آن چه را می شنوند و خداوند عزوجل می فرماید: پروردگارت را در پیش خود با تضرع و زاری و از روی ترس یاد کن، پس ثواب چنین ذکری که در نفس انسان و پنهانی صورت گیرد را جز خدا کسی نمی داند، زیرا دارای ثواب بسیار بزرگی است. «الکافی، ج ۲، ص ۵۰۲»

حدیث ۲۲

قال الامام الباقر - عليه السلام - : مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَةِ الَّتِي لَمْ تُغَيَّرْ ... فَاوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ: يَا مُوسَى! أَنَا جَلِيسٌ مُنْذَرْتَنِي. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: در توراتی که تحریف نشده آمده است که، موسی - عليه السلام - از پروردگارش درخواستی کرد. او به خدا عرض کرد، خداوند تو به من نزدیک هستی تا با تو نجوا کنم (آهسته سخن گویم) و یا از من دوری تا فریاد بزنم. خداوند به او وحی نمود: ای موسی! من همینشن کسی هستم که مرا یاد کند. «الکافی، ج ۲، ص ۴۹۶»

حدیث ۲۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَا مِنْ مَجْلِسٍ يَجْتَمِعُ فِيهِ اِبْرَاءُ وَ فُجَارٌ فَيَقُومُونَ عَلَى غَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ إِلَّا كَانَ حَسِيرَةً عَلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هیچ مجلسی نیست که در آن نیکوکاران و بدکاران جمع شوند و بدون ذکر و یاد خدا برخیزند، جز اینکه در روز قیامت مایه افسوس و حسرت آنان باشد. «مرآة العقول، ج ۱۲، ص ۱۲۰»

حدیث ۲۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من اكثر ذكر الله عزوجل اظله الله في جنته. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کسی که خداوند را بسیار یاد کند، خداوند در بهشت او را در سایه رحمت خویش قرار می دهد. «الکافی، ج ۲، ص ۵۰۰»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : يموت المؤمن بكل ميتة الا الصاعقه لا تاخذة و هو يذكر الله عزوجل. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: انسان مؤمن با هر مرگی از دنیا می رود به غیر از صاعقه آسمانی، زیرا صاعقه، مومنی را که در حال ذکر خداوند است، فرا نمی گیرد. «الکافی، ج ۲، ص ۵۰۰»

حدیث ۲۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الداكر لله عزوجل في الغافلين كالمقاتل في المحاربين. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که در میان غفلت کنندگان از یاد خداوند، به یاد او باشد، همانند کسی است که در صف رزمندگان، در راه خدا نبرد می کند. «الکافی، ج ۲، ص ۵۰۲»

حدیث ۲۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان الله عزوجل يقول: من شغل بذكرى عن مسألتي اعطيته افضل ما اعطي من سألني. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که ذکر و یاد من او را از بیان درخواست و حاجت خود باز دارد، به او بهتر از آن چیزی را که به درخواست کننده عطا می کنم، عطا خواهم نمود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۵۸»

حدیث ۲۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : قال الله تعالى لموسى - عليه السلام - : اكثر ذكرى بالليل والنهار و كن عند ذكرى خاشعاً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال به حضرت موسی - عليه السلام - فرمودند: ذکر من را در شب و روز زیاد بگو و هنگام گفتن ذکر من خاشع باش. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۶۲»

حدیث ۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : شيعتنا الذين اذا خلوا ذكروا الله كثيراً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شیعیان کسانی هستند که در وقت تنهایی و در خلوت خویش، بسیار خدا را یاد می کنند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۶۲»

حدیث ۳۰

امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که به یاد خدا مشغول گردد، خداوند او را به نیکوئی یاد می کند. «تصنيف غرر الحكم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۲۷»

حدیث ۳۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ سَبْحَانَهُ أَحْيَىٰ اللَّهُ قَلْبَهُ وَ نَوَّرَ عَقْلَهُ وَ لُبَّهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که خداوند سبحان را یاد کند، خدا قلبش را زنده می گرداند و عقل و خرد او را روشن و نورانی می نماید. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۹، ح ۳۶۴۵»

حدیث ۳۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : ذَكَرَ اللَّهُ مَطْرَدَةً الشَّيْطَانِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ذکر خدا، موجب رانده شدن شیطان می گردد. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۱۴»

حدیث ۳۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : بِذِكْرِ اللَّهِ تُسْتَنْزَلُ الرَّحْمَةُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: به واسطه ذکر خدا، رحمت پروردگار نازل می گردد. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۱۲»

حدیث ۳۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : ذَكَرُ اللَّهُ دَوَاءً أَعْلَلِ النَّفْسِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ذکر خدا، دوی بیماری های جانهاست. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۱۹»

حدیث ۳۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : اذْكُرُوا اللَّهَ فِي كُلِّ مَكَانٍ فَإِنَّهُ مَعَكُمْ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: خداوند را در همه جا یاد کنید که او در همه جا و در همه حال با شما می باشد. «بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۵۴»

حدیث ۳۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَمَّا كَثُرَ النَّاسُ لَهُ ذِكْرًا وَ أَدْوَمَهُمْ لَهُ شُكْرًا وَ اعْظَمَهُمْ عَلَىٰ بَلَائِهِ صَبْرًا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: همانا دوستان خدا، بیشتر از دیگران خدا را یاد می کنند و شکر گزارترین آنها هستند و بیشتر از دیگران بر بلا و سختی، صبر می نمایند. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۰۶»

حدیث ۳۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِشْحَنِ الْخَلْوَةَ بِالذِّكْرِ وَ أَصْحَبِ النَّعْمَ بِالشُّكْرِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: خلوت و تنهایی خویش را با ذکر خداوند پر بار نما و نعمتها را با شکر و سپاس همراه گردان. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۰۶»

حدیث ۳۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : اسْتَدِيمُوا الذِّكْرَ فَإِنَّهُ يُنِيرُ الْقَلْبَ وَ هُوَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: پیوسته به یاد

خدا باشید و ذکر او را بگوئید، پس به درستی که ذکر خدا دل را روشن می نماید و برترین عبادت است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۹، ح ۳۶۵۴»

حدیث ۳۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : الذّکرُ مجالسُهُ المحبُوبِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ذکر و یاد پروردگار، همنشینی با محبوب (خدا) است. «غرر الحکم، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : ذکّرُ الله نوزُ الايمان. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: یاد خدا، نور ایمان است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۸۹»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : الذّکرُ ذکران: ذکّرُ الله عزّوجلّ عند المصیبه و افضل من ذکّرُ الله عندما حرّم الله عليك فيكون حازماً. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ذکر خداوند بر دو گونه است: ۱. ذکر و یاد خداوند عزوجل در هنگام مصیبت. ۲. بهتر از آن ذکر و یاد خداوند در برابر چیزی است که بر تو حرام نموده است که آن ذکر مانع از ارتکاب حرام می گردد. «مشکاة الانوار، ص ۱۴۵»

حدیث ۴۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : اصل صیلاح القلب اشتغاله بذكر الله. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اساس و ریشه پاکی و اصلاح قلب، مشغول نمودن آن به ذکر خداوند است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۸۸»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : كل قول ليس لله فيه ذكر فلعنوا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر سخنی که در آن ذکر و یاد خدا نباشد، لعن و بیهوده است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۱۹»

حدیث ۴۴

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : من أصغى الى ناطقٍ فقد عبده، فان كان الناطق عن الله فقد عبده الله و ان كان الناطق عن ابليس فقد عبده ابليس. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: کسی که به سخن گوینده ای گوش فرا داده (و اطاعت کند)، به تحقیق عبادت و بندگی او را کرده است، پس اگر گوینده، سخن الهی بگوید، در حقیقت خداوند را عبادت کرده و اگر سخن شیطانی را بر زبان جاری کند، پس او بندگی شیطان را کرده است. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۲۶۸»

حدیث ۴۵

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : عليك بالجدّ و لا تُخرجن نفسك من حدّ التّقصير من عبادة الله و طاعته، فانّ الله تعالى لا يُعبد حقّ

عبادتیه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: در عبادت و بندگی خداوند کوشا باش و همواره خود را در عبادت و اطاعت او مقصر بدان، زیرا عبادتی که شایسته ذات حق و نعمت های بی شمار او باشد، به جا آورده نخواهد شد. «الکافی، ج ۲، ص ۷۲»

حدیث ۴۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لا تُكْرَهُوا الى انفسكم العبادة. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: عبادت (مستحبی) را بر خود تحمیل نکنید. «الکافی، ج ۲، ص ۸۶»

حدیث ۴۷

قال الامام الحسين - علیه السلام - : مَنْ عَبَدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ، آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ امَانِيهِ وَ كِفَايَتِهِ. امام حسين - علیه السلام - فرمودند: هر کس خداوند متعال را آن طور که شایسته عبادت و بندگی است، عبادت کند، خداوند متعال او را به بهترین آرزوهایش می رساند و امور زندگی او را کفایت می کند. «بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۸۳»

حدیث ۴۸

قال الامام الحسن المجتبی - علیه السلام - : مَنْ عَبَدَ اللَّهَ عَبَدَ اللَّهَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ. امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که خداوند را عبادت و بندگی نماید، خداوند متعال همه موجودات را بنده و مطیع او می گرداند. «بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۸۴»

حدیث ۴۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ اهْبَطَ اللَّهُ لَهُ أَفْضَلَ مَصْلَحَةٍ. حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: هر کس عبادات و کارهای خود را خالصانه برای پروردگار خویش انجام دهد، خداوند بهترین مصلحت ها و برکات خویش را برای او تقدیر نموده و نازل می کند. «بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۴۹»

حدیث ۵۰

قال الامام الرضا - علیه السلام - في بيان علمه العبادة: فإن قال قائل فلم تعيدهم؟ قيل: لئلا يكونوا ناسين لذكروه ولا تاركين لادبيه ولا لاهين عن امره ونهيه... امام رضا - علیه السلام - در بیان علت تشریح عبادات فرمودند: اگر کسی بگوید: چرا خداوند متعال، انسان را دعوت به عبادت و اطاعت خویش کرده است؟ گفته شود: آنان را به عبادت دعوت نمود تا یاد خدا را فراموش نکنند، ادب پروردگار خویش را ترک نکرده و نسبت به دستورات و نواهی او بی تفاوت نگردند، زیرا خیر و مایه حیات آنان در این دستورات است. پس اگر از عبادت خدا روی گردان شوند، زمان درازی بر ایشان بگذرد و دل‌هایشان سخت و قسی گردد. «عیون اخبار الرضا - علیه السلام - ج ۲، ص ۱۰۲»

حدیث ۵۱

قال الامام الرضا - علیه السلام - : أَوْلُ عِبَادَةِ اللَّهِ مَعْرِفَتُهُ وَ أَصْلُ مَعْرِفَةِ اللَّهِ تَوْحِيدُهُ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: نخستین گام در عبادت پروردگار، شناخت خداست و اساس و پایه شناخت خدا، یگانه دانستن اوست. «عیون اخبار الرضا - علیه السلام - ج ۱، ص ۱۲»

حدیث ۵۲

قال الامام الرضا - عليه السلام - : انَّ اشَدَّ العِبَادَةِ الوَرَعُ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: دشوارترین عبادت، تقوی و پرهیزگاری است. «تفسیر نورالثقلین، ج ۱، ص ۳۰»

حدیث ۵۳

قال الامام العسکری - عليه السلام - : لَيْسَتْ العِبَادَةُ كَثْرَةَ الصِّيَامِ وَ الصَّيْلَمَةِ وَ اِنَّمَا العِبَادَةُ كَثْرَةُ التَّفَكُّرِ فِي اَمْرِ اللّٰهِ. امام حسن عسگری - عليه السلام - فرمودند: عبادت در زیاد انجام دادن نماز و روزه نیست، بلکه عبادت تفکر و اندیشه بسیار در قدرت بی منتهای پروردگار و آفریده های اوست. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۸۴»

حدیث ۵۴

قال الامام السجّاد - عليه السلام - : نَظَرُ المَومِنِ فِي وَجْهِ اَخِيهِ المَومِنِ لِلْمَوَدَّةِ وَ المَحَبَّةِ لَهُ عِبَادَةٌ. امام سجّاد - عليه السلام - فرمودند: نگاه کردن مؤمن به صورت برادر مؤمن خویش از روی علاقه و محبت به او، عبادت است. «تحف العقول، ص ۲۰۴»

حدیث ۵۵

قال الامام الحسين - عليه السلام - : انَّ قَوْمًا عَيَّبُوا اللّٰهَ رَغْبَةً فَتَلَكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ وَ انَّ قَوْمًا عِبَدُوا اللّٰهَ رَهْبَةً فَتَلَكَ عِبَادَةُ العَبِيدِ وَ انَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللّٰهَ شُكْرًا فَتَلَكَ عِبَادَةُ الأَحْرَارِ وَ هِيَ اَفْضَلُ العِبَادَةِ. امام حسین - عليه السلام - فرمودند: همانا عده ای خداوند را به جهت میل به بهشت عبادت می کنند، که این عبادت تجار است و عده ای نیز خداوند را به جهت ترس از عذاب عبادت می کنند که این عبادت بردگان است و عده ای هم خداوند را به جهت شکر و سپاس (و از روی معرفت عبادت می کنند)، پس اینگونه عبادت نمودن، عبادت آزادگان است که بهترین عبادت ها است. «تحف العقول، ص ۱۷۷»

حدیث ۵۶

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لا يَكُونُ العَبْدُ عَابِدًا لِلّٰهِ حَقَّ عِبَادَتِهِ حَتَّى يَنْقَطِعَ عَنِ الخَلْقِ كُلِّهِمْ ... امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هیچ بنده ای به مقام بندگی و عبودیت حقیقی پروردگار نمی رسد، مگر اینکه از همه خلایق قطع امید نموده و تنها به خداوند امیدوار باشد. «تنبيه الخواطر، ص ۴۲۷»

حدیث ۵۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : العِبَادَةُ مَعَ اَكْلِ الحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: عبادت کردن همراه با خوردن مال حرام، مانند ساختن بنایی بر روی شن است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۲»

حدیث ۵۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : تَفَرُّغُوا الطَّاعِيَةَ لِلّٰهِ وَ عِبَادَتِهِ قَبْلَ انْ يَنْزِلَ بِكُمْ مِنَ البَلَاءِ مَا يَشْغَلُكُمْ عَنِ العِبَادَةِ. پیامبر اکرم -

صلی الله علیه و آله - فرمودند: قبل از اینکه بلاها و مشکلات زندگی شما را از عبادت باز دارد، (فرصت را غنیمت شمرده و) سعی و تلاش خود را متوجه عبادت و بندگی پروردگار نمائید. «تنبيه الخواطر، ص ۳۶۰»

حدیث ۵۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : السَّيِّئَةُ زِينَةُ الْعِبَادَةِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: وقار و متانت، زیور و زینت عبادت است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۳۱»

حدیث ۶۰

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لا عِبَادَةَ إِلَّا لِلْيَقِينِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: عبادت کامل نیست مگر اینکه از روی یقین (به پروردگار) باشد. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۹»

حدیث ۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جِزَاءً وَ أَفْضَلُهَا جِزَاءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: عبادت دارای هفتاد جزء است و برترین آنها به دست آوردن روزی حلال است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۷»

حدیث ۶۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أُعْبِدَ اللَّهُ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ كُنْتَ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خدا را به گونه ای عبادت کن، مثل اینکه او را می بینی و اگر تو او را نمی بینی، همانا خداوند تو را می بیند. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۷۴»

حدیث ۶۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : النَّظَرُ إِلَى الْعَالِمِ عِبَادَةٌ وَ النَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ وَ النَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَافَةٌ وَ رَحْمَةٌ عِبَادَةٌ ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نگرستن به سیمای دانشمندان عبادت است، دیدن حاکم و رهبر عادل نیز عبادت است و نگاه از روی مهربانی و عطوفت به پدر و مادر و دیدن دوستی که برای خدا دوستش می داری، اینها نیز عبادت است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۳»

حدیث ۶۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أَفْضَلُ النَّاسِ مَنْ عَشَقَ الْعِبَادَةَ فَعَانَقَهَا وَ أَحَبَّهَا بِقَلْبِهِ وَ بَأَشْرَهَا بِجَسَدِهِ وَ تَفَرَّغَ لَهَا ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: با فضیلت ترین مردم، کسی است که به عبادت عشق می ورزد، پس عبادت را در آغوش می کشد و قلباً آنرا دوست داشته، اعضاء و جوارحش را به آن مشغول می کند و تمامی هم و سعی خود را به آن متوجه کرده و به راحتی یا سختی های دنیا، اهمیت نمی دهد. «الکافی، ج ۲، ص ۸۳»

حدیث ۶۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: مَنْ آتَى بِمَا افْتَرَضَ اللهُ عَلَيْهِ، فَهُوَ مِنْ عِبَادِ النَّاسِ. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که تکالیف واجبش را انجام دهد، پس او از جمله عابدترین مردم است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۵»

حدیث ۶۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: اعْظَمُ الْعِبَادَةِ اجْرًا اخْفَاها. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بزرگترین عبادات از نظر پاداش، پنهان‌ترین آنهاست. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۱»

حدیث ۶۷

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْجُودُ فِي اللَّهِ عِبَادَةُ الْمُتَّقِينَ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: بخشش در راه خدا، عبادت مقربان و نزدیکان به خداوند است. «غرر الحکم، ح ۸۴۴۲»

حدیث ۶۸

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ فِي لَيْلَةِ الْمِعْرَاجِ يَا أَحْمَدُ لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْعِبَادَةِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الصَّوْمِ وَ الصَّوْمِ فَمَنْ صَامَ وَ لَمْ يَحْفَظْ لِسَانَهُ كَانَ كَمَنْ قَامَ وَ لَمْ يَقْرَأْ فِي صَلَاتِهِ ... امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند متعال در شب معراج به او گفت: ای احمد، آیا می‌دانی چگونه می‌توان عابد حقیقی شد؟ حضرت پاسخ دادند؟ نمی‌دانم. خداوند فرمودند: هر گاه هفت صفت در انسان جمع شود: (۱) تقوایی که او را از ارتکاب گناه باز دارد. (۲) سکوتی که مانع از پرداختن به آنچه به او مربوط نیست، گردد. (۳) ترسی که هر روز بر اشک و حزن او بیفزاید. (۴) حیائی که در خلوت و تنهائی پروا کند. (۵) خوردن مال حلال که برای ادامه حیات محتاج آن است. (۶) دشمنی دنیا، که من آنرا دشمن دارم. (۷) دوستی با نیکان و صلحا از آن روی که من آنها را دوست دارم. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۹»

حدیث ۶۹

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : كَيْفَ يَجِدُ لَذَّةَ الْعِبَادَةِ مَنْ لَا يَصُومُ عَنِ الْهَوَى. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: کسی که از دنباله روی هوی و هوس ابناء ندارد، چگونه می‌تواند لذت عبادت را درک کند. «غرر الحکم، ص ۱۹۹، ح ۳۹۳۸»

حدیث ۷۰

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : زَيْنُ الْعِبَادَةِ الْخُشُوعُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: خشوع و خضوع، زیور و زینت عبادت پروردگار است. «غرر الحکم، ص ۱۹۹، ح ۳۹۴۸»

حدیث ۷۱

قال الامام على - عَلَيْهِ السَّلَام - : التَّفَكُّرُ فِي آلَاءِ اللَّهِ نَعَمُ الْعِبَادَةِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: اندیشه و تأمل در نعمت‌های الهی، خوب عبادتی است. «غرر الحکم، ص ۵۶، ح ۵۳۴»

حدیث ۷۲

قال الامام علی - علیه السلام - : العبودیة خمسہ اشیاء: خلایء البطن و قرائة القرآن و قیام اللیل و التضرع عند الصبح و البكاء من خشية الله. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبودیت بر پنج رکن استوار است: ۱. خالی ساختن شکم (از حرام) ۲. قرائت قرآن ۳. تهجد و شب زنده داری ۴. زاری و راز و نیاز با پروردگار در هنگام صبح ۵. گریه از خوف خداوند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۲۹۴»

حدیث ۷۳

قال الامام علی - علیه السلام - : دوام العبادة برهان الظفر علی السعادة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبادت مستمر، دلیل دست یافتن به سعادت است. «غرر الحکم، ص ۱۹۸، ح ۳۹۳۶»

حدیث ۷۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اذا احبَّ الله عبداً ألهمه حسن العبادة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زمانی که خداوند بنده ای را دوست داشته باشد، نیکو عبادت کردن را به او الهام می کند. «غرر الحکم، ص ۱۹۸، ح ۳۹۳۵»

حدیث ۷۵

امام صادق - علیه السلام - فرمودند: ذکر بر دو گونه است: ذکر خالص که دل با آن موافق باشد و ذکر بازدارنده (از یاد خدا) که یاد غیر خدا را در بردارد. «بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۱۵۹»

حدیث ۷۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ اطاع الله فقد ذكر الله و ان قلت صلاته و صيامه و تلاوته و من عصى الله فقد نسي الله ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که خدا را اطاعت نماید، پس به تحقیق به یاد خدا بوده است، هر چند نماز و روزه و تلاوت قرآنش کم باشد و کسی که از اطاعت خداوند سرباز زند، پس به تحقیق خدا را فراموش نموده است، هر چند نماز و روزه و تلاوت قرآن زیاد انجام دهد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۵۴»

حدیث ۷۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قال الله عزوجل: اذا ذكرني عبدی فی نفسه ذکرته فی نفسی و اذا ذكرني فی ملاء ذکرته فی ملاء خیر منه ... رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند عزوجل می فرماید: چون بنده ام مرا در نفس خویش یاد کند، من نیز او را یاد می کنم و اگر در جمعی مرا یاد کند (و ذکر مرا بر زبان جاری کند)، من در جمعی بهتر از آن او را یاد می نمایم و چون به اندازه یک وجب به سوی من آید، من به مقدار یک ذراع به او نزدیک می شوم و اگر به اندازه یک ذراع به من تقرب بجوید، من به اندازه وسعت گشودن هر دو دست به او نزدیک می شوم و هنگامی که به سوی من گام بردارد، من به سوی او می شتابم. «محرر الیضاء، ج ۲، ص ۲۶۷»

حدیث ۷۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اذکروا الله عند هممک اذا هممت و عند لسانک اذا حکمت و عند یدک اذا قسمت. رسول

خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هنگامی که تصمیم به انجام کاری گرفتی و زمانی که با زبانت حکمی را می خواهی بیان کنی و هنگامی که با دست خویش می خواهی چیزی را (بین دیگران) تقسیم نمائی، خداوند را یاد کن. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۷۱»

حدیث ۷۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لا تكثروا الكلام بغير ذكر الله فان كثرة الكلام بغير ذكر الله تفسى القلب و اتبع الناس من الله القاسى القلب. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: به غیر از ذکر خدا، سخنان دیگر را زیاد نگوئید، پس همانا پرگوئی اگر در غیر از ذکر خدا باشد، قلب را قسی و سخت می کند و کسی که سنگ دل باشد، دورترین مردم به خداوند است. «مشکاة الانوار، ص ۱۵۰»

حدیث ۸۰

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من أكثر ذكر الله عزوجل أحببه الله و من ذكر الله كثيراً كُتبت له براءة تان براءة من النار و براءة من التفارق. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که زیاد ذکر خدا بگوید، خداوند او را دوست می دارد و کسی که زیاد به یاد خدا باشد، خداوند دو برات برای او می نویسد، برات و دوری از آتش جهنم و برات و دوری از نفاق و دورویی. «مرآة العقول، ج ۱۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۸۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الذکر خیر من الصدقة. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ذکر و یاد خداوند، بهتر از دادن صدقه است. «نهج الفصاحه، ص ۳۲۹»

حدیث ۸۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ترک الذکر یمیت النفس. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ترک نمودن ذکر و یاد خدا، موجب مرگ و هلاکت نفس می شود. «مجموعه ورام، ج ۱، ص ۲۵۰»

حدیث ۸۳

قال الامام علی - علیه السلام - : افضل الذکر القرآن به تُشرح الصدور و تسبب السرائر. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قرآن، برترین ذکر هاست، با آن سینه ها گشوده می شود و اسرار روشن می گردد. «تصنيف غرر الحكم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۲۵»

حدیث ۸۴

قال الامام علی - علیه السلام - : سامع ذکر الله ذاکر. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که ذکر خدا گوش فرا دهد، (همانند کسی است که) ذکر خداوند را بر زبان جاری می کند. «تصنيف غرر الحكم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۲۲»

حدیث ۸۵

قال الامام علی - علیه السلام - : ذَكَرُ اللهُ مَسِيرَةَ كُلِّ مُتَّقٍ وَ لَهْدَهُ كُلَّ مُؤْمِنٍ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: یاد خدا، موجب خشنودی انسان های با تقوا و مایه لذت اهل یقین است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۹، ح ۳۶۵۳»

حدیث ۸۶

قال الامام علی - علیه السلام - : ذَكَرُ اللهُ رَأْسُ مَالٍ كُلِّ مُؤْمِنٍ وَ رِيحُهُ السَّيْلَامَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: یاد خدا، سرمایه انسان مؤمن و سود آن، سالم ماندن از (شرّ) شیطان است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۲۱»

حدیث ۸۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الذِّكْرُ نُورُ الْعَقْلِ (العقول) وَ حَيَاةُ النُّفُوسِ وَ جَلَاءُ الصُّدُورِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: ذکر و یاد خدا، موجب روشنی عقل (عقلها)، زنده شدن جانها و جلاء پیدا نمودن سینه هاست. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۹، ح ۳۶۳۴»

حدیث ۸۸

قال الامام علی - علیه السلام - : ذَكَرُ اللهُ دِعَامَةَ الْاِيْمَانِ وَ عِصْمَةَ مِنَ الشَّيْطَانِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: یاد خدا، ستون ایمان و موجب محافظت از (شرّ) شیطان است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۸، ح ۳۶۲۰»

حدیث ۸۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ عَمَرَ قَلْبَهُ بِدَاوَمِ الذِّكْرِ حَسِنَتْ اَفْعَالُهُ فِي السِّرِّ وَ الْجَهْرِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دل خویش را با دائم ذکر بودن آباد گرداند، خداوند افعال او را در نهان و آشکار، نیکو می گرداند. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۸۹، ح ۳۶۵۸»

حدیث ۹۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعِبَادَةُ الْخَالِصَةُ اِنْ لَا - يَرْجُو الرَّجُلُ الْاَلَّ - رَبَّهُ وَ لَا يَخَافُ الْاَذْنَْبَةَ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبادت خالصانه و محض برای خدا به این صورت است که انسان به هیچ کس جز پروردگارش امید نداشته باشد و از هیچ چیز جز گناه خودش نترسد. «غررالحکم، ص ۱۹۹، ح ۳۹۴۵»

حدیث ۹۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعِبَادَةُ فَوْزٌ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبادت، رستگاری است. «غررالحکم، ص ۱۹۸، ح ۳۹۳۲»

حدیث ۹۲

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا - خَيْرَ فِي عِبَادَةٍ لَا - عِلْمَ فِيهَا . امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبادتی که از روی علم و آگاهی صورت نگیرد، خیری در آن نیست. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۷۵»

حدیث ۹۳

قال الامام علی - علیه السلام - : ما تَقَرَّبَ مَتَقَرَّبٌ بِمِثْلِ الْعِبَادَةِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: هیچ کسی به مانند عبادت، به خدا نزدیکی و تقرب پیدا نکرد. «غرر الحکم، ص ۱۹۹، ح ۳۹۴۲»

حدیث ۹۴

قال الله عزوجل: لا اله الا الله دژ (امان) من است، کسی که وارد آن شود، از عذاب من در امان است. (امالی الصدوق ۲۳۵)

حدیث ۹۵

قال الله عزوجل: ای احمد! عبادت ده بخش دارد که نه بخش آن، به دست آوردن روزی حلال است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۹۶

قال الله عزوجل: بنده‌ام با چیزی بهتر از واجبات به من نزدیک نمی‌شود. و با نافله (کارهای مستحبی) به من نزدیک می‌شود تا اینکه دوستش بدارم. آن گاه که دوستش بدارم، من گوش او خواهم شد که با آن می‌شنود و دیده‌ی او که با آن می‌بیند و زبان او که با آن سخن می‌گوید و دست او که قدرت‌نمایی می‌کند. اگر دعایم کند اجابتش می‌کنم و اگر از من بخواهد به او می‌دهم. (کافی ۲/۳۵۳)

حدیث ۹۷

قال الله عزوجل: ای عیسی! آن که بر من شوریده و گناه می‌کند تو را نفریید. روزی مرا می‌خورد و دیگری را بندگی می‌کند... آن چنان او را به بند می‌کشم که راه گریزی نداشته باشد. (کافی ۸/۱۳۳)

حدیث ۹۸

قال الله عزوجل: با مستحبات به من نزدیک شو. (کافی ۸/۱۳۲)

حدیث ۹۹

قال الله عزوجل: آن گاه که مرا یاد می‌کنی، فروتن باش. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۱۰۰

قال الله عزوجل: یاد من، هر جایی زیباست. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۱۰۱

قال الله عزوجل: هر که مرا یاد کند همدمش می‌شوم. (کافی ۲/۴۹۶)

حدیث ۱۰۲

قال الله عزَّوجلَّ: ای فرزند آدم! خودت را محو بندگان من کن تا دلت را پر از بی‌نیازی کنم. (کافی ۲/۸۳)

حدیث ۱۰۳

قال الامام الصادق - عليه السَّلام - : فيما اوحى الله تعالى الى موسى - عليه السَّلام - : كَذِبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يَحْبِنِي فَإِذَا جَنَّهُ اللَّيْلُ نَامَ عَنِّي، أَلَيْسَ كُلُّ مُحِبٍّ يُحِبُّ خَلْوَةَ حَبِيْبِهِ؟. امام صادق - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند در وحی به حضرت موسی - عليه السَّلام - اینگونه فرمود: ای موسی کسی که گمان می‌کند مرا دوست دارد و هنگامی که شب فرا می‌رسد به خواب می‌رود، دروغ می‌گوید، آیا این طور نیست که دوست، عاشق و مشتاق خلوت با دوست خود است؟ «امالی شیخ صدوق، ص ۲۹۲»

حدیث ۱۰۴

قال الامام الصادق - عليه السَّلام - : قال الله تبارك و تعالی ما تَحَبَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِأَحَبِّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ. امام صادق - عليه السَّلام - فرمودند: خداوند می‌فرماید هیچ بنده‌ای با چیزی بهتر از دوست داشتن و انجام فرائض و واجبات، با من اظهار دوستی نکرد. «الکافی، ج ۲، ص ۸۲»

حدیث ۱۰۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : علاميةُ حبِّ الله تعالى حُبُّ ذِكْرِ الله و علاميةُ بُغْضِ الله بُغْضُ ذِكْرِ الله. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نشانه حب و دوستی خداوند، حب و علاقه به ذکر و یاد خداست و نشانه بغض خداوند، بغض و تنفر از یاد حق می‌باشد. «کنز العمال، ح ۱۷۷۶»

حدیث ۱۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا اله الا الله نصف الميزان. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کلمه لا اله الا الله، نصف میزان و عمل است. «امالی شیخ مفید، ص ۲۷۵»

حدیث ۱۰۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : خيرُ العبادة قولُ لا اله الا الله. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بهترین عبادت، گفتن لا اله الا الله است. «توحید صدوق، ص ۱۸»

حدیث ۱۰۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ما من الكلام كلمة احب الى الله عزوجل من قول لا اله الا الله. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ کلامی نزد خداوند، محبوب تر از گفتن کلمه لا اله الا الله نیست. «توحید صدوق، ص ۲۲»

حدیث ۱۰۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ قَالَ لا اله الا الله مُخْلِصاً دَخَلَ الْجَنَّةَ ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند:

کسی که لا اله الا الله را با اخلاص بگوید، وارد بهشت می شود و اخلاص آن است که ذکر کلمه توحید، انسان را از هر گونه کار ناپسند و حرام باز دارد. «توحید صدوق، ص ۲۸»

حدیث ۱۱۰

عَنِ الْإِمَامِ السَّجَادِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِنَّمَا شَيْعَتُنَا يُعْرَفُونَ بِعِبَادَتِهِمْ ... الْمُسَيَّبُحُونَ إِذَا سَبَّكَتِ النَّاسُ وَالْمُصَيَّلُونَ إِذَا نَامَ النَّاسُ وَالْمَحْزُوتُونَ إِذَا فَرِحَ النَّاسُ يُعْرَفُونَ بِالزُّهْدِ ... امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: شیعیان ما از عبادتشان شناخته می شوند، آنان اهل تسبیح و ذکرند آن گاه که دیگران ساکتند و نماز گزارانند آن گاه که دیگران در خوابند و محزونند (دلخوش به دنیا نیستند) آن گاه که دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) فرحناکند، آنان با زهد شناخته می شوند، گفتارشان رحمت است و شغل و کردار آنان جنت است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۹۴»

حدیث ۱۱۱

الإمام الصادق عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ لانتظارِ الصَّلَاةِ عِبَادَةٌ مَا لَمْ يُحَدِّثْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُحَدِّثُ؟ قَالَ: الإِغْتِيَابُ. امام صادق عليه السلام: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «به انتظار نماز در مسجد نشستن، عبادت است تا زمانی که ناروایی پدید نیارد». گفته شد: ای پیامبر خدا! چه ناروایی؟ فرمود: «غیبت کردن». بحار الأنوار: ج ۷۵ ص ۲۴۹ ح ۱۷.

حدیث ۱۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: الْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ لانتظارِ الصَّلَاةِ عِبَادَةٌ. نشستن در مسجد به انتظار نماز، عبادت است. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۱ ح ۲۰۷۴۳.

حدیث ۱۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حَمْسٌ مِنَ الْعِبَادَةِ: قَلَّةُ الطَّعْمِ، وَالْقُعُودُ فِي الْمَسَاجِدِ ... پنج چیز، از عبادت است: کم خوردن، نشستن در مسجدها ... الفردوس: ج ۲ ص ۱۹۵ ح ۲۹۶۹ عن أبي هريرة، کنز العمال: ج ۱۵ ص ۸۸۰ ح ۴۳۴۹۳.

حدیث ۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ يَوْمَ النَّيْرُوزِ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَخَذَ اللَّهُ فِيهِ مَوَاقِيقَ الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ؛ روز نوروز همان روزی است که خداوند از بندگان پیمان گرفت که او را بپرستند. مستدرک الوسائل ج ۶ ص ۳۵۳، میزان الحکمه ح ۱۴۷۲۷

حدیث ۱۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَثُرَ تَسْبِيحُهُ وَتَمَجُّدُهُ، وَقَلَّ طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ وَمَنَامُهُ، إِشْتَاقَتُهُ الْمَلَائِكَةَ. هر کس تسبیح گفتن او و به عظمت یاد کردن او از خداوند، فراوان شود و خوراک و آشامیدن و خفتنش اندک گردد، فرشتگان مشتاق او می شوند. تنبیه الخواطر، جلد ۲، صفحه ۱۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰ / ۲

حدیث ۱۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَلَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ . هر که شب عید (فطر و قربان) و شب نیمه شعبان را احیا کند ، در آن روزی که دلها می‌میرند ، دل او نمیرد . ثواب الأعمال : ۱/۱۰۲/۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۸۴

حدیث ۱۱۷

امام علی علیه السلام: سَيَهَرُ اللَّيْلُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ رَيْبِغِ الْأَوْلِيَاءِ وَرَوْضَةِ السُّعْدَاءِ . شب بیداری در طاعت و بندگی خدا ، بهار اولیا است و بوستان نیکبختان . غرر الحکم : ۵۶۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۸۴

حدیث ۱۱۸

امام علی علیه السلام: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ سَهْرُ الْعُيُونِ بِذِكْرِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ . برترین عبادت ، شب زنده‌داری به ذکر و یاد خدای سبحان است . غرر الحکم : ۳۱۴۹ م

حدیث ۱۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ فِقْهِ كَالْحِمَارِ فِي الطَّاحُونِ ؛ كَسَى كَهَ از روی فهم و شناخت عبادت نکند ، مانند خر آسیاست . کنز العمال : ۲۸۷۰۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۱۲۰

امام علی علیه السلام: تَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ؛ مِوَه دَانِش ، پَرِسْتِش اسْت . غرر الحکم : ۴۶۰۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۱۲۱

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ الْعِلْمُ بِالْتَّعْلَمِ ، إِنَّمَا هُوَ نَوْرٌ يَقَعُ فِي قَلْبٍ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَهْدِيَهُ ، فَإِنْ أُرِدَتْ الْعِلْمَ فَاطْلُبْ أَوَّلًا فِي نَفْسِكَ حَقِيقَةَ الْعُبُودِيَّةِ ، وَاطْلُبِ الْعِلْمَ بِاسْتِعْمَالِهِ ، وَاسْتَفْهِمِ اللَّهَ يُفْهِمَكَ ؛ دَانِش بَه آمُوختن نِیست ، بَلْکِه نوری اسْت کِه در دل هر کس کِه خداوند تبارک و تعالی بخواهد هدایتش کند ، می‌افتد . بنابراین ، اگر خواهان دانش هستی ، نخست حقیقت عبودیت را در جان خودت جوینا شو و دانش را از طریق به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم و دانایی بخواه تا تو را فهم و دانایی دهد . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۴

حدیث ۱۲۲

امام علی علیه السلام: قَصَمَ ظَهْرِي عَالِمٌ مُتَهْتِكٌ ، وَجَاهِلٌ مُتَنَسِّكٌ ، فَالْجَاهِلُ يَعْشُ النَّاسَ بِتَنَسُّكِهِ ، وَالْعَالِمُ يَنْفَرُهُمْ بِتَهْتِكِهِ ؛ دَانِشْمَنْد پَرده‌در و عابد نادان ، پشت مرا شکستند؛ زیرا نادان با عبادت خود مردم را فریب می‌دهد و دانشمند با تباهاکاریهای خود آنان را فراری می‌دهد . منیه المرید : ۱۸۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۲

حدیث ۱۲۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): خَيْرُ الْعِبَادَةِ الْاسْتِغْفَارُ؛ بهترین عبادت، استغفار کردن است. الکافی: ج ۲، ص ۵۱۷، ح ۲

حدیث ۱۲۴

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ أَشَدَّ الْعِبَادَةِ الْوَرَعُ؛ سخت‌ترین عبادت، پارسایی است. میزان الحکمه: ح ۱۱۸۵۸

حدیث ۱۲۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنَّ ذِكْرَ اللَّهِ شِفَاءٌ؛ ذکر خدا، شفاء است. حکمت‌نامه پیامبر اعظم: ج ۱ ص ۳۶۸ ح ۴۲۲

حدیث ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا- تُكثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ؛ در غیر از ذکر خدا زیاده گویی نکنید. میزان الحکمه، ح ۱۷۱۲۰

حدیث ۱۲۷

امام صادق (سلام الله علیه): قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: مَا تَحَبَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِأَحَبِّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ؛ خداوند می‌فرماید: بنده من با هیچ کاری پسندیده‌تر از انجام آن چه که بر او فرض کردم، محبوب من نمی‌شود. الکافی: ج ۲، ص ۸۲، ح ۵

حدیث ۱۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از حضرت امیرالمؤمنین، علی علیه السلام درباره حضرت فاطمه زهرا علیها السلام پرسیدند، حضرت پاسخ دادند: «نعم العون على طاعة الله؛ [فاطمه علیها السلام] خوب یآوری در راه اطاعت و بندگی خداست.» بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۱۷.

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهارچیز را در چهار چیز قرار داده است: ۱. برکت علم را احترام به استاد ۲. بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش ۳. لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر ۴. و آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصایح، صفحه ۲۳۰

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کسی که برای رفع نیاز برادر مومن خود کوشش نماید مانند این است که نه هزار سال خداوند متعال را عبادت نموده در حالی که روزها را روزه گرفته و شب‌ها را هم شب زنده داری نموده. بحارالانوار جلد ۷۴ صفحه ۳۱۵

حدیث ۱۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ای بندگان خدا شما همانند بیمارانیید و خداوند مانند طیب مصلحت مریض در این است که به دستورات طیب عمل نماید نه آن که به چیزی که خود می پسندد اظهار تمایل کند پس تسلیم اوامر و دستورات الهی شوید تا به گروه نجات یافتگان پیوندید و به خیر و سعادت دست یابید. مجموعه ورام جلد ۲ صفحه ۱۱۷

حدیث ۱۳۲

حضرت امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: من كان في حاجة الله، كان الله في حاجته؛ هر کس در اجرای اوامر خداوند کوشا باشد، خدا نیز وی را در دستیابی به حاجتش یاری می کند. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۳۳۱

حدیث ۱۳۳

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: مَنْ رَضِيَ عَنْ اللَّهِ تَعَالَى بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ؛ هر کس به رزق و روزی کم از خدا راضی باشد، خداوند از عمل کم او راضی خواهد بود. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷

حدیث ۱۳۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يَا عَلِيُّ الْعَقْلُ مَا اكْتَسَبَتْ بِهِ الْجَنَّةَ وَطَلَبَ بِهِ رَضِيَ الرَّحْمَنُ؛ ای علی! عقل چیزی است که با آن بهشت و خشنودی خداوند رحمان به دست می آید. کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

حدیث ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ عَبَدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ أَمَانِيهِ وَكَفَايَتِهِ؛ هر که خدا را، آن گونه که سزاوار اوست، بندگی کند، خداوند بیش از آرزوها و کفایتش به او عطا می کند. بحارالانوار، ج ۱۳، ص ۱۸۳

حدیث ۱۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فِكْرَةٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ أَلْفَ سَنَةٍ؛ يك ساعت اندیشیدن در خیر و صلاح از هزار سال عبادت بهتر است. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶

حدیث ۱۳۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ؛ برترین عبادت مداومت نمودن بر تفکر درباره خداوند و قدرت اوست. جهادالنفوس، ح ۵۳

حدیث ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَعْرَضَ عَنِ مُحَرَّمٍ أَبَدَلَهُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَةً تَسِيرَةً؛ هر کس از حرام دوری کند، خداوند به جای آن عبادتی که او را شاد کند نصیبش می گرداند. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۲۱، ح ۲۰

حدیث ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **عَدَلَ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً قِيَامٌ لَيْلَهَا وَصِيَامٌ نَهَارِهَا**؛ ساعتی عدالت بهتر از هفتاد سال عبادت است که شب‌هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد. مشکاة الانوار، ص ۵۴۴

حدیث ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ هَمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هَمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ**؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

حدیث ۱۴۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: **أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ عَفَّةُ الْبَطْنِ وَالْفَرَجُ**؛ بالاترین عبادت، عفت شکم و شهوت است. تحف العقول، ص ۲۹۶

حدیث ۱۴۲

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: **أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ**؛ بهترین عبادت بعد از شناختن خداوند، انتظار فرج و گشایش است. تحف العقول، ص ۴۰۳

حدیث ۱۴۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْوُضُوءَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ سَفَرٌ لَا يُدْرِكُ إِلَّا بِامْتِطَاءِ اللَّيْلِ**؛ وصول به خداوند عزوجل سفری است که جز با عبادت در شب حاصل نگردد. مسند الامام العسکری، ص ۲۹۰

حدیث ۱۴۴

امام صادق (علیه السلام) (علیه السلام) فرمودند: **لَوْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عِبَادَةٌ تَعْبُدُ بِهَا عِبَادُهُ الْمُخْلِصُونَ أَفْضَلَ مِنَ الشُّكْرِ عَلَى كُلِّ حَالٍ لَأَسْطَقَ لَفْظُهُ فِيهِمْ مِنْ جَمِيعِ الْخَلْقِ بِهَا فَلَمَّا لَمْ يَكُنْ أَفْضَلَ مِنْهَا خَصَّهَا مِنْ بَيْنِ الْعِبَادَاتِ وَخَصَّ أَرْبَابَهَا**، فَقَالَ تَعَالَى (وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ)؛ اگر نزد خداوند عبادتی بهتر از شکرگزاری در همه حال بود که بندگان مخلصش با آن عبادتش کنند، هر آینه آن کلمه را درباره همه خلقش به کار می‌برد، اما چون عبادتی بهتر از آن نبود از میان عبادات آن را خاص قرار داد و صاحبان آن را ویژه گردانید و فرمود: «واندکی از بندگان من سپاسگزارند». کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

حدیث ۱۴۵

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **الْخُلُقُ الْحَسَنُ عِبَادَةٌ**؛ خوش اخلاقی عبادت است. کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْرَأَ أَوْ يَعْمَلَ عَمَلًا فَيَقُولُ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهُ يُبَارِكُ لَهُ فِيهِ**؛ هرگاه بنده ای بخواهد چیزی بخواند و یا کاری انجام دهد و بسم الله الرحمن الرحيم بگوید در کارش برکت داده می‌شود. بحار الأنوار،

ج ۹۲، ص ۲۴۲، ح ۴۸

حدیث ۱۴۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمَفُوضُ أَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ فِي رَاحَةِ الْأَبَدِ وَالْعَيْشِ الدَّائِمِ الرَّغَدِ وَالْمَفُوضُ حَقًّا هُوَ الْعَالِي عَنْ كُلِّ هَمٍّ دُونَ اللَّهِ تَعَالَى؛ کسی که کارهای خود را به خدا بسپارد همواره از آسایش و خیر و برکت در زندگی برخوردار است و واگذارنده حقیقی کارها به خدا، کسی است که تمام همتش تنها بسوی خدا باشد. مصباح الشریعه، ج ۱، ص ۱۷۵، ح ۸۳

حدیث ۱۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَصْلَحَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ أَصْلَحَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ؛ هر کس رابطه اش را با خدا اصلاح کند، خداوند رابطه او را با مردم اصلاح خواهد نمود. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۶۶، ح ۱۲

حدیث ۱۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طُوبَى لِمَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ عَمَلَهُ وَعِلْمَهُ وَحُبَّهُ وَبُعْضَهُ وَأَخَذَهُ وَتَرَكَهُ وَكَلَامَهُ وَصَمْتَهُ وَفِعْلَهُ وَقَوْلَهُ؛ خوشا به سعادت کسی که عمل، علم، دوستی، دشمنی، گرفتن، رها کردن، سخن، سکوت، کردار و گفتارش را برای خدا خالص گرداند. تحف العقول، ص ۱۰۰

حدیث ۱۵۰

مَنْ تَرَكَ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ شَيْئًا عَوَّضَهُ اللَّهُ خَيْرًا مِمَّا تَرَكَ؛ هر کس به خاطر خدای سبحان از چیزی بگذرد، خداوند بهتر از آن را به او عوض خواهد داد. غرر الحکم، ج ۵، ص ۳۹۵، ح ۸۹۰۹

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ؛ هر کس چهل روز خود را برای خدا خالص کند چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می شود. نهج الفصاحه، ح ۲۸۳۶

حدیث ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً. در راه خدا از ملامت و نکوهش ملامتگران نترس. معانی الأخبار، ص ۳۳۵

حدیث ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يُظُنُّ بِاللَّهِ خَيْرًا إِلَّا كَانَ عِنْدَ ظَنِّهِ بِهِ؛ بنده ای نیست که به خداوند خوش گمان باشد مگر آن که خداوند نیز طبق همان گمان با او رفتار کند. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۸۴، ح ۴۲

حدیث ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ مَا يُقَرِّبُنِي إِلَى حُبِّكَ وَاجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ؛** خدایا روزی کن مرا محبت خودت و محبت دوستدارانت را و محبت آنچه مرا به تو نزدیک می کند و محبت خودت را نزد من از آب خنک محبوب تر گردان. **محجة البيضاء، ج ۸، ص ۵**

حدیث ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ وَإِنْ قَلَّتْ صَلَاتُهُ وَصِيَامُهُ وَتِلَاوَتُهُ لِلْقُرْآنِ؛** هر کس خدای عزوجل را اطاعت کند خدا را یاد کرده است، هر چند نماز خواندن و روزه گرفتن و قرآن خواندنش اندک باشد. **بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۸۶، ح ۳**

حدیث ۱۵۶

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **يَا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذَّاكِرِينَ وَيَا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشَّاكِرِينَ وَيَا مَنْ طَاعَتُهُ لِلْمُطِيعِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاشْغَلْ قُلُوبَنَا بِذِكْرِكَ عَنْ كُلِّ ذِكْرٍ؛** ای آن که یادش مایه شرافت و بزرگی یاد کنندگان است و ای آن که سپاسگزاریش موجب دست یافتن سپاسگزاران (بر نعمتها) است و ای آن که فرمانبرداریش سبب نجات فرمانبرداران است، بر محمد و آل او درود فرست و با یاد خود دلهای ما را از هر یاد دیگری بازدار. **صحیفه سجادیه، دعای ۱۱**

حدیث ۱۵۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **ذِكْرُ اللِّسَانِ الْحَمْدُ وَالثَّنَاءُ وَذِكْرُ النَّفْسِ الْجَهْدُ وَالْعِنَاءُ وَذِكْرُ الرُّوحِ الْخَوْفُ وَالرَّجَاءُ وَذِكْرُ الْقَلْبِ الصِّدْقُ وَالصَّفَاءُ وَذِكْرُ الْعَقْلِ التَّعْظِيمُ وَالْحَيَاءُ وَذِكْرُ الْمَعْرِفَةِ التَّسْلِيمُ وَالرِّضَا وَذِكْرُ السِّرِّ الرَّؤْيَةُ وَاللِّقَاءُ؛** ذکر زبان حمد و ثناء، ذکر نفس سختکوشی و تحمل رنج، ذکر روح بیم و امید، ذکر دل صدق و صفا، ذکر عقل تعظیم و شرم، ذکر معرفت تسلیم و رضا و ذکر باطن مشاهده و لقا است. **مشکاة الانوار، ص ۱۱۳**

حدیث ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِذْ كَانَ الْغَالِبُ عَلَى الْعَبْدِ الْإِسْتِغَالُ بِي، جَعَلْتُ بُعَيْتَهُ وَلَدَّتْهُ فِي ذِكْرِي فَإِذَا جَعَلْتُ بُعَيْتَهُ وَلَدَّتْهُ فِي ذِكْرِي عَشَقْنِي وَعَشَقْتُهُ فَإِذَا عَشَقْنِي وَعَشَقْتُهُ رَفَعْتُ الْحِجَابَ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَصَيَّرْتُ ذَلِكَ تَغَالِبًا عَلَيْهِ لَا يَسْهُو إِذَا سَهَا النَّاسُ أَوْلَيْكَ كَلَامُهُمْ كَلَامُ النَّبِيِّ أَوْلَيْكَ الْبَطَالُ حَقًّا؛** خدای عزوجل می فرماید: هرگاه یاد من بر بنده ام غالب شود، خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم و چون خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم عاشق من شود و من نیز عاشق او گردم و چون عاشق یکدیگر شدیم حجاب میان خود و او را بر دارم و عشق خود را بر جان او چیره گردانم، چندان که مانند مردم دچار سهو و غفلت نمی شود، سخن اینان سخن پیامبران است، اینان براستی قهرمانند. **کنز العمال، ج ۱، ص ۴۳۳، ح ۱۸۷۲**

حدیث ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَا مِنْ سَاعَةٍ تَمُرُّ بِابْنِ آدَمَ لَمْ يُذَكَّرْ اللَّهُ فِيهَا إِلَّا حَسِرَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.** هر لحظه ای که بر فرزند آدم بگذرد و او به یاد خدا نباشد روز قیامت حسرتش را خواهد خورد. **کنز العمال ح ۱۸۱۹**

حدیث ۱۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا خَالِصًا تَحْيَوِيهِ أَفْضَلَ مِنَ الْحَيَاةِ وَتَسْلُكُوهُ طُرُقَ النَّجَاةِ؛ خدا را خالصانه یاد کنید تا بهترین زندگی را داشته باشید و با آن راه نجات و رستگاری را به پیمایید. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۹، ح ۱۶

حدیث ۱۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذِّكْرُ يُونِسُ اللَّبَّ وَيُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ؛ یاد خدا عقل را آرامش می دهد، دل را روشن می کند و رحمت او را فرود می آورد. غررالحکم، ج ۲، ص ۶۶، ح ۱۸۵۸

حدیث ۱۶۲

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: لَا يَأْمَنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ خَافَ اللَّهَ فِي الدُّنْيَا؛ کسی در قیامت در امان نیست مگر کسی که در دنیا ترس از خدا در دل داشت. (مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۶۹)

حدیث ۱۶۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ دَفَعَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنَ الْبَلَاءِ أَيْسَرُهَا الْهُمُّ؛ هر کس در هر روز صد مرتبه لا حول و لا قوة الا بالله بگوید، خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع می کند، که کوچکترین آن غم و اندوه است. (ثواب الأعمال، ص ۱۶۲)

حدیث ۱۶۴

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: أَلَدُّ لِلْمَنَامِ وَالْجُوعُ يَزِيدُ فِي طَيْبِ الطَّعَامِ؛ شب زنده داری، خواب را شیرین تر و گرسنگی، غذا را لذت بخش تر می کند. (تنبيه الخواطر، ص ۱۴۱، ح ۱۸)

حدیث ۱۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَامَ بِشَرَايِطِ الْعُبُودِيَّةِ أَهْلٌ لِلْعِتْقِ، مَنْ قَصَرَ عَنْ أَحْكَامِ الْحُرِّيَّةِ أُعِيدَ إِلَى الرِّقِّ؛ هر کس شرایط بندگی خدا را به جا آورد سزاوار آزادی می شود و هر کس در عمل به شرایط آزادگی کوتاهی کند، به بندگی (غیر خدا) مبتلا می شود. (غررالحکم، ج ۱، ص ۱۱۳، ح ۴۱۳)

حدیث ۱۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَكُنْ عَبْدًا غَيْرِكَ وَقَدْ جَعَلَكَ اللَّهُ حُرًّا؛ بنده دیگری مباش که خدا تو را آزاد آفرید. (نهج البلاغه، نامه ۳۱)

حدیث ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَلَا إِنَّ خَيْرَ عِبَادِ اللَّهِ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الْخَفِيُّ وَإِنَّ شَرَّ عِبَادِ اللَّهِ الْمُشَارُّ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ؛ آگاه

باشید، بدرستی که بهترین بندگان خدا کسی است که با تقوا، پاک و گمنام باشد و بدترین بندگان خدا کسی است که انگشت نما باشد. (بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۱۱۱، ح ۱۲)

حدیث ۱۶۸

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **الْخُلُقُ الْحَسَنُ عِبَادَةٌ**؛ خوش اخلاقی عبادت است. (کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲)

حدیث ۱۶۹

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ما اخلص عبد الله - عزوجل - اربعين صباحا الا حرت ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه؛ کسی که چهل شبانه روز برای خدا اخلاص پیشه کند، چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می شوند. (بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۲۴۲).

حدیث ۱۷۰

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ما من مسلم يسجد لله سجدة الا رفعه بها درجة و حط بها عنه خطيئة؛ هیچ مسلمانی برای خدا سجده به جا نمی آورد مگر این که خدا یک درجه مقام او را بالا-برده، یک گناه از نامه عملش محو می کند. (البيضاء، ج ۳۴۵).

حدیث ۱۷۱

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ما من رجل يجعل جبهته في بقعة من بقاع الارض لا شهدت له بها يوم القيامة؛ هر انسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۴، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۵).

حدیث ۱۷۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): السجود على سبعة اعضاء: الوجه، و اليدين، و الركبتين، و الرجلين؛ سجده با هفت عضو صورت می گیرد، صورت، دو دست، دو زانو، و دو پا. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۲۸).

حدیث ۱۷۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ما من حالة يكون عليها العبد احب الى الله تعالى من ان يراه ساجدا يعفر وجهه في التراب؛ هیچ حالتی از بنده، نزد خدای تعالی، محبوب تر از این نیست که بنده رادر حال سجده (و در حالی که صورتش را بر خاک گذاشته است) ببیند. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۹۰، ص ۱۸۹۲۸).

حدیث ۱۷۴

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اكثروا من السجود فانه ليس من مسلم يسجد لله تعالى سجدة الا رفعه الله بها درجة في الجنة، و حط عنه بها خطيئة؛ بسیار سجده کن که هر گاه مسلمانی خدای بزرگ را سجده کند، خداوند به پاداش ان سجده مقامش

را در بهشت بالا می برد و یک گناهش را می آمرزد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۶، ص ۱۸۹۰۳).

حدیث ۱۷۵

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): إذا اردت ان يحشرك الله - عزوجل - معى فاطل السجود بين يدي الله الواحد القهار؛ چون خواهی که خداوند تو را بامن محشور گرداند، در پیشگاه حق تعالی سجده هایت را طولانی کن. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴).

حدیث ۱۷۶

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): يا اباذر! لیکن لك فی كل شیء نیه حتى فی النوم و الاكل ای ابوذر! باید تو را در هر کاری نیت و قصدی باشد، حتی در خواب و خوراک. (میزان الحکمه ج ۱۰، ص ۲۸۵).

حدیث ۱۷۷

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): انما الاعمال بالبنیات؛ همانا کارها بر اساس نیت ها است. (بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۳۸۱).

حدیث ۱۷۸

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): النظر الى محاسن النساء سهم من سهام ابليس فمن تركه اذافه الله طعم عبادة تسره؛ نگاه کردن به زیبایی های زن (نامحرم) تیری از تیرهای ابلیس است هرگاه کسی از این کار خودداری کند، خداوند عبادت را در کام او شیرین کند که او را شادمان سازد. (مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۵۵۴).

حدیث ۱۷۹

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اعظم العبادة اجرا، اخفاها؛ برترین عبادات از نظر پاداش، پنهان ترین آن است. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۱).

حدیث ۱۸۰

لاعبادة الا یقین؛ عبادت کمال نیابد، مگر این که از روی یقین باشد. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۹).

حدیث ۱۸۱

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من اتى بما افترض الله عليه، فهو من اعبد الناس؛ کسی که تکالیف واجبش را انجام دهد، از جمله عابدترین مردم است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۵).

حدیث ۱۸۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): السكينة زينة العباد؛ وقار و متانت ، زيور عبادت است . (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۳۱).

حدیث ۱۸۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اذا كان يوم القيامة صارت امتي ثلاث فرق : فرقة تعبدون الله خالصا و فرقة تعبدون الله رياء و فرقة تعبدون الله يصبون به دنيا؛ روز قیامت امت من به سه گروه تقسیم می شوند: ۱. گروهی که خداوند را با اخلاص عبادت کرده اند؛ ۲. گروهی که ریاکارانه به عبادت خدا پرداخته اند؛ ۳. گروهی که برای دستیابی به دنیا عبادت کرده اند. (تفسیر المیزان ، ج ۱۰، ص ۱۸۱)

حدیث ۱۸۴

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): عشق العبادۃ و عانقتها؛ خوشا به حال آن کسی که به عبادت عشق ورزد و آن را همچون محبوبی در برگیرد. (بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۲۱۲).

حدیث ۱۸۵

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): اعظم العبادۃ اجرا اخفاها ؛ پاداش عبادتی که مخفی تر باشد، بیشتر است . (بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۲۵۱).

حدیث ۱۸۶

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): العبادۃ مع اكل الحرام كالبناء على الرمل؛ عبادت کردن با حرام خواری ، مثل بنا کردن ساختمان بر روی شن است . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸).

حدیث ۱۸۷

عن رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) قال : واعلموا ان خير اعمالكم عند مليككم و ازكاها و ارفعها في درجاتكم و خير ما طلعت عليه الشمس ذكر الله سبحانه و تعالى فانه اخبر عن نفسه فقال : انا جليس من ذكرني ؛ بدانید بهترین اعمال شما پیش خداوند و پاکیزه ترین آنها که شما را به درجات رفیع نایل کند و بهترین چیزی که آفتاب بر آن پرتو افکنده ، ذکر خداوند سبحان است ؛ زیرا خداوند - تبارک و تعالی - فرمود: من همنشین کسی هستم که یاد کند مرا. (عدة الداعی ، ص ۱۸۷).

حدیث ۱۸۸

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من ذكر الله في السوق مخلصا عند غفلة الناس و شغلهم بما فيه ، كتب الله له الف حسنة و غفر الله له يوم القيامة مغفرة لم تخطر على قلب بشر؛ کسی که در بازار و هنگام غفلت مردم و اشتغال آنان به آنچه در بازار است از روی اخلاص خدا را یاد کند، خداوند برای او هزار حسنه بنویسد و به گونه ای او را در روز قیامت مورد رحمت قرار دهد که به قلب هیچ بشری خطور نکرده باشد. (عدة الداعی ، ص ۱۹۸).

حدیث ۱۸۹

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من أكثر ذكر الله - عزوجل - أحبه الله و من ذكر الله كثيرا كتبت له براءتان براءة من النفاق؛ هر کس ذکر خدا را بسیار کند خداوند او را دوست دارد و هر کس ذکر خداوند را بسیار کند، برای او دو براءة (حکم آزادی) نوشته شود: یکی براءة از آتش جهنم و دیگری براءة از نفاق و دورویی. (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۹۹، ح ۳).

حدیث ۱۹۰

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من أسبع وضوءه و أحسن صلوته و ادى الزكوة ماله و خزن لسانه و كف غضبه و استغفر لذنبه و ادى النصيحة لاهل بيت رسوله فقد استكمل حقائق الايمان و ابواب الجنة مفتحة له؛ هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را بپردازد و زبانش را نگاه دارد و خشمش را فرو برد و برای گناهانش طلب آمرزش کند و حقوق دوستی خاندان پیغمبر را ادا کند، حقیقت ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴).

حدیث ۱۹۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عشرة من لقي الله بهن دخل الجنة : شهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) و الاقرار بما جاء به من عند الله و اقام الصلوة ، و ايتاء الزكوة و صوم رمضان و حج البيت و الولاية لاولياء الله و البراءة من اعداء الله ، و اجتناب كل مسكر؛ ده خصلت است که هر کس با آنها خدای را ملاقات کند، وارد بهشت می گردد گواهی به وحدانیت خداوند، و رسالت محمد (صلى الله عليه وآله وسلم) و اقرار به آنچه رسول خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) از سوی خدا برای ارشاد مردم آورده و برپای داشتن نماز، و ادای زکات و روزه ماه مبارک رمضان، و حج بیت الله الحرام، و دوستی با دوستان خدا، و بیزاری جستن از دشمنان خدا، و پرهیز از مشروب مستی آور. (محاسن برقی، ص ۱۳).

حدیث ۱۹۲

عن ابی جعفر (علیه السلام): فی قوله تعالى : ((قوموا لله قانتين)) قال : مطيعين راغبين؛ امام باقر (علیه السلام) درباره آیه ((قوموا لله قانتين)) فرمودند: (یعنی) با رغبت، اطاعت و بندگی کردن. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۲۰۱).

حدیث ۱۹۳

قال الامام العسکری (علیه السلام) فی تفسیره: وقتی (بنده) سجده کرد، خداوند خطاب به ملائکه می فرماید: ملائکه من! آیا نمی بینید چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید: اگر تو صاحب جلالت و مکتب در دنیا هستی، پس من خوار در نزد تو هستم؟ (خداوند فرماید): به زودی او را از طریق حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم. سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت، خداوند خطاب به ملائکه اش می فرماید: ای ملائکه من! آیا نمی بیند او را که چگونه می گوید: و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد. و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید: آیا این بنده مرا نمی بیند که چگونه برای من تجدید تواضع نمود؟ هر آینه رحمت خدا را برای او اعاده خواهم کرد. پس زمانی که (بنده) سرش را (سجده دوم) بلند کرد و ایستاد، خداوند تعالی می فرماید: ای ملائکه من! هر آینه او را به خاطر تواضعش در مقابل من رفعت خواهم کرد، چنان که نماز او به سوی من بالا خواهد آمد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱).

حدیث ۱۹۴

عن الرضا (عليه السلام) قال : اذا نام العبد و هو ساجد، قال الله - عزوجل - للملائكة : انظروا الى عبدی قبضت روحه و هو فی طاعتی؛ چون بنده در حال سجده به خواب رود، خداوند - عزوجل - به فرشتگان گوید: بنده ام را ببینید روحش را در حال اطاعتم قبضه کردم . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲).

حدیث ۱۹۵

امام صادق (عليه السلام) فرمودند: السجود منتهی العبادۃ من بنی آدم؛ سجده ، نهایت عبادت فرزندان آدم است . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴).

حدیث ۱۹۶

امام سجاد (عليه السلام) فرمودند: انما شیعتنا يعرفون بعبادتهم المسبحون اذا سکت الناس ، و المصلون اذا نام الناس و المحزنون اذا فرح الناس ، يعرفون بالزهد و كلامهم الرحمة و تشاغلهم بالجنة ؛ شیعیان ما به راه عبادت شناخته می شوند هنگامی که دیگران خاموشند، آنان به ذکر و تسبیح خداوند مشغول هستند (و آنگاه که دیگران در خوابند آنان به نماز می پردازند و چون دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) شادمانند، اینان اندوهگین هستند شیعیان ، با زهد شناخته می شوند، گفتارشان رحمت است و دل مشغولی آنان ، بهشت است . (نورالثقلین ، ج ۳، ص ۹۴).

حدیث ۱۹۷

امام رضا (عليه السلام) فرمودند: اول عبادۃ الله معرفته و اصل معرفۃ الله توحیده؛ نخستین گام در عبادت حقیقی ، شناخت خداوند است و اساس شناخت خدا، به یگانگی خواندن او است . (عیون اخبارالرضا، ج ۱، ص ۱۲).

حدیث ۱۹۸

امام رضا (عليه السلام) فرمودند: ان الصلوة افضل العبادۃ لله؛ همانا نماز، بهترین وسیله بندگی برای خدا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۵۰).

حدیث ۱۹۹

عن الامام حسن العسکری (عليه السلام): لیست العبادۃ کثرة الصیام و الصلاة و انما العبادۃ کثرة التفکر فی امر الله؛ عبادت به بسیاری روزه و نماز نیست ، بلکه عبادت به اندیشیدن بسیار در امر (قدرت) خداوند است . (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۳۷۳).

حدیث ۲۰۰

عن الحسن بن علی (عليه السلام): ان من طلب العبادۃ تزکی له و اذا اضرت النوال بالفریضة فارفضوها؛ هر کس اشتیاق عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانند. (در صورتی که نماز شب ، به قضا شدن نماز صبح انجامند. آنها را ترک کنید. (تحف العقول ، ص ۲۶۷).

حدیث ۲۰۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله لاهل الصلاة اکبر من ذکرهم اياه ؛ الاتری انه يقول : اذکرونی اذکرکم ؛ یاخدا برای نمازگزاران بالاتر از یاد آنها از خدا است . آیا نمی بینی که خدا می فرماید: مرا یاد کنی تا شما را یاد کنم . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۹).

حدیث ۲۰۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من سجد سجدة الشکر لنعمة و هو متوضعا كتب الله له بها عشر صلوات و محى عنه عشر خطايا عظام؛ کسی که در برابر نعمتی که خداوند به او داده است ، سجده شکر می کند ، خداوند به خاطر همین سجده شکر ده نماز در نامه عملش می نویسد و ده گناه بزرگ را از نامه عمل او محو می کند. (المحجة البيضاء، ج ۱، ص ۳۴۶).

حدیث ۲۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: السجود الجسماني هو وضع عتائق الوجوه على التراب و استقبال الارض بالراحتين و الكفين و اطراف القدمين مع خشوع القلب و اخلاص النية؛ سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین با دو کف دست و کناره های دو پا، همراه خشوع دل و پاکی نیت است . (غرر الحکم ، ج ۲، ص ۱۶۵، چاپ دانشگاه).

حدیث ۲۰۴

قال اميرالمؤمنين (عليه السلام): اطيلوا السجود، فمامن عمل اشد على ابليس من ان يري ابن آدم ساجدا لانه امر بالسجود، فعصى و هذا امر بالسجود فاءطاع و نجا؛ سجده را طولانی کنید که هیچ کاری بر ابليس سنگین تر از این نیست که فرزند آدم را در حال سجده ببیند، چون به او دستور سجده داده شد، ولی عصیان ورزید، در حالی که فرزند آدم ماء مور به سجده شد و اطاعت کرد و نجات یافت . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۱).

حدیث ۲۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: انی لا-کره للرجل ان تری جبهته جلحاء لیس فیها شیء من اثر السجود؛ من دوست ندارم برای مردی که پیشانی اش صاف باشد و اثر سجود(حالت برآمدگی که از کثرت سجود ظاهر می شود) بر آن ندیده نمی شود. (بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۴۵).

حدیث ۲۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اطيلوا السجود فما من عمل اشد على ابلي من ان يري ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصى؛ سجده را طولانی کنید که هیچ عملی بر ابليس گرانتر از این نیست که انسان را در حال سجده ببیند، زیرا خداوند او را امر به سجده کرد و او سر برتافت . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۱).

حدیث ۲۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نعم العبادۃ السجود و الركوع؛ سجود و ركوع در پیشگاه الهی، خوب عبادتی است. (تصنیف غررالحکم، ص ۱۷۵).

حدیث ۲۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الركوع و الخضوع لعظمته و الخشوع؛ به وسیله سجده و ركوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی. (غررالحکم، ص ۳۵۶).

حدیث ۲۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لو خلصت النیات لزکت الاعمال؛ اگر نیت‌ها خالص شوند، عمل‌ها پاکیزه خواهند شد. (غررالحکم، ج ۲، حدیث ۷۵۷۸).

حدیث ۲۱۰

فی الاخلاص النیات نجاح الامور؛ در خالص گردانیدن نیت‌ها پیروزی و موفقیت در کارها است. (غررالحکم، ج ۲، حدیث ۶۵۱۰). ۱۶۳۷ - اثر نیت خالص

حدیث ۲۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: احسان النیة یوجب المثوبه؛ نیکو کردن نیت (وقصد کارهای خوب) موجب ثواب خواهد شد. (غررالحکم، ج ۲، ص ۱۲۶۵).

حدیث ۲۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: افضل الذخائر حسن الضمائر؛ برترین ذخیره‌ها، نیکویی نیت و صفات ملکات است. (غررالحکم، ج ۲، حدیث ۳۵۲۴).

حدیث ۲۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صلاح العمل بقدر صلاح النیة و قال ایضا: افضل العمل النیة الصادقة؛ صالح بودن عمل به صلاحیت نیت آن است و نیز فرمود: بهترین عمل، نیت صادق و خالص در عمل است. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۷).

حدیث ۲۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: کیف یجد لذة العبادۃ من لایصوم عن الهوی؛ کسی که از دنباله روی هوی و هوس ابایی ندارد، چگونه می‌تواند لذت عبادت را درک کند؟ (میزان الحکمه، ج ۶، ص ۲۷).

حدیث ۲۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لآخر فی عباده لاعلم فیها؛ در عباداتی که از روی فهم و آگاهی (نسبت به معبود و آنچه انجام می دهد) صورت نگیرد خیری نباشد. (بحار الانوار، ج ۷۸ ص ۷۵).

حدیث ۲۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: العبودیة خمسۃ اشیاء: خلاء البطن، وقراءة القرآن، وقيام الليل، و التضرع عند الصبح و البكاء من خشية الله؛ بندگی بر پنج رکن استوار است: ۱. خالی ساختن شکم (از حرام) ۲. قرائت قرآن؛ ۳. شب زنده داری؛ ۴. زاری و راز و نیاز صبحگاهان؛ ۵. گریه از خوف خدا. (مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۲۹۴).

حدیث ۲۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: دوام العبادة برهان الظفر علی السعادة؛ عبادتی که به طور مداوم و مستمر باشد، راهنمای رسیدن به سعادت‌مندی است. (میزان الحکمة، ج ۶، ص ۱۰).

حدیث ۲۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فی الانفراد لعبادة الله كنوز الارباح؛ گنج های ساعات (و سود) ثمره عبادت خداوند در خلوت است. (غرر الحکم، ج ۲، ص ۵۵).

حدیث ۲۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: العبادة فوز؛ عبادت رستگاری است. (غرر الحکم، ج ۱، ص ۱۴).

حدیث ۲۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فاز بالسعادة من اخلص العبادة؛ هر که در عبادت، پاکی و خلوص داشته باشد، به سعادت و نیک بختی نایل آید. (منتخب الغرر، ص ۵۱).

حدیث ۲۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غض الطرف عن المحارم الله افضل عبادة؛ چشم پوشی از محرمات خدا برترین عبادت است. (منتخب الغرر، ص ۵۱).

حدیث ۲۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اذا احب الله عبدا الهمة حسن العبادة؛ هر گاه خداوند بنده ای را دوست بدارد، خوب عبادت کردن را به او الهام نماید. (منتخب الغرر، ص ۵۰).

حدیث ۲۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غایة العبادۃ الطاعة؛ نهایت عبادت و بندگی ، فرمانبرداری ، (از دستورات خدا) است . (منتخب الغرر، ص ۵۱).

حدیث ۲۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اعلی العبادۃ اخلاص العمل؛ بالاترین عبادت اخلاص در عمل است . (منتخب الغرر، ص ۵۰).

حدیث ۲۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: افضل العبادۃ سهر العیون بذكر الله سبحانه؛ برترین عبادت شب زنده داری و به یاد خداوند مشغول بودن است . (منتخب الغرر، ص ۴۹).

حدیث ۲۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: العبادۃ الخالصۃ ان لا یرجوا الرجل الا ربه و لا یخاف الا ذنبه؛ عبادت خالص و بی ریا آن است که شخص ، به غیر پروردگارش امیدوار نباشد و جز از گناهش ترسان نباشد. (منتخب الغرر، ص ۴۹).

حدیث ۲۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ما تقرب متقرب بمثل عبادۃ الله؛ هیچ صاحب قربی به چیزی مانند عبادت خدا، به مقام قرب نرسیده است . (منتخب الغرر، ص ۴۸).

حدیث ۲۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا عبادۃ کاداء الفرائض؛ هیچ عبادتی مانند انجام واجبات نیست . (منتخب الغرر، ص ۴۸).

حدیث ۲۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: السعید من اخلص الطاعة؛ سعادتمند کسی است که در عبادت و طاعت مخلص باشد. (مشکوۃ الانوار، ص ۱۱).

حدیث ۲۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بالاخلاص ترفع الافعال؛ به وسیله اخلاص ، اعمال انسان بالا می رود (و پذیرفته می شود). غرر الحکم ج ، ۱ ص ۳۳۲.

حدیث ۲۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: التفکر فی ملکوت السموات و الارض عبادۃ المخلصین التفکر فی الاء الرحمن نعم العبادۃ؛ اندیشیدن در ملکوت آسمان ها و زمین ، عبادت مخلصان است و اندیشیدن در نعمت های خداوند نیکو عباداتی است . (غرر

الحکم ، ج ۴ ، ص ۵).

حدیث ۲۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مداومۀ الذکر خلصان الاولیاء؛ دائما به یاد خدا بودن ، بهترین دوست اولیای خداست . (منتخب الغرر، ص ۲۴).

حدیث ۲۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ان الله جعل الذکر جلاء للقلوب تسمع به بعدالوقرۀ و تبصر به بعدالغشوة؛ به درستی که خداوند، ذکر را صیقل جان ها قرار داد تا گوش های سنگین با یاد خدا شنوا و چشم های بسته با یاد او بینا شود. (بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۳۲۵).

حدیث ۲۳۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من کثر ذکره ، استنار لبه؛ هر که بسیار یاد خدا کند، عقلش روشن گردد. (منتخب الغرر، ص ۲۴).

حدیث ۲۳۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لاتذکر الله سبحانه ساهیا ولا تنسه لاهیا و اذکره ذکرا كاملا۔ یوافق فیه قلبک لسانک و یطابق اضمارک اعلانک ، ولن تذکره حقیقۀ الذکر حتی تنسی نفسک فی ذکر و تفقدها فی امرک؛ خداوند سبحان را از روی غفلت یاد منما و از روی سرگرمی فراموشش نکن بلکه او را کامل یاد کن ، به طوری که دلت بازبان ، موافق و درونت با بیرون ، مطابق باشد، (و بدان که) هیچگاه او را ذکر حقیقی نمی توانی کنی مگر اینکه در موقع ذکر خدا خود را فراموش کنی و از خویش فارغ شوی ، (و در همه حال دل متوجه او باشد). توضیح : منظور از ذکر و یاد خدا تنها ذکر زبانی نیست ، اگر چه آن هم ذکر است بلکه به طور کلی باید دل به یاد خدا باشد و انسان ، موقع برخورد با محرمات خدا را در نظر گرفته و از نزدیک شدن به آن خودداری نماید. (منتخب الغرر، ص ۲۴).

حدیث ۲۳۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من ذکر الله استبصر؛ هر که یاد خدا کند (در کارها) بصیرت پیدا می کند. (منتخب الغرر، ص ۲۴).

حدیث ۲۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من ذکر الله ذکره؛ هر که در یاد خدا باشد، خدا او را یاد کند(همیشه نظر لطف به او دارد). (منتخب الغرر، ص ۲۴).

حدیث ۲۳۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: علیک بذکر الله ، فانه نورالقلب؛ پایبند به ذکر خدا باش که آن روشنی قلب است . (منتخب الغرر، ص ۲۳).

حدیث ۲۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طوبی لمن شغل قبله بالشکر و لسانه بالذکر؛ خوشا به حال کسی که دلش را به شکر و زبانش را به ذکر خداوند مشغول دارد. (منتخب الغرر، ص ۲۳).

حدیث ۲۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طوبی لمن صمت الابد ذکر الله؛ خوشا به حال کسی که مشغول ذکر خدا باشد و از گفتار بیهوده خاموش بماند. (منتخب الغرر، ص ۲۳).

حدیث ۲۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سامع ذکر الله ذاکر؛ شنونده ذکر خدا، ذاکر خدا است. (منتخب الغرر، ص ۲۳).

حدیث ۲۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله مسره کل متق ولذة کل موقن؛ یاد خدا موجب سرور و شادمانی هر پرهیزکار و التذاهر صاحب یقین است. (منتخب الغرر، ص ۲۳).

حدیث ۲۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله سحیه کل محسن و شیمه کل مؤمن؛ یاد خدا شیوه هر نیکوکار و روش هر فرد با ایمان است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله دعامة الايمان و عصمة من الشيطان؛ یاد خدا پشتوانه ایمان و نگهدارنده از شر شیطان است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله دواء اعلال النفوس؛ یاد خدا داروی بیماری‌ها روح است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله راءس مال کل مؤمن و ربحه السلامه من الشيطان؛ ذکر خدا سرمایه هر مؤمنی است و سود آن، سالم ماندن از شر شیطان است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکر الله قوت النفوس و مجالسة المحبوب؛ یاد خدا غذای جانها و همنشینی با محبوب است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکرالله جلاء الصدور و طمأنینه القلوب؛ یاد خدا روشنی سینه ها و آرامش دلها است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکرالله شیمه المتقین؛ به یاد خدا بودن، شیوه پرهیزکاران است. (منتخب الغرر، ص ۲۲).

حدیث ۲۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکرالله مطرده الشيطان؛ یاد خدا بودن، موجب راندن شیطان است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذکرالله نورالایمان؛ یاد خدا، نور ایمان است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خیر ما استنجحت به الامور ذکرالله سبحانه؛ بهترین چیزی که کارها به وسیله آن به سامان رسند، ذکر خداوند سبحان است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذاكر الله سبحانه مجالسه؛ آن که یاد خدا می کند، همنشین خدا است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اذ راءيت الله سبحانه يؤ نسك بذكره فقد احببك؛ هرگاه دیدی خداوند سبحان تو را به ذکر خود مأنوس کرده است (بدان که) تو را دوست می دارد. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثمره الذكر استناره القلوب؛ ثمره و نتیجه ذکر خدا، نورانی شدن دلها است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

حدیث ۲۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اصل صلاح القلب اشتغاله بذكر الله؛ اساس و صلاح قلب اشتغال آن به ذکر خدا است. (منتخب الغرر، ص ۲۱).

الغرر ص ۲۰).

حدیث ۲۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذکر نور العقول و حیاة النفوس و جلاء الصدور؛ یاد خدا نور عقول و زندگی بخش جان‌ها و موجب روشنی سینه‌ها است. (منتخب الغرر، ص ۲۰).

حدیث ۲۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذکر مفتاح الانس؛ یاد خدا کلیدانس با خدا است. (منتخب الغرر، ص ۱۹).

حدیث ۲۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جمع الخیر کله فی ثلاث خصال: النظر و السکوت و الکلام فکل نظر لیس فیہ اعتبار فهو سهو و کل سکوت لیس فیہ فکره فهو غفلة و کل کلام لیس فیہ ذکر فهو لغو فوطبی لمن کان نظره عبرة و سکونته فکرا و کلامه ذکرا و بکی علی خطیئت و امن الناس شره؛ خیر و سعادت انسان در سه خصلت نهفته است: توجه، سکوت و سخن پس هر توجه و نظری که در آن عبرت نباشد، بیهوده است و هر سکوتی که همراه آن اندیشه نباشد، غفلت است و هر سخنی که در آن ذکر خدا نباشد، لغو است پس خوشا به حال کسی که توجه و نظرش عبرت و سکوت وی همراه با اندیشه و گفتار او ذکر خدا باشد و در برابر خطاهایش در پیشگاه خدا گریه کند و مردم از شر وی در امان باشند. (خصال، ج ۱، ص ۹۸).

حدیث ۲۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذکر یشرح الصدر؛ یاد خدا موجب شرح صدر است. (منتخب الغرر، ص ۱۹).

حدیث ۲۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الذکر نور و رشد؛ یاد خدا نور و هدایت است. (منتخب الغرر، ص ۱۹).

حدیث ۲۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من ذکر الله - سبحانه - احیی الله قلبه و نور عقله و لبه؛ هر کس خداوند سبحان را یاد کند، خداوند دل او را زنده کرده و عقل و خردش را روشن گرداند. (منتخب الغرر، ص ۱۹)

حدیث ۲۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طوبی لمن اخلص لله العبادة و الدعاء، ولم یشغل قلبه بما تراه عیناه و لم ینس ذکر الله بما تسمع اذناه، و لم یحزن صدره بما اعطی غیره؛ خوشا به حال کسانی که خالصانه بندگی خداوند کند و قلبش متوجه آنچه که می‌بیند نگردد و به جهت آنچه می‌شنود، از یاد خداوند غافل نشود و سینه‌اش به سبب آنچه به دیگران داده شده است محزون نگردد. (بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۲۶۱).

حدیث ۲۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لو صمت الدهر كله و قعدت الليل كله و قتلت بين الركن و المقام ، بعثك الله مع هواك بالغما ما بلغ ، ان فى جنه ففى جنه و ان نار ففى نار؛ اگر همه روزگار خود را روزه و شب ها را در نماز شب به سر بری و در میان رکن و مقام کشته شوی ، خداوند تو را (در قیامت) با هوای نفس محشور می کند پس اگر هوای دل تو الهی بود، به بهشت خواهی رفت و اگر جهنمی بود، به جهنم داخل می شوی . (سفینه البحار، ج ۲، ص ۸۲۷).

حدیث ۲۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وعن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنين بالصلوات و الزكوات ، و مجاهدة الصيام فى الايام المفروضات ، تسكيننا لاطرافهم و تخشيعا لابصارهم و تذليلا لنفوسهم ، و تخفيضا لقبوهم و اذهابا للخيلاء عنهم و لما فى ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا؛ خداوند برای حفظ بندگانش از این امور (یعنی ظلم و ستم و شیطان) با نماز، زکات و مجاهده در گرفتن روزه واجب ، آنان را حراست فرموده است تا اعضا و جوارح آنان آرام و چشم هایشان خاشع و غرايز و تمایلات سرکششان خوار و ذلیل و قلب های آنان خاضع شود و تکبر از آنها رخت بر بندد سایدن پیشانی که بهترین جاهای صورت است بر خاک ، موجب تواضع و گذاردن گرمی ترین اعضای بدن بر زمین ، موجب کوچکی (به درگاه خداوند) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲).

حدیث ۲۶۶

سئل اباعبدالله (علیه السلام): لم اتخذ الله ابراهيم (علیه السلام) خلیلا قال : لكثرة سجوده على الارض؛ از امام صادق (علیه السلام) سوال شد: برای چه خداوند حضرت ابراهیم (علیه السلام) را خلیل و دوست خود گرفت فرمود: به خاطر سجده های زیادی که بر زمین داشت . (اسرار الصلوة ، ص ۴۲۹).

حدیث ۲۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اقرب ما يكون العبد الى الله - عزوجل - و هو ساجد، قال الله ، عزوجل :- ((واسجد و اقترب))؛ نزدیک ترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است خداوند فرمود: ((سجده کن و تقرب جوی)). (روضه المتقین ، ج ۲، ص ۳۸).

حدیث ۲۶۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ماخسر والله من اتى بحقیقه السجود و لو كان فى العمر مرة واحدة؛ به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ وجه عنوان زیان ، متوجه او نشود، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۶).

حدیث ۲۶۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان العبد اذا اطال السجود حيث لا يراه احد، قال الشيطان و اوبلاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و

ابیت؛ به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد، فریاد شیطان بلند می شود که : وای بر من ،! آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳).

حدیث ۲۷۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادى ابليس؛ وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد، شیطان فریاد زد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۴).

حدیث ۲۷۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ایما مؤ من سجد لله سجدهً لشکر نعمه فی غیر صلاة، کتب الله به بها عشر حسنات و محافه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان؛ هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکرى جهت نعمتی به جای آورد، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد. (ثواب الاعمال، ص ۸۳).

حدیث ۲۷۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: جاء رجل الى رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) فقال : يا رسول الله ! كثرت ذنوبى وضعف عملى فقال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): : اكثر السجود فانه يحط الذنوب كما تحط الريح ورق الشجر؛ مردی خدمت رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) رسید و گفت : ای پیامبر خدا! گناهانم زیاد و عملم کم است ؟ فرمودند: سجده ات را زیاد کن ؛ زیرا گناهان را می ریزد همان گونه که باد، برگها را. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲).

حدیث ۲۷۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اقرب ما يكون العبد الى الله و هو ساجد؛ نزدیکترین حالت بنده به خدا، زمانی است که در سجده است . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳).

حدیث ۲۷۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: وجدت النور فى البكاء و السجدة؛ نورانیت (دل و صورت) را در گریه و سجده (برای خدا) یافتم . (اسرار الصلوة، ص ۴۲۹، چاپ بیروت).

حدیث ۲۷۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان العبد اذا اطال السجود حيث لا يراه احد، ثال الشيطان : واولاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت؛ چون بنده ای در جایی که کسی او را نبیند، سجده خود را طولانی کند، شیطان می گوید: وای بر من ! زیرا اینان فرمان حق بردند و من عصیان ورزیدم ، و اینها سر بر سجده نهاده و من سرپیچی کردم . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳).

حدیث ۲۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آنگاه که مؤ من عملش را درست به جای آورد، خداوند عمل او را چند برابر می کند و برای هر

حسنه ای هفتصد برابر پاداش می دهد، چرا، که خداوند فرمود: ((و خداوند برای هر کسی که بخواهد می افزاید)) پس اعمالی که برای پاداش خدا انجام می دهید، درست به جای آورید، راوی گوید: پرسیدم: احسان چیست؟ فرمود: هنگامی که نماز می خوانی، رکوع و سجود را درست انجام بده، و وقتی روزه می گیری، از هر چیزی که آن را تباه می سازد، خود را نگاه دار، و هنگامی که حج می گذاری، از هر چیزی که در حج وعمره بر تو حرام است پرهیز کن، و در ادامه نیز فرمود: هر عملی که انجام می دهی، باید از هر پلیدی پاک بماند. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۶).

حدیث ۲۷۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لایرکع عبدالله رکوعا علی الحقیقه، الا زنیة الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوة اصفیائه؛ هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش ببوشاند. (مصباح الشریعه، ص ۱۴).

حدیث ۲۷۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من قراء مائة ایه یصلی بها فی لیلة کتب الله - عزولج - له بها قنوت لیلة؛ هر کس در یک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد. (الکافی، ج ۲، ص ۴۴۵).

حدیث ۲۷۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: البیت قبله لاهل المسجد و المسجد قبله لاهل الحرم و الحرم قبله للناس جمیعا؛ خانه کعبه، قبله کسانی که در مسجد الحرام هستند، و مسجد الحرام، قبله کسانی است که در حرم اند و حرم، قبله همه مردم روی زمین است. (اصول وافی، ج ۷، ص ۵۴۲).

حدیث ۲۸۰

سئل الامام الصادق (علیه السلام): کیف تكون النیة خیرا من العمل؟ قال: لان العمل ربما کان ریاء للمخلوقین و النیة خالصة لرب العالمین؛ از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد: چگونه نیت از عمل برتر است؟ فرمودند: در عمل ممکن است ریا باشد، ولی نیت امری است خالص برای خداوند. (بحار الانوار، ج ۱۵، ص ۳).

حدیث ۲۸۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و النیة افضل من العمل الا و ان النیة هی العمل (ثم تلی قوله تعالی): قل کل یعمل علی شاکلته یعنی علی نیت؛ نیت عمل از خود عمل برتر است، آگاه باشید که نیت، اصل و روح عمل است. (سپس این آیه را تلاوت فرمود:)) بگو هر کس بر طبق شاکله خود عمل می کند)) یعنی بر طبق نیت و قصد خود. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۷۱).

حدیث ۲۸۲

سئل ابو عبدالله (علیه السلام): ما العبادة؟ فقال حسن النبیة بالطاعة من الوجه الذی یطاع الله منه؛ از امام جعفر صادق (علیه السلام) پرسیدند: حقیقت عبادت چیست؟ فرمودند: نیت خوب داشتن به اطاعت و بندگی در کار و جهتی که خداوند اطاعت و بندگی می

شود. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۷).

حدیث ۲۸۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لابد للعبد من خالص النية في كل حركة و سکون لانه اذا لم يكن هذا المعنى يكون غافلا؛ برای بنده لازم است که در همه اعمال و عبادات و در هر حرکت و سکونی نیت خالصانه داشته باشد زیرا اگر چنین نباشد، آن بنده جزء غافلین به حساب می آید. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۵).

حدیث ۲۸۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: العبودية جوهره كنهها الربوبية فما فقد من العبودية وجد الربوبية و ما خفي من الربوبية اصيب في العبودية؛ بندگی گوهری است که ماهیت آن ربوبیت است پس هر چه از بندگی به دست نیامده باشد، در ربوبیت یافته می شود و هر چه از ربوبیت پوشیده و پنهان باشد، در بندگی حاصل می گردد. مصباح الشریعة، فی حقیقة العبودية ۹ باب ۱۰۰.

حدیث ۲۸۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: و ادنى حد الاخلاص بذل العبد قاطته، ثم لا يجعل لعمله عند الله قدرا فيوجب به على ربه مكافاة بعمله، لعمله انه لو طالبه بوفاء حق العبودية لعجز؛ کمترین نشانه اخلاص آن است که آدمی در اطاعت و عبادت حق، کوشا باشد، و برای عمل خود ارزشی قایل نباشد و خود را طلبکار خدا نداند، زیرا می داند اگر خداوند آن گونه که باید از او مطالبه عبادت کند، از انجام آن ناتوان خواهد بود. (شرح مصباح الشریعة، ص ۴۲۴).

حدیث ۲۸۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا تکرهوا الی انفسکم العبادة؛ عبادت را بر خودتان تحمیل نکنید. (اصول کافی، ج ۲، ص ۸۳).

حدیث ۲۸۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان العبادة ثلاثة: قوم عبدوا الله - عزوجل - خوفا فتلك عبادة العبيد و قوم عبدوا الله - تبارك و تعالی - طلب الثواب فتلك عبادة الاجراء و قوم عبدوا الله - عزوجل - حبا له فتلك عبادة الاحرار و هي افضل العبادة؛ عبادت کنندگان سه گروهند: دسته ای که از ترس خدا را عبادت می کنند که این، عبادت بردگان است گروهی که خداوند - تبارك و تعالی - را به طمع ثواب پرستش می کنند که این، عبادت مزدوران است و دسته ای خدای بلند مرتبه را عبادت می کنند برای دوستی و محبت او و این، عبادت آزاد مردان است و بهترین عبادت است. (بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۵۵ کافی ج ۲، ص ۸۴ وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۴۵).

حدیث ۲۸۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قال الله - عزوجل - يابن آدم! اذكروني في نفسك، اذكرك في نفسي يابن آدم! اذكروني في خلاء اذكرك في خلاء يابن آدم! اذكروني في ملاء اذكرك في ملاء خير من ملاءك و قال: ما من عبد ذكر الله في ملاء من الناس الا ذكره الله في ملاء من الملائكة؛ خداوند - عزوجل - فرمود: ای فرزند آدم! پیش خود مرا یاد کن تا تو را پیش خود یاد کنم ای

فرزند آدم! در خلوت مرا یاد کن تا در خلوت یادت کنم، ای فرزند آدم! در جمعیت مرا یاد کن تا در جمعی بهتر از جمع تو یادت کنم. همچنین آن حضرت فرمود: هیچ بنده ای در جمعیت، یاد خدا نمی کند، مگر آنکه خداوند در جمع ملائکه او را یاد کند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۱۸۵).

حدیث ۲۸۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسين ركعه فی الیوم و اللیة؛ شیعیان ما اهل تقوا و پاکدامنی و جدیت اند و مردمی باوفا و امین اند و اهل زهد و عبادت اند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند. (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

حدیث ۲۹۰

حضرت امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فِتْلِكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ، وَ إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَهْبَةً فِتْلِكَ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ، وَ إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فِتْلِكَ عِبَادَةُ الْأَخْرَارِ، وَ هِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ؛** همانا عده ای خداوند متعال را به جهت طمع و آرزوی بهشت عبادت می کنند که آن یک معامله و تجارت خواهد بود و عده ای دیگر از روی ترس خداوند را عبادت و ستایش می کنند که همانند عبادت و اطاعت نوکر از ارباب باشد و طائفه ای هم به عنوان شکر و سپاس از روی معرفت، خداوند متعال را عبادت و ستایش می نمایند؛ و این نوع، عبادت آزادگان است که بهترین عبادات می باشد. (بحار الانوار: ج، ??، ص، ??? ح?)

حدیث ۲۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا- خَيْرَ فِي قَلْبٍ لَا- يَخْشَعُ، وَ عَيْنٍ لَا تَدْمَعُ، وَ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ؛** دل بی خشوع، چشم بی گریه و دانش بی سود را خیری نباشد. (غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۹۱۳)

حدیث ۲۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا- طَاعِيَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ بِيَةِ الْخَالِقِ؛** هیچ مخلوقی با نافرمانی خالق، فرمان برده نمی شود. (غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۳۹)

حدیث ۲۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **نِعْمَةٌ لَا تُشْكِرُ كَسَيْئَتِهِ لَا تُغْفَرُ؛** نعمتی که سپاس گفته نشود، مانند گناهی است که بخشوده نشود. (غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۵۹)

حدیث ۲۹۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ قَرَعَ بَابَ اللَّهِ فَتَحَ لَهُ؛** هر کس در خانه خدا را بکوبد، به رویش گشوده می شود. (غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۹۲)

حدیث ۲۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَسِيَ اللَّهَ أَنْسَاهُ نَفْسَهُ؛ هر کس خدا را فراموش کند، خدا او را به خود فراموشی دچار می‌کند.
غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۷۹۷

حدیث ۲۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَيْفَ يَدَّعَى حُبَّ اللَّهِ مَنْ سَيَّكَنَ قَلْبَهُ حُبَّ الدُّنْيَا؟!؛ چگونه ادعای دوستی خدا می‌کند، کسی که دوستی دنیا در قلبش جای گرفته است؟! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۰۰۲

حدیث ۲۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَيِّرُوا الْعَادَاتِ تَسَهَّلْ عَلَيْكُمُ الطَّاعَاتُ؛ خوی و خصلت‌ها [ی خود] را دگرگون کنید تا طاعات بر شما آسان شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۴۰۵

حدیث ۲۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَاصٍ يُقَرِّ بِذَنْبِهِ خَيْرٌ مِنْ مُطِيعٍ يَفْتَحِرُ بِعَمَلِهِ؛ گناه‌کاری که به گناهش اعتراف می‌کند، بهتر است از طاعت‌کننده‌ای است که به عملش می‌بالد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۳۴

حدیث ۲۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَى قَدَرِ الْمُؤْنَةِ تَكُونُ مِنَ اللَّهِ الْمَعُونَةُ؛ یاری خدا، به اندازه خرجی هزینه زندگی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۱۷۲

حدیث ۳۰۰

عَلَيْكَ بِالشُّكْرِ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ؛ در گشایش و سختی شکر گزار باش. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۹۲

حدیث ۳۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طُوبَى لِلْمُنْكَبِرَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ أَجْلِ اللَّهِ؛ خوشا دل‌شکستگان به خاطر خدا! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۹۳۷

حدیث ۳۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صَلَاحُ الْعِبَادَةِ التَّوَكُّلُ؛ توکل، سامان‌دهنده عبادت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۰۲

حدیث ۳۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَرَّ اللَّهُ مَطْرَدَةَ الشَّيْطَانِ؛ یاد خدا، شیطان را می‌تاراند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۱۶۲

حدیث ۳۰۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَقَرَّبُ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ بِإِخْلَاصِ نِيَّتِهِ ؛ تَقَرَّبَ بِنْدِهِ بِخَدَاوْنِدِ سَبْحَانَ ، بِإِخْلَاصِ كَرْدَنِ نِيَّتِ اسْت .
غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۷۷

حدیث ۳۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بُكَاءُ الْعَبْدِ مِنَ خَشْيَةِ اللَّهِ يَمْحُصُ ذُنُوبَهُ ؛ گریستن بنده از خوف خدا ، گناهانش را از میان می برد .
غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۳۲

حدیث ۳۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَكْرَمَ اللَّهُ عَبْدًا شَغَلَهُ بِمَحَبَّتِهِ ؛ هرگاه خداوند، بنده‌ای را گرامی بدارد، او را به محبت خویش مشغول می کند . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۸۰

حدیث ۳۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَصْرَبَتِ النَّوَافِلُ بِالْفَرَائِضِ فَارْفُضُوهَا ؛ هرگاه مستحبات به واجبات زیان می رسانند ، آن را رها کنید . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۱۵

حدیث ۳۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّكَ إِنْ أَطَعْتَ اللَّهَ نَجَاكَ وَ أَصْلَحَ مَثْوَاكَ ؛ اگر خدا را فرمانبری ، رستگارت کند و جایگاهت را نیکو گرداند . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۸۰۶

حدیث ۳۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ كُنْتُمْ تُجِبُّونَ اللَّهَ فَأَخْرِجُوا مِنْ قُلُوبِكُمْ حُبَّ الدُّنْيَا ؛ اگر خدا را دوست دارید ، دوستی دنیا را از دل‌هایتان بیرون کنید . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۷۴۷

حدیث ۳۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ مِنَ الْعِبَادَةِ لَيْنَ الْكَلَامِ وَ إِفْشَاءِ السَّلَامِ ؛ از جمله عبادت‌ها ، نرمی کلام و آشکار کردن سلام است . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۴۲۱

حدیث ۳۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعَمَلِ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللَّهِ ؛ برترین کار ، کاری است که با آن خشنودی خدا خواسته شود . غُرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۵۸

حدیث ۳۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ غَلِيَّةُ الْعَادَةِ؛ برترین عبادت، چیره آمدن بر عادت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۸۷۳

حدیث ۳۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْمُنْتَعِدُ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَحِمَارِ الطَّائِفِ، يَدُورُ وَلَا يَبْرَحُ مِنْ مَكَانِهِ؛ عبادت کننده بی دانش، مانند الاغ آسیاست که می گردد، ولی از جایگاه خود، بیرون نمی رود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۰۷۰

حدیث ۳۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ يُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَعْصِمُ مِنَ مُعَاوَدَةِ الذَّنْبِ؛ گریستن از ترس خدا، دل را نورانی می کند و از بازگشت به گناه، ایمن می دارد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۰۱۶

حدیث ۳۱۵

الَّتَقَرُّبُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِمَسْأَلَتِهِ وَإِلَى النَّاسِ بِتَرْكِهَا؛ تقرب به خداوند، به خواهش از اوست و تقرب به مردم، به ترک خواهش. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۸۰۱

حدیث ۳۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الصَّبْرُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ أَهْوَنُ مِنَ الصَّبْرِ عَلَى عُقُوبَتِهِ؛ صبر کردن بر اطاعت از خداوند، آسان تر از صبر کردن بر کیفر اوست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۳۱

حدیث ۳۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا تَزَيَّنَ مُتَزَيِّنٌ بِمِثْلِ طَاعَةِ اللَّهِ؛ هیچ آراسته‌ای به زیوری مانند طاعت خدا آراسته نشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۴۸۹

حدیث ۳۱۸

امام علی (علیه السلام): مَا تَزَيَّنَ مُتَزَيِّنٌ بِمِثْلِ طَاعَةِ اللَّهِ؛ هیچ آراسته‌ای به زیوری مانند طاعت خدا، آراسته نشد. غرر الحکم: ۹۴۸۹

حدیث ۳۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَطَيَّبَ لِلَّهِ تَعَالَى جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ؛ هر که برای خداوند متعال، خود را خوشبو کند در روز قیامت بویش خوشتر از مشک تیز بوی است. المحجَّه البيضاء: ۱۰۵ / ۸

حدیث ۳۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْثَلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ - وَقِيلَ: عَلَى الْمَاءِ؛ عبادت کردن با وجود حرام

خواری مانند ساختن بنایی است بر روی شن و به قولی: بر روی آب. عده‌الداعی: ۱۴۱

حدیث ۳۲۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيَحْمِدِ اللَّهَ تَعَالَى ، وَمَنْ اسْتَبْطَأَ (عَلَيْهِ) الرِّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ؛ هر که خداوند متعال به او نعمتی ارزانی دارد، باید خداوند متعال را حمد و سپاس گوید و هر که روزیش به تأخیر افتد از خداوند آمرزش بخواهد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۴۶ / ۱۷۱

حدیث ۳۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تِسْعَةٌ أَجْزَاءُ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛ عبادت ده جزو دارد، که نه جزو آن طلب روزی حلال است. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۹ / ۳۷

حدیث ۳۲۳

قال الحسن العسكري - عليه السلام -: ان الوصل الى الله - عزوجل - سفر لا يدرك الا بامتطاء الليل؛ به درستی که رسیدن به خداوند - عزوجل - سفری است که جز با مرکب شب، پیمودن راه و نیل به مقصد ممکن نیست. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۸۰).

حدیث ۳۲۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: خياركم اولوا النهي . قيل : يا رسول الله من الوال نهى ؟ فقال المتهجدون بالليل والناس نيام؛ بهترین شما خردمندان هستند، عرض کردند: اینان کیانند؟ فرمودند: عبادت کنندگان در شب، آنگاه که مردم در خوابند. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۵۸).

حدیث ۳۲۵

قال على - عليه السلام -: سهر الليل فى طاعة الله ربيع الاولياء و روضة السعداء؛ شب در طاعت و عبادت خدا بیدار ماندن، بهار اولیا و بوستان نیک بختان است. (غرر الحکم، ص ۱۹۲).

حدیث ۳۲۶

قال الصادق - عليه السلام -: اذا قمت بالليل فاستك فان الملك تاء تيك فيضع فاه على فيك ، فليس من حرف تتلوه و تنطق به الا صعد به الى السماء فليكن فوك طيب الريح؛ شبانگاه که برای نماز بلند می شوی مسواک بزن، چرا که فرشته نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و هر حرفی از قرآن و نماز و دعا می خوانی، به آسمان می برد از این رو باید که دهانت خوشبو باشد. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۷، بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۲۰۷).

حدیث ۳۲۷

اوصى رسول الله -صلى الله عليه وآله - عليا - عليه السلام - فقال له : يا على ! ثلاث فرحات للمؤمن فى الدنيا لقاء الاخوان ، و الافطار من الصيام ، و التهجد من آخر الليل رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به علی (علیه السلام) وصیت نمود: ای علی! در این دنیا

سه چیز برای مؤمن سرور آفرین است: ۱- دیدار برادران دینی؛ ۲- افطار روزه دار در پایان روزه؛ ۳- عبادت در ساعات آخر شب. (اعلام الدین فی صفات دیلمی، ص ۱۳۳، بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۵۲).

حدیث ۳۲۸

قال الصادق - علیه السلام - : کل عین باکیه یوم القیامه الا ثلاثه : عین غضت عن محارم الله و عین سهرت فی طاعه الله ، و عین بکت فی جوف اللیل من خشیه الله؛ در قیامت همه چشم‌ها گریان است مگر سه چشم: ۱- چشمی که از (دین و نظر به) آنچه خداوند حرام کرده بر هم نهاده شود؛ ۲- چشمی که در شب جهت عبادت بیدار بماند. ۳- چشمی که در دل شب از خوف خدا بگرید. (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۸۲).

حدیث ۳۲۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه ؛ هنگامی که بنده ای در دل شب تاریک با خدای خود خلوت کرده و با او مناجات کند، خدا قلب او را نورانی خواهد ساخت. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۱۹).

حدیث ۳۳۰

ان القلب یحیی و یموت فاذا حی فادبه بالتطوع ، و اذا مات فاقصره علی الفرائض؛ همانا، قلب انسان می‌میرد و زنده می‌شود، پس وقتی که قلب زنده (و با نشاط) است او را به اعمال (نماز) مستحبی وادار کن و زمانی که قلب مرده است، به واجبات اکتفا کن. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۷).

حدیث ۳۳۱

عن الحسن العسکری - علیه السلام - : ان القلوب اقبالا و ادبارا فاذا اقبلت فاحملوها علی النوافل و اذا ادبرت فاقصروها علی الفرائض؛ به درستی که قلب گاهی آماده و گاهی خسته است، زمانی که قلب شما آمادگی داشت و با نشاط و سرحال بود، آن را به انجام نوافل وادارید، و زمانی که خسته بود، به واجبات اکتفا کنید. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۷).

حدیث ۳۳۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان الله تعالی یباهی بالشباب العابد الملتکة یقول : انظروا الی عبدی ! ترک شهوته من اجلی؛ خداوند به وجود جوان اهل عبادت بر فرشتگان مباحثات می‌کند و می‌فرماید: بنده مرا ببینید! به خاطر من چگونه از لذت جسمانی خویش گذشته است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۹).

حدیث ۳۳۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : یا اباذر: ما من شاب ترک الذنیا و افنی شبابه فی طاعه الله الا اعطاه الله اجر اثین و سبعین صدیقا؛ ای ابوذر! هیچ جوانی ترک دنیا و لذایذ دنیا آن را نمی‌کند و جوانی خویش را در اطاعت و عبادت پروردگار بزرگ صرف نمی‌نماید، مگر آن که خداوند اجر و پاداش هفتاد و دو صدیق به او اعطاء می‌فرماید. (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶).

حدیث ۳۳۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان الله يحب اشاب الذى ينفى شبابه فى طاعة الله ؛ خداوند جوانی را که عمر خود را در عبادت خدا به سر می برد، دوست دارد. (کنز العمال ، ج ۴۳۰۶۰).

حدیث ۳۳۵

قال الباقر - عليه السلام -: ما استيقظ رسول الله -صلى الله عليه وآله - من نوم الا خرا لله ساجدا ؛ هرگاه پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله) از خواب برمی خاست ، برای خدا سجده می کرد. (مکارم الاخلاق ، ص ۳۹).

حدیث ۳۳۶

قال الصادق - عليه السلام -: تسبيح فاطمة الزهراء، عليها السلام - اذا اخذت مضجعك، فكبر الله اربعا وثلاثين ، واحمده ثلاثا و ثلاثين، وسبحه ثلاثا و ثلاثين، وتقرأ آية الكرسي و المعوذتين و عشر آيات من اول الصفات و عشرين آخرها ؛ (یکی از جاهایی که) تسبیح حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) (گفتن آن وارد است) هنگامی است که به خوابگاه خود رفتی، سی و چهار بار ((الله اکبر)) بگو و سی و سه بار ((الحمد لله)) و سی و سه بار ((سبحان الله)) و آیه الكرسي و معوذتین را (قل اعوذ برب الفلق ، و قل اعوذ برب الناس) و ده آیه از اول سوره صفات و ده آیه از آخر آن را بخوان . (اصول کافی ، ج ۲، ص ۵۳۶)

حدیث ۳۳۷

قال الصادق - عليه السلام -: من سبح الله فى دبر الفريضة تسبيح فاطمة الزهراء - عليها السلام - مائة مرة و اتبعها بلاله الا الله غفر الله له ؛ هرکس بعد از نماز واجب با تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) صدبار به تسبیح خدای متعال بپردازد و به دنبال آن ((لااله الا الله)) بگوید، خداوند او را مشمول مغفرت خود می کند. (فروع کافی ، ج ۳، کتاب الصلاة ، باب دعا، نماز ۷۰ - ص ۳۴۲).

حدیث ۳۳۸

قال الصادق - عليه السلام -: من باب على تسبيح فاطمة - عليها السلام - كان من الذاكرين الله كثيرا و الذاكرات؛ هرکس شب را با تسبیح فاطمه (علیها السلام) سپری کند (و هنگام خواب تسبیح گوید) از مردان و زنانی باشد که خدا را زیاد یاد می کنند. (سفینه البحار، ج ۱ ص ۵۹۳).

حدیث ۳۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا فاطمة! اعطيك ما هو خير لك من خادم و من الدنيا بما فيها، تكبرين الله بعد كل صلاة اربعا و ثلاثين تكبيرة، و تحمدين الله ثلاثا و ثلاثين تحميدة، و تسبحين الله ثلاثا و ثلاثين تسبيحة، ثم تخمين ذلك بلاله الا الله ، وذلك خير لك من الذين اردت و من الدنيا و ما فيها فلزمت - صلوات الله عليها - هذا التسبيح بعد كل صلاة ، و نسب اليها ؛ ای فاطمه ! به تو چیزی را عطا کنم که از خدمتکار و دنیا با آنچه در آن است بهتر باشد بعد از نماز سی و چهار مرتبه ((الله اکبر)) سی و سه مرتبه ((الحمد لله)) و سی و سه مرتبه ((سبحان الله)) بگو و پس از آن را به ((لااله الا الله)) ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا و آنچه در آن است پس حضرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسبیح مداومت کرد و منسوب به او

گردید. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۳۶).

حدیث ۳۴۰

قال الصادق - علیه السلام -: من سبح تسیح فاطمة - علیها السلام - فی دبر المكتوبه من قبل ان یبسط رجله اوجب الله له الجنة؛ هر کس تسیح فاطمه (علیها السلام) را در نماز واجب و قبل از اینکه از حالت جلوس تشهد و سلام خارج شود به جا آورد، خدا بهشت را بر او واجب کند. (فلاح السائل، ص ۱۶۵).

حدیث ۳۴۱

قال الباقر - علیه السلام -: من سبح تسیح فاطمة - علیها السلام - ثم استغفر غفر له ، و هی مائة باللسان و الف فی المیزان ، و یطرد الشیطان ، و یرضی الرحمان ؛ هر کس که تسیح حضرت فاطمه (سلام الله علیها) را به جای آورد و پس از آن استغفار کند مورد مغفرت قرار می گیرد و آن تسیح به زبان ، صد مرتبه است و در میزان (اعمال) هزار خواهد بود و شیطان را دور کرده و خدای رحمان را خشنود می نماید. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۲۳، ح ۳)

حدیث ۳۴۲

قال الصادق - علیه السلام -: فی تسیح فاطمة - علیها السلام - تبدء بالتکبیر اربعا و ثلاثین ، ثم التحمید ثلاثا و ثلاثین ثم التسیح ثلاثا و ثلاثین؛ در تسیح فاطمه (سلام الله علیها) باتکبیر (الله اکبر) شروع کرده و سی و چهار مرتبه بگویی ، پس از آن سی و سه بار تحمید (الحمد لله) و سپس سی و سه مرتبه تسیح (سبحان الله). (وسائل الشیعه، ج ۴ ص ۱۰۲۵ ج ۲، فروع کافی، کتاب الصلاة، ص ۳۴۲).

حدیث ۳۴۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -: الدعاء مخ العبادة؛ دعا مغز عبادت است. (میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۴۷)

حدیث ۳۴۴

قال الباقر - علیه السلام - ما عبد الله بشیء من التحمید افضل من تسیح فاطمة و لو كان شیء افضل من لنحله رسول الله - صلی الله علیه و آله - فاطمة علیها السلام؛ خداوند به چیزی برتر از تسیح فاطمه (ع) حمد و ستایش نشد و اگر چیزی برتر از آن بود، هر آینه رسول خدا صلی الله علیه و آله آن را به فاطمه زهرا (س) می بخشید (می آموخت). (وسائل الشیعه، ج ۴ ص ۱۰۲۴).

حدیث ۳۴۵

قال الصادق - علیه السلام -: الدعاء بعد الفریضة ایاک ان تدعه ، فان فضله بعد الفریضة کفضل الفریضة علی النافلة؛ مبادا دعای بعد از فریضه را ترک کنی ، زیرا فضیلت و امتیاز دعای بعد از فریضه همچون برتری فریضه و نماز واجب بر نافله است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۵)

حدیث ۳۴۶

قال الصادق - علیه السلام - : من سبح تسبیح فاطمه الزهراء - علیها السلام - قبل ان یشئ رجله من صلاة الفریضة غفر الله له ، ولیداء بالتکبیر؛ هر کس بعد از نماز واجب و قبل از اینکه پای راست را از بالای پای چپ بردارد، تسبیح فاطمه زهرا (سلام الله علیها) را به جا آورد، تمام گناهان او آمرزیده می شود، و در این تسبیح از ((الله اکبر)) آغاز کند. (تهذیب الاحکام، ج ۲، ص ۱۰۶)

حدیث ۳۴۷

قال الصادق - علیه السلام - : السجود علی طین قبر الحسین - علیه السلام - ینورالی الارض السابعة و من کان معه سبحة من طین قبر الحسین - علیه السلام - کتب مسبحا و ان لم یسبح بها؛ سجده بر تربت قبر حسین (ع) تا زمین هفتم را نور باران می کند، و کسی که تسبیحی از خاک مرقد حسین علیه السلام با خود داشته باشد، تسبیح گوی حق محسوب می شود، گرچه با آن تسبیح نگوید. (من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۶۸ و سائل الشیعه ج ۳ ص ۶۰۸)

حدیث ۳۴۸

قال علی - علیه السلام - : من جلس فی مصلاة ثانیاً رجله یدکر الله - تبارک الله و تعالی - و کل الله - عزوجل - به ملکاً یقول : ازدد شرفاً تکتب لک الحسنات و تمحی عنک السيئات و تبنی لک الدرجات حتی ینصرف؛ کسی که در جایگاه نمازش بنشیند، و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات پردازد خداوند فرشته ای را بر او مأمور و موکل می گرداند که به وی می گوید: ای نمازگزار که مشغول به دعا هستی، به شرف و کرامت و فضیلت خود بیفز (یعنی بیشتر و زیادتر دعا کن) که از برای تو حسنات ثبت می گردد و سیئات و بدیهایت محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این گفتگو ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود. (دعائم الاسلام، ج ۱ ص ۱۶۵)

حدیث ۳۴۹

قال الصادق - علیه السلام - : من سبح تسبیح فاطمة - علیها السلام - قبل ان یشئ رجله من صلوة الفریضة غفرله؛ کسی که در نمازهای فریضه، پس از سلام نماز و قبل از حرکت از مصلی، خداوند را به تسبیح فاطمه زهرا - علیها السلام - تسبیح کند، آمرزیده می شود. (دعائم الاسلام، ج ۱ ص ۱۶۸)

حدیث ۳۵۰

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ما من صباح و لارواح الا و بقاع الارض ینادی بعضها بعضاً یا جارتی هل مر بک ذاکر الله؟ او عبد وضع جبهته علیک ساجداً لله؟ فمن قائله نعم، فاذا قالت نعم اهتزت و ابتهجت و تری ان لها الفضل علی جارتها؛ هیچ صبح و شام نیست مگر این که نقاط زمین همدیگر را ندا می کنند: ای همسایه من آیا بر تو گذشت کسی که ذکر خدا نماید، یا بنده ای که پیشانی خویش برای سجده به خدا بر تو نهد؟ برخی گویند آری (و برخی نه)، هر کس آری بگوید، بر خود می بالد و شاد می گردد و خود را بر دیگری برتری می نهد. (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶)

حدیث ۳۵۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من باب علی طهر فکانما احیی اللیل؛ کسی که شب را با وضو بیاراند، گویی که تمام شب را به احیاء و عبادت گذرانده است. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۶۶)

حدیث ۳۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بين العبد و بين الكفر ترك الصلاة ؛ فاصله كفر و بندگی ترك نماز است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲. میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۰۳)

حدیث ۳۵۳

قال علی - عليه السلام -: لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض ؛ نوافل و مستحبات اگر به واجبات ضرر برساند موجب تقرب به درگاه خدای تعالی نخواهند بود. (غررالحکم ، ص ۳۴۵)

حدیث ۳۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اعبد الله كأنك تراه فان كنت لاتراه فانه يراك ؛ عبادت کن خداوند تعالی را، چنانچه گویا او را می بینی ، و اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. (نهج الفصاحه ، ص ۶۵. سرالصلوة ، ص ۲۶. مکارم الاخلاق ، ص ۴۵۹)

حدیث ۳۵۵

قال الباقر - عليه السلام -: اتى رجل الى رسول الله - صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله ! ادع الله لى ان يدخلنى الجنه ، فقال له : اعنى عليه بكثره السجود؛ مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و عرض کرد: ای پیامبر خدا! از خدا بخواه که مرا بهشتی کند. حضرت فرمودند: مشروط بر اینکه در این دعا، برای رسیدن به بهشت ، مرا به کثرت سجده (برای خدا) یاری کنی . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

حدیث ۳۵۶

قال الصادق - عليه السلام -: ان العبد اذا احال السجود حيث لايراه احد، قال الشيطان و اويلاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت ؛ به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد فریاد شیطان بلند می شود که : وای بر من آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳)

حدیث ۳۵۷

قال الصادق - عليه السلام -: اقرب ما يكون العبد الى الله و هو ساجد؛ نزدیکترین حالات بنده به پروردگار سجده است . (ثواب الاعمال ، ص ۶۰)

حدیث ۳۵۸

قال الصادق - عليه السلام -: ايما مؤ من سجد الله سجده لشكر نعمه غير صلاه ، كتب الله له بها عشر حسنات و مما عنه عشر سيئات و رفع له عشر درجات فى الجنان ؛ هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکرى جهت نعمتی به جای آورد، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد. (ثواب الاعمال ، ص ۸۳)

حدیث ۳۵۹

قال علی - علیه السلام - : لا یقرب من الله سبحانه الا كثرة السجود و الركوع ؛ چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند. (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵)

حدیث ۳۶۰

قال علی - علیه السلام - : نعم العبادة السجود و الركوع ؛ سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵)

حدیث ۳۶۱

قال علی - علیه السلام - : اقرب ما یكون العبد من الله اذا سجد ؛ نزدیکترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است . (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

حدیث ۳۶۲

قال علی - علیه السلام - : والسجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بكنه الهمه علی الباقیات و خلع الكبر و الحمیه و قطع العلائق الدنیویة و التعلی بالخلائق النبویة ؛ سجده نفسانی (که روح سجده است) ، رها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است . (غررالحکم ، ج ۲، ص ۱۶۵، چاپ دانشگاه)

حدیث ۳۶۳

قال علی - علیه السلام - : السجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیة ؛ سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین به دو کف دست و کناره های دو پا، همراه خشوع دل و پاکی نیت است . (غررالحکم ، ج ۲، ص ۱۶۵، چاپ دانشگاه)

حدیث ۳۶۴

قال الصادق - علیه السلام - : اقرب ما یكون العبد الی الله - عز و جل - و هو مساجد، قال الله - عز و جل - : ((و اسجد و اقترب)) ؛ نزدیکترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است خداوند فرمود: ((سجده کن و تقرب جوی)). (روضه المتقین ، ج ۲، ص ۳۸)

حدیث ۳۶۵

قال الصادق - علیه السلام - : ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود و لو كان فی العمر مره واحده ؛ به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ عنوانی زیان متوجه او نشود، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۶)

حدیث ۳۶۶

قال الصادق - علیه السلام - : لا یرکع عبدالله رکوعا علی الحقیقة ، الا زینة الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوة اصفیائه ؛ هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند، مگر آن که خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند. (مصباح الشریعه ، ص ۱۴)

حدیث ۳۶۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : جعلت لی الارض مسجدا و طهورا؛ همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳)

حدیث ۳۶۸

قال الباقر - علیه السلام - : من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه : ((اللهم صل علی محمد و آل محمد)) کتب الله له ذلک بمثل الركوع و السجود و القیام ؛ هرکسی در رکوع و سجود و قیام خود بگوید: ((اللهم صل علی محمد و آل محمد)) خدا ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد. (ثواب الاعمال ، ص ۶۱)

حدیث ۳۶۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحة یوم القیامة فی الموقف ؛ هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود. (ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

حدیث ۳۷۰

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قال الله تعالی : ((لا ینجوا منی عبدی الا بآءاء ما افترضت علیه)) ؛ خداوند فرموده است : ((بنده ام از من نجات نمی یابد، مگر با ادای آن چه که بر او واجب کرده ام)). (محنة البیضاء، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

حدیث ۳۷۱

عن الحسن بن علی - علیه السلام - : ان من طلب العبادة تزکی لها و اذا اضرت النوافل بالفریضة فارفضوها ؛ هرکس طلب عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید. (تحف العقول ، ص ۲۶۷)

حدیث ۳۷۲

قال الصادق - علیه السلام - : ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادى ابلیس ؛ وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد، شیطان فریاد می زند. (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴)

حدیث ۳۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما من رجل يجعل جبهته في بقعة من بقاع الارض الا شهدت له بها يوم القيامة ؛ هر انسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۷۴. مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۵)

حدیث ۳۷۴

قال علی - عليه السلام -: تقرب الى الله سبحانه بالسجود والركوع والخضوع لعظمته والخشوع ؛ به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی . (غررالحکم ، ص ۳۵۶)

حدیث ۳۷۵

قال الرضا - عليه السلام -: ان الصلوة افضل العبادة لله و هي احسن صورة خلقها الله من اداها بكمالها و تمامها فقد ادى واجب حقها و من تهاون فيها ضرب بها وجهه ؛ همانا نماز بهترین شیوه بندگی خداست و آن زیباترین شکلی است که خداوند آن را آفریده ، پس کسی که به طور کامل و تمام آن را به جا آورد حق واجب آن را ادا کرده و کسی که در انجام آن کوتاهی کند خدا آن را به صورتش می زند. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

حدیث ۳۷۶

قال علی - عليه السلام -: ان العبد اذا سجد نادى ابليس : يا ويله اطاع و عصيت و سجد و ابیت ؛ وقتی که بنده ای سجده کرد، ابلیس فریاد می زند وای بر من ! او اطاعت کرد، ولی من معصیت کردم ، او سجده کرد و من از این عمل سرباز زدم . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

حدیث ۳۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الصلوة قربان المؤمن ؛ همانا نماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست . (کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

حدیث ۳۷۸

امام عسکری علیه السلام : إن الوصول إلى الله عز وجل سبب لا يدرك إلا بامتطاء الليل ؛ رسیدن به خداوند عز و جل ، سفری است که جز با نشستن بر مرکب شب ، پیموده نشود . بحار الأنوار : ۷۸ / ۳۸۰ / ۴ / منتخب میزان الحکمة : ۴۶۴

حدیث ۳۷۹

امام صادق علیه السلام : لا تدع قيام الليل، فإن المغبون من غبن قيام الليل ؛ شب زنده داری را فرو مگذار ؛ زیرا بازنده کسی است که شب زنده داری را بیازد . معانی الأخبار : ۳۴۲ / ۱ / منتخب میزان الحکمة : ۳۳۰

حدیث ۳۸۰

امام علی علیه السلام : قيام الليل مضيحة للبدن، ومرضاة للرب عز وجل ، وتعرض للرحمة ، وتمسك بأخلاق النبیین ؛ شب زنده داری

مایه سلامت بدن و خشنودی پروردگار عز و جل و قرار گرفتن در معرض رحمت خدا و چنگ زدن به اخلاق پیامبران است . بحار الأنوار : ۱۷ / ۱۴۳ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۳۰

حدیث ۳۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : عَلَیْكُمْ بِقِیَامِ اللَّیْلِ ؛ فَإِنَّهُ دَابُّ الصَّالِحِينَ قَبْلُكُمْ ، وَإِنَّ قِیَامَ اللَّیْلِ قُرْبَةٌ إِلَى اللَّهِ ، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الْإِثْمِ ؛ بر شما باد به شب زنده داری که آن شیوه شایستگان پیش از شماست و شب زنده داری مایه تقرب به خدا و بازداشتن از گناه است . کنز العمال : ۲۱۴۲۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۳۰

حدیث ۳۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّیْلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ ، رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّیْلِ فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا ، فَإِنْ أَبِي نَضَحَتْ فِي وَجْهِ الْمَاءَ ؛ رحمت خدا بر آن مردی باد ، که نیمه‌های شب برخیزد و نماز بخواند و همسرش را برای نماز خواندن بیدار کند و اگر بیدار نشد آب به صورتش پاشد . رحمت خدا بر آن زنی باد که نیمه‌های شب از خواب برخیزد و نماز بخواند و شوهرش را برای نماز بیدار کند و اگر امتناع کرد ، به صورتش آب پاشد . سنن ابی داود : ۱۴۵۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۳۰

حدیث ۳۸۳

امام علی علیه السلام : قِیَامُ اللَّیْلِ مَصِیْحَةُ الْبَیْدِنِ ؛ شب زنده داری ، مایه تن درستی است . تهذیب الأحکام ، جلد ۲ ، صفحه ۱۲۱ ، حدیث ۴۵۷ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۶۷ ، حدیث ۴۸

حدیث ۳۸۴

امام علی علیه السلام : لَا قُرْبَةَ بِالْتَّوَابِلِ إِذَا أَضْرَّتْ بِالْفَرَائِضِ ؛ هرگاه مستحبات باعث لطمه خوردن به واجبات شود ، مایه نزدیکی به خدا نگردد . نهج البلاغه : الحکمه ۳۹ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۰

حدیث ۳۸۵

امام علی علیه السلام : إِذَا أَضْرَّتِ التَّوَابِلُ بِالْفَرَائِضِ فَارْفُضُوهَا ؛ هرگاه مستحبات به واجبات لطمه زنند ، مستحبات را کنار بگذارید . نهج البلاغه : الحکمه ۲۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۰

حدیث ۳۸۶

امام علی علیه السلام : لَا رُحْصَةَ فِي فَرَضٍ ، وَلَا شِدَّةَ فِي نَافِلَةٍ ؛ در هیچ فریضه‌ای کوتاهی نباید و در هیچ نافله‌ای سختگیری نباید . بشاره المصطفی : ۲۸ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۰

حدیث ۳۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ لِلْقُلُوبِ إِقْبَالَاً وَإِدْبَاراً، فَإِذَا أَقْبَلَتْ فَتَنَّفَلُوا، وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَعَلَيْكُمْ بِالْفَرِيضَةِ؛** همانا دل‌ها را روی آوردن و رویگرداندنی است. پس هرگاه روی آوردند مستحبات به جا آورید و هرگاه روی گرداندند به گزاردن واجبات اکتفا کنید. الکافی: ۳ / ۴۵۴ / ۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۰

حدیث ۳۸۸

امام علی علیه السلام: **الْعُبُودِيَّةُ حَمْسَةُ أَشْيَاءَ: خَلَاءُ الْبُطْنِ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَقِيَامُ اللَّيْلِ، وَالتَّصَرُّعُ عِنْدَ الصُّبْحِ، وَالبُكَاءُ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ؛** بندگی در پنج چیز است: اندرون از طعام تهی داشتن، قرآن خواندن، شب را به عبادت گذراندن و هنگام صبح زاری کردن (به درگاه خداوند) و گریستن از ترس خدا. مستدرک الوسائل: ۱۱ / ۲۴۴ / ۱۲۸۷۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۵۴

حدیث ۳۸۹

امام سجّاد علیه السلام: **مَا مِنْ قَطْرَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ قَطْرَتَيْنِ: قَطْرَةٌ دَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَقَطْرَةٌ دَمْعَةٍ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ، لَا يُرِيدُ بِهَا عَبْدٌ إِلَّا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ؛** هیچ قطره‌ای نزد خدا محبوبتر از این دو قطره نیست: قطره خونی که در راه خدا ریخته شود و قطره اشکی که برای خدا در دل شب فرو افتد. بحار الأنوار: ۶۹ / ۳۷۸ / ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۳۹۰

البُكَاءُ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ؛ گریستن از ترس خدا کلید رحمت است. غرر الحکم: ۲۰۵۱ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۳۹۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **سَبْعَةٌ فِي ظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ... وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ؛** در آن روز که سایه‌ای جز سایه عرش خدا نیست هفت تن در سایه عرش اویند: ... و مردی که در خلوت یاد خداوند عز و جل کند و از ترس خدا اشک از دیدگانش سرازیر شود. بحار الأنوار: ۸۴ / ۲ / ۷۱ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۳۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **طُوبَى لِمَنْ نَظَرَ اللَّهَ إِلَيْهَا تَبَكَى عَلَى ذَنْبٍ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، لَمْ يَطَّلِعْ عَلَى ذَلِكَ الدَّنْبِ غَيْرُهُ؛** خوشا چهره‌ای که خداوند به آن می‌نگرد در حالی که از ترس خدا بر گناهی که کرده می‌گرید و جز او کسی از آن گناه آگاه نیست. بحار الأنوار: ۹۳ / ۳۳۱ / ۱۵ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۳۹۳

امام علی علیه السلام: **أَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَيْسَ فِيهَا تَدَبُّرٌ، أَلَا لَا خَيْرَ فِي عِبَادَةِ لَيْسَ فِيهَا تَفَقُّهُ؛** بدانید که در قرآن خواندنی که با تدبیر همراه نباشد، خیری نیست؛ بدانید که در عبادتی که با فهم و اندیشه توأم نباشد، خیری نیست. بحار الأنوار: ۹۲ / ۲۱۱ / ۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۳۹۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَأِ الْقُرْآنَ؛ هر گاه فردی از شما دوست داشته باشد که با پروردگارش سخن بگوید، قرآن بخواند. کنز العمال: ۲۲۵۷ منتخب میزان الحکمة: ۴۶۰

حدیث ۳۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَشْرَافُ أُمَّتِي حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَأَصْحَابُ اللَّيْلِ؛ اشراف و بزرگان امت من حاملان قرآن و شب زنده‌دارانند. الخصال: ۷ / ۲۱ منتخب میزان الحکمة: ۴۶۰

حدیث ۳۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكَ بِتْلَاوَةُ الْقُرْآنِ وَذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا، فَإِنَّهُ ذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ وَنُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ؛ بر تو باد به تلاوت قرآن و بسیاری یاد خدا؛ زیرا که آن در آسمان، برای تو نام (و آوازه) است و در زمین نور. الخصال: ۱۳ / ۵۲۵

حدیث ۳۹۷

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَهُ، وَمَنْ خَافَ اللَّهَ حَثَّ اللَّهُ خَوْفُ مِنَ اللَّهِ عَلَى الْعَمَلِ بِطَاعَتِهِ وَالْأَخْذِ بِتَأْدِيهِ، فَبَشِّرِ الْمُطِيعِينَ الْمُتَأَدِّبِينَ بِأَدَبِ اللَّهِ وَالْأَخْذِينَ عَنِ اللَّهِ أَنَّهُ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُنَجِّيَهُ مِنْ مُضَةِ لَاتِ الْفِتَنِ؛ آن که خدا را شناخت، از او ترسید و آن کس که از خدا ترسید، ترس از خدا او را به عمل به فرمان او و در پیش گرفتن ادبش واداشت. پس فرمان برداران ادب شده به ادب خدا و اطاعت کنندگان دستوره‌های او را بشارت ده که بر خداست که آنها را از فتنه‌های گمراه کننده برهاند. مصباح الشریعه، ص ۱۰۸

حدیث ۳۹۸

امام علی علیه السلام: لَا يَسَعِدُ امْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى امْرُؤٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ؛ هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی‌شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی‌گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۳۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تَسَعَةٌ مِنْهَا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛ عبادت ده جزء است که نه جزء آن در کار و تلاش برای به دست آوردن روزی حلال است. مستدرک الوسائل ج، ??ص ??

حدیث ۴۰۰

امام علی علیه السلام فرمودند: طَاعَةُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ لَا يَحُوزُهَا إِلَّا مَنْ بَدَلَ الْجِدِّ وَاسْتَفْرَغَ الْجَهْدَ؛ به طاعت خدای سبحان دست نیابد مگر کسی که تلاش کند و نهایت کوشش خود را به کار گیرد. غررالحکم، ۶۰۰۹

حدیث ۴۰۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هیچ قطره‌ای نزد خداوند، محبوبتر از قطره اشکی که در تاریکی شب از ترس خدا و برای او

ریخته شود، نیست. کافی، ج ۲، ص ۴۸۲

حدیث ۴۰۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر چشمی روز قیامت گریان است، جز سه چشم: چشمی که در راه خدا شب را بیدار باشد، چشمی که از ترس خدا گریان شود و چشمی که از محرمات الهی و گناهان بسته شود. کافی، ج ۲، ص ۸۰

حدیث ۴۰۳

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: سجده‌ی شکر یکی از ضروری‌ترین سنت‌ها و واجب‌ترین آنهاست. (بحار الانوار/۱۹۲/۸۳)

حدیث ۴۰۴

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: تنها به سوی خدا دست نیاز برمی‌آورم و از او کفایت امور می‌خواهم و از او توفیق کار زیبا و شایسته را می‌طلبم و از او سرپرستی خویش را می‌خواهم. (بحار الانوار/۱۸۳/۲۵)

حدیث ۴۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما تقرب العبد إلى الله بشيء أفضل من سجود خفي؛ هیچ کس به چیزی بهتر از سجده نمان به خدا تقرب نمی‌جوید. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما عبد الله بشيء أفضل من فقه في الدين؛ هیچ عبادتی بهتر از دانا شدن در کار دین نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لا تشغلوا قلوبكم بذكر الدنيا؛ دلهای خویش را به ذکر دنیا مشغول مدارید. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لكل شيء مفتاح ومفتاح السموات قول لا إله إلا الله؛ هر چیزی را کلیدی هست و کلید آسمانها گفتار لا اله الا الله است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: كلام ابن آدم كله عليه لا له إلا أمرًا بمعروف أو نهياً عن منكر أو ذكر الله تعالى؛ گفتار فرزند آدم به ضرر اوست نه به نفع او مگر امر به معروفی یا نهی از منکری یا ذکر خدای والا. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى من لا يدعوني أغضب عليه؛ خدای والا فرماید: هر که مرا نخواهد بر او خشمگین شوم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: أحب ما تعبدني به عبدی النصح لی؛ خدای والا فرماید: محبوبترین عبادتی که بنده برای من تواند کرد، خلوص است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: أنا أغنى الشركاء عن الشرك و من عمل عملاً أشرك فيه معی غیری ترکت و شرکه؛ خدای والا فرماید: من از همه شریکان از شریک بی نیازترم و هر که غیر مرا با من در عبادت خود شریک کند، وی را با شرکش رها کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: إذا تقرب إلى العبد شبرا تقربت إليه ذراعا و إذا تقرب إلى ذراعا تقربت منه باعا و إذا أتانی مشیا أتیته هروله؛ خدای والا فرماید: وقتی بنده یک وجب به من نزدیک شود، ذراعی بدو نزدیک شوم و چون ذراعی به من نزدیک شود، بیش از دو ذراع به او نزدیک شوم و اگر ملایم به سوی من آید، بشتاب بسوی او شوم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل الشاب العابد الذي يعبد في صباه على الشيخ الذي يعبد بعد ما كبرت سنه كفضل المرسلين على سائر الناس؛ فضیلت جوان عابد که از آغاز جوانی عبادت کند بر پیری که وقتی سن بسیار یافت، عبادت کند چون فضیلت پیامبران بر سایر مردم است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عمل البر كله نصف العبادة و الدعاء نصف فإذا أراد الله تعالى بعد خيرا انتحى قلبه للدعاء؛ همه اعمال خیر یک نیمه عبادت است و دعا نیمه دیگر و چون خدا برای بنده ای خیر خواهد، قلب او را به دعا متمایل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عليك بالسجود فإنك لا تسجد لله سجده إلا رفعك الله بها درجة و حطّ عنك بها خطيئته؛ از سجده غافل مشو که هر سجده ای برای خدا کنی خداوند یک درجه تو را بالا برد و گناهی از تو محو کند. نهج

الفصاحه

حدیث ۴۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علامه حبّ الله تعالی حبّ ذکر الله و علامه بغض الله بغض ذکر الله عزّ و جلّ؛ نشان محبت خدا علاقه به ذکر خداست و نشان دشمنی خدا بی علاقه‌گی به ذکر خدای عز و جل است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّعادة كلّ السّعادة طول العمر فی طاعة الله؛ سعادت کامل عمر دراز در اطاعت خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا الله من فضله فإنّ الله يحبّ أن یسأل، و أفضل العباده انتظار الفرج؛ خدا را از فضل او طلب کنید که خدا دوست دارد که از او بخواهند، بهترین عبادتها انتظار گشایش است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الذّکر خیر من الصّدقه؛ یاد کردن خدا از صدقه دادن بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذکر الله شفاء القلوب؛ یاد کردن خدا شفای دلهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذاکر الله فی الغافلین بمنزله الصّابر فی الفارّین؛ آن که در میان غافلان یاد خدا کند چنان است که در میان فراریان جنگ ثابت ورزد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّعاء هو العباده؛ دعا، عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر العباده أخفیها؛ بهترین عبادت ها آن است که پنهان تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الذّکر الخفیّ و خیر- الرّزق ما یکفی؛ بهترین ذکرها آن است که مخفی

باشد و بهترین روزیها آن است که کافی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خذوا من العمل ما تطيقون فإن الله لا يمل حتى تملوا؛ عمل به قدر طاقت کنید زیرا ملالت شما مایه ملالت خدا می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الظن من حسن العباده؛ خوش گمانی از نیکی عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حدثني جبريل قال: يقول الله تعالى: لا إله إلا الله حصني فمن دخله أمن من عذابي؛ جبرئیل با من سخن گفت و گفت: خدا گوید لا إله إلا الله قلعه من است و هر که وارد آن شود از عذاب من در امان است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه يحبهم الله عز و جل: رجل قام من الليل يتلوا كتاب الله و رجل تصدق صدقه بيمينه يخفيها من شماله و رجل كان في سرية فانهزم أصحابه فاستقبل العدو؛ سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تسخروا فإن في السحور برکه؛ سحر خیز باشید زیرا سحر خیزی مایه برکت است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تأكل النار ابن آدم إلما أثر السجود حرم الله عز و جل على النار أن تأكل أثر السجود؛ آتش جهنم آدمیزاد را می خورد جز جای سجده را زیرا خداوند جای سجده را بر آتش حرام کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بين العبد و بين الكفر ترك الصلوه؛ میان بنده و کفر ترک نماز فاصله است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإحسان أن تعبد الله كأنك تراه فإن لم تكن تراه فإنه يراك؛ نیکی آن است که خدا را چنان پرستش کنی گوئی که او را می بینی اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيما ناشئ نشأ في طلب العلم و العباده حتى يكبر أعطاه الله يوم القيامة ثواب اثنين و سبعين صديقاً؛ هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول من يدعى إلى الجنة الحمادون المذنبون يحمدون الله؛ نخستین کسانی که به بهشت دعوت می شوند، ستایشگراند که خدا را ستایش می کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أول العباد الصمت؛ نخستین مرحله عبادت، خاموشی است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن هذا الدين متين فأوغل فيه برفق و لا تبغض إلى نفسك عباده الله فإن المنبت لا أرضا قطع و لا ظهرا أبقى؛ این دین (اسلام) محکم است به ملایمت در آن پیش برو و عبادت خدا را منفور خود مکن زیرا رهرو عجول نه راهی سپرده و نه مرکوب خود را حفظ کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن حسن الظن بالله من حسن عباده الله؛ گمان خوب به خدا داشتن از خوب عبادت کردن اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله عند لسان كل قائل، فليتق الله عبد، و لينظر ما يقول؛ خداوند ناظر زبان هر گوینده ای است بنده باید از خدا بترسد و ببیند چه می گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله تعالى يقول يا ابن آدم تفرغ لعبادتي إملأ صدرك غنى و أسد فقرک و إلاً تفعل ملأت يديك شغلا و لم أسد فقرک؛ خداوند گوید آدمیزاد وقت خود را صرف عبادت من کن تا سینه تو را از بی نیازی پر کنم و فقر را از تو دور سازم و اگر چنین نکنی تو را سخت به دنیا مشغول سازم و فقر را از تو دور نکنم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ أَنَا مَعَ عَبْدِي مَا ذَكَرَنِي وَ تَحَرَّكَتْ بِي شَفْتَاهُ؛ خداوند گوید تا هنگامی که بنده ام مرا یاد می کند و لبهایش به نام من می جنبد با او هستم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يِبَاهِي بِالشَّابِّ الْعَابِدِ الْمَلَائِكَةَ، يَقُولُ أَنْظُرُوا إِلَى عَبْدِي تَرَكَ شَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي؛ خدا به جوان عابد بر فرشتگان مباحات می کند و می گوید بنده مرا بنگرید که به خاطر من از تمایلات خود چشم پوشیده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا وَ ابْتِغَى بِهِ وَجْهَهُ. خداوند از عبادت ها جز آنچه خاص او باشد و به خاطر او انجام گیرد، نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَعَذِّبُ مِنْ عِبَادِهِ إِلَّا الْمَارِدَ الْمُتَمَرِّدَ الَّذِي يَتَمَرَّدُ عَلَى اللَّهِ وَ أَبِي أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. خداوند از بندگان خود جز سرکش مغروری را که از اطاعت خدا سرکشی کند و از گفتن لا اله الا الله امتناع دارد، عذاب نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ. خداوند هر کسی را که بگوید لا اله الا الله و از این سخن جز خدا منظوری نداشته باشد به جهنم حرام کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ السَّعَادَةَ كُلَّ السَّعَادَةِ طَوَّلَ الْعُمُرَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ؛ سعادت کامل آن است که عمر دراز را در عبادت خداوند به پایان برند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَعْمَلَ - أَوْ الْمَرْأَةَ - بِطَاعَةِ اللَّهِ تَعَالَى سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَحْضُرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ؛ مرد یا زن شصت سال خدا را عبادت می کنند و هنگام مرگ در وصیت به حق رفتار نمی کنند و جهنم بر آنها واجب می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: انتظر الفرج من الله عباده و من رضى بالقليل من الرزق رضى الله تعالى منه

بالقلیل من العمل؛ انتظار گشایش از جانب خداوند عبادت است و هر که به روزی اندک راضی باشد خداوند از او به عبادت اندک راضی می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللهم بارک لامتی فی بکورها؛ خدایا سحر خیزی را بر امت من مبارک ساز. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵۰

آن که بندگی خدا کند، خدا نیز حاجتش روا کند. (بحار الانوار/۱۳۲۱/۵۱)

حدیث ۴۵۱

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: پروردگارا روزیمان کن بندگی ات و دوری از گناه و نیت پاک را. (الصحیفه المهدیه/۶۹)

حدیث ۴۵۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: عابدترین مردم آن است که واجبات را بپا دارد. (تحف العقول/۴۸۹)

حدیث ۴۵۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: عبادت، زیاد روزه گرفتن و زیاد نماز خواندن نیست. عبادت، زیاد اندیشه کردن در امر خداست. (تحف العقول/۵۱۸)

حدیث ۴۵۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بسیار به یاد خدا و بسیار به یاد مرگ باشید. بسیار قرآن تلاوت نمایید و به پیامبر صلوات و درود بفرستید که همانا درود بر پیامبر، معادل ده نیکی است. (بحار الانوار/۳۷۲/۷۸)

حدیث ۴۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُؤْمِنُ بِخَيْرٍ عَلَىٰ كُلِّ حَالٍ ، يَتَزَعُ نَفْسِهِ مِنْ بَيْنِ جَنبِيهِ وَ هُوَ يَحْمَدُ اللَّهَ ؛ مؤمن همیشه خوب است جانش از تن می رود و خدا را ستایش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المتعبد بغير فقه كالحمار في الطاحون؛ کسی که بی دانش عبادت کند چون الاغ آسیاست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المهاجر من هجر ما نهی الله عنه؛ مهاجر آن است که از هر چه خدا نهی کرده، دوری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من حسن عباده المرء حسن ظنه؛ از جمله عبادت نکوی مرد خوش گمان بودن او به خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذل نفسه في طاعة الله فهو أعزّ ممن تعزّز بمعصية الله؛ هر که خویشتن را در اطاعت خدا خوار کند از کسی که به معصیت خدا عزت جسته باشد، عزیزتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من مسلم ينظر إلى امرأه أول رمقه ثم يغضّ بصره إلا أحدث الله تعالى له عباده يجد حلاوتها في قلبه؛ هر مسلمانی که یک بار به زنی بنگرد آنگاه چشم از او باز دارد خدای والايش با عبادتی انس دهد که لذت آن را در قلب خویش احساس کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من ساعه تمرّ باین آدم لم يذكر الله فيها إلا حسر عليها يوم القيامة؛ ساعتی بی ذکر خدای بر آدمیزاد نگذرد مگر روز قیامت بر آن حسرت خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما صدقه أفضل من ذكر الله تعالى؛ صدقه ای بهتر از یاد کردن خدای والا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما جلس قوم يذكرون الله تعالى فيقومون حتى يقال لهم قوموا قد غفر الله لكم ذنوبكم و بدل سيئاتكم حسنات؛ گروهی که با هم به ذکر خدا بنشینند، از جا برنخیزند مگر به ایشان بگویند برخیزید که خدای تان آمرزید و اعمال بدتان را به اعمال خوب مبدل کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحسن القصد في الغنى، ما أحسن القصد في الفقر و أحسن القصد في العبادة؛ چه نیک است اعتدال هنگام بی نیازی، چه نیک است اعتدال هنگام نداری و چه نیک است اعتدال در عبادت. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ألا أخبرکم بأیسر العباده و أهونها علی البدن؟ الصّمت و حسن الخلق؛ می خواهید شما را به عبادتی که از همه عبادتها بر بدن آسانتر است خبر دهم؟ سکوت و نیک خوئی. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اکلّفوا من العمل ما تطیقون فإنّ الله لا یملّ حتّی تمّلّوا و إنّ أحبّ العمل إلی الله تعالی أدومه و إنّ قلّ؛ به قدر توانائی خود عبادت کنید زیرا وقتی شما ملول شدید خدا نیز ملول می شود، در نظر خدا بهترین کارها آن است که بادوامتر است اگر چه اندک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أفضل العباده أجرا سرعه القيام من عند المریض؛ از همه عبادت ها بهتر و پر اجرت تر آن است که زودتر از پیش مریض برخیزی. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أفضل العباده انتظار الفرج؛ بهترین اقسام عبادت انتظار گشایش است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أغبط النّاس عندی مؤمن خفیف الحادّ ذو حظّ من صلاه و کان رزقه کفافا فصبر علیه حتّی یلقى الله و أحسن عباده ربّه و کان غامضا فی النّاس عجلت منیته و قلّ تراثه و قلّت بواکیه؛ خوشبخت ترین مردم در نظر من مؤمنی است که متعلقاتش کم و از نماز بهره ور باشد، روزی او به حد کفاف باشد و با آن بسازد تا به خدای خویش برسد، خدای را به خوبی پرستش کند و در میان مردم گمنام باشد، وقتی مرگش برسد ارثش کم باشد و گریندگانش انگشت شمار باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أعظم العباده أجرا أخفیهها؛ پراجرت ترین عبادت ها آن است که نهان تر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أعبد الله كأنّک تراه فإن کنت لا تراه فإنّه یراک؛ خدای را چنان پرستش کن که گوئی او را می بینی اگر تو او را نمی بینی او تو را میبیند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسدّ الأعمال ثلاثة ذكر الله على كلّ حال و الإنصاف من نفسك و مواساه الأخ فی المال؛ استوارترین کارها سه چیز است یاد خداوند در همه حال و رعایت انصاف بر ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أذكر الله فإنه عون لك على ما تطلب؛ خداوند را یاد کن زیرا او در کارها یاور تو است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخلص دينك يكفك القليل من العمل؛ ایمان خویش را خالص کن که اندکی عبادت تو را کفایت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أبشروا و بشروا من وراءكم أنه من شهد أن لا إله إلا الله صادقاً لها دخل الجنة؛ شما را مژده می دهم و شما به دیگران مژده دهید که هر کس شهادت دهد که خدائی جز خدای یگانه نیست و بدان معتقد باشد وارد بهشت می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: رسیدن به خداوند متعال، سیر و سفری است که جز با شب زنده داری حاصل نگردد. (مسند الامام العسکری/ ۲۹۰)

حدیث ۴۷۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: عبادت، زیاد روزه گرفتن و زیاد نماز خواندن نیست. عبادت، زیاد اندیشه کردن در امر خداست. (تحف العقول/ ۵۱۸)

حدیث ۴۷۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: عابدترین مردم آن است که واجبات را بپا دارد. (تحف العقول/ ۴۸۹)

حدیث ۴۷۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: أروع الناس من وقف عند الشبهه، أعبد الناس من أقام على الفرائض، أزهد الناس من ترك الحرام، أشد الناس اجتهادا من ترك الذنوب؛ پارساترین مردم کسی است که در هنگام شبهه توقف کند، عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد، زاهدترین مردم کسی است که حرام را ترک نماید، کوشنده ترین مردم کسی است که

گناهان را رها سازد تحف العقول، ص ۵۱۹

حدیث ۴۸۰

کسی که از آفریدگار اطاعت کند، از خشم آفریده‌ها باکی ندارد. (تحف العقول/۴۸۲)

حدیث ۴۸۱

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ عَبَدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ، آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ أَمَانِيهِ وَ كِفَايَتِهِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنَد: هر کس خداوند متعال را با صداقت و خلوص، عبادت و پرستش نماید، خدای متعال او را به بهترین آرزوهایش می‌رساند و امور زندگی‌اش را تأمین می‌نماید. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۸۳، ح ۴۴

حدیث ۴۸۲

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنْ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَتِلْكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ، وَإِنْ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَهْبَةً فَتِلْكَ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ، وَإِنْ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فَتِلْكَ عِبَادَةُ الْأَخْرَارِ، وَ هِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنَد: همانا عده‌ای خداوند متعال را به جهت طمع و آرزوی بهشت عبادت می‌کنند که آن یک معامله و تجارت خواهد بود و عده‌ای دیگر از روی ترس خداوند را عبادت و ستایش می‌کنند که همانند عبادت و اطاعت نوکر از ارباب باشد و طائفه‌ای هم به عنوان شکر و سپاس از روی معرفت، خداوند متعال را عبادت و ستایش می‌نمایند و این نوع، عبادت آزادگان است که بهترین عبادات می‌باشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۷، ح ۵

حدیث ۴۸۳

قالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَدَامَ الْأَخْتِلَافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ إِحْدَى ثَمَانِ آيَةٍ مُحْكَمَةٍ، أَخَا مُسْتَفَادًا، وَعِلْمًا مُسْتَطْرَفًا، وَرَحْمَةً مُنْتَظَرَةً، وَكَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى، أَوْ تَرُدُّهُ عَنِ الرَّدَى، وَتَزُكُّ الذُّنُوبَ حَيَاءً أَوْ خَشْيَةً؛ إِمَامَ حَسَنِ مَجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنَد: هر کس جایگاه - عبادات - خود را در مسجد قرار دهد یکی از هشت فایده شاملش می‌گردد: برهان و نشانه‌ای - برای معرفت - دوست و برادری سودمند، دانش و اطلاعاتی جامع، رحمت و محبت عمومی، سخن و مطلبی که او را هدایت‌گر باشد، - توفیق اجباری - در ترک گناه به جهت شرم از مردم و یا به جهت ترس از عقاب. تحف العقول، ص ۲۳۵

حدیث ۴۸۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : مَنْ أَضْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ، أَهْبَطَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ ؛ حَضْرَتِ فَاطِمَةَ زَهْرَا - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَمُودَنَد: هر کس عبادات و کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، خداوند بهترین مصلحت‌ها و برکات خود را برای او تقدیر می‌نماید. تنبیه الخواطر، ص ۱۰۸

حدیث ۴۸۵

قالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُّ عَيْنٍ بِأَكْبَرِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَ أَعْيُنٍ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَ عَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَ عَيْنٌ بَاتَتْ سَاهِرَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؛ رَسُولِ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَرَمُودَنَد: تمامی چشم‌ها در روز قیامت گریانند، مگر سه

دسته: ۱- آن چشمی که به جهت خوف و ترس از عذاب خداوند گریه کرده باشد. ۲- چشمی که از گناهان و موارد خلاف بسته و نگاه نکرده باشد. ۳- چشمی که شبها در عبادت و بندگی خداوند متعال بیدار بوده باشد. ثواب الأعمال، ص ۲۱۱، ح ۱

حدیث ۴۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لان اصلی الصبح فی جماعة أحب الی من ان اصلی لیلی حتی اصبح؛ اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم، در نظرم محبوبتر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است. (کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۷۹۲)

حدیث ۴۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و اذا اردت ان یحشرک الله معی فاطل السجود بین یدی الله الواحد القهار؛ و اگر خواستی خداوند تو را با من محشور سازد، سجده در پیشگاه خدای یکتای قهار را طولانی کن. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴)

حدیث ۴۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نعم العبادة السجود و الركوع؛ سجود و رکوع در پیشگاه الهی، خوب عبادتی است. (تصنیف غرر الحکم، ص ۱۷۵)

حدیث ۴۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اقرب ما یكون العبد من الله اذا سجد؛ نزدیکترین وقتی که بنده به خدا نزدیک می شود، در هنگام سجده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

حدیث ۴۹۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ما خسر و الله من اتی بحقیقة السجود و لو کان فی العمر مرة واحدة؛ به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ عنوان زیان متوجه او نشود، اگر چه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۶)

حدیث ۴۹۱

امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: ان من طلب العبادة تزکی لها و اذا اضرت النوافل بالفریضة فارضوها؛ هر کس طلب عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید. (تحف العقول، ص ۲۶۷)

حدیث ۴۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی هاز فرزند و نه مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد، زیرا که خداوند سبحان می گوید: مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا

و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۴۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل يجعل جبهته فی بقعة من بقاع الارض الا شهدت له بها يوم القيامة؛ هر انسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد، آن زمین در روز قیامت به نفع او شهادت خواهد داد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۷۴)

حدیث ۴۹۴

امام جواد - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الاخلاص؛ برترین عبادت، اخلاص است. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۰۹.

حدیث ۴۹۵

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ العفاف؛ برترین عبادت، پاکدامنی است. الکافی: ۲ / ۴۶۸ / ۸.

حدیث ۴۹۶

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ غلبۃ العادة؛ برترین عبادت، چیره آمدن بر عادت است. غرر الحکم: ۲۸۷۳.

حدیث ۴۹۷

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الزّهادۃ؛ برترین عبادت، دل بر کندن از دنیا است. غرر الحکم: ۲۸۷۲.

حدیث ۴۹۸

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الفکر؛ برترین عبادت، اندیشیدن است. غرر الحکم: ۲۹۰۷.

حدیث ۴۹۹

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: أفضل العبادۃ الفقه؛ برترین عبادت، فقه (فهم دین) است. الخصال: ۳۰ / ۱۰۴.

حدیث ۵۰۰

امام کاظم - علیه السلام - می فرمایند: ما عبد الله بشیء أفضل من العقل؛ خداوند به چیزی برتر از خرد، عبادت نشده است. الکافی: ۱۲ / ۱۸ / ۱.

حدیث ۵۰۱

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: و الله ما عبد الله بشیء أفضل من أداء حقّ المؤمن؛ به خدا سوگند که خداوند به چیزی برتر از ادا نمودن حق مؤمن، عبادت نشده است. الاختصاص: ۲۸.

حدیث ۵۰۲

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: ما عبد الله بشيء أفضل من الصيام و المشى الى بيته؛ خداوند به چیزی برتر از خاموشی و رفتن به خانه‌ی او (حج)، عبادت نشده است. الخصال: ۳۵ / ۸.

حدیث ۵۰۳

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: غض الطرف عن محارم الله سبحانه أفضل عبادة؛ چشم بستن از حرام‌های خداوند سبحان، برترین عبادت است. غرر الحکم: ۶۴۲۷.

حدیث ۵۰۴

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: أعظم العبادة أجراً أخفاها؛ بزرگترین ثواب را آن عبادتی دارد که پنهانی تر انجام گیرد. قرب الاسناد: ۱۳۵ / ۴۷۵.

حدیث ۵۰۵

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادة العلم بالله و التواضع له؛ برترین عبادت، شناخت خدا و فروتنی برای اوست. تحف العقول: ۳۶۴.

حدیث ۵۰۶

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: ملعون ملعون من عبد الدینار و الدرهم؛ از رحمت خدا به دور است، کسی که بندگی دینار و درهم کند. الخصال: ۱۲۹.

حدیث ۵۰۷

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: من عبد الدنيا و آثرها على الآخرة استوخم العاقبة؛ هر که بندگی دنیا کند و آن را بر آخرت برگزیند، فرجامش ناگوار باشد. الخصال: ۶۳۲.

حدیث ۵۰۸

امام باقر - علیه السلام - می فرمایند: من أصغى الى ناطق فقد عبده، فان كان الناطق يؤدى عن الله عزوجل فقد عبد الله، و ان كان الناطق يؤدى عن الشيطان فقد عبد الشيطان؛ هر که به گوینده‌ای گوش سپارد، او را بندگی کرده است؛ اگر آن گوینده از طرف خدای عزوجل بگوید، شنونده خدا را عبادت کرده و اگر از طرف شیطان بگوید، شیطان را عبادت کرده است. الکافی: ۶ / ۴۳۴ / ۲۴.

حدیث ۵۰۹

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: ليس العبادة هي السجود و لا الركوع، إنما هي طاعة الرجال، من أطاع المخلوق في معصية

الخالق فقد عبده؛ عبادت به سجود و رکوع نیست بلکه فرمانبری از رجال است؛ هر که فرمان آفریده‌ای را که مخالف فرمان آفریدگار است اطاعت کند بی گمان او را عبادت کرده است. البحار: ۶ / ۹۴ / ۷۲.

حدیث ۵۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : (انّ العباد ثلاثة، قوم عبدوا الله عزوجل خوفا فتلك عبادة العبيد، و قوم عبدوا الله تبارك و تعالى طلب الثواب فتلك عبادة الأجراء، و قوم عبدوا الله عزوجل حبا له فتلك عبادة الأحرار، و هي أفضل العباد؛ عبادت کنندگان سه دسته اند: گروهی خدای عزوجل را از ترس عبادت می کنند، که این عبادت بردگان است؛ گروهی خدای تبارک و تعالی را به طمع ثواب عبادت می کنند، که این عبادت مزدوران است؛ و گروهی خدای عزوجل را از سر عشق و محبت به او عبادت می کنند که این عبادت آزادگان است و این برترین عبادت است. الکافی: ۵ / ۸۴ / ۲.

حدیث ۵۱۱

قال الامام علی - عليه السلام - : انّ قوما عبدوا الله رغبة فتلك عبادة التجار، و انّ قوما عبدوا الله رهبة فتلك عبادة العبيد، و انّ قوما عبدوا الله شکرا فتلك عبادة الأحرار؛ گروهی به هوای پاداش خدا را عبادت کردند، و این عبادت سوداگران است؛ دسته‌ای از روی ترس، خدا را عبادت کردند، و این عبادت بردگان است؛ و گروهی برای سپاسگذاری خدا را عبادت کردند، و این عبادت آزادگان است. نهج البلاغه: الحکمة ۲۳۷.

حدیث ۵۱۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله و سلم - : حسن الظنّ بالله من عبادة الله تعالی؛ خوش گمانی به خداوند، از عبادت خدای تعالی است. الدرّة الباهرة: ۱۸.

حدیث ۵۱۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : انّ فوق كلّ عبادة عبادة، و حبنا أهل البيت أفضل عبادة؛ برتر از هر عبادت، عبادتی است و دوست داشتن ما اهلیت برترین عبادت می باشد. المحاسن: ۱ / ۲۴۷ / ۴۶۲.

حدیث ۵۱۴

قال الامام علی - عليه السلام - : انّ من العبادة لين الكلام و افشاء السلام؛ به نرمی سخن گفتن و سلام کردن به مردم عبادت است. غرر الحکم: ۳۴۲۱.

حدیث ۵۱۵

قال الامام علی - عليه السلام - : التفکر فی آلاء الله نعم العبادة؛ اندیشیدن در نعمت‌های خداوند، نیکو عبادتی است. غرر الحکم: ۱۱۴۷

حدیث ۵۱۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : التّفکر فی ملکوت السّماوات و الأرض عبادة المخلصین؛ امام علی - علیه السّلام - : اندیشیدن در ملکوت آسمان‌ها و زمین، عبادت مخلصان است. غرر الحکم: ۱۷۹۲

حدیث ۵۱۷

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله و سلّم - : أعبد الله و لا تشرك به شیئا، و اعمل لله كأنک تراه؛ خدا را بندگی کن و هیچ چیزی را شریک او مگردان و برای خدا چنان کار کن که گویی او را می‌بینی. کنز العمال

حدیث ۵۱۸

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله و سلّم - : لا عبادة الاّ یقین؛ هیچ عبادتی جز با یقین ارزش ندارد. کنز الفوائد: ۱ / ۵۵.

حدیث ۵۱۹

قال الامام زین العابدین - علیه السّلام - : لا عبادة الاّ بالتفقه؛ هیچ عبادتی جز با شناخت ارزش ندارد. تحف العقول: ۲۸۰.

حدیث ۵۲۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا خیر فی عبادة لا علم فیها؛ عبادتی که همراه با آگاهی نباشد، ارزشی ندارد. تذکره الخواص: ۱۴۰.

حدیث ۵۲۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا خیر فی عبادة لیس فیها تفقه؛ در عبادتی که با شناخت توأم نباشد، خیری نهفته نیست. تحف العقول: ۲۲۳ و ۲۰۴.

حدیث ۵۲۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : سکنوا فی أنفسکم معرفة ما تعبدون؛ حتی یفعلکم ما تحرّکون من الجوارح بعبادة من تعرفون؛ امام علی - علیه السّلام - : شناخت خدایی را که می‌پرستید در جان‌های خود جای دهید تا خم و راست شدن هایتان برای عبادت کسی که می‌شناسیدش، شما را سود دهد. تحف العقول: ۲۲۳ و ۲۰۴.

حدیث ۵۲۳

قال الامام الرضا - علیه السّلام - : أول عبادة الله معرفة؛ امام رضا - علیه السّلام - : آغاز بندگی خدا، شناخت اوست. التوحید: ۳۴ / ۲.

حدیث ۵۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: بالصلاة يبلغ العبد الى الدرجة العلیاء لان الصلاة تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوة؛ (انسان) به وسیله نماز بنده به درجه عالی و مقام والا می‌رسد، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس الهی است، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می‌باشد. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲

حدیث ۵۲۵

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: ان الصلوة افضل العبادة لله؛ همانا، نماز، بهترین عبادت برای خداست. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۵۰)

حدیث ۵۲۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): شرف المؤمن قیام اللیل و عزه استغناؤه عن الناس؛ شرافت مؤمن به شب زنده داری و عزتش به بی نیازی از مردم است. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۱۸

حدیث ۵۲۷

امام جعفر صادق (علیه السلام): شیعتنا الرحماء بینهم، الذین اذا خلوا ذکرُوا الله؛ شیعیان ما با یکدیگر مهربانند، چون تنها باشند خدا را یاد کنند. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸

حدیث ۵۲۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): لا تکرهوا إلى أنفسکم العبادة؛ عبادت را به خود مکروه و ناپسند ندارید. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۳۷

حدیث ۵۲۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): کان أمير المؤمنين صلوات الله عليه يقول: أفضل العبادة العفاف؛ امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: بهترین عبادت عفت است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۵

حدیث ۵۳۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: کونوا دُعاةً لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴.

حدیث ۵۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: اسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ وَالبُكُورِ مُبَارَكٍ يَزِيدُ فِي جَمِيعِ النِّعَمِ خُصُوصاً فِي الرِّزْقِ وَحُسْنِ الخَطِّ مِنْ مَفَاتِيحِ الرِّزْقِ وَطَيْبِ الْكَلَامِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می کند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث ۵۳۲

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ أَكْفِنِي مَوَونَةَ الْإِكْتِسَابِ وَ أَرْزُقْنِي مِنْ غَيْرِ إِحْتِسَابٍ فَلَا أَشْتَعِلَ عَنْ عِبَادَتِكَ بِالطَّلَبِ وَ لَا أَخْتَمِلَ إِضْيَرَ تَبْعَاتِ الْمَكْسَبِ؛ خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و مرا از کسب روزی همراه با رنج، بی نیاز گردان و از جایی که گمان نمی رود، روزی ام ده، تا به خاطر طلب روزی، از عبادت تو باز نمانم و بار سنگین مشکلات کسب روزی را به دوش نکشم. صحیفه سجادیه، از دعای ۲۰.

حدیث ۵۳۳

امام صادق علیه السلام: سئِلَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ. قَالَ: يُطَاعُ فَلَا يُعْصَى، وَ يُذَكَّرُ فَلَا يُنْسَى، وَ يُشَكَّرُ فَلَا يُكْفَرُ؛ از امام صادق علیه السلام درباره آیه «تقوا الله حق تقواته» پرسیده شد. فرمودند: از خداوند، اطاعت شود و نافرمانی نشود، یاد شود و فراموش نشود و شکرگزاری گردد و کفران نگردد. معانی الأخبار، ص ۲۴۰.

حدیث ۵۳۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: عبادت کنندگان خداوند سه گروهند: گروهی او را برای پاداش عبادت می کنند، که طمعکارانه است و اینان حریصند. گروهی او را از ترس جهنم عبادت می کنند که این عبادت بردگان و از روی ترس است. ولی من خداوند را از روی محبت عبادت می کنم که چنین عبادتی مایه امنیت و آرامش و عبادت کریمان است. خصال، ص ۱۸۸، ح ۲۵۹.

حدیث ۵۳۵

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: عبادت، هفتاد جزء است و از همه بهتر، کسب روزی حلال است. الحدیث، ص ۱۰.

حدیث ۵۳۶

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: ذَكَرْتُ عَلَيَّ عِبَادَةً؛ یاد و ذکر علی، عبادت است. موسوعه امام علی علیه السلام، ج ۸ ص ۱۴۳، ح ۳۴۵۷.

حدیث ۵۳۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: سَجَدَةُ الشُّكْرِ وَاجِبَةٌ عَلَيَّ كُلِّ مُسْلِمٍ تُتِمُّ بِهَا صَلَاتَكَ وَ تُرْضِي بِهَا رَبَّكَ وَ تُعْجِبُ الْمَلَائِكَةَ مِنْكَ ...؛ سجده شکر بر هر مسلمانی واجب است، با آن نمازت را کامل می کنی، پروردگارت را خشنود می سازی و فرشتگان را از خود به شگفتی می آوری... تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۱۱۰، ح ۴۱۵.

حدیث ۵۳۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: تَسْبِيحُ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ صَلَاةِ أَلْفِ رَكَعَةٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ؛ تسبیحات فاطمه زهرا علیها السلام در هر روز پس از هر نماز، نزد من محبوب تر از هزار رکعت نماز در هر روز است. کافی، ج ۳، ص ۳۴۳، ح ۱۵.

حدیث ۵۳۹

امام باقر علیه السلام می فرمایند: ذِكْرُ اللَّهِ لِأَهْلِ الصَّلَاةِ أَكْبَرُ مِنْ ذِكْرِهِمْ أَيَّاهُ؛ أَلَا- تَرَى أَنَّهُ يَقُولُ: أَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ؟؛ یاد خدا از نمازگزاران، بالاتر از یاد آنان از خداوند است، مگر نمی بینی که خداوند می فرماید: مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم؟ بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۱۹۹

حدیث ۵۴۰

مَعْنَى قَوْلِ الْقَائِلِ بِسْمِ اللَّهِ أَيْ أَسْمِ عَلَى نَفْسِي سِمَةً مِنْ سِمَاتِ اللَّهِ وَ هِيَ الْعِبَادَةُ؛ معنای گفته کسی که بسم الله می گوید، یعنی نشانی از نشانه‌های خداوند را بر خود می گذارم و آن عبادت است. التوحید، ص ۲۲۹.

حدیث ۵۴۱

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: ما مِنْ أَحَدٍ ذَهَمَهُ أَمْرٌ يُعْمَهُ أَوْ كَرِبَتْهُ كُرْبَةً فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ قَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِلَّا- فَرَجَ اللَّهُ كُرْبَتَهُ وَ أَذْهَبَ غَمَّهُ؛ هر کس گرفتار چیزی است که غمگینش می سازد یا ناخوشایندی که ناراحتش می کند، اگر سر به آسمان بلند کند و سه بار بسم الله الرحمن الرحیم بگوید، بی تردید، خداوند، گره از کارش خواهد گشود و غمش را برطرف خواهد کرد. مکارم الأخلاق، ص ۳۴۷.

حدیث ۵۴۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَلْبَاءُ بَهَاءِ اللَّهِ وَ السَّيْنُ سَنَاءِ اللَّهِ وَ الْمِيمُ مَجْدُ اللَّهِ وَ اللَّهُ إِلَهٌ كُلُّ شَيْءٍ الرَّحْمَنُ بِجَمِيعِ خَلْقِهِ وَ الرَّحِيمُ بِالْمُؤْمِنِينَ خَاصَّةً؛ باء (بسم الله الرحمن الرحيم) بهاء (روشنی) خدا و سین آن سناء (بزرگی) خدا و میم آن مجد (عظمت) خدا، و الله معبود همه چیز، رحمن مهربان به همه خلق، رحیم مهربان فقط به مؤمنان است. کافی، ج ۱، ص ۱۱۴.

حدیث ۵۴۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اسْمُ اللَّهِ الْأَكْبَرِ أَوْ قَالَ الْأَعْظَمِ؛ بسم الله الرحمن الرحيم، بزرگ ترین - فرمود - یا با عظمت ترین نام خداوند است. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۲۲۳.

حدیث ۵۴۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لَا تَدْعُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ إِنْ كَانَ بَعْدَهُ شَيْعُرٌ؛ بسم الله الرحمن الرحيم را رها مکن حتی اگر بعدش شعر باشد. کافی، ج ۲، ص ۶۷۲.

حدیث ۵۴۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِحْتَجِزَ مِنَ النَّيَاسِ كُلِّهِمْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِقْرَأْهَا عَنْ يَمِينِكَ وَ عَنِ شِمَالِكَ وَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ وَ مِنْ خَلْفِكَ وَ مِنْ فَوْقِكَ وَ مِنْ تَحْتِكَ؛ خود را از تمامی مردم با بسم الله الرحمن الرحيم و قل هو الله احد حفظ کن. آن را از سمت راست و چپ و جلو و عقب و بالا و پایین بخوان. کافی، ج ۲، ص ۶۲۴.

حدیث ۵۴۶

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: ابتدای هر کتابی که از آسمان نازل شده، بسم الله الرحمن الرحیم است. هر گاه بسم الله الرحمن الرحیم را قرائت کردی اشکالی ندارد که استعاذه نکنی (نگویی که پناه می‌برم به خدا) و هر گاه بسم الله الرحمن الرحیم را تلاوت کردی، تو را از آنچه میان آسمان و زمین است محفوظ می‌دارد. کافی، ج ۳، ص ۳۱۳.

حدیث ۵۴۷

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: هر که بسم الله الرحمن الرحیم را با اعتقاد و دوستی محمد و آل پاکش و با تسلیم در برابر دستوراتشان و با ایمان به ظاهر و باطنش بخواند خداوند عزیز و جلیل در مقابل هر حرف آن، چیزی برتر از دنیا و آنچه در آن است، از ثروت و خوبی‌ها را به او می‌بخشد. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۱، ص ۲۷۰.

حدیث ۵۴۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: بِسْمِ اللَّهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَعَوْنٌ لِكُلِّ دَوَاءٍ؛ بسم الله، شفای هر دردی و یاری کننده هر دارویی است. نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۴۲.

حدیث ۵۴۹

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بَنَى اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ سَبْعَةَ أَلْفِ قَصْرِ مِنْ ياقوتِهِ حُمْرَاءَ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحیم را قرائت کند خداوند در بهشت هفتاد هزار قصر از یاقوت سرخ برای او بنا کند. مدینه المعاجز، ج ۲، ص ۳۶۶.

حدیث ۵۵۰

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: إِذَا قَالَ الْعَبْدُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: يَدَأُ عَبْدِي بِاسْمِي وَحَقُّ عَلَيَّ أَنْ أُتَمِّمَ لَهُ أُمُورَهُ وَأُبَارِكَ لَهُ فِي أَحْوَالِهِ؛ هر گاه بنده‌ای بسم الله الرحمن الرحیم بگوید خداوند می‌فرماید: بنده‌ام کارش را با نام من آغاز کرد، بر من است تا کارش را به پایان برسانم و برای او در کارهایش برکت قرار دهم. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۲، ص ۲۶۹.

حدیث ۵۵۱

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: لَوْ قَرَأْتَ بِسْمِ اللَّهِ تَحْفَظُكَ الْمَلَائِكَةُ إِلَى الْجَنَّةِ وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ اگر بسم الله را قرائت کنی، فرشتگان، تا بهشت تو را حفظ می‌کنند و آن شفای هر دردی است. فقه الرضا علیه‌السلام، ص ۳۴۲.

حدیث ۵۵۲

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: إِذَا مَرَّ الْمُؤْمِنُ عَلَى الصَّرَاطِ فَيَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَفِئَتْ لَهُبُ النَّيِّرَانِ وَنَقُولُ: جُزِيَ يَا مُؤْمِنٌ فَإِنَّ نَوْرَكَ قَدْ أَطْفَأَ لَهْبِي؛ هنگامی که مؤمن بر صراط می‌گذرد، و می‌گوید: بسم الله الرحمن الرحیم. ناگاه زبانه‌های آتش خاموش می‌شود و می‌گوید: ای مؤمن عبور کن زیرا نور تو آتش مرا خاموش کرد. جامع الأخبار، ص ۱۲۰.

حدیث ۵۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَجِّهَ اللَّهَ مِنَ الزَّبَانِيَةِ التَّسْعَةَ عَشَرَ فَلْيَقْرَأْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهَا تَسَعَةُ عَشَرَ حَرْفًا لِيَجْعَلَ اللَّهُ كُلَّ حَرْفٍ مِنْهَا جُزْءًا مِنْ وَاحِدٍ مِنْهُمْ؛ هر کس می خواهد خداوند او را از زبانیه (فرشتگان عذاب) نوزده گانه برهاند، بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند زیرا آن نوزده حرف است. تا خداوند هر حرف آن را سپری در مقابل یکی از آن فرشتگان قرار دهد. بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۵۸.

حدیث ۵۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: عَيْنَ اللَّهِ حَيْلٌ وَعَزٌّ أَنَّهُ قَالَ: كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُذَكَّرْ فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ أُبَيَّرُ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله از خداوند عزیز و جلیل نقل کرده است که فرمود: هر کار ارزشمندی که در آن بسم الله ذکر نشود ناقص است. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۰۵.

حدیث ۵۵۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ دَفَعَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنَ الْبَلَاءِ أَيْسَرُهَا الْهَمُّ؛ هر کس در هر روز صد مرتبه لا حول ولا قوة الا بالله بگوید، خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع می کند، که کوچکترین آن غم و اندوه است. ثواب الأعمال، ص ۱۶۲.

حدیث ۵۵۶

امام سجاد علیه السلام می فرماید: إلهي ... فَلَا تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ إِلَّا بِذِكْرِكَ وَلَا تَشْكُنُ النَّفُوسُ إِلَّا عِنْدَ رُؤْيَاكَ؛ خداوند، دل ها جز با یاد تو آرام نمی گیرد و جان ها جز با دیدن تو، به آرامش نمی رسد. بحار الأنوار، ج ۹۴، ص ۱۵۱

حدیث ۵۵۷

امام حسن (علیه السلام) می فرماید: مَنْ عَيَّدَ اللَّهَ عَبَدَ اللَّهَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ؛ هر کس خدا را بندگی کند، خداوند همه چیز را بنده او گرداند. تنبيه الخواهر و نزهة النواظر، ج ۲، ص ۱۰۸

حدیث ۵۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ؛ عبادت کردن با وجود حرام خواری، مانند ساختن بنایی است بر روی شن. عدّة الداعی، ص ۱۴۱

حدیث ۵۵۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ كُلَّ يَوْمٍ: أَنَا رَبُّكُمْ الْعَزِيزُ، فَمَنْ أَرَادَ عَزَّ الدَّارَيْنِ فَلْيَطِيعِ الْعَزِيزَ خدای تعالی هر روز می فرماید: من پروردگار عزیز شما هستم، پس هر کس خواهان عزت دو جهان است باید که از خدای عزیز اطاعت کند. کنز العمال، ح ۴۳۱۰۱

حدیث ۵۶۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من احیی لیلۃ العید لم یمت قلبه یوم یموت القلوب؛ هر که شب عید را شب زنده‌داری کند روزی که دلها می‌میرند او دل نمی‌میرد. وسائل / ۵ / ۱۳۹

حدیث ۵۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ؛ عبادت همراه با لقمه؟ حرام، همچون ساختمانی است که بر ماسه بنا شده باشد. بحار الأنوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸

حدیث ۵۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): هیچ مرد مسلمانی نیست که نگاهش به زیبایی های زنی بیفتد و چشم خود را فرواندازد، مگر این که خداوند برای او عبادتی پیش آورد که شیرینی آن را در دل خویش بیابد. (الترغیب و التذیب ۲/۳۴/۳)

حدیث ۵۶۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا مِنْ عِبَادَةٍ أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ عِقْفِ بَطْنٍ وَفَرَجٍ؛ هیچ عبادتی در نزد خدا برتر از ترک شهوات شکم و فرج نیست. (جهاد با نفس، ح ۲۰۵)

حدیث ۵۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَسْعُدُ امْرَأٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى امْرَأٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ. هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۵۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَصْلَحَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ أَصْلَحَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ. هر کس رابطه اش را با خدا اصلاح کند، خداوند رابطه او را با مردم اصلاح خواهد نمود. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۶۶، ح ۱۲)

حدیث ۵۶۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا مِنْ قَطْرَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ قَطْرَةٍ دُمُوعٍ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ مَخَافَةَ اللَّهِ لَا يُرَادُّ بِهَا غَيْرُهُ هِيَ قَطْرَةُ آيٍ فِي نَزْدِ خَدَاوَنْدِ عَزَّوَجَلَّ دُوسْت دَاشْتَنِی تَر وَ مَحْبُوب تَر از قَطْرَةُ آيِ اشْكَهَائِي كِه دَر تَارِيكِي شَبِّ وَ از خُوفِ خَدَا بِاِخْلَاصِ كَامَلِ رِيخْتِه مِي شُود نِيَسْت. (جهاد با نفس، ح ۱۳۷)

حدیث ۵۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَ إِخْلَاصُهُ أَنْ يَحْجُزَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ. کسی که از روی اخلاص (لا-اله الا-الله) گوید به بهشت داخل شود و اخلاص او این است که گفتن (لا-اله الا-الله) او را از ارتکاب آنچه که

خداوند بر او حرام نموده باز دارد. (جهاد با نفس، ح ۲۳۰)

حدیث ۵۶۸

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: من أصدد إلى الله خالص عبادته، أهبط الله عزوجل إليه أفضل مصلحته کسی که عبادتهای خالصانه خود را به سوی خدا فرستد، پروردگار بزرگ بهترین مصلحت او را به سوی او خواهد فرستاد. (بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۴۹)

حدیث ۵۶۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَإِخْلَاصُهُ أَنْ يَحْجُزَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ. کسی که از روی اخلاص (لا-اله الا-الله) گوید به بهشت داخل شود و اخلاص او این است که گفتن (لا-اله الا-الله) او را از ارتکاب آنچه که خداوند بر او حرام نموده باز دارد. (جهاد با نفس، ح ۲۳۰)

حدیث ۵۷۰

أَنَّهُ إِذَا قَالَ الْمُعَلِّمُ لِلصَّبِيِّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَقَالَ الصَّبِيُّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ بَرَاءَةً لِلصَّبِيِّ وَبَرَاءَةً لِأَبَوَيْهِ وَبَرَاءَةً لِلْمُعَلِّمِ؛ وَوَقْتِي مُعَلِّمٌ بِه كُودَك بگویند: بگو بسم الله الرحمن الرحيم و كودك آن را تکرار کند خداوند برای كودك و پدر و مادرش و معلم، براءت از آتش در نظر خواهد گرفت. مجمع البيان، ج ۱، ص ۵۰.

حدیث ۵۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ أَرْبَعَةَ آلَافٍ حَسَنَةً وَ مَحَا عَنْهُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ سَيِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ دَرَجَةٍ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند خداوند به ازای هر حرف آن چهار هزار حسنه برایش می نویسد و چهار هزار گناه از او پاک می کند و چهار هزار درجه او را بالا می برد. بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۲۵۸.

حدیث ۵۷۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِذَا قَالَ الْعَبْدُ عِنْدَ مَنَامِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ اللَّهُ: مَلَائِكَتِي! أَكْتُبُوا بِالْحَسَنَاتِ نَفْسَهُ إِلَى الصَّبَاحِ؛ هر گاه بنده‌ای هنگام خوابش، بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، خداوند به فرشتگان می گوید: به تعداد نفس هایش تا صبح برایش حسنه بنویسد. جامع الأخبار، ص ۴۲.

حدیث ۵۷۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مُوقِنًا سَبَّحَتْ مَعَهُ الْجِبَالُ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَسْمَعُ ذَلِكَ مِنْهَا؛ هر کس با یقین بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند، کوه‌ها به همراه او تسبیح می گویند، هر چند او تسبیح آنها را نمی شنود. الدر المنثور، ج ۱، ص ۲۶.

حدیث ۵۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: لَا يُرَدُّ دُعَاءُ أَوَّلِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛ دعایی که با بسم الله الرحمن الرحيم شروع شود، رد نمی شود. الدعوات، ص ۵۲.

حدیث ۵۷۵

امام علی علیه السلام: الذِّكْرُ يُونِسُ اللَّبِّ وَيُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَسِّرُ تَنْزِيلَ الرَّحْمَةِ؛ یاد خدا عقل را آرامش می دهد، دل را روشن می کند و رحمت او را فرود می آورد. غررالحکم، ح ۱۸۵۸.

حدیث ۵۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اینار برترین عبادت و بزرگترین آقایی است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بنده دیگران مباش ، در حالی که خداوند تو را آزاد آفریده است. نهج البلاغه ، نامه ۳۱

حدیث ۵۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: برترین (مرتبه) دین کوتاه کردن آرزو است، و برترین عبادت اخلاص عمل. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۵۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: هر گاه دیدی خداوند تو را با خلق خود مانوس و سرگرم ساخته و از ذکر خود رمانده است، آن وقت است که به راستی تو را مبعوض داشته است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۵۸۰

امام علی علیه السلام می فرماید: لَا يَسْعَدُ امْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى امْرُؤٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ؛ هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی گردد. غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸.

حدیث ۵۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إِذَا أَوْقَفَ الْعِبَادُ نَادَى مُنَادٍ لِيُقِمَنَّ مِنْ أَجْرِهِ عَلَى اللَّهِ وَلِيَدْخُلَ الْجَنَّةَ قِيلَ: مَنْ ذَا الَّذِي أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ؟ قَالَ: الْعَافُونَ عَنِ النَّاسِ؛ هنگامی که بندگان در پیشگاه خدا می ایستند، آواز دهنده‌ای ندا دهد: آن کس که مزدش با خداست برخیزد و به بهشت رود. گفته می شود: چه کسی مزدش با خداست؟ می گوید: گذشت کنندگان از مردم. کنز العمال، ح ۷۰۰۹.

حدیث ۵۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَكْثَرُوا مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَإِنَّهَا مِلْكُ الْجَنَّةِ وَمَنْ أَكْثَرَ مِنْهَا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَمَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ ذكر «لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» را بسیار بگویند: زیرا که آن، دارای بهشت است و هر کس آن را بسیار بگوید خداوند به او می‌نگرد و هر کس خدا به او بنگرد به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. بحار الأنوار، ج ۳۸، ص ۱۶۱، ح ۸۳.

حدیث ۵۸۳

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُعْبَدَ فِي السِّرِّ كَمَا يُحِبُّ أَنْ يُعْبَدَ فِي الْعَلَانِيَةِ؛ خداوند دوست دارد که در پنهان عبادت شود، چنانکه دوست دارد آشکارا عبادت شود. ۱ کافی، ج ۲، ص ۲۲۳، ح ۸.

حدیث ۵۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ أَعْرَضَ عَنِ مُحَرَّمَ أَبَدَلَهُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَةً تَسِيرَةً؛ هر کس از حرام دوری کند، خداوند به جای آن عبادتی که او را شاد کند نصیبش می‌گرداند. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۲۱.

حدیث ۵۸۵

مَنْ عَبَدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ أَمَانِيهِ وَكَفَايَتِهِ؛ هر که خدا را، آن‌گونه که سزاوار اوست، بندگی کند، خداوند بیش از آرزوها و کفایتش به او عطا کند. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۵۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّهُ لَا يُدْرِكُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِي حَقِيقَتًا أَنْجَحَ (از نعمتها و رضوان) که در نزد خداوند است جز با طاعت و فرمانبرداری از او بدست نمی‌آید. (جهاد با نفس، ح ۱۵۳)

حدیث ۵۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَسَدُّ الْأَعْمَالِ ثَلَاثَةٌ ذَكَرُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَالْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَمُؤَاسَاةُ الْآخِ فِي الْمَالِ؛ استوارترین کارها سه چیز است: یاد خداوند در همه حال، و رعایت انصاف به ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی. (نهج الفصاحه، ص ۵۷، ح ۲۹۰)

حدیث ۵۸۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعَفَافُ بِرْتَرِينِ عِبَادَتِ، پاكدامنی است (جهاد النفس، ح ۲۱۱)

حدیث ۵۸۹

امام سجّاد (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَمَلَ بِمَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَهُوَ مِنْ أَعْبِدِ النَّاسِ كَسَى كَسَى كَسَى؛ آنچه که خداوند بر او واجب ساخته عمل کند، از عابدترین مردمان است (جهاد النفس، ح ۲۴۳)

حدیث ۵۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من عَبدَ اللهَ حقَّ عبادته آتاه الله فوق امانیه و کفایتیه هر که خدا را، آن گونه که سزاوار اوست، بندگی کند، خداوند بیش از آرزوها و کفایتش به او عطا می کند. (بحار الانوار، ج ۳۳، ص ۳۳۳)

حدیث ۵۹۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فِكْرَةُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ الْفِ سَيْنَةِ يَكُ سَاعَتِ اَنْدِيشِيدِنِ دَرِ خَيْرِ وَ صَلَاحِ اَزِ هَزَارِ سَالِ عِبَادَتِ بَهْتَرِ اسْتِ. (بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶)

حدیث ۵۹۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اَفْضَلُ الْعِبَادَةِ اِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ؛ بَرْتَرِينِ عِبَادَتِ مَدَاوَمَتِ نَمُودِنِ بَرِ تَفَكُّرِ دَرِ بَارِهَ خَدَاوَنَدِ وَ قَدْرَتِ اَوْسْتِ. (جهاد النفس، ح ۵۳)

حدیث ۵۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اِعْمَلْ بِفِرَائِضِ اللَّهِ تَشْكُنْ اَتَقَى النَّاسَ؛ بِهَ وَاجِبَاتِ الْهِي عَمَلِ كُنْ تَا پَرِهِيْزِ كَارْتَرِينِ مَرْدَمَانِ بَاشِي. (جهاد النفس، ح ۲۴۲)

حدیث ۵۹۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَتْ الْعِبَادَةُ كَثْرَةَ الصِّيَامِ وَ الصَّلَاةِ ، وَ اِنَّمَا الْعِبَادَةُ كَثْرَةُ التَّفَكُّرِ فِي اَمْرِ اللَّهِ؛ عِبَادَتِ پَرِ رُوزِهَ گِرَفْتِنِ وَ پَرِ نَمَازِ خَوَانْدِنِ نَيْسْتِ ، عِبَادَتِ پَرِ اَنْدِيشِهَ كَرْدِنِ دَرِ اَمْرِ خَدَااسْتِ. (تحف العقول ، ص ۵۱۸)

حدیث ۵۹۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: اتَّقُوا اللَّهَ وَ صُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ هَمَانَا سَخْتِ تَرِينِ عِبَادَتِ بَازِ اَيْسْتَادِنِ اَزِ گَنَاهِ اسْتِ. (جهاد النفس، ح ۱۸۸)

حدیث ۵۹۶

امام هادی علیه السلام فرمودند: مَنْ كَانَ عَلَي بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ هَانَتْ عَلَيْهِ مَصَائِبُ الدُّنْيَا وَ لَوْ قَرَضَ وَ نَشَرَ هَرَّ كِهَ بَرِ طَرِيقِ خَدَاپَرِسْتِي مَحْكَمِ وَ اسْتَوَارِ بَاشِدِ، مَصَائِبِ دُنْيَا بَرِ وِي سَبِكِ آيِدِ، گَرِ چِهَ تَكِهَ تَكِهَ شُودِ. (تحف العقول ، ص ۵۱۱)

حدیث ۵۹۷

امام صادق علیه السلام فرمودند: اِنَّ الْعَمَلَ الْقَلِيلَ الدَّائِمَ غَلِي الْيَقِينِ اَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ عَلَي غَيْرِ يَقِينِ عَمَلِ اَنْدَكِ وَ بَادَوَامِ كِهَ بَرِ پَايِهِ يَقِينِ بَاشِدِ وَ دَرِ نَزْدِ خَدَاوَنَدِ اَزِ عَمَلِ زِيَادِ كِهَ بَدُونِ يَقِينِ بَاشِدِ بَرْتَرِ اسْتِ. (جهاد النفس، ص ۶۲)

حدیث ۵۹۸

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: ان اعجل الطاعه ثوابا لصله الرحم نذیکترین و سریعترین طاعت در ثواب ، پیوند با خویشان است. (تحف العقول، ص ۳۰۳)

حدیث ۵۹۹

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرْجِ. بهترین عبادت بعد از شناختن خداوند، انتظار فرج و گشایش است. (تحف العقول ص ۴۰۳)

حدیث ۶۰۰

افضل العبادۀ عفة البطن و الفرج؛ بالاترین عبادت، عفت شکم و شهوت است. (تحف العقول، ص ۲۹۶)

حدیث ۶۰۱

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرْجِ بهترین عبادت بعد از شناختن خداوند، انتظار فرج و گشایش است. (تحف العقول، ص ۴۰۳)

حدیث ۶۰۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: ان الوصول الى الله عزوجل سفر لا یدرک الا بامتطاء اللیل؛ وصول به خداوند عزوجل سفری است که جز با عبادت در شب حاصل نگردد. (مسند الامام العسکری، ص ۲۹۰)

حدیث ۶۰۳

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: من آنس بالله استوحش من الناس؛ کسی که با خدا مانوس باشد، از مردم گریزان گردد. (مسند الامام العسکری، ص ۲۸۷)

حدیث ۶۰۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ نَزْدِيكَتَرِينَ حَالَاتٍ بِنْدِهِ بِهِ بِرُورِدِ الْغَارِ حَالَتِ سَجْدِهِ. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۶۰۵

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: لَيْسَتِ الْعِبَادَةُ كَثْرَةَ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَانَّمَا الْعِبَادَةُ كَثْرَةُ التَّفَكُّرِ فِي أَمْرِ اللَّهِ؛ عبادت کردن به زیادی روزه و نماز نیست، بلکه (حقیقت) عبادت، زیاد در کار خدا اندیشیدن است. (تحف العقول، ص ۴۴۸)

حدیث ۶۰۶

امام حسین علیه السلام فرمودند: أَلْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ گریه از ترس خدا سبب نجات از آتش جهنم است (حیات امام

حسین ج ۱ / ص ۱۸۳)

حدیث ۶۰۷

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم کسی است که نفس او متقاضی طاعت خدا باشد. غررالحکم، ح ۳۳۹۶.

حدیث ۶۰۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم کسی است که نفس او متقاضی طاعت خدا باشد. غررالحکم، ح ۳۳۹۶.

حدیث ۶۰۹

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس از وادی ذلت بار گناه و معصیت، به عزت اطاعت خدا روی آورد، خدای بلند مرتبه بدون این که او مونسی داشته باشد، با او انس می گردد و بدون داشتن مال او را یاری می نماید. بحارالانوار/ج ۷۲/ص ۳۵۹.

حدیث ۶۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس با وضو و طهارت بخوابد، مثل این است که سراسر شب را به عبادت و بیداری گذرانده است. بحارالانوار/ج ۷۴/ص ۱۵۰.

حدیث ۶۱۱

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: ما اقیح الفقر بعد الغنی، و اقیح الخطیئه بعد النسک! و اقیح من ذلک العابد لله ثم یترک عبادته. چه زشت است نیازمندی بعد از توانگری و چه زشت است گناه به دنبال عبادت و زشت تر از اینها کار کسی است که عبادت خدا را پیشه کند و سپس از عبادتش دست شوید. تحف العقول/ح ۳۹۷.

حدیث ۶۱۲

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: من عبد الله حق عبادته اتاه الله فوق امانیه و کفایتیه؛ هر که خدا را چنان که حق عبادت اوست عبادت کند، خداوند برتر از آرزوها و بیشتر از حد کفایتش به او عطا فرماید. میزان الحکمه/ج ۷/ص ۳۴۳۰.

حدیث ۶۱۳

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: ان المجاهد نفسه علی طاعة الله و عن معاصیه عندالله سبحانه بمنزله یرشید. کسی که در راه فرمانبرداری از خدا و دوری از نافرمانی او با نفس خویش مبارزه کند، نزد خدای سبحان منزلت نیکوکار شهید را دارد. غررالحکم/ج ۳۵۴۶.

حدیث ۶۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الصَّبْرُ وَالصَّيْمُ وَانْتِظَارُ الْفَرْجِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برترین عبادت ها، صبر، خاموشی و انتظار فرج می باشد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۲۰»

دعا، نیایش و زیارت

حدیث ۱

قال الإمام علی - علیه السلام - : أَكْثَرُ الدُّعَاءِ تَسْلَمُ مِنْ سُورَةِ الشَّيْطَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زیاد دعا کن، تا از گزند شیطان محفوظ مانی. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۸»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : بَيْتُ الْغِنَاءِ بَيْتٌ لَا تُؤْمَنُ فِيهِ الْفَجِيعَةُ وَلَا تُجَابُ فِيهِ الدَّعْوَةُ وَلَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خانه ای که در آن غناء و ساز و آواز نواخته شود، از مصیبت ها و بلاهای دردناک در امان نیست و دعا در آن خانه مستجاب نمی گردد و فرشتگان به آن خانه وارد نمی شوند. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۸۰»

حدیث ۳

قال الامام العسکری - علیه السلام - : اللَّهُ، الَّذِي يَتَأَلَّهُ إِلَيْهِ عِنْدَ الْحَوَائِجِ وَالشَّدَائِدِ كُلُّ مَخْلُوقٍ عِنْدَ انْقِطَاعِ الرَّجَاءِ مِنْ كُلِّ مَنْ دُونَهُ. امام حسن عسگری - علیه السلام - فرمودند: خدا همان است که در هنگام نیازمندی ها و سختی ها، توسط هر کس که امیدش از غیر او قطع شده است، مورد توجه قرار می گیرد. «بحار الأنوار، ج ۳، ص ۴۱»

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْحَمْدُ لِلَّهِ غَيْرَ مَقْنُوطٍ مِنْ رَحْمَتِهِ، وَلَا مَخْلُوقٍ مِنْ نِعْمَتِهِ، وَلَا مَأْيُوسٍ مِنْ مَغْفِرَتِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سپاس و ستایش خدایی را که نه از رحمت او نومیدم و نه از نعمت او بی بهره و نه از آمرزش او مأیوس. «نهج البلاغه، خطبه ۴۵»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : اللَّهُمَّ فَاسِقِنَا غَيْثُكَ، وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بار خدایا! ما را از بارانت سیراب گردان و از ناامیدان، قرارمان نده. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۳»

حدیث ۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ ... پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - در دعائی به خداوند عرضه می دارد: خدایا! پناه می برم به تو از بخل و تنگ نظری. «محجۀ البیضاء، ج ۶، ص ۷۲»

حدیث ۷

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند: أنا الضامن لمن لم يهجس في قلبه إلا الرضا أن يدعوا الله فيستجاب له؛ کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند. کافی ۲/۶۲/۱۱

حدیث ۸

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: من زارنی بعد موتی زرتہ یوم القیامہ و لولم یکن الافی النار لآخر جتہ؛ هر کس مرا پس از مرگم زیارت کند، در قیامت به دیدارش می روم و حتی اگر در دوزخ باشد او را بیرون می آورم. المنتخب للطریحی ص ۷۰

حدیث ۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اللهم ارزقنی حبک و حب من یحبک و حب ما یقرینی الی حبک و اجعل حبک أحب الی من الماء البارد؛ خدایا روزی کن که مرا محبت خودت و محبت دوستدارانت را و محبت آنچه مرا به تو نزدیک می کند و محبت خودت را نزد من از آب خنک محبوب تر گردان. محجہ البیضاء ۸/۵

حدیث ۱۰

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: انی اذا اردت الاستخاره فی الاءمر العظیم استخرت الله ماءً مرة... اءقول: اءللهم انی اءسئلك بءنك عالم الغیب و الشهادة، ان كنت تعلم ان كذا و كذا خیر لی، فخره لی و یسره، و ان كنت تعلم انہ شر لی فی دینی و دنیای و آخرتی فاصرفه عنی الی ما هو خیر لی و رضنی فی ذلك بقضائك فانك تعلم و لا اءعلم و تقدر و لا اءقدر و تقضى و لا اءقضى انك علام الغیوب. من هنگامی که تصمیم می گیرم در مسأله مهمی از خدا طلب خیر کنم، صد بار از خدا طلب خیر می کنم و این چنین می گویم: خدایا از تو خواستارم، تو از ظاهر و باطن آگاهی، اگر می دانی که فلان چیز برای من خیر است پس آن را برای من برگزین و آسان گردان، و اگر می دانی که آن برای دین و دنیای من بد است پس آن را به چیزی که برای من خیر است تبدیل کن و مرا به قضای خودت راضی و خشنود کن، چون تو آگاهی و من ناآگاه، تو توانایی و من ناتوان، و تو حکمرانی و من حاکم نیستم، تو از غیبها نیز آگاهی. محاسن برقی: ۶۰۰.

حدیث ۱۱

امام سجاد (علیه السلام): اللهم ... اءعنی علی تربیتهم و تاءدیبهم و برهم؛ خدایا مرا بر تربیت، ادب آموزی و نیکی کردن به فرندانم یاری فرما. صحیفه سجادیه از دعای ۲۵.

حدیث ۱۲

امام باقر (علیه السلام): اللهم ارزقنی ولدا و اجعله تقیا زکیا لیس فی خلقه زیاده و لا نقصان و اجعل عاقبته الی خیر؛ خداوندا به من فرزندی عطا کن و او را پرهیزگار و پاک قرار ده که در آفرینش کم و زیادی نباشد و سرانجامش را نیکو گردان. تهذیب الاحکام ۷/۴۱۱/۱۶۴۱.

حدیث ۱۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - إِنْ أَنْسَ: أَلَا- أَعْلَمُكَ دُعَاءَ تَدْعُو بِهِ كُلَّمَا صَلَّيْتَ الْعِدَاةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ دَفَعَ اللَّهُ عَنْكَ الْجُذَامَ وَالْبَرَصَ وَالْفَالِجَ وَالْعَمَى فِي الدُّنْيَا؟ قُلْ: «اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ، وَأَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَأَسْبِغْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ». پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : خطاب به آنس - : آیا نمی خواهی دعایی به تو بیاموزم که هر گاه نماز صبح گزاردی ، آن را سه بار بگویی تا خداوند ، جذام ، پیسی ، سست اندامی و کوری را از تو دور کند؟ بگو: «خداوندا! از پیشگاه خویش، مرا راه نمای ، از فضل خود ، بر من فرو بار ، از رحمت خویش ، نعمتی سرشارم ده ، و از برکات خود ، بر من نازل فرمای.»
کنز العمال ، جلد ۲ ، صفحه ۱۴۵ ، حدیث ۳۵۲۰ نقلاً عن أبي الشيخ في الثواب عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۷۴

حدیث ۱۴

الامام الصادق علیه السلام - فِي دُعَائِهِ لَمَّا اشْتَكَى -: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ أَدْبَابًا لَا غَضَبًا . امام صادق علیه السلام - در دعای خویش آن هنگام که بیمار شده بودند: خداوندا! این را نه [نشان] غضب ، بلکه [مایه] ادب قرار ده . بحار الأنوار ، جلد ۹۵ ، صفحه ۱۸ ، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۴۰

حدیث ۱۵

- فِي دُعَائِهِ لِمَرِيضٍ عِنْدَ عِيَادَتِهِ لَهُ: اللَّهُمَّ آجِرُهُ عَلَى وَجْعِهِ ، وَعَافِهِ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِهِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - در دعای خود به هنگام عیادت یک بیمار - : خداوندا! او را بر دردش پاداش ده ، و او را تا پایان عمرش عافیت عطا کن . نثر الدر ، جلد ۱ ، صفحه ۱۵۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۰۸

حدیث ۱۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفْسُوا لَهُ فِي أَجَلِهِ ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يُرَدُّ شَيْئًا وَيُطَيَّبُ بِنَفْسِهِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : چون بر بیمار در آمدید ، برای وی ، آرزوی عمر دراز کنید؛ چه ، این [دعا] چیزی [از اجل او] را دفع نمی کند ، اما مایه خرسندی وی می شود . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۲۵ ، حدیث ۳۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۰۸

حدیث ۱۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مَرِيضٍ فَمَرُهُ أَنْ يَدْعُو لَكَ ؛ فَإِنَّ دُعَاءَهُ كَدُعَائِ الْمَلَائِكَةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : چون بر بیماری وارد شدی ، از او بخواه برایت دعا کند؛ چرا که دعای او ، به سان دعای فرشتگان است . الکافی ، جلد ۳ ، صفحه ۱۱۷ ، حدیث ۳ عن سيف بن عميرة ، مكارم الأخلاق ، جلد ۲ ، صفحه ۱۷۳ ، حدیث ۲۴۳۴ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۱۰

حدیث ۱۸

الإمام الصادق علیه السلام : مَنْ عَادَ مَرِيضًا فِي اللَّهِ ، لَمْ يَسْأَلِ الْمَرِيضُ لِلْعَائِدِ شَيْئًا إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ . امام صادق علیه السلام : هر کس بیماری را برای خدا عیادت کند ، آن بیمار برای عیادت کننده ، از خداوند چیزی نخواهد مگر آن که خداوند دعایش را استجابت کند . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۱۷ ، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۱۰

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اللهم اعصمهم من كل فتنه و نجهم من كل هلكة. حضرت امام صادق - عليه السلام - (در حق قم دعا کردند و) فرمودند: خدایا اهل قم را از هر فتنه حفظ کن و ایشان را از هر هلاکتی نجات بده. «بحارالانوار، ج ۵۷، ص ۲۱۸»

حدیث ۲۰

الإمام الصادق عليه السلام : يُسْتَحَبُّ لِلْمَرِيضِ أَنْ يُعْطِيَ السَّائِلَ بِيَدِهِ ، وَيَأْمُرُ السَّائِلَ أَنْ يَدْعُو لَهُ . امام صادق عليه السلام : مستحب است بیمار به دست خود ، صدقه‌ای به سائل بدهد و از او بخواهد برای وی ، دعا کند . الکافی ، جلد ۴ ، صفحه ۴ ، حدیث ۹ ، بحارالأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۰۹ ، حدیث ۲۵ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۷۴

حدیث ۲۱

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم - إِنْ أَنْسَ : أَلَا - أَعْلَمُكَ دُعَاءَ تَدْعُو بِهِ كُلَّمَا صَلَّيْتَ الْعِدَاءَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ دَفَعَ اللَّهُ عَنْكَ الْجُذَامَ وَالْبَرَصَ وَالْفَالِجَ وَالْعَمَى فِي الدُّنْيَا؟ قُلْ : «اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ ، وَأَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ ، وَأَسْبِغْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ ، وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ» . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : خطاب به آنس - : آیا نمی‌خواهی دعایی به تو بیاموزم که هر گاه نماز صبح گزاردی ، آن را سه بار بگویی تا خداوند ، جذام ، پیسی ، سیسندامی و کوری را از تو دور کند؟ بگو: «خداوندا! از پیشگاه خویش، مرا راه نمای، از فضل خود، بر من فرو بار، از رحمت خویش، نعمتی سرشارم ده، و از برکات خود، بر من نازل فرمای.»
کنز العمال ، جلد ۲ ، صفحه ۱۴۵ ، حدیث ۳۵۲۰ نقلاً عن أبي الشيخ في الثواب عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۷۴

حدیث ۲۲

الإمام علي عليه السلام : مَرِضْتُ فَعَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : قُلْ : «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَعْجِيلَ عَافِيَتِكَ ، وَصَبْرًا عَلَيَّ لِيَتَّيْتِكَ ، وَخُرُوجًا إِلَى رَحْمَتِكَ» . فَقُلْتُهَا ، فَقُمْتُ كَأَنَّمَا نَشَطْتُ مِنْ عِقَالٍ . امام علی علیه السلام : بیمار شدم و پیامبر خدا به عیادت‌م آمد و فرمودند: «بگو: خداوندا! از تو می‌خواهم عافیتی را که می‌دهی، پیش اندازی، بر امتحان خویش، بردباری‌ام بخشی، و مرا به سوی رحمت خویش ببری.» . من ، این دعا را خواندم و پس از آن [دعا] ، از بستر بیماری برخاستم ، گویا که از بندی رسته باشم . کنز العمال ، جلد ۲ ، صفحه ۱۹۰ ، حدیث ۳۶۹۸ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۷۴

حدیث ۲۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : إِنَّ الْحُسَيْنَ صَاحِبَ كَرْبَلَا قُتِلَ مَظْلُومًا ، مَكْرُوبًا عَطْشَانًا ، لَهْفَانًا فَآلَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ لَا يَأْتِيَهُ لَهْفَانٌ وَلَا مَكْرُوبٌ وَلَا مُدْنِبٌ وَلَا مَعْمُومٌ وَلَا عَطْشَانٌ وَلَا مَنْ بِهِ عَاهِيَةٌ ثُمَّ دَعَا عِنْدَهُ وَتَقَرَّبَ بِالْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِلَّا نَفْسَ اللَّهِ كُرْبَتَهُ وَأَعْطَاهُ مَسْأَلَتَهُ وَغَفَرَ ذَنْبَهُ وَمَدَّ فِي عُمُرِهِ وَبَسَّطَ فِي رِزْقِهِ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ . امام باقر - عليه السلام - : حسین، بزرگ مرد کربلا، مظلوم و رنجیده خاطر و لب تشنه و مصیب زده به شهادت رسید. پس خداوند، به ذات خود، قسم یاد کرد که هیچ مصیبت زده و رنجیده خاطر و گنهکار و اندوهناک و تشنه‌ای و هیچ بلا دیده‌ای به خدا روی نمی‌آورد و نزد قبر حسین علیه السلام دعا نمی‌کند و آن حضرت را به درگاه خدا شفیع نمی‌سازد، مگر این که خداوند، اندوهش را برطرف و حاجاتش را برآورده می‌کند و گناهش را می‌بخشد و عمرش را طولانی و روزی‌اش را گسترده می‌سازد. پس ای اهل بینش،

درس بگیرید! «بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۴۶، ح ۵»

حدیث ۲۴

قال الامام السجاد - عليه السلام - : اللَّهُمَّ ... وَاجْعَلْنِي مِمَّنْ أَطَلَّتْ عُمرُهُ وَحَسُنَتْ عَمَلُهُ وَاتَّمَمَتْ عَلَيْهِ نِعْمَتُكَ وَرَضَيْتَ عَنْهُ وَأَحْيَيْتَهُ حَيَاةً طَيِّبَةً فِي أَدْوَمِ السُّرُورِ وَاسْبِيغِ الْكِرَامَةَ وَآتَمِّمِ الْعَيْشَ. امام سجاد - عليه السلام - : خداوند! مرا از کسانی قرار ده که عمرشان را دراز و کردارشان را نیکو گردانیده ای و نعمت را بر آنان تمام کرده ای و از آنان خرسندی و به آنان زندگی ای پاک، همراه با پایدارترین شادمانی و سرشارترین کرامت و کامل ترین رفاه، عطا نموده ای. «بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۹۱، ح ۲»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَا تَدَعُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامِ وَ مُرْ أَصْحَابِكَ بِذَلِكَ، يُمِدُّ اللَّهُ فِي عُمرِكَ وَيَزِيدُ اللَّهُ فِي رِزْقِكَ وَيُحْيِيكَ اللَّهُ سَعِيدًا وَلَا تَمُوتُ إِلَّا سَعِيدًا وَيَكْتُبُكَ سَعِيدًا. امام صادق - عليه السلام - : زیارت امام حسین علیه السلام را رها نکن و دوستان خود را هم به آن سفارش کن، که در این صورت، خداوند عمرت را طولانی و روزی ات را زیاد می کند و زندگی ات را همراه با سعادت می کند و جز سعادت مند نمی میری و نام تو را در شمار سعادت مندان، ثبت می کند. «کامل الزیارات، ص ۲۸۶»

حدیث ۲۶

قال الامام الحسين - عليه السلام - : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا ابْتَهَلَ وَدَعَا كَمَا يَسْتَطْعِمُ الْمَسْكِينُ. امام حسين - عليه السلام - فرمودند: رسول خدا - صلی الله علیه و آله - (هنگام دعا) دستهای خود را بالا می بردند و با حالت تضرع و گریه دعا می کردند، مانند انسان مسکین و بیچاره ای که عاجزانه درخواست غذا می کند. «مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۸»

حدیث ۲۷

قال الامام السجاد - عليه السلام - : الْمُؤْمِنُ مِنْ دُعَائِهِ عَلَى ثَلَاثٍ: إِذَا أُبْدِيَ لَهُ، وَإِذَا أُبْدِيَ لَهُ، وَإِذَا أُبْدِيَ لَهُ بِإِذْنِ اللَّهِ يَدْفَعُ عَنْهُ بَلَاءٌ يُرِيدُ أَنْ يُصِيبَهُ. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: دعاهاى مؤمن بر سه گونه است: یا برای او ذخیره می شود و یا سریعاً اجابت می شود و یا به واسطه آن دعا، بلائی که قرار بود به او رسد از او برطرف می گردد. «تحف العقول، ص ۲۸۰»

حدیث ۲۸

قال الامام السجاد - عليه السلام - : الدُّعَاءُ يَدْفَعُ الْبَلَاءَ النَّازِلَ وَ مَا لَمْ يَنْزَلْ. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: دعا بلا را دفع می کند، خواه بلا نازل شده باشد و یا اینکه هنوز نازل نشده باشد. «اصول کافی، ج ۲، ص ۴۶۹»

حدیث ۲۹

قال الامام الرضا - عليه السلام - : عَلَيْكُمْ بِسَلَاحِ الْأَنْبِيَاءِ فَقِيلَ وَ مَا سَلَاحُ الْأَنْبِيَاءِ؟ قَالَ: الدُّعَاءُ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: بر شما است که از سلاح پیامبران بهره بگیرید. به حضرت عرض شد: سلاح انبیاء چیست؟ حضرت فرمودند: «دعا». «اصول کافی، ج ۲، ص ۴۶۸»

حدیث ۳۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ينبغي للمؤمن أن يكون دعاءه في الرخاء نحواً من دعائه في الشدة. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: سزاوار است بنده مؤمن، همانگونه که در حال سختی و بلا دعا می کند و پروردگارش را می خواند، در حال آسایش و راحتی نیز آنگونه دعا کند. «اصول کافی، ج ۲، ص ۴۸۸»

حدیث ۳۱

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لا تستكثرُوا شيئاً مما تطلبون، فما عند الله أكثر. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: آنچه را از خداوند درخواست می کنید زیاد شمارید، پس همانا آنچه در نزد خداست، بسیار بیشتر است. «مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۹۷»

حدیث ۳۲

قال الامام السجاد - عليه السلام - : من لم يرج الناس في شيء و ردّ امره الى الله عزوجل في جميع اموره، استجاب الله عزوجل له في كل شيء. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: کسی که در هیچ چیزی به مردم امیدی نداشته باشد و حاجات خود را به خدا واگذار نماید خداوند همه حاجات او را اجابت می کند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰»

حدیث ۳۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : دعاء المؤمن للمؤمن يدفع عنه البلاء و يدّر عليه الزق. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: دعای انسان مؤمن برای مؤمن بلا را از او دفع نموده و روزی را بر او سرازیر می کند. «الاختصاص، ص ۲۸»

حدیث ۳۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من قَدَّمَ اربعين من المؤمنين ثم دعا استجيب له. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که در دعا (ابتدا) برای چهل نفر از مؤمنین دعا کند، سپس برای خودش، دعای او مستجاب خواهد شد. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۱۷»

حدیث ۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إنما هي المدحية ثم الاقرار بالذنب ثم المسألته. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: (راه دعا اینگونه است): ابتدا خداوند را مدح و ستایش کنید، سپس به گناهان خود اقرار نمائید و بعد از آن خواسته خود را بخواهید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۱۸»

حدیث ۳۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من كانت له حاجة الى الله عزوجل فليبدأ بالصلاة على محمد و آله ثم يسأل حاجته ثم يختم بالصلاة على محمد و آل محمد ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که حاجت و خواسته ای را از خداوند می خواهد، ابتدا بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد، سپس حاجت خود را درخواست کرده و در آخر نیز بر محمد و آل محمد درود و صلوات بفرستد، پس بدرستی که خداوند عزوجل کریم تر و بزرگوارتر از آن است که دو طرف (اول و آخر) دعای او را اجابت

نموده و حاجت وسط را اجابت نکند. «مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۱۹»

حدیث ۳۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : انَّ اللهَ لا يرفعُ دعاءَ عبدٍ و في بطنِهِ حرامٌ أو عندهُ مظلمةٌ لأحدٍ من خلقِهِ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بدرستی که دعای بنده ای که حرام خورده و یا حقی از مردم بر گردن اوست، مورد استجابت پروردگار واقع نمی شود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱»

حدیث ۳۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : انَّ العبدَ اذا دعا اللهَ تباركَ و تعالى بتيهٍ صادقَةٍ و قلبٍ مخلصٍ أُستجيبَ له ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا بنده زمانی که خدا را با نیت پاک و راستین و قلبی سرشار از اخلاص بخواند خداوند او را اجابت می نماید ... ولی اگر خدا را بدون نیت پاک و نه از روی اخلاص بخواند، خداوند خواسته او را اجابت نخواهد کرد. «الاختصاص، ص ۲۴۲»

حدیث ۳۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : عليك بالدعاءِ فإنه شفاءٌ من كلِّ داءٍ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بر تو باد به دعا کردن، به درستی که دعا شفا و درمان هر دردی است. «اصول کافی، ج ۴، ص ۲۳۴»

حدیث ۴۰

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : الداعي بلا عمل كالزّامي بلا وّترّ . رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: دعا کننده ای که عمل و کردار نیک ندارد، همانند تیراندازی است که بدون کمان تیر را پرتاب می کند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۱۲»

حدیث ۴۱

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : فإنَّ سلاحَ المؤمنِ الدعاءُ . رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: پس همانا دعا اسلحه انسان مؤمن است. «مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۸»

حدیث ۴۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ادفعوا أبوابَ البلاءِ، بالدعاءِ . رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: بلاهای گوناگون را به وسیله دعا از خود دفع کنید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۸۸»

حدیث ۴۳

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من أحبَّ أن يُستجابَ دعاءُهُ فليطيبْ مطعمَهُ و مكسبَهُ . رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: اگر کسی دوست دارد که دعایش مستجاب شود، پس باید کسب و روزیش را پاک گرداند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۷۲»

حدیث ۴۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ دَعَاءَ عَنِ قَلْبِ غَافِلٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بدانید که همانا خداوند دعای کسی را که از یاد او غافل است قبول (مستجاب) نمی‌کند. «اعلام الدین، ص ۲۹۵»

حدیث ۴۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُؤَلِّحِينَ فِي الدَّعَاءِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند افرادی را که در دعا اصرار و پافشاری دارند، دوست می‌دارد. «نهج الفصاحه، ص ۷۶»

حدیث ۴۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : خَيْرُ وَقْتٍ دَعَوْتُمْ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فِيهِ، الْأَسْحَارُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بهترین زمانی که می‌توان در آن خداوند عَزَّوَجَلَّ را خواند (و دعا کرد)، وقت سحر است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۴۷۷»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : دُعَاءُ أَطْفَالِ أُمَّتِي مُسْتَجَابٌ مَا لَمْ يُقَارِفُوا الذُّنُوبَ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دعای کودکان از امت من تا زمانی که مرتکب گناه نشده‌اند، مستجاب می‌شود. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۵۷»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَسْرَعُ الدَّعَاءِ إِجَابَةً دَعَاءُ غَائِبٍ لَغَائِبٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سریعترین دعائی که به اجابت می‌رسد، دعای شخص غائب برای غائب است. «نهج الفصاحه، ص ۵۷»

حدیث ۴۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: مَنْ سَأَلَنِي وَهُوَ يَعْلَمُ أَنِّي أُضِرُّ وَأَنْفَعُ أَسْتَجِيبُ لَهُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند عَزَّوَجَلَّ می‌فرماید: کسی که چیزی از من درخواست نماید و بداند (اعتقاد داشته باشد) که همانا من ضرر و نفع می‌رسانم (همه چیز با اذن من محقق می‌گردد)، او را اجابت خواهم کرد. «عده الداعی، ص ۱۳۱»

حدیث ۵۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ لِعَبْدٍ أَذِنَ لَهُ فِي الدَّعَاءِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زمانی که خداوند اراده استجابت خواسته بنده اش را بنماید به او اجازه دعا کردن می‌دهد. «کنز العمال، ح ۳۵۶»

حدیث ۵۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا كَانَ اللَّهُ لِيُفْتِحَ لِعَبْدٍ الدَّعَاءَ فَيَغْلُقَ عَنْهُ بَابَ الْإِجَابَةِ اللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ ذَلِكَ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: این گونه نیست که خداوند باب دعا را به سوی بنده ای بگشاید و باب اجابت خویش را به روی او ببندد،

خداوند بزرگوارتر و کریم تر از این است. «کنز العمال، ح ۳۱۵۵»

حدیث ۵۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الدَّاعِي بِإِعْمَالِ كَالزَّامِي بِإِلَّا وَتَرَى. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دعا کننده ای که عمل و کردار نیک ندارد، همانند تیراندازی است که بدون کمان تیر را پرتاب می کند. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۱۲»

حدیث ۵۳

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَكْثَرَ مَسْئَلَةَ النَّاسِ، ذَلَّ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: کسی که زیاد از مردم درخواست (رفع) حاجت بنماید، خوار و ذلیل می گردد. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۹۳، ح ۳۷۷۳»

حدیث ۵۴

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : الدَّعَاءُ لِلسَّائِلِ إِحْدَى الصَّدَقَاتِينَ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: دعا برای انسان محتاج یکی از انواع صدقه است. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۹۲، ح ۳۷۴۶»

حدیث ۵۵

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : نِعْمَ عَوْنُ الدَّعَاءِ الْخَشِيعِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: بهترین حالت هنگام دعا، حالت حزن و خشوع در برابر پروردگار است. «تصنیف غرر الحکم، ح ۳۷۵۹»

حدیث ۵۶

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَرْبَعَةٌ لَا تُرَدُّ لَهُمْ دَعْوَةٌ: الْإِمَامُ الْعَادِلُ لِرَعِيَّتِهِ، وَالْوَالِدُ الْبَارُّ لَوْلَدِهِ، وَالْوَالِدَةُ الْبَارَّةُ لِوَالِدِهَا، وَالْمُظْلَمُ الْمَظْلُومِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: دعای چهار نفر رد نمی شود (به اجابت می رسد)، ۱. امام عادل برای مردمی که رعیت او هستند. ۲. پدر نیکوکار برای فرزندش. ۳. فرزند نیکوکار و صالح برای پدرش. ۴. دعای مظلوم، که خداوند متعال می فرماید: به عزت و جلالم سوگند که تو را یاری خواهم کرد، هر چند بعد از گذشت زمانی باشد. «الارشاد، ج ۱، ص ۳۰۴»

حدیث ۵۷

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : رَبُّمَا سَيَلَّتِ الشَّيْءَ فَلَمْ تُعْطَهُ وَأُعْطِيَ خَيْرًا مِنْهُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: چه بسا چیزی را از خداوند درخواست می کنی و به تو عطا نمی شود، لکن خداوند بهتر از آنرا به تو عطا می کند. «تصنیف غرر الحکم، ح ۳۷۶۵»

حدیث ۵۸

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ مُجَابَةٌ عِنْدَ اللَّهِ سَبْحَانَهُ لِأَنَّهُ يَطْلُبُ حَقَّهُ وَاللَّهُ تَعَالَى أَعْدَلُ (مِنْ) أَنْ يَمْنَعَ ذَا حَقِّ حَقَّهُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: بدرستی که خدای متعال دعای مظلوم را اجابت می کند؛ زیرا او حق خود را طلب می کند و خداوند عادل تر از آن است که مانع از رسیدن حق به صاحب حق شود. «تصنیف غرر الحکم، ح ۳۷۶۱»

حدیث ۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ كَرَمَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ لَا يَنْقُضُ حِكْمَتَهُ فَلِذَلِكَ لَا يَفْعُ الْإِجَابَةَ فِي كُلِّ دَعْوَةٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدرستی که کرم و فضل پروردگار مخالف و جدای از حکمت او نمی باشد، پس از این رو هر دعائی را اجابت نمی کند. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۹۳، ح ۳۷۶۴»

حدیث ۶۰

امام علی - علیه السلام - فرمودند: گناه و معصیت مانع از اجابت دعا می شود. «تصنیف غرر الحکم، ص ۱۹۳، ح ۳۷۶۶»

حدیث ۶۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ قَرَعَ بَابَ اللَّهِ فَتُحَّ لَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که درب (خانه) خداوند را بکوبد، به روی او گشوده خواهد شد. «تصنیف غرر الحکم، ح ۳۷۵۱»

حدیث ۶۲

قال الامام علی - علیه السلام - : أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي الْأَرْضِ الدُّعَاءُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: دوست داشتنی ترین کارها در نزد پروردگار در روی زمین، دعاء است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۴۶۷»

حدیث ۶۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ وَمَصْبَاحُ الظُّلْمَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: دعا کلید گشایش رحمت الهی و چراغ روشنگر در تاریکی است. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۰»

حدیث ۶۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عاجزترین و ناتوان ترین مردم، کسی است که از دعا کردن ناتوان باشد. «تصنیف غرر الحکم، ح ۳۷۴۲»

حدیث ۶۵

قال الامام علی - علیه السلام - : فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِيَّاكَ أَعْلَمُ أَنَّ الْبَدَنَ بِيَدِهِ خَزَائِنُ مَلَكُوتِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ قَدْ أُذِنَ لِدُعَائِكَ وَتَكْفَلُ لِي - جَابِتُكَ وَأَمْرُكَ أَنْ تَسْأَلَ لِيُعْطِيَكَ وَهُوَ رَحِيمٌ كَرِيمٌ. امام علی - علیه السلام - در وصیت به فرزندش امام حسن - علیه السلام - فرمودند: بدان همانا خداوندی که گنجینه های ملکوت دنیا و آخرت در دست اوست، به تو اجازه داده تا او را بخوانی و خود اجابت دعای تو را بر عهده گرفته است و امر کرده از او درخواست نمائی تا به تو عطا کند و او پروردگاری مهربان و بخشنده است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۴»

حدیث ۶۶

قال الامام الرضا - عليه السلام - : ان لكل امام عهدا في عتق اوليائه و شيعة و ان من تمام الوفاء بالعهد زيارة قبورهم. حضرت امام رضا - عليه السلام - فرمودند: برای هر امامی، عهد و پیمانی بر گردن دوستان و پیروان اوست و از نشانه‌های وفای کامل به این عهد و پیمان، زیارت قبر امامان است. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۵۷۷»

حدیث ۶۷

قال الامام الرضا - عليه السلام - : لا تنقضی الأيام و الليالی حتى تصیر طوس مختلف شیعی و زواری، الا فمن زارنی فی غربتی بطوس كان معی فی درجتی يوم القيامة مغفورا له. امام رضا - عليه السلام - (به دعبل) فرمودند: روزها و شبهای چندانی نمی گذرد، مگر این که طوس، محل رفت و آمد شیعیان و زائران من می گردد. آگاه باش! پس هر کس مرا در غربتم در طوس زیارت کند، روز قیامت همراه من در درجه من خواهد بود و آمرزیده خواهد گشت. «بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۳۹»

حدیث ۶۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ستدفن بضعة منی بارض خراسان لا يزورها مؤمن الا اوجب الله له الجنة و حرم جسده على النار. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به زودی پاره‌ای از تن من در سرزمین خراسان به خاک سپرده خواهد شد. هیچ مؤمنی نیست که او را زیارت کند مگر آن که خداوند، بهشت را بر او واجب می کند و بدنش را بر آتش دوزخ حرام می سازد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۵۸۵»

حدیث ۶۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : مروا شیعتنا بزيارة قبر الحسين بن علی - عليه السلام - فان اتیانه مفترض علی کل مؤمن یقرلحسین - عليه السلام - بالأمامة من الله. امام محمد باقر - عليه السلام - فرمودند: شیعیان ما را دستور دهید که قبر حسین بن علی - عليه السلام - را زیارت کنند، چرا که رفتن به زیارت او، بر هر کس که به پیشوایی الهی آن حضرت (امامت ایشان از جانب خدا) معتقد است، واجب است. «بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱، ۳ و ۴»

حدیث ۷۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : انما امر الناس ان یأتوا هذه الأحجار فیطوفوا بها ثم یأتونا فیخبرونا بولایتهم و یعرضوا علینا نصرهم. امام محمد باقر - عليه السلام - فرمودند: همانا مردم فرمان یافته‌اند که سراغ این سنگها (ی کعبه) آمده، آنها را طواف کنند، سپس نزد ما آیند و ولایت و همبستگی خویش را به ما خبر دهند و یاری خویش را بر ما عرضه کنند. «وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۲۵۲»

حدیث ۷۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من زارنی او زار احدا من ذریتی، زرته يوم القيامة فانقذته من احوالها. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس مرا زیارت کند، یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، من هم روز قیامت به زیارت او می روم و او را از هول و هراسهای قیامت می رهانم. «بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۱۲۳»

حدیث ۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من سلم على من عند قبري سمعته و من سلم على من بعيد بلغته. حضرت رسول - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس از کنار قبرم بر من سلام دهد، آن را می‌شنوم و هر کس از دور بر من سلام دهد، آن را به من می‌رسانند. «بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۱۸۳»

حدیث ۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من اتاني زائرا كنت شفيعه يوم القيامة. پیامبر اسلام - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس به زیارت من آید، در روز قیامت شفیع او خواهم بود. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۶۱»

حدیث ۷۴

عن الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى: خذوا زينتكم عند كل مسجد. قال: الغسل عند لقاء كل امام. امام صادق - عليه السلام - درباره آیه «خذوا زينتكم عند كل مسجد» (در هر مسجد، زینت خود را همراه داشته باشید) فرمودند: مقصود، غسل هنگام زیارت و دیدار هر امام است. «بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۱۳۲»

حدیث ۷۵

(روزی پیامبر با صدای بلند گریست، امام حسین - عليه السلام - عرض کرد: پدر جان چرا گریه کردی؟) پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: جبرئیل به من خبر داد که شما کشته می‌شوید و قبرهای شما پراکنده است. امام حسین - عليه السلام - پرسید: پدر جان! کسی که قبرهای ما را با این پراکندگی زیارت کند، چه پاداشی دارد؟ فرمودند: پسرم! آنان گروههایی از امت من هستند که شما را زیارت می‌کنند و با آن زیارت، خواستار برکت‌اند. بر من سزاوار است که روز قیامت سراغ آنان بروم و از ترسهای روز قیامت نجاتشان بدهم. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۵۹»

حدیث ۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا ابا الحسن! ان الله تعالى جعل قبرك و قبر ولدك بقاعا من بقاع الجنة و عرسه من عرساتها و ان الله جعل قلوب نجباء من خلقه و صفوة من عباده تحن اليكم و احتملا للمذلة و الأذى فيعمرون قبوركم و يكثرون زيارتها. پیامبر اسلام - صلى الله عليه و آله - خطاب به امیر المؤمنین - عليه السلام - فرمودند: ای ابا الحسن! خدای متعال، قبر تو و فرزندان ترا بقعه‌ای از بقعه‌های بهشت و عرصه‌ای از عرصه‌های آن قرار داده است و همانا خداوند، دل‌های بندگان نجیب و برگزیده خویش را شیفته شما قرار داده است که در راه زیارت شما خواری و اذیتها را بهجان می‌خرند و قبرهای شما را آباد می‌کنند و بسیار به زیارت آنها می‌آیند. «بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۱۲۱»

حدیث ۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من زاره فقد زارني و من زارني فكأنما زار الله و حق على الله ان لا يعذب بهالئنا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - (درباره شهادت حسین - عليه السلام - و زیارت قبر آن حضرت به ابن عباس) فرمودند: هر کس او را زیارت کند، مرا زیارت کرده است و هر که مرا دیدار کند، گویی خدا را زیارت کرده است و بر خداوند است که او را به آتش دوزخ عذاب نکند. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۵۲»

حدیث ۷۸

عن الامام العسکری - علیه السلام - :علامات المؤمن خمس: صلاة الخمسين و زيارة الأربعين و التختم فی اليمين و تعفیر الجبین و الجهر بسم الله الرحمن الرحيم. امام حسن عسکری - علیه السلام - فرمودند: مؤمن پنج نشانه دارد: اقامه پنجاه رکعت نماز (مجموع واجبات و مستحبات)، خواندن زیارت اربعین، انگشتر در دست راست کردن، در سجده پیشانی بر خاک نهادن و بسم الله الرحمن الرحيم را (در نماز) بلند گفتن. «وسائل الشیعة»، ج ۱۰، ص ۳۷۳»

حدیث ۷۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - :من زار الحسن في بقيعه ثبت قدمه على الصراط يوم تزل فيه الأقدام. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس امام حسن - علیه السلام - را در بقیع زیارت کند، در روزی که قدمها بر روی پل صراط می لغزد، گام او استوار خواهد بود. «بحار الانوار»، ج ۹۷، ص ۱۴۱»

حدیث ۸۰

قلت للإمام الرضا - عليه السلام - : ما لمن زار اباك؟ قال - عليه السلام - : له الجنة فزره. ابن سنان نقل می کند که به حضرت رضا - علیه السلام - عرض کردم: پاداش کسی که پدرت (امام کاظم (ع)) را زیارت کند، چیست؟ فرمودند: برای او بهشت است، پس او را زیارت کن. «سفینه البحار»، ج ۱، ص ۵۶۵»

حدیث ۸۱

قال الامام الهادی - عليه السلام - : لو انك زرت قبر عبد العظيم عندكم لكنت كمن زار الحسين بن علي - عليه السلام - . (مردی از اهل «ری» با امام هادی - علیه السلام - دیدار کرد، امام از او پرسید: کجا بودی؟ گفت: در زیارت امام حسین - علیه السلام -)، حضرت به او فرمودند: آگاه باش! اگر قبر حضرت عبد العظيم را که پیش شماست زیارت می کردی، همچون کسی بودی که حسین بن علی - علیه السلام - را زیارت کرده است. «بحار الانوار»، ج ۹۹، ص ۲۶۸»

حدیث ۸۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من لم يستطع ان يزور قبورنا فليرزق قبور صلحاء اخواننا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس که نتواند به زیارت قبر ما (امامان) بیاید، پس قبر برادران صالح و شایسته ما را زیارت کند. «بحار الانوار»، ج ۷۴، ص ۳۱۱»

حدیث ۸۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من ترك زيارته و هو يقدر على ذلك قد عق رسول الله (ص) و عقنا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کسی که زیارت امام حسین - علیه السلام - را ترک کند، در حالی که قدرت بر این زیارت دارد، از سوی رسول خدا - صلی الله علیه و آله - و ما اهل بیت، عاق شده است. «سفینه البحار»، ج ۱، ص ۵۶۴»

حدیث ۸۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ان لله حرما و هو مكه و لرسوله حرما و هو المدینه و لأمیر المؤمنین حرما و هو الكوفه و لنا حرما و هو قم، و ستدفن فيه امرأة من ولدی تسمى فاطمة من زارها و جبت لها الجنة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند حرمی دارد که «مکه» است، پیامبر خدا را هم حرمی است که «مدینه» است و امیر المؤمنین هم حرمی دارد که «کوفه» است و ما امامان حرمی داریم که «قم» است. بزودی بانویی از فرزندان من به نام «فاطمه» در آنجا مدفون خواهد شد که هر کس او را زیارت کند، بهشت برایش واجب می‌شود. «بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۶۷»

حدیث ۸۵

داود الصرّفی قال: قلت له - یعنی ابا الحسن - انی زرت اباک و جعلت ذلک لک. فقال: لک من الله اجر و ثواب عظیم و منا المحمّده. داود صرّفی می‌گوید: به ابا الحسن (امام کاظم) - عليه السلام - عرض کردم: من قبر پدرتان را زیارت کردم و آن را برای شما (و به نیابت از شما) قرار دادم. حضرت فرمودند: تو از سوی خداوند پاداش بزرگی داری و از ما نیز برای تو ستایش است. «بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۲۵۶»

حدیث ۸۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اذا بعدت باحدكم الشقة و نأت به الدار فليصعد اعلى منزله فليصل ركعتين و ليؤمبالسلام الى قبورنا، فان ذلک يصل الينا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگاه (زیارت ما) بر یکی از شما سخت و طاقت فرسا بود و خانه‌اش هم دور بود، پس برپام خانه‌اش بالا رود و دو رکعت نماز بخواند و با سلام دادن به قبر ما اشاره و قصد کند، همانا سلام او به ما می‌رسد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۵۹۹»

حدیث ۸۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من زار الحسين - عليه السلام - في يوم عاشورا و جبت له الجنة. حضرت صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس که روز عاشورا امام حسین - عليه السلام - را زیارت کند، بهشت برای او واجب می‌شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۷۲»

حدیث ۸۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من كان معسرا فلم يتهيأ له حجة الاسلام فليات قبر الحسين - عليه السلام - فليعرف عنده. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که تنگدست باشد و حج واجب برایش فراهم نگردد، پس به زیارت قبر امام حسین - عليه السلام - برود و عرفه را آنجا باشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۶۰»

حدیث ۸۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : . . . ما كان من هذا اشد فالثواب فيه على قدر الخوف، و من خاف في اتيانه آمن الله و عته يوم يقوم الناس لرب العالمين. امام صادق - عليه السلام - (به یکی از اصحابش به نام «محمد بن مسلم» که با ترس و دلهره به زیارت قبر اباعبد الله الحسين - عليه السلام - می‌رفت)، فرمودند: هر چه این مسأله دشوارتر و پرمخاطره‌تر باشد، پاداش در آن زیارت نیز به اندازه آن هراس است و هر کس در راه رفتن به زیارت آن حضرت، بیمناک شود، خداوند در روز قیامت که همه مردم در پیشگاه

پروردگار جهانیان حضور می‌یابند، او را از ترس و بیم، ایمن می‌سازد. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۵۷»

حدیث ۹۰

امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه خواستی امام حسین - علیه السلام - را زیارت کنی، او را با حالتی اندوهگین و گرفته، پریشان و غبار آلود، گرسنه و تشنه زیارت کن. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۱۴»

حدیث ۹۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من زار واحدا منا كان كمن زار الحسين - علیه السلام - . امام جعفر صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس یکی از ما (امامان) را زیارت کند، همچون کسی است که سید الشهداء - علیه السلام - را زیارت کرده است. «بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۱۱۸»

حدیث ۹۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من زارنا في مماتنا فكأنما زارنا في حياتنا. حضرت امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس ما را پس از وفاتمان زیارت کند، گویا ما را در حال حیات، زیارت کرده است. «بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۱۲۴»

حدیث ۹۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : اذا حج احدكم فليختم بزيارتنا، لأن ذلك من تمام الحج. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه یکی از شما به حج رفت، آن را با زیارت ما به پایان برساند، چرا که این (دیدار ما) از نشانه‌های تمامیت و کمال حج است. «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۵۴»

حدیث ۹۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : زيارة قبر رسول الله و زيارة قبور الشهداء و زيارة قبر الحسين تعدل حجة مبرورة مع رسول الله. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زیارت قبر پیامبر خدا (ص) و زیارت قبر شهیدان و زیارت قبر امام حسین (ع) برابر است با یک حج مقبول همراه رسول خدا (ص). «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۷۸»

حدیث ۹۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من زار جدی عارفا بحقه كتب الله له بكل خطوة حجة مقبولة و عمره مبرورة، و اللهيبن مارد ما تطعم النار قدما تغبرت في زيارة امير المؤمنين ماشيا كان او راكبا، يابن مارد! اكتب هذا الحديث بماء الذهب. امام صادق - علیه السلام - (در جواب «ابن مارد» ، که از آن حضرت درباره فضیلت زیارت جدش امیرالمؤمنین - علیه السلام - سؤال کرد)، فرمودند: هر کس جدم را از روی معرفت به حق او زیارت کند، خداوند در برابر هر گام، برایش پاداش یک حج و عمره مقبول می‌نویسد. به خدا قسم ای پسر مارد! هرگز آتش، قدمی را که در راه زیارت امیرالمؤمنین سواره یا پیاده غبار آلود شود، نمی‌سوزاند. ای پسر مارد! این حدیث را با آب طلا بنویس! «وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۲۹۴»

حدیث ۹۶

قال الامام السجاد - عليه السلام - في مناجاة المتوسلين: الهی لیس لی وسیلة الیک الا عواطف رافتک ولا لی ذریعة الیک الا عواطف رحمتک و شفاعة نبیک نبی الرحمة ... امام سجاد - عليه السلام - در مناجات متوسلین می فرماید: خداوند، من وسیله ای در درگاهت ندارم مگر عواطف محبت آمیز تو و دست آویزی جهت رسیدن به تو ندارم مگر عطاهای رحمت تو و شفاعت پیغمبرت، که نبی رحمت و نجات دهنده امت از گمراهی است، پس این دو را سبب رسیدن من به مغفرت و آمرزش خود قرار ده و وسیله ای جهت دست یافتن به خشنودی و رضای خود بگردان. «بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۱۴۹»

حدیث ۹۷

قال ابو عبدالله - عليه السلام - : ... اذا ادركت هذا الزمان فادع بهذا الدعاء: اللهم عرّفني نفسك فانك ان لم تُعرّفني نفسك لم اعرف نبیک، اللهم عرّفني ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ... هر گاه زمان غیبت را درک کردی پس این دعا را بخوان: خداوند! شناخت خودت را به من عطا کن، چرا که اگر تو خود را به من نشانسانی، نبیّت را نخواهم شناخت، خداوند! رسولت را به من بشناسان، چرا که اگر شناخت رسولت را به من عطا نکنی، حجت تو (امام زمان) را نخواهم شناخت، خداوند! حجتت را به من بشناسان، چرا که اگر او را به من نشانسانی از دینم گمراه می شوم. «الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷»

حدیث ۹۸

قال الله عزوجل: ای آدم! آنچه بین من و توست: از تو دعا و از من اجابت. (الخصال ۱/۲۴۴)

حدیث ۹۹

قال الامام السجاد - عليه السلام - : اللهم انی استلک ان تملأ قلبی حُباً لک. امام سجاد - عليه السلام - در دعا اینگونه می فرمودند: خداوند! قلب مرا از محبت به خودت سرشار نما. «بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۹۳»

حدیث ۱۰۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اللهم اجعل حُبک احبّ الاشياء عندي ... واقطع عني حاجات الدنيا بالشوق الى لقاءك. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - در مناجات با پروردگار اینگونه دعا می نمودند: خداوند! محبت خودت را دوست داشتنی ترین چیزها در نزد من قرار بده ... و به واسطه شوق به دیدارت حاجات دنیا را از دل من بر کن. «کنز العمال، ح ۳۶۴۸»

حدیث ۱۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اللهم انی استلک حُبک و حُبّ من يُحِبُّک و العَمَلِ الذی یبَلِّغنی حُبک، اللهم اجعل حُبک احبّ الی من نفسی و اهلی و الماء البارد. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - در مناجات با پروردگار اینگونه دعا می کردند: خداوند! محبت خود و محبت دوستان را از تو خواستارم، (خداوند!) عملی را به من ارزانی کن که با آن به محبت تو دست یابم، خداوند! محبت و دوستی خودت را از دوست داشتن من نسبت به خودم و خانواده ام و آب خنک و گوارا، بیشتر و محبوبتر گردان. «کنز العمال، ج ۲، ص ۲۰۹»

حدیث ۱۰۲

رسول الله صلی الله علیه و آله : اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ ، هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ ، أَمَرْنَا فِيهِ بِعِمَارَةِ الْمَسَاجِدِ وَالِدُّعَاءِ وَالصَّيَامِ وَالْقِيَامِ ، وَضَمِنْتَ لَنَا فِيهِ الْإِجَابَةَ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : پروردگارا! این ، ماه رمضان است که در آن ، قرآن را برای هدایت مردم همراه با نشانه‌های روشن هدایت و وسیله تشخیص حق از باطل ، فرو فرستادی . در آن ، ما را به آباد کردن مسجدها و دعا و روزه و نماز ، فرمان دادی و اجابت را بر ایمان تضمین فرمودی . البلد الأمين: ص ۱۹۸ ، بحار الأنوار: ج ۹۸ ص ۷۸ ح ۲ .

حدیث ۱۰۳

امام علی علیه السلام : أَنْفَذَ السَّهَامِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ . کاری ترین تیرها ، دعای ستم‌دیده است . غرر الحکم : ۲۹۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۳۵۲ :

حدیث ۱۰۴

امام علی علیه السلام : مَا سَأَلْتُ رَبِّي أَوْلَادًا نُضَرَ الْوَجْهِ ، وَلَا سَأَلْتُهُ وَلَدًا حَسَنَ الْقَامَةِ ، وَلَكِنْ سَأَلْتُ رَبِّي أَوْلَادًا مُطِيعِينَ لِلَّهِ وَجَلِيلِينَ مِنْهُ ؛ حَتَّى إِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ مُطِيعٌ لِلَّهِ قَرَّتْ عَيْنِي ؛ مَنْ أَزْ بَرُورِدْ كَارِ خُودِ نَهْ فَرْزَنْدَانِي زِيَارُو خُوَاسْتَمِ وَ نَهْ فَرْزَنْدِي خُوش قَدْ وَ قَامْتِ ، بَلَكِهْ أَزْ بَرُورِدْ كَارِمِ فَرْزَنْدَانِي خُوَاسْتَمِ كِهْ فَرْمَانْبَرْدَارِ خُودَا بَاشَنْدِ وَ أَزْ أُو بَرْتَرْسَنْدِ ، تَا وَقْتِي بَهْ أُو نِگَاهِ كَنْمِ وَ بَيْنِمِ أَزْ خُودَاوَنْدِ فَرْمَانِ مِي بَرْدِ ، چشَمِ رُوشَنْ شُودِ . بحار الأنوار : ۱۰۴ / ۹۸ / ۶۶

حدیث ۱۰۵

امام صادق علیه السلام : هر کس بخواهد زنش بچه‌دار شود ، پس از نماز جمعه ، دو رکعت نماز بگزارد و در آنها رکوع و سجده را طولانی سازد و سپس بگوید : «خداوندا! به حرمت آنچه زکریا بدان از تو مسئلت داشت ، از تو می‌خواهم . پروردگارا! مرا تنها مگذار که تو خود ، برترین وارثانی . خداوندا! از نزد خویش ، مرا فرزندی پاک ببخش که تو شنوای دعایی . خداوندا! به نام تو او را بر خویش حلال ساختم و به امانت تو ، او را در اختیار گرفتم . اکنون ، اگر در رجم او بر ایم فرزندی تقدیر کرده‌ای ، او را فرزندی خجسته و پیراسته قرار ده و در او برای شیطان ، بهره و سهمی قرار مده» . بحار الأنوار ، جلد ۹۰ ، صفحه ۷۱ ، حدیث ۱۴ دانش نامه احادیث پزشکی : ۶۱۶ / ۱

حدیث ۱۰۶

امام باقر علیه السلام : إِذَا أَرَدْتَ الْوَلَدَ فَقُلْ عِنْدَ الْجَمَاعِ : «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي وَلَدًا وَاجْعَلْهُ تَقِيًّا لَيْسَ فِي خَلْقِهِ زِيَادَةٌ وَلَا نُقْصَانٌ ، وَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ إِلَى خَيْرٍ» ؛ اگر فرزند خواستی ، در هنگام آمیزش بگو : «خداوندا! مرا فرزندی روزی کن و او را پرهیزگاری که در خلقت وی فزونی و کاستی‌ای نیست ، قرار ده و عاقبت او را به خیر گردان» . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۱۰ ، حدیث ۱۲

حدیث ۱۰۷

امام علی علیه السلام : زُورُوا مَوْتَاكُمْ ؛ فَإِنَّهُمْ يَفْرَحُونَ بِزِيَارَتِكُمْ ، وَيَطْلُبُ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ عِنْدَ قَبْرِ أَبِيهِ وَأُمَّهِ بَعْدَمَا يَدْعُو لَهُمَا ؛ اموات

خود را زیارت کنید؛ زیرا آنان از دیدار شما خوشحال می‌شوند؛ انسان باید بعد از آن که بر سر قبر پدر و مادر خود برایشان دعا کرد حاجت خود را (از خدا) بخواهد. الخصال: ۶۱۸ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة: ۲۵۸

حدیث ۱۰۸

امام علی (سلام الله علیه): الدُّعَاءُ تُرْسُ الْمُؤْمِنِ؛ دعا، سپر مؤمن است. الکافی: ج ۲، ص ۴۶۸ ح ۴

حدیث ۱۰۹

امام باقر (سلام الله علیه): عَلَيْكَ بِالْدُّعَاءِ لِإِخْوَانِكَ؛ برای برادرانت دعا کن. میزان الحکمة: ح ۵۹۵۵

حدیث ۱۱۰

امام صادق (سلام الله علیه): إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُسَأَلَ وَيُطَلَّبَ مَا عِنْدَهُ؛ خداوند، خوش دارد که از او خواهش شود و از آنچه نزد اوست، درخواست گردد. الکافی، ج ۲، ص ۴۷۵

حدیث ۱۱۱

امام رضا (سلام الله علیه): أَلَا وَإِنِّي لَمَقْتُولٌ بِالسَّيِّئِ ظُلْمًا، وَمَيِّدْفُونٌ فِي مَوْضِعٍ غَرِيبٍ؛ فَمَنْ شَدَّ رَحْلَهُ إِلَى زِيَارَتِي، اسْتَجِيبَ دُعَاؤُهُ، وَغُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ؛ بدانید که من با زهر ستم، کشته خواهم شد و در خاک غربت، دفن خواهم شد. پس، هر که برای زیارت من بار سفر بر بندد، دعایش مستجاب و گناهانش آمرزیده می‌شود. نهج الدعاء، ج ۱، ص: ۳۸۱

حدیث ۱۱۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا أَعْطِيهَا وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ؛ هر کس به راستی خواهان شهادت باشد به (مقام) آن می‌رسد، هر چند به شهادت نرسد. میزان الحکمة، ح ۹۷۸۷

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دعا اسلحه مومن است برای دفع دشمنان و ستون دین است که با آن دین مومن برپاست و نور آسمان و زمین است. عین الحیوه صفحه ۴۰۴

حدیث ۱۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعْلَقًا بِالثَّرِيَّا لَتَنَاوَلَهُ أَنَاسٌ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسٍ؛ اگر دین به ستاره ثریا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنز العمال، ح ۳۴۱۳۰.

حدیث ۱۱۵

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: اَللّٰهُمَّ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِالْاِحْسَانِ وَلَا تُؤَدِّبْنِي بِالْبَلَاءِ؛ خداایا! با غرق کردن من در ناز و نعمت، مرا به

پرتگاه عذاب خویش مکشان و با بلایا (گرفتاری‌ها) ادبم مکن. عیون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۰۷ ح ۱

حدیث ۱۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ عَقْلًا كَامِلًا وَ عَزْمًا ثَابِتًا وَ لُبًّا رَاجِحًا وَ قَلْبًا زَكِيًّا وَ عِلْمًا كَثِيْرًا وَ اَدْبًا بَارِعًا وَ اجْعَلْ ذٰلِكَ كَلَّةً لِّيْ وَ لَا تَجْعَلْهُ عَلَيَّ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ؛ خدایا مرا عقلی کامل، تصمیمی نافذ، خردی برتر، دلی پاک، دانشی فراوان و ادبی والا روزی کن و تمام اینها را به سود من قرار ده نه به زیانم، ای مهربان‌ترین مهربانان. غرر الحکم، ح ۳۸۱۳

حدیث ۱۱۷

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند: اَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجُسْ فِيْ قَلْبِهِ اِلَّا الرِّضَا اَنْ يَدْعُوَ اللّٰهَ فَيَسْتَجَابَ لَهٗ؛ کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می‌کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند. کافی، ج ۲، ص ۶۲، ح ۱۱

حدیث ۱۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ اٰدَمَ اسْتِخَارَةُ اللّٰهِ وَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللّٰهُ وَ مِنْ شِقْوَةِ ابْنِ اٰدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللّٰهِ وَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللّٰهُ؛ از خوشبختی انسان درخواست خیر از خداوند و خشنودی به خواست اوست و از بدبختی انسان است که از خدا درخواست خیر نکند و به خواست او ناخشنود باشد. تحف العقول، ص ۵۵

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ الرَّقَّةِ فَاِنَّهَا رَحْمَةٌ؛ دعا کردن را در هنگام رقت قلب غنیمت شمرد، که رقت قلب، رحمت است. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۴۷، ح ۱۴

حدیث ۱۲۰

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ حُبِّيْكَ وَ حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَ حُبَّ مَا يُقَرِّبُنِيْ اِلَيْ حُبِّيْكَ وَ اجْعَلْ حُبِّيْكَ اَحَبَّ اِلَيَّ مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ؛ خدایا روزی کن مرا محبت خودت و محبت دوستدارانت را و محبت آنچه مرا به تو نزدیک می‌کند و محبت خودت را نزد من از آب خنک محبوب‌تر گردان. محجّة البيضاء، ج ۸، ص ۵

حدیث ۱۲۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ان الله يحشر الناس على نياتهم يوم القيامة؛ به درستی که خداوند، مردم را در روز قیامت به شکل و شمایل نیاتشان محشور می‌کند. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۷۲).

حدیث ۱۲۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يستجب الدعاء في اربعة مواطن: في الوتر و بعد الفجر، و بعد الظهر، و بعد المغرب، و في رواية يسجد بعد المغرب و يدعو، في سجوده؛ دعا در چهار جامستحب است: در نماز وتر، بعد از فجر، بعد از نماز ظهر و مغرب. در روایتی آمده که پس از نماز مغرب، انسان به سجده رود و در سجده اش دعا بخواند. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴).

حدیث ۱۲۳

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ يُؤَخِّرُ إِجَابَةَ الْمُؤْمِنِ شَوْقًا إِلَى دُعَائِهِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَحَبِّ أَنْ أَسْمِعَهُ، وَيُعَجِّلُ إِجَابَةَ دُعَاءِ الْمُنَافِقِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَكْرَهُ سَمَاعَهُ؛** خداوند اجابت دعای مؤمن را به شوق (شنیدن) دعایش به تأخیر می اندازد و می گوید: «صدایی است که دوست دارم آن را بشنوم» و در اجابت دعای منافق عجله می کند و می گوید: صدایی است که از شنیدنش بدم می آید. (فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۵)

حدیث ۱۲۴

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ؛** عاجزترین مردم کسی است که نتواند دعا کند. (بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۲۹۴)

حدیث ۱۲۵

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **أَمَا حَقُّ ذِي الْمَعْرُوفِ عَلَيْكَ فَإِنَّ تَشْكُرَهُ وَتَذْكُرُ مَعْرُوفَهُ وَتَكْسِبُهُ الْمَقَالَهَ الْحَسَنَةَ وَتُخْلِصُ لَهُ الدُّعَاءَ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ كُنْتَ قَدْ شَكَرْتَهُ سِرًّا وَعَلَانِيَةً ثُمَّ إِنَّ قَدْرَتَ عَلَيَّ مُكَافَأَتِهِ يَوْمًا كَافِيَتُهُ؛** حق کسی که به تو نیکی کرده، این است که از او تشکر کنی و نیکی اش را به زبان آوری و از او به خوبی یاد کنی و میان خود و خدای عزوجل برایش خالصانه دعا کنی، هرگاه چنین کردی بی گمان در پنهان و آشکار از او تشکر کرده ای. سپس اگر روزی توانستی نیکی او را جبران کنی، جبران کن. (خصال، ص ۵۶۸)

حدیث ۱۲۶

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ لَمْ يَرْجُ النَّاسَ فِي شَيْءٍ وَرَدَّ أَمْرَهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ اسْتَجَابَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ؛** هر کس در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عزوجل واگذارد، خداوند هر خواسته ای که او داشته باشد اجابت کند. (کافی، ج ۲، ص ۱۴۸، ح ۳)

حدیث ۱۲۷

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند: **أَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجَسْ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ فَيَسْتَجَابَ لَهُ؛** کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند. (کافی، ج ۲، ص ۶۲، ح ۱۱)

حدیث ۱۲۸

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: **أَوْشَكَ دَعْوَةً وَأَسْرَعَ إِجَابَةً دُعَاءَ الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ؛** دعایی که بیشتر امید اجابت آن می رود و زودتر به اجابت می رسد، دعا برای برادر دینی است در پشت سر او. (اصول کافی، ج ۱، ص ۵۲)

حدیث ۱۲۹

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: دعوه الصائم تستجاب عند افطاره؛ دعای شخص روزه دار هنگام افطار مستجاب می شود. (بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۲۵۵، ح ۳۳)

حدیث ۱۳۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الدُّنُوبُ الَّتِي تُعَيِّرُ النَّعَمَ الْبَغْيُ وَالدُّنُوبُ الَّتِي تَوْرَثُ النَّدَمَ الْقَتْلُ وَالَّتِي تُنَزِلُ النَّقَمَ الظُّلْمُ وَالَّتِي تَهْتِكُ السُّمُورَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَالَّتِي تَحْبِسُ الرِّزْقَ الزِّنَا وَالَّتِي تُعْجِلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَالَّتِي تَزِدُّ الدَّعَاءَ وَتُظْلِمُ الْهَوَاءَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ؛ گناهی که نعمت ها را تغییر می دهد، تجاوز به حقوق دیگران است. گناهی که پشیمانی می آورد، قتل است. گناهی که گرفتاری ایجاد می کند، ظلم است. گناهی که آبرو می برد، شرابخواری است. گناهی که جلوی روزی را می گیرد، زناست. گناهی که مرگ را شتاب می بخشد، قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب دعا می شود و زندگی را تیره و تار می کند، نافرمانی از پدر مادر است. (علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۴)

حدیث ۱۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَدْعُو فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لِلْمَلَائِكِينَ: قَدْ اسْتَجَبْتُ لَهُ وَلَكِنْ أَحْبَسُوهُ بِحَاجَتِهِ ، فَإِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَ صَوْتَهُ وَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَدْعُو فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: عَجِّلُوا لَهُ حَاجَتَهُ فَإِنِّي أَبْغِضُ صَوْتَهُ؛ هر آینه بنده دعا می کند و خداوند عزوجل به دو فرشته می فرماید: من دعای او را مستجاب کردم اما حاجتش را نگهدارید، زیرا دوست دارم صدای او را بشنوم و همانا بنده دعا می کند و خداوند تبارک و تعالی می فرماید: زود خواسته اش را برآورید که من خوش ندارم صدای او را بشنوم. (کافی، ج ۲، ص ۴۸۹، ح ۳)

حدیث ۱۳۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَلِيخْرُجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی رود. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱)

حدیث ۱۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكُمْ بِالْدُّعَاءِ ، فَإِنَّكُمْ لَا تَقْرَبُونَ إِلَى اللَّهِ بِمِثْلِهِ ، وَلَا تَتْرَكُوا صِيغَةَ غَيْرِهِ لِصِدْقِهَا أَنْ تَدْعُوا بِهَا ، إِنَّ صَاحِبَ الصِّيغَةِ هُوَ صَاحِبُ الْكِبَارِ؛ شما را سفارش می کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی شوید و دعا کردن برای هیچ امر کوچکی را، به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجتهای کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجتهای بزرگ به دست اوست. (کافی، ج ۲، ص ۴۶۷، ح ۶)

حدیث ۱۳۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَبِّمَا سَأَلْتَ الشَّيْءَ فَلَا تُؤْتَاهُ وَأُوتِيَتْ خَيْرًا مِنْهُ عَاجِلًا أَوْ آجِلًا أَوْ صَرَفَ عَنْكَ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَكَ ، فَلَرُبَّ أَمْرٍ قَدْ طَلَبْتَهُ فِيهِ هَلَكَ دِينُكَ لَوْ أُوْتِيْتَهُ ، فَلَتَكُنْ مَسْأَلَتَكَ فِيمَا يَبْقَى لَكَ جَمَالُهُ وَيُنْفِي عَنْكَ وَبَالُهُ؛ گاه چیزی را (از خدا) می خواهی

اما به تو داده نمی شود و دیر یا زود بهتر از آن به تو داده می شود، یا به خاطر آنچه خیر و مصلحت تو در آن است از برآورده شدن خواسته ات دریغ می شود، زیرا بسا خواسته ای که اگر برآورده شود به نابودی و تباهی دین تو می انجامد، پس، چیزی بخواه که زیبایی و نیکیش برایت می ماند و پیامد سوئی ندارد. (نهج البلاغه، نامه ۳۱)

حدیث ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابَ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَزِدُّ دُعَاءُ أَوَّلُهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دُعَائِي كَمَا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ شُرُوعٌ شُود، رد نمی شود. (الدعوات، ص ۵۲)

حدیث ۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلَبٍ غَافِلٍ لَاهٍ؛ خدا را بخوانید و به اجابت دعای خود یقین داشته باشید و بدانید که خداوند دعا را از قلب غافل بیخبر نمی پذیرد. (کنز العمال، ج ۲، ص ۷۲)

حدیث ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يَا عَلِيُّ مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ صِيْفَادِيْنَهُ، وَرَقَّ قَلْبُهُ، وَدَمِعَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى وَكَمْ يَكُنْ لِدَعْوَتِهِ حِجَابٌ؛ ای علی هر کس حلال بخورد، دینش صفا می یابد، رقت قلب پیدا می کند، چشمانش از ترس خداوند متعال پر اشک می شود و برای (استجابت) دعایش مانعی نمی باشد. (میراث حدیث، ج ۲، ص ۱۸، ح ۲)

حدیث ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: صَلَاةُ اللَّيْلِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَحُبُّ الْمَلَائِكَةِ وَسُنَّةُ النَّبِيَاءِ وَنُورُ الْمَعْرِفَةِ وَأَصْلُ الْيَمَانِ وَرَاحَةُ الْبَدَانِ وَكَرَاهِيَّةٌ لِلشَّيْطَانِ وَسِلَاحٌ عَلَى الْعِدَاءِ وَاجَابَةٌ لِلدُّعَاءِ وَقَبُولُ الْعَمَالِ وَبَرَكَاتٌ فِي الرِّزْقِ؛ نماز شب، موجب رضایت پروردگار، دوستی فرشتگان، سنت پیامبران، نور معرفت، ریشه ایمان، آسایش بدن ها، مایه ناراحتی شیطان، سلاحی بر ضد دشمنان، مایه اجابت دعا، قبولی اعمال و برکت در روزی است. (ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۱)

حدیث ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا لَمْ يَأْمُرُوا بِمَعْرُوفٍ وَلَمْ يَنْهَوْا عَنْ مُنْكَرٍ وَلَمْ يَتَّبِعُوا الْأَخْيَارَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ، فَيَدْعُوا عِنْدَ ذَلِكَ خِيَارَهُمْ فَلَا تُسْتَجَابُ لَهُمْ؛ هر گاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر نکنند، و از نیکان خاندان من پیروی ننمایند، خداوند بدانشان را بر آنان مسلط گرداند و نیکانشان دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود. (امالی صدوق، ص

حدیث ۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **الْصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَ هِيَ أَنْجِحُ دَوَاءٍ وَ تَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَ قَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَ لَا يَذْهَبُ بِالِدَوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَ الصَّدَقَةُ؛** صدقه بلا را برطرف می کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی گرداند و درد و بیماری ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی برد. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷، ح ۷۱)

حدیث ۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرِجْ عَنِ مُعَسِّرٍ؛** هر کس می خواهد دعایش مستجاب شود و غمش از بین برود باید گره از کار گرفتاری باز کند. (نهج الفصاحه، ح ۲۹۶۱)

حدیث ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ الرَّزْقَةِ فَإِنَّهَا رَحْمَةٌ؛** دعا کردن را در هنگام رقت قلب غنیمت شمرید، که رقت قلب، رحمت است. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۴۷، ح ۱۴)

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **لَيْسَ شَيْءٌ أَسْرَعَ إِجَابَةً مِنْ دَعْوَةِ غَائِبٍ لِعَائِبٍ؛** هیچ دعایی زودتر از دعایی که انسان در غیاب کسی می کند، مستجاب نمی شود. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۵۹، ح ۱۷)

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيَكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ؛** هر کس دوست دارد خداوند هنگام سختی ها و گرفتاری ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۲۳)

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **نِعَمَ عَيُونِ الدُّعَاءِ الْخُشُوعُ؛** خشوع، چه نیک یآوری است برای دعا. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۴۵

حدیث ۱۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ قَرَعَ بَابَ اللَّهِ فَتَحَ لَهُ؛** هر کس در خانه خدا را بکوبد، به رویش گشوده می شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۹۲

حدیث ۱۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَعْطَى الدُّعَاءَ لَمْ يُحْرَمِ الإِجَابَةَ؛ هر که را توفیق دعا داده شود، از پذیرش آن محروم نشود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۴۳

حدیث ۱۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْسَنَ الْمَسْأَلَةَ أَسْعِفَ؛ هر کس به روشی نیکو درخواست کند، خواسته‌اش برآورده می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۹۳

حدیث ۱۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِالْدُّعَاءِ يُسْتَدْفَعُ الْبَلَاءُ؛ با دعا، دفع بلا خواسته می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۴۰

حدیث ۱۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الدُّعَاءُ لِلْسَّائِلِ إِحْدَى الصَّدَقَاتِينَ؛ دعا کردن برای حاجت‌خواه، یکی از دو صدقه است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۶۲۰

حدیث ۱۵۲

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): الا- وان الإجابة تحت قبته والشفاء فى تربته، و الأئمة عليهم السلام من ولده؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بدانید که اجابت دعا، زیر گنبد حرم او (امام حسین علیه السلام) و شفاء در تربت او، و امامان (علیهم السلام) از فرزندان او هستند. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ???

حدیث ۱۵۳

قال الصادق عليه السلام: اللَّهُمَّ ... وَارْحَمِ تِلْكَ الْأَعْيُنَ الَّتِي جَرَتْ دُمُوعُهَا رَحْمَةً لَنَا وَارْحَمِ تِلْكَ الْقُلُوبَ الَّتِي جَزَعَتْ وَاحْتَرَقَتْ لَنَا وَارْحَمِ الصَّيْرُخَةَ الَّتِي كَانَتْ لَنَا؛ امام صادق علیه السلام بر سجاده خود نشسته و بر زائران و سوگواران اهل بیت، چنین دعا می‌کردند و می‌فرمودند: خدایا... آن دیدگان را که اشکهایش در راه ترخیم و عاطفه بر ما جاری شده و دلهایی را که بخاطر ما نالان گشته و سوخته و آن فریادها و ناله‌هایی را که در راه ما بوده است، مورد رحمت قرار بده. بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۸

حدیث ۱۵۴

امام علی علیه السلام: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى الْفَاكِهَةَ الْجَدِيدَةَ قَبَّلَهَا وَوَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ وَفَمِهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ كَمَا أَرَيْتَنَا أَوْلَاهَا فِي عَافِيَةٍ، فَأَرِنَا آخِرَهَا فِي عَافِيَةٍ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم، چون میوه‌ای نو می‌دیدند، آن را می‌بوسیدند و بر روی چشمان و دهانشان می‌نهادند و سپس می‌گفتند: خداوندا! چنان که آغاز این را در عافیت به ما نشان دادی، پایان آن را نیز در عافیت به ما بنمایان. الامالی للصدوق، صفحه ۳۳۸، حدیث ۳۹۶

حدیث ۱۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر که می‌خواهد دعایش

مستجاب و اندوهش بر طرف شود ، به تنگدست مهلت دهد. کنز العمال : ۱۵۳۹۸

حدیث ۱۵۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَطْبَ كَسْبِكَ تُسْتَجَبُ دَعْوَتُكَ ، فَإِنَّ الرَّجُلَ يَرْفَعُ اللَّقْمَةَ إِلَى فِيهِ (حراما) فَمَا تُسْتَجَابُ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ در آمدت را پاک کن تا دعایت مستجاب شود؛ زیرا هرگاه آدمی لقمه [حرام] به دهان خود ببرد، تا چهل روز دعایی از او پذیرفته نمی‌شود. کما فی بحار الأنوار : ۹۳ / ۳۵۸ / ۱۶ .

حدیث ۱۵۷

امام باقر علیه السلام : عَلَيْكَ بِالِدَعَاءِ لِإِخْوَانِكَ بظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يَهِيلُ الرِّزْقَ؛ پشت سر برادرانت دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می‌کند . بحار الأنوار : ۷۶ / ۶۰ / ۱۴

حدیث ۱۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : اللَّهُمَّ ارْزُقْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَمَنْ أَحَبَّ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ ، الْعَفَافَ وَالْكَفَافَ ، وَارْزُقْ مَنْ أَبْغَضَ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ الْمَالَ وَالْوَالِدَ؛ خدایا ! به محمد و خاندان محمد و به کسی که محمد و خاندان او را دوست دارد ، پاکدامنی و روزی به قدر کفاف عطا فرما و به هر که محمد و آل محمد را دشمن دارد مال و فرزند روزی کن . الکافی : ۲ / ۱۴۰ / ۳

حدیث ۱۵۹

امام صادق علیه السلام : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ ، وَذَلِكَ أَنْ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجَهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ؛ خداوند عز و جل روزی مؤمنان را از جایی می‌رساند که فکرش را هم نمی‌کنند ؛ و این بدان علت است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید زیاد دعا می‌کند . نور الثقلین : ۳۴ / ۳۵۴ / ۵

حدیث ۱۶۰

قال الصادق - عليه السلام - : الساعة التي يستجاب فيها الدعاء يوم الجمعة ما بين فراغ الامام من الخطبة الى ان يستوى الناس في الصفوف ؛ ساعتی که دعا در آن مستجاب است روز جمعه و فاصله میان پایان خطبه (نماز جمعه) تا به صف ایستادن مردم می‌باشد. (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱).

حدیث ۱۶۱

عن ابی عبدالله - عليه السلام - قال : من قدم اربعین رجلا- من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کسی که در قنوت نماز و تر برای چهل مؤمن و سپس برای خود دعا کند، خداوند دعاها را مستجاب گرداند. (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، باب ۴۵).

حدیث ۱۶۲

قال الصادق - علیه السلام - : الداعی و المؤمن من شریکان ؛ دعا کننده و آمین گوینده دراجر و استجاب دعاى شان شریک هستند (یکسانند). (المواعظ العدييه ، ج ۳۴۲).

حدیث ۱۶۳

قال الصادق - علیه السلام - : یا صاحب الدعاء! لا تسئل ما لا یكون و لا یحل ؛ ای دعا کننده ! چیزی را که نشدنی و حرام است از خداوند درخواست مکن (چون به اجابت نمی رسد). (عدة الداعی ، ص ۱۴۰)

حدیث ۱۶۴

قال الصادق - علیه السلام - : الجلوس بعد صلاة الغداة فى التعقیب و الدعاء حتى تطلع الشمس ابلغ فى طلب الرزق من الضرب فى الارض ؛ هر کس بعد از نماز صبح برای تعقیب و دعا تا طلوع خورشید بنشیند، بهتر از در نوردیدن زمین ، روزی را جلب می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ ۳۵).

حدیث ۱۶۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من اكل لمقمة حرام لم تقبل له صلوة اربعین لیلة و لم یستجب له دعوة اربعین صباحا ؛ کسی که لقمه حرام بخورد، نماز چهل شب او قبول نمی شود، و دعای چهل روز او به اجابت نمی رسد. (دارالسلام ، نوری ، ج ۴ ص ۲۱۳)

حدیث ۱۶۶

قال الصادق - علیه السلام - : اذرق احدکم فلیدع فان القلب لا یرق حتى یخلص ؛ وقتی دل شما شکست دعا کنید، زیرا دل تا خالص نگردد نمی شکند. (بحار الانوار، ج ۹۳ ، ص ۳۴۵)

حدیث ۱۶۷

قال الصادق - علیه السلام - : علیک بالدعاء فان فیہ شفاء من کل داء ؛ برتو باد به دعا، زیرا دعا درمان هر دردی است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۸)

حدیث ۱۶۸

قال علی - علیه السلام - : و اذفعوا امواج البلاء بالدعاء؛ موج بلاها را به وسیله دعا از خود دفع کنید. (بحار الانوار، ج ۹۳ ، ص ۳۰۱)

حدیث ۱۶۹

قال الصادق - علیه السلام - : ان الله - عزوجل - لا یرد دعاء بظهر قلب قاس ؛ همانا خدای تعالی دعایی را که از دل سخت و با قساوت برخاسته شود، اجابت نمی کند. (بحار الانوار، ج ۹۳ ، ص ۳۰۵ ، میزان الحکمه ، ج ۳ ، ص ۲۵۷).

حدیث ۱۷۰

قال الصادق - علیه السلام - : من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجيب له فيهم و في نفسه ؛ هر کس برای چهل تن از برادران (دینی) خود دعا کند و سپس برای خود دعا کند، خدا، دعای او را در حق آنان و او مستجاب کند. (المواعظ العددیه ، ص ۲۷۴).

حدیث ۱۷۱

قال علی - علیه السلام - : من دعا الله اجابه ؛ هر که خدا را بخواند، خداوند او را پاسخ گوید. (غررالحکم ، ص ۲۹۵)

حدیث ۱۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الدعاء مخ العبادة ؛ دعا مغز عبادت است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ، ص ۲۴۷)

حدیث ۱۷۳

قال علی - علیه السلام - : الدعاء ترس المؤمن ؛ دعا سپر مؤمن است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۷)

حدیث ۱۷۴

قال علی - علیه السلام - : لا يقنطنك تاءخير اجابه الدعاء فان العطيء على قدر النبية و ربما تاءخرت الاجابه ليكون ذلك الاعظم لاجر السائل ، و اجزل لعطاء النائل ؛ نباید به تاءخیر افتادن اجابت دعا تو را ناامید کند، زیرا عطا و بخشش خداوند به قدر نیت بنده است و چه بسا که اجابت دعا طول کشد تا پاداش دعاکننده بزرگتر و عطای بخشنده نیز بیشتر گردد. (غررالحکم ، ص ۲۳۸)

حدیث ۱۷۵

قال الصادق - علیه السلام - : الدعاء بعد الفريضة افضل من الصلوة تنفلا ؛ دعای بعد از نماز واجب ، از به جا آوردن نماز نافله برتر است. (من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ص ۹۶۲)

حدیث ۱۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : و ارفعوا اليه ايديكم بالدعاء في اوقات صلاتكم فانها افضل الساعات ينظر الله - عزوجل - فيها بالرحمة الى عباده و يجيبهم اذا ناجوه و يليهم اذا نادوه و يستجب لهم اذا دعوه؛ و در اوقات نمازهايتان دستهای خود را به دعا به سوی خدا بردارید، زیرا آن اوقات بهترین ساعات است و خداوند به سوی بندگانش با نظر رحمت نگاه می کند و هنگامی که با او مناجات کنند جواب می دهد زمانی که او را بخوانند، لیبک می گوید و وقتی که به درگاه او دعا کنند، اجابت می فرماید. (بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۱۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : تفتح ابواب السماء و يستجاب الدعاء في اربعة مواطن : عندالتقاء الصفوف في سبيل الله وعند نزول الغيث وعند اقامة الصلاة وعند رؤي الكعبة ؛ چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها رامستجاب کنند: ۱ - هنگام تلاقی

صفوف مبارزان در راه خدا ۲ - هنگام نزول باران ۳ - هنگام نماز ۴ - هنگام دیدار کعبه. (نهج الفصاحه ، ص ۱۱۶۸)

حدیث ۱۷۸

قال الباقر - علیه السلام - : فاذا فرغت من الصلاة المكتوبة فانصب الي ربك في الدعاء او اربع اليه في المساء؛ هرگاه از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا به سوی پروردگارت پرداز و رغبت کن به سوی پروردگارت به سوال و درخواست . (مجمع البیان ، ج ۱۰ ص ۵۰۹)

حدیث ۱۷۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : كءنه قد استغنى غنى خذوا صلاته فاضربوا بها وجهه ؛ بنده مران بنگرید که نماز به جای آورد، ولی درخواست حاجت نکرد و گویا از من بی نیاز است نمازش را برگردانید و بر چهره اش بکوبید. (بحار الانوار، ج ۸۲ ص ۳۲۵)

حدیث ۱۸۰

قال الصادق - علیه السلام - : ان الله - عزوجل - فرض عليكم الصلوات في احب الاوقات اليه فاسئلوا الله حوائجكم عقيب فرائضكم ؛ به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید. (بحار الانوار، ج ۸۵ ص ۳۲۴)

حدیث ۱۸۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - ادعوا الله و انتم موقنون بالاجابة و اعلموا ان الله تعالى لا يستجب دعاء من قلب غافل لاه بايقين به استجابت دعای خویش ، خداوند را بخوانید و بدانید که پروردگار - تبارک و تعالی - دعایی را که از دل غافل و بی توجه بر آید، مستجاب نخواهد کرد (الاذکار، ص ۳۵۶).

حدیث ۱۸۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ان الله يستجبي من عبده اذا صلى في جماعة ثم ساءله حاجه ان ينصرف حتى يقضيها ؛ وقتی بنده نمازش را به جماعت بخواند و حاجتی از خدا بخواهد، خداوند او را حاجت روا خواهد کرد، زیرا شرم دارد خواسته او را برنیآورد. (بحار الانوار، ج ۸۸ ص ۴)

حدیث ۱۸۳

قال علی - علیه السلام - : الدعاء مفتاح الرحمة و مصباح الظلمة ؛ دعا کلید رحمت الهی و روشنایی بخش تاریکی هاست. (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۵).

حدیث ۱۸۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ثلاثه مواطن لا ترد فيها دعوة عبد: رجل يكون في برية حيث لا يراه احد الا الله فيقوم فيصلی و

رجل يكون معه فئة فيقر عنه اصحابه فثبت و رجل يقوم من آخر الليل ؛ سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود: یکی آن مردی که در بیابان باشد و کسی جز خدا او را نمی بیند برخیزد و نماز گزارد. دیگر آن مردی که با گروهی در جنگ باشد و یاران وی بگریزند و او استوار ماند. سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد. (کنز العمال ، ج ۲ - ص ۱۰۲، ص ۳۳۳۶)

حدیث ۱۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: من ادى فريضة فله عندالله دعوة مستجابة ؛ هر کس نماز واجبی را به جای آورد یک دعای مستحب نزد خدا خواهد داشت . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۱).

حدیث ۱۸۶

قال الصادق - عليه السلام -: يستجاب الدعاء فى اربعة مواطن : فى الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب؛ دعا در چهار وقت به اجابت می رسد: ۱ - در نماز وتر ۲ - پس از نماز صبح ۳ - بعد از نماز ظهر ۴ - پس از مغرب. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴ روضه المتقين ، ج ۱۲ ص ۳۸).

حدیث ۱۸۷

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى صلوة و عقب الى اخرى فهو ضيف الله و حق على الله ان يكرم ضيفه ؛ هر که نماز فریضه کند و بعد از آن تعقیب بخواند تا نماز دیگر (یعنی به خواندن دعاهایی که بعد از نماز باید خواند و قرائت قرآن و غیره مشغول گردد تا وقت نماز دیگر) پس آن بنده مهمان خدا می باشد و حق است بر خدای - عزوجل - اینکه اکرام کند مهمان خود را. (بحار الانوار، ج ۸۵ ص ۳۲۲).

حدیث ۱۸۸

قال الصادق - عليه السلام -: تسيح فاطمة الزهراء - عليهاالسلام - فى كل يوم فى دبر كل صلاة احب الى من صلاة الف ركعة فى كل يوم؛ تسيح حضرت زهرا (عليهاالسلام) در هر روز در تعقیب هر فریضه نزد من محبوب تر است از به جا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز (ثواب الاعمال ، ص ۱۶۶)

حدیث ۱۸۹

قال الصادق - عليه السلام -: كل دعاء يدعى الله - عزوجل - به محبوب عن السماء حتى يصلى على محمد و آل محمد؛ هر دعایی که خدا با آن خوانده شود، پوشیده است ، بالا نمی رود و به هدف اجابت نمی رسد مگر این که صلوات بر محمد و آل محمد (ع) همراه با آن باشد. (اصول کافی ، ج ۲، ص ۴۹۳)

حدیث ۱۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: التعقيب بعد صلوة الفجر ابلغ فى طلب الرزق؛ دعای پس از نماز صبح برای جلب رزق مؤثرتر است . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۶، مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۳۳۶)

حدیث ۱۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الله يستحيي من عبده اذا صلى في جماعة ثم سأله حاجه ان ينصرف حتى يقضيها؛ همانا خداوند از بنده اش هنگامی که به نماز جماعت مشغول است و سپس از او حاجتی بخواهد که برآورده نشود، حیا می کند تا زمانی که آن را اجابت کند. (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۱۹۲

عن رسول الله - صلى الله عليه وآله -: وما منكم من احد يخرج من بيته متطهرا فيصلى الصلوة فى الجماعة مع المسلمين ثم يقعد ينتظر صلوة الاخرى الا- والملائكة تقول: اللهم اغفر له، اللهم ارحمه؛ وقتی شما از خانه خارج می شوید، با طهارت باشید، و شرکت در جماعت با مسلمین بکنید، و انتظار نماز باشید، در این صورت ملائکه برای شما دعا می کنند، خدایا او را بیا مرز، خدایا بر او رحم کن. (جامع احادیث، ج ۶، ص ۳۸۷)

حدیث ۱۹۳

قال على - عليه السلام -: اغتتموا الدعاء عند اربع: عند قراءة القران و عند الاذان و عند نزول الغيث و عند التقاء الصفيين للشهادة؛ در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید: ۱- هنگام قرائت قرآن. ۲- هنگام اذان. ۳- هنگام نزول باران. ۴- هنگام رو به رو شدن دو لشکر مؤمنین و کفار برای جنگ. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۱۱۴)

حدیث ۱۹۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا اباذر! اذا كان العبد فى ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلى امر الله - عز و جل - الملكة فصفا خلفه صفا لا- یری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یؤمنون علی دعائه؛ ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتداء نمایند و به دعای او آمین گویند. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۲۱). مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶)

حدیث ۱۹۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الدعاء بين الاذان و الاقامة لا یرد؛ دعای بین اذان و اقامه رد نمی شود. (شهاب الاخبار، ص ۴۴)

حدیث ۱۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: اذا زالت الشمس فتحت ابواب السماء و ابواب الجنان و استجيب الدعاء، فطوبى لمن رفع له عند ذلك عمل صالح؛ وقتی آفتاب از دایره نصف النهار گذشت، درهای آسمان و درهای بهشت گشوده شده و دعا در این هنگام مستجاب می گردد. پس خوشا به حال کسی که در این ساعت عمل صالحی از او بالا رود. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

حدیث ۱۹۷

قال النبی - صلی الله علیه وآله -: ثلاثه لا یتقبل الله - عز و جل - لهم بالحفظ، رجل نزل فی بیت خرب ، و رجل صلی علی قارعۃ الطریق و رجل ارسل راحلته و لم یستوثق منها ؛ سه طایفه هستند که خداوند دعای آنها را برای حفظ و سلامتی نمی پذیرد: ۱ - کسی که زیر دیوار و سقف شکسته منزل کند. ۲ - کسی که در وسط جاده نماز بخواند. ۳ - کسی که مرکب خود را رها کند و آن را نیندد. (الخصال ، ج ۱ ، ص ۱۴۱. بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۱۵۷)

حدیث ۱۹۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: من اكل لقمه حرام لم يقبل له صلوة اربعین لیلة و لم تستجب له دعوة اربعین صباحا ؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد. (دارالسلام نوری ، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۱۹۹

قال الصادق - علیه السلام -: یدخل علی المیت فی قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت ؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود، و اجر و پاداش این امور را برای میت و آن را انجام می دهد، نوشته می شود. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۲۰۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -: الصلاة اجابة للدعاء و قبول للاعمال ؛ نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است . (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۱)

حدیث ۲۰۱

قال الباقر - علیه السلام -: ما من عبد من شیعتنا یقوم الی الصلوة الا اکتفت به عدد من خالفه ملائكة یصلون خلفه و یدعون الله - عز و جل - له حتی یفرغ من صلاته ؛ هیچ بنده ای از پیروان ما نیست که به نماز بایستد، مگر آن که به اندازه مخالفینش ملائکه پشت سر او نماز می خوانند و در پیشگاه خداوند متعال برای او دعا می کنند تا از نمازش فارغ شود. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

حدیث ۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **ادْفَعُوا أَبْوَابَ الْبَلَاءِ بِالْدُّعَاءِ**؛ درهای بلا را با دعا ببندید. قرب الاسناد، ص ۱۱۷

حدیث ۲۰۳

امام علی علیه السلام: **بُكَاءُ الْعُیُونِ وَخَشْيَةُ الْقُلُوبِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ**، فإذا وَجَدْتُمُوهَا فَاغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ؛ گریه چشمها و ترس دلها نشانه رحمت خدای بلندنام است. هر گاه این دو را در خود یافتید دعا کردن را غنیمت شمردید. مکارم الأخلاق: ۲ / ۹۶ / ۱۰
منتخب میزان الحکمة: ۷۸

حدیث ۲۰۴

امام علی علیه السلام فرمودند: أَعْلَمُ النَّاسِ بِاللَّهِ أَكْثَرُهُمْ لَهُ مَسْأَلَةٌ؛ خداشناس ترین مردم پر درخواست ترین آنها از خداست. غررالحکم، ج ۲، ص ۴۵۱، ح ۳۲۶۰

حدیث ۲۰۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اَمْتُنْ عَلَيْنَا بِالتَّشَاطُ وَ اَعِدْنَا مِنَ الْفَشْلِ وَ الْكَسَلِ وَ الْعَجْزِ وَ الْعَلَلِ وَ الضَّرَرِ وَ الضَّجْرِ وَ الْمَلَلِ؛ (خدایا) نعمت سرزندگی و کوشایی را به ما ارزانی دار و از سستی، تنبلی، ناتوانی، بهانه آوری، زیان، دل مردگی و ملال، محفوظمان دار. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۴

حدیث ۲۰۶

امام سجاد علیه السلام فرمودند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَ الْحَزَنِ وَ الْعَجْزِ وَ الْكَسَلِ؛ بار خدایا، من از غم و اندوه و ناتوانی و تنبلی به تو پناه می‌برم. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۸

حدیث ۲۰۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: دعای انسان پشت سر برادر دینی‌اش، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است. کافی، ج ۲، ص ۵۰۷

حدیث ۲۰۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند عزوجل از میان بندگان مؤمنش آن بنده‌ای را دوست دارد که بسیار دعا کند، پس بر شما باد دعا در هنگام سحر تا طلوع آفتاب، زیرا آن، ساعتی است که درهای آسمان در آن هنگام باز گردد و روزیها در آن تقسیم گردد و حاجتهای بزرگ بر آورده شود. کافی، ج ۲، ص ۴۷۸

حدیث ۲۰۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: به خدا سوگند هیچ بنده‌ای در دعا، پافشاری و اصرار به درگاه خدای عزوجل نکند، جز اینکه حاجتش را بر آورد. کافی، ج ۲، ص ۴۷۵

حدیث ۲۱۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: پروردگارا روزیمان کن بندگی‌ات و دوری از گناه و نیت پاک را. (الصحیفه المهدیه/۶۹)

حدیث ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: نعم سلاح المؤمن الصبر و الدعاء؛ چه نیکو سلاحی است صبر و دعا برای مؤمن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من یدم قرع الباب یوشک أن یفتح له؛ هر که به کوفتن در ادامه دهد بر او بگشایند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سره أن یتستجیب الله له عند الشدائد و الكرب فلیکثر الدعاء فی الرّخاء؛ هر که دوست دارد خدا هنگام سختی و مصیبت دعای وی اجابت کند هنگام گشایش دعا بسیار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أتى إلیکم معروفا فکافئوه فإن لم تجدوا فادعوا له؛ هر که با شما نکوئی کرد عوضش دهید و اگر نتوانید برای او دعا کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من عبد مسلم یدعو لأخیه بظهر الغیب إلّا قال الملك و لک بمثله؛ هر بنده مسلمانی که در غیاب برادر خویش برای او دعا کند فرشته گوید برای تو نیز نظیر آن باد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یردّ القضاء إلّا الدعاء و لا یزید فی العمر إلّا البر؛ قضا جز به دعا دفع نشود و چیزی جز نیکوکاری عمر را افزون نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس شیء أکرم عند الله من الدعاء؛ هیچ چیز نزد خدا گرامی تر از دعا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لم تؤتوا بعد کلمه الإخلاص مثل العافیة فاسألوا الله العافیة؛ شما را پس از کلمه اخلاص چیزی مثل عافیت نداده اند از خدا عافیت طلبید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لقد بارک الله لرجل فی حاجه أكثر الدعاء فیها أعطیها أو منعها؛ خدا حاجتی را که مرد در باره آن بسیار دعا کند روا بشود یا نشود، مبارک کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قل اللهم انی أسألك نفسا مطمئننه تؤمن بقلائك و ترضی بقضائك و تقنع بعطائك؛ بگو خدایا جان مطمئنی از تو میخواهم که به معاد ایمان داشته باشد و به قضای تو رضا دهد و به عطای تو قناعت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی یا ابن آدم ثلاثه: واحده لی و واحده لک و واحده بینی و بینک فأما التي لی فتعبدنی لا تشرک بی شیئا، و أما التي لک فما عملت من عمل جزیتک به فإن أغفر فأنا الغفور الرحیم و أما التي بینی و بینک فعلیک الدعاء و المسأله و علی الاستجابه و العطاء؛ خدای والا فرماید: ای فرزند آدم سه چیز هست یکی خاص من، یکی خاص تو، و یکی میان من و تو. اما آن که خاص من است آن که مرا پیرستی و چیزی را با من انباز نکنی اما آنچه خاص تو است هر چه عمل کنی سزای تو دهم و اگر بیمارم از آمرزگار رحیمم، اما آنچه میان من و تو است از تو دعا کردن و خواستن و از من اجابت و عطا کردن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عودوا المرضى، و مروهم فليدعوا لكم فإن دعوه المريض مستجابه و ذنبه مغفور؛ بیماران را عیادت کنید و بگوئیدشان که برای شما دعا کنند که دعای بیمار مستجاب و گناه او آمرزیده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عمل البرّ کلّه نصف العباده و الدعاء نصف فإذا أراد الله تعالی بعد خیرا انتحی قلبه للدعاء؛ همه اعمال خیر یک نیمه عبادت است و دعا نیمه دیگر و چون خدا برای بنده ای خیر خواهد، قلب او را به دعا متمایل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ساعتان تفتح فیهما أبواب السماء و قلما تردّ علی داع دعوته: حضور الصیلاه و الصّفّ فی سبیل الله؛ دو وقت است که درهای آسمان در اثنای آن گشوده می شود و کمتر ممکن است دعای دعاکننده ای رد شود: هنگام نماز و صف آرائی در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵

رکعتان بسواک أفضل من سبعین رکعه بغير سواک و دعوه فی السیر أفضل من سبعین دعوه فی العلانیه و صدقه فی السیر أفضل من سبعین صدقه فی العلانیه؛ دو رکعت نماز با مسواک بهتر از هفتاد رکعت بدون مسواک است و یک دعای نهران بهتر از هفتاد دعای آشکار است و یک صدقه نهران بهتر از هفتاد صدقه آشکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء ینفع ممّا نزل و ممّا لم ینزل فعلیکم عباد الله بالدعاء؛ دعا در باره آنچه

فروید آمده و آنچه نیامده مفید است بندگان خدا از دعا غافل مشوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء یردّ القضاء و إنّ البرّ یزید فی الرّزق و إنّ العبد لیحرم الرّزق بالذّنّب یصیبه؛ دعا دفع قضا کند و نیکی روزی را بیفزاید و بنده به وسیله گناهی که مرتکب شود از روزی خود محروم ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء هو العباده؛ دعا، عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء مفتاح الرّحمه و الوضوء مفتاح الصّیّلاه و الصّیّلاه مفتاح الجنّه؛ دعا کلید رحمت و وضو کلید نماز است و نماز کلید بهشت. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء سلاح المؤمن؛ دعا سلاح مؤمن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء جند من أجناد الله مجنّد یردّ القضاء بعد أن یرم. دعا سپاهی از سپاهیان مجهز خداست و قضای محتوم را دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدعاء بین الأذان و الإقامه لا یردّ؛ دعائی که میان اذان و اقامه کنند رد نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّاعی و المؤمن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و العالم و المتعلّم فی الأجر شریکان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعوه فی السّیر تعدل سبعین دعوه فی العلانیه؛ یک دعای نهانی مساوی هفتاد دعای آشکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعوتان لیس بینهما و بین الله حجاب دعوه المظلوم و دعوه المرء لأخیه بظهر الغیب؛ دو دعاست که میان آن و خدا پرده ای نیست، دعای ستمدیده و دعائی که مرد پشت سر برادر خود کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعاء الوالد لولده کدعاء- التَّيْبِ لِأُمَّتِهِ؛ دعائی که پدر برای فرزند کند مانند دعائی است که پیغمبر برای امت خود می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعاء المرء المسلم مستجاب لأخیه بظهر الغیب عند رأسه ملک موکل به کَلَّمَا دعا لأخیه بخیر قال الملك: آمین و لک بمثل ذلك؛ دعای مرد مسلمان که پشت سر برادر خود کند پذیرفته شود بر سر او فرشته ای موکل است و هر دم برای برادر خود دعائی کند گوید پذیرفته باد و برای تو نیز نظیر آن باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعاء المحسن إليه للمحسن لا- یرد؛ دعائی که نکوئی دیده برای نکوکار کند ردشده نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعاء الأخ لأخیه بظهر- الغیب لا یرد؛ دعائی که برادر پشت سر برادر خود کند، ردشده نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خيار أُمَّتِكُم الَّذِينَ تَحِبُّونَهُمْ وَ يَحِبُّونَكُم وَ تَصَلُّونَ عَلَيْهِمْ وَ يَصَلُّونَ عَلَيْكُمْ وَ شَرَارَ أُمَّتِكُم الَّذِينَ تَبْغُضُونَهُمْ وَ يَبْغُضُونَكُم وَ تَلْعَنُونَهُمْ وَ يَلْعَنُونَكُم؛ بهترین پیشوایان شما کسانی هستند که آنها را دوست دارید و شما را دوست دارند. شما آنها را دعا کنید و آنها نیز شما را دعا کنند و بدترین پیشوایان شما کسانی هستند که آنها را دشمن دارید و شما را دشمن دارند و آنها را نفرین کنید و شما را نفرین کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس دعوات يستجاب لهنّ: دعوه المظلوم حتّی ینتصر و دعوه الحاجّ حتّی یصدر و دعوه الغازی حتّی یقفل و دعوه المریض حتّی یبرأ و دعوه الأخ لأخیه بظهر الغیب و أسرع هذه الدّعوات إجابة دعوه الأخ لأخیه بظهر الغیب؛ پنج دعاست که مستجاب می شود دعای مظلوم تا یاری شود و دعای زائر کعبه تا باز گردد و دعای کسی که به جهاد می رود تا به اقامتگاه خود برسد و دعای مریض تا شفا یابد، و دعای برادری که در غیبت برادر خود برای او کند و این دعا از

همه دعاها زودتر مستجاب می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خرج نبی من الأنبياء بالناس يستسقون الله تعالى فإذا هو بنمله رافعه بعض قوائمها إلى السماء فقال ارجعوا فقد استجيب لكم من أجل هذه النملة؛ پیغمبری با مردم برای دعای باران بیرون آمد مورچه ای را دید که دست خود را به طرف آسمان بلند کرده است گفت باز گردید که خدا به خاطر این مورچه دعای شما را پذیرفت. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حصّی نوا أموالکم بالزّکاه و داووا مرضاکم بالصّیّدقه و أعدّوا للبلاء الدّعاء؛ اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث یدرک بهنّ العبد رغائب الدّنيا و الآخره الصّبر علی البلاء و الرضا بالقضاء و الدّعاء فی الرّخاء؛ سه چیز است که بنده به وسیله آن خواستنی های دنیا و آخرت را به دست می آورد: صبر بر بلا و رضا به قضا و دعا در حال فراخ دستی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث دعوات مستجابات لا- شکّ فیهنّ دعوه المظلوم و دعوه المسافر و دعوه الوالد علی ولده؛ سه دعا بدون شک مستجاب می شود: دعای ستمدیده و مسافر و نفرین پدر در حق فرزند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث حقّ علی الله أن لا یردّ لهم دعوه: الصائم حتّی یفطر و المظلوم حتّی ینتصر و المسافر حتّی یرجع؛ سه کسند که بر خدا لازم است دعایشان را رد نکند: روزه دار تا افطار کند و ستمدیده تا ستم از او دفع شود و مسافر تا به وطن خود باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه مواطن لا تردّ فیها دعوه عبد: رجل یكون فی بریه حیث لا یراه أحد إلا الله فیقوم فیصلی و رجل یكون معه فئه فیقرّ عنه أصحابه فیثبت و رجل یقوم من آخر اللیل؛ سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود: یکی آن که مردی در بیابانی باشد که جز خدا کسی او را نمی بیند و برخیزد و نماز گزارد دیگر آن که مردی با گروهی در جنگ باشد و یاران وی بگریزند و او استوار ماند و سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یردّ الله دعاءهم: الذّاکر الله کثیرا و المظلوم و الإمام المقسط؛ سه کسند که خدا دعایشان را رد نمی کند آن که فراوان یاد خدا کند و ستم‌دیده و پیشوای داد‌گر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یجیبهم ربّک عزّ و جلّ رجل نزل بیتا خربا و رجل نزل علی طریق السبیل و رجل أرسل دابّته ثمّ جعل یدعو الله أن یحبسها؛ سه کسند که خدا دعایشان را نمی پذیرد: مردی که در خانه ویران جای گیرد و مردی که کنار راه اقامت گزیند و مردی که حیوان خود را رها کند و سپس دعا کند که خدا آن را نگهدارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السّماء و یتجاب الدعاء فی أربعه مواطن: عند التّقاء الصّیفوف فی سبیل الله و عند نزول الغیث و عند إقامه الصّلاه و عند رؤیه الکعبه؛ چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها را مستجاب کنند. هنگام تلاقی صف مبارزان در راه خدا و هنگام نزول باران و هنگام نماز و هنگام دیدار کعبه. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: برّ الوالدین یزید فی العمر و الکذب ینقص الزّزق و الدّعاء یردّ القضاء؛ نیکی با پدر و مادر عمر را افزون کند و دروغ روزی را کاهش دهد و دعا قضا را دفع کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن من لم یسأل الله تعالی یغضب علیه؛ هر که از خدا چیزی نخواهد خدا بر او خشمگین می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله یتحیی من العبد أن یرفع إلیه یدیه فیردّهما خائبین؛ خداوند از بنده شرم دارد که دستهای خود را به سوی او بلند کند و آن را ناامید باز گرداند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله یحبّ الملّحین فی الدّعاء؛ خداوند کسانی را که در کار دعا اصرار می ورزند، دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله تعالی حیّ کریم یتحیی إذا رفع الرّجل إلیه یدیه أن یردّهما صفرا خائبین؛ خداوند باحیا و بخشنده است وقتی مردی دست های خود را به سوی او بلند کرد شرم دارد که آن را خالی و نومید باز

گرداند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيبُهُ وَ لَا يَرُدُّ الْقَدْرَ إِلَّا الدَّعَاءَ وَ لَا يَزِيدُ فِي الْعَمْرِ إِلَّا الْبِرَّ؛ انسان به سبب گناه از روزی محتوم محروم ماند و تقدیر جز به دعا برنگردد و عمر جز به نیکوکاری دراز نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ وَ أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدَّعَاءِ؛ بخیل ترین مردم آن کس است که از سلام دادن بخل ورزد و ناتوان ترین مردم کسی است که از دعا ناتوان باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَ لَا تَنْزِعْ مِنِّي صَالِحَ مَا أُعْطَيْتَنِي؛ خداوندایک لحظه مرا به خودم وامگذار و چیزهای خوبی که به من بخشیده ای از من باز مگیر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خَلْقِي؛ خدایا چنان که صورت مرا نیک کردی سیرتم را نیز نیک کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي. اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي. اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَ الْفَقْرِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ؛ خدایا تن مرا سالم دار خدایا گوش مرا سالم دار خدایا چشم مرا سالم دار خدایا از کفر و فقر به تو پناه می برم، خدایا از عذاب قبر به تو پناه می برم، خدائی جز تو نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ؛ خدایا، پروردگارا، در دنیا و آخرت بما نیکی بخش، و ما را از عذاب جهنم محفوظ دار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ بَعْلَمَكَ الْغَيْبَ وَ قَدْرَتَكَ عَلَى الْخَلْقِ أَحْيَنِي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي وَ تَوْفَّقْنِي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي، اللَّهُمَّ وَ أَسْأَلُكَ خَشِيَّتَكَ فِي الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ وَ أَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْإِخْلَاصِ فِي الرِّضَا وَ الْغَضَبِ وَ أَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْفَقْرِ وَ الْغِنَى؛ خدایا تو را به غیب دانی و قدرتی که بر آفرینش داری سوگند می دهم تا موقعی که زندگی را

برای من بهتر می دانی مرا زنده نگهدار و موقعی که مرگ را برای من بهتر می دانی مرا بمیران خدایا از تو می خواهم که ترس خود را در آشکار و نهان نصیب من کنی و در حال خشنودی و خشم کلمه اخلاص را به زبان من جاری نمائی و در حال فقر و توانگری میانه روی را شعار من سازی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمِ السَّيِّئِ وَمِنْ لَيْلَةِ السَّيِّئِ وَمِنْ سَاعَةِ السَّيِّئِ وَمِنْ صَاحِبِ السَّيِّئِ وَمِنْ جَارِ السَّيِّئِ فِي دَارِ الْمَقَامِ؛ خدایا از روز بد و شب بد و ساعت بد و یار بد و همسایه بد در خانه اقامت به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مَنَكِرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ وَالْأَهْوَاءِ وَالْأَدْوَاءِ؛ خدایا از اخلاق بد و اعمال بد و هوس های بد و مرض های بد به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّسَاءِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ؛ خدایا از فتنه زنان به تو پناه می برم و از عذاب قبر به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلْبَةِ الدِّينِ وَغَلْبَةِ العَدُوِّ وَشِمَاتِهِ الأَعْدَاءِ؛ خدایا از چیرگی قرض و غلبه دشمن و سرزنش مخالفان به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَقَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَدَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ وَنَفْسٍ لَا تَشْبَعُ أَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ مِنْ شَرِّ هَوْلَاءِ الأَرْبَعِ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و دلی که سوز ندارد و دعائی که شنیده نشود و نفسی که سیری نپذیرد به تو پناه می برم خدایا از این چهار چیز به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يَرْفَعُ، وَدَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و عملی که مقبول نیفتد و دعائی که شنیده نشود به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفَجْأَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ

سخطک؛ خدایا از زوال نعمت و تغییر عافیت و غضب ناگهانی و همه چیزهائی که مایه ناخشنودی تو است به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْغَنِيِّ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ؛ خدایا از تنبلی و پیری و گناه و قرض و بلیه قبر و عذاب قبر و رسوائی جهنم و بلیه جهنم و عذاب جهنم و بلیه ثروت و بلیه فقر به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقَلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلَمَ أَوْ أَظْلَمَ؛ خدایا از فقر و تنگدستی و ذلت به تو پناه می برم و از ستم کشی و ستمگری به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعِجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجَبْنِ وَالْبَخْلِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ؛ خدایا از ناتوانی و تنبلی و ترس و بخل و پیری به تو پناه می برم و از عذاب قبر به تو پناه می برم و از عذاب جهنم به تو پناه می برم و از رسوائی در زندگی به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ مَا عَلِمْتُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ؛ خدایا من نیکی هائی را که می دانم و نمی دانم از تو می خواهم و از بدی هائی که می دانم و نمی دانم به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ صِحَّةَ فِي إِيْمَانٍ وَإِيْمَانًا فِي حَسَنِ خَلْقٍ وَنَجَاحًا يَتَّبِعُهُ فَلَاحٌ؛ خدایا من از تو صحتی می خواهم که قرین ایمان باشد و ایمانی که با نیک خوئی همراه باشد و موفقیتی که رستگاری دنبال آن باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالعِفَافَ وَالْغَنَى؛ خدایا من از تو هدایت و تقوی و عفت و بی نیازی می خواهم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَزِدْنِي عِلْمًا؛ خدایا مرا به آنچه تعلیم داده ای منتفع کن و آنچه را برای من نافع است به من بیاموز و دانش مرا فزون کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أَنْتَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوْفِيهَا لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا وَإِنْ أَمَتَهَا فَاعْفِرْ لَهَا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ؛ خدایا تو جان مرا آفریدی و تو آن را می گیری زندگی و مرگ آن متعلق به تو است اگر زنده اش داشتی محفوظش دار و اگر دچار مرگش ساختی بر او ببخش. خدایا من از تو عافیت می خواهم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اغْنِنِي بِالْعِلْمِ وَزَيِّنِي بِالْحِلْمِ وَأَكْرِمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي بِالْعَافِيَةِ؛ خدایا مرا به علم توانگر ساز و به حلم زینت بخش و به تقوی عزیز کن و به عافیت زیبائی ده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَعَمْدِي وَهَزْلِي وَجَدِّي وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ؛ خدایا از گناه و جهالت و افراط کاری من و آنچه بهتر از من میدانی در گذر خدایا خطا و عمد و شوخی و جدی من همه را ببخش خدایا گناهان سابق و لاحق و نهان و عیان مرا عفو کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي وَبَارِكْ لِي فِي رِزْقِي؛ خدایا گناه مرا ببخش و خانه ام را وسعت بخش و روزی مرا برکت ده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَسَيِّئَاتِ الْمَوْتِ؛ خدایا مرا بر تحمل سختیها و رنجهای مرگ کمک کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي. وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي وَأَجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ وَأَجْعَلْ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ؛ خدایا دین مرا که حافظ کار من است و دنیای مرا که زندگی من در آن است و آخرت مرا که باز گشتم به سوی آن است به صلاح آر، زندگی را برای من مایه افزایش نیکی ها ساز و مرگ را برای من مایه آسایش از بدیها کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ ارزقنی عینین هطالتین تشفیان القلب بذروف الدّموع من خشیتک قبل أن تكون الدّموع دما والأضراس جمرا؛ خدایا مرا دو چشم اشگبار بخش که دل را از ریزش اشگهای که از بیم تو میریزد شفا بخشند پیش از آن که اشگها خون و دندان ها آتش شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أصلح ذات بیننا و ألف بین قلوبنا و اهدنا سبل السّلام و نجنا من الظّلمات إلى النّور و جنبنا الفواحش ما ظهر منها و ما بطن. اللَّهُمَّ بارک لنا فی أسمعنا و أبصارنا و قلوبنا و أزواجنا و ذرّیاتنا و تب علینا إنّک أنت الثّواب الرّحیم؛ خدایا میان ما را اصلاح ده و دلهای ما را متفق ساز و ما را به آرامش هدایت کن و از تاریکی ها به سوی روشنی رهائی بخش و از زشتی های آشکار و نهان دور ساز، خدایا گوشها و چشمها و دلها و زنها و فرزندان ما را مبارک گردان و توبه ما را بپذیر زیرا تو توبه پذیر و مهربانی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أحنینی مسکینا و توقنی مسکینا و احشرنی فی زمره المساکین و إنّ أشقی الأشقیاء من اجتمع علیه فقر الدّنيا و عذاب الآخرة؛ خدایا مرا در زندگی فقیر دار و فقیر بمیران و در صف فقیران محشور ساز، بدبخت تر از همه بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ احفظنی بالإسلام قائما و احفظنی بالإسلام قاعدا و احفظنی بالإسلام راقدا و لا تشمت بی عدوا و لا حاسدا اللَّهُمَّ إنّی أسألک من کلّ خیر خزائنه بیدک و أعوذ بک من کلّ شرّ خزائنه بیدک؛ خدایا مرا هنگام خفتن و ایستادن و نشستن به وسیله اسلام حفظ کن و مرا به سرزنش دشمن و حسود مبتلا مساز، خدایا همه نیکی هائی که گنجینه آن را بدست داری از تو می خواهم و از همه بدیهائی که گنجینه آن را بدست داری بتو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ أحسن عاقبتنا فی الامور کلّها و أجرنا من خزی الدّنيا و عذاب الآخرة؛ خدایا در همه کارها عاقبت ما را بخیر کن و ما را از خواری دنیا و عذاب آخرت نگهدار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اجعلنی من الدّین إذا أحسنوا استبشروا و إذا أسأوا استغفروا؛ خدایا مرا از جمله کسانی قرار ده که وقتی نیکی کنند، خوشحال می شوند و وقتی بد کنند، آرمزش می طلبند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اجعلنی شکورا و اجعلنی صبورا و اجعلنی فی عینی صغیرا و فی أعین النّاس

کبیرا؛ خداوندا مرا شاکر و صابر کن و مرا در چشم خویش خوار و در نظر مردم بزرگوار کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَخْشَاكَ حَتَّى كَأَنِّي أُرَاكَ و اسعدنی بتقواك و لا- تشقنی بمعصيتك و خر لی فی قضائك و بارك لی فی قدرک حَتَّى لَا أَحِبُّ تَعْجِيلَ مَا أُخِّرَتْ و لَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ و اجعل غنای فی نفسی؛ خدایا مرا چنان از ذات خود ترسان کن که گوئی تو را می بینم و مرا به پرهیزکاری خود خوشبخت کن و به نافرمانی خود بدبخت مکن قضای خود را برای من انتخاب کن و تقدیر خود را بر من مبارک کن که نخواهم آنچه را مؤخر کرده ای مقدم کنی یا آنچه را مقدم داشته ای مؤخر کنی و ثروت مرا در روحم مستقر کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ عِنْدَ كِبَرِ سِنِّي و انقطع عمری؛ خدایا روزی مرا هنگام پیری و واپسین زندگانی بیشتر از مواقع دیگر وسعت ببخش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اغتتموا دعوهُ المؤمن المبتلى؛ دعای مؤمن مبتلا را غنیمت شمارید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اغتتموا الدَّعاء عند الرِّزْقِ فَإِنَّهَا رَحْمَةٌ؛ به هنگام رقت دعا را غنیمت شمارید که رقت مایه رحمت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أسرع الدَّعاء إجابة دعاء غائب لغائب؛ دعائی که غائبی برای غائبی دیگر کند از همه دعاها زودتر مستجاب می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا رأى أحدكم من نفسه أو ماله أو من أخيه ما يعجبه فليدع له بالبركة فإن العين حق؛ وقتی یکی از شما از خود یا مال خود یا برادر خود چیز جالب توجهی دید برای وی بدعا برکت خواهد زیرا چشم حق است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ادعوا الله و أنتم مؤمنون بالإجابة و اعلموا أن الله لا يستجيب دعاء؛ خدا را بخوانید و به اجابت دعای خود یقین داشته باشید و بدانید که خداوند دعا را از قلب غافل بی خبر نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اِتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّمَا يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى حَقَّهُ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَمْنَعُ ذَا حَقٍّ حَقَّهُ؛ از دعای مظلوم بهره‌یز زیرا وی به دعا حق خویش را از خدا می خواهد و خدا حق را از حق دار دریغ نمی دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۸

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: دعای انسان پشت سر برادر دینی اش، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است. کافی، ج ۲، ص ۵۰۷

حدیث ۲۹۹

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: نزد خداوند چیزی محبوب تر از درخواست کردن از او نیست. (بحار الانوار/۱۴۱/۷۵)

حدیث ۳۰۰

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : الرُّكْنُ الْيَمَانِيُّ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، لَمْ يَمْنَعُهُ مِنْهُ فَتَحَهُ، وَإِنَّ مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ - الْأَسْوَدَ وَالْيَمَانِي - مَلَكٌ يُدْعَى هَجِيرٌ، يُؤْمِنُ عَلَى دُعَاءِ الْمُؤْمِنِينَ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: رُكْنِ يَمَانِي كَعْبَةِ الْهَيْ، دربی از درب های بهشت است و مابین رکن یمانی و حجر الأسود ملک و فرشته ای است که برای استجابت دعای مؤمنین آمین می گوید. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۹۱

حدیث ۳۰۱

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ كَانَتْ لَهُ دَعْوَةٌ مُجَابِيَةً، إِمَّا مُعَجَّلَةً وَإِمَّا مُؤَجَّلَةً؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که قرآن را - با دقت - قرائت نماید، در پایان آن - اگر مصلحت باشد - دعایش سریع مستجاب خواهد شد - و اگر مصلحت نباشد - در آینده مستجاب می گردد. دعوات الزاوندی، ص ۲۴، ح ۱۳

حدیث ۳۰۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا - : فَأَكْثَرُ مِنْ تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَالِدُعَاءِ، فَإِنَّهَا سَاعِيَةٌ يَحْتَاجُ الْمَيِّتُ فِيهَا إِلَى أَنْسِ الْأَحْيَاءِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - ضمن وصیتی به امام علی - علیه السلام - اظهار نمودند: پس از آن که مرا دفن کردی، برایم قرآن را بسیار تلاوت نما، و برایم دعا کن، چون که میت در چنان موقعیتی بیش از هر چیز نیازمند به انس با زندگان می باشد. بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۷

حدیث ۳۰۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا - : اضْمَعْدْ عَلَى السَّطْحِ، فَإِنْ رَأَيْتَ نِصْفَ عَيْنِ الشَّمْسِ قَدْ تَدَلَّى لِلْغُرُوبِ فَأَعْلِمْنِي حَتَّى أَدْعُو؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - روز جمعه نزدیک غروب آفتاب به غلام خود می فرمودند: بالای پشت بام برو، هر موقع نصف خورشید غروب کرد مرا خبر کن تا برای خود - و دیگران - دعا کنم. معانی الأخبار، ص ۳۹۹

حدیث ۳۰۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : إِلَهِي وَ سَيِّدِي، أَسْأَلُكَ بِالَّذِينَ اصْطَفَيْتَهُمْ، وَ بَيْكَاءِ وَلَدِي فِي مُفَارِقَتِي أَنْ تُغْفِرَ لِعَصَاةِ شِيعَتِي، وَ شِيعَةِ ذُرِّيَّتِي ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند، به حق اولیاء و مقربانی که آن‌ها را برگزیده‌ای، و به گریه فرزندانم پس از مرگ و جدائی من با ایشان، از تو می‌خواهم گناه خطاکاران شیعیان و پیروان ما را ببخشی. کوكب الدرّی، ج ۱، ص ۲۵۴

حدیث ۳۰۵

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ خَمْسَةِ مَوَاطِنَ: عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ، وَ عِنْدَ الْأَذَانِ، وَ عِنْدَ نُزُولِ الْغَيْثِ، وَ عِنْدَ الْبِتَاءِ الصَّيْفِيِّ لِلشَّهَادَةِ، وَ عِنْدَ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ دُونَ الْعَرْشِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: پنج موقع را برای دعا و حاجت خواستن غنیمت شمارید: موقع تلاوت قرآن، موقع اذان، موقع بارش باران، موقع جنگ و جهاد - فی سبیل الله - موقع ناراحتی و آه کشیدن مظلوم. در چنین موقعیت‌ها مانعی برای استجاب دعا نیست. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۳۴۳، ح ۱

حدیث ۳۰۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ، وَ إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلَامِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: عاجز و ناتوان‌ترین افراد کسی است که از دعا و مناجات با خداوند ناتوان و محروم باشد، و بخیل‌ترین اشخاص کسی خواهد بود که از سلام کردن خودداری نماید. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۲۹۱، ح ۱۱

حدیث ۳۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: من اكل لقمه حرام لم تقبل له صلوة اربعین لیلة و لم تستجب له دعوة اربعین صباحا؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی‌شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی‌رسد. (دارالسلام نوری، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۳۰۸

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: هر کس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید، به تحقیق که در زمان مناسب درخواست کرده و هر کس چنین نماید، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۳۰۹

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: یدخل علی المیت فی قبره الصلاة و الصوم و الحج و الصدقة و البر و الدعاء، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت؛ نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می‌شود، و اجر و پاداش این امور برای میت و آن کسی که آن را انجام می‌دهد، نوشته می‌شود. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

حدیث ۳۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاة اجابة للدعاء و قبول للاعمال؛ نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱)

حدیث ۳۱۱

امام باقر علیه السلام می فرمایند: عَلَيْكَ بِالِدَعَاءِ لِأَخْوَانِكَ بِظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يَهِيلُ الرِّزْقَ؛ پشت سر برادران (دینی) خود دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می کند. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۶۰، ح ۱۴.

حدیث ۳۱۲

امام باقر علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي رِزْقًا حَلَالًا يَكْفِينِي وَلَا تَرْزُقْنِي رِزْقًا يُطْغِينِي وَلَا تَبْتَلِيَنِي بِفَقْرٍ أَشْقَىٰ بِهِ مُضَيِّقًا عَلَيَّ...؛ خداوند! مرا روزی حلالی بده که کفایت کند، و روزی ای نده که به طغیانم کشاند و به فقری گرفتارم نکن که با آن بدبخت شوم و به تنگنا افتم. التهذيب، ج ۳، ص ۷۷، ح ۶.

حدیث ۳۱۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ وَ ذَلِكَ أَنَّ الْعَبِيدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ؛ خدای عزیز و ارجمند، روزی مؤمنان را از جایی می رساند که فکرش را هم نمی کنند. علتش این است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید، زیاد دعا می کند. توحید صدوق، ص ۴۰۲.

حدیث ۳۱۴

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَكْفِنِي مَوُونَةَ الْإِكْتِسَابِ وَ ارْزُقْنِي مِنْ غَيْرِ إِحْتِسَابٍ فَلَا أَشْتَعِلُ عَنْ عِبَادَتِكَ بِالطَّلَبِ وَ لَا أَخْتَمِلُ إِضْيَرَ تَبْعَاتِ الْمَكْسَبِ؛ خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و مرا از کسب روزی همراه با رنج، بی نیاز گردان و از جایی که گمان نمی رود، روزی ام ده، تا به خاطر طلب روزی، از عبادت تو باز نمانم و بار سنگین مشکلات کسب روزی را به دوش نکشم. صحیفه سجادیه، از دعای ۲۰.

حدیث ۳۱۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَ أَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب شود و غمش از بین برود، باید گره از کار تنگدستی باز کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۶۱.

حدیث ۳۱۶

پیامبر صلی الله علیه و آله: اللَّهُمَّ لَكَ صُئْنَا وَ عَلَيَّ رِزْقُكَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْهُ مِنَّا ذَهَبَ الظَّمَاءِ وَ ابْتَلَّتِ العُرُوقُ وَ بَقِيَ الأَجْرُ؛ بار خدایا! برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو افطار می کنیم، پس آن را از ما بپذیر، تشنگی رفت، رگ‌ها شاداب شد و پاداش ماند. کافی، ج ۴، ص ۹۵، ح ۱.

حدیث ۳۱۷

امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: **اللَّهُمَّ... أَحِبَّنِي وَحَبِّبْنِي وَحَبِّبْ إِلَيَّ مَا تُحِبُّ مِنَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ حَتَّى أَدْخُلَ فِيهِ بِلَهْدَىٰ وَأَخْرُجَ مِنْهُ بِنَشَاطٍ**؛ بار خدایا مرا دوست بدار و نزد دیگران محبوبم گردان و گفتار و گفتار و کرداری را که دوست داری، نزد من محبوب گردان تا با لذت وارد آنها شوم و با نشاط به انجامشان رسانم. بحارالأنوار، ج ۹۵، ص ۲۹۸، ح ۱۷.

حدیث ۳۱۸

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: **إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ، وَإِنَّ أُبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ**؛ عاجز و ناتوان‌ترین افراد کسی است که از دعا و مناجات با خداوند ناتوان و محروم باشد، و بخیل‌ترین اشخاص کسی خواهد بود که از سلام کردن خودداری کند. بحارالأنوار: ج ۹۰، ص ۲۹۱، ح ۱۱

حدیث ۳۱۹

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: هر که از بلایی که به او می‌رسد بترسد و درباره آن به دعا پیشی بگیرد، خداوند عزوجل هرگز آن بلا را بدو نشان ندهد. (ثواب الأعمال: ص ۱۵۳)

حدیث ۳۲۰

امام کاظم (علیه‌السلام) می‌فرماید: بر شما باد دعا کردن؛ چرا که دعا برای خدا و درخواست از خدا بلا را برگرداند [حتی] در حالی که تقدیر و قضا شده باشد و جز امضای آن باقی نمانده بشد. پس هرگاه از خداوند عزوجل دعا و درخواست شد، بی‌درنگ بلا را برگرداند. (الکافی: ج ۲ ص ۴۷۲ ح ۳)

حدیث ۳۲۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: بلا همانند قنديل ها بين آسمان و زمين آویزان است، هرگاه بنده عافیت را از پروردگارش بخواهد، خدای متعال بلا را از او برگرداند، [حتی] در حالی که برای او قطعی شده باشد. (کنز العمال: ج ۷ ص ۸۲۵ ح ۲۱۵۶۰)

حدیث ۳۲۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: هر آینه بلا به بنده نزدیک می‌گردد، آن‌گاه بنده از خدا عافیت می‌خواهد و خدا را یاد می‌کند و عافیت را حفظ می‌کند. و دعا و بلا تا روز رستاخیز با هم توافق دارند. (کنز العمال: ج ۲ ص ۷۶ ح ۳۲۰۸)

حدیث ۳۲۳

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: هر کس از بلایی که به او می‌رسد بترسد و درباره [دفع] آن به دعا برخیزد خداوند هرگز آن بلا را بدو نشان ندهد. (الدعوات: ص ۲۱ ح ۲۲)

حدیث ۳۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: طوفان های بلا را با دعا دفع کنید؛ [زیرا] کسی که به بلای سخت گرفتار شده از [فرد] تندرستی که از بلا در امان نمی باشد به دعا نیازمند تر نیست. (الدعوات : ص ۲۱ ح ۲۱)

حدیث ۳۲۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هرگاه دعا اندک شود، بلا نازل گردد. (مستدرک الوسائل : ج ۵ ص ۱۷۹ ح ۵۶۱۶)

حدیث ۳۲۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: لَا يُرَدُّ دُعَاءٌ أَوَّلُهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛ دعایی که با بسم الله الرحمن الرحیم شروع شود، رد نمی شود. الدعوات، ص ۵۲.

حدیث ۳۲۷

امام سجّاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ... إِيثارِ الْبَاطِلِ عَلَى الْحَقِّ...؛ خدایا به تو پناه می برم از این که باطل را بر حق ترجیح دهم. (صحیفه سجّادیه، از دعای هشتم).

حدیث ۳۲۸

امام سجّاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ... وَأَزْهِقِ الْبَاطِلَ عَنْ ضَمَائِرِنَا وَأَثْبِتِ الْحَقَّ فِي سَرَائِرِنَا، فَإِنَّ الشُّكُوكَ وَالظُّنُونَ لَوَاقِحُ الْفِتَنِ وَ مَكْدَرَةٌ لَصَيْفِ الْمَنَائِحِ وَالْمِنِّ؛ بار الها... باطل را از درون ما محو نما و حق را در باطن ما جای ده. زیرا که تردیدها و گمانها فتنه زاینده و بخششها و نعمتها را تیره می سازند. (صحیفه سجّادیه الجامعه، ص ۴۱۰).

حدیث ۳۲۹

امام رضا علیه السلام : إِنَّ اللَّهَ يُؤَخِّرُ إِجَابَةَ الْمُؤْمِنِ شَوْقًا إِلَى دُعَائِهِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ، وَيُعَجِّلُ إِجَابَةَ دُعَاءِ الْمُنَافِقِ وَيَقُولُ: صَوْتُ أَكْرَهُ سَمَاعَهُ؛ خداوند اجابت دعای مؤمن را به شوق (شنیدن) دعایش به تأخیر می اندازد و می گوید: صدایی است که دوست دارم آن را بشنوم و در اجابت دعای منافق عجله می کند و می گوید: صدایی است که از شنیدنش بدم می آید. فقه الرضا علیه السلام ، ص ۳۴۵.

حدیث ۳۳۰

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ... أَنْ نَعْضُدَ ظَالِمًا أَوْ نَخْذُلَ مَلْهُوفًا أَوْ نَرُومَ مَا لَيْسَ لَنَا بِحَقٍّ؛ خدایا به تو پناه می برم... از این که ظالمی را یاری کنیم و یا مظلوم و دلسوخته‌ای را بی‌یاور گذاریم و یا آنچه حق ما نیست بخواهیم. صحیفه سجّادیه، از دعای ۸.

حدیث ۳۳۱

امام صادق علیه السلام : اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ قَسِّمْتَ لِي مِنْ قِسْمِ أَوْ رَزَقْتَنِي مِنْ رِزْقٍ فَاجْعَلْهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَسِعًا مُبَارَكًا قَرِيبَ الْمَطْلَبِ سَهْلَ الْمَأْخُذِ فِي يُسِيرٍ مِنْكَ وَ عَاقِيَهُ وَ سَيِّئَاتِهِ وَ سَعَادَةَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ؛ امام صادق علیه السلام : خدایا! بر

محمّد و خاندان او، درود فرست و آنچه را برایم قسمت کرده و یا روزی نموده‌ای، حلال، پاک، فراوان، با برکت، دست یافتنی و آسان به دست آمدنی قرار بده، با راحتی، عافیت، تندرستی و خوش‌بختی از سوی خود مقرر کن! به درستی که تو بر هر چیز توانایی. (بحارالانوار، ج ۸۹، ص ۳۷۷، ح ۶۶).

حدیث ۳۳۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيَكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ؛ هر کس دوست دارد خداوند هنگام سختی‌ها و گرفتاری‌ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند. نهج الفصاحه، ح ۳۰۲۳.

حدیث ۳۳۳

امام علی علیه السلام : زُبِمَا سَأَلْتَ الشَّيْءَ فَلَا تُؤْتَاهُ وَأُوْتَيْتَ خَيْرًا مِنْهُ عَاجِلًا أَوْ آجِلًا أَوْ صِرَفَ عَنكَ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَكَ ، فَلزُبَّ أَمْرٌ قَدْ طَلَبْتَهُ فِيهِ هَلَاكُكَ دِينِكَ لَوْ أُوتِيَتْهُ ، فَلْتَكُنْ مَسْأَلَتَكَ فِيمَا يَبْقَى لَكَ جَمَالُهُ وَيُنْفِي عَنكَ وَبِاللَّهِ؛ گاه چیزی را (از خدا) می‌خواهی اما به تو داده نمی‌شود و دیر یا زود بهتر از آن به تو داده می‌شود، یا به خاطر آنچه خیر و مصلحت تو در آن است از برآورده شدن خواسته‌ات دریغ می‌شود، زیرا بسا خواسته‌ای که اگر برآورده شود به نابودی و تباهی دین تو می‌انجامد، پس، چیزی بخواه که زیبایی و نیکیش برایت می‌ماند و پیامد سوئی ندارد. نهج البلاغه، نامه ۳۱.

حدیث ۳۳۴

امام سجاد علیه السلام : اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ، وَفَرِّغْ قَلْبِي لِمَحَبَّتِكَ وَاشْغَلْهُ بِذِكْرِكَ وَانْعَشْهُ بِخَوْفِكَ وَبِالْوَجَلِ مِنْكَ وَقُوَّةِ بِالرَّغْبَةِ إِلَيْكَ وَآمَلَهُ إِلَى طَاعَتِكَ...؛ خدایا بر محمد و خاندان او درود فرست و دلم را برای محبت فارغ و به یادت مشغول گردان و با ترس و هراس از خودت طراوت بخش و با رغبت به سویت نیرومند و به طاعت مشتاق گردان. صحیفه سجادیه، از دعای ۲۱.

حدیث ۳۳۵

امام صادق علیه السلام : مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فِيمَا أَمَرَهُ ثُمَّ دَعَا مِنْ جِهَةِ الدُّعَاءِ أَجَابَهُ، قُلْتُ: وَ مَا جِهَةُ الدُّعَاءِ قَالَ: تَبَدُّدُ فَتَحْمَدُ اللَّهَ وَ تَذَكُّرُ نِعْمَهُ عِنْدَكَ ثُمَّ تَشْكُرُهُ ثُمَّ تَصِدَّقُ عَلَي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ تَذَكُّرُ ذُنُوبَكَ فَتَقَرُّ بِهَا ثُمَّ تَسْتَعِيدُ مِنْهَا فَهَذَا جِهَةُ الدُّعَاءِ؛ هر کس اوامر خداوند را اطاعت کند سپس او را از جهت دعا بخواند، اجابتش می‌کند. پرسیدند: جهت دعا چیست؟ فرمودند: با حمد الهی آغاز و نعمت‌های او را یاد و او را شکر می‌کنی، سپس بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود می‌فرستی و گناهانت را یاد و به آنها اعتراف می‌نمایی، آنگاه از آنها (به خدا) پناه می‌بری؛ جهت دعا این است. کافی، ج ۲، ص ۴۸۶.

حدیث ۳۳۶

امام صادق علیه السلام : عَلَيكُمْ بِاللُّدْعَاءِ ، فَإِنَّكُمْ لَا تَقْرَبُونَ إِلَيَّ اللَّهُ بِمِثْلِهِ ، وَلَا تَنْزُكُوا صَغِيرَةً لِصَغَرِهَا أَنْ تَدْعُوا بِهَا ، إِنَّ صَاحِبَ الصُّغَارِ هُوَ صَاحِبُ الْكِبَارِ؛ شما را سفارش می‌کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی‌شوید. و دعا کردن برای هیچ امر کوچکی را، به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجت‌های کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجت‌های بزرگ به دست اوست. کافی، ج ۲، ص ۴۶۷، ح ۶.

حدیث ۳۳۷

شخصی در محضر امام سجاد(علیه السلام) گفت: خدایا! مرا از مردم بی نیاز کن! امام سجاد(علیه السلام) فرمودند: چنین دعا نکن؛ زیرا انسان ها به همدیگر نیازمندند، بلکه بگو: اللهم اغننی عن شرار خلقک؛ خدایا! مرا از انسان های بد کار بی نیاز کن! سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، صص ۴۲۷ و ۴۲۸.

حدیث ۳۳۸

امام سجاد(علیه السلام) می فرمایند: سپاس خدایی را که هر وقت حاجتی داشتم او را خواندم و بدون هیچ واسطه ای، در خلوت سر خود را با او بازگو کردم او نیز نیاز مرا برطرف ساخت. بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۸۲.

حدیث ۳۳۹

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ... وَ أَجْرٍ لِلنَّاسِ عَلَى يَدِي الْخَيْرِ وَلَا تَمَحِّقْهُ بِالْمَنِّ وَ هَبْ لِي مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ وَ اعْصِمْنِي مِنَ الْفُخْرِ؛ خدایا به دست من برای مردم خیر و نیکی جاری ساز و آن را با منت گذاری من تباه مکن، و مرا اخلاق والا عطا فرما و از فخر فروشی نگاه دار. صحیفه سجادیه، از دعای ۲۰.

حدیث ۳۴۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إذا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ فَلْيُطِيبْ كَسْبَهُ وَ يُخْرِجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَ فِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱.

حدیث ۳۴۱

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَبَهَّنِي لِتَدْكِرْكَ فِي أَوْقَاتِ الْغَفْلَةِ وَ اسِّ تَعْمَلْنِي بِطَاعَتِكَ فِي أَيَّامِ الْمُهَلَمَةِ وَ أَنْهَجْ لِي إِلَى مَحَبَّتِكَ سَبِيلًا سَهْلَةً، أَكْمِلْ لِي بِهَا خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ بار الها! مرا در هنگام غفلت به یاد خود آگاه گردان و در ایام فراغت به اطاعتت موفق بدار و برایم راهی آسان به سوی محبت خود بگشای و خیر دنیا و آخرت را به وسیله آن تکمیل فرمای. صحیفه سجادیه، از دعای بیستم .

حدیث ۳۴۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: ما مِنْ عَبْدٍ يَخَافُ زَوَالَ نِعْمَةٍ أَوْ فَجَاءَهُ نِقْمَةٌ أَوْ تَغَيَّرَ عَافِيَهُ وَ يَقُولُ: يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا وَاحِدٌ يَا مَجِيدٌ يَا بَرُّ يَا كَرِيمٌ يَا رَحِيمٌ يَا غَنِيُّ تَمَّمْ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ وَ هَبْ لَنَا كَرَامَتَكَ وَ الْبَسِيْنَا عَافِيَتَكَ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ قطعا هر کس به خاطر ترس از دست دادن نعمتی یا گرفتار شدن به بلایی ناگهانی و یا از دست دادن سلامتی بگوید: «ای زنده، ای پابرجا، ای یکتا، ای بزرگ، ای نیکوکار، ای بزرگوار، ای مهربان، ای بی نیاز! نعمتت را بر ما کامل کن و بخششت را ارزانی ما کن و لباس عافیت را بر تن ما بپوشان» خداوند، خیر دنیا و آخرت به او عطا می‌فرماید. بحار الانوار، ج ۹۵، ص ۱۹۴، ح

حدیث ۳۴۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابَ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيُفْرِجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸.

حدیث ۳۴۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ طَهِّرْ لِسَانِي مِنَ الْكُذْبِ؛ خدایا زبانم را از دروغ پاک گردان. بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۱۱۳.

حدیث ۳۴۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَ يُطَلَّبَ مَا عِنْدَهُ؛ خداوند عزوجل دوست دارد آنچه نزد اوست درخواست گردد و طلب شود. کافی، ج ۲، ص ۴۷۵، ح ۴.

حدیث ۳۴۶

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: اللَّهُمَّ لَا تَدْعُ خَصْلَةَ تُعَابٍ مَنِي إِلَّا أَصْلَحْتَهَا وَلَا عَائِبَةً أُوْنِبُ بِهَا إِلَّا حَسَّنْتَهَا وَلَا أُكْرِمَةً فِي نَاقِصَةٍ إِلَّا أَتَمَّمْتَهَا؛ خدایا هیچ صفتی که بر من عیب شمرده شود و امگذار مگر آن که اصلاحش فرمایی و هیچ صفت نکوهیده‌ای را بجای مگذار مگر آن که آن را نکوسازی و مرا در هیچ خصلت پسندیده ناتمامی فرو مگذار مگر آن که کاملش گردانی. صحیفه سجادیه، از دعای ۲۰

حدیث ۳۴۷

امام حسین علیه السلام می فرمایند: وَ حَقِيقٌ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَأْتِيَنِي مَكْرُوبٌ إِلَّا أَرُدُّهُ وَأَقْلِبُهُ إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا؛ بر خداوند است که هیچ گرفتاری به زیارت من نیاید مگر آن که او را شادمان باز گردانم و به خانواده‌اش برسانم. ثواب الأعمال، ص ۹۸.

حدیث ۳۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مِنْ نَفْسِهِ أَوْ مَالِهِ أَوْ مِنْ أَخِيهِ مَا يُعْجِبُهُ فَلْيَدْعُ لَهُ بِالْبَرَكَاتِ فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ؛ هرگاه یکی از شما در خودش، یا مالش، یا برادرش، چیز جالب توجهی دید، برای برکت یافتن آن دعا کند؛ زیرا چشم زخم، واقعیت دارد. نهج الفصاحه، ح ۲۰۶.

حدیث ۳۴۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ... وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ ... دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. بحار الأنوار ج ۹۳، ص ۳۲۱

حدیث ۳۵۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اِغْنِيْكُمْوَاالدُّعَاءَ عِنْدَ الرَّقَّةِ فَإِنَّهَا رَحْمَةٌ؛ دعا کردن را در هنگام رقت قلب غنیمت شمرید، که رقت قلب، رحمت است. بحار الأنوار ج ۹۳، ص ۳۴۷

حدیث ۳۵۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَيْسَ شَيْءٌ أَسْرَعَ إِجَابَةً مِنْ دَعْوَةِ غَائِبٍ لِغَائِبٍ؛ هیچ دعایی زودتر از دعایی که انسان در غیاب کسی می کند، مستجاب نمی شود. بحار الأنوار ج ۹۳، ص ۳۵۹

حدیث ۳۵۲

امام حسن مجتبی علیه السلام می فرمایند: أَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجُسْ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ فَيَسْتَجَابَ لَهُ؛ کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند. اصول کافی ج ۲، ص ۶۲

حدیث ۳۵۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ حَيْفَتِهِ لَعَلِمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ، وَ لَوْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ بِدُعَائِكُمُ الْجِبَالُ؛ اگر از خدا چنانکه باید می ترسیدید، به دانشی ناب دست می یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می شناختید، با دعایتان کوه‌ها از میان می رفتند. کنز العمال، ح ۵۸۸۱

حدیث ۳۵۴

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: اَللَّهُمَّ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِالْإِحْسَانِ وَلَا تُؤَدِّبْنِي بِالْبَلَاءِ؛ خدایا! با غرق کردن من در ناز و نعمت، مرا به پرتگاه عذاب خویش مکشان و با بلایا (گرفتاری‌ها) ادبم مکن. عیون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۰۷ ح ۱

حدیث ۳۵۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: زِيَارَةُ قَبْرِ أَبِي مِثْلُ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ؛ زیارت قبر پدرم، موسی بن جعفر علیه السلام، مانند زیارت قبر حسین علیه السلام است. کامل الزیارات، ص ۴۹۹

حدیث ۳۵۶

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: اَللَّهُمَّ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِالْإِحْسَانِ وَلَا تُؤَدِّبْنِي بِالْبَلَاءِ؛ خدایا! با غرق کردن من در ناز و نعمت، مرا به پرتگاه عذاب خویش مکشان و با بلایا (گرفتاری‌ها) ادبم مکن. الدرر الباهرة من الأصداف الطاهرة

حدیث ۳۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سُوِسُوا إِيمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَ حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَ ادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالْدُّعَاءِ؛ ایمان خود را با صدقه دادن و اموالتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج بلا را با دعا از خود برانید. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۶)

حدیث ۳۵۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: الرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَالصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ وَالِدُّعَاءُ عِنْدَ الشَّدَّةِ وَالرِّخَاءِ؛ کسی که سه خصلت در او باشد، خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم می کند: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و دعا در سختی و راحتی. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۵۶، ح ۷۱)

حدیث ۳۵۹

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُلِحِينَ فِي الدُّعَاءِ؛ خداوند اصرار کنندگان در دعا را دوست دارد. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۷۸)

حدیث ۳۶۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيَكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرِّخَاءِ هَر كَس دُوسْت دَارِد خدَاوَنَد هَنگَام سَخْتِي هَا وَ گَر فَتَارِي هَا دَعَايِ اُو رَا اَجَابْت كَنَد، دَر هَنگَام آسَايش، دَعَا بَسِيَار كَنَد. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۲۳)

حدیث ۳۶۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَن مُعْسِرٍ هَر كَس مِي خَوَاهِد دَعَايش مُسْتَجَاب وَ اَندوهش بِر طرف شُود، بَه تَنگدست مَهلت دَهْد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۳۶۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَن مُعْسِرٍ؛ هَر كَس مِي خَوَاهِد دَعَايش مُسْتَجَاب وَ اَندوهش بِر طرف شُود، بَه تَنگدست مَهلت دَهْد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۳۶۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَ لِيَخْرُجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَ فِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هَر كَس بِخَوَاهِد دَعَايش مُسْتَجَاب شُود، بَايد كَسب خُود رَا حَلَال كَنَد وَ حَق مَرْدَم رَا بِبَر دَازد. دَعَايِ هِيچ بَندهاي كِه مَال حَرَام دَر شَكْمَش بَاشد يَا حَق كَسِي بِر گَر دَنش بَاشد، بَه دَر گَاه خدَا بَا لَا نَمِي رُود. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱)

حدیث ۳۶۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: أَوْشَكَ دَعْوَهُ وَ أَسْرَعُ إِجَابَهُ دُعَاءُ الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ؛ دَعَايِ اَنسَانِ پِشت سَر بَرادر دِينِي اش ، نَزديكترين وَ سَريعترين دَعَا بَه اَجَابْت اَسْت. (كافي، ج ۲، ص ۵۰۷)

حدیث ۳۶۵

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: ان لكل صائم عند فطوره دعوة مستجابة فاذا كان اول لقمه فقل: بسم الله اللهم يا واسع المغفرة اغفر لي هر روزه داری هنگام افطار يك دعای اجابت شده دارد. پس در اولین لقمه افطار بگو: به نام خدا، ای خدایی که آمرزش تو فراگیر و وسیع است، مرا ببخش. (اقبال الاعمال، ص ۱۱۶)

حدیث ۳۶۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ادعوا الله و أنتم موقنون بالاجابة واعلموا أن الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه؛ خدا را بخوانید و به اجابت دعای خود یقین داشته باشید و بدانید که خداوند دعا را از قلب غافل بیخبر نمی پذیرد. (کنز العمال، ج ۲، ص ۷۲)

حدیث ۳۶۷

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: أَوْشَكُ دَعْوَةٍ وَأَسْرَعُ إِجَابَةٍ دُعَاءُ الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بِطَهْرِ الْغَيْبِ. دعایی که بیشتر امید اجابت آن می رود و زودتر به اجابت می رسد، دعا برای برادر دینی است در پشت سر او. (اصول کافی، ج ۱، ص ۵۲)

حدیث ۳۶۸

امام حسین علیه السلام فرمودند: أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ؛ عاجزترین مردم کسی است که نتواند دعا کند. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹۴)

حدیث ۳۶۹

امام سجاد (سلام الله علیه) می فرمایند: خداوندا! ... اگر برای ما فراغتی از کارهای دنیا مقدر فرموده ای، پس آن را فرصتی همراه با سلامتی قرار ده که در آن، رنجی حاصل نشود و ملامتی به وجود نیاید، تا این که فرشتگانی که به پشت گناهان ما مأمورند، با صحیفه ای خالی از گناه از پیش ما بروند و فرشتگان مأمور به ثبت نیکی ها خوشحال از اعمالی که از ما نوشته اند از نزد ما برگردند. صحیفه ی سجادیه، دعای ۱۱.

حدیث ۳۷۰

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: خواب روزه دار، عبادت و سکوتش، تسبیح و دعایش پذیرفته و عملش دو چندان است. دعای روزه دار به هنگام افطار از درگاه خدا رد نمی شود. میزان الحکمه، ج ۷، ص ۳۲۱۰.

حدیث ۳۷۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): می فرمایند: از دعای ستمدیده بترسید: زیرا چنین دعایی بر ابرها سوار است؛ خداوند می فرماید: به عزت و جلالم سوگند که تو را یاری می رسانم، گرچه بعد از مدتی. کنز العمال، ح ۷۶۰۰.

حدیث ۳۷۲

امام باقر علیه السلام: إِذَا أَرَدْتَ الْوَلَدَ فَقُلْ عِنْدَ الْجِمَاعِ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي وَلَدًا وَاجْعَلْهُ تَقِيًّا لَيْسَ فِي خَلْقِهِ زِيَادَةٌ وَلَا نُقْصَانٌ وَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ

إلی خَیْر؛ هرگاه فرزند خواستی، هنگام آمیزش بگو: بارها! به من فرزندی عطا کن و او را با تقوا قرار ده و در آفرینش او، کم و زیادی نباشد و او را عاقبت به خیر گردان. کافی، ج ۶، ص ۱۰، ح ۱۲.

حدیث ۳۷۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: انما هی المدحۃ، ثم الإقرار بالذنب، ثم المسأله. (در دعا) ابتدا باید خدا را ستود، سپس به گناهان اعتراف کرد و آنگاه حاجت خود را خواست. بحارالانوار/ج ۹۳/ص ۳۱۸.

حدیث ۳۷۴

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: ما من شیء احب الی الله من ان یسال. نزد خدا چیزی محبوبتر از این نیست که دست خواهش به سوی او دراز شود. بحارالانوار/ج ۶۹/ص ۳۹۳.

حدیث ۳۷۵

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: الدعاء یدفع البلاء النازل و ما لم یتزل. دعا بلای نازل شده و نازل نشده را دفع می کند. اصول کافی/ج ۲/ص ۴۹۶.

حدیث ۳۷۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: الدعاء مفتاح الرحمۃ و مصباح الظلمه. دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی است. بحارالانوار/ج ۹۳/ص ۳۰.

حدیث ۳۷۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الْمُخْلِصُ حَرِيٌّ بِالْإِجَابَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مخلص، سزاوار اجابت (دعا) است. «غررالحکم، ح ۷۹۳»

امر به معروف و نهی از منکر

حدیث ۱

قال الامام الحسین - علیه السلام - : ان الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر، دعاء الی الاسلام مع رد المظالم و مخالفه الظالم و قسمه الفیء و الغنائم و أخذ الصدقات من مواضعها و وضعها فی حقها. امام حسین - علیه السلام - فرمودند: امر به معروف و نهی از منکر، آن است که: کافران را به اسلام دعوت کنی، حقوق ستمدیدگان را باز ستانی، با ستمگر به مخالفت برخیزی، غنیمت ها و بیت المال را عادلانه بین اهل اش قسمت کنی، صدقات (زکات) را از آنجا که باید، بگیری و در آنجا که باید، مصرف کنی. «تحف العقول، ص ۲۷۰»

حدیث ۲

امام علی علیه السلام: الْجِهَادِ عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالصِّدْقِ فِي الْمَوَاطِنِ وَشَتَّانِ الْفَاسِقِينَ. جهاد چهار شاخه دارد: امر به معروف، نهی از منکر، پایداری در جبهه‌های جنگ و دشمنی با تبهکاران. الخصال: ۲۳۲ / ۷۴ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۴

حدیث ۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): نَصْرُ الْمَظْلُومِ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ جِهَادٌ؛ یاری رساندن به ستمدیده و امر به معروف و نهی از منکر جهاد در راه خداست. جامع الأحادیث قمی، ص ۱۲۵

حدیث ۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ أَمَرَ بِمَعْرُوفٍ فَلْيُكُنْ أَمْرُهُ ذَلِكَ بِمَعْرُوفٍ؛ کسی که امر به معروف می‌کند. باید این کار را با شیوه خوبی انجام دهد. کنز العمال، ح ۵۵۲۳

حدیث ۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: رَفِيقٌ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ رَفِيقٌ فِيمَا يَنْهَى عَنْهُ، عَدِلٌ فِيمَا يَأْمُرُ بِهِ عَدِلٌ فِيمَا يَنْهَى عَنْهُ، عَالِمٌ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ عَالِمٌ بِمَا يَنْهَى عَنْهُ؛ امر به معروف و نهی از منکر نکند مگر کسی که سه خصلت در او باشد: در امر و نهی خود مدارا کند، در امر و نهی خود میانه روی نماید و به آنچه امر و نهی می‌کند، دانا باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۸۷، ح ۶۴

حدیث ۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نَصْرُ الْمَظْلُومِ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ جِهَادٌ؛ یاری رساندن به ستمدیده و امر به معروف و نهی از منکر جهاد در راه خداست. جامع الأحادیث قمی، ص ۱۲۵

حدیث ۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ؛ هر کس از شما منکری ببیند باید با دست و اگر نتوانست با زبان و اگر نتوانست با قلبش آن را تغییر دهد، که پائین‌ترین درجه ایمان همین (تغییر قلبی) است. نهج الفصاحه، ح ۳۰۱۰

حدیث ۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا لَمْ يَأْمُرُوا بِمَعْرُوفٍ وَلَمْ يَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَمْ يَتَّبِعُوا الْأَخْيَارَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ، فَيَدْعُوا عِنْدَ ذَلِكَ خِيَارَهُمْ فَلَا تُسْتَجَابُ لَهُمْ؛ هر گاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر نکنند، و از نیکان خاندان من پیروی ننمایند، خداوند بدانسان را بر آنان مسلط گرداند و نیکانشان دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود. امالی صدوق، ص ۲۵۴

حدیث ۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا یأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا یَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: رَفِیقٌ بِمَا یَأْمُرُ بِهِ رَفِیقٌ فِیْمَا یَنْهَى عَنْهُ، عَدِلٌ فِیْمَا یَأْمُرُ بِهِ عَدِلٌ فِیْمَا یَنْهَى عَنْهُ، عَالِمٌ بِمَا یَأْمُرُ بِهِ عَالِمٌ بِمَا یَنْهَى عَنْهُ؛ امر به معروف و نهی از منکر نکند مگر کسی که سه خصلت در او باشد: در امر و نهی خود مدارا کند، در امر و نهی خود میانه‌روی نماید و به آنچه امر و نهی می‌کند، دانا باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۸۷، ح ۶۴

حدیث ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا یَزَالُ النَّاسُ بِخَیْرٍ مَا أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى فَبِإِذَا لَمْ یَفْعَلُوا ذَلِكَ نُزِعَتْ مِنْهُمْ الْبَرَکَاتُ، وَسَلِطَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَكَمْ یَكُنْ لَهُمْ نَاصِرٌ فِی الْأَرْضِ وَلَا فِی السَّمَاءِ؛ تا زمانی که مردم امر به معروف و نهی از منکر نمایند و در کارهای نیک و تقوا به یاری یکدیگر بشتابند در خیر و سعادت خواهند بود، اما اگر چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته شود و گروهی بر گروه دیگر سلطه پیدا کنند و نه در زمین یآوری دارند و نه در آسمان. تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۱۸۱، ح ۲۲

حدیث ۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ وَأَمِنْ كَيْدُهُ؛ هر کس امر به معروف کند به مؤمن نیرو می‌بخشد و هر کس نهی از منکر نماید بینی منافق را به خاک مالیده و از مکر او در امان می‌ماند. کافی، ج ۲، ص ۵۰، ح ۱

حدیث ۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ لَا- يُقَرِّبَانِ مِنْ أَجَلٍ وَلَا يَنْقُصَانِ مِنْ رِزْقٍ، لَكِنْ يُضَاعِفَانِ الثَّوَابَ وَيُعْظِمَانِ الْجَزَّ وَأَفْضَلُ مِنْهُمَا كَلِمَةٌ عَدِلٌ عِنْدَ إِمَامٍ جَائِرٍ؛ امر به معروف و نهی از منکر نه اجلی را نزدیک می‌کنند و نه از روزی کم می‌نمایند، بلکه ثواب را دو چندان و پاداش را بزرگ می‌سازند و برتر از امر به معروف و نهی از منکر سخن عادلانه‌ای است نزد حاکمی ستمگر. غرر الحکم، ج ۲، ص ۶۱۱، ح ۳۶۴۸

حدیث ۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ أَفْضَلُ أَعْمَالِ الْخَلْقِ؛ امر به معروف، برترین کار مردم است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۷۷

حدیث ۱۴

امام علی علیه السلام فرمودند: مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ وَأَمِنْ كَيْدُهُ؛ هر کس امر به معروف کند به مؤمن نیرو می‌بخشد و هر کس نهی از منکر نماید بینی منافق را به خاک مالیده و از مکر او در امان می‌ماند. کافی، ج ۲، ص ۵۰، ح ۱

حدیث ۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنَزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنَّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ بَلَدٌ
مرتبه ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت کسی است که در روی زمین بیشتر در خیرخواهی و ارشاد مردم قدم بردارد. (کافی،
جلد ۲، ص ۲۰۸ صفحه ۵)

حدیث ۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ لِيُرُوا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛
مردم را با غیر زبانتان بخوانید تا از شما پارسایی و کوشش و نماز و خوبی را ببینند زیرا این امور آنان را به سوی حق فرا می خواند.
(جهاد النفس، ح ۱۹۵)

حدیث ۱۷

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: فرمان دادن به خوبی و باز داشتن از زشتی، راه پیامبران و شیوه ی نیکوکاران است. فریضه ی
بزرگی است که دیگر فرایض به واسطه ی آن برپا می شود و راه ها و روش ها امن می گردد، در آمدها حلال، حقوق و اموال به
زور گرفته شده به صاحبانش بر می گردد، زمین آباد شده، از دشمنان انتقام گرفته می شود و کارها سامان می پذیرد. اصول کافی،
ج ۵، ص ۵۶.

حدیث ۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تمام کارهای نیکو، و جهاد در راه خدا، برابر امر به معروف و نهی از منکر، چونان قطره ای بر
دریای موج و پهناور است. نهج البلاغه، ترجمه ی مرحوم دشتی حکمت ۳۷۴.

حدیث ۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یا امر به معروف و نهی از منکر می کنید، یا عذاب خداوند همه ی شما را فرا می
گیرد. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۰۷.

حدیث ۲۰

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: بر هیچ چشم مؤمن به خدا روا نیست که ببیند خدا نافرمانی می شود و (چشم) خود را فرو ببیند
مگر آن وضع را تغییر دهد. تنبیه الخواطر/ ج ۲/ ص ۱۷۹.

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به معروف امر کرد، پشوانه ی نیرومند مؤمنان است، و آن کس که از زشتی ها نهی کرد
بینی کافران (منافقان) را به خاک مالید. غررالحکم/ ح ۶۷۹۴.

حدیث ۲۲

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با نفرت از گنهکاران به خدای تعالی نزدیک شوید و با این افراد با ترشروی برخورد کنید. و با خشم گرفتن بر آنان خشنودی خدا را بجویید و با دوری کردن از آن ها به خدا نزدیک شوید. کنز العمال/ ح ۵۵۸۵.

حدیث ۲۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ویل لمن یأمر بالمنکر و ینهی عن المعروف. وای بر آن که به منکر امر کند و از معروف نهی کند! بحار الانوار، ج ۱، ص ۸۷.

حدیث ۲۴

حضرت فاطمه الزهراء (علیها السلام) می فرمایند: فرض الله الأمر بالمعروف مصلحة للعامة. خداوند امر به معروف و نهی از منکر را برای اصلاح مردم قرار داد. بحار الانوار، ج ۶، ص ۱۰۷.

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: قوام الشریعه الامر بالمعروف و النهی عن المنکر و اقامة الحدود. استواری شریعت، به امر معروف و نهی از منکر و برپا داشتن حدود است. غرر الحکم، ح ۶۸۱۷.

حدیث ۲۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس امر به معروف و نهی از منکر کند، جانشین خدا در زمین است. کنز العمال، ح ۵۵۶۴.

حدیث ۲۷

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: خداوند، نخست امر به معروف و نهی از منکر را به عنوان یکی از واجبات خود ذکر کرد؛ زیرا او آگاه است که اگر این دو فریضه انجام گیرد و برپا شود، همه ی واجبات اعم از آسان و مشکل انجام و استوار خواهد شد. اصول کافی، ج ۵، ص ۵۹.

حدیث ۲۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به راستی خداوند عزوجل دشمن می دارد مؤمن ناتوانی که دین ندارد. به آن حضرت عرض کردند: مؤمن ناتوانی که دین ندارد، کیست؟ فرمودند: کسی که نهی از منکر نکند. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۷.

حدیث ۲۹

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الامر بالمعروف و النهی عن المنکر خلقان من خلق الله، فمن نصرهما اعزه الله و من

خَذَلْهُمَا خَذَلَهُ اللَّهُ. امر به معروف و نهی از منکر، دو پدیده از آفریده های خداوندند؛ هر کس آنها را یاری کند، خداوند او را عزت دهد و هر کس آنها را خوار کند (رها کنند) خداوند او را ذلیل فرماید. اصول کافی، ج ۵، ص ۵۹.

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مروا بالمعروف و إن لم تفعلوه و انهوا عن المنکر و إن لم تجتنبوه کله؛ امر به معروف کنید و گر چه خودتان نکنید و نهی از منکر کنید گر چه از همه آن اجتناب نکنید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلام ابن آدم کله علیه لا له إلا أمرا بمعروف أو نهیا عن منکر أو ذکر الله تعالی؛ گفتار فرزند آدم به ضرر اوست نه به نفع او مگر امر به معروفی یا نهی از منکری یا ذکر خدای والا. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجهاد أربع: الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر و الصّیّدق فی مواطن الصّبر و شتّان الفاسق؛ جهاد چهار قسم است: امر به معروف و نهی از منکر و راستی در موقع صبر و تنفر از فاسق. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تقرّبوا إلى الله بیغض أهل المعاصی و ألقوهم بوجه مکفهّره و التمسوا رضا الله بسخطهم و تقرّبوا إلى الله بالتّباعد منهم؛ به وسیله دشمنی گناهکاران به خدا نزدیک شوید و با آنها با چهره های عبوس دیدار کنید و خشنودی خدا را در ناخشنودی آنها بجوئید و به وسیله دوری از آنها به خدا تقرب جوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تبسّمک فی وجه أخیک لک صدقه، و أمرک بالمعروف و نهیک عن المنکر صدقه و إرشادک الرّجل فی أرض الضّلال لک صدقه و إماتتک الحجر و الشّوک و العظیم عن الطّریق لک صدقه؛ لبخند تو بر روی برادرت صدقه است امر به معروف و نهی از منکر کردن صدقه است و راهنمایی کسی که راه را گم کرده صدقه است و دور کردن سنگ و خار و استخوان از راه صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : إنَّ الله عزَّ وَّجَلَّ لِيُبْغِضَ الْمُؤْمِنَ الضَّعِيفِ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ، فَقِيلَ: وَ مَا الْمُؤْمِنُ الضَّعِيفُ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: همانا خداوند دشمن دارد آن مؤمنی را که ضعیف و بی دین است، سؤال شد: مؤمن ضعیف و بی دین کیست؟ پاسخ داد: کسی که نهی از منکر و جلوگیری از کارهای زشت نمی کند. وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۲۲، ح ۲۱۱۳۹

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: تا زمانی که مردم، امر به معروف و نهی از منکر نمایند و در کارهای نیک و تقوا به یاری یکدیگر بشتابند، در خیر و سعادت خواهند بود، اما اگر چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته شود و گروهی بر گروه دیگر سلطه پیدا کنند. نه در زمین یآوری دارند و نه در آسمان. تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۱۸۱، ح ۲۲.

حدیث ۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: سِئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ اتَّقَى النَّاسَ؟ قَالَ: آمَرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَوْصِيَهُمْ لِلرَّحِمِ؛ از رسول خدا صلی الله علیه و آله سؤال شد: با تقواترین مردم کیست؟ فرمودند: کسی که بیشتر امر به معروف و نهی از منکر و صله رحم نماید. کنز العمال، ح ۸۴۷۴.

حدیث ۳۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هرگاه مردم منکر را ببینند ولی آن را تغییر ندهند، نزدیک است که خداوند کیفرش را فراگیرشان کند. (کنز العمال: ج ۳ ص ۷۰ ح ۵۵۳۵)

حدیث ۳۹

امام باقر علیه السلام می فرمایند: امر به معروف و نهی از منکر راه و روش پیامبران و شیوه صالحان است و واجب بزرگی است که واجبات دیگر با آن بر پا می شوند، راه‌ها امن می گردد و در آمدها حلال می شود و حقوق پایمال شده، به صاحبانش برمی گردد، زمین آباد می شود و (بدون ظلم) حق از دشمنان گرفته می شود و کارها سامان می پذیرد. کافی، ج ۵، ص ۵۶، ح ۱.

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى فَإِذَا لَمْ يَفْعَلُوا ذَلِكَ نُزِعَتْ مِنْهُمْ الْبَرَكَاتُ وَسُلِطَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ نَاصِرٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ؛ تا وقتی مردم امر به معروف و نهی از منکر می کنند و یکدیگر را در نیکی و تقوا، یاری می رسانند، در خیر و نیکی اند، آن گاه که چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته می شود و بعضی بر بعضی دیگر مسلط می گردند و در زمین و در آسمان، هیچ یآوری نخواهند داشت. (تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۱۸۱، ح ۳۷۳).

حدیث ۴۱

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: التارك الامر بالمعروف والنهي عن المنكر كئابد كتاب الله وراء ظهره؛ ترك کننده امر به معروف و نهی از منکر، مانند کسی است که قرآن را پشت سرش می اندازد. سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، صص ۴۲۷ و ۴۲۸.

حدیث ۴۲

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) می فرمایند: فَرَضَ اللَّهُ... الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ مَصْلَحَةً لِلْعَامَّةِ؛ خداوند امر به معروف را برای اصلاح مردم قرار داد بحار الأنوار، ج ۶، ص ۱۰۷.

حدیث ۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: قِوَامُ الشَّرِيعَةِ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَإِقَامَةُ الْحُدُودِ؛ استواری شریعت، به امر به معروف و نهی از منکر و برپاداشتن حدود است. میزان الحکمه، ح ۱۲۶۸۸

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنَّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ بَلَدٌ مَرْتَبَةٌ تَرْتَبُ مَرْدَمٌ نَزْدَ خَدَاوْنِدٍ فِي رُوزِ قِيَامَتِ كَسِي اسْتِ كِهْ دَرِ رُوی زَمِینِ بَیْشْتَرِ دَرِ خَیْرِخَوَاهِی وَ ارشادِ مَرْدَمِ قَدَمِ بَرْدَارِدِ. (کافی، جلد ۲، ص ۲۰۸ صفحه ۵)

حدیث ۴۵

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرماید: لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَيَنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيْسَتْ عَمَلَنَّ عَلَيْكُمْ شَرَارُكُمْ فَيَدْعُو خِيَارَكُمْ فَلَا يَسْتَجَابُ لَهُمْ. حتماً امر به معروف و نهی از منکر کنید، و گرنه اشرار تان بر شما مسلط و حاکم می شوند آنگاه خوبانتان هم دعا می کنند، اما دعایشان مستجاب نمی شود. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۴

حدیث ۴۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا يزال الناس بخير ما أمرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهُوا عَنِ الْمُنْكَرِ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى. رسول خدا - صلى الله عليه وآله فرمودند: مردم همیشه در خیر خواهند بود تا وقتی که امر به معروف و نهی از منکر می کنند و در نیکی و پرهیزکاری یکدیگر را یاری می رسانند. «تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۱۸۱»

احکام و فلسفه آن

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام -: لا يحلُّ بيعُ الغناء ولا شِراءُه و استماعُه نفاقٌ و تعليمُه كُفْرٌ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خرید و فروش (آلات) غناء و ساز و آواز حلال نیست و گوش دادن به آن، نفاق و دورویی و آموزش دادنش، کفر و بی دینی است. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۰۹»

حدیث ۲

قال الامام علی - عليه السلام -: نهی رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَقَالَ: مَنْ تَأَمَّلَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ لَعَنَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ وَ نَهَى الْمَرْأَةَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - نهی فرمودند از این که مرد به عورت برادر مسلمانش نگاه کند و فرمودند هر کس با توجه به عورت برادر مسلمانش نظر افکند، هفتاد هزار فرشته او را لعنت کنند، و همچنین نهی فرمودند از نگاه کردن زن به عورت زن دیگر. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۹»

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إن الله فرض الجهاد و عظمه و جعله نصره و ناصره. و الله ما صلحت دنیا و لادین إلا به ؛ در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگداشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود. وسائل الشیعه ۱۱/۹/۱۵

حدیث ۴

قال الامام الجواد - علیه السلام - : ان الله عزوجل حرم علی شیعتنا المسکر من کل شراب و عوَضهم عن ذلك المتعة. امام جواد - علیه السلام - فرمودند: خداوند متعال بر شیعیان ما استفاده از هر چیز مست کننده را حرام نموده و در برابر آن ازدواج موقت را حلال دانسته است. «معانی الاخبار، ص ۳۱۶»

حدیث ۵

عن الإمام الرضا - علیه السلام - قال: إن الله تعالى حرم الخمر لما فيها من الفساد و بطلان العقول في الحقایق و ذهاب الحياء من الوجه. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: خداوند متعال خمر را به خاطر ایجاد تباهی و عاجز ماندن عقول از درک حقایق و از بین رفتن حیاء، حرام نمود. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۶

امام علی علیه السلام: إن الله فرض الجهاد و عظمه و جعله نصره و ناصره. و الله، ما صلحت دنیا ولا دین إلا به. خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگ داشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود. وسائل الشیعه: ۱۱/۹/۱۵

حدیث ۷

امام کاظم علیه السلام: إن الله عز و جل لم یحرم الخمر لاسمها، ولكنه حرمها لعاقبتها؛ فما كان عاقبته عاقبة الخمر فهو حمر. خداوند عز و جل شراب را به خاطر نامش حرام نکرده، بلکه به سبب پیامدهای آن حرام کرده است. پس، هر چیزی که پیامدهای شراب را داشته باشد، آن نیز (در حکم) شراب است. الکافی: ۲ / ۴۱۲ / ۶

حدیث ۸

امام رضا علیه السلام: حُرِّمَ الزُّنَا لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ مِنَ الْأَنْفُسِ، وَذَهَابِ الْأَنْسَابِ، وَتَرْكِ التَّرْبِيَةِ لِلْأَطْفَالِ، وَفَسَادِ الْمَوَارِيثِ، وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ وُجُوهِ الْفَسَادِ. زنا، به علت مفساسدی که در بردارد، مانند: قتل نفس، از بین رفتن و مخدوش شدن اصل و نسب، ترک تربیت کودکان، تباه شدن موضوع ارث و میراث و امثال این مفساسد، حرام شده است. بحار الأنوار: ۱۹ / ۲۴ / ۷۹ منتخب میزان الحکمه: ۲۴۸

حدیث ۹

امام علی علیه السلام: فَرَضَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً مِنَ الشَّرِكِ ... وَتَزَكَّى اللُّوَاطِ تَكْثِيراً لِلنَّسْلِ . خداوند ایمان را برای پاک کردن از لوث شرک واجب فرمود ... و ترک لواط را از بهر افزایش نسل . نهج البلاغه: الحکمة ۲۵۲ منتخب میزان الحکمة : ۵۰۶

حدیث ۱۰

امام رضا علیه السلام: عَلَّمَهُ تَحْرِيمَ الذُّكْرَانِ لِلذُّكْرَانِ وَالْإِنَاثِ لِلْإِنَاثِ ؛ لِمَا زُكِّبَ فِي الْإِنَاثِ وَمَا طُبِعَ عَلَيْهِ الذُّكْرَانُ ، وَلِمَا فِي إِيْتَابِ الذُّكْرَانِ الذُّكْرَانِ وَالْإِنَاثِ الْإِنَاثِ مِنْ انْقِطَاعِ النَّسْلِ ، وَفَسَادِ التَّدْبِيرِ ، وَخَرَابِ الدُّنْيَا . علّت تحریم روی آوردن مردان به مردان و زنان به زنان ، یکی ساختار وجودی زنان و سرشت وجودی مردان است (که هر یک برای جنس مخالف آفریده شده است) و دیگر این که روی آوردن مردان به مردان و زنان به زنان سبب از بین رفتن نسل (بشر) و برهم خوردن نظم و تدبیر (جامعه) و نابودی دنیاست . علل الشرائع : ۵۴۷ / ۱ منتخب میزان الحکمة : ۵۰۶

حدیث ۱۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: الغسل يوم الجمعة كفارة و المشى الى الجمعة كل قدم منها كعمل عشرين سنة فاذا فرغ من صلوة الجمعة اجيز بعمل ماءتى سنة؛ غسل روز جمعه كفاره گناه است ، و هر گامی که به سوی نماز جمعه برداشته می شود، برابر عمل بیست سال است ، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دویست سال نایل گردد. (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۹).

حدیث ۱۲

قال الصادق -عليه السلام-: ان من تما الصلوة اعطاء الزكوة (الفطرة) كما ان الصلاة على النبي -صلى الله عليه وآله- من تمام الصلاة؛ همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه است چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه بازکات فطره کامل می شود). (وسائل الشیعه ، ج ۶ و ص ۲۲۱)

حدیث ۱۳

قال الرضا -عليه السلام-: انما جعلت الجماعة لثلاث تكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العبادة لله الا ظاهرا مكشوفاً لان في اظهاره حجة على اهل الشرق و الغرب لله وحده و ليكون المنافع و المستخف موديا لما اقر به يظهر الاسلام و المراقبة و ليكون شهادات الناس بالاسلام بعضهم ببعض جائزة ممكنة مع مافيه من المساعدة على البر و التقوى و الزجر عن كثير من معاصي الله؛ علت تشريع نماز جماعت آن است که اسلام و توحيد و بندگی و اخلاص به خداوند متعال در معرض دید عموم و ظاهر و مشهور در میان مردم باشد، زیرا در این صورت است که حجت در زمینه وحدانیت خداوند بر مردم شرق و غرب تمام می شود، و مردمان منافق و بی اعتنا به نماز مطابق اقرار زبانی و ادار به عمل می شوند، و مراقبت صورت می گیرد و گواهیهای مردم که علیه یکدیگر در زمینه اسلام امکان پیدا می کند علاوه آن که در چنین اجتماعاتی بر توسعه و گسترش نیکوکاری و تقوی مساعدت می شود، عملاً جلوی بسیاری از گناهان گرفته می شود. (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۱۴

عن الرضا -عليه السلام-: انما جعلت الجماعة لثلاث يكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العبادة لله الا ظاهرا مكشوفاً مشهوراً؛ نماز جماعت قرار داده شده است ، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار، باز و ظاهر باشد. (وسائل الشیعه ، ج ۵،

ص ۳۷۲. بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۲)

حدیث ۱۵

قال الرضا - عليه السلام - : انما امر بالوضوء ليكون العبد طاهرا اذا قام بين يدي الجبار وعند مناجاته ... ؛ همانا امر شده است به وضو، تا آن که بنده پاک باشد، به هنگامی که می ایستد درمقابل خداوند جبار و همچنین وقت مناجات نمودن. (عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴)

حدیث ۱۶

قال علی - عليه السلام - : فرض الله الايمان تطهيرا من الشرك و الصلوة تنزيها عن الكبر ؛ خداوند، ایمان را برای پاکسازی انسانها از شرک واجب کرده است ، و نماز را برای پاکسازی از کبر. (نهج البلاغه ، کلمات قصار ۲۵۲)

حدیث ۱۷

امام رضا علیه السلام: في عِلَّةِ الْوُضُوءِ : لِأَنَّهُ يَكُونُ الْعَبْدُ طَاهِرًا إِذَا قَامَ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ عِنْدَ مُنَاجَاتِهِ إِثَاءً ، مُطِيعًا لَهُ فِيمَا أَمَرَهُ ، نَقِيًّا مِنَ الْأَدْنَسِ وَالنَّجَاسَةِ ، مَعَ مَا فِيهِ مِنْ ذَهَابِ الْكَسَلِ وَطَرْدِ النَّعَاسِ ، وَتَرْكِيَةِ الْفُؤَادِ لِلْقِيَامِ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ ؛ - درباره حکمت وضو- : برای این که بنده (خدا) وقتی برای مناجات با (خداوند) جبار در برابر او می ایستد ، پاک باشد . فرمان او را اطاعت کرده باشد و از آلودگی ها و نجاست پاکیزه باشد ، به علاوه این که وضو باعث از بین رفتن حالت کسالت و زدودن خواب آلودگی و پاک ساختن دل برای ایستادن در حضور (خداوند) جبار می شود . علل الشرایع : ۲۵۷ / ۹

حدیث ۱۸

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيرًا لَكُمْ مِنَ الشَّرِكِ ، وَالصَّلَاةَ تَنْزِيهًا لَكُمْ عَنِ الْكِبْرِ؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد ، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی. احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَرَّمَ اللَّهُ الْخَمْرَ وَ كُلَّ مَسْكَرٍ حَرَامٍ؛ خداوند شراب را حرام کرده و هر چه مستی آرد حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَدَّ يَعْمَلُ فِي الْأَرْضِ خَيْرٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ مِنْ أَنْ يَمْطُرُوا أَرْبَعِينَ صَبَاحًا. حدی که در زمین اجرا شود برای زمینیان بهتر از آن است که چهل روز باران ببارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَعْلَقُوا عَلَيَّ بِوَاحِدَةٍ ، مَا أَحَلَّتْ إِلَّا مَا أَحَلَّ اللَّهُ تَعَالَى وَ مَا حَرَّمَ إِلَّا مَا حَرَّمَ اللَّهُ؛ ای مردم هیچ چیز را به من مربوط نکنید من حلال نکردم مگر آنچه را خداوند حلال کرده است و حرام نکردم مگر

آنچه را خداوند حرام کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمَاءَ لَا يَنْجَسُهُ شَيْءٌ إِلَّا مَا غَلَبَ عَلَيْهِ رِيحُهُ وَ طَعْمُهُ وَ لَوْنُهُ؛ آب را چیزی نجس نمی کند جز آنچه بو و مزه و رنگ آن را تغییر دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْ يَشْرِبُ فِي آتِيهِ الْفِضَّةُ وَ الذَّهَبُ إِنَّمَا يَجْرُجُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ؛ کسی که در ظرف نقره و طلا می خورد و می آشامد آتش جهنم را در شکم خود فرو می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَقِيمُوا حُدُودَ اللَّهِ تَعَالَى فِي الْبَعِيدِ وَ الْقَرِيبِ وَ لَا تَأْخُذْكُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَانِمٌ؛ مقررات خدا را در باره بیگانه و خویش اجرا کنید و در کار خدا به سخن کسان گوش مدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَلَّ الذَّهَبُ وَ الْحَرِيرَ لِنَاثِ أُمَّتِي وَ حَرَّمَ عَلَيَّ ذُكُورَهَا؛ طلا و ابریشم بر زنان امت من حلال است و بر مردانشان حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا - : ... وَ النَّهْيُ عَنْ شُرْبِ الْخَمْرِ تَنْزِيهًا عَنِ الرَّجْسِ، وَ اجْتِنَابَ الْقَذْفِ حِجَابًا عَنِ اللَّعْنَةِ، وَ تَرْكُ السُّرْقَةِ إِجَابًا لِلْعَفَّةِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند متعال منع و نهی از شرابخواری را جهت پاکی جامعه از زشتی ها و جنایت ها و دوری از تهمت ها و نسبت های ناروا را مانع از غضب و نفرین قرار داد و دزدی نکردن، موجب پاکی جامعه و پاکدامنی افراد می گردد. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۲۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا - : جَعَلَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيرًا لَكُمْ مِنَ الشِّرْكِ، وَ الصَّلَاةَ تَنْزِيهًا لَكُمْ مِنَ الْكِبْرِ، وَ الزَّكَاةَ تَزْكِيَةً لِلنَّفْسِ، وَ نِمَاءً فِي الرِّزْقِ، وَ الصِّيَامَ تَثْبِيثًا لِلْأَخْلَاصِ، وَ الْحَجَّ تَشْيِيدًا لِلدِّينِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند ایمان، سبحة، اعتقاد را برای طهارت از شرک و نجات از گمراهی ها و شقاوت ها قرار داد. و نماز را برای خضوع و فروتنی و پاکی از هر نوع تکبر، مقرر نمود. و زکات (و خمس) را برای تزکیه نفس و توسعه روزی تعیین نمود. و روزه را برای استقامت و اخلاص در اراده، لازم دانست. و حج را برای استحکام اساس شریعت و بناء دین اسلام واجب نمود. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۲۸

امام رضا علیه السلام می فرمایند: خداوند تبارک و تعالی هیچ خوردنی و نوشیدنی را حلال نکرده است مگر آن که در آن سود و صلاحی بوده و هیچ خوردنی و نوشیدنی را حرام ننموده، مگر آن که در آن زیان و نابودی و فسادی بوده است، پس هر چیز سودمندی نیرو بخش جسم، که باعث تقویت بدن است حلال شده است و هر چیزی که قوای جسمانی را از بین ببرد و یا موجب مرگ شود حرام است. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۳۳، ح ۲.

حدیث ۲۹

امام رضا علیه السلام می فرمایند: فلسفه خطبه نماز جمعه این است که: چون جمعه، روز حضور عامه مردم است، حاکم وسیله‌ای برای پند و اندرز آنان داشته باشد و مردم را به طاعت تشویق کند و از معصیت بر حذر دارد و از تصمیم خود درباره مصالح دین و دنیایشان آگاه سازد و از آنچه از گوشه و کنار می‌رسد و حوادثی که در آنها برای مردم سود و زیانی هست خبردار کند. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۹، ح ۶.

حدیث ۳۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: علت روزه گرفتن آن است که به سبب آن، ثروتمند و فقیر برابر شوند، زیرا ثروتمند گرسنگی را احساس نکرده، تا به فقیر رحم کند، هرگاه هم چیزی را بخواهد می‌تواند فراهم کند. پس خداوند خواست میان بندگانش برابری ایجاد کند و توانمند مزه گرسنگی و درد را بچشد تا بر ناتوان مهر بورزد و بر گرسنه ترحم کند. بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۳۷۱، ح ۵۳.

حدیث ۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: پوشیدن ابریشم و طلا بر مردان امت من حرام و بر زنانشان حلال است. (نهج الفصاحه، ح ۱۳۶۵)

حدیث ۳۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: لَا يَسْعَدُ أَحَدٌ إِلَّا بِإِقَامَةِ حُدُودِ اللَّهِ وَلَا يَشْقَى أَحَدٌ إِلَّا بِإِضَاعَتِهَا؛ هیچ کس جز با اجرای حدود و احکام خدا خوشبخت نمی‌شود و جز با ضایع کردن آن بدبخت نمی‌گردد. غررالحکم، ح ۱۰۸۵۳.

حدیث ۳۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلْفِقَهُ ثُمَّ الْمَتَجَرِّ، وَاللَّهُ لِلرَّبِّا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا؛ ای مردم! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی تخته سنگ است. بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۷، ح ۱۶.

حدیث ۳۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّهُ لَوْ كَانَ الرَّبُّا حَلَالًا لَتَرَكَ النَّاسُ التَّجَارَاتِ وَمَا يَخْتَاجُونَ إِلَيْهِ فَحَرَّمَ اللَّهُ الرَّبُّا لِيُفِرَّ النَّاسُ مِنْ

الْحَرَامِ إِلَى الْحَلَالِ وَإِلَى التَّجَارَاتِ وَإِلَى الْجَمِيعِ وَالشَّرَاءِ فَيَبْقَى ذَلِكَ بَيْنَهُمْ فِي الْقَرْضِ؛ براستی، اگر ربا حلال بود، مردم تجارت و تلاش برای معاش را رها می‌کردند. به همین دلیل خداوند ربا را حرام کرد تا مردم از حرام به حلال و تجارت و خرید و فروش رو بیاورند و به یکدیگر قرض بدهند. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۷، ح ۴۹۳۷.

حدیث ۳۵

امام رضا علیه السلام می‌فرماید: اِعْلَمَ يَزْحَمُكَ اللَّهُ - أَنْ الرِّبَا حَرَامٌ سِدْحَتْ، مِنَ الْكِبَائِرِ وَمِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا، وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَفِي كُلِّ كِتَابٍ؛ خدایت رحمت کند! بدان که ربا حرام و از گناهان کبیره است و خداوند بر آن وعده آتش داده است پس پناه می‌بریم به خدا از آتش. ربا را همه پیامبران و همه کتاب‌های آسمانی حرام کرده‌اند. فقه الرضا، ح ۲۵۶.

حدیث ۳۶

امام رضا علیه السلام می‌فرماید: لَيْسَ بَيْنَ الْوَالِدِ وَوَلَدِهِ رِبَاً وَلَا بَيْنَ الزَّوْجِ وَالْمَرْأَةِ رِبَاً؛ بین پدر و فرزند و بین شوهر و همسرش ربا (حرام) نیست. فقه الرضا، ص ۲۵۸.

حدیث ۳۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: لَيْسَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ أَهْلِ حَرْبِنَا رِبَاً، نَأْخُذُ مِنْهُمْ أَلْفَ دِرْهَمٍ بِدَرْهَمٍ وَنَأْخُذُ مِنْهُمْ وَ لَا نُعْطِيهِمْ؛ بین ما و دشمنانمان، ربا (حرام) نیست، از آنان هزاران درهم در مقابل یک درهم می‌گیریم - آری، از آنان ربا می‌گیریم و به آنان ربا نمی‌دهیم. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۳۶، ح ۲.

حدیث ۳۸

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَرَثَ مِنْ أَبِيهِ مَالًا وَقَدْ عَرَفَ أَنَّ فِي ذَلِكَ الْمَالِ رِبَاً وَلَكِنْ قَدِ اخْتَلَطَ فِي التَّجَارَةِ بِغَيْرِهِ حَلَالٍ كَانَ حَلَالًا طَيِّبًا فَلْيَأْكُلْهُ وَ إِنْ عَرَفَ مِنْهُ شَيْئًا إِنَّهُ رِبَاً فَلْيَأْخُذْ رَأْسَ مَالِهِ وَلْيُرِدَّ الرِّبَا؛ اگر کسی از پدرش مالی به ارث ببرد و بداند که در آن مال ربا وجود دارد، ولی مال ربوی با مال‌های دیگر مخلوط شده، آن مال برای او حلال و پاکیزه است و می‌تواند از آن استفاده کند، و اگر به ربوی بودن مقدار مشخصی از آن یقین دارد باید اصل مال را برای خود بردارد و مال ربوی را به صاحبش رد نماید. کافی، ج ۵، ص ۱۴۵، ح ۴.

حدیث ۳۹

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الرِّبَا لِيُثَلِّبَ يَدَهُبَ الْمَعْرُوفُ؛ خدای عزوجل ربا را حرام فرمود تا احسان کردن از بین نرود. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۲۵، ح ۱۰.

حدیث ۴۰

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: الْمَرْأَةُ تَحِيضٌ، يَحْرُمُ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَأْتِيَهَا لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُوْنَ؛ زنی که در عادت ماهیانه (حیض) است بر شوهرش آمیزش با او حرام است به دلیل این گفته خداوند متعال: به زنان حائض نزدیک نشوید تا زمانی که پاک گردند. وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۳۲۲، ح ۹.

حدیث ۴۱

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) می فرماید: فَرَضَ اللَّهُ ... الأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ مَصْلَحَةً لِلْعَامَّةِ؛ خداوند امر به معروف را برای اصلاح مردم قرار داد بحار الأنوار، ج ۶، ص ۱۰۷

حدیث ۴۲

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: جعل الله ... الزكاة تزكية للنفس و نماء في الرزق، و الصيام تثبيتا للاخلاص؛ خدای تعالی زکات را مایه پاکی جان و فزونی روزی، و روزه را برای پابرجایی اخلاص قرار داد. (احتجاج طبرسی، ایران، انتشارات اسوه، ج ۱)

حدیث ۴۳

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فجعل الله الايمان تطهيرا لكم من الشرك، و الصلاة تنزيها لكم عن الكبر؛ خدای تعالی ایمان را برای پاکیزگی از شرک قرار داد، و نماز را برای دوری از تکبر و خودخواهی. (احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۴۴

حضرت امام حسن عسگری (علیه السلام) در پاسخ به پرسش از علت واجب شدن روزه فرمودند: تا توانگر درد گرسنگی را بچشد و در نتیجه به نیازمند کمک کند. بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۳۶۹.

حدیث ۴۵

حضرت فاطمه ی زهرا (علیها السلام) فرمودند: فرض الله الصيام تثبيتا للاخلاص؛ خداوند روزه را برای استواری اخلاص، واجب فرمود. بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۳۶۸.

حدیث ۴۶

قال الامام علی - علیه السلام - : فَرَضَ اللَّهُ ... الصَّيَامَ اِثْبَاتًا لِاخْلَاصِ الْخَلْقِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند روزه را واجب کرد تا اخلاص بندگان را بیازماید. «نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲»

مسجد و اماکن مذهبی**حدیث ۱**

رسول الله صلى الله عليه و آله : إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا جَعَلَهُ قِيَمَ مَسْجِدٍ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : همانا خدای عز و جل، هر گاه بنده‌ای را دوست بدارد، او را برآورنده نیازهای مسجدی قرار می‌دهد. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۳ ح ۲۰۷۵۰

حدیث ۲

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ الْجَنَّةَ وَالْحُورَ لَتَشْتَاقُ إِلَى مَنْ يَكْسُحُ الْمَسَاجِدَ وَيَأْخُذُ مِنْهَا الْقَدَى . امام صادق عليه السلام: بهشت و حوریان، مشتاق کسی هستند که مسجدها را جارو و غبارروبی کند. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۲ ح ۵۲.

حدیث ۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مَنْ قَمَّ مَسْجِدًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عِتْقَ رَقَبَةٍ، وَمَنْ أَخْرَجَ مِنْهُ مَا يُقْدِي عَيْنًا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ كَفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ. هر کس مسجدی را جارو کند، خداوند برای او، ثواب آزاد کردن بنده‌ای را می‌نویسد، و هر کس از مسجد به اندازه خاشاکی که به چشم می‌رود، بیرون ببرد، خدای عز و جل، وی را از رحمتش دوچندان برخوردار می‌گرداند. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۳ ح ۵۶.

حدیث ۴

رسول الله صلی الله علیه و آله: مَنْ كَنَسَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ، فَأَخْرَجَ مِنْهُ مِنَ التُّرَابِ مَا يُدْرُ فِي الْعَيْنِ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس در روز پنج‌شنبه و شب جمعه، مسجد را نظافت کند و گرد و خاکی را که در چشم می‌رود، بربود، خداوند او را می‌آمرزد. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۵ ح ۶۱.

حدیث ۵

امام باقر علیه السلام: مَنْ صَلَّى فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ صَلَاةً مَكْتُوبَةً، قَبِلَ اللَّهُ بِهَا مِنْهُ كُلَّ صَلَاةٍ صَلَّاهَا مِنْذُ يَوْمٍ وَجَبَتْ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ، وَكُلَّ صَلَاةٍ يُصَلِّيهَا إِلَى أَنْ يَمُوتَ. هر کس نماز واجبی را در مسجد الحرام به جا آورد، خداوند، همه نمازهای پیشین او را از زمانی که نماز بر او واجب شده است و هر نمازی را که تا پایان حیاتش خواهد خواند، می‌پذیرد. وسائل الشیعة: ج ۳ ص ۵۳۶ ح ۱.

حدیث ۶

رسول الله صلی الله علیه و آله: أَعْظَمُ الْمَسَاجِدِ حُرْمَةً، وَأَحَبُّهَا إِلَى اللَّهِ وَأَكْرَمُهَا عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: با حرمت‌ترین مسجدها و دوست داشتنی‌ترین آنها نزد خدا و گرامی‌ترینشان در پیشگاه خدای متعال، مسجد الحرام است. بحار الأنوار: ج ۶ ص ۳۰۰.

حدیث ۷

قال الامام الحسن - عليه السلام - : الْغَفْلَةُ تَرْكُكَ الْمَسْجِدِ، وَطَاعَتُكَ الْمُفْسِدَ. امام حسن - عليه السلام - فرمودند: غفلت آن است که مسجد رفتن (برای نماز) را ترک کنی و از شخص مفسد فرمان ببری. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۵»

حدیث ۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: الْمَسَاجِدُ مِجَالِسُ الْأَنْبِيَاءِ؛ مساجد، مجالس پیامبران است. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۳»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَرَادَ دُخُولَ الْمَسْجِدِ فَلْيَدْخُلْ عَلَيَّ سُبْحَانَ اللَّهِ وَوَقَارٍ فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ يُبَوِّئُ اللَّهُ وَأَحَبُّ الْبُقَاعِ إِلَيْهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد، با آرامش و طمأنینه وارد شود، چون مساجد خانه های خدا و محبوب ترین محل ها در نظر اوست. «من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۷۰»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ فَأَحْمِدِ اللَّهَ وَاتَّنِ عَلَيْهِ وَصَلِّ عَلَيَّ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - إمام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه داخل مسجد شدی، حمد و سپاس خدای را بگو و بر پیامبر - صلی الله علیه و آله - درود بفرست. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۱۶»

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا فَقَدَ الْأَمْنُ مِنَ الْعِبَادِ وَرَكِبَ النَّاسُ عَلَيَّ الْخِيُولَ وَاعْتَذَلُوا النَّسَاءَ وَالطَّيِّبَ فَالْهَرَبُ الْهَرَبُ عَنِ ... إمام صادق - علیه السلام - فرمودند: وقتی که امنیت از سرزمینها رخت ببندد و مردم بر اسبها سوار شده و از زنهاي حلالشان کناره گیرند (به لواط و زنا روی آورند)؛ در این حال باید از جوار ایشان فرار کرد. (راوی گوید): گفتم فدایت شوم به کجا فرار کنند؟ فرمودند: به کوفه و نواحی آن و یا به قم و حوالی آن، همانا بلا و مصیبت از این دو مکان دفع شده است. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۴»

حدیث ۱۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنْ لَعَلِيَّ قَمٌ مَلَكًا رَفَرَفَ عَلَيْهَا بِجَنَاحِيهِ لَا يَرِيدُهَا جِبَارٌ بِسُوءِ الْإِذَا بِهَ اللَّهُ كَذَّبَ الْمَلْحَ فِي الْمَاءِ. ثُمَّ إِشَارَ إِلَى عَيْسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ: سَلَامَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ قَمٍ ... إمام صادق - علیه السلام - فرمودند: برفراز قم فرشته ای بالهای خود را برافراشته است. هیچ گردن کشتی نسبت به قم سوء قصد نمی کند مگر آن که خداوند او را نابود می نماید چنان که نمک در آب نابود می شود. آنگاه امام به عیسی بن عبدالله اشاره کردند و فرمودند: سلام خداوند بر اهل قم باد. خداوند سرزمینشان را با باران سیراب می گرداند و برکاتش را بر آنان نازل می کند و ... آنان فقیه و عالم و با شعور و اهل فهم و روایت هستند و عبادات را به خوبی به جا می آورند. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۷»

حدیث ۱۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنْ لَعَلِيَّ قَمٌ مَلَكًا رَفَرَفَ عَلَيْهَا بِجَنَاحِيهِ لَا يَرِيدُهَا جِبَارٌ بِسُوءِ الْإِذَا بِهَ اللَّهُ كَذَّبَ الْمَلْحَ فِي الْمَاءِ. ثُمَّ إِشَارَ إِلَى عَيْسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ: سَلَامَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ قَمٍ ... إمام صادق - علیه السلام - فرمودند: آگاه باشید خداوند حرمی دارد و آن مکه است. آگاه باشید رسول خدا حرمی دارد و آن مدینه است. آگاه باشید امیر مؤمنان حرمی دارد و آن کوفه است و آگاه باشید حرم من و فرزندانم قم است. «مجالس المؤمنین، ج ۱، ص ۸۳»

حدیث ۱۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : قَمٌ مَقْدَسَةٌ وَ أَهْلِهَا مَنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ لَا يَرِيدُهُمْ جِبَارٌ بِسُوءِ الْإِذَا بِهَ اللَّهُ كَذَّبَ الْمَلْحَ فِي الْمَاءِ. ثُمَّ إِشَارَ إِلَى عَيْسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ: سَلَامَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ قَمٍ ... إمام صادق - علیه السلام - فرمودند: خاک قم مقدس است و ساکنانش از ما هستند

و ما از آنان. هیچ گاه گردن کشی نسبت به آنان سوء قصد نمی کند مگر این که به عقوبت خود شتاب ورزد، البته تا زمانی که احوال خویش را تغییر ندهند که در آن صورت خداوند سرکشان را بر آنان مسلط می کند. آگاه باشید! اهل قم یاری دهندگان قائم ما هستند و به حق ما دعوت می کنند. راوی گوید: آنگاه امام سرشان را به سوی آسمان بلند کردند و گفتند: بار الها، آنان را از هر فتنه ای حفظ کن و از هر هلاکتی نجات ده. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۸»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اذا اصابتكم بليه و عناء فعليكم بقم، فانه مأوى الفاطميين و ... و ما اراد احدٌ بقم و اهله سوء الا اذله الله و ابعده من رحمة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر گاه بلا و ذلتی به شما رسید، به قم بروید. چون آنجا پناهگاه فرزندان فاطمه و استراحت گاه مؤمنان است ... و کسی نسبت به قم و ساکنانش سوء قصد نمی کند، مگر این که خداوند او را خوار و از رحمت خویش دور می نماید. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۴»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اللهم اعصمهم من كل فتنه و نجهم من كل هلكة. حضرت امام صادق - عليه السلام - (در حق قم دعا کردند و) فرمودند: خدایا اهل قم را از هر فتنه حفظ کن و ایشان را از هر هلاکتی نجات ده. «بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۸»

حدیث ۱۷

قال الامام السجاد - عليه السلام - : مَنْ صَلَّى فِي مَسْجِدِ السَّهْلَةِ رَكَعَتَيْنِ زَادَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي عُمْرِهِ سِتِّينَ. امام سجّاد - عليه السلام - : هر کس در مسجد سهله دو رکعت نماز بخواند، خداوند، دو سال بر عمر او می افزاید. «المزار للمفید، ص ۱۴»

حدیث ۱۸

الإمام الصادق عليه السلام : أَحْضَرُوا مَعَ قَوْمِكُمْ مَسَاجِدُكُمْ . امام صادق عليه السلام : همراه کسان خود ، در مسجد حاضر شوید . وسائل الشيعة : ج ۸ ص ۳۹۹ ح ۴ .

حدیث ۱۹

الإمام الصادق عليه السلام : إِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْتَقْبَلَهُ مَوْلَى لَهُ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ ، وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ خَزٌّ وَمَطْرَفٌ خَزٌّ وَعِمَامَةٌ خَزٌّ وَهُوَ مُتَغَلِّفٌ بِالْغَالِيَةِ ، فَقَالَ لَهُ : جُعِلْتُ فِدَاكَ ، فِي مِثْلِ هَذِهِ السَّاعَةِ عَلَى هَذِهِ الْهَيْئَةِ إِلَى أَيْنَ ؟ قَالَ : فَقَالَ : إِلَى مَسْجِدِ جَدِّي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، أَخْطَبُ الْحَوْرَ الْعَيْنَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ . امام صادق عليه السلام : خدمتکار علی بن الحسین (زین العابدین) علیه السلام ، ایشان را در شبی سرد ، ملاقات کرد ، در حالی که جامه و ردا و عمامه‌ای از خز پوشیده و خود را با عطری ، خوش بو کرده بود . گفت : فدایت شوم! در چنین ساعتی و با این وضع ، رهسپار کجایی؟ امام علیه السلام فرمود: « به مسجد جدم پیامبر خدا می‌روم تا از خدای عز و جلحوریان را خواستگاری کنم ». الغالیة : نوع من الطيب مُرَكَّب من مسك وعنبر ودُهْن ، والتغلف بها : التلطفُ (النهاية : ج ۳ ص ۳۸۳ «غلا»). الكافي: ج ۶ ص ۵۱۷ ح ۵ ، بحار الأنوار: ج ۴۶ ص ۵۹ ح ۱۳ .

حدیث ۲۰

امام علی علیه السلام: الْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ مِنْ بَعْدِ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى حِينَ طُلُوعِ الشَّمْسِ لِلِاسْتِغَالِ بِذِكْرِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ، أَسْرَعُ فِي تَيْسِيرِ الرِّزْقِ مِنَ الضَّرْبِ فِي أَقْطَارِ الْأَرْضِ. نشستن در مسجد، پس از سپیده‌دم تا برآمدن آفتاب برای پرداختن به یاد خدای سبحان، بیش از جستجوی روزی در همه سوی زمین، مایه گشایش روزی است. بحار الأنوار: ج ۱۰ ص ۹۰ ح ۱.

حدیث ۲۱

امام علی علیه السلام: الْجَلْسَةُ فِي الْمَسْجِدِ خَيْرٌ لِي مِنَ الْجَلْسَةِ فِي الْجَنَّةِ؛ فَإِنَّ الْجَنَّةَ فِيهَا رِضَا نَفْسِي وَالْجَامِعَ فِيهِ رِضَا رَبِّي. نشستن در مسجد نزد من، از نشستن در بهشت، نیکوتر است؛ زیرا در بهشت، خشنودی من فراهم است و در مسجد، خشنودی پروردگار من. إرشاد القلوب: ص ۲۱۸، عدّه الداعی: ص ۱۹۴، بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۶۲ ح ۱۶.

حدیث ۲۲

الإمام علی علیه السلام: إِنَّ الْمَسْجِدَ لَيْشْكُو الْخَرَابَ إِلَى رَبِّيهِ، وَإِنَّهُ لَيَتَبَشَّشُ بِالرَّجُلِ مِنْ عُمَارِهِ إِذَا غَابَ عَنْهُ ثُمَّ قَدِمَ، كَمَا يَتَبَشَّشُ أَحَدُكُمْ بِغَائِبِهِ إِذَا قَدِمَ عَلَيْهِ. امام علی علیه السلام: مسجد، از ویرانی خود نزد پروردگارش زبان به شکایت می‌گشاید و از دیدن آباد کننده‌اش که مدتی از او دور بوده و اکنون باز گشته، شاد می‌شود، همان گونه که هر یک از شما از رسیدن کسی که از او دور بوده، شادمان می‌گردد. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۰ ح ۴۸.

حدیث ۲۳

رسول الله صلى الله عليه وآله: سَبَعُهُ فِي ظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: ... وَرَجُلٌ خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ وَفِي بَيْتِهِ أَنْ يَرْجِعَ إِلَيْهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هفت گروه، در سایه عرش خدای عز و جل هستند، آن روز که هیچ سایه‌ای بجز سایه او وجود ندارد: ... و کسی که از مسجد خارج شود و بپوشش آن باشد که دوباره بپوشان باز گردد. الخصال: ص ۳۴۳ ح ۸ عن ابن عباس، بحار الأنوار: ج ۷۴ ص ۳۵۳ ح ۲۸.

حدیث ۲۴

الإمام الصادق عليه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ لانتظار الصلاة عبادة مالم يحدث، قيل: يا رسول الله وما يحدث؟ قال: الإغتياب. امام صادق علیه السلام: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «به انتظار نماز در مسجد نشستن، عبادت است تا زمانی که ناروایی پدید نیآورد». گفته شد: ای پیامبر خدا! چه ناروایی؟ فرمود: «غیبت کردن». بحار الأنوار: ج ۷۵ ص ۲۴۹ ح ۱۷.

حدیث ۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ، مَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ. بنده، تا زمانی که در مسجد انتظار نماز را می‌کشد، پیوسته در نماز است. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۰ ح ۲۰۷۳۵.

حدیث ۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: الْقَاعِدُ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ كَالْقَانِتِ، وَيُكْتَبُ مِنَ الْمُصَلِّينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ. آن که در

مسجد به انتظار نماز نشسته ، گویی در فرمان‌برداری است و تا زمانی که به خانه‌اش باز گردد ، در شمار نماز گزاران نوشته می‌شود .
کنز العمال: ج ۷ ص ۵۶۸ ح ۲۰۲۹۵ .

حدیث ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : الْجُلُوسُ فِي الْمَسْجِدِ لِاتْتِظَارِ الصَّلَاةِ عِبَادَةٌ . نشستن در مسجد به انتظار نماز ، عبادت است . کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۱ ح ۲۰۷۴۳ .

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خَمْسٌ مِنَ الْعِبَادَةِ : قَلَّةُ الطَّعْمِ ، وَالْقُعُودُ فِي الْمَسَاجِدِ ... پنج چیز ، از عبادت است : کم خوردن ، نشستن در مسجدها ... الفردوس: ج ۲ ص ۱۹۵ ح ۲۹۶۹ عن أبي هريرة ، کنز العمال: ج ۱۵ ص ۸۸۰ ح ۴۳۴۹۳ .

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : جُلُوسُ الْمُؤْمِنِ فِي الْمَسْجِدِ رِبَاطَةٌ . نشستن مؤمن در مسجد ، به منزله آمادگی مداوم او برای نبرد با دشمن است . کنز العمال: ج ۱۵ ص ۳۰۵ ح ۴۱۱۳۲ .

حدیث ۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : إِنَّ أُحَدِّثُكُمْ لَا- يَزَالُ فِي صِيْلَةٍ مَا دَامَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْهُ . هر یک از شما ، زمانی که در مسجد است ، تا وقت بیرون رفتن از آن ، پیوسته در نماز است . مسند ابن حنبل: ج ۴ ص ۸۶ ح ۱۱۳۸۵ و ص ۱۰۹ ح ۱۱۵۱۲ کلاهما عن مولى لأبي سعيد الخدري ، کنز العمال: ج ۷ ص ۵۰۷ ح ۱۹۹۹۳ .

حدیث ۳۱

رسول الله صلی الله علیه و آله : لَا- يَزَالُ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيَّ عَلَى أُحَدِّثُكُمْ مَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ ، وَتَقُولُ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، اللَّهُمَّ اَرْحَمُهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : بر هر یک از شما ، تا زمانی که در مسجد است ، همواره فرشتگان درود می‌فرستند و می‌گویند : خداوندا! او را ببخشا . خداوندا! مورد رحمت خویش قرارش ده . المصنّف لعبد الرزّاق: ج ۱ ص ۵۸۰ ح ۲۲۱۰ عن أبي هريرة ، کنز العمال: ج ۷ ص ۳۲۴ ح ۱۹۰۸۴ .

حدیث ۳۲

رسول الله صلی الله علیه و آله : اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ ، هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ ، أَمَرْنَا فِيهِ بِعِمَارَةِ الْمَسَاجِدِ وَالِدُّعَاءِ وَالصَّيَامِ وَالْقِيَامِ ، وَضَمِنْتَ لَنَا فِيهِ الْإِجَابَةَ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : پروردگارا! این ، ماه رمضان است که در آن ، قرآن را برای هدایت مردم همراه با نشانه‌های روشن هدایت و وسیله تشخیص حق از باطل ، فرو فرستادی . در آن ، ما را به آباد کردن مسجدها و دعا و روزه و نماز ، فرمان دادی و اجابت را بر ایمان تضمین فرمودی . البلد الأمين: ص ۱۹۸ ، بحار الأنوار: ج ۹۸ ص ۷۸ ح ۲ .

حدیث ۳۳

الإمام على عليه السلام: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا لَبِسْتُ ثَوْبًا جَدِيدًا أَنْ أَقُولَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مِنَ اللَّبَاسِ مَا أَتَجَمَّلُ بِهِ فِي النَّاسِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا ثِيَابَ بَرَكَهٍ أَسْعَى فِيهَا لِمَرْضَاتِكَ، وَأَعْمُرْ فِيهَا مَسَاجِدَكَ. امام علی علیه السلام: پیامبر خدا به من آموخت که هرگاه جامه نویی بر تن کردم، بگویم: «سپاس، خدایی را که لباسی به من پوشاند که در میان مردم با آن، خود را بیاریم. پروردگارا! جامه‌ای بابرکت قرارش ده تا در آن برای رضایت تو بکوشم و به آباد ساختن مسجدهایت بپردازم». الکافی: ج ۶ ص ۴۵۸ ح ۲

حدیث ۳۴

رسول الله صلى الله عليه وآله: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ». پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هرگاه دیدید که مردی پیوسته به مسجد می‌رود، به ایمان او گواهی دهید. خداوند متعال فرمود: «تنها کسی که به خدا و روز رستاخیز، ایمان آورده است، مساجد خدا را آباد می‌کند». عوالی اللآلی: ج ۲ ص ۳۲ ح ۷۹ من دون الآیة.

حدیث ۳۵

الإمام الصادق عليه السلام - ليونس بن يعقوب - : مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ لَمْ يُؤَقِّرِ الْمَسْجِدَ . أتدرى يا يونس لِمَ عَظَّمَ اللَّهُ تَعَالَى حَقَّ الْمَسَاجِدِ ، وَأَنْزَلَ هَذِهِ الْآيَةَ : «وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا» ؟ كَانَتْ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى إِذَا دَخَلُوا كِنَائِيهِمْ أَشْرَكُوا بِاللَّهِ تَعَالَى ، فَأَمَرَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ نَبِيَّهُ أَنْ يُؤَخِّدَ اللَّهُ فِيهَا وَيَعْبُدَهُ . امام صادق عليه السلام - به يونس بن يعقوب - : ملعون است ، ملعون کسی که مسجد را حرمت نهد! ای یونس! آیا می‌دانی چرا خداوند ، حقّ مسجدها را بزرگ قرار داده و این آیه را فرو فرستاده است که : «مساجد ، از آن خدایند . پس کسی را با خدا نخوانید ؟» [زیرا] یهودیان و مسیحیان ، هر گاه وارد عبادتگاه‌های خود می‌شدند ، به خدای متعال شرک می‌ورزیدند . از این رو ، خدای سبحان ، به پیامبرش فرمان داد تا در مساجد ، خدا را یگانه بشمارد و او را پرستش کند . بحار الأنوار: ج ۷۶ ص ۳۵۵ ح ۲۱ .

حدیث ۳۶

الإمام على عليه السلام: مَنْ وَقَرَ مَسْجِدًا ، لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ يَلْقَاهُ ضَاحِكًا مُسْتَبِشِّرًا ، وَأَعْطَاهُ كِتَابَهُ يَمِينِهِ . امام علی علیه السلام: هر که مسجدی را حرمت نهد ، در روز ملاقات با خدا ، او را خندان و شادمان دیدار می‌کند ، در حالی که کارنامه‌اش را به دست راست او داده است . المحاسن: ج ۱ ص ۱۲۷ ح ۱۴۵ عن السكونی عن الإمام الصادق عن أبيه عليهما السلام ، بحار الأنوار: ج ۷ ص ۳۰۴ ح ۷۳ .

حدیث ۳۷

علل الشرائع عن أبي بصير: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْعِلَّةِ فِي تَعْظِيمِ الْمَسَاجِدِ ، فَقَالَ: «إِنَّمَا أُمِرَ بِتَعْظِيمِ الْمَسَاجِدِ لِأَنَّهَا يُؤْتِ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ . علل الشرائع - به نقل از ابو بصير - : از امام صادق علیه السلام در باره علت بزرگداشت مساجد پرسیدم . فرمود: «تنها از آن رو به بزرگداشت مساجد فرمان داده شده که آنها ، خانه‌های خدا در زمین هستند». علل الشرائع: ص ۳۱۸ ح ۱ عن أبي

بصیر، بحار الأنوار: ج ۸۴ ص ۶ ح ۷۸.

حدیث ۳۸

الإمام علیّ علیه السلام: لا یَسْمَى الْمُسْلِمُ رُجِیلاً، ولا یَسْمَى الْمُصَحِّفُ مُصَيِّحاً، ولا الْمَسْجِدُ مُسَيِّجاً. امام علی علیه السلام: مسلمان، «مردک» و قرآن، «قرآنک» و مسجد، «مسجدک» نامیده نمی‌شود. النوادر للراوندی: ص ۱۹۴ ح ۳۵۶، الجعفریات: ص ۲۴۱ کلاهما عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام، بحار الأنوار: ج ۷۶ ص ۳۵۸ ح ۲۷.

حدیث ۳۹

رسول الله صلى الله عليه وآله: لا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ لِلْمَسْجِدِ: «مُسَيِّجٌ» فَإِنَّهُ بَيْتٌ يُذَكَّرُ اللَّهُ فِيهِ، ولا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: «مُصَيِّحٌ» فَإِنَّ كِتَابَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ أَنْ يُصَيِّحَ، ولا يَقُولَنَّ لِلرَّجُلِ: «رُويجِلٌ»، ولا لِلْمَرْأَةِ: «مُرِيَّةٌ». پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگز کسی از شما مسجد را «مسجدک» نخواند؛ زیرا آن خانه‌ای است که خداوند در آن یاد می‌شود. و هرگز کسی از شما «قرآنک» نگوید؛ زیرا کتاب خدا، بزرگ‌تر از آن است که به کوچکی یاد شود. نیز کسی مرد را «مردک» و زن را «زنک» نخواند. الفردوس: ج ۵ ص ۱۲۰ ح ۷۶۷۸ عن أبي هريرة.

حدیث ۴۰

امام علی علیه السلام: حَرِيمُ الْمَسْجِدِ أَرْبَعُونَ ذِرَاعاً، وَالْجَوَازُ أَرْبَعُونَ دَاراً مِنْ أَرْبَعِيهِ جَوَانِبِهَا. حریم مسجد، چهل گز است و همسایگان، چهل خانه از چهار سو. الخصال: ص ۵۴۴ ح ۲۰، بحار الأنوار: ج ۸۴ ص ۳ ح ۷۴.

حدیث ۴۱

الكافي عن عمرو بن جُمَيْعٍ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ الْمُصَوَّرَةِ، فَقَالَ: أَكْرَهُ ذَلِكَ، وَلَكِنْ لَا يَضُرُّكُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَلَوْ قَدَّ قَامَ الْعَدْلُ رَأَيْتُمْ كَيْفَ يَصْنَعُ فِي ذَلِكَ. الكافي - به نقل از عمرو بن جُمَيْعٍ -: از امام باقر علیه السلام در باره نماز خواندن در مسجدهای نقاشی شده پرسیدم. فرمود: «آن را نمی‌پسندم؛ لیکن امروزه، شما را زیان نمی‌رساند. اگر عدل بر پا شود، خواهید دید در این باره چه خواهد کرد». الكافي: ج ۳ ص ۳۶۹ ح ۶، تهذيب الأحكام: ج ۳ ص ۲۵۹ ح ۷۲۶ وفيه «أبا عبد الله» بدل «أبا جعفر»، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۷۴ ح ۱۷۱.

حدیث ۴۲

الإمام علیّ علیه السلام: إِنَّ الْقَوْمَ إِذَا زَيَّنُوا مَسَاجِدَهُمْ فَسَدَّتْ أَعْمَالُهُمْ. امام علی علیه السلام: هر گاه مردم، مسجدهایشان را بیاریند، کردارشان تباه شده است. المصنّف لعبد الرزاق: ج ۳ ص ۱۵۴ ح ۵۱۳۴ عن إبراهيم بن المهاجر، إعلام الساجد بأحكام المساجد: ص ۳۳۶.

حدیث ۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَصَاحِفَ حُلِّيَتْ، وَالْمَسَاجِدَ زَيَّنَتْ، وَالْمَنَارَةَ طَوَّلَتْ، وَأَتَّخَذَ الْقُرْآنُ مَزَامِيرَ، وَالْمَسَاجِدَ طُرُقًا، الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَعَزُّ مِنَ الْكَبْرِيتِ الْأَحْمَرِ، أَمَا إِنَّ مَسَاجِدَهُمْ مُرْخَرَفَةٌ، وَأَبْدَانُهُمْ نَقِيَّةٌ، وَقُلُوبُهُمْ أَتْنٌ مِنَ الْجِيْفَةِ. هر گاه

دیدید که قرآن‌ها، جامه‌ای زیبا بر تن کرده‌اند و مساجد، زینت یافته‌اند و مناره‌ها، قد برافراشته‌اند و قرآن، با ساز و آواز خوانده می‌شود و مسجدها، گذرگاه قرار گرفته‌اند، مؤمن در آن روزگار، از گوگرد سرخ، کمیاب‌تر خواهد بود. آری. مساجدشان آذین‌بندی و جسمشان پاکیزه؛ لیکن دل‌هایشان از مُردار، بدبوتر است. روضه‌الواعظین: ص ۳۷۰.

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مَسَاءَ عَمَلٍ قَوْمٍ قَطُّ إِلَّا زَخَرَفُوا مَسَاجِدَهُمْ. هیچ‌گاه کردار مردمی ناشایست نگردید، مگر آن‌که مساجدشان را به زیور آراستند. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۶۸ ح ۲۰۸۲۸.

حدیث ۴۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَزَخِرُونَ مَسَاجِدَهُمْ وَيُخَرِّبُونَ قُلُوبَهُمْ، يَتَّقِي أَحَدُهُمْ عَلَى ثَوْبِهِ مَا لَا يَتَّقِي عَلَى دِينِهِ، لَا يُبَالِي أَحَدُهُمْ إِذَا سَلِمَتْ لَهُ دُنْيَاهُ مَا كَانَ مِنْ أَمْرِ دِينِهِ. در آخر اتم کسان‌ی پدیدار می‌شوند که مسجدهایشان را آذین می‌بندند و دل‌هایشان را ویرانه می‌سازند. کسی از آنان، آن‌گونه که بر جامه‌اش پرهیز می‌کند، بر دینش نمی‌پرهیزد. چنانچه دنیايش در مخاطره نباشد، بر کار دینش بی‌می‌دارد. کنز العمال: ج ۱۰ ص ۲۰۵ ح ۲۹۰۸۸ نقلاً عن الحاكم النيشابوري في تاريخه عن ابن عباس.

حدیث ۴۶

رسول الله صلی الله علیه و آله - فی ذکرِ أَسْرَاطِ السَّاعَةِ -: يَا سَلْمَانُ! إِنَّ عِنْدَهَا تَزَخْرَفُ الْمَسَاجِدُ كَمَا تَزَخْرَفُ الْبَيْعُ وَالْكَنَائِسُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - در بیان نشانه‌های رستاخیز - : ای سلمان! در آن هنگام، مسجدها همچون کلیساها و کنیسه‌ها زینت می‌شوند. تفسیر القمی: ج ۲ ص ۳۰۵ عن عبد الله بن عباس، بحار الأنوار: ج ۶ ص ۳۰۷ ح ۶؛ الدر المنثور: ج ۷ ص ۴۷۴ نقلاً عن ابن مردويه عن ابن عباس.

حدیث ۴۷

الإمام الباقر علیه السلام: إِنَّهُ [عَلَيْهَا عَلَيْهِ السَّلَام] كَانَ يَكْسِرُ الْمَحَارِبَ إِذَا رَأَاهَا فِي الْمَسَاجِدِ، وَيَقُولُ: كَأَنَّهَا مَذَابِحُ الْيَهُودِ. امام باقر علیه السلام: علی علیه السلام محراب‌هایی را که در مساجد می‌دید، در هم می‌شکست و می‌فرمود: «آنها همچون محل‌هایی است که یهودیان در آن، قربانی می‌کنند». بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۵۲ ح ۵.

حدیث ۴۸

امام باقر علیه السلام: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَارَ إِلَى الْكُوفَةِ فَهَدَمَ بِهَا أَرْبَعَةَ مَسَاجِدَ، فَلَمْ يَبَقْ مَسْجِدٌ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ لَهُ شُرْفٌ إِلَّا هَرِدَمَهَا وَجَعَلَهَا جَمِيَاءً. زمانی که قائم علیه السلام به پا خیزد، به کوفه رفته، چهار مسجد را در آن ویران خواهد ساخت. پس کنگره هر مسجدی را که دارای آن باشد، ویران کرده، آن را بدون کنگره خواهد کرد. الإرشاد: ج ۲ ص ۳۸۵، الغیبه للطوسی: ص ۴۷۵ ح ۴۹۸ نحوه، إعلام الوری: ج ۲ ص ۲۹۱ کَلَّهَا عَنْ أَبِي بصير، روضه‌الواعظین: ص ۲۹۰، بحار الأنوار: ج ۵۲ ص ۳۳۹ ح ۸۴.

حدیث ۴۹

الإمام الباقر عليه السلام: إِنَّ عَلَيْنَا عَلَيْهِ السَّلَامُ رَأَى مَسْجِدًا بِالْكُوفَةِ قَدْ شُرِّفَ، فَقَالَ: كَأَنَّهُ بَيْعَةٌ، إِنَّ الْمَسَاجِدَ تُبْنَى جُمًا لَا تُشْرَفُ. امام باقر عليه السلام: علی علیه السلام در کوفه، مسجدی کنگره‌دار مشاهده کرد. فرمود: «گویا کلیساست! همانا مساجد، بدون کنگره ساخته می‌شوند». بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۵۲ ح ۵.

حدیث ۵۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِبْنُوا مَسَاجِدَكُمْ جُمًا. وَابْنُوا مِدَائِنَكُمْ مُشْرَفَةً. مسجدهایتان را بی کنگره و شهرها (خانه‌ها) یتان را کنگره‌دار بسازید. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۶ ح ۲۰۷۶۹ نقلًا عن المصنّف لابن أبي شيبة عن ابن عباس.

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِبْنُوا الْمَسَاجِدَ وَاتَّخِذُوهَا جُمًا. مسجدها را بسازید و آنها را بی کنگره قرار دهید. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۷ ح ۲۰۷۷۰.

حدیث ۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مَا أَمَرْتُ بِتَشْيِيدِ الْمَسَاجِدِ. به برافراشته ساختن مسجدها، فرمان داده نشده‌ام. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۶۸ ح ۲۰۸۲۷.

حدیث ۵۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: أَمَرْتُ بِالْمَسَاجِدِ جُمًا. به [ساختن] مسجدهای بی کنگره، فرمان یافته‌ام. کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۷ ح ۲۰۷۷۱.

حدیث ۵۴

رسول الله صلی الله علیه و آله: أَرَأَيْكُمْ سَتَشْرَفُونَ مَسَاجِدَكُمْ بَعْدِي كَمَا شَرَّفَتِ الْيَهُودُ كَنَائِسَهُمْ، وَكَمَا شَرَّفَتِ النَّصَارَى بَيْعَهُمْ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: می‌بینم شما را که پس از من، مسجدهایتان را کنگره‌دار می‌سازید، همان گونه که یهودیان، کنیسه‌های خود و مسیحیان، کلیساهایشان را کنگره‌دار می‌سازند. الْبَيْعَةُ: بِالْكَسْرِ مُتَعَبَّدُ النَّصَارَى (القاموس المحيط: ج ۳ ص ۸ «باعه»). سنن ابن ماجه: ج ۱ ص ۲۴۴ ح ۷۴۰ عن ابن عباس، کنز العمال: ج ۷ ص ۶۶۷ ح ۲۰۸۲۳.

حدیث ۵۵

رسول الله صلی الله علیه و آله: ضَعُوا الْمَطَاهِرَ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: وضوخانه‌ها را کنار درهای ورودی مسجد، قرار دهید. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۸۳ ح ۵۴ نقلًا عن أصل من أصول أصحابنا عن السكوني عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام.

حدیث ۵۶

السنن الكبرى عن أبي قتادة: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَتَى عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُمْ يَبْنُونَ مَسْجِدًا لَهُمْ، فَقَالَ: أَوْسِعُوا تَمْلُؤُهُ. السنن الكبرى - به نقل از ابو قتاده - : پیامبر خدا، بر گروهی از انصار - که برای خود مسجدی می‌ساختند - وارد شد و فرمود: «وسیع و جادار بنایش کنید که [در آینده] آن را پُر خواهید کرد». السنن الكبرى: ج ۲ ص ۶۱۶ ح ۴۳۰۶، التاريخ الكبير: ج ۷ ص ۲۲۶ الرقم ۹۷۲، المعجم الكبير: ج ۱۹ ص ۹۳ ح ۱۸۰ عن كعب بن مالك، مسند الطيالسي: ص ۸۴ ح ۶۰۵، كنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۸ ح ۲۰۷۸۰.

حدیث ۵۷

الكافي عن هشام بن الحكم عن أبي عبيدة الخدّاء: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ: فَمَرَّ بِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ، وَقَدْ سَوَّيْتُ بِأَحْجَارٍ مَسْجِدًا، فَقُلْتُ لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، نَرْجُو أَنْ يَكُونَ هَذَا مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: نَعَمْ. الكافي - به نقل از هشام بن حکم، از ابو عبیده خدّاء - : از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: «هر کس مسجدی بر پا کند، خداوند در بهشت برایش خانه‌ای بر پا خواهد کرد. امام صادق علیه السلام در مسیر مکه بر من گذشت، در حالی که با سنگ‌هایی مسجدی را فراهم کرده بودم. گفتم: فدایت شوم! امیدوار باشیم که این، از آن جمله است؟ فرمود: «آری». الكافي: ج ۳ ص ۳۶۸ ح ۱، تهذيب الأحكام: ج ۳ ص ۲۶۴ ح ۷۴۸، كتاب من لا يحضره الفقيه: ج ۱ ص ۲۳۵ ح ۷۰۴، المحاسن: ج ۱ ص ۱۲۸ ح ۱۴۸ كلاهما نحوه مع الاختصار، بحار الأنوار: ج ۸۴ ص ۱۱ ح ۸۶.

حدیث ۵۸

المعجم الكبير عن أبي قرصافة: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ. قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَذِهِ الْمَسَاجِدُ الَّتِي تُبْنَى فِي الطَّرِيقِ؟ قَالَ: نَعَمْ. المعجم الكبير - به نقل از ابو قرصافه - : پیامبر خدا فرمود: «هر که برای خدا مسجدی بسازد، خداوند در بهشت برای او خانه‌ای خواهد ساخت». مردی گفت: ای پیامبر خدا! همین مسجدهای ساخته شده در راه نیز [از این قبیل‌اند]؟ فرمود: «آری». المعجم الكبير: ج ۳ ص ۱۹ ح ۲۵۲۱، تاريخ دمشق: ج ۵ ص ۱۱۰ ح ۱۲۰۴ وزاد في آخره: «وهذه المساجد التي تبنى في الطرق»، كنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۵ ح ۲۰۷۶۶.

حدیث ۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيْنَ جِيرَانِي؟ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ: وَمَنْ يَتَّبِعِي أَنْ يَكُونَ جَارُكَ؟ فَيَقُولُ: عَمَّارٌ مَسْجِدِي. خدای عز و جل در روز رستاخیز می‌فرماید: «همسایگان من کجایند؟». فرشتگان می‌گویند: چه کسانی را سبزد که همسایه تو باشند؟ می‌فرماید: «آبادگران مسجدم». حلیة الأولیاء: ج ۱۰ ص ۲۱۳ عن أبي سعيد الخدري، كنز العمال: ج ۷ ص ۵۷۸ ح ۲۰۳۳۸ نقلاً عن ابن النجار عن أنس.

حدیث ۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِنَّ عُمَّارَ بُيُوتِ اللَّهِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. به راستی آبادگران خانه‌های خدا، خانواده خداوند عز و جل هستند. كنز العمال: ج ۵ ص ۵ ح ۱۱۷۹۲.

حدیث ۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : *خَمْسَةٌ فِي قُبُورِهِمْ وَثَوَابُهُمْ يَجْرَى إِلَى دِيْوَانِهِمْ ... مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا .* پنج نفر در گور خویش می‌آرمند و پاداششان ، همچنان به کارنامه آنان سرازیر است : . . . کسی که برای خدا مسجدی بسازد . بحار الأنوار: ج ۱۰۴ ص ۹۷ ح ۵۹ .

حدیث ۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : *إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ ، عِلْمًا عَلَّمَهُ وَنَشَرَهُ ... أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ .* از جمله اعمال و کارهای نیک مؤمن که پس از مرگش به وی می‌پیوندد ، دانشی است که آن را آموزش داده و منتشر ساخته . . یا مسجدی که بر پا کرده است . کنز العمال: ج ۱۵ ص ۹۵۲ ح ۴۳۶۵۷ .

حدیث ۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : *مَنْ بَنَى لِلَّهِ بَيْتًا يُعِيدُ اللَّهُ فِيهِ مِنْ مَالٍ حَلَالٍ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ دُرٍّ وَيَاقُوتٍ .* هر کس برای خدا از دارایی حلال ، خانه‌ای بسازد که خداوند در آن پرستش شود ، خدا برایش در بهشت ، خانه‌ای از مروارید و یاقوت خواهد ساخت . المعجم الأوسط: ج ۵ ص ۱۹۵ ح ۵۰۵۹ عن أبي هريرة ، کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۴ ح ۲۰۷۵۸ .

حدیث ۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : *مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا ، فَإِنَّ اللَّهَ يَبْنِي لَهُ بَيْتًا أَوْسَعَ مِنْهُ فِي الْجَنَّةِ .* هر کس برای خدا مسجدی بسازد ، خداوند ، خانه‌ای فراخ‌تر از آن در بهشت برای وی می‌سازد . کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۰ ح ۲۰۷۳۴ .

حدیث ۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : *مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ .* هر کس برای خدا مسجدی بر پا کند ، خداوند ، مانند آن را برایش در بهشت بر پا خواهد کرد . کنز العمال: ج ۷ ص ۶۴۹ ح ۲۰۷۳۰ .

حدیث ۶۶

رسول الله صلی الله علیه و آله : *مَنْ بَنَى مَسْجِدًا وَلَوْ مَفْحَصَ قَطَاءٍ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ .* پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس مسجدی بسازد ، اگر چه به قدر آشیانه مرغ سنگخواره باشد ، خداوند برای او خانه‌ای در بهشت خواهد ساخت . کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۰ ح ۲۰۷۳۱ .

حدیث ۶۷

الإمام الصادق علیه السلام - لِفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ - : *يَا فَضْلُ ، لَا يَأْتِي الْمَسْجِدَ مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ إِلَّا وَافِدًا ، وَمِنْ كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ إِلَّا نَجِيئَهَا ، يَا فَضْلُ إِنَّهُ لَا يَرْجِعُ صَاحِبُ الْمَسْجِدِ بِأَقَلِّ مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ : إِمَّا دُعَاءٍ يَدْعُو بِهِ يُدْخِلُهُ اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ ، وَإِمَّا دُعَاءٍ يَدْعُو بِهِ لِيُصْرِفَ اللَّهُ بِهِ عَنْهُ بَلَاءَ الدُّنْيَا ، وَإِمَّا أَخٍ يَسْتَفِيدُهُ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ* امام صادق علیه السلام - به فضل بن عبدالملک - : ای فضل! از هر قبیله‌ای ، جز برگزیده آن ، و از هر خاندانی ، جز اصیل آن ، ره‌سپار مسجد نمی‌شود . ای فضل! مسجدرو ، دست کم یکی از این سه چیز نصیبش

می‌شود: یا دعایی می‌کند که خداوند با آن او را به بهشت می‌برد، یا دعایی که به سبب آن، خداوند، بلای دنیا را از او دور می‌سازد، و یا برادری که در راه خدای عز و جلیبهره‌اش می‌گردد. بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۱۹۵ ح ۱۶.

حدیث ۶۸

الإمام علیّ علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَرَادَ أَنْ يُصِيبَ أَهْلَ الْأَرْضِ بِعَذَابٍ قَالَ: لَوْلَا الَّذِينَ يَتَحَابُّونَ بِجَلَالِي، وَيَعْمُرُونَ مَسَاجِدِي، وَيَسْتَغْفِرُونَ بِالْأَسْحَارِ، لَوْلَاهُمْ لَأَنْزَلْتُ عَذَابِي. امام علی علیه السلام: هر گاه خداوند - تبارک و تعالی - بخواهد که زمینیان را عذاب کند، می‌فرماید: «اگر نبودند کسانی که به پاس بزرگی و عظمت من، یکدیگر را دوست می‌دارند و مسجدهایم را آباد می‌کنند و سحرگاهان آمرزش می‌طلبند، بی‌تردید، عذابم را فرو می‌فرستادم. ثواب الأعمال: ص ۲۱۲ ح ۱

حدیث ۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مَنْ أَدْمَنَ الْإِخْتِلَافَ إِلَى الْمَسَاجِدِ أَصَابَ إِحْدَى الثَّمَانِ: أَخَا مُسْتَفَاداً فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، أَوْ عِلْمًا مُسْتَظَرِّفًا، أَوْ كَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى هُدًى، أَوْ أُخْرَى تَصْرِفُهُ عَنِ الرَّدَى، أَوْ رَحْمَةً مُنْتَظَرَةً، أَوْ تَرَكَ الذَّنْبَ حَيَاءً، أَوْ خَشْيَةً. هر که پیوسته به مساجد، آمد و شد کند، به یکی از هشت چیز دست خواهد یافت: برادری که در راه خدای عز و جل از او بهره‌برد، یا دانشی لطیف و نغز، یا سخنی که او را به هدایت رهنمون شود، یا از هلاکت برهاند، یا رحمتی که چشم به راهش باشد، یا آن که گناهی را از روی شرم یا ترس [از خدا] ترک گوید. کنز العمال: ج ۷ ص ۵۷۰ ح ۲۰۳۰۳.

حدیث ۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِنَّ اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ إِذَا رَأَى أَهْلَ قَرْيَةٍ قَدْ أَسْرَفُوا فِي الْمَعَاصِي، وَفِيهَا ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، نَادَاهُمْ جَلَّ جَلَالُهُ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ: يَا أَهْلَ مَعْصِيَتِي، لَوْ لَا مَا فِيكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الْمُتَحَابِّينَ بِجَلَالِي، الْعَامِرِينَ بِصَلَاتِهِمْ أَرْضِي وَمَسَاجِدِي، الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ خَوْفًا مِنِّي، لَأَنْزَلْتُ بِكُمْ عَذَابِي ثُمَّ لَا أُبَالِي. هر گاه خداوند باشکوه، مردم دیاری را غرق در نافرمانی ببیند، در حالی که در آن دیار، سه مؤمن نیز حضور دارد، او - که باشکوه است و نام‌هایش مقدس -، آنان را چنین ندا می‌دهد: «ای نافرمانان از من! اگر نبودند در میان شما ایمان آورندگان که به یاد جلالت و شکوه من با یکدیگر دوستی می‌ورزند، آنان که با نمازشان زمین و مساجد مرا آباد می‌کنند و در سحرگاهان به خاطر ترس از من، آمرزش می‌طلبند، بی‌تردید، عذابم را بی‌آن که پروا کنم، بر شما فرو می‌فرستادم». بحار الأنوار: ج ۷۳ ص ۳۸۱ ح ۳.

حدیث ۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِقَوْمٍ عَاقِبَةً، نَظَرَ إِلَى أَهْلِ الْمَسَاجِدِ، فَصَيَّرَفَ عَنْهُمْ. هر گاه خداوند بخواهد به مردمی آسیب برساند، چون به مسجدیان بنگرد، آسیب را از آنان دور می‌سازد. کنز العمال: ج ۷ ص ۲۸۵ ح ۱۸۸۹۸ نقلاً عن ابن عدی والدیلمی عن أنس.

حدیث ۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: إِذَا نَزَلَتِ الْعَاهَاتُ وَالْآفَاتُ عَوْفِي أَهْلِ الْمَسَاجِدِ. هر گاه آسیب‌ها و آفت‌ها فرود آیند، مسجدیان در امان‌اند. الجعفریات: ص ۳۹ عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام.

حدیث ۷۳

رسول الله صلی الله علیه و آله: **الِإِخْتِلَافُ إِلَى الْمَسَاجِدِ رَحْمَةٌ، وَالِاجْتِنَابُ عَنْهَا نِفَاقٌ**. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: آمد و شد به مساجد، [مایه] رحمت است، و پرهیز از آن، [موجب] نفاق است. کنز العمال: ج ۷ ص ۵۷۰ ح ۲۰۳۰۲ نقلاً عن الدیلمی عن ابن عباس.

حدیث ۷۴

سنن الترمذی عن أبی هریره: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا**. **قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: الْمَسَاجِدُ**. **قُلْتُ: وَمَا الرَّتْعُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ**. سنن الترمذی - به نقل از ابوهریره - پیامبر خدا فرمود: «هرگاه از باغ‌های بهشت گذر کردید، [در آن] گردش کنید». گفتیم: ای پیامبر خدا! باغ‌های بهشت چیستند؟ فرمود: «مسجدها». گفتیم: ای پیامبر خدا! گردش کردن چیست؟ فرمود: «گفتن "سبحان الله و الحمد لله، و لا اله الا الله و الله أكبر؛ پاک است خدا. ستایش، از آن خداست. معبودی جز خدا نیست. خدا، بزرگ‌ترین است»». سنن الترمذی: ج ۵ ص ۵۳۲ ح ۳۵۰۹، کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۱ ح ۲۰۷۳۹.

حدیث ۷۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **سَيُتَدْفَنُ بَضْعَةٌ مَنِّي بِأَرْضِ خُرَاسَانَ، لَا يَزُورُهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ؛ زُودَ بِهَا** که پاره‌ای از تن من در خاک خراسان دفن شود. هیچ مؤمنی آن را زیارت نکند مگر آن که خداوند بهشت را بر او واجب گرداند. حکمت نامه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله ج ۴، ص ۳۰۰

حدیث ۷۶

امام رضا (سلام الله علیه): **أَلَا وَإِنِّي لَمَقْتُولٌ بِالسَّمِّ ظُلْمًا، وَمَيِّدْفُونٌ فِي مَوْضِعٍ غُرْبَةٍ؛ فَمَنْ شَدَّ رَحْلَهُ إِلَى زِيَارَتِي، اسْتَجِيبَ دُعَاؤُهُ، وَغُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ؛** بدانید که من با زهر ستم، کشته خواهم شد و در خاک غربت، دفن خواهم شد. پس، هر که برای زیارت من بار سفر بر بندد، دعایش مستجاب و گناهانش آمرزیده می‌شود. نهج الدعاء، ج ۱، ص: ۳۸۱

حدیث ۷۷

امام صادق (سلام الله علیه): **عَلَيْكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ؛** بر شما باد به نماز گزاردن در مساجد. الکافی، ج ۲، ص ۶۳۵

حدیث ۷۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: به راستی که خدا کربلا را حرم امن و با برکت قرار داد پیش از آنکه مکه را حرم قرار دهد. کامل الزیارات، ص ۲۶۷

حدیث ۷۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آرامگاه مقدس امام حسین (علیه السلام) کانالی از کانالهای بهشت است. المحججه البيضاء

ج ۴، ص ۴۵

حدیث ۸۰

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): الا- وان الإجابة تحت قبته والشفاء فى تربته، و الائمة عليهم السلام من ولده؛ پیامبر خدا(صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: بدانید که اجابت دعا، زیر گنبد حرم او(امام حسین علیه السلام) و شفاء در تربت او، و امامان (علیهم السلام) از فرزندان او هستند. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ???

حدیث ۸۱

قال ابو عبدالله عليه السلام: من باب عند قبر الحسين عليه السلام ليلة عاشورا لقي الله يوم القيامة ملطخا بدمه كأنما قتل معه فى عرسه كربلاء؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: کسی که شب عاشورا در کنار مرقد امام حسین علیه السلام سحر کند روز قیامت در حالی به پیشگاه خدا خواهد شتافت که به خونش آغشته باشد، مثل کسی که در میدان کربلا و در کنار امام حسین علیه السلام کشته شده باشد. وسائل الشیعه، ج، ?? ص ???

حدیث ۸۲

قال الرضا عليه السلام: من زار قبر الحسين (عليه السلام) بشط الفرات كان كمن زار الله؛ امام رضا علیه السلام فرمودند: کسی که قبر امام حسین علیه السلام را در کرانه فرات زیارت کند، مثل کسی است که خدا را زیارت کرده است. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ??? به نقل از کامل الزیارات.

حدیث ۸۳

قال ابوالحسن موسى بن جعفر عليه السلام: أدنى ما يثاب به زائر ابى عبدالله عليه السلام بشط فرات إذا عرف حقه و حرمة و ولايته ان يغفر له ما تقدم من ذنبه و ما تأخر؛ حضرت امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: کمترین ثوابی که به زائر امام حسین علیه السلام در کرانه فرات داده می‌شود این است که تمام گناهان بخشوده می‌شود. بشرط این که حق و حرمت ولایت آن حضرت را شناخته باشد. مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ??? به نقل از کامل الزیارات، ص ۱۳۸

حدیث ۸۴

قال الصادق عليه السلام: من اتى قبر الحسين عليه السلام عارفا بحقه كتبه الله عزوجل فى اعلى عِلين؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: هر کس که به زیارت قبر حسین علیه السلام نایل شود و به حق آن حضرت معرفت داشته باشد خدای متعال او را در بلندترین درجه عالی مقامان ثبت می‌کند. من لا يحضره الفقيه، ج، ? ص ???

حدیث ۸۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام و هو يزعم انه لنا شيعه حتى يموت فليس هو لنا شيعه و ان كان من اهل الجنة فهو من ضيفان اهل الجنة؛ کسی که به زیارت قبر امام حسین نرود و خیال کند که شیعه ما است و با این حال و خیال بمیرد او شیعه ما نیست و اگر هم از اهل بهشت باشد از میهمانان اهل بهشت خواهد بود. کامل الزیارات، ص / ??? بحار الانوار، ج

، ??ص?

حدیث ۸۶

قال ابو عبدالله عليه السلام: لو ان احدكم حج دهره ثم لم يزر الحسين بن علي عليهما السلام لكان تاركا حقا من حقوق رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) لان حق الحسين فريضة من الله تعالى واجبه على كل مسلم؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: اگر یکی از شما تمام عمرش را احرام حج ببندد اما امام حسین علیه السلام را زیارت نکند حقی از حقوق رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) را ترک کرده است؛ چرا که حق حسین (عليه السلام) فريضة الهی و بر هر مسلمانی واجب و لازم است. وسائل الشیعه، ج، ??ص??

حدیث ۸۷

قال ابو عبدالله عليه السلام: من لم يأت قبر الحسين عليه السلام حتى يموت كان منتقص الايمان منتقص الدين، ان ادخل الجنة كان دون المؤمنين فيها؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: هر کس به زیارت قبر امام حسین (عليه السلام) نرود تا بمیرد، ایمانش ناتمام و دینش ناقص خواهد بود به بهشت هم که برود پایین تر از مومنان در آنجا خواهد بود. وسائل الشیعه، ج، ??ص??

حدیث ۸۸

قال ابو عبدالله عليه السلام: زيارة قبر الحسين بن علي عليهما السلام من أفضل ما يكون من الأعمال؛ امام صادق (عليه السلام) فرمودند: زیارت قبر امام حسین علیه السلام از بهترین کارهاست که می‌تواند انجام یابد. مستدرک الوسائل، ج، ??ص??

حدیث ۸۹

عن حمران قال: زرت قبر الحسين عليه السلام فلما قدمت جاءني ابو جعفر محمد بن علي عليه السلام... فقال عليه السلام ابشر يا حمران فمن زار قبور شهداء آل محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) يريد الله بذلك و صلته نبيه حرج من ذنوبه كيوم ولدته امه؛ حمران می‌گوید هنگامی که از سفر زیارت امام حسین (عليه السلام) برگشتم، امام باقر علیه السلام به دیدارم آمد و فرمودند: ای حمران! به تو مژده می‌دهم که هر کس قبور شهیدان آل محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) را زیارت کند و مرادش از این کار رضایت خدا و تقرب به پیامبر (صلى الله عليه و آله و سلم) باشد، از گناهانش بیرون می‌آید مانند روزی که مادرش او را زاده است. امالی شیخ طوسی، ج، ?ص، ?? چاپ نجف / بحار الانوار، ج، ??ص??

حدیث ۹۰

قال ابو جعفر عليه السلام: زيارة قبر رسول الله صلى الله عليه و آله و زيارة قبور الشهداء، و زيارة قبر الحسين بن علي عليهما السلام تعدل حجة مبرورة مع رسول الله صلى الله عليه و آله؛ امام باقر علیه السلام فرمودند: زیارت قبر رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) و زیارت مزار شهیدان، و زیارت مرقد امام حسین علیه السلام معادل است با حج مقبولی که همراه رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) بجا آورده شود. مستدرک الوسائل، ج ?ص / ??? کامل الزیارات، ص ???

حدیث ۹۱

قال الامام باقر علیه السلام: لو يعلم الناس ما فی زیارة قبرالحسین علیه السلام من الفضل، لماتوا شوقاً؛ امام باقر علیه السلام فرمودند: اگر مردم می‌دانستند که چه فضیلتی در زیارت مرقد امام حسین علیه السلام است از شوق زیارت می‌مردند. ثواب الاعمال، ص ۳۳۳؛ به نقل از کامل الزیارات.

حدیث ۹۲

قال الصادق علیه السلام: شاطيء الوادی الایمن الذی ذکره الله فی القرآن، (قصص) / هو الفرات و البقعة المباركة هی کربلا؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آن ساحل وادی ایمن که خدا در قرآن یاد کرده فرات است و بارگاه با برکت نیز کربلا است. بحارالانوار، ج ۳، ص ۳۳۳؛ به نقل از تهذیب.

حدیث ۹۳

قال الصادق علیه السلام: زوروا کربلا ولا تقطعوه فان خیر اولاد الانبیاء ضمنته؛ ... امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کربلا را زیارت کنید و این کار را ادامه دهید، چرا که کربلا بهترین فرزندان پیامبران را در آغوش خویش گرفته است. کامل الزیارات، ص ۳۳۳؛

حدیث ۹۴

قال ابو عبدالله علیه السلام: ان الله اتخذ کربلا حرماً آمناً مبارکاً قبل ان يتخذ مكة حرماً؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: به راستی که خدا کربلا را حرم امن و با برکت قرار داد پیش از آن که مکه را حرم قرار دهد. (شایان ذکر است منظور از این روایت در عالم بالا می‌باشد که قبل از مکه، کربلا حرم امن الهی قرار گرفت). کامل الزیارات، ص / ۳۳۳ بحارالانوار، ج ۳، ص ۳۳۳؛

حدیث ۹۵

قال ابو عبدالله علیه السلام: موضع قبرالحسین علیه السلام ترعة من ترع الجنة؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: جایگاه قبر امام حسین علیه السلام دری از درهای بهشت است. کامل الزیارات، ص، ۳۳۳ باب، ۳۳۳ ح ۳۳۳

حدیث ۹۶

قال ابو عبدالله علیه السلام: لیس من ملک فی السموات والارض إلا یسألون الله تبارک و تعالی ان یوذن لهم فی زیارة الحسین علیه السلام ففوج ینزل و فوج یرج؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: هیچ فرشته‌ای در آسمانها و زمین نیست مگر این که می‌خواهد خداوند متعال به او رخصت دهد تا به زیارت امام حسین علیه السلام مشرف شود، چنین است که همواره فوجی از فرشتگان به کربلا فرود آیند و فوجی دیگر عروج کنند و از آنجا اوج گیرند. مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۳۳؛ به نقل از کامل الزیارات، ص ۳۳۳

حدیث ۹۷

امام صادق علیه السلام فرمودند: لیس نبی فی السموات والارض و الا یسألون الله تبارک و تعالی ان یوذن لهم فی زیارة الحسین علیه السلام ففوج ینزل و فوج یرج؛ هیچ پیامبری در آسمانها و زمین نیست مگر این که می‌خواهند خداوند متعال به آنان رخصت دهد تا به زیارت امام حسین علیه السلام مشرف شوند، چنین است که گروهی به کربلا فرود آیند و گروهی از آنجا عروج کنند.

مستدرک الوسائل، ج، ?? ص ??? به نقل از کامل الزیارات، ص ???

حدیث ۹۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان أرض كربلا و ماء الفرات اول ارض و اول ماء قدس الله تبارك و تعالی؛ ... سرزمین کربلا و آب فرات، اولین زمین و نخستین آبی بودند که خداوند متعال به آنها قداست و شرافت بخشید. بحار الانوار، ج، ?? ص / ??? کامل الزیارات، ص ???.

حدیث ۹۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: الغاضیة من تربة بیت المقدس؛ کربلا از خاک بیت المقدس است. کامل الزیارات، ص، ??? باب ?? ح. ?.

حدیث ۱۰۰

قال علی بن الحسین علیه السلام: تزهر أرض كربلا يوم القيامة كالقوكب الدرى و تنادى انا ارض الله المقدسة الطيبة المباركة التى تضمنت سيد الشهداء و سيد شباب اهل الجنة؛ امام سجاد علیه السلام فرمودند: زمین کربلا در روز رستاخیز، چون ستاره مرواریدی می‌درخشد و ندا می‌دهد که من زمین مقدس خدایم، زمین پاک و مبارکی که پیشوای شهیدان و سالار جوانان بهشت را در بر گرفته است. کامل الزیارات، ص ???

حدیث ۱۰۱

قال علی علیه السلام: واهي لك ايتها التربة ليحشرن منك قوم يدخلون الجنة بغير حساب؛ امیرالمؤمنین علیه السلام خطاب به خاک کربلا فرمودند: چه خوشبویی ای خاک! در روز قیامت قومی از تو به پا خیزند که بدون حساب و بی درنگ به بهشت روند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج، ? ص ???

حدیث ۱۰۲

قال علی علیه السلام: هذا... مصارع عشاق شهداء لا يسبقهم من كان قبلهم ولا يلحقهم من كان بعدهم؛ حضرت علی علیه السلام روزی گذرش از کربلا افتاد و فرمودند: اینجا قربانگاه عاشقان و مشهد شهیدان است شهیدانی که نه شهدای گذشته و نه شهدای آینده به پای آنها نمی‌رسند. تهذیب، ج، ? ص / ?? بحار الانوار، ج، ?? ص ???

حدیث ۱۰۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: يقبر ابني بأرض يقال لها كربلا هي البقعة التي كانت فيها قبة الاسلام نجا الله التي عليها المؤمنین الذين امنوا مع نوح فى الطوفان؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: پسر من حسین در سرزمینی به خاک سپرده می‌شود که به آن کربلا گویند، زمین ممتازی که همواره گنبد اسلام بوده است، چنان که خدا یاران مومن حضرت نوح را در همانجا از طوفان نجات داد. کامل الزیارات، ص، ??? باب، ?? ح. ?.

حدیث ۱۰۴

عن النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) قال ...: و هی اطهر بقاع الارض واعظمها حرمة و إنها لمن بطحاء الجنة؛ پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله در ضمن حدیث بلندی می فرمایند: کربلا پاک ترین بقعه روی زمین و از نظر احترام بزرگترین بقعه‌ها است و الحق که کربلا از بساط های بهشت است. بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۰۰ / ??? کامل الزیارات، ص ۱۰۰??

حدیث ۱۰۵

رسول الله صلی الله علیه و آله: إِنَّ رِيَاضَ الْجَنَّةِ الْمَسَاجِدُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: همانا باغ های بهشت، مساجدند. الفردوس: ج ۵ ص ۳۰۵ ح ۸۲۶۷ عن أبي هريرة، كنز العمال: ج ۷ ص ۶۴۸ ح ۲۰۷۲۱ نقلًا عن أبي الشيخ في الثواب.

حدیث ۱۰۶

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ مِنْ بَقَاعِ الْأَرْضِ سِتَّةً: الْبَيْتَ الْحَرَامَ، وَالْحَرَمَ، وَمَقَابِرَ الْأَنْبِيَاءِ، وَمَقَابِرَ الْأَوْصِيَاءِ، وَمَقَاتِلَ الشُّهَدَاءِ، وَالْمَسَاجِدَ الَّتِي يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ. امام صادق عليه السلام: همانا خدا از مکان های زمین، شش مورد را برگزید: بیت الله الحرام، حرم، آرامگاه های پیامبران، آرامگاه های جانسینان [- آنان]، قتلگاه شهیدان، و مسجدهایی که در آنها از نام خدا یاد شود. کامل الزیارات: ص ۲۴۱ ح ۳۵۸ عن عبد الله بن بكير، بحار الأنوار: ج ۱۰۱ ص ۶۶ ح ۵۷.

حدیث ۱۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: أكَرَمُ الثِّيَابِ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَرْبَعَةٌ: الْكَعْبَةُ، وَبَيْتُ الْمَقْدِسِ، وَبَيْتُ يُقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ، وَالْمَسَاجِدُ. گرامی ترین خانه ها بر پهنه زمین، چهارتاینند: کعبه، بیت المقدس، خانه ای که در آن قرآن تلاوت شود، و مسجدها. المواعظ العددية: ص ۲۱۱.

حدیث ۱۰۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَسَاجِدُهَا. دوست داشتنی ترین سرزمین ها نزد خدای عز و جل مساجدند. صحیح مسلم: ج ۱ ص ۴۶۴ ح ۲۸۸، صحیح ابن حبان: ج ۴ ص ۴۷۷ ح ۱۶۰۰، صحیح ابن خزيمة: ج ۲ ص ۲۶۹ ح ۱۲۹۳، السنن الكبرى: ج ۳ ص ۹۲ ح ۴۹۸۳ کلها عن أبي هريرة، مسند الشهاب: ج ۲ ص ۲۵۳ ح ۱۳۰۱ عن ابن عباس وفيه «البقاع» بدل «البلاد»، كنز العمال: ج ۷ ص ۶۴۸ ح ۲۰۷۱۹، تنبيه الخواطر: ج ۱ ص ۶۹ و ج ۲ ص ۲۳۵.

حدیث ۱۰۹

رسول الله صلی الله علیه و آله عن جبرئيل عن الله عز و جل: إِنَّ خَيْرَ الْبِقَاعِ الْمَسَاجِدُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله - به نقل از جبرئیل، از خداوند عز و جل - : همانا بهترین مکان ها، مسجدها هستند. المستدرک علی الصحیحین: ج ۱ ص ۱۶۸ ح ۳۰۶ و ج ۲ ص ۱۰ ح ۲۱۴۹، صحیح ابن حبان: ج ۴ ص ۴۷۶ ح ۱۵۹۹، السنن الكبرى: ج ۳ ص ۹۲ ح ۴۹۸۴ و ج ۷ ص ۸۱ ح ۱۳۳۳۲ کلها عن ابن عمر، المعجم الأوسط: ج ۷ ص ۱۵۵ ح ۷۱۴۰ عن أنس بن مالك، كنز العمال: ج ۷ ص ۶۴۸ ح ۲۰۷۲۰؛ كتاب من لا يحضره الفقيه: ج ۳ ص ۱۹۹ ح ۳۷۵۱ عن الإمام علي عليه السلام عنه صلى الله عليه و آله، معانى الأخبار: ص ۱۶۸ ح ۱ عن مفضل بن سعيد

عن الإمام الباقر عليه السلام عنه صلى الله عليه وآله ، بحار الأنوار: ج ۸۴ ص ۱۱ ح ۸۷ .

حدیث ۱۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : الْمَسْجِدُ بَيْتٌ كُلُّ مُؤْمِنٍ . مسجد ، خانه هر مؤمنی است . حلیه الأولیاء: ج ۶ ص ۱۷۶ عن سلمان ، کنز العمال: ج ۷ ص ۶۵۰ ح ۲۰۷۳۶ .

حدیث ۱۱۱

رسول الله صلی الله علیه و آله : الْمَسْجِدُ بَيْتٌ كُلُّ تَقِيٍّ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : مسجد ، سرای هر پروا پیشه‌ای است . المعجم الكبير: ج ۶ ص ۲۵۵ ح ۶۱۴۳ ، مسند الشهاب: ج ۱ ص ۷۸ ح ۷۳ کلاهما عن سلمان و ص ۷۷ ح ۷۲ ، شُعب الإيمان: ج ۷ ص ۳۷۹ ح ۱۰۶۵۷ ، حلیه الأولیاء: ج ۱ ص ۲۱۴ کلها عن أبي الدرداء ، کنز العمال: ج ۷ ص ۵۸۰ ح ۲۰۳۴۹ ؛ المواعظ العددیة: ص ۱۷ .

حدیث ۱۱۲

الإمام الصادق عليه السلام : ما من مسجد بُنِيَ إِلَّا عَلَى قَبْرِ نَبِيٍّ أَوْ وَصِيِّ نَبِيٍّ قُتِلَ فَأَصَابَ تِلْكَ الْبُقْعَةَ رَشَةٌ مِنْ دَمِهِ ، فَأَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا ، فَأَذَّ فِيهَا الْفَرِيضَةَ وَ النَّوَافِلَ ، وَأَقْضَ فِيهَا مَافَاتِكَ . امام صادق علیه السلام : هیچ مسجدی نیست ، جز این که بر قبر پیامبری یا جانشین او که به قتل رسیده و قطره‌ای از خورش در آن جا بر زمین ریخته ، ساخته شده است و خداوند ، دوست دارد که در آن مکان ، یاد شود . از این رو ، در آن ، هم نماز واجب و مستحب بخوان ، و هم نماز قضا شده‌ات را به جا آور . الکافی: ج ۳ ص ۳۷۰ ح ۱۴ ، تهذیب الأحکام: ج ۳ ص ۲۵۸ ح ۷۲۳ ، بحار الأنوار: ج ۱۴ ص ۴۶۳ ح ۳۱ .

حدیث ۱۱۳

الإمام علي عليه السلام : الْمَسَاجِدُ مَجَالِسُ الْأَنْبِيَاءِ ، وَحِرْزُ مِنَ الشَّيْطَانِ . امام علی علیه السلام : مسجدها ، نشستگاه پیامبران و محافظت کننده از شیطان اند . الجامع لأخلاق الرزوی و آداب السامع: ج ۲ ص ۶۰ ح ۱۱۸۱ عن خيثمة بن عبد الرحمن ، أدب الإملاء والاستملاء: ج ۱ ص ۲۵۶ ح ۱۱۳ عن أبي خيثمة بن عبد الرحمن ، کنز العمال: ج ۸ ص ۳۱۹ ح ۲۳۰۹۷ ؛ مستدرک الوسائل: ج ۳ ص ۳۶۳ ح ۳۷۸۶ نقلًا عن القطب الراوندى فى لبّ اللباب وليس فيه ذيله .

حدیث ۱۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : الْمَسَاجِدُ أَنْوَارُ اللَّهِ . مسجدها ، نورهای خداوند . مستدرک الوسائل: ج ۳ ص ۴۴۸ ح ۳۹۶۲ نقلًا عن القطب الراوندى فى لبّ اللباب .

حدیث ۱۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : مَنْ أَحَبَّ الْقُرْآنَ فَلْيَحِبِّ الْمَسَاجِدَ ، فَإِنَّهَا أَفْيَةُ اللَّهِ وَأَبْيَتُهُ ، أذِنَ فِي رَفْعِهَا وَبَارَكَ فِيهَا ، مَيْمُونَةٌ مَيْمُونٌ أَهْلُهَا ، مُزَيَّنَةٌ مُزَيَّنٌ أَهْلُهَا ، مَحْفُوظَةٌ مَحْفُوظٌ أَهْلُهَا ، هُمْ فِي صِيَلَاتِهِمْ وَاللَّهُ فِي حَوَائِجِهِمْ ، هُمْ فِي مَسَاجِدِهِمْ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ . هر کس قرآن را دوست دارد ، مسجدها را نیز دوست بدارد ؛ زیرا مساجد ، آستان‌های خدا و بناهای او [جهت بار یافتن به پیشگاهش] هستند . بر افراشتنشان را رخصت داده و مبارکشان گردانده است . مسجدها ، خود و اهلشان با برکت‌اند ، خود و اهلشان آراسته‌اند

، و نیز آنها و اهلسان در امان‌اند . مسجديان در پي نماز خویش‌اند و خداوند ، در پي [بر آوردن] نیازشان . آنان ، در مسجدهایشان‌اند و خداوند ، پشتیبانشان است . الْفِنَاءُ : وهو المتسع أمام الدار ، ويجمع الفناء على أفنية (النهاية : ج ۳ ص ۴۷۷ «فنا») . مستدرک الوسائل: ج ۳ ص ۳۵۵ ح ۳۷۶۶ نقلاً عن القطب الراوندي في لبّ الباب .

حدیث ۱۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : إِنَّ بُيُوتَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ الْمَسَاجِدُ ، وَإِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكْرِمَ مَنْ زَارَهُ فِيهَا . همانا خانه‌های خدا در زمین ، مساجدند . بر خداست تا کسی را که در آن خانه‌ها دیدارش کند ، گرامی بدارد . المعجم الكبير: ج ۱۰ ص ۱۶۱ ح ۱۰۳۲۴ عن عبد الله ، كنز العمال: ج ۷ ص ۵۸۰ ح ۲۰۳۴۷ نقلاً عن الحاكم في تاريخه عن ابن عباس نحوه .

حدیث ۱۱۷

رسول الله صلی الله علیه و آله : قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : أَلَا إِنَّ بُيُوتِي فِي الْأَرْضِ الْمَسَاجِدُ ، تُضِيءُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِيءُ النُّجُومُ لِأَهْلِ الْأَرْضِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : خداوند - تبارک و تعالی - فرمود : « آگاه باشید که خانه‌های من در زمین ، مساجدند که به سان درخشش ستارگان برای اهل زمین ، بر آسمانیان ، نورافشانی می‌کنند . » . ثواب الأعمال: ص ۴۷ ح ۲ ، المحاسن: ج ۱ ص ۱۱۹ ح ۱۲۴ كلاهما عن عبد الله بن جعفر عن أبيه ، مكارم الأخلاق: ج ۲ ص ۶۰ ح ۲۱۴۶ ، عوالي اللآلی: ج ۱ ص ۳۵۱ ح ۵ ، بحار الأنوار: ج ۸۴ ص ۱۴ ح ۹۲ .

حدیث ۱۱۸

امام صادق (سلام الله علیه): لَا يَزَالُ الدِّينُ قَائِمًا مَا قَامَتِ الْكَعْبَةُ؛ تا زمانی که کعبه بر پاست، دین بر پاست. الکافی: ج ۴، ص ۲۷۱، ح ۴

حدیث ۱۱۹

امام رضا (سلام الله علیه): مَا زَارَنِي أَحَدٌ مِنْ أَوْلِيَائِي عَارِفًا بِحَقِّي إِلَّا شُفِّعْتُ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر يك از دوستانم مرا با شناخت حَقِّم زیارت نمی‌کند مگر این که در روز قیامت، شفاعتم از او پذیرفته می‌شود. وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۵۵۲

حدیث ۱۲۰

بَلَا فِي اثْنَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ قَالَ: فَلَمَّا مَرَّ بِهَا تَرَفَّرَتْ عَيْنَاهُ لِلْبُكَاءِ ثُمَّ قَالَ: هَذَا مَنَاحُ رِكَابِهِمْ وَ هَذَا مَلْقَى رِحَالِهِمْ وَ هِي هُنَا تُهْرَاقُ دِمَاؤُهُمْ، طوبى لَكَ مِنْ تَرْبَةِ عَلَيْكَ تُهْرَاقُ دِمَاءُ الْأَحِبَّةِ؛ امیرالمؤمنین علیه السلام با دو تن از یارانش از (کربلا) گذر کردند، حضرت ، هنگام عبور از آنجا، چشمهایش اشک آلود شد، سپس فرمودند: اینجا مرکبهایشان بر زمین می‌خوابد، اینجا محلّ بارافکندنشان است و اینجا خونهایشان ریخته می‌شود، خوشا به حال تو ای خاکی که خون دوستان بر روی تو ریخته می‌شود! بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۵۸

حدیث ۱۲۱

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید : کربلا را زیارت کنید و این کار را ادامه دهید، چرا که کربلا بهترین فرزندان پیامبران را در آغوش خویش گرفته است. کامل الزیارات، ص ۲۶۹

حدیث ۱۲۲

امام رضا(علیه السلام) می فرمایند: کسی که قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند، مثل کسی است که خدا را زیارت کرده است. مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۵۰

حدیث ۱۲۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من قم مسجدا كتب الله له عتق رقبة و من اخرج منه ما يقضى عينا كتب الله ، عزوجل له كفلين من رحمته؛ هر کس مسجدی را خاکروبی کند، خداوند پاداش آزاد کردن بنده ای را برایش می نویسد، و اگر از این مسجد به اندازه خاشاکی که در چشم می رود، غبار بگیرد، خداوند دو برابر آن ، از رحمت خویش را به وی عطا می فرماید. (بحارالانوار، ج ۸۰، ص ۳۸۳).

حدیث ۱۲۴

قال الصادق - عليه السلام -: جنوا مساجدكم البيع والشراء ؛ مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۰۷).

حدیث ۱۲۵

قال علی - عليه السلام -: و جمروها (المساجد) فی کل سبعة ايام ؛ و مساجد را هر هفته خوشبو و معطر کنید. (بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۱۰۷ و ۱۳۶)

حدیث ۱۲۶

قال علی - عليه السلام -: الجلسة فی الجامع خیر لی من الجلسة فی الجنة فان الجنة فیها رضا نفسی و الجامع فیها رضا ربی؛ نشستن در مسجد برای من بهتر است از نشستن در بهشت ، زیرا که بودن در بهشت مرا خشنود می سازد و بودن در مسجد موجب رضایت و خشنودی خدایم می باشد. (بحارالانوار، ج ۸۰، ص ۳۶۲).

حدیث ۱۲۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من رد ريقه تعظيما لحق المسجد جعل الله ذلك قوة في بدنه و كتب له بها حسنة و حط عنه بها سيئة و قال : لا تمر بداء في جوفه الا ابراءته ؛ هر کس برای احترام مسجد، آب دهان خود را فرو برد و در مسجد نیندازد، خداوند آن را در بدن وی ، به قدرت و توانایی تبدیل می کند و به پاداش این کار، برای او حسنه ای می نویسد و گناهی را از او می آمرزد و این آب دهان ، به هر دردی (که در بدن او است) برخورد کند آن را شفا می بخشد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۹۹).

حدیث ۱۲۸

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من احب ان لا يظلم لحدده فلينور المساجد ؛ کسی که دوست دارد قبرش تاریک نباشد، مساجد را نوارنی کند. (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۶).

حدیث ۱۲۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان الله تعالى يعطيك مادمت جالسا في المسجد بكل نفس تنفس فيه درجة في الجنة؛ خداوند - تبارک و تعالی - به عدد هر نفسی که می کشی و در مسجد نشسته ای درجه ای در بهشت به تو پاداش می دهد. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۳۷۰).

حدیث ۱۳۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: كل جلوس في المسجد لغو الا ثلاثه: قراءة مصل، او ذكر الله او سائل عن علم؛ هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت: خواندن قرآن، گفتن ذکر خدا، سؤال (جستوی) علم. (میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۹۳، بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۸۸).

حدیث ۱۳۱

قال الرضا - عليه السلام -: ان الجنة و الحور لتشاق الى من يكسح المسجد او ياءخذ من القذى؛ بهشت و حوریان بهشتی مشتاق کسی هستند که مسجد را تمیز کند، یا آلودگیهای آن را بگیرد. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۸۵).

حدیث ۱۳۲

قال على - عليه السلام -: من السنه اذا جلست في المسجد ان تستقبل القبلة؛ روبرو قبله در مسجد نشستن سنت (و مستحب) است. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۳۸۰).

حدیث ۱۳۳

قال على - عليه السلام -: من اكل شيئا من الموزيات ريحها فلا يقربن المسجد؛ کسی که چیز بوداری (مثل سیر) بخورد که موجب آزار مردم شود، به مسجد نرود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۲).

حدیث ۱۳۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان المسجد لا يحل لجنب ولا حائض؛ همانا ورود افراد جنب و حائض به مسجد حرام است. (کنز العمال، ج ۷، ص ۶۶۸).

حدیث ۱۳۵

عن الباقر و الصادق عليهما السلام: الفضل في دخول المسجد ان تبدء برجلك اليمنى اذا دخلت و باليسرى اذا خرجت؛ بهتر آن است که هنگام ورود به مسجد ابتدا پای راست را پیش بگذاری و هنگام خروج پای چپ را. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۱۷).

حدیث ۱۳۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من اراد دخول المسجد فليدخل على سكون و وقار المساجد بيوت الله و احب البقاع اليه ؛ هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد، با آرامش و با طمأنینه وارد شود، چون مساجد خانه های خدا و محبوبترین محلها در نظر او است . (من لايحضره الفقيه ، ج ۱، ص ۱۷۰).

حدیث ۱۳۷

قال الصادق - عليه السلام - : اذا دخلت المسجد فاحمد الله واثن عليه وصل على النبي ؛ هر گاه داخل مسجد شدی ، حمد و سپاس خدا را بگو و بر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) درود فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۱۶).

حدیث ۱۳۸

قال الباقر - عليه السلام - : لويعلم الناس ما في مسجد الكوفة لاعدوا له الزاد و الرواحل من مكان بعيد ان صلاة فريضة فيه تعدل حجة و صلاة نافلة فيه تعدل عمرة؛ اگر مردم ، فضیلت مسجد کوفه را می دانستند، از راه دور برای رسیدن به این مسجد توشه و مرکب تهیه می کردند خواندن یک نماز واجب در این مسجد، ثواب یک حج و یک نماز مستحب در آن ثواب یک عمره را دارد (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۲۵).

حدیث ۱۳۹

قال الباقر - عليه السلام - : من صلى في المسجد الحرام صلاة مكتوبة قبل الله منه كل صلاة صلاها منديوم و جبت عليه الصلاة و كل صلاة يصلها الى ان يموت ؛ کسی که نمازواجبی را در مسجدالحرام به جای آورد، خداوند تمامی نمازهایی را که از آغاز تکلیف بر او واجب شده و نیز نمازهایی را که تا پایان عمر به جای می آورد، قبول می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۳۶).

حدیث ۱۴۰

قال الصادق - عليه السلام - : صلاة في مسجد النبي -صلى الله عليه وآله - تعدل بعشرة الاف صلاة ؛ یک نماز در مسجد پیامبر (صلی الله علیه و آله) با ده هزار نماز برابر خواهد بود. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۳۶).

حدیث ۱۴۱

قال علی - عليه السلام - : اربعة من قصور الجنة في الدنيا: المسجد الحرام و مسجد الرسول -صلى الله عليه وآله - و مسجد بيت المقدس و مسجد الكوفة ؛ در دنیا چهار عمارت از کاخهای بهشت اند: مسجدالحرام ، مسجدالنبی (صلی الله علیه و آله)، مسجد بیت المقدس و مسجد کوفه . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۴۵).

حدیث ۱۴۲

قال علی - عليه السلام - : ان الله - عزوجل - اذا اراد ان يصيب اهل الارض بعذاب قال لولا-الذين يتحابون بجلالی و يعمرن مساجدی و يستغفرون بالاسحار لانزلت بهم عذابی؛ خداون سبحان وقتی اراده می کند مردم روی زمین را گرفتار عذاب (دنیوی) کند، گوید: اگر نبودند افرادی که مرا به خاطر جلال و جبروتم دوست می دارند و مساجد مرا آباد می کنند و سحرگهان استغفار می کنند، عذابم را بر زمینیان نازل می کردم . (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۵۰).

حدیث ۱۴۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من بنى مسجدا ليدكر الله فيه بنى له بيت فى الجنة ؛ هر كس مسجدی را به قصد این كه در آن نام خدا برده شود بسازد، برای وی خانه‌ای در بهشت ساخته می شود. (روضه الواعظین ، ص ۳۷۰).

حدیث ۱۴۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: اذ راء يتم الرجل يعتاد المساجد فاشهدوا له بالايمان ، لان الله يقول : انما يعمر مساجد الله من امن بالله ؛ هنگامی كه دیدید مردی بر رفت و آمد به مسجد مداومت می كند وی را مؤمن بدانید. چونكه خداوند متعال می فرماید: آنان كه ايمان خداوند دارند، مساجد خدا را آباد می كنند. (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۲).

حدیث ۱۴۵

قال الصادق - عليه السلام -: من مشى الى المسجد لم يضع رجله على رطب ولا يابس الا سبحت له الارض الى الارضين السابعة ؛ هر كس پیاده به سوی مسجد روان شود، پای خود را به هیچ تر و خشکی نمی گذارد، مگر آنكه از آنجا تا زمین هفتم به جای او پروردگار را تسبیح می نماید. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ، ص ۵۱، بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۳).

حدیث ۱۴۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: بشر المشائين الى المساجد فى ظلم الليل ، بنور ساطع يوم القيامة ؛ به کسانی كه در ظلمت شب به سوی مساجد می روند، مژده ده كه در روز قیامت فروغی درخشنده خواهند داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۳).

حدیث ۱۴۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: من مشى الى مسجد من مساجد الله فله بكل خطوة خطاها حتى يرجع الى منزلة عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات ، ويرفع له عشر درجات؛ هر كه به سوی مسجدی از مساجد خدا روان شود، برای هر گامی كه برمیدارد (تا وقتی كه به منزلش برگردد) ده حسنه برای او نوشته شده و ده گناه از او آمرزیده و ده درجه بر درجاتش افزوده می شود. (ثواب الاعمال ، ص ۲۵۹).

حدیث ۱۴۸

قال الصادق - عليه السلام -: انما لتعظيم المساجد لانها بيوت الله فى الارض؛ احترام به مساجد از آن رو است كه خانه های خدا در روی زمین است . (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۶).

حدیث ۱۴۹

قال على - عليه السلام -: من وقر مسجدا، لقي الله يوم يلقاه ضاحكا مستبشرا و اعطاه كتابه بيمينه ؛ كسى كه حرمت مسجد را نگه دارد، روز قیامت خداوند را با چهره‌ای خندان و شادمان ملاقات می كند و خداوند نامه اش (نامه اعمالش) را به دست راستش می دهد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶).

حدیث ۱۵۰

السماجد انوار الله؛ مساجد انوار الهی است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۷).

حدیث ۱۵۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : ما من يوم الا- و ملك ينادى فى المقابر: من تغبطون؟ فيقولون: اهل المساجد، يصلون و لا تقدر، و يصومون و لا تقدر؛ همه روز در میان مردگان فرشته ای ندا در می دهد: نسبت به چه کسانی غبطه می خورید؟ آنها پاسخ می دهند: ما نسبت به اهل مساجد غبطه می خوریم ، زیرا ایشان نماز می گزارند و روزه می گیرند و ما توان انجام آن را نداریم . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳).

حدیث ۱۵۲

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : الغرباء فى الدنيا: قرآن فى جوف ظالم ، و مسجد فى نادى قوم لا يصلون فيه ، و مصحف فى بيت لا يقرء فيه و رجل صالح مع قوم سوء ؛ در جهان چهار چیز غریب است : ۱ - قرآن در سینه ستمگر ۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند. ۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند. ۴ - مرد پارسا در میان مردم بد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸).

حدیث ۱۵۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : لاتجعلوا المساجد طرقاتا حتى تصلوا فيها ركعتين ؛ مساجد را گذرگاه قرار ندهید، مگر آنکه هنگام عبور دو رکعت نماز در آن بخوانید. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳).

حدیث ۱۵۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : اذا نزلت العاهات و الافات ، عوفى ، اهل المساجد ؛ هنگامی که مشکلات و بلاها (برای اهل زمین) نازل می شود، اهل مساجد در امانند. (مستدرک الوسائل ج ۱ ، ص ۲۲۶).

حدیث ۱۵۵

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : احب البلاد الى الله مساجدها ؛ محبوبترین جای شهرها نزد خدا، مسجدهای آن شهر است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۷۱).

حدیث ۱۵۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : من اتى المسجد لشيء فهو حظه ؛ هر کس به هر جهت که به مسجد آید، بهره اش همان است . (سنن ابی داود، ج ۱ ، ص ۱۲۸).

حدیث ۱۵۷

عن الحسین - علیه السلام :- اهل المسجد زوار الله و حق على المزور التحفة لزائرة؛ اهل مسجد، زائران خداوند و بر صاحب خانه است که به زائش هدیه دهد. (کلمة الامام حسن ، ص ۴۱، الحکم الزهراء، ص ۱۵۰).

حدیث ۱۵۸

قال الحسن بن علی - علیه السلام :- من ادام الاختلاف الى المسجد اصاب احدى ثمان : ایه محکمه و اخا مستفادا و علما مستطرفا و رحمه و کلمه تدله على الهدى او ترده عن ردى و ترک الذنوب حياء او خشية ؛ کسی که همواره به مسجد (برای اقامه نماز و غیره) رفت و آمد کند، یکی از این هشت فایده بر او برسد: ۱- استفاده از آیه روشنی از قرآن ۲- یافتن رفیق نیک ۳- فراگیری علم تازه ۴- برخورداری از رحمتی که در انتظارش بود. ۵- شنیدن سخنی که راهنمای راه باشد. ۶- از انحراف در امان باشد. ۷- موجب ترک گناه از روی حیا شود. ۸- موجب ترک گناه بر اثر ترس گردد. (تحف العقول ، ص ۲۵۸).

حدیث ۱۵۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله :- ان الله تعالى ، اذا انزل عاهة من السماء على اهل الارض صرفت من عمار المساجد؛ خداوند وقتی مرضی را از آسمان بر مردم فرود آورد آن را از بنیان مساجد دور بگرداند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۸۲).

حدیث ۱۶۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله :- اذا استاءذنت امراء احدكم الى المسجد فلايمنعها ؛ اگر زنتان اجازه رفتن به مسجد خواست مانع نشوید. (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۴۴۶).

حدیث ۱۶۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله :- المساجد سوق من السواق الاخرة ، قراها المغفرة و تحفتها الجنة ؛ مساجد، بازاری از بازارهای آخرت است که در آن بر سفره آمرزش می نشینند و هدیه آن بهشت است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۴، مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۲۲۶).

حدیث ۱۶۲

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله :- ان المساجد بيوت المتقين ، و من كانت المساجد بيوته فقد ختم الله له بالروح و الرحمة و الجواز على الصراط الى الجنة ؛ مساجد، خانه پارسایان است و هرکس مسجد خانه اش باشد (اوقات خود را در آن و به عبادت بگذارد) خداوند انجام کار او را رحمت و شادی قرار داده و اجازه عبور از صراط به سوی بهشت را به او خواهد داد. (کنز العمال ، ج ۷، ص ۶۵۹، حدیث ۲۰۷۸۵).

حدیث ۱۶۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله :- شر بقاع الارض الاسواق و خيرالبقاع المساجد و احبهم الى الله اولهم دخولا و اخرهم خروجا منها؛ بدترین جاهای زمین ، بازار و بهترین مکانهای آن ، مساجد است و محبوبترین افراد نزد خدا کسی است که زودتر از همه به مسجد داخل شود و دیرتر از همه بیرون رود. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۵۳).

حدیث ۱۶۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: المسجد بيت كل تقى ؛ مسجد خانه هر پرهیزگاری است . (شهاب الاخبار، ص ۲۳).

حدیث ۱۶۵

إذا كان يوم الجمعة كان على كل باب من ابواب المسجد ملئكة يكتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا يستمعون الذكر ؛ چون روز جمعه فرا رسد، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند. (بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۲، مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۸).

حدیث ۱۶۶

عن النبي -صلى الله عليه وآله -: قال : يا على ! خمسة تنور القلب : كثرة قراءة قل هو الله احد و قلة الكلام و مجالسة العلماء و الصلاة في الليل و المشى الى المساجد؛ يا على ! پنج چیز دل را نورانی می کند: کثرت تلاوت سوره ((قل هو الله احد))، کم گویی، مجالست با علما، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد. (المواعظ العديده، ص ۲۵۸).

حدیث ۱۶۷

عن الصادق - عليه السلام - قال : ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضاء ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين ، يدعوا الله فيهما اما سمعت الله يقول : و استعينوا بالصبر و الصلاة ؛ وقتی در اثر فشار زندگی و حوادث روزگار مشکلاتی برای کسی پیش آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز به جای آورد، و خدا را بخواند. آیا شنیده ای که خداوند می فرماید: از شکیبایی و نماز یاری جوید. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۶۳).

حدیث ۱۶۸

قال على - عليه السلام -: ان الله - عزوجل - ليهم بعذاب اهل الارض جميعا حتى لايتحاشى منهم احدا اذا عملوا بالمعاصى و اجترحوا السيئات فاذا الى الشيب ناقلی اقدامهم الى الصلوة و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلك عنهم ؛ آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاخیر می اندازد. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۰، باب ۳، روایت ۱۲).

حدیث ۱۶۹

عن الصادق - عليه السلام - عن ابائه عليهم السلام قال : اشترط رسول الله - صلى الله عليه وآله - على جيران المسجد شهود الصلاة ، و قال : لينتهين اقوام لايشهدون الصلاة او لامرن موذنا يوذن ثم يقيم ثم امر رجلا من اهل بيتي ، و هو على فليحرقن على اقوام بيوتهم بحزم الحطب لانهم لاياتون الصلاة ؛ امام صادق (ع) از پدرانش عليهم السلام نقل کرده : پیامبر خدا (ص) بر همسایه های مسجد شرط کرد در مسجد حاضر شوند. فرمود: جماعتی که به نماز حاضر نمی شوند باز گردند، و یا دستور می دهم موذن اذان و اقامه

گوید، سپس به مردی از اهل بیتم دستور می‌دهم و او علی است، خانه جماعتی را با مجموعه هیزم می‌سوزاند برای اینکه آن‌ها به نماز نمی‌آیند. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۸)

حدیث ۱۷۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم ياخذ الشاه القاصية و الناحية فياكم و الشعاب و عليكم بالجماعة و العامة و المسجد؛ شيطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میشهای دور افتاده و کناره گیر را می‌گیرد. پس از دسته بندیها (گروه‌گرایی و خط‌بازی) پرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱، حدیث ۲۰۳۵۵)

حدیث ۱۷۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من سمع النداء في المسجد فخرج منه من غير علة فهو منافق الا ان يريد الرجوع اليه ؛ کسی که بانگ نماز را در مسجد بشنود و بدون علت از آن جا خارج شود، منافق است، مگر آن که قصد بازگشت به آن جا را داشته باشد. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۹)

حدیث ۱۷۲

قال الباقر - عليه السلام -: لاصلاة لمن لا يشهد الصلاة من جيران المسجد الامريض او مشغول ؛ کسی که همسایه مسجد است و به نماز (جماعت) حاضر نمی‌شود نمازش کامل نیست، مگر مریض باشد یا عذر موجهی داشته باشد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۵)

حدیث ۱۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: و من مشى الى مسجد يطلب فيه الجماعة كان له بكل خطوة سبعون الف حسنة ، و يرفع له من الدرجات مثل ذلك ، فان مات و هو على ذلك و كل الله به سبعين الف ملك يعودونه في قبره و يبشرونه و يونسونه في وحدته و يستغفرون له حتى يبعث ؛ کسی که به قصد شرکت در نماز جماعت به سوی مسجد گام بر می‌دارد، خداوند متعال در مقابل هر گامی که بر می‌دارد، هفتاد هزار حسنه به او پاداش می‌دهد و به همین میزان نیز درجات وی بالا خواهد رفت و اگر در چنین حالی بمیرد، خداوند متعال هفتاد هزار فرشته را مامور می‌نماید تا در قبر به دیدار او رفته، وی را بشارت دهند و در تنهایی قبر انیس او باشند و تا روز قیامت برایش طلب آمرزش کنند. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۲)

حدیث ۱۷۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لاصلاة لمن لا يصلی في المسجد مع المسلمين الا من علة و لاغيبه لمن صلى في بيته و رغب عن جماعتنا و من رغب عن جماعة المسلمين سقطت عدالته و وجب هجرانه ؛ کسی که بدون عذر موجهی با مسلمین در مسجد نماز جماعت نمی‌خواند نمازش کامل نیست، و کسی که در منزلش نماز می‌خواند و نسبت به جماعت مسلمین بی‌توجه است غیبتش جایز است و کسی که نسبت به جماعت مسلمین بی‌توجه است از عدالت ساقط است و واجب است دوری کردن از او. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۹۴)

حدیث ۱۷۵

قال الصادق - علیه السلام - : و من صلی فی بیته جماعة رغبة عن المساجد فلا صلاة له و لمن صلی معه الا من عله تمنع من المسجد؛ و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هر چند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد. (امالی طوسی، ج ۲، ص ۳۰۷)

حدیث ۱۷۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لا صلوة لمن لم یصل فی المسجد مع المسلمین الا من عله ؛ کسی که بدون عذری در جماعت مسلمانها در مسجد شرکت نکند، نمازش پذیرفته نیست. (وسائل الشیعه ج ۳، ص ۳۷۷)

حدیث ۱۷۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اذا سمعت الاذان فات ولو حبا؛ هنگامی که اذان نماز را شنیدی، هر چه سریعتر به مسجد بیا، گرچه سینه خیز باشد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۴۸)

حدیث ۱۷۸

قال الباقر - علیه السلام - : المؤمن یغفر الله له مد بصره و مد صوته فی السماء و ینطقه کل رطب و یابس سمعه، و له من کل من یصلی معه فی مسجده سهم و له بكل من یصلی بصوته ؛ خداوند مؤذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد، هر خشک و تری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نماز گزارد سهمی نصیب او شود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۱. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۸۷)

حدیث ۱۷۹

قال علی - علیه السلام - : من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق، الا رجل یرید الرجوع الیه، او یكون علی غیر طهارة فیخرج لیتطهر؛ کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است، مگر اینکه قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۱۸۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اعطانی الله - عز و جل - فاتحة الكتاب و الاذان و الجماعة فی المسجد و یوم الجمعة ؛ خداوند عز و جل چهار چیز را به من عطا فرموده است : ۱ - سوره حمد، ۲ - اذان، ۳ - نماز جماعت در مسجد، ۴ - روز جمعه. (الخصال، ج ۲، ص ۹)

حدیث ۱۸۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اذا سمعت الاذان فات ولو حبا؛ هنگامی که اذان نماز را شنیدی هر چه سریعتر به مسجد بیا،

گرچه سینه خیز باشد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۲۸)

حدیث ۱۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: إذا انزل الله عاهة من السماء عوفى منها حملة القرآن و رعاة الشمس أي الحافظون لاوقات الصلوة و عمار المساجد؛ هنگامی که خداوند سبحان، از آسمان آفت نازل کرد حاملین قرآن، رعایت کنندگان خورشید، یعنی کسانی که اوقات نماز را مراعات کنند، و مساجد را آباد می سازند از این آفت در امانند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۶۱)

حدیث ۱۸۳

قال الصادق - عليه السلام -: عليكم باتيان المساجد فانها بيوت الله في الارض من اتاه مطهرا طهره الله من ذنوبه و كتب من زواره ؛ بر حضور در مساجد مواظبت کنید! چرا که مساجد، خانه های خداوند در زمین است. کسی که با حالت طهارت وارد مسجد شود، خداوند او را از گناهانش تطهیر می نماید و نام وی را در زمره زائرین خویش می نویسد. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۶۷)

حدیث ۱۸۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الا- ادلكم على ما يمحو الله به الخطايا، و يرفع به الدرجات ؟ قالوا: بلى يا رسول الله . قال : اسبغ الوضوء على المكاره و كثرة الخطى الى المساجد و انتظار الصلاة بعد الصلاة ؛ آیا شما را به کارهایی که خدا به سبب آن خطاها را از بین برده و درجات انسان را بالا می برد، راهنمایی نکنیم ؟ گفتند: آری، ای رسول خدا. فرمودند: ۱ - وضوی تمام و کامل گرفتن بر شمایید. ۲ - به سوی مساجد زیاد قدم برداشتن. ۳ - انتظار نماز (بعدی) پس از نماز (خوانده شده). (ریاض الصالحین، ص ۲۹۷)

حدیث ۱۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا تدخل المساجد الا بالطهارة ؛ داخل مساجد مشو، مگر با وضو. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۸۸)

حدیث ۱۸۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: خصال ست ما من مسلم يموت في واحدة منهن الا كان ضامنا على الله - عز و جل - ان يدخله الجنة منها رجل توضحا فاحسن الوضوء ثم خرج الى مسجد الصلوة فان مات في وجهه كان ضامنا على الله ؛ شش خصلت است که اگر هر مسلمان یکی از آنها را داشته باشد نمی میرد، مگر این که خدا ضمانت بهشت رفتنش را خواهد نمود، یکی از آن شش خصلت آن است که انسان وضو بگیرد، بهترین وضو، سپس جهت نماز به طرف مسجد (از خانه) حرکت کند، پس اگر در این صورت بمیرد، خدا ضامن (بهشت رفتن او) خواهد بود. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۲۷)

حدیث ۱۸۷

قال الصادق - عليه السلام -: إذا دخلت المسجد و القوم يصلون فلا تسلم عليهم و سلم على النبي - صلى الله عليه وآله - ثم اقبل على صلاتك و إذا دخلت على قوم جلوس يتحدثون فسلم عليهم ؛ هنگامی که داخل مسجدی شدی و زمانی که مردم مشغول نماز

هستند، بر آنها سلام نکن، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نماز شو، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند، بر آن‌ها سلام کن. (بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۸)

حدیث ۱۸۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الجلوس في المسجد لانتظار الصلوة عبادة؛ نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است. (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۳۸۴)

حدیث ۱۸۹

قال الصادق - عليه السلام -: ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضا ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين يدعوا الله فيهما، اما سمعت الله تعالى يقول: ((واستعينوا بالصبر والصلوة))؛ چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او در آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند مگر نشنیده‌ای که خدا می فرماید: ((واستعينوا بالصبر والصلوة)). (مجمع البيان، ج ۱، ص ۱۰۰. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۶۳)

حدیث ۱۹۰

قال الصادق - عليه السلام -: من اقام في مسجد بعد صلوته انتظارا للصلوة فهو ضيف الله و حق على الله ان يكرم ضيفه؛ کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد، در حالیکه انتظار نماز بعدی را می کشد، پس او مهمان خدا است، و بر خداست که مهمانش را اکرام کند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۱۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما من ليلة الا- و ملك الموت ينادي يا اهل القبور لمن تغبطون اليوم... فيقول الموتى: انما نغبط المؤمن في مساجدهم لانهم يصلون ولا نصلی...؛ هر شب فرشته مرگ ندا می کند: ای اهل قبور! نسبت به چه کسی غبطه می خورید؟.. مردگان در جواب گویند: ما به مؤمنانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم. (ارشاد القلوب، ص ۶۵)

حدیث ۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الغرباء فی الدنیا أربعة: قرآن فی جوف ظالم، و مسجد فی نادى قوم لا یصلی فیہ، و مصحف فی بیت لا یقرأ فیہ، و رجل صالح مع قوم سوء؛ غریبان جهان چهارند: قرآن در خاطر ستمگر، و مسجدی در ناحیه گروهی که در آن نماز نکنند، و مصحفی در خانه‌ای که نخوانند، و مرد پارسا با مردم بد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: سبع یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علّم علما، أو أجرى نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنى مسجدا، أو ورث مصحفا، أو ترک ولدا یستغفر له بعد موته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا

مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ أظله الله تحت ظلّ عرشه یوم لا- ظلّ إلّما ظله: الوضوء علی المکاره و المشی إلی المساجد فی الظلم و إطعام الجائع؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند وی را روزی که سایه ای جز سایه خدا نیست در سایه عرش جای دهد: وضو گرفتن با زحمت و راه مسجد سپردن در تاریکی و سیر کردن گرسنه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵

من اقام فی مسجد بعد صلوته انتظار للصلوة فهو ضیف الله و حق علی الله ان یرکم ضیفه؛ کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد، در حالی که انتظار نماز بعدی را می کشد، پس او مهمان خداست، و برخداست که مهمانش را اکرام کند. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۱۹۶

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ مَشَى إلی مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ، فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ خَطَاها حَتَّى یُرْجَعَ إلی مَنْزِلِهِ، عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَ مَحَى عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَ رَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ؛ هر کس قدمی به سوی یکی از مساجد خداوند بردارد، برای هر قدم ثواب ده حسنه است تا برگردد به منزل خود، و ده خطا از لغزش هایش پاک می شود، همچنین در پیشگاه خداوند ده درجه ترفیع می یابد. وسائل الشیعه: ج ۵، ص ۲۰۱، ح ۶۳۲۸

حدیث ۱۹۷

امام صادق علیه السلام: أَلْبَرَكَةُ مِنْ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَشْرَةَ أَمْثَالٍ؛ تا ده میل اطراف قبر حسین بن علی علیه السلام برکت است. (بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۱۱۶، ح ۴۱).

حدیث ۱۹۸

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: عَلَيْكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ؛ بر شما باد نماز خواندن در مسجدها. الکافی: ج ۲، ص ۶۳۵، ح ۱

حدیث ۱۹۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند لا یزال الدین قائماً ما قامت الکعبه؛ تا زمانی که کعبه بر پاست، دین بر پاست. الکافی: ج ۴، ص ۲۷۱، ح ۴

حدیث ۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا- تَزَالُ عِصَابِيَّةٌ مِنْ أُمَّتِي يِقَاتِلُونَ عَلِيَّ أَبْوَابِ دِمَشَقَ و ما حَوْلَهُ و عَلِيَّ أَبْوَابِ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ و ما حَوْلَهُ لايَضُرُّهُمْ خِذْلَانٌ مَنْ خَذَلَهُمْ ظَاهِرِينَ عَلَيَّ الْحَقُّ إلی أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ؛ پیوسته گروهی از امت من بر دروازه های

دمشق و پیرامونش و بیت المقدس و پیرامون آن مبارزه می‌کنند و یاری نکردن آنان، زیانی به آنها نمی‌رساند. آنان تا روز قیامت پشیمان حق‌اند. کنز العمال، ح ۳۵۰۵۱

حدیث ۲۰۱

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: أَمَا إِنَّكَ لَوْ زُرْتَ قَبْرَ عَبْدِ الْعَظِيمِ عِنْدَ كَمْ لَكُنْتَ كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ (علیه السلام)؛ (خطاب به یکی از اهالی ری) بدان که اگر قبر عبد العظیم در شهر خودتان را زیارت کنی، همچون کسی باشی که حسین بن علی (علیه السلام) را زیارت کرده باشد. (میزان الحکمه، ح ۷۹۸۴)

حدیث ۲۰۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: به درستی که حسین بن علی (علیهما السلام) فرمودند: اگر زائر من بداند که خداوند چه برایش آماده کرده است، شادیش بیشتر از بی تائیش (از رنج سفر) خواهد بود. و همانا زائر او پاک از هر گناهی به خانه ی خود بر می‌گردد. وسایل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۱۸.

حدیث ۲۰۳

امام صادق (سلام الله علیه) می‌فرمایند: زیارة قبرالحسین بن علی (سلام الله علیهما) من افضل ما یكون من الاعمال؛ زیارت قبر امام حسین (سلام الله علیه) از برترین اعمال است. مستدرک الوسایل، ج ۱۰، ص ۳۱۱.

حدیث ۲۰۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: علیکم بآیتان المساجد؛ فإنها بیوت الله فی الأرض و من أتاها متطهرا طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره فأكثرها فیها من الصلاة و الدعاء؛ بر شما باد به رفتن به مساجد، زیرا مساجد خانه های خدا بر روی زمینند. هر که پاک و پاکیزه وارد آنها شود، خداوند او را از گناهان پاک گرداند و در زمره ی زائران خود قلمداد کند. پس در مساجد نماز و دعا بسیار بگزارید. امالی الصدوق / ص ۲۹۳.

حدیث ۲۰۵

حضرت امام حسین (علیه السلام) می‌فرمایند: اهل المسجد زوار الله و حق علی المزور التحفة لزاره. اهل مسجد زائران خداوند و بر صاحبخانه است که به زائرش هدیه بدهد. الحکم الزهرا (علیه السلام) / ص ۱۵.

حدیث ۲۰۶

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: لیس لجار المسجد صلاة إذا لم یهشد المكتوبة فی المسجد إذا کان فارغا صحیحا. اگر همسایه ی مسجد فارغ و سالم باشد و برای گزاردن نماز واجب در آن حاضر نشود نمازش پذیرفته نیست. بحار الانوار / ج ۸۳ / ص ۳۵۴.

حدیث ۲۰۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من اتی المسجد شیء فهو حظه. هر کس به هر جهت به مسجد آید بهره اش همان است. سنن ابن ابی داوود/ج ۱/ص ۱۲۸.

حدیث ۲۰۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لحديث البغی فی المسجد، تأکل الحسنات كما تأکل البهیمة الحیش. سخن ناروا در مسجد، حسنات انسان را از بین می برد؛ همان طور که چهارپایان علفها را می خورند. مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۷۱.

حدیث ۲۰۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المساجد سوق من اسواق الاخرة، قراها المغفرة و تحفتها الجنة. مساجد بازاری از بازارهای آخرت است که در آن بر سفره ی آمرزش می نشینند و هدیه ی آن بهشت است. بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۴.

حدیث ۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي ظِلِّ اللَّيْلِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ النَّامِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ به آنها که در ظلمات شب به سوی مسجدها می روند بشارت بده که روز رستاخیز روشنی کامل دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَنْزَلَ عَاقِبَهُ مِنَ السَّمَاءِ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ صَرَفَتْ عَنْ عِمَارِ الْمَسَاجِدِ؛ خداوند وقتی وقتی مرضی را از آسمان بر مردم فرود آورد، آن را از بنیان مساجد بگرداند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ أَسْوَاقُهَا؛ محبوبترین جای شهرها در پیش خدا مسجدهاست و منفورترین جای شهرها در پیش خدا بازارهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ أَمَرَ بِهَدْمِ الْمَنَائِرِ وَالْمَقَاصِيرِ الَّتِي فِي الْمَسَاجِدِ؛ هنگامی که قائم (ع) قیام کند، دستور به خرابی مناره ها و اتاقکهای مخصوص پیش نمازها در مساجد دهد. الغیبه للشیخ الطوسی، ص ۱۳۳

حدیث ۲۱۴

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ أَدَامَ الْأَخْتِلَافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ إِخْدِي ثَمَانٍ : آيَةُ مُحْكَمَةٍ، أَخَا مُسْتَفَادًا، وَعِلْمًا مُسْتَطْرَفًا، وَرَحْمَةً مُنْتَظَرَةً، وَكَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى، أَوْ تَرُدُّهُ عَنِ الرَّدَى، وَتَزَكُّ الدُّنُوبَ حَيَاءً أَوْ خَشْيَةً؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر کس جایگاه - عبادات - خود را در مسجد قرار دهد یکی از هشت فایده شاملش می گردد: برهان و نشانه ای - برای

معرفت - دوست و برادری سودمند، دانش و اطلاعاتی جامع، رحمت و محبت عمومی، سخن و مطلبی که او را هدایت گر باشد، - توفیق اجباری - در ترک گناه به جهت شرم از مردم و یا به جهت ترس از عقاب. حف العقول، ص ۲۳۵

حدیث ۲۱۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يُؤْتَى الرَّجُلُ فِي قَبْرِهِ بِالْعَذَابِ، فَإِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ رَأْسِهِ دَفَعَتْهُ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ يَدَيْهِ دَفَعَتْهُ الصَّدَقَةُ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قَبْلِ رِجْلَيْهِ دَفَعَهُ مَشْيُهُ إِلَى الْمَسْجِدِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هنگامی که بدن مرده را در قبر قرار دهند، چنانچه عذاب از بالای سر بخواند وارد شود تلاوت قرآنش مانع عذاب می گردد و چنانچه از مقابل وارد شود صدقه و کارهای نیک مانع آن می باشد. و چنانچه از پائین پا بخواند وارد گردد، رفتن به سوی مسجد مانع آن خواهد گشت. مسکن الفؤاد، ص ۵۰

حدیث ۲۱۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ مَشَى إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ، فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ خَطَايَا حَتَّى يَرْجَعَ إِلَى مَنْزِلِهِ، عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَ مَحَى عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَ رَفَعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس قدمی به سوی یکی از مساجد خداوند بردارد، برای هر قدم ثواب ده حسنه می باشد تا برگردد به منزل خود، و ده خطا از لغزش هایش پاک می شود، همچنین در پیشگاه خداوند ده درجه ترفیع می یابد. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۰۱

حدیث ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شیطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میش های دورافتاده و کناره گیر را می گیرد. پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) بپرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد. کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱

حدیث ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: همانا خداوند به سه گروه وعده داد، بدون حساب وارد بهشت شوند، و هر یک از این سه گروه (روز قیامت) می توانند هشتاد هزار نفر را شفاعت کنند و آنها عبارتند از: ۱- مؤذن. ۲- امام جماعت. ۳- کسی که وضو بگیرد، سپس داخل مسجد شود و نماز را به جماعت به جا آورد. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸)

حدیث ۲۱۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: و من صلی فی بینه جماعه رغبه عن المساجد فلا صلاه له و لمن صلی معه الامن عله تمنع من المسجد؛ و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هر چند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد. (امالی الطوسی، ج ۲، ص ۳۰۷)

حدیث ۲۲۰

جمیل بن صالح از امام صادق (علیه السلام) سؤال کرد: کدام یک از این دو افضل است: انسان در اول وقت نمازش را بخواند یا

مقداری نماز را تأخیر بیندازد تا با اهل مسجد به جماعت نماز بخواند، زمانی که مسجد امام جماعت دارد؟ حضرت فرمودند: نماز را به تأخیر بینداز، با اهل مسجد نماز بخوان، زمانی که مسجد امام جماعت دارد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۸۸)

حدیث ۲۲۱

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: المؤذن یغفر الله له مد بصره و مد صوته فی السماء و یصدقه کل رطب و یابس سمعه، و له من کل یصلی معه فی مسجده سهم و له بکل من یصلی بصوته؛ خداوند مؤذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد، هر خشک و تری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نماز گزارد سهمی نصیب او شود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست. (محجۀ البیضاء، ج ۱، ص ۳۳۱)

حدیث ۲۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق، الا رجل یرید الرجوع الیه، او یکون علی غیر طهاره فیخرج لیتطهر؛ کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است، مگر این که قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

حدیث ۲۲۳

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: علیکم باتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض من اتاه مطهرا طهره الله منذنوبه و کتب من زواره؛ بر حضور در مساجد مواظبت کنید! چرا که مساجد، خانه های خداوند در زمین است. کسی که باحالت طهارت وارد مسجد شود، خداوند او را از گناهانش تطهیر می نماید و نام وی را در زمره زائرین خویش می نویسد. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۶۷)

حدیث ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لا تدخل المساجد الا بالطهاره؛ داخل مساجد مشو، مگر با وضو. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۸۸)

حدیث ۲۲۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: احب البلاد الی الله مساجدها. محبوبترین جای شهرها در نزد خداوند متعال، مسجدهای آن شهر است. نهج الفصاحه، ص ۷۱.

حدیث ۲۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: أجمروها [المساجد] فی کلِّ سبْعَةِ آیامٍ. هر هفته، مسجدها را با بوی خوش، بخور دهید. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۴۹ ح ۲.

حدیث ۱

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: صیام یوم غدیر خم یعدل صیام عمر الدنيا لو عاش انسان ثم صام ما عمرت الدنيا لکان له ثواب ذلك. روزه روز غدیر خم با روزه تمام عمر جهان برابر است. یعنی اگر انسانی همیشه زنده باشد و همه عمر را روزه بگیرد، ثواب او به اندازه ثواب روزه عید غدیر است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۴، ح ۴.

حدیث ۲

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: و من صلی فیہ رکعتین ای وقت شاء و افضلہ قرب الزوال و هی الساعۃ التي اقیم فیہا امیر المؤمنین(علیه السلام) بغدیر خم علما للناس و... کان کمن حضر ذلك اليوم... کسی که در روز عید غدیر هر ساعتی که خواست، دو رکعت نماز بخواند و بهتر اینست که نزدیک ظهر باشد که آن ساعتی است که امیر المؤمنین(علیه السلام) در آن ساعت در غدیر خم به امامت منصوب شد، (هر که چنین کند) همانند کسی است که در آن روز حضور پیدا کرده است... وسائل الشیعه ۵: ۲۲۵، ح ۲.

حدیث ۳

امام رضا(علیه السلام) فرمودند: من زار فیہ مؤمنا ادخل الله قبره سبعین نورا و وسع فی قبره و يزور قبره كل يوم سبعون الف ملك و يبشرونه بالجنة. کسی که در روز (غدیر) مؤمنی را دیدار کند، خداوند هفتاد نور بر قبر او وارد می کند و قبرش را توسعه می دهد و هر روز هفتاد هزار فرشته قبر او را زیارت می کنند و او را به بهشت بشارت می دهند. اقبال الاعمال: ۷۷۸.

حدیث ۴

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: والعمل فیہ یعدل ثمانین شهرا، و ینبغی ان یکثر فیہ ذکر الله عزوجل، والصلوة علی النبی(صلی الله علیه و آله و سلم)، و یوسع الرجل فیہ علی عیاله. ارزش عمل در آن روز (عید غدیر) برابر با هشتاد ماه است، و شایسته است آن روز ذکر خدا و درود بر پیامبر(صلی الله علیه و آله و سلم) زیاد شود، و مرد، بر خانواده خود توسعه دهد. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۵، ح ۶.

حدیث ۵

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: انه یوم عید و فرح و سرور و یوم صوم شکرا لله تعالی. عید غدیر، روز عید و خوشی و شادی است و روز روزه داری به عنوان سپاس نعمت الهی است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۶، ح ۱۰.

حدیث ۶

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: ... و لدرهم فیہ بالف درهم لاخوانک العارفين، فافضل علی اخوانک فی هذا اليوم و سر فیہ کل مؤمن و مؤمنه. یک درهم به برادران با ایمان و معرفت، دادن در روز عید غدیر برابر هزار درهم است، بنابراین در این روز به برادران اتفاق کن و هر مرد و زن مؤمن را شاد گردان. مصباح المتعجد: ۷۳۷.

حدیث ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... هو يوم عبادة و صلوة و شكر لله و حمد له، و سرور لما من الله به عليكم من ولايتنا، و انى احب لكم ان تصوموه. عيد غدیر، روز عبادت و نماز و سپاس و ستایش خداست و روز سرور و شادی است به خاطر ولایت ما خاندان که خدا بر شما منت گذارد و من دوست دارم که شما آن روز را روزه بگیرید. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۸، ح ۱۳.

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... تذکرون الله عز ذکره فيه بالصيام والعبادة والذکر لمحمد و آل محمد، فان رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) اوصی امیر المؤمنین ان يتخذ ذلك اليوم عيداً، و كذلك كانت الانبياء تفعل، كانوا يوصون اوصيائهم بذلك فيتخذونه عيداً. در روز عید غدیر، خدا را با روزه و عبادت و یاد پیامبر و خاندان او یادآوری کنید، زیرا رسول خدا به امیر المؤمنین سفارش کرد که آن روز را عید بگیرید، همین طور پیامبران هم به جانشینان خود سفارش می کردند که آن روز را عید بگیرند، آنان هم چنین می کردند. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷، ح ۱.

حدیث ۹

روی الحسن بن راشد عن ابی عبد الله (علیه السلام) قال: قلت: جعلت فداك، للمسلمين عيد غير العیدین؟ قال: نعم، يا حسن! اعظمهما و اشرفهما، قال: قلت له: و ای يوم هو؟ قال: يوم نصب امیر المؤمنین (علیه السلام) فيه علما للناس. قلت له: جعلت فداك و ما ينبغي لنا ان نصنع فيه؟ قال: تصومه يا حسن و تكثر الصلوة على محمد و آله فيه و تبرا الى الله، ممن ظلمهم، فان الانبياء كانت تامر الاوصياء باليوم الذى كان يقام فيه الوصى ان يتخذ عيداً. حسن بن راشد گوید: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: آیا مسلمانان بجز آن دو عید، عید دیگری هم دارند؟ فرمودند: بله، بزرگترین و بهترین عید. گفتم: کدام روز است؟ فرمودند: روزی که امیر مؤمنان بعنوان پرچمدار مردم منصوب شد. گفتم: فدایت شوم در آن روز سزاوار است، چه کنیم؟ فرمودند: روزه بگیر و درود بر محمد و آل او بفرست و از ستمگران به آنان براثت بجوی، زیرا پیامبران به جانشینان دستور می دادند که روزی را که جانشین انتخاب می شود، عید بگیرند. مصباح المتعجد: ۶۸۰.

حدیث ۱۰

عن امیر المؤمنین (علیه السلام) قال: ... فكيف بمن تكفل عددا من المؤمنين والمؤمنات وانا ضمينه على الله تعالى الامان من الكفر والفقر؛ امیر مؤمنان (علیه السلام) فرمودند: ... چگونه خواهد بود حال کسی که عهده دار هزینه زندگی تعدادی از مردان و زنان مؤمن (در روز غدیر) باشد، در صورتی که من پیش خدا ضامنم که از کفر و تنگدستی در امان باشد. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷.

حدیث ۱۱

عن امیر المؤمنین (علیه السلام) قال: ... اذا تلاقيتم فتصافحوا بالتسليم و تهابوا النعمة فى هذا اليوم، و ليبلغ الحاضر الغائب، و الشاهد الباین، و ليعد الغنى الفقير و القوى على الضعيف امرنى رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) بذلك. امیر المؤمنین (علیه السلام) (در خطبه روز عید غدیر) فرمودند: وقتی که به همدیگر رسیدید همراه سلام، مصافحه کنید، و در این روز به یکدیگر هدیه بدهید، این سخنان را هر که بود و شنید، به آن که نبود برساند، توانگر به سراغ مستمند برود، و قدرتمند به یاری ضعیف، پیامبر مرا به این چیزها امر کرده است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۷.

حدیث ۱۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و انه اليوم الذى اقام رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم) عليا (عليه السلام) للناس علما و ابان فيه فضله و وصيه فصام شكرا لله عزوجل ذلك اليوم و انه ليوم صيام و اطعام و صلة الاخوان و فيه مرضاء الرحمن، و مرغمة الشيطان. عيد غدیر، روزی است که رسول خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) علی (عليه السلام) را بعنوان پرچمدار برای مردم برافراشت و فضیلت او را در این روز آشکار کرد و جانشین خود را معرفی کرد، بعد بعنوان سپاسگزاری از خدای بزرگ آن روزه را روزه گرفت و آن روز، روز روزه داری و عبادت و طعام دادن و به دیدار برادران دینی رفتن است. آنروز روز کسب خشنودی خدای مهربان و به خاک مالیدن بینی شیطان است. وسائل الشیعه ۷: ۳۲۸، ضمن حدیث ۱۲.

حدیث ۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا كان يوم القيامة زفت اربعة ايام الى الله عز و جل كما تزف العروس الى خدرها: يوم الفطر و يوم الاضحى و يوم الجمعة و يوم غدیر خم. هنگامی که روز قیامت برپا شود چهار روز بسرعت به سوی خدا می شتابند همان طور که عروس به حجله اش بسرعت می رود. آن روزها عبارتند از: روز عید فطر و قربان و جمعه و روز غدیر خم. اقبال سید بن طاووس: ۴۶۶.

حدیث ۱۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ... و يوم غدیر بین الفطر والاضحى و يوم الجمعة كالقمر بین الكواكب. ... روز غدیر خم در میان روزهای عید فطر و قربان و جمعه همانند ماه در میان ستارگان است. اقبال سید بن طاووس: ۴۶۶.

حدیث ۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: والله لو عرف الناس فضل هذا اليوم بحقيقته لصافحتهم الملائكة فى كل يوم عشر مرات... وما اعطى الله لمن عرفه ما لا يحصى بعدد. به خدا قسم اگر مردم فضیلت واقعی «روز غدیر» را می شناختند، فرشتگان روزی ده بار با آنان مصافحه می کردند و بخششهای خدابه کسی که آن روز را شناخته، قابل شمارش نیست. مصباح المتعجد: ۷۳۸.

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ان هذا يوم عظيم الشأن، فيه وقع الفرج، ورفعت الدرج و وضحت الحجج وهو يوم الايضاح والافصاح من المقام الصراح، ويوم كمال الدين و يوم العهد المعهود... امروز (عید غدیر) روز بس بزرگی است. در این روز گشایش رسیده و منزلت (کسانی که شایسته آن بودند) بلندی گرفت و برهان های خدا روشن شد و از مقام پاک با صراحت سخن گفته شد و امروز روز کامل شدن دین و روز عهد و پیمان است. بحار الانوار، ۹۷: ۱۱۶.

حدیث ۱۷

قیل لابی عبد الله (علیه السلام): للمؤمنين من الاعیاد غیر العیدین و الجمعة؟ قال: نعم لهم ما هو اعظم من هذا، يوم اقيم امیر المؤمنین (علیه السلام) فعقد له رسول الله الولاية فى اعناق الرجال والنساء بغدیر خم. به امام صادق (علیه السلام) گفته شد: آیا

مؤمنان غیر از عید فطر و قربان و جمعه عید دیگری دارند؟ فرمودند: آری، آنان عید بزرگتر از اینها هم دارند و آن روزی است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) در غدیر خم بالا برده شد و رسول خدا مساله ولایت را بر گردن زنان و مردان قرار داد. وسائل الشیعه، ۷: ۳۲۵، ح ۵.

حدیث ۱۸

عن الصادق (علیه السلام) قال: هو عید الله الاکبر، و ما بعث الله نبیا الا و تعید فی هذا الیوم و عرف حرمته و اسمه فی السماء یوم العهد المعهود و فی الارض یوم الميثاق الماخوذ و الجمع المشهود. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: روز غدیر خم عید بزرگ خداست، خدا پیامبری مبعوث نکرده، مگر اینکه این روز را عید گرفته و عظمت آن را شناخته و نام این روز در آسمان، روز عهد و پیمان و در زمین، روز پیمان محکم و حضور همگانی است. وسائل الشیعه، ۵: ۲۲۴، ح ۱.

حدیث ۱۹

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): یوم غدیر خم افضل اعیاد امتی و هو الیوم الذی امرنی الله تعالی ذکره فیه بنصب اخی علی بن ابی طالب علما لامتی، یهتدون به من بعدی و هو الیوم الذی اکمل الله فیه الدین و اتم علی امتی فیه النعمه و رضی لهم الاسلام دینا. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: روز غدیر خم برترین عیدهای امت من است و آن روزی است که خداوند بزرگ دستور داد آن روز برادرم علی بن ابی طالب را به عنوان پرچمدار (و فرمانده) امت من منصوب کنم، تا بعد از من مردم توسط او هدایت شوند، و آن روزی است که خداوند در آن روز دین را تکمیل و نعمت را بر امت من تمام کرد و اسلام را به عنوان دین برای آنان پسندید. امالی صدوق: ۱۲۵، ح ۸.

حدیث ۲۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما من عملٍ أفضلٍ یومَ الجُمُعِیَهِ مِنَ الصَّلَوةِ عَلَی مُحَمَّدٍ و آلِهِ؛ در روز جمعه هیچ عملی برتر از صلوات بر محمد و خاندان او نیست. الخصال، ص ۳۹۴

حدیث ۲۱

رسول الله صلی الله علیه و آله : اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ ، هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ ، أَمَرْنَا فِيهِ بِعِمَارَةِ الْمَسَاجِدِ وَالِدُّعَاءِ وَالصَّيَامِ وَالْقِيَامِ ، وَضَمِنْتَ لَنَا فِيهِ الْإِجَابَةَ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : پروردگارا! این ، ماه رمضان است که در آن ، قرآن را برای هدایت مردم همراه با نشانه‌های روشن هدایت و وسیله تشخیص حق از باطل ، فرو فرستادی . در آن ، ما را به آباد کردن مسجدها و دعا و روزه و نماز ، فرمان دادی و اجابت را برایمان تضمین فرمودی . البلد الأمين: ص ۱۹۸ ، بحار الأنوار: ج ۹۸ ص ۷۸ ح ۲ .

حدیث ۲۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ يَوْمَ النَّيْرُوزِ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَخَذَ اللَّهُ فِيهِ مَوَائِقَ الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ ؛ روز نوروز همان روزی است که خداوند از بندگان پیمان گرفت که او را بپرستند. مستدرک الوسائل ج ۶ ص ۳۵۳، میزان الحکمه ح ۱۴۷۲۷

حدیث ۲۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما مِنْ یَوْمٍ نَبْرُوزُ إِلَّا وَ نَحْنُ نَتَوَقَّعُ فِيهِ الْفَرَجَ لِأَنَّهُ مِنْ أَيَّامِنَا وَ أَيَّامِ شِيعَتِنَا؛ هیچ نوروزی نیست مگر آن که ما در آن روز منتظر فرج [ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم] هستیم؛ چرا که نوروز از روزهای ما و شیعیان ما است. مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۵۲

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ یَوْمٍ لَّا یُعْصَى اللَّهُ فِيهِ فَهْوَ عِيدٌ؛ هر روزی که در آن خداوند نافرمانی نشود، عید است. نهج البلاغه، حکمت ۴۲۸

حدیث ۲۵

پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: فَنَبْرُوزُوا إِنْ قَدَرْتُمْ كُلَّ یَوْمٍ یَعْنَى تَهَادُوا وَ تَوَاصَلُوا فِي اللَّهِ؛ اگر می‌توانید هر روز را نوروز کنید؛ یعنی در راه خدا به یکدیگر هدیه بدهید و با یکدیگر پیوند داشته باشید. دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۳۲۶

حدیث ۲۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: یَوْمُ النَّبْرُوزِ هُوَ الْیَوْمُ الَّذِی یَظْهَرُ فِيهِ قَائِمُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ نوروز، روزی است که قائم ما اهل بیت در آن ظهور می‌کند. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۷۶

حدیث ۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا كَانَ یَوْمُ النَّبْرُوزِ فَاغْتَسِلْ وَ الْبَسْ أَنْظَفَ ثِيَابِكَ وَ تَطِيبْ بِأَطْيَبِ طِبِّكَ وَ تَكُونُ ذَلِكَ الْیَوْمَ صَائِمًا؛ چون روز عید نوروز فرا رسید، غسل کن، پاکیزه‌ترین جامه‌ی خود را بپوش، با بهترین عطر، خود را خوشبو کن و آن روز را روزه بدار. وسائل الشیعه: ج ۸، ص ۱۷۲، ح ۱۰۳۳۸

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَلَيْلَةَ النُّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ یَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ. هر که شب عید (فطر و قربان) و شب نیمه شعبان را احیا کند، در آن روزی که دلها می‌میرند، دل او نمیرد. ثواب الأعمال: ۱/۱۰۲/۲ منتخب میزان الحکمة: ۲۸۴

حدیث ۲۹

امام صادق (سلام الله علیه): إِنْ یَوْمَ الْخُسَيْنِ أَعْظَمَ مُصِيبَةً مِنْ جَمِيعِ سَائِرِ الْأَيَّامِ؛ روز شهادت امام حسین (سلام الله علیه) سوگناکترین روزها است. علل الشرایع، ص ۲۲۵

حدیث ۳۰

امام رضا (سلام الله علیه): كَانَ أَبِي إِذَا دَخَلَ شَهْرَ الْمُحَرَّمِ لَا يُرَى ضَاحِكًا؛ چون ماه محرم فرا می‌رسید، کسی پدرم را خندان نمی‌دید.
وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۵۰۵

حدیث ۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: يَوْمَ غَدِيرِ حُجْمٍ أَفْضَلُ أعيادِ أُمَّتِي وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهِ بَنَصِبِ أَخِي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَمَاً لِأُمَّتِي، يَهْتَدُونَ بِهِ مِنْ بَعْدِي؛ روز غدیر خم، برترین عید امت من است و آن، روزی است که خداوند متعال به من فرمان داد تا برادرم علی بن ابی طالب را نشانه ای برای امتم قرار دهم تا پس از من، بدان، راه یابند. الأمالی للصدوق: ص ۱۸۸ ح ۱۹۷

حدیث ۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَخَتَمَهُ بِصَدَقَةٍ وَغَدَا إِلَى الْمُصَلِّي بِغُسْلٍ رَجَعَ مَغْفُورًا لَهُ؛ هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و آن را به دادن فطریه ختم کند و با غسل به نماز عید برود، بخشیده شده باز می‌گردد. ثواب الأعمال، ص ۷۷

حدیث ۳۳

قال ابو جعفر - عليه السلام -: ان لجمع شهر رمضان لفضلا على جمع سائر الشهور كفضل رسول الله -صلى الله عليه وآله - على سائر الرسل ؛ امام باقر (علیه السلام) فرمودند: همانا برای جمعه های ماه رمضان بر جمعه های سایر ماهها برتری است مانند برتری پیامبر خدا (ص) بر سایر پیامبران. (بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۸۳).

حدیث ۳۴

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: الغسل يوم الجمعة كفارة و المشى الى الجمعة كل قدم منها كعمل عشرين سنة فاذا فرغ من صلوة الجمعة اجيز بعمل ماءتى سنة؛ غسل روز جمعه کفاره است، و هر گامی که به سوی نماز جمعه برداشته می شود، برابر عمل بیست سال است، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دویست سال نایل گردد. (کنز العمال، حدیث ۲۱۰۹).

حدیث ۳۵

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان يوم الجمعة سيد الايام يضاعف الله فيه الحسنات و يمحو فيه السيئات و يرفع فيه الدرجات و يستجيب فيه الدعوات و يكشف فيه الكربات و يقضى فيه الحوائج العظام ؛ به درستی که روز جمعه سرور روزها است، و خداوند در آن روز حسنات را مضاعف و گناهان را محو می کند و درجات را بالا برده و دعاها را مستجاب می نماید و گرفتاریها را برطرف و حاجات سنگین را برآورده می سازد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۴۱۴).

حدیث ۳۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان الله تعاليل فى كل يوم جمعة ست مائة الف عتيق يعقثهم من النار كلهم قد استو جبوا النار؛ همانا خداوند در هر روز جمعه صدهزار نفر را، که تمامی آن ها مستحق جهنم می باشند از آتش دوزخ آزاد می کند. (کنز العمال، حدیث ۳۱۰۳۴).

حدیث ۳۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان لكم فى كل جمعة حجة و عمرد فالحجة الهجيرة للجمعة و العمرة انتظار العصر بعد الجمعة ؛ هر روز جمعه برای شما ثواب یک حج و یک عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره شما انتظار اقامه نماز عصر پس از نماز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۷ ، حدیث ۲۱۱۷۳).

حدیث ۳۸

عن النبى -صلى الله عليه وآله - قال : ان ليلة الجمعة و يوم الجمعة اربع و عشرون ساعة ، لله ، - عزوجل - فى كل ساعة ست مائة الف عتيق من النار؛ از پیامبر (ص) نقل شده که فرمودند: همانا شب جمعه و روز جمعه ، بیست و چهار ساعت است که خداوند در هر ساعت ششصد هزار تن را از آتش آزاد می کند. (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۵).

حدیث ۳۹

قال الصادق - عليه السلام -: الساعة التى يستجاب فيها الدعاء يوم الجمعة ما بين فراغ الامام من الخطبة الى ان يستوى الناس فى الصفوف ؛ ساعتی که دعا در آن مستجاب است روز جمعه و فاصله میان پایان خطبه (نماز جمعه) تا به صف ایستادن مردم می باشد. (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱).

حدیث ۴۰

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم الجمعة غدت الشياطين براياتها الى الاسواق فيرمون الناس بالتراب او الرصاص و يثبطونهم عن الجمعة؛ هر گاه روز جمعه فرا رسد، شیطانها صبح زود با پرچمهایشان به بازارها می روند و به طرف مردم موانعی می افکنند و آنان را از آمدن به نماز جمعه باز می دارند. (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۶ ، ح ۲۱۱۶۸).

حدیث ۴۱

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: اذا كان يوم الجمعة كان على كل باب من ابواب المسجد ملئكة يكتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا يستمعون الذكر ؛ چون روز جمعه فرا رسد، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند. (بحار الانوار، ج ۸۹ ، ص ۱۲ ، مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۸).

حدیث ۴۲

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ان هذا اليوم جعله الله عيدا للمسلمين؛ به درستی که خداوند این روز (جمعه) را برای مسلمانان عید قرار داده است . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۵).

حدیث ۴۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: خير يوم طلعت عليه الشمس يوم الجمعة ؛ بهترین روزی که خورشید بر آن می تابد، روز جمعه

است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۱ ح ۲۱۰۵۱).

حدیث ۴۴

قال الباقر - علیه السلام - : الخیر و الشر یضاعف یوم الجمعة ؛ پاداش کار خوب و کیفر اعمال بد در روز جمعه دو برابر می گردد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۶۰).

حدیث ۴۵

ان الصدقة تضاعف فی یوم الجمعة ؛ پاداش صدقه در روز جمعه دو برابر است . (مستدرک الوسائل ، ج ۷ ، ص ۱۸۷).

حدیث ۴۶

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : رکعتان فی یوم الجمعة افضل من الف رکعة فی غیر یوم الجمعة ؛ دو رکعت نماز در روز جمعه ، بهتر از هزار رکعت نماز در غیر روز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷).

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : تسیحة یوم الجمعة افضل من الف تسیحة فی غیر یوم الجمعة ؛ تسبیح و ذکر در روز جمعه ، بهتر از هزار تسبیح در غیر آن می باشد . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷).

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اطرفوا اهلکم فی کل یوم جمعة بشی ء من الفاکهة حتی یفرحوا بالجمعة ؛ روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخريد، جمعه را گرامی دارند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱).

حدیث ۴۹

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ان من افضل ایامکم یوم الجمعة ؛ همانا از بهترین روزهای شما روز جمعه می باشد . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۸ ، ح ۲۱۰۳۷).

حدیث ۵۰

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اشتروا لصیابکم اللحم و ذکروهم یوم الجمعة ؛ با سیاستهای تشویقی ، اهمیت و روز جمعه را به فرزندانان یادآوری کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۹).

حدیث ۵۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : اطرفوا اهلکم فی کل یوم جمعة بشی ء من الفاکهة ، حتی یفرحوا بالجمعة ؛ روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخريد، تا برای آمدن نماز خرسند گردند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱).

حدیث ۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اعطاني الله - عز و جل - فاتحة الكتاب و الاذان و الجماعة في المسجد و يوم الجمعة ؛ خداوند عز و جل چهار چیز را به من عطا فرموده است : ۱ - سوره حمد، ۲- اذان ، ۳ - نماز جماعت در مسجد، ۴ - روز جمعه . (الخصال ، ج ۲، ص ۹)

حدیث ۵۳

قال علی - عليه السلام - : انما هو عيد لمن قبل الله صيامه ، و شكر قيامه ، و كل يوم لا يعصى الله فيه فهو يوم عيد ؛ امروز عيد (فطر) کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده ، و نمازش را سپاس گزارده ، و هر روز که در آن نافرمانی خدا نشود، عيد واقعی آن روز است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۸۶)

حدیث ۵۴

امام محمد باقر (عليه السلام) فرمودند: هر چیزی بهاری دارد ، و بهار قرآن ماه رمضان است . کافی ، ج ۲ ، ص ۶۳۰

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السماء في كل يوم اثنين و خميس فيغفر في ذلك اليوم لكل عبد لا يشرك بالله شيئاً إلا من بينه و بين أخيه شحنا؛ هر روز دوشنبه و پنجشنبه درهای آسمان گشوده می شود و در آن روز گناهان هر کس را که برای خدا شریک قائل نباشد ببخشند مگر آن کس که با برادر خود دشمنی داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرض الأعمال يوم الإثنين و الخميس على الله و تعرض على الأنبياء و على الآباء و الامهات يوم الجمعة فيفرحون بحسناتهم و تزداد وجوههم بياضا و إشراقا فاتقوا الله و لا تؤذوا موتاكم؛ روز دوشنبه و پنجشنبه اعمال را بر خداوند عرضه می دارند و روز جمعه از نظر پدران و مادران می گذرانند و از کارهای نیک خوشحال می شوند و چهره هایشان سفید و روشن می شود پس از خدا پرهیزید و مردگان خود را اذیت مکنید. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرض الأعمال على الله تعالى يوم الإثنين و الخميس فيغفر الله إلا ما كان من متشاحين أو قاطع رحم؛ روز دوشنبه و پنجشنبه اعمال را بر خداوند عرضه می دارند و خداوند گناه کسان را می بخشد مگر گناه ستیزه جویان و کسی که از خویشاوندان بریده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: امام محمد باقر(ع): هر چیزی بهاری دارد ، و بهار قرآن ماه رمضان است . کافی ، ج ۲ ، ص ۶۳۰

حدیث ۵۹

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مَضْمَانًا لِحَلْقِهِ، فَيَسْتَبْقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى مَرْضَاتِهِ، فَسَبَقَ قَوْمٌ فَفَازُوا، وَقَصَرَ آخَرُونَ فَخَابُوا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: خ داوند متعال ماه رمضان را برای بندگان خود میدان مسابقه قرار داد. پس عده ای در آن ماه با اطاعت و عبادت به سعادت و خوشنودی الهی از یکدیگر سبقت خواهند گرفت و گروهی از روی بی توجهی و سهل انگاری خسارت و ضرر می نمایند. من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۱۱، ح ۱۴۷۹

حدیث ۶۰

قال الإمام علی - علیه السلام - : أَطْرُقُوا أَهَالِيكُمْ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ جُمُعَةٍ بِشَيْءٍ مِنَ الْفَاكِهَةِ، كَتَى يَفْرَحُوا بِالْجُمُعَةِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: در هر شب جمعه همراه با مقداری میوه بر اهل منزل و خانواده خود وارد شوید تا موجب شادمانی آن ها در جمعه گردد. بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۷۳، ح ۲۴

حدیث ۶۱

امام علی علیه السلام می فرماید: هُوَ (رمضان) شَهْرٌ يَزِيدُ اللَّهُ فِيهِ الْأَزْزَاقَ وَالْأَجَالَ وَيَكْتُبُ فِيهِ وَقْدَ بَيْتِهِ و...؛ [رمضان] ماهی است که خداوند روزی ها و عمرها را در آن می افزاید و زائران خانه اش را معین می کند. فضائل الشهر الثلاثة، ص ۱۰۸.

حدیث ۶۲

امام رضا علیه السلام می فرماید: جمعه روز اجتماع عموم مردم است. خداوند خواست تا امام از رهگذر خطبه نماز جمعه، آنان را موعظه کند و به اطاعت تشویقشان نماید و از معصیت و ارتکاب آن بر حذرشان دارد و آنان را بر آنچه در جهت مصلحت دین و دنیای خویش اراده کرده اند موفق سازد و از زیان هایی که دیده اند و حالاتی که برای آنان زیان آور یا سود آور است، با خبر کند. علل الشرایع، ج ۱، ص ۲۶۵، ح ۹.

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَهُوَ شَهْرٌ يُضَاعَفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ وَيَمْحُو فِيهِ السَّيِّئَاتِ وَهُوَ شَهْرُ الْبَرَكَةِ؛ ماه رمضان، ماه خداست و آن ماهی است که خداوند در آن حسنات را می افزاید و گناهان را پاک می کند و آن ماه برکت است. بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۳۴۰، ح ۵.

حدیث ۶۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: هر روز دوشنبه و پنج شنبه درهای آسمان گشوده می شود و در آنروز گناهان هر کس را که برای خدا شریک قائل نباشد ببخشند مگر آنکس که با برادر خود دشمنی داشته باشد. (نهج الفصاحه، حدیث ۱۱۶۵)

حدیث ۶۵

امام باقر علیه السلام می فرماید: الْخَيْرُ وَالشَّرُّ يُضَاعَفُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ؛ خوبی و بدی در روز جمعه چند برابر (حساب) می شود. ثواب

الاعمال، ص ۱۴۳.

حدیث ۶۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: زینوا اعیادکم بالتکبیر، زینوا العیدین بالتهلیل و التکبیر و التحمید و التقدیس؛ عیدهایتان را به تکبیر گفتن بیارید و عید فطر و قربان را با گفتن ذکر لا اله الا الله، الله اکبر، الحمد لله و سبحان الله، زینت بخشید.

کنز العمال / ح ۲۴۰۹۴ و ح ۲۴۰۹۵

حدیث ۶۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: کُلُّ یَوْمٍ لَّا یُعْصِیَ اللهُ فِیْهِ فَهُوَ یَوْمٌ عَیْدٍ؛ هر روزی که در آن گناه نشود همان روز، روز عید است. مستدرک / حدیث ۶۶۷۹

حدیث ۶۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من احیی لیلۃ العید لم یمت قلبه یوم یموت القلوب؛ هر که شب عید را شب زنده‌داری کند روزی که دلها می‌میرند او دل نمی‌میرد. وسائل / ۵ / ۱۳۹

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّ الشَّقِیَّ حَقَّ الشَّقِیِّ مَنْ خَرَجَ مِنْهُ هَذَا الشَّهْرُ وَ لَمْ یَغْفِرْ ذُنُوبَهُ؛ بدبخت واقعی کسی است که این ماه (رمضان) را پشت سر گذارد و گناهانش آمرزیده نشود. میزان الحکمه، ح ۷۴۵۸

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّ أَبْوَابَ السَّمَاءِ تُفْتَحُ فِی أَوَّلِ لَیْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَلَا تُغْلَقُ إِلَى آخِرِ لَیْلَةٍ مِنْهُ؛ درهای آسمان در شب اول ماه رمضان گشوده می‌شود و تا آخرین شب این ماه بسته نمی‌شود النوادر، ص ۲۴۶

حدیث ۷۱

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِضْمَارًا لِخَلْقِهِ فَيَسْتَبِقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى مَرْضَاتِهِ؛ خداوند ماه رمضان را میدان مسابقه‌ای برای آفریدگان خود قرار داده تا با طاعتش برای خشنودی او از یکدیگر پیشی گیرند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰

حدیث ۷۲

قال الصادق (علیه السلام): التقدير في ليلة تسعة عشر و الأبرام في ليلة احدى و عشرين و الامضاء في ليلة ثلاث و عشرين. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: برآورد اعمال در شب نوزدهم (ماه رمضان) انجام می‌گیرد و تصویب آن در شب بیست و یکم و تنفیذ آن در شب بیست سوم. وسائل الشیعه، ج ۷ ص ۲۵۹

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هو شهر اوله رحمه و اوسطه مغفرة و اخره عتق من النار. رمضان ماهی است که ابتدایش رحمت است و میانه‌اش مغفرت و پایانش آزادی از آتش جهنم. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۴۲)

حدیث ۷۴

امام رضا علیه السلام فرمودند: من قرا فی شهر رمضان ایة من کتاب الله کان کمن ختم القرآن فی غیره من الشهور. هر کس ماه رمضان یک آیه از کتاب خدا را قرائت کند مثل اینست که در ماههای دیگر تمام قرآن را بخواند. (بحار الانوار ج ۹۳، ص ۳۴۶)

حدیث ۷۵

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: اف بر مسلمانی که برای کار دین خویش و پرس و جو درباره ی آن، (دست کم) روز جمعه ی هر هفته خود را، از کارهای دیگر فارغ نمی سازد. خصال شیخ صدوق، ص ۳۹۳.

حدیث ۷۶

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: اف بر مسلمانی که برای کار دین خویش و پرس و جو درباره ی آن، (دست کم) روز جمعه ی هر هفته خود را، از کارهای دیگر فارغ نمی سازد. خصال شیخ صدوق، ص ۳۹۳.

حدیث ۷۷

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: ... و هو یوم التهئة یهنئ بعضکم بعضا، فاذا لقی المؤمن اخاه یقول: «الحمد لله الذی جعلنا من المتمسکین بولایة امیر المؤمنین و الائمة (علیه السلام)» و هو یوم التبسم فی وجوه الناس من اهل الایمان... عید غدیر روز تبریک و تهنیت است. هر یک به دیگری تبریک بگوید، هر وقت مؤمنی برادرش را ملاقات کرد، چنین بگوید: «حمد و ستایش خدایی را که به ما توفیق چنگ زدن به ولایت امیرمؤمنان و پیشوایان عطا کرد» آری عید غدیر روز لبخند زدن به چهره مردم با ایمان است... اقبال: ۴۶۴.

تولی و تبری

حدیث ۱

قال الامام الرضا - علیه السلام - : ان لكل امام عهدا في عتق اوليائه و شيعته و ان من تمام الوفاء بالعهد زيارة قبورهم. حضرت امام رضا - علیه السلام - فرمودند: برای هر امامی، عهد و پیمانی بر گردن دوستان و پیروان اوست و از نشانه‌های وفای کامل به این عهد و پیمان، زیارت قبر امامان است. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۵۷۷»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : شفاعتي لأمتي من أحب أهل بيتي. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شفاعت من شامل آن کسی از اتمم می شود که اهل بیت مرا دوست داشته باشد. «کنز العمال، ح ۵۷»

حدیث ۳

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - بِيَدِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ هَذَيْنِ كَأَنَّ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. امیرمؤمنان - علیه السلام - فرمودند: رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - دست حسن و حسین - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - را گرفتند و فرمودند: کسی که این دو را دوست داشته باشد روز قیامت با من است. «بحار الانوار، ج ۳۷، ص ۳۷»

حدیث ۴

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَحَبَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَذُرِّيَّتَهُمَا مُخْلِصًا لَمْ تَلْفَحِ النَّارُ وَجْهَهُ ... رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که حسن و حسین - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - و ذریه آن دو را خالصانه دوست داشته باشد، آتش هرگز به او نزدیک نمی شود مگر این که گناهی کرده باشد که او را از ایمان تهی کرده باشد. «بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۷۰»

حدیث ۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ فَاطِمَةَ لِتَشْفَعَنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَنْ أَحَبَّهَا وَتَوَلَّاهَا وَاحِبَّ ذُرِّيَّتِهَا وَتَوَلَّاهُمْ وَيَشْفَعُهَا اللَّهُ فِيهِمْ وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِهَا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: همانا فاطمه در روز قیامت برای کسی که محب و دوست دار او و فرزندان او باشد، شفاعت می کند و خداوند شفاعت او را در مورد این افراد می پذیرد و آنها را با شفاعت او وارد بهشت می کند. «القطره من بحار مناقب النبی و العتره، ج ۲، ص ۱۸۹»

حدیث ۶

قال النبی - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا سَلْمَانَ حُبُّ فَاطِمَةَ يَنْفَعُ فِي مَائَةِ مَوْطِنٍ أَيْسَرُ تِلْكَ الْمَوَاطِنِ: الْمَوْتُ وَالْقَبْرُ وَالْمِيزَانُ وَالْمَحْشَرُ وَالصِّرَاطُ وَالْمَحَاسِبُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای سلمان محبت فاطمه و دوست داشتن او در صد موقف و جایگاه از مواقف قیامت سودمند است، آسان ترین این مواقف: مرگ و قبر و میزان و محشر و (پل) صراط و موقف محاسبه اعمال است. «بحار الانوار، ج ۲۷، ص ۱۱۶»

حدیث ۷

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ يَأْكُلُ الدُّنُوبَ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحُطْبَ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: محبت علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - گناهان را می بلعد (نابود می کند)، همان گونه که آتش چوب‌ها را می بلعد. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۰۴»

حدیث ۸

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عُنْوَانُ صِيْحِيْفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سرآغاز نامه عمل مؤمن، محبت علی بن ابی طالب است. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۲۸۴»

حدیث ۹

قال الله عزوجل: برادرت علی را بشارت ده، که من دوست دار او را عذاب نمی کنم و به دشمن او رحم نمی کنم. (امالی صدوق ۳۹)

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : طَلَبْتُ حَبَّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَوَجَدْتُهُ فِي بُعْضِ أَهْلِ الْمَعَاصِي. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حب و دوستی خداوند را جستجو نمودم و آن را در دشمنی با اهل گناه یافتم. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ح ۱۳۸۱۰»

حدیث ۱۱

قال الامام ابو جعفر - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّمَا يُحِبُّنَا مِنَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ أَهْلُ الْبُيُوتَاتِ وَ ذُوو الشَّرَفِ وَ كُلُّ مَوْلُودٍ صَحِيحٍ وَ إِنَّمَا يُبْغِضُنَا مِنْ هَؤُلَاءِ كُلِّ مَدَنَسٍ مُطَّرِدٍ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: از میان عرب و عجم فقط انسان های اصیل و با شرافت و هر کسی که به گونه ای صحیح متولد گردد ما را دوست می دارند و از میان آنان فقط کسانی که آلوده و مطرود باشند بغض ما را دارند. «الأنوار، ج ۲۷، ص ۱۴۹»

حدیث ۱۲

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ لِكُلِّ شَيْءٍ أُسَاسٌ وَ أُسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی برای هر چیز پایه و اساسی است و اساس اسلام حب و دوستی نسبت به ما اهل بیت (عصمت و طهارت) است. «الکافی، ج ۲، ص ۴۶»

حدیث ۱۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : أَلْزِمُوا مَوَدَّتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّهُ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَ هُوَ يُحِبُّنَا دَخَلَ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِنَا وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَنْفَعُ عَبْدٌ بِعَمَلِهِ إِلَّا بِمَعْرِفَتِهِ بِحَقِّنَا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: به محبت و عشق به ما اهل بیت روی بیاورید زیرا کسی که خدا را با چنین خصلتی ملاقات کند داخل بهشت گردد و از شفاعت ما برخوردار شود، قسم به خدایی که جانم در دست او است جز با معرفت به حق ما، هیچ کس از عمل خود بهره ای نخواهد برد. «امالی مفید، ص ۴۳»

حدیث ۱۴

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ مَغْفُوراً لَهُ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که با حب و دوستی به آل محمد بمیرد، مورد آمرزش و غفران الهی قرار می گیرد. «مستدرک سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۶۱»

حدیث ۱۵

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ إِذَا مَلِكٌ قَدْ أَتَانِي فَقَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ! سَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ قُلْتُ يَا مَعَاشِرَ النَّاسِ وَالنَّبِيِّينَ عَلَيَّ مَا بَعَثَكُمْ اللَّهُ قَبْلِي؟ قَالُوا: عَلَيَّ وَ لَوَايَتِكَ يَا مُحَمَّدُ وَ وَلايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. ابن مسعود گفت: پیامبر به من فرمودند: هنگامی که در آسمان سیر کردم (در معراج) یکی از فرشتگان به پیش من آمد و گفت یا رسول الله پرسش خویش را با آن ها که قبل از شما مبعوث گشته اند در میان گذار! و من گفتم ای گروه مردم و پیامبران (سلف) بر چه چیزی خداوند متعال شما را مبعوث ساخته است؟ پاسخ دادند: بر ولایت تو ای محمد و ولایت علی ابن ابی طالب. «بشارة المصطفى، ص

حدیث ۱۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبَدْتُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمَرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَ عَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أُبْلَاهُ وَ عَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَ فِيمَا أَنْفَقَهُ، وَ عَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بنده خدا در قیامت قدم از قدم بر نمی دارد جز آن که از چهار چیز سؤال می شود: از عمر او سؤال می شود که چگونه و در چه راهی آن را از دست داده است، از جوانی او می پرسند که در چه راهی آن را به فرسودگی رسانده است، از ثروت او که از چه راهی به دست آورده و در چه راهی آن را خرج نموده است و نیز از محبت و دوستی ما سؤال می شود. «بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۵۸»

حدیث ۱۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لَا يُحِبُّكَ إِلَّا طَاهِرُ الْوَلَادَةِ وَ لَا يُغَضُّكَ إِلَّا حَيِّثُ الْوَلَادَةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ... (یا علی) دوست نمی دارد تو را مگر شخص حلال زاده و دشمن نمی دارد تو را مگر کسی که ولادتش ناپاک باشد. «بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۱۰۰»

حدیث ۱۸

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مُطِيعًا لِلَّهِ يَنْفَعُهُ وَ لَا يَتُّنَا وَ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ عَاصِيًا لِلَّهِ لَمْ تَنْفَعُهُ وَ لَا يَتُّنَا وَ قَالَ: ... وَ مَنْ كَانَ اللَّهُ مُطِيعًا فَهُوَ لَنَا وَلِيُّ وَ مَنْ كَانَ اللَّهُ عَاصِيًا فَهُوَ لَنَا عَدُوٌّ وَ مَا تَنَالُ وَ لَا يَتُّنَا إِلَّا بِالْعَمَلِ وَ الْوَرَعِ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: از شما شیعیان، کسی که مطیع خدا باشد، دوستی ما برای او سودمند است و کسی که نافرمانی خدا را کند، حب و دوستی ما برای او سودی نخواهد داشت و نیز فرمودند: کسی که مطیع (بی چون و چرای) خدا است او دوست ما است و کسی که نسبت به دستورات خدا عاصی باشد او دشمن ماست و کسی به دوستی و ولایت ما نمی رسد جز از راه عمل و پرهیزکاری. «روضه المتقین، ج ۱۲، ص ۸۰»

حدیث ۱۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: وَ اللَّهُ لَا يُحِبُّنَا مِنَ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ إِلَّا أَهْلَ الْبَيْتَاتِ وَ الشَّرَفِ وَ الْمَعْدِنِ وَ لَا يُبَغِضُنَا مِنْ هَؤُلَاءِ إِلَّا كُلُّ دَنْسٍ مُلْصَقٍ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند دوست ندارد ما را از عرب و عجم مگر مردم اصیل و با شرافت و ریشه دار و با ما دشمن نیستند مگر مردم پست و بی شخصیت. «الکافی، ج ۸، ص ۳۱۶»

حدیث ۲۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: حُبِّي وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِي وَ شِيَعَتِهِمْ وَ أَنْصَارِهِمْ فِي قُلُوبِ الْمَلَائِكَةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: محبت من و اهل بیت من و شیعیان و یاران آن ها در دل های فرشتگان نهفته است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۱۲۹»

حدیث ۲۱

قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ لَهُ الْحَمْدُ، عَرَضَ حُبِّ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ، وَ ذَرَّيْتَهُمَا عَلَى الْبَرِّيَّةِ فَمَنْ بَادَرَ مِنْهُمْ بِالْإِجَابَةِ جَعَلَ اللَّهُ

مِنْهُمْ الرُّسُلَ، وَمَنْ أَجَابَ بَعْدَ ذَلِكَ جَعَلَ مِنْهُمْ الشَّيْعَةَ وَإِنَّ اللَّهَ جَمَعَهُمْ فِي الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند که حمد و ستایش برای اوست، دوستی علی و فاطمه و ذریه آن دو را بر همه انسان ها عرضه داشت، اول کسانی که آن را پذیرفتند به عنوان رُسُل (رسولان) انتخاب شدند و پس از آنان کسانی که آن را پذیرفته به عنوان «شیعه» برگزیده شدند و خداوند در بهشت همه آنان را جمع خواهد کرد. «احقاق الحق، ج ۹، ص ۱۹۱»

حدیث ۲۲

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَا يُكْفِّرُ بِهِ ذُنُوبَهُ فَلْيُكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا؛ هر که نمی تواند کاری کند که به سبب آن گناهانش زدوده شود بر محمد و آل او بسیار درود فرستد؛ زیرا که آن، گناهان را ریشه کن می کند. اُمالی الصدوق: ۴ / ۶۸

حدیث ۲۳

امام علی علیه السلام: مَنْ أَحَبَّنِي وَحَدَّنِي عِنْدَ مَمَاتِهِ بِحَيْثُ يُحِبُّ، وَمَنْ أَبْغَضَنِي وَجَدَّنِي عِنْدَ مَمَاتِهِ بِحَيْثُ يَكْرَهُ؛ هر که مرا دوست داشته باشد، در هنگام مرگش مرا آن گونه که خوشایند اوست بیابد و هر که مرا دشمن داشته باشد، به هنگام مرگش مرا بدان گونه که ناراحت شود بیابد. صحیفه الإمام اضا علیه السلام: ۲۰۳ / ۸۶ منتخب میزان الحکمه: لِرَّ ۵۲۰

حدیث ۲۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيدًا؛ هر که بر دوستی آل محمد بمیرد، شهید مرده است. میزان الحکمه: ح ۹۹۶۴

حدیث ۲۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اللَّهُمَّ أَحِبَّ حَسَنًا وَحُسَيْنًا وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُمَا؛ بار خدایا! حسن و حسین را دوست بدار و دوستداران آن دو را نیز دوست بدار. میزان الحکمه: ح ۱۱۷۳

حدیث ۲۶

امام صادق (سلام الله علیه): نَفْسُ الْمَهْمُومِ لَنَا الْمُعْتَمِرُ لِطُلْمِنَا تَسْبِيحًا، وَهَمُّهُ لَأَمْرِنَا عِبَادَةً؛ کسی که برای ما نگران باشد و به خاطر ستمی که بر ما برود غمگین، نفس کشیدنش تسبیح است و غم خواریش برای ما عبادت. میزان الحکمه ج ۳، ص ۷۵ ح ۳۹۸۳

حدیث ۲۷

امام صادق (علیه السلام): خدا لعنت کند کشنده حسین (علیه السلام) را، چه قدر یاد [شهادت] حسین (علیه السلام) زندگی را ناگوار می سازد! من هیچ گاه آب سردی ننوشیدم، مگر این که حسین (علیه السلام) را یاد کردم و هیچ بنده ای نیست که آب بنوشد و حسین (علیه السلام) را یاد کند و کشنده اش را لعنت فرستد، مگر اینکه خداوند صد هزار حسنه برایش می نویسد، صد هزار گناه او را پاک می سازد، صد هزار درجه او را بالا می برد، گویی صد هزار بنده را آزاد کرده است و خداوند در روز قیامت او گشاده رو محشور می کند. کتاب چهل حدیث صفحه ۱۸ و ۱۹

حدیث ۲۸

عن ابی عبدالله قال: من اراد الله به الخیر قذف فی قلبه حب الحسین علیه السلام و زیارته و من اراد الله به السوء قذف فی قلبه بغض الحسین علیه السلام و بغض زیارته؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس که خدا خیر خواه او باشد محبت حسین (علیه السلام) و زیارتش را در دل او می‌اندازد و هر کس که خدا بدخواه او باشد کینه و خشم حسین (علیه السلام) و خشم زیارتش را در دل او می‌اندازد. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۱۰۰ / ??? بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۰۰.??

حدیث ۲۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: ما مِنْ عَیْنٍ بَكَتْ لَنَا إِلَّا نَعِمْتُ بِالنَّظَرِ إِلَى الْكَوْثَرِ وَ سُقِیْتُ مِنْهُ ؛ هیچ چشمی نیست که برای ما بگرید، مگر اینکه برخوردار از نعمت نگاه به (کوتر) می‌شود و از آن سیرابش می‌کنند. جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۵۴

حدیث ۳۰

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ ذُكِرْنَا عِنْدَهُ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ حَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَلَى النَّارِ ؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: نزد هر کس که از ما (و مظلومیت ما) یاد شود و چشمانش پر از اشک گردد، خداوند چهره اش را بر آتش دوزخ حرام می‌کند. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۵

حدیث ۳۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: تَزَاوَرُوا وَ تَلَاقُوا وَ تَذَاكَرُوا وَ أَحْيُوا أَمْرَنَا ؛ به زیارت و دیدار یکدیگر بروید، با هم به سخن و مذاکره بنشینید و امر ما را (کنایه از حکومت و رهبری) زنده کنید. بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۵۲

حدیث ۳۲

قال الصادق علیه السلام : تَجَلِسُونَ وَ تَحْدِثُونَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: إِنْ تَلَكَ الْمَجَالِسَ أُحِبُّهَا فَأَهَّيُوا أَمْرَنَا، فَرَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَى أَمْرَنَا ؛ امام صادق علیه السلام از (فضیل) پرسیدند: آیا (دور هم) می‌نشینید و حدیث و سخن می‌گویید؟ گفت: آری فرمودند: این گونه مجالس را دوست دارم، پس امر (امامت) ما را زنده بدارید. خدای رحمت کند کسی را که امر و راه ما را احیا کند. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۹۲

حدیث ۳۳

قال الصادق علیه السلام : ... رَحِمَ اللَّهُ دَمْعَتَكَ، أَمَا إِنَّكَ مِنَ الَّذِينَ يُعَدُّونَ مِنْ أَهْلِ الْجَزَعِ لَنَا وَالَّذِينَ يَفْرَحُونَ لِفَرَحِنَا وَ يَحْزَنُونَ لِحُزْنِنَا، أَمَا إِنَّكَ سَتَرِي عِنْدَ مَوْتِكَ حُضُورَ آبَائِي لَكَ؛ امام صادق علیه السلام، به (مسمع) که از سوگواران و گریه‌کنندگان بر عزای حسینی بود، فرمودند: خدای، اشک تو را مورد رحمت قرار دهد. آگاه باش، تو از آنانی که از دلسوختگان ما به شمار می‌آیند و از آنانی که با شادی ما شاد می‌شوند و با اندوه ما غمگین می‌گردند. آگاه باش! تو هنگام مرگ، شاهد حضور پدرانم بر بالین خویش خواهی بود. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۹۷

حدیث ۳۴

قال الصادق عليه السلام: اللَّهُمَّ ... وَارْحَمْ تِلْكَ الْأَعْيُنَ الَّتِي جَرَتْ دُمُوعُهَا رَحْمَةً لَنَا وَارْحَمْ تِلْكَ الْقُلُوبَ الَّتِي جَزَعَتْ وَاحْتَرَقَتْ لَنَا وَارْحَمْ الصَّيْرُوحَةَ الَّتِي كَانَتْ لَنَا؛ امام صادق علیه السلام بر سجاده خود نشسته و بر زائران و سوگواران اهل بیت، چنین دعا می کردند و می فرمودند: خدایا... آن دیدگان را که اشکهایش در راه ترخم و عاطفه بر ما جاری شده و دلهایی را که بخاطر ما نالان گشته و سوخته و آن فریادها و ناله هایی را که در راه ما بوده است، مورد رحمت قرار بده. بحارالانوار، ج ۹۸، ص ۸

حدیث ۳۵

قال الصادق عليه السلام: مَنْ دَمَعَتْ عَيْنُهُ فِينَا دَمْعَةً لِدَمِّ سَيْفِكَ لَنَا أَوْ حَقٍّ لَنَا نَقَضْنَا أَوْ عَرَضٍ أَنْتَهَكَ لَنَا أَوْ لِأَحَدٍ مِنْ شِيَعَتِنَا بَوَّأَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِهَا فِي الْجَنَّةِ حُقْبًا؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس که چشمش در راه ما گریان شود، بخاطر خونی که از ما ریخته شده است، یا حقی که از ما گرفته اند، یا آبرویی که از ما یا یکی از شیعیان ما برده و هتک حرمت کرده اند، خدای متعال به همین سبب، او را در بهشت جاودان، برای ابد جای می دهد. امالی شیخ مفید، ص ۱۷۵

حدیث ۳۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: لِكُلِّ شَيْءٍ ثَوَابٌ إِلَّا الدَّمْعَةَ فِينَا؛ هر چیزی پاداش و مزدی دارد، مگر اشکی که برای ما ریخته شود (که چیزی با آن برابری نمی کند و مزد بی اندازه دارد). جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۴۸

حدیث ۳۷

قال الرضا عليه السلام: يَا دَعْبِلُ! أَحَبُّ أَنْ تُنْشِدَنِي شِعْرًا فَإِنَّ هَذِهِ الْأَيَّامَ أَيَّامُ حُزْنٍ كَانَتْ عَلَيْنَا أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ؛ امام رضا علیه السلام به دعبل (شاعر اهل بیت) فرمودند: ای دعبل! دوست دارم که برایم شعری بسرایی و بخوانی، چرا که این روزها (ایام عاشورا) روز اندوه و غمی است که بر ما خاندان رفته است. جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۶۷

حدیث ۳۸

عَنْ الرضا عليه السلام: يَا دَعْبِلُ! ارْثِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّتِ نَاصِرُنَا وَمَادِحُنَا مَا دُمْتَ حَيًّا فَلَا تُقْصِرْ عَنْ نَصْرِنَا مَا اسْتَطَعْتَ؛ امام رضا علیه السلام فرمودند: ای دعبل! برای حسین بن علی علیه السلام مرثیه بگو، تو تا زنده ای، یاور و ستایشگر مایی، پس تا می توانی، از یاری ما کوتاهی مکن. جامع احادیث الشیعه، ج ۱۲، ص ۵۶۷

حدیث ۳۹

امام علی علیه السلام فرمودند: إِنَّ اللَّهَ ... اخْتَارَ لَنَا شِيعَةً يَنْصُرُونَنَا وَيَفْرَحُونَ بِفَرَحِنَا وَيَحْزَنُونَ لِحُزْنِنَا؛ خداوند برای ما، شیعیان و پیروانی برگزیده است که ما را یاری می کنند، با خوشحالی ما خوشحال می شوند و در اندوه و غم ما، محزون می گردند. غررالحکم، ج ۱، ص ۲۳۵

حدیث ۴۰

امام حسین علیه السلام فرمودند: **أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا يَذْكُرُنِي مَوْمِنٌ إِلَّا بَكَى؛** من گشته اشکم . هیچ مؤمنی مرا یاد نمی کند مگر آنکه (بخاطر مصیبت‌هایم) گریه می کند. بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۷۹

حدیث ۴۱

امام حسین علیه السلام فرمودند: **مَنْ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ فِينَا فَطَرَةٌ بَوَّأَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْجَنَّةَ؛** چشمان هر کس که در مصیبت‌های ما قطره ای اشک بریزد، خداوند او را در بهشت جای می دهد. احقاق الحق، ج ۵، ص ۵۲۳

حدیث ۴۲

امام سجاد علیه السلام فرمودند: **أَيُّمَا مَوْمِنٍ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ وَمَنْ مَعَهُ حَتَّى يَسِيلَ عَلَى خَدَّيْهِ بَوَّأَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ غُرْفًا؛** هر مؤمنی که چشمانش برای کشته شدن حسین بن علی علیه السلام و همراهانش اشکبار شود و اشک بر صورتش جاری گردد، خداوند او را در غرفه های بهشتی جای می دهد. ینابيع الموده، ص ۴۲۹

حدیث ۴۳

امام سجاد علیه السلام فرمودند: **إِنِّي لَمَ أَذْكَرُ مَضْرِعَ بَنِي فَاطِمَةَ إِلَّا خَنَفْتَنِي لِذَلِكَ عَبْرَةٌ؛** من هرگز شهادت فرزندان فاطمه (علیها السلام) را به یاد نیاوردم، مگر آن که بخاطر آن، چشمانم اشکبار گشت . بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۱۰۹

حدیث ۴۴

قال الباقر عليه السلام: **يَبْكِيهِ وَيَأْمُرُ مَنْ فِي دَارِهِ بِالْبُكَاءِ عَلَيْهِ وَيَقِيمُ فِي دَارِهِ مُصِيبَتَهُ بِأَظْهَارِ الْجَزَعِ عَلَيْهِ وَيَتَلَقُّونَ بِالْبُكَاءِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فِي الْبُيُوتِ وَيُعْزِزُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا بِمُصَابِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛** امام باقر علیه السلام نسبت به کسانی که در روز عاشورا نمی توانند به زیارت آن حضرت بروند، این گونه دستور عزاداری دادند و فرمودند: ندبه و عزاداری و گریه کند و به اهل خانه خود دستور دهد که بر او بگریند و در خانه اش با اظهار گریه و ناله بر حسین علیه السلام، مراسم عزاداری برپا کند و یکدیگر را با گریه و تعزیت و تسلیت گویی در سوگحسین علیه السلام در خانه هایشان ملاقات کنند. کامل الزیارات، ص ۱۷۵

حدیث ۴۵

قال الباقر عليه السلام: **مَا مِنْ رَجُلٍ ذَكَرْنَا أَوْ ذُكِرْنَا عِنْدَهُ يَخْرُجُ مِنْ عَيْنَيْهِ مَاءٌ وَلَوْ مِثْلَ جَنَاحِ الْبُعُوضَةِ إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَجَعَلَ ذَلِكَ الدَّمْعَ حِجَابًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ؛** امام باقر علیه السلام پس از شنیدن سروده های (کمیت) درباره اهل بیت، گریست و سپس فرمودند: هیچ کس نیست که ما را یاد کند، یا نزد او از ما یاد شود و از چشمانش هر چند به اندازه بال پشه ای اشک آید، مگر آنکه خداوند برایش در بهشت، خانه ای بنا کند و آن اشک را حجاب میان او و آتش دوزخ قرار دهد. الغدير، ج ۲، ص ۲۰۲

حدیث ۴۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: **كُلُّ الْجَزَعِ وَالْبُكَاءِ مَكْرُوهٌ سِوَى الْجَزَعِ وَالْبُكَاءِ عَلَى الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛** هر نالیدن و گریه ای مکروه است، مگر ناله و گریه بر حسین (علیه السلام). بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۳۱۳

حدیث ۴۷

امام صادق علیه السلام فرمودند: نَفْسُ الْمَهْمُومِ لَنَا الْمُعْتَمِّ لُظْلَمِنَا تَسْبِيحُ ، وَهَمُّهُ لِأَمْرِنَا عِبَادَةٌ ؛ کسی که برای ما نگران باشد و به خاطر ستمی که بر ما برود، غمگین شود ، نفس کشیدنش تسبیح است و غم خواریش برای ما، عبادت . الکافی : ج ۲ ، ص ۲۲۶ ، ح ۱۶

حدیث ۴۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: نَفْسُ الْمَهْمُومِ لُظْلَمِنَا تَسْبِيحُ وَ هَمُّهُ لَنَا عِبَادَةٌ وَ كَثْمَانُ سِتْرِنَا جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ . ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَجِبُ أَنْ يُكْتَبَ هَذَا الْحَدِيثُ بِالذَّهَبِ ؛ نَفْسُ كَسَى كَمَا بِخَاطِرِ مَظْلُومِيَّتِ مَا اِنْدُوهُغَيْنِ شُود ، تَسْبِيحُ اسْتِ وَ اِنْدُوهُشِ بَرَايِ مَا ، عِبَادَتِ اسْتِ وَ پُوشَانْدَنِ رَا زِ مَا جِهَادِ دَرِ رَا هِ خِدَاسْتِ . سَپِسِ اِمَامِ صَادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامِ اَفْرُودَنْدِ : اِيْنِ حَدِيثِ رَا بَايْدِ بَا طَلَا نُوشتِ . اِمَالِي شَيْخِ مَفِيدِ ، ص ۳۳۸

حدیث ۴۹

قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا ابْنَ شَيْبٍ ! اِنْ كُنْتَ بَاكِيًا لِشَيْءٍ فَاَبْكِكِ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَانَّهُ ذُبِحَ كَمَا يُذْبَحُ الْكَبِشُ ؛ اِمَامِ رِضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ بَه (رِيَانِ بِنِ شَيْبِ) فَرْمُودَنْدِ : اِيْ پَسِرِ شَيْبِ ! اِگَرِ بَرِ چِيزِي گَرِيهِ مِي كِنِي ، بَرِ حُسَيْنِ بِنِ عَلِيٍّ بِنِ اَبِي طَالِبِ عَلَيْهِ السَّلَامِ گَرِيهِ كِنِ ، چِرَا كِهِ اَوِ رَا مَانْدِ گُوسْفَنْدِ سَرِ بَرِيْدَنْدِ . بَحَارِالانْوَارِ ، ج ۴۴ ، ص ۲۸۶

حدیث ۵۰

امام رضا علیه السلام فرمودند: مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يُحْيِي فِيهِ أَمْرُنَا لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ ؛ هَرِ كَسِ دَرِ مَجْلِسِي بِنَشِيْنْدِ كِهِ دَرِ اَن ، اَمْرِ (وَ خَطِّ وَ مَرَامِ مَا) اَحْيَا مِي شُود ، دَلشِ دَرِ رُوزِي كِهِ دَلهَا مِي مِيرَنْدِ ، نَمِي مِيرِدِ . بَحَارِالانْوَارِ ، ج ۴۴ ، ص ۲۷۸

حدیث ۵۱

قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ : فَعَلَى مِثْلِ الْحُسَيْنِ فَلْيَبْكِكِ الْبَاكُونَ فَإِنَّ الْبُكَاءَ عَلَيْهِ يَحُطُّ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ ؛ اِمَامِ رِضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرْمُودَنْدِ : گَرِيهِ كَنْدِگَانِ بَايْدِ بَرِ كَسِي هَمچُونِ حُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامِ گَرِيهِ كَنْدِ ، چِرَا كِهِ گَرِيستِنِ بَرَايِ اَوِ ، گَنَاهَانِ بَزَرْگِ رَا فَرُو مِي رِيْزِدِ . بَحَارِالانْوَارِ ، ج ۴۴ ، ص ۲۸۴

حدیث ۵۲

امام رضا علیه السلام فرمودند: يَا بَنَ شَيْبٍ ! اِنْ بَكَيتَ عَلَيَّ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى تَصِيرَ دُمُوعُكَ عَلَيَّ حَدَيْكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ كُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتَهُ صَغِيرًا كَانَ اَوْ كَبِيرًا قَلِيلًا كَانَ اَوْ كَثِيرًا ؛ اِيْ پَسِرِ شَيْبِ ! اِگَرِ بَرِ حُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامِ اَنِ قَدْرِ گَرِيهِ كِنِي كِهِ اَشْگَهَايْتِ بَرِ چِهْرِهِ اَتِ جَارِي شُود ، خِدَاوَنْدِ هَمِهِ گَنَاهَانْتِ رَا كِهِ مَرْتَكَبِ شُدِهِ اِي مِي اَمْرُزْدِ ؛ كُوجَكِ بَاشْدِ يَا بَزَرْگِ ، كَمِ بَاشْدِ يَا زِيَادِ . اِمَالِي صَدُوقِ ، ص ۱۱۲

حدیث ۵۳

قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا بَنَ شَيْبٍ ! اِنْ سِرَّكَ اَنْ تَكُونَ مَعَنَا فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجِنَانِ فَاحْزَنَ لِحُزْنِنَا وَ اَفْرَحَ لِفَرَحِنَا ؛ اِمَامِ رِضَا

علیه السّلام به ریّان بن شیب فرمودند: اگر تو را خوشحال می کند که در درجات والای بهشت با ما باشی ، پس در اندوه ما غمگین باش و در شادی ما خوشحال باش . جامع احادیث الشیعه ، ج ۱۲، ص ۵۴۹

حدیث ۵۴

قال الصادق علیه السّلام : أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي النَّاسِ مَنْ يَفِدُ الْإِنَّا وَيَمْدَحُنَا وَيُزِي لَنَا؛ امام صادق علیه السّلام فرمودند: خدا را سپاس که در میان مردم ، کسانی را قرار داد که به سوی ما می آیند و بر ما وارد می شوند و ما را مدح و مرثیه می گویند. وسائل الشیعه ، ج ۱۰، ص ۴۶۹

حدیث ۵۵

قال الصادق علیه السّلام : مَنْ قَالَ فِينَا بَيْتَ شِعْرِ بَنِي اللَّهِ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ امام صادق علیه السّلام فرمودند: هر کس در راه ما و برای ما یک بیت شعر بسراید، خداوند برای او خانه ای در بهشت ، بنا می کند. وسائل الشیعه ، ج ۱۰، ص ۴۶۷

حدیث ۵۶

عَنْ أَبِي هَارُونَ الْمَكْفُوفِ قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السّلام فَقَالَ لِي : أَنْشِدْنِي ، فَأَنْشَدْتُهُ فَقَالَ : لَا ، كَمَا تُنْشِدُونَ وَ كَمَا تَزِيهِ عِنْدَ قَبْرِهِ؛ ابو هارون مکفوف می گوید: خدمت حضرت صادق علیه السّلام رسیدم . امام به من فرمودند: (برایم شعر بخوان). پس برایش اشعاری خواندم . فرمودند: این طور نه ، همان طور که (برای خودتان) شعرخوانی می کنید و همان گونه که نزد قبر حضرت سیدالشهدا مرثیه می خوانی . بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۷

حدیث ۵۷

امام صادق علیه السّلام می فرماید: قَالَ لِي أَبِي : يَا جَعْفَرُ! أَوْقِفْ لِي مِنْ مَالِي كَذَا وَ كَذَا النَّوَادِبِ تَنْدُبُنِي عَشْرَ سِنِينَ بِمَنِي أَيَّامٍ مِنِّي ؛ پدرم امام باقر علیه السّلام به من فرمودند: ای جعفر! از مال خودم فلان مقدار وقف نوحه خوانان کن که به مدت ده سال در (منا) در ایام حج، بر من نوحه خوانی و سوگواری کنند. بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۲۲۰

حدیث ۵۸

امام رضا علیه السّلام فرمودند: مَنْ كَانَ يَوْمَ عَاشُورَا يَوْمَ مُصِيبَتِهِ وَ حُزْنِهِ وَ بُكَائِهِ جَعَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمَ فَرَجِهِ وَ سُورِهِ؛ هر کس که عاشورا، روز مصیبت و اندوه و گریه اش باشد، خداوند روز قیامت را برای او روزشادی و سرور قرار می دهد. بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۴

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِنْ لِقَتِ الْحَسَيْنِ عَلَيْهِ السّلام حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا؛ برای شهادت حسین علیه السلام ، حرارت و گرمایی در دلهای مؤمنان است که هرگز سرد و خاموش نمی شود. جامع احادیث الشیعه ، ج ۱۲، ص ۵۵۶

حدیث ۶۰

ما قالَ فِينَا قَائِلٌ بَيْتَا مِنَ الشَّعْرِ حَتَّى يُؤَيِّدَ بِرُوحِ الْقُدْسِ؛ هیچ سراینده‌ای درباره ما بیت شعری نگفت، جز آن که روح القدس کمکش کرد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۷ / ۱

حدیث ۶۱

امام صادق علیه السلام: مَنْ قَالَ فِينَا بَيْتَ شِعْرِ بَنَى اللَّهُ تَعَالَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ هر که درباره ما یک بیت شعر بگوید، خداوند متعال در بهشت یک خانه برایش بسازد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۱ / ۷ / ۱

حدیث ۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الشُّعْرَاءِ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مُجَاهِدٌ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ، وَالذِّي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنَّمَا يَنْضَحُونَهِمْ بِالنَّبْلِ؛ - در پاسخ به سؤال از شاعران-: همانا مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می کند؛ سوگند به آن که جانم در دست اوست، سخنان شاعران (مؤمن) چون تیری است که به دشمن می زنند. نور الثقلین: ۴/۷۰/۱۰۵

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا حَشَرَهُ اللَّهُ فِي زَمْرَتِهِمْ؛ هر که گروهی را دوست دارد خدا وی را با آنها محشور کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همه‌ی محبت‌ها را به سوی ما جلب کنید و همه‌ی زشتی‌ها را از ما دور سازید. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۳)

حدیث ۶۵

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ وَالَانَا فَلَجَدَى (صلی الله علیه و آله و سلم) والی، وَ مَنْ عَادَانَا فَلَجَدَى عَادَى؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: هر که ما را دوست بدارد و پیرو ما باشد، پس دوستی و محبتش به جهت جدم رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می باشد. هر کس با ما دشمن و کینه توز باشد، پس دشمنی و مخالفت او به جهت جدم رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) خواهد بود. ینابیع المودّة، ج ۲، ص ۳۷، ح ۵۸

حدیث ۶۶

قالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَ إِنْ حُبَّنَا لَيْسَاقِطُ الدُّنُوبِ مِنْ بَنَى آدَمَ، كَمَا يُسَاقِطُ الرِّيحُ الْوَرَقَ مِنَ الشَّجَرِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا محبت و دوستی با ما (اهل بیت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)) سبب ریزش گناهان - از نامه اعمال - می شود، همان طوری که وزش باد، برگ درختان را می ریزد. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۳، ح ۷

حدیث ۶۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : يَا أَيُّهَا، ذَكَرْتُ الْمَحْشَرَ وَوُقُوفَ النَّاسِ عُرَاءَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاسْوَأَتَاهُ يَوْمَئِذٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - اظهار داشتند: ای پدر، من به یاد روز قیامت افتادم که مردم چگونه در پیشگاه خداوند با حالت برهنه خواهند ایستاد - و فریاد رسی ندارد، جز اعمال و علاقه نسبت به اهل بیت (علیهم السلام) - کشف الغمّه، ج ۲، ص ۵۷

حدیث ۶۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ أَوْ عَلَيَّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَحَيَاتِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ وَبَعِيدَ مَوْتِنَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هر که بر پدرم - رسول خدا - و بر من به مدت سه روز سلام کند خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند. راوی گوید: عرضه داشتم: آیا در زمان حیات و زنده بودن؟ فرمودند: چه در زمان حیات ما باشد، تو یا پس از مرگ. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۸۵، ح ۱۷

حدیث ۶۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : لَا تُصَلِّ عَلَى أُمَّةٍ نَقَضَتْ عَهْدَ اللَّهِ وَعَهْدَ أَبِي رَسُولِ اللَّهِ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ، وَظَلَمُوا لِي حَقِّي، وَأَخَذُوا إِزْنِي، وَخَرَقُوا صِيحْفِي اللَّتِي كَتَبَهَا لِي أَبِي بِمُلْكِكَ فَذَكَ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: افرادی که عهد خدا و پیامبر خدا را درباره امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - شکستند، و در حق من ظلم کرده و ارثیه ام را گرفتند و نامه پدرم را نسبت به فدک پاره کردند، نباید بر جنازه من نماز بگذارند. بیت الأحران، ص ۱۱۳

حدیث ۷۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ، أَنْكُمَا أَسِيحَظْتُمَانِي، وَ مَا رَضَيْتُمَانِي، وَ لَيْتُنِي لَقِيتُ النَّبِيَّ لِأَشْكُونَكُمَا إِلَيْهِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - هنگامی که ابوبکر و عمر به ملاقات حضرت آمدند فرمودند: خدا و ملائکه را گواه می گیرم که شما مرا خشمناک کرده و آزرده اید، و مرا راضی نکردید، و چنانچه رسول خدا را ملاقات کنم شکایت شما دو نفر را خواهم کرد. بحار الأنوار، ج ۲۸، ص ۳۰۳

حدیث ۷۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَاللَّهِ! لَا كَلِمَتِكَ أَبَدًا، وَاللَّهِ! لَأَدْعُونَ اللَّهَ عَلَيْكَ فِي كُلِّ صَبَاةٍ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - پس از ماجرای هجوم به خانه حضرت، خطاب به ابوبکر کردند و فرمودند: به خدا سوگند، دیگر با تو سخن نخواهم گفت، سوگند به خدا، در هر نمازی تو را نفرین خواهم کرد. الکافی، ج ۱، ص ۴۶۰

حدیث ۷۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَاللَّهِ يَا بَنَ الْخَطَابِ لَوْلَا أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ يُصِيبَ الْبَلَاءُ مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ، لَعَلِمْتُ أَنِّي سَأْفِسِمُ عَلَى اللَّهِ ثُمَّ أَجِدُهُ سَرِيعَ الْأَجَابَةِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - به عمر بن خطاب فرمودند: سوگند به خداوند، اگر نمی ترسیدم که عذاب الهی بر بی گناهی، نازل گردد؛ متوجه می شدی که خدا را قسم می دادم و نفرین می کردم. و می دیدی چگونه دعایم سریع مستجاب می گردید. الکافی، ج ۱، ص ۴۶۰

حدیث ۷۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : شِيعَتُنَا مِنْ خِيَارِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَكُلُّ مُحِبِّينَا وَمَوَالِي أَوْلِيَانَا وَمُعَادِي أَعْدَائِنَا وَالْمُسْلِمِمْ بِقَلْبِهِ وَ لِسَانِهِ لَنَا ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: شیعیان و پیروان ما، و همچنین دوستاناران اولیاء ما و آنان که دشمن دشمنان ما باشند، نیز آن هائی که با قلب و زبان تسلیم ما هستند بهترین افراد بهشتیان خواهند بود. بحارالأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۵

حدیث ۷۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ، حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَ بَعْدَ مَوْتِهِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همانا حقیقت و واقعیت تمام سعادت ها و رستگاری ها در دوستی علی - علیه السلام - در زمان حیات و پس از رحلتش خواهد بود. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۴۴۹

حدیث ۷۵

فی جواب سائل سأله عن حدود الصلاة ... قال : و ما سبب قبولها؟ قال - علیه السلام - : ولایتنا و البراءة من اعدائنا؛ در پاسخ کسی که پرسید از حدود نماز... و چه چیزی سبب قبولی نماز است؟ فرمودند: ولایت ما اهل بیت ، و براءت از دشمنان ما. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۶)

حدیث ۷۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : انَّ فَوْقَ كُلِّ عِبَادَةٍ عِبَادَةٌ، وَ حَبْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ أَفْضَلُ عِبَادَةٍ؛ برتر از هر عبادت، عبادتی است و دوست داشتن ما اهل بیت برترین عبادت می باشد. المحاسن: ۱ / ۲۴۷ / ۴۶۲.

حدیث ۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بی شک دوست حضرت محمد(ص) کسی است که خدا را فرمان برد اگر چه خویشاوندی او با آن حضرت دور باشد. (نهج البلاغه، خ ۹۲)

حدیث ۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نزدیک ترین مردم به ما کسی است که ما را دوست بدارد و با دشمنان ما دشمن باشد. (شرح غررالحکم ، ج ۲، ص ۴۸۳)

حدیث ۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که ما را دوست می دارد باید جامه بلاء و گرفتاری را آماده و مهیا سازد. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ، وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَعَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛** فرزندانان را با سه خصلت تربیت کنید: دوستی پیامبر اکرم (ص)، دوستی اهل بیت ایشان (ع) و تلاوت قرآن. **لجامع الصغیر، ج ۱، ص ۱۴**

حدیث ۸۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسٌ وَأَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛** هر چیزی را شالوده‌ای است و شالوده اسلام، دوستداری ما اهل بیت است. **المحاسن، ج ۱، ص ۱۵۰**

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ حَرِيذِنَا يُحِبُّ الْقُلُوبَ؛** به راستی که حدیث ما (اهل بیت) دلها را زنده می‌کند. **(بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۴۴)**

حدیث ۸۳

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: **فَجَعَلَ اللَّهُ طَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمَلَأَةِ وَ إِمَامَتَنَا أَمَانًا مِنَ الْفِرْقَةِ خِدَاوَنَدٍ** پیروی از ما اهل بیت را سبب برقراری نظم اجتماعی در امت اسلامی و رهبری ما را عامل در امان ماندن از تفرقه‌ها قرار داده است. **(احتجاج طبرسی ج ۱، ص ۲۵۸)**

حدیث ۸۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسٌ وَأَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛** هر چیزی را شالوده‌ای است و شالوده اسلام، دوستداری ما اهل بیت است. **المحاسن، ج ۱، ص ۱۵۰**

حدیث ۸۵

حضرت امام رضا (علیه السلام) می‌فرمایند: هر کس در مجلس که یاد و اسم ما در آن زنده نگه داشته می‌شود بنشیند، در آن روزی که دلها می‌میرد دل او نمی‌میرد. **امالی شیخ صدوق، ص ۶۸.**

حدیث ۸۶

امام صادق (سلام الله علیه) می‌فرمایند: **مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ الْخَيْرَ قَذَفَ فِي قَلْبِهِ حَبَّ الْحُسَيْنِ (سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهِ) وَ حَبَّ زِيَارَتِهِ؛** کسی که خدا خیرخواه او باشد، محبت امام حسین (سلام الله علیه) و شوق زیارت ایشان را در دل او می‌اندازد. **بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۷۶.**

حدیث ۸۷

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: **مَنْ أُنْشِدَ فِي الْحُسَيْنِ بَيْتًا مِنْ شِعْرِ فَبِكِي وَ ابْكِي** عشره فله لهم الجنة. هر کسی درباره حسین (علیه السلام) بیتی شعر بسراید و خود بگیرد و ده نفر را بگریاند، برای او و آن ده نفر بهشت باشد. **ثواب الاعمال/ ج ۱۱۰.**

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس خداوند محبت اهل بیت (علیهم السلام) را به او بخشیده، به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. الخصال/۵۱۵

احادیث قدسی**حدیث ۱**

قال الله عزوجل: همانا علی امام پرهیزگاران و رهبر روسفیدان پاک و پادشاه مؤمنان است. (امالی الصدوق ۳۵۲)

حدیث ۲

قال الله عزوجل: ولایت علی بن ابی طالب (ع) دژ (امان) من است هر که وارد آن شود، از عذاب من در امان خواهد بود. (عیون اخبار الرضا (ع) ۱/۱۴۶)

حدیث ۳

قال الله عزوجل: من بی نیازترین شریک هستم، هر کس کاری انجام دهد و دیگری را (با من) شریک کند، من از آن (کار) بیزارم و آن (کار)، برای همان شریک خواهد بود. (بحار الانوار ۶۷/۲۲۲)

حدیث ۴

قال الله عزوجل: (ای آدم!) اگر این‌ها (اهل بیت علیهم السلام) نبودند، نه تو را می آفریدم و نه بهشت و جهنم را، و نه آسمان و زمین را. (معانی الاخبار ۱۲۴)

حدیث ۵

قال الله عزوجل: لا اله الا الله دژ (امان) من است، کسی که وارد آن شود، از عذاب من در امان است. (امالی الصدوق ۲۳۵)

حدیث ۶

قال الله عزوجل: برادرت علی را بشارت ده، که من دوست دار او را عذاب نمی کنم و به دشمن او رحم نمی کنم. (امالی صدوق ۳۹)

حدیث ۷

قال الله عزوجل: چنان که هیچ درختی بدون میوه کامل نیست، ایمان نیز بدون کنار گذاشتن کارهای حرام کامل نمی شود. (علل الشرایع ۱/۲۵۰)

حدیث ۸

قال الله عزوجل: ای احمد! اندیشه‌ات را به کار گیر پیش از آن که از دست برود، زیرا کسی که اندیشه‌اش را به کار بندد، اشتباه نمی‌کند و گرفتار سرکشی نمی‌شود. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۵)

حدیث ۹

قال الله عزوجل: ای احمد! می‌دانی به کدام دلیل تو را بر دیگر انبیا برتری دادم؟ به دلیل یقین و حسن خلق و سخاوت نفس و دلسوزی برای مردم. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۵)

حدیث ۱۰

قال الله عزوجل: ای احمد! عبادت ده بخش دارد که نه بخش آن، به دست آوردن روزی حلال است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۱۱

قال الله عزوجل: ای احمد! پرهیزکاری، زینت مؤمن و ستون برپایی دین است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۱۲

قال الله عزوجل: وای بر کسانی که با فریب، دین را به دنیا می‌فروشند. (کافی ۲/۲۹۹)

حدیث ۱۳

قال الله عزوجل: بنده‌ام با چیزی بهتر از واجبات به من نزدیک نمی‌شود. و با نافله (کارهای مستحبی) به من نزدیک می‌شود تا اینکه دوستش بدارم. آن گاه که دوستش بدارم، من گوش او خواهم شد که با آن می‌شنود و دیده‌ی او که با آن می‌بیند و زبان او که با آن سخن می‌گوید و دست او که قدرت‌نمایی می‌کند. اگر دعایم کند اجابتش می‌کنم و اگر از من بخواهد به او می‌دهم. (کافی ۲/۳۵۳)

حدیث ۱۴

قال الله عزوجل: ای محمد! هر که ولی مرا بیازارد به جنگ من برخاسته است. (کافی ۲/۳۵۲)

حدیث ۱۵

قال الله عزوجل: هر که بنده‌ی مؤمن مرا بیازارد، باید با من اعلام جنگ کند. (کافی ۲/۳۰۵)

حدیث ۱۶

قال الله عزوجل: ای داوود! همان گونه که نزدیک‌ترین مردم به خدا، فروتنان هستند، دورترین مردم از خدا، متکبران هستند. (کافی ۲/۱۲۴)

حدیث ۱۷

قال الله عزوجل: باید که زبانت در نهان و آشکار، یکی باشد. (کافی ۸/۱۳۴)

حدیث ۱۸

قال الله عزوجل: ای عیسی! آن که بر من شوریده و گناه می‌کند تو را نفریبند. روزی مرا می‌خورد و دیگری را بندگی می‌کند... آن‌چنان او را به بند می‌کشم که راه‌گریزی نداشته باشد. (کافی ۸/۱۳۳)

حدیث ۱۹

قال الله عزوجل: با مستحبات به من نزدیک شو. (کافی ۸/۱۳۲)

حدیث ۲۰

قال الله عزوجل: زبان را در پس اندیشه قرار ده تا در امان باشی. (کافی ۲/۴۹۸)

حدیث ۲۱

قال الله عزوجل: آن‌گاه که مرا یاد می‌کنی، فروتن باش. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۲۲

قال الله عزوجل: یاد من، هر جایی زیباست. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۲۳

قال الله عزوجل: مال بسیار، گناهان را از یاد می‌برد. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۲۴

قال الله عزوجل: هر که مرا یاد کند همدمش می‌شوم. (کافی ۲/۴۹۶)

حدیث ۲۵

قال الله عزوجل: هر گونه می‌خواهی باش که با هر دست که دهی از همان دست می‌گیری. (کافی ۲/۱۳۸)

حدیث ۲۶

قال الله عزوجل: شکر، نعمت‌ها را افزون و از دیگران بی‌نیاز می‌کند. (کافی ۲/۹۴)

حدیث ۲۷

قال الله عزوجل: ای فرزند آدم! خودت را محو بندگی من کن تا دلت را پر از بی‌نیازی کنم. (کافی ۲/۸۳)

حدیث ۲۸

قال الله عزوجل: نیکی ده برابر پاداش دارد و یک گناه نابودکننده است. (کافی ۸/۴۹)

حدیث ۲۹

قال الله عزوجل: ای موسی! هر که از گناهکاران نزد تو آمد و به تو پناه برد، بگو خوش آمدی و آسوده شدی، چه جایگاه بزرگی است پیشگاه خداوند جهان. و بر ایشان آمرزش بخواه و بر ایشان مانند یکی از خودشان باش. (کافی ۸/۴۸)

حدیث ۳۰

آن گاه که در برابر من به نماز می ایستی، شتاب نکن. (کافی ۸/۴۶)

حدیث ۳۱

قال الله عزوجل: ای موسی! توبه را زود انجام بده و گناه را برای بعد بگذار. (کافی ۸/۴۶)

حدیث ۳۲

قال الله عزوجل: ای موسی! مرا در هیچ حالتی فراموش نکن و از بسیاری مال سرمست نشو. (کافی ۸/۴۵)

حدیث ۳۳

قال الله عزوجل: ای موسی! نزد من از بسیاری گناه فریاد برآور، همانند گناه کاری که از دشمنش می گریزد. (کافی ۸/۴۲)

حدیث ۳۴

قال الله عزوجل: ای موسی! آرزوهای بسیاری برای دنیا نداشته باش، زیرا دلت را سخت می کند و کسی که دلش سخت باشد از من دور می شود. (کافی ۸/۴۲)

حدیث ۳۵

قال الله عزوجل: ای آدم! هر کدام از فرزندان تو قصد انجام کار نیکی کند، اگر انجام ندهد یک کار نیک و اگر انجام دهد، ده برابر نوشته خواهد شد. (کافی ۲/۴۴۰)

حدیث ۳۶

قال الله عزوجل: ای آدم! آنچه بین من و توست: از تو دعا و از من اجابت. (الخصال ۱/۲۴۴)

حدیث ۳۷

قال الله عزوجل: در نهان و نیز هنگام شادمانی به یاد من باش تا در غفلت‌ها به یادت باشم. (امالی صدوق/۲۵۴)

حدیث ۳۸

قال الله عزوجل: تندی نکن با کسی که تو را بر او مسلط کردند تا با تو تندی نکنم. (کافی ۲/۳۰۳)

حدیث ۳۹

قال الله عزوجل: به راستی درمی‌گذرم از مردمان مسلمانی که ولایت امام عادل را که از جانب خداوند است پذیرفته‌اند. (کافی ۱/۳۷۶)

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: دوستی و مهرورزی نسبت به یکدیگر در الفت و آرامش روح هاست. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۴۱

قال الله عزوجل: إني قد قضيت لكل قوم هاديا أهدى به السعداء و يكون حجة على الأشقياء؛ من برای هر قومی راهنمایی قرار دادم، که خوشبختان را به وسیله آن هدایت می‌کنم و حجتی برای بدبختان است. الکافی، ج ۸، ص ۲۸۵، ح ۴۳۰.

حدیث ۴۲

قال الله عزوجل: اگر علی را نیافریده بودم، همسری مناسب فاطمه، از فرزندان آدم و نسل او نبود. (عیون اخبارالرضا(ع) ۲۰۳)

علم و دانش

علم و دانش

حدیث ۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: آفة العلم النسيان؛ آفت دانش، فراموشی است. الخصال، ص ۴۱۶.

حدیث ۲

قال الامام الهادی - عليه السلام - : العُجْبُ صَارِفٌ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ، دَاعٍ إِلَى الْغَمِّ. امام هادی - عليه السلام - فرمود: خودپسندی، (آدمی را) از طلب علم باز می‌دارد و به تحقیر دیگران فرا می‌خواند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۹۹»

حدیث ۳

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : طَلَبُ الْعِلْمِ ثَلَاثَةٌ فَأَعْرِفْهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ: صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجِدَالِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْإِسْطِطَالَةِ وَ

الْخَلِّ وَصَفَتْ يَطْلُبُهُ لِفَقْهِهِ وَالْعَقْلِ فَصَاحِبُ الْحَيْدَلِ وَالْمِرَاءِ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هویت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مرء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مرء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أقرَّبُ النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النَّبُوَّةِ أَهْلُ الْجِهَادِ وَ أَهْلُ الْعِلْمِ . رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نزدیک ترین مردم به مقام نبوت، اهل جهاد و دانش اند. «کنز العمال، ح ۱۰۶۴۷»

حدیث ۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ، وَ إِلَى نُوحٍ فِي حِكْمَتِهِ وَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ فِي حِلْمِهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ . رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که می خواهد علم و معرفت آدم ابوالبشر و حکمت نوح و حلم ابراهیم را ببیند، پس باید به سوی علی بن ابی طالب نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث ۶

قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - : ... عَلَّمَنِي أَلْفَ بَابٍ يَفْتَحُ مِنْ كُلِّ بَابٍ أَلْفَ بَابٍ . اميرالمؤمنين - عليه السلام - فرمودند: پیامبر - صلى الله عليه و آله - هزار در علم و دانش را به من آموخت که از هر در آن هزار در دیگر گشوده می شود. «بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۳۱»

حدیث ۷

قال الامام الرضا - عليه السلام - : لَمْ يَزَلِ اللَّهُ عَالِمًا بِالْأَشْيَاءِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ الْأَشْيَاءَ ... . امام رضا - عليه السلام - فرمودند: علم خداوند در ازل و پیش از خلقت اشياء، مثل علم او به اشياء بعد از خلقت آنها بوده است. «توحيد صدوق، ص ۱۴۵»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ لَا جَهْلَ فِيهِ، حَيَاةً لَا مَوْتَ فِيهِ، نَوْراً لَا ظُلْمَةَ فِيهِ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند (را) علمی است که هیچ جهلی در او نیست، حیاتی است که هیچ موتی در او نیست، نوری است که هیچ جنبه ظلمانی ندارد. «توحيد صدوق، ص ۱۳»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : فَاتَّهَ لَيْسَ لِعِلْمِهِ مُنْتَهَى . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا برای علم خداوند پایانی نیست. «توحيد صدوق، ص ۱۳۴»

حدیث ۱۰

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : حَرَقَ عِلْمُهُ بَاطِنُ غَيْبِ السِّرَاتِ وَ أَحَاطَهُ بِغَمُوضِ عَقَائِدِ السِّرِيرَاتِ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: علم خداوند ژرفای پرده های غیب را شکافته است و به افکار و عقاید پنهان احاطه دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸»

حدیث ۱۱

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: وَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِلْعِلْمِ أَهْلًا وَ فَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ طَاعَتَهُمْ بِقَوْلِهِ: «وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا» وَ الْبُيُوتُ هِيَ بُيُوتُ الْعِلْمِ الَّتِي إِسْتَوْدَعْتَهُ الْأَنْبِيَاءُ وَ أَبْوَابُهَا أَوْصِيَاءُهُمْ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: خداوند برای «علم» جایگاهی مناسب مقرر داشته است و بر بندگانش اطاعت از آن را واجب گردانده و فرموده: از درب خانه داخل شوید و منظور از بیوت خانه های علم است که به انبیاء داده شده و ابواب آن اوصیاء آن ها هستند. «نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۷۷»

حدیث ۱۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقْدَمُ أُمَّتِي سِلْمًا وَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا وَ أَصِيحُّهُمْ دِينًا وَ أَفْضَلُهُمْ يَقِينًا وَ أَحْلَمُهُمْ حِلْمًا وَ أَسْمَحُهُمْ كَفًّا وَ هُوَ الْأَمَامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «أمالی صدوق، ص ۸»

حدیث ۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا سَيَّهَرَ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مُتَهَجِّدٍ بِالْقُرْآنِ، وَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، أَوْ عَرُوسٍ تُهْدَى إِلَى زَوْجِهَا. شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن، تحصیل دانش و یا فرستادن عروس به خانه شوهرش. بحار الأنوار: ۱۷۸ / ۷۶ / ۳ منتخب میزان الحکمة: ۲۸۴

حدیث ۱۴

امام علی علیه السلام: مُرُّوا أَوْلَادَكُمْ بِطَلَبِ الْعِلْمِ؛ فَرَزْنَدَانِ خُودِ رَا بَه آمُوخْتَن دَانِش وَادَارِید. کنز العمال: ۴۵۹۵۳ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۶

حدیث ۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اَكْثَبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ، وَ إِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ؛ دَانِش رَا، پِیش از درگذشت دانشمندان، بنویسید؛ زیرا با مرگ دانشمندان، دانش (آنان) نیز می‌رود. کنز العمال: ۲۸۷۳۳ منتخب میزان الحکمة: ۴۸۲

حدیث ۱۶

الإمام الباقر عليه السلام لسلمة بن كهيل والحكم بن عتيبة: شرفا وغربا لن تجدا علما صحيحا إلا شيئا يخرج من عندنا أهل البيت؛ امام

باقر علیه‌السلام- خطاب به سلمه بن کهیل و حکم بن عتیبه- فرمودند: اگر به شرق و غرب بروید ، هرگز دانش درستی را نخواهید یافت ، مگر همان چیزی که از ما خاندان صادر شود . بحار الأنوار : ۲ / ۹۲ / ۲۰

حدیث ۱۷

امام علی علیه‌السلام : أَعْلَمُ النَّاسِ الْمُسْتَهْتَرُ بِالْعِلْمِ ؛ داناترین مردم ، کسی است که آزمونند دانش باشد . غرر الحکم : ۳۰۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۶

حدیث ۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ ؛ داناترین مردم ، کسی است که دانش مردم را با دانش خود جمع کند . أمالی الصدوق : ۴ / ۲۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۶

حدیث ۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ خِيفَتِهِ لَعَلَّمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ ؛ اگر از خدا ، چنان که سزد ، می ترسیدید علمی به شما آموخته می شد که جهل و نادانی با آن همراه نبود . کنز العمال : ۵۸۸۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۶

حدیث ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : عِلْمُ الْبَاطِنِ سِرٌّ مِنْ أَسْرَارِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَحُكْمٌ مِنْ حُكْمِ اللَّهِ ، يَقْدِفُهُ فِي قُلُوبٍ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ ؛ علم باطنی ، رازی از رازهای خداوند عز و جل و حکمتی از حکمت‌های خداست و آن را در دل هر کس از بندگانش که خواهد ، می افکند . کنز العمال : ۲۸۸۲۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۶

حدیث ۲۱

امام صادق علیه‌السلام : لَيْتَ الشَّيَاطِ عَلَى رُؤُوسِ أَصْحَابِي حَتَّى يَتَفَقَّهُوا فِي الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ ؛ کاش بالای سر اصحابم تازیانه بود تا در احکام حلال و حرام فقیه شوند . المحاسن : ۱ / ۳۵۸ / ۷۶۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۴

حدیث ۲۲

امام باقر علیه‌السلام : إِعْلَمُ أَنَّهُ لَا عِلْمَ كَطَلْبِ السَّلَامَةِ ، وَلَا سِلَامَةَ كَسِلَامَةِ الْقَلْبِ ؛ بدان که هیچ دانشی چون طلب سلامتی نیست و هیچ سلامتی مانند سلامت دل نمی باشد . تحف العقول : ۲۸۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۴

حدیث ۲۳

امام علی علیه‌السلام : خَيْرُ الْعُلُومِ مَا أَصْلَحَكَ ؛ بهترین دانشها، دانشی است که تو را اصلاح کند. غرر الحکم : ۴۹۶۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۴

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خَيْرُ الْعِلْمِ مَا نَفَعَ؛ بهترین دانش آن است که سودمند باشد. اُمالی‌الصدوق: ۳۹۴ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۵

امام کاظم علیه‌السلام: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وارد مسجد شد، دید عده‌ای گرد مردی جمع شده‌اند، فرمودند: چه خبر است؟ عرض شد: علامه است. فرمودند: علامه یعنی چه؟ عرض کردند: او داناترین مردم است به نسل و نسب‌های اعراب و جنگهای ایشان و به روزگار جاهلیت و اشعار و زبان عربی. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اینها دانشی است که اگر کسی نداند، به او زیانی نرساند و اگر کسی بداند، او را سودی نبخشد. اُمالی‌الصدوق: ۲۲۰/۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۶

امام علی علیه‌السلام: وَاعْلَمَ أَنَّهُ لَا خَيْرَ فِي عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَلَا يَنْتَفَعُ بِعِلْمٍ لَا يَحِقُّ تَعَلُّمَهُ. بدان که در دانش ناسودمند خیری نیست و آموختن دانشی که سزاوار آموختن نیست، سودی ندهد. نهج البلاغه: الکتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۷

امام علی علیه‌السلام: الْعُلُومُ أَرْبَعَةٌ: الْفِقْهُ لِلْأَدْيَانِ، وَالطَّبُّ لِلْأَبْدَانِ، وَالنَّحْوُ لِلْسَانَ، وَالنُّجُومُ لِمَعْرِفَةِ الْأَزْمَانِ؛ دانشها چهار گونه‌اند: دانش فقه برای شناخت ادیان، دانش پزشکی برای سلامتی بدن‌ها، دانش نحو برای تصحیح گویش‌ها و دانش ستاره شناسی برای شناخت اوقات. بحار الأنوار: ۱ / ۲۱۸ / ۴۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِلْمُ عِلْمَانِ: عِلْمُ الْأَدْيَانِ، وَعِلْمُ الْأَبْدَانِ؛ دانش بر دو قسم است: شناخت ادیان و شناخت کالبدها. بحار الأنوار: ۱ / ۲۲۰ / ۵۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّمَا الْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ: آيَةٌ مُحَكَّمَةٌ أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ، أَوْ سُنَّةٌ قَائِمَةٌ، وَمَا خَلَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ؛ علم سه تاست: آیه‌ای روشن و نسخ نشده، یا فریضه‌ای میانه، یا سنتی پا برجای. و ماسوای اینها فضیلتی غیر ضرور است. الکافی: ۳۲ / ۱ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۳۰

لَا يَسْتَوِي عِنْدَ اللَّهِ فِي الْعُقُوبَةِ الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ، نَفَعْنَا اللَّهَ وَإِيَّاكُمْ بِمَا عَلِمْنَا، وَجَعَلَهُ لَوَجْهِهِ خَالِصًا، إِنَّهُ سَمِيعٌ مُجِيبٌ؛ کیفر کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند، نزد خداوند یکسان نیست. خداوند ما و شما را از علمی که داریم بهره‌مند سازد و آن را برای خود خالص گرداند، همانا او شنوا و پذیرنده (دعا) است. الإرشاد: ۱ / ۲۳۰ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۳۱

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ بِهِ؛ میوه دانش، به کار بستن آن است. غرر الحکم: ۴۶۲۴: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۳۹

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ؛ میوه دانش، پرستش است. غرر الحکم: ۴۶۰۰: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۴۰

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ؛ میوه دانش، خالص گردانیدن عمل (برای خدا) است. غرر الحکم: ۴۶۴۲: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام: مَنْ أَكْثَرَ الْفِكْرَ فِيمَا تَعَلَّمَ أَتَقَنَ عِلْمَهُ، وَفَهُمْ مَا لَمْ يَكُنْ يَفْهَمُ؛ هر که در آموخته‌هایش زیاد بیندیشد، دانش خود را استوار گرداند و آنچه را نمی‌فهمیده است بفهمد. غرر الحکم: ۸۹۱۷: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۴۲

امام کاظم علیه السلام: لَا عِلْمَ إِلَّا مِنْ عَالِمٍ رَبَّانِيٍّ، وَمَعْرِفَةَ الْعَالِمِ بِالْعَقْلِ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است. مستدرک الوسائل: ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۴۳

امام علی علیه السلام: مَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ الْجَهْلِ أَنْ يَتَعَلَّمُوا حَتَّى أَخَذَ عَلَى أَهْلِ الْعِلْمِ أَنْ يُعَلِّمُوا؛ خداوند، از جاهلان برای آموختن تعهد نگرفت، مگر این که پیش از آن، دانایان را به آموزش دادن آن متعهد و موظف ساخت. نهج البلاغه: الحکمه ۴۷۸: منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَيُّمَا رَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَكَتَمَهُ وَهُوَ يَعْلَمُهُ، لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلْجِمًا بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ؛ هر مردی که خداوند به او دانشی دهد و او آن را، با این که می‌داند، مخفی نگه دارد، در روز قیامت در حالی که افساری از آتش بر او زده شده است خداوند عز و جل را دیدار کند. أمالی الطوسی: ۳۷۷ / ۸۰۸: منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۴۵

امام باقر علیه السلام: مُعَلِّمُ الْخَيْرِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ دَوَابُّ الْأَرْضِ، وَحِيَتَانُ الْبُحُورِ، وَكُلُّ صَيْغِيرَةٍ وَكَبِيرَةٍ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَسَيِّمَائِهِ؛ جنبندگان زمین و ماهیان دریاها و هر موجود ریز و درشتی در زمین و آسمان خدا، برای آموزگار خوبیها آمرزش می‌طلبند. ثواب الأعمال: ۱ / ۱۵۹: منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۴۶

امام باقر علیه‌السلام: مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمَلَ بِهِ، وَلَا يُنْقَضُ أَوْلَئِكَ مِنْ أَجورِهِمْ شَيْئًا؛ هر که یک باب هدایت را آموزش دهد، برای او همانند پاداش کسی باشد که به آن عمل کند و از پاداش عمل کنندگان به آن نیز چیزی کاسته نمی‌شود. تحف العقول: ۲۹۷ منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۴۷

امام باقر علیه‌السلام: تَذَاكَرُ الْعِلْمِ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ لَيْلَةٍ؛ یک ساعت مذاکره علمی، بهتر از یک شب عبادت است. الاختصاص: ۲۴۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۴۸

امام باقر علیه‌السلام: إِنَّ قَلْبًا لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْعِلْمِ كَالْبَيْتِ الْخَرَابِ الَّذِي لَا عَامِرَ لَهُ؛ دلی که در آن چیزی از دانش نباشد، مانند خانه ویرانه‌ای است که آباد کننده‌ای ندارد. أمالی الطوسی: ۵۴۳/۱۱۶۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۴۹

الامام علی علیه‌السلام لَمَّا أُكْمِلَ لَمَّا أَخَذَ بِيَدِهِ وَأَخْرَجَهُ إِلَى الْجَبَانِ فَلَمَّا أَصْحَرَ تَنَفَّسَ الصُّعْدَاءَ وَقَالَ: يَا كَمِيلُ، الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَأَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ، وَالْمَالُ تَنْقُضُهُ النَّفْقَةُ، وَالْعِلْمُ يَزُكُو عَلَى الْإِنْفَاقِ، وَصَنِيعُ الْمَالِ يَزُولُ بِزَوَالِهِ. امام علی علیه‌السلام- دست کمیل بن زیاد را گرفت و او را به سوی گورستان برد و چون به صحرا رسید، آهی از نهاد برکشید و به او فرمودند:- ای کمیل! دانش بهتر از دارایی است؛ زیرا دانش از تو نگهداری می‌کند اما از دارایی تو باید نگهداری کنی، دارایی با خرج کردن کم می‌شود، اما دانش با انفاق زیاد می‌گردد. و دست پرورده مال و ثروت با از بین رفتن آن از بین می‌رود (احترام و موقعیت اجتماعی خود را از دست می‌دهد). نهج البلاغه: الحکمه ۱۴۷. الجبان والجبانة: الصّحراء، وتُسمى بهما المقابر (النهاية: ۱/۲۳۶)

حدیث ۵۰

امام علی علیه‌السلام: إِذَا أَرَدَلَ اللَّهُ عَبْدًا حَظَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمَ؛ هر گاه خداوند (بخواهد) بنده‌ای را پست گرداند، او را از علم بی‌بهره سازد. نهج البلاغه: الحکمه ۲۸۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ... بِهِ يُطَاعُ الرَّبُّ وَيُعْبَدُ، وَبِهِ تُوَصَّلُ الْأَرْحَامُ، وَيُعْرَفُ الْحَلَالُ مِنَ الْحَرَامِ، الْعِلْمُ إِمَامُ الْعَمَلِ وَالْعَمَلُ تَابِعُهُ، يُلْهَمُ بِهِ السُّعْدَاءَ، وَيُحَرِّمُهُ الْأَشْقِيَاءَ؛ تحصیل دانش بر هر مسلمانی واجب است... با دانش است که پروردگار فرمانبری و پرستش می‌شود و با دانش است که پیوندهای خویشاوندی برقرار می‌ماند و حلال از حرام باز شناخته می‌شود. دانش پیشوای عمل است و عمل پیرو آن می‌باشد، به نیکبختان دانش الهام می‌شود و شوربختان از آن محروم می‌شوند. أمالی الطوسی: ۴۸۸ / ۱۰۶۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۵۲

امام علی علیه السلام: یا مؤمن، این‌ها علم و الأدب ثمن نفسک، فاجتهد فی تعلمهما، فما یزید من علمک وأدبک یزید فی ثمنک وقد یرک؛ ای مؤمن! این دانش و ادب جان بهای توست، پس در فراگرفتن آن دو کوشا باش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود، قدر و ارزشش فزونی گیرد. مشکاه الأنوار: ۱۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۱۴

حدیث ۵۳

امیر المؤمنین علی علیه السلام: لِسَائِلِ سِئَالِهِ عَنْ مُعْضَلَةٍ: سِئَلُ تَفْقَهِهَا، وَلَا تَسْأَلُ تَعْتِنَا؛ فَإِنَّ الْجَاهِلَ الْمُتَعَلِّمَ شَبِيهٌ بِالْعَالِمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ الْمُتَعَسِّفَ (الْمُتَعَنِّفَ) شَبِيهٌ بِالْجَاهِلِ الْمُتَعَنِّفِ. امام علی علیه السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن بیس، نه برای آزرده و خطا گرفتن؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن همانند عالم است و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد. نهج البلاغه: الحکمه ۳۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۰

حدیث ۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: السُّؤَالُ نِصْفُ الْعِلْمِ. پرسش نیمی از دانش است. کنز العمال: ۲۹۲۶۰

حدیث ۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِلْمُ خَزَائِنٌ وَمَفَاتِيحُهُ السُّؤَالُ، فَاسْأَلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ فَإِنَّهُ يُوجِرُ أَرْبَعَةً: السَّائِلُ، وَالْمُتَكَلِّمُ، وَالْمُسْتَمِعُ، وَالْمُجِبُّ لَهُمْ؛ دانش گنجینه‌هایی است و کلیدهای آن پرسش است؛ پس، خدایتان رحمت کند، پرسید، که با این کار چهار نفر اجر می‌یابند: پرسشگر، پاسخگو، شنونده و دوستدار آنان. تحف العقول: ۴۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۰

حدیث ۵۶

امام علی علیه السلام: غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ؛ اوج فضیلتها دانش است. غرر الحکم: ۶۳۷۹

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ، وَنُورُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى، وَقُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ همانا دانش، (مایه) زندگی دلهاست و روشن کننده دیدگان کور و نیرو بخش بدنهای ناتوان. أمالی الصدوق: ۴۹۳ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۵۸

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ حَيَاةٌ؛ دانش، زندگی است. غرر الحکم: ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۵۹

امام علی علیه السلام: كَفَى بِالْعِلْمِ شَرَفًا أَنْ يَدَّعِيَهُ مَنْ لَا يُحْسِبُهُ، وَيَفْرَحَ بِهِ إِذَا نُسِبَ إِلَيْهِ، وَكَفَى بِالْجَهْلِ ذَمًّا يَبْرَأُ مِنْهُ مَنْ هُوَ فِيهِ؛ در ارجمندی دانش، همین بس که کسی هم که آن را نیکو نمی‌داند دم از داشتن آن می‌زند و هر گاه نسبت علم و دانایی به او

داده‌شود ، خوشحال می‌گردد و در نکوهندگی نادانی ، همین بس که ، حتی آدم نادان و بی‌بهره از دانش از آن بیزار می‌جوید .
منیه المرید : ۱۱۰ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۰

العِلْمُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ ؛ دانش ، گمشده مؤمن است . عیون أخبار الرضا علیه السلام : ۲ / ۶۶ / ۲۹۵ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۱

امام علی علیه السلام : لا شَرَفَ كَالْعِلْمِ ؛ هیچ شرافتی ، چون دانش نیست . نهج البلاغة : الحکمة ۱۱۳ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام : العِلْمُ أَشْرَفُ الْأَحْسَابِ ؛ دانش ، شریفترین شرافت خانوادگی است . كنز الفوائد للکراجکی : ۱ / ۳۱۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۳

امام علی علیه السلام : العِلْمُ نِعَمٌ دَلِيلٌ ؛ دانش ، چه نیکو راهنمایی است . غرر الحکم : ۸۳۷ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۴

امام علی علیه السلام : العِلْمُ مِصْبَاحُ الْعَقْلِ ؛ دانش ، چراغ خرد است . غرر الحکم : ۵۳۶ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۵

امام علی علیه السلام : رَأْسُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ ، غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ ؛ سرآمد فضیلتها ، دانش است ؛ نقطه پایان فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۵۲۳۴ / ۶۳۷۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ ، وَالْجَهْلُ رَأْسُ الشَّرِّ كُلِّهِ ؛ دانایی ، سرآمد همه خوبیهاست و نادانی سرآمد همه بدیها . بحار الأنوار : ۷۷ / ۱۷۵ / ۹ / ۱۷۵ / ۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث ۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَكْثَرُ النَّاسِ قِيَمَةٌ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا ، وَأَقْلُ النَّاسِ قِيَمَةٌ أَقْلُهُمْ عِلْمًا ؛ با ارزشترین مردم ، کسانی هستند که از دانش بیشتری برخوردارند و کم‌ارزشترین مردم کسانی هستند که از دانش کمتری بهره‌مندند . أمالی الصدوق : ۲۷ / ۴

حدیث ۶۸

امام علی علیه السلام: حَشْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی. أمالی الطوسی: ۷۸ / ۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۶۹

امام علی علیه السلام: حَشْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی. أمالی الطوسی: ۷۸ / ۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۷۰

امام علی علیه السلام: الْجَهْلُ أَدْوَأُ الدَّاءِ؛ نادانی بدترین درد است. غرر الحکم: ۸۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۷۱

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ الْعِلْمُ بِالْتَّعْلُمِ، إِنَّمَا هُوَ نُورٌ يَقَعُ فِي قَلْبٍ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَهْدِيَهُ، فَإِنْ أُرِدَتْ الْعِلْمَ فَاطْلُبْ أَوَّلًا فِي نَفْسِكَ حَقِيقَةَ الْعُبُودِيَّةِ، وَاطْلُبِ الْعِلْمَ بِاسْتِعْمَالِهِ، وَاسْتَفْهِمِ اللَّهَ يُفْهِمَكَ؛ دانش به آموختن نیست، بلکه نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی بخواهد هدایتش کند، می‌افتد. بنابراین، اگر خواهان دانش هستی، نخست حقیقت عبودیت را در جان خودت جويا شو و دانش را از طریق به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم و دانایی بخواه تا تو را فهم و دانایی دهد. بحار الأنوار: ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۷۲

امام صادق علیه السلام: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْعِلْمُ؟ قَالَ: الْإِنْصَاتُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْإِسْتِمَاعُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْحِفْظُ، قَالَ: ثُمَّ مَه؟ قَالَ: الْعَمَلُ بِهِ، قَالَ: ثُمَّ مَه يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: نَشْرُهُ؛ مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آمد و عرض کرد: ای رسول خدا! علم چیست؟ فرمودند: خاموشی. عرض کرد: سپس چه؟ فرمودند: گوش سپردن. عرض کرد: دیگر چه؟ فرمودند: حفظ و مراقبت. عرض کرد: آن گاه چه؟ فرمودند: به کار بستن آن. عرض کرد: سپس چه ای رسول خدا؟ فرمودند: انتشار دادن آن. الکافی: ۱ / ۴۸ / ۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَتِمُّ عَقْلُ الْمَرْءِ حَتَّى يَتِمَّ فِيهِ عَشْرٌ خِلَالَ... لَا يَسْأَمُ مِنْ طَلَبِ الْعِلْمِ طَوْلَ عُمَرِ بْنِ عَبْدِ الْمَنَظَرِ؛ خرد آدمی کامل نگردد، مگر آن گاه که ده خصلت در او فراهم آید... و تا زنده است از طلب دانش خسته نشود. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۱۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۴

امام علی علیه السلام: لَا يُحْرَزُ الْعِلْمُ إِلَّا مَنْ يُطِيلُ دَرَسَهُ؛ دانش را به دست نیاورد، مگر کسی که مدتها بیاموزد. غرر الحکم: ۱۰۷۵۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۵

عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدَبِّبَ نَفْسَهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، وَلَا يَمَلَّ مِنَ تَعَلُّمِهِ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عِلْمٌ؛ بر دانش آموز است، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد. غرر الحکم: ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۶

امام علی علیه السلام: عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدَبِّبَ نَفْسَهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، وَلَا يَمَلَّ مِنَ تَعَلُّمِهِ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عِلْمٌ؛ بر دانش آموز است، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد. غرر الحکم: ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۷۷

امام سجّاد علیه السلام: حَقَّ اسْتَادُ تُوْ اَيْنِ اسْتِ كِهْ بِهْ اُوْ اِحْتِرَامِ كِذَارِي، مُحَضَّرَشْ رَا مَوْقَرَّ دَارِي، بَا دَقْتْ بِهْ سَخْنَانَشْ كُوشْ بَسْپَارِي، رُوَيْتْ بِهْ اُوْ بَاشْدْ وَ بِهْ اُوْ تَوْجِّهْ نَمَايِي، صِدَايْتْ رَا بَرِ اُوْ بَلَنْدْ نَكْنِي، هَرْ گَاهْ كَسِيْ اَزْ اُوْ سَوْأَلِيْ كَنْدْ تُوْ جَوَابْ نَدِهِي، بَلَكِهْ بَگِذَارِيْ خُودَشْ جَوَابْ دَهْدْ. دَرِ مُحَضَّرْ اُوْ بَا كَسِيْ سَخْنْ نَگُوِيِي، دَرِ حَضُورْ اُوْ اَزْ كَسِيْ غِيْبْتْ نَكْنِي، اِگَرِ پِيْشْ تُوْ اَزْ اُوْ بَدْ كُويِيْ شُودْ، اَزْ وِيْ دِفَاعْ كَنِي. عِيْبَاهِيْشْ رَا بِيُوشَانِي، خُويِيْهَا وَ صِفَاتْ نِيَكِشْ رَا آشْكَارْ سَاZِي، بَا دَشْمَنْ اُوْ هَمَنْشِيْنِيْ نَكْنِي وَ بَا دُوسْتَشْ دَشْمَنِيْ نُوْرُزِي. هَرْ گَاهْ اَيْنِ كَارْهَا رَا كَرْدِي، فَرَشْتِگَانْ خُدا دَرْبَارَهَاتْ كُوَاهِيْ دَهَنْدْ كِهْ تُوْ بَرَايْ رِضَايْ خُداوَنْدْ جَلَّ اسْمَهْ، نِهْ بَرَايْ مَرْدَمْ، نَزْدِ اَنْ اسْتَادْ رَفْتَهَايْ وَ دَانَشْ اُوْ رَا فَرَاگَرَفْتَهَايْ. الْخِصَالْ: ۵۶۷ / ۱ / مَنْتَخَبْ مِيْزَانِ الْحَكْمَهْ: ۴۰۰

حدیث ۷۸

امام سجّاد علیه السلام: حَقَّ شَاگَرْدُ تُوْ اَيْنِ اسْتِ كِهْ بَدَانِيْ خُداوَنْدْ، بِهْ وَاَسْطَهْ عِلْمِ وَ دَانَشِيْ كِهْ بِهْ تُوْ دَاَدَهْ وَ اَزْ خَزَانَهَايْ (دَانَشْ) خُودْ بَرَايْ تُوْ كُشُودَهْ، تُوْ رَا سَرِپَرَسْتْ شَاگَرْدَانْتْ سَاخْتَهْ اسْت. بِنَابَرَايْنِ، اِگَرِ مَرْدَمْ رَا خُوبْ اَمُوزَشْ دِهِي وَ بَا اَنْاَنْ دَرَشْتِيْ وَ بَدْرِفْتَارِيْ نَكْنِي وَ اَزْ تَعْلِيْمَشَانْ بِهْ سَتُوَهْ نِيَايِي، خُداوَنْدْ اَزْ فَضْلْ خُودْ بَرِ دَانَشْ تُوْ بِيْفَزَايْدْ. اَمَّا اِگَرِ دَانَشْ خُودْ رَا اَزْ مَرْدَمْ مُضَايِقَهْ كَنِيْ يَا وَقْتِيْ بَرَايْ اَمُوخْتَنْ دَانَشْ نَزْدِ تُوْ اَمْدَنْدْ بَا اِيْشَانْ دَرَشْتِيْ وَ بَدْرِفْتَارِيْ كَنِي، بَرِ خُداوَنْدْ عَزْ وَ جَلْ سَزَاوَارْ اسْتْ كِهْ عِلْمِ وَ شَكُوَهْ اَنْ رَا اَزْ تُوْ بَگِيْرِدْ وَ جَايْگَاهْ تُوْ رَا اَزْ دَلْ مَرْدَمْ بِيْنْدَاZ_D. عُوَالِيْ اللَّأَكَلِيْ: ۴ / ۷۴ / ۵۴ مَنْتَخَبْ مِيْزَانِ الْحَكْمَهْ: ۴۰۰

حدیث ۷۹

الإمامُ الصّادقُ عليه السلام في قوله تعالى: «وَلَا تُصَيِّرْ عُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ»: لِيُكِنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً؛ امام صادق عليه السلام درباره آيه «به تكبر از مردم روي مگردان» فرمودند: بايد مردمی كه براي آموختن علم نزد تو می آيند، در نظرت يكسان باشند. نيه المرید: ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۸۰

الإمامُ الصّادقُ عليه السلام في قوله تعالى: «وَلَا تُصَيِّرْ عُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ»: لِيُكِنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً؛ امام صادق عليه السلام درباره آيه «به تكبر از مردم روي مگردان» فرمودند: بايد مردمی كه براي آموختن علم نزد تو می آيند، در نظرت يكسان باشند. نيه

المیرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۱

امام علی علیه السلام : خُذُوا مِنَ الْعِلْمِ مَا بَدَأَ لَكُمْ ، وَإِيَّاكُمْ أَنْ تَطْلُبُوهُ لِخِصَالِ أَرْبَعٍ : لِيُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ ، أَوْ تُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ ، أَوْ تُرَآؤُوا بِهِ فِي الْمَجَالِسِ ، أَوْ تُصَرِّفُوا وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ لِلتَّرْوَسِ ؛ از علم ، هر آنچه که برایتان پیش می‌آید فرا گیرید و زنه‌ار که آن را برای چهار کار بیاموزید : برای فخر فروشی بر علما ، یا ستیزه کردن با جاهلان ، یا خودنمایی در مجالس ، یا جلب کردن توجه مردم به خود و ریاست کردن بر آنها . الإِرشاد : ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ ابْتَغَى الْعِلْمَ لِيُخَدَعَ بِهِ النَّاسَ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ ؛ هر کس دانش را برای فریفتن مردم بجوید ، بوی بهشت را نیابد . مکارم الأخلاق : ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

حدیث ۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى فَلْيَتَّبِعْهُ مَقْعَدَهُ مِنْ نَارٍ ؛ هر که دانش را برای غیر خدا بیاموزد ، جایگاهش دوزخ باشد . کنز العمال : ۲۹۰۳۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هر که دانش را برای خدا بیاموزد ، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که بیش از پیش ، خود را حقیرتر بیند ، با مردم افتاده‌تر شود ، ترسش از خدا بیشتر گردد و در دین کوشاتر شود . چنین کسی از علم بهره‌مند می‌شود . پس ، باید آن را بیاموزد . اما کسی که دانش را برای دنیا و منزلت یافتن نزد مردم و موقعیت یافتن نزد سلطان و حاکم فرا گیرد ، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که خود بزرگ بین‌تر شود و بر مردم بیشتر بزرگی فروشد و از خدا بیشتر غافل شود و از دین بیشتر فاصله گیرد . چنین کسی از دانش سود نمی‌برد ؛ بنابراین ، باید (از تحصیل دانش) خودداری ورزد و علیه خود حجت و پشیمانی و رسوایی در روز قیامت فراهم نیاورد . روضه الواعظین : ۱۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ فَهُوَ كَالصَّائِمِ نَهَارَهُ ، الْقَائِمِ لَيْلَهُ ، وَإِنَّ بَاباً مِنَ الْعِلْمِ يَتَعَلَّمُهُ الرَّجُلُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَكُونَ أَبُو قُبَيْسٍ ذَهَبًا فَأَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؛ هر که دانش بجوید ، مانند کسی است که روز خود را به روزه گذراند و شبش را به عبادت . اگر کسی یک باب علم بیاموزد ، برایش بهتر است از این که کوه ابو قُبَیْسِ طلا باشد و او آن را در راه خدا انفاق کند . منیه المیرید : ۱۰۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ ، طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْإِسْلَامِ ، وَيُعْطَى أَجْرَهُ مَعَ النَّبِيِّينَ ؛ جوایب دانش ، جوایب رحمت است . جوینده دانش رکن اسلام است و پاداشش با پیامبران داده می‌شود . کنز العمیال : ۲۸۷۲۹ منتخب میزان

الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ تَبَسُّطٌ لَهُ الْمَلَائِكَةُ أُجِنِحَتْهَا وَتَسْتَغْفِرُ لَهُ ؛ فرشتگان ، بالهای خود را برای جوینده دانش می گسترانند و برایش آموزش می طلبند . کنز العمال : ۲۸۷۴۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَأَنَّ الْجَنَّةَ فِي طَلْبِهِ ؛ هر که در جستجوی دانش باشد ، بهشت در جستجوی او بر آید . کنز العمال : ۲۸۸۴۲ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۸۹

امام علی علیه السلام : مَنْ جَاءَتْهُ مَيِّتُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ فَيَبِينُهُ وَيَبِينَ الْأَنْبِيَاءَ دَرَجَةً ؛ هر کس در حال طلب دانش مرگش فرا رسد ، میان او و پیامبران تنها یک درجه تفاوت باشد . مجمع البیان : ۹ / ۳۸۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۹۰

إِذَا جَاءَ الْمَوْتُ لِطَالِبِ الْعِلْمِ وَهُوَ عَلَى هَذِهِ الْحَالَةِ مَاتَ وَهُوَ شَهِيدٌ ؛ هر گاه جوینده دانش در حال آموختن علم مرگش فرا رسد ، شهید مرده است . الترغیب والترهیب : ۱ / ۹۷ / ۱۶ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۹۱

امام صادق علیه السلام : لَوْ عَلِمَ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَلَوْ بِسَيْفِكِ الْمُهَيَّجِ وَخَوْضِ اللَّحِيجِ ؛ اگر مردم می دانستند که علم چه فوایدی دارد ، هر آینه در جستجوی آن بر می آمدند ، گرچه در راه آن خون بریزند و در ژرفای دریاها فرو روند . عوالی اللآلی : ۴ / ۶۱ / ۹ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى ذُلِّ التَّعَلُّمِ سَاعَةً بَقِيَ فِي ذُلِّ الْجَهْلِ أَبَدًا ؛ هر کس بر خواری ساعتی دانش آموختن صبر نکند ، برای همیشه در خواری نادانی بماند . عوالی اللآلی : ۱ / ۲۸۵ / ۱۳۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أُطْلَبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ ؛ فَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ؛ دانش را فرا گیرید ، گرچه در چین باشد ؛ زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است . کنز العمال : ۲۸۶۹۷ ، ۲۸۶۹۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۹۴

امام صادق علیه السلام: لَسْتُ أُحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيَا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَإِنْ ضَيَّعَ أَثِمَّ، وَإِنْ أَثِمَّ سَيَكُنَ النَّارَ وَالذِّي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوان شما را جز در دو حال بینم: دانشمند یا دانش آموز؛ زیرا اگر چنین نباشد کوتاهی کرده و چون کوتاهی کند، ضایع گشته و چون ضایع گردد، گنهکار باشد و چون گنهکار باشد، سوگند به آن که محمد را بحق برانگیخت، در آتش جای گیرد. أمالی الطوسی: ۳۰۳ / ۶۰۴

حدیث ۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَرِنِ از دَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْ هُدًى، لَمْ يَزِدْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد. تنبیه الخواطر: ۲ / ۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۹۶

امام صادق علیه السلام: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عَالِمٌ لَا يُتَّقِعُ مِنْ عِلْمِهِ بِشَيْءٍ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد. بحار الأنوار: ۲ / ۳۷ / ۵۳

حدیث ۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ؛ فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ، وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، با یکدیگر یکرنگ باشید؛ زیرا خیانت هر یک از شما در علمش، بدتر از خیانت کردن در مال است و در روز قیامت خداوند از شما بازخواست می‌کند. أمالی الطوسی: ۱۲۶ / ۱۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۸

امام علی (سلام الله علیه): الْعِلْمُ يُنَجِدُ، الْحِكْمَةُ تُرَشِّدُ؛ دانش روشنی می‌بخشد و حکمت ره می‌نماید. علم و حکمت: ج ۱ ص ۷۲ ح ۱۸۲

حدیث ۹۹

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی‌اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۱۰۰

امام علی (سلام الله علیه): اِعْلَمُوا أَنَّ كَمَالَ الدِّينِ طَلَبُ الْعِلْمِ وَالْعَمَلُ بِهِ؛ بدانید که کمال دین در طلب دانش و به کار بستن آن است. الکافی، ج ۱، ص ۳۰

حدیث ۱۰۱

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ مَفَاتِيحَ الْعِلْمِ السُّؤَالُ؛ کلیدهای دانش پرسیدن است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۴۶ ح ۹۶۷

حدیث ۱۰۲

امام باقر (سلام الله علیه): الْعِلْمُ عِمَادُ الرُّوحِ؛ دانش، ستون روح است. علم و حکمت، ج ۱، ص ۷۶، ح ۲۰۴.

حدیث ۱۰۳

امام جواد (سلام الله علیه): الشَّرِيفُ كُلُّ الشَّرِيفِ مَنْ شَرَفَهُ عِلْمُهُ. شریف به تمام معنا کسی است که دانشش مایه شرف او گردد. علم و حکمت: ج ۱ ص ۵۴ ح ۱۰۳

حدیث ۱۰۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ؛ دانش منشأ هرگونه خیری است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۴۰ ح ۲۹

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهارچیز را در چهار چیز قرار داده است: ۱. برکت علم را احترام به استاد ۲. بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش ۳. لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر ۴. و آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصایح، صفحه ۲۳۰

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحارالانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طَالِبُ الْعِلْمِ مَحْفُوفٌ بِعِنَايَةِ اللَّهِ؛ عنایت خداوند جویای دانش را فرا گرفته است. حکمت نامه پیامبر اعظم (ص)، ج ۱، ص ۳۱۳، ح ۳۰۹

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ؛** داناترین مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱

حدیث ۱۱۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعْلَقًا بِالثُّرَيَّا لَتَنَاوَلَهُ أَنَا؛** اگر دین به ستاره ثریا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنز العمال، ح ۳۴۱۳۰.

حدیث ۱۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلُمِهِمَا، فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَادِّبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَقَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ وَبِالْأَدَبِ تَحْسُنُ خِدْمَةَ رَبِّكَ وَبِادِّبِ الْخِدْمَةَ يَسْتَوْجِبُ الْعَبْدُ وَلَايَتَهُ وَقُزْبَهُ، فَاقْبَلِ النَّصِيحَةَ كَيْ تَنْجُوَ مِنَ الْعَذَابِ؛** ای مؤمن! به تحقیق این دانش و ادب بهای جان توست پس در آموختن آن دو بکوش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود بر قیمت و قدرت افزوده می شود؛ زیرا با دانش به پروردگارت راه می یابی و با ادب به پروردگارت خوش خدمتی می کنی و با ادب در خدمت گذاری، بنده سزاوار دوستی و نزدیکی به او می شود. پس [این نصیحت را بپذیر تا از عذاب بزهی. جامع الأخبار، ص ۳۱۰، ح ۸۵۲]

حدیث ۱۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعِلْمُ وَرِاثَةٌ كَرِيمَةٌ، وَالْأَدَابُ حُلَّةٌ مُجَدَّدَةٌ، وَالْفِكْرُ مِرَاةٌ صَافِيَةٌ؛** علم میراث گرانبھائی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. نهج البلاغه

حدیث ۱۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا يُدْرِكُ الْعِلْمُ بِرَاحِيَةِ الْجِسْمِ؛** دانش با تن آسایی به دست نمی آید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۸۴

حدیث ۱۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ لَمْ يَتَعَلَّمْ فِي الصِّغَرِ لَمْ يَتَقَدَّمْ فِي الْكِبَرِ؛** هر که در کودکی نیاموزد، در بزرگی پیشرفت نمی کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۳۷

حدیث ۱۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ أَتَجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَقَدْ ارْتَضَمَ فِي الرِّبَا؛** هر کس بدون آگاهی از دانش [فقه] به تجارت بپردازد، در ربا فرو می رود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۴۰۱

حدیث ۱۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَأَلَ فِي صِغَرِهِ أَجَابَ فِي كِبَرِهِ؛ هر که در خردسالی پرسد، در بزرگسالی پاسخ می‌دهد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۷۳

حدیث ۱۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ خَلَا بِالْعِلْمِ لَمْ تُوحِشْهُ خَلْوَةٌ؛ هر کس با دانش خلوت کند، هیچ خلوتی او را به وحشت نمی‌اندازد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۲۵

حدیث ۱۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِطَالِبِ الْعِلْمِ عِزُّ الدُّنْيَا وَفَوْزُ الْآخِرَةِ؛ جوینده دانش را عزت دنیا و رستگاری آخرت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۳۴۹

حدیث ۱۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ عَلَى الْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمَ؛ هر چیزی با بخشیدن کم می‌شود، مگر دانش. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۸۸

حدیث ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَوْلٌ لَا أَعْلَمُ نِصْفُ الْعِلْمِ؛ گفتن نمی‌دانم، نیمی از دانش است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۷۵۸

حدیث ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عِلْمٌ بِلا عَمَلٍ كَشَجَرٍ بِلا ثَمَرٍ؛ علم بی عمل، درخت بی ثمر را می‌ماند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۹۰

حدیث ۱۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَمَالُ الْعِلْمِ نَشْرُهُ وَتَمَرَتُهُ الْعَمَلُ بِهِ، وَصَيَانَتُهُ وَضَعُهُ فِي أَهْلِهِ؛ زیبایی علم به نشر آن است، و میوه‌اش عمل کردن به آن، و نگاهداشتن آن قراردادنش میان اهل آن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۵۴

حدیث ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَمَامُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ بِمُوجِبِهِ؛ کمال علم، عمل کردن به مقتضای آن است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۸۲

حدیث ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِحُسْنِ الْعَمَلِ تُجْنَى ثَمَرَةُ الْعِلْمِ لَا بِحُسْنِ الْقَوْلِ ؛ با کردار نیک ، میوه علم چیده می شود ، نه با گفتار نیک . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۹۶

حدیث ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا زُهِدَ النَّاسِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَثْرَةُ مَا يَرَوْنَ مِنْ قَلْبِهِ مِنْ عَمَلٍ بِمَا عَلِمَ ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی رغبت کرده ، این است که بسیار می بینند آنان که به آنچه آموخته اند عمل می کنند ، اندک اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۸۹۵

حدیث ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا لَا يَسْتَحْيِيَنَّ مَنْ لَا يَعْلَمُ أَنْ يَتَعَلَّمَ فَإِنَّ قِيَمَةَ كُلِّ امْرِئٍ مَا يَعْلَمُ ؛ آگاه باشید که آن که نمی داند، نباید از آموختن شرم کند ؛ زیرا ارزش هر کس به چیزی است که می داند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۸۷

حدیث ۱۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَطْلُبُوا الْعِلْمَ تَعَرَّفُوا بِهِ وَاعْمَلُوا بِهِ تَكُونُوا مِنْ أَهْلِهِ ؛ دانش را بجویید تا به آن شناخته شوید و به آن عمل کنید تا از اهلش باشید . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۳۱

حدیث ۱۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِكْتَسِبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبُوكُمُ الْحَيَاةَ ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی و بالندگی بخشد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۸۶

حدیث ۱۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَ أَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ ؛ دانش، برتر از ثروت است ؛ [زیرا] دانش تو را پاس می دارد ، اما ثروت را تو می پایی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۲۳

حدیث ۱۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْعِلْمُ يُنَجِّيكَ ، الْجَهْلُ يُرْدِيكَ ؛ دانش، نجات می دهد و نادانی تباہت می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۰

حدیث ۱۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ كَتَبَ عَنِّي عِلْمًا أَوْ حَدِيثًا لَمْ يَزَلْ يُكْتَبْ لَهُ الْأَجْرُ مَا بَقِيَ ذَلِكَ الْعِلْمُ وَالْحَدِيثُ ؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است ، برایش اجر نوشته شود . كثر العمال : ۲۸۹۵۱

حدیث ۱۳۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمن إذا مات وترک ورقهً واحدهً علیها علمٌ تكونُ تلكَ الورقةُ يومَ القيامةِ سِتراً فیما بیتهُ و بین النارِ ، وأعطاهُ الله تبارک و تعالی بکُلِّ حرفٍ مکتوبٍ علیها مَدینةً أوسعَ مِنَ الدنیا سَبَعِ مَرَاتٍ ؛ هر گاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود برجای گذارد ، روز قیامت آن برگه پرده میان او و آتش می شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده ، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می دهد . أمالی الصدوق : ۳ / ۴۰

حدیث ۱۳۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اکتبوا العلم قبل ذهاب العلماء ، وإنما ذهاب العلم يموت العلماء؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می رود . کنز العمال : ۲۸۷۳۳

حدیث ۱۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ ؛ علم را ، با نوشتن در بند کشید . کنز العمال : ۲۹۳۳۲

حدیث ۱۳۶

امام علی علیه السلام : كِتَابُ الرَّجُلِ عُنْوَانُ عَقْلِهِ وَبُرْهَانُ فَضْلِهِ ؛ نوشته (و نامه) انسان ، نشان خرد او و دلیل فضل اوست . غرر الحکم : ۷۲۶۰ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

حدیث ۱۳۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: كل جلوس في المسجد لغو الا ثلاثة : قراءة مصل ، او ذكر الله او سائل عن علم ؛ هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت : خواندن قرآن ، گفتن ذکر خدا، سؤال (جستوی) علم . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۳ ، بحار الانوار، ج ۷۷ ، ص ۸۸).

حدیث ۱۳۸

قال علی - عليه السلام -: نوم علی یقین خیر من صلاة فی شک ؛ خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۳۰)

حدیث ۱۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: نوم علی علم خیر من صلاة علی جهل ؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است . (نهج الفصاحة ، م ۳۱۴۰ ، ص ۶۳۳)

حدیث ۱۴۰

قال الصادق - عليه السلام -: قال لقمان لابنه : لكل شىء علامة يعرف بها و يشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الى ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی

علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۱۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کن عالما او متعلما او احب اهل العلم و لا- تكن راعبا فتهلك ببعضهم؛ یا دانشمند باش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الحکمة ضاله المومن فخذ الحکمة و لو من اهل النفاق؛ دانش، گم شده ی مسلمانان است، پس دانش بیاموز، اگر چه از غیر مسلمان باشد. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ایها الناس اعلموا ان کمال الدین طلب العلم و العمل به، الا وان طلب العلم اوجب علیکم من طلب المال؛ ای مردم! بدانید که کمال دین در آموختن علم و عمل کردن به آن است. آگاه باشید که دانش آموزی بر شما واجب تر است از کسب مال. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طالب العلم، مخوف بعنايعة الله؛ جوینده ی دانش، در پناه عنایت خداوند است. عوالی اللالی، ج ۱، ص ۲۹۲.

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طلب العلم فريضة على كل مسلم الا ان الله يجب بغاة العلم؛ طلب علم بر هر انسانی واجب است. همانا خداوند علم آموزان را دوست دارد. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

حدیث ۱۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ ؛ هر که خواهان علم پیشینیان و آیندگان ، از اوّل تا به آخر دنیاست ، در قرآن کاوش و تأمل کند . فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ : أى لِيَنْقَرَّ عَنْهُ وَيَفْكَرَ فِي مَعَانِيهِ وَتَفْسِيرِهِ وَقِرَاءَتِهِ (النهاية : ۱ / ۲۲۹) . كثر العَمَل : ۲۴۵۴

حدیث ۱۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خدا رحمت کند بنده‌ای را که علم را زنده کند . کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱

حدیث ۱۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند، یا با سفهاستیزد، و یا مردم را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ۲، ص ۳۸

حدیث ۱۴۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: آن که از شما به دیگری علم بیاموزد، پاداش او (نزد خدای تعالی) به مقدار پاداش دانشجوست، و از او هم بیشتر می باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۱۵۰

واضع العلم عند غیر أهله کمقّلد الخنازیر الجوهر و اللؤلؤ و الذهب؛ آن که علم به نااهل سپارد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به خوکان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم علی علم خیر من صلاه علی جهل؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المتعبّد بغير فقه كالحمّار فی الطّاحون؛ کسی که بی دانش عبادت کند چون الاغ آسیاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من الصّیّدقه أن یعلّم الرّجل العلم فیعمل به و یعلّمه؛ از جمله صدقه این است که مرد علم آموزد و بدان عمل کند و تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عمل علی غیر علم کان ما یفسد أكثر ممّا یصلح؛ هر که بی علم عمل کند بیش از آنچه اصلاح می کند، افساد خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سلک طریقاً یلتمس فیهِ علماً سهّل الله له طریقاً إلى الجنّه؛ هر که به جستجوی علم راهی سپرد خدا برای وی راهی سوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زهد فی الدنیا علمه الله بلا تعلّم و جعله بصیراً؛ هر که از دنیا بگذرد خدایش بدون تعلم آموزد و بصیرت دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أفتی بغير علم كان إثمه على من أفتاه و من أشار على أخيه بأمر يعلم أن الرشد في غيره فقد خانته؛ هر که بدون علم فتوی دهد گناه حاصل از آن را به گردن دارد و هر که به برادر خویش کاری سفارش کند و داند که مصلحت در غیر آن است به وی خیانت کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم ليجارى به العلماء أو ليمارى به السفهاء أو يصرف به وجوه الناس إليه أدخله الله النار؛ هر که علم جوید که به وسیله آن با دانشوران هم چشمی کند یا با سفیهان مجادله کند یا توجه عامه را به سوی خود جلب کند، خدایش به جهنم برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم كان كفّاره لما مضى؛ هر که علم جوید کفاره گناهان گذشته وی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من جادل في خصومه بغير علم لم يزل في سخط الله حتى ينزع؛ هر که در مناقشه ای بدون علم مجادله کند در خشم خدا باشد تا دست بردارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم تكفّل الله برزقه؛ هر که علم جوید خدا عهده دار روزی او شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: منهومان لا يشبعان: طالب العلم و طالب المال؛ دو گرسنه اند که سیری نپذیرند طالب علم و طالب مال. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الذي يتعلّم العلم في صغره كالنقش على الحجر و مثل الذي يتعلّم العلم في كبره كاللذي يكتب على الماء؛ حکایت کسی که در کوچکی علم آموزد چون نقش بر سنگ است حکایت کسی که در بزرگی

علم آموزد چون کسی است که بر آب نویسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الذی يتعلم العلم ثم لا يحدث به كمثل الذی یکنز الكنز فلا ینفق منه؛ حکایت کسی که علم آموزد و از آن سخن نکند چون کسی است که گنجی نهد و از آن خرج نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من خارج خرج من بیته فی طلب العلم إلا وضعت له الملائکه أجنحتها رضا بما یصنع حتی یرجع؛ هر که از خانه خویش به طلب دانش بیرون شود فرشتگان به سبب رضایتی که از رفتار او دارند بالهای خویش برای وی بگسترند تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خرج رجل من بیته یطلب علما إلا سهل الله له طریقا إلى الجنة؛ هر کس از خانه خویش به جستجوی علمی برون شود خدا برای وی راهی بسوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما تصدق الناس بصدقه أفضل من علم ینشر؛ هیچ صدقه ای که مردم دهند از علمی که منتشر شود بهتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أتى الله عالما علما إلا أخذ علیه الميثاق أن لا یکتبه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نپوشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استرذل الله عبدا إلا حطَّ عنه العلم و الأدب؛ خدا بنده ای را پست نشمارد مگر آنکه علم و ادب را از او فرو گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یشیع عالم من علمه حتی یكون منتهاه الجنة؛ عالم از علم خویش سیر نگردد تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منی إلا عالم أو متعلم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من أخلاق المؤمن التملق ولا الحسد إلا فی طلب العلم؛ تملق و حسد بر مؤمن روا نیست مگر در طلب علم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان العلم معلقاً بالثریا لتناوله قوم من أبناء فارس؛ اگر علم به ثریا آویخته بود، گروهی از فرزندان فارس بدان می رسیدند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو خفتم الله تعالی حق خیفته لعلمتم العلم الّذی لا- جهل معه، و لو عرفتم الله تعالی حق معرفته لزالتم لدعائکم الجبال؛ اگر از خدا چنانچه شایسته ترسیدن از اوست، ترس داشتید علمی که به جهل آمیخته نیست نصیبتان می شد و اگر خدا را چنان که شایسته شناختن اوست، می شناختید به دعای شما کوهها جابجا می شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء طریق و طریق الجته العلم؛ هر چیزی راهی دارد و راه بهشت دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كل علم وبال یوم القیامه إلا من عمل به؛ همه علم ها روز قیامت وبال است مگر علمی که بدان عمل کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كل صاحب علم غرثان إلى علم؛ هر دانشمندی گرسنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء علما أن یخشی الله و کفی بالمرء جهلا أن یعجب بنفسه؛ در علم مرد همین بس که از خدا ترسد و در جهل مرد همین بس که مفتون خویش باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاتم العلم یلغنه کلّ شیء حتّی الحوت فی البحر و الطّیر فی السّماء؛ همه چیز حتی ماهی دریا و مرغ هوا نهان کننده علم را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قلیل العمل ینفع مع العلم و کثیر العمل لا ینفع مع الجهل؛ عمل اندک با علم سودمند افتد و عمل بسیار با جهل سود ندهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العلم أفضل من فضل العباده؛ فضیلت علم بیشتر از فضیلت عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغدّ و الرّواح فی تعلیم العلم أفضل عند الله من الجهاد؛ صبح و شب در کار تعلیم علم به سر بردن نزد خدا از جهاد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم لا یحلّ منعه؛ منع علم روا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم و المال یستران کلّ عیب و الجهل و الفقر یکشفان کلّ عیب؛ علم و مال هر عیبی را بپوشاند و جهل و فقر هر عیبی را نمایان کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم میراثی و میراث الأنبیاء من قبلی؛ علم میراث من و میراث پیامبران پیش از من است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم علمان: فعلم فی القلب فذلک العلم النّافع، و علم علی اللّسان فذلک حجّه الله علی ابن آدم؛ علم دو علم است علمی که در قلب است و علم نافع همین است و علمی است که بر زبان است و او حجت خدا بر فرزند آدم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم خزائن و مفتاحها السؤال فسلوا یرحمکم الله فإنه یوجر فیہ أربعه: السائل و المعلم و المستمع و المحب لهم؛ علم گنجینه هاست و کلید آن پرسش است بپرسید تا خدا بر شما رحمت آرد که خدا در کار علم چهار کس را پاداش می دهد پرسنده و آموزگار و شنونده و کسی که دوستدار ایشان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم حیاة الإسلام و عماد الإیمان و من علم علما أتم الله له أجره و من تعلم فعمل علمه الله ما لم یعلم؛ علم حیات اسلام و ستون ایمان است و هر که علمی بیاموزد خدا پاداش او را کامل کند و هر که تعلیم گیرد و عمل کند خدا آنچه نمی داند به او تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العمل و خیر الأعمال أوسطها؛ علم از عبادت افضل است و بهترین عملها عملی است که معتدل تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العباده و ملاک الدین الورع؛ علم از عبادت بهتر است و اساس دین ترس خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه الله تعالی هابه کل شیء و إذا أراد أن یکثر به الكنوز هاب من کل شیء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع کنز لا ینفق منه؛ علمی که سود ندهد گنجی است که از آن انفاق نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بالعلم فإن العلم خلیل المؤمن و الحلم وزیر و العقل دلیل و العمل قیمة و الرّفق أبوه و اللین أخوه و الصبر أمير جنوده؛ علم جوئید که علم یار مؤمن است و بردباری وزیر اوست و عقل دلیل اوست و عمل سرپرست اوست و ملایمت پدر اوست و مدارا برادر اوست و صبر امیر سپاهیان اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علموا و لا تعنفوا فإن المعلم خیر من المعنف؛ تعلیم دهید و خشونت مکنید که

آموزگار بهتر از خشونت گر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵

عَلِّمُوا وَيَسِّرُوا، وَلَا تَعْسِرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تَنْفَرُوا وَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ؛ تَعْلِيمٌ دَهِيدٌ وَسَهْلٌ كَيْفِيٌّ وَسَخْتٌ مَكْرِيٌّ كَشَادَةٌ رُويِيٌّ كُنَيْدٌ وَخَشُونَةٌ مَكْنِيْدٌ وَچون یکی از شما خشمگین شود، خاموش ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع ککنز لا ینفق منه و علی کل شیء زکاه و زکاه الجسد الصّیام؛ علمی که سود ندهد چون گنجی است که از آن خرج نکنند و هر چیزی زکاتی دارد و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم ینتفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و مسلمه؛ جستن علم بر هر مرد مسلمان و هر زن مسلمان واجب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و واضع العلم عند غیر أهله کمقلد الخنازیر الجوهر و اللؤلؤ و الذهب؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و آن که علم را پیش نا اهلان نهد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به گرازان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم ساعه خیر من قیام لیله و طلب العلم یوما خیر من صیام ثلاثه أشهر؛ ساعتی علم جستن بهتر از نماز گزاری یک شب است و روزی علم جستن بهتر از سه ماه روزه داری است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم أفضل عند الله من الصّلاه و الصّیام و الحجّ و الجهاد فی سبیل الله عزّ و جلّ؛ جستن علم نزد خدا از نماز و روزه و حج و جهاد در راه خدا عز و جل بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و أنّ طالب العلم یتستغفر له کلّ شیء حتّی الحیتان فی البحر؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و همه چیز، حتی ماهیان دریا برای جویای علم آمرزش می طلبند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم طالب الرّحمه طالب العلم رکن الإسلام و یعطى أجره مع التّیین؛ جویای علم جویای رحمت است، جویای علم رکن اسلام است و پاداش او را با پیامبران دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم لله أفضل عند الله من المجاهد فی سبیل الله؛ هر که علم برای رضای خدا جوید نزد خدا از مجاهد فی سبیل الله بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم بین الجهال کالحی بین الأموات؛ جویای علم میان جاهلان چون زنده میان مردگانست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم تبسط له الملائکه أجنحتها رضا بما یطلب؛ فرشتگان بالهای خویش برای طالب علم بگسترانند که از آنچه وی می جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا أهل الشّرف عن العلم فإن کان عندهم علم فاکتوبوه فإنهم لا یکذبون؛ شریفان را از علم بپرسید اگر علمی نزد ایشان بود بنویسید که آنها دروغ نمی گویند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا الله علما نافعا و تعوذوا بالله من علم لا ینفع؛ از خدا عملی سودمند بخواهید و از علمی که سود ندهد به خدا پناه برید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ستکون فتن یتصح الرّجل فیها مؤمنا و یمسى کافرا إلّا من أحياء الله بالعلم؛ فتنه ها خواهد بود که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن باشد و به شب کافر شود مگر آن که خدایش به علم زنده دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سبع یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علم علما، أو أجرى نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنى مسجدا، أو ورث مصحفا، أو ترک ولدا یستغفر له بعد موته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر سلیمان بین المال و الملک و العلم فاختر العلم فاعطى الملک و المال لاختراره العلم؛ سلیمان پیغمبر را میان ملک و دانش مخیر کردند دانش را برگزید ملک را نیز بدو دادند برای آنکه دانش را برگزیده بود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما یخلف الإنسان بعده ثلاث ولد صالح یدعو له و صدقه تجری یبلغه أجرها و علم ینتفع به من بعده؛ بهترین چیزی که انسان پس از خود وا می گذارد سه چیز است فرزند پارسا که برای او دعا کند و صدقه جاری که پاداش آن بدو رسد و دانشی که پس از وی از آن بهره مند شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الدنیا و الآخرة مع العلم و شرّ الدنیا و الآخرة مع الجهل؛ نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمسة من مصائب الدنیا فوت الحیب و ذهاب المال و شماته الأعداء و ترک العلم و امرأه سوء؛ پنج چیز از مصائب دنیا است: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش دشمنان و ترک دانش و زن بد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حفظ الغلام الصّغیر کالتّقیح فی الحجر و حفظ الرّجل بعد ما یکبر کالکتاب علی الماء؛ محفوظات طفل نارس مانند نقشی است که بر سنگ رقم زنند و محفوظات مرد بزرگ مانند نوشته بر آب است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن السّؤال نصف العلم؛ نیک پرسیدن یک نیمه دانستن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من حقائق الإيمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك الناس من نفسك و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقایق ایمان است: بخشش با تنگدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضرر خویش و بذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تناصخوا فی العلم و لا یکتّم بعضکم بعضاً فإنّ الخیانه فی العلم أشدّ من الخیانه فی المال؛ در کار دانش یار همدیگر باشید و دانش خود را از یکدیگر پوشیده مدارید که خیانت در علم بدتر از خیانت در مال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلّموا ما شئتم أن تعلّموا فلن ینفعکم الله بالعلم حتّی تعملوا بما تعلّمون؛ هر چه خواهید بیاموزید زیرا خداوند شما را از علم منتفع نکند مگر آن که هر چه را می دانید بکار بندید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلّموا العلم و تعلّموا للعلم السّکینه و الوقار و تواضعوا لمن تعلّمون منه؛ دانش بیاموزید و با دانش وقار و آرامش آموزید و نسبت به آموزگار خویش فروتن باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد فی النّفقه نصف المعیشه و التّودّد إلى النّاس نصف العقل و حسن السّؤال نصف العلم؛ میانه روی در خرج یک نیمه معیشت است و دوستی با مردم یک نیمه عقل است و خوب پرسیدن یک نیمه دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيّما ناشئ نشأ فی طلب العلم و العباده حتّی یکبر أعطاه الله یوم القیامه ثواب اثین و سبعین صدیقاً؛ هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما شفاء العیّ السّؤال؛ علاج نادانی سؤال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما العلم بالتّعلّم و إنّما الحلم بالتّحلّم و من یتحرّ الخیر یعطه و من یتقّ الشّرّ یوقه؛ علم از تعلم و حلم از تظاهر به حلم حاصل می شود هر که جویای خیر باشد همانش دهند و هر که از شر بگریزد از آن بر کنار

ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵

إِنَّ مِنْ مَعَادِنِ التَّقْوَى تَعَلُّمَكَ إِلَى مَا قَدْ عَلِمْتَ عِلْمَ مَا لَمْ تَعْلَمْ وَ التَّقْصُ فِيمَا قَدْ عَلِمْتَ قَلَّ الزَّيَادَةُ فِيهِ وَ إِنَّمَا يَزْهَدُ الرَّجُلُ فِي عِلْمٍ مَا لَمْ يَعْلَمْ قَلَّ الْإِنْتِفَاعُ بِمَا قَدْ عِلْمٌ؛ از جمله منابع پرهیزکاری این است که ندانسته‌ها را بیاموزی و به دانسته‌ها ضمیمه کنی، اگر افزایش دانش کم شود مایه نقصان آن می‌شود و کسی که از دانسته‌های خود کمتر سود برد، در آموختن ندانسته‌ها سستی می‌کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَ حَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا نَشَرَهُ وَ وُلْدًا صَالِحًا تَرَكَهُ وَ مَصْحَفًا وَرَّثَهُ أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ أَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَ حَيَاتِهِ تَلْحَقَهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ؛ از جمله اعمال و نیکی‌های مؤمن که بعد از مرگ بدو می‌رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه‌ای که برای کاروانیان پیا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می‌رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامَةً وَ دَعَامَةُ هَذَا الدِّينِ الْفَقْهُ وَ لَفَقِيهِ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إِنَّ عُلَمَاءَ لَا يَنْتَفِعُ مِنْهُ لَكِنَّا لَا يَنْفَعُ مِنْهُ؛ دانشی که از آن سود نبرند مثل گنجی است که از آن خرج نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أَجْنَحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يُطَلَبُ؛ فرشتگان بالهای خود را برای طالب علم پهن می‌کنند زیرا از آنچه می‌جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْأَلُ الْعَبْدَ عَنْ فَضْلِ عِلْمِهِ كَمَا يَسْأَلُهُ عَنْ فَضْلِ مَالِهِ؛ خداوند از بنده می‌پرسد که فزونی دانش خود را کجا صرف کرده‌همچنان که از فزونی مال می‌پرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ فتنسِفُ الْعِبَادَ نَسْفًا و ینجو العالم منها بعلمه؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهائی یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْعُلَمَاءَ هُمُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَرَثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحِظِّ وافر؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن ها میراث برده اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَقَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَدَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ وَنَفْسٍ لَا تَشْعُرُ أَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ مِنْ شَرِّ هَوْلَاءِ الْأَرْبَعِ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و دلی که سوز ندارد و دعائی که شنیده نشود و نفسی که سیری نپذیرد به تو پناه می برم خدایا از این چهار چیز به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يَرْفَعُ، وَدَعَاءٍ لَا يَسْمَعُ؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و عملی که مقبول نیفتد و دعائی که شنیده نشود به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ أَنْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي وَعَلَّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَزِدْنِي عِلْمًا؛ خدایا مرا به آنچه تعلیم داده ای منتفع کن و آنچه را برای من نافع است به من بیاموز و دانش مرا فزون کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ أَغْنِنِي بِالْعِلْمِ وَزَيِّنِي بِالْحِلْمِ وَأَكْرِمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي بِالْعَافِيَةِ؛ خدایا مرا به علم توانگر ساز و به حلم زینت بخش و به تقوی عزیز کن و به عافیت زیبائی ده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَلَا- أَعْلَمُكَ خِصَالَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِنَّ؟ عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَالحلم و زيره و العقل دليله و العمل قيمه و الرفق أبوه و اللين أخوه و الصبر أمير جنوده؛ می خواهی صفاتی به تو بیاموزم که خداوند تو را به آنها منتفع سازد؟ دانش آموز که دانش دوست مؤمن است و بردباری پشتیبان او و عقل رهبر و عمل قیم و مدارا پدر و ملایمت برادر اوست و صبر امیر سپاه وی به شمار می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثر النَّاسِ قِیمه أكثرهم علما؛ هر که به دانش از دیگران پیش تر است، قیمتش از دیگران بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصَّدقه أن يتعلّم المرء المسلم علما ثمّ یعلمه أخاه المسلم؛ بهترین صدقه ها آن است که مرد مسلمان دانشی بیاموزد و به برادر مسلمان خود تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۰

أفضل الأعمال العلم بالله إنَّ العلم ينفعك معه قليل العمل و كثيره و إنَّ الجهل لا ينفعك معه قليل العمل و لا كثيره؛ بهترین کارها خداشناسی است کاری که با دانش قرین است اندک و بسیار آن سودمند است و کاری که با نادانی قرین است نه اندک آن سود می دهد و نه بسیار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغد عالما أو متعلّما أو مستمعا أو محبّا و لا تكن الخامسة فتهلك؛ دانشمند باش یا دانش آموز یا مستمع یا دوستدار علم و پنجمی مباش که هلاک خواهی شد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعلم النَّاس من جمع علم النَّاس إلى علمه؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد؛ از گهواره تا گور دانش بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم و لو بالصَّيْن فإنَّ طلب العلم فريضة على كلِّ مسلم إنَّ الملائكة ترضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما يطلب؛ دانش را بجوئید اگر چه در چین باشد زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است و فرشتگان بال خویش را برای طالب علم پهن می کنند زیرا از آنچه وی در طلب آن است خشنود هستند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدّ النَّاس حسره يوم القيامة رجل أمكنه طلب العلم في الدّنيا فلم يطلبه و رجل علّم علما فانتفع به من سمعه منه دونه؛ دو کس روز رستاخیز از همه مردم بیشتر حسرت می خورند یکی مردی که در دنیا برای طلب دانش فرصت داشته ولی به جستجوی آن برخاسته است یکی دیگر مردی که دانشی به دیگری آموخته و شاگرد وی از آن بهره مند شده ولی او بی بهره مانده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات الإنسان انقطع عمله إلّا من ثلاث صدقه جاریه أو علم ینتفع به أو ولد صالح یدعو له؛ وقتی انسان بمیرد دنباله کارهای نیک او بریده شود جز سه چیز صدقه جاری و دانشی که کسان از آن بهره ور شوند و فرزند درست کاری که برای او دعا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أتى علیّ یوم لا أزداد فیهِ علماً یقرّبنی إلی الله تعالی فلا بورک لی فی طلوع الشمس ذلک الیوم؛ اگر روزی بر من بگذرد و در آن روز دانشی نیاموزم که مرا به خداوند نزدیک کند، طلوع آفتاب آن روز بر من مبارک مباد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفَهُ الْعِلْمُ النَّسْيَانَ وَإِضَاعَتَهُ أَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ أَهْلِهِ؛ آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نا اهل سپاری، تلف می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۹

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: همانا استاد و شاگرد هر دو در رشد و ترقی شریک اند. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۵۰

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: خیر من الخیر فاعله ، و أجمل من الجمیل قائله ، و أرجح من العلم حامله ، و شر من الشر جالبه ، و أهول من الهول راکبه؛ بهتر از نیکی نیکوکار است ، و زیباتر از زیبایی ، گوینده آن است ، و برتر از علم حامل آن است ، و بدتر از بدی ، عامل به آن است ، و وحشتناکتر از وحشت ، آورنده آن است . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۵۱

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: خدا رحمت کند بنده ای را که علم را زنده کند . کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱

حدیث ۲۵۲

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : حُشِنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که عادت سؤال و حالت پرس و جو دارد مثل آن است که نصف علم ها را فرا گرفته باشد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام - ، ص ۱۲۹

حدیث ۲۵۳

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ، فَإِنَّ لَمْ تَسِدْ تَطِيعُوا حِفْظَهُ فَأَكْتُبُوهُ وَ ضَعُوهُ فِي بُيُوتِكُمْ؛ امام حسن مجتبی -

علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را - از هر طریقی - فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث ۲۵۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : وَ حَرَّمَ اللهُ (الشُّرُكَ إِخْلَاصًا لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، فَاتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أَطِيعُوا اللَّهَ فِيمَا أَمَرَكُمْ بِهِ، وَ نَهَاكُمْ عَنْهُ، فَإِنَّهُ، إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیت او در دهند و به سعادت نائل آیند پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید. بنابر این باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است، زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت. ریاحین الشریعة، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث ۲۵۵

قال الإمام علي - عليه السلام - : أعزُّ العِزِّ العِلْمُ، لِأَنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ، وَ أَذَلُّ الذُّلِّ الْجَهْلُ، لِأَنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ، أَبْكَمُّ، أَعْمَى، خَيْرٌ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: عزیزترین عزت ها علم و کمال است، برای این که شناخت معاد و تأمین معاش انسان، به وسیله آن انجام می پذیرد. و پست ترین ذلت ها جهل و نادانی است، زیرا که صاحبش همیشه در کوری و لالی و کوری می باشد و در تمام امور سرگردان خواهد بود. نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث ۲۵۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : الْمُلُوكُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ، وَ الْعِلْمُ حَاكِمٌ عَلَيْهِمْ، وَ حَسْبُكَ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَخْشَى اللَّهَ، وَ حَسْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تَعْجَبَ بِعِلْمِكَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: ملوک بر مردم حاکم هستند و علم بر تمامی ایشان حاکم خواهد بود، تو را در علم کافی است که از خداوند ترسناک باشی؛ و به دانش و علم خود بالیدن، بهترین نشانه نادانی است. أمالی طوسی، ج ۱، ص ۵۵

حدیث ۲۵۷

قال الإمام علي - عليه السلام - : الْعِلْمُ وَرِاثَةٌ كَرِيمَةٌ، وَ الْأَدَبُ حُلٌّ حَسَنٌ، وَ الْفِكْرَةُ مِرْآةٌ صَافِيَةٌ، وَ الْأَعْتِدَارُ مُنْذِرٌ نَاصِحٌ، وَ كَفَى بِكَ أَدْبًا تَزُكُّكَ مَا كَرِهْتَهُ مِنْ غَيْرِكَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: علم؛ ارثیه ای با ارزش، و ادب؛ زیوری نیکو، و اندیشه؛ آئینه ای صاف، و پوزش خواستن؛ هشدار دهنده ای دلسوز خواهد بود. و برای با ادب بودن همین بس که آنچه برای خود دوست نداری، در حق دیگران روا نداشته باشی. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۶۹، ح ۲۰

حدیث ۲۵۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ زَارَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا زَارَنِي، وَ مَنْ صَافَحَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا صَافَحَنِي، وَ مَنْ جَالَسَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا جَالَسَنِي، وَ مَنْ جَالَسَنِي فِي الدُّنْيَا أَجَلَسَيْتُهُ مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر کس به دیدار و زیارت عالم و دانشمندی برود مثل آن است که مرا زیارت کرده، هر که با دانشمندی دست دهد و مصافحه کند مثل آن که با من مصافحه

نموده، هر شخصی همنشین دانشمندی گردد مثل آن است که با من مجالست کرده، و هر که در دنیا با من همنشین شود، در آخرت همنشین من خواهد گشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۰، ح ۲۱۴۰۶

حدیث ۲۵۹

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلْعَالِمُ بَيْنَ الْجَهْلِيَّاتِ كَالْحَيِّ بَيْنَ الْأَمْوَاتِ، وَإِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ يَشْتَتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى حَيْتَانِ الْبُحْرِ، وَهَوَامُهُ، وَسِبَاعُ الْجَبْرِ وَانْعَامُهُ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ، فَإِنَّهُ السَّبَبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث ۲۶۰

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: أفضل العبادة الفقه؛ برترین عبادت، فقه (فهم دین) است. الخصال: ۳۰ / ۱۰۴.

حدیث ۲۶۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: قال لقمان لابنه: لكل شيء علامة يعرف بها ويشهد عليها وان للدين ثلاث علامات: العلم و الايمان والعمل به، (الی ان قال) وللعلم ثلاث علامات الصلوة و الصيام و الزكوة؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است: ۱- نماز، ۲- روزه، ۳- زکات. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۲۶۲

امام جعفر صادق (علیه السلام): طلب العلم فریضه؛ کسب دانش واجب است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَتَعَلَّمَ مَا جَهِلْتَ وَتَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی دانی بیاموزی و بدانچه می دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰.

حدیث ۲۶۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: مردم سه گروهند: دانشمند خداشناس، دانش جوی در راه رستگاری و فرومایگانی بی اراده و سرگردان که هر دعوتی را اجابت می کنند و به هر طرف که باد بیاورد به همان طرف می روند، از نور دانش روشنایی نمی گیرند و به پایگاه محکمی پناه نمی برند. نهج البلاغه، قصار ۱۴۷.

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: يَا عَلِيُّ وَ لِلصَّالِحِ ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ: يُصْلِحُ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَ يُصْلِحُ دِينَهُ بِالْعِلْمِ وَ يَرْضَى لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ؛ ای علی! انسان صالح سه نشانه دارد: با عمل صالح، میان خود و خداوند را اصلاح می کند، با علم، دینش را اصلاح می نماید و برای مردم، همانی را می پسندد که برای خود می پسندد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۵، ح ۱۲۲.

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: چهار چیز بر هر عاقل و خردمندی از امت من واجب است. گفته شد: ای پیامبر خدا! آن چهار چیز کدامند؟ فرمودند: گوش فرادادن به دانش، نگهداری، نشر و عمل به آن. تحف العقول، ص ۵۷.

حدیث ۲۶۷

امام علی علیه السلام: عِلْمُ الْمُنَافِقِ فِي لِسَانِهِ وَعِلْمُ الْمُؤْمِنِ فِي عَمَلِهِ؛ دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست. غررالحکم، ح ۶۲۸۸.

حدیث ۲۶۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَتْنٌ عِلْمِيَّةٌ أَحْيَاهُمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حدیث ۲۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه ها پایان نپذیرد و شخص عاقل از آنها بر دانش خود بیفزاید. (غررالحکم، باب تجربه)

حدیث ۲۷۰

سبک نشمارد علم و اهل علم را مگر احمق و نادان. غررالحکم، باب حماقت

حدیث ۲۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الْعِلْمُ وَرَأْيُهُ كَرِيمَةٌ وَالْآدَابُ حُلٌّ مُجَدَّدَةٌ وَالْفِكْرُ مِرَاةٌ صَافِيَةٌ؛ دانش، میراثی گرانبها، و آداب، زیورهای همیشه تازه، و اندیشه، آینه ای شفاف است. نهج البلاغه، حکمت ۵

حدیث ۲۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که علم خدای سبحان باطن ها و نهان ها را فرا گرفته و برون ها را شماره کرده است. غررالحکم، باب معرفت خدا

حدیث ۲۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نادانی شخص ثروتمند، او را پست گرداند، و علم و دانش فقیر و نیازمند، او را برافرازد. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۲۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **الْعِلْمُ إِمَامٌ الْعَمَلِ وَالْعَمَلُ تَابِعُهُ يُلْهَمُ بِهِ السُّعْدَاءُ وَيُحْرِمُهُ الْأَشْقِيَاءُ**؛ دانش پیشوای عمل و عمل پیرو آن است. به خوشبختان دانش الهام می‌شود و بدبختان از آن محرومند. الأمالی، طوسی، ص ۴۸۸، ح ۳۸.

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَشَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجُهْلِ**؛ خیر دنیا و آخرت با دانش و شر دنیا و آخرت با نادانی است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۰۴، ح ۲۳.

حدیث ۲۷۶

امام علی (علیه السلام): **نَكَدَ الْعِلْمُ الْكَذِبُ وَنَكَدَ الْجِدُّ اللَّعْبُ**؛ آفت علم دروغ و آفت جدیت، بازی است. غررالحکم، ح ۱۰۰۰۰.

حدیث ۲۷۷

امام علی (علیه السلام): **مَا أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْجُهْلِ بِطَلَبِ تَبْيَانِ الْعِلْمِ حَتَّى أَخَذَ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ بَبَيَانِ الْعِلْمِ لِلْجُهَالِ**؛ لَإِنَّ الْعِلْمَ كَانَ قَبْلَ الْجُهْلِ؛ خداوند، از مردم نادان پیمانی برای جستجوی دانش نگرفت، مگر این که پیمان بیان کردن دانش برای نادانان را از اهل دانش گرفت، چرا که دانش، پیش از نادانی بود. امالی، مفید، ص ۶۶، ح ۱۲.

حدیث ۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **إِنَّ الْعَبْدَ لِيُذْنِبَ الذَّنْبَ فَيُنْسِي بِهِ الْعِلْمَ الَّذِي كَانَ قَدْ عَلِمَهُ**؛ انسان گناه می‌کند، پس با آن، علمی را که بیشتر می‌دانسته، از یاد می‌برد. عدّه الداعی، ص ۱۹۷.

حدیث ۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **لَوْ خَفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ خِفَّتِهِ لَعَلِمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ**، **وَلَوْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ بِدُعَائِكُمُ الْجِبَالُ**؛ اگر از خدا چنانکه باید می‌ترسیدید، به دانشی ناب دست می‌یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می‌شناختید، با دعایتان کوه‌ها از میان می‌رفتند. کنز العمال، ح ۵۸۸۱.

حدیث ۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **مَا مِنْ عَالِمٍ أَوْ مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمِينَ أَوْ بِلَدَةٍ مِنْ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعَامِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جَانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جَانِبٍ إِلَّا رَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَذَابَ قُبُورِهِمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا**؛ هیچ دانشمند و یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاهای یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی‌گذرد و از خوراک آنان نمی‌خورد و از نوشیدنی آنان

نمی‌نوشد و از یک طرف وارد نمی‌شود و از طرف دیگر خارج نمی‌گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می‌دارد. جامع الأخبار، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَنَاصَى حَوَا فِي الْعِلْمِ، فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، خیر خواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت‌تر از خیانت او در مالش می‌باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می‌کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث ۲۸۲

امام علی (علیه السلام): أَلَا لَا تَنَالُ الْعِلْمَ إِلَّا بِسِتِّتِهِ؛ سَانِيكَ عَنْ مَجْمُوعِهَا بَيَانٍ: ذِكَاةٌ وَ حِرْصٌ وَ اضْطِبَارٌ وَ بُلْغَةٌ؛ و إِرْشَادٌ أَسْتَادٍ وَ طَوْلٌ زَمَانٍ؛ هرگز به دانش دست نمی‌یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می‌کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلمین، ص ۸۲.

حدیث ۲۸۳

امام علی (علیه السلام): خُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ فَإِنَّ النَّحْلَ يَأْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ أَرْبِيئَهُ فَيَتَوَلَّدُ مِنْهُ جَوْهَرَانِ نَفِيسَانِ: أَحَدُهُمَا فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَ الْآخَرُ يُسْتَضَاءُ بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبور عسل از هر گلی زیباترینش را می‌خورد. در نتیجه دو جواهر گران‌بها از آن تولید می‌شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می‌گیرند. غرر الحکم، ح ۵۰۸۲.

حدیث ۲۸۴

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللَّهُ عَبِيدًا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند... دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۲۸۵

وَالْمُتَعَلِّمُ يَحْتَاجُ إِلَى رَغْبَةٍ وَ ارَادَةٍ وَ فِرَاحٍ وَ نُسُكٍ وَ خَشْيَةٍ وَ حِفْظٍ وَ حَزْمٍ؛ دانش‌اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۲۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَ هُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید، ص ۱۰۰.

حدیث ۲۸۷

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ سِفَكَ الْمُهَيِّجِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ: إِنَّ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخْفِ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ، التَّارِكُ لِلْإِقْتِدَاءِ بِهِمْ وَ إِنَّ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ أَلَّا نَزِمَ لِلْعُلَمَاءِ التَّيَابِعُ لِلْحَلَمَاءِ الْقَابِلُ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی گمان در پی آن می رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۲۸۸

امام علی (علیه السلام): كُذِّبَ وَعَاءٌ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می کند. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۲۸۹

امام علی (علیه السلام): أَلْعِلْمُ عِلْمَانٍ: مَطْبُوعٌ وَمَسْمُوعٌ، وَلَا يَنْفَعُ الْمَسْمُوعُ إِذَا لَمْ يَكُنِ الْمَطْبُوعُ؛ علم دو گونه است: فطری و شنیدنی، علم شنیدنی مفید واقع نمی شود اگر علم فطری نباشد. نهج البلاغه، حکمت ۳۳۸.

حدیث ۲۹۰

امام علی (علیه السلام): كَلَّمَا أَزْدَادَ عِلْمِ الرَّجُلِ زَادَتْ عِنَايَتُهُ بِنَفْسِهِ وَ بَدَّلَ فِي رِيَاضَتِهَا وَ صِلَاحِهَا جُهْدَهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نفس، کوشش بیشتری می نماید. غرر الحکم، ح ۷۲۰۴.

حدیث ۲۹۱

امام صادق (علیه السلام): أَلْعِلْمُ مَقْرُونٌ إِلَى الْعَمَلِ، فَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا، وَ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا، وَ الْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ فَإِنْ أَجَابَهُ وَ إِلَّا أَرْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می گردد. کافی، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث ۲۹۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مِطَانِهِ، وَ اقْتَسِمُوا مِنْ أَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجوید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث ۲۹۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتِ خَرِبٍ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلَّمُوا، وَ تَفَقَّهُوا وَ لَا تَمُوتُوا جُهَالًا؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْدُرُ عَلَى الْجَهْلِيلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان

نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۲۹۴

امام علی (علیه السلام): یا مؤمن! هَذَا الْعِلْمُ وَالْأَدَبُ تَمَنَّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۲۹۵

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطَ، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَإِنْ ضَيَّعَ أَثِمَ، وَإِنْ أَثِمَ سَيَكُنَ النَّارَ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت ببینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی الله علیه و آله را به حق برانگیخت، دوزخ‌نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۲۹۶

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: كَانَ أَبِي زَيْنُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الشَّبَابِ الَّذِينَ يَطْلُبُونَ الْعِلْمَ أَذْنَاهُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ: مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ وَدَائِعُ الْعِلْمِ وَيُوشِكُ إِذْ أَنْتُمْ صِغَارٌ قَوْمٌ أَنْ تَكُونُوا كِبَارَ آخِرِينَ؛ پدرم [امام] زین العابدین علیه السلام، هر گاه به جوانانی که دانش می‌اندوختند، می‌نگریست، آنان را به خود نزدیک می‌کرد و می‌فرمود: آفرین بر شما که امانت‌های [مردم برای آموختن] دانشید و به زودی شما کم‌سالان جامعه، بزرگان جامعه‌ای دیگر می‌شوید. الدر النظیم فی مناقب الائمه اللهمیم، ص ۵۸۷.

حدیث ۲۹۷

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: مَنْ تَعَلَّمَ فِي شَبَابِهِ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الْوَشْمِ فِي الْحَجْرِ وَمَنْ تَعَلَّمَ وَهُوَ كَبِيرٌ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الْكِتَابِ عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ؛ هر کس در جوانی اش بیاموزد، آموخته‌اش مانند نقش بر سنگ است و هر کس در بزرگی سالی بیاموزد، مانند نوشتن بر روی آب است. نوادر راوندی، ص ۱۳۲، ح ۱۶۹.

حدیث ۲۹۸

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: از نشانه‌های دین فهمی، حلم و علم است، و خاموشی دری از درهای حکمت است. خاموشی و سکوت، دوستی آور و راهنمای هر کار خیری است. (تحف العقول، ص ۴۶۹)

حدیث ۲۹۹

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ وَ نَوْرُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى وَ قُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ به راستی که دانش، مایه

حیات دل‌ها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن‌های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳، ح ۱.

حدیث ۳۰۰

رَحِمَ اللَّهُ عَيْدَا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند. دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۳۰۱

امام صادق (علیه السلام): وَالْمُعَلَّمُ يَحْتَاجُ إِلَى رَغِيْبِهِ وَارَادَةِ وَفِرَاقِ وَنُسُكٍ وَخَشْيَةٍ وَحِفْظٍ وَحَزْمٍ؛ دانش اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۳۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ تَكَفَّلَ لِطَالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خَاصَّةً عَمَّا ضَمِنَهُ لِغَيْرِهِ؛ بی‌گمان خداوند متعال روزی جویای دانش را به‌طور ویژه، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیة المرید، ص ۱۶۰.

حدیث ۳۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید، ص ۱۰۰.

حدیث ۳۰۴

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفِكَ الْمُهْجِجِ وَ خَوْضِ اللَّجْجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ : أَنْ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخِفِّ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ ، التَّارِكِ لِلْإِفْتِدَاءِ بِهِمْ وَ أَنْ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ أَلَّا يَزِمَ لِلْعُلَمَاءِ التَّابِعِ لِلْحُلَمَاءِ الْقَابِلُ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۳۰۵

امام علی (علیه السلام): كُلُّ وَعَاءٍ يَضِيْقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می‌شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می‌کند. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۳۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ای جویای دانش! دانش فضیلت‌های بسیاری دارد: سیرش تواضع، چشمش دوری از حسد، گوشش فهم، زبانش راستگویی، حافظه‌اش جستجو، دلش خوش‌نیتی، عقلش شناخت اشیاء و امور، دستش رحمت، پایش دیدار دانشمندان، همتش سلامت، حکمتش تقوا، قرارگاهش نجات، جلودارش عافیت، مرکبش وفا، سلاحش نرمی سخن، شمشیرش خشنودی، کمانش سازگاری، سپاهش گفتگو با دانشمندان، دارایش ادب، اندوخته‌اش پرهیز از گناهان، توشه‌اش نیکی، جایگاهش، گفت‌وگو و مذاکره، رهنمایش هدایت و دوستش، عشق به نیکان است. کافی، ج ۱، ص ۴۸، ح ۲.

حدیث ۳۰۷

امام علی (علیه السلام): کُلَّمَا أَزْدَادَ عِلْمَ الرَّجُلِ زَادَتْ عِنَايَتُهُ بِنَفْسِهِ وَبَدَلٌ فِي رِيَاضَتِهَا وَصَلَاحِهَا جُهْدُهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می‌گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نفس، کوشش بیشتری می‌نماید. غرر الحکم، ح ۷۲۰۴.

حدیث ۳۰۸

امام صادق (علیه السلام): أَلْعِلْمُ مَقْرُونٌ إِلَى الْعَمَلِ ، فَمَنْ عِلِمَ عَمِلَ ، وَمَنْ عَمِلَ عِلِمَ ، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلَّا ارْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می‌خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می‌گردد. کافی، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث ۳۰۹

امام علی (علیه السلام): أَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ ؛ لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ ، وَأَذَلُّ الدَّلِّ الْجَهْلُ ؛ لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمٌّ ، أَبْكَمٌ ، أَعْمَى ، خَيْرَانُ؛ عزیزترین عزت، دانش است، چرا که با آن معاد شناخته می‌شود و راه کسب معاش به دست می‌آید و خوارترین خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزهة الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵.

حدیث ۳۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظَانِّهِ ، وَاقْتَسِمُوا مِنْ أَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجوید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث ۳۱۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): إِذَا أَتَى عَلَيَّ يَوْمٌ لَا أَزْدَادُ فِيهِ عِلْمًا ، فَلَا بَوْرِكَ فِي طُلُوعِ شَمْسِ ذَلِكَ الْيَوْمِ؛ هر گاه روزی بیاید که در آن بر دانشم نیفزایم، پس طلوع خورشید آن روز بر من مبارک مباد. المعجم الأوسط، ج ۶ ص ۳۶۷ ح ۶۶۳۶.

حدیث ۳۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتٍ خَرِبٍ ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلِّمُوا ، وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمُوتُوا جُهَالًا ؛ فَإِنَّ اللَّهَ

لا- يَعْدُرُ عَلَى الْجَهْلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۳۱۳

امام علی (علیه السلام): یا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَادَّبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَيْبِكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هر چه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۳۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): أَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ وَعِمَادُ الْإِيمَانِ وَمَنْ عِلِمَ عِلْمًا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَمَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عِلْمَهُ اللَّهُ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ علم، حیات اسلام و تکیه‌گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹.

حدیث ۳۱۵

إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هر گاه بدعت‌ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۳۱۶

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: أَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ؛ لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعَاشِ، وَأَذَلُّ الذُّلِّ الْجَهْلُ؛ لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ، أَبْكَمُّ، أَعْمَى، حَيْرَانٌ؛ عزیزترین عزت، دانش است، چرا که با آن معاد شناخته می‌شود و راه کسب معاش به دست می‌آید و خوارترین خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزهة الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث ۳۱۷

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: إِنَّ الْعِلْمَ حَيَاةُ الْقُلُوبِ وَنُورُ الْأَبْصَارِ مِنَ الْعَمَى وَقُوَّةُ الْأَبْدَانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ به راستی که دانش، مایه حیات دل‌ها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن‌های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳، ح ۱

حدیث ۳۱۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْتَسِبُكُمْ الْحَيَاةُ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶

حدیث ۳۱۹

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ، وَعَمَلُهُ عَلَى قَدْرِ بَيْتِهِ؛ ارزش آدمی به اندازه همت او، و عملش به

اندازه نیت اوست. غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۷۴۳

حدیث ۳۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَتَعَلَّمَ مَا جَهِلْتَ وَ تَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی دانی بیاموزی و بدانچه می دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰

حدیث ۳۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: يَا مَعْشَرَ الْفِتْيَانِ، حَصَّنُوا أَعْرَاضَكُمْ بِالْأَدَبِ وَ دِينَكُمْ بِالْعِلْمِ اَي جَوَانان! آبرویتان را با ادب و دیتان را با دانش حفظ کنید. تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۲۱۰

حدیث ۳۲۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: اَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْاِسْلَامِ وَ عِمَادُ الْاِيْمَانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْمًا اَتَمَّ اَللّهُ لَهٗ اَجْرَهٗ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ اللّهُ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹

حدیث ۳۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَدْ تَكَفَّلَ لِطَالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خَاصَّةً عَمَّا ضَمِنَهُ لِغَيْرِهِ بِيْ كَمَانِ خَدَاوَنْدِ مَتَعَالِ رُوْزِيْ جُوِيَايِ دَانَش رَا بَه طُوْر وِيْزَهٗ، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیه المرید، ص ۱۶۰

حدیث ۳۲۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَ شَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ خَيْرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا دَانَش اَسْت وَ شَرِّ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا نَادَانِي. الحياء، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۳۲۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ فَإِنَّ تَعَلَّمَهُ حَسَنَةٌ، وَ طَلَبَهُ عِبَادَةٌ؛ دانش بیاموزید که آموختن آن، پاداش دارد و جستوجوی آن عبادت است. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۸۹

حدیث ۳۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبُكُمُ الْحَيَاةُ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶

حدیث ۳۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَالِسُ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدَ عِلْمُكَ وَ يَحْسُنُ أَدْبُكَ وَ تَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤول، ص ۴۹

حدیث ۳۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بَادِرُوا أَحَدَانَكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ تَسْبِقَكُمْ الْمَرْجِئَةُ؛ به آموختن حدیث (معارف دینی) به جوانانتان، پیش از آن که منحرفین آنان را گمراه سازند، اقدام نمایید. تهذیب الأحکام، ج ۸، ص ۱۱۱، ح ۳۸۱

حدیث ۳۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: النَّاسُ رُجُلَانِ: عَالِمٌ وَ مُتَعَلِّمٌ وَ لَا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا مَرْدَمٍ، دو گروهند: دانشمند و دانش اندوز و در غیر این دو، خیری نیست. (نهج الفصاحه، ح ۳۱۴۵)

حدیث ۳۳۰

دانش با ایمان آباد گردد. نهج البلاغه، خ ۱۵۵

حدیث ۳۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدا بنده ای را پست نمی شمارد مگر آن که علم و ادب را از او فرو گذارد. (نهج الفصاحه، ح ۲۵۶۸)

حدیث ۳۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی را که علم از او می آموزید محترم دارید و کسی را که علم بدو می آموزید محترم دارید. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۸۴)

حدیث ۳۳۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نااهل سپاری تلف می شود. (نهج الفصاحه، ح ۵)

حدیث ۳۳۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه، ح ۱۴۸۲

حدیث ۳۳۵

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: ای مردم بدانید کمال دین طلب علم و عمل بدانست، بدانید که طلب علم بر شما از طلب مال

لازم تراست زیرا مال برای شما قسمت و تضمین شده. عادل‌ی (که خداست) آن را بین شما قسمت کرده و تضمین نموده و به شما می‌رساند ولی علم نزد اهلش نگهداشته شده و شما مأمورید که آن را از اهلش طلب کنید، پس آنرا بخواهید. کتاب کافی جلد ۱ ص ۳۵

حدیث ۳۳۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دانش جوئی بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا دانش جویان را دوست دارد. اصول کافی ج ۱ ص ۳۵ روایه

حدیث ۳۳۷

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: کسی که حلم ندارد علم ندارد. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۳۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: حلم و بردباری برای علم و دانش وزیر خوبی است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۳۹

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: از شریف‌ترین علم‌ها و دانش‌ها آراسته شدن آن به حلم و بردباری است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۰

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: کسی که از سر چشمه و آشامیدنگاه علم و دانش سیراب شده باشد، جامه حلم و بردباری به تن کند. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۱

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: درخت علم و دانش به بار نشیند، تا آن‌گاه که حلم با او مقرون گردد. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۲

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: کمال علم و دانش به بردباری است و کمال بردباری به بسیاری تحمّل و فرو بردن خشم است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۳

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: اساس علم و دانش حلم و بردباری است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری نیکو، دلیل و نشانه علم بسیار است. غرورالحکم، باب حلم

حدیث ۳۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ بُغَاءَ الْعِلْمِ** خداوند جویندگان دانش را دوست دارد. (کافی، ج ۱، ص ۳۰، ح ۱)

حدیث ۳۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ عَلَامَةِ أَحَدِهِم (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ...** وحرصاً فی عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ از نشانه های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند ... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری اند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳)

حدیث ۳۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: **رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَاءَ الْعِلْمِ** خدا رحمت کند بنده ای را که علم را زنده می کند. (کافی، ج ۱، ص ۴۱)

حدیث ۳۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ما شیب شیء بشیء احسن من حلم بعلم چیزی با چیزی نیامیخته است که بهتر از حلم با علم باشد. (بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۲)

حدیث ۳۴۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَجْوَدُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عِلِمٌ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ؛** بخشنده ترین شما پس از من کسی است که دانشی بیاموزد آنگاه دانش خود را بپراکند. (میزان الحکمه، ح ۱۳۸۲۵)

حدیث ۳۵۰

امام علی علیه السلام فرمودند: العلم وراثه کریمه، و الاداب حلال مجدده، و الفکر مرآه صافیه؛ علم میراث گرانبهایی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. (نهج البلاغه)

حدیث ۳۵۱

امام علی علیه السلام فرمودند: **الْعِلْمُ كَنْزٌ عَظِيمٌ لَا يَفْنَى؛** علم گنج بزرگی است که با خرج کردن تمام نمی شود. (غرور الحکم و در الکلم)

حدیث ۳۵۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: طلب العلم فریضه علی کل مسلم، الا ان الله یحب بغاه العلم طلب علم بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا جویندگان علم را دوست دارد. (اصول کافی ج ۱ /باب دوم/ص ۳۵)

حدیث ۳۵۳

امام باقر (سلام الله علیها) می فرمایند: زکات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱.

حدیث ۳۵۴

امام صادق (سلام الله علیها) می فرمایند: در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۳۵۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: تواضعوا لمن طلبتم منه العلم؛ در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۳۵۶

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: زکاة العلم أن تعلمه عباد الله؛ زکات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱.

حدیث ۳۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَنَاصَى حِوَا فِي الْعِلْمِ، فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، خیر خواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت تر از خیانت او در مالش می باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث ۳۵۸

امام علی (علیه السلام): أَلَا لَا تَنَالُ الْعِلْمَ إِلَّا بِسِتَّةٍ؛ سَانِيكَ عَنْ مَجْمُوعِهَا بَيَانٍ: ذِكَاةٌ وَ حِرْصٌ وَ اضْطِبَارٌ وَ بُلْغَةٌ؛ وَ إِرْشَادٌ أَسْتَاذٍ وَ طَوْلُ زَمَانٍ؛ هرگز به دانش دست نمی یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلمین، ص ۸۲.

حدیث ۳۵۹

امام علی (علیه السلام): خُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ فَإِنَّ النَّحْلَ يَأْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ أَرْزِيَنَهُ فَيَتَوَلَّى مِنْهُ جَوْهَرَانِ نَفِيسَانِ: أَحَدُهُمَا فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَ الْآخَرُ يُسَدُّ تَضَاءً بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبورِ عسل از هر گلی زیباترینش را می خورد. در نتیجه دو جواهر گران بها از آن تولید می شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می گیرند. غرر الحکم، ح ۵۰۸۲.

حدیث ۳۶۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس برای آموختن علم سر از خواب بردارد، فرشتگان سایه ی رحمت بر او می گسترانند، در زندگی او برکت به وجود می آید، و چیزی از روزی او کاسته نمی شود. بحار الانوار/ج ۱/ص ۱۷۷.

حدیث ۳۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَالْحِلْمَ وَزِيرُهُ وَالْعَقْلَ دَلِيلُهُ و ... وَالصَّبْرَ امِيرُ جُنُودِهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بر تو باد به فراگیری علم، همانا که علم دوست مؤمن است و بردباری وزیر او و عقل راهنمایش و عمل سرپرست او و رفیق و مدارا پدر او و ملایمت با دیگران برادر او و صبر، امیر سپاهیان او است. «نهج الفصاحه، ح ۱۹۶۱»

علماء و دانشمندان

حدیث ۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ فَتَنْسِفُ الْعِبَادَ نَسْفًا يَنْجُو الْعَالِمُ مِنْهَا بِعِلْمِهِ ؛ فتنه می آید و بندگان را تارومار می کند ، مگر عالم که به علم خویش از آن می رهد . مسند ابراهیم بن ادهم ، ص ۲۸ .

حدیث ۲

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ : مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَيَّ إِلَّا إِلَى إِبْلِيسَ مِنْ مُوتِ فَقِيهِ . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مرگ هیچ مؤمنی در نظر شیطان، محبوبتر از موت یک عالم فقیه نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۳۸»

حدیث ۳

قال الامام علي - عليه السلام - : الْفَقِيهُ كُلُّ الْفَقِيهِ مَنْ لَمْ يَقْطَعْ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُؤَيِّسْهُمْ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: فقیه به تمام معنا، کسی است که مردم را از رحمت خدا نومید نگرداند و از فضل و بخشایش خدا مأیوسشان نسازد و از مکر و عذاب خدا هم، آسوده خاطرشان نکند. «نهج البلاغه، حکمت ۹۰»

حدیث ۴

قال الامام علي - عليه السلام - : وَمَنْ خَالَطَ الْعُلَمَاءَ وَقَرَّ وَمَنْ خَالَطَ الْأَنْدَالَ حَقَّرَ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس با علما معاشرت کند، مورد احترام قرار گیرد و هر کس با فرومایگان معاشرت نماید تحقیر شود. «نهج السعادة، ج ۱، ص ۵۲»

حدیث ۵

الإمام علي عليه السلام : يَجِبُ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يَحْبِسَ الْفُسَّاقَ مِنَ الْعُلَمَاءِ ، وَالْجُهَّالَ مِنَ الْأَطْبَاءِ . امام علی علیه السلام : بر امام ، لازم است عالمان تبهکار و پزشکان ناآگاه را به زندان درافکند . تهذیب الأحكام ، جلد ۶ ، صفحه ۳۱۹ ، حدیث ۸۷۸ ، کتاب من لا یحضره الفقیه ، جلد ۳ ، صفحه ۳۱ ، حدیث ۳۲۶۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۶۸ / ۱

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ يَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَحَاطِرِهِ، الْجَاهِلُ يَنْظُرُ بِعَيْنِهِ وَنَاطِرِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می‌نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث ۷

قال الامام الرضا - علیه السلام - : لَا تُمَارِئَنَّ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفُضُوكَ وَلَا تُمَارِئَنَّ السُّفَهَاءَ فَيَجْهَلُوكَ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: با علماء مراء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مراء مکن که تو را به نادانی نسبت می دهند. «منیة المرید، ص ۱۹۳»

حدیث ۸

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : كُلُّ عَالِمٍ غَيْرُهُ مُتَعَلِّمٌ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: همه عالمان غیر او متعلم اند. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

حدیث ۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ الصَّفَاءَ الزُّلَالَ الذِّیْ لَا تَثْبُتُ عَلَيْهِ أَقْدَامُ الْعُلَمَاءِ الطَّمَعُ . آن تخته سنگ لغزنده‌ای که پای علما روی آن استوار نمی ماند ، طمع است . تنبیه الخواطر : ۱ / ۴۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۴۴

حدیث ۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الطَّمَعُ يُذْهِبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ . طمع ، حکمت را از دل دانشمندان می برد . کنز العمال : ۷۵۷۶

حدیث ۱۱

امام علی علیه السلام : لَا يَتَعَلَّمُ مَنْ يَتَكَبَّرُ . کسی که تکبر داشته باشد ، عالم نمی شود . غرر الحکم : ۱۰۵۸۶ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

حدیث ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : اَكْثَرُ الْعِلْمِ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ ، وَاِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَيِّتِ الْعُلَمَاءِ ؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می رود . کنز العمال : ۲۸۷۳۳ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

حدیث ۱۳

امام علی علیه السلام : عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا ؛ خردهای دانشمندان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹

منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۱۴

إمام علی علیه السلام: نَمَا زَهَّدَ النَّاسَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَثْرَةُ مَا يَرَوْنَ مِنْ قَلَّةٍ مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلِمَ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی رغبت کرده، این است که می بینند کمتر عالمی است که به علمش عمل کند. غرر الحکم: ۳۸۹۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۱۵

هر کس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحار الانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث ۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَطْمَعُ فِي عَالِمٍ بَغَيْرِ آدَبٍ أَكْثَرَ مِنْ طَمَعِهِ فِي عَالِمٍ بِآدَبٍ، فَتَادَّبُوا وَالْأَفَانْتُمْ أَعْرَابٌ؛ شیطان، در عالم بی بهره از ادب بیشتر طمع می کند تا عالم برخوردار از ادب. پس ادب داشته باشید و گرنه شما، بیابانی (فاقد تمدن) هستید. کنز العمال، ح ۴۵۴۰۹

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ وَ إِكْرَامِ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّفْحِ عَنِ زَلَّاتِ الْإِخْوَانِ فَقَدْ أَدَّبَكَ سَيِّدُ الْأَوْلِيَيْنِ وَ الْآخِرِينَ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَ صِلْ مَنْ قَطَعَكَ وَ أَعْطِ مَنْ حَرَمَكَ؛ تو را سفارش می کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است: «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَلْعِدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَمْرَاءِ أَحْسَنُ، وَ السَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، أَلْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، أَلْصَبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، أَلتَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي السَّبَّابِ أَحْسَنُ، أَلْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶)

حدیث ۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: يَا عَلِيُّ إِذَا لَمْ يَكُنِ الْعَالِمُ تَقِيًّا تَائِبًا زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ قُلُوبِ النَّاسِ كَمَا تَزِلُّ الْقَطْرَةُ عَنِ بَيْضَةِ النَّعَامَةِ وَالصَّفَا؛ یا علی هر گاه عالم با تقوا و توبه کار نباشد، موعظه اش از دل مردم می لغزد همچنان که قطره آب از روی تخم شتر مرغ و سنگ صاف می لغزد. (میراث حدیث، ج ۲، ص ۲۹، ح ۸۱)

حدیث ۲۰

امام محمدباقر (علیه السلام) فرمودند: **عَالِمٌ يُتَفَعُّ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفٍ عَابِدٍ؛** دانشمندی که از علمش سود برند، از هفتاد هزار عابد بهتر است . بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۳

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْفَقِيهِ حَقِّ الْفَقِيهِ؟ مَنْ لَمْ يُرَخِّصِ النَّاسَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُقَيِّطْهُمْ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ ، وَلَمْ يَدْعِ الْقُرْآنَ رَغْبَةً عَنْهُ إِلَى مَا سِوَاهُ؛** آیا شما را از فقیه حقیقی آگاه نکنم؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهد و از رحمت خدا نومیدشان نکند و از مکر و عذاب خدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن ، به چیز دیگر رو نکند . (تحف العقول، ص ۲۰۴)

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَلَا إِنَّ شَرَّ الشَّيْءِ شَرَّ الرَّارِ الْعُلَمَاءِ وَإِنَّ خَيْرَ الْخَيْرِ خَيْرُ الْعُلَمَاءِ؛** بدانید که بدترین بدها، علمای بدند و بهترین خوبان علمای خوبند. (منیة المرید، ص ۱۳۷)

حدیث ۲۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **يَا عَلِيُّ وَلِلْعَالَمِ ثَلَاثٌ عَلَامَاتٍ: صِدْقُ الْكَلِمِ وَاجْتِنَابُ الْحَرَامِ وَأَنْ يَتَوَاضَعَ لِلنَّاسِ كَلِمَهُمْ؛** یا علی دانشمند سه نشانه دارد: راستگویی، حرام گریزی و فروتنی در برابر همه مردم. التوحید، ص ۱۲۷

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **زَلَّاهُ الْعَالِمُ كَانِكِسَارِ السِّفِينَةِ ، تَغْرُقُ وَ تَغْرُقُ مَعَهَا غَيْرَهَا ؛** لغزش عالم ، مانند شکستن کشتی است : خود غرق می شود و با خود ، دیگران را غرق می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۴۷۴

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **خَيْرٌ مَنِ شَاوَرَتْ ذُووُ النَّهْيِ وَالْعِلْمِ ، وَأَوْلُواوُ التَّجَارِبِ وَالْحَزْمِ ؛** بهترین کسان برای مشورت، خردمندان و عالمان و دارندگان تجربه و دور اندیشان اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۹۰

حدیث ۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **جَالِسِ الْعُلَمَاءِ تَزِدُّدَ عِلْمًا ؛** با دانشمندان همنشین باش تا دانشت افزون شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۲۱

حدیث ۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا رَأَيْتَ عَالِمًا فَكُنْ لَهُ خَادِمًا؛ هرگاه دانشمندی دیدی، به او خدمت کن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۴۴

حدیث ۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْعَالِمُ مَنْ لَا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَا يَتَشَبَّعُ بِهِ؛ دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۴۰

حدیث ۲۹

امام علی علیه السلام: عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا؛ خردهای دانشمندان، در نوک قلم‌های آنهاست. غرر الحکم: ۶۳۳۹

حدیث ۳۰

قال: يا علي! خمسة تنور القلب: كثرة قرائة قل هو الله احد و قلة الكلام و مجالسة العلماء و الصلاة في الليل و المشى الى المساجد؛ يا علي! پنج چیز دل را نورانی می‌کند: کثرت تلاوت سوره ((قل هو الله احد))، کم گویی، مجالست با علما، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد. (المواعظ العددیه، ص ۲۵۸).

حدیث ۳۱

عن علی - علیه السلام - قال: مروءة الحضر قراءة القرآن و مجالسة العلماء و النظر في الفقه و المحافظة على الصلاة في الجماعات؛ از حضرت علی (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن، هم نشینی با علما، و نگریستن در احکام دین، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۳۲

قال الصادق - علیه السلام -: الصلاة خلف العالم بالف ركعة؛ نماز در پشت سر يك عالم برابر هزار ركعت است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من صلى خلف عالم فكانما صلى خلف رسول الله؛ کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد، مانند کسی است که پشت سر پیامبر خدا نماز خوانده است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اجاب المؤذن و اجاب العلماء كان يوم القيامة تحت لوائى و يكون فى الجنة فى جوارى و له عند الله ثواب ستين شهيدا؛ هر کس به مؤذن و دانشمند روی آورد روز قیامت در زیر پرچم من و در بهشت همسایه من خواهد بود و برای او در نزد خدا ثواب شصت شهید است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

حدیث ۳۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوبِ كَمَا يَزِلُّ الْمَطَرُ عَنِ الصَّوْفِ؛ عالم هرگاه به علم خود عمل نکند، پند او از دل‌ها فرو غلتد، آن‌گونه که باران از روی تخته سنگ فرو می‌غلتد. منیه المرید: ۱۴۶

حدیث ۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: کن عالما او متعلما او احب اهل العلم ولا- تكن راعبا فتهلك ببعضهم؛ یا دانشمند باش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می‌شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث ۳۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عالم ینتفع بعلمه افضل من سبعین الف عابد؛ دانشمندی که از دانش او بهره ببرند، ار هفتاد هزار عابد برتر است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳.

حدیث ۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ فِي جَهَنَّمَ رَحَاءً مِنْ حَدِيدٍ تُطْحَنُ بِهَا رُؤُوسُ الْقُرَّاءِ ، وَالْعُلَمَاءِ الْمَجْرَمِينَ؛ در دوزخ آسیابی آهنی است، که با آن سرهای قاریان و عالمان گنهکار آرد می‌شود. جامع الأخبار: ۱۳۰ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۳۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند، یا با سفهاستیزد، و یا مردم را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ۲، ص ۳۸

حدیث ۴۰

امام مهدی (علیه السلام) فرمودند: در رویدادهای دینی به راویان احادیث ما رجوع کنید زیرا آنها حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنانم. (کمال الدین ۲/۴۵۴)

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: وزن حبر العلماء بدم الشهداء فرجح؛ مرکب دانشوران را با خون شهیدان هم سنگ کردند اولی سنگین تر بود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: نوم العالم أفضل من عباده العابد؛ خواب دانشمند از عبادت عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل العالم الذی یعلم الناس الخیر و ینسی نفسه کمثل السیراج یضیء للناس و یحرق نفسه؛ حکایت دانشمندی که مردم را تعلیم دهد و خویشتن را فراموش کند چون چراغ است که مردم را روشن کند و خویش را بسوزاند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أتى الله عالماً علماً إلا أخذ عليه الميثاق أن لا یکتبه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نهداند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یشیع عالم من علمه حتى یكون منتهاه الجنّه؛ عالم از علم خویش سیر نگرود تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منی إلا عالم أو متعلّم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلّ صاحب علم غرثان إلى علم؛ هر دانشمندی گرسنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فقیه واحد أشدّ علی الشیطان من ألف عاب؛ تحمل یک فقیه برای شیطان از هزار عابد سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد سبعین درجه ما بین کلّ درجتین کما بین السّماء و الأرض؛ فضیلت عالم بر عابد هفتاد درجه است که فاصله هر دو درجه چون فاصله زمین و آسمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد کفضل القمر لیله البدر علی سائر الکواکب؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت ماه دو هفته بر سایر ستارگان است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد کفضلی علی أدناکم إنَّ الله عزَّ و جلَّ و ملائکته و أهل السموات و الأرضین حتّی التّملة فی جحرها و حتّی الحوت لیصلّون علی معلّم النَّاس الخیر؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت من بر پست ترین شماست، خدای عز و جل و فرشتگان او و اهل آسمانها و زمین ها حتی مورچه در سوراخ و حتی ماهی کسی را که نیکی به مردم آموزد، دعا می کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العدل حسن و لکن فی الامراء أحسن، السّیّاء حسن و لکن فی الأغنیاء أحسن، الورع حسن و لکن فی العلماء أحسن، الصّیبر حسن و لکن فی الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لکن فی الشّباب أحسن، الحیاء حسن و لکن فی النّساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سخاوت نیک است ولی از اغنیاء نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه الله تعالی هابه کلّ شیء و إذا أراد أن یكثر به الكنوز هاب من کلّ شیء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم ینتفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صنّفان من النَّاس إذا صلحا صلح النَّاس و إذا فسدا فسد النَّاس العلماء و الامراء؛ دو گروه از مردمند که اگر صالح بودند مردم به صلاح آیند و اگر فاسد بودند به فساد گرایند، دانشوران و زمامداران. نهج الفصاحه

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من عالم أفضل من سبعین رکعه من غیر عالم؛ دو رکعت نماز دانشمند بهتر از هفتاد رکعت غیر دانشمند است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّاعی و المؤمن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و

العالم و المتعلم في الأجر شريكان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار اُمّتی علماؤها و خیار علمائها حلماؤها؛ بهترین امت من دانشمندانند و بهترین دانشمندان امت من بردبارانند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالسوا الکبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحکماء؛ با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰

ثلاث من الإیمان: الإنفاق من الإقتار و بذل السیلام للعالم و الإنصاف من نفسک؛ سه چیز از لوازم ایمان است: بخشش به هنگام تنگدستی و سلام به دانشمند و رعایت انصاف بر ضرر خویش. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یتخفّ بحقّهم إلّا منافق ذو الشّیبه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای دادگستر. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا لمن تعلّمون منه و تواضعوا لمن تعلّمونه و لا تكونوا جبابره العلماء؛ با استاد و با شاگرد خود تواضع کنید و دانشمندان سرکش مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العالم و العابد سبعون درجه؛ میان عالم و عابد هفتاد درجه است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ مثل العلماء فی الأرض کمثل النّجوم فی السّماء یهتدی بها فی ظلمات البرّ و البحر، فإذا انطمست النّجوم أوشک أن تضلّ الهداه؛ دانشمندان در زمین مانند ستارگان آسمانند که در ظلمات خشکی و دریا به کمک آن راه جویند و همین که ستارگان نمانند ممکن است ره یافتگان نیز گمراه شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامَهُ وَدَعَامَهُ هَذَا الدِّينَ الْفَقْهَ وَ لَفَقِيهِ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعْافِي الْأَمِّيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا لَا يَعْافِي الْعُلَمَاءُ؛ خداوند روز رستاخیز بر بی سوادان چیزهایی را می بخشد که بر دانشمندان نمی بخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْفِتْنَةَ تَجِيءُ فتنسِفُ الْعِبَادَ نَسْفًا وَ يَنْجُو الْعَالَمُ مِنْهَا بِعِلْمِهِ؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهایی یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْعُلَمَاءَ هُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَرَثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحِطِّ وَافِرٍ؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن‌ها میراث برده اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الصَّيْفَ مَا زَلَّالَ الَّذِي لَا تَثْبُتُ عَلَيْهِ أَقْدَامُ الْعُلَمَاءِ الطَّعْمِ. طمع سنگ لغزانی است که پای دانشمندان بر آن استوار نمی ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ اللَّهُ بِعِلْمِهِ؛ به روز رستاخیز عذاب دانشمندی که خداوند او را از دانشش منتفع نکرده از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْرَمُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ فَمَنْ أَكْرَمَهُمْ فَقَدْ أَكْرَمَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ؛ دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیغمبرانند و هر که آنها را عزیز دارد خدا و پیغمبر را عزیز داشته است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَعْلَمُ النَّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ عِلْمُهُ؛ روز رستاخیز عذاب دانشمندی که از دانش خود بهره نمی برد از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحموا عزیزا ذلًّا و غتیا افتقر و عالما ضاع بین جهال؛ بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده. نهج الفصاحه

حدیث ۷۵

امام علی علیه السلام: جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّكَ عِلْمَكَ، وَيَحْسُنُ أَدَبَكَ، وَتَرَكَ نَفْسَكَ؛ با دانشمندان بنشین تا بر دانشت افزوده گردد، تربیت و ادب نیکو شود و روانت پاکیزه شود. غرر الحكم: ۴۷۸۶ منتخب میزان الحکمه: ۱۰۶

حدیث ۷۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: لَا تَجْلِسُوا إِلَّا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنْ خَمْسٍ إِلَى خَمْسٍ: مِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِحْلَاصِ، وَمِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الرَّهْبَةِ، وَمِنَ الْكِبَرِ إِلَى التَّوَاضُعِ، وَمِنَ الْغَشِّ إِلَى النَّصِيحَةِ؛ تنها در محضر دانشمندانی نشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می خوانند: از دودلی به یقین، از ریا به اخلاص، از دنیا گریزی، از تکبر به فروتنی و از فریبکاری به خیر خواهی. بحار الأنوار: ۷۴ / ۱۸۸ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه: ۱۰۶

حدیث ۷۷

الإمام الكاظم عليه السلام: عَظُمَ الْعَالِمُ لِعِلْمِهِ وَدَعَّ مُنَازَعَتَهُ، وَصَغُرَ الْجَاهِلُ لِجَهْلِهِ وَلَا تَطْرُدُهُ، وَلَكِنْ قَرَّبَتْهُ وَعَلَّمَتْهُ؛ امام کاظم علیه السلام: دانشمند را به خاطر دانشش احترام نه و با او ستیزه مکن و نادان را به سبب نادانیش کوچک شمار، اما او را از خود مران، بلکه به خود نزدیک گردان و او را علم بیاموز. تحف العقول: ۳۹۴ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۴

حدیث ۷۸

الإمام الصادق عليه السلام: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الْقِيَامِ تَعْظِيمًا لِلرُّجُلِ مَكْرُوهٌ إِلَّا لِرُجُلٍ فِي الدِّينِ؛ امام صادق علیه السلام در پاسخ به پرسش درباره بلند شدن برای احترام نمودن کسی فرمودند: این کار ناپسند است، مگر برای شخصیتی دینی. المحاسن: ۱ / ۳۶۴ / ۷۸۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۴

حدیث ۷۹

امام هادی (سلام الله علیه): إِنَّ الْعَالِمَ وَالْمُتَعَلِّمَ شَرِيكَانِ فِي الرَّشْدِ؛ دانشمند و دانشجو در هدایت شریک اند. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۰۰ ح ۸۲۸

حدیث ۸۰

امام صادق (سلام الله علیه): الْعُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى الْمُلُوكِ؛ عالمان فرمانروای بر شهریاران هستند. میزان الحکمة: ح ۱۴۰۳۸

حدیث ۸۱

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۸۲

امام کاظم (سلام الله علیه): قَلِيلُ الْعَمَلِ مِنَ الْعَالِمِ مَقْبُولٌ مُضَاعَفٌ؛ عمل کم از دانشمند، قبول و دوچندان می شود. الکافی: ج ۱، ص ۱۷، ح ۱۲

حدیث ۸۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هرگاه بدعت‌ها در میان امت پدیدار شوند، بر عالم است که علم خود را آشکار سازد. هر کس چنین نکند، لعنت خدا بر او باد. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۸۴

امام باقر (سلام الله علیه): أَعْدُ عَالِمًا خَيْرًا؛ دانشمندی نیکو باش. علم و حکمت: ج ۱ ص ۲۹۴ ح ۸۰۱

حدیث ۸۵

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۸۶

امام کاظم (سلام الله علیه): إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ الْفُقَهَاءَ حُصُونُ الْإِسْلَامِ؛ مؤمنان فقیه دژهای اسلامند. علم و حکمت: ج ۲ ص ۵۱۶ ح ۱۴۳۷

حدیث ۸۷

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَدْعِ الْأَرْضَ بِغَيْرِ عَالِمٍ. خداوند زمین را بدون عالم نگذاشته است. میزان الحکمة: ح ۸۶۷.

حدیث ۸۸

امام صادق (سلام الله علیه): إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ؛ عالمان، وارثان پیامبران‌اند. الکافی: ج ۱، ص ۳۲، ح ۲

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مومنی نیست که یک ساعت نزد عالمی نشیند جز آن که خدای عزوجل به سوی

او ندا کند نزد حیب من نشستی به عزت و جلالم سوگند تو را با او ساکن بهشت نمایم و باکی از این کار ندارم. امالی صدوق
صفحه ۳۷

حدیث ۹۰

النَّظْرُ فِي وَجْهِ الْعَالِمِ حُبًّا لَهُ عِبَادَةٌ؛ نگاه مهرآمیز به چهره عالم، عبادت است. نوادر الراوندی: ۱۱ منتخب میزان الحکمة: ۳۹۸

حدیث ۹۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ الْأَجْوَدِ الْأَجْوَدِ؟ اللَّهُ الْأَجْوَدُ الْأَجْوَدُ، وَأَنَا أَجْوَدُ وُلْدِ آدَمَ، وَأَجْوَدُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عُلِّمَ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ، يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُمَّةً وَحِدَةً، وَرَجُلٌ جَادَ بِنَفْسِهِ لِلَّهِ عِزًّا وَجَلَّ حَتَّى يُقْتَلَ؛ آیا شما را از بخشنده‌ترین بخشنده خیر ندهم؟ خداوند بخشنده‌ترین بخشنده است. و من بخشنده‌ترین فرزند آدم هستم و بعد از من بخشنده‌ترین شما، مردی است که دانش را آموزش دهد و از این راه دانش او پخش شود. او در روز قیامت به تنهایی همچون یک امت برانگیخته می‌گردد و نیز مردی که در راه خداوند عز و جل جانبازی کند تا کشته شود. الترغیب والترهیب: ۱ / ۱۱۹ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۰

حدیث ۹۲

امام صادق علیه‌السلام: عَلَى الْعَالِمِ إِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَعْتَفَ، وَإِذَا عَلَّمَ أَنْ لَا يَأْتَفَ؛ بر دانشمند است که هرگاه آموزش دهد، درستی و خشونت نکند و هرگاه کسی بخواهد به او علم آموزد، ننگش نیاید. تنبیه الخواطر: ۱ / ۸۵ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۹۳

امام علی علیه‌السلام: عَلَى الْعَالِمِ أَنْ يَعْمَلَ بِمَا عَلِمَ، ثُمَّ يَطْلُبَ تَعْلَمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ بر دانشمند است که آنچه را می‌داند به کار بندد و سپس در پی یاد گرفتن دانشی رود که نمی‌داند. غرر الحکم: ۶۱۹۶ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۹۴

امام علی علیه‌السلام: الْعَالِمُ الَّذِي لَا يَمْلُ مِنْ تَعْلَمِ الْعِلْمِ؛ عالم کسی است، که از آموختن دانش خسته نشود. غرر الحکم: ۱۳۰۳
منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَالَ: أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ؛ هر که بگوید: من دانا هستم، او شخص نادانی است. منیه المرید: ۱۳۷ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعُلَمَاءُ أَمْنَاءُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ؛ عالمان، امنای خدا در میان خلق اویند. کنز العمال: ۲۸۶۷۵
منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۹۷

امام صادق علیه السلام: عُلَمَاءُ شِيعَتِنَا مُرَابِطُونَ فِي الثَّغْرِ الَّذِي يَلِي إِبْلِيسَ وَعَفَارِيئَهُ، يَمْنَعُونَهُمْ عَنِ الْخُرُوجِ عَلَى ضُعَفَاءِ شِيعَتِنَا، وَعَنْ أَنْ يَتَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ وَشِيعَتُهُ؛ علمای شیعه ما، نگهبانان مرزی هستند که در آن سویس ابلیس و دیوهای او قرار دارند و جلو یورش آنها به شیعیان ناتوان ما و تسلط یافتن ابلیس و پیروان او بر آنان را، می‌گیرند. الإحتجاج: ۱ / ۱۳ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۹۸

امام کاظم علیه السلام: لَا عِلْمَ إِلَّا مِنْ عَالِمٍ رَبَّانِيٍّ، وَمَعْرِفَةَ الْعَالِمِ بِالْعَقْلِ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است. مستدرک الوسائل: ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۹۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: فَضَّلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ بِسَبْعِينَ دَرَجَةً، بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ حُضْرُ الْفَرَسِ سَبْعِينَ عَامًا؛ وذلك أَنَّ الشَّيْطَانَ يَضَعُ الْبِدْعَةَ لِلنَّاسِ فَيَبْصِرُهَا الْعَالِمُ فَيَنْهَى عَنْهَا، وَالْعَابِدُ مُقْبِلٌ عَلَى عِبَادَتِهِ لَا يَتَوَجَّهُ لَهَا وَلَا يَعْرِفُهَا؛ عالم، هفتاد درجه بر عابد برتری دارد که فاصله هر درجه از دیگری به اندازه‌ای است که یک اسب هفتاد سال بدود. عُلّت این برتری آن است که شیطان در میان مردم بدعتی می‌گذارد و دانشمند به آن پی می‌برد و مردم را از آن نهی می‌کند، اما عابد سرگرم عبادت خود است و به بدعت نه توجهی دارد و نه آن را می‌شناسد. روضه الواعظین: ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۱۰۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ! لَعَالِمٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى إِبْلِيسَ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ؛ لِأَنَّ الْعَابِدَ لِنَفْسِهِ وَالْعَالِمِ لِعَيْرِهِ؛ سوگند که به آن که جان محمد در دست اوست، هر آینه وجود یک عالم برای ابلیس سخت‌تر از هزار عابد است؛ زیرا عابد در فکر خود است و عالم در اندیشه دیگران. كثر العمال: ۲۸۹۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۱۰۱

امام علی علیه السلام: هَلَكَ خَزَانُ الْأَمْوَالِ وَهُمْ أَحْيَاءُ، وَالْعُلَمَاءُ بِاقْوَانِ مَا بَقِيَ الدَّهْرُ، أَعْيَانُهُمْ مَفْقُودَةٌ، وَأَمْثَالُهُمْ فِي الْقُلُوبِ مَوْجُودَةٌ؛ مال اندوزان، با آن که زنده‌اند مرده‌اند و اهل علم، تا دنیا هست زنده‌اند. پیکرهایشان از میان می‌رود، اما یادشان در دلها هست. نهج البلاغه: الحکمه ۱۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۱۰۲

امیر المؤمنین علی علیه السلام: لِسَائِلِ سَأَلَهُ عَنْ مُعْضِلَةٍ: سَأَلَ تَفَقُّهَا، وَلَا تَسْأَلْ تَعْتَا؛ فَإِنَّ الْجَاهِلَ الْمُتَعَلِّمَ شَبِيهُ بِالْعَالِمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ الْمُتَعَسِّفَ (الْمُتَعَسِّفَ) شَبِيهُ بِالْجَاهِلِ الْمُتَعَسِّفِ. امام علی علیه السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن بی‌س، نه برای آزرده شدن و خطا گرفتن؛ زیرا جاهلی که در صدد آموختن باشد همانند عالم است و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد. نهج البلاغه: الحکمه ۳۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۰

حدیث ۱۰۳

امام صادق علیه السلام: لا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَمْ يَكُنْ عَالِمًا أَنْ يُعَدَّ سَعِيدًا؛ کسی که عالم نباشد سزاوار نیست که خوشبخت شمرده شود.
تحف العقول: ۳۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۱۰۴

امام علی علیه السلام: از جمله حقوق شخص دانشمند بر تو این است که (هر گاه در میان جمعی بود) بر همگان سلام کنی و به او نیز اختصاصا سلام گویی، روبه‌رویش بنشینی، در حضور او با دست و چشم و ابرو اشاره نکنی، در مخالفت با نظر او نگویی: «فلانی چنین گفته است». نزد او از کسی غیبت نکنی، در مجلسش درگوشی صحبت نکنی، جامه‌اش را نگیری، اگر خسته بود، در سؤال کردن اصرار نوری. از طول مجالسش به تنگ نیایی؛ زیرا حکایت همنشینی با او حکایت درخت خرمایی است که انتظار می‌کشی تا کی از آن چیزی برای تو بیفتد. کذا فی المصدر، و لعلَّ الصَّحِيحَ «تُلَاحَّحٌ». کنز العمّال: ۲۹۳۶۳ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إذا علم العالم فلم يعمل كان كالمصباح يضيء للناس و يحرق نفسه؛ دانشمندی که بداند و بکار نیندد، مانند چراغ است که مردم را روشن کند و خود را بسوزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إذا أراد الله بقوم خيرا ولى عليهم حلما هم و قضى بينهم علمائهم و جعل المال فى سمحائهم و إذا أراد بقوم شرا ولى عليهم سفهائهم و قضى بينهم جهّالهم و جعل المال فى بخلائهم؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد خردمندانشان را بر آنها فرمانروا سازد و دانشمندانشان میان آنها قضاوت کند و مال را به دست بخشنده‌گان دهد و وقتی برای قومی بدی خواهد سفیهانشان را بر آنها فرمانروا سازد و نادانان میان آنها قضاوت کنند و مال را به دست بخیلانسان دهد.
نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إذا اجتمع العالم و العابد على الصِّراط قيل للعابد أدخل الجنة و تنعم بعبادتك و قيل للعالم قف هنا فاشفع لمن أحببت فإنك لا تشفع لأحد إلا شفعت فقام مقام الأنبياء؛ وقتی عالم و عابد بر صراط اجتماع کنند به عابد گویند به بهشت درآی و از عبادت خویش بهرمند شو و به عالم گویند اینجا بایست و برای هر که می‌خواهی شفاعت کن زیرا هر که را شفاعت کنی شفاعت تو پذیرفته خواهد شد آنگاه عالم در صف پیامبران می‌ایستد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: أحمذروا زلّه العالم فإن زلّته تكبكه فى النار؛ از لغزش عالم بپرهیزید که لغزش او در آتش نگون سارش خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: علمای پیروان ما که به دوستداران و پیروان ناتوان ما رسیدگی کنند، روز قیامت در حالی وارد می‌شوند که از تاج‌های آنها نورافشانی می‌شود. (بحار الانوار/ ۲/۷)

حدیث ۱۱۰

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : من أكثر مجالسة العلماء أطلق عقال لسانه، وفتح مراتق ذهنه، وسر ما وجد من الزيادة في نفسه، وكانت له ولاية لما يعلم، وإفادة لما تعلم؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر که با علماء بسیار مجالست نماید، سخنش و بیانش در بیان حقایق آزاد و روشن خواهد شد، و ذهن و اندیشه اش باز و توسعه می‌یابد و بر معلوماتش افزوده می‌گردد و به سادگی می‌تواند دیگران را هدایت نماید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۸

حدیث ۱۱۱

قال الإمام علي - عليه السلام - : إن العالم الكاتم علمه يُبعث أئمة أهل القيامة، تلغنه كل دابة من دواب الأرض الصغار؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن عالم و دانشمندی که علم خود را - در بیان حقایق - برای دیگران کتمان کند، روز قیامت با بدترین بوها محشور می‌شود و مورد نفرت و نفرین تمام موجودات قرار می‌گیرد. وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۲۷۰، ح ۲۱۵۳۹

حدیث ۱۱۲

امام علی - علیه السلام - فرمودند: یک ساعت در محضر علماء نشستن - که انسان را به مبدأ و معاد آشنا سازند - از هزار سال عبادت نزد خداوند محبوب تر خواهد بود. توجه و نگاه به عالم از اعتکاف و یک سال عبادت - مستحبی - در خانه خدا بهتر است. زیارت و دیدار علماء، نزد خداوند از هفتاد مرتبه طواف اطراف کعبه محبوب تر خواهد بود، و نیز افضل از هفتاد حج و عمره قبول شده می‌باشد. همچنین خداوند او را هفتاد مرحله ترفیع درجه می‌دهد و رحمت و برکت خود را بر او نازل می‌گرداند، و ملائکه شهادت می‌دهند به این که او اهل بهشت است. بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۰۵، ح ۳۳

حدیث ۱۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : العالم بين الجهال كالحی بين الأموات، وإن طالب العلم يسئ تغفر له كل شيء حتى حيتان البحر، وهوائه، وسباع البر وأنعامه، فاطلبوا العلم، فإنه السبب بينكم وبين الله عز وجل، وإن طلب العلم فريضة على كل مسلم؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می‌کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث ۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: الصلاة خلف العالم بالف ركعة؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۱۱۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - : النَّظَرُ إِلَى الْعَالَمِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةٍ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادَةٌ؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است.
أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۱۱۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): إذا أَرَادَ اللهُ بَعْدَ خَيْرٍ فَفَقِّهْ فِي الدِّينِ؛ چون خدا خیر بنده ای خواهد، او را در دین دانشمند کند.
اصول کافی، ج ۱، ص ۳۹

حدیث ۱۱۷

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زمانی بر امت من خواهد آمد که مردم از علماء گریزان شوند، همان طوری که گوسفند از گرگ گریزان است، خداوند چنین جامعه‌ای را به سه نوع عذاب مبتلا می گرداند: ۱- برکت و رحمت خود را از اموال ایشان برمی دارد. ۲- حکمفرمائی ظالم و بی مروت را بر آن ها مسلط می گرداند. ۳- هنگام مرگ و جان دادن، بی ایمان از این دنیا خواهند رفت. مستدرک الوسائل: ج ۱۱، ص ۳۷۶، ح ۱۳۳۰۱

حدیث ۱۱۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و اگر آن سه را نداشته باشند گرفتار سرگردانی می شوند: دین شناسِ دانایِ پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشکِ دانای مورد اعتماد. تحف العقول، ص ۳۲۱.

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: صَتَّفَانِ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَيَّلِحَا صَلَحَتْ أُمَّتِي وَإِذَا فَسَدَا، فَسَدَتْ أُمَّتِي، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَنْ هُمَا؟ قَالَ: أَلْفُقَهَاءُ وَ الْأُمَرَاءُ؛ دو گروه از امت من اگر صالح شوند، امتم صالح می شوند و اگر فاسد شوند، امتم فاسد می شوند.
عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و حاکمان. خصال، ص ۳۷.

حدیث ۱۲۰

امام صادق علیه السلام: يُهْلِكُكَ اللَّهُ سِتْرِيَا بَسِئًا: الْأُمَرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصْبِيَّةِ، وَالذَّهَاقِينَ بِالْكِبْرِ، وَالتَّجَارَ بِالْخِيَانَةِ، وَأَهْلَ الرُّسْتَاقِ بِالْجَهْلِ، وَالْفُقَهَاءَ بِالْحَسَدِ؛ خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت نابود می کند: فرمانروایان را به سبب ستمگری، عرب ها را به سبب تعصب، ملاکان را به سبب کبر، بازرگانان را به سبب خیانت، روستاییان را به سبب نادانی و فقیهان را به سبب حسادت. بحار الأنوار: ۶۷ / ۲۰۷ / ۷۸

حدیث ۱۲۱

امام علی علیه السلام: أَبْعَضُ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ سَبْحَانَهُ الْعَالِمُ الْمُتَجَبَّرُ؛ منفورترین بندگان نزد خدای سبحان دانشمند زورگو است. غرر الحکم: ۳۱۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۷۶

حدیث ۱۲۲

امام عسکری علیه السلام: فِي صِفَةِ عُلَمَاءِ السُّوءِ: وَهُمْ أَضْرُّ عَلَى ضَعْفَاءِ شِيعَتِنَا مِنْ جَيْشِ يَزِيدَ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَ أَصْحَابِهِ، فَإِنَّهُمْ يَسْلُبُونَهُمُ الْأَرْوَاحَ وَالْأَمْوَالَ، وَهَوْلَاءِ عُلَمَاءِ السُّوءِ... يُدْخِلُونَ الشُّكَّ وَالشُّبُهَةَ عَلَى ضَعْفَاءِ شِيعَتِنَا فَيُضَيِّعُونَهُمْ؛ امام عسکری علیه السلام در وصف علمای بدکردار فرمودند: زیان آنها برای شیعیان ناتوان (و آسیب پذیر) ما بیشتر از زیان سپاه یزید برای حسین بن علی علیه السلام و یاران اوست؛ زیرا آنها جان و مال ایشان را گرفتند و این علمای بدکردار ... در دل شیعیان ناتوان ما شک و شبهه می‌اندازند و گمراهشان می‌کنند. الإحتجاج: ۲ / ۵۱۲ / ۳۳۷

حدیث ۱۲۳

امام صادق علیه السلام: مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ عَالِمٌ يَوْمَ سَيْلَطَانَا جَائِرًا، مُعِينًا لَهُ عَلَى جَوْرِهِ؛ ملعون است، ملعون است، آن عالمی که پیشوای سلطانی ستمگر باشد و او را در ستمگریش یاری دهد. بحار الأنوار: ۷۵ / ۳۸۱ / ۴۵

حدیث ۱۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنِ ازدادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْ هُدًى، لَمْ يَزِدْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد. تنبیه الخواطر: ۲ / ۲۱ / ۴۰۴

حدیث ۱۲۵

امام علی علیه السلام: قَصَمَ ظَهْرِي عَالِمٌ مُتَهَنِّكٌ، وَجَاهِلٌ مُتَسَّكٌ، فَالْجَاهِلُ يُعْشُّ النَّاسَ بِتَسْكِهِ، وَالْعَالِمُ يُنْفِرُهُمْ بِتَهَنُّكِهِ؛ دانشمند پرده‌در و عابد نادان، پشت مرا شکستند؛ زیرا نادان با عبادت خود مردم را فریب می‌دهد و دانشمند با تباهاکاریهای خود آنان را فراری می‌دهد. منیه المرید: ۱۸۱ / ۱۸۱ / ۴۰۲

حدیث ۱۲۶

امام صادق علیه السلام: أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عَالِمٌ لَا يُتَفَعُّ مِنْ عِلْمِهِ بِشَيْءٍ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد. بحار الأنوار: ۲ / ۳۷ / ۵۳

حدیث ۱۲۷

امام صادق علیه السلام: مَا مِنْ أَحَدٍ يَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَحَبَّ إِلَى إِبْلِيسَ مِنْ مَوْتِ فَقِيهِ؛ برای شیطان، مرگ هیچ مؤمنی خوشایندتر از مرگ یک فقیه نیست. الکافی: ۱ / ۳۸ / ۱ / ۴۵۴

حدیث ۱۲۸

امام رضا علیه السلام: من علاماتِ الفقيهِ الجلمِ والعلمِ والصمتِ؛ از نشانه‌های فقاهاست (و دین فهمی)، بردباری و دانش و خاموشی است. الاختصاص: ۲۳۲ منتخب میزان الحکمة: ۴۵۴

حدیث ۱۲۹

امام علی علیه السلام: ألا أخبركم بالفقيه حق الفقيه؟ من لم يُرخصِ الناسَ في معاصي الله، ولم يُقنطهم من رحمة الله، ولم يؤمنهم من مكر الله، ولم يدع القرآن رغبة عنه إلى ما سواه؛ آیا شما را از فقیه حقیقی آگاه نکنم؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهد و از رحمت خدا نومیدشان نکند و از مکر و عذاب خدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن، به چیز دیگر رو نکند. تحف العقول: ۲۰۴

حدیث ۱۳۰

امام کاظم علیه السلام: فضل الفقيه على العابد كفضل الشمس على الكواكب، ومن لم يتفقه في دينه لم يرض الله له عملاً؛ برتری فقیه بر عابد، همچون برتری خورشید است بر ستارگان و هر که در دین خود دانا نشود، خداوند هیچ عملی از او را نپسندد. بحار الأنوار: ۱۹ / ۳۲۱ / ۷۸

حدیث ۱۳۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: فقيه واحد أشد على إبليس من ألف عابد؛ وجود یک فقیه برای ابلیس، سخت تر از هزار عابد است. بحار الأنوار: ۱ / ۱۷۷ / ۴۸

حدیث ۱۳۲

امام علی علیه السلام فرمودند: إذا رأيت عالماً فكن له خادماً؛ هر گاه دانشمندی را دیدی، به او خدمت کن. غرر الحکم: ۴۰۲

حدیث ۱۳۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: من استقبل العلماء فقد استقبلني، ومن زار العلماء فقد زارني، ومن جالس العلماء فقد جالسني، ومن جالسني فكأنما جالس ربي؛ هر که به استقبال دانشمندان رود، مرا استقبال کرده است و هر که به دیدار دانشمندان رود، مرا دیدار کرده است و هر که با دانشمندان نشیند، با من نشسته است و هر که با من نشیند، چنان است که با پروردگار من همنشینی کرده باشد. کنز العمال: ۲۸۸۸۳

حدیث ۱۳۴

امام علی علیه السلام: من وقّر عالماً فقد وقّر ربه؛ هر که دانشمندی را احترام نهد خدا را احترام کرده است. غرر الحکم: ۸۷۰۴

حدیث ۱۳۵

لَنْ تَبْقَى الْأَرْضُ إِلَّا وَفِيهَا عَالِمٌ يَعْرِفُ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ؛ هرگز زمین باقی نمی‌ماند مگر آن که در آن دانشمندی وجود دارد که حق را از باطل می‌شناسد. محاسن، ج ۱، ص ۲۳۴

حدیث ۱۳۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَا يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ؛ بدترین مردم نزد خداوند در روز قیامت عالمی است که از علم خود بهره نگیرد. امالی، الطوسی، ص ۵۲۷.

حدیث ۱۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: أَلْمُفْتُونَ سَادَةُ الْعُلَمَاءِ وَالْفُقَهَاءُ قَادَةُ أَحَدٍ عَلَيْهِمْ آدَاءُ مَوَاتِقِ الْعِلْمِ وَالْجُلُوسُ إِلَيْهِمْ بَرَكَهٌ وَالنَّظَرُ إِلَيْهِمْ نُورٌ؛ فتوا دهندگان بزرگان دانشمندان اند و فقیهان پیشوایانی که از آنان بر ادای پیمان علم تعهد گرفته شده است، نشستن نزد آنان برکت است و نگاه به آنان روشنی است. تاریخ بغداد، ج ۴، ص ۱۵۹

حدیث ۱۳۸

امام باقر علیه السلام می فرمایند: أَلْحِلْمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَغْرَيْنَنَّ مِنْهُ؛ بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. کافی، ج ۸، ص ۵۵.

حدیث ۱۳۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دین سه چیز است: دانای بدکار، پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. (نهج الفصاحه، ح ۴)

حدیث ۱۴۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردم به سه دسته شوند: دانشمند و دانشجو و خاشاک روی آب، ما دانشمندانیم و شیعیان ما دانشجویان و مردم دیگر خاشاک روی آب. اصول کافی جلد ۱ ص ۴۱

حدیث ۱۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با دانشمندان هم نشین شو تا نیکبخت شوی. غررالحکم، باب همنشینی

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی مانند نادانان، به دشمنی دانشمندان بر نخواسته است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جاهل، درستی نظر و اندیشه اش همانند لغزش عالم و داناست. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **أَلَا إِنَّ شَرَّ الشَّرِّ شَرَّ الرَّائِضِ الْعُلَمَاءِ وَإِنَّ خَيْرَ الْخَيْرِ خَيْرُ الْعُلَمَاءِ؛** بدانید که بدترین بدها، علمای بدنند و بهترین خوبان علمای خوبند. منیه المرید، ص ۱۳۷.

حدیث ۱۴۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: **لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَا يَتَّقِي مَلَائِمَةَ الْعُلَمَاءِ وَ دَمَّهِمْ أَنْ يُذَجِي لَهُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** کسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی کند، نمی توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. تحف العقول، ص ۳۶۴.

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام): **لَوْلَا... مَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى الْعُلَمَاءِ إِلَّا يُقَارُوا عَلَى كِظِّ ظَالِمٍ وَلَا سِيَغِبِ مَظْلُومٍ لَأَلْقَيْتُ حَبْلَهَا عَلَى غَارِبِهَا؛** اگر خداوند از علما پیمان نگرفته بود که با پرخوری ظالم و گرسنگی مظلوم آرام نگیرند، زمام خلافت را به حال خود رها می کردم. نهج البلاغه، از خطبه ۳.

حدیث ۱۴۷

امام علی (علیه السلام): **زَلَّةُ الْعَالِمِ كَأَنْكِسَارِ السَّفِينَةِ تَغْرُقُ وَ تُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرُهَا؛** لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق می شود و دیگران را هم با خود غرق می کند. غرر الحکم، ح ۵۴۷۴.

حدیث ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **مَا مِنْ عَالِمٍ أَوْ مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمِينَ أَوْ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعْمِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جَانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جَانِبٍ إِلَّا رَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَذَابَ قُبُورِهِمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛** هیچ دانشمند و یا دانش اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی گذرد، جز آنکه خوراک آنان نمی خورد و از نوشیدنی آنان نمی نوشد و از یک طرف وارد نمی شود و از طرف دیگر خارج نمی گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می دارد. جامع الأخبار، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): **لَا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، إِلَّا عَالِمًا يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ: مِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَ مِنَ الْعِدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُّعِ وَ مِنَ الزَّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الزُّهْدِ؛** با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شک به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی اعتنایی به آن. تاریخ بغداد، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث ۱۵۰

جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدْ عِلْمَكَ وَ يَحْسُنْ أَدَبُكَ وَ تَزُكُّ نَفْسُكَ؛ با علما هم نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۱۵۱

امام باقر (علیه السلام): اَلْعُلَمَاءُ فِي انْفُسِهِمْ خَائِفَةٌ اِنْ رَاَوْا تَائِهًا ضَالًّا لَا يَهْدُوْنَهُ اَوْ مَيِّتًا لَا يُحْيُوْنَهُ فَيَنْسُوْنَ مَا يَصْنَعُوْنَ لِاَنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالٰى اَخَذَ عَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ فِي الْكِتَابِ اَنْ يَأْمُرُوْا بِالْمَعْرُوْفِ وَ يَنْهَوْا عَمَّا نُهِيَ عَنْهُ وَ اَنْ يَتَعَاقَبُوْا عَلٰى الْبِرِّ وَ التَّقْوٰى وَ لَا يَتَعَاقَبُوْا عَلٰى الْاِثْمِ وَ الْعُدُوَانِ؛ اگر دانشمندان نصیحت را پنهان دارند، خیانت کرده‌اند. اگر سرگشته گمراهی را دیدند و او راراهنمایی نکردند و یا (دل) مرده‌ای را زنده نمودند، وه که چه کار زشتی کرده‌اند! چون خداوند تبارک و تعالی در کتاب از ایشان پیمان گرفته که به معروف و آنچه فرمان یافته‌اند فرمان دهند و از آنچه نهی شده‌اند نهی کنند و بر نیکوکاری و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنند و در گناه و ستم یکدیگر را یاری نکنند. کافی، ج ۸، ص ۵۴، ح ۱۶.

حدیث ۱۵۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): اِنَّ لِقْمَانَ قَالَ لِابْنَيْهِ : يَا بُنَيَّ عَلَيْنَكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَ اسْتِمَاعِ كَلَامِ الْحُكَمَاءِ فَاِنَّ اللّٰهَ يُحْيِي الْقُلُوبَ الْمَيِّتَةَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْاَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹

حدیث ۱۵۳

امام علی علیه السلام می فرماید: تَشْبَعُ اَشْيَاءٌ قَبِيْحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَشَعُّهِ اَنْفُسٍ اَقْبَحُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرْعِ مِنَ الْمُلُوْكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْاَغْنِيَاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيْعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكُذْبُ مِنَ الْقَضَاةِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْاَطْبِيَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت‌تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۱۵۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: لَسْتُ اُحِبُّ اَنْ اَرٰى الشَّابَّ مِنْكُمْ اِلَّا غَادِيًا فِي حَالِيْنٍ : اِمَّا عَالِمًا اَوْ مُتَعَلِّمًا ، فَاِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا ، فَاِنْ فَرَطَ ضَيِّعٌ ، وَ اِنْ ضَيِّعٌ اَنْتُمْ ، وَ اِنْ اَنْتُمْ سَيَكُنَ النَّارَ وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت ببینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی الله علیه و آله را به حق برانگیخت، دوزخ‌نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۱۵۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: اِنَّ الْعَالِمَ اِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوْبِ كَمَا يَزِلُّ الْمَطْرُ عَنِ الصِّفَا؛ هرگاه عالم به علمش عمل نکند. [اثر] موعظه‌اش از دل‌ها زایل می‌شود؛ آن چنان که باران از روی سنگ صاف می‌لغزد. الکافی، ج ۱، ص ۴۴

حدیث ۱۵۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هر گاه بدعت‌ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۱۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْعَالِمُ مَنْ لَا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَا يَتَشَبِعُ بِهِ؛ دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۴۰

حدیث ۱۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدَ عِلْمَكَ وَيَحْسُنُ أَدَبَكَ وَتَزَكُّ نَفْسُكَ بِأَعْلَمَاءٍ مَعَاشِرَتِ كُنْ تَاعِلَمْتَ زِيَادًا، ادبت نیکو و جانت پاک شود. اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدَ عِلْمَكَ وَيَحْسُنُ أَدَبَكَ وَتَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤل، ص ۴۹

حدیث ۱۶۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَا يَتَّقِي مَلَامَةَ الْعُلَمَاءِ وَذَمِّهِمْ أَنْ يَرْجِيَ لَهُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ كَسِي كَهَ از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی کند، نمی توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. (تحف العقول، ص ۳۶۴)

حدیث ۱۶۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: أَلْجِلْمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرِيَنَّ مِنْهُ بَرْدَبَارِي لِبَاسِ عَالِمٍ اسْتِ، پس تو خود را از آن عریان مدار. (کافی، ج ۸، ص ۵۵)

حدیث ۱۶۲

امام حسین علیه السلام فرمودند: مِنْ دَلَائِلِ الْعَالِمِ إِنْتِقَادُهُ لِحَدِيثِهِ وَعِلْمُهُ بِحَقَائِقِ فُنُونِ النَّظَرِ. از نشانه های عالم، نقد سخن و اندیشه خود و آگاهی از نظرات مختلف است. (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۹)

حدیث ۱۶۳

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: عَالِمٌ يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفَ عَابِدٍ دَانِشْمَنْدِي كَهَ از علمش سود برند، از هفتاد هزار عابد بهتر است. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۳)

حدیث ۱۶۴

امام علی علیه السلام فرمودند: رَبِّ عَالِمٍ قَدْ قَتَلَهُ جَهْلُهُ ، وَ عِلْمُهُ مَعَهُ لَا يَنْفَعُهُ . چه بسیارند دانشمندانی که جهلشان آنها را کشته در حالی که علمشان با آنهاست، اما به حالشان سودی نمی دهد. (ارشاد ص ۱۴۴)

حدیث ۱۶۵

امام علی (علیه السلام): ... زَلَّةُ الْعَالِمِ كَانْكَسَارِ السَّفِينَةِ تَغْرَقُ وَ تُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرُهَا؛ لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق می شود و دیگران را هم با خود غرق می کند. غرر الحکم ، ح ۵۴۷۴.

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لَا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، إِلَّا عَالِمًا يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ: مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَ مِنَ الْعِدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُّعِ وَ مِنَ الزَّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الزَّهْدِ؛ با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شک به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث ۱۶۷

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدْ عِلْمِيكَ وَ يَحْسُنْ أَدْبِيكَ وَ تَزُكُّ نَفْسُكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم ، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۱۶۸

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللَّهُ عَبِيدًا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَ يُعَلِّمُهَا النَّاسَ ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَا تَبْعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند. دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می دانستند، از ما پیروی می کردند. معانی الأخبار ، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۱۶۹

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفَكَ الْمُهْجِ وَ خَوِضَ اللَّجَجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ : إِنْ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخْفِ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ ، التَّارِكُ لِلِاقْتِدَاءِ بِهِمْ وَ إِنْ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ أَلَّا نَزِمَ لِلْعُلَمَاءِ التَّيَابِعِ لِلْحُلَمَاءِ الْقَابِلِ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی ، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۱۷۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): **إِنَّ لُقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: يَا بُنَيَّ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَاسْتِمْعِ كَلَامَ الْحُكَمَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقُلُوبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛** لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹، ح ۷۸۱۰.

حدیث ۱۷۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: اگر بعد از غیبت قائم ما نبود وجود علمایی که به سوی او (مردم را فرا) می‌خوانند و به وجود او رهنمون می‌شوند و با حجت‌های الهی از دین او دفاع می‌کنند و بندگان ناتوان خدا را از دام ابلیس و پیروان او می‌رهانند، بی‌گمان همه ی مردم از دین خدا بر می‌گشتند. بحار الانوار/ج ۲/ص ۶.

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: العالم حی و إن کان میتا، الجاهل میت و ان حیا. عالم زنده است، گرچه مرده باشد؛ نادان مرده است، گرچه زنده باشد. غررالحکم/ح ۱۱۲۵.

حدیث ۱۷۳

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: موت العالم ثلثه فی الإسلام لا تسد ما اختلف الیل و النهار. در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که، تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی‌کند. کنز العمال/ح ۲۸۷۶.

حدیث ۱۷۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذ کان یوم القیامه بعث الله عزوجل العالم و العابد، فاذا وقف بین یدی الله عزوجل قیل للعابد: انطلق الی الجنه، و قیل للعالم: فق، تشفع للناس بحسن تا دبیك لهم. چون روز قیامت شود، خدای عزوجل عالم و عابد را برانگیزد. چون آن دو در پیشگاه خدای عزوجل بایستند، به عابد گفته شود: به بهشت برو و به عالم گفته شود: بایست و بسبب آن که مردم را نیکو تربیت کردی، شفاعتشان کن. علل الشرایع/ ۳۹۴.

حدیث ۱۷۵

حضرت امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عالم ینفع بعلمه، افضل من سبعین الف عابد. دانشمندی که از علمش بهره ببرند، برتر از هفتاد هزار عابد است. میزان الحکمه/ج ۸/ص ۳۹۴۲.

حدیث ۱۷۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: العلماء باقون ما بقی اللیل و النهار. تا گردش شب و روز هست، علما هستند. غررالحکم/ج ۱۴۸۱.

حدیث ۱۷۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: موت العالم ثلمه فی الاسلام لا تسد ما اختلف اللیل و النهار در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی کند. کنز العمال/ ج ۲۸۷۶۰.

حدیث ۱۷۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: العلماء مصابیح الارض، و خلفاء الانبیاء، و ورتنی و ورثه الانبیاء. علما چراغهای زمینند و جانشینان پیامبران و وارثان من و پیامبران هستند. کنز العمال/ ۲۸۶۷۷.

حدیث ۱۷۹

قال الإمام الصادق (علیه السلام): العالم لا يتكلم بالفضول. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: دانا (و عالم)، زیاده گویی نمی کند. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۳، ح ۱۰۱۲۷»

کتاب و کتابخوانی

حدیث ۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَسَلَّى بِالْكِتَابِ لَمْ تَفْتَهُ سِلْوَةٌ؛ هر که با کتاب آرامش یابد، هیچ آرامش بخشی را از دست نداده است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۲۶

شعر، خط و نوشتار

حدیث ۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ مَاتَ وَمِيرَاثُهُ الدَّفَائِرُ وَالْمَحَابِرُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛ هر که بمیرد و میراث او دفتراها و دوات باشد، بهشت بر او واجب است. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۷۲

حدیث ۲

امام صادق (سلام الله علیه): اکتبوا؛ فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا؛ بنویسید؛ تا ننویسید، حفظتان نمی شود. الکافی: ج ۱، ص ۵۲، ح ۹

حدیث ۳

قال الصادق علیه السلام: مَنْ قَالَ فِينَا بَيْتَ شِعْرِ بَنِي اللَّهِ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس در راه ما و برای ما یک بیت شعر بسراید، خداوند برای او خانه ای در بهشت، بنا می کند. وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۶۷

حدیث ۴

امام صادق علیه السلام: مَا قَالَ فِينَا قَائِلٌ بَيْتًا مِنَ الشِّعْرِ حَتَّى يُؤَيَّدَ بِرُوحِ الْقُدُسِ؛ هیچ سراینده ای درباره ما بیت شعری نگفت، جز آن که روح القدس کمکش کرد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۷ / ۱

حدیث ۵

امام صادق علیه السلام: مَنْ قَالَ فِينَا بَيْتَ شِعْرِ بَنِي اللَّهِ تَعَالَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ؛ هر که درباره ما یک بیت شعر بگوید، خداوند متعال در بهشت یک خانه برایش بسازد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۱/۷/۱

حدیث ۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ مِنَ الشُّعْرِ لِحِكْمًا، وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لِسِحْرًا؛ برخی شعرها حکمت آمیز است و برخی بیانها افسونگر. أمالی الصدوق: ۶/۴۹۵

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الشُّعْرَاءِ: إِنَّ الْمُؤْمِنَ مُجَاهِدٌ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ، وَالذِّي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنَّمَا يَنْضَحُونَهِمْ بِالنَّبْلِ؛ - در پاسخ به سؤال از شاعران-: همانا مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می کند؛ سوگند به آن که جانم در دست اوست، سخنان شاعران (مؤمن) چون تیری است که به دشمن می زنند. نور الثقلین: ۴/۷۰/۱۰۵

حدیث ۸

امام علی (علیه السلام): افْتَحَ بَرْيَةَ قَلَمِكَ، وَأَسَمِكَ شَحْمَتَهُ، وَأَيْمِنَ قِطَّتِكَ يَجِدُ خَطُّكَ؛ نوک قلمت را بشکاف و پره آن را سبتر گردان و آن را از راست برش بزن تا خطت خوش شود. غرر الحکم: ۲۴۶۵

حدیث ۹

امام علی (علیه السلام): فِيمَا قَالَ لِكَاتِبِهِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ أَلْقَى دَوَاتَكَ، وَأَطْلَ جِلْفَةَ قَلَمِكَ، وَفَرَّجَ بَيْنَ السُّطُورِ، وَقَرَّمْتَ بَيْنَ الْخُرُوفِ، فَإِنَّ ذَلِكَ أُجِدُّرُ بَصِيحَةِ الْخَطِّ؛ - خطاب به کاتب خود عبیدالله بن ابی رافع - در دوات خود ليقه بگذار و نوک قلمت را دراز بتراش و میان خطها فاصله بگذار و حرفها را نزدیک هم بنویس؛ زیرا این کار باعث زیبایی خط می شود. نهج البلاغه، حکمت ۳۱۵

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْخَطُّ لِسَانُ الْيَدِ؛ خط، زبان دست است. غرر الحکم: ۷۰۶

حدیث ۱۱

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَطِّ، فَقَالَ: عَلَّمَهُ نَبِيُّي، وَمَنْ كَانَ وَافِقَهُ عِلْمٌ؛ از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره خط سؤال شد، فرمودند: پیامبری آن را تعلیم داد و همراهانش آموختند. الدرر المنتور: ۴۳۴/۷

حدیث ۱۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: لَا تَدْعُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَإِنْ كَانَ بَعْدَهُ شِعْرٌ؛ بسم الله الرحمن الرحيم را فرو مگذار اگر

چه قبل از (نوشتن) یک شعر باشد . الکافی : ۲ / ۶۷۲ / ۱

حدیث ۱۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ ؛ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ، سر آغاز هر نوشته‌ای است . الدر المنثور : ۱ / ۲۷

حدیث ۱۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ كَتَبَ عَنِّي عِلْمًا أَوْ حَدِيثًا لَمْ يَزَلْ يُكْتَبْ لَهُ الْأَجْرُ مَا بَقِيَ ذَلِكَ الْعِلْمُ وَالْحَدِيثُ؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است ، برایش اجر نوشته شود . کنز العمال : ۲۸۹۵۱

حدیث ۱۵

اَكْتُبُوا ؛ فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا؛ بنویسید ؛ زیرا تا ننویسید ، حفظ نمی کنید . الکافی : ۱ / ۵۲ / ۹

حدیث ۱۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَكْتُبُوا الْعِلْمَ قَبْلَ ذَهَابِ الْعُلَمَاءِ ، وَإِنَّمَا ذَهَابُ الْعِلْمِ بِمَوْتِ الْعُلَمَاءِ؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می رود . کنز العمال : ۲۸۷۳۳

حدیث ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ ؛ علم را ، با نوشتن در بند کشید . کنز العمال : ۲۹۳۳۲

حدیث ۱۸

امام علی علیه السلام : عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا ؛ خردهای دانشمندان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹

حدیث ۱۹

امام علی علیه السلام : كِتَابُ الرَّجُلِ عُنْوَانُ عَقْلِهِ وَبُرْهَانُ فَضْلِهِ ؛ نوشته (و نامه) انسان ، نشان خرد او و دلیل فضل اوست . غرر الحکم : ۷۲۶۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۲۰

امام علی علیه السلام : رَسُولُكَ تَرْجَمَانُ عَقْلِكَ ، وَكِتَابُكَ أْبْلَغُ مَا يَنْطِقُ عَنْكَ؛ فرستاده تو ، ترجمان خردت و نوشته‌ات ، رساترین سخنگوی تو . نهج البلاغه، حکمت ۳۰۱

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کرم کتاب ختمه؛ اعتبار نامه به مهر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الشَّعْرُ بِمَنْزِلَةِ الْكَلَامِ فَحَسَنُهُ حَسَنُ الْكَلَامِ وَقَبِيحُهُ قَبِيحُ الْكَلَامِ؛ شعر چون سخن است شعر نیک سخن نیک است و شعر بد سخن بد است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْخَطُّ الْحَسَنُ يَزِيدُ الْحَقَّ وَضَحًا؛ خط نیکو وضوح حق را افزون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَيُزَوِّجَهُ إِذَا أَدْرَكَ وَيُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ؛ حق پسر بر پدر آن ست که نام او را نیک کند و همین که به بلوغ رسید زنش دهد و خط نوشتن بدو بیاموزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لَجَوَابِ الْكِتَابِ حَقًّا كَرَدَ السَّلَامِ؛ جواب نامه مانند جواب سلام لازم است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ، فَإِنَّ لَمْ تَسِدْ تَطِيعُوا حِفْظُهُ فَانْكُتُبُوهُ وَضَعُوهُ فِي بُيُوتِكُمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را - از هر طریقی - فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: اسْتَتْرَبُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ وَ الْبُكُورِ مُبَارَكٍ يَزِيدُ فِي جَمِيعِ النَّعْمِ خُصُوصًا فِي الرِّزْقِ وَ حُسْنُ الْخَطِّ مِنْ مَفَاتِيحِ الرِّزْقِ وَ طَيْبُ الْكَلَامِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می کند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ؛ بسم الله الرحمن الرحيم، کلید هر نوشته‌ای است. الجامع الصغير، ج ۱، ص ۴۸۱.

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ كَتَبَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَجَوَّدَهُ تَعْظِيمًا لِلَّهِ عَفَرَ اللَّهُ لَهُ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحیم را برای بزرگداشت خداوند زیبا بنویسد، خداوند او را می بخشد. بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۳۵.

حدیث ۳۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من انشد فی الحسین بیتا من شعر فبکی و ابکی عشره فله لهم الجنة. هر کسی درباره حسین (علیه السلام) بیتی شعر بسراید و خود بگیرد و ده نفر را بگریاند، برای او و آن ده نفر بهشت باشد. ثواب الاعمال/ ج ۱۱۰.

حدیث ۳۱

امام علی علیه السلام: عُقُولُ الْفُضَلَاءِ فِي أَطْرَافِ أَقْلَامِهَا؛ خردهای دانشمندان، در نوک قلم‌های آنهاست. غرر الحکم: ۶۳۳۹
منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

جدل و مرأء**حدیث ۱**

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِيَّاكُمْ وَالْجِدَالَ فَإِنَّهُ يُورِثُ الشَّكَّ فِي دِينِ اللَّهِ. أمير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: پرهیز از جدل، زیرا جدل موجب شک و تردید در دین خدا می شود. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۹

حدیث ۲

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: يَا كَمِيلُ إِيَّاكَ وَالْمِرَاءَ فَإِنَّكَ تُعْزِي بِنَفْسِكَ السُّفَهَاءَ إِذَا فَعَلْتَ وَتُفْسِدُ الْأَخَاءَ. أمير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: ای کمیل! پرهیز از جدل، زیرا با دست خود سفیهان را بر آن داشتی تا آزارت کنند و نیز (جدل) اخوت و دوستی را از میان می برد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۹»

حدیث ۳

عَنْ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: الْمِرَاءُ فِي كِتَابِ اللَّهِ كَفْرٌ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: مرأء (جدل لفظی بر اساس هوای نفس) از دیدگاه قرآن «کفر» است. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۵۰»

حدیث ۴

قَالَ الْإِمَامُ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَا تُمَارِينَ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفُضُوكَ وَلَا تُمَارِينَ السُّفَهَاءَ فَيَجْهَلُوكَ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: با علماء مرأء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مرأء مکن که تو را به نادانی نسبت می دهند. «منیة المرید، ص ۱۹۳»

حدیث ۵

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : طَلَبَةُ الْعِلْمِ ثَلَاثَةٌ فَأَعْرِفَهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ: صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجِدْلِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلِاسْتِطَالَةِ وَالْخَيْلِ وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْفَقْهِ وَالْعَقْلِ فَصَاحِبُ الْخَيْدِلِ وَالْمِرَاءِ ... . امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هويت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مرء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مرء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث ۶

عن النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قال: المرء يفسد الصداقة القديمة. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مرء و جدل (حتی) دوستی قدیمی را از بین می برد. «احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۳۵۶»

حدیث ۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: أَنَا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ وَبَيْتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ وَبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَ إِنْ كَانَ مُحِقًّا وَ تَرَكَ الْكُذْبَ وَ إِنْ كَانَ هَازِلًا وَ لِمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: من مسئولیت خانه هایی در آغاز و بالا و وسط بهشت را عهده دار هستم و این ها را به کسانی خواهم داد که جدل را ترک کنند، گرچه حق با آنان باشد و نیز دروغگویی را ترک گویند گرچه بعنوان شوخی باشد و نیز به کسانی که دارای حُسن خلق باشند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۸

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْمِرَاءَ وَالْخُصُومَةَ فَإِنَّهُمَا يُمْرِضَانِ الْقُلُوبَ عَلَى الْأَخْوَانِ وَ يُنْبِتُ عَلَيْهَا النِّفَاقَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: از جدل و خصومت پرهیزید زیرا این دو باعث دل‌مردگی و بیماری دل و عامل رشد نفاق اند. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۹۹»

حدیث ۹

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِجْلِسْ حَتَّى نَتَنَاظَرَ فِي الدِّينِ فَقَالَ: يَا هَذَا أَنَا بَصِيرٌ بِدِينِي مَكْشُوفٌ عَلَى هُدَايَ فَإِنْ كُنْتُ جَاهِلًا بِدِينِكَ فَادْهَبْ وَاطْلُبْهُ، مَالِي وَ لِلْمُمَارَاةِ ... . مردی به امام حسین - عَلَيْهِ السَّلَامُ - گفت: بنشینید تا با یکدیگر پیرامون مسائل دینی مناظره کنیم! امام فرمودند: من به مسائل دینی بصیر و آگاهم و راه هدایت برایم روشن است و اگر تو جاهل و ناآگاهی برو و یاد بگیر. من کجا و جدل؟ و سپس افزود: شیطان است که آدمی را وسوسه می کند و می گوید، با مردم مباحثه و مناظره راه بینداز تا دیگران نپندارند که تو نادان و ضعیف هستی. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۵»

حدیث ۱۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَ هُوَ مُبْطِلٌ يُبْنِي لَهُ

بَيْتٌ فِي رَبْضِ الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که جدل را ترک کند گرچه حق با او باشد در برترین جای بهشت، قصری برای وی ساخته می‌شود و کسی که مرء را ترک کند در حالی که حق با او نباشد، در آغاز بهشت قصری برایش بنا می‌گردد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ذُرُّوا الْمِرَاءَ فَإِنَّهُ لَا تَفْهَمُ حِكْمَتَهُ وَلَا تُوْمَنُ فِتْنَتَهُ ... پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: جدل را کنار بگذارید که از فتنه و سرانجام آن کسی ایمن نیست. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۲

قال الامام الحسين - عليه السلام - : سَأَلْتُ أَبِي عَنْ مَخْرَجِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَقَالَ: كَانَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَحْزَنُ لِسَانَهُ إِلَّا عَمَّا يَعْنِيهِ قَدْ تَرَكَ نَفْسَهُ مِنْ ثَلَاثٍ، الْمِرَاءِ وَالْإِكْثَارِ ... امام حسين - عليه السلام - فرمودند: از پدرم، درباره سیره پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - پرسیدم، پاسخ دادند: رسول الله، زبان خود را همیشه از گفتار بی معنی حفظ می‌کرد و خود را از سه چیز دور می‌داشت: مرء، پرحرفی، سخن پوچ و بی معنی، و نیز سه مسئله را ترک می‌کرد: هیچکس را مذمت نمی‌کرد، از کسی عیبجویی نمی‌نمود و در پی جمع آوری لغزش‌های این و آن نبود. «مسند الامام الرضا، ج ۲، ص ۸۵»

حدیث ۱۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا عَلِيُّ رَأَيْتَ عَلِيَّ بَابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوبًا أَنْتَ مُحَرَّمَةٌ عَلَى كُلِّ بَخِيلٍ وَ مِرَاءٍ وَ عَاقٍ وَ نَمَامٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: یا علی! بر درب بهشت نوشته شده است: تو (بهشت) بر بخیل و اهل مرء و عاق والدین و نمام (سخن چین) حرام می‌باشی. «جامع الأخبار، ص ۹۸»

حدیث ۱۴

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَوْمًا وَ نَحْنُ نَتَمَارَى فِي شَيْءٍ فِي أَمْرِ الدِّينِ فَغَضِبَ عَلَيْنَا غَضَبًا شَدِيدًا لَمْ يَغْضَبْ مِثْلَهُ ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِهَذَا ذُرُّوا الْمِرَاءَ ... ابی الدرداء می‌گوید: روزی ما پیرامون یکی از مسائل دینی مشغول مرء و جدل بودیم، پیامبر اکرم وارد شدند و با دیدن این حالت در میان ما آنچنان غضبناک شدند که سابقه نداشت و فرمودند: مردم قبل از شما بر اثر مرء به هلاکت رسیدند و افزود: مرء و جدل را کنار بگذارید، زیرا اهل مرء زیانکارند، جدل را کنار بگذارید زیرا اهل جدل را در قیامت شفاعت نخواهند کرد، جدل را کنار بگذارید، زیرا من مسئول خانه‌هایی در بالا و آغاز و وسط بهشت هستم و کسی که مرء را ترک گوید گرچه حق با او باشد اسکان خواهم داد، مرء را کنار بگذارید، زیرا این عمل پس از نهی از بت پرستی اولین چیزی است که خداوند مرا از آن نهی کرده است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث ۱۵

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاءَ وَ إِنْ كَانَ مُحِقًّا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ایمان کسی کامل نمی‌گردد مگر آنکه مرء و جدل را ترک کند، گرچه حق با او باشد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۶

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ذُرُّوا الْمِرَاءَ فَإِنَّ أَوَّلَ مَا نَهَانِي عَنْهُ رَبِّي بَعْدَ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ الْمِرَاءَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: مرء را کنار بگذارید، زیرا اولین چیزی که بعد از بت پرستی پروردگارم مرامورد نهی قرار داد، مرء و جدل بود. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : المؤمن يدارى ولا يمارى. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مؤمن مدارا می کند و جدال نمی کند. «أعلام الدين، ص ۳۰۳»

حدیث ۱۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ يَضْمَنْ لِي أَرْبَعَةً بِأَرْبَعَةٍ أَيْبَاتٍ فِي الْجَنَّةِ؟ مَنْ أَنْفَقَ وَلَمْ يَخَفْ فَقَرًّا وَأَنْصَحَ فَمَالَنَاسٍ مِنْ نَفْسِهِ وَ أَفْشَى السَّلَامِ فِي الْعَالَمِ وَتَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که انجام چهار چیز را برایم ضمانت کند، من نیز چهار خانه در بهشت برای او ضمانت می کنم: کسی که انفاق کند و از فقر نترسد، کسی که درباره دیگران انصاف روا دارد و کسی که در برابر عالم آشکارا سلام و اداء احترام کند و کسی که جدل را گرچه حق با او باشد ترک گوید. «الخصال، ج ۱، ص ۲۲۳»

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الجهل في الثلاث ... شدة المرء ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: جهل در سه چیز است: (یکی از آنها) شدت مرء است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۸»

حدیث ۲۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : سبعة يفسدون اعمالهم، (سابعهم) الذي لا يزال يجادل اخاه مخاصما له. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هفت نفر، اعمال خود را خراب می کنند، (هفتمین نفر)، کسی است که با برادر دینی خود جدل خصمانه می کند. «الخصال، ج ۲، ص ۳۴۸»

حدیث ۲۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يمارى في أي حال كان إلا من كان جاهلاً بنفسه و بغيره محزوماً من حقائق الدين. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به جدل نخواهد پرداخت مگر کسی که نسبت به خود و دیگران جاهل باشد و (اهل جدل) از درک حقایق دینی محروم خواهد ماند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : المرء داء ردي و ليس للإنسان خصله شر منه و هو خلق إبليس و نسبته. امام صادق - عليه السلام

- فرمودند: مرء بیماری پستی است و برای آدمی خصلتی بدتر از آن نیست و آن از اخلاق شیطان و پیروان او است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث ۲۳

عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: سَبَبُ الشَّخْنَاءِ كَثْرَةُ الْمِرَاءِ. أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: کثرت جدل و مرء، باعث بغض و کینه است. «غرر الحکم، ح ۱۰۶۴۶»

جهل و عقل

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : كَمَالُ الْأَدَبِ وَالْمُرُوءَةِ فِي سَبْعِ خِصَالٍ الْعَقْلُ وَالْجِلْمُ وَالصَّبْرُ وَالرَّفْقُ وَالصَّمْتُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَالْمِيدَارَةُ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: کمال ادب و مروّت در هفت خصلت است: عقل و برد باری و صبر و نرم خوئی و سکوت و حسن خلق و مدارا کردن. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۸»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ تُشَدُّ الْعَقْلَ ... امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: بوی خوش سبب زیاد شدن عقل می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۱۹»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : خَمْسٌ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ لَمْ يَكُنْ فِيهِ كَثِيرٌ مَسْتَمْتِعٌ قُلْتُ وَ مَا هِيَ قَالَ الْعَقْلُ وَالْأَدَبُ وَالِدِّينُ وَالْجُودُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: پنج چیز است که اگر کسی نداشته باشد بهره‌ی زیادی نمی برد. (راوی) گفت: آن پنجچیز است؟ امام فرمودند: عقل و ادب و دین و بخشش و حسن خلق. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۰۸»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : إِنَّ الثَّوَابَ عَلَى قَدْرِ الْعَقْلِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: ثواب دادن به اندازه عقل (آدمی) است. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۰»

حدیث ۵

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : لَيْسَ بَيْنَ الْإِيمَانِ وَالْكَفْرِ إِلَّا قَلْبُ الْعَقْلِ امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: (فاصله ای) بین ایمان و کفر نیست مگر کمی عقل. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۸»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ... اغْرِفُوا الْعَقْلَ وَجُنْدَهُ وَالْجَهْلَ وَجُنْدَهُ تَهْتَدُوا ... امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: عقل و

لشکرش و (نیز) جهل و لشکرش را بشناسید تا هدایت شوید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۱»

حدیث ۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : العقلُ دَلِيلُ الْمُؤْمِنِ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: عقل دلیل (و نشانه) مؤمن است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ النَّبِيِّ وَالْحُجَّةُ فِيمَا بَيْنَ الْعِبَادِ وَبَيْنَ اللَّهِ الْعَقْلُ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: پیامبر حجت خدا بر بندگانش است و عقل حجت بین بندگان و خداوند است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : (العقل) ما عُيِدَ بِهِ الرَّحْمَنُ وَ اِكْتَسِبَ بِهِ الْجَنَانُ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: (عقل) چیزی است که به وسیله آن خدای بخشنده بندگی می شود و بهشت به واسطه آن بدست می آید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۱»

حدیث ۱۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى عَلَى نَبِينَا وَ اَلَهُ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَا أَوْ أَخِيذُ عِبَادِي عَلَى قَدْرِ مَا اعْطَيْتُمْ مِنَ الْعَقْلِ . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند به موسی - علیه السلام - وحی کرد که من بندگانم را به اندازه آن چه از عقل عطا کردم مؤاخذه می کنم. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۱»

حدیث ۱۱

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ قَالَ لَهُ أَقْبِلْ فَأَقْبَلَ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَدْبِرْ فَادْبَرَ فَقَالَ وَ عَزَّتِي وَ جَلَالِي مَا خَلَقْتُ خَلْقًا أَحْسَنَ مِنْكَ إِيَّاكَ أَمْرٌ وَ إِيَّاكَ أَنْهَى وَ إِيَّاكَ أُثِيبُ وَ إِيَّاكَ أَعَاقِبُ . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که خداوند عقل را خلق کرد به او گفت: بیا جلو، (پس) جلو آمد؛ سپس گفت: برگرد، برگشت. سپس فرمودند: به عزت و جلالم قسم مخلوقی بهتر از تو خلق نکردم، به خاطر تو امر می کنم و به خاطر تو نهی می کنم و به خاطر تو ثواب می دهم و به خاطر تو عقاب می کنم. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶»

حدیث ۱۲

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : ... إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَلِيلًا وَ دَلِيلُ الْعَقْلِ التَّفَكُّرُ وَ دَلِيلُ التَّفَكُّرِ الصِّيْمَتُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ مَطِيئَةٌ وَ مَطِيئَةُ الْعَقْلِ التَّوَاضُّعُ ... . امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه ای) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکر سکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۱۳

قال الامام علي - عليه السلام - : حَبِطَ جَبْرَيْلُ عَلَى آدَمَ عَلَى نَبِينَا وَ اَلَهُ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا آدَمُ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أُخَيِّرَكَ وَاحِدَةً مِنْ

ثلاثٍ فَاخْتَرِ وَاحِدَةً وَدَعِ اثْنَتَيْنِ، فَقَالَ لَهُ وَ مَا تِلْكَ الثَّلَاثُ، قَالَ الْعَقْلُ وَ الْحَيَاءُ وَ الدِّينُ ... . امام علی - علیه السّلام - فرمودند: جبرئیل بر آدم - علیه السّلام - وارد شد و گفت: ای آدم من مامور شدم تو را بین سه چیز مخیر کنم؛ پس یکی از این سه را اختیار کن و دو تا را واگذار. آدم - علیه السّلام - گفت: آن سه چیز چیست؟ جبرئیل گفت: عقل، حیاء و دین است. آدم - علیه السّلام - گفت من عقل را اختیار می‌کنم. جبرئیل گفت: از حیاء و دین منصرف شده و رها کردی؟ حیاء و دین گفتند: ما مامور شدیم هر جا عقل باشد ما نیز با او باشیم. جبرئیل گفت: شأن شما همین است و عروج کرد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۴۱۷»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا عُدَّةَ اَنْفَعُ مِنَ الْعَقْلِ وَ لَا عُدُوٌّ اَضَرُّ مِنَ الْجَهْلِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: وسیله و ابزاری پر سودتر از عقل نیست و دشمنی پر ضررتر از جهل نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۱۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْجَمَالُ فِي اللِّسَانِ وَ الْكَمَالُ فِي الْعَقْلِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: جمال و زیبایی در زبان و کمال در عقل است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْحِلْمُ غَفْلَةٌ سَاتِرٍ وَ الْعَقْلُ حِسَامٌ بَاتِرٍ فَاسْتَرِ خَلَلَ خُلُقِكَ بِحِلْمِكَ وَ قَاتِلِ هَوَاكَ بِعَقْلِكَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بردباری پرده‌ی پوشیده‌ای است و عقل شمشیر برنده‌ای است. پس لغزش‌های اخلاقی خود را به واسطه‌ی حلم و بردباریت بپوشان و به وسیله‌ی عقلت، هوا و هوس را از بین ببر. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۵»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : هِمَّةُ الْعَقْلِ تَرْكُ الذُّنُوبِ وَ اَصْلَاحُ الثُّيُوبِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: همت عقل ترک گناهان و اصلاح عیب‌ها است. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۶۱»

حدیث ۱۸

قال الامام علی النقی - علیه السّلام - : حُسْنُ الصُّورَةِ جَمَالٌ ظَاهِرٌ وَ حُسْنُ الْعَقْلِ جَمَالٌ بَاطِنٌ. امام علی النقی - علیه السّلام - فرمودند: صورت نیکو جمال (و زیبایی) ظاهر و عقل نیکو جمال باطن است. «اعلام الدین، ص ۳۱»

حدیث ۱۹

قال الامام الرضا - علیه السّلام - : ... الْعَقْلُ تُعْرَفُ بِهِ الصَّادِقِ عَلَى اللَّهِ فَتَصِدِّقُهُ وَ الْكَاذِبِ عَلَى اللَّهِ فَتَكْذِبُهُ . امام رضا - علیه السّلام - فرمودند: ... به سبب عقل آن کس که بر خداوند صداقت دارد شناخته می‌شود و در نتیجه عقل تصدیقش می‌کند و نیز به واسطه‌ی عقل غیر صادق بر خداوند شناخته می‌شود و در نتیجه عقل تکذیبش می‌کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۲»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلْعَقْلُ نُورٌ فِي الْقَلْبِ يَفْرُقُ بِهِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عقل نوری در قلب است که به سبب آن بین حق و باطل فرق گذاشته می شود. «ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۸»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ الْعَقْلَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: اول چیزی که خداوند خلق کرد عقل است. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۹۷»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : سَيِّدُ الْأَعْمَالِ فِي الدَّارَيْنِ الْعَقْلُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ دَعَامِيَةٌ وَ دَعَامِيَةُ الْمُؤْمِنِ عَقْلُهُ فَبَقَدَرِ عَقْلِهِ تَكُونُ عِبَادَتُهُ لِزُبَيْهِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: آقای اعمال در دنیا و آخرت عقل است و برای هر چیزی پشتیبانی است و پشتیبان مؤمن عقل او است. پس انسان به اندازه‌ی عقلش، عبادت و بندگی پروردگارش را می کند. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۹۶»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لِكُلِّ شَيْءٍ آلَةٌ وَ عِدَّةٌ وَ آلَةُ الْمُؤْمِنِ وَ عِدَّتُهُ الْعَقْلُ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: برای هر چیزی وسیله و ابزار است و وسیله و ابزار مؤمن عقل است ... «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الدِّينِ التَّوَدُّدِ النَّاسِ وَ اصْطِنَاعِ الْخَيْرِ إِلَى كُلِّ بَرٍّ وَ فَاجِرٍ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: اساس عقل بعد از دین، دوستی با مردم و امر به خیر و نیکی به هر انسان خوب و بد است. «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۵۳»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَصِيرَ النَّافِذَ عِنْدَ مَجِيءِ الشَّهَوَاتِ وَ الْعَقْلَ الْكَامِلَ عِنْدَ نَزْوْلِ الشُّبُهَاتِ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند تیز بین و تیز هوشی را به هنگام ظهور شهوات دوست می دارد و نیز عقل کامل را به هنگام نازل شدن شبهات دوست می دارد ... «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۹۷»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : قَوَامُ الْمَرْءِ عَقْلُهُ وَ لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: پایداری انسان به عقل او است و کسی که عقل ندارد دینی برای او نیست، (دین ندارد). «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۸»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا أَتَمَّ الْعَقْلُ نَقْصَ الْكَلَامِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: وقتی عقل کامل

شود، سخن گفتن کم می شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۹۲»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دوستی با مردم نصف عقل است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴۳»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: يَا عَلِيُّ لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَلَا مَالَ أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای علی هیچ فقری بدتر از جهل و هیچ مالی پر سودتر از عقل نیست. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث ۳۰

پیامبر خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند قسم نخورده است برای بندگانش به چیزی که برتر از عقل باشد. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۲»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: (الْعَقْلُ) أَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللهِ وَإِنَّ الْعُمَّالَ بِطَاعَةِ اللهِ هُمُ الْعُقَلَاءُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: (عقل) عمل به طاعت (و دستورات) خداوند است و عمل کنندگان به طاعت خداوند، همان عقلاء هستند. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۳۱»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: قُسِّمَ الْعَقْلُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَجْزَاءٍ فَمَنْ كَانَتْ فِيهِ كَمَلُ عَقْلِهِ وَ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ فَلَا عَقْلَ لَهُ: حُسْنُ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ حُسْنُ الطَّاعَةِ لَهُ وَ حُسْنُ الصَّبْرِ عَلَى أَمْرِهِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عقل بر سه قسم تقسیم شده است، هر کسی آن سه را دارا باشد عقل او کامل است و هر کس آن سه را نداشته باشد عقل ندارد: ۱. شناخت خوب نسبت به خداوند عزوجل. ۲. خوب اطاعت کردن از خداوند. ۳. خوب صبر کردن بر امرش. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۰۶»

حدیث ۳۳

قال الامام العسكري - عَلَيْهِ السَّلَامُ -: الْجَهْلُ خَصْمٌ. امام حسن عسکری - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: نادانی دشمن (انسان) است. «الدرة الباهرة، ص ۴۴»

حدیث ۳۴

قال الامام الكاظم - عَلَيْهِ السَّلَامُ -: تَعَجُّبُ الْجَاهِلِ مِنَ الْعَاقِلِ أَكْثَرُ مِنْ تَعَجُّبِ الْعَاقِلِ مِنَ الْجَاهِلِ. امام کاظم - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: شگفتی نادان از خردمند، بیشتر از شگفتی خردمند از نادان است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۶»

حدیث ۳۵

قال الامام الهادی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ أَسِيرٌ لِسَيِّئَاتِهِ. امام هادی - علیه السلام - فرمودند: نادان، اسیر زبان خود است. «غرر الحکم، ح ۴۱»

حدیث ۳۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لِلْجَاهِلِ فِي كُلِّ حَالِهِ خُسْرَانٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان در همه حال بازنده و زیانکار است. «غرر الحکم، ح ۷۳۲۹»

حدیث ۳۷

قال الامام علی - علیه السلام - : طَاعِيَةُ الْجَهْلِ تَدُلُّ عَلَى الْجَهْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: فرمان بردن از نادان، نشانگر نادانی است. «غرر الحکم، ح ۵۹۸۸»

حدیث ۳۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تَرَى الْجَاهِلَ إِلَّا مُفْرِطًا أَوْ مُفْرَطًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هرگز نادانی را نمی‌یابی جز آن که در کارهایش یا افراط می‌کند یا تفريط. «نهج البلاغه، حکمت ۷۰»

حدیث ۳۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ يَمِيلُ إِلَى شَتَاكِلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان، به همتای خود گرایش دارد. «غرر الحکم، ح ۳۲۷»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ مَنْ اخْتَدَعَ لِهَوَاهُ وَغُرُورِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان کسی است که فریب هوی و هوس و غرور خود را بخورد. «غرر الحکم، ح ۱۲۸۵»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ يَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَخَاطِرِهِ، الْجَاهِلُ يَنْظُرُ بِعَيْنِهِ وَنَاطِرِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می‌نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث ۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَاقِلُ يَغْتَمِدُ عَلَى عَمَلِهِ، الْجَاهِلُ يَغْتَمِدُ عَلَى أَمَلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خردمند به عمل خود تکیه می‌کند و نادان به آرزوی خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۰»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ یَسْتَتَوِحِّشُ مِمَّا یَأْنِسُ بِهِ الْحَکِیْمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان از آنچه آدم دانا و حکیم با آن انس می‌گیرد، می‌گریزد. «غرر الحکم، ح ۱۷۷۲»

حدیث ۴۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ صِخْرَةٌ لَا یَنْفَجِرُ مَاؤُهَا وَ شَجَرَةٌ لَا یَخْضَرُ عَوْدُهَا، وَ اَرْضٌ لَا یُظْهَرُ عُشْبُهَا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان صخره‌ای است که چشمه‌ای از آن نمی‌جوشد، درختی است که شاخه‌اش سبز نمی‌شود و زمینی است که سبزه‌اش نمی‌روید. «غرر الحکم، ح ۲۰۸۱»

حدیث ۴۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ کَزَلِّهِ الْعَالِمِ صَوَابُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار درست آدم نادان، مانند لغزش عالم است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث ۴۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ لَا یَزِدُّعُ وَ بِالْمَوْعِظَةِ لَا یَنْتَفِعُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان، نصیحت بردار نیست و پند و اندرز در او کارگر نمی‌افتد. «غرر الحکم، ح ۱۷۲۹»

حدیث ۴۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهلُ لَا یَعْرِفُ تَقْصِیرَهُ وَ لَا یَقْبَلُ مِنَ النَّصِیْحِ لَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان به عیب و تقصیر خود آگاه نیست و نصیحت خیر خواه خود را (هم) نمی‌پذیرد. «غرر الحکم، ح ۱۸۰۹»

حدیث ۴۸

قال الامام الباقر - علیه السلام - : لَوْ أَنَّ الْعِبَادَ إِذَا جَهِلُوا وَقَفُوا، لَمْ یَجْحَدُوا وَ لَمْ یُكْفَرُوا. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: اگر بندگان آن گاه که نمی‌دانستند، توقف می‌کردند، گرفتار انکار و کفر نمی‌شدند. «المحاسن، ج ۱، ص ۳۴۰، ح ۷۰۰»

حدیث ۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ الزُّهْدَ فِی الْجَهْلِ بِقَدْرِ الرَّغْبَةِ فِی الْعَقْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا بی‌رغبتی به نادانی، به اندازه رغبت به دانایی است. «غرر الحکم، ح ۳۴۴۴»

حدیث ۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : عَمَلُ الْجَاهِلِ وَبَالٌ وَ عِلْمُهُ ضَلَالٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار نادان ورز و وبال است و دانش او مایه گمراهی. «غرر الحکم، ح ۶۳۲۷»

حدیث ۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَعْرِدُ الشَّرِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، معدن و جایگاه بدی است. «غرر الحکم، ح ۶۵۸»

حدیث ۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ أَضْلُ كُلِّ شَرٍّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، ریشه همه بدیهاست. «غرر الحکم، ح ۸۱۹»

حدیث ۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ فَسَادُ كُلِّ أَمْرٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، مایه تباهی همه چیز است. «غرر الحکم، ح ۹۳۰»

حدیث ۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ يُفْسِدُ الْمَعَادَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، آخرت را تباه می‌کند. «غرر الحکم، ح ۸۴۸»

حدیث ۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مُمِيتُ الْأَحْيَاءِ وَ مُخَلِّدُ الشَّقَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مایه مرگ زندگان و جاودانی بدبختی است. «غرر الحکم، ح ۱۴۶۴»

حدیث ۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ يُزِلُّ الْقَدَمَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، گام را می‌لغزانند. «غرر الحکم، ح ۴۸۵»

حدیث ۵۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَطِيئَةٌ شَمُوسٌ، مَنْ رَكِبَهَا زَلَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مرکبی چموش است که هر که سوارش شود به زمینش می‌زند. «غرر الحکم، ح ۱۹۶۹»

حدیث ۵۸

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ دَاءٌ وَ عَيَاءٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، درد و ناتوانی است. «غرر الحکم، ح ۶۸۹»

حدیث ۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ فِي الْإِنْسَانِ أَضْرُّ مِنَ الْآكَلَةِ فِي الْبَدَنِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی برای انسان، زیانبارتر است از خوره برای بدن. «غرر الحکم، ح ۱۸۳۰»

حدیث ۶۰

امام علی - علیه السلام - فرمودند: - نادانی، بدترین درد است. «غرر الحکم، ح ۸۲۰»

حدیث ۶۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ مَنْ عَرَفَ قَدْرَهُ، الْجَاهِلُ مَنْ جَهِلَ أَمْرَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم کسی است که قدر و اندازه خویش را بشناسد و نادان کسی است که شأن و منزلت خود را نشناسد. «غرر الحکم، ح ۲۴۷ و ۱۰۸۷»

حدیث ۶۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَاهِلُ مَيِّتٌ وَإِنْ كَانَ حَيًّا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان مرده است، هر چند به ظاهر زنده باشد. «غرر الحکم، ح ۱۱۲۵»

حدیث ۶۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجَهْلُ مَوْتُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مرگ است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث ۶۴

قال الامام الرضا - علیه السلام - : ... إِنَّ الْخَلَائِقَ يَشُدُّ الذِّهْنَ وَيَزِيدُ فِي الْعَقْلِ. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: ... سرکه، ذهن (انسان) را بیشتر و عقل را زیاد می کند. «اصول کافی، ج ۶، ص ۲۲۹»

تفکر

حدیث ۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِذْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : كَانَ أَكْثَرَ عِبَادَةِ أَبِي ذَرٍّ التَّفَكُّرُ وَالْإِعْتِبَارُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بیشترین عبادت ابوذر(ره) اندیشیدن و پند گرفتن بود. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۳»

حدیث ۳

قال الامام الحسن - عليه السلام - : عليكم بالتَّفَكُّرِ فإنه حياة قلب البصير و مفاتيح أبواب الحكمة. امام حسن - عليه السلام - فرمودند: بر شما باد اندیشیدن پس به درستی که آن مایه زندگی دل (و حیات قلب) شخص باینش و کلید درهای حکمت است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۵»

حدیث ۴

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : ... إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دَلِيلًا وَ دَلِيلُ الْعَقْلِ التَّفَكُّرُ وَ دَلِيلُ التَّفَكُّرِ الصِّمْتُ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ مَطِيئَةٌ وَ مَطِيئَةُ الْعَقْلِ التَّوَضُّعُ ... امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه ای) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکر سکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث ۵

قال الامام علی - عليه السلام - : أَلْتَفَكَّرُ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ عِبَادَةُ الْمُخْلِصِينَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: اندیشیدن درباره ملکوت آسمان ها و زمین، عبادت مخلصان است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث ۶

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ تَفَكَّرَ فِي عَظَمَةِ اللَّهِ أَبْلَسَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که در عظمت خدا بیندیشد، متحیر شود. «غررالحکم، ح ۹۲۰۷»

حدیث ۷

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي اللَّذَاتِ غَلِبَتْ عَلَيْهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که زیاد درباره لذتها بیندیشد، آن لذتها بر او چیره شوند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۴»

حدیث ۸

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا. امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که زیاد درباره گناهان بیندیشد، گناهان او را به سوی خود بکشانند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۱»

حدیث ۹

قال الامام علی - عليه السلام - : أَلْفِكْرُ فِي غَيْرِ الْحِكْمَةِ هَوَسٌ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: اندیشیدن در غیر حکمت، هوس (بیهودگی و سبک مغزی) است. «غررالحکم، ح ۱۲۷۸»

حدیث ۱۰

قال الامام علی - عليه السلام - : كَيْفَ تَضِيهُ فِكْرُهُ مَنْ يَسْتَدِيمُ الشَّبَعِ؟ امام علی - عليه السلام - فرمودند: چگونه صاف و زلال گردد، اندیشه کسی که پیوسته شکمش سیر است؟ «غررالحکم، ح ۶۹۷۵»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ قَلَّ أَكَلُهُ صَيَّفَا فِكْرُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که کم بخورد اندیشه‌اش صاف (و نیک) گردد. «غررالحکم، ح ۸۴۶۲»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْتَفَكَّرُ يَدْعُوا إِلَى الْبِرِّ وَالْعَمَلِ بِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشیدن، (انسان را) به نیکی و عمل به آن فرا می‌خواند. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : مَا ذَلَّ مَنْ أَحْسَنَ الْفِكْرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که اندیشه‌اش نیکو باشد، خوار نگردد. «غررالحکم، ح ۹۴۵۸»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ طَالَتْ فِكْرُهُ حَسِبَتْ بَصِيرَتُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که مدت طولانی بیندیشد، بینشش نیکو شود. «غررالحکم، ح ۸۳۱۹»

حدیث ۱۵

امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه کردن موجب عبرت گرفتن می‌شود و از لغزش ایمن می‌گرداند و احتیاط و هوشیاری به بار می‌آورد. «غررالحکم، ح ۲۱۲۴»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : بِالْفِكْرِ تَنْجَلِي غَيَابِ الْأُمُورِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با اندیشه است که تاریکیهای امور روشن می‌شود. «غررالحکم، ح ۴۳۲۲»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ فِي الْعَوَاقِبِ يُنْجِي مِنَ الْمَعَاظِبِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه در عواقب امور (انسان را) از افتادن در مهلکه‌ها نجات می‌دهد. «غررالحکم، ح ۱۴۶۰»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ فِي الْخَيْرِ يَدْعُوا إِلَى الْعَمَلِ بِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه کردن در خوبیها انگیزه به کار بستن آنها می‌شود. «غررالحکم، ح ۱۳۹۵»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَسِيَهَرَ عَيْنَ فِكْرَتِهِ بَلَغَ كُنْهَ هِمَّتِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که دیده اندیشه خود را شب ها بیدار نگه دارد به کنه خواست خویش دست یابد. «غررالحکم، ح ۸۷۸۴»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَكْثَرَ الْفِكْرَ فِيمَا تَعَلَّمَ أَتَقَنَّ عِلْمَهُ وَفَهَمَ مَا لَمْ يَكُنْ يَفْهَمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که در آنچه آموخته است بسیار اندیشه کند، دانش خود را استوار گرداند و آنچه را نمی فهمیده است، بفهمد. «غررالحکم، ح ۸۹۱۷»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ يُفِيدُ الْحِكْمَةَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه حکمت به بار می آورد. «غررالحکم، ح ۸۷۸»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : فَضْلُ فِكْرٍ وَ تَفْهَمٍ أَنْجَعُ مِنْ فَضْلِ تِكْرَارٍ وَ دِرَاسَةٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زیاد اندیشیدن و فهمیدن سودمندتر از زیاد تکرار کردن و خواندن است. «غررالحکم، ح ۴۷۰۸»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ يُنِيرُ اللَّبَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه دل و خرد را روشن می گرداند. «غررالحکم، ح ۳۶۹»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ رُشْدٌ، أَلْغَفْلَةُ فَقْدٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه مایه رشد و کمال است و غفلت موجب گمراهی. «غررالحکم، ح ۸۵»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفِكْرُ جَلَاءُ الْعُقُولِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اندیشه صیقل دهنده خردهاست. «غررالحکم، ح ۹۳۵»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا عِلْمَ كَالْتَّفَكْرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هیچ دانشی چون اندیشیدن نیست. «نهج البلاغه، حکمت ۱۱۳»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : فِكْرُ سَاعَةٍ قَصِيرَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ طَوِيلَةٍ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ساعتی کوتاه اندیشیدن، بهتر از عبادت طولانی است. «غررالحکم، ح ۶۵۳۷»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : اَلْتَفَكُّرُ فِي آلَاءِ اللَّهِ نِعَمَ الْعِبَادَةِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشیدن درباره نعمتهای خدا، نیکو عبادتی است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : فِكْرُ الْمَرْءِ مِرَاءَةً تُرِيهِ حُسْنَ عَمَلِهِ مِنْ قُبْحِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه آدمی آینه‌ای است که کردار نیک و بدش را به او نشان می‌دهد. «غررالحکم، ح ۶۵۴۶»

حدیث ۳۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : اَصْلُ الْعَقْلِ الْفِكْرُ وَ تَمَرُّهُ السَّلَامَةُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ریشه عقل، اندیشه است و ثمره اش سالم ماندن. (از خطا، لغزش و گناه یا عذاب آخرت) «غررالحکم، ح ۳۰۹۳»

حدیث ۳۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : تَمَيُّزُ الْبَاقِي مِنَ الْفَانِي مِنْ اَشْرَفِ النَّظْرِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: تمییز دادن و تشخیص امور ماندنی از امور فانی و رفتنی، از برترین اندیشه هاست. «غررالحکم، ح ۴۴۹۴»

حدیث ۳۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا- عِبَادَةٌ كَالْتَّفَكُّرِ فِي صَنِيعَةِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هیچ عبادتی مانند اندیشیدن در صنع (خلق) خدای عزوجل نیست. «امالی طوسی، ص ۱۴۶»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : فِكْرُهُ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَنَةٍ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ساعتی اندیشه کردن بهتر از یک سال عبادت است. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶»

حدیث ۳۴

قال الامام المجتبی - علیه السّلام - : اَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَ اِدَامَةِ التَّفَكُّرِ، فَإِنَّ التَّفَكُّرَ أَبُو كُلِّ خَيْرٍ وَ أُمُّهُ. امام حسن - علیه السّلام - فرمودند: شما را به تقوای الهی و اندیشیدن مداوم سفارش می‌کنم، زیرا که اندیشیدن پدر و مادر همه خوبیهاست. «مجموعه ورام، ج ۱، ص ۵۲»

اجتماعی

مصالح اجتماعی

حدیث ۱

الإمامُ الحسنُ عليه السلام لرجل جاء إليه يستشيرُهُ في تزويجِ ابنتِهِ: رَوَّجَهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍّ ، فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا ؛ امام حسن عليه السلام - خطاب به مردی که با ایشان در باره ازدواج دختر خود مشورت کرد- فرمودند: او را به مردی باتقوا شوهر ده ؛ زیرا اگر دختر تو را دوست داشته باشد گرامیش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد به وی ستم نمی‌کند . مکارم الأخلاق : ۱ / ۴۴۶ / ۱۵۳۴ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۴

حدیث ۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ عَزَى مُصَابًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ ؛ هر که فرد سوگواری را تسلی دهد ، (اجری) همانند اجر او دارد . بحار الأنوار : ۸۲ / ۹۴ / ۴۶ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۰

حدیث ۳

امام صادق علیه السلام : إِنْ الْمَشُورَةَ لَا- تَكُونُ إِلَّا بِحُدُودِهَا الْأَرْبَعَةِ ... فَأُولَئِهَا أَنْ يَكُونَ الَّذِي تُشَاوِرُهُ عَاقِلًا ، وَالثَّانِيَةُ أَنْ يَكُونَ حُرًّا مُتَدَيِّنًا ، وَالثَّلَاثَةُ أَنْ يَكُونَ صَدِيقًا مُوَاخِيًا ، وَالرَّابِعَةُ أَنْ تُطَلِّعَهُ عَلَى سِرِّكَ فَيَكُونَ عِلْمُهُ بِكَ كَعِلْمِكَ ثُمَّ يُسِرَّ ذَلِكَ وَيَكْتُمُهُ ؛ مشورت جز با حدود چهارگانه آن تحقق نپذیرد ؛ نخستین حد آن این است که کسی که با او مشورت می‌کنی ، خردمند باشد ، دوم این که آزاده و متدین باشد ، سوم این که دوست و برادروار باشد و چهارم این که راز خود را به او بگویی و او به اندازه خودت از آن راز آگاه باشد ، اما آن را بپوشاند و به کسی نگوید . مکارم الأخلاق : ۲ / ۹۸ / ۲۲۸۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۸

حدیث ۴

امام علی علیه السلام : مَنْ اسْتَقْبَلَ وُجُوهَ الْأَرْءَاءِ عَرَفَ مَوَاقِعَ الْخَطَا ؛ هر که با آرای گوناگون رو به رو شود جایگاههای خطا (و نادرست اندیشی) را باز شناسد . نهج البلاغه : الحکمه ۱۷۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۲۸

حدیث ۵

امام علی علیه السلام : إِضْرِبُوا بَعْضَ الرَّأْيِ بِبَعْضٍ يَتَوَلَّدُ مِنْهُ الصَّوَابُ ؛ رایزنی کنید تا اندیشه درست متولد شود . غرر الحکم : ۲۵۶۷ / ۲۲۸ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۶

امام علی علیه السلام : جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّكَ عِلْمَكَ ، وَيَحْسُنُ أَدْبُكَ ، وَتَرَكَ نَفْسُكَ ؛ با دانشمندان بنشین تا بر دانشت افزوده گردد ، تربیت و ادب نیکو شود و روانت پاکیزه شود . غرر الحکم : ۴۷۸۶ / ۱۰۶ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: لَا تَجْلِسُوا إِلَّا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنْ خَمْسٍ إِلَى خَمْسٍ: مِنَ الشُّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ، وَمِنَ الرِّغْبَةِ إِلَى الرِّهْبَةِ، وَمِنَ الْكِبَرِ إِلَى التَّوَضُّعِ، وَمِنَ الْغِشِّ إِلَى التَّصِيحَةِ؛ تنها در محضر دانشمندانی نشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می‌خوانند: از دودلی به یقین، از ریا به اخلاص، از دنیا‌گریزی به دنیا‌گریزی، از تکبر به فروتنی و از فریبکاری به خیر خواهی. بحار الأنوار: ۷۴ / ۱۸۸ / ۱۸ منتخب میزان الحکمة: ۱۰۶

حدیث ۸

امام صادق (سلام الله علیه): ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءُ يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَيْهَا: الْأَمْنُ وَالْعَدْلُ وَالْخِصْبُ؛ سه چیز است که مردم به آنها نیاز دارند: امنیت، عدالت و رفاه. تحف العقول، ص ۳۲۰

حدیث ۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ؛ دوستی با مردم، نیمی از خرد است. الکافی: ج ۲، ص ۶۴۳، ح ۴

حدیث ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْخُذُ الذِّئْبُ مِنَ الْغَنَمِ الْقَاصِيَةَ؛ با جماعت همراه شو؛ زیرا گرگ، گوسفند دورمانده را می‌خورد. مسند احمد، ج ۶، ص ۴۴۶

حدیث ۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْعَفْوَ لَا يَزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا عِزًّا فَتَعَاوَا يُعِزُّكُمْ اللَّهُ؛ گذشت، جز بر عزت بنده نمی‌افزاید، پس از یکدیگر در گذرید تا خداوند به شما عزت بخشد. الکافی، ج ۶، ص ۱۰۸

حدیث ۱۲

امام سجّاد (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَصْمُتُ لِيَسْلَمَ وَيَنْطِقُ لِيُغْنِمَ؛ مؤمن سکوت می‌کند تا سالم ماند و سخن می‌گوید تا سود برد. الکافی، ج ۲، ص ۲۳۱

حدیث ۱۳

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللَّهُ... إِطَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمَلَّةِ وَ إِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفِرْقَةِ خِذَا إِطَاعَتِ وَ پِیْرُوْیِ اَزِ مَا اَهْلِ بَیْتِ رَا سَبَبُ بَرَقَرَارِیِ نِظْمِ اجْتِمَاعِیِ دَرِ اَمْتِ اِسْلَامِیِ وَ اِمَامَتِ وَ رَهْبَرِیِ مَا رَا عَامِلِ وَحِدَتِ وَ دِرَامَانِ مَانْدِنِ اَزِ تَفْرِقَةِ هَا قَرَارِ دَادِهِ اِسْتِ. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۵۸

حدیث ۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّكَ مَقْوَمٌ بِأَدَبِكَ فَرِيئَةٌ بِالْحِلْمِ؛ تو با ادب ارزش گذاری می‌شوی، پس آن را با بردباری زینت بخش. مشکاه الأنوار، ص ۲۳۹، ح ۶۸۹

حدیث ۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اسْتَبَدَّ بِرِيهِ هَلَكَ وَمَنْ شَاوَرَ الرَّجَالَ شَارَكَهَا فِي عُقُولِهَا؛ هر کس خود رأی شد هلاک می شود و هر کس با افراد صاحب نظر مشورت کند در عقل آنان شریک می شود. (نهج البلاغه، قصار ۱۶۱)

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرٌ مَنْ شَاوَرْتَ ذَوُو النُّهَى وَالْعِلْمِ وَأَوْلُوا التَّجَارِبِ وَالْحَزْمِ؛ بهترین کسی که با او مشورت کنی کسی است که صاحب عقل و علم و تجربه ها و دوران‌دیشی باشد. (غرر الحکم، ج ۳، ص ۴۲۸، ح ۴۹۹۰)

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: ادَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. (غرر الحکم، ح ۴۴۸۸)

حدیث ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِيَّاكَ أَنْ تَضْحَكَ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ ، أَوْ تَمْشِي وَ تَتَكَلَّمُ فِي غَيْرِ آدَبٍ ؛ از خندیدن بی تعجب [و بی جا] یا راه رفتن و سخن گفتن بی ادبانه بپرهیز. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۸، ح ۶۳

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَيُّهَا النَّاسُ ، عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ أَي مَرْدَم! به جماعت (یکپارچگی) روی آرید و از پراکندگی بپرهیزید. میزان الحکمه، ح ۲۵۸۹

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِيَّاكُمْ وَ التَّلَوْنَ فِي دِينِ اللَّهِ فَإِنَّ جَمَاعَةً فِيمَا تَكْرَهُونَ مِنَ الْحَقِّ خَيْرٌ مِنْ فُرْقَةٍ فِيمَا تُحِبُّونَ مِنَ الْبَاطِلِ وَ أَنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يُعْطِ أَحَدًا بِفُرْقَةٍ خَيْرًا مِمَّنْ مَضَى وَ لَا مِمَّنْ بَقِيَ ؛ از چند رنگی و اختلاف در دین خدا بپرهیزید، زیرا یکپارچگی در آنچه حق است ولی شما آن را ناخوش می دارید، از پراکندگی در آنچه باطل است اما خوشایند شما می باشد، بهتر است. خدای سبحان به هیچ یک از گذشتگان و باقی ماندگان بر اثر تفرقه و جدایی خیر و خوبی عطا نکرده است. نهج البلاغه، از خطبه ۱۷۶

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمْ الْجُمُعَةَ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ مَمَاتِي وَ لَهُمْ اِمَامٌ عَادِلٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا وَ جُحُودًا لَهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُ وَ لَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ اَلَا وَ لَا صِيْلَةَ لَهُ اَلَا وَ لَا زَكَاهَ لَهُ اَلَا وَ لَا حَجَّ لَهُ اَلَا وَ لَا صَوْمَ لَهُ اَلَا- وَ لَا بَرَكَهَ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ؛ بدانید که خداوند متعال نماز جمعه را بر شما واجب ساخته است پس آنان که در زندگی و پس از مرگ من، از روی سبک شمردن و یا انکار، آن را ترک کنند، با وجود این که پیشوای عادل دارند، خداوند وحدتشان

نبخشد و در کارشان برکت ندهد، آگاه باشید نه زکات، نه نماز، نه حج و نه روزه آنان پذیرفته است. بدانید که زندگی آنان برکتی نخواهد داشت، مگر توبه کنند. عوالی اللالی، ج ۲، ص ۵۴، ح ۱۴۶

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اِرْحَمُوا عَزِيزًا ذَلَّ، وَعَتِيًّا افْتَقَرَ وَعَالِمًا ضَاعَ فِي زَمَانِ الْجُهَالِ؛ به عزیزی که خوار گشته و ثروتمندی که فقیر شده و دانشمندی که در روزگار نادانان تباه گردیده است، رحم کنید. غررالحکم، ج ۲، ص ۴۵۳، ح ۳۲۶۵

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ وَمَنْ لَا يَغْفِرُ لَا يَغْفَرُ لَهُ وَمَنْ لَا يُتَّبِ لَآيَتِ اللَّهِ عَلَيْهِ؛ هر کس رحم نکند به او رحم نشود، هر کس نبخشد بخشیده نشود و هر کس پوزش را نپذیرد، خداوند پوزش و توبه او را نخواهد پذیرفت. غررالحکم، ج ۲، ص ۴۳۸، ح ۳۲۰۱

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اِرْحَمِ الصَّغِيرَ وَوَقِّرِ الْكَبِيرَ تَكُنْ مِنْ رُفَقَائِي؛ به کودکان رحم کن و بزرگسالان را احترام نما تا از دوستان من باشی. کافی، ج ۲، ص ۳۱۶، ح ۷

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ رَحِيمٌ يُحِبُّ الرَّحِيمَ يَضَعُ رَحْمَتَهُ عَلَى كُلِّ رَحِيمٍ؛ خداوند رحیم است و رحیم را دوست دارد و دست مهر خود را بر سر هر رحیمی می گذارد. نهج الفصاحه، ح ۹۹۲

حدیث ۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ هِمَّتُهُ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْعِبَادَةِ وَالْمُنَافِقُ هِمَّتُهُ فِي الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ؛ همت مؤمن در نماز و روزه و عبادت است و همت منافق در خوردن و نوشیدن؛ مانند حیوانات. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۹۴

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّا أُمِرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ، كَمَا أُمِرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرْكِ حَقِّ؛ کمال عقل پس از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود. تحف العقول، ص ۴۲

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: لَا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: رَفِيقٌ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ رَفِيقٌ فِيمَا يَنْهَى عَنْهُ، عَدِلٌ فِيمَا يَأْمُرُ بِهِ عَدِلٌ فِيمَا يَنْهَى عَنْهُ، عَالِمٌ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ عَالِمٌ بِمَا يَنْهَى عَنْهُ؛ امر به معروف و نهی از منکر نکند مگر کسی که سه خصلت در او باشد: در امر و نهی خود مدارا کند، در امر و نهی خود میانه روی نماید و به آنچه امر و نهی می کند، دانا باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۸۷، ح ۶۴

حدیث ۳۰

إِنَّ فِي الرَّفْقِ الزِّيَادَةَ وَالْبَرَكَاتِ وَمَنْ يُحْرَمِ الرَّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ؛ در مدارا، فرونی و برکت است، و هر کس از مدارا محروم باشد، از خیر، محروم شده است. کافی، ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۷

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: إِنَّ النَّبِيَاءَ إِتْمَا فَضَّلَهُمُ اللَّهُ عَلَى خَلْقِهِ بِشِدَّةِ مُدَارَاتِهِمْ لِأَعْدَاءِ دِينِ اللَّهِ وَحُسْنِ تَقَاتِهِمْ لِأَجْلِ إِخْوَانِهِمْ فِي اللَّهِ؛ خداوند از این رو پیامبران را بر دیگر مردمان برتری داد که با دشمنان دین خدا بسیار با مدارا رفتار می کردند و برای حفظ برادران همکیش خود نیکو تقیه می کردند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۰۱، ح ۴۲

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيُعِينُ عَلَيْهِ؛ خداوند مدارا را دوست دارد و انسان را بر انجام آن یاری می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۲۰، ح ۱۲

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَا كَانَ الرَّفْقُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ؛ مدارا با چیزی همراه نشد مگر آن که آن را زینت بخشید. تحف العقول، ص ۴۷

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنْ أَعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرَّفْقِ فَقَدْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ هر کس را که بهره ای از مدارا داده اند، بدون شک بهره اش را از خیر دنیا و آخرت داده اند. نهج الفصاحه، ح ۲۸۳۸

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَعْقَلُ النَّاسِ أَشَدُّهُمْ مُدَارَاةً لِلنَّاسِ؛ عاقل ترین مردم کسی است که بیشتر با مردم مدارا کند. من لايحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۹۵، ح ۵۸۴۰

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: أَمَرَنِي رَبِّي بِمُدَارَاةِ النَّاسِ كَمَا أَمَرَنِي بِأَدَاءِ الْفَرَائِضِ؛ پروردگارم، همان گونه که مرا به

انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴

حدیث ۳۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: یا عَلِيُّ لَا تُشَاوِرِ جَبَانًا فَإِنَّهُ يُضَيِّقُ عَلَيْكَ الْمَخْرَجَ وَلَا تُشَاوِرِ الْبَخِيلَ فَإِنَّهُ يَقْضِرُ بِكَ عَن غَايَتِكَ وَلَا تُشَاوِرِ حَرِيصًا فَإِنَّهُ يُزَيِّنُ لَكَ شَرَّهَا؛ ای علی با ترسو مشورت مکن، زیرا او راه بیرون آمدن از مشکل را بر تو تنگ می کند و با بخیل مشورت مکن، زیرا او تو را از هدف باز می دارد و با حریص مشورت مکن، زیرا او حریص بودن را در نظرت زیبا جلوه می دهد. (علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۵۹، ح ۱)

حدیث ۳۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنِ اسْتَشَارَهُ أَخُوهُ الْمُؤْمِنُ فَلَمْ يَمَحْضُهُ النَّصِيحَةَ سَلَبَهُ اللَّهُ لُبَّهُ؛ هر کس برادر مؤمنش با او مشورت کند و او صادقانه راهنمایش نکند، خداوند عقلش را از او بگیرد. (بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۴، ح ۳۶)

حدیث ۳۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ رُشْدٌ وَيَمْنٌ وَتَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ فَإِذَا أَشَارَ عَلَيْكَ النَّاصِحُ الْعَاقِلُ فَإِيَّاكَ وَالْخِلَافَ فَإِنَّ فِي ذَلِكِ الْعَطَبَ؛ مشورت کردن با عاقل خیرخواه مایه هدایت و میمنت است و توفیقی است از جانب خداوند، پس هرگاه خیرخواه عاقل تو را راهنمایی کرد، مبادا مخالفت کنی که موجب نابودی می شود. (محاسن، ج ۲، ص ۶۰۲، ح ۲۵)

حدیث ۴۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَا يَسْتَعْنِي رَجُلٌ عَنِ مَشَوَرَةٍ؛ هیچ کس از مشورت بی نیاز نیست. (نهج الفصاحه، ح ۱۶۳۷)

حدیث ۴۱

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ يُمْنٌ وَبَرَكَهٌ وَرُشْدٌ وَتَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ؛ مشورت با عاقل خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست. تحف العقول، ص ۳۹۸

حدیث ۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا خَيْرَ فِي قَوْمٍ لَيْسُوا بِنَاصِحِينَ وَلَا يُجِبُّونَ النَّاصِحِينَ؛ قومی را که خود خیرخواه نیستند و خیرخواهان را هم دوست ندارند، خیری نباشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۸۴

حدیث ۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَسْتَعْنِي الْعَاقِلُ عَنِ الْمُشَاوَرَةِ؛ خردمند، خود را از مشورت بی نیاز نمی بیند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۹۳

حدیث ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَقْضَنَّ سُنَّتَهُ صَالِحَةً عَمِلَ بِهَا وَاجْتَمَعَتِ الْأَلْفَةُ لَهَا وَصَلَحَتِ الرَّعِيَّةُ عَلَيْهَا؛ هیچ رسم پسندیده‌ای را که به آن عمل می‌شود و رشته پیوند مردم و صلاح توده‌ها در آن است، در هم نشکن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۳۷۷

حدیث ۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تُشْرِكَنَّ فِي مَشُورَتِكَ حَرِيصًا يَهْوُونَ عَلَيْكَ الشَّرَّ وَيُزِينُونَ لَكَ الشَّرَّ؛ با هیچ آزمندی مشورت مکن، که بدی را بر تو آسان می‌نماید و حرص و ولع را در نظرت می‌آراید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۳۵۳

حدیث ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَسْتَشِرَّ الْكَذَّابَ؛ فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يُقَرِّبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدَ، وَ يُبْعِدُ عَلَيْكَ الْقَرِيبَ؛ با دروغگو مشورت مکن، که دروغگو سراب را می‌ماند: دور را در نظرت نزدیک و نزدیک را در نظرت دور می‌نمایاند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۳۵۱

حدیث ۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تُمَسِّكْ عَنِ إِظْهَارِ الْحَقِّ إِذَا وَجِدْتَ لَهُ أَهْلًا؛ از آشکار کردن حق، هنگامی که برای آن اهلی یافتی، خودداری نکن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۱۸۸

حدیث ۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نَزَلَ نَفْسَكَ دُونَ مَنْزِلَتِهَا تُنْزِلُكَ النَّاسُ فَوْقَ مَنْزِلَتِكَ؛ خود را در جایی فروتر از منزلت خویش بنشان تا مردم تو را در جایی فراتر از منزلت نشانند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۸۵

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يَكْتَسِبُ الصَّيَادُ بِصِدْقِهِ ثَلَاثًا: حُسْنَ الثَّقَةِ بِهِ، وَالْمَحَبَّةَ لَهُ، وَالْمَهَابَةَ عَنْهُ؛ راستگو با راست گویی‌اش سه چیز به دست می‌آورد: به او نیک اعتماد کنند، دوستی‌اش بر دل‌ها نشیند، و از وی اندیشه کنند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۰۳۸

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اسْتَعَانَ بِدَوَى الْأَلْبَابِ سَلَكَ سَبِيلَ الرَّشَادِ؛ هر که از خردمندان یاری جوید، راه بالندگی را پوید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۱۲

حدیث ۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَمِلَ بِالْحَقِّ مَالَ إِلَيْهِ الْخَلْقُ ؛ هر که به حق عمل کند ، مردم به او روی می آورند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۴۶

حدیث ۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ دَارَى النَّاسَ أَمِنَ مَكْرَهُمْ ؛ هر کس با مردم مدارا کند ، از مکرشان در امان می ماند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۶۵

حدیث ۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَرَفَ النَّاسَ لَمْ يَعْتَمِدْ عَلَيْهِمْ ؛ هر کس مردم را بشناسد ، به آنها اعتماد نمی کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۳۲

حدیث ۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنِ أَنْصَفَ أَنْصَفَ ؛ هر که انصاف ورزد ، با او انصاف ورزند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۹۲

حدیث ۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِقَاءُ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ عِمَارَةُ الْقُلُوبِ وَ مُسْتَفَادُ الْحِكْمَةِ ؛ دیدار با اهل معرفت ، مایه آبادانی دلها و بهره بردن از حکمت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۳۵

حدیث ۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَنْ لِمَنْ غَالَظَكَ فَإِنَّهُ يُوشِكُ أَنْ يَلِينَنَّ لَكَ ؛ با کسی که با تو درشتی می کند ، نرم باش ، که دور نیست او هم با تو نرم شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۲۰

حدیث ۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِيَكُنْ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَيْكَ وَ أْبَعْدُهُمْ مِنْكَ أَطْلَبُهُمْ لِمَعَايِبِ النَّاسِ ؛ باید مبغوض ترین مردم و دورترین آنها از تو کسی باشد که بیش از همه از مردم عیب جویی می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۳۷۸

حدیث ۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُنْ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا ، وَ لِلظَّالِمِ خَصْمًا ؛ یار ستمدیده و دشمن ستمگر باش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۱۵۳

حدیث ۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَارِنِ أَهْلَ الْخَيْرِ تَكُنْ مِنْهُمْ ، وَ بَايِنِ أَهْلَ الشَّرِّ تَبَيِّنْ عَنْهُمْ ؛ با نیکوکاران همراه باش تا از آنان باشی ، و از بدکاران کناره جو تا از آنان جدا باشی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۰۵

حدیث ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فَازَ مَنْ تَجَلَّبَبَ الْوَفَاءَ وَ ادَّرَعَ الْأَمَانَةَ ؛ رستگار شد آن که جامه وفاداری پوشید و زره امانتداری بر تن کرد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۵۵۶

حدیث ۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَضُّ الطَّرْفِ مِنَ أَفْضَلِ الْوَرَعِ ؛ پرهیز از نگاه ناروا ، برترین پرهیزگاری است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۴۰۰

حدیث ۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَامِلِ سَائِرِ النَّاسِ بِالْإِنصَافِ وَ عَامِلِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَارِ ؛ با دیگر مردمان به انصاف رفتار کن و با مؤمنان به ایثار . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۴۲

حدیث ۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَى الْمُشِيرِ الْإِجْتِهَادُ فِي الرَّأْيِ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ ضَمَانُ النَّجْحِ ؛ وظیفه مشورت شونده ، کوشش در ارائه نظر [درست] است ؛ اما ضمانت پیروزی بر عهده او نیست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۱۹۴

حدیث ۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّهَا أَفْضَلُ زِينَةٍ ؛ با وقار باش که وقار ، برترین زینت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۸۸

حدیث ۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِيَمْتُ يُعَقِّبُكَ السَّلَامَةُ خَيْرٌ مِنْ نُطْقٍ يُعَقِّبُكَ الْمَلَامَةُ ؛ سکوتی که سلامت در پی دارد ، بهتر از سخنی است که سرزنش در پی آورد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۶۵

حدیث ۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صَلَةُ الْأَرْحَامِ تُثَمِّرُ الْأَمْوَالَ وَ تُنْسِيءُ فِي الْأَجَالِ ؛ پیوند با خویشاوندان ، دارایی‌ها را به بار می‌نشانند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۴۷

حدیث ۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَارِكُوا الْاِذَى قَدْ اَقْبَلَ عَلَيْهِ الزَّرْقُ فَاِنَّهُ اَجْدَرُ بِالْحِطِّ وَ اَخْلَقُ بِالْغِنَى ؛ با کسی که روزی به او روی آورده است ، شریک شوید ؛ زیرا وی به بهره‌مندی شایسته‌تر و به توانگری لایق‌تر است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۹۰

حدیث ۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَاوِرِ قَبْلَ اَنْ تَعْرِزَ ، وَ فِكِّرِ قَبْلَ اَنْ تُقَدِّمَ ؛ قبل از تصمیم‌گیری مشورت کن و پیش از اقدام ، بیندیش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۵۴

حدیث ۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَالِمِ النَّاسِ تَسْلَمَ ، وَ اَعْمَلِ لِلاِخْرَةِ تَغْنَمَ ؛ با مردم در آشتی باش تا سالم باشی و برای آخرت کار کن تا غنیمت یابی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۶۰۵

حدیث ۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَبَبُ الْمَحَبَّةِ الْبِشْرُ ؛ خوش رویی موجب محبت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۴۶

حدیث ۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَبَبُ الْاِئْتِلافِ الْوَفَاءُ ؛ وفاداری ، سبب الفت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۱۱

حدیث ۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَأْسُ السِّيَاسَةِ اسْتِعْمَالُ الرِّفْقِ ؛ سرلوحه سیاست ، به کار بردن مداراست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۲۶۶

حدیث ۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرٌ مِّنْ شَاوَرْتِ دَوُو النَّهْيِ وَ الْعِلْمِ ، وَ اَوْلَاوُ التَّجَارِبِ وَ الْحَزْمِ ؛ بهترین کسان برای مشورت، خردمندان و عالمان و دارندگان تجربه و دور اندیشان‌اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۹۰

حدیث ۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَالَطُوا النَّاسَ مُخَالَطَةً اِنْ مِتُّمْ بَكُوا عَلَيْكُمْ وَ اِنْ غِبْتُمْ حَنُّوا اِلَيْكُمْ ؛ با مردم آن گونه بیامیزید که اگر مُردید، بر شما بگریند و اگر غایب شوید ، مشتاق دیدار شما باشند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۷۰

حدیث ۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بَاكِرُوا فَالْبَرَكَهٗ فِي الْمُبَاكَرَةِ وَ شَاوِرُوا فَالْتَّجِحُ فِي الْمُشَاوَرَةِ ؛ بامداد، در پی کسب و کار باشید ، که برکت در کسب و کار بامداد است ، و مشورت کنید که پیروزی در مشورت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۴۱

حدیث ۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا رَأَيْتَ مَظْلُومًا فَاعْنَهُ عَلَى الظَّالِمِ ؛ هرگاه ستم‌دیده‌ای دیدی، او را در مقابل ستمگر یاری کن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۶۸

حدیث ۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الْأَدَبِ أَحْوَجُ مِنْهُمْ إِلَى الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ ؛ مردم به ادب نیکو محتاج‌ترند تا به سیم و زر . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۹۰

حدیث ۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ الْيَتِيمِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ ؛ برترین خوبی، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صله رحم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۵۰

حدیث ۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْمَعْرُوفِ إِغَاثَةُ الْمَلْهُوفِ ؛ برترین کار نیک، فریادرسی ستم‌دیده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۵۹

حدیث ۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِضْرِبُوا بَعْضَ الرَّأْيِ بِبَعْضٍ يَتَوَلَّدُ مِنْهُ الصَّوَابُ ؛ آرای خود را با یکدیگر در میان گذارید تا اندیشه درست، پدید آید . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۶۷

حدیث ۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَطِعْ مَنْ فَوْقَكَ يُطِعَكَ مَنْ دُونَكَ ؛ از بالا دست خود فرمان بر، تا زیر دست از تو فرمان برد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۷۵

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اجْعَلْ لِكُلِّ إِنْسَانٍ مِنْ خَدَمِكَ عَمَلًا تَأْخُذُهُ بِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ أَحْرَى أَنْ لَا يَتَوَاكَلُوا فِي خِدْمَتِكَ ؛ هر یک از زیر دستانت را به کاری بگمار، چندان که آنان را بر آن کار، بازخواست کنی [پاسخگوی مسئولیت خود باشند] که این کار، شایسته‌تر است و هر یک از آنان خدمتگزاری به تو را به عهده دیگری نیندازد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۳۲

حدیث ۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَشْعِرُ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ لِجَمِيعِ النَّاسِ وَالْإِحْسَانَ إِلَيْهِمْ وَلَا تُبْلِهِمْ حَيْفًا وَلَا تَكُنْ عَلَيْهِمْ سَيْفًا ؛ مهربانی با همه مردم و نیکی به ایشان را شعار دل خویش ساز و به آنها ستمی مرسان و شمشیری بر آنان مباش . غرر الحکم و درر الکلم،

حدیث ۲۳۹۲

حدیث ۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الِاسْتِشَارَةُ عَيْنُ الْهُدَايَةِ** ؛ مشورت کردن ، سرچشمه هدایت است . **غُرر الحکم و درر الکلم**، حدیث ۱۰۲۱

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمَوَاعِظُ حَيَاةُ الْقُلُوبِ** ؛ موعظه، مایه حیات دل‌هاست . **غُرر الحکم و درر الکلم**، حدیث ۳۲۱

حدیث ۸۶

امام علی (علیه السلام) : **إِنَّ أَحْسَنَ الزَّيِّ مَا خَلَطَكَ بِالنَّاسِ وَجَمَلَكَ بَيْنَهُمْ وَكَفَّ أَلْسِنَتَهُمْ عَنْكَ** ؛ نیکوترین هیأت (وسلوک) آن است که تو را با مردم آمیزش دهد و در میان آنها زیبایی گرداند و زبان (بدگویی) آنان را از تو باز دارد . **غُرر الحکم** : ۳۴۷۰.

حدیث ۸۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : **إذا سئلت عمن لا يشهد الجماعة فقل : لا اعرفه ؛ هنگامی که از شما راجع به کسی که در نماز جماعت شرکت نمی کند بپرسند، بگوئید او را نمی شناسم .** (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **المشاورة حصن من التدامه و أمن من الملامه؛ مشورت حصار ندامت است و ایمنی از ملامت.** **نهج الفصاحه**

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **من أفضل الشفاعة أن تشفع بين اثنين في النكاح؛ از جمله بهترین وساطت، وساطت میان دو کس در کار زناشویی است.** **نهج الفصاحه**

حدیث ۹۰

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **حَقُّ الْمُسْتَشِيرِ إِنْ عَلِمْتَ أَنَّ لَهُ رِيَا أَشْرَتْ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ تَعْلَمْ أَرَشَدَتْهُ إِلَى مَنْ يَعْلَمُ؛ حَقَّ مَشُورَتِ كُنْدَةِ ائِنِ اسْت، كِه اِگَر بَرای رَاهنمایی اَو نَظَر داری، رَاهنمایش كنی و اِگَر اِطلاعی نداشتَه باشی اَو را بَه كسی كِه (در آن زمینَه) آگاهی دارد رَاهنمایی كنی.** (خصال، ص ۵۷۰)

حدیث ۹۱

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ لَمْ يَنْدَمْ: تَرْكُ الْعَجَلَةِ، وَالْمَشُورَةُ، وَالتَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ عِنْدَ الْعَزْمِ؛ سه چیز است كه**

هر کس آن را مراعات کند، پشیمان نگردد: ۱ - اجتناب از عجله، ۲ - مشورت کردن، ۳ - و توکل بر خدا در هنگام تصمیم گیری. (مسند الامام الجواد، ص ۲۴۷)

حدیث ۹۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَطْمَعُ فِي عَالِمٍ بَغَيْرِ آدَبٍ أَكْثَرَ مِنْ طَمَعِهِ فِي عَالِمٍ بِآدَبٍ، فَتَادَّبُوا وَإِلَّا فَانْتَمَّ أَعْرَابٌ؛ شیطان، در عالم بی بهره از ادب بیشتر طمع می کند تا عالم برخوردار از ادب. پس ادب داشته باشید و گرنه شما، بیابانی (فاعد تمدن) هستید. کنز العمال، ح ۴۵۴۰۹

حدیث ۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فَكُونُوا أَقْلًا مَا يَكُونُونَ فِي الْبَاطِنِ أَمْوَالًا، أَحْسَنَ مَا يَكُونُونَ فِي الظَّاهِرِ أَمْوَالًا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى آدَبُ عِبَادَةِ الْمُؤْمِنِينَ الْعَارِفِينَ آدَبًا حَسَنًا، فَقَالَ خِيَلٌ مِنْ قَائِلٍ: يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْتَلُونَ النَّاسَ إِلَّا خَافًا؛ در حالی که در واقع از کمترین مال برخوردار هستید، در ظاهر بهترین حال را از خود نشان دهید؛ زیرا خداوند متعال، بندگان با ایمان با معرفتش را این گونه نیکو ادب نموده که [در وصف فقیران پارسا] فرموده است: شخص بی خبر آنان را از شدت خویشنداری توانگر می پندارد. ایشان را از نشانه‌هایشان می شناسی، با اصرار (چیزی) از مردم نمی خواهند. تحف العقول، ص ۴۸۹

حدیث ۹۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمُؤْمِنُ... يَنْصُرُ الْمَظْلُومَ وَيَرْحَمُ الْمِسْكِينَ. نَفْسُهُ مِنْهُ فِي عَنَاءٍ وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ؛ مؤمن... مظلوم را یاری می کند و به مسکین و درمانده رحم می نماید، جانش از او در رنج است و مردم از او در آسایش. خصال، ص ۶۹

حدیث ۹۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: فِي تَفْسِيرِ قَوْلِهِ تَعَالَى «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» قَالَ: قُولُوا لِلنَّاسِ كُلِّهِمْ حُسْنًا مُؤْمِنِهِمْ وَمُخَالَفِهِمْ، أَمَّا الْمُؤْمِنُونَ فَيَسِيطُ لَهُمْ وَجْهُهُ وَأَمَّا الْمُخَالَفُونَ فَيَكْلِمُهُمْ بِالْمِدَارَةِ لِاجْتِنَابِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ. فَإِنْ اسْتَرَّ مِنْ ذَلِكَ بِكَفِّ شُرُورِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ وَعَنْ إِخْوَانِهِ الْمُؤْمِنِينَ؛ در تفسیر آیه «با مردم به زبان خوش سخن بگویند» فرمود: یعنی با همه مردم، چه مؤمن و چه مخالف، به زبان خوش سخن بگویند. مؤمن، به هم مذهبان، روی خوش نشان می دهد و با مخالفان، با مدارا سخن می گوید تا به ایمان، جذب شوند و حتی اگر نشدند، با این رفتار، از بدی های آنان در حق خود و برادران مؤمنش، پیشگیری کرده است. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۶۱

حدیث ۹۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا) -: أَيُّ لِلنَّاسِ كُلِّهِمْ مُؤْمِنِهِمْ وَمُخَالَفِهِمْ، أَمَّا الْمُؤْمِنُونَ فَيَسِيطُ لَهُمْ وَجْهُهُ، وَأَمَّا الْمُخَالَفُونَ فَيَكْلِمُهُمْ بِالْمِدَارَةِ لِاجْتِنَابِهِمْ إِلَى الْإِيمَانِ، فَإِنَّهُ بِأَيْسَرٍ مِنْ ذَلِكَ يَكْفُ شُرُورَهُمْ عَنْ نَفْسِهِ، وَعَنْ إِخْوَانِهِ الْمُؤْمِنِينَ؛ درباره آیه (و با مردم سخن نیکو گویند) فرمود: مقصود همه مردمان اعم از مؤمن و کافر است. اما با مؤمنان باید گشاده رو بود و اما با کافران باید به نرمی و مدارا سخن گفت، تا به سوی ایمان کشیده شوند و کمترین ثمرش این است که خود و برادران مؤمنش را از گزند آنان مصون می دارد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۰۱، ح ۴۲

حدیث ۹۷

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْجَمَ عَنِ الرَّيِّ وَعَيَّيْتُ بِهِ الْحَيْلُ كَانَ الرَّفَقَ مِفْتَاحُهُ؛ هر کس فکرش به جایی نرسد و راه تدبیر بر او بسته شود، کلیدش مداراست. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲۸، ح ۱۱

حدیث ۹۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا تُشَاوِرَ أَحْمَقَ وَلَا تُسْتَعَنَّ بِكَذَّابٍ وَلَا تَتَّقَ بِمَوَدَّةِ مُلُوكٍ؛ با احمق مشورت نکن و از دروغگو یاری مجو و به دوستی زمامداران اعتماد مکن. (تحف العقول، ص ۳۱۶)

حدیث ۹۹

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ إِلَّا هُدُوا إِلَى رُشْدِهِمْ؛ هیچ ملتی با هم مشورت نکردند مگر آن که راه درست خود را پیدا کردند. (تحف العقول، ص ۲۳۳)

حدیث ۱۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَلْيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ وَ مَعْلَمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْأَجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ؛ کسی که خود را پیشوای مردم قرار داده، باید پیش از آموزش دیگران، خود را آموزش دهد و پیش از آن که دیگران را با زبان، ادب بیاموزد، با کردارش ادب آموزد و البته آموزش دهنده و ادب آموز خود بیش از آموزگار و ادب آموز مردم، شایسته تجلیل است. غرر الحکم، ح ۷۰۱۶

حدیث ۱۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَحَرَّى الصُّدْقِ وَ تَجَنَّبُ الكَذِبِ أَجْمَلُ شِيمَةٍ وَ أَفْضَلُ أَدَبٍ؛ راستگو بودن و پرهیز نمودن از دروغ، زیباترین اخلاق و بهترین ادب است. کافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲

حدیث ۱۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ وَ إِكْرَامِ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّفْحِ عَنِ زَلَّاتِ الْأَخْوَانِ فَقَدْ أَدَّبَكَ سَيِّدُ الْأَوْلِيَيْنِ وَ الْأَخْرَيْنِ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: أَعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَ صِلْ مَنْ قَطَعَكَ وَ أَعْطِ مَنْ حَزَمَكَ؛ تو را سفارش می‌کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است: «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَزَأْسُ مَنْ خَلَا عَنِ الْأَدَبِ وَ صَيَّا إِلَى اللَّعِبِ؛ کسی که از ادب بی‌بهره باشد و شیفته بازی شود، به ریاست نمی‌رسد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶

حدیث ۱۰۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَفَاكَ مُؤَدِّبًا لِنَفْسِكَ تَجَنُّبُ مَا كَرِهْتَهُ مِنْ غَيْرِكَ؛ برای ادب آموزی‌ات همین بس که از آنچه از دیگران نمی‌پسندی، دوری کنی. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۳۴۳، ح ۱۵

حدیث ۱۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيكُمْ بِالْأَدَبِ، فَإِنْ كُنْتُمْ مُلُوكًا بَرَزْتُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ وَسِطًا فُقُتُمْ، وَإِنْ أَعُوزْتُمْ الْمَعِيشَةَ عِشْتُمْ بِأَدَبِكُمْ؛ ادب بیاموزید، زیرا که [در این صورت] اگر پادشاه باشید، برجسته می‌شوید، اگر میانه باشید، سرآمد می‌شوید و اگر تنگ‌دست باشید، با ادبتان گذران زندگی می‌کنید. غرر الحکم، ح ۷۰۷۷

حدیث ۱۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الْأَدَبِ أَخْرُجَ مِنْهُمْ إِلَى الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. مشکاه الانوار، ص ۴۳۳

حدیث ۱۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّصَافُ يَرْفَعُ الْخِلَافَ وَيُوجِبُ الْيَتْلَفَ؛ انصاف، اختلافات را از بین می‌برد و موجب الفت و همبستگی می‌شود. غرر الحکم، ج ۲، ص ۳۰، ح ۱۷۰۲

حدیث ۱۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِرْحَمَ مَنْ دُونَكَ يَرْحَمَكَ مَنْ فَوْقَكَ وَقَسَّ سَهْوُهُ بِسَهْوِكَ وَمَعْصِيَتُهُ لَكَ بِمَعْصِيَتِكَ لِرَبِّكَ وَفَقْرُهُ إِلَى رَحْمَتِكَ بِفَقْرِكَ إِلَى رَحْمَةِ رَبِّكَ؛ به زیر دست خود رحم کن تا بالا دستت به تو رحم کند و خطای او را با خطای خودت و نافرمانی‌اش از تو را با نافرمانی خود از پروردگارت و احتیاج او به تو را به احتیاجت به رحمت و بخشایش خدایت بسنج. نهج البلاغه، نامه ۵۳

حدیث ۱۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ سَيِّمَتَ هِمَّتِكَ لِإِصْلَاحِ النَّاسِ فَأَبَدَ بِنَفْسِكَ، فَإِنَّ تَعَاظِيكَ صِلَاحَ غَيْرِكَ وَأَنْتَ فَاسِدٌ أَكْبَرُ الْعَيْبِ؛ اگر همت والای اصلاح مردم را در سرداری، از خودت آغاز کن، زیرا پرداختن تو به اصلاح دیگران، در حالی که خود فاسد باشی بزرگترین عیب است. غرر الحکم، ج ۳، ص ۲۳، ح ۳۷۴۹

حدیث ۱۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِقْصِرْ هِمَّتَكَ عَلَى مَا يَلْزِمُكَ وَلَا تَخْضُ فِيمَا لَا يَعْنيكَ؛ همت خود را صرف چیزهایی کن که به آن نیاز داری و آنچه را به کار تو نمی‌آید پی گیری مکن. غرر الحکم، ج ۲، ص ۱۸۲، ح ۲۳۰۳

حدیث ۱۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلْكَفُ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عَفَّةٌ وَكِبْرٌ هَمَّةٌ**؛ طمع نداشتن به آنچه در نزد مردم است، (نشان) عزت نفس و بلند همتی است. غررالحکم، ج ۱، ص ۳۶۵، ح ۱۳۸۷

حدیث ۱۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَشْرَفُ الْهَمِّ رِعَايَةُ الدَّمَامِ**؛ شریف ترین همت ها نگهداری حق و حرمت ها و رعایت عهد و پیمان هاست. غررالحکم، ج ۲، ص ۴۶۳، ح ۳۳۰۵

حدیث ۱۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلْفِعْلُ الْجَمِيلِ يُنْبِئُ عَنِ عُلُوِّ الْهَمَّةِ**؛ کردار زیبا از بلندی همت خبر می دهد. غررالحکم، ج ۱، ص ۳۶۵، ح ۱۳۸۸

حدیث ۱۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَشْرَفُ بِالْهَمِّ الْعَالِيَةِ لَا بِالرَّمِّ الْبَالِيَةِ**؛ شرافت به همت های بلند است نه به استخوان های پوسیده. غررالحکم، ج ۲، ص ۱۰۶، ح ۱۹۹۱

حدیث ۱۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ وَإِكْرَامِ الْعُلَمَاءِ وَالصَّفْحِ عَنِ زَلَّاتِ الْأَخْوَانِ فَقَدْ أَدَّبَكَ سَيِّدُ الْأَوْلِيَيْنِ وَالْآخِرِينَ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَعْظُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَصَلُّ مَنْ قَطَعَكَ وَأَعْطِ مَنْ حَزَمَكَ**؛ تو را سفارش می کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است: «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۱۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **دَارِ النَّاسَ تَمَنِّ غَوَائِلَهُمْ وَتَسَلِّمْ مِنْ مَكَايِدِهِمْ**؛ با مردم مدارا کن، تا از گزندهایشان در امان باشی و از نیرنگهایشان سالم بمانی. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۵، ح ۱۲۸

حدیث ۱۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَيْسَ الْحَكِيمُ مَنْ لَمْ يُدَارِ مَنْ لَا يَجِدُ بُدًّا مِنْ مُدَارَاتِهِ**؛ حکیم نیست آن کس که مدارا نکند با کسی که چاره ای جز مدارا کردن با او نیست. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۵۷، ح ۱۲۱

حدیث ۱۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ شَاوَرَ ذَوِي الْعُقُولِ اسْتِضَاءَ بِأَنْوَارِ الْعُقُولِ؛ هر کس با عقلا مشورت کند، از نور عقل‌ها بهره می‌برد. (غررالحکم، ح ۸۶۳۴)

حدیث ۱۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا احْتَجَجْتَ إِلَى الْمَشُورَةِ فِي أَمْرٍ قَدْ طَرَأَ عَلَيْكَ فَاسْتَبَدَّ بِبِدَايَةِ الشُّبَّانِ، فَإِنَّهُمْ أَحَدٌ أَذْهَانًا وَ أَسْرَعُ حُدْسًا، ثُمَّ رُدَّهُ بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى رِيِّ الْكُھُولِ وَ الشُّبُوحِ لِيَسْتَعْقِبُوهُ وَ يُحْسِنُوا، الْخِيَارَ لَهُ، فَإِنَّ تَجْرِبَتَهُمْ أَكْثَرُ؛ هر گاه به مشورت نیازمند شدی، نخست به جوانان مراجعه نما، زیرا آنان ذهنی تیزتر و حدسی سریع‌تر دارند. سپس (نتیجه) آن را به نظر میان سالان و پیران برسان تا پیگیری نموده، عاقبت آن را بسنجند و راه بهتر را انتخاب کنند، چرا که تجربه آنان بیشتر است. (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۷، ح ۸۶۶)

حدیث ۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مَنْ أَرَادَ أَمْرًا فَشَاوَرَ فِيهِ امْرَأً مُسْلِمًا وَفَقَّهَ اللَّهُ لِأُرْشَادِ أُمُورِهِ؛ هر که اراده کاری کند و با مرد مسلمانی در باره آن مشورت کند خدایش به معقولترین کارها توفیق دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لَا مَظَاهِرَ أَوْثَقَ مِنَ الْمَشَاوِرَةِ وَ لَا إِيْمَانَ كَالْحَيَاءِ؛ تعاونی بهتر از مشورت نیست و ایمانی چون حیا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيْمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ وَ مَا يَسْتَغْنِي رَجُلٌ عَنِ الْمَشُورَةِ وَ إِنَّ أَهْلَ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الْآخِرَةِ وَ إِنَّ أَهْلَ الْمُنْكَرِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الْآخِرَةِ؛ اساس عقل پس از ایمان به خدا دوستی با مردم است هیچ کس از مشورت بی‌نیاز نیست: نیکوکاران این جهان نیکوکاران آن جهانند و بدکاران این جهان بدکاران آن جهانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: دَعَا النَّاسَ يَصِيبُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ فَإِنْ اسْتَنْصَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَنْصَحْهُ؛ بگذارید مردم از یکدیگر فائده‌برند و وقتی یکی از شما از برادر خویش مشورت خواست رأی خوت را به او بگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ: إِذَا لَقِيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَ إِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ وَ إِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ لَهُ وَ إِذَا عَطَسَ فَحَمِدِ اللَّهَ فَشَمِّتَهُ وَ إِذَا مَرَضَ فَعُدَّهُ وَ إِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ؛ حق مسلمان بر مسلمان شش چیز است: وقتی او را دیدی، بر او سلام کن و وقتی تو را دعوت کرد، بپذیر و وقتی با تو مشورت کرد، رأی خود را به او بگو و همین که عطسه زد،

عافیت باد بگو و همین که مریض شد، او را عیادت کن و همین که مرد، همراه جنازه اش برو. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالسوا الکبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحکماء؛ با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالس الأبرار فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ خَيْرًا حَمْدُكَ وَ إِنِ أَخْطَأْتَ لَمْ يَعْثُوكَ؛ با نیکان مجالست کن که اگر خوبی کردی تو را ستایش کنند و اگر خطا کردی با تو بسختی رفتار نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من حقائق الإیمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك النَّاس من نفسك و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقایق ایمان است: بخشش با تنگدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضرر خویش و بذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَضَعُ الْحَبَّ وَ تَذْهَبُ بِغَوَائِلِ الصَّدْرِ؛ به یکدیگر هدیه بدهید زیرا هدیه محبت را فزون می کند و دل گیری ها را از میان می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا إِنَّ الْهَدِيَّةَ تَذْهَبُ وَ خَزَّ الصَّدْرُ وَ لَا تَحْقِرَنَّ جَارَهُ لِحَارَتِهَا وَ لَوْ شَقَّ فَرَسُنَ شَاهٍ؛ هدیه به یکدیگر بدهید زیرا هدیه دلگیری را از میان می برد و هدیه را اگر چه یک قطعه پارچه بز باشد حقیر نشمارید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا تَحَابُّوا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَضَعُ الْحَبَّ وَ تَذْهَبُ بِغَوَائِلِ الصَّدْرِ؛ هدیه به یکدیگر بدهید تا رشته محبتتان استوار شود زیرا هدیه محبت را بیافزاید و کینه و کدورت را از میان ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا و جالسوا المساکین تَكُونُوا مِنْ كِبَرَاءِ اللَّهِ وَ تَخْرُجُوا مِنَ الْكِبَرِ؛ فروتنی کنید و با فقیران بنشینید تا در پیش خدا بزرگ باشید و از تکبر برکنار مانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تنکح المرأه لأربع، لجمالها، و لحسبها و لجمالها و لدینها فاطفر بذات الدین تربت یداک؛ زن را برای چهار چیز گیرند، مال و شرف و جمال و دین و تو زن دین دار بجوی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فإنّ النساء یلدن أشباه إخوانهنّ و أخواتهنّ؛ برای نطفه های خود جای مناسب انتخاب کنید زیرا زنان نظیر برادران و خواهران خود فرزند می آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فأنکحوا الأكفاء و أنکحوا إلیهم؛ برای نطفه های خود محل مناسب انتخاب کنید و از اشخاص هم شأن خود زن بگیریید و به آنها زن بدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد فی التّفقه نصف المعیشه و التّوّدّد إلی النّاس نصف العقل و حسن السّؤال نصف العلم؛ میانه روی در خرج یک نیمه معیشت است و دوستی با مردم یک نیمه عقل است و خوب پرسیدن یک نیمه دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبرکم بأفضل من درجه الصّیام و الصّیلوه و الصّدقه اصلاح ذات البین فإنّ فساد ذات البین هی الحالقه؛ میخواهید شما را از چیزی که بهتر از روزه و نماز و صدقه است خبر دهم؟ اصلاح میان کسان، زیرا فساد میان کسان مایه هلاک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصّدقه إصلاح ذات البین؛ بهترین اقسام صدقه آن است که میان دو کس را اصلاح دهی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل صدقه اللسان الشّفاعه تفکک بها الأسیر و تحقن بها الدّم و تجزّ بها المعروف و الإحسان إلی أخیک و تدفع عنه کریهه؛ بهترین صدقه زبان، شفاعتی است که به وسیله آن اسیر را آزاد سازی و از ریختن خون جلوگیری کنی و نیکی و احسان را به سوی برادر خویش بکشانی و بدی را از او دفع کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أصلح بین النّاس و لو تعنی الکذب؛ میان مردم را به اصلاح آرا گر چه با دروغ

باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استووا و لا تختلفوا فتختلف قلوبکم؛ با یکدیگر برابر شوید و مختلف مشوید تا دلهایتان مختلف نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استرشدوا العاقل ترشدوا و لا تعصوه فتندموا؛ از خردمند رهبری جوئید تا به راه راست برسید و وی را نافرمانی نکنید که پشیمانی برید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حدّث الرجل بحديث ثم التفت فهي أمانه؛ وقتی مردی سخنی گفت و به اطراف خود نگریست آن سخن در پیش شما امانت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا جاءكم الأکفاء فأنكحوهنّ و لا تربصوا بهنّ الحدّثان؛ وقتی اشخاص هم شأن به خواستگاری پیش شما آمدند، دختران خود را شوهر بدهید و در کار آنها منتظر حوادث مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا جاءكم الزّائر فأكرموه؛ وقتی کسی به ملاقات شما آمد وی را گرامی دارید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا استشار أحدکم أخاه فلیشر علیه؛ وقتی یکی از شما با برادر خود مشورت می کند، وی باید رأی خود را صریح بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحبّ أحدکم أخاه فلیعلمه فإنّه أبقى فی الالفه و أثبت فی المودّه؛ وقتی کسی آشنای خود را دوست دارد بدو خبر دهد که این کار موجب بقای الفت و دوام مودت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا اجتمع الدّاعیان فأجب أقربهما بابا فإنّ أقربهما بابا أقربهما جوارا و إن سبق

أحدهما فأجب الذی سبق؛ وقتی دو کس تو را با هم دعوت کردند دعوت کسی را که خانه اش نزدیکتر است بپذیر زیرا آن که خانه اش نزدیکتر است در همسایگی مقدم است و اگر یکی زودتر دعوت کرده است دعوت او را بپذیر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أتاكم من ترضون خلقه و دینه فزوّجوه إن لا- تفعلوا تکن فتنه فی الأرض و فساد عریض؛ وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید به وی زن بدهید و اگر چنین نکنید فتنه و فساد در زمین فراوان خواهد شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: یلغوا حاجه من لا یتطیع ابلاغ حاجته. فمن ابلاغ سلطاناً حاجه من لا یتطیع ابلاغها ثبت الله قدمیه علی الصراط یوم القیامه؛ حاجت کسی را که از ابلاغ آن ناتوانست به بزرگان برسانید زیرا هر کس حاجت درمانده ای را به بزرگی برساند روز رستاخیز خداوند پاهای وی را بر صراط استوار می سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰

امام صادق علیه السلام: ثلاثه أشیاء یحتاج الناس طراً إليها: الأمان والعادل والخصب؛ سه چیز است که همه مردم به آنها نیاز دارند: امنیت، عدالت و آسایش. تحف العقول، ص ۳۲۰.

حدیث ۱۵۱

امام کاظم علیه السلام: مشاوره العاقل الناصح یمن و بركة و رشد و توفیق من الله؛ مشورت با عاقل خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست. (تحف العقول، ص ۳۹۸).

حدیث ۱۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر شما باد که برای خواستن حاجت نزد مردمان شریف النفس که دارای ریشه و اصلی پاک هستند بروید، که حاجت نزد آنها زودتر بر آورده گردد آنها نزد شما پاکیزه تر از دیگران هستند. (غررالحکم، باب اصل)

حدیث ۱۵۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حاجت کسی را که از ابلاغ آن ناتوان است به بزرگان برسانید زیرا هر کس حاجت درمانده ای را به بزرگی برساند روز رستاخیز خداوند پاهای وی را بر صراط استوار می سازد. (نهج الفصاحه، حدیث ۲۱)

حدیث ۱۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: با خردمندان مصاحبت کن و با دانشمندان هم نشین شو و بر هوای نفس پیروز شو، تا با ساکنان ملاً اعلی (جایگاه والا) رفیق و همراه گردی. غررالحکم، باب همنشینی

حدیث ۱۵۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خیارُ اُمّتی مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَحَبَّبَ عِبَادَةَ إِلَهِهِ؛ بَهْتَرین امت من کسانی هستند که مردم را به سوی خدا دعوت و بندگانش را محبوب او کنند (با اطاعت از امر و نهی خداوند محبت او بدست می آید). نهج الفصاحه، ح ۱۴۷۱.

حدیث ۱۵۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ عَالَ يَتِيمًا حَتَّى يَسْتَعْنِيَ عَنْهُ أَوْجَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ بِذَلِكَ الْجَنَّةَ كَمَا أَوْجَبَ اللَّهُ لِأَكْلِ مَالِ الْيَتِيمِ النَّارَ؛ هر کس یتیمی را سرپرستی کند تا آن که بی نیاز گردد، خداوند به سبب این کار بهشت را بر او واجب سازد، همچنان که آتش دوزخ را بر خورنده مال یتیم واجب ساخته است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴، ح ۸.

حدیث ۱۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنَزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنَّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ؛ بلند مرتبه ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت کسی است که در روی زمین بیشتر در خیرخواهی و ارشاد مردم قدم بردارد. کافی، ج ۲، ص ۲۰۸، ح ۵.

حدیث ۱۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ رُشْدٌ وَيُؤْتِي تَوْفِيقًا مِنَ اللَّهِ فَإِذَا أَشَارَ عَلَيْكَ النَّاصِحُ الْعَاقِلُ فَأَيَّاكَ وَالْخِلَافَ فَإِنَّ فِي ذَلِكَ الْعُطْبَ؛ مشورت کردن با عاقل خیرخواه مایه هدایت و میمنت است و توفیقی است از جانب خداوند، پس هرگاه خیرخواه عاقل تو را راهنمایی کرد، مبدا مخالفت کنی که موجب نابودی می شود. محاسن، ج ۲، ص ۶۰۲، ح ۲۵.

حدیث ۱۵۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَدَقَهُ يُحِبُّهَا اللَّهُ؛ إِصْلَاحُ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا، وَتَقَارُبٌ بَيْنَهُمْ إِذَا تَبَاعَدُوا؛ صدقه ای که خداوند آن را دوست دارد عبارت است از: اصلاح میان مردم هرگاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند. کافی، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۱.

حدیث ۱۶۰

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تَكُونَ نِيَّةَ الْإِنْسَانِ لِلنَّاسِ جَمِيلَةً، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تَكُونَ نِيَّتَهُ فِي طَاعَتِهِ قَوِيَّةً غَيْرَ مَدْخُولَةٍ؛ خداوند دوست دارد که انسان نسبت به دیگران خوش نیت باشد، چنانکه دوست دارد نیتش در اطاعت از او محکم و خالص باشد. غرر الحکم، ح ۳۷۰۳.

حدیث ۱۶۱

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدْ عِلْمُكَ وَ يَحْسُنُ اَدْبُكَ وَ تَرْكُ نَفْسِكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۱۶۲

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ مِمَّا يُزَيِّنُ الْإِسْلَامَ الْأَخْلَاقُ الْحَسَنَةَ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خوش اخلاقی در بین مردم، زینت اسلام است. مشکاه الأنوار، ص ۴۲۲.

حدیث ۱۶۳

امام حسین علیه‌السلام می‌فرماید: مِنْ دَلَائِلِ عِلْمَاتِ الْقَبُولِ : الْجُلُوسُ إِلَى أَهْلِ الْعُقُولِ؛ از نشانه‌های خوش‌نامی و نیک‌بختی، هم‌نشینی با خردمندان است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۹.

حدیث ۱۶۴

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: إِنَّ النَّاسَ يَسْتَعْنُونَ إِذَا عُدِلَ بَيْنَهُمْ وَ تَنْزِلُ السَّمَاءُ رِزْقَهَا وَ تُخْرِجُ الْأَرْضُ بِرَكَّتِهَا بِاللَّهِ تَعَالَى؛ اگر در میان مردم عدالت برقرار شود، همه بی‌نیاز می‌شوند و به اذن خداوند متعال آسمان روزی خود را فرو می‌فرستد و زمین برکت خویش را بیرون می‌ریزد. کافی، ج ۳، ص ۵۶۸، ح ۶.

حدیث ۱۶۵

امام کاظم (علیه‌السلام) می‌فرماید: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ يُمْنٌ وَ بَرَكَهٌ وَ رُشْدٌ وَ تَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ؛ مشورت با عاقل‌خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست. تحف العقول، ص ۳۹۸.

حدیث ۱۶۶

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: خَيْرٌ مَنْ شَاوَرْتَ ذُووَالنُّهْيِ وَالْعِلْمِ وَ أَوْلُو التَّجَارِبِ وَ الْحَزْمِ؛ بهترین کسان برای مشورت، صاحبان خرد و دانش و افراد با تجربه و دوران‌دیش‌اند. غرر الحکم و دررالکلم، ح ۴۹۹۰.

حدیث ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) می‌فرماید: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرْكِ حَقِّ كَمَالِ عَقْلِ پَسِ از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود تحف العقول، ص ۴۲.

حدیث ۱۶۸

حضرت علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الْأَدَبِ أَحْوَجُ مِنْهُمْ إِلَى الْفِضَّةِ وَ الدَّهَبِ؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. غرر الحکم، ح ۳۵۹۰.

حدیث ۱۶۹

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: طوبی للمصلحین بین الناس، أولئك هم المقربون يوم القيامة خوشا به حال اصلاح کنندگان بین مردم، که آنان همان مقربان روز قیامت اند. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶، ح ۱۱

حدیث ۱۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جالس العلماء یزدد علمیک و یحسن أدبک و تزک نفسک؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤل، ص ۴۹

حدیث ۱۷۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: استثیر فی أمرک الذین یخشون الله؛ در کار خود، [فقط] با کسانی مشورت کن که از خدا می ترسند. (تحف العقول، ص ۲۹۳)

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إن الناس إلى صالح الأدب أحوج منهم إلى الفضة والذهب؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. (مکارم الأخلاق، ص ۱۷)

حدیث ۱۷۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إن مما یزین الإسلام الأخلاق الحسنة فیما بین الناس؛ خوش اخلاقی در بین مردم، زینت اسلام است. (مشکاة الأنوار، ص ۴۲۲)

حدیث ۱۷۴

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رأس العقل بعد الايمان بالله مداراة الناس فی غیر ترک حق؛ کمال عقل پس از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود. (تحف العقول، ص ۴۲)

حدیث ۱۷۵

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أسعد الناس من خالط كرام الناس خوشبخت ترین مردم کسی است که با مردم بزرگوار معاشرت کند. (الأمالی صدوق، ص ۷۳، ح ۴۱)

حدیث ۱۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صدقة یجبهها الله؛ اصلاح بین الناس إذا تفاسدوا، وتقارب بینهم إذا تباعدوا صدقه ای که خداوند آن را دوست دارد عبارت است از: اصلاح میان مردم هرگاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند. (کافی، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۱)

حدیث ۱۷۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مُجَالَسَةُ الصَّالِحِينَ دَاعِيَةٌ إِلَى الصَّالِحِ؛ هَمْنَشِينِي بِاِصْلَاحِ، (انسان را) به سوی صلاح رهنمون می‌شود. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴)

حدیث ۱۷۸

امام علی علیه السلام فرمودند: خَالَطُوا النَّاسَ مَخَالِطَهُ ان مَتَمَّ مَعَهَا بَكُوا عَلَيْكُمْ، و ان عَشْتُمْ حَنُوا عَلَيْكُمْ؛ با مردم آن چنان معاشرت کنید که اگر بمیرید بر مرگ شما اشک ریزند و اگر زنده بمانید به شما عشق ورزند. (نهج البلاغه)

حدیث ۱۷۹

امام حسین علیه السلام فرمودند: لَا تَرْفَعِ حَاجَتَكَ إِلَّا إِلَى أَحَدٍ ثَلَاثَةً: إِلَى ذِي دِينٍ، أَوْ مُرُوَّةٍ أَوْ حَسَبٍ؛ جز به یکی از سه نفر حاجت مبر: به دیندار، یا صاحب مروت، یا کسی که اصالت خانوادگی داشته باشد. (تحف العقول، ص ۲۵۱)

حدیث ۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: آمُرُوا النِّسَاءَ فِي بَنَاتِهِنَّ؛ با زنان در باره دخترانشان شور کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: اِئْتُوا الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ؛ وقتی شما را دعوت کردند، بپذیرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ إِلَّا هُدُوا إِلَى رُشْدِهِمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هیچ گروهی در کارهای - اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... - با یکدیگر مشورت نکرده اند مگر آن که به رشد فکری و عملی و ... رسیده اند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۱۸۳

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَكْثَرَ مُجَالَسَةَ الْعُلَمَاءِ أَطْلَقَ عِقَالَ لِسَانِهِ، وَفَتَقَ مَرَاتِقَ ذَهْنِهِ، وَسَرَّ مَا وَجَدَ مِنَ الزِّيَادَةِ فِي نَفْسِهِ، وَكَانَتْ لَهُ وَلَايَةٌ لِمَا يَعْلَمُ، وَإِفَادَةٌ لِمَا تَعَلَّمَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر که با علماء بسیار مجالست نماید، سخنش و بیانش در بیان حقایق آزاد و روشن خواهد شد، و ذهن و اندیشه اش باز و توسعه می‌یابد و بر معلوماتش افزوده می‌گردد و به سادگی می‌تواند دیگران را هدایت نماید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۸

حدیث ۱۸۴

امام علی - علیه السلام - فرمودند: یک ساعت در محضر علماء نشستن - که انسان را به مبدأ و معاد آشنا سازند - از هزار سال عبادت نزد خداوند محبوب تر خواهد بود. توجه و نگاه به عالم از اعتکاف و یک سال عبادت - مستحبی - در خانه خدا بهتر است. زیارت و دیدار علماء، نزد خداوند از هفتاد مرتبه طواف اطراف کعبه محبوب تر خواهد بود، و نیز افضل از هفتاد حج و عمره قبول

شده می باشد. همچنین خداوند او را هفتاد مرحله ترفیع درجه می دهد و رحمت و برکت خود را بر او نازل می گرداند، و ملائکه شهادت می دهند به این که او اهل بهشت است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۰۵، ح ۳۳

حدیث ۱۸۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: مَنْ زَارَ عَالِمًا فَكَأَنَّما زَارَنِي، وَمَنْ صَافَحَ عَالِمًا فَكَأَنَّما صَافَحَنِي، وَمَنْ جالَسَ عَالِمًا فَكَأَنَّما جالَسَنِي، وَمَنْ جالَسَنِي فِي الدُّنْيَا أَجْلَسْتُهُ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس به دیدار و زیارت عالم و دانشمندی برود مثل آن است که مرا زیارت کرده، هر که با دانشمندی دست دهد و مصافحه کند مثل آن که با من مصافحه نموده، هر شخصی همنشین دانشمندی گردد مثل آن است که با من مجالست کرده، و هر که در دنیا با من همنشین شود، در آخرت همنشین من خواهد گشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۰، ح ۲۱۴۰۶

حدیث ۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شیطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میش های دورافتاده و کناره گیر را می گیرد. پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) پرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد. کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱

حدیث ۱۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مروءة الحضر، قراءة القرآن ومجالسة العلماء و النظر في الفقه و المحافظة على الصلاة في الجماعات؛ از علی بن ابی طالب (علیه السلام) نقل شده که فرمود: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن و همنشینی با علماء و نگرستن در احکام دین و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۱۸۸

قال الامام الصادق (عليه السلام): صدقة يحبها الله اصلاح بين الناس إذا تفاسدوا و تقارب بينهم إذا تباعدوا. امام صادق (عليه السلام) فرمودند: ایجاد وحدت هنگام پیدایش اختلاف، و تباهی امت و نزدیک کردن آنها در هنگام جدائی، صدقه ایست که خداوند آن را دوست دارد. الکافی، جلد ۲، ص ۲۰۹

حدیث ۱۸۹

قال الامام علی (عليه السلام): صلاح ذات البين أفضل من عامة الصلاة و الصيام. امام علی (عليه السلام) فرمودند: اصلاح اختلافها، از تمامی نمازها و روزه ها برتر است. نهج البلاغه

حدیث ۱۹۰

قال النبي (صلى الله عليه و آله و سلم): إسمعوا و أطيعوا لمن و لاه الله الأمر، فإنه نظام الإسلام. پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله و سلم) فرمودند: از حاکمان الهی اطاعت کنید و گوش بفرمان باشید زیرا اطاعت از رهبری مایه وحدت امت اسلام است. امالی مفید، جلد ۱ ص ۱۴ مجلس ۲ حدیث ۲

حدیث ۱۹۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: کونوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ، لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴.

حدیث ۱۹۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مَنْ دَرَجَةُ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ؟ صَلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ، فَإِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ؛ آیا به چیزی با فضیلت تر از نماز و روزه و صدقه (زکات) آگاهتان نکنم؟ و آن اصلاح میان مردم است، زیرا تیره شدن رابطه بین مردم ریشه کن کننده دین است. نهج الفصاحه، ح ۴۵۸.

حدیث ۱۹۳

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ شَاوَرَ ذَوِي الْعُقُولِ اشْتِئَاءَ بِأَنْوَارِ الْعُقُولِ؛ هر کس با عقلا مشورت کند، از نور عقل‌ها بهره می برد. غررالحکم، ح ۸۶۳۴.

حدیث ۱۹۴

امام کاظم علیه السلام می فرماید: طوبى لِلْمُصْلِحِينَ بَيْنَ النَّاسِ، أَوْلَيْكَ هُمْ الْمُقَرَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ خوشا به حال اصلاح کنندگان بین مردم، که آنان همان مقربان روز قیامت‌اند. تحف العقول، ص ۳۹۳.

حدیث ۱۹۵

تنها کسی باید در صدر مجلس بنشیند که سه ویژگی داشته باشد: ۱- هر گاه از او پرسش کنند پاسخ دهد. ۲- هر گاه دیگران از سخن گفتن درماندند، او سخن بگوید. ۳- نظری بدهد که خیر و صلاح اهل آن مجلس در آن باشد. هر کس این ویژگیها را نداشته باشد و در صدر مجلس بنشیند، احمق است. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴.

حدیث ۱۹۶

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: همنشینی با اهل دین شرف دنیا و آخرت است و مشاورت با خردمند خیر خواه، محنت و برکت و هدایت است و توفیقی است از خداوند. پس چنانچه شخص عاقل و خردمند تو را راهنمایی کرد، مبادا سربچی کنی که هلاک خواهی شد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۱۳.

حدیث ۱۹۷

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرماید: تنها کسی باید در صدر مجلس بنشیند که سه ویژگی داشته باشد: ۱- هر گاه از او پرسش کنند پاسخ دهد. ۲- هر گاه دیگران از سخن گفتن درماندند، او سخن بگوید. ۳- نظری بدهد که خیر و صلاح اهل آن مجلس در آن باشد. هر کس این ویژگیها را نداشته باشد و در صدر مجلس بنشیند، احمق است. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴.

حدیث ۱۹۸

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: همنشینی با اهل دین شرف دنیا و آخرت است و مشاورت با خردمند خیر خواه، محنت و برکت و هدایت است و توفیقی است از خداوند. پس چنانچه شخص عاقل و خردمند تو را راهنمایی کرد، مبدا سرپیچی کنی که هلاک خواهی شد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۱۳.

حدیث ۱۹۹

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: در کارت با کسانی مشورت کن که از خدا می ترسند. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۵۸.

حدیث ۲۰۰

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی از خدا طلب خیر کند، سرگردان نشود و کسی که مشورت کرد، پشیمان نگشت. امالی شیخ طوسی، ص ۱۳۶.

حدیث ۲۰۱

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوشش در راه اصلاح توده ی مردم، از کمال خوشبختی است. غررالحکم، ح ۹۳۶۱.

حدیث ۲۰۲

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدْ عِلْمِيكَ وَيَحْسُنْ أَدْبِيكَ وَ تَزَكُ نَفْسُكَ؛ با علما هم نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غررالحکم، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۲۰۳

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ أَلْهَمَ الصِّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَالْإِنصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَ بَرَ وَالِدِيهِ وَ وَصَلَ رَجِمِهِ، أُنْسِيءَ لَهُ فِي أَجَلِهِ وَ وَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَ مَتَّعَ بِعَقْلِهِ وَ لَقِنَ حُجَّتَهُ وَقَتَ مُسَاءَلَتِهِ ؛ به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلس به تأخیر می افتد، روزیش زیاد می گردد، از عقلش بهره مند می شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می گردد. اعلام الدین، ص ۲۶۵.

حدیث ۲۰۴

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: من استبد بر آیه هلاک و من شاور الرجال شارکها فی عقولها. هر که خود رایی کند، نابود شود و هر که با بزرگان مشورت کند، در خردهایشان شریک گردد. نهج البلاغه، حکمت ۱۶۱

حدیث ۲۰۵

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: فرمان دادن به خوبی و باز داشتن از زشتی، راه پیامبران و شیوه ی نیکوکاران است. فریضه ی

بزرگی است که دیگر فرایض به واسطه ی آن برپا می شود و راه ها و روش ها امن می گردد، در آمدها حلال، حقوق و اموال به زور گرفته شده به صاحبانش بر می گردد، زمین آباد شده، از دشمنان انتقام گرفته می شود و کارها سامان می پذیرد. اصول کافی، ج ۵، ص ۵۶.

حدیث ۲۰۶

حضرت امام رضا(علیه السلام) می فرمایند: لَتَأْمَرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيَسْتَعْمِلَنَّ عَلَيْكُمْ شِرَارُكُمْ فَيَدْعُوخِيَارُكُمْ فَلَايَسْتَجَابُ لَهُمْ . حتماً امر به معروف و نهی از منکر کنید، و گرنه اشرار تان بر شما مسلط و حاکم می شوند آنگاه خوبانتان هم دعا می کنند، اما دعایشان مستجاب نمی شود. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۴

حدیث ۲۰۷

پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: فَنَبِرُؤُوا إِنْ قَدَرْتُمْ كُلَّ يَوْمٍ يَعْنِي تَهَادُوا وَ تَوَاصَلُوا فِي اللَّهِ؛ اگر می توانید هر روز را نوروز کنید؛ یعنی در راه خدا به یکدیگر هدیه بدهید و با یکدیگر پیوند داشته باشید. دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۳۲۶

مفاسد اجتماعی

حدیث ۱

قال الإمام علي - عليه السلام - : مجالسة أهل الهوى منسأة للإيمان و محضرة للشيطان. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همنشینی با هوسرانان باعث از یاد رفتن ایمان و حاضر شدن شیطان است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۶»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : تَجَنَّبُوا الْبَوَائِقَ يَمِدَّ لَكُمْ فِي الْأَعْمَارِ. امام صادق - علیه السلام - : از فتنه ها و بدی ها کناره بگیرد، تا عمرتان طولانی شود. «عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰»

حدیث ۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أُولَى النَّاسِ بِالتُّهْمَةِ مَنْ جَالَسَ أَهْلَ التُّهْمَةِ . سزاوارترین مردم به تهمت کسی است که با متهمان و (افراد مظنون) همنشینی کند . أمالی الصدوق : ۲۸ / ۴ / منتخب میزان الحکمة : ۹۶

حدیث ۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِيَّاكُمْ وَ تَرَوُجَ الْحَمَقَاءِ ، فَإِنَّ صِيحْبَتَهَا ضَيَاعٌ وَ وُلْدُهَا ضِبَاعٌ ؛ از ازدواج با زن احمق بپرهیزید؛ زیرا همنشینی با او تباهی است و فرزندانش کفتار صفت هستند . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۲۳۷ / ۳۵ / منتخب میزان الحکمة : ۲۵۴

حدیث ۵

امام صادق علیه السلام : الْمُسْتَبِدُّ بِرَأْيِهِ مَوْقُوفٌ عَلَى مَدَاحِضِ الزَّلَلِ ؛ آدم خود رأی ، بر لبه لغزشگاه ایستاده است . بحار الأنوار : ۷۵

/ ۱۰۵ / ۴۱ منتخب میزان الحکمة : ۲۲۸

حدیث ۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بدانید هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند جز آن که سومی آنها شیطان است و آن قدر آنها را وسوسه میکند تا در حرام بیفتند. نهج الفصاحه، ص ۹۲

حدیث ۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ألا- لا یخلونَ رجلٌ بامرأةٍ إلا كانَ ثالثُهُما الشَّیطانُ ؛ بدانید که هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند جز آنکه سومی آنها شیطان است. نهج الفصاحه ح???

حدیث ۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا تُلَاحِ الدِّینَ فَيَجْتَرِيءَ عَلَیْكَ ؛ با فرومایه نزاع مکن که بر تو جرئت می ورزد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۲۲۱

حدیث ۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا- تُمارِینَ اللَّجُوجَ فی مَحْفَلٍ ؛ با لجوج در هیچ مجلسی جدل مکن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۲۰۳

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا- تَطْمَعَ فیما لا- تَسْتَحِقُّ ؛ بر آنچه شایسته اش نیستی، طمع مدار. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۱۵۷

حدیث ۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَجَالِسُ اللَّهِوِ تُفْسِدُ الإیمانَ ؛ نشست های بیهوده، ایمان را تباه می کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۸۱۵

حدیث ۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ شَبَّ نارَ الفِتنَةِ كانَ وَقُوداً لَهَا ؛ هر که آتش فتنه بر افروزد، خود هیزم آن می شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۱۶۳

حدیث ۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَقَلَ إِلَیْكَ نَقَلَ عَنكَ ؛ کسی که [از دیگران] برای تو خبر می آورد، از تو [برای دیگران] خبر

می‌برد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۱۳۳

حدیث ۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَظْهَرَ فَقْرَهُ أَذَلَّ قَدْرَهُ ؛ هر کس ناداری‌اش را آشکار کند ، ارزش خود را فرو کاسته است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۵۵

حدیث ۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ كَشَفَ ضُرَّهُ لِلنَّاسِ عَذَّبَ نَفْسَهُ ؛ هر کس پریشان‌حالی‌اش را برای مردم آشکار کند ، خودش را عذاب داده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۴۲

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عُرِفَ بِالْكَذِبِ لَمْ يُقْبَلْ صِدْقُهُ ؛ کسی که به دروغگویی شناخته شود ، سخن راستش نیز پذیرفته نمی‌شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۰۱۰

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ دَخَلَ مِدَاخِلَ السُّوءِ أَتَّهَمَ ؛ هر کس به جاهای بد وارد شود ، بدنام می‌شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۷۷۸

حدیث ۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ مِنَ الْعَدْلِ الْقَضَاءُ عَلَى الثَّقَةِ بِالظَّنِّ ؛ داوری کردن درباره فرد امین ، با ظنّ و گمان ، عادلانه نیست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۵۰۰

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ مَعَ قَطِيعَةِ الرَّحِمِ نَمَاءٌ ؛ با بُریدن از خویشان ، افزایشی [در عمر و مال] نیست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۴۵۵

حدیث ۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَلَّمَا كَثُرَ خُرَانُ الْأَسْرَارِ كَثُرَ ضِيَاعُهَا ؛ هر چه بر خزانه‌داران رازها افزوده شود ، رازها بیشتر ضایع شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۱۹۷

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَيْفَ يُصْلِحُ غَيْرَهُ مَنْ لَا يُصْلِحُ نَفْسَهُ؟! ؛ چگونه دیگری را اصلاح می‌کند، آن که خود را اصلاح

نکرده است؟! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۹۹۵

حدیث ۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَدْ جَهَلَ مَنْ اسْتَنْصَحَ أَعْدَاءَهُ؛ نادانی کرد آن که از دشمنانش راه صلاح را باز جُست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۶۶۳

حدیث ۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَيْنُ الْمُحِبِّ عَمِيَّةٌ عَنِ مَعَايِبِ الْمَحْبُوبِ، وَ أُذُنُهُ صَيْمَاءٌ عَنِ قُبْحِ مَسَاوِيهِ؛ چشم عاشق از دیدن عیب‌های معشوق، کور است و گوش او از [شنیدن] زشتی بدی‌هایش کر . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۱۴

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَجِبْتُ لِمَنْ يَرْجُو فَضْلَ مَنْ فَوْقَهُ كَيْفَ يَحْرِمُ مِنْ دُونِهِ؛ در شگفتم از کسی که به احسان فرا دستش امید دارد، چگونه فرودستش را محروم می‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۸۵

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ظَلَمَ الْيَتَامَى وَالْأَيَامَى يُنْزِلُ النِّعَمَ وَيَسْلُبُ النِّعَمَ أَهْلَهَا؛ ستم بر یتیمان و بیوه زنان، کیفر الهی را فرود می‌آورد و نعمت را از اهل نعمت می‌ستاند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۷۹

حدیث ۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ظَلَمَ الْمَعْرُوفَ مَنْ وَضَعَهُ فِي غَيْرِ أَهْلِهِ؛ به نیکی ستم کرده است کسی که آن را به ناهلش روا بدارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۶۳

حدیث ۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَضِيَ بِالذَّلِّ مَنْ كَشَفَ ضُرَّهُ لِعَيْرِهِ؛ به خواری تن داده است آن که پریشانی خویش را برای دیگری آشکار کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۴۱۴

حدیث ۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَبِّ وَاِعْظِ غَيْرُ مُرْتَدِعٍ؛ بسا واعظی که خود [از گناه] باز نمی‌ایستد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۳۶۱

حدیث ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَأْسُ الْجَهْلِ مُعَادَاةُ النَّاسِ؛ سرآغاز نادانی، دشمنی با مردم است . غرر الحکم و درر الکلم،

حدیث ۵۲۴۷

حدیث ۳۰

تَضْيِيعُ الْمَعْرُوفِ وَضَعُهُ فِي غَيْرِ عَرُوفٍ ؛ تباه کردن احسان ، احسان کردن به کسی است که آن را نمی‌شناسد (به نااهل) . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۷۰

حدیث ۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَقْبَحُ الْعَدْرِ إِذَاعَةُ السِّرِّ ؛ زشت‌ترین بی‌وفایی ، فاش کردن راز است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۰۰۵

حدیث ۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ وَالنَّمِيمَةَ فَإِنَّهَا تَزْرَعُ الضَّغِينَةَ وَتُبْعِدُ عَنِ اللَّهِ وَالنَّاسِ ؛ بپرهیز از سخن‌چینی که بذر کینه می‌افشاند و از خدا و مردم دور می‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۶۳

حدیث ۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الزُّمُوا الْجَمَاعَةَ وَاجْتَنِبُوا الْفِرْقَةَ ؛ همراه جماعت باشید و از تفرقه بپرهیزید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۸۸

حدیث ۳۴

امام علی علیه السلام: فيما كتبه للأشتر حين ولأه مصر: واعلم مع ذلك أن في كثير منهم التجار وذوي الصناعات ضيقا فاحشا، وشحا قبيحا، واحتكارا للمنافع، وتحكما في البياعات، وذلك باب مضره للعامة، وعيب على الولاة، فامنع من الاحتكار؛ فإن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم منع منه؛ - در فرمان زمامداری مصر به مالک اشتر-: با این همه ، بدان که بسیاری از آنان - تجار و صاحبان صنعت - در داد و ستد بیش از اندازه سختگیرند و بخل ورزی ناپسندی دارند و به منظور سود بیشتر کالا- را احتکار می‌کنند و به دلخواه نرخ گران می‌بندند و این کار برای توده مردم زیانبار و برای حکمرانان عیب و ننگ است . بنابراین ، از احتکار جلوگیری کن ؛ زیرا که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از آن منع فرموده است . نهج البلاغه: الکتاب ۵۳ و منتخب میزان الحکمه : ۱۶۰

حدیث ۳۵

امام علی علیه السلام: الحرص لا يزيد في الرزق، ولكن يذل القدر؛ آزمندی، روزی را زیاد نمی‌کند بلکه قدر و منزلت را خوار می‌سازد. غرر الحکم : ۱۸۷۷

حدیث ۳۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند ، یا با سفهاستیزد ، و یا مردم

را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ۲، ص ۳۸

حدیث ۳۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همنشین نادان، گرفتار است. (بحارالانوار/۳۷۴/۷۸)

حدیث ۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إياكم و العضة النمیمه القاله بین الناس؛ از سخن چینی مردم پرهیز کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إياکم و الزنا فإنّ فيه أربع خصال تذهب البهاء عن الوجه و تقطع الرزق و تسخط الرحمن و الخلود فی النار؛ از زنا پرهیزید که در آن چهار خصلت است رونق از چهره ببرد و روزی را ببرد و خدا را خشمگین کند و مایه عذاب جاودان شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إياکم و التسویف و طول الأمل فإنّه کان سببا لهلاک الامم؛ از اهمال و طول امل پرهیزید که موجب هلاکت اقوام است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا لا یخلونّ رجل بامرأه إلاً کان ثالثهما الشّیطان؛ بدانید که هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند جز آن که سومی آنها شیطان است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كانوا ثلاثة فلا یتناجی اثنان دون الثالث؛ وقتی سه تن باهمند دوتاشان آهسته با هم سخن نگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا ظهر الزنا و الزبا فی قریه فقد أحلوا بانفسهم عذاب الله؛ وقتی زنا کاری و ربا خواری در دهکده ای آشکار شود، مردم آن عذاب خدا را بخود خریده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

قالَ الأمامُ الحُسَینُ - علیهِ السّلام - : مُجالَسَةُ أَهْلِ الدُّنَاءِ شَرٌّ، وَ مُجالَسَةُ أَهْلِ الفِسْقِ رِيبَةٌ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند:

همنشینی با اشخاص پست و رذل سبب شرّ و بدیختی خواهد گشت و همنشینی و مجالست با معصیت کاران موجب شکّ و بدبینی خواهد شد. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲۲، ح ۵

حدیث ۴۵

الْخِلَافُ يَهْدِمُ الرَّأْيَ؛ اِخْتِلَافٌ، بِنِيَادِ اَنْدِيْشِهٖ دَرْسَتْ رَا دَرْهَمٌ مِي رِيْزِدُ. نَهْجُ الْبَلَاغَةِ حِكْمَتٌ ۲۱۵

حدیث ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: .. فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ وَ اِيَاكُمْ وَ الْفِرْقَةُ فَإِنَّ الشَّاذَّ مِنَ النَّاسِ لِلشَّيْطَانِ، كَمَا أَنَّ الشَّاذَّ مِنَ الْغَنَمِ لِلذَّبِّ؛ دست خدا بر سر جماعت است، از تفرقه بپرهیزید، زیرا شخص تکرو، شکار شیطان است همان گونه که گوسفند تک رو، طعمه گرگ است. شرح نهج البلاغه، جلد ۸، ص ۱۱۲

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من فارق الجماعة مات ميتة جاهلية؛ هر کس از گروه مسلمانان جدا شود بر مرگ جاهلیت بمیرد. نهج الفصاحة، ۲۸۵۵

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا تَخْتَلِفُوا، فَإِنَّ مِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اِخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا. اِخْتِلَافٌ نَكْنِيْدُ، اَنَّا نَهْجُ الْبَلَاغَةِ حِكْمَتٌ ۲۱۵

حدیث ۴۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: کسانی که به کشمکش و دشمنی با یکدیگر پردازند، دچار سستی می شوند و سرانجام بد کارشان را می چشند و در نزدشان خوبی، بدی و بدی، خوبی جلوه می کند، در نتیجه راهشان را درست نمی بینند، کارشان دشوار و گریز گاهشان تنگ می شود، چنین کسان در معرض خروج از دین و پیروی از راه غیر مؤمنان هستند. خصال، ص ۲۳۳ .

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر تن دادن به شغل، مایه زحمت و رنج است، بیکاری نیز سبب نادرستی و فساد خواهد بود. الحدیث، ص ۲۸.

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَا تَخْتَلِفُوا، فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اِخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا؛ باهم اختلاف نکنید، که پیشینیان شما دچار اختلاف شدند و نابود گشتند. کنز العمال، ح ۸۹۴ .

حدیث ۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که ریشه اش ناپاک باشد حضور او (و مصاحبتش) بد باشد. (غررالحکم، باب اصل)

حدیث ۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خصومت کردن با مردم، مبداء هلاکت است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۲۰۲)

حدیث ۵۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: وقتی زناکاری و رباخواری در جایی آشکار شود مردم آن عذاب خدا را به خود خریده اند. نهج الفصاحه، حدیث ۲۱۸

حدیث ۵۵

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: با مشروب خوار همنشینی و سلام و علیک نکن. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۴۹۱)

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أُولَى النَّاسِ بِالتُّهْمَةِ مَنْ جَالَسَ أَهْلَ التُّهْمَةِ؛ سزاوارترین مردم به تهمت کسی است که با اهل تهمت همنشینی کند. الأمالی، صدوق، ص ۷۳

حدیث ۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الْمِزَاحِ تُدْهِبُ الْبِهَاءَ وَ تَوْجِبُ الشَّحْنَاءَ؛ شوخی زیاد، ارج و احترام را می برد و موجب دشمنی می شود. (غررالحکم، ح ۷۱۲۶)

حدیث ۵۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الْكِبْرُ مَطَايَا النَّارِ؛ کبر و بزرگی نمودن (به منزله ی) مرکبی است که سوار خود را به سوی آتش می برد. (جهاد با نفس، ح ۵۷۸)

حدیث ۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَعْفُو عَنِ الزَّلَّةِ وَلَا يَسْتُرُ الْعَوْرَةَ؛ بدترین مردم کسی است که خطا را نمی بخشد و عیب (دیگران) را نمی پوشاند. (غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۵، ح ۵۷۳۴)

حدیث ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وَإِيَّاكَ ... أَنْ تَعِدَّهُمْ فَتَتَّبِعَ مَوْعِدَكَ بِخُلْفِكَ ... فَإِنَّ الْخُلْفَ يُوْجِبُ الْمَقْتَّ عِنْدَ اللَّهِ وَالنَّاسِ؛ بپرهیز از خلف وعده که آن موجب نفرت خدا و مردم از تو می شود. (نهج البلاغه، نامه ۵۳)

حدیث ۶۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: مُجَالَسَةُ أَهْلِ الدِّنَاءَةِ شَرٌّ، وَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الْفُسُوقِ رِيْبَةٌ؛ هَمْنَشِينِي بَا سَفَلْكَانٍ وَ اَفْرَادِ پَسْتِ نَآپَسَنْدِ اَسْتِ وَ هَمْدَمِي گناهکاران موجب بدبینی مردم و از دست دادن اعتماد و اعتبار است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۲)

حدیث ۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَصْحَبِ الْمَائِقَ فَإِنَّهُ يُزَيِّنُ لَكَ فِعْلَهُ وَ يُوَدُّ أَنْ تَكُونَ مِثْلَهُ؛ هَمْنَشِينِي بِي خَرْدِ مَبَاشِ كِهْ اَوْ كَارِ نَابَخِرْدَانَهْ) خود را برای تو آرآید و دوست دارد تو را چون خود نماید. (قصارالحکم، ۲۹۳)

حدیث ۶۳

پیامبر صلی الله علیه و آله : فِي الزَّنا سِتُّ خِصَالٍ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَ ثَلَاثٌ فِي الْآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ وَ يُعَجِّلُ الْفَنَاءَ وَ يَقْطَعُ الرِّزْقَ وَ أَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ فَسَوْءُ الْحِسَابِ وَ سَيِّئُ الرِّحْمَنِ وَ الْخُلُودُ فِي النَّارِ؛ زِنَا، شَشِ پِيَامِدِ دَارِد: سَهْ دَرِ دُنْيَا وَ سَهْ دَرِ آخِرَتِ. سَهْ پِيَامِدِ دُنْيَايِي اَشِ اَيْنِ اَسْتِ كِه: آبرو را می برد، مرگ را شتاب می بخشد و روزی را می برد و سه پیامد آخرتی اش: سختی حسابرسی، خشم خدای رحمان و ماندگاری در آتش است. خصال، ص ۳۲۱، ح ۳.

حدیث ۶۴

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: شر الآراء ما خالف الشريعة؛ بدترین رأی آن است که مخالف شریعت باشد. نهج البلاغه، حکمت ۱۷۹.

حدیث ۶۵

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: ضلّة الرأى تفسد المقاصد؛ نادرستی رأی، اهداف را تباه می کند. غررالحکم، ح ۵۹۰۲.

حدیث ۶۶

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ دَخَلَ مِداخِلَ السُّوءِ اِثْمَهُمْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که به جاهای بد رفت و آمد کند، مورد بدگمانی و تهمت واقع شود. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۹۱»

دوست و دوست یابی

حدیث ۱

قال الإمام علی (علیه السلام): من عذب لسانه كثر إخوانه. امام علی (علیه السلام) فرمودند: کسی که زبانش شیرین باشد، برادرانش زیاد شوند. «غررالحکم، ح ۷۷۶۱»

حدیث ۲

قال الامام العسكري - علیه السلام - : مَنْ كَانَ الْوَرَعُ سَجِيَّتَهُ وَ الْكِرْمُ طَبِيعَتَهُ وَ الْحِلْمُ خَلْتَهُ كَثُرَ صَدِيقُهُ وَ الثَّنَاءُ عَلَيْهِ. امام حسن عسکری - علیه السلام - فرمودند: هرکس ورع و پرهیزگاری روش زندگی او، بزرگواری و سخاوت عادت او و صبر و بردباری برنامه اش

باشد، دوستانش زیاد خواهند بود و دیگران او را مورد مدح و ستایش قرار می دهند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۹»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا تَنْفَقَنَّ بِأَخِيكَ كُلَّ الثَّقَةِ، فَإِنَّ صُرْعَةَ الْإِسْتِرْسَالِ لَا تُسْتَقَالُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به برادرت اعتماد کامل و تمام مکن؛ زیرا زمین خوردن ناشی از اطمینان کردن قابل عفو نیست. «تحف العقول، ص ۳۵۷»

حدیث ۴

قال الامام علی - عليه السلام: فی وصیته لابنه الحسن - عليه السلام - : لا یَعْدُمُكَ مِنْ شَفِیقِ سُوءِ الظَّنِّ. امام علی - عليه السلام - فرمود در سفارش به فرزند بزرگوار خود امام حسن - عليه السلام -، می فرمایند: بدگمانی، تو را از دوست دلسوز محروم نکند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۱۱»

حدیث ۵

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ غَلَبَ عَلَيْهِ سُوءُ الظَّنِّ لَمْ يَتْرُكْ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ خَلِيلٍ صُلِحًا. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که بدگمانی بر او چیره شود، بین او و دوستانش دوستی ای باقی نمی ماند. «غرر الحکم، ح ۸۹۵۰»

حدیث ۶

قال الامام علی - عليه السلام - : یا بَنِيَّ ... إِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْبَخِيلِ فَإِنَّهُ يَقْعِدُ عَنْكَ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ. امام علی - عليه السلام - (خطاب به فرزندشان امام حسن - عليه السلام -) فرمودند: پسر من! از دوستی با بخیل بپرهیز، زیرا او از تو باز می دارد آن چه را که بسیار به آن نیازمندی. «نهج البلاغه، حکمت ۳۷»

حدیث ۷

قال الامام علی - عليه السلام - : لیس لبخیل حبیب. امام علی - عليه السلام - فرمودند: شخص بخیل، دوست و رفیقی ندارد. «غرر الحکم، ص ۳۱۵»

حدیث ۸

عَنْ الامام موسى بن جعفر - عليه السلام - قال: ثَلَاثَةٌ يُسْتَظَلُونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّ رَجُلٍ زَوْجِ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ أَوْ أَخْدَمُهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا. امام موسی بن جعفر - عليه السلام - فرمودند: خداوند در روز قیامت سه دسته را در زیر سایه عرش خویش پناه می دهد در حالتی که سایه ای جز سایه عرش پروردگار وجود ندارد و آنها عبارتند از: کسی که برادر مسلمان خود را زن دهد و کسی یا به برادر دینی خود خدمت کند و یا آنکه از فاش شدن اسرار برادر مسلمانش جلوگیری کند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۹۹»

حدیث ۹

امام صادق علیه السلام: إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ ائِمَاتَ الْإِيمَانِ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمِثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. هر گاه مؤمن به برادر خود تهمت زند ایمان در قلب او آب شود همچنان که نمک در آب حل می شود. الکافی: ۲ / ۳۶۱ / ۱

حدیث ۱۰

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ اتَّهَمَ أَخَاهُ فِي دِينِهِ فَلَا حُرْمَةَ بَيْنَهُمَا. هر کس به برادر دینی خود تهمت زند حرمتی میان آن دو به جا نمی‌ماند. الکافی: ۲ / ۳۶۱ / ۲

حدیث ۱۱

امام علی علیه‌السلام: غَايَةُ الْخِيَانَةِ خِيَانَةُ الْخَلِّ الْوَدُودِ، وَنَقْضُ الْعُهُودِ. اوج خیانت، خیانت کردن به دوست صمیمی و شکستن عهد و پیمانهاست. غرر الحکم: ۶۳۷۴ منتخب میزان الحکمه: ۱۹۰

حدیث ۱۲

امام هادی علیه‌السلام: الْمِرَاءُ يُفْسِدُ الصَّدَاقَةَ الْقَدِيمَةَ، وَيَحْلُلُ الْعُقْدَةَ الْوَثِيقَةَ، وَأَقْلُّ مَا فِيهِ أَنْ تَكُونَ فِيهِ الْمُغَالَبَةُ، وَالْمُغَالَبَةُ أَسُّ أَسْبَابِ الْقَطِيعَةِ. مجادله کردن، دوستی دیرین را از بین می‌برد و پیوند استوار را از هم می‌گسلد و کمترین چیزی که در آن هست، چیره‌جویی است و چیره‌جویی، خود عامل اصلی قطع رابطه می‌باشد. أعلام الدین: ۳۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۱۳

امام صادق علیه‌السلام: أَبْعَدُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنَ اللَّهِ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ يُوَاخِي الرَّجُلَ وَهُوَ يَحْفَظُ (عَلَيْهِ) زَلَّاتِهِ لِئَعْيَرَهُ بِهَا يَوْمَ مَا. دورترین بنده از خدا، آن کسی است که با شخصی طرح دوستی افکند و لغزشهای او را نگه دارد، تا روزی به واسطه آنها او را سرزنش کند. الکافی: ۲ / ۳۵۵ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۲۰

حدیث ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا- يَحِلُّ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَهْجَرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ. روا نیست که مؤمن، بیش از سه روز با برادرش قهر باشد. کنز العمال: ۲۴۷۹۳ منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۱۵

دَنَى الْكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ عَنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظُهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَ بِهَا، أَوْلَيْكَ لَا خَلَقَ لَهُمْ. کمترین درجه کفر، این است که آدمی از برادر خود سخنی بشنود و آن را نگه دارد تا (روزی) به وسیله آن رسوایش گرداند؛ اینان از خیر و خوبی بی‌نصیبند. بحار الأنوار: ۷۸/۲۷۶/۱۱۲

حدیث ۱۶

امام علی علیه‌السلام: مِنْ عَلَامَةِ الشَّقَاءِ غُشُّ الصَّدِيقِ. از نشانه بدبختی، دغلکاری با دوست است. غرر الحکم: ۹۲۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۰

حدیث ۱۷

امام علی علیه السلام: لَيْسَ لِمُتَكَبِّرٍ صَدِيقٌ . شخص متکبر ، از دوست بی بهره است . غرر الحکم : ۷۴۶۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۱۸

امام کاظم علیه السلام: ثَلَاثَةٌ يَسْتَظِلُّونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ : رَجُلٌ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ، أَوْ أَخْدَمَهُ ، أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا ؛ سه نفرند که در روزی که سایه‌ای جز سایه عرش خدا نیست در سایه عرش اویند : مردی که برادر مسلمان خود را زن دهد ، یا به او خدمت کند ، یا رازش را بپوشاند . الخصال : ۱۴۱ / ۱۶۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۲

حدیث ۱۹

امام صادق علیه السلام: يَتَبَغَى لِأَوْلِيَاءِ الْمَيِّتِ أَنْ يُؤْذِنُوا إِخْوَانَ الْمَيِّتِ بِمَوْتِهِ ، فَيَشْهَدُونَ جَنَازَتَهُ وَيُصَيِّمُونَ عَلَيْهِ ، فَيَكْسِبُ لَهُمُ الْأَجْرَ وَيُكْسِبُ لِمَيِّتِهِ الْإِسْتِغْفَارَ ؛ شایسته است که صاحبان عزا برادران دینی میت را از مرگ او با خبر سازند ، تا در تشییع جنازه حاضر شوند و بر او نماز خوانند و بدین ترتیب ، هم برای آنان اجری حاصل شود و هم برای میت استغفار به عمل آید . علل الشرائع : ۳۰۱ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۵۲۲

حدیث ۲۰

امام علی علیه السلام: مِنْ كَرَمِ الْمَرْءِ بُكَاءُهُ عَلَى مَا مَضَى مِنْ زَمَانِهِ ، وَحَيْنُهُ إِلَى أَوْطَانِهِ ، وَحِفْظُهُ قَدِيمِ إِخْوَانِهِ ؛ از بزرگواری انسان، گریستن اوست بر عمر سپری شده‌اش و علاقه او به میهنش و نگهداشتن دوستان دیرینه‌اش . بحار الأنوار : ۷۴ / ۲۶۴ / ۳ منتخب میزان الحکمه : ۵۹۶

حدیث ۲۱

امام صادق علیه السلام: مَنْ اسْتَشَارَ أَخَاهُ فَلَمْ يَنْصَحْهُ مَحْضَ الرَّأْيِ سَلَبَهُ اللَّهُ رَأْيَهُ ؛ هر که با برادر خود مشورت کند و او خالصانه راهنمایش نکند ، خداوند اندیشه او را از وی بگیرد . المحاسن : ۲ / ۴۳۸ / ۲۵۲۱ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۸

حدیث ۲۲

امام صادق علیه السلام: الْجَهْلُ فِي ثَلَاثٍ : فِي تَبَدُّلِ الْإِخْوَانِ ، وَالْمُنَابَذَةِ بِغَيْرِ بَيَانٍ ، وَالتَّجَسُّسِ عَمَّا لَا يَعْنِي ؛ نادانی در سه چیز است : دوست عوض کردن ، مخالفت کردن بدون دلیل و برهان و پرس و جو از چیزهای بیهوده . تحف العقول : ۳۱۷ منتخب میزان الحکمه : ۱۲۰

حدیث ۲۳

امام علی (سلام الله عليه): مَنْ عَذَّبَ لِسَانَهُ كَثُرَ إِخْوَانُهُ؛ کسی که زبانش شیرین باشد، برادرانش زیاد شوند. میزان الحکمه: ح ۱۸۰۶۲

حدیث ۲۴

امام علی (سلام الله عليه): دَارِ عَدُوِّكَ، وَأَخْلِصْ لِدُودِكَ؛ با دشمنان مدارا کن و دوستیت را برای دوستان خالص گردان. موسوعه

امام علی: ج ۶ ص ۲۰۴ ح ۵۴۹۷

حدیث ۲۵

امام علی (سلام الله علیه): مَنْ تَأَلَّفَ النَّاسَ أَحَبَّهُ؛ هر که با مردم الفت بگیرد، مردم او را دوست می‌دارند. میزان الحکمه: ح ۲۳۷۵

حدیث ۲۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اِخْتَبَرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّمَا يُخَادِنُ الرَّجُلُ مَنْ يُعْجِبُهُ نَحْوَهُ؛ مردم را به دوستانشان بیازمایید؛ زیرا آدمی با کسی که از رفتارش خوشش بیاید، دوستی می‌کند. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۲۴۹

حدیث ۲۷

امام علی (سلام الله علیه): اِتَّقُوا اللَّهَ، وَكُونُوا إِخْوَةً بَرَرَةً، مُتَحَابِّينَ فِي اللَّهِ، مُتَوَاصِلِينَ مُتِرَاحِمِينَ؛ از خدا بترسید و برادرانی نیکوکار باشید، در راه خدا یکدیگر را دوست بدارید و با هم ارتباط برقرار سازید و به هم مهر و شفقت بورزید. الکافی: ج ۲، ص ۱۷۵، ح ۱

حدیث ۲۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ كَانَ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ؛ هر که از آبروی برادر خود دفاع کند این کار حجابی میان او و آتش است. میزان الحکمه: ح ۱۲۲۹۰

حدیث ۲۹

امام علی (سلام الله علیه): الْمَوَدَّةُ قَرَابَةٌ مُسْتَفَادَةٌ؛ دوستی، خویشاوندی اکتسابی است. میزان الحکمه: ح ۳۱۹۷

حدیث ۳۰

امام عسکری (سلام الله علیه): صَدِيقُ الْجَاهِلِ تَعِبٌ. دوست نادان، سختی آور است. دانش نامه عقاید اسلامی: ج ۲ ص ۱۳۰ ح ۱۱۷۶

حدیث ۳۱

امام رضا (سلام الله علیه): مَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَسَنَةً؛ هر که به روی برادر مؤمنش لبخند بزند، خداوند برایش ثوابی خواهد نوشت. دوستی: ص ۲۱۶ ح ۵۳۵

حدیث ۳۲

امام عسکری (سلام الله علیه): حَصَلَتَانِ لَيْسَ فَوْقَهُمَا شَيْءٌ: الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَنَفْعُ الْإِخْوَانِ؛ دو خصلت است که بالاتر از آنها چیزی نیست: ایمان به خدا و سود رساندن به برادران. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۴

حدیث ۳۳

امام عسکری (سلام الله علیه): خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ نَسِيَ ذَنْبَكَ، وَذَكَرَ إِحْسَانَكَ إِلَيْهِ. بهترین برادر تو آن کسی است که گناه و خطای تو را به خود، فراموش کند. میزان الحکمه: ح ۲۸۸

حدیث ۳۴

امام علی (سلام الله علیه): فِي الضَّيْقِ يَتَرَبَّيَّنُ حُسْنُ مُوَسَاةِ الرَّفِيقِ؛ خوب یاری رساندن به دوست، در تنگنا آشکار می‌شود. میزان الحکمه، ح ۷۳۷۰

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وقتی مسلمانی از کنار برادر مسلمانش عبور می‌نماید و سلام نمی‌کند ملائکه از آن مسلمان تعجب می‌کنند. محجه البیضاء جلد ۳ صفحه ۳۸۲

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: آدمی تحت تاثیر رفیق خویش است و از روش او پیروی می‌کند، البته هر کدام از شما باید در انتخاب دوست دقت کند و ببیند با چه کسی دارد طرح رفاقت و دوستی می‌ریزد. الحدیث، ج ۲، ص ۴۸

حدیث ۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کسی که برای رفع نیاز برادر مومن خود کوشش نماید مانند این است که نه هزار سال خداوند متعال را عبادت نموده در حالی که روزها را روزه گرفته و شب‌ها را هم شب زنده داری نموده. بحار الانوار جلد ۷۴ صفحه ۳۱۵

حدیث ۳۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ وَ اِكْرَامِ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّفْحِ عَنْ زَلَّاتِ الْاِخْوَانِ فَقَدْ اَذْبَكَ سَيِّدُ الْاَوْلَيْنِ وَ الْاٰخِرِينَ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : اَعْظَمُ ظُلْمِكَ وَ صِلُ مَنْ قَطَعَكَ وَ اَعْطِ مَنْ حَرَمَكَ ؛ تو را سفارش می‌کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است: «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا عَيْشَ لِمَنْ فَارَقَ أَحِبَّتَهُ ؛ کسی را که از دوستانش جدا شده است، آسایشی نیست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۶۱

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا- خَيْرَ فِيمَنْ يَهْجُرُ أَخَاهُ مِنْ غَيْرِ جُرْمٍ؛ خیری نیست در آن که از دوستانش بی‌هیچ جرمی کناره می‌گیرد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۷۴۱

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا يُعْتَبَرُ بِمَوَدَّةٍ مَنْ لَا دِينَ لَهُ؛ به دوستی فرد بی‌دین، شادی نمی‌کنند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۰۳

حدیث ۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا يَكُونُ الصَّدِيقُ صَدِيقًا حَتَّى يَحْفَظَ أَخَاهُ فِي غَيْبَتِهِ وَ نَكَيْتِهِ وَ وَفَاتِهِ؛ دوست، دوست نیست، مگر آن که در غیاب دوستش و گرفتاری و مرگ او حق دوستی را به‌جای آورد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۲۱

حدیث ۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا- خَيْرَ فِي أَخٍ لَا يُوجِبُ لَكَ مِثْلَ الَّذِي يُوجِبُ لِنَفْسِهِ؛ خیری نیست در دوست و برادری که مانند آنچه را برای خود واجب می‌داند، برای تو واجب نداند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۹۱

حدیث ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْبُشَاشَةُ حِبَالَةُ الْمَوَدَّةِ؛ خوشرویی، کمند دوستی است. (میزان الحکمه، ح ۱۸۴۱)

حدیث ۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا اخْتَشَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ فَقَدْ فَارَقَهُ؛ به خشم درآوردن و شرمنده ساختن دوست، مقدمه جدایی از اوست. (محاضرات، ج ۲، ص ۲۸)

حدیث ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا تَصْحَبْ مَنْ يَحْفَظُ مَسَاوِيكَ، وَ يَنْسِي فَضَائِلَكَ وَ مَعَالِيكَ؛ با کسی که بدی‌های تو را به خاطر می‌سپارد و نیکی‌ها و بزرگواری‌های تو را فراموش می‌کند، دوستی مکن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۴۱۹

حدیث ۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا- تَثِقْ بِالصَّهْبِ قَبْلَ الْخُبْرَةِ؛ پیش از آزمایش، به دوست اعتماد مکن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۲۵۷

حدیث ۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وَحَدَّةُ الْمَرْءِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ قَرِينِ السُّوءِ؛ تنهایی آدمی برای او از همنشین بد، بهتر است. غرر الحکم و

درر الکلم، حدیث ۱۰۱۳۶

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نِظَامُ الدِّينِ خَصَلَتَانِ : اِنصَافُكَ مِنْ نَفْسِكَ ، وَ مَوَاسَاةُ اِخْوَانِكَ ؛ رشته پیوند دین دو ویژگی است : انصاف داشتن با خود ، و با جان و مال به یاری برادران شتافتن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۸۳

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَجَالِسُ اللّٰهِو تُفَسِّدُ الْاِيْمَانَ ؛ نشست‌های بیهوده ، ایمان را تباه می‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۸۱۵

حدیث ۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنْ شَرَائِطِ الْاِيْمَانِ حُسْنُ مُصَاحَبَةِ الْاِخْوَانِ ؛ از شرایط ایمان ، نشست و برخاست نیک با برادران داشتن است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۲۸۲

حدیث ۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا حُفِظَتِ الْاُخُوَّةُ بِمِثْلِ الْمَوَاسَاةِ ؛ [دوستی و] برادری با هیچ چیزی به مانند یاری کردن با مال و جان ، محفوظ نمی‌ماند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۵۷۸

حدیث ۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَلَا تَرْجُ خَيْرَهُ ؛ هر که خود را خوار شمارد ، به خیرش امید مدار . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۰۸۷

حدیث ۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ دَنَتْ هِمَّتُهُ فَلَا تَصْحَبُهُ ؛ دُونَ هِمَّتِ رَا هِمْدَم مَبَاش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۰۸۶

حدیث ۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ مَدَحَكَ بِمَا لَيْسَ فِيكَ فَهُوَ خَلِيقٌ اَنْ يَدْذُمَّكَ بِمَا لَيْسَ فِيكَ ؛ هر کس تو را به چیزی که در تو نیست ، ستاید ، سزاوار است که تو را به آنچه در تو نیست ، سرزنش کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۵۸

حدیث ۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ جَالَسَ الْجُهَّالَ فَلَيْسَتْ عِدَّةٌ لِلْقَلِيلِ وَالْقَالِ ؛ آن که با نادانان همنشینی می‌کند ، آماده بگو مگو (سخن‌های بی‌پایه) باشد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۰۵

حدیث ۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ يَطْلُبُ الْهِدَايَةَ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهَا يَضِلُّ؛ هر که طالب هدایت از نااهل باشد، گمراه می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۰۱

حدیث ۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسِنَتْ عَشْرَتُهُ كَثُرَ إِخْوَانُهُ؛ هر کس معاشرتش نیکو باشد، برادرانش بسیار شوند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۳۹۲

حدیث ۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَبَانَ لَكَ عَيْبَكَ فَهُوَ وَدُودُكَ؛ هر کس عیب تو را برایت آشکار کند، همو دوستدار توست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۱۰

حدیث ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ جَانَبَ الْإِخْوَانَ عَلَى كُلِّ ذَنْبٍ قَلَّ أَصْدِقَاؤُهُ؛ هر کس به دلیل هر خطایی که از دوستانش سر می‌زند، از آنان کناره گیرد، دوستانش اندک می‌شوند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۱۶۶

حدیث ۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ لَكَ بِأَخٍ مَنْ أَحْوَجَكَ إِلَى حَاكِمٍ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ؛ برادر تو نیست آن کس که تو را به داوری بین تو و خودش نیازمند کند فرد سومی را به عنوان قاضی قرار دهد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۵۰۵

حدیث ۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ لَكَ بِأَخٍ مَنْ احْتَجَّتْ إِلَى مُدَارَاتِهِ؛ برادر تو نیست آن کس که نیازمند به مدارای او باشی. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۵۰۳

حدیث ۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ امْرَأٍ يَمِيلُ إِلَى مِثْلِهِ؛ هر فردی، به همانند خود گرایش دارد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۶۵

حدیث ۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَارِنِ أَهْلَ الْخَيْرِ تَكُنْ مِنْهُمْ، وَبَايِنِ أَهْلَ الشَّرِّ تَبِنِ عَنْهُمْ؛ با نیکوکاران همراه باش تا از آنان باشی، و از بدکاران کناره جو تا از آنان جدا باشی. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۰۵

حدیث ۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فِي الضِّيقِ يَتَّبِعُنْ حُسْنُ مُوَاثِقَةِ الرَّفِيقِ ؛ خوب یاری رساندن به دوست ، در تنگنا آشکار می شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۴۷۳

حدیث ۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَايَةُ الْخِيَانَةِ خِيَانَةُ الْخَلِّ الْوُدُودِ وَ نَقْضُ الْعُهُودِ ؛ منتهای خیانت ، خیانت کردن به دوست صمیمی و شکستن پیمان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۷۴

حدیث ۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عِنْدَ نُزُولِ الشَّدَائِدِ يُجَرَّبُ حِفَاظُ الْإِخْوَانِ ؛ نگاه دارندگان برادران و دوستی، هنگام فرود آمدن سختی‌ها آزمایش می شوند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۰۵

حدیث ۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيَّ التَّوَّاحِي فِي اللَّهِ تَخْلُصُ الْمَحَبَّةُ ؛ با برادری در راه خدا ، محبت خالص می شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۱۹۱

حدیث ۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِإِخْوَانِ الصَّفَاءِ فَإِنَّهُمْ زِينَةُ فِي الرَّخَاءِ وَعَوْنٌ فِي الْبَلَاءِ ؛ بر تو باد برادران پاک نهاد ، که در گشایش زینت‌اند و در بلا یاور . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۱۲۸

حدیث ۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْبِشَاشَةِ فَإِنَّهَا حِبَالُ الْمَوَدَّةِ ؛ بر تو باد خوش‌رویی ، که خوش‌رویی ، کمند دوستی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۱۰۱

حدیث ۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صَاحِبُ السَّوِّ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ ؛ همنشین بد ، پاره‌ای از آتش دوزخ است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۲۴

حدیث ۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَرُّ الْأَصْحَابِ السَّرِيعُ الْإِنْقِلَابِ ؛ بدترین یاران ، کسی است که زود دگرگون شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۴۲

حدیث ۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَرُّ أَصْدِقَائِكَ مَنْ تَتَكَلَّفُ لَهُ ؛ بدترین دوست کسی است که برای او به زحمت افتی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۰۶

حدیث ۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَلِمُوا الْقُلُوبَ عَنِ الْمَوَدَّاتِ فَإِنَّهَا شَوَاهِدٌ لَا تَقْبَلُ الرَّشَا ؛ دوستی و محبت را از دل‌ها بپرسید که دل‌ها گواهانی هستند که رشوه نمی‌پذیرند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۶۴۱

حدیث ۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: زِيَادَةُ الشَّحِّ تَشِينُ الْفُتُوَّةَ وَ تُفْسِدُ الْأُخُوَّةَ ؛ بسیاری بخل ، جوان‌مردی را زشت و برادری را تباه می‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۰۸

حدیث ۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَغَبْتُكَ فِي زَاهِدٍ فَيْكَ ذُلٌّ ؛ میل تو به کسی که از تو دوری می‌کند ، خواری است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۳۸۳

حدیث ۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَبُّ مَوَدِّدٍ مُتَّصِعٍ ؛ بسا دوستی که دوست‌نماست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۲۷۷

حدیث ۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ الْإِخْوَانِ مَنْ لَمْ يَكُنْ عَلَى إِخْوَانِهِ مُسْتَقْصِيَا ؛ بهترین برادران، کسی است که نسبت به برادرانش پُر توقع و سختگیر نباشد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۹۷

حدیث ۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ سَارَعَ إِلَى الْخَيْرِ وَ جَذَبَكَ إِلَيْهِ وَ أَمَرَكَ بِالْبِرِّ وَ أَعَانَكَ عَلَيْهِ ؛ بهترین برادر تو کسی است که به سوی کارهای نیک بشتابد و تو را نیز به سوی آن بکشاند و به نیکوکاری فرمانت دهد و در انجام دادن آن، یاریات کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۲۱

حدیث ۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُسْنُ اللَّقَاءِ يَزِيدُ فِي تَأَكُّدِ الْإِخَاءِ ؛ برخورد خوب بر استحکام برادری می‌افزاید . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۸۲۷

حدیث ۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَلَاثٌ يُوجِبْنَ الْمَحَبَّةَ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ حُسْنُ الرِّفْقِ وَ التَّوَاضُّعُ ؛ سه خصلت موجب دوستی است : خوش خویی ، مهربانی و فروتنی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۸۴

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَمَرَةُ التَّوَاضُّعِ الْمَحَبَّةُ ؛ دوستی میوه فروتنی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۱۳

حدیث ۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَمَسَّكَ بِكُلِّ صَدِيقٍ أَفَادَتَكَ الشَّدَّةُ ؛ به دوستی چنگ در زن که سختی روزگار، او را به تو ارزانی داشته است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۵۰۸

حدیث ۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِحُسْنِ الْعِشْرَةِ تَدْوُمُ الْمَوَدَّةِ ؛ با نیکویی معاشرت، دوستی پایدار می شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۰۰

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ أَنْ تَجْعَلَ مَرَكِبَكَ لِسَانَكَ فِي غَيْبِهِ إِخْوَانِكَ أَوْ تَقُولَ مَا يَصِيرُ عَلَيْكَ حُجَّةً وَ فِي الْإِسَاءَةِ إِلَيْكَ عِلَّةً ؛ پرهیز از اینکه زبانت را مَرَكِبِ غیبت برادرانت کنی ، یا سخنی بگویی که حجت بر تو و بهانه بدی کردن به تو شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۲۴

حدیث ۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِحْذَرِ مُجَالَسَةَ قَرِينِ السُّوءِ فَإِنَّهُ يُهْلِكُ مُقَارِنَهُ وَ يُرْدِي مُصَاحِبَهُ ؛ از همنشینی با دوست بد، دوری کن که همدمش را تباہ و همراهش را خوار می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۹۹

حدیث ۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَبْذُلْ لِصَدِيقِكَ كُلَّ الْمَوَدَّةِ وَ لَا تَبْذُلْ لَهُ كُلَّ الطَّمَأْنِينَةِ وَأَعْطِهِ مِنْ نَفْسِكَ كُلَّ الْمُوَاسَاةِ وَ لَا تَقْصُصْ إِلَيْهِ بِكُلِّ أَسْرَارِكَ ؛ تمامت دوستی را نثار دوست کن ، اما به او یکسرہ اطمینان مکن ، و با او، به کمال ، یک دل باش، اما همه اسرار را با او بازگو مکن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۶۳

حدیث ۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَعِنِ أَخَاكَ عَلَى هِدَايَتِهِ ؛ برادرت را در راه بردن [به نیکی ها] یاری رسان . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۲۸۱

حدیث ۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الطَّمَأَيْنَةُ إِلَى كُلِّ أَحَدٍ قَبْلَ الْإِخْتِبَارِ مِنْ قُصُورِ الْعَقْلِ** ؛ اطمینان به هر کس قبل از آزمودن او نشانه کم خردی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۸۰

حدیث ۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الصَّدِيقُ الصَّدُوقُ مَنْ نَصَحَكَ فِي عَيْبِكَ وَ حَفِظَكَ فِي غَيْبِكَ وَ آثَرَكَ عَلَى نَفْسِهِ** ؛ دوست راستین، کسی است که تو را در [برطرف کردن] عیب‌هایت پند دهد ، هنگام غیبت هوای تو را داشته باشد و تو را بر خود ترجیح دهد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۰۴

حدیث ۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِخْوَانُ الصِّدِّيقِ زِينَةُ فِي السَّرَّاءِ وَ عُدَّةٌ فِي الصَّرَّاءِ** ؛ برادران راستین در شادی ، زینت و در سختی ، ساز و سامان هم‌اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۸۰۵

حدیث ۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْإِخْوَانُ فِي اللَّهِ تَعَالَى تَدْوَمُ مِرْوَدَتُهُمْ لِتَدْوَمِ سَيِّبِهَا** ؛ کسانی که برای خدا برادری می‌ورزند ، دوستی‌شان می‌پاید؛ زیرا عامل آن دوستی پایدار است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۹۵

حدیث ۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمُعِينُ عَلَى الطَّاعَةِ خَيْرُ الْأَصْحَابِ** ؛ بهترین یاران، کسی است که در راه طاعت خدا یاری کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۴۲

حدیث ۹۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَلِيمُ مَنِ احْتَمَلَ إِخْوَانَهُ** ؛ بردبار، کسی است که [لغزش‌های] برادرانش را بر تابند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۱۱

حدیث ۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَخُوكَ مُوَاسِيكَ فِي الشَّدَّةِ** ؛ برادر تو کسی است که هنگام سختی با جان و مال به تو یاری رساند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۰

حدیث ۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْهَدِيَّةُ تَجْلِبُ الْمَحَبَّةَ** ؛ هدیه دادن ، دوستی می‌آورد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۶

حدیث ۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّخَاءُ يَزْرَعُ الْمَحَبَّةَ**؛ بخشش، بذور دوستی می‌افشاند. **غُرر الحکم و درر الکلم**، حدیث ۳۰۶

حدیث ۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْإِنْسَانُ عَبْدُ الْإِحْسَانِ**؛ انسان، بنده احسان است. **غُرر الحکم و درر الکلم**، حدیث ۲۶۳

حدیث ۹۹

قال ابو عبدالله عليه السلام: لا تدع زيارة الحسين بن علي عليهما السلام و مرّ أصحابك بذلك يمد الله في عمرك و يزيد في رزقك و يحييك الله سعيدا و لا تموت الا شهيدا؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: زیارت امام حسین علیه السلام را ترک نکن و به دوستان و یاران نیز همین را سفارش کن! تا خدا عمرت را دراز و روزی و رزقت را زیاد کند و خدا تو را با سعادت زنده دارد و نمیری مگر با شهادت. وسائل الشیعه، ج، ??? ص ???

حدیث ۱۰۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا خَرَجَ عَبْدُهُ الْمُؤْمِنُ إِلَى أَخِيهِ - أَنْ يَتَهَيَّأَ لَهُ وَأَنْ يَتَجَمَّلَ**؛ خداوند دوست دارد هرگاه بنده مؤمنش نزد برادر خود می‌رود، خویشتن را برای رفتن پیش او آماده و آراسته گرداند. بحار الأنوار: ۲۳ / ۳۰۷ / ۷۹

حدیث ۱۰۱

امام علی علیه السلام: **لِيَتَزَيَّنَ أَحَدُكُمْ لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ إِذَا أَتَاهُ كَمَا يَتَزَيَّنُ لِلْغَرِيبِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يَرَاهُ فِي أَحْسَنِ الْهَيْئَةِ**؛ هر یک از شما، همان گونه که خود را برای غریبه‌ای که دوست دارد وی را در بهترین حالت ببیند، آراسته و مرتب می‌کند، برای رفتن نزد برادر مسلمانش نیز خود را بیاراید. بحار الأنوار: ۳ / ۲۹۸ / ۷۹

حدیث ۱۰۲

امام علی علیه السلام: **لَا تُحَقِّرُوا ضِعْفَاءَ إِخْوَانِكُمْ؛ فَإِنَّهُ مَنِ احْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عِزَّ وَ جَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛** برادران تهیدست خود را تحقیر نکنید؛ زیرا هر کس مؤمنی را حقیر شمارد، خداوند عز و جل میان آن دو در بهشت جمع نکند، مگر این که توبه نماید. الخصال: ۱۰ / ۶۱۴

حدیث ۱۰۳

امام علی علیه السلام: **مُؤَاسَاةُ الْأَخِ فِي اللَّهِ عِزٌّ وَ جَلٌّ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ كَمَكَ مَالِي بِهِ بَرَادِرُ دِينِي،** روزی را زیاد می‌کند. بحار الأنوار: ۲۲ / ۳۹۵ / ۷۴

حدیث ۱۰۴

امام باقر علیه السلام: **عَلَيْكَ بِالِدَعَاءِ لِإِخْوَانِكَ بظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يَهِيلُ الرِّزْقَ؛** پشت سر برادران دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می‌کند. بحار الأنوار: ۱۴ / ۶۰ / ۷۶

حدیث ۱۰۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ غَشَّ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ نَزَعَ اللَّهُ عَنْهُ بَرَكَهَ رِزْقِهِ، وَأَفْسَدَ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ، وَوَكَّلَهُ إِلَى نَفْسِهِ؛ هر که به برادر مسلمان خود دغلكاری روا دارد، خداوند برکت را از روزی او بگیرد و زندگیش را بر وی تباه گرداند و او را به خودش واگذارد. بحار الأنوار: ۷۶ / ۳۶۵ / ۳۰

حدیث ۱۰۶

امام صادق علیه السلام: مَا كَثُرَ مَالُ رَجُلٍ قَطُّ إِلَّا عَظُمَتِ الْحُجَّةُ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ، فَإِنْ قَدَرْتُمْ أَنْ تَدْفَعُوهَا عَنْ أَنْفُسِكُمْ فَافْعَلُوا، فَقِيلَ: بِمَاذَا؟ قَالَ: بِقَضَاءِ حَوَائِجِ إِخْوَانِكُمْ مِنْ أَمْوَالِكُمْ؛ هیچ گاه ثروت مردی زیاد نشد، مگر این که حجت خداوند متعال بر او بزرگ شد. پس، اگر می‌توانید این حجت را از خود دور کنید، این کار را بکنید. عرض شد: با چه چیز؟ فرمودند: با برآوردن نیازهای برادران خود از اموالتان. أمالی الطوسی: ۳۰۲ / ۶۰۰

حدیث ۱۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ حَبَسَ عَنْ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ شَيْئًا مِنْ حَقِّ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَرَكَهَ الرِّزْقِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛ هر که حقی از حقوق برادر مسلمان خود را به او نپردازد، خداوند، برکت روزی را بر او حرام گرداند، مگر آن که توبه کند. أمالی الصدوق: ۱ / ۳۵۰

حدیث ۱۰۸

امام صادق علیه السلام: التَّوَّاصُلُ بَيْنَ الْإِخْوَانِ فِي الْحَضَرِ التَّرَاوُرُ، وَالتَّوَّاصُلُ فِي السَّفَرِ الْمُكَاتَبَةُ؛ ارتباط میان برادران در حضر، دید و بازدید است و در سفر، نامه نگاری. تحف العقول: ۳۵۸

حدیث ۱۰۹

اوصی رسول الله -صلى الله عليه وآله- عليا -عليه السلام- فقال له: يا علي! ثلاث فرحات للمؤمن في الدنيا لقاء الإخوان، و الافطار من الصيام، و التهجد من آخر الليل رسول خدا(صلى الله عليه وآله) به علی (علیه السلام) وصیت نمود: ای علی! در این دنیا سه چیز برای مؤمن سرور آفرین است: ۱- دیدار برادران دینی؛ ۲- افطار روزه دار در پایان روزه؛ ۳- عبادت در ساعات آخر شب. (اعلام الدین فی صفات دیلمی، ص ۱۳۳، بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۵۲).

حدیث ۱۱۰

قال الصادق -عليه السلام-: من قدم اربعين رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجيب له فيهم و في نفسه؛ هر کس برای چهل تن از برادران (دینی) خود دعا کند و سپس برای خود دعا کند، خدا، دعای او را در حق آنان و او مستجاب کند. (المواعظ العددیه، ص ۲۷۴).

حدیث ۱۱۱

قال الصادق - عليه السلام -: اختبروا اخوانكم بخصلتين فان كانتا فيهم و الا فاعزب ثم اعزب ثم اعزب المحافظة على الصلوات في مواقيتها و البر بالاخوان في العسر و اليسر؛ برادران خود را در زمینه دو خصلت، آزمایش کنید، اگر این دو خصلت را دارا بودند (به دوستی و رفاقت با آنان ادامه دهید)، و گرنه از آنان دوری کنید، دوری کنید، دوری کنید، و آن دو خصلت عبارت است از: ۱ - مراقبت بر نماز در وقت . ۲ - احسان و نیکی به برادران در حالت تنگدستی و گشایش . (وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۵۰۳)

حدیث ۱۱۲

امام عسکری علیه السلام: مَنْ وَعَظَ أَخَاهُ سِرًّا فَقَدْ زَانَهُ، وَمَنْ وَعَظَهُ عَلَانِيَةً فَقَدْ شَانَهُ؛ هر که برادر خود را پنهانی اندرز دهد، او را آراسته است و هر که در برابر دیگران موعظه اش کند، او را لکه دار کرده است . تحف العقول: ۴۸۹

حدیث ۱۱۳

امام صادق علیه السلام: اَمْتَحِنُوا شِيَعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافَظَتُهُمْ عَلَيْهَا، وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظُهُمْ لَهَا عِنْدَ عِدُوِّنَا، وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَسَّاتُهُمْ لِإِخْوَانِهِمْ فِيهَا؛ شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در اوقات نمازشان، که چگونه بر آنها مواظبت می کنند؛ در اسرارشان، که چگونه آنها را از دشمنان ما حفظ می کنند و در اموالشان، که چگونه با آن به برادران خود کمک می کنند . الخصال: ۱۰۳ / ۶۲ منتخب میزان الحکمة: ۵۰۶

حدیث ۱۱۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ أَحْصَى عَلَى أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ عِيَا لِيَعِيَهُ بِهِ يَوْمَ مَا كَانَ مِنْ أَهْلِ هَذِهِ الْآيَةِ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ؛ هر کس در صدد عیب جویی برادر مؤمنش برآید، تا با آن روزی او را سرزنش کند، مشمول این آیه است: کسانی که دوست دارند، زشتی ها در میان مردم با ایمان شیوع پیدا کنند، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت خواهد بود و خداوند می داند و شما نمی دانید. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۱۰، ح ۱۰۳۷۹

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: أَدْنَى الْكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ مِنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظُهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَ بِهَا؛ کمترین کفر این است که انسان از برادرش سخنی بشنود و آن را نگه دارد تا او را با آن سخن رسوا کند. (وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۱۱)

حدیث ۱۱۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: رفاقت بیست سال، خویشاوندی است . تحف العقول، ص ۳۰۲

حدیث ۱۱۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مؤمن برادر مؤمن است، او را دشنام نمی دهد، از او دریغ نمی کند، و به او گمان بد نمی برد . بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

حدیث ۱۱۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: دعای انسان پشت سر برادر دینی‌اش، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است. کافی، ج ۲، ص ۵۰۷

حدیث ۱۱۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دو صفت هست که بالاتر از آنها چیزی نیست: ۱- ایمان به خدا، ۲- سود رسانی به برادران دینی. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۱۲۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهترین دوستان کسی است که بدی تو را فراموش کرده و خوبی‌ات را یادآور شود. (اعلام الدین/۳۱۳)

حدیث ۱۲۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهترین برادر تو کسی است که خطای تو نسبت به خود را فراموش کند. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نعم العطیه کلمه حقّ تسمعها ثمّ تحملها إلى أخ لك مسلم؛ چه نیکو عطائی است سخن حقی که بشنوی و به برادر مؤمن خویش برسانی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المرء مع من أحبّ و له ما اكتسب؛ مرد در صف دوستان خویش است و نتیجه اعمالش بدو می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المرء علی دین خلیله؛ مرد بر روش دوست خویشتن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من المرؤه أن ینصت لأخیه إذا حدّثه و من حسن المماشاه أن یقف الأخ لأخیه إذا أنقطع شسع نعله؛ از لوازم جوانمردی این است که برادر به گفتار برادر خویش وقتی با او سخن می کند، گوش فرا دارد و از نیک رفتاری این است که برادر با برادر خویش وقتی بند کفش وی بریده (و رفتن نتواند) توقف کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أراد الله به خیراً رزقه الله خلیلاً صالحاً؛ هر که خدا خیر او خواهد دوستی شایسته نصیب وی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ستر أخاه المسلم فی الدنیا فلم یفضحه ستره الله یوم القیمه؛ هر که در دنیا راز برادر مسلمان خویش ببوشد و او را رسوا نکند خدا روز قیامت راز وی ببوشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من رفع حجراً عن الطریق کتبت له حسنه؛ هر که سنگی از راه بردارد عمل نیکی برای وی ثبت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ردّ عن عرض أخیه ردّ الله عن وجهه النار؛ هر که از آبروی برادر خویش دفاع کند خدا آتش را از چهره وی باز دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ذبّ عن عرض أخیه بالغیبه کان حقّاً علی الله أن یقیه من النار؛ هر که در غیاب برادرش از آبروی وی دفاع کند بر خدا واجب است که او را از جهنم مصون دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أتاه أخوه متنصّیلاً فلیقبل ذلك منه محقّاً أو مبطلاً فإن لم یفعل لم یرد علی الحوض؛ هر که برادرش به عذر خواهی پیش وی آید باید عذر وی را درست باشد یا نادرست بپذیرد و اگر نپذیرد بر من به حوض در نیاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قضی لأخیه المسلم حاجه کان له من الأجر کمن خدم الله عمره؛ هر که حاجت برادر مسلمان خویش را برآورد چنان است که همه عمر خویش را خدمت خدا کرده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قضی لأخیه المسلم حاجه کان له من الأجر کمن حجّ و اعتمر؛ هر که حاجت برادر مسلمان خویش بر آرد چنان است که حج کرده و عمره گذاشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من هجر أخاه سنة فهو كسفك دمه؛ هر که یک سال از برادر خویش قهر کند چنان است که خون وی را ریخته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كان في حاجة أخيه كان الله في حاجته؛ هر که از پی حاجت برادر خویش باشد خدا از پی حاجت وی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من نظر إلى أخيه نظر مودّه لم يكن في قلبه إحنه لم يظرف حتى يغفر الله ما تقدّم من ذنبه؛ هر که به چشم مهربانی به برادر خویش نظری کند که کینه در دل وی نباشد پیش از آن که دیده برگردد خداوند همه گناهان گذشته وی را آمرزیده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من هجر أخاه فوق ثلاث فمات دخل النار؛ هر که بیش از سه روز از برادر خویش قهر کند و بمیرد به جهنم رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما يحلّ لمؤمن أن يشتدّ إلى أخيه بنظره تؤذيه؛ روا نیست که مؤمنی به برادر خویش به تندی نظر کند که مایه آزار او شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ضاق مجلس بمتحائین؛ هیچ نشیمن گاهی برای دو دوست تنگ نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أهدى المرء المسلم لأخيه هدیه أفضل من كلمة حكمه يزيد الله بها هدی أو یرده بها عن ردی؛ مرد مسلمان به برادر خویش هدیه ای بهتر از سخن حکمت آمیزی که خدا به وسیله آن هدایت وی افزون کند یا خطری از وی بگرداند نتواند داد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تظهر الشّماتة لأخیک فیعافیة الله و یتلیک؛ برادر خویش را شماتت مکن که

خدا او را معاف دارد و تو را مبتلا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عون العبد أخاه یوما خیر من اعتکافه شهرا؛ کمک یک روز که کسی به برادر خود کند بهتر از اعتکاف یک ماهه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر إخوانکم من أهدی إلیکم عیوبکم؛ بهترین برادران شما آن است که عیوبتان را به شما آشکارا بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الأصحاب عند الله خیرهم لصاحبه و خیر الجیران عند الله خیرهم لجاره؛ بهترین رفیقان پیش خدا کسی است که برای رفیق خود بهتر باشد و بهترین همسایگان کسی است که برای همسایه خود بهتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الأصحاب صاحب إذا ذكرت الله أعانک و إذا نسیت ذکرک؛ بهترین یاران کسی است که وقتی خدا را یاد کردی تو را کمک کند وقتی یاد خدا را فراموشی کردی او را به یاد تو آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم من ذکرکم بالله رؤیته و زاد فی علمکم منطقه و رغّبکم فی الآخرة عمله؛ بهترین شما آن کس است که دیدار او خدا را به یاد شما آورد و سخنانش دانش شما را بیفزاید و رفتارش شما را به آخرت راغب سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمسہ من مصائب الدنیا فوت الحیب و ذهاب المال و شماتة الأعداء و ترک العلم و امرأه سوء؛ پنج چیز از مصائب دنیاست: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش دشمنان و ترک دانش و زن بد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق یثبت المودّة؛ نیک خوئی، دوستی را استوار می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجار قبل الدار و الرفیق قبل الطریق و الزاد قبل الرحیل؛ همسایه را پیش از خانه و رفیق را پیش از راه و توشه را پیش از سفر باید جست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث یصفین لك و دّأخیک تسلّم علیه إذا لقیته و توسّع له فی المجلس و تدعوه بأحبّ أسمائه إلیه؛ سه چیز محبت دوست را خالص می کند: سلامش کنی وقتی او را دیدی در مجلس جای او را باز کنی و او را به بهترین نامهایش بخوانی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إیّاك و قرین السوء فإنتك به تعرف؛ از یار بد بپرهیز که تو را بدو شناسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن المتحابین فی الله فی ظلّ العرش؛ آن ها که در راه خدا دوستی می کنند در سایه عرش جای دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله تعالی یحبّ المداومه علی الإخاء القدیم فداوموا؛ خداوند ادامه دوستی دیرینه را دوست دارد، بنا بر این دوستی دیرینه را ادامه دهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن أحدکم مرآه أخیه فإذا رأى به أذى فلیمطه عنه؛ هر یک از شما آئینه برادر خویش است وقتی عیبی بر او دید، باید بزداید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن أبرّ البرّ أن یصل الرجل أهل و دّأبیه بعد أن یولّی الأب؛ بهترین نیکی آن است که مرد پس از مرگ پدر خویش با دوستان او دوستی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الله فی عون العبد ما کان العبد فی عون أخیه؛ تا هنگامی که شخص به یاری برادر خویش می پردازد، خداوند یاور اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثروا من الإخوان فإنَّ ربَّكم حیّی کریم یتحیی أن یعدَّب عبده بین إخوانه یوم القیمه؛ دوست بسیار گیرید زیرا خدای شما با حیا و بخشنده است و شرم دارد که روز رستاخیز بنده خود را میان برادرانش عذاب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال الحبّ فی الله و البغض فی الله؛ بهترین کارها دوستی و دشمنی در راه خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال بعد الإیمان بالله التّودّد إلی النّاس؛ بهترین کارها پس از ایمان به خدا دوستی با مردم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال أن تدخل علی أخیک المؤمن سرورا أو تقضی عنه دینا؛ بهترین کارها آن است که برادر مؤمن خویش را خوشحال سازی یا قرض او را بردازی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأصحاب من إذا ذكرت أعانک و إذا نسیت ذکرک؛ بهترین دوستان کسی است که وقتی یاد کردی تو را یاری کند و وقتی فراموش کردی تو را بیاد آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفسوا السّلام بینکم تحابوا؛ سلام را آشکار کنید تا رشته دوستی شما استوار شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسدّ الأعمال ثلاثه ذکر الله علی کلّ حال و الإنصاف من نفسک و مواساه الأخ فی المال؛ استوارترین کارها سه چیز است یاد خداوند در همه حال و رعایت انصاف بر ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأى أحدکم من نفسه أو ماله أو من أخیه ما یعجبه فلیدع له بالبرکه فإنّ العین حقّ؛ وقتی یکی از شما از خود یا مال خود یا برادر خود چیز جالب توجهی دید برای وی بدعا برکت خواهد زیرا چشم حق است.

نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأيت من أخيك ثلاث خصال فارجه: الحياء والأمانة والصدق وإذا لم ترها فلا ترجه؛ وقتی در برادر خود سه صفت دیدی بدو امیدوار باش، حیا و امانت و راستی و اگر این صفات را ندارد از او امیدی نداشته باش. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحببت رجلا فلا تماره ولا تجاره ولا تشاره ولا تسئل عنه أحدا فعسى أن توافي له عدوا فيخبرك بما ليس فيه فيفترق ما بينك وبينه؛ وقتی با کسی دوست شدی با او مجادله و رقابت مکن و بر او برتری مگو و از هیچ کس در باره او چیزی مپرس چون ممکن است به یکی از دشمنان او بر خوری و درباره وی سخن به خطا گوید و میان شما را تفرقه اندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اختبروا الناس بأخدا نهم فإن الرجل يخادن من يعجبه؛ مردم را از معاشرانشان بشناسید زیرا کند هم جنس با هم جنس پرواز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحب الأعمال إلى الله الحب في الله والبغض في الله؛ بهترین کارها در پیش خدا دوستی و دشمنی در راه خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحب حبيبك هونا ما عسى أن يكون بغضك يوما ما و أبغض بغضك هونا ما عسى أن يكون حبيبك يوما ما؛ در دوستی میانه نگهدار که شاید دوست روزی دشمن تو شود و در دشمنی راه افراط مسپار که شاید دشمن روزی دوست گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتخذوا عند الفقراء أيادي فإن لهم دولة يوم القيامة؛ با فقرا دوستی کنید زیرا در روز رستاخیز دولتی بزرگ دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أبدأ المودة لمن وادك فإنها أثبت؛ آن که با تو در دوستی می زند با وی ره دوستی گیر که این گونه دوستی پایدارتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهترین دوستان کسی است که بدی تو را فراموش کرده و خوبی‌ات را یادآور شود.
(اعلام الدین/۳۱۳)

حدیث ۱۷۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دو صفت هست که بالاتر از آنها چیزی نیست: ۱- ایمان به خدا، ۲- سود رسانی به برادران دینی (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۱۷۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهترین برادر تو کسی است که خطای تو نسبت به خود را فراموش کند.
(بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۱۷۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: حب الأبرار للأبرار ثواب للأبرار، و حب الفجار للأبرار فضیله للأبرار، و بغض الفجار للأبرار زین للأبرار، و بغض الأبرار للفجار خزی علی الفجار؛ دوستی نیکان به نیکان ثواب است برای نیکان، و دوستی بدان به نیکان بزرگواری است برای نیکان، و دشمنی بدان با نیکان زینتی است برای نیکان، و دشمنی خوبان با بدان رسوایی است برای بدان. تحف العقول، ص ۵۱۷

حدیث ۱۷۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من کان الورع سجیته، و الکریم طبیعته، و الحلم خلته، کثر صدیقه؛ کسی که پارسایی خوی او، و بخشندگی طبیعت او، و بردباری خصلت او باشد، دوستانش بسیار شوند. مسند الامام العسکری، ص ۲۸۹

حدیث ۱۷۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من وعظ أخاه سرا فقد زانه، و من وعظه علانیة فقد شانه؛ هر که نهانی برادر خود را پند دهد او را آراسته و زیور بسته، و هر که در برابر دیگرانش پند دهد زشتش کرده. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۱۷۸

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خود را سبک می‌شمارد، از شرّ او در امان نباش. (تحف العقول/۵۱۲)

حدیث ۱۷۹

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: اگر کسی برای تو دوستی و نظرش را به تمامه گذاشت (دوستانه تو را راهنمایی کرد) تو نیز با

اطاعت، او را یاری نما. (بحارالانوار/۷۵/۳۶۵)

حدیث ۱۸۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: ستیزه‌جویی و جدال لفظی، دوستی دیرین را تباه می‌سازد. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۰)

حدیث ۱۸۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: المراء یفسد الصداقه القدیمة و یحلل العقهة الوثیقه، و أقل ما فیہ أن تكون فیہ المغالبه، و المغالبه أس أسباب القطیعه؛ جدال، دوستی قدیمی را تباه می‌کند و پیوند محکم را می‌گسلد و کمترین چیزی که در آن است کوشش برای غلبه بر دیگری است، که آن هم ریشه علت‌های جدایی می‌باشد. مسند الامام الهادی، ص ۳۰۴

حدیث ۱۸۲

امام محمد باقر (ع) می‌فرماید: دعای انسان پشت سر برادر دینی اش، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است. کافی، ج ۲، ص ۵۰۷

حدیث ۱۸۳

امام محمد باقر (ع) می‌فرماید: دوستی قلبی برادرت را از اندازه دوستی قلبی خودت نسبت به او بفهم. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۱۸۴

امام محمد باقر (ع) می‌فرماید: ایمان، دوستی (با دوستان خدا) و دشمنی (با دشمنان خدا) است. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۱۸۵

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرماید: نگاه دوستانه و محبت‌آمیز مؤمن به چهره‌ی برادر مؤمنش، عبادت است. (بحارالانوار/۷۱/۲۸۰)

حدیث ۱۸۶

قال الإمام الحسین - علیه السلام - : لا - تقولن فی أخیك المؤمن إذا توارى عنك إلا مثل ما تحب أن یقول فیك إذا تواریت عنه ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: سخنی - که ناراحت کننده باشد - پشت سر دوست و برادر خود مگو، مگر آن که دوست داشته باشی که همان سخن پشت سر خودت گفته شود. بحارالأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷، ح ۱۰

حدیث ۱۸۷

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : لَقضاء حاجیه أخ لی فی الله أحب من إعتکاف شهر؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر آینه برآوردن حاجت و رفع مشکل دوست و برادرم، از یک ماه اعتکاف، در مسجد - و عبادت مستحبی، نزد من - بهتر و محبوب تر است. کلمة الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۳۹

حدیث ۱۸۸

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ اسْتَحْفَ بِإِخْوَانِهِ فَسَدَتْ مَرْوَتُهُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دوستان و برادرانش را سبک شمارد و نسبت به آن‌ها بی‌اعتناء باشد، مروّت و جوانمردیش فاسد گشته است. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۲۰۹

حدیث ۱۸۹

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْقَرِيبُ مَنْ قَرَّبْتَهُ الْمَوَدَّةُ وَإِنْ بَعُدَ نَسَبُهُ، وَالْبَعِيدُ مَنْ بَاعَدَتْهُ الْمَوَدَّةُ وَإِنْ قَرُبَ نَسَبُهُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: بهترین دوست نزدیک به انسان، آن کسی است که در تمام حالات دلسوز و با محبت باشد گرچه خویشاوندی نزدیکی هم نداشته باشد. و بیگانه ترین افراد کسی است که از محبت و دلسوزی بیگانه باشد گرچه از نزدیک ترین خویشاوندان باشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۶، ح ۴

حدیث ۱۹۰

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنْ مَنَّ خَوْفَكَ حَتَّى تَبْلُغَ الْأَمْنَ، خَيْرٌ مِمَّنْ يُؤْمِنُكَ حَتَّى تَلْتَقِيَ الْخَوْفَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا کسی تو را - در برابر عیب‌ها و کم‌بودها - هشدار دهد تا آگاه و بیدار شوی، بهتر است از آن کسی که فقط تو را تعریف و تمجید کند تا بر عیب‌ها افروده گردد. إحقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۴۲

حدیث ۱۹۱

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَحَاهُ فَلْيَقْبَلْ مَوْضِعَ النُّورِ مِنْ جِهَتِهِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: وقتی انسان برادر مؤمن - و دوست - خود را ملاقات نمود، باید پیشانی و سجده‌گاه او را ببوسد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۱۹۲

قَالَ الْإِمَامُ عَلِي - عَلَيْهِ السَّلَام - : فِي وَصِيَّتِهِ لِلْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : سَلْ عَنِ الرَّفِيقِ قَبْلَ الطَّرِيقِ، وَعَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ؛ امام علی - علیه السلام - ضمن سفارشی به فرزندش امام حسن - علیه السلام - فرمودند: پیش از آن که بخواهی مسافرت بروی، رفیق مناسب راه را جویا باش، و پیش از آن که منزلی را تهیه کنی همسایگان را بررسی کن که چگونه هستند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۵۵، ح ۳۶

حدیث ۱۹۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِطُ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: انسان بر روش و اخلاق دوستش پرورش می‌یابد و شناخته می‌شود، پس متوجه باشید با چه کسی دوست و همنشین می‌باشید. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۹۲، ح ۱۲

حدیث ۱۹۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلَيْكُمْ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ بَعَثَنِي بِهَا، وَإِنَّ مِنْ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ: أَنْ يَغْفُوَ الرَّجُلُ عَمَّنْ ظَلَمَهُ، وَيُعْطِيَ مَنْ حَرَمَهُ، وَيَصِلَ مَنْ قَطَعَهُ، وَأَنْ يَعُودَ مَنْ لَا يَعُودُهُ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بر شما باد رعایت مکارم اخلاق، که خداوند مرا بر آن ها مبعوث نمود، و - بعضی از - آن ها عبارتند از: کسی که بر تو ظلم کند - به جهت غرض شخصی - او را ببخش، کسی که تو را نسبت به چیزی محروم گرداند کمکش نما، با شخصی که با تو قطع دوستی کند رابطه دوستی داشته باش، شخصی که به دیدار تو نیاید به دیدارش برو. بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۷۵، ح ۲۴.

حدیث ۱۹۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - : النَّظَرُ إِلَى الْعَالَمِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى الْوَالِدِينَ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةٍ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى أَخِ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادَةٌ؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۱۹۶

امام جعفر صادق (علیه السلام) : من زار أخاه في الله قال الله عز وجل : إياي زرت و ثوابك علي و لست أرضي لك ثوابا دون الجنة ؛ هر کسی که برای خدا از برادرش دیدن کند ، خدای متعال فرماید : مرا دیدن کردی و ثوابت بر من است و به ثوابی جز بهشت برایت خرسند نیستم . اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۵۵

حدیث ۱۹۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تو اصلوا و تباروا و تراحموا و كونوا إخوة أبرارا كما أمركم الله عز و جل؛ همان گونه که خدای عزوجل به شما دستور داده، با هم پیوند داشته باشید، به یکدیگر نیکی کنید، و برادرانی نیکوکار باشید. وسایل الشیعه، جلد ۸، ص ۵۵۲

حدیث ۱۹۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: اِحْتَبِرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ يُخَادِنُ مَنْ يُعْجِبُهُ؛ مردم را از دوستانشان بشناسید، زیرا انسان با کسی رفاقت می کند که او را می پسندد. نهج الفصاحه، ح ۱۰۶.

حدیث ۱۹۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ دَعَاكَ إِلَى صِدْقِ الْمَقَالِ بِصِدْقِ مَقَالِهِ وَ نَدَبَكَ إِلَى أَفْضَلِ الْأَعْمَالِ بِحُسْنِ أَعْمَالِهِ؛ بهترین برادران (دینی) تو کسی است که با راستگویی اش تو را به راستگویی و با کردار نیکش تو را به بهترین کارها دعوت کند. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۴، ح ۵۰۲۲.

حدیث ۲۰۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ غَضِبَ عَلَيْكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَلَمْ يَقُلْ فِيكَ سُوءًا فَاتَّخِذْهُ لِنَفْسِكَ خَلِيلًا؛ هر کس سه بار بر تو خشم گرفت ولی به تو بد نگفت، او را برای خود به دوستی انتخاب کن. معدن الجواهر، ص ۳۴.

حدیث ۲۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای برادر خود پند را خالص گردان خواه برایش خوش آیند باشد یا ناخوش آیند. (نهج البلاغه ، ن ۳۱)

حدیث ۲۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با انصاف ، دوستان و نزدیکان فراوان دارد. (شرح غررالحکم ، ج ۲، ص ۵۴۳)

حدیث ۲۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انس و همدمی در سه کس باشد: همسر همراه، فرزند صالح، و برادر همراه. (غررالحکم ، باب انس و الفت)

حدیث ۲۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شایسته ترین مردم برای انس و همدمی آن کسی است که بسیار مهربان و انس گیرنده باشد. (غررالحکم ، باب انس و الفت)

حدیث ۲۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : خوشرویی به دوستان انس بیشتری می دهد. شرح غررالحکم ، ج ۱، ص ۱۹۱

حدیث ۲۰۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چه نیکو عطایست سخن حقی که بشنوی و به برادر مومن خویش برسانی. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۲۷)

حدیث ۲۰۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر یک از شما آینه برادر خویش است، وقتی عیبی در او دید باید بزداید. (نهج الفصاحه ، حدیث ۵۸۰)

حدیث ۲۰۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مومن آینه مومن است ، مومن برادر مومن است از پشت سر مراقب اوست. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۰۲)

حدیث ۲۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست دلسوز تو کسی است که تو را به سرای جاویدان دعوت کرده و درباره عمل برای آنجا تو را کمک کند. غررالحکم ، باب آخرت

حدیث ۲۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سزاوار خواری است کسی که دوستی احمقان را غنیمت داند. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۲۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی با مردمان احمق از بین می رود همان گونه که سراب از بین می رود و بر طرف شود همان گونه که مه (و ابرهای نازک روی زمین) بر طرف گردد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۲۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی کردن با احمق همچون درخت آتشی است که هر قسمتی از آن قسمت دیگر را می خورد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۲۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست احمق (پیوسته) در رنج است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۲۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از دوستی با احمق که به نظر خودش می خواهد به تو سودی برساند ولی زیان می زند و تو را ناراحت می کند و خودش می پندارد که خوشحال و شادمانت کرده است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۲۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشادگی رو و به شکفتگی ، و عطا بخشی و نیکوکاری و بذل هدیه ، همه اینها وسیله ای است برای جلب دوستی و محبت مردمان. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۲۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وسیله محبت و دوستی خوشرویی است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۲۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که برای دوستی خود ، انتخاب کند (و بدون تأمل و دقت کسی را به دوستی نگیرد) زیرا انسان به دوست خود سنجیده شود. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۲۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست صمیمی باوفا از دوستی خود باز نگردد اگر چه (زمان های بسیاری) دور شود. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با کافر دوستی نکنید و با نادان مصاحبت و همراهی ننمایید. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گوهر دوستی خود را به کسی که وفا ندارد نبخش. (و با او دوستی مکن). غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی کن با دوست خود تا تو را دوست بدارد ، و به او اکرام کن تا تو را اکرام کند ، و او را بر خویش مقدم دار تا او نیز تو را بر خود و خاندانش مقدم دارد. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که مبنای دوستی اش در راه خدا نباشد از او پرهیز کن که دوستی او پستی است و مصاحبت با او شوم است. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خاطر کاری با تو دوستی کند ؛ با انجام شدن آن کار ، از تو روی بگرداند. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تو را دوست دارد (از کارهای نا پسند) بازت دارد. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر دوستی و محبتی که پایه اش بر چیزی غیر از ذات مبارک خدای متعال پی ریزی شده باشد گمراهی است و تکیه بر آن محال است. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از دست دادن دوستان ، غربت و تنهایی است. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: در تنگی و سختی ، درستی و نیکویی دوستی آشکار گردد. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: درستی دوستی از گرامی داشتن عهد و پیمان است (چون دوستی نیز پیمانی است و باید آن را گرامی داشت). غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اساس عقل و خرد دوستی کردن با مردم است. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: با دوستی کردن محبت (قلبی) خواهد بود. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: سه چیز است که محبت و دوستی مردم را در پی دارد : خوش خلقی ، خوش رفاقتی ، فروتنی. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: وقتی دوستی ثابت و پا بر جا شد تعاون و کمک دادن به یکدیگر لازم شود. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: با دوستی کردن و احسان رشته های محبت محکم و استوار شود. غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: وقتی کسی (یا چیزی) را دوست داشته زیاده روی نکن (که هر چیزی را حدی و اندازه ای است). غرالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اگر نسبت به دوست خود قرار و آرامش پیدا کردی (همه اسرار و احوال خود را در اختیار او مگذار) و جنبه احتیاط را در کار او نگه دار ، و از اسرار خود نگه دار آنچه را که ممکن است هنگامی از فاش کردن آن پشیمان

شوی. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی مردمان بدکار از هر دوستی دیگری زودتر بریده و منقطع گردد. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شریف ترین خلق و خوی ، رعایت کردن دوستی است ، و بهترین همت ها و تصمیم ها انجام وعده است. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دوستی را زبان اظهار کند ، ولی محبت را چشمان. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شایسته ترین کس برای دوست داشتن تو کسی است که تو را دشمن نداشته باشد. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سودمندترین گنج ها محبت و دوستی دلهاست. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از این که دشمنان خدا را دوست بداری یا دوستی خود را برای کسانی جز اولیای خدا خالص گردانی ، که به راستی هر کس مردمی را دوست بدارد با آنها محشور گردد. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی خود را گرامی دار و پیمان خود را حفظ کن. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی و مهرورزی نسبت به یکدیگر در الفت و آرامش روح هاست. غررالْحکَم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی در راه خدا از پیوند خویشاوندی محکم تر است. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی میمنت و مبارکی آرد. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی با مردم (نوعی رابطه) خویشاوندی است. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۲۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص کینه توز دوستی ندارد. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۲۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ اكْتِسَابِ الْإِخْوَانِ وَأَعْجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ؛ ناتوان ترین مردم کسی است که در دوست یابی ناتوان است ، و از او ناتوان تر آن که دوستان خود را از دست بدهد. نهج البلاغه، حکمت ۱۲

حدیث ۲۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سینه خردمند صندوق راز اوست و خوشرویی وسیله دوست یابی ، و شکیبایی ، گورستان پوشاننده عیب هاست . و یا فرمود: پرسش کردن وسیله پوشاندن عیب هاست ، و انسان از خود راضی ، دشمنان او فراوانند. نهج البلاغه، حکمت ۶

حدیث ۲۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از دشمنان خدا جدایی شوید (و از آنها فاصله بگیرید) و با دوستان خدا پیوند کنید. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۲۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست شخص نادان در معرض هلاکت است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۲۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست آدم نادان ، دچار رنج و سرشکستگی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۲۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین مصاحبان برای انسان ، افراد نادان هستند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۲۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: خَيْرُ الْأَصْحَابِ صَاحِبٌ إِذَا ذَكَرْتَ اللَّهَ أَعَانَكَ وَإِذَا نَسَيْتَ ذَكَرَكَ؛ بهترین دوستان کسی است که هر گاه خدا را یاد نمودی تو را یاری کند و چون خدا را فراموش نمودی به یادت آورد. نهج الفصاحه، ح ۱۴۷۹.

حدیث ۲۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ أَرَادَ اللَّهَ بِهِ خَيْرًا رَزَقَهُ اللَّهُ خَلِيلًا صَالِحًا؛ هر کس که خداوند برای او خیر بخواهد، دوستی شایسته نصیب وی خواهد نمود. نهج الفصاحه، ح ۳۰۶۴.

حدیث ۲۵۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: يَا عَلِيُّ... لِاتِّصَادِقِ آكِلَ الرِّبَا فَإِنَّهُ يُبَارِزُ اللَّهَ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: (فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأُذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ)؛ ای علی: با رباخوار رفاقت نکن، زیرا او با خداوند به مبارزه برخاسته، چون خداوند متعال می فرماید: اگر دست از رباخواری برنداشتید پس به خدا و رسولش اعلان جنگ دهید. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۴۶، ح ۱۸۹.

حدیث ۲۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْمُدَاوِمَةَ عَلَى الْإِخَاءِ الْقَدِيمِ فَدَاوِمُوا؛ خداوند تبارک و تعالی دوست دارد، پس در دوستی مداومت ورزید. نهج الفصاحه، ح ۷۵۱.

حدیث ۲۵۸

امام علی علیه السلام می فرماید: عَوِّذُ لِسَانِكَ لِيْنَ الْكَلَامِ وَبَدَلُ السَّلَامِ، يَكْتُمُ مَجْبُوكَ وَيَقِلُّ مُبْغِضُوكَ؛ زبان خود را به نرم‌گویی و سلام کردن عادت ده، تا دوستانت زیاد و دشمنانت کم شوند. غررالحکم، ح ۶۲۳۱.

حدیث ۲۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْإِخْوَانُ فِي اللَّهِ تَعَالَى تَدْوَمُ مَيَّوَدَّتُهُمْ لِتَدْوَمِ سَبَبِيهَا؛ کسانی که برای خدا برادری می‌ورزند، دوستی‌شان می‌پاید؛ زیرا عامل آن دوستی پایدار است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۹۵.

حدیث ۲۶۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: تَبَسُّمُ الرَّجُلِ فِي وَجْهِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ حَسَنَةٌ؛ لبخند آدمی به روی برادر دینی اش حسنه است. مشكاة الأنوار، ص ۳۱۶.

حدیث ۲۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الْطَّمَأْنِينَةُ قَبْلَ الْخُبْرَةِ خِلَافُ الْحَزْمِ؛ اعتماد کردن پیش از آزمودن، خلاف دوراندیشی است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۵۱۴.

حدیث ۲۶۲

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الْأَنْسُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الزَّوْجَةِ الْمُوَافِقَةِ وَالْوَلَدِ الْبَارِّ وَالصَّدِيقِ الْمُصَافِي؛ انس (و آرامش) در سه چیز است: در زن سازگار، فرزند خوش رفتار و دوست باصفای وفادار. تحف العقول، ص ۳۱۸

حدیث ۲۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الْمُعِينُ عَلَى الطَّاعَةِ خَيْرُ الْأَصْحَابِ؛ بهترین یاران، کسی است که در راه طاعت خدا یاری کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۱۴۲

حدیث ۲۶۴

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ جَمَعَ لَكَ وُدَّهُ وَرَأْيَهُ فَاجْمَعْ لَهُ طَاعَتَكَ؛ هر که تمامت دوستی خود را برای تو فراهم آورد، تو نیز تمامت طاعت خود را برایش فرآهم آور. تحف العقول، ص ۴۸۳

حدیث ۲۶۵

امام حسن (علیه السلام) می فرماید: الْإِخَاءُ الْوَفَاءُ فِي الشَّدَّةِ وَالرِّخَاءِ؛ نشانه برادری، وفاداری در سختی و آسایش است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۴

حدیث ۲۶۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: لَا تَصْفُو الْخِلَّةَ مَعَ غَيْرِ أَدِيبٍ؛ دوستی با شخص بی ادب، صمیمانه نخواهد شد. بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۴۰۰

حدیث ۲۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ دَعَاكَ إِلَى صِدْقِ الْمَقَالِ بِصِدْقِ مَقَالِهِ وَنَدَبَكَ إِلَى أَفْضَلِ الْأَعْمَالِ بِحُسْنِ أَعْمَالِهِ؛ بهترین برادران (دوستان)، کسی است که با راستگویی اش تو را به راستگویی دعوت کند و با اعمال نیک خود، تو را به بهترین اعمال برانگیزد. غررالحکم، ح ۵۰۲۲

حدیث ۲۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِقْبَلْ عُذْرَ أَخِيكَ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عُذْرٌ، فَالْتَمِسْ لَهُ عُذْرًا؛ عذر برادرت را بپذیر و اگر عذری نداشت، عذری برایش بتراش. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۶۵

حدیث ۲۶۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در مواظبت بر اوقات نمازها، در نگهداری اسرارشان از دشمنان ما و در همدردی و کمک مالی به برادرانشان. میزان الحکمه، باب صفات شیعه

حدیث ۲۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ دَعَاكَ إِلَى صِدْقِ الْمَقَالِ بِصِدْقِ مَقَالِهِ وَنَدَبَكَ إِلَى أَفْضَلِ الْأَعْمَالِ بِحُسْنِ أَعْمَالِهِ؛ بهترین دوستانت، کسی است که با راستگویی اش تو را به راستگویی دعوت کند و با اعمال نیک خود، تو را به انجام اعمال خوب برانگیزد. غررالحکم، ح ۵۰۲۲

حدیث ۲۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا يُحِبُّكَ مَنْ لَا يَتَمَلَّقُكَ، وَيُثْنِي عَلَيْكَ مَنْ لَا يُسْمِعُكَ؛ دوستدار حقیقی تو کسی است که از تو چاپلوسی نمی‌کند و ستایشگر واقعی تو آنکه تو را از [ستایشهایش دربار؟ تو] باخبر نمی‌کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۷۱۱۹

حدیث ۲۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَصْفُو الْخِلَّةَ مَعَ غَيْرِ أَدِيبٍ؛ دوستی با شخص بی ادب، صمیمانه نخواهد شد. (بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۴۰۰، ح ۷۳)

حدیث ۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَشَفَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَهُ بِهَا فِي بَيْتِهِ؛ هر کس عیب و زشتی برادر مسلمان خود را فاش کند، خداوند زشتی او را آشکار سازد، تاجایی که او را در درون خانه اش رسوا سازد. (الترغیب والترهیب، ج ۲، ص ۲۳۹، ح ۹)

حدیث ۲۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّاسُ إِخْوَانٌ فَمَنْ كَانَتْ أُخُوَّتُهُ فِي غَيْرِ ذَاتِ اللَّهِ فَهِيَ عِيدَاوَةٌ؛ مردم برادرند، اما آن که برادری اش برای خدا نباشد، برادری وی، دشمنی است. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۶۵، ح ۲۹)

حدیث ۲۷۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اللَّهُ فِي عَوْنِ الْمُؤْمِنِ، مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ؛ خداوند در پی یاری مومن است، تا وقتی که مومن در پی یاری برادر خویش است. (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۲۲)

حدیث ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَعْمَلَهُ؛ هر کس برادر [دینی] خود را به گناهی سرزنش کند، نمیرد، مگر آن که مرتکب آن شود. (نهج الفصاحه، ح ۲۹۲۰)

حدیث ۲۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَصْفُو الْخِلَّةَ مَعَ غَيْرِ أَدِيبٍ؛ دوستی با شخص بی ادب، صمیمانه نخواهد شد. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۷۵)

ص ۸، ح ۶۳.

حدیث ۲۷۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اِذَا رَأَيْتَ مِنْ أَحْيِكَ ثَلَاثَ خِصَالٍ فَارْجُهُ: الْحَيَاءُ وَالْأَمَانَةُ وَالصُّدُقُ؛ هر گاه در برادر (دینی) خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش: حیا، امانتداری و راستگویی. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۵)

حدیث ۲۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَمْعُ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي كِتْمَانِ السِّرِّ وَمُصَادَقَةِ الْأَخْيَارِ، وَجَمْعُ الشَّرِّ فِي الْإِذَاعَةِ وَمُؤَاخَاةِ الْأَشْرَارِ؛ همه خیر دنیا و آخرت در رازداری و هم‌نشینی با نیکان است و همه شر در افشای اسرار و دوستی با اشرار است. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۷۸، ح ۱۷)

حدیث ۲۸۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْسَنَ خُلُقَهُ أَحَبَّهُ الْأَخْيَارُ وَجَانَبَهُ الْفُجَّارُ؛ انسان خوش اخلاق، از دوستی مردمان خوب برخوردار است و از تعرض آدم‌های نابکار در امان است. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۴۹)

حدیث ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَحِبُّو الْمَعْرُوفَ وَآهَلَهُ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الْبَرَكَهَ وَالْعَافِيَةَ مَعَهُمَا نِيكِي وَنِيكُوكَارَانَ رَا دُوسْت بَدَارِيد. سوگند به آن که جانم به دست اوست، برکت و تندرستی، با نیکی و نیکوکاران است. (کنز العمال، ح ۱۵۹۷۴)

حدیث ۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِخْتَبِرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ يَخَادِنُ مَنْ يَعِجُّهُ مَرْدَمٌ رَا از دوستانشان بشناسید، زیرا انسان با کسی رفاقت می کند که او را می پسندد. (تحف العقول، ص ۲۱۴)

حدیث ۲۸۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَسْكُنُ إِلَى الْمُؤْمِنِ كَمَا يَسْكُنُ الظَّمَانُ إِلَى الْمَاءِ الْبَارِدِ. به راستی که مؤمن با برادر مؤمنش آرامش پیدا می کند، چنان که تشنه، با آب خنک آرامش می یابد. (کافی، ج ۲، ص ۲۴۷)

حدیث ۲۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَلِيسُ الْخَيْرِ نِعْمَةٌ، جَلِيسُ الشَّرِّ نِقْمَةٌ هَمَنْشِينُ خُوب نَعْمَت و هَمَنْشِينُ بَد، بِلَا- و مَصِيْبَتِ اسْت. (غررالحکم، ح ۴۷۱۹ و ۴۷۲۰)

حدیث ۲۸۵

أَوْشَكَ دَعْوَةً وَأَسْرِعُ إِجَابَتَهُ دُعَاءَ الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بَطْهَرِ الْغَيْبِ. دعایی که بیشتر امید اجابت آن می رود و زودتر به اجابت می رسد، دعا برای برادر دینی است در پشت سر او. (اصول کافی، ج ۱، ص ۵۲)

حدیث ۲۸۶

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به برادران و خانواده ی خود نیکی کند، عمرش دراز شود. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۵۳.

حدیث ۲۸۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بهترین برادر تو کسی است که در راه اطاعت خدا یاریت رساند و از نافرمانی های او بازت دارد و به خشنودی او فرمانت دهد. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۳.

حدیث ۲۸۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیش از انتخاب برادران، آنها را بیازمای؛ زیرا آزمایش معیاری است که نیکان را از بدان جدا می کند. غررالحکم، ح ۶۸۰۱.

حدیث ۲۸۹

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از کسی که دوستیش برای خدا نباشد پرهیز؛ زیرا دوستی او پستی است و همنشینی با او شوم و بی برکت. غررالحکم، ح ۸۹۷۸.

حدیث ۲۹۰

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: هر کس برای جلب رضای خدا، بر پایه ی ایمان به او و وفاداری به برادری، برادری خدایی و دینی به دست آورد پرتوی از نور خدا را به دست آورده است. تحف العقول، ح ۲۹۵.

حدیث ۲۹۱

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: برادران در میان خود به سه چیز نیازمندند که اگر به کار بندند، دوستی بیاید و گرنه از یکدیگر جدا شوند و دشمن هم گردند، آن سه چیز این هاست: انصاف با یکدیگر، مهربانی با یکدیگر و حسد نبردن نسبت به هم. تحف العقول، ح ۳۲۲.

حدیث ۲۹۲

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برادری کردن به خاطر خدا، محبت را خالص می گرداند. غررالحکم، ح ۹۸۲۸.

حدیث ۲۹۳

حضرت امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: با هیچ کس رفت و آمد مکن تا بدانی کجاها رفت و آمد می کند، چون از حالش به خوبی آگاه شدی و معاشرتش را پسندیدی، بر پایه ی گذشت از لغزشها و کمک و همیاری در سختی ها با او برادری کن. تحف العقول، ح ۲۳۳.

حدیث ۲۹۴

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به خاطر خداوند برادری به دست آورد، خانه ای در بهشت به دست آورده است. ثواب الاعمال، ص ۱۸۲.

حدیث ۲۹۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که به دیدن برادر خود در خانه اش رود، خدای عزوجل به او می فرماید: تو مهمان و زائر منی، پذیرایی از تو به عهده ی من است و من به پاداش محبت تو به او، بهشت را بر تو واجب کردم. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۴۵.

حدیث ۲۹۶

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هیچ چیز به اندازه ی دیدار برادران از یکدیگر به خاطر خدا، ابلیس و سپاه او را درهم نمی کوید. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸۸.

حدیث ۲۹۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر که در راه خدا و برای خدا به دیدن برادر خود رود، در روز قیامت میان جامه هایی از نور می خرامد و بر هر چه می گذرد، آن را روشن می کند. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۷۴.

حدیث ۲۹۸

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به برادران و خانواده ی خود نیکی کند، عمرش دراز شود. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۵۳.

حدیث ۲۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اخلاق نیکو، روزی ها را زیاد می کند و میان دوستان انس و الفت به وجود می آورد. غررالحکم، ح ۴۸۵۶.

حدیث ۳۰۰

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: من قصد الیه رجل من إخوانه مستجیرا به فی بعض أحواله فلم یجره، بعد أن یقدر علیه فقد قطع ولایة الله تبارک و تعالی؛ کسی که برادرش برای رفع گرفتاری یا حاجتی به او پناه ببرد و او بتواند پناهِش دهد (مشکل او را حل نماید) اما ندهد، بی گمان پیوند ولایت خدای تبارک و تعالی را بریده است. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۱۴.

حدیث ۳۰۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: احب إخوانی الی من اهدی عیوبی الی؛ دوست داشتنی ترین برادرم کسی است که عیبهایم را به من هدیه کند. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۲۸۲.

حدیث ۳۰۲

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: من الستفاد أخوا فی الله علی ایمان بالله و وفاءً بإخائه، طلباً لمرضاه الله فقد استفاد شعاعاً من نور الله؛ هر کس برای جلب رضای خدا، بر پایه ی ایمان به او و وفاداری به برادری، برادری خدایی و دینی به دست آورد پرتوی از نور خدا را به دست آورده است. تحف العقول، ح ۲۹۵.

حدیث ۳۰۳

قال الامام علی (علیه السلام): من لم تکن مودته فی الله فاحذره، فإن مودته لئیمه و صحبته مشومه؛ از کسی که دوستیش برای خدا نباشد بپرهیز؛ زیرا دوستی او پستی است و همنشینی با او شوم و بی برکت. غررالحکم، ح ۸۹۷۸.

حدیث ۳۰۴

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): إذا أحب احدکم اخاه فلیعلمه؛ هر گاه یکی از شما، برادر خود را دوست داشته باشد، آن را به او اظهار کند. میزان الحکم، ج ۱، ص ۷۲.

حدیث ۳۰۵

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: زبانت را نگهدار تا برادرت را صاحب شوی. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۵۶.

حدیث ۳۰۶

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیش از انتخاب برادران، آنها را بیازمای؛ زیرا آزمایش معیاری است که نیکان را از بدان جدا می کند. غررالحکم، ح ۶۸۰۱.

حدیث ۳۰۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بهترین برادر تو کسی است که در راه اطاعت خدا یاریت رساند و از نافرمانی های او بازت دارد و به خشنودی او فرمانت دهد. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۳.

حدیث ۳۰۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی پندی برای برادرتان در ذهن خویش می یابید، به او ارزانی اش کنید. نهج الفصاحه/ ح ۲۴۵.

حدیث ۳۰۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجلیس الصالح خیر من الوحده و الوحده خیر من جلیس السوء؛ همنشین خوب بهتر از تنهایی است و تنهایی بهتر از همنشین بد. بحار الانوار، ج ۷۴/ص ۸۴.

حدیث ۳۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ستر علی اخیه ستره الله فی الدنيا و الاخره. هر که پرده پوش برادر خویش در دنیا باشد، خدا در دنیا و آخرت پرده پوش او می شود. نهج الفصاحه، ح ۲۷۶۴.

حدیث ۳۱۱

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: مواساة الأخ فی الله عزوجل تزيد فی الرزق کمک مالی به برادر دینی، روزی را زیاد می کند. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۵۹.

حدیث ۳۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا رَزَقَهُ اللَّهُ خَلِيلًا صَالِحًا. هر کس که خداوند برای او خیر بخواهد، دوستی شایسته نصیب وی خواهد نمود. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۶۴)

حدیث ۳۱۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: من وعظ أخاه سرا فقد زانه، و من وعظه علانیة فقد شانه؛ هر که نهانی برادر خود را پند دهد او را آراسته و زیور بسته، و هر که در برابر دیگرانش پند دهد زشتش کرده. (تحف العقول، ص ۵۲۰)

حدیث ۳۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جلیس الخیر نعمة، جلیس الشر نعمة همنشین خوب نعمت و همنشین بد، بلا- و مصیبت است. (غرر الحکم، ح ۴۷۱۹ و ۴۷۲۰)

حدیث ۳۱۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا رَزَقَهُ اللَّهُ خَلِيلًا صَالِحًا. هر کس که خداوند برای او خیر بخواهد، دوستی شایسته نصیب وی خواهد نمود. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۶۴)

حدیث ۳۱۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: من وعظ أخاه سرا فقد زانه، و من وعظه علانیة فقد شانه؛ هر که نهانی برادر خود را پند دهد او را آراسته و زیور بسته، و هر که در برابر دیگرانش پند دهد زشتش کرده. (تحف العقول، ص ۵۲۰)

حدیث ۳۱۷

قال علی - علیه السلام أَعَجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ اكْتِسَابِ الْإِخْوَانِ، وَأَعَجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ حَضْرَتِ عَلِيٍّ (عليه السلام) می فرمایند: عاجز ترین مردم کسی است که از بدست آوردن دوست عاجز بماند و از او عاجزتر کسی است که دوستان بدست آورده را از دست بدهد. (الامالی ص ۱۱۰)

حدیث ۳۱۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا حَسَنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صِلَةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ؛ خوبی دنیا جز در پیوند با برادران و آشنایان نیست. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۳۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَسَدُّ الْأَعْمَالِ ثَلَاثَةٌ ذِكْرُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَالْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَمُؤَاسَاةُ الْأَخِ فِي الْمَالِ؛ استوارترین کارها سه چیز است: یاد خداوند در همه حال، رعایت انصاف به ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی. (نهج الفصاحه، ص ۵۷، ح ۲۹۰)

حدیث ۳۲۰

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا حَسَنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صِلَةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ؛ خوبی دنیا جز در پیوند با برادران و آشنایان نیست. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۳۲۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: أَوْشَكُ دَعْوَةٍ وَأَسْرَعُ إِجَابَةٍ دُعَاءُ الْمَرْءِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ؛ دعای انسان پشت سر برادر دینی اش، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است. (کافی، ج ۲، ص ۵۰۷)

حدیث ۳۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَكُونُ الصَّدِيقُ صَدِيقًا حَتَّى يَحْفَظَ إِخَاهَ فِي ثَلَاثٍ: فِي نَكْبَتِهِ وَغَيْبَتِهِ وَوَفَاتِهِ. دوست اگر در سه مورد دوستش را حمایت نکند دوست نیست: در شدت و گرفتاری او، در غیبت وی و پس از مرگش. (نهج البلاغه)

حدیث ۳۲۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَا عَذَبَ اللَّهُ أُمَّةً إِلَّا عِنْدَ إِسْتِهَانَتِهِمْ بِحُقُوقِ إِخْوَانِهِمْ خَدَاوَنَدِ امْتِي رَا عَذَابَ نَخَوَاهِدِ كَرْدِ، مَكْرَ دَرِ وَتَقْتِي كِه نَسَبْتِ بِه حَقُوقِ بَرَادَرَانِ نِيَا مَنَدِ خُودِ سَسْتِي نَمَايَنَدِ. (مستدرک، ج ۱۲، ص ۴۱۳)

حدیث ۳۲۴

امام جواد علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَمَصَاحِبَةَ الشَّرِيرِ، فَإِنَّهُ كَالسَيْفِ الْمَسْلُوبِ يَحْسُنُ مَنْظَرَهُ وَيَقِيحُ أَثَرَهُ مِنْهُ زَشْتِ اسْتِ. (مسند الامام الجواد، ص ۲۴۳)

حدیث ۳۲۵

امام علی علیه السلام فرمودند: **أَعَجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الْإِخْوَانِ، وَأَعَجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ** عاجز ترین مردم کسی است که از بدست آوردن دوست عاجز بماند و از او عاجز تر کسی است که دوستان بدست آورده را از دست بدهد (الامالی ص ۱۱۰)

حدیث ۳۲۶

امام علی علیه السلام فرمودند: **إِذَا خَتَشَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ فَقَدْ فَارَقَهُ** به خشم در آوردن و شرمنده ساختن دوست، مقدمه جدایی از اوست. (محاضرات ج ۲ ص ۲۸)

حدیث ۳۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **افضاء سراخیک خیانه ما جتنب ذلک؛ فاش کردن راز برادرت خیانت است؛** پس از این کار دوری کن. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۹۱.

حدیث ۳۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **من عرض لأخیه المسلم المتکلم فی حدیثه فکانما خدش وجهه؛** هر که در میان سخن برادر مسلمانش بدود، چنان است که چهره ی او را بخراشد. اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۰.

حدیث ۳۲۹

قال الامام علی (علیه السلام): **قلوب الرجال و خشیه فمن تألفها اقبلت علیه؛** دلهای مردم گریزان است، به کسی روی می آورند که خوش رویی کند. نهج البلاغه حکمت ۵۰.

حدیث ۳۳۰

قال الامام الکاظم (علیه السلام): **لیس شیء أنکی لإبلیس و جنوده من زیارة الإخوان فی الله بعضهم لبعض؛** هیچ چیز به اندازه ی دیدار برادران از یکدیگر به خاطر خدا، ابلیس و سپاه او را درهم نمی کوبد. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸۸.

حدیث ۳۳۱

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): **من زار أخاه فی بینه قال الله عزوجل له: انت ضیفی و زائری، علی قراک و قد أوجبت لک الجنة بجبک اياه؛** هر که به دیدن برادر خود در خانه اش رود، خدای عزوجل به او می فرماید: تو مهمان و زائر منی، پذیرایی از تو به عهده ی من است و من به پاداش محبت تو به او، بهشت را بر تو واجب کردم. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۴۵.

حدیث ۳۳۲

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: **هر کس به خاطر خداوند برادری به دست آورد، خانه ای در بهشت به دست آورده**

است. ثواب الاعمال، ص ۱۸۲.

حدیث ۳۳۳

حضرت امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: با هیچ کس رفت و آمد مکن تا بدانی کجاها رفت و آمد می کند، چون از حالش به خوبی آگاه شدی و معاشرتش را پسندیدی، بر پایه ی گذشت از لغزشها و کمک و همیاری در سختی ها با او برادری کن. تحف العقول، ح ۲۳۳.

حدیث ۳۳۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برادری کردن به خاطر خدا، محبت را خالص می گرداند. غرالحکم، ح ۹۸۲۸.

حدیث ۳۳۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مؤمن آینه ی برادر مؤمن خویش است. در غیابش خیرخواهی او می کند و در حضورش، امور ناخوشایند را از او دور می کند. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۲۳۳.

حدیث ۳۳۶

قال الامام الصادق (علیه السلام): المؤمن أخوا المؤمن عینه و دلیله و لا یخونه لا یظلمه و لا یغشه، و لا یعده عدۀ فیخلفه؛ مؤمن برادر مؤمن است، چشم او را راهنمای اوست. به او خیانت و ستم نمی کند، فریبش نمی دهد و وعده ای به او نمی دهد که به آن عمل نکند. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۶.

حدیث ۳۳۷

قال الامام علی (علیه السلام): ینبغی للمسلم أن یتجنب مواخاة: الماجن الفاجر، والأحق، و الکذاب؛ مسلمان باید از برادری کردن با سه گروه دوری کنند: شوخ بی حیا، احمق و دروغگو. اصول کافی، ج ۲، ص ۶۳۹.

حدیث ۳۳۸

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): النظر إلى الاخ توده فی الله عزوجل عبادة؛ نگاه کردن به برادر(دینی) و دوستی کردن با او به خاطر خداوند بزرگ، عبادت است. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۲۷۹.

حدیث ۳۳۹

قال الامام الصادق (علیه السلام): تحتاج الإخوة فیما إلى ثلاثة أشياء فإن استعملوها و إلا تباینو و تباغضوا و هی: التناصف و التراحم و نفی الحسد؛ برادران در میان خود به سه چیز نیازمندند که اگر به کار بندند، دوستی بیاید و گرنه از یکدیگر جدا شوند و دشمن هم گردند، آن سه چیز این هاست: انصاف با یکدیگر، مهربانی با یکدیگر و حسد نبردن نسبت به هم. تحف العقول، ح ۳۲۲.

حدیث ۳۴۰

قال الامام الباقر (عليه السلام): لاتقارن و لاتواخ اربعة: الاحق و البخيل و الجبان و الكذاب؛ با چهار کس هم نشینی و برادری مکن: احمق، بخیل، ترسو و دروغگو. خصال شیخ صدوق ص ۲۴۴.

حدیث ۳۴۱

قال الامام علی (عليه السلام): من اتخذ أخا بعد حسن الاختيار دامت صحبته و تأكدت مودته. من اتخذ أخا من غير اختيار ألجأه الإفطار الى مرافقه الأسرار؛ هر که بعد از آزمایش درست، برادری انتخاب کند، رفاقتش بیاید و دوستیش استوار گردد و هر که بدون آزمایش برادری را انتخاب کند، به همنشینی با بدان دچار خواهد شد. غررالحکم، ح ۸۹۲۱.

حدیث ۳۴۲

قال الإمام علی (عليه السلام): عود لسانك لين الكلام و بذل السلام، يكثر محبوبك و يقل مبغضوك. امام علی (عليه السلام) فرمودند: زبانت را به نرم گویی و سلام کردن (به دیگران) عادت ده، تا دوست دارانت زیاد شوند و بدخواهانت اندک. «غررالحکم، ح ۶۲۳۱»

همسایه

حدیث ۱

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ تُكَدِّرُ الْعَيْشَ: السُّلْطَانُ الْجَائِرُ، وَالْجَارُ السَّوُّءُ، وَالْمَرْأَةُ الْيَدِيَّةُ؛ سه چیز زندگی را تیره می کند: فرمانروای ستمگر، همسایه بد و زن بدزبان و قویح. تحف العقول: ۳۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۲۲

حدیث ۲

امام علی علیه السلام: أَمَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَدْفِنَ مَوْتَانَا وَسَطَ قَوْمٍ صَالِحِينَ؛ فَإِنَّ الْمَوْتَى يَتَأَذُونَ بِجَارِ السَّوِّءِ كَمَا يَتَأَذَى بِهِ الْأَحْيَاءُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به ما دستور داد مردگانمان را در میان مردمانی صالح به خاک بسپاریم؛ زیرا مردگان نیز همچون زندگان از همسایه بد رنج می‌برند. کنز العمال: ۴۲۹۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

حدیث ۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَبْدٌ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ؛ کسی که همسایه از شرش در امان نباشد به بهشت نمی رود. (نهج الفصاحه، ح ۲۵۳۲)

حدیث ۴

امام علی (عليه السلام) فرمودند: مِنْ حُسْنِ الْجَوَارِ تَفَقُّدُ الْجَارِ؛ از نشانه‌های حُسن همسایگی جویا شدن از احوال همسایه است. تحف العقول: ۸۵ و منتخب میزان الحکمه: ۱۲۴

حدیث ۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَطَّلَعَ عَلَى أَسْرَارِ جَارِهِ انْهَتَكَتْ أَسْتَارُهُ؛ هر که در پی آگاهی از اسرار همسایه‌اش باشد، پرده‌اش دریده می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۷۹۸

حدیث ۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْسَنَ إِلَى جِيرَانِهِ كَثُرَ خَدَمُهُ؛ هر کس به همسایگانش نیکی کند، خادمانش زیاد شوند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۹۶۷

حدیث ۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَلِّ عَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ؛ پیش از [خرید] خانه، درباره همسایه پرس و جو کن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۹۸

حدیث ۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جاورٍ مَنْ تَأْمَنُ شَرَّهُ، وَ لَا يَعْدُوكَ خَيْرُهُ؛ با کسی که از بدی‌اش ایمن باشی و خیرش از تو نگذرد، همسایگی کن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۳۷

حدیث ۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا عَزَّ مَرِنَ ذَلَّ جِيرَانُهُ؛ عزت نیافت آن که همسایه‌اش را خوار کرد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۴۸۶

حدیث ۱۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا اسْتِغْفَافًا عَنِ النَّاسِ وَ سَعِيَ عَلَى أَهْلِهِ وَ تَعَطَّفًا عَلَى جَارِهِ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ وَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَيْدْرِ؛ هر کس دنیا را طلب کند به قصد این که آبروی خود را از مردم حفظ، رفاه خانواده‌اش را تأمین و به همسایه‌اش کمک کند، وقتی با خدا دیدار کند، چهره‌اش همانند ماه شب بدر می‌درخشد. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۱

حدیث ۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنِ إِلَى جَارِهِ وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمِ ضَيْفَهُ وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقِلِّ خَيْرًا أَوْ لَيْسَكْتَ؛ هر که به خدا و روز جزا ایمان دارد با همسایه خویش نکوئی کند هر که به خدا و روز جزا ایمان دارد مهمان خویش را گرامی دارد هر که به خدا و روز جزا ایمان دارد سخن به خیر گوید یا خاموش ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مَا آمَنَ بِي مِنْ بَاتِ شَبْعَانَ وَ جَارِهِ جَائِعٍ إِلَى جَنْبِهِ وَ هُوَ يَعْلَمُ بِهِ؛ هر که سیر بخوابد و همسایه او پهلویش گرسنه باشد و او بداند به من ایمان ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس المؤمن الذی یشع و جاره جائع إلى جنبه؛ هر که سیر باشد و همسایه اش پهلوئی وی گرسنه باشد، مؤمن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یزنی الرّجل بعشره نسوه خیر له من أن یزنی بامرأه جاره، و لأن یسرق الرّجل من عشره أبیات أیسر له من أن یسرق من بیت جاره؛ این که مرد باده زن زنا کند گناه آن کمتر است تا با زن همسایه خویش زنا کند و این که مرد از ده خانه دزدی کند برای وی آسان است تا از خانه همسایه خویش بدزدد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

صلوا قرا باتکم و لا تجاوروهم فإنّ الجوار یورث بینکم الضّغائن؛ با خویشان دوستی کنید و همسایه ایشان مشوید که همسایگی میان شما کینه ها پدید آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلّه الرّحم و حسن الخلق و حسن الجوار یعمران الدّیار و یزدن فی الأعمار؛ پیوند خویشان و نیک خوئی و خوش همسایگی شهرها را آباد کند و عمرها را فزونی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الرّانی بحلیله جاره لا ینظر الله إلیه یوم القیامه و لا یزکیه و یقول له: ادخل التّار مع الدّاخلین؛ آن که با زن همسایه خود زنا کند روز قیامت خدا به او ننگرد و او را پاک نکند و بدو گوید با جهنمیان بجهنم برو. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الأصحاب عند الله خیرهم لصاحبه و خیر الجیران عند الله خیرهم لجاره؛ بهترین رفیقان پیش خدا کسی است که برای رفیق خود بهتر باشد و بهترین همسایگان کسی است که برای همسایه خود بهتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حقّ الجار إن مرض عدته و إن مات شیعتّه و إن استقرضک أقرضته و إن أصابه خیر هنّاته و إن أصابته مصیبه عزّیته و لا ترفع بناءک فوق بناءه فتسدّ علیه الرّیح؛ حق همسایه آن است که اگر مریض شد، عیادتش کنی و اگر مرد همراه جنازه اش بروی و اگر از تو قرض خواست بدهی و اگر حادثه خوشی بر او رخ داد بدو تهنیت گویی و اگر

مصیبتی رخ داد تعزیتش گویی و بنای خود را از بنای او فراتر نبری و جریان باد را بر او نبندی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرمة الجار علی الجار کحرمة دمه؛ حرمت همسایه بر همسایه چون حرمت خون او است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجار قبل الدار و الرفیق قبل الطریق و الزّاد قبل الرّحیل؛ همسایه را پیش از خانه و رفیق را پیش از راه و توشه را پیش از سفر باید جست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجار أحقّ بشفعه جاره ینتظر بها و إن كان غائبا إذا كان طریقهما واحدا؛ در معامله سهم همسایه مقدم است اگر راه آنها یکی است باید منتظر او بماند اگر چه غایب باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جار الدار أحقّ بدار الجار؛ همسایه خانه در خرید خانه همسایه مقدم است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوذوا باللّٰه من ثلاث فواقر: جار سوء إن رأى خیرا کتمه و إن رأى شرا أذاعه و زوجه سوء إن دخلت علیها لستک و إن غبت عنها خانتک و إمام سوء إن أحسنت لم یقبل و إن أسأت لم یغفر؛ از سه چیز به خدا پناه ببرید که کمر شکن است: همسایه بد که اگر خیری ببیند مستور دارد و اگر بدی ببیند منتشر سازد و همسر بدی که اگر پیش وی باشی بد زبانی کند و اگر پیش وی نباشی به تو خیانت کند و پیشوای بدی که اگر نیکی کنی نپذیرد و اگر بدی کنی نبخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوصیکم بالجار؛ شما را در باره همسایه سفارش می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الله تعالیٰ لیدفع بالمسلم الصّالح عن مائه أهل بیت من جیرانه البلاء. خداوند به خاطر مسلمان پارسا بلا را از صد خانه همسایه او دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنْ أَحْبَبْتُمْ أَنْ يَحْبِبَكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَادُّوا إِذَا اتَّمَنْتُمْ وَاصْدُقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ وَأَحْسِنُوا جِوَارَ مَنْ جَاوَرَكُمْ؛** اگر می خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند وقتی امانتی به شما سپردند رد کنید و همین که سخن می گوئید راست گوئید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَبِيعَ عَقَارَهُ فَلْيَعْرِضْهُ عَلَى جَارِهِ؛** وقتی کسی بخواهد خانه یا ملک خویش را بفروشد باید نخست به همسایه خویش پیشنهاد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِذَا أَثْنَى عَلَيْكَ جِيرَانُكَ أَنْتَ مَحْسَنٌ فَأَنْتَ مَحْسَنٌ وَإِذَا أَثْنَى عَلَيْكَ جِيرَانُكَ أَنْتَ مَسِيءٌ فَأَنْتَ مَسِيءٌ؛** اگر همسایگان تو را نیکوکار دانستند، نیکوکاری و اگر همسایه گانت تو را بدکار شمردند، بد کاری. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِثْنَانِ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَاطِعِ الرَّحْمِ وَجَارِ السُّوءِ؛** دو کس را خداوند روز قیامت به نظر رحمت نمی نگرد، آنکه با خویشان ببرد و آنکه با همسایه بدی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: **مَنْ الْفَوَاقِرِ الَّتِي تَقْصِمُ الظَّهْرَ جَارٍ إِنْ رَأَى حَسَنَةً أَطْفَأَهَا وَإِنْ رَأَى سَيِّئَةً أَفْشَاهَا؛** از بلاهای کمرشکن، همسایه ای است که اگر کردار خوبی را ببیند نهانش سازد، و اگر بد کرداری ببیند آن را فاش کند. تحف العقول، ص ۵۱۷

حدیث ۳۲

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : فِي وَصِيَّتِهِ لِلْحَسَنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : **سَلِّ عَنِ الرَّفِيقِ قَبْلَ الطَّرِيقِ، وَعَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ؛** امام علی - علیه السلام - ضمن سفارشی به فرزندش امام حسن - علیه السلام - فرمودند: پیش از آن که بخواهی مسافرت بروی، رفیق مناسب راه را جویا باش، و پیش از آن که منزلی را تهیه کنی همسایگان را بررسی کن که چگونه هستند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۵۵، ح ۳۶

حدیث ۳۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : **حَسِّنُوا أَخْلَاقَكُمْ، وَأَلْطِفُوا جِيرَانَكُمْ، وَأَكْرِمُوا نِسَائِكُمْ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ؛** رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: رفتار و اخلاق خود را نیکو سازید، نسبت به همسایگان با ملامت و محبت برخورد نمایید، زنان و همسران خود را گرامی دارید تا بدون حساب وارد بهشت گردید. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۰۱

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: **أَرْبَعٌ تَزِيدُ الرَّزْقَ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ حُسْنُ الْجَوَارِ وَ كَفُّ الْأَذَى وَ قَلَّةُ الضَّجْرِ؛** چهار چیز روزی را زیاد می کند: خوش اخلاقی، خوش رفتاری با همسایه، اذیت نکردن و کم کردن بی تابی. معدن الجواهر، ص ۳۹.

حدیث ۳۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: **زَكْوَةُ الْيَسَارِ بَرُّ الْجِيرَانِ وَ صِلَةُ الْأَرْحَامِ؛** زکات رفاه، نیکی با همسایگان و صله رحم است. غررالحکم، ح ۵۴۵۳.

حدیث ۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عزیز و بزرگ نخواهد شد کسی که همسایگان خود را خوار گرداند. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بد همسایگی از نشانه های پستی است. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رسیدگی به همسایگان (و سر و سامان دادن به حال و وضع آنان) از جوانمردی است. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نیکی و احسان کند به همسایگان خود خدمتکارانش بسیار شوند. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بد همسایگی و بد کرداری نسبت به نیکان از بزرگترین پستی هاست. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نخست از همسایه پرسش کن سپس از خانه. غررالحکم، باب همسایگی

حدیث ۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مجاورت و همسایگی کن با کسی که از شرش در امان باشی و خیر او از تو نگذرد. غررالحکم

، باب همسایگی

حدیث ۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: همسایه بد ، بزرگترین ، سختی و سخت‌ترین گرفتاری است. غرر الحکم ، باب همسایگی

حدیث ۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بد همسایه‌ای است همسایه بد. غرر الحکم ، باب همسایگی

حدیث ۴۵

إِنَّ أَحَبُّكُمْ أَنْ يُحِبُّكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَأَدُّوا إِذَا اتَّيَمَّنْتُمْ وَاصْبِرُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ وَأَحْسِنُوا جِوَارَ مَنْ جَاوَزَكُمْ؛ اگر می خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند وقتی امانتی به شما سپردند به سلامت برگردانید و چون سخن گوید راست گوید و با همسایگان خود به نیکی رفتار نمایید. نهج الفصاحه، ح ۵۵۴.

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَلْتَمِسُوا الْجَارَ قَبْلَ شِرَاءِ الدَّارِ وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ؛ پیش از خرید خانه، از همسایه ، و پیش از راهی شدن، از همراه پرس و جو کنید مستدرک الوسائل ، ج ۸ ، ص ۴۳۱

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَبْدٌ لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ؛ بنده ای که همسایه اش از شر او در امان نباشد، وارد بهشت نمی شود. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۵)

حدیث ۴۸

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: حسن همسایگی، این نیست که آزار نرسانی، بلکه حسن همسایگی این است که در برابر آزار و اذیت همسایه، شکیبایی. تحف العقول، ح ۴۰۹.

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از نشانه های حسن همسایگی، جویا شدن از احوال همسایه است. تحف العقول، ح ۸۵.

حدیث ۵۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احترام همسایه بر انسان، همانند احترام مادرش می باشد. مکارم الخلاق، ج ۱، ص ۲۷۴.

حدیث ۵۱

حضرت امام رضا(علیه السلام) می فرمایند: لیس منا لم یأمن جاره توائقه. از ما نیست کسی که همسایه اش از شر او در امان نباشد. عیون الاخیار الرضا، ج ۲، ص ۲۴.

حدیث ۵۲

قال الامام العسکری - علیه السلام - : قال رجل لرسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : فلان ينظر إلى حرم جاره وإن أمكنه مواعده حرام لم يضق عنه فغضب رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - و... . امام حسن عسگری - علیه السلام - فرمودند: مردی به پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - گفت: فلان کس به حرم (همسر) همسایه خود چشم می دوزد و اگر امکان عمل نامشروع دست دهد، کوتاهی نمی کند، پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - غضبناک شد و فرمودند: او را حاضر کنید، مردی که در کنار پیامبر بود گفت: یا رسول الله او از پیروان شما است و به علی - علیه السلام - عشق می ورزد و از دشمنان ما بیزاری می جوید. پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نگو که چنین کسی از شیعیان ما است، او دروغگو است زیرا شیعیان ما آن هایی هستند که همگام با ما و پیرو ما در اعمال باشند. «الثالی الاخبار، ج ۵، ص ۱۵۷»

طبیعت و محیط زیست

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السلام - للاشتر نخعی: وليكن نظرك في عمارة الأرض أبلغ من نظرك في استجلاب الخراج لأين ذلك لا يدرك إلا بالعمارة. امام علی - علیه السلام - به مالک اشتر فرمودند: باید توجه تو به آباد کردن زمین بیش از توجه به گرفتن خراج باشد؛ زیرا آن (خراج) جز در نتیجه آبادانی فراهم نمی آید. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : لا تؤووا التراب خلف الباب فإنه مأوى الشياطين. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خاکروبه را پشت در منزل نریزید؛ زیرا جایگاه شیاطین است. «علل الشرائع، ج ۲، ص ۵۸۳»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إزرعوا و اغرسوا و الله ما عمّل الناس عملاً أجلاً و لا أطيب منه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زراعت کنید و درخت بکارید؛ به خدا قسم آدمیان کاری برتر و پاک تر از این نکرده اند. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۶۸»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لا تطيب السكني إلا بثلاث: الهواء الطيب و الماء العذير العذب و الأرض الخوارة. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زندگی جز با سه چیز خوش نمی شود: هوای پاک، آب فراوان گوارا و زمین نرم و سست (آماده زراعت). «تحف العقول، ص ۳۲۰»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ نُشْرَةٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نگاه کردن به سبزه، موجب شادابی است. «نهج البلاغه، حکمت ۴۰۰»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : النَّشْوَةُ فِي عَشْرَةِ أَشْيَاءَ: الْمَشْيُ وَالرُّكُوبُ وَالْإِرْتِمَاسُ فِي الْمَاءِ وَالنَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شادابی در ده چیز است: پیاده روی، (اسب) سواری، آب تنی (شنا) و نگاه کردن به سبزه ... «الخصال، ص ۴۴۳»

حدیث ۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لَا تُفْسِدْ عَلَى الْقَوْمِ مَاءَهُمْ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: آب مورد نیاز مردم را آلوده نکن. «الکافی، ج ۳، ص ۶۵»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لَقَدْ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - يَمُرُّ عَلَى الْمَدْرَةِ فِي وَسْطِ الطَّرِيقِ فَيَنْزِلُ عَنْ دَائِبَتِهِ حَتَّى يُنْحِيهَا بِيَدِهِ عَنِ الطَّرِيقِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: امام سجاد - علیه السلام - هرگاه در میان راه به کلوخی بر می خورد، از مرکب پیاده می شد و با دستش آن را از راه دور می کرد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۵۰»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لَا تَقْطَعُوا الشَّامَرَ فَيَبْعَثَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ الْعَذَابَ صَبًّا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: درختان میوه را قطع نکنید که خداوند بر شما عذاب فرو می ریزد. «الکافی، ج ۵، ص ۲۹۴»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : الْكِيمِيَاءُ الْأَكْبَرُ الزَّرَاعِيَّةُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بزرگ‌ترین کیمیا، کشاورزی است. «الکافی، ج ۵، ص ۲۶۱»

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الزَّرَاعِيَّةِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: در میان کارها، کاری محبوب‌تر از کشاورزی، در نزد خدای متعال نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۶۱»

حدیث ۱۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : الزَّارِعُونَ كُنُوزُ الْأَنْامِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کشاورزان گنج‌های مردمان‌اند. «الکافی، ج ۵، ص ۲۶۱»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **أَطْبُوا الرِّزْقَ فِي حَبَايَا الْأَرْضِ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: روزی را از آنچه در زمین پنهان است، بجوئید. «کنز العمال، ح ۹۳۰۲»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَا مِنْ رَجُلٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ قَدْرَ مَا يَخْرُجُ مِنْ ثَمَرِ ذَلِكَ الْغَرْسِ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که نهالی بکارد، خداوند به مقدار میوه‌ای که از آن درخت به دست می‌آید، در نامه اعمال او پاداش می‌نویسد. «کنز العمال، ح ۹۰۵۷»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **إِنْ قَامَتِ السَّاعَةُ وَ فِي يَدِ أَحَدِكُمْ فَسِيلَةٌ، فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَقُومَ حَتَّى يَغْرِسَهَا، فَلْيَغْرِسْهَا**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: اگر قیامت فرا رسد و در دست یکی از شما نهالی باشد، چنانچه بتواند قبل از آن خواستن آن را بکارد، باید آن را بکارد. «کنز العمال، ح ۹۰۵۶»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا، فَيَأْكُلُ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ طَيْرٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَتْ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر مسلمانی درختی بنشانند یا کشته‌ای بکارد و انسان یا پرنده یا چارپایی از آن بخورد، برای او صدقه محسوب می‌شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۶۰»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ نَصَبَ شَجْرَةً وَ صَبَرَ عَلَى حِفْظِهَا وَالْقِيَامِ عَلَيْهَا حَتَّى تُثْمَرَ كَانَ لَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ يُصَابُ مِنْ ثَمَرِهَا صَدَقَةٌ عِنْدَ اللَّهِ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس درختی بکارد و در نگهداری آن بکوشد تا میوه دهد، در برابر هر چه از آن میوه به دست آید، پاداشی نزد خدا خواهد داشت. «میزان الحکمه، ح ۹۱۴۳»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ أَمَاطَ عَنِ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ مَا يُؤْذِيهِمْ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَجْرَ قِرَاءَةِ أَرْبَعِ مِائَةِ آيَةٍ كُلِّ حَرْفٍ مِنْهَا بِعَشْرِ حَسَنَاتٍ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس چیز آزار دهنده‌ای را از راه مسلمانان بردارد، خداوند پاداش قرائت چهارصد آیه را که برای هر آیه ده حسنه است، در نامه اعمال او می‌نویسد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۵۰»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **لَا تُحْرِقُوا النَّخْلَ وَ لَا تُغْرِقُوا بِالْمَاءِ وَ لَا تَقْطَعُوا شَجْرَةً مُثْمِرَةً وَ لَا تُحْرِقُوا زَرْعًا لِأَنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ لَعَلَّكُمْ تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ**. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نخل را نسوزانید و آن را در آب غرق نکنید. درخت بارور را

قطع نکنید و زراعت را به آتش نکشید؛ زیرا شما نمی‌دانید، شاید در آینده به آن نیازمند شوید. «الکافی، ج ۵، ص ۲۹»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : النَّظْرُ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ عِبَادَةٌ: النَّظْرُ فِي وَجْهِ الْوَالِدَيْنِ وَ فِي الْمُصْحَفِ وَ فِي الْبَحْرِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: نگاه کردن به سه چیز عبادت است: به صورت پدر و مادر، به قرآن و به دریا. «بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۳۶۸»

حدیث ۲۱

امام علی علیه السلام: اتَّقُوا اللَّهَ فِي عِبَادِهِ وَ بِلَادِهِ فَإِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّى عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبُهَائِمِ؛ تقوای الهی را درباره بندگان خدا و شهرهای او رعایت کنید؛ زیرا حتی از اماکن و حیوانات از شما سؤال خواهد شد. نهج البلاغه، از خطبه ۱۶۶.

حدیث ۲۲

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: گنج‌های الهی در زمین نهفته است و هیچ کاری نزد خداوند، محبوب‌تر از زراعت و کشاورزی نیست. تمام پیامبران خدا کشاورز بودند، جز ادريس که کارش دوزندگی بود. الحدیث، ص ۶.

حدیث ۲۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : خَيْرُ الْأَعْمَالِ الْحَرْثُ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بهترین کارها کشاورزی است. «میزان الحکمه، ح ۷۵۴۵»

مسافرت و آداب آن

حدیث ۱

قال الامام الرضا - عليه السلام - : إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنَزِلِكَ فِي سَفَرٍ أَوْ حَضَرٍ، فَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ، آمَنْتُ بِاللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، مَا شَاءَ اللَّهُ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: هر گاه برای سفر یا غیر آن از منزل خارج شدی، بگو: به نام خدا، ایمان آوردم به خدا، توکل کردم به او، هر چه خدا بخواهد، همان می‌شود، و هیچ قدرت و نیرویی غیر از خدا نیست. «اصول کافی، ج ۲، ص ۵۴۳».

حدیث ۲

كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِذَا أَرَادَ سَفَرًا جَمَعَ عِيَالَهُ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْدِعُكَ دِينِي وَ نَفْسِي وَ مَالِي وَ أَهْلِي وَ وَلَدِي وَ جِيرَانِي. امام باقر - عليه السلام - زمانی که می‌خواستند مسافرت کنند، عیال و فرزندان را در خانه ای جمع کرده، دعا می‌نمودند و می‌فرمودند: خدایا دین، نفس، مال، اهل، فرزندان و همسایگان خودم را به تو می‌سپارم. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۶».

حدیث ۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : اِذَا ارَدْتَ سَيْفَرًا فَاسْتَرْ سِيْلَامَتَكَ مِنْ رَبِّكَ بِمَا طَابَتْ بِهِ نَفْسُكَ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر گاه عزم سفر کردی، سلامت خود را با دادن صدقه ای که دلت به آن خشنود است از خداوند بخواه. «مکارم الاخلاق، ص ۲۵۷».

حدیث ۴

لَمَّا سَمِعَ امِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اَبَادِرَ، شَيَعَهُ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَعَقِيلُ بْنُ اَبِي طَالِبٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ وَعَمَارُ بْنُ يَاسِرٍ، قَالَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ: وَدَعُوا اَحَاكِمُمْ فَإِنَّهُ لَا بُدَّ لِلشَّاحِصِ أَنْ يُمَضَّيَ وَلِلْمُشَيِّعِ أَنْ يَرْجَعَ. زمانی که حضرت علی - عليه السلام - ابوذر را (در ماجرای تباعد او به ریزه) بدرقه می کردند، امام حسن - عليه السلام - و امام حسین - عليه السلام - و عقیل و عبدالله بن جعفر و عمار بن یاسر نیز او را بدرقه کردند، حضرت علی - عليه السلام - فرمودند: برادران را وداع کنید که مسافر، باید برود و بدرقه کننده برگردد. «من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۷۵».

حدیث ۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا قَدِمَ الرَّجُلُ مِنَ السَّفَرِ وَدَخَلَ مَنْزِلَهُ يَتَّبِعِي أَنْ لَا يَشْتَغَلَ بِشَيْءٍ حَتَّى يَصُبَّ عَلَى نَفْسِهِ الْمَاءَ وَ يُصَلِّيَ رَكَعَتَيْنِ وَيَسْجُدَ وَيَشْكُرَ اللَّهَ مِائَةً مَرَّةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: وقتی کسی از مسافرت برگشت و داخل خانه اش شد، سزاوار است قبل از هر چیز حمام کرده و دو رکعت نماز (مستحبی) گزارد و سجده کند و صد مرتبه خدا را شکر نماید. «مکارم اخلاق، ص ۲۷۶».

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ يُصَافِحُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، فَإِذَا قَدِمَ الْوَاحِدُ مِنْهُمْ فِي سَفَرِهِ فَلَقِيَ أَخَاهُ عَائِقَهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اصحاب پیامبر - صلی الله علیه و آله - (موقع بازگشت از حبشه) با هم مصافحه کردند (دست دادند) و هر گاه یکی از آنها از سفر باز می گشت و برادرش را ملاقات می کرد با او معانقه (دست در گردن انداختن و دیده بوسی) می کرد. «مکارم اخلاق، ص ۲۷۶».

حدیث ۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اَلْتَّوَاضُلُ بَيْنَ الْإِخْوَانِ فِي الْحَضَرِ التَّرَاوُرُ وَ فِي السَّفَرِ التَّكَاتُبُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ارتباط با برادران در حضر (وطن) به وسیله دید و بازدید انجام می گیرد و در مسافرت با نامه. «وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۴۹۴».

حدیث ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ أَبِي كَانَ يَقُولُ: مَنْ قُوَّةُ الْمَسَافِرِ حِفْظُ نَفَقَتِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: پدرم (امام باقر (علیه السلام)) می فرمودند: نگهداری و حفظ آذوقه (در طول سفر) موجب قدرت و توانایی مسافر می شود. «فروع کافی، ج ۴، ص ۳۶۳».

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : يَكْرَهُ السَّفَرُ وَالسَّعْيُ فِي الْحَوَائِجِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بُكْرَةً مِنْ أَجْلِ الصَّلَاةِ فَأَمَّا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَجَائِزٌ يُتَبَرَّكُ

به امام صادق - علیه السلام - فرمودند: سفر و تلاش برای برآوردن حاجات خود در صبح جمعه، به خاطر نماز جمعه مکروه است، اما بعد از نماز جمعه جائز و پر برکت می باشد. «بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۲۲۴».

حدیث ۱۰

كَانَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِذَا أَرَادَ سَفْرًا، قَالَ: اللَّهُمَّ خَلِّ سَبِيلَنَا، وَ أَحْسِنْ تَسْبِيرَنَا، وَ أَعْظِمْ عَافِيَتَنَا. امام صادق - علیه السلام - وقتی اراده سفر می کردند، می فرمودند: خدایا راه را بر ما بگشا، و سفر ما را نیکو قرار بده، و سلامت و عافیت ما را زیاد گردان. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۷۱».

حدیث ۱۱

قَالَ الامام الصادق - عليه السلام - : إِفْتِخْ سَفْرَكَ بِالصَّدَقَةِ، وَ أَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ إِذَا بَدَأَ لَكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: سفت را با صدقه آغاز کن و هر گاه برایت مشکلی پیش آمد، آیه‌الکرسی را بخوان. «فروع کافی، ج ۴، ص ۲۸۳».

حدیث ۱۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : حَقُّ عَلَى الْمُسْلِمِ إِذَا أَرَادَ سَفْرًا أَنْ يُعَلِّمَ إِخْوَانَهُ وَ حَقُّ عَلَى إِخْوَانِهِ إِذَا قَدِمَ أَنْ يَأْتُوهُ. پیامبر خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: شایسته است مسلمان، هنگام مسافرت برادرانش را مطلع گرداند و برادرانش نیز هنگام بازگشت، به استقبال او بروند. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۲۹».

حدیث ۱۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : مِنْ السُّنَّةِ إِذَا خَرَجَ الْقَوْمُ فِي سَفَرٍ أَنْ يُخْرِجُوا نَفَقَتَهُمْ، فَإِنَّ ذَلِكَ أَطْيَبُ لَأَنْفُسِهِمْ، وَ أَحْسَنُ لِأَخْلَاقِهِمْ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: از کارهای نیک این است که وقتی گروهی به مسافرت می روند، خرج سفرشان را با خود بردارند که این کار موجب آرامش خاطر و خوش اخلاقی آنان خواهد بود. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۸۷».

حدیث ۱۴

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - يُسَافِرُ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَ قَالَ: يَوْمُ الْخَمِيسِ يَوْمٌ يُجِبُهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ مَلَائِكَتُهُ. پیامبر - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - در روز پنج شنبه مسافرت می کردند و می فرمودند: پنجشنبه روزی است که خدا و رسولش و ملائکه آن را دوست دارند. «بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۲۲۶».

حدیث ۱۵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : عَلَيْكُمْ بِالسَّيْرِ فِي اللَّيْلِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطَوِّسُ بِاللَّيْلِ. پیامبر خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: شبانه سفر کنید که زمین به وسیله شب پوشیده می شود. «روضة کافی، ج ۸، ص ۳۱۴».

حدیث ۱۶

كان رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - إِذَا وَدَّعَ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَ: رَحِمَكُمُ اللهُ وَزَوَّدَكُمُ التَّقْوَى وَوَجَّهَكُمُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ. پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وقتی مؤمنی را وداع می کردند، می فرمودند: خدا تو را رحمت کند و به تقویت بیافزاید و تو را به هر خیری برساند. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۷۶».

حدیث ۱۷

في وصية رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لعلی - عليه السلام - : يا عَلِيُّ لَا تَخْرُجْ فِي سَفَرٍ وَخَدَاكَ. در وصیت حضرت پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به علی - عليه السلام - آمده است: یا علی تنها مسافرت نکن. «روضه کافی، ج ۸، ص ۳۰۳».

حدیث ۱۸

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا كَانَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هرگاه سه نفر همسفر باشند، باید یکی را از میانشان سرپرست خود نمایند. «میزان الحکمه، ج ۴، ص ۴۷۱».

حدیث ۱۹

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ فِي السَّفَرِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بزرگ قوم، خادم آنها در سفر است. «مکارم اخلاق، ص ۲۶۵».

حدیث ۲۰

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَعَانَ مُؤْمِنًا مُسَافِرًا، نَفَسَ اللهُ عَنْهُ ثَلَاثًا وَسَبْعِينَ كَرْبِيَةً. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس مسافر مؤمنی را کمک کند، خداوند از او هفتاد و سه گرفتاری رادفع می کند. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۹۳».

حدیث ۲۱

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... إِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ سَفَرَهُ فَلْيَسْرِعِ الْإِيَابَ إِلَى أَهْلِهِ. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ... زمانی که یکی از شما سفرش را تمام کرد زود به نزد اهلیش برگردد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۰۰».

حدیث ۲۲

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى سَفَرٍ ثُمَّ قَدِمَ عَلَى أَهْلِهِ فَلْيَهْدِهِمْ. رسول اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هرگاه کسی از شما به سفر برود و سپس به خانه اش باز گردد، برای اهل خانه هدیه ای بیاورد. «بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۲۸۳».

حدیث ۲۳

قَالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى سَفَرٍ فَلْيُودِّعْ إِخْوَانَهُ فَإِنَّ اللهَ جَاعِلٌ لَهُ فِي دُعَائِهِمُ الْبَرَكَاتِ. رسول اکرم -

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر گاه کسی به سفری می رود، با برادرانش وداع کند که خداوند در دعای آنها برای او برکت قرار می دهد. «کنز العمال، ح ۱۷۴۷۳».

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: إِذَا كَانَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ فِي سَفَرٍ فَلْيَوْمَهُمْ أَقْرَبُهُمْ وَإِنْ كَانَ أَضْعَرُهُمْ سِنًا فَإِذَا أَمَّهُمْ فَهُوَ أَمِيرُهُمْ. پیامبر اسلام - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر گاه در سفر سه نفر شد، باید آنکه آگاه تر است، سرپرست باشد، اگر چه از نظر سن کوچکتر از دیگران باشد و آنکه سرپرستی دیگران را پذیرفت او رهبر و امیر آنهاست. «کنز العمال، ح ۱۷۵۴۸».

حدیث ۲۵

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَا يَخْرُجُ فِي سَفَرٍ يُخَافُ فِيهِ عَلَى دِينِهِ وَصَلَاتِهِ. علي - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: به سفری که در آن بیم خطر بر دین و نماز هست، نروید. «بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۰۸».

حدیث ۲۶

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَمَا مَرُوءَةُ السَّفَرِ، فَبَدَلُ الزَّادِ وَقِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَى مَنْ صَيَّبَكَ وَكَثْرَةُ ذِكْرِ اللَّهِ - عَزَّوَجَلَّ - فِي كُلِّ مَضْعَدٍ وَمَهْيَطٍ وَقِيَامٍ وَقُعُودٍ. حضرت علي - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: امیا مردانگی در سفر، عبارت است از: بخشش مال، کمی اختلاف (سازگاری) با همسفران، و زیادی ذکر خدای عزوجل در هر پستی و بلندی و نشست و برخاستی (در هر یک از منازل سفر). «بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۲۶۶».

حدیث ۲۷

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْمُرُوءَةُ فِي السَّفَرِ كَثْرَةُ الزَّادِ وَطَيِّبُهُ وَيَذْلُهُ لِمَنْ كَانَ مَعَكَ، وَكَتْمَانُكَ عَلَى الْقَوْمِ أَمْرَهُمْ بَعْدَ مُفَارَقَتِكَ إِيَّاهُمْ، وَكَثْرَةُ الْمَزَاحِ فِي غَيْرِ مَا يُسْخِطُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ. امام صادق - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: جوانمردی در مسافرت برگرفتن توشه زیاد است و باکمال رغبت بخشیدن آن به همراهانت است و اینکه هر وقت از آنها جدا شدی امر آنها را پنهان داری و بسیار شوخی کنی در آنچه که خدا را به خشم نمی آورد. «مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۵۴۱»

مهمانی و ضیافت

حدیث ۱

قال الإمام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلْيَصِلْ بِهِ الْقَرَابَةَ وَ لِيُحْسِنْ مِنْهُ الضِّيَافَةَ. امام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: هر که خداوند به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کرده و مهماننداری نماید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۱»

حدیث ۲

قال الإمام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - (لعلاء بن زياد، لما رأى سعة داره): ما كنت تصنع بسعة هذه الدار في الدنيا و أنت إليها في الآخرة كنت أحوج؟ و بلى إن شئت ... امام علي - عَلَيْهِ السَّلَام - (وقتی خانه وسیع علاء بن زیاد را دید به او) فرمودند: این خانه وسیع در

دنیا به چه کار تو می آید، وقتی در آخرت به آن محتاج تری؟ آری، اگر بخواهی می توانی به وسیله چنین خانه ای به آخرت دست یابی به شرط آن که در این خانه از میهمان پذیرایی کنی، به خویشاوندان رسیدگی کنی و حقوق آن را بگذاری، در این صورت به وسیله این خانه به آخرت دست یافته ای. «نهج البلاغه، خطبه ۲۰۹»

حدیث ۳

قال الإمام علی - علیه السلام - (لما رئی حزینا فسئل عن علتہ): لسبب أتت لم یضف إلینا ضیف. روزی امام علی - علیه السلام - را غمگین یافتند، از سبب ناراحتی ایشان پرسیدند، حضرت فرمودند: هفت روز است که مهمانی بر ما وارد نشده است. «بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۲۸»

حدیث ۴

قال الإمام علی - علیه السلام - (مما كتب إلى ابن حنیف عامله علی البصرة): یابن حنیف! فقد بلغنی أن رجلا من فتیة أهل البصرة دعاك إلى مأدبة، ... امام علی - علیه السلام - در نامه ای به ابن حنیف، کارگزار خود در بصره، چنین نوشت: ای پسر حنیف! به من خبر رسیده که مردی از جوانان بصره تو را به میهمانی دعوت کرده و تو با شتاب به آن مجلس رفته ای و خوراک های رنگارنگ و کاسه های بزرگ نوشیدنی در برابرت نهاده اند. گمان نمی کردم تو به میهمانی جماعتی روی که نیازمندان آن ها رانده شده اند و توانگرانشان دعوت شده. «نهج البلاغه، نامه ۴۵»

حدیث ۵

قال الإمام الصادق - علیه السلام - : من الحقوق الواجبات للمؤمن علی المؤمن أن یجیب دعوتہ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: یکی از حقوق واجب مؤمن بر مؤمن، این است که دعوت او را بپذیرد. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۰»

حدیث ۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : لذة الكرام فی الإطعام، و لذة اللثام فی الطعام. امام علی - علیه السلام - فرمودند: لذت کریمان، در خوراندن است و لذت لثیمان (انسان های پست)، در خوردن. «غرر الحکم، ح ۷۶۳۸»

حدیث ۷

قال الإمام الصادق - علیه السلام - : هلک لامرئ احتقر لأخیه ما حضره، هلک لامرئ احتقر من أخیه ما قدم إليه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هلاک باد مردی که آن چه را پیش برادرش می گذارد، ناچیز شمارد و هلاک باد مردی که آن چه را برادرش جلو او می گذارد، ناچیز شمارد. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۶»

حدیث ۸

قال الإمام الرضا - علیه السلام - : دعا رجل أمير المؤمنين - علیه السلام - فقال له: قد أجتک علی أن تضمن لی ثلاث خصال، قال: وما هی یا أمير المؤمنين؟ ... امام رضا - علیه السلام - فرمودند: مردی امیرالمؤمنین - علیه السلام - را به میهمانی دعوت کرد. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: می پذیرم به شرط این که سه قول به من بدهی. آن شخص پرسید آن ها چیستند؟ حضرت

فرمودند: از بیرون چیزی برای من تهیه نکنی، حاضری خانه ات را از من دریغ نکنی و به زن و فرزندان اجحاف ننمایی. مرد گفت هر چه شما بفرمایید. پس علی بن ابی طالب - علیه السلام - دعوت او را پذیرفت. «عیون أخبار الرضا - علیه السلام -»، ج ۲، ص ۴۲، ح ۱۳۸»

حدیث ۹

إن الحارث الأعور أتى أمير المؤمنين - عليه السلام - فقال: يا أمير المؤمنين جعلني الله فداك! أحب أن تكرمني بأن تأكل عندي ... حارث اعور خدمت امیرالمؤمنین - علیه السلام - آمد و عرض کرد: ای امیر المؤمنین خداوند مرا فدای تو کند! دوست دارم به من افتخار دهی و نزد من غذا بخوری. حضرت فرمودند: به شرط این که خودت را به زحمت نیندازی و آن گاه وارد خانه او شد. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۷»

حدیث ۱۰

قال الإمام علي - عليه السلام - : قوت الأجساد الطعام و قوت الأرواح الإطعام. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خوراک بدن‌ها، غذاست و خوراک جانها، اطعام کردن. «مشكاة الأنوار، ح ۳۲۵»

حدیث ۱۱

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إذا أتاك أخوك فأته بما عندك وإذا دعوته فتكلف له. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه برادر (دینی ات) ناخوانده بر تو وارد شد، همان غذایی که در خانه داری برایش بیاور و هر گاه او را دعوت کردی در پذیرایی از او زحمت بکش. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۷۹»

حدیث ۱۲

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إذا دخل عليك أخوك فأعرض عليه الطعام، فإن لم يأكل فأعرض عليه الماء، فإن لم يشرب فأعرض عليه الوضوء. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه برادرت به خانه تو وارد شد به او غذا تعارف کن، اگر نخورد به او آب تعارف کن، اگر آب ننوشید به او وضو گرفتن پیشنهاد کن. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۹۰»

حدیث ۱۳

قال ابن أبي يعفور: رأيت عند أبي عبد الله - عليه السلام - ضيفا، فقام يوما في بعض الحوائج، فنهاه عن ذلك، وقام بنفسه إلى تلك الحاجة، وقال: نهى رسول الله - صلى الله عليه وآله - عن أن يستخدم الضيف. ابن ابی یعفور می گوید: در خانه امام صادق - علیه السلام - میهمانی دیدم. روزی آن شخص مشغول انجام بعضی از کارها شد. در این هنگام حضرت او را از انجام آن ها نهی کرد و خود به انجام آن ها مشغول شد و فرمودند: رسول خدا - صلی الله علیه و آله - از به کار گرفتن میهمان، نهی فرموده است. «الکافی، ج ۶، ص ۲۸۳»

حدیث ۱۴

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : إذا دخل أحدكم على أخيه في رحله فليقعد حيث يأمر صاحب الرحل، فإن صاحب الرحل أعرف

بعورة بيته من الداخلة عليه. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر گاه یکی از شما به خانه برادرش وارد شد، هر جا صاحب خانه گفت همان جا بنشیند، زیرا صاحب خانه به وضع اتاق خود از میهمان آشنا تر است. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۵۱»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يتكلمن أحد لضيفه ما لا يقدر. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ کس نباید بیش از توانش، خود را برای میهمان به زحمت اندازد. «کنز العمال، ح ۲۵۸۷۶»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - (في وصيته لعلی): يا علی! لا وليمة إلا في خمس: في عرس، أو خرس، أو عذار، أو وکار، أو ركاز: فالعرس التزويج، و الخرس النفاس بالولد، و العذار الختان، و الوکار في بناء الدار و شرائها، و الركاز الرجل يقدم من مكة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - (در سفارشی به علی - عليه السلام -) فرمودند: ای علی! ولیمه جز در پنج مورد نباشد: برای ازدواج، برای تولد فرزند، برای ختنه کردن، برای ساختن یا خرید خانه و برای بازگشت از مکه. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۵۶، ح ۵۷۶۲»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الوليمة أول يوم حق، والثاني معروف، وما زاد رياء وسمعة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ولیمه دادن روز اول حق است و روز دوم احسان، از دو روز که گذشت خودنمایی و شهرت طلبی است. «الکافی، ج ۶، ص ۲۸۳»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الضيافة أول يوم والثاني والثالث، و ما بعد ذلك فإنها صدقة تصدق بها عليه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: میهمانی یک روز و دو روز و سه روز است. بعد از آن، آن چه به او داده می شود، صدقه است. «الکافی، ج ۶، ص ۲۸۳»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الضيف يلف ليلتين، فإذا كانت الليلة الثالثة فهو من أهل البيت يأكل ما أدرک. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: میهمان تا دو شب پذیرایی شود و از شب سوم جزو اهل خانه به شمار می آید و هر چه رسید بخورد. «الکافی، ج ۶، ص ۲۸۳»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إذا دعى أحدكم إلى طعام فلا يستبعن ولده، فإنه إن فعل ذلك كان حراما و دخل عاصيا. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر گاه یکی از شما (بدون فرزند) به میهمانی دعوت شد، فرزندش را هم به دنبال خود راه نیندازد که اگر چنین کند، کار حرامی کرده و با نافرمانی وارد خانه میزبان شده است. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۱»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من أكل طعامه مع ضيفه فليس له حجاب دون الرب. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس غذای خود را با میهمانش بخورد، میان او و پروردگار هیچ حجابی نباشد. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۶»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من أحب أن يحبه الله و رسوله فليأكل مع ضيفه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس دوست دارد که خدا و رسولش او را دوست داشته باشند، با میهمانان خود غذا بخورد. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۶»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : كفى بالمرء إثماً أن يستقل ما يقرب الى إخوانه، و كفى بالقوم إثماً أن يستقلوا ما يقربهم إليهم أخوهم. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مرد (میزبان) را همین گناه بس که غذایی را که پیش برادران خود می گذارد، کم شمارد و میهمانان را همین گناه بس که آن چه را برادرشان در برابرشان می گذارد، کم شمارند. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۶»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أبى الله لى زاد المشركين و المنافقين و طعامهم. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند ابا دارد که من از توشه و غذای مشرکان و منافقان، استفاده کنم. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۰»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لو أن مؤمنا دعانى إلى طعام ذراع شاة لأجبتة، و كان ذلك من الدين. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: اگر مؤمنی مرا به خوردن (حتی) پاچه گوسفندی دعوت کند، می پذیرم، که این کار جزو دین است. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۰»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من الجفاء ... أن يدعى الرجل إلى طعام فلا يجيب أو يجيب فلا يأكل. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: از ادب به دور است که مردی به مهمانی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و از غذای آن نخورد. «قرب الإسناد، ص ۱۶۰، ح ۵۸۳»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اوصى الشاهد من امتى و الغائب أن يجيب دعوة المسلم و لو على خمسة أميال، فإن ذلك من الدين. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به حاضران و غایبان امت خود سفارش می کنم که دعوت مسلمان را، گر چه از فاصله پنج میل باشد بپذیرند، (هر میل حدود سه فرسخ می باشد) زیرا این کار جزو دین است. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۸۰»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - (لأبي ذر و هو يعظه): لا تصاحب إلا مؤمنا، و لا يأكل طعامك إلا تقي. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - (در اندرزی به ابوذر) فرمودند: با کسی جز مؤمن، همنشینی مکن و کسی جز انسان پرهیزگار، غذای تو را نخورد. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۸۵»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - (لأبي ذر و هو يعظه): أطعم طعامك من تحبه في الله، و كل طعام من يحبك في الله عزوجل. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - (در اندرزی به ابوذر) فرمودند: کسی را که به خاطر خدا دوستش داری از غذای خود بخوران و از غذای کسی که تو را به خاطر خدای عزوجل دوست دارد، بخور. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۸۵»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يكره إجابة من يشهد وليمته الأغنياء دون الفقراء. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: پذیرفتن دعوت کسی که ثروتمندان در دعوت او هستند و فقیران حضور ندارند ناپسند است. «الدعوات، ص ۱۴۱، ح ۳۵۸»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : كل بيت لا يدخل فيه الضيف لا تدخله الملائكة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر خانه ای که مهمان به آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی شوند. «جامع الأخبار، ص ۳۷۸، ح ۱۰۵۸»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : البيت الذي يمتار منه الخير و البركة أسرع إليه من الشفرة في سنام البعير. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خیر و برکت به خانه ای که در آن اطعام می شود، سریعتر از سرعت فرو رفتن تیغ در کوهان شتر می رسد. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۴۷»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الرزق أسرع إلى من يطعم الطعام من السكين في السنام. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که اطعام می کند، روزی به او سریعتر از سرعت فرو رفتن کارد در کوهان شتر، می رسد. «المحاسن، ج ۲، ص ۱۴۷»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الضيف ينزل برزقه، و يرتحل بذنوب أهل البيت. رسول خدا - صلى الله عليه و آله -

فرمودند: مهمان، روزی خود را می آورد و گناهان اهل خانه را می برد. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۶۱»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر که به خدا و روز واپسین ایمان دارد، باید میهمانش را گرامی بدارد. «جامع الأخبار، ص ۳۷۷، ح ۱۰۵۳»

حدیث ۳۶

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : المكارم عشرة، فإن استطعت أن تكون فيك فلتكن: ... إقرأ الضيف. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مکارم (اخلاق) ده تاست، اگر توانی آن ها را داشته باشی، چنان باش: (یکی از آنها) مهمان نوازی است. «الخصال، ص ۴۳۱، ح ۱۱»

حوادث و بلايا

حدیث ۱

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : فَإِنْ آتَاكُمْ اللَّهُ بِعَافِيَةٍ فَاقْبَلُوا، وَإِنْ أُتِلْتُمْ فَاصْبِرُوا. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: اگر خداوند به شما عافیت و سلامتی داد قدرشناس باشید و اگر به بلاء و گرفتاری مبتلا کرد صبور باشید. «نهج البلاغه، خطبه ۹۸»

حدیث ۲

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : ادفعوا امواج البلاء بالدُّعا. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: موجهای بلا را با دعا از خود دور کنید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۶»

حدیث ۳

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : عِنْدَ تَنَاهِي الْبَلَاءِ يَكُونُ الْفَرَجُ. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: پایان هر بلا، گشایش است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲»

حدیث ۴

قال الامام على - عليه السلام - : فِي تَقَلُّبِ الْأَحْوَالِ، عَلِمَ جَوَاهِرُ الرِّجَالِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: چهره واقعی انسانها در تحولات و گرفتاریها مشخص می گردد. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۸۶»

حدیث ۵

قال الامام الباقر - عليه السلام - : الْمُؤْمِنُ يَبْتَلَى بِكُلِّ بَلِيَّةٍ وَيَمُوتُ بِكُلِّ مَيْتَةٍ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَقْتُلُ نَفْسَهُ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: مؤمن به هر گرفتاری و بلا- مبتلا- می گردد به بهر نوع مرگ می میرد، اما دست به خودکشی نمی زند. «بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۹۶»

حدیث ۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : مَا الْمُبْتَلَى الَّذِي قَدْ اِسْتَدَّ بِهِ الْبَلَاءُ بِأَخْوَجٍ اِلَى الدُّعَاءِ الَّذِي لَا يَأْمَنُ الْبَلَاءُ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: کسی که سخت گرفتار بلا شده است، از کسی که از بلا در امان نیست (هنوز بلا به او نرسیده)، نیازش به دعا بیشتر نمی باشد. «نهج البلاغه، حکمت ۳۰۲»

حدیث ۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَقُولُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ: يَا دُنْيَا تَحَرَّزِي عَلَيَّ عَبْدَ الْمُؤْمِنِ بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: یا دنیای من! خداوند می فرماید: ای دنیا، با انواع بلا و گرفتاری بر بنده مؤمن گردش کن، و از نظر معیشت بر او سخت گیر، تا اینکه بار اقامت به سوی ما بسته و قصد ماندن در دنیا را نکند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۵۲»

حدیث ۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِذَا غَضِبَ اللهُ عَلَيَّ أُمَّةٍ وَلَمْ يَنْزِلْ بِهَا الْعَذَابَ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هرگاه خدا بر امتی غضب کند و عذاب بر آنها نفرستد، آنها را به چند بلا مبتلا می کند: ارزانی را از آنها گرفته و عمرهایشان را کوتاه و بازار گمانشان را بی سود، درختهایشان را بیثمر، نهرها را بی آب، بارانها را بی موقع و انسانی بداخلاق را بر آنها حاکم می کند. «خصال صدوق، ج ۲، ص ۴۱۵»

حدیث ۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِذَا عَمِلْتُ أُمَّتِي خَمْسَ عَشْرَةَ خِصْلَةً خَلَّ بِهَا الْبَلَاءُ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هرگاه امت من پانزده کار را مرتکب شوند گرفتار بلا میگردند: امانت را غنیمت بدانند و زکات دادن را زیان شمارند، به خاطر رضایت همسر از مادر نافرمانی کنند، با دوست خوش رفتار و با پدر بد رفتار باشند. پست ترین افراد بر آنها ریاست کنند در حالی که مردم از ترس احترامشان کنند، آوازه‌های نامشروع در مساجد بلند شود ... «خصال صدوق، ج ۲، ص ۵۹۴»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَا زَلْتُ أَنَا وَمِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ قَبْلِي وَالْمُؤْمِنِينَ، مَبْتَلِينَ بِمَنْ يُؤْذِنَا... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: زمانی بر من و انبیاء پیشین و همچنین مؤمنان نگذشت، مگر اینکه ما را آزار رسانده اند و مؤمن اگر در قله کوه هم باشد آزار می بیند، برای اینکه مستحق پاداش خداوند شود. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۲۸»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : قَالَ اللهُ تَعَالَى: يَا دَاوُودُ قُلْ لِعِبَادِي، يَا عِبَادِي... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند به حضرت داود - علیه السلام - خطاب کرد: ای داود! به بندگانم بگو، ای بندگان من اگر راضی به قضا و شاکر بر نعمتها و صابر در برابر بلاهایم نیستید، بدنبال پروردگاری غیر از من بروید. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۳۶»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : فَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا، إِبْتِلَاءَ بَعْظِيمِ الْبَلَاءِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هرگاه خداوند بنده ای را دوست داشته باشد او را به بلایی بزرگ گرفتار می کند. «اصول کافی، ج ۳، ص ۳۷۷»

حدیث ۱۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما بلى الله العبادَ بشيءٍ أشدَّ عليهم من إخراجِ الدرَاهِمِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند هیچ بلایی (امتحانی) را برای بندگانش، همانند گرفتاری (و امتحان) نروتمند شدن قرار نداده است. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۳۹»

حدیث ۱۴

قال الامام على بن الحسين - عليه السلام - : إني لا كرهه إنَّ يُعَافَى الرَّجُلُ فِي الدُّنْيَا، وَلَا يُصِيبُهُ شَيْءٌ مِنَ الْمَصَائِبِ. امام زين العابدين - عليه السلام - فرمودند: کراهت دارم از مردی که در دنیا به عافیت بسر برد و هیچ مصیبتی از مصائب دنیا به او نرسد. «بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۷۶»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَتَّى تَعُدُّوا الْبَلَاءَ نِعْمَةً وَالرِّخَاءَ مُصِيبَةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: تا بلا را نعمت و آسایش را مصیبت ندانید، مؤمن نیستید. «تحف العقول، ص ۴۴۱»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : يُتَّبَعِي لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَكُونَ فِيهِ خِصَالٌ: ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سزاوار است که مؤمن دارای خصلتهایی باشد: در بحراناها و حوادث ثابت قدم و در بلاها صابر و در گشایش شاکر و به رزق خود قانع باشد. «تحف العقول، ص ۴۱۹»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا أَضَيْفَ الْبَلَاءُ إِلَى الْبَلَاءِ، كَانَ مِنَ الْبَلَاءِ عَافِيَةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: وقتی بلا بر بلا افزوده شد، (گرفتاری مؤمن زیاد گردید)، پس از آن دوران عافیت و نجات (از بلا) فرا می رسد. «تحف العقول، ص ۴۱۴»

حدیث ۱۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ أَيُّوبَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - مَعَ جَمِيعِ مَا يُبْتَلَى بِهِ لَمْ يَسْتَنْ لَهُ رَائِحَةٌ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ایوب - علیه السلام - با آن همه گرفتاری که داشت، بوی بدی از او پیدا نشد. و زشت رو نگردید. و کسی که به نزدش آمد و شد داشت از او وحشت نکرد، اما کناره گیری مردم از او به خاطر تنگدستی بود. «خصال صدوق، ج ۲، ص ۲۶۲»

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِئْتَلَى اَيُّوبَ - عليه السلام - سَيِّعَ سَيْنِينَ بِلَا ذَنْبٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حضرت ایوب - عليه السلام - هفت سال به بلا مبتلا بود و حال آنکه گناهی نداشت. «خصال صدوق، ج ۲، ص ۴۶»

حدیث ۲۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ فِيمَا نَاجَى اللهُ بِهِ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ: يَا مُوسَى - عليه السلام - ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: در نجوایی که خداوند با حضرت موسی - عليه السلام - داشت، فرمودند: ای موسی! مخلوقی را خلق نکردم که از بنده ای مؤمن نزد من محبوب تر باشد. هر گاه مبتلا به گرفتاری شده، آنگاه بر بلایم صابر و در برابر نعمتهایم سپاس گذار و به قضایم راضی بوده است. این بنده از جمله صدیقین در نزد من است. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۳۵»

حدیث ۲۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ اهلَ الْحَقِّ لَمْ يَزَالُوا مُنْذُ كَانُوا فِي شِدَّةٍ، اَمَّا اِنَّ ذَالِكُ اِلَى مَدَّةٍ قَلِيلَةٍ و عَافِيَةٍ طَوِيلَةٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زمانی بر اهل حق نمی گذرد، مگر اینکه مدتی را در شدت و سختی باشند. اما این مدت کوتاه عافیت طولانی را بدنبال دارد. «بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۱۴»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ، كَلَّمَا زِيدَ فِي اِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بِلَائِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مؤمن به منزله کفه ی ترازو است، هر چه بر ایمانش افزوده گردد، بر بلایش نیز افزوده می شود. «بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۱۰»

حدیث ۲۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ يُبْتَلَى الْمُؤْمِنَ بِكُلِّ بَلِيَّةٍ، يُمِيتُهُ بِكُلِّ مَيْتَةٍ، وَلَا يُبْتَلَى بِذَهَابِ عَقْلِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند مؤمن را بهر بلایی گرفتار می کند و بهر مرگی می میراند اما هرگز به بی خردی (و دیوانگی) گرفتار نمی کند. «اصول کافی، ج ۵، ص ۹۱»

حدیث ۲۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اَلْمُؤْمِنُ لَا يَمْضِي عَلَيْهِ اَرْبَعُونَ لَيْلَةً، اِلَّا عَرَضَ لَهُ اَمْرٌ يَحْزُنُهُ، يُدَكِّرُ بِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بر هیچ مؤمنی چهل شب نگذرد، مگر اینکه امری بر او عارض شده و او را اندوهگین کند و با این عمل متوجه خدا شود. «اصول کافی، ج ۵، ص ۸۴»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ اللهَ اِذَا أَحَبَّ عَبْدًا، عَتَّهُ بِالْبَلَاءِ عَتًّا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر گاه خداوند بنده ای را دوست بدارد، او را در گرداب بلا فرو می برد. «اصول کافی، ج ۵، ص ۸۲»

حدیث ۲۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَاداً فِي الْأَرْضِ مِنْ خَالِصِ عِبَادِهِ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای خداوند در زمین بنده‌هایی است که بنده‌های خالص اویند، اما هیچ نعمتی از آسمان فرود نمی‌آید مگر اینکه آنها را از آن منصرف نموده و بدست دیگران اندازد و هیچ بلائی فرود نیاید، مگر این که آنان از آن بهره مند شوند. «اصول کافی، ج ۵، ص ۸۲»

حدیث ۲۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ، جَعَلَ وَلِيَّهُ فِي الدُّنْيَا غَرْضاً لِعَدُوِّهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند در دنیا، دوستان خود را هدف دشمن قرار می‌دهد. «اصول کافی، ج ۵، ص ۷۴»

حدیث ۲۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ عَظِيمَ الْأَجْرِ لَمَعَ عَظِيمُ الْبَلَاءِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اجر و ثواب بزرگ همراه با بلای بزرگ است. «اصول کافی، ج ۳، ص ۳۷۶»

حدیث ۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءَ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: گرفتارترین مردم پیامبران و سپس آنهایی هستند که از حیث فضیلت بعد از آنان قرار دارند. «بحار الانوار، ج ۱۵، ص ۵۳»

حدیث ۳۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَمْ يُؤْمِنْ اللَّهُ مُؤْمِنٌ مِنْ هَزَاهِرِ الدُّنْيَا، وَلَكِنَّهُ آمَنَهُ مِنَ الْعَمَى فِيهَا وَالشَّقَاءِ فِي الْآخِرَةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند مؤمن را از فتنه‌ها و حوادث دنیا در امان قرار نداد، ولی از گمراهی در دنیا و بدبختی در آخرت نجات بخشید. «اصول کافی، ج ۵، ص ۸۹»

حدیث ۳۱

قال امیرالمؤمنین - عليه السلام - : إِنَّ الْبَلَاءَ لِظَالِمِ أَدَبٍ، وَلِلْمُؤْمِنِ امْتِحَانٌ، وَلِلنَّبِيَّاءِ دَرَجَةٌ، وَلِلْأَوْلِيَاءِ كِرَامَةٌ. امیرمؤمنان - عليه السلام - فرمودند: بلا برای ظالم ادب، برای مؤمن آزمایش، برای پیامبران مقام و برای اولیاء کرامت و بزرگواری است. «بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۳۵»

مشورت**حدیث ۱**

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : اتبع من يبكيك وهو لك ناصح، ولا تتبع من يضحكك وهو لك غاش. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: از کسی که تو را می‌گریاند، اما خیرخواه توست پیروی کن و از کسی که تو را می‌خندانند، اما با تو یکرنگ نیست،

پیروی مکن. «محاسن، ج ۲، ص ۴۴۰»

حدیث ۲

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : لا تشاور أحمق، و لا تستعن بكذاب، و لا تثق بمودة ملول، فإن الكذاب يقرب لك البعيد ويبعد لك القريب و الأحمق يجهد لك نفسه و لا يبلغ ما تريد و الملول أوثق ما كنت به خذلك ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: با احمق مشورت مکن و از دروغگو کمک مگیر و به دوستی آدم دل مرده تکیه مکن، زیرا دروغگو دور را نزدیک و نزدیک را دور در نظرت جلوه می دهد و احمق خودش را برای تو خسته می کند اما به آنچه می خواهی نمی رساندت و آدم دل مرده در زمانی که کاملاً به او اعتماد داری، تنهایت می گذارد و در اوج ارتباط با او، از تو می برد. «تحف العقول، ص ۳۱۶»

حدیث ۳

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : لا تكونن أول مشير و إياك والرأى الفطير و تجنب ارتجال الكلام و لا تشر على مستبد برأيه و لا على وغد و لا على متلون و لا على لجوج و خف الله في موافقه هوى المستشير ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: در مشورت نخستین کسی مباش که نظر می دهد و از اظهار رأی خام و ناپخته پرهیز و از ناسنجیده گویی دوری کن و طرف مشورت آدم خود رأی و سست اندیش و دمدمی مزاج و لجوج قرار مگیر و از خدا بترس و سعی نکن در مشورت مطابق میل و هوس مشورت کننده نظر دهی، زیرا که سعی در جلب رضایت او پستی است. «بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۴»

حدیث ۴

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إذا أردت أمراً فلا تشاور فيه أحدا حتى تشاور ربك، قال: قلت له: وكيف اشاور ربی؟ قال: تقول: أستخير الله مائة مرة، ثم تشاور الناس، فإن الله يجری لك الخيرة على لسان من أحب. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر گاه اراده کاری کردی، پیش از مشورت با پروردگارت با هیچ کس مشورت مکن. راوی می گوید: عرض کردم: چگونه با پروردگارم مشورت کنم؟ فرمودند: صد مرتبه می گویی: از خدا خیر (و راه درست) را می طلبم سپس با مردم مشورت می کنی در این صورت خداوند خیر و صلاح تو را بر زبان هر که دوست داشته باشد، جاری می سازد. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۹۸»

حدیث ۵

قال الإمام الرضا - عليه السلام - (لما ذكر عنده أبوه): كان عقله لا توازي به العقول و ربما شاور الاسود من سودانه، فقيل له: تشاور مثل هذا؟! فقال: إن الله تبارك و تعالی ربما فتح على لسانه. امام رضا - عليه السلام - (هنگامی که در حضور پدر بزرگوارش سخن به میان آمد)، فرمودند: هیچ خردی با خرد آن حضرت برابری نمی کرد با این حال گاه با یکی از غلامان سیاه خود مشورت می کرد به ایشان عرض شد: با چنین کسی مشورت می کنی؟ فرمودند: چه بسا که خدا تبارک و تعالی (نظر درست را) بر زبان او جاری کند. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۹۹»

حدیث ۶

قال الإمام الحسن - عليه السلام - : ما تشاور قوم إلا هدوا إلى رشدهم. امام حسن - عليه السلام - فرمودند: هیچ مردمی با هم مشورت نکردند مگر آن که راه درست (حل مشکلات) خود را پیدا کردند. «تحف العقول، ص ۲۳۳»

حدیث ۷

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إن المشورة لا تكون إلا بحدودها الأربعة ... فأولها أن يكون الذي تشاوره عاقلاً، والثانية أن يكون حراً متديناً، والثالثة أن يكون صديقاً مواخياً ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مشورت جز با حدود چهارگانه آن تحقق نپذیرد، نخستین حد آن این است که کسی که با او مشورت می کنی خردمند باشد، دوم این که آزاده و متدین باشد، سوم این که دوست و برادروار باشد و چهارم اینکه راز خود را به او بگویی و او به اندازه خودت از آن راز آگاه باشد، اما آن را بیوشاند و به کسی نگوید. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۹۸»

حدیث ۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لن يهلك امرؤ عن مشورة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ انسانی از مشورت کردن نابود نمی شود. «محاسن، ج ۲، ص ۴۳۶»

حدیث ۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الحزم أن تستشير ذا الرأي و تطيع أمره. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دوراندیشی آن است که با صاحب نظر مشورت کنی و به نظر او عمل نمایی. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا مظاهره أوثق من المشاورة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ پشتیبانی قابل اعتمادتر از مشورت نیست. «محاسن، ج ۲، ص ۴۳۵»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من استشاره أخوه المؤمن فلم يمحصه النصيحة سلبه الله لبه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که برادر مؤمنش با وی مشورت کند و او صادقانه راهنمایش نکند، خداوند عقلش را از او بگیرد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۴»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مشاورة العاقل الناصح رشد و يمن و توفيق من الله، فإذا أشار عليك الناصح العاقل فإياك والخلاف، فإن في ذلك العطب. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مشورت کردن با خردمند خیرخواه، مایه هدایت و میمنت است و توفیقی است از جانب خداوند، پس هر گاه خیرخواه خردمند تو را راهنمایی کرد، مبادا مخالفت کنی که موجب نابودی می شود. «محاسن، ج ۲، ص ۴۳۸»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : تصدقوا على أخيكم بعلم يرشده ورأى يسدده. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند:

با دانشی که برادر شما را راهنمایی می‌کند و با نظری که راه درست را به او نشان می‌دهد، به وی صدقه بدهید. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من غش المسلمين في مشورة فقد برئت منه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که به مسلمانان در مشورتی خیانت کند، من از او بیزارم. «عیون أخبار الرضا - علیه السلام -، ج ۲، ص ۶۶»

حدیث ۱۵

قال الإمام علي - عليه السلام - : استشر عدوك العاقل، واحذر رأي صديقك الجاهل. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با دشمن دانای خود مشورت کن و از نظر دوست نادان خود بپرهیز. «غرر الحکم، ح ۲۴۷۱»

حدیث ۱۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : لا تستشر الكذاب، فإنه كالسراب يقرب عليك البعيد ويبعد عليك القريب. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با دروغگو مشورت مکن، چون دروغگو، مانند سراب، دور را در نظرت نزدیک نشان می‌دهد و نزدیک را دور. «غرر الحکم، ح ۱۰۳۵۱»

حدیث ۱۷

قال الإمام علي - عليه السلام - : لا تشركن في رأيك جانا، يضعفك عن الأمر و يعظم عليك ما ليس بعظيم. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هرگز در اندیشه خود ترسو را شریک مگردان، که اراده تو را در انجام کارها به ضعف می‌کشاند و آنچه را که بزرگ نیست در نظرت بزرگ می‌نمایاند. «غرر الحکم، ح ۱۰۳۴۹»

حدیث ۱۸

قال الإمام علي - عليه السلام - : لا تدخلن في مشورتك بخيلا، فيعدل بك عن القصد و يعدك الفقر. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در مشورت خود بخیل را داخل مگردان که تو را از حق و میانه روی باز می‌دارد و از فقر می‌ترساند. «غرر الحکم، ح ۱۰۳۴۸»

حدیث ۱۹

قال الإمام علي - عليه السلام - : خيانه المستسلم والمستشير من أفضع الامور، وأعظم الشرور، و موجب عذاب السعير. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خیانت کردن به فرد تسلیم شده و مشورت کننده، از شنیع ترین کارها و بزرگترین بدیها است و موجب عذاب آتش افروخته می‌شود. «غرر الحکم، ح ۵۰۷۵»

حدیث ۲۰

قال الإمام علي - عليه السلام - : لا يستغنى العاقل عن المشاورة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خردمند، از مشورت کردن بی

نیاز نیست. «غرر الحکم، ح ۱۰۶۹۳»

حدیث ۲۱

قال الإمام علی - علیه السلام - : إذا أنکرت من عقلک شیئا فاقصد برأی عاقل یریل ما أنکرته. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر گاه با فکر خود به جایی نرسیدی، از اندیشه خردمندی که مشکل تو را حل می کند پیروی کن. «غرر الحکم، ح ۴۱۵۶»

حدیث ۲۲

قال الإمام علی - علیه السلام - : ظلم المستشیر ظلم و خیانه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ستم کردن به مشورت کننده، هم ظلم است و هم خیانت. «غرر الحکم، ح ۶۰۳۷»

حدیث ۲۳

قال الإمام علی - علیه السلام - : الاستشارة عين الهدایة، وقد خاطر من استغنی برأیه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مشورت کردن، دیده راهیابی است و کسی که به رأی و نظر خویش اکتفا کند، خود را به خطر افکنده است. «نهج البلاغه، حکمت ۲۱۱»

حدیث ۲۴

قال الإمام علی - علیه السلام - : المشاورة راحة لك وتعب لغيرك. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مشورت کردن، مایه راحتی تو و زحمت دیگری است. «غرر الحکم، ح ۱۸۵۷»

حدیث ۲۵

قال الإمام علی - علیه السلام - : المستشار علی طرف النجاح. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مشورت کننده، بر لبه پیروزی است. «غرر الحکم، ح ۱۲۱۷»

حدیث ۲۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : المستشار متحصن من السقط. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که مشورت کند، از لغزیدن در خطاها مصون می ماند. «غرر الحکم، ح ۱۲۰۷»

حدیث ۲۷

قال الإمام علی - علیه السلام - : المشورة تجلب لك صواب غيرك. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مشورت کردن، اندیشه های درست دیگران را برای تو کسب می کند. «غرر الحکم، ح ۱۵۰۹»

حدیث ۲۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : بعثنی رسول الله - صلی الله علیه و آله - علی الیمن، فقال و هو یوصینی: یا علی ما حار من استخار و

لا- ندم من استشار. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: رسول خدا - صلّی الله علیه و آله - مرا به (امارت) یمن فرستاد و به من سفارش کرد: ای علی! کسی که از خدا طلب خیر کرد، سرگردان نشد و کسی که مشورت نمود، پشیمان نگشت. «أمالی شیخ طوسی، ص ۱۳۶»

حدیث ۲۹

قال الإمام علی - علیه السلام - : شاور فی امورک الذین یخشون الله ترشد. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: در کارهای خود با افراد خدا ترس مشورت کن، تا راه درست را بیابی. «غرر الحکم، ح ۵۷۵۶»

حدیث ۳۰

قال الإمام علی - علیه السلام - : شاور ذوی العقول، تأمن الزلل والندم. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: با خردمندان مشورت کن، تا از لغزش و پشیمانی در امان مانی. «غرر الحکم، ح ۵۷۵۵»

حدیث ۳۱

قال الإمام زین العابدین - علیه السلام - : حق المستشیر إن علمت أن له رأیا أشرت علیه، وإن لم تعلم أرشدته إلى من يعلم. امام سجاد - علیه السّلام - فرمودند: حق مشورت کننده این است، که اگر برای راهنمایی او نظری داری، راهنمایی کنی و اگر اطلاعی نداشته باشی او را به کسی که (در آن زمینه) آگاهی دارد، راهنمایی کنی. «الخصال، ص ۵۷۰»

اخلاقی

فضایل اخلاقی

حدیث ۱

قال الإمام زین العابدین (علیه السلام): القول الحسن یثری المال، و ینمی الرزق، و ینسی فی الأجل، و یحبب إلى الأهل، و یدخل الجنة. امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: گفتار نیک دارایی را زیاد می کند و روزی را افزایش می دهد و أجل را به تأخیر می اندازد و انسان را نزد اهل و خانواده محبوب می گرداند و (شخص را) به بهشت می برد. «أمالی صدوق، ص ۱۲، ح ۱»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : والذی نفسی بیده، ما أنفق الناس من نفقة أحب من قول الخیر. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: سوگند به آن که جانم در دست اوست، مردم هیچ انفاقی نکردند که دوست داشتنی تر از گفتار نیک باشد. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۱۱، ح ۸»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من حسن إسلام المرء ترکه الکلام فیما لا یعنیه. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: از نشانه های نیکویی اسلام شخص دم فرو بستن از بیهوده گویی است. «بحار الانوار، ج ۲، ص ۵۵، ح ۲۸»

حدیث ۴

قال الامام علی بن الحسین - علیه السلام - : ما مِنْ جَرَعَةٍ أَحَبَّ الی الله من جَرَعَتین: جَرَعَةُ غِیْظٍ رَدَّهَا مُؤْمِنٌ بِحِلْمٍ أَوْ جَرَعَةُ مَصِیْبَةٍ رَدَّهَا مُؤْمِنٌ بِصَبْرٍ. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: نزد خداوند متعال حالتی محبوبتر از یکی از این دو حالت نیست: حالت غضب و خشمی که مؤمن با بردباری و حلم از آن بگذرد و حالت بلا- و مصیبتی که مؤمن آن را با صبر و شکیبائی پشت سر بگذارد. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۴۲۴»

حدیث ۵

قال الامام العسکری - علیه السلام - : مَنْ كَانَ الْوَرَعُ سَجِیْتَهُ وَ الْکَرَمُ طَبِیْعَتَهُ وَ الْحِلْمُ خَلْتَهُ کَثُرَ صَدِیقُهُ وَ الثَّنَاءُ عَلَیْهِ. امام حسن عسکری - علیه السلام - فرمودند: هر کس ورع و پرهیزگاری روش زندگی او، بزرگواری و سخاوت عادت او و صبر و بردباری برنامه اش باشد، دوستانش زیاد خواهند بود و دیگران او را مورد مدح و ستایش قرار می دهند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۹»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا یَعْدُمُ الصَّبْرُ الظَّفَرَ وَ ان طَالَ بِهِ الزَّمَانُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: انسان صبور و شکیبا، پیروزی را از دست نمی دهد گر چه زمان رسیدن آن طولانی شود. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۵»

حدیث ۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : إِنَّ الصَّبْرَ وَ حُسْنَ الخُلُقِ وَ الْبِرَّ وَ الْحِلْمَ من أخلاق الانبیاء. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر و شکیبائی و اخلاق نیکو و بردباری، از اخلاق پیامبران است. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۳»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : الصَّبْرُ أَحْسَنُ حُلَلِ الْایْمَانِ وَ أَشْرَفُ خَلَائِقِ الْانْسَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر، بهترین جامه ایمان و برترین خوی انسان است. «غررالحکم، ص ۲۸۱، ح ۶۲۳۲»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السلام - : ثَوَابُ الصَّبْرِ أَعْلَى الثَّوَابِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: پاداش صبر، بالاترین پاداش ها است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۱، ح ۶۲۴۰»

حدیث ۱۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الصَّبْرُ جَنَّةٌ مِنَ الْفَاقَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر و بردباری سپری در برابر فقر و تنگدستی است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۴۰»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : الصّبرُ کفیلُ بالظّفْرِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: صبر، ضامن پیروزی است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۳، ح ۶۳۱۲»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : زینُ الدّین الصّبرُ و الرضا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: زینت و زیبایی دین، صبر و رضا (به قضای پروردگار) است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۱، ح ۶۲۴۳»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : الصّبرُ ثمرهُ الايمان. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: صبر، ثمره و نتیجه ایمان است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۰، ح ۶۲۱۷»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : أقوى عِدوِّ الشدائدِ الصّبر. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: قوی ترین دشمن سختی ها، صبر و شکیبائی است. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۲، ح ۶۲۷۵»

حدیث ۱۵

امام علی - علیه السّلام - فرمودند: برترین عبادت ها، صبر، خاموشی و انتظار فرج می باشد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۲۰»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : الصّبرُ صبران، صبرٌ علی ما تکره و صبرٌ ممّا تُحبّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: صبر بر دو قسم است، صبر بر آنچه که دوست نداری و به تو رسیده است و صبر بر چیزی که دوست می داری و نمی توانی به آن دست یابی. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۵»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : العَمَلُ الخالِصُ، الذی لا تُریدُ أَنْ یَحْمَدَکَ عَلَیْهِ أَحَدٌ إِلَّا اللهُ عَزَّوَجَلَّ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: عمل خالص آن است که نخواهی کسی جز خدای عزوجل، تو را بر انجام آن کار بستاید. «الکافی، ج ۲، ص ۱۶»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : بِالْإِخْلَاصِ تَتَفَاضَلُ مَرَاتِبُ الْمُؤْمِنِينَ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: تفاوت و برتری درجات مؤمنان بر یکدیگر به اخلاص است. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۹»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : عَلَى قَدْرِ قُوَّةِ الدِّينِ يَكُونُ خُلُوصُ النِّيَّةِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: خلوص نیت به اندازه شدت دینداری است. «غررالحکم، ح ۶۱۹۲»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ أَخْلَصَ بَلَغَ الْأَمَالَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که اخلاص ورزد، به آرزوهایش برسد. «غررالحکم، ح ۷۶۷۵»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْزَهُدُ سَجِيَّةُ الْمُخْلِصِينَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: پارسایی، سرشت و خوی مخلصان است. «غررالحکم، ح ۶۶۲»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : فِي إِخْلَاصِ النِّيَّاتِ نَجَاحُ الْأُمُورِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: موفقیت در کارها به خالص کردن نیت ها است. «غررالحکم، ح ۶۵۱۰»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْعَمَلُ كُلُّهُ هَبَاءٌ إِلَّا مَا أَخْلَصَ فِيهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اعمال همه بر باد است، مگر آنچه از روی اخلاص باشد. «غررالحکم، ح ۱۴۰۰»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : لَوْ خَلَصَتْ النِّيَّاتُ لَزَكَّتِ الْأَعْمَالُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اگر نیت ها خالص شود، اعمال پاکیزه گردد. «غررالحکم، ح ۷۵۷۸»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : عِنْدَ تَحَقُّقِ الْإِخْلَاصِ تَسْتَنِيرُ الْبَصَائِرُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: چون اخلاص تحقق یابد، دیده بصیرت روشن شود. «غررالحکم، ح ۶۲۱۱»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : بِالْإِخْلَاصِ تُرْفَعُ الْأَعْمَالُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: به سبب اخلاص، اعمال (به درگاه خدا) بالا می رود. «غررالحکم، ح ۴۲۴۲»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : فی الاخلاصِ یكونُ الخَلاصُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: رهایی و نجات در اخلاص است. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۵۴»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : الاخلاصُ شیمهُ افاضلِ النَّاسِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اخلاص، خوی برترین مردمان است. «غررالحکم، ح ۵۹۷»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : الاخلاصُ عِبَادَةُ الْمُقَرَّبِينَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اخلاص، عبادت مقربان الهی است. «غررالحکم، ح ۱۹۷»

حدیث ۳۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : زیادهُ الشُّکرِ وَ صَلَوةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فی العُمُرِ وَ تَفْسُخُ فی الاجلِ. امام علی - علیه السّلام - : شکرگزاری فراوان و صلّه رحم، عمر را زیاد می کنند و بر مهلت زندگی می افزایند. «عیون الحکم والمواعظ، ص ۲۷۵، ح ۴۹۹۹»

حدیث ۳۱

قال الله عزوجل: ای احمد! می دانی به کدام دلیل تو را بر دیگر انبیا برتری دادم؟ به دلیل یقین و حسن خلق و سخاوت نفس و دلسوزی برای مردم. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۵)

حدیث ۳۲

قال الله عزوجل: ای احمد! پرهیزکاری، زینت مؤمن و ستون برپایی دین است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۳۳

قال الامام علی بن الحسین - علیه السّلام - : الصَّبْرُ وَ الرِّضَا عن قضاءِ الله رأس طاعةِ الله ... امام سجاد - علیه السّلام - فرمودند: صبر و خشنودی از قضای الهی، اصل و اساس اطاعت خداوند است. هر که صبر و رضا در برابر قضای الهی داشته باشد، جز خیر برای او نخواهد بود. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۹۹»

حدیث ۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما نَعْلَمُ شَیْئاً یَزِيدُ فی العُمُرِ إِلَّا صَلَوةَ الرَّحِمِ، حَتَّى ان الرَّجُلَ یَکُونُ اَجَلُهُ ثَلَاثَ سِنینَ فِی کون وَ صولاً لِلرَّحِمِ فِی زَیدِ اللّهِ فی عُمُرِهِ ثَلَاثینَ سَنَةً فِی جَعْلِهَا ثَلَاثًا وَ ثَلَاثینَ سَنَةً، وَ یَکُونُ اَجَلُهُ ثَلَاثًا وَ ثَلَاثینَ سَنَةً فِی کون قاطعاً لِلرَّحِمِ، فِی نَقْضِ اللّهِ ثَلَاثینَ سَنَةً وَ یَجْعَلُ اَجَلَهُ اِلی ثَلَاثِ سِنینَ ؛ ما، غیر از صلّه رحم، چیزی نمی شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صلّه رحم می شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می افزاید و آن را سی و سه سال می کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می کند و خداوند هم سی سال از عمر او می کاهد و عمرش را به سه سال،

کاهش می دهد . کافی : ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷

حدیث ۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ صَاحَبَ النَّاسَ بِالَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُصَاحِبُوهُ كَانَ عَدْلًا . هر که با مردم چنان رفتار کند که دوست دارد آنان با او رفتار کنند ، عادل است . کنز الفوائد : ۲ / ۱۶۲ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يُصَابُ بِشَيْءٍ فِي جَسَدِهِ فَيَتَّصِدُّ بِهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهِ دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ بِهِ خَطِيئَةٌ . هیچ مرد مسلمانی نیست که به قسمتی از بدنش آسیبی وارد شود و از (قصاص) آن درگذرد ، مگر این که خداوند به سبب آن یک درجه بالایش برد و یک گناه از او بزدايد . کنز العمال : ۳۹۸۵۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۶

حدیث ۳۷

امام باقر علیه السلام : صَلُّهُ الْأَرْحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُسَمِّحُ الْكُفَّ وَتُطَيِّبُ النَّفْسَ ، وَتَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَتُنَسِّي فِي الْأَجْلِ ؛ صلّه رحم خلق و خوی را نیکو ، دست را بخشنده ، جان را پاکیزه و روزی را زیاد می کند و اجل را به تأخیر می اندازد . الکافی : ۲ / ۱۵۲ / ۱۲

حدیث ۳۸

امام علی علیه السلام : مِنْ كَرَمِ الْمَرْءِ بُكَاءُؤُهُ عَلَى مَا مَضَى مِنْ زَمَانِهِ ، وَحَنِينُهُ إِلَى أَوْطَانِهِ ، وَحِفْظُهُ قَدِيمِ إِخْوَانِهِ ؛ از بزرگواری انسان، گریستن اوست بر عمر سپری شده‌اش و علاقه او به میهنش و نگهداشتن دوستان دیرینه‌اش . بحار الأنوار : ۷۴ / ۲۶۴ / ۳ منتخب میزان الحکمه : ۵۹۶

حدیث ۳۹

امام علی علیه السلام : غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ ؛ اوج فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۶۳۷۹

حدیث ۴۰

امام علی علیه السلام : لَا شَرَفَ كَالْعِلْمِ ؛ هیچ شرافتی ، چون دانش نیست . نهج البلاغه : الحکمه ۱۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام : رَأْسُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ ، غَايَةُ الْفَضَائِلِ الْعِلْمُ ؛ سرآمد فضیلتها ، دانش است ؛ نقطه پایان فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۵۲۳۴ / ۶۳۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْعِلْمُ رَأْسُ الْخَيْرِ كُلِّهِ ، وَالْجَهْلُ رَأْسُ الشَّرِّ كُلِّهِ ؛ دانایی ، سرآمد همه خوبیهاست و نادانی

سرآمد همه بديها . بحار الأنوار : ۷۷ / ۱۷۵ / ۹ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۶

حدیث ۴۳

امام حسن (سلام الله عليه): رَأْسُ الْعَقْلِ مُعَاشِرَةُ النَّاسِ بِالْجَمِيلِ؛ خوشرفتاری با مردم، رأس خرد است. میزان الحکمه: ح ۱۳۷۰۳

حدیث ۴۴

امام صادق (سلام الله عليه): الصَّبْرُ رَأْسُ الْإِيمَانِ؛ شکیبایی، سر ایمان است. میزان الحکمه: ح ۱۰۲۲۱

حدیث ۴۵

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا بَصَدَقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ؛ خداوند عزوجل هیچ پیامبری را برنگزید، مگر به راست گفتاری و امانتداری در حق خوب و بد. الکافی: ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۱

حدیث ۴۶

امام سجّاد (سلام الله عليه): الْقَوْلُ الْحَسَنُ يُثْرِي الْمَالَ، وَيُنْمِي الرِّزْقَ؛ گفتار نیک، دارایی را زیاد می‌کند و روزی را افزایش می‌دهد. میزان الحکمه: ح ۱۸۰۶۳

حدیث ۴۷

امام علی (سلام الله عليه): مَنْ لَانَتْ عَرِيكَتُهُ وَجَبَتْ مَحَبَّتُهُ؛ هر که نرمخو و فروتن باشد محبتش [بر دلها] لازم آید. میزان الحکمه: ح ۱۰۴۵۴

حدیث ۴۸

امام صادق (سلام الله عليه): إِنْ مَنِ التَّوَاضُّعِ أَنْ يَجْلِسَ الرَّجُلُ دُونَ شَرَفِهِ؛ تواضع در مجلس، آن است که کسی در کم‌تر از جایگاهش بنشیند. الکافی: ج ۲، ص ۱۲۳، ح ۹

حدیث ۴۹

امام صادق (سلام الله عليه): الْعَدْلُ أَحْلَى مِنَ الْمَاءِ يُصِيبُهُ الظَّمَانُ؛ عدالت، گواراتر از آبی است که تشنه به آن می‌رسد. الکافی، ج ۲، ص ۱۴۶

حدیث ۵۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنْ الْعَفْوُ لَا- يَزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا عَزًّا فَتَعَاوَا يُعْزُّكُمُ اللَّهُ؛ گذشت، جز بر عزت بنده نمی‌افزاید، پس از یکدیگر در گذرید تا خداوند به شما عزت بخشد. الکافی، ج ۶، ص ۱۰۸

حدیث ۵۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا الَّذِينَ يَأْلِفُونَ وَيُؤْلَفُونَ؛ بهترین شما، خوش‌خوترین شماست آنان که الفت می‌گیرند و الفت می‌پذیرند. تحف العقول، ص ۴۵

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: خَصَلْتَانِ لَيْسَ فَوْقَهُمَا مِنَ الْبِرِّ شَيْءٌ إِلَّا إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَ النَّفْعُ لِعِبَادِ اللَّهِ؛ دو خصلت است که هیچ کار خوبی بالاتر از آن دو نیست: ایمان به خدا و سود رساندن به بندگان خدا میزان الحکمه، ج ۵، ص ۵۰۲

حدیث ۵۳

امام کاظم (سلام الله علیه): تَمُونُكَ لِلضَّعِيفِ أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ؛ کمک کردن تو به ناتوان، بهترین صدقه است. تحف العقول، ص ۴۱۴

حدیث ۵۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الْأَصْبَرُ سِتْرٌ مِنَ الْكُرُوبِ وَعَوْنٌ عَلَى الْخُطُوبِ؛ صبر، پوشاننده اندوه‌ها و یاور در برابر مشکلات است. کنز الفوائد، ص ۵۸

حدیث ۵۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينِ؛ به راستی خداوند پیشرو امانت‌دار را دوست دارد. الکافی، ج ۵، ص ۱۱۳

حدیث ۵۶

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ أَشَدَّ الْعِبَادَةِ الْوَرَعُ؛ سخت‌ترین عبادت، پارسایی است. میزان الحکمه: ح ۱۱۸۵۸

حدیث ۵۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَكْثَرُ مَا تَلَجُّ بِهِ أُمَّتِي الْجَنَّةَ تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ؛ بیشترین چیزی که مایه ورود امت من به بهشت می‌شود، پروای از خدا و اخلاقی خوش است. الکافی: ج ۲، ص ۱۰۰، ح ۶

حدیث ۵۸

امام رضا (سلام الله علیه): مَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَسَنَةً؛ هر که به روی برادر مؤمنش لبخند بزند، خداوند برایش ثوابی خواهد نوشت. دوستی: ص ۲۱۶ ح ۵۳۵

حدیث ۵۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): نَصْرُ الْمَظْلُومِ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ جِهَادٌ؛ یاری رساندن به ستم‌دیده و امر به معروف و نهی از منکر جهاد در راه خداست. جامع الأحادیث قمی، ص ۱۲۵

حدیث ۶۰

امام سجاده (سلام الله علیه) فرمودند: **إِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنَ اللَّهِ أَوْسَعُكُمْ خُلُقًا؛** نزدیک‌ترین شما به خداوند، گشاده‌خوترین شماست. الکافی: ج ۸، ص ۶۹، ح ۲۴

حدیث ۶۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِنَّ أَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَابًا صَلُّهُ الرَّحْم؛** پاداش صله رحم، سریع‌ترین پاداش کار خیری است که به انسان می‌رسد. الکافی، ج ۲، ص ۱۶۰

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: وقتی مسلمانی از کنار برادر مسلمانش عبور می‌نماید و سلام نمی‌کند ملائکه از آن مسلمان تعجب می‌کنند. محجه البیضاء جلد ۳ صفحه ۳۸۲

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: بهترین بندگان خدا آنها هستند که به وعده وفا کنند. نهج الفصاحه، صفحه ۱۷۲، حدیث ۸۵۰

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِنَّ الْعَفْوَ لَا يَزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا عِزًّا فَتَعَاَفَا يُعِزُّكُمْ اللَّهُ؛** گذشت، جز بر عزت بنده نمی‌افزاید، پس از یکدیگر درگذرید تا خداوند به شما عزت بخشد. الکافی، ج ۶، ص ۱۰۸

حدیث ۶۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **مَنْ مَشَى إِلَى ذِي قَرَابَةٍ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ لِيَصِلَ رَحِمَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَجْرَ مَاءٍ شَهِيدٍ؛** هر کس با جان و مال خود در راه صله رحم کوشش کند، خداوند عزوجل پاداش یکصد شهید به او می‌دهد. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۶

حدیث ۶۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَمَّا عَلَامَةُ التَّائِبِ فَارْبَعَةٌ: النَّصِيحَةُ لِلَّهِ فِي عَمَلِهِ وَ تَرْكُ الْبَاطِلِ وَ لُزُومُ الْحَقِّ وَ الْحِرْصُ عَلَى الْخَيْرِ؛** نشانه توبه کننده چهار است: عمل خالصانه برای خدا، رها کردن باطل، پایبندی به حق و حریص بودن بر کار خیر. (تحف العقول، ص ۲۰)

حدیث ۶۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَ لَكِنْ فِي السَّبَابِ أَحْسَنُ؛** توبه زیباست، ولی از جوان زیباتر. (کنز

العمال، ح ۴۳۵۴۲)

حدیث ۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **التَّوْفِيقُ مِنَ السَّعَادَةِ وَالْحِذْلَانُ مِنَ الشَّقَاوَةِ؛ تَوْفِيقٌ [انجام کار نیک] از خوشبختی و بی توفیقی از بدبختی است.** بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲، ح ۷۰

حدیث ۶۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: **أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ عَفَّةُ الْبَطْنِ وَالْفَرَجُ؛ بالاترین عبادت، عفت شکم و شهوت است.** تحف العقول، ص ۲۹۶

حدیث ۷۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْوُصُولَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ سَهْفٌ لَا يُدْرِكُ إِلَّا بِامْتِطَاءِ اللَّيْلِ؛ وصول به خداوند عزوجل سفری است که جز با عبادت در شب حاصل نگردد.** مسند الامام العسکری، ص ۲۹۰

حدیث ۷۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **الْخُلُقُ الْحَسَنُ عِبَادَةٌ؛ خوش اخلاقی عبادت است.** کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲

حدیث ۷۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **أَلَا أَحَدِيثُكَ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ؟ الصَّ فُحٌّ عَنِ النَّاسِ وَمُؤَاسَاةُ الرَّجُلِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ وَذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا؛ آیا به شما بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، کمک مالی به برادر (دینی) خود و بسیار به یاد خدا بودن.** معانی الأخبار، ص ۱۹۱، ح ۲

حدیث ۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الذِّكْرُ يُونِسُ اللَّبِّ وَيُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ؛ یاد خدا عقل را آرامش می دهد، دل را روشن می کند و رحمت او را فرود می آورد.** غررالحکم، ج ۲، ص ۶۶، ح ۱۸۵۸

حدیث ۷۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ فَرَجَ اللَّهُ عَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر کس اندوه و مشکلی را از مومنی بر طرف نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد.** (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸)

حدیث ۷۵

امام صادق (علیه السلام): **لِيَجْرَحَ الْمَدَائِنِي - أَلَا أَحَدِيثُكَ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ؟ الصَّ فُحٌّ عَنِ النَّاسِ ، وَمُؤَاسَاةُ الرَّجُلِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ ، وَذِكْرُ**

اللّه کثیرا؛ به جزّاح مدائنی فرمودند: آیا به تو بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، سهیم کردن برادر (دینی) در مال خود و بسیار به یاد خدا بودن. (غررالحکم، ج ۲، ص ۴۵۱، ح ۳۲۶۰)

حدیث ۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَصَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، فَأَمَتَّحْنَا أَنْفُسَكُمْ فَإِنْ كَانَتْ فِيكُمْ فَأَحْمِدُوا اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَارْغَبُوا إِلَيْهِ فِي الزِّيَادَةِ مِنْهَا - فَذَكَرَهَا عَشْرَةَ - : الْيَقِينُ، وَالْقَنَاعَةُ، وَالصَّبْرُ، وَالشُّكْرُ، وَالْحِلْمُ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَالسَّخَاءُ، وَالغَيْرَةُ، وَالشُّجَاعَةُ، وَالْمُرُوَّةُ؛ خدای تبارک و تعالی رسول خدا صلی الله علیه و آله را به مکارم اخلاق مخصوص گردانید. پس شما نیز خود را بیازمایید، اگر این صفت ها در شما بود خدای عزوجل را سپاس گوید و از او این مکارم را بیشتر بخواهید. - سپس آن ده خصلت را برشمردند - : یقین، قناعت، صبر، شکر، بردباری، خوش اخلاقی، سخاوت، غیرت، شجاعت و جوانمردی. (نهج البلاغه، خطبه ۹۱)

حدیث ۷۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: وَقَدْ سُئِلَ عَنِ مَكَارِمِ الْخِلَاقِ: أَلْعَفْوُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَصِلُهُ مَنْ قَطَعَكَ وَإِعْطَاءُ مَنْ حَرَمَكَ وَقَوْلُ الْحَقِّ وَلَوْ عَلَى نَفْسِكَ؛ درباره مکارم الاخلاق سؤال شد، فرمودند: گذشت از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه با کسی که با تو قطع رابطه کرده، عطا به آن کس که از تو دریغ داشته است و گفتن حق اگر چه بر ضد خودت باشد. (نهج الفصاحه، ح ۷۸۱)

حدیث ۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ الْخَلَائِقِ الرَّفِيقُ؛ بهترین خوبی ها رفیق است (مهربانی و لطف با مردم). (غررالحکم)

حدیث ۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْعَدْلُ أَفْضَلُ مِنَ الشُّجَاعَةِ لِأَنَّ النَّاسَ لَوْ اسْتَعْمَلُوا الْعَدْلَ عُمُومًا فِي جَمِيعِهِمْ لَاسْتَعْنَوْا عَنِ الشُّجَاعَةِ؛ عدالت بهتر از شجاعت است زیرا اگر مردم همگی عدالت را درباره همه بکار گیرند از شجاعت بی نیاز می شوند. شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۶

حدیث ۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا أَشْجَعُ مِنْ لَبِيبٍ؛ شجاع تر از خردمند، وجود ندارد. غررالحکم، ج ۶، ص ۳۷۳، ح ۱۰۵۹۱

حدیث ۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الشُّجَاعَةِ الْغَيْرَةُ؛ غیرت میوه شجاعت است. غررالحکم، ج ۳، ص ۳۲۸، ح ۴۶۲۰

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جُبِلَتِ الشُّجَاعَةُ عَلَى ثَلَاثِ طَبَائِعٍ، لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ فَضِيلَةٌ لَيْسَتْ لِلْآخَرَى: السَّخَاءُ بِالنَّفْسِ وَالنَّفَقَةُ مِنَ الذَّلِّ وَطَلَبُ الذِّكْرِ ...؛ شجاعت بر سه خصلت سرشته شده که هر یک از آنها فضیلتی دارد که دیگری فاقد آن است: از

خودگذشتگی، تن ندادن به خواری و ذلت و نامجویی. تحف العقول، ص ۳۲۳

حدیث ۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّخَاءُ وَالشَّجَاعَةُ غَرَائِزُ شَرِيفَةٌ، يَضَعُهَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِيمَنْ أَحَبَّهُ وَامْتَحَنَهُ؛ سخاوت و شجاعت خصلت های والایی هستند که خداوند سبحان آن دو را در وجود هر کس که دوستش داشته و او را آزموده باشد می گذارد.** غررالحکم، ج ۲، ص ۵۶، ح ۱۸۲۰

حدیث ۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّجَاعَةُ نُصْرَةٌ حَاضِرَةٌ وَفَضِيلَةٌ ظَاهِرَةٌ؛ شجاعت، نصرتی نقد و فضیلتی آشکار است.** غررالحکم، ج ۲، ص ۳۰، ح ۱۷۰۰

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **العَفَافُ يَصُونُ النَّفْسَ وَيُنْزِلُهَا عَنِ الدُّنْيَا؛ عَفَّتْ، نفس را مصون می دارد و آن را از پستیها دور نگه می دارد.** (غررالحکم، ح ۱۹۸۹ - منتخب میزان الحکمه، ص ۳۸۶)

حدیث ۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **العِفَّةُ أَفْضَلُ الْفُتُوَّةِ؛ عَفَّتْ، برترین جوانمردی است.** (غررالحکم، ح ۵۲۹ - منتخب میزان الحکمه، ص ۳۸۶)

حدیث ۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **العِفَّةُ رَأْسُ كَيْلٍ خَيْرٍ؛ عَفَّتْ، سرآمد هر خوبی است.** (غررالحکم، ح ۱۱۶۸ - منتخب میزان الحکمه، ص ۳۸۶)

حدیث ۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَصْلُ الْمُرُوَّةِ الْحَيَاءُ وَتَمَرَتُهَا الْعِفَّةُ؛ ریشه مردانگی حیا و میوه اش پاکدامنی است.** (غررالحکم، ج ۲، ص ۴۱۸، ح ۳۱۰۱)

حدیث ۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عَفَّتَهُ (الرَّجُلُ) عَلَى قَدْرِ غَيْرَتِهِ؛ پاکدامنی مرد به اندازه غیرت اوست.** (نهج البلاغه، حکمت ۴۷)

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَوَّلُ مَا يَوْضَعُ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُسْنُ خُلُقِهِ؛ نخستین چیزی که روز قیامت**

در ترازوی اعمال بنده گذاشته می‌شود، اخلاق خوب اوست. (قرب الإسناد، ص ۴۶، ح ۱۴۹)

حدیث ۹۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ**؛ گریه از ترس خدا سبب نجات از آتش جهنم است (حیات امام حسین، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۹۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **صَلَّمَهُ الرَّحَامُ تَزَكَّى الْعَمَالَ وَتُنْمَى الْمَوَالَ وَتَدْفَعُ الْبَلَوَى وَتُسَيِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِّئُ فِي الْجَلِّ**؛ صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می‌کند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد. (کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳)

حدیث ۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ**؛ کسی که جلوی خشمش را بگیرد خداوند نقصها و کاستی های او را می‌پوشاند. (جهاد النفس، ح ۵۲۸)

حدیث ۹۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانِ سَيِّدًا: كَظْمُ الْعَيْظِ وَالْعَفْوُ عَنِ الْمَسِيءِ وَالصِّلَةُ بِالنَّفْسِ وَالْمَالِ**؛ سه چیز است که در هر که باشد آقا و سرور است: خشم فرو خوردن، گذشت از بدکردار، کمک و صله رحم با جان و مال. (تحف العقول، ص ۳۱۷)

حدیث ۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْكُفُّ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عِفَّةٌ وَكِبْرٌ هِمَّةٌ**؛ طمع نداشتن به آنچه در نزد مردم است، (نشان) عزت نفس و بلند همتی است. (غررالحکم، ج ۱، ص ۳۶۵، ح ۱۳۸۷)

حدیث ۹۶

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: **الْخَيْرُ الَّذِي لَا شَرَّ فِيهِ، الشُّكْرُ مَعَ التَّعَمُّ وَالصَّبْرُ عَلَى النَّازِلَةِ**؛ خیری که هیچ شری در آن نیست، شکر بر نعمت و صبر بر مصیبت ناگوار است. (تحف العقول، ص ۲۳۷)

حدیث ۹۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: **التَّوَّاضِعُ نِعْمَةٌ لَا يُحْسَدُ عَلَيْهَا**؛ تواضع و فروتنی نعمتی است که بر آن حسد نبرند. تحف العقول، ص ۴۸۹

حدیث ۹۸

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: تواضع در جاتی دارد: یکی از آنها این است که انسان اندازه خود را بشناسد و با طیب خاطر خود را در آن جایگاه قرار دهد، دوست داشته باشد با مردم همان گونه رفتار کند که انتظار دارد با او رفتار کنند، اگر بدی دید آن را با خوبی جواب دهد، خشم خود را فرو خورد و از مردم درگذرد، و خداوند نیکوکاران را دوست دارد. کافی، ج ۲، ص ۱۲۴، ح ۱۳

حدیث ۹۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ثَلَاثٌ مَنْ آتَى اللَّهَ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ: الْأِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ وَالْبِشْرُ لِجَمِيعِ الْعَالَمِ وَالْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِهِ؛ هر کس یکی از این کارها را به درگاه خدا ببرد، خداوند بهشت را برای او واجب می‌گرداند: انفاق در تنگدستی، گشاده‌رویی با همگان و رفتار منصفانه. (نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۱)

حدیث ۱۰۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعَ عِلَامَاتٍ: وَجْهٌ مُتَبَسِّطٌ وَ لِسَانٌ لَطِيفٌ وَ قَلْبٌ رَحِيمٌ وَ يَدٌ مُعْطِيَةٌ؛ بهشتی‌ها چهار نشانه دارند: روی گشاده، زبان نرم، دل مهربان و دست دهنده. (مجموعه ورام، ج ۲، ص ۹۱)

حدیث ۱۰۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خَمْسُ خِصَالٍ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهَا فَلَيْسَ فِيهِ كَثِيرٌ مُسْتَمْتِعٍ أَوْلَاهَا: الْوَفَاءُ وَالثَّانِيَةُ التَّدْبِيرُ وَالثَّلَاثَةُ الْحَيَاءُ وَالرَّابِعَةُ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْخَامِسَةُ وَهِيَ تَجَمُّعُ هَذِهِ الْخِصَالِ، الْحَزْرِيَّةُ؛ پنج خصلت است که در هر کس یکی از آنها نباشد خیر و بهره زیادی در او نیست: اول: وفاداری دوم: تدبیر سوم: حیا چهارم: خوش اخلاقی و پنجم: - که چهار خصلت دیگر را نیز در خود دارد - آزادگی. (خصال، ص ۲۸۴، ح ۳۳)

حدیث ۱۰۲

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: أَلَسَّ هَهُؤُلَاءُ لَذًّا لِلْمَنَامِ وَالْجُوعُ يَزِيدُ فِي طَيِّبِ الطَّعَامِ؛ شب زنده داری، خواب را شیرین تر و گرسنگی، غذا را لذت بخش تر می‌کند. (تنبيه الخواطر، ص ۱۴۱، ح ۱۸)

حدیث ۱۰۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلَا أَحَبُّ إِلَيْكَ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ؟ الصَّخْرُ عَنْ النَّاسِ وَ مُوَاَسَاةُ الرَّجُلِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ وَ ذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا؛ آیا به شما بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، کمک مالی به برادر (دینی) خود و بسیار به یاد خدا بودن. (معانی الأخبار، ص ۱۹۱، ح ۲)

حدیث ۱۰۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلَمْكَارِمُ عَشْرٌ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ فِيكَ فَلَتَكُنْ...: صِدْقُ الْبَسِ، وَصِدْقُ اللِّسَانِ، وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ، وَإِقْرَاءُ الضَّيْفِ، وَإِطْعَامُ السَّائِلِ، وَالمُكَافَاةُ عَلَى الصَّنَائِعِ، وَالتَّدَمُّمُ لِلجَارِ، وَالتَّدَمُّمُ لِلصَّاحِبِ، وَرَأْسُهُنَّ الْحَيَاءُ؛ مکارم ده تا است: اگر می‌توانی آنها را داشته باش ...: استقامت در سختی‌ها، راستگویی، امانتداری، صله رحم، میهمان نوازی، اطعام

نیازمند، جبران کردن نیکی‌ها، رعایت حق و حرمت همسایه، مراعات حق و حرمت رفیق و در رأس همه، حیا. (غررالحکم، ج ۶، ص ۴۴۱، ح ۱۰۹۲۶)

حدیث ۱۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا تَقَفَّهَ الرَّفِيعُ تَوَاضَعًا؛ انسان بلند مرتبه چون به فهم و دانایی رسد، متواضع می‌شود. (غررالحکم، ج ۳، ص ۱۳۳، ح ۴۰۴۸)

حدیث ۱۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَشْرَفُ الْخَلَائِقِ التَّوَّاضِعُ وَالْحِلْمُ وَلَيْنُ الْجَانِبِ؛ شریف‌ترین اخلاق، تواضع، بردباری و نرم‌خویی است. (غررالحکم، ج ۲، ص ۴۴۲، ح ۳۲۲۳)

حدیث ۱۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللَّهُ لِخَاصَّةِ أَوْلِيَائِهِ وَهُوَ لِبَاسُ التَّقْوَى وَدَرَعُ اللَّهِ الْحَصِينَةَ وَجَنَّتُهُ الْوَثِيقَةَ؛ براستی که جهاد یکی از درهای بهشت است که خداوند آن را برای اولیای خاص خود گشوده است. جهاد جامه تقوا و زره استوار خداوند و سپر محکم اوست. (نهج البلاغه، خطبه ۲۷)

حدیث ۱۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَفُوزُ بِالْجَنَّةِ إِلَّا مَنْ حَسِنَتْ سِرِيرَتُهُ وَخَلَصَتْ نِيَّتُهُ؛ به پاداش بهشت نمی‌رسد مگر آن کس که باطنش نیکو و نیتش خالص باشد. (غررالحکم، ج ۶، ص ۴۲۳، ح ۱۰۸۶۸)

حدیث ۱۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ تَقْوَى اللَّهِ مِفْتَاحُ سِدَادٍ ، وَذَخِيرَةُ مَعَادٍ ، وَعِتْقٌ مِنْ كُلِّ مَلَكَةٍ ، وَنَجَاةٌ مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ ، بِهَا يَنْجُحُ الطَّالِبُ ، وَيَنْجُو الْهَارِبُ ، وَتُنَالُ الرَّغَائِبُ؛ تقوای خدا، کلید پاکی و درستی و اندوخته‌ای برای معاد و باعث آزادی از هر بندگی و رهایی از هر نابودی است. به وسیله تقواست که جوینده به مطلوبش می‌رسد و گریزان (از عذاب و کیفر الهی) رهایی می‌یابد و به خواست‌ها رسیده می‌شود. (نهج البلاغه، خطبه ۲۳۰)

حدیث ۱۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِلَةُ الرَّحِمِ تُدِرُّ النَّعَمَ وَتَدْفَعُ النَّقَمَ؛ صله رحم، نعمت‌ها را فراوان می‌کند و سختی‌ها را از بین می‌برد. (غررالحکم، ح ۵۸۳۶)

حدیث ۱۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَكْمُلُ الْمَكَارِمُ إِلَّا بِالْعَفَافِ وَالْيَتَارِ؛ مکارم اخلاق به کمال نمی‌رسد، مگر با پاکدامنی و از خود گذشتگی. (التوحید، ص ۱۲۷)

حدیث ۱۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَوْ كُنَّا لَا نَرْجُو جَنَّةَ وَلَا نَخْشَى نَارًا وَلَا ثَوَابًا وَلَا عِقَابًا لَكَانَ يَتَّبِعُنَا أَنْ نَطْلُبَ مَكَارِمَ الْخَلْقِ فَإِنَّهَا مِمَّا تَدُلُّ عَلَى سَبِيلِ النَّجَاحِ؛ اگر هم به بهشت امید (و باور) نمی داشتیم و از دوزخ نمی هراسیدیم و پاداش و کیفری در میان نمی بود باز شایسته بود که در طلب مکارم اخلاق بر آییم، زیرا که راه موفقیت و پیروزی در تحصیل مکارم اخلاق است. (التوحید، ص ۶۳)

حدیث ۱۱۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: الْأَصْرَعَةُ كُلُّ الصَّرَعَةِ الَّتِي يَغْضِبُ فَيَشْتَدُّ غَضَبُهُ وَيَحْمَرُّ وَجْهُهُ وَيَقْشَعِرُّ شَعْرُهُ فَيَصْرَعُ غَضَبُهُ؛ کمال دلیری آن است که کسی خشمگین شود و خشمش شدت گیرد و چهره اش سرخ شود و موهایش بلرزد، امّا بر خشم خود چیره گردد. نهج الفصاحه، ح ۱۸۷۲

حدیث ۱۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: يَرُوى عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى - حُقَّتْ مَحَبَّتِي عَلَى الْمُتْرَورِينَ فِيَّ وَحُقَّتْ مَحَبَّتِي عَلَى الْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ وَهُمْ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالصَّيِّدِيُّونَ بِمَكَانِهِمْ؛ خداوند متعال می فرماید: بر خود واجب کرده ام دوست داشتن کسانی را که به خاطر من به دیدار یکدیگر می روند و کسانی که در راه من به یکدیگر بخشش می نمایند، چنین کسانی (روز قیامت) بر منبری از نورند به گونه ای که پیامبران و صدیقین به جایگاه آنان غبطه می خورند. (صحیح ابن حبان، ج ۲، ص ۳۳۸)

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيَّيَّ الْحَلِيمَ الْعَفِيفَ الْمُتَعَفِّفَ؛ خداوند انسان با حیای بردبار پاک دامنی را که پاکدامنی می ورزد، دوست دارد. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۲، ح ۸)

حدیث ۱۱۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: يَا عَلِيُّ وَلِلْعَالَمِ ثَلَاثٌ عَلَامَاتٍ: صِدْقُ الْكَلِمِ وَاجْتِنَابُ الْحَرَامِ وَأَنْ يَتَوَاضَعَ لِلنَّاسِ كُلِّهِمْ؛ یا علی دانشمند سه نشانه دارد: راستگویی، حرام گریزی و فروتنی در برابر همه مردم. (التوحید، ص ۱۲۷)

حدیث ۱۱۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: ثَلَاثَةٌ لَا يَزِيدُ اللَّهُ بِهِنَّ إِلَّا خَيْرًا: التَّوَاضُّعُ لَا يَزِيدُ اللَّهَ بِهِ إِلَّا ارْتِفَاعًا وَذُلُّ النَّفْسِ لَا يَزِيدُ اللَّهَ بِهِ إِلَّا عِزًّا وَالتَّعَفُّفُ لَا يَزِيدُ اللَّهَ بِهِ إِلَّا غِنًى؛ سه چیز است که خداوند به سبب آنها جز بر خیر و خوبی نمی افزاید: تواضع که خداوند به سبب آن جز بلند مرتبگی نمی افزاید، شکسته نفسی که خداوند به سبب آن جز عزت نمی افزاید و مناعت طبع که خداوند به سبب آن جز بی نیازی نمی افزاید. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۴، ح ۲۲

حدیث ۱۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ الْبَتَّةَ؛ هر کس آبروی مؤمنی را حفظ کند، بدون تردید بهشت بر او واجب می شود. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۱۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ لَهَا دَارُ الْفَرَحِ لَا يَدْخُلُهَا اِلَّا مَنْ فَرَّحَ يَتَامَى الْمُؤْمِنِينَ؛ در بهشت خانه ای هست که آن را شادی سرا گویند و جز آنان که یتیمان مؤمنان را شاد کرده اند وارد آن نمی شوند. (نهج الفصاحه، ح ۸۶۴)

حدیث ۱۲۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: الشتاء ربيع المومن يطول فيه ليله فيستعين به على قيامه و يقصر فيه نهاره فيستعين به على صيامه؛ زمستان بهار مومن است از شبهای طولانی اش برای شب زنده داری و از روزهای کوتاهش برای روزه داری بهره می گیرد. (وسائل الشیعه، ج ۷ ص ۳۰۲، ح ۳)

حدیث ۱۲۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِنَّمَا يُعِشْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْخَلْقِ؛ براستی که من برای به کمال رساندن مکارم اخلاق مبعوث شده ام. (کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲)

حدیث ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِذَا حَسَنَ الْخُلُقِ لَطَفَ النَّطْقُ؛ با اخلاق نیکو، گفتار نرم می شود. (غررالحکم، ح ۴۰۵۲)

حدیث ۱۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَحَرَّى الصِّدْقِ وَ تَجَنَّبُ الْكُذْبِ أَجْمَلُ شِيْمَةٍ وَأَفْضَلُ أَدَبٍ؛ راستگو بودن و پرهیز نمودن از دروغ، زیباترین اخلاق و بهترین ادب است. (کافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲)

حدیث ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا أَضْيَعَبَ اِكْتِسَابَ الْفَضَائِلِ وَ اَبْسَرَ اِتْلَافَهَا؛ فضائل اخلاقی و صفات پسندیده چه به سختی به دست می آیند و چه آسان از دست می روند. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۵۹، ح ۳۸)

حدیث ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَشْرَفُ الْخَلَائِقِ التَّوَّاضِعُ وَ الْحَلْمُ وَ لَيْنُ الْجَانِبِ؛ شریف ترین اخلاق، تواضع، بردباری و نرم خویی است. (غررالحکم، ج ۲، ص ۴۴۲، ح ۳۲۲۳)

حدیث ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّخَاءُ يُكْسِبُ الْمَحَبَّةَ وَيُزَيِّنُ الْخُلُقَ**؛ سخاوت، محبت آور و زینت اخلاق است. (غررالحکم، ج ۲، ص ۱۰، ح ۱۶۰۰)

حدیث ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ صِدْقُ حَدِيثٍ وَأَدَاءُ أَمَانَةٍ وَعَفْفُ بَطْنٍ وَحُسْنُ خُلُقٍ**؛ چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است: راستگویی، اداء امانت، حلال خوری و خوش اخلاقی. (غررالحکم، ج ۲، ص ۱۵۱، ح ۲۱۴۲)

حدیث ۱۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **كَمَالُ الْأَدَبِ وَالْمُرُوَّةِ سَبْعُ خِصَالٍ: الْعَقْلُ وَالْحِلْمُ وَالصَّبْرُ وَالرِّفْقُ وَالصَّحْمَةُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَالْمِيدَارَةُ**؛ کمال ادب و مروت در هفت چیز است: عقل، بردباری، صبر، ملایمت، سکوت، خوش اخلاقی و مدارا. (بحار الأنوار، ج ۸۴، ص ۳۲۵، ح ۱۴)

حدیث ۱۲۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ أَحْسَنَ خُلُقَهُ أَحَبَّهُ الْأَخْيَارُ وَجَانَبَهُ الْفَجَّارُ**؛ انسان خوش اخلاق، از دوستی مردمان خوب برخوردار است و از تعرض آدم‌های نابکار در امان است. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۴۹)

حدیث ۱۳۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **صَلَاةُ اللَّيْلِ تُحَسِّنُ الْوَجْهَ وَتُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُطَيِّبُ الرِّيحَ وَتُدْرِي الرِّزْقَ وَتَقْضِي الدَّيْنَ وَتَذْهَبُ بِالْهَمِّ وَتَجْلُو الْبَصِيرَةَ**؛ نماز شب، انسان را خوش سیما، خوش اخلاق و خوشبو می‌کند و روزی را زیاد و قرض را ادا می‌نماید و غم و اندوه را از بین می‌برد و چشم را نورانی می‌کند. (ثواب الأعمال، ص ۴۲)

حدیث ۱۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **أَكْمَلُ النَّاسِ عَقْلًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا**؛ عاقل‌ترین مردم خوش خلق‌ترین آنهاست. (اصول کافی، ج ۱، ص ۲۷)

حدیث ۱۳۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **صَلَمَةُ الرَّحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُسَمِّحُ الْكُفَّ وَتُطَيِّبُ النَّفْسَ وَتَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَتُنْسِي فِي الْجَلِّ**؛ صلح، انسان را خوش اخلاق، با سخاوت و پاکیزه جان می‌نماید و روزی را زیاد می‌کند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد. (کافی، ج ۲، ص ۱۵۱، ح ۶)

حدیث ۱۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **الْبِرُّ وَحُسْنُ الْخُلُقِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعِمَارِ؛ نِيكِي وَخُوشِ اخْلَاقِي، شَهْرَهَا رَا آبَاد وَ عَمْرَهَا رَا زِيَاد مِي كَنْد.** (التوحيد، ص ۶۳)

حدیث ۱۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ مِمَّا يُزَيِّنُ السَّلَامَ الْخُلُقُ الْحَسَنُ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خُوشِ اخْلَاقِي دَر بَيْنِ مَرْدَمِ زِينَتِ اسْلَامِ اسْت.** (کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱)

حدیث ۱۳۵

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند: **رَأْسُ الْعَقْلِ مُعَاشَرَةُ النَّاسِ بِالْجَمِيلِ؛ خُوشِ فِتْرَتَارِي بَا مَرْدَمِ، رَأْسِ خَرْدِ اسْت.** (میزان الحکمه، ح ۱۳۷۰۳)

حدیث ۱۳۶

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **الْخُلُقُ الْحَسَنُ عِبَادَةٌ؛ خُوشِ اخْلَاقِي عِبَادَتِ اسْت.** (کنز العمال، ج ۱۳، ص ۱۵۱، ح ۳۶۴۷۲)

حدیث ۱۳۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **صَلَمَةُ الرَّحَامِ تُرَكِّي الْعَمَالَ وَتُنْمِي الْمَوَالَ وَتَدْفَعُ الْبُلُوِي وَتُسَيِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِيءُ فِي الْجَلِّ؛ صَلَه رَحْمِ، اَعْمَالَ رَا پَاكِيْزَه، اَمَوَالَ رَا بَسِيَارِ، بَلَا رَا بَرطَرْفِ وَ حَسَابِ (قِيَامَتِ) رَا آسَانِ مِي كَنْد وَ مَرگِ رَا بَه تَأخِيْرِ مِي اَنْدَازْد.** (کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳)

حدیث ۱۳۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ مِمَّا يُزَيِّنُ الْإِسْلَامَ الْأَخْلَاقُ الْحَسَنَةُ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خُوشِ اخْلَاقِي دَر بَيْنِ مَرْدَمِ زِينَتِ اسْلَامِ اسْت.** (مشكاة الأنوار ص ۲۴۰)

حدیث ۱۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **يُسْتَدَلُّ عَلَى كَرَمِ الرَّجُلِ بِحُسْنِ بَشْرِهِ ، وَبَدَلِ بَرِّهِ ؛ خُوشِ رُويِي وَ اِحْسَانِ مَرْدِ ، دَلِيلِ كَرَامَتِ اوست .** غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۹۶۳

حدیث ۱۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا تَكْمُلُ الْمَكَارِمُ إِلَّا بِالْعَفَافِ وَالْإِيثارِ ؛ كَرَامَتِ هَايِ اخْلَاقِي جِزِ بَا پَاكِ دَامَنِي وَ از خُودِ كُذشتگی كَامَلِ نَمِي شُونَد .** غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۷۴۵

حدیث ۱۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نِفَاقُ الْمَرْءِ مِنْ ذُلِّ يَجِدُهُ فِي نَفْسِهِ ؛ دو رویی آدمی از ذلتی است که در خود می‌یابد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۸۸

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نِعَمَ عَيُونِ الدُّعَاءِ الْخُشُوعُ ؛ خشوع ، چه نیک یاوری است برای دعا . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۹۴۵

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا تَزَيَّنَ الْإِنْسَانُ بِزِينَتِهِ أَجْمَلَ مِنَ الْفُتُوَّةِ ؛ انسان به زیوری زیباتر از جوان مردی آراسته نشد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۶۵۹

حدیث ۱۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا اتَّقَى أَحَدٌ إِلَّا سَهَّلَ اللَّهُ مَخْرَجَهُ ؛ هیچ کس پرهیزکاری پیشه نکرد ، مگر این که خدا راه برون شدن از سختی‌ها را برایش آسان کرد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۵۶۵

حدیث ۱۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يَكْتَسِبُ الصَّادِقُ بِصِدْقِهِ ثَلَاثًا : حُسْنَ الثَّقَنِ بِهِ ، وَ الْمَحَبَّةَ لَهُ ، وَ الْمَهَابَةَ عَنْهُ ؛ راستگو با راست گویی‌اش سه چیز به دست می‌آورد : به او نیک اعتماد کنند ، دوستی‌اش بر دل‌ها نشیند ، و از وی اندیشه کنند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۰۳۸

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يَبْلُغُ الصَّادِقُ بِصِدْقِهِ مَا لَا يَبْلُغُهُ الْكَاذِبُ بِاِحْتِيَالِهِ ؛ راستگو با راستی‌اش به چیزی می‌رسد که دروغگو با چاره‌جویی به آن نمی‌رسد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۰۰۶

حدیث ۱۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنِ رَقِيَ دَرَجَاتِ الْهِمَمِ عَظَّمَتْهُ الْأُمَّمُ ؛ هر کس از نردبان همت بالا رود ، مردمان او را بزرگ می‌دارند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۲۶

حدیث ۱۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ دَارَى النَّاسَ أَمِنَ مَكْرَهُمْ ؛ هر کس با مردم مدارا کند ، از مکرشان در امان می‌ماند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۴۶۵

حدیث ۱۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسِبَتْ عَشْرَتُهُ كَثْرَ إِخْوَانِهِ؛ هر کس معاشرتش نیکو باشد، برادرانش بسیار شوند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۳۹۲

حدیث ۱۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَبَبُ الْإِثْتِلَافِ الْوَفَاءُ؛ وفاداری، سبب الفت است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۱۱

حدیث ۱۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: زِيَادَةُ الشَّحِّ تَشِينُ الْفُتُوَّةَ وَ تُفْسِدُ الْأَخُوَّةَ؛ بسیاری بخل، جوان مردی را زشت و برادری را تباه می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۰۸

حدیث ۱۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَأْسُ الْفَضَائِلِ مَلِكُ الْغَضَبِ وَ إِمَاتَةُ الشَّهْوَةِ؛ سرآمد فضیلت‌ها در دست داشتن زمام خشم و میراندن خواهش نفس است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۲۳۷

حدیث ۱۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ذُو الْكَرَمِ جَمِيلُ السُّيَمِ مُسَدِّ لِلنِّعَمِ وَ صَوْلٌ لِلرَّحِمِ؛ صاحب کرم، کسی است که خُلق و خویش زیبا، برای هرگونه نعمتی سزاوار و در پیوند با خویشان، پویا باشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۱۹۶

حدیث ۱۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرٌ مَا وَرَثَ الْآبَاءُ الْأَبْنَاءَ الْأَدَبُ؛ بهترین چیزی که پدران برای فرزندان به میراث می‌گذارند، ادب است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۳۶

حدیث ۱۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ الْقَلْبِ وَ سِلَامَةُ الدِّينِ؛ خوش گمانی، مایه آسایش دل و سلامت دین است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۸۱۶

حدیث ۱۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَمَالُ الْعِلْمِ نَشْرُهُ وَ ثَمَرَتُهُ الْعَمَلُ بِهِ، وَ صَيَانَتُهُ وَضْعُهُ فِي أَهْلِهِ؛ زیبایی علم به نشر آن است، و میوه‌اش عمل کردن به آن، و نگاهداشتن آن قراردانش میان اهل آن. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۷۵۴

حدیث ۱۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَلَاثٌ يُوجِبْنَ الْمَحَبَّةَ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ حُسْنُ الرَّفِقِ وَ التَّوَاضُّعُ؛ سه خصلت موجب دوستی است:

خوش خویی، مهربانی و فروتنی. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۸۴

حدیث ۱۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الْقَنَاعَةِ الْإِجْمَالُ فِي الْمُكْتَسَبِ وَالْعُرُوفُ عَنِ الطَّلَبِ؛ میوه قناعت، اعتدال در کسب و کار، و ناخوش داشتن درخواست است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۳۴

حدیث ۱۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ التَّوَّاضُعِ الْمَحَبَّةُ؛ دوستی میوه فروتنی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۱۳

حدیث ۱۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الْعِفَّةِ الصِّيَانَةُ؛ میوه عفت، خودنگهداری است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۵۹۳

حدیث ۱۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَعْجِيلُ الْبِرِّ زِيَادَةٌ فِي الْبِرِّ؛ شتاب کردن در نیکی، زیادت در نیکی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۵۶۸

حدیث ۱۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بُكَاءُ الْعَبْدِ مِنَ خَشْيَةِ اللَّهِ يُمَحِّصُ ذُنُوبَهُ؛ گریستن بنده از خوف خدا، گناهانش را از میان می برد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۳۲

حدیث ۱۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بُرُّ الرَّجُلِ ذَوَى رَحِمَتِهِ صَدَقَةٌ؛ نیکی مرد به خویشانش صدقه است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۲۷

حدیث ۱۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِالتَّوْبَةِ تُمَحِّصُ السَّيِّئَاتُ؛ گناهان، با توبه (بازگشت به سوی خدا) پاک می شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۳۲۴

حدیث ۱۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِحَسَنِ الْأَخْلَاقِ يَطِيبُ الْعَيْشُ؛ با نیکویی اخلاق، زندگی خوش می شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۶۳

حدیث ۱۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِالْعَيْدِ تَتَضَاعَفُ الْبَرَكَاتُ ؛ با عدالت ، برکت‌ها دوجندان می‌شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۱۱

حدیث ۱۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ صِيْلَاحَ عَبْدٍ أَلْهَمَهُ قَلْبَهُ الْكَلَامَ وَقَلْبَهُ الطَّعَامَ وَقَلْبَهُ الْمَنَامَ؛ هرگاه خداوند صلاح بنده‌ای را بخواهد ، کم‌گویی ، کم‌خوری و کم‌خوابی را در دلش می‌اندازد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۱۱۷

حدیث ۱۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا صَيَّرْتَ مَعْرُوفًا فَاسْتَرَهُ ؛ هرگاه کار نیکویی انجام دادی ، پنهانش دار . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۹۸۱

حدیث ۱۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ السِّرِّ وَبُرِّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ ؛ برترین خوبی ، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صله رحم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۵۰

حدیث ۱۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ مِنَ الْعِبَادَةِ لِيِنَّ الْكَلَامِ وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ ؛ از جمله عبادت‌ها ، نرمی کلام و آشکار کردن سلام است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۴۲۱

حدیث ۱۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْجُودِ إِبْصَالُ الْحُقُوقِ إِلَى أَهْلِهَا ؛ برترین بخشش ، رساندن حقوق به اهل آن است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۵۳

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَعْظَمُ النَّاسِ الْمَسَارِعُ إِلَى الْخَيْرَاتِ ؛ نیکو حال‌ترین مردم، کسی است که به سوی نیکی‌ها بشتابد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۲۲

حدیث ۱۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ النَّاسِ مَنْ كَتَمَ غَيْظَهُ وَحَلَّمَ عَنْ قُدْرَةٍ ؛ برترین مردم، کسی است که خشمش را فرو برد و با وجود قدرت بر انتقام ، بردباری کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۰۴

حدیث ۱۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَصْلُ الْمُرُوءَةِ الْحَيَاءُ وَ ثَمَرَتُهَا الْعِفَّةُ ؛ ریشه مردانگی شرم است و میوه‌اش پاک دامنی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۰۱

حدیث ۱۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْوَرَعِ حُسْنُ الظَّنِّ ؛ برترین پارسایی ، خوش گمانی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۰۲۷

حدیث ۱۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْمَعْرُوفِ إِغَانَةُ الْمَلْهُوفِ ؛ برترین کار نیک ، فریادرسی ستم دیده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۵۹

حدیث ۱۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْإِيمَانِ الْأَمَانَةُ ؛ برترین ایمان، امانتداری است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۰۵

حدیث ۱۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَرْضَ لِلنَّاسِ بِمَا تَرْضَاهُ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا ؛ آنچه را برای خود می‌پسندی برای مردم بپسند ، تا مسلمان باشی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۳۲۹

حدیث ۱۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ يُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَعْصِمُ مِنَ مُعَاوَدَةِ الذَّنْبِ ؛ گریستن از ترس خدا، دل را نورانی می‌کند و از بازگشت به گناه، ایمن می‌دارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۰۱۶

حدیث ۱۸۰

الْكَمَالُ فِي ثَلَاثٍ : الصَّبْرُ عَلَى النَّوَائِبِ وَ التَّوَرُّعُ فِي الْمَطَالِبِ وَ إِسْعَافُ الطَّالِبِ ؛ کمال آدمی در سه چیز است : شکیبایی بر ناگواری‌ها ، پارسایی در خواسته‌ها و برآوردن خواهش در خواست کننده . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۷۷

حدیث ۱۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْإِنْصَافُ يَرْفَعُ الْخِلَافَ وَ يُوجِبُ الْإِتِّلَافَ ؛ انصاف داشتن ، اختلاف را از میان برمی‌دارد و الفت می‌آورد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۷۰۲

حدیث ۱۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الصِّدْقُ مُطَابَقَةُ الْمَنْطِقِ لِلْوَضْعِ الْإِلَهِيِّ ؛ راستگویی، مطابقت گفتار است با نهاده الهی . غرر الحکم و

درر الکلم، حدیث ۱۵۵۲

حدیث ۱۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَيَاءُ مِنَ اللَّهِ يَمْحُو كَثِيرًا مِنَ الْخَطَايَا**؛ شرم از خداوند، بسیاری از گناهان را پاک می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۴۸

حدیث ۱۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْبَشْرُ إِسْدَاءُ الصَّغْبَةِ بِغَيْرِ مَوْتِنَةٍ**؛ گشاده‌رویی، نیکوکاری‌ای است بدون هزینه. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۰۳

حدیث ۱۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمُؤْمِنُ هَيِّنٌ لِّئِنْ سَهَّلَ مُؤْتَمَنٌ**؛ مؤمن، آسان‌گیر، نرم‌خو، سهل‌گیر و مورد اعتماد است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۴۵۴

حدیث ۱۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَتَغْسِلُ الذُّنُوبَ**؛ توبه، دل‌ها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۳۵۵

حدیث ۱۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْتَّوَدُّ إِلَى النَّاسِ رَأْسُ الْعَقْلِ**؛ مهرورزی با مردم، اساس خردمندی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۳۴۵

حدیث ۱۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **آلَةُ الرِّئَاسَةِ سِعَةُ الصِّدْرِ**؛ سعه‌صدر، ابزار ریاست است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۲۵۶

حدیث ۱۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْجَمَالُ الظَّاهِرُ حُسْنُ الصُّورَةِ، الْجَمَالُ البَاطِنُ حُسْنُ السَّرِيرَةِ**؛ زیبایی ظاهری، نیکویی صورت است، و زیبایی باطن، نیکویی رفتار. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۹۳

حدیث ۱۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السُّكُوتُ عَلَى الْأَحْمَقِ أَفْضَلُ جَوَابِهِ**؛ سکوت در برابر احمق، بهترین جواب به اوست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۶۰

حدیث ۱۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَلِيمُ مَنِ احْتَمَلَ إِخْوَانَهُ** ؛ بردبار، کسی است که [لغزش‌های] برادرانش را بر تابند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۱۱

حدیث ۱۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْبَشَاشَةُ حِبَالَةُ الْمَوَدَّةِ** ؛ گشاده‌رویی، دام دوستی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۷۵

حدیث ۱۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْقَنَاعَةُ أَهْنًا عَيْشٍ** ؛ قناعت، گواراترین زندگی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۳

حدیث ۱۹۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّخَاءُ يَزْرَعُ الْمَحَبَّةَ** ؛ بخشش، بذر دوستی می‌افشاند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۰۶

حدیث ۱۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْإِنْسَانُ عَبْدُ الْإِحْسَانِ** ؛ انسان، بنده احسان است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۳

حدیث ۱۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعَفْوُ أَحْسَنُ الْإِحْسَانِ** ؛ گذشت، نیکوترین نیکی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۹

حدیث ۱۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ أَحْسَنِ الْفَضْلِ قَبُولُ عُذْرِ الْجَانِي** ؛ پذیرش عذر گنهکار، از نیکوترین فضیلتهاست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۲۹۴

حدیث ۱۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ أَشْرَفِ أَعْمَالِ الْكَرِيمِ تَغَاْفُلُهُ عَمَّا يَعْلَمُ** ؛ از جمله شرافتمندانه‌ترین کارهای فرد کریم، چشمپوشی از چیزهایی است که می‌داند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۲۱

حدیث ۱۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ أَمَارَاتِ الْخَيْرِ الْكَفُّ عَنِ الْأَذَى** ؛ از جمله نشانه‌های خوبی، خودداری از آزردن [مردم] است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۳۰

حدیث ۲۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَا تَزَيَّنَ مُتَزَيِّنٌ بِمِثْلِ طَاعَةِ اللَّهِ؛ هَيْجَ آرَاسْتَه‌ای به زیوری مانند طاعت خدا آراسته نشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۴۸۹

حدیث ۲۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنَ الْإِقْتِصَادِ سَخَاءٌ بَعِيرِ سَرْفٍ، وَ مُرْوَةٌ مِنْ غَيْرِ تَلْفٍ؛ بخشنندگی بدون اسراف و مردانگی بدون تباه کردن [و ایجاد نابسامانی] نشانه میانه‌روی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۴۱۹

حدیث ۲۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنْ كَمَالِ السَّعَادَةِ السَّعْيُ فِي إِصْلَاحِ الْجُمُهِورِ؛ تلاش برای مصلحت عموم مردم، کمال سعادت‌مندی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۶۱

حدیث ۲۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اَطْلُبُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ، فَإِنَّ فِعَالَهُمْ أُخْرَى أَنْ تَكُونَ حُسَيْنًا؛ خیر و خوبی را نزد خوشرویان بجوید؛ زیرا کردار ایشان به زیبایی سزاوارتر است. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۷۴ / ۳۴۴

حدیث ۲۰۴

امام علی علیه السلام: زَيْنُ الْإِيمَانِ طَهَارَةُ السَّرَائِرِ وَحُسْنُ الْعَمَلِ فِي الظَّاهِرِ؛ زیور ایمان، پاکی درون است و نیک رفتاری برون. غرر الحکم: ۵۵۰۴

حدیث ۲۰۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَحْسَنُ زِينَةِ الرَّجُلِ السَّكِينَةُ مَعَ إِيْمَانٍ؛ نیکوترین زیور مرد، آرامش همراه ایمان است. بحار الأنوار: ۳۳۷/۲/۷۱

حدیث ۲۰۶

امام علی علیه السلام: مَا تَزَيَّنَ مُتَزَيِّنٌ بِمِثْلِ طَاعَةِ اللَّهِ؛ هَيْجَ آرَاسْتَه‌ای به زیوری مانند طاعت خدا، آراسته نشد. غرر الحکم: ۹۴۸۹

حدیث ۲۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَطْعَمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الَّذِي تَلِدُ فِيهِ، التَّمْرَ؛ فَإِنَّ وَلَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَقِيًّا؛ به زن، در ماهی که فرزند به دنیا می‌آورد، خرما می‌آورد، خرما می‌تازه بدهید؛ چرا که در این صورت، کودک وی بردبار و پاک خواهد بود. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۴۱، حدیث ۵۸

حدیث ۲۰۸

امام علی علیه السلام: الْعَفَافُ زَيْنَةُ الْفَقْرِ؛ خویشنداری (و مناعت طبع) زیور فقر است. نهج البلاغه: حکمت ۶۸

حدیث ۲۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكثَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرْزَقُوا؛ صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد. بحار الأنوار:

۱۰ / ۱۷۶ / ۷۷

حدیث ۲۱۰

امام علی علیه السلام: مُوَسَاةُ الْأَخِ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ کمک مالی به برادر دینی، روزی را زیاد می‌کند. بحار الأنوار:

۲۲ / ۳۹۵ / ۷۴

حدیث ۲۱۱

امام علی علیه السلام: اسْتِعْمَالُ الْأَمَانَةِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ امانتداری، روزی را می‌افزاید. بحار الأنوار: ۸ / ۱۷۲ / ۷۵

حدیث ۲۱۲

امام علی علیه السلام: مَنْ حَسَّنَتْ نَيْتُهُ، زِيدَ فِي رِزْقِهِ؛ هر که خوش نیت باشد، روزیش زیاد شود. بحار الأنوار: ۱۸ / ۲۱ / ۱۰۳

حدیث ۲۱۳

امام باقر علیه السلام: الزَّكَاةُ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ زکات دادن، روزی را می‌افزاید. بحار الأنوار: ۲۷ / ۱۴ / ۹۶

حدیث ۲۱۴

امام صادق علیه السلام: مَنْ حَسَّنَ بَرَّهُ أَهْلَ بَيْتِهِ زِيدَ فِي رِزْقِهِ؛ هر که با خانواده خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد شود. بحار الأنوار:

۱۱۷ / ۴۰۸ / ۶۹

حدیث ۲۱۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ الْبِرَّ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ نیکوکاری، روزی را زیاد می‌کند. بحار الأنوار: ۸۴ / ۸۱ / ۷۴

حدیث ۲۱۶

امام صادق علیه السلام: حُسْنُ الْخُلُقِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ خوشخویی، روزی را زیاد می‌کند. بحار الأنوار: ۷۷ / ۳۹۶ / ۷۱

حدیث ۲۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُسَأَّلَ لَهُ فِي أَجَلِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ؛ هر که خوش دارد روزیش زیاد

و عمرش دراز شود، صله رحم به جا آورد. الخصال: ۱۱۲ / ۳۲

حدیث ۲۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **صِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ، وَتَنْفِي الْفَقْرَ؛ صَلَهِ رَحِمٍ، عَمْرٌ رَا زِيَادٌ مِي كُنْدُ وَفَقْرٌ رَا اَز بِيْنِ مِي بُرْدُ**.
بحار الأنوار: ۶۱ / ۱۰۳ / ۷۴

حدیث ۲۱۹

امام باقر علیه السلام: **الْبِرُّ وَصَدَقَةُ السِّرِّ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ؛ نِيكِي كَرْدَن وَ صَدَقَه نِهَانِي، فَقْرٌ رَا اَز بِيْنِ مِي بُرْنَدُ**. بحار الأنوار: ۸۳ / ۸۱ / ۷۴

حدیث ۲۲۰

امام صادق (علیه السلام): **مَنْ قَتَعَ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ فَهُوَ مِمَّنْ أَغْنَى النَّاسِ**. هر که به آنچه خداوند روزیش کرده است قانع باشد،
توانگرترین مردم است. الکافی: ۹ / ۱۳۹ / ۲

حدیث ۲۲۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ كَاسِبٌ رَاسِتْگُو دَر رُوزِ قِيَامَتِ زِيَرِ**
سایه عرش است. کنز العمال: ۹۲۱۸

حدیث ۲۲۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّادِقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشَّهَادَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ كَاسِبٌ دَرَسْتِگَارِ**
راستگوی مسلمان، در قیامت با شهیدان است. کنز العمال: ۹۲۱۶

حدیث ۲۲۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **خَيْرُ الْكَسْبِ كَسْبُ يَدِي الْعَامِلِ إِذَا نَصَحَ؛ بَهْتَرِيْنِ دَر_آمَدِ، دَر_آمَدِ كَارِگَرِي**
است که در کارش صداقت داشته باشد. جامع الأحادیث: ۷۶

حدیث ۲۲۴

قال الباقر - عليه السلام -: **ان الصدقة تضاعف في يوم الجمعة؛ پاداش صدقه در روز جمعه دو برابر است**. (مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۸۷).

حدیث ۲۲۵

قال علي - عليه السلام -: **عباد الله ان تقوى الله حمت اولياء محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتى اسهرت ليايهم؛ اِي بِنْدِگَانِ خِدا**
پرهیزکاری دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز می دارد و ترس از خدا آنچنان در دل آنان جای می گیرد که شب ها را
(برای نماز) بیدار می مانند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۱۳).

حدیث ۲۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: افضل العمل : الصلاة على ميقاتها، ثم بر الوالدين ، ثم ان يسلم الناس من لسانك ؛ بهترین عمل ، به پا داشتن نماز در وقت معین و زمان فضیلت آن است و سپس نیکی به پدر و مادر و بعد از آن در امان بودن مردم از زبان تو است . (کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۹۴۸)

حدیث ۲۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اسبغ وضوءه و احسن صلاته ، و ادى زكاة ماله و كف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادى النصيحة لاهل بيت نبيه فقد استكمل حقايق الايمان و ابواب الجنة مفتحة له ؛ کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را بپردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوط به زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آموزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است . (ثواب الاعمال ، ص ۶۴)

حدیث ۲۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لو صلّيتم حتى تكونوا كاللاتار و صمتتم حتى تكونوا كالحنايا لم يقبل الله منكم الا بورع ؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحار الانوار، ج ۸۴ ، ص ۲۵۸)

حدیث ۲۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الخشوع زينة الصلاة ؛ خشوع ، زینت و زیور نماز است . (بحار الانوار، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱)

حدیث ۲۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان احب الاعمال الى الله - عز و جل - الصلاة و البر و الجهاد ؛ همانا محبوبترین اعمال در نزد خداوند: نماز، نیکی کردن و جهاد در راه خداست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۷)

حدیث ۲۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ما عمل ابن ادم شيئا افضل من الصلاة و صلاح ذات البين و خلق حسن ؛ فرزند آدم (انسان) هیچ عملی انجام نمی دهد که بهتر از نماز و آشتی دادن مردم و خوش اخلاقی باشد. (نهج الفصاحه ، ص ۵۴۷ ، حدیث ۲۶۵۱)

حدیث ۲۳۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: ثلاثٌ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَا مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: حِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ جَهْلُ الْجَاهِلِ وَحُسْنُ خُلُقٍ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَوَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنِ مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؛ سه چیز است که هر کس نداشته باشد نه از من است و نه از خدای عزوجل. عرض شد: ای رسول خدا! آنها کدامند؟ فرمودند: بردباری که به وسیله آن جهالت نادان را دفع کند، اخلاق خوش که با آن در میان مردم زندگی کند و پارسایی که او را از نافرمانی خدا باز دارد. (خصال، ص ۱۴۵، ح

(۱۷۲)

حدیث ۲۳۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: اِنَّ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا اِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَ اَدَاءِ الْاَمَانَةِ اِلَى الْبِرِّ وَ الْفَاجِرِ؛ خداوند عزوجل هیچ پیامبری را نفرستاد، مگر به راستگویی و برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار. کافی، ج ۱، ص ۱۰۴، ح ۱

حدیث ۲۳۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اَكْرَمُ اَخْلَاقِ النَّبِيِّينَ وَ الصَّيِّدِيْقِيْنَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِيْنَ التَّرَاوُرُ فِي اللّٰهِ؛ بزرگوارانه ترین اخلاق پیامبران، صدیقین (انسان‌های راستین) شهدا و صالحین، دیدار یکدیگر برای خداست. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۰۶

حدیث ۲۳۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اِنَّا اُمِرْنَا مَعَاشِرَ الْاَنْبِيَاءِ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ، كَمَا اُمِرْنَا بِاِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱

حدیث ۲۳۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: لَمْ يَبْعَثِ اللّٰهُ نَبِيًّا قَطُّ اِلَّا بِالْبِرِّ وَ الْعِدْلِ؛ خداوند هیچ پیامبری را جز به نیکی و عدالت بر نینگیخت. بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۲۹۲

حدیث ۲۳۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اِنَّ الْاَنْبِيَاءَ اِنَّمَا فَضَّضَ لَهُمُ اللّٰهُ عَلَى خَلْقِهِ بِشِدَّةٍ مُّيْدَارَاتِهِمْ لِاَعْدَاءِ دِيْنِ اللّٰهِ وَ حُسْنِ تَقْوِيَّتِهِمْ لِاَجْلِ اِخْوَانِهِمْ فِي اللّٰهِ؛ خداوند از این رو پیامبران را بر دیگر مردمان برتری داد که با دشمنان دین خدا بسیار با مدارا رفتار می کردند و برای حفظ برادران همکیش خود نیکو تقیه می کردند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۰۱، ح ۴۲

حدیث ۲۳۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: كَاذَ الْحَلِيْمِ اَنْ يَكُوْنَ نَبِيًّا؛ آدم بردبار به پیامبری نزدیک است. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۷۰، ح ۶۱

حدیث ۲۳۹

امام رضا علیه السلام فرمودند: مِنْ اَخْلَاقِ النَّبِيَّاءِ التَّنْظُفُ؛ پاکیزگی از اخلاق پیامبران است. کافی، ج ۵، ص ۵۶۷، ح ۵۰

حدیث ۲۴۰

الكَرَمُ نَتِيْجَةُ عُلُوِّ الْهَمِّه؛ کرم داشتن، زاییده بلندی همت است. غرر الحکم، ۱۴۷۷

حدیث ۲۴۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند، آشکار کردن سلام را دوست دارد. تحف العقول، ص ۳۱۱

حدیث ۲۴۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند، باحیای بردبار عفیف پرهیزکار را دوست دارد. تحف العقول، ص ۳۱۰

حدیث ۲۴۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: چهار چیز از گنجهای نیکی است: نمان داشتن حاجت، پنهان نمودن صدقه، پوشیده داشتن درد، و نمان کردن مصیبت. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۲۴۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر کس خشم خود را، با آن که بر اظهار آن تواناست، فرو برد، خداوند در روز قیامت قلبش را از امنیت و آرامش پر می کند. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷، ص ۳۰۳

حدیث ۲۴۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: تواضع، راضی بودن به نشستن در جایی است که کمتر از شانش باشد، و اینکه به هر کس رسیدی سلام کنی، و جدال را هر چند حق با تو باشد، ترک کنی. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

حدیث ۲۴۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: پیوند با خویشان، عملها را پاکیزه می نماید، اموال را افزایش می دهد، بلا را دور می کند، حساب آخرت را آسان می نماید، و مرگ را به تاخیر می اندازد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۱، ص ۱۱۱

حدیث ۲۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر کس با خانواده اش خوشرفتار باشد، بر عمرش افزوده می گردد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۲۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: سه چیز از خصلتهای نیک دنیا و آخرت است: از کسی که به تو ستم کرده است گذشت کنی، به کسی که از تو بریده است ببیوندی، و هنگامی که با تو به نادانی رفتار شود، بردباری کنی. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۳

حدیث ۲۴۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: نهایت کمال، فهم در دین و صبر بر مصیبت، و اندازه گیری در خرج زندگانی است. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۲

حدیث ۲۵۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: از نشانه‌های تواضع، سلام کردن به هر رهگذر است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۲)

حدیث ۲۵۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: فروتنی نعمتی است که بر آن حسد نبرند. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وجبت محبته الله علی من غضب فحلم؛ کسی که خشم آرد و بردباری کند، به صف مجبان خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نعم سلاح المؤمن الصبر و الدعاء؛ چه نیکو سلاحی است صبر و دعا برای مؤمن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المَعْرُوفُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَهُوَ يَدْفَعُ مَصَارِعَ السُّوءِ؛ نیکی دری از درهای بهشت است و از مرگ بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من المروءه أن ينصت لأخيه إذا حدثه و من حسن المماشاه أن يقف الأخ لأخيه إذا أنقطع شسع نعله؛ از لوازم جوانمردی این است که برادر به گفتار برادر خویش وقتی با او سخن می کند، گوش فرا دارد و از نیک رفتاری این است که برادر با برادر خویش وقتی بند کفش وی بریده (و رفتن نتواند) توقف کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من الصّیْدِقه أن یعلّم الرّجل العلم فیعمل به و یعلّمه؛ از جمله صدقه این است که مرد علم آموزد و بدان عمل کند و تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من الصّدقه أن تسلّم علی النّاس و أنت تطلق الوجه؛ از جمله صدقه این است که به

مردم سلام کنی و گشاده رو باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ستر أخاه المسلم فی الدنیا فلم یفضحه ستره الله یوم القیمه؛ هر که در دنیا راز برادر مسلمان خویش بپوشد و او را رسوا نکند خدا روز قیامت راز وی بپوشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ردّ عن عرض أخیه ردّ الله عن وجهه النَّار؛ هر که از آبروی برادر خویش دفاع کند خدا آتش را از چهره وی باز دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من دفع غضبه دفع الله عنه عذابه و من حفظ لسانه ستر الله عورته؛ هر که غضب خویش باز دارد خدا عذاب خویش از وی باز دارد و هر که زبان خویش نگه دارد خدا عیب وی بپوشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أطعم مریضا شهوته أطعمه الله من ثمار الجنّه؛ هر که غذای دلخواه مریضی را به او بخوراند خدا از میوه های بهشت به او بخوراند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أنظر معسرا إلى میسرته أنظره الله بذنبه إلى توبته؛ هر که تنگدستی را مهلت دهد تا گشایش یابد خدا گناهش را مهلت دهد تا توبه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كان سهّلا هیئا لئنا حرّمه الله علی النَّار؛ هر که آسانگیر و نرم و ملایم باشد خدا او را به جهنم حرام کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من كنوز البرّ کتمان المصائب و الأمراض و الصّیّدقه؛ از گنجینه های نیکی نمان داشتن مصیبتها و مرضها و صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مداراه النَّاس صدقه؛ با مردم مدارا کردن صدقه دادن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سعادۀ المرء حسن الخلق؛ نیک خوئی از سعادت مرد است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مکارم الأخلاق من أعمال الجنّه؛ اخلاق خوب از اعمال بهشت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مداراه الناس نصف الإيمان و الرّفق بهم نصف العیش؛ مدارا کردن با مردم یک نیمه ایمان است و ملامت با آنها یک نیمه خوش زیستن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من شیء فی المیزان أثقل من حسن الخلق؛ در میزان اعمال چیزی سنگین تر از نیکخوئی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من جرعه أحبّ إلى الله تعالى من جرعه غیظ یکظمها عبد، ما کظمها عبد إلاّ ملاء الله تعالى جوفه إیماناً؛ هیچ جرعه ای نزد خدا از جرعه خشمی که بنده ای فرو برد محبوب تر نیست. هر بنده ای جرعه خشم فرو برد خدا ضمیر او را از ایمان پر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما كان الرّفق فی شیء إلاّ زانه و لا نزع من شیء إلاّ شانه؛ مدارا در هر چه باشد آن را زینت دهد و از هر چه دور شود آن را خوار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما عمل ابن آدم شیئاً أفضل من الصّلاه و صلاح ذات البین و خلق حسن؛ بنده آدم کاری بهتر از نماز و آشتی میان کسان و نیک خوئی نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما زان الله العباد بزینۀ أفضل من زهادۀ فی الدنیا و عفاف فی بطنه و فرجه؛ خدا به بندگان خویش آرایشی بهتر از بی رغبتی به دنیا و عفت شکم و عورت نداده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أعطی أهل بیت الرِّفقِ إلَّا نفعهم؛ مدارا نصیب هیچ خاندانی نشود مگر سودشان دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحسن القصد فی الغنی، ما أحسن القصد فی الفقر و أحسن القصد فی العباده؛ چه نیک است اعتدال هنگام بی نیازی، چه نیک است اعتدال هنگام نداری و چه نیک است اعتدال در عبادت. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحسن عبد الصدقه إلَّا أحسن الله الخلافه علی ترکته؛ وقتی بنده ای صدقه نیکو دهد خدا سرانجام ترکه او را نیکو کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما رزق العبد رزقا أوسع علیه من الصبر؛ هیچ کس را روزی ای وسیعتر از صبر نداده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من جرعه أحبّ إلى الله من جرعه غیظ كظمها رجل أو جرعه صبر علی مصیبه و ما من قطره أحبّ إلى الله من قطره دمع أهریقت من خشیه الله و قطره دم أهریقت فی سبیل الله؛ هیچ جرعه ای نزد خدا از جرعه خشمی که مردی فرو برد یا جرعه صبری که بر مصیبت نوشد محبوب تر نیست و هیچ قطره ای نزد خدا از قطره اشگی که از ترس خدا ریخته شود یا قطره خونی که در راه خدا ریخته شود محبوبتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- يستكمل العبد الإیمان حتّی یكون فیهِ ثلاث خصال الإنفاق من الإقتار و الإنصاف من نفسه و بذل التّیلام؛ تا سه صفت در بنده ای نباشد ایمان وی کامل نشود صدقه دادن در تنگ دستی و انصاف دادن به ضرر خویش و سلام بسیار کردن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یستر عبد عبدا فی الدنیا إلّا ستره الله یوم القیمه؛ هر بنده ای که در دنیا برای دیگری راز پوشی کند، روز قیامت خدا راز پوش وی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا مظاهره أوثق من المشاوره و لا إیمان كالحیاء؛ تعاونی بهتر از مشورت نیست و

ایمانی چون حیا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا دین إلا بمرؤه؛ دین جز به جوانمردی قوام نمی گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تكون زاهدا حتى تكون متواضعا؛ تا متواضع نباشی زاهد نباشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ليس شيء أثقل في الميزان من الخلق الحسن؛ در میزان اعمال، چیزی سنگین تر از خوی نیک نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الكرم التقوى، و الشرف التواضع و اليقين الغنى؛ کرامت به پرهیزکاری است و شرف به تواضع و بی نیازی به یقین. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كل ذي نعمه محسود إلا صاحب التواضع؛ هر که نعمتی دارد به معرض حسد است مگر آن که تواضع دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كاد الحليم أن يكون نبيا؛ نزدیک بود که شخص بردبار پیامبر شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: القناعه مال لا ينفد؛ قناعت مالی است که تمام نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغيره من الإيمان و المداء من النفاق؛ غیرتمندی از ایمان است و بی بندوباری از نفاق. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العفو أحق ما عمل به؛ عفو شایسته ترین کاری است که کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العفاف زینه النساء؛ عفت، زینت زنانست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العدل حسن و لكن في الامراء أحسن، السخاء حسن و لكن في الأغنياء أحسن، الورع حسن و لكن في العلماء أحسن، الصّير حسن و لكن في الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لكن في الشّباب أحسن، الحياء حسن و لكن في النّساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سخاوت نیک است ولی از اغنیا نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عمل الجنّه الصّدق و إذا صدق العبد برّ و إذا برّ أمن و إذا أمن دخل الجنّه، و عمل التّيار الكذب و إذا كذب العبد فجر و إذا فجر كفر و إذا كفر دخل النّار؛ عمل بهشت راست گوئی است و چون بنده راست گوید نیکی کند و چون نیکی کند ایمن شود و چون ایمن شود به بهشت در آید و عمل جهنم دروغ است و چون بنده دروغ گوید بد کار شود و چون بد کار شود به کفر گراید و چون به کفر گراید به جهنم رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عدل ساعه خیر من عباده سنه؛ یک ساعت عدالت از یک سال عبادت بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیمت سیّد الأخلاق و من مزح استخفّ به؛ خاموشی سرور اخلاق است و هر که مزاح کند، سبکش گیرند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیمت زین للعالم و ستر للجاهل؛ خاموشی زینت دانا و پرده نادانست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیمت أرفع العباده؛ خاموشی والاترین عبادتهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصَّیْمَتُ حَکْمٌ وَ قَلِیلٌ فَاعْلَهُ؛ خاموشی خردمندی است و خاموشی گزینان کمند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصرعه کلّ الصرعه الذی یغضب فیشتدّ غضبه و یحمرّ وجهه و یقشعرّ شعره فیصرع غضبه؛ کمال دلیری آن است که کسی خشمگین شود و خشمش سخت شود و چهره اش سرخ شود و مویش بلرزد و بر خشم خود خیره شود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر من الإیمان بمنزله الرّأس من الجسد؛ صبر نسبت به ایمان چون سر نسبت به تن است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر و الاحتساب أفضل من عتق الرّقاب و یدخل الله صاحبهنّ الجنّه بغير حساب؛ صبر و سکون از آزاد کردن بندگان بهتر است و خدا صاحب آن را بدون حساب به بهشت می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر رضا؛ صبر مایه خشنودی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبر نصف الإیمان و الیقین الإیمان کلّه؛ صبر یک نیمه ایمان است و یقین همه ایمانست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم و حسن الخلق و حسن الجوار یعمران الدّیّار و یزدن فی الأعمار؛ پیوند خویشان و نیک خوئی و خوش همسایگی شهرها را آباد کند و عمرها را فزونی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم تزید فی العمر و تدفع میته السّوء؛ پیوند خویشان عمر را فزونی دهد و از مرگ بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السَّخَاءُ خَلْقُ اللَّهِ الْأَعْظَمِ؛ سخاوت، خلق بزرگ خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الرِّفْقُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ؛ مدارا اساس حکمت است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الرِّفْقُ بِهِ الزَّيَادَةُ وَالْبِرْكَةُ وَمَنْ يَحْرَمُ الرِّفْقَ يَحْرَمُ الْخَيْرَ؛ مدارا قرین فزونی و برکت است و هر که از مدارا بی بهره باشد، از خوبی بی بهره است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ الْحَيَاءُ وَحَسَنُ الْخَلْقِ؛ اساس عقل پس از ایمان به خدا، حیا و نیکخوئی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ وَمَا يَسْتَعْنِي رَجُلٌ عَنْ مَشُورَةٍ وَإِنَّ أَهْلَ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الْآخِرَةِ وَإِنَّ أَهْلَ الْمُنْكَرِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الْآخِرَةِ؛ اساس عقل پس از ایمان به خدا دوستی با مردم است هیچ کس از مشورت بی نیاز نیست: نیکوکاران این جهان نیکوکاران آن جهانند و بدکاران این جهان بدکاران آن جهانند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ إِلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ؛ اساس عقل پس از ایمان به خدا دوستی با مردم و نیکوکاری با نیک و بد است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأْسُ الْعَقْلِ الْمُدَارَاةُ وَأَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الْآخِرَةِ؛ اساس عقل مداراست و نیکوکاران دنیا نیکوکاران آخرتند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأْسُ الدِّينِ التَّصِيحَةُ لِلَّهِ وَلِدِينِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِكِتَابِهِ وَلَأُئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَلِلْمُسْلِمِينَ عَامَّةً؛ اساس دین، خیرخواهی برای خدا و دین خدا و پیامبر خدا و کتاب خدا و پیشوایان مسلمانان و همه مسلمانان است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الدین الورع؛ اساس دین، پرهیزکاری است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدین التصیحه؛ کمال دین خیر خواهی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخلق الحسن یذیب الخطایا كما یذیب الماء الجلید و الخلق السوء یفسد العمل كما یفسد الخلّ العسل؛ خوی نیک گناهان را محو می کند چنان که آب یخ را ذوب می کند و خوی بد اعمال را فاسد می کند چنان که سرکه عسل را تباه می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما أعطی الناس خلق حسن؛ بهترین چیزی که به مردم داده اند، خوی نیکست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر دینکم الورع؛ بهترین صفات دین شما پرهیزکاری است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار أمتی علماؤها و خیار علمائها حلماؤها؛ بهترین امت من دانشمندانند و بهترین دانشمندان امت من بردبارانند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس من سنن المرسلین: الحیاء و الحلم و الحجامه و السواک و التّعطّر؛ پنج چیز از سنت پیغمبران است حیا و حلم و حجامت و مسواک و عطر زدن. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خصلتان لیس فوقهما من البرّ شیء الإیمان باللّه و التّفّع لعباد اللّه؛ دو خصلت است که نیک تر از آن نیست ایمان به خدا و سودمندی برای بندگان خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خشیه اللّه رأس کلّ حکمه و الورع سید العمل؛ ترس خدا سر همه حکمتهاست و ورع پیشوای اعمال است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء و الإیمان قرنا جميعا فإذا رفع أحدهما رفع الآخر؛ حیا و ایمان قرین یکدیگرند اگر یکی از میان برخاست دیگری هم برود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء هو الدّین کله؛ حیا تمام دین است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء لا یأتی إلّا بخیر؛ از حیا جز نیکی نمی آید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء شعبه من الإیمان؛ حیا شعبه ای از ایمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء زینه و التّقی کرم و خیر المركب الصّبر و انتظار الفرج من الله عزّ و جلّ عباد؛ حیا مایه زینت و تقوی مایه بزرگی است و بهترین وسیله وصول به مقصود صبر است و انتظار گشایش از طرف خداوند عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء خیر کله؛ حیا سراسر نیکی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحلیم سیّد فی الدّنیا و سیّد فی الآخرة؛ بردبار در دنیا و آخرت بزرگوار است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق ینذیب الخطایا کما تذیب الشّمس الجلید؛ نیک خوئی، گناهان را محو می کند چنان که خورشید یخ را آب می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق یثبّت المودّه؛ نیک خوئی، دوستی را استوار می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق نصف الدین؛ نیک خوئی یک نیمه دین است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الخلق خلق الله الأعظم؛ نیک خوئی، خلق بزرگ خداوند است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن البشر یذهب بالسّخیمه؛ گشاده روئی کینه را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرّم على النار كلّ هین لئین سهل قریب من الناس؛ هر که نرم و ملایم و آسان گیر و نزدیک به مردم باشد بر آتش حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجّنه دار الأسخياء؛ بهشت خانه سخاوت مندان است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من مکارم الأخلاق فی الدّنيا و الآخرة أن تعفو عمّن ظلمک و تصل من قطعک و تحلم عمّن جهل علیک؛ سه چیز در جهان از فضائل اخلاق است: از ستمگر درگذری، و با کسی که از تو بریده پیوند گیری و با کسی که با تو سبک سری می کند، به حلم رفتار کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنوز البرّ: إخفاء الصّدقه و کتمان المصیبه و کتمان الشّکوی يقول الله: إذا ابتلیت عبدی فصبر و لم یشکنی إلی عوّاده أبدلته لحما خیرا من لحمه و دما خیرا من دمه فإن أبرأته أبرأته و لا ذنب له و إن توفّيته فإلی رحمتی؛ سه چیز از گنجینه های نیکی است: مخفی ساختن صدقه و پنهان داشتن مصیبت و مستور ساختن شکایت، خداوند گوید: وقتی بنده خود را مبتلا ساختم و صبر کرد و با عیادت کنندگان خود از من شکایت نکرد گوشتی بهتر از گوشت او و خونی بهتر از خون وی بدو می دهم اگر او را شفا دادم همه گناهانش محو شده است و اگر جانش را گرفتم او را مشمول رحمت خود کرده ام. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فيه نشر الله تعالی علیه کفنه و أدخله جنته: رفق بالضعیف و شفقه علی - الوالدین و الإحسان إلی - المملوک؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند وی را پناه دهد و بیبشت برد: مدارا با ناتوان و

مهربانی با پدر و مادر و نیکی با زیر دست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ فهو من الأبدال: الرضا بالقضا و الصبر عن محارم الله و الغضب فی ذات الله عزّ و جلّ؛ سه چیز است که در هر که باشد از نیکان است، رضا به قضا و صرف نظر از محرّمات خدا و خشمگین شدن در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ حاسبه الله تعالی حسابا یسیرا و أدخله الجنّه برحمته: تعطی من حرمک و تغفو عمّن ظلمک و تصل من قطعک؛ سه چیز است که در هر که باشد خدا حساب را بر او آسان گیرد و وی را به اقتضای رحمت خود به بهشت در آورد: عطا به آن کس که تو را محروم کرده است و عفو آن کس که بر تو ستم روا داشته است و پیوند با آن کس که از تو بریده است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ استوجب الثواب و استکمل الإیمان: خلق یعیش به فی الناس و ورع یحجزه عن محارم الله تعالی و حلم یردّه عن جهل الجاهل؛ سه چیز است که در هر که باشد سزاوار ثواب است و ایمانش کامل است: اخلاقی که به وسیله آن با مردم زندگی کند و تقوایی که وی را از محرّمات خدا دور سازد و حلمی که او را از جهالت با جاهل بر کنار دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ استکمل خصال الإیمان المذی إذا رضی لم یدخله رضاه فی باطل و إذا غضب لم یخرجه الغضب من الحقّ و إذا قدر لم یتعاط ما لیس له؛ سه چیز است که در هر که باشد صفات ایمان در او کامل است آن که وقتی خشنود شد به باطل نگراید و وقتی خشمگین شد از حق تجاوز نکنند و وقتی قدرت یافت به مال کسان دست نبرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیہ آواه الله فی کفّه و نشر علیه رحمته و أدخله جنّته: من إذا أعطی؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند او را در پناه خود جای دهد و رحمت خویش را بر او بگستراند و داخل بهشت کند: آن که وقتی عطا بیند، شکر گزارد و وقتی قدرت دارد، عفو کند و وقتی به خشم آید، سستی پیشه نماید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۵

إنّ من أكمل المؤمنین إیماناً أحسنهم خلقاً و ألطفهم بأهله؛ از همه مؤمنان ایمان آن کس کاملتر است که اخلاقش نیک تر است و با کسان خود بهتر رفتار می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا**؛ هر کس از شما خوش خلق تر است پیش من محبوبتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خَلْقًا وَ إِنَّ خَلْقَ هَذَا الدِّينِ الْحَيَاءُ**؛ هر دینی خوی خاص دارد و خوی دین ما حیاست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ حَسْنَ الخَلْقِ لِيَذِيبُ الخَطِيئَةَ كَمَا تَذِيبُ الشَّمْسُ الجَلِيدَ**؛ خوش اخلاقی گناه را محو می کند چنان که آفتاب یخ را آب می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِيَدْرِكُ بِحَسَنِ الخَلْقِ دَرَجَةَ القَائِمِ الصَّائِمِ**؛ مؤمن به وسیله خوش خلقی به مقام نماز شب گزار و روزه دار می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ العَبْدَ التَّقِيَّ الغَنِيِّ الحَفِيَّ**؛ خداوند بنده پرهیزکار ثروتمند مهربان را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ مَنْ عْبَادَهُ الغَيُورَ**؛ خداوند از بندگان خود شخص غیور را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ السَّهْلَ الطَّلِيْقَ**؛ خداوند شخص آسانگیر آزاده را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ**؛ خداوند ملایمت را در همه چیز دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى غَيُورٌ يُحِبُّ الْغَيُورَ. خداوند غیرتمند است و مرد غیرتمند را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَفْوٌ يُحِبُّ الْعَفْوَ. خداوند بخشنده است و بخشش را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَ يُعْطِي عَلَيْهِ مَا لَا- يُعْطَى عَلَى الْعَنْفِ. خداوند ملایم است و ملایمت را دوست دارد و به وسیله آن چیزها می دهد که به وسیله خشونت نمی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ وَ يُحِبُّ مَعَالَى الْأَخْلَاقِ وَ يَكْرَهُ سَفْسَافَهَا؛ خداوند بخشنده است و بخشش را دوست دارد و اخلاق عالی را دوست دارد و اخلاق پست را دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ سَخِيٌّ يُحِبُّ السَّخِيَاءَ، نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ؛ خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعَبْدَ لِيَدْرُكُ بِحَسَنِ الْخَلْقِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ؛ بنده به وسیله خوش خلقی به مقام روزه دار و نماز گزار می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعَبْدَ لِيَتَصَدَّقَ بِالْكَسْرَةِ تَرَبُّو عِنْدَ اللَّهِ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ أَحَدٍ؛ بنده یک پاره نان صدقه می دهد و پیش خدا بزرگ می شود تا مثل کوه احد می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْبِرَّ وَ الصَّيْلَةَ يَسْتَطِيلَانِ الْأَعْمَارَ وَ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَ يَكْثُرَانِ الْأَمْوَالَ وَ لَوْ كَانَ الْقَوْمُ فَجَّارًا؛ نیکی با کسان و مهربانی با خویشان عمرها را دراز و شهرها را آباد و اموال را زیاد می کند اگر چه انجام دهندگان آن

بدکاران باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّ أكثر ما يدخل الجنَّة النَّاس تقوی الله و حسن الخلق؛ مردم بیشتر به واسطه ترس خدا و نیک خلقی به بهشت می روند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمر بین أمرین و خیر الامور أوساطها؛ راهی میان افراط و تفریط است و بهترین کارها میانه روی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللهم أغنني بالعلم و زینتی بالحلم و أكرمني بالتقوی و جمّلي بالعافیة؛ خدایا مرا به علم توانگر ساز و به حلم زینت بخش و به تقوی عزیز کن و به عافیت زیبائی ده. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبركم بأیسر العباده و أهونها علی البدن؟ الصّمت و حسن الخلق؛ می خواهید شما را به عبادتی که از همه عبادتها بر بدن آسانتر است خبر دهم؟ سکوت و نیک خوئی. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبركم بمن یحرم علیه النار غدا؟ علی کلّ هین لئین قریب سهل؛ می خواهید شما را خبر دهم که فردا آتش بر چه کس حرام است؟ هر کس که ملایم و نرم و زودجوش و آسان گیر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل النَّاس من تواضع عن رفعه و زهد عن غنیه و أنصف عن قوه و حلم عن قدره؛ بهتر از همه مردم کسی است که در حال رفعت فروتنی کند و در عین ثروت زاهد باشد و در عین قوت انصاف دهد و در حال قدرت برد باری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الفضائل أن تصل من قطعك و تعطی من حرمك و تصفح عمّن ظلمك؛ بهترین فضایل این است که با آن که از تو ببرد پیوند گیری و به کسی که تو را محروم می کند عطا کنی و از آن که بر تو ستم کند، درگذری. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الإيمان الصبر و السَّماحة؛ بهترین خصال ایمان صبر و گذشت است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال ثلاثة: التواضع عند الدَّولة و العفو عند القدرة و العطيّة بغير المنه؛ بهترین کارها سه چیز است، تواضع به هنگام دولت و عفو به هنگام قدرت و بخشش بدون منت. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعدل النَّاس أشدَّهم مداراه للنَّاس؛ عاقل تر از همه مردم کسی است که با مردم بیشتر مدارا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدَّكم من ملكك نفسه عند الغضب و أحلمكم من عفى بعد المقدرة؛ نیرومندترین شما کسی است که هنگام غضب بر خود تسلط داشته باشد و بردبارترین شما کسی است که پس از قدرت از گناه کسان درگذرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربع من أعطيهنَّ فقد أعطى خير الدنیا و الآخرة لسان ذاکر و قلب شاکر و بدن علی البلاء صابر و زوجه لا- تبغیه خونا فی نفسها و لا ماله؛ چهار چیز است که هر کس از آن بهره دارد از نیکی دو جهان بهره ور است، زبانی که یاد خدا کند و قلبی که سپاس پروردگار گذارد و تنی که بر بلا صبور باشد و زنی که بناموس و مال وی خیانت نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربع إذا كنَّ فيك فلا عليك ما فاتك من الدنیا صدق الحديث و حفظ الأمانة و حسن الخلق و عَفه مطعم؛ چهار چیز است که اگر داری بر آنچه نداری غم مخور: راستی گفتار و حفظ امانت و نیکی خلق و عفت در کار خوراک. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۵

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادة العفاف؛ برترین عبادت، پاکدامنی است. الکافی: ۲ / ۴۶۸ / ۸.

حدیث ۳۷۶

قال الامام علی - علیه السلام - : انَّ من العبادة لين الكلام و افشاء السَّلام؛ به نرمی سخن گفتن و سلام کردن به مردم عبادت است.

غرر الحکم: ۳۴۲۱.

حدیث ۳۷۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: لو تمیزت الاشیاء لكان الصدق مع الشجاعة؛ اگر اشیاء دسته بندی شوند بدون شک صدق و راستی با شجاعت و قهرمانی همراه خواهد بود. غرر الحکم: ۱۱۸ / ۵

حدیث ۳۷۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ثمره الشجاعة الغيرة؛ غیرت، ثمره و حاصل شجاعت و قهرمانی است. غرر الحکم: ۳ / ۳۲۸

حدیث ۳۷۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): الصبر رأس الايمان؛ صبر سر ایمان است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۰

حدیث ۳۸۰

امام جعفر صادق (علیه السلام): كان أمير المؤمنين صلوات الله عليه يقول: أفضل العبادة العفاف؛ امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: بهترین عبادت عفت است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۵

حدیث ۳۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَمْسٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحَيَاءُ وَالْحِلْمُ وَالْحِجَامَةُ وَالسُّوَاكُ وَالتَّعَطُّ؛ پنج چیز از سنت پیغمبران است: حیا، بردباری، حجامت کردن، و مسواک و عطر زدن. نهج الفصاحه، ح ۱۴۶۳.

حدیث ۳۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: أَقْرَبُكُمْ غَدَا مَنِي فِي الْمَوْقِفِ أَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَأَدَاكُمْ لِلْإِمَانَةِ وَأَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ وَأَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَأَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ؛ نزدیک ترین شما به من در قیامت: راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد و پیمان، خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است. امالی طوسی، ص ۲۲۹.

حدیث ۳۸۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: أَوْصَانِي رَبِّي بِسَبْعٍ: أَوْصَانِي بِالْإِخْلَاصِ فِي السَّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَأَنْ أَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَنِي وَأَعْطَى مَنْ حَرَمَنِي وَأَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي وَأَنْ يَكُونَ صَمْتِي فِكْرًا وَنَظْرِي عِبْرًا؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: پروردگرم هفت چیز را به من سفارش فرمود: اخلاص در نهان و آشکار، گذشت از کسی که به من ظلم نموده، بخشش به کسی که مرا محروم کرده، رابطه با کسی که با من قطع رابطه کرده، و سکوتم همراه با تفکر و نگاهم برای عبرت باشد. کنزالفوائد، ص ۱۸۴.

حدیث ۳۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *إِنَّا أَمْرُنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمُدَارَاهِ النَّاسِ، كَمَا أَمْرُنَا بِإِقَامَةِ الْقَرَائِصِ؛ مَا پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱.*

حدیث ۳۸۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: آیا شما را از شبیه‌ترینتان به خودم با خبر نسازم؟ گفتند: آری ای رسول خدا! فرمودند: هر کس خوش اخلاق‌تر، نرم‌خوتر، به خویشانش نیکوکارتر، نسبت به برادران دینی‌اش دوست‌دارتر، بر حق شکیباتر، خشم را فروخورنده‌تر و با گذشت‌تر و در خرسندی و خشم با انصاف‌تر باشد. کافی، ج ۲، ص ۲۴۰، ح ۳۵.

حدیث ۳۸۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: *مَنْ صَدَقَ لِسَانَهُ زَكَى عَمَلُهُ وَ مَنْ حَسِنَتْ نِيَّتُهُ زِيدَ فِي رِزْقِهِ وَ مَنْ حَسَنَ بَرُّهُ بِأَهْلِ بَيْتِهِ مُدِّ لَهُ فِي عُمْرِهِ؛ هر کس راستگو باشد، عملش پاکیزه می‌شود و رشد می‌کند؛ هر کس نیتش خوب باشد روزیش زیاد می‌شود و هر کس به شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، عمرش طولانی می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۱۰۵، ح ۱۱.*

حدیث ۳۸۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *أَرْبَعٌ تَزِيدُ الرِّزْقَ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ حُسْنُ الْجَوَارِحِ وَ كَفُّ الْأَذَى وَ قَلَّةُ الضَّجْرِ؛ چهار چیز روزی را زیاد می‌کند: خوش اخلاقی، خوش رفتاری با همسایه، اذیت نکردن و کم کردن بی‌تابی. معدن الجواهر، ص ۳۹.*

حدیث ۳۸۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ كَفَاهُ مُؤْنَتَهُ وَ رِزْقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ هر کس به خدا توکل کند، خداوند هزینه زندگی‌اش را کفایت کند و از جایی که گمان نمی‌برد، به او روزی می‌دهد. کنز العمال، ح ۵۶۹۳.*

حدیث ۳۸۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: *الْبُرُّ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ نیکوکاری روزی را زیاد می‌کند. کتاب الزهد، ص ۳۳.*

حدیث ۳۹۰

تقوای پیشگان، نشانه‌هایی دارند که با آنها شناخته می‌شوند: راستگویی، امانتداری، وفای به عهد، کم فخر فروشی، کم بخل ورزیدن، صلح رحم، رحم به ضعیفان، کم موافقت کردن با زنان، به همه نیکی کردن، خوش اخلاقی، بردباری بسیار و پیروی از علم نزدیک کننده به خداوند. و آنان طوبی و سرانجام نیک دارند. طوبی درختی است که ریشه آن در خانه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است. خصال، ص ۴۸۳، ح ۵۶.

حدیث ۳۹۱

امام علی علیه السلام: *إِنَّ الْأَتْقِيَاءَ كُلَّ سِيَخِيٍّ مُتَعَفِّفٍ مُحْسِنٍ؛ همه تقوای پیشگان سخاوتمند، پاکدامن و نیکوکارند. غررالحکم، ح ۳۴۰۱.*

حدیث ۳۹۲

امام علی علیه السلام: اَلْمُتَّقُونَ فِيهَا (فِي الدُّنْيَا) هُمْ اَهْلُ الْفَضَائِلِ مُنْطَقُهُمُ الصَّوَابُ وَ مَلْبَسُهُمُ الْاِقْتِصَادُ وَ مَشِيئُهُمُ التَّوَّاضُعُ؛ تقوایبشگان، در دنیا اهل فضایلند، گفتارشان راست و درست، روششان میانه‌روی و رفتارشان متواضعانه است. نهج البلاغه، از خطبه ۱۸۴.

حدیث ۳۹۳

امام علی علیه السلام: اَلتَّقْوَى ظَاهِرُهُ شَرَفُ الدُّنْيَا وَ بَاطِنُهُ شَرَفُ الْآخِرَةِ؛ تقوا، ظاهرش شرافت دنیا و باطنش شرافت آخرت است. غررالحکم، ح ۱۹۹۰.

حدیث ۳۹۴

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: ثَلَاثٌ مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ اَوْجَبَ اللّٰهُ لَهٗ الْجَنَّةَ: الْاِنْفَاقُ مِنْ اِقْتِرَارٍ وَ الْبِشْرُ لِجَمِيعِ الْعَالَمِ وَ الْاِنْصَافُ مِنْ نَفْسِهٖ؛ هر کس یکی از این کارها را به درگاه خدا ببرد، خداوند بهشت را برای او واجب می‌گرداند: انفاق در تنگدستی، گشاده‌رویی با همگان و رفتار منصفانه. کافی، ج ۲، ص ۱۰۳، ح ۲.

حدیث ۳۹۵

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: سَادَةُ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا الْأَشْحِيَاءُ، سَادَةُ النَّاسِ فِي الْآخِرَةِ الْأَتْقِيَاءُ؛ سرور و سید مردم در دنیا افراد سخاوتمند خواهند بود، و سید و سرور انسان‌ها در قیامت پرهیزکاران هستند. بحار الأنوار: ج ۶۸، ص ۳۵۰، ح ۱

حدیث ۳۹۶

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: اِنَّ صَلَّةَ الرَّحِمِ وَالْبِرَّ لِيَهْوَنَانِ الْحِسَابَ وَيَعْصِمَانِ مِنَ الذُّنُوبِ؛ صلّه رحم و نیکی، حساب (قیامت) را آسان و از گناهان جلوگیری می‌کند. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱.

حدیث ۳۹۷

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: صَلَّةُ الْاَرْحَامِ تَرْكِيْ اَعْمَالٍ وَ تُنْمِيْ الْاَمْوَالَ وَ تَدْفَعُ الْبُلُوْىَ وَ تُبَسِّرُ الْحِسَابَ وَ تُنَسِّئِيْ فِي الْاَجْلِ؛ صلّه رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می‌کند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳.

حدیث ۳۹۸

امام علی علیه السلام می‌فرماید: صَلَّةُ الرَّحِمِ تُدْرِئُ النَّعَمَ وَ تَدْفَعُ النَّقَمَ؛ صلّه رحم، نعمت‌ها را فراوان می‌کند و سختی‌ها را از بین می‌برد. غررالحکم، ح ۵۸۳۶.

حدیث ۳۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ وَصِيْلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَخُلُقِ حَسَنِ؛ انسان هیچ کاری بهتر از نماز، اصلاح میان مردم و خوش اخلاقی نکرده است. نهج الفصاحه، ح ۲۶۵۱.

حدیث ۴۰۰

امام علی علیه السلام: أَلْعَدْلُ أَفْضَلُ مِنَ الشَّجَاعَةِ لِأَنَّ النَّاسَ لَوْ اسْتَعْمَلُوا الْعَدْلَ عُمُومًا فِي جَمِيعِهِمْ لَأَسْتَعْنَوْا عَنِ الشَّجَاعَةِ؛ عدالت بهتر از شجاعت است، زیرا اگر مردم همگی عدالت را درباره یکدیگر به کار گیرند، از شجاعت بی نیاز می شوند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ح ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۶.

حدیث ۴۰۱

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ إِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ وَإِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ وَإِذَا ظَلِمَ عَفَرَ؛ بهترین مردم کسی است که چون چیزی به او داده شود شکر کند و چنانچه گرفتار شود صبر نماید و اگر به او ظلم شود درگذرد. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۳، ح ۵۰۲۰.

حدیث ۴۰۲

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ كَافَى عَلَى الْقَبِيحِ بِالْجَمِيلِ؛ بهترین مردم کسی است که در برابر بدی، خوبی نماید. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۸، ح ۵۷۵۰.

حدیث ۴۰۳

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ الْأَوْسَطُ؛ بهترین این امت، میانه‌روها هستند. بحار الأنوار، ج ۴، ص ۴۱، ح ۱۸.

حدیث ۴۰۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ أَهْلِ الدُّنْيَا وَ أَهْلِ الْآخِرَةِ أَخْلَاقًا مَنْ يَغْفُو عَمَّنْ ظَلَمَهُ وَمَنْ يُعْطَى مِنْ حَرَمِهِ وَمَنْ يَصِلُ مَنْ قَطَعَهُ مِنْ ذَوِي أَرْحَامِهِ وَ أَهْلِ وِلَايَتِهِ؛ بهترین اهل دنیا و آخرت از نظر اخلاق کسی است که اگر کسی به او ستم کرده، عفو نماید و به کسی که محروم نموده عطا کند و با خویشاوندان و دوستانش که با وی قطع رابطه کرده‌اند، رابطه برقرار کند. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۰، ح ۱۰۰۵۲.

حدیث ۴۰۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِنَّ فِي الرِّفْقِ الزِّيَادَةَ وَ الْبِرِّكَاهُ وَ مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقُ يُحْرَمِ الْخَيْرَ؛ در مدارا، فزونی و برکت است، و هر کس از مدارا محروم باشد، از خیر، محروم شده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۷).

حدیث ۴۰۶

امام صادق علیه السلام: مَا مِنْ عَبْدٍ كَظَمَ غَيْظًا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عِزًّا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ هیچ بنده‌ای نیست که خشمی را فرو خورد

مگر آنکه خداوند عزوجل در دنیا و آخرت بر عزت او بیفزاید. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۱۰.

حدیث ۴۰۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ؛ هر کس خشم خود را نگه دارد خداوند عذابش را از او باز می‌دارد. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۶۳، ح ۷.

حدیث ۴۰۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ مَلَأَهُ اللَّهُ أَمْنًا وَإِيمَانًا؛ هر کس در حالی که می‌تواند خشم خود را عملی کند، آن را فرو برد، خداوند او را سرشار از آرامش و ایمان می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۸.

حدیث ۴۰۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَا تَجَرَّعَ عَبْدٌ جُرْعَةً أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ جُرْعَةٍ غَيْظٍ كَظَمَهَا إِبْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ؛ انسان هیچ جرعه‌ای ننوشید که نزد خدا از جرعه خشمی که برای رضای خدا فرو خورد بهتر باشد. میزان الحکمه ج ۹، ص ۴۳۳۴.

حدیث ۴۱۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَلَا إِنَّ خَيْرَ الرَّجَالِ مَنْ كَانَ بَطِيءَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الرِّضَا؛ بدانید که بهترین انسان‌ها کسانی هستند که دیر به خشم آیند و زود راضی شوند. میزان الحکمه ج ۴، ص ۱۶۱۰.

حدیث ۴۱۱

امام باقر علیه السلام می فرمایند: أَلِحْلُمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرِيَنَّ مِنْهُ؛ بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. کافی، ج ۸، ص ۵۵.

حدیث ۴۱۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَلِحْلُمُ نَوْرٌ جَوْهَرُهُ الْعَقْلُ؛ بردباری نوری است که جوهره آن عقل است. غرر الحکم، ج ۱، ص ۳۱۱، ح ۱۱۸۵.

حدیث ۴۱۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَوَّلُ عَوَظِ الْحَلِيمِ مِنْ حِلْمِهِ أَنَّ النَّاسَ أَنْصَارُهُ عَلَى الْجَاهِلِ؛ اول نتیجه‌ای که شخص بردبار از بردباریش می‌گیرد، پشتیبانی مردم از او در برابر نادان است. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۲۱۲.

حدیث ۴۱۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا زَيَّنَّهُ بِالسَّكِينَةِ وَالْحِلْمِ؛ هر گاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد او را با آرامش و

بردباری آراسته می‌گرداند. غررالحکم، ج ۳، ص ۱۶۱، ح ۴۰۹۹.

حدیث ۴۱۵

امام علی علیه السلام می‌فرماید: الْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ تَوَامَانِ، يُنْتِجُهُمَا عَلُوُّ الْهَمِّهِ؛ بردباری و وقار دو همزادند که همت عالی آنها را به وجود می‌آورد. نهج البلاغه، حکمت ۴۶۰.

حدیث ۴۱۶

امام علی علیه السلام می‌فرماید: مَنْ عَلَامِيهِ أَحَدِهِمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَبَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می‌بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حدیث ۴۱۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: ثَلَاثٌ مِنْ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَنْ تَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَتَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتَحْلُمَ عَمَّنْ جَهَلَ عَلَيْكَ؛ سه چیز در دنیا و آخرت از مکارم اخلاق است: از کسی که به تو ظلم کرده درگذری، با کسی که با تو قطع رابطه کرده، رابطه برقرار کنی و با کسی که با تو سبکسری می‌کند بردباری نمایی. نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۸.

حدیث ۴۱۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: فَأَمَّا الْحِلْمُ فَمِنْهُ رُكُوبُ الْجَمِيلِ، وَصُحْبَةُ الْأَبْرَارِ وَرَفْعٌ مِنَ الضَّعْفِ وَرَفْعٌ مِنَ الْخَسَاسَةِ وَتَشَهُّي الْخَيْرِ وَتَقَرُّبُ صَاحِبِهِ مِنْ مَعَالَى الدَّرَجَاتِ وَالْعَفْوُ وَالْمَهْلُ وَالْمَعْرُوفُ وَالصَّمْتُ فَهَذَا مَا يَتَشَعَّبُ لِلْعَاقِلِ بِحِلْمِهِ؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: حاصل بردباری: آراسته شدن به خوبیها، هم‌نشینی با نیکان، ارجمند شدن، عزیز گشتن، رغبت به نیکی، نزدیک شدن بردبار به درجات عالی، گذشت، آرامش و تأنی، احسان و خاموشی. اینها ثمره بردباری عاقل است. تحف العقول، ص ۱۶.

حدیث ۴۱۹

امام کاظم علیه السلام: وَاللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطَّ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَرَجَائِهِ لَهُ وَحُسْنِ خُلُقِهِ وَالْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ؛ به خدا قسم خیر دنیا و آخرت را به مؤمنی ندهند مگر به سبب حسن ظن و امیدواری او به خدا و خوش اخلاقی اش و خودداری از غیبت مؤمنان. بحار الأنوار، ج ۶، ص ۲۸، ح ۲۹.

حدیث ۴۲۰

امام علی علیه السلام: مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ ذَلَّتْ لَهُ الصُّعَابُ وَتَسَيَّهَلَتْ عَلَيْهِ الْأَشْيَابُ؛ هر کس به خدا توکل کند، دشواری‌ها برای او آسان می‌شود و اسباب برایش فراهم می‌گردد. غررالحکم، ح ۹۰۲۸.

حدیث ۴۲۱

امام علی علیه السلام: إِنَّ أَهْنَأَ النَّاسِ عَيْشَا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا؛ هر کس به آنچه خداوند به او داده است راضی باشد، راحت‌ترین زندگی را دارد. غررالحکم، ح ۳۳۹۷.

حدیث ۴۲۲

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقِي بِالتَّقْوَى عَنِ الْعُبْدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَيَجْلِي بِالتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاءُ وَجَهْلُهُ؛ خداوند به وسیله تقوا بنده را حفظ می‌کند از آنچه که عقلش به آن نمی‌رسد و کور دلی و نادانی او را بر طرف می‌سازد. کافی، ج ۸، ص ۵۲، ح ۱۶.

حدیث ۴۲۳

امام علی علیه السلام: لَوْ أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا عَلَى عَبْدٍ رَتَقًا ثُمَّ اتَّقَى اللَّهَ لَجَعَلَ اللَّهُ مِنْهَا مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ اگر آسمان‌ها و زمین، راه را بر بنده‌ای ببندند و او تقوای الهی پیشه کند، خداوند حتماً راه گشایشی برای او فراهم خواهد کرد و از جایی که گمان ندارد روزی‌اش خواهد داد. غررالحکم، ح ۷۵۹۹.

حدیث ۴۲۴

پیامبر صلی الله علیه و آله: لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يُظُنُّ بِاللَّهِ خَيْرًا إِلَّا كَانَ عِنْدَ ظَنِّهِ بِهِ؛ بنده‌ای نیست که به خداوند خوش گمان باشد مگر آن که خداوند نیز طبق همان گمان با او رفتار کند. بحارالأنوار، ج ۷۰، ص ۳۸۴، ح ۴۲.

حدیث ۴۲۵

امام سجاده (علیه السلام) می‌فرماید: الخیر کله صیانه الانسان نفسه؛ تمام خیر آن است که انسان، خویشتن دار باشد. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۴۲۶

امام سجاده (علیه السلام) می‌فرماید: لا یقل عمل مع تقوی و کیف یقل ما یتحیل؛ هیچ عملی آنگاه که از پشتوانه تقوا برخوردار باشد، اندک نخواهد بود. پس چگونه عملی که به درگاه خداوند مقبول افتاده است، اندک باشد؟ تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۴۲۷

امام سجاده (علیه السلام) می‌فرماید: من قنع بما قسم الله له فهو من اغنی الناس؛ کسی که به آنچه خدا برایش در نظر گرفته است، قانع باشد، او از بی‌نیازترین مردمان به شمار می‌آید. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۴۲۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که توفیق توبه یافت (و این عنایت الهی به او شد) از پذیرفته شدن آن محروم نگردد. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۴۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که توبه کند به سوی خدا بازگشته است. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۴۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه توبه ، بازیافت کردن تقصیرات نفس و جبران و تدارک آن است. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۴۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توبه رحمت حق را به زمین نازل گرداند. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۴۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تائنی داشته باشد شایسته آن است که به هدف خویش برسد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تائنی در کار دور اندیشی است. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تائنی در کار پشت گرمی آورد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تائنی در کار، آن را از سستی و بی پایگی ایمن سازد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با تائنی مطلب ها آسان گردد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با تائنی اسباب کار فراهم و آسان گردد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۴۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به عقب انداختن کیفر نشانه کمال حلم و بردباری است. (غررالحکم ، باب تأخیر)

حدیث ۴۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگواری کامل نگردد جز به پاکدامنی و ایثار. (غررالحکم و دررالكلم)

حدیث ۴۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از نیکوترین احسانها ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از برترین انتخابها آن است که آدمی خود را به زیور ایثار بیاراید. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در مال خود بر تو ایثار کند تو را بر خویش برگزیده (و شایسته نام ایثارگری است).
(غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دیگری را بر خود مقدم دارد شایسته نام فضیلت و برتری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دیگران را بر خود برگزیند به کمال جوانمردی رسیده است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای بزرگواری انسان ایثار بس است (و برای رسیدن به بزرگی کافی است که خوی ایثار در آدمی پدید آید). (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در هنگام ایثار دیگران بر خویشتن گوهر مردمان بزرگوار آشکار گردد. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین صفات انسانی ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین جود و بخشش ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار شیوه نیکان و خلق و خوی برگزیدگان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار بهترین نیکوکاری ها و والاترین مرتبه های ایمان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار برترین مرتبه های بزرگواری و بالاترین خلق و خوی انسانی است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار برترین عبادت و بزرگترین آقایی است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار شریف ترین بزرگواری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار نهایت نیکوکاری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار خوی نیکان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: (برگزیدن دیگران بر خود) فضیلت و برتری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۴۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با انصاف، دوستان و نزدیکان فراوان دارد. (شرح غررالحکم، ج ۲، ص ۵۴۳)

حدیث ۴۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدانید که هر کس با مردم به انصاف رفتار کند، خداوند جز بر عزت او نیفزاید. (کافی، ج ۲، ص ۱۴۴)

حدیث ۴۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انصاف خصلت بزرگان است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۵۲)

حدیث ۴۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بالاترین شرافتها خود داری از تبتذیر و اسراف است. (غررالحکم، باب تبتذیر و اسراف)

حدیث ۴۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زیوری همچون ادب نیست. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۴۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، زشتی نسب را بپوشاند. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۴۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، برترین نسبهها و شریفترین وسیله هاست. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۴۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سه خصلت است که بر آنها چیزی فزونی نیابد: ادب نیکو، دوری گزیدن از تهمت، خودداری از انجام محرمات الهی. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۴۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من حقائق الإیمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك الناس من نفسک و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقایق ایمان است: بخشش با تنگدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضرر خویش و بذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من الإیمان: الإنفاق من الإقتار و بذل السلام للعالم و الإنصاف من نفسک؛ سه چیز از لوازم ایمان است: بخشش به هنگام تنگدستی و سلام به دانشمند و رعایت انصاف بر ضرر خویش. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من أبواب البرّ سخاء النفس و طيب الكلام و الصبر على الأذى؛ سه چیز از لوازم نیکوکاری است: جانبازی و نیکی گفتار و صبر بر آزار. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه يتحدّثون في ظلّ العرش آمینین و الناس في الحساب: رجل لم تأخذه في الله لومة لائم و رجل لم يمدّ يديه إلى ما لا يحلّ له و رجل لم ينظر إلى ما حرّم الله عليه؛ سه کسند که در سایه عرش آسوده گفتگو می کنند و مردم گرفتار حسابند: آن که در راه خدا از ملامت گران باک ندارد و آن که دستهای خود را به آنچه بر او حلال نیست

دراز نکند و کسی که به آنچه خدا بر او حرام کرده ننگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه من مکارم الأخلاق عند الله: أن تعفو عمن ظلمك و تعطى من حرمك و تصل من قطعك؛ سه چیز است که در پیش خدا از فضائل اخلاق است: آن که از ستم گر در گذری و کسی را که تو را محروم کرده است عطا دهی و با آن که از تو بریده است پیوند گیری. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التوبه التصوح الندم على الذنب: حين يفرط منك فتستغفر الله تعالى ثم لا تعود إليه أبدا؛ توبه کامل پشیمانی از گناه است که وقتی گناه از تو سر زد از خدا آمرزش طلبی و دیگر هرگز مرتکب آن نشوی. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التواضع لا يزيد العبد إلا رفعة فتواضعوا يرفعكم الله و العفو لا يزيد العبد إلا عزاً فاعفوا يعزكم الله و الصّيدقة لا يزيد المال إلا كثرة فتصدقوا يرحمكم الله؛ تواضع مایه رفعت است تواضع کنید تا خدا شما را رفعت بخشد، بخشش مایه عزت است بخشش کنید تا خدا شما را عزیز سازد. صدقه موجب فزونی مال است صدقه بدهید تا خدا شما را رحمت آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بعثت بمداراه الناس؛ من به مدارا با مردم مبعوث شده ام. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأكل مع الخادم من التواضع؛ چیز خوردن با خادم از فروتنی است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد نصف العيش و حسن الخلق نصف الدین؛ میانه روی یک نیمه معیشت است و خوش خلقی یک نیمه دین است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد في التفقه نصف المعيشه و التودد إلى الناس نصف العقل و حسن السؤال نصف العلم؛ میانه روی در خرج یک نیمه معیشت است و دوستی با مردم یک نیمه عقل است و خوب پرسیدن یک نیمه دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا رَاعٍ لَمْ یَرْحَمْ رَعِیْتَهُ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَیْهِ الْجَنَّةَ؛ هر کس به زیر دستان خود رحم نکند، خداوند بهشت را بر او حرام کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَوَّلُ مَا یُوزَنُ فِی الْمِیزَانِ الْخَلْقُ الْحَسَنُ؛ نخستین چیزی که در ترازو گذاشته می شود خلق نیک است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَوَّلُ الْعِبَادَةِ الصُّمْتُ؛ نخستین مرحله عبادت، خاموشی است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّمَا بَعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ؛ من مبعوث شدم تا فضائل اخلاق را به کمال رسانم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا رَأَيْتَ مِنْ أَحَبِّكَ ثَلَاثَ خِصَالٍ فَارْجِهَ: الْحَيَاءَ وَالْأَمَانَةَ وَالصَّدْقَ وَإِذَا لَمْ تَرَهَا فَلَا تَرْجِهَ؛ وقتی در برادر خود سه صفت دیدی بدو امیدوار باش، حیا و امانت و راستی و اگر این صفات را ندارد از او امیدی نداشته باش. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُهُمْ خَلْقًا؛ بهترین بندگان در پیش خدا کسی است که خلقش نیک تر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: از نشانه‌های تواضع، سلام کردن به هر رهگذر است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۲)

حدیث ۴۸۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دو صفت هست که بالاتر از آنها چیزی نیست: ۱- ایمان به خدا، ۲- سود رسانی به برادران دینی (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۴۸۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرماید: من کان الورع سجیته ، و الکریم طبیعته ، و الحلم خلته ، کثر صدیقه؛ کسی که پارسایی خوی او ، و بخشندگی طبیعت او ، و بردباری خصلت او باشد ، دوستانش بسیار شوند . مسند الامام العسکری ، ص ۲۸۹

حدیث ۴۸۵

امام محمد باقر (ع) می فرماید: هر کس با خانواده اش خوش رفتار باشد ، بر عمرش افزوده می گردد . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۵ ، ص ۱۷۵

حدیث ۴۸۶

امام محمد باقر (ع) می فرماید: نزدیکترین و سریعترین طاعت در ثواب ، پیوند با خویشان است . تحف العقول ، ص ۳۰۳

حدیث ۴۸۷

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: جوانمردی نیست مگر به تقوی. (بحارالانوار/۷۵/۱۴۷)

حدیث ۴۸۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: بهترین سرآغاز کارها راستگویی و بهترین خاتمه‌ی آن وفاداری است. (بحارالانوار/۷۵/۱۴۱)

حدیث ۴۸۹

قال الامام الحسین - علیه السلام - : إِنَّ الْغِنَى وَالْعَزَّ حَرَجَا يَجُولَانِ، فَلَقِيَا التَّوَكُّلَ فَاسْتَوَطَّنَا؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: عزت و بی نیازی - هر دو - شتاب زده به دنبال پناهگاهی می دویدند، چون به توکل برخورد کردند، آرامش پیدا نموده و آن را پناهگاه خود قرار دادند. مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۸، ح ۱۵

حدیث ۴۹۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَوْصَانِي رَبِّي بِتَشَعٍ: أَوْصَانِي بِالْإِخْلَاصِ فِي السَّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَالْعِدْلِ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ، وَالْقَصْدِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَأَنْ أَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنِي، وَأَعْطَى مِنْ حَرَمَنِي، وَأَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي، وَأَنْ يَكُونَ صِيْمَتِي فِكْرًا، وَمَنْطِقِي ذِكْرًا، وَنَظْرِي عِبْرًا؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: پروردگار متعال، مرا به ۹ چیز سفارش نمود: اخلاص در آشکار و پنهان، دادگری در خوشنودی و خشم، میانه روی در نیاز و توانمندی، بخشیدن کسی که در حق من ستم روا داشته است، کمک به کسی که مرا محروم گردانده، دیدار خویشاوندانی که با من قطع رابطه نموده اند، و این که خاموشیم اندیشه و سخنم، یادآوری خداوند و نگاهم عبرت و پند باشد. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۰۰

حدیث ۴۹۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی اظهار تواضع و فروتنی نکرده، مگر آن که خداوند متعال او را رفعت و عزت بخشیده است. بحارالانوار، ج ۷۲، ص ۱۲۰، ح ۷

حدیث ۴۹۲

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلَيْكُمْ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَنِي بِهَا، وَإِنَّ مِنْ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ: أَنْ يَغْفُوَ الرَّجُلُ عَمَّنْ ظَلَمَهُ، وَيُعْطِيَ مَنْ حَرَمَهُ، وَيَصِلَ مَنْ قَطَعَهُ، وَأَنْ يَعُودَ مَنْ لَا يَعُودُ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بر شما باد رعایت مکارم اخلاق، که خداوند مرا بر آن‌ها مبعوث نمود، و - بعضی از - آن‌ها عبارتند از: کسی که بر تو ظلم کند - به جهت غرض شخصی - او را ببخش، کسی که تو را نسبت به چیزی محروم گرداند کمکش نما، با شخصی که با تو قطع دوستی کند رابطه دوستی داشته باش، شخصی که به دیدار تو نیاید به دیدارش برو. بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۷۵، ح ۲۴.

حدیث ۴۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما الخشوع؟ قال: التواضع في الصلاة و ان يقبل العبد بقلبه كله على ربه ...؛ از پیامبر اکرم (ص) سؤال شد: خشوع چیست؟ فرمود: فروتنی و خاکساری در نماز و این که بنده با تمام قلبش به سوی خدا برود... (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

حدیث ۴۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مروءة الحضر، قراءة القرآن ومجالسة العلماء و النظر في الفقه و المحافظة على الصلاة في الجماعات؛ از علی بن ابی طالب (علیه السلام) نقل شده که فرمود: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن و همنشینی با علماء و نگریستن در احکام دین و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۴۹۵

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادة العفاف؛ برترین عبادت، پاکدامنی است. الکافی: ۲ / ۴۶۸ / ۸.

حدیث ۴۹۶

قال الامام علی - علیه السلام - : ان من العبادة لين الكلام و افشاء السیلام؛ به نرمی سخن گفتن و سلام کردن به مردم عبادت است. غرر الحکم: ۳۴۲۱.

حدیث ۴۹۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: لو تمیزت الاشياء لكان الصدق مع الشجاعة؛ اگر اشیاء دسته بندی شوند بدون شک صدق و راستی با شجاعت و قهرمانی همراه خواهد بود. غرر الحکم: ۵ / ۱۱۸

حدیث ۴۹۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ثمرة الشجاعة الغيرة؛ غیرت، ثمره و حاصل شجاعت و قهرمانی است. غرر الحکم: ۳ / ۳۲۸

حدیث ۴۹۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): الصبر رأس الايمان؛ صبر سر ايمان است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۰

حدیث ۵۰۰

امام جعفر صادق (علیه السلام): كان أمير المؤمنين صلوات الله عليه يقول: أفضل العبادة العفاف؛ أمير المؤمنين عليه السلام می فرمودند: بهترین عبادت عفت است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۵

حدیث ۵۰۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: خَمْسٌ مِنْ سِنَّنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحَيَاءُ وَالْحِلْمُ وَالْحِجَامَةُ وَالسَّوَاكُ وَالتَّعَطُّ؛ پنج چیز از سنت پیغمبران است: حیا، بردباری، حجامت کردن، و مسواک و عطر زدن. نهج الفصاحه، ح ۱۴۶۳.

حدیث ۵۰۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَقْرَبُكُمْ غَدًا مِنِّي فِي الْمَوْقِفِ أَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَأَدَاكُمْ لِلْإِمَانَةِ وَأَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ وَأَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَأَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ؛ نزدیک‌ترین شما به من در قیامت: راستگوترین، امانت‌دارترین، وفادارترین به عهد و پیمان، خوش اخلاق‌ترین و نزدیک‌ترین شما به مردم است. امالی طوسی، ص ۲۲۹.

حدیث ۵۰۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَوْصَانِي رَبِّي بِسَبْعٍ: أَوْصَانِي بِالْإِخْلَاصِ فِي السَّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَأَنْ أَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَنِي وَأَعْطَى مَنْ حَرَمَنِي وَأَصِلَ مَنْ قَطَعَنِي وَأَنْ يَكُونَ صَمْتِي فِكْرًا وَنَظْرِي عِبْرًا؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: پروردگرم هفت چیز را به من سفارش فرمود: اخلاص در نهان و آشکار، گذشت از کسی که به من ظلم نموده، بخشش به کسی که مرا محروم کرده، رابطه با کسی که با من قطع رابطه کرده، و سکوتم همراه با تفکر و نگاهم برای عبرت باشد. کنزالفوائد، ص ۱۸۴.

حدیث ۵۰۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّا أَمَرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمُدَارَاهِ النَّاسِ، كَمَا أَمَرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. امالی طوسی، ص ۵۲۱.

حدیث ۵۰۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: آیا شما را از شبیه‌ترینتان به خودم با خبر نسازم؟ گفتند: آری ای رسول خدا! فرمودند: هر کس خوش اخلاق‌تر، نرم‌خوتر، به خویشانش نیکو‌کارتر، نسبت به برادران دینی‌اش دوست‌دارتر، بر حق‌شکبیاتر، خشم را فروخورنده‌تر و با گذشت‌تر و در خرسندی و خشم با انصاف‌تر باشد. کافی، ج ۲، ص ۲۴۰، ح ۳۵.

حدیث ۵۰۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ صَدَقَ لِسَانَهُ زَكِيَ عَمَلُهُ وَمَنْ حَسِبَتْ نَيْتُهُ زَيْدًا فِي رِزْقِهِ وَمَنْ حَسَنَ بَرُّهُ بِأَهْلِ بَيْتِهِ مُدًّا لَهُ فِي عُمْرِهِ؛ هر کس راستگو باشد، عملش پاکیزه می‌شود و رشد می‌کند؛ هر کس نیتش خوب باشد روزیش زیاد می‌شود و هر کس به

شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، عمرش طولانی می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۱۰۵، ح ۱۱.

حدیث ۵۰۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: **أَرْبَعٌ تَزِيدُ الرَّزْقَ: حُسْنُ الْخُلُقِ وَ حُسْنُ الْجَوَارِ وَ كَفُّ الْأَذَى وَ قِلَّةُ الضَّجْرِ؛** چهار چیز روزی را زیاد می‌کند: خوش اخلاقی، خوش رفتاری با همسایه، اذیت نکردن و کم کردن بی‌تابی. معدن الجواهر، ص ۳۹.

حدیث ۵۰۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: **مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ كَفَاهُ مَوْلَانَهُ وَ رِزْقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛** هر کس به خدا توکل کند، خداوند هزینه زندگی‌اش را کفایت کند و از جایی که گمان نمی‌برد، به او روزی می‌دهد. کنز العمال، ح ۵۶۹۳.

حدیث ۵۰۹

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: **الْبُرُّ يَزِيدُ فِي الرَّزْقِ؛** نیکوکاری روزی را زیاد می‌کند. کتاب الزهد، ص ۳۳.

حدیث ۵۱۰

امام علی علیه السلام: تقوایندگان، نشانه‌هایی دارند که با آنها شناخته می‌شوند: راستگویی، امانتداری، وفای به عهد، کم فخر فروشی، کم بخل ورزیدن، صله رحم، رحم به ضعیفان، کم موافقت کردن با زنان، به همه نیکی کردن، خوش اخلاقی، بردباری بسیار و پیروی از علم نزدیک کننده به خداوند. و آنان طوبی و سرانجام نیک دارند. طوبی درختی است که ریشه آن در خانه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است. خصال، ص ۴۸۳، ح ۵۶.

حدیث ۵۱۱

امام علی علیه السلام: **إِنَّ الْأَتْقِيَاءَ كُلَّ سَخِيٍّ مُتَعَفِّفٍ مُحْسِنٍ؛** همه تقوایندگان سخاوتمند، پاکدامن و نیکوکارند. غررالحکم، ح ۳۴۰۱.

حدیث ۵۱۲

امام علی علیه السلام: **الْمُتَّقُونَ فِيهَا (فِي الدُّنْيَا) هُمْ أَهْلُ الْفَضَائِلِ مَنْطِقُهُمُ الصَّوَابُ وَ مَلْبَسُهُمُ الْإِقْتِصَادُ وَ مَشِيئُهُمُ التَّوَّاضُعُ؛** تقوایندگان در دنیا اهل فضایلند، گفتارشان راست و درست، روششان میانه‌روی و رفتارشان متواضعانه است. نهج البلاغه، از خطبه ۱۸۴.

حدیث ۵۱۳

امام علی علیه السلام: **الَّتَقْوَى ظَاهِرُهُ شَرَفُ الدُّنْيَا وَ بَاطِنُهُ شَرَفُ الْآخِرَةِ؛** تقوا، ظاهرش شرافت دنیا و باطنش شرافت آخرت است. غررالحکم، ح ۱۹۹۰.

حدیث ۵۱۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: ثَلَاثٌ مَنْ أَتَى اللَّهَ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ: الْإِنْفَاقُ مِنْ إِقْتَارٍ وَالْبِشْرُ لِجَمِيعِ الْعَالَمِ وَالْإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِهِ؛ هر کس یکی از این کارها را به درگاه خدا ببرد، خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند: انفاق در تنگدستی، گشاده رویی با همگان و رفتار منصفانه. کافی، ج ۲، ص ۱۰۳، ح ۲.

حدیث ۵۱۵

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: سَادَةُ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا الْأَسْحِيَاءُ، سَادَةُ النَّاسِ فِي الْآخِرَةِ الْأَتْقِيَاءُ؛ سرور و سید مردم در دنیا افراد سخاوتمند خواهند بود، و سید و سرور انسان‌ها در قیامت پرهیزکاران هستند. بحار الأنوار: ج ۶۸، ص ۳۵۰، ح ۱

حدیث ۵۱۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ صَلَاةَ الرَّحِمِ وَالْبِرَّ لَيَهْوَنَانِ الْحِسَابِ وَيَعْصِمَانِ مِنَ الذُّنُوبِ؛ صله رحم و نیکی، حساب (قیامت) را آسان و از گناهان جلوگیری می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱.

حدیث ۵۱۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: صَلَمَةُ الْأَرْحَامِ تُرَكِّي الْأَعْمَالَ وَتُنْمِي الْأَمْوَالَ وَتَدْفَعُ الْبُلُوبَ وَتُسِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِيءُ فِي الْأَجَلِ؛ صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳.

حدیث ۵۱۸

امام علی علیه السلام می فرماید: صَلَمَةُ الرَّحِمِ تُدِرُّ النَّعْمَ وَتَدْفَعُ النَّقْمَ؛ صله رحم، نعمت‌ها را فراوان می کند و سختی‌ها را از بین می برد. غررالحکم، ح ۵۸۳۶.

حدیث ۵۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ وَصِلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَخُلُقِ حَسَنٍ؛ انسان هیچ کاری بهتر از نماز، اصلاح میان مردم و خوش اخلاقی نکرده است. نهج الفصاحه، ح ۲۶۵۱.

حدیث ۵۲۰

امام علی علیه السلام: أَلْعَدْلُ أَفْضَلُ مِنَ الشَّجَاعَةِ لِأَنَّ النَّاسَ لَوْ اسْتَعْمَلُوا الْعَدْلَ عُمُومًا فِي جَمِيعِهِمْ لَأَسْتَعْنَوْا عَنِ الشَّجَاعَةِ؛ عدالت بهتر از شجاعت است، زیرا اگر مردم همگی عدالت را درباره یکدیگر به کار گیرند، از شجاعت بی نیاز می شوند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ح ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۶.

حدیث ۵۲۱

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ إِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ وَإِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ وَإِذَا ظَلِمَ عَفَرَ؛ بهترین مردم کسی است که چون

چیزی به او داده شود شکر کند و چنانچه گرفتار شود صبر نماید و اگر به او ظلم شود درگذرد. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۳، ح ۵۰۲۰.

حدیث ۵۲۲

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ كَافَى عَلَى الْقَبِيحِ بِالْجَمِيلِ؛ بهترین مردم کسی است که در برابر بدی، خوبی نماید. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۸، ح ۵۷۵۰.

حدیث ۵۲۳

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ النَّمَطُ الْأَوْسَطُ؛ بهترین این امت، میانه‌روها هستند. بحارالأنوار، ج ۴، ص ۴۱، ح ۱۸.

حدیث ۵۲۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ أَهْلِ الدُّنْيَا وَ أَهْلِ الْآخِرَةِ أَخْلَاقًا مَنْ يَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَهُ وَ مَنْ يُعْطَى مِنْ حَرَمِهِ وَ مَنْ يَصِلُ مَنْ قَطَعَهُ مِنْ ذَوِي أَرْحَامِهِ وَ أَهْلِ وِلايَتِهِ؛ بهترین اهل دنیا و آخرت از نظر اخلاق کسی است که اگر کسی به او ستم کرده، عفو نماید و به کسی که محروم نموده عطا کند و با خویشاوندان و دوستانش که با وی قطع رابطه کرده‌اند، رابطه برقرار کند. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۰، ح ۱۰۰۵۲.

حدیث ۵۲۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِنَّ فِي الرَّفْقِ الزِّيَادَةَ وَ الْبَرَكَهَ وَ مَنْ يُحْرِمِ الرَّفْقَ يُحْرِمِ الْخَيْرَ؛ در مدارا، فزونی و برکت است، و هر کس از مدارا محروم باشد، از خیر، محروم شده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۷).

حدیث ۵۲۶

امام صادق علیه السلام: مَا مِنْ عَبْدٍ كَظَمَ غَيْظًا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عِزًّا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ هیچ بنده‌ای نیست که خشمی را فرو خورد مگر آنکه خداوند عزوجل در دنیا و آخرت بر عزت او بیفزاید. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۱۰.

حدیث ۵۲۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ؛ هر کس خشم خود را نگه دارد خداوند عذابش را از او باز می‌دارد. بحارالأنوار، ج ۷۳، ص ۲۶۳، ح ۷.

حدیث ۵۲۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَ هُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ مَلَأَهُ اللَّهُ أَمْنًا وَ اِيْمَانًا؛ هر کس در حالی که می‌تواند خشم خود را عملی کند، آن را فرو برد، خداوند او را سرشار از آرامش و ایمان می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۸.

حدیث ۵۲۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَا تَجَرَّعَ عَبْدٌ جُرْعَةً أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ جُرْعَةٍ غَيْظٍ كَظَمَهَا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ؛ انسان هیچ جرعه‌ای ننوشید که نزد خدا از جرعه خشمی که برای رضای خدا فرو خورد بهتر باشد. میزان الحکمه ج ۹، ص ۴۳۳۴.

حدیث ۵۳۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَلَا إِنَّ خَيْرَ الرَّجَالِ مَنْ كَانَ بَطِيءَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الرِّضَا؛ بدانید که بهترین انسان‌ها کسانی هستند که دیر به خشم آیند و زود راضی شوند. میزان الحکمه ج ۴، ص ۱۶۱۰.

حدیث ۵۳۱

امام باقر علیه السلام می فرمایند: أَلْحِلْمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرَيْنَنَّ مِنْهُ؛ بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. کافی، ج ۸، ص ۵۵.

حدیث ۵۳۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَلْحِلْمُ نَوْرٌ جَوْهَرُهُ الْعَقْلُ؛ بردباری نوری است که جوهره آن عقل است. غررالحکم، ج ۱، ص ۳۱۱، ح ۱۱۸۵.

حدیث ۵۳۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَوَّلُ عَوَظِ الْحَلِيمِ مَنْ حَلِمَهُ أَنَّ النَّيَّاسَ أَنْصَارُهُ عَلَى الْجَاهِلِ؛ اول نتیجه‌ای که شخص بردبار از بردباریش می گیرد، پشتیبانی مردم از او در برابر نادان است. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۲۱۲.

حدیث ۵۳۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا زَيَّنَّهُ بِالسَّكِينَةِ وَالْحِلْمِ؛ هر گاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد او را با آرامش و بردباری آراسته می گرداند. غررالحکم، ج ۳، ص ۱۶۱، ح ۴۰۹۹.

حدیث ۵۳۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَلْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ تَوَامَانِ، يُنْتِجُهُمَا عَلُوُّ الْهِمَّةِ؛ بردباری و وقار دو همزادند که همت عالی آنها را به وجود می آورد. نهج البلاغه، حکمت ۴۶۰.

حدیث ۵۳۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: مِتُّ عَلَامِيَةَ أَحَدِهِمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حدیث ۵۳۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: ثَلَاثٌ مِنْ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَنْ تَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَتَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتَحْلُمَ عَمَّنْ جَهِلَ عَلَيْكَ؛ سه چیز در دنیا و آخرت از مکارم اخلاق است: از کسی که به تو ظلم کرده درگذری، با کسی که با تو قطع رابطه کرده، رابطه برقرار کنی و با کسی که با تو سبکسری می کند بردباری نمایی. نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۸.

حدیث ۵۳۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: فَأَمَّا الْجِلْمُ فَمِنْهُ رُكُوبُ الْجَمِيلِ، وَصُحْبَةُ الْأَبْرَارِ وَرَفْعُ مِنَ الضَّعْفِ وَرَفْعُ مِنَ الْخَسَاسَةِ وَتَشَهُيَ الْخَيْرِ وَتَقَرُّبُ صَاحِبِهِ مِنْ مَعَالَى الدَّرَجَاتِ وَالْعَفْوُ وَالْمَهْلُ وَالْمَعْرُوفُ وَالصَّمْتُ فَهَذَا مَا يَتَشَعَّبُ لِلْعَاقِلِ بِحِلْمِهِ؛ رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: حاصل بردباری: آراسته شدن به خوبیها، هم نشینی با نیکان، ارجمند شدن، عزیز گشتن، رغبت به نیکی، نزدیک شدن بردبار به درجات عالی، گذشت، آرامش و تأنی، احسان و خاموشی. اینها ثمره بردباری عاقل است. تحف العقول، ص ۱۶.

حدیث ۵۳۹

امام کاظم علیه السلام: وَاللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطَّ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَرَجَائِهِ لَهُ وَحُسْنِ خُلُقِهِ وَالْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ؛ به خدا قسم خیر دنیا و آخرت را به مؤمنی ندهند مگر به سبب حسن ظن و امیدواری او به خدا و خوش اخلاقی اش و خودداری از غیبت مؤمنان. بحار الأنوار، ج ۶، ص ۲۸، ح ۲۹.

حدیث ۵۴۰

امام علی علیه السلام: مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ ذَلَّتْ لَهُ الصُّعَابُ وَتَسَهَّلَتْ عَلَيْهِ الْأَسْيَابُ؛ هر کس به خدا توکل کند، دشواری‌ها برای او آسان می شود و اسباب برایش فراهم می گردد. غررالحکم، ح ۹۰۲۸.

حدیث ۵۴۱

امام علی علیه السلام: إِنَّ أَهْنَأَ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا؛ هر کس به آنچه خداوند به او داده است راضی باشد، راحت ترین زندگی را دارد. غررالحکم، ح ۳۳۹۷.

حدیث ۵۴۲

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقِي بِالْتَّقْوَى عَنِ الْعَبْدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَيُجَلِّي بِالْتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاءَ وَجَهْلَهُ؛ خداوند به وسیله تقوا بنده را حفظ می کند از آنچه که عقلش به آن نمی رسد و کور دلی و نادانی او را بر طرف می سازد. کافی، ج ۸، ص ۵۲، ح ۱۶.

حدیث ۵۴۳

امام علی علیه السلام: لَوْ أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا عَلَى عَبْدٍ رَتَقًا ثُمَّ اتَّقَى اللَّهَ لَجَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْهَا مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ اگر آسمان‌ها و زمین، راه را بر بنده‌ای ببندند و او تقوای الهی پیشه کند، خداوند حتما راه گشایشی برای او فراهم خواهد کرد و از جایی که گمان ندارد روزی اش خواهد داد. غررالحکم، ح ۷۵۹۹.

حدیث ۵۴۴

پیامبر صلی الله علیه و آله : لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يُظُنُّ بِاللَّهِ خَيْرًا إِلَّا كَانَ عِنْدَ ظَنِّهِ بِهِ؛ بنده‌ای نیست که به خداوند خوش گمان باشد مگر آن که خداوند نیز طبق همان گمان با او رفتار کند. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۸۴، ح ۴۲.

حدیث ۵۴۵

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: الخیر کله صیانه الانسان نفسه؛ تمام خیر آن است که انسان، خویشتن دار باشد. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۵۴۶

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: لایقل عمل مع تقوی و کیف یقل ما یتجبل؛ هیچ عملی آنگاه که از پشتوانه تقوا برخوردار باشد، اندک نخواهد بود. پس چگونه عملی که به درگاه خداوند مقبول افتاده است، اندک باشد؟ تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۵۴۷

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: من قنع بما قسم الله له فهو من اغنی الناس؛ کسی که به آنچه خدا برایش در نظر گرفته است، قانع باشد، او از بی نیازترین مردمان به شمار می آید. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۵۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که توفیق توبه یافت (و این عنایت الهی به او شد) از پذیرفته شدن آن محروم نگردد. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۵۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که توبه کند به سوی خدا بازگشته است. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۵۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه توبه ، بازیافت کردن تقصیرات نفس و جبران و تدارک آن است. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۵۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توبه رحمت حق را به زمین نازل گرداند. (غررالحکم ، باب توبه)

حدیث ۵۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تائبی داشته باشد شایسته آن است که به هدف خویش برسد. (غررالحکم ، باب تائبی)

حدیث ۵۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تأنی در کار دور اندیشی است. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۵۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تأنی در کار پشت گرمی آورد. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۵۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تأنی در کار، آن را از سستی و بی پایگی ایمن سازد. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۵۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با تأنی مطلب ها آسان گردد. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۵۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با تأنی اسباب کار فراهم و آسان گردد. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۵۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به عقب انداختن کیفر نشانه کمال حلم و بردباری است. (غررالحکم ، باب تأخیر)

حدیث ۵۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگواری کامل نگردد جز به پاکدامنی و ایثار. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از نیکوترین احسانها ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از برترین انتخابها آن است که آدمی خود را به زیور ایثار بیاراید. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در مال خود بر تو ایثار کند تو را بر خویش برگزیده (و شایسته نام ایثارگری است).
(غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دیگری را بر خود مقدم دارد شایسته نام فضیلت و برتری است. (غررالحکم و

دررالکلم)

حدیث ۵۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دیگران را بر خود برگزیند به کمال جوانمردی رسیده است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای بزرگواری انسان ایثار بس است (و برای رسیدن به بزرگی کافی است که خوی ایثار در آدمی پدید آید). (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در هنگام ایثار دیگران بر خویشتن گوهر مردمان بزرگوار آشکار گردد. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین صفات انسانی ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین جود و بخشش ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار شیوه نیکان و خلق و خوی برگزیدگان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار بهترین نیکوکاری ها و والاترین مرتبه های ایمان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار برترین مرتبه های بزرگواری و بالاترین خلق و خوی انسانی است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار برترین عبادت و بزرگترین آقایی است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار شریف‌ترین بزرگواری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار نهایت نیکوکاری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایثار خوی نیکان است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: (برگزیدن دیگران بر خود) فضیلت و برتری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۵۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با انصاف، دوستان و نزدیکان فراوان دارد. (شرح غررالحکم، ج ۲، ص ۵۴۳)

حدیث ۵۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدانید که هر کس با مردم به انصاف رفتار کند، خداوند جز بر عزت او نیفزاید. (کافی، ج ۲، ص ۱۴۴)

حدیث ۵۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انصاف خصلت بزرگان است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۵۲)

حدیث ۵۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بالاترین شرافتها خود داری از تبذیر و اسراف است. (غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۵۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زیوری همچون ادب نیست. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، زشتی نسب را بپوشاند. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، برترین نسبه‌ها و شریف‌ترین وسیله هاست. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سه خصلت است که بر آنها چیزی فزونی نیابد: ادب نیکو، دوری گزیدن از تهمت، خودداری از انجام محرمات الهی. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه ادب، نیکویی خلق است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب کمال مرد است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب بهترین خوی و خصلت است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادبها جامه هایی تازه و نو است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۵۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین خلق ها آن است که از ستیزه جویی دورتر باشد. (شرح غررالحکم، ج ۳، ص ۴۲۵)

حدیث ۵۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوش خلقی محبت به جای می گذارد و به مودت تحکیم می بخشد. (شرح غررالحکم، ج ۳، ص ۴۱۸)

حدیث ۵۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی، سرآغاز بخشش است. شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۶۷

حدیث ۵۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی به دوستان انس بیشتری می دهد. شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۹۱

حدیث ۵۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی احسانی است بی هزینه. شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۳۸۸

حدیث ۵۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشاده رویی خصلت آزاد مرد است. شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۲۷

حدیث ۵۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوش رویی، آتش دشمنی را خاموش می کند. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۵۰)

حدیث ۵۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گرامی ترین حسب و اصالت خانوادگی، خوش خلقی است. نهج البلاغه

حدیث ۵۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوش خوئی بهترین همدم است. (تحف العقول، ص ۲۱۹)

حدیث ۵۹۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اخلاق خوب از اعمال بهشت است. (نهج الفصاحه، ۲۷۳۹)

حدیث ۵۹۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس از شما خوش خلق تر است، پیش من محبوب تر است. (نهج الفصاحه، ۹۰۷)

حدیث ۶۰۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بهترین شما کسانی هستند که اخلاقشان بهتر است و با مردم سازگارند و کسان را با یکدیگر سازگاری دهند. (نهج الفصاحه، ۱۴۷۲)

حدیث ۶۰۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خوش اخلاقی گناه را محو می کند، چنانکه آفتاب یخ را آب می کند. (نهج الفصاحه، ۸۴۵)

حدیث ۶۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوراندیشی سرمایه است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۲)

حدیث ۶۰۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مومن باید هشت صفت داشته باشد: وقار در حوادث سخت و صبر به هنگام

بلیه و شکر به هنگام گشایش و قناعت به روزای که خدای والا داده است ، به دشمنان ستم نکند و مزاحم دوستان نشود ، تنش به رنج باشد و مردم از او در آسایش باشند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۲۲۰)

حدیث ۶۰۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: هر که آسانگیر و نرم و ملایم باشد خدا او را به جهنم حرام کند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۹۱۱)

حدیث ۶۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: از نشانه های خیر و خوبی، خود داری کردن از آزار دیگران است. غررالحکم ، باب آزار

حدیث ۶۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که از آزار دیگران خودداری کند هیچ کس با او دشمنی نکند. غررالحکم ، باب آزار

حدیث ۶۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: برترین شرافتها خودداری از آزار دیگران و بذل احسان به آنهاست. غررالحکم ، باب آزار

حدیث ۶۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: آن که بخشش اموال بر او سهل باشد، امیدها به او رو کنند. (شرح غررالحکم ، ج ۵، ص ۲۲۹)

حدیث ۶۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: زهدی همچون خویشتن داری از حرام نیست. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۶۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: از بهترین مکارم اخلاق اجتناب از محرّمات الهی است. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۶۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: سه چیز است که نجات و رستگاری در آنهاست: ملازمت با حق ، دوری کردن از باطل ، و بر نشستن بر مرکب تلاش و کوشش. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۶۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مؤمن نیست مگر بردبار و مهربان. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: راهنمایی شود بر بردباری مرد به تحمل بسیارش، و بر جود و کرمش به انعام و نعمت بخشی بسیارش. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عزّتی برتر از حلم نیست. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۵

بزرگواری و شرفی والاتر از بردباری نیست. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فضیلت و برتری ، همچون حلم نیست. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پشتیبانی ، همچون بردباری و حلم نیست. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حلم و بردباری برای علم و دانش وزیر خوبی است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از شریف ترین علم ها و دانش ها آراسته شدن آن به حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عقل آراسته نگردد تا آن گاه که حلم کمک کار و وزیرش گردد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: درخت علم و دانش به بار نشیند ، تا آن گاه که حلم با او مقرون گردد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خود را به بردباری وادار کند و یا جویای آن باشد ، بردبار شود. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خود را به حلم و بردباری بیاراید سبکسری و خشم او فرو نشیند. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری برای وقار و سنگینی انسان بس است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کمال علم و دانش به بردباری است و کمال بردباری به بسیاری تحمّل و فرو بردن خشم است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وسیله وقار و سنگینی بردباری است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس علم و دانش حلم و بردباری است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری نیکو ، دلیل و نشانه علم بسیار است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زیبایی و جمال انسانی به حلم و بردباری است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با زیادی عقل بردباری و حلم فراوان گردد. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به وسیله حلم ، یاران زیاد گردند. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خداوند بنده ای را دوست دارد او را به آرامش و بردباری بیاراید. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۶۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی بردبار کسی است که چون آزارش کنند صبر کند و چون ستمی به او رسد بیامرزد و

بگذرد. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری جز فرو بردن خشم و زمام خویش به دست گرفتن نیست. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی بها و ارزشی که به تو می دهند به خاطر ادب تو است پس آن را به بردباری بیاری. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر در خشم ، انتقامجویی و تسلای نفس است ، ولی در حلم و بردباری پاداش نیکوکاران نهفته است. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که برترین مردم کسی است که در هنگام قدرت (بر انتقام) بردباری کند و در هنگام ثروتمندی و غنا زهد ورزد و در هنگام داشتن نیرو و قوت به عدل و انصاف عمل کند. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری در هنگام خشم سخت ، ایمن سازد (انسان را) از خشم خدای جبار. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آراسته ترین خصلت ها بردباری و پاکدامنی است. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از خشم ، به وسیله بردباری خود را در پرده گیر و پوشان و از پندار و گمان بیهوده نیز به وسیله فهم ، چشم پوشی کن. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری ، آتش خشم را خاموش سازد و تندی کردن ، آن را برافروزد. غرالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری، زیور علم و سبب مسالمت و سازش است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردبار کسی است که دشوار نیست بر او به کار بردن حلم و بردباری (و به خوبی می تواند آن را در جای خود به کار برد) غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری، نوری است که گوهر آن عقل است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری، نشانه کمال عقل است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری، زیور علم و دانش است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری کن تا گرامی ات دارند. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین بردباری ها فرو بردن خشم و در اختیار گرفتن نفس در هنگام قدرت (بر تلافی و انتقام) است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نیرومندترین مردمان کسی است که به وسیله بردباری بر خشم خویش فائق آید. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شجاع ترین مردم کسی است که با کمک حلم و بردباری، بر جهل و نادانی غالب و پیروز آید. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که بهترین اخلاق مردان، حلم و بردباری است. غررالحکم، باب حلم

حدیث ۶۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آشتی و مسالمت ، میوه حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری ، میوه علم و دانش است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری ، اساس ریاست و آقایی است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری ، سر آغاز فضیلت و برتری انسان است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری ، زیور خلق و خوی انسانی است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۶۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خصلتی ، همچون شرم و حیا نیست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از کمال مردانگی است که از خود شرم کنی. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که گفتارش با شرم و حیا همراه باشد تباهی و نابودی در کار خود ندارد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم بسیار مرد ، نشانه و دلیل ایمان او است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم انسان از خویش میوه ایمان است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ریشه مردانگی حیاست و میوه آن هم پاکدامنی است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین شرم ها شرم از خدای سبحان است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که حیا و عفت از خلق و خوهای ایمان است و به راستی این هر دو ، خصلت آزادگان و خوی نیکان است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین جامه ها و پوشش های دین ، شرم و حیاست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عاقل ترین مردم با حیاترین آنهاست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عقیف ترین شما با حیاترین شماست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم از خدای سبحان انسان را از عذاب دوزخ ننگه دارد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سخاوت و حیا برترین خصلت ها هستند. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان و حیا هر دو به یک ریسمان بسته و با یکدیگر هستند و از هم جدا نشوند. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم ، از خداوند بسیاری از خطاها را محو کند. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم ، انسان را از کار زشت باز دارد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم تمامی بزرگواری و بهترین خصلت هاست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا و شرم با عفت و پرهیزکاری همراه است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرم و حیا خوی پسندیده ای است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا ، چشم پوشی کردن (از محرمات) است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا و شرم با محرومیت (ظاهری) همراه است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا ، کلید هر خیری است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا ، باز دارنده است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حیا و شرم ، زیباست. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۶۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی بسیار، نشانه بخشنده‌گی است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشادگی رو و به شکفتگی ، و عطا بخشی و نیکوکاری و بذل هدیه ، همه اینها وسیله ای است برای جلب دوستی و محبت مردمان. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وسیله محبت و دوستی خوشرویی است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی از نشانه های رستگاری است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی راهنمای کرامت نفس و بزرگواری تو است، و فروتنی و تواضعت خیر از شرافت خوی تو می دهد. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی تو سر آغاز نیکوکاری و وعده ات سر آغاز عطا و بخشش تو است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با خوشرویی و گشاده رویی جایگاه بخشش (نزد خدای تعالی و مردم) نیکو شود. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشاده رویی منظری زیبا و شگفت آور است و خوبی درخشنده است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی برای بذل احسان به دیگران وسیله بی خرجی است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۰

خوشرویی رفیقان را (با انسان) انس دهد. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شکفته رویی آتش دشمنی را خاموش کند. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشاده رویی (نوعی) احسان است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گشاده رویی شیوه آزادگان است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی سر آغاز نیکوکاری است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشرویی نیکوکاری است و ترش رویی گناه و آزار است. غررالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۶۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سه چیز است که محبت و دوستی مردم را در پی دارد: خوش خلقی ، خوش رفاقتی ، فروتنی. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۶۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شریف ترین خلق و خوی ، رعایت کردن دوستی است ، و بهترین همت ها و تصمیم ها انجام وعده است. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۶۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وَالصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصْبٌ أَعْيُنِهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛ صدقه دادن دارویی ثمر بخش است ، و کردار بندگان در دنیا ، فردا در پیش روی آنان جلوه گر است. نهج البلاغه، حکمت ۷

حدیث ۶۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خدای سبحان را پایگاه امیدش قرار دهد، خدای تعالی کار دین و دنیای او را کفایت کند. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۷۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ جوانمردی مانند پاکدامنی از گناهان نیست. غررالحکم و دررالكلم ، باب گناه

حدیث ۷۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ پارسایی همچون پرهیز از گناهان نیست. غررالحکم و دررالكلم ، باب گناه

حدیث ۲۰۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَيْرُكُمْ مَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ وَأَطَعَمَ الطَّعَامَ وَصَلَّى بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ؛ بهترین شما کسی است که خوش‌زبان باشد، به دیگران طعام بدهد و هنگامی که مردم در خوابند نماز (شب) بخواند. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۷۱.

حدیث ۲۰۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ مِنْ خَيْرِ رِجَالِكُمُ التَّقِيُّ النَّقِيُّ السَّمِيحُ الْكَفَّيْنِ النَّقِيُّ الطَّرْفَيْنِ الْبَرُّ بِالْإِتْدَائِهِ وَلَا يُلْجِئُ عِيَالَهُ إِلَى غَيْرِهِ؛ به درستی که از بهترین مردان شما کسی است که با تقوا، پاک، با سخاوت، حلال‌زاده، حلال‌خور، پاکدامن، پرهیزگار از ناسزاگویی باشد و به پدر و مادر خود نیکی کند و خانواده خود را به پناه دیگری نفرستد. کافی، ج ۲، ص ۵۷، ح ۷.

حدیث ۲۰۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَلْحَلْمُ يُطْفِئُ نَارَ الْغَضَبِ وَالْحِدَّةُ تَوَجُّجُ إِحْرَاقِهِ؛ بردباری آتش خشم را فرو می‌نشاند و تندی، آن را شعله‌ورتر می‌کند. غررالحکم، ج ۲، ص ۱۲۳، ح ۲۰۶۳.

حدیث ۲۰۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَلْحَلْمُ سِرَاجُ اللَّهِ... وَالْحَلْمُ يَدُورُ عَلَى خَمْسَةِ أَوْجِهٍ: أَنْ يَكُونَ عَزِيْزًا فَيَذِلُّ أَوْ يَكُونَ صَادِقًا فَيَتَّهَمُ أَوْ يَدْعُو إِلَى الْحَقِّ فَيُسْتَحَفَّ بِهِ أَوْ أَنْ يُؤْذَى بِبَلَاءٍ جُزْمٍ أَوْ أَنْ يُطَالَبَ بِالْحَقِّ وَيُخَالِفُوهُ فِيهِ، فَإِنْ آتَيْتَ كَلًّا مِنْهَا حَقَّهُ فَقَدْ أَصَيْبْتَ...؛ امام صادق علیه السلام می فرمایند: بردباری چراغ خداست... پنج چیز است که بردباری می‌طلبد: شخص عزیز باشد و خوار شود، راستگو باشد و نسبت ناروا داده شود، به حق دعوت کند و سبکش بشمارند، بی‌گناه باشد و اذیت شود، حق‌طلبی کند و با او مخالفت کنند. اگر در هر پنج مورد، به حق رفتار کنی، بردبار هستی... بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۴۲۲، ح ۶۱.

حدیث ۲۰۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ عَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ؛ عیادت کننده از بیمار، در نخلستان بهشت میوه می‌چیند و هرگاه نزد بیمار بنشیند، رحمت خدا او را فرا می‌گیرد. کنز العمال، ح ۲۵۱۲۷.

حدیث ۲۰۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمُهُ اللَّهُ؛ هر کس به مردم رحم نکند، خداوند به او رحم نمی‌کند. نهج الفصاحه، ح ۲۸۹۹.

حدیث ۲۰۸

امام رضا علیه السلام می فرمایند: التَّوَاضُّعُ دَرَجَاتٌ: مِنْهَا أَنْ يَعْرِفَ الْمَرْءُ قَدْرَ نَفْسِهِ فَيُنْزِلَهَا مِنْزِلَتَهَا بِقَلْبٍ سَلِيمٍ، لَا يُحِبُّ أَنْ يَأْتِيَ إِلَى أَحَدٍ إِلَّا- مِثْلَ مَا يُؤْتَى إِلَيْهِ، إِنْ رَأَى سَيِّئَةً دَرَأَهَا بِالْحَسَنَةِ، كَاطْمِ الْغَيْظِ عَافٍ عَنِ النَّاسِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ تواضع درجاتی دارد:

یکی از آنها این است که انسان اندازه خود را بشناسد و با طیب خاطر خود را در آن جایگاه قرار دهد، دوست داشته باشد با مردم همان گونه رفتار کند که انتظار دارد با او رفتار کنند، اگر بدی دید آن را با خوبی جواب دهد، خشم خود را فرو خورد و از مردم درگذرد، و خداوند نیکو کاران را دوست دارد. کافی، ج ۲، ص ۱۲۴، ح ۱۳.

حدیث ۷۰۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *أَمَّا الْحَيَاءُ فَيَتَشَعَّبُ مِنْهُ اللَّيْنُ، وَالزَّأْفَةُ، وَالْمُرَاقَبَةُ لِلَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَالسَّلَامَةُ، وَاجْتِنَابُ الشَّرِّ، وَالْبَشَاشَةُ، وَالسَّمَاحَةُ، وَالظَّفَرُ، وَحُسْنُ الثَّنَاءِ عَلَى الْمَرْءِ فِي النَّاسِ، فَهَذَا مَا أَصَابَ الْعَاقِلَ بِالْحَيَاءِ، فَطُوبَى لِمَنْ قَبْلَ نَصِيحَتِهِ اللَّهُ وَخَافَ فَضِيحَتَهُ؛* اما شاخه‌های حیا عبارتند از: نرمش، مهربانی، در نظر داشتن خدا در آشکار و نهان، سلامت، دوری از بدی، خوشرویی، گذشت، بخشندگی، پیروزی و خوشنامی در میان مردم، اینها فوایدی است که خردمند از حیا می‌برد. خوشا به حال کسی که نصیحت خدا را بپذیرد و از رسوایی خودش بترسد. تحف العقول، ص ۱۷.

حدیث ۷۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *أَلَسَخِي قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ، قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ؛* سخاوتمند به خدا، مردم و بهشت نزدیک است. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۰۸، ح ۳۷.

حدیث ۷۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ مَنْ بَدَأَ بِالسَّلَامِ؛* نزدیک‌ترین مردم به خدا و رسول او کسی است که آغازگر سلام باشد. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۲، ح ۵۰.

حدیث ۷۱۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: *ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَقَدْ رُزِقَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، هُنَّ الرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَالصَّبْرُ عَلَى الْبَلَاءِ وَالشُّكْرُ فِي الرِّخَاءِ؛* به راستی خیر دنیا و آخرت روزی کسی می‌گردد که از سه ویژگی برخوردار باشد: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و شکر در آسایش. غررالحکم، ح ۴۶۷۰.

حدیث ۷۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *مَا وَضَعَ الرَّفْقُ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ وَلَا وَضَعَ الْخُرْقُ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ؛* فَمَنْ أُعْطِيَ الرَّفْقَ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ حَرَمَهُ حَرِمَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ هر چیزی که با مدارا همراه شد، زیبا گردید و هر چیزی که با ناسازگاری همراه شد، زشت گردید. پس هر کس اهل مدارا شد، از خیر دنیا و آخرت برخوردار گردید و هر کس از مدارا محروم ماند، از خیر دنیا و آخرت بی بهره مانده است. بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۵۵، ح ۱۹.

حدیث ۷۱۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *حَصِيْلَتَانِ مَنْ رَزَقَهُمَا قَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَنْ إِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ وَإِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ؛* دو خصلت است که به هر کس داده شد، خیر دنیا و آخرت به او داده شده است: هر گاه گرفتار شد صبر نماید و هر گاه به او

عطا شد شکرگزاری کند. مجموعه ورام، ج ۲، ص ۲۴۷.

حدیث ۷۱۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: **إِنَّ جِبْرَائِيلَ الرُّوحَ الأَمِينَ نَزَلَ عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَبِّ الْعَالَمِينَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ: عَلَيْكَ بِحُسْنِ الخُلُقِ فَإِنَّ سُوءَ الخُلُقِ يَذْهَبُ بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ أَلَا وَإِنَّ أَشْبَهَكُمْ بِي أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا؛** رسول خدا فرمود: همانا جبرائیل روح الامین از طرف پروردگار عالمیان بر من نازل شد و گفت ای محمد: تو را به خوش اخلاقی سفارش می کنم، به درستی که بد اخلاقی خیر دنیا و آخرت را از بین می برد، آگاه باش! به راستی که شبیه ترین شما به من، خوش اخلاق ترین شماست. امالی صدوق، ص ۳۴۴، ح ۴۱۵.

حدیث ۷۱۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: **أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ: صِدْقٌ حَدِيثٌ وَادَاءُ أَمَانَةٍ وَعِفَّةٌ بَطْنٍ وَحُسْنُ خُلُقٍ؛** چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده: راستگویی، امانتداری، حلال خوری و خوش اخلاقی. غررالحکم، ح ۲۱۴۲.

حدیث ۷۱۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: **أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى خَيْرِ أَخْلَاقِ الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ؟ تَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطَى مَنْ حَرَمَكَ وَتَغْفُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ؛** آیا شما را به بهترین اخلاق دنیا و آخرت راهنمایی نکنم؟ رابطه با کسی است که با تو قطع رابطه کرده، بخشش به کسی که از تو دریغ نموده و عفو کسی که به تو ظلم کرده است. کافی، ج ۲، ص ۱۰۷.

حدیث ۷۱۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: **مَنْ يَتَّقِ اللهَ فَقَدَ أَحْرَزَ نَفْسَهُ مِنَ النَّارِ بِإِذْنِ اللهِ وَأَصَابَ الخَيْرَ كُلَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ؛** هر کس تقوای الهی پیشه کند، خود را به خواست خداوند از آتش حفظ کرده و به همه خیر دنیا و آخرت دست یافته است. بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۲۸۶، ح ۱.

حدیث ۷۱۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: **مَا أُعْطِيَ اللهُ سُبْحَانَهُ العَبْدَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ إِلاَّ بِحُسْنِ خُلُقِهِ وَحُسْنِ نِيَّتِهِ؛** خداوند خیر دنیا و آخرت را جز به خاطر خوش اخلاقی و خوش نیتی به بنده نمی دهد. غررالحکم، ح ۹۶۷۰.

حدیث ۷۲۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ جَمَعَ اللهُ لَهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالأَخْرَةِ: الرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَالصَّبْرُ عِنْدَ البَلَاءِ وَالدُّعَاءُ عِنْدَ الشَّدَّةِ وَالرِّخَاءِ؛** کسی که سه خصلت در او باشد، خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم می کند: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و دعا در سختی و راحتی. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۵۶، ح ۷۱.

حدیث ۷۲۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ أُعْطِيَ أَرْبَعَ خِصَالٍ فِي الدُّنْيَا فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَفَازَ بِحِطَّةٍ مِنْهُمَا؛ وَرَعَّ يَعْصِمُهُ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ وَحُسْنُ خُلُقِي يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَحِلْمٌ يَدْفَعُ بِهِ جَهْلَ الْجَاهِلِ وَزَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ به هر کس در دنیا چهار خصلت داده شود، خیر دنیا و آخرت به او داده شده و بهره خویش را از آن دو بر گرفته است: تقوایی که او را از حرام‌های خدا باز دارد، اخلاق خوشی که با آن در میان مردم زندگی کند، حلمی که با آن جهالت نادان را از خود دور سازد و زنی شایسته که در کار دنیا و آخرت او را یاری رساند. بحارالأنوار، ج ۶۹، ص ۴۰۴، ح ۱۰۶.

حدیث ۷۲۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: يَكْتَسِبُ الصَّادِقُ بِصِدْقِهِ ثَلَاثًا: حُسْنَ الثَّقَفِ بِهِ، وَالْمَحَبَّةَ لَهُ، وَالْمَهَابَةَ عَنْهُ؛ راستگو با راستگویی خود، سه چیز را به دست می آورد: اعتماد، محبت و شکوه (در دل‌ها). غررالحکم، ج ۶، ص ۴۸۰، ح ۱۱۰۳۸.

حدیث ۷۲۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا أَلْهَمَهُ الصِّدْقَ؛ هرگاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد، راستگویی را به او الهام می نماید. غررالحکم، ج ۳، ص ۱۶۱، ح ۴۱۰۱.

حدیث ۷۲۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَا السَّيْفُ الصَّارِمُ فِي كَفِّ الشُّجَاعِ بِأَعَزَّ لَهُ مِنَ الصِّدْقِ؛ شمشیر بُرنده در دست شجاع برای او دشمن شکن تر از راستگویی نیست. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۹۶، ح ۳۸۷.

حدیث ۷۲۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ تَحَرَّى الصِّدْقَ خَفَّتْ عَلَيْهِ الْمُؤُنُ؛ هر کس صداقت و راستگویی پیشه کند، بار زندگی برای او سبک می شود. تحف العقول، ص ۹۱.

حدیث ۷۲۶

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: خَيْرُ مَفَاتِيحِ الْأُمُورِ الصِّدْقُ وَخَيْرُ خَوَاتِيمِهَا الْوَفَاءُ؛ بهترین شروع کارها صداقت و راستگویی و بهترین پایان آنها وفا است. بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۱۶۱.

حدیث ۷۲۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: يَبْلُغُ الصَّادِقُ بِصِدْقِهِ مَا يَبْلُغُهُ الْكَاذِبُ بِاخْتِيَالِهِ؛ راستگو، با راستگویی خود به همان می رسد که دروغگو با حيله گری خود. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۷۱، ح ۱۱۰۰۶.

حدیث ۷۲۸

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ صَدَقَ لِسَانَهُ زَكِيَّ عَمَلُهُ؛ هر کس راستگو باشد عملش پاکیزه می شود و رشد می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۰۵، ح ۱۱.

حدیث ۷۲۹

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ الصَّادِقَ أَوَّلُ مَنْ يُصَدِّقُهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَعْلَمُ أَنَّهُ صَادِقٌ وَتُصَدِّقُهُ نَفْسُهُ تَعْلَمُ أَنَّهُ صَادِقٌ؛ راستگو را نخستین کسی که تصدیق می کند، خدای عزوجل است که می داند او راستگوست و نیز نفس او تصدیقش می کند که می داند راستگوست. کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۶.

حدیث ۷۳۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا بِصِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ؛ خدای عزوجل هیچ پیامبری را نفرستاد، مگر با راستگویی، و برگرداندن امانت به نیکوکار و یا بدکار. کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۱.

حدیث ۷۳۱

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَدْلَ؛ خداوند عدالت را دوست دارد. محاسن، ج ۲، ص ۱۰۸.

حدیث ۷۳۲

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِطْعَامَ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءَ السَّلَامِ؛ خداوند غذا دادن و به همه سلام کردن را دوست دارد. محاسن، ج ۲، ص ۱۴۳، ح ۱۳۷۱.

حدیث ۷۳۳

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَاضِعِينَ؛ خداوند متواضعان را دوست دارد. تحف العقول، ص ۱۴۳.

حدیث ۷۳۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْفَالَ الْحَسَنَ؛ خداوند فال نیک زدن را دوست دارد. عوالی اللالی، ج ۱، ص ۲۹۱، ح ۱۵۵.

حدیث ۷۳۵

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ السَّهْلَ الطَّلِيْقَ؛ خداوند انسان آسان گیر گشاده رو را دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۷۴۸.

حدیث ۷۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَنْ عِبَادِهِ الْغَيُورَ؛ خداوند بندگان غیرتمند خود را دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۷۵۲.

حدیث ۷۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ؛ خداوند فریاد رسیِ دلسوختگان و درماندگان را دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۷۵۶.

حدیث ۷۳۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيُعِينُ عَلَيْهِ؛ خداوند مدارا کردن را دوست دارد و بر آن یاری می‌دهد. کافی، ج ۲، ص ۱۲۰، ح ۱۲.

حدیث ۷۳۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: إِنَّمَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ: مَا أَصَابَ الدُّنْيَا يَرْضَىٰ وَإِنْ لَمْ يُصِبْهُ لَمْ يَسْخَطْ؛ تفسیر خوش اخلاقی این است که اگر دنیا به انسان رو کرد، راضی و خشنود باشد و اگر رو نکرد خشمگین و ناراحت نشود. کنز العمال، ح ۵۲۲۹

حدیث ۷۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْأَمْرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶

حدیث ۷۴۱

امام علی علیه السلام می‌فرماید: حُسْنُ الْخُلُقِ فِي ثَلَاثٍ: إِجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ وَطَلَبُ الْحَلَالِ وَالتَّوَشُّعُ عَلَى الْعِيَالِ؛ خوش اخلاقی در سه چیز است: دوری کردن از حرام، طلب حلال و فراهم آوردن آسایش و رفاه برای خانواده. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۹۴

حدیث ۷۴۲

امام علی علیه السلام می‌فرماید: إِذَا حَسَنَ الْخُلُقُ لَطَفَ النَّطْقُ؛ با اخلاق نیکو، گفتار نرم می‌شود. غرر الحکم، ح ۴۰۵۲

حدیث ۷۴۳

امام علی علیه السلام می‌فرماید: فِي سَعَةِ الْأَخْلَاقِ كُنُوزُ الْأَزْوَاقِ؛ گنج‌های روزی در وسعت اخلاق نهفته است. کافی، ج ۸، ص ۲۳

حدیث ۷۴۴

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: إِنَّ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعَ عِلَامَاتٍ: وَجْهٌ مُبْسِطٌ وَلِسَانٌ لَطِيفٌ وَقَلْبٌ رَحِيمٌ وَيَدٌ مُعْطِيَةٌ؛ بهشتی‌ها چهار

نشانه دارند: روی گشاده، زبان نرم، دل مهربان و دست دهنده. مجموعه ورام، ج ۲، ص ۹۱.

حدیث ۷۴۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: ثَلَاثٌ مَنْ لَمْ تُكُنْ فِيهِ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَا مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: حِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ جَهْلِلَ الْجَاهِلِ وَحُسْنُ خُلُقٍ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَوَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنِ مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛ سه چیز است که هر کس نداشته باشد نه از من است و نه از خدای عزوجل. عرض شد: ای رسول خدا! آنها کدامند؟ فرمودند: بردباری که به وسیله آن جهالت نادان را دفع کند، اخلاق خوش که با آن در میان مردم زندگی کند و پارسایی که او را از نافرمانی خدا باز دارد. خصال، ص ۱۴۵، ح ۱۷۲.

حدیث ۷۴۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَحْسَنَ خُلُقَهُ أَحَبَّهُ الْأَخْيَارُ وَجَانِبَهُ الْفُجَّارُ؛ انسان خوش اخلاق، از دوستی مردمان خوب برخوردار است و از تعرض آدم‌های نابکار در امان است مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۴۹.

حدیث ۷۴۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَا أَصِيبَ إِكْتِسَابَ الْفَضَائِلِ وَآيَسَرَ إِثْلَافَهَا؛ فضائل اخلاقی و صفات پسندیده چه به سختی به دست می آیند و چه آسان از دست می روند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۵۹.

حدیث ۷۴۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَلَا أُحَدِّثُكَ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ؟ الصَّفْحُ عَنِ النَّاسِ وَمُؤَاسَاةُ الرَّجُلِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ وَذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا؛ آیا به شما بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، کمک مالی به برادر (دینی) خود و بسیار به یاد خدا بودن. معانی الأخبار، ص ۱۹۱، ح ۲.

حدیث ۷۴۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ مِمَّا يُزَيِّنُ الْإِسْلَامَ الْأَخْلَاقَ الْحَسَنَةَ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خوش اخلاقی در بین مردم، زینت اسلام است. مشکاه الأنوار، ص ۴۲۲.

حدیث ۷۵۰

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنِ غَضَّ طَرْفَهُ أَرَاخَ قَلْبِهِ؛ هر کس چشم خود را [از نامحرم] فرو بندد، قلبش راحت می شود. غررالحکم، ح ۹۱۲۲.

حدیث ۷۵۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: وَلَمْ يُخِفِ النَّاسَ فَلَمْ يَخْفَهُمْ وَلَمْ يُدْنِبِ إِلَيْهِمْ فَسَلِمَ مِنْهُمْ وَسَخَتْ نَفْسُهُ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ فَفَازَ وَاسْتَتَمَلَ الْفَضْلَ وَابْتَصَرَ الْعَافِيَةَ فَمِنَ النَّدَامَةِ؛ اِنَّ صَاحِبَ الدِّينِ فَكَّرَ فَعَلَّتْهُ السَّكِينَةُ وَاسْتَتَمَلَ فَتَوَاضَعَ وَقَبِحَ فَاسْتَتَمَلَ وَرَضِيَ بِمَا

أَعْطَى وَأَنْفَرَدَ فَكَفَى الْإِخْوَانَ وَرَفَضَ الشَّهَوَاتِ فَصَارَ حُرًّا وَخَلَعَ الدُّنْيَا فَتَحَامَى الشُّرُورَ وَأَطْرَحَ الْحَسِدَ فَظَهَرَتِ الْمَحَبَّةُ أَدَمَ دِينَ دَارٍ
چون می‌اندیشد، آرامش بر جان او حاکم است. چون خضوع می‌کند متواضع است. چون قناعت می‌کند، بی‌نیاز است. به آنچه داده
شده خشنود است. چون تنهایی را برگزیده از دوستان بی‌نیاز است. چون هوا و هوس را رها کرده آزاد است. چون دنیا را فرو
گذارده از بدی‌ها و گزنده‌های آن در امان است. چون حسادت را دور افکنده محبتش آشکار است. امالی مفید، ص ۵۲، ح ۱۴.

حدیث ۷۵۲

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: الْمَفْوُضُ أَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ فِي رَاحَةِ الْأَبَدِ وَالْعَيْشِ الدَّائِمِ الرَّغَدِ وَالْمَفْوُضُ حَقًّا هُوَ الْعَالِي عَنْ كُلِّ هِمَّةٍ
دُونَ اللَّهِ تَعَالَى؛ کسی که کارهای خود را به خدا بسپارد همواره از آسایش و خیر و برکت در زندگی برخوردار است و واگذارنده
حقیقی کارها به خدا، کسی است که تمام همتش تنها به سوی خدا باشد. مصباح الشریعه، ج ۱، ص ۱۷۵

حدیث ۷۵۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: كَمَالُ الْأَدَبِ وَالْمُرُوءَةِ سَبْعُ خِصَالٍ: الْعَقْلُ وَالْحِلْمُ، وَالصَّبْرُ، وَالرَّفْقُ، وَالصَّمْتُ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَ
الْمُدَارَاةُ؛ کمال ادب و مروت در هفت چیز است: عقل، بردباری، صبر، ملایمت، سکوت، خوش اخلاقی و مدارا. بحار الأنوار، ج ۸۴
، ص ۳۲۵

حدیث ۷۵۴

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: تَحَرَّى الصُّدْقِ وَتَجَبُّبِ الْكُذْبِ أَجْمَلُ شِيمَةٍ وَأَفْضَلُ آدَبٍ؛ راستگو بودن و پرهیز نمودن از دروغ،
زیباترین اخلاق و بهترین ادب است. کافی، ج ۸، ص ۱۵۰.

حدیث ۷۵۵

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: أَطْعَمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الَّذِي تَلِدُ فِيهِ التَّمْرَ فَإِنَّ وَلَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَقِيًّا؛ به زن، در
ماهی که زایمان کرده، خرما بدهید، چرا که فرزند او بردبار و پاک می‌شود. مکارم الأخلاق، ص ۱۶۹.

حدیث ۷۵۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: مَنْ أُلْهِمَ الصُّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَالْإِنصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَبَرَّ وَالِدِيهِ وَوَصَلَ رَجْمِهِ، أُنْسِيَ لَهُ
فِي أَجَلِهِ وَوَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَمُنَّعَ بَعْقَلِهِ وَلَقِنَ حُجَّتَهُ وَقَتَ مُسَاءَتِهِ؛ پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: به هر کس،
راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صلّه رحم الهام شود، اجلش به تأخیر می‌افتد، روزیش زیاد می‌گردد، از
عقلش بهره‌مند می‌شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می‌گردد. اعلام الدین، ص ۲۶۵

حدیث ۷۵۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: أَلْتَوَيْتُهُ حَسَنٌ وَلَكِنِ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنٌ؛ توبه زیباست، ولی از جوان زیباتر. کنز
العمّال، ح ۴۳۵۴۲.

حدیث ۷۵۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: تواضع و فروتنی مراتبی دارد ، مرتبه‌ای از آن این است که انسان موقعیت خود را بشناسد و بیش از آنچه شایستگی آن را دارد از کسی متوقع نباشد و با مردم به گونه‌ای معاشرت و رفتار نماید که دوست دارد با او آن گونه رفتار شود و اگر کسی به او بدی نمود در مقابل خوبی کند ، خشم خود را فرو خورد و گذشت پیشه کند و اهل احسان و نیکی باشد . (بحار الانوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۵۵)

حدیث ۷۵۹

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: تواضع این است که به مردم دهی آنچه را می خواهی به تو دهند . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۸۹)

حدیث ۷۶۰

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: توبه کار به منزله کسی است که گناهی نکرده است. (بحار الانوار ، ج ۶ ، ص ۲۱)

حدیث ۷۶۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: احسان و اطعام به مردم ، و دادرسی از ستمدیده ، و رسیدگی به حاجتمندان از بالاترین صفات پسندیده است. (بحار الانوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۵۷)

حدیث ۷۶۲

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: از نشانه‌های دین فهمی ، حلم و علم است ، و خاموشی دری از درهای حکمت است . خاموشی و سکوت ، دوستی آور و راهنمای هر کار خیری است . (تحف العقول ، ص ۴۶۹)

حدیث ۷۶۳

امام علی علیه السلام می فرمایند : **وُصُولُ الْمَرْءِ إِلَى كُلِّ مَا يَتَّغِيهِ مِنْ طَيْبِ عَيْشِهِ وَ أَمِنْ سَرِّهِ وَ سَعَةِ رِزْقِهِ بِحُسْنِ نِيَّتِهِ وَ سَعَةِ خُلُقِهِ؛** انسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می‌یابد. غررالحکم، ح ۱۰۱۴۱ .

حدیث ۷۶۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: **حُسْنُ النِّيَّةِ مِنْ سَلَامَةِ الطَّوْبَةِ؛ نَيْتِ خَوْبٍ،** برخاسته از سلامت درون است. التوحید ص ۶۳

حدیث ۷۶۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: **إِنَّ الْقَصْدَ يورثُ الْغِنَى؛** میانه روی ، ثروتمندی می آورد. الکافی، ج ۴ ، ص ۵۳

حدیث ۷۶۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ أَكْثَرَ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرْجًا وَمِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ هر کس بسیار استغفار کند خدا برای او از هر غمی گشایش، از هر تنگنایی رهایی و از جایی که انتظار ندارد روزی می دهد. نهج الفصاحه، ح ۲۹۴۱

حدیث ۷۶۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ فِي الرِّفْقِ الزِّيَادَةَ وَ الْبَرَكَهَ وَ مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ؛ در مدارا، فرونی و برکت است، و هر کس از مدارا محروم باشد، از خیر، محروم شده است. کافی، ج ۴، ص ۱۰، ح ۳

حدیث ۷۶۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: مَنْ لَمْ يَرْجُ النَّاسَ فِي شَيْءٍ وَرَدَّ أَمْرَهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ اسْتَجَابَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ؛ هر کس در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عزوجل واگذارد، خداوند هر خواسته‌ای که او داشته باشد اجابت کند. اصول کافی ج ۲، ص ۱۴۸

حدیث ۷۶۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَلْتَوَكَّلُ بَعْدَ الْكَيْسِ مَوْعِظَةٌ؛ توکل کردن (به خدا) بعد از به کار بردن عقل، خود موعظه است. کنز العمال ج ۳، ص ۱۰۳

حدیث ۷۷۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ الْغِنَى وَالْعِزَّ يَجُولَانِ فَإِذَا ظَفِرَا بِمَوْضِعِ التَّوَكُّلِ أُوطِنَا؛ بی نیازی و عزت به هر طرف می گردند و چون به جایگاه توکل دست یافتند در آنجا قرار می گیرند. اصول کافی ج ۲، ص ۶۵

حدیث ۷۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: أَلْتَوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ نَجَاءٌ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَحِزُّ مِنْ كُلِّ عَدُوٍّ؛ توکل بر خداوند، مایه نجات از هر بدی و محفوظ بودن از هر دشمنی است. بحار الأنوار ج ۷۸/ص ۷۹

حدیث ۷۷۲

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْغَةِ الْكَفَافِ فَقَدْ اتَّظَمَ الرَّاحَةَ وَ تَبَوَّأَ حَفْصَ الدَّعَةِ؛ هر کس به مقدار کفایت، قناعت کند، آسایش می یابد و برای خویش زمینه گشایش فراهم می کند. نهج البلاغه، حکمت ۳۷۷

حدیث ۷۷۳

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقِي بِالتَّقْوَى عَنِ الْعَبْدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَ يُجَلِّي بِالتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاءَهُ وَ جَهْلَهُ؛ خداوند عزوجل به وسیله تقوا، انسان را از آنچه عقلش به آن نمی رسد، حفظ می کند و کوردلی و نادانی را از او دور می نماید.

کافی، ج ۸، ص ۵۲، ح ۱۶

حدیث ۷۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الظُّنُّ الصَّوَابُ مِنْ شِيمِ أُولَى الْأَلْبَابِ**؛ خوش گمانی، از اخلاق عاقلان است. غررالحکم، ح ۱۳۸۶

حدیث ۷۷۵

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **إِنَّ صَلَةَ الرَّحِمِ وَالْبِرَّ لِيَهْوَنَانِ الْحِسَابَ وَيَعَصِمَانِ مِنَ الدُّنُوبِ**؛ صله رحم و نیکی، حساب (قیامت) را آسان و از گناهان جلوگیری می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱

حدیث ۷۷۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: **أَشْرَفُ الْخَلَائِقِ أَلَوْفًا بِالْعَهْدِ**؛ شریفترین خصلتها وفای به عهد است. غررالحکم، ص ۲۵۱

حدیث ۷۷۷

حضرت امیر المومنین، علی (علیه السلام) می فرماید: **تَحَرَّى الصُّدْقِ وَتَجَنَّبَ الْكَذِبِ أَجْمَلُ شِيَمَةٍ وَأَفْضَلُ أَدَبٍ**؛ راستگو بودن و پرهیز نمودن از دروغ، زیباترین اخلاق و بهترین ادب است. کافی، ج ۸، ص ۱۵۰، ح ۱۳۲

حدیث ۷۷۸

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: **أَدَّبْتُ نَفْسِي فَمَا وَجَدْتُ لَهَا بغيرِ تَقْوَى الْإِلَهِ مِنْ أَدَبٍ**؛ به ادب و تربیت نفس خود پرداختم و برای آن ادبی بهتر از تقوای الهی در تمام حالاتش نیافتم. اعلام الدین، ص ۲۷۳

حدیث ۷۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الْحَيَاءُ مِنَ اللَّهِ يَمْحُو كَثِيرًا مِنَ الْخَطَايَا**؛ شرم از خداوند، بسیاری از گناهان را پاک می کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۵۴۸

حدیث ۷۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَقْرَبُكُمْ غَدًا مِنِّي فِي الْمَوْقِفِ أَصْدَقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَأَدَاكُمْ لِلْأَمَانَةِ وَأَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ وَأَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَأَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ**؛ نزدیکترین شما به من در قیامت، راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد و پیمان، خوش اخلاقترین و نزدیکترین شما به مردم است. امالی طوسی، ص ۲۲۹

حدیث ۷۸۱

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: **عَوْنُكَ لِلضَّعِيفِ مِنْ أَفْضَلِ الصَّدَقَةِ**؛ یاری تو به ناتوان، از بهترین صدقه هاست. تحف العقول، ص ۴۴۶

حدیث ۷۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: أَحْسَنُ الْأَدَابِ مَا كَفَّكَ عَنِ الْمَحَارِمِ بِهَيْرِ أَدَبِهَا أَنْ اسْتِ كَمَا تَوَرَّأَ مِنْ حَرَامِهَا بَاز دَارِد. معدن الجواهر، ص ۵۹

حدیث ۷۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَأَسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرْكِ حَقِّ كَمَالِ عَقْلِ پَسِ از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود تحف العقول، ص ۴۲

حدیث ۷۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحْرَمُ النَّاسِ أَكْظَمُهُمْ لِلْعَيْظِ؛ دورانیش ترین مردم کسی است که بیش از هر کس بر خشم خویش چیره آید. الأمالی، صدوق، ص ۲۸

حدیث ۷۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وَصُولُ الْمَرْءِ إِلَى كُلِّ مَا يَبْتَغِيهِ مِنْ طَيْبِ عَيْشِهِ وَأَمِنْ سِرْبِهِ وَسَعَةِ رِزْقِهِ بِحُسْنِ نَيْتِهِ وَسَعَةِ خُلُقِهِ انْسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می یابد.

حدیث ۷۸۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ مِمَّا يُزَيِّنُ الْإِسْلَامَ الْأَخْلَاقَ الْحَسَنَةَ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خوش اخلاقی در بین مردم زینت اسلام است. کنز العمال جلد ۱۰، ص ۱۴۳

حدیث ۷۸۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَا أَعْطَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْعَبْدَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا بِحُسْنِ خُلُقِهِ وَحُسْنِ نَيْتِهِ خِدَاوَنَد خَيْرِ دُنْيَا وَآخِرَتِ رَا جَزْ بَه خَاَطِرِ خَوْشِ اخْلَاقِي وَخَوْشِ نَيْتِي بَه بَنَدَه نَمِي دَهْد. غررالحکم، ح ۹۶۷۰

حدیث ۷۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الصَّبْرُ فِي الْأُمُورِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ، فَإِذَا فَارَقَ الرَّأْسُ الْجَسَدَ فَسَدَ الْجَسَدُ وَإِذَا فَارَقَ الصَّبْرُ الْأُمُورَ فَسَدَتِ الْأُمُورُ نَقْشِ صَبْرٍ دَر كَارِهَا هَمَانَنَد نَقْشِ سَرِ دَر بَدَنِ اسْتِ؛ همچنان که اگر سر از بدن جدا شود، بدن از بین می رود، صبر نیز هرگاه همراه کارها نباشد، کارها تباہ می گردند. کافی، ج ۲، ص ۹۰، ح ۹

حدیث ۷۸۹

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: خَيْرُ مَفَاتِيحِ الْأُمُورِ الصَّدْقُ وَخَيْرُ خَوَاتِيمِهَا الْوَفَاءُ بِهَيْرِ شَرْعِ كَارِهَا صِدَاقَتِ وَرَاسْتِگویی و

بهترین پایان آنها وفا است. بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۱۶۱

حدیث ۷۹۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ثَلَاثَةٌ تُورِثُ الْمَحَبَّةَ: الدِّينُ وَالْتَوَاضُعُ وَالْبَدَلُ؛ سه چیز است که محبت می آورد: دین، فروتنی و بخشش. تحف العقول، ص ۳۱۶

حدیث ۷۹۱

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: اتَّقَوْا بَابُ كُلِّ تَوْبَةٍ وَرَأْسُ كُلِّ حِكْمَةٍ وَشَرَفُ كُلِّ عَمَلٍ؛ تقوا، باب هر توبه و سرآمد هر حکمت، و [مایه] شرافت هر کاری است. بحارالأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰

حدیث ۷۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْإِنصَافُ رَاحَةٌ؛ انصاف، مایه آسایش است. (غررالحکم، ح ۱۶)

حدیث ۷۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسَنَتْ خَلِيقَتُهُ طَابَتْ عِشْرَتُهُ؛ هر کس خوش اخلاق باشد، زندگی اش پاکیزه و گوارا می شود. (غررالحکم، ح ۸۱۵۳)

حدیث ۷۹۴

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ حُرِمَ الرَّفْقُ فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ؛ هر کس از مدارا بی بهره باشد، از همه خوبی ها بی بهره مانده است. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۵۷)

حدیث ۷۹۵

مِنْ كَفَّارَاتِ الذُّنُوبِ الْعِظَامِ: إِغَاثَةُ الْمَلْهُوفِ وَالتَّنْفِيسُ عَنِ الْمَكْرُوبِ؛ یاری رساندن به ستمدیده فریاد خواه و شاد کردن غمناک، از کفاره‌های گناهان بزرگ است. (نهج البلاغه حکمت ۲۴)

حدیث ۷۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ فِي الرَّفْقِ الزِّيَادَةَ وَالْبَرَكَهَ وَ مِنْ يَحْرَمِ الرَّفْقُ يَحْرَمِ الْخَيْرَ؛ در مدارا، فزونی و برکت است، و هر کس از مدارا محروم باشد، از خیر، محروم شده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۹، ح ۷)

حدیث ۷۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِلْمَةُ الرَّحِمِ تُدِيرُ النَّعْمَ وَ تَدْفَعُ النَّقْمَ؛ صله رحم، نعمت‌ها را فراوان می کند و سختی‌ها را از بین می برد. (غررالحکم، ح ۵۸۳۶)

حدیث ۷۹۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيَّيَّ الْحَلِيمَ؛ همانا خداوند انسان با حیا و بردبار را دوست دارد. (جهاد با نفس، ح ۲۵۹)

حدیث ۷۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ النَّمَطُ الْأَوْسَطُ؛ بهترین این امت، میانه روها هستند. (بحار الأنوار، ج ۴، ص ۴۱، ح ۱۸)

حدیث ۸۰۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: الرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَالصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ وَالِدُّعَاءُ عِنْدَ الشَّدَّةِ وَالرِّخَاءِ؛ کسی که سه خصلت در او باشد، خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم می کند: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و دعا در سختی و راحتی. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۵۶، ح ۷۱)

حدیث ۸۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ الصَّلَاةِ وَصَلَاحِ ذَاتِ الْبَيْنِ وَخُلُقِ حَسَنٍ؛ انسان هیچ کاری بهتر از نماز، اصلاح میان مردم و خوش اخلاقی نکرده است. (نهج الفصاحه، ح ۲۶۵۱)

حدیث ۸۰۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ مِمَّا يَزِينُ الْإِسْلَامَ الْأَخْلَاقَ الْحَسَنَةَ فِيمَا بَيْنَ النَّاسِ؛ خوش اخلاقی در بین مردم، زینت اسلام است. (مشكاة الأنوار، ص ۴۲۲)

حدیث ۸۰۳

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا رَأَيْتَ مِنْ أَحْيِكَ ثَلَاثَ خِصَالٍ فَارْجُهُ: الْحَيَاءُ وَالْأَمَانَةُ وَالصَّدْقُ؛ هر گاه در برادر (دینی) خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش: حیا، امانتداری و راستگویی. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۵)

حدیث ۸۰۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعَ عِلَامَاتٍ: وَجْهٌ مُتَبَسِّطٌ وَلِسَانٌ لَطِيفٌ وَقَلْبٌ رَحِيمٌ وَيَدٌ مُعْطِيَةٌ؛ بهشتی ها چهار نشانه دارند: روی گشاده، زبان نرم، دل مهربان و دست دهنده. (مجموعه ورام، ج ۲، ص ۹۱)

حدیث ۸۰۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْسَنَ خُلُقَهُ أَحَبَّهُ الْإِحْيَاءُ وَجَانِبَهُ الْفُجَارُ؛ انسان خوش اخلاق، از دوستی مردمان خوب برخوردار است و از تعرض آدم‌های نابکار در امان است. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۴۹)

حدیث ۸۰۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **أَلَا أُحَدِّثُكَ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ؟ الصَّفْحُ عَنِ النَّاسِ وَ مُوَاسَاةُ الرَّجُلِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ وَ ذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا** آیا به شما بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، کمک مالی به برادر (دینی) خود و بسیار به یاد خدا بودن. (معانی الأخبار، ص ۱۹۱، ح ۲)

حدیث ۸۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَا أَعْطَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْعَبْدَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا بِحُسْنِ خُلُقِهِ وَ حُسْنِ نِيَّتِهِ** خداوند خیر دنیا و آخرت را جز به خاطر خوش اخلاقی و خوش نیتی به بنده نمی دهد. (غررالحکم، ح ۹۶۷۰)

حدیث ۸۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: صِدْقُ حَدِيثٍ وَ آدَاءُ أَمَانَةٍ وَ عِفَّةُ بَطْنٍ وَ حُسْنُ خُلُقٍ** چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده: راستگویی، امانتداری، حلال خوری و خوش اخلاقی. (غررالحکم، ح ۲۱۴۲)

حدیث ۸۰۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **الْحِلْمُ لِبَاسِ الْعَالِمِ فَلَا تَعْرَيْنَنَّ مِنْهُ بَرْدَبَارِي لِبَاسِ عَالِمٍ** است، پس تو خود را از آن عریان مدار. (کافی، ج ۸، ص ۵۵)

حدیث ۸۱۰

مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ ذَلَّتْ لَهُ الصَّعَابُ وَ تَسَيَّهَتْ عَلَيْهِ الْأَسْبَابُ هر کس به خدا توکل کند، دشواری‌ها برای او آسان می شود و اسباب برایش فراهم می گردد. (غررالحکم، ح ۹۰۲۸)

حدیث ۸۱۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ** خداوند اهل مدارا است و مدارا را دوست دارد. (جهاد با نفس، ح ۲۸۳)

حدیث ۸۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ، قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ** سخاوتمند به خدا، مردم و بهشت نزدیک است. (بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۰۸، ح ۳۷)

حدیث ۸۱۳

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: **جَعَلَ اللَّهُ ... الْجِهَادَ عِزًّا لِلْإِسْلَامِ، وَ الصَّبْرَ مَعُونَةً عَلَى اسْتِجَابِ الْأَجْرِ** خداوند عزت و هیبت اسلام، و صبر را وسیله استحقاق و شایستگی پاداش حق تعالی قرار داد. (احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۸۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ كَانَ الرَّفْقُ خَلْقًا يُرَى مَا كَانَ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ شَيْءًا أَحْسَنَ مِنْهُ. اگر مدارا مخلوقی بود که دیده می شد هیچ مخلوقی از مخلوقات خدا از او نیکوتر نبود. (جهاد با نفس، ح ۲۷۴)

حدیث ۸۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ بِهَيْبَةِ يَدِي عَدَالَتِ يَارِي مَظْلُومٍ اسْت. (غررالحکم، ج ۲، ح ۲۹۷۷)

حدیث ۸۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَمَرَنِي رَبِّي بِمِدَارَةِ النَّاسِ كَمَا أَمَرَنِي بِإِدَاءِ الْفَرَائِضِ. پروردگارم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴)

حدیث ۸۱۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَدْلٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً قِيَامَ لَيْلِهَا وَ صِيَامَ نَهَارِهَا سَاعَتِي عَدَالَتِ بَهْتَرِ از هفتاد سال عبادت است که شب‌هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد. (مشكاة الأنوار، ص ۵۴۴)

حدیث ۸۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْقَنَاعَةُ مَالٌ لَا يَنْفَدُ؛ قَنَاعَتِ مَالِي اسْت که تمام شدنی نیست. (جهاد با نفس، ح ۲۹۹)

حدیث ۸۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَمَرَنِي رَبِّي بِمِدَارَةِ النَّاسِ كَمَا أَمَرَنِي بِإِدَاءِ الْفَرَائِضِ. پروردگارم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است. (کافی، ج ۲، ص ۱۱۷، ح ۴)

حدیث ۸۲۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَدْلٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً قِيَامَ لَيْلِهَا وَ صِيَامَ نَهَارِهَا سَاعَتِي بَهْتَرِ از هفتاد سال عبادت است که شب‌هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد. (مشكاة الأنوار، ص ۵۴۴)

حدیث ۸۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ رُزِقَ تَقَى فَقَدْ رُزِقَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ هَر كَس تَقَوَا رُوزِي اش شُود، خَيْرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ رُوزِي او شُود اسْت. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۱۵)

حدیث ۸۲۲

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ أَجْوَدَ النَّاسِ مَنْ أَعْطِيَ مَنْ لَا يَرْجُو؛** بخشنده‌ترین مردم کسی است که به آنکه چشم امید به او نبسته، بخشش کند. (کشف الغمّه، ج ۲، ص ۲۳۹)

حدیث ۸۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ عَلَامَةِ أَحَدِهِمْ (الْمُتَّقِينَ) أَنْكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ... وَحِرْصًا فِي عِلْمٍ وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ** از نشانه های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند ... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری اند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳)

حدیث ۸۲۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ (عَلِيَّهِ السَّلَامُ) يُقُولُ: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعَفَافُ؛** امیر المومنین (علیه السلام) می فرمودند: برترین عبادت پاکدامنی است. (جهاد با نفس، ح ۲۱۱)

حدیث ۸۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ الْغَيُورَ؛** خداوند بندگان غیرتمند خود را دوست دارد. (نهج الفصاحه، ح ۷۵۲)

حدیث ۸۲۶

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيَّيَّ الْحَلِيمَ الْعَفِيفَ الْمُتَعَفِّفَ؛** رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند دوست می دارد کسی را که با حیا، بردبار، پاکدامن، و باز ایستنده ی از حرام باشد. (جهاد با نفس، ح ۲۵۷)

حدیث ۸۲۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَا حَسَنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صِلَةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ؛** خوبی دنیا جز در پیوند با برادران و آشنایان نیست. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۸۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الصَّبْرُ يُنَاضِلُ الْحِدَثَانَ وَالْجَزَعُ مِنَ أَعْوَانِ الزَّمَانِ؛** صبر به سوی سختی های زمانه تیر می افکند و بی تابیی از یاری کنندگان زمانه است. (جهاد با نفس، ح ۲۵۳)

حدیث ۸۲۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **حُسْنُ الْبَشْرِ يَذْهَبُ بِالسَّخِيمَةِ** ی خوش رویی کینه را از بین می برد. (کافی، ج ۲، ص ۱۰۳)

حدیث ۸۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الدَّرَكِ وَ النَّجْحُ عُقْبَى مَنْ صَبَرَ؛ صبر کلید رسیدن است و کامیابی سرانجام کسی که صبر می کند. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۵)

حدیث ۸۳۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحَبَّ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ الْمُحْسِنُ التَّوَّابِي؛ یکی از محبوبترین بندگان خدا در نزد خداوند کسی است که نیکوکار و بسیار توبه کننده باشد. (جهاد با نفس، ح ۸۳۶)

حدیث ۸۳۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلْعَدْلُ أَحَلَّى مِنَ الشَّهْدِ وَ أَلْيَنُ مِنَ الزُّبْدِ وَ إِطْيَبُ رِيحاً مِنَ الْمِسْكِ؛ عدل شیرین تر از عسل و نرم تر از کف و خوشبوتر از مشک است. (جهاد با نفس، ح ۳۴۲)

حدیث ۸۳۳

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: الْخَيْرُ الَّذِي لَا شَرَّ فِيهِ ، الشُّكْرُ مَعَ النِّعْمَةِ وَ الصَّبْرُ عَلَى النَّازِلَةِ خَيْرٌ مِنْ هَيْجٍ شَرِيٍّ فِي أَنْ نَيْسَتْ ، شُكْرٌ بِرِ نِعْمَةٍ وَ صَبْرٌ بِرِ مَصِيبَةٍ وَ نَاغَوَارِيٍّ اسْتِ . (تحف العقول ، ص ۲۳۷)

حدیث ۸۳۴

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: ثلاث يبلغن بالعبد رضوان الله تعالى : كثرة الاستغفار ، و لين الجانب ، و كثرة الصدقة سه چیز است که بنده را به رضوان خدا می رساند : ۱ - زیادی استغفار ، ۲ - نرمخویی ، ۳ - صدقه بسیار دادن. (مستند الامام الجواد، ص ۲۴۷)

حدیث ۸۳۵

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: التَّوَّاضِعُ أَنْ تُعْطِيَ النَّاسَ مَا تُحِبُّ أَنْ تُعْطَاهُ. تواضع آن است که آنچه را که دوست می داری مردم به تو عطا کنند، تو به مردم عطا کنی. (جهاد با نفس، ح ۲۸۹)

حدیث ۸۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قِيلَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مَا الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ : تَنَكُّبُ حَرَامِهَا. از امیر المومنین پرسیده شد که : زهد در دنیا چیست؟ فرمود: اعراض و دوری کردن از حرام خدا. (جهاد با نفس، ح ۶۲۱)

حدیث ۸۳۷

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: رَأَيْتُ الْخَيْرَ كُلَّهُ قَبْدَ اجْتِمَاعِ فِي قَطْعِ الطَّمَعِ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ. هم؟ خوبیها را در بریدن طمع از آنچه در دست مردم است دیدم. (بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲)

حدیث ۸۳۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعَفَافُ بِرْتَرِينَ عِبَادَتِ، يَأْكُدَامِنِي اسْت (جهاد النفس، ح ۲۱۱)

حدیث ۸۳۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا حَسَيْنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صِلَةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ؛ خُوبِي دُنْيَا جِزْ دَرِ پِیُونْدِ بَا بِرَادِرَانِ وَ آَشْنَايَانِ نِیْسْت. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۸۴۰

ان الله تعالى يحب السهل الطليق؛ خداوند شخص آسان گیر نرم خور را دوست دارد. (کنز العمال، ج ۳، ص ۳)

حدیث ۸۴۱

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ، أَهْبَطَ اللَّهُ عِزَّوَجَلَّ إِلَيْهِ أَفْضَلَ مَصْلِحَتِهِ؛ پاداش خوشرویی در برابر مؤمن بهشت است و خوشرویی با دشمن ستیزه جو، انسان را از عذاب آتش باز می دارد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۰۱)

حدیث ۸۴۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا شَيْبُ شَيْءٍ بِشَيْءٍ أَحْسَنُ مِنْ حِلْمٍ بِعِلْمٍ چِيزِي بَا چِيزِي نِيَامِيخْتِه اسْت كِه بَهْتَرِ از حِلْمِ بَا عِلْمِ بَاشَد. (بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۲)

حدیث ۸۴۳

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: التودد الى الناس نصف العقل؛ مهرورزی و دوستی با مردم، نصف عقل است. (تحف العقول، ص ۴۲۵)

حدیث ۸۴۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: أَحْسَنُ النَّاسِ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خَلْقًا وَ أَلْطَفُهُمْ بِأَهْلِهِ، وَ أَنَا أَلْطَفُكُمْ بِأَهْلِي؛ نِيكُوتَرِينِ مَرْدَمِ از نِظَرِ اِيْمَانِ، خُوشِ خَلْقِ تَرِينِ وَ بَا لُطْفَتَرِينِ آنْهَآ نِسْبَتِ بِه اِهْلِ خُويشِ اسْت. (عيون اخبار الرضا، ۲، ۳۸)

حدیث ۸۴۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: انکم لن تسعوا الناس باموالکم فسعوهم باخلاقکم با دارایی خود نمی توانید دل مردم را به دست بیاورید پس دلشان را با اخلاق (نیک) به دست آورید. (نثر الدر، ج ۱ ص ۱۲۳)

حدیث ۸۴۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ثلاث تورث المحبه: الدين و التواضع و البذل؛ سه چیز است که محبت آورد: قرض دادن و فروتنی و بخشش. (تحف العقول، ص ۳۱۶)

حدیث ۸۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ الْخَلَائِقِ الرَّفْقُ؛ بهترین خوبی ها رفق است (مهربانی و لطف با مردم). (غررالحکم)

حدیث ۸۴۸

امام علی علیه السلام فرمودند: لَا يَعْدَمُ الصَّيْبُورُ الظَّفَرَ وَ إِنْ طَالَ بِهِ الزَّمَانُ؛ شخص صبور پیروزی را از دست نمی دهد و عاقبت به پیروزی می رسد اگر چه زمانی طولانی بر او بگذرد. (جهاد النفس، ح ۲۵۱)

حدیث ۸۴۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَتْ سَيِّدًا: كَظْمُ الْغَيْظِ وَالْعَفْوُ عَنِ الْمَسِيءِ وَالصِّيْلَةُ بِالنَّفْسِ وَالْمَالِ؛ سه چیز است که در هر که باشد آقا و سرور است: خشم فرو خوردن، گذشت از بدکردار، کمک و صلح با جان و مال.

حدیث ۸۵۰

امام علی علیه السلام فرمودند: العلم وراثه کریمه، و الاداب حلال مجده، و الفکر مرآه صافیه؛ علم میراث گرانبهایی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. (نهج البلاغه)

حدیث ۸۵۱

امام علی علیه السلام فرمودند: بِكَثْرَةِ الصَّحَابَةِ تَكُونُ الْهَيْبَةُ، وَ بِالنَّصْفَةِ يَكْتُمُ الْمُوَاصِلُونَ كَثْرَتَ سَكُوتِ مَوْجِبِ ابْتِهَاتٍ وَ بِزُرْغِي اسْتِ وَ انصاف مایه فزونی دوستان است.

حدیث ۸۵۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: التواضع نعمه لا يحسد عليها؛ تواضع و فروتنی نعمتی است که بر آن حسد نبرند. (تحف العقول، ص ۴۸۹)

حدیث ۸۵۳

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که از ستمی که در حق او شده است گذشت کند، خداوند بجای آن در دنیا و آخرت به او عزت می بخشد. امالی شیخ حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: نیکوکاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد مرگ بد و ناگوار را دفع می کند. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۴۷۵.

حدیث ۸۵۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نیکوکاری، کرداری اصلاحگر است. غررالحکم، ح ۵۵۴.

حدیث ۸۵۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سه چیز از درهای نیکوکاری است: سخاوتمندی دل، گفتار نیکو و شکیبایی در برابر آزار و اذیت. تحف العقول، ص ۸.

حدیث ۸۵۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن بعد از انجام واجبات، عملی محبوب تر از خوش اخلاقی نزد خدای تعالی نمی آورد. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۰.

حدیث ۸۵۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قناعت، ثروتی است تمام نشدنی. کنزالاعمال، ح ۷۰۸۰.

حدیث ۸۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه ی قناعت، میانه روی در کسب و کار است و خویشنداری، از دست دراز کردن به سوی مردم. غررالحکم، ح ۴۶۳۴.

حدیث ۸۵۹

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: هر که خشم خود را از مردم باز دارد، خداوند در روز قیامت از گناهان او در گذرد. ثواب العمال، ص ۱۶۱.

حدیث ۸۶۰

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر که خشم خود را نگه دارد، خداوند عیب او را بپوشاند. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۹.

حدیث ۸۶۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدا و فرشتگان حتی مورچه در لانه اش و ماهی در دریا بر کسی که به مردم خیر و نیکی می آموزد، درود می فرستند. کنزالاعمال، ج ۱۰، ص ۱۴۵.

حدیث ۸۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دل‌های مردم گریزان است، به کسی روی می آورند که خوش رویی کند. نهج البلاغه حکمت ۵۰.

حدیث ۸۶۳

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که از ستمی که در حق او شده است گذشت کند، خداوند بجای

آن در دنیا و آخرت به او عزت می بخشد. امالی شیخ الطوسی، ص ۱۸۲.

حدیث ۸۶۴

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: با گذشت ترین مردم، کسی است که در زمان قدرت داشتن، گذشت کند. الدرہ الباهره، ص ۲۴.

حدیث ۸۶۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که خطای مسلمانی را ببخشد، خداوند در روز رستخیز خطای او را ببخشد. کنز العمال، ج ۷۰۱۹.

حدیث ۸۶۶

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بر عمر نیافزاید مگر نیکوکاری. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۶.

حدیث ۸۶۷

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سه چیز از درهای نیکوکاری است: سخاوتمندی دل، گفتار نیکو و شکیبایی در برابر آزار و اذیت. تحف العقول، ص ۸.

حدیث ۸۶۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نیکوکاری، کرداری اصلاحگر است. غررالحکم، ح ۵۵۴.

حدیث ۸۶۹

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: نیکوکاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد مرگ بد و ناگوار را دفع می کند. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۴۷۵.

حدیث ۸۷۰

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به برادران و خانواده ی خود نیکی کند، عمرش دراز شود. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۵۳.

حدیث ۸۷۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن بعد از انجام واجبات، عملی محبوب تر از خوش اخلاقی نزد خدای تعالی نمی آورد. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۰.

حدیث ۸۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اخلاق نیکو، روزی ها را زیاد می کند و میان دوستان انس و الفت به وجود می آورد. غررالحکم، ح ۴۸۵۶.

حدیث ۸۷۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آن مؤمن ایمانش کاملتر است، که اخلاقش نیکوتر باشد. امالی شیخ طوسی، ص ۱۴۰.

حدیث ۸۷۴

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): حسن الخلق نصف الدین؛ خوی نیکو، نصف دین است. الحضال، ج ۳۰، ص ۱۰۶.

حدیث ۸۷۵

امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: نیکوترین نیکو، خلق نیکو است. خصال شیخ صدوق، ص ۲۹.

حدیث ۸۷۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با ایمان ترین مردم، خوش اخلاق ترین آنها و مهر ورزترین شان به خانواده خود است. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۷۸.

حدیث ۸۷۷

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: قناعت مایه ی آسایش تن است. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۸.

حدیث ۸۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه ی قناعت، میانه روی در کسب و کار است و خویشنداری، از دست دراز کردن به سوی مردم. غررالحکم، ح ۴۶۳۴.

حدیث ۸۷۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قناعت، ثروتی است تمام نشدنی. کنزالاعمال، ح ۷۰۸۰.

حدیث ۸۸۰

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم، کسی است که با مردم به بزرگواری رفتار کند. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۸۵.

حدیث ۸۸۱

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، سبب تزکیه اخلاق است. غررالحکم، ح ۵۵۲۰.

حدیث ۸۸۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بهترین میراث پدران برای فرزندان، ادب است نه مال و ثروت؛ زیرا ثروت از بین می رود و ادب می ماند. اصول کافی، ج ۸، ص ۱۵۰.

حدیث ۸۸۳

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین شرافت و افتخار خانوادگی، ادب نیکو است. غررالحکم، ح ۲۹۴۹.

حدیث ۸۸۴

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: خیارکم الینکم منا کبّه و اکرمهم لنسائهم؛ بهترین شما کسی است که در برخورد با مردم نرم تر و مهربان تر است و ارزشمندترین مردم کسانی هستند که با همسرانشان مهربان و بخشنده اند. کنز العمال، ج ۷، ص ۲۲۵.

حدیث ۸۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الجهاد من اصبح لایهم بظلم احد؛ برترین جهاد آن است که آدمی صبح کند و در اندیشه ی ستم به کسی نباشد. من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۵۳.

حدیث ۸۸۶

قال الامام علی (علیه السلام): قلوب الرجال و خشیه فمن تألفها اقبلت علیه؛ دلهای مردم گریزان است، به کسی روی می آورند که خوش رویی کند. نهج البلاغه حکمت ۵۰.

حدیث ۸۸۷

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر که خشم خود را نگه دارد، خداوند عیب او را بپوشاند. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۹.

حدیث ۸۸۸

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: هر که خشم خود را از مردم باز دارد، خداوند در روز قیامت از گناهان او در گذرد. ثواب العمال، ص ۱۶۱.

حدیث ۸۸۹

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: قویترین مردم کسی است که با بردباری بر خشم خود چیره شود. غررالحکم، ح ۸۷۵۶.

حدیث ۸۹۰

امام باقر(علیه السلام) می فرماید: زکاة العلم أن تعلمه عباد الله؛ زکات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۱.

حدیث ۸۹۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : اطعموا المرأة فی شهرها الذی تلد فیہ التمر فان ولدها یكون حلیمًا نقیًا ؛ به زن، در ماهی که زایمان کرده ، خرما بدهید، چرا که فرزند او بردبار و پاک می شود . مکارم الأخلاق ، ص ۱۶۹ .

حدیث ۸۹۲

امام علی (علیه السلام): کُلَّمَا ازْدَادَ عِلْمَ الرَّجُلِ زَادَتْ عِنَايَتُهُ بِنَفْسِهِ وَ بَدَلٌ فِي رِيَاضَتِهَا وَ صَالِحَاتِهَا جُهْدُهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نفس، کوشش بیشتری می نماید. غرر الحکم ، ح ۷۲۰۴.

حدیث ۸۹۳

امام علی علیه السلام: زیادةُ الشُّكْرِ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ وَ تَفْسُخُ فِي الْأَجَلِ ؛ شکرگزاری فراوان و صله رحم، عمر را زیاد می کنند و بر مهلت زندگی می افزایند. عیون الحکم و المواعظ، ص ۲۷۵، ح ۴۹۹۹.

حدیث ۸۹۴

امام صادق علیه السلام: الْبِرُّ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ يَغْمُرَانِ الدِّيَارَ وَ يَزِيدَانِ فِي الْأَعْمَارِ ؛ نیکوکاری و خوش اخلاقی، خانه‌ها را آباد و عمرها را طولانی می کنند. کافی، ج ۲، ص ۱۰۰، ح ۸.

حدیث ۸۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ وَ اصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ يُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَ يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ؛ صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند و بر عمر می افزاید. کنز العمال ، ح ۴۴۴۴ .

حدیث ۸۹۶

امام صادق علیه السلام: مَا نَعَلَّمُ شَيْئًا يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ إِلَّا صَلَّاهُ الرَّحِمَ، حَتَّىٰ إِنْ الرَّجُلُ يَكُونُ أَجَلُهُ ثَلَاثَ سِنِينَ فَيَكُونُ وَصُولًا لِلرَّحِمِ فَيَزِيدُ اللَّهُ فِي عُمُرِهِ ثَلَاثِينَ سَنَةً فَيَجْعَلُهَا ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِينَ سَنَةً، وَ يَكُونُ أَجَلُهُ ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِينَ سَنَةً فَيَكُونُ قَاطِعًا لِلرَّحِمِ، فَيَنْقُصُهُ اللَّهُ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَ يَجْعَلُ أَجَلَهُ إِلَى ثَلَاثِ سِنِينَ؛ ما، غیر از صله رحم، چیزی نمی شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صله رحم می شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می افزاید و آن را سی و سه سال می کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می کند و خداوند هم سی سال از عمر او می کاهد و عمرش را به سه سال، کاهش می دهد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷ .

حدیث ۸۹۷

امام علی علیه السلام: كَثْرَةُ اصْطِنَاعِ الْمَعْرُوفِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ وَ تَنْشُرُ الدِّكْرَ؛ زیاد کار نیک انجام دادن، عمر را می‌افزاید و نام را پرآوازه می‌سازد. غررالحکم، ح ۷۱۱۳.

حدیث ۸۹۸

خ الطوسی، ص ۱۸۲. پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ سِرَّهُ أَنْ يُنْسِيَ آلَهُ فِي عُمُرِهِ وَ يُوسِّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ لِيَصِلْ رَحِمَهُ؛ هر کس دوست دارد که عمرش طولانی و روزی‌اش زیاد شود، تقوای الهی پیشه کند و صله رحم نماید. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۰۲، ح ۵۶.

حدیث ۸۹۹

امام باقر علیه السلام: أَلْبِرُّ وَ الصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَ يَزِيدَانِ فِي الْعُمُرِ وَ يَدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبَيْهِمَا سَبْعِينَ مِائَةً سُوءٍ؛ کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند. ثواب الاعمال، ص ۱۴۱.

حدیث ۹۰۰

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمُرِهِ وَ بَقَاءَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَ سَجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَ تَطْوِيلُهُ لِجُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَ اضْطِنَاعُهُ الْمَعْرُوفَ إِلَى أَهْلِهِ؛ سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره‌مندی او از نعمت‌ها می‌شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره‌ای که در آن دیگران را اطعام می‌کند و خوش رفتاری‌اش با خانواده. کافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵.

حدیث ۹۰۱

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ أُلْهِمَ الصِّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَ الْإِنصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَ بَرَّ وَالِدَيْهِ وَ وَصَلَ رَحِمِهِ، أَنْسَى لَهُ فِي أَجَلِهِ وَ وَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَ مَتَّعَ بِعَقْلِهِ وَ لَقِنَ حُجَّتَهُ وَ قَتَّ مُسَاءَلَتَهُ؛ به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلسش به تأخیر می‌افتد، روزیش زیاد می‌گردد، از عقلش بهره‌مند می‌شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می‌گردد. اعلام الدین، ص ۲۶۵.

حدیث ۹۰۲

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: اکملکم ایمانا احسنکم خلقا؛ آن کس از شما ایمانش کاملتر است که اخلاقش نیکوتر باشد. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۸۷.

حدیث ۹۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: بنده ایمان را به کمال نمی‌رساند مگر سه خصلت در او باشد: انفاق در هنگام تنگ دستی، انصاف دادن و سلام کردن. کنز العمال، ح ۱۰۷.

حدیث ۹۰۴

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: ان الإمامة زمام الدین، و نظام المسلمین و صلاح الدنیا، و عز المؤمنین؛ امامت، زمام دین، رشته ی کار مسلمانان، صلاح و آبادانی دنیا و سرافرازی مؤمنان است. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۰۰.

حدیث ۹۰۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس برای آموختن علم سر از خواب بردارد، فرشتگان سایه ی رحمت بر او می گسترانند، در زندگی او برکت به وجود می آید، و چیزی از روزی او کاسته نمی شود. بحار الانوار، ج ۱/ص ۱۷۷.

حدیث ۹۰۶

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکثرُوا من الصدقة ترزقوا. صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی دهد. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۷۶.

حدیث ۹۰۷

حدیث ۹۰۸

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به برادران و خانواده ی خود نیکی کند، عمرش دراز شود. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۵۳.

حدیث ۹۰۹

قال الإمام علی (علیه السلام): ثلاث من أبواب البر: سخاء النفس، وطيب الكلام، والصبر على الأذى. امام علی (علیه السلام) فرمودند: سه چیز از درهای نیکی است: سخاوت نفس و نیکویی گفتار و شکیبایی در برابر آزار. «المحاسن، ج ۱، ص ۶۶، ح ۱۴»

ردایل اخلاقی

حدیث ۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَلَقَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ التَّوَانِيَّ وَالْكَسَلَ، فَزَوَّجَهُمَا قَوْلًا بَيْنَهُمَا الْفَاقَةُ؛ خداوند سستی و تنبلی را آفرید و میان آن دو را پیوند داد؛ پس از آن دو، فقر زاده شد. الفردوس: ۲ / ۱۸۸ / ۲۹۴۰

حدیث ۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فای رجل لطم امراته لطمه، امرالله عزوجل مالک خازن النیران فیلطمه علی حر وجهه سبعین لطمه فی نار جهنم؛ هر کس به صورت زنش سیلی بزند، خداوند به آتشبان جهنم دستور می دهد تا در آتش جهنم هفتاد سیلی بر صورت او بزند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۰.

حدیث ۳

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): إن أكثر الناس ذنوبا أكثرهم كلاما فيما لا يعنيه. پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: بیشترین گناه را در روز قیامت آن مردمی دارند که بیشتر سخنان بیهوده می گویند. «کنز العمال، ح ۸۲۹۳»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أكثر الناس ذنوبا أكثرهم كلاما فيما لا يعنيه. پیامبر خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: گناه کار ترین مردم کسانی هستند که بیشتر بیهوده گویی می کنند. «الترغيب و الترهيب، ج ۳، ص ۵۴۰، ح ۵۱»

حدیث ۵

قال الإمام على - عليه السلام - : سوء المنطق يزرى بالبهاء و المروءة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زشت گویی شکوه و مروت را لکه دار می کند. «غررالحکم، ح ۵۶۲۱»

حدیث ۶

قال الإمام على - عليه السلام - : سنة اللثام قبح الكلام. امام علی - علیه السلام - فرمودند: شیوه ی فرومایگان زشت گویی است. «غررالحکم، ح ۵۵۵۱»

حدیث ۷

قال الإمام على - عليه السلام - : من ساء لفظه ساء حظه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس سخنش بد باشد، بهره بد برد. «غررالحکم، ح ۹۱۷۳»

حدیث ۸

قال الإمام على - عليه السلام - : من ساء كلامه كثر ملامه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که گفتارش بد باشد، ملامت بسیار شنود. «غررالحکم، ح ۸۴۹۶»

حدیث ۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أئى داءٍ أدوى مِن البُخلِ ؛ كدامين درد ، دردناك تر از تنگ چشمی است؟! فقه الرضا عليه السلام ، ص ۲۷۷ .

حدیث ۱۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : آفة السَّماحةِ المَنُّ ؛ آفت بخشش ، مَنّت گذاری است . معدن الجواهر ، ص ۵۹ .

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حُرْمَ الحَرِيصُ حَصلَتَيْنِ وَ لَزَمَتُهُ حَصلَتَانِ: حَرْمَ القِنَاعَةِ فَافْتَقَدَ الرَّاحَةَ، وَ حَرْمَ الرِّضَا فَافْتَقَدَ اليَقِينَ.

امام صادق - علیه السلام - فرمودند: آزمند از دو خصلت محروم شده و در نتیجه دو خصلت را با خود دارد: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست داده است، از رضایت و خرسندی محروم است و در نتیجه یقین را از کف داده است. «خصال، ص ۶۹، ح ۱۰۴»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الْحَرِيصُ مَحْرُومٌ، وَهُوَ مَعَ حِرْمَانِهِ مَيْدُومٌ فِي أَيِّ شَيْءٍ كَانَ، وَكَيْفَ لَا يَكُونُ مَحْرُومًا وَقَدْ فَزَّ مِنْ وَثَاقِ اللَّهِ تَعَالَى؟ پیامبر خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: آدم حریص همیشه محروم است و افزون بر محروم بودن، در هر کاری که می‌کند نکوهیده است و چگونه محروم نباشد در حالی که از بند خدا گریخته است؟ «مصباح الشریعه، ص ۱۸۷»

حدیث ۱۳

قال الامام الحسن - عليه السلام - وَقَدْ سَأَلَهُ أَبُوهُ عَنِ الْفَقْرِ، الْحِرْصِ وَالشَّرَّةِ. امام حسن - عليه السلام - در پاسخ به پدر بزرگوارشان که پرسیدند: فقر چیست؟ فرمودند: آزمندی و سیری ناپذیری. «معانی الأخبار، ص ۲۴۴»

حدیث ۱۴

قال الامام علي - عليه السلام - : الْحِرْصُ أَخْرَجُ مِنَ النَّارِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: حرص سوزنده‌تر از آتش است. «جامع الأخبار، ص ۳۸۳، ح ۱۰۷۱»

حدیث ۱۵

قال الامام علي - عليه السلام - : إِظْهَارُ الْحِرْصِ يُورِثُ الْفَقْرَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: حرص زدن موجب فقر می‌شود. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۲»

حدیث ۱۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : حُبُّ الدُّنْيَا يُوجِبُ الطَّمَعِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: دوستی دنیا سبب طمع می‌شود. «غرر الحکم، ص ۱۴۲»

حدیث ۱۷

قال الامام علي - عليه السلام - : لَحُبُّ الدُّنْيَا صَيَّرَتِ الْأَسْمَاعَ عَنْ سَمَاعِ الْحِكْمَةِ وَعَمَّيَّتِ الْقُلُوبَ عَنْ نُورِ الْبَصِيرَةِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: البته دوستی دنیا گوشها را از شنیدن حکمت کر می‌کند و دلها را از دیدن نور بصیرت کور می‌کند. «غرر الحکم، ص ۶۵»

حدیث ۱۸

قال الامام علي - عليه السلام - : حُبُّ الدُّنْيَا يُفْسِدُ الْعَقْلَ، وَيُهَيِّمُ الْقَلْبَ عَنْ سَمَاعِ الْحِكْمَةِ، وَيُوجِبُ الْيَمَّ الْعِقَابِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: دوستی دنیا عقل را فاسد و دل را از شنیدن حکمت اندوهگین می‌سازد و موجب عذاب دردناک می‌شود.

«مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۲»

حدیث ۱۹

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : مَثَلُ الْحَرِيصِ عَلَى الدُّنْيَا مَثَلُ دُودَةِ الْقَرِّ، كُلَّمَا إِزَادَتْ مِنَ الْقَرِّ عَلَى نَفْسِهَا لَفًّا كَانَ أَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ حَتَّى تَمُوتَ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: شخص حریص بر دنیا مانند کرم ابریشم است که هر چه بیشتر ابریشم بر خود می پیچد راه خروجش دورتر و بسته تر می گردد تا اینکه بمیرد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۶»

حدیث ۲۰

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : مَنْ كَثُرَ اشْتِبَاكُهُ بِالدُّنْيَا كَانَ أَشَدَّ لِحَسْرَتِهِ عِنْدَ فِرَاقِهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر که به دنیا بیشتر آلوده باشد شدت افسوسش هنگام جدائی از آن بیشتر است. «الکافی، ج ۲، ص ۲۳۰»

حدیث ۲۱

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : مَنْ تَعَلَّقَ قَلْبُهُ بِالدُّنْيَا تَعَلَّقَ قَلْبُهُ بِثَلَاثِ خِصَالٍ: هَمٌّ لَا يَفْنَى، وَ أَمَلٌ لَا يُدْرَكُ، وَ رَجَاءٌ لَا يُبَالُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس به دنیا دل بندد به سه خصلت دل بسته می شود: ۱. اندوهی که پایان ندارد. ۲. آرزویی که درک نشود. ۳. امیدی که بدان نرسد. «الکافی، ج ۲، ص ۲۳۰»

حدیث ۲۲

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : مَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ بَابًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ مِنَ الْحَرَصِ مِثْلَهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند دری از امور دنیا را بر بنده نگشاید جز اینکه مانند آن دری از حرص بر او بگشاید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۹»

حدیث ۲۳

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ حُبُّ الدُّنْيَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سرآغاز هر گناه، دوستی دنیا است. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۵»

حدیث ۲۴

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : ... الْحُبُّ أَفْضَلُ مِنَ الْخَوْفِ ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ مَا أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا وَوَالَى غَيْرَنَا وَ مَنْ عَرَفَ حَقَّنَا وَ أَحَبَّنَا فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: دوستی از ترس برتر است سپس فرمودند: سوگند به خدا کسی که دنیا را دوست داشته باشد خدا را دوست نداشته است و غیر ما را دوست داشته و کسی که حق ما را شناخته و ما را دوست داشته باشد البته خدای تبارک و تعالی را دوست داشته است. «الکافی، ج ۸، ص ۱۲۸»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إِنَّهُ مَا سَيَكُنْ حُبُّ الدُّنْيَا قَلْبٌ عَبْدٍ إِلَّا التَّاطُّ فِيهَا بِثَلَاثِ: شُغْلٍ لَا يَنْفَدُ عَنَاءُهُ، وَ فَقْرٍ لَا يُدْرِكُ

غناه، و اَمَلٍ لا- ینالُ مُنتَهاه. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: دوستی دنیا در دل بنده ای جای نگرفت جز اینکه سه خصلت در آن پیوسته وجود دارد: ۱. مشغولیتی که رنجش پایان نپذیرد. ۲. فقری که توانگریش درک نشود. ۳. آرزویی که به پایانش نرسد. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۸۸»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : إِنْ أَوْلَ مَا عَصَى اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ سَتٌّ: حُبُّ الدُّنْيَا وَ حُبُّ الرِّئَاسَةِ وَ حُبُّ الطَّعَامِ وَ حُبُّ النَّوْمِ وَ حُبُّ الرَّاحَةِ وَ حُبُّ النِّسَاءِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: سرآغاز نافرمانی خدا - عزوجل - شش چیز است: ۱. دوستی دنیا. ۲. دوستی ریاست. ۳. دوستی خوراک. ۴. دوستی خواب. ۵. دوستی راحتی. ۶. دوستی زنان. «الکافی، ج ۲، ص ۲۸۹»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : مِنْ أَقْبَحِ الْكِبْرِ، تَكْبُرُ الرَّجُلِ عَلَى ذَوِي (ذِي) رَحْمِهِ وَ أَبْنَاءِ جَنَسِهِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: از زشت ترین تکبرها، تکبر کسی است که در برابر خویشان و هموعان خود تکبر می ورزد. «عیون الحکم و المواعظ، ص ۴۷۳»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْكِبْرُ مَصِيدَةٌ لِابْلِيسَ الْعُظْمَى. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: تکبر دام بزرگ شیطان است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ تَكَبَّرَ النَّاسِ ذَلٌّ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: هر کس بر مردم تکبر بورزد ذلیل می شود. «بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۳۵»

حدیث ۳۰

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : لا- يَتَعَلَّمُ مَنْ يَتَكَبَّرُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: کسی که تکبر می ورزد چیزی را نمی آموزد. «غرر الحکم، ح ۱۰۵۸۶»

حدیث ۳۱

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : اسْتَعْدُوا بِاللَّهِ مِنْ لَوَاقِحِ الْكِبْرِ... فَلَوْ رَخَّصَ اللهُ فِي الْكِبْرِ لِأَحَدٍ مِنْ عِبَادِهِ لَرَخَّصَ فِيهِ لِخَاصَّةِ أَنْبِيَائِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: به خدا پناه برید از عواقب تکبر... اگر خدا تکبر را برای احدی از بندگانش مجاز می دانست، بدون تردید برای خواص از انبیاء و اولیاء خود، تجویز می نمود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : أَكْثَرُ أَهْلِ جَهَنَّمَ الْمَتَكَبِّرُونَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: بیشتر اهل دوزخ متکبران هستند. «ثواب الاعمال، ص ۵۰۲»

حدیث ۳۳

قال ابو جعفر - عليه السّلام - : الْكِبْرُ مَطَايَا النَّارِ. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: کبر از مرکب های دوزخ است (که انسان را به جهنم می برد). «ثواب الاعمال، ص ۵۰۰»

حدیث ۳۴

قال الصادق - عليه السّلام - : ما من رجلٍ تكبرٍ او تجبّرٍ الا لِدَلِيهِ وَحَيْدَهَا فِي نَفْسِهِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: کسی تکبر نمی ورزد جز آنکه کمبود و ذلتی در درون خود احساس می کند. «الکافی، ج ۳، ص ۴۶۲»

حدیث ۳۵

قال الصّادق - عليه السّلام - : اعظمُّ الكبر ان تَسِفَهَ الحقَّ وَتَعَمِصَ النَّاسَ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: عظیم ترین حالت تکبر آن است که در برابر حق تجاهل ورزی (خود را به سفاقت بزنی) و مردم را نادیده بگیری. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۱»

حدیث ۳۶

قال ابو عبدالله - عليه السّلام - : إِنَّ الْمُتَكَبِّرِينَ يَجْعَلُونَ فِي صُورَةِ الذَّرِّ يَتَوَطَّأُهُمُ النَّاسُ حَتَّى يَفْرَغَ اللَّهُ مِنَ الْحَسَابِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: انسانهای متکبر در قیامت به صورت مورچگان پدیدار می گردند و زیر دست و پای مردم قرار می گیرند تا خداوند از حسابرسی فارغ گردد. «الکافی، ج ۳، ص ۴۲۴»

حدیث ۳۷

قال الصادق - عليه السّلام - : الْأَسْتِكْبَارُ هُوَ أَوَّلُ مَعْصِيَةِ عَصِيَّ اللَّهِ بِهِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: تکبر ورزی، اولین گناهی است که به عنوان نافرمانی از خدا، صورت پذیرفته است. «بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۷۴»

حدیث ۳۸

قَالَ سَيِّئْتُ اِبَا عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - عَنْ اَدْنَى الْاِلْحَادِ قَالَ: اِنَّ الْكِبْرَ اَدْنَاهُ. راوی می گوید از امام صادق - عليه السّلام - درباره کمترین درجه الحاد (بی دینی) سؤال کردم، امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: کمترین درجه الحاد، تکبر است. «الکافی، ج ۳، ص ۴۲۳»

حدیث ۳۹

قال الباقر - عليه السّلام - : قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَيْلٌ لِمَنْ يَخْتَالُ فِي الْاَرْضِ يُعَارِضُ جَبَارَ السَّمَاوَاتِ وَ الْاَرْضِ. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرموده است: وای بر کسی که در زمین تکبر ورزد که با خدای جبار آسمانها و زمین به معارضة برخاسته. «ثواب الاعمال، ص ۶۲۷»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجِرْصُ وَ الْكِبْرُ وَ الْحَسَدُ دَوَاعٍ إِلَى التَّقْوَمِ فِي الذُّنُوبِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: حرص و تکبر و حسد، انگیزه روی آوردن به گناه و عصیان می باشند. «نهج البلاغه، حکمت ۳۷۰»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : إِيَّاكَ وَ الْكِبَرَ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ الذُّنُوبِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از تکبر بر حذر باش، زیرا که تکبر بزرگترین گناهان است. «غرر الحکم، ح ۱۹۸۵»

حدیث ۴۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنَّ مِنَ الْغِيْبَةِ أَنْ تَقُولَ فِي أُخِيكَ مَا سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَ إِنَّ مِنَ الْبُهْتَانِ أَنْ تَقُولَ فِي أُخِيكَ مَا لَيْسَ فِيهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: غیبت آن است که در مورد برادرت آنچه را خدا پوشانده بیان کنی و بهتان آن است که آنچه در او نیست را به او نسبت دهی. «بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۴۸»

حدیث ۴۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِنَّمَا الْإِيْمَانُ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمِثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ. امام صادق - علیه السلام - فرمود : هر گاه مؤمن به برادر (دینی) خود تهمت زند، ایمان در قلب او ناپدید می شود همچنان که نمک در آب حل می شود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۶۱»

حدیث ۴۴

قال الامام زین العابدین - علیه السلام - : مَنْ رَمَى النَّاسَ بِمَا فِيهِمْ رَمَوْهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: هر کس به مردم عیبی را که دارند نسبت دهد، مردم به او عیبی را که ندارد نسبت دهند. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۰»

حدیث ۴۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ اتَّهَمَ أَخَاهُ فِي دِينِهِ فَلَا حُرْمَةَ بَيْنَهُمَا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس به برادر دینی خود تهمت زند حرمتی میان آن دو به جا نمی ماند. «الکافی، ج ۲، ص ۳۶۱»

حدیث ۴۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ... وَ أَمَّا عَلَامَةُ الْفَاسِقِ فَأَرْبَعَةٌ: اللَّهْوُ، وَ اللَّغْوُ، وَ الْعُدْوَانُ، وَ الْبُهْتَانُ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: فاسق چهار نشانه دارد: (اشتغال به) لهو، لغو، دشمنی و بهتان. «بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۲۰»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ بَهَّتْ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ قَالَ فِيهِ مَا لَيْسَ فِيهِ أَقَامَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى تَلٍّ مِنْ نَارٍ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَهُ فِيهِ. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس به مرد یا زن مؤمن بهتان زند یا درباره او چیزی بگوید که

از آن میراست خداوند در روز رستاخیز وی را بر تلی از آتش نگه دارد تا از حرف خود درباره او برگردد. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۴»

حدیث ۴۸

قال الامام علی - علیه السلام - : الْمُؤْمِنُ لَا يَغُشُّ أَحَاهُ وَلَا يَخُونُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَتَّهَمُهُ وَلَا يَقُولُ لَهُ: أَنَا مِنْكَ بِرِيٍّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مومن با برادر مومنش فریبکاری نمی کند و به او خیانت نمی ورزد و او را خوار نمی سازد و به او تهمت نمی زند و به او نمی گوید من از تو بیزارم. «بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۴۳»

حدیث ۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ دَخَلَ مِدَاخِلَ السُّوءِ اتَّهَمَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که به جاهای بد رفت و آمد کند، مورد بدگمانی و تهمت واقع شود. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۹۱»

حدیث ۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الْبُهْتَانُ عَلَى الْبَرِّیِّ أَعْظَمُ مِنَ السَّمَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بهتان زدن به آدم بی گناه (گناهش) بزرگتر از آسمان است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۱»

حدیث ۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا قَحِيَّةَ كَالْبُهْتِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هیچ بی شرمی و وقاحتی چون بهتان زدن نیست. «غرر الحکم، ح ۴۴۳۸»

حدیث ۵۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لَا تَمْزَحْ فَيَذْهَبَ نُورُكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شوخی مکن؛ زیرا نورانیتت از بین می رود. «أمالی شیخ صدوق، ص ۴۳۶»

حدیث ۵۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : الْمِرَاخُ السَّبَابُ الْأَصْغَرُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شوخی، دشنام کوچک است. «الکافی، ج ۲، ص ۶۶۵»

حدیث ۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْمِرَاخُ يُورِثُ الضَّعَائِنَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: شوخی، کینه بر جای می گذارد. «تحف العقول، ص ۸۶»

حدیث ۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : لِكُلِّ شَيْءٍ بَيْذَرٌ وَبَيْذَرُ الْعَدَاوَةِ الْمِرَاحُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر چیزی را بذری است و بذر دشمنی شوخی است. «غرر الحکم، ح ۷۳۱۶»

حدیث ۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : فِي السَّفَهِ وَكَثْرَةِ الْمِرَاحِ الْخُرْقُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در سبک سری و شوخی زیاد، حماقت نهفته است. «غرر الحکم، ح ۶۵۲۳»

حدیث ۵۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : بينما موسى - عليه السلام - جالسا إذ أقبل إبليس ... قال موسى: فأخبرني بالذنب الذي إذا أذنبه ابن آدم استحوذت عليه؟ قال: إذا أعجبتة نفسه، واستكثر عمله، وصغر في عينه ذنبه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: موسی - علیه السلام - نشسته بود که ابلیس نزد او آمد، موسی فرمودند: مرا از آن گناهی خبر ده که اگر آدمی مرتکبش شود تو بر او استیلا می یابی؟ ابلیس گفت: هر گاه خودپسند شود و عملش را زیاد بیند و گنااهش در نظرش خرد آید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۴»

حدیث ۵۸

قال الإمام علی - علیه السلام - (من کتاب له إلى الحارث الهمداني): احذر الغضب، فإنه جند عظیم من جنود إبليس. امام علی - علیه السلام - (در نامه خود به حارث همدانی)، فرمودند: از خشم دوری کن، زیرا که خشم یکی از لشکریان بزرگ ابلیس است. «نهج البلاغه، نامه ۶۹»

حدیث ۵۹

قال الإمام الصادق - علیه السلام - : من لم يبال ما قال وما قيل فيه فهو شرك شيطان، ومن لم يبال أن يراه الناس مسيئا فهو شرك شيطان، ومن اغتاب أخاه المؤمن من غير ترة بينهما فهو شرك شيطان ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کسی که اهمیت ندهد چه می گوید و درباره اش چه گفته می شود او شریک شيطان است و کسی که برایش مهم نباشد مردم او را بدکار ببینند (و بشناسند نیز) شریک شيطان است و کسی که از برادر مؤمن خود غیبت کند بی آن که میانشان ظلم و ستمی رفته باشد، شریک شيطان است و هر که شیفته حرام و شهوت زنا باشد شریک شيطان است. «الخصال، ص ۲۱۶»

حدیث ۶۰

قال الامام الرضا - علیه السلام - : إستماع الأوتار من الكبائر. امام رضا - علیه السلام - فرمودند: گوش دادن به (صدای) تارهای موسیقی از گناهان کبیره است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۲۰»

حدیث ۶۱

قال الامام الباقر - علیه السلام - : الغناء يُنبئُ النفاق في القلب كما يُنبئُ النخل الطلع. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: غناء و آوازه

خوانی نفاق و دروئی را در دل می‌رویاند همان گونه که درخت نخل، خوشه خرما را رویش می‌دهد. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۰۸»

حدیث ۶۲

قال الامام الباقر - عليه السلام - : الغناء مما وعَدَ اللهُ عليه النارَ و تلاهذه الآية: و مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ... (لقمان، ۶). امام باقر - عليه السلام - فرمودند: غنا و آوازه خوانی از جمله گناہانی است که خداوند برای آن وعده آتش داده است، سپس این آیه را تلاوت فرمودند: «برخی از مردم کسانی هستند که سخن بیهوده را می‌خرند تا دیگران را از روی نادانی از راه خدا گمراه کنند و آیات الهی را به استهزاء گیرند، برای آنان عذابی خوارکننده خواهد بود». «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۶»

حدیث ۶۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : بيتُ الغناء بيتٌ لا تؤمنُ فيه الفجیعةُ و لا تُجابُ فيه الدَّعوةُ و لا تدخلُه الملائكةُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خانه ای که در آن غناء و ساز و آواز نواخته شود، از مصیبت‌ها و بلاهای دردناک در امان نیست و دعا در آن خانه مستجاب نمی‌گردد و فرشتگان به آن خانه وارد نمی‌شوند. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۸۰»

حدیث ۶۴

عن ابی عبدالله - عليه السلام - فی قول الله تعالی: «و اجتنبوا قولَ الزُّورِ» (حج، ۳۰)، قال: قول الزُّورِ الغناء. امام صادق - عليه السلام - درباره سخن خداوند که می‌فرماید: «از گفتار باطل پرهیزید» فرمودند: گفتار باطل همان غناء است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۷»

حدیث ۶۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : شرُّ الأصواتِ الغِناءُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بدترین صداها، غناء (و آوازه خوانی) است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۹»

حدیث ۶۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الغناء مجلسٌ لا ينظرُ اللهُ الى أهله. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مجلس غناء مجلسی است که خداوند به اهل آن نظر (لطف و رحمت) نمی‌کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۸۸»

حدیث ۶۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الغناء يورث النفاقَ و يُعقبُ الفقرَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی باعث نفاق و دروئی شده و فقر و تنگدستی را به دنبال دارد. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۳۰»

حدیث ۶۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الغناء عُشُّ النفاقِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی، لانه نفاق و دروئی است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۷»

حدیث ۶۹

قال الامام الصِّادق - عليه السِّلام - : الغناء يُورثُ الفقر. امام صادق - عليه السِّلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی موجب فقر و تنگدستی می گردد. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۳»

حدیث ۷۰

قال الامام الصِّادق - عليه السِّلام - : استماعُ اللّهُو و الغناء يُنبِتُ النِّفاقَ كما يُنبِتُ المَاءُ الزَّرْعَ. امام صادق - عليه السِّلام - فرمودند: گوش کردن به چیزهای بیهوده و غناء و آوازه خوانی، نفاق را می رویند همان گونه که آب کشتزار را می رویند. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۳۶»

حدیث ۷۱

قال الامام الصِّادق - عليه السِّلام - : لا یَحِلُّ بَیْعُ الغِناءِ و لا شِراءُهُ و استماعُهُ نِفاقٌ و تعلیمُهُ کُفْرٌ. امام صادق - عليه السِّلام - فرمودند: خرید و فروش (آلات) غناء و ساز و آواز حلال نیست و گوش دادن به آن، نفاق و دورویی و آموزش دادنش، کفر و بی دینی است. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۰۹»

حدیث ۷۲

قال الامام الصِّادق - عليه السِّلام - : مَنْ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ بِنِعْمَةٍ فَجَاءَ عِنْدَ تِلْكَ النِّعْمَةِ بِمِزْمَارٍ فَقَدْ كَفَّرَهَا. امام صادق - عليه السِّلام - فرمودند: کسی که خداوند به او نعمتی عطا فرماید و با وجود آن نعمت به نی و ساز و آواز روی آورد، کفران نعمت کرده است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۳۳»

حدیث ۷۳

قال الامام الصِّادق - عليه السِّلام - : الْمَغْنِيَةُ مَلْعُونَةٌ و مَنْ آوَاهَا و أَكَلَ كَسَبَهَا مَلْعُونٌ. امام صادق - عليه السِّلام - فرمودند: زن آوازه خوان ملعون است و کسی که او را جای دهد و از درآمد آوازه خوانی او بخورد (روزی خود را بگذرانند) نیز ملعون است. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۱۱»

حدیث ۷۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا تَدْخُلُ الملائكةُ بَيتاً فيه خَمْرٌ أو دِفٌّ أو طَبُورٌ أو نَرْدٌ و لا يُسْتَجَابُ دَعَاءُ هُمْ و تَرْتَفِعُ عَنْهُمْ البركةُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: فرشتگان وارد خانه ای که در آن شراب یا دایره یا طنبور (نوعی از آلات موسیقی) و یا نرد (نوعی وسیله قمار) باشد، نمی شوند و دعای اهل آن خانه مستجاب نمی گردد و برکت از آنان برداشته می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۸»

حدیث ۷۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يُحْشَرُ صَاحِبُ الْغَنَاءِ مِنْ قَبْرِهِ أَعْمَى وَ آخِرْسُ وَ أَبْكُمْ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دارنده (آلات) غناء و آوازه خوانی محشور می شود در حالی که کور و کر و لال است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۹»

حدیث ۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يُحْشَرُ صَاحِبُ الطَّنْبُورِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ هُوَ أَسْوَدُ الْوَجْهِ وَ بَيِّدَهُ طَنْبُورٌ مِنْ نَارٍ وَ فَوْقَ رَأْسِهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ، بِيَدِ كُلِّ مَلِكٍ مِقْمَعَةٌ يَضْرِبُونَ رَأْسَهُ وَ وَجْهَهُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دارنده طنبور (نوعی از آلات موسیقی) روز قیامت محشور می شود در حالی که صورتش سیاه و در دستش طنبوری از آتش است و بالای سرش هفتاد هزار فرشته قرار دارند که در دست هر کدام از آنها عمودی آهنین است که بر سر و صورتش می زنند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۹»

حدیث ۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى اللَّهْوِ يُذَابُ فِي أَذُنِهِ الْآتُكُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که به چیزهای لهو و بیهوده گوش فرادهد (روز قیامت) در گوشش سرب گداخته (و ذوب شده) ریخته می شود. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۱۰»

حدیث ۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ثَلَاثٌ يَقْسِينَ الْقَلْبَ: اسْتِمَاعُ اللَّهْوِ وَ ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: سه چیز باعث قساوت و سنگ دلی می گردد: (یکی از آنها) گوش دادن به چیزهای لغو و بیهوده است. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۵۲»

حدیث ۷۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَرْبَعٌ يُفْسِدَنَّ الْقَلْبَ وَ يُبْتِنَنَّ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا يُبْتِنُ الْمَاءُ الشَّجَرَ؛ اسْتِمَاعُ اللَّهْوِ وَ ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: چهار چیز است که قلب و روح را تباه و نفاق را در آن می رویاند، همچنان که آب، درخت را می رویاند؛ (یکی از آنها) گوش دادن به چیزهای لغو و بیهوده است. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۵۲»

حدیث ۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الْغَنَاءُ رُقِيَّةُ الزَّوْنَا. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: غناء و آوازه خوانی، طلسم زناکاری است. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۴۷»

حدیث ۸۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : كَانَ إِبْلِيسُ أَوَّلَ مَنْ تَغَنَّى. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ابلیس نخستین کسی است که به غناء و آوازه خوانی پرداخت. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۳۱»

حدیث ۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : تَرَكَ الْعِبَادَةَ يُقْسِي الْقَلْبَ تَرَكَ الذِّكْرَ يُمِيتُ النَّفْسَ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: ترک عبادت، دل را سخت می کند، رها کردن یاد خدا، جان را می میراند. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰»

حدیث ۸۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : إِنَّ لِلَّهِ عُقُوبَاتٍ فِي الْقُلُوبِ وَالْأَبْدَانِ، ضَمْنُكَ فِي الْمَعِيشَةِ وَوَهْنٌ فِي الْعِبَادَةِ، وَمَا ضُرِبَ عَبْدٌ بِعُقُوبَةٍ أَعْظَمَ مِنْ قَسْوَةِ الْقَلْبِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند را برای دلها و بدنها کیفرهایی است؛ تنگی در معیشت و سستی در عبادت و به هیچ بنده ای کیفری بزرگ تر از سنگ دلی چشاندن نشده است. «تحف العقول، ص ۲۹۶»

حدیث ۸۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : شَرُّ الْعَمَى عَمَى الْقَلْبِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: بدترین کوری، کوری دل است. «أمالی شیخ صدوق، ص ۳۹۵»

حدیث ۸۵

قال الامام الباقر - عليه السلام - : لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - رَجُلًا يَنْظُرُ إِلَى فَرْجِ امْرَأَةٍ لَا تَحُلُّ لَهُ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - مردی را که به عورت زن نامحرم نگاه کند، لعنت فرمود. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۳۸»

حدیث ۸۶

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ نَظَرَ بَعِينِ هَوَاهُ إِفْتَنَّ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که با چشم هوی و هوس نگاه کند، در فتنه و گناه افتد. «غرر الحکم، ص ۳۶۸»

حدیث ۸۷

قال الامام علی - عليه السلام - : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَقَالَ: مَنْ تَأَمَّلَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ لَعَنَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلِكٍ وَنَهَى الْمَرْأَةَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - نهی فرمودند از این که مرد به عورت برادر مسلمانش نگاه کند و فرمودند هر کس با توجه به عورت برادر مسلمانش نظر افکند، هفتاد هزار فرشته او را لعنت کنند، و همچنین نهی فرمودند از نگاه کردن زن به عورت زن دیگر. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۹»

حدیث ۸۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَلْيَأْسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ أَشَدُّ بَرْدًا مِنَ الزَّمْهَرِيرِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: نومیدی از رحمت خدا، سردتر از زمهریر است. «بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۳۸»

حدیث ۸۹

قال الامام علی - علیه السلام - (فی صِفَةِ الْمُتَنَافِقِینَ): حَسِیدَةُ الرَّحَاءِ وَ مُؤَكَّدُو الْبَلَاءِ، وَ مُقْنِطُو الرَّجَاءِ. امام علی - علیه السلام - (در وصف منافقان) فرمودند: حسودانِ آسایش (دیگران) هستند و به گرفتاری (مردم) دامن می زنند و امید را به یأس می کشانند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۴»

حدیث ۹۰

قال الامام علی - علیه السلام - : کُلُّ قَانِطٍ آيِسٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر ناامیدی، ناکام است. «غرر الحکم، ح ۶۸۴۲»

حدیث ۹۱

قال الامام علی - علیه السلام - : قَتَلَ الْقُنُوطُ صَاحِبَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ناامیدی، صاحب خود را می کشد. «غرر الحکم، ح ۶۷۳۱»

حدیث ۹۲

قال الامام علی - علیه السلام - : فی الْقُنُوطِ التَّنْفِیْطُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نومیدی، موجب تفریط و تقصیر می شود. «بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۱۱»

حدیث ۹۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَعْظَمُ الْبَلَاءِ انْقِطَاعُ الرَّجَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بزرگترین بلا، ناامیدی است. «غرر الحکم، ح ۲۸۶۰»

حدیث ۹۴

قال الامام الحسن - علیه السلام - : الْعُقْلَةُ تَرُكُّكَ الْمَسِيءِ جَدًّا، وَ طَاعَتُكَ الْمُفْسِدِ. امام حسن - علیه السلام - فرمودند: غفلت آن است که مسجد رفتن (برای نماز) را ترک کنی و از شخص مفسد فرمان ببری. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۵»

حدیث ۹۵

قال الامام علی - علیه السلام - : دَوَامُ الْعُقْلَةِ يُعْمِي الْبَصِيرَةَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ادامه یافتن غفلت، دیده بصیرت را کور می کند. «غرر الحکم، ح ۵۱۴۶»

حدیث ۹۶

قال الامام الباقر - علیه السلام - : إِيَّاكَ وَالْعُقْلَةَ، فَفِيهَا تَكُونُ قَسَاوَةُ الْقَلْبِ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: از غفلت بپرهیز؛ زیرا که در آن، قساوت دل است. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴

حدیث ۹۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ غَلَبَتْ عَلَيْهِ الْعَفْلَةُ مَاتَ قَلْبُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که غفلت بر او چیره گردد، دلش بمیرد. «غررالحکم، ح ۸۴۳۰»

حدیث ۹۸

قال الامام علی - علیه السلام - : سَكْرُ الْعَفْلَةِ وَالْغُرُورُ أَبْعَدُ إِفَاقَهُ مِنْ سُكْرِ الْخَمُورِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مستی غفلت و فریب، دیرتر از مستی شرابها زایل می شود. «غررالحکم، ح ۵۶۵۱»

حدیث ۹۹

قال الامام علی - علیه السلام - : وَيْلٌ لِمَنْ غَلَبَتْ عَلَيْهِ الْعَفْلَةُ، فَسَيَ الرَّحْلَةَ وَ لَمْ يَشْتَعِدَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: وای بر کسی که غفلت بر او چیره آید و در نتیجه سفر (آخرت) را فراموش کند و خود را آماده نسازد. «غررالحکم، ح ۲۶۵۶»

حدیث ۱۰۰

قال الامام علی - علیه السلام - : فِي السُّكُونِ إِلَى الْغَفْلَةِ إِغْتِرَارٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: روی آوردن به غفلت، موجب فریب خوردن است. «غررالحکم، ح ۶۴۵۴»

حدیث ۱۰۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَفْلَةُ ضِدُّ الْحَزْمِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، ضد هوشیاری است. «غررالحکم، ح ۱۰۳۱»

حدیث ۱۰۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَفْلَةُ فَسَدٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، موجب گم کردن (راه حق) است. «غررالحکم، ح ۸۵»

حدیث ۱۰۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَفْلَةُ طَرِبٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، باعث آشفتگی (یا سرمستی) می شود. «غررالحکم، ح ۲۲۱»

حدیث ۱۰۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَفْلَةُ تَكْسِبُ الْإِعْتِرَارَ، وَ تُدْنِي مِنَ الْبَيَّوَارِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، فریب خوردگی می آورد و به هلاکت نزدیک می گرداند. «غررالحکم، ح ۲۱۲۵»

حدیث ۱۰۵

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلْغَفْلَةُ ضَلَالَةٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، گمراهی است. «غررالحکم، ح ۱۹۶»

حدیث ۱۰۶

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلْغَفْلَةُ ضَلَالٌ اَلنَّفُوسِ وَ عُنْوَانُ النَّحُوسِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، گمراهی جانها و سر لوحه شومی ها و نافرجامی هاست. «غررالحکم، ح ۱۴۰۴»

حدیث ۱۰۷

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلْغَفْلَةُ شَيْمَةُ النَّوْكَى. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، خصلت احمقان است. «غررالحکم، ح ۸۹۷»

حدیث ۱۰۸

قال الامام علی - علیه السلام - : فَيَالِهَا حَسِيرَةً عَلَيَّ كُلِّ ذِي غَفْلَةٍ اَنْ يَكُونَ عُمْرُهُ عَلَيْهِ حُجَّةً، وَ اَنْ تُؤَدِّيَهُ اَيَّامُهُ اِلَى الشَّقْوَةِ! امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای دریغا بر هر غافل که عمرش بر ضد او حجت باشد و روزهایش او را به سوی بدبختی کشاند! «نهج البلاغه، خطبه ۶۴»

حدیث ۱۰۹

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلْغَفْلَةُ اَضْرُّ اَلْاَعْيَادِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: غفلت، زیانبارترین دشمنان است. «غررالحکم، ح ۴۷۲»

حدیث ۱۱۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : اِذَا رَأَيْتُمُ الْعَبْدَ مُتَّفَقِدًا لِتُدُنُوبِ (النَّاسِ) نَاسِيًا لِتُدُنُوبِهِ، فَاعْلَمُوا اَنَّهُ قَدْ مُكْرَبٍ بِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه دیدید بنده گناهان مردم را می جوید و گناهان خودش را از یاد برده است، بدانید که گرفتار مکر خدا شده است. «مستطرفات السرائر، ۵۶۹»

حدیث ۱۱۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ دَخَلَهُ الْعُجْبُ هَلَكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر که مبتلا به خودپسندی شود، نابود می گردد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۳»

حدیث ۱۱۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لا- جَهْلِلَ اَضْرُّ مِنَ الْعُجْبِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هیچ نادانی ای زیانبارتر از خودپسندی نیست. «الاختصاص، ص ۲۲۷»

حدیث ۱۱۳

قال الامام الهادی - علیه السلام - : الْعُجْبُ صَارِفٌ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ، دَاعٍ إِلَى الْغَمَطِ. امام هادی - علیه السلام - فرمود: خودپسندی، (آدمی را) از طلب علم باز می دارد و به تحقیر دیگران فرا می خواند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۹۹»

حدیث ۱۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعُجْبُ هَلَاكٌ، وَالصَّبْرُ مَلَائِكٌ. امام علی - علیه السلام - فرمود: خودپسندی، مایه نابودی است و شکیبایی مایه سامان یافتن (کارها). «الخصال، ص ۵۰۶، ح ۳»

حدیث ۱۱۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الْإِعْجَابُ ضِدُّ الصَّوَابِ، وَآفَةُ الْأَبَابِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: خودپسندی، دشمن درستی و آفت خردهاست. «تحف العقول، ص ۷۴»

حدیث ۱۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : آفَةُ الدِّينِ سُوءُ الظَّنِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آفت دین بدگمانی است. «غرر الحکم، ۳۹۲۴»

حدیث ۱۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ كَثُرَتْ رَيْبَتُهُ كَثُرَتْ غَيْبَتُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که گمانهای بدش زیاد باشد، غیبتش (از مردم یا مردم از او) زیاد شود. «غرر الحکم، ح ۸۰۹۴»

حدیث ۱۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَسْوَأُ النَّاسِ حَالًا مَنْ لَمْ يَتَّقِ بِأَحَدٍ لِسُوءِ ظَنِّهِ، وَلَمْ يَتَّقِ بِهِ أَحَدٌ لِسُوءِ فِعْلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن کس از همه حال و روزش بدتر است، کسی است که به سبب بدگمانیش به هیچ کس اعتماد ندارد و به سبب بدرفتاریش هیچ کس به او اعتماد نمی کند. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۹۳»

حدیث ۱۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ غَلَبَ عَلَيْهِ سُوءُ الظَّنِّ لَمْ يَتْرُكْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ خَلِيلٍ صُلْحًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که بدگمانی بر او چیره شود، بین او و دوستانش دوستی ای باقی نمی ماند. «غرر الحکم، ح ۸۹۵۰»

حدیث ۱۲۰

امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که بدگمان باشد، بدنهاد و بد طینت شود. «غرر الحکم، ح ۷۷۹۲»

حدیث ۱۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ سَاءَتْ ظُنُونُهُ اِعْتَقَدَ الْخِيَانَةَ بِمَنْ لَا يَخُونُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که گمانهای بد برد، کسی را که به او خیانت نمی کند، خیانتکار شمارد. «غرر الحکم، ح ۸۸۳۷»

حدیث ۱۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الرَّجُلُ السُّوْءُ لَا يُظَنُّ بِأَحَدٍ خَيْرًا، لِأَنَّهُ لَا يَرَاهُ إِلَّا بِوَصْفِ نَفْسِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم بد، به هیچ کس خوشبین نیست؛ زیرا همه را مانند خودش می بیند. «غرر الحکم، ح ۲۱۷۵»

حدیث ۱۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَتَّقُ بِأَحَدٍ لِسُوءِ ظَنِّهِ، وَلَا يَتَّقُ بِهِ أَحَدٌ لِسُوءِ فِعْلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدترین مردم کسی است که به سبب سوء ظنی که دارد به هیچ کس اعتماد نمی کند و دیگران نیز به سبب بد کرداریش به او اعتماد نمی کنند. «غرر الحکم، ح ۵۷۴۸»

حدیث ۱۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : سُوءُ الظَّنِّ بِالْمُحْسِنِ شَرُّ الْإِثْمِ وَأَقْبَحُ الظُّلْمِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدبینی به نیکوکار بدترین گناه و زشت‌ترین ستم است. «غرر الحکم، ح ۵۵۷۳»

حدیث ۱۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : سُوءُ الظَّنِّ بِمَنْ لَا يَخُونُ مِنَ اللُّؤْمِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدبینی به کسی که خیانت نمی کند، از پستی است. «غرر الحکم، ح ۵۵۷۴»

حدیث ۱۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : سُوءُ الظَّنِّ يُفْسِدُ الْأُمُورَ وَيَبْعَثُ عَلَى الشُّرُورِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدگمانی کارها را تباه می کند و باعث روی آوردن به انواع بدیها می شود. «غرر الحکم، ح ۵۵۷۵»

حدیث ۱۲۷

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا دِينَ لِمَسِيءِ الظَّنِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برای بد گمان، دینی نیست (دین ندارد). «غرر الحکم، ح ۱۰۵۱۱»

حدیث ۱۲۸

قال الامام علی - علیه السلام - مِنْ كِتَابِهِ لِلْأَشْتَرِ لَمَّا وُلَاهُ مِصْرَ: إِنَّ الْبُخْلَ وَالْجَوْرَ وَالْحِرْصَ غَرَائِزُ شَتَّى يَجْمَعُهَا سُوءُ الظَّنِّ بِاللَّهِ، كُمُونُهَا فِي الْأَشْرَارِ. امام علی - علیه السلام - (در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر) فرمودند: همانا بخل و ستم و آزمندی (حرص) خصلتهای گوناگونی هستند که منشأ آنها بدگمانی به خداست و در نهاد اشتر از مردمان نهفته‌اند. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۴۳»

حدیث ۱۲۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّمَا الْجَبَّارُ الْمَلْعُونُ مَنْ غَمَّصَ النَّاسَ وَ جَهَلَ الْحَقَّ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: جباری که مورد لعن است کسی است که مردم را خوار و سبک بشمارد و نسبت به حق نادانی ورزد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۱»

حدیث ۱۳۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ حَقَّرَ مُؤْمِنًا لِقَلَّةِ مَالِهِ حَقَّرَهُ اللَّهُ فَلَمْ يَزَلْ عِنْدَ اللَّهِ مَحْقُورًا حَتَّىٰ صَنَعَ يَتُوبَ مِمَّا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس مومنی را به خاطر کمی مالش تحقیر کند، خدا او را تحقیر خواهد نمود و پیوسته در نزد خدا تحقیر شده خواهد بود تا از کاری که انجام داده توبه نماید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۵۱»

حدیث ۱۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ اسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا وَ حَقَّرَهُ لِقَلَّةِ ذَاتِ يَدِهِ وَ لِفَقْرِهِ شَهَّرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس مومنی را به خاطر تنگدستی و ناداریش خوار شمارد، خداوند او را در برابر همه خلائق رسوا خواهد ساخت. «ثواب الأعمال، ص ۵۷۰»

حدیث ۱۳۲

قال الامام علی - عليه السلام - : وَ مِنْ تَكَبَّرَ حُقِّرَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر کس تکبر ورزد، تحقیر گردد. «نهج السعادة، ج ۱، ص ۵۴»

حدیث ۱۳۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَىٰ يَقُولُ: مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيًّا فَقَدْ أَرْصَدَ لِمُحَارِبَتِي وَ أَنَا أَسِيرُ شَيْءٍ إِلَىٰ نُصِيرَةٍ أَوْلِيَائِي. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خدای تبارک و تعالی می‌فرماید: هر که یکی از دوستان مرا خوار شمارد، آماده جنگ با من شده است و من در یاری دادن دوستانم شتابنده‌ترینم. «الکافی، ج ۲، ص ۳۵۱»

حدیث ۱۳۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ حَقَّرَ مُؤْمِنًا مَسِيئًا كَيْفًا لَمْ يَزَلِ اللَّهُ لَهُ حَاقِرًا مَاقِتًا حَتَّىٰ يَرْجِعَ عَنْ مَحَقَّرَتِهِ إِثْمًا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر که مؤمن بینوایی را حقیر شمارد، خداوند پیوسته او را تحقیر کند و دشمنش دارد تا آن گاه که از تحقیر او دست بردارد. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۵۲»

حدیث ۱۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَمَرَنِي رَبِّي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ الْمُسْلِمِينَ وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ حَقَّرَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِ الْمَقْتَّ مِنْهُ وَ الْمَحَقَّرَةَ حَتَّىٰ يَمُقَّتَهُ النَّاسُ وَ اللَّهُ لَهُ أَشَدُّ مَقْتًا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: پروردگرم مرا فرمان داده به محبت داشتن به مسلمانان فقیر و بدانید هر کس فردی از مسلمانان را تحقیر کند، خدا بر او غضبناک خواهد شد و او را خوار

خواهد نمود تا مردم بر او غضب کنند و خدا غضبش بیشتر است. «مستدرک سفینه البحار، ج ۲، ص ۳۳۴»

حدیث ۱۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : حَسْبُ ابْنِ آدَمَ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُحَقِّرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: در بدی فرزند آدم همین بس که برادر مسلمان خود را کوچک شمارد. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۲»

حدیث ۱۳۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لَا تُحَقِّرَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّ صَغِيرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ كَبِيرٌ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هیچ مسلمانی را خوار و حقیر شمار؛ زیرا کوچک آنان هم نزد خداوند بزرگ است. «تنبيه الخواطر، ج ۱، ص ۳۱»

حدیث ۱۳۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ إِسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ حَقَّرَهُ لِفَقْرِهِ أَوْ قَلَّةِ ذَاتِ يَدَيْهِ، شَهَّرَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يُفْضِئُهُ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر کس مرد یا زن مؤمنی را خوار و ذلیل شمارد و یا به سبب تهیدستی یا کم بضاعتی حقیر شمارد، خدای تعالی در روز رستاخیز او را انگشت نما و سپس رسوا و مفتضحش کند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۴۴»

حدیث ۱۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَلَا وَ مَنْ اسْتَخَفَّ بِفَقِيرٍ مُسْلِمٍ فَقَدْ اسْتَخَفَّ بِحَقِّ اللَّهِ، وَاللَّهُ يَسْتَخِفُّ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: آگاه باشید که هر کس مسلمان فقیری را خوار و سبک بشمارد حق خدا را سبک شمرده و در روز قیامت خدا او را خوار و سبک خواهد نمود مگر اینکه توبه نماید. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۳۷»

حدیث ۱۴۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّمَا الشَّحِيحُ مَنْ مَنَعَ حَقَّ اللَّهِ وَ أَنْفَقَ فِي غَيْرِ حَقِّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بخیل کسی است که از پرداخت حق خدا (مانند زکات و خمس) خودداری نموده، در راه غیر خدا بذل و بخشش می کند. «معانی الاخبار، ص ۲۴۶»

حدیث ۱۴۱

سُئِلَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - عَنِ الْبُخْلِ، فَقَالَ: هُوَ أَنْ يَرَى الرَّجُلُ مَا أَنْفَقَهُ تَلْفًا وَ مَا أَمْسَكَهُ شَرْفًا. از امام حسن - عليه السلام - در مورد معنای بخل پرسیدند، حضرت فرمودند: بخل آن است که انسان آنچه را انفاق و خرج می کند از دست رفته و بیهوده بیندارد و آنچه را که نگه می دارد، مایه شرف و بزرگی بداند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۱۳»

حدیث ۱۴۲

قال الامام الرضا - عليه السلام - : الْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ، بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ، بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ، قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: انسان بخیل از خدا، بهشت و مردم دور و به آتش دوزخ نزدیک است. «بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۳۵۶»

حدیث ۱۴۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : جاهلٌ سَخِيٌّ أَفْضَلُ مِنْ نَاسِكٍ بَخِيلٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: نادان با سخاوت و گشاده دست از پارسای بخیل، برتر است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۸۸»

حدیث ۱۴۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَا يَطْمَعَنَّ الْبَخِيلُ فِي صِلَةِ الرَّحْمِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شخص بخیل نسبت به صله رحم رغبتی از خود نشان نمی‌دهد. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۴»

حدیث ۱۴۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : خِيَارُكُمْ سَيِّمَحَائِكُمْ وَ شِرَارُكُمْ بُخَلَائِكُمْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بهترین شما، جوانمردان با سخاوت و بدترین شما، بخیلانان هستند. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۷»

حدیث ۱۴۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حَسْبُ الْبَخِيلِ مِنْ بُخْلِهِ سَوْءُ الظَّنِّ بِرَبِّهِ، مَنْ أُيْقِنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای (گنه‌گار بودن) بخیل همین بس که به پروردگارش بدگمان است، کسی که به جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند یقین داشته باشد، نیکو بخشش می‌کند. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۷»

حدیث ۱۴۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنْ كَانَ الْخَلْفُ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَقًّا فَالْبُخْلُ لِمَاذَا؟ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اگر جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند حق است (که حق است)، پس بخل ورزیدن برای چه؟ «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۰»

حدیث ۱۴۸

قال الامام علی - عليه السلام - : عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي إِيَّاهُ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: در شگفتم از برای شخص بخیل که می‌شتابد به سوی تنگدستی و فقری که از آن گریزان است و مال و ثروتی را که می‌جوید از دست می‌دهد، لذا در دنیا مانند فقیران زندگی می‌کند و در آخرت مانند توانگران به حسابش رسیدگی می‌شود. «نهج البلاغه، حکمت ۱۲۱»

حدیث ۱۴۹

قال الامام الرضا - عليه السلام - : الْبَخْلُ يُمَزَّقُ الْعِرْضَ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: بخل، انسان را رسوا و بی‌آبرو می‌کند. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷»

حدیث ۱۵۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : البخلُ أذمُّ الأخلاق. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بخل، مذموم ترین خلق و خوی است. «بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۱۹۹»

حدیث ۱۵۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَكُونَ بَخِيلًا وَلَا جَبَانًا. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: برای مؤمن شایسته نیست که بخیل و ترسو باشد. «محرّج البیضاء، ج ۶، ص ۷۴»

حدیث ۱۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : خَصْلَتَانِ لَا تَجْتَمِعَانِ فِي سَيِّئٍ: الْبُخْلُ وَ سُوءُ الْخُلُقِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دو خصلت است که در مسلمان جمع نمی شود: بخل و بد اخلاقی. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۲»

حدیث ۱۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بَخِيلٌ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بخیل، وارد بهشت نمی شود. «محرّج البیضاء، ج ۶، ص ۷۱»

حدیث ۱۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَرْبَعُ خِصَالٍ مِنَ الشَّقَاءِ: جُمُودُ الْعَيْنِ وَ قَسَاوَةُ الْقَلْبِ وَ بُعْدُ الْأَمَلِ وَ حُبُّ الْبَقَاءِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: چهار خصلت از شقاوت و بدبختی است: خشکی چشم، قساوت قلب (سنگدلی) و آرزوی دراز و دوستی باقی ماندن در دنیا. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۱۶۴»

حدیث ۱۵۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يَهْرُمُ ابْنُ آدَمَ وَ تَشْبُ مِنْهُ اثْنَتَانِ: الْحِرْصُ وَ الْأَمَلُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: آدمیزاد پیر می شود و دو چیز در او جوان می گردد: یکی حرص و آز و دیگری آرزوی دراز. «مجموعه ورام، ص ۲۰۵»

حدیث ۱۵۶

قال الامام علی - عليه السلام - : ما أطال عبداً الأمل إلا أساء العمل. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هیچ بنده ای آرزوی را طولانی نکرد، مگر این که کردارش رازش نمود. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۱۶۶»

حدیث ۱۵۷

قال الامام علی - عليه السلام - : انَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ خِصْلَتَانِ: اتِّبَاعُ الْهَوَى وَ طُولُ الْأَمَلِ، وَ أَمَّا اتِّبَاعُ الْهَوَى فَيُضِدُّ عَنِ الْحَقِّ، وَ أَمَّا طُولُ الْأَمَلِ فَيُنْسِي الْآخِرَةَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: بیش از هر چیز از دو خصلت بر شما نگران و ترسانم: هواپرستی و آرزوی دراز، چرا که هواپرستی حق را مسدود می کند و آرزوی دراز آخرت را از یاد می برد. «تحف العقول، ص ۲۲۴»

حدیث ۱۵۸

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : مَنْ اقْتَصَدَ وَقَعَّ بَقِيَّتْ عَلَيْهِ النُّعْمَةُ وَ مَنْ بَدَّرَ وَ اسْرَفَ زَالَتْ عَنْهُ النُّعْمَةُ. امام موسی کاظم - علیه السلام - فرمودند: کسی که در زندگی میانه‌روی و قناعت کند، نعمتش باقی می‌ماند، و کسی که اسراف و زیاده‌روی نماید، نعمتش زایل شود. «تحف العقول، ص ۳۰۱»

حدیث ۱۵۹

قال الامام العسکری - عليه السلام - : عَلَيْكَ بِالِاقْتِصَادِ وَ اِيَّاكَ وَ الْاِسْرَافَ فَانَّهُ مِنْ فِعْلِ الشَّيْطَانِ. امام حسن عسکری - علیه السلام - فرمودند: میانه‌روی کن و از اسراف برحذر باش؛ زیرا اسراف و زیاده‌روی از کارهای شیطان است. «سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۱۶»

حدیث ۱۶۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ الْقَصْدَ أَمْرٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ - عَزَّ وَ جَلَّ - وَ إِنْ السَّرْفَ يُبْغِضُهُ اللَّهُ حَتَّى طَرَحَكَ النَّوَاءُ فَانَّهَا تَصْلِحُ لَشَيْءٍ وَ حَتَّى صَبَّكَ شَرَابُكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: میانه‌روی را خدای بزرگ و بلند مرتبه دوست دارد و بر اسراف و زیاده‌روی خشم می‌ورزد، حتی به اندازه دور انداختن هسته خرمایی؛ زیرا قابل مصرف است و یا به مقدار دور ریختن باقی مانده نوشیدنی. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۴۶»

حدیث ۱۶۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّمَا الْاِسْرَافُ فِيمَا أَتْلَفَ الْمَالَ وَ أَضَرَّ بِالْبَدَنِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اسراف آن است که مال را از بین ببرد و به بدن زیان برساند. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۰۳

حدیث ۱۶۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ السَّرْفَ يُورِثُ الْفَقْرَ وَ إِنَّ الْقَصْدَ يُورِثُ الْغِنَى. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: همانا اسراف، فقر و تنگدستی آورد و میانه‌روی بی‌نیاز گرداند. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۱»

حدیث ۱۶۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ مَعَ الْاِسْرَافِ قَلَّةُ الْبِرِّ كُهُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: به درستی که با اسراف و زیاده‌روی، کمی برکت است. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۳۶۱»

حدیث ۱۶۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ... لِلْمُسْرِفِ ثَلَاثُ عَلَامَاتٍ: يَشْتَرِي مَا لَيْسَ لَهُ وَ يَلْبَسُ مَا لَيْسَ لَهُ وَ يَأْكُلُ مَا لَيْسَ لَهُ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اسراف‌کننده سه نشانه دارد: چیزهایی را می‌خرد و می‌پوشد و می‌خورد که در شأن او نیست. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۲۰۶»

حدیث ۱۶۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : لیس لیخیل حبیّب. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: شخص بخیل، دوست و رفیقی ندارد. «غررالحکم، ص ۳۱۵»

حدیث ۱۶۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَبْخَلَ النَّاسَ مَنْ بَخَلَ عَلَى نَفْسِهِ بِمَالِهِ وَ خَلَّفَهُ لِوَارِثِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل‌ترین مردم کسی است که با ثروتش بر خود بخل ورزد و آن را برای وارثش بر جای نهد. «غررالحکم، ص ۱۰۳»

حدیث ۱۶۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخِيلُ يَبْخُلُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْيَسِيرِ مِنْ دُنْيَاهُ وَ يَسْخُ لَوَارِثِهِ بِكُلِّهَا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل جز به مقدار کمی از دارائی خود، بر خودش بخل می‌ورزد و (بعد از مدتی) تمام دارائی خود را به وارثش می‌بخشد. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۶۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخِيلُ أَبَدًا ذَلِيلٌ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل، همیشه خوار و زبون است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۶۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخْلُ جَامِعٌ لِمَسَاوِي الْعُيُوبِ وَ هُوَ زِمَامٌ يُقَادُّ بِهِ إِلَى كُلِّ سُوءٍ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخل گرد آورنده بدی‌ها و عیب‌ها است و آن افساری است که انسان با آن به سوی هر بدی ای کشیده می‌شود. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۷»

حدیث ۱۷۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخْلُ جِلْبَابُ الْمَسْكِينَةِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخل، جامه فقر و تهیدستی است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخِيلُ يُذِلُّ بَيْنَ أَعْرَظِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: شخص بخیل میان دوستان و عزیزان خود، خوار و ذلیل است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخْلُ يُذِلُّ مُصَاحِبَهُ وَ يُعِزُّ مُجَانِبَهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخل، صاحب خود را خوار و ذلیل می‌کند و کسی را که از آن دوری کند، عزیز و ارجمند می‌دارد. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : البخیلُ یَسْمَحُ مِنْ عَرَضِهِ بِأَكْثَرِ مِمَّا أُمْسَكَ مِنْ عَرَضِهِ وَ يُضَعِّعُ مِنْ دِينِهِ أضعافَ ما حفظَ مِنْ نَسَبِهِ.
امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل بیشتر از آنچه از مالش امساک می کند از آبرویش می بخشد و از دین خود چندین برابر دارائی و ثروتش تباہ می سازد. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ بَخَلَ بِمَالِهِ ذَلٌّ وَ مَنْ بَخَلَ بِدِينِهِ جَلٌّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که در مال خود بخل ورزد، خوار و ذلیل گردد و آن کسی که نسبت به دین خود بخل ورزد، عزیز و بزرگوار شود. «غررالحکم، ص ۳۳۵»

حدیث ۱۷۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : البخلُ باخراجِ ما أفتَرَضَهُ اللهُ سُبحانَهُ مِنَ الْأَمْوَالِ أَقْبَحُ البخلِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخل ورزیدن نسبت به پرداخت آنچه خداوند سبحان (از اموال) واجب کرده است، زشت ترین نوع بخل است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : البخیلُ فی الدنیا مذمومٌ وَ فی الآخرة مُعَذَّبٌ مَلومٌ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل در دنیا دچار مذمت و نکوهش و در آخرت گرفتار عذاب و سرزنش می شود. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۷۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : النظرُ إلى البخیلِ یُقَسِّیَ القَلْبَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: نگاه کردن به شخص بخیل، باعث قساوت و تیرگی قلب می شود. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۵۳»

حدیث ۱۷۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ البخلِ ... پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - در دعائی به خداوند عرضه می دارد: خدایا! پناه می برم به تو از بخل و تنگ نظری. «محرّج البیضاء، ج ۶، ص ۷۲»

حدیث ۱۷۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : حُرِّمَتِ الجَنَّةُ عَلَى المَنَّانِ وَ البخیلِ وَ القَتَّاتِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بهشت بر کسی که (بر مردم) منت می گزارد و نیز بر انسان بخیل و سخن چین حرام شده است. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۸»

حدیث ۱۸۰

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : إتَّقِ اللهَ وَ لَا تُشْرِفْ وَ لَا تُتَقَرَّ وَ لَکِنْ بَیْنَ ذَلِکَ قَوَامٌ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: تقوای الهی پیشه کن (و از خدا بترس) و اسراف مکن و بر خود سخت مگیر، بلکه (میانه رو باش که) میانه روی مایه استواری است. «تفسیر

نورالثقلین، ج ۳، ص ۱۵۶»

حدیث ۱۸۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ أَنْفَقَ شَيْئاً فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ فَهُوَ مُبَدَّرٌ وَمَنْ أَنْفَقَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ مُقْتَصِدٌ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که چیزی (مالی هر چند اندک) را در غیر راه خدا بدهد، اسراف کار و کسی که چیزی را در راه خدا بدهد، میانه‌رو است. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۰۲»

حدیث ۱۸۲

مِنْ كِتَابِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِلَى زِيَادٍ: فَدَعَ الْإِسْرَافَ مُقْتَصِداً وَادْكُرْ فِي الْيَوْمِ غداً وَ أَمْسِكْ مِنَ الْمَالِ بِقَدْرِ ضَرُورَتِكَ وَقَدِّمِ الْفَضْلَ لِيَوْمِ حَاجَتِكَ. حضرت علی - علیه السلام - در نامه‌ای که برای زیاد نوشت، فرمودند: از اسراف بپرهیز و میانه‌روی را برگزین و از امروز به فکر فردا باش و به اندازه نیازمندی خود از مال (دنیا) نگهدار و زیادی آن را برای روز نیازمندی (آخرت) پیش فرست. «نهج البلاغه، نامه ۲۱»

حدیث ۱۸۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَعْطَى فِي غَيْرِ حَقٍّ فَقَدْ أَسْرَفَ، وَمَنْ مَنَعَ مِنْ حَقٍّ فَقَدْ قَتَرَ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که در غیر راه حق هزینه کند، اسراف کرده است و کسی که از راه حق باز دارد (و خودداری کند)، سخت‌گیری کرده (و بخل ورزیده) است. تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۳۱

حدیث ۱۸۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ اقْتَصَدَ فِي مَعِيشَتِهِ رَزَقَهُ اللَّهُ وَمَنْ بَدَّرَ حَرَمَهُ اللَّهُ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که در زندگی‌اش میانه‌روی کند، خدا او را روزی می‌دهد و کسی که اسراف و زیاده‌روی کند، محروم‌ش سازد. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۵۹»

حدیث ۱۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا - خَيْرَ فِي السَّرْفِ وَ لا سِرْفَ فِي الْخَيْرِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: در اسراف و زیاده‌روی خیری نیست و در امور خیر اسراف نیست. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۹»

حدیث ۱۸۶

قال الامام علي - عليه السلام - : ذَرِ السَّرْفَ فَإِنَّ الْمُسْرَفَ لَا يُحْمَدُ جُودُهُ وَ لَا يُرْحَمُ فَقْرُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اسراف و زیاده‌روی را واگذار؛ زیرا اسراف کننده نه بخشش‌اش ستایش می‌شود و نه به تهیدستی و فقرش ترحم می‌شود. «غررالحکم، ص ۲۰۷»

حدیث ۱۸۷

قال الامام علی - علیه السلام - : ما فَوْقَ الْكَفَافِ إِسْرَافٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن چه از حد کفایت بیشتر باشد، اسراف و زیاده‌روی است. «غررالحکم، ص ۳۸۴»

حدیث ۱۸۸

قال الامام علی - علیه السلام - : وَیَحِ الْمُسْرِفُ ما أَبْعَدَهُ عن صَلَاحِ نَفْسِهِ وِ اسْتِدْرَاكِ أَمْرِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: وای بر اسراف‌کار که چقدر از مصحلت خویش و اصلاح کار خود، دور است. «تصنیف غررالحکم، ص ۳۵۹»

حدیث ۱۸۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ افْتَحَرَ بِالتَّبَذِيرِ أَحْتَقِرَ بِالْأَفْلاسِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که به زیاده‌روی افتخار کند، با فقر و تنگدستی خوار و زبون می‌گردد. «غررالحکم، ص ۳۳۲»

حدیث ۱۹۰

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّبَذِيرُ عِنوانُ الْفَاقَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زیاده‌روی، مقدمه فقر و تنگدستی است. غررالحکم، ص ۲۱

حدیث ۱۹۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْاسْرَافُ یَفْنِي الْجَزِيلَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اسراف، نعمت فراوان را نابود می‌سازد. «غررالحکم، ص ۱۵»

حدیث ۱۹۲

قال الامام علی - علیه السلام - : لا غِنَى مع الْاسْرِافِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بی‌نیازی (و ثروت) با اسراف و زیاده‌روی حاصل نمی‌شود. «غررالحکم، ص ۱۱۶»

حدیث ۱۹۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَقْبَحُ الْبِذْلِ السَّرْفُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زشت‌ترین بذل و بخشش، اسراف و زیاده‌روی است. غررالحکم، ص ۴۳۰

حدیث ۱۹۴

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ إعْطاءَ الْمالِ فی غیرِ حَقِّهِ تَبذِيرٌ وِ إِسْرَافٌ وِ هُوَ یَرْفَعُ صاحِبَهُ فی الدُّنْیا وِ یَضَعُهُ فی الآخِرَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بخشش‌های بی‌جا (از مال و ثروت) زیاده‌روی و اسراف است و آن مال بخشنده‌اش را در دنیا رفعت می‌دهد و در آخرت به زیر می‌کشد (خوار و ذلیل می‌کند). نهج البلاغه، خطبه ۱۲۶

حدیث ۱۹۵

عَنِ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْخَمْرَ لِمَا فِيهَا مِنَ الْفَسَادِ وَبُطْلَانِ الْعُقُولِ فِي الْحَقَائِقِ وَذَهَابِ الْحَيَاءِ مِنَ الْوَجْهِ. امام رضا - عليه السَّلَام - فرمودند: خداوند متعال خمر را به خاطر ایجاد تباهی و عاجز ماندن عقول از درک حقایق و از بین رفتن حیاء، حرام نمود. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۹۶

عَنِ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ لِشَارِبِ الْخَمْرِ فَقَدْ قَطَعَ رَحِمَهُ. امام رضا - عليه السَّلَام - فرمودند: کسی که دختر خود را به آدم شراب خوار (به عنوان همسر) بدهد، حقیقتاً قطع رحم نموده است. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۱۳۹»

حدیث ۱۹۷

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَام - ... تَالَهُ أَفَاعِيلُ الْخَمْرِ تَغْلُوا عَلَى كُلِّ ذَنْبٍ كَمَا تَغْلُوا شَجَرَتُهَا عَلَى كُلِّ شَجَرَةٍ. امام جواد - عليه السَّلَام - فرمودند: قسم به خدا، شرب خمر بالاترین (بزرگترین) گناهان است، چنان که درخت آن نیز بالای سایر درختان است. «نور الثقلین، ج ۵، ص ۱۶۴»

حدیث ۱۹۸

قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِرُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فِي الْخَمْرِ عَشْرَةَ غَارِسَهَا وَحَارِسَهَا وَعَاصِرَهَا وَشَارِبَهَا، وَسَاقِيَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ وَبَايَعَهَا وَمُشْتَرِيَهَا وَأَكَلَ ثَمْنَهَا. امام باقر - عليه السَّلَام - فرمودند: پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ده کس را در مورد شراب نفرین کرد: باغبان، نگهبان، شراب ساز، میگسار، ساقی، حمل کننده، انباردار، خریدار، فروشنده، و کسی که سود آن را دریافت می دارد. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۶۵»

حدیث ۱۹۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: وَلَا تَأْتِمَنَّ عَلَى شَارِبِ الْخَمْرِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ فِي كِتَابِهِ «وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُم» فَأَيُّ سَفِيهِهِ أَسْفَهُ مِنْ شَارِبِ الْخَمْرِ. امام صادق - عليه السَّلَام - فرمودند: به کسی که خمر می نوشد اعتماد نکن، زیرا خداوند در قرآن می فرماید: «اموال خود را به دست سفهاء ندهید» (و افزود): کدام سفیه و احمق، سفیه تر از شراب خوار است. «الکافی، ج ۵، ص ۲۹۹»

حدیث ۲۰۰

قَالَ الْإِمَامُ الْبَاقِرُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَسَكَرَ مِنْهَا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَإِنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ ضُوعِفَ عَلَيْهِ الْعِذَابُ لِتَرْكِ الصَّلَاةِ. امام باقر - عليه السَّلَام - فرمودند: کسی که شراب بنوشد و از آن مست شود تا چهل روز نماز او قبول نمی شود، پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند، عقاب و کیفر وی نیز به خاطر ترک نماز، چند برابر خواهد شد. «ثواب الأعمال، ص ۵۵۱»

حدیث ۲۰۱

عَنْ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَا عُصِيَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَشَدُّ مِنْ شُرْبِ الْمُسْكِرِ. إِمَامُ بَاقِرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: نَافِرْمَانِي نَشْدَه اِسْتِ خِدَاوَنْد بَه چِيزِي بَدْتَر اَز شَرْبِ خَمْرِ. «وَسَائِلُ الشَّيْعَةِ، ج ۱۷، ص ۲۵۰»

حدیث ۲۰۲

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَرْبَعَةٌ لَا تَدْخُلُ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ بَيْتًا إِلَّا خَرِبَ وَلَمْ يُعَمَّرْ الْخِيَانَةُ وَالسَّرْقَةُ وَشُرْبُ الْخَمْرِ وَالزُّنَا. أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: چَهَار چِيز اِسْتِ كِه دَاخِل نَمِي شُونْد دَر خَانَه اِي مِگَر اَيْن كِه اَن رَا خَرَاب كَنْنَد، اَنَهْم بَه كَوْنَه اِي كِه قَابِل جَبْرَان نَبَاشْد: خِيَانَت، دَزْدِي، شَرَاب وَ زَنَا. «الْخِصَالُ، ص ۲۴۱»

حدیث ۲۰۳

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَوْ وَقَعَتْ قَطْرَةٌ فِي بَيْتٍ فَبِنْتُ مَكَانَهَا مَنَارَةٌ لَمْ أُؤْذَنَ عَلَيْهَا. أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: اِگَر يَك قَطْرَه شَرَاب دَر چَاهِي اِفْتَد وَ پَس اَز چَنْدِي اَن چَاه اَز بَيْن بَرُود وَ بَجَاي اَن مَنَارَه مَسْجِدِي بِنْيَان شُود. مَن بَالَاي اَن مَنَارَه اِذَان نَخَوَاهْم كَفْت. «سَفِينَةُ الْبَحَارِ، ص ۴۲۸»

حدیث ۲۰۴

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: السُّكْرُ أَرْبَعَةٌ سِيكَرَاتٍ: سِيكَرُ الْمَالِ وَ سِيكَرُ النَّوْمِ وَ سِيكَرُ الْمُلْكِ وَ سِيكَرُ الشَّرَابِ كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ. أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: مَسْتِي چَهَار نَوْع اِسْت: مَسْتِي مَال، مَسْتِي خَوَاب، مَسْتِي قَدْرَت وَ مَسْتِي شَرَاب وَ هَر چِيزِي كِه مَوْجِب مَسْتِي شُود، اَن «خَمْر» بِشْمَار مِي آيْد. «الْمَوَاعِظُ الْعَدَدِيَّة، ص ۳۰۷»

حدیث ۲۰۵

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا قَطُّ إِلَّا وَقَدْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّهُ إِذَا أَكْمَلَ لَهُ دِينَهُ كَانَ فِيهِ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَلَمْ تَزَلْ الْخَمْرُ حَرَامًا. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: هِيچ پِيَامْبَرِي مَبْعُوث نَگَشْت جَز اَنَكِه خِدا اَو رَا اَنگَاه كَرْد كِه اَنگَاه دِيْن وِي كَامِل مِي گَرْدَد كِه دَر اَن «خَمْر» تَحْرِيم شُدَه بَاشْد، (بِه هَمِين دَلِيل) هِيچ گَاه حَرْمَت اَز خَمْر زَائِل نَشْدَه اِسْت. «وَسَائِلُ الشَّيْعَةِ، ج ۷، ص ۲۳۷»

حدیث ۲۰۶

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: تَمَنُّ الْخَمْرِ سِيْحَتٌ. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: بُولِي كِه بَابَت قِيْمَتِ خَمْرِ دَرِيَاْفَت مِي شُود حَرَام اِسْت. «مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيْه، ج ۳، ص ۱۷۱»

حدیث ۲۰۷

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ عَلَى شَرَابِ الْخَمْرِ أَوْ عَانَقَهُ أَوْ صَافَحَهُ أَحْبَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ عَمَلَهُ أَرْبَعِينَ سَنَةً. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمَوْدُنْدُ: كَسِي كِه بَه شَرَابِ خَوَار سَلَام كَنْد يَا بَا اَو مَصَافَحَه نَمَايْد وَ يَا بَا اَو مَعَانَقَه كَنْد، خِدَاوَنْد عِبَادَاتِ چَهْل سَالَش رَا نَابُود كَنْد. «لِثَالِي الْأَخْبَارِ، ج ۵، ص ۲۱۶»

حدیث ۲۰۸

مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَيئَلْتُ مِنَ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - لِمَ حَرَّمَ اللَّهُ الْخَمْرَ؟ قَالَ حَرَّمَ اللَّهُ الْخَمْرَ لِغَلِيهَا وَفَسَادِهَا لِأَنَّ مُدْمِنَ الْخَمْرِ تُورِثُهُ الْإِرْتِعَاشَ وَتَذْهَبُ بِنُورِهِ وَتَهْدِمُ مُرُوتَهُ وَ... . مفضل بن عمر گوید: از امام صادق - علیه السلام - پرسیدم چرا خداوند شراب را حرام نمود: امام - علیه السلام - فرمودند: خدا شراب را حرام دانست، بخاطر فساد و تباهی ای که در آن است، چرا که آدمی بر اثر نوشیدن آن تعادل خود را از دست می دهد و ایمان او نابود می گردد و مروت وی نیز از بین می رود و به ارتکاب زنا با محارم و خونریزی می پردازد و هنگامی که مستی بر او قلبه کرد، قبح کردار زشت خویش را ادراک نمی کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۴۴»

حدیث ۲۰۹

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَا أَحَبُّ أَنْ أَنْظُرَ إِلَيْهِ وَلَا أَشُمَّهُ فَكَيْفَ أَتَدَاوَى بِهِ. إِمَامٌ صَادِقٌ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - (در پاسخ طبیعی که می خواست با شراب امام را درمان کند) فرمودند: من دوست ندارم (حتی) آن را ببینم و استشمام کنم، پس چگونه به وسیله آن خود را درمان کنم؟ «من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۰۱»

حدیث ۲۱۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُّ مَسْكِرٍ حَرَامٌ وَ مَا اسْكُرَّ كَثِيرُهُ فَفَلِيلُهُ حَرَامٌ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر مست کننده ای حرام است و چیزی که زیاد آن مایه مستی است، اندک آن نیز (گرچه به ظاهر مستی نیاورد) حرام خواهد بود. «الکافی، ج ۶، ص ۴۰۸»

حدیث ۲۱۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَإِنْ عَادَ فَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً مِنْ يَوْمٍ شَرِبَهَا فَإِنْ مَاتَ فِي تِلْكَ الْأَرْبَعِينَ لَيْلَةً مِنْ غَيْرِ تَوْبَةٍ سَقَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ طِينَةِ خَبَالٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که شراب می نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شبانه روز از زمان نوشیدنش، نماز وی مقبول نیست و اگر بدون «توبه» در این چهل روز بمیرد، خداوند متعال وی را از «طینت خبال» سیراب خواهد ساخت. «تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۸۱»

حدیث ۲۱۲

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فَأَجْلِدُوهُ فَإِنْ عَادَ فَأَجْلِدُوهُ فَإِنْ عَادَ الرَّابِعَةَ فَأَقْتُلُوهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: شراب خوار را تازیانه بزنید و اگر دوباره نوشید باز هم او را شلاق بزنید تا اینکه در مرتبه چهارم او را به قتل برسانید. «تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۸۰»

حدیث ۲۱۳

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: مَنْ قَضَى حَاجَتَهُ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ أَلْفَ مُؤْمِنٍ أَوْ هَدَمَ الْكُعبَةَ أَلْفَ مَرَّةٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که حاجت شراب الخمر را برآورد، چنان است که هزار مؤمن را کشته است و هزار بار کعبه را تخریب کرده است. «لئالی الأخبار، ج ۵، ص ۲۱۶»

حدیث ۲۱۴

قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَطْعَمَ شَارِبَ الْخَمْرِ لُقْمَةً مِنَ الطَّعَامِ أَوْ شَرِبَهُ مِنَ الْمَاءِ يُسَلِّطُ اللَّهُ فِي قَبْرِهِ حَيَاتٍ وَ عَقَارِبَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که به شراب خوار غذا و یا آب دهد، خداوند در قبر بر او مارها و عقرب‌ها را مسلط می‌گرداند. «لثالی الأخبار، ص ۲۱۷»

حدیث ۲۱۵

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: وَإِنْ مَرِضَ فَلَا تَعُوذُوهُ وَإِنْ مَاتَ فَلَا تَحْضُرُوهُ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: اگر شراب‌خمر مریض شد، عیادتش نکنید و اگر مُرد، (در تشییع جنازه اش) حاضر نشوید. «الکافی، ج ۶، ص ۳۹۷»

حدیث ۲۱۶

قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَمَنْ أَقْرَضَهُ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که مالی را به شراب‌خمر قرض دهد، چنان است که در قتل‌مؤمنی دست دارد. «لثالی الأخبار، ج ۵، ص ۲۱۷»

حدیث ۲۱۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: شَارِبُ الْخَمْرِ مَلْعُونٌ، شَارِبُ الْخَمْرِ كَعَيْدَةِ الْأَوْثَانِ يُحْشَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ فُزْعُونَ وَ هَامَانَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: شراب‌خوار ملعون است، شراب‌خوار مانند بت پرستان است و در روز قیامت با فرعون و هامان محشور می‌شود. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۴»

حدیث ۲۱۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَمُدْمِنُ سِحْرِ وَ قَاطِعِ رَحِمٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سه کس داخل بهشت نمی‌شوند؛ شراب‌خوار، ساحر و قاطع رحم. «نور الثقلین، ج ۵، ص ۴۱»

حدیث ۲۱۹

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ جُعِلَتِ الذُّنُوبُ كُلُّهَا فِي بَيْتٍ وَجُعِلَ مِفْتَاحُهَا شُرْبُ الْخَمْرِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: یا علی، تمام خباثت و بدیها در خانه ای قرار داده شده است و کلید آن خانه شراب است. «بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۴۷»

حدیث ۲۲۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: سَلِّمُوا عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَلَا تُسَلِّمُوا عَلَى شَارِبِ الْخَمْرِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: به یهود و نصاری سلام کنید ولی به شراب‌خوار سلام نکنید. «سفینه البحار، ص ۴۲۸»

حدیث ۲۲۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: يَا عَلِيُّ شَارِبُ الْخَمْرِ لَا يَقْبَلُ عَزَّ وَجَلَّ صِيْلَاتَهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَإِنْ مَاتَ فِي الْأَرْبَعِينَ مَاتَ كَافِرًا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: یا علی، خداوند عزوجل نماز آدم شراب خوار تا چهل روز قبول نمی کند و اگر در ظرف چهل روز بمیرد، کافر از دنیا رفته است. «بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۴۷»

حدیث ۲۲۲

قال الامام الرضا - عليه السلام - : عَلَةُ ضَرْبِ الزَّانِي عَلَى جَسَدِهِ بِأَشَدِّ الضَّرْبِ لِمُبَاشَرَتِهِ الزَّانِ، وَاسْتِلْدَاذِ الْجَسَدِ كُلِّهِ بِهِ، فَجُعِلَ الضَّرْبُ عُقُوبَةً لَهُ، وَعِبْرَةً لِغَيْرِهِ، وَهُوَ أَعْظَمُ الْجَنَازِيَاتِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: علت آن که بر پیکر زناکار باید با سخت ترین ضربات تازیانه زد، این است که بدن مرتکب زنا شده و با تمام وجود از آن لذت برده است. لذا تازیانه به عنوان کیفر بدن و درس عبرت برای دیگران قرار داده شده است و زنا بزرگترین جنایت است. «عیون أخبار الرضا - عليه السلام -، ج ۲، ص ۹۷»

حدیث ۲۲۳

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : يُجْلَدُ الزَّانِي أَشَدَّ الْجَلْدِ وَجَلْدُ الْمُفْتَرِي بَيْنَ الْجَلْدَيْنِ. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: زناکار را باید به سخت ترین ضربت تازیانه زد و افترا زننده را باید با ضربات متوسط حد زد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۳۳»

حدیث ۲۲۴

قال الامام الرضا - عليه السلام - : حُرِّمَ الزَّانَا لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ مِنَ الْقَتْلِ الْأَنْفُسِ، وَذِهَابِ الْأَنْسَابِ، وَتَرْكِ التَّرْبِيَةِ لِلْأَطْفَالِ، وَفَسَادِ الْمَوَارِيثِ، وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ وُجُوهِ الْفَسَادِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: زنا به علت مفسادی که در بردارد مانند قتل نفس، از بین رفتن و مخدوش شدن اصل و نسب، ترک تربیت کودکان، تباه شدن موضوع ارث و میراث و امثال این مفساد، حرام شده است. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۴»

حدیث ۲۲۵

امام باقر - عليه السلام - فرمودند: در کتاب رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - یافتیم که: هنگامی که بعد از زنا آشکار گردد، مرگهای ناگهانی زیاد شود. «الکافی، ج ۲، ص ۳۷۴»

حدیث ۲۲۶

قال الامام الباقر - عليه السلام - لَمَّا سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ اغْتَصَبَ امْرَأَةً فَرَجَّهَا: يُقْتَلُ مُحْصِنًا كَانَ أَوْ غَيْرَ مُحْصِنٍ. امام باقر - عليه السلام - در پاسخ به سؤال از حکم مردی که به زور به زنی تجاوز کند، فرمودند: باید کشته شود، خواه دارای همسر باشد یا نباشد. «الکافی، ج ۷، ص ۱۸۹»

حدیث ۲۲۷

قال الامام علي - عليه السلام - : كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ وُلِدَ مِنْ حَلَالٍ وَهُوَ يُحِبُّ الزَّانَا. امام علی - عليه السلام - فرمودند: دروغ می گوید کسی که زنا را دوست داشته باشد و خود را حلال زاده پندارد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۱۴»

حدیث ۲۲۸

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ثَلَاثَةٌ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لَهُمْ صَلَاةً مِنْهُمْ الدُّيُوثُ الَّتِي يُفَجِّرُ بِأَمْرَاتِهِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند نماز سه نفر را نمی پذیرد: یکی از آنها مرد بی غیرت است که با زنش زنا می شود. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۱۵»

حدیث ۲۲۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: وَمَا الدُّيُوثُ؟ قَالَ: الَّتِي تَرْنِي إِمْرَأَتَهُ وَهُوَ يَعْلَمُ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: عرض شد ای رسول خدا بی غیرت کیست؟ حضرت فرمودند: مردی که زنش زنا می دهد و او از آن اطلاع دارد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۴۴»

حدیث ۲۳۰

قال الامام علي - عليه السلام - : حَيْدُ الزَّانِي أَشَدُّ مِنْ حَيْدِ الْقَازِفِ، وَحَيْدُ الشَّارِبِ أَشَدُّ مِنْ حَيْدِ الْقَازِفِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: (ضربت) حدّ زناکار باید محکمتر از ضربت حدّ افترا زننده (به زنا) باشد و ضربت حدّ شراب خوار محکمتر از ضربت حدّ افترا زننده (به شراب خواری). «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۳۳»

حدیث ۲۳۱

قال الامام علي - عليه السلام - : فَرَضَ اللَّهُ ... تَرَكَ الزَّانَا تَحَصِينًا لِلنَّسَبِ وَتَرَكَ اللُّوَاطِ تَكْثِيرًا لِلنَّسْلِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: خداوند واجب فرمود ... ترک زنا را برای حفظ اصل و نسب و ترک لواط را برای زیاد شدن نسل. «نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲»

حدیث ۲۳۲

قال الامام علي - عليه السلام - : الزَّانَا يُورَثُ الْفَقْرَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: زنا، موجب فقر می شود. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۳»

حدیث ۲۳۳

قال الامام علي - عليه السلام - : أَلَا- أُخْبِرُكُمْ بِأَكْبَرِ الزَّانَا؟ ... هِيَ إِمْرَأَةٌ تُوَطِّئُ فَرَّاشَ زَوْجِهَا فَتَأْتِي بِوَلَدٍ مِنْ غَيْرِهِ فَتَلْزِمُهُ زَوْجَهَا، فَتَلْكَ التِّي لَا يُكَلِّمُهَا اللَّهُ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يُرْكِهَا وَلَهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: آیا شما را از بزرگترین زنا خبر ندهم؟ ... زنی که به شوهر خود خیانت کند و از بیگانه فرزندی بیاورد و او را به شوهر خود بچسباند. خداوند در روز قیامت با چنین زنی سخن نمی گوید و به او نمی نگرد و پاکش نمی کند و وی را عذابی دردناک باشد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۶»

حدیث ۲۳۴

قال الامام علي - عليه السلام - : مَا زَنَى غَيْرُ قَطُّ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: غیرتمند، هرگز زنا نمی کند. «نهج البلاغه، حکمت ۳۰۵»

حدیث ۲۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَقْرَبُ نُطْفَتَهُ فِي رَجْمٍ تَحْرُمُ عَلَيْهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سخت ترین عذاب را در روز قیامت، آن مردی دارد که به حرام با زنی نزدیکی کند. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۶»

حدیث ۲۳۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : عَلَامَاتُ وَلَدِ الزَّانَا ثَلَاثٌ سُوءُ الْمَحْضَرِ وَالْحَيْنُ إِلَى الزَّانَا وَبُغْضُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: نشانه های زنا زاده سه چیز است: بدگویی پشت سر دیگران، علاقه مندی به عملزنا و دشمنی با ما اهل بیت. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۹»

حدیث ۲۳۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ مِنْهُمُ الْمَرْأَةُ الَّتِي تُوَطِّئُ (عَلَى) فَرَاشَ زَوْجِهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سه کس اند که خدای متعال با آنان سخن نمی گوید و پاکشان نمی کند و آنان را عذابی دردناک است. یکی از آنها زنی است که به شوهر خود خیانت کند. «ثواب الأعمال، ج ۲، ص ۳۱۲»

حدیث ۲۳۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - (مِنْ أَسْئَلَةِ الرَّزْدِيقِ عَنْهُ - عليه السلام -) : لِمَ حَرَّمَ اللَّهُ الزَّانَا؟ قَالَ: لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ، وَذِهَابِ الْمَوَارِيثِ، وَانْقِطَاعِ الْأَنْسَابِ لَا تَعْلَمُ الْمَرْأَةُ فِي الزَّانَا مِنْ أَحْبَلِهَا، وَلَا الْمَوْلُودُ يَعْلَمُ مَنْ أَبُوهُ ... امام صادق - عليه السلام - (در پاسخ به سؤال زندق که چرا زنا حرام شده است؟) فرمودند: چون مایه فساد و از بین رفتن ارث و میراث و انقطاع نسل است. در زنا زن نمی داند که از چه کسی حامله شده و فرزند نمی داند پدرش کیست، نه صله ارحام به جا آورده می شود و نه خویشاوندی ها معلوم است. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۳۶۸»

حدیث ۲۳۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الْذُّنُوبُ الَّتِي تَحِبُّسُ الرَّزْقَ، الزَّانَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: (از جمله) گناهانی که جلو روزی را می گیرد، زناست. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۳»

حدیث ۲۴۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا فَشَا الزَّانَا ظَهَرَتِ الزَّلَازِلُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگاه زنا شیوع یابد، زمین لرزه ها پدیدار شود. «التهذیب، ج ۳، ص ۱۴۸»

حدیث ۲۴۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا كَابَرَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ عَلَى نَفْسِهَا ضَرَبَ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ مَاتَ مِنْهَا أَوْ عَاشَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هرگاه مردی به زور به زنی تجاوز کند، کيفرش یکضربت شمشیر است؛ خواه بر اثر آن بمیرد یا جان به در برد.

«الکافی، ج ۷، ص ۱۸۹»

حدیث ۲۴۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنَّ لَوْلِيدَ الزَّانَا عَلَامَاتٍ: أَحَدُهَا بُغْضُ نَا أَهْلِ الْبَيْتِ، وَثَانِيهَا أَنَّهُ يَحْنُ إِلَى الْحَرَامِ الَّذِي خُلِقَ مِنْهُ، وَثَالِثُهَا الْإِسْتِخْفَافُ بِالذِّينِ، وَرَابِعُهَا سُوءُ الْمَحْضَرِ لِلنَّاسِ ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زنا زاده نشانه هایی دارد: اول آن که با خاندان ما اهل بیت دشمنی می ورزد، دوم آن که به همان کار حرامی که بر اثر آن آفریده شده است (یعنی زنا) علاقه دارد، سوم آن که به دین اهمیتی نمی دهد، چهارم آن که از مردم به بدی یاد می کند. از برادران خود به بدی یاد نکند مگر کسی که از نطفه حرام یا از زنی که در حیض بوده به دنیا آمده باشد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۷۹»

حدیث ۲۴۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ شَغَفَ بِمَحَبَّةِ الْحَرَامِ وَشَهْوَةِ الزَّانَا فَهُوَ شَرِّكَ شَيْطَانٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که شیفته حرام و شهوت زنا باشد شریک شیطان است. «الخصال، ج ۱، ص ۲۱۷»

حدیث ۲۴۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مُدْمِنُ الزَّانَا وَالسَّرِقِ وَالشُّرْبِ كَعَابِدِ وَثْنٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که به زنا و دزدی و شرابخواری معتاد باشد، مانند بت پرست است. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۴»

حدیث ۲۴۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى ... لا- تَزْنُوا فَتَزِنِي نِسَاءُكُمْ وَمَنْ وَطِئَ فَرْشَ امْرِيٍّ مُسْلِمٍ وَطِئَ فَرَّاشَهُ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند به موسی وحی فرمود ... زنا نکنید که زنانان زنا می دهند و هر که به همسر مردی مسلمان خیانت کند به همسرش خیانت کنند، که به هر دست بدهی از همان دست می گیری. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۷»

حدیث ۲۴۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : عِفْوًا عَنِ نِسَاءِ النَّاسِ تُعْفَى عَنِ نِسَائِكُمْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: نسبت به زنان مردم عقیف باشید تا نسبت به زنان شما عفت ورزند. «أمالی صدوق، ص ۲۳۸، ح ۶»

حدیث ۲۴۷

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ أَحْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ عَمَلٍ قَوْمٍ لُوطٍ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بیشترین چیزی که برای امتم از آن می ترسم، عمل قوم لوط است. «الترغیب والترهیب، ج ۳، ص ۲۸۵»

حدیث ۲۴۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ... : شَيْخُ زَانَ، وَمَلِكُ جَبَّارٍ، وَمَقِيلٌ مُخْتَالٌ. پیامبر اکرم - صلی

الله علیه و آله - فرمودند: سه کس اند که خدای عزوجل با آنان سخن نمی گوید و ... : پیرمرد زناکار، فرمانروای ستمکار و تهیدست متکبر. «ثواب الأعمال، ج ۱۰، ص ۲۹۱»

حدیث ۲۴۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لَيْلَةُ أُسْرِي بِي ... رَأَيْتُ امْرَأَةً يُحْرِقُ وَجْهَهَا وَيَدَاهَا، وَهِيَ تَأْكُلُ أَمْعَاءَهَا ...، فَإِنَّهَا كَانَتْ قَوَّادَةً. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: شبی که به معراج برده شدم ... زنی را دیدم که چهره و دو دستش می سوزد و روده های خود را می خورد ... زیرا پا انداز (واسطه رساندن مرد و زن بیگانه به هم) بوده است. «عیون أخبار الرضا - علیه السلام -، ج ۲، ص ۱۱»

حدیث ۲۵۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا كَثُرَ الزَّوْنَا كَثُرَ مَوْتُ الْفُجَاءَةِ. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هرگاه زنا زیاد شود، مرگهای ناگهانی افزایش یابد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۷»

حدیث ۲۵۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَرْبَعٌ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا وَاحِدَةً مِنْهُنَّ إِلَّا خَرِبَ وَلَمْ يَعْمُرْ بِالْبِرِّ: الْخِيَانَةُ، وَالسَّرْقَةُ، وَشُرْبُ الْخَمْرِ، وَالزُّنَا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: چهار چیز است که یکی از آنها وارد خانه ای نمی شود مگر اینکه آن را ویران می کند و از برکت آباد نمی شود: خیانت، دزدی، شرابخواری و زنا. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۳»

حدیث ۲۵۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يَا عَلِيُّ فِي الزَّوْنَا سِتُّ خَصِيَالٍ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا، وَثَلَاثٌ فِي الْآخِرَةِ فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ، وَيُعْجَلُ الْفَنَاءُ، وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ، وَأَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ ... . پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: ای علی! زنا شش پیامد دارد: سه تای آنها در دنیا و سه تای دیگر در آخرت. پیامدهای دنیایش این است که آبرو را می برد، مرگ را شتاب می بخشد و روزی را می بُرد و پیامدهای آخرتش عبارت است از حسابرسی سخت و دقیق، خشم خدای رحمان و جاودانگی در آتش. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۲»

حدیث ۲۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ فَجَرَ بِامْرَأَةٍ وَلَهَا بَعْلٌ، انْفَجَرَ مِنْ فَرْجِهِمَا مِنْ صَدِيدٍ وَادٍ مَسِيرَةَ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ يَتَأَذَى أَهْلُ النَّارِ مِنْ نَيْنِ رِيحِهِمَا، وَكَانَا مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَذَابًا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هرکه بازن شوهرداری زنا کند، رودخانه ای از چرکابه به طول پانصد سال راه از شرمگاه آن دو جاری شود به طوری که دوزخیان از بوی گند آنها اذیت شوند و عذابشان از همه دوزخیان سخت تر باشد. «بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۶۶»

حدیث ۲۵۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لَمَّا أُسْرِيَ بِي مَرَرْتُ بِنِسْوَانٍ مُعَلَّقَاتٍ بِنُدْيِهِنَّ فَقُلْتُ: مَنْ هُوَ لَئِي يَا جَبْرَيْلُ؟ فَقَالَ: هُوَ لَئِي اللَّوَاتِي

يُورِثَنَّ أَمْوَالَ أَزْوَاجَهُنَّ أَوْلَادَ غَيْرِهِمْ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: شبی که به معراج برده شدم بر زنانی عبور کردم که به سینه های خود آویزان بودند. پرسیدم: ای جبرئیل! اینها کیستند؟ جبرئیل گفت: اینها زنانی هستند که فرزندان غیر شوهران خود را، وارث اموال آنان می کنند. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۱۹»

حدیث ۲۵۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اِسْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عَلَى امْرَأَةٍ ذَاتِ بَعْلِ مَلَأَتْ عَيْنَهَا مِنْ غَيْرِ زَوْجِهَا أَوْ غَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّهَا إِنْ فَعَلَتْ ذَلِكَ أَحْبَطَ اللَّهُ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلَتْهُ ... . پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: زن شوهر داری که مرد بیگانه ای غیر از همسر و یا محرم هایش، چشمش را پر کرده باشد، مورد خشم شدید خدای عزوجل است؛ زیرا که اگر چنین باشد خداوند همه اعمال او را باطل گرداند و اگر به شوهر خود خیانت ورزد، بر خداست که او را بعد از عذاب دادن در قبر به آتش دوزخ بسوزاند. «بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۶۶»

حدیث ۲۵۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَنْ يَعْمَلَ ابْنُ آدَمَ عَمَلًا - أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْ رَجُلٍ قَتَلَ نَبِيًّا أَوْ إِمَامًا، أَوْ هَدَمَ الْكِعْبَةَ الَّتِي جَعَلَهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ قِبْلَةً لِعِبَادِهِ، أَوْ أَفْرَغَ مَاءَهُ فِي امْرَأَةٍ حَرَامًا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هیچ کار (گناه) فرزند آدم نزد خدای تبارک و تعالی سنگین تر از این نباشد که کسی پیامبری یا امامی را بکشد یا کعبه را که خدای عزوجل قبله بندگان خود قرار داده است ویران کند یا به حرام با زنی نزدیکی کند. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۰»

حدیث ۲۵۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : يَقُولُ إِبْلِيسُ لِجُنُودِهِ: أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسَدَ وَالْبَغْيَ فَإِنَّهُمَا يَعْدِلَانِ عِنْدَ اللَّهِ الشُّرَكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: ابلیس به سربازان خود می گوید: حسادت و ظلم را در میان انسانها منتشر کنید که اینها در نزد خدا با شرک برابرند. «الکافی، ج ۲، ص ۳۲۷»

حدیث ۲۵۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : إِنَّ أَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشُّرَكَ الْأَصْغَرَ، قَالُوا: وَمَا الشُّرَكَ الْأَصْغَرَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: هُوَ الرِّيَاءُ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آنچه بیش از هر چیز دیگری بر شما می ترسم شرک اصغر است، گفتند: ای پیغمبر خدا شرک اصغر چیست؟ حضرت فرمودند: ریا. «بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۰۳»

حدیث ۲۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : اَعْلَمُوا أَنَّ يَسِيرَ الرِّيَاءِ شَرُّكَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدانید که کمترین ریا، شرک به حساب می آید. «تحف العقول، ص ۱۵۱»

حدیث ۲۶۰

امام سجّاد علیه السلام : مَنْ رَمَى النَّاسَ بِمَا فِيهِمْ رَمَوْهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ . هر کس به مردم عیبی را نسبت دهد که دارند ، مردم به او عیبی

را که ندارد نسبت دهند . بحار الأنوار : ۷۸ / ۱۶۰ / ۲۱

حدیث ۲۶۱

امام علی علیه السلام : الْبُهْتَانُ عَلَى الْبَرِيِّ أَعْظَمُ مِنَ السَّمَاءِ . بهتان زدن به آدم بیگناه بزرگتر از آسمان است . بحار الأنوار : ۷۸ / ۳۱ / ۹۹

حدیث ۲۶۲

امام صادق علیه السلام : إِذَا اتَّهَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ ائِمَاتَ الْإِيمَانِ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَنْمِثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ . هرگاه مؤمن به برادر خود تهمت زند ایمان در قلب او آب شود همچنان که نمک در آب حل می شود . الکافی : ۲ / ۳۶۱ / ۱

حدیث ۲۶۳

امام صادق علیه السلام : مَنْ اتَّهَمَ أَخَاهُ فِي دِينِهِ فَلَا حُرْمَةَ بَيْنَهُمَا . هر کس به برادر دینی خود تهمت زند حرمتی میان آن دو به جا نمی ماند . الکافی : ۲ / ۳۶۱ / ۲

حدیث ۲۶۴

امام صادق علیه السلام : مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ مُتَعَمِّدًا فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا . هر که به عمد خودکشی کند ، در آتش دوزخ جاودانه است . الفقیه : ۴ / ۹۵ / ۵۱۶۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۵۸

حدیث ۲۶۵

امام باقر علیه السلام : إِنْ الْمُؤْمِنُ يُبْتَلَى بِكُلِّ بَلِيَّةٍ وَيَمُوتُ بِكُلِّ مِيتَةٍ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَقْتُلُ نَفْسَهُ . مؤمن به هر بلایی گرفتار می شود و با هر مرگی می میرد ، اما خودکشی نمی کند . الکافی : ۳ / ۱۱۲ / ۸ منتخب میزان الحکمه : ۴۵۸

حدیث ۲۶۶

امام علی علیه السلام : غَايَةُ الْخِيَانَةِ خِيَانَةُ الْخِلِّ الْوَدُودِ ، وَنَقْضُ الْعُهُودِ . اوج خیانت ، خیانت کردن به دوست صمیمی و شکستن عهد و پیمانهاست . غرر الحکم : ۶۳۷۴ منتخب میزان الحکمه : ۱۹۰

حدیث ۲۶۷

امام علی علیه السلام : الْخِيَانَةُ رَأْسُ النِّفَاقِ . خیانت سرآمد نفاق است . غرر الحکم : ۹۶۹

حدیث ۲۶۸

امام علی علیه السلام : اِعْتِيَادُ الْكِذْبِ يُورِثُ الْفَقْرَ . اعتیاد به دروغگویی ، فقر می آورد . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۶۱ / ۳۶

حدیث ۲۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْكُذْبَ يُسْوَدُ الْوَجْهَ . دروغ ، روسیاهی می آورد . الترغیب والترهیب : ۳ / ۵۹۶ / ۲۸
منتخب میزان الحکمه : ۴۸۶

حدیث ۲۷۰

امام علی علیه السلام: لَا يَجِدُ عَبْدٌ طَعَمَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَتْرُكَ الْكُذْبَ هَزْلَهُ وَجِدَّهُ . هیچ بنده‌ای طعم ایمان را نچشد ، مگر آن گاه که دروغ ، شوخی یا جدی آن را ترک گوید . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۴۹ / ۱۴

حدیث ۲۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْكُذْبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ . دروغ به ناراستی و انحراف می کشاند و ناراستی و انحراف ، به آتش رهنمون می شود . كنز العمال : ۸۲۱۷

حدیث ۲۷۲

الإمامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَدْ سَأَلَهُ الْحَسَنُ بْنُ مَحْبُوبٍ : يَكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا؟ : نَعَمْ ، [قَالَ :]أَقُلْتُ : فَيَكُونُ جَبَانًا؟ قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : فَيَكُونُ كَذَابًا؟ قَالَ : لَا- ، وَلَا خَائِنًا ، ثُمَّ قَالَ : يُجِبُّ الْمُؤْمِنُ عَلَى كُلِّ طَبِيعَةٍ إِلَّا الْخِيَانَةَ وَالْكَذْبَ . حسن بن محبوب : از امام صادق علیه السلام پرسیدم : آیا ممکن است مؤمن ، بخیل باشد ؟ فرمودند: آری . پرسیدم : آیا می شود ترسو باشد ؟ فرمودند: آری . پرسیدم : آیا دروغگو هست ؟ فرمودند: نه و خائن هم نیست . سپس فرمودند: مؤمن بر هر خوبی سرشته می شود ، مگر خیانت و دروغ . بحار الأنوار : ۷۵ / ۱۷۲ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۴

حدیث ۲۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ كَذِبَةً تَبَاعَدَ الْمَلَكُ مِنْهُ مَسِيرَةَ مِيلٍ مِنْ نَتْنِ مَا جَاءَ بِهِ . هر گاه بنده دروغ بگوید ، از بوی گندی که پدید آورده است ، فرشته به مسافت یک میل از او فاصله گیرد . شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید : ۶ / ۳۵۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۴

حدیث ۲۷۴

امام باقر علیه السلام: إِنَّ الْكُذْبَ هُوَ خَرَابُ الْإِيمَانِ . براستی که دروغ ویران کننده ایمان است . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۴۷ / ۸

حدیث ۲۷۵

امام علی علیه السلام: لَا سُوءَ أَسْوَأَ مِنَ الْكُذْبِ . هیچ بدی بدتر از دروغ نیست . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۵۹ / ۲۳

حدیث ۲۷۶

امام علی علیه السلام: شَرُّ الْقَوْلِ الْكُذْبُ . بدترین سخن ، دروغ است . نهج البلاغه : الخطبة ۸۴

حدیث ۲۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ الْكُذْبَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ النِّفَاقِ**. دروغ، دری از درهای نفاق است. کنز العمال: ۸۲۱۲

حدیث ۲۷۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **أَرْبَى الرِّبَا الْكُذْبُ**. بدترین ربا، دروغ است. بحار الأنوار: ۴۷ / ۲۶۳ / ۷۲

حدیث ۲۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **أَمَّا عَلَامَةُ الْمُسْرِفِ فَأَرْبَعَةٌ: الْفَخْرُ بِالْبَاطِلِ، وَيَأْكُلُ مَا لَيْسَ عِنْدَهُ، وَيَزْهَدُ فِي اصْطِنَاعِ الْمَعْرُوفِ، وَيُنْكِرُ مَنْ لَا يَنْتَفِعُ بِشَيْءٍ مِنْهُ**. اسرافکار چهار نشانه دارد: به کارهای باطل می‌نازد، آنچه را فراخور حالش نیست می‌خورد، در کارهای خیر بی‌رغبت است و هر کس را که بدو سودی نرساند، انکار می‌کند. تحف العقول: ۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۰

حدیث ۲۸۰

امام صادق علیه‌السلام: **أَدْنَى الْإِسْرَافِ هِرَاقَةُ فَضْلِ الْإِنَاءِ، وَابْتِدَالُ ثَوْبِ الصَّوْنِ وَالْقَاءِ النَّوَى**. کمترین اندازه اسراف، دور ریختن ته مانده ظرف (آب یا غذا) و تبدیل لباس بیرون به لباس خانه و دم دستی، و دور انداختن هسته‌ها (ی خرما و میوه) است. بحار الأنوار: ۷ / ۳۰۳ / ۷۵

حدیث ۲۸۱

امام علی علیه‌السلام: **إِعْطَاءُ الْمَالِ فِي غَيْرِ حَقِّهِ تَبْذِيرٌ وَإِسْرَافٌ**. خرج کردن به ناحق مال، حیف و میل و اسراف است. نهج البلاغه: الخطبة ۱۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۰

حدیث ۲۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ مِنَ السَّرْفِ أَنْ تَأْكُلَ كُلَّ مَا اشْتَهَيْتَ**. این که هر چه دلت بخواهد بخوری، اسراف است. کنز العمال: ۷۳۶۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۰

حدیث ۲۸۳

امام هادی علیه‌السلام: **الْمِرَاءُ يُفْسِدُ الصَّدَاقَةَ الْقَدِيمَةَ، وَيَحْلُلُ الْعُقْدَةَ الْوَثِيقَةَ، وَأَقْلُّ مَا فِيهِ أَنْ تَكُونَ فِيهِ الْمُغَالَبَةُ، وَالْمُغَالَبَةُ أَسُّ سَبَابِ الْقَطِيعَةِ**. مجادله کردن، دوستی دیرین را از بین می‌برد و پیوند استوار را از هم می‌گسلد و کمترین چیزی که در آن هست، چیره‌جویی است و چیره‌جویی، خود عامل اصلی قطع رابطه می‌باشد. أعلام الدین: ۳۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۲۸۴

امام علی علیه‌السلام: **أَقْبَحُ الْمُكَافَأَةِ الْمَجَازَأَةِ بِالْإِسَاءَةِ**. زشت‌ترین تلافی، پاداش دادن (نیکی) با بدی است. بحار الأنوار: ۵۳ / ۷۸

حدیث ۲۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَحْرُمُ الْجِنَّةُ عَلَى ثَلَاثَةٍ: عَلَى الْمَنَّانِ، وَعَلَى الْمُغْتَابِ، وَعَلَى مُدْمِنِ الْخَمْرِ. بهشت بر سه کس حرام است: منت گذارنده (بر خدا)، غیبت کننده و میگسار. الزهد للحسین بن سعید: ۹ / ۱۷ منتخب میزان الحکمة: ۱۰۸

حدیث ۲۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ إِبْلِيسَ يَخْطُبُ شَيْطَانِيَّةً وَيَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِاللَّحْمِ وَالْمُسْكِرِ وَالنِّسَاءِ، فَإِنِّي لَأَجِدُ جَمَاعَ الشَّرِّ إِلَّا فِيهَا. ابليس به شیطانهای خود گفت: بر شما باد به گوشت و مسکر و زنان؛ زیرا من چیزی جز این سه را فراهم آورنده بدیها نمی یابم. بحار الأنوار: ۷۳ / ۶۲ / ۲۹۳

حدیث ۲۸۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَرَكَ الْخَمْرَ لَعَبِ اللَّهِ سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ، فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَعَبِ اللَّهِ! قَالَ: نَعَمْ وَاللَّهِ، صَيَّيَانَةٌ لِنَفْسِهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر که برای غیر خدا (هم که شده) شرابخواری را رها کند، خداوند او را از شراب خالص و مهر شده بنوشاند. علی علیه السلام عرض کرد: برای غیر خدا؟ فرمودند: آری، به خدا قسم؛ برای حفظ (سلامتی) خویش. بحار الأنوار: ۷۹ / ۱۵۰ / ۶۴ منتخب میزان الحکمة: ۱۸۶

حدیث ۲۸۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّ أَهْلَ الرَّيِّ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْمُسِيكِرِ يَمُوتُونَ عِطَاشًا، وَيُخْشَرُونَ عِطَاشًا، وَيَدْخُلُونَ النَّارَ عِطَاشًا. آنان که در دنیا از مسکرات سیراب شوند، تشنه کام می میرند و تشنه کام محشور می شوند و تشنه کام به دوزخ می روند. ثواب الأعمال: ۲۹۰ / ۵

حدیث ۲۸۹

امام علی علیه السلام: مَنْ شَرِبَ الْمُسِيكِرَ لَمْ تُقْبَلْ صِيَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً. کسی که مست کننده بنوشد تا چهل شبانه روز نمازش پذیرفته نشود. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة: ۱۸۶

حدیث ۲۹۰

امام علی علیه السلام: مُدْمِنُ الْخَمْرِ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ حِينَ يَلْقَاهُ كَعَابِدٍ وَثَنٍ. دائم الخمر همچون بت پرست خداوند عز و جل را دیدار خواهد کرد. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة: ۱۸۶

حدیث ۲۹۱

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَلشَّرِّ أَفْقَالًا وَجَعَلَ مَفَاتِيحَ تِلْكَ الْأَقْفَالِ الشَّرَابَ، وَالْكَذِبُ شَرٌّ مِنَ الشَّرَابِ. خداوند عز و جل برای بدی قفلهایی نهاده و کلید همه این قفلها را شراب قرار داده است و دروغ بدتر از شراب است. بحار الأنوار: ۷۲ / ۲۳۶

حدیث ۲۹۲

امام علی علیه‌السلام: أَلَا- وَإِنَّ الظُّلْمَ ثَلَاثَةٌ: فَظُلْمٌ لَا يُغْفَرُ، وَظُلْمٌ لَا يُتْرَكُ، وَظُلْمٌ مَغْفُورٌ لَا يُطْلَبُ، فَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يُغْفَرُ فَالشَّرْكُ بِاللَّهِ... وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي يُغْفَرُ فَظُلْمُ الْعَبْدِ نَفْسَهُ عِنْدَ بَعْضِ الْهَنَاتِ، وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يُتْرَكُ فَظُلْمُ الْعِبَادِ بَعْضَهُمْ بَعْضًا. بدانید که ظلم بر سه گونه است: ظلمی که هرگز بخشیده نمی‌شود، ظلمی که بازخواست می‌شود و ظلمی که بخشوده می‌شود و بازخواست نمی‌گردد. اما ظلمی که هرگز بخشیده نمی‌شود، شرک و زیندن به خداست... اما ظلمی که بخشوده می‌شود، ستمی است که بنده با ارتکاب بعضی گناهان کوچک به خود روا می‌دارد و اما ظلمی که بازخواست خواهد شد، ستم بندگان به یکدیگر است. نهج البلاغه: الخطبة ۱۷۶ منتخب میزان الحکمة: ۳۵۰

حدیث ۲۹۳

امام علی علیه‌السلام: لَيْسَ شَيْءٌ أَدْعَى إِلَى تَغْيِيرِ نِعْمَةِ اللَّهِ وَتَعْجِيلِ نِقْمَتِهِ مِنْ إِقَامَتِهِ عَلَى ظُلْمٍ؛ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ دَعْوَةَ الْمُضْطَهَدِينَ (الْمُظْلَمِينَ)، وَهُوَ لِلظَّالِمِينَ بِالْمِرْصَادِ. برای زوال نعمت خدا و شتاب خشم و انتقام او، هیچ چیز کارگتر از ستمگری نیست؛ زیرا خداوند دعای ستمدیدگان را می‌شنود و همواره در کمین ستمگران است. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ منتخب میزان الحکمة: ۳۵۰

حدیث ۲۹۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اتَّقُوا الظُّلْمَ؛ فَإِنَّهُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. از ظلم کردن پرهیزید، که آن، ظلمتهای روز قیامت است. الکافی: ۲ / ۳۳۲ / ۱۱

حدیث ۲۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الظُّلْمُ نَدَامَةٌ. ستمگری، مایه پشیمانی است. بحار الأنوار: ۷۵ / ۳۲۲ / ۵۲ منتخب میزان الحکمة: ۳۵۰

حدیث ۲۹۶

امام علی علیه‌السلام: إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ مَنَعُوا النَّاسَ الْحَقَّ فَاشْتَرَوْهُ، وَأَخَذُوهُمْ بِالْبَاطِلِ فَاقْتَدَوْهُ. پیشینیان شما از این رو به هلاکت و تباهی در افتادند که مردمان را از حق (شان) بازداشتند و آنان (ناچار با رشوه) آن را خریدند و آنان را به ارتکاب باطل و نادرستی واداشتند و مردم هم از آن پیروی کردند. نهج البلاغه: الكتاب ۷۹ منتخب میزان الحکمة: ۲۳۶

حدیث ۲۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَعَنَ اللَّهُ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالرَّائِسَ الَّذِي يَمْشِي بَيْنَهُمَا. خدا لعنت کند رشوه دهنده و رشوه گیرنده و واسطه میان آن دو را. کنز العمال: ۱۵۰۸۰ منتخب میزان الحکمة: ۲۳۶

حدیث ۲۹۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَى كُلِّ نَفْسٍ مِنْ بَنِي آدَمَ كِتَابٌ حِطٌّ مِنَ الزُّنَا أَدْرَكَ ذَلِكَ لَا مُحَالَةَ، فَالْعَيْنُ زِنَاهَا النَّظْرُ، وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْمَشْيُ، وَالْأُذُنُ زِنَاهَا الْاسْتِمَاعُ. بر هر عضوی از اعضای انسان بهره‌ای از زنا نوشته شده که لاجرم به آن می‌رسد؛

مثلاً- زناى چشم نگاه کردن است و زناى پا ، رفتن (به سوى گناه) و زناى گوش ، شنیدن (صداهاى حرام) . کنز العمال : ۱۳۰۲۶
منتخب میزان الحکمه : ۲۵۰

حدیث ۲۹۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : يا علي في الزنا ست خصال : ثلاث منها في الدنيا وثلاث في الآخرة ، فأما التي في الدنيا فيذهب بالبهاء ، ويعجل الفناء ، ويقطع الرزق ، وأما التي في الآخرة فسوء الحساب ، ويخط الرحمن ، والخلود في النار . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : ای علی ! زنا شش پیامد دارد: سه پیامد در دنیا و سه دیگر در آخرت . پیامدهای دنیایی اش این است که آبرو را می برد ، مرگ را شتاب می بخشد و روزی را می برد و پیامدهای آخرتی اش عبارت است از حسابرسی سخت و دقیق ، خشم خدای رحمان و جاودانگی در آتش است . بحار الأنوار : ۷۹ / ۲۲ / ۱۵ منتخب میزان الحکمه : ۲۴۸

حدیث ۳۰۰

امام رضا علیه السلام : حرّم الزّنا لما فيه من الفساد من قتل الأنفس ، وذهاب الأنساب ، وترك التّربية للأطفال ، وفساد الموارث ، وما أشبه ذلك من وجوه الفساد . زنا ، به علت مفسدی که در بردارد ، مانند : قتل نفس ، از بین رفتن و مخدوش شدن اصل و نسب ، ترک تربیت کودکان ، تباه شدن موضوع ارث و میراث و امثال این مفساد ، حرام شده است . بحار الأنوار : ۷۹ / ۲۴ / ۱۹ منتخب میزان الحکمه : ۲۴۸

حدیث ۳۰۱

امام صادق علیه السلام : إنّ أشدّ الناس عذاباً يوم القيامة رجل أقرّ نطفته في رحم تحرّم عليه . سخت ترین عذاب را در روز قیامت مردی دارد که نطفه خود را در رحمی که بر وی حرام است جای دهد . بحار الأنوار : ۷۹ / ۲۶ / ۲۸ منتخب میزان الحکمه : ۲۴۸

حدیث ۳۰۲

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : أربع لا تدخل بيتاً واحدة منهن إلا خرب ولم يعمّر بالبركة : الخيانة ، والسرقه ، وشرب الخمر ، والزنا . چهار چیز است که اگر یکی از آنها به خانه‌ای درآید آن را ویران کند و از برکت آبادان نشود : خیانت ، دزدی ، شرابخواری و زنا . بحار الأنوار : ۷۹ / ۱۹ / ۴

حدیث ۳۰۳

امام صادق علیه السلام : إنّ من أكبر السحر النيمه ؛ يفرق بها بين المتحابين ، ويحبب العداوة على المتصافين ، ويسفك بها الدماء ، ويهدم بها الدور ، ويكشف بها الثور ، والنمائم أشد من وطئ على الأرض بقدم . سخن چینی از بزرگترین جادوهاست ، (زیرا) با سخن چینی میان دوستان جدایی افکنده می شود ، یاران یکدل را با هم دشمن می کند ، به واسطه آن خون‌ها ریخته می شود ، خانه‌ها ویران می گردد و پرده‌ها دریده می شود . آدم سخن چین ، بدترین کسی است که روی زمین گام برمی دارد . بحار الأنوار : ۶۳ / ۲۱ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۰

حدیث ۳۰۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشِرَارِكُمْ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : الْمَشَاوُونَ بِالنَّمِيمَةِ ، الْمُفَرَّقُونَ بَيْنَ الْأَحِبِّهِ ، الْبَاغُونَ لِلْبُرِّ آءِ الْعَيْبِ . آیاشما را از بدترین افرادتان آگاه نکنم؟ عرض کردند : چرا ای رسول خدا ، فرمودند: کسانی که سخن چینی می کنند ، آنان که میان دوستان جدایی می افکنند ، کسانی که برای افراد پاک و بی گناه عیب می تراشند . الخصال : ۱۸۳ / ۲۴۹ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۰

حدیث ۳۰۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْغَيْبَةُ أَسْرَعُ فِي دِينِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ مِنَ الْأَكَلِ فِي جَوْفِهِ . غیبت کردن در (نابودی) دین آدمی ، زودتر کارگر افتد تا بیماری خوره در اندرون او . الکافی : ۲ / ۳۵۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۳۶

حدیث ۳۰۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْغَيْبَةُ أَشَدُّ مِنَ الزَّنا ، قِيلَ : وَكَيْفَ ؟ قَالَ : الرَّجُلُ يَزْنِي ثُمَّ يَتُوبُ فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَإِنَّ صَاحِبَ الْغَيْبَةِ لَا يَغْفِرُ لَهُ حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ . غیبت کردن بدتر از زناست . عرض شد: چگونه؟ فرمودند: مرد زنا می کند و سپس توبه می نماید و خدا توبه اش را می پذیرد . اما غیبت کننده آمرزیده نمی شود تا زمانی که غیبت شونده او را ببخشد . الترغیب والترهیب : ۲۴ / ۵۱۱ / ۳

حدیث ۳۰۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِيَعْلَى قَوْمٍ يَخْمِسُونَ وُجُوهُهُمْ بِأُظْفَارِهِمْ ، فَقُلْتُ : يَا جَبْرِئِيلُ ، مَنْ هَؤُلَاءِ ؟ فَقَالَ : هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَغْتَابُونَ النَّاسَ وَيَقْعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : در شب معراج ، مردمی را دیدم که چهره های خود را با ناخنهایشان می خراشند . پرسیدم : ای جبرئیل ، اینها کیستند ؟ گفت : اینها کسانی هستند که از مردم غیبت می کنند و آبرویشان را می برند . تنبیه الخواطر : ۱ / ۱۱۵ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۳۶

حدیث ۳۰۸

امام باقر علیه السلام : سِلَاحُ اللَّثَامِ قَبِيحُ الْكَلَامِ . حربه فرومایگان ، زشتگویی است . بحار الأنوار : ۷۸ / ۱۸۵ / ۱۴

حدیث ۳۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ مِنْ شَرِّ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ تَكَرَّرَ مُجَالَسَتَهُ لِفُحْشِهِ . یکی از بدترین بندگان خدا کسی است که به سبب بد زبانی و دشنام گویش ، همنشینی با او ناخوشایند باشد . الکافی : ۲ / ۳۲۵ / ۸ / ۲ / ۴۴۲

حدیث ۳۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا شَانَهُ ، وَلَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا زَانَهُ . زشت گوئی (و زشت کرداری) هرگز در چیزی نبود ، مگر این که آن را عیبناک گردانید و شرم و حیا هرگز در چیزی نبود مگر این که آن را آراست . بحار الأنوار : ۷۹ / ۱۱۱ / ۶ / ۱۱۱ / ۶ / ۴۴۰

حدیث ۳۱۱

امام کاظم علیه السلام: ما تَسَابَّ اثْنَانِ إِلَّا نَحَطَّ الْأَعْلَى إِلَى مَرْتَبَةِ الْأَسْفَلِ . هیچ گاه دو نفر به یکدیگر ناسزا نگفتند مگر این که آن که بیشتر دشنام داده به مرتبه پایین تری سقوط می کند . أعلام الدین : ۳۰۵ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۳۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سِبَابُ الْمُؤْمِنِ فُسُوقٌ ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ ، وَأَكْلُ لَحْمِهِ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ . ناسزا گفتن به مؤمن فسق است و جنگیدن با او کفر و خوردن گوشت او (غیبت کردن از وی) معصیت خداست . بحار الأنوار : ۷۵ / ۱۴۸ / ۶ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۳۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سَابُّ الْمُؤْمِنِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ . ناسزاگویی به مؤمن همچون کسی است که در آستانه هلاکت باشد . کنز العمال : ۸۰۹۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۳۱۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم وقد سُئِلَ عَنْ كَفَّارَةِ الْاِغْتِيَابِ: تَسْتَغْفِرُ اللَّهُ لِمَنْ اِغْتَابَتْهُ كَلِمَاذَكَرْتَهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در پاسخ به این سؤال که کفار غیبت چیست - فرمودند: کفارهاش این است که هر گاه به یاد کسی که از او غیبت کرده‌ای افتادی ، از خداوند برایش آمرزش بخواهی . الکافی : ۲ / ۳۵۷ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۳۸

حدیث ۳۱۵

امام صادق علیه السلام: إِذَا رَأَيْتُمُ الْعَبْدَ مُتَّفَقًا لِذُنُوبِ (النَّاسِ) نَاسِيًا لِذُنُوبِهِ ، فَاعْلَمُوا أَنَّهُ قَدْ مُكِرَ بِهِ . هر گاه دیدید کسی گناهان مردم را می جوید و گناهان خودش را از یاد برده است ، بدانید که گرفتار مکر خدا شده است . مستطرفات السرائر : ۴۸ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۱۸

حدیث ۳۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اِقْتَطَعَ مَالَ مُؤْمِنٍ غَضَبًا بَغَيْرِ حَقٍّ لَمْ يَزَلِ اللَّهُ مُعْرِضًا عَنْهُ ، مَا قَاتَا لِأَعْمَالِهِ الَّتِي يَعْمَلُهَا مِنَ الْبِرِّ وَالْخَيْرِ ، لَا يُثَبِّتُهَا فِي حَسَنَاتِهِ حَتَّى يَتُوبَ وَيُرَدَّ الْمَالُ الَّذِي أَخَذَهُ إِلَى صَاحِبِهِ . کسی که مال مسلمانی را به ناحق غصب کند ، خداوند پیوسته از او رویگردان باشد و از هر کار نیکی که می کند در خشم باشد و آنها را در شمار حسناتش ثبت نکند ، تا آن گاه که توبه کند و مالی را که گرفته است به صاحبش برگرداند . مستدرک الوسائل : ۱۷ / ۸۹ / ۲۰۸۲۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۶

حدیث ۳۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حُبُّ الْإِطْرَاءِ وَالتَّنَائِي يُعْمَى وَيُصَبُّ عَنِ الدِّينِ ، وَيَدْعُ الدِّيَارَ بِلَاقِعٍ . دوست داشتن مدح و ثنای مبالغه آمیز (ممدوح را) از دین کور و کر می سازد و خانه‌ها را (از اهلش) خالی می کند . تنبيه الخواطر : ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان

الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۳۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ عَمَلٍ قَوْمٍ لُوطٍ**. بیشترین چیزی که برای امتم از آن می‌ترسم، عمل قوم لوط است. **الترغیب والترهیب: ۳ / ۲۸۵ / ۱** منتخب میزان الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۳۱۹

امام باقر علیه السلام: **مَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا أَثَبَّتَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ جَمِيعَ الذُّنُوبِ، وَبَرِيَّ الْمَقْتُولِ مِنْهَا، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: «أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ»**. هر کس عمدا مؤمنی را بکشد، خداوند متعال همه گناهان را برای او ثبت کند و مقتول از گناهان پاک شود و این سخن خداوند متعال است، آن جا که می‌فرماید: «می‌خواهم گناه من و گناه خودت را به دوش کشی و از دوزخیان باشی». **المائدة: ۲۹**. **ثواب الأعمال: ۳۲۸ / ۹** منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

حدیث ۳۲۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **أَعْتَى النَّاسِ مَنْ قَتَلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ، أَوْ ضَرَبَ غَيْرَ ضَارِبِهِ**. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سرکش‌ترین مردم کسی است که بی‌گناهی را که قصد کشتن او را نداشته‌است، بکشد یا غیرزنده خود را بزند. **أمالی الصدوق: ۲۸ / ۴** منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

حدیث ۳۲۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **لَا يَجِلُّ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَهْجَرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ**. روا نیست که مؤمن، بیش از سه روز با برادرش قهر باشد. **کنز العمال: ۲۴۷۹۳** منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۳۲۲

امام صادق علیه السلام: **لَا يَزَالُ إِبْلِيسُ فَرِحًا مَا اهْتَجَرَ الْمُسْلِمَانِ، فَإِذَا التَّقْيَا اصْطَلَّتْ رُكْبَتَاهُ وَتَخَلَّعَتْ أَوْصَالُهُ، وَنَادَى يَا وَيْلَهُ، مَا لَقِيَ مِنَ الشُّيُورِ؟! تا زمانی که دو مسلمان با یکدیگر قهر باشند، ابلیس خوشحال است و هرگاه با هم (آشتی و) دیدار کنند، زانوهایش به هم خورد و بندهایش از هم بگسلد و فریاد زند: ای وای بر من، هلاک شدم. **الکافی: ۲ / ۳۴۶ / ۷** منتخب میزان الحکمه: ۵۸۰**

حدیث ۳۲۳

امام باقر علیه السلام: **إِنِّي لَا أَبْغِضُ الرَّجُلَ - أَوْ أَبْغِضُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ كَسَلَانًا عَنْ أَمْرِ دُنْيَاهُ، وَمَنْ كَسَلَ عَنْ أَمْرِ دُنْيَاهُ فَهُوَ عَنْ أَمْرِ آخِرَتِهِ أَكْسَلٌ**. من نفرت دارم از شخص - یا برای شخص - که در کار دنیايش تنبل باشد. هر که در کار دنیايش تنبل باشد، در کار آخرتش تنبل تر، است. **الکافی: ۵ / ۸۵ / ۴** منتخب میزان الحکمه: ۴۹۲

حدیث ۳۲۴

امام باقر علیه السلام: الْكَسَلُ يُضَيِّرُ بِالْإِسْلَامِ وَالْدُنْيَا . تَبْلَى بِه دِينَ وَ دُنْيَا زِيَان مِي زَنْد . بحار الأنوار: ۷۸ / ۱۸۰ / ۶۴ منتخب میزان
الحكمة: ۴۹۲

حدیث ۳۲۵

امام علی علیه السلام: الْكَسَلُ يُفْسِدُ الْآخِرَةَ . تَبْلَى ، آخِرَت رَا تَبَاه مِي كَنْد . مستدرک الوسائل: ۱۳ / ۴۵ / ۱۴۶۹۵ منتخب میزان
الحكمة: ۴۹۲

حدیث ۳۲۶

امام باقر علیه السلام: بَسَّ الْعَبْدُ عَبْدًا لَهُ طَمَعٌ يَقْوَدُهُ . چه بد بنده‌ای است آن بنده که طمع زمامدار او باشد . الکافی: ۲ / ۳۲۰ / ۲

حدیث ۳۲۷

امام علی علیه السلام: لَا أَذَلُّ مِنْ طَامِعٍ . ذَلِيلٌ تَرِاز طَمَعَكَار ، وجود ندارد . غرر الحکم: ۱۰۵۹۳ منتخب میزان الحكمة: ۳۴۴

حدیث ۳۲۸

امام علی علیه السلام: الطَّامِعُ فِي وَثَاقِ الذُّلِّ . طَمَعِ كَار ، گرفتار خواری است . نهج البلاغة: الحكمة ۲۲۶ منتخب میزان الحكمة:
۳۴۴

حدیث ۳۲۹

امام علی علیه السلام: الطَّمَعُ رِقٌّ مُؤَبَّدٌ . طَمَعَكَارِی ، بردگی جاودان است . نهج البلاغة: الحكمة ۱۸۰ منتخب میزان الحكمة: ۳۴۴

حدیث ۳۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الصَّفَاءَ الزُّلَالَ الذَّلِيلَ تَثَبَّتْ عَلَيْهِ أَقْدَامُ الْعُلَمَاءِ الطَّمَعِ . آن تخته سنگ لغزنده‌ای که پای علما
روی آن استوار نمی ماند ، طمع است . تنبیه الخواطر: ۱ / ۴۹ منتخب میزان الحكمة: ۳۴۴

حدیث ۳۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الطَّمَعُ يُذْهِبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ . طَمَع ، حکمت را از دل دانشمندان می برد . کنز
العمال: ۷۵۷۶

حدیث ۳۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الطَّمَعُ يُذْهِبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ . طَمَع ، حکمت را از دل دانشمندان می برد . کنز
العمال: ۷۵۷۶ منتخب میزان الحكمة: ۳۴۴

حدیث ۳۳۳

امام علی علیه السلام: أزرى بنفسه من استشعر الطمع. هر کس جامه طمع به تن کند، خود را خوار گرداند. نهج البلاغه: الحكمة ۲
منتخب میزان الحكمة:

حدیث ۳۳۴

امام علی علیه السلام: سوء الخلق نكد العیش وعذاب النفس. بدخویی، مایه تیره روزی و شکنجه روح است. غرر الحکم: ۵۶۳۹
منتخب میزان الحكمة: ۱۸۴

حدیث ۳۳۵

امام علی علیه السلام: من ضاقت ساحتها قلت راحتها. هر که کم تحمل باشد (و تندخو) آسایشش اندک گردد. غرر الحکم: ۹۱۹۲
منتخب میزان الحكمة: ۱۸۴

حدیث ۳۳۶

امام علی علیه السلام: من ساء خلقه ضاق رزقه. هر که اخلاقش بد باشد، روزیش تنگ شود. غرر الحکم: ۸۰۲۳
الحکمة: ۱۸۴

حدیث ۳۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إن العبد لیبلغ من سوء خلقه أسفل درك جهنم. همانا بنده به سبب بد اخلاقیش به پایین ترین
درجات دوزخ سقوط می کند. المحجّه البيضاء: ۳۹ / ۵
منتخب میزان الحكمة: ۱۸۴

حدیث ۳۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سوء الخلق ذنب لا یغفر. بد خویی، گناهی نابخشودنی است. المحجّه البيضاء: ۳۹ / ۵
منتخب میزان الحكمة: ۱۸۴

حدیث ۳۳۹

امام باقر علیه السلام: سُدَّ سَبِيلَ الْعُجْبِ بِمَعْرِفَةِ النَّفْسِ. راه خودپسندی را با خودشناسی ببند. تحف العقول: ۲۸۵

حدیث ۳۴۰

امام علی علیه السلام: نفاق المرء من ذل یجده فی نفسه. نفاق انسان، ناشی از ذلتی است که در خود حس می کند. غرر الحکم:
۹۹۸۸
منتخب میزان الحكمة: ۵۶۶

حدیث ۳۴۱

امام صادق علیه السلام: من لقی المسلمین بوجهین ولسانین، جاء یوم القیامة وله لسانان من نار. هر که با مسلمانان دو رو و دو زبان

برخورد کند ، روز قیامت آورده شود در حالی که دو زبان از آتش دارد . ثواب الأعمال : ۱ / ۳۱۹ / منتخب میزان الحکمه : ۴۱۴

حدیث ۳۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مِنْ عَلَامَاتِ الشَّقَاءِ : جُمُودُ الْعَيْنِ ، وَقَسْوَةُ الْقَلْبِ ، وَشِدَّةُ الْحَرِصِ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ ، وَالْإِصْرَارُ عَلَى الذَّنْبِ . از نشانه‌های بدبختی است : چشم بی‌اشک و سختی دل و حرص زدن زیاد در طلب روزی و پایداری بر گناه . الخصال : ۲۴۳ / ۹۶ / منتخب میزان الحکمه : ۳۰۰

حدیث ۳۴۳

امام علی علیه‌السلام : مِنْ عَلَامَاتِ الشَّقَاءِ غُشُّ الصِّدِّيقِ . از نشانه بدبختی ، دغلکاری با دوست است . غرر الحکم : ۹۲۹۷ / منتخب میزان الحکمه : ۳۰۰

حدیث ۳۴۴

امام علی علیه‌السلام : مِنْ عَلَامَاتِ الشَّقَاءِ الْإِسَاءَةُ إِلَى الْأَخْيَارِ . از نشانه‌های شقاوت ، بدی کردن به نیکان است . غرر الحکم : ۹۳۰۷ / منتخب میزان الحکمه : ۳۰۰

حدیث ۳۴۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لَيْسَ مَثَلًا مَنْ دَعَا إِلَى عَصِيْبِيَّةٍ ، وَلَيْسَ مَثَلًا مَنْ قَاتَلَ (عَلَى) عَصِيْبِيَّةٍ ، وَلَيْسَ مَثَلًا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصِيْبِيَّةٍ . از ما نیست کسی که به عصیبتی فراخواند و از ما نیست کسی که در راه عصیبتی بجنگد و از ما نیست کسی که با عصیبت بمیرد . سنن ابی داود : ۵۱۲۱ / منتخب میزان الحکمه : ۳۸۲

حدیث ۳۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ حَبَّةٌ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ عَصِيْبِيَّةٍ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ أَعْرَابِ الْجَاهِلِيَّةِ . هر کس در دلش به اندازه دانه خردلی عصیبت باشد ، خداوند در روز قیامت او را با اعراب جاهلیت برانگیزاند . الکافی : ۲ / ۳۰۸ / ۳ / منتخب میزان الحکمه : ۳۸۲

حدیث ۳۴۷

امام صادق علیه‌السلام : لَا يَطْمَعَنَّ ذُو الْكِبْرِ فِي الثَّنَاءِ الْحَسَنِ . متکبر ، هرگز نباید انتظار تعریف و تمجید (دیگران از خود را) داشته باشد . الخصال : ۴۳۴ / ۲۰ / منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۳۴۸

امام علی علیه‌السلام : مَنْ تَكَبَّرَ عَلَى النَّاسِ ذَلَّ . هر که بر مردم بزرگی فروشد ، خوار شود . بحار الأنوار : ۷۷ / ۲۳۵ / ۳ / منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۳۴۹

امام علی علیه السلام: لَيْسَ لِمُتَكَبِّرٍ صَدِيقٌ . شخص متکبر ، از دوست بی بهره است . غرر الحکم : ۷۴۶۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۳۵۰

امام علی علیه السلام: لَا يَتَعَلَّمُ مَنْ يَتَكَبَّرُ . کسی که تکبر داشته باشد ، عالم نمی شود . غرر الحکم : ۱۰۵۸۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۳۵۱

امام علی علیه السلام: الْحِرْصُ وَالْكِبْرُ وَالْحَسِيْدُ دَوَاعٍ إِلَى التَّقْوَمِ فِي الذُّنُوبِ . حرص و تکبر و حسادت ، انگیزه‌های فرو رفتن در گناهانند . نهج البلاغه : الحکمه ۳۷۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۳۵۲

امام صادق علیه السلام: مَنْ ذَهَبَ يَرَى أَنَّ لَهُ عَلَى الْآخِرِ فَضْلًا فَهُوَ مِنَ الْمُسْتَكْبِرِينَ [قَالَ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ : فَقُلْتُ لَهُ : إِنَّمَا يَرَى أَنَّ لَهُ عَلَيْهِ فَضْلًا بِالْعَاقِبَةِ إِذَا رَأَهُ مُرْتَكِبًا لِلْمَعَاصِي ، فَقَالَ : هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ ! فَلَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا أَتَى وَأَنْتَ مَوْقُوفٌ مُحَاسَبٌ ، أَمَا تَلَمَّوْتَ قِصَّةَ سَيِّحِرَةَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ . هر که بر این باور باشد که از دیگران برتر است ، او در شمار مستکبران است . حفص بن غیاث می گوید : عرض کردم : اگر گنهکاری را ببیند و به سبب بی گناهی و پاکدامنی خود ، خویشتن را از او برتر بداند چه ؟ فرمود : هیهات هیهات ! چه بسا که او آمرزیده شود اما تو را برای حسابرسی نگه دارند ؛ مگر داستان جادوگران (زمان) موسی علیه السلام را نخوانده‌ای ؟ . الکافی : ۹۸ / ۱۲۸ / ۸

حدیث ۳۵۳

امام صادق علیه السلام: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ أَعْظَمَ الْكِبْرِ غَمْصُ الْخَلْقِ وَسَيْفُهُ الْحَقُّ ، قَالَ [عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ أَعْيَنَ] : قُلْتُ : وَمَا غَمْصُ الْخَلْقِ وَسَيْفُهُ الْحَقُّ ؟ قَالَ : يَجْهَلُ الْحَقَّ وَيَطْعَنُ عَلَى أَهْلِهِ ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ نَارَعَ اللَّهَ عِزَّ وَجَلَّ رِداءَهُ . رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود : بزرگترین تکبر ، پست شمردن مردم است و استخفاف نسبت به حق . عبدالاعلی بن اعین می گوید : عرض کردم : پست شمردن مردم و استخفاف حق چیست ؟ فرمود : در برابر حق ، نادانی کند و از اهل حق بد گوید . پس هر که چنین کند ، با خداوند بر سر آنچه برازنده خداست با او به ستیز برخاسته است . الکافی : ۹ / ۳۱۰ / ۲

حدیث ۳۵۴

امام صادق علیه السلام: الْكِبْرُ رِداءُ اللَّهِ ، فَمَنْ نَارَعَ اللَّهَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ أَكْبَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ . کبر ، زیننده خداست . پس هر که بر سر چیزی از آن با خدا کشمکش کند ، خداوند او را در آتش سرنگون سازد . بحار الأنوار : ۵ / ۲۱۵ / ۷۳

حدیث ۳۵۵

امام باقر علیه السلام: مَا دَخَلَ قَلْبَ امْرِئٍ شَيْءٌ مِنَ الْكِبْرِ إِلَّا نَقَصَ مِنْ عَقْلِهِ مِثْلَ مَا دَخَلَهُ مِنْ ذَلِكَ ، قَلَّ ذَلِكَ أَوْ كَثُرَ . هیچ مقداری از

تکبر به دل آدمی راه نیابد، مگر این که به همان اندازه، کم باشد یا زیاد، از خردش کاسته شود. بحار الأنوار: ۷۸ / ۱۸۶ / ۱۶
منتخب میزان الحکمه: ۴۸۰

حدیث ۳۵۶

امام صادق علیه السلام: فیما أوحى الله عز و جل إلى داود عليه السلام: يا داود، كما أن أقرب الناس من الله المتواضع مؤمن كذلك أبعد الناس من الله المتكبرون. از وحی های خداوند عز و جل به داود علیه السلام این بود: ای داود! همچنان که نزدیکترین مردم به خدا فروتنانند، دورترین مردم از خدا گردنفرزانند. الکافی: ۲ / ۱۲۳ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۳۵۷

امام صادق علیه السلام: إنَّ الْمُتَكَبِّرِينَ يُجْعَلُونَ فِي صُورِ الذَّرِّ يَتَوَطَّوهُمْ النَّاسُ حَتَّى يَفْرَغَ اللَّهُ مِنَ الْحِسَابِ. (روز قیامت) افراد متکبر به شکل مورچه در آورده می شوند و مردم پیوسته آنها را لگدمال می کنند، تا زمانی که خدا از رسیدگی به حساب بندگان فارغ شود. الکافی: ۲ / ۳۱۱ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۱۴

حدیث ۳۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَاحَى الرَّجَالَ سَقَطَتْ مُرْوَةٌ وَ دَهَبَتْ كِرَامَتُهُ. هر که با مردمان ستیزه کند، مروتش ساقط شود و حرمتش از بین برود. أمالی الطوسی: ۵۱۲ / ۱۱۱۹ / ۱۱۱۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۳۵۹

امام صادق علیه السلام: إنَّ فِي جَهَنَّمَ لَوَادِيًا لِلْمُتَكَبِّرِينَ يُقَالُ لَهُ سِقْرٌ، شَكَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شِدَّةَ حَرِّهِ وَسَأَلَهُ أَنْ يَأْذَنَ لَهُ أَنْ يَتَنَفَّسَ، فَتَنَفَّسَ فَأَحْرَقَ جَهَنَّمَ. در دوزخ دره‌ای است برای متکبران به نام «سقر». این دره از شدت گرمای خود به خداوند عز و جل شکایت کرد و خواهش نمود که به وی اجازه دهد، تا نفسی بکشد. پس نفس کشید و (از گرمای نفس خود) دوزخ را سوزاند. الکافی: ۲ / ۳۱۰ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۲

حدیث ۳۶۰

امام صادق علیه السلام: عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكِبَائِرِ؛ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ الْعَاقَ عَصِيًّا شَقِيًّا. نافرمانی والدین از گناهان کبیره است؛ زیرا خداوند متعال فرزند نافرمان را عصیانگر و بدبخت قرار داده است. علل الشرائع: ۴۷۹ / ۲ / ۲ / ۶۱۴

حدیث ۳۶۱

امام صادق علیه السلام: الذُّنُوبُ الَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ؛ از جمله گناهانی که مرگ و نابودی را شتاب می بخشد، قطع رحم است. بحار الأنوار: ۷۴ / ۹۴ / ۲۳

حدیث ۳۶۲

امام علی علیه السلام: الْحَيْفُ فِي الْوَصِيِّ مِنَ الْكِبَائِرِ؛ ستم و حق کشی در وصیت، از گناهان کبیره است. الفقیه: ۴ / ۱۸۴ / ۵۴۲۰

منتخب میزان الحکمه : ۵۹۴

حدیث ۳۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : يُبْعَثُ أَنَا مِنْ قُبُورِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَأْجِبُ أَفْوَاهُهُمْ نَارًا ، فَقِيلَ لَهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ هُوَ لِأَيِّ؟ قَالَ : الْمَذِينِ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ...؛ روز قیامت عده‌ای از گورهایشان بیرون می‌آیند در حالی که از دهان‌های آنها آتش زبانه می‌کشد. عرض شد: ای رسول خدا ، آنان چه کسانی هستند؟ فرمودند: کسانی که اموال یتیمان را می‌خورند . تفسیر العیاشی : ۱ / ۲۲۵ / ۴۷ منتخب میزان الحکمه : ۶۲۰

حدیث ۳۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : شَرُّ الْمَأْكَلِ أَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ ظُلْمًا ؛ بدترین خوراک‌ها، خوردن ستمکارانه مال یتیم است . أمالی الصدوق : ۱ / ۳۹۵ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۶۲۰

حدیث ۳۶۵

امام علی علیه‌السلام : حَشْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی . أمالی الطوسی : ۷۸ / ۵۶ / ۱ / ۱۱۸ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۳۶۶

امام علی علیه‌السلام : حَشْبُكَ مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُعْجَبَ بِعِلْمِكَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی . أمالی الطوسی : ۷۸ / ۵۶ / ۱ / ۱۱۸ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۳۶۷

امام صادق علیه‌السلام : يُهْلِكُكَ اللَّهُ سِتًّا بَسْتًا : الْأَمْرَاءَ بِالْجَوْرِ ، وَالْعَرَبَ بِالْعَصِيَّةِ ، وَالذَّهَاقِينَ بِالْكِبْرِ ، وَالتُّجَّارَ بِالْخِيَانَةِ ، وَأَهْلَ الرُّسْتَقِ بِالْجَهْلِ ، وَالْفُقَهَاءَ بِالْحَسَدِ ؛ خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت نابود می‌کند : فرمانروایان را به سبب ستمگری ، عرب‌ها را به سبب تعصب ، مלאکان را به سبب کبر ، بازرگانان را به سبب خیانت ، روستاییان را به سبب نادانی و فقیهان را به سبب حسادت . بحار الأنوار : ۶۷ / ۲۰۷ / ۷۸

حدیث ۳۶۸

امام صادق (سلام الله علیه) : يَقُولُ إبْلِيسُ لِجُنُودِهِ : أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسَدَ وَالْبَغْيَ ؛ فَإِنَّهُمَا يَعْدِلَانِ عِنْدَ اللَّهِ الشَّرَّكَ ؛ ابليس به لشکریان خود می‌گوید: میان آنان حسادت و تجاوزگری افکنید که این دو خوی، در نزد خدا، برابر با شرک است. الکافی: ج ۲، ص ۳۴۹، ح ۵

حدیث ۳۶۹

امام صادق (سلام الله علیه) : الْغَضَبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ ؛ خشم کلید هر بدی است. گزیده تحف العقول: ج ۶۸ ص ۲۸۰

حدیث ۳۷۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **إِنَّ مِنْ شَرِّ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ تَكَرَّهُ مُجَالَسَتُهُ لِفُحْشِهِ؛** بدترین بندگان خدا کسی است که از ترس فحش او، هم‌نشینی با او را خوش ندارند. الکافی: ج ۲، ص ۳۲۵، ح ۸

حدیث ۳۷۱

امام علی (سلام الله علیه) فرمودند: **لَا وَجَعَ أَوْجَعُ لِلْقُلُوبِ مِنَ الذُّنُوبِ؛** هیچ دردی برای دل‌ها، درد آورتر از گناهان نیست. الکافی: ج ۲، ص ۲۷۵، ح ۲۸

حدیث ۳۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: چهار چیز است که هرکدام در خانه‌ای رخنه کرد ویرانش کند و برکت از آن خانه‌ها رود: ۱. خیانت، ۲. دزدی، ۳. شراب و ۴. زنا امالی شیخ صدوق، صفحه ۳۹۸

حدیث ۳۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: گاهی می‌شود که شخص دزد زده که دزد اموالش را برده گناهایش از دزد بیشتر می‌گردد، بخاطر این که او مردم را بدون علت متهم به دزدی می‌کند و به بی‌گناهان تهمت دزدی می‌زند. روضه بحار جلد ۱ صفحه ۱۶۰

حدیث ۳۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: سه صفت است که در هر که باشد به خودش باز می‌گردد: ۱- مکر و حيله کردن با مردم ۲- ظلم و ستم به مردم ۳- پیمان شکنی. نهج الفصاحه، ص ۲۶۸

حدیث ۳۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کس با تکبر و خودخواهی بر روی زمین راه برود زمین و آنچه در زیر آن است و آنچه بر روی آن است او را لعن و نفرین نمایند. ثواب الاعمال، ص ۶۲۷

حدیث ۳۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **الذُّنُوبُ الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعْمَ الْبَغْيُ وَالذُّنُوبُ الَّتِي تَوَرَّثُ النَّبْدَمَ الْقَتْلُ وَالَّتِي تُنَزِّلُ النَّعْمَ الظُّلْمُ وَالَّتِي تَهْتِكُ السُّتُورَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَالَّتِي تَحْبِسُ الرِّزْقَ الزِّنَا وَالَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَالَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ وَتُظْلِمُ الْهَوَاءَ عُقُوقُ الْوَالِدِينَ؛** گناهی که نعمت‌ها را تغییر می‌دهد، تجاوز به حقوق دیگران است. گناهی که پشیمانی می‌آورد، قتل است. گناهی که گرفتاری ایجاد می‌کند، ظلم است. گناهی که آبرو می‌برد، شرابخواری است. گناهی که جلوی روزی را می‌گیرد، زناست. گناهی که مرگ را شتاب می‌بخشد، قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب دعا می‌شود و زندگی را تیره و تار می‌کند، نافرمانی از پدر مادر است. علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۴

حدیث ۳۷۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَبَى اللَّهُ لِصَاحِبِ الْخُلُقِ السَّيِّئِ بِالتَّوْبَةِ. فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ إِذَا تَابَ مِنْ ذَنْبٍ وَقَعَ فِي أَعْظَمِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي تَابَ مِنْهُ؛ خَدَّوْنَا مِنْ آدَمَ بِدِاخْلَاقِ تَوْبَةٍ نَمِي يَذِيرِد. عَرَضَ شَد: اِي رَسُولَ خَدَا، چَرَا؟ فَرَمُودَنَد: چُون هَر گَاه از گَناهي توبه كند در ورطه گَناهي بدتر از آن كه توبه كرده است مي افتند. (بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۹۹، ح ۱۲)**

حدیث ۳۷۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **مَنْ حَبَسَ عَنِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ شَيْئًا مِنْ حَقِّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَرَكَةَ الرِّزْقِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛** هر كس چیزی از حق برادر مسلمان خود را نگه دارد [و به او ندهد]، خداوند، برکت روزی را بر او حرام می کند، مگر آن که توبه کند [و جبران نماید]. (من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۵، ح ۴۹۶۸)

حدیث ۳۷۹

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ طَلَبَ رِضَى النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَّهَ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ؛** کسی که برای جلب رضایت و خوشنودی مردم، موجب خشم و غضب خداوند شود، خداوند او را به مردم وا می گذارد. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲۶)

حدیث ۳۸۰

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **لَا أَفْلَحَ قَوْمٌ اشْتَرَوْا مَرْضَاتِ الْمَخْلُوقِ بِسَخَطِ الْخَالِقِ؛** رستگار نمی شوند مردمی که خشنودی مخلوق را در مقابل غضب خالق خریدند. (تاریخ طبری، ص ۱، ص ۲۳۹)

حدیث ۳۸۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ أَنَّ الذَّنْبَ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْعُجْبِ وَ لَوْلَا ذَلِكَ مَا ابْتُلِيَ مُؤْمِنٌ بِذَنْبٍ أَبَدًا؛** خداوند می دانست که برای شخص مومن گناه از عجب بهتر است و اگر این طور نبود، شخص مومن هیچ وقت آلوده به گناه نمی شد. کافی، ج ۲، ص ۳۱۳

حدیث ۳۸۲

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: **لَيْسَتْ الْعِفَّةُ بِمَا نَعِيَهِ رِزْقًا وَلَا الْحِرْصُ بِجَالِبِ فَضْلًا وَإِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ وَالْجَلَّ مَحْتَمٌ وَاسْتِعْمَالَ الْحِرْصِ طَالِبِ الْمَأْتَمِ؛** نه خودداری از حرام و ناپسند، مانع روزی می شود و نه حرص روزی بیشتر می آورد، که روزی تقسیم شده و اجل حتمی است و حرص به سوی گناه می کشد. (غررالحکم، ج ۵، ص ۲۹۴، ح ۸۴۳۹)

حدیث ۳۸۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَثَلُ الْحَرِيصِ عَلَى الدُّنْيَا مَثَلُ دَوْدَةَ الْقَرَى: كَلَّمَا أزدَادَتْ مِنَ الْقَرَى عَلَى نَفْسِهَا لَفَا كَانَ أَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ حَيْثُ تَمُوتَ غَمًّا؛** حریص به دنیا، همانند کرم ابریشم است که هر چه بیشتر دور خود می تند، خارج شدن از پیله بر او

سخت تر می شود، تا آن که از غصه می میرد. (کافی، ج ۲، ص ۳۱۶، ح ۷)

حدیث ۳۸۴

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ لِلَّهِ عُقُوبَاتٍ فِي الْقُلُوبِ وَالْأَبْدَانِ ضَعْفُكَ فِي الْمَعِيشَةِ وَوَهْنٌ فِي الْعِبَادَةِ وَ مَا ضُرِبَ عَبْدٌ بِعُقُوبِيهِ أَعْظَمَ مِنْ قَسْوَةِ الْقَلْبِ؛** خداوند برای دلها و بدنها کیفرهایی دارد: تنگی در معیشت، سستی در عبادت و به هیچ وجه بنده ای کیفری بزرگتر از قساوت قلب چشاندن نشده است. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۶)

حدیث ۳۸۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ عَنِ النَّاسِ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛** کسی که خشمش را از مردمان باز دارد خداوند نیز در روز قیامت عذابش را از او می کشد. (علیه السلام) فرمودند: **الْكِبْرُ أَنْ تَغْمِصَ النَّاسَ وَتُسْفِهَ الْحَقَّ؛** تکبر، این است که مردم را تحقیر کنی و حق را خوار شماری. (کافی، ج ۲، ص ۳۱۰، ح ۸)

حدیث ۳۸۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِذَا جَاهَرَ الْفَاسِقُ بِفِسْقِهِ فَلَا حُرْمَةَ لَهُ وَلَا غَيْبَةَ؛** هرگاه شخص فاسق و گنهکار آشکارا گناه کند، نه حرمتی دارد و نه غیبتی. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۳، ح ۳۲)

حدیث ۳۸۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ أَحْصَى عَلَى أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ عَيْبًا لِيَعْيِيَهُ بِهِ يَوْمًا مَا كَانَ مِنْ أَهْلِ هَذِهِ الْآيَةِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ؛** هر کس در صدد عیب جویی برادر مؤمنش برآید، تا با آن روزی او را سرزنش کند، مشمول این آیه است: کسانی که دوست دارند، زشتی‌ها در میان مردم با ایمان شیوع پیدا کند، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت خواهد بود و خداوند می داند و شما نمی دانید. (مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۱۰، ح ۱۰۳۷۹)

حدیث ۳۸۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **دِرْهَمٌ رِبَا أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنْبِيَةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛** یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در خانه خدا. نورالثقلین، ج ۱، ص ۲۹۵، ح ۱۱۷۷

حدیث ۳۸۹

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: **الْغَضَبُ عَلَى مَنْ تَمَلَّكَ لَوْمٌ؛** بر زبردستان خشمگین شدن نشانه پستی است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۷۰، ح ۴)

حدیث ۳۹۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **آفَةُ الدِّينِ الْحَسَدُ وَالْعُجْبُ وَالْفَخْرُ؛** آفت دینداری حسد و خودبینی و فخر فروشی است. (جهاد

النفس، ح ۵۴۵)

حدیث ۳۹۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سِتَّةٌ لَا تَكُونُ فِي الْمُؤْمِنِ: الْعُسْرُ وَالنَّكَةُ وَالْحَسَدُ وَاللَّجَاجَةُ وَالْكَذِبُ وَالْبَغْيُ؛ شش (صفت) در مؤمن نیست: سخت گیری، بی خیری، حسادت، لجاجت، دروغ‌گویی و تجاوز. (تحف العقول، ص ۳۷۷)

حدیث ۳۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِلَّهِ دَرُّ الْحَسَدِ مَا أَعَدَّ لَهُ! يَدَا بَصَاحِهِ فَقَتَلَهُ؛ آفرین بر حسادت! چه عدالت پیشه است! پیش از همه صاحب خود را می کشد. (شرح نهج البلاغه، ج ۱، ص ۳۱۶)

حدیث ۳۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: النَّصِيحَةُ مِنَ الْحَاسِدِ مُحَالٌ؛ نصیحت و خیرخواهی از حسود محال است. (خصال، ص ۲۶۹)

حدیث ۳۹۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يَقُولُ إبْلِيسُ لِحُنُودِهِ: أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسِدَ وَالْبَغِيَّ، فَإِنَّهُمَا يَعِدُ لَإِنِ عِنْدَ اللَّهِ الشَّرْكَ؛ شیطان به سپاهیان می گوید: میان مردم حسد و تجاوزگری بیاندازید چون این دو، نزد خدا برابر با شرک است. (کافی، ج ۲، ص ۳۲۷، ح ۲)

حدیث ۳۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحَسَدُ لَا يَجْلِبُ إِلَّا مَضْرَّةً وَغِيظًا يُوهِنُ قَلْبَكَ وَيَمْرِضُ جِسْمَكَ؛ حسادت نتیجه ای جز زیان و ناراحتی که دلت را سست و تنت را بیمار می گرداند به بار نمی آورد. (بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۵۶، ح ۲۹)

حدیث ۳۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحَسَدُ عَيْبٌ فَاضِحٌ وَشُحٌّ فَادِحٌ لَا يَشْفِي صَاحِبَهُ إِلَّا بُلُوغَ آمَالِهِ فَيَمْنُ يَحْسِدُهُ؛ حسادت عیبی رسوا و بخلی سهمگین است و حسود تا به آرزوی خود درباره محسودش نرسد آرام نمی گیرد. (غررالحکم، ج ۲، ص ۱۶۴، ح ۲۲۰۵)

حدیث ۳۹۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ: وَلِلْحَاسِدِ ثَلَاثُ عَلَامَاتٍ: يَغْتَابُ إِذَا غَابَ وَيَتَمَلَّقُ إِذَا شَهِدَ وَيَشْمَتُ بِالْمُصِيبَةِ؛ لقمان به فرزندش گفت: حسود را سه نشانه است: پشت سر غیبت می کند، روبه رو تملق می گوید و از گرفتاری دیگران شاد می شود. (خصال، ص ۱۲۱)

حدیث ۳۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحَقُودُ مُعَيَّبُ النَّفْسِ، مُتَضَاعَفُ لَهُمْ؛ کینه‌توز، روحش در عذاب است و اندوهش دو چندان.

(غررالحکم، ح ۱۹۶۲)

حدیث ۳۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَسُودُ سِرِيعُ الْوَتِيءِ، بَطِيءُ الْعَطْفَةِ؛** حسود زود خشمگین می شود و دیر کینه از دلش می رود. (بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۵۶، ح ۲۹)

حدیث ۴۰۰

از او باز می دارد. (جهاد النفس، ح ۵۳۲)

حدیث ۴۰۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: **الْجَبَّارُونَ أَبَعْدُ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛** دورترین مردم از خداوند عز و جل در روز قیامت سرکشان متکبر هستند. (جهاد النفس، ص ۲۵۴)

حدیث ۴۰۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَا مِنْ رَجُلٍ تَكَبَّرَ أَوْ تَجَبَّرَ إِلَّا لَدَلَّتْهُ يَجِدُهَا فِي نَفْسِهِ؛** هیچ مردی نیست که تکبر بورزد یا خود را بزرگ بشمارد مگر بخاطر ذلتی که در نفس خود می یابد. (جهاد النفس، ح ۵۸۵)

حدیث ۴۰۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ ذَهَبَ يَرَى أَنْ لَهُ عَلَى الْآخِرِ فَضْلًا فَهُوَ مِنَ الْمُسْتَكْبِرِينَ،** (قال حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ): **فَقُلْتُ لَهُ إِنَّمَا يَرَى أَنْ لَهُ عَلَيْهِ فَضْلًا بِالْعَاقِبَةِ إِذَا رَأَاهُ مُرْتَكِبًا لِلْمَعَاصِي،** فقال: **هِيَاهُ هِيَاهُ! فَلَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا أَتَى وَأَنْتَ مَوْقُوفٌ مُحَاسَبٌ** أما تَلَوْتَ قِصَّةَ سَيِّحْرَةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ هر کس خودش را بهتر از دیگران بداند، او از متکبران است. حفص بن غیاث می گوید: عرض کردم: اگر گنهکاری را ببیند و به سبب بی گناهی و پاکدامنی خود، خویشتن را از او بهتر بداند چه؟ فرمودند: هرگز هرگز! چه بسا که او آمرزیده شود اما تو را برای حسابرسی نگه دارند، مگر داستان جادوگران و موسی علیه السلام را نخوانده ای؟ کافی، ج ۸، ص ۱۲۸، ح ۹۸

حدیث ۴۰۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَا مِنْ أَحَدٍ يَتَّبِعُهُ إِلَّا مِنْ ذَلَّةٍ يَجِدُهَا فِي نَفْسِهِ؛** هیچ کس نیست که تکبر ورزد، مگر بر اثر خواری و حقارتی است که در خود می بیند. کافی، ج ۲، ص ۳۱۲، ح ۱۷

حدیث ۴۰۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **أَصُولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَالِاسْتِكْبَارُ وَالْحَسَدُ؛** ریشه های کفر سه چیز است: حرص و بزرگ منشی نمودن و حسد ورزیدن. (جهاد النفس، ح ۵۵۰)

حدیث ۴۰۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: حُرِّمَ الْحَرِيصُ حَصَلَتَيْنِ وَلَزِمَتْهُ حَصَلَتَانِ: حُرِّمَ الْقَنَاعِيَّةَ فَافْتَقَدَ الرَّاحِيَّةَ وَحُرِّمَ الرِّضَا فَافْتَقَدَ الْيَقِينَ؛ حریص از دو خصلت محروم شده و در نتیجه دو خصلت را با خود دارد: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست داده است، از راضی بودن محروم است و در نتیجه یقین را از دست داده است. (غررالحکم، ج ۳، ص ۳۳۰، ح ۴۶۳۴)

حدیث ۴۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَجِبْتُ لِلْمُتَكَبِّرِ الَّذِي كَانَ بِالْمَسِّ نُطْفَةً وَيَكُونُ عَدَا جِيفَةً؛ در شگفتم از شخص متکبر، که دیروز نطفه ای بوده و فردا لاشه ای است. نهج البلاغه، حکمت ۱۲۶

حدیث ۴۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الْكُذْبِ الْمَهَانَةُ فِي الدُّنْيَا وَالْعِيذَابُ فِي الْآخِرَةِ؛ نتیجه دروغ، خواری در دنیا و عذاب در آخرت است. (غررالحکم، ص ۴۶۴۰ - منتخب میزان الحکمه، ص ۴۸۶)

حدیث ۴۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحَسُودُ سَرِيعُ الْوُثْيَةِ، بَطِيءُ الْعَطْفَةِ؛ حسود زود خشمگین می شود و دیر کینه از دلش می رود. (بحارالأنوار، ج ۷۳، ص ۲۵۶، ح ۲۹)

حدیث ۴۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِئْسَ الْقَرِينُ الْعَضْبُ: يُبْدِي الْمَعَائِبَ وَيُدْنِي الشَّرَّ وَيُبَاعِدُ الْخَيْرَ؛ خشم هم نشین بسیار بدی است: عیب ها را آشکار، بدی ها را نزدیک و خوبی ها را دور می کند. (غررالحکم، ج ۳، ص ۲۵۷، ح ۴۴۱۷)

حدیث ۴۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحَسَدُ يُضْنِي الْجَسَدَ؛ حسد، بدن را فرسوده و علیل می کند. (غررالحکم، ح ۹۴۳)

حدیث ۴۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سَبَبُ الْفِتَنِ الْحِقْدُ؛ علت فتنه ها و آشوب ها کینه توزی است. (غررالحکم، ج ۴، ص ۱۲۱، ح ۵۵۲۲)

حدیث ۴۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْغُلُّ يُحْبِطُ الْحَسَنَاتِ؛ کینه، خوبی ها را نابود می کند. (غررالحکم، ج ۱، ص ۱۶۸، ح ۶۴۲۹)

حدیث ۴۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْدُّنْيَا أَصْغَرُ وَأَحْقَرُ وَأَنْزَرُ مِنْ أَنْ تُطَاعَ فِيهَا الْحَقَادُ؛ دنیا کوچک تر و حقیر تر و ناچیز تر از آن است

که در آن از کینه‌ها پیروی شود. (غررالحکم، ج ۲، ص ۵۲، ح ۱۸۰۴)

حدیث ۴۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الطَّمَعُ رِقٌّ مُؤَبَّدٌ؛ طمع ورزی، بردگیِ همیشگی است. (نهج البلاغه، حکمت ۱۸۰)

حدیث ۴۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَكْثَرُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ الْمَطَامِعِ؛ قربانگاه عقلها غالباً در پرتو طمعها است. (محاضرات، ج ۱، ص ۲۵۱)

حدیث ۴۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْحِرْصُ وَالْكِبْرُ وَالْحَسَدُ دَوَاعٍ إِلَى التَّقَحُّمِ فِي الذُّنُوبِ؛ حرص و تکبر و حسادت، انگیزه‌های فرورفتن در گناهانند. (نهج البلاغه، حکمت ۳۷۱)

حدیث ۴۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَعْجَبُ مَا فِي النَّسَانِ قَلْبُهُ وَ لَهُ مَوَارِدُ مِنَ الْحِكْمَةِ وَأَضْدَادُ مِنْ خِلَافِهَا فَإِنْ سَنَحَ لَهُ الرَّجَاءُ أَذَلَّهُ الطَّمَعُ وَ إِنْ هَاجَ بِهِ الطَّمَعُ أَهْلَكَهُ الْحِرْصُ وَ إِنْ مَلَكَهُ الْيَأْسُ قَتَلَهُ السَّفْءُ... فَكُلُّ تَقْصِيرٍ بِهِ مُصْتَرٌ وَ كُلُّ إِفْرَاطٍ بِهِ مُفْسِدٌ؛ شگفت‌ترین عضو انسان قلب اوست و قلب مایه‌هایی از حکمت و ضد حکمت دارد. اگر آرزو به آن دست دهد، طمع خوارش می‌گرداند و اگر طمع در آن سر برکشد، حرص نابودش می‌کند و اگر ناامیدی بر آن مسلط شود، اندوه، او را می‌کشد... هر کوتاهی برایش زیانبار است و هر زیاده روی برایش تباهی‌آفرین. (علل الشرایع، ص ۱۰۹، ح ۷)

حدیث ۴۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَعْظَمُ النَّيَاسِ دُلًّا الطَّمَاعُ الْحَرِيصُ الْمُرِيْبُ؛ ذلیل‌ترین مردم، کسی است که طمعکار، حریص و وسوسه‌گر باشد. (غررالحکم، ج ۲، ص ۲۵۹، ح ۲۵۴۹)

حدیث ۴۲۰

الْحِرْصُ مَوْقِعٌ فِي كَثِيرِ الْعُيُوبِ؛ حرص انسان را به عیب‌های زیادی مبتلا می‌کند. (کافی، ج ۸، ص ۲۴۴، ۳۸۸)

حدیث ۴۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَسْبِعُهُ أَشْيَاءٌ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَسْبِعَةِ أَنْفُسٍ أَقْبَحَ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الذَّرْعِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سُورَعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصِّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكِذْبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطِبَّاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ الْبِئْسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ دَوَى السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت‌تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. (دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳)

حدیث ۴۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْبُخْلَ وَالْجُبْنَ وَالْحِرْصَ غَرَائِزُ شَتَّى يَجْمَعُهَا سُوءُ الظَّنِّ بِاللَّهِ**؛ به درستی که بخل و ترس و حرص، غریزه‌ها و تمایلات متعدد و پراکنده‌ای هستند که سوءظن به خداوند آنها را جمع می‌کند. (کافی، ج ۸، ص ۲۴۳، ح ۳۳۷)

حدیث ۴۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **مَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ فَهُوَ فِي أَعْيُنِ النَّاسِ صَيِّغِيْرٌ وَفِي نَفْسِهِ كَبِيْرٌ** هر که تکبر کند خدا پستش گرداند، او در چشم مردم کوچک است و در خیال خودش بزرگ. کنز العمال ح ۵۷۳۷

حدیث ۴۲۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَلَا- أَخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُنْتَلٍ جَوَاطِئِ مُسْتَكْبِرٍ**؛ آیا شما را از اهل دوزخ آگاه نکنم؟ هر درشتخویِ خشنِ متکبر. الترغیب و الترهیب، ج ۳، ص ۵۶۳، ح ۱۶

حدیث ۴۲۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِذَا ظَهَرَ الزَّيْنُ وَالرِّبَا فِي قَرْيَةٍ فَقَدْ أَحْلَوْا بِأَنْفُسِهِمْ عَذَابَ اللَّهِ**؛ هرگاه زنا و ربا در جایی آشکار شود، مردم آنجا خود را در عذاب خدا افکنده اند. نهج الفصاحه، ح ۲۱۸

حدیث ۴۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **فِي الزَّيْنِ سِتُّ خِصَالٍ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَثَلَاثٌ فِي الْآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبُهَاءِ وَيَعْجَلُ الْفَنَاءَ وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ وَأَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ فَسُوءُ الْحِسَابِ وَسَيِّحُطُ الرَّحْمَنِ وَالْخُلُودُ فِي النَّارِ**؛ زنا، شش پیامد دارد: سه در دنیا و سه در آخرت. سه پیامد دنیایی اش این است که: آبرو را می‌برد، مرگ را شتاب می‌بخشد و روزی را می‌برد و سه پیامد آخرتی اش: سختی حسابرسی، خشم خدای رحمان و ماندگاری در آتش است. خصال، ص ۳۲۱، ح ۳

حدیث ۴۲۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدُ، فَإِنَّهُ يُكُلُّ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَكُلُّ النَّارُ الْحَطَبَ**؛ از حسادت بپرهیزید، زیرا حسد نیکی‌ها را می‌خورد چنان که آتش هیضم را می‌خورد. (جامع الأخبار، ص ۴۵۱)

حدیث ۴۲۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **إِيَّاكُمْ وَالشَّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشَّحِّ** **أَمَرَهُمُ بِالْبُخْلِ فَبَخَلُوا وَأَمَرَهُمُ بِالْقَطِيعَةِ فَقَطَعُوا وَأَمَرَهُمُ بِالْفُجُورِ فَفَجَرُوا**؛ از حرص بپرهیزید که پیشینیان شما در نتیجه حرص هلاک شدند، حرص آنها را به بخل وادار کرد و بخیل شدند. به قطع رحم وادار کرد و قطع رابطه کردند با خویشاوندان. به بدی وادارشان کرد و بدکار شدند. (غررالحکم، ج ۲، ص ۴۶۰، ح ۳۲۹۵)

حدیث ۴۲۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَبْعِيدِكُمْ مَنِّي سَبِّهَا؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: أَلْفَاحِشُ الْمُتَفَحِّشُ الْبُذِيءُ، الْبَخِيلُ، الْمُخْتَالُ، الْحَقُودُ، الْحَسُودُ، الْقَاسِي الْقَلْبُ، الْبُعِيدُ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ يُرْجَى، غَيْرُ الْمَأْمُونِ مِنْ كُلِّ شَرٍّ يُتَّقَى؛ آیا شما را از کم شباهت‌ترینان به خودم آگاه نسازم؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا! فرمودند: زشتگویی بی آبروی بی شرم، بخیل، متکبر، کینه توز، حسود، سنگدل، کسی که هیچ امیدی به خیرش و امانی از شرش نیست. (کافی، ج ۲، ص ۲۹۱، ح ۹)

حدیث ۴۳۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ؛ کسی که در قلبش به اندازه ذره ای کبر و خود بزرگ بینی باشد به بهشت وارد نمی شود. (جهاد النفس، ح ۵۶۹)

حدیث ۴۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلَذُنُوبُ أَلْتَمَى تُعْيِيرُ النَّعَمَ الْبَغْيُ وَالذُّنُوبُ الَّتِي تَوْرَثُ النَّدَمَ الْقَتْلُ وَالَّتِي تُنَزِلُ النَّقَمَ الظُّلْمُ وَالَّتِي تَهْتِكُ السُّتُورَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَالَّتِي تَحْبِسُ الرِّزْقَ الرِّزَا وَالَّتِي تُعْجِلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّجَمِ وَالَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ وَتُظْلِمُ الْهَوَاءَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ؛ گناهی که نعمت‌ها را تغییر می دهد، تجاوز به حقوق دیگران است. گناهی که پشیمانی می آورد، قتل است. گناهی که گرفتاری ایجاد می کند، ظلم است. گناهی که آبرو می برد، شرابخواری است. گناهی که جلوی روزی را می گیرد، زناست. گناهی که مرگ را شتاب می بخشد، قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب دعا می شود و زندگی را تیره و تار می کند، نافرمانی از پدر مادر است. (علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۴)

حدیث ۴۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْحُرِّيَّةُ مُنْزَهَةٌ مِنَ الْغِلِّ وَالْمَكْرِ؛ آزادی از کینه توزی و مکر منزّه است. (غررالحکم، ج ۱، ص ۳۸۵، ح ۱۴۸۵)

حدیث ۴۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ لِكَاذِبٍ أَمَانَةٌ، وَلَا لِفُجُورٍ صَيَانَةٌ؛ دروغگو امانتدار نیست و بدکار، نگهدارنده اسرار. (غررالحکم، ج ۵، ص ۸۵، ح ۷۵۰۶)

حدیث ۴۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَبِي اللَّهِ لِصَاحِبِ الْخُلُقِ السَّيِّئِ بِالتَّوْبَةِ. فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ إِذَا تَابَ مِنْ ذَنْبٍ وَقَعَ فِي أَعْظَمِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي تَابَ مِنْهُ؛ خداوند از آدم بد اخلاق توبه نمی پذیرد. عرض شد: ای رسول خدا، چرا؟ فرمودند: چون هرگاه از گناهی توبه کند در ورطه گناهی بدتر از آن که توبه کرده است می افتد. (بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۹۹، ح ۱۲)

حدیث ۴۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ وَ مَنْ كَبُرَ هَمُّهُ سَقَمَ بَدَنُهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، خودش را عذاب می دهد و هر کس غم و غصه اش زیاد شود، تنش رنجور می گردد. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۰۲)

حدیث ۴۳۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَسَّيْتُ الْخُلُقِ كَثِيرُ الطَّيِّبِ مُنْعَصُ الْعَيْشِ؛ آدم بد اخلاق بسیار خطا می کند و زندگی اش تلخ می شود. (غررالحکم، ح ۱۶۰۴)

حدیث ۴۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ ضَاقَ رِزْقُهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، روزی اش تنگ می شود. (غررالحکم، ح ۸۰۲۳)

حدیث ۴۳۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ الْكَذِبُ مِنْ خَلَائِقِ الْإِسْلَامِ؛ دروغگویی از اخلاق اسلام نیست. (غررالحکم، ج ۵، ص ۷۴، ح ۷۴۶۰)

حدیث ۴۳۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، خودش را شکنجه و آزار می دهد. (کافی، ج ۲، ص ۳۲۱، ح ۴)

حدیث ۴۴۰

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): العبادة مع اكل الحرام كالبناء على الرمل؛ عبادت کردن با حرام خواری، مثل بنا کردن ساختمان بر روی شن است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸).

حدیث ۴۴۱

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ترك الغيبة احب الى الله من عشرة الاف ركعة تطوعا؛ ترك غیبت نزد خداوند از ده هزار ركعت نماز مستحبی محبوبتر است. (قصار الجمل، ج ۲، ص ۱۰۷).

حدیث ۴۴۲

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه؛ هر کس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸).

حدیث ۴۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا يَرْضَى الْحَسُودُ عَمَّنْ يَحْسُدُهُ إِلَّا بِالْمَوْتِ أَوْ بِزَوَالِ النِّعْمَةِ؛ حسود، جز به مرگ یا از بین رفتن نعمت کسی که بر او حسد می‌ورزد، خشنود نمی‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۸۱۲

حدیث ۴۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا تَسْتَبْطِئْ إِجَابَةَ دُعَائِكَ وَ قَدْ سَدَدَتْ طَرِيقَهُ بِالذُّنُوبِ؛ اجابت دعایت را دیر مینداز، وقتی با گناه راه اجابت آن را فرو بسته‌ای. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۳۲۹

حدیث ۴۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَقَلَ إِلَيْكَ نَقْلَ عَنكَ؛ کسی که [از دیگران] برای تو خبر می‌آورد، از تو [برای دیگران] خبر می‌برد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۱۳۳

حدیث ۴۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ يَكْتَسِبُ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ يَصْرِفُهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ؛ هر کس مالی را از حرام به دست آورد، آن را در راه ناشایست خرج می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۸۸۳

حدیث ۴۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ كَافَأَ الْإِحْسَانَ بِالْإِسَاءَةِ فَقَدْ بَرِيَءَ مِنَ الْمَرْوَةِ؛ از مردانگی به دور است آن که نیکی را با بدی جزا می‌دهد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۷۴

حدیث ۴۴۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ ظَلَمَ الْعِبَادَ كَانَ اللَّهُ خَصْمَهُ؛ هر کس به بندگان [خدا] ستم کند، خداوند دشمن اوست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۳۷

حدیث ۴۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ بَخِلَ عَلَى نَفْسِهِ كَانَ عَلَى غَيْرِهِ أَبْخَلَ؛ هر کس بر خود بخیل باشد، بر دیگران بخیل تر است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۲۵

حدیث ۴۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي دَعَتْهُ إِلَيْهَا؛ هر کس بسیار به گناهان بیندیشد، گناهان او را به سوی خود می‌کشانند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۶۱

حدیث ۴۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَطَاعَ هَوَاهُ بَاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاةٍ ؛ هر که از هوس خود پیروی کند ، آخرتش را به دنیایش فروخته است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۳۵۴

حدیث ۴۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عُرِفَ بِالْكَذِبِ لَمْ يُقْبَلْ صِدْقُهُ ؛ کسی که به دروغگویی شناخته شود ، سخن راستش نیز پذیرفته نمی شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۰۱۰

حدیث ۴۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ وَاَفَقَ هَوَاهُ خَالَفَ رُشْدَهُ ؛ هر کس با هوس خود موافقت کند ، با بالندگی خود مخالفت کرده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۹۵۷

حدیث ۴۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَسَاءَ خُلُقَهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ ؛ هر کس خود را بدخو گرداند ، خود را عذاب می دهد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۷۹۸

حدیث ۴۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِيَكُنْ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَيْكَ وَ أْبَعْدُهُمْ مِنْكَ أَطْلَبُهُمْ لِمَعَايِبِ النَّاسِ ؛ باید مبغوض ترین مردم و دورترین آنها از تو کسی باشد که بیش از همه از مردم عیب جویی می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۳۷۸

حدیث ۴۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الْغَضَبِ تُزْرِي بِصَاحِبِهِ وَ تُبَدِي مَعَايِبَهُ ؛ خشم بسیار ، صاحب خشم را خوار و عیب های او را آشکار می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۱۰۷

حدیث ۴۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الْمُرَاحِ تُسْقِطُ الْهَيْبَةَ ؛ شوخی بسیار ، هیبت را از میان می برد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۱۰۱

حدیث ۴۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَيْفَ يَدَّعَى حُبَّ اللَّهِ مَنْ سَكَنَ قَلْبُهُ حُبَّ الدُّنْيَا؟! ؛ چگونه ادعای دوستی خدا می کند، کسی که دوستی دنیا در قلبش جای گرفته است؟! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۰۰۲

حدیث ۴۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَيْفَ يَجِدُ لَمَذَّةَ الْعِبَادَةِ مَنْ لَا يَصُومُ عَنِ الْهَوَىٰ؟! ؛ چگونه لذت عبادت را در می‌یابد، کسی که از هوس باز نمی‌ایستد؟! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۹۸۵

حدیث ۴۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ دَاءٍ يُدَاوَى إِلَّا سُوءَ الْخُلُقِ ؛ هر دردی درمان می‌شود ، جز بد اخلاقی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۸۰

حدیث ۴۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ ذِي رُتْبَةٍ سَاءَتْ بِئْتُهُ مَحْسُودٌ ؛ بر هر بلند مرتبه‌ای حسد می‌برند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۶۲

حدیث ۴۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَدْ تَوَرَّتْ اللَّجَاجِيَةُ مَا لَيْسَ لِلْمَرْءِ إِلَيْهِ حَاجَةٌ ؛ گاه باشد که لجاجت ، آنچه را که آدمی به آن نیاز ندارد ، به بار آورد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۶۸۰

حدیث ۴۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَايَةُ الْخِيَانَةِ خِيَانَةُ الْخِلِّ الْوُدُودِ وَ نَقْضُ الْعُهُودِ ؛ منتهای خیانت ، خیانت کردن به دوست صمیمی و شکستن پیمان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۷۴

حدیث ۴۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَجِبْتُ لِمَنْ يَحْتَمِي الطَّعَامَ لِأُذَيْتِهِ كَيْفَ لَا يَحْتَمِي الذَّنْبَ لِأَلِيمِ عُقُوبَتِهِ ؛ در شگفتم از کسی که از بیم آسیب دیدن ، از غذا دوری می‌گزیند ، چگونه از بیم کیفر دردناک ، از گناه نمی‌پرهیزد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۵۴

حدیث ۴۶۵

عَادَةُ اللَّثَامِ الْمُكَافَاةُ بِالْقَبِيحِ عَنِ الْإِحْسَانِ ؛ خوبی را با زشتی جواب دادن ، عادت فرومایگان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۳۸

حدیث ۴۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ظَلُمَ الْيَتَامَى وَالْأَيَامَى يُنْزَلُ النَّقْمَ وَيَسْلُبُ النَّعْمَ أَهْلَهَا ؛ ستم بر یتیمان و بیوه زنان ، کیفر الهی را فرود می‌آورد و نعمت را از اهل نعمت می‌ستاند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۷۹

حدیث ۴۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **ظَلُمَ الضَّعِيفُ أَفْحَشُ الظُّلْمِ** ؛ ستم کردن بر ناتوان ، زشت‌ترین ستم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۵۴

حدیث ۴۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **طَعَنُ اللِّسَانِ أَمْضُ مِنْ طَعْنِ السِّنَانِ** ؛ زخم زبان ، دردناک‌تر از زخم نیزه است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۰۱۱

حدیث ۴۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **طُوبَى لِمَنْ خَلَا مِنَ الْغِلِّ صَدْرُهُ وَ سَلِمَ مِنَ الْغَيْشِ قَلْبُهُ** ؛ خوشا آن که سینه‌اش از کینه تهی و دلش از ناصافی و خیانت ، پاک است ! غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۹۴۱

حدیث ۴۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يُبَالِي أَنْ يَرَاهُ النَّاسُ مُسِيئًا** ؛ بدترین مردم ، کسی است که پروا نکند از این که مردم او را گناهکار ببینند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۰۲

حدیث ۴۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَقْبَلُ الْعِذْرَ ، وَلَا يُقِيلُ الذَّنْبَ** ؛ بدترین مردم ، کسی است که عذر را نپذیرد و از لغزش در نگذرد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۶۸۵

حدیث ۴۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **سُوءُ الْخُلُقِ نَكْدُ الْعَيْشِ وَ عَذَابُ النَّفْسِ** ؛ بدخویی موجب سختی زندگی و عذاب جان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۶۳۹

حدیث ۴۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **رُبَّ وَاَعِظٍ غَيْرٍ مُرْتَدِعٍ** ؛ بسا واعظی که خود [از گناه] باز نمی‌ایستد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۳۶۱

حدیث ۴۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **رَأْسُ الْجَهْلِ مُعَادَاةُ النَّاسِ** ؛ سرآغاز نادانی ، دشمنی با مردم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۲۴۷

حدیث ۴۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خُلُو الصَّدرِ مِنَ الغَلِّ وَ الحَسَدِ مِنَ سِیِّءِ عَادَةِ العَبْدِ ؛ خالی بودن سینه از کینه و رشک ، از خوش بختی آدمی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۸۳

حدیث ۴۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُبُّ الاِطْرَاءِ وَ المِدْحِ مِنَ اَوْثَقِ فُرْصِ الشَّیْطَانِ ؛ دوست داشتن ستایش دیگران، از مغتنم‌ترین فرصت‌های شیطان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۸۷۷

حدیث ۴۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَهْوِیْنِ الدَّنْبِ اعْظَمُ مِنَ رُكُوبِ الدَّنْبِ ؛ کوچک انگاشتن گناه، از ارتکاب گناه ، بزرگ‌تر است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۹۰

حدیث ۴۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا رَأَيْتَ فِی غَیْرِكَ خُلُقًا دَمِيمًا فَتَجَنَّبْ مِنْ نَفْسِكَ امْثَالَهُ ؛ هرگاه در دیگری خوی نکوهیده‌ای دیدی ، مانند آن را از خودت دور دار. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۹۸

حدیث ۴۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا رَغِبْتَ فِی المَكَارِمِ فَاجْتَنِبِ المَحَارِمَ ؛ اگر خواهان بزرگی‌ها هستی ، از حرام‌ها دوری کن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۰۶۹

حدیث ۴۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ تَنَزَّ هُوَا عَنِ المَعاصِیِ یُحِبِّکُمُ اللهُ ؛ اگر از گناهان پاک شوید ، خداوند شما را دوست می‌دارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۷۵۹

حدیث ۴۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَبْخَلُ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ ؛ بخیل‌ترین مردم، کسی است که از سلام کردن بخل ورزد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۲۰۰

حدیث ۴۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَكْبَرُ العَیْبِ أَنْ تَعِيبَ غَیْرَكَ بِمَا هُوَ فِیكَ ؛ بزرگ‌ترین عیب آن است که بر دیگری عیبی بگیری که در تو نیز هست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۶۷

حدیث ۴۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَكْبَرُ الْكَلْفَةِ تَعْنِيكَ فِيمَا لَا يَعْنِيكَ ؛ بزرگ‌ترین زحمت ، سختی کشیدن در چیزی است که سودی برایت ندارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۶۶

حدیث ۴۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَعْظَمُ الذُّنُوبِ عِنْدَ اللَّهِ ذَنْبُ أَصْرَ عَلَيْهِ عَامِلُهُ ؛ بزرگ‌ترین گناه نزد خداوند ، گناهی است که صاحب گناه بر آن اصرار ورزد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۱۳۱

حدیث ۴۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَسْرَعُ شَيْءٍ عُقُوبَةُ الْيَمِينِ الْفَاجِرَةِ ؛ زودآینده‌ترین کیفر ، کیفر سوگند دروغ است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۰۴۱

حدیث ۴۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَقْبَحُ الْعَدْرِ إِذَاعَةُ الشَّرِّ ؛ زشت‌ترین بی‌وفایی ، فاش کردن راز است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۰۰۵

حدیث ۴۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَشَدُّ الْقُلُوبِ غِلًّا - قَلْبُ الْحَقُودِ ؛ ناصاف‌ترین دل‌ها ، دل کینه‌توز است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۳۲

حدیث ۴۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَسْوَأُ النَّاسِ عَيْشَا الْحُسُودِ ؛ بدترین زندگی را در بین مردم دارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۹۳۱

حدیث ۴۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ أَنْ تَجْعَلَ مَرَكِبَكَ لِسَانَكَ فِي غَيْبِهِ إِخْوَانِكَ أَوْ تَقُولَ مَا يَصِيرُ عَلَيْكَ حُجَّةً وَ فِي الْإِسَاءَةِ إِلَيْكَ عَلَّةً ؛ پرهیز از اینکه زبانت را مَرَكِب غیبت برادرانت کنی ، یا سخنی بگویی که حجت بر تو و بهانه بدی کردن به تو شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۲۴

حدیث ۴۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ وَالنِّفَاقَ فَإِنَّ ذَا الْوَجْهِينِ لَا يَكُونُ وَجِيهاً عِنْدَ اللَّهِ ؛ از دورویی دور باش ، که دورو نزد خداوند آبرویی ندارد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۹۴

حدیث ۴۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِيَّاكَ وَالْمَنْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنَّ الْإِمْتِنَانَ يُكَدِّرُ الْإِحْسَانَ** ؛ بپرهیز از منت گذاشتن در احسان ، که منت گذاری احسان را تیره می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۷۳

حدیث ۴۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِيَّاكَ وَالنَّمِيمَةَ فَإِنَّهَا تَزْرَعُ الضَّغِينَةَ وَتُبْعِدُ عَنِ اللَّهِ وَالنَّيَّاسِ** ؛ بپرهیز از سخن چینی که بذر کینه می افشاند و از خدا و مردم دور می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۶۶۳

حدیث ۴۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِتَّقُوا مَعَاصِيَ الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ** ؛ از گناهان پنهانی بپرهیزید که آن که شاهد است، همو داور است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۵۲۴

حدیث ۴۹۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحِدَّةُ ضَرْبٌ مِنَ الْجُنُونِ لِأَنَّ صَاحِبَهَا يَنْدَمُ فَإِنْ لَمْ يَنْدَمْ فَجُنُونُهُ مُسْتَحَكَمٌ** ؛ تندخویی، گونه‌ای از دیوانگی است ؛ زیرا تندخو پشیمان می شود. اگر پشیمان نشود ، دیوانگی او استوار گشته است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۰۴۰

حدیث ۴۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الذُّنُوبُ الدَّاءُ وَالِدَوَاءُ الْإِسْتِغْفَارُ وَالشِّفَاءُ أَنْ لَا تَعُودَ** ؛ گناه، درد است، آمرزش خواهی داروی آن است و تکرار نکردن ، درمان آن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۸۹۰

حدیث ۴۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَاسِدُ يَرَى أَنْ زَوَالَ النِّعْمَةِ عَمَّنْ يَحْسُدُهُ نِعْمَةٌ عَلَيْهِ** ؛ حسود ، نابودی نعمت کسی را که به او رشک می برد، برای خود نعمتی می داند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۸۳۲

حدیث ۴۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمُرَائِي ظَاهِرُهُ جَمِيلٌ وَبَاطِنُهُ عَلِيلٌ** ؛ ریاکار، ظاهرش زیباست و باطنش بیمار . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۷۷

حدیث ۴۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعَصْبُ يُفْسِدُ الْأَبَابَ وَيُبْعِدُ مِنَ الصَّوَابِ** ؛ خشم ، عقل ها را فاسد و از راه درست، دور می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۳۵۶

حدیث ۴۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعِشُّ مِنْ أَخْلَاقِ اللَّئَامِ** ؛ ناراستی کردن [با مردم] از خصلت‌های فرومایگان است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۲۹۹

حدیث ۵۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **السَّامِعُ لِلْغِيْبَةِ كَالْمُعْتَابِ** ؛ شنونده غیبت ، مانند غیبت کننده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۷۱

حدیث ۵۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْكِبْرُ مَصِيْدَةٌ إِبْلِيسَ الْعُظْمَى** ؛ خودبزرگ بینی ، دام بزرگ ابلیس است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۳۲

حدیث ۵۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْحَسُوْدُ لَا يَسُوْدُ** ؛ حسود ، سروری نمی یابد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۱۷

حدیث ۵۰۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْغَيْبَةُ آيَةُ الْمُنَافِقِ** ؛ غیبت کردن ، نشانه انسان دوروست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۹

حدیث ۵۰۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْمَرْءُ يُفْسِدُ الْإِحْسَانَ** ؛ مَنّت گذاشتن ، عمل نیک را تباه می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۸۴

حدیث ۵۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْعُجْبُ رَأْسُ الْحَمَاقَةِ** ؛ خودپسندی ، سرآغاز کم خردی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۴۸

حدیث ۵۰۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنْ أَعْظَمِ السَّقَاوَةِ الْقَسَاوَةُ** ؛ سخت‌دلی از بزرگ‌ترین بدبختی‌هاست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۷۶

حدیث ۵۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : **أَفْهُ الْجَمَالِ الْخِيَلَاءُ** ؛ آفت زیبایی غرور است . بحار الأنوار : ۳ / ۵۹ / ۷۷

حدیث ۵۰۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **ظَلُمَ الْأَجِيرَ أَجْرَهُ مِنَ الْكِبَائِرِ**؛ کم دادن مزد مزدبَر (کارگر) از گناهان بزرگ است . بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۱۷۰ / ۲۷

حدیث ۵۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ اسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ حَقَّرَهُ لِفَقْرِهِ أَوْ قِلَّةِ ذَاتِ يَدِهِ ، شَهَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَفْضَحُهُ**؛ هر کس مرد یا زن مؤمنی را به سبب تهیدستی یا اندک بودن مال و داراییش خوار شمارد یا تحقیر کند، خداوند متعال در روز قیامت او را (بدین کار زشتش) شهره و سپس رسوایش سازد. بحار الأنوار: ۷۲ / ۴۴ / ۵۲

حدیث ۵۱۰

امام صادق علیه السلام: **الْيَمِينُ الصَّبْرُ الْكَاذِبَةُ تُورِثُ الْعَقَبَ الْفَقْرَ**؛ سوگند اجباری دروغ برای بازماندگان فقر به بار می آورد . بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۲۰۹ / ۱۹

حدیث ۵۱۱

امام صادق علیه السلام: **مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ كَاذِبٌ فَفَدَّرَ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ**؛ هر که سوگندی خورد و بداند که دروغ می گوید به جنگ خدا رفته است . ثواب الأعمال: ۱ / ۲۶۹

حدیث ۵۱۲

امام باقر علیه السلام می فرماید: **فِي كِتَابِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ثَلَاثُ خِصَالٍ لَا يَمُوتُ صَاحِبُهَا حَتَّى يَرَى وَبِالْهَنْنِ: الْبَغْيُ ، وَقَطِيعَةُ الرَّحِمِ ، وَالْيَمِينُ الْكَاذِبَةُ**؛ در کتاب امیر المؤمنین علیه السلام آمده است: سه گناه است که صاحب آنها در همین دنیا کيفرش را ببیند: ستم، بریدن پیوند خویشاوندی و سوگند دروغ. أمالی المفید: ۸ / ۹۸

حدیث ۵۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ - وَقِيلَ: عَلَى الْمَاءِ**؛ عبادت کردن با وجود حرام خواری مانند ساختن بنایی است بر روی شن و به قولی: بر روی آب . عدّه الداعی: ۱۴۱

حدیث ۵۱۴

امام باقر علیه السلام: **إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا أَصَابَ مَالًا مِنْ حَرَامٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَيْجٌ وَلَا عُمْرَةٌ وَلَا صَلَاةٌ رَجِمَ حَتَّى أَنْهُ يَفْسِدُ فِيهِ الْمَرْجُ**؛ هرگاه انسان مالی از حرام به دست آورد نه حجی از او پذیرفته شود، نه عمره‌ای و نه صله رحمی و حتی در ازدواج و زناشویی او تأثیر سوء می گذارد. أمالی الطوسی: ۶۸۰ / ۱۴۴۷

حدیث ۵۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **لَا يَحْتَكِرُ إِلَّا الْخَوَّانُونَ**؛ جز خیانتکاران احتکار نمی کنند. کنز العمال: ۹۷۳۸

حدیث ۵۱۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: **مِنْ طَبَائِعِ الْأَعْمَارِ إِتْعَابُ النَّفُوسِ فِي الْأَخْتِكَارِ؛** به رنج افکندن خود برای احتکار از خصلتهای ابلهان است. غرر الحکم: ۹۳۴۹

حدیث ۵۱۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: **الْأَخْتِكَارُ شِيمَةُ الْفُجَّارِ؛** احتکار خوی نابکاران است. غرر الحکم: ۶۰۷

حدیث ۵۱۸

امام علی علیه السلام: **فِي مَا كَتَبَهُ لِلْأَشْتَرِ حِينَ وُلَّاهُ مِصْرَ: وَاعْلَمَ مَعَ ذَلِكَ أَنَّ فِي كَثِيرٍ مِنْهُمْ التَّجَارَ وَذَوِيَ الصَّنَاعَاتِ ضَيْقًا فَاحِشًا، وَشُحًا قَبِيحًا، وَاخْتِكَارًا لِلْمَنَافِعِ، وَتَحَكُّمًا فِي الْبِيَاعَاتِ، وَذَلِكَ بَابُ مَضَرَّةٍ لِلْعَامَّةِ، وَعَيْبٌ عَلَى الْوُلَّاءِ، فَاَمْنَعُ مِنَ الْاِخْتِكَارِ؛** فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَنَعَ مِنْهُ؛ - در فرمان زمامداری مصر به مالک اشتر-: با این همه، بدان که بسیاری از آنان - تجار و صاحبان صنعت - در داد و ستد بیش از اندازه سختگیرند و بخل ورزی ناپسندی دارند و به منظور سود بیشتر کالا- را احتکار می کنند و به دلخواه نرخ گران می بندند و این کار برای توده مردم زیانبار و برای حکمرانان عیب و ننگ است. بنابراین، از احتکار جلوگیری کن؛ زیرا که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از آن منع فرموده است. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ و منتخب میزان الحکمة: ۱۶۰

حدیث ۵۱۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **الْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ؛** محتکر از رحمت خدا به دور است. بحار الأنوار: ۶۲ / ۲۹۲

حدیث ۵۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الْمُحْتَكِرُ فِي سُوقِنَا كَالْمُلْجِدِ فِي كِتَابِ اللَّهِ؛** کسی که در بازار ما دست به احتکار زند به منزله کسی است که کتاب خدا را انکار کند. کنز العمال: ۹۷۱۷

حدیث ۵۲۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **يُحْسَرُ الْحَكَارُونَ وَقَتْلُهُ الْأَنْفُسِ إِلَى جَهَنَّمَ فِي دَرَجَةٍ؛** محتکران و آدم کشان در جهنم هم ردیف و هم درجه اند. کنز العمال: ۹۷۳۹

حدیث ۵۲۲

امام علی علیه السلام: **الْحِرْصُ لَا يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ، وَلَكِنْ يُدِلُّ الْقَدْرَ؛** آزمندی، روزی را زیاد نمی کند بلکه قدر و منزلت را خوار می سازد. غرر الحکم: ۱۸۷۷

حدیث ۵۲۳

امام علی علیه السلام: الْحِرْصُ عَنَاءٌ مُؤَبَّدٌ؛ آزمندی، رنجی جاویدان است. غرر الحکم: ۹۸۲

حدیث ۵۲۴

امام علی علیه السلام: الْحِرْصُ يُزْرِي بِالْمُرُوءَةِ؛ آزمندی جوانمردی را لکه‌دار می‌کند. غرر الحکم: ۱۱۰۷

حدیث ۵۲۵

امام علی علیه السلام: الْحِرْصُ مَطِيئَةُ التَّعَبِ؛ آزمندی مَرکب رنج است. غرر الحکم: ۲۸۰

حدیث ۵۲۶

امام علی علیه السلام: وَقَدْ سُئِلَ: أَيُّ ذُلٍّ أَذَلُّ: الْحِرْصُ عَلَى الدُّنْيَا؛ در پاسخ به این پرسش که کدام خواری بدتر است؟ (فرمودند):
آزمندی به دنیا. أمالی الصدوق: ۴ / ۳۲۲

حدیث ۵۲۷

امام علی علیه السلام: الْحَرِيصُ فَقِيرٌ وَلَوْ مَلَكَ الدُّنْيَا بَحْرِ ذَافِيرِهَا؛ آزمند نیازمند است اگر چه مالک همه دنیا باشد. غرر الحکم:
۱۷۵۳

حدیث ۵۲۸

امام حسین علیه السلام: لَيْسَتْ الْعِفَّةُ بِمَانِعَةٍ رِزْقًا، وَلَا الْحِرْصُ بِجَالِبٍ فَضْلًا، وَإِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ وَالْأَجَلَ مَحْتَمٌ، وَاسْتِعْمَالَ الْحِرْصِ طَالِبُ الْمِائِثِ؛ نه عفت مانع روزی می‌شود و نه حرص، روزی بیشتر می‌آورد؛ زیرا روزی تقسیم شده و اجل حتمی است و حرص زدن طلب گناه است. أعلام الدین: ۴۲۸

حدیث ۵۲۹

امام علی علیه السلام: الْحِرْصُ لَا يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ، وَلَكِنْ يُذِلُّ الْقَدْرَ؛ آزمندی روزی را زیاد نمی‌کند، بلکه قدر و منزلت را خوار می‌سازد. غرر الحکم: ۱۸۷۷

حدیث ۵۳۰

امام باقر علیه السلام: مَثَلُ الْحَرِيصِ عَلَى الدُّنْيَا مَثَلُ دُودَةِ الْقَرِّ: كُلَّمَا أَزْدَادَتْ مِنَ الْقَرِّ عَلَى نَفْسِهَا لَفًا كَانَ أَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ، حَتَّى تَمُوتَ غَمًّا؛ حکایت کسی که به دنیا حریص است، حکایت کرم ابریشم است هرچه بیشتر ابریشم بر خود می‌تند، با بیرون آمدن از پیله بیشتر فاصله می‌گیرد تا آن که سرانجام دق مرگ می‌شود. الکافی: ۷ / ۳۱۶ / ۲

حدیث ۵۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اعْلَمْ يَا عَلِيُّ، أَنَّ الْجُبْنَ وَالْبُخْلَ وَالْحِرْصَ غَرِيزَةٌ وَاحِدَةٌ، يَجْمَعُهَا سُوءُ الظَّنِّ؛ ای علی! بدان که

ترسویی و بخل و آزمندی یک سرشتند و ریشه آنها بدگمانی (به خدا) است. علل الشرائع: ۱ / ۵۵۹

حدیث ۵۳۲

امام علی علیه السلام: عَلِيُّ الشَّكِّ وَقَلْبُهُ الثَّقَةُ بِاللَّهِ ، مَبْنَى الْحِرْصِ وَالشَّحِّ ؛ بِنَايِ آزْمَنْدِي وَبِخْلِ شَدِيدٍ بِرِ شَكِّ وَ كَمِ اعْتِمَادِي بِه خُدا اسْتَوَار اسْت . غرر الحکم : ۶۱۹۵

حدیث ۵۳۳

امام علی علیه السلام: شِدَّةُ الْحِرْصِ مِنْ قُوَّةِ الشَّرِّ وَ ضَعْفِ الدِّينِ ؛ آزْمَنْدِي زِيَادِ نَاشِي از نِيروِي سِيروِي نَاطِرِي وَ سَسْتِي دِينِ اسْت . غرر الحکم : ۵۷۷۲

حدیث ۵۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ غَشَّ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ نَزَعَ اللَّهُ عَنْهُ بَرَكَهَ رِزْقِهِ ، وَأَفْسَدَ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ ، وَوَكَّلَهُ إِلَى نَفْسِهِ ؛ هَرِ كِه بِه برادر مسلمان خود دغلكاری روا دارد ، خداوند برکت را از روزی او بگیرد و زندگیش را بر وی تباه گرداند و او را به خودش واگذارد . بحار الأنوار : ۳۰ / ۳۶۵ / ۷۶

حدیث ۵۳۵

امام رضا علیه السلام: لَا يَجْتَمِعُ الْمَالُ إِلَّا بِخِصَالٍ خَمْسٍ: بِبُخْلِ شَدِيدٍ ، وَأَمَلٍ طَوِيلٍ ، وَحِرْصٍ غَالِبٍ ، وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ ، وَإِثَارِ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ؛ مال و ثروت جمع نشود ، مگر با داشتن پنج خصلت: بخل شدید ، آرزوی دراز ، حرص چیره (بر جان) ، رسیدگی نکردن به خویشان و ترجیح دنیا بر آخرت . الخصال : ۲۹ / ۲۸۲

حدیث ۵۳۶

امام علی علیه السلام: لَا- وَزَرَ أَعْظَمُ مِنْ وَزَرَ غَنِيٍّ مَنَعَ الْمُحْتَاجَ ؛ گناهی، بزرگتر از گناه ثروتمندی نیست که نیازمند را از حَقِّش محروم کرده باشد . غرر الحکم : ۱۰۷۳۸

حدیث ۵۳۷

امام صادق علیه السلام: دِرْهَمُ رَبَا أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنِيَةً بِمَدَاتٍ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ ؛ يَكُ دِرْهَمُ رَبَا ، نَزْدَ خُداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در (کعبه) خانه محترم خدا . نور الثقلین: ۱ / ۲۹۵ / ۱۱۷۷

حدیث ۵۳۸

امام صادق علیه السلام: أَكَلُ الرِّبَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَخَبَّطَهُ الشَّيْطَانُ ؛ رَبَا خُوار از دُنْيا نرود، تا آن که شیطان دیوانه اش کند . تفسیر العیاشی : ۱ / ۱۵۲ / ۵۰۳

حدیث ۵۳۹

امام باقر علیه السلام: أَحَبُّ الْمَكَاسِبِ ، كَسْبُ الرِّبَا؛ پلیدترین کسب‌ها ، رباست . الکافی : ۵ / ۱۴۷ / ۱۲

حدیث ۵۴۰

أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى قَوْمٍ بَطُونُهُمْ كَالْبُيُوتِ فِيهَا الْحَيَاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بَطُونِهِمْ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرَيْلُ ؟ قَالَ : هَؤُلَاءِ أَكَلَهُ الرِّبَا؛ شبی که به معراج رفتم ، بر مردمی گذشتم که شکمهایشان چون خانه‌ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکمهایشان دیده می‌شد. پرسیدم : ای جبرئیل! اینها کیستند ؟ گفت : اینان ربا خوارانند . کنز العمال : ۳۱۸۵۷

حدیث ۵۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَعَنَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكَلَّهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيهِ؛ خداوند عز و جل ربا خوار و ربا دهنده و کاتب و گواهان آن را لعنت کرده است . أمالی الصدوق : ۱ / ۳۴۶

حدیث ۵۴۲

امام علی علیه السلام : اعْتِيَادُ الْكِذْبِ يُورِثُ الْفَقْرَ؛ اعتیاد به دروغگویی ، فقر می‌آورد . بحار الأنوار : ۷۲ / ۲۶۱ / ۳۶

حدیث ۵۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْكِذْبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ؛ دروغ ، روزی را کم می‌کند . الترغیب والترهیب : ۳ / ۵۹۶ / ۲۹

حدیث ۵۴۴

امام باقر علیه السلام : إِنَّ الْعَبْدَ لَيَذْنِبُ الذَّنْبَ فَيُرَوَى عَنْهُ الرِّزْقُ؛ بنده گناه می‌کند و به سبب آن روزی از او گرفته می‌شود . الکافی : ۲ / ۲۷۰ / ۸

حدیث ۵۴۵

امام صادق علیه السلام : كَثْرَةُ السُّحْتِ يَمْحَقُ الرِّزْقَ؛ حرامخواری زیاد ، روزی را از بین می‌برد . تحف العقول : ۳۷۲

حدیث ۵۴۶

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيُبْغِضُ الْمُتَّفِقَ سَلْمَتَهُ بِالْإِيمَانِ؛ خداوند تبارک و تعالی از کسی که با قسم و سوگند خوردن کالای خود را به فروش رساند، نفرت دارد . أمالی الصدوق : ۶ / ۳۹۰

حدیث ۵۴۷

قال الصادق - عليه السلام - : ان الرجل يذنب الذنب فيحرم صلاة الليل و ان العمل السيئ اسرع في صاحبه من السكين في اللحم؛ شخصی که به عصیان روی می‌آورد، از خواندن نماز شب محروم می‌شود، زیرا اثر کار بد در انسان ، از اثر کارد تیز بر گوشت ، سریع تر است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ح ۱۱۰۴۶۷).

حدیث ۵۴۸

قال الصادق - علیه السلام - : ان الرجل لیکذب لیکذب فیحرم بها عن صلوة اللیل؛ چه بسا مردی با گفتن دروغی ، از فیض نماز محروم می شود. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۴۶).

حدیث ۵۴۹

قال الباقر - علیه السلام - : جاء الرجل الی امیر المؤمنین - علیه السلام - فقال : یا امیر المؤمنین انی قد حرمت الصلوة باللیل فقال امیر المؤمنین : انت رجل قد قیدتک ذنوبک؛ مردی نزد امیر المؤمنین (علیه السلام) آمد و گفت: من از نماز شب محروم شده ام، امام علی (علیه السلام) فرمودند: گناهانت تو را گرفتار نموده است . (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۱۲۷).

حدیث ۵۵۰

قال الصادق - علیه السلام - : ان الرجل یدنب فیحرم صلوة اللیل؛ هر آینه انسان مرتکب گناهی می شود و در نتیجه راه، از نماز شب محروم می گردد. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۲۲).

حدیث ۵۵۱

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من شرب الخمر لم تقبل له صلاة اربعین لیلة فان عاد فاربعین لیلة من یوم شربها فان مات فی تلك الاربعین لیلة من غیر توبه سقاه الله یوم القیامة من طینة خبال ؛ کسی که شراب می نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شب و اگر بدون ((توبه)) در این اوقات بمیرد، خداوند متعال وی را از خاک فاسد سیراب خواهد ساخت . (تفسیر القمی ، ج ۱، ص ۱۸۱)

حدیث ۵۵۲

عن الباقر - علیه السلام - : ما عصی الله بشیء اشد من شرب المسکر ان احدهم یدع الصلاة الفریضة و یشب علی امه و ابنته و اخته و هو لا یعقل ؛ گناهی بدتر از شرب خمر، نیست و شرابخوار، در حال مستی ، نماز واجب را رها و با مادر و خواهر و دخترش همبستر می شود؛ زیرا او در آن حال اندیشه خود را از دست داده است . (وسائل الشیعه ، ج ۱۷، ص ۲۵۰)

حدیث ۵۵۳

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم یقبل الله صلاته و لا صیامه اربعین یوما الا ان یتوب له صاحبه - من اغتاب فی شهر رمضان لم یوجر علی صیامه ؛ کسی که غیبت شخص روزه داری نماید خداوند متعال نماز و روزه وی را تا چهل روز مورد پسند قرار نمی دهد، مگر آن که غیبت شونده از وی راضی شود. (و افزود:) کسی که در ماه رمضان غیبت کند از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد. (جامع الاخبار صدوق ، فصل الغیبة)

حدیث ۵۵۴

قال الباقر - علیه السلام - : من شرب الخمر فسکر منها لم یقبل الله صلاته اربعین یوما فان ترک الصلاة فی هذه الايام ضوعف علیه

العذاب لترك الصلاة؛ کسی که شراب بنوشد و مست شود، تا چهل روز، نماز او قبول نیست؛ پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند، عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است. (ثواب الاعمال، ص ۵۵۱)

حدیث ۵۵۵

قال الصادق - عليه السلام - : ان الرجل ليكذب الكذب فيحرم بها صلاة الليل؛ همانا مردی دروغ می گوید، پس به خاطر آن دروغگویی از نماز شب محروم می شود. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۲)

حدیث ۵۵۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه؛ هر کس که غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۵۵۷

قال الصادق - عليه السلام - : لا تقبل صلوة شارب الخمر اربعين يوما الا ان يتوب؛ نماز شرابخوار تا چهل روز مقبول نخواهد شد، مگر این که توبه کند. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۱۷. میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۸) - ۴۳۱ - انجام نماز برای خودنمایی

حدیث ۵۵۸

عن النبي - صلى الله عليه وآله - قال : يا علي! شارب الخمر لا يقبل - عز و جل - صلاته اربعين يوما فان مات في الاربعين مات كافرا؛ ای علی! نماز آدم شرابخوار تا چهل روز پذیرفته نیست و اگر در ظرف چهل روز بمیرد، کافر از دنیا رفته است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۷)

حدیث ۵۵۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اكل لقمة حرام لم يقبل له صلوة اربعين ليلة و لم تستجب له دعوة اربعين صباحا؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد. (دارالسلام نوری، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۵۶۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من اغتاب مسلما او مسلمة لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليلة الا ان يغفر له صاحبه؛ هر کس غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

حدیث ۵۶۱

امام صادق علیه السلام : إن الرجل ليكذب الكذب فيحرم بها صلاة الليل؛ آدمی، دروغی می گوید و به سبب آن از نماز شب

محروم می‌شود. علل الشرائع: ۳۶۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۰

حدیث ۵۶۲

امام علی علیه السلام: ما جَفَّتِ الدُّمُوعُ إِلَّا لِقَسْوَةِ الْقُلُوبِ، وما قَسَّتِ الْقُلُوبُ إِلَّا لِكَثْرَةِ الذُّنُوبِ؛ چشمها نخشکید مگر بر اثر سخت دلی و دلها سخت نشد مگر به سبب گناه زیاد. بحار الأنوار: ۷۳ / ۳۵۴ / ۶۰ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۵۶۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: يَقُولُ إبْلِيسُ لِجُنُودِهِ: أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسِيْدَ وَالْبَغْيَ، فَإِنَّهُمَا يَعِدُ لَإِنِ عِنْدَ اللَّهِ الشِّرْكَ؛ شیطان به سپاهیانش می‌گوید: میان مردم حسد و تجاوزگری بیاندازید چون این دو، نزد خدا برابر با شرک است. کافی، ج ۲، ص ۳۲۷، ح ۲

حدیث ۵۶۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: اَصُولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَالِاسْتِكْبَارُ وَالْحَسِيْدُ؛ ریشه های کفر سه چیز است: حرص و بزرگی منشی نمودن و حسد ورزیدن. (جهاد النفس، ح ۵۵۰)

حدیث ۵۶۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِيَّاكُمْ أَنْ يَحْسَدَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِنَّ الْكُفْرَ أَصْلُهُ الْحَسَدُ؛ از حسد ورزی به یکدیگر پرهیزید، زیرا ریشه کفر، حسد است. (تحف العقول، ص ۳۱۵)

حدیث ۵۶۶

امام علی علیه السلام فرمودند: يَكْتَسِبُ الْكَاذِبُ بِكَذِبِهِ ثَلَاثًا: سَيَحْطُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَاسْتِهَانَةُ النَّاسِ بِهِ وَمَقْتُ الْمَلَائِكَةِ لَهُ؛ دروغگو با دروغگویی خود سه چیز بدست می‌آورد: خشم خدا را نسبت به خود، نگاه تحقیرآمیز مردم را نسبت به خود و دشمنی فرشتگان را نسبت به خود. غررالحکم ۶/۴۸۰/۱۱۰۳۹

حدیث ۵۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: الْكَذِبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ؛ دروغ، روزی را کم می‌کند. الترغیب و الترهیب ۳/۵۹۶/۲۹

حدیث ۵۶۸

امام علی علیه السلام فرمودند: لَيْسَ الْكَذِبُ مِنْ خَلَائِقِ الْإِسْلَامِ؛ دروغگویی از اخلاق اسلام نیست. غررالحکم، ج ۵، ص ۷۴، ص ۷۴۶۰

حدیث ۵۶۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: پلیدترین کسبها، کسب ریاست. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۵، ص ۱۴۷

حدیث ۵۷۰

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: سه خصلت است که دارنده‌اش نمی‌میرد تا عاقبت شوم آن را ببیند: ستمکاری، از خویشان بریدن، و قسم دروغ که نبرد با خداست. کافی، ج ۷۵، ص ۱۷۴

حدیث ۵۷۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند، دشنام گوی بی‌آبرو را دشمن دارد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

حدیث ۵۷۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: غیبت آن است که درباره برادرت چیزی را بگویی که خداوند بر او پوشیده و مستور داشته است. و بهتان آن است که عیبی را که در برادرت نیست، به او ببندی. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۸

حدیث ۵۷۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: از سستی و بی‌قراری بپرهیز، که این دو، کلید هر بدی می‌باشند، کسی که سستی کند، حقی را ادا نکند، و کسی که بی‌قرار شود، بر حق صبر نکند بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۵۷۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: خشم، کلید هر بدی است. (بحارالانوار/۳۷۳/۷۸)

حدیث ۵۷۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همه‌ی پلیدی‌ها در یک خانه نهاده شده و کلید آن دروغ قرار داده شده است. (بحارالانوار/۳۷۸/۷۵)

حدیث ۵۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: یطبع المؤمن علی کلّ خلق لیس الخیانه و الکذب؛ مؤمن هر خوئی تواند داشت مگر خیانت و دروغ گوئی. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: و آیّ داء أدوی من البخل؛ و چه مرضی از بخل بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: النَّظْرَه سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهْمِ ابْلِیسَ؛ نگاه بد تیری زهر آگین از تیرهای شیطان

است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المقیم علی الزنا کعابد وثن؛ آن که بر زنا اصرار ورزد، چون بت پرست است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذى مسلماً فقد أذانی و من أذانی فقد أذى الله؛ هر که مسلمانی را آزار کند مرا آزار کرده و هر که مرا آزار کند خدا را آزار کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذى المسلمین فی طرقهم وجبت علیه لعنتهم؛ هر که مسلمانان را در راهایشان آزار کند لعنت وی بر ایشان واجب است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ضرب مملوکه ظالماً أفید منه یوم القیامه؛ هر که مملوک خویش را به ستم بزند روز قیامت از او تقاص کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ضارَّ ضارَّ الله به و من شاقَّ شاقَّ الله علیه؛ هر که زیان به کسان رساند خدا زیانش رساند و هر که سختگیری کند خدا با وی سخت گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سعی بالناس فهو بغير رشده أو فیه شیء منه؛ هر که بد مردم گوید از عقل به دور است یا خللی در او هست. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ زَنَى زَنَى بِهِ؛ هر که زنا کند با کسان وی زنا کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زنی أو شرب الخمر نزع الله منه الإیمان كما یخلع الإنسان القمیص من رأسه؛ هر که زنا کند یا شراب بنوشد خدا ایمان از او بکند همچنان که انسان پیراهن از سر خویش بیرون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من احتکر علی المسلمین طعامهم ضربه الله بالجذام؛ هر که خوراک مسلمانان را احتکار کند خدا به خوره مبتلایش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أذنب و هو یضحک دخل النار و هو یبکی؛ هر که گناه کند و خندان باشد وارد جهنم شود و گریان باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أعان علی خصومه بظلم لم یزل فی سخط الله حتی ینزع؛ هر که به وسیله ستمی بر خصومتی کمک کند پیوسته مورد خشم خدا باشد تا دست بردارد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من غشنا فلیس متیا، المکر و الخداع فی النار؛ هر که با ما نادرستی کند از ما نیست مکر و خدعه در جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من کان له و جهان فی الدنیا کان له یوم القیامه لسانان من نار؛ هر که در دنیا دو رو باشد روز قیامت دو زبان از آتش دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قطع رحماً أو حلف علی یمین فاجره رأی و باله قبل أن یموت؛ هر که از خویشاوند ببرد یا قسم دروغ خورد پیش از آن که بمیرد وبال آن ببیند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من هجر أخاه سنه فهو کسفک دمه؛ هر که یک سال از برادر خویش قهر کند چنان است که خون وی را ریخته است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من یمعل سوءاً یجز به فی الدنیا؛ هر که عمل بد کند در دنیا سزای آن ببیند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من لا یرحم لا یرحم و من لا یغفر لا یغفر له؛ هر که رحم نکند رحمتش نکنند و هر که نیامرزد او را نیامرزدند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من حسن إسلام المرء ترکہ مالا یعنیه؛ کسی که فضول نباشد، اسلامش نکو باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من فرق بین والده و ولدها فرق الله بینہ و بین أحبته یوم القیمه؛ هر که میان مادر و فرزندی تفرقه اندازد خدا روز قیامت میان او و دوستانش جدائی افکند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من کان ذا اللسانین فی الدنیا جعل له یوم القیامه لسانان من النار؛ هر که در دنیا دو زبان باشد برای وی روز قیامت دو زبان از آتش نهند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ملعون من سب أباه، ملعون من سب أمه؛ هر که به پدر خویش ناسزا گوید ملعون است و هر که به مادر خویش ناسزا گوید ملعون است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ملعون من ضار مؤمنا أو مکر به؛ هر که به مؤمنی زیان رساند یا با او حيله کند ملعون است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما محق الإسلام محق الشح شیء؛ هیچ چیز مسلمانی را چون بخل پایمال نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ضل قوم بعد هدی كانوا علیه إلا أوتوا الجدل؛ هیچ قومی پس از هدایت به ضلال نیفتاد مگر آن که به جدل خو گرفت. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما برّ أباه من شدّ إليه الطرف بالغضب؛ هر که نگاه خشمگین سوی پدر خویش افکند از فضیلت نیکی با وی بی نصیب است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحد أكثر من الرّبا إلّا كان عاقبه أمره إلى قلّه؛ هر که ربا فراوان خورد سر انجام او به فقر انجامد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ینبغی لذی الوجهین أن یكون أمینا عند الله؛ دو رو نزد خدا مورد اعتماد نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یدخل الجنّه سیئ الملکة؛ بدخوی به بهشت نمی رود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یدخل الجنّه حبّ و لا- بخیل؛ حيله گر و بخیل به بهشت نمی روند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحتکر إلّا خاطی؛ جز خطاکار احتکار نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یبغی علی الناس إلّا ولد بغی و إلّا من فیه عرق منه؛ بر مردم ستم نکند جز فرزند زنا کار یا کسی که رگی از زنا کار دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تشربوا الخمر فإنّها مفتاح کلّ شرّ؛ شراب منوشید که کلید همه بدی هاست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تجتمع خصلتان فی مؤمن: البخل و الکذب؛ دو صفت در مؤمن فراهم نشود بخل و دروغ. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من خلق المؤمن الملق؛ تملق از اخلاق مؤمن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من أخلاق المؤمن التملق و لا الحسد إلاً فی طلب العلم؛ تملق و حسد بر مؤمن روا نیست مگر در طلب علم. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس أسرع عقوبه من بغی؛ عقوبتی از عقوبت ظلم سریع تر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۵

لیس المؤمن بالطعان و لا اللعان و لا الفاحش و لا البذیء؛ مؤمن طعنه زن و لعنت گر و بد گو و بد زبان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان الفحش خلقاً لكان شرَّ خلق الله؛ اگر بد و ناسزا مخلوقی بود، بدترین مخلوق خدا بود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن يزال العبد فی فسحه من دینه ما لم یسرب الخمر و إذا شربها خرق الله عنه ستره و كان الشیطان ولیه و سمعه و بصره یسوقه إلی کلّ شرّ و یصرفه عن کلّ خیر؛ بنده تا شراب ننوشد عرصه دین بر او گشاده باشد و چون بنوشد پرده خدا از او بدرد و شیطان یار و گوش و چشم او شود و او را بسوی بدی ها براند و از نیکیها منصرف کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله الرّبا و آكله و كاتبه و شاهده و هم یعلمون؛ خدا ربا و رباخوار را با نویسنده و شاهد معامله ربا اگر واقفند لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله الرّاشی و المرتشی و الّذی یمشی بینهما؛ خدا رشوه ده و رشوه گیر را با آنکه میان آنها واسطه می شود لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لعنه الله علی الزّاشی و المرتشی؛ لعنت خدا بر رشوه ده و رشوه گیر باد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لأن یزنی الرّجل بعشره نسوه خیر له من أن یزنی بامرأه جاره، و لأن یسرق الرّجل من عشره أبیات أیسر له من أن یسرق من بیت جاره؛ این که مرد باده زن زنا کند گناه آن کمتر است تا با زن همسایه خویش زنا کند و این که مرد از ده خانه دزدی کند برای وی آسان است تا از خانه همسایه خویش بدزدد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الکذب یسوّد الوجه و النمیمه عذاب القبر؛ دروغ مایه روسیاهی است و سخن چینی موجب عذاب قبر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الکبر من بطر الحقّ و غمط النّاس؛ تکبر نتیجه بی اعتنایی به حق و تحقیر مردم است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کلّ موز فی التّار؛ هر آزارگری در جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کلّ المسلم علی المسلم حرام: ماله و عرضه و دمه، حسب امرئ من الشّرّ أن یحقّر أخاه المسلم؛ همه چیز مسلمان، از مال و آبرو و خونش بر مسلمان حرام است، برای مرد همین شربس که برادر مسلمان خویش را تحقیر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کلّ خلّه یطبع علیها المؤمن إلّا الخیانه و الکذب؛ مؤمن هر صفتی تواند داشت مگر خیانت و دروغ. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کفی بالرّجل إثما أن یكون بذیا فاحشا بخيلا؛ گناه مرد همین بس که بدزبان و بدکار و بخیل باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قسم من الله تعالی لا یدخل الجنه بخیل؛ قسم خداست که بخیلی وارد بهشت نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغیبه ذکرک أخاک بما یکره؛ غیبت آن است که برادر خود را به چیزی که دوست ندارد، یاد کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغلّ و الحسد یأکلان الحسنات كما تأکل النار الحطب؛ کینه و حسد اعمال خوب را می خورد چنان که آتش هیزم را می خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغضب من الشیطان و الشیطان خلق من التّار و الماء یطفی التّار فإذا غضب أحدکم فلیغتسل؛ خشم از شیطان است و شیطان از آتش است و آب آتش را خاموش می کند، وقتی یکی از شما خشمگین شود، غسل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الظلمه و أعوانهم فی التّار؛ ستم گران و یارانسان در جهنمند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الظلم ظلمات یوم القیمه؛ ستم مایه تاریکی روز قیامت است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الطّمع یدهب الحکمه من قلوب العلماء؛ طمع، حکمت از دل دانشوران ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیام جنّه ما لم یخرقها بکذب أو غیبه؛ روزه سپری است مادام که آن را به دروغ یا غیبت ندرد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشّهوه الخفیّه و الرّیاء شرک؛ جاه طلبی و ریا شرک است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ مَا فِي الرَّجُلِ شَحَّ هَالِعٍ وَ جِبْنٌ خَالِعٍ؛ بدترین صفت مرد بخل مفرط و ترس شدید است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشَّحِيحُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ؛ بخیل به بهشت در نیاید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شارب الخمر كعابد وثن؛ شراب خوار مانند بت پرست است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سوء الخلق يفسد العمل كما يفسد الخلّ العسل؛ بدخوئی عمل را به فساد آرد چنان که سرکه عسل را فاسد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سوء الخلق شؤم و شرار کم أسوؤکم خلقاً؛ بدخوئی شوم است و بدترین شما بدخوترین شماست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ستّهُ أَسْئَاءُ تَحْبِطُ الْأَعْمَالَ: الإِشْتِغَالُ بِعُيُوبِ الْخَلْقِ، وَ قَسْوَةُ الْقَلْبِ، وَ حُبُّ الدُّنْيَا، وَ قَلَّةُ الْحَيَاءِ، وَ طَوْلُ الْأَمَلِ، وَ ظَالِمٌ لَّا يَنْتَهِي؛ شش چیز است که اعمال خوب را نابود میکند، اشتغال به عیب خلائق، سنگدلی و دنیاپرستی و بی شرمی و درازی آرزو و ستم گری که بس نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الزّنا يورث الفقر؛ زنا مایه فقر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الزّانی بحلیله جاره لا ينظر الله إليه يوم القيامة و لا يزكّيه و يقول له: ادخل النار مع الدّاخلین؛ آن که با زن همسایه خود زنا کند روز قیامت خدا به او ننگرد و او را پاک نکند و بدو گوید با جهنمیان بجهنم برو. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زنا اللسان الکلام؛ زناى زبان، سخن بیجاست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زنا العینین النظر؛ زناى چشمان نگاه نارواست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذو الوجهین فی الدنیا یأتی یوم القیامه و له وجهان من نار؛ هر که در دنیا دورو باشد روز قیامت بیاید و دو رو از آتش داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: درهم ربا یا کله الرجل - و هو یعلم - أشدّ عند الله من ستّه و ثلاثین زنیه؛ یک درهم ربا که انسان دانسته گیرد در نظر خدا بدتر از سی و شش زناست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخیانه تجرّ الفقر؛ خیانت مایه فقر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخمر جماع الآثام؛ شراب، مجموعه گناهان است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخمر أمّ الفواحش و أكبر الكبائر من شربها وقع علی أمّه و خالته و عمّته؛ شراب مادر بدیهاست و از همه گناهان بزرگ، بزرگتر است هر که آن را بنوشد باک ندارد که با مادر و خاله و عمه خود زنا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخمر أمّ الخبائث فمن شربها لم تقبل صلاته أربعین یوماً فإن مات و هی فی بطنه مات میتة جاهلیه؛ شراب مادر ناپاکیهاست، هر که بنوشد چهل روز نمازش پذیرفته نشود و اگر بمیرد و شراب در شکم او باشد چنان است که در دوران جاهلیت مرده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس یعیّل الله لصاحبها - العقوبه: البغی و الغدر و عقوق الوالدین و قطیعه الرّحم و معروف لا - یشکر؛ پنج چیز است که خدا مرتکب آن را زود کیفر می دهد: ستم و خیانت و بد رفتاری با پدر و مادر و

بریدن از خویشاوندان و حق شناسی. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس هنّ من قواصم الظّهر: عقوق الوالدین و المرأه یأتمنها زوجها تخونه و الإمام یطیعه النّاس و یعصى اللّهُ و رجل وعد عن نفسه خیرا فأخلف و اعتراض المرء فی أنساب النّاس؛ پنج چیز کمر شکن است، بد رفتاری با پدر و مادر و زنی که شوهرش بدو اطمینان دارد ولی بدو خیانت کند و پیشوائی که مردم او را اطاعت کنند ولی او خدا را اطاعت نکند و مردی که وعده دهد و تخلف کند و بد گوئی شخص در باره نسب مردم. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس لیس لهنّ کفّاره: الشّرك باللّهِ و قتل النّفس بغير حقّ و بهت المؤمن و الفرار من الزّحف و یمین صابره یقتطع بها مالا بغير حقّ؛ پنج گناهست که محوشدنی نیست، شریک قرار دادن برای خدا و کشتن کسان بناحق و بهتان زدن به مؤمن و فرار از جنگ و قسم ناحق که به وسیله آن مال کسان را ببرند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن: البخل و سوء الخلق؛ دو صفت است که در مؤمن جمع نشود بخل و بد خوئی. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحسد یأکل الحسنات كما تأکل النّار الحطب و الصّیّدقه تطفی ۱ الخبیثه كما یطفی ۱ الماء النّار؛ حسد کارهای نیک را می خورد چنان که آتش هیزم را می خورد و صدقه گناه را نابود می کند چنان که آب آتش را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جعلت الذّنوب کلّها فی بیت و جعل مفتاحها فی شرب الخمر؛ همه گناهان را در خانه ای نهاده و کلید آن را در شراب خواری قرار داده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فیها فهو منافق و إن صام و صلّى و حجّ و اعتمر و قال: إني مسلم من إذا حدّث کذب و إذا وعد أخلف و إذا ائتمن خان؛ سه چیز است که در هر که هست منافق است اگر چه روزه دارد و نماز گزارد و حج و عمره کند و گوید من مسلمانم: آن که وقتی سخن گوید دروغ گوید و وقتی وعده کند تخلف ورزد و وقتی امانت گیرد خیانت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من فعلهنّ فقد أجرم: من عقد لواء فی غیر حقّ أو عتق والدیه أو مشی مع ظالم لینصره؛ سه کار است که هر کس بکند خطا کار است: هر کس پرچمی جز در راه حق برافرازد، یا با پدر و مادر بدی کند، یا با ستمگری راه سپرد تا او را یاری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینفع معهنّ عمل، الشّرك بالله و عقوق الوالدین و الفرار من الزّحف؛ سه گناه است که با وجود آن هیچ کار نیکی سودمند نیست شریک قرار دادن برای خدا و ناخشنودی پدر و مادر و فرار از جنگ. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینظر الله إلیهم یوم القیامه و لا یزکیهم و لهم عذاب ألیم: أشمط زان و عائل مستکبر و رجل جعل الله بضاعته لا یشتری إلاّ بیمنه و لا یبیع إلاّ بیمنه؛ سه کسند که در روز رستاخیز خدا به سوی آنها نمی نگرد و پاکشان نمی کند و عذابی دردناک دارند: پیر زنا کار و فقیر متکبر و مردی که خدا را سرمایه خود کرده چیزی نخرد مگر با قسم و چیزی نفروشد مگر با قسم. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینظر الله إلیهم غدا: شیخ زان و رجل اتّخذ الإیمان بضاعه یحلف من کلّ حقّ و باطل و فقیر مختال یزهو؛ سه کسند که روز رستاخیز خدا به سوی آنها نمی نگرد: پیر زنا کار و مردی که قسم را سرمایه خود قرار داده در حق و باطل قسم می خورد و فقیر متکبر و مغرور. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یدخلون الجنّه: مدمن الخمر و قاطع الرّحم و مصدّق بالسیّحر؛ سه کسند که داخل بهشت نشوند: شراب خوار و آن که از خویشان ببرد و آن که جادو را تصدیق کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه قد حرّم الله علیهم الجنّه مدمن الخمر و العاقّ و الدیوث الذی یقرّ فی أهله الخبث؛ سه کسند که خداوند بهشت را بر آنها حرام کرده است: شراب خوار و آن که پدر و مادر از او ناراضی نباشند و دیوث که بی ناموسی را در خانواده خود ندیده گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّسویف شعار الشّیطان یلقیه فی قلوب المؤمنین؛ اهمال شعار شیطانست که آن را در دل مؤمنان افکند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: البذاء شؤم و سوء الملكة لؤم؛ بدزبانی مایه شئامت است و بد سیرتی سرچشمه لئامت. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: البخیل من ذکرت عنده فلم یصلّ علیّ؛ بخیل آن است که مرا پیش او یاد کنند و بر من صلوات نفرستند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: البادی بالسّلام بری ء من الکبر؛ آن که سلام آغاز می کند از تکبر بر کنار است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الآخذ و المعطی سواء فی الرّبا؛ آن که ربا می دهد و آن که می گیرد در گناه برابرند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ایما رجل تدین دینا و هو مجمع أن لا یوفیه إیاه لقی الله سارقا؛ هر کس قرضی بگیرد و در خاطر داشته باشد که آن را نپردازد مانند دزدان محشور شود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أیّ داء أدوی من البخل؛ هیچ دردی بدتر از بخل نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ الصّیفا الزّلال الذی لا تثبت علیه أقدام العلماء الطّمع. طمع سنگ لغزانی است که پای دانشمندان بر آن استوار نمی ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ السّموات السّبع و الأرضین السّبع و الجبال لیلعن الشّیخ الزّانی و إنّ فروج الزّناه لیؤذی أهل الثّمار تنن ریحها؛ هفت آسمان و هفت زمین و کوه ها پیر زنا کار را لعنت می کنند و تعفن عورت زناکار جهنمیان را اذیت می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الزَّناه یأتون تشتعل وجوههم نارا؛ روز قیامت چهره زناکاران از آتش مشتعل است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الحسد لیأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب؛ حسد نیکی ها را می خورد چنان که آتش هیزم را می خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ ابن آدم لحریص علی ما منع؛ آدمیزاد بر چیزی که از آن منع شده سخت حریص است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أبخل النَّاس من بخل بالسیلام و أعجز النَّاس من عجز عن الدّعاء؛ بخیل ترین مردم آن کس است که از سلام دادن بخل ورزد و ناتوان ترین مردم کسی است که از دعا ناتوان باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبرک بأهل النار؟ کلّ جعظریّ جوّاظ مستکبر جماع منوع؛ می خواهی تو را از اهل جهنم خبر دهم؟ هر کس که خود پسند و خود خواه و متکبر و حریص و بخیل باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكبر الكبائر سوء الظنّ بالله؛ بدترین گناهان بزرگ بدگمانی به خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكبر الكبائر الإشراك بالله و قتل النفس و عقوق الوالدین و شهادة الزور؛ بزرگترین گناهان بزرگ شرک به خدا و قتل نفس و بد رفتاری با پدر و مادر و شهادت دروغ است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقلّ النَّاس لذه الحسود. لذت حسود از همه کس کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقلّ النَّاس راحه البخیل؛ آسایش بخیل از همه کس کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفقر النَّاسِ الطَّامِعُ؛ طمع کار از همه مردم فقیرتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغنى النَّاسِ من لم یکن للحرص أسیرا؛ بی نیازتر از همه مردم کسی است که در بند آز نباشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الظلم ذراع من الأرض ينتقصه المرء من حق أخیه لیست حصاه أخذها إلّا طَوْقها یوم القیامه؛ بزرگترین ستمها آن است که مردی یک ذراع زمین از حق برادر خویش بگیرد، هر ریگی که بدین طریق در تصرف او در آید روز رستاخیز در گردن او طوقی می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشتدَّ غضب الله علی من ظلم من لا یجد ناصرًا غیر الله؛ آن کس که بر بی نوائی که بجز خدا پناهی ندارد ستم می کند خشم خدا نسبت به او بسیار سخت است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۸

لی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحریص الذی یطلب المکسبه من غیر حلّها؛ حریص آن است که سود به نامشروع جوید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنه حرام علی کلّ فاحش أن یدخلها؛ دخول بهشت بر مردم بدزبان، حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشتدَّ غضب الله علی الزّناه؛ خشم خدا نسبت به زناکاران بسیار سخت است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربع لا یدخل بیتا واحده منها إلا خرب و لم یعمر بالبرکه: الخیانه و السیرقه و شرب الخمر و الزّنا؛ چهار چیز است که هر یک از آنها در خانه ای در آید خراب شود و به برکت آباد نگردد، خیانت و دزدی و شرابخواری و زنا. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربع حقّ علی الله تعالی أن لا یدخلهم الجنّه و لا یذیقهم نعیمها: مدمن خمر و آکل الزّبا و آکل مال الیتیم بغير حقّ و العاقّ لوالدیه؛ چهار کس را خداوند به بهشت درنیارد و از نعیم آن نچشانند، شرابخوار و رباخوار و آن کس که مال یتیم بناحق خورد و آن کس که پدر و مادر از او ناخشنود باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربعه یبغضهم الله تعالی: البیاع الحلاف و الفقیر المختال و الشّیخ الزّانی و الإمام الجائر؛ چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا کار و پیشوای ستمگر. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا لم تستحی فاصنع ما شئت؛ وقتی حیا نداری هر کار می خواهی بکن. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا ظهر الزّنا و الزّبا فی قریه فقد أحلّوا بانفسهم عذاب الله؛ وقتی زنا کاری و ربا خواری در دهکده ای آشکار شود، مردم آن عذاب خدا را بخود خریده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا تطیبت المرأه لغير زوجها فإتّما هو نار و سنا؛ وقتی زنی برای کسی جز شوهر خود بوی خوش بکار برد، مایه آتش و عار است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا استعطرت المرأه فمرّت علی القوم لیجدوا ریحها فهی زانیه؛ اگر زنی خود را معطر کند و بر مردمی بگذرد که بوی او را دریابند، زناکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخشى ما خشیت علی أمتی کبر البطن و مداومه النّوم و الكسل و ضعف الیقین؛ بر امت خویش، بیشتر از هر چیز، از شکم پرستی و پر خوابی و بیکارگی و بی ایمانی بیمناکم. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخاف علی أمتی من بعدی ثلاثا: ضلاله الأهواء و اتّباع الشّهوات فی البطون و الفروج و الغفله بعد المعرفه؛ پس از خودم بر امتم از سه چیز بیم دارم، گمراهی هوسها و پیروی خواهشهای شکمها و فرجهها و غفلت

پس از معرفت. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احتکار الطَّعامِ بِمَكَّةَ إِحَادٍ؛ احتکار خوردنی ها در مکه کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجتنبوا التَّكْبِرَ فَإِنَّ الْعَبْدَ لَا يَزَالُ يَتَكَبَّرُ حَتَّى يَقُولَ اللَّهُ تَعَالَى أَكْتَبُوا عَبْدِي هَذَا فِي الْجَبَّارِينَ؛ از تکبر پرهیزید زیرا بنده همین که به تکبر خو گرفت خداوند می گوید این بنده را در شمار گردن کشان بشمار آرید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجتنبوا الخمر فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ؛ از شراب بگریزید که کلید همه بدیهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلُكُمْ وَحَمَلَهُمْ عَلَيَّ أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ؛ از بخل پرهیزید زیرا که بخل پیشینیان را هلاک کرد و آنها را وادار کرد که به خون یکدیگر دست بیالایند و محارم خویش را حلال شمارند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أتَدْرُونَ مَا الْعِضَّةُ؟.. نَقَلَ الْحَدِيثَ مِنْ بَعْضِ النَّاسِ إِلَى بَعْضٍ لِيُفْسِدُوا بَيْنَهُمْ؛ آیا می دانید سخن چینی چیست؟ سخن چینی آن است که سخنی را از کسان پیش دیگران نقل کنند و میان آنها را بهم بزنند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللَّهِ الْأَلْدَّ الْحَصْمُ؛ منفورترین مردان در پیش خدا مرد لجوج و ستیزه جوست. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ، إِذَا حَيَّدَتْ كَذِبًا وَإِذَا وَعَدَتْ أَخْلَفَ وَإِذَا اتَّخَذَ خَانَ؛ نشان منافق سه چیز است، سخن به دروغ گوید، از وعده تخلف کند و در امانت خیانت نماید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفَةُ السَّجَاعَةِ الْبَغْيُ وَ آفَةُ الْحَسَبِ الْإِفْتِخَارُ وَ آفَةُ السَّمَاخَةِ الْمَنُّ وَ آفَةُ الْجَمَالِ الْخِيَلَاءُ وَ آفَةُ الْحَدِيثِ الْكَذِبُ وَ آفَةُ الْعِلْمِ التَّسْيَانُ وَ آفَةُ الْحِلْمِ السَّفَهُ وَ آفَةُ الْجُودِ السَّرْفُ وَ آفَةُ الدِّينِ الْهَوَى؛ سرکشی آفت شجاعت است، تفاخر آفت شرافت است، منت آفت سماحت است، خود پسندی آفت جمال است، دروغ آفت سخن است فراموشی آفت دانش است، سفاهت آفت بردباری است، اسراف آفت بخشش است، هوس آفت دین است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: شرک در میان مردم از جنبش مورچه بر روپوش سیاه در شب تار نهان تر است. (تحف العقول/۵۱۷)

حدیث ۲۰۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همه‌ی پلیدی‌ها در یک خانه نهاده شده و کلید آن دروغ قرار داده شده است. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۸)

حدیث ۲۱۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: فرزند خردسالی که به پدر گستاخی کند، چون بزرگ شد عاق و ناسپاس او گردد. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۲۱۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: بئس العبد عبد یكون ذا وجهین و ذا لسانین ، یطری أخواه شاهدا ، و یأكله غائبا ، إن أعطی حسده ، و إن ابتلی خانه؛ چه بد است آن بنده خدا که دورو و دو زبان است . در حضور برادرش او را می ستاید ، و در غیاب او بد گوئیش می کند . اگر عطایی به برادرش رسد حسد برد ، و اگر گرفتار گردد او را وانهد . تحف العقول ، ص ۵۱۸

حدیث ۲۱۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: أقل الناس راحةً الحقود؛ کم آسایشترین مردم کینه ورز است . تحف العقول ، ص ۵۱۹

حدیث ۲۱۳

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: حسد، نابودکننده‌ی خوبی‌هاست. (مسند الامام الهادی (ع)/۳۰۲)

حدیث ۲۱۴

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: از نشانه‌های غرور نسبت به خدا آن است که بنده، استمرار و اصرار بر گناه داشته باشد و در همان حال، آرزومند بخشایش الهی باشد. (حیاه الامام علی الهادی (ع)/۱۶۴)

حدیث ۷۱۵

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: طمع، سرشتی ناپسند است. (بحار الانوار/۱۹۹/۶۹)

حدیث ۷۱۶

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: خودپسندی بازدارنده‌ی از طلب علم و فراخوانده‌ی به سوی پستی و نادانی است. (بحار الانوار/۱۹۹/۷۲)

حدیث ۷۱۷

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: ستیزه‌جویی و جدال لفظی، دوستی دیرین را تباه می‌سازد. (بحار الانوار/۳۷۰/۷۸)

حدیث ۷۱۸

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: سرزنش و تندی کردن، کلید دشواری‌های سنگین است. (بحار الانوار/۳۶۹/۷۵)

حدیث ۷۱۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: خشم بر زیردستان، از پستی است. (مسند الامام الهادی (ع)/۳۰۴)

حدیث ۷۲۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: بخل، نکوهیده‌ترین خوی‌هاست. (مسند الامام الهادی (ع)/۳۰۲)

حدیث ۷۲۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: الحسد ماحق الحسنات؛ حسد نیکوییها را نابود سازد. مسند الامام الهادی، ص ۳۰۲

حدیث ۷۲۲

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: الهزل فکاهة السفهاء و صناعة الجهال؛ مسخرگی، تفریح سفیهان و کار جاهلان است. مسند الامام الهادی، ص ۳۰۴

حدیث ۷۲۳

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: المراء یفسد الصداقة القديمة و یحلل العقدة الوثيقة، و أقل ما فیہ أن تكون فیہ المغالبة، و المغالبة أس أسباب القطیعة؛ جدال، دوستی قدیمی را تباه می‌کند و پیوند محکم را می‌گسلد و کمترین چیزی که در آن است کوشش برای غلبه بر دیگری است، که آن هم ریشه علت‌های جدایی می‌باشد. مسند الامام الهادی، ص ۳۰۴

حدیث ۷۲۴

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: خداوند، دشنام گوی بی آبرو را دشمن دارد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

حدیث ۷۲۵

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: پلیدترین کسبها، کسب ریاست. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۵، ص ۱۴۷

حدیث ۷۲۶

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: خداوند از بخیلی که با اصرار گدایی کند (انتظار بخشش از دیگران داشته باشد) بیزار است. (بحارالانوار/۱۴۰/۷۵)

حدیث ۷۲۷

امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هلاکت و نابودی دین و ایمان هر شخص در سه چیز است: تکبر، حرص، حسد. تکبر سبب نابودی دین و ایمان شخص می باشد و به وسیله تکبر شیطان - با آن همه عبادت ملعون گردید. حرص و طمع دشمن شخصیت انسان است، همان طوری که حضرت آدم - علیه السلام - به وسیله آن از بهشت خارج شد. حسد سبب همه خلاف ها و زشتی ها است و به همان جهت قایل برادر خود هابیل را به قتل رساند. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۵۷۷

حدیث ۷۲۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : السُّكْرُ أَرْبَعُ السُّكْرَاتِ: سُّكْرُ الشَّرَابِ، وَسُّكْرُ الْمَالِ، وَسُّكْرُ النَّوْمِ، وَسُّكْرُ الْمُلْكِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: مستی در چهار چیز است: مستی از شراب (و خمر)، مستی مال و ثروت، مستی خواب، مستی ریاست و مقام. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۴۲، ح ۱۸

حدیث ۷۲۹

قال الإمام علی - علیه السلام - : إِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ دَلِيلٌ عَلَى ضَعْفِ عَقْلِهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: فخر کردن انسان به خودش، نشانه کم عقلی او می باشد. الکافی، ج ۱، ص ۲۷

حدیث ۷۳۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَصَابَ مِنْ إِمْرَأَةٍ نَظْرَةً حَرَامًا، مَلَأَ اللَّهُ عَيْنَيْهِ نَارًا؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس نگاه حرامی به زن نامحرمی بیفکند، خداوند چشم های او را پر از آتش می گرداند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۷۰، ح ۱۶۶۸۵

حدیث ۷۳۱

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: من شرب الخمر فسکر منها لم يقبل الله صلاته اربعين يوما فان ترك الصلاة في هذه الايام ضوعف عليه العذاب لترك الصلاة؛ کسی که شراب بنوشد و مست شود، تا چهل روز نماز او قبول نیست، پس اگر نمازی را در این

روزها ترک کند عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است. (ثواب الاعمال، ص ۵۵۱)

حدیث ۷۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من اکل لقمه حرام لم تقبل له صلوة اربعین ليله و لم تستجب له دعوة اربعین صباحا؛ کسی که لقمه حرام بخورد، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد. (دارالسلام نوری، ج ۴، ص ۲۱۳)

حدیث ۷۳۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: هر کس در صدد عیب جویی برادر مؤمنش برآید، تا با آن روزی او را سرزنش کند، مشمول این آیه است: کسانی که دوست دارند، زشتی‌ها در میان مردم با ایمان شیوع پیدا کند، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت خواهد بود و خداوند می داند و شما نمی دانید. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۱۰، ح ۱۰۳۷۹.

حدیث ۷۳۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: از بزرگ‌ترین جادو، سخن چینی است؛ زیرا با سخن چینی، میان دوستان جدایی می افتد، دوستان یکدل با هم دشمن می شوند، به واسطه آن خون‌ها ریخته می شود، خانه‌ها ویران می گردد و پرده‌ها دریده می شود. سخن چین، بدترین کسی است که روی زمین راه می رود. بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۱، ح ۱۴.

حدیث ۷۳۵

إِذَا تَهَّمَتِ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ إِثْمًا الْإِيمَانُ مِنْ قَلْبِهِ كَمَا يَثْمُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ؛ هر گاه مؤمن به برادر [دینی] خود تهمت بزند، ایمان در قلب او از میان می رود، همچنان که نمک در آب، ذوب می شود. کافی، ج ۲، ص ۳۶۱، ح ۱.

حدیث ۷۳۶

امام علی علیه السلام می فرماید: بِنَسِ الْقَرِينِ الْغَضَبِ: يُبْدِي الْمَعَائِبَ وَيُدْنِي الشَّرَّ وَيُبَاعِدُ الْخَيْرَ؛ خشم، بدترین همراه است: عیب‌ها را آشکار، بدی‌ها را نزدیک و خوبی‌ها را دور می کند. غرر الحکم، ح ۴۴۱۷.

حدیث ۷۳۷

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ اسْتَبَدَّ بِرَأْيِهِ هَلَمَكَ وَمَنْ شَاوَرَ الرَّجَالَ شَارَكَهَا فِي عُقُولِهَا؛ هر کس خودرأی باشد، هلاک می شود و هر کس با افراد صاحب نظر مشورت کند، در عقل آنان شریک می شود. نهج البلاغه، قصار ۱۶۱.

حدیث ۷۳۸

امام سجاد علیه السلام می فرماید: وَالذُّنُوبُ الَّتِي تُنَزَّلُ النَّقْمَ عَصِيَانُ الْعَارِفِ بِالْبُغْيِ وَالتَّطَاوُلُ عَلَى النَّاسِ وَالِاسْتِهْزَاءُ بِهِمْ وَالسُّخْرِيَّةُ مِنْهُمْ؛ گناهانی که باعث نزول عذاب می شوند، عبارت‌اند از: ستم کردن شخص از روی آگاهی، تجاوز به حقوق مردم، و دست

انداختن و مسخره کردن آنان. معانی الاخبار، ص ۲۷۰.

حدیث ۷۳۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **الذَّنْبُ شَوْمٌ عَلَى غَيْرِ فَاعِلِهِ اِنْ عَيَّرَهُ اِبْنِي بِهٍ وَاِنْ اَعْتَابَهُ اُثْمٌ وَاِنْ رَضِيَ بِهٍ شَارَكَهُ**؛ گناه برای غیر گناهکار نیز شوم است، اگر گناهکار را سرزنش کند به آن مبتلا می شود، اگر از او غیبت کند گناهکار شود و اگر به گناه او راضی باشد، شریک وی است. نهج الفصاحه، ح ۱۶۲۳.

حدیث ۷۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: آیا شما را از کم شباهت ترینان به خودم آگاه نسازم؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا! فرمودند: **زشتگوی بی آبروی بی شرم، بخیل، متکبر، کینه توز، حسود، سنگدل، کسی که هیچ امیدی به خیرش و امانی از شرش نیست.** کافی، ج ۲، ص ۲۹۱، ح ۹.

حدیث ۷۴۱

امام علی علیه السلام: **لَا يَشْتَطِيعُ اَنْ يَتَّقِيَ اللّٰهَ مَنْ حَاصَمَ**؛ هر کس ستیزه جوست، قدرت تقوای الهی را ندارد. نهج البلاغه، حکمت ۲۹۸.

حدیث ۷۴۲

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم: **ثَلَاثٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ فَهِيَ رَاجِعَةٌ عَلٰى صَاحِبِهَا: الْبُغْيُ وَالْمَكْرُ وَالنَّكَتُ**؛ سه چیز است که در هر کس باشد [آثارش] به خود او بر می گردد: ستم کردن، فریب دادن و پیمان شکنی. نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۱.

حدیث ۷۴۳

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: در نامه‌ی رسول خدا [چنین] یافتیم: هرگاه پس از من زنا فاش شود، مرگ ناگهانی بسیار گردد. (من لایحضره الفقیه ج ۱ ص ۵۲۴ ح ۱۴۸۸)

حدیث ۷۴۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هرگاه پنج چیز در میان شما فاش شود، پنج چیز به شما راه یابد: هرگاه زنا در میان شما فاش شود، زلزله رخ دهد. (وسائل الشیعه ج ۹ ص ۲۶ ح ۱۱۴۳۱)

حدیث ۷۴۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هرگاه امت من ربا خورند، زلزله رخ دهد. (کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۸۰ ح ۳۸۷۳۱)

حدیث ۷۴۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از [وقوع] غرق [یا دفن] شدن و مسخ و زلزله چاره ای نیست! عرض کردند: ای رسول خدا! آیا در این امت؟ فرمودند: آری، هنگامی که زنان خوانندگی کنند، و زنا را حلال شمارند، و ربا خورند، و شکار در حرم را حلال گردانند، و لباس ابریشم پوشند، و مردان به مردان و زنان به زنان بسنده کنند (یعنی: هم جنس بازی کنند). (مستدرک الوسائل: ج ۶ ص ۱۸۸ ح ۶۷۳۷)

حدیث ۷۴۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ الْإِخْتِلَافَ وَالتَّنَازُعَ وَالتَّشْبِطَ مِنْ أَمْرِ الْعَجْزِ وَالضَّعْفِ وَهُوَ مِمَّا لَا يُجِبُّهُ اللَّهُ وَلَا يُعْطَى عَلَيْهِ النَّصِيرَ وَالظَّفَرَ؛ اختلاف و کشمکش و پشت هم اندازی، از ناتوانی و سستی است و خداوند نه آن را دوست دارد و نه با آن یاری و پیروزی می دهد. بحار الأنوار، ج ۲۰، ص ۱۲۶، ح ۵۰.

حدیث ۷۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الْرَاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ؛ رشوه دهنده و رشوه گیرنده در آتشند. کنز العمال، ح ۱۵۰۷۷.

حدیث ۷۴۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ كَانَ مُتَّبِعًا لِعُيُوبِ النَّاسِ عَمِيًّا لِمَعَايِبِهِ؛ بدترین مردم کسی است که در پی عیوب مردم باشد و عیوب خود را نبیند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۶، ح ۵۷۳۹.

حدیث ۷۵۰

شَرُّ النَّاسِ مَنْ يَغُشُّ النَّاسَ؛ بدترین مردم کسی است که دیگران را فریب می دهد. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۶۴، ح ۵۶۷۷.

حدیث ۷۵۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ كَافَى عَلَى الْجَمِيلِ بِالْقَبِيحِ؛ بدترین مردم کسی است که در برابر خوبی، بدی نماید. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۸، ح ۵۷۵۰.

حدیث ۷۵۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَقْبَلُ الْعُذْرَ وَلَا يُقِيلُ الدَّنْبَ؛ بدترین مردم کسی است که عذر را نمی پذیرد و گناه را نمی بخشد. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۶۵، ح ۵۶۸۵.

حدیث ۷۵۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ يَتَّبِعِي الْعَوَائِلَ لِلنَّاسِ؛ بدترین مردم کسی است که بدخواه دیگران باشد. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۶، ح ۵۷۴۱.

حدیث ۷۵۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ الظَّانُّونَ وَ شَرُّ الظَّانِّينَ الْمُتَجَسِّسُونَ وَ شَرُّ الْمُتَجَسِّسِينَ الْقَوَالُونَ وَ شَرُّ الْقَوَالِينَ الْهَتَّاكُونَ؛ بدترین مردم، بدگمانانند و بدترین بدگمانان تجسس کنندگانند و بدترین تجسس کنندگان بازگو کنندگانند و بدترین بازگو کنندگان پرده‌درانند. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۴۷، ح ۱۵.

حدیث ۷۵۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مِنْ شَرِّ نِسَائِكُمْ؛ الدَّلِيلَةُ فِي أَهْلِهَا، الْعَزِيزَةُ مَعَ بَعْلِهَا، الْعَقِيمُ الْحَقُودُ الَّتِي لَا تَتَوَرَّعُ عَنِ قَيْحِ، الْمُتَبَرِّجَةِ إِذَا غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا، الْحِصَانُ مَعَهُ إِذَا حَضَرَ، الَّتِي لَا تَسْمَعُ قَوْلَهُ، وَلَا تُطِيعُ أَمْرَهُ، فَإِذَا خَلَابَهَا تَمَنَعَتْ تَمْنَعُ الصَّعْبَةَ عِنْدَ رُكُوبِهَا، وَلَا تَقْبَلُ لَهُ عِيْدًا وَلَا تَغْفِرُ لَهُ ذَنْبًا؛ از بدترین زنان شما، زنی است که در میان خویشاوندان خود، خوار و در برابر شوهر خود سرسخت باشد، نازا و کینه‌توز بوده، از زشتی‌ها دوری نکند، در غیاب شوهرش زینت خود را نمایش دهد ولی در حضور او از این کار خودداری کند، از شوهرش حرف‌شنوی نداشته باشد و امر او را اطاعت نکند، در خلوت با او چون شتری سرکش بهره ندهد و هیچ عذری را از شوهرش نپذیرد و هیچ خطایی را از او نبخشد. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۳۹۱، ح ۴۳۷۶.

حدیث ۷۵۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ يَخْشَى النَّاسَ فِي رَبِّهِ وَلَا يَخْشَى رَبَّهُ فِي النَّاسِ؛ بدترین مردم کسانی هستند که در اطاعت از خدا از مردم بترسند ولی در اطاعت از مردم از خدا ترسند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۶، ح ۵۷۴۰.

حدیث ۷۵۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ أَكْرَمَهُ النَّاسُ اتِّفَاءً شَرُّهُ؛ بدترین مردم کسی است که دیگران از ترس شرش به او احترام بگذارند. مکارم الاخلاق، ص ۴۳۳.

حدیث ۷۵۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: يَا عَلِيُّ شَرُّ النَّاسِ مَنْ أَتَّهَمَ اللَّهَ فِي قَضَائِهِ؛ ای علی، بدترین مردم کسانی هستند که خداوند را در قضا و قدرش (به بی عدالتی) متهم کنند. الفقيه، ج ۴، ص ۳۶۳، ح ۳.

حدیث ۷۵۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: يَا عَلِيُّ، شَرُّ النَّاسِ مَنْ بَاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ؛ ای علی، بدترین مردم کسی است که آخرت خود را به دنیای خود بفروشد و بدتر از او کسی است که آخرت خود را به دنیای دیگری بفروشد. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۴۶، ح ۳.

حدیث ۷۶۰

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَعْتَقِدُ الْأَمَانَةَ وَلَا يَجْتَنِبُ الْخِيَانَةَ؛ بدترین مردم کسی است که پایبند به امانت نباشد

و از خیانت دوری نکند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۵، ح ۵۷۳۴.

حدیث ۷۶۱

امام علی علیه السلام می فرماید: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَغْفُو عَنِ الزَّلَّةِ وَلَا يَسْتُرُ الْعَوْرَةَ؛ بدترین مردم کسی است که خطا را نمی بخشد و عیب (دیگران) را نمی پوشاند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۵، ح ۵۷۳۵.

حدیث ۷۶۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: مَنْ حَبَسَ عَنْ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ شَيْئًا مِنْ حَقِّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَرَكَهَ الرَّزْقِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛ هر کس چیزی از حق برادر مسلمان خود را نگه دارد [و به او ندهد]، خداوند، برکت روزی را بر او حرام می کند، مگر آن که توبه کند [و جبران نماید]. (من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۵، ح ۴۹۶۸).

حدیث ۷۶۳

امام علی علیه السلام: عِنْدَ فَسَادِ النَّيِّ تَرْتَفِعُ الْبِرْكَةُ؛ هر گاه نیت‌ها فاسد باشد، برکت از میان می رود. غررالحکم، ح ۶۲۲۸

حدیث ۷۶۴

امام هادی علیه السلام: الْغَضَبُ عَلَى مَنْ تَمَلَّكَ لَوْمٌ؛ بر زبردستان خشمگین شدن نشانه پستی است. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۰، ح ۴.

حدیث ۷۶۵

امام صادق علیه السلام: الْغَضَبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ؛ خشم کلید همه بدی‌هاست. کافی، ج ۲، ص ۳۰۳، ح ۳.

حدیث ۷۶۶

امام علی علیه السلام: شِدَّةُ الْغَضَبِ تُغَيِّرُ الْمَنْطِقَ وَتَقْطَعُ مَادَّةَ الْحُجَّةِ وَتُفَرِّقُ الْفَهْمَ؛ خشم شدید، چگونگی گفتار را تغییر می دهد، اساس استدلال را بر هم می ریزد و تمرکز فکری را از بین می برد. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۴۲۸.

حدیث ۷۶۷

امام علی علیه السلام: بِشَسِّ الْقَرِينِ الْغَضَبُ: يُبْدِي الْمَعَائِبَ وَيُذْنِي الشَّرَّ وَيُبَاعِدُ الْخَيْرَ؛ خشم هم‌نشین بسیار بدی است: عیب‌ها را آشکار، بدی‌ها را نزدیک و خوبی‌ها را دور می کند. غررالحکم، ج ۳، ص ۲۵۷، ح ۴۴۱۷.

حدیث ۷۶۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: ایاک و الکسل والضجر فانهما مفتاح کل شر؛ از تنبلی و کم حوصلگی بپرهیز؛ زیرا این دو، کلید هر کار زشتی است. سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، صص ۴۲۷ و ۴۲۸.

حدیث ۷۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تندخویی را واگذار و در دلیل و برهان اندیشه کن و از شتابکاری و بیهوده گویی خود داری کن تا از لغزش ایمن گردی. (غررالحکم ، باب تندی)

حدیث ۷۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تند خویی نوعی دیوانگی است زیرا شخص تندخو پشیمان شود و اگر پشیمان نشود دیوانگی او محکم و استوار شده است. (غررالحکم ، باب تندی)

حدیث ۷۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ نادانی مانند اسراف کردن نیست. (غررالحکم ، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۷۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اسراف نشانه و سرآغاز فقر و نیازمندی است. (غررالحکم ، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۷۷۳

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یکی از اقسام اسراف این است که هر چه می خواهی بخوری. (نهج الفصاحه ، ح ۹۱۸)

حدیث ۷۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خود رأی نباش که هر که خود رأی شد نابود گشت. (غررالحکم ، باب استبداد)

حدیث ۷۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که استبداد رأی داشته باشد خود را به خطر انداخته و در معرض نابودی قرار دهد. (غررالحکم ، باب استبداد)

حدیث ۷۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که استبداد رأی دارد، پایمال کردن او بر دشمنانش آسان باشد. (غررالحکم ، باب استبداد)

حدیث ۷۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که استبداد رأی دارد بی باکانه خود را در اشتباه و غلط اندازد. (غررالحکم ، باب استبداد)

حدیث ۷۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص بد زبان ادب ندارد. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۷۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با بی ادبی شرافتی به جا نماند. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۷۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که ادبش کم شد، بدی هایش بسیار است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۷۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از خلق و خوی افراد نادان و بی تجربه است که خود یا دیگران را برای احتکار به رنج و تعب وادارند. باب احتکار

حدیث ۷۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار شیوه و طریقه بدکاران و گنه کاران است. باب احتکار

حدیث ۷۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار کننده از نعمت خود محروم و بی بهره خواهد ماند. باب احتکار

حدیث ۷۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار به حرمان و بی بهره ماندن (محتکر) انجامد. باب احتکار

حدیث ۷۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار پستی آورد. باب احتکار

حدیث ۷۸۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سرکشی آفت شجاعت است، تفاخر آفت شرافت است، منت آفت سماحت است؛ خودپسندی آفت جمال است، دروغ آفت سخن است، فراموشی آفت دانش است، سفاهت آفت بردباری است، اسراف آفت بخشش است، هوس آفت دین است. (نهج الفصاحه، ح ۱)

حدیث ۷۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لغزشگاه خرد، بیشتر در زیر برق طمع است. نهج البلاغه

حدیث ۷۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آزمند همواره فقیر است هر چند تمام دنیا را مالک شود. (شرح غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹)

حدیث ۷۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان حریص، برده آزمندی‌ها است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۱۶۵)

حدیث ۷۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شیوه افراد پست و نادان بی تجربه، آزار کریمان و آزادگان است. غررالحکم، باب آزار

حدیث ۷۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شیوه انسانهای بد، آزار کردن رفیقان است. غررالحکم، باب آزار

حدیث ۷۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آزار کردن خشم به بار آرد. غررالحکم، باب آزار

حدیث ۷۹۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شش چیز است که اعمال خوب را نابود می کند، اشتغال به عیب خلائق، سنگدلی و دنیا پرستی و بی شرمی و درازی آرزو و ستم گری که بس نکند. (نهج الفصاحه، ح ۱۷۳۶)

حدیث ۷۹۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از اهمال (سستی و کوتاهی) و طول امل (آرزو) بپرهیزید که موجب هلاکت اقوام است. (نهج الفصاحه، ح ۹۸۵)

حدیث ۷۹۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وقتی زنی برای کسی جز شوهر خود بوی خوش بکار برد مایه آتش و عار است. نهج الفصاحه، حدیث ۱۸۸

حدیث ۷۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اندکی از حرص (که در انسان باشد) آدمی را بر طمع بسیار وادار می کند. غررالحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۷۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نمایانگر بدی مرد، حرص بسیار و طمع سخت و زیاد او است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۷۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حریص را راحت و آسوده نخواهی دید. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۷۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حریص و آزمند، شرم و حیاء ندارد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مبدا حرص بر شکیبایی و صبر شما چیره شود. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نفس انسانی را چیزی همچون حرص خوار نگرداند، آبرو را چیزی مانند بخل زشت و معیوب نسازد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حرص و آزش زیاد شد بدبختی و شقاوتش زیاد گردد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حریص و آزمند توانگری و بی نیازی ندارد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ گاه شخص آزمند را خوشنود نخواهی دید. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر چیزی بذر و دانه ای دارد، و بذر شرّ و بدی، حرص بسیار است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که بر دنیا حرص ورزد نابود گردد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که آزمند و حریص باشد از اهانت و خوار کردن (دیگران یا نفس خود) در امان نیست.
غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حرصش زیاد باشد یقین او اندک است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حرص ورزد بدبخت و گرفتار شود. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دچار حرص بسیار گردد ، در حال توانگری خوار می گردد. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حرص و آزش بسیار شود قدر و مرتبه‌اش پست و خوار شود. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حرص بر او چیره شود خواری اش بزرگ گردد. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با حرص و آز ، عفاف و پاکدامنی نخواهد بود. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بسا حریص و آزمندی که نومید گشت ، و انسان میانه روی که نومید نگشت. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص بسیار صاحب خود را بدبخت ، و کرانه او را خوار سازد. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آزمند و حریص فقیر و نیازمند است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که بر مرکب حرص سوار شود او را خواهد کشت. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از حرص خود بکاه ، و به همان مقدار از روزی که برای تو مقدر شده قناعت کن تا دین خود را نگاه داری. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص و رنج و تعب ، با هم مقرون و پیوسته اند. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدبختی و گرفتاری در حرص است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رنج و تعب در حرص است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر روی شک و تردید ، و کم اعتمادی بر خدای بزرگ ، حرص و بخل پی ریزی شده است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شدت حرص از شدت شره و سستی دین است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بسا حریص و آزمندی که آز و حرصش او را کشته است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین مردم کسی است که حرص را از دل خود بیرون کرده ، و در راه اطاعت پروردگار خویش از هوا و هوس نافرمانی کند. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه آز و حرص بسیار ، یورش بردن به سوی عیب ها و زشتی ها است. غرر الحکم ، باب

حرص (آز)

حدیث ۸۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه و ثمره حرص، رنج و تعب است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به وسیله آز و حرص زیاد است که خلق و خواها زشت گردد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توانگرترین توانگران، کسی است که اسیر حرص نباشد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که رنج و تعب در حرص و آز است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدبخت ترین شما حریص ترین شماست. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از حرص زیاد پرهیز که پارسایی را تباه کرده و به دوزخ در آورد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از حرص که به راستی حرص سبب زشتی دین و قرین و همراه بدی است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مرگ حتمی است، و روزی قسمت شده است و دیر رسیدن آن شما را غمگین نکند، زیرا نه حرص آن را پیش اندازد، و نه عفاف و خویشتن داری آن را به تأخیر اندازد و انسان مؤمن به خویشتن داری و تحمل سزاوار و شایسته است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از آز پرهیزید که خلق و خوی نابود کننده ای است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از آز و حرص زیاد پرهیز کن که چه بسا لقمه ای که لقمه ها را باز دارد. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز و حرص بسیار ، نفس انسانی را زشت و دین را تباه و جوانمردی را سست گرداند. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص آزمند ، فقیر و نادر است اگر چه تمامی دنیا را دارا شود. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص ، سرفقر و نیازمندی و اساس شرّ و بدی است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص ، خواری و پستی است برای هر کس که آن را شعار خود گرداند. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص ، از قدر و ارزش مرد بکاهد و در روزیش را نیفزاید. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: روزی ها با حرص و زیاده خواهی به دست کسی نرسد (جز آنکه خود را خسته می کند). غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص آزمند ، برده و اسیر خواری و پستی است و از اسارت رها نشود. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز و حرص زیاد، از زشتی های اخلاق است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز و حرص بسیار، اساس هر بدی است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، آدمی را در بسیاری از خطاها در اندازد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز و حرص بسیار، در برگیرنده همه عیب های زشت است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، جوانمردی را سست گرداند. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، رنجی است همیشگی. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص آزمند به چیزی راضی و خوشنود نشود. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز، خشم را زیاد گرداند. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز، خوی پلیدان است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، یقین انسان را (به خدا و روز جزا) تباه سازد. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، خواری و رنج است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آزمند، خود را به رنج افکنده در چیزی که به او زیان رساند. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز، سر آغاز طمع است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص، نشانه بدبختان است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص آزمند، برده مطامع (و چیزهایی که مورد طمع و آزار است) خواهد بود. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص حریص و آزمند به چیزی بسنده نکند (و پیوسته زیاده طلب است). غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز، انسان را به شرّ و بدی می خواند. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص نشانه فقر و نیاز است (و حریص هر چه هم ثروت داشته باشد فقیر است). غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص بر روزی نیفزاید ولی قدر و مرتبه انسان را خوار و پست گرداند. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آز و حرص خوار کننده است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان حریص و آزمند، در رنج است. غرر الحکم، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: روزی (مردمان) قسمت شده است و حریص محروم (و بی بهره) است. (و تلاشش بی فایده است). غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۸۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود از کسی که بدو حسد ورزیده خوشنود نشود جز به مرگ او ، یا به زوال نعمت از وی. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زندگی کسی سخت تر از زندگی حسود و کینه توز نیست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن ، حسود نیست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دردی همچون حسد نیست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۰

چقدر کم است راحتی و آسایش حسود. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد از خلق و خوی مردمان با تقوا نیست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس حسدش بسیار شد درد و رنجش بسیار باشد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در دلش تقوای الهی باشد حسد در آن دل داخل نشود. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: همان گونه که زنگ آهن را می خورد تا نابودش کند ، حسد نیز تن را رنجور می سازد تا از بین ببرد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس رتبه والایی دارد مورد حسد دیگران خواهد بود. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دل های خود را از حسد پاک کنید که به راستی حسد بیماری سخت و رنجوری آورد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین چیزی که مصاحب انسان گردد حسد و رشک بر دیگران است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، سلاح پستی است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد و دروغ و کینه را واگذار که این هر سه ، دین انسان را عیب دار ، و مرد را نابود گرداند. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس و سر پستی ها حسد است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رشک بردن دوست (بر دوست خود) از بیماری دوستی (میان آن دو) است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تهی بودن سینه از کینه و حسد ، از خوشبختی بنده (خدا) است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه حسد ، بدبختی دنیا و آخرت است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود ، بد رفیقی است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که ابر حسد ورزی به یکدیگر بر جایی بیارد، از آنجا درخت فسادگری (و فتنه و آشوب) بروید. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین زندگی ها، زندگی آدم حسود است. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از حسد پرهیز که بدترین خلق و زشت ترین خصلت و خوی شیطان است. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از حسد پرهیزید که نفس انسانی را عیناک کند. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود در گفتارش اظهار دوستی کند و در کردارش کینه خود را پنهان دارد و چنین کسی نام دوست را دارد، و صفت دشمن را. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد عیبی است رسوا و بخلی است سنگین و گران، بیماری حسود درمان نشود مگر با رسیدن به آرزوهای خود در باره آن کس که بدو رشک برده است. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسود پیوسته بیمار است اگر چه در ظاهر تن او سالم باشد. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد (چون آتشی است) که حسنات (و اعمال نیک انسان) را می خورد و می سوزاند همان گونه که آتش هیزم را می خورد (و می سوزاند). غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد درد بی درمانی است که از بین نرود مگر به نابود شدن حسود و یا مرگ محسود. غرر الحکم، باب حسد

حدیث ۸۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود می پندارد که زوال نعمت از کسی که بر او حسد می ورزد نعمتی است برای او (در صورتی که از زوال نعمت او چیزی به حسود نمی رسد). غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود همیشه بیمار و آدم بخیل همیشه خوار و ذلیل است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای شخص حسود و کینه جو ، شادمانی و مسرتی پایدار نماند. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود حسرت ها و افسوس هایش بسیار و گناهانش چند برابر است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسود ، از بدیها شادمان و از شادمانی ها اندوهگین شود. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۸۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، شیوه و روش مردمان پست و فرومایه و دشمنان دولت هاست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۰

حسد، بیماری است که مداوا نگردد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود ، بر قضا و قدر الهی خشمناک است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، دام شیطان بزرگ است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، دل را بیمار و اندوه شدید آرد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسود به آقایی نرسد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد، بدن را می گذارد. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص حسود را دوستی و رفاقت نیست (یعنی نمی تواند با کسی دوستی کند و اگر دوستی کرد اعتمادی به دوستی او نیست). غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، زندگی را بر انسان سخت و دشوار کند. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم حسود ، همیشه بیمار است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ایمان از حسد بیزار است. (و هر جا که حسد باشد از آنجا بگریزد) غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد ، اساس همه عیب هاست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه ، خوی حسودان است (چون حسود وقتی نتواند نعمتی را از محسود سلب کند کینه اش را به دل گیرد). غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد گرفتار کردن و در بند کردن روح و جان است. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد بدترین بیماری هاست. غرر الحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسد آدمی را رنجور می کند. غررالحکم ، باب حسد

حدیث ۹۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با حق دشمنی کند خدای تعالی خصم (و طرف نزاع) او باشد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۹۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از جمله عقوق (نافرمانی و آزار پدر و مادر) ضایع کردن و تباه ساختن حقوق آنهاست. غررالحکم ، باب حقوق

حدیث ۹۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از کمال حماقت تکبر در حال نداری و فقر است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عشوه گری و فخر بی جهت ، و لاف زدن بدون داشتن شرف و کمال از نشانه های حماقت است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت و بی خردی مرد شناخته شود به این که در حال فراخی زندگی و نعمت سرمست گردد و در حال رنج و محنت سخت به خواری و ذلت افتد. (و دست نیاز پیش دیگران برد) غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احمق ترین مردم کسی است که از کار نیک جلوگیری می کند و می خواهد که او را سپاس گویند و کار بد می کند و انتظار پاداش نیکو دارد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احمق ترین مردم کسی است که کار پستی را برای دیگران زشت بداند ولی خود بدان دچار باشد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احمق ترین مردم کسی است که گمان دارد عاقل ترین مردم است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۹۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت ، از میوه های جهل و نادانی است. غررالْحکْم ، باب حماقت

حدیث ۹۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پررویی مرد (او را نزد مردمان) عینا ک کند. غررالْحکْم ، باب حیا

حدیث ۹۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که شرم ندارد خیری در او نیست. غررالْحکْم ، باب حیا

حدیث ۹۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین اشرار کسی است که از مردم شرم ندارد و از خدای سبحان نمی ترسد. غررالْحکْم ، باب حیا

حدیث ۹۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس هر بدی پررویی است. غررالْحکْم ، باب حیا

حدیث ۹۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرخوری از حرص پیدا شود و حرص بدترین عیبهاست. غررالْحکْم ، باب خوردن

حدیث ۹۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان کریم و بزرگوار کینه توز نیست. غررالْحکْم ، باب کینه

حدیث ۹۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه ، پست ترین عیب هاست. غررالْحکْم ، باب کینه

حدیث ۹۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه ، سبب برانگیختن خشم است. غررالْحکْم ، باب کینه

حدیث ۹۳۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از زنا پرهیزید که در آن چهار خصلت است : روتق از چهره ببرد (زیبایی و شادابی) و روزی را ببرد و خدا را خشمگین کند و مایه عذاب جاودان شود. نهج الفصاحه ، حدیث ۹۹۱

حدیث ۹۳۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آنکه بر زنا اصرار ورزد چون بت پرست است. نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۱۷

حدیث ۹۳۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که زنا کند با کسان وی (ناموس او) زنا کنند. نهج الفصاحه ، حدیث ۳۰۰۰

حدیث ۹۳۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که زنا کند یا شراب بنوشد خدا ایمان از او بکند همچنانکه انسان پیراهن از سر خویش بیرون می کند. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۹۹۹

حدیث ۹۳۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زنا مایه فقر است. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۱۱

حدیث ۹۳۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زنا چشمان نگاه نارواست. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۰۴

حدیث ۹۳۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سه کس اند که در روز قیامت خدا به سوی آنها نمی نگرد و پاکشان نمی کند و عذابی دردناک دارند: پیر زناکار و فقیر متکبر ، و شخصی که خدا را سرمایه خود کرده ، چیزی نخرد مگر با قسم و چیزی نخرد نفروشد مگر با قسم. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۲۴۰

حدیث ۹۳۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خداوند پیر زناکار و ثروتمند ستمکار و فقیر متکبر را دشمن دارد. نهج الفصاحه ، حدیث ۷۹۵

حدیث ۹۴۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: روز قیامت چهره زناکاران از آتش مشتعل است. نهج الفصاحه ، حدیث ۶۳۱

حدیث ۹۴۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خشم خدا نسبت به زناکاران بسیار سخت است. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۹۵

حدیث ۹۴۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی زنا رواج گیرد زلزله پیدا شود ، وقتی حاکمان ستم کنند باران کم شود .

نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۹

حدیث ۹۴۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی بنده ایی زنا کند ایمان از او بیرون رود و چون سایه ایی بر سرش بایستد و هنگامی که از آن دست بردارد باز می گردد. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۲

حدیث ۹۴۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی زناکاری و رباخواری در جایی آشکار شود مردم آن عذاب خدا را به خود خریده اند. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۸

حدیث ۹۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الْبُخْلُ عَارٌ وَالْجُبْنُ مَنْقَصَةٌ وَالْفَقْرُ يُخْرِسُ الْفِطْنَ عَنْ حُجَّتِهِ وَالْمُقِلُّ غَرِيبٌ فِي بَلَدَتِهِ؛ بخل ننگ و ترس نقصان است . و تهیدستی مرد زیرک را در برهان کند می سازد و انسان تهیدست در شهر خویش نیز بیگانه است. نهج البلاغه، حکمت ۳

حدیث ۹۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از خدا ببرد و به غیر خدا پیوند کند بدبخت گشته و به رنج و تعب دچار گردد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۹۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیروز نیست آن کس که گناه بر او چیره گشته است. غررالحکم و دررالکلم ، باب گناه

حدیث ۹۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ پلیدی ، زشت تر از نادانی نیست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۹۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی برای پستی (انسان) کافی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۹۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی در انسان ، از خوره در بدن زیانبار تر است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۹۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان بودن به فضیلتها و کمالات، از زشت ترین پستی ها و فرومایگی هاست. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۹۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی و بخل، بدی و زیان است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۹۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرص و آز و بخل، نتیجه و محصول نادانی است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۹۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی، ریشه و اساس هر بدی است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۹۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی، کانون شر و بدی است. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۹۵۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ بَغَى صَيِّرَ اللَّهُ بَغْيَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَصَارَتْ نُصَيْرَهُ اللَّهُ لِمَنْ بَغَى عَلَيْهِ وَمَنْ نَصَّرَهُ اللَّهُ غَلَبَ وَأَصَابَ الظَّفَرَ مِنَ اللَّهِ؛ هر کس ستم کند خداوند ستمش را به خود او باز می گرداند و یاری خدا نصیب کسی می گردد که به او ستم شده و کسی که خدا او را یاری کند غلبه پیدا می کند و از جانب خدا پیروزی نصیبش می شود. تحف العقول، ص ۳۱۵.

حدیث ۹۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ الْإِخْتِلَافَ وَالتَّنَازُعَ وَالتَّبَطُّحَ مِنْ أَمْرِ الْعَجْزِ وَالضَّعْفِ وَهُوَ مِمَّا لَا يُحِبُّهُ اللَّهُ وَلَا يُعْطَى عَلَيْهِ النَّصِيرَ وَالظَّفَرَ؛ اختلاف و کشمکش و پشت هم اندازی، از ناتوانی و سستی است و خداوند نه آن را دوست دارد و نه با آن یاری و پیروزی می دهد. بحار الأنوار، ج ۲۰، ص ۱۲۶.

حدیث ۹۵۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُبْغِضُ مَنْ خَلَقَهُ الْمُتَلَوَّنَ، فَلَا تَرُولُوا عَنِ الْحَقِّ وَأَهْلِهِ، فَإِنَّ مَنْ اسْتَبَدَّ بِالْبَاطِلِ وَأَهْلِهِ هَلَكَكَ وَفَاتَتْهُ الدُّنْيَا؛ بدانید که خداوند از انسان هایی که دائما رنگ عوض می کنند نفرت دارد. پس از حق و اهل آن جدا نشوید، چرا که هر کس به باطل و اهل آن پیوندد، نابود می شود و دنیا را هم از دست می دهد. امالی مفید، ص ۱۳۷، ح ۶.

حدیث ۹۵۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرَى بِي عَلَى قَوْمٍ بَطُونُهُمْ كَالثِّيَابِ فِيهَا الْحَيَاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بَطُونِهِمْ

فَقُلْتُ: مَنْ هُوَ لَاءِ يَا جَبْرَائِيلُ؟ قَالَ: هُوَ لَاءِ أَكَلَهُ الرَّبَا؛ شَبِي كَهَبِه مَعْرَاجِ رَفْتَم بِر مَرْدَمِي كَظَنَّم كَه شَكْم هَايشَان چُون خَانَه آي بُوَد و دَر أَنَهَا مَارَهَايِي وَجُوَد دَاشْت كَه اَز بِيروُن شَكْم هَايشَان دِيده مِي شُد. پَرسِيديم: اَي جَبْرَائِيل اِيْنَهَا كِيستَنَد؟ كَفت: اِيْنَان رِبَاخَوَارَانَد. كَنزَالعَمَال، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۹۷۶۶.

حدیث ۹۶۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَكَلَ الرَّبَا مَلَأَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَطْنَهُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ، وَإِنْ اِكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ، وَلَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهُ قِيرَاطٌ (وَاحِدًا)؛ هَر كَس رِبَا بَخُورَد خَدَاوَنَد عَزُوجَل بَه اَندَازَه رِبَايِي كَه خُورَدَه شَكْمَش رَا اَز آتَش دُوزَخ پَر كَنَد و اِگَر اَز طَرِيق رِبَا مَالِي بَه دَسْت آوَرَد، خَدَاي تَعَالَى هِيچ عَمَل اَو رَا نَبذِيرَد و تَا زَمَانِي كَه قِيرَاطِي (كَمْتَرِين مَقْدَار) اَز مَال رِبَا نَزْدَش بَاشَد، پِيوستَه خَدَاوَنَد و فَرشَتگانَش اَو رَا نَفَرِين كَنَد. ثَوَاب الِاعْمَال، ص ۲۸۵.

حدیث ۹۶۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّهُ لَوْ كَانَ الرَّبَا حَلَالًا لَتَرَكَ النَّاسُ التَّجَارَاتِ وَمَا يَخْتاجُونَ إِلَيْهِ فَحَرَّمَ اللَّهُ الرَّبَا لِئِنَّ النَّاسَ مِنَ الْحَرَامِ إِلَى الْحَلَالِ وَإِلَى التَّجَارَاتِ وَإِلَى الْجَمِيعِ وَالشُّرَاءِ فَيَبْقَى ذَلِكَ بَيْنَهُمْ فِي الْقَرْضِ؛ بَرَاستِي، اِگَر رِبَا حَلَال بُوَد، مَرْدَم تِجَارَت و تَلَاش بَرَاي مَعاش رَا رَهَا مِي كَرْدَنَد. بَه هَمِين دَلِيل خَدَاوَنَد رِبَا رَا حَرَام كَرْد تَا مَرْدَم اَز حَرَام بَه حَلَال و تِجَارَت و خَرِيد و فَرُوش رُو بِيَاوَرَنَد و بَه يَكديگَر قَرُض بَدَهَنَد. مَن لَا يَحْضِرُه الْفَقِيه، ج ۳، ص ۵۶۷، ح ۴۹۳۷.

حدیث ۹۶۲

امام رضا علیه السلام می فرماید: اِعْلَمْ يَزْحَمُكَ اللَّهُ - أَنْ الرَّبَا حَرَامٌ سِيحَتْ، مِنْ الْكِبَائِرِ وَمِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا، وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَفِي كُلِّ كِتَابٍ؛ خَدَايَت رَحْمَت كَنَد! بَدَان كَه رِبَا حَرَام و اَز گَنَاهَان كَبِيرَه اَسْت و خَدَاوَنَد بَر آن وَعَدَه آتَش دَاده اَسْت پَس پَناه مِي بَرِيم بَه خَدَا اَز آتَش. رِبَا رَا هَمَه پِيَا مَبْرَان و هَمَه كَتَاب هَاي آسْمَانِي حَرَام كَرْدَه اَنَد. فَقه الرضا، ح ۲۵۶.

حدیث ۹۶۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحَرَّمَةُ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَ الرَّبَا؛ اَنچَه بِيَش اَز هَر چيز بَر اَمْتَم بَعْد اَز خُود مِي تَرَسَم، دَرآمَد هَاي حَرَام، هَوَا پَرسْتِي پَنَهَان و رِبَا سَت. بَحَارُالانوار، ج ۱۰۳، ص ۵۴، ح ۲۶.

حدیث ۹۶۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَأْتِي أَكْلُ الرَّبَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُخْتَبَلًا يَجْزِي شَقِيئِهِ، ثُمَّ قَرَأَ: لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ؛ رِبَاخَوَار رُوز قِيَامَت دِيوانَه مَحشُور مِي شُود و بَر سَر خُود مِي زَنَد. سِپَس اِيْن آيَه رَا قَرَاَت فَرْمُودَنَد: (رِبَا خَوَارَان) پِيَاي نَمِي خِيَزَنَد جَز مَانَد آن كَس كَه شَيْطَان، بُوَاسطَه تَمَاس اَو رَا آشَفْتَه حَال مِي سَازَد. الدرالمنثور، ج ۱، ص ۳۶۴.

حدیث ۹۶۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: الرَّبَا وَانْ كَثُرَ فَإِنَّ عَاقِبَتَهُ تَصِيرُ إِلَى قُلٍّ؛ سود ربا گرچه بسیار باشد ولی سرانجام به کمی (و بی برکتی) می گراید. کنز العمال، ج ۴، ص ۱۰۵، ح ۹۷۵۸.

حدیث ۹۶۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: عَنْ أَبِي بصيرٍ قَالَ: قُلْتُ: أَكَلُ الرَّبَا بَعْدَ اللَّيْلَةِ؟ قَالَ: يُؤَدَّبُ فَإِنْ عَادَ أُدِّبَ فَإِنْ عَادَ قُتِلَ؛ ابو بصیر از امام صادق علیه السلام پرسید: حکم رباخوار بعد از روشن بودن حکم ربا برای وی چیست؟ حضرت فرمودند: تأدیب می شود و اگر (برای بار دوم) ربا گرفت باز تأدیب می شود و (برای بار سوم) اگر ربا گرفت، کشته می شود. کافی، ج ۷، ص ۲۴۲، ح ۹.

حدیث ۹۶۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَكَلُ الرَّبَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَخَبَّطَهُ الشَّيْطَانُ؛ ربا خوار از دنیا نرود، تا آن که شیطان دیوانه اش کند. بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۲۰، ح ۳۰.

حدیث ۹۶۸

امام باقر علیه السلام می فرمایند: إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الرَّبَا لِثَلَاثِ أَشْيَاءَ يَذْهَبُ الْمَعْرُوفُ؛ خدای عزوجل ربا را حرام فرمود تا احسان کردن از بین نرود. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۲۵، ح ۱۰.

حدیث ۹۶۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: دَرَاهِمُ رَبَا أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنْبِيَّةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛ یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در خانه خدا. نورالثقلین، ج ۱، ص ۲۹۵، ح ۱۱۷۷.

حدیث ۹۷۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَعَنَ أَكِلَ الرَّبَا وَمُؤَكَّلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيهِ؛ خدای عزوجل رباخوار و ربا دهنده و نویسنده و شاهد بر آن را لعنت کرده است. امالی صدوق، ص ۳۴۶.

حدیث ۹۷۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: لَيْسَ لِكَذِبِ أَمَانَةٍ، وَلَا لِفُجُورِ صِيَانَةٍ؛ دروغگو امانتدار نیست و بدکار، نگهدارنده اسرار نیست. غررالحکم، ج ۵، ص ۸۵، ح ۷۵۰۶.

حدیث ۹۷۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: الْكَذِبُ فِي الْعَاجِلَةِ عَارٌّ وَفِي الْأَجَلَةِ عَذَابُ النَّارِ؛ دروغ در دنیا ننگ و عار است و در آخرت عذاب جهنم. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۱، ح ۱۷۰۸.

حدیث ۹۷۳

امام علی علیه السلام می فرماید: **أَمْرَانِ لَا يَنْفَكَانِ مِنَ الْكُذِبِ: كَثْرَةُ الْمَوَاعِيدِ، وَ شِدَّةُ الْإِعْتِدَارِ؛** دو چیز از دروغ جدا نمی شود: بسیار وعده دادن و به شدت عذرخواهی نمودن. نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۸۷، ح ۲۸۲.

حدیث ۹۷۴

امام باقر علیه السلام می فرماید: **إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لِلشَّرِّ أَقْفَالًا وَ جَعَلَ مَفَاتِيحَ تِلْكَ الْأَقْفَالِ الشَّرَابَ وَ الْكُذِبَ شَرُّ مِنَ الشَّرَابِ؛** به راستی که خداوند عزوجل برای شر قفل‌هایی گذارد و کلید آن قفل‌ها را شراب قرار داد و دروغ از شراب بدتر است. کافی، ج ۲، ص ۳۳۸، ح ۳.

حدیث ۹۷۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِنَّ مِمَّا أَعَانَ اللَّهُ (بِهِ) عَلَى الْكُذَائِبِ النَّسِيَانَ؛** از جمله کمک‌های خداوند بر ضد دروغگویان فراموشی است. کافی، ج ۲، ص ۳۴۱، ح ۱۵.

حدیث ۹۷۶

امام علی علیه السلام می فرماید: **يَكْتَسِبُ الْكَاذِبُ بِكَذِبِهِ ثَلَاثًا: سَيَحُطُّ اللَّهُ عَلَيْهِ وَاسْتِهَانَةُ النَّاسِ بِهِ وَ مَقْتُ الْمَلَائِكَةِ لَهُ؛** دروغگویی خود سه چیز بدست می آورد: خشم خدا را نسبت به خود، نگاه تحقیرآمیز مردم را نسبت به خود و دشمنی فرشتگان را نسبت به خود. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۸۰، ح ۱۱۰۳۹.

حدیث ۹۷۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **الْكَذِبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ؛** دروغ، روزی را کم می کند. الترغیب والترهیب، ج ۳، ص ۵۹۶، ح ۲۹.

حدیث ۹۷۸

امام سجاد علیه السلام می فرماید: **إِتَّقُوا الْكُذِبَ الصَّغِيرَ مِنْهُ وَالْكَبِيرَ، فِي كُلِّ جِدٍّ وَهَزَلٍ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا كَذَبَ فِي الصَّغِيرِ اجْتَرَأَ عَلَى الْكَبِيرِ؛** از دروغ کوچک و بزرگش، جدی و شوخیش بپرهیزید، زیرا انسان هرگاه در چیز کوچک دروغ بگوید، به گفتن دروغ بزرگ نیز جرئت پیدا می کند. تحف العقول، ص ۲۷۸.

حدیث ۹۷۹

امام علی (علیه السلام): **نَكَدُ الْعِلْمِ الْكُذِبُ وَ نَكَدُ الْجِدِّ اللَّعْبُ؛** آفت علم دروغ و آفت جدیت، بازی است. غررالحکم، ح ۱۰۰۰۰.

حدیث ۹۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): **إِنَّ الْعَبْدَ لِيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَنْسِي بِهِ الْعِلْمَ الَّذِي كَانَ قَدْ عَلِمَهُ؛** انسان گناه می کند، پس با آن، علمی را که بیشتر می دانسته، از یاد می برد. عدّه الداعی، ص ۱۹۷.

حدیث ۹۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من تسرع الی الشهوات تسرع الیه الافات؛ کسی که در شهوات تندروی کند آفات و بلاها نیز به سرعت به سوی او می‌شتابد. غررالحکم و دررالکلم ج ۵، ص ۳۲۷

حدیث ۹۸۲

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: اِيَاكَ وَ خَصْلَتَيْنِ: الصَّجَرَ وَ الْكَسَلَ، فَإِنَّكَ إِنْ صَجِرْتَ لَمْ تَصْبِرْ عَلَى حَقِّ وَ إِنْ كَسَلْتَ لَمْ تُؤَدِّ حَقًّا؛ از دو خصلت پرهیز: بی‌حوصلگی و تنبلی، زیرا اگر کم‌حوصله باشی بر حق شکیبایی نکنی و اگر سست و تنبل باشی حقی را ادا نکنی. امالی صدوق، ص ۶۳۶

حدیث ۹۸۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: أَلْسَيُّ الْخُلُقِ كَثِيرُ الطَّيِّشِ مُنْعَصُ الْعَيْشِ؛ آدم بد اخلاق بسیار خطا می‌کند و زندگی‌اش تلخ می‌شود. غررالحکم، ح ۱۶۰۴

حدیث ۹۸۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: أَبِي اللَّهِ لِصَاحِبِ الْخُلُقِ السَّيِّئِ بِالتَّوْبَةِ. فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَ كَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ إِذَا تَابَ مِنْ ذَنْبٍ وَقَعَ فِي أَعْظَمِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي تَابَ مِنْهُ؛ خداوند از آدم بد اخلاق توبه نمی‌پذیرد. عرض شد: ای رسول خدا، چرا؟ فرمودند: چون هرگاه از گناهی توبه کند در ورطه گناهی بدتر از آن که توبه کرده است می‌افتد. بحارالأنوار، ج ۷۳، ص ۲۹۹.

حدیث ۹۸۵

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: حُرْمِ الْخَرِيصِ خَصِيْلَتَيْنِ وَلَزِمْتَهُ خَصِيْلَتَانِ: حُرْمِ الْقَنَاعَةِ فَافْتَمَدَ الرَّاحَةَ وَ حُرْمِ الرِّضَا فَافْتَمَدَ الْيَقِينَ؛ حریص از دو خصلت محروم و با دو خصلت همراه است: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست می‌دهد، از راضی بودن محروم است، در نتیجه یقین را از دست می‌دهد. خصال ص ۶۹

حدیث ۹۸۶

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ جَارَ قَصْرَ عُمُرِهِ؛ هر کس ظلم کند، عمرش کوتاه می‌شود. عیون الحکم و المواعظ، ص ۴۲۹.

حدیث ۹۸۷

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يَخْتَرِسَ مِنْ سِيْكَرِ الْمَالِ وَ سِيْكَرِ الْقُدْرَةِ، وَ سِيْكَرِ الْعِلْمِ، وَ سِيْكَرِ الْمِدْحِ وَ سِيْكَرِ الشَّبَابِ، فَإِنَّ لِكُلِّ ذَالِكِ رِيَاحًا خَبِيْثَةً تَسِيلُ الْعَقْلَ وَ تَسْتَخِفُّ الْوَقَارَ؛ سزاوار است که عاقل، از مستی ثروت، قدرت، دانش، ستایش و مستی جوانی پرهیزد، چرا که هر یک را بادهای پلیدی است که عقل را نابود می‌کند و وقار و هیبت را کم می‌نماید. غرر الحکم، ح ۱۰۹۴۸.

حدیث ۹۸۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هیچ چیزی زیانبارتر از خودپسندی نیست. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۸)

حدیث ۹۸۹

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خسیس بودن آبروی انسان را از بین می برد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷)

حدیث ۹۹۰

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هرگاه مردم به گناهان بی سابقه روی آورند به بلاهای بی سابقه گرفتار می شوند. (اصول کافی، ج ۳، ص ۳۷۷)

حدیث ۹۹۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: از حرص و حسادت پرهیز که این دو، امتهای گذشته را نابود کرد، و بخیل نباش که هیچ مؤمن و آزاده‌ای به آفت بخل مبتلا نمی شود. بخل مغایر با ایمان است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶)

حدیث ۹۹۲

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: عجب درجاتی دارد: یکی این که کردار بد بنده در نظرش خوش جلوه کند و آن را خوب بداند و پندارد کار خوبی کرده. یکی این که بنده‌ای به خدا ایمان آورد و منت بر خدا نهد با این که خدا را به او منت است در این باره. (تحف العقول، ص ۴۶۸)

حدیث ۹۹۳

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: بخیل را آسایشی نیست، و حسود را خوشی و لذتی نیست و دروغگو را مروت و مردانگی نیست. (تحف العقول، ص ۴۷۳)

حدیث ۹۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مَنْ لَجَّ وَ تَمَادَى فَهُوَ الرَّاکِسُ الَّذِی رَانَ لِلَّهِ عَلٰی قَلْبِهِ وَ صَارَتْ دَائِرَةُ السَّوْءِ عَلٰی رَاسِهِ ؛ هر کس لجاجت کند و بر آن پافشاری نماید، او همان بخت برگشته‌ای است که خداوند بر دلش پرده [غفلت] زده و پیشامدهای ناگوار بر فراز سرش قرار گرفته است. نهج البلاغه، از نامه ۵۸.

حدیث ۹۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: اَلَا وَ اِنَّ الْغَضَبَ جَمْرَةٌ فِی قَلْبِ ابْنِ اَدَمَ، اَمَّا رَاٰیْتُمْ اِلٰی حَمْرَةَ عَیْنِهِ وَ اَنْتِفَاحِ اَوْ دَاجِهِ؟! فَمَنْ اَحْسَسَ بِشَیْءٍ مِنْ ذٰلِکَ فَلِیَلْصَقْ بِالْاَرْضِ ؛ بدانید که خشم پاره آتشی در دل انسان است. مگر چشمان سرخش و رگ‌های گردنش را [هنگام خشم] ندیده‌اند. هر کس چنین احساسی پیدا کرد، روی زمین بنشیند. سنن الترمذی، ج ۳، ص ۳۲۸، ح ۲۲۸۶.

حدیث ۹۹۶

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: مَثَلُ الْحَرِيصِ عَلَى الدُّنْيَا مَثَلُ دَوْدَةَ الْقَزِّ: كُلَّمَا اِزْدَادَتْ مِنَ الْقَزِّ عَلَى نَفْسِهَا لَفًا كَانَ اَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ حَتَّى تَمُوتَ غَمًّا؛ حریص به دنیا، همانند کرم ابریشم است که هر چه بیشتر دور خود می تند، خارج شدن از پیله بر او سخت تر می شود، تا آن که از غصه می میرد. کافی، ج ۲، ص ۳۱۶، ح ۷.

حدیث ۹۹۷

امام علی علیه السلام: اَلْجَهْلُ مُمِيتُ الْاَحْيَاءِ وَ مَحْلَدُ الشَّقَاءِ؛ نادانی، مایه مرگ زندگان و دوام بدبختی است. غررالحکم، ح ۱۴۶۴.

حدیث ۹۹۸

حضرت خاتم الانبیاء (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَشَفَ اللهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَهُ بِهَا فِي بَيْتِهِ؛ هر کس عیب و زشتی برادر مسلمان خود را فاش کند، خداوند زشتی او را آشکار سازد، تاجایی که او را در درون خانه اش رسوا سازد. الترغیب والترهیب، ج ۲، ص ۲۳۹، ح ۹.

حدیث ۹۹۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اَلطَّيْرَةُ شِرْكٌ وَمَا مِنْهَا اِلَّا - وَلِكِنَّ اللّٰهَ يُذِهُبُهُ بِالتَّوَكُّلِ؛ فال بد زدن شرک است و هیچ کس از مانیت مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما با توکل، خداوند آن را از بین می برد. سنن ابن ماجه ج ۲، ص ۱۱۷۰.

حدیث ۱۰۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اِنَّ الْعَبْدَ لِيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَنْسِي بِهِ الْعِلْمَ الَّذِي كَانَ قَدْ عَلِمَهُ؛ انسان گناه می کند، پس با آن، علمی را که بیشتر می دانسته، از یاد می برد. عدّه الداعی، ص ۱۹۷.

حدیث ۱۰۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اَلْبَغْيُ يَصْرَعُ الرَّجَالَ وَ يُدِنِي الْاَاجَالَ؛ ظلم و تجاوز، انسان را زمین می زند و مرگها را نزدیک می سازد. غررالحکم، ح ۱۴۹۴.

حدیث ۱۰۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ وَ مَنْ كَبُرَ هَمُّهُ سَقُمَ يَدُنُهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، خودش را عذاب می دهد و هر کس غم و غصه اش زیاد شود، تنش رنجور می گردد. نهج الفصاحه، ح ۳۰۰۲.

حدیث ۱۰۰۳

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: اِنَّ الْعَاقِلَ لَا يَكْذِبُ وَ اِنْ كَانَ فِيهِ هَوَاةٌ؛ خردمند دروغ نمی گوید، اگرچه میل او در آن باشد. تحف العقول، ص ۳۹۱.

حدیث ۱۰۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الْمَطْلُ وَالْمَيْنُ مُنْكَدَا الْإِحْسَانِ**؛ تعلل ورزیدن و منت نهادن، از [ارزش] احسان می کاهد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۵۹۵

حدیث ۱۰۰۵

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: **الْعُجْبُ صَارِفٌ عَنِ طَلَبِ الْعِلْمِ ، دَاعٍ إِلَى الْغَمَطِ وَالْجَهْلِ**؛ خودپسندی، آدمی را از دانش جویی باز می دارد و به ناسپاسی و انکار حق می خواند. بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۱۹۹

حدیث ۱۰۰۶

امام سجاد علیه السلام می فرماید: **وَالذُّنُوبُ الَّتِي تُنَزَّلُ النَّقَمَ عَصِيَانُ الْعَارِفِ بِالْبَغْيِ وَالتَّطَوُّلُ عَلَى النَّاسِ وَ الْإِسْتِهْزَاءُ بِهِمْ وَ السُّخْرِيَّةُ مِنْهُمْ** گناهانی که باعث نزول عذاب می شوند، عبارت‌اند از: ستم کردن شخص از روی آگاهی، تجاوز به حقوق مردم، و دست انداختن و مسخره کردن آنان. معانی الاخبار، ص ۲۷۰

حدیث ۱۰۰۷

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: **الْعُجْبُ صَارِفٌ عَنِ طَلَبِ الْعِلْمِ ، دَاعٍ إِلَى الْغَمَطِ وَالْجَهْلِ**؛ خودپسندی، آدمی را از دانش جویی باز می دارد و به ناسپاسی و انکار حق می خواند. بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۱۹۹

حدیث ۱۰۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ**؛ عبادت کردن با وجود حرام خواری، مانند ساختن بنایی است بر روی شن. عدّه الداعی، ص ۱۴۱

حدیث ۱۰۰۹

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: **مَثَلُ الْخَرِيصِ عَلَى الدُّنْيَا مَثَلُ دَوْدَةَ الْقَزِّ: كُلَّمَا أزدَادَتْ مِنَ الْقَزِّ عَلَى نَفْسِهَا لَفًا كَانَ أَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ حَيْثُ تَمَوَّتْ غَمًّا حَرِيصٌ بِه دُنْيَا، هَمَانَد كَرَمِ اِبْرِيْشَمِ اسْتِ كِه هِر چِه بِيْشْتَرِ دُورِ خُودِ مِي تَنْد، خَارِجِ شَدْنِ اَزِ پِيْلِه بَرِ اَوِ سَخْتِ تَرِ مِي شُود، تَا اَنْ كِه اَزِ غِصَه مِي مِيْرِد. كَافِي، ج ۲، ص ۳۱۶**

حدیث ۱۰۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الْمُرِيْبُ اَبْدًا عَلِيْلٌ اَدَمٌ بَدِيْنٌ، هَمِيْشِه بِيْمَارِ اسْتِ. غررالحکم، ح ۸۳۹**

حدیث ۱۰۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الْحَقُوْدُ مُعَذِّبُ النَّفْسِ، مُتَضَاعِفُ الْهَمِّ**؛ کینه توز، روحش در عذاب است و اندوهش دو چندان. غررالحکم، ح ۱۹۶۲

حدیث ۱۰۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ وَ مَنْ كَبَّرَ هُمُّهُ سَيَقْمُ بَدَنُهُ هر کس بد اخلاق باشد، خودش را عذاب می دهد و هر کس غم و غصه هایش زیاد شود، تنش رنجور می گردد. نهج الفصاحه، ح ۳۰۰۲

حدیث ۱۰۱۳

امام صادق (سلام الله علیه): نگاه بعد از نگاه (به نا محرم)، بذر شهوت در دل می کارد و این خود برای فتنه و به گناه کشاندن صاحبش کافی است. (الفقیه ۴/۱۸/۴۹۷۰)

حدیث ۱۰۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): خشم خداوند عزوجل سخت است، بر زن شوهرداری که چشم خود را از غیر شوهر خود یا از کسی که محرم او نیست پر کند. (ثواب الاعمال ۱/۳۳۸)

حدیث ۱۰۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): هر که چشم خود را از حرام پر کند، خداوند در روز قیامت چشم او را از آتش برگرداند مگر این که توبه کند و از عمل خود دست بردارد. (البحار ۷۶/۳۳۴/۱)

حدیث ۱۰۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْحَسَدُ يَضْنِي الْجَسَدَ؛ حسد، بدن را فرسوده و علیل می کند. غررالحکم، ح ۹۴۳

حدیث ۱۰۱۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَمِنْ اِغْتَابِ مُسْلِمًا اَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ تَعَالٰى صَلَاتَهُ وَ لَا صِيَامَهُ اَرْبَعِينَ يَوْمًا وَ لَيْلَةً اِلَّا اَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ؛ خداوند متعال تا چهل شبانه روز نماز و روزه غیبت کننده مرد و زن مسلمان را نمی پذیرد، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (جامع الأخبار، ص ۴۱۲، ح ۱۱۴۱)

حدیث ۱۰۱۸

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: جُعِلَتِ الْخَبَائِثُ فِي بَيْتٍ وَ جُعِلَ مِفْتَاحُهُ الْكَذِبُ؛ تمام پلیدیها در خانه ای قرار داده شده و کلید آن دروغگویی است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۷۷)

حدیث ۱۰۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِبْسَسَ الْقَرِينُ الْعَضْبُ: بیدی المَعَابِبِ وَ يَدِنِي الشَّرُّ وَ يَبَاعِدُ الْخَيْرَ؛ خشم، بدترین همراه است: عیبها را آشکار، بدیها را نزدیک و خوبیها را دور می کند. (غررالحکم، ح ۴۴۱۷)

حدیث ۱۰۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهِيَ رَاجِعَةٌ عَلَيَّ صَاحِبُهَا: الْبَغْيُ وَالْمَكْرُ وَالنَّكَتُ؛ سه چیز است که در هر کس باشد [آثارش] به خود او بر می گردد: ستم کردن، فریب دادن و پیمان شکنی. (نهج الفصاحه، ح ۱۲۸۱)

حدیث ۱۰۲۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَا مِنْ رَجُلٍ تَكَبَّرَ أَوْ تَجَبَّرَ إِلَّا لِدَلَّةٍ وَجَدَهَا فِي نَفْسِهِ؛ هیچ مردی تکبر یا گردن فرازی نکرد، مگر به سبب احساس خواری و حقارتی که در خود یافت. (میزان الحکمه، ح ۹۸۱۴)

حدیث ۱۰۲۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ هَلَكًا ظَهَرَ فِيهِمُ الرِّبَا؛ هنگامی که خداوند بخواهد ملتی را نابود کند، رباخواری در میان آنان رواج می یابد. (وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۲۳، ح ۱۷)

حدیث ۱۰۲۳

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الْكِبْرُ مَطَايَا النَّارِ؛ کبر و بزرگی نمودن (به منزله ی) مرکبی است که سوار خود را به سوی آتش می برد. (جهاد با نفس، ح ۵۷۸)

حدیث ۱۰۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ ضَاقَ رِزْقُهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، روزی اش تنگ می شود. (غررالحکم، ح ۸۰۲۳)

حدیث ۱۰۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ، مَلَأَ أَهْلَهُ هَرَجًا؛ هر کس بد اخلاق باشد، خانواده اش از او دلتنگ و خسته می شوند. (تحف العقول، ص ۲۱۴)

حدیث ۱۰۲۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْفُحْشَ وَالْبِدْءَ وَالسَّلَاطَةَ مِنَ الْبِنَاقِ هَمَانَا دُشْنَامِ دَادِنِ وَهَرَزِهَ كُوبِي وَزَبَانَ دِرَازِي نَاشِي أَزِ نِفَاقِ وَدُورُوبِي أَسْتِ (جهاد بانفس، ح ۶۶۷ و ص ۲۸۴)

حدیث ۱۰۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْفُحْشَ وَالْبِدْءَ وَالسَّلَاطَةَ مِنَ الْبِنَاقِ هَمَانَا دُشْنَامِ دَادِنِ وَهَرَزِهَ كُوبِي وَزَبَانَ دِرَازِي نَاشِي أَزِ نِفَاقِ وَدُورُوبِي أَسْتِ. (جهاد بانفس، ح ۶۶۷ و ص ۲۸۴)

حدیث ۱۰۲۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: *الظُّلْمُ فِي الدُّنْيَا هُوَ الظُّلْمَاتُ فِي الآخِرَةِ*. ظلم در دنیا همان ظلمتها و تاریکی های آخرت است. (جهاد با نفس، ح ۷۳۳)

حدیث ۱۰۲۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *آیة المنافق ثلاث: اذا حدث كذب و اذا وعد اخلف و اذا اؤتمن خان* نشان منافق سه چیز است: ۱- سخن به دروغ بگوید. ۲- از وعده تخلف کند. ۳- در امانت خیانت نماید. (صحیح مسلم، کتاب الایمان، ح ۸۹)

حدیث ۱۰۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *أركان الكفر أربعة الرعية والرهبنة والسخط والغضبى* پایه های کفر چهار چیز است: میل و خواهش، ترس و بیم، ناخشنودی و خشم. (جهاد با نفس، ح ۴۷۵)

حدیث ۱۰۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: *أشدُّ الذُّنُوبِ مَا اسْتَهَانَ بِهِ صَاحِبُهُ؛ سَخَتْ تَرِينُ گناهان، گناهی است که انجام دهنده ی آن، آن را ناچیز بشمارد.* (جهاد با نفس، ح ۳۹۸)

حدیث ۱۰۳۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: *إنَّ اللهَ يُبْغِضُ الفَاحِشَ المُتَفَحِّشَ* راستی که خداوند شخص بد زبان بیهوده گوی را دشمن می دارد. (جهاد با نفس، ح ۶۷۷)

حدیث ۱۰۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: *إنَّ الفُحْشَ وَ البِدْءَ وَ السَّلاطَةَ مِنَ النِّفَاقِ؛* همانا دشنام دادن و هرزه گویی و زبان درازی ناشی از نفاق و دورویی است. (جهاد با نفس، ح ۶۷۸)

حدیث ۱۰۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: *مَنْ ظَلَمَ مَظْلَمَةً أَخَذَ بِهَا فِي نَفْسِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَوْ فِي وُلْدِهِ؛* کسی که ستمی کند به سبب آن ستم، در جاننش یا مالش یا فرزندانش گرفتاری می افتد. (جهاد با نفس، ح ۷۲۷)

حدیث ۱۰۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تخم کینه (در دل) بکارد محنت و اندوه درو کند. *غررالحکم*، باب کینه

حدیث ۱۰۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که کینه را از درون خود به یک سو اندازد دل و قلبش آسوده و راحت شود. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم کینه توز اخوت و برادری ندارد. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین چیزی که در قلب جای گیر شود کینه است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سلاح بدی و شرّ، کینه است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سبب فتنه ها کینه است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس و سر عیب ها کینه است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم کینه ور بد معاشری است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سخت ترین دل ها از نظر آلودگی و ناصافی ، دل شخص کینه توز است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه آتشی است که جز به غلبه و ظفر خاموش نشود. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه توزی از خصلت های بدان و بدکاران است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم کینه توز جانش در شکنجه و عذاب و اندوهش چند برابر است. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه ، دردی است سخت و دردناک و بیماری وباداری است. غرالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کینه ، خویی پست است و بیماری نابود کننده ای است. غرالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم کینه توز راحتی و آسایش ندارد. غرالحکم ، باب کینه

حدیث ۱۰۵۰

امیر المؤمنین (علیه السلام) فرمودند: صَحَّ الْجَسَدِ مِنْ قَلَّةِ الْحَسَدِ سلامت بدن نشانه کمی حسد است. (جهاد با نفس، ح ۵۵۳)

حدیث ۱۰۵۱

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يَهْرُمُ ابْنَ آدَمَ وَيَشْبُ مَعَهُ اثْنَتَانِ: الْحِرْصُ عَلَى الْمَالِ وَالْحِرْصُ عَلَى الْعُمْرِ؛ آدمیزاد پیر می شود و دو چیز از او جوان می شود: حرص مال و حرص عمر. (کنز العمال، ج ۳، ص ۴۹۰، ح ۷۵۵۷)

حدیث ۱۰۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ سُوءَ الْخُلُقِ لِيُفْسِدَ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ راستی که بد اخلاقی عمل را تباه می کند همچنان که سرکه عسل را فاسد می سازد. (جهاد با نفس، ح ۶۵۹)

حدیث ۱۰۵۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْبُذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ؛ زشت گفتاری ناشی از ستمکاری و ستمکاری در آتش است. (جهاد النفس، ح ۶۸۹)

حدیث ۱۰۵۴

امام حسن عسگری (علیه السلام) فرمودند: بُسُّ الْعَبْدِ عَبْدٌ يَكُونُ ذَا وَجْهَيْنِ وَ ذَا لِسَانَيْنِ، يَطْرُقُ أَخَاهُ شَاهِدًا، وَيَأْكُلُهُ غَائِبًا، إِنْ أُعْطِيَ حَسَدًا، وَإِنْ ابْتُلِيَ خَانَهُ چَه بد است آن بنده خدا که دور و دو زبان است. در حضور برادرش او را می ستاید و در غیاب او بد گویش می کند. اگر عطایی به برادرش رسد حسد برد، و اگر گرفتار گردد او را وانهد. (تحف العقول ، ص ۵۱۸)

حدیث ۱۰۵۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ عَنِ النَّاسِ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ کسی که خشمش را از مردمان باز دارد خداوند نیز در روز قیامت عذابش را از او باز می دارد. (جهاد النفس، ح ۵۳۲)

حدیث ۱۰۵۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الغیبة ان تقول فی اخیک ما ستره الله علیه غیبت آن است که درباره برادرت چیزی بگویی که خداوند آن را پنهان کرده است. (میزان الحکمه، ح)?????

حدیث ۱۰۵۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما من رَجُلٍ تَكْبَرُ أَوْ تَجَبَّرَ إِلَّا لَدَلَّتْهُ يَجِدُهَا فِي نَفْسِهِ هَيْجَ مَرْدِي نِيست که تکبر بورزد یا خود را بزرگ بشمارد مگر بخاطر ذلتی که در نفس خود می یابد. (جهاد النفس، ح ۵۸۵)

حدیث ۱۰۵۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا رَأَيْتُمُ الْعَبْدَ مُتَّفَقِدًا لِتُدُنُوبِ النَّاسِ نَاسِيًا لِتُدُنُوبِهِ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ مُكْرَبٌ بِهِ هِرْگَاه دِیدِید که بِنْدَه ای گناهان مردمان را جستجو می کند و گناهان خویش را فراموش کرده است بدانید که او فریب شیطان را خورده است. (جهاد النفس، ح ۲۳۷)

حدیث ۱۰۵۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: هر کس چهل روز گوشت نخورد، بدخوی می شود. گوشت بخورید؛ چرا که بر شنوایی تان می افزاید. الفردوس، ج ۳، ص ۶۲۷، ح ۵۹۶۰

حدیث ۱۰۶۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: هر کس چهل روز پیوسته گوشت بخورد، سنگ دل می شود. (بحار الانوار، ۶۲، ص ۲۹۴)

حدیث ۱۰۶۱

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: الْجَبَّارُونَ أَبَعِدُ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ دُورْتَرِین مَرْدَم ار خدَاوند عَزَّ وَجَلَّ در روز قیامت سرکشان متکبر هستند. (جهاد النفس، ص ۲۵۴)

حدیث ۱۰۶۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: ایاکم ان یحسد بعضکم بعضا فان الکفر اصله الحسد. از حسد ورزی به یکدیگر پرهیزید، زیرا ریشه کفر، حسد است. (تحف العقول، ص ۳۱۵)

حدیث ۱۰۶۳

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: لَا يَكُونُ الْعَبْدُ عَالِمًا حَتَّى لَا يَكُونَ حَاسِدًا لِمَنْ فَوْقَهُ وَلَا مُحَقَّرًا لِمَنْ دُونَهُ. هیچ بنده ای عالم نباشد تا اینکه به بالا دست خود حسد نبرد و زیر دست خود را خوار نشمارد. (تحف العقول ص ۲۹۳)

حدیث ۱۰۶۴

امام علی علیه السلام فرمودند: أَشَدُّ الذُّنُوبِ مَا اسْتَيْهَانَ بِهِ صَاحِبُهُ. سخت‌ترین گناهان آن است که صاحبش آن را کوچک بشمرد. (نهج البلاغه حکمت ۳۴۸)

حدیث ۱۰۶۵

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می‌فرمایند: بخیل کسی است که در پرداخت آنچه خدا بر او واجب کرده است بخل ورزد. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۱۶.

حدیث ۱۰۶۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: انسان بخیل، آسایش ندارد. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۳.

حدیث ۱۰۶۷

حضرت امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: بخل در بردارنده بدیهای هر عیبی است و افساری است که (بخیل) به وسیله ی آن به سوی هر بدی کشانده می‌شود. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۷.

حدیث ۱۰۶۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: آدم بخیل، خزانه دار وارثان خود است. غررالاحکم، ح ۴۶۴.

حدیث ۱۰۶۹

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: بخیل واقعی کسی است که نام من نزد او برده شود و صلوات نفرستد. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۶.

حدیث ۱۰۷۰

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: بخیل‌ترین مردم کسی است که در سلام کردن بخل ورزد. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۹.

حدیث ۱۰۷۱

حضرت امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: خالی بودن دل از کینه و حسادت، از خوشبختی بنده است. غررالاحکم، ح ۵۰۸۳.

حدیث ۱۰۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: افضاء سرأخیک خیانه ما جتنب ذلک؛ فاش کردن راز برادرت خیانت است؛ پس از این کار دوری کن. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۹۱.

حدیث ۱۰۷۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ستمگر و یاری دهنده ی او و کسی که به ستم او راضی باشد هر سه در ستم شریکند. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۳۳.

حدیث ۱۰۷۴

حضرت امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: خشم گرفتن بر کسی که در اختیار توست، پستی است. اعلام الدین، ص ۳۱۱.

حدیث ۱۰۷۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: خشم ایمان را تباه می کند همان گونه که سرکه غسل را. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۶۸.

حدیث ۱۰۷۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سبحان، از آدم و قیح گستاخ در گناهان نفرت دارد. غررالحکم، ح ۳۴۳۷.

حدیث ۱۰۷۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلا نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ح ۲۱۴۳.

حدیث ۱۰۷۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: هیچ چیز نزد خدا منفورتر از بخل و بدخویی نیست. همان گونه که خاک غسل را تباه می کند این دو نیز عمل را تباه می کنند. بحارالانوار، ج ۱۶، ص ۲۳۱.

حدیث ۱۰۷۹

امام علی علیه السلام: مَنْ جَارَ قَصْرَ عُمْرُهُ؛ هر کس ظلم کند، عمرش کوتاه می شود. عیون الحکم والمواعظ، ص ۴۲۹، ح ۷۳۳۴.

حدیث ۱۰۸۰

الدُّنُوبُ الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعْمَ الْبُغْيَ وَالذُّنُوبُ الَّتِي تُوْرثُ الدَّيْمَ الْقَثِيلُ وَالَّتِي تُنَزِّلُ النَّعْمَ الظُّلْمَ وَالَّتِي تَهْتِكُ السُّتُورَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَالَّتِي تَحْبِسُ الرِّزْقَ الرِّنَا وَالَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ فَطِيعَةُ الرَّجْمِ وَالَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ وَتُظْلِمُ الْهَوَاءَ عَفْوُ الْوَالِدَيْنِ؛ گناهی که نعمت‌ها را تغییر می دهد، تجاوز به حقوق دیگران است. گناهی که پشیمانی می آورد، قتل است. گناهی که گرفتاری ایجاد می کند، ظلم است. گناهی که آبرو می برد، شرابخواری است. گناهی که جلوی روزی را می گیرد، زناست. گناهی که مرگ را شتاب می بخشد، قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب دعا می شود و زندگی را تیره و تار می کند، نافرمانی از پدر و مادر است. علل

الشرايع، ج ۲، ص ۵۸۴.

حدیث ۱۰۸۱

پیامبر صلی الله علیه و آله: فِي الزَّنا سِتُّ خِصالٍ: ثَلاتٌ مِنْها فِي الدُّنْيا وَ ثَلاتٌ فِي الآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيا فَيَذْهَبُ بِالْبَهائِ وَ يَعْجَلُ الْفَناءُ وَ يَقْطَعُ الرِّزْقَ وَ أَمَّا الَّتِي فِي الآخِرَةِ فَسَوْءُ الْحِسابِ وَ سَيَخْطُ الرَّحْمَنُ وَ الْخُلُودُ فِي النَّارِ؛ زِنا، شش پیامد دارد: سه در دنیا و سه در آخرت. سه پیامد دنیایی اش این است که: آبرو را می برد، مرگ را شتاب می بخشد و روزی را می برد و سه پیامد آخرتی اش: سختی حسابرسی، خشم خدای رحمان و ماندگاری در آتش است. خصال، ص ۳۲۱، ح ۳.

حدیث ۱۰۸۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: از حسادت کردن پرهیزید، زیرا کفر ریشه اش حسادت است. اصول کافی، ج ۸، ص ۸.

حدیث ۱۰۸۳

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ان الحسد لتأكل الايمان كما تاكل النار الحطب؛ همان گونه که آتش هیزم را می خورد، حسد ایمان را می خورد. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۰۶.

حدیث ۱۰۸۴

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ما رأيت ظالما اشبه لمظلوم من الحاسد: نفس دائم، قلب هائم و حزن لازم؛ ستمگری چون حسود ندیدم که به ستمدیده شبیه تر باشد: جانی سرگردان دارد و دلی بی قرار و اندوهی پیوسته. بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۵۶.

حدیث ۱۰۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الحسد لا يجلب الا مضرة و غيضا يوهن قلبك و يمرض جسمك؛ حسادت نتیجه ای جز زیان و ناراحتی که دلت را سست و تنت را بیمار می گرداند به بار نمی آورد. بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۵۶.

حدیث ۱۰۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اما علامة الحاسد: الغيبة والتملق و الشماتة بالمصيبة؛ نشانه های حسود عبارتند از غیبت کردن، چاپلوسی کردن و شاد شدن از گرفتاری دیگران تحف العقول، حدیث ۲۲.

حدیث ۱۰۸۷

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: ما اقبح الفقر بعد الغنى، واقبح الخطيئة بعد النسك! واقبح من ذلك العابد لله ثم يترك عبادته. چه زشت است نیازمندی بعد از توانگری و چه زشت است گناه به دنبال عبادت و زشت تر از اینها کار کسی است که عبادت خدا را پیشه کند و سپس از عبادتش دست شوید. تحف العقول/ ح ۳۹۷.

حدیث ۱۰۸۸

حضرت فاطمه ی زهرا (علیها السلام) می فرمایند: جعل الله الصلاة تنزيها لكم عن الكبر. خداوند متعال نماز را مایه ی دوری شما از کبر و خودپسندی قرار داد. اعیان الشیعه/ج ۱/ص ۳۱۶.

حدیث ۱۰۸۹

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: ان العبد کیدنب الذنب فیروی عنه الرزق. بنده گناه می کند و به سبب آن روزی از او گرفته می شود. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۷۰.

حدیث ۱۰۹۰

امام علی علیه السلام فرمودند: لا تری الجاهل إلا مُفْرِطاً أو مُفْرِطاً. همیشه جاهل: یا افراط گر و تجاوزکار و یا کندرو و تفریط کننده است. (النهایه، جلد ۳ ص ۴۳۵)

حدیث ۱۰۹۱

امام علی علیه السلام فرمودند: أُخْصِدِ الشَّرَّ مِنْ صَدْرِ غَيْرِكَ بِقَلْبِهِ مِنْ صَدْرِكَ. قلب خود را از کینه دیگران پاک کن، تا قلب آنها از کینه تو پاک شود. (الامالی، ج ۲، ص ۱۷۴)

حدیث ۱۰۹۲

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: جُعِلَتِ الْخَبَائِثُ فِي بَيْتٍ وَ جُعِلَ مِفْتَاحُهُ الْكَذِبُ تمام پلیدیها در خانه ای قرار داده شده و کلید آن دروغگویی است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۷۷)

حدیث ۱۰۹۳

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین مردم کسی است که لغزش را نمی بخشد و عیب و خطا را نمی پوشاند. غررالحکم، ح ۵۷۳۵.

حدیث ۱۰۹۴

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بخیل ترین مردم کسی است که در سلام کردن بخل ورزد. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۹.

حدیث ۱۰۹۵

حضرت رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بخیل واقعی کسی است که نام من نزد او برده شود و صلوات نفرستد. بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۶.

حدیث ۱۰۹۶

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بخل در بردارنده بدیهای هر عیبی است و افساری است که (بخیل) بوسیله ی آن به سوی هر بدی کشانده می شود. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۷.

حدیث ۱۰۹۷

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: بخیل کسی است که در پرداخت آنچه خدا بر او واجب کرده است بخل ورزد. بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۱۶.

حدیث ۱۰۹۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خالی بودن دل از کینه و حسادت، از خوشبختی بنده است. غررالحکم، ح ۵۰۸۳.

حدیث ۱۰۹۹

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: چنان چه سر که غسل را فاسد می کند، خلق بد ایمان را فاسد می کند. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۲۱.

حدیث ۱۱۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ستمگری در دنیا مایه ی نابودی و در آخرت موجب هلاکت است. غررالحکم، ح ۱۷۰۷.

حدیث ۱۱۰۱

حضرت امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: خشم گرفتن بر کسی که در اختیار توست، پستی است. اعلام الدین، ص ۳۱۱.

حدیث ۱۱۰۲

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: هیچ چیز نزد خدا منفورتر از بخل و بدخویی نیست. همان گونه که خاک غسل را تباه می کند این دو نیز عمل را تباه می کنند. بحارالانوار، ج ۱۶، ص ۲۳۱.

حدیث ۱۱۰۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: اعتدال و صرفه جویی در مصرف مال، اندازه ای دارد که اگر از آن بیش تر شود، بخل است. بحارالانوار، ج ۱۷، ص ۲۱۸.

حدیث ۱۱۰۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین مردم کسی است که لغزش را نمی بخشد و عیب و خطا را نمی پوشاند. غررالحکم، ح ۵۷۳۵.

حدیث ۱۱۰۵

امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: **إِنِّي لَأَبْغُضُ الرَّجُلَ - أَوْ أَبْغُضُ لِلرَّجُلِ - أَنْ يَكُونَ كَسَلَانًا عَنِ أَمْرِ دُنْيَاهُ، وَمَنْ كَسِلَ عَنِ أَمْرِ دُنْيَاهُ فَهُوَ عَنِ أَمْرِ آخِرَتِهِ أَكْسَلُ؛** هر آینه من دشمن می‌شمارم کسی را که در کار دنیایش تنبلی ورزد؛ زیرا آن کس که در کار دنیایش تنبلی کند، در کار آخرتش بیشتر تنبلی می‌ورزد. الکافی: ۴ / ۸۵ / ۵

احادیث اخلاق و توصیه‌ها

حدیث ۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: **لَا تَضْجُرْ فَيَمْنَعَكَ الضَّجْرُ مِنَ الآخِرَةِ وَالدُّنْيَا؛** بی‌حوصلگی مکن؛ که آن، تو را از آخرت و دنیا باز می‌دارد. بحار الأنوار: ۷۷ / ۱۴۵ / ۴۵.

حدیث ۲

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: **مَنْ كَسِلَ عَنِ طَهْوَرِهِ وَصِيَالَتِهِ فَلَيْسَ فِيهِ خَيْرٌ لِأَمْرِ آخِرَتِهِ، وَمَنْ كَسِلَ عَمَّا يُصْلِحُ بِهِ أَمْرَ مَعِيشَتِهِ فَلَيْسَ فِيهِ خَيْرٌ لِأَمْرِ دُنْيَاهُ؛** هر کس در طهارت و نمازش سستی کند، خیری در کار آخرتش نباشد و هر که در سامان بخشی به گذران زندگی اش سستی ورزد، خیری در کار دنیایش نباشد. الکافی: ۳ / ۸۵ / ۵

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: **مَنْ تَرَكَ الْعُجْبَ وَالتَّوَانِي لَمْ يَنْزِلْ بِهِ مَكْرُوهٌ؛** هر کس خودپسندی و سستی را ترک کند، ناخوشایندی بر او فرود نمی‌آید. غرر الحکم: ۸۸۰۵.

حدیث ۴

امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: **النِّسَاءُ يَحْبِبْنَ أَنْ يَرِينَ الرَّجُلَ فِي مِثْلِ مَا يَحِبُّ الرَّجُلُ أَنْ يَرِيَ فِيهِ النِّسَاءَ مِنَ الزَّيْنَةِ؛** همان گونه که مردان دوست دارند زینت و آرایش را در زنان نشان ببینند، زنان نیز دوست دارند زینت و آرایش را در مردانشان ببینند. مکارم الاخلاق، ص ۸۰.

حدیث ۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: **خَيْرُ الرَّجَالِ مَنْ أَمْتَى الَّذِينَ لَا يَتَطَاوَلُونَ عَلَى أَهْلِيهِمْ وَ يَحْنُونَ عَلَيْهِمْ وَلَا يَظْلَمُونَهِمْ؛** بهترین مردان امت من، آن کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن و متکبر نباشند و بر آنان ترحم و نوازش کنند و به آنان آزار نرسانند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: **لِلْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَشْبِعَ بَطْنَهَا، وَ يَكْسُو ظَهْرَهَا، وَيَعْلَمَهَا الصَّلَاةَ وَالصُّوْمَ وَالزَّكَاةَ** ان كان في مالها حق، ولا تخالفه في ذلك؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نورزد. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳.

حدیث ۷

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرماید: «لان ادخل السوق ومعی درهم ابتاع به لحما لعیالی وقد قرموا الیه احب الی من ان اعتق نسمة؛ برای من به بازار رفتن و خرید یک درهم گوشت برای خانواده‌ام که میل به گوشت دارند، از بنده آزاد کردن دوست داشتنی‌تر است و سائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۵۱.

حدیث ۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) به یکی از زنان درباره حق زن بر شوهرش می‌فرماید: حَقُّکَ عَلَیْهِ أَنْ یطعمَکَ مِمَّا یَکُلُ وَیکسوکَ مِمَّا یتلبسُ وَلا یلطمُ وَلا یتصیحُ فی وَجْهکَ؛ حق تو بر شوهرت این است که از آنچه خود می‌خورد به تو غذا دهد، و از آنچه خود می‌پوشد تو را نیز بپوشاند، و به روی تو سیلی نزند و فریاد نکشد. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۸.

حدیث ۹

قال الإمام الصادق (علیه السلام): العالم لا یتکلم بالفضول. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: دانا (و عالم)، زیاده گویی نمی‌کند. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۳، ح ۱۰۱۲۷»

حدیث ۱۰

قال الإمام الباقر (علیه السلام) فی قول الله عزوجل «و قولوا للناس حسنا»: قولوا للناس أحسن ما تحبون أن یقال فیکم. امام باقر (علیه السلام) درباره آیه ی «و با مردم به نیکویی سخن بگویید»، فرمودند: بهترین سخنی را که دوست دارید درباره شما گفته شود، به مردم بگویید. «الکافی، ج ۲، ص ۱۶۵، ح ۱۰»

حدیث ۱۱

قال الإمام علی (علیه السلام): عود لسانک لین الکلام و بذل السلام، یكثر محبوبک و یقل مبغضوک. امام علی (علیه السلام) فرمودند: زبانت را به نرم گویی و سلام کردن (به دیگران) عادت ده، تا دوست دارانت زیاد شوند و بدخواهانت اندک. «غررالحکم، ح ۶۲۳۱»

حدیث ۱۲

قال الإمام علی (علیه السلام): عود لسانک حسن الکلام تأمن الملام. امام علی (علیه السلام) فرمودند: زبانت را به نیکو گویی عادت ده، تا از سرزنش ایمن مانی. «غررالحکم، ح ۶۲۳۳»

حدیث ۱۳

قال الإمام علی (علیه السلام): لا ترخص لنفسک فی شیء من سئ الأقوال والأفعال. امام علی (علیه السلام) فرمودند: به خودت اجازه کمترین زشت گفتاری و زشت کرداری، مده. «غررالحکم، ح ۱۰۱۹۰»

حدیث ۱۴

قال الإمام علی (علیه السلام): من حسن کلامه کان النجیح أمامه. امام علی (علیه السلام) فرمودند: هر که گفتارش نیکو باشد، پیروزی در برابر اوست. «غررالحکم، ح ۸۴۹۵»

حدیث ۱۵

قال الإمام علی (علیه السلام): نکیر الجواب من نکیر الخطاب. امام علی (علیه السلام) فرمودند: زشتی پاسخ (که می شنوی)، از زشتی سخن است (که می گویی). «غررالحکم، ح ۹۹۶۳»

حدیث ۱۶

قال الإمام علی (علیه السلام): أجملوا فی الخطاب تسمعوا جمیل الجواب. امام علی (علیه السلام) فرمودند: زیبا سخن بگویید، تا پاسخ زیبا بشنوید. «غررالحکم، ح ۲۵۶۸»

حدیث ۱۷

قال الإمام علی (علیه السلام): قولوا الخیر تعرفوا به، واعملوا الخیر تکونوا من أهله. امام علی (علیه السلام) فرمودند: گفتار نیک بگویید، تا به آن شناخته شوید و کارهای نیک انجام دهید تا از اهل آن (نیکو کاران) باشید. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۱۱، ح ۹»

حدیث ۱۸

قال الإمام علی (علیه السلام): لا تقولن ما یسوءک جوابه. امام علی (علیه السلام) فرمودند: هرگز سخنی را که از جوابش ناراحت می شوی، مگویی. «غررالحکم، ح ۱۰۱۵۵»

حدیث ۱۹

قال الإمام علی (علیه السلام): أحسن الکلام ما زانه حسن النظام، وفهمه الخاص والعام. امام علی (علیه السلام) فرمودند: بهترین سخن، آن است که به زیبایی نظم (نیکویی تألیف و ترکیب) آراسته باشد و خواص و عوام آن را بفهمند. «غررالحکم، ح ۳۳۰۴»

حدیث ۲۰

قال الإمام علی (علیه السلام): أحسن الکلام ما لا تمجه الآذان و لا یتعب فهمه الأفهام. امام علی (علیه السلام) فرمودند: بهترین سخن آن است که گوشها از شنیدن آن رنجیده و بیزار نشود و فهمیدن آن اندیشه ها را به رنج نیندازد. «غررالحکم، ح ۳۳۷۱»

حدیث ۲۱

قال الإمام علی (علیه السلام): الکلام کالدواء، قلیله ینفع و کثیره قاتل. امام علی (علیه السلام) فرمودند: سخن چون داروست، اندکش سود می بخشد و بسیارش کشنده است. «غررالحکم، ح ۲۱۸۲»

حدیث ۲۲

قال الإمام علی (علیه السلام): إياك و فضول الكلام، فإنهيظهر من عيوبك ما بطن، و يحرك عليك من أعدائك ما سكن. امام علی (علیه السلام) فرمودند: از زیاده گویی پرهیز که آن عیب های پنهان تو را آشکار می سازد و کینه های آرام گرفته دشمنانت را بر ضد تو تحریک می کند. «غررالحکم، ح ۲۷۲۰»

حدیث ۲۳

قال الإمام علی (علیه السلام): من عذب لسانه کثر إخوانه. امام علی (علیه السلام) فرمودند: کسی که زبانش شیرین باشد، برادرانش زیاد شوند. «غررالحکم، ح ۷۷۶۱»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - (لما سأله رجل عن أفضل الأعمال): إطعام الطعام، و إطياب الكلام. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - (در پاسخ به مردی که پرسید برترین کارها کدام است) فرمودند: اطعام کردن و نیکو سخن گفتن. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۱۲، ح ۱۲»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من فقه الرجل قلّة كلامه فيما لا يعنيه. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نشانه ی فهمیدگی مرد این است که کمتر سخن بیهوده گوید. «بحارالانوار، ج ۲، ص ۵۵، ح ۲۸»

حدیث ۲۶

قال الإمام الحسين - علیه السلام - لابن عباس: لا تتكلمن فيما لا يعينك فإنی أخاف عليك الوزر، ولا تتكلمن فيما يعينك حتى تری للكلام موضعا. امام حسین - علیه السلام - به ابن عباس فرمودند: هرگز سخن بیهوده مگوی، زیرا بیم گناه برای تو دارم و سخن سودمند نیز مگوی مگر این که آن سخن به جا باشد. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۲۷۸، ح ۱۶»

حدیث ۲۷

قال الإمام علی - علیه السلام - لما مر برجل يتكلم بفضول الكلام: إنك تملی علی حافظیک کتابا إلی ربك، فتكلم بما يعينك ودع ما لا يعينك. امام علی - علیه السلام - وقتی بر مردی گذشت که زیاده گویی می کرد، فرمودند: بدان که تو بر دو فرشته نگهبان اعمال مطلبی املا می کنی و به سوی پروردگارت می فرستی، پس سخنانی بگو که برایت سودمند باشد و از سخنان بیهوده دم فرو بند. «أمالی الصدوق، ص ۳۷، ۴»

حدیث ۲۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : لا تسئ اللفظ و إن ضاق عليك الجواب. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سخن بد مگوی اگر چه از پاسخ درماندی. «غررالحکم، ح ۱۰۲۶۷»

حدیث ۲۹

قال الإمام علي - عليه السلام - : إياك و ما يستهجن من الكلام، فإنه يحبس عليك اللثام و ينفر عنك الكرام. امام علي - عليه السلام - فرمودند: بپرهیز از به زبان آوردن سخنان زشت، زیرا که فرومایگان را گرد تو جمع می کند و گران مایگان را از تو می راند. «غررالحکم، ح ۲۷۲۲»

حدیث ۳۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الصَّبْرُ يُعَقِّبُ خَيْرًا فَاصْبِرُوا تَطَفَّرُوا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: عاقبت صبر و شکیبائی خیر است، پس صبر کنید تا پیروز شوید. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۶»

حدیث ۳۱

عن الامام جعفر ابن محمد - عليه السلام - : كَمْ مِنْ صَبْرٍ سَاعَةٍ قَدْ أُورِثَتْ فَرَحًا طَوِيلًا وَ كَمْ مِنْ لَذَّةٍ سَاعَةٍ قَدْ أُورِثَتْ حُزْنَ طَوِيلًا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: چه بسا یک لحظه صبر کردن موجب سرور و خوشحالی طولانی شود و چه بسا لحظه ای لذت بردن موجب اندوه طولانی گردد. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۵»

حدیث ۳۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : نَحْنُ صَبْرٌ وَ شِيعَتُنَا أَصْبِرُ مِنَّا. قُلْتُ: جَعَلْتُ فِدَاكَ، كَيْفَ صَارَ شِيعَتُكُمْ أَصْبِرُ مِنْكُمْ؟ قَالَ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ما خاندانی صبور و شکیبایم و شیعیان ما از ما شکیبا ترند. گفتم: جانم به فدایت، چگونه شیعیان شما از شما شکیبا ترند؟ فرمود: چون صبر ما بر چیزی است که می دانیم، امّا آنها بر چیزی که نمی دانند صبر می کنند. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸۰»

حدیث ۳۳

قال الامام الجواد - عليه السلام - : تَوَسَّدِ الصَّبْرَ وَ اعْتَنِقِ الْفَقْرَ وَ ارْزُقِ الشَّهْوَاتِ وَ خَالِفِ الْهَوَى ... امام جواد - عليه السلام - فرمودند: در زندگی صبر را تکیه گاه و فقر و تنگدستی را همنشین خود قرار بده، شهوات و خواسته های دنیوی را رها کن و با هواهای نفسانی به مخالفت برخیز و بدان که هیچ گاه از دید خداوند مخفی نیستی، پس مواظب باش که چگونه رفتار می کنی. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۵۸»

حدیث ۳۴

قال الامام الباقر - عليه السلام - : الْجَنَّةُ مَحْفُوفَةٌ بِالْمَكَارِهِ وَ الصَّبْرُ فَمَنْ صَبَرَ عَلَى الْمَكَارِهِ فِي الدُّنْيَا دَخَلَ الْجَنَّةَ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بهشت آمیخته به سختی ها و صبر و بردباری است، پس هر کس در دنیا بر سختی ها صبور باشد، وارد بهشت خواهد شد. «اصول کافی، ج ۲، ص ۸۹»

حدیث ۳۵

إِنَّ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: عَلَامَةُ الصَّابِرِ فِي ثَلَاثٍ، أُولَاهَا أَنْ لَا يَكْسَلَ وَ الثَّانِيَةُ أَنْ لَا يَضْجَرَ وَ الثَّلَاثَةُ أَنْ لَا يَشْكُو مِنْ رَبِّهِ

عَزَّوَجَلَّ ... . نبی اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نشانه های انسان صبور سه چیز است: ۱- کسل و خسته نمی شود. ۲- بی قراری نمی کند. ۳- از پروردگارش شکایت نمی کند، چون وقتی کسل شود، حقوق را ضایع و تباه خواهد کرد و هنگامی که بی قراری کند، سپاسگزاری نمی کند و وقتی از پروردگارش شکایت کند، گناه خواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸۶»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : النَّصْرُ مَعَ الصَّبْرِ وَالْفَرَجُ بَعْدَ الْكُرْبِ وَ اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: پیروزی، در پرتو صبر و شکیبایی به دست می آید و پایان رنج و سختی، فرج خواهد بود و همانا همراه هر سختی آسانی است. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۲۹۵»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَالْحِلْمَ وَزِيْرُهُ وَالْعَقْلَ دَلِيلُهُ و ... وَالصَّبْرَ امِيرُ جُنُودِهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بر تو باد به فراگیری علم، همانا که علم دوست مؤمن است و بردباری وزیر او و عقل راهنمایش و عمل سرپرست او و رفیق و مدارا پدر او و ملایمت با دیگران برادر او و صبر، امیر سپاهیان او است. «نهج الفصاحه، ح ۱۹۶۱»

حدیث ۳۸

قال الامام علی - علیه السلام - : كَمْ يُفْتَحُ بِالصَّبْرِ مِنْ غَلَقٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: چه بسیارند گره های پیچیده و مشکلات سختی که با صبر گشوده می شوند. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۵، ح ۶۳۶۸»

حدیث ۳۹

قال الامام علی - علیه السلام - : لِكُلِّ نَعْمَةٍ مِفْتَاحٌ وَ مِغْلَاقٌ: فَمِفْتَاحُهَا الصَّبْرُ وَ مِغْلَاقُهَا الْكَسَلُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برای تمام نعمت ها کلید و قفلی مقرر شده است، پس کلید آن صبر و قفل آن تنبلی است. «شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۸۵»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ صَبَرَ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ وَ عَنِ مَعْصِيَةِهُ فَهُوَ الْمَجَاهِدُ الصَّبُور. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که بر طاعت پروردگارش و اجتناب از معصیت او صبر نماید، همانا او مجاهد صبوری است (که در راه خدا به جهاد برخاسته است). «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۳، ح ۶۳۰۹»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : صَابِرُوا أَنْفُسَكُمْ عَلَى فِعْلِ الطَّاعَاتِ وَ صُؤْتُوها عَنْ دَنْسِ السَّيِّئَاتِ تَجِدُوا حَلَاوَةَ الْاِيْمَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در انجام طاعت پروردگار صبر پیشه کنید و نفس خود را از آلوده شدن به پلیدی گناهان حفظ نمایید، آنگاه شیرینی و حلاوت ایمان را در می یابید. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۳، ح ۶۳۱۰»

حدیث ۴۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِنَّكَ لَنْ تُدْرِكَ مَا تُحِبُّ مِنْ رَبِّكَ إِلَّا بِالصَّبْرِ عَمَّا تَشْتَهَى. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: همانا تو به آنچه دوست داری از پروردگارت به تو برسد دست نمی یابی مگر اینکه در مقابل خواسته های نفسانی مقاومت کنی. «تصنیف غررالحکم، ص ۲۸۳، ح ۶۳۰۵»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالصَّبْرِ، فَإِنَّهُ لَا دِينَ لِمَنْ لَا صَبْرَ لَهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ای مردم! بر شما باد به صبر و شکیبائی، همانا کسی که صبر نداشته باشد، دین نخواهد داشت. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۲»

حدیث ۴۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : الصَّبْرُ فِي الْأُمُورِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ فَإِذَا فَارَقَ الرَّأْسُ الْجَسَدَ فَسَدَ الْجَسَدُ فَإِذَا فَارَقَ الصَّبْرُ الْأُمُورَ فَسَدَتِ الْأُمُورُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: صبر در کارها همانند سر در بدن است، همان طور که وقتی سر از بدن جدا شود، بدن فاسد می گردد، اگر صبر از کارها جدا شود، کارها تباه و فاسد خواهد شد. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۷۳»

حدیث ۴۵

امام علی - علیه السّلام - فرمودند: صبر، یا صبر بر مصیبت است یا بر اطاعت خدا و یا در مقابل معصیت، که قسم سوم از دو قسم دیگر با ارزش تر می باشد. «شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱، ص ۳۱۹»

حدیث ۴۶

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الْأَبْتَاءُ عَلَى الْعَمَلِ حَتَّى يَخْلُصَ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَلِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پایداری بر عمل تا آنجا که خالص شود، سخت تر از خود عمل است. «الکافی، ج ۲، ص ۱۶»

حدیث ۴۷

عن رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اعْمَلْ لَوَجْهِهِ وَاحِدٍ يَكْفِيكَ الْوُجُوهَ كُلَّهَا. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: برای خدا کار کن، تو را از همگان کفایت می کند. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۹»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أَخْلِصْ قَلْبَكَ يَكْفِيكَ الْقَلِيلَ مِنَ الْعَمَلِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دلت را خالص گردان که (در آن صورت) کار (خیر) اندک تو را بس است. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۷۵»

حدیث ۴۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَخْلِصْ تَنْلُ . امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اخلاص داشته باش، کامیاب و سعادت‌مند می شوی.
«غررالحکم، ح ۲۲۴۸»

حدیث ۵۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِخْلَاصُ الْعَمَلِ مِنْ قُوَّةِ الْيَقِينِ وَ صِيْلَاحِ النَّيِّءِ . امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اخلاص عمل ناشی از نیروی یقین و درستی و پاکی نیت است. «غررالحکم، ح ۱۳۰۱»

حدیث ۵۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : كَيْفَ يَسْتَطِيعُ الْإِخْلَاصَ مَنْ يَغْلِبُهُ الْهَوَى؟ امام علی - علیه السّلام - فرمودند: چگونه کسی که هوی و هوس بر او چیره است، می تواند اخلاص داشته باشد؟ «غررالحکم، ح ۶۹۷۷»

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: سعادت‌مند کسی است که از دیگران پند گیرد. من لایحضره الفقیه/۴/۳۷۷

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید. وسائل الشیعه/۲۱/۴۸۴

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: با اطاعت دستورات الهی، خود را در معرض رحمت او قرار دهید.
تنبيه الخواطر (مجموعه ورام) / ۴۳۷

حدیث ۵۵

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَ الشُّرُورِ عَلَى أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ ؛ از جمله اسباب مغفرت ، شاد کردن برادر مؤمن است . المعجم الكبير ، ج ۳ ، ص ۸۳ .

حدیث ۵۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ عَمَلَ عَبْدٍ حَتَّى يَرْضَى قَوْلَهُ ؛ خداوند ، عمل بنده را نمی پذیرد ، مگر آن که از گفتارش خشنود باشد . مسند الشهاب ، ج ۲ ، ص ۱۷ .

حدیث ۵۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِذَا جَاءَكُمْ الزَّائِرُ فَأَكْرِمُوهُ ؛ هر گاه کسی به دیدار شما آمد ، گرامی اش بدارید . الأمالی ، صدوق ، ص ۶۰۰ .

حدیث ۵۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرَمُوهُ؛ هر گاه بزرگ قومی بر شما وارد شد، گرامی‌اش بدارید. الکافی، ج ۲، ص ۶۵۹.

حدیث ۵۹

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : . . . يا هشام من أحب الدنيا ذهب خوف الآخرة من قلبه و ما أوتى عبداً علماً فآزداً للدنيا حباً إلا من الله بعداً و ازداد الله عليه غصباً. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: ای هشام کسی که دنیا را دوست داشته باشد ترس آخرت از دلش برود و اگر به بنده ای دانش داده شود و سپس بر دوستی دنیایش زیاد شود، بر خشم و غضب خدا بر او افزوده گردد. «تحف العقول، ص ۳۹۹»

حدیث ۶۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : أَكْثَرَ ذِكْرِ الْمَوْتِ، فَإِنَّهُ لَمْ يُكْثِرْ إِنْسَانٌ ذَكَرَ الْمَوْتَ إِلَّا زَهَدًا فِي الدُّنْيَا. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: مرگ را بسیار یاد کن، زیرا انسان مرگ را زیاد یاد نمی کند جز آنکه به دنیا بی رغبت شود. «الکافی، ج ۲، ص ۱۳۱»

حدیث ۶۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا أَثْبَتَ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِهِ وَ أَنْطَقَ بِهَا لِسَانَهُ وَ بَصَّرَهُ عَيْبَ الدُّنْيَا دَاءًهَا وَ دَوَاءَهَا وَ أَخْرَجَهُ مِنَ الدُّنْيَا سَالِمًا إِلَى دَارِ السَّلَامِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که به دنیا بی رغبت باشد خداوند حکمت را در قلبش ثابت کند و زبانش را به آن گویا سازد و او را به عیبهای دنیا و درد و درمانش بینا گرداند و او را از دنیا سالم بیرون برد و وارد بهشت دارالسلام کند. «الکافی، ج ۲، ص ۱۲۸»

حدیث ۶۲

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إِنْ فِي كِتَابِ عَلِيٍّ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ - : إِنَّمَا مَثَلُ الدُّنْيَا كَمَثَلِ الْحَيَّةِ مَا أَلَيْنَ مَسُّهَا وَ فِي جَوْفِهَا السَّمُّ النَّاقِعُ، يَحْذَرُهَا الرَّجُلُ الْعَاقِلُ، وَ يَهْوَى إِلَيْهَا الصَّبِيُّ الْجَاهِلُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: در کتاب علی - صلوات الله علیه - است که به درستی مثل دنیا مثل مار است که پوستش نرم است و زهر کشنده در درون دارد، مرد عاقل از آن پرهیزد و کودک نادان به او گرایش یابد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۳۶»

حدیث ۶۳

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : مَنْ أَصْبَحَ وَ أَمْسَى وَ الدُّنْيَا أَكْبَرُ هَمِّهِ جَعَلَ اللَّهُ تَعَالَى الْفَقْرَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ شَتَّتْ أَمْرَهُ وَ لَمْ يَنْلُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا - مَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ وَ مَنْ أَصْبَحَ وَ أَمْسَى وَ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ هَمِّهِ جَعَلَ اللَّهُ الْغِنَى فِي قَلْبِهِ وَ جَمَعَ لَهُ أَمْرَهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس بامداد کند و روز را به شب رساند و بزرگ ترین هم و غمش دنیا باشد خداوند متعال فقر را جلوی چشمش قرار داده و کارش را پریشان می سازد و بجز آنچه خداوند روزی او کرده به دنیا دست پیدا نمی کند و هر کس بامداد کند و روز را به شب رساند و بزرگترین هم و غمش آخرت باشد خداوند بی نیازی را در دل او قرار داده و کارش را منظم می سازد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۳۶»

ص ۳۱۹

حدیث ۶۴

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : كَانَ فِيمَا وَعَظَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِهِ عَيْسَى بْنُ مَرْيَمَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : . . . وَاعْلَمَ أَنَّ رَأْسَ كُلِّ خَطِيئَةٍ وَذَنْبٍ حُبُّ الدُّنْيَا، فَلَا تُحِبُّهَا فَإِنِّي لَا أُحِبُّهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از جمله موعظه های خداوند به حضرت عیسی - علیه السلام - این بود که: . . . و بدان که ریشه هر خطا و گناه، دوستی دنیاست پس آن را دوست نداشته باش و البته من آن را دوست ندارم. «الکافی، ج ۸، ص ۱۴۰»

حدیث ۶۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ فَلَمْ يَعْمَلْ بِهِ وَآثَرَ عَلَيْهِ حُبُّ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا اسْتَوْجَبَ سَخَطَ اللَّهِ وَكَانَ فِي الدَّرَجَةِ مَعَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى الَّذِينَ يَنْبِذُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که قرآن را یاد بگیرد و بدان عمل نکند و دوستی دنیا و زینت آن را بر قرآن برگزیند مستحق خشم خداست و با یهودیان و مسیحیان، که کتاب خدا را پشت سر می اندازند، در یک درجه خواهد بود. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۱۸۳»

حدیث ۶۶

قال الامام علی - عليه السلام - : طَلَبْتُ الْخُضُوعَ فَمَا وَجِدْتُ إِلَّا بِقَبُولِ الْحَقِّ، إِقْبَلُوا الْحَقَّ فَإِنَّ قَبُولَ الْحَقِّ يُبْعَدُ مِنَ الْكِبْرِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: خضوع را (از خدا) خواستم، پس نیافتم تواضع و خضوع را جز در تسلیم در برابر حق، (پس) حق را بپذیرید، زیرا قبول آن آدمی را از تکبر دور می سازد. «جامع الاخبار، فصل ۷۱، ص ۱۴۴»

حدیث ۶۷

قال الامام علی - عليه السلام - : التَّكْبِيرُ عَلَى الْمُتَكَبِّرِ هُوَ التَّوَاضُعُ بِعَيْنِهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: تکبر در برابر شخص متکبر عین تواضع است. «نهج البلاغه، حکمت ۴۱۰»

حدیث ۶۸

قال الامام علی - عليه السلام - : ضَعَّ فَخْرَكَ وَاحْطَطَّ كِبْرَكَ وَاذْكُرْ قَبْرَكَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: فخر و مباهات را کنار بگذار و خود را خالی از تکبر کن و به یاد قبر خود باش. «نهج البلاغه، حکمت ۳۹۸»

حدیث ۶۹

قال النبی - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا رَأَيْتُمُ الْمُتَوَاضِعِينَ مِنْ أُمَّتِي فَتَوَاضَعُوا لَهُمْ وَإِذَا رَأَيْتُمُ الْمُسْتَكْبِرِينَ فَتَكَبَّرُوا عَلَيْهِمْ فَإِنَّ ذَلِكَ لَهُمْ مَزَلَّةٌ وَصِغَارٌ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر وقت اهل تواضع را دیدید برای آنها تواضع کنید و زمانی که مستکبران را دیدید با آنها با تکبر رفتار کنید چون به این وسیله ذلیل و تحقیر می شوند. «محجة البيضاء، ج ۶، ص ۲۲۲»

حدیث ۷۰

قال أبو عبد الله - عليه السلام - : لَيْسَ لَكَ أَنْ تَأْتِمَنَّ مِنْ غَشِّكَ، وَلَا تَتَّهَمَ مِنْ ائْتِمَنَتِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس تو را فریب داد نباید امین بشماری و هر کس را امین یافتی متهم نکن. «قرب الاسناد، ص ۳۵»

حدیث ۷۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ صِيَّامَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَاجْتَنَبَ فِيهِ الْحَرَامَ وَابْتِهَانَ رِضَى اللَّهِ عَنْهُ وَ أَوْجِبَ لَهُ الْجَنَانَ. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد و از کارهای حرام مخصوصاً بهتان دوری کند، خدا از او راضی شود و بهشت را بر او واجب کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۴۶»

حدیث ۷۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَوْلَى النَّاسِ بِالتُّهْمَةِ مَنْ حَالَسَ أَهْلَ التُّهْمَةِ. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: سزاوارترین مردم به تهمت، کسی است که با متهمان و افراد مظنون همنشینی کند. «أمالی شیخ صدوق، ص ۲۸»

حدیث ۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لَيْسَ لَكَ أَنْ تَتَّهَمَ مَنْ قَدْ ائْتَمَنَتْهُ، وَلَا تَأْمَنَ الْخَائِنَ وَقَدْ جَرَّبْتَهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حق نداری کسی را که امین یافته‌ای متهم کنی و نباید به خائن اطمینان کنی در حالی که او را آزموده‌ای. «قرب الاسناد، ص ۴۰»

حدیث ۷۴

قال الامام على - عليه السلام - : مَنْ وَقَفَ نَفْسَهُ مَوْقِفَ التُّهْمَةِ فَلَا يُلُومَنَّ مَنْ أَسَاءَ بِهِ الظَّنَّ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که خود را در معرض تهمت قرار دهد نباید کسی را که به او گمان بد برد، سرزنش کند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۹۰»

حدیث ۷۵

قال الامام على - عليه السلام - : إِيَّاكَ وَ مَوَاطِنَ التُّهْمَةِ وَ الْمَجْلِسَ الْمَظْنُونِ بِهِ السُّوءِ، فَإِنَّ قَرِينَ السُّوءِ يُغَرُّ جَلِيسُهُ. امام علی - عليه السلام - فرمود: از رفت و آمد به جاهای تهمت برانگیز و مجالسی که گمان بد به آنها برده می‌شود بپرهیز؛ زیرا دوست بد همنشین خود را می‌فریبد. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۹۰»

حدیث ۷۶

قال الامام الباقر - عليه السلام - لِرَجُلٍ اسْتَوْصَا: أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَإِيَّاكَ وَالْمِرَاحَ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ هَيْبَةَ الرَّجُلِ وَمَاءَ وَجْهِهِ، وَعَلَيْكَ بِالذُّعَاءِ لِإِخْوَانِكَ بِظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يُهَيِّلُ الرِّزْقَ - يَقُولُهَا ثَلَاثًا - . امام باقر - عليه السلام - به مردی که از ایشان سفارشی درخواست کرده بود، فرمودند: تو را سفارش می‌کنم به رعایت تقوای الهی و اینکه از شوخی کردن بر حذر باشی که شوخی ابهت مرد و آبروی او را از بین می‌برد و بر تو باد که در پنهانی برای برادرانت دعا کنی که این کار روزی را زیاد می‌کند - و این جمله را سه بار تکرار کرد - . «مستطرفات السرائر، ص ۱۴۴»

حدیث ۷۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - لِيُونُسَ الشَّيْبَانِي: كَيْفَ مُدَاعَبَةُ بَعْضِ كَم بَعْضًا؟ قُلْتُ: قَلِيلٌ، قَالَ: فَلَا تَفْعَلُوا، فَإِنَّ الْمُدَاعَبَةَ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ، وَإِنَّكَ لَتَدْخُلُ بِهَا الشُّرُورَ عَلَى أَحْيَاكَ ... . امام صادق - عليه السلام - به یونس شیبانی فرمودند: چه قدر با یکدیگر شوخی می کنید؟ عرض کردم: کم. فرمودند: این گونه نکنید؛ زیرا شوخی از خوش خویی است و تو بدان وسیله برادرت را شاد می سازی و به تحقیق رسول خدا - صلی الله علیه و آله - برای این که کسی را شاد کند، با او شوخی می کرد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۶۳»

حدیث ۷۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِيَّاكُمْ وَالْمِرَاحَ، فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِمَاءِ الْوَجْهِ وَمَهَابِيَةِ الرَّجَالِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از شوخی پرهیزید؛ زیرا آبرو و وقار مردان را از بین می برد. «الکافی، ج ۲، ص ۶۶۵»

حدیث ۷۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا أَحْبَبْتَ رَجُلًا فَلَا تُمَازِحْهُ وَلَا تُمَارِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر گاه شخصی را دوست داشتی، با او نه شوخی کن و نه مجادله. «الکافی، ج ۲، ص ۶۶۴»

حدیث ۸۰

قال الامام علی - عليه السلام - : إِيَّاكُمْ وَالْمِرَاحَ، فَإِنَّهُ يَجْرُ السَّخِيمَةَ وَيُورِثُ الضَّغِينَةَ، وَهُوَ السَّبُّ الْأَصْعَرُ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: از شوخی پرهیزید؛ زیرا که شوخی بدخواهی می آورد و کینه بر جای می گذارد و آن دشنام کوچک است. «الکافی، ج ۲، ص ۶۶۴»

حدیث ۸۱

قال الامام علی - عليه السلام - : دَعِ الْمِرَاحَ، فَإِنَّهُ لِقَاحُ الضَّغِينَةِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: شوخی را رها کن؛ زیرا شوخی بارورکننده کینه است. «غرر الحکم، ح ۵۱۳۴»

حدیث ۸۲

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ مَزَحَ أُسْتُخِفَ بِهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که شوخی کند، به سبب آن شوخی، سبک می شود. «بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۳۵»

حدیث ۸۳

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ كَثُرَ مِرَاحُهُ قَلَّ وَقَارُهُ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که زیاد شوخی کند، وقارش کم می شود. «غرر الحکم، ح ۸۴۳۲»

حدیث ۸۴

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ كَثُرَ مِزَاحُهُ أُسْتُجِهُلَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که زیاد شوخی کند، نادان شمرده می شود. «غرر الحکم، ح ۷۸۸۳»

حدیث ۸۵

قال الامام علی - علیه السلام - : كَثْرَةُ الْمِزَاحِ تَسْقُطُ الْهَيْبَةُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: شوخی زیاد (انسان را) از هیبت می اندازد. «غرر الحکم، ح ۷۱۰۱»

حدیث ۸۶

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ كَثُرَ مِزَاحُهُ لَمْ يَخْلُ مِنْ حَاقِدٍ عَلَيْهِ وَ مُسْتَخِفٍّ بِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که زیاد شوخی کند، از داشتن بدخواه و کسی که او را خفیف شمارد بی نصیب نخواهد بود. «غرر الحکم، ح ۸۹۳۰»

حدیث ۸۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : يا عَلِيُّ! لَا تَمَزَحَ فَيَذْهَبَ بِهَاؤُوكَ، وَلَا تَكْذِبَ فَيَذْهَبَ نُورُكَ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای علی، شوخی مکن که ارج و احترامت از بین می رود و دروغ مگو که نورانیتت از میان می رود. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۳۲۱»

حدیث ۸۸

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ صَيْرِيحَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِزَاحَ وَالْكَذِبَ وَيَدَعَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بنده به ایمان ناب نرسد، مگر آن گاه که شوخی و دروغ را ترک گوید و مجادله را رها کند، هر چند بر حق باشد. «الکافی، ج ۳، ص ۵۹۴»

حدیث ۸۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : كَثْرَةُ الْمِزَاحِ يَذْهَبُ بِمَاءِ الْوَجْهِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: شوخی زیاد، آبرو را می برد. «أمالی شیخ صدوق، ص ۲۲۳»

حدیث ۹۰

امام کاظم - علیه السلام - (در سفارشی به هشام)، فرمودند: دشمنی تو با ابلیس باید سخت باشد و نباید که او در تلاشش برای نابودی تو، شکیاتر و پایدارتر از تو در مبارزه ات با او باشد، زیرا ابلیس با همه قدرتش از تو ناتوانتر است و با همه بدیش کمتر از تو می تواند ضربه زند اگر تو به خداوند پناه ببری، هر آینه به راهی راست هدایت شده ای. «تحف العقول، ص ۴۰۰»

حدیث ۹۱

قال الإمام زين العابدين - علیه السلام - (فی دعائه): فلولا أن الشيطان يخندعهم عن طاعتك ما عصاك عاص، ولولا أنه صور لهم الباطل في مثال الحق ما ضل عن طريقك ضال. امام سجاد - علیه السلام - (در دعای خود) فرمودند: اگر شیطان با فریبکاری آنان را

از طاعت تو باز نمی داشت، هیچ معصیت کاری معصیت تو نمی کرد و اگر او باطل را در لباس حق برای آنان در نمی آورد، هیچ ره گم کرده ای راه تو را گم نمی کرد. «صحیفه سجادیه، دعای ۳۷»

حدیث ۹۲

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : تحرز من إبليس بالخوف الصادق. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: با ترس واقعی (ترس از خدا)، خود را از ابلیس مصون دار. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۶۲»

حدیث ۹۳

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : عليكم بالصدقة، فبكروا بها، فإنها تسود وجه إبليس. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بر شما باد به صدقه دادن، صدقه را صبح زود بدهید، همانا (صدقه) روی ابلیس را سیاه می کند. «تحف العقول، ص ۲۹۸»

حدیث ۹۴

عَنِ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: إِنَّ إِبْلِيسَ لَهُ خُزُومٌ كَخُزُومِ الْكَلْبِ وَاضِعُهُ عَلَى قَلْبِ ابْنِ آدَمَ يَذْكُرُهُ الشَّهَوَاتِ وَاللَّذَاتِ وَيَأْتِيهِ بِالْأَمَانِي وَيَأْتِيهِ بِالْوَسْوَسَةِ عَلَى قَلْبِهِ يُشَكِّكُهُ فِي رَبِّهِ ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: ابلیس دارای پوزه ای است همچون پوزه سگ و هنگامی که آن پوزه را در دل آدمی می نهد، او را به یاد شهوات نفسانی و لذات جسمانی می اندازد و آرزوهای آنچنانی در او خودنمایی می کند و وسوسه در قلب وی راه می یابد و نسبت به پروردگارش در شک و تردید واقع می شود و البته هنگامی که بنده «أعوذ بالله السميع العليم» را به زبان آورد، شیطان از قلب او دور می شود. «میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۴۵۲»

حدیث ۹۵

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: لِكُلِّ قَلْبٍ وَسْوَسَةٌ فَإِذَا فَتَقَ الْوَسْوَسُ حِجَابَ الْقَلْبِ وَنَطَقَ بِهِ اللِّسَانُ فَلَا حَرَجَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: برای هر قلبی وسوسه ای وجود دارد، پس اگر آن وسوسه پرده دل را ببرد و بر زبان جاری شود، آدمی مورد مؤاخذه قرار می گیرد. ولی اگر اظهار و عملی نشود، مسئولیتی متوجه آدمی نخواهد بود. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۶۵۵»

حدیث ۹۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ألا اخبركم بشئ إن أنتم فعلتموه تباعد الشيطان منكم تباعد المشرق من المغرب؟ قالوا: بلى، قال: الصوم يسود وجهه، والصدقة تكسر ظهره ... رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه، روی شیطان را سیاه می کند و صدقه، پشت او را می شکند و دوست داشتن برای خدا و همیاری در کار نیک، ریشه او را می کَند و استغفار، شاهرگش را می زند. «أمالی شیخ صدوق، ص ۵۹»

حدیث ۹۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - (لابن مسعود وهو يعظه): يابن مسعود! اتخذ الشيطان عدوا، فإن الله تعالى يقول: «إن الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا». رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - (در اندرزی به ابن مسعود)، فرمودند: ای پسر مسعود! شیطان را دشمن

بگیر، زیرا خدای متعال می فرماید: «همانا شیطان دشمن شماست، پس او را دشمن گیرید» «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۳۵۴»

حدیث ۹۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : اتخذوا التواضع مسلحةً بینکم وبين عدوکم إبلیس وجنوده، فإن له من کل امة جنوداً وأعواناً، ورجلاً وفرساناً. امام علی - علیه السلام - فرمودند: تواضع و فروتنی را سلاح میان خود و دشمنانتان یعنی ابلیس و سپاهیان‌ش قرار دهید، زیرا او در هر امتی لشکریان و یاران و نیروهای پیاده و سواره، دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۹۹

قال الإمام علی - علیه السلام - (من كتابه للأشتر): إياک والإعجاب بنفسک، والثقة بما يعجبک منها، وحب الإطراء، فإن ذلک من أوثق فرص الشیطان فی نفسه لیمحق ما یكون من إحسان المحسنین. امام علی - علیه السلام - (در نامه خود به مالک اشتر)، فرمودند: از خودپسندی و تکیه به آنچه موجب خودپسندی تو می شود و از علاقه به مدح و ستایش دوری کن، زیرا این خصلتها از مهمترین فرصتهای شیطان است تا نیکی نیکوکاران را نابود کند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۰۰

قال الإمام علی - علیه السلام - : مجالسة أهل الهوى منسأة للإیمان و محضرة للشیطان. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همنشینی با هوسرانان باعث از یاد رفتن ایمان و حاضر شدن شیطان است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۶»

حدیث ۱۰۱

قال الإمام علی - علیه السلام - : إنما بدء وقوع الفتن أهواء تتبع ... فهناکک یستولی الشیطان علی أولیائه، وینجو الذین سبقت لهم من الله الحسنی. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در حقیقت نقطه آغاز فتنه‌ها و گمراهیها، پیروی از هواهای نفس است، در این جاست که شیطان بر دوستان خود استیلا می یابد، اما کسانی که پیشتر لطف خدا شامل حالشان گشته است (از سلطه شیطان) می رهند. «نهج البلاغه، خطبه ۵۰»

حدیث ۱۰۲

قال الإمام علی - علیه السلام - : الشیطان موکل به - أى العبد - یزین له المعصیة لیرکبها، ویمنیه التوبة لیسوفها. امام علی - علیه السلام - فرمودند: شیطان بر بنده گماشته شده است و معصیت را در نظرش می آراید تا مرتکب آن شود و او را به توبه کردن امیدوار می سازد تا آن را به تأخیر اندازد. «نهج البلاغه، خطبه ۶۴»

حدیث ۱۰۳

قال الإمام علی - علیه السلام - : أن الشیطان یسینى لکم طرقة، ویرید أن یحل دینکم عقدة عقدة، ویعطیکم بالجماعة الفرقة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا شیطان راههای خود را برای شما هموار می کند و می خواهد گره‌های دین شما را یکی پس از دیگری سست گرداند و به جای اتحاد، تفرقه به شما دهد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۱»

حدیث ۱۰۴

قال الإمام علی - علیه السلام - : اعلموا أن الشیطان إنما یسینى لکم طرقة لتتبعوا عقبه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدانید که همانا شیطان راههای خود را برای شما هموار می کند تا از او دنباله روی کنید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸»

حدیث ۱۰۵

قال الإمام علی - علیه السلام - : یا کمیل! إن إبلیس لا یعد عن نفسه، وإنما یعد عن ربه لیحملهم علی معصيته فیورطهم. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای کمیل! ابلیس از طرف خود وعده نمی دهد، بلکه از جانب پروردگارش وعده می دهد تا آنان را به معصیت او وا دارد و در ورطه هلاکتشان افکند. «بشارة المصطفی، ص ۲۷»

حدیث ۱۰۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : الله الله فی عاجل البغی و آجل وخامة الظلم و سوء عاقبة الکبر، فإنها مصیدة إبلیس العظمی، و مکیدته الکبری. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از خدا بترسید از (کیفر) سرکشی در این جهان و از زیان ستمگری در آن جهان و از فرجام بد کبر، زیرا اینها (سرکشی و ستمگری و کبر) عظیم ترین دام و بزرگ ترین فریب ابلیس است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۹»

حدیث ۱۰۷

قال الإمام علی - علیه السلام - : فاحذروا - عباد الله - عدو الله أن یعدیکم بدائه، و أن یستفزکم بدائیه، و أن یجلب علیکم بخيله و رجله ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای بندگان خدا! از دشمن خدا (شیطان) بر حذر باشید که همانا او شما را به درد خود گرفتار می کند و با فریاد خویش شما را از جا می پراند و نگرانان می سازد و سواران و پیادگان خود را علیه شما فراهم می آورد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۱۰۸

قال الإمام علی - علیه السلام - (فی ذم أتباع الشیطان): اتخذوا الشیطان لأمرهم ملاکا، واتخذهم له أشراکا، فباض و فرخ فی صدورهم، ... امام علی - علیه السلام - (در نکوهش پیروان شیطان)، فرمودند: آنان ملاک کارهاشان را شیطان قرار دادند و شیطان هم آنها را در دام خود قرار داد پس در سینه های آنان تخم کرد و جوجه گذاشت و به تدریج در خردهای آنان نفوذ کرد و با چشمهایشان نگرست و با زبانشان سخن گفت، پس آنها را گرفتار خطاها و لغزشها کرد و نادرستی را در نظرشان آراست، کارهای آنان مانند کار کسی است که شیطان در قدرتش شریک شده و زبان او را به باطل گویا کرده است! «نهج البلاغه، خطبه ۷»

حدیث ۱۰۹

قال الإمام علی - علیه السلام - : احذروا عدوا نفذ فی الصدور خفیا، و نفث فی الأذان نجیا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: پرهیزید از آن دشمنی که پنهانی در سینه ها نفوذ می کند و آهسته در گوشها افسون می دمد. «غرر الحکم، ح ۲۶۲۳»

حدیث ۱۱۰

قال الإمام علي - عليه السلام - : فاعتبروا بما كان من فعل الله بإبليس، إذ أحبط عمله الطويل وجهده الجهد (الجميل) وكان قد عبد الله ستة آلاف سنة، لا يدري أمن سنى الدنيا أم من سنى الآخرة. امام علي - عليه السلام - فرمودند: از کاری که خدا با ابلیس کرد درس بگیرید، هنگامی که کار دراز مدت و کوششهای توان فرسای او را باطل ساخت، او شش هزار سال خدا را پرستش کرده بود که معلوم نیست آیا از سالهای دنیاست یا از سالهای آخرت. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۱۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنْ كَانَ الشَّيْطَانُ عَيْدُوًّا فَالْعُقْلَةُ لِمَاذَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اگر شیطان دشمن (شما) است، پس چرا غافلید؟ «بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۱۲

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: قَالَ الشَّيْطَانُ: إِذَا سَيِّئْتُمْ مَنْ ابْنِ آدَمَ فِي ثَلَاثٍ لَمْ أَبَالِ مَا عَمِلَ فَإِنَّهُ غَيْرُ مَقْبُولٍ مِنْهُ إِذَا سَيِّئْتُمْ عَمَلَهُ وَنَسِيَتْهُ دَبَّحَهُ وَدَخَلَهُ الْعُجْبُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شیطان (به یارانش) گفت: از راه سه چیز بر بنی آدم غلبه می‌کنم و در این صورت باکی ندارم که او چه اعمال (نیکی) انجام می‌دهد زیرا اعمال نیک وی در نزد خدا پذیرفته نمی‌شود. (و آن سه عبارتند از:) هنگامی که «عمل» خود را بیش از واقع آن ارزیابی کند و گناهان خود را فراموش کند و دارای عجب و خودپسندی باشد. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۶۱»

حدیث ۱۱۳

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : إن الشيطان يدير ابن آدم في كل شيء، فإذا أعياه جثم له عند المال فأخذ برقبته. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شیطان آدمی را همه جا می‌چرخاند و چون او را خسته و درمانده کرد، نزدیک ثروت کمین می‌کند و گردش را می‌گیرد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۱۵»

حدیث ۱۱۴

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : لقد نصب إبليس حباله في دار الغرور، فما يقصد فيها إلا أولياءنا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ابلیس در این سرای پر فریب، دامهای خود را پهن کرده و هدف او کسی جز دوستان ما نیست. «تحف العقول، ص ۳۰۱»

حدیث ۱۱۵

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : قال إبليس: خمسة (أشياء) ليس لي فيهن حيلة وسائر الناس في قبضتي من اعتصم بالله عن نية صادقة ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ابلیس گفت: پنج نفر هستند که هیچ چاره ای برای آنها ندارم اما دیگر مردمان در مشت من هستند: هر که با نیت درست به خدا پناه برد و در همه کارهایش به او تکیه کند، کسی که شب و روز بسیار تسبیح خدا گوید، کسی که برای برادر مؤمنش آن پسندد که برای خود می‌پسندد، کسی که هر گاه مصیبتی به او می‌رسد، بی تابی نمی‌کند و هر کسی که به آنچه خداوند قسمتش کرده، خرسند است و غم روزیش را نمی‌خورد. «الخصال، ج ۱، ص ۲۸۵»

حدیث ۱۱۶

قال الإمام الكاظم - عليه السلام - (لما سئل عن أوجب الأعداء مجاهدة): أقربهم إليك و أعداهم لكك ... و من يحرض أعداءك عليك و هو إبليس. امام كاظم - عليه السلام - (در پاسخ به این پرسش که جهاد با کدام دشمن واجب تر است)، فرمودند: آن که از همه به تو نزدیکتر و دشمنیش با تو بیشتر است و کسی که دشمنان تو را بر ضدت تحریک می کند و آن شیطان است. «تحف العقول، ص ۳۹۹»

حدیث ۱۱۷

سَمِعَ اميرالمؤمنين - عليه السلام - رجلاً يَطْرُبُ بالطَّنْبُورِ فَمَنَعَهُ وَ كَسَرَ طَنْبُورَهُ ... فقال: إِنَّهُ يَقُولُ: سَيَتَنَدِمُ سَيَتَنَدِمُ أَيَا صَاحِبِي سَيَتَدَخُلُ جَهَنَّمَ أَيَا ضَارِبِي. امام علی - عليه السلام - شنید مردی طنبور می نوازد، وی را از این کار منع کرد و طنبورش را شکست و از وی خواست که توبه کند او هم توبه کرد، سپس به او فرمودند: آیا می دانی هنگامی که طنبور نواخته می شود چه می گوید؟ عرض کرد جانشین رسول خدا - صلی الله علیه و آله - داناتر است. حضرت فرمودند: می گوید: بزودی پشیمان می شوی، به زودی پشیمان می شوی ای صاحب من! به زودی داخل جهنم می گردی ای نوازنده من! «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۲۰»

حدیث ۱۱۸

قال ابوالحسن - عليه السلام - : مَنْ نَزَّهَ نَفْسَهُ عَنِ الْغِنَاءِ فَإِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجْرَةً يَأْمُرُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الرِّيحَ أَنْ تُحَرِّكَهَا فَيَسْمَعُ لَهَا صَوْتًا مِثْلَ يَسْمَعُ بِمِثْلِهِ وَ مَنْ لَمْ يَتَزَهَّ عَنهُ لَمْ يَسْمَعْهُ. امام كاظم - عليه السلام - فرمودند: کسی که خود را از غناء و ساز و آواز، پاکیزه و دور نگه دارد در عوض آن در بهشت درختی است که خداوند به باد فرمان می دهد که آن درخت را به حرکت درآورد و از آن درخت صدایی دل نواز به گوش می رسد که هرگز مانند آن را نشنیده است، اما کسی که در دنیا خود را از غناء، پاکیزه و دور نگه ندارد آن صدا را نمی شنود. «جامع الاحادیث الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۰۷»

حدیث ۱۱۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لا تَكْتُمُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ قَسْوَةُ الْقَلْبِ، إِنَّ أْبَعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: در غیر از یاد خدا، زیادگی گویی نکنید؛ زیرا زیادگی در غیر یاد خدا، موجب سختدلی می شود و دورترین مردم از خدا، شخص سختدل است. «أمالی شیخ طوسی، ص ۳»

حدیث ۱۲۰

امام باقر - علیه السلام - فرمودند: کوری حقیقی، کوری قلب است، زیرا به درستی که چشمها کور نیستند، اما دلهایی که در سینه هاست کور هستند. «من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۷۹، ح ۱۱۰۹»

حدیث ۱۲۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَنَهَاكُمْ أَنْ تَطْرَحُوا التُّرَابَ عَلَى ذَوِي الْأَرْحَامِ، فَإِنَّ ذَلِكَ يُورِثُ الْقَسْوَةَ فِي الْقَلْبِ، وَ مَنْ قَسَى قَلْبُهُ بَعِيدَ مِنْ رَبِّهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شما را از ریختن خاک روی (جنازه) خویشاوندانتان نهی می کنم؛ زیرا این کار،

سختدلی به بار می آورد و هر که دلش سخت گردد، از پروردگارش دور می شود. «الدعوات، ص ۲۶۹، ح ۷۶۷»

حدیث ۱۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ثَلَاثَةٌ يُقْسِمِينَ الْقَلْبَ: اسْتِمَاعُ اللَّهِ وَ طَلْبُ الصَّيْدِ وَ إِتْيَانُ بَابِ السُّلْطَانِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: سه چیز دل را سخت می کند: بیهوده شنوی، شکار و آمد و شد به دربار سلطان. «خصال، ص ۱۲۶، ح ۱۲۲»

حدیث ۱۲۳

قال الامام علي - عليه السلام - : مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ - عليه السلام - : إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدِيثِ كَالأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَا أُلْقِيَ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ قَبْلَتْهُ، فَبَادَرْتُكَ بِالْأَدَبِ قَبْلَ أَنْ يَقْسُوَ قَلْبُكَ وَيَسْتَغْلِبَ ثُبُوكَ. امام علی - عليه السلام - در سفارشی به فرزند بزرگوارشان امام حسن - عليه السلام - فرمودند: دل جوان، در حقیقت همچون زمین خالی و بایری است که هر تخمی در آن افکنده شود، می پذیردش. از این رو، پیش از آن که دلت سخت گردد و اندیشه ات مشغول و گرفتار شود، به تربیت تو مبادرت کردم. «نهج البلاغه، نامه ۳۱»

حدیث ۱۲۴

قال الامام علي - عليه السلام - : الْقُلُوبُ قَاسِيَةٌ عَنْ حَظِّهَا، لَاهِيَةٌ عَنْ رُشْدِهَا، سَالِكَةٌ فِي غَيْرِ مِضْمَارِهَا، كَأَنَّ الْمَعْنَى سِوَاهَا، وَكَأَنَّ الرُّشْدَ فِي إِحْرَازِ دُنْيَاهَا!. امام علی - عليه السلام - فرمودند: دلها در به دست آوردن بهره (و حظ معنوی) خود، سخت گشته اند و از رستگاری خویش غافل شده اند و در راهی جز مسیر خویش، ره می سپارند؛ گویی مقصود چیزی جز دلهاست و گویی رستگاری آنها در به دست آوردن دنیایشان است! «نهج البلاغه، خطبه ۸۳»

حدیث ۱۲۵

قال الامام علي - عليه السلام - : قَلْبُ الْكَافِرِ أَقْسَى مِنَ الْحَجَرِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: دل کافر، سخت تر از سنگ است. «جامع الأخبار، ص ۳۸۳، ح ۱۰۷۱»

حدیث ۱۲۶

قال الامام علي - عليه السلام - : وَ مَنْ لَمَّحَ وَ تَمَادَى فَهُوَ الرَّأْسُ الَّذِي رَأَى اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ وَ صَارَتْ دَائِرَةُ السَّوْءِ عَلَى رَأْسِهِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر آن کس که (در گمراهی) لجاجت ورزیده و ستیزه نماید، او همان پیمان شکن نگونسازی است که خدا بر دلش پرده کشیده و پیشامدهای بد روزگار، بر فراز سر او می چرخند. «نهج البلاغه، نامه ۵۸»

حدیث ۱۲۷

قال الامام علي - عليه السلام - : مَا جَفَّتِ الدُّمُوعُ إِلَّا لِقَسْوَةِ الْقُلُوبِ، وَ مَا قَسَتِ الْقُلُوبُ إِلَّا لِكَثْرَةِ الدُّنُوبِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: اشکها نخشکیدند، مگر به سبب سخت شدن دلها و دلها سخت نشد، مگر به سبب فزونی گناهان. «علل الشرائع، ص ۸۱، ح ۱»

حدیث ۱۲۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لا یَطْوَلَنَّ عَلَیْكُمْ الْأَمِیدُ فَتَقْسُوا قُلُوبُكُمْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نقطه پایان زندگی (مرگ) را دور و دراز نبینید که دل‌هایتان سخت می شود. «کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۵۰»

حدیث ۱۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا النَّظْرَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ وَجَدَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئاً فليأتِ أَهْلَهُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ای مردم! نگاه (حرام) از شیطان است، هر کس چنین نگاهی برایش پیش آمد، به نزد همسر خود رود. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۱۹»

حدیث ۱۳۰

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : ما اعتَصَمَ أَحَدٌ بِمِثْلِ ما اعتَصَمَ بِغَضِّ البَصْرِ فَإِنَّ البَصَرَ لا يُعْضُ عَنْ مَحارِمِ اللهِ إِلَّا وَقد سبق إلى قلبه مشاهدةُ العظمةِ والجلالِ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: هیچ کس به چیزی (محکم تر از) فرو بستن چشم (از گناه) چنگ نزده است، زیرا چشم از محرمات الهی بسته نمی گردد مگر این که قبلاً عظمت و جلال خداوند را در دل خویش مشاهده کرده باشد. «بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۴۱»

حدیث ۱۳۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : النَّظْرَةُ بَعْدَ النَّظْرَةِ تَزْرَعُ فِي القَلْبِ الشَّهْوَةَ وَ كَفَى بِها لِصاحبها فِتْنَةً. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: نگاه بعد از نگاه، بذر شهوت را در دل می کارد و همین برای به فتنه (و گناه) کشاندن صاحب آن نگاه کافی است. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۳۹»

حدیث ۱۳۲

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : سِئِلَ امیر المؤمنین - عليه السّلام - : بما یُسْتَعانُ علی غَمَضِ البَصْرِ؟ فقال: بِالْخُمُودِ تحت سلطان المَطَّلَعِ علی سترک. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: از امیر المؤمنین - عليه السّلام - پرسیده شد: برای فرو بستن چشم (از گناه) از چه چیز می توان کمک گرفت؟ فرمودند: با آرامش یافتن (و خاموش کردن شعله شهوت) در تحت قدرت و حکومت کسی که آگاه بر اسرار توست (خداوند متعال). «بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۴۱»

حدیث ۱۳۳

قال الامام علی - عليه السّلام - : اذا رأى أَحَدُكُمْ امرأةً تُعَجِّبُهُ فليأتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ عندَ أَهْلِهِ مِثْلَ ما رأى ... . امام علی - عليه السّلام - فرمودند: هر گاه فردی از شما زنی را دید و به شگفت آمد به نزد همسرش رود، زیرا نظیر آنچه دیده است در همسر خود او نیز هست، پس شیطان را به دل خود راه ندهد و چشم خود را از آن زن برگرداند؛ و اگر همسر ندارد دو رکعت نماز بخواند و بسیار حمد خدا گوید و بر پیامبر و آل او صلوات فرستد، و آن گاه از خداوند درخواست کند که از فضل خویش (همسری) عطایش فرماید، خداوند هم از روی مهر و رأفت خود نیاز او را برطرف می سازد. «بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۱۵»

حدیث ۱۳۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : ليس في البدن شيء أقل شكراً من العين فلا تُعطوها سُؤلها فتشغلکم عن ذکر الله عزّوجلّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: در بدن عضوی کم سپاس تر از چشم نیست، پس خواهش آن را بر آورده نسازید که شما را از یاد خدای بزرگ و بلند مرتبه باز می دارد. «بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۳۶»

حدیث ۱۳۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : من غَضَّ طرفه قلّ أسفه و أمّن تلفه. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر کس (از گناه) چشم فرو بندد اندوهش کمتر شده و از نابودی در امان ماند. «غرر الحکم، ص ۳۵۴»

حدیث ۱۳۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : من أطلق طرفه کثر أسفه. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر کس چشم خود را رها کند، اندوهش بسیار شود. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۸۶»

حدیث ۱۳۷

قال الامام علی - علیه السّلام - فی صفة المتقین: غَضُّ أبصارهم عمّا حرّم الله علیهم. امام علی - علیه السّلام - در وصف پرهیزگاران فرمودند: دیدگان خود را از آنچه خداوند بر آنان حرام کرده است فرو بسته اند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۴»

حدیث ۱۳۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : العینُ جاسوسُ القلب و بریدُ العقل. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: چشم، جاسوس دل و پیک عقل است. «بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۴۱»

حدیث ۱۳۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : العینُ رائدُ الفتن. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: چشم، جلودار فتنه ها و گناهان است. «غرر الحکم، ص ۵۱»

حدیث ۱۴۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : من غَضَّ طرفه أراح قلبه. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر کس (در برابر گناه) چشم خود را فرو بندد، دلش را آسوده گرداند. «غرر الحکم، ص ۳۵۴»

حدیث ۱۴۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ارج الله رجاء لا یجرئک علی معاصیه، و خف الله خوفاً لا یؤیسک من رحمتیه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: طوری به خدا امید داشته باش که امیدت تو را بر ارتکاب گناهان جرئت نبخشد و به گونه ای از خدا بترس که ترست تو را ناامید از رحمت الهی نکند. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۸۴»

حدیث ۱۴۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أروحُ الرُّوحِ أليأسُ مِنَ النَّاسِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آساینده ترین آسایش، ناامیدی از مردم است. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۴۹»

حدیث ۱۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يبعثُ اللهُ المُقنطينَ يومَ القيامةِ مُغلَّيَةً وُجوهَهُم، يعنى غلَّيَةً السَّوادِ عَلَى البَيَاضِ، فَيَقَالُ لَهُم: هَؤُلَاءِ الْمُقنِطُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: روز قیامت، خداوند نوید کنندگان (از رحمت حق) را در حالی بر می انگیزد که سیاهی چهره شان بر سفیدی آن غالب است، پس به آنها گفته می شود: آنان نوید کنندگان از رحمت خدا هستند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث ۱۴۴

قال الامام العسکری - عليه السلام - : اللهُ، الَّذِي يَتَالَهُ إِلَيْهِ عِنْدَ الْحَوَائِجِ وَالشَّدَائِدِ كُلُّ مَخْلُوقٍ عِنْدَ انْقِطَاعِ الرَّجَاءِ مِنْ كُلِّ مَنْ دُونَهُ. امام حسن عسگری - عليه السلام - فرمودند: خدا همان است که در هنگام نیازمندی ها و سختی ها، توسط هر کس که امیدش از غیر او قطع شده است، مورد توجه قرار می گیرد. «بحار الأنوار، ج ۳، ص ۴۱»

حدیث ۱۴۵

قال الامام على - عليه السلام - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحُسَيْنِ - عليه السلام - : أَيُّ بَنِيَّ، لَا تُؤَيِّسُ مُدْنِيًّا، فَكَمْ مِنْ عَاكِفٍ عَلَى ذَنْبِهِ خُتِمَ لَهُ بِخَيْرٍ، وَكَمْ مِنْ مُقْبِلٍ عَلَى عَمَلِهِ مُفْسِدٍ فِي آخِرِ عُمُرِهِ، صَادِرٌ إِلَى النَّارِ، نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْهَا. امام علی - عليه السلام - در سفارشی به فرزندشان (امام) حسن - عليه السلام - فرمودند: ای فرزندم! هیچ گنهکاری را نوید مکن؛ زیرا ای بسا کسی که عمری گناه می کند، اما فرجامش به نیکی ختم می شود و ای بسا کسی که عمری عمل می کند، لیکن در پایان عمرش گرفتار فساد می شود و رهسپار دوزخ می گردد؛ پناه می برم به خدا از آتش دوزخ. «بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۳۹»

حدیث ۱۴۶

قال الامام على - عليه السلام - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ - عليه السلام - : إِعْلَمْ أَنَّ الَّذِي يَبِيدُهُ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ أَذِنَ لَكَ فِي الدُّعَاءِ، وَتَكَفَّلَ لَكَ بِالْإِجَابَةِ ... فَلَا يَقْطُنُّكَ إِبطَاءُ إِجَابَتِهِ، فَإِنَّ الْعَطِيَّةَ عَلَى قَدْرِ النِّيَّةِ. امام علی - عليه السلام - در سفارشی به فرزندشان (امام) حسن - عليه السلام - فرمودند: بدان که آن کسی که خزانه های آسمانها و زمین در دست اوست به تو اجازه دعا کردن داده است و اجابت نمودن آن را ضمانت کرده است ... پس، مبادا تأخیر در اجابت او تو را نوید گرداند؛ زیرا که بخشش به قدر نیت بستگی دارد. «نهج البلاغه، نامه ۳۱»

حدیث ۱۴۷

قال الامام على - عليه السلام - : لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْآخِرَةَ بِغَيْرِ الْعَمَلِ ... يُعْجَبُ بِنَفْسِهِ إِذَا عُوْفِيَ، وَيَقْنَطُ إِذَا أُبْتَلِيَ ... إِنْ اسْتَعْنَى بِطَرِّ وَفُتِنَ، وَإِنْ افْتَقَرَ قِنَطَ وَوَهَنَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: چونان کسی مباش که بدون عمل به (ثواب) آخرت امید می بندد ...

هرگاه عافیت ببند خود پسند شود و هرگاه گرفتار گردد، نومید می شود ... اگر بی نیاز شود، سرمست و فریفته گردد و اگر نیازمند شود، به نومیدی و سستی گراید. «نهج البلاغه، حکمت ۱۵۰»

حدیث ۱۴۸

قال الامام علی - علیه السلام - : وَلَا تَيَاسُوا مِنْ مُدْبِرٍ، فَإِنَّ الْمُدْبِرَ عَسَى أَنْ تَزَلَّ بِهِ إِحْدَى قَائِمَتِيهِ وَتَثَبَّتِ الْأُخْرَى، فَتَرْجِعَا حَتَّى تَشَبْتَا جَمِيعاً. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از هیچ بخت برگشته ناکامی قطع امید مکن؛ زیرا ممکن است که یکی از دو پای او بلغزد و پای دیگرش استوار ماند و آن گاه هر دو پایش به حالت اول برگردد و استوار برجای ماند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۰»

حدیث ۱۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : وَلَا تَيَاسَنَّ لِشَرِّ هَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ، لِقَوْلِهِ تَعَالَى «إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ». امام علی - علیه السلام - فرمودند: حتی برای بدترین فرد این امت از رحمت خدا نومید مشو؛ زیرا که خداوند متعال فرموده است: «از رحمت خدا ناامید نمی شوند، مگر گروه کافران». «نهج البلاغه، حکمت ۳۷۷»

حدیث ۱۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْيَأْسُ يُعْزُّ الْأَسِيرَ، أَلَطَّمَعُ يُذِلُّ الْأَمِيرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: چشم نداشتن اسیر را عزت می بخشد. طمع امیر را به خواری می کشاند. «غرر الحکم، ح ۱۰۹۱ و ۱۰۹۲»

حدیث ۱۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تَيَاسُ مِنَ الزَّمَانِ إِذَا مَنَعَ، وَلَا تَتَّقِ بِهِ إِذَا أُعْطِيَ، وَكُنْ مِنْهُ عَلِيَّ أَعْظَمَ الْحَذَرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نومید مشو از زمانه، هرگاه دریغ کرد، و هرگاه عطا کرد به آن اعتماد مکن و از آن سخت برحذر باش. «غرر الحکم، ح ۱۰۳۰۲»

حدیث ۱۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : قَدْ يَكُونُ الْيَأْسُ إِدْرَاكًا إِذَا كَانَ الطَّمَعُ هَلَاكًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: جایی که طمع مایه هلاکت است، قطع امید مایه رسیدن به مقصود است. «نهج البلاغه، نامه ۳۱»

حدیث ۱۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْفَقِيَهُ كُلَّ الْفَقِيهِ مَنْ لَمْ يَقْنَطِ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَمْ يُؤَيِّسْهُمْ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ، وَلَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: فقیه به تمام معنا، کسی است که مردم را از رحمت خدا نومید نگرداند و از فضل و بخشایش خدا مأیوسشان نسازد و از مکر و عذاب خدا هم، آسوده خاطرشان نکند. «نهج البلاغه، حکمت ۹۰»

حدیث ۱۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اللَّهُمَّ فَاسْقِنَا غَيْثَكَ، وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بار خدایا! ما را از

بارانت سیراب گردان و از ناامیدان، قرارمان نده. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۳»

حدیث ۱۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تَيَاسُ لِتَدْنِيكَ وَ بَابُ التَّوْبَةِ مَفْتُوحٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: تا زمانی که در توبه باز است، به خاطر گناه خود نومید مشو. «تحف العقول، ص ۲۱۴»

حدیث ۱۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : عَجِبْتُ لِمَنْ يَقْنَطُ وَ مَعَهُ الْإِسْتِغْفَارُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در شگفتم از کسی که ناامید می شود، در حالی که استغفار را با خود دارد. «نهج البلاغه، حکمت ۸۷»

حدیث ۱۵۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنْ كَانَ الشَّيْطَانُ عِدُوًّا فَالْغَفْلَةُ لِمَاذَا؟! امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اگر شیطان دشمن است، پس غفلت چرا؟ «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۹۰»

حدیث ۱۵۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلْحَذَرَ، أَلْحَذَرَ، أَيُّهَا الْمُسْتَمِعُ! وَالْجِدَّ الْجِدَّ أَيُّهَا الْغَافِلُ! وَ لَا تَيْبَسُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هشدار! هشدار! ای شنونده! بکوش! بکوش! ای غافل! هیچ کس مانند شخص آگاه، تو را آگاه و خبردار نمی کند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵۳»

حدیث ۱۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ رِيحَ، وَ مَنْ غَفَلَ عَنْهُ خَسِرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که نفس خود را حسابرسی کند، سود برد و هر که از آن غفلت ورزد، زیان بیند. «نهج البلاغه، حکمه ۲۰۸»

حدیث ۱۶۰

قال الامام علی - علیه السلام - : عَجِبْتُ لِعَفْلِهِ ذَوِي الْأَبَابِ عَنِ الْحُسْنِ الْإِزْتِيَادِ، وَ الْإِسْتِعْدَادِ لِلْمَعَادِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از غافل بودن خردمندان، جهت نیکو طلب کردن (توشه و ذخیره آخرت) و آماده شدن برای معاد، تعجب می کنم. «غررالحکم، ح ۶۲۶۳»

حدیث ۱۶۱

قال الامام علی - علیه السلام - : إِيَّاكَ وَ الْغَفْلَةَ وَ الْأَعْتِرَارَ بِالْمُهْلَةِ، فَإِنَّ الْغَفْلَةَ تُفْسِدُ الْأَعْمَالَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زنده‌ای از غفلت و فریب مهلت (عمر) را خوردن؛ زیرا که غفلت اعمال را تباہ می کند. «غررالحکم، ح ۲۷۱۷»

حدیث ۱۶۲

الامام علی - علیه السلام - : مَنْ غَفَلَ جَهْلًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر که غافل شد، نادان شد. «غررالحکم، ح ۷۶۸۶»

حدیث ۱۶۳

قال الامام علی - علیه السلام - : اِنْتِبَاهُ الْعُيُونِ لَا يَنْفَعُ مَعَ غَفْلَةِ الْقُلُوبِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: با وجود غفلت دلها، بیداری چشمها سودی نمی بخشد. «غررالحکم، ح ۱۸۷۰»

حدیث ۱۶۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَلَا مُسْتَيْقِظٌ مَنْ غَفَلْتَهُ قَبْلَ نَفَادِ مُدَّتِهِ؟ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آیا کسی هست که پیش از آن که عمرش به سر آید، از خواب غفلت خویش بیدار شود؟ «غررالحکم، ح ۲۷۵۲»

حدیث ۱۶۵

امام علی - علیه السلام - فرمودند: وای بر فرزند آدم که چه غافل است و گم کرده راه و سرگشته! «غررالحکم، ح ۵۷۵۴»

حدیث ۱۶۶

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّيَقُّظُ فِي الدِّينِ نِعْمَةٌ عَلَى مَنْ رَزَقَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بیداری در دین، نعمتی است که روزی افراد می شود. «غررالحکم، ح ۲۰۵۸»

حدیث ۱۶۷

قال الامام علی - علیه السلام - : ضَادُّوا الْغَفْلَةَ بِالْيَقَظَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با بیداری، به جنگ غفلت بروید. «غررالحکم، ح ۵۹۲۵»

حدیث ۱۶۸

قال الامام علی - علیه السلام - فِي صِفَةِ الْمُتَّقِينَ: إِنْ كَانَ فِي الْعَافِلِينَ كُتِبَ فِي الذَّاكِرِينَ، وَإِنْ كَانَ فِي الذَّاكِرِينَ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْعَافِلِينَ. امام علی - علیه السلام - در وصف پرهیزگاران فرمودند: اگر در میان غافلان باشند، از شمار یاد کنندگان خدا قلمداد می شوند و اگر در میان یاد کنندگان خدا باشند، در زمره غافلان نوشته نمی شوند (که به زبان ذکر گویند و به دل از خدا غافل باشند). «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳»

حدیث ۱۶۹

قال الامام علی - علیه السلام - فِي صِفَةِ الْمُتَّقِينَ: يَبِيتُ حَذِرًا وَيُصْبِحُ فَرِحًا، حَذِرًا لَمَّا حُذِرَ مِنَ الْغَفْلَةِ، وَفَرِحًا بِمَا أَصَابَ مِنَ الْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ. امام علی - علیه السلام - در وصف پرهیزگاران فرمودند: شب را در حذر به سر می برد و روز را با شادی؛ حذر از غفلتی که او را از آن بر حذر داشته اند و شاد از فضل و رحمتی که به او رسیده است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳»

حدیث ۱۷۰

قال الامام علی - علیه السلام - : اِخِذْز مَنَازِلَ الْغَفْلَةِ ... . امام علی - علیه السلام - فرمودند: از منزلهای غفلت، دوری کن.
«غررالحکم، ج ۲۶۰۰»

حدیث ۱۷۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مِنْ دَلَائِلِ الدَّوْلَةِ قِلَّةُ الْغَفْلَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: یکی از نشانه های کامیابی کمی غفلت است. «غررالحکم، ج ۹۴۱۰»

حدیث ۱۷۲

قال الامام علی - علیه السلام - : اَوْصِيكُمْ بِذِكْرِ الْمَوْتِ، وَ اِقْلَالِ الْغَفْلَةِ عَنْهُ، وَ كَيْفَ غَفَلْتُمْ عَمَّا لَيْسَ يُغْفَلُكُمْ؟! امام علی - علیه السلام - فرمودند: شما را سفارش می کنم که به یاد مرگ باشید و از آن کمتر غفلت ورزید؛ چگونه از چیزی غفلت می کنید که او از شما غافل نیست؟ «نهج البلاغه، خطبه ۱۸۸»

حدیث ۱۷۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ مَقَّتْ نَفْسَهُ دُونَ مَقَّتِ النَّاسِ آمَنَهُ اللهُ مِنْ فَرَجِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر کس به جای خشم گرفتن بر مردم بر نفس خویش خشم گیرد، خداوند او را از وحشت روز قیامت در امان دارد.
«بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۸»

حدیث ۱۷۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : طُوبَى لِمَنْ مَنَعَهُ عَيْبُهُ عَنِ عُيُوبِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ اِخْوَانِهِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: خوشا به حال آن کس که عیب خودش، او را از پرداختن به عیب های برادران مؤمنش باز دارد. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۲۶»

حدیث ۱۷۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ اِسْتَصْعَرَ زَلَّةً نَفْسِهِ اِسْتَعْظَمَ زَلَّةً غَيْرِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کسی که لغزش خود را کوچک شمارد، لغزش دیگران را بزرگ بیند. «کشف الغمّه، ج ۲، ص ۳۷۰»

حدیث ۱۷۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : اَنْفَعُ الْأَشْيَاءِ لِلْمَرْءِ لِمَنْ سَبَقَهُ النَّاسُ إِلَى عَيْبِ نَفْسِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: سودمندترین چیزها برای آدمی، این است که در رسیدگی به عیب های خود بر مردم پیشی گیرد. «الکافی، ج ۸، ص ۲۴۳»

حدیث ۱۷۷

قال الامام علی - علیه السلام - : طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنِ عُيُوبِ النَّاسِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خوشا به حال آن کس

که عیب خودش، او را از پرداختن به عیب های مردم باز دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶»

حدیث ۱۷۸

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَبْصَرَ عَيْبَ نَفْسِهِ شَغَلَ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که عیب خود را ببیند، از پرداختن به عیب دیگران باز ایستد. «تحف العقول، ص ۸۸»

حدیث ۱۷۹

قال الامام علی - علیه السلام - : جَهْلُ الْمَرْءِ بِعُيُوبِهِ مِنْ أَعْظَمِ ذُنُوبِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بی خبری انسان از عیب هایش، از بزرگترین گناهان است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۱۹»

حدیث ۱۸۰

امام علی - علیه السلام - فرمود: انسان خندانِ معترف به گناه خویش، برتر است از گریانی که (به سبب کثرت عبادت و اطاعت) بر پروردگار خود منت گذارد. «الإرشاد، ج ۱، ص ۳۰۴»

حدیث ۱۸۱

قال الامام الهادی - علیه السلام - : إِذَا كَانَ زَمَانٌ، أَعْدَلُ فِيهِ أَغْلَبَ مِنَ الْجَوْرِ فَحَرَامٌ أَنْ يُظَنَّ بِأَحَدٍ سُوءٌ حَتَّى يَعْلَمَ ذَلِكَ مِنْهُ، وَإِذَا كَانَ زَمَانٌ، أَلْجَوْرُ أَغْلَبَ فِيهِ مِنَ الْعَدْلِ فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يُظَنَّ بِأَحَدٍ خَيْرًا مَا لَمْ يَعْلَمْ ذَلِكَ مِنْهُ. امام هادی - علیه السلام - فرمودند: هرگاه روزگاری بود که عدالت در آن بر ستم غالب باشد، حرام است که به کسی گمان بد بری مگر این که بدی او بر تو معلوم شود و هرگاه روزگاری بود که در آن ظلم و ستم بر عدل و دادگری غالب باشد، هیچ کس نباید به کسی گمان نیک برد، مگر این که خوبی او بر وی معلوم شود. «أعلام الدین، ص ۳۱۲»

حدیث ۱۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الكِذْبِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: از ظن و گمان بپرهیزید زیرا ظن (تابجا) دروغ ترین دروغ ها است. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۵»

حدیث ۱۸۳

قال الامام الكاظم - علیه السلام - : إِذَا كَانَ الْجَوْرُ أَغْلَبَ مِنَ الْحَقِّ لَمْ يَحِلَّ لِأَحَدٍ أَنْ يُظَنَّ بِأَحَدٍ خَيْرًا حَتَّى يَعْرِفَ ذَلِكَ مِنْهُ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: هرگاه ظلم و ستم، از حق و درستکاری بیشتر بود، بر هیچ کس روا نیست که به کسی گمان خوب برد، مگر آن گاه که خوبی او بر وی معلوم شود. «الکافی، ج ۵، ص ۲۹۸»

حدیث ۱۸۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا كَانَ الزَّمَانُ زَمَانُ جَوْرٍ وَأَهْلُهُ أَهْلٌ غَدَرٍ فَالطَّمَأْنِينَةُ إِلَى كُلِّ أَحَدٍ عَجْزٌ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هرگاه روزگار، روزگارِ ستم باشد و مردمش اهل نیرنگ، اطمینان کردن به هر کسی درماندگی است. «بحار

الانوار، ج ۷۸، ص ۲۳۹»

حدیث ۱۸۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا تَتَّقَنَّ بِأَخِيكَ كُلَّ الثَّقَةِ، فَإِنَّ صُرْعَةَ الْإِسْتِرْسَالِ لَا تُسْتَقَالُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به برادرت اعتماد کامل و تمام مکن؛ زیرا زمین خوردن ناشی از اطمینان کردن قابل عفو نیست. «تحف العقول، ص ۳۵۷»

حدیث ۱۸۶

قال الامام علی - عليه السلام - : إِذَا اسْتَوْلَى الصَّيْلَاحُ عَلَى الزَّمَانِ وَأَهْلِهِ ثُمَّ أَسَاءَ رَجُلٌ الظَّنَّ بِرَجُلٍ لَمْ تَظْهَرِ مِنْهُ حَوِيَّةٌ فَقَدْ ظَلَمَ، وَإِذَا اسْتَوْلَى الفَسَادُ عَلَى الزَّمَانِ وَأَهْلِهِ فَأَحْسَنَ رَجُلٌ الظَّنَّ بِرَجُلٍ فَقَدْ غَرَّرَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هرگاه درستی و پاکی بر روزگار و مردمش حکمفرما شد، اگر کسی به دیگری بی آن که گناهی از او آشکار شود گمان بد برد ستم کرده است و هرگاه فساد و ناراستی بر روزگار و مردم آن چیره شد، اگر کسی به دیگری گمان نیک برد و خوشبین باشد هلاک و نابود می شود. «نهج البلاغه، حکمت ۱۱۴»

حدیث ۱۸۷

قال الامام علی - عليه السلام - : فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ - عليه السلام - : لا يَعدُمُكَ مِنْ شَفِيقِ سُوءِ الظَّنِّ. امام علی - عليه السلام - فرمود در سفارش به فرزند بزرگوار خود امام حسن - عليه السلام -، می فرمایند: بدگمانی، تو را از دوست دلسوز محروم نکند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۱۱»

حدیث ۱۸۸

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ لَمْ يُحْسِنِ ظَنَّهُ اسْتَوْحَشَ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که حسن ظن نداشته باشد، از همگان گریزان باشد و با هیچ کس خو نگیرد. «غرر الحکم، ح ۹۰۸۴»

حدیث ۱۸۹

قال الامام علی - عليه السلام - : مُجَالَسَةُ الْأَشْرَارِ تُورِثُ سُوءَ الظَّنِّ بِالْأَخْيَارِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: همنشینی با بدان بدگمانی به نیکان را در پی دارد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۹۷»

حدیث ۱۹۰

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ وَقَفَ نَفْسَهُ مَوْضِعَ التُّهْمَةِ فَلَا يُلُومَنَّ مَنْ أَسَاءَ بِهِ الظَّنَّ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر که خود را در جایگاه تهمت و بدگمانی قرار دهد، نباید کسی را که به او گمان بد می برد سرزنش کند. «أمالی الصدوق، ص ۲۵۰، ح ۸»

حدیث ۱۹۱

قال الامام علی - علیه السلام - : لَيْسَ مِنَ الْعِدْلِ الْقَضَاءُ عَلَى الثَّقَةِ بِالظَّنِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قضاوتی که با تکیه به ظن و گمان باشد، عادلانه نیست. «نهج البلاغه، حکمت ۲۲۰»

حدیث ۱۹۲

قال الامام علی - علیه السلام - : إِيَّاكَ أَنْ تُسَيِّئَ الظَّنَّ، فَإِنَّ سُوءَ الظَّنِّ يُفْسِدُ الْعِبَادَةَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از بدگمانی پرهیز؛ زیرا بدگمانی عبادت را تباه می‌کند. «غرر الحکم، ح ۲۷۰۹»

حدیث ۱۹۳

قال الامام علی - علیه السلام - : إِيَّاكَ أَنْ تَغْلِبَكَ نَفْسُكَ عَلَى مَا تَظُنُّ وَلَا تَغْلِبَهَا عَلَى مَا تَسْتَيْقِنُ، فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ أَعْظَمِ الشَّرِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زنهار که نفست در آنچه گمان می‌بری بر تو چیره آید و تو در آنچه یقین داری بر او چیره نشوی؛ زیرا این کار از بزرگترین بدیهاست. «غرر الحکم، ح ۲۷۰۸»

حدیث ۱۹۴

قال الامام علی - علیه السلام - : إِطْرَحُوا سُوءَ الظَّنِّ بَيْنَكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ نَهَى عَنْ ذَلِكَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سوء ظن و بدبینی نسبت به یکدیگر را دور افکنید؛ زیرا خدای عزوجل از این امر نهی فرموده است. «الخصال، ص ۶۲۴»

حدیث ۱۹۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : وَ عَلَيْكُمْ بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ حَقَّرَهُمْ وَ تَكَبَّرَ عَلَيْهِمْ فَقَدْ زَلَّ عَنِ دِينِ اللَّهِ، وَ اللَّهُ لَهُ حَاقِرٌ مَاقَتْ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بر شما باد به دوست داشتن فقیران مسلمان که هر کس آنها را تحقیر کند و بر آنها تکبر ورزد، از دین خدا لغزیده است و خدا او را خوار شمارد و بر او غضب کند. «مستدرک سفینه البحار، ج ۲، ص ۳۳۴»

حدیث ۱۹۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : مَنْ قَضَى حَاجَةَ الْمُؤْمِنِ مِنْ غَيْرِ اسْتِخْفَافٍ مِنْهُ أُسْكِنَ الْفِرْدَوْسَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس نیاز مومنی را برآورده کند بدون اینکه او را خوار نماید، در بهشت اسکان داده شود. «مشکاة الأنوار، ص ۵۵۶»

حدیث ۱۹۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : لَا تَسْتَخْفُوا بِفُقْرَا شَيْعَةِ عَلِيٍّ (ع) فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَشْفَعُ فِي مِثْلِ رِبِيعَةَ وَ مُضَرَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: فقیران از شیعیان علی - علیه السلام - را خوار و سبک نشمارید که همانا یک نفر از آنها به اندازه قبیله ربیعه و مضر را شفاعت خواهد نمود. «مشکاة الأنوار، ص ۵۵۶»

حدیث ۱۹۸

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ مَنْ خَالَطَ الْعُلَمَاءَ وَقُرَّ وَ مَنْ خَالَطَ الْأَنْدَالَ حُقِرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس با علما معاشرت کند، مورد احترام قرار گیرد و هر کس با فرومایگان معاشرت نماید تحقیر شود. «نهج السعادة، ج ۱، ص ۵۲»

حدیث ۱۹۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : قال الله تعالى لموسى - عليه السلام - : يا موسى ! لا تَسْتَدِلَّ الْفَقِيرَ، وَلا تَغْبِطِ الْغَنِيَّ بِالشَّيْءِ الْيَسِيرِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند تبارک و تعالی به موسی - عليه السلام - فرمودند: ای موسی فقیر را خوار و ذلیل نشمار و ذره ای به حال انسان متمول غبطه نخور. «بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۴۳»

حدیث ۲۰۰

قال الامام على - عليه السلام - : لا تُحَقِّرُوا ضِعْفًا إِخْوَانَكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ إِحْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ. امام على - عليه السلام - فرمودند: برادران خود را که دچار ضعف (مالی) هستند خوار و حقیر نشمارید که هر کس مومنی را خوار شمارد خدا در میان آنها در بهشت جمع نخواهد کرد مگر آنکه توبه کند. «الخصال، ص ۶۱۴، ح ۱۰»

حدیث ۲۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا تُحَقِّرَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّ صَغِيرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ كَبِيرٌ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ مسلمانی را خوار و حقیر مشمار؛ زیرا کوچک آنان هم نزد خداوند بزرگ است. «تنبيه الخواطر، ج ۱، ص ۳۱»

حدیث ۲۰۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يَزِرَنَّ أَحَدُكُمْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيُّهُمْ وَلِيُّ اللَّهِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ یک از شما نباید احدی از بندگان خدا را خوار و بی مقدار شمارد؛ زیرا نمی داند که کدام یک از آنها دوست و ولی خداست. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۴۷»

حدیث ۲۰۳

قال الامام الرضا - عليه السلام - : إِيَّاكُمْ وَ الْبُخْلَ فَانْهَاهُ عَنْهُ لَا تَكُونُ فِي حَزْرٍ وَ لَا مُؤْمِنٍ إِنَّهَا خِلَافُ الْإِيمَانِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: از بخل برحذر باشید چرا که بخل آفتی است که در هیچ انسان آزاده و مؤمنی نمی باشد، همانا بخل خلاف ایمان است. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۴»

حدیث ۲۰۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : شَابٌّ سَخِيٌّ مُرْهَقٌ فِي الذُّنُوبِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ شَيْخٍ عَابِدٍ بَخِيلٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: جوان با سخاوتی که مرتکب گناهانی شود، نزد خدا از پیرمرد عابد بخیل محبوب تر است. «الکافی، ج ۴، ص ۴۱»

حدیث ۲۰۵

قال الامام على - عليه السلام - : يَا بَنِيَّ ... إِيَّاكُمْ وَ مُصَادَقَةَ الْبَخِيلِ فَإِنَّهُ يَقْعِدُ عِنْدَكَ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ. امام على - عليه السلام - (خطاب به فرزندشان امام حسن - عليه السلام -) فرمودند: پسر من! از دوستی با بخیل پرهیز، زیرا او از تو باز می دارد آن چه را که

بسیار به آن نیازمندی. «نهج البلاغه، حکمت ۳۷»

حدیث ۲۰۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا تُدخِلَنَّ فی مَشورتک بخیلاً یَعْدِلُ بک عن الفضلِ و یَعِدُکُ الفقر. امام علی - علیه السّلام - (در ضمن نامه خود به مالک اشتر) فرمودند: در مشورت خود انسان بخیل را دخالت مده که تو را از نیکی و بخشش باز داشته، از فقر و تنگدستی می ترساند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲۰۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : طُوبی لِمَن لَم تُلِهه الأمانیّ الکاذبه. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: خوشا به حال کسی که آرزوهای پوچ، او را سرگرم و غافل نکرده باشد. «بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۸۰»

حدیث ۲۰۸

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : «کَم مِن نعمةٍ لله علی عبده فی غیر أمله و کَم مِن مؤمِّلٍ أملاً الخیارُ فی غیره. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: چه بسیار نعمتی که خداوند به بنده اش دهد، بی آن که آرزویش کرده باشد و چه بسا کسی که آرزوی چیزی داشته و خلاف آن نصیبش شده است. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۱۵۲»

حدیث ۲۰۹

قال الامام کاظم - علیه السّلام - : لو ظهرتِ الآجالُ إفتضحَتِ الآمالُ. امام کاظم - علیه السّلام - فرمودند: وقتی اجل ها آشکار شود (زمان مرگ فرا برسد)، آرزوها رسوا و مفتضح می شوند. «أعلام الدین، ص ۳۰۵»

حدیث ۲۱۰

امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: با کوتاه کردن آرزو، شیرینی زهد و پارسایی را به دست آور. «بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴»

حدیث ۲۱۱

قال الامام الباقر - علیه السّلام - : تزوّد من الدنيا بقصرِ الأمل. امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: با کوتاه کردن آرزو، (برای آخرت) از دنیا توشه بگیر. «بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴»

حدیث ۲۱۲

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : لابن مسعود: قَصّر أَمَلک فاذا أصبحتَ فقل: إني لا أمسيّ و إذا أمسيتَ فقل: إني لا أصبحُ. رسول خدا - صلّی الله علیه و آله - به ابن مسعود فرمودند: آرزویت را کوتاه گردان و چون صبح شد بگو: من روز را به شب نخواهم رساند و چون شب در آمد بگو: من تا صبح زنده نخواهم بود. «بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۰۱»

حدیث ۲۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : تُحْذُ بِالثَّقَّةِ مِنَ الْعَمَلِ وَ إِيَّاكَ وَ الْإِغْتِرَارَ بِالْأَمَلِ وَ لَا تُدْخِلْ عَلَيْكَ الْيَوْمَ هَمَّ غَدٍ ... وَ لَوْ أُخْلِيَتْ قَلْبُكَ مِنَ الْأَمَلِ لَجِدَدَتْ فِي الْعَمَلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با اطمینان و استواری کار (نیک) را انجام ده و از فریفته شدن به آرزو بپرهیز و امروز غم فردا را به دل راه مده ... و اگر دل خود را از آرزو تهی کردی، هر آینه در عمل (نیک) کوشا شوی. «بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۱۲»

حدیث ۲۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَشْرَفُ الْغِنَى تَرْكُ الْمُنَى. امام علی - علیه السلام - فرمودند: شریف ترین دارائی و بی نیازی، ترک آرزوها است. «بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۱۶۶»

حدیث ۲۱۵

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَيْقَنَ أَنَّهُ يُفَارِقُ الْأَحْبَابَ وَ يَسْكُنُ التُّرَابَ وَ يُوَاجِهَ الْحِسَابَ وَ يَسْتَغْنَى عَمَّا خَلَّفَ وَ يَفْتَقِرُ إِلَى مَا قَدَّمَ كَانَ حَرِيًّا بِقَصْرِ الْأَمَلِ وَ طَوْلِ الْعَمَلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که یقین کند از دوستان جدا خواهد شد و در دل خاک خواهد خفت و حساب و کتابی در پیش رو دارد و آنچه بر جای می نهد به کارش نخواهد آمد و به آنچه پیش فرستاده نیازمند است، سزاوار است که آرزو را کوتاه و دامنه کردار نیک را دراز گرداند. «بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۷»

حدیث ۲۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : أَمَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَأْمَلُونَ بَعِيداً وَ يَبْنُونَ مَشِيداً وَ يَجْمَعُونَ كَثِيراً كَيْفَ أَصْبَحَتْ بُيُوتُهُمْ قُبُوراً ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: آیا ندیدید کسانی را که آرزوی دور و دراز داشتند و خانه های استوار ساختند و مال فراوان گرد آوردند، چگونه خانه هایشان تبدیل به قبرهایشان شد و دارائی شان تباه و اموالشان نصیب وارثان گردید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۳۲»

حدیث ۲۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مَعَاشِرَ النَّاسِ إِتَّقُوا اللَّهَ فَكَمْ مِنْ مُؤَمِّلٍ مَا لَا- يَبْلُغُهُ وَ بَانٍ مَا لَا- يَسْكُنُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای مردم! از خدا بترسید، چه بسا آرزومندی که به آنچه دل بسته نمی رسد و چه بسا کسی که خانه ای می سازد اما در آن ساکن نمی گردد. «نهج البلاغه، حکمت ۳۳۶»

حدیث ۲۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْآخِرَةَ بَغَيْرِ الْعَمَلِ وَ يُرْجَى التَّوْبَةَ بِطَوْلِ الْأَمَلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از کسانی نباش که بدون کردار نیک، آرزوی بهشت می کند و با آرزوهای طولانی توبه و بازگشت را به تأخیر می اندازد. «نهج البلاغه، حکمت ۱۴۲»

حدیث ۲۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : ... وَ مِنْ عِبْرَتِهَا أَنَّ الْمَرْءَ يُشْرِفُ عَلَى أَمَلِهِ فَيَقْطَعُهُ حُضُورُ أَجَلِهِ فَلَا أَمَلٌ يُدْرِكُ وَ لَا مُؤَمِّلٌ يُتْرَكُ. امام

علی - علیه السّلام - فرمودند: از جمله عبرت های دنیا آن است که هنگامی که انسان به تحقق آرزوی خود نزدیک می شود، فرا رسیدن مرگ ناامیدش می گرداند، پس نه به آرزوی خود می رسد و نه (از مرگ) رهایی می یابد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۳، ص ۳۵۳»

حدیث ۲۲۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : ... و استَقْرَبُوا الْأَجَلَ فَبَادَرُوا الْعَمَلَ وَ كَذَّبُوا الْأَمَلَ فَلَا يَحْطُوا بِالْأَجَلِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: دوستان خدا مرگ را نزدیک دانسته، به انجام عمل نیکو شتافتند و آرزو را دروغ پنداشته، و فرا رسیدن مرگ را در نظر گرفتند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۳، ص ۳۵۳»

حدیث ۲۲۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : لو رأى العبدُ أجله و سرعته إليه لأبغضَ الأملَ و تَرَكَ طلبَ الدنيا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اگر بنده مرگش را ببیند و شتاب او را به سوی خویش درک کند، حتماً دشمن آرزو گشته و دنیا طلبی را رها می کند. «عیون اخبار الرضا - علیه السّلام -، ج ۱، ص ۴۳»

حدیث ۲۲۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : من جرى في ميدان أمله عُثْرٌ بأجله. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که در میدان آرزوی خود بتازد، به اجل خود با سر در افتد. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۶»

حدیث ۲۲۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : إعلموا أن الأملَ يُسهي العقلَ و يُنسي الذكرَ فأكدبوا الأملَ فإنه غرورٌ صاحبُه مغرور. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بدانید که آرزو عقل را گمراه کرده و باعث فراموشی یاد خدا می گردد، پس آرزو را دروغ انگارید، زیرا آرزو فریب دهنده و آرزومند فریب خورده است. «نهج البلاغه، خطبه ۸۵»

حدیث ۲۲۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : و اعلموا عباد الله أن الأملَ يُذهِبُ العقلَ و يُكذِّبُ الوعدَ و يحثُّ على الغفلة و يورثُ الحسرة. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ای بندگان خدا! بدانید که آرزو عقل را بر باد می دهد، وعده های دروغین داده و غفلت می آورده و باعث حسرت می گردد. «تحف العقول، ص ۱۶۲»

حدیث ۲۲۵

إن الله ليرضى عن العبد أن يأكل الأكلة فيحمده عليها أو يشرب الشربة فيحمده عليها؛ خداوند از بنده ای که پس از خوردن لقمه غذا و یا آشامیدن جرعه ای او را سپاس می گوید، خشنود می گردد. نهج الفصاحه ح ۷۹۱

حدیث ۲۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أكثر أن تنظر إلى من فضلت عليه، فإن ذلك من أبواب الشكر؛ به کسی که بر او برتری داده شده ای بسیار بنگر، زیرا این کار یکی از انگیزه های شکرگزاری است. نهج البلاغه ، نامه ۶۹

حدیث ۲۲۷

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: من لم یرج الناس فی شیء ورد أمره إلى الله عزوجل فی جمیع امورہ استجاب الله عزوجل له فی کل شیء. هر کس در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عزوجل واگذارد، خداوند هر خواسته ای که او داشته باشد اجابت کند. کافی ۲/۱۴۸/۳

حدیث ۲۲۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يقول الله عزوجل ما من مخلوق يعتصم دونی إلا قطعت أسباب السماوات و أسباب الأرض من دونه فإن سألتی لم اعطه و إن دعانی لم اجبه؛ خداوند عزوجل می فرماید: هیچ مخلوقی نیست که به غیر من پناه ببرد، مگر این که دستش را از اسباب و ریسمان های آسمانها و زمین کوتاه کنم، پس اگر از من بخواهد عطایش نکنم و اگر مرا بخواند جوابش ندهم. امالی طوسی ۵۸۵/۱۲۱۰

حدیث ۲۲۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رأى رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قوماً لا یزرعون قال: ما أنتم؟ قالوا: نحن المتوكلون، قال: لا، بل أنتم المتكولون؛ رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) گروهی را که کشت و کار نمی کردند، دیدند و فرمودند: شما چه کاره اید؟ عرض کردند ما توکل کنندگانیم. فرمودند: نه، شما سر بارید. مستدرک الوسائل ۱۱/۲۱۷/۱۲۷۸۹

حدیث ۲۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جاهدوا فی سبیل الله باید یکم فإن لم تقدرُوا فجاهدوا بألسنتکم فإن لم تقدرُوا فجاهدوا بقلوبکم؛ در راه خدا با دستهای خود جهاد کنید، اگر نتوانستید با زبانهای خود و اگر باز هم نتوانستید با قلب خود جهاد کنید. بحار الانوار ۱۰۰/۴۹/۲۳

حدیث ۲۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إنا نأمر صبیاننا بتسییح فاطمه علیها السلام كما نأمرهم بالصلاه فالزمه فإنه لم یلزمه عبد فشقی؛ ما همان گونه که فرزندان خود را به نماز و می داریم به تسییح حضرت فاطمه (سلام الله علیها) و ادار می سازیم پس به آن پایبند باش که هر کس به آن پایبند شود، بدبخت نخواهد شد. کافی ۳/۳۴۳/۱۳

حدیث ۲۳۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: من أصبح یجد برد حبنا علی قلبه فلیحمد الله علی بادی النعم قیل و ما بادی النعم؟ قال: طیب المولد؛ هر کس صبح کند و خنکای محبت ما را در قلب خود بیابد، باید خدا را برای نخستین نعمت سپاس گوید، گفته شد نخستین نعمت

چیست؟ فرمودند: حلال زادگی. امالی صدوق ۱/۵۶۲/۷۵۵

حدیث ۲۳۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اینی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیته ما إن تمسکتُم بهما لن تضلوا؛ من دو چیز ارزشمند در میان شما می گذارم؛ کتاب خدا، و عترت و اهل بیت، اگر به آنها چنگ بزنید هرگز گمراه نمی شوید. غایه المرام ۱/۱۱۵

حدیث ۲۳۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یا بنی لا تغفل عن قراءه القرآن فان القرآن یحیی القلب و ینهی عن الفحشاء و المنکر و البغی؛ فرزندانم از خواندن قرآن غافل مباش، زیرا که قرآن دل را زنده می کند و از فحشاء و زشتی و ستم باز می دارد. کنز العمال ۲/۲۹۱/۴۰۳۲

حدیث ۲۳۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: من استخار الله راضیاً بما صنع الله له خار الله له حتماً؛ هر کس از خدا خیر بخواهد و به آنچه خدا خواسته راضی باشد، خداوند حتماً برای او خیر خواهد خواست. کافی ۸/۲۴۱/۳۳۰

حدیث ۲۳۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: من ترک لله سبحانه شیئاً عوضه الله خیراً مما ترک؛ هر کس به خاطر خدای سبحان از چیزی بگذرد، خداوند بهتر از آن را به او عوض خواهد داد. غرر الحکم ۵/۳۹۵/۸۹۰۹

حدیث ۲۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طوبی لمن أخلص لله عمله و علمه و حبه و بغضه و أخذه و ترکه و کلامه و صمته و فعله و قوله؛ خوشا به سعادت کسی که عمل، علم، دوستی، دشمنی، گرفتن، رها کردن، سخن، سکوت، کردار و گفتارش را برای خدا خالص گرداند. تحف العقول ص ۱۰۰

حدیث ۲۳۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إن الله لا ینظر إلی صورکم و لا إلی أموالکم و إنما ینظر إلی قلوبکم و أعمالکم؛ خداوند به شکل شما و اموال شما نگاه نمی کند بلکه در دلها و اعمال شما توجه می نماید. امالی طوسی ۱/۵۳۶/۱۱۶۲

حدیث ۲۳۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: المفوض أمره إلی الله فی راحه الأبد و العیش الدائم الرغد و المفوض حقاً هو العالی عن کل همه دون الله تعالی؛ کسی که کارهای خود را به خدا بسپارد همواره از آسایش و خیر و برکت در زندگی برخوردار است و واگذارنده

حقیقی کارها به خدا، کسی است که تمام همتش تنها به سوی خدا باشد. مصباح الشریعه ۱/۱۷۵/۸۳

حدیث ۲۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : كُنْ سَيِّمِحًا وَ لَا تَكُنْ مُبَدِّرًا وَ كُنْ مُقَدِّرًا وَ لَا تَكُنْ مُقَتِّرًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: گشاده دست باش ولی زیاده‌روی مکن، و (در زندگی) حسابگر باش، اما سخت گیر مباش. «نهج البلاغه، حکمت ۳۲»

حدیث ۲۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أُسْرَفَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا مَاتَ فَقِيرًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس بیش از حد در طلب دنیا برآید، فقیر از دنیا می‌رود. غررالحکم، ص ۳۲۹

حدیث ۲۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ اقْتَصِدَ فِي الْغِنَى وَ الْفَقْرَ اسْتَعَدَّ لِنَوَائِبِ الدَّهْرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس در توانگری و تهیدستی، میانه‌روی را پیشه خود سازد، خود را برای گرفتاری‌های روزگار آماده کرده است. غررالحکم، ص ۳۳۲

حدیث ۲۴۳

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ كِتْمَانُ الْمَصَائِبِ ، وَالْأَمْرَاضِ ، وَالصَّدَقَةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : یکی از گنج‌های نیکی ، پوشیده داشتن مصیبت‌ها ، بیماری‌ها و صدقه است . کنز العمال ، جلد ۳ ، صفحه ۲۹۹ ، حدیث ۶۶۴۳ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۶۲

حدیث ۲۴۴

الإمام علی علیه السلام : إخفاء الفاقة والأمراض مِنَ الْمَرْؤَةِ . امام علی علیه السلام : پوشیده داشتن تهی‌دستی و بیماری‌ها از مردانگی است . غرر الحکم ، حدیث ۱۱۴۶ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۶۶

حدیث ۲۴۵

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : لِلْمَرِيضِ أَرْبَعُ خِصَالٍ : يُرْفَعُ عَنْهُ الْقَلَمُ ، وَيَأْمُرُ اللَّهُ الْمَلَكَ يَكْتُبُ لَهُ كُلَّ فَضْلٍ كَانَ يَعْمَلُهُ فِي صِحَّتِهِ ، وَيَتَّبِعُ مَرَضُهُ كُلَّ عُضْوٍ فِي جَسَدِهِ فَيَسْتَخْرِجُ ذُنُوبَهُ مِنْهُ ، فَإِنْ مَاتَ مَغْفُورًا لَهُ ، وَإِنْ عَاشَ عَاشَ مَغْفُورًا لَهُ . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : برای بیمار ، چهار ویژگی است : قلم تکلیف از او برداشته می‌شود ؛ خداوند به فرشته فرمان می‌دهد همه پاداش آنچه را در دوران تن‌درستی خویش انجام می‌داده است ، بنویسد ؛ بیماری وی بر همه اندام‌هایش گذر می‌کند و گناهانش را از آن بیرون می‌برد . پس اگر بمیرد ، آمرزیده‌شده می‌میرد و اگر زنده بماند ، آمرزیده‌شده زندگی می‌کند . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۱۸۴ ، حدیث ۳۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۶

حدیث ۲۴۶

الإمام الباقر علیه السلام : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ إِذَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ أَنْ يُكْرِمَ عَبْدًا وَلَهُ ذَنْبٌ ؛ ابْتِلَاةً بِالسُّقْمِ . امام باقر علیه السلام : آن گاه که

خداوند عز و جل اراده کرده باشد بنده‌ای را که گناهی دارد، گرامی بدارد، وی را به بیماری گرفتار می‌سازد. بحارالأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۱۹۸، حدیث ۵۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۵۰

حدیث ۲۴۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: المَرَضَى أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: بیماران، دوستان خداوندند. الفردوس، جلد ۳، صفحه ۱۵۷، حدیث ۴۴۲۴ عن دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۸

حدیث ۲۴۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الْأَمْرَاضُ هَدَايَا مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لِلْعَبْدِ، فَأَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ أَكْثَرُهُمْ هَدِيَّةً. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: بیماری، هدیه‌هایی از جانب خداوند عز و جل به بنده است. پس محبوب‌ترین بندگان نزد خداوند، کسی است که بیشترین هدیه به وی رسیده باشد. الفردوس، جلد ۱، صفحه ۱۲۳، حدیث ۴۲۲ عن أبي أمامة دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۸

حدیث ۲۴۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْلَا ثَلَاثٌ فِي ابْنِ آدَمَ مَا طَاطَأَ رَأْسُهُ شَيْءًا: الْمَرَضُ، وَالْفَقْرُ، وَالْمَوْتُ، كُلُّهُمْ فِيهِ، وَإِنَّهُ مَعَهُنَّ لَوَثَابٌ! پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اگر سه چیز در آدمیزاد نبود، هیچ چیز سر او را فرو نمی‌آورد: بیماری، تهی‌دستی و مرگ. اینها همه در انسان هست و با این حال، انسان، همچنان گستاخ است. بحارالأنوار، جلد ۷۲، صفحه ۵۳، حدیث ۸۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۳۸

حدیث ۲۵۰

الإمام علي عليه السلام: الأ- وإنَّ مِنَ الْبَلَاءِ الْفَاقَةَ، وَأَشَدُّ مِنَ الْفَاقَةِ مَرَضُ الْيَدَنِ، وَأَشَدُّ مِنْ مَرَضِ الْيَدَنِ مَرَضُ الْقَلْبِ. امام علی علیه السلام: هان! یکی از گرفتاری‌ها تهی‌دستی است. سخت‌تر از تهی‌دستی، بیماری تن است و سخت‌تر از بیماری تن، بیماری دل. نهج البلاغه، حکمت ۳۸۸، بحارالأنوار، جلد ۷۰، صفحه ۵۱، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۳۴

حدیث ۲۵۱

الإمام الباقر عليه السلام: الْجَسِيدُ إِذَا لَمْ يَمْرُضْ أَشَدَّ، وَلَا خَيْرَ فِي جَسِيدٍ يَأْشُرُ. امام باقر علیه السلام: جسم اگر بیمار نشود، سرمست می‌شود و در بدنی که به بیماری دچار نشود و سرمست شود، خیری نیست. مشکاه الأنوار: ۲۸۰ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۲۵۲

الإمام علي عليه السلام: الْمَرِيضُ فِي سَبَجِنِ اللَّهِ - مَا لَمْ يَشْكُ إِلَى عُوَادِهِ - تُمَحَى سَيِّئَاتُهُ. امام علی علیه السلام: بیمار، تا آن هنگام که نزد عیادت کنندگان خویش شتکوه نکرده، در زندان خداوند است و گناهانش محو می‌شوند. بحارالأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۱۱، حدیث ۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۷۰

حدیث ۲۵۳

امیر المؤمنین علی علیه السلام: مَنْ كَتَمَ وَجَعًا أَصَابَهُ ثَلَاثَةٌ أَيَّامٍ مِنَ النَّاسِ وَشَكَا إِلَى اللَّهِ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعَافِيَهُ مِنْهُ. امام علی علیه السلام: هر کس دردی را که به او رسیده است، سه روز از مردم پنهان بدارد و به خدا شکایت ببرد، بر خداست که او را از آن درد بهبود بخشد. الخصال: ۶۳۰ / ۱۰

حدیث ۲۵۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: يُكْتَبُ أَنْيُنُ الْمَرِيضِ، فَإِنْ كَانَ صَابِرًا كُتِبَ حَسَنَاتٍ، وَإِنْ كَانَ جَزِعًا كُتِبَ هَلُوعًا لَا أَجْرَ لَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ناله بیمار، نوشته می شود. پس اگر شکمیا باشد، [این ناله] حسنه نوشته می شود و اگر بی تاب باشد، ناشکیبا و بی پاداش نوشته می شود. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۱۱، حدیث ۶۷۰۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۸ / ۱

حدیث ۲۵۵

مَنْ مَرَضَ يَوْمًا وَلَيْلَةً فَلَمْ يَشْكُ إِلَى عُوَادِهِ، بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ خَلِيلِهِ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، حَتَّى يَجُوزَ الصَّرَاطَ كَالْبُرْقِ اللَّامِعِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس یک شبانه روز بیمار شود و نزد عیادت کنندگانش شکوه نکند، خداوند، او را در روز قیامت، با خلیل خویش، ابراهیم خلیل الرحمان، برمی انگیزد، تا به سان برقی پُر درخشش، از صراط بگذرد. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۱۷۷، حدیث ۱۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۷۰ / ۱

حدیث ۲۵۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ مَرَضَ ثَلَاثًا فَلَمْ يَشْكُ إِلَى أَحَدٍ مِنْ عُوَادِهِ أَبَدَلْتُهُ لَحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ، فَإِنْ عَافَيْتَهُ عَافَيْتَهُ وَلَا ذَنْبَ لَهُ، وَإِنْ قَبَضْتَهُ قَبَضْتَهُ إِلَى رَحْمَتِي. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خداوند عز و جل فرمود: هر که سه روز بیمار شود و از آن به هیچ یک از عیادت کنندگانش شکوه نکند، گوشت و خونی بهتر از آن گوشت و خونی که دارد جایگزینش کنم. پس، اگر او را عافیت بخشم، عافیتی بدون گناهش دهم و اگر جانش را بستانم، او را به جوار رحمت خود برم. الکافی: ۱ / ۱۱۵ / ۳

حدیث ۲۵۷

الإمام الكاظم عليه السلام: إِذَا مَرَضَ الْمُؤْمِنُ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى صَاحِبِ الشَّمَالِ: لَا تَكْتُبْ عَلَى عَبْدِي مَا دَامَ فِي حَبْسِي وَوَتَاقِي ذَنْبًا. وَيُوحَى إِلَى صَاحِبِ الْيَمِينِ أَنْ اكْتُبْ لِعَبْدِي مَا كُنْتُ تَكْتُبُهُ فِي صِدْقَتِهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ. امام کاظم علیه السلام: هر گاه مؤمن بیمار شود، خداوند عز و جل به فرشته دست چپ او وحی فرماید که برای بنده ام، تا زمانی که در زندان و بند من است، گناهی منویس و به فرشته دست راست او وحی می فرماید که همان حسناتی را که در زمان سلامتی بنده ام می نوشتی، برایش بنویس. الکافی: ۳ / ۷

حدیث ۲۵۸

امام صادق علیه السلام: المَعْرُوفُ زَكَاةُ النَّعْمِ، وَالشَّفَاعَةُ زَكَاةُ الْجَاهِ، وَالْعِلَلُ زَكَاةُ الْأَبْدَانِ، وَالْعَفْوُ زَكَاةُ الظَّفَرِ، وَمَا أُدِيَتْ زَكَاةُ فَهُوَ مَيَامُونُ السَّلْبِ. نیکی، زکات نعمتهاست و وساطت کردن، زکات مقام و موقعیت، و بیماریها زکات بدنها، و گذشت زکات پیروزی، و هر چیزی که زکاتش را بدهی، از خطر نابودی در امان است. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۶۸ / ۱۸۲

حدیث ۲۵۹

الامام علی علیه السلام فی المَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ: كَفَّارَةٌ لَوَالِدِيهِ. امام علی علیه السلام - درباره بیماری کودکان - فرمودند: كفارة گناهان پدر و مادر آنهاست. بحار الأنوار: ۸۱ / ۱۸۶ / ۴۰

حدیث ۲۶۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ لَهُ الدَّرَجَةُ عِنْدَ اللَّهِ لَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلِهِ؛ حَتَّى يُبْتَلَى بِبَلَاءٍ فِي جِسْمِهِ، فَيَبْلُغُهَا بِذَلِكَ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: انسان، گاه دارای مرتبه‌ای در پیشگاه خداوند است که با عمل خویش، بدان نمی‌رسد تا آن هنگام که به ابتلای در جسم خود، آزموده شود و بدین واسطه، بدان مرتبت برسد. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۳۵، حدیث ۶۸۲۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۸

حدیث ۲۶۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: المَرِيضُ تَحَاتُّ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: گناهان شخص بیمار، همچون برگ درخت، می‌ریزد. الترغيب والترهيب: ۴ / ۲۹۳ / ۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۰

حدیث ۲۶۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ ابْتَلَاهُ اللَّهُ بِبَلَاءٍ فِي جَسَدِهِ؛ فَهُوَ لَهُ حِطَّةٌ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کس که خداوند، او را به گرفتاری جسمی بیازماید، آن گرفتاری برایش مایه فرو ریختن گناهان است. کنز العمال، جلد ۱۵، صفحه ۹۰۲، حدیث ۴۳۵۵۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۰

حدیث ۲۶۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ اللَّهَ لَيَبْتَلِي عَبْدَهُ بِالشَّقْمِ، حَتَّى يُكْفَرَ ذَلِكَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: خداوند، گاه بنده خویش را به ناتن درستی گرفتار می‌کند تا این ناتن درستی، كفارة هر گناه وی شود. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۳۵، حدیث ۶۸۲۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۲

حدیث ۲۶۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يُصَافِيَهُ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: چون کسی را دیدید که خداوند، او را به ناداری و بیماری در میان گرفته، [بدانید که] خداوند متعال، اراده کرده است که او را پاک کند. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۴۷۲، حدیث ۱۶۶۰۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۴

حدیث ۲۶۵

الإمام علی علیه السلام: إِذَا ابْتَلَى اللَّهُ عَبْدًا أَسْقَطَ عَنْهُ مِنَ الذُّنُوبِ بِقَدْرِ عِلَّتِهِ. امام علی علیه السلام: اگر خداوند، بنده‌ای را گرفتار [بیماری] سازد، به اندازه بیماری‌اش از گناهان او فرو می‌کاهد. دعائم الإسلام، جلد ۱، صفحه ۲۱۸، بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۱۷۶، حدیث ۱۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۶

حدیث ۲۶۶

الإمام زین العابدین علیه السلام - لِمَرِيضٍ قَدْ بَرَأَ: يَهْتِكُكَ الظُّهُورُ مِنَ الذُّنُوبِ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ ذَكَرَكَ فَادْكُرْهُ، وَأَقَالَكَ فَاشْكُرْهُ. امام سجاد علیه السلام - خطاب به بیماری که بهبود یافته بود: پاک شدن از گناهان، بر تو مبارک باد! خداوند، تو را یاد کرده است. او را یاد کن، و از تو در گذشته است. او را سپاس گوی. تحف العقول، صفحه ۲۸۰، بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۱۳۸، حدیث ۱۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۶

حدیث ۲۶۷

الإمام الصادق علیه السلام: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مَنَزِلَةً لَا يَبْلُغُهَا عَبْدٌ إِلَّا بِالْإِثْلَاءِ فِي جَسَدِهِ. امام صادق علیه السلام: همانا در بهشت منزلتی است، هیچ بنده‌ای بدان نرسد مگر با بلایی که (در دنیا) به بدنش رسد. بحار الأنوار: ۸۱ / ۲۱۲ / ۱۶

حدیث ۲۶۸

الإمام الصادق علیه السلام: إِنَّهُ لَيَكُونُ لِلْعَبْدِ مَنَزِلَةٌ عِنْدَ اللَّهِ فَمَا يَنَالُهَا إِلَّا بِأَخِيْدِي خَصِيْمَتَيْنِ: إِمَّا بَدْهَابِ مَالِهِ أَوْ بِنَيْتِهِ فِي جَسَدِهِ. امام صادق علیه السلام: بنده را نزد خدا مقام و منزلتی است که بدان نرسد مگر با یکی از این دو: از بین رفتن مال و دارایی‌اش یا رسیدن بلایی به جسمش. الکافی: ۲ / ۲۵۷ / ۲۳

حدیث ۲۶۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ تَطَبَّبَ وَلَمْ يَكُنْ بِالطَّبِّ مَعْرُوفًا، فَأَصَابَ نَفْسًا فَمَا دُونَهَا، فَهُوَ ضَامِنٌ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کس در حالی که به طبابت شناخته شده نیست، عهده‌دار آن گردد و موجب فوت کسی یا صدمه‌ای کمتر از آن شود، ضامن است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۳۲، حدیث ۲۸۲۲۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸

حدیث ۲۷۰

الإمام علی علیه السلام: عُيِدَ مَنْ لَا يَعُودُكَ، وَأَهْدِ إِلَى مَنْ لَا يُهْدِي إِلَيْكَ. امام علی علیه السلام: به عیادت کسی که به عیادتت نیامده برو، و به کسی که به تو هدیده‌ای نداده هدیه بده. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۹۷، حدیث ۲۵۱۵۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۰۶

حدیث ۲۷۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: عِيَادَةُ الْمَرِيضِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: عیادت

بیمار، پاداشی بزرگ‌تر از تشییع جنازه دارد. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۹۷، حدیث ۲۵۱۵۴.

حدیث ۲۷۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: أَطْعِمُوا الْجَائِعَ، وَعَوِّدُوا الْمَرِيضَ، وَفُكُّوا الْعَانِيَّ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: گرسنه را غذا بدهید، به عیادت بیماران بروید و اسیران را آزاد کنید. کنز العمال، جلد ۱۵، صفحه ۸۶۷، حدیث ۴۳۴۵۱، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۹۶

حدیث ۲۷۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - مِنْ وَصَايَاهُ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ... سِرِّ مِيلاً عُدَّ مَرِيضًا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - از سفارش‌های ایشان به امام علی علیه السلام: ای علی!... [حتی اگر شده] یک فرسخ برو و بیماری را عیادت کن. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۲۷، حدیث ۲۴۷۵۸، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۹۶

حدیث ۲۷۴

امام صادق علیه السلام: تَمَامُ الْعِيَادَةِ لِلْمَرِيضِ أَنْ تَضَعَ يَدَكَ عَلَى ذِرَاعِهِ وَتُعَجِّلَ الْقِيَامَ مِنْ عِنْدِهِ؛ فَإِنَّ عِيَادَةَ النَّوْكَى أَشَدُّ عَلَى الْمَرِيضِ مِنْ وَجَعِهِ. عیادت کامل، این است که دستت را روی بازوی بیمار بگذاری و زود از پیش او برخیزی؛ زیرا عیادت احمق‌ها برای بیمار سخت‌تر از درد خود اوست. الکافی: ۳ / ۱۱۸ / ۴

حدیث ۲۷۵

امیر المؤمنین علی علیه السلام: إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْعَوَادِ أَجْرًا عِنْدَ اللَّهِ عِزُّ وَجَلُّ لَمَنْ إِذَا عَادَ أَخَاهُ خَفَّفَ الْجُلُوسَ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْمَرِيضُ يُحِبُّ ذَلِكَ وَيُرِيدُهُ وَيَسْأَلُهُ ذَلِكَ. امام علی علیه السلام: بزرگترین پاداش را نزد خداوند عز و جل آن عیادت کننده‌ای دارد که هرگاه به عیادت برادرش برود، زمان کوتاهی نزد او بنشیند، مگر این که خود بیمار دوست داشته باشد و از او بخواهد که بیشتر بنشیند. الکافی: ۳ / ۱۱۸ / ۶

حدیث ۲۷۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عُوِّدُوا الْمَرِيضَ وَاتَّبِعُوا الْجَنَازَةَ يُدَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ. به عیادت بیمار بروید و در تشییع جنازه شرکت کنید، که شما را به یاد آخرت می‌اندازد. کنز العمال: ۲۵۱۴۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۲۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عِزُّ وَجَلُّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا بَنَ آدَمَ، مَرَضْتُ فَلَمْ تَعِدْنِي! قَالَ: يَا رَبِّ، كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟! قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلَانًا مَرَضَ فَلَمْ تَعِدْهُ؟! أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟! خداوند عز و جل در روز قیامت می‌فرماید: ای پسر آدم! من بیمار شدم اما عیادتت نکردی؟ عرض می‌کند: پروردگارا، چگونه تو را عیادت کنم حال آن که تو پروردگار جهانیانی (و بیمار نمی‌شوی)؟ خداوند فرماید: آیا نمی‌دانستی که فلان بنده‌ام بیمار شد و عیادتت نکردی، مگر نمی‌دانی که اگر به عیادتت می‌رفتی، مرا نزد او می‌یافتی؟. الترغیب والترهیب: ۴ / ۳۱۷ / ۳، منتخب میزان

الحکمه : ۵۱۲

حدیث ۲۷۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عائِدُ الْمَرِيضِ يَخْوُضُ فِي الرَّحْمَةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : عیادت کننده از بیمار ، در رحمت (خدا) غوطه می خورد. کنز العمال : ۲۵۱۴۱

حدیث ۲۷۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عائِدُ الْمَرِيضِ عَلَى مَخَارِفِ الْجَنَّةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : عیادت کننده بیمار ، در راه بهشت گام می نهد . کنز العمال ، جلد ۹ ، صفحه ۹۵ ، حدیث ۲۵۱۴۲ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۲۰۰ / ۱

حدیث ۲۸۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ عَادَ مَرِيضًا نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ بِاسْمِهِ : يَا فُلَانُ ، طِبْتَ وَطَابَ لَكَ مَمَشَاكَ بِثَوَابٍ مِنَ الْجَنَّةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : هر کس بیماری را عیادت کند ، منادی ای از آسمان او را می خواند : «ای فلانی! خوش باش ، و گام برداشتنت به پاداش بهشت ، گوارایت باد!». کنز العمال ، جلد ۹ ، صفحه ۹۴ ، حدیث ۲۵۱۳۴ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲۰۰ / ۱

حدیث ۲۸۱

الإمام الباقر عليه السلام : كَانَ فِيما نَاجِي بِهِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ رَبُّهُ أَنْ قَالَ : يَا رَبِّ مَا بَلَغَ مِنْ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ مِنَ الْأَجْرِ؟ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : أَوْكُلُّ بِهِ مَلَكًا يَعُودُهُ فِي قَبْرِهِ إِلَى مَحْشَرِهِ . امام باقر عليه السلام : در مناجات های موسی علیه السلام با پروردگار خویش آمده است که پرسید : پروردگارا! پاداش عیادت بیمار به چه مرتبه ای رسیده است؟ خداوند عز و جل فرمود : «فرشته ای را با او می گمارم که تا رستخیز ، وی را در قبرش عیادت کند». بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۱۷ ، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲۰۲ / ۱

حدیث ۲۸۲

الإمام الصادق عليه السلام : أَيُّمَا مُؤْمِنٍ عَادَ مُؤْمِنًا مَرِيضًا فِي مَرَضِهِ حِينَ يُصْبِحُ شَيْعُهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، فَإِذَا قَعِدَ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ وَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَتَّى يُمَسِّيَ ، وَإِنْ عَادَهُ مَسَاءً كَانَ لَهُ مِثْلُ ذَلِكَ حَتَّى يُصْبِحَ . امام صادق عليه السلام : هر مؤمنی که مؤمن بیمار دیگری را در زمان بیماری اش به هنگام صبح عیادت کند ، هفتاد هزار فرشته ، او را همراهی کنند و چون [در نزد او] بنشینند ، رحمت ، او را در میان می گیرد و فرشتگان برای او از خداوند عز و جل آمرزش طلبند تا زمانی که شامگاه فرا رسد ؛ و اگر هم او را شامگاهان عیادت کند ، او را پاداشی همانند باشد تا زمانی که شب را به صبح برساند . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۲۴ ، حدیث ۳۲ نقلًا عن الدعوات دانش نامه احادیث پزشکی : ۲۰۲ / ۱

حدیث ۲۸۳

الإمام الصادق عليه السلام : مَنْ عَادَ مَرِيضًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ أَيْدِيًا سَبْعِينَ أَلْفًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ يَغْشَوْنَ رَحْلَهُ وَيُسَبِّحُونَ فِيهِ

وَيُقَدِّسُونَ وَيُهَلَّلُونَ وَيُكَبَّرُونَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، نِصْفُ صَلَاتِهِمْ لِعَائِدِ الْمَرِيضِ. امام صادق عليه السلام: هر کس بیماری از مسلمانان را عیادت کند، خداوند برای همیشه، هفتاد هزار فرشته را با او می‌گمارد که به خانه او در می‌آیند و در آن تا روز قیامت، تسبیح و تقدیس خداوند و «لا اله الا الله» و «الله اکبر» می‌گویند و نیمی از نماز آنان برای عیادت کننده بیمار است. الکافی، جلد ۳، صفحه ۱۲۰، حدیث ۵ عن صفوان الجمال، بحار الأنوار، جلد ۵۹، صفحه ۱۸۷، حدیث ۳۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۰۴ / ۱

حدیث ۲۸۴

الإمام الباقر عليه السلام: اسْتَرَضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحِ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر عليه السلام: برای شیر دادن کودک خود دایه خوش اخلاق استخدام کن و از دایه‌های بد اخلاق کن؛ زیرا شیر (ویژگیها را) سرایت می‌دهد. الکافی: ۶ / ۴۴ / ۱۲

حدیث ۲۸۵

امیر المؤمنین علی علیه السلام: مَنِ تَطَبَّبَ أَوْ تَبَيَّطَرَ فَلْيَأْخُذِ الْبِرَاءَةَ مَنَ وَوَلِيِّهِ، وَإِلَّا فَهُوَ لَهُ ضَامِنٌ. امام علی علیه السلام: طیب و دامپزشک هنگام مداوای مریض یا حیوان، باید از سرپرست (مریض) و صاحب آن (حیوان) برائت نامه (و اجازه) بگیرد و گرنه در قبال (صدمه دیدن یا تلف شدن مال و جان) او ضامن است. مستدرک الوسائل: ۱۴ / ۳۷ / ۱۶۰۳۸ / منتخب میزان الحکمه: ۳۴۰

حدیث ۲۸۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ بِأَخِيهِ بَلَاءً، فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا يُسْمِعْهُ ذَلِكَ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: اگر کسی از شما، برادر خویش را گرفتار بلایی ببیند، خداوند عز و جل را [بر سلامت خویش] بستايد، و البته این حمد گفتن را به گوش بیمار نرساند. کنز العمال، جلد ۲، صفحه ۱۴۲، حدیث ۳۵۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۲۰ / ۱

حدیث ۲۸۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَقْلُوا مِنَ النَّظَرِ إِلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ وَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ، وَإِذَا مَرَرْتُمْ بِهِمْ فَأَسْرِعُوا الْمَشَى لَا يُصِيبُكُمْ مَا أَصَابَهُمْ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: گرفتار شدگان به بلا را کمتر تماشا کنید و بر آنان، وارد نشوید و چون با آنان برخورد کردید، راه رفتن خویش را تندتر کنید تا آنچه بدانان رسیده است، به شما نیز نرسد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۱۳، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۲۰ / ۱

حدیث ۲۸۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: لَا تُدِيمُوا النَّظَرَ إِلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ وَالْمَجْدُومِينَ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ يَحْزُنُهُمْ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: به گرفتار شدگان بلا و جذامیان، نگاه پیوسته می‌فکنید؛ چه، این کار، آنان را اندوهگین می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۷۵، صفحه ۱۶، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۲۲ / ۱

حدیث ۲۸۹

الإمام علي عليه السلام - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَكْرَمَ عَشِيرَتِكَ؛ فَإِنَّهُمْ جَنَاحُكَ الَّذِي بِهِ تَطِيرُ... وَعُدَّ سَقِيمَهُمْ. امام

علی علیه‌السلام - در توصیه‌های ایشان به فرزندشان امام حسن علیه‌السلام: خاندانت را گرامی بدار، که آنان، بال و پر تو اند که با آنها پرواز می‌کنی... و به عیادت بیمارانشان برو. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۱۸۳، حدیث ۴۴۲۱۵ نقلاً عن وکیع والعسکری فی المواعظ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۸ / ۱ *****

حدیث ۲۹۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: عِيَادَةُ بَنِي هَاشِمٍ فَرِيضَةٌ، وَزِيَارَتُهُمْ سُنَّةٌ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عیادت بنی هاشم، واجب است و زیارت آنان، مستحب. بحار الأنوار، جلد ۹۶، صفحه ۲۳۴، حدیث ۳۳ نقلاً عن الإمامة والتبصرة دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۸ / ۱

حدیث ۲۹۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ وَ... پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حقّ مسلمان بر مسلمان، پنج چیز است: پاسخ دادن سلام، عیادت بیمار و... الکافی، جلد ۲، صفحه ۱۷۱، حدیث ۶ عن علی بن عقبه عن الإمام الصادق علیه‌السلام نحوه دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۶ / ۱

حدیث ۲۹۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سَبْعَةٌ حُقُوقٌ وَاجِبَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ: ... وَأَنْ يَعُودَهُ فِي مَرَضِهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مؤمن بر مؤمن، هفت حق دارد که خداوند عز و جل، آنها را بر او واجب ساخته است: ... یکی آن که او را در بیماری اش عیادت کند. بحار الأنوار، جلد ۷۴، صفحه ۲۲۲، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۶ / ۱

حدیث ۲۹۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - إِبْرَأِي دَرًّا: جَالِسِ الْمَسَاكِينَ، وَعُدِّهِمْ إِذَا مَرَضُوا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - خطاب به ابوذر -: با بینوایان، همنشین شو و چون بیمار شوند، عیادتشان کن. الدعوات، صفحه ۲۲۴، حدیث ۶۲۰ و ص ۲۷۷، حدیث ۸۰۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۸ / ۱

حدیث ۲۹۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: أَعْتَبُوا فِي الْعِيَادَةِ وَأَرْبِعُوا، إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَغْلُوبًا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: یک روز در میان و دو روز در میان، عیادت کنید، مگر آن که بیمار، شکست خورده بیماری خویش [و حال او وخیم] باشد. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۲۲، حدیث ۲۶؛ المرض والكفارات لابن أبي الدنيا، صفحه ۱۶۸، حدیث ۲۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۴ / ۱

حدیث ۲۹۵

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: أَعْتَبُوا فِي الْعِيَادَةِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: یک روز در میان، عیادت کنید. نز العمال، جلد ۹، صفحه ۹۷، حدیث ۲۵۱۵۲، دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۴ / ۱

حدیث ۲۹۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفْسُوا لَهُ فِي أَجَلِهِ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَزِيدُ شَيْئًا وَيُطَيِّبُ بِنَفْسِهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: چون بر بیمار درآمید، برای وی، آرزوی عمر دراز کنید؛ چه، این [دعا] چیزی [از اجل او] را دفع نمی‌کند، اما مایه خرسندی وی می‌شود. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۲۵، حدیث ۳۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۰۸ / ۱

حدیث ۲۹۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَرِيضٍ فَلْيُصَافِحْهُ، وَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ، وَلْيَسْأَلْهُ كَيْفَ هُوَ، وَلْيُنْسِئْ لَهُ فِي الْأَجْلِ وَيَسْأَلْهُ أَنْ يَدْعُوَ لَهُمْ، فَإِنَّ دُعَاءَ الْمَرِيضِ كَدُعَاءِ الْمَلَائِكَةِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: چون کسی از شما بر بیماری وارد شود، با او دست بدهد، دست خویش بر پیشانی وی نهد، احوالپرسی کند، آرزوی درازتر شدن عمر وی نماید و از او بخواهد برایش دعا کند؛ چرا که دعای بیمار، به سان دعای فرشتگان است. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۱۰۳، حدیث ۲۵۱۹۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۰۶ / ۱

حدیث ۲۹۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مَرِيضٍ فَمُرَّهُ أَنْ يَدْعُوَ لَكَ؛ فَإِنَّ دُعَاءَهُ كَدُعَاءِ الْمَلَائِكَةِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: چون بر بیماری وارد شدی، از او بخواه برایت دعا کند؛ چرا که دعای او، به سان دعای فرشتگان است. الکافی، جلد ۳، صفحه ۱۱۷، حدیث ۳ عن سیف بن عمیره، مکارم الأخلاق، جلد ۲، صفحه ۱۷۳، حدیث ۲۴۳۴، دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۰ / ۱

حدیث ۲۹۹

الإمام الصادق علیه السلام: مَنْ عَادَ مَرِيضًا فِي اللَّهِ، لَمْ يَسْأَلِ الْمَرِيضُ لِلْعَائِدِ شَيْئًا إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ. امام صادق علیه السلام: هر کس بیماری را برای خدا عیادت کند، آن بیمار برای عیادت کننده، از خداوند چیزی نخواهد مگر آن که خداوند دعایش را استجابت کند. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۱۷، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۱۰ / ۱

حدیث ۳۰۰

أَنْظُرُوا مَنْ تَرْضِعُ أَوْلَادَكُمْ؛ فَإِنَّ الْوَالِدَ يَشِبُّ عَلَيْهِ. امام علی علیه السلام: بنگرید که چه کسی فرزندانان را شیر می‌دهد؛ چرا که کودک، به همین شیر، رشد می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۴، حدیث ۱۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۰ / ۱

حدیث ۳۰۱

الإمام الباقر علیه السلام: اسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر علیه السلام: برای فرزند خود، از زنان زیبا، شیردهی بخواه و از زشتان بپرهیز؛ چرا که شیر، گاه سرایت می‌کند. تهذیب الأحكام، جلد ۸، صفحه ۱۱۰، حدیث ۳۷۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۲ / ۱

حدیث ۳۰۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَسْتَرِضِيْهُمُ الْحَمَقَاءُ وَلَا الْعَمَشَاءُ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعَدَى . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زن کودن و نیز زنی را که چشمش ضعیف است و آبریزش دارد، به دایگی مگیرید؛ چرا که شیر، سرایت می کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۲ / ۱

حدیث ۳۰۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مِنْ سُنَّتِي التَّرْوِيجُ، وَاطْلُبُوا الْوَلَدَ؛ فَإِنِّي أَكْثَرُ بِكُمْ الْأَمَمَ غَدًا. وَتَوَقَّوْا عَلَي أَوْلَادِكُمْ لَبَنَ الْبَغِيِّ مِنَ النِّسَاءِ، وَالْمَجْنُونَةَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعَدَى . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: همسر دادن و همسر گرفتن، از سنت من است. فرزندان بجوید؛ چرا که من، فردا به شما بر دیگر امت‌ها فراوانی می جویم. درباره فرزندانتان، از شیر زنان بدکاره و دیوانه، اجتناب کنید؛ چرا که شیر، سرایت می کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۹، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۴ / ۱

حدیث ۳۰۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَامَ عَلَي مَرِيضٍ يَوْمًا وَلَيْلَةً، بَعَثَهُ اللهُ تَعَالَى مَعَ إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَجَازَ عَلَي الصَّرَاطِ كَالْبَرْقِ اللَّامِعِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس یک شبانه روز بیماری را پرستاری کند، خداوند، او را همراه با ابراهیم خلیل، برمی انگیزد و به سان برقی پُر درخشش، از صراط می گذرد. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۲۵، حدیث ۳۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۸۰ / ۱

حدیث ۳۰۵

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَطْعَمَ مَرِيضًا شَهْوَتَهُ، أَطْعَمَهُ اللهُ عِزًّا وَجَلَّ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس غذایی را که بیمار هوس کرده است، به او برساند، خداوند، از میوه‌های بهشتی به او خواهد خوراند. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۲۴، حدیث ۳۲، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۸۲ / ۱

حدیث ۳۰۶

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَرَادَ دُخُولَ الْمَسْجِدِ فَلْيَدْخُلْ عَلَي سَيِّكُونٍ وَوَقَارٍ فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ يُبَوِّتُ اللهُ وَ أَحَبُّ الْبُقَاعِ إِلَيْهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد، با آرامش و طمأنینه وارد شود، چون مساجد خانه های خدا و محبوب ترین محل ها در نظر اوست. «من لايحضره الفقيه، ج ۱، ص ۱۷۰»

حدیث ۳۰۷

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ فَاحْمَدِ اللهَ وَ اثْنِ عَلَيْهِ وَ صَلِّ عَلَي النَّبِيِّ - صلی الله علیه و آله - امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه داخل مسجد شدی، حمد و سپاس خدای را بگو و بر پیامبر - صلی الله علیه و آله - درود بفرست. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۱۶»

حدیث ۳۰۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قَوْلُ: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» فِيهِ شِفَاءٌ مِنْ تِسْعَةِ وَتِسْعِينَ دَاءً، أَذْنَاهَا الْهَمُّ جَمَلُهُ «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» نُوِدُّ وَنَهْ دَرْدٍ رَا شِفَا مِي دَهْدُ كِه سَادَه تَرِينِ آنَهَا اَنْدَوَه اَسْت. قَرَبِ الْإِسْنَادِ: ۲۴۴ / ۷۶، مَنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحَكْمَةِ: ۱۴۸

حدیث ۳۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا اشْتَكَى أَحَدُكُمْ عَيْنَيْهِ فَلْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ، وَلْيُضْمِرْ فِي نَفْسِهِ أَنَّهَا تَبْرَأُ؛ فَإِنَّهُ يُعَافَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ. اِگر كَسِي از شَمَا چِشْمَانِش نَارَا حْت بُوَد، آيَه الْكُرْسِي بِخَوَانِد وَ دَر دَل، نَيْت شِفَا كَنْد. بَه خَوَا سْت خِدَا وَنِد، بَه بُوَد خَوَا هِد يَافْت. مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، جِلْد ۲، صَفْحَه ۲۰۵، حَدِيث ۲۵۲۸، بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جِلْد ۹۲، صَفْحَه ۲۶۲، حَدِيث ۴، دَانِش نَامَه اَحَادِيثِ پَرِشَكِي ۳۱۲ / ۱:

حدیث ۳۱۰

الإمام الصادق عليه السلام: يُسْتَحَبُّ لِلْمَرِيضِ أَنْ يُعْطَى السَّائِلَ بِيَدِهِ، وَيَأْمُرَ السَّائِلَ أَنْ يَدْعُوَ لَهُ. امام صادِق عليه السلام: مَسْتَحَبُّ اسْتِ بِيْمَارِ بَه دَسْت خُود، صَدَقَه اِي بَه سَائِلِ بَدِهْدُ وَ از او بِخَوَا هِد بَرَايِ وِي، دَعَا كَنْد. الْكَافِي، جِلْد ۴، صَفْحَه ۴، حَدِيث ۹، بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جِلْد ۸۱، صَفْحَه ۲۰۹، حَدِيث ۲۵، دَانِش نَامَه اَحَادِيثِ پَرِشَكِي: ۱۷۴ / ۱

حدیث ۳۱۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَكَلَ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبَ وَ تَسَحَّرَ، وَ مَسَّ شَيْئًا مِنَ الطَّيِّبِ؛ قَوِيَ عَلَى الصِّيَامِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هَر كَسِ پِيش از نوشیدن چیزی، غذا بخورد و سحری میل کند و قدری بوی خوش [بر خود] بمالد، بر روزه گرفتن، توان بیشتری یابد. كَنْزِ الْعَمَالِ، جِلْد ۸، صَفْحَه ۵۱۰، حَدِيث ۲۳۸۸۲ نَقْلًا عَنْ شُعْبِ الْإِيْمَانِ عَنْ أَنَسِ دَانِش نَامَه اَحَادِيثِ پَرِشَكِي: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۳۱۲

الإمام الصادق عليه السلام: الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ؛ تُشَدُّ الْعَقْلَ، وَ تَزِيدُ فِي الْبَاهِ. امام صادِق عليه السلام: بُوِي خُوش، عَقْل رَا اسْتَوَار مِي كَنْد وَ بَر تَوَان جِنْسِي مِي اَفزَايِد. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جِلْد ۶۲، صَفْحَه ۲۷۵ دَانِش نَامَه اَحَادِيثِ پَرِشَكِي: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۳۱۳

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ تَطَيَّبَ أَوَّلَ النَّهَارِ؛ لَمْ يَزَلْ عَقْلُهُ مَعَهُ إِلَى اللَّيْلِ. امام صادِق عليه السلام: هَر كَسِ دَر آغَا ز رُوز، بُوِي خُوش اسْتَعْمَال كَنْد، تَا شَب، عَقْلِش او رَا هَمْرَاهِي مِي كَنْد. الْكَافِي، جِلْد ۶، صَفْحَه ۵۱۰، حَدِيث ۷ دَانِش نَامَه اَحَادِيثِ پَرِشَكِي: ۱۱۰ / ۱

حدیث ۳۱۴

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ تَطَيَّبَ بِطَيِّبٍ أَوَّلَ النَّهَارِ وَ هُوَ صَائِمٌ؛ لَمْ يَفْقَدْ عَقْلَهُ. امام صادِق عليه السلام: هَر كَسِ دَر حَالِي كِه

روزه است ، در آغاز روزه ، خوشبو کننده‌ای به کار ببرد ، عقل خویش را از کف ندهد . بحار الأنوار ، جلد ۹۶ ، صفحه ۲۹۰ ، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۱۰

حدیث ۳۱۵

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : يُكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْتَسِلَ مِنَ امْتِحَانِهِ الَّذِي رَأَى ؛ فَإِنْ فَعَلَ وَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْنُونًا فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : برای مرد ، مکروه است که پس از احتلام ، با زن همبستری کند ، مگر آن که از احتلام پیشین ، غسل کرده باشد ؛ چه ، اگر چنین کند و فرزندش دیوانه زاده شود ، جز خویش را نکوهش نکند . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۳ ، صفحه ۲۸۳ ، حدیث ۳

حدیث ۳۱۶

الإمام الصادق عليه السلام : إِنَّ مَنْ أَجَابَ فِي كُلِّ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ لَمَجْنُونٌ . امام صادق علیه السلام : هر کس به هر سؤالی که از او می شود جواب دهد دیوانه است . معانی الأخبار : ۲ / ۲۳۸ ، منتخب میزان الحکمه : ۱۱۲

حدیث ۳۱۷

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم فرمودند: هر کس در هر روز ، دو بار مسواک بزند ، سنت پیامبران را استمرار بخشیده است ، در برابر هر نمازی که بخواند ، خداوند ، برایش پاداش صد رکعت می نویسد ، از فقر به غنا (و بی نیازی) درمی آید ، دهانش خوشبو می شود ، حافظه اش فزونی می یابد ، فهمش استوار می گردد ، غذایش گوارش می یابد ، درد دندان هایش از میان می رود ، بیماری از او دور می گردد ، و فرشتگان ، به واسطه نوری که بر او می بینند ، با او دست می دهند و دندان هایش تمیز می شود . جامع الأخبار ، صفحه ۱۵۱ ، حدیث ۳۴۰ ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۳۸ ، حدیث ۴۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۳۷۲

حدیث ۳۱۸

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : السُّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : مسواک زدن ، بر زبان آوری مرد می افزاید . بحار الأنوار : ۷۶ / ۱۳۵ / ۴۸ ، منتخب میزان الحکمه : ۲۸۸

حدیث ۳۱۹

الإمام الصادق عليه السلام : عَلَيْكُمْ بِالسُّوَاكِ ؛ فَإِنَّهُ يُذْهِبُ وَسْوَءَ الصَّدْرِ . امام صادق علیه السلام : بر شما باد مسواک زدن ؛ چرا که وسوسه دل را از میان می برد . الأمالی للطوسی ، صفحه ۶۶۷ ، حدیث ۱۳۹۶ عن أبي غنندر ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۳۹ ، حدیث ۵۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۳۷۲

حدیث ۳۲۰

الإمام الصادق عليه السلام : مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ السُّوَاكُ . امام صادق علیه السلام : مسواک زدن ، از سنتهای فرستادگان [الهی] است . الکافی ، جلد ۳ ، صفحه ۲۳ ، حدیث ۲

حدیث ۳۲۱

الإمام الصادق عليه السلام: مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ السُّوَاكُ . امام صادق عليه السلام: مسواک زدن، از سنت‌های پیامبران است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۵، حدیث ۱

حدیث ۳۲۲

الإمام الباقر عليه السلام: إِنَّ السُّوَاكَ فِي السَّحَرِ قَبْلَ الْوُضُوءِ مِنَ السُّنَّةِ . امام باقر عليه السلام: مسواک زدن در سحرگاه، پیش از وضو گرفتن، جزء سنت است. الفقیه: ۱ / ۴۸۰ / ۱۳۹۰، منتخب میزان الحکمه: ۲۸۸

حدیث ۳۲۳

الإمام الصادق عليه السلام لَمَّا سُئِلَ: أَتَرَى هَذَا الْخَلْقَ كُلَّهُ مِنَ النَّاسِ؟ فَقَالَ: أَلْقِي مِنْهُمْ التَّارِكَ لِلْسُّوَاكِ . امام صادق عليه السلام - در پاسخ به این سؤال که: آیا این خلائق همه در شمار آدمیانند؟- فرمودند: افرادی را که مسواک نمی‌زنند از شمار آنها بینداز. بحار الأنوار: ۱۱ / ۱۲۸ / ۷۶

حدیث ۳۲۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في وصيته لعلني عليه السلام: يا علي، عليك بالسواك، وإن استطعت أن لا تُقِلَّ مِنْهُ فَافْعَلْ، فَإِنَّ كُلَّ صَلَاةٍ تُصَلِّيُهَا بِالسُّوَاكِ تَفْضُلُ عَلَى الَّتِي تُصَلِّيُهَا بِغَيْرِ سِوَاكِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم در سفارش به علی علیه السلام، می‌فرماید: ای علی! بر تو باد به مسواک زدن؛ اگر توانستی که از این کار کم نکنی چنین کن؛ زیرا هر نمازی که با مسواک زدن بخوانی از چهل روز نمازی که بی‌مسواک زدن بگزاری برتر است. البحار: ۴۸ / ۱۳۷ / ۷۶

حدیث ۳۲۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في وصيته لعلني عليه السلام: عَلَيْكَ بِالسُّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم در سفارش به علی علیه السلام، می‌فرماید: بر تو باد به مسواک زدن با هر وضویی. البحار: ۸ / ۶۹ / ۷۷

حدیث ۳۲۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: خَلُّوْا لِحَاكُمُ، وَقُصِّوْا أَظْفَارَكُمْ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مَا بَيْنَ اللَّحْمِ وَالظُّفْرِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم در سفارش به علی علیه السلام: میان ریش خود را تمیز کنید و ناخن‌هایتان را بگیرید؛ زیرا شیطان، میان گوشت و ناخن، روان می‌شود. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۳۰۱، حدیث ۲۶۱۰۱، دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۵۰ / ۱

حدیث ۳۲۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لَمَّا أَبْصَرَ رَجُلًا شَعَثًا شَعْرَ رَأْسِهِ، وَسَخَّةَ ثِيَابِهِ، سَيِّئَةً حَالَهُ: مِنَ الدِّينِ الْمُتَعَمَّةُ وَإِظْهَارُ النَّعَمَةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم در سفارش به علی علیه السلام که مردی را با موهای ژولیده و جامه‌ای چرکین و سر و وضعی نامرتب دیدند - فرمودند: استفاده از نعمت‌های خدا و آشکار ساختن نعمت جزو دین است. الکافی: ۵ / ۴۳۹ / ۶

حدیث ۳۲۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لِكُلِّ شَيْءٍ حِيلَةٌ، وَحِيلَةُ الصَّحَّةِ فِي الدُّنْيَا أَرْبَعٌ خِصَالٌ: قِلَّةُ الْكَلَامِ، وَقِلَّةُ الْمَنَامِ، وَقِلَّةُ الْمَشْيِ، وَقِلَّةُ الطَّعَامِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کاری را چاره‌ای است و چاره تن‌درستی در دنیا، چهار چیز است: کم سخن گفتن، کم خفتن، کم راه رفتن و کم خوردن. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۱۴۴، حدیث ۶۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۲ / ۱

حدیث ۳۲۹

الإمام الصادق عليه السلام: النَّعِيمُ فِي الدُّنْيَا الْأَمْنُ وَصِحَّةُ الْجِسْمِ، وَتَمَامُ النَّعْمَةِ فِي الْآخِرَةِ دُخُولُ الْجَنَّةِ، وَمَا تَمَّتِ النَّعْمَةُ عَلَى عَبْدٍ قَطُّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ. امام صادق علیه السلام: نعمت دنیا، اتمیت و تندرستی است و نعمت کامل در آخرت، وارد شدن به بهشت است و بنده‌ای که به بهشت نرود هرگز نعمت بر او کامل نشده است. معانی الأخبار: ۸۷ / ۴۰۸

حدیث ۳۳۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: نِعْمَتَانِ مَفْتُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الْفَرَاغُ وَالصَّحَّةُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: دو نعمت است که بسیاری از مردم در آنها آزموده می‌شوند (یا به سبب آنها به گمراهی و فساد می‌افتند): فراغت و تندرستی. الخصال: ۷ / ۳۵

حدیث ۳۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَظَّفَ ثَوْبَهُ، قَلَّ هَمُّهُ؛ هر کس جامه خویش را تمیز کند، اندیشه و اندوهش کم شود. بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۹۳، حدیث ۱۰۴

حدیث ۳۳۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: ثَمَانِيَةٌ لَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ الصَّلَاةُ: الْعَبْدُ الْأَبْقُ حَتَّى يَرْجَعَ إِلَى مَوْلَاهُ، وَالنَّاشِزُ وَزَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَمَانِعُ الزَّكَاةِ، وَتَارِكُ الْوُضُوءِ، وَالْجَارِيَةُ الْمُدْرِكَةُ تُصَلِّي بِغَيْرِ خِمَارٍ، وَإِمَامٌ قَوْمٌ يُصَلِّي بِهِمْ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، وَالسَّكَرَانُ، وَالزَّيْبِيُّ؛ وَهُوَ الَّذِي يُدْفَعُ الْبَوْلُ وَالْغَائِطُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هشت نفرند که نمازشان پذیرفته نمی‌شود: بنده فراری، تا زمانی که به سوی مولایش برگردد. زن نافرمان، که شوهرش از او ناراضی است. کسی که زکات نمی‌دهد. کسی که وضو نمی‌گیرد. دختر بالغی که بدون روسری نماز بخواند. پیشوای قومی که با آنان نماز بخواند در حالی که از او ناراضی هستند. آدم مست و زبیب، یعنی کسی که بول و غائط خود را به زور نگه داشته است. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۲۴ / ۲۶۵۶، منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۳۳۳

قال الامام علی - علیه السلام - : ... حَقَّ الْوَالِدِ أَنْ يُطِيعَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: حق والدین بر فرزندان این است که در هر چیزی از او اطاعت کند مگر در چیزی که موجب معصیت و نافرمانی خداوند سبحان است.

«نهج البلاغه، حکمت ۳۳۹»

حدیث ۳۳۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْعَبْدُ الْمَطِيعُ لَوَالِدِيهِ وَلِزَوْجِهِ فِي أَعْلَى عَلِيَيْنِ . رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بنده ای که مطیع پدر و مادر و پروردگارش باشد، روز قیامت در بالاترین جایگاه است. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۷»

حدیث ۳۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ يَزِيدَ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ فَسِرَّ أَبَوَيْكَ . امام صادق - عليه السلام - : اگر دوست داری که خداوند عمرت را زیاد کند، پدر و مادرت را شاد کن. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۱ ح ۸۴»

حدیث ۳۳۶

قال الامام علي - عليه السلام - : مَنْ بَرَّ وَالِدِيهِ بَرَّهُ وَلُدَّهُ . امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که به پدر و مادر خویش نیکی کند، فرزندان او نیز به او نیکی خواهند کرد. «تصنيف غرر الحكم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۴۱»

حدیث ۳۳۷

قال الامام علي - عليه السلام - : بَرَّ الْوَالِدِينَ أَكْبَرُ فَرِيضَةٍ . امام علی - عليه السلام - فرمودند: بزرگترین تکلیف الهی نیکی کردن به پدر و مادر است. «تصنيف غرر الحكم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۳۹»

حدیث ۳۳۸

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ حَقُّ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَوْنُهُمْ، الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَكَاتِبُ الَّتِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَالنَّائِخُ الَّذِي يُرِيدُ الْعَفَافَ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سه گروه بر خداوند متعال حق دارند تا آنها را یاری کند: مجاهد در راه خدا و کسی که سعی می کند تا قرض خویش را ادا کند و آنکه می خواهد ازدواج کند تا دامن خویش را پاک نگهدارد. «نهج الفصاحه، ح ۱۲۱۹»

حدیث ۳۳۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَا وَلَدٌ بَارٌّ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ نَظْرَةٍ حَجَّةٌ مَبْرُورَةٌ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر فرزند نیکوکاری که با مهربانی به پدر و مادر خویش نگاه کند، در مقابل هر نگاه، ثواب یک حج کامل مقبول به او داده می شود. سؤال کردند ای رسول خدا، حتی اگر در هر روز صد مرتبه نگاه کند؟ فرمودند: آری خداوند بزرگتر و پاک تر است. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۷۳»

حدیث ۳۴۰

عَنْ امير المؤمنين - عليه السلام - : خِيَارُ خِصَالِ النِّسَاءِ شَرَارُ خِصَالِ الرِّجَالِ، الرَّهْوُ وَالْجُبْنُ وَالْبُخْلُ فَان كَانَتْ الْمَرْثَةُ مَزْهُوَّةً لَمْ تُمَكِّنْ نَفْسَهَا وَإِذَا كَانَتْ بِخِيلَةً حَفِظَتْ مَالَهَا . اميرالمؤمنين - عليه السلام - فرمودند: نیکوترین خصلتهای زنان، بدترین خصلتهای

مردان است و آن خصلتها عبارتند از: تکبر، ترس و بخل، پس اگر زن متکبر باشد اجازه ندهد کسی به او دست یازد و اگر بخیل باشد اموال خود و شوهرش را حفظ کند و در صورتی که ترسو باشد، هراسان می شود از هر چه که عارض او شود. «نهج البلاغه، حکمت ۲۳۴»

حدیث ۳۴۱

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَمَّا زُفَّتْ فَاطِمَةُ إِلَى عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - نَزَلَ جِبْرَائِيلُ وَمِيكَائِيلُ وَاسْرَافِيلُ ... فَكَبَّرَ جِبْرَائِيلُ وَكَبَّرَ اسْرَافِيلُ وَكَبَّرَ مِيكَائِيلُ فَكَبَّرَتِ الْمَلَائِكَةُ وَجَرَّتِ السَّيْنَةُ بِالتَّكْبِيرِ فِي الزَّفَافِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. إِمَامٌ صَادِقٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: وَقْتِي كِه شَبِ عَرُوسِي حَضْرَتِ فَاطِمَةَ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - فَرَا رَسِيدًا، جِبْرَائِيلُ وَمِيكَائِيلُ وَاسْرَافِيلُ آمَدَنْد. جِبْرَائِيلُ تَكْبِيرَ كَفْتُ وَ سَبَسَ اسْرَافِيلُ وَ پَسَ از آن مِيكَائِيلُ تَكْبِيرَ كَفْتُ وَ آنگاه فرشتگان نيز تَكْبِيرَ كَفْتَنْد وَ بَرِ اَيْنِ اسَاسِ «سَنَتِ» اسْتِ كِه دَرِ شَبِ عَرُوسِي «تَكْبِيرِ» كَفْتَه شُود. «سَنَنِ النَّبِيِّ، ص ۱۵۰»

حدیث ۳۴۲

عَنِ الْإِمَامِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ يُسْتَظَلُونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ رَجُلٌ زَوْجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ أَوْ أَخَدَمُهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا. إِمَامٌ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: خَدَاوَنْد دَرِ رُوزِ قِيَامَتِ سَهِ دَسْتَه رَا دَرِ زِيرِ سَايَهِ عَرْشِ خُوِيَشِ پِنَاهِ مِي دَهْدِ دَرِ حَالَتِي كِه سَايَهِ اِي جَزِ سَايَهِ عَرْشِ پَرُورْدِگَارِ وَجُودِ نَدَارْدِ وَ اَنهَا عِبَارَتَنْدَ از: كَسِي كِه بَرَادَرِ مُسْلِمَانِ خُودِ رَا زَنِ دَهْدِ وَ كَسِي يَا بَهِ بَرَادَرِ دِينِي خُودِ خَدَمَتِ كَنْدِ وَ يَا اَنَكِه از فَاشِ شَدْنِ اسْرَارِ بَرَادَرِ مُسْلِمَانِشِ جَلُوگِيرِي كَنْد. «نُورُ الثَّقَلَيْنِ، ج ۳، ص ۵۹۹»

حدیث ۳۴۳

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَهْوُ الْمُؤْمِنِ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ التَّمَتُّعُ بِالنِّسَاءِ وَ مُفَاكَهَةُ الْإِخْوَانِ وَ الصَّيْلَةُ بِاللَّيْلِ. إِمَامٌ بَاقِرٌ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: سَرگَرْمِي اِنْسَانِ مُؤْمِنِ دَرِ سَهِ چِيْزِ اسْتِ: كَامَجُوبِي از زَنَانِ (حَلَالِ)، خُوشِ گُويِي بَا دُوسْتَانِ وَ خُوانْدَنْ نَمَازِ شَبِ. «الْخِصَالُ، ج ۱، ص ۱۱۶»

حدیث ۳۴۴

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : الرِّزْقُ مَعَ النِّسَاءِ وَ الْعِيَالِ. إِمَامٌ صَادِقٌ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: رِزْقِ وَ رُوزِي اِنْسَانِ دَرِ گُرُو وَ جُودِ زَنِ وَ فَرَزَنْدِ اسْتِ. «نُورُ الثَّقَلَيْنِ، ج ۳، ص ۵۹۵»

حدیث ۳۴۵

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : خَيْرُ أَوْلَادِنَا الْأَبْلَةُ الْعَقُولُ وَ خَيْرُ نِسَاءِ الْبُلْهَاءِ الْخَجُولُ. إِمَامٌ صَادِقٌ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: بَهْتَرِيْنِ فَرَزَنْدَانِ مَا عَاقِلَانِ خَيْرَانْدِيَشِ وَ بَهْتَرِيْنِ زَنَانِ مَا عَاقِلَانِ بَاحِيَا وَ خَجَالَتِ پِيْشَه اَنْد. «وَسَائِلُ الشَّيْخَةِ، ج ۷، ص ۳۱۱»

حدیث ۳۴۶

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : يَفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ بِالرَّحْمَةِ فِي أَرْبَعِ مَوَاضِعَ عِنْدَ نَزُولِ الْمَطَرِ وَ عِنْدَ نَظَرِ الْوَالِدِ فِي وَجْهِ الْوَالِدِينَ وَ عِنْدَ فَتْحِ بَابِ الْكِعْبَةِ وَ عِنْدَ النِّكَاحِ. پِيَامْبَرِ اَكْرَمِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فَرَمُودَنْد: دَرهَائِ اَسْمَانِ رَحْمَتِ الهِي دَرِ چِهَارِ مُورْدِ گَشُودَه

می شود، هنگام آمدن باران، آنگاه که فرزند به صورت پدر و مادر خود نگاه کند و هنگام بازگشایی درب خانه خدا و هنگام ازدواج، کسی که دوست دارد خدا را پاک و مطهر ملاقات کند، باید به زناشویی بپردازد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱»

حدیث ۳۴۷

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ثلاثٌ لم يجعلِ اللهُ لأحدٍ فيهنَّ رُخصَةً: أداءُ الأمانةِ ... و برِّ الوالدینِ برِّینِ کانا أو فاجرین. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند سبحان در سه چیز به احدی اجازه ترک نداده است: ۱. ادای امانت به صاحب آن خواه نیکوکار باشد، خواه فاجر و گنهکار. ۲. وفای به عهد نسبت به هر کسی، نیکوکار باشد یا بدکار. ۳. نیکی به پدر و مادر خواه انسانهای خوب و نیکوکاری باشند، خواه گنهکار و اهل فجور. «وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۹۰»

حدیث ۳۴۸

قال الامام الرضا - عليه السلام - : سأل رجلٌ رسولَ الله - صَلَّى اللهُ عليه و آله - : ما حقُّ الوالدِ علی ولده؟ قال: لا یسمیهِ باسمِهِ، و لا یمشی بین یدیه و لا یجلسُ قبلَهُ و لا یستسبُّ له. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: مردی از پیامبر خدا - صَلَّى اللهُ عليه و آله - سؤال کرد: حقّ پدر بر فرزند چیست؟ حضرت فرمودند: او را با نام صدا نکنند، در راه رفتن از او جلو نیفتد، قبل از او ننشیند و کاری انجام ندهد که مردم پدرش را لعنت کرده و دشنام دهند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۵»

حدیث ۳۴۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : بینا موسی بن عمران یتاجی عزّوجلّ اذ رأى رجلاً تحت عرشِ الله عزّوجلّ فقال: یا ربّ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که حضرت موسی - علیه السلام - مشغول مناجات با پروردگارش بود، مردی را دید که در سایه عرش الهی در ناز و نعمت است، عرض کرد: خدایا این کیست که عرش تو بر او سایه افکنده است؟ خداوند متعال فرمودند: او نسبت به پدر و مادرش نیکوکار بود و هرگز سخن چینی نمی کرد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶۵»

حدیث ۳۵۰

سئل عن الامام الصادق - عليه السلام - أی الاعمال أفضلُ؟ قال: الصیلةُ لوقتها و برِّ الوالدین و الجهادُ فی سبیلِ الله. از امام صادق - عليه السلام - پرسیدند: برترین اعمال کدامند؟ امام فرمودند: نماز اول وقت، نیکی به پدر و مادر و جهاد در راه خدا. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۵»

حدیث ۳۵۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ نَظَرَ الی أبویه نَظَرَ مَاقَتٍ و هُما ظالمانِ لَهُ، لم یَقْبَلِ اللهُ لَهُ صَلَاةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس به پدر و مادرش از روی غضب نگاه کند حتی در حالی که آنها در حق او ظلم می کنند، خدا هیچ نمازی را از او قبول نمی نماید. «اصول کافی، ج ۴، ص ۵۰»

حدیث ۳۵۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : جاء رجلٌ الی النبی - صَلَّى اللهُ عليه و آله - فقال یا رسولَ الله من أبْرُّ؟ قال: أمُّک، قال: ثمّ من:

قال أمُّك ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: شخصی خدمت رسول خدا - صلّی الله علیه و آله - رسید و گفت: ای رسول خدا به چه کسی نیکی کنم؟ حضرت فرمودند: به مادرت. گفت: بعد از او به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به مادرت. باز پرسید: بعد از او به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به پدرت. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۹۴»

حدیث ۳۵۳

سئل ابا عبدالله - علیه السّلام - عن قولِ الله: «و بالوالدین احساناً» فقال: «الأحسانُ أن تُحسِنَ صحبَتَهُما ... . از امام صادق - علیه السّلام - در مورد معنای آیه «و بالوالدین احساناً» پرسیدند، حضرت فرمودند: احسان به پدر و مادر این است که رفتارت را با آنها نیکو سازی و مجبورشان نکنی تا چیزی را که نیاز دارند از تو بخواهند. (یعنی قبل از اظهار نیاز درخواست آنها را برطرف کنی). «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۷۹»

حدیث ۳۵۴

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : لا تملأ عینیک من النّظر الیهما الا برحمه و رقه و لا ترفع صوتک فوق أصواتیهما و لا یدیک فوق أیدیہما و لا تتقدّم قدّامہما. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: چشمهایت را جز از روی دلسوزی و مهربانی به پدر و مادر خیره مکن و صدایت را بلندتر از صدای آنان نبر و دستهایت را بالاتر از دستهای آنان نیاور و جلوتر از آنان قدم بردار. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۷۹»

حدیث ۳۵۵

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : ما یمنع الرّجل منکم أن یرّ والدیہ حیّین أو میتین، یصلّی عنہما و یتصدّق عنہما و یحجّ عنہما ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: چه چیز مانع شخص می شود که وقتی پدر و مادرش زنده یا مرده اند، به آنها نیکی کند، به این صورت که به نیت آنها نماز بخواند، صدقه بدهد، حجّ به جا آورد و روزه بگیرد، زیرا اگر چنین کند ثواب آنها به پدر و مادرش می رسد و به خود شخص هم همان قدر ثواب داده می شود، به علاوه خداوند متعال به واسطه کارهای نیک و نماز، خیر زیادی به او عطا می کند. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۴۶»

حدیث ۳۵۶

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : و من العقوق أن ینظر الرّجل الی والدیہ فیحدّ النّظر الیهما. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: از چیزهایی که موجب عاق شدن است، این است که انسان به پدر و مادر خویش تیز نگاه کند. (خیره شود) «اصول کافی، ج ۴، ص ۵۰»

حدیث ۳۵۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : یجبُ للوالدین علی الوالد ثلاثه أشياء: شکرهما علی کلّ حالٍ، و طاعتهما فیما یأمرانه و ینهیانه عنه فی غیر معصیة الله و نصیحتهما فی السّیر و العلانیة. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پدر و مادر سه حق بر فرزند خویش دارند؛ ۱. در هر حال سپاس گذار و شاکر آنان باشد. ۲. در آنچه به آن امر و یا از آن نهی می کنند، مطیع آنان باشد، مگر اینکه

موجب معصیت پروردگار شود. ۳. در آشکار و نهان، خیرخواه و دلسوز آنان باشد. «تحف العقول، ص ۲۳۸»

حدیث ۳۵۸

قال ابو عبد الله - عليه السلام - : يا ميسر قد حضر اجلك غير مرة ولا مرتين، كل ذلك يؤخر الله اجلك، لصلتك قرابتك، وان كنت تريد ان يزداد في عمرك فبر شيخيك يعني ابويك. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ای میسر (یکی از اصحاب حضرت) بارها اجل و مرگ تو فرا رسیده و هر بار خداوند آن را به خاطر صله رحم با خویشاوندانت به تاخیر انداخته است و اگر می‌خواهی خداوند بر عمر تو را زیاد کند، به پدر و مادرت نیکی کن. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۴»

حدیث ۳۵۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى: (وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا): إِنَّ صَرَبًا كَفُلِّ لَهُمَا غَفَرَ اللَّهُ لَكُمَا. امام صادق - عليه السلام - درباره آیه «و با آن دو به شایستگی سخن بگو» فرمودند: اگر تو را کتک زدند، بگو: خدا شما را بیامرزد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۸»

حدیث ۳۶۰

امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، مبتلا به فقر می‌شود. «بحار الأنوار، ج ۱۰۴، ص ۹۹»

حدیث ۳۶۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا يدخل الجنة عاق ولا مدمن خمر. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که مورد عاق پدر و مادر باشد و نیز کسی که اهل میگساری باشد، وارد بهشت نخواهند شد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۱۷»

حدیث ۳۶۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من حق الوالد أن يخشع له عند الغضب. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: حق پدر بر فرزند این است که به هنگام غضب و خشم پدر، فرزند در مقابل او خاشع بوده و سر تسلیم فرود آورد. «کنز العمال، ح ۴۵۵۱۲»

حدیث ۳۶۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من أصبح مطيعاً لله في الوالدين أصبح له بابان مفتوحان في الجنة وان كان واحداً فواحداً. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که دستور الهی را در مورد پدر و مادر خویش اطاعت کند و دو درب از بهشت به رویش گشوده خواهد شد و اگر فرمان الهی را در مورد یکی از آنان انجام دهد، یک درب گشوده می‌شود. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۷»

حدیث ۳۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من أرضى والديه فقد أرضى الله و من أسخط والديه فقد أسخط الله. رسول خدا - صلى الله

علیه و آله - فرمودند: هر کس که پدر و مادرش را خشنود سازد حقیقتاً خدا را خشنود ساخته است و کسی که پدر و مادر خویش را به خشم آورد، خدا را به خشم آورده است. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۷۰»

حدیث ۳۶۵

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : يقال للعاق : إعمل ما شئت فإني لا أغفر لك. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: به کسی که عاق والدین شده (از طرف خدا) گفته می شود: هر کاری می خواهی انجام بده که دیگر تو را نمی بخشم. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۰»

حدیث ۳۶۶

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : أربعة لا ينظر الله اليهم يوم القيامة، عاق و منان و مكذب بالقدر و مُدمن خمر. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند در روز قیامت به چهار گروه نظر رحمت نخواهد کرد: عاق والدین، انسانی که بعد از انجام کار خیر منت می گذارد، منکر قضاء و قدر و شرابخوار. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۱»

حدیث ۳۶۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : إياكم و عقوق الوالدين، فإن ریح الجنة تُوجد من مسيره ألف عام و لا يجدها عاق و لا قاطع رحم. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: بر حذر باشید از اینکه عاق والدین شوید، پس همانا با اینکه بوی بهشت از مسافت هزار سال به مشام می رسد، عاق والدین و کسی که قطع رحم کند بوی آن را احساس نخواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶۲»

حدیث ۳۶۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما نعلم شيئاً يزيد في العمر إلا صلة الرحم، حتى إن الرجل يكون أجله ثلاث سنين فيكون وصولاً للرحم فيزيد الله في عمره ثلاثين سنة فيجعلها ثلاثاً و ثلاثين سنة، و يكون أجله ثلاثاً و ثلاثين سنة فيكون قاطعاً للرحم، فينقصه الله ثلاثين سنة و يجعل أجله إلى ثلاث سنين. امام صادق - عليه السلام - : ما، غیر از صله رحم، چیزی نمی شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صله رحم می شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می افزاید و آن را سی و سه سال می کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می کند و خداوند هم سی سال از عمر او می کاهد و عمرش را به سه سال، کاهش می دهد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷»

حدیث ۳۶۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ثلاثة إن يعلمهن المؤمن كانت زيادة في عمره و بقاء النعمة عليه: تطويله في ركوعه و سجوده في صلاته و تطويله لجلوسه على طعامه إذا أطمع على ما تدته و اضبطناؤه المعروف إلى أهله. امام صادق - عليه السلام - : سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره مندی او از نعمت ها می شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره ای که در آن دیگران را اطعام می کند و خوش رفتاری اش با خانواده. «الکافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵»

حدیث ۳۷۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : تَجَنَّبُوا الْبُؤَاتِقَ يَمِدَّ لَكُمْ فِي الْأَعْمَارِ. امام صادق - عليه السلام - : از فتنه ها و بدی ها کناره بگیرد، تا عمرتان طولانی شود. «عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰»

حدیث ۳۷۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ حَسَنَ بِرُّهُ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمْرِهِ. امام صادق - عليه السلام - : هر کس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، خداوند بر عمرش می افزاید. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۹، ح ۲۶۹»

حدیث ۳۷۲

قال الامام علی - عليه السلام - : وَيَيْحُ النَّائِمِ مَا أَحْصِيَرَهُ! فَصَيَّرَ عُمُرَهُ وَقَلَّ أَجْرُهُ. امام علی - عليه السلام - : وای بر آن که در خواب غفلت است! چه زیانکار است! عمر او کوتاه شده است و پاداش او کم. «عیون الحکم والمواعظ، ص ۵۰۴، ح ۹۲۳۹»

حدیث ۳۷۳

قال الامام علی - عليه السلام - : مَنْ جَارَ قَصِيرَ عُمُرُهُ. امام علی - عليه السلام - : هر کس ظلم کند، عمرش کوتاه می شود. «عیون الحکم والمواعظ، ص ۴۲۹، ح ۷۳۳۴»

حدیث ۳۷۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ يُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَيَزِيدُ فِي الْعُمْرِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند و بر عمر می افزاید. «کنز العمال، ح ۴۴۴۴»

حدیث ۳۷۵

پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : ای علی! از ارجمندی مؤمن در نزد خدا این است که برایش وقت مرگ، معین نفرموده است، تا زمانی که قصد شری کند. آن گاه خداوند جانش را بستاند. «عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰»

حدیث ۳۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : إِذَا غَضِبَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى أُمَّةٍ ثُمَّ لَمْ يُنَزِلْ بِهَا الْعَذَابَ غَلَّتْ أَسْرِعَارُهَا وَقَصِيرَتْ أَعْمَارُهَا وَ لَمْ يَرَبِحْ تِجَارُهَا وَ لَمْ تَزْكُ ثِمَارُهَا وَ لَمْ تَغْزُرْ أَنْهَارُهَا وَ حُبِسَ عَنْهَا أَمْطَارُهَا وَ سَلِطَ عَلَيْهَا أَشْرَارُهَا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : هرگاه خداوند متعال بر مردمی خشم بگیرد و بر ایشان عذاب نفرستد، اجناس آنها گران و عمرشان کوتاه می شود، بازرگانان آنها سود نمی برند، میوه هایشان سالم نمی ماند، رودخانه های آنها پر آب نمی گردد، باران از آنها دریغ می شود و بدان آنان بر ایشان مسلط می گردند. «من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۲۴، ح ۱۴۸۹»

حدیث ۳۷۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: طوبى لمن طال عمره وحسن عمله فحسن مُنْقَلَبُهُ اذ رضى عنه ربه وويل لمن طال عمره وساء عمله وساء مُنْقَلَبُهُ اذ سيخط عليه ربه. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله -: خوشا به سعادت کسی که عمرش طولانی و کردارش خوب باشد. چنین کسی عاقبتش خوب است. زیرا پروردگارش از او راضی است. و وای بر کسی که عمرش طولانی و کردارش بد باشد. چنین کسی عاقبتش بد است. چرا که پروردگارش از او ناراضی است. «بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۴۰۰، ح ۹۵»

حدیث ۳۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: كان في ما أعطى الله تعالى موسى في الألواح ... أشكرك لى ولوالديك أذكك المتالف وأنسى لك في عمرك وأحبيك حياة طيبة وأقلبك إلى خير منها. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله -: در آنچه خدای متعال در «الواح» به موسی علیه السلام داد، از جمله چنین بود: ... مرا و پدر و مادرت را سپاسگزاری کن، تا از نابود شدن ها حفظت کنم و اجلت را به تأخیر بیندازم و به تو زندگی ای پاک ببخشم و تو را از این زندگی به سوی بهتر از آن، ببرم. «تاریخ دمشق، ج ۶۱، ص ۱۲۸»

حدیث ۳۷۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من أراد البقاء ولا بقاء: فليأكر العداء وليجود الحذاء وليخفف الرداء وليقل مجامعة النساء. قيل يا رسول الله وما خفة الرداء؟ قال: قللة الدين. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله -: هر کس مانند گاری می خواهد - و البته مانند گاری [ابدی] وجود ندارد - باید صبحانه را زودتر بخورد، کفش مناسب بپوشد، ردای (بالاپوش) خود را سبک کند و کمتر با زنان بیامیزد. پرسیدند: ای پیامبر خدا! سبک بودن ردا به چیست؟ فرمودند: به کم بودن بدهی. «من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۵۵، ح ۴۹۰۲»

حدیث ۳۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ولى من أمور المسلمين شيئاً فحسنت سيرته رزق الهبة في قلوبهم ... وإذا عدل فيهم مد في عمره. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله -: هر کس اداره بخشی از امور مسلمانان را بر عهده بگیرد و رفتارش خوب باشد، در دل های آنان هیبت می یابد ... و اگر در میان آنان به عدالت رفتار کند، عمرش افزون می گردد. «ذیل تاریخ بغداد، ج ۲، ص ۱۳۶، ح ۴۱۹»

حدیث ۳۸۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ألهم الصدق في كلامه والإنصاف من نفسه وبر والتدب و وصل رحمه، أنسى له في أجائه ووسع عليه في رزقه وتمع بعقله ولقن حجته وقت مساء لته. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله -: به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلس به تأخیر می افتد، روزیش زیاد می گردد، از عقلش بهره مند می شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می گردد. «اعلام الدین، ص ۲۶۵»

حدیث ۳۸۲

قال الامام على - عليه السلام -: بركة العمل في حسن العمل. امام علی - علیه السلام -: برکت عمر در خوب انجام دادن کارهاست.

«غررالحکم، ح ۴۴۳۴»

حدیث ۳۸۳

قال زین العابدین - علیه السلام - : مَنْ كَسَا مُؤْمِنًا لَا يَزَالُ فِي ضَمَانِ اللَّهِ مَا دَامَ عَلَيْهِ سَلْكُكَ. امام زین العابدین - علیه السلام - فرمودند: آن کس که به مؤمنی لباسی بپوشاند همواره در ضمان و پناه خداوند خواهد بود تا آن هنگام که یک تار آن لباس باقی باشد. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۲۰»

حدیث ۳۸۴

قال الامام الحسین - علیه السلام - : مَنْ لَبَسَ ثَوْبًا يَشْهَرُهُ كِسَاءُ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَوْبًا مِنَ النَّارِ. امام حسین - علیه السلام - فرمودند: آن کس که لباسی بپوشد که وی را انگشت‌نما و مشهور سازد، خداوند روز قیامت لباسی از آتش بر او خواهد پوشاند. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵۴»

حدیث ۳۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اَلْبَسُوا الْبَيَاضَ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: لباس سفید رنگ بپوشید که پاک و پاکیزه‌تر است. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵۵»

حدیث ۳۸۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ لَبَسَ ثَوْبًا فَأَخْتَالَ فِيهِ خَسِيفَ اللَّهِ بِهِ مِنْ سَفِيرِ جَهَنَّمَ. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آن کس که لباسی بپوشد و در آن لباس تکبر ورزد خداوند او را به گوشه‌ای از جهنم فرو برد. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۶۸»

حدیث ۳۸۷

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : اَلْبَسُوا ثِيَابَ الْقَطَنِ فَإِنَّهُ لِبَاسُ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وآله - وَهُوَ لِبَاسُنَا. امیر مؤمنان علی - علیه السلام - فرمودند: لباس پنبه‌ای بپوشید، زیرا آن لباس رسول خدا - صلی الله علیه و آله - بود و لباس ما نیز هست. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵۷»

حدیث ۳۸۸

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ مَلْبَسِيَهُمُ الْاِقْتِصَادُ. امام علی - علیه السلام - (در بیان اوصاف متقین) فرمودند: آنان در لباس میانه هستند. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳»

حدیث ۳۸۹

قال الامام علی - علیه السلام - : عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وآله - إِذَا لَبِسْتُ ثَوْبًا جَدِيدًا أَنْ أَقُولَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مِنَ اللَّبَاسِ مَا أَتَجَمَّلُ بِهِ فِي النَّاسِ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا ثِيَابَ بَرَكَهٍ أَسْعَى فِيهَا لِمَرْضَاتِكَ وَأَعْمُرْ فِيهَا مَسَاجِدَكَ وَقَالَ يَا عَلِيُّ ... امام علی - علیه السلام -

السلام - فرمودند: پیامبر - صلی الله علیه و آله - به من یاد داد که هنگام پوشیدن لباس نو بگویم: سپاس خداوندی را که لباسی به من عنایت نمود که خویش را در میان مردم بدان زینت دهم. خدا یا این لباس را با برکت قرار ده تا در آن سعی در تحصیل رضایت تو نمایم و در آبادانی مساجد بکوشم، سپس ایشان فرمودند: یا علی آنکس که این دعا را بگوید آن لباس را نپوشد مگر آنکه خدا او را بیامرزد. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۷۳»

حدیث ۳۹۰

قال الامام علی - علیه السلام - : لا تَلْبَسُوا السَّوَادَ فَإِنَّهُ لِبَاسٌ فِرْعَوْنُ. امیر مؤمنان - علیه السلام - فرمودند: لباس سیاه نپوشید که لباس فرعون است. «بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۴۸»

حدیث ۳۹۱

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنَّمَا السَّرْفُ أَنْ تَجْعَلَ ثَوْبَ صَوْنِكَ ثَوْبَ بَدَلَتِكَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بدرستی که اسراف این است که لباس زینتی خود را لباس کار خود قرار دهی. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵۲»

حدیث ۳۹۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : خَيْرُ لِبَاسِكَ مَا لَا يَشْغُلُكَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى بَلْ يُقَرِّبُكَ مِنْ شُكْرِهِ وَ ذِكْرِهِ وَ طَاعَتِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بهترین لباس تو آن لباسی است که تو را از خدای غافل نسازد بلکه به شکر و یاد خدای و طاعت او نزدیک نماید. «مصباح الشریعه، ص ۶۰»

حدیث ۳۹۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : مَنْ قَلَّ أَكَلُهُ قَلَّ حَسَابُهُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: هر کس خوراکش کم باشد حسابش (در روز قیامت) اندک (و آسان) خواهد بود. «بحار الانوار، ج ۶۲، ص ۲۹۲»

حدیث ۳۹۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : كَثْرَةُ الْاَكْلِ مَكْرُوهٌ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: پر خوری، مکروه (و امری ناپسند) است. «فروع کافی، ج ۶، ص ۲۶۹»

حدیث ۳۹۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : جَاءَنِي جِبْرِئِيلُ ... فَقَالَ: ... يَقُولُ لَكَ رَبُّكَ: يَا مُحَمَّدُ مَا أَبْغَضْتُ وَعَاءً قَطُّ كَبْغَضِي بَطْنًا مَلَانًا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: جبرئیل نزد من آمد و ... عرض کرد: پروردگارت می فرماید: ای محمد! هرگز ظرفی را به اندازه شکم پر، مبعوض و ناپسند نداشته ام. «مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۲»

حدیث ۳۹۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ليس شيء أضرب لقلب المؤمن من كثرة الاكل و هي مُورثَةٌ شَيْئِينَ: قسوة القلب و هيجان الشهوة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای دل (روح) مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست، زیرا پرخوری باعث سنگدلی و قساوت قلب و تحریک شهوت می گردد. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۰»

حدیث ۳۹۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من كثر تسيبته و تمجيدُهُ و قَلَّ طعامُهُ و شراؤه و منامُهُ إشتاقته الملائكة. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس زیاد تسیب و تمجید حق کند و خوراک و نوشیدنی و خوابش اندک باشد فرشتگان مشتاق او گردند. «تنبيه الخواطر، ص ۳۵۶»

حدیث ۳۹۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : لا تشبعوا فيطفي نور المعرفة من قلوبكم. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: شکم خود را از غذا سیر نکنید که نور معرفت در دل هایتان خاموش میشود. بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۷۱

حدیث ۳۹۹

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : من وقى شرَّ لقلقه و قبقبه و ذبذبه و جبث له الجنة ... رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس از شر بد زبانی، شکم باره گی و شهوت رانی در امان بماند بهشت بر او واجب گردد. «بحار الانوار، ج ۶۳، ص ۳۱۵»

حدیث ۴۰۰

قال الامام على - عليه السلام - : بس قرين الورع الشبح. امام علی - عليه السلام - فرمودند: پرخوری و سیری شکم، همدم بدی برای پارسایی است. «غرر الحكم، ص ۱۷۰»

حدیث ۴۰۱

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : قال الله تعالى (في المعراج): يا احمد ان العبد اذا اجاع بطنه و حفظ لسانه علمته الحكمة. امير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال (در معراج به پیامبر - صَلَّى الله عليه و آله -) فرمودند: ای احمد! بنده اگر شکمش را گرسنه دارد و زبانش را حفظ کند به او حکمت آموزم. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۹»

حدیث ۴۰۲

قال الامام على - عليه السلام - : اذا ملئ البطن من المباح عمى القلب عن الصلاح. امام علی - عليه السلام - فرمودند: هر گاه شکم از خوردنی های مباح انباشته شود، دل از دیدن خیر و صلاح نابینا گردد. «غرر الحكم، ص ۱۶۲»

حدیث ۴۰۳

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : بادروا اخذ ائكم بالحدیث قبل ان یسبقکم الیهم المرجه. امام صادق - عليه السلام - فرمودند:

احادیث اسلامی را به نوجوانان خود بیاموزید (و در انجام این وظیفه تربیتی تسریع نمایید)، پیش از آن که مخالفان گمراه بر شما پیشی گیرند (و آنان را گمراه سازند). «الکافی، ج ۶، ص ۴۷»

حدیث ۴۰۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : من لم يستطع ان يزور قبورنا فليزر قبور صلحاء اخواننا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس که نتواند به زیارت قبر ما (امامان) بیاید، پس قبر برادران صالح و شایسته ما را زیارت کند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۱۱»

حدیث ۴۰۵

قال الامام الباقر - علیه السلام - : لا تسألوهم الحوائج فتكفونوا لهم الوسيلة الى رسول الله - صلى الله عليه و آله - في القيامة. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: (شما شیعیان) از دیگران (غیر شیعه) حاجت نخواهید تا در روز قیامت وسیله عرض حاجت آنان به محضر رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - نگردید. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۵۵»

حدیث ۴۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى آدَمَ فِي عِلْمِهِ، وَ إِلَى نُوحٍ فِي حِكْمَتِهِ وَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ فِي حِلْمِهِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که می‌خواهد علم و معرفت آدم ابوالبشر و حکمت نوح و حلم ابراهیم را ببیند، پس باید به سوی علی بن ابی طالب نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث ۴۰۷

قال الله عزَّوجلَّ: من بی نیازترین شریک هستم، هر کس کاری انجام دهد و دیگری را (با من) شریک کند، من از آن (کار) بیزارم و آن (کار)، برای همان شریک خواهد بود. (بحار الانوار ۶۷/۲۲۲)

حدیث ۴۰۸

قال الله عزَّوجلَّ: چنان که هیچ درختی بدون میوه کامل نیست، ایمان نیز بدون کنار گذاشتن کارهای حرام کامل نمی‌شود. (علل الشرایع ۱/۲۵۰)

حدیث ۴۰۹

قال الله عزَّوجلَّ: ای احمد! اندیشه‌ات را به کار گیر پیش از آن که از دست برود، زیرا کسی که اندیشه‌اش را به کار بندد، اشتباه نمی‌کند و گرفتار سرکشی نمی‌شود. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۵)

حدیث ۴۱۰

قال الله عزَّوجلَّ: ای احمد! عبادت ده بخش دارد که نه بخش آن، به دست آوردن روزی حلال است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۴۱۱

قال الله عزوجل: وای بر کسانی که با فریب، دین را به دنیا می‌فروشند. (کافی ۲/۲۹۹)

حدیث ۴۱۲

قال الله عزوجل: بنده‌ام با چیزی بهتر از واجبات به من نزدیک نمی‌شود. و با نافله (کارهای مستحبی) به من نزدیک می‌شود تا اینکه دوستش بدارم. آن‌گاه که دوستش بدارم، من گوش او خواهم شد که با آن می‌شنود و دیده‌ی او که با آن می‌بیند و زبان او که با آن سخن می‌گوید و دست او که قدرت‌نمایی می‌کند. اگر دعایم کند اجابتش می‌کنم و اگر از من بخواهد به او می‌دهم. (کافی ۲/۳۵۳)

حدیث ۴۱۳

قال الله عزوجل: ای محمد! هر که ولی مرا بیازارد به جنگ من برخاسته است. (کافی ۲/۳۵۲)

حدیث ۴۱۴

قال الله عزوجل: هر که بنده‌ی مؤمن مرا بیازارد، باید با من اعلام جنگ کند. (کافی ۲/۳۰۵)

حدیث ۴۱۵

قال الله عزوجل: ای داوود! همان‌گونه که نزدیک‌ترین مردم به خدا، فروتنان هستند، دورترین مردم از خدا، متکبران هستند. (کافی ۲/۱۲۴)

حدیث ۴۱۶

قال الله عزوجل: باید که زبانت در نهان و آشکار، یکی باشد. (کافی ۸/۱۳۴)

حدیث ۴۱۷

قال الله عزوجل: ای عیسی! آن که بر من شوریده و گناه می‌کند تو را نفریبد. روزی مرا می‌خورد و دیگری را بندگی می‌کند... آن‌چنان او را به بند می‌کشم که راه‌گریزی نداشته باشد. (کافی ۸/۱۳۳)

حدیث ۴۱۸

قال الله عزوجل: با مستحبات به من نزدیک شو. (کافی ۸/۱۳۲)

حدیث ۴۱۹

قال الله عزوجل: زبان را در پس اندیشه قرار ده تا در امان باشی. (کافی ۲/۴۹۸)

حدیث ۴۲۰

قال الله عزوجل: آن گاه که مرا یاد می کنی، فروتن باش. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۴۲۱

قال الله عزوجل: یاد من، هر جایی زیباست. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۴۲۲

قال الله عزوجل: مال بسیار، گناهان را از یاد می برد. (کافی ۲/۴۹۷)

حدیث ۴۲۳

قال الله عزوجل: هر که مرا یاد کند همدمش می شوم. (کافی ۲/۴۹۶)

حدیث ۴۲۴

قال الله عزوجل: هر گونه می خواهی باش که با هر دست که دهی از همان دست می گیری. (کافی ۲/۱۳۸)

حدیث ۴۲۵

قال الله عزوجل: شکر، نعمت‌ها را افزون و از دیگران بی نیاز می کند. (کافی ۲/۹۴)

حدیث ۴۲۶

قال الله عزوجل: ای فرزند آدم! خودت را محو بندگی من کن تا دلت را پر از بی نیازی کنم. (کافی ۲/۸۳)

حدیث ۴۲۷

قال الله عزوجل: نیکی ده برابر پاداش دارد و یک گناه نابودکننده است. (کافی ۸/۴۹)

حدیث ۴۲۸

قال الله عزوجل: ای موسی! هر که از گناهکاران نزد تو آمد و به تو پناه برد، بگو خوش آمدی و آسوده شدی، چه جایگاه بزرگی است پیشگاه خداوند جهان. و بر ایشان آمرزش بخواد و بر ایشان مانند یکی از خودشان باش. (کافی ۸/۴۸)

حدیث ۴۲۹

قال الله عزوجل: ای موسی! توبه را زود انجام بده و گناه را برای بعد بگذار. (کافی ۸/۴۶)

حدیث ۴۳۰

قال الله عزوجل: ای موسی! مرا در هیچ حالتی فراموش نکن و از بسیاری مال سرمست نشو. (کافی ۸/۴۵)

حدیث ۴۳۱

قال الله عزّوجلّ: ای موسی! نزد من از بسیاری گناه فریاد بر آور، همانند گناه کاری که از دشمنش می‌گریزد. (کافی ۸/۴۲)

حدیث ۴۳۲

قال الله عزّوجلّ: ای موسی! آرزوهای بسیاری برای دنیا نداشته باش، زیرا دلت را سخت می‌کند و کسی که دلش سخت باشد از من دور می‌شود. (کافی ۸/۴۲)

حدیث ۴۳۳

قال الله عزّوجلّ: ای آدم! هر کدام از فرزندان تو قصد انجام کار نیکی کند، اگر انجام ندهد یک کار نیک و اگر انجام دهد، ده برابر نوشته خواهد شد. (کافی ۲/۴۴۰)

حدیث ۴۳۴

قال الله عزّوجلّ: در نهان و نیز هنگام شادمانی به یاد من باش تا در غفلت‌ها به یادت باشم. (امالی صدوق/۲۵۴)

حدیث ۴۳۵

تندی نکن با کسی که تو را بر او مسلط کردند تا با تو تندی نکنم. (کافی ۲/۳۰۳)

حدیث ۴۳۶

قال الامام الصادق - علیه السلام - : و رأیت القرآن قد ثقل علی الناس استماعُهُ و خفّ علی الناس استماع الباطل. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: می‌بینم که قرآن شنیدنش بر مردم سنگین است و شنیدن حرفهای باطل بر آنها سهل. «وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۷۷»

حدیث ۴۳۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : سیأتی الزمان علی امتی لایبقی من القرآن الا اسمه و لا من الاسلام الا اسمه یسمون به و هم ابعده الناس منه. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمود: زمانی می‌آید بر امت من که باقی نماند از قرآن مگر همان ظاهر آن و از اسلام مگر اسم آن، آنها خود را مسلمان خوانند و لیکن دورترین مردم از اسلام هستند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۰۹»

حدیث ۴۳۸

قال النبی - صلی الله علیه و آله - : شرارکم الذین لا یقرءون القرآن الا هجراً و لا یأتون الصلوۃ الا دُبْرًا و لا یعتقدون محرّهم. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمود: بدترین شما کسی است که قرآن نمی‌خواند مگر در سختی‌ها و نماز را به جا نمی‌آورد مگر در حوادث و آزاد نمی‌شوند آزاد شدگان آنها. «مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۴۸۳»

حدیث ۴۳۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يُمَحِّضُ رَجُلٌ الْإِيمَانَ بِاللَّهِ حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ وَآبِيهِ وَآمِهِ وَوَلَدِهِ وَاهْلِيهِ وَ مَالِهِ وَ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ایمان انسان پاک و خالص نمی گردد مگر اینکه خداوند در نزد او محبوبتر و دوست داشتنی تر از جان، مال، پدر، مادر، فرزند و خانواده اش و همه مردم باشد. «بحارالانوار، ج ۷، ص ۲۵»

حدیث ۴۴۰

قال امیر المؤمنین - عليه السلام - : مَنْ أَصْبَحَ عَلَى الدُّنْيَا حَزِينًا، فَقَدْ أَصْبَحَ لِقَضَاءِ اللَّهِ سَاحِطًا. امیر مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: کسی که صبح کند، در حالی که بر دنیا اندوهناک است، به تحقیق، در حالی صبح کرده که از قضای الهی ناخشنود است. «نهج البلاغه، حکمت ۲۸۲»

حدیث ۴۴۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : وَ اللَّهُ مَا أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا وَ الْوَالِي غَيْرِنَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به خدا سوگند، کسی که دنیا را دوست بدارد (برای غیر خدا) و ولایت غیر ما اهل بیت را داشته باشد خدا را دوست ندارد. «فروع الکافی، ج ۸، ص ۱۲۹»

حدیث ۴۴۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : طَلَبْتُ حَبَّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَوَجَدْتُهُ فِي بُغْضِ أَهْلِ الْمَعَاصِي. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حب و دوستی خداوند را جستجو نمودم و آن را در دشمنی با اهل گناه یافتم. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ح ۱۳۸۱۰»

حدیث ۴۴۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : هَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ؟ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آیا دین چیزی غیر از حب و دوستی است؟ همانا خداوند عزوجل می فرماید: ای پیامبر به مردم بگو اگر مرا دوست می دارید پس مرا اطاعت کنید، پس آنگاه خدا شما را دوست خواهد داشت. «الخصال، ص ۲۱»

حدیث ۴۴۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : فِيمَا أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى مُوسَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : كَذِبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يُحِبُّنِي فَإِذَا جَنَّهُ اللَّيْلُ نَامَ عَنِّي، أَلَيْسَ كُلُّ مُحِبٍّ يُحِبُّ خَلْوَةَ حَبِيئِهِ؟. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند در وحی به حضرت موسی - عليه السلام - اینگونه فرمود: ای موسی کسی که گمان می کند مرا دوست دارد و هنگامی که شب فرا می رسد به خواب می رود، دروغ می گوید، آیا این طور نیست که دوست، عاشق و مشتاق خلوت با دوست خود است؟ «امالی شیخ صدوق، ص ۲۹۲»

حدیث ۴۴۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِذَا تَخَلَّى الْمُؤْمِنُ مِنَ الدُّنْيَا سَيِّمًا وَ وَجِدَ حَلَاوَةَ حَبِّ اللَّهِ وَ كَانَ عِنْدَ أَهْلِ الدُّنْيَا كَأَنَّهُ قَدْ خَوَّلَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زمانی که انسان مؤمن خود را از محبت دنیا خالی می نماید آنگاه شیرینی محبت پروردگارش را

احساس می کند و با این که در میان اهل دنیا به سر می برد اما گویا اختلال حواس پیدا کرده است (با آنها نیست). «الکافی ج ۲، ص ۱۳۰»

حدیث ۴۴۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : قال الله تبارك و تعالی ما تحبب الی عبدی باحب مما افترضت علیه. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خداوند می فرماید هیچ بنده ای با چیزی بهتر از دوست داشتن و انجام فرائض و واجبات، با من اظهار دوستی نکرد. «الکافی، ج ۲، ص ۸۲»

حدیث ۴۴۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حبُّ الله اذا اضاء علی سرِّ عبدٍ اخلاؤه علی کلِّ شاعِلٍ و کلِّ ذکَرٍ سوى الله عند ظلمةٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حب خداوند زمانی که باطن و درون بنده اش را روشن نماید او را از هر دل مشغولی و سرگرمی باز می دارد و یاد غیر خدا را در هر تاریکی ای از وی سلب می کند. «بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۷۹»

حدیث ۴۴۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الحبُّ افضلُ من الخوفِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: حب (خداوند) برتر از ترس از خداست. «فروع الکافی، ج ۸، ص ۱۲۹»

حدیث ۴۴۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : و المحبِّ اخلصُ الناسِ سرّاً لله، و اصدقُهم قولاً و افواهم عهداً و ازاكاهم عملاً و اصفاهم ذكراً و اعيدهم نفساً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: انسانی که محب و دوستدار خداست، باطن او از همه مردم خالص تر است، از همگان راستگوتر، در وفای به عهد از همه باوفاتر، عملش از همه پاک تر، ذکرش از همه صاف تر و روشن تر و وجودش از همه عابدتر می باشد. «بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۷۹»

حدیث ۴۵۰

امام صادق - عليه السلام - فرمودند: انسان محب و دوستدار خدا ... کسی است که به هنگام مناجات با خدا فرشتگان به وجود او مباحات و به دیدارش افتخار می کنند، خداوند به وسیله او شهرها را آباد می کند و به جهت کرامت و بزرگواری او بندگان خود را کرامت می بخشد، خواسته های بندگانش را به حق او عطا می کند، به وسیله او بلا- را از مردم دفع می نماید. اگر مردم مقام و منزلت محبین خدا را در پیشگاه او می دانستند که چیست، تنها به وسیله خاک قدم آنها به خدا تقرب می جستند. «بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۷۹»

حدیث ۴۵۱

قال الامام علی - عليه السلام - : القلبُ المحبُّ لله يُحبُّ كثيراً النَّصَبُ لله و القلبُ اللاهی عن الله یحبُّ الراحة... حضرت علی - عليه السلام - فرمودند: قلبی که دوستدار خداوند است، به خاطر او تحمل سختی های بسیار را دوست می دارد و دلی که حب خدا در

آن نیست (و از خدا روگردان شده) دوستدار آسایش و راحتی است. «تنبيه الخواطر، ص ۸۷»

حدیث ۴۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ احَبَّ ان يَعْلَمَ كَيْفَ مَنْزِلَتُهُ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَنْظُرْ كَيْفَ مَنْزِلَةُ اللَّهِ عِنْدَهُ... . حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دوست دارد بداند جایگاه او در نزد خداوند چگونه است پس باید ببیند خداوند در نزد او چه جایگاهی دارد پس هر انسانی بین دو امر مخیر گردیده، امر دنیا و آخرت، پس امر آخرت را بر دنیا کسی انتخاب می کند که خدا را دوست دارد و کسی که اختیار می کند امر دنیا را، پس او کسی است که خداوند در نزد او جایگاهی ندارد. «جامع الاخبار، ص ۵۰۵»

حدیث ۴۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - حين سألته اعرابي عن درجات المحبين: أدنى درجاتهم من استصغرت طاعته و استعظم ذنبه... . حضرت علی - علیه السلام - در جواب سوال شخصی که از درجات محبین سوال کرد، فرمود: پائین ترین درجه آنها این است که عبادات خود را کوچک شمرد و گناهان خود را بزرگ می شمردند و گمان می کنند در دنیا کسی جز آنها مورد مواخذه و بازخواست قرار نمی گیرد. آن شخص وقتی کلام حضرت را شنید بی هوش شد، بعد از این که به هوش آمد از حضرت پرسید: آیا بالاتر از این هم درجه ای است؟ حضرت فرمودند: بلی هفتاد درجه دیگر هست! «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۳۳»

حدیث ۴۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اذا اكرم الله عبداً لشغله بمحبتيه. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: زمانی که خداوند بنده ای را اکرام نماید او را به محبت و دوستی خودش مشغول می سازد. «تصنيف غررالحكم، ص ۱۹۹، ح ۳۹۶۴»

حدیث ۴۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : كما ان الشمس والقمر لا يجتمعان، كذلك حب الله و حب الدنيا لا يجتمعان. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: همان طور که خورشید و ماه با همدیگر جمع نمی شوند، همچنین حب خداوند و حب دنیا با هم جمع نمی گردند. «تصنيف غررالحكم، ص ۱۴۱، ح ۲۵۱۳»

حدیث ۴۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : ان كنتم تحبون الله فاخرجوا من قلوبكم حب الدنيا. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: اگر دوست دار خدا هستید (و به او عشق می ورزید)، پس محبت دنیا را از قلبهایتان خارج سازید. «تصنيف غررالحكم، ص ۱۴۱، ح ۲۵۱۰»

حدیث ۴۵۷

قال الامام علی - علیه السلام - : اطيب شيء في الجنة و الودة حُب الله و الحب في الله و الحمد لله رب العالمين. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: نیکوترین و لذیذترین چیز در بهشت محبت و دوستی خداوند و دوستی در راه خدا و حمد و ستایش پروردگار جهانیان می باشد. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۳۶۶»

حدیث ۴۵۸

قال الامام علی - علیه السلام - : حُبُّ اللَّهِ نَارٌ لَا يَمُرُّ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا اخْتَرَقُ وَ نُوْرُ اللَّهِ لَا يَطَّلِعُ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا اِضَاءَ. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: دوستی و حب خدا آتشی است که بر هر چه بگذرد آن را می سوزاند و بر هیچ چیز نمی تابد مگر اینکه روشن و نورانی می نماید. «بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۲۳»

حدیث ۴۵۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : عِلْمِيَّةُ حُبِّ اللَّهِ تَعَالَى حُبُّ ذِكْرِ اللَّهِ وَ عِلْمِيَّةُ بُغْضِ اللَّهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللَّهِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نشانه حب و دوستی خداوند، حب و علاقه به ذکر و یاد خداست و نشانه بغض خداوند، بغض و تنفر از یاد حق می باشد. «کنز العمال، ح ۱۷۷۶»

حدیث ۴۶۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : حُبُّ الدُّنْيَا وَ حُبُّ اللَّهِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي قَلْبٍ ابْدَأً. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حب و دوستی دنیا با حب خدا هرگز با هم در یک قلب جمع نمی شوند. «تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۲»

حدیث ۴۶۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَ مَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که دوستدار دیدار و ملاقات پروردگار است، خداوند نیز ملاقات با او را دوست دارد و کسی که دیدار خدا در نظر او ناپسند است خداوند نیز دیدار او را ناپسند می دارد. «بحارالانوار، ج ۶، ص ۱۳۳»

حدیث ۴۶۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : احْبُوا اللَّهَ لِمَا يَعْذُوكُمْ بِهِ مِنْ نِعْمَةٍ وَ احْبُونِي اللَّهُ تَعَالَى وَ احْبُوا قَرَابَتِي لِي. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند را به خاطر نعمت هائی که به شما ارزانی داشته دوست بدارید و مرا به خاطر خداوند و خویشاوندانم را به خاطر من دوست بدارید. «علل الشرایع، ص ۶۰۰»

حدیث ۴۶۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِدَاوُدَ - عَلَيْهِ السَّلَامَ - : احْبِبْنِي وَ حَبِّبْنِي إِلَى خَلْقِي. قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ أُحِبُّكَ إِلَى خَلْقِكَ؟ قَالَ: اذْكُرْنِي بِالْحَسَنِ الْجَمِيلِ... رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند به حضرت داود - علیه السلام - وحی فرمود: مرا دوست بدار و مرا محبوب خلق من ساز. حضرت داود عرض کرد: چگونه ترا محبوب خلق سازم؟ خداوند فرمود: به نزد آنان مرا به نیکی یاد کن و نعمت ها و احسان هائی را که به آنها نموده ام بدانها یادآوری کن. «مِحْجَةُ الْبَيْضَاءِ، ج ۷، ص ۲۵۴»

حدیث ۴۶۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : قَالَ اللَّهُ: مَا تَحَبَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُهُ عَلَيْهِ وَ إِنَّهُ لَيَتَحَبَّبُ إِلَيَّ بِالْإِنْفَالِ... رسول

اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند می فرماید: هیچ بنده ای با چیزی بهتر از انجام واجبات به من اظهار دوستی و محبت نکرده است و همانا بنده با انجام نوافل اظهار محبت و دوستی به من می نماید تا آنجا که محبوب من واقع می شود، پس زمانی که من او را دوست بدارم گوش او می شوم که با آن می شنود، چشم او می شوم که با آن می بیند، زبان او می شوم که با آن سخن می گوید، دست او می شوم که با آن می گیرد و پای او می شوم که با آن راه می رود، اگر مرا بخواند اجابتش می کنم و اگر چیزی از من بخواهد به او خواهم داد. «المحاسن، ج ۱، ص ۴۵۴»

حدیث ۴۶۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَلْزِمُوا مَوَدَّتَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّهُ مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ يُحِبُّنَا دَخَلَ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِنَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَنْفَعُ عَبْدٌ بِعَمَلِهِ إِلَّا بِمَعْرِفَتِهِ بِحَقِّنَا. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: به محبت و عشق به ما اهل بیت روی بیاورید زیرا کسی که خدا را با چنین خصلتی ملاقات کند داخل بهشت گردد و از شفاعت ما برخوردار شود، قسم به خدایی که جانم در دست او است جز با معرفت به حق ما، هیچ کس از عمل خود بهره ای نخواهد برد. «امالی مفید، ص ۴۳»

حدیث ۴۶۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تَزُولُ قَدَمَا عِنْدَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمَرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بنده خدا در قیامت قدم از قدم بر نمی دارد جز آن که از چهار چیز سؤال می شود: از عمر او سؤال می شود که چگونه و در چه راهی آن را از دست داده است، از جوانی او می پرسند که در چه راهی آن را به فرسودگی رسانده است، از ثروت او که از چه راهی به دست آورده و در چه راهی آن را خرج نموده است و نیز از محبت و دوستی ما سؤال می شود. «بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۵۸»

حدیث ۴۶۷

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : ما أعظم فوز من اقتفى أثر النبيين. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: چه بزرگ است رستگاری کسی که دنباله رو پیامبران باشد. «غررالحکم، ح ۹۵۵۷»

حدیث ۴۶۸

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : أقرب الناس من الأنبياء أعملهم بما أمروا به. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: نزدیک ترین مردم به پیامبران، کسانی هستند که به آن چه امر شده اند، عمل کنند. «غررالحکم، ح ۳۰۵۷»

حدیث ۴۶۹

قال امير المؤمنين - عليه السلام - : وصيتي لكم لا تشرکوا بالله شيئاً. امير مؤمنان - عليه السلام - فرمودند: سفارش من به شما آن است که هرگز برای خدا شریکی قرار ندهید. «نهج البلاغه، نامه ۲۳»

حدیث ۴۷۰

عن النبي - صلی الله علیه و آله - : كل مولود يولد على الفطرة و أبواه يهودانه و ينصرانه و يمجسانه. نبی اکرم - صلی الله علیه و آله

- فرمودند: همه مولودها بر فطرت (توحیدی) به دنیا می آیند، و این پدر و مادرها هستند که آنها را یهودی، مسیحی یا مجوسی بار می آورند. «بحار الانوار، ج ۵۸، ص ۱۸۷»

حدیث ۴۷۱

عَنْ الْإِمَامِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَصِلَنَا فَلْيَصِلْ فُقَرَاءَ شِيعَتِنَا وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزُورَ قُبُورَنَا فَلْيُزِرْ قُبُورَ صُلَحَاءِ أَخْوَانِنَا. إمام کاظم - علیه السلام - فرمودند: کسی که به ما دسترسی ندارد و نمی تواند به دیدن ما نائل آید به دیدار فقراء شیعه (و به دستگیری آنان) پردازد و کسی که استطاعت زیارت قبر ما را ندارد به زیارت قبر صالحان از شیعه ما برود. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۳۳۲»

حدیث ۴۷۲

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِخْتَبِرُوا شَيْعَتِي بِخَصِيصَتَيْنِ فَإِنْ كَانَتْ فِيهِمْ فَهَمْ شَيْعَتِي: مُحَافِظَتُهُمْ عَلَى أَوْقَاتِ الصَّلَاةِ وَ مُوَاسَاةَتُهُمْ مَعَ إِخْوَانِهِمُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْمَالِ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِمْ فَاعْزَبْ ثُمَّ اعْزَبْ ثُمَّ اعْزَبْ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: شیعیان مرا به دو خصلت امتحان کنید که اگر دارای این دو خصلت بودند، شیعه اند: اهمّیت به نماز در اول وقت و دستگیری برادران دینی خود با مال، اگر این دو در آن ها نبود، پس از ما دورند، دورند و دورند! «جامع الاخبار، ص ۳۵»

حدیث ۴۷۳

. قَالَ الْإِمَامُ الْعَسْكَرِيُّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : فُلَانٌ يَنْظُرُ إِلَى حَرَمِ جَارِهِ وَإِنْ أُمِكِنَهُ مُوَاقِعُهُ حَرَامٌ لَمْ يَضِقْ عَنْهُ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَ... إمام حسن عسگری - علیه السلام - فرمودند: مردی به پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - گفت: فلان کس به حرم (همسر) همسایه خود چشم می دوزد و اگر امکان عمل نامشروع دست دهد، کوتاهی نمی کند، پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - غضبناک شد و فرمودند: او را حاضر کنید، مردی که در کنار پیامبر بود گفت: یا رسول الله او از پیروان شما است و به علی - علیه السلام - عشق می ورزد و از دشمنان ما بیزاری می جوید. پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نگو که چنین کسی از شیعیان ما است، او دروغگو است زیرا شیعیان ما آن هایی هستند که همگام با ما و پیرو ما در اعمال باشند. «لئالی الاخبار، ج ۵، ص ۱۵۷»

حدیث ۴۷۴

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِمْتَحِنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافِظَتُهُمْ عَلَيْهَا، وَ عِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظِهِمْ لَهَا، عِنْدَ عَدُوِّنَا، وَ إِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَاسَاةَتِهِمْ لِأَخْوَانِهِمْ فِيهَا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شیعیان و پیروان ما را در سه مسئله امتحان کنید: اهمّیت به اوقات نماز که آیا بر انجام آن در وقتش محافظت می کنند یا نه و حفظ اسرار یعنی در حفظ اسرار و مسائل محرمانه کوشا هستند یا خیر و از حیث توانمندی های مالی یعنی آیا با مال خود به یاری برادران دینی خود می پردازند یا نه. «الخصال، ج ۱، ص ۱۰۳»

حدیث ۴۷۵

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ إِنَّكُمْ قَدْ نَسَبْتُمْ إِلَيْنَا كُونُوا لَنَا زِينًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شَيْنًا. امام صادق - علیه

السلام - فرمودند: ای شیعیان، شما به ما منسوب هستید، پس مایه زینت ما باشید نه مایه آبرو ریزی ما. «مشکاة الأنوار، ص ۶۷»

حدیث ۴۷۶

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ شِيعَتِنَا أَتَى رَجُلًا مِنْ إِخْوَانِهِ فَأَسْرَبَ عَلَيْهِ فِي حَاجَتِهِ فَلَمْ يَعْنَهُ وَهُوَ يَقْدِرُ إِلَّا ابْتِلَاءَهُ اللَّهُ بِأَنْ يَقْضِيَ حَوَائِجَ عَدُوِّهِ مِنْ أَعْيَادِنَا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس از شیعیان ما در برابر یکی از برادران خود، اظهار حاجت کند و او در حالی که می‌تواند به دست‌گیری او پردازد، کوتاهی نماید خداوند او را مبتلا می‌کند به آوردن حاجت دشمنان ما. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۵۹۸»

حدیث ۴۷۷

قال الإمام زين العابدين - عليه السلام - : إِعْلَمُوا عِبَادَ اللَّهِ إِنَّ أَهْلَ الشَّرْكِ لَا تُنْصَبُ لَهُمُ الْمَوَازِينُ، وَلَا تُنْشَرُ لَهُمُ الدَّوَابِئِينَ، وَإِنَّمَا يُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا، وَإِنَّمَا نَصَبُ الْمَوَازِينِ وَنَشْرُ الدَّوَابِئِينَ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: ای بندگان خدا آگاه باشید برای اهل شرک ترازوهای اعمال قرار نخواهد گرفت و دفتراهای حساب و کتاب گسترده نمی‌شوند بلکه دسته‌جمعی به سوی جهنم فرستاده می‌شوند و قرار دادن آن ترازوها و گستردن آن دیوان و دفترها برای اهل اسلام است. «نور الثقلین، ج ۴، ص ۵۰۷»

حدیث ۴۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يَا بَنِي مَسْعُودٍ! إِيَّاكَ أَنْ تُشْرِكَ بِاللَّهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ وَإِنْ نُشِرْتَ بِالْمِنْشَارِ، أَوْ قُطِعَتْ، أَوْ صُلِبَتْ، أَوْ أُحْرِقَتْ بِالنَّارِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای پسر مسعود! مبادا آنی به خدا شرک ورزی حتی اگراره شوی یا تکه تکه ات کنند یا به دارت آویزند و یا به آتشت سوزانند. «مکارم الأخلاق، ج ۲، ص ۳۵۷»

حدیث ۴۷۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لَا تَسْتَفْزِئُوا بِنَارِ الْمُشْرِكِينَ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: از روشنایی آتشت مشرکان استفاده نکنید. «المجازات النبویه، ص ۲۶۸»

حدیث ۴۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : إِيَّاكَ وَ مَا يُعْتَدَرُ مِنْهُ، فَإِنَّ فِيهِ الشَّرْكَ الْخَفِيُّ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: از کاری که موجب عذر خواهی می‌شود بپرهیز؛ زیرا در آن شرک خفی است. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۰۰»

حدیث ۴۸۱

الإمام الصادق عليه السلام : أَحْضَرُوا مَعَ قَوْمِكُمْ مَسَاجِدَكُمْ . امام صادق علیه السلام : همراه کسان خود ، در مسجد حاضر شوید . وسائل الشیعة : ج ۸ ص ۳۹۹ ح ۴ .

حدیث ۴۸۲

الإمام عَلِيّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا لَبِسْتُ ثَوْبًا جَدِيدًا أَنْ أَقُولَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مِنَ اللَّبَاسِ مَا أَتَجَمَّلُ بِهِ فِي النَّاسِ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا ثِيَابَ بَرَكَهٍ أَسْعَى فِيهَا لِمَرْضَاتِكَ ، وَأَعْمُرْ فِيهَا مَسَاجِدَكَ . امام علی علیه السلام : پیامبر خدا به من آموخت که هرگاه جامه نویی بر تن کردم ، بگویم : « سپاس ، خدایی را که لباسی به من پوشاند که در میان مردم با آن ، خود را بیاریم . پروردگارا! جامه‌ای بابرکت قرارش ده تا در آن برای رضایت تو بکوشم و به آباد ساختن مسجدهایت پردازم » . الکافی: ج ۶ ص ۴۵۸ ح ۲

حدیث ۴۸۳

رسول الله صلى الله عليه وآله : إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : «إِنَّمَا يَغْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ» . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله : هرگاه دیدید که مردی پیوسته به مسجد می‌رود ، به ایمان او گواهی دهید . خداوند متعال فرمود : «تنها کسی که به خدا و روز رستاخیز ، ایمان آورده است ، مساجد خدا را آباد می‌کند» . عوالی اللآلی: ج ۲ ص ۳۲ ح ۷۹ من دون الآیة .

حدیث ۴۸۴

الإمام عَلِيّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : لَا يُسَيِّمِي الْمُسْلِمُ رُجِيلاً ، وَلَا يُسَيِّمِي الْمُصْحَفُ مَصِيحًا ، وَلَا الْمَسْجِدُ مَسِيحًا . امام علی علیه السلام : مسلمان ، «مردک» و قرآن ، «قرآنک» و مسجد ، «مسجدک» نامیده نمی‌شود . النوادر للراوندى: ص ۱۹۴ ح ۳۵۶ ، الجعفریات: ص ۲۴۱ كلاهما عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام ، بحار الأنوار: ج ۷۶ ص ۳۵۸ ح ۲۷ .

حدیث ۴۸۵

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله : إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَصَاحِفَ حُلِيَّتْ ، وَالْمَسَاجِدَ زُيِّنَتْ ، وَالْمَنَارَةَ طُوِّلَتْ ، وَأَتَّخِذَ الْقُرْآنُ مَرَامِيرَ ، وَالْمَسَاجِدُ طُرُقًا ، الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ أَعَزُّ مِنَ الْكَبْرِيتِ الْأَحْمَرِ ، أَمَا إِنَّ مَسَاجِدَهُمْ مَرَّخَرَفَةٌ ، وَأَبْدَانُهُمْ نَقِيَّةٌ ، وَقُلُوبُهُمْ أَنْتَنُ مِنَ الْجِيفَةِ . هرگاه دیدید که قرآن‌ها ، جامه‌ای زیبا بر تن کرده‌اند و مساجد ، زینت یافته‌اند و مناره‌ها ، قد برافراشته‌اند و قرآن ، با ساز و آواز خوانده می‌شود و مسجدها ، گذرگاه قرار گرفته‌اند ، مؤمن در آن روزگار ، از گوگرد سرخ ، کمیاب‌تر خواهد بود . آری . مساجدشان آذین‌بندی و جسمشان پاکیزه ؛ لیکن دل‌هایشان از مُردار ، بدبو تر است . روضه الواعظین: ص ۳۷۰ .

حدیث ۴۸۶

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) : مَنْ أَمْسَى كَالاً مِنْ عَمَلٍ يَدِيهِ ؛ أَمْسَى مَغْفُورًا لَهُ ؛ هَر كَس ، خَسْتَه از كارِ خود ، روز را به پایان ببرد ، آمرزیده روزش را به پایان برده است . كنز العمال : ۹۲۱۴ / ۷ / ۴ .

حدیث ۴۸۷

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ تَعْبًا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ ؛ هَر آينه خدای - تعالی - دوست می‌دارد که بنده اش را ببیند که در طلبِ روزی رنج می‌برد . كنز العمال : ۹۲۰۰ / ۴ / ۴ .

حدیث ۴۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أُوصِيكُمْ بِالْخَشْيَةِ مِنَ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ . . . وَالْإِكْتِسَابِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى ؛** شما را سفارش می‌کنم که در پنهان و آشکار از خدا بیم ورزید . . . و خواه در فقر و خواه در توانگری ، در پی کسب [روزی] باشید. بحار الأنوار : ۱ / ۳۰ / ۱۴۱

حدیث ۴۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عُدْوَةٌ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمٍ مِنْ غُدُوَّتِهِ يَطْلُبُ لَوْلِدِهِ وَعِيَالِهِ مَا يُصْلِحُهُمْ ؛** بامدادان برون شدن یکی از شما [برای جهاد] در راه خدا ، ارجمندتر از بامدادان برون شدنش برای سامان بخشیدن به زندگی فرزندان و خانواده اش نیست . دعائم الإسلام : ۲ / ۱۵ / ۹ ، عوالی اللآلی : ۳ / ۱۹۴ / ۶ .

حدیث ۴۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ : فَسَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ ، وَسَاعَةٌ يُرْمُ مَعَاشَهُ ، وَسَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَبَيْنَ لَدَّتِهَا فِي مَا يَجِلُّ وَيَجْمُلُ .** و لَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ : مَرَمَةٌ لِمَعَاشٍ ، أَوْ خُطْوَةٌ فِي مَعَادٍ ، أَوْ لَمَذَةٌ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ ؛ مؤمن را سه وقت است: وقتی که در آن ، با پروردگارش مناجات می‌کند ؛ و وقتی که گذران زندگی اش را سامان می‌دهد ؛ و وقتی که از آن چه حلال و زیبا است ، برای خود لذت برمی‌گیرد . و خردمند را سزاوار نیست که جز در پی سه چیز باشد : سامان دادن معیشت ، گام نهادن برای روز قیامت ، یا لذت بر گرفتن از آن چه حرام نیست . تحف العقول : ۲۰۳ ، الأمالی للطوسی : ۱۴۷ / ۲۴۰

حدیث ۴۹۱

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) : **السَّاعِي عَلَى وَالِدَيْهِ لِيُكْفَهُمَا أَوْ يُغْنِيَهُمَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَمَنْ سَعَى عَلَى زَوْجٍ أَوْ وَلَدٍ لِيُكْفَهُمْ وَيُغْنِيَهُمْ عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَالسَّاعِي عَلَى نَفْسِهِ لِيُغْنِيَهَا وَيُكْفَهَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَالسَّاعِي مُكَافَرَةٌ فِي سَبِيلِ الشَّيْطَانِ ؛** آن که بکوشد تا پدر و مادرش را تأمین کند یا آنان را از مردم بی‌نیاز سازد ، [کارش] در راه خدا است ؛ و آن کس که بکوشد تا همسر یا فرزندانش را کفاف بخشد و از مردم بی‌نیاز کند ، [نیز] در راه خدا است ؛ و آن که تلاش می‌کند تا خودش را بی‌نیاز کند و از مردم مستغنی سازد ، [نیز] در راه خدا است ؛ و آن که تلاش می‌کند تا بر دارایی خود بیفزاید ، در راه شیطان است . کنز العمال : ۴ / ۱۰ / ۹۲۳۷ .

حدیث ۴۹۲

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) : **مَنْ سَعَى عَلَى نَفْسِهِ لِيُعِزَّهَا وَيُغْنِيَهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ شَهِيدٌ ؛** هر کس بکوشد تا خود را عزیز و از مردم بی‌نیاز دارد ، [هم رتبه] شهید است . کنز العمال : ۴ / ۶۰۷ / ۱۱۷۶۰

حدیث ۴۹۳

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) : **طَلَبُ الْكَسْبِ فَرِيضَةٌ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ ؛** پس از ادای نماز واجب ، روزی جُستن واجب است . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۱۷ / ۷۹

حدیث ۴۹۴

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): إِنَّ عِيسَى بِنَ مَرْيَمَ قَالَ: خُلِقَ النَّهَارُ لِتُؤَدَّى فِيهِ الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ الَّتِي عَنْهَا تُسْأَلُ بِهَا تُحَاسَبُ ، وَبِرِّ وَالِدَيْكَ ، وَأَنْ تَضْرِبَ فِي الْأَرْضِ تَبْتَغِيَ الْمَعِيشَةَ ؛ مَعِيشَةً يَوْمِكْ ؛ هِرَ آئِنَه عِيسَى بِنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَمُود: «رُوز آفَرِيدَه شَد تَا دَرِ آن نَمَاز وَاجِب رَا اِدَا كَنِي كَه اَز آن بَازخَواست وَبَا آن حَسَابَرَسِي خَواهي شَد ؛ وَ تَا بَه پَدَر وَ مَادَرَت نِيكِي كَنِي ؛ وَ تَا دَرِ زَمِين گَام زَنِي وَ دَرِ پِي گَذران زَنَدگِي رُوزانَه خُود بَرِ آيِي». بحار الأنوار: ۳۸/ ۵۸/ ۲۰۸.

حدیث ۴۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَوَرَّطَ فِي الْأُمُورِ غَيْرَ نَاطِرٍ فِي الْعَوَاقِبِ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِمُفْظِعَاتِ النَّوَابِ ، وَالتَّديِيرُ قَبْلَ الْعَمَلِ يُؤْمِنُكَ مِنَ النَّدَمِ ؛ هِرَ كَه بَدُون عَاقِبَتِ اَنديشِي ، دَرِ كَارها فَرُو رُود ، خُود رَا بَه بَلاهاي سَخِ رَسُواكَنَدَه دِچار كَند . وَ بَرنامَه رِيزِي پِيش اَز هِر كَار ، اَز پِشيماني ايمَنَت خَواهد ساخت . الكافي: ۴ / ۱۹ / ۸

حدیث ۴۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يُسْتَدَلُّ عَلَى الْإِدْبَارِ بِأَرْبَعٍ: سَوْءِ التَّديِيرِ وَقُبْحِ التَّبْديِرِ ، وَقِلَّةِ الْإِعْتِبَارِ ، وَكَثْرَةِ الْإِعْتِذارِ ؛ نِشانَه هاي بَخْت بَرگِشتگِي چَهار چِيزَند: بَدِي بَرنامَه رِيزِي ، زِشتِي رِیخت وَ پاش ، اَنديكِي عِبَرَت گِيري ، وَ فَراوانِي عَذرِخَواهي . غرر الحکم: ۱۰۹۵۸ .

حدیث ۴۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَأَخَّرَ تَدْبِيرُهُ تَقَدَّمَ تَدْمِيرُهُ؛ هِرَ كَس دَرِ بَرنامَه رِيزِي واپس مَاند ، نَابُودِي اش پِيش اَفْتَد . غرر الحکم: ۸۰۴۵ .

حدیث ۴۹۸

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): إِنَّ مِنْ عَقْلِ الرَّجُلِ اسْتِصْلَاحَ مَعِيشَتِهِ ؛ هِمانا نِشانَه عاقل بُودن اِنسان آن اِست كَه گَذران زَنَدگِي اش سَامان بَخِشَد . الفَرَدوس: ۱ / ۲۱۴ / ۸۱۵ عَن أَبِي الدَّرَداءِ .

حدیث ۴۹۹

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): شَرَفُ الدُّنْيا الْغِنى ، وَشَرَفُ الْآخِرَةِ التَّقوى ؛ مَايَه بزرگِواری دُنیا ، تِوانگِري اِست ؛ وَ مَايَه بزرگِواری آخِرَت ، تَقوا . كَنز العَمال: ۳ / ۹۲ / ۵۶۵۰ .

حدیث ۵۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَسْتَبُوا الدُّنْيا ؛ فَنِعَمَتِ مَطِيئَةُ الْمُؤْمِنِ ؛ فَعَلَيْهَا يَلْغُ الْخَيْرُ ، وَبِهَا يَنْجُو مِنَ الشَّرِّ . إِنَّهُ إِذَا قَالَ الْعَبْدُ: لَعَنَ اللَّهُ الدُّنْيا ، قَالَتِ الدُّنْيا: لَعَنَ اللَّهُ أَعْصانا لِرَبِّهِ ؛ دُنیا رَا دِشنام مَدَهِيد كَه نِيكو مَرَكَبِي اِست بَراي مُؤْمِن ؛ سِوار بَرِ آن بَه خِير دِست مِي يابَد وَ بَا آن اَز شَر رهايِي مِي جِويد . هِمانا هِرگاه بَنَدَه اِي بگَويد: «خُداوند دُنیا رَا لَعنت كَنادا!» ، دُنیا هِم مِي گَويد: «خُداوند اَز مِيان ما كَسِي رَا لَعنت كَناد كَه دَرِ بَرابَرِ پَرورَدگارش سَركش تَر اِست». بحار الأنوار: ۱۰ / ۱۷۸ / ۷۷

حدیث ۵۰۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ يَوْمٍ لَّا يُعْصَى اللَّهُ فِيهِ فَهْوَ عِيدٌ؛ هر روزی که در آن خداوند نافرمانی نشود، عید است. نهج البلاغه، حکمت ۴۲۸

حدیث ۵۰۲

پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمودند: فَنِيرُوزُوا إِنْ قَدَرْتُمْ كُلَّ يَوْمٍ يَعْنِي تَهَادُوا وَتَوَاصَلُوا فِي اللَّهِ؛ اگر می‌توانید هر روز را نوروز کنید؛ یعنی در راه خدا به یکدیگر هدیه بدهید و با یکدیگر پیوند داشته باشید. دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۳۲۶

حدیث ۵۰۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا كَانَ يَوْمُ النَّيُّوزِ فَاغْتَسِلْ وَالْبَسْ أَنْظَفَ ثِيَابِكَ وَتَطِيبْ بِأَطْيَبِ طِيْبِكَ وَتَكُونَ ذَلِكَ الْيَوْمَ صَائِمًا؛ چون روز عید نوروز فرا رسید، غسل کن، پاکیزه‌ترین جامه‌ی خود را بپوش، با بهترین عطر، خود را خوشبو کن و آن روز را روزه بدار. وسائل الشیعه: ج ۸، ص ۱۷۲، ح ۱۰۳۳۸

حدیث ۵۰۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَا يُكْفِّرُ بِهِ ذُنُوبَهُ فَلْيُكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا؛ هر که نمی‌تواند کاری کند که به سبب آن گناهانش زوده شود بر محمد و آل او بسیار درود فرستد؛ زیرا که آن، گناهان را ریشه کن می‌کند. أمالی الصدوق: ۴ / ۶۸

حدیث ۵۰۵

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: إِذَا سَافَرَ أَحَدُكُمْ فَقَدِمَ مِنْ سَفَرِهِ فليأت أهله بما تيسر؛ هر گاه یکی از شما به مسافرت رود و سپس از سفر برگردد، پس باید برای خانواده خود به اندازه‌ای که توانایی دارد سوغاتی بیاورد. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۳۳۷.

حدیث ۵۰۶

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرمایند: لَإِنْ ادْخَلَ السُّوقَ وَمَعِيَ دِرْهَمٌ ابْتَعَ بِهِ لَحْمًا لِعِيَالِي وَقَدْ قَرِمُوا إِلَيْهِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ نَسَمَةً؛ برای من به بازار رفتن و خرید یک درهم گوشت برای خانواده‌ام که میل به گوشت دارند، از بنده آزاد کردن دوست داشتنی‌تر است. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۵۱.

حدیث ۵۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرمایند: مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُخْفَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِجٍ وَلِيَدَا بِالْأَنَاءِ قَبْلَ الذَّكُورِ فَإِنْ مَنْ فَرَّحَ ابْنَتُهُ فَكَانَ مَا أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيلَ وَمَنْ أَقْرَبَ بَعِينِ ابْنِ فَكَانَ مَا بَكَى مِنْ حَشَشِيَةِ اللَّهِ وَمَنْ بَكَى مِنْ حَشَشِيَةِ اللَّهِ ادْخُلَهُ اللَّهُ جَنَّاتِ النَّعِيمِ؛ هر کس به بازار رود و هدیه‌ای برای خانواده‌اش بخرد و ببرد، [پاداش او] مانند کسی است که برای نیازمندان صدقه می‌برد [و هنگامی که هدیه را به خانه می‌برد]، باید، قبل از پسران، به دختران بدهد، زیرا

کسی که دخترش را شادمان کند، مانند کسی است که یک بنده از فرزندان اسماعیل را آزاد کرده است. و هر کس [با دادن هدیه‌ای] چشم پسری را روشن کند، گویا از ترس خدا گریسته است و هر کس از ترس خدا بگرید، خداوند او را داخل نعمت‌های بهشت کند. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۲۷.

حدیث ۵۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: للمراه علی زوجهها ان یشبع بطنها، و یکسو ظهرها، و یعلمها الصلوة و الصوم والزکاة ان کان فی مالها حق، و لا تخالفه فی ذلك؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳.

حدیث ۵۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: فای رجل لطم امراته لطمه، امرالله عزوجل مالک خازن النیران فیلطمه علی حر وجهه سبعین لطمه فی نار جهنم؛ هر کس به صورت زنش سیلی بزند، خداوند به آتشبان جهنم دستور می‌دهد تا در آتش جهنم هفتاد سیلی بر صورت او بزند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۰.

حدیث ۵۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: خیر الرجال من أمتی الذین لا یتناولون علی أهلهم و یحنون علیهم؛ بهترین مردان امت من، آن کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن و متکبر نباشند و بر آنان ترحم و نوازش کنند و به آنان آزار نرسانند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۵۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: من شفع شفاعه یدفع بها مغرما أو یحیی بها مغنما، ثبت الله تعالی قدمیه حین تدخض الأقدام. کسی که با میانجیگری خود زبانی را دفع، یا سودی را احیا کند، خداوند تعالی، در روزی که قدمها می‌لغزد، قدمهای او را استوار بدارد. کتر العمال: ۶۴۹۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۹۸.

حدیث ۵۱۲

امیر المؤمنین علی علیه السلام لشریح: إیاک والتصجر والتأذی فی مجلس القضاء، الذی أوجب الله فیہ الأجر، و یحس فی الذخر لمن قضی بالحق. امام علی علیه السلام - خطاب به شریح - فرم.دند: مبدا در مجلس قضاوت اظهار خستگی و ناراحتی کنی؛ مجلسی که خداوند در آن پاداش قرار داده و برای کسی که به حق داوری کند ذخیره خوبی در نظر گرفته است. الکافی: ۱ / ۴۱۳ / ۷.

حدیث ۵۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: من ابتلی بالقضاء بین المسلمین فلیعدل بینهم فی لحظه وإشارته ومقعدیه ومجلسیه. هر که به داوری کردن میان مسلمانان مبتلا شود، باید در نگاهها و اشاره کردنها و جای نشستن و نحوه نشستن خود نسبت به آنها به یکسان

رفتار کند . کنز العمال : ۱۵۰۳۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۷۰

حدیث ۵۱۴

امیر المؤمنین علی علیه السلام لِشَرِيحٍ: ثُمَّ وَاسٍ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ بَوَّجِهَكَ وَمَنْطِقَكَ وَمَجْلِسَكَ ، حَتَّى لَا يَطْمَعَ قَرِيبُكَ فِي حَيْفِكَ ، وَلَا يَأْسَ عَدُوُّكَ مِنْ عَدْلِكَ . امام علی علیه السلام - خطاب به شریح - فرمودند: میان مسلمانان در نگاه کردن و سخن گفتن و نشستنت برابری را رعایت کن ، تا نزدیکیات به جانبداری (و ستم) تو امید نبندند و دشمنانت از دادگری تو ، نومید نشوند . وسائل الشیعه :

۱ / ۱۵۵ / ۱۸

حدیث ۵۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ عَفَا عَنْ دَمٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ . هر که از (قصاص) خونی گذشت کند ، او را پاداشی جز بهشت نباشد . کنز العمال : ۳۹۸۵۴

حدیث ۵۱۶

امام علی علیه السلام : الْحَبْسُ بَعْدَ مَعْرِفَةِ الْحَقِّ ظُلْمٌ . زندانی کردن ، پس از پی بردن به حقیقت، ظلم است . مستدرک الوسائل : ۱۷ / ۴۰۳ / ۲۱۶۷۲ منتخب میزان الحکمه : ۱۳۰

حدیث ۵۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : كُلُّ عَمَلٍ مُنْقَطِعٍ عَنْ صَاحِبِهِ إِذَا مَاتَ إِلَّا الْمُرَابِطَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَإِنَّهُ يُنْمَى لَهُ عَمَلُهُ وَيُجْرَى عَلَيْهِ رِزْقُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ . هر عملی پس از مرگ صاحبش از او جدا می شود مگر عمل کسی که در راه خدا مرزبانی کند ؛ عمل چنین کسی رشد می کند و تا روز قیامت روزیش داده می شود . کنز العمال : ۱۰۶۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۱۱۶

حدیث ۵۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : فَمَنْ تَرَكَ الْجِهَادَ أَلْبَسَهُ اللَّهُ ذُلًّا فِي نَفْسِهِ ، وَفَقْرًا فِي مَعِيشَتِهِ ، وَمَحْقًا فِي دِينِهِ . إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعَزُّ أُمَّتِي بِسَيِّئَاتِكَ خَيْلَهَا وَمَرَائِزِ رِمَاحِهَا . هر کس جهاد را واگذارد خداوند جامه خواری بر جان او پوشاند و زندگیش را دستخوش فقر سازد و دینش را از بین ببرد . خداوند تبارک و تعالی عزت و اقتدار امت مرا در سُمهای اسبانشان و نوک نیزه‌هایشان قرار داده است . أمالی الصدوق : ۸ / ۴۶۲

حدیث ۵۱۹

امام علی علیه السلام : جَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَيْدِيكُمْ ، فَإِنْ لَمْ تَقْدِرُوا فَجَاهِدُوا بِأَلْسِنَتِكُمْ ، فَإِنْ لَمْ تَقْدِرُوا فَجَاهِدُوا بِقُلُوبِكُمْ . در راه خدا با دستهای خود بجنگید ، اگر نتوانستید با زبانهای خود بجنگید و اگر باز هم نتوانستید با دل‌های خود بجنگید . بحار الأنوار

: ۲۳ / ۴۹ / ۱۰۰

حدیث ۵۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَلَغَ رِسَالَةَ غَازٍ كَانَ كَمَنْ أُعْتِقَ رَقَبَةً، وَهُوَ شَرِيكُهُ فِي بَابِ «ثَوَابِ» غَزْوَتِهِ. هر کس نامه جنگاوری را برساند همچون کسی است که بنده‌ای را آزاد کند و در دروازه «ثواب» جنگ او شریکش باشد. وسائل الشیعه: ۱۱/۱۴/۲ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۴

حدیث ۵۲۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا بِسِلْكِ أَوْ إِبْرَةٍ عَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ. هر کس جنگاوری را به یک نخ یا سوزن مجهز کند خداوند گناهان گذشته و آینده او را ببخشد. مستدرک الوسائل: ۱۱ / ۲۴ / ۱۲۳۳۳

حدیث ۵۲۲

امام علی علیه السلام: لَيْسَ فِي الْمَعَاصِي أَشَدُّ مِنْ اتِّبَاعِ الشَّهْوَةِ، فَلَا تُطِئُوهَا فَتَشْغَلْكُمْ عَنِ اللَّهِ. در میان گناهان (گناهی) سخت‌تر از پیروی شهوت نیست، پس آن را فرمان نبرید که شمارا از خدا غافل می‌سازد. غرر الحکم: ۷۵۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۱۶

حدیث ۵۲۳

امام علی علیه السلام: مَنْ أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِ الْآخِرَةِ قَلَّتْ مَعْصِيَتُهُ. هر کس که زیاد به یاد آخرت باشد، گناه و نافرمانی او کم شود! غرر الحکم: ۸۷۶۹

حدیث ۵۲۴

امام علی علیه السلام: مَا الْمَجَاهِدُ الشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمَ أَجْرًا مِنْ قَمَدَرٍ فَعَفَّ. کسی که در راه خدا جهاد کند و به شهادت رسد، اجرش بیشتر از آن کسی نیست که بتواند گناه کند ولی عفت ورزد. نهج البلاغه: الحکمه ۴۷۴

حدیث ۵۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً فَأَعْمَلْ حَسَنَةً تَمْحُوهَا. هر گاه کار بدی کردی، کار خوبی انجام بده، تا آن بدی را پاک کند. أمالی الطوسی: ۳۱۲ / ۱۸۶

حدیث ۵۲۶

امام سجاد علیه السلام: إِيَّاكَ وَالْإِيْتِهَاجَ بِالذَّنْبِ، فَإِنَّ الْإِيْتِهَاجَ بِهِ أَعْظَمُ مِنْ رُكُوبِهِ. از شاد شدن به گناه پرهیز، که شاد شدن به گناه از ارتکاب آن بدتر است. بحار الأنوار: ۱۰ / ۱۵۹ / ۷۸

حدیث ۵۲۷

امام علی علیه السلام: مَنْ تَلَدَّذَّ بِمَعَاصِي اللَّهِ أَوْرَثَهُ اللَّهُ ذُلًّا. هر که از معاصی خداوند لذت برد، خداوند او را به خواری افکند. غرر الحکم: ۸۸۲۳ منتخب میزان الحکمه: ۲۲۲

حدیث ۵۲۸

امام باقر علیه‌السلام: مَنْ ارْتَكَبَ الذَّنْبَ فِي الْخَلَاءِ لَمْ يَعْبَأِ اللَّهُ بِهِ . هر که در خلوت گناه کند خداوند با او بی اعتناست. بحار الأنوار: ۳۵ / ۲۴۷ / ۴۶

حدیث ۵۲۹

امام علی علیه‌السلام: أَعْظَمُ الذُّنُوبِ عِنْدَ اللَّهِ ذَنْبُ أَصِيْرٍ عَلَيْهِ عَامِلُهُ . بزرگترین گناه نزد خداوند ، گناهی است که مرتکبش بر آن اصرار ورزد . غرر الحکم : ۳۱۳۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۲۰

حدیث ۵۳۰

امام علی علیه‌السلام: اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ ، فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ . از معاصی خدا در خلوت گاهها (ی خود) بپرهیزید ؛ زیرا آن (خداوندی) که شاهد است همو داور است . بحار الأنوار : ۲۵ / ۷۰ / ۷۸

حدیث ۵۳۱

امام علی علیه‌السلام: إِذَا رَغَبْتَ فِي الْمَكَارِمِ فَاجْتَنِبِ الْمَحَارِمَ . اگر خواهان مکارم و بزرگواریها هستی از حرامها دوری کن . غرر الحکم : ۴۰۶۹ منتخب میزان الحکمه : ۱۴۴

حدیث ۵۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَرَامٌ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَوَلِّهِ بِالشَّهَوَاتِ أَنْ يَسْكُنَهُ الْوَرَعُ . بر هر دلی که شیفته شهوتها باشد ، حرام است که پارسایی در آن منزل کند . تنبیه الخواطر : ۱۲۲ / ۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۵۸۸

حدیث ۵۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَرَامٌ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ عَزَى بِالشَّهَوَاتِ أَنْ يَجُورَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ . بر هر دلی که به شهوتها آرام گرفته باشد ، حرام است که در ملکوت آسمانها گردش کند . کذا فی المصدر ، ولعل الصواب «عَرَى» من غَرَى بالشیء : أولع به . تنبیه الخواطر : ۱۲۲ / ۲

حدیث ۵۳۴

امام صادق علیه‌السلام: احذروا أهواءكم كما تحذرون أعداءكم، فليس شيء أعدي للرجال من أتباع أهوائهم ، وخصائذ ألسنتهم . همان گونه که از دشمنان خود حذر می کنید ، از هوس‌هایتان حذر کنید ؛ زیرا برای مردان دشمنی بدتر از پیروی از هوس‌هایشان و درویده‌های زبان‌هایشان (سخنان بیهوده و یاوه) نیست . الکافی : ۱ / ۳۳۵ / ۲

حدیث ۵۳۵

امام علی علیه‌السلام: أَوْصِيَكُمْ بِمُجَانَبَةِ الْهَوَى ؛ فَإِنَّ الْهَوَى يَدْعُو إِلَى الْعَمَى ، وَهُوَ الضَّلَالُ فِي الْآخِرَةِ وَالدُّنْيَا . شما را به دوری گزیدن از هوس سفارش می کنم ؛ زیرا هوس به کوری فرا می خواند و آن (باعث) گمراهی در آخرت و دنیا است . مستدرک

الوسائل: ۱۲ / ۱۱۳ / ۱۳۶۶۶

حدیث ۵۳۶

الإمامُ زَيْنُ العابدِينَ عليه السلامُ فِي وصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الباقرِ عليه السلام: إِياكَ ومِصْحَبَهُ القاطِعِ لِرحِمِهِ؛ فَإِنِّي وَجَدْتُه مَلْعُونًا فِي كتابِ اللَّهِ عزَّ وجلَّ فِي ثلاثِ مواضِعٍ. امام سجّاد عليه السلام - در سفارش به فرزند بزرگوارش حضرت باقر علیه السلام - فرمودند: زنهار از همنشینی با کسی که از خویشان خود بریده است؛ زیرا من چنین کسی را در سه جای کتاب خداوند عز و جل لعنت شده یافتم. بحار الأنوار: ۲ / ۳۷۷ / ۷

حدیث ۵۳۷

امام علی علیه السلام: مَنْ دَخَلَ مِداخِلَ الشُّوءِ أَتَهُمْ. هر که به جاهای بد رفت و آمد کند مورد بدگمانی و تهمت واقع شود. بحار الأنوار: ۸ / ۹۱ / ۷۵

حدیث ۵۳۸

امام علی علیه السلام: مَنْ وَقَفَ نَفْسُهُ مَوْقِفَ التُّهْمَةِ فَلَا يُلُومَنَّ مَنْ أَسَاءَ بِهِ الظَّنَّ. کسی که خود را در معرض تهمت قرار دهد، نباید کسی را که به او گمان بد برد، سرزنش کند. بحار الأنوار: ۴ / ۹۰ / ۷۵

حدیث ۵۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَوْلَى النَّاسِ بِالتُّهْمَةِ مَنْ جالَسَ أَهْلَ التُّهْمَةِ. سزاوارترین مردم به تهمت کسی است که با متهمان و (افراد مظنون) همنشینی کند. أمالی الصدوق: ۴ / ۲۸ / ۹۶

حدیث ۵۴۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِفْشاءُ سِرِّ أَخِيكَ خِيانَةٌ، فَاجْتَنِبْ ذَلِكَ. فاش کردن راز برادر دینی خیانت است؛ پس، از این کار دوری کن. بحار الأنوار: ۳ / ۸۹ / ۷۷

حدیث ۵۴۱

الإمامُ زَيْنُ العابدِينَ عليه السلامُ كانَ يَقولُ لِوَلَدِهِ: اتَّقُوا الكَذِبَ الصَّغِيرَ مِنْهُ والكَبِيرَ، فِي كُلِّ جِدٍّ وَهَزَلٍ، فَإِنَّ الرُّجُلَ إِذا كَذَبَ فِي الصَّغِيرِ اجْتَرَأَ عَلَى الكَبِيرِ. امام سجّاد علیه السلام به فرزندان خود می‌فرمود: از دروغ کوچک و بزرگش، جدی و شوخیش پرهیزید؛ زیرا انسان هر گاه در چیز کوچک دروغ بگوید، به گفتن دروغ بزرگ نیز جرأت پیدا می‌کند. بحار الأنوار: ۲ / ۲۳۵ / ۷۲

حدیث ۵۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ فَيَكْذِبُ لِيُضْحِكَ بِهِ القَوْمَ، وَيْلٌ لَهُ، وَيْلٌ لَهُ! وای بر کسی که برای خندانیدن مردم دروغ بگوید، وای بر او، وای بر او. كنز العمال: ۸۲۱۵ / ۸۲۱۵ / ۴۸۶

حدیث ۵۴۳

الإمام الكاظم عليه السلام لهشام وهو يعظه: إن العاقل لا يكذب وإن كان فيه هواه. امام كاظم عليه السلام - در اندرز به هشام - فرمودند: خردمند دروغ نمی گوید، اگر چه منافع او در آن باشد. بحار الأنوار: ۷۸ / ۳۰۵ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۴

حدیث ۵۴۴

امام علی علیه السلام: جانبوا الكذب؛ فإنه مُجَانِبٌ للإيمان، الصادقُ على شفا منجاةٌ وكرامةٌ، والكاذبُ على شرفٍ مهواةٌ ومهانةٌ. از دروغ کناره گیرید؛ زیرا دروغ از ایمان بر کنار است. شخص راستگودرلبه نجات و کرامت است و شخص دروغگو، در آستانه پرتگاه و خواری. نهج البلاغه: الخطبة ۸۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۴

حدیث ۵۴۵

امام صادق علیه السلام: ليس فيما أصلح البدن إسراف... إنما الإسراف فيما أتلّف المال وأضرّ بالبدن. در آنچه بدن را سالم نگه می دارد اسراف نیست... بلکه اسراف در چیزهایی است که مال را تلف کند و به بدن زیان رساند. بحار الأنوار: ۷۵ / ۳۰۳ / ۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۰

حدیث ۵۴۶

امام علی علیه السلام: سِتَّةٌ لَا يُمَارُونَ: الفقيه، والرئيس، والدنئى، والبذئى، والمرأة، والصبي. شش کس اند که با آنها مجادله نشاید: فقیه، رئیس، فرومایه، بدزبان، زن و کودک. غرر الحکم: ۵۶۳۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۵۴۷

امام علی علیه السلام: إِيَّاكُمْ وَالْمِرَاءَ وَالْخُصُومِيَّةَ؛ فَإِنَّهُمَا يُمْرِضَانِ الْقُلُوبَ عَلَى الْإِخْوَانِ، وَيَبْتِئُ عَلَيْهِمَا النِّفَاقُ. از مجادله و ستیزه کردن بپرهیزید؛ زیرا این دو کار دلها را نسبت به برادران بیمار می کنند و نفاق می رویانند. الکافی: ۲ / ۳۰۰ /

حدیث ۵۴۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَوْرَعُ النَّاسِ مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا. پارساترین مردمان، کسی است که مجادله را رها کند هر چند حق با او باشد. أمالی الصدوق: ۲۸ / ۴

حدیث ۵۴۹

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَكْرَمَكَ فَأَكْرَمَهُ، وَمَنْ اسْتَحَفَّكَ فَأَكْرَمَ نَفْسَكَ عَنْهُ. هر کس تو را گرامی داشت، تو نیز او را گرامی بدار و هر کس به تو بی احترامی کرد، خودت را در مرتبه او قرار مده. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۷۸ / ۱۱۳

حدیث ۵۵۰

امام علی علیه السلام: مَنْ حَفَرَ بئراً لِأَخِيهِ وَقَعَ فِيهَا، وَمَنْ هَتَكَ حِجَابَ غَيْرِهِ انْكَشَفَتْ عَوْرَاتُ بَيْتِهِ. هر که برای برادرش چاهی کند،

خود در آن افتد و هر که پرده (حرمت) دیگری را بدرد، عیبهای درون خانه او بر ملا شود. تحف العقول: ۸۸

حدیث ۵۵۱

امام صادق علیه‌السلام: *إِنَّ فِي التَّوَرَةِ مَكْتُوباً: يَا بَنَ آدَمَ... إِذَا ظَلِمْتَ بِمَظْلَمَةٍ فَارْضَ بِانْتِصَارِي لَكَ؛ فَإِنَّ انْتِصَارِي لَكَ خَيْرٌ مِنْ انْتِصَارِكَ لِنَفْسِكَ.* در تورات نگاشته شده است: ای آدمی زاده، هر گاه به تو ستمی شد، به انتقامی که من برایت بگیرم رضایت ده؛ زیرا من بهتر از تو برایت انتقام می‌گیرم. الکافی: ۲ / ۳۰۴ / ۱۰

حدیث ۵۵۲

امام صادق علیه‌السلام: *مَنْ كَافَأَ السَّفِيهَةَ بِالسَّفِيهِ فَقَدْ رَضِيَ بِمَا أَتَى إِلَيْهِ حَيْثُ احْتَدَى مِثَالَهُ.* هر کس (رفتار) شخص نابخرد (نسبت به خود) را با نابخردی تلافی کند، به رفتاری که (از جانب نابخرد) با او شده رضایت داده است؛ زیرا از نمونه او پیروی کرده است. الکافی: ۲ / ۳۲۲ / ۲

حدیث ۵۵۳

امام کاظم علیه‌السلام: *إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُحَرِّمِ الخَمْرَ لِاسْمِهَا، وَلَكِنَّهُ حَرَّمَهَا لِعَاقِبَتِهَا؛ فَمَا كَانَ عَاقِبَتُهُ عَاقِبَةُ الخَمْرِ فَهُوَ حَمْرٌ.* خداوند عز و جل شراب را به خاطر نامش حرام نکرده، بلکه به سبب پیامدهای آن حرام کرده است. پس، هر چیزی که پیامدهای شراب را داشته باشد، آن نیز (در حکم) شراب است. الکافی: ۶ / ۴۱۲ / ۲

حدیث ۵۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: *شَارِبُ الخَمْرِ لَا تُصَيِّدُوهُ إِذَا حَدَّثَ، وَلَا تُزَوِّجُوهُ إِذَا خَطَبَ، وَلَا تَعُودُوهُ إِذَا مَرِضَ، وَلَا تُحْضِرُوهُ إِذَا مَاتَ، وَلَا تَأْتِمِنُوهُ عَلَى أَمَانَةٍ.* شرابخوار، اگر سخنی گفت تأیید نکنید، اگر خواستگاری کرد به او زن ندهید، اگر بیمار شد به عیادتش نروید، اگر مُرد بر جنازه‌اش حاضر نشوید و به او امانت مسپارید. بحار الأنوار: ۷۹ / ۱۲۷ / ۷

حدیث ۵۵۵

امام صادق علیه‌السلام: *لَا تُبْدِي السَّمَاتَةَ لِأَخِيكَ فَيَرْحَمَهُ اللَّهُ وَيُصَيِّرَهَا بِكَ.* وقال: *مَنْ شَمَتَ بِمُصِيبَةٍ نَزَلَتْ بِأَخِيهِ لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يُفْتَنَ.* از گرفتاری برادرت اظهار شادی مکن که خداوند به او رحم می‌کند و آن گرفتاری را به تو می‌رساند. همچنین فرمود: هر کس از گرفتاری و مصیبتی که به برادرش رسیده است شاد شود، از دنیا نرود تا خود گرفتار آن شود. الکافی: ۲ / ۳۵۹ / ۱

حدیث ۵۵۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: *إِنْ عَيَّرَكَ أَخُوكَ المُسْلِمُ بِمَا يَعْلَمُ فِيكَ فَلَا تُعَيِّرُهُ بِمَا تَعْلَمُ فِيهِ؛ يَكُونُ لَكَ أَجْرًا وَعَلَيْهِ إِثْمًا.* اگر برادر مسلمانان عیبی از تو بداند و به آن تو را سرزنش کند، تو به واسطه عیب و گناهی که از او می‌دانی سرزنشش مکن تا برای تو پاداش باشد و بر او گناه. تنبيه الخواطر: ۲ / ۱۵۵ / منتخب میزان الحکمه: ۴۲۰

حدیث ۵۵۷

امام باقر علیه السلام: ما من إنسانٍ يَطْعَنُ في عَيْنِ مُؤْمِنٍ إِلَّا ماتَ بِشَرِّ مِيتَةٍ، وكانَ قَمِناً لا يَرِجَعُ إلى خَيْرٍ. هیچ انسانی نیست که پیش روی مؤمنی از او بد گوید و طعنه زند، مگر این که به بدترین شکل بمیرد و سزاوار است که روی خیر و سعادت را نبیند. الکافی: ۲ / ۳۶۱ / ۹

حدیث ۵۵۸

امام صادق علیه السلام: مَنْ أُنْبِ مؤمِنًا أُنْبَهُ اللهُ في الدُّنْيَا والآخِرَةِ. هر کس مؤمنی را سرزنش کند، خداوند او را در دنیا و آخرت سرزنش کند. الکافی: ۲ / ۳۵۶ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۲۰

حدیث ۵۵۹

رسولُ الله صلی الله علیه و آله و سلم لِرَجُلٍ قالَ: أَحِبُّ أنْ أُحْشَرَ يَوْمَ الْقِيامَةِ في النَّورِ: لا تَظْلِمُ أَحداً تُحْشَرُ يَوْمَ الْقِيامَةِ في النَّورِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - به مردی که عرض کرد: من دوست دارم در روز قیامت با نور و روشنایی به محشر آیم - فرمودند: به هیچ کس ظلم نکن تا روز قیامت در نور و روشنایی محشر شوی. کنز العمال: ۴۴۱۵۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۲

حدیث ۵۶۰

امام علی علیه السلام: أَنْفَذَ السُّهَامِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ. کاری ترین تیرها، دعای ستم‌دیده است. غرر الحکم: ۲۹۷۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۵۲

حدیث ۵۶۱

الإمامُ الباقرُ علیه السلام: لَمَّا حَضَرَ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ الْوَفَاءُ صَمَّنِي إِلَى صَدْرِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا بَنِيَّ، أَوْصِيكَ بِمَا أَوْصَانِي بِهِ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ حَضَرْتَهُ الْوَفَاءُ وَبِمَا ذَكَرَ أَنَّ أَبَاهُ أَوْصَاهُ بِهِ، قَالَ: يَا بَنِيَّ، إِيَّاكَ وَظَلَمَ مَنْ لا يَجِدُ عَلَيْكَ ناصِرًا إِلَّا اللهُ. امام باقر علیه السلام: هنگامی که وفات علی بن الحسین علیه السلام فرا رسید، مرا به سینه خود چسبانیدند و سپس فرمودند: فرزندم! تو را به همان چیزی سفارش می‌کنم که پدرم هنگام وفاتش به من سفارش کرد و فرمود که پدر او نیز همان را به ایشان سفارش کرده است. فرمود: فرزندم! زنه از ستم کردن به کسی که در برابر تو یآوری جز خدا، نمی‌یابد. الکافی: ۲ / ۳۳۱ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۵۰

حدیث ۵۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكُمْ وَالظُّلْمَ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِبُ قُلُوبَكُمْ. از ستم کردن بپرهیزید، که دل‌های شما را ویران می‌کند. کنز العمال: ۷۶۳۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۸

حدیث ۵۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْأَنَاةُ مِنَ اللَّهِ، وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ. آرامی از (صفات) خداست و شتابزدگی از (صفات) شیطان. المحاسن: ۱ / ۳۴۰ / ۶۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۵۸

حدیث ۵۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّمَا أَهْلَمَكَ النَّاسَ الْعَجَلَةَ ، وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ تَبَتُّوا لَمْ يَهْلِكْ أَحَدٌ .** در حقیقت ، مردم را شتابزدگی به هلاکت افکنده‌است . اگر مردم آرام و از شتابزدگی به دور بودند ، هیچ کس هلاک نمی‌شد . المحاسن : ۱ / ۳۴۰ / ۶۹۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۵۸

حدیث ۵۶۵

امام صادق علیه‌السلام: **مَعَ التَّيِّبِ تَكُونُ السَّلَامَةُ ، وَمَعَ الْعَجَلَةِ تَكُونُ النَّدَامَةُ .** با آرامش و درنگ ، سلامت (از خطا و لغزش) است و با شتابزدگی پشیمانی . الخصال : ۱۰۰ / ۵۲ منتخب میزان الحکمه : ۳۵۸

حدیث ۵۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِيَّاكُمْ وَالرِّشْوَةَ فَإِنَّهَا مَحْضُ الْكُفْرِ ، وَلَا يَشُمُّ صَاحِبُ الرِّشْوَةِ رِيحَ الْجَنَّةِ .** از رشوه گرفتن دوری کنید که بی‌گمان کفر محض است و رشوه‌گیر بوی بهشت را استشمام نمی‌کند . بحار الأنوار : ۱۲ / ۱۰۴ / ۲۷۴ / ۱۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۳۶ :

حدیث ۵۶۷

امام صادق علیه‌السلام: **الْإِصْطِبَاحُ بِالْخَلِّ يَقَطِّعُ شَهْوَةَ الزَّوْنِيِّ .** خورش ساختن سرکه ، شهوت زنا را ریشه‌کن می‌کند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۳۰ ، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۳۰۴

حدیث ۵۶۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى امْرَأَةٍ ذَاتِ بَعْلِ مَلَأَتْ عَيْنَهَا مِنْ غَيْرِ زَوْجِهَا أَوْ غَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا ، فَإِنَّهَا إِنْ فَعَلَتْ ذَلِكَ أَحْبَطَ اللَّهُ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلَتْهُ ، فَإِنْ أَوْطَأَتْ فِرَاشَهُ غَيْرَهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ بَعْدَ أَنْ يُعَذِّبَهَا فِي قَبْرِهَا .** زن شوهر داری که چشمش را از مردی جز شوهر خود ، یا نامحرمی پُر کند ، خشم خداوند عز و جل بر او فزونی گیرد ؛ که اگر چنین کند ، خداوند همه اعمال او را باطل گرداند و چنانچه به شوهر خود خیانت ورزد ، بر خداست که او را بعد از عذاب در قبر ، به آتش دوزخ بسوزاند . بحار الأنوار : ۷۶ / ۳۶۶ / ۳۰ / ۲۴۸ / ۷۶ / ۳۰ / ۳۶۶ / ۳۰ / ۲۴۸

حدیث ۵۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ قَدَرَ عَلَى امْرَأَةٍ أَوْ جَارِيَةٍ حَرَامًا فَتَرَكَهَا مَخَافَةَ اللَّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ النَّارَ ، وَآمَنَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ ، وَأَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ .** هر کس این امکان برایش پیش آید که با زن یا کنیزی به حرام نزدیکی کند اما از ترس خدا دست به این کار نزنند ، خداوند عز و جل آتش را بر او حرام گرداند و او را از آن هراس بزرگ ایمن دارد و به بهشتش برد . ثواب الأعمال : ۱ / ۳۳۴ / ۱ / ۱۴۴

حدیث ۵۷۰

وقد نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ يَغْتَابُ رَجُلًا عِنْدَ ابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا بَنِيَّ، نَزَّهَ سَمْعَكَ عَنْ مِثْلِ هَذَا؛ فَإِنَّهُ نَظَرَ إِلَى أَحَبِّ مَا فِي وَعَائِهِ فَأَفْرَعَهُ فِي وَعَائِكَ! امام علی علیه السلام - وقتی دید شخصی در حضور فرزندش حسن علیه السلام از کسی غیبت می‌کند - فرمودند: فرزندم! گوش خود را از چنین کسی به دور دار؛ زیرا او به پلیدترین و نجس‌ترین چیزهایی که در ظرف (وجود) خود دارد نگریسته و آنها را در ظرف تو خالی کرده است. الاختصاص: ۲۲۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۸

حدیث ۵۷۱

امام صادق علیه السلام: لا تَغْتَبْ فُتَعْتَبُ، ولا تَحْفِرْ لِأَخِيكَ حُفْرَةً فَتَقَعَ فِيهَا؛ فَإِنَّكَ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ. غیبت نکن، که از تو غیبت می‌شود. و برای برادرت چاه مکن که خود در آن می‌افتی؛ زیرا با هر دست بدهی، با همان دست پس می‌گیری. بحار الأنوار: ۱۶/ ۲۴۹/ ۷۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۶

حدیث ۵۷۲

الإمام الحسين عليه السلام لرجل اغتاب عنده رجلاً: يا هذا، كف عن الغيبة؛ فإنها إدام كلاب النار. امام حسين علیه السلام - به مردی که در حضور ایشان از مردی غیبت کرد-: ای مرد! دست از غیبت بردار؛ زیرا غیبت نواله سگهای دوزخ است. تحف العقول: ۲۴۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۶

حدیث ۵۷۳

امام علی علیه السلام: ما أفحش كريم قط. انسان بزرگوار، هرگز دشنام ندهد. غرر الحکم: ۹۴۷۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۴۲

حدیث ۵۷۴

امام باقر علیه السلام: قولوا للناس أحسن ما تحبون أن يُقالَ لكم؛ فإنَّ الله يُغضُّ اللَّعِيانَ السَّيِّبَ الطَّعِيانَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ، الفاحش المْتَفَحشَ، السائل المَلِحفَ. بهترین چیزی را که دوست دارید به شما گفته شود، به مردم بگویید؛ زیرا خداوند از شخص لعنتگر دشنام ده بدگوی از مؤمنان و ناسزاگویی بد دهن و گدای سنج نفرت دارد. بحار الأنوار: ۷۸ / ۱۸۱ / ۶۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۴۲

حدیث ۵۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إذا شتم أحدكم أخاه فلا يشتم عَشيرته، ولا أباه، ولا أمه، ولكن ليقل إن كان يعلم ذلك: إنك لبيخيل، وإنك لجان، وإنك لكذوب، إن كان يعلم ذلك منه. هرگاه یکی از شما برادرش را دشنام می‌دهد، نباید به ایل و تبار او و پدر و مادرش دشنام دهد، بلکه بگوید: تو بخیلی، تو ترسویی، تو دروغگویی! به شرط آن که بداند او واقعا چنین است. کنز العمال: ۸۱۳۴ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۴

حدیث ۵۷۶

امیر المؤمنین علی علیه السلام لقنبر وقد رام أن يشتم شاتمته: مهلاً يا قنبر! دع شاتمك مهانا ترض الرحمن وتسخط الشيطان وتعاقب عِدوَّك، فوالذي فلق الحَبَّةَ وبرأ النَّسِيمَةَ ما أرضى المؤمن ربَّه بمثل الحلم، ولا أسخط الشيطان بمثل الصمت، ولا عوقب الأحمق

بِمَثَلِ السُّكُوتِ عَنْهُ . امام علی علیه‌السلام - خطاب به قنبر - که می‌خواست به کسی که بدو ناسزا گفته بود ، ناسزا گوید - فرمودند: آرام باش قنبر ! دشنامگوی خود را خوار و سرشکسته بگذار تا خدای رحمان را خشنود و شیطان را ناخشنود کرده و دشمنت را کیفر داده باشی . قسم به خدایی که دانه را شکافت و خلائق را بیافرید ، مؤمن پروردگار خود را با چیزی همانند بردباری و گذشت خشنود نکرد و شیطان را با حربه‌ای چون خاموشی به خشم نیاورد و احمق را چیزی مانند سکوت در مقابل او کیفر نداد . أمالی المفید : ۱۱۸ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۵۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لا تَسُبُّوا الرِّیَاحَ فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ ، ولا تَسُبُّوا الجِبَالَ ولا السَّاعَاتِ ولا الأیامَ ولا اللیالی فَتَأْتُمُوا وَتَرْجِعَ عَلَیْكُمْ . به بادها ناسزا مگوئید که آنها (از جانب خداوند) مأمورند و کوهها و لحظه‌ها و روزها و شبها را ناسزا نگوئید که گنهکار می‌شوید و به خودتان بر می‌گردد . علل الشرائع : ۵۷۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۵۷۸

امام علی علیه‌السلام : مَنْ سَبَّ نَارَ الْفِتْنَةِ كَانَ وَقُودًا لَهَا . هر کس آتش فتنه را برافروزد ، خود هیزم آن شود . غرر الحکم : ۹۱۶۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۴۰

حدیث ۵۷۹

امام علی علیه‌السلام : اَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا مِنَ الْفِتَنِ ، ونورا مِنَ الظُّلَمِ . بدانید که هر کس تقوای الهی در پیش گیرد ، خداوند برای او راه خروجی از فتنه‌ها و نوری در تاریکیها قرار دهد . نهج البلاغه : الخطبة ۱۸۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۴۰

حدیث ۵۸۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لَأَنَا لِفِتْنَتِهِ السَّرَّاءِ أَخَوْفُ عَلَیْكُمْ مِنَ الْفِتْنَةِ الضَّرَّاءِ ، إِنَّكُمْ ابْتُلِیْتُمْ بِفِتْنَةِ الضَّرَّاءِ فَصَبِرْتُمْ ، وَإِنَّ الدُّنْيَا حُلُوءَةٌ حَضِرَةٌ . راستی که من از فتنه خوشی برای شما بیمناکترم ، تا فتنه سختی . شما به فتنه سختی درافتادید و صبر کردید ، اما دنیا شیرین و خوش منظر است . الترغیب والترهیب : ۴/۱۸۴/۷۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۴۰

حدیث ۵۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : ثَلَاثٌ فَاتِنَاتٌ : الشَّعْرُ الْحَسَنُ ، وَالوَجْهُ الْحَسَنُ ، وَالصَّوْتُ الْحَسَنُ . سه چیز فتنه‌انگیز است : موی زیبا ، روی زیبا و صدای زیبا . کنز العمال : ۴۴۱۲۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۴۰

حدیث ۵۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لا طِیْرَةَ وَلَا شُؤْمَ . نه فال بد راست است و نه شومی . نور الثقلین : ۴ / ۳۸۲ / ۳۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۴۸

حدیث ۵۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَفَّارَةُ الطَّيْرِ التَّوَكُّلُ . كَفَّارَةُ فَالٍ بَد ، تَوَكَّلْ اسْت . الكافی : ۸ / ۱۹۸ / ۲۳۶

حدیث ۵۸۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطَيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهَّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ . از ما نیست کسی که فال بد زند ، یا برایش فال بد زده شود (به فال بد دیگران نسبت به خود اعتقاد داشته باشد) ، پیشگویی کند یا برایش پیشگویی شود ، جادو کند یا برایش جادو شود (به پیشگو و جادوگر مراجعه کند) . الترغیب والترهیب : ۴ / ۳۳ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۴۸

حدیث ۵۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ رَدَّتْهُ الطَّيْرَةُ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ . هر که فال بد زند ، او را از کارش باز دارد ، شرک ورزیده است . کنز العمال : ۲۸۵۶۶

حدیث ۵۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ خَرَجَ يُرِيدُ سَفَرًا فَرَجَعَ مِنْ طَيْرٍ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أَنْزَلَ عَلَى مُحَمَّدٍ . هر که برای سفر ، خانه‌اش را ترک کند و بر اثر فال بدی برگردد ، به آنچه بر محمد نازل شده کفر ورزیده است . کنز العمال : ۲۸۵۷۰ منتخب میزان الحکمه : ۳۴۸

حدیث ۵۸۷

امام صادق علیه السلام: أَبْعَدُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنَ اللَّهِ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ يُوَاحِي الرَّجُلَ وَهُوَ يَحْفَظُ (عَلَيْهِ) زَلَّاتِهِ لِئَعْيَرَهُ بِهَا يَوْمَ مَا . دورترین بنده از خدا ، آن کسی است که با شخصی طرح دوستی افکند و لغزشهای او را نگه دارد ، تا روزی به واسطه آنها او را سرزنش کند . الكافی : ۲ / ۳۵۵ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۰

حدیث ۵۸۸

الامام على عليه السلام من كتابه للأشتر لما ولّاه مصر: وَلَيْكُنْ أَبْعَدَ رَعِيَّتِكَ مِنْكَ ، وَأَشْنَأَهُمْ عِنْدَكَ ، أَطْلَبُهُمْ لِمَعَايِبِ النَّاسِ ؛ فَإِنَّ فِي النَّاسِ عُيُوبًا ، الْوَالِي أَحَقُّ مَنْ سَتَرَهَا ، فَلَا تَكْشِفَنَّ عَمَّا غَابَ عَنْكَ مِنْهَا . امام علی علیه السلام - در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر- فرمودند: باید دورترین افراد ملت از تو و دشمن‌ترین آنها نزد تو ، عیبجوترین آنها از مردم باشد ؛ زیرا مردم (خواه ناخواه) عیبهای دارند و زمامدار سزاوارترین کس به پوشاندن آنهاست . بنابراین ، درباره آن دسته از عیبهای مردم که بر تو پوشیده است ، بی‌جویی و کنجکاوی مکن . نهج البلاغه : الكتاب ۵۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۰

حدیث ۵۸۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِ الْمُؤْمِنِينَ ؛ فَإِنَّهُ مَنْ تَتَّبَعَ عَوْرَاتِ الْمُؤْمِنِينَ تَتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ ، وَمَنْ تَتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ فَضَحَّهُ وَلَوْ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ . عیبهای مؤمنان را جستجو نکنید؛ زیرا هر که دنبال عیبهای مؤمنان بگردد ، خداوند عیبهای او را دنبال کند و هر که خداوند تعالی عیوبش را جستجو کند ، او را رسوا سازد گرچه درون خانه‌اش باشد . ثواب الأعمال : ۲ / ۲۸۸ / ۱

حدیث ۵۹۰

امام علی علیه السلام: مَنْ عَابَ عَيْبَ ، وَمَنْ شَتَّمَ أَجِيبَ . هر که عیبجویی کند ، عیبجویی شود و هر که دشنام دهد ، پاسخ شنود . کنز الفوائد للکراچکی : ۱ / ۲۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۰

حدیث ۵۹۱

امام صادق علیه السلام: أَنْفَعُ الْأَشْيَاءِ لِلْمَرْءِ لِلْمَرْءِ سَبَقَهُ النَّاسَ إِلَى عَيْبِ نَفْسِهِ . سودمندترین چیزها برای آدمی، این است که در رسیدگی به عیبهای خود بر مردم پیشی گیرد (یا پیش از پرداختن به عیوب مردم به عیبهای خود پردازد). الکافی : ۸ / ۲۴۳ / ۳۳۷

حدیث ۵۹۲

امام علی علیه السلام: مَنْ نَظَرَ فِي عُيُوبِ النَّاسِ فَأَنْكَرَهَا ثُمَّ رَضِيَهَا لِنَفْسِهِ ، فَذَلِكَ الْأَحْمَقُ بِعَيْنِهِ . هر کس عیبهای مردم را ببیند و آنها را زشت شمارد و همان عیبها را در خودش بیسندد ، احمق واقعی است! نهج البلاغه : الحکمه ۳۴۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۱۸

حدیث ۵۹۳

امام علی علیه السلام: أَعْقَلَ النَّاسِ مَنْ كَانَ بِعَيْنِهِ بَصِيرًا ، وَعَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ ضَرِيرًا . خردمندترین مردم ، کسی است که بینای عیب خود باشد و کور عیب دیگران . غرر الحکم : ۳۲۳۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۱۸

حدیث ۵۹۴

امام علی علیه السلام: الْحَجَرُ الْعَصِيْبُ فِي الدَّارِ رَهْنٌ عَلَى خَرَابِهَا . وجود سنگ غصبی در خانه ، ضامن ویرانی آن خانه است . نهج البلاغه : الحکمه ۲۴۰ .

حدیث ۵۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ غَضِبَ رَجُلًا أَرْضًا ظَلَمًا لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ . هر کس زمین کسی را به ناحق غضب کند ، خداوند متعال را دیدار کند در حالی که بر او خشمگین است . کنز العمال : ۳۰۳۶۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۶

حدیث ۵۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يُصَافِيَهُ . چون کسی را دیدید که خداوند ، او را به ناداری و بیماری در میان گرفته ، [بدانید که] خداوند متعال ، اراده کرده است که او را پاک کند . الفردوس ، جلد ۱ ، صفحه ۲۶۱ ، حدیث ۱۰۱۵ ، کنز العمال ، جلد ۶ ، صفحه ۴۷۲ ، حدیث ۱۶۶۰۲

حدیث ۵۹۷

امام صادق علیه السلام: أَطْعَمُوا ثَلَاثَةَ ثَمَّ أَنْتُمْ بِالْخِيَارِ عَلَيْهِ ، إِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَزِدَادُوا فَازِدَادُوا وَإِلَّا فَقَدْ أَدَيْتُمْ حَقَّ يَوْمِكُمْ تَأْسَهُ سَائِلًا رَاغِدًا بَدِهِيْدٌ ؛ پس از آن مختارید، اگر خواستید ، بیشتر بدهید و گرنه وظیفه آن روز خود را انجام داده‌اید . عدّه الداعی : ۹۱ منتخب

میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۵۹۸

امام صادق علیه السلام : إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْأَلُنِي الْحَاجِيَةَ فُأَبَدِرُ بِقَضَائِهَا مَخَافَةَ أَنْ يَسْتَعْنِي عَنْهَا فَلَا يَجِدُ لَهَا مَوْعَا إِذَا جَاءَتْهُ . هر گاه مردی دست نیاز سوی من دراز کند در رفع نیاز او می‌شتابم ؛ زیرا می‌ترسم کار از کار بگذرد و اقدام من در کمک به او دیگر به کارش نیاید . عیون أخبار الرضا علیه السلام : ۲ / ۱۷۹ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۵۹۹

امام صادق علیه السلام : إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْأَلُنِي الْحَاجِيَةَ فُأَبَدِرُ بِقَضَائِهَا مَخَافَةَ أَنْ يَسْتَعْنِي عَنْهَا فَلَا يَجِدُ لَهَا مَوْعَا إِذَا جَاءَتْهُ . هر گاه مردی دست نیاز سوی من دراز کند در رفع نیاز او می‌شتابم ؛ زیرا می‌ترسم کار از کار بگذرد و اقدام من در کمک به او دیگر به کارش نیاید . عیون أخبار الرضا علیه السلام : ۲ / ۱۷۹ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۶۰۰

لَا تَسْتَحِ مِنْ إِعْطَاءِ الْقَلِيلِ ؛ فَإِنَّ الْحِرْمَانَ أَقْلُ مِنْهُ . از عطای اندک شرم مکن ؛ زیرا محروم کردن اندکتر (و بدتر) از آن است . نهج البلاغه : الحکمه ۶۷ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۶۰۱

امام علی علیه السلام : لا تَرُدَّ سَائِلًا - وَلَوْ مِنْ شَطْرِ حَبِي عَنَيْبٍ أَوْ شَقِّ تَمْرَةٍ . سائل را دست خالی بر مگردان ، بلکه حتی اگر شده نیمدانه‌ای از انگور یا خرما به او بده . تحف العقول : ۱۷۲

حدیث ۶۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَنْظَرُوا إِلَى السَّائِلِ فَإِنْ رَقَّتْ لَهُ قُلُوبُكُمْ فَأَعْطُوهُ ، فَإِنَّهُ صَادِقٌ . به سائل بنگرید ، اگر دلتان به حال او رقت آورد عطایش دهید ، که او راست می‌گوید . نوادر الراوندی : ۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۶۰۳

امام باقر علیه السلام : مَنْ سَأَلَ بظَهْرٍ غَنَى لَقِيَ اللَّهَ مَحْمُوشًا وَجْهَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . هر که با وجود بی‌نیازی ، سؤال (و گدایی) کند در روز قیامت با چهره‌ای خراشیده خدا را دیدار نماید . بحار الأنوار : ۹۶ / ۱۵۵ / ۲۶ منتخب میزان الحکمه : ۲۶۴

حدیث ۶۰۴

امام صادق علیه السلام : شِيعَتُنَا مَنْ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ وَلَوْ مَاتَ جُوعًا . شیعه ما دست نیاز به سوی مردم دراز نمی‌کند، گرچه از گرسنگی بمیرد . وسائل الشیعه : ۱۵ / ۳۰۹ / ۶

حدیث ۶۰۵

امام حسن علیه‌السلام: إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَحِلُّ إِلَّا فِي إِحْدَى ثَلَاثٍ: دَمٍ مُفْجِعٍ، أَوْ دَيْنٍ مُقْرِحٍ، أَوْ فَقْرٍ مُدْفِعٍ. درخواست کردن روا نیست مگر در یکی از این سه جا: خون بهای سنگین، یا بدهکاری توانفرسا و یا فقر کشنده. بحار الأنوار: ۹۶ / ۱۵۲ / ۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۲

حدیث ۶۰۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنِّي آتِيكَ وَالسُّؤَالَ فَإِنَّهُ ذُلٌّ حَاضِرٌ، وَفَقْرٌ تَتَعَجَّلُهُ، وَفِيهِ حِسَابٌ طَوِيلٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ای ابوذر! زنه از درخواست و گدایی، که در دنیا مایه خواری و فقر است و در روز قیامت حسابش طولانی است. الفقیه: ۴ / ۳۷۵ / ۵۷۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۲

حدیث ۶۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ عَبْدٍ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابًا مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْفَقْرِ. هیچ بنده‌ای دری از نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند هفتاد درِ فقر را به روی او گشود. جامع الأخبار: ۳۷۹ / ۱۰۶۱ / ۲۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۲

حدیث ۶۰۸

امام سجّاد علیه‌السلام: طَلَبُ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ مِثْلُ لِحْيَةٍ، وَمَذْهَبَةُ لِلْحِيَاءِ، وَاسْتِخْفَافُ بِالْوَقَارِ، وَهُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ، وَقَلَّةُ طَلَبِ الْحَوَائِجِ مِنَ النَّاسِ هُوَ الْغِنَى الْحَاضِرُ. نیاز خواهی از مردم مایه خواری در زندگی و رفتن شرم و حیاست و از وقار و شکوه آدمی می‌کاهد و آن فقری حاضر است و دست نیاز به سوی مردم کمتر دراز کردن بی‌نیازی نقد است. تحف العقول: ۲۷۹

حدیث ۶۰۹

امام صادق علیه‌السلام: الطَّيْرَةُ عَلَى مَا تَجْعَلُهَا إِنْ هَوَّنَتْهَا تَهَوَّنَتْ، وَإِنْ شَدَّدَتْهَا تَشَدَّدَتْ، وَإِنْ لَمْ تَجْعَلْهَا شَيْئًا لَمْ تَكُنْ شَيْئًا. تأثیر فال بد به خودت بستگی دارد: اگر آن را آسان بگیری، آسان می‌شود و اگر سخت بگیری، سخت می‌شود، و اگر آن را به چیزی نگیری، چیزی نخواهد بود. الکافی: ۸ / ۱۹۷ / ۲۳۵ / ۳۴۸ / ۲۳۵ / ۱۹۷ / ۸ / ۲۳۵ / ۳۴۸ / ۲۳۵ / ۱۹۷ / ۸ / ۲۳۵ / ۳۴۸

حدیث ۶۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ مَدَحَ سُلْطَانًا جَانِرًا وَتَخَفَّ وَتَضَعَّعَ لَهُ طَمَعًا فِيهِ كَانَ قَرِينَهُ إِلَى النَّارِ. هر کس حکمران ستمگری را مدح گوید و از سرِ چشمداشت به او، خود را در برابرش خفیف و خوار گرداند، همسفر او به سوی آتش باشد. أمالی الصدوق: ۱ / ۳۴۷

حدیث ۶۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا مُدِحَ الْفَاجِرُ اهْتَرَّتِ الْعَرْشُ وَغَضِبَ الرَّبُّ. هر گاه بدکار ستوده شود، عرش بلرزد و پروردگار به خشم آید. تحف العقول: ۴۶ / ۵۰۸ / ۴۶ / ۵۰۸ / ۴۶ / ۵۰۸ / ۴۶ / ۵۰۸

حدیث ۶۱۲

امام حسن عسکری علیه السلام: مَنْ مَدَحَ غَيْرَ الْمُسْتَحِقِّ فَقَدْ قَامَ مَقَامَ الْمُتَّهَمِ . هر کس فردی را که استحقاق ستایش ندارد بستاید ، خود را در مقام اتهام و بدگمانی قرار داده است . أعلام الدین : ۳۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۵۰۸

حدیث ۶۱۳

الامام علی علیه السلام من کتابه للأشتر: الصق بأهل الورع والصدق، ثم رضعهم على ألا يطروك، ولا يُججوك بباطلٍ لم تفعله؛ فإن كثرة الإطراء تُحدث الزهو، وتُدنى من العزة (العزة). امام علی علیه السلام - در بخشی از نامه خود به مالک اشتر - فرمودند: به اهل پارسایی و راستی ببینند و آنها را چنان تربیت کن که در ستایش تو اغراق نکنند و با ستودن کار بیهوده‌ای که نکرده‌ای دلشادت نسازند؛ زیرا که ستایش زیاد، خودپسندی آرد و به سرکشی و تکبر کشاند. نهج البلاغه: الكتاب: ۵۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۸

حدیث ۶۱۴

امام علی علیه السلام: إِحْدَرُ مَنْ يُطْرِبُكَ بِمَا لَيْسَ فَيْكَ فَيُوشِكُ أَنْ تَنْهَتَكَ بِمَا لَيْسَ فَيْكَ . از کسی که تو را بی جهت مدح و ستایش می کند، پرهیز کن؛ زیرا زود باشد که بی جهت نیز (توسط او) بی حرمت و بی آبرو شوی. تنبيه الخواطر: ۱۷ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۸

حدیث ۶۱۵

امام علی علیه السلام: إِذَا مَدَحْتَ فَاحْتَصِرْ، إِذَا دَمَمْتَ فَاقْتَصِرْ . هرگاه ستودی، مختصر کن . هرگاه نکوهیدی کوتاه کن . غرر الحکم : ۳۹۸۳-۳۹۸۴ منتخب میزان الحکمه : ۵۰۶

حدیث ۶۱۶

امام علی علیه السلام: أَيُّهَا النَّاسُ، اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ بِعَاقِلٍ مَنْ انزَعَجَ مِنْ قَوْلِ الزُّورِ فِيهِ، وَلَا بِحَكِيمٍ مَنْ رَضِيَ بِتَنَاءِ الْجَاهِلِ عَلَيْهِ . ای مردم، بدانید که هر کس از سخن دروغ و ناحق درباره خود رنجیده شود، خردمند نیست و هر کس از مدح و ثنای نادان درباره خود خوشحال شود، فرزانه نیست . تحف العقول: ۲۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۶۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكُمْ وَالْمَدْحَ؛ فَإِنَّهُ الذَّبْحُ . از مدح و ستایش پرهیزید، که آن سر بریدن است . کنز العمال: ۸۳۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۶۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكَ وَاللَّجَاجَةَ؛ فَإِنَّ أَوْلَهَا جَهْلٌ وَأَخْرَهَا نَدَامَةٌ . پرهیز از لجاجت؛ زیرا که آغاز آن نادانی و فرجامش پشیمانی است . تحف العقول: ۱۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۰

علیه‌السلام - به یکی از فرزندان خود - فرمودند: از تنبلی و بی‌حوصلگی، بپرهیز؛ زیرا که این دو خصلت، تو را از بهره دنیا و آخرت باز می‌دارند. الکافی: ۵ / ۸۵ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۹۲

حدیث ۶۲۶

امام علی علیه‌السلام: المؤمنُ یرعِبُ فیما یبقی، ویزهیدُ فیما یفنی ... بعیدُ کسبُهُ، دائِمُ نشاطُهُ. مؤمن به آنچه ماندنی است راغب است و از آنچه رفتنی است رویگردان ... از تنبلی به دور است و پیوسته سرزنده و کوشاست. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۶ / ۹۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۹۲

حدیث ۶۲۷

امام رضا علیه‌السلام: مَنْ تَجَاوَزَ بِأَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامِ الْعُبُودِيَّةَ فَهُوَ مِنَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَمِنَ الضَّالِّينَ. کسی که امیر المؤمنین را از مرز عبودیت خدا فراتر برد، از شمار کسانی است که مورد خشم خدایند و از گمراهان است. بحار الأنوار: ۲۵ / ۲۷۴ / ۲۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۲

حدیث ۶۲۸

امام صادق علیه‌السلام: به هوش باشید که غلات، جوانان شما را فاسد نکنند زیرا غلات بدترین خلق خدا هستند. عظمت خدا را پایین می‌آورند و برای بندگان خدا ادعای ربوبیت می‌کنند. به خدا قسم که غلات از یهود و نصارا و مجوس و مشرکان بدترند. حضرت سپس فرمود: غالی و افراط کننده به سوی ما برمی‌گردد، ولی ما او را نمی‌پذیریم و تفریط کننده به ما می‌پیوندد و ما او را می‌پذیریم. عرض شد: علت چیست، یابن رسول الله؟ فرمود: چون فرد غلو کننده به ترک نماز و زکات و روزه و حج عادت کرده و هرگز قادر نیست از عادت خود دست بردارد و به طاعت خداوند عز و جل روی آورد، اما تفریط کننده وقتی حقیقت را بشناسد، به عبادات عمل می‌کند و از خدا فرمان می‌برد. أمالی الطوسی: ۶۵۰ / ۱۳۴۹ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۲

حدیث ۶۲۹

امام علی علیه‌السلام: إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوفِ فِينَا، قُولُوا إِنَّا عِبِيدٌ مَرْبُوبُونَ، وَقُولُوا فِي فَضْلِنَا مَا شِئْتُمْ. از غلو کردن درباره ما بپرهیزید و ما را بندگان پرورش یافته (خدا) بدانید. آن گاه هر چه خواستید در فضیلت ما بگوئید. الخصال: ۶۱۴ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۲

حدیث ۶۳۰

لا تَرْفَعُونِي فَوْقَ حَقِّي؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اتَّخَذَنِي عَبْدًا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَنِي نَبِيًّا. مرا از حقّ خودم (و حدّی که دارم) بالاتر نبرید؛ خداوند متعال مرا، پیش از آن که پیامبر کند، بنده (خود) قرار داد. نوادر الراوندی: ۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۲

حدیث ۶۳۱

امام علی علیه‌السلام: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعِيشَ حُرًّا أَيَّامَ حَيَاتِهِ فَلَا يُسْكِنِ الطَّمَعِ قَلْبَهُ. هر که می‌خواهد ایام عمر خود را آزاده زندگی کند، طمع را در دل خویش جای ندهد. تنبیه الخواطر: ۱ / ۴۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۴

حدیث ۶۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكَ وَالطَّمَعُ؛ فَإِنَّهُ فَقْرٌ حَاصِرٌ. زنهار از طمع، که این خود فقری است نقد. کنز العمال: ۸۸۵۲

حدیث ۶۳۳

الإمام الكاظم عليه السلام لهشام وهو يعظه: إِيَّاكَ وَالطَّمَعُ، وَعَلَيْكَ بِالْيَأْسِ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَأَمِيتِ الطَّمَعِ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ؛ فَإِنَّ الطَّمَعِ مِفْتَاحُ لِلذُّلِّ، وَاخْتِلَاسُ الْعَقْلِ، وَاخْتِلَاقُ الْمُرَوَّاتِ، وَتَدْنِيسُ الْعَرِضِ، وَالذَّهَابُ بِالْعِلْمِ. امام كاظم عليه السلام - در اندرز به هشام - فرمودند: از طمع پرهیز و به آنچه مردم دارند، چشمداشتی نداشته باش، چشمداشت به مخلوق را در خود بمیران؛ زیرا طمع کلید هر خواری است و عقل را می دزدد و انسائیتها را می دَرَد و آبرو را می آلاید و دانش را از بین می برد. بحار الأنوار: ۷۸ / ۳۱۵ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۴

حدیث ۶۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَشَقَى الْأَشْقِيَاءِ مَنْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِ فَقْرُ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ. بدبخت ترین بدبختها، کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت در او جمع شود. کنز العمال: ۱۶۶۸۳

حدیث ۶۳۵

امام علی علیه السلام: سَبَبُ الشَّقَاءِ حُبُّ الدُّنْيَا. عُلَّتْ بِدَبْخَتِي، دُنْيَا پَرَسْتِي است. غرر الحکم: ۵۵۱۶ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۰

حدیث ۶۳۶

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَنْقُلُ الْعَبْدَ مِنَ الشَّقَاءِ إِلَى السَّعَادَةِ، وَلَا يَنْقُلُهُ مِنَ السَّعَادَةِ إِلَى الشَّقَاءِ. خداوند تبارک و تعالی بنده را از بدبختی به خوشبختی منتقل می کند، ولی از خوشبختی به بدبختی منتقل نمی کند. التوحید: ۶ / ۳۵۸ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۰

حدیث ۶۳۷

امام علی علیه السلام: الشَّقِيُّ مَنْ انْخَدَعَ لِهَوَاهُ وَغُرُورِهِ. بدبخت کسی است که فریفته هوا و هوس خود گردد. نهج البلاغه: الخطبة ۸۶

حدیث ۶۳۸

امام علی علیه السلام: إِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ نَفْعَ مَا أُوتِيَ مِنَ الْعَقْلِ وَالتَّجْرِبَةِ. بدبخت کسی است که از عقل و تجربه خود بهره نگیرد. نهج البلاغه: الكتاب ۷۸

حدیث ۶۳۹

امام علی علیه السلام: الشَّقِيُّ مَنْ اخْتَدَعَ لِهَوَاهُ وَغُرُورِهِ . بدبخت کسی است که فریفته هوا و هوس خود گردد . نهج البلاغه : الخطبة

۸۶

حدیث ۶۴۰

امام علی علیه السلام: إِنْ كُنْتُمْ لَا مَحَالَةَ مُتَعَصِّبِينَ فَتَعَصَّبُوا لِنُصْرَةِ الْحَقِّ وَإِغَاثَةِ الْمَلْهُوفِ . اگر ناگزیر از داشتن تعصب هستید ؛ پس ، در راه یاری رساندن به حق و کمک به ستمدیده تعصب نشان دهید . غرر الحکم : ۳۷۳۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۴

حدیث ۶۴۱

امیر المؤمنین علی علیه السلام فی ذمِّ إبلیس: فافتخرَ علی آدمَ بِخَلْقِهِ ، وَتَعَصَّبَ عَلَیْهِ لِأَصْلِهِ ، فَعِيدُوا اللَّهَ إِمَامُ الْمُتَعَصِّبِينَ ، وَسِیَلْفُ الْمُسْتَكْبِرِينَ ، الَّذِی وَضَعَ أَسَاسَ الْعَصِیَّةِ ، وَنَارَعَ اللَّهَ رِداءَ الْجَبْرِیَّةِ ، وَادَّرَعَ لِیَاسَ التَّعْزِزِ ، وَخَلَعَ قِنَاعَ التَّنْذِيلِ . امام علی علیه السلام - در نکوهش ابلیس-: به سبب آفرینش خود (از آتش) بر آدم فخر فروخت و به خاطر اصل و گوهرش ، علیه او عصیبت ورزید . پس ، این دشمن خدا پیشوای متعصبان و سر سلسله مستکبران و خود بزرگ بینان است و همو عصیبت را پایه گذاری کرد و بر سرِ ردای جبروتی و کبریا ، با خدا به کشمکش برخاست و جامه عزت به تن کرد و نقاب فروتنی را به دور افکند . نهج البلاغه : الخطبة ۱۹۲ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۲

حدیث ۶۴۲

امام کاظم علیه السلام: إِنْ الزَّرَعَ یَبْتُ فِی السَّهْلِ وَلَا یَبْتُ فِی الصِّفَا ، فَكَذَلِكَ الْحِکْمَةُ تَعْمُرُ فِی قَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ وَلَا تَعْمُرُ فِی قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ ؛ لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَ التَّوَاضِعَ آلَةَ الْعَقْلِ ، وَجَعَلَ التَّكَبُّرَ مِنْ آلَةِ الْجَهْلِ ، أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ مَنْ شَمَخَ إِلَى السَّقْفِ بِرَأْسِهِ شَجَّهَ ، وَمَنْ حَفَضَ رَأْسَهُ اسْتَظَلَ تَحْتَهُ وَأَكْنَهَ ؟! وَكَذَلِكَ مَنْ لَمْ یَتَوَاضِعْ لِلَّهِ حَفَضَهُ اللَّهُ ، وَمَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ . همانا زراعت ، در زمین می‌روید و روی تخت سنگ نمی‌روید . حکمت نیز چنین است : در دل شخص فروتن می‌روید و در دل متکبر گردنفرز نمی‌روید ؛ زیرا که خداوند فروتنی را ابزار خرد و دانایی قرار داده و تکبر را از ابزار نادانی . مگر نمی‌دانی که هر کس سرش را به سقف ساید ، سرش می‌شکافد و هر که سر پایین گیرد در زیرسقف سایه و پناه می‌گیرد . بدین سان نیز هر که برای خدا فروتنی نکند ، خداوند او را پست گرداند و هر که برای خدا فروتنی کند ، خداوند او را بالا برد . تحف العقول : ۳۹۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۶۴۳

امام علی علیه السلام: لَكِنَّ اللَّهَ یَخْتَبِرُ عِبَادَهُ بِأَنْوَاعِ الشَّدَائِدِ ، وَیَتَعَبَّدُهُمْ بِأَنْوَاعِ الْمَجَاهِدِ ، وَیَبْتَلِيهِمْ بِضُرُوبِ الْمَكَارِهِ ، إِخْرَاجًا لِلتَّكَبُّرِ مِنْ قُلُوبِهِمْ ، وَإِسْكَانًا لِلتَّنْذِيلِ فِی نُفُوسِهِمْ ، وَلِیَجْعَلَ ذَلِكَ أَبْوَابًا فَتْحًا إِلَى فَضْلِهِ . اما خداوند بندگان خود را به انواع سختیها می‌آزماید و با سختکوشیهای گوناگون آنان را به عبادت و بندگی می‌گیرد و به انواع ناملايمات و ناخوشایندیها امتحانشان می‌کند ، تا تکبر را از دل‌هایشان بیرون برد و افتادگی و خاکساری را در جانهایشان بنشانند و نیز تا این آزمایشها را درهای گشوده‌ای به سوی فضل (و احسان) خویش قرار دهد . نهج البلاغه : الخطبة ۱۹۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۸۲

حدیث ۶۴۴

امام علی علیه السلام: طَلَبْتُ الْخُضُوعَ فَمَا وَجَدْتُ إِلَّا بِقَبُولِ الْحَقِّ ، أَقْبَلُوا الْحَقَّ ، فَإِنَّ قَبُولَ الْحَقِّ يُبْعَدُ مِنَ الْكِبْرِ . فروتنی را جوییدم و

آن را جز در پذیرش حق، نیافتم. (پس) حق‌پذیر باشید؛ زیرا پذیرش حق (و حقیقت، آدمی را)، از تکبر دور می‌سازد. بحار الأنوار: ۶۹ / ۳۹۹ / ۹۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۰

حدیث ۶۴۵

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ بَرِيَ مِنَ الْكِبْرِ نَالَ الْكِرَامَةَ. هر که از تکبر پاک شود، به بزرگواری دست یابد. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۲۹ / ۵

حدیث ۶۴۶

امام علی علیه‌السلام: فَاعْتَبِرُوا بِمَا كَانَ مِنْ فِعْلِ اللَّهِ بِابْلِيسَ، إِذْ أَحْبَطَ عَمَلَهُ الطَّوِيلَ وَجَهْدَهُ الْجَهِيدَ... عَنْ كِبْرِ سَاعَةٍ وَاحِدَةٍ! فَمَنْ ذَا بَعْدَ إِبْلِيسَ يَسَلِّمُ عَلَى اللَّهِ بِمَثَلِ مَعْصِيَتِهِ؟! از کاری که خدا با ابلیس کرد پند گیرید. آن گاه که، به خاطر لحظه‌ای تکبر، کار طولانی و کوشش طاقت فرسای (عبادی) ... او را باطل کرد! پس، بعد از ابلیس (با آن همه مقامی که داشت) کیست که با معصیتی چون معصیت او، از خشم و کيفر خداوند ایمن باشد؟. نهج البلاغه: الخطبة ۱۹۲ منتخب میزان الحکمه: ۴۸۰

حدیث ۶۴۷

امام علی علیه‌السلام: لِكُلِّ شَيْءٍ بَذْرٌ وَبَذْرُ الْعِدَاوَةِ الْمِزَاحُ. هر چیزی را بذری است و بذر دشمنی، شوخی کردن است. غرر الحکم ۷۳۱۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۶۴۸

امام باقر علیه‌السلام: إِيَّاكُمْ وَالْخُصُومِيَّةَ؛ فَإِنَّهَا تُفْسِدُ الْقَلْبَ وَتُورِثُ النِّفَاقَ. از ستیزه‌گری بپرهیزید؛ زیرا این کار دل را تباه می‌کند و نفاق به بار می‌آورد. حلیه الأولیاء: ۳ / ۱۸۴ / ۲۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۶۴۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا عَهْدَ إِلَيَّ جَبْرَيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي شَيْءٍ مَا عَهْدَ إِلَيَّ فِي مُعَادَاةِ الرِّجَالِ. جبرئیل علیه‌السلام درباره هیچ چیز به اندازه دوری کردن از دشمنی با مردم، به من سفارش نکرد. الکافی: ۲ / ۳۰۲ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۶۵۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا نُهِيتُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ مَا نُهِيتُ عَنْ مُلَاحَاةِ الرِّجَالِ. من بعد از نهی شدن از بت‌پرستی، از چیزی به اندازه کشمکش کردن با مردم نهی نشدم. تحف العقول: ۴۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۶۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُذِّبَ لَهُوَ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: فِي تَأْدِيهِ الْفَرَسِ، وَرَمِيهِ عَنِ قَوْسِهِ، وَمُلَاعَاةِ امْرَأَتِهِ، فَإِنَّهُنَّ حَقٌّ. هرگونه سرگرمی برای مؤمن نادرست است، مگر سه کار: تربیت اسب، تیراندازی با کمانش و بازی و شوخی با همسرش؛ زیرا این سه کار، حق است. الکافی: ۵ / ۵۰ / ۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خَيْرُ لَهْوِ الْمُؤْمِنِ السَّبَاحَةُ، وَخَيْرُ لَهْوِ الْمَرْأَةِ الْمَغْزَلُ. بهترین سرگرمی مؤمن، شناسندگی و بهترین سرگرمی زن، ریسندگی است. کنز العمال: ۴۰۶۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۳

امام حسن علیه السلام: الْمُؤْمِنُ لَا يَلْهُو حَتَّى يَعْغَلَ، فَإِذَا تَفَكَّرَ حَزَنَ. مؤمن سرگرمی نمی کند تا در نتیجه غافل گردد. پس هرگاه بیندیشد، اندوهگین شود. تنبیه الخواطر: ۱ / ۵۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۴

امام علی علیه السلام: مَنِ كَثُرَ لَهْوُهُ قَلَّ عَقْلُهُ. کسی که سرگرمیش زیاد، عقلش کم است. غرر الحکم: ۸۴۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۵

امام علی علیه السلام: أَبْعَدُ النَّاسِ مِنَ النَّجَاحِ الْمُسْتَهْتَرُ بِاللَّهْوِ وَالْمِرَاحِ. دورترین مردم از موفقیت، کسی است که شیفته سرگرمی و شوخی است. غرر الحکم: ۳۳۳۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۶

امام علی علیه السلام: مَجَالِسُ اللَّهِ تُفْسِدُ الْإِيمَانَ. مجالس سرگرمی (و خوشگذرانی)، ایمان را تباه می کند. غرر الحکم: ۹۸۱۵
منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۷

امام علی علیه السلام: أَيُّهَا النَّاسُ، اتَّقُوا اللَّهَ؛ فَمَا خُلِقَ أَمْرٌ وَعَبَثٌ فَيَلْهَوُ، وَلَا تُرِكَ سُدًى فَيَلْغَوُ! ای مردم! از خدا بترسید؛ زیرا هیچ کسی عبث آفریده نشده است، تا به سرگرمی و غفلت گذرانند و مهمل رها نشده است تا بیهودگی کند. نهج البلاغه: الحکمه
۳۷۰ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۴

حدیث ۶۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ دَابَّةٍ طَائِرٍ وَلَا غَيْرِهِ يُقْتَلُ بِغَيْرِ الْحَقِّ إِلَّا سَخَّصَتْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر حیوانی - پرنده یا جز آن - که به ناحق کشته شود در روز قیامت از قاتل خود شکایت خواهد کرد. کنز العمال: ۳۹۹۶۸

حدیث ۶۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَضْرِبُوا الدَّوَابَّ عَلَى وُجُوهِهَا؛ فَإِنَّهَا تُسَبِّحُ بِحَمْدِ اللَّهِ. به صورت حیوانات نزدیک؛ زیرا

آنها حمد و تسبیح خدا می گویند . الکافی : ۶ / ۵۳۸ / ۴ ، الخصال : ۶۱۸ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۱۷۰

حدیث ۶۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : للدَّابِّهِ عَلَى صَاحِبِهَا سِتٌّ خِصَالٍ : يَغْلِفُهَا إِذَا نَزَلَ ، وَيَعْرِضُ عَلَيْهَا الْمَاءَ إِذَا مَرَّ بِهِ ، وَلَا يَضْرِبُهَا إِلَّا - عَلَى حَقٍّ ، وَلَا يُحْمَلُهَا مَا لَا تُطِيقُ ، وَلَا يُكَلِّفُهَا مِنَ السَّيْرِ إِلَّا طَاقَتَهَا ، وَلَا يَقِفُ عَلَيْهَا فُوقًا . حیوان شش حق به گردن صاحب خود دارد : هر گاه از آن پیاده شد علفش دهد ، هر گاه از آبی گذشت آن را آب دهد ، بی دلیل آن را نزند ، بیشتر از قدرتش آن را بار نکند ، بیشتر از توانش آن را راه نبرد و مدّت زیادی روی آن درنگ نکند . مستدرک الوسائل : ۸ / ۲۵۸ / ۹۳۹۳ منتخب میزان الحکمه : ۱۷۰

حدیث ۶۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : اَرْكَبُوا هَذِهِ الدَّوَابَّ سَالِمَةً وَاتَّذَعُوا سَالِمَةً ، وَلَا تَتَّخِذُوهَا كَرِاسِيٍّ لِأَحَادِيثِكُمْ فِي الطَّرِيقِ وَالْأَسْوَاقِ ، فَرَبَّ مَرْكُوبَةٍ خَيْرٌ مِنْ رَاكِبِهَا وَأَكْثَرُ ذِكْرًا لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْهُ . چارپایان سالم را سوار شوید و آنها را سالم نگه دارید و آنها را کرسی خطابه و صحبت‌های خود در کوچه‌ها و بازارها نکنید ؛ چه بسا مرکوبی که از سواره‌اش بهتر است و بیشتر از او به یاد خدای تبارک و تعالی است . کنز العمال : ۲۴۹۵۷ منتخب میزان الحکمه : ۱۷۰

حدیث ۶۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنْ اللَّهُ يُحِبُّ الرَّفْقَ وَيُعِينُ عَلَيْهِ ، فَإِذَا رَكِبْتُمُ الدَّوَابَّ الْعُجْفَ فَأَنْزِلُوهَا مَنَازِلَهَا ، فَإِنْ كَانَتْ الْأَرْضُ مُجْدِيَّةً فَأَنْجُوا عَنْهَا ، وَإِنْ كَانَتْ مُخَصَّبَةً فَأَنْزِلُوهَا مَنَازِلَهَا . خداوند مدارا کردن را دوست دارد و بر انجام آن کمک می کند . پس ، هر گاه چارپایان لاغر را سوار شدید ، آنها را در منزل‌هایشان فرود آورید . اگر زمین خشک و بی گیاه بود با شتاب از آن بگذرید و اگر سرسبز و پر علف بود ، آنها را در آن جا استراحت دهید . الکافی : ۲ / ۱۲۰ / ۱۲ منتخب میزان الحکمه : ۱۷۰

حدیث ۶۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : تَعَلَّمُوا مِنَ الْغُرَابِ خِصَالًا ثَلَاثًا : اسْتِتَارَهُ بِالسَّفَادِ ، وَبُكُورَهُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ ، وَحَذَرَهُ . سه چیز را از کلاغ بیاموزید : پنهان داشتن آمیزش ، سحرخیزی در طلب روزی ، و احتیاط‌ورزی او را . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۳ ، صفحه ۴۱ ، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۱۴

حدیث ۶۶۴

امام صادق علیه السلام : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُؤَكَلَ مَا تَحْمِلُ النَّمْلَةُ بِفِيهَا وَقَوَائِمِهَا . رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از خوردن چیزی که مورچه با دهان و پاهای خود حمل می کند ، نهی فرمود . الکافی : ۵ / ۳۰۷ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۳۵۰

حدیث ۶۶۵

امام صادق علیه السلام : كُلُوا اللَّحْمَ فِي كُلِّ أُسْبُوعٍ ، وَلَا تُعَوِّدُوهُ أَنْفُسَكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ ؛ فَإِنَّ لَهُ ضَرَاوَةً كَضَرَاوَةِ الْخَمْرِ ، وَلَا تَمْنَعُوهُمْ فَوْقَ

الأربعین يوماً؛ فَإِنَّهُ يُسَىءُ أَخْلَافَهُمْ . در هر هفته ، یک بار گوشت بخورید و خود و فرزندانتان را بدان عادت ندهید ؛ زیرا موجب اعتیادی همچون اعتیاد به شراب می‌گردد . نیز آنان را بیش از چهل روز ، از آن محروم مدارید ؛ چرا که آنان را بدخوی می‌کند .
الأصول الستة عشر ، صفحه ۱۲ عن زید الزرّاد دانش نامه احادیث پزشکی : ۱۲۶ / ۲

حدیث ۶۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : لا- تَأْكُلُوا بِالشَّمَالِ ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشَّمَالِ . با دست چپ نخورید ؛ چرا که شیطان با دست چپ می‌خورد . کنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحه ۲۶۱ ، حدیث ۴۰۸۷۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۹۸ / ۲

حدیث ۶۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَكَلَ بِشِمَالِهِ أَكَلَ مَعَهُ الشَّيْطَانَ ، وَمَنْ شَرِبَ بِشِمَالِهِ ، شَرِبَ مَعَهُ الشَّيْطَانَ . هر کس با دست چپ بخورد ، شیطان نیز همراه با او می‌خورد و هر کس با دست چپ بنوشد ، شیطان نیز همراه با او می‌نوشد . کنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحه ۲۶۲ ، حدیث ۴۰۸۷۶ وراجع : سنن الترمذی ، جلد ۴ ، صفحه ۲۵۷ ، حدیث ۱۷۹۹ و صفحه ۲۵۸ ، حدیث ۱۸۰۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۹۸ / ۲

حدیث ۶۶۸

امام علی علیه السلام : لا يَنْفُخُ الرَّجُلُ فِي مَوْضِعِ سُجُودِهِ ، وَلا يَنْفُخُ فِي طَعَامِهِ وَلا فِي شَرَابِهِ . نباید کسی بر محل سجده خود و نه در غذای خود و نه در آنچه می‌نوشد ، بدمد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۵۸ ، حدیث ۱ وج ۷۹ ، صفحه ۲۱۲ ، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی : ۹۶ / ۲

حدیث ۶۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : كُلُّ طَعَامٍ لا يُذَكَّرُ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ ، فَإِنَّمَا هُوَ دَاءٌ وَلا بَرَكَهٌ فِيهِ . هر غذایی که بر آن نام خدا برده نشود ، درد است و هیچ برکتی در آن نیست . کنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحه ۲۳۸ ، حدیث ۴۰۷۴۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۷۴

حدیث ۶۷۰

امام صادق علیه السلام : لَيْسَ شَيْءٌ أَضَرَ لِقَلْبِ الْمُؤْمِنِ مِنْ كَثْرَةِ الْأَكْلِ ، وَهِيَ مُورِثَةٌ لِشَيْئَيْنِ : قَسْوَةُ الْقَلْبِ ، وَهَيَجَانِ الشَّهْوَةِ . برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست . پرخوری موجب دو چیز می‌شود : سنگدلی و تحریک شهوت . مستدرک الوسائل : ۱۲ / ۹۴ / ۱۳۶۱۵ منتخب میزان الحکمه : ۲۲

حدیث ۶۷۱

امام علی علیه السلام : نِعْمَ عَزُؤُنُ الْمَعَاصِي الشَّبْعُ . سیری ، چه یاور خوبی برای گناهان است . غرر الحکم : ۹۹۲۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۲

حدیث ۶۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَفْضَلُكُمْ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى أَطْوَلُكُمْ جُوعًا وَتَفَكُّرًا، وَأَبْغَضُكُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى كُلُّ نَوْمٍ وَأَكُولٍ وَشَرُوبٍ. بلند پایه‌ترین شما نزد خداوند متعال کسی است که مدت‌های طولانی تری گرسنگی بکشد و به تفکر پردازد و منفورترین شما نزد خداوند متعال هر آن کسی است، که پر خواب و پر خور و پرنوش باشد. تنبیه الخواطر: ۱/۱۰۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۴۸

حدیث ۶۷۳

امام هادی علیه‌السلام: الْعُقُوقُ يُعَقِّبُ الْقِلَّةَ، وَيُؤَدِّي إِلَى الدَّلَّةِ؛ نافرمانی والدین، تنگدستی در پی دارد و به ذلت می‌کشاند. بحار الأنوار: ۷۴ / ۸۴ / ۹۵ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۴

الامام الصادق علیه‌السلام فی قوله تعالی: «وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا»: إِنْ ضَرَبَاكَ فَقُلْ لَهُمَا: غَفَرَ اللَّهُ لَكُمَا. امام صادق علیه‌السلام - درباره آیه «و به آن دو به شایستگی سخن بگو»-: اگر تو را کتک زدند، بگو: خدا شما را بیامرزد. الکافی: ۲ / ۱۵۸ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۵

الامام الصلِّدِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَ اخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ»: لَا تَمَلَأْ عَيْنَيْكَ مِنَ النَّظَرِ إِلَيْهِمَا إِلَّا بِرَحْمَةٍ وَرِقَّةٍ، وَلَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا، وَلَا يَدَكَ فَوْقَ أَيْدِيهِمَا، وَلَا تَقْدِّمَ قُدَامَهُمَا. امام صادق علیه‌السلام - درباره آیه «و از روی مهربانی، در برابر آنان خوار و فروتن باش»-: نگاهت را جز از سر مهر و دلسوزی به آنان خیره مکن و صدایت را از صدای آنها بلندتر مگردان و رو دست آنها نیز بلند نشو و خود را از آنها جلو مینداز. الکافی: ۲ / ۱۵۸ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۶

امام صادق علیه‌السلام: مِنَ الْعُقُوقِ أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى وَالِدَيْهِ فَيَجِدَ النَّظَرَ إِلَيْهِمَا. و از جمله نافرمانی کردن از والدین آن است که انسان به آنان خیره نگاه کند. الکافی: ۲ / ۳۴۹ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۷

امام صادق علیه‌السلام: أَدْنَى الْعُقُوقِ: «أَفٌّ»، وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ. کمترین بی‌احترامی به پدر و مادر، «أَفٌّ» گفتن است و اگر خداوند عز و جل چیزی کمتر از آن سراغ داشت، بی‌گمان از آن نهی می‌کرد. الکافی: ۲ / ۳۴۸ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۸

امام رضا علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ... أَمَرَ بِالشُّكْرِ لَهُ وَلِلوَالِدَيْنِ، فَمَنْ لَمْ يَشْكُرْ وَالِدَيْهِ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ. خداوند عز و جل ... به

سپاسگزاری از خود و پدر و مادر فرمان داده‌است. پس هر که از پدر و مادرش سپاسگزاری نکند، از خداوند سپاسگزاری نکرده‌است. الخصال: ۱۵۶ / ۱۹۶ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ طُوبَى لَهُ، زَادَ اللَّهُ فِي عُمْرِهِ. هر که به پدر و مادرش نیکی کند، خداوند عمرش را زیاد کرده‌است، خوشا به حالش. الترغیب والترهیب: ۳ / ۳۱۷ / ۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۶۸۰

امام صادق علیه السلام: إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ يَزِيدَ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ فَسِرَّ أَبَوَيْكَ. اگر دوست داری خداوند بر عمرت بیفزاید، پدر و مادرت را خوشحال کن. الزهد للحسین بن سعید: ۳۳ / ۸۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۸

حدیث ۶۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: النَّظَرُ إِلَى الْعَالِمِ عِبَادَةٌ، وَالنَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمُقْسِطِ عِبَادَةٌ، وَالنَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَرَحْمَةٍ عِبَادَةٌ، وَالنَّظَرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عِزٌّ وَجَلٌّ عِبَادَةٌ. نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خداوند عز و جل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۵۴

حدیث ۶۸۲

امام صادق علیه السلام: مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ نَظَرَ مَا قَتَّ وَهُمَا ظَالِمَانِ لَهُ، لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةً. هر که به پدر و مادر خود، گرچه به وی ستم کرده باشند، با نگاه دشمنانه بنگرد، خداوند نمازش را نمی‌پذیرد. الکافی: ۲ / ۳۴۹ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۶۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ يَسْتَوْجِبُونَ الْمَقْتَّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى: الْأَكْلُ مِنْ غَيْرِ جَوْعٍ، وَالنُّومُ مِنْ غَيْرِ سَهَرٍ، وَالضُّحُكُ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ. سه چیز، موجب خشم خداوند متعال است: خوردن بدون احساس گرسنگی، خفتن بدون بیداری کشیدن [و احساس نیاز به خواب]، و خندیدن بدون شگفتی. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۵۹، حدیث ۴۳۹۳۲ نقلاً عن الديلمی عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۸۴

حدیث ۶۸۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَبِيرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ الْأَكْلُ مِنْ غَيْرِ جَوْعٍ، وَالنُّومُ مِنْ غَيْرِ سَهَرٍ. خوردن بدون گرسنگی و خوابیدن بدون بیداری کشیدن [و احساس نیاز به خواب]، نزد خداوند، گناهی سهمگین است. الفردوس، جلد ۳، صفحه ۳۰۶، حدیث ۴۹۲۰ عن عبد الله بن عمرو، کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۸۰، حدیث ۴۴۰۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۸۴

حدیث ۶۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَثُرَ تَسْبِيحُهُ وَتَمَجُّدُهُ، وَقَلَّ طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ وَمَنَامُهُ، إِشْتَاقَتُهُ الْمَلَائِكَةَ. هر کس تسبیح گفتن او و به عظمت یاد کردن او از خداوند، فراوان شود و خوراک و آشامیدن و خفتنش اندک گردد، فرشتگان مشتاق او می‌شوند. تنبیه الخواطر، جلد ۲، صفحه ۱۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰ / ۲

حدیث ۶۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَرَأَ «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» حِينَ يَأْخُذُ مَضْجَعَهُ، عَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَ خَمْسِينَ سَنَةً. هر کس وقتی به بستر خود می‌رود سوره «قل هو الله احد» را بخواند، خداوند گناهان پنجاه سال او را بیامرزد. أمالی الصدوق: ۳ / ۲۲

حدیث ۶۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَرَأَ «أَلْهَاكُمْ التَّكَاثُرُ» عِنْدَ مَنَامِهِ وَقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ. هر کس موقع خواب سوره «الهاکم التکاثر» را بخواند از عذاب قبر محفوظ ماند. بحار الأنوار: ۱۲ / ۱۹۶ / ۷۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۶

حدیث ۶۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ ... لِيُقَلَّ: اللَّهُمَّ إِنْ أَمْسَيْتَ نَفْسِي فِي مَنَامِي فَاعْفِرْ لَهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ. هرگاه فردی از شما به بسترش رفت ... (این ذکر را) بگویند: «اللهم إن أمسكت نفسي في منامي فاغفر لها، و إن أرسلتها فاحفظها بما تحفظ بها عبادك الصالحين» (یعنی) خداوندا! اگر جان مرا در خواب می‌گیری، آن را ببخشای و اگر به بدنم باز می‌گردانی آن را محفوظ بدار آن گونه‌ای که بندگان صالح خود را محفوظ می‌داری. علل الشرائع: ۳۴ / ۵۸۹ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۶

حدیث ۶۸۹

امام صادق علیه‌السلام: إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَانظُرْ مَا سَلَكَتْ فِي بَطْنِكَ وَمَا كَسَبَتْ فِي يَوْمِكَ، وَادْكُرْ أُنْكَ مَيِّتٌ وَأَنْ لَكَ مَعَادَا. هرگاه در بستر جای گرفتی، ببیندیش که در آن روز چه غذایی روانه شکم خود کرده‌ای و چه به دست آورده‌ای و به یاد آر که خواهی مرد و معادی در پیش داری. بحار الأنوار: ۲۱ / ۱۹۰ / ۷۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۴

حدیث ۶۹۰

مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَلَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ. هر که شب عید (فطر و قربان) و شب نیمه شعبان را احیا کند، در آن روزی که دلها می‌میرند، دل او نمیرد. ثواب الأعمال: ۱ / ۱۰۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۸۴

حدیث ۶۹۱

امام علی علیه‌السلام: سَيَهْرُ اللَّيْلِ فِي طَاعَةِ اللَّهِ رَبِيعَ الْأَوْلِيَاءِ وَرَوْضَةَ السُّعْدَاءِ. شب بیداری در طاعت و بندگی خدا، بهار اولیا است و بوستان نیکبختان. غرر الحکم: ۵۶۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۲۸۴

حدیث ۶۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا سَهْرَ بَعْدَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ إِلَّا لِأَحَدٍ رَجُلَيْنِ: مُصَلٍّ أَوْ مُسَافِرٍ. بیدار ماندن بعد از نماز خفتن روا نباشد، مگر برای دو کس: نماز گزار یا مسافر. بحار الأنوار: ۷۶ / ۱۷۹ / ۵

حدیث ۶۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا سَهْرَ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مُتَهَجِّدٍ بِالْقُرْآنِ، وَفِي طَلَبِ الْعِلْمِ، أَوْ عَرُوسٍ تُهْدَى إِلَى زَوْجِهَا. شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن، تحصیل دانش و یا فرستادن عروس به خانه شوهرش. بحار الأنوار: ۷۶ / ۱۷۸ / ۳ / منتخب میزان الحکمه: ۲۸۴

حدیث ۶۹۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الرُّؤْيَا لِأَنَّ تَقْصُصَ الْإِلَهِ عَلَى مُؤْمِنٍ خَلَا مِنَ الْحَسِيدِ وَالْبَغِيِّ. رؤیا را جز برای مؤمنی که از حسادت و تجاوز می‌رست، نباید بازگو کرد. الکافی: ۸ / ۳۳۶ / ۵۳۰ / منتخب میزان الحکمه: ۲۲۶

حدیث ۶۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةَ فَلْيُفَسِّرْهَا وَلْيُخْبِرْ بِهَا، وَإِذَا رَأَى الرُّؤْيَا الْقَبِيحَةَ فَلَا يُفَسِّرْهَا وَلَا يُخْبِرْ بِهَا. هر گاه یکی از شما خواب خوبی دید، آن را تعبیر کند و برای دیگران بازگو کند و اگر خواب بدی دید آن را تعبیر نکند و به کسی هم نگوید. کنز العمال: ۴۱۳۹۲ / منتخب میزان الحکمه: ۲۲۶

حدیث ۶۹۶

امام صادق علیه السلام: الرُّؤْيَا عَلَى ثَلَاثَةٍ وَجُوهٍ: بِشَارَةٍ مِنَ اللَّهِ لِلْمُؤْمِنِ، وَتَحْذِيرٌ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَأَضْغَاثُ أَحْلَامٍ. رؤیا سه گونه است: نویدی از جانب خدا به مؤمن، ترسی که شیطان می‌افکند و خوابهای آشفته. الکافی: ۸ / ۹۰ / ۶۱ / منتخب میزان الحکمه: ۲۲۶

حدیث ۶۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بَعْدَ خَيْرٍ عَابَتَهُ فِي مَنَامِهِ. هر گاه خداوند خوبی بنده‌ای را بخواهد او را در خواب سرزنش می‌کند. کنز العمال: ۳۰۷۶۵ / منتخب میزان الحکمه: ۱۹۰

حدیث ۶۹۸

امام عسکری علیه السلام: مَنْ أَكْثَرَ الْمَنَامَ رَأَى الْأَحْلَامَ. هر که زیاد بخوابد، خواب‌های پریشان بیند. الدرّة الباهرة: ۴۳ / منتخب میزان الحکمه: ۵۷۴

حدیث ۶۹۹

امام صادق علیه السلام: كَثْرَةُ النَّوْمِ مَذْهَبَةٌ لِلدُّنْيَا وَاللِّدْنِ وَاللُّدْنِ. پُرْخَوَابِي، بَاعْثُكَ مِنْ دِينِ وَدُنْيَا. الکافی: ۵ / ۸۴ / ۱

حدیث ۷۰۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ النَّوْمِ؛ فَإِنَّ كَثْرَةَ النَّوْمِ يَدْعُ صَاحِبَهُ فَقِيرًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ از پر خوابی بپرهیزید؛ زیرا پر خوابی صاحب خود را در روز قیامت تهیدست می‌گذارد. الاختصاص: ۲۱۸ منتخب میزان الحکمة: ۵۷۴

حدیث ۷۰۱

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِطْعَامَ الطَّعَامِ وَهَرِاقَةَ الدَّمَاءِ. خداوند اطعام کردن و قربانی کردن را دوست دارد. المحاسن: ۲ / ۱۴۳ / ۱۳۷۰ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۲

حدیث ۷۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَسْتَقِلَّ مَا يُقَرَّبُ إِلَى إِخْوَانِهِ، وَكَفَى بِالْقَوْمِ إِثْمًا أَنْ يَسْتَقِلُّوا مَا يُقَرَّبُ إِلَيْهِمْ أَوْهُمْ؛ مرد (میزبان) را همین گناه بس، که غذایی را که پیش برادران خود می‌گذارد کم شمارد و میهمانان را همین گناه بس، که آنچه را برادرشان در برابرشان می‌گذارد کم شمارند. المحاسن: ۲ / ۱۸۶ / ۱۵۳۳ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۷۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مِنَ الْجَفَاءِ... أَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ إِلَى طَعَامٍ فَلَا يُجِيبُ أَوْ يُجِيبُ فَلَا يَأْكُلُ؛ از ادب به دور است... که مردی به میهمانی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و غذا نخورد. قرب الإسناد: ۱۶۰ / ۵۸۳ / ۳۴۰ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۷۰۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَوْصَى الشَّاهِدَ مِنْ أُمَّتِي وَالْغَائِبَ أَنْ يُجِيبَ دَعْوَةَ الْمُسْلِمِ وَلَوْ عَلَى خَمْسَةِ أَمْيَالٍ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنَ الدِّينِ؛ به حاضران و غایبان امت خود سفارش می‌کنم که دعوت مسلمان را، گرچه از فاصله پنج میل، بپذیرند؛ زیرا این کار بخشی از دین است. المحاسن: ۲ / ۱۸۰ / ۱۵۱۰ / ۱۴۱ / ۳۴۰ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۷۰۵

يُكْرَهُ إِجَابَةُ مَنْ يَشْهَدُ وَلَيْمَتُهُ الْأَغْنِيَاءُ دُونَ الْفُقَرَاءِ. پذیرفتن دعوت کسی که ثروتمندان بر سر سفره میهمانی او هستند و فقیران حضور ندارند کراهت دارد. الدعوات: ۱۴۱ / ۳۵۸ / ۳۴۰ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۷۰۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لأبي ذرٍّ وهو يعظُهُ: لا تأكل طعامَ الفاسقين. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در اندرز به ابوذر-: از غذای مردمان فاسق تناول مکن. بحار الأنوار: ۳ / ۸۴ / ۷۷

حدیث ۷۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَضِفْ بِطَعَامِكَ مَنْ تُحِبُّ فِي اللَّهِ؛ کسی را که به خاطر خدا دوستش داری، به غذای خود میهمان کن. كنز العمال: ۲۵۸۸۱ / ۳۴۰ / ۳۴۰ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۲۰۸

امام علی علیه السلام: مَن آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلْيَصِلْ بِهِ الْقَرَابَةَ، وَلْيُحْسِنْ مِنْهُ الضَّيَافَةَ؛ هر که خداوند به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کند و مهمانداری نماید. نهج البلاغه: الخطبة ۱۴۲ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۲۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الرِّزْقُ أَسْرَعُ إِلَى مَنْ يُطْعِمُ الطَّعَامَ مِنَ السَّكِينِ فِي السَّنَامِ؛ کسی که اطعام می کند، رزق و روزی برای او سریعتر از سرعت فرورفتن کارد در کوهان شتر، می رسد. المحاسن: ۲ / ۱۴۷ / ۱۳۸۸ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۲۱۰

امام علی علیه السلام: لَا تُسْرِعَنَّ إِلَى أَرْفَعِ مَوْضِعٍ فِي الْمَجْلِسِ، فَإِنَّ الْمَوْضِعَ الَّذِي تُرْفَعُ إِلَيْهِ خَيْرٌ مِنَ الْمَوْضِعِ الَّذِي تُحْطُّ عَنْهُ؛ به سوی بالاترین جای مجلس مشتتاب؛ زیرا جایی که بالا برده شوی بهتر است از جایی که پایین آورده شوی. غرر الحکم: ۱۰۲۸۳ منتخب میزان الحکمة: ۱۰۴

حدیث ۲۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الرَّحِمَةَ لَا تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعٌ رَحِمٍ؛ رحمت (خداوند) بر مردمی که در میان آنها قطع کننده رحم باشد، فرود نمی آید. کنز العمال: ۶۹۷۸ منتخب میزان الحکمة: ۲۳۲

حدیث ۲۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَقْطَعْ رَحِمَكَ وَإِنْ قَطَعْتَكَ؛ از خویشاوند خود مبر، گرچه او از تو ببرد. الکافی: ۲ / ۳۴۷ / ۶

حدیث ۲۱۳

امام صادق علیه السلام: صِلْ رَحِمَكَ وَلَوْ بِشَرْبَةِ مَاءٍ، وَأَفْضَلُ مَا تُوصِلُ بِهِ الرَّحِمَ كَفُّ الْأَذَى عَنْهَا؛ حتی اگر شده با نوشاندن جرعه‌ای آب به خویشاوند صله رحم به جای آر و بهترین صله رحم آزار نرساندن به خویشاوند است. الکافی: ۲ / ۱۵۱ / ۹ منتخب میزان الحکمة: ۲۳۲

حدیث ۲۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سِرِّ سَنَّهُ صِلْ رَحِمَكَ؛ برای به جا آوردن صله رحم (حتی اگر شده) یک سال راه پیمایی کن. بحار الأنوار: ۶۱ / ۱۰۳ / ۷۴

حدیث ۲۱۵

امیر المؤمنین علی علیه السلام مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَثْرَةُ الزِّيَارَةِ تُورِثُ الْمَلَائَةَ. امام علی علیه السلام - در وصیت به

فرزند خود حسین علیه‌السلام - فرمودند: دیدار زیاد ، ملال آور است. بحار الأنوار : ۷۷ / ۲۳۷ / ۱

حدیث ۷۱۶

امام علی علیه‌السلام : نِعْمَ الْبَيْتُ الْحَمِيمُ ؛ تُذَكِّرُ فِيهِ النَّارُ ، وَيَذْهَبُ بِالْدَّرَنِ . چه نیکو سرایی است حَمَام ؛ آتش (دوزخ) را به یاد می آورد و چرک را (از تن) می برد . الفقیه : ۱ / ۱۱۵ / ۲۳۷ منتخب میزان الحکمه : ۱۶۶

حدیث ۷۱۷

امام صادق علیه‌السلام : مَنْ بَنَى فَوْقَ مَسْكِنِهِ كُفَّ حَمَلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . هر که بنایی بیش از نیاز سکونتش بسازد ، در روز قیامت مکلف به حمل آن شود . المحاسن : ۲ / ۴۴۶ / ۲۵۳۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۷۱۸

امام صادق علیه‌السلام : كُلُّ بِنَاءٍ لَيْسَ بِكَفَافٍ فَهُوَ وَبَالَ عَلَى صَاحِبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . هر بنایی که بیش از نیاز باشد ، در روز قیامت وبال گردن صاحب اوست . الکافی : ۶ / ۵۳۱ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۷۱۹

امام علی علیه‌السلام : مِنَ الْعَنَاءِ أَنَّ الْمَرْءَ يَجْمَعُ مَالًا - يَأْكُلُ وَيَبْنِي مَا لَا يَسْكُنُ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لَا مَالًا حَمَلَ ، وَلَا بِنَاءً نَقَلَ ! یکی از رنجها این است که انسان چیزی را فراهم آورد که نمی خورد و بنایی بسازد که در آن سکونت نمی کند و سپس به جانب خداوند متعال می رود در حالی که نه مالی با خود می برد و نه ساختمانی منتقل می کند! نهج البلاغه : الخطبة ۱۱۴ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۷۲۰

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى الْإِنَاثِ أَرْأَفُ مِنْهُ عَلَى الذُّكُورِ ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ يُدْخِلُ فَرْحَةً عَلَى امْرَأَةٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا حُرْمَةً ، إِلَّا فَرَّحَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ خداوند تبارک و تعالی به زنان مهربانتر از مردان است . هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را خوشحال سازد ، مگر این که خداوند متعال در روز قیامت او را شادمان گرداند . الکافی : ۶ / ۶ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۲

حدیث ۷۲۱

امام سجّاد علیه‌السلام : إِنَّ أَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُكُمْ عَلَى عِيَالِهِ ؛ خداوند از آن کس خوشنودتر است ، که خانواده خود را بیشتر در رفاه و نعمت قرار دهد . بحار الأنوار : ۷۸ / ۱۳۶ / ۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۶

حدیث ۷۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : رِضَا اللَّهِ فِي رِضَا الْوَالِدِ ، وَسَخَطُ اللَّهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ ؛ خوشنودی خدا در خوشنودی پدر است و ناخشنودی خدا در ناخشنودی پدر . الترغیب والترهیب : ۳ / ۳۲۲ / ۳۰

حدیث ۷۲۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لما سُئِلَ عَنْ حَقِّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَالدَّيْمَا: هُمَا جَنَّتَكَ وَنَارُكَ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم در پاسخ به سؤال از حق پدر و مادر بر فرزندانشان- فرمودند: آن دو بهشت و دوزخ تو هستند . الترغیب والترهیب : ۳ / ۳۱۶ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۲

حدیث ۷۲۴

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : كُلَّمَا ازْدَادَ الْعَبْدُ إِيمَانًا ازْدَادَ حُبًّا لِلنِّسَاءِ ؛ هر چه ایمان بنده بیشتر شود، زن دوستی او فزونتر می شود . النوادر للراوندی : ۱۲ منتخب میزان الحکمه : ۵۱۰

حدیث ۷۲۵

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : شَرُّ الْأَشْيَاءِ الْمَرْأَةُ السَّوِّءِ ؛ بدترین چیزها زن ناشایست است . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۲۴۰ / ۵۲ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۶

حدیث ۷۲۶

امام علی علیه السلام : إِيَّاكَ وَكَثْرَةَ الْوَلَدِ بِالنِّسَاءِ ، وَالْإِعْرَاءِ بِلَذَاتِ الدُّنْيَا ، فَإِنَّ الْوَلَدَ بِالنِّسَاءِ مُمْتَحَنٌ ، وَالْعَرِيَّ بِاللَّذَاتِ مُمْتَهَنٌ ؛ زنهار از شیفتگی به زنان و حرص به لذت‌های دنیا ؛ زیرا شیفته زنان ، در رنج و محنت است و حریص لذت‌ها ، خوار . غرر الحکم : ۲۷۲۱ / ۵۱۰ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۷۲۷

امام صادق علیه السلام : مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ حُبُّ النِّسَاءِ ؛ از اخلاق پیامبران علیهم السلام ، زن دوستی است . الکافی : ۵ / ۳۲۰ / ۱

حدیث ۷۲۸

امام علی علیه السلام : وَلَا تُمْلِكِ الْمَرْأَةُ مِنْ أَمْرِهَا مَا جَاوَزَ نَفْسَهَا ؛ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَلَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ ، وَلَا تَعْدُ بِكَرَامَتِهَا نَفْسَهَا ، وَلَا تُطْمِعُهَا فِي أَنْ تَشْفَعَ لِعَبِيدِهَا . به زن ، کاری را که از حدّ و توان او فراتر است ، مسپار ؛ زیرا زن گُمل است نه کارگزار و در گرامیداشت او پا از حدّ فراتر مگذار و کاری مکن که (نزد تو) به شفاعت کردن از کسی طمع کند . نهج البلاغه : الكتاب ۳۱ / ۵۱۰ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۷۲۹

امام صادق علیه السلام : ثَلَاثَةٌ تُكَادِرُ الْعَيْشَ : السُّلْطَانُ الْجَائِرُ ، وَالْجَارُ السَّوِّءُ ، وَالْمَرْأَةُ الْبَيْدِيَّةُ ؛ سه چیز زندگی را تیره می کند : فرمانروای ستمگر ، همسایه بد و زن بدزبان و وقیح . تحف العقول : ۳۲۰ / ۴۲۲ / ۱

حدیث ۷۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَاحْتَسَبَهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِكُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مَا أُعْطِيَ أَيُّوبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى بَلَائِهِ، وَكَانَ عَلَيْهَا مِنَ الْوِزْرِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ؛ هر مردی که به خاطر خدا و به امید پاداش او در برابر بد اخلاقی همسرش صبر کند و آن را به حساب خدا گذارد، خداوند متعال برای هر روز و شبی که شکیبایی می‌ورزد همان ثوابی را به او دهد که به ایوب علیه‌السلام در قبال بلایی که دید، عطا کرد و گناه زن نیز در هر روز و شب به اندازه ریگهای ریگستان باشد. ثواب الأعمال: ۳۳۹ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۷۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَةٌ تُؤْذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُعِينَهُ وَتَرْضِيَهُ وَإِنْ صَامَتِ الدَّهْرَ... وَعَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْوِزْرِ وَالْعَذَابِ إِذَا كَانَ لَهَا مُؤْذِيًا ظَالِمًا؛ هر که زنش وی را بیازارد، خداوند، نماز آن زن را قبول نکند و کار نیکش را نپذیرد تا زمانی که به شوهرش کمک کند و او را خشنود سازد، هر چند آن زن همه عمرش روزه بگیرد، مرد نیز اگر زن خود را بیازارد و به او ستم کند همین گناه و عذاب را دارد. وسائل الشیعه: ۱۴ / ۱۱۶ / ۱

حدیث ۷۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا سَقَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ أُجِرَ؛ هر گاه مرد به زن خود آب بنوشاند، پاداش برد. کنز العمال: ۴۴۳۵

حدیث ۷۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الرَّجُلَ لَيُؤَجَّرُ فِي رَفْعِ اللَّقْمَةِ إِلَى فِي امْرَأَتِهِ؛ کسی که به طرف دهان همسرش لقمه‌ای بالا برد پاداش برد. المحججه البيضاء: ۳ / ۷۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۷۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا لَمْ يَرِ فِيهَا مَا يُحِبُّ، وَمَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ، فَعَلَيْكُمْ بِنَدَاتِ الدِّينِ؛ هر که با زنی به خاطر زیبایی‌اش ازدواج کند، دلخواه خود را در او نبیند و هر که با زنی به خاطر مال و ثروتش ازدواج کند خداوند او را به همان مال و ثروت واگذارد، پس بر شما باد به (ازدواج با) زنان متدین. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۳۵ / ۱۹

حدیث ۷۳۵

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَلْقَهُ بِزَوْجِيَةٍ؛ هر که دوست دارد که پاک و پاکیزه خدا را دیدار کند، با داشتن همسر به دیدارش رود. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۰ / ۱۸

حدیث ۷۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زَوَّجُوا أَيَامَكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحْسِنُ لَهُمْ فِي أَخْلَاقِهِمْ، وَيُوسِّعُ لَهُمْ فِي أَرْزَاقِهِمْ، وَيَزِيدُهُمْ فِي

مُرُوا تِهِمْ؛ بی‌همسران خود را همسر دهید؛ زیرا با این کار خداوند اخلاق آنان را نیکو می‌گرداند و روزیهایشان را زیاد می‌کند و بر جوانمردیهای آنان می‌افزاید. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۲ / ۳۸

حدیث ۷۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اِتَّخَذُوا الْأَهْلَ؛ فَإِنَّهُ أَرْزَقُ لَكُمْ؛ اهل و عیال اختیار کنید؛ زیرا که این کار روزی شما را بیشتر می‌کند. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۱۷ / ۱ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۷۳۸

امام کاظم علیه‌السلام: ثَلَاثَةٌ يَسْتَظِلُّونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: رَجُلٌ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، أَوْ أَخْدَمَهُ، أَوْ كَتَمَ لَهُ سِتْرًا؛ سه نفرند که در روزی که سایه‌ای جز سایه عرش خدا نیست در سایه عرش اویند: مردی که برادر مسلمان خود را زن دهد، یا به او خدمت کند، یا رازش را بپوشاند. الخصال: ۱۴۱ / ۱۶۲ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۷۳۹

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ زَوَّجَ أَعْرَبًا كَانَ مِمَّنْ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر که بی‌همسری را زن دهد، از جمله کسانی است که خداوند در روز قیامت به او نظر می‌افکند. الکافی: ۵ / ۳۳۱ / ۲ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۷۴۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِيَّاكُمْ وَتَزْوُجَ الْحَمَقَاءِ، فَإِنَّ صِيحْبَتَهَا ضَيَاعٌ وَوُلْدُهَا ضِبَاعٌ؛ از ازدواج با زن احمق بپرهیزید؛ زیرا همنشینی با او تباهی است و فرزندانش کفتار صفت هستند. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۳۷ / ۳۵ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۷۴۱

الإمام الحسن عليه السلام لرجل جاء إليه يستشيره في تزويج ابنته: زَوْجُهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍّ، فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا؛ امام حسن علیه‌السلام - خطاب به مردی که با ایشان در باره ازدواج دختر خود مشورت کرد - فرمودند: او را به مردی باتقوا شوهر ده؛ زیرا اگر دختر تو را دوست داشته باشد گرامیش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد به وی ستم نمی‌کند. مکارم الأخلاق: ۱ / ۴۴۶ / ۱۵۳۴ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۷۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَأَمَانَتَهُ يَخْطُبُ (إِلَيْكُمْ) فَزَوِّجُوهُ، إِنْ لَا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ؛ هرگاه کسی به خواستگاری نزد شما آمد و دینداری و امانتداری او را پسندیدید، به او زن دهید؛ که اگر چنین نکنید، در روی زمین تبهکاری و فساد بسیار پدید خواهد آمد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۳۷۲ / ۳ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۷۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: صَوْتَانِ يُبْغِضُهُمَا اللَّهُ: إِعْوَالٌ عِنْدَ مُصِيبَةٍ، وَمِزْمَارٌ عِنْدَ نِعْمَةٍ؛ دو آواز است که خداوند دشمن

دارد: شیون و فغان در هنگام مصیبت و ساز و آواز در هنگام شادی. تحف العقول: ۴۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۰۰

حدیث ۷۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَظْهِرُوا النِّكَاحَ وَأَخْفُوا الْخِطْبَةَ؛ (مراسم) ازدواج را آشکار برگزار کنید و خواستگاری را پنهان. کنز العمال: ۴۴۵۳۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

حدیث ۷۴۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى وَلِيمَةٍ عُرْسٍ فَلْيَجِبْ؛ هر گاه یکی از شما به ولیمه عروسی دعوت شد، بپذیرد. کنز العمال: ۴۴۶۱۷ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

حدیث ۷۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دُعِيتُمْ إِلَى الْعُرْسَاتِ فَأَبِطُوا فَإِنَّهَا تَذَكَّرُ الدُّنْيَا، وَإِذَا دُعِيتُمْ إِلَى الْجَنَائِزِ فَاسْرِعُوا فَإِنَّهَا تَذَكَّرُ الْآخِرَةَ؛ هر گاه به مراسم عروسی دعوت شدید، در رفتن کندی کنید؛ زیرا این مراسم انسان را به یاد دنیا می‌اندازد، اما هر گاه به مراسم تشییع جنازه فرا خوانده شدید، شتاب ورزید؛ زیرا این مراسم، یادآور آخرت است. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۷۹ / ۲ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

حدیث ۷۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ مِنَ الْجَفَاءِ: أَنْ يَصْحَبَ الرَّجُلَ الرَّجُلَ فَلَا يَسْأَلُهُ عَنِ اسْمِهِ وَكُنْيَتِهِ، وَأَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ إِلَى طَعَامٍ فَلَا يُجِيبُ أَوْ يُجِيبُ فَلَا يَأْكُلُ، وَمُؤَاقَعَةُ الرَّجُلِ أَهْلَهُ قَبْلَ الْمُدَاعَبَةِ؛ سه چیز از نامهربانی است: این که کسی با کسی همراه شود و از نام و کنیه وی نپرسد؛ این که مردی به غذایی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و نخورد؛ و این که مرد پیش از بازی، با همسر خویش نزدیکی کند. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۳۷، حدیث ۲۴۸۱۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۰

حدیث ۷۴۸

امام علی علیه السلام: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ مُجَامَعَةَ زَوْجَتِهِ فَلْيَقُلْ: «اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَحَلَلْتُ فَرَجَهَا بِأَمْرِكَ، وَقَبَلْتُهَا بِأَمَانَتِكَ؛ فَإِنْ قَضَيْتَ لِي مِنْهَا وَلَدًا فَاجْعَلْهُ ذَكَرًا سَوِيًّا، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَصِيْبًا وَلَا شَرِيكًا»؛ اگر کسی از شما بخواهد با همسر خویش به هم آید، بگوید: «خداوند! من به فرمان تو شرمگاه او را بر خویش حلال دانستم و به عنوان امانت تو، او را پذیرفتم. اکنون، اگر از او برایم فرزندی تقدیر کردی، وی را پسری سالم و کامل قرار ده و در او برای شیطان، بهره و سهمی مگذار». بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۷، حدیث ۱۹

حدیث ۷۴۹

امام علی علیه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَامَعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ، وَالصَّبِيُّ فِي الْمَهْدِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمَا؛ پیامبر خدا از این نهی فرمودند که در حالی مرد با همسرش آمیزش کند که کودکی در گهواره، آنان را می‌نگرد. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۹۵، حدیث ۵۱

حدیث ۲۵۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خَيْرُ الصَّدَاقِ أَيَسْرُهُ؛ بهترین مهریه، سبکترین آن است. کنز العمال: ۴۴۷۰۷. منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۲۵۱

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبْغِضُ كُلَّ مُطَلَقٍ ذَوَّاقٍ؛ خداوند عز و جل از مردانی که زن زیاد طلاق می‌دهند و هر زمانی زنی را تجربه می‌کنند، نفرت دارد. الکافی: ۶ / ۵۵ / ۴. منتخب میزان الحکمه: ۳۴۲

حدیث ۲۵۲

امام صادق علیه السلام: مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ؛ کسانی که بر اثر گناهان می‌میرند، بیشترند از کسانی که بر اثر رسیدن اجل می‌میرند. أمالی الطوسی: ۷۰۱ / ۱۴۹۸. منتخب میزان الحکمه: ۲۲۲

حدیث ۲۵۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ أَكْثَرَ كُمْ أَكْثَرُكُمْ ذِكْرًا لِلْمَوْتِ، وَإِنَّ أَخْزَمَكُمْ أَحْسَنُكُمْ اشْتِغَادًا لَهُ؛ زیرا که بیشترین شما از دیگران به یاد مرگ باشد و دور اندیش‌ترین شما آماده‌ترینتان برای آن است. أعلام الدین: ۳۳۳. منتخب میزان الحکمه: ۱۴۶

حدیث ۲۵۴

امام علی علیه السلام: أَمَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَدْفِنَ مَوْتَانَا وَسَطَ قَوْمٍ صَالِحِينَ؛ فَإِنَّ الْمَوْتَى يَتَأَذُونَ بِجَارِ السَّوِّءِ كَمَا يَتَأَذَى بِهِ الْأَحْيَاءُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به ما دستور داد مردگانمان را در میان مردمانی صالح به خاک بسپاریم؛ زیرا مردگان نیز همچون زندگان از همسایه بد رنج می‌برند. کنز العمال: ۴۲۹۱۶. منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

حدیث ۲۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَدْفِنُوا مَوْتَاكُمْ بِاللَّيْلِ إِلَّا أَنْ تَضَطَّرُّوا؛ مردگان خود را شب دفن نکنید، مگر این که ناچار باشید. کنز العمال: ۴۲۳۸۵. منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

حدیث ۲۵۶

امام صادق علیه السلام: يَتَبَغَى لِأَوْلِيَاءِ الْمَيِّتِ أَنْ يُؤْذِنُوا إِخْوَانَ الْمَيِّتِ بِمَوْتِهِ، فَيَشْهَدُونَ جَنَائِزَهُ وَيُصَلُّونَ عَلَيْهِ، فَيَكْسِبُ لَهُمُ الْأَجْرَ وَيُكْسِبُ لِمَيِّتِهِ الْاسْتِغْفَارَ؛ شایسته است که صاحبان عزا برادران دینی میّت را از مرگ او با خبر سازند، تا در تشییع جنازه حاضر شوند و بر او نماز خوانند و بدین ترتیب، هم برای آنان اجری حاصل شود و هم برای میّت استغفار به عمل آید. علل الشرائع: ۳۰۱ / ۱. منتخب میزان الحکمه: ۵۲۲

حدیث ۷۵۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَیْكُمْ بِالسَّكِينَةِ، عَلَیْكُمْ بِالْقَصْدِ فِي الْمَشْيِ بِجَنَائِرِكُمْ؛ بر شما باد حفظ آرامش و وقار: بر شما باد آرام راه رفتن در تشییع جنازه‌های (مردگان) تان. أمالی الطوسی: ۳۸۳ / ۸۲۷

حدیث ۷۵۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لرجلٍ سألَهُ عنِ عِلَّةِ كَرَاهَةِ الْمَوْتِ: أَلَكِ مَالٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَقَدَمْتَهُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَمِنْ ثَمَّ لَا- تُحِبُّ الْمَوْتَ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - به مردی که پرسید: علت ناخوش داشتن مرگ چیست؟ - فرمودند: آیا ثروتی داری؟ عرض کرد: آری. فرمودند: آیا آن را (برای آخرت) پیش فرستاده‌ای؟ عرض کرد: خیر. فرمودند: از این جاست که مرگ را دوست نداری. الخصال: ۱۳ / ۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۵۹

امام علی علیه السلام: إِنَّ لِلْمَوْتِ لَعَمْرَاتٍ هِيَ أَفْطَعُ مِنْ أَنْ تُسْتَعْرَقَ بِصَفَاهُ، أَوْ تَعْتَدِلَ عَلَى عُقُولِ أَهْلِ الدُّنْيَا؛ مرگ را سختی‌هایی است دشوارتر از آن که در وصف گنجد یا با خرده‌های مردم جهان سنجیده شود. نهج البلاغه: الخطبة ۲۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: احْضَرُوا مَوْتَكُمْ وَلَقِّنُوهُمْ «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» وَبَشِّرُوهُمْ بِالْجَنَّةِ، فَإِنَّ الْحَلِيمَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ يَتَحَيَّرُ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَصْرَعِ، وَإِنَّ الشَّيْطَانَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ مِنْ ابْنِ آدَمَ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَصْرَعِ. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! لَمُعَايَنَةُ مَلِكِ الْمَوْتِ أَشَدُّ مِنْ أَلْفِ ضَرْبَةٍ بِالسَّيْفِ. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ! لَا تَخْرُجُ نَفْسٌ عَبْدٍ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَأَلَّمَ كُلُّ عَرَقٍ مِنْهُ عَلَى حِيَالِهِ؛ در بالین مردگان خود حاضر شوید و به آنان «لا اله الا الله» تلقین کنید و نوید بهشتشان دهید؛ زیرا حتی مردان و زنان بردبار هم در این صحنه گیج و سرگشته می‌شوند و شیطان بیش از هر زمان دیگری در هنگام مرگ به آدمی نزدیک می‌گردد. سوگند به آن که جانم در دست اوست، مشاهده فرشته مرگ (عزرائیل) سخت‌تر از هزار ضربه شمشیر است. سوگند به آن که جانم در دست اوست، جان هیچ بنده‌ای از دنیا (بیرون) نرود مگر این که یکایک رگ‌های او درد کشند. کنز العمال: ۴۲۱۵۸ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۱

الإمام الكاظم عليه السلام لرجلٍ يَتَمَنَّى الْمَوْتَ: هَلْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ قَرَابَةٌ يُحَابِيكَ لَهَا؟ قَالَ: لَا. قَالَ: فَهَلْ لَكَ حَسَنَاتٌ قَدَّمْتَهَا تَزِيدُ عَلَى سَيِّئَاتِكَ؟ قَالَ: لَا. قَالَ: فَأَنْتَ إِذَا تَمَنَّى هَلَاكَ الْأَيِّدِ! إمام كاظم عليه السلام - به مردی که آرزوی مرگ می‌کرد - فرمودند: آیا میان تو و خداوند خویشاوندی است که به خاطر آن تو را کمک رساند؟ عرض کرد: خیر. فرمود: آیا خوبی‌هایی که بر بدی‌هایت افزونی داشته باشد پیش فرستاده‌ای؟ عرض کرد: خیر. فرمود: پس، با این حال تو هلاکت ابدی را آرزو می‌کنی! کشف الغمّه: ۳ / ۴۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَتَمَنَّى أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ إِلَّا أَنْ يَثِقَ بِعَمَلِهِ؛ هیچ یک از شما آرزوی مرگ نکنند، مگر این که به عمل خود اطمینان داشته باشد. کنز العمال: ۴۲۱۵۳ منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۷۶۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَدْعُونَ أَحَدَكُمْ بِالْمَوْتِ لِضُرِّ نَزَلَ بِهِ، وَلَكِنْ لِيُقَالَ: اللَّهُمَّ أَحْبِبْنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي؛ هرگز کسی از شما به خاطر گزندگی که به او می‌رسد، خود را به مرگ نفرین نکند. بلکه بگوید: بار خدایا، تا زمانی که زندگی برایم بهتر است، مرا زنده بدار و هر گاه مرگ برایم بهتر بود، مرا بمیران. سنن ابی داود: ۳۱۰۸
منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۴

الامام علی علیه السلام لَمَّا سُرِّئِلَ عَنِ الْإِسْتِعْدَادِ لِلْمَوْتِ: أَدَاءُ الْفَرَائِضِ، وَاجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ، وَالِاسْتِمَالُ عَلَى الْمَكَارِمِ، ثُمَّ لَا يُبَالِي أَوْقَعَ عَلَى الْمَوْتِ أَمْ وَقَعَ الْمَوْتُ عَلَيْهِ. وَاللَّهُ، مَا يُبَالِي ابْنُ أَبِيطَالِبٍ أَوْقَعَ عَلَى الْمَوْتِ أَمْ وَقَعَ الْمَوْتُ عَلَيْهِ. امام علی علیه السلام - در پاسخ به سؤالی درباره آمادگی برای مرگ - فرمودند: به جا آوردن واجبات و دوری کردن از حرام‌ها و فرا گرفتن خوی‌های نیک. با رعایت این امور، دیگر آدمی را چه باک که او به سراغ مرگ رود یا مرگ به سراغش آید. سوگند به خدا، که پسر ابی طالب را باکی نیست که خود به سراغ مرگ رود، یا مرگ به سراغ او آید. أمالی الصدوق: ۸ / ۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۵

ما أَنْزَلَ الْمَوْتَ حَقَّ مَنَزِلَتِهِ مَنْ عَيَّدَ غَدًا مِنْ أَجَلِهِ؛ کسی که فردا را از عمر خود به شمار آورد، مرگ را در جایگاه شایسته‌اش قرار نداده است. الکافی: ۳ / ۲۵۹ / ۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۵۲۰

حدیث ۷۶۶

امیر المؤمنین علی علیه السلام لابنه الحسن علیه السلام: يَا بُنَيَّ، أَكْثَرُ مِنْ ذِكْرِ الْمَوْتِ، وَذِكْرِ مَا تَهْجُمُ عَلَيْهِ وَتُفْضِي بَعْدَ الْمَوْتِ إِلَيْهِ، حَتَّى يَأْتِيكَ وَقَدْ أَخَذَتْ مِنْهُ حِذْرَكَ وَشَدَدَتْ لَهُ أَرْزَاكَ، وَلَا يَأْتِيكَ بَعْتَهُ فَيَهْرَكَ؛ امام علی علیه السلام - به فرزند بزرگوارشان امام حسن علیه السلام - فرمودند: فرزندم، بسیار به یاد مرگ باش و به یاد آنچه در آن افتی و پس از مرگ به سوی آن کشانده شوی، تا آن گاه که بر تو درآید، با تمام توان در برابرش آماده و کمر خود را برای آن بسته باشی، نه آن که ناگهان بر تو درآید و نفست را ببرد. فی بحار الأنوار (۷۷ / ۲۰۵): «واجعله أمامك حيث (تراه حتى) يأتيك وقد أخذت منه حذرک». نهج البلاغه: الكتاب ۳۱

حدیث ۷۶۷

امام صادق علیه السلام: أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ؛ فَإِنَّهُ مَا أَكْثَرَ ذِكْرَ الْمَوْتِ إِنْسَانًا إِلَّا زَهَدًا فِي الدُّنْيَا؛ مرگ را فراوان یاد کنید؛ زیرا هیچ انسانی مرگ را بسیار یاد نکرد، مگر این که به دنیا بی‌رغبت شد. بحار الأنوار: ۸۲ / ۱۶۸ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۸

حدیث ۷۶۸

امام صادق علیه السلام: ذُكِرَ الْمَيُوتُ يُمِيتُ الشَّهَوَاتِ فِي النَّفْسِ، وَيَقْلَعُ مَنَابِتَ الْغَفْلَةِ، وَيُقَمِّوِي الْقَلْبَ بِمَوَاعِدِ اللَّهِ، وَيُرِقُّ الطَّعْنَ، وَيَكْسِرُ أَعْلَامَ الْهَوَى وَيُطْفِئُ نَارَ الْحِرْصِ، وَيُحَقِّقُ الدُّنْيَا؛ يَادُ مَرْغٌ، خَوَاهِشِ هَايِ نَفْسِ رَا مِي مِيرَانْدِ وَ رُوِشْكَاهِ هَايِ غَفْلَتِ رَا رِيْشِه كُن مِي كُنْدِ وَ دَل رَا بَا وَعَدَه هَايِ خُدا نِيرو مِي بَخْشِدِ وَ طَبْعِ رَا نَازَكِ مِي سَازِدِ وَ پَرچَمِ هَايِ هُوسِ رَا دَرهَمِ مِي شَكُنْدِ وَ آتَشِ حِرْصِ رَا خَامُوشِ مِي سَازِدِ وَ دُنْيَا رَا دَر نَظَرِ كُوجَكِ مِي كُنْدِ. بحار الأنوار: ۶ / ۱۳۳ / ۳۲ منتخب میزان الحكمة: ۵۱۸

حدیث ۷۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ ارْتَقَبَ الْمَوْتَ سَارَعَ فِي الْخَيْرَاتِ؛ كَسِي كِه چَشْمِ بِه رَاهِ مَرْغِ بَاشَدِ، دَر كَارِهَايِ نِيكِ بَكُوشَدِ. بحار الأنوار: ۷۷ / ۱۷۱ / ۷ منتخب میزان الحكمة: ۵۲۰

حدیث ۷۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْثَرُوا مِنْ ذِكْرِ هَادِمِ اللَّذَاتِ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا هَادِمُ اللَّذَاتِ؟ قَالَ: الْمَوْتُ، فَإِنَّ أَكْثَرَ الْمُؤْمِنِينَ أَكْثَرُهُمْ ذِكْرًا لِلْمَوْتِ، وَأَشَدَّهُمْ لَهُ اسْتِعْدَادًا؛ وَبِرَانَ كُنْنِدِه خُوشِي هَا رَا فِرَاوَانِ يَادِ كُنِيْدِ. عَرَضِ شُد: اِي رَسُولِ خُدا، وَبِرَانَ كُنْنِدِه خُوشِي هَا چِيْسْتِ؟ فَرْمُودَنْد: مَرْغِ؛ زِيْر كَثْرِيْنِ مُؤْمِنَانِ كَسِي اسْتِ اسْتِ كِه مَرْغِ رَا بِيْشْتَرِ يَادِ كُنْدِ وَ بَرَايِ آن آمادِه تَر بَاشَدِ. بحار الأنوار: ۸۲ / ۱۶۷ / ۳ منتخب میزان الحكمة: ۵۱۸

حدیث ۷۷۱

الإمام زين العابدين عليه السلام لما سُئِلَ عَنِ الْمَوْتِ: لِلْمُؤْمِنِ كَنْزِعُ ثِيَابٍ وَسَخَّهَ قَمَلَهُ، وَفَكَ قُبُودٍ وَأَغْلَالٍ ثَقِيلَةٍ، وَالْإِسْتِدَالَ بِأَفْخَرِ الثِّيَابِ وَأَطْيَبِهَا رَوَائِحِ، وَأَوْطَأَ الْمَرَائِبِ، وَأَنْسِ الْمَنَازِلِ؛ وَلِلْكَافِرِ كَخْلَعِ ثِيَابٍ فَاخِرَةٍ، وَالنَّقْلِ عَنِ مَنَازِلِ أُنَيْسَةٍ، وَالْإِسْتِدَالَ بِأَوْسَخِ الثِّيَابِ وَأَخْسَنِهَا، وَأَوْحَشِ الْمَنَازِلِ، وَأَعْظَمِ الْعَذَابِ؛ إِمَامِ سَجَادِ عَلَيْهِ السَّلَامُ - دَر پَاسِخِ بِه پَرشِشِ كِه: مَرْغِ چِيْسْتِ؟- فَرْمُودَنْد: (مَرْغِ) بَرَايِ مُؤْمِنِ چُون كُنْدَنْ جَامِه هَايِي چَر كِيْنِ شِيْشِي از تَن اسْتِ وَ از هَمِ كَسْسْتَنْ كُنْدِ وَ زَنْجِيْرِهَايِ كَرَانِبَارِ وَ جَايْ كَرِيْنِ كَرْدَنْ فَاخِرْتَرِيْنِ وَ خُوشْبُوتَرِيْنِ جَامِه هَا وَ رَاهُوارْتَرِيْنِ مَرْكَب هَا وَ اَمِنْتَرِيْنِ مَنزَل هَا. وَ بَرَايِ كَافِرِ بِه مَنزَلِه كُنْدَنْ جَامِه هَايِي فَاخِر از تَن وَ مَنْتَقَلِ شَدَنْ از مَنزَل هَايِي اَمِنِ وَ جَايْ كَرِيْنِ كَرْدَنْ آن هَا بِه كَثِيْفْتَرِيْنِ وَ خُشْنْتَرِيْنِ جَامِه هَا وَ وَحْشْتَنَاكَثْرِيْنِ مَنزَل هَا وَ بَزْر كَثْرِيْنِ عَذَابِ اسْتِ. مَعَانِي الْأَخْبَارِ: ۲۸۹ / ۴ منتخب میزان الحكمة: ۵۱۸

حدیث ۷۷۲

امام صادق علیه السلام: إِنْ الْمَيِّتَ إِذَا مَاتَ بَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا إِلَى أَوْجَعِ أَهْلِهِ، فَمَسَّحَ عَلَى قَلْبِهِ فَأَنْسَاهُ لَوْعَةَ الْحُزْنِ، وَلَوْلَا ذَلِكَ لَمْ تَعْمُرِ الدُّنْيَا؛ هَر گَاهِ كَسِي بَمِيْرِدِ، خُداوَنْدِ فَرشْتِه اِي رَا بِه سُوِي نَارَاخْت تَرِيْنِ عَضُو خَاوَانِدِه او مِي فَرسْتَدِ. پَسِ بَرِ قَلْبِ او دَسْتِي مِي كَشْدِ وَ سُوِزِ وَ گَدَاِزِ غَمِ رَا از يَادِ او مِي بَرْدِ وَ اِگَر چِنِيْنِ نَبُودِ، دُنْيَا آبَادِ نَمِي شُدِ. الكافي: ۳ / ۲۲۷ / ۱ منتخب میزان الحكمة: ۳۳۴

حدیث ۷۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ عَظُمَتْ عِنْدَهُ مُصِيبَةٌ فَلْيَذْكُرْ مُصِيبَتَهُ بِي؛ فَإِنَّهَا سَيَتَهَوَّنُ عَلَيْهِ؛ هَر كِه بَرَايِشِ مِصِيْبَتِي بَزْر كِ پِيْشِ آيِدِ، مِصِيْبَتِي رَا كِه از رَحْلَتِ مَن بِه او مِي رَسَدِ يَادِ كُنْدِ؛ دَر اِيْنِ صُورْتِ مِصِيْبَتِشِ بَرُويِ آسَانِ خُواهِدِ شُدِ. بحار الأنوار: ۸۲ / ۸۴ / ۲۶ منتخب میزان الحكمة: ۳۳۴

حدیث ۷۷۴

امام علی علیه السلام: أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ ، وَيَوْمَ خُرُوجِكُمْ مِنَ الْقُبُورِ ، وَقِيَامِكُمْ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ ، تَهْتُونَ عَلَيْكُمُ الْمَصَائِبُ ؛ از مردن و روز بیرون آمدنتان از گورها و ایستادنتان در پیشگاه خداوند عز و جل بسیار یاد کنید، تا مصیبت‌ها بر شما آسان شود.
الخصال: ۱۰ / ۶۱۶ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ زَهَّدَ فِي الدُّنْيَاهَاتِ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ ؛ کسی که از دنیا دل برکند ، مصیبت‌ها بر او آسان گردد . کنز الفوائد للکراچکی: ۲ / ۱۶۳ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۷۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ: كِتْمَانُ الْمَصَائِبِ وَالْأَمْرُ بِالصَّدَقَةِ؛ پوشیده داشتن مصیبت‌ها و بیماری‌ها و دادن صدقه، از گنجهای نیکی است . بحار الأنوار: ۸۲ / ۱۰۳ / ۵۰ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: النَّيَاحَةُ عَمَلُ الْجَاهِلِيَّةِ ؛ شیون کردن، کار جاهلیت است . بحار الأنوار: ۸۲ / ۱۰۳ / ۵۰ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۷۸

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَلْهَمَ الْاسْتِرْجَاعَ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛ به هر کس در هنگام مصیبت، استرجاع الهام شود، بهشت بر او واجب گردد . ثواب الأعمال: ۲۳۵ / ۲ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۷۹

الإمامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِرَجُلٍ قَدِ اشْتَدَّ جَزَعُهُ عَلَى وَلَدِهِ: يَا هَذَا جَزَعْتَ لِلْمُصِيبَةِ الصُّغْرَى ، وَغَفَلْتَ عَنِ الْمُصِيبَةِ الْكُبْرَى ! وَلَوْ كُنْتَ لِمَا صَارَ إِلَيْهِ وَلَمُدَّكَ مُسْتَعِدًّا لَمَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ جَزَعُكَ ، فَمُصَابِيكَ بَتَرِكَكَ الْاسْتِعْدَادَ لَهُ أَعْظَمُ مِنْ مُصَابِكَ بَوْلَدِكَ . امام صادق علیه السلام - به مردی که در مرگ فرزندش سخت بیتابی می‌کرد- فرمودند: ای مرد! تو در مصیبت کوچک بیتابی می‌کنی و از مصیبت بزرگ غافل! اگر برای آن جایی که فرزندت رفت، آماده بودی هرگز برای او بیتابی نمی‌کردی . مصیبت آماده نشدن تو برای آن روز بزرگتر از مصیبت فرزندت توست . عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۵ / ۱۰ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۸۰

أَعْظَمُ الْمَصَائِبِ الْجَهْلُ ؛ بزرگترین مصیبت، نادانی است . غرر الحکم: ۲۸۴۴ / منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۸۱

امام علی علیه السلام: أَعْظَمُ الْمَصَائِبِ وَالشَّقَاءُ الْوَلَهُ بِالْدُنْيَا؛ بزرگترین مصیبت و بدبختی، دلدادگی به دنیا است. غرر الحکم: ۳۰۸۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۸۲

امام حسن علیه السلام: الْمَصَائِبُ مَفَاتِيحُ الْأَجْرِ؛ مصیبتها، کلیدهای اجرند. أعلام الدین: ۲۹۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْعَبْدَ لَيُصِيبُهُ مِنَ الْمَصَائِبِ، حَتَّى يَمْشِيَ عَلَى الْأَرْضِ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ؛ گاه به بنده خدا برخی از مصائب می‌رسد تا در حالی بر زمین گام بردارد که هیچ گناهی بر وی نیست. مکارم الأخلاق، جلد ۲، صفحه ۱۷۳، حدیث ۲۴۳۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۲

حدیث ۷۸۴

الإمام الصادق عليه السلام لما سأله داود الرقي: يقول الرجل على قبر أبيه وقريبه وغير قريبه، هل ينفعه ذلك؟: نَعَمْ إِنَّ ذَلِكَ يَدْخُلُ عَلَيْهِ كَمَا يَدْخُلُ عَلَى أَحَدِكُمُ الْهَدْيَةُ، يَفْرَحُ بِهَا؛ امام صادق علیه السلام - در پاسخ به داود رقی که عرض کرد: انسان سر قبر پدر خود و خویشاوند و غریبه می‌رود. آیا این کار برای او سودی دارد؟- فرمودند: آری، همان طور که اگر به یکی از شما هدیه‌ای داده شود خوشحال می‌گردد، مرده نیز از کار شما خوشحال می‌شود. بحار الأنوار: ۱۰۲ / ۲۹۶ / ۶ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۸

حدیث ۷۸۵

امام علی علیه السلام: زُورُوا مَوْتَاكُمْ؛ فَإِنَّهُمْ يَفْرَحُونَ بِزِيَارَتِكُمْ، وَلِيَطْلُبَ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ عِنْدَ قَبْرِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ بَعْدَ مَا يَدْعُو لَهُمَا؛ اموات خود را زیارت کنید؛ زیرا آنان از دیدار شما خوشحال می‌شوند؛ انسان باید بعد از آن که بر سر قبر پدر و مادر خود برایشان دعا کرد حاجت خود را (از خدا) بخواهد. الخصال: ۶۱۸ / ۱۰ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۸

حدیث ۷۸۶

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَوْصَى بِالثُلُثِ فَقَدْ أَضَرَ بِالْوَرَثَةِ، وَالْوَصِيَّةُ بِالْخُمْسِ وَالرُّبْعِ أَفْضَلُ مِنَ الْوَصِيَّةِ بِالْثُلُثِ؛ هر که به یک سوم (دارایی‌اش) وصیت کند به وارثان ضرر زده است و وصیت کردن به یک پنجم و یک چهارم از وصیت به یک سوم افضل است. الکافی: ۷ / ۱۱ / ۵ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۵۹۴

حدیث ۷۸۷

امام علی علیه السلام: مَنْ أَوْصَى وَلَمْ يَحِفْ وَلَمْ يُضَارَّكَانَ كَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فِي حَيَاتِهِ؛ هر کس وصیت کند و (در وصیت خود) ستم نکند و (به وارث) زیان وارد نیاورد، مانند کسی است که آن (مال مورد وصیت) را در زمان حیات خود صدقه داده باشد. الکافی: ۷ / ۶۲ / ۱۸ / ۵ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۵۹۴

حدیث ۷۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الْمَحْرُومُ مَنْ حُرِمَ الْوَصِيَّةِ**؛ محروم (از رحمت خدا) کسی است که از وصیت کردن محروم شود. کنز العمال: ۴۶۰۵۱ / منتخب میزان الحکمه: ۵۹۴

حدیث ۷۸۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَا يَتَّبِعِي لَامِرِي مُسْلِمٌ أَنْ يَبِيَّتَ لَيْلَةً إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ تَحْتَ رَأْسِهِ**؛ بر هیچ مسلمانی سزاوار نیست که شبی را سپری کند، مگر این که وصیتش زیر سرش باشد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۱۹۴ / ۳ / منتخب میزان الحکمه: ۵۹۴

حدیث ۷۹۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الْوَصِيَّةُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ**؛ وصیت کردن وظیفه هر مسلمانی است. وسائل الشیعه: ۱۳ / ۳۵۲ / ۶ / منتخب میزان الحکمه: ۵۹۴

حدیث ۷۹۱

امام علی علیه السلام: **فَإِنَّكُمْ لَوْ قَدْ عَايَنْتُمْ مَا قَدْ عَايَنَ مَنْ مَاتَ مِنْكُمْ لَجَزِعْتُمْ وَوَهَلْتُمْ وَسَيَمِعْتُمْ وَأَطَعْتُمْ**، ولكنَّ مَحْجُوبٌ عَنْكُمْ مَا قَدْ عَايَنُوا، وَقَرِيبٌ مَا يُطْرَحُ الْحِجَابُ! اگر آنچه را رفتگان شما دیده‌اند می‌دیدید، هر آینه بی‌تاب می‌شدید و وحشت می‌کردید و حرفش‌نوی می‌داشتید و فرمان می‌بردید. اما آنچه آنها دیده‌اند، از شما پوشیده است و زود باشد که پرده فرو افتد. نهج البلاغه: الخطبه ۲۰ / منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

حدیث ۷۹۲

امام علی علیه السلام: **يَا عِبَادَ اللَّهِ، مَا بَعْدَ الْمَوْتِ لِمَنْ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ أَشَدُّ مِنَ الْمَوْتِ؛ الْقَبْرِ، فَاحْذَرُوا ضَيْقَهُ وَضَنْكَهُ وَظُلْمَتَهُ وَغُرْبَتَهُ...** وَإِنَّ الْمَعِيشَةَ الضَّنْكَ الَّتِي حَاذَرَ اللَّهُ مِنْهَا عِدْوَةٌ عَذَابُ الْقَبْرِ؛ بندگان خدا! برای کسی که آمرزیده نشده، از مرگ سخت‌تر، قبر است. پس، از تنگی و فشار و تاریکی و تنهایی قبر بترسید... آن زندگی تنگی که خداوند به دشمن خود نسبت به آن هشدار داده، عذاب قبر است. أمالی الطوسی: ۲۸ / ۳۱ / منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

حدیث ۷۹۳

امام کاظم علیه السلام در کنار گوری چنین فرمود: **عند قبر: إِنَّ شَيْئًا هَذَا آخِرُهُ لَحَقِيقٌ أَنْ يُزْهَدَ فِي أَوَّلِهِ، وَإِنَّ شَيْئًا هَذَا أَوَّلُهُ لَحَقِيقٌ أَنْ يُخَافَ آخِرُهُ؛** چیزی که پایش این است، سزاست که از همان آغاز دل از آن برکند و چیزی که آغازش این است، سزاست که از پایش ترسید. معانی الأخبار: ۳۴۳ / ۱ / منتخب میزان الحکمه: ۴۵۶

حدیث ۷۹۴

امام باقر علیه السلام: **أَشَدُّ الْجَزَعِ الصُّرَاخُ بِالْوَيْلِ وَالْعَوِيلِ، وَلَطْمُ الْوَجْهِ وَالصَّدْرِ، وَجَزُّ الشَّعْرِ.** وَمَنْ أَقَامَ التَّوَابِعَةَ فَقَدْ تَرَكَ الصَّبْرَ؛ بدترین نوع بیتابی سر دادن فغان و شیون و زدن بر سر و سینه و کندن موهاست، کسی که نوحه‌گری به راه اندازد، شکیبایی را ترک کرده است. مسکن الفؤاد: ۹۹ / منتخب میزان الحکمه: ۱۰۴

حدیث ۷۹۵

امام علی علیه السلام: إِيَّاكَ وَالْجَزَعَ؛ فَإِنَّهُ يَقْطَعُ الْأَمَلَ، وَيُضْعِفُ الْعَمَلَ، وَيُورِثُ الْهَمَّ؛ از بیتابی کردن پرهیز؛ که آن امید را قطع می‌کند و عمل را ضعیف می‌گرداند و اندوه می‌آورد. دعائم الإسلام: ۱ / ۲۲۳ منتخب میزان الحکمه: ۱۴۸

حدیث ۷۹۶

امام علی علیه السلام: مَنْ عَزَى الثَّكْلِيَّ أَظْلَهُ اللَّهُ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ؛ هر که مادر فرزند مرده‌ای را تسلی دهد، خداوند در آن روزی که هیچ سایه‌ای جز سایه عرش او نیست، وی را در سایه عرش خود جای دهد. الکافی: ۳ / ۲۲۷ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۰

حدیث ۷۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ عَزَى مُصَابَا كَانَ لَهُ مِثْلُ أُجْرِهِ؛ هر که فرد سوگواری را تسلی دهد، (اجری) همانند اجر او دارد. بحار الأنوار: ۸۲ / ۹۴ / ۴۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۸۰

حدیث ۷۹۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی وصیّته لأبی ذرٍّ: يَا أَبَا ذَرٍّ، اخْفِضْ صَوْتَكَ عِنْدَ الْجَنَائِزِ، وَعِنْدَ الْقِتَالِ، وَعِنْدَ الْقِرَآنِ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش به ابوذر-: ای ابوذر! هنگام تشییع جنازه‌ها و هنگام جنگ و وقتی قرآن خوانده می‌شود، صدایت را پایین بیاور. بحار الأنوار: ۷۷ / ۸۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۴

حدیث ۷۹۹

امام علی علیه السلام: إِذَا شَابَ الْعَاقِلُ شَبَّ عَقْلُهُ، إِذَا شَابَ الْجَاهِلُ شَبَّ جَهْلُهُ؛ هرگاه خردمند پیر شود، خرد او جوان گردد و هرگاه نادان پیر شود، نادانی او جوان گردد. غرر الحکم: (۴۱۶۹-۴۱۷۰) منتخب میزان الحکمه: ۳۰۸

حدیث ۸۰۰

امام علی علیه السلام: الْمَشِيبُ رَسُولُ الْمَوْتِ؛ موی سپید پیک مرگ است. غرر الحکم: ۱۲۰۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۸

حدیث ۸۰۱

امام علی علیه السلام: كَفَى بِالشَّيْبِ نَذِيرًا؛ موی سپید برای هشدار دادن بس است. غرر الحکم: ۷۰۱۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۸

حدیث ۸۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَخْسِنُوا آدَابَهُمْ يُعْفَرُ لَكُمْ؛ فرزندان خود را گرامی بدارید و آنان را خوب تربیت کنید، (که به این ترتیب) آمرزیده می‌شوید. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۹۵ / ۴۴ منتخب میزان الحکمه: ۱۶

حدیث ۸۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ لَهَا: دَارُ الْفَرَحِ، لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا مَنْ فَرَّحَ يَتَامَى الْمُؤْمِنِينَ؛ در بهشت سرایی است که به آن «شادی سرا» گفته می‌شود و تنها کسی وارد آن می‌شود که ایتمام مؤمنان را شاد سازد. کنز العمال: ۶۰۰۸ منتخب میزان الحکمه: ۶۲۰

حدیث ۸۰۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لِرَجُلٍ يَشْكُو قَسْوَةَ قَلْبِهِ: أُتِحِبُّ أَنْ يَلِينَ قَلْبِكَ، وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ؟ إِرْحَمِ الْيَتِيمَ وَامْسَحْ رَأْسَهُ، وَأَطْعِمُهُ مِنْ طَعَامِكَ، يَلِينَ قَلْبِكَ وَتُدْرِكُ حَاجَتَكَ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم- به مردی که از سنگدلی خود شکایت می‌کرد- فرمودند: آیا دوست داری نرمدل شوی و به خواسته‌ات برسی؟ به یتیم مهربانی کن و دست محبت بر سر او بکش و از غذایت به او بخوران، در این صورت دلت نرم می‌شود و به خواسته‌ات می‌رسی. الترغیب والترهیب: ۳ / ۳۴۹ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۸۰۵

امام علی علیه السلام: إِنَّ فِي سُلْطَانِ اللَّهِ عِصْمَةً لِأَمْرِكُمْ، فَأَعْطُوهُ طَاعَتَكُمْ غَيْرَ مُلَوَّمَةٍ (مُتَلَوِّمِينَ) وَلَا مُسْتَكْرَهٍ بِهَا، وَاللَّهُ لَتَفْعَلَنَّ أَوْ لَيَنْقُلَنَّ اللَّهُ عَنْكُمْ سُلْطَانَ الْإِسْلَامِ، ثُمَّ لَا يَنْقُلُهُ إِلَيْكُمْ أَبَدًا حَتَّى يَأْرِرَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِكُمْ؛ همانا سلطان خدا (حکومت و رهبری دین حق) مایه نگهداری و سامان یافتن کار شماست؛ پس بی درنگ و با میل و اختیار او را اطاعت کنید. سوگند به خدا که یا این کار را می‌کنید یا خداوند سلطان اسلام (حکومت حق اسلامی) را از شما می‌گیرد و دیگر هرگز آن را به شما منتقل نمی‌کند، تا به دست دیگری سپرده شود. نهج البلاغه: الخطبة ۱۶۹ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۸

حدیث ۸۰۶

امام باقر علیه السلام: لَا تَطْلُبَنَّ أَنْ تَكُونَ رَأْسًا فَتَكُونَ ذَنْبًا؛ در پی سرآمد شدن مباش که دنباله‌رو می‌شوی. الکافی: ۲ / ۳۳۸ / ۱

حدیث ۸۰۷

امام صادق علیه السلام: مَنْ طَلَبَ الرِّئَاسَةَ هَلَكَكَ؛ هر که جویای ریاست باشد، نابود شود. الکافی: ۲ / ۲۹۷ / ۲

حدیث ۸۰۸

امام صادق علیه السلام: إِيَّاكُمْ وَهَوْلَاءِ الرُّسَاءِ الَّذِينَ يَتْرَأْسُونَ، فَوَاللَّهِ مَا خَفَقَتِ النَّعَالُ خَلْفَ رَجُلٍ إِلَّا هَلَكَكَ وَأَهْلَكَ؛ از این سران ریاست پیشه دوری گزینید؛ زیرا به خدا سوگند که کفشها در پی کسی به صدا در نیاید، مگر آن که او هلاک شود و به هلاکت اندازد. الکافی: ۲ / ۲۹۷ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۲۲۴

حدیث ۸۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَمَا تَكُونُوا يُؤَلَّى عَلَيْكُمْ؛ هر گونه شما باشید، همان گونه بر شما حکومت می‌شود. کنز العمال: ۱۴۹۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۸۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِذَا عَصَانِي مِنْ خَلْقِي مَنْ يَعْرِفُنِي سَيَلَطْتُ عَلَيْهِ مِنْ خَلْقِي مَنْ لَا يَعْرِفُنِي؛ خداوند عز و جل فرمود: هرگاه از خلق من کسی که مرا می‌شناسد نافرمانیم کند، از میان خلق خود کسی را که مرا نمی‌شناسد بر او مسلط گردانم. الفقیه: ۴ / ۴۰۴ / ۵۸۷۱ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۸۱۱

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ اسْتَشَارَ أَخَاهُ فَلَمْ يَنْصَحْهُ مَحْضَ الرَّأْيِ سَيَلَبَّهُ اللهُ رَأْيَهُ؛ هر که با برادر خود مشورت کند و او خالصانه راهنمایش نکند، خداوند اندیشه او را از وی بگیرد. المحاسن: ۲ / ۴۳۸ / ۲۵۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۸

حدیث ۸۱۲

امام صادق علیه‌السلام: إِنَّ الْمَشُورَةَ لَا تَكُونُ إِلَّا بِحُدُودِهَا الْأَرْبَعِ... فَأُولَئِهَا أَنْ يَكُونَ الَّذِي تُشَاوِرُهُ عَاقِلًا، وَالثَّانِيَةُ أَنْ يَكُونَ حُرًّا مُتَدَيِّنًا، وَالثَّلَاثَةُ أَنْ يَكُونَ صَدِيقًا مُوَاخِيًا، وَالرَّابِعَةُ أَنْ تُطَلَّعَهُ عَلَى سِرِّكَ فَيَكُونَ عِلْمُهُ بِهِ كَعِلْمِكَ ثُمَّ يُسِرَّ ذَلِكَ وَيَكْتُمُهُ؛ مشورت جز با حدود چهارگانه آن تحقق نپذیرد؛ نخستین حد آن این است که کسی که با او مشورت می‌کنی، خردمند باشد، دوم این که آزاده و متدین باشد، سوم این که دوست و برادروار باشد و چهارم این که راز خود را به او بگویی و او به اندازه خودت از آن راز آگاه باشد، اما آن را پوشاند و به کسی نگوید. مکارم الأخلاق: ۲ / ۹۸ / ۲۲۸۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۸

حدیث ۸۱۳

امام صادق علیه‌السلام: الْمُسْتَبَدُّ بِرَأْيِهِ مَوْقُوفٌ عَلَى مَدَاحِصِ الزَّلَلِ؛ آدم خود رأی، بر لبه لغزشگاه ایستاده است. بحار الأنوار: ۷۵ / ۱۰۵ / ۴۱ / ۲۲۸ / ۱۰۵ / ۴۱ / ۲۲۸

حدیث ۸۱۴

امام علی علیه‌السلام: مَا أَعْجَبَ بِرَأْيِهِ إِلَّا جَاهِلٌ؛ تنها جاهل است که شیفته رأی خویش است. غرر الحکم: ۹۴۷۱ / ۲۲۸ / ۱۰۵ / ۴۱ / ۲۲۸

حدیث ۸۱۵

امام علی علیه‌السلام: أَفْضَلُ النَّاسِ رَأْيًا مَنْ لَا يَسْتَعِينُ رَأْيَ مُشِيرٍ؛ رأی آن کس برتر است که خود را از رأی مشاور بی‌نیاز نداند. غرر الحکم: ۳۱۵۲ / ۲۲۸ / ۱۰۵ / ۴۱ / ۲۲۸

حدیث ۸۱۶

امام علی علیه‌السلام: مَنْ اسْتَقْبَلَ وُجُوهَ الْآرَاءِ عَرَفَ مَوَاقِعَ الْخَطَأِ؛ هر که با آرای گوناگون رو به رو شود جایگاههای خطا (و نادرست اندیشی) را باز شناسد. نهج البلاغه: الحکمه ۱۷۳ / ۲۲۸ / ۱۰۵ / ۴۱ / ۲۲۸

حدیث ۸۱۷

امام علی علیه السلام: اِضْرِبُوا بَعْضَ الرَّأْيِ بِبَعْضٍ يَتَوَلَّدُ مِنْهُ الصَّوَابُ؛ رایزنی کنید تا اندیشه درست متولد شود. غرر الحکم: ۲۵۶۷
منتخب میزان الحکمه: ۲۲۸

حدیث ۸۱۸

امام علی علیه السلام: الرَّأْيُ مَعَ الْأَنْأَةِ، وَبِئْسَ الظَّهْيِرُ الرَّأْيُ الْفَطِيرُ؛ اندیشه (درست) با تأنی به دست می‌آید و اندیشه خام و نسنجیده چه بد پشتیبانی است. بحار الأنوار: ۷۸ / ۸۱ / ۷۶

حدیث ۸۱۹

امام علی علیه السلام: سَبَّحَ أَكُولٌ حَطُومٌ خَيْرٌ مِنْ وَالٍ ظُلُومٍ غَشُومٌ؛ جانور درنده پُر خور بی‌رحم، بهتر از حکمران ستمگر دژخیم است.
غرر الحکم: ۵۶۲۶ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۸۲۰

امام علی علیه السلام: مَنْ جَعَلَ مَلِكُهُ خَادِمًا لِدِينِهِ انْقَادَ لَهُ كُلُّ سُلْطَانٍ، مَنْ جَعَلَ دِينَهُ خَادِمًا لِمَلِكِهِ طَمَعٌ فِيهِ كُلُّ إِنْسَانٍ؛ هر کس حکومت خود را در خدمت دینش قرار دهد، هر سلطانی مطیع او شود؛ هر کس دینش را در خدمت حکومتش در آورد، هر انسانی در او طمع کند. غرر الحکم: (۹۰۱۶-۹۰۱۷) منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۸۲۱

امام علی علیه السلام: حَقٌّ عَلَى الْمَلِكِ أَنْ يَسُوسَ نَفْسَهُ قَبْلَ جُنْدِهِ؛ بر پادشاه است که پیش از سپاهیان، به سیاست و تربیت خودش پردازد. غرر الحکم: ۴۹۴۰ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۸۲۲

امام علی علیه السلام: الْمَكَانَةُ مِنَ الْمُلُوكِ مِفْتَاحُ الْمَحَنَةِ وَبَدْرُ الْفِتْنَةِ؛ منزلت داشتن نزد شاهان، کلید رنج و محنت است و تخم فتنه.
غرر الحکم: ۲۱۸۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۸۲۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَيِّمَرَةَ: يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَيِّمَرَةَ، لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ؛ فَإِنَّكَ إِذَا أُعْطِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَوَكَلْتَ فِيهَا إِلَى نَفْسِكَ، وَإِنْ أُعْطِيَتْهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - به عبدالرحمن بن سمره - فرمودند: ای عبدالرحمن بن سمره، داوطلب امارت مشو؛ زیرا اگر با تقاضای تو این منصب به تو سپرده شود در اداره آن به خودت واگذار می‌شود و اگر بدون تقاضای تو به تو واگذار شود، در اداره آن یاری می‌شود. سنن أبی داود: ۲۹۲۹ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۸

حدیث ۸۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اسْتَعْمَلَ غُلَامًا فِي عِصَابَةٍ فِيهَا مَنْ هُوَ أَرْضَى لَلَّهِ مِنْهُ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ؛ هر کس از میان گروهی مردی را به کار گمارد در حالی که در بین آنها خداپسندتر از او وجود دارد، به خدا و رسول او و مؤمنان خیانت کرده است.
بحار الأنوار: ۲۳ / ۷۵ / ۲۴ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۸

حدیث ۸۲۵

الامام علی علیه السلام فی کتابه إلی ابن عباس: أَمَا بَعِيدٌ، فَلَا يَكُنْ حَظُّكَ فِي وَايَتِكَ مَالًا تَسْتَفِيدُهُ، وَلَا غَيْظًا تَشْتَفِيهِ، وَلَكِنْ إِمَاتَهُ بَاطِلٍ وَإِحْيَاءُ حَقٍّ. امام علی علیه السلام - در نامه خود به ابن عباس - : اَمَا بَعْدُ ؛ مبادا بهره تو از حکومتت به دست آوردن مالی یا فرو نشانیدن خشمی باشد . بلکه باید بهره‌ات میراندن باطل باشد و زنده کردن حق . بحار الأنوار: ۴۰ / ۲۳۸ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۶

حدیث ۸۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ مَرَدَحَ سُلْطَانًا جَائِرًا وَتَخَفَّفَ وَتَضَعَّ لَهُ طَمَعًا فِيهِ، كَانَ قَرِينَةً إِلَى النَّارِ؛ هر که به طمع چیزی، سلطان ستمگری را مدح کند و خود را در برابر او خوار و خفیف سازد، همنشین او در آتش خواهد بود . أمالی الصدوق: ۳۴۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۸

حدیث ۸۲۷

امام صادق علیه السلام: أَيُّمَا مُؤْمِنٍ خَضَعَ لِصَاحِبِ سُلْطَانٍ أَوْ مَنْ يُخَالِطُهُ عَلَى دِينِهِ طَلَبًا لِمَا فِي يَدَيْهِ مِنْ دُنْيَا، أَخَمَلَهُ اللَّهُ وَمَقَّتَهُ عَلَيْهِ وَوَكَّلَهُ إِلَيْهِ، فَإِنْ هُوَ غَلَبَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ دُنْيَا وَصَارَ فِي يَدِهِ مِنْهُ شَيْءٌ، نَزَعَ اللَّهُ الْبَرَكَهَ مِنْهُ؛ هر مؤمنی در برابر صاحب قدرتی یا کسی که مخالف دین اوست، به قصد دست یافتن به چیزی از دنیای او، فروتنی و خضوع کند، خداوند او را بی نام و نشان گرداند، و برای این کار بر او خشم گیرد، و او را به خودش واگذارد؛ و اگر هم بر چیزی از دنیای او دست یابد و اندکی از آن به دستش افتد، خداوند برکت را از آن ببرد . بحار الأنوار: ۷۵ / ۳۷۱ / ۱۵

حدیث ۸۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ خَفَّ لِسُلْطَانٍ جَائِرٍ فِي حَاجَةٍ كَانَ قَرِينَةً فِي النَّارِ؛ هر که به خاطر نیازی در برابر سلطان ستمگری خود را خفیف کند، همدم او در آتش باشد . بحار الأنوار: ۷۶ / ۳۶۰ / ۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۸

حدیث ۸۲۹

امام علی علیه السلام: بَاعِدِ السُّلْطَانَ لِتَأْمَنَ خُدْعَ الشَّيْطَانِ؛ از سلطان دوری کن تا از نیرنگهای شیطان ایمن مانی . بحار الأنوار: ۷۷ / ۲۱۵ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۶

حدیث ۸۳۰

امام علی علیه السلام: صَاحِبُ السُّلْطَانِ كَرَاكِبِ الْأَسَدِ، يُغْبَطُ بِمَوْقِعِهِ، وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَوْضِعِهِ؛ ملازم و ندیم سلطان، همچون کسی است که بر شیر سوار باشد؛ مردم به موقعیت او غبطه می‌خورند، در حالی که خودش بهتر می‌داند در چه وضعیتی (خطرناک) قرار

دارد . نهج البلاغه : الحکمه ۲۶۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۸۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِيَّاكُمْ وَمُخَالَطَةَ السُّلْطَانِ فَإِنَّهُ ذَهَابُ الدِّينِ ، وَإِيَّاكُمْ وَمَعُونَتَهُ فَإِنَّكُمْ لَا تَحْمَدُونَ أَمْرَهُ ؛ زنهار از ملازمت با سلطان؛ که این کار دین را می‌برد. و زنهار از کمک کردن به او؛ زیرا شما کارهای او را نمی‌پسندید. بحار الأنوار : ۱۰ / ۳۶۸ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۸۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ لَزِمَ السُّلْطَانَ أَفْتِنَ ، وَمَا يَزِدَادُ مِنَ السُّلْطَانِ قُرْبًا إِلَّا ازْدَادَ مِنَ اللَّهِ بُعْدًا ؛ هر که ملازمت سلطان اختیار کند به فتنه و گمراهی افتد ، و هر چه به سلطان نزدیکتر گردد از خدا دورتر شود . بحار الأنوار : ۷۵ / ۳۷۱ / ۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۸۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِيَّاكُمْ وَأَبْوَابَ السُّلْطَانِ وَحَوَاشِيهَا ؛ فَإِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنْ أَبْوَابِ السُّلْطَانِ وَحَوَاشِيهَا أَبْعَدُكُمْ مِنَ اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ ، وَمَنْ آثَرَ السُّلْطَانَ عَلَى اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُ الْوَرَعَ وَجَعَلَهُ حَيْرَانَ ؛ زنهار از درگاه و حواشی سلطان؛ زیرا که نزدیکترین شما به درگاه و حواشی سلطان دورترین شماست از خداوند عز و جل ؛ و هر که سلطانی را بر خداوند عز و جل ترجیح دهد ، خداوند پارسایی را از او ببرد و او را سرگشته و حیران گرداند . بحار الأنوار : ۷۵ / ۳۷۲ / ۱۹ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۸۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ مِنْ تَعْظِيمِ جَلَالِ اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ كَرَامَةَ ذِي الشَّيْبَةِ ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ ، وَالْإِمَامِ الْعَادِلِ ؛ احترام نهادن به ریش سفید و قرآن دان و پیشوای دادگر، بزرگداشت جلال و شکوه خداوند عز و جل است . کنز العمال : ۲۵۵۰۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۴

حدیث ۸۳۵

امام علی علیه السلام : لَا تُكْثِرَنَّ الدُّخُولَ عَلَى الْمُلُوكِ ؛ فَإِنَّهُمْ إِنْ صَدَّجْتَهُمْ مَلُوكٌ ، وَإِنْ نَصَحْتَهُمْ غَشُوكَ ؛ مبادا که ، زیاد با شاهان آمد و شد کنی ؛ زیرا این جماعت ، اگر با آنان مصاحبت کنی تو را ملول می‌کنند و اگر با آنان یکرنگ باشی به تو نیرنگ می‌زنند . غرر الحکم : ۱۰۳۲۱ منتخب میزان الحکمه : ۵۱۴

حدیث ۸۳۶

امام علی علیه السلام : أَعْلَمُ النَّاسِ الْمُسْتَهْتَرُ بِالْعِلْمِ ؛ داناترین مردم ، کسی است که آزند دانش باشد . غرر الحکم : ۳۰۷۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۶

حدیث ۸۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ خِيفَتِهِ لَعَلَّمْتُمُ الْعِلْمَ الَّذِي لَا يَجْهَلُ مَعَهُ؛ اگر از خدا، چنان که سزد، می ترسیدید علمی به شما آموخته می شد که جهل و نادانی با آن همراه نبود. کنز العمال: ۵۸۸۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۶

حدیث ۸۳۸

امام علی علیه السلام: وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا خَيْرَ فِي عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَلَا يَنْتَفَعُ بِعِلْمٍ لَا يَحَقُّ تَعَلُّمُهُ. بدان که در دانش ناسودمند خیری نیست و آموختن دانشی که سزاوار آموختن نیست، سودی ندهد. نهج البلاغه: الكتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۸۳۹

امام علی علیه السلام: لَا يَسْتَوِي عِنْدَ اللَّهِ فِي الْعُقُوبَةِ الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ، نَفَعَنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ بِمَا عَلَّمْنَا، وَجَعَلَهُ لِرُجُوعِهِ خَالِصًا، إِنَّهُ سَمِيعٌ مُجِيبٌ؛ کیفر کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند، نزد خداوند یکسان نیست. خداوند ما و شما را از علمی که داریم بهره مند سازد و آن را برای خود خالص گرداند، همانا او شنوا و پذیرنده (دعا) است. الإرشاد: ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۸۴۰

امام علی علیه السلام: اعقلوا الخبر إذا سمعتموه عقل رعاية لا عقل رواية؛ فإن رواة العلم كثير ورعاته قليل؛ هر گاه خبری را شنیدید، در اندیشه به کار بستن آن باشید، نه به فکر نقل کردنش؛ زیرا باز گو کنندگان دانش بسیارند و به کار برندگان آن اندک. نهج البلاغه: الحکمه ۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۸۴۱

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ بِلَا عَمَلٍ وَبِالْإِعْمَالِ بِلَا عِلْمٍ ضَلَالٌ؛ علم بدون عمل وزر و وبال است؛ و عمل بدون علم گمراهی است. غرر الحکم: ۱۵۸۷، ۱۵۸۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۸۴۲

امام علی علیه السلام: الدنیا کلُّها جهلٌ إلا مواضع العلم، والعلم کلُّه حجةٌ إلا ما عمل به؛ دنیا همه اش نادانی است، مگر آن جاها که علم باشد و علم همه اش حجت (بردارنده اش) است، مگر علمی که به آن عمل شود. بحار الأنوار: ۲ / ۲۹ / ۹ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۸۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: النَّظَرُ فِي وَجْهِ الْعَالِمِ حُبًّا لَهُ عِبَادَةٌ؛ نگاه مهرآمیز به چهره عالم، عبادت است. نوادر الراوندی: ۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۸

حدیث ۸۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هَمَّةُ الْعُلَمَاءِ الْوَعَايَةُ، وَهَمَّةُ السُّفَهَاءِ الرَّوَايَةُ؛ اهتمام داناان به فهمیدن است و اهتمام نادانان به روایت کردن. کنز العمال: ۲۹۳۳۷ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۴۵

امام علی علیه السلام: الْعِلْمُ مَقْرُونٌ بِالْعَمَلِ، فَمَنْ عَلِمَ عَمَلًا، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ، فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلَّا ارْتَحَلَ عَنْهُ؛ علم و عمل به هم پیوسته‌اند. بنابراین، هر که بداند، عمل کند و هر که عمل کند، بداند. علم، عمل را صدا می‌زند، اگر پاسخ داد می‌ماند و اگر نه می‌رود. نهج البلاغه: الحکمة ۳۶۶ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۴۶

امام علی علیه السلام: عَلَى الْعَالِمِ أَنْ يَعْمَلَ بِمَا عَلِمَ، ثُمَّ يَطْلُبَ تَعَلُّمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ؛ بر دانشمند است که آنچه را می‌داند به کار بندد و سپس در پی یاد گرفتن دانشی رود که نمی‌داند. غرر الحکم: ۶۱۹۶ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ فِقْهِ كَالْحِمَارِ فِي الطَّاحُونِ؛ کسی که از روی فهم و شناخت عبادت نکند، مانند خر آسیاست. کنز العمال: ۲۸۷۰۹ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۴۸

امام صادق علیه السلام: الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ، وَلَا يَزِيدُهُ سُرْعَةُ السَّيْرِ مِنَ الطَّرِيقِ إِلَّا بُعْدًا؛ کسی که بدون بصیرت عمل کند، مانند کسی است که به دنبال سراب بیابان راه پیماید. او هر چه تندتر رود دورتر می‌افتد. أمالی الصدوق: ۳۴۳ / ۱۸

حدیث ۸۴۹

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ بِهِ؛ میوه دانش، به کار بستن آن است. غرر الحکم: ۴۶۲۴ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۵۰

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ؛ میوه دانش، پرستش است. غرر الحکم: ۴۶۰۰ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۵۱

امام علی علیه السلام: ثَمَرَةُ الْعِلْمِ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ؛ میوه دانش، خالص گردانیدن عمل (برای خدا) است. غرر الحکم: ۴۶۴۲ منتخب میزان الحکمة: ۴۰۲

حدیث ۸۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَالَ: أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ؛ هر که بگوید: من دانا هستم، او شخص نادانی است. منیه المرید: ۱۳۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۸۵۳

امام باقر علیه السلام: إِنَّ قَلْبًا لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْعِلْمِ كَالْبَيْتِ الْخَرَابِ الَّذِي لَا عَامِرَ لَهُ؛ دلی که در آن چیزی از دانش نباشد، مانند خانه ویرانه‌ای است که آباد کننده‌ای ندارد. أمالی الطوسی: ۵۴۳/۱۱۶۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۸۵۴

امام علی علیه السلام: هَلَكَ خُزَانُ الْأَمْوَالِ وَهُمْ أَحْيَاءُ، وَالْعُلَمَاءُ بِاقْوَانِ مَا بَقِيَ الدَّهْرُ، أَعْيَانُهُمْ مَفْقُودَةٌ، وَأَمْثَالُهُمْ فِي الْقُلُوبِ مَوْجُودَةٌ؛ مال اندوزان، با آن که زنده‌اند مرده‌اند و اهل علم، تا دنیا هست زنده‌اند. پیکرهایشان از میان می‌رود، اما یادشان در دلها هست. نهج البلاغه: الحکمه ۱۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۸۵۵

لِكُمَيْلٍ لَمَّا أَخَذَ بِيَدِهِ وَأَخْرَجَهُ إِلَى الْجَبَانِ فَلَمَّا أَصْحَرَ تَنَفَّسَ الصُّعْدَاءُ وَقَالَ: يَا كُمَيْلُ، الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ، الْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَأَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ، وَالْمَالُ تَنْقُصُهُ النَّفْقَةُ، وَالْعِلْمُ يَزُكُو عَلَى الْإِنْفَاقِ، وَصَيْنِعُ الْمَالِ يَزُولُ بِزَوَالِهِ. امام علی علیه السلام- دست کمیل بن زیاد را گرفت و او را به سوی گورستان برد و چون به صحرا رسید، آهی از نهاد برکشید و به او فرمودند-: ای کمیل! دانش بهتر از دارایی است؛ زیرا دانش از تو نگهبانی می‌کند اما از دارایی تو باید نگهبانی کنی، دارایی با خرج کردن کم می‌شود، اما دانش با انفاق زیاد می‌گردد. و دست پرورده مال و ثروت با از بین رفتن آن از بین می‌رود (احترام و موقعیت اجتماعی خود را از دست می‌دهد). نهج البلاغه: الحکمه ۱۴۷. الجبان والجبانة: الصّحراء، وتُسمى بهما المقابر (النهاية: ۱/۲۳۶)

حدیث ۸۵۶

امام علی علیه السلام: إِذَا أَرَدَلَ اللَّهُ عَبْدًا حَظَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمُ؛ هر گاه خداوند (بخواهد) بنده‌ای را پست گرداند، او را از علم بی‌بهره سازد. نهج البلاغه: الحکمه ۲۸۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۹۶

حدیث ۸۵۷

امام علی علیه السلام: يَا مُؤْمِنُ، إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّنُ نَفْسِكَ، فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلُمِهِمَا، فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنُّنِكَ وَقَدْرِكَ؛ ای مؤمن! این دانش و ادب جان بهای توست، پس در فراگرفتن آن دو کوشا باش که هر چه بر دانش و ادب افزوده شود، قدر و ارزشت فزونی گیرد. مشکاه الأنوار: ۱۳۵ منتخب میزان الحکمه: ۱۴

حدیث ۸۵۸

امیر المؤمنین علی علیه السلام: لِسَائِلِ سَأَلَهُ عَنْ مُعْضَلَةٍ: سَبَلُ تَفَقُّهَا، وَلَا تَسْأَلُ تَعْتَا؛ فَإِنَّ الْجَاهِلَ الْمُتَعَلِّمَ شَبِيهُ بِالْعَالِمِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ الْمُتَعَسِّفَ (الْمُتَعَسِّفَ) شَبِيهُ بِالْجَاهِلِ الْمُتَعَتِّتِ. امام علی علیه السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن پیرس، نه برای آزردن و خطا گرفتن؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن باشد همانند عالم است

و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد. نهج البلاغه: الحکمة ۳۲۰ منتخب میزان الحکمة: ۲۶۰

حدیث ۸۵۹

امام عسکری علیه‌السلام: مِنَ الْجَهْلِ الضَّحْكَ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ؛ خنده‌ای که از روی تعجب نباشد نشانه نادانی است. تحف العقول: ۴۸۷ منتخب میزان الحکمة: ۱۲۰

حدیث ۸۶۰

امام صادق علیه‌السلام: الْجَهْلُ فِي ثَلَاثٍ: فِي تَبَدُّلِ الْإِخْوَانِ، وَالْمُنَابَذَةِ بغيرِ بَيَانٍ، وَالتَّجَسُّسِ عَمَّا لَا يَعْنِي؛ نادانی در سه چیز است: دوست عوض کردن، مخالفت کردن بدون دلیل و برهان و پرس و جو از چیزهای بیهوده. تحف العقول: ۳۱۷ منتخب میزان الحکمة: ۱۲۰

حدیث ۸۶۱

امام صادق علیه‌السلام: كَفَى بِخَشِيئَةِ اللَّهِ عِلْمًا، وَكَفَى بِالْإِعْتِرَارِ بِاللَّهِ جَهْلًا؛ دانایی را همین بس که از خدا بترسی و نادانی را همین بس که از (عذاب) خدا غافل شوی. بحار الأنوار: ۷۰ / ۳۷۹ / ۲۶ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۸

حدیث ۸۶۲

امام صادق علیه‌السلام: كَفَى بِخَشِيئَةِ اللَّهِ عِلْمًا، وَكَفَى بِالْإِعْتِرَارِ بِاللَّهِ جَهْلًا؛ دانایی را همین بس که از خدا بترسی و نادانی را همین بس که از (عذاب) خدا غافل شوی. بحار الأنوار: ۷۰ / ۳۷۹ / ۲۶ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۸

حدیث ۸۶۳

الإمام الحسن عليه السلام لما سأله أبوه عن تفسير الجهل: سرعه الوثوب على الفرصة قبل الاستمکان منها، والامتناع عن الجواب. امام حسن علیه‌السلام در پاسخ به پرسش پدرشان از تفسیر نادانی فرمودند: زود پریدن روی فرصت پیش از آن که آن را کاملاً به دست آوری و خودداری کردن از جواب. معانی الأخبار: ۴۰۱ / ۶۲ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۸

حدیث ۸۶۴

امام علی علیه‌السلام: الزُّكُونُ إِلَى الدُّنْيَا مَعَ مَا تُعَايِنُ مِنْهَا جَهْلٌ؛ دل بستن به دنیا، با وجود آن همه رنجهایی که از او می‌بینی، نادانی است. نهج البلاغه: الحکمة ۳۸۴ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۸

حدیث ۸۶۵

امام علی علیه‌السلام: لَا تَتَكَلَّمُ بِكُلِّ مَا تَعَلَّمُ فَكَفَى بِذَلِكَ جَهْلًا؛ هر چه می‌دانی به زبان می‌آور که این نشان نادانی است. غرر الحکم: ۱۰۱۸۷ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۸

حدیث ۸۶۶

امام علی علیه‌السلام: لا تَتَكَلَّمُ بِكُلِّ مَا تَعَلَّمُ فَكَفَىٰ بِذَلِكَ جَهْلًا؛ هر چه می‌دانی به زبان می‌آور که این نشان نادانی است. غرر الحکم: ۱۰۱۸۷ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۶۷

امام علی علیه‌السلام: كَفَى بِالْمَرْءِ جَهْلًا أَنْ يَرْتَكِبَ مَا نَهَى عَنْهُ؛ در نادانی مرد همین بس که آنچه از آن نهی شده انجام دهد. مطالب السؤل: ۵۵ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۶۸

امام علی علیه‌السلام: كَفَى بِالْمَرْءِ جَهْلًا أَنْ يَرْتَكِبَ مَا نَهَى عَنْهُ؛ در نادانی مرد همین بس که آنچه از آن نهی شده انجام دهد. مطالب السؤل: ۵۵ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۶۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مِنَ الْجَهْلِ أَنْ تُظَهِّرَ كُلَّ مَا عَلِمْتَ؛ از نادانی است که هر چه می‌دانی فاش سازی. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۷۰

الجاهل أسيرٌ لِسَانِهِ؛ نادان، اسیر زبان خود است. الدرّة الباهرة: ۴۱ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۷۱

امام علی علیه‌السلام: نادان، کسی است که خود را به آنچه نمی‌داند دانا شمارد و به رأی و نظر خود بسنده کند و پیوسته از دانشمندان دوری کند و از آنان عیب و ایراد گیرد و مخالفان خود را بر خطا داند و آنچه را نفهمیده، گمراه کننده شمارد. هرگاه به مطلبی برخورد که آن را نمی‌داند. منکرش شود و آن را دروغ شمارد و از روی نادانی خود گوید: من چنین چیزی را نمی‌شناسم و فکر نمی‌کنم که وجود داشته و گمان نمی‌کنم وجود داشته باشد و کجا چنین چیزی است؟ و این از آن روست که به نظر و رأی خود اعتماد دارد و از نادانی خود بی‌خبر است! از این رو به سبب نادانی خویش پیوسته از جهل بهره‌مند شود و حق را انکار کند و در نادانی سرگشته ماند و از طلب دانش تکبر ورزد. تحف العقول: ۷۳ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۷۲

امام علی علیه‌السلام: لا تَرَى الْجَاهِلَ إِلَّا مُفْرِطًا أَوْ مُفَرِّطًا؛ هرگز نادانی را نمی‌یابی جز آن که (در کارهایش) یا افراط می‌کند یا تفریط. نهج البلاغه: الحکمه ۷۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۸

حدیث ۸۷۳

امام صادق علیه السلام: مِنْ أَخْلَاقِ الْجَاهِلِ الْإِجَابِيَّةُ قَبْلَ أَنْ يَسْمَعَ ، وَالْمُعَارَضَةُ قَبْلَ أَنْ يَفْهَمَ ، وَالْحُكْمُ بِمَا لَا يَعْلَمُ ؛ یکی از خویهای نادان این است که قبل از شنیدن (مطلب) پاسخ می‌دهد و پیش از آن که (مقصود گوینده را) بفهمد به مخالفت بر می‌خیزد و ندانسته داوری می‌کند . أعلام الدین : ۳۰۳ منتخب میزان الحکمة : ۱۱۸

حدیث ۸۷۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : صِفَةُ الْجَاهِلِ : أَنْ يَظْلَمَ مَنْ خَالَطَهُ ، وَيَتَعَدَّى عَلَى مَنْ هُوَ دُونَهُ ، وَيَتَطَاوَلَ عَلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ ، كَلَامُهُ بَغَيْرِ تَدَبُّرٍ ؛ خصوصیت نادان این است که درباره هر کس که با او آمیزش کند ستم روا دارد ، به فرو دستش دراز دستی کند ، بر بالا دستش گردنفرازی نماید و بدون آن که در سخن بیندیشد زبان به گفتار گشاید . تحف العقول : ۲۹ منتخب میزان الحکمة : ۱۱۸ :

حدیث ۸۷۵

امام علی علیه السلام : الْجَهْلُ أَدْوَأُ الدَّاءِ ؛ نادانی بدترین درد است . غرر الحکم : ۸۲۰ منتخب میزان الحکمة : ۱۱۸

حدیث ۸۷۶

امام صادق علیه السلام : لَيْسَ الْعِلْمُ بِالْتَّعَلُّمِ ، إِنَّمَا هُوَ نُورٌ يَقَعُ فِي قَلْبٍ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يَهْدِيَهُ ، فَإِنْ أُرِدَتْ الْعِلْمَ فَاطْلُبْ أَوَّلًا فِي نَفْسِكَ حَقِيقَةَ الْعُبُودِيَّةِ ، وَاطْلُبِ الْعِلْمَ بِاسْتِعْمَالِهِ ، وَاسْتَفْهِمِ اللَّهَ يُفْهِمَكَ ؛ دانش به آموختن نیست ، بلکه نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی بخواهد هدایتش کند ، می‌افتد . بنابراین ، اگر خواهان دانش هستی ، نخست حقیقت عبودیت را در جان خودت جویا شو و دانش را از طریق به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم و دانایی بخواه تا تو را فهم و دانایی دهد . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمة : ۴۰۴

حدیث ۸۷۷

امام علی علیه السلام : عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدْتَبَّ نَفْسُهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ ، وَلَا يَمَلَّ مِنْ تَعَلُّمِهِ ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عَلِمَ ؛ بر دانش آموز است ، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد . غرر الحکم : ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمة : ۴۰۲

حدیث ۸۷۸

امام علی علیه السلام : عَلَى الْمُتَعَلِّمِ أَنْ يُدْتَبَّ نَفْسُهُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ ، وَلَا يَمَلَّ مِنْ تَعَلُّمِهِ ، وَلَا يَسْتَكْبِرُ مَا عَلِمَ ؛ بر دانش آموز است ، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد . غرر الحکم : ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمة : ۴۰۲

حدیث ۸۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَحِفُّ بِحَقِّهِمْ إِلَّا مُنَافِقٌ بَيْنَ النَّفَاقِ : ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ ، وَالْإِمَامُ الْمُقْسِطُ ، وَمُعَلِّمُ الْخَيْرِ ؛ سه کس‌اند که جز منافقی که نفاقش آشکار است در حق آنان بی‌حرمتی نکند : ریش سفید اسلام ، پیشوای دادگر و

آموزگار خوبیها. کنز العمال : ۴۳۸۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۰

امام علی علیه السلام : از جمله حقوق شخص دانشمند بر تو این است که (هر گاه در میان جمعی بود) بر همگان سلام کنی و به او نیز اختصاصا سلام گویی ، روبه‌رویش بنشینی ، در حضور او با دست و چشم و ابرو اشاره نکنی ، در مخالفت با نظر او نگویی : «فلانی چنین گفته است» . نزد او از کسی غیبت نکنی ، در مجلسش در گوشه صحبت نکنی ، جامه‌اش را نگیری ، اگر خسته بود ، در سؤال کردن اصرار نوری . از طول مجالسش به تنگ نیایی ؛ زیرا حکایت همنشینی با او حکایت درخت خرما می است که انتظار می کشی تا کی از آن چیزی برای تو بیفتد . کذا فی المصدر ، و لعلّ الصّحیح «تَلَحَّحَ» . کنز العمّال : ۲۹۳۶۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۱

امام سجّاد علیه السلام : حقّ استاد تو این است که به او احترام گذاری ، محضرش را موقّر داری ، با دقت به سخنانش گوش بسپاری ، رویت به او باشد و به او توجه نمایی ، صدایت را بر او بلند نکنی ، هر گاه کسی از او سؤالی کند تو جواب ندهی ، بلکه بگذاری خودش جواب دهد . در محضر او با کسی سخن نگویی ، در حضور او از کسی غیبت نکنی ، اگر پیش تو از او بد گویی شود ، از وی دفاع کنی . عیبهایش را بیوشانی ، خوبیها و صفات نیکش را آشکار سازی ، با دشمن او همنشینی نکنی و با دوستش دشمنی نوری . هر گاه این کارها را کردی ، فرشتگان خدا درباره‌ات گواهی دهند که تو برای رضای خداوند جلّ اسمه ، نه برای مردم ، نزد آن استاد رفته‌ای و دانش او را فرا گرفته‌ای . الخصال : ۵۶۷ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۲

امام سجّاد علیه السلام : حقّ شاگرد تو این است که بدانی خداوند ، به واسطه علم و دانشی که به تو داده و از خزانه‌های (دانش) خود برای تو گشوده ، تو را سرپرست شاگردانت ساخته است . بنابراین ، اگر مردم را خوب آموزش دهی و با آنان درشتی و بدرفتاری نکنی و از تعلیمشان به ستوه نیایی ، خداوند از فضل خود بر دانش تو بیفزاید . اما اگر دانش خود را از مردم مضایقه کنی یا وقتی برای آموختن دانش نزد تو آمدند با ایشان درشتی و بدرفتاری کنی ، بر خداوند عز و جل سزاوار است که علم و شکوه آن را از تو بگیرد و جایگاه تو را از دل مردم بیندازد . عوالی اللّالی : ۴ / ۷۴ / ۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۳

الإمامُ الصّادقُ علیه السلام فی قوله تعالی : «وَلَا تُصَيِّرْ عَمْرًا خَدَّكَ لِلنَّاسِ» : لِيَكُنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً ؛ امام صادق علیه السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه المرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۴

الإمامُ الصّادقُ علیه السلام فی قوله تعالی : «وَلَا تُصَيِّرْ عَمْرًا خَدَّكَ لِلنَّاسِ» : لِيَكُنِ النَّاسُ عِنْدَكَ فِي الْعِلْمِ سَوَاءً ؛ امام صادق علیه السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه

المیرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۵

امام علی علیه السلام : خُذُوا مِنَ الْعِلْمِ مَا بَدَأَ لَكُمْ ، وَإِيَّاكُمْ أَنْ تَطْلُبُوهُ لِخِصَالِ أَرْبَعٍ : لِيُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ ، أَوْ تُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ ، أَوْ تُرَآؤُوا بِهِ فِي الْمَجَالِسِ ، أَوْ تُصَرِّفُوا وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ لِلتَّرْوَسِ ؛ از علم ، هر آنچه که برایتان پیش می آید فرا گیرید و زنهار که آن را برای چهار کار بیاموزید : برای فخر فروشی بر علما ، یا ستیزه کردن با جاهلان ، یا خودنمایی در مجالس ، یا جلب کردن توجه مردم به خود و ریاست کردن بر آنها . الإرشاد : ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ ابْتَغَى الْعِلْمَ لِيُخَدَعَ بِهِ النَّاسَ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ ؛ هر کس دانش را برای فریفتن مردم بجوید ، بوی بهشت را نیابد . مکارم الأخلاق : ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

حدیث ۸۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ لِغَيْرِ اللَّهِ تَعَالَى فَلْيَتَّبِعْهُ مَقْعَدَهُ مِنْ نَارٍ ؛ هر که دانش را برای غیر خدا بیاموزد ، جایگاهش دوزخ باشد . کنز العمال : ۲۹۰۳۵ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هر که دانش را برای خدا بیاموزد ، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که بیش از پیش ، خود را حقیرتر بیند ، با مردم افتاده تر شود ، ترسش از خدا بیشتر گردد و در دین کوشاتر شود . چنین کسی از علم بهره مند می شود . پس ، باید آن را بیاموزد . اما کسی که دانش را برای دنیا و منزلت یافتن نزد مردم و موقعیت یافتن نزد سلطان و حاکم فرا گیرد ، به هیچ بابی از آن نرسد مگر این که خود بزرگ بین تر شود و بر مردم بیشتر بزرگی فروشد و از خدا بیشتر غافل شود و از دین بیشتر فاصله گیرد . چنین کسی از دانش سود نمی برد ؛ بنابراین ، باید (از تحصیل دانش) خودداری ورزد و علیه خود حجت و پشیمانی و رسوایی در روز قیامت فراهم نیاورد . روضه الواعظین : ۱۶ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۸۹

امام باقر علیه السلام : مُعَلِّمُ الْخَيْرِ يَسْتَغْفِرُ لَهُ دَوَابُّ الْأَرْضِ ، وَحِيَتَانُ الْبُحُورِ ، وَكُلُّ صَيْغِيرَةٍ وَكَبِيرَةٍ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَسَيِّمَانِهِ ؛ جنبندگان زمین و ماهیان دریاها و هر موجود ریز و درشتی در زمین و آسمان خدا ، برای آموزگار خوبیها آمرزش می طلبند . ثواب الأعمال : ۱ / ۱۵۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۸۹۰

امام باقر علیه السلام : مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمَلَ بِهِ ، وَلَا يُنْقِصُ أَوْلَئِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا ؛ هر که یک باب هدایت را آموزش دهد ، برای او همانند پاداش کسی باشد که به آن عمل کند و از پاداش عمل کنندگان به آن نیز چیزی کاسته نمی شود . تحف العقول : ۲۹۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۹۸

حدیث ۸۹۱

امام صادق علیه السلام: لَسْتُ أُحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيَا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَإِنْ ضَيَّعَ أَثِمَّ، وَإِنْ أَثِمَّ سَيَكُنَ النَّارَ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوان شما را جز در دو حال ببینم: دانشمند یا دانش آموز؛ زیرا اگر چنین نباشد کوتاهی کرده و چون کوتاهی کند، ضایع گشته و چون ضایع گردد، گنهکار باشد و چون گنهکار باشد، سوگند به آن که محمد را بحق برانگیخت، در آتش جای گیرد. أمالی الطوسی: ۳۰۳ / ۶۰۴

حدیث ۸۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُبْغِضُ كُلَّ عَالِمٍ بِالدُّنْيَا جَاهِلٍ بِالْآخِرَةِ؛ خداوند تبارک و تعالی از هر کس که به دنیا عالم باشد و به آخرت جاهل نفرت دارد. کنز العمال: ۲۸۹۸۲

حدیث ۸۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنِ از دَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْهُ هُدًى، لَمْ يَزِدْهُ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد. تنبیه الخواطر: ۲ / ۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۴

حدیث ۸۹۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَطَّلِعُ قَوْمٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَيَقُولُونَ: مَا أَدْخَلَكُمُ النَّارَ وَقَدْ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ لِفَضْلِ تَأْدِيبِكُمْ وَتَعْلِيمِكُمْ؟! فَيَقُولُونَ: إِنَّا كُنَّا نَأْمُرُ بِالْخَيْرِ وَلَا نَفْعَلُهُ؛ گروهی از بهشتیان، به گروهی از دوزخیان می‌نگرند و می‌گویند: ما به برکت تربیت و آموزش شما به بهشت رفتیم. چه شده است که شما خود به دوزخ افتاده‌اید؟ گویند: ما به نیکی فرمان می‌دادیم ولی خود به آن عمل نمی‌کردیم. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

حدیث ۸۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ؛ فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ، وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، با یکدیگر یکرنگ باشید؛ زیرا خیانت هر یک از شما در علمش، بدتر از خیانت کردن در مال است و در روز قیامت خداوند از شما بازخواست می‌کند. أمالی الطوسی: ۱۲۶ / ۱۹۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۸۹۶

امام علی علیه السلام فرمودند: إِذَا رَأَيْتَ عَالِمًا فَكُنْ لَهُ خَادِمًا؛ هر گاه دانشمندی را دیدی، به او خدمت کن. غرر الحکم: ۴۰۲

حدیث ۸۹۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اسْتَقْبَلَ الْعُلَمَاءَ فَقَدْ اسْتَقْبَلَنِي، وَمَنْ زَارَ الْعُلَمَاءَ فَقَدْ زَارَنِي، وَمَنْ جَالَسَ الْعُلَمَاءَ فَقَدْ جَالَسَنِي، وَمَنْ جَالَسَنِي فَكَأَنَّمَا جَالَسَ رَبِّي؛ هر که به استقبال دانشمندان رود، مرا استقبال کرده است و هر که به دیدار دانشمندان رود، مرا دیدار کرده است و هر که با دانشمندان نشیند، با من نشست است و هر که با من نشیند، چنان است که با پروردگار من هم‌نشینی

کرده باشد . کنز العمال : ۲۸۸۸۳

حدیث ۸۹۸

امام علی علیه السلام : مَنْ وَقَرَ عَالِمًا فَقَدْ وَقَرَ رَبَّهُ ؛ هر که دانشمندی را احترام نهد خدا را احترام کرده است . غرر الحکم : ۸۷۰۴

حدیث ۸۹۹

امام علی علیه السلام : جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّكَ عِلْمُكَ ، وَيَحْسُنُ أَدَبُكَ ، وَتَرْكُ نَفْسِكَ ؛ با دانشمندان بنشین تا بر دانشت افزوده گردد ، تربیت و ادبت نیکو شود و روانت پاکیزه شود . غرر الحکم : ۴۷۸۶ منتخب میزان الحکمه : ۱۰۶

حدیث ۹۰۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند : لَا تَجْلِسُوا إِلَّا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنْ خَمْسٍ إِلَى خَمْسٍ : مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ ، وَمِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ ، وَمِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الرَّهْبَةِ ، وَمِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُعِ ، وَمِنَ الْغَشِّ إِلَى التَّصِيحَةِ ؛ تنها در محضر دانشمندی بنشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می خوانند : از دودلی به یقین ، از ریا به اخلاص ، از دنیا گریزی ، از تکبر به فروتنی و از فریبکاری به خیر خواهی . بحار الأنوار : ۷۴ / ۱۸۸ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه : ۱۰۶

حدیث ۹۰۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند : قَالُوا [الْحَوَارِيُّونَ لِعِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ] : يَا رُوحَ اللَّهِ ، فَمَنْ نُجَالِسُ إِذَا ؟ قَالَ : مَنْ يُدَكِّرُكُمْ اللَّهُ رُؤْيَتَهُ ، وَيَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقَهُ ، وَيُرَغِّبُكُمْ فِي الْآخِرَةِ عَمَلُهُ ؛ حواریان عیسی علیه السلام عرض کردند : یا روح الله ! پس با چه کسی همنشین شویم ؟ فرمود : با آن که دیدنش شما را به یاد خدا اندازد و گفتارش بر دانش شما بیفزاید و کردارش شما را به آخرت تشویق کند . تحف العقول : ۴۴ منتخب میزان الحکمه : ۱۰۶

حدیث ۹۰۲

الإمام الكاظم عليه السلام : عَظَّمَ الْعَالِمَ لِعِلْمِهِ وَدَعَّ مُنَازَعَتَهُ ، وَصَغَّرَ الْجَاهِلَ لِجَهْلِهِ وَلَا تَطْرُدُهُ ، وَلَكِنْ قَرَّبَهُ وَعَلَّمَهُ ؛ امام کاظم علیه السلام : دانشمند را به خاطر دانشش احترام نه و با او ستیزه مکن و نادان را به سبب نادانیش کوچک شمار ، اما او را از خود مران ، بلکه به خود نزدیک گردان و او را علم بیاموز . تحف العقول : ۳۹۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۴

حدیث ۹۰۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) : إِنْ مِنْ تَمَامِ إِيْمَانِ الْعَبْدِ أَنْ يَسْتَتِنِي فِي كُلِّ شَيْءٍ ؛ نشانه کامل بودن ایمان بنده این است که در هر کاری «ان شاء الله» بگوید . میزان الحکمه ، ح ۹۹۱۰

حدیث ۹۰۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) : كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ ؛ هر کار نیکی صدقه است . الخصال ، ص ۱۳۴

حدیث ۹۰۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **الْبُكَاءُ مِنْ حَشِيئَةِ اللَّهِ يُطْفِئُ بِحَاراً مِنْ غَضَبِ اللَّهِ؛** گریه از ترس خداوند، دریا‌های خشم او را فرو می‌نشانند. ارشاد القلوب، ج ۱، ۹۶

حدیث ۹۰۶

امام علی (سلام الله علیه): **ذُرُوءُ الْغَايَاتِ لَا يَنَالُهَا إِلَّا ذَوُو التَّهْذِيبِ وَالْمُجَاهِدَاتِ؛** بر بلندای اهداف نرسد مگر کسی که خود را مهذب ساخته و با نفس خویش جهادها کرده باشد. میزان الحکمة، ح ۲۰۴۸۶

حدیث ۹۰۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **أَفْشِ السَّلَامَ يَكْتُمُ خَيْرَ بَيْتِكَ؛** سلام را رواج ده تا خیر و برکت خانهات زیاد شود. الخصال، ص ۱۸۱

حدیث ۹۰۸

امام حسین (سلام الله علیه): **مِنْ عَلَامَاتِ أَسْبَابِ الْجَهْلِ الْمُمَارَاةُ لِغَيْرِ أَهْلِ الْفِكْرِ؛** از نشانه‌های نادانی، جدل با بی فکران است. تحف العقول، ص ۲۴۸

حدیث ۹۰۹

امام علی (سلام الله علیه): **إِيَّاكُمْ وَالْأَخْلَاقَ الدِّيْنِيَّةَ فَإِنَّهَا تَضَعُ الشَّرِيفَ وَتَهْدِمُ الْمَجْدَ؛** از اخلاق پست بپرهیزید که انسان والا را پست می‌سازد و بزرگواری را نابود می‌کند. تحف العقول، ص ۲۱۵

حدیث ۹۱۰

امام صادق (سلام الله علیه): **كُونُوا دُعَاةً إِلَيْنَا بِالْكَفِّ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ؛** با خویشتنداری از حرام‌های خدا مردم را به سوی ما دعوت کنید. میزان الحکمة: ح ۲۲۱۸۶

حدیث ۹۱۱

امام علی (سلام الله علیه): **صَلَاحُ الْعَمَلِ بِصَلَاحِ النَّيَّةِ؛** درستی کردار به درستی نیت است. میزان الحکمة، ح ۲۱۰۲۳

حدیث ۹۱۲

امام باقر (سلام الله علیه): **قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: يَا مُوسَى، لَا تُطَوِّلْ فِي الدُّنْيَا أَمْلَكَ فَيَقْسُو قَلْبَكَ، وَالْقَاسِي الْقَلْبَ مَنِّي بَعِيدٌ؛** خداوند عزوجل فرموده است: ای مؤمن، آرزویت را در دنیا طولانی مکن که دلت را سخت می‌کند و سخت دل، از من دور است. الکافی: ج ۲، ص ۳۲۹، ح ۱

حدیث ۹۱۳

امام صادق (سلام الله علیه): عَلَيكُمْ بِالْوَرَعِ؛ فَإِنَّهُ لَا يُنَالُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِالْوَرَعِ؛ در پی پارسایی باشید؛ چه این که کسی به آنچه نزد خداست نمی‌رسد جز با پارسایی. الکافی: ج ۲، ص ۷۶، ح ۳

حدیث ۹۱۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اَلْقُ أَخَاكَ بِوَجْهِ مُنْبَسِطٍ؛ با برادرت، با رویی گشاده برخورد کن. الکافی: ج ۲، ص ۱۰۳، ح ۳

حدیث ۹۱۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): طُوبَى لِمَنْ تَرَكَ شَهْوَةً حَاضِرَةً لِمَوْعُودٍ لَمْ يَرَهُ؛ خوشا به حال کسی که شهوت نقد را به خاطر وعده‌ای (بهشتی) که آن را ندیده است رها کند. میزان الحکمه: ح ۲۱۴۵۴

حدیث ۹۱۶

امام علی (سلام الله علیه): إِنَّ خِيَارَكُمْ الَّذِينَ إِذَا نُظِرَ إِلَيْهِمْ ذُكِرَ اللَّهُ؛ بهترین‌های شما، آنانی هستند که چون دیگران به آنها بنگرند، خدا یاد شود. الکافی: ج ۲، ص ۲۲۵، ح ۱۲

حدیث ۹۱۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ؛ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالنِّفَاقِ؛ صداهای تان را هنگام درود بر من بلند کنید که نفاق را از بین می‌برد. الکافی: ج ۲، ص ۴۹۳، ح ۱۳

حدیث ۹۱۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اتَّقُوا الظُّلْمَ؛ فَإِنَّهُ ظُلَمَاتُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ از ستم حذر کنید، که ستم، از تاریکی‌های قیامت است. الکافی: ج ۲، ص ۳۳۲، ح ۱۱

حدیث ۹۱۹

امام باقر (سلام الله علیه): لَا تَسْتَصْغِرَنَّ سَيِّئَةً تَعْمَلُ بِهَا؛ کار بد خود را ناچیز مشمار. میزان الحکمه: ح ۶۷۹۸

حدیث ۹۲۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ، وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ؛ به فرزندان خود احترام گذارید و آنان را آداب نیکو بیاموزید. میزان الحکمه: ح ۴۰۲

حدیث ۹۲۱

امام صادق (سلام الله علیه): فَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ، وَبِرُّوا بِإِخْوَانِكُمْ، وَلَوْ بِحُسْنِ السَّلَامِ وَرَدَّ الْجَوَابِ؛ صله ارحام به جای آورید و به برادران خود نیکی کنید؛ اگر چه با سلام کردنی نیکو و جواب سلام دادن باشد. الکافی: ج ۲، ص ۱۵۷، ص ۳۱

حدیث ۹۲۲

امام صادق (سلام الله علیه): أَرُوْحَ الرُّوْحِ الْيَاسِ عَنِ النَّاسِ؛ خوش‌ترین آسایش، نومی‌دی از مردم است. مشکاه الأنوار، ص ۳۲۴

حدیث ۹۲۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ؛ هر که به امور مسلمانان بی‌اعتنا باشد، مسلمان نیست. الکافی: ج ۲، ص ۱۶۳، ح ۱

حدیث ۹۲۴

امام صادق (سلام الله علیه): إِعْرِفُوا مَنَازِلَ النَّيَاسِ عَلَى قَمَدِ رَوَائِهِمْ عَنَّا؛ جایگاه مردم را نزد ما از روایاتی که از ما نقل می‌کنند، بشناسید. میزان الحکمه، ح ۳۳۳۹

حدیث ۹۲۵

امام جواد (سلام الله علیه): إِظْهَارُ الشَّتَىٰ قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْكَمَ مَفْسَدَةٌ لَهُ؛ آشکار کردن چیزی پیش از استوار شدن، مایه تباهی آن است. تحف العقول، ص ۴۵۷

حدیث ۹۲۶

امام باقر (سلام الله علیه): عَلَيْكَ بِاللُّعَاءِ لِإِخْوَانِكَ؛ برای برادرانت دعا کن. میزان الحکمه: ح ۵۹۵۵

حدیث ۹۲۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): مَنْ عَالَ يَتِيمًا حَتَّىٰ يَسْتَعْنِيَ أَوْ جَبَّ اللَّهُ لَهُ بِذَلِكَ الْجَنَّةَ؛ هر کس یتیمی را سرپرستی کند تا بی‌نیاز شود، خداوند در برابر، بهشت را بر او واجب می‌کند. میزان الحکمه جامام صادق (سلام الله علیه): يَجِبُ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ النَّصِيحَةُ لَهُ فِي الْمَشْهَدِ وَالْمَغِيبِ؛ بر مؤمن واجب است در حضور و غیاب مؤمن خیرخواه او باشد. الکافی: ج ۲، ص ۲۰۸، ح ۲

حدیث ۹۲۸

امام صادق (سلام الله علیه): اتَّقُوا اللَّهَ وَصُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ؛ از خدا پروا کنید و با پارسایی از دیتان پاسداری نمایید. الکافی: ج ۲، ص ۷۶، ح ۲

حدیث ۹۲۹

امام علی (سلام الله علیه): لَنْ يَفُوزَ بِالْجَنَّةِ إِلَّا السَّاعِي لَهَا؛ به بهشت نخواهد رسید، جز کسی که برای آن بکوشد. میزان الحکمه، ح ۲۵۷۰

حدیث ۹۳۰

امام علی (سلام الله علیه): مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ لَمْ يُهِنِّهَا بِالْمَعْصِيَةِ؛ هر که دارای کرامت نفس است، خود را با گناه خوار نمی‌کند.
غررالحکم ودررالكلم، ح ۸۷۳۰

حدیث ۹۳۱

امام کاظم (سلام الله علیه): إِنَّ الْعَاقِلَ الَّذِي لَا يَشْعَلُ الْحَلَالَ شُكْرَهُ، وَلَا يَغْلِبُ الْحَرَامَ صَبْرَهُ؛ خردمند کسی است که حلال مانع شکرش نمی‌شود و حرام بر شکیبایی او چیره نمی‌گردد. الکافی: ج ۱، ص ۱۶، ح ۱۲

حدیث ۹۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): إِنْ شِئْتَ أَنْ تُكْرَمَ فَلِنْ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تُهَانَ فَاحْشَنْ؛ اگر می‌خواهی گرامی‌ات دارند، نرم خو باش و اگر می‌خواهی خوارت شمارند، درشتی کن. تحف العقول، ص ۵۵

حدیث ۹۳۳

امام علی (سلام الله علیه): عِنْدَ حُضُورِ الشَّهَوَاتِ وَاللَّذَاتِ يَتَّبِعُنَّ رِجْسَ الْأَتْقِيَاءِ؛ پارسایی پارسایان به هنگام روی آوردن خواهش‌های نفسانی ولذت‌ها آشکار می‌شود. عیون الحکم والمواعظ، ح ۵۷۴۹

حدیث ۹۳۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَلْدَالُ عَلَى الْخَيْرِ كِفَاعِلُهُ؛ آن که به نیکی رهنمون شود، مانند کسی است که نیکی می‌کند. الکافی، ج ۴، ص ۲۷

حدیث ۹۳۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): اخْتَبَرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّمَا يُخَادِنُ الرَّجُلُ مَنْ يُعْجِبُهُ نَحْوُهُ؛ مردم را به دوستانشان بیازمایید؛ زیرا آدمی با کسی که از رفتارش خوشش بیاید، دوستی می‌کند. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۲۴۹

حدیث ۹۳۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيًّا فَقَدْ أَرْضَيْدَ لِمُحَارَبَتِي؛ خداوند تبارک و تعالی فرموده است: هر کس دوستی از دوستان مرا کوچک کند، در کمین جنگ با من نشسته است. الکافی: ج ۲، ص ۳۵۱، ح ۳

حدیث ۹۳۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَلرَّغْبَةُ فِي الدُّنْيَا تُكثِّرُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ؛ گرایش به دنیا، غم و اندوه را زیاد می‌کند. الخصال، ص ۷۳

حدیث ۹۳۸

امام صادق (سلام الله علیه): إِنْ الصَّدَقَةَ تَقْضَى الدَّيْنَ وَتَخْلُفُ بِالْبِرْكَه؛ صدقه، دین را ادا و برکت را جایگزین می‌کند. الکافی: ج ۴،

ص ۹، ح ۱

حدیث ۹۳۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ؛ صدقه، از مردنِ بد و دل خراش جلوگیری می‌کند. میزان الحکمه ج ۶، ص ۲۱۹

حدیث ۹۴۰

امام علی (سلام الله علیه): الصَّدَقَةُ وَالْحَبْسُ ذَخِيرَتَانِ فَدَعُوهُمَا لِيَوْمِهِمَا؛ صدقه و وقف دو ذخیره‌اند، آنها را برای روز قیامت قرار دهید. دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۳۴۰

حدیث ۹۴۱

امام باقر (سلام الله علیه): إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَّاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی‌اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۹۴۲

امام صادق (سلام الله علیه): كَانَ أَبِي يَقُولُ: إِذَا هَمَمْتَ بِخَيْرٍ فَبَادِرْ؛ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا يَحْدُثُ؛ پدرم می‌فرمود: چون آهنگ کار خوبی کردی، در انجام آن شتاب کن؛ زیرا نمی‌دانی که چه پیش می‌آید. الکافی: ج ۲، ص ۱۴۲، ح ۳

حدیث ۹۴۳

امام سجّاد (سلام الله علیه): الدُّنْيَا سِتْنَةٌ وَالْآخِرَةُ يَقْظَةٌ وَنَحْنُ بَيْنَهُمَا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ. دنیا غنودن است و آخرت بیداری و ما در میان آن دو در خوابهای آشفته‌ایم. میزان الحکمه: ح ۱۲۵

حدیث ۹۴۴

امام علی (سلام الله علیه) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْإِحْسَانِ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ زِرَاعِيٍّ وَأَرْيَحُ بِضَاعِيٍّ؛ احسان کنید که آن، برترین کشت و سودآورترین کالا است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۱۱۲

حدیث ۹۴۵

امام علی (سلام الله علیه) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْإِحْسَانِ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ زِرَاعِيٍّ وَأَرْيَحُ بِضَاعِيٍّ؛ احسان کنید که آن، برترین کشت و سودآورترین کالا است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۱۱۲

حدیث ۹۴۶

امام صادق (سلام الله علیه): الْعَالِمُ بِزَمَانِهِ لَا تَهْجُمُ عَلَيْهِ اللَّوَابِسُ؛ کسی که زمان خود را بشناسد، آماج اشتباهات قرار نگیرد. الکافی:

ج ۱، ص ۲۷، ح ۲۹

حدیث ۹۴۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): *إِسْتَرِشِدُوا الْعَقْلَ تَرَشِدُوا، وَلَا تَعْصُوهُ فَتَنْدَمُوا؛* از خرد، راه نمایی بگیری تا به رُشد برسی و از خرد، نافرمانی مکنید که پشیمان می شوید. گزیده حکمت نامه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۲۳

حدیث ۹۴۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): *مَا قَسَمَ اللَّهُ لِلْعِبَادِ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنَ الْعَقْلِ؛* خداوند، چیزی با ارزش تر از عقل، در میان بندگان تقسیم نکرد. گزیده حکمت نامه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۲۳

حدیث ۹۴۹

امام صادق (سلام الله علیه): *إِزْرَعُوا وَاعْرِضُوا وَاللَّهِ مَا عَمِلَ النَّاسُ عَمَلًا أَجَلًّا وَلَا أُطِيبَ مِنْهُ؛* کشت کنید و درخت بنشانید، به خدا قسم، آدمیان کاری برتر و پاک تر از این نکرده‌اند. بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۶۸

حدیث ۹۵۰

امام صادق (سلام الله علیه): *أَمَرَ النَّاسَ بِخَصْلَتَيْنِ فَضَيَّعُوهُمَا فَصَارُوا مِنْهُمَا عَلَى غَيْرِ شَيْءٍ: الصَّبْرُ وَالْكِتْمَانُ؛* مردم به رعایت دو خصلت مأمور شدند و آن دو را تباہ کردند و همه چیز را از دست دادند: شکیبایی و رازداری. الکافی: ج ۲، ص ۲۲۲، ح ۲

حدیث ۹۵۱

امام کاظم (سلام الله علیه): *كَفَى بِكَ جَهْلًا أَنْ تَرَكَبَ مَا نُهِيتَ عَنْهُ؛* در نادانی تو همین بس که مرتکب کاری شوی که از آن نهی شده‌ای. خردگرایی: ص ۳۱۰ ح ۱۰۱۰

حدیث ۹۵۲

امام علی (سلام الله علیه): *لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ؛* با خشم، تربیت ممکن نیست. موسوعه امام علی: ج ۱۰ ص ۲۳۶ ح ۵۶۰۳

حدیث ۹۵۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): *مَنْ سَعَى لِمَرِيضٍ فِي حَاجَةٍ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ.* هر کس در برآوردن نیاز بیماری بکوشد، گناهانش آمرزیده شود. دانش نامه احادیث پزشکی: ج ۱ ص ۱۸۰ ح ۲۳۰

حدیث ۹۵۴

امام حسن (سلام الله علیه): *أَلَلُّومُ أَنْ لَا تَشْكُرَ النِّعْمَةَ؛* پستی آن است که نعمت را سپاس نگویی. تحف العقول، ص ۲۳۳

حدیث ۹۵۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **الظَّفَرُ بِالْجَزْمِ وَالْحَزْمِ**؛ پیروزی در گرو اراده قاطع و دوراندیشی است. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۶۵

حدیث ۹۵۶

امام باقر (سلام الله علیه): **مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ عَمَلٍ يُدَاوَمُ عَلَيْهِ، وَإِنْ قَلَّ؛ هَيْجَ شَيْءٍ نَزَدَ خَدَاوَنَدَ عَزَّوَجَلَّ** محبوب تر از عملی نیست که بر آن مداومت شود؛ هر چند اندک باشد. الکافی: ج ۲، ص ۸۲، ح ۳

حدیث ۹۵۷

امام باقر (سلام الله علیه): **إِنَّ الْفَقِيهَ حَقَّ الْفَقِيهِ: الزَاهِدُ فِي الدُّنْيَا، الرَّاعِبُ فِي الْآخِرَةِ؛ فُقِيه، حَقِيقَتًا كَسَى** است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث ۹۵۸

امام صادق (سلام الله علیه): **كَسَبُ الْحَرَامِ يَبِينُ فِي الدُّرِّيَّةِ؛** (اثر) کسب حرام، در نسل آشکار می شود. الکافی: ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۴

حدیث ۹۵۹

امام صادق (سلام الله علیه): **نِعْمَ الْعَوْنُ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ؛** چه خوب یاری است دنیا برای آخرت. الکافی: ج ۵، ص ۷۲، ح ۸

حدیث ۹۶۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **إِنِّي أَمْزُحُ وَلَا- أَقُولُ إِلَّا حَقًّا؛** من مزاح و شوخی می کنم ولی جز حق نمی گویم. میزان الحکمه، ح ۱۸۹۴۸

حدیث ۹۶۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **إِجْعَلُوا آخِرَتَكُمْ لِأَنْفُسِكُمْ، وَسَعَيْكُمْ لِمُسْتَقَرِّكُمْ؛** آخرتتان را وجهه همت خود، و تلاشتان را برای محل استقرار [همیشگی]تان قرار دهید. أعلام الدین، ص ۳۴۰

حدیث ۹۶۲

امام علی (سلام الله علیه): **كَفَى بِالْإِيثَارِ مَكْرَمَةً؛** در بزرگواری آدمی، همین بس که ایثارگر باشد. غرر الحکم و درر الکلم، ح ۷۰۴۷

حدیث ۹۶۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً؛** در راه خدا از ملامت و نکوهش ملامتگران نترس. معانی الأخبار، ص ۳۳۵

حدیث ۹۶۴

امام جواد(سلام الله علیه): مَنِ هَجَرَ الْمُدَارَةَ قَارِبُهُ الْمَكْرُوهُ؛ آن که سازش و مدارا را ترک کند، ناگواری به او روی آورد.
بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۳۴۱

حدیث ۹۶۵

امام رضا(سلام الله علیه): مَنْ تَكَلَّفَ الْأَدَبَ قَدَّرَ عَلَيْهِ؛ کسی که برای کسب ادب بکوشد، آن را به دست می آورد. میزان الحکمه، ح ۳۹۹

حدیث ۹۶۶

امام علی(سلام الله علیه): يَتَّبِعِي لِمَنْ أَيْقَنَ بِنِقَاءِ الْآخِرَةِ وَدَوَامِهَا أَنْ يَعْمَلَ لَهَا؛ کسی که به ماندگاری و پایداری آخرت یقین دارد، سزاوار است که برای آن کار کند. عیون الحکم والمواعظ، ح ۱۰۲۲۹

حدیث ۹۶۷

امام علی(سلام الله علیه): عَامِلٌ سَائِرِ النَّاسِ بِالْإِنصَافِ، وَعَامِلٌ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِثَارِ؛ با دیگر مردمان، به انصاف رفتار کن و با مؤمنان، به ایثار. غرر الحکم و درر الکلم، ح ۶۳۴۲

حدیث ۹۶۸

امام علی(سلام الله علیه): إِنَّمَا الدُّنْيَا دَارُ مَجَازٍ وَالْآخِرَةُ دَارُ قَرَارٍ، فَخُذُوا مِنْ مَمَرِكُمْ لِمَقَرِّكُمْ؛ دنیا، [در حقیقت] سرای گذر است و آخرت، سرای ماندن. پس، از گذرگاه خود، برای قرارگاهتان توشه بردارید. نهج البلاغه، خطبه ۲۰۳

حدیث ۹۶۹

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): خَيْرُ الْأُمُورِ خَيْرُهَا عَاقِبَةٌ؛ بهترین کارها، نیک فرجام‌ترین آنهاست. الأمالی، صوق، ص ۳۹۵

حدیث ۹۷۰

امام صادق(سلام الله علیه): إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ. خدایوند زیباست و زیبایی را دوست دارد. میزان الحکمه: ح ۲۶۲۳

حدیث ۹۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: لا- تُكثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ؛ در غیر از ذکر خدا زیاده گویی نکنید. میزان الحکمه، ح ۱۳ ۱۷۱۲۰، ص ۵۶۴ ح ۲۲۸۴۸

حدیث ۹۷۲

امام علی(سلام الله علیه): دَارِ عَدُوِّكَ، وَأَخْلِصْ لِدُودِكَ؛ با دشمنت مدارا کن و دوستیت را برای دوستانت خالص گردان. موسوعه امام علی: ج ۶ ص ۲۰۴ ح ۵۴۹۷

حدیث ۹۷۳

امام علی (سلام الله علیه): مَنْ تَأَلَّفَ النَّاسَ أَحَبَّهُ؛ هر که با مردم الفت بگیرد، مردم او را دوست می‌دارند. میزان الحکمة: ح ۲۳۷۵ ارسال رعاء؛ موج بلاها را به وسیله دعا از خود دفع کنید. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۱)

حدیث ۹۷۴

قال الصادق - عليه السلام -: الدعاء بعد الفريضة اياك ان تدعه ، فان فضله بعد الفريضة كفضل الفريضة على النافلة ؛ مبدا دعاى بعد از فريضة را ترك كنى ، زيرا فضيلت و امتياز دعاى بعد از فريضة همچون برترى فريضة و نماز واجب بر نافله است . (بحار الانوار، ۸۵ ص ۳۲۵)

حدیث ۹۷۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - ادعوا الله و انتم موقنون بالاجابة و اعلموا ان الله تعالى لا يستجب دعاء من قلب غافل لاه بايقين به استجابت دعای خویش ، خداوند را بخوانید و بدانید که پروردگار - تبارک و تعالی - دعایی را که از دل غافل و بی توجه بر آید، مستجاب نخواهد کرد (الاذکار، ص ۳۵۶).

حدیث ۹۷۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: التعقيب بعد صلوة الفجر ابلغ فى طلب الرزق؛ دعای پس از نماز صبح برای جلب رزق مؤثرتر است . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۶، مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۳۳۶)

حدیث ۹۷۷

عن على - عليه السلام - قال : مروة الحضر قراءة القران و مجالسة العلماء و النظر فى الفقه و المحافظة على الصلاة فى الجماعات ؛ از حضرت على (عليه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن، قرآن خواندن، هم نشینی با علماء، و نگریستن در احکام دین، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست . (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث ۹۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -: الصلاة جماعة ولو على راءس زج ؛ در نماز جماعت شرکت نمایید، گرچه آن را بر سر آهن نوک نیزه و انجام دهید (یعنی هر قدر سخت و دشوار باشد، از حضور در جماعت دریغ نکنید). (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۴)

حدیث ۹۷۹

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى خمس صلوات فى اليوم و الليلة فى جماعة فظنوا به خيرا و اجيروا شهادته ؛ هر که پنج نماز شبانه روز را به جماعت می‌خواند به او خوش گمان باشید و گواهی اش را بپذیرید. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۸. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۱)

حدیث ۹۸۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ثلاثة لو تعلم امتي ما فيها لضربت عليها بالسهم : الاذان و الغدو الى الجمعة ، و الصف الاول ؛ سه کار است که اگر امت من پاداش عظیم آن را درک می کردند، برای به دست آوردن آن ، ازدحام و قرعه کشی می نمودند: ۱ - اذان گفتن . ۲ - تسریع در رفتن برای نماز جمعه . ۳ - در صف اول نماز جمعه و جماعت قرار گرفتن . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۶)

حدیث ۹۸۱

قال الصادق - عليه السلام -: طهر قلبك بالتقوى و اليقين عند طهارة جوارحك بالماء؛ در وقت پاکیزه نمودن اعضای خود با آب، دل خویش را به پرهیزگاری و یقین پاک گردان . (بحارالانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۹)

حدیث ۹۸۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي ! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء في الجسد و يمن في الرزق ؛ يا علي ! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن ، شفای بدن و برکت در روزی است . (بحارالانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۹۸۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: مفتاح الصلاة الطهور؛ کلید نماز، پاکی است . (محرر البیضاء، ج ۱، ص ۲۸۱)

حدیث ۹۸۴

قال الباقر - عليه السلام -: ان السواك في السحر قبل الوضوء من السنة ؛ سحر گاه ، پیش از وضو، مسواک زدن از سنت اسلامی است . (میزان الحکمه ، ج ۴، ص ۵۹۶)

حدیث ۹۸۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي ! عليك بالسواك عند كل وضوء ؛ ای علی ! بر تو باد مسواک زدن به هنگام هر وضو . (اصولی کافی ، ج ۸، ص ۷۲)

حدیث ۹۸۶

قال الرضا - عليه السلام -: ... لان يكون العبد طاهرا اذا قام بين يدي الجبار عند مناجاته ؛ ... چون وضو یک ادب در برابر خدا است ، بنده به هنگام نماز، وقتی که در برابر خداوند می ایستد، پاک باشد. (بحارالانوار، ج ۶، ص ۶۴)

حدیث ۹۸۷

قال الصادق - عليه السلام -: جاء رجل الى النبي - صلى الله عليه وآله - فقال : يا رسول الله ! اوصيني ، فقال : لاتدع الصلاة متعمدا فان من تركها متعمدا فقد برئت منه ملء الاسلام ؛ مردی پیش رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد: یا رسول الله ! مرا نصیحتی بفرمایید، حضرت فرمودند: نماز را عمدا رها مکن ، کسی که عمدا نماز را ترک کند ملت اسلام از او بیزار است . (وسائل الشیعه ،

ج ۳، ص ۲۹) ۵۰۲ - عقاب تارک الصلوة

حدیث ۹۸۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اعان تارك الصلوة بلقمة او كسوة فكانما قتل سبعين نبيا اولهم ادم و اخرهم محمد ؛ کسی که ترک کننده نماز را به دادن طعامی یا لباسی یاری کند، مثل این است که هفتاد پیامبر را کشته ، که اول آنها آدم ، و آخر آن ها محمد(ص) است . (لثالی الاخبار، ص ۳۹۵)

حدیث ۹۸۹

عن النبي - صلى الله عليه وآله - قال : يا علي ! شارب الخمر لا يقبل - عز و جل - صلاته اربعين يوما فان مات في الاربعين مات كافرا ؛ ای علی ! نماز آدم شرابخوار تا چهل روز پذیرفته نیست و اگر در ظرف چهل روز بمیرد، کافر از دنیا رفته است . (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۴۷)

حدیث ۹۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: مثل الصلوة و اعمال بنی ادم كرجل اتى مراغة فاتار عليه منها حتى امتلاء ترابا و دنسا ثم عمد الى غدیر ماء طيب فاغتسل به فيذهب عننه التراب و الدنس ، كذلك الصلوات الخمس تغسل عن العبد الذنوب اذا صلى الله من قلبه ؛ مثل نماز و اعمال آدم مثل مردی است که در خاک بغلتد آن چنان که سرپایش را خاک و کثافات فراگیرد، سپس به طرف آبگیری که آبش پاک است برود و در آن غسل نماید و خود را شست و شو دهد و خاک و کثافات را از خود دور کند. این چنین است نماز پنجگانه ، زمانی که بنده با حضور قلب خدا را عبادت کند، کثافات گناه از وی شسته می شود. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۹۹۱

قال علی - عليه السلام -: ليخشع الرجل في صلوته فانه من خشع قلبه الله - عز و جل - خشعت جوارحه فلا يعبث بشيء في الصلوة ؛ مرد باید در نماز خود خاشع باشد، پس وقتی قلبش برای خدا خاشع شد، اعضاء و جوارحش نیز خاشع است ، با چیزی (در حال نماز) بازی نمی کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷)

حدیث ۹۹۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: عبد الله كانك تراه فان كنت لاتراه فانه يراك ؛ عبادت کن خداوند تعالی را، چنانچه گویا او را می بینی ، و اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. (نهج الفصاحه ، ص ۶۵. سرالصلوة ، ص ۲۶. مکارامام علی علیه السلام : الجاهل لا يرتدع ، وبالمواعظ لا يبتفع ؛ نادان باز نمی ایستد (هیچ نهی و بازداشتی در او اثر نمی کند) و پند و اندرزها سودش نمی دهد . غرر الحکم : ۱۷۲۹)

حدیث ۹۹۳

امام باقر علیه السلام : مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ مِنْ نَفْسِهِ وَاِعْظَا ، فَإِنَّ مَوَاعِظَ النَّاسِ لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُ شَيْئًا ؛ کسی که خداوند برای او واعظی

درونی قرار ندهد، موعظه‌های مردم هرگز در او سودمند نمی‌افتد. تحف العقول: ۲۹۴

حدیث ۹۹۴

امام سجّاد علیه‌السلام: ابْنِ آدَمَ، إِنَّكَ لَا تَزَالُ بِخَيْرٍ مَا كَانَ لَكَ وَاعِظُ مِنْ نَفْسِكَ، وَمَا كَانَتْ الْمُحَاسَبَةُ مِنْ هَمِّكَ، وَمَا كَانَ الْخَوْفُ لَكَ شِعَارًا، وَالْحَذَرُ لَكَ دِثَارًا؛ ای فرزند آدم! تا زمانی که واعظی از درون داری و به حسابرسی (اعمال خود) اهتمام می‌ورزی و ترس (از خدا و کیفر الهی) جامه زیرین تو باشد و پرهیز بالاپوشت، پیوسته در خیر و صلاح خواهی بود. تحف العقول: ۲۸۰

حدیث ۹۹۵

امام علی علیه‌السلام: مَنْ كَانَ لَهُ فِي نَفْسِهِ وَاعِظٌ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ؛ هر که واعظی درونی داشته باشد، او را از جانب خداوند نگهبانی است. بحار الأنوار: ۱۱ / ۶۷ / ۷۸

حدیث ۹۹۶

امام عسکری علیه‌السلام: مَنْ وَعَظَ أَخَاهُ سِرًّا فَقَدْ زَانَهُ، وَمَنْ وَعَظَهُ عَلَانِيَةً فَقَدْ شَانَهُ؛ هر که برادر خود را پنهانی اندرز دهد، او را آراسته است و هر که در برابر دیگران موعظه‌اش کند، او را لکه‌دار کرده‌است. تحف العقول: ۴۸۹

حدیث ۹۹۷

امام علی علیه‌السلام: لَا وَاعِظٌ أْبْلَغُ مِنَ النَّصِيحِ؛ هیچ واعظی مؤثرتر از نصیحت نیست. غرر الحکم: ۱۰۶۲۲

حدیث ۹۹۸

امام علی علیه‌السلام: أْبْلَغُ الْعِظَاتِ الْإِعْتِبَارُ بِمَصَارِعِ الْأَمْوَاتِ؛ رساترین پندها، عبرت گرفتن از آرامگاه‌های مردگان است. غرر الحکم: ۳۱۲۳

حدیث ۹۹۹

امام علی علیه‌السلام: لِلْكَيسِ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِعْظَاءٌ؛ انسان زیرک، از هر چیزی پندی می‌آموزد. غرر الحکم: ۷۳۳۸

حدیث ۱۰۰۰

امام علی علیه‌السلام: مَنْ فَهَمَ مَوَاعِظَ الزَّمَانِ لَمْ يَسْكُنْ إِلَى حُسْنِ الظَّنِّ بِالْأَيَّامِ؛ هر که پندهای زمانه را بفهمد، به روزگار خوشبین نباشد. غرر الحکم: ۸۹۳۸

حدیث ۱۰۰۱

امام علی علیه‌السلام: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا وَعَظَّهُ بِالْعَبْرِ؛ هر گاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد، او را با عبرت‌ها پند دهد. غرر الحکم: ۴۰۳۲

حدیث ۱۰۰۲

امام علی علیه السلام: كَفَى عِظَةً لِدَوَى الْأَلْبَابِ مَا جَرَّبُوا؛ برای خردمندان، تجربه‌های آنان پندی است کافی. غرر الحکم: ۷۰۵۹

حدیث ۱۰۰۳

امام علی علیه السلام: الْعَاقِلُ مَنْ وَعَظَتْهُ النَّجَارِبُ؛ خردمند کسی است که تجربه‌ها او را پند دهد. تحف العقول: ۸۵

حدیث ۱۰۰۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَفَى بِالْمَوْتِ وَاِعْظَا؛ مرگ برای اندرز گرفتن بس است. تحف العقول: ۳۵

حدیث ۱۰۰۵

امام علی علیه السلام: بِالْمَوَاعِظِ تَنْجَلِي الْغَفْلَةَ؛ با اندرزهاست که (پرده) غفلت کنار می‌رود. غرر الحکم: ۴۱۹۱

حدیث ۱۰۰۶

امام علی علیه السلام: الْمَوَاعِظُ صَقَالُ النَّفُوسِ، وَجَلَاءُ الْقُلُوبِ؛ اندرزها صیقل بخش جان‌ها، و جلا دهنده دل‌هاست. غرر الحکم: ۱۳۵۴

حدیث ۱۰۰۷

م الاخلاق، ص ۴۵۹

حدیث ۱۰۰۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيدًا؛ هر که بر دوستی آل محمد بمیرد، شهید مرده است. میزان الحکمه، ح ۹۹۶۴

حدیث ۱۰۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كل وعاء يضيق بما جعل فيه الا وعاء العلم فانه يتسع؛ گنجایش هر ظرفی با آنچه در آن نهند، تنگ می‌شود، جز ظرف دانش که هر چه در آن نهند، گسترش می‌یابد. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۷۲.

حدیث ۱۰۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من عمل علی غیر علم ما یفسد اکثر مما یصلح؛ هر کس کاری را بدون شناخت انجام دهد، تباه کاری او بیشتر است تا آنچه سامان می‌دهد. تحف العقول، ص ۴۷.

حدیث ۱۰۱۱

امام صادق علیه السلام: طَلَبْتُ نُورَ الْقَلْبِ فَوَجِدْتُهُ فِي التَّفَكُّرِ وَالْبُكَاءِ ، وَطَلَبْتُ الْجَوَازَ عَلَى الصِّرَاطِ فَوَجِدْتُهُ فِي الصَّدَقَةِ ، وَطَلَبْتُ نُورَ الْوَجْهِ فَوَجِدْتُهُ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ؛ روشنایی دل را جویدم و آن را در اندیشیدن و گریستن یافتم و گذر از صراط را جویدم و آن را در صدقه دادن یافتم و نورانیت چهره را جویدم و آن را در نماز شب یافتم . مستدرک الوسائل : ۱۲ / ۱۷۳ / ۱۳۸۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۵۷۲

حدیث ۱۰۱۲

امام علی علیه السلام: مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ سَيَلَعَنِ الدُّنْيَا؛ کسی که دیدار خدای سبحان را دوست بدارد، دنیا را از یاد ببرد . غرر الحکم : ۸۴۲۵ منتخب میزان الحکمه : ۵۰۴

حدیث ۱۰۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ؛ هر که دیدار خدا را دوست داشته باشد ، خدا دیدار او را دوست دارد و هر که دیدار خدا را خوش نداشته باشد، خدا نیز دیدار او را خوش ندارد. کنز العمال : ۴۲۱۲۱ منتخب میزان الحکمه : ۵۰۴

حدیث ۱۰۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مِنْ عِلْمَاتِ الشَّقَاءِ جُمُودُ الْعَيْنِ؛ از نشانه‌های شقاوت و بدبختی خشکیدگی چشم است . بحار الأنوار : ۷۰ / ۵۲ / ۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۷۸

حدیث ۱۰۱۵

امام صادق علیه السلام: مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَلَهُ كَيْلٌ أَوْ وَزَنٌ إِلَّا الدَّمْعَ ، فَإِنَّ الْقَطْرَةَ مِنْهَا تُطْفِئُ بَحَارًا مِنْ نَارٍ ، وَإِذَا اغْرُورَقَتِ الْعَيْنُ بِمَائِهَا لَمْ يَزْهَقْ وَجْهَهُ قَتْرٌ وَلَا ذَلْمَةٌ ، فَإِذَا فَاضَتْ حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ ، وَلَوْ أَنَّ بَاكِيًا بَكَى فِي أُمَّةٍ لُرَّحِمُوا ؛ هر چیزی پیمانان و وزنی دارد مگر اشکها ؛ زیرا قطره‌ای اشک دریاهایی از آتش را فرو می‌نشانند . و هر گاه چشم در اشک خود غرق شود ، گرد هیچ فقر و ذلتی بر چهره آن ننشیند . و هر گاه اشکها سرازیر شود خداوند آن چهره را بر آتش حرام گرداند . و اگر گرینده‌ای در میان امتی بگرید همه آن امت مشمول رحمت می‌شوند . بحار الأنوار : ۹۳ / ۳۳۱ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه : ۷۸

حدیث ۱۰۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكَ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ؛ فَإِنَّ قِرَاءَتَهُ كَفَّارَةٌ لِلذُّنُوبِ ، وَسَتْرٌ فِي النَّارِ ، وَأَمَانٌ مِنَ الْعَذَابِ ؛ بر تو باد خواندن قرآن؛ زیرا خواندن آن کفار گناهان است و پرده‌ای در برابر آتش و موجب ایمنی از عذاب. بحار الأنوار : ۹۲ / ۱۷ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۱۰۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَنْبَغِي لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ أَنْ يَحِدَّ مَعَ مَنْ حَدَّ ، وَلَا يَجْهَلَ مَعَ مَنْ يَجْهَلُ وَفِي جَوْفِهِ كَلَامُ اللَّهِ ؛ برای ملازم قرآن شایسته نیست با کسی که نسبت به او تندی کرده است ، تندی کند و کسی که در درونش کلام خداست، با کسی

که (نسبت به وی) رفتار جاهلانه می‌کند، نابخردانه رفتار نمی‌کند. کنزالعمال: ۲۳۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۱۰۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ بِالتَّخَشُّعِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ**، **وَإِنَّ أَحَقَّ النَّاسِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ بِالصَّلَاةِ وَالصَّوْمِ لِحَامِلُ الْقُرْآنِ**؛ سزاوارترین مردم به خشوع و ورزیدن نهانی و آشکار در برابر خدا، حافظ قرآن است. و سزاوارترین مردم به نماز گزاردن و روزه گرفتن در آشکار و نهان، حافظ قرآن است. الکافی: ۲ / ۶۰۴ / ۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۱۰۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ الذِّي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْيَتِيمِ الْخَرِبِ**؛ کسی که در اندرونش چیزی از قرآن نیست، همانند خانه‌ای ویران است. کنزالعمال: ۲۴۷۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۰

حدیث ۱۰۲۰

امام علی علیه السلام: **اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ، لَا يَسْبِقُكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ غَيْرُكُمْ**. خدا را! خدا را! درباره قرآن، مبدا دیگران با عمل به آن، بر شما پیشی گیرند. نهج البلاغه: الكتاب ۴۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

حدیث ۱۰۲۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمْ الْأُمُورُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ**؛ **فَإِنَّهُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ وَمَا حِلٌّ مُصَدَّقٌ**، **مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ**، **وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ**؛ هر گاه کارها همچون پاره‌های شب تاریک بر شما تاریک و شبهه‌ناک شد، به قرآن روی آورید؛ زیرا قرآن شفیع است که شفاعتش پذیرفته است و شاکی و خصمی است که شکایتش قبول می‌شود. هر که قرآن را فرا روی خود قرار دهد، او را به سوی بهشت کشاند و هر که آن را پشت سر خویش نهد، به سوی دوزخش براند. نوادر الراوندی: ۲۱، ۲۲

حدیث ۱۰۲۲

امام علی علیه السلام: **تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ**؛ **فَإِنَّهُ أَحْسَنُ الْحَدِيثِ**، **وَتَفَقَّهُوا فِيهِ فَإِنَّهُ رَبِيعُ الْقُلُوبِ**؛ قرآن را بیاموزید، که آن بهترین سخن است و در آن دانا و فقیه شوید که آن بهار دلهاست. نهج البلاغه: الخطبة: ۱۱۰

حدیث ۱۰۲۳

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ لِيَأْكُلَ بِهِ النَّاسَ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ عَظْمٌ لَا لَحْمَ فِيهِ؛ هر کس به منظور سرکیسه کردن مردم قرآن بخواند، روز قیامت در حالی بیاید که چهره‌اش استخوان است و گوشتی در آن نیست. ثواب الأعمال: ۱ / ۳۲۹

حدیث ۱۰۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ مِنْ تَعْظِيمِ جَلَالِ اللَّهِ عِزِّ وَجَلِّ كَرَامَةِ ذِي الشَّيْبَةِ**، **وَحَامِلِ الْقُرْآنِ**، **وَإِلِمَامِ الْعَادِلِ**. احترام نهادن به ریش سفید و قرآن دان و پیشوای دادگر، بزرگداشت جلال و شکوه خداوند عز و جل است. کنزالعمال: ۲۵۵۰۷

حدیث ۱۰۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكَ بَيِّتَاوَةَ الْقُرْآنِ وَذِكْرَ اللَّهِ كَثِيرًا، فَإِنَّهُ ذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ وَنُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ؛ بر تو باد به تلاوت قرآن و بسیاری یاد خدا؛ زیرا که آن در آسمان، برای تو نام (و آوازه) است و در زمین نور. الخصال: ۵۲۵ / ۱۳

حدیث ۱۰۲۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغِيْبُ وَلَا يَحْسُدُ وَالْمُنَافِقُ يَحْسُدُ وَلَا يَغِيْبُ؛ مؤمن غبطه می خورد و حسادت نمی ورزد، منافق حسادت می ورزد و غبطه نمی خورد. کافی، ج ۲، ص ۳۰۷، ح ۷

حدیث ۱۰۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يُصَلِّحُ بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ تقوای الهی داشته باشید و اصلاح کنید میان خودتان را زیرا خداوند در روز قیامت میان مؤمنین را اصلاح می کند. محجّه البيضاء، ج ۳، ص ۳۷۳

حدیث ۱۰۲۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ أَحْصَى عَلَى أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ عَيْبًا لِيُعَيِّبَهُ بِهِ يَوْمًا مَا كَانَ مِنْ أَهْلِ هَذِهِ الْآيَةِ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ؛ هر کس درصدد عیب جوئی برادر مؤمنش برآید، تا با آن روزی او را سرزنش کند، مشمول این آیه است: کسانی که دوست دارند، زشتی ها در میان مردم با ایمان شیوع پیدا کند، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت خواهد بود و خداوند می داند و شما نمی دانید. مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۱۰، ح ۱۰۳۷۹

حدیث ۱۰۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَوْ لَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفَشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ؟ به خدایی که جانم در اختیار اوست، وارد بهشت نمی شوید مگر مؤمن شوید و مؤمن نمی شوید، مگر این که یکدیگر را دوست بدارید. آیا می خواهید شما را به چیزی راهنمایی کنم که با انجام آن، یکدیگر را دوست بدارید؟ سلام کردن بین یکدیگر را رواج دهید. مشکاه الانوار، ص ۱۵۷

حدیث ۱۰۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: الطَّيْبَةُ شِرْكٌ وَمَا نَا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ؛ فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما خداوند با توکل به او آن را از بین می برد. سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۱۷۰، ح ۳۵۳۸

حدیث ۱۰۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: **إِعْلَمَ أَنَّ الصِّدْقَ مُبَارَكٌ وَ الْكِذْبُ مَشْوُومٌ**؛ بدان که راستگویی، پر برکت است و دروغگویی، شوم. تحف العقول، ص ۱۴

حدیث ۱۰۳۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: **الْصِّدْقُ طُمْنِينَةٌ وَ الْكِذْبُ رِبِيَّةٌ**؛ راستگویی [مایه] آرامش و دروغگویی [مایه] تشویش است. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۴

حدیث ۱۰۳۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَحَبُّ الْكَذِبِ فِي الصَّلَاحِ وَأَبْغَضُ الصِّدْقِ فِي الْفَسَادِ**؛ خداوند عزوجل، دروغی را که باعث صلح و آشتی شود دوست دارد و از راستی که باعث فتنه شود بیزار است. من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۵۳، ح ۵۷۶۲

حدیث ۱۰۳۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: **إِنَّ مِمَّا أَعَانَ اللَّهُ (بِهِ) عَلَى الْكَذَّابِينَ النَّسِيَانَ**؛ از جمله کمکهای خداوند بر ضد دروغگویان فراموشی است. کافی، ج ۲، ص ۳۴۱، ح ۱۵

حدیث ۱۰۳۵

امام سجاد علیه السلام فرمودند: **اتَّقُوا الْكَذِبَ الصَّغِيرَ مِنْهُ وَالْكَبِيرَ، فِي كُلِّ جِدٍّ وَهَزَلٍ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا كَذَبَ فِي الصَّغِيرِ اجْتَرَأَ عَلَى الْكَبِيرِ**؛ از دروغ کوچک و بزرگش، جدی و شوخیش بپرهیزید، زیرا انسان هرگاه در چیز کوچک دروغ بگوید، به گفتن دروغ بزرگ نیز جرئت پیدا می کند. تحف العقول، ص ۲۷۸

حدیث ۱۰۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: **أَنَا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ، وَبَيْتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ، وَبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَلِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ هَازِلًا، وَلِمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ**؛ من بر کسی که مجادله را رها کند، هر چند حق با او باشد و کسی که دروغ نگوید، هر چند به شوخی باشد و کسی که اخلاقی را نیکو گرداند، خانه ای در حومه بهشت و خانه ای در مرکز بهشت و خانه ای در بالای بهشت ضمانت می کنم. خصال، ص ۱۴۴

حدیث ۱۰۳۷

امام علی علیه السلام فرمودند: **(علامة) أَلَايْمَانُ أَنْ تُؤَثِّرَ الصِّدْقَ حَيْثُ يَضُرُّكَ عَلَى الْكَذِبِ حَيْثُ يَنْفَعُكَ**؛ (نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زیان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی. نهج البلاغه، حکمت ۴۵۸

حدیث ۱۰۳۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: **إِنَّ رَجُلًا- أَتَى سَيِّدَنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي خُلُقًا**

يَجْمَعُ لِي خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَا تَكْذِبْ؛ مَرَدِي بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَرَضَ كَرْدًا: بِهِ مِنْ اخْلَاقِي بِمُؤَزِدٍ كَمَا خَيْرَ دُنْيَا وَآخِرَتٍ فِي أَنْ جَمَعَ بَاشَد، حَضْرَتِ فَرَمُودَنْد: دَرُوعِ نَكُو. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۷۲، ص ۲۶۲، ح ۴۳

حدیث ۱۰۳۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: لَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرًا لَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا؛ اِذَا خَدَاوَنَد بُوَسِيْلَه تُو يَك نَفْر رَا هِدَايَت كَنْد بَرَا بَرَا تُو بَهْتَر اَسْت اَز دُنْيَا وَ هَر اَنْجَه دَر اَنْ اَسْت. (بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۲، ص ۲)

حدیث ۱۰۴۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: كُونُوا دُعَاةً لِلنَّاسِ بِغَيْرِ اَلْسِنَتِكُمْ، لِيُرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَ الْجِتْهَادَ وَ الصَّلَاةَ وَ الْخَيْرَ، فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مَرْدَم رَا بَه غَيْر اَز زِبَان خُود، دَعْوَت كَنْيِد، تَا پَرهِيْز كَارِي وَ كُوشَش دَر عِبَادَت وَ نَمَاز وَ خُوبِي رَا اَز شَمَا بِيْنَنْد، زِيْرَا اَيْنِهَا خُود دَعْوَت كَنْدِه اَسْت. (كَافِي، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴)

حدیث ۱۰۴۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْجِرِّ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا وَ مَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ أُثْمِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا؛ هَر كَسِي، بَه هِدَايَتِي رَاهَنْمَائِي كَنْد، پَادَاشِي رَا كَه بَرَا پِيْرَوَان هِدَايَت وَ جُود دَارِد، بَرَا اُو نِيْز خُواهِد بُوْد؛ بِي اَنْ كَه اَز پَادَاش پِيْرَوَان كَاسْتَه شُود، وَ هَر كَس بَه گَمْرَاهِي اِي رَاهَنْمَائِي كَنْد گَنَاهِي كَه بَرَا پِيْرَوَان اَنْ وَ جُود دَارِد، بَرَا اُو نِيْز خُواهِد بُوْد؛ بِي اَنْ كَه اَز گَنَاه اِنِهَا كَاسْتَه شُود. (مَنْيَةُ الْمَرْيَدِ، ص ۱۰۲)

حدیث ۱۰۴۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَهُ، وَ مَنْ خَافَ اللَّهَ حَثَّ اللَّهُ الْخَوْفَ مِنَ اللَّهِ عَلَى الْعَمَلِ بِطَاعَتِهِ وَ الْإِخْتِادِ بِتَأْدِيَتِهِ، فَبَشِّرِ الْمُطِيعِينَ الْمُتَأَدِّبِينَ بِأَدَبِ اللَّهِ وَ الْإِخْتِادِينَ عَنِ اللَّهِ أَنَّهُ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُنَجِّيَهُ مِنْ مُضَةِ لَاتِ الْفِتَنِ؛ اَنْ كَه خُود رَا شَنَاخْت، اَز اُو تَرْسِيْد وَ اَنْ كَس كَه اَز خُود تَرْسِيْد، تَرْس اَز خُود اُو رَا بَه عَمَل بَه فَرْمَان اُو وَ دَر پِيْش گَرْفْتَن اَدْبِش وَ اَدَاشْت. پَس فَرْمَان بَرْدَارَانِ اَدَب شُدِه بَه اَدَب خُود وَ اطَاعَت كَنْد گَان دَسْتُور هَاي اُو رَا بَشَارَت دِه كَه بَر خُود اَسْت كَه اِنِهَا رَا اَز فِتْنَه هَاي گَمْرَاه كَنْدِه بَر هَانْد. مَصْبَاحُ الشَّرِيْعَه، ص ۱۰۸

حدیث ۱۰۴۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَ اللَّهَ وَ مَنْ خَافَ اللَّهَ سَخَتْ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنْيَا؛ هَر كَه خُود رَا بَشَنَاسْد تَرْس اُو دَر دَلَش مِي اَفْتَد وَ هَر اَز خُود تَرْسَان بَاشَد نَفْسَش اَز دُنْيَا بَاز مِي مَانْد. جِهَادِ النَّفْسِ، ص ۸۳

حدیث ۱۰۴۴

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: مَا عَرَفَ اللَّهَ مِنْ عَصَاةٍ؛ خُود رَا نَشَنَاخْتَه اَنْ كَه نَافَرْمَانِي اَش كَنْد. تَحْفِ الْعُقُولِ، ص ۲۹۴

حدیث ۱۰۴۵

امام علی علیه السلام فرمودند: يَتَّبِعِي لِمَنْ عَرَفَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ أَنْ لَا يَخْلُقَ قَلْبُهُ مِنْ رَجَائِهِ وَخَوْفِهِ؛ کسی که خدای سبحان را می شناسد، شایسته است دلش از بیم و امید به او خالی نباشد. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۴۱، ح ۱۰۹۲۶

حدیث ۱۰۴۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: أَفْضَلُ الْعَمَالِ الْعِلْمُ بِاللَّهِ إِنَّ الْعِلْمَ يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَكَثِيرُهُ وَإِنَّ الْجَهْلَ لَا يَنْفَعُكَ مَعَهُ قَلِيلُ الْعَمَلِ وَلَا كَثِيرُهُ؛ بهترین اعمال، خدانشناسی است، زیرا با وجود علم و معرفت، عمل، کم یا زیاد تو را سود می بخشد اما با وجود نادانی (نسبت به خدا) عمل، نه اندکش تو را سود می بخشد نه بسیارش. کنز العمال، ج ۱۰، ص ۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱

حدیث ۱۰۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا تَتَّظَرُوا إِلَى صَیْغِرِ الذَّنْبِ وَلَكِنْ انظُرُوا إِلَى مَا اجْتَرَأْتُمْ؛ به کوچکی گناه نگاه نکنید بلکه به چیزی [نافرمانی خدا] که بر آن جرات یافته اید بنگرید. (جهاد النفس، ح ۴۰۵)

حدیث ۱۰۴۸

امام سجاد علیه السلام فرمودند: فَأَمَّا حَقُّ اللَّهِ الْأَكْبَرُ فَإِنَّكَ تَعْبُدُهُ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ بِإِخْلَاصٍ جَعَلَ لَكَ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ يَكْفِيَنَّكَ أَمْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَحْفَظَ لَكَ مَا تُحِبُّ مِنْهَا؛ حق بزرگتر خداوند این است که او را پرستی و چیزی را با او شریک نسازی، که اگر خالصانه چنین کنی، خداوند کار دنیا و آخرت را کفایت می کند و آنچه را دوست داری برایت نگه می دارد. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۵۷)

حدیث ۱۰۴۹

امام علی علیه السلام: لَا يَسَعِدُ أَمْرٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى أَمْرٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ؛ هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۱۰۵۰

امام حسین علیه السلام فرمودند: مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَفْوَتٌ لِمَا يَرْجُو وَاسْرَعُ لِمَا يَحْذَرُ؛ کسی که بخواهد از راه گناه به مقصدی برسد، دیرتر به آرزویش می رسد و زودتر به آنچه می ترسد گرفتار می شود. (حارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۰)

حدیث ۱۰۵۱

امام حسین علیه السلام فرمودند: مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَفْوَتٌ لِمَا يَرْجُو وَاسْرَعُ لِمَا يَحْذَرُ؛ آن که در کاری که نافرمانی خداست بکوشد امیدش را از دست می دهد و نگرانیها به او رو می آورد. (بحار الانوار، ج ۳، ص ۳۹۷)

حدیث ۱۰۵۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: خَمْسٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحَيَاءُ وَالْحِلْمُ وَالْحِجَامَةُ وَالسَّوَاكُ وَالتَّعَطُّرُ؛ پنج چیز از سنت

پیغمبران است: حیا، بردباری، حجامت کردن، و مسواک و عطر زدن. نهج الفصاحه، ح ۱۴۶۳

حدیث ۱۰۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: **إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبًا لَا يُكَفِّرُهَا صِيْلَةٌ وَلَا صَدَقَةٌ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا يُكَفِّرُهَا قَالَ** **الْهُمُومُ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ؛** بعضی از گناهان به وسیله نماز و صدقه هم آمرزیده نمی شوند. سؤال شد یا رسول الله! پس چه چیز موجب آمرزش آن است؟ فرمودند: جدیت و تلاش در طلب معیشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۳

حدیث ۱۰۵۴

امام علی علیه السلام فرمودند: **الْعَمَلُ الْعَمَلُ، ثُمَّ النَّهْيَةُ النَّهْيَةُ، وَالِاسْتِقَامَةُ الْاسْتِقَامَةُ، ثُمَّ الصَّبْرُ الصَّبْرُ، وَالْوَرَعُ، إِنَّ لَكُمْ نَهْيَةً فَانْتَهُوا إِلَى نَهْيَتِكُمْ؛** کار کنید و آن را به پایانش رسانید و در آن پایداری کنید؛ آن گاه شکیبایی ورزید و پارسا باشید. همانا شما را پایانی است؛ پس، خود را به آن پایان (بهشت) رسانید. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۵۵

امام علی علیه السلام فرمودند: **قَلِيلٌ تَدُوْمُ عَلَيْهِ، أَرْجَى مِنْ كَثِيرٍ مَمْلُوءٍ مِنْهُ؛** کار (خیر) اندک، که بر آن مداومت ورزی، از کار بسیار که از آن خسته شوی، امیدوار کننده تر است. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۵۶

امام علی علیه السلام فرمودند: **إِذَا هَبْتَ أَمْرًا فَفَعَّ فِيهِ، فَإِنَّ شِدَّةَ تَوْقِيهِ أَعْظَمُ مِمَّا تَخَافُ مِنْهُ؛** هرگاه از کاری ترسیدی، خود را به کام آن بینداز، زیرا ترس شدید از آن کار، دشوارتر و زیانبارتر از اقدام به آن کار است. غررالحکم، ۸۹۵۵

حدیث ۱۰۵۷

امام علی علیه السلام فرمودند: **الشَّرْفُ بِالْهَمِّ الْعَالِيَةِ لَا بِالرَّمِّ الْبَالِيَةِ؛** شرافت به همت های بلند است نه به استخوان های پوسیده. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۵۸

امام علی علیه السلام فرمودند: **اقْصِرْ هِمَّتَكَ عَلَى مَا يِلْزُمُكَ وَلَا تَخْضُ فِيمَا لَا يَعْينُكَ؛** همت خود را صرف چیزهایی کن که به آن نیاز داری و آنچه را به کارت نمی آید پی گیری مکن. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۵۹

امام علی علیه السلام فرمودند: **إِنَّ سَيِّمَتَ هِمَّتِكَ لِإِصْلَاحِ النَّاسِ فَايْدَأُ بِنَفْسِكَ فَإِنَّ تَعَاطِيكَ صَيْلَاحَ غَيْرِكَ وَأَنْتَ فَاسِدٌ أَكْبَرُ الْعَيْبِ؛** اگر همت والای اصلاح مردم را در سرداری، از خودت آغاز کن، زیرا پرداختن تو به اصلاح دیگران، در حالی که خود فاسد باشی بزرگترین عیب است. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۶۰

امام علی علیه السلام فرمودند: قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ؛ اندازه هر کس به اندازه همت او است. منتخب میزان الحکمه، ۳۱۴

حدیث ۱۰۶۱

حضرت علی علیه السلام فرمودند: كَفَى بِالْمَرْءِ غَفْلَةً أَنْ يَصْرِفَ هِمَّتَهُ فِيمَا لَا يَعْنِيهِ؛ غفلت آدمی را همین بس که همتش را در آنچه به کارش نمی‌آید، صرف کند. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۶۲

حضرت علی علیه السلام فرمودند: كُنْ بَعِيدَ الْهِمَمِ إِذَا طَلَبْتَ، كَرِيمَ الظَّفَرِ إِذَا غَلَبْتَ؛ هر گاه در پی چیزی هستی، بلند همت باش و آن گاه که چیره شدی، در پیروزی کریم باش. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۶۳

امام علی علیه السلام فرمودند: آفَةُ النُّجْحِ الكَسْلُ؛ آفت موفقیت تنبلی است. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۴

حدیث ۱۰۶۴

امام علی علیه السلام فرمودند: مَنْ دَامَ كَسَلُهُ خَابَ أَمَلُهُ؛ کسی که پیوسته تنبلی کند، در رسیدن به آرزویش ناکام ماند. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۴

حدیث ۱۰۶۵

امام علی علیه السلام فرمودند: مِنْ سَبَبِ الْحِرْمَانِ التَّوَانِي؛ یکی از عوامل محرومیت سستی (در کار) است. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۶۶

امام علی علیه السلام فرمودند: ضَادُّوا التَّوَانِي بِالْعَزْمِ؛ با عزم و اراده به جنگ سستی بروید. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۴

حدیث ۱۰۶۷

امام حسن علیه السلام فرمودند: لَا مَرْوَةَ لِمَنْ لَا هِمَّةَ لَهُ؛ کسی که همت ندارد مروت ندارد. بحار الانوار، ج ۸، ص ۱۱۱

حدیث ۱۰۶۸

إِتَّقُوا اللَّهَ عِبَادَ اللَّهِ وَاجِدُوا فِي الطَّلَبِ وَتَجَاهِ الْهَرَبِ وَادْرُوا الْعَمَلَ قَبْلَ مُقْطَعَاتِ النَّقِمَاتِ وَهَادِمِ التَّدَاتِ؛ ای بندگان خدا! تقوا پیشه کرده و برای رسیدن به خواسته‌ها تلاش کنید و از کارهای ناروا بگریزید و قبل از آنکه ناگواری‌ها به شما روی آورند و نابود کننده لذات [مرگ] فرا رسد، به کار [های نیک] مبادرت ورزید. بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۱۸

حدیث ۱۰۶۹

امام حسن علیه السلام: وَاعْمَلْ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا وَاعْمَلْ لِآخِرَتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا؛ برای دنیایت چنان کار کن که گویا برای همیشه [در این دنیا] خواهی بود. و برای آخرت [نیز چنان] سعی و تلاش کن که گویا فردا از دنیا خواهی رفت. تحف العقول، ص ۴۰۸، ح ۲۰

حدیث ۱۰۷۰

امام باقر علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَالْكَسَلَ وَالضَّعْجَ فَإِنَّهُمَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ؛ از تنبلی و بی حوصلگی بپرهیز، زیرا که این دو کلید هر بدی می باشند. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۶

حدیث ۱۰۷۱

امام باقر علیه السلام فرمودند: إِنِّي لِأَبْغُضُ الرَّجُلَ أَنْ يَكُونَ كَسَلَانًا عَنِ أَمْرِ دُنْيَاهُ، وَ مَنْ كَسَلَ عَنِ أَمْرِ دُنْيَاهُ فَهُوَ عَنِ أَمْرِ آخِرَتِهِ أَكْسَلُ؛ من مردی را که در کار دنیایش تنبل باشد مبعوض میدارم و کسی که در کار دنیا تنبل باشد، در کار آخرتش تنبل تر است. وسائل الشیعه، ج ۱۲، صفحه ۳۷

حدیث ۱۰۷۲

امام باقر علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَالْكَسَلَ وَالضَّعْجَ فَإِنَّهُمَا مِفْتَاحُ كُلِّ سُوءٍ؛ از تنبلی و بی حوصلگی بپرهیز، زیرا که این دو کلید هر بدی می باشند. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۹

حدیث ۱۰۷۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَالْكَسَلَ وَالضَّعْجَ فَإِنَّهُمَا يَمْنَعَانِكَ مِنْ حَظِّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ از تنبلی و بی حوصلگی بپرهیز، زیرا که این دو خصلت تو را از بهره دنیا و آخرت باز می دارند. میزان الحکمه، ج ۱۱، ص ۵۱۸۶

حدیث ۱۰۷۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا اسْتِغْفَافًا عَنِ النَّاسِ وَ سَعِيَ عَلَى أَهْلِهِ وَ تَعَطَّفًا عَلَى جَارِهِ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ وَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ؛ هر کس دنیا را طلب کند به قصد این که آبروی خود را از مردم حفظ، رفاه خانواده اش را تأمین و به همسایه اش کمک کند، وقتی با خدا دیدار کند، چهره اش همانند ماه شب بدر می درخشد. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۱

حدیث ۱۰۷۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: يَا هِشَامُ! إِنْ رَأَيْتَ الصَّيِّفِينَ قَدِ اتَّقَيَا فَلَا تَدْعُ طَلَبَ الرِّزْقِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ؛ اگر در خط مقدم جبهه، درگیری شروع شد، باز هم کار کردن و طلب روزی را در آن روز ترک نکن. کافی، ج ۵، ص ۷۸

حدیث ۱۰۷۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: اَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالْوَرَعِ وَالْإِجْتِهَادِ وَعَلِمَ أَنَّهُ لَا يَنْفَعُ اجْتِهَادًا لَا وَرَعَ فِيهِ؛ تو را به تقوای الهی و

پارسایی و کوشش سفارش می‌کنم و بدان که کوششی که در آن پارسایی نباشد، سودی نمی‌دهد. کافی، ج ۲ ص ۷۶

حدیث ۱۰۷۷

امام صادق علیه السلام فرمودند: لَا تَكْسِبُوا فِي طَلَبِ مَعَايِشِكُمْ فَإِنَّ آبَاءَنَا كَانُوا يَرَكُضُونَ فِيهَا وَيُطَلِبُونَهَا؛ در طلب روزی و نیازهای زندگی تنبلی نکنید، چرا که پدران و نیاکان ما به دنبال آن میدویدند و آنرا طلب می‌کردند. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۸

حدیث ۱۰۷۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: لَا تَكْسَلْ عَنِ مَعِيشَتِكَ فَتَكُونَ كَلًّا عَلَى غَيْرِ كَدْرٍ؛ معاش دنیوی خود تنبلی مکن که سربار دیگران باشی. فروع کافی، ج ۵، ص ۸۶

حدیث ۱۰۷۹

امام رضا علیه السلام فرمودند: الَّذِي يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ يَكْفُ بِهِ عِيَالَهُ أَعْظَمَ أَجْرًا مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ کسی که دنبال روزی می‌رود تا آبروی خود و خانواده‌اش را حفظ کند، اجر و پاداشش از رزمنده‌ای که در راه خدا جنگ می‌کند بیشتر است (عرق کارگر معادل خون شهید است). وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۶۷

حدیث ۱۰۸۰

امام علی علیه السلام فرمودند: عَلَيْكُمْ بِالْجِدِّ وَالْاجْتِهَادِ وَالتَّأَهُبِ وَالِاسْتِعْدَادِ؛ بر شما باد به تلاش و سخت کوشی و مهیا شدن و آماده گشتن. نهج البلاغه

حدیث ۱۰۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛ کار کردن برای کسب مال حلال، بر هر مرد و زن مسلمان واجب است. جامع الاخبار، ص ۳۸۹، حدیث ۱۰۷۹

حدیث ۱۰۸۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: زبان، کلید هر خوبی و بدی است، پس سزاوار است که مؤمن بر زبان خود مهر زند، چنانکه بر طلا و نقره‌اش مهر می‌زند. تحف العقول، ص ۳۰۸

حدیث ۱۰۸۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: با منافق با زبان مدارا کن، و مؤمن را از دل دوست مدار، و اگر با یهودی نیز هم‌نشین شوی، خوشرفتاری کن. تحف العقول، ص ۳۰۱

حدیث ۱۰۸۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: بدان که درخواست کننده از تو، آبرویش را در برابرت حفظ نکرده است، پس تو آبرویت را حفظ کن و به او جواب رد مده. تحف العقول، ص ۳۰۹

حدیث ۱۰۸۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: در طلب آموزش از خدا اصرار کنید، که موجب محو گناهان می‌گردد. تحف العقول، ص ۳۰۸

حدیث ۱۰۸۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: بر شما باد به صدقه دادن در بامداد، که روی ابلیس را سیاه کرده، و شر سلطان ظالم را در آن روز از شما دور می‌کند. تحف العقول، ص ۳۰۸

حدیث ۱۰۸۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: دوستی قلبی برادرت را از اندازه دوستی قلبی خودت نسبت به او بفهم. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۱۰۸۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر بدعت (و نسبت دروغ دادن به دین خدا) گمراهی است، و هر گمراهی، راهش به سوی آتش جهنم است. کافی، ج ۱، ص ۵۶

حدیث ۱۰۸۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: امروز، غنیمت است، در حالی که نمی‌دانی فردا، از آن کیست. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۹

حدیث ۱۰۹۰

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر کس ظاهرش از باطنش بهتر باشد، ترازوی اعمالش سبک می‌شود. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۴، ص ۴۰۴

حدیث ۱۰۹۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: سه چیز پشت انسان را می‌شکند: مردی که عمل خویش را زیاد شمارد، گناهانش را فراموش کند و به رای خویش خوشنود باشد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۶۹، ص ۳۱۴

حدیث ۱۰۹۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هیچ کس از گناهان سالم نمی‌ماند، مگر این که زبانش را نگه دارد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۸

حدیث ۱۰۹۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مؤمن برادر مؤمن است، او را دشنام نمی‌دهد، از او دریغ نمی‌کند، و به او گمان بد نمی‌برد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۶

حدیث ۱۰۹۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند دنیا را به دوست و دشمن خود می‌دهد، اما دینش را فقط به دوست خود می‌بخشد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۲، ص ۲۱۵

حدیث ۱۰۹۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: افزایش نعمت از جانب خداوند قطع نمی‌شود، مگر اینکه شکر از جانب بندگان قطع گردد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۶۸، ص ۵۴

حدیث ۱۰۹۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که بر خدا توکل کند، مغلوب نمی‌شود، و هر که از گناه به خدا پناه برد، شکست نمی‌خورد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۶۸، ص ۱۵۱

حدیث ۱۰۹۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: از دشمنی پرهیزید، زیرا فکر را مشغول کرده و مایه نفاق می‌گردد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۲، ص ۳۰۱

حدیث ۱۰۹۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: چون مؤمن با مؤمنی دست دهد، پاک و بی‌گناه از یکدیگر جدا می‌شوند. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۳، ص ۲۰

حدیث ۱۰۹۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: چه بسیار خوب است نیکی‌ها پس از بدی‌ها، و چه بسیار بد است بدی‌ها پس از نیکی‌ها. کافی، ج ۲، ص ۴۵۸

حدیث ۱۱۰۰

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: شخص حریص به دنیا مانند کرم ابریشم است که هر چه بیشتر ابریشم به دور خود می‌تند، راه بیرون شدنش را دورتر و مشکل‌تر می‌کند، تا اینکه از غم و اندوه بمیرد. کافی، ج ۲، ص ۳۱۶

حدیث ۱۱۰۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر چشمی روز قیامت گریان است، جز سه چشم: چشمی که در راه خدا شب را بیدار باشد، چشمی که از ترس خدا گریان شود و چشمی که از محرمات الهی و گناهان بسته شود. کافی، ج ۲، ص ۸۰

حدیث ۱۱۰۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند عزوجل از میان بندگان مؤمنش آن بنده‌ای را دوست دارد که بسیار دعا کند، پس بر شما باد دعا در هنگام سحر تا طلوع آفتاب، زیرا آن، ساعتی است که درهای آسمان در آن هنگام باز گردد و روزیها در آن تقسیم گردد و حاجتهای بزرگ بر آورده شود. کافی، ج ۲، ص ۴۷۸

حدیث ۱۱۰۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند، یا با سفها بستیزد، و یا مردم را متوجه خود نماید، باید آتش را جای نشستن خود گیرد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۲، ص ۳۸

حدیث ۱۱۰۴

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند در روز قیامت در حساب بندگانش، به اندازه عقلی که در دنیا به آنها داده است، دقت و باریک بینی می‌کند. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷، ص ۲۶۷

حدیث ۱۱۰۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: بر شما باد به پرهیزکاری و کوشش و راستگویی، و پرداخت امانت به کسی که شما را بر آن امین دانسته است، چه آن شخص، نیک باشد یا بد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۹

حدیث ۱۱۰۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: بهترین چیزی را که دوست دارید درباره شما بگویند، درباره مردم بگویند. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۶۵، ص ۱۵۲

حدیث ۱۱۰۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر که خوش نیت باشد، روزی اش افزایش می‌یابد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۱۱۰۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هیچ بنده‌ای عالم نیست، مگر اینکه نسبت به بالا دست خود، حسادت نورزد، و زیر دست خود را خوار نشمارد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۳

حدیث ۱۱۰۹

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: خداوند دوست ندارد که مردم در خواهش از یکدیگر اصرار ورزند، ولی اصرار در خواهش از خودش را دوست دارد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۳

حدیث ۱۱۱۰

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: تو را به پنج چیز سفارش می‌کنم: اگر مورد ستم واقع شدی ستم مکن، اگر به تو خیانت کردند خیانت مکن، اگر تکذیب کردند خشمگین مشو، اگر مدحت کنند شاد مشو، و اگر نکوهشت کنند، بیتابی مکن. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۶۲

حدیث ۱۱۱۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: چه بسا شخص حریص بر امری از امور دنیا، که بدان دست یافته و باعث نافرجامی و بدبختی او گردیده است، و چه بسا کسی که برای امری از امور آخرت کراهت داشته و بدان رسیده، ولی به وسیله آن سعادت‌مند گردیده است. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۶۶

حدیث ۱۱۱۲

امام علی علیه السلام می‌فرمایند: من کانت همته ما یدخل بطنه، کانت قیمته ما یرج منه؛ هر که هم و غمّش چیزی باشد که وارد شکمش می‌شود، ارزشش به اندازه همان چیزی است که از شکمش خارج می‌شود. غرر الحکم: ۸۸۳۰

حدیث ۱۱۱۳

فصاحه

حدیث ۱۱۱۴

یصبحة العباد إلا صارخ یصرخ یا أيها الناس لدوا للتراب و اجمعوا للفناء و ابنوا للخراب؛ هر صبحدم که بر بندگان در آید بانگ‌زنی بانگ زند: ای مردم برای خاک تولید کنید و برای نابودی فراهم آید و برای ویرانی بنا کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما من شیء أحبّ إلى الله تعالی من شاب تائب و ما من شیء أبغض إلى الله تعالی من شیخ مقیم علی معاصیه؛ هیچ کس پیش خدای والا محبوبتر از جوان توبه‌گر نیست و هیچ کس پیش خدای والا چون پیری که به گناهان خویش مشغول باشد، مبعوض نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل ينظر إلى وجه والديه نظر رحمه إلهما كتب الله له بها حجة مقبولة مبروره؛ هر که از روی مهربانی به صورت پدر و مادر خویش نظر کند خدا به پاداش آن برای وی حج مقبول نیکوئی رقم زند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل يغرس غرسا إلهما كتب الله له من الأجر قدر ما يخرج من ثمر ذلك الغرس؛ هر که درختی بنشاند خدا به اندازه میوه ای که از آن درخت برون می شود پاداش برای وی ثبت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من ذی غنی إلهما سیودّ یوم القیامه لو کان إلهما أوتی من الدنیا قوتا؛ هر ثروتمندی روز قیامت آرزو کند که در دنیا فقط قوت خویش می داشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من دابة طائر ولا غیره یقتل بغير حق إلهما سنخاصمه یوم القیمه؛ هر حیوان پرنده یا غیر آن بناحق کشته شود روز قیامت با قاتل خویش مخاصمه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من امرئ یحیی أرضا فیشرّب منها کبد حزی إلهما كتب الله له بها اجرا؛ هر که زمینی را احیا کند که تشنه ای از آن آب نوشد خدا در قبال آن پاداشی برای وی ثبت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من أحد یلبس ثوبا لیباهی به فینظر الناس إلهما إلا لم ينظر الله إلهه حتی ینزعه؛ هر که جامه ای پوشد که بدان مباحات کند و مردم بدو ننگردند خدا بدو ننگرد تا آن لباس را بکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من إمام یعفو عند الغضب إلهما عفی الله عنه یوم القیامه؛ هر پیشوائی که هنگام خشم ببخشد خدا روز قیامت او را ببخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من أحد یموت إلهما ندم إن کان محسنا ندم أن لا یكون أزداد و إن کان مسیئا ندم أن لا یكون نزع؛ هر که بمیرد پشیمان می شود، اگر نیکوکار بوده پشیمان است که چرا بیشتر نکرده و اگر بدکار بود پشیمان

است که چرا بس نکرده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما لی و للدنیا، ما أنا و الدنیا إلاً کراکب استظلّ تحت شجره ثمّ راح و ترکها؛ مرا با دنیا چه کار من در دنیا چون مسافری هستم که در سایه درختی نشست و برفت و آن را وا گذاشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما کرهت أن یراه الناس منك فلا تفعله بنفسک إذا خلوت؛ هر کاری که دوست نداری مردم از تو ببینند وقتی به خلوت شدی به تنهایی مکن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما کان الفحش فی شیء قطّ إلاّ شانہ و لا کان الحیاء فی شیء قطّ إلاّ زانہ؛ بدی و بد زبانی در هر چه باشد آن را خوار کند و حیا در هر چه باشد آن را زینت دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما فتح رجل باب عطیّنه بصدقه أو صلّه إلاّ زادہ اللّهُ تعالیٰ بها کثره، و ما فتح رجل باب مسألہ یرید بها کثره إلاّ زادہ اللّهُ تعالیٰ بها قلّه؛ هر که با صدقه ای یا صلّه ای در بخششی گشاید خدای والا به سبب آن مال وی بیفزاید و هر که در سؤالی بگشاید و از این راه فزونی جوید خدای والا وی را نقصان فزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما علم اللّهُ من عبد نداه علی ذنب إلاّ غفر له قبل أن یرید أن یرید؛ چون خدا پشیمانی بنده را از گناهی بداند پیش از آن که آمرزش بخواهد وی را بیامزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما عظمت نعمه اللّهُ علی عبد إلاّ اشتدّت علیه مؤنه الناس فمن لم یحتمل تلک المئونه للناس فقد عرض تلک النعمه للزوال؛ وقتی نعمت خدا بر بنده ای بزرگ شود حاجت مردم بر او بیشتر شود و هر که این حاجات را تحمل نکند نعمت خویش را به معرض زوال آورده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما صدقه أفضل من ذکر اللّهُ تعالیٰ؛ صدقه ای بهتر از یاد کردن خدای والا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما سلط الله القحط علی قوم إلیا بتمرّدهم علی الله؛ خدا قحط را بر گروهی مسلط نکند مگر برای نافرمانی که از خدا کرده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما زویت الدنیا عن أحد إلیا کانت خیرا له؛ دنیا را از کسی نگیرند مگر که خیر وی در آن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خففت عن خادمک من عمله فهو أجر لک فی موازینک یوم القیامه؛ هر چه از کار خدمتگزار خویش سبک کنی پاداشی است که روز قیامت در میزان عمل تو نهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ترک عبد لله أمرا لا یترکه إلیا لله إلیا عوضه الله منه ما هو خیر له منه فی دینه و دنیا؛ هر که چیزی را برای خدا ترک آن بکند. که جز برای خدا ترک آن نکند خدا به عوض آن چیزی که برای دین و دنیای وی بهتر باشد بدو بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أهدی المرء المسلم لأخیه هدیه أفضل من کلمه حکمه یزیده الله بها هدی أو یرده بها عن ردی؛ مرد مسلمان به برادر خویش هدیه ای بهتر از سخن حکمت آمیزی که خدا به وسیله آن هدایت وی افزون کند یا خطری از وی بگرداند نتواند داد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أنکر قلبک فدعه؛ هر چه را قلبت نمی پذیرد واگذار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أنعم الله علی عبد نعمه فحمد الله علیها إلیا کان ذلک الحمد أفضل من تلک التعمه و إن عظمت؛ وقتی خدا بنده ای را نعمتی دهد و خدا را بر آن ستایش کند این ستایش از آن نعمت، هر قدر بزرگ باشد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أنت محدث قوم حدیثا لا تبلغه عقولهم إلیا کان علی بعضهم فتنه؛ وقتی با قومی سخنی گوئی که عقولشان بدان نرسد برای بعضی شان مایه فتنه خواهد بود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أكل أحد طعاماً قطَّ خيراً من أن يأكل من عمل يده وإن نبيَّ الله داود كان يأكل من عمل يده؛ هیچ کس غذائی بهتر از آنچه از عمل خویش خورد، نخواهد خورد داود پیغمبر نان از عمل خویش می خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أطعمت زوجتك فهو لك صدقه، و ما أطعمت ولدك فهو لك صدقه، و ما أطعمت خادمك فهو لك صدقه، و ما أطعمت نفسك فهو لك صدقه؛ هر چه به همسر خویش بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به فرزند خویش بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به خدمتکار خویش بخورانی، صدقه کرده ای، هر چه بخویش خورانی صدقه کرده ای. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أسرَّ عبد سريره إلَّا ألبسه الله رداءها إن خيراً فخير و إن شراً فشر؛ هر نیتی که بنده به دل گیرد خدا نشان آن را بر او نمودار کند، اگر نیک باشد نیک و اگر بد باشد بد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استرذل الله عبداً إلَّا خطر عليه العلم و الأدب؛ خدا بنده ای را پست نشمارد مگر علم و ادب را از او باز دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحبَّ عبد الله إلَّا أكرمه ربّه؛ وقتی بنده ای بنده دیگر را برای خدا دوست دارد پروردگارش او را گرامی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما فتح رجل علی نفسه باب مسأله إلَّا فتح الله علیه باب فقر؛ هیچ کس دری از سؤال بروی خود نگشاید مگر خدا دری از فقر به روی او بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما حسن الله خلق عبد و خلقه إلَّا استحميا أن يطعم لحمه النار؛ وقتی خدا صورت و سیرت بنده ای را نیکو کند شرم دارد که گوشت وی را خوراک آتش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أنزل الله من داء إلا أنزل له شفاء؛ خدا مرضی نفرستاده جز آن که شفائی برای آن فرستاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما نقص مال من صدقه و لا عفی رجل عن مظلّمه إلا زاد الله بها عزّا؛ هیچ مالی از صدقه کاهش نگیرد و هیچ کس از مظلّمه ای نگذرد مگر خدا در قبال آن عزت وی بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أعزّ الله بجهل قط و لا أذلّ الله بحلم قط؛ خدا کسی را به نادانی عزیز ندارد و کسی را به بردباری ذلیل نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خاب من استخار و لا ندم من استشار و لا آمن بالقرآن من استحلّ محارمه؛ هر که از خدا خیر جوید نا امید نشود و هر که مشورت کند نادم نگردد و هر که محارم قرآن را حلال شمارد به قرآن ایمان ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من عمل أفضل من إشباع كبد جائع؛ هیچ کاری بهتر از سیر کردن شکم گرسنه نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما قلّ و كفى خير ممّا كثر و ألهی؛ اندکی که کفایت کند بهتر از بسیاری که مایه بطالت شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من شیء أطیع الله فيه بأعجل ثوابا من صله الرّحم و ما من عمل يعصى الله فيه بأعجل عقوبه من بغی؛ هیچ اطاعتی را که برای خدا کرده باشند زودتر از پیوند خویشان ثواب ندهند و هیچ معصیتی را زودتر از ستمگری عقاب نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما الدّنيا فی الآخرة إلا كما يجعل أحدكم إصبعة السّبابة فی الیمّ فلینظر بم یرجع؛ دنیا نسبت به آخرت چنان است که یکی تان انگشت بزرگ خویش را به دریا نهد بنگرد از دریا چه بر می دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل من المسلمین أعظم أجرا من وزیر صالح مع إمام یطیعه و یأمره بذات الله؛ پاداش هیچ یک از مسلمانان از وزیر شایسته ای که با پیشوائی باشد و او را اطاعت کند و به فرمان خدا وادارد بزرگتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من حلال أبغض إلى الله من الطلاق؛ هیچ حلالی نزد خدا مبعوضتر از طلاق نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ملأ آدمی وعاء شراً من بطن؛ انسان ظرفی بدتر از شکم پر نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أصرّ من استغفر و لو عاد فی الیوم سبعین مرّه؛ هر که استغفار کند بر گناه اصرار نکرده و اگر چه در یک روز هفتاد بار به گناه باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما شقی عبد قطّ بمشوره و ما سعد باستغناء برأی؛ هیچ کس از مشورت بدبخت نشد و از خود رایی خوشبخت نشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أكرم شابّ شیخا لسنّه إلاّ قیض الله عند سنّه من یکرّمه؛ هر جوانی که پیری را برای سنش گرامی دارد خدا هنگام پیری وی یکی را بیارد که وی را گرامی دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استرذل الله عبدا إلاّ حطّ عنه العلم و الأدب؛ خدا بنده ای را پست نشمارد مگر آنکه علم و ادب را از او فرو گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ینتظر أحدکم من الدنیا إلاّ غنی مطغیا أو فقرا منسیا أو مرضا مفسدا أو هرما مفنّدا أو موتا مجها؛ از دنیا چه انتظار دارید، جز غنائی که طغیان آرد یا فقری که نسیان آرد یا مرضی که فساد آرد یا پیری که زبونی آرد یا مرگی که به سرعت از پا در آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما طلعت شمس قطّ إلّا بجنّیها ملکاً یقولان اللهمّ عجل لمنفق خلفاً و عجل لممسک تلفاً؛ هر بار که خورشید طلوع می کند دو فرشته از دو سوی آن گویند خدایا انفاق گر را زودتر عوض ده و بخیل را زودتر آفتی ده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ذئبان ضاریان فی زریبه غنم بأسرع فیها من حبّ الشرف و المال فی دین المرء المسلم؛ دو گرگ گرسنه در آغل برای گوسفندان خطرناکتر از حب جاه و مال برای دین مرد مسلمان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما وقی به المرء عرضه کتب له به صدقه؛ به عوض چیزی که انسان آبروی خویش بدان محفوظ دارد برای او صدقه ای نویسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یقبل ایمان بلا- عمل و لا عمل بلا ایمان؛ ایمان بی عمل و عمل بی ایمان پذیرفته نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یلدغ المؤمن من جحر مرتین؛ مؤمن از یک سوراخ دو بار گزیده نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یصلح الملق إلّا للوالدین و الإمام العادل لا تصلح الصنیعه إلّا عند ذی حسب أو دین؛ تملق گفتن جز از پدر و مادر و پیشوای عادل روا نباشد و نکوئی جز پیش شرافتمند و دیندار به ثمر نرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یشکر الله من لا یشکر الناس؛ هر که شکر مردم ندارد شکر خدا نگذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یتکمل أحدکم حقیقه الإیمان حتّی یخزن لسانه؛ هیچ کس از شما حقیقت ایمان را کامل نکند مگر آن که زبان خویش نگهدارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یزاد الأمر إلا شدّه و لا الدّنيا إلا إدبارا و لا النّاس إلا شحّا؛ در کارها جز سختی نمی افزاید و دنیا جز به ادبار نمی گراید و مردم پیوسته بخیل تر می شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یردّ القضاء إلا الدّعاء و لا یزید فی العمر إلا البرّ؛ قضا جز به دعا دفع نشود و چیزی جز نیکوکاری عمر را افزون نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یرحم الله من لا یرحم النّاس؛ خدا به کسی که به مردم رحم نکند، رحم نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یدخل الجنّه قاطع رحم؛ هر که پیوند خویشان ببرد به بهشت نرود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یدخل الجنّه إلا رحیم؛ هر که رحم ندارد، به بهشت نرود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحملنکم استبطاء أمر علی استعجاله فإنّ الله عزّ و جلّ لا یعجل بعجله أحد؛ تصور تأخیر کاری و ادارتان نکند که آن را به شتاب خواهید که خدای عز و جل از عجله کسی عجله نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحلّ لمسلم أن یروع مسلما؛ روا نیست که مسلمانی مسلمان دیگر را بترساند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحلّ الصّیّدقه لغنیّ و لا لذی مرّه قویّ؛ صدقه گرفتن بر غنی روا نیست و نیز برای آن که طبعی نیرومند دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یتَمَنِّیْ أَحَدُکُمُ الْمَوْتَ لَضَرَّ نَزَلَ بِهِ؛ هیچ کس نباید از مشقتی که بدو رسیده، آرزوی مرگ کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یتَمَنِّیْ أَحَدُکُمُ الْمَوْتَ أَمَا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ یَزِدَادُ وَ أَمَا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ یَسْتَعْتَبُ؛ هیچ یک از شما آرزوی مرگ نکند اگر نکوکار است شاید نیکی فزون کند و اگر بدکار است شاید راه رضا سپرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یتَکَلَّفَنَّ أَحَدٌ لَضِیْفَهُ مَا لَا یَقْدِرُ؛ هیچ کس نباید آنچه را قدرت ندارد به تکلف برای مهمان فراهم کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یتَجَالَسُ قَوْمٌ إِلَّا بِالْأَمَانَةِ؛ هیچ گروهی جز به اعتماد متبادل مجالست نتوانند کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یَبْلُغُ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ الْإِيْمَانِ حَتَّى یَحْزَنَ مِنْ لِسَانِهِ؛ بنده به حقیقت ایمان نرسد تا زبان خویش نگهدارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ یَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى یَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ حَذْرًا لِمَا بِهِ الْبَأْسُ؛ بنده به مقام پرهیزگاری نرسد تا از آنچه مباح است از بیم آنچه مباح نیست، صرف نظر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى یَحِبَّ لِنَفْسِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا یَحِبُّ لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ؛ بنده ای مؤمن نباشد تا هر چیزی برای خویش می خواهد برای برادر مسلمان خویش بخواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَا هَمَّ إِلَّا هَمُّ الدِّينِ وَ لَا وَجَعٌ إِلَّا وَجَعُ الْعَيْنِ؛ غمی چون غم قرض نیست و دردی چون درد چشم نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ندم من استشار و لا افتقر من اقتصد؛ هر که مشورت کند پشیمان نشود و هر که میانه روی کند فقیر نگردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا فقر أشد من الجهل و لا مال أعود من العقل و لا وحده أوحش من العجب و لا حسب كحسن الخلق و لا-عباده مثل التفکر؛ فقری سختتر از نادانی نیست و مالی سودمندتر از خرد نیست تنهائی ای موحشتر از خودپسندی نیست و شرفی چون نیک خوئی نیست و عبادتی چون تفکر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا عقل كالتدبير و لا ورع كالكف و لا حسب كحسن الخلق؛ عقلی مانند تدبیر نیست و تقوائی چون خویشتن داری نیست و شرفی چون نیک خوئی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا طاعه لمخلوق فی معصیه الخالق؛ اطاعت مخلوق در معصیت خالق روا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۰

لا طاعه لأحد فی معصیه الله إنما الطاعة فی المعروف؛ اطاعت هیچ کس در معصیت خدا روا نیست اطاعت فقط در کار نیک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- صدقه و ذو رحم محتاج؛ اگر خویشاوندی محتاج هست، صدقه دادن روا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا شیء أحق بالسَّجَن من اللسان؛ هیچ چیز به زندان شدن شایسته تر از زبان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا سهل إلا ما جعلت سهلاً؛ هر چه آسان گیری، آسان گذرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا دین لمن لا عهد له؛ هر که پیمان نگاه ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا خیر فیمن لا یضیف. آنکه مهمان نپذیرد خیری در او نیست؛ نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا خیر فی مال لا یزراً منه و جسد لا ینال منه؛ در مالی که آفت بدان نرسد و تنی که مصیبت نبیند، خیری نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا خیر فی صحبه من لا یری لک من الحقّ مثل ما تری له؛ در مصاحبت کسی که حقی برای او قائلی و نظیر آن را برای تو قائل نیست، خیری نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا خیر لک فی صحبه من لا یری لک ما یری لنفسه؛ در مصاحبت کسی که تو را هم سنگ خود نداند، خیری نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا حلیم إلّا ذو عثره و لا حکیم إلّا ذو تجربه؛ آن که لغزش نکرده بردبار نیست آن که تجربه نیندوخته خردمند نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- تمیتوا القلوب بکثره الطّعام و الشّراب فإنّ القلب یموت کالزّرع إذا کثر علیه الماء؛ دل‌های خویش را به کثرت خوردن و نوشیدن نمیرانید که دل چون زراعت است وقتی آب آن زیاد شد خواهد مرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- تمنعن أحدکم مهابه النّاس أن یقوم بالحقّ إذا علمه؛ ترس مردم شما را از رعایت حقی که می دانید باز ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تمزح فیذهب بهاؤک و لا تکذب فیذهب نورک؛ مزاح مکن که رونقت ببرد

و دروغ مگو که روشنیت برود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تکن ممن یشد علی الناس و یخفف علی نفسه؛ از آن کسان مباش که بر مردم سخت و با خویش آسان گیرند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تکلفوا للضیف؛ برای مهمان تکلف نکنید. نهج الفصاحه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تکرهوا البنات فإنهن المونسات؛ دختران را مکروه مدارید که آنها مایه انسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تكثر همك ما قدر یكن و ما ترزق یا تكك؛ غم بسیار مخور که آنچه مقدر است می شود و آنچه روزیت کرده اند به تو می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تكثر الضحك فإن كثره الضحك تمیت القلب؛ خنده بسیار مکن که خنده بسیار دل را بمیراند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تقوم الساعة حتی یمر الرجل بقبر الرجل فیقول یا لیتنی مکانه؛ قیامت به پا نشود تا مرد به قبر دیگری بگذرد و گوید کاش به جای او بودم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تقوم الساعة حتی یكون الزهد و الورع تصنعا؛ قیامت پیا نشود تا وقتی که زهد و تقوی ساختگی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تغضب فإن الغضب مفسده؛ خشمگین مشو که خشم مایه فساد است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تغتابوا المسلمین و لا تتبعوا عوراتهم؛ غیبت مسلمانان مکنید و در جستجوی

عیوب آنها نباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یعجبکم اسلام رجل حتی تعلموا کنه عقله؛ مسلمانی مردی شما را به شگفت نیارد تا کنه عقل وی بدانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تعجبوا بعمل عامل حتی تنظروا بم یختم له؛ از کار هیچ کس شگفتی مکنید تا بنگرید عاقبت آن چه می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تظهر الشّماتة لأخیک فیعافیة الله و یتلیک؛ برادر خویش را شماتت مکن که خدا او را معاف دارد و تو را مبتلا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تطلقوا النساء إلاً من ربه فإن الله لا یحب الدّواقین و لا الدّواقات؛ زنان را جز در نتیجه بدگمانی طلاق مدهید که خدا مردان بسیار زن گیر و زنان بسیار شوهر گیر را دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تطعموا المساکین ممّا لا تأکلون؛ آنچه خودتان نمی خورید به مستمندان مخورانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تضعوا الحکمه عند غیر أهلها فتظلموها و لا تمنعوها أهلها فتظلموهم؛ حکمت به نا اهل مسپارید که بدان ستم می کنید و از اهلش باز ندارید که به آنها ستم می کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تصحبنّ أحدا لا یری لک کمثل ما تری له؛ با کسی که تو را هم سنگ خود نداند، مصاحبت مکن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تشغلوا قلوبکم بذكر الدّنيا؛ دلهای خویش را به ذکر دنیا مشغول مدارید. نهج

الفصاحه

حدیث ۱۲۱۹

لا تسبوا الأموات فتؤذوا الأحياء؛ مردگان را دشنام مدهید که زندگان آزرده شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تزال نفس الزجل معلقه بدینه حتی یقضی عنه؛ جان مرد (پس از مرگ) پیوسته به قرض وی آویخته است تا قرض وی ادا شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تزال طائفه من أمتی علی الحقّ ظاهرین حتی یأتی أمر الله؛ پیوسته گروهی از امت من بر حق استوار باشند تا فرمان خدا بیاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ترعوا المسلم فإنّ روعه المسلم ظلم عظیم؛ مسلمان را مترسانید که ترسانیدن مسلمان ستمی بزرگ است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ترضینّ أحدا بسخط الله و لا تحمدنّ أحدا علی فضل الله و لا تدمنّ أحدا علی ما لم یؤتک الله فإنّ رزق الله لا یسوقه إلیک حرص حریص و لا ترده عنک کراهه کاره؛ رضایت هیچ کس را با خشمگین کردن خدا مجوی و هیچ کس را به واسطه تفضلی که خدا کرده ستایش مگوی و هیچ کس را برای آنچه خدا به تو نداده مذمت مکن که روزی خدا را حرص حریص سوی تو نمی کشاند و نارضایت نارضائی آن را از تو دور نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تردّوا السائل و لو بشقّ تمره؛ چیزی به سائل بدهید و گر چه نصف خرما باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تستبطنوا الرزق فإنه لم یکن عبد لیموت حتی یبلغه آخر رزق هو له، فاتّقوا الله و أجملوا فی الطلب: أخذ الحلال و ترک الحرام؛ مپندارید که روزی تان دیر می رسد که هیچ بنده ای نمیرد تا آخرین بهره روزی او برسد، از خدا بترسید و در طلب ملایمت کنید (ملایمت در طلب) گرفتن حلال و رها کردن حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تسبوا الشیطان و تعوذوا بالله من شره. شیطان را دشنام مگوئید و از شر وی به خدا پناه برید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تحلف بالله کاذبا و لا صادقا من غیر ضروره و لا تجعل الله عرضه لیمینک فإن الله لا یرحم و لا یرعی من حلف باسمه کاذبا؛ بی جهت به خدا راست یا دروغ قسم مخور و خدا را وسیله قسم خویش مکن که خدا کسی را که به نام وی به دروغ قسم خورد رحمت و رعایت نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تجلسوا بین رجلین إلا یاذنهما؛ میان دو کس جز با اجازه آنها منشینید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تتمنوا الموت؛ آرزوی مرگ مکنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تألوا علی الله فإنه من تألی علی الله أكذبه الله؛ به خدا سوگند نخورید که هر که به خدا سوگند خورد، خدا او را تکذیب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ایمان لمن لا أمانه له و لا دین لمن لا عهد له؛ هر که امانت ندارد، ایمان ندارد و هر که پیمان نگه ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا أجر إلا عن حسبه و لا عمل إلا بتیته؛ پاداش در مقابل خلوص است و عمل به نیت وابسته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیکن بلاغ أحدکم من الدنیا زاد الزاکب؛ بهره هر کدامتان از این دنیا چون توشه مسافر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۴

لیغشینّ اُمّتی من بعدی فتن کقطع اللیل المظلم، یصبح الرّجل فیها مؤمنا و یمسی کافرا، یبیع أقوام دینهم بعرض من الدّنیاء قلیل؛ پس از من امتم را فتنه ها خواهد گرفت چون پاره های شب تاریک که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن است و به شب کافر شود و کسانی دینشان را به مال ناچیز دنیا فروشدند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّی إلا عالم أو متعلّم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّا من وسع الله علیه ثمّ قتر علی عیاله؛ هر کس خدا بدو گشایش دهد و باز بر عیال خود سخت گیرد، از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّا من لم یوقّر الکبیر و یرحم الصّغیر و یأمر بالمعروف و ینه عن المنکر؛ هر که بزرگتر را محترم ندارد و به کوچکتر رحم نکند و به نیکی و اندارد و از بدی باز ندارد از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّا من غشّ مسلما أو ضرّه أو ما کره؛ هر که با مسلمانی تقلب کند یا به او ضرر رساند یا با وی حيله کند از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لبس لفاسق غیبه؛ غیبت فاسق ناروا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس للمرأة أن تتهک شیئا من مالها إلا بإذن زوجها؛ زن حق ندارد چیزی از مال خود را بی اجازه شوهرش ببخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس لأحد علی أحد فضل إلا بالدّین أو عمل صالح. هیچ کس بر دیگری برتری ندارد مگر به وسیله دین یا عمل شایسته. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس شیء من الجسد إلّا و هو یشکو ذرب اللسان؛ هیچ عضوی نیست مگر از آزار زبان شکایت دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس بکذاب من أصلح بین اثنين فقال خیرا أو نمی خیرا؛ هر که میان دو تن اصلاح دهد و خیری گوید یا خیری نسبت دهد، دروغگو نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس بعد الموت مستعجب؛ پس از مرگ عذر پذیری نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس بخیر کم من ترک دنیا لآخرته و لا آخرته للدنیا حتی یصیب منها جمیعا فإنّ الدنیا بلاغ إلى الآخرة و لا تكونوا کلا علی الناس؛ بهترین شما آن نیست که دنیای خویش را برای آخرت خود واگذارد و نه آخرت خویش را برای دنیا واگذارد تا از هر دو بهره گیرد که دنیا وسیله رسیدن به آخرت است و سربار مردم نباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس بمؤمن مستکمل الإیمان من لم یعد البلاء نعمه و الرّخاء مصیبه؛ هر که بلا را نعمت و فراوانی را مصیبت نداند، ایمان وی کامل نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس أحد منکم بأکسب من أحد قد کتب الله المصیبه و الأجل و قسم المعیسه و العمل؛ هیچ کس از دیگری به کسب تواناتر نیست که خدا مصیبت و مرگ را رقم زده و معیشت و کار را تقسیم کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس الشّدید بالصّیرعه إنّما الشّدید الذی یملک نفسه عند الغضب؛ نیرومندی به کشتی گرفتن نیست نیرومند آن کس است که هنگام خشم خویشتن دار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴۹

لیس الجهاد أن یضرب الرّجل بسیفه فی سبیل الله تعالی، إنّما الجهاد من عال والديه و ولده فهو فی جهاد و من عال نفسه فكفّها عن النّاس فهو فی جهاد؛ جهاد آن نیست که مرد در راه خدای والا شمشیر زند، بلکه جهاد آن می کند که بار زندگی پدر و مادر و فرزند می برد، هر که بار زندگی خویش می برد که از مردم بی نیاز شود، جهاد می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیس البرّ فی حسن اللباس و الزّی و لکنّ البرّ السّکینه و الوقار؛ نیکی به خوبی لباس و ظاهر نیست بلکه نیکی آرامش وقار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیس الأعمی من یعمی بصره إنّما الأعمی من تعمی بصیرته؛ کور آن نیست که چشم او کور است بلکه کور آن است که بصیرتش کور است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیستحیی أحدکم من ملکیه الذین معه کما یتحیی من رجلین صالحین من جیرانه و هما معه باللیل و النهار؛ شخص باید از دو فرشته خویش که با او هستند شرم کند چنان که از دو مرد پارسا از همسایگان خود شرم می کند که فرشتگان شب و روز با او هستند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیردک عن النّاس ما تعرف من نفسک و اخزن لسانک إلّا من خیر فإنّک بذلک تغلب الشّیطان؛ آنچه از خویش می دانی تو را از (معایب) مردم باز دارد، زبان خویش را نگه دار مگر از خیر که بدین وسیله بر شیطان چیره می شوی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیثق أحدکم وجهه عن النّار و لو بشقّ تمره؛ هر کس باید چهره خویش را از آتش جهنم مصون دارد و گر چه به یک نیمه خرما باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیأخذ العبد من نفسه لنفسه و من دنیاه لآخرته و من الشّیبه قبل الکبر و من الحیوه قبل الممات فما بعد الدّنيا من دار إلّا الجنّه و النّار؛ مرد باید از خویش برای خویش و از دنیای خویش برای آخرت خویش و از جوانی قبل از پیری و از زندگی قبل از مرگ بر گیرد که پس از دنیا خانه ای جز بهشت و جهنم نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لو لا الأمل ما أَرْضعت أمّ ولدا و لا غرس غارس شجرا؛ اگر امید نبود مادری فرزندی نمیزاد و کسی درختی نمی نشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كنت أمرا أحدا أن يسجد لأحد لأمرت النساء أن يسجدن لأزواجهن لما جعل الله لهم عليهن من الحق؛ اگر به کسی دستور می دادم کسی را سجده کند به زنان دستور میدادم شوهران خویش را سجده کنند از بس که خدا برای شوهران حق به گردن زنان نهاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان لي مثل أحد ذهباً لسرتني أن لا يمر عليّ ثلاث و عندی منه شیء إلا شیء أرصده لدين؛ اگر به اندازه کوه احد طلا داشتم دوست داشتم پس از سه روز چیزی از آن به نزد من نباشد مگر چیزی که برای قرضی ذخیره کرده باشم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو كان العسر في جحر لدخل عليه اليسر حتى يخرج؛ اگر سختی به سوراخی باشد گشایش بر آن در آید و بیرونش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو قيل لأهل النار إنكم ما كتون في النار عدد كل حصاه في الدنيا لفرحوا بها و لو قيل لأهل الجنة إنكم ما كتون عدد كل حصاه لحزنوا و لكن جعل لهم الأبد؛ اگر به جهنمیان گویند که شماره ریگهای دنیا در جهنم خواهید ماند خوش حال شوند و اگر به بهشتیان گویند که به شماره ریگها خواهید ماند غمگین شوند ولی آنها را جاودانی کرده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو خفتم الله تعالى حق خيفته لعلمتم العلم الذي لا- جهل معه، و لو عرفتم الله تعالى حق معرفته لزالتم لدعائكم الجبال؛ اگر از خدا چنانچه شایسته ترسیدن از اوست، ترس داشتید علمی که به جهل آمیخته نیست نصیبتان می شد و اگر خدا را چنان که شایسته شناختن اوست، می شناختید به دعای شما کوهها جابجا می شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو تعلمون ما لكم عند الله لأحببتم أن تزدادوا فاقه و حاجه؛ (ای فقیران) اگر بدانید پیش خدا چه ها دارید دوست خواهید داشت فقر و حاجت شما بیشتر شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو تعلمون ما ادخر لكم ما حزنتم علی ما زوی عنكم؛ (ای فقیران) اگر بدانید چه چیزها برای شما ذخیره شده بر آنچه ندارید غم نخواهید خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو تعلمون قدر رحمه الله لا تتكلمن عليها؛ اگر از وسعت رحمت خدا خبر داشتید بر آن اعتماد می کردید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أخطأتم حتى تبلغ خطاياكم السماء ثم تبتم لتاب الله عليكم؛ اگر آن قدر خطا کنید که خطاهایتان به آسمان برسد و سپس توبه کنید خدا توبه شما را می پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أنكم توكلون على الله تعالى حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير، تغدو خماصا و تروح بطانا؛ اگر شما چنان که شایسته توکل کردن است به خدا توکل داشتید، روزی شما را نیز چون روزی مرغان می رساند که به صبح گرسنه اند و به شب سیر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أن ابن آدم هرب من رزقه كما يهرب من الموت لأدرکه رزقه كما يدركه الموت؛ اگر آدمیزاد از روزی خویش بگریزد چنان که از مرگ میگریزد روزیش بدو رسد چنان که مرگ میرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن يهلك امرؤ بعد مشوره؛ هیچ کس از پس مشورت هلاک نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن تزول قدم شاهد الزور حتى يوجب الله له النار؛ شاهد دروغ از جا نرود تا خداوند جهنم را بر او واجب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لما صور الله تعالى آدم في الجنة تركه ما شاء الله أن يتركه، فجعل إبليس يطيف به ينظر إليه فلما راه أجوف عرف أنه خلق لا يتمالك؛ چون خدای والا در بهشت آدم را آفرید وی را تا مدتی که خواست وا گذاشت و ابلیس بر او گشتن و نگریستن گرفت و چون دید که میان تهی است بدان است که این مخلوق خویشتن دار نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لم تؤتوا بعد كلمه الإخلاص مثل العافيه فاسألوا الله العافيه؛ شما را پس از کلمه

اخلاص چیزی مثل عافیت نداده اند از خدا عافیت طلبید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: للمسلم علی المسلم خمس: یسلم علیه إذا لقیه و یجیبه إذا دعاه و یعوده إذا مرض و یتبع جنازته إذا مات و یحب له ما یحب لنفسه؛ مسلمان بر مسلمان پنج حق دارد وقتی ببیندش به او سلام کند و وقتی بخواندش پذیرد و وقتی بیمار شد عیادتش کند و وقتی بمیرد جنازه اش را تشییع کند و هر چه برای خویش بخواهد برای او بخواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء مفتاح و مفتاح الجنه حب المساکین و الفقراء؛ هر چیزی را کلیدی هست و کلید بهشت دوستی مستمندان و فقیران است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل شیء طریق و طریق الجنه العلم؛ هر چیزی راهی دارد و راه بهشت دانش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لكل داء دواء و دواء الذنوب الاستغفار؛ هر دردی را دوائیست و دوی گناهان آمرزش خواستن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله من یسم فی الوجه؛ هر که بر چهره علامت نهد خدایش لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله من لعن والديه؛ هر که پدر و مادر خویش را لعن کند خدایش لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله ثلاثه: آکل زاده وحده، و راكب الفلاه وحده، و النائم فی بیت وحده؛ خدا سه کس را لعنت کند آن که توشه خویش تنها خورد و آنکه تنها بیابان سپرد و آنکه در خانه ای تنها خوابد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال و المتشبهین من الرجال بالنساء؛ خدا زنان مرد نما و مردان زن نما را لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله الرجل یلبس لبسه المرأه و المرأه یلبس لبسه الرجل؛ خدا مردی را که چون زن لباس پوشد و زنی را که چون مرد لباس پوشد، لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله فی کسب حلال أفضل عند الله من ضرب بسیف حولا كاملا؛ افتادنی در راه کسب حلال نزد خدا از یک سال شمشیر زدن بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لسفره فی سبیل الله خیر من خمسين حجّه؛ سفری در راه خدا از پنجاه حج بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لتأمرنّ بالمعروف و لتنهونّ عن المنکر أو یسلطنّ الله علیکم شرارکم فیدعو خيارکم فلا یتستجاب لهم؛ به نیکی وادارید و از بدی باز دارید و گر نه خدا بدانتان را بر شما مسلط کند و نیکانتان دعا کنند و استجابیشان نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیردّنّ الحقوق إلى أهلها یوم القیامه حتی یقاد للشّاه الجلحاء من الشّاه القراء تنطحها؛ روز قیامت حقوق کسان را باز پس دهند تا آنجا که از بز شاخ دار که بز بی شاخ زده تقاص کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یردّی الله علی یدیک رجلا خیر لک ممّا طلعت علیه الشّمس و غربت؛ این که خدا به دست تو مردی را هدایت کند برای تو از همه چیزهایی که خورشید بر آن تو طلوع و غروب می کند بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یلبس أحدکم ثوبا من رقاع شتی خیر له من أن یأخذ من غیره ما لیس عنده؛ این که یکی از شما جامه ای از وصله های مختلف پوشد، برای وی بهتر است که آنچه ندارد از دیگری بگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یطعن فی رأس أحدکم بمخیط من حدید خیر له من أن یمس امرأه لا تحلّ له؛ این که با سوزن آهنین به سر یکی از شما زنند برای وی بهتر است تا بزنی که بر وی حلال نیست، دست بزند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یجعل أحدکم فی فیه ترابا خیر له من أن یجعل فی فیه ما حرّم الله؛ این که یکی از شما خاکی در دهان خویش نهد برای وی بهتر است تا چیزی را که خدا حرام کرده در دهان خود نهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یتصدّق المرء فی حیاته بدرهم خیر له من أن یتصدّق بمائه عند موته؛ این که مردی در زندگی خویش درهمی صدقه کند برای وی بهتر است تا صد درهم هنگام مرگش صدقه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یؤدّب رجل ولده خیر له من أن یتصدّق بصاع؛ این که مردی فرزند خویش را ادب کند برای وی بهتر است از پیمانای صدقه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأن یأخذ أحدکم حبله ثم یغدوا إلى الجبل فیحتطب فیبيع فیأکل و یتصدّق خیر له من أن یسأل الناس؛ این که یکی از شما ریسمان خویش بر گیرد و به کوه رود و هیزم فراهم آورد و بفروشد و بخورد و صدقه کند برای وی بهتر است که از مردم بخواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأننا من فتنه السّراء أخوف علیکم من فتنه الصّراء، إنکم ابتلیتم بفتنه الصّراء فصبرتم و إن الدّنیاء حلوه خضره؛ من در باره شما از فتنه گشایش بیش از فتنه تنگ دستی بیم دارم شما به فتنه تنگدستی مبتلا شدید و صبر کردید حقا که دنیا شیرین و دلفریب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لأننا أشدّ علیکم خوفا من النّعم منی من الدّنوب ألا أنّ النّعم التي لا تشکر هی الحتف القاضی؛ من در باره شما از نعمتها بیشتر از گناهان بیمناکم بدانید که نعمت هایی که شکر آن نگزارند هلاک قطعی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۴

لله أقدر عليك منك عليه؛ قدرت خدا بر تو از قدرت تو بر او بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لله أفرح بتوبه التائب من الظمان الوارد، و من العقيم الوالد، و من الصال الواجد فمن تاب إلى الله توبه نصوحا أنسى الله حافظيه و جوارحه و بقاع الأرض كلها خطاياها ذنوبه؛ خداوند از توبه توبه گذار بیشتر از تشنه ای که به آب در آید و عقیمی که بزاید و گم کرده ای که بیابد خوشحال می شود هر کس به خدا از روی خلوص توبه برد، خداوند خطاها و گناهان وی را از یاد دو فرشته نگهبان و اعضای وی و همه نقاط زمین ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الكيس من دان نفسه و عمل لما بعد الموت و العاجز من اتبع نفسه هواها و تمنى على الله الأمانی؛ هوشیار آن است که بر خویش مسلط است و برای پس از مرگ عمل کند و ناتوان آن است که هوسهای خویش را تبعیت کند و از خدا آرزوهای بسیار دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الكلمة الطيبة صدقه؛ سخن نیکو صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الكلمة الحکمه ضالّه المؤمن فحيث وجدها فهو أحقّ بها؛ سخن حکمت آمیز گمشده مؤمن است و هر کجا بیابدش بدان شایسته تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الكاسب من یده خلیل الله؛ کسی که به دست خویش کسب کند، دوست خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: كيف یقدس الله أمه لا یؤخذ من شدیدهم لضعیفهم؟؛ خداوند مردمی را که حق ضعیفان را از نیرومندشان نگیرند، چگونه تقدیس کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کونوا فی الدنیا أضيافا، و اتّخذوا المساجد بیوتا، عودوا قلوبکم الرّقه و أكثروا التّفکر و البکاء و لا تختلفنّ بکم الأهواء تبون ما لا تسکنون و تجمعون ما لا تأکلون و تأملون ما لا تدركون؛ در دنیا چون میهمانان باشید و مسجدها را خانه کنید دلها را به رقت عادت دهید و اندیشه و گریه بسیار کنید و هوسها شما را از راه نبرد بناها می سازید که در آن ساکن نمی شوید و چیزها فراهم می کنید که نمی خورید و امیدها دارید که بدان نمی رسید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کن ورعا تكن أعبد النَّاس و کن قنعا تكن أشکر النَّاس و أحبِّ للنَّاس ما تحبِّ لنفسک تكن مؤمنا و أحسن مجاوره من جاورک تكن مسلما و أقلَّ الضَّحک فإنَّ کثرها لَضَحک تمیت القلب؛ پرهیزکار باش تا عابدتر از همه باشی، قانع باش تا شکرگزارتر از همه باشی، هر چه برای خویش خواهی برای مردم بخواه تا مؤمن باشی و با مجاوران خویش نیکو مجاورت کن تا مسلمان باشی و خنده کمتر کن که خنده بسیار دل را بمیراند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کن فی الدنیا کأَنَّک غریب أو عابر سبیل وعد نفسک من أصحاب القبور؛ در دنیا چنان باش که گویی غریبی یا رهگذر و خویشتن را از اهل قبور شمار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کم من عاقل و هو حقیر عند النَّاس ذمیم المنظر ینجو غذا و کم من ظریف اللسان جمیل المنظر عظیم الشأن هالک غذا فی القیامه؛ بسا عاقل که پیش مردم حقیر است و منظری زشت دارد و فردا نجات یابد و بسا خوش زبان زیبا منظر بزرگ شأن که فردا در قیامت هلاک شدنی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کما تكونوا یولی علیکم؛ چنان که هستید بر شما حکومت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلوا و اشربوا و تصدَّقوا و ألبسوا فی غیر إسراف و لا مخیله؛ بخورید و بنوشید و صدقه دهید و بپوشید بی اسراف و تکبر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلوا جمیعا و لا تفرَّقوا فإنَّ طعام الواحد یکفی الأثنین و طعام الأثنین یکفی الثلاثة و الأربعة کلوا جمیعا و لا تفرَّقوا فإنَّ البرکه مع الجماعه؛ با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که غذای یکی برای دو تن کافی است و غذای دو تن برای سه تن و چهار تن کافی است، با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که برکت قرین جماعت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کَلِّمًا طال عمر المسلم کان له خیر؛ عمر مسلمان هر چه دراز شود، خیر اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰۹

كُلِّ نَفْسٍ مِنْ بَنِي آدَمَ سَيِّدٌ فَالرَّجُلُ سَيِّدُ أَهْلِهِ، وَ الْمَرْأَةُ سَيِّدَةُ بَيْتِهَا؛ هِر يَكُ مِنْ أَوْرَادِ آدَمَ فَرَزَنْدَانِ آدَمَ فَرْمَانِ رَوَايِي اسْت: مَرْدُ فَرْمَانِ رَوَايِ كَسَانِ خَوِيْشِ اسْت وَ زَنْ فَرْمَانِ رَوَايِ خَانِهْ خَوِيْشِ اسْت. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کُلِّ نَفْسٍ تَحْشُرُ عَلٰی هَوَاهَا، فَمِنْ هَوٰی الْكُفْرَةِ فَهُوَ مَعَ الْكُفْرَةِ وَ لَا يَنْفَعُهُ عَمَلُهُ شَيْئًا؛ هِر كَسِي رَا بَا دَلْبَسْتَكِيْشِ مَحْشُورِ كَنْد، هِر كِهْ بِهْ كَاْفِرَانِ دَلْبَسْتِهْ بَاشْدِ بَا كَاْفِرَانِ اسْت وَ عَمَلْشِ سُوْدَشِ نَدِهْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كُلِّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٍ وَ مَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ مِنْ نَفَقَةٍ عَلٰی نَفْسِهِ وَ أَهْلِهِ كَتَبَ لَهُ بِهَا صَدَقَةٌ وَ مَا وَقِيَ بِهِ الْمَرْءُ الْمُسْلِمَ عَرْضَهُ كَتَبَ لَهُ بِهَا صَدَقَةٌ؛ هِر كَارِ نِيْكَيْ صَدَقَهْ اسْت وَ هِر چِهْ مَسْلِمَانِ بَرِ خَوِيْشِ وَ كَسَانِ خَوِيْشِ خَرْجِ كَنْدِ دَرِ قِبَالِ آنِ بَرَايِ اوْ صَدَقَهْ اِيْ نُوِيْسَنْد وَ هِر چِهْ مَسْلِمَانِ بِهْ وَسِيْلَهْ آنِ اَبْرُوِيْ خَوِيْشِ مَحْفُوظِ دَارْدِ دَرِ قِبَالِ آنِ بَرَايِشِ صَدَقَهْ اِيْ نُوِيْسَنْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كُلِّ عِلْمٍ وَبَالَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا مِنْ عَمَلٍ بِهِ؛ هِمِهْ عِلْمِ هَا رُوْزِ قِيَامَتِ وَبَالَ اسْت مَكْرَ عِلْمِيْ كِهْ بَدَانِ عَمَلِ كَنْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كُلِّ أُمَّتِيْ مَعَاْفِيْ إِلَّا الْمَجَاهِرِيْنَ وَ إِنْ مِنْ الْجَهَارِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا ثُمَّ يَصْبِحُ وَ قَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى فَيَقُولُ عَمَلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَ كَذَا وَ قَدْ بَاتَ يَسْتَرُهُ رَبِّيْ وَ يَصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ؛ هِمِهْ اَمْتِ مِنْ بَخْشُوْدِهْ اَنْدِ مَكْرَ تَظَاهِرِ كَنَانِ (بِهْ فَسُقْ)، اَزِ جَمْلَهْ تَظَاهِرِ اَيْنِ اسْت كِهْ مَرْدِ بِهْ شَبِّ عَمَلِيْ كَنْدِ وَ بِهْ صَبْحِ، بَا آنِ كِهْ خُدا عَمَلِ اوْ رَا مَسْتُورِ دَاشْتِهْ گُوِيْدِ شَبِّ گُذْشْتِهْ چِنَانِ وَ چِنَانِ كَرْدَمْ، پُرُوْرْدِ گَارَشِ بِهْ شَبِّ مَسْتُورِشِ دَاشْتِهْ وَ بِهْ رُوْزِ پُرُوْدِهْ خُدا رَا اَزِ خَوِيْشِ بَرْمِيْ دَارْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كُلِّ الذَّنُوبِ يُؤَخَّرُ اللَّهُ تَعَالَى مَا شَاءَ مِنْهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَقُوقَ الْوَالِدَيْنِ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْجَلُهُ لِصَاحِبِهِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا قَبْلَ الْمَمَاتِ؛ خُدايِ وَالَا، اَزِ هِمِهْ گَنَاهَانِ هِر چِهْ رَا خَوَاهْدِ تَا رُوْزِ رَسْتَاخِيْزِ مُؤَخَّرِ دَارْدِ مَكْرَ نَارِضَايِيْ پَدَرِ وَ مَادَرِ كِهْ خُدا سَزَايِ آنِ رَا دَرِ زَنْدَگِيْ دُنْيَا پِيْشِ اَزِ مَرْگِ دِهْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كُلِّ امْرئٍ حَسِبَ نَفْسَهُ؛ هِر كَسِ حَسَابِگَرِ خَوِيْشْتَنْ اسْت. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۳۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ إِلَّا الشَّرَّ فَإِنَّهُ يَزِدُّ فِيهِ؛ هر چیزی کاسته شود به جز شر که فزونی گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَاءٌ وَ خَيْرُ الْخَطَائِنِ التَّوَابِينَ؛ همه فرزندان آدم خطا کارند و بهترین خطا کاران توبه گراند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٍ؛ هر کار نیکی صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کَلِمَةُ الْحِكْمَةِ ضَالَّةٌ كُلِّ حَكِيمٍ؛ گفتار حکمت آمیز گمشده هر خردمندی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کَلَامُ ابْنِ آدَمَ كُلُّهُ عَلَيْهِ لَا لَهُ إِلَّا أَمْرًا بِمَعْرُوفٍ أَوْ نَهْيًا عَنِ مَنكَرٍ أَوْ ذِكْرَ اللَّهِ تَعَالَى؛ گفتار فرزند آدم به ضرر اوست نه به نفع او مگر امر به معروفی یا نهی از منکری یا ذکر خدای والا. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كَفَّ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ؛ شر خویش را از مردم کوتاه کن که این صدقه ای است که به خویشتن می دهی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كَفَّارَةٌ مِنْ اغْتَبَتِ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُ؛ كفاره کسی که عیب وی کرده ای این است که برای او آمرزش بخواهی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كَفَّارَةُ الذَّنْبِ التَّدَامَةُ وَ لَوْ لَمْ تَذَنْبُوا لَأَتَى اللَّهُ بِقَوْمٍ يَذَنْبُونَ لِيَغْفِرَ لَهُمْ؛ كفاره گناه پشیمانی است اگر شما گناه نمی کردید خدا مردمی پدید می آورد که گناه کنند تا بیامرزدشان. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَشَارَ إِلَىٰ إِلِيهِ بِالْأَصْبَاعِ إِنْ كَانَ خَيْرًا فَهِيَ مَزَلَةٌ إِلَّا مِنْ رَحْمِ اللَّهِ

تعالی و این کان شراً فهو شرّ؛ برای مرد همین گناه بس که انگشت نما باشد اگر بخیر باشد لغزش است مگر آن که خدایش رحم کند و اگر بشر باشد که شراست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء نصراً أن ينظر إلى عدوّه فی معاصی الله؛ برای فیروزی مرد همین بس که دشمن خویش را در معاصی خدا ببیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بک إثمًا أن لا تزال مخاصماً؛ همین گناه تو را بس که پیوسته در حال مخاصمه باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء سعادة أن یوثق به فی أمر دینه و دنیا؛ خوشبختی مرد همین بس که در کار دین و دنیایش بر او اعتماد کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالموت مَزْهَداً فی الدّین و مرغباً فی الآخرة؛ چه وسیله ای است مرگ برای بی رغبتی به دنیا و رغبت به آخرت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالموت واعظاً و کفی بالیقین غنی؛ چه پند آموزیست مرگ و چه غنایی است ایمان. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء من الکذب أن یحدّث بکلّ ما سمع و کفی بالمرء من الشّحّ أن یقول آخذ حقّی لا أترک منه شیئاً؛ دروغگویی مرد همین بس که هر چه بشنود بگوید و بخل مرد همین بس که گوید حق خویش را می گیرم و از چیزی نمی گذرم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضلُ الناسِ عندَ الله منزلهً وأقربُهم من الله وسیلهً المحسنُ یُکفّرُ إحسانه؛ بهترین مردم در نزد خداوند و نزدیک ترین آنان به او، نیکوکاری است که از نیکی او قدردانی نمی شود. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۴، ح ۱

حدیث ۱۳۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء کذبا أن یحدّث لکل ما سمع؛ دروغگویی مرد همین بس که هر چه بشنود بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء فقها إذا عبد الله و کفی بالمرء جهلا إذا أعجب برأیه؛ دانش مرد همین بس که خدا را پرستد و نادانی مرد همین بس که دل بسته رأی خویش باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء علما أن یخشی الله و کفی بالمرء جهلا أن یعجب بنفسه؛ در علم مرد همین بس که از خدا ترسد و در جهل مرد همین بس که مفتون خویش باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء إثما أن یضیع من یقوت؛ گناهکاری مرد همین بس که عیال خویش را بی تکلیف گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالدّهر واعظا و بالموت مفرّقا؛ چه آموزگار است روزگار و چه جماعت پراکنی است مرگ. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کرم المرء دینه و مروّته عقله و حسبه خلقه؛ کرامت مرد به دین اوست و مروّت وی به عقل اوست و شرف وی به اخلاق اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کثره الضّحک تمیت القلب؛ خنده بسیار دل را بمیراند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کبرت خیانه أن تحدّث أخاک حدیثا هو لک به مصدّق و أنت له کاذب؛ خیانتی بزرگ است که به برادر خویش سخنی گویی که راستگویی شمارد و تو دروغگو باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کبر مقتا عند الله الأکل من غیر جوع و التّوم من غیر سهر و الضّحک من غیر

عجب؛ خوردن بی گرسنگی و خواب بدون خستگی و خنده بی شگفت نزد خدا به سختی منفور است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کان علی الطریق غصن شجره یؤذی الناس فأماطها رجل فادخل الجنه؛ شاخه درختی در راه بود که مردم را آزار می داد مردی آن را دور کرد و به بهشتش بردند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاد الحسد أن یغلب القدر؛ بیم آن است که چشم زخم بر تقدیر غالب شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاتم العلم یلعنه کل شیء حتی الحوت فی البحر و الطیر فی السماء؛ همه چیز حتی ماهی دریا و مرغ هوا نهان کننده علم را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قیدها و توکل؛ شتر را ببند و توکل کن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قوا بأموالکم عن أعراضکم؛ آبرویتان را به وسیله اموالتان حفظ کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قوام المرء عقله و لا دین لمن لا عقل له؛ اعتبار مرد به عقل اوست و هر که عقل ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قولوا خیرا تغنموا و اسکتوا عن شرّ تسلّموا؛ خیر گوئید تا بهره برید و از شر خاموش مانند تا به سلامت روید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قل الحقّ و إن کان مرّاً؛ حق را بگو و گرچه تلخ باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قلیل توّدی شکره خیر من کثیر لا تطیقه؛ اندکی که شکر آن توان گزاشت بهتر از بسیاری که تاب آن نتوانی داشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قلیل العمل ینفع مع العلم و کثیر العمل لا ینفع مع الجهل؛ عمل اندک با علم سودمند افتد و عمل بسیار با جهل سود ندهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قد أفلح من رزق لئبا؛ هر که را خرد داده اند، رستگاری یافته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قد أفلح من أخلص قلبه للإيمان و جعل قلبه سليما و لسانه صادقا و نفسه مطمئنه و خلیفته مستقیمه و أذنه مستمعه و عینه ناظره؛ هر که ایمان قلبش خالص باشد و قلب خویش سالم و زبان خویش راستگو و جان خویش آرام و خوی خویش مستقیم و گوش خویش شنوا و چشم خویش را نگران کند، رستگار شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی یا ابن آدم تؤتی کلّ یوم برزقک و أنت تحزن و ینقص کلّ یوم من عمرک و أنت تفرح أنت فیما یکفیک و تطلب ما یطغیک لا بقلیل تقنع و لا من کثیر تشبع؛ خدای والا فرماید: ای پسر آدم هر روز روزی تو دهند و غمگین باشی و هر روز از عمر تو کاسته شود و شادمانی کنی، آنچه تو را کفایت کند داری و آنچه تو را به طغیان کشاند، می طلبی نه به کم قانع شوی و نه با بسیار سیر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی من لا یدعونی أغضب علیه؛ خدای والا فرماید: هر که مرا نخواهد بر او خشمگین شوم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالی یا ابن آدم ثلاثه: واحده لی و واحده لک و واحده بینی و بینک فأما الّتی لی فتعبدنی لا تشرک بی شیئا، و أما الّتی لک فما عملت من عمل جزیتک به فإن أغفر فأنا الغفور الرحیم و أما الّتی بینی و بینک فعلیک الدّعاء و المسأله و علی الاستجابه و العطاء؛ خدای والا فرماید: ای فرزند آدم سه چیز هست یکی خاص من، یکی خاص تو، و یکی میان من و تو. اما آن که خاص من است آن که مرا بپرستی و چیزی را با من انباز نکنی اما آنچه خاص تو است هر چه عمل کنی سزای تو دهم و اگر پیامرزم من آمرزگار رحیمم، اما آنچه میان من و تو است از تو دعا کردن و خواستن و از من اجابت و عطا کردن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى أنا عند ظنّ عبدی بی إن ظنّ خیرا فله و إن ظنّ شرا فله؛ خدای والا فرماید: من با گمان بنده ام که به من دارد قرینم. اگر نیکو گمان کند، نیکی یابد و اگر بد گمان برد بد بیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: إذا وَّجَّهت إلى عبد من عبیدی مصیبه فی بدنه أو فی ولده أو فی ماله فاستقبله بصبر جمیل استحيیت يوم القيامة أن أنصب له میزانا أو أنشر له دیوانا؛ خدای والا فرماید: وقتی مصیبت تن یا فرزند یا مال، متوجه یکی از بندگان خویش کنم و او با صبر نیکو مصیبت را استقبال کند، روز قیامت شرم دارم که میزانی برای او نصب کنم یا دفتری برای او پهن کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: أحب ما تعبدنی به عبدی التَّصح لی؛ خدای والا فرماید: محبوبترین عبادتی که بنده برای من تواند کرد، خلوص است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: إذا تقرب إلى العبد شبرا تقربت إليه ذراعا و إذا تقرب إلى ذراعا تقربت منه باعا و إذا أتانی مشیا أتیته هروله؛ خدای والا فرماید: وقتی بنده یک و جب به من نزدیک شود، ذراعی بدو نزدیک شوم و چون ذراعی به من نزدیک شود، بیش از دو ذراع به او نزدیک شوم و اگر ملایم به سوی من آید، بشتاب بسوی او شوم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى، يؤذینی ابن آدم یسب الدّهر و أنا الدّهر بیدی الأمر أقلب اللیل و النهار؛ خدای والا فرماید: فرزند آدم مرا آزار می کند که به روزگار ناسزا می گوید، روزگار منم و کارها به دست من است و شب و روز را تغییر می دهم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: إذا همّ عبدی بحسنه و لم یعملها کتبتها له حسنه فإن عملها کتبتها له عشر حسنات إلى سبعمائه ضعف و إذا همّ بسیئه و لم یعملها لم أکتبها علیه فإن عملها کتبتها علیه سیئه واحده؛ خدای والا فرماید: وقتی بنده من کار نیکی اراده کند و نکند آن را یک کار نیک برای وی ثبت کنم و اگر بکند ده کار نیک تا هفتصد برابر ثبت کنم و وقتی کار بدی اراده کند و نکند بر عهده او ثبت نکنم و اگر بکند یک کار بد بر عهده او ثبت کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قال الله تعالى: من لم يرض بقضائي و لم يصبر على بلائي فليتمس ربًا سواي؛ خدای والا فرماید: هر که به قضای من رضا ندهد و بر بلای من صبر نکند، خدایی جز من جوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قاربوا و سدّدوا ففی کلّ ما یصاب به المسلم کفّاره حتّی النّکبه ینکبها و الشّوکه یشاکها؛ دوستی کنید و به صلاح آید، مسلمان هر چه بیند کفاره اوست حتی مصیبتی که بدو رسد و خاری که در پایش رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الفاجر الزّاجی لرحمه الله تعالی أقرب منها من العابد المقنط؛ بد کاری که به رحمت خدای والا امید دارد از عابد مأیوس، به خدا نزدیک تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فکره ساعه خیر من عباده ستین سنه؛ ساعتی اندیشیدن بهتر از شصت سال عبادت کردن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضوح الدّنیاهون من فضوح الآخره؛ رسوایی دنیا آسانتر از رسوایی آخرت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل الشّابّ العابد الّذی یعبد فی صباه علی الشّیخ الّذی یعبد بعد ما کبرت سنّه کفضل المرسلین علی سایر النّاس؛ فضیلت جوان عابد که از آغاز جوانی عبادت کند بر پیری که وقتی سن بسیار یافت، عبادت کند چون فضیلت پیامبران بر سایر مردم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فاعل الخیر خیر منه و فاعل الشّرّ شرّ منه؛ عامل خیر از خیر بهتر و عامل شر از شر بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶۹

غفر الله عزّ و جلّ لرجل أماط غصن شوک عن الطّریق ما تقدّم من ذنبه و ما تأخّر؛ مردی که شاخه تیغی از راه بردارد خدا گناهان کهنه و تازه او را بیامرزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العین حقّ و لو کان شیء سابق القدر سبقته العین؛ چشم بد حق است اگر چیزی از تقدیر پیشی می گرفت، چشم بد بود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العین حقّ يحضرها الشّيطان و حسد ابن آدم؛ چشم بد حق است شیطان و حسد بنی آدم آن را پدید می آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العلم و المال یستران کلّ عیب و الجهل و الفقر یكشفان کلّ عیب؛ علم و مال هر عیبی را بپوشاند و جهل و فقر هر عیبی را نمایان کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العقل ألف مألوف؛ عقل الفت گیر است و الفت پذیر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العقل فی أمر الدّنيا مضرّه و العقل فی أمر الدّین مسرّه؛ عقل در کار دنیا مایه ضرر است و در کار دین مایه سرور. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العرف ینقطع فیما بین النّاس و لا ینقطع فیما بین الله و بین من فعله؛ نکوئی میان مردم فراموش می شود اما میان خدا و عامل نیکی فراموش نمی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العده دین، ویل لمن وعد ثمّ أخلف! ویل لمن وعد ثمّ أخلف! ویل لمن وعد ثمّ أخلف؛ وعده دادن چون دین به گردن گرفتن است، وای بر آن که وعده دهد و تخلف کند، وای بر آن که وعده دهد و تخلف کند، وای بر آن که وعده دهد و تخلف کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: العبد المطیع لوالديه و لربّه فی أعلى علیین؛ کسی که مطیع پدر و مادر و پروردگار خویش باشد، در اعلائی بهشت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العبد مع من أحب؛ هر کسی هم سنگ چیزی است که دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عینان لا یمسهما النار أبدا: عین بکت من خشیه الله و عین باتت تحرس فی سبیل الله؛ دو چشم است که هرگز آتش بدان نرسد. چشمی که از ترس خدا گریسته و چشمی که شب را به حراست در راه خدا به سر برده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عون العبد أخاه یوما خیر من اعتکافه شهرا؛ کمک یک روزه که کسی به برادر خود کند بهتر از اعتکاف یک ماهه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عودوا قلوبکم الترقب و أكثروا التفکر؛ دل‌های خویش را به مراقبت عادت دهید و اندیشه بسیار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عودوا المریض و اتبعوا الجنائز تذکرکم الآخره؛ بیمار را عیادت کنید و جنازه را مشایعت کنید که آخرت را بیاد شما آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عودوا المریضی، و مروهم فلیدعوا لکم فإن دعوه المریض مستجاب و ذنبه مغفور؛ بیماران را عیادت کنید و بگوئیدشان که برای شما دعا کنند که دعای بیمار مستجاب و گناه او آمرزیده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عهد الله تعالی أحق ما أذی؛ پیمان خدا شایسته و فاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عمی القلب الضلاله بعد الهدی؛ کوری دل، گمراهی پس از هدایت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليك بالرفق فإن الرفق لم يكن في شيء قط إلا زانه ولا نزع من شيء قط إلا شانه؛ مدارا کن که مدارا در هر چه باشد، آن را زینت دهد و در هر چه نباشد، آن را خوار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم باصطناع المعروف فإنه يمنع مصارع السوء، و عليكم بصدقه السر فإنها تطفى غضب الله عزّ وجلّ؛ اعمال نیک انجام دهید که از سقوط های بد جلوگیری می کند و صدقه نهان دهید که خشم خدا عز و جل را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم بالقناعه فإن القناعه مال لا ينفد؛ به قناعت خو کنید زیرا قناعت مالی است که تمام شدنی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم بالقرآن، فاتخذوه إماما وقائدا فإنه كلام رب العالمين الذي هو منه وإليه يعود، فآمنوا بمتشابهه و اعتبروا بأمثاله؛ با قرآن مانوس شوید و آن را پیشوا و رهبر خویش بگیرید که قرآن گفتار خدای جهانیان است که از اوست و بسوی او باز می رود به متشابه آن ایمان داشته باشید و از مثل های آن عبرت بگیرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم بالصدق فإنه باب من أبواب الجنه وإياكم والكذب فإنه باب من أبواب النار؛ راستی پیشه کنید که راستی دری از درهای بهشت است و از دروغگویی پرهیزید که دروغ از درهای جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم بالسواك فإنه مطيبه للضم للرضاء للرب؛ مسواک کنید که مایه پاکیزگی دهان و رضای خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليكم بالتواضع فإن التواضع في القلب ولا يؤذین مسلم مسلما؛ تواضع کنید که تواضع در دل است و مسلمان نباید مسلمان را آزار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: عليك بالرفق وإياك والعنف والفحش؛ ملایمت کن و از خشونت و ناسزا پرهیز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بحسن الکلام و بذل الطّعام؛ سخن نیک گوی و غذا به کسان ده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بحسن الخلق و طول الصّیّمت فو الّذی نفسی بیده ما تجمّل الخلاق بمثلهما؛ نیکخوئی کن و خموشی طولانی گزین، قسم به خدایی که جان من بدست اوست خلاق زینتی مانند آن ندارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بحسن الخلق، فإنّ أحسن النّاس خلقاً أحسنهم دیناً؛ نیک خوئی کن که از مردم هر که نکوخوای تر دینش نکوتر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بتقوی الله فإنّها جماع کلّ خیر؛ از ترس خدا غافل مباش که سر چشمه نیکی هاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بالسّجود فإنّک لا تسجد لله سجده إلّا رفعک الله بها درجه و حطّ عنک بها خطیئه؛ از سجده غافل مشو که هر سجده ای برای خدا کنی خداوند یک درجه تو را بالا برد و گناهی از تو محو کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۹۹

علیک بالبرّ فإنّ صاحب البرّ یعجبه أن یكون النّاس بخیر و فی خصب؛ به نیکی کوش که نیکوکار دوست دارد مردم در خیر و فراوانی باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علّموا و لا تعنفوا فإنّ المعلم خیر من المعنف؛ تعلیم دهید و خشونت مکنید که آموزگار بهتر از خشونت گر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عَمُوا وِیَسِّرُوا، و لا تَعْسِرُوا و بَشِّرُوا و لا تَنْفَرُوا و إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلِیَسْکِتْ؛ تعلیم دهید و سهل گیرید و سخت مگیرید گشاده رویی کنید و خشونت مکنید و چون یکی از شما خشمگین شود، خاموش ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علامه حبّ الله تعالی حبّ ذکر الله و علامه بغض الله بغض ذکر الله عزّ و جلّ؛ نشان محبت خدا علاقه به ذکر خداست و نشان دشمنی خدا بی علاقه‌گی به ذکر خدای عز و جل است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عَفَّوا تَعَفَّ نَسَاؤُكُمْ و بَرَّوا آبَاءَکُمْ تَبَرَّکُمْ أَبْنَاءُکُمْ و من اعتذر إلى أخیه المسلم من شیء بلغه عنه فلم یقبل عذره لم یرد علیّ الحوض؛ عفت و رزید تا زنانتان عقیف شوند و با پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و هر که از برادر مسلمان خویش در باره رنجشی که از او دارد، عذر بخواهد و عذرش را نپذیرد بر سر حوض به نزد من نیاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عفو الله أكبر من ذنوبک؛ عفو خدا از گناهان تو بزرگتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عظم الأجر عند المصیبه و إذا أحبّ الله قوما ابتلاهم؛ مصیبت را پاداش بزرگ دهند و چون خدا گروهی را دوست دارد، مبتلایشان کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عش ما شئت فإنّک میّت و أحبب ما أحببت فإنّک مفارقه و اعمل ما شئت فإنّک مجزیّ به؛ هر چه خواهی بمان که خواهی مرد، هر که را خواهی دوست بدار که از او جدا خواهی شد و هر چه خواهی بکن که سزای آن را خواهی دید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عد من لا یعودک و اهد لمن لا یهدی لک؛ از آن که تو را عیادت نمی کند، عیادت کن و به آن کس که هدیه به تو نمی دهد، هدیه بده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجا للمؤمن فو الله لا یقضی الله للمؤمن قضاء إلاّ کان خیرا له؛ کار مؤمن عجیب است به خدا که خدا قضائی برای مؤمن مقرر ندارد مگر مایه خیر او باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجباً لأمر المؤمن، إن أمره كله له خير و ليس ذلك لأحد إلا للمؤمن إن أصابته سراء شكر و كان خيراً له و إن أصابته ضراء صبر فكان خيراً له؛ کار مؤمن عجیب است که کار او همه برایش نیک است و هیچ کس جز مؤمن چنین نیست اگر سختی بدو رسد، شکر کند و برای او نیک باشد و اگر مرضی بدو رسد، صبر کند و برای او نیک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عجب لغافل و لا يغفل عنه عجب لمؤمل دنیا و الموت يطلبه و عجب لضاحك ملاً فمه و لا يدري أَرْضَى اللهُ عنه أم أسخطه؛ عجب دارم از غافلی که از او غافل نشوند و عجب دارم از آرزومند دنیا که مرگ در طلب اوست و عجب دارم از آن که از ته دل بخندد و نداند که آیا خدا از او خشنود است یا خشمگین. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عاقبوا أرقاءكم علی قدر عقولهم؛ بندگان خویش را به اندازه عقولشان عقوبت کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عاید المریض یمشی فی طریق الجنّه حتّی یرجع؛ کسی که بیماری را عیادت کند تا وقتی که باز گردد در راه بهشت قدم می زند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الطّیب اللّهُ و لعلّک ترفق بأشیاء تخرق بها غیرک؛ طیب حقیقی خداست شاید چیزهایی برای تو مناسب است که برای غیر تو نامناسب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۴

الطّاعم الشّاکر بمنزله الصّائم الصّابر؛ غذا خور شکر گزار چون روزه دار صبور است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طوبی لمن ملک لسانه و بکی علی خطیئته؛ خوشا آن که اختیار زبان خویش دارد و بر گناه خویش بگرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی لمن ذلّ فی نفسه و حسنت خلیقته و أنفق الفضل من ماله و أمسک الفضل من قوله و وسعته السّینه و لم یعدّها إلی البدعه؛ خوشا آن که در پیش خویش خوار است و خوی او نیک است و فزونی مال خویش ببخشد و فزونی گفتار خویش نگه دارد و پیر و سست باشد و از سنت به بدعت نرود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی لمن هدی للإسلام و کان عیسه کفافاً و قنع؛ خوشا آن که به اسلام هدایت شود و معیشت او به حد کفاف باشد و قناعت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی لمن رزقه الله الکفاف ثم صبر علیه؛ خوشا آن که خدا روزی او به حد کفاف داده باشد و بر آن صبر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی لمن ترک الجهل و أتى الفضل و عمل بالعدل؛ خوشا آن که سبک سری نکند و فزونی را ببخشد و به عدالت عمل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی لمن أسلم و کان عیسه کفافاً؛ خوشا آن که مسلمان است و معیشت کفاف دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی للسّابقین إلی ظلّ الله الذّین إذا أعطوا الحقّ قبلوه و الذّین یحکمون للنّاس بحکمهم لأنفسهم؛ خوشا آنان که زودتر از همه به سایه خدا روند آنها که وقتی با حق روبرو شوند آن را بپذیرند کسانی که برای مردم همان حکم کنند که برای خویش کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طوبی للمخلصین أولئک مصاییح الهدی تنجلی بهم کلّ فتنه ظلّماء؛ خوشا مخلصان آنان چراغ های هدایتند و به پرتو آنها هر فتنه تاریک روشن شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و مسلمه؛ جستن علم بر هر مرد مسلمان و هر زن مسلمان واجب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طعام السخیّ دواء و طعام الشحیح داء؛ غذای سخاوت مند دوا و غذای بخیل درد است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم لله أفضل عند الله من المجاهد فی سبیل الله؛ هر که علم برای رضای خدا جوید نزد خدا از مجاهد فی سبیل الله بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طاعه الله طاعه الوالد و معصیه الله معصیه الوالد؛ اطاعت پدر اطاعت خداست و نافرمانی پدر نافرمانی خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الضیف یأتی برزقه و یرتحل بذنوب القوم، یمحص عنهم ذنوبهم؛ مهمان روزی خویش بیارد گناهان کسان ببرد و گناهان آنها را پاک کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الضیافه ثلاثه آیام فما زاد فهو صدقه و علی الضیف أن یتحول بعد ثلاثه آیام؛ مهمانی سه روز است و هر چه بیشتر شد صدقه است و مهمان باید پس از سه روز تغییر جا دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ضحک ربنا من قنوط عبادہ؛ پروردگار ما از نومیدی بندگان خویش عجب دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلاه تسود وجه الشیطان و الصدقه تکسر ظهره و التحاب فی الله یقطع دابره فإذا فعلتم ذلك تباعد منكم كطلع الشمس من مغربها؛ نماز چهره شیطان را سیاه کند و صدقه دادن پشت او را بشکند و دوستی در راه خدا ریشه او را می کند و وقتی چنین کردید از شما به فاصله شرق و غرب دوری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصلح جائز بین المسلمین إلا صلحا أحل حراما أو حرم حلالا؛ هر صلحی میان مسلمانان رواست مگر صلحی که حرامی را حلال یا حلالی را حرام کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصدقات بالغدوات یدهبن بالعاهات؛ صدقه صبحگاه مرض ها را می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصدقه علی وجهها و اصطناع المعروف و برّ الوالدین و صلّه الرّحم تحوّل الشّقاء سعاده و تزید فی العمر و تقی مصارع السّوء؛ صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و پیوستگی خویشاوند بدبختی را به خوشبختی مبدل کند و عمر را افزایش دهد و از مرگ های بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصدقه تمنع میته السّوء؛ صدقه مانع مرگ بد می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیّدقه علی القرابه صدقه و صلّه؛ صدقه به خویشاوندان هم صدقه است هم پیوستگی خویشاوندان. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّیّدقه تطفی ۛ الخطیئه کما یطفی ۛ الماء النّار؛ صدقه گناه را خاموش می کند چنان که آب آتش را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّدق طمأنینه و الکذب ریه؛ راستی مایه آرامش است و دروغ مایه تشویش. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّحه و الفراغ نعمتان مکفورتان؛ صحت و فراغت دو نعمت است که کفران آن کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصّبحه تمنع الرّزق؛ خواب صبحگاهان مانع روزی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صنفان من الناس إذا صلحا صلح الناس و إذا فسدا فسد الناس العلماء و الامراء؛ دو گروه از مردمند که اگر صالح بودند مردم به صلاح آیند و اگر فاسد بودند به فساد گرایند، دانشوران و زمامداران. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلوا قرابتکم و لا- تجاوروهم فإن الجوار یورث بینکم الضغائن؛ با خویشان دوستی کنید و همسایه ایشان مشوید که همسایگی میان شما کینه ها پدید آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صل من قطعک و أحسن إلى من أساء إليك و قل الحق و لو علی نفسك؛ با هر که از تو ببرد پیوند گیر و با آن که با تو بدی کرده نکوئی کن و حق را بگو و گر چه بر ضرر خودت باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله القرابه مراه فی المال محبه فی الأهل منساه فی الأجل؛ پیوند خویشاوندی مایه فراوانی مال و محبت کسان و تأخیر اجل است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم تزيد فی العمر و صدقه السّرّ تطفی ۛ غضب الرّب؛ پیوند خویشان عمر را فزونی دهد و صدقه نهان خشم پروردگار را خاموش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صل من قطعک و أعط من حرمک و اعف عن ظلمک؛ با آن که از تو بریده پیوند گیر و آن که تو را محروم کرده عطایش ده و از آن که با تو ستم کرده در گذر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صدقه السّرّ تطفی ۛ غضب الرّب؛ صدقه نهان خشم پروردگار را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صدقه المرء المسلم تزيد فی العمر و تمنع مینه السوء و ینهب الله تعالی بها الفخر و الکبر؛ صدقه مرد مسلمان عمر را فزونی دهد و از مرگ بد جلوگیری کند و خدای والا به وسیله آن تفاخر و تکبر را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صدق الله فصدقه؛ خدا راستگوست با او راست باش. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشَّيْخُ يَضْعَفُ جِسْمَهُ وَ قَلْبَهُ شَابَّ عَلَى حَبِّ اثْنَيْنِ طَوَّلَ الْحَيَاةَ وَ حَبِّ الْمَالِ؛ تن پیر ناتوان می شود و دل وی بر محبت دو چیز جوان است: عمر دراز و محبت مال. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ يَخَافُ لِسَانَهُ أَوْ يَخَافُ شَرَّهُ؛ روز قیامت موقعیت آن کس از همه مردم بدتر است که از زبانش ترسند یا از شرش بیم کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ النَّاسِ الْمُضِيقُ عَلَى أَهْلِهِ؛ بدترین مردم آن کس است که بر اهل خانه خود سخت گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ النَّاسِ الَّذِي يَسْأَلُ بِاللَّهِ ثُمَّ لَا يُعْطَى؛ بدترین مردم آن کس است که بنام خدا از او بخواهند و ندهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ أُمَّتِي الثَّرَاوُونَ الْمُتَشَدِّقُونَ الْمُتَفِيهِقُونَ وَ خِيَارُ أُمَّتِي أَحَاسِنُهُمْ أَخْلَاقًا؛ بدان امت من پر گویان پر چانه پر مدعایند و نیکان امت من آنهاییند که نیک خوترند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شَرَّ النَّاسِ مَنْ أَكَلَ وَحْدَهُ وَ مَنَعَ رَفْدَهُ وَ جَلَدَ عَبْدَهُ وَ شَرَّ مَنْهُ مَنْ لَا يَقِيلُ عَثْرَهُ وَ لَا يَقْبَلُ مَعْذَرَهُ وَ شَرَّ مَنْهُ مَنْ لَا يَرْجِي خَيْرَهُ وَ لَا يُؤْمِنُ شَرَّهُ؛ بدترین مردم آن کس است که تنها غذا خورد و رسیده خویش را بی نصیب کند و بنده خویش را بزند و بدتر از او کسی است که خطائی را نبخشد و عذری نپذیرد و بدتر از او کسی است که به خیرش امید نیست و از شرش امان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشَّدِيدُ مِنَ غَلَبِ نَفْسِهِ؛ نیرومند آن است که بر خویشتن مسلط شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شتان ما بین عملین عمل تذهب لذته و تبقى تبعته و عمل تذهب مؤنته و تبقى أجره؛ میان دو عمل بسیار فرق است عملی که لذت آن برود و عواقب آن بماند و عملی که زحمت آن برود و پاداش آن بماند.
نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شاهد الزور لا تزول قدماه حتی یوجب الله له النار؛ شاهد دروغ قدم بر ندارد تا جهنم بر او واجب شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّماح رباح و العسر شؤم؛ سهل انگاری مایه سودا است و سختگیری شوم است.
نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّیلام قبل السّؤال فمن بدأکم بالسّؤال قبل السّیلام فلا تجیبوه؛ سلام مقدم بر سؤال است هر که پیش از سلام به سؤال آغاز کرد جوابش مدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سکوت اللسان سلامه الإنسان؛ خاموشی زبان مایه سلامت انسان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّعادة کلّ السّعادة طول العمر فی طاعه الله؛ سعادت کامل عمر دراز در اطاعت خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّیخی الجهول أحبّ إلى الله من العالم البخیل؛ سخاوتمند نادان نزد خدا از دانشمند بخیل محبوبتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّیخی إنّما یجود بحسن الظّن بالله و البخیل إنّما یبخل بسوء الظّن بالله؛ سخاوتمند به سبب خوش گمانی به خدا سخاوت می کند و بخیل به علت بدگمانی به خدا بخل می ورزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ، وَ الْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ، وَ الْجَاهِلُ السَّخِيُّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ عَالِمٍ بَخِيلٍ؛ سخاوتمند به خدا نزدیک و به مردم نزدیک و به بهشت نزدیک و از جهنم دور است و بخیل از خدا دور و از مردم دور و از بهشت دور و به جهنم نزدیک است، نادان سخاوتمند نزد خدا از عالم بخیل محبوبتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السَّاعَى عَلَى الْأَرْمَلِ وَ الْمَسْكِينِ كَالْمَجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ؛ آنکه در کار بیوه و یتیم بکوشد چون مجاهد راه خدایا نماز گزار شب یا روزه دار روز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَلُوا أَهْلَ الشَّرَفِ عَنِ الْعِلْمِ فَإِنَّ كَانِ عِنْدَهُمْ عِلْمٌ فَارْتَبِعُوهُ فَإِنَّهُمْ لَا يَكْذِبُونَ؛ شریفان را از علم بپرسید اگر علمی نزد ایشان بود بنویسید که آنها دروغ نمی گویند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَلُوا اللَّهَ عِلْمًا نَافِعًا وَ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ؛ از خدا عملی سودمند بخواهید و از علمی که سود ندهد به خدا پناه برید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَلُوا اللَّهَ الْعَفْوَ وَ الْعَافِيَةَ فَإِنَّ أَحَدًا لَمْ يَعْطِ بَعْدَ الْيَقِينِ خَيْرًا مِنَ الْعَافِيَةِ؛ از خدا بخشش و عافیت طلب کنید که پس از ایمان، هیچ کس را چیزی بهتر از عافیت نداده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَلُوا اللَّهَ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى السَّعْيِ فَإِنَّ اللَّهَ إِنْ لَمْ يَسِّرْهُ لَمْ يَتَسَّرْ؛ همه چیز حتی بند صندل را از خدا بخواهید که اگر خدا آن را میسر نکند، میسر نخواهد شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ، وَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ أَنْتَظَارُ الْفَرَجِ؛ خدا را از فضل او طلب کنید که خدا دوست دارد که از او بخواهند، بهترین عبادتها انتظار گشایش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سَخَّافَهُ بِالْمَرْءِ أَنْ يَسْتَعْمِدَ ضَيْفَهُ؛ سبک عقلی مرد آن است که مهمان خویش را به خدمت گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ستّ خصال من الخیر: جهاد أعداء الله بالسیف، و الصّوم فی یوم الصّیف، و حسن الصّبر عند المصیبه، و ترک المراء، و الإنفاق فی الخفاء، و المحابه فی الله؛ شش صفت نیکست پیکار با دشمنان خدا به وسیله شمشیر و روزه در روز تابستان و نیک صبری به هنگام مصیبت و ترک مجادله و انفاق در نهان و دوستی در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سبع یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علّم علما، أو أجرى نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنى مسجدا، أو ورث مصحفا، أو ترک ولدا یستغفر له بعد موته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سباب المسلم فسوق و قتاله کفر و حرمة ماله کحرمة دمه؛ بدگوئی مسلمان گناه است و جنگ او کفر است و حرمت مال وی چون حرمت خون اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سافروا تصحّوا و ترزقوا؛ سفر کنید تا تندرست شوید و روزی یابید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ساعات الأذى فی الدنیا یدهبین ساعات الأذى فی الآخرة؛ ساعتهای آزار این دنیا ساعت های آزار آخرت را نابود می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زوّجوا الأكفاء و تزوّجوا الأكفاء، و اختاروا لنطفکم؛ به اشخاص هم شأن زن بدهید و از اشخاص هم شأن زن بگیرند و محل نطفه های خود را به دقت انتخاب کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زر القبور تذکر بها الآخرة و اغسل الموتی فإنّ معالجه جسد خاو موعظه بلیغه و صلّ علی الجنائز لعلّ ذلک یحزنک فإنّ الحزین فی ظلّ الله یوم القیامه یتعرّض لکلّ خیر؛ به زیارت قبرها برو تا آخرت را بیاد آری و مردگان را غسل بده زیرا زیر و رو کردن جسد بی حرکت موعظه ای کامل است. بر مردگان نماز گزار شاید بدین وسیله غمگین شوی زیرا شخص غمگین روز رستاخیز در سایه خدا در معرض همه نیکیهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّمی خیر ما لهوتم به؛ تیر اندازی بهترین تفریحهای شماست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّفق یمن و الخرق شؤم و إذا أراد الله بأهل بیت خیرا أدخل علیهم باب الرّفق فإنّ الرّفق لم یکن فی شیء إلا زانه و إنّ الخرق لم یکن فی شیء إلا شانه؛ ملایمت مایه میمنت است و خشونت مایه شثامت و همین که خداوند برای اهل خانه ای نیکی خواهد آنها را با ملایمت قرین کند زیرا ملایمت در هر چه باشد آن را زینت دهد و خشونت در هر چه باشد آن را خوار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّغبه فی الدّنیاء تکثر الهمّ و الحزن و البطانه تقسی القلب؛ علاقه به دنیا غم و اندوه را زیاد می کند و شکم پرستی دل را سخت می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّزق أشدّ طلبا للعبد من أجله؛ روزی بیشتر از مرگ در جستجوی بنده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّحم معلّقه بالعرش یقول: من وصلنی وصله اللّهُ و من قطعنی قطعه اللّهُ؛ خویشاوندی به عرش آویخته است و گوید هر که مرا پیوند دهد خدا او را پیوند دهد و هر که مرا ببرد خدا او را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّجال أربعة سخیّ و کریم و بخیل و لئیم، فالسّخیّ الّذی یأکل و یعطی و الکریم الّذی لا یأکل و یعطی و البخیل الّذی یأکل و لا یعطی و اللّئیم الّذی لا یأکل و لا یعطی؛ مردان چهار قسمند بخشنده و جوانمرد و بخیل و فرومایه، بخشنده آن است که بخورد و بخوراند، جوان مرد آن است که نخورد و بخوراند، بخیل آن است که بخورد و نخوراند و فرومایه آن است که نه بخورد و نه بخوراند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الرّاحمون یرحمهم الرّحمن تبارک و تعالی. ارحموا من فی الأرض یرحمکم من فی السّماء؛ خداوند رحیمان را رحم میکند با آنها که در زمین اند رحم کنید تا آن که در آسمان است به شما رحم کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رفع العلم عن ثلاثه: عن المجنون المغلوب علی عقله حتی یرء و عن النائم حتی یتقیظ و عن الصبی حتی یحتلم؛ قلم از سه کس برداشته اند مجنونی که اختیار عقل خود را ندارد تا شفا یابد و خفته تا بیدار شود و طفل تا بالغ شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ردّوا السیلام و غصّوا البصر و أحسنوا الکلام؛ سلام را جواب بدهید و از محارم چشم بپوشید و سخن نیک گوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ردّ جواب الکتاب حقّ کردّ السیلام؛ جواب نامه نیز مانند جواب سلام لازمست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۸۹

رحم الله من حفظ لسانه و عرف زمانه و استقامت طریقه؛ خدا رحمت کند آن کس را که زبان خود را حفظ کند و روزگار خود را بشناسد و روش او راست باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله عینا بکت من خشیه الله و رحم الله عینا سهرت فی سبیل الله؛ خدا رحمت کند دیده ای را که از ترس خدا بگرید و رحمت کند دیده ای را که در راه خدا بیدار ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله عبدا قال خیرا فغنم أو سکت عن سوء فسلم؛ خدا رحمت کند بنده ای را که سخن نیک گوید و غنیمت برد یا از بد گوئی سکوت کند و سالم ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله عبدا سمحا إذا باع سمحا إذا اشتری سمحا إذا قضی سمحا إذا اقتضی؛ خدا رحمت کند کسی را که هنگام فروش سهل انگار باشد و هنگام خرید سهل انگار باشد و هنگام پرداخت سهل انگار باشد و هنگام طلب سهل انگار باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله امرءا سمع منا حدیثا فوعاه ثمّ بلّغه من هو أوعی منه؛ خدا رحمت کند کسی را که سخنی از ما بشنود و حفظ کند و به کسی که بهتر از او حفظ تواند کرد، برساند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله امرءا اكتسب طيبا و انفق قصدا و قدم فضلا ليوم فقره و حاجته؛ خدا رحمت کند کسی را که کسب حلال کند و به اعتدال خرج کند و ما زاد آن را برای روز تنگ دستی و حاجت از پیش فرستد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحم الله امرءا أصلح من لسانه؛ خدا رحمت کند کسی را که زبان خود را اصلاح کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رحماء أمتی أوساطها؛ رحیمان امت من، متوسطانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ربّ أشعث أغبر ذی طمرین تنبو عنه أعین الناس لو أقسم علی الله لأبره؛ چه بسا ژولیده گرد آلود که دو لباس کهنه دارد و چشم مردم از او بیزار است اگر از جانب خدا تعهدی کند، خداوند انجام دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الحکمه معرفه الله؛ اساس حکمت، خداشناسی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رأس الحکمه مخافه الله؛ اساس حکمت، ترس خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذنب العالم ذنب واحد و ذنب الجاهل ذنبان؛ گناه دانا یک گناه است و گناه نادان دو گناه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذکر الله شفاء القلوب؛ یاد کردن خدا شفای دلهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ذبح الرجل أن تزکیه فی وجهه؛ سر بریدن مرد آن است که در حضورش تمجید

وی کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّین دینان: فمن مات و هو ینوی قضاءه فأنا ولیه و من مات و لا ینوی قضاءه فذاک الّمدی یؤخذ من حسناته لیس یومئذ دینار و لا- درهم؛ دو جور قرض هست هر که بمیرد و در دل دارد که قرض خود را پردازد من ولی او هستم و هر که بمیرد و در دل دارد قرض خود را ندهد، در مقابل آن از اعمال نیک وی بردارند زیرا در آن روز دینار و درهمی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۴

الدّواء من القدر و قد ینفع یاذن الله تعالی؛ دوا از وسائل تقدیر است و به فرمان خدا فایده می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّینا سجن المؤمن و جنّه الکافر؛ دنیا زندان مؤمن است و بهشت کافر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّینا دار من لا دار له و مال من لا مال له و لها یجمع من لا عقل له؛ دنیا خانه کسی است که خانه ندارد و مال کسی است که مال ندارد و کسی برای دنیا مال فراهم میکند که عقل ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّینا حلوه خضره فمن أخذها بحقّه بورک له فیها و ربّ متخوّض فیما اشتهد نفسه لیس له یوم القیامه إلّا النّار؛ دنیا شیرین و دوست داشتنی است هر که از آن مطابق حق بهره گیرد بر او مبارکباد و بسا کسان که در خواهشهای خود فرو روند و روز قیامت نصیبی جز آتش ندارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّالّ علی الخیر کفاعله و الله یحبّ إغاثه اللّهبان؛ رهبر نیکی چون نکوکار است و خداوند فریادرسای بیچارگان را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّاعی و المؤمن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و العالم و المتعلّم فی الأجر شریکان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دورو مع کتاب الله حیثما دار. پیوسته پیرو کتاب خدا باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعوا الناس یصیب بعضهم من بعض فإن استنصح أحدکم أخاه فلینصحه؛ بگذارید مردم از یک دیگر فائده برند و وقتی یکی از شما از برادر خویش مشورت خواست رأی خوت را به او بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعوا الناس یرزق الله بعضهم ببعض؛ بگذارید خداوند بعضی مردم را به وسیله بعضی دیگر روزی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعوا الدنیا لأهلها، من أخذ من الدنیا فوق ما یکفیه أخذ حتفه و هو لا یشعر؛ دنیا را باهل آن واگذارید، هر که از دنیا بیش از حاجت خود فرا گیرد، هلاک خویش را گرفته و نمی داند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دع ما یریبک إلی ما لا یریبک فإنک لن تجد فقد شیء ترکته لله؛ از آنچه شبهه ناک است در گذر و آنچه را شبهه ناک نیست برگیر زیرا فقدان چیزی را که برای خدا رها کرده ای احساس نخواهی کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دع ما یریبک إلی ما لا یریبک فإن الصّدق ینجی؛ از آنچه شبهه ناک است بگذر و آنچه را شبهه ناک نیست برگیر که راستی مایه نجات است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دع قیل و قال و کثره- السّؤال و إضاعه المال؛ از قیل و قال و کثرت سؤال و تلف کردن مال در گذر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: درهم الرّجل ینفق فی صحّته خیر من عتق رقبه عند موته؛ درهمی که انسان در حال صحت در راه خدا خرج کند بهتر از بنده ای است که هنگام مرگ آزاد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: داووا مرضاکم بالصدقه فإنها تدفع عنکم الأمراض و الأعراض؛ بیماران خود را به وسیله صدقه علاج کنید زیرا صدقه امراض و اعراض را از شما دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الخیر کثیر و من یعمل به قلیل؛ خوبی بسیار است و کسی که بدان عمل کند اندک. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الخلق کلهم عیال الله فأحبهم إلی الله أنفعهم لعیاله؛ مردم همه عیال خدایند و محبوب ترین کسان پیش خدا کسی است که برای عیال وی سودمندتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الخرق شؤم و الرّفق یمن؛ خشونت شامت است و مدارا میمنت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیر سلیمان بین المال و الملک و العلم فاختر العلم فاعطی الملک و المال لاختراره العلم؛ سلیمان پیغمبر را میان ملک و دانش مخیر کردند دانش را برگزید ملک را نیز بدو دادند برای آنکه دانش را برگزیده بود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیر نسائکم العفیفه الغلمه عفیفه فی فرجها غلمه علی زوجها؛ بهترین زنان شما زن عقیف راغب است که در ناموس خود عفت و به شوهر خود رغبت داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیر نساء أمتی أصبحهنّ وجها و أقلهنّ مهرا؛ بهترین زنان امت من کسانی هستند که رویشان نکوتر و مهرشان کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیر ما یخلف الإنسان بعده ثلاث ولد صالح یدعو له و صدقه تجری یبلغه أجرها و علم ینتفع به من بعده؛ بهترین چیزی که انسان پس از خود وا می گذارد سه چیز است فرزند پارسا که برای او دعا کند و صدقه جاری که پاداش آن بدو رسد و دانشی که پس از وی از آن بهره مند شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما أعطی الرجل المؤمن خلق حسن و شرّ ما أعطی - الرجل قلب سوء فی صوره حسنه؛ بهترین چیزی که به مرد داده اند خوی نیک است و بدترین چیزی که به مرد داده اند سیرت بد است در صورت نیک. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم من یرجی خیره و یؤمن شرّه و شرکم من لا یرجی خیره و لا یؤمن شرّه؛ بهترین شما کسی است که به خیرش امید توان داشت و از شرش امان توان یافت و بدترین شما کسی است که به خیرش امید و از شرش امان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم من لم یترک آخرته لدنیه و لا دنیه لآخرته و لم یکن کلاً علی الناس؛ بهترین شما کسی است که آخرت خود را برای دنیا از دست ندهد و دنیای خود را برای آخرت از دست ندهد و سربار مردم نباشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم من أعانه الله علی نفسه فملکها؛ بهترین شما کسی است که خداوند کمکش کرده و بر خویشتن تسلط یافته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم خیرکم لأهله و أنا خیرکم لأهلی ما أکرم النساء إلاً کریم و لا أهانهنّ إلاً لئیم؛ بهترین شما کسی است که برای کسان خود بهتر است، من از همه شما برای کسان خود بهترم، بزرگ مردان زنان را گرامی شمارند و فرومایگان زنان را خوار دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم المدافع عن عشیرته ما لم یأثم؛ بهترین شما کسی است که از طایفه خود دفاع می کند به شرط آن که در این راه مرتکب گناه نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم إسلاماً أحاسنکم أخلاقاً إذا فقهوا؛ از میان شما اسلام آن کس بهتر است که اخلاقش نیک تر است اگر در کار دین دانا باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم ازهدکم فی الدنیا و أرغبکم فی الآخرة؛ بهترین شما کسی است که به دنیا بی رغبت تر و به آخرت راغب تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر شبابکم من تشبه بالكهول و شرّ کهلکم من تشبه بشبابکم؛ بهترین جوانان شما آن است که رفتار پیران پیش گیرد و بدترین پیران شما آن است که روش جوانان داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر بیوتکم بیت فیہ یتیم مکرم؛ بهترین خانه های شما خانه ایست که در آن یتیمی محترم باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر بیت فی المسلمین بیت فیہ یتیم یحسن إلیه و شرّ بیت فی المسلمین بیت فیہ یتیم یساء إلیه أنا و کافل الیتیم فی الجنّه هكذا؛ بهترین خانه های مسلمانان خانه ایست که در آن یتیمی باشد و به او نیکی کنند و بدترین خانه های مسلمانان خانه ایست که در آن یتیمی باشد و به او بدی کنند من و کسی که کفالت یتیم را به عهده بگیرد در بهشت مانند دو انگشت همراهم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر إخوانکم من أهدی إلیکم عیوبکم؛ بهترین برادران شما آن است که عیوبتان را به شما آشکارا بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر أبواب البرّ الصدقه؛ بهترین راه های نیکی، صدقه دادن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر النّکاح أیسره؛ بهترین ازدواجها آن است که آسان تر انجام گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر النّساء الّتی تسره إذا نظر و تطیعه إذا أمر و لا تخالفه فی نفسها و لا مالها بما یکره؛ بهترین زنان آن است که وقتی مرد بدو نگیرد، مسرور شود و وقتی بدو فرمان دهد، اطاعت کند و با تن و مال خود بر خلاف

رضای شوهر کاری نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس من طال عمره و حسن عمله و شر الناس من طال عمره و ساء عمله؛ بهترین مردم کسی است که عمرش دراز و رفتارش نیک باشد و بدترین مردم کسی است که عمرش دراز و رفتارش بد باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس من انتفع به الناس؛ بهترین مردم کسی است که مردم از او منتفع شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس مؤمن فقیر يعطی جهده؛ بهترین مردم مؤمن فقیری است که به قدر توانائی خود انفاق کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس أقرؤهم و أفقههم فی دین الله و أتقاهم لله و آمرهم بالمعروف و أنهائم عن المنکر و أوصلهم للرحم؛ بهترین مردم کسانی هستند که قرآن بهتر خوانند و در کار دین داناتر باشند و از خدا بیشتر ترسند و به نیکی بیشتر امر کنند و از بدی بیشتر جلوگیری کنند و با خویشاوندان بیشتر نزدیک شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر المسلمین من سلم - المسلمون من یده و لسانه؛ بهترین مسلمانان کسی است که مسلمانان از دست و زبانش در امان باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر المجالس أوسعها؛ بهترین مجالس آن است که وسیع تر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر العمل ما نفع و خیر الهدی ما اتبع؛ بهترین اعمال آن است که سودمند باشد و بهترین هدایتها آن است که پیروی کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر العمل أن تفارق الدنیا و لسانک رطب من ذکر الله؛ بهترین کارها آن است که هنگام مفارقت از جهان زبانت به نام خدا گویا باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر العباده أخفیها؛ بهترین عبادت ها آن است که پنهان تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الصدقه ما کان عن ظهر غنی؛ بهترین صدقه آن است که با فراخ دستی انجام دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الصیّدقه ما أبقت غنی و الید العلیا خیر من الید السیفلی و ابداء بمن تعول؛ بهترین صدقه ها آن است که چیزی پس از آن بجای ماند، و دست دهنده بهتر از دست گیرنده است و صدقه را از نانخوران خود آغاز کن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الزّاد التّقوی و خیر ما ألقى فی القلب الیقین؛ بهترین توشه های سفر حیات تقوی است و بهترین صفات قلب ایمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الرزق ما کان یوما بیوم کفافا؛ بهترین روزی آن است که روز به روز به حد کفایت برسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الدنیا و الآخره مع العلم و شرّ الدنیا و الآخره مع الجهل؛ نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الأمور أوسطها؛ بهترین کارها آن است که به اعتدال نزدیک تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الأصحاب عند الله خیرهم لصاحبه و خیر الجیران عند الله خیرهم لجاره؛ بهترین رفیقان پیش خدا کسی است که برای رفیق خود بهتر باشد و بهترین همسایگان کسی است که برای همسایه خود بهتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم من ذکرکم بالله رؤیته و زاد فی علمکم منطقه و رغبتکم فی الآخره عمله؛ بهترین شما آن کس است که دیدار او خدا را به یاد شما آورد و سخنانش دانش شما را بیفزاید و رفتارش شما را به آخرت راغب سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم خیارکم لنسائهم؛ بهترین شما کسانی هستند که برای زنان خود بهتر باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم أطولکم أعمارا و أحسنکم أعمالا؛ بهترین شما کسانی هستند که عمرهایشان درازتر و اعمالشان بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم أطولکم أعمارا و أحسنکم أخلاقا؛ بهترین شما کسانی هستند که عمرشان درازتر و اخلاقشان نیک تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم أحسنکم قضاء للدين؛ بهترین شما کسانی هستند که قرض خود را بهتر ادا کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم أحسنکم أخلاقا الذین یألفون و یؤلفون؛ بهترین شما کسانی هستند که اخلاقشان بهتر است و با مردم سازگارند و کسان را با یکدیگر سازگاری دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار أمتی من دعا إلى الله تعالی و حبب عباده إليه؛ بهترین امت من کسی است که مردم را به سوی خدا بخواند و بندگان خدا را دوستدار او سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلقان یحبهما الله و خلقان یبغضهما الله فأمرًا اللذان یحبهما الله فالسبّیاء و السبّیاء و أما اللذان یبغضهما الله فسوء الخلق و البخل و إذا أراد الله بعد خیرا استعمله علی قضاء حوائج الناس؛ دو صفت را خدا دوست دارد، و دو صفت را دشمن دارد، دو صفتی که خدا دوست دارد بخشش است و گذشت و دو صفتی که خدا دشمن دارد بد خوئی و بخل است و همین که خدا برای بنده ای نیکی خواهد وی را برای رفع حوائج مردم به کار می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلق الله مائه رحمه فوضع رحمه واحده بین خلقه یتراحمون بها و خبا عنده مائه إلیا واحده؛ خداوند صد جزء رحمت آفرید و یکی را میان خلق نهاد که به وسیله آن بر یکدیگر رحم کنند و نود و نه جزء آن را پیش خود نگهداشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلّفت فیکم شیئین لن تضلّوا بعدهما: کتاب الله و سنتی و لن یتفرّقا حتّی یردا علیّ الحوض؛ دو چیز میان شما وا گذاشتم که بعد از آن گمراه نخواهید شد قرآن و روش من و این دو از هم جدا نشوند تا بر سر حوض به من برسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خلّتان کثیر من الناس فیهما مفتون الصّحّه و الفراغ؛ دو صفت است که بیشتر مردم بدان دل‌باخته اند صحت و فراغت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خذوا من العمل ما تطیقون فإنّ الله لا یملّ حتّی تملّوا؛ عمل به قدر طاقت کنید زیرا ملالت شما مایه ملالت خدا می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خذ الأمر بالتدبیر فإن رأیت فی عاقبتہ خیرا فأمض و إن خفت غیبا فأمسک؛ کار را به تدبیر بنگر اگر در سر انجام آن خیری هست قدم بگذار و اگر از عاقبت آن بیم داری دست نگهدار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدمتک زوجتک صدقه. خدمتی که به زن خود می کنی، صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خاب عبد و خسر لم يجعل الله تعالى في قلبه رحمه للبشر؛ بنده ای که خداوند رحم نسبت به کسان را در دل او قرار نداده، زیانکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحياء من الإيمان و الإيمان في الجته و البذاء من الجفاء و الجفاء في الثار؛ حیا از لوازم ایمان است و ایمان در بهشت است و بد زبانی از خشونت است و خشونت در جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحمى تحت الخطايا كما تحت الشجره ورقها؛ تب گناهان را می ریزد چنان که درخت برگهای خود را می ریزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحمد على التعمه أمان لزوالها؛ سپاس بر نعمت مایه امنیت از زوال آن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحكمة ضالّة المؤمن يأخذها مَن سمعها و لا تبالي في أيّ وعاء خرجت؛ حکمت گمشده مؤمن است از هر که بشنود فرا گیرد و اهمیت ندهد که از کجا آمده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حوسب رجل مَمَّن كان قبلکم فلم يوجد له من الخير شیء إلا أنه كان رجلا موسرا و كان يخالط الناس و كان يأمر غلمانه أن يتجاوزوا عن المعسر فقال الله عزّ و جلّ لملائكته نحن أحقّ بذلك منه تجاوزوا عنه؛ یکی از پیشینیان را به حساب کشیدند و کار نیکی نداشت جز آن که مرد توانگری بود و با مردم داد و ستد داشت و به غلامان خود می گفت از مطالبه واماندگان در گذرید خداوند به فرشتگان گفت ما بگذشت از او سزاوارتریم، از او در گذرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حلوه الدنیا مرّه الآخرة و مرّه الدنیا حلوه الآخرة؛ شیرینی دنیا تلخی آخرت و تلخی دنیا شیرینی آخرت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حقیق بالمرء أن يكون له مجالس يخلو فيها و يذكر ذنوبه فيستغفر الله منها؛ چه خوب است که مرد گاهی خلوت کند و گناهان خود را بیاد آورد و از خدا آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ کَبِیرِ الْإِخْوَةِ عَلَی صَغِيرِهِمْ کَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَی وَلَدِهِ؛ حق برادر بزرگ بر برادرهای کوچک مانند حق پدر بر فرزند است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ عَلَی اللَّهِ عُونَ مِنْ نِكَاحِ التَّمَّاسِ الْعَفَافِ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ؛ هر که زن گیرد به این منظور که از محرمات بر کنار ماند، بر خدا لازم است که او را یاری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَی الْوَالِدِ أَنْ يَعْلَمَهُ الْکِتَابَهُ وَ السَّبَّاحَهُ وَ الرِّمَّیَهُ وَ أَنْ لَا یَرْزُقَهُ إِلَّا طَیِّبًا وَ أَنْ یُرَاجِعَهُ إِذَا بَلَغَ؛ حق پدر بر پسر آن است که نوشتن و شنا کردن و تیر انداختن به او بیاموزد و جز غذای خوب بدو نخوراند و همین که بالغ شد به او زن بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْمُسْلِمُ عَلَی الْمُسْلِمِ سِتٌّ: إِذَا لَقِیْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَیهِ وَ إِذَا دَعَاکَ فَأَجِبْهُ وَ إِذَا اسْتَنْصَحَکَ فَانصَحْ لَهُ وَ إِذَا عَطَسَ فَحَمِدِ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ وَ إِذَا مَرَضَ فَعُدَّهُ وَ إِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ؛ حق مسلمان بر مسلمان شش چیز است: وقتی او را دیدی، بر او سلام کن و وقتی تو را دعوت کرد، بپذیر و وقتی با تو مشورت کرد، رأی خود را به او بگو و همین که عطسه زد، عافیت باد بگو و همین که مریض شد، او را عیادت کن و همین که مرد، همراه جنازه اش برو. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْعَجَّارُ إِنْ مَرَضَ عَدَّتَهُ وَ إِنْ مَاتَ شِيعَتَهُ وَ إِنْ اسْتَقْرَضَکَ أَقْرَضْتَهُ وَ إِنْ أَصَابَهُ خَیْرٌ هَنَّأْتَهُ وَ إِنْ أَصَابَتْهُ مَصِیْبَةٌ عَزَّیْتَهُ وَ لَا تَرْفَعُ بِنَاءَکَ فَوْقَ بِنَائِهِ فَتَسَدَّ عَلَیهِ الرِّیْحُ؛ حق همسایه آن است که اگر مریض شد، عیادتش کنی و اگر مرد همراه جنازه اش بروی و اگر از تو قرض خواست بدهی و اگر حادثه خوشی بر او رخ داد بدو تهنیت گویی و اگر مصیبتی رخ داد تعزیتش گویی و بنای خود را از بنای او فراتر نبری و جریان باد را بر او نبندی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمِکَارِهِ وَ حَفَّتِ النَّارُ بِالشَّهْوَاتِ؛ بهشت با ناملایمات قرین است و جهنم با خواستنی ها همراه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَصَّیْنَا أَمْوَالَکُمْ بِالزَّكَاةِ وَ دَاوَوْنَا مَرْضَاکُمْ بِالصَّدَقَةِ وَ أَعَدَّوْنَا لِلْبَلَاءِ الدَّعَاءَ؛ اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید. نهج

الفصاحه

حدیث ۱۵۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الملكه یمن و سوء الخلق شؤم؛ نیک خوئی برکت است و بد خوئی شئامت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الملكه نماء و سوء الخلق شؤم و البرّ زیاده فی العمر و الصّیّدقه تمنع میته السوء؛ نیک خوئی، رشد است و بد خوئی، شئامت است و نیکی افزایش عمر است و صدقه از مرگ بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن الظنّ من حسن العباده؛ خوش گمانی از نیکی عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسبک من الکذب أن تحدّث بكلّ ما سمعت؛ در دروغگوئی تو همین قدر بس که هر چه شنیده ای نقل کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسبک من الجهل أن تظهر ما علمت؛ در نادانی تو همین قدر بس که هر چه دانی آشکار کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرّم لباس الحریر و الذّهب علی ذکور أمتی و أحلّ لائناهم؛ پوشیدن ابریشم و طلا بر مردان امت من حرام و بر زنانشان حلال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرّم علی عینین أن تنالهما النّار: عین بکت من خشیه الله و عین باتت تحرس الإسلام و أهله من الکفر؛ دو چشم بر آتش حرام است چشمی که از ترس خدا گریسته و چشمی که بیدار مانده و مسلمانان را در مقابل کافران نگهبانی کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حرمة مال المسلم کحرمة دمه؛ حرمت مال مسلمان مانند حرمت خون اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حرمت النار علی عین بکت من خشیه الله و حرمت النار علی عین سهرت فی سبیل الله و حرمت النار علی عین غصت عن محارم الله أو عین فقئت فی سبیل الله؛ جهنم بر دیده ای که از بیم خدا گریسته و دیده ای که در راه خدا بیدار مانده و دیده ای که از محرمات خدا بسته شده یا در راه خدا بیرون آمده، حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حرمة الجار علی الجار کحرمة دمه؛ حرمت همسایه بر همسایه چون حرمت خون او است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حرّم الله الخمر و کلّ مسکر حرام؛ خداوند شراب را حرام کرده و هر چه مستی آرد حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حرّم الله الجته علی کلّ فاحش بذیء لا یبالی ما قال و لا ما قیل له؛ خداوند بهشت را بر مردم بد زبان که هر چه بگویند و شنوند اهمیت نمی دهند، حرام کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حبّو الله إلی عبادہ یحبکم الله؛ خدا را در پیش بندگانش محبوب سازید تا خداوند شما را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حبّ الدنیا رأس کلّ خطیئه؛ دوست داشتن دنیا سر همه گناهان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: حبّ الثناء من الناس یعمی و یصمّ؛ انتظار ستایش از مردم چشم را کور و گوش را کر می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجهاد أربع: الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر و الصّیّدق فی مواطن الصّبر و شتآن الفاسق؛ جهاد چهار قسم است: امر به معروف و نهی از منکر و راستی در موقع صبر و تنفر از فاسق. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه لكلّ تائب و الرّحمه لكلّ واقف؛ بهشت متعلق به توبه کاران است و رحمت متعلق به وقف گذاران است. نهج الفصاحه، ح؟؟؟

حدیث ۱۶۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجنّه أقرب إلى أحدکم من شراک نعله و الثّار مثل ذلك؛ بهشت به شما از بند کفشتان نزدیکتر است و جهنم نیز چنین است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجمال فی الرّجل اللّسان؛ جمال مرد، در زبان اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجمال صواب القول بالحقّ و الکمال حسن الفعّال بالصدّق؛ جمال درستی گفتار مطابق حق است و کمال نیکی رفتار مطابق راستی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجلوس مع الفقراء من التّواضع؛ همنشینی با فقیران از لوازم تواضع است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجدال فی القرآن کفر؛ مجادله در باره قرآن کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجاهل یظلم من خالطه و یعتدی علی من هو دونه و یتطاول علی من هو فوقه و یتکلم بغیر تمییز؛ نادان با معاشران ستم کند و بر زیر دستان تعدی کند و به بزرگان تکبر فروشد و بدون تمیز سخن گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجار قبل الدّار و الرّفق قبل الطّریق و الرّاد قبل الرّحیل؛ همسایه را پیش از خانه و

رفیق را پیش از راه و توشه را پیش از سفر باید جست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجار أحقّ بشفعه جاره ينتظر بها و إن كان غائبا إذا كان طريقيهما واحدا؛ در معامله سهم همسایه مقدم است اگر راه آنها یکی است باید منتظر او بماند اگر چه غایب باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جهد البلاء قلّه الصّبر؛ نهایت بلا، قلت صبر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جمال المرء فصاحه لسانه؛ جمال مرد به فصاحت اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جلساء الله غدا أهل الورع و الزّهد فی الدّنيا؛ فردا هم نشینان خدا صاحبان ورع و زهد در این جهانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جبلت القلوب علی حبّ من أحسن إليها و بغض من أساء إليها؛ دلها به اقتضای فطرت، آن کس را که با آنها نیکی کند دوست دارند و آن کس را که با آنها بدی کند، دشمن دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جاهدوا أهوائکم تملکوا أنفسکم؛ با هوسهای خود مبارزه کنید تا بر نفس خود تسلط یابید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالسوا الکبراء و سألوا العلماء و خالطوا الحکماء؛ با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالس الأبرار فإنّک إذا فعلت خیرا حمدوک و إن أخطأت لم یعنّفوک؛ با نیکان مجالست کن که اگر خوبی کردی تو را ستایش کنند و اگر خطا کردی با تو بسختی رفتار نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التُّلثُ وَ التُّلثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرُ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّيَّاسَ وَ إِنَّكَ لَنْ تَنْفَقَ نَفَقَهُ تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَجْرَتْ بِهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي أَمْرَاتِكَ؛ ضَمَنْ وَصِيَّتَ فَقَطْ ثَلَاثَ مَالٍ خُودَ رَا بَه دِيْغَرَانِ دَه وَ ثَلَاثَ بَسِيَارِ اسْتِ تُو اِگَرِ وَا رِثَانِ خُودِ رَا بِي نِيَازِ وَ اِگَذَارِي بَهْتَرِ اَزِ اَنِ اسْتِ كِهَ فَقِيْرٍ وَ مَحْتَاَجِ مَرْدَمِ بَاشَنْدِ، تُو هِيْجِ خُرْجِي دَرِ رَا هِ خُدَا نَمِي كِنِي مَگَرِ اَنَكِهَ دَرِ مَقَابِلِ اَنِ پَادَاشِ مِي يَابِي حَتِي غِذَائِي كِهَ بَه زَنِ خُودِ مِي خُورَانِي. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثٌ يَصْفِيْنَ لَكَ وَ دَّ اَخِيْكَ تَسَلَّمَ عَلَيْهِ اِذَا لَقِيْتَهُ وَ تَوَسَّعَ لَهُ فِي الْمَجْلِسِ وَ تَدْعُوهُ بِاَحْبَبِ اَسْمَائِهِ اِلَيْهِ؛ سَهَ چِيْزِ مَحَبَّتِ دُوسْتِ رَا خَالِصِ مِي كَنْد: سَلَامَشِ كِنِي وَ قَتِي اُو رَا دِيْدِي دَرِ مَجْلِسِ جَايِ اُو رَا بَازِ كِنِي وَ اُو رَا بَه بَهْتَرِيْنَ نَامَهَائِيْشِ بَخُورَانِي. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثٌ يَدْرُكُ بِهِنَّ الْعَبْدَ رَغَائِبَ الدُّنْيَا وَ الْاٰخِرَةَ الصَّبْرُ عَلٰى الْبَلَاءِ وَ الرِّضَا بِالْقَضَاءِ وَ الدَّعَاءُ فِي الرِّخَاءِ؛ سَهَ چِيْزِ اسْتِ كِهَ بَنْدَهَ بَه وَ سِيْلَهَ اَنِ خُوسَاتِنِي هَايِ دُنْيَا وَ اٰخِرْتِ رَا بَه دَسْتِ مِي اَوْرَدِ: صَبْرِ بَرِ بَلَا وَ رِضَا بَه قِضَا وَ دَعَا دَرِ حَالِ فَرَاخِ دَسْتِي. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثٌ مِنْ لَمْ يَكُنْ فِيْهِ لَمْ يَتَمَّ عَمَلُهُ وَ رِعَ يَحْجِزُهُ عَنِ مَعَاصِيِ اللَّهِ وَ خَلْقِ يَدَارِي بَه النَّيَّاسِ وَ حَلْمِ يَرْدٍ بَه جَهْلِ الْجَهْلِيَّالِ؛ سَهَ چِيْزِ اسْتِ كِهَ دَرِ هَرِ كِهَ نِيْسْتِ كَارَشِ سِرَانْجَامِ نَگِيْرِد: تَقْوَايِي كِهَ وِي رَا اَزِ گَنَاهِ بَاZِ دَارِدِ وَ اِخْلَاقِي كِهَ بَا مَرْدَمِ مَدَارَا كَنْدِ وَ حَلْمِي كِهَ بَا اَنِ سَبْكِ سَبْكِ سِرَانِ رَا دَفْعِ كَنْد. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثٌ مِنْ كُنُوْزِ الْبَرِّ: كِتْمَانُ الْاَوْجَاعِ وَ الْبَلُوْیِ وَ الْمَصِيْبَاتِ وَ مَنْ بَثَّ لَمْ يَصْبِرْ؛ سَهَ چِيْزِ اَزِ گَنْجِيْنَه هَايِ نِيْكيِ اسْت: نَهَانِ دَاشْتِنِ دَرْدَهَا وَ گَرَفْتَارِي هَا وَ مَصِيْبَتِهَا هَرِ كِهَ مَصِيْبَتِ خُودِ رَا اَشْكَارِ سَاZِدِ بَرِ اَنِ صَبْرِ نَتُوانَدِ كَرْد. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثٌ مِنْ كُنْ فِيْهِ وَ قِي شَخَّ نَفْسُهُ: مَنْ اَدَّى الزَّكَاةَ وَ قَرَى الضَّيْفَ وَ اَعْطَى فِي النَّائِبَةِ؛ سَهَ چِيْزِ اسْتِ كِهَ دَرِ هَرِ كِهَ هَسْتِ اَزِ بَخْلِ بَرِ كِنَارِ اسْت: اَنِ كِهَ زَكَاتِ مِي دَهْدِ وَ مَهْمَانِ مِي بَرْدِ وَ دَرِ سَخْتِي بَخْشِشِ مِي كَنْد. نَهْجِ الْفَصَا حَه

حدیث ۱۶۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثَلَاثَةٌ لَا يَرِيحُونَ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ: رَجُلٌ اَدْعَى اِلَى غَيْرِ اَبِيْهِ وَ رَجُلٌ كَذَبَ عَلَيَّ وَ رَجُلٌ

کذب علی عینیه؛ سه کسند که بوی بهشت بدانها نمی رسد مردی که خود را به کسی جز پدرش نسبت دهد و مردی که بر من دروغ بندد و کسی که بر خلاف آنچه دیده است، سخن گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یحجبون النار: المَنَّان و عاقّ و والدیة و مدمن الخمر؛ سه کسند که میان آنها و جهنم حاجبی نیست: منت گذار و عاق پدر و مادر و شراب خوار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا تحرم علیک أعراضهم المجاهر بالفسق و الإمام الجائر و المبتدع؛ سه کسند که آبرویشان محترم نیست: آن که به فسق تجاهر کند و پیشوای ستمگر و بدعت گذار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه حقّ علی الله تعالی عونهم: المجاهد فی سبیل الله و المكاتب الّذی یریدا الأداء و التّاکح الّذی یرید العفّاف؛ سه کسند که یاری آنها بر خدا لازم است: آن که در راه خدا جهاد کند و بنده ای که برای آزادی خود قرارداد بسته و می خواهد قیمت آن را بپردازد و کسی که به منظور عفت زن می گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث أقسم علیهنّ: ما نقص مال قطّ من صدقه فتصدّقوا و لا عفا رجل عن مظلمه ظلّمها إلّا زاده الله تعالی بها عزّا فاعفوا یزدکم الله عزّا و لا فتح رجل علی نفسه باب مسأله یسأل الناس إلّا فتح الله علیه باب فقر؛ سه چیز است که در باره آن قسم می خورم: هیچ وقت مال از صدقه کاهش نگیرد پس صدقه بدهید و هیچ کس ستمی را که بر او رفته است نبخشد مگر آنکه خداوند عزت او را بیافزاید پس ببخشید تا خداوند عزت شما را بیفزاید و هیچ کس در سؤال را بر خود نگشاید و تن به سؤال ندهد مگر آنکه خداوند در فقر را بر او بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّوبه من الذّنّب أن لا تعود إليه؛ توبه گناه این است که دیگر مرتکب آن نشوی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّوده و الإقتصاد و السّمت الحسن جزء من أربعه و عشرين جزء من النّبوه؛ تأنی و صرفه جوئی و نیکنامی یک جزء از بیست و چهار جزء پیامبری است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التّوده فی کلّ شیء خیر إلّا فی عمل الآخره؛ تأنی در همه چیز نیک است جز در

کار آخرت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّذَلُّلُ لِلْحَقِّ أَقْرَبُ إِلَى الْعَزِّ مِنَ التَّعَزُّزِ بِالْبَاطِلِ؛ کسی که در مقابل حق خوار شود عزیزتر از آن است که به باطل عزت جوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّيْدِيرُ نِصْفَ الْعَيْشِ وَ التَّوَدُّدُ نِصْفَ الْعَقْلِ وَ الِهَمُّ نِصْفَ الْهَرَمِ؛ تدبیر یک نیمه معیشت است و مردم داری یک نیمه عقل است و غم یک نیمه پیری. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّحَدُّثُ بِنِعْمِ اللَّهِ شُكْرٌ وَ تَرْكُهُ كُفْرٌ وَ مَنْ لَا يَشْكُرُ الْقَلِيلَ لَا يَشْكُرُ الْكَثِيرَ وَ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ وَ الْجَمَاعَةُ خَيْرٌ مِنَ الْفِرْقَةِ عَذَابٌ؛ گفتگو از نعمتهای خداوند شکر است و ترک آن کفر است و هر که نعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت و هر که مردم را سپاس ندارد سپاس خدا را نخواهد داشت اجتماع مایه نیکی است و تفرقه موجب رنج و عذاب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّاجِرُ يَنْتَظِرُ الزَّرْقَ وَ الْمُحْتَكِرُ يَنْتَظِرُ اللَّعْنَهَ؛ تاجر در انتظار روزی است و محتکر در انتظار لعنت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ لَا يَحْجِبُ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ؛ برای تاجر راستگوی بر درهای بهشت حجابی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشَّهَدَاءِ؛ تاجر راستگوی درستکار با پیامبران و صدیقان و شهیدان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشَّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ تاجر درستکار راست گوی مسلمان روز رستاخیز با شهیدان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فيه وجد حلاوه الإيمان: أن يكون الله ورسوله أحب إليه ممّا سواهما و أن يحبّ المرء لا يحبّه إلّا لله و أن يكره أن يعود في الكفر بعد إذ أنقذه الله منه كما يكره أن يلقى في النار؛ سه چیز است که در هر که هست شیرینی ایمان را چشیده است: آن که خدا و پیامبرش را از همه دوست تر دارد، دیگر آن که کسی را برای خدا دوست دارد و سوم آن که پس از آن که خدا او را از کفر نجات داد از باز گشت بدان بیزار است چنان که افتادن در آتش را دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کنّ فيه فإنّ الله تعالى يغفر له ما سوى ذلك: من مات لا يشرك بالله شيئا و لم يكن ساحرا يتبع السّحرة و لم يحقد على أخيه؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند همه گناهان او را می بخشد: هر که بمیرد و شریکی برای خدا قرار ندهد و جادوگر نباشد و جادوگران را پیروی نکند و نسبت به برادر خویش کینه نرزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث معلقات بالعرش: الرّحم تقول: اللّهمّ إنّی بک فلا أقطع و الأمانه تقول: اللّهمّ إنّی بک فلا أختان و النّعمه تقول: اللّهمّ إنّی بک فلا أكفر؛ سه چیز به عرش آویخته است، خویشاوندی گوید خدایا من به تو وابسته ام مرا نبرند و امانت گوید: خدایا من به تو وابسته ام در من خیانت نکنند و نعمت گوید: خدایا من به تو وابسته ام مرا کفران نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث ليس لأحد النّاس فيه رخصه: برّ الوالدين مسلما كان أو كافرا و الوفاء بالعهد لمسلم أو كافر و الأمانه إلى مسلم كان أو كافر؛ سه چیز است که هیچ کس به ترک آن مجاز نیست: نیکی با پدر و مادر مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد برای مسلمان یا کافر و رد امانت مسلمان یا کافر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لا يجوز اللّعب فيهنّ: الطّلاق و النّكاح و العتق؛ سه چیز است که شوخی در آن روا نیست: طلاق و نکاح و آزاد کردن بنده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث خلال من لم تكن فيه واحده منهّنّ كان الكلب خيرا منه: ورع يحجزه عن محارم الله عزّ و جلّ أو حلم یردّ به جهل جاهل أو حسن خلق يعیش به فی النّاس؛ سه صفت است که هر که یکی از آنها در او نیست سگ بر او شرف دارد، تقوایی که وی را از محرمات خدا مانع شود، یا علمی که به وسیله آن جهالت جاهلی را دفع نماید یا اخلاق نیکی که به وسیله آن با مردم زندگی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث حقّ علی کلّ مسلم: الغسل یوم الجمعة و السّواک و الطّیب؛ سه چیز است که بر هر مسلمانی لازم است: غسل جمعه و مسواک زدن و استعمال بوی خوش. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث جدّهنّ جدّ و هزلهنّ جدّ: النّکاح و الطّلاق و الرّجعه؛ سه چیز است که جدی آن جدیست و شوخی آن نیز جدی است: نکاح و طلاق و رجوع. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه یحبّهم الله عزّ و جلّ: رجل قام من اللّیل یتلوا کتاب الله و رجل تصدّق صدقه بيمينه یخفيها من شماله و رجل کان فی سرّیه فانهزم أصحابه فاستقبل العدو؛ سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه هم حدّاث الله یوم القیامه، رجل لم یمش بین اثین بمراء قطّ و رجل لم یحدّث نفسه بزنا قطّ و رجل لم یخلط کسبه بر با قطّ؛ سه کسند که روز قیامت هم صحبت خدایند: کسی که میان دو تن سخن چینی نکند و کسی که هیچ وقت به فکر زنا نیفتاده باشد و کسی که کسب خود را به ربا نیامیخته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینظر الله إلیهم یوم القیامه العاقّ لوالدیه و المرأه المترجله المتشبهه بالرّجال و الدّیوث؛ سه کسند که خدا روز رستاخیز به سوی آنها نمی نگرد عاق والدین و زنی که مرد نما باشد و دیوث. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینتصفون من ثلاثه حرّ من عبد و عالم من جاهل و قویّ من ضعیف؛ سه کس از سه کس انتقام نگیرند: آزاد از بنده و دانا از نادان و توانا از ناتوان. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یکلّمهم الله یوم القیامه و لهم عذاب أليم: شیخ زان و ملک کذاب و عائل مستکبر؛ سه کسند که خداوند روز رستاخیز با آنها سخن نمی گوید و عذابی دردناک دارند: پیر زنا کار، پادشاه دروغ گو و فقیر متکبر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یقبل الله منهم یوم القیامه صرفا و لا عدلا: عاق و منان و مکذب بالقدر؛ سه کسند که روز رستاخیز خداوند از آنها عوضی نمی پذیرد: عاق و منت گذار و کسی که تکذیب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یتخف بحقهم إلا منافق ذو الشیبه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای دادگستر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التائب من الذنب کمن لا- ذنب له و المستغفر من الذنب و هو مقيم عليه کالمستهزی برّبه و من آذى مسلما کان علیه من الذنوب مثل منابت النخل؛ کسی که از گناه توبه کند چنان است که گناه نکرده باشد و کسی که از گناه آرمزش طلبد و باز مرتکب آن شود چنان است که پروردگار خویش را مسخره کند و هر که مسلمانی را آزار رساند گناهش به اندازه نخلستانهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا فإن الهدیه تضعف الحبّ و تذهب بغوائل الصّدر؛ به یکدیگر هدیه بدهید زیرا هدیه محبت را فزون می کند و دل گیری ها را از میان می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا فإن الهدیه تذهب بالسّخیمه و لو دعیت إلى کراع لأجبت و لو أهدی إلى کراع لقبلت؛ به یکدیگر هدیه بدهید که هدیه دلگیری را از میان می برد اگر مرا به کت گوسفندی دعوت کنند میروم و اگر کت گوسفندی به من هدیه دهند می پذیرم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا إن الهدیه تذهب و خز الصّدر و لا تحقرنّ جاره لجارتها و لو شقّ فرسن شاه؛ هدیه به یکدیگر بدهید زیرا هدیه دلگیری را از میان می برد و هدیه را اگر چه یک قطعه پارچه بز باشد حقیر نشمارید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تهادوا تحابوا فإن الهدیه تضعف الحبّ و تذهب بغوائل الصّدر؛ هدیه به یکدیگر بدهید تا رشته محبتتان استوار شود زیرا هدیه محبت را بیافزاید و کینه و کدورت را از میان ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: توبوا إلى ربکم من قبل أن تموتوا و بادروا بالأعمال الزاکیه قبل أن تشغلوا؛ پیش از آنکه مرگ فرا رسد توبه کنید و پیش از آن که گرفتار شوید کارهای نیک انجام دهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا و جالسوا المساکین تکتونوا من کبراء الله و تخرجوا من الکبر؛ فروتنی کنید و با فقیران بنشینید تا در پیش خدا بزرگ باشید و از تکبر برکنار مانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا لمن تعلمون منه و تواضعوا لمن تعلمونه و لا تکتونوا جابره العلماء؛ با استاد و با شاگرد خود تواضع کنید و دانشمندان سرکش مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تنکح المرأه لأربع، لمالها، و لحسبها و لجمالها و لدينها فاطفر بذات الدین تربت یداک؛ زن را برای چهار چیز گیرند، مال و شرف و جمال و دین و تو زن دین دار بجوی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تناکحوا تکثروا فإنی أباهی بکم الامم یوم القیامه؛ ازدواج کنید تا عده شما بسیار شود زیرا من در روز رستاخیز به فزونی شما بر امتهای دیگر افتخار می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تناصحوا فی العلم و لا یکتّم بعضکم بعضا فإنّ الخیانه فی العلم أشدّ من الخیانه فی المال؛ در کار دانش یار همدیگر باشید و دانش خود را از یکدیگر پوشیده مدارید که خیانت در علم بدتر از خیانت در مال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تمسّحوا بالأرض فإنها بکم برّه؛ زمین را مسح کنید که نسبت به شما نیکست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تمام البرّ أن تعمل فی السرّ عمل العلانیه؛ کمال نیکی آن است که در نهان همان کنی که آشکارا می کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تقرّبوا إلى الله ببغض أهل المعاصی و ألقوهم بوجوه مكفهّره و التمسوا رضا الله بسخطهم و تقرّبوا إلى الله بالتّباعد منهم؛ به وسیله دشمنی گناهکاران به خدا نزدیک شوید و با آنها با چهره های عبوس دیدار کنید و خشنودی خدا را در ناخشنودی آنها بجوئید و به وسیله دوری از آنها به خدا تقرب جوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تقبلوا لی بست أتقبل لكم بالجئه إذا حدّث أحدكم فلا یکذب و إذا وعد فلا یخلف و إذا ائتمن فلا یخن غصّوا أبصارکم و کفّوا أیدیکم و احفظوا فروجکم؛ شش چیز را برای من تعهد کنید تا بهشت را برای شما تعهد کنم، وقتی که یکی از شما سخن گوید دروغ نگویید و هنگامی که وعده دهد تخلف نکند و وقتی امانت به او سپارند خیانت نکند، دیده خود را ببندید و دست خود را نگه دارید و عورت خود را محفوظ دارید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تفکّروا فی کلّ شیء و لا تفکّروا فی ذات الله؛ در همه چیز بیندیشید ولی در ذات خدا میندیشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تفکّروا فی خلق الله و لا تفکّروا فی الله فتهلکوا؛ در باره خلق تفکر کنید و در باره خدا تفکر مکنید که هلاک خواهید شد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تفکّروا فی الخلق و لا تفکّروا فی الخالق فإنکم لا تقدرون قدره؛ در باره خلق بیندیشید و در باره خالق میندیشید که بکنه ذات او نتوانید رسید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تفکّروا فی آلاء الله و لا تفکّروا فی الله؛ در نعمتهای خدا بیندیشید اما در باره ذات خدا میندیشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تفرّغوا من هموم الدّنيا ما استطعتم فإنّه من كانت الدّنيا أكبر همّه أفسى الله ضیعتّه و جعل فقره بین عینیه و من كانت الآخره أكبر همّه جمع الله تعالی أمره و جعل غناه فی قلبه؛ هر چند نتوانید از غم دنیا فارغ مانید زیرا هر که غم جهان بیشتر خورد خداوند مالش را فراوان کند و فقر او را روبرویش نهد و هر که غم آخرت بیشتر خورد خداوند کارش را به نظام آرد و بی نیازی او را در دلش قرار دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوذوا بالله من جهد البلاء و درك الشقاء و سوء القضاء و شماته الأعداء؛ از بلا و بدبختی و قضای بد و سرزنش دشمنان به خدا پناه ببرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوذوا بالله من ثلاث فواقر: جار سوء إن رأى خيرا كتمه و إن رأى شرا أذاعه و زوجه سوء إن دخلت عليها لستكك و إن غبت عنها خانتك و إمام سوء إن أحسنت لم يقبل و إن أسأت لم يغفر؛ از سه چیز به خدا پناه ببرید که کمر شکن است: همسایه بد که اگر خیری ببیند مستور دارد و اگر بدی ببیند منتشر سازد و همسر بدی که اگر پیش وی باشی بد زبانی کند و اگر پیش وی نباشی به تو خیانت کند و پیشوای بدی که اگر نیکی کنی نپذیرد و اگر بدی کنی نبخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلّموا ما شئتم أن تعلموا فلن ينفعكم الله بالعلم حتى تعملوا بما تعلمون؛ هر چه خواهید بیاموزید زیرا خداوند شما را از علم منتفع نکند مگر آن که هر چه را می دانید بکار بندید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلّموا العلم و تعلّموا للعلم السّکینه و الوقار و تواضعوا لمن تعلّمون منه؛ دانش بیاموزید و با دانش وقار و آرامش آموزید و نسبت به آموزگار خویش فروتن باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرّف إلى الله في الرّخاء يعرفك في الشّدّه؛ در موقع آسایش خدا را بشناس تا در موقع سختی تو را بشناسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرض الأعمال على الله تعالى يوم الإثنين و الخميس فيغفر الله إلا ما كان من متساحنين أو قاطع رحم؛ روز دوشنبه و پنجشنبه اعمال را بر خداوند عرضه می دارند و خداوند گناه کسان را می بخشد مگر گناه ستیزه جویان و کسی که از خویشاوندان بریده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعافوا يسقط الصّغائر بینکم؛ همدیگر را ببخشید تا کینه هایتان از میان برخیزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعافوا الحدود فیما بینکم فما بلغنی من حدّ فقد وجب؛ در میان خودتان از گناهانی که موجب مجازات است در گذرید زیرا وقتی گناهی به اطلاع من رسید مجازات آن واجب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تصدّقوا و لو بتمره فإنّها تسدّ من الجائع و تطفی ۛ الخطیئہ کما یطفی ۛ الماء النّار؛ صدقه بدهید و گر چه یک خرما باشد زیرا رنج گرسنه ای را تخفیف می دهد و گناه را خاموش می کند چنان که آب آتش را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تصدّقوا فسیأتی علیکم زمان یمشی الرّجل بصدقته فیقول الّذی یأتیه بها: لو جئت بها بالأمس لقبلتها فأما الآن فلا حاجه لی فیها فلا یجد من یقبلها؛ صدقه بدهید زیرا زمانی بیاید که انسان برای صدقه دادن برود و آن که صدقه را برای او برده اند گوید اگر دیروز آورده بودی قبول می کردم اما امروز بدان حاجت ندارم و کسی را نیابد که صدقه او را قبول کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۴

تصدّقوا فإنّ الصّدقه فکاککم من النّار؛ صدقه بدهید زیرا صدقه مایه آزادی شما از آتش جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تصافحوا یذهب الغلّ عن قلوبکم؛ با یکدیگر دست بدهید تا کینه از دل‌های شما برود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تسخّروا فإنّ فی السّحور برکه؛ سحر خیز باشید زیرا سحر خیزی مایه برکت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تساقطوا الصّغائن؛ کینه ها را دور بیندازید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوّجوا و لا تطلّقوا فإنّ الله لا یحبّ الدّواقین و لا- الدّواقات؛ زن بگیرید و طلاق مدهید زیرا خداوند مردانی را که مکرر زن گیرند و زنانی را که مکرر شوهر کنند، دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ترکت فیکم شیئین لن تضلّوا بعدهما: کتاب الله و سنتی و لن یتفرقا حتّی یردا علیّ الحوض؛ دو چیز در میان شما گذاشتم که با وجود آنها گمراه نخواهید شد، کتاب خدا و روش من و از هم جدا نمی شوند تا بر سر حوض به من برسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ترک الوصیه عار فی الدنیا و نار و شنار فی الآخره؛ وصیت نکردن مایه ننگ این جهان و آتش آن جهان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ترک الدنیا أمر من الصبر و أشدّ من حطم السیوف فی سبیل الله عزّ و جلّ؛ گذشتن از دنیا از صبر تلخ تر و از شکستن شمشیرها در راه خدا سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تدرون ما یقول الأسد فی زئیره؟ یقول: اللهم لا- تسلطنی علی أحد من أهل المعروف؛ می دانید شیر در غرش خود چه می گوید؟ گوید خدایا مرا بر هیچ کس از نیکوکاران مسلط مکن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا فإنّ الذی أنزل الداء أنزل الدّواء؛ مداوا کنید زیرا آن که درد را فرستاد، دوا را نیز فرستاد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا عباد الله فإنّ الله تعالی لم یضع داء إلّا وضع له دواء غیر داء واحد الهرم؛ بندگان خدا امراض خود را مداوا کنید زیرا خدا مرضی پدید نیاورده جز آن که دوائی برای آن قرار داده مگر یک درد که پیری است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تدارکوا الهموم و الغموم بالصدقات یکشف الله تعالی ضرکم و ینصرکم علی عدوکم؛ از رنج و غمها به وسیله صدقه جلوگیری کنید تا خدا رنجتان را بر طرف کند و شما را بر دشمنان فیروزی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فإنّ النساء یلدن أشباه إخوانهنّ و أخواتهنّ؛ برای نطفه های خود

جای مناسب انتخاب کنید زیرا زنان نظیر برادران و خواهران خود فرزند می آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فأنکحوا الأكفاء و أنکحوا إلیهم؛ برای نطفه های خود محل مناسب انتخاب کنید و از اشخاص هم شأن خود زن بگیریید و به آنها زن بدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تحفظوا من الأرض فإنها أمکم و إنه لیس من أحد عامل علیها خیرا أو شرا إلا و هی مخبره به؛ حرمت زمین را بدارید که به منزله مادر شماست و هر که روی زمین کار بد یا خوبی کند، از آن خبر می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تحزوا الصّیدق و إن رأیتم أن فیہ الهلکة فإن فیہ النّجاة و اجتنبوا الکذب و إن رأیتم أن فیہ النّجاة فإن فیہ الهلکة؛ راستی کنید اگر چه پندارید مایه هلاک است که راستی مایه نجات است و از دروغ پرهیزید اگر چه پندارید مایه نجات است که دروغ مایه هلاک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجدون من شرّ النّاس ذا- الوجهین الذی یأتی هؤلاء بوجه و هؤلاء بوجه؛ بدترین مردم شخص دوروست که با گروهی روئی و با گروهی دیگر روی دیگر دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجد المؤمن مجتهدا فیما یطیق متلهفا علی ما لا یطیق؛ مؤمن چنان است که در کار خیر هر چه تواند کوشد و هر چه را نتواند به آرزو خواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجاوزوا لذوی المروه عن عثراتهم فو الذی نفسی بیده إن أحدهم لیعثر و إن یده لفی ید الله؛ از لغزش جوانمردان بگذرید زیرا به خدائی که جان من بدست اوست جوانمرد می لغزد و دست او در دست خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجافوا عن عقوبه ذوی المروه ما لم تکن حدّا من حدود الله؛ از عقوبت کردن جوانمردان در گذرید مگر آن که حد بر آنها لازم شده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تجافوا عن ذنب السیخی فَإِنَّ اللَّهَ آخِذٌ بِدَعْوَتِكُمْ كَمَا عَثَرْتُ؛ گناه سخاوتمند را ندیده بگیرید که هر دم بلغزد خدایش دست بگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تبنون ما لا تسکنون و تجمعون ما لا تأکلون و تأملون ما لا تدركون؛ خانه ها می سازید که در آن سکونت نمی گیرید و چیزها فراهم می کنید که نمی خورید و آرزوها دارید که بدان نمی رسید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تبسّمک فی وجه أخیک لک صدقه، و أمرک بالمعروف و نهیک عن المنکر صدقه و إرشادک الرجل فی أرض الضلال لک صدقه و إماتتک الحجر و الشوک و العظیم عن الطریق لک صدقه؛ لبخند تو بر روی برادرت صدقه است امر به معروف و نهی از منکر کردنت صدقه است و راهنمایی کسی که راه را گم کرده صدقه است و دور کردن سنگ و خار و استخوان از راه صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البكاء من الرّحمه و الصّیّراخ من الشّیطان؛ گریه از رحمت است و فریاد از شیطانست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البطانه تقسی القلب؛ پر خوری دل را سخت می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البرکه فی اکابرنا فمن لم یرحم صغیرنا و یجلّ کبیرنا فلیس منّا؛ برکت در بزرگان ماست و هر کس بر کوچک ما رحم نکند و بزرگ ما را محترم نشمارد از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البرّ ما اطمأنّ إلیه القلب و اطمأنت إلیه النّفس و الإثم ما حاک فی النّفس و تردّد فی الصّیّدر و إن أفتاک المفتون؛ نیکی آن است که دل بدان آرام گیرد و روح از آن اطمینان یابد و بدی آن است که بر دل ننشیند و دوست نداری مردم از آن خبر دار شوند دیگران هر چه می خواهند بگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بلّوا أرحامکم و لو بالسّیلام؛ با خویشان نزدیکی جوئید اگر چه به وسیله سلام

باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بعثت بالحنیفیه السیّمحه و من خالف سنتی فلیس منی؛ من دینی ساده و آسان آورده ام و هر که با روش من مخالفت کند از من نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بَرّوا آباءکم تبرّکم أبناءکم و عفوّا تعفّ نساؤکم؛ با پدران خود نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و عقیف باشید تا زنان شما عقیف باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۴

بَرّ الوالدین یزید فی العمر و الکذب ینقص الرزق و الدّعاء یردّ القضاء؛ نیکی با پدر و مادر عمر را افزون کند و دروغ روزی را کاهش دهد و دعا قضا را دفع کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بَرّ الوالدین یجزئ عن الجهاد؛ نیکی با پدر و مادر جای جهاد را می گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بریء من الشّح من أدّى الزّکاه و قرى الضّیف و أعطی فی الثّائبه؛ هر که زکات خود را بپردازد و مهمان به خانه ببرد و هنگام سختی بخشش کند از بخل بر کنار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بثس القوم قوم لا ینزلون الضّیف؛ چه بدنند مردمی که مهمان به خانه نمی آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بثس الطّعام طعام العرس یطعمه الأغنیاء و یمنعه المساکین؛ چه بد است غذای عروسی که ثروتمندان از آن بخورند و فقیران محروم مانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بثس العبد المحتکر: إن أرخص الله تعالی الأسعار حزن و إن أغلاها الله فرح؛ چه

بد است محترک اگر خدا قیمت ها را ارزان کند غمگین شود و اگر گران کند خوشحال گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: باکروا فی طلب الرزق و الحوائج فإنَّ الغدوَّ برکه و نجاج؛ صبح زود در طلب روزی و حاجتهای خود بروید، زیرا صبح خیزی مایه برکت و رستگاری است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: باکروا بالصَّیْدِ دَقَه فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّى الصَّدَقَه؛ بامداد خود را با صدقه آغاز کنید زیرا بلا از صدقه نمی گذرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بادر بأربع قبل أربع: شبابک قبل هرمک و صحتک قبل سقمک و غناک قبل فقرک و حیاتک قبل موتک؛ چهار چیز را پیش از چهار چیز غنیمت شمار جوانی پیش از پیری صحت پیش از بیماری و توانگری پیش از فقر و زندگی پیش از مرگ. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بابان معجلان عقوبتهما فی الدنیا البغی و العقوق؛ دو چیز است که کیفر آن را در دنیا می دهند ظلم و بد رفتاری با پدر و مادر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان و العمل قرینان لا یصلح کلّ واحد منهما إلّا مع صاحبه؛ ایمان و عمل قرین یکدیگرند و هیچ یک از آنها بدون دیگری درست نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإیمان بالقدر یذهب الهمّ و الحزن؛ اعتقاد به تقدیر غم و اندوه را می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأیدی ثلاثه فید الله العلیا و ید المعطى الّتی تلیها و ید السائل السّیّ فاعط الفضل و لا تعجز عن نفسک؛ دست خداوند بالا است و دست دهنده زیر آن است و دست سائل پائین است پس بخشش کن و دست بسته مباش. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأناه من الله و العجله من الشیطان؛ تانی از یزدان است و شتاب از شیطان. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأمان و العافیة نعمتان مغبون فیهما کثیر من الناس؛ امنیت و سلامت دو نعمت است که بسیاری از مردم در آن مغبونند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأمانه تجلب الرزق و الخیانه تجلب الفقر؛ امانت موجب رزق است و خیانت باعث فقر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأكبر من الإخوه بمنزله الأب؛ برادر بزرگ به منزله پدر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإسلام یعلو و لا یعلی علیه؛ اسلام برتری می گیرد و چیزی بر آن برتری نگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإستغفار ممحاه للذنوب؛ استغفار وسیله محو گناهان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الإحسان أن تعبد الله كأنك تراه فإن لم تكن تراه فإنه يراك؛ نیکی آن است که خدا را چنان پرستش کنی گوئی که او را می بینی اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأمر بالمعروف كفاعله؛ آن که بکار نیک فرمان دهد مانند کسی است که آن را انجام می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيها الناس ما جاءكم عنی یوافق کتاب الله فأنا قلته و ما جاءكم یخالف کتاب الله فلم أقله؛ ای مردم هر چه از من برای شما نقل کردند و موافق قرآن است من گفته ام و هر چه برای شما نقل کردند و مخالف قرآن

است من نگفته ام. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْهَا النَّاسُ لَا تَعْلَقُوا عَلَيَّ بِوَاحِدَةٍ، مَا أَحَلَّتْ إِلَّا مَا أَحَلَّ اللَّهُ تَعَالَى وَ مَا حَرَّمَ إِلَّا مَا حَرَّمَ اللَّهُ؛ ای مردم هیچ چیز را به من مربوط نکنید من حلال نکردم مگر آنچه را خداوند حلال کرده است و حرام نکردم مگر آنچه را خداوند حرام کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْهَا النَّاسُ إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَ إِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ، كَلَّكُمْ لَادَمَ وَ آدَمَ مِنْ تَرَابِ إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَيَّ عَجْمِي إِلَّا بِالتَّقْوَى؛ ای مردم خدای شما یکی و پدر شما یکی است همه فرزندان آدمید و آدم از خاک است هر کس از شما پرهیزکارتر است پیش خدا بزرگوارتر است. عربی بر عجمی جز به پرهیزکاری امتیاز ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْمًا وَآلٍ وَآلِي شَيْئًا مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي فَلَمْ يَنْصَحْ لَهُمْ وَ يَجْتَهِدْ لَهُمْ كَنْصِيحَتِهِ وَ جَهْدِهِ لِنَفْسِهِ كَبِهَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيَّ وَ جِهَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي النَّارِ؛ هر زمامداری چیزی از کار امت مرا به دست گیرد و در کار آنها مثل کارهای خصوصی خود دلسوزی و کوشش نکند، روز رستاخیز خداوند او را وارونه در آتش اندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْمًا رَاعٍ اسْتَرَعى رَعِيَهُ فَلَمْ يَحْطِهَا بِالْأَمَانَةِ وَ النَّصِيحَةِ ضَاقَتْ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى الَّتِي وَسَّعَتْ كُلَّ شَيْءٍ؛ هر کس سرپرستی گروهی را به عهده گیرد و در کار آنها به امانت و دلسوزی رفتار نکند، رحمت خدا که شامل همه چیز است به او نمی رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْمًا مُسْلِمٌ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَيَّ عَرَى كَسَاهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ خَضِرِ الْجَنَّةِ وَ أَيْمًا مُسْلِمٌ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَيَّ جَوْعَ أَطْعَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ وَ أَيْمًا مُسْلِمٌ سَقَى مُسْلِمًا عَلَيَّ ظَمَاءَ سَقَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الرَّحِيقِ الْمُخْتَمِمْ؛ هر مسلمانی که مسلمان برهنه را بپوشاند خداوند از پارچه های سبز بهشت بدو بپوشاند و هر مسلمانی که مسلمان گرسنه را سیر کند خداوند روز رستاخیز از میوه های بهشت بدو بپوشاند و هر مسلمانی که مسلمان تشنه ای را سیراب کند خداوند روز قیامت از شربت سر به مهر به او بنوشاند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْمًا شَابٌّ تَزَوَّجَ فِي حَدَاثِهِ سَنَّهُ عَجَّ شَيْطَانَهُ يَا وَيْلَهُ عَصَمَ مَنِّي دِينَهُ؛ هر جوانی در آغاز جوانی زن بگیرد شیطان وی بانگ برآرد وای بر او دین خود را از دستبرد من محفوظ داشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَهُ فَنَوَى أَنْ لَا یُعْطِیْهَا مِنْ صَدَاقِهَا شِئًا مَاتَ یَوْمَ یَمُوتُ وَ هُوَ زَانٍ وَ اَیْمَا رَجُلٍ اشْتَرَى مِنْ رَجُلٍ بَیْعًا فَنَوَى أَنْ لَا یُعْطِیْهِ مِنْ ثَمَنِ شِئًا مَاتَ یَوْمَ یَمُوتُ وَ هُوَ خَائِنٌ وَ الخَائِنُ فِی النَّارِ؛ هر که زنی گیرد و در خاطر داشته باشد که مهر او را نپردازد هنگام مرگ چون زناکاران بمیرد و هر کس چیزی از مردی بخرد و در خاطر داشته باشد که قیمت آن را نپردازد هنگام مرگ چون خائنان بمیرد و خائن در آتش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا رَاعٍ غَشَّ رَعِیْتَهُ فَهُوَ فِی النَّارِ؛ هر که با زیر دستان خود به نیرنگ رفتار کند، اهل جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَ زَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ؛ هر زنی که بمیرد و شوهرش از او خشنود باشد، به بهشت می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا الطَّلَاقَ مِنْ غَیْرِ مَا بَأْسَ فَحْرَامٍ عَلَیْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ؛ هر زنی که بدون جهت از شوهر خود طلاق خواهد، بوی بهشت بر او حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَیْمَا امْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَیْتِهَا بِغَیْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا كَانَتْ فِی سَخَطِ اللَّهِ تَعَالَى حَتَّى یَرْجِعَ إِلَی بَیْتِهَا أَوْ یَرْضَى عَنْهَا زَوْجُهَا؛ هر زنی که بدون اجازه شوهر از خانه خود بیرون رود مورد خشم خداست تا به خانه بر گردد یا شوهرش از او راضی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِیَّاكَ وَ مَصَاحِبَهُ الْأَحْمَقَ فَإِنَّهُ یَرِیدُ أَنْ یَنْفَعَكَ فِیضْرُكَ؛ از مصاحبت احمق بگریز که می خواهد به تو نفع رساند ضرر می رساند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِیَّاكَ وَ مَصَاحِبَهُ الْكُذَّابَ فَإِنَّهُ كَسْرَابٌ یَقْرَبُ إِلَیْكَ الْبَعِیدَ وَ یَبْعَدُ إِلَیْكَ الْقَرِیبَ؛ از مصاحبت دروغگو پرهیز که دروغگو چون سراب است دور را نزدیک می نماید و نزدیک را دور. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و مُحَقَّرَاتِ الدَّنُوبِ فَإِنَّ لَهَا مِنَ اللَّهِ طَالِبًا؛ از گناهان کوچک پرهیز که خدا از آن باز خواست می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و قرین السَّوِّءِ فَإِنَّكَ بِهِ تَعْرِفُ؛ از یار بد پرهیز که تو را بد و شناسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و مَا يَسُوءُ الْاِذْنَ؛ از هر چه بگوش بد آید، پرهیز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و كُلَّ أَمْرٍ يَعْتَذِرُ مِنْهُ؛ از هر کاری که عذر آن باید خواست پرهیز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و خَصَلْتَيْنِ الضَّجْرِ و الْكَسَلِ فَإِنَّكَ إِنْ ضَجَرْتَ لَمْ تَصْبِرْ عَلَى حَقِّ و إِنْ كَسَلْتَ لَمْ تَوْدَّ حَقًّا؛ از دو صفت پرهیز: ملالت و تنبلی که اگر ملول باشی حق را تحمل نکنی و اگر تنبل باشی از ادای حق باز مانی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكَ و اللَّجَاحَةَ فَإِنَّ أَوْلَهَا جَهْلٌ و آخِرَهَا نِدَامَةٌ؛ از لجاجت پرهیز که آغازش جهالت است و انجامش ندامت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ و مُحَقَّرَاتِ الدَّنُوبِ فَإِنَّمَا مِثْلُ مُحَقَّرَاتِ الدَّنُوبِ كَمِثْلِ قَوْمٍ نَزَلُوا بَطْنَ وَادٍ فَجَاءَ ذَا بَعُودٍ و جَاءَ ذَا بَعُودٍ حَتَّى حَمَلُوا مَا أَنْضَجُوا بِهِ خَبْزَهُمْ و إِنْ مُحَقَّرَاتِ الدَّنُوبِ مَتَى يُوْخَذُ بِهَا صَاحِبُهَا تَهْلِكُ؛ از گناهان کوچک پرهیزید، مثال گناهان کوچک مانند گروهی است که در دره فرود آیند یکی چوبی آرد و دیگری چوبی آرد و آن قدر هیزم بیاورند که با مجموع آن نان خود را بپزند، گناهان حقیر نیز وقتی از مرتکب آن باز خواست کنند مایه هلاک او می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ و دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ و إِنْ كَانَ مِنْ كَافِرٍ فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ مِنْ دُونِ اللَّهِ عَزَّ و

جل؛ از نفرین مظلوم پرهیزید اگر چه کافر باشد زیرا میان آن و خدا حجابی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ خُضْرَاءَ الدَّمَنِ قِيلَ وَ مَا خُضْرَاءَ الدَّمَنِ؟ قَالَ الْمَرْأَةُ الْحَسَنَاءُ فِي مَنْبِتِ سَوْءٍ؛ از سبزه مزبله پرهیزید گفتند سبزه مزبله چیست؟ گفت زن زیبا در خانواده بد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الْهُوَى فَإِنَّ الْهُوَى يِعْمَى وَ يَصْمَمُ؛ از هوس پرهیزید که هوس انسان را کور و کر می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الْمَدْحَ فَإِنَّهُ الذَّبْحُ؛ از مدح کردن پرهیزید که مانند سر بریدن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الْكُذْبَ فَإِنَّ الْكُذْبَ لَا يَصْلِحُ لَا بِالْجَدِّ وَ لَا بِالْهَزْلِ وَ لَا يَعْدُ الزَّجْلَ صَبِيَّهَ لَا يَفِي لَهُ وَ إِنَّ الْكُذْبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَ إِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَ إِنَّ الصَّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَ إِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ؛ از دروغ پرهیزید زیرا دروغ نه جدی و نه شوخی روا نیست، انسان نباید به طفل خود وعده دهد و وفا نکند، دروغ کسان را به بدکاری می کشاند و بدکاری آنها را به جهنم می رساند، و راستی کسان را به نیکو کاری می کشاند و نیکو کاری آنها را به بهشت می رساند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الْغُلُوفَ فِي الدِّينِ فَإِنَّمَا هَلَكُ مِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالْغُلُوفِ فِي الدِّينِ؛ از افراط در کار دین پرهیزید که پیشینیان شما از افراط در کار دین هلاک شدند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الدِّينَ فَإِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَ مَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ؛ از قرض پرهیزید که غم شب و ذلت روز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِيَّاكُمْ وَ الْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا يَأْكُلُ النَّارُ الْحَطْبَ؛ از حسد پرهیزید زیرا حسد کارهای نیک را می خورد چنان که آتش هیزم را می خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إياكم و التّسویف و طول الأمل فإنّه کان سببا لهلاك الامم؛ از اهمال و طول امل پرهیزید که موجب هلاکت اقوام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوّل من یدعی إلى الجنّة الحمّادون الّذین یحمدون الله؛ نخستین کسانی که به بهشت دعوت می شوند، ستایشگراند که خدا را ستایش می کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوّل ما یرفع من هذه الامّه الحیاء و الأمانه؛ نخستین چیزی که از میان این امت بر می خیزد حیا و امانت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوّلی النّاس بالعفو أقدرهم علی العقوبه؛ هر که را قدرت مجازات بیشتر است، عفو از او پسندیده تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوصیکم بالجار؛ شما را در باره همسایه سفارش می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أهل الجور و أعوانهم فی النار؛ ستمگران و یارانشان در جهنمند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنهاکم عن قلیل ما أسکر کثیره؛ هر چه زیادش مست می کند از کمش نیز اجتناب کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّی لا أخاف علیکم فیما لا تعلمون و لکن أنظروا کیف تعملون فیما تعلمون؛ من از آنچه نمی دانید نگرانی ندارم ولی باید دید آنچه را می دانید چگونه به کار می بندید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّی أخاف علی أمتی بعدی أعمالا ثلثه: زلّه عالم و حکم جائر و هوی متّبعا؛ من

پس از خودم بر اتم از سه چیز بیم دارم لغزش دانا و فرمانروائی ستمگر و پیروی هوس. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إني أخرج عليكم حقَّ الضَّعيفين: اليتيم و المرأه؛ شما را از حق دو ضعیف به سختی بر حذر میکنم: یتیم و زن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۴

إنه يعرف الفضل لأهل الفضل أهل الفضل؛ فضیلت اهل فضیلت را صاحب فضیلت می شناسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما يكفي أحدكم ما كان في الدُّنيا مثل زاد الرَّاكب؛ برای شما در دنیا چیزی که به اندازه توشه مسافری باشد، کافی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما يدرك الخیر كلَّه بالعقل و لا دين لمن لا عقل له؛ همه خوبیها را به عقل می توان دریافت و هر که عقل ندارد، دین ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما يدخل الجنَّة من يرجوها و إنَّما يجنَّب النَّار من يخافها و إنَّما یرحم الله من یرحم؛ کسی به بهشت می رود که امید آن دارد و کسی از جهنم دور می ماند که از آن بیمناک باشد، خداوند فقط به کسی رحم میکند که رحم کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما يتجالس المتجالسان بأمانه الله تعالى فلا يحل لأحدهما أن يفشي على صاحبه ما يخاف؛ جلسان نگهدار امانت یک دیگرند و روا نیست یکی از آنها راز رفیق خود را آشکار سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما شفاء العیِّ السُّؤال؛ علاج نادانی سؤال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنَّما بقی من الدُّنیا بلاء و فتنه؛ از دنیا جز بلا و فتنه باقی نمانده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكَوهُ وَ إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ؛ هَلَاكَ بِشِينِيَانِ شِمَا مِنْ أَنْجَا بُوْدَ كَهْ دَزْدَ مَعْتَبَرٍ رَا رَهَا مِي كَرْدَنْدَ وَ دَزْدَ ضَعِيفٍ رَا مَجَازَاتٍ مِي دَادَنْدَ.**
نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِكُمْ فَخَذُوا بِهِ وَ إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ رَأْيِي فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ؛ مِنْ إِنْسَانِيٍّ مَانَدَ شِمَا هَسْتَمِ وَ قَتِي شِمَا رَا بِجِيزِي دَر كَار دِين دَسْتُور دَادَمِ بَدَانِ رِفْتَارِ كَنِيدِ وَ وَ قَتِي از پيش خود شما را به چیزی فرمان دادم من انسان هستم.** نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالْتَّعَلُّمِ وَ إِنَّمَا الْحِلْمُ بِالْتَّحَلُّمِ وَ مَنْ يَتَحَرَّ الْخَيْرَ يُعْطَهُ وَ مَنْ يَتَّقِ الشَّرَّ يُوقَهُ؛**
علم از تعلم و حلم از تظاهر به حلم حاصل می شود هر که جویای خیر باشد همانش دهند و هر که از شر بگریزد از آن بر کنار ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَ الْخَوَاتِيمُ؛** ارزش اعمال به نیت و سرانجام آن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّمَا الْأَمَلُ رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لِأَمْتِي، لَوْلَا الْأَمَلُ مَا أَرْضَعَتْ أُمَّ وَ لِدَا وَ لَا غَرَسَ غَارِسُ شَجْرًا؛** امید رحمت خدا برای امت من است اگر امید نبود مادری فرزند خود را شیر نمی داد و کسی درختی نمی کاشت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ أَوْعِيَهُ فَخَيْرُهَا أَوْعَاها؛** دلها مانند ظرف است و بهتر از همه دلی است که ظرفیت آن بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ قَبْلَ فَمَا جَلَاءَها قَالَ ذَكَرَ الْمَوْتَ وَ تَلَاوَهُ الْقُرْآنَ؛** دلها مانند آهن زنگ می زند گفتند صیقل آن چیست؟ گفت یاد مرگ و خواندن قرآن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ هَذَا الدِّينَارَ وَ الدَّرْهَمَ أَهْلَكَمَا مِنْ قَبْلِكَم وَ هُمَا مَهْلِكَاكُمْ؛ این دینار و درهم پیشینیان شما را هلاک کرد و شما را نیز هلاک خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ هَذَا الدِّينَ مَتِينٌ فَأَوْغِلْ فِيهِ بِرَفَقٍ وَ لَا تَبْغُضْ إِلَى نَفْسِكَ عِبَادَةَ اللَّهِ فَإِنَّ الْمُنْبِتَ لَا - أَرْضًا قَطَعَ وَ لَا ظَهْرًا أَبْقَى؛ این دین (اسلام) محکم است به ملایمت در آن پیش برو و عبادت خدا را منفور خود مکن زیرا رهرو عجول نه راهی سپرده و نه مرکوب خود را حفظ کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ يَمَنِ الْمَرْأَةَ تَيْسِيرَ خَطْبَتِهَا وَ تَيْسِيرَ صِدَاقِهَا؛ نشان میمنت زن این است که خواستگاریش آسان و مهرش سبک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَدَلُ السَّلَامِ وَ حَسَنُ الْكَلَامِ؛ از جمله لوازم آموزش ادای سلام و نیکی کلام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ مَوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالُ السَّرُورِ عَلَى أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ؛ از جمله لوازم آموزش این است که برادر مؤمن خود را خرسند سازی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ مَعَادِنِ التَّقْوَى تَعَلُّمُكَ إِلَى مَا قَدْ عَلِمْتَ عِلْمَ مَا لَمْ تَعْلَمْ وَ النَّقْصُ فِيمَا قَدْ عَلِمْتَ قَلَّةَ الزِّيَادَةِ فِيهِ وَ إِنَّمَا يَزْهَدُ الرَّجُلُ فِي عِلْمٍ مَا لَمْ يَعْلَمْ قَلَّةَ الْإِتِّفَاعِ بِمَا قَدْ عِلْمَ؛ از جمله منابع پرهیزکاری این است که ندانسته‌ها را بیاموزی و به دانسته‌ها ضمیمه کنی، اگر افزایش دانش کم شود مایه نقصان آن می شود و کسی که از دانسته‌های خود کمتر سود برد، در آموختن ندانسته‌ها سستی می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ لِمَ يَسْأَلُ اللَّهُ تَعَالَى يَغْضَبُ عَلَيْهِ؛ هر که از خدا چیزی نخواهد خدا بر او خشمگین می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ حَقِّ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ أَنْ يَعْلَمَهُ الْكِتَابَةَ وَ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَ أَنْ يَزُوجَهُ إِذَا

بلغ؛ از جمله حقوق فرزند بر پدر آن است که او را نوشتن آموزد و نام او را خوب انتخاب کند و هنگام بلوغ به او زن بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنَ الْيَقِينِ أَنْ لَا تَرْضَى أَحَدًا بِسَخَطِ اللَّهِ وَلَا تَحْمَدُ أَحَدًا عَلَى مَا آتَاكَ اللَّهُ وَلَا تَذُمَّ أَحَدًا عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ، فَإِنَّ الزُّرْقَ لَا يَجْرَهُ حَرَصٌ حَرِيصٌ وَلَا يَصْرِفُهُ كَرَاهَةٌ كَارِهَةٌ؛ از لوازم ایمان این است که برای خشنودی کسان خدا را خشمگین نسازی و بر نعمتی که خدا داده کسی را سپاس نگزاری و برای آنچه خدا نداده کسی را مذمت نکنی که روزی به آز حریصان فزونی نگیرد و به تنفر کسان نقصان نپذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنَ النَّيَّاسِ نَاسًا مِفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ مِغَالِيقَ لِلشَّرِّ وَإِنَّ مِنَ النَّاسِ نَاسًا مِفَاتِيحَ الشَّرِّ مِغَالِيقَ لِلْخَيْرِ فَطُوبَى لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مِفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ وَوَيْلٌ لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مِفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ؛ بعضی مردم کلید خیرند و قفل شر و بعضی دیگر کلید شرند و قفل خیر خوشا به حال آن کسی که خداوند کلید خیر را در دست او قرار داده و بدا به حال آن کس که خدا کلید شر را به دست او سپرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنَ السَّيِّئَةِ أَنْ يُخْرَجَ الرَّجُلُ مَعَ ضَيْفِهِ إِلَى بَابِ الدَّارِ؛ خوب است که مرد با مهمان خود تا در خانه برود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ مَنْزِلَهُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَبْدًا أَذْهَبَ آخِرَتَهُ بَدْنِيَا غَيْرَهُ؛ بدترین مردم در نظر خدا روز رستاخیز بنده ایست که آخرت خود را برای دنیای دیگری از دست داده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَطُولَ عَمْرُهُ وَيَرْزُقَهُ اللَّهُ الْإِنَابَةَ؛ از لوازم سعادت مرد این است که زندگانی او دراز شود و خداوند توبه را نصیب وی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا نَشَرَهُ وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ وَ مَصْحَفًا وَرَّثَهُ أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ أَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ تَلْحَقُهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ؛ از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعد از مرگ بدو می رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه ای که برای کاروانیان پیا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ

بدو می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ مَغْيِرَ الْخَلْقِ كَمَغْيِرِ الْخَلْقِ إِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ أَنْ تَغْيِرَ خَلْقَهُ حَتَّى تَغْيِرَ خَلْقَهُ؛ آن که می خواهد سیرت را تغییر دهد مانند کسی است که می خواهد صورت را تغییر دهد اگر توانستی صورت را تغییر دهی سیرت را نیز تغییر توانی داد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ مَعَاوَةَ اللَّهِ الْعَبْدُ فِي الدُّنْيَا أَنْ يَسْتَرْ عَلَيْهِ سَيِّئَاتِهِ؛ بخشش خداوند نسبت به بنده در این جهان این است که گناهان او را مستور دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ مَطْعَمَ ابْنِ آدَمَ قَدْ ضُرِبَ مِثْلًا لِلدُّنْيَا وَإِنْ قَزَحَهُ وَ مَلَحَهُ فَانظُرْ إِلَى مَا يَصِيرُ؛ غذای آدمیزاد را نمونه دنیا قرار داده اند هر قدر آن را ادویه و نمک بزند بنگر آخر چه می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ مَحْرَمَ الْحَلَالِ كَمَحْلَلِ الْحَرَامِ؛ آن که حلال را حرام می کند مانند کسی است که حرام را حلال می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ مِثْلَ الَّذِي يَعُودُ فِي عَطِيَّتِهِ كَمِثْلِ الْكَلْبِ أَكَلَ حَتَّى إِذَا شَبِعَ قَاءَ ثُمَّ عَادَ فِي قِيئِهِ ثُمَّ أَكَلَهُ؛ آن که بخشش خود را پس می گیرد مانند سگ است که بخورد و وقتی سیر شد قی کند و آنگاه به قی کرده خود باز گردد و آن را بخورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لَهِ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ تَنْطِقُ عَلَى أَلْسِنَةِ بَنِي آدَمَ بِمَا فِي الْمَرْءِ مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ؛ خداوند در زمین فرشتگانی دارد که به زبان آدمیزادگان سخن می گویند و از بد و نیک کسان خبر دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لَهِ عِنْدَ أَقْوَامٍ نِعْمًا يَقْرَأُهَا عِنْدَهُمْ مَا دَامُوا فِي حَوَائِجِ النَّاسِ مَا لَمْ يَمْلُوا فَإِذَا مَلُّوا نَقَلَهَا اللَّهُ إِلَى غَيْرِهِمْ؛ خداوند پیش بعضی مردم نعمت هائی دارد که تا وقتی از انجام حوائج مردم باز نمی مانند نعمت خود را پیش آنها نگاه می دارد و همین که از این کار باز ماندند، نعمت را به اشخاص دیگر منتقل می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا خَلَقَهُمْ لِحَوَائِجِ النَّاسِ. إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا يَعْرِفُونَ النَّاسَ بِالتَّوَسُّمِ؛ خداوند بندگانی دارد که آن‌ها را برای رفع حاجات مردم خلق کرده است. خداوند بندگانی دارد که مردم را به فراست شناسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى عِبَادًا اخْتَصَّاهُمْ بِحَوَائِجِ النَّاسِ، يَفْزَعُ النَّاسَ إِلَيْهِمْ فِي حَوَائِجِهِمْ أَوْلَيْكَ الْأَمْنُونَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ؛ خداوند را بندگانست که خاص حوائج مردمان کرده است و کسان در حوائج خویش به ایشان پناه برند آنها از عذاب خدا ایمنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى أَقْوَامًا يَخْتَصُّهُمْ بِالنِّعَمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ وَيَقْرَأُ فِيهِمْ مَا بَدَلُوهَا إِذَا مَنَعُوهَا نَزَعَهَا مِنْهُمْ فَحَوَّلَهَا إِلَى غَيْرِهِمْ؛ خداوند را گروهی است که نعمتهای خویش خاص ایشان کند تا بندگان را منتفع کنند و مادام که دهش کنند نعمت را به نزد ایشان نگهدارد و چون امساک کنند از آنها بگیرد و به دیگران دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ مَعْدِنًا وَمَعْدِنُ التَّقْوَى قُلُوبُ الْعَارِفِينَ؛ هر چیزی معدنی دارد و معدن پرهیزکاری دل عارفان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ شَجَرَةٍ ثَمْرَةً وَثَمْرَةُ الْقَلْبِ الْوَلَدُ؛ هر درختی میوه ای دارد و میوه دل فرزند است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ سَاعٍ غَايَةً وَغَايَةُ ابْنِ آدَمَ الْمَوْتُ فَعَلَيْكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يَسْهَلُكُمْ وَيَرْغَبُكُمْ فِي الْآخِرَةِ؛ هر رهسپاری مقصدی دارد و مقصد آدمیزاد مرگ است از یاد خدا غافل مشوید که یاد خدا کارها را آسان و شما را به آن جهان راغب می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً وَإِنَّ فِتْنَةَ أُمَّتِي الْمَالُ؛ هر امتی را بلیه ای هست و بلیه امت من مال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ لِلطَّاعِمِ الشَّاكِرِ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا لِلصَّائِمِ الصَّابِرِ؛** پاداش آن که غذا می خورد و شکر می گزارد مانند روزه دار صبور است. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ لِمَا حَقَّ مَقَالَا؛** آن که حق دارد گفتاری مؤثر دارد. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ لِلشَّيْطَانِ لِمَهْ بَابِنِ آدَمَ وَ لِلْمَلِكِ لِمَهْ فَأَمَّا لِمَهْ الشَّيْطَانِ فَيُعَادُ بِالشَّرِّ وَ تَكْذِيبِ بِالْحَقِّ وَ أَمَّا لِمَهْ الْمَلِكِ فَيُعَادُ بِالْخَيْرِ وَ تَصْدِيقِ بِالْحَقِّ فَمَنْ وَجَدَ ذَلِكَ فَلْيَعْلَمْ أَنَّهُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ وَ مَنْ وَجَدَ الْآخِرَى فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ؛** شیطان به آدمیزاد نزدیکی ای دارد و خداوند نزدیکی ای، نزدیکی شیطان وعده به بدی و تکذیب حق است و نزدیکی خداوند وعده به نیکی و تصدیق حق است هر که چنین حالی در خود یافت بداند که از جانب خداوند است و او را سپاس گزارد و هر که حال دیگر را در خود یافت از شیطان به خدا پناه ببرد. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۱۹

إِنَّ لِحُجُوبِ الْكِتَابِ حَقًّا كَرَدَّ السَّلَامِ؛ جواب نامه مانند جواب سلام لازم است. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ لِلتَّوْبَةِ بَابًا عَرَضَ مَا بَيْنَ مِصْرَاعِيهِ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لَا يَغْلُقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا؛** توبه دری دارد که پهنای آن مانند وسعت مشرق و مغرب است و تا خورشید از مغرب طلوع نکند بسته نمی شود. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّكُمْ لَنْ تَسْعُوا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ وَ لَكِنْ سَعَوْهُمْ بِأَخْلَاقِكُمْ؛** مال شما به همه مردم نمی رسد پس با اخلاق خود همه را خرسند کنید. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّكَ لَا تَدْعُ شَيْئًا اتَّقَا اللَّهَ إِلَّا أَعْطَاكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهُ؛** اگر از ترس خدا از چیزی درگذری خداوند بهتر از آن را به تو خواهد داد. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ كَذِبًا عَلَى لَيْسَ كَكْذِبِ عَلَى أَحَدٍ فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّءْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ؛** دروغ بستن بر من مثل دروغ بستن بر دیگری نیست هر که به عمد بر من دروغ بدهد در آتش جای گیرد. **نهج الفصاحه**

حدیث ۱۸۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ قَلِيلَ الْعَمَلِ مَعَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَ كَثِيرَ الْعَمَلِ مَعَ الْجَهْلِ قَلِيلٌ؛ کار اندک که با بصیرت و دانش انجام گیرد بسیار است و کار بسیار که با نادانی صورت پذیرد اندک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ فِي الْمَالِ حَقًّا سَوَى الزَّكَاةِ؛ در مال به جز زکات حقی هست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ لَهَا دَارُ الْفَرَجِ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا مَنْ فَرَّحَ بِتَامِي الْمُؤْمِنِينَ؛ در بهشت خانه ای هست که آن را خانه خوشحالی نامند و جز کسانی که یتیمان مؤمنان را خوشحال کرده باشند، وارد آن نمی شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ فِي الْجَسَدِ مَضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَ إِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَ هِيَ الْقَلْبُ؛ در تن پاره گوشتی است که وقتی به صلاح گراید تمام تن به صلاح آید و وقتی فاسد شود همه تن فاسد شود و آن قلب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ صَاحِبَ الدِّينِ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى صَاحِبِهِ حَتَّى يَقْضِيَهُ؛ طلبکار بر قرض دار تسلط دارد تا هنگامی که قرض خود را بپردازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلُهُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَنْ يَخَافُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ؛ بدتر از همه مردم پیش خدا روز قیامت کسی است که مردم از شر او بترسند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ رَبَّكَ يُحِبُّ الْمُحَامِدَ؛ خدای تو ستایش را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ خِيَارَ عِبَادِ اللَّهِ الْمُؤْمِنُونَ الْمُطِيبُونَ؛ بهترین بندگان خدا آن ها هستند که به وعده وفا کنند و بوی خوش بکار برند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ حَقًّا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَتَوَجَّعَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ كَمَا يَأْتُمُ الْجَسَدَ الرَّأْسُ؛ مؤمنان باید از رنج یک دیگر متألم شوند چنان که تن از رنج سر متأثر می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرْفَعَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ؛ بر خدا لازم است که چیزی از دنیا را بالا نبرد جز این که آن را تنزل دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۴

إِنَّ حَسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ؛ رعایت پیمان از لوازم ایمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ حَسْنَ الظَّنِّ بِاللَّهِ مِنْ حَسَنِ عِبَادَةِ اللَّهِ؛ گمان خوب به خدا داشتن از خوب عبادت کردن اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ كَذَّابِينَ فَاحْذَرُوهُمْ؛ پیش از رستاخیز دروغگویان پدیدار می شوند از آن ها حذر کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَوْثَقَ عَرَى الْإِسْلَامِ أَنْ تَحَبَّ فِي اللَّهِ وَتَبْغُضَ فِي اللَّهِ؛ محکم ترین دستاویزهای اسلام این است که کسی را برای خدا دوست داری و کسی را برای خدا دشمن داری. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَهْلَ الشَّيْبِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْجُوعِ غَدَا فِي الْآخِرَةِ؛ سیران این جهان گرسنگان آن جهانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَهْلَ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الْآخِرَةِ وَ إِنَّ أَهْلَ الْمُنْكَرِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمُنْكَرِ فِي الْآخِرَةِ وَ إِنَّ أَوْلَّ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ؛ نیکوکاران این جهان نیکوکاران آن جهانند و بدکاران این جهان بدکاران آن جهانند و نیکوکاران پیش از همه مردم به بهشت درمی آیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ النَّاسَ لَمْ يَعْطُوا شَيْئًا خَيْرًا مِنْ خَلْقِ حَسَنٍ؛ به مردم چیزی بهتر از اخلاق نیک نداده اند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعْتَمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ؛ وقتی مردم ستمگر را دیدند و او را از ستم باز نداشتند بیم آن می رود که خدا همه را به عذاب خود مبتلا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمَظْلُومِينَ هُمُ الْمَفْلُحُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ ستم دیدگان در روز رستاخیز رستگارانند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا الْمُسْلِمُ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ؛ مسلمان وقتی به عیادت برادر مسلمان خود می رود تا هنگامی که که باز گردد، در بهشت قدم می زند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمَرْءَ بَيْنَ يَوْمَيْنِ يَوْمٌ قَدْ مَضَى أَحْصَى فِيهِ عَمَلَهُ فَخْتَمَ عَلَيْهِ وَ يَوْمٌ قَدْ بَقِيَ فَلَا يَدْرِي لَعَلَّهُ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ؛ انسان میان دو روز است روزی که گذشته و اعمالش به حساب آمده و مختوم گشته و روزی که باقی مانده ولی چه می داند شاید به آن روز نرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْمُتَحَابِّينَ فِي اللَّهِ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ؛ آن ها که در راه خدا دوستی می کنند در سایه عرش جای دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْأَذَى يَجْرُ الثُّوبَ خِيَلًا لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ؛ کسی که از روی تکبر جامه خود را می کشد خدا روز رستاخیز بدو نمی نگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الْأَذَى يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ فِي آتِيهِ الْفِضَّةُ وَالذَّهَبُ إِنَّمَا يَجْرُجُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ؛ کسی که در ظرف نقره و طلا می خورد و می آشامد آتش جهنم را در شکم خود فرو می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَنْهَيْكُمْ عَنْ قِيلٍ وَقِيلٍ؛** خداوند شما را از گفتگوهای بیهوده نهی کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَعْطِي الدُّنْيَا عَلَى نَيْهِ الْآخِرَةِ وَأَبَى أَنْ يَعْطِيَ الْآخِرَةَ عَلَى نَيْهِ الدُّنْيَا؛** خداوند دنیا را به نیت آخرت می دهد ولی آخرت را به نیت دنیا نمی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْقُلُوبَ الْمَيِّتَةَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يَحْيِي الْأَرْضَ بِوَابِلِ السَّمَاءِ؛** خداوند دل‌های مرده را به نور حکمت حیات می بخشد چنان که زمین را به باران آسمان زنده می سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَعَالِيَ الْأُمُورِ وَأَشْرَافَهَا وَيُكْرَهُ سَفْسَافَهَا؛** خداوند چیزهای بلند و شریف را دوست دارد و از چیزهای پست بیزار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ؛** خداوند دل غمگین را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الشَّابَّ الْمَذِيَّ يَفْنَى شَبَابَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ؛** خداوند جوانی را که عمر خود را در عبادت خدا به سر می برد دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَصَرَ النَّاقِدَ النَّافِذَ عِنْدَ مَجِيءِ الشَّهَوَاتِ وَالْكَامِلَ عِنْدَ نَزُولِ الشَّبَهَاتِ يُحِبُّ السِّمَّاحَةَ وَ لَوْ عَلَى تَمْرَةٍ وَيُحِبُّ الشَّجَاعَةَ وَ لَوْ عَلَى قَتْلِ حَيَّةٍ؛** خداوند چشمی را که به هنگام شهوت باریک بین و پیش بین و به هنگام شبهه دقیق است دوست دارد و بخشش را اگر چه یک خرما باشد و شجاعت را اگر چه به کشتن ماری باشد، دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْأَبْرَارَ الْأَخْفِيَاءَ الْأَتْقِيَاءَ؛** خدا نیکوکاران گمنام پرهیز کار را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدِهِ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَيْهِ وَ يَبْغِضُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ؛** خدا دوست دارد که وقتی به کسی نعمت داد اثر نعمتش بر او آشکار دیده شود و از فقر و اظهار فقر بیزار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَبْغِضُ كُلَّ عَالِمٍ بِالْدُّنْيَا جَاهِلٍ بِالْآخِرَةِ؛** خداوند هر کس را که به کار دنیا دانا و در کار آخرت نادان است، دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَبْغِضُ السَّائِلَ الْمَلْحِفَ؛** خداوند گدای سمج را دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ يَتَلَى عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ بِالسَّقَمِ حَتَّى يَكْفُرَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ؛** خداوند بنده مؤمن خود را به مرض مبتلا می کند تا همه گناهان او بریزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ لِيرِضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فِيحْمَدُهُ عَلَيْهَا أَوْ يَشْرِبَ الشَّرْبَةَ فِيحْمَدُهُ عَلَيْهَا؛** خداوند از بنده خشنود می شود به اینکه غذا بخورد و خدا را سپاس گزارد، یا آب بیاشامد و خدا را سپاس گزارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ لِيدْرءُ بِالصَّدَقَةِ سَبْعِينَ مِئْتَهُ مِنَ السُّوءِ؛** خداوند به وسیله صدقه هفتاد قسم مرگ بد را دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَنْزِلْ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً إِلَّا الْهَرَمَ؛** خداوند دردی پدید نیاورده جز آن که علاجی برای آن قرار داده به جز پیری. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ عَمَلَ عَبْدٍ حَتَّى يَرْضَى قَوْلَهُ؛** خداوند عمل بنده را نمی پذیرد مگر آن که از گفتار وی خشنود باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْحَمُ مَنْ عْبَادَهُ إِلَّا الرَّحْمَاءُ؛ خداوند فقط به بندگان رحیم خود رحم می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْخُذُ الْمَرْاحَ الصَّادِقَ فِي مَزَاحِهِ؛ خداوند شوخی را که در شوخی خود راستگو باشد مؤاخذه نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَبْدًا، وَ لِيَنْظُرْ مَا يَقُولُ؛ خداوند ناظر زبان هر گوینده ای است بنده باید از خدا بترسد و ببیند چه می گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يَحِبُّ الْجَمَالَ؛ خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِأَبَائِكُمْ؛ خداوند نهی کرده که به پدران خود قسم بخورید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْزِلُ الْمَعُونَةَ عَلَى قَدْرِ الْمُتَوَكِّلِ وَ يَنْزِلُ الصَّبْرَ عَلَى قَدْرِ الْبَلَاءِ؛ خداوند کمک را به قدر احتیاج نازل می سازد و صبر را به اندازه بلا می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي إِمْلَأْ صَدْرَكَ غِنًى وَ أَسَدَّ فَقْرَكَ وَ إِلَّا تَفْعَلَ مَلَأْتُ يَدَيْكَ شَغْلًا وَ لَمْ أَسَدَّ فَقْرَكَ؛ خداوند گوید آدمیزاد وقت خود را صرف عبادت من کن تا سینه تو را از بی نیازی پر کنم و فقر را از تو دور سازم و اگر چنین نکنی تو را سخت به دنیا مشغول سازم و فقر را از تو دور نکنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي إِذَا خَيْرًا فَخَيْرًا وَ إِذَا شَرًّا فَشَرًّا؛ خداوند گوید من ناظر گمان بنده خویشم اگر گمان خوب به من برد خوبی بیند و اگر گمان بد برد، بدی بیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يَغْرُغْ؛ خداوند تا دم واپسین، توبه بنده را می پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقْبَلُ الصَّيِّدَةَ وَ يَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فَيُرِيهَا لِأَحَدِكُمْ كَمَا يُرِي أَحَدَكُمْ مَهْرَهُ، حَتَّىٰ إِنَّ اللَّقْمَةَ تَصِيرُ مِثْلَ أَحَدٍ؛ خداوند صدقه را می پذیرد و آن را به دست راست خود می گیرد و برای شما بزرگ می کند همچنان که کره اسب خود را بزرگ می کنید تا آنجا که یک لقمه به اندازه کوه احد شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعَذِّبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يَعَذِّبُونَ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا؛ خداوند روز رستاخیز کسانی را که در دنیا مردم را عذاب کرده اند عذاب می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْأَلُ الْعَبْدَ عَنِ فَضْلِ عِلْمِهِ كَمَا يَسْأَلُهُ عَنِ فَضْلِ مَالِهِ؛ خداوند از بنده می پرسد که فزونی دانش خود را کجا صرف کرده همچنان که از فزونی مال می پرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ إِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ؛ خداوند یاری کردن کسانی را که کمک می جویند، دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَزِيدُ فِي عَمْرِ الرَّجُلِ بَبْرَهُ وَالِدِيهِ؛ خداوند به وسیله نیکی با پدر و مادر، عمر انسان را فزون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ أَنْ تَعْدَلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ حَتَّىٰ فِي الْقَبْلِ؛ خداوند دوست دارد که میان فرزندان خود حتی در بوسیدن آنها به عدالت رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ الْمَدَاوِمَةَ عَلَى الْإِخَاءِ الْقَدِيمِ فِدَاوِمُوا؛ خداوند ادامه دوستی دیرینه را دوست دارد، بنا بر این دوستی دیرینه را ادامه دهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ الشَّابَّ التَّائِبَ؛ خداوند جوان توبه کار را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يَتَّقَنَهُ؛ خداوند دوست دارد که وقتی یکی از شما کاری می کند، آن را کامل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْغِضُ ابْنَ السَّبْعِينَ فِي أَهْلِهِ ابْنَ عَشْرِينَ فِي مَشِيَّتِهِ وَ مَنْظَرِهِ؛ خداوند پیر هفتاد ساله را که نیت و رفتار وی چون جوانان بیست ساله باشد، دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْغِضُ الْمُؤْمِنَ الْآذِي لَا زَبْرَ لَهُ؛ خداوند مؤمنی را که عقل ندارد، دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْغِضُ الْبَخِيلَ فِي حَيَاتِهِ السَّيِّئِ عِنْدَ مَوْتِهِ؛ خداوند کسی را که در زندگی بخیل باشد و هنگام مرگ مرگ بخشنده شود، دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْغِضُ الطَّلَاقَ؛ خداوند طلاق را دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَضَعَ عَنِ أُمَّتِي الْخَطَاءَ وَ النَّسِيَانَ وَ مَا- اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ؛ خداوند خطا و فراموشی و اضطراب را بر امت من بخشیده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضَى دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ دَيْنَهُ فِيمَا يَكْرَهُ اللَّهُ؛ خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض وی بر خلاف رضای خداوند نباشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَحْسَنٌ فَأَحْسِنُوا؛ خداوند نیکوکار است شما نیز نکوئی کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيَحْمِي عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ مِنَ الدُّنْيَا وَهُوَ يَحِبُّهُ كَمَا تَحْمُونَ مَرِيضَكُمْ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ تَخَافُونَ عَلَيْهِ. خداوند چون بنده مؤمن خود را دوست دارد او را از دنیا پرهیز می دهد چنان که شما مریض خود را از بیم مرض از خوردن و نوشیدن پرهیز می دهید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُقْ خَلْقًا هُوَ أَبْغَضُ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا نَظَرَ إِلَيْهَا مِنْذُ خَلْقِهَا بَغْضًا لَهَا. خداوند مخلوقی که در نظر او مبغوض تر از دنیا باشد نیافریده و از بس آن را دشمن دارد از هنگام آفرینش بر آن ننگریسته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمَّا خَلَقَ الدُّنْيَا أَعْرَضَ عَنْهَا فَلَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهَا مِنْ هَوَانِهَا عَلَيْهِ. خداوند وقتی دنیا را آفرید روی از آن بگردانید و چنان در نظر خدا ناچیز بود که بر آن ننگریست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ وَ لَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ. خداوند به صورت ها و اموال شما نمی نگرد، بلکه به دلها و اعمال شما می نگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا وَ ابْتِغَى بِهِ وَجْهَهُ. خداوند از عبادت ها جز آنچه خاص او باشد و به خاطر او انجام گیرد، نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَعَذِّبُ مَنْ عْبَادَهُ إِلَّا الْمَارِدَ الْمُتَمَرِّدَ الَّذِي يَتَمَرَّدُ عَلَى اللَّهِ وَ أَبِي أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. خداوند از بندگان خود جز سرکش مغروری را که از اطاعت خدا سرکشی کند و از گفتن لا اله الا الله امتناع دارد، عذاب نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَحِبُّ الدَّوَّاقِينَ وَ لَا الدَّوَّاقَاتِ. خداوند مردانی را که مکرر زن

بگیرند و زنانی را که مکرر شوهر کنند دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَرِيمٌ يَحِبُّ الْكَرَمَ. خداوند بزرگوار است و بزرگواری را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَتَبَ عَلَيْكَ السَّيِّئَاتِ فَاسْعُوا. خداوند کوشش را بر شما مقرر داشته است پس بکوشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيْنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ تَعَالَى عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضَعْفَ إِلَى أضعافٍ كَثِيرَةٍ، وَإِنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً وَلَا يَهْلِكُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا هَالِكٌ. خداوند نیکی ها و بدیها و چیزهایی را که میان آنهاست رقم زد هر کس انجام نیکی را در دل گیرد و انجام ندهد خداوند برای او یک نیکی کامل رقم زند و اگر در دل گیرد و انجام دهد خداوند ده نیکی تا هفتصد برابر و بیشتر رقم زند و اگر بدی ای را در دل گیرد و انجام ندهد خداوند آن را نیکی کامل رقم زند و اگر در دل گیرد و انجام دهد خداوند فقط یک بدی رقم می زند، بنا بر این هر که در پیشگاه خدا هلاک شود سزاوار هلاک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَبْدَهُ وَ لِيَنْظُرْ مَا يَقُولُ؛ خداوند مراقب زبان هر گوینده ای است بنده باید از خدا بترسد و بنگرد که چه می گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ يَحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يَحِبُّ النَّظَافَةَ، كَرِيمٌ يَحِبُّ الْكَرَمَ، جَوَادٌ يَحِبُّ الْجُودَ فَتَنَظَّفُوا أَفْنِيَتَكُمْ وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ. خداوند خوشبو است و بوی خوش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد، بزرگوار است و بزرگواری را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد پس جلو خانه های خویش را پاکیزه سازید و مانند یهودان مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَضِي لِهَذِهِ الْأُمَّةِ الْيَسْرَ وَ كَرِهَ لَهَا الْعُسْرَ؛ خداوند برای این امت آسانی را پسندیده و سختی را نپسندیده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ الْجَنَّةَ بِيضَاءَ وَأَحَبَّ شَيْءٍ إِلَى اللَّهِ الْبِيضُ؛ خداوند بهشت را سفید آفریده و سفیدی از همه رنگها پیش خدا محبوبتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَيْثُ خَلَقَ الدَّاءَ خَلَقَ الدَّوَاءَ فَتَدَاوُوا؛ خداوند که درد را آفریده درمان را نیز آفریده پس دردهای خویش را درمان کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نَعِمَةٌ يَحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ وَيَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ وَ يَبْغِضُ السَّنَائِلَ؛ الملحف و يَحِبُّ الْحَيِّ الْعَفِيفَ الْمَتَعَفِّفَ؛ خداوند وقتی نعمتی به بنده ای دهد دوست دارد اثر نعمت بر او دیده شود و تظاهر به تنگدستی را دوست ندارد و گدای پر رو را دشمن دارد و شخص باحیای عقیف را که از محرمات دوری می گیرد دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ بِحِكْمَتِهِ وَ فَضْلِهِ جَعَلَ الرُّوحَ وَ الفَرْحَ فِي الْيَقِينِ وَ الرِّضَا وَ جَعَلَ الْهَمَّ وَ الْحُزْنَ فِي الشُّكِّ وَ السَّيْخِطِ؛ خداوند به حکمت و فضل خویش آسایش و شادی را در یقین و رضا قرار داده و غم و اندوه را در تردید و غضب و دینه نهاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَ لَا يَبْغِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ؛ خداوند به من وحی فرستاده که فروتنی کنید تا کسی بر کسی افتخار نکند و کسی بر کسی تعدی نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نَعِمَةٌ أَحَبَّ أَنْ تَرَى عَلَيْهِ؛ وقتی خداوند نعمتی به بنده ای بدهد دوست دارد که آن را بر او آشکار بیند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِقَوْمٍ خَيْرًا ابْتَلَاهُمْ؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد، آنها را مبتلا سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۰۹

إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَهْلِكَ عَبْدًا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاءَ فَإِذَا نَزَعَ مِنْهُ الْحَيَاءَ لَمْ تَلْقَهُ إِلَّا مَقِيَّتًا مَمْقُوتًا، فَإِذَا لَمْ تَلْقَهُ إِلَّا مَقِيَّتًا مَمْقُوتًا نَزَعَتْ مِنْهُ الْأَمَانَةَ فَإِذَا نَزَعَتْ مِنْهُ الْأَمَانَةَ لَمْ تَلْقَهُ إِلَّا خَائِنًا مَخُونًا نَزَعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةَ فَإِذَا نَزَعَتْ مِنْهُ الرَّحْمَةَ لَمْ تَلْقَهُ إِلَّا رَجِيمًا مَلْعُونًا نَزَعَتْ مِنْهُ رِبْقَةَ الْإِسْلَامِ؛ خَدَّوْنَهُ وَقَتِي بَخَوَاهِدِ بِنْدِهِ أَيْ رَا هَلَاكَ سَاذِ حَيَا رَا اَزْ اَوْ بَكِيرِدْ وَقَتِي حَيَا اَزْ اَوْ گَرَفْتَه شُودْ مَتَنَفَرْ و مَنْفُورْ شُودْ. وَقَتِي مَتَنَفَرْ و مَنْفُورْ شُدْ اَمَانَتْ اَزْ اَوْ گَرَفْتَه شُودْ و هَمِينْ كِه اَمَانَتْ اَزْ اَوْ گَرَفْتَه شُدْ رَاهْ خِيَانَتْ پِيشْ گِيرِدْ و كَسَانْ نِيزْ بَدُو خِيَانَتْ كِنَنْدْ و وَقَتِي چَنِينْ شُدْ رَحْمْ اَزْ اَوْ بَرْ خِيزِدْ وَقَتِي رَحْمْ اَزْ اَوْ بَرْ خِاسْتْ مَطْرُودْ و مَلْعُونْ شُودْ و طُوقْ اِسْلَامْ رَا اَزْ گَرْدَنْ اَوْ بَرْدَارَنْدْ. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْفَحْشَ وَ التَّفَحُّشَ لَيْسَا مِنَ الْإِسْلَامِ فِي شَيْءٍ و إِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ إِسْلَامًا أَحْسَنُهُمْ خَلْقًا؛ بَدْگُوئی و بَدْزبانی از صفات اسلام نیست و از همه مردم اسلام آن کس بهتر است که اخلاقش نیک تر است. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعَبْدَ لِيَذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ يَكُونُ نَصَبٌ عَلَيْهِ تَائِبًا فَارًا حَتَّى يَدْخُلَ بِهِ الْجَنَّةَ؛ بِنْدَه گَنَاهی می کُنْد و به وسیله آن به بهشت می رود زیرا گناه پیوسته در خاطر اوست و وی توبه کنان و از گناه گریزان است. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ هَمَّهُ الْآخِرَهُ كَفَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ ضِعْعَتَهُ وَ جَعَلَ غَنَاهُ فِي قَلْبِهِ فَلَا يَصْبِحُ إِلَّا غَنِيًّا وَ إِذَا كَانَ هَمُّهُ الدُّنْيَا أَفْشَى اللَّهُ تَعَالَى ضِعْعَتَهُ وَ جَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ فَلَا يَمْسِي إِلَّا فَقِيرًا وَ لَا يَصْبِحُ إِلَّا فَقِيرًا؛ بِنْدَه اگَر در آخِرْتْ دَلْ بَسْتَهْ بَاشْد، خَدَاوَنْدْ دَارَانی اَوْ رَا بَهْ قَدْرْ كِفَافْ كَنْدْ و ثِرُوتشْ رَا در قَلْبشْ قَرَارْ دَهْدْ و پِیوسته بی نیاز بَاشْد و اگَر بَدْنِیا دَلْ بَسْتَهْ بَاشْد خَدَاوَنْدْ دَارَانی اَوْ رَا فَرَاوَانْ كَنْدْ و فَقْرْ رَا رُو بَرُوشْ قَرَارْ دَهْدْ و پِیوسته فقیر بَاشْد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْعَارَ لِيَلْزِمُ الْمَرْءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَقُولَ يَا رَبِّ لِإِسْرَائِيلَ بِي إِلَى النَّارِ أَيْسَرُ عَلَيَّ مِمَّا أَلْقَى وَ إِنَّهُ لَيَعْلَمُ مَا فِيهَا مِنْ شِدَّةِ الْعَذَابِ؛ در قِیَامَتْ آن قَدْرْ نَنگْ گَرِیْبَانْ گِیرِ اِنْسَانْ می شُودْ کِه می گوید خدایا اگَر مرا به جَهَنم بفرستی بهتر از این وضع است در صورتی که از سختی عذاب جهنم خبر دارد. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتَطْفِي عَنْ أَهْلِهَا حَرَ الْقُبُورِ وَ إِنَّمَا يَسْتِظَلُّ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ؛ صَدَقَه گَرْمای قَبْرْ صَدَقَه دَهَنْدْ گَانْ رَا تَخْفِیْفْ می دَهْدْ و مُؤْمِنْ رُوزْ رَسْتَاخِیزْ در سایه صَدَقَه خُویشْ قَرَارْ می گِیرِدْ. نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۹۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتَطْفِي غَضَبَ الرَّبِّ وَ تَدْفَعُ مِثَهُ السُّوءِ؛ صدقه خشم خداوند را فرو می نشاند و از مرگ بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الصَّدَقَةَ عَلٰی ذِي قَرَابَةٍ يَضْعَفُ أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ؛ صدقه ای که به خویشاوند دهند، پاداش مکرر دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الصَّبْحَةَ تَمْنَعُ بَعْضَ الرِّزْقِ؛ خواب صبحگاهی مانع قسمتی از روزی می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الشَّيْطَانَ قَالَ وَ عَزَّتْكَ يَا رَبَّ لَا أَبْرَحُ أُغْوِي عِبَادَكَ مَا دَامَتْ أَرْوَاحُهُمْ فِي أَجْسَادِهِمْ فَقَالَ الرَّبُّ وَ عَزَّتِي وَ جَلَالِي لَا أزالُ أُغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي؛ شیطان گفت پروردگارا به عزت تو سوگند که تا وقتی که روح بندگان تو در تنشان است پیوسته آنها را گمراه می کنم، خداوند گفت به عزت و جلالم سوگند که تا وقتی از من بخشش طلبند پیوسته آنها را می بخشم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِّ؛ شیطان مانند خون در تن انسان جاری است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَكَ؟ فَيَقُولُ اللَّهُ فَيَقُولُ فَمَنْ خَلَقَ اللَّهَ؟ فَإِذَا وَجَدَ أَحَدَكُمْ ذَلِكَ فليقل: آمَنْتُ بِاللَّهِ وَ رَسُوْلُهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يَذْهَبُ عَنْهُ؛ شیطان پیش یکی از شما آید و گوید کی تو را خلق کرد؟ جواب دهد خدا، گوید خدا را کی خلق کرد اگر یکی از شما چنین پنداری به خاطر یافت گوید به خدا و پیغمبر او ایمان دارم و این پندار از خاطر او برود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ السَّيِّئِ عِيدَ لِمَنْ جَنَّبَ الْفِتْنَ وَ لِمَنْ ابْتَلَى فِصْبِرَ؛ خوشبخت آن است که از فتنه ها کناره گیرد و آن که به زحمتی مبتلا شود و صبر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ السَّعَادَةَ كُلَّ السَّعَادَةِ طَوَّلَ الْعُمُرَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ؛ سعادت کامل آن است که عمر دراز را در عبادت خداوند به پایان برند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرِّزْقَ لِيَطَالِبِ الْعَبْدِ أَكْثَرَ مِمَّا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ؛ روزی بیشتر از اجل در جستجوی بنده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۴

إِنَّ الرَّحْمَةَ لَا تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعٌ رَحْمٍ؛ مردمی که در میان آنها کسی از خویشاوندان بریده باشد، رحمت خدا بر آنها فرود نمی آید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَعْمَلَ - أَوْ الْمَرْأَةَ - بِطَاعَةِ اللَّهِ تَعَالَى سِتِّينَ سَنَةً ثُمَّ يَحْضُرُهُمَا الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتَجِبُ لَهُمَا النَّارُ؛ مرد یا زن شصت سال خدا را عبادت می کنند و هنگام مرگ در وصیت به حق رفتار نمی کنند و جهنم بر آنها واجب می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَطْلُبُ الْحَاجَةَ فَيُزَوِّيهَا اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ فَيَتَّهَمُ النَّاسَ ظُلْمًا لَهُمْ فَيَقُولُ مَنْ سَبَعْنِي؛ انسان حاجتی می خواهد و خدا برای مصلحتی حاجت او را بر نمی آورد و او به ستم مردم را متهم می کند که کی حق مرا برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيبُهُ وَلَا يَرِدُ الْقَدْرَ إِلَّا الدَّعَاءُ وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ إِلَّا - الْبُرْ؛ انسان به سبب گناه از روزی محروم ماند و تقدیر جز به دعا برنگردد و عمر جز به نیکوکاری دراز نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لَتَرْفَعُ دَرَجَتَهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ أَنِّي لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ بِاسْتِغْفَارٍ وَلَدَكَ لَكَ؛ مقام یکی را در بهشت بالا برند و گوید این مقام از کجا برای من حاصل شد؟ گویند فرزندات برای تو آمرزش طلبید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا الرَّجُلُ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهِ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظَرَ الرَّحْمَةِ؛ وقتی

مرد به زن خود نگردد و زنش بدو نگردد خداوند به دیده رحمت بر آنها می نگردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الدُّنْيَا حُلُوهُ خَضْرَاهُ وَ إِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلَفُكُمْ فِيهَا لِيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ؛ جهان شیرین و سبز است و خدا شما را در آن جای داده تا ببیند چه می کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْحَيَاءَ وَالْإِيمَانَ قَرْنَا جَمِيعًا فَإِذَا سَلَبَ أَحَدُهُمَا تَبَعَهُ الْآخَرُ؛ حیا و ایمان قرین یکدیگرند وقتی یکی را گرفتند دیگری همراه آن می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ التَّوَّاضِعَ لَا يَزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا رَفَعَهُ فَتَوَاضَعُوا يَرْفَعُكُمُ اللَّهُ وَ إِنَّ الْعَفْوَ لَا يَزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا عَزًّا فَاعْفُوا يَعْزِّكُمُ اللَّهُ وَ إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا يَزِيدُ الْمَالَ إِلَّا نَمَاءً فَتَصَدَّقُوا يَزِدْكُمْ اللَّهُ؛ تواضع مایه رفعت است تواضع کنید تا خدا شما را رفعت دهد. عفو مایه عزت است عفو کنید تا خدا شما را عزت بخشد. صدقه موجب فزونی مال است صدقه دهید تا خدا مالتان را زیاد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْإِسْلَامَ نَظِيفٌ فَتَنْظِفُوا فَإِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَظِيفٌ؛ اسلام پاکیزه است، شما نیز پاکیزه باشید که هر کس پاکیزه نیست به بهشت نمی رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْأَرْضَ لَتُنَادِي كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً يَا بَنِي آدَمَ كُلُوا مَا شِئْتُمْ وَ اشْتَهَيْتُمْ فَوَاللَّهِ لَا أَكَلَنَّ لِحُومِكُمْ وَ جُلُودَكُمْ؛ زمین هر روز هفتاد بار بانک می زند، آدمیزادگان هر چه می خواهید و دوست دارید بخورید به خدا که گوشت و پوست شما را خواهم خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ الْأَحْمَقَ يَصِيبُ بِحِمَقِهِ أَعْظَمَ مِنْ فَجُورِ الْفَاجِرِ؛ احمق به واسطه حماقت بیشتر از مردم بدکار گناه می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ شَبَعَا فِي الدُّنْيَا أَطْوَلَهُمْ جُوعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ آن که در دنیا از همه مردم سیرتر است روز رستاخیز بیشتر از همه گرسنه خواهد ماند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَعْجَلَ الطَّاعَةِ ثَوَابًا صَلَهِ الرَّحْمِ؛ ثَوَابَ نِيكِي بَا خَوِيْشَاوَنَدَان رَا اَز هَمِه كَارِهَائِي نِيكَ زودتر می دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ خَطَايَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ خَوْضًا فِي الْبَاطِلِ؛ به روز رستاخیز گناه آن کس از همه مردم بیشتر است که بیشتر از همه گفتگوی بیهوده کرده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَعْظَمَ الذُّنُوبِ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ يَلْقَاهَا بِهَا عَبْدٌ - بَعْدَ الْكِبَائِرِ الَّتِي نَهَى اللَّهُ عَنْهَا - أَنْ يَمُوتَ الرَّجُلُ وَ عَلَيْهِ دِينَ لَا يَدْعُ لَهُ قَضَاءً؛ بعد از گناهان بزرگ که خداوند از آن نهی کرده بزرگتر از همه گناهان آن است که مردی بمیرد و قرضی داشته باشد و محلی برای پرداخت آن نگذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلْتُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ وَ إِنَّ أَوْلَادَكُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ؛ بهترین روزی شما آن است که از کسب به دست آرید و فرزند شما جزو کسب شماست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشْكَرَ النَّاسِ أَشْكُرَهُمُ لِلنَّاسِ؛ سپاسگزارتر از همه مردم کسی است که سپاس مردم را بیشتر می گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشْقَى الْأَشْقِيَاءِ مَنْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِ فَقْرُ الدُّنْيَا وَ عَذَابُ الْآخِرَةِ؛ بدبخت ترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ تَصَدِيقًا لِلنَّاسِ أَصْدَقَهُمْ حَدِيثًا وَ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ تَكْذِيبًا أَكْذِبَهُمْ حَدِيثًا؛ هر که راستگوتر است سخن مردم را زودتر باور می کند و هر که دروغگوتر است بیشتر مردم را دروغگو می شمارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ نِدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ بَاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ؛ پشیمان تر از همه

مردم در روز قیامت، مردی است که آخرت خود را به دنیای دیگری فروخته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحْسَنَ الْحَسَنِ الْخَلْقِ الْحَسَنُ؛ بهترین نیکی ها سیرت نیک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحْسَابَ أَهْلِ الدُّنْيَا الَّذِينَ يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ هَذَا الْمَالُ؛ مایه افتخار مردم دنیا که به سوی آن می روند این مال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَدَكُمْ مَرَّاهُ أَخِيهِ فَإِذَا رَأَى بِهِ أذَى فليَمِطْهُ عَنْهُ؛ هر یک از شما آئینه برادر خویش است وقتی عیبی بر او دید، باید بزداید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَبَّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ مَنْ حَبَّبَ إِلَيْهِ الْمَعْرُوفَ وَ حَبَّبَ إِلَيْهِ الْفَعَالَهَ؛ محبوبترین بندگان خدا به نزد وی کسی است که کار نیک را محبوب او ساخته و میل انجام آن را در دلش انداخته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَبَّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَنْصَحَهُمْ لِعِبَادِهِ؛ محبوبترین بندگان خدا به نزد وی کسی است که با بندگان او مهربانتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ إِبْلِيسَ يَبِيعُ أَشَدَّ أَصْحَابِهِ وَأَقْوَى أَصْحَابِهِ إِلَى مَنْ يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ فِي مَالِهِ؛ شیطان محکم ترین و نیرومند ترین یاران خود را برای گمراهی کسی فرستد که با دارائی خود کار نیک انجام می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَبْرَّ الْبَرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وَدَّ أَبِيهِ بَعْدَ أَنْ يُوَلِّيَ الْأَبَ؛ بهترین نیکی آن است که مرد پس از مرگ پدر خویش با دوستان او دوستی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ آدَمَ قَبْلَ أَنْ يَصِيبَ الذَّنْبَ كَانَ أَجْلُهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ أَمَلَهُ خَلْفَهُ فَلَمَّا أَصَابَ الذَّنْبَ

جعل الله تعالى أمله بين عينيه و أجله خلفه فلا يزال يؤمل حتى يموت؛ آدم پیش از آن که مرتکب گناه شود مرگش جلو چشمش و آرزویش پشت سرش بود و همین که مرتکب گناه شد خداوند آرزوی او را جلو چشمش و مرگش را پشت سرش قرار داد بدین جهت پیوسته آرزو می کند تا بمیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن قامت الساعة و فی ید أحدکم فسیله فإن استطاع أن لا یقوم حتی یغرسها فلیغرسها؛ اگر رستاخیز بیاشد و نهالی در دست یکی از شماست اگر می تواند آن را بکارد، باید بکارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنعم علی نفسک كما أنعم الله علیک؛ نعمتی را که خدا به تو داده از آن بهره برگیر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنظروا إلی من هو أسفل منکم و لا تنظروا إلی من هو فوقکم فإنه أجدر أن لا تزدروا نعمه الله علیکم؛ به آن که از شما پائین تر است بنگرید و به آن که از شما بالاتر است منگرید زیرا بدین وسیله قدر نعمت خدا را بهتر می دانید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنظر فإنک لست بخیر من أحمر و لا أسود إلا أن تفضله بتقوی؛ بنگر که تو از سرخ پوست و سیاه پوست بهتر نیستی جز آن که در پرهیزکاری از او برتر باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنزلوا الناس منازلهم من الخیر و الشّر؛ مردم را در مقام خودشان از بدی و نیکی بشناسید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنتم علی بینه من ربکم ما لم تظهر منکم سکران سکره الجهل و سکره حبّ الدنیا؛ تا هنگامی که مستی نادانی و مستی دنیاپرستی از شما پدیدار نشود به خداوند خویش اطمینان دارید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: انتظار الفرج من الله عباده و من رضی بالقلیل من الرزق رضی الله تعالی منه بالقلیل من العمل؛ انتظار گشایش از جانب خداوند عبادت است و هر که به روزی اندک راضی باشد خداوند از او به عبادت اندک

راضی می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن أحببتم أن يحبكم الله ورسوله فادّوا إذا ائتمنتم وصدقوا إذا حدّثتم و أحسنوا جوار من جاوركم؛ اگر می خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند وقتی امانتی به شما سپردند رد کنید و همین که سخن می گوئید راست گوئید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنا التذیر و الموت المغیر و السّاعه الموعده؛ من بیم دهنده ام و مرگ یغماگر است و رستاخیز وعده گاه. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمنک من عتیک؛ هر که تو را سرزنش کرد از کینه خویش ایمن ساخت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إملاء الخیر خیر من السّیکوت و السّیکوت خیر من إملاء الشّر؛ القای خیر از خاموشی بهتر و خاموشی از القای شر برتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمّیک، أمّیک، أمّیک، ثمّ أمّک، ثمّ أباک، ثمّ الأقرب فالأقرب؛ مادر خود، مادر خود، مادر خود، مادر خود را رعایت کن، سپس پدر خود را و پس از آن کسانی را که به تو نزدیک ترند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمط الأذى عن طریق المسلمین تكثر حسناتک؛ مانع از راه مسلمانان دور کن تا حسنات تو بسیار شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: امرأه ولود أحبّ إلى الله تعالی من امرأه حسناء لا تلد إني مكاثر بكم الامم يوم القيامة؛ زنی که فرزند بسیار آرد در پیش خداوند از زن زیبایی که فرزند نمی آرد بهتر است من در روز قیامت به فزونی شما افتخار می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أما إن ربك يحب المدح؛ پروردگار تو ستایش را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الهوا والعبوا فإني أكره أن يرى في دينكم غلظه؛ تفریح کنید و بازی کنید زیرا دوست ندارم که در دین شما خشونت دیده شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللهم أحيني مسكينا و توفني مسكينا و احشرنی فی زمره المساكين و إن أشقى الأشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا و عذاب الآخرة؛ خدایا مرا در زندگی فقیر دار و فقیر بمیران و در صف فقیران محشور ساز، بدبخت تر از همه بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللهم احفظني بالإسلام قائما و احفظني بالإسلام قاعدا و احفظني بالإسلام راقدا و لا تشمت بي عدوا و لا حاسدا اللهم إني أسألك من كل خير خزائنه بيدك و أعوذ بك من كل شر خزائنه بيدك؛ خدایا مرا هنگام خفتن و ایستادن و نشستن به وسیله اسلام حفظ کن و مرا به سرزنش دشمن و حسود مبتلا مساز، خدایا همه نیکی هائی که گنجینه آن را بدست داری از تو می خواهم و از همه بدیهائی که گنجینه آن را بدست داری بتو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللهم اجعلني من الذين إذا أحسنوا استبشروا و إذا أسأوا استغفروا؛ خدایا مرا از جمله کسانی قرار ده که وقتی نیکی کنند، خوشحال می شوند و وقتی بد کنند، آمرزش می طلبند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الله مع القاضی ما لم یجر فإذا جار تخلى الله عنه و لزمه الشيطان؛ خداوند یار قاضی است تا موقعی که ستم نکند، وقتی ستم کرد خدا او را رها می کند و شیطان قرین او می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه؛ تا هنگامی که شخص به یاری برادر خویش می پردازد، خداوند یاور اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الله الله فيمن ليس له ناصر إلا الله؛ در باره کسی که جز خدا یآوری ندارد خدا را در نظر داشته باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التمسوا الرزق بالتکاح؛ به وسیله زناشویی روزی بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا لا یخلون رجل بامرأه إلا کان ثالثهما الشیطان؛ بدانید که هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند جز آن که سومی آنها شیطان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا لا یمنعن رجلا مخافه الناس أن یقول الحق إذا علمه؛ کسی که سخن حقی می داند نباید از بیم مردم از گفتن آن خودداری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا یا ربّ نفس طاعمه ناعمه فی الدنیا جائعه عاریه یوم القیامه. ألا یا ربّ نفس جائعه عاریه فی الدنیا طاعمه ناعمه یوم القیامه؛ چه بسیار کسان که در این جهان سیر و خوشند و در روز رستاخیز گرسنه و برهنه اند و چه بسیار کسان که در این جهان گرسنه و برهنه اند و روز رستاخیز سیر و خوشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا و إنّ فی الجسد مضغه إذا صلحت صلح الجسد کلّه و إذا فسدت فسد الجسد کلّه ألا و هی القلب؛ بدانید که در تن قطعه گوشتی است که اگر صالح بود تمام تن به صلاح آید و اگر فاسد بود تمام تن به فساد گراید، بدانید که آن قلب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا ربّ شهوه ساعه أورثت حزنا طویلا؛ چه بسا شهوت ساعتی که رنجی طولانی به جای گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا إنّ عمل أهل الجنّه حزن بر بوه ألا إنّ عمل أهل النار سهل بسهوه؛ بدانید که کار اهل بهشت مانند آن است که از راه سختی بر تپه مرتفعی بالا-روند و کار اهل جهنم مانند آن است که در سراشیب زمین همواری راه سپرند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا إنّ خیر الرجال من کان بطیء الغضب سریع الرضا و شرّ الرجال من کان سریع

الغضب بطی ء الرضا، فإذا كان الرجل بطی ء الغضب بطی ء الفی ء و سریع الغضب سریع الفی ء فإنها بها؛ بدانید که بهترین مردان آن است که دیر به خشم آید و آسان خشنود شود و بدترین مردان آن است که زود به خشم آید و دیر خشنود شود، اگر مردی دیر به خشم آید و دیر خشنود شود یا زود به خشم آید و زود خشنود شود آن هم چیز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا إن الناس من آدم و آدم من تراب و أكرمهم عند الله أتقاهم؛ بدانید که مردم از آدم پدید آمده اند و آدم از خاک و بزرگوارترین مردم در نظر خدا پرهیزکارترین آنهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۴

ألا- أعلمك خصلات ينفعك الله تعالى بهن؟ عليك بالعلم فإن العلم خليل المؤمن و الحلم و زيره و العقل دليله و العمل قيمه و الزفق أبوه و اللين أخوه و الصبر أمير جنوده؛ می خواهی صفاتی به تو بیاموزم که خداوند تو را به آنها منتفع سازد؟ دانش آموز که دانش دوست مؤمن است و بردباری پشتیبان او و عقل رهبر و عمل قیم و مدارا پدر و ملائمت برادر اوست و صبر امیر سپاه وی به شمار می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أنبئك بشر الناس؟ من أكل وحده و منع رفته و سافر وحده و ضرب عبده، ألا أنبئك بشر من هذا؟ من يخشى شره و لا يرجی خيره ألا أنبئك بشر من هذا؟ من باع آخرته بدنيا غيره ألا أنبئك بشر من هذا؟ من أكل الدنيا بالدین؛ می خواهی تو را از کسی که از همه مردم بدتر است خبر دهم؟، آن کس که تنها غذا خورد و به کسی چیزی ندهد و تنها سفر کند و بنده خویش را بزند، می خواهی تو را از کسی که بدتر از اوست خبر دهم؟، آنکه از شر او بترسند و بخیرش امید نداشته باشند، می خواهی تو را از کسی که بدتر از اوست خبر دهم؟، آن که آخرت خویش را به دنیای دیگری فروشد، می خواهی تو را از کسی که بدتر از اوست خبر دهم؟، آن که بوسیله دین از دنیا بهره مند شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أدلكم على أشدكم؟ أملككم عند الغضب؛ می خواهید شما را به آن کس که از همه زورمندتر است رهبری کنم؟ آن که هنگام خشم بهتر خود را نگاه می دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبركم بخيركم من شرکم؟ خيركم من يرجی خيره و يؤمن شره و شرکم من لا- يرجی خيره و لا- يؤمن شره؛ می خواهید شما را از بدان و نیکان تان خبر دهم؟ بهترین شما کسی است که بخیرش امید توان داشت و از شرش امان توان یافت و بدترین شما کسی است که بخیرش امید و از شرش امان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا- أخبركم بنسائکم من أهل الجنّه؟ الودود الولود العتود التي إذا ظلمت قالت

هذه یدی فی یدک لا أذوق غمضا حتّی ترضی؛ می خواهید شما را از زنانی که اهل بهشتند خبر دهم؟ زن وفاداری که فرزند زیاد آورد و زود آشتی کند و همین که بدی کرد گوید این دست من در دست توست چشم بر هم نمی گذارم تا از من راضی شوی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبرکم بأفضل من درجه الصّیام و الصّیلمه و الصّدقه اصلاح ذات البین فإنّ فساد ذات البین هی الحالقه؛ میخواهید شما را از چیزی که بهتر از روزه و نماز و صدقه است خبر دهم؟ اصلاح میان کسان، زیرا فساد میان کسان مایه هلاک است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبرک عن ملوک الجنّه؟ رجل ضعیف مستضعف ذو طمرین لا یؤبه له لو أقسم علی الله لأبرّه؛ می خواهی تو را از پادشاهان بهشت خبر دهم؟ مرد ضعیف و ناتوان و ژنده پوش که هیچ کس بدو اعتنا نکند و اگر قسم خورد که چیزی واقع می شود خداوند قسم او را راست کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا أخبرک بخیر ما یکنز المرء؟.. المرأه الصّالحه إذا نظر إليها سرّته و إذا أمرها أطاعته و إذا غاب عنها حفظته؛ می خواهی تو را از بهترین گنجینه مرد خبر دهم؟ زن پارسا که وقتی بدو نگردد مسرور شود و همین که بدو فرمان دهد اطاعت کند و هنگام غیبت امانت او را محفوظ دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكمل المؤمنین إیماناً أحسنهم خلقاً و خیارکم خیارکم لنسائهم؛ کامل ترین مؤمنان آن است که خلقش نیک تر است و از همه شما نیک تر کسانی هستند که برای زنان خود نیک ترند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اكلفوا من العمل ما تطيقون فإنّ الله لا یملّ حتّی تملّوا و إنّ أحبّ العمل إلى الله تعالی أدومه و إنّ قلّ؛ به قدر توانائی خود عبادت کنید زیرا وقتی شما ملول شدید خدا نیز ملول می شود، در نظر خدا بهترین کارها آن است که بادوامتر است اگر چه اندک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكرموا الخبز فإنّ الله أنزله من برکات السماء و أخرج من برکات الأرض؛ نان را گرامی شمارید زیرا خداوند آن را از برکات آسمان فرو فرستاده و از برکات زمین بیرون آورده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکرمو اولادکم و أحسنوا آدابهم؛ فرزندان خود را گرامی شمارید و نیکو تربیت شان کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکرمو العلماء فإنهم ورثه الأنبياء فمن أكرمهم فقد أكرم الله و رسوله؛ دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیغمبرانند و هر که آنها را عزیز دارد خدا و پیغمبر را عزیز داشته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكرم الناس أتقاهم؛ بزرگوارتر از همه مردم کسی است که پرهیزکارتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکرمو الشهود فإن الله يستخرج بهم الحقوق و يدفع بهم الظلم؛ شاهدان را گرامی شمارید زیرا خدا حقوق کسان را به وسیله آنان احقاق می کند و ستم را به وسیله آنها دفع می نماید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثروا من ذكر هادم اللذات فإنه لا يكون في كثير إلا قلة و لا في قليل إلا أجزله؛ مرگ را بسیار بیاد آرید زیرا یاد مرگ بسیار را کم و کم را کافی جلوه می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثروا من الإخوان فإن ربكم حيي كريم يستحي أن يعذب عبده بين إخوانه يوم القيمة؛ دوست بسیار گیرید زیرا خدای شما با حیا و بخشنده است و شرم دارد که روز رستاخیز بنده خود را میان برادرانش عذاب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثروا ذكر الموت فإنه يمحص الذنوب و يزهد في الدنيا فإن ذكركم عند الغنى هدمه و إن ذكركم عند الفقر أرضاكم بعيشكم؛ مرگ را بسیار به یاد آرید زیرا یاد مرگ گناهان را پاک می کند و حرص دنیا را کم می کند، اگر مرگ را به هنگام توانگری به یاد آرید اهمیت آن را کم می کند و اگر به هنگام تنگدستی یاد کنید، شما را از زندگی تان خشنود می سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثر ذكر الموت فإن ذكره يسليكم مما سواه؛ مرگ را بسیار به خاطر بیاور زیرا

یاد مرگ تو را از رنج های دیگر تسلیت می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکثر الناس قیمة اکثرهم علما؛ هر که به دانش از دیگران پیش تر است، قیمتش از دیگران بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثر الناس ذنوبا یوم القیامة أكثرهم کلاما فیما لا یعنیه؛ در روز رستاخیز از همه مردم گناه آن کس بیشتر است که بیشتر از همه در چیزهایی که بدو مربوط نیست، سخن گوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكثر خطایا ابن آدم فی لسانه؛ بیشتر گناهان فرزند آدم از زبان اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكبر أمتی الذین لم یعطوا فیبطروا و لم یقتروا علیهم فیسألوا؛ بزرگترین افراد امت من آنها هستند که نه چندان توانگرند که خود را گم کنند و نه چندان فقیرند که دست به سؤال گشایند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقیموا حدود الله تعالی فی البعید و القریب و لا تأخذکم فی الله لومه لائم؛ مقررات خدا را در باره بیگانه و خویش اجرا کنید و در کار خدا به سخن کسان گوش مدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقلوا الدخول علی الأغنیاء فإنه أحرى أن لا تزدروا نعم الله عز و جل؛ پیش توانگران کمتر روید زیرا در این صورت نعمتهای خدا را خوار نخواهید شمرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقل من الذنوب یهن علیک الموت؛ گناه کمتر کن تا مرگ بر تو آسان شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقل من الدین تعش حزا؛ قرض کمتر گیر تا آزاد باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقتربت السَّاعه و لا یزداد النَّاسُ علی الدُّنیا إلَّا حرصا و لا ترداد منهم إلَّا بعدا؛ رستاخیز نزدیک شده است و از مردم به دنیا دائما بیشتر و دنیا از آن ها دورتر می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقبل الحقَّ ممَّن أتاک به من صغیر أو کبیر و إن کان بغیضا بعیدا و اردد الباطل علی من جاءک به من صغیر أو کبیر و إن کان حبیبا قریبا؛ سخن حق را از هر که شنیدی بپذیر اگر چه دشمن و بیگانه باشد و ناحق را از هر که شنیدی نپذیر اگر چه دوست و نزدیک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقرب العمل إلى الله الجهاد فی سبیل الله و لا یقاربه شیء؛ نزدیکترین کارها به خدا جهاد در راه خداست و چیزی مانند آن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرءوا القرآن فإنَّ الله تعالی لا یعذب قلبا و عی القرآن؛ قرآن را بخوانید زیرا خداوند دلی را که قرآن را دریافته معذب نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرءوا القرآن و اعملوا به و لا تجفوا عنه و لا تغلوا فیهِ و لا تأکلوا به و لا تستکثروا به؛ قرآن را بخوانید و بدان عمل کنید و از آن دور نشوید و در آن غلو نکنید به وسیله قرآن نان نخورید و به کمک آن فزونی مجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اقرأ القرآن ما نهاک فإذا لم ینهک فلیست تقرؤه؛ اگر خواندن قرآن تو را از کار بد منع می کند آن را بخوان ولی اگر تو را از کار بد و انمی دارد به حقیقت قرآن نمی خوانی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضلکم إیماننا أحسنکم أخلاقا؛ هر کس از شما اخلاقش نیک تر باشد، ایمانش بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفلح من رزق لئبا؛ آن که خرد دارد، رستگار می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الناس رجل يعطى جهده؛ بهترین مردم آن است که همه کوشش خود را به کار می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل المؤمنین إيماننا الذي إذا سئل أعطى و إذا لم يعط استغنى؛ از همه مؤمنان ایمان آن کس بهتر است که وقتی از او چیزی بخواهند بدهد و اگر چیزی به او ندهند راه بی نیازی سپرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الكسب بيع مبرور و عمل الرجل بيده؛ بهترین کسب ها معامله ای است که نادرستی در آن نباشد و کاری است که مرد با دست خود انجام دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل العباده أجرا سرعه القيام من عند المريض؛ از همه عبادت ها بهتر و پر اجرت تر آن است که زودتر از پیش مریض برخیزی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل العمل التيّه الصدقه؛ بهترین کارها نیت پاک است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل العمل أدومه و إن قل؛ بهترین کارها آن است که دوامش بیشتر است اگر چه اندک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه الصدقه على ذی الرّحم الكاشح؛ بهترین صدقه ها آن است که به خویشاوندی که دشمن توست چیزی بدهی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه إصلاح ذات البین؛ بهترین اقسام صدقه آن است که میان دو کس را اصلاح دهی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه أن تصدق و أنت صحيح صحيح تأمل الغنى و تخشى الفقر و لا تمهل حتى إذا بلغت الحلقوم قلت لفلان كذا و لفلان كذا، ألا و قد كان لفلان؛ بهترین صدقه ها آن است که هنگامی که سالم و تنگدستی و امید ثروت و بیم فقر داری صدقه بدهی نه آن که بگذاری تا وقتی جان به گلو رسید گوئی؛ این مال فلانی و این مال فلانی، زیرا آنها متعلق به فلانی شده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه حفظ اللسان؛ بهترین صدقه ها، نگهداری زبان است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۲۹

أفضل الأعمال أن تشبع كبدًا جائعًا؛ بهترین کارها آن است که گرسنه را سیر کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل صدقه اللسان الشفاعة تفكك بها الأسير و تحقن بها الدم و تجرّ بها المعروف و الإحسان إلى أخيك و تدفع عنه الكريهه؛ بهترین صدقه زبان، شفاعتی است که به وسیله آن اسیر را آزاد سازی و از ریختن خون جلوگیری کنی و نیکی و احسان را به سوی برادر خویش بکشانی و بدی را از او دفع کنی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه أن يتعلم المرء المسلم علما ثم يعلمه أخاه المسلم؛ بهترین صدقه ها آن است که مرد مسلمان دانشی بیاموزد و به برادر مسلمان خود تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه ما كان عن ظهر غنى و اليد العليا خير من اليد السفلى و ابدأ بمن تعول؛ بهترین صدقه ها این است که در حال بی نیازی صورت گیرد و دست دهنده بهتر از دست گیرنده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الدنانير دينار ينفقه الرجل على عياله؛ بهترین پولها پولی است که انسان برای نان خوران خود خرج می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الجهاد أن يجاهد الرجل نفسه و هواه؛ بهترین جهاد آن است که انسان با نفس و هوس خود پیکار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الجهاد من أصبح و لم يهّم بظلم أحد؛ بهترین اقسام جهاد آن است که کسی روز آغاز کند و در اندیشه ظلم کسی نباشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الإيمان أن تحب لله و تبغض لله و تعمل لسانك في ذكر الله و أن تحب للناس ما تحب لنفسك و تكره لهم ما تكره لنفسك و أن تقول خيرا أو تصمت؛ بهترین اقسام ایمان این است که برای خدا دوست بداری و برای خدا دشمن بداری و آنچه برای خود می خواهی برای مردم بخواهی و آنچه برای خود نمی خواهی برای دیگران نخواهی و سخن نیک بگویی یا خاموش مانی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الإيمان أن تعلم أن الله معك حيثما كنت؛ بهترین اقسام ایمان آن است که بدانی هر جا هستی خدا با تو است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال الحب في الله و البغض في الله؛ بهترین کارها دوستی و دشمنی در راه خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال العلم بالله إن العلم ينفعك معه قليل العمل و كثيره و إن الجهل لا ينفعك معه قليل العمل و لا كثيره؛ بهترین کارها خدانشناسی است کاری که با دانش قرین است اندک و بسیار آن سودمند است و کاری که با نادانی قرین است نه اندک آن سود می دهد و نه بسیار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال الكسب من الحلال؛ بهترین کارها کسب حلال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال بعد الإيمان بالله التودد إلى الناس؛ بهترین کارها پس از ایمان به خدا دوستی با مردم است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال أن تدخل على أخيك المؤمن سرورا أو تقضى عنه ديناً؛ بهترین

کارها آن است که برادر مؤمن خویش را خوشحال سازی یا قرض او را بردازی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفسوا السَّلام و أطعموا الطَّعام و صلوا الأرحام و صلُّوا باللیل و النَّاس نیام تدخلوا الجَنَّة بسلام؛ سلام را فاش کنید و طعام بخورانید، با خویشاوندان الفت گیرید و هنگام شب که مردم در خوابند نماز بخوانید تا وارد بهشت شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفسوا السَّلام تسلّموا؛ سلام را آشکار سازید تا سلامت مانید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفسوا السَّلام بینکم تحابوا؛ سلام را آشکار کنید تا رشته دوستی شما استوار شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغفل النَّاس من لم یتعظ بتغییر الدّنیاء من حال إلى حال؛ غافل تر از همه مردم کسی است که از تغیر احوال جهان پند نگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغفر، فإن عاقبت فعاقب بقدر الذَّنْب و اتَّق الوجّه؛ گناه کسان را ببخش و اگر مجازات می کنی به قدر گناه مجازات کن و صورت را میازار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغسلوا ثیابکم و خذوا من شعورکم و استاکوا و تزینوا و تنظّفوا فإنّ بنی اسرائیل لم یکنوا یفعلون ذلك فزنت نساؤهم؛ لباسهای خود را تمیز کنید و موهای خود را کم کنید، مسواک بزنید و آراسته و پاکیزه باشید زیرا یهودان چنین نکردند و زنانشان زناکار شدند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغد عالماً أو متعلّماً أو مستمعاً أو محبّاً و لا تکن الخامسه فتهلک؛ دانشمند باش یا دانش آموز یا مستمع یا دوستدار علم و پنجمی مباش که هلاک خواهی شد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغتتموا دعوهُ المؤمن المبتلی؛ دعای مؤمن مبتلا را غنیمت شمارید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغتتموا الدَّعاء عند الرِّقَّة فَإِنَّهَا رحمه؛ به هنگام رقت دعا را غنیمت شمارید که رقت مایه رحمت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغتتم خمسا قبل خمس شبابك قبل هرمك و صحتك قبل سقمك و غناك قبل فقرک و فراغك قبل شغلک و حیاتك قبل موتك؛ پنج چیز را پیش از پنج چیز غنیمت شمار جوانی پیش از پیری، صحت پیش از بیماری و ثروت پیش از نیازمندی و فراغت پیش از اشتغال و زندگی پیش از مرگ. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغبط النَّاسَ عندي مؤمن خفيف الحادِّ ذو حظٍّ من صلاة و كان رزقه كفافا فصبر عليه حتَّى يلقى الله و أحسن عباده ربَّه و كان غامضا في النَّاسِ عجلت منيته و قلَّ تراثه و قلت بواكبه؛ خوشبخت ترین مردم در نظر من مؤمنی است که متعلقاتش کم و از نماز بهره ور باشد، روزی او به حد کفاف باشد و با آن بسازد تا به خدای خویش برسد، خدای را به خوبی پرستش کند و در میان مردم گمنام باشد، وقتی مرگش برسد ارثش کم باشد و گریندگانش انگشت شمار باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعینوا أولادكم على البرِّ من شاء إستخرج العقوق من ولده؛ فرزندان خود را در خوب شدن کمک کنید زیرا هر که بخواهد می تواند نافرمانی را از فرزند خود بیرون آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الأعمال بالثَّبه؛ کارها وابسته به نیت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعملوا فكلَّ میسر لما خلق له؛ کار کنید زیرا هر کسی آنچه را برای آن ساخته شده به دست می آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعمل عمل امرئ یظنُّ أنه لن یموت أبدا و احذر حذر امرئ یخشی أن یموت غدا؛ چنان کار کن که گویی هیچ وقت نخواهی مرد و چنان بیمناک باش که گویی فردا خواهی مرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعمار أمتی ما بین السّتين إلى السّبعین؛ عمرهای امت من میان شصت و هفتاد سال است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۵۹

اعلم أنه ليس منكم من أحد إلا مال وارثه أحب إليه من ماله. مالك ما قدمت و مال وارثك ما أخرت؛ بدانید که همه شما مال وارث خویش را از مال خویش بیشتر دوست دارید. مال تو آن است که از پیش می فرستی و مال وارث آن است که بجا میگذاری. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعلم أن التّصر مع الصّبر و أن الفرج مع الكرب و أنّ مع العسر يسرا؛ بدان که ظفر قرین صبر است و گشایش قرین رنج و بدنبال سختی سستی ای هست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعلم أن الخلائق لو اجتمعوا على أن يعطوك شيئاً و لم يرد الله أن يعطيك لم يقدرُوا عليه أو يصرفوا عنك شيئاً أراد الله أن يصيبك به لم يقدرُوا على ذلك فإذا سئلت فاسأل الله و إذا استعنت فاستعن بالله؛ بدان که اگر جهانیان بخواهند چیزی به تو بدهند و خداوند نخواهد نمی توانند و اگر جهانیان بخواهند چیزی را که خداوند برای تو خواسته از تو منع کنند، نمی توانند بنا بر این وقتی چیزی می خواهی از خدا بخواه و وقتی کمک می جوئی از خدا بجوی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعلم النَّاس من جمع علم النَّاس إلى علمه؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعقلها و توكل؛ زانوی شتر را ببند و توکل کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم النساء برکه أقلهن مؤنه؛ از همه زنان پربرکت تر آن است که خرجش کمتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم النساء أحسنهنّ وجوها و أرخصهنّ مهورا؛ بهترین زنان آن است که رویش خوبتر و مهرش کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الناس قدرا من ترك ما لا يعنيه؛ عالی قدر از همه مردم کسی است که در آنچه بدو مربوط نیست مداخله نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الناس في الدنيا خطرا من لم يجعل للدنيا عنده خطرا؛ در دنیا قدر کسی بیشتر است که دنیا در نظرش قدر ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الناس حقًا على المرأة زوجها و أعظم الناس حقًا على الرجل أمه؛ شوهر از همه کس بیشتر بر زن حق دارد و مادر از همه کس بیشتر بر مرد حق دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم الناس همّا المؤمن يهتمّ بأمر دنياه و أمر آخرته؛ مؤمن از همه مردم گرفتارتر است زیرا باید به کار دنیا و آخرت هر دو برسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعظم العباده أجرا أخفيها؛ پراجرتترین عبادت ها آن است که نهان تر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعط السائل و لو جاءك على فرس و أعط الأجير حقه قبل أن يجفّ عرقه؛ به گدا چیزی بده و گر چه بر اسب به نزد تو آمد و مزد اجیر را پیش از آن که عرقش خشک شود بپرداز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعطى و لا توكتى فيوكأ عليك؛ ببخش و تنگ مگیر که بر تو تنگ گیرند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعزل الأذى عن طريق المسلمين؛ مانع از راه مسلمانان دور کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۴

أعزّ أمر الله يعزّك الله؛ کار خدا را عزیز دار تا خدایت عزیز کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعذر الله إلى امرئ آخر أجله حتى بلغ ستين سنة؛ هر کس را خداوند تا شصت سال زنده نگاه دارد در عذر را به روی او بسته است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعدلوا بين أولادكم بالتحل كما تحبون أن يعدلوا بينكم في البرّ واللطف؛ شما که می خواهید فرزندانتان در نیکی و محبت با شما به عدالت رفتار کنند در کار بخشش با آنها به عدالت رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعدل الناس من رضى للناس ما يرضى لنفسه و كره لهم ما كره لنفسه؛ عادل تر از همه مردم کسی است که آنچه برای خود پسندد برای مردم نیز پسندد و آنچه بر خود روا ندارد بر مردم روا ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعدى عدوك نفسك التي بين جنبيك؛ خطرناک ترین دشمن تو نفس تو است که میان دو پهلوی تو است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعجز الناس من عجز عن الدنيا و أبخل الناس من بخل بالسّلام؛ عاجزترین مردم آن کس است که از کار دنیا عاجز ماند و بخیلترین مردم آن کس است که در ادای سلام بخل ورزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعبد الله كأنك تراه فإن كنت لا تراه فإنه يراك؛ خدای را چنان پرستش کن که گویی او را می بینی اگر تو او را نمی بینی او تو را میبیند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أطيّب الطيب المسك؛ بهترین بوهای خوش، مشک است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلع فی القبور و اعتبر بالنشور؛ در قبرها بنگر و از رستاخیز پند آموز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا الفضل عند الرّحماء من أمتی تعیشوا فی أکنافهم و لا تطلبوه من القاسیه قلوبهم؛ بزرگواری را در پیش رحیمان امت من بجوئید و در پناه آنها زندگی کنید و آن را از سنگ دلان مجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أطمعوا طعامکم الأتقیاء و أولوا معروفکم المؤمنین؛ غذای خود را به پرهیزکاران بخورانید و نیکی های خود را در باره مؤمنان انجام دهید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد؛ از گهواره تا گور دانش بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أطلب العافیه لغيرک ترزقها فی نفسک؛ عافیت را برای دیگران بخواه تا نصیب تو شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا الحوائج بعزّه الأنفس فإنّ الامور تجری بالمقادیر؛ حوائج خویش را با عزت نفس بجوئید زیرا کارها جریان مقدر دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم و لو بالصّیین فإنّ طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم إنّ الملائکه تضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما یطلب؛ دانش را بجوئید اگر چه در چین باشد زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است و فرشتگان بال خویش را برای طالب علم پهن می کنند زیرا از آنچه وی در طلب آن است خشنود هستند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اضمنوا لی ستّ خصال أضمن لكم الجنّه لا تظالموا عند قسمه موارثکم و أنصفوا التّیاس من أنفسکم و لا- تجبنوا عند قتال عدوّکم و لا تغلوا غنائمکم و امنعوا ظالمکم من مظلومکم؛ شش صفت را برای من تعهد کنید تا بهشت را برای شما تعهد کنم، هنگام تقسیم ارث به یکدیگر ستم مکنید؛ با مردم به انصاف رفتار کنید و هنگام جنگ با دشمن ترسان مباشید و در غنائم خیانت مکنید و ظالم را از مظلوم دفع کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اضمنوا لی ستّا من أنفسکم اضمن لکم الجنّه اصدقوا إذا حدّثتم و أوفوا إذا وعدتم و أدّوا إذا ائتمتم و احفظوا فروجکم و غصّوا أبصارکم و کفّوا أیدیکم؛ شش چیز را از طرف خود برای من تعهد کنید تا من بهشت را برای شماها تعهد کنم وقتی سخنی می گوئید راست گوئید و وقتی وعده مدهید وفا کنید. وقتی امانت به شما سپردند رد کنید، خویشان را از آمیزشهای ناپاک حفظ کنید، چشمهای خود را از نگاههای ناروا ببندید و دست خویش را از اعمال ناپسند نگهدارید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اصنع المعروف إلی من هو أهله و إلی غیر أهله فإن أصبت أهله أصبت أهله و إن لم تصب أهله کنت أنت أهله؛ با آن کس که سزاوار نیکی است و آن کس که سزاوار آن نیست نیکی کن، اگر نیکی تو به اهل آن رسید چه بهتر و گر نه تو خود اهل آن هستی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أصلحوا دنیاکم و اعملوا لآخرتکم کأنکم تموتون غدا؛ دنیای خویش را اصلاح کنید و برای آخرت خویش بکوشید چنان که گوئی فردا خواهید مرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أصلح بین الناس و لو تعنی الکذب؛ میان مردم را به اصلاح آرا گر چه با دروغ باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أصلح الناس أصلحهم للناس؛ بهترین مردم کسی است که برای مردم سودمندتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أصدق الرؤیا بالأسحار؛ راست ترین خوابها را در سحرگاه توان دید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشیدوا النکاح و أعلنوه؛ عقد نکاح را محکم کنید و آن را علنی سازید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشکر النَّاسَ أشکرهم للنَّاسِ؛ از همه مردم سپاسگزارتر آن کس است که بهتر سپاس مردم را می گزارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشفقوا تحمدوا و توجروا؛ مهربان باشید تا شما را ستایش کنند و پاداش یابید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشرف الزَّهد أن يسكن قلبك على ما رزقت و إنَّ أشرف ما تسأل من الله عزَّ و جلَّ العافیه فی الدِّین و الدُّنیا؛ بهترین زهدها آن است که از آنچه داری خشنود باشی و بهترین چیزی که از خدا توان خواست عافیت دین و دنیا است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشرف الإیمان أن یأمنک النَّاس و أشرف الإسلام أن یسلم النَّاس من لسانک و یدک؛ بهترین ایمان آن است که مردم از تو در امان باشند و بهترین اسلام آن است که مردم از دست و زبان تو به سلامت مانند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدَّ النَّاس حسره یوم القیامه رجل أمکنه طلب العلم فی الدُّنیا فلم یطلبه و رجل علّم علما فانتفع به من سمعه منه دونه؛ دو کس روز رستاخیز از همه مردم بیشتر حسرت می خورند یکی مردی که در دنیا برای طلب دانش فرصت داشته ولی به جستجوی آن برنخاسته است یکی دیگر مردی که دانشی به دیگری آموخته و شاگرد وی از آن بهره مند شده ولی او بی بهره مانده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدَّ التَّیاس عذابا یوم القیامه من یری النَّاس أنَّ فیهِ خیرا و لا خیر فیهِ؛ در روز رستاخیز از همه مردم عذاب آن کس سخت تر است که مردم گمان می کنند خیری در او هست ولی خیری در او نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدَّ النَّاس عذابا للنَّاس فی الدُّنیا أشدَّ النَّاس عذابا عند الله یوم القیامه؛ آنکه در دنیا مردم را بیشتر آزار کند در روز رستاخیز پیش خدا از همه مردم عذاب وی سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشجع النَّاس من غلب هواه؛ شجاع ترین مردم آن کس است که بر هوس خویش تسلط یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشتد غضب الله على امرأه أدخلت على قوم ولدا ليس منهم يطلع على عورتهم و يشركهم في أموالهم؛ زنی که فرزندی به خطا پدید آورد و بر خانواده ای در آورد که بناحق محارم آنها را ببیند و در اموالشان شرکت کند خشم خدا نسبت به وی بسیار سخت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشتدی أزمه تنفرجی؛ وقتی کار به نهایت سختی رسید راه چاره پیدا می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اشتد غضب الله على من زعم أنه ملك الأملاك لا ملك إلا الله؛ خشم خدا بر آن که گمان می کند ملک ملکان است بسیار سخت است ملکی جز خدا نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسمع يسمع لك؛ با کسان سهل انگاری کن تا با تو سهل انگاری کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسرع الدعاء إجابة دعاء غائب لغائب؛ دعائی که غائبی برای غائبی دیگر کند از همه دعاها زودتر مستجاب می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسرع الخیر ثوابا البرّ و صلّه الرّحم و أسرع الشّرّ عقوبه البغی و قطیعه الرّحم؛ پاداش نیکوکاری و پیوند خویشاوندان از نیکی های دیگر زودتر می رسد و کیفر ستمکاری و بریدن از خویشاوندان از بدی های دیگر سریع تر می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أسد الأعمال ثلاثه ذکر الله على كلّ حال و الإنصاف من نفسک و مواساه الأخ فی المال؛ استوارترین کارها سه چیز است یاد خداوند در همه حال و رعایت انصاف بر ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی.

نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استووا و لا تختلفوا فتختلف قلوبکم؛ با یکدیگر برابر شوید و مختلف مشوید تا دلهایتان مختلف نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استقم و لیحسن خلقک للناس؛ استوار باش و رفتار خویش را در باره مردم نیک ساز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استفت نفسک و إن أفتاک المفتون؛ نیکی و بدی چیزها را از دل خویش بپرس، دیگران هر چه می‌خواهند بگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استغنوا عن الناس و لو بشوص السواک؛ از مردم بی نیاز باشید و یک قطعه چوب مسواک هم از آن‌ها نخواهید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استعینوا علی أمورکم بالکتمان فإنّ کلّ ذی نعمه محسود؛ به وسیله پرده پوشی بر انجام کارهای خود یاری جوئید زیرا هر که نعمتی دارد، محسود کسان است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استعدّ للموت قبل نزول الموت؛ پیش از آنکه مرگ درآید، برای آن آماده باش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استرشدوا العاقل ترشدوا و لا تعصوه فتندموا؛ از خردمند رهبری جوئید تا به راه راست برسید و وی را نافرمانی نکنید که پشیمانی برید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استحيوا من الله حقّ الحياء من استحيى من الله حقّ الحياء فليحفظ الرأس و ما

وعی و لیحفظ البطن و ما حوی و لیذکر الموت و البلاء و من أراد الآخره ترک زینه الحیاه الدنیا فمن فعل ذلك فقد استحیا من الله حق الحیاء؛ از خداوند چنان که شایسته است شرم کنید، هر که از خدا چنان که شاید شرم کند سر و اعضای آن را از گناه نگهدارد و شکم متعلقات آن را از ناروا حفظ کند و مرگ و بلا را به خاطر داشته باشد و هر که نعیم آن جهان را خواهد زینت این جهان را ترک کند و هر که چنین کند از خدا چنان که باید شرم کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أزهّد النَّاسِ من لم ینس القبر و البلاء و ترک أفضل زینه الدنیا و آثر ما بقی علی ما یفنی و لم یعدّ غدا من آیامه و عدّ نفسه فی الموتی؛ زاهدترین مردم آن کس است که قبر و بلا را فراموش نکند و از بهترین زینت دنیا چشم پوشد و نعمت باقی را بر نعمت فانی ترجیح دهد و فردا را از عمر خویش حساب نکند و خود را در ردیف مردگان شمارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ازهد فی الدنیا یحبک الله و ازهد فیما فی أیدی الناس یحبک الناس؛ از دنیا چشم پوش تا خدا تو را دوست دارد. و از آنچه در دست مردم است چشم پوش تا مردم تو را دوست دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارفعوا ألسنتکم عن المسلمین و إذا مات أحد منهم فقولوا فیهِ خیرا؛ زبان خود را از بد گوئی مسلمانان باز دارید، اگر کسی مرد در باره او بنیکی سخن گوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحموا ترحموا و اغفروا یغفر لکم؛ کسان را رحم کنید تا به شما رحم کنند دیگران را ببخشید تا ببخشیده شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحموا عزیزا ذلّ و غتیّا افتقر و عالما ضاع بین جهّال؛ بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحم من فی الأرض یرحمک من فی السّماء؛ به آنها که در زمینند رحم کن تا آنکه در آسمان است بر تو رحم کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أربع خصال من الشقاء: جمود العين و قساوه القلب و بعد الأمل و حبّ البقاء؛ چهار چیز نشان بدبختی است خشکی چشم و سختی دل و آرزوی دراز و حب بقا (بیش از حد لزوم) نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أذلّ النَّاس من أهان النَّاس؛ خوارترین مردم کسی است که مردم را خوار شمارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أذكروا محاسن موتاكم و كفّوا عن مساویهم؛ نیکی های مردگان خود را یاد کنید و از بدبهایشان چشم ببوشید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أذكر الله فإنه عون لك على ما تطلب؛ خداوند را یاد کن زیرا او در کارها یاور تو است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا وقع في الرّجل و أنت في ملاء فكن للرجل ناصرا و للقوم زاجرا و قم عنهم؛ وقتی در انجمنی که تو هستی در باره مردی بد میگویند آن مرد را یاری کن و آن گروه را از بد گوئی باز دار و از آنجا برخیز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا وجد أحدكم لأخيه نصحا في نفسه فليذكره له؛ اگر کسی نصیحتی برای برادر خود در خاطر می باید به او یاد آوری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات صاحبكم فدعوه لا تقعوا فيه؛ وقتی کسی بمیرد وی را بگذارید و از او بد نگوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات الإنسان انقطع عمله إلا من ثلاث صدقه جاریه أو علم ينتفع به أو ولد صالح يدعو له؛ وقتی انسان بمیرد دنباله کارهای نیک او بریده شود جز سه چیز صدقه جاری و دانشی که کسان از آن بهره ور شوند و فرزند درست کاری که برای او دعا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كثرت ذنوب العبد فلم یکن له من العمل ما تکفّر بها ابتلاه الله بالحزن لیکفّر بها عنه؛ وقتی گناهان بنده فزونی گیرد و کار نیک آن قدر نداشته باشد که گناهان را جبران کند خداوند او را به غم مبتلا سازد تا گناهانش را جبران کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كانوا ثلاثة فلا یتناجی اثنان دون الثالث؛ وقتی سه تن باهمند دوتاشان آهسته با هم سخن نگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كان يوم القيامة نادى مناد من عمل عملاً لغير الله فليطلب ثوابه ممن عمله له؛ وقتی روز رستاخیز در آید بانگ زنی بانگ می زند که هر کس کاری برای غیر خدا انجام داده پاداش خود را از آن کس که برای او کار کرده بگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كان عندك ما یکفیک فلا تطلب ما یطغیک؛ اگر چیزی که مایه کفایت باشد در دسترس داری در جستجوی آنچه تو را به طغیان و امیدارد مباش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا كان اثنان یتناجیان فلا تدخل بینهما؛ وقتی دو تن آهسته سخن می گویند میان آنها داخل مشو. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا قصیر العبد فی العمل ابتلاه الله تعالی بالهم؛ وقتی بنده ای در عمل کوتاهی کند، خداوند او را به غم مبتلا سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا قدم أحدکم من سفر فلیقدم معه بهدیّه و لو یلقى فی مخالته حجراً؛ وقتی کسی از سفری می آید، ارمغانی با خود بیاورد اگر چه سنگی در توبره خود بیندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا غضبت فاسکت؛ وقتی خشمگین شدی، خاموش باش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا عملت سيئته فأحدث عندها توبه، السرّ بالسرّ و العلانيه بالعلانيه؛ وقتی کار بدی از تو سر زد از آن توبه کن برای گناه نهانی توبه نهانی و برای گناه آشکار توبه آشکار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا عمل أحدكم عملاً فليتقنه؛ هر کس کاری می کند باید آن را خوب انجام دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا علم العالم فلم يعمل كان كالمصباح يضيء للناس و يحرق نفسه؛ دانشمندی که بداند و بکار نبندد، مانند چراغ است که مردم را روشن کند و خود را بسوزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا طلب أحدكم من أخيه حاجه فلا يبدأه بالمدحه فيقطع ظهره؛ اگر کسی از برادر خویش حاجتی میخواهد، گفتار خود را با مدح آغاز نکند و پشت او را گران بار نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا سرتك حسنتك و ساءتك سيئتك فأنت مؤمن؛ اگر از کار نیک خود خوشحال و از کار بد خود دلگیر می شوی مؤمن هستی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا سبك رجل بما يعلم منك فلا تسبه بما تعلم منه فيكون أجر ذلك لك و وبالله عليه؛ اگر کسی تو را بدان چه از تو می داند دشنام گوید تو بدان چه از او میدانی وی را دشنام مگوی تا اجر این کار نصیب تو شود و وبال آن بدو باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأيت العبد ألم الله به الفقر و المرض فإن الله يريد أن يصفيه؛ وقتی دیدید خداوند فقر و مرض را بر بنده ای فرود آورد، می خواهد او را تصفیه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأيت أهل البلاء فاسألوا الله العافيه؛ وقتی اهل بلا را دیدید از خداوند طلب عافیت کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأیتم أهل الجوع و التّفکر فادنوا منهم فإنّ الحکمه تجری علی ألسنتهم؛ وقتی اهل گرسنگی و تفکر را دیدید به آنها نزدیک شوید زیرا حکمت بر زبان آنها جاری می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأیتم الأمر لا تستطيعون تغییره فاصبروا حتّی یكون الله هو الذی یغیره؛ وقتی دیدید نمی توانید چیزی را تغییر دهید، صبر کنید تا خدا آن را تغییر دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا رأی أحدکم من نفسه أو ماله أو من أخیه ما یعجبه فلیدع له بالبرکه فإنّ العین حقّ؛ وقتی یکی از شما از خود یا مال خود یا برادر خود چیز جالب توجهی دید برای وی بدعا برکت خواهد زیرا چشم حق است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا دخل الضّیف علی القوم دخل برزقه و إذا خرج خرج بمغفره ذنوبهم؛ وقتی میهمانی بر کسان در آید، روزی خود را همراه می آورد و وقتی برون رود با آمرزش گناهان آنها برون رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا خفیت الخطیئه لا یضّرّ إلّا صاحبها و إذا ظهرت فلم تغیر ضرتّ العامّه؛ وقتی گناهی مخفی بماند به جز گنهکار کسی را ضرر نمی رساند و اگر آشکار شود و از آن جلوگیری نکنند برای همه مردم زیان دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا خطب أحدکم المرأه و هو یخضب بالسّواد فلیعلمها أنّه یخضب؛ اگر کسی زنی را خواستگاری کرد و موی خود را رنگ می بندد باید بدو خبر دهد که موی خود را رنگ می بندد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا خاف الله العبد أخاف الله منه کلّ شیء و إذا لم یخف العبد الله أخافه الله من کلّ شیء؛ وقتی بنده از خدای بترسد، خداوند همه چیز را از او بترساند و اگر بنده از خدای نترسد، خداوند او را از همه چیز بترساند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حکمتُم فاعدلوا و إذا قلتُم فأحسنوا فإنَّ اللهَ محسنٌ یحبُّ المحسنین؛ وقتی حکم می کنید به عدل رفتار کنید و وقتی سخن میگوئید نیک گوئید زیرا خدا نیک است و نیکوکاران را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حجَّ الرّجل بمالٍ من غیر حلّه فقال لیئیک اللّهُمَّ لیئیک قال الله لا لیئیک و لا سعديک هذا مردود علیک؛ وقتی کسی با مالی که حلال نیست به حج رود هنگامی که گوید لیئیک خدا یا لیئیک، خدا گوید نه لیئیک و نه سعديک این ها به تو باز می گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حدّث الرّجل بحديث ثم التفت فہی أمانہ؛ وقتی مردی سخنی گفت و به اطراف خود نگریست آن سخن در پیش شما امانت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حاک فی نفسک شیء فدعه؛ وقتی دل تو از کاری چرکین است از آن چشم پوش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا جاءکم الأکفاء فأنکحوهنّ و لا ترّصوا بهنّ الحدّثان؛ وقتی اشخاص هم شأن به خواستگاری پیش شما آمدند، دختران خود را شوهر بدهید و در کار آنها منتظر حوادث مباشید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا جاءکم الرّائز فأکرموه؛ وقتی کسی به ملاقات شما آمد وی را گرامی دارید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا تمّنی أحدکم فلینظر ما تمّنی فإنّه لا یدری ما کتب له من أمّتیته؛ وقتی کسی آرزویی می کند مراقب باشد که چه آرزو می کند زیرا نمی داند که از آرزوی وی در نامه اعمال چه می نویسند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا تقارب الرّمان أنقى الموت خیار أمّتی كما ینتقی أحدکم خیار الرّطب من الطّبق؛ وقتی آخر زمان فرا رسد مرگ نیکان امت مرا گلچین می کند چنان که شما خرماهای خوب را از طبق انتخاب می کنید. نهج

الفصاحه

حدیث ۲۱۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا باتت المرأة هاجره فراش زوجها لعنتها الملائكة حتى تصبح؛ وقتی زنی دور از بستر شوهر خود شب را به روز آورد، فرشتگان تا صبح او را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أم أحدكم الناس فليخفف فإن فيهم الضعيف والمريض و ذا الحاجة و إذا صَلَّى لنفسه فليطوّل ما يشاء؛ وقتی کسی در نماز پیشوای مردم شد نماز را سبک گیرد که در میان کسان کوچک و بزرگ و بیمار و ناتوان و حاجتمند هست و هر وقت برای خود نماز گذارد هر چه خواهد طول دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا ألقى الله في قلب امرء خطبه امرأة فلا بأس أن ينظر إليها؛ وقتی خداوند خواستگاری زنی را به دل کسی انداخته باشد، مانعی نیست که او را بنگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أعطى الله أحدكم خيرا فليبدأ بنفسه و أهل بيته؛ وقتی خدا به یکی از شما چیزی داد در صرف آن از خود و کسان خود آغاز کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أصبح ابن آدم فإن الأعضاء كلها تكفر اللسان فتقول اتق الله فينا فإنما نحن بك فإن استقمتم استقمنا و إن اعوججت اعوججنا؛ وقتی صبح فرا رسد همه اعضای تن در مقابل زبان تعظیم کنند و گویند در باره ما از خدا بترس زیرا صلاح کار ما بتو وابسته است، اگر به استقامت گزیندی ما نیز به استقامت گزائیم و اگر به کجی متمایل شدی ما نیز کج شویم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أسأت فأحسن فإن الحسنات يذهبن السيئات؛ وقتی بدی کردی به دنبال آن نیکی کن که نیکی ها بدیها را محو می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا استشار أحدكم أخاه فليشر عليه؛ وقتی یکی از شما با برادر خود مشورت می کند، وی باید رأی خود را صریح بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أسأت فأحسن؛ وقتی بدی کردی، بدی را به نیکی محو کن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أردت أن تذكر عيوب غيرك فاذكر عيوب نفسك؛ وقتی می خواهی عیوب دیگران را یاد کنی، عیوب خویش را بیاد آر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أردت أن تفعل أمرا فتدبر عاقبته فإن كان خيرا فأمضه و إن كان شرا فانتبه؛ وقتی در کاری تصمیم می گیری در نتیجه آن بیندیش اگر نتیجه نیک است آن کار را انجام بده و اگر بد است از آن در گذر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أردت أن يحبك الله فابغض الدنيا و إذا أردت أن يحبك الناس فما كان عندك من فضولها فانبذه إليهم؛ اگر می خواهی خدا ترا دوست دارد دنیا را دشمن دار و اگر می خواهی مردم ترا دوست دارند آنچه از زواید دنیا داری پیش آن ها بریز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أردت أمرا فعليك بالتؤده حتى يريك الله منه المخرج؛ وقتی خواستی کاری را انجام دهی تأمل کن تا خدا راه آن را به تو نشان دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد أحدكم أن يبيع عقاره فليعرضه على جاره؛ وقتی کسی بخواهد خانه یا ملک خویش را بفروشد باید نخست به همسایه خویش پیشنهاد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله أن يوقع عبدا أعمى عليه الحيل؛ وقتی خداوند خواهد بنده ای را از پا درآورد راه های چاره را بر او ببندد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بقوم خيرا كثر فقهاءهم و أقل جهالهم فإذا تكلم الفقيه وجد أعوانا و إذا تكلم الجاهل قهر و إذا أراد الله بقوم شرا كثر جهالهم و أقل فقهاءهم فإذا تكلم الجاهل وجد أعوانا و إذا تكلم الفقيه قهر؛ وقتی

خدا برای قومی نیکی خواهد دانایان آنها را زیاد و نادانهایشان را کم کند تا هنگامی که دانا سخن گوید یاریش کنند و موقعی که نادان لب گشاید مغلوب گردد و وقتی برای قومی بد خواهد نادان هایشان را زیاد و دانایان آنها را کم کند تا هنگامی که نادان لب گشاید یاریش کنند و وقتی دانا سخن گوید مغلوب گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا جعل غناه في نفسه و تقاه في قلبه و إذا أراد بعبد شرا جعل فقره بين عينيه؛ وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد ثروتش را در روحش و تقوایش را در قلبش قرار میدهد و وقتی برای کسی بدی خواهد فقر را پیش چشم او جای می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا جعل صنائعه و معروفه في أهل الحفاظ و إذا أراد الله بعبد شرا جعل صنائعه و معروفه في غير أهل الحفاظ؛ وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد سر و کار او با مردم حق شناس می افتد و موقعی که برای کسی بدی خواهد سر و کار او با مردم حق ناشناس می افتد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا عاتبه في منامه؛ وقتی خداوند برای بنده ای نیکی خواهد او را در خواب عتاب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا طهره قبل موته قالوا و ما طهور العبد قال عمل صالح يلهمه إياه حتى يقبضه عليه؛ وقتی خدا برای بنده ای نیکی خواهد او را پیش از مرگش پاک می کند گفتند پاکی بنده چگونه است گفت کار نیکی بدو الهام می کند تا جان وی را در اثنای انجام آن بگیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا جعل له واعظا من نفسه يأمره و ينهاه؛ وقتی خدا برای بنده ای نیکی خواهد واعظی از نفس وی بر او گمارد که او را به کار نیک وادارد و از کار بد باز دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بقوم سوء جعل أمرهم إلى مترفيهم؛ وقتی خداوند برای مردمی بدی خواهد کارشان را به دست تجمل پرستان آنها می سپارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بقوم خيرا ولى عليهم حلماهم و قضى بينهم علمائهم و جعل المال فى سمحائهم و إذا أراد بقوم شرا ولى عليهم سفهائهم و قضى بينهم جهالهم و جعل المال فى بخلائهم؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد خردمندانشان را بر آنها فرمانروا سازد و دانشمندانشان میان آنها قضاوت کند و مال را به دست بخشنندگان دهد و وقتی برای قومی بدی خواهد سفیهانشان را بر آنها فرمانروا سازد و نادانان میان آنها قضاوت کنند و مال را به دست بخیلانشان دهد.

نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بقوم نماء رزقهم السّماحه و العفاف و إذا أراد بقوم انقطاعا فتح عليهم باب الخيانه؛ وقتی خدا بخواد قومی را بزرگ کند آنها را صاحب عفت و گذشت می کند و وقتی بخواد قومی را منقرض سازد در خیانت را به رویشان می گشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بعبد خيرا فتح له قفل قلبه و جعل فيه اليقين و الصّديق و جعل قلبه و اعيا لما سلك فيه و جعل قلبه سليما و لسانه صادقا و خليقته مستقيمه و جعل أذنه سميعه و عينه بصيره؛ وقتی خداوند برای بنده ای خوبی خواهد قفل دل وی را می گشاید و در آن ایمان و راستی قرار می دهد و قلب وی را نسبت برفتار او هوشیار می سازد دل وی را سلیم و زبانش را راستگو و اخلاقش را مستقیم و گوش وی را شنوا و چشمش را بینا می سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بعبد الخیر عجل له العقوبه فى الدنیا و إذا أراد الله بعبد الشرّ أمسك عنه بذنبه حتّى یوافی به یوم القیامه؛ وقتی خداوند برای بنده خویش نیکی خواهد کیفر او را در دنیا می دهد و وقتی برای او بد خواهد گناه وی را می گذارد که در روز رستاخیز کیفر دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بعبد خيرا صیر حوايج الناس إليه؛ وقتی خداوند برای بنده ای نیکی خواهد حاجت های مردم را در دست او قرار می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أراد الله بعبد خيرا فقّهه فى الدین و زهّده فى الدنیا و بصّره عیوبه؛ وقتی خداوند برای بنده ای نیکی خواهد وی را در کار دین دانا و به دنیا بی اعتنا سازد و عیوب وی را بدو بنمایاند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أحببتهم أن تعلموا ما للعبد عند ربّه فانظروا ما يتبعه من الثناء؛ وقتی بخواید مقام بنده را در نظر خدا بدانید بنگرید که پشت سر او چه می گویند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحببت رجلا فلا تماره و لا تجاره و لا تشاره و لا تسئل عنه أحدا فعسى أن توافي له عدواً فيخبرك بما ليس فيه فيفترق ما بينك و بينه؛ وقتی با کسی دوست شدی با او مجادله و رقابت مکن و بر او برتری مجو و از هیچ کس در باره او چیزی مپرس چون ممکن است به یکی از دشمنان او بر خوری و درباره وی سخن به خطا گوید و میان شما را تفرقه اندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحب أحدكم أخاه فليعلمه فإنه أبقى في الالفه و أثبت في الموده؛ وقتی کسی آشنای خود را دوست دارد بدو خبر دهد که این کار موجب بقای الفت و دوام مودت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحب الله عبدا قذف حبه في قلوب الملائكه و إذا أبغض الله عبدا قذف بغضه في قلوب الملائكه؛ وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد دوستی وی را در دل فرشتگان جای می دهد و وقتی بنده ای را دشمن دارد دشمنی او را در دل فرشتگان اندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحب الله عبدا ابتلاه لیسع تضرعه؛ وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد وی را مبتلا سازد تا تضرع او را بشنود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أحب الله عبدا حماه الدنیا كما يظل أحدكم يحمي سقیمه الماء؛ وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد دنیا را از او منع می کند چنان که شما مریض خویش را از نوشیدن آب منع می کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا اجتمع الداعیان فأجب أقربهما بابا فإن أقربهما بابا أقربهما جوارا و إن سبق أحدهما فأجب الذی سبق؛ وقتی دو کس تو را با هم دعوت کردند دعوت کسی را که خانه اش نزدیکتر است بپذیر زیرا آن که خانه اش نزدیکتر است در همسایگی مقدم است و اگر یکی زودتر دعوت کرده است دعوت او را بپذیر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أثنی علیک جیرانک أنک محسن فأنت محسن و إذا أثنی علیک جیرانک أنک مسیء فأنت مسیء؛ اگر همسایگان تو را نیکوکار دانستند، نیکوکاری و اگر همسایه گانت تو را بدکار شمردند، بد کاری. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا آتاکم من ترضون خلقه و دینه فرّوجوه إن لا- تفعلوا تکن فتنه فی الأرض و فساد عریض؛ وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید به وی زن بدهید و اگر چنین نکنید فتنه و فساد در زمین فراوان خواهد شد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا آتاک الله مالا فلیر أثر نعمه الله علیک و کرامته؛ اگر خداوند چیزی بتو داد باید نشان نعمت و کرم وی در تو پدیدار شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا أتى أحدکم خادمه بطعامه قد کفاه علاجہ و دخانہ فلیجلسه معه فإن لم یجلسه معه فلیناوله أکله أو أکلتین؛ وقتی خادم شما غذایی می آورد که آن را تهیه کرده و دود آن را خورده باید وی را با خویشتن بنشانند و اگر او را نشانند یک یا دو لقمه به او بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا ابتلی أحدکم بالقضاء بین المسلمین فلا یقض و هو غضبان و لیسو بینهم فی النظر و المجلس و الإشارة؛ اگر یکی از شما بکار قضاوت میان مسلمانان دچار شود باید به هنگام غضب از قضاوت خودداری کند و میان ارباب دعوی در نگاه و نشیمن گاه و اشاره تفاوتی نگذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إدرءوا الحدود بالشبهات و أقیلوا الکرام عثراتهم إلاً فی حدّ من حدود الله؛ وقتی تردید پیش آمد مجازاتها را باز دارید و لغزشهای بزرگان را ببخشید مگر در حد و مجازاتی از حدود الهی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إدرءوا الحدود عن المسلمین ما استطعتم فإنّ الإمام لأن یخطی فی العفو خیر من أن یخطی فی العقوبه؛ تا آنجا که می توانید مجازات ها را از مسلمانان باز دارید زیرا اگر پیشوائی در بخشش خطا کند بهتر از آن است که در مجازات خطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أدّ الأمانه إلى من ائتمنک و لا تخن من خانک؛ با کسی که تو را امین می داند به امانت رفتار کن و با کسی که به تو خیانت کرده است خیانت مکن. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَدْعُوا اللَّهَ وَ أَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دَعَاءَ؛ خدای را بخوانید و به اجابت دعای خود یقین داشته باشید و بدانید که خداوند دعا را از قلب غافل بی خبر نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَدِّ مَا افْتَرَضَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْكَ تَكُنْ مِنْ أَعْبِدِ النَّاسِ وَ اجْتَنِبْ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكَ تَكُنْ مِنْ أَوْرَعِ النَّاسِ وَ اَرْضْ بِمَا قَسَمَهُ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ مِنْ أَغْنَى النَّاسِ؛ واجبات خدا را بجای آر تا عابدترین مردم باشی، و از محرمات خدا بپرهیز تا پارساترین مردم باشی به قسمتی که خدا برای تو تعیین کرده راضی باش تا بی نیازترین مردم باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَخُوفٌ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْهَوَى وَ طَوْلِ الْأَمَلِ؛ بر امت خویش بیش از هر چیز از هوس و آرزوی دراز بیم دارم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِخْوَانُكُمْ خَوْلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ فَنِيَهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِنْ طَعَامِهِ وَ لِيَلْبَسْهُ مِنْ لِبَاسِهِ وَ لَا يَكْلَفْهُ مَا يَغْبَهُ فَإِنَّ كَلْفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فليَعْنَهُ؛ بندگان شما برادران شما هستند که خداوند آنها را زیر دست شما قرار داده هر کسی برادر وی زیر دستش باشد باید از غذای خود بدو بخوراند و از لباس خویش بر او بپوشاند و کاری که بیش از طاقت وی باشد بدو رجوع نکند و اگر کار سختی بدو رجوع کرد، یاریش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَخْلَصُوا أَعْمَالَكُمْ لِلَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ إِلَّا مَا خَلَصَ لَهُ؛ اعمال خویش را برای خداوند از روی اخلاص انجام دهید، زیرا خدا فقط کارهایی را می پذیرد که از روی اخلاص برای او انجام گرفته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَخْلَصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْقَلِيلَ مِنَ الْعَمَلِ؛ ایمان خویش را خالص کن که اندکی عبادت تو را کفایت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَخْسَرُ النَّاسِ صَفْقَةُ رَجُلٍ أَخْلَقَ يَدِيهِ فِي آمَالِهِ وَ لَمْ يَسَاعِدْهُ الْإِيْمَانُ عَلَى أُمَّتِيتهِ فَخَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا بِغَيْرِ زَادٍ وَ قَدَمَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى بِغَيْرِ حِجَّةٍ؛ زیان کارترین مردم آن کس است که عمری به آرزو گذارند و روزگار وی

را به منظور نرساند و از دنیا بی توشه برون رود و در پیشگاه خداوند دلیلی نداشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أخذ الأمير الهدیه سحت و قبول القاضی الرشوه کفر؛ هدیه گرفتن امیر نارواست و رشوه گرفتن قاضی کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اختبروا التیاس بأخذانهم فإنّ الرجل یخادن من یعجبه؛ مردم را از معاشرانشان بشناسید زیرا کند هم جنس با هم جنس پرواز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحلّ الذّهب و الحریر لاناث أمتی و حرّم علی ذکورها؛ طلا و ابریشم بر زنان امت من حلال است و بر مردانشان حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احفظ ودّ أبیک لا تقطعه فیطفی الله نورک. دوستی پدر خویش را حفظ کن و رشته آن را مبر که خداوند نور تو را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احفظ ما بین لحيک و ما بین رجلیک؛ دهان و فرج خویش را نگهدار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احفظ لسانک؛ زبان خویش را نگهدار. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احفظ الله تجده أمامک؛ جانب خدا را نگهدار تا همیشه وی را روبرو بینی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحسنوا جوار نعم الله لا تنفروها فقلّما زالت عن قوم فعادت إلیهم؛ قدر نعمتهای خدا را بدانید و آن را از خود مرانید زیرا کمتر ممکن است نعمتی از قومی زایل شود و پس آنان باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أْحْذَرُوا زَلَّةَ الْعَالَمِ فَإِنَّ زَلَّتْهُ تَكْبُكْبَهُ فِي النَّارِ؛ از لغزش عالم بپرهیزید که لغزش او در آتش نگون سارش خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحْزَمُ النَّاسِ أَكْظَمُهُمُ لِلغَيْظِ؛ آن که در فرو بردن خشم از دیگران بیشتر است از همه کس دوراندهش تراست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحْذَرُوا الْبَغْيَ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَقُوبِهِ هِيَ أَحْضَرُ مِنْ عَقُوبَةِ الْبَغْيِ؛ از ستمگری بپرهیزید زیرا کیفری از کیفر ستمکاری آماده تر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحْذَرُوا الشَّهْوَةَ الْخَفِيَّةَ: الْعَالَمُ يَحِبُّ أَنْ يَجْلِسَ إِلَيْهِ؛ از شهوت مخفی بپرهیزید شهوت مخفی آن است که دانشمند دوست دارد کسان در محضر وی بنشینند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحْذَرُ أَنْ يَرَى عَلَيْكَ آثَارَ الْمُحْسِنِينَ وَ أَنْتَ تَخْلُو مِنْ ذَلِكَ فَتَحْشُرَ مَعَ الْمَرَائِنِ؛ مبادا آثار نیکان در تو نمودار باشد و نیک نباشی که در این صورت با ریاکاران محشور خواهی شد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ بَيْتِكُمْ إِلَى اللَّهِ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مَكْرَمٌ؛ محبوبترین خانه های شما در نظر خدا خانه ایست که در آن یتیمی محترم باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ لِلنَّاسِ مَا تَحَبَّ لِنَفْسِكَ؛ آنچه برای خود میخواهی برای مردم بخواه. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ إِلَهُهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى إِجْرَاءُ الْخَيْلِ وَالرَّمْيِ؛ بهترین بازی ها در پیش خدا اسب دوانی و تیر اندازی است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الطَّعَامِ إِلَى اللَّهِ مَا كَثُرَتْ عَلَيْهِ الْأَيْدِي؛ بهترین غذاها در پیش خدا آن است که گروهی بسیار بر آن بنشینند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ؛ در نظر من بهترین سخنان آن است که راست تر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الْحَبُّ فِي اللَّهِ وَ الْبَغْضُ فِي اللَّهِ؛ بهترین کارها در پیش خدا دوستی و دشمنی در راه خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ حِفْظُ اللِّسَانِ؛ بهترین کارها در پیش خدا نگه داری زبان است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السَّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ؛ بهترین کارها در پیش خدا بعد از ادای واجبات خوشحال کردن مرد مسلمان است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَطْعَمَ مِنْ جُوعٍ أَوْ دَفَعَ عَنْهُ مَغْرَمًا أَوْ كَشَفَ عَنْهُ كَرْبًا؛ بهترین کارها در پیش خدا آنست که بینوایی را سیر کنند، یا قرض او را بپردازند یا زحمتی را از او دفع نمایند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ لِلنَّاسِ مَا تَحَبَّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَ أَحْسَنَ مَجَاوِرَةً مِنْ جَاوِرِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا؛ آنچه برای خود می خواهی برای مردم بخواه تا مؤمن باشی و با همسایگان نیکی کن تا مسلمان باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ حَبِيبِكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا وَ أَبْغَضَ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا؛ در دوستی میانه نگهدار که شاید دوست روزی دشمن تو شود و در دشمنی راه افراط مسپار که شاید دشمن روزی دوست گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ؛ محبوبترین کارها در پیش خدا کاریست که دوام آن بیشتر است اگر چه اندک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ الْأَتْقِيَاءُ الْأَخْفِيَاءُ؛ محبوبترین بندگان در پیش خدا پرهیزکاران گمنامند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ أَسْوَاقُهَا؛ محبوبترین جای شهرها در پیش خدا مسجدهاست و منفورترین جای شهرها در پیش خدا بازارهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصِّيَالَةُ لَوْ قَتَلَهَا ثُمَّ بَرَّ الْوَالِدِينَ ثُمَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ بهترین کارها در نزد خدا نماز به وقت است آنگاه نیکی با پدر و مادر آنگاه جنگ در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَلَا تَرُدُّوا الْهَدْيَةَ وَلَا تَضْرِبُوا الْمُسْلِمِينَ؛ دعوت را بپذیرید، هدیه را رد نکنید و مسلمانان را نزنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَجْمَلُوا فِي طَلَبِ الدُّنْيَا فَإِنَّ كُلَّ مَيْسِرٍ لَمَّا كَتَبَ لَهُ مِنْهَا؛ در طلب دنیا معتدل باشید زیرا به هر کس هر چه قسمت اوست می رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَجْلُوا اللَّهَ يَغْفِرْ لَكُمْ؛ خدا را ستایش کنید تا شما را بیامرزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَىً وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي الْأَرْضِ مُحَارِمَةٌ؛ هر پادشاهی قرقی دارد و قرق خدا در زمین محرمات اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أجرؤکم علی قسم الجدد أجرؤکم علی النار؛ هر کس از شما در خوردن قسم جدی جری تر است به جهنم نزدیکتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجتنبوا دعوات المظلوم ما بینها و بین الله حجاب؛ از نفرین های مظلوم بترسید که میان آن و خدا حجابی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجتنب الغضب؛ از خشم پرهیز. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان یعجلهما الله فی الدنیا البغی و عقوق الوالدین؛ دو چیز را خداوند در این جهان کیفر می دهد تعدی و ناسپاسی پدر و مادر. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان یکرهما ابن آدم الموت و الموت خیر له من الفتنة و یکره قلّه المال و قلّه المال أقلّ للحساب؛ فرزند آدم از دو چیز بیزار است یکی مرگ در صورتی که مرگ برای او از فتنه بهتر است و کمی مال در صورتی که هر چه مال کمتر باشد حساب آن آسانتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان لا ینظر الله إلیهم یوم القیامه قاطع الرّحم و جار السوء؛ دو کس را خداوند روز قیامت به نظر رحمت نمی نگرد، آنکه با خویشان ببرد و آنکه با همسایه بدی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان لا تجاوز صلاتهما رءوسهما عبد ابق من موالیه حتّی یرجع و امرأه عصت زوجها حتّی ترجع؛ دو کسند که نمازشان از سرشان بالاتر نمیرود بنده ای که از آقایان خود گریخته باشد تا هنگامی که باز گردد و زنی که شوهر خود را نافرمانی کرده باشد تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتّقوا الظلم فإنّ الظلم ظلمات یوم القیامه؛ از ستمگری پرهیزید که ستمگری مایه تاریکی روز رستاخیز است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا فَإِنَّهَا لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ؛ از نفرین مظلوم بترسید اگر چه کافر باشد، زیرا در برابر نفرین مظلوم پرده و مانعی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا تَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ كَأَنَّهَا شَرَارَةٌ؛ از نفرین مظلوم بترسید که چون شعله آتش بر آسمان می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّبِيَّةَ الْحَسِيَنَةَ تَمَحُّهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ؛ هر کجا هستی از خدا بترس؛ به دنبال گناه کار نیک انجام بده تا آن را محو کند و با مردم خوش اخلاق و نیکو رفتار باش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا اللَّهَ فِي الْبَسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عِنْدَكُمْ عَوَانٌ؛ در باره زنان از خدا بترسید که آنها پیش شما اسیرند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقَى النَّاسِ مَنْ قَالَ الْحَقَّ فِيمَا لَهُ وَعَلَيْهِ؛ از همه مردم پرهیزگارتتر آن کس است که حق را بر نفع و ضرر خویش بگوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْيَدَ النَّاسِ وَارِضْ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَعْنَى النَّاسِ؛ از چیزهای حرام پرهیز تا از همه کس عابدتر باشی و به قسمت خویش راضی باش تا از همه کس ثروتمندتر باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ كَمَا تُحِبُّونَ أَنْ يَبْرؤَكُمْ؛ از خدا بترسید و میان فرزندان خود به عدالت رفتار کنید همان طور که می خواهید با شما به نیکی رفتار کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؛ از فراست مؤمن بترسید که چیزها را با نور خدا می نگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **تَقُوا الْحَجَرَ الْحَرَامَ فِي الْبُنْيَانِ فَإِنَّهُ أَسَاسُ الْخَرَابِ**؛ از استعمال سنگ حرام در ساختمان پرهیزید که مایه ویرانی است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا تَحْمِلُ عَلَى الْعَمَامِ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لِأَنْصُرَنَّكَ وَ لَوْ بَعْدَ حِينٍ**؛ از نفرین مظلوم بترسید زیرا نفرین وی بر ابرها می رود و خداوند می گوید به عزت و جلال من سوگند که تو را یاری می کنم اگر چه پس از مدتی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّمَا يَسْأَلُ اللَّهُ تَعَالَى حَقَّهُ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَمْنَعُ ذَا حَقٍّ حَقَّهُ**؛ از دعای مظلوم پرهیز زیرا وی به دعا حق خویش را از خدا می خواهد و خدا حق را از حق دار دریغ نمی دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اتَّقِ اللَّهَ فِي عُسْرِكَ وَ يَسْرِكَ**؛ در سختی و سستی از خدا بترس. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اتْرُكُوا الدُّنْيَا لِأَهْلِهَا فَإِنَّهُ مَنْ أَخَذَ مِنْهُ فَوْقَ مَا يَكْفِيهِ أَخَذَ مِنْ حَتْفِهِ وَ هُوَ لَا يَشْعُرُ**؛ دنیا را به مردم دنیا واگذارید زیرا هر کس از دنیا بیش از حد کفایت بر گیرد در هلاک خویش می کوشد اما نمی داند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **أُتْرِكَ فُضُولُ الْكَلَامِ وَ حَسْبُكَ مِنَ الْكَلَامِ مَا تَبْلُغُ بِهِ حَاجَتَكَ**؛ از سخنان بیهوده چشم پوش سخنی که رفع حاجت کند تو را کفایت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اتَّخِذُوا عِنْدَ الْفُقَرَاءِ أَيَادِي فَإِنَّ لَهُمْ دَوْلَةَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ**؛ با فقرا دوستی کنید زیرا در روز رستاخیز دولتی بزرگ دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **أُتْحَسِبُونَ الشِّدَّةَ فِي حَمْلِ الْحِجَارَةِ إِنَّمَا الشِّدَّةُ أَنْ يَمْتَلِي أَحَدُكُمْ غَيْظًا ثُمَّ يَغْلِبُهُ**؛ آیا گمان می کنید نیرومندی در بردن سنگ است، نیرومند حقیقی آنست که خشمگین شود و بر خشم خود غالب گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أُتِجِبُّ أَنْ يَلِينَ قَلْبِكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ؟ إِرْحَمِ الْيَتِيمَ وَامْسَحْ رَأْسَهُ وَأَطْعِمَهُ مِنْ طَعَامِكَ يَلِينَ قَلْبِكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتِكَ؛ آیا دوست داری دلت نرم شود و حاجت خود بیابی بر یتیم رحمت آوروی را بنواز و از غذای خویش بدو بخوران تا دلت نرم شود و حاجت خود بیابی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِبْنُ آدَمَ عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ وَتَطْلُبُ مَا يَطْعِيكَ إِبْنُ آدَمَ لَا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ وَلَا بِكَثِيرٍ تَشْبَعُ؛ فرزند آدم، آنچه حاجت تو را رفع کند در دسترس خود داری و در پی آنچه تو را به طغیان وامیدارد روز می گذاری، به اندک قناعت نمی کنی و از بسیار سیر نمی شوی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِبْنُ آدَمَ أَطْعَمَ رَبَّكَ تُسَمَّى عَاقِلًا وَلَا تَعَصِيهِ فَتُسَمَّى جَاهِلًا؛ فرزند آدم! پروردگار خویش را فرمانبردار باش تا تو را خردمند خوانند و از فرمان وی بیرون مباش که تو را نادان شمارند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَلْغُوا حَاجَةَ مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ إِبْلَاحَ حَاجَتِهِ. فَمَنْ أَبْلَغَ سُلْطَانًا حَاجَةَ مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ إِبْلَاحَهَا نُبِتَ اللَّهُ قَدَمَيْهِ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ حاجت کسی را که از ابلاغ آن ناتوانست به بزرگان برسانید زیرا هر کس حاجت درمانده ای را به بزرگی برساند روز رستاخیز خداوند پاهای وی را بر صراط استوار می سازد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَبْغُونِي الضَّعْفَاءَ فَإِنَّمَا تَرْزُقُونَ وَتَنْصُرُونَ بِضَعْفَائِكُمْ؛ ناتوان را پیش من آرید زیرا شما به برکت ناتوانان خود روزی می خورید و یاری می شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَبْغِضُ الْخَلْقَ إِلَى اللَّهِ مَنْ آمَنَ ثُمَّ كَفَرَ؛ منفورترین مردم پیش خدا آن کس است که ایمان آورد و سپس کافر شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أَبْغِضُ الْحَلَالَ إِلَى اللَّهِ الطَّلَاقُ؛ منفورترین چیزهای حلال در پیش خدا طلاق است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَبْتَرُوا وَبَشَرُوا مِنْ وِرَاءِ كُمْ أَنَّهُ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ صَادِقًا لَهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ؛** شما را مژده می دهم و شما به دیگران مژده دهید که هر کس شهادت دهد که خدائی جز خدای یگانه نیست و بدان معتقد باشد وارد بهشت می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَبْدَ الْمَوَدَّةَ لِمَنْ وَاذَكَ فَإِنَّهَا أُثْبِتُ؛** آن که با تو در دوستی می زند با وی ره دوستی گیر که این گونه دوستی پایدارتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَبَى اللَّهُ أَنْ يَقْبَلَ عَمَلَ صَاحِبٍ بِدَعِهِ حَتَّى يَدْعُ بِدَعْتِهِ؛** خداوند عمل بدعت گذار را نمی پذیرد تا از بدعت خویش دست بردارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَبَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ لِقَاتِلِ الْمُؤْمِنِ تَوْبَةً؛** خداوند از گناه قاتل مؤمن نمی گذرد و توبه او را نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **آمَرُوا النِّسَاءَ فِي بَنَاتِهِنَّ؛** با زنان در باره دخترانشان شور کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **آفَهُ الْعِلْمُ النِّسْيَانُ وَإِضَاعَتُهُ أَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ أَهْلِهِ؛** آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نا اهل سپاری، تلف می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّتِ الْمَعْرُوفَ وَاجْتَنِبِ الْمُنْكَرَ وَانْظُرْ مَا يُعْجِبُ أذْنُكَ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ إِذَا قُمْتَ مِنْ عِنْدِهِمْ فَأَتَتْهُ وَانْظُرِ الَّذِي تَكَرَّهَ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ إِذَا قُمْتَ مِنْ عِنْدِهِمْ فَاجْتَنِبْهُ؛** نیک کردار باش و از کار بد بپرهیز بین میل داری دیگران در باره تو چه بگویند همان طور رفتار کن و از آنچه نمی خواهی در باره تو بگویند برکنار باش. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِثْتُوا الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ؛** وقتی شما را دعوت کردند، بپذیرید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲۸۵

امام مهدی (علیه السلام) می فرمایند: اما ظهور فرج مربوط به خداست و وقت تعیین کنندگان دروغ گفته‌اند. (بحار الانوار/۵۳/۱۸۱)

حدیث ۲۲۸۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: شادمانی کردن در نزد غم‌دیده، دور از ادب است. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۲۲۸۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: رسیدن به خداوند متعال، سیر و سفری است که جز با شب زنده داری حاصل نگردد. (مسند الامام العسکری/۲۹۰)

حدیث ۲۲۸۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: عبادت، زیاد روزه گرفتن و زیاد نماز خواندن نیست. عبادت، زیاد اندیشه کردن در امر خداست. (تحف العقول/۵۱۸)

حدیث ۲۲۸۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: از خدا بترسید و مایه‌ی زینت باشید نه زشتی. (تحف العقول/۴۸۸)

حدیث ۲۲۹۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهره‌یز از شهرت‌طلبی و ریاست‌خواهی، که این دو انسان را به هلاکت و نابودی فرا می‌خواند. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۲)

حدیث ۲۲۹۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هر که را خیری نصیب شد خداوند نصیبت کرده است و هر که از شری محافظت شد، خدایش حفظ نموده است. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۴)

حدیث ۲۲۹۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: اندیشه‌ی نادان، سر زبانش هست و سخن حکیم در قلبش. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۹)

حدیث ۲۲۹۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همنشین نادان، گرفتار است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۴)

حدیث ۲۲۹۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هیچ بلائی نیست مگر اینکه در پیرامونش از طرف خدا نعمتی است.

(بحارالانوار/۷۸/۳۷۴)

حدیث ۲۲۹۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: مجادله نکن که ارجمندی‌ات از میان می‌رود و از شوخی بر حذر باش که بر تو جسور می‌شوند. (تحف العقول/۴۸۶)

حدیث ۲۲۹۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: صورت نیکو، زیبایی ظاهر است و عقل نیکو زیبایی باطن. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۹)

حدیث ۲۲۹۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هر آنچه در باره‌ی ما اهل بیت از نیکی‌ها گفته می‌شود ما سزاوار آنیم و هر آنچه بدی درباره‌ی ما گفته می‌شود ما آن گونه نیستیم. (بحارالانوار/۷۵/۳۷۳)

حدیث ۲۲۹۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: آن که بر پشت باطل سوار شود، پشیمانی بر او فرود آید. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۹)

حدیث ۲۲۹۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: حق نعمت را نمی‌شناسد مگر انسان شاکر، و شکرگذار نعمت نیست مگر عارف. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۸)

حدیث ۲۳۰۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هر کس انسان ناشایستی را مدح نماید خود را در جایگاه تهمت قرار داده است. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۸)

حدیث ۲۳۰۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همه‌ی محبت‌ها را به سوی ما جلب کنید و همه‌ی زشتی‌ها را از ما دور سازید. (بحارالانوار/۷۵/۳۷۳)

حدیث ۲۳۰۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: ناتوان‌ترین دشمنان کسی است که دشمنی‌اش را آشکار نماید. (بحارالانوار/۷۸/۳۷۹)

حدیث ۲۳۰۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بهترین برادر تو کسی است که خطای تو نسبت به خود را فراموش کند.
(بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۲۳۰۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: همانا شجاعت، اندازه دارد که اگر از آن فراتر رود گستاخی است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۲۳۰۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: میانه روی اندازه دارد، که اگر از آن فراتر رود بخل است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۲۳۰۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: دور اندیشی را حد و اندازه‌ای است که اگر بیشتر شود ترس است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۲۳۰۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: بخشندگی، اندازه‌ای دارد که اگر از آن فراتر رود اسراف است. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۷)

حدیث ۲۳۰۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: هیچ کس را به گونه‌ای احترام نکن که او به زحمت افتد. (بحار الانوار/۷۸/۳۷۴)

حدیث ۲۳۰۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: پرورش دادن نادان و ترک دادن معتاد از عادتش، معجزه آمیز است. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۲۳۱۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: زاهدترین مردم کسی است که کارهای حرام را ترک کند. (تحف العقول/۴۸۹)

حدیث ۲۳۱۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: پارساترین مردم کسی است که در کار شبهه‌ناک، توقف کند. (تحف العقول/۴۸۹)

حدیث ۲۳۱۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: کوشاترین مردم کسی است که گناهان را واگذارد. (تحف العقول/۴۸۹)

حدیث ۲۳۱۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) می‌فرمایند: لا تمار فیذهب بهاؤک ، و لا تمازح فیجتراً علیک؛ جدال مکن تا احترامت برود ، و

شوخی مکن تا بر تو گستاخ شوند . تحف العقول ، ص ۵۱۶

حدیث ۲۳۱۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من رضی بدون الشرف من المجلس لم یزل الله و ملائکته یصلون علیه حتی یقوم؛ هر که به نشستن در جاهای معمولی مجلس بسنده کند ، خدا و فرشتگان بر او رحمت می فرستند تا برخیزد . تحف العقول ، ص ۵۱۶

حدیث ۲۳۱۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من الذنوب التي لا تغفر: لیتنی لا أؤاخذ الا بهذا؛ از گناهایی که آمرزیده نشود این است که گفته شود: کاش بجز بر این گناه مؤاخذة نشوم . تحف العقول ، ص ۵۱۷

حدیث ۲۳۱۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: بسم الله الرحمن الرحيم أقرب الى اسم الله الأعظم من سواد العين الى بیاضها؛ نسبت بسم الله الرحمن الرحيم به اسم اعظم خدا ، از سیاهی چشم به سفیدیش نزدیکتر است . تحف العقول ، ص ۵۱۷

حدیث ۲۳۱۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: حب الأبرار للأبرار ثواب للأبرار ، و حب الفجار للأبرار فضیله للأبرار ، و بغض الفجار للأبرار زین للأبرار ، و بغض الأبرار للفجار خزی علی الفجار؛ دوستی نیکان به نیکان ثواب است برای نیکان ، و دوستی بدان به نیکان بزرگواری است برای نیکان ، و دشمنی بدان با نیکان زینتی است برای نیکان ، و دشمنی خوبان با بدان رسوایی است برای بدان . تحف العقول ، ص ۵۱۷

حدیث ۲۳۱۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من الجهل الضحک من غیر عجب؛ خنده بیجا نشانه نادانی است . تحف العقول ، ص ۵۱۷

حدیث ۲۳۱۹

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: کفاک أدبا تجنبك ما تکره من غیرک؛ از ادب همان بس که آنچه برای خود نمی پسندی ، برای دیگران نیز می پسندی . مسند الامام العسکری ، ص ۲۸۸

حدیث ۲۳۲۰

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: قلب الأحقق فی فمه و فم الحکیم فی قلبه؛ دل نابخرد در دهان اوست و دهان خردمند فرزانه در دل او . تحف العقول ، ص ۵۱۹

حدیث ۲۳۲۱

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من تعدی فی طهوره کان کناقضه؛ کسی که در طهارت شرعی خود از حد تجاوز کند، همچون کسی است که آن را باطل کرده است. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: ما ترک الحق عزیز الا ذل، و لا أخذ به ذلیل الا عز؛ هیچ عزیزی حق را وانهد جز این که خوار شود و هیچ خواری به حق نرود جز این که عزیز شود. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من أنس بالله استوحش من الناس؛ کسی که با خدا مأنوس باشد، از مردم گریزان گردد. مسند الامام العسکری، ص ۲۸۷

حدیث ۲۳۲۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: جرأه الولد علی والده فی صغره تدعو الی العقوق فی کبره؛ فرزند خردسالی که به پدر گستاخی کند، چون بزرگ شد عاق و ناسپاس او گردد. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: خیر من الحیاء ما اذا فقدته بغضت الحیاء، و شر من الموت ما اذا نزل بک أحببت الموت؛ بهتر از زندگی آن چیزی است که چون از دست دهی از زندگی بدت آید و بدتر از مرگ آن چیزی است که چون بر سرت آید مرگ را دوست بداری. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: من وعظ أخاه سرا فقد زانه، و من وعظه علانیة فقد شانه؛ هر که نهانی برادر خود را پند دهد او را آراسته و زیور بسته، و هر که در برابر دیگرانش پند دهد زشتش کرده. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: ما أقبح بالمؤمن أن تكون له رغبة تذله؛ چه زشت است برای مؤمن دل بستگی به چیزی که او را خوار می کند. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۲۳۲۸

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: أروع الناس من وقف عند الشبهة، أعبد الناس من أقام علی الفرائض، أزهد الناس من ترک الحرام، أشد الناس اجتهادا من ترک الذنوب؛ پارساترین مردم کسی است که در هنگام شبهه توقف کند، عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد، زاهدترین مردم کسی است که حرام را ترک نماید، کوشنده ترین مردم کسی است که

گناهان را رها سازد تحف العقول ، ص ۵۱۹

حدیث ۲۳۲۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که خود را سبک می‌شمارد، از شرّ او در امان نباش. (تحف العقول/۵۱۲)

حدیث ۲۳۳۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که از آفریدگار اطاعت کند، از خشم آفریده‌ها باکی ندارد. (تحف العقول/۴۸۲)

حدیث ۲۳۳۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: هر کس بیش از اندازه و حق خودش بخواهد، او به محرومیت شایسته تر است. (حیاه الامام علی الهادی (ع)/۱۵۷)

حدیث ۲۳۳۲

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: سوار بر مرکب چموش و خیره‌سر، اسیر جان خود و فرد نادان، اسیر زبان خود است. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۹)

حدیث ۲۳۳۳

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: بی‌نیازی، کاستن از آرزوها و خشنودی به مقدار کفایت است. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۳۳۴

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: متواضع‌ترین مردم، بردبارترین و گشاده‌روترین و پناه‌ده‌ترین آنهاست. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۳۳۵

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: آفریدگارم! در برابرت خاکساریم و سرافکنده و فروتن. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۸)

حدیث ۲۳۳۶

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: مصیبت برای بردبار یکی و برای نابردبار دو تاست. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۰)

حدیث ۲۳۳۷

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: نادان، در بند زبان خویش است. (بحار الانوار/۷۵/۳۷۰)

حدیث ۲۳۳۸

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: هر که از خدا پروا کند، از او پروا کنند. و هر که از خدا اطاعت کند، اطاعتش کنند. (بحار الانوار/۷۸/۳۶۶)

حدیث ۲۳۳۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: دنیا بازاری است که مردمانی در آن سود می‌برند و گروهی زیان می‌بینند. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۳۴۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: اگر کسی برای تو دوستی و نظرش را به تمامه گذاشت (دوستانه تو را راهنمایی کرد) تو نیز با اطاعت، او را یاری نما. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۵)

حدیث ۲۳۴۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: شاید ستمگر بردبار، روزی به خاطر بردباری‌اش بخشیده شود و چه بسا صاحب حق نادان، نور حق خود را به نادانی خاموش کند. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۵)

حدیث ۲۳۴۲

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: شب‌زنده‌داری، خواب را لذیذتر می‌کند و گرسنگی بر حلاوت طعام می‌افزاید. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۹)

حدیث ۲۳۴۳

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: از حسد بیرهیز، زیرا حسد بدترین و زشت‌ترین خلق است. (مستدرک الوسائل/۱۲/۲۳)

حدیث ۲۳۴۴

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: از حسد بپرهیز زیرا در تو اثر بد می‌گذارد و در دشمنیت هم تاثیری ندارد. (مستدرک الوسائل/۱۲/۲۰)

حدیث ۲۳۴۵

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: همانا استاد و شاگرد هر دو در رشد و ترقی شریک‌اند. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث ۲۳۴۶

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: تقدیرها، آنچه را که به ذهنت خطور نمی‌کرده به تو نشان می‌دهد. (بحار الانوار/۷۵/۳۶۹)

حدیث ۲۳۴۷

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: به یاد آور هنگامی را که در برابر خانواده‌ات در بستر مرگ افتاده‌ای در حالی که نه طیبی مرگ را می‌تواند از تو بازدارد و نه دوستی می‌تواند برایت سودمند باشد. (بحارالانوار/۷۵/۳۷۰)

حدیث ۲۳۴۸

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: کلام حکیمانه در خوی فاسد اثر نمی‌گذارد. (بحارالانوار/۷۵/۳۷۰)

حدیث ۲۳۴۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: هرگاه خداوند خیر بنده‌ای را بخواهد هنگامی که به او تذکر داده می‌شود، می‌پذیرد. (مستدرک الوسائل/۸/۳۲۹)

حدیث ۲۳۵۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: بیهوده گویی، سخنان خنده‌آور کم‌خردان و کار نادانان است. (بحارالانوار/۷۵/۳۶۹)

حدیث ۲۳۵۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: کسی که از خویشتن راضی باشد، خشم گیرندگان بر او بسیار گردند. (بحارالانوار/۶۹/۳۱۶)

حدیث ۲۳۵۲

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: افسوس کوتاهی کارهای گذشته را با تلاش در آینده جبران کنید. (مسند الامام الهادی(ع)/۳۰۴)

حدیث ۲۳۵۳

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: برای نعمت‌ها، همسایه‌ی خوبی باشید و با شکرگزاری، خواستار افزایش آن باشید. (مسند الامام الهادی(ع)/۳۰۵)

حدیث ۲۳۵۴

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: مردم در دنیا با اموالشان هستند و در آخرت با اعمالشان. (مسند الامام الهادی(ع)/۳۰۴)

حدیث ۲۳۵۵

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: نارضایتی پدر و مادر، باعث ضعف و ذلت آدمی می‌شود. (مسند الامام الهادی(ع)/۳۰۳)

حدیث ۲۳۵۶

امام هادی (علیه السلام) می‌فرمایند: خداوند دنیا را سرای امتحان و آزمایش ساخته و آخرت را سرای رسیدگی قرار داده است، و بلای دنیا را وسیله‌ی ثواب آخرت و ثواب آخرت را عوض بلای دنیا قرار داده است. (تحف العقول/۵۱۲)

حدیث ۲۳۵۷

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: شخص شکر گزار به سبب شکر، سعادت‌مندتر است تا به سبب نعمتی که باعث شکر شده است، زیرا نعمت، کالای دنیاست و شکر گذاری، نعمت دنیا و آخرت است. (تحف العقول/۵۱۲)

حدیث ۲۳۵۸

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: هر که بر طریق خداپرستی محکم و استوار باشد، مصائب دنیا بر وی سبک آید، گرچه تکه تکه شود. (تحف العقول/۵۱۱)

حدیث ۲۳۵۹

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: فروتنی در آن است که با مردم چنان باشی که دوست داری با تو چنان باشند. (المحججه البیضاء/۵/۲۲۵)

حدیث ۲۳۶۰

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: من التقی الله يتقى ، و من أطاع الله يطاع ، و من أطاع الخالق لم يبال سخط المخلوقين . و من أسخط الخالق فليقن أن يحل به سخط المخلوقين؛ هر کس از خدا بترسد، مردم از او بترسند، و هر که خدا را اطاعت کند، از او اطاعت کنند، و هر که مطیع آفریدگار باشد، باکی از خشم آفریدگان ندارد و هر که خالق را به خشم آورد باید یقین کند که به خشم مخلوق دچار می‌گردد. تحف العقول، ص ۵۱۰

حدیث ۲۳۶۱

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: إن الله جعل الدنيا دار بلوی و الآخرة دار عقبي ، و جعل بلوی الدنيا لثواب الآخرة سببا ، و ثواب الآخرة من بلوی الدنيا عوضا، خداوند دنیا را سرای امتحان و آزمایش ساخته و آخرت را سرای رسیدگی قرار داده است، و بلای دنیا را وسیله ثواب آخرت، و ثواب آخرت را عوض بلای دنیا قرار داده است. تحف العقول، ص ۵۱۲

حدیث ۲۳۶۲

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: إن الظالم الحالم يكاد أن يعفى على ظلمه بحلمه و إن المحق السفیه يكاد أن يطفئ نور حقه بسفهه؛ ستمکار بردبار، بسا که بوسیله حلم و بردباری خود از ستمش گذشت شود و حق دار نابخرد، بسا که به سفاقت خود، نور حق خویش را خاموش کند. تحف العقول، ص ۵۱۲

حدیث ۲۳۶۳

امام هادی (علیه السلام) می‌فرماید: لو سلك الناس واديا شعبا لسلكت وادی رجل عبد الله وحده خالصا؛ اگر همه مردم مسیری را انتخاب کنند و در آن گام نهند، من به راه کسی که تنها خدا را خالصانه می‌پرستد خواهم رفت. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۴۵

حدیث ۲۳۶۴

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: خیر من الخیر فاعله ، و أجمل من الجمیل قائله ، و أرجح من العلم حامله ، و شر من الشر جالبه ، و أهول من الهول راکبه؛ بهتر از نیکی نیکوکار است ، و زیباتر از زیبایی ، گوینده آن است ، و برتر از علم حامل آن است ، و بدتر از بدی ، عامل به آن است ، و وحشتناکتر از وحشت ، آورنده آن است . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۶۵

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: لاتطلب الصفا ممن کدرت علیه ، و لا الوفاء لمن غدرت به ، و لا النصیح ممن صرفت سوء ظنک الیه ، فإنما قلب غیرک کقلبک له؛ از کسی که بر او خشم گرفته ای ، صفا و صمیمیت نخواه و از کسی که به وی خیانت کرده ای ، وفا مطلب ، و از کسی که به او بدبین شده ای ، انتظار خیرخواهی نداشته باش ، که دل دیگران برای تو همچون دل تو برای آنهاست . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۵

حدیث ۲۳۶۶

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: أ ذکر مصرعک بین یدی أهلک ، و لاطیب یمنعک و لاحیب ینفعک؛ وقت جان دادنت نزد خانواده ات را به یاد آر که در آن هنگام طبیعی جلوگیر مرگت و دوستی نفع رسانت نباشد . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۶۷

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: الحکمه لا تنجع فی الطباع الفاسده؛ حکمت ، اثری در دل‌های فاسد نمی گذارد . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۶۸

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: العتاب مفتاح الثقال ، و العتاب خیر من الحقد؛ گلایه کلید گرانباری است ، ولی گلایه بهتر از کینه توزی است . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۶۹

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: هر که پدر و مادر را اندوهگین کند آنان را ناسپاسی کرده . تحف العقول

حدیث ۲۳۷۰

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: برای هر چیزی زکاتی است ، و زکات تن روزه های مستحبی است . تحف العقول

حدیث ۲۳۷۱

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: سختی ناحق را آن کس شناسد که بدان محکوم گردد . تحف العقول

حدیث ۲۳۷۲

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: کمک به ناتوان از بهترین صدقه است . تحف العقول

حدیث ۲۳۷۳

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: نماز نافله راه نزدیک شدن هر مؤمنی به خداوند است. تحف العقول

حدیث ۲۳۷۴

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: برای هر چیزی دلیلی باید ، و دلیل خردمند تفکر است ، و دلیل تفکر خاموشی. تحف العقول

حدیث ۲۳۷۵

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: مصیبت برای شکیبیا یکی است و برای بی تابى کننده دو تاست. تحف العقول

حدیث ۲۳۷۶

امام محمد باقر (ع) می فرماید: سخن نیک را از هر کسی ، هر چند به آن عمل نکند، فرا گیرید . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۵ ، ص ۱۷۰

حدیث ۲۳۷۷

امام محمد باقر (ع) می فرماید: هر که خوش نیت باشد ، روزی اش افزایش می یابد . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۵ ، ص ۱۷۵

حدیث ۲۳۷۸

امام محمد باقر (ع) می فرماید: بهترین چیزی را که دوست دارید درباره شما بگویند ، درباره مردم بگویند . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۶۵ ، ص ۱۵۲

حدیث ۲۳۷۹

امام محمد باقر (ع) می فرماید: دعای انسان پشت سر برادر دینی اش ، نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت است . کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۷

حدیث ۲۳۸۰

امام محمد باقر (ع) می فرماید: چون مؤمن با مؤمنی دست دهد ، پاک و بی گناه از یکدیگر جدا می شوند . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۳ ، ص ۲۰

حدیث ۲۳۸۱

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: از دشمنی پرهیزید، زیرا فکر را مشغول کرده و مایه نفاق می گردد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۲، ص ۳۰۱

حدیث ۲۳۸۲

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: هیچ کس از گناهان سالم نمی ماند، مگر اینکه زبانش را نگه دارد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۸

حدیث ۲۳۸۳

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: امروز، غنیمت است، در حالی که نمی دانی فردا، از آن کیست. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۹

حدیث ۲۳۸۴

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: دوستی قلبی برادرت را از اندازه دوستی قلبی خودت نسبت به او بفهم. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۸۵

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: ایمان، دوستی (با دوستان خدا) و دشمنی (با دشمنان خدا) است. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۲۳۸۶

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: در طلب آمرزش از خدا اصرار کنید، که موجب محو گناهان می گردد. تحف العقول، ص ۳۰۸

حدیث ۲۳۸۷

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: بیندیشید و برای آنچه آفریده شده‌اید کار کنید، زیرا خداوند شما را بیهوده نیافریده است. (بحارالانوار/۷۵/۱۲۸)

حدیث ۲۳۸۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: نزد خداوند چیزی محبوب‌تر از درخواست کردن از او نیست. (بحارالانوار/۷۵/۱۴۱)

حدیث ۲۳۸۹

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: خداوند دل‌های حزین را دوست دارد. (الکافی/۲/۹۹)

حدیث ۲۳۹۰

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: امر خدا و اطاعت او و اطاعت هرکسی که او واجب کرده است را بر همه چیز مقدم بدارید.

(بحارالانوار/۷۵/۱۴۸)

حدیث ۲۳۹۱

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از ترک کردن زشتی، هر چند به آن معروف شده باشی، امتناع مکن. (بحارالانوار/۷۵/۱۶۱)

حدیث ۲۳۹۲

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: شگفتا! شگفتا! از کسی که برای دنیای فانی کار می کند و سرای جاودانی را ترک می کند. (بحارالانوار/۷۰/۱۲۷)

حدیث ۲۳۹۳

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: اگر کسی در سمت راست تو ایستاد و به تو ناسزا گفت آن گاه به سمت چپ تو آمد و عذرخواهی نمود عذرخواهی او را بپذیر. (تحف العقول/۲۷۹)

حدیث ۲۳۹۴

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: چه بسیار کسانی که با تعریف دیگران فریب خورده‌اند و چه بسیار افرادی که از پرده پوشی نیک خدا، مغرور شده‌اند و چه بسیار افرادی که لطف خدا آن‌ها را سرگرم کرده است. (بحارالانوار/۷۵/۱۶۱)

حدیث ۲۳۹۵

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر که به روزی که خدا به او داده بسنده کند از ثروتمندترین مردم است. (تحف العقول/۲۸۲)

حدیث ۲۳۹۶

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: همنشینی با دانشمندان موجب فزونی خرد است. (بحارالانوار/۷۵/۱۴۱)

حدیث ۲۳۹۷

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از معاشرت با دروغگو پرهیز، زیرا او مانند سراب است که دور را به تو نزدیک و نزدیک را به تو دور می نمایاند. (بحارالانوار/۷۵/۱۳۷)

حدیث ۲۳۹۸

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از معاشرت با بخیل پرهیز، زیرا او در نهایت نیازت به وی، تو را از کمکش محروم می کند. (بحارالانوار/۷۵/۱۳۷)

حدیث ۲۳۹۹

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از معاشرت با فاسق بپرهیز، زیرا او تو را به لقمه‌ای یا کمتر از آن می فروشد.
(بحار الانوار/۱۳۷/۷۵)

حدیث ۲۴۰۰

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از دروغ کوچک و بزرگ، جدی و شوخی بپرهیز کن، که بی شک انسان وقتی در امور کوچک دروغ می گوید بر دروغگویی در امور بزرگ نیز جرأت پیدا می کند. (بحار الانوار/۱۶۱/۷۵)

حدیث ۲۴۰۱

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر کس بزرگی خود را دریابد دنیا در پیش او کوچک می شود. (تحف العقول/۲۷۸)

حدیث ۲۴۰۲

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: همدمی با درستکاران انسان را به درستی سوق می دهد. (الکافی/۱/۲۰)

حدیث ۲۴۰۳

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: آن که از دنیا دل بریده است مصیبت‌های آن برایش آسان شده و دل‌نگران نمی شود.
(بحار الانوار/۱۴۰/۷۸)

حدیث ۲۴۰۴

هر که مومن گرسنه‌ای را غذا دهد خداوند او را از میوه‌های بهشت اطعام نماید. (بحار الانوار/۳۸۴/۷۱)

حدیث ۲۴۰۵

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: از خدای تعالی به خاطر قدرتش بر تو بترس و از او به خاطر نزدیکی‌اش به تو شرم کن.
(بحار الانوار/۱۶۰/۷۵)

حدیث ۲۴۰۶

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر که دلداری خدا در او اثر نگذارد از حسرت‌های دنیا جانش به لب آید. (بحار الانوار/۸۹/۷۰)

حدیث ۲۴۰۷

امام سجاده (علیه السلام) می فرمایند: هر کس راهنمای حکیمی را نداشته باشد تا او راهنمایی کند هلاک می شود.
(بحار الانوار/۱۵۹/۷۵)

حدیث ۲۴۰۸

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: هر که را خدا بی‌نیاز کند مردم محتاج او می‌شوند. (بحارالانوار/۷۸/۱۴۲۶)

حدیث ۲۴۰۹

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: بزرگوار به بخشش خویش خشنود است و پست به ثروتش افتخار می‌کند. (بحارالانوار/۷/۱۶۱)

حدیث ۲۴۱۰

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: تمام نیکی در خویشنداری انسان است. (بحارالانوار/۷۵/۱۳۶)

حدیث ۲۴۱۱

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: هر که مومن تشنه‌ای را آب دهد خداوند او را از شراب خالص و صاف بهشتی سیراب گرداند. (بحارالانوار/۷۱/۳۸۴)

حدیث ۲۴۱۲

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: برای هر چیز بهره‌ای است و بهره‌ی گوش سخن نیکوست. (بحارالانوار / ۷۵/۱۶۰)

حدیث ۲۴۱۳

امام سجاد(علیه‌السلام) می‌فرماید: آزار نرساندن نشانه‌ی کمال خرد و مایه‌ی آسایش دو گیتی است. (میزان‌الحکمه/۱/۱۱۹)

حدیث ۲۴۱۴

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ عَرَفَ حَقَّ أَبُوَيْهِ الْأَفْضَلَيْنِ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ، وَأَطَاعَهُمَا، قِيلَ لَهُ: تَبْحِجُ فِي أَيِّ الْجَنَانِ شِئْتُ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: هر شخصی که حق والدینش حضرت محمد - صلی الله علیه وآله وسلم - و حضرت علی - علیه السلام - را که با شرافت و با فضیلت ترین انسانها هستند، بشناسد و - در تمام امور زندگی - از ایشان تبعیت و اطاعت کند؛ در قیامت به او خطاب می‌شود: هر قسمتی از بهشت را که خواستار باشی، می‌توانی انتخاب و در آن وارد شوی. نهج الشهادة، ص ۲۹۳

حدیث ۲۴۱۵

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَهْلَكَ النَّاسَ إِثْنَانِ: خَوْفُ الْفَقْرِ، وَ طَلَبُ الْفَخْرِ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: دو چیز مردم را هلاک و بیچاره گردانده است: یکی ترس از این که مبادا در آینده فقیر و نیازمند دیگران گردند. و دیگری فخر کردن - در مسائل مختلف - و مباحات بر دیگران است. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۵۴، ح ۹۶

حدیث ۲۴۱۶

قالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَا يَكْمِلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: بینش و عقل و درک انسان تکمیل نمی‌گردد مگر آن که - اهل حق و صداقت باشد و - از حقایق، تبعیت و پیروی کند. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷، ح

حدیث ۲۴۱۷

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : البُكاءُ مِنْ حَشِيئَةِ اللهِ نِجَاتٌ مِنَ النَّارِ وَقَالَ: بُكَاءُ العُيُونِ، وَ حَشِيئَةُ القُلُوبِ مِنَ رَحْمَةِ اللهِ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: گریان بودن به جهت ترس از - عذاب - خداوند، سبب نجات از آتش دوزخ خواهد بود و فرمودند: گریان بودن چشم و خشیت داشتن دل ها یکی از نشانه های رحمت الهی - برای بنده - است. مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۴۵، ح ۱۲۸۸۱

حدیث ۲۴۱۸

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللهِ كَانَ أَفْوَتْ لِمَا يَرْجُو وَ أَسْرِعَ لِمَجِيئِ ما يَحْدَرُ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: هر کس از روی نافرمانی و معصیت خداوند، کاری را انجام دهد، آنچه را آرزو دارد سریع تر از دست می دهد و به آنچه هراسناک و بیمناک می باشد مبتلا می گردد. وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۵۳، ح ۳

حدیث ۲۴۱۹

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : يا ابنَ آدَمَ، إِنَّمَا أَنْتَ أَيَّامٌ، كُلَّمَا مَضَى يَوْمٌ ذَهَبَ بَعْضُكَ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: ای فرزند آدم، بدرستی که تو مجموعه ای از زمان ها و روزگار هستی، هر آنچه از آن بگذرد، زمانی از تو فانی و سپری گشته است - بنابراین لحظات عمرت را غنیمت شمار که جبران ناپذیر است - نهج الشهاده، ص ۳۴۶

حدیث ۲۴۲۰

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : مَنْ نَفَسَ كُرْبِيَةَ مُؤْمِنٍ، فَرَجَّ اللهُ عَنْهُ كَرْبَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: هر کس گره ای از مشکلات مؤمنی باز کند و مشکلش را برطرف نماید، خداوند متعال مشکلات دنیا و آخرت او را اصلاح می نماید. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۱۶، ح ۱۳

حدیث ۲۴۲۱

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : إِنَّ أَعْمَالَ هَذِهِ الأُمَّةِ ما مِنْ صَباحٍ إِلاَّ وَ تُعْرَضُ عَلَيَّ اللهُ تَعَالَى ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: همانا - نامه کردار و - اعمال این امت، در هر صبحگاه بر خداوند متعال عرضه می گردد. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۵۳، ح ۵۴

حدیث ۲۴۲۲

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : لِكُلِّ داءٍ دَوَاءٌ، وَ دَوَاءُ الدُّنُوبِ الإِشْتِغافُ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: برای هر غم و دردی درمان و دوائی است و جبران و درمان گناه، طلب مغفرت و آمرزش از درگاه خداوند می باشد. لکافی، ج ۲، ص ۴۳۹، ح ۸

حدیث ۲۴۲۳

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَا يَأْمُنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ قَدَّ خَافَ اللَّهَ فِي الدُّنْيَا ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: كَسَى دَر رُوز قِيَامَتِ از شَدَائِدِ و اِحْوَالِ آن دَر اِمَانِ نَمِی بَاشَد، مَگَرِ آن كِه دَر دُنْيَا از خُدَاوَنْدِ مَتَعَالِ تَرَسِ دَاشْتَه بَاشَد - و اَهْلِ كِنَاه و مَعْصِيَتِ نَگَرْدَد - بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۴۴، ص ۱۹۲، ح ۵

حدیث ۲۴۲۴

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنْ اللَّهَ خَلَقَ الدُّنْيَا لِلْبَلَاءِ، وَ خَلَقَ أَهْلَهَا لِلْفَنَاءِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: بَه دَرَسْتِ كِه خُدَاوَنْدِ مَتَعَالِ دُنْيَا - و اِمْوَالِ آن - رَا بَرَايِ آزْمَائِشِ اِفْرَادِ آفَرِيْدَه اَسْت. و هَمچِنِیْنِ مَوْجُودَاتِ دُنْيَا رَا جِهْتِ فَنَاءِ - و اِنْتِقَالِ از اِیْنِ دُنْيَا بَه جِهَانِیِ دِیْگَرِ - آفَرِيْدَه اَسْت. نَهْجِ الشَّهَادَةِ، ص ۱۹۶

حدیث ۲۴۲۵

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مُجَالَسَةُ أَهْلِ الدُّنْيَا شَرٌّ، وَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الْفِسْقِ رِيئَةٌ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: هَمَنْشِیْنِی بَا اَشْخَاصِ پَسْتِ و رَذَلِ سَبَبِ شَرِّ و بَدِ یَخْتِ خَوَاهَدِ كَشْتِ و هَمَنْشِیْنِی و مَجَالَسَتِ بَا مَعْصِيَتِ كَارَانِ مَوْجِبِ شَكِّ و بَدِیْنِیِ خَوَاهَدِ شُد. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۷۸، ص ۱۲۲، ح ۵

حدیث ۲۴۲۶

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : وَاعْلَمُوا إِنَّ حَوَاجِ النَّاسِ إِلَيْكُمْ مِنْ نِعَمِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، فَلَا تَمِيلُوا النَّعَمَ فَتَحْوَلَ نِقْمًا ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: تَوَجَّه دَاشْتَه بَاشِیْد كِه اَحْتِیَاجِ و مَرَاجِعِه مَرْدَمِ بَه شَمَا از نَعْمَتِ هَايِ اَلْهِيِ اَسْت، پَسِ نَسَبَتِ بَه نَعْمَتِ هَا رُوی بَرِ نَگَرْدَانِیْد؛ و گَرْنَه بَه نَقْمَتِ و بَلَا گَرَفْتَارِ خَوَاهَدِ شُد. هِجِ الشَّهَادَةِ، ص ۳۸

حدیث ۲۴۲۷

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ عَيَّدَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ، آتَاهُ اللَّهُ فَوْقَ أَمَانِيهِ وَ كِفَايَتِهِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: هَر كَسِ خُدَاوَنْدِ مَتَعَالِ رَا بَا صَدَاقَتِ و خُلُوصِ، عِبَادَتِ و پَرَسْتِشِ نَمَائِدِ، خُدَايِ مَتَعَالِ او رَا بَه بَهْتَرِیْنِ آرزُو هَائِشِ مِی رَسَانَدِ و اَمُورِ زَنْدَگِیْشِ رَا تَأْمِیْنِ مِی نَمَائِدِ. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۶۸، ص ۱۸۳، ح ۴۴

حدیث ۲۴۲۸

قِيلَ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَعْظَمَ النَّاسِ قَدْرًا؟ قَالَ: مَنْ لَمْ يُبَالِ الدُّنْيَا فِي يَدِي مَنْ كَانَتْ ؛ از اِمَامِ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - سَوَالِ شُد: بَا شَخْصِيَّتِ تَرِیْنِ اِفْرَادِ چِه كَسِیِ اَسْت؟ حَضْرَتِ دَر جَوَابِ فَرَمُودَنْد: اِن كَسِیِ اَسْت كِه اَهْمِيَّتِ نَدَهْد كِه دُنْيَا دَر دَسْتِ چِه كَسِیِ مِی بَاشَد. تَنْبِيْهِ الْخَوَاطِرِ، ص ۳۴۸

حدیث ۲۴۲۹

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ لَبَسَ ثَوْبًا يُشْهَرُهُ كَسَاءُ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَوْبًا مِنَ النَّارِ ؛ إِمَامَ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمُودَنْد: هَر كَسِ لِبَاسِ شَهْرَتِ - و اِنكَشْتِ نَمَا از هَر جِهْتِ - بِيُوشَد، خُدَاوَنْدِ او رَا دَر رُوزِ قِيَامَتِ لِبَاسِیِ از آتَشِ مِی پُوشَانَد. الْكَافِي، ج ۶، ص ۴۴۵، ح ۴

حدیث ۲۴۳۰

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : عِبَادَ اللَّهِ! لَا تَشْتَغَلُوا بِالْدُّنْيَا، فَإِنَّ الْقَبْرَ بَيْتُ الْعَمَلِ، فَاعْمَلُوا وَلَا تَتَعَلَّوْا؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: ای بندگان خدا، خود را مشغول و سرگرم دنیا - و تجمّلات آن - قرار ندهید که همانا قبر، خانه ای است که تنها عمل - صالح - در آن مفید و نجات بخش می باشد، پس مواظب باشید که غفلت نکنید. نهج الشّهاده، ص ۴۷

حدیث ۲۴۳۱

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَتَلَكَّ عِبَادَةُ التُّجَّارِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَهْبَةً فَتَلَكَّ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فَتَلَكَّ عِبَادَةُ الْأَحْرَارِ، وَهِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: همانا عدّه ای خداوند متعال را به جهت طمع و آرزوی بهشت عبادت می کنند که آن یک معامله و تجارت خواهد بود و عدّه ای دیگر از روی ترس خداوند را عبادت و ستایش می کنند که همانند عبادت و اطاعت نوکر از ارباب باشد و طائفه ای هم به عنوان شکر و سپاس از روی معرفت، خداوند متعال را عبادت و ستایش می نمایند؛ و این نوع، عبادت آزادگان است که بهترین عبادات می باشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۷، ح ۵

حدیث ۲۴۳۲

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ أَجْوَدَ النَّاسِ مَنْ أُعْطِيَ مَنْ لَا يَزُجُوهُ، وَإِنَّ أَعْفَى النَّاسِ مَنْ عَفِيَ عَنْ قُدْرَةٍ، وَإِنَّ أَوْصَلَ النَّاسِ مَنْ وَصَلَ مَنْ قَطَعَهُ؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: همانا سخاوتمندترین مردم آن کسی است که کمک نماید به کسی که امیدی به وی نداشته است. و بخشنده ترین افراد آن شخصی است که - نسبت به ظلم دیگری با آن که توان انتقام دارد - گذشت نماید. صله رحم کننده ترین مردم و دید و بازدید کننده نسبت به خویشان، آن کسی است که صله رحم نماید با کسی که با او قطع رابطه کرده است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۱، ح ۴

حدیث ۲۴۳۳

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : النَّاسُ عِبِيدُ الدُّنْيَا، وَالدِّينُ لِعَبِّ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ، يَحُوطُونَهُ مَا دَارَتْ بِهِ مَعَائِشُهُمْ، فَإِذَا مُحِصُوا بِالْبَلَاءِ قَلَّ الدِّيَانُونَ؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: افراد جامعه بنده و تابع دنیا هستند و مذهب، بازیچه زبانشان گردیده است و برای امرار معاش خود، دین را محور قرار داده اند - و سنگ اسلام را به سینه می زنند - پس اگر بلائی همانند خطر - مقام و ریاست، جان، مال، فرزند و موقعیت، ... - انسان را تهدید کند، خواهی دید که دین داران واقعی کمیاب خواهند شد. محجّه البيضاء، ج ۴، ص ۲۲۸

حدیث ۲۴۳۴

قَالَ الْأَمَامُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِعْمَلْ عَمَلِ رَجُلٍ يَعْلَمُ أَنَّهُ مَأْخُودٌ بِالْأَجْرَامِ، مُجْزَى بِالْأَحْسَانِ؛ إِمَامُ حُسَيْنٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: کارها و امور خود را همانند کسی تنظیم کن و انجام ده که می داند و مطمئن است که در صورت خلاف تحت تعقیب قرار می گیرد و مجازات خواهد شد. و در صورتی که کارهایش صحیح باشد پاداش خواهد گرفت. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۰، ح

حدیث ۲۴۳۵

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : لا- تُقولَنَّ في أخيكَ المؤمنِ إذا تَواری عَنْكَ إلا مِثْلَ ما تُحِبُّ أنْ يَقُولَ فيكَ إذا تَوَارَيْتَ عَنْهُ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: سخنی - که ناراحت کننده باشد - پشت سر دوست و برادر خود مگو، مگر آن که دوست داشته باشی که همان سخن پشت سر خودت گفته شود. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷، ح ۱۰

حدیث ۲۴۳۶

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : أئِما إثنینِ جَری بَینَهُما کَلامٌ، فَطَلَبَ أَحَدُهُما رِضَى الآخرِ، كانَ سابِقَهُ إلى الجَنَّةِ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: چنانچه دو نفر با یکدیگر نزاع و اختلاف نمایند و یکی از آن دو نفر، در صلح و آشتی پیشقدم شود، همان شخص سبقت گیرنده، جلوتر از دیگری به بهشت وارد می شود. محجبه البيضاء، ج ۴، ص ۲۲۸

حدیث ۲۴۳۷

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : يَا ابنَ آدمَ! أذْکُرُ مَضِرَّعَكَ وَ مَضْجَعَكَ بَينَ يَدَيِ اللَّهِ، تَشْهَدُ جَوارِحُكَ عَلَیکَ یَومَ تَزالُ فیهِ الأقدامُ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: ای فرزند آدم، بیاد آور لحظات مرگ و خواب گاه خود را در قبر، همچنین بیاد آور که در پیشگاه خداوند قرار خواهی گرفت و اعضاء و جوارحت بر علیه تو شهادت خواهند داد، در آن روزی که قدم ها لرزان و لغزان می باشد. نهج الشهادة، ص ۵۹

حدیث ۲۴۳۸

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : مَنْ طَلَبَ رِضَى اللَّهِ بِسَخِطِ النَّاسِ كَفاهُ اللَّهُ أُمُورَ النَّاسِ، وَ مَنْ طَلَبَ رِضَى النَّاسِ بِسَخِطِ اللَّهِ وَ كَلَهُ اللَّهُ إلى النَّاسِ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: هر کس رضایت و خوشنودی خداوند را - در امور زندگی - طلب نماید گرچه همه افراد از او رنجیده شوند، خداوند مهمات و مشکلات او را کفایت خواهد نمود. و کسی که رضایت و خوشنودی مردم را طالب گردد گرچه مورد خشم و غضب پروردگار باشد، خداوند امور این شخص را به مردم واگذار می کند. أمالی شیخ صدوق، ص ۱۶۷

حدیث ۲۴۳۹

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : يَا ابنَ آدمَ! أذْکُرُ مَصارِعَ آباءِکَ وَ أبنائِکَ، کَیْفَ كانوا، وَ حَیْثُ حلَّوا، وَ کَأَنَّکَ عَن قَلیلِ قَدْ حَلَلْتَ مَحَلَّهُمْ ؛ امام حسين - عليه السلام - فرمودند: ای فرزند آدم، بیاد آور آن لحظاتی را که پدران و فرزندان - و دوستان - تو چگونه در چنگال مرگ قرار گرفتند، آن ها در چه وضعیتی و موقعیتی بودند و سرانجام به کجا منتهی شدند و کجا رفتند. و بیندیش که تو نیز همانند آن ها به ایشان خواهی پیوست - پس مواظب اعمال و رفتار خود باش - نهج الشهادة، ص ۶۰

حدیث ۲۴۴۰

قالَ الأمامُ الحُسينَ - عليه السلام - : لَوْ شِئْتَنی رَجُلٌ فی هَذِهِ الأذُنِ، وَ أومى إلى الأُذُنِ، وَ اعْتَدَرَ لی فی الأخرى لَقَبِلْتُ ذَلیکَ مِنْهُ، وَ ذَلیکَ أَنَّ أَمیرَ الْمُؤمِنینَ - عليه السلام - حَدَّثَنِی أَنَّهُ سَمِعَ جَدی رَسُولَ اللَّهِ (صلی الله علیه وآله) يَقُولُ: لا یَرُدُّ الحَوْضَ مَنْ لَمْ یَقْبَلِ العَذَرَ

مِنْ مُحِقِّ أَوْ مُبْطِلٍ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: چنانچه با گوش خود بشنوم که شخصی مرا دشنام می دهد و سپس معذرت خواهی او را بفهمم، از او می پذیرم و گذشت می نمایم، چون که پدرم امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - از جدم رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) روایت نمود: کسی که پوزش و عذرخواهی دیگران را نپذیرد، بر حوض کوثر وارد نخواهد شد. إحقاق الحق، ج ۱۱، ص ۴۳۱

حدیث ۲۴۴۱

امام حسین - علیه السلام - فرمودند: خود را از قسم و سوگند برهانید که همانا انسان به جهت یکی از چهار علت سوگند یاد می کند: در خود احساس سستی و کمبود دارد، به طوری که مردم به او بی اعتماد شده اند، پس برای جلب توجه مردم که او را تصدیق و تأیید کنند، سوگند می خورد. و یا آن که گفتارش معیوب و به دور از حقیقت است، و می خواهد با سوگند، سخن خود را تقویت و جبران کند. و یا در بین مردم متهم است - به دروغ و بی اعتمادی - پس می خواهد با سوگند و قسم خوردن جبران ضعف نماید. و یا آن که سخنان و گفتارش متزلزل است - هر زمان به نوعی سخن می گوید - و زبانش به سوگند عادت کرده است. تنبیه الخواطر، ص ۴۲۹

حدیث ۲۴۴۲

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : أکبیس الکیس التقی، و أحمق الحمق الفجور، الکریم هو التبرع قبل السؤال؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: زیرک ترین و هوشیارترین افراد، شخص باتقوا و پرهیزکار می باشد؛ احمق و نادان ترین افراد، کسی است که تبه کار و اهل معصیت باشد؛ گرامی ترین و باشخصیت ترین افراد، آن کسی است که به نیازمندان پیش از اظهار نیازشان، کمک نماید. إحقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۰

حدیث ۲۴۴۳

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : و أعمل لدنیاک کأنک تعيش أبداً، و أعمل لإخروتک کأنک تموت غداً؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: در دنیا - از نظر اقتصاد و صرفه جوئی و ... - چنان برنامه ریزی کن مثل آن که می خواهی همیشه دوام داشته باشی، و نسبت به آخرت به نوعی حرکت و کار کن مثل این که فردا خواهی مُرد. کلمة الإمام الحسن - علیه السلام - ص ۳۷

حدیث ۲۴۴۴

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : إنَّ الدنیا فی حلالها حساب، و فی حرامها عقاب، و فی الشبهات عتاب، فَأَنْزِلِ الدنیا بِمَنْزِلَةِ المیتة، حُدْمِهَا مَا كُفِّیکَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: چیزهای دنیا اگر حلال باشد حساب و بررسی می شود و اگر از حرام به دست آید عذاب و عقاب دارد و اگر حلال و حرام آن معلوم نباشد سختی و ناراحتی خواهد داشت. پس باید دنیا (و موجوداتش) را همچون میته و مرداری بشناسی که به مقدار نیاز و اضطرار از آن استفاده کنی. کلمة الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۳۶

حدیث ۲۴۴۵

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَقَضَاءُ حَاجَتِهِ أَخ لِي فِي اللَّهِ أَحَبُّ مِنْ إِعْتِكَافِ شَهْرٍ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر آینه برآوردن حاجت و رفع مشکل دوست و برادرم، از یک ماه اعتکاف، در مسجد - و عبادت مستحبی، نزد من - بهتر و محبوب تر است. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۳۹

حدیث ۲۴۴۶

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَلُّؤْمُ أَنْ لَا تَشْكُرَ النِّعْمَةَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: از علائم پستی شخص، شکر نکردن از ولی نعمت است. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۳۹

حدیث ۲۴۴۷

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَلْمِزَاحُ يَأْكُلُ الْهَيْبَةَ، وَقَدْ أَكْثَرَ مِنَ الْهَيْبَةِ الصَّامِتُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: مزاح و شوخی - های زیاد و بیجا - شخصیت و وقار انسان را از بین می برد، و چه بسا افراد ساکت دارای شخصیت و وقار عظیمی می باشند. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۳۹

حدیث ۲۴۴۸

امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا در قرآن چراغ های روشنائی بخش و شفا بخش دردها و گرفتاری های درونی وجود دارد، پس کسی که (خود را) با قرآن جلی دهد چشمانش قوی و روشن می گردد و قلب و درون خویش را صفا خواهد داد، چون که تفکر و اندیشه (در قرآن سبب) حیات قلب آگاه می باشد، همچنان که شخص روشن دل در تاریکی ها به وسیله نور چراغ حرکت می نماید و راه می رود. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۱۲

حدیث ۲۴۴۹

مَنْ اسْتِخْفَ بِإِخْوَانِهِ فَسَدَتْ مُرُوتُهُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دوستان و برادرانش را سبک شمارد و نسبت به آن ها بی اعتناء باشد، مروّت و جوانمردیش فاسد گشته است. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۲۰۹

حدیث ۲۴۵۰

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنْ الْجِلْمَ زَيْنَةً، وَالْوَفَاءَ مُرُوءَةً، وَالْعَجْلَةَ سَفَهًا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: صبر و شکیبائی زینت شخص، وفای به عهد علامت جوانمردی، و عجله و شتابزدگی (در کارها بدون اندیشه) دلیل بی خردی می باشد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۹۸

حدیث ۲۴۵۱

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : غَسْلُ الْيَدَيْنِ قَبْلَ الطَّعَامِ يُنْفِي الْفَقْرَ، وَبَعْدَهُ يُنْفِي الْهَمَّ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: شستن دست ها قبل از طعام فقر و تنگدستی را می زداید و بعد از آن ناراحتی ها و آفات را از بین می برد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۴۶

حدیث ۲۴۵۲

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : عَجِبْتُ لِمَنْ يُفَكِّرُ فِي مَا أُكُولِهِ كَيْفَ لَا يُفَكِّرُ فِي مَعْقُولِهِ، فَيَجْنِبُ بَطْنَهُ مَا يُؤْذِيهِ، وَيُودِّعُ صَدْرَهُ مَا يُؤْذِيهِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: تعجب می‌کنم از کسی که در فکر خوراک و تغذیه جسم و بدن هست ولی درباره تغذیه معنوی روحی خود نمی‌اندیشد، پس از غذاهای فاسد شده و خراب دوری می‌کند. و عقل و قلب و روح خود را کاری ندارد - هر چه و هر مطلب و برنامه‌ای به هر شکل و نوعی باشد استفاده می‌کند - بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۱۸، ح ۴۳

حدیث ۲۴۵۳

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : الْقَرِيبُ مَنْ قَرَّبَتْهُ الْمَوَدَّةُ وَإِنْ بَعُدَ نَسَبُهُ، وَالْبَعِيدُ مَنْ بَاعَدَتْهُ الْمَوَدَّةُ وَإِنْ قَرَّبَ نَسَبُهُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: بهترین دوست نزدیک به انسان، آن کسی است که در تمام حالات دلسوز و با محبت باشد گرچه خویشاوندی نزدیکی هم نداشته باشد. و بیگانه‌ترین افراد کسی است که از محبت و دلسوزی بیگانه باشد گرچه از نزدیک‌ترین خویشاوندان باشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۶، ح ۴

حدیث ۲۴۵۴

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : إِنَّ مَنْ خَوَّفَكَ حَتَّى تَبْلُغَ الْأَمْنَ، خَيْرٌ مِمَّنْ يُؤْمِنُكَ حَتَّى تَلْتَقِيَ الْخَوْفَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا کسی تو را - در برابر عیب‌ها و کم‌بودها - هشدار دهد تا آگاه و بیدار شوی، بهتر است از آن کسی که فقط تو را تعریف و تمجید کند تا بر عیب‌ها ایزد افزوده گردد. إحقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۴۲

حدیث ۲۴۵۵

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : الْخَيْرُ الْمَدَى لَا شَرَفِيهِ: أَلشُّكْرُ مَعَ النَّعْمَةِ، وَالصَّبْرُ عَلَى النَّازِلَةِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: آن خوبی که شر و آفتی در آن نباشد شکر در مقابل نعمت‌ها و صبر و شکیبایی در برابر سختی‌ها است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۲۴۵۶

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ إِلَّا هُدُوا إِلَى رُشْدِهِمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هیچ گروهی در کارهای - اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ... - با یکدیگر مشورت نکرده‌اند مگر آن که به رشد فکری و عملی و ... رسیده‌اند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۲۴۵۷

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : السِّيَاسَةُ أَنْ تَرَعَى حُقُوقَ اللَّهِ، وَحُقُوقَ الْأَحْيَاءِ، وَحُقُوقَ الْأَمْوَاتِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: مفهوم و معنای - سیاست آن است که حقوق خداوند و حقوق موجودات زنده و حقوق مردگان را رعایت کنی. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۱۸، ح ۶

حدیث ۲۴۵۸

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : تَزُكُّ الزَّنا، وَكُنْسُ الْفِئَاءِ، وَعَسَلُ الْأَنْاءِ مَجْلِيَةٌ لِلْغِنَاءِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: انجام ندادن زنا، جاروب و نظافت کردن راهرو و درب منزل، و شستن ظروف سبب رفاه و بی نیازی می گردد. کلمه الإمام حسن - علیه السلام -، ص ۲۱۲

حدیث ۲۴۵۹

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَخْلُقْكُمْ عَبَثًا، وَلَيْسَ بِتَارِكِكُمْ سِدِّي، كَتَبَ آجَالَكُمْ، وَقَسَمَ بَيْنَكُمْ مَعَائِشَكُمْ، لِيَعْرِفَ كُلُّ ذِي لُبٍّ مَنَزَلَتَهُ، وَأَنَّ مَا قَدَرَ لَهُ أَصَابَهُ، وَمَا صُورِفَ عَنْهُ فَلَنْ يُصِيبَهُ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: خداوند شما انسان ها را بیهوده و بدون غرض نیافریده و شما را آزاد، رها نکرده است. لحظات آخر عمر هر یک معین و ثبت می باشد، نیازمندی ها و روزی هر کس سهمیه بندی و تقسیم شده است تا آن که موقعیت و منزلت شعور و درک اشخاص شناخته گردد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰، ح ۵

حدیث ۲۴۶۰

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُقَبِّلْ مَوْضِعَ النُّورِ مِنْ جَبْهَتِهِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: وقتی انسان برادر مؤمن - و دوست - خود را ملاقات نمود، باید پیشانی و سجده گاه او را بیوسد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۲۴۶۱

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَلْعَازُ أَهْوَنُ مِنَ النَّارِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: سرزنش و ننگ شمردن مردم انسان را، آسان تر است از معصیت و گناهی که موجب آتش جهنم شود. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۰۵، ح ۴

حدیث ۲۴۶۲

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ أَرْبَعُ أَصَابِعَ، مَا رَأَيْتَ بَعَيْنِكَ فَهُوَ الْحَقُّ وَقَدْ تَسَمِعَ بِأُذُنِكَ بَاطِلًا كَثِيرًا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: بین حق و باطل چهار انگشت فاصله است، آنچه که را با چشم خود بینی حق است و آنچه را شنیدی یا آن که برایت نقل کنند چه بسا باطل باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۱۳۰، ح ۱

حدیث ۲۴۶۳

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ عَرَفَ اللَّهَ أَحَبَّهُ، وَمَنْ عَرَفَ الدُّنْيَا زَهَدَ فِيهَا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر کس خدا را بشناسد، (در عمل و گفتار) او را دوست دارد و کسی که دنیا را بشناسد آن را رها خواهد کرد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۴۰

حدیث ۲۴۶۴

قال الإمام الحسن المجتبی - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَكْثَرَ مُجَالِسَةَ الْعُلَمَاءِ أَطْلَقَ عِقَالَ لِسَانِهِ، وَفَتَقَ مَرَاتِقَ ذَهْنِهِ، وَسَرَّ مَا وَجَدَ مِنَ الزِّيَادَةِ فِي

نَفْسِهِ، وَكَانَتْ لَهُ وَلايَةُ لِمَا يَعْلَمُ، وَ إِفَادَةٌ لِمَا تَعَلَّمَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر که با علماء بسیار مجالست نماید، سخنش و بیانش در بیان حقایق آزاد و روشن خواهد شد، و ذهن و اندیشه اش باز و توسعه می یابد و بر معلوماتش افزوده می گردد و به سادگی می تواند دیگران را هدایت نماید. احقاق الحق، ج ۱۱، ص ۲۳۸

حدیث ۲۴۶۵

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَنْ أَدَامَ الْأَخْتِلَافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ إِخْدَى ثَمَانٍ: آيَةٌ مُحَكَّمَةٌ، أَخَا مُسْتَفَادًا، وَعِلْمًا مُسْتَطْرَفًا، وَرَحْمَةً مُنْتَظَرَةً، وَكَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى، أَوْ تَرُدُّهُ عَنِ الرَّدَى، وَتَرْكُ الدُّنُوبِ حَيَاءٌ أَوْ خَشْيَةٌ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر کس جایگاه - عبادات - خود را در مسجد قرار دهد یکی از هشت فایده شاملش می گردد: برهان و نشانه ای - برای معرفت - دوست و برادری سودمند، دانش و اطلاعاتی جامع، رحمت و محبت عمومی، سخن و مطلبی که او را هدایت گر باشد، - توفیق اجباری - در ترک گناه به جهت شرم از مردم و یا به جهت ترس از عقاب. حف العقول، ص ۲۳۵

حدیث ۲۴۶۶

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِضْمَارًا لِخَلْقِهِ، فَيَسْتَبِقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى مَرْضَاتِهِ، فَسَبَقَ قَوْمٌ فَفَازُوا، وَقَصَرَ آخَرُونَ فَخَابُوا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: خ داوند متعال ماه رمضان را برای بندگان خود میدان مسابقه قرار داد. پس عده ای در آن ماه با اطاعت و عبادت به سعادت و خوشنودی الهی از یکدیگر سبقت خواهند گرفت و گروهی از روی بی توجهی و سهل انگاری خسارت و ضرر می نمایند. من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۵۱۱، ح ۱۴۷۹

حدیث ۲۴۶۷

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : وَإِنْ حُبَّنَا لَيْسَ يَقُطُّ الدُّنُوبَ مِنْ بَنِي آدَمَ، كَمَا يُسَاقِطُ الرِّيحُ الْوَرَقَ مِنَ الشَّجَرِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: همانا محبت و دوستی با ما (اهل بیت رسول الله (صلی الله علیه و آله) سبب ریزش گناهان - از نامه اعمال - می شود، همان طوری که وزش باد، برگ درختان را می ریزد. بحار الأنوار، ج ۴۴، ص ۲۳، ح ۷

حدیث ۲۴۶۸

قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ الْمُجْتَبَى - عَلَيْهِ السَّلَام - : يَا ابْنَ آدَمَ! عَفَّ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ تَكُنْ عَابِدًا، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لَكَ تَكُنْ غَنِيًّا، وَ أَحْسِنُ جَوَارَ مَنْ جَاوَرَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَصَاحِبِ النَّاسِ بِمِثْلِ مَا تُحِبُّ أَنْ يُصَاحِبُوكَ بِهِ تَكُنْ عَدْلًا؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: ای فرزند آدم! نسبت به محرمات الهی عقیف و پاکدامن باش تا عابد و بنده خدا باشی. راضی باش بر آنچه که خداوند سبحان برایت تقسیم و مقدر نموده است، تا همیشه غنی و بی نیاز باشی. نسبت به همسایگان، دوستان و همنشینان خود نیکی و احسان نما تا مسلمان محسوب شوی. با افراد (مختلف) آنچنان بر خورد کن که انتظار داری دیگران همانگونه با تو بر خورد نمایند. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۱۲

حدیث ۲۴۶۹

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : يَا أَيُّهَا، ذَكَرْتُ الْمَحْشَرَ وَوُقُوفَ النَّاسِ عُرَاءَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ سَوَاتِئَهُ يَوْمَئِذٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - اظهار داشتند: ای پدر، من به یاد روز قیامت افتادم که مردم چگونه در پیشگاه خداوند با

حالت برهنه خواهند ایستاد - و فریاد رسی ندارد، جز اعمال و علاقه نسبت به اهل بیت (علیهم السلام) - کشف الغمّه، ج ۲، ص ۵۷

حدیث ۲۴۷۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَلْبُشْرَى فِي وَجْهِ الْمُؤْمِنِ يُوجِبُ لِصَاحِبِهِ الْجَنَّةَ، وَبُشْرَى فِي وَجْهِ الْمُعَانِدِ يَقِي صَاحِبَهُ عَذَابَ النَّارِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: تبسم و شادمانی در برابر مؤمن موجب دخول در بهشت خواهد گشت، و نتیجه تبسم در مقابل دشمنان و مخالفان سبب ایمنی از عذاب خواهد بود. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۶۲

حدیث ۲۴۷۱

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَا يَصْنَعُ الصَّائِمُ بِصِيَامِهِ إِذَا لَمْ يَصُنْ لِسَانَهُ وَ سَمِعَهُ وَ بَصَرَهُ وَ جَوَارِحَهُ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: روزه داری که زبان و گوش و چشم و دیگر اعضاء و جوارح خود را کنترل نماید هیچ سودی از روزه خود نمی برد. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۳۳۶، ح ۲

حدیث ۲۴۷۲

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : الزَّمِ رِجْلَهَا، فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ أَقْدَامِهَا، وَ الزَّمِ رِجْلَهَا فَتَمَّ الْجَنَّةَ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همیشه در خدمت مادر و پای بند او باش، چون بهشت زیر پای مادران است و نتیجه آن نعمت های بهشتی خواهد بود. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۲، ح ۴۵۴۴۳

حدیث ۲۴۷۳

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنْ كُنْتَ تَعْمَلُ بِمَا أَمْرْنَاكَ وَ تَنْتَهِي عَمَّا زَجَرْنَاكَ عَنْهُ، فَأَنْتَ مِنْ شِيعَتِنَا، وَإِلَّا فَلَا ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: اگر آنچه را که ما - اهل بیت عصمت و طهارت - دستور داده ایم عمل کنی و از آنچه نهی کرده ایم خودداری نمائی، تو از شیعیان ما هستی و گرنه، خیر. تفسیر الإمام العسکری - علیه السلام -، ص ۳۲۰، ح ۱۹۱

حدیث ۲۴۷۴

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنِّي قَدِ اسْتَفْبَحْتُ مَا يُصْنَعُ بِالنِّسَاءِ، إِنَّهُ يُطْرَحُ عَلَى الْمَرْئَةِ الثَّوْبَ فَيَصْفُهَا لِمَنْ رَأَى، فَلَا تَحْمِلِينِي عَلَى سِرِّيرِ ظَاهِرٍ، أُسْتَرِينِي، سَتَرَكَ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - در آخرین روزهای عمر پر برکشان ضمن وصیتی به اسماء فرمودند: من بسیار زشت و زننده می دانم که جنازه زنان را پس از مرگ با انداختن پارچه ای روی بدنش تشییع می کنند. و افرادی اندام و حجم بدن او را مشاهده کرده و برای دیگران تعریف می نمایند. مرا بر تختی که اطرافش پوشیده نیست و مانع مشاهده دیگران نباشد قرار مده - بلکه مرا با پوشش کامل تشییع کن - خداوند تو را از آتش جهنم مستور و محفوظ نماید. تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۴۲۹

حدیث ۲۴۷۵

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرَّجَالَ وَ لَا يَرَاهُنَّ الرَّجَالَ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: بهترین چیز برای حفظ شخصیت زن آن است که مردی را نبیند و نیز مورد مشاهده مردان قرار نگیرد. بحار الأنوار، ج ۴۳،

ص ۵۴، ح ۴۸

حدیث ۲۴۷۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَنْ سَلَّمَ عَلَيْهِ أَوْ عَلَيَّ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَحَيَاتِكَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ وَبَعِيدَ مَوْتِنَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هر که بر پدرم - رسول خدا - و بر من به مدت سه روز سلام کند خداوند بهشت را برای او واجب می گرداند. راوی گوید: عرضه داشتم: آیا در زمان حیات و زنده بودن؟ فرمودند: چه در زمان حیات ما باشد، تو یا پس از مرگ. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۸۵، ح ۱۷

حدیث ۲۴۷۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : مَنْ أَضْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ، أَهْبَطَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: هر کس عبادات و کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، خداوند بهترین مصلحت ها و برکات خود را برای او تقدیر می نماید. تنبیه الخواطر، ص ۱۰۸

حدیث ۲۴۷۸

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : أَبَوَا هَذِهِ الْأُمَّةِ مُحَمَّدٌ وَعَلِيٌّ، يُقِيمَانِ أَوْدَهُمْ، وَيُنْقِذَانِ مِنَ الْعَذَابِ الدَّائِمِ إِنْ أَطَاعُوهُمَا، وَبِيحَانِهِمُ النَّعِيمَ الدَّائِمَ إِنْ أَقْفُوهُمَا؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: حضرت محمد (صلی الله علیه وآله) و علی - علیه السلام -، والدین این امت هستند، چنانچه از آن دو پیروی کنند آن ها را از انحرافات دنیوی و عذاب همیشگی آخرت نجات می دهند و از نعمت های متنوع و وافر بهشتی بهره مندشان می سازند. بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۲۵۹، ح ۸

حدیث ۲۴۷۹

إِتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: دوری و اجتناب کنید از معصیت های الهی، حتی در پنهانی، پس به درستی که خداوند شاهد اعمال و نیات است؛ و نیز او حاکم و قاضی خواهد بود. شرح نهج البلاغه ابن عبده، ج ۳، ص ۳۲۴

حدیث ۲۴۸۰

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيُّ - علیه السلام - : إِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلَا حِسَابَ، وَغَدًا حِسَابٌ وَلَا عَمَلَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: امروزه - در دنیا - زحمت و فعالیت، بدون حساب است و فردای قیامت، حساب و بررسی اعمال و دریافت پاداش است. شرح نهج البلاغه ابن عبده، ج ۱

حدیث ۲۴۸۱

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيُّ - علیه السلام - : فِي تَقَلُّبِ الْأَحْوَالِ عِلْمُ جَوَاهِرِ الرِّجَالِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: در تغییر و دگرگونی حالات و حوادث، فطرت و حقیقت اشخاص شناخته می شود. شرح نهج البلاغه فیض الإسلام، ص ۱۱۸۳

حدیث ۲۴۸۲

قال الإمام علي - عليه السلام - : كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَجِهَادُ الرَّجُلِ بَدْلُ مَالِهِ وَنَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَجِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أذى زَوْجِهَا وَغَيْرَتِهِ ؛ امام علي - عليه السلام - فرمودند: خداوند جهاد را بر مردان و زنان لازم دانسته است. پس جهاد مرد، آن است که از مال و جانش بگذرد تا جائی که در راه خدا کشته و شهید شود. و جهاد زن آن است که در مقابل زحمات و صدمات شوهر و بر غیرت و جوانمردی او صبر نماید. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۳، ح ۱۹۹۳۴

حدیث ۲۴۸۳

قال الإمام علي - عليه السلام - : يَوْمُ الْمَظْلُومِ عَلَى الظَّالِمِ أَشَدُّ مِنْ يَوْمِ الظَّالِمِ عَلَى الْمَظْلُومِ ؛ امام علي - عليه السلام - فرمودند: روز داد خواهی مظلوم بر علیه ظالم سخت تر است از روزی که ظالم ستم بر مظلوم می کند. شرح نهج البلاغه فیض الاسلام، ص ۱۱۹۳

حدیث ۲۴۸۴

قال الإمام علي - عليه السلام - : أَلْسَانُ سَبْعٍ إِنْ خُلِيَ عَنْهُ عَقَرَ ؛ امام علي - عليه السلام - فرمودند: زبان، همچون دژنده ای است که اگر آزاد باشد زخم و جراحت (سختی به جسم و ایمان) خواهد زد. شرح نهج البلاغه ابن عبده، ج ۳، ص ۱۶۵

حدیث ۲۴۸۵

قال الإمام علي - عليه السلام - : أَيُّهَا النَّاسُ، إِيَّاكُمْ وَحُبِّ الدُّنْيَا، فَإِنَّهَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ، وَبَابُ كُلِّ بَلِيَّةٍ، وَدَاعِي كُلِّ رَزِيَّةٍ ؛ امام علي - عليه السلام - فرمودند: ای گروه مردم، نسبت به محبت و علاقه به دنیا مواظب باشید، چون که علاقه و محبت به دنیا اساس هر خطا و انحرافی است، و دروازه هر بلا و گرفتاری است، و نزدیک کننده هر فتنه و آشوب؛ و نیز آورنده هر مصیبت و مشکلی است. تحف العقول، ص ۱۵۲

حدیث ۲۴۸۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : فِي وَصِيَّتِهِ لِلْحَسَنِ - عليه السلام - : سَلَّ عَنِ الرَّفِيقِ قَبْلَ الطَّرِيقِ، وَعَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ ؛ امام علي - عليه السلام - ضمن سفارشی به فرزندش امام حسن - عليه السلام - فرمودند: پیش از آن که بخواهی مسافرت بروی، رفیق مناسب راه را جویا باش، و پیش از آن که منزلی را تهیه کنی همسایگان را بررسی کن که چگونه هستند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۵۵، ح ۳۶

حدیث ۲۴۸۷

قال الإمام علي - عليه السلام - : يَا كَمِيلُ، قُلِ الْحَقُّ عَلَى كُلِّ حَالٍ، وَوَادِدِ الْمُتَّقِينَ، وَاهْجُرِ الْفَاسِقِينَ، وَجَانِبِ الْمُنَافِقِينَ، وَلَا تُصَاحِبِ الْخَائِنِينَ ؛ امام علي - عليه السلام - فرمودند: در هر حالتی حق را بگو و مدافع آن باش، دوستی و معاشرت با پرهیزگاران را ادامه ده، و از فاسقین و معصیت کاران کناره گیری کن، و از منافقان دوری و فرار کن، و با خیانتکاران همراهی و هم نشینی منما. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۷۱، ح ۱

حدیث ۲۴۸۸

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : عَجِبْتُ لِابْنِ آدَمَ، أَوْلَهُ نُطْفَةٌ، وَ آخِرُهُ جِيفَةٌ، وَ هُوَ قَائِمٌ بَيْنَهُمَا وَعَاءٌ لِلْغَائِطِ، ثُمَّ يَتَكَبَّرُ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: تعجب می کنم از کسی که اولش قطره ای آب ترش شده و عاقبتش لاشه ای متعفن - بد بو - خواهد بود و خود را ظرف فضولات قرار داده است، با این حال تکبر و بزرگ منشی هم می نماید. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۳۴، ح ۸۸۰

حدیث ۲۴۸۹

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : لا خَيْرَ فِي الدُّنْيَا إِلَّا لِلرَّجُلَيْنِ: رَجُلٌ يَزِدُّهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ إِحْسَانًا، وَ رَجُلٌ يَتَذَكَّرُ ذَنْبَهُ بِالتَّوْبَةِ، وَ أَنَّى لَهُ بِالتَّوْبَةِ، وَاللَّهُ لَوْ سَجَدَ حَتَّى يَنْقَطِعَ عُقْبُهُ مَا قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ إِلَّا بِوَلَايَتِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خیر و خوبی در دنیا وجود ندارد مگر برای دو دسته: دسته اول آنان که سعی نمایند در هر روز، نسبت به گذشته کار بهتری انجام دهند. دسته دوم آنان که نسبت به خطاها و گناهان گذشته خود پشیمان و سرافکنده گردند و توبه نمایند، و توبه کسی پذیرفته نیست مگر آن که با اعتقاد بر ولایت ما اهل بیت عصمت و طهارت باشد. وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۷۶، ح ۵

حدیث ۲۴۹۰

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ، وَ شُجَاعَتُهُ عَلَى قَدْرِ نَفَقَتِهِ، وَ صِدَاقَتُهُ عَلَى قَدْرِ مُرْوَتِهِ، وَ عِفَّتُهُ عَلَى قَدْرِ غَيْرَتِهِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: ارزش هر انسانی به قدر همت اوست، و شجاعت و توان هر شخصی به مقدار گذشت و احسان اوست، و درستکاری و صداقت او به قدر جوانمردی اوست، و پاکدامنی و عفت هر فرد به اندازه غیرت او خواهد بود. نزهة الناظر و تنبيه خاطر، ص ۴۶، ح ۱۲

حدیث ۲۴۹۱

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : يَا ابْنَ آدَمَ، لا تَحْمِلْ هَمَّ يَوْمِكَ الَّذِي لَمْ يَأْتِكَ عَلَى يَوْمِكَ الَّذِي أَنْتَ فِيهِ، فَإِنَّ يَكُنْ بَقِيَ مِنْ أَجْلِكَ، فَإِنَّ اللَّهَ فِيهِ يَزُوقُكَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای فرزند آدم، غصه رزق و آذوقه آن روزی که در پیش داری و هنوز نیامده است نخور، زیرا چنانچه زنده بمانی و عمرت باقی باشد خداوند متعال روزی آن روز را هم می رساند. نزهة الناظر و تنبيه خاطر، ص ۵۲، ح ۲۶

حدیث ۲۴۹۲

امام علی - علیه السلام - فرمودند: یک ساعت در محضر علماء نشستن - که انسان را به مبدأ و معاد آشنا سازند - از هزار سال عبادت نزد خداوند محبوب تر خواهد بود. توجه و نگاه به عالم از اعتکاف و یک سال عبادت - مستحبی - در خانه خدا بهتر است. زیارت و دیدار علماء، نزد خداوند از هفتاد مرتبه طواف اطراف کعبه محبوب تر خواهد بود، و نیز افضل از هفتاد حج و عمره قبول شده می باشد. همچنین خداوند او را هفتاد مرحله ترفیع درجه می دهد و رحمت و برکت خود را بر او نازل می گرداند، و ملائکه شهادت می دهند به این که او اهل بهشت است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۲۰۵، ح ۳۳

حدیث ۲۴۹۳

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : أَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ، لِإِنَّ بِهِ مَعْرِفَةَ الْمَعَادِ وَالْمَعِاشِ، وَ أَدَلُّ الدُّلِّ الْجَهْلُ، لِإِنَّ صَاحِبَهُ أَصَمُّ، أَبْكَمُّ، أَعْمَى،

خیران؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: عزیزترین عزت‌ها علم و کمال است، برای این که شناخت معاد و تأمین معاش انسان، به وسیله آن انجام می‌پذیرد. و پست‌ترین ذلت‌ها جهل و نادانی است، زیرا که صاحبش همیشه در کوری و لالی و کوری می‌باشد و در تمام امور سرگردان خواهد بود. نزهة الناظر و تنبیه الخاطر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث ۲۴۹۴

قال الإمام علی - علیه السلام - : تَفَضَّلْ عَلَى مَنْ شِئْتَ فَأَنْتَ أَمِيرُهُ، وَ اسْتَغْنِ عَمَّنْ شِئْتَ فَأَنْتَ نَظِيرُهُ، وَ افْتَقِرْ إِلَى مَنْ شِئْتَ فَأَنْتَ أَسِيرُهُ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: بر هر که خواهی نیکی و احسان نما، تا رئیس و سرور او گردی؛ و از هر که خواهی بی‌نیازی جوی تا همانند او باشی. و خود را نیازمند هر که خواهی بدان - و از او تقاضای کمک نما - تا اسیر او گردی. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۱۳

حدیث ۲۴۹۵

قال الإمام علی - علیه السلام - : الْعُقُولُ أَيْمَةُ الْأَفْكَارِ، وَ الْأَفْكَارُ أَيْمَةُ الْقُلُوبِ، وَ الْقُلُوبُ أَيْمَةُ الْحَوَاسِّ، وَ الْحَوَاسُّ أَيْمَةُ الْأَعْضَاءِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: عقل هر انسانی پیشوای فکر و اندیشه اوست؛ و فکر پیشوای قلب و درون او خواهد بود؛ و قلب پیشوای حواس پنج‌گانه می‌باشد، و حواس پیشوای تمامی اعضاء و جوارح است. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۹۶، ح ۴۰

حدیث ۲۴۹۶

قال الإمام علی - علیه السلام - : أَوْحَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِلَى نَبِيِّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ: قُلْ لِقَوْمِكَ لَا يَلْبَسُوا لِبَاسَ أَعْدَائِي، وَ لَا يَطْعَمُوا مَطَاعِمَ أَعْدَائِي، وَ لَا يَتَشَكَّلُوا بِمَشَاكِلِ أَعْدَائِي، فَيَكُونُوا أَعْدَائِي؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند تبارک و تعالی بر یکی از پیامبرانش وحی فرستاد: به امت خود بگو: لباس دشمنان مرا نپوشند و غذای دشمنان مرا میل نکنند و هم شکل دشمنان من نگردند، و گر نه ایشان هم دشمن من خواهند بود. مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۲۱۰، ح ۳۳۸۶

حدیث ۲۴۹۷

قال الإمام علی - علیه السلام - : لَا يَنْبَغِي لِلْعَبْدِ أَنْ يَتَّقِيَ بَخَصَلَتَيْنِ: الْعَافِيَةَ وَ الْغَنَى، بَيْنَا تَرَاهُ مُعَاوَاةً إِذْ سَقَمَ، وَ بَيْنَا تَرَاهُ غَتِيًّا إِذِ افْتَقَرَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: سزاوار نیست که بنده خدا، در دوران زندگی به دو خصوصیت اعتماد کند و به آن دل بسته باشد: یکی عافیت و تندرستی و دیگری ثروت و بی‌نیازی است. زیرا چه بسا در حال صحت و سلامتی می‌باشد ولی ناگهان انواع مریضی‌ها بر او عارض می‌گردد و یا آن که در موقعیت و امکانات خوبی است، ناگهان فقیر و بیچاره می‌شود، - پس بدانیم که دنیا و تمام امکانات آن بی‌ارزش و بی‌وفا خواهد بود و تنها عمل صالح مفید و سودبخش می‌باشد - بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۶۸

حدیث ۲۴۹۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : كُلُوا مَا يَسْقُطُ مِنَ الْخَوَانِ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يَأْذِنُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْتَشْفِيَ بِهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آنچه اطراف ظرف غذا و سفره می‌ریزد جمع کنید و بخورید، که همانا هر کس آن‌ها را به قصد شفا میل نماید، به اذن حق تعالی شفای تمام دردهای او خواهد شد. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۹۱، ح ۱۹۹۲۰

حدیث ۲۴۹۹

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : أطرِقُوا أهالیکم فی کُلِّ لیلَةٍ جُمعَهُ بِشَیْءٍ مِنَ الفاکِهَةِ، کئی یَفْرَحُوا بِالْجُمعَةِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: در هر شب جمعه همراه با مقداری میوه بر اهل منزل و خانواده خود وارد شوید تا موجب شادمانی آن ها در جمعه گردد. بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۷۳، ح ۲۴

حدیث ۲۵۰۰

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : ما مِنْ یومٍ یَمُرُّ عَلَی ابنِ آدَمَ إِلَّا قالَ لَهُ ذلِکَ الیومُ: یا ابنَ آدَمَ انا یومٌ جدیدٌ و انا عَلَیکَ شَهِیدٌ. فقلْ فی خَیراً، و اَعْمَلْ فی خَیراً، أَشْهَدُ لَکَ بِه فی القیامَةِ، فَإِنَّکَ لَنْ تَرانی بَعیدَةً أیداً ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر روزی که بر انسان وارد شود، گوید: من روز جدیدی هستم، من بر اعمال و گفتار تو شاهد می باشم. سعی کن سخن خوب و مفید بگوئی، کار خوب و نیک انجام دهی. من در روز قیامت شاهد اعمال و گفتار تو خواهم بود. و بدان امروز که پایان یابد دیگر مرا نخواهی دید و قابل جبران نیست. أمالی صدوق، ص ۹۵

حدیث ۲۵۰۱

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : الملوکُ حُکامٌ عَلَی الناسِ، و العِلْمُ حاکِمٌ عَلَیهِمْ، و حَسْبُکَ مِنَ العِلْمِ أَنْ تَخْشَى اللهَ، و حَسْبُکَ مِنَ الجَهْلِ أَنْ تَعْجِبَ بِعِلْمِکَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: ملوک بر مردم حاکم هستند و علم بر تمامی ایشان حاکم خواهد بود، تو را در علم کافی است که از خداوند ترسناک باشی؛ و به دانش و علم خود بالیدن، بهترین نشانه نادانی است. أمالی طوسی، ج ۱، ص ۵۵

حدیث ۲۵۰۲

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : الدُّنیا تُطَلَبُ لِثَلَاثَةِ أَشْیاءَ: العِزِّ، و العِزِّ، و الرِّاحَةِ، فَمَنْ زَهَدَ فیها عَزَّ، و مَنْ قَنَعَ بِسَعْنِی، و مَنْ قَلَّ سَعْنِیهُ اسْتَرَاحَ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: دنیا و اموال آن، برای سه هدف دنبال می شود: بی نیازی، عزت و شوکت، آسایش و آسوده بودن. هر که زاهد باشد؛ عزیز و با شخصیت است، هر که قانع باشد؛ بی نیاز و غنی گردد، هر که کمتر خود را در تلاش و زحمت قرار دهد؛ همیشه آسوده و در آسایش است. وافی، ج ۴، ص ۴۰۲

حدیث ۲۵۰۳

قالَ الأمامُ علی - علیه السلام - : الأحقُّ جدیدٌ و إن طالَتِ الأیامُ، و الباطلُ مَخْدُولٌ و إن نَصیرَهُ أقوامٌ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: حق و حقیقت در تمام حالات جدید و تازه است گر چه مدتی بر آن گذشته باشد و باطل همیشه پست و بی اساس است گر چه افراد بسیاری از آن حمایت کنند. وسائل الشیعه، ج ۲۵، ص ۴۳۴، ح ۳۲۲۹۲

حدیث ۲۵۰۴

قالَ رَسُولُ الله - صلی الله علیه و آله - : و عَظَنی جِبْرِئیلُ - علیه السلام - : یا مُحَمَّدُ، أَحِبَّ مَنْ شِئْتَ فَإِنَّکَ مُفَارِقُهُ، و اَعْمَلْ ما شِئْتَ فَإِنَّکَ مُلاقِیهِ ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: جبرئیل مرا موعظه و نصیحت کرد: با هر کس که خواهی دوست باش،

بالآخره بین تو و او جدائی خواهد افتاد. هر چه خواهی انجام ده، ولی بدان نتیجه و پاداش آن را خواهی گرفت. أمالی طوسی، ج ۲، ص ۲۰۳

حدیث ۲۵۰۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : سَادَةُ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا الْأَشْخِيَاءُ، سَادَةُ النَّاسِ فِي الْآخِرَةِ الْأَتْقِيَاءُ ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سرور و سید مردم در دنیا افراد سخاوتمند خواهند بود، و سید و سرور انسان ها در قیامت پرهیزکاران می باشند. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۰۲

حدیث ۲۵۰۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُّ عَيْنٍ بَأْكِيَّةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَ أَعْيُنٍ : عَيْنُ بَكْتٍ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَ عَيْنُ غُضَّتٍ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَ عَيْنُ بَاتَتْ سَاهِرَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: تمامی چشم ها در روز قیامت گریانند، مگر سه دسته: ۱- آن چشمی که به جهت خوف و ترس از عذاب خداوند گریه کرده باشد. ۲- چشمی که از گناهان و موارد خلاف بسته و نگاه نکرده باشد. ۳- چشمی که شبها در عبادت و بندگی خداوند متعال بیدار بوده باشد. ثواب الأعمال، ص ۲۱۱، ح ۱

حدیث ۲۵۰۷

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ وَقَرَ ذَا شَيْبَةٍ فِي الْأَسْلَامِ أَمَّنَهُ اللَّهُ مِنْ فِرَاقِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس بزرگ سال مسلمانی را گرامی دارد و احترام نماید، خداوند او را در قیامت از سختی ها و مشکلات در امان می دارد. الکافی، ج ۲، ص ۶۵۸، ح ۳

حدیث ۲۵۰۸

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْأَصْدَقَةُ بِعَشْرٍ، وَالْقَرْضُ بِمِائَتَيْ عَشْرٍ، وَ صِلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَ عَشْرِينَ ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: پاداش و ثواب دادن صدقه ده برابر درجه، و دادن قرض الحسنه هیجده درجه، و انجام صله رحم بیست و چهار درجه افزایش خواهد داشت. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۸۰۱۰

حدیث ۲۵۰۹

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِطُ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: انسان بر روش و اخلاق دوستش پرورش می یابد و شناخته می شود، پس متوجه باشید با چه کسی دوست و همنشین می باشید. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۹۲، ح ۱۲

حدیث ۲۵۱۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : حَسِّنُوا أَخْلَاقَكُمْ، وَ الْطُفُوا جِيرَانَكُمْ، وَ أَكْرِمُوا نِسَائِكُمْ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: رفتار و اخلاق خود را نیکو سازید، نسبت به همسایگان با ملاطفت و محبت برخورد نمایید، زنان و همسران خود را گرامی دارید تا بدون حساب وارد بهشت گردید. اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۰۱

حدیث ۲۵۱۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : حُبُّ الْجَاهِ وَالْمَالِ يُنْبِتُ النَّفَاقَ فِي الْقَلْبِ، كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْبَقْلَ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: علاقه نسبت به ریاست و ثروت سبب روئیدن نفاق در قلب و درون خواهد شد، همان طوری که آب و باران سبب روئیدن سبزیجات می باشند. تنبیه الخواطر، ص ۲۶۴

حدیث ۲۵۱۲

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَجِبْتُ لِمَنْ يَحْتَمِي مِنَ الطَّعَامِ مَخَافَةَ الدَّاءِ، كَيْفَ لَا يَحْتَمِي مِنَ الذُّنُوبِ، مَخَافَةَ النَّارِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: تعجب دارم از کسانی که نسبت به خوردن و خوراک خود اهمیت می دهند تا مبادا مریض شوند ولیکن اهمیتی نسبت به گناهان نمی دهند و باکی از آتش سوزان جهنم ندارند. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۴۷، ح ۳۴

حدیث ۲۵۱۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : صَدَقَةُ السَّرِّ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ، كَمَا تُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَتَدْفَعُ سَبْعِينَ بَاباً مِنَ الْبَلَاءِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: صدقه ای که محرمانه و پنهانی داده شود سبب پاکی گناهان می باشد، همان طوری که آب، آتش را خاموش می کند، همچنین صدقه هفتاد نوع بلا و آفت را بر طرف می نماید. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۸۴، ح ۷۹۸۴

حدیث ۲۵۱۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ تَوَلَّى عَمَلًا وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ بِأَهْلٍ، فَلْيُتَبَوَّأْ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر که ریاست و مسئولیتی را بپذیرد و بداند که اهلیت آن را ندارد، - در قبر و قیامت - جایگاه او پر از آتش خواهد شد. تاریخ اسلام، ج ۱۰۱-۱۲۰، ص ۲۸۵

حدیث ۲۵۱۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تُشْبِعُوا، فَيُطْفَأُ نُورُ الْمَعْرِفَةِ مِنْ قُلُوبِكُمْ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: شکم خود را از خوراک سیر و پر مگردانید، چون که سبب خاموشی نور عرفان و معرفت - در افکار و - قلب هایتان می گردد. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۸، ح ۱۹۶۴۶

حدیث ۲۵۱۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ تَزَوَّجَ إِمْرَأَةً لِمَالِهَا وَكَلَّهَ اللَّهُ إِلَيْهِ، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِجَمَالِهَا رَأَى فِيهَا مَا يَكْرَهُ، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِدِينِهَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس زنی را به جهت ثروتش ازدواج کند خداوند او را به همان واگذار می نماید، و هر که با زنی به جهت زیبایی و جمالش ازدواج کند خوشی نخواهد دید، و کسی که با زنی به جهت دین و ایمانش تزویج نماید خداوند خواسته های او را تأمین می گرداند. تهذیب الأحكام، ج ۷، ص ۳۹۹، ح ۵

حدیث ۲۵۱۷

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ زَارَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا زَارَنِي، وَ مَنْ صَافَحَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا صَافَحَنِي، وَ مَنْ جَالَسَ عَالِمًا فَكَأَنَّمَا جَالَسَنِي، وَ مَنْ جَالَسَنِي فِي الدُّنْيَا أُجِلَّتْهُ مَعِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس به دیدار و زیارت عالم و دانشمندی برود مثل آن است که مرا زیارت کرده، هر که با دانشمندی دست دهد و مصافحه کند مثل آن که با من مصافحه نموده، هر شخصی همنشین دانشمندی گردد مثل آن است که با من مجالست کرده، و هر که در دنیا با من همنشین شود، در آخرت همنشین من خواهد گشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۰، ح ۲۱۴۰۶

حدیث ۲۵۱۸

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس بدهکار ناتوانی را مهلت دهد برای هر روزش ثواب صدقه در راه خدا می باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۵۱، ح ۱۷

حدیث ۲۵۱۹

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ وَجَدَ كَسْرَةً أَوْ تَمْرَةً فَأَكَلَهَا لَمْ يُفَارِقْ جَوْفَهُ حَتَّى يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس تکه ای نان یا دانه ای خرما در جایی ببیند، و آن را بردارد و میل کند، مورد رحمت و مغفرت خداوند قرار می گیرد. بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۴۳۰، ح ۱۲

حدیث ۲۵۲۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : بَكْرُوا بِالصَّدَقَةِ، فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: صبحگاهان حرکت و کار خود را با دادن صدقه شروع نمایید چون که بلاها و آفت ها را بر طرف می گرداند. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۷۷، ح ۸

حدیث ۲۵۲۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا تَلَّاقَيْتُمْ فَتَلَّاقُوا بِالتَّسْلِيمِ وَ التَّصَافِحِ، وَ إِذَا تَفَرَّقْتُمْ فَتَفَرَّقُوا بِالِاسْتِغْفَارِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هنگام بر خورد و ملاقات با یکدیگر سلام و مصافحه نمایید و موقع جدا شدن برای همدیگر طلب آمرزش کنید. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۴، ح ۱۳

حدیث ۲۵۲۲

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ، وَ إِنَّ أْبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلَامِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عاجز و ناتوان ترین افراد کسی است که از دعا و مناجات با خداوند ناتوان و محروم باشد، و بخیل ترین اشخاص کسی خواهد بود که از سلام کردن خودداری نماید. بحار الأنوار، ج ۹۰، ص ۲۹۱، ح ۱۱

حدیث ۲۵۲۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ثَلَاثَةٌ مِنَ الذُّنُوبِ تُعَجَّلُ عُقُوبَتُهَا وَ لَا تُؤَخَّرُ إِلَى الْآخِرَةِ: عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَ الْبَغْيُ عَلَى النَّاسِ، وَ كُفْرُ الْأَحْسَانِ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عقاب و مجازات سه دسته از گناهان زودرس می باشد و به قیامت

کشانده نمی شود: ایجاد ناراحتی برای پدر و مادر، ظلم در حق مردم، ناسپاسی در مقابل کارهای نیک دیگران. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۷۳، ح ۷

حدیث ۲۵۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لا یقرأ العبد القرآن اذا كان علی غیر طهور حتی یتطهر؛ هنگامی که وضو ندارید، قرآن نخوانید، تا این که وضو گرفته شود. (خصال، ج ۲، ص ۱۶۴)

حدیث ۲۵۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یا علی! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء فی الجسد و یمن فی الرزق؛ یا علی! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن، شفای بدن و برکت در روزی است. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۲۵۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد، و نماز خویش را نیکو بخواند، زکات مالش را پردازد، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوطه زبان ببندد، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است. (ثواب الاعمال، ص ۶۴)

حدیث ۲۵۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ترک الصلوة متعمدا من غیر علة فقد برء من ذمة الله و ذمة رسوله؛ کسی که نماز را عمدا و بدون علت ترک کند از امان خدا و رسولش دور خواهد بود. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۷۵)

حدیث ۲۵۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ترک صلاته حتی تفوته من غیر عذر فقد حبط عمله؛ کسی که نمازش را بدون عذر ترک کند (نخواند) تا وقت آن بگذرد، عمل او نابود شده است. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۳

حدیث ۲۵۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نماز خودتان را ضایع نکنید، به حقیقت هر کس نماز خویش را ضایع کند، خداوند عز و جل او را با قارون و فرعون و هامان محشور می کند، خداوند به آنان لعنت کند و آنها را رسوا سازد، و بر خدا لازم است آنها را با منافقها به آتش داخل کند، پس وای بر کسی که به نمازش مواظب نباشد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۲۵۳۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ان العبد اذا عجل فقام لحاجته یقول الله تبارک و تعالی: اما یعلم عبدی انی انا قضی الحوائج؛

زمانی که بنده برای رفع حاجت خود نمازش را با عجله بخواند، خداوند می فرماید: آیا بنده من نمی داند که حاجت او را من برآورده می کنم. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۴)

حدیث ۲۵۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اسرق الناس فالذی یسرق من صلاته فصلاته تلف كما یلف الثوب الخلق فیضرب بها وجهه؛ دزدترین مردم کسی است که به خاطر سرعت و شتابزدگی از نماز خود کم کند، نماز چنین انسانی همچون جامه مندرسی در هم پیچیده شده، به صورت او پرتاب می گردد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۰۶)

حدیث ۲۵۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ان اسرق الناس من سرق من صلاته؛ دزدترین مردم کسی است که از نمازش کم بگذارد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۲)

حدیث ۲۵۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- یقبل الله صلاة خمسة نفر. الابق من سیده و امرأة لا یرضی عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اکل الربا؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد: ۱- بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است. ۲- زنی که شوهرش از وی راضی نیست. ۳- شرابخوار و دائم الخمر. ۴- کسی که عاق والدین شده است. ۵- رباخوار. (مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۲)

حدیث ۲۵۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که همسر خود را بیازارد، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد، مگر آن که به کمک او پردازد و رضایتش را جلب کند، گر چه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است، در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۲۵۳۵

جاء رجل الی امیر المؤمنین - علیه السلام - فقال: یا امیر المؤمنین انی قد حرمت الصلاة باللیل، فقال امیر المؤمنین - علیه السلام - : انت رجل قد قیدتک ذنوبک؛ مردی نزد امیر المؤمنین (علیه السلام) آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! من از نماز شب محروم شدم. امام علی (علیه السلام) فرمودند: تو مردی هستی که گناهانت تو را زندانی (اسیر) کرده است. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۲۲)

حدیث ۲۵۳۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۲۵۳۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: من نظر الی ابویه نظرمات ، و هما ظالمان لم یقبل الله له صلاة؛ هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند، اگر چه به وی ستم کرده باشند، خداوند نمازش را نمی پذیرد. (جامع السعادات، ج ۲، ص ۳۵۱)

حدیث ۲۵۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لو صلیتم حتی تكونوا کاللاتار و صمتم حتی تكونوا کالحنایا لم یقبل الله منکم الا بورع؛ اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید، خدا از شما قبول نمی کند، مگر این که انسان با ورع باشید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

حدیث ۲۵۳۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: خداوند متعال فرمود: نماز کسی را می پذیرم که: ۱- در مقابل عظمت من خاضع باشد. ۲- از خواسته های نفسانی به خاطر من خود را دور کند. ۳- روزه را با یاد من به پایان برد. ۴- بر بندگانم بزرگی نفرشد. ۵- به گرسنه غذا دهد. ۶- برهنه را بپوشاند. ۷- به مصیبت دیده مهربانی کند. ۸- غریب را پناه دهد. بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۴۲

حدیث ۲۵۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیارکم الینکم مناکب فی الصلوة؛ بهترین شما کسی است که شانه هایش در نماز افتاده تر باشد. (بحار، ج ۸۴ ص ۲۶۲)

حدیث ۲۵۴۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: هر کس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید، به تحقیق که در زمان مناسب درخواست کرده و هر کس چنین نماید، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

حدیث ۲۵۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ان العبد لیصلی الصلوة لا یکتب له سدسها و لاعشرها، و انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها؛ به درستی بنده نماز می خواند برای او، نه یک ششم آن و نه یک دهم آن نوشته نمی شود، جز این نیست که برای بنده از نمازش آن مقدار نوشته می شود که به آن توجه کرده است. بحار الانوار ج ۸۴ ص ۲۳۷

حدیث ۲۵۴۳

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان العبد لترفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما یرفع له الا ما قبل علیه بقلبه ...؛ همانا از نماز بنده نصفش یا یک سوم، یا یک چهارم، یا یک پنجم برای او بالا می رود، و آن مقداری که از نماز حضور قلب داشته باشد، بالا می رود... (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۸)

حدیث ۲۵۴۴

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: اذا قام العبد الى الصلاة اقبل الله - عز و جل - عليه بوجهه فلا يزال مقبلا عليه حتى يلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه؛ وقتی بنده به نماز ایستاد خداوند متعال به او توجه می کند و توجهش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۱)

حدیث ۲۵۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من صلی صلوة لا یدکر فیها شیئا من امر الدنیا، لا یسئل الله شیئا، الا اعطاه؛ کسی که نماز می خواند، در حال نماز هیچ چیز از امور دنیایی به یادش نیاید (فقط خداوند در نظرش باشد)، در این صورت هر چیزی از خداوند بخواهد، به او عطا می کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۶۵)

حدیث ۲۵۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: رکعة من عالم بالله خیر من الف رکعة من متجاهل؛ یک رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد، بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰)

حدیث ۲۵۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من صلی رکعتین و لم یحدث فیهمانفسه بشیء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه؛ کسی که دو رکعت نماز بخواند و در آن دو رکعت، قلب خود را به چیزی از امور دنیا مشغول نکند، خداوند گناهانش را می آمرزد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۹)

حدیث ۲۵۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اذا قام العبد الى الصلوة فکان هواه و قلبه الى الله تعالی انصرف کیوم ولدته امه؛ هنگامی که انسان برای نماز می ایستد، اگر همه توجه اش و قلبش به سوی خدا باشد، در حالی نمازش تمام می شود، که مثل روزی است که پاک به دنیا آمده. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۸۲)

حدیث ۲۵۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لیس لک من صلاتک الا ما احضرت فیه قلبک؛ نیست برای تو از نماز، مگر قلب تو در حال نماز باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

حدیث ۲۵۵۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: اذا کنت فی صلاتک فعلیک بالخشوع و الاقبال علی صلاتک فان الله تعالی یقول: الذین هم فی صلاتهم خاشعون؛ هرگاه در حال نماز بودی، بر تو باد به خشوع و توجه کامل به نماز، چون خداوند در قرآن می فرماید: اهل ایمان کسانی هستند که در نماز خشوع می ورزند. فروع کافی، ج ۳، ص ۳۰۰

حدیث ۲۵۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و اذا اردت ان يحشرك الله معي فاطل السجود بين يدي الله الواحد القهار؛ و اگر خواستی خداوند تو را با من محشورسازد، سجده در پیشگاه خدای یکتای قهار را طولانی کن. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴)

حدیث ۲۵۵۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: لا تنظروا الى طوع ركوع الرجل و سجوده ، فان ذلك شيء اعتاده فلو تركه استوحش لذلك و لكن انظروا الى صدق حديثه و اداء امانته؛ به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید، زیرا ممکن است به آن عادت کرده باشند و برای او یک امر عادی شده باشد، و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند، بلکه راستگویی و امانتداری او را بنگر. (اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۵)

حدیث ۲۵۵۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اذا استقبلت القبلة فانس من الدنيا و ما فيها والخلق و ما هم فيه و استفرغ قلبك عن كل شاغل يشغلك عن الله؛ هنگامی که برای نماز به جانب قبله ایستادی، دنیا و آنچه در آن است را فراموش کن و قلب خود را از هر گونه سرگرم کننده ای که تو را از خدا بازدارد، فارغ ساز. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۹۶)

حدیث ۲۵۵۴

هنگامی که داخل مسجد شدی و زمانی که مردم مشغول نماز هستند، بر آنها سلام نکن، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نمازشو، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند، بر آنها سلام کن. (بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۸)

حدیث ۲۵۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطولكم قنوتا في دار الدنيا اطولكم راحة يوم القيامة في الموقف؛ هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود. (ثواب الاعمال، ص ۵۹)

حدیث ۲۵۵۶

امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: ان من طلب العبادة تزكى لها و اذا اضرت النوافل بالفريضة فارضوها؛ هر کس طلب عبادت دارد، دل را برای آن پاک می کند، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید. (تحف العقول، ص ۲۶۷)

حدیث ۲۵۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی هاز فرزند و نه مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد، زیرا که خداوند سبحان می گوید: مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا

و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۲۵۵۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ما یمنع احدکم اذا دخل علیه غم من غموم الدنيا ان يتوضأ ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین یدعو الله فیهما، اما سمعت الله تعالی یقول : واستعینوا بالصبر والصلوة ؛ چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او در آمد، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند. مگر نشنیده ای که خدا می فرماید: واستعینوا بالصبر والصلوة . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۶۳)

حدیث ۲۵۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها، واستکثروا منه ، و تقربوا بها فانها کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا؛ امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جوید، زیرا نماز فریضه ای است که بر مومنین نوشته شده و وقت آن تعیین گردیده است. (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

حدیث ۲۵۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصلوة تنظر و لا تنظر بها؛ برای نماز باید انتظار کشید ولی نماز را معطل کار دیگر نباید کرد. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث ۲۵۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: نوروا منازلکم بالصلوة و قرائة القران؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن ، نورانیت ببخشید. (کنز العمال ، ج ۱۵، ص ۳۹۲ حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۲۵۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: قم فصل فان فی الصلوة شفاء؛ بر خیز نماز به جا آور! پس همانا در نماز شفا است. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۲۸)

حدیث ۲۵۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: و اعلم ان کل شیء من عملک تبع لصلاتک؛ بدان که تمام اعمال تابع نماز خواهند بود. (نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

حدیث ۲۵۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لا یزال الشیطان یرعب من بنی ادم حافظ علی الصلوات الخمس فاذا ضیعهن تجرء علیه و اوقعه فی العظام؛ شیطان پیوسته از فرزندان آدم در وحشت و هراس است تا آنگاه که نمازهایش را به دقت و با شرایط

و آداب می خواند. پس اگر نماز را ضایع نموده (و در وقت مقرر آن به جا نیاورد)، شیطان بر او چیره می شود و او را در گناهان کبیره می اندازد و وی را گرفتار می کند. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

حدیث ۲۵۶۵

امام جواد - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الاخلاص؛ برترین عبادت، اخلاص است. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۰۹.

حدیث ۲۵۶۶

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ غلبۃ العادة؛ برترین عبادت، چیره آمدن بر عادت است. غرر الحکم: ۲۸۷۳.

حدیث ۲۵۶۷

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الزّهادۃ؛ برترین عبادت، دل بر کندن از دنیا است. غرر الحکم: ۲۸۷۲.

حدیث ۲۵۶۸

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ الفکر؛ برترین عبادت، اندیشیدن است. غرر الحکم: ۲۹۰۷.

حدیث ۲۵۶۹

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: و الله ما عبد الله بشيء افضل من أداء حق المؤمن؛ به خدا سوگند که خداوند به چیزی برتر از ادا نمودن حق مؤمن، عبادت نشده است. الاختصاص: ۲۸.

حدیث ۲۵۷۰

امام علی - علیه السلام - می فرمایند: غض الطرف عن محارم الله سبحانه أفضل عبادۃ؛ چشم بستن از حرام‌های خداوند سبحان، برترین عبادت است. غرر الحکم: ۶۴۲۷.

حدیث ۲۵۷۱

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: أعظم العبادۃ أجراً أخفاها؛ بزرگترین ثواب را آن عبادتی دارد که پنهانی تر انجام گیرد. قرب الاسناد: ۱۳۵ / ۴۷۵.

حدیث ۲۵۷۲

امام صادق - علیه السلام - می فرمایند: أفضل العبادۃ العلم بالله و التواضع له؛ برترین عبادت، شناخت خدا و فروتنی برای اوست. تحف العقول: ۳۶۴.

حدیث ۲۵۷۳

امام علی - علیه السلام - می فرماید: تدبروا أحوال الماضین من المؤمنین قبلکم. کیف کانوا فی حال التّحصیص و البلاء... اتّخذتّهم الفراعنة عیبداً فساموهم سوء العذاب، وجرّعوهم المِرار؛ در احوال مؤمنانی که پیش از شما بوده‌اند، بیندیشید که در حال آزمایش و بلا چگونه بودند؟!... فرعونیان آنان را به بندگی گرفتند و بدترین شکنجه‌ها را به آنها چشانند و انواع تلخی‌ها را جرعه جرعه در کامشان ریختند. نهج البلاغه، الخطبة ۱۹۲

حدیث ۲۵۷۴

امام صادق - علیه السلام - می فرماید: من أطاع رجلاً فی معصیة فقد عبده؛ هر که از مردی در معصیت خدا فرمان برد، هر آینه او را بندگی کرده است. الکافی: ۲ / ۳۹۸ / ۸.

حدیث ۲۵۷۵

پیامبر خدا - صلّی الله علیه و آله و سلّم - می فرماید: ملعون ملعون من عبد الدینار و الدرهم؛ از رحمت خدا به دور است، کسی که بندگی دینار و درهم کند. الخصال: ۱۲۹

حدیث ۲۵۷۶

امام علی - علیه السلام - می فرماید: من عبد الدنیا و آثرها علی الآخرة استوخم العاقبة؛ هر که بندگی دنیا کند و آن را بر آخرت برگزیند، فرجامش ناگوار باشد. الخصال: ۶۳۲

حدیث ۲۵۷۷

امام باقر - علیه السلام - می فرماید: من أصغی الی ناطق فقد عبده، فان كان الناطق یؤدی عن الله عزوجل فقد عبد الله، و ان كان الناطق یؤدی عن الشیطان فقد عبد الشیطان؛ هر که به گوینده‌ای گوش سپارد، او را بندگی کرده است؛ اگر آن گوینده از طرف خدای عزوجل بگوید، شنونده خدا را عبادت کرده و اگر از طرف شیطان بگوید، شیطان را عبادت کرده است. الکافی: ۶ / ۴۳۴ / ۲۴.

حدیث ۲۵۷۸

امام صادق - علیه السلام - می فرماید: لیس العبادة هی السّیجود و لا الرّکوع، انما هی طاعة الرّجال، من أطاع المخلوق فی معصیة الخالق فقد عبده؛ عبادت به سجود و رکوع نیست بلکه فرمانبری از رجال است؛ هر که فرمان آفریده‌ای را که مخالف فرمان آفریدگار است اطاعت کند بی گمان او را عبادت کرده است. البحار: ۷۲ / ۹۴ / ۶.

حدیث ۲۵۷۹

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله و سلّم - : النّظر الی العالم عبادة، و النّظر الی الامام المقسط عبادة، و النّظر الی الوالدین برأفة و رحمة عبادة، و النّظر الی أخ توّده فی الله عزوجل عبادة؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۲۵۸۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : انَّ فوقَ كُلِّ عِبَادَةٍ عِبَادَةٌ، وَ حَبْنَا اهلَ البیتِ اَفْضَلُ عِبَادَةٍ؛ برتر از هر عبادت، عبادتی است و دوست داشتن ما اهل بیت برترین عبادت می‌باشد. المحاسن: ۱ / ۲۴۷ / ۴۶۲.

حدیث ۲۵۸۱

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّفَكُّرُ فی آلاءِ اللّٰهِ نِعْمَ العِبَادَةُ؛ اندیشیدن در نعمت‌های خداوند، نیکو عبادتی است. غرر الحکم: ۱۱۴۷

حدیث ۲۵۸۲

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّفَكُّرُ فی ملکوتِ السَّمٰوٰتِ وَ اَلْاَرْضِ عِبَادَةُ المَخْلِصِینَ؛ امام علی - علیه السلام - : اندیشیدن در ملکوت آسمان‌ها و زمین، عبادت مخلصان است. غرر الحکم: ۱۷۹۲

حدیث ۲۵۸۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ - : اُعْبُدُ اللّٰهَ وَ لَا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا، وَ اَعْمَلُ لِلّٰهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ؛ خدا را بندگی کن و هیچ چیزی را شریک او مگردان و برای خدا چنان کار کن که گویی او را می‌بینی. کنز العمال

حدیث ۲۵۸۴

سَكَنُوا فِيْ اَنْفُسِكُمْ مَعْرِفَةَ مَا تَعْبُدُوْنَ رُحْتِيْ يَنْفَعُكُمْ مَا تَحْرَكُوْنَ مِنَ الْجَوَارِحِ بِعِبَادَةِ مَنْ تَعْرِفُوْنَ؛ امام علی - علیه السلام - : شناخت خدایی را که می‌پرستید در جان‌های خود جای دهید تا خم و راست شدن هایتان برای عبادت کسی که می‌شناسیدش، شما را سود دهد. تحف العقول: ۲۲۳ و ۲۰۴.

حدیث ۲۵۸۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : مَنْ اعَانَ تَارِكَ الصَّلٰوةِ بِلِقْمَةٍ اَوْ كَسُوَةٍ فَكَانَمَا قَتَلَ سَبْعِيْنَ نَبِيًّا اَوْلَهُمْ اَدَمٌ وَ اٰخِرُهُمْ مُحَمَّدٌ؛ کسی که ترک کننده نماز را به دادن طعامی یا لباسی یاری کند، مثل این است که هفتاد پیغمبر را کشته، که اول آنها آدم، و آخر آن‌ها محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) است. (لثالی الاخبار، ص ۳۹۵)

حدیث ۲۵۸۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : اِنْ الْعَبْدَ اِذَا اشْتَغَلَ بِالصَّلٰوةِ وَ جَاءَهُ الشَّيْطَانُ وَ قَالَ لَهُ : اذْكَرْ كَذَا اذْكَرْ كَذَا حَتَّى يَضِلَّ الرَّجُلُ اِنْ يَدْرِي كَمْ صَلَّى ؛ نمازگزار وقتی مشغول نماز است، شیطان به سراغش می‌آید و به او می‌گوید: این را به یاد بیاور، آن را یاد بیاور تا این که انسان را گمراه کند و فراموش کند که چند رکعت نماز خوانده است. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

حدیث ۲۵۸۷

قال الصادق - علیه السلام - : ایاکم ان یستخف احدکم بصلاته ؛ پرهیزید از این که یکی از شما نماز را سبک بشمارید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۶)

حدیث ۲۵۸۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان ملک الموت یدفع الشیطان عن المحافظ علی الصلاة و یلقنه شهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله فی تلك الحالة العظیمة؛ همانا ملک الموت شیطان را در دم مرگ از کسی که حافظ نماز است، دور می کند و شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت رسول خدا (ص) را در هنگام هولناک مرگ به او تلقین می کند (توفیق شهادتین پیدا می کند). (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۹)

حدیث ۲۵۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الصلوة قربان کل تقی؛ نماز خواندن وسیله نزدیکی به خدا است برای هر شخص پرهیزکار. بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۹۹

حدیث ۲۵۹۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: المنجیات : اطعام الطعام و افشاء السلام و الصلاة باللیل و الناس نیام؛ عوامل رستگاری : اطعام کردن، آشکارا سلام کردن، نماز شب خواندن در حالی که مردم آرمیده اند. (محاسن البرقی، ص ۳۸۷)

حدیث ۲۵۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید : بالصلاة یتبع العبد الی الدرجه العلیاء لان الصلاة تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوة؛ (انسان) به وسیله نماز بنده به درجه عالی و مقام والا می رسد، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس الهی است، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می باشد. بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۲

حدیث ۲۵۹۲

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: علیک بالصلاة! فان اخر ما وصی به رسول الله و حث علیه الصلاة؛ بر تو باد به نماز! زیرا آخرین چیزی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به آن سفارش نمود (و انسان) را بر انجام آن تاکید نمود، نماز بود. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۶)

حدیث ۲۵۹۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : قال الله تعالی : لا ینجوا منی عبدی الا بآداء ما افترضت علیه؛ خداوند فرموده است : بنده ام از من نجات نمی یابد، مگر با ادای آن چه که بر او واجب کرده ام. (محجة البیضاء، ج ۱، ص ۳۹۸)

حدیث ۲۵۹۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: اوصیکم بالصلاة و حفظها، فانها خیر العمل و هی عمود دینکم. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می‌کنم چونکه نماز برترین عمل و ستون دین شماست. بحار، ج ۸۲، ص ۲۰۹

حدیث ۲۵۹۵

قال الباقر علیه السلام: انا نأمر صبیاننا بالصلاة اذا كانوا بنی خمس سنین، فمروا صبیانکم بالصلاة اذا كانوا بنی سبع سنین. امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که فرزندان ما پنج ساله شدند دستور می‌دهیم نماز بخوانند، پس شما هم وقتی فرزندانتان به هفت سالگی رسیدند آنها را به نماز دستور دهید. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲

حدیث ۲۵۹۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: علم الاسلام الصلاة، فمن فرغ لها قلبه و حافظ علیها بحدها و وقتها و سننها فهو مؤمن. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: نماز، پرچم اسلام است، مؤمن واقعی، کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب و وقت آن باشد. کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۷۰

حدیث ۲۵۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمن القوی خیر و احب من المؤمن الضعیف؛ شخص با ایمان قوی و نیرومند از شخص با ایمان ضعیف بهتر و دوست داشتنی تر است. الاسلام والطب: ص ۲۶۳

حدیث ۲۵۹۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: لاتکن قویاً علی ضعیف؛ برای افراد ضعیف، قوی مباش (و به آنها زورگویی و ستم مکن). غرر الحکم: ۶ / ۴۳۶

حدیث ۲۵۹۹

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: ولیکن احب الامور الیک اوسطها فی الحق و اعماها فی العدل؛ کاری که باید بیش از هر کار دوست داشته باشی، میانه روی در حق است و همگانی کردن آن در برابری و دادگری. نهج البلاغه فیض الاسلام: نامه ۵۳ / ۹۹۶

حدیث ۲۶۰۰

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: کل قوی غیر الله سبحانه ضعیف؛ هر نیرومندی جز خداوند سبحان، ضعیف و ناتوان است (پس به زور بازو و سایر توانایی هایتان مغرور نشده و از آن سوء استفاده نکنید). غرر الحکم: ۴ / ۵۳۶

حدیث ۲۶۰۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: علموا ابنائکم السباحة الرمایة؛ به پسرانتان شنا و تیراندازی را آموزش دهید. نهج الفصاحه: ح ۱۹۵۵

حدیث ۲۶۰۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: علیکم بالرمی فانه من خیر لهوکم؛ به تیراندازی روی آورید، زیرا یکی از بهترین سرگرمی های شما است. میزان الحکمه: ۴ / ۱۸۳

حدیث ۲۶۰۳

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: شجاعه الرجل علی قدر همته؛ شجاعت انسان متناسب با همت او است. غرر الحکم: ۴ / ۱۸۱

حدیث ۲۶۰۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: حق الولد علی والده ان یعلمه الکتابه والسباحه والرمایه وان لا یرزقه الا طیباً وان یزوجه اذا بلغ؛ حق فرزند (پسر) بر عهده پدرش این است که به او نوشتن، شنا کردن و تیراندازی را آموزش دهد و روزی او را تنها از راه حلال و پاکیزه تهیه نماید. نهج الفصاحه: ح ۱۳۹۴

حدیث ۲۶۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طوبی لمن اسلم وکان عیسه کفافاً وقواه شداداً؛ خوشبخت کسی است که اسلام را پذیرفته و به قدر معاش خود در آمد دارد و قوای بدنش نیرومند است. بحار الانوار: ۶۷ / ۷۲

حدیث ۲۶۰۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان الله یحب الرجل القوی؛ خداوند متعال انسان قوی و نیرومند را دوست دارد. بحار الانوار: ۶۴ / ۱۸۴

حدیث ۲۶۰۷

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: اقوی الناس، اعظمهم سلطاناً علی نفسه؛ در بین مردم آن کس از همه قوی تر است که تسلطش بر هوای نفس خویش، بیشتر باشد. غرر الحکم: ۲ / ۴۳۶

حدیث ۲۶۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خیر لهو المؤمن السباحه؛ بهترین سرگرمی برای مرد با ایمان، شنا است. نهج الفصاحه: ح ۱۵۲۷

حدیث ۲۶۰۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): مثل الدنيا کمثل ماء البحر كلما شرب منه العطشان ازداد عطشا حتی یقتله؛ دنیا مانند آب دریاست که هر چه شخص تشنه از آن بیشتر آشامد، تشنگیش بیشتر شود تا او را بکشد. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۰۵

حدیث ۲۶۱۰

امام جعفر صادق (علیه السلام): من رضى من الله باليسير من المعاش رضى الله منه باليسير من العمل؛ هر که به یک زندگی ساده از خدا راضی باشد خدا هم به عمل اندک او راضی شود. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۰۷

حدیث ۲۶۱۱

امام جعفر صادق (علیه السلام): لا تستقل ما يتقرب به إلى الله عز و جل و لو شق تمره؛ چیزی که مایه تقرب به خدای متعال است کوچک مشمار اگر چه پاره خرمایی باشد. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۱۲

حدیث ۲۶۱۲

امام جعفر صادق (علیه السلام): از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) پرسیدند: کفار غیب چیست؟ فرمودند: برای آن کس که غیبتش کردی هر زمان به یادش افتادی از خدا طلب آمرزش کنی. اصول کافی، ج ۴، ص ۶۱

حدیث ۲۶۱۳

امام جعفر صادق (علیه السلام): من أحب الاعمال إلى الله عز و جل إدخال السرور على المؤمن: اشباع جوعته أو تنفيس كربته أو قضاء دينه؛ از جمله دوست داشتنی ترین اعمال نزد خدای متعال شادی رسانیدن به مؤمن است و سیر کردن او از گرسنگی، یا رفع گرفتاری او یا پرداخت بدهیش. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۷۶

حدیث ۲۶۱۴

امام جعفر صادق (علیه السلام): شيعتنا الرحماء بينهم، الذين اذا خلوا ذكروا الله؛ شیعیان ما با یکدیگر مهربانند، چون تنها باشند خدا را یاد کنند. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸

حدیث ۲۶۱۵

امام جعفر صادق (علیه السلام): تصافحوا فإنها تذهب بالسخيمه؛ با یکدیگر مصافحه کنید، زیرا مصافحه کینه را می برد. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۴

حدیث ۲۶۱۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): من زار أخاه في الله قال الله عز و جل: إياي زرت و ثوابك على و لست أرضى لك ثوابا دون الجنة؛ هر کسی که برای خدا از برادرش دیدن کند، خدای متعال فرماید: مرا دیدن کردی و ثوابت بر من است و به ثوابی جز بهشت برایت خرسند نیستم. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۵۵

حدیث ۲۶۱۷

امام جعفر صادق (علیه السلام): طلب العلم فريضة؛ کسب دانش واجب است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۲۶۱۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): اذا أراد الله بعبد خيرا فقهه في الدين؛ چون خدا خیر بنده ای خواهد، او را در دین دانشمند کند. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۹

حدیث ۲۶۱۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): میان ایمان و کفر فاصله ای جز کم عقلی نیست. عرض شد: چگونه ای پسر پیامبر؟ فرمودند: بنده خدا در حاجت خود متوجه مخلوق می شود، در صورتی که اگر با خلوص نیت متوجه خدا شود آنچه خواهد در نزدیکتر از آن وقت به او رسد. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲

حدیث ۲۶۲۰

امام جعفر صادق (علیه السلام): پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرموده است: ای علی هیچ تهیدستی سخت تر از نادانی و هیچ مالی سودمندتر از عقل نیست. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰

حدیث ۲۶۲۱

امام جعفر صادق (علیه السلام): أكمل الناس عقلا أحسنهم خلقا؛ عاقل ترین مردم خوش خلق ترین آنهاست. اصول کافی، ج ۱، ص ۲۷

حدیث ۲۶۲۲

امام جعفر صادق (علیه السلام): من ابتلى من المؤمنين ببلاء فصبر عليه، كان له مثل أجر الف شهيد؛ هر مؤمنی به بلائی گرفتار شود و صبر کند، اجر هزار شهید برای اوست. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۶

حدیث ۲۶۲۳

امام جعفر صادق (علیه السلام): ان الله عز و جل إذا أحب عبدا فعلم قليلا جزاه بالقليل الكثير؛ چون خدای تعالی بنده ای را دوست دارد و او عمل کوچکی انجام دهد، خدا او را پاداش بزرگ دهد. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۳۷

حدیث ۲۶۲۴

امام جعفر صادق (علیه السلام): لا تکرهوا إلى أنفسکم العبادة؛ عبادت را به خود مکروه و ناپسند ندارید. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۳۷

حدیث ۲۶۲۵

امام جعفر صادق (علیه السلام): قال الله تبارك و تعالی: ما تحبب إلى عبدی بما افترضت علیه؛ خداوند متعال فرموده است: بنده من با چیزی محبوبتر از انجام واجبات به من دوستی نکند. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۹

حدیث ۲۶۲۶

امام جعفر صادق (علیه السلام): قال رسول الله: من ترك معصية لله مخافة الله تبارك و تعالی أرضاه الله يوم القيامة؛ پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر که گناهی را برای خدا و ترس از او ترک کند خدا او را در روز قیامت خوشنود گرداند. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۸

حدیث ۲۶۲۷

امام جعفر صادق (علیه السلام): خف الله كأنك تراه و إن كنت لا تراه فإنه يراك؛ چنان از خدا بترس که گویا او را می بینی و اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۱۰

حدیث ۲۶۲۸

امام جعفر صادق (علیه السلام): جعل الخير كله في بيت و جعل مفتاحه الزهد في الدنيا؛ همه خیردرخانه ای نهاده شده و کلیدش را زهد و بی رغبتی به دنیا قرار داده اند. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۹۴

حدیث ۲۶۲۹

امام جعفر صادق (علیه السلام): ان المسلمین يلتقیان، فافضلهما أشدهما حبا لصاحبه؛ از دو مسلمان که به هم برخورد می کند آن که دیگری را بیشتر دوست دارد، بهتر است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۹۳

حدیث ۲۶۳۰

امام جعفر صادق (علیه السلام): من أحب لله و أبغض لله و أعطى لله فهو ممن كمل إيمانه؛ هر که برای خدا دوست دارد و برای خدا دشمن دارد و برای خدا عطاء کند، از کسانی است که ایمانش کامل است. اصول کافی، ج ۳، ص ۱۸۹

حدیث ۲۶۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ما اختلف أمة بعد نبیها الا ظهر أهل باطلها علی أهل حقها؛ هیچ امتی پس از پیامبرشان، اختلاف نکردند مگر آنکه گروه باطل بر حق گرایان چیره شدند. کثر العمال، حدیث ۹۲۹

حدیث ۲۶۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لو سکت الجاهل ما اختلف الناس؛ اگر جاهل سکوت می کرد، مردم اختلاف نمی کردند [سبب بسیاری از اختلافات، سخنهاى ناآگاهانه است]. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۸۱

حدیث ۲۶۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: .. فإن ید الله علی الجماعة و ایاکم و الفرقة فإن الشاذ من الناس للشیطان، كما أن الشاذ من الغنم للذئب؛ دست خدا بر سر جماعت است، از تفرقه پرهیزید، زیرا شخص تکرو، شکار شیطان است همان گونه که گوسفند تک رو،

طعمه گرگ است. شرح نهج البلاغه، جلد ۸، ص ۱۱۲

حدیث ۲۶۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من فارق الجماعة مات ميتة جاهلیة؛ هر کس از گروه مسلمانان جدا شود بر مرگ جاهلیت بمیرد. نهج الفصاحه، ۲۸۵۵

حدیث ۲۶۳۵

قال الإمام السجاد (عليه السلام): .. يا زهري، اما عليك أن تجعل المسلمين منك به منزلة أهل بيتك، فتجعل كبيرهم بمنزلة والدك، و تجعل صغيرهم بمنزلة ولدك، و تجعل تربك منهم بمنزلة أخيك؛ امام سجاد(عليه السلام) به زهري فرمودند: ای زهري، چه می شود که مسلمانان را مانند اهل خانه خود بدانی، بزرگ آنان را به منزله پدر خود و کوچکشان را به منزله فرزند و همسال خود را به منزله برادرت قرار دهی. بحار الانوار، جلد ۶۸، ص ۲۳۰

حدیث ۲۶۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا تختلفوا، فإن من كان قبلكم اختلفوا فهلكوا. اختلاف نکنید، آنان که قبل از شما بودند اختلاف کردند و هلاک شدند. کنز العمال، حدیث ۸۹۴

حدیث ۲۶۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَ الْفَرَقَةُ عَذَابٌ؛ جماعت؛ وحدت مایه رحمت و تفرقه موجب عذاب است. نهج الفصاحه، حدیث ۱۳۲۳

حدیث ۲۶۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خیر المؤمنین من كان مألفةً للمؤمنين و لا خیر فیمن لا یألف و لا یؤلف. بهترین مؤمنان، کسی است که محور الفت مؤمنان باشد، کسی که انس نگیرد و با دیگران مانوس نشود خیری ندارد. بحار الانوار، جلد ۷۱، ص ۳۹۳

حدیث ۲۶۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمن للمؤمن كالبنيان المرصوص یشد بعضه بعضا. مؤمن نسبت به مؤمن مانند بنای استواری است که اجزای آن، یکدیگر را استحکام می بخشند. نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۰۳

حدیث ۲۶۴۰

امام باقر (عليه السلام) فرمودند: المؤمنون في تبارهم و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد، إذا اشتكى تداعى له سائرُه بالسهر و الحمى؛ مؤمنان در نیکی و شفقت و مهربانی به یکدیگر مانند یک پیکرند که اگر به عضوی از آن آسیبی برسد تمام اعضاء در تب

و بیخوابی گرفتار آیند. بحار الانوار، جلد ۷۱، ص ۲۳۴

حدیث ۲۶۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: توصلوا و تباروا و تراحموا و كونوا إخوة أبرارا كما أمرکم الله عز و جل؛ همان گونه که خدای عزوجل به شما دستور داده، با هم پیوند داشته باشید، به یکدیگر نیکی کنید، و برادرانی نیکوکار باشید. وسایل الشیعه، جلد ۸، ص ۵۵۲

حدیث ۲۶۴۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إنما المؤمنون إخوة بنو أب و أم و إذا ضرب علی رجل منهم عرق سهر له الاخرون. مؤمنان، با یکدیگر برادرند، و همگی فرزندان یک پدر و مادر و چون رنگ یکی از آنان زده شود؛ مصیبتی بر او وارد شود؛ دیگران در غم او خوابشان نبرد. الکافی، جلد ۲، ص ۱۶۵

حدیث ۲۶۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المسلمون إخوة لأفضل لأحد علی أحد إلا بالتقوی. مسلمانان با هم برادرند و هیچ کس بر دیگری برتری ندارد، جز به تقوی. کنز العمال، جلد ۱، ص ۱۴۹

حدیث ۲۶۴۴

نبی اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: المؤمنون إخوة تتكافؤ دماؤهم و هم ید علی من سواهم؛ مؤمنان با هم برادرند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یک پارچه اند. کافی، جلد ۱، ص ۴۰۴

حدیث ۲۶۴۵

حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) فرمودند: .. و طاعتنا نظاما للملئة و امامتنا لما للفرقة و الجهاد عز الاسلام. پیروی از ما اهل بیت نظام امت، و رهبری ما عامل وحدت، و جهاد مایه عزت و سربلندی اسلام است. کشف الغمّة، جلد ۲، ص ۱۰۹

حدیث ۲۶۴۶

قال الامام علی (علیه السلام): صلاح ذات البین أفضل من عامة الصلاة و الصیام. امام علی (علیه السلام) فرمودند: اصلاح اختلافها، از تمامی نمازها و روزه ها برتر است. نهج البلاغه

حدیث ۲۶۴۷

قال الباقر (علیه السلام): .. یا معشر المؤمنین تألفوا و تعاطفوا. امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هان ای گروه مؤمنان، مانوس و متحد باشید و به هم مهربانی کنید. الکافی، جلد ۲، ص ۳۴۵

حدیث ۲۶۴۸

قال الامام علی (علیه السلام) : .. و علیکم بالتواصل و التبادل و ایاکم و التدابر و التقاطع. امام علی (علیه السلام) در وصیت به حسنین (علیهما السلام) می فرماید: .. و بر شما باد به ارتباط و بذل و بخشش و دوری گزیدن از جدائی و پشت کردن به یکدیگر. نهج البلاغه، نامه ۴۷

حدیث ۲۶۴۹

قال النبی (صلی الله علیه و آله و سلم) : إسمعوا و أطیعوا لمن و لاه الله الأمر، فإنه نظام الإسلام. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: از حاکمان الهی اطاعت کنید و گوش بفرمان باشید زیرا اطاعت از رهبری مایه وحدت امت اسلام است. امالی مفید، جلد ۱ ص ۱۴ مجلس ۲ حدیث ۲

حدیث ۲۶۵۰

امام علی علیه السلام می فرماید: من کانت همته ما یدخل بطنه، کانت قیمته ما یرج منه؛ هر که هم و غمش چیزی باشد که وارد شکمش می شود، ارزشش به اندازه همان چیزی است که از شکمش خارج می شود. غرر الحکم: ۸۳۰

حدیث ۲۶۵۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: أفضل الصدقة إبراد الكبجد الحری، ومن سقى کبدا حری من بهیمه أو غیرها أظله الله عز و جل یوم لا ظل إلا ظل؛ بهترین صدقه خنک کردن جگر تفتیده است. هر که جگر تفتیده حیوانی یا جز آن را سیراب کند خداوند عز و جل او را، در آن روزی که هیچ سایه‌ای جز سایه او نیست، سایه دهد. بحار الأنوار: ۸ / ۱۷۲ / ۹۶

حدیث ۲۶۵۲

امام باقر علیه السلام می فرماید: إن أول ما یدأ به یوم القیامه صدقة الماء؛ نخستین چیزی که در روز قیامت به آن رسیدگی می شود (ثواب) صدقه آب (دادن به تشنه) است. بحار الأنوار: ۱۳ / ۱۷۳ / ۹۶

حدیث ۲۶۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إذا کثرت ذنوبک فاسق الماء علی الماء. هرگاه گناهانت زیاد شد پشت سر هم آب (به تشنگان) بنوشان. کنز العمال: ۱۶۳۷۷

حدیث ۲۶۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إن أهل البیت لیقل طعمهم؛ فتستنیر بیوتهم. ساکنان یک خانه، در اثر کم خوردن غذا، خانه‌شان نورانی می گردد. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۹۱

حدیث ۲۶۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خوشا به سعادت سبقت جوینان به سایه عرش. گفتند: ای رسول خدا! آنان کیانند؟

فرمودند: آنان که چون حق را بشنوند، بپذیرند و هرگاه حق از آنان خواسته شود، دریغ نکنند و برای مردم همان گونه قضاوت کنند که برای خود می‌کنند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۲۹، ح ۱۹.

حدیث ۲۶۵۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: وَمَنْ شَهِدَ شَهَادَةً حَقًّا لِيُحْيِيَ بِهَا حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَوْجْهَهُ نَوْرٌ مَدَّ الْبَصِيرَ تَعْرِفُهُ الْخَلَائِقُ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ؛ کسی که برای زنده کردن حق یک مسلمان، شهادت حق بدهد، روز قیامت در حالی آورده می‌شود که پرتو نور چهره‌اش، تا چشم کار می‌کند دیده می‌شود و خلائق او را به نام و نسب می‌شناسند. کافی، ج ۷، ص ۳۸۱، ح ۱.

حدیث ۲۶۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّهُ مَعَ الْبِرِّ وَهُمَا فِي الْجَنَّةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّهُ مَعَ الْفُجُورِ وَهُمَا فِي النَّارِ؛ شما را سفارش می‌کنم به راستگویی، که راستگویی با نیکوکاری همراه است و هر دو در بهشت‌اند و از دروغگویی پرهیزید که دروغگویی همراه با بدکاری است و هر دو در جهنم‌اند. نهج الفصاحه، ح ۱۹۷۶.

حدیث ۲۶۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: مَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَشَفَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَهُ بِهَا فِي بَيْتِهِ؛ هر کس عیب و زشتی برادر مسلمان خود را فاش کند، خداوند زشتی او را آشکار سازد، تاجایی که او را در درون خانه‌اش رسوا سازد. الترغيب والترهيب، ج ۲، ص ۲۳۹، ح ۹.

حدیث ۲۶۵۹

امام علی علیه السلام می‌فرمایند: لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْأَخْرَجَةَ بِغَيْرِ الْعَمَلِ... يَنْهَى وَلَا يَنْتَهَى وَيَأْمُرُ بِمَا لَا يَأْتِي...؛ از کسانی مباش که بی‌عمل، به آخرت امید دارند... از گناه باز می‌دارند، اما خود باز نمی‌ایستند، به کارهایی فرمان می‌دهند که خود انجام نمی‌دهند. نهج البلاغه، از حکمت ۱۵۰.

حدیث ۲۶۶۰

امام علی علیه السلام می‌فرمایند: الْأَثَاءُ بِأَكْثَرِ مِنَ الْأَسِيْتِحْقَاقِ مَلَقٌ وَالتَّقْصِيرُ عَنِ الْأَسِيْتِحْقَاقِ عِيٌّ أَوْ حَسَدٌ؛ تعریف بیش از استحقاق، چالپوسی و کمتر از استحقاق، از ناتوانی در سخن و یا حسد است. نهج البلاغه، حکمت ۳۴۷.

حدیث ۲۶۶۱

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: إِنَّ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سَبْعَةَ حُقُوقٍ، فَأَوْجِبُهَا أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ حَقًّا وَإِنْ كَانَ عَلَى نَفْسِهِ أَوْ عَلَى وَالِدَيْهِ، فَلَا يَمِيلُ لَهُمْ عَنِ الْحَقِّ؛ مؤمن را بر مؤمن، هفت حق است. واجب‌ترین آنها این است که آدمی تنها حق را بگوید، هر چند بر ضد خود یا پدر و مادرش باشد و به خاطر آنها از حق منحرف نشود. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۲۳، ح ۸.

حدیث ۲۶۶۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: لِيَجْتَمَعَ فِي قَلْبِكَ الْاِفْتِقَارُ اِلَى النَّاسِ وَالِاسْتِغْنَاءُ عَنْهُمْ فَيَكُونَ اِفْتِقَارُكَ اِلَيْهِمْ فِي لَيْنِ كَلَامِكَ وَ حُسْنِ بَشْرِكَ وَيَكُونَ اِسْتِغْنَاءُكَ عَنْهُمْ فِي نَزَاهَةِ عِرْضِكَ وَ بَقَاءِ عِزِّكَ؛ باید نیاز به مردم و بی‌نیازی از آنان، در دلت گرد آیند، تا نیازت به آنان، سبب نرمی در گفتار و خوش‌رویی‌ات شود و بی‌نیازی‌ات، سبب آبروداری و عزتت باشد. کافی، ج ۲، ص ۱۴۹، ح ۷.

حدیث ۲۶۶۳

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: خَيْرُ الْكَلَامِ مَا دَلَّ وَ حَيَّلَ وَ قَلَّ وَ لَمْ يُمَلِّ؛ بهترین سخن، آن است که قابل فهم و روشن و کوتاه باشد و خستگی نیاورد. انوار العلوویه، ص ۴۸۹.

حدیث ۲۶۶۴

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: كونوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ اَلْسِنَتِكُمْ، لِيُرَوْا مِنْكُمْ اَلْوَرَعَ وَ اَلْاِحْتِهَادَ وَ الصَّلَاةَ وَ اَلْخَيْرَ، فَاِنَّ ذَلِكُمْ دَاعِيَةٌ؛ مردم را به غیر از زبان خود، دعوت کنید، تا پرهیزکاری و کوشش در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند، زیرا اینها خود دعوت کننده است. کافی، ج ۲، ص ۷۸، ح ۱۴.

حدیث ۲۶۶۵

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: هر کسی، به هدایتی راهنمایی کند، پاداشی را که برای پیروان هدایت وجود دارد، برای او نیز خواهد بود؛ بی آن‌که از پاداش پیروان کاسته شود، و هر کس به گمراهی‌ای راهنمایی کند گناهی که برای پیروان آن وجود دارد، برای او نیز خواهد بود؛ بی آن‌که از گناه آنها کاسته شود. منیه‌المیرید، ص ۱۰۲.

حدیث ۲۶۶۶

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: کسانی که به کشمکش و دشمنی با یکدیگر پردازند، دچار سستی می‌شوند و سرانجام بد کارشان را می‌چشند و در نزدشان خوبی، بدی و بدی، خوبی جلوه می‌کند، در نتیجه راهشان را درست نمی‌بینند، کارشان دشوار و گریز گاهشان تنگ می‌شود، چنین کسان در معرض خروج از دین و پیروی از راه غیر مؤمنان هستند. خصال، ص ۲۳۳.

حدیث ۲۶۶۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: خداوند! زبان را عذابی دهد که هیچ یک از اعضای دیگر را چنان عذابی ندهد. زبان گوید: ای پروردگار! مرا عذابی دادی که هیچ چیز را چنان عذاب ندادی! در پاسخش گفته شود: سخنی از تو بیرون آمد و به شرق و غرب زمین رسید و به واسطه آن خونی بناحق ریخته شد و مالی به غارت رفت و ناموسی هتک شد. کافی، ج ۲، ص ۱۱۵، ح ۱۶.

حدیث ۲۶۶۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: تا زمانی که مردم، امر به معروف و نهی از منکر نمایند و در کارهای نیک و تقوا به یاری یکدیگر بشتابند، در خیر و سعادت خواهند بود، اما اگر چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته شود و گروهی بر گروه دیگر سلطه پیدا کنند. نه در زمین یاوری دارند و نه در آسمان. تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۱۸۱، ح ۲۲.

حدیث ۲۶۶۹

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: حق کسی که به تو نیکی کرده، این است که از او تشکر کنی و نیکی‌اش را به زبان آوری و از او به خوبی یاد کنی و میان خود و خدای عزوجلّ برایش خالصانه دعا کنی، هرگاه چنین کردی بی گمان در پنهان و آشکار از او تشکر کرده‌ای. سپس اگر روزی توانستی نیکی او را جبران کنی، جبران کن خصال، ص ۵۶۸.

حدیث ۲۶۷۰

امام علی علیه السلام در توصیف کسانی که خداوند متعال دوستشان دارد، می فرمایند: اگر در روز آنها را ببینی، خواهی دید که در زمین آرام گام برمی دارند و با مردم به نیکی سخن می گویند و هرگاه نادان‌ها آنان را صدا می کنند، می گویند سلام و هرگاه به لغو برخورد می کنند، بزرگوارانه از آن می گذرند. قدم‌هایشان از رفتن به جاهای تهمت خیز بسته‌اند و زبان‌شان را از این که درباره ناموس مردم سخن بگویند خاموش کرده‌اند. صفات الشیعه، ص ۴۱ - ۴۲.

حدیث ۲۶۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *أَيُّمَا مُسْلِمَيْنِ تَهَاجَرَا فَمَكَّنَا ثَلَاثًا لَا يَصْطَلِحَانِ إِلَّا كَانَا خَارِجَيْنِ مِنَ الْإِسْلَامِ، وَ لَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمَا وَلَا يَهُ فَايُهُمَا سَبَقَ إِلَى كَلَامِ أَخِيهِ كَانِ السَّابِقَ إِلَى الْجَنَّةِ يَوْمَ الْحِسَابِ؛* دو مسلمانی که سه روز با هم قهر کنند و آشتی نمایند، هر دو از اسلام بیرون می روند و میان آنان هیچ پیوند دینی نیست و هر کدام از آنها پیش از دیگری با برادرش حرف بزنند، در روز قیامت زودتر به بهشت می رود. کافی، ج ۲، ص ۳۴۵، ح ۵.

حدیث ۲۶۷۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: *أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مِنْ دَرَجَةِ الصَّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ؟ صَلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ، فَإِنَّ فَسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ؛* آیا به چیزی با فضیلت تر از نماز و روزه و صدقه (زکات) آگاهتان نکند؟ و آن اصلاح میان مردم است، زیرا تیره شدن رابطه بین مردم ریشه کن کننده دین است. نهج الفصاحه، ح ۴۵۸.

حدیث ۲۶۷۳

امام حسن عسکری علیه السلام می فرمایند: *مَنْ وَعَظَ أَخَاهُ سِرًّا فَقَدْ زَانَهُ وَمَنْ وَعَظَهُ عَلَانِيَةً فَقَدْ شَانَهُ؛* هر کس برادر (دینی‌اش) را پنهانی نصیحت کند، او را آراسته و اگر آشکارا نصیحتش نماید، ارزش او را کاسته است. تحف العقول، ص ۴۸۹.

حدیث ۲۶۷۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: ای مردم! بیاید یکدیگر را بر اطاعت خدا یاری کنید و عدالتش را بپادارید و به عهدش (در عبودیت او و ترک طاعت شیطان) وفا کنید و در تمامی حقوق الهی منصفانه رفتار کنید، زیرا که بندگان خدا به چیزی نیازمندتر از

این نیستند که در این امور یکدیگر را نصیحت و خوب یاری کنند. کافی، ج ۸، ص ۳۵۴، ح ۵۵۰.

حدیث ۲۶۷۵

امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: حَقُّ اللِّسَانِ اِكْرَامُهُ عَنِ الْخَنِيِّ وَتَعْوِيدُهُ الْخَيْرَ وَتَرْكُ الْفُضُولِ الَّتِي لافَائِدَةٌ لَهَا وَالْبِرُّ بِالنَّاسِ وَحُسْنُ الْقَوْلِ فِيهِمْ؛ حق زبان، احترام گذاشتن به آن با ترک زشت‌گویی، عادت دادنش به خوبی، ترک گفتار بی‌فایده و نیکی به مردم و خوشگویی درباره آنان است. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۲۸۶، ح ۴۱.

حدیث ۲۶۷۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: مَنْ عَامَلَ النَّاسَ فَلَمْ يَظْلِمْهُمْ وَحَدَّثَهُمْ فَلَمْ يَكْذِبْهُمْ وَوَعَدَهُمْ فَلَمْ يَخْلِفْهُمْ فَهُوَ مِمَّنْ كَمَلَتْ مُرُوَّتُهُ وَظَهَرَتْ عَدَالَتُهُ وَوَجِبَتْ أُخُوَّتُهُ وَحُرِّمَتْ غَيْبَتُهُ؛ هر کس در معاشرت با مردم به آنان ظلم نکند، دروغ نگوید و خلف وعده ننماید، جوانمردیش کامل، عدالتش آشکار، برادری با او واجب و غیبتش حرام است. خصال، ص ۲۰۸، ح ۲۸.

حدیث ۲۶۷۷

امام باقر علیه‌السلام درباره این گفته خداوند که «با مردم به زبان خوش سخن بگویید» فرمودند: بهترین سخنی که دوست دارید مردم به شما بگویند، به آنها بگویید، چرا که خداوند، لعنت کننده، دشنام دهند، زخم‌زبان زن بر مؤمنان، زشت‌گفتار، بدزبان و گدای سمج را دشمن می‌دارد و با حیا و بردبار و عقیف پارسا را دوست دارد. امالی صدوق، ص ۳۲۶.

حدیث ۲۶۷۸

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: به خدایی که جانم در اختیار اوست، وارد بهشت نمی‌شوید مگر مؤمن شوید و مؤمن نمی‌شوید، مگر این که یکدیگر را دوست بدانید. آیا می‌خواهید شما را به چیزی راهنمایی کنم که با انجام آن، یکدیگر را دوست بدانید؟ سلام کردن بین یکدیگر را رواج دهید. مشکاه الانوار، ص ۱۵۷.

حدیث ۲۶۷۹

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: من برای کسی که بگومگو را رها کند، هر چند حق با او باشد و برای کسی که دروغ گفتن را اگر چه به شوخی باشد، ترک گوید و برای کسی که اخلاقش را نیکو گرداند، خانه‌ای در حومه بهشت و خانه‌ای در مرکز بهشت و خانه‌ای در بالای بهشت ضمانت می‌کنم. خصال، ص ۱۴۴، ح ۱۷۰.

حدیث ۲۶۸۰

امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: اِنَّ لِسَانَ اِبْنِ اَدَمَ يُشْرِفُ كُلَّ يَوْمٍ عَلٰى جَوَارِحِهِ فَيَقُولُ: كَيْفَ اَصْبَحْتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: بِخَيْرٍ اِنْ تَرَكْتَنَا! وَيَقُولُونَ: اَللّٰهُ اَللّٰهُ فِينَا! وَيُنَاشِدُوْنَهُ وَيَقُولُونَ: اِنَّمَا نُنَابِ بِكَ وَنُعَاقِبُ بِكَ؛ زبان آدمیزاد، هر روز به اعضای او نزدیک می‌شود و می‌گوید: چگونه‌اید؟ آنها می‌گویند: اگر تو ما را به خودمان واگذاری، خوب هستیم! و می‌گویند: از خدا بترس و کاری به ما نداشته باش. و او را سوگند می‌دهند و می‌گویند: ما فقط به واسطه تو پاداش می‌یابیم و به واسطه تو، مجازات می‌شویم. خصال، ص ۶، ح ۱۵.

حدیث ۲۶۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَاَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود بهتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳.

حدیث ۲۶۸۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: الْأَكْلُ عِنْدَ أَهْلِ الْمُصِيبَةِ مِّنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ وَالسُّنَّةُ الْبَغِيثُ إِلَيْهِمْ بِالطَّعَامِ؛ غذا خوردن نزد مصیبت زدگان و با خرج آنان، از رفتارهای جاهلیت است و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله فرستادن غذا برای مصیبت زدگان است. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۸۲.

حدیث ۲۶۸۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ قَدْرَتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ وَلَيْسَ فِي قَلْبِكَ غَشٌّ لِأَحَدٍ فَافْعَلْ وَذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي وَ مَنْ أَحْيَى سَيِّئَتِي فَقَدْ أَحْيَانِي وَ مَنْ أَحْيَانِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ؛ تا می توانی بکوش که صبح و شب در قلبت (حتی) قصد فریب و نیرنگ کسی نباشد؛ چرا که این از سنت های من است و کسی که سنتم را زنده کند، مرا زنده کرده است و کسی که مرا زنده کند، در بهشت با من خواهد بود. سنن ترمذی، ج ۴، ص ۱۵۱.

حدیث ۲۶۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: پروردگرم مرا به هفت خصلت امر نموده است: دوست داشتن بینوایان و نزدیک شدن به آنها، ذکر لا حول و لا قوة الا بالله را بسیار گفتن، با خویشاوندان رابطه برقرار کردن؛ هر چند آنان قطع رابطه کنند، [و در مسائل مادی]، به پایین تر از خود نگاه کنم نه به بالاتر، در راه خدا سرزنش ملامتگران را به خود نگیرم، حق را بگویم اگر چه تلخ باشد و از کسی چیزی نخواهم. الاصول الستة عشر، ص ۷۵.

حدیث ۲۶۸۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا سُئِلَ شَيْئًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَفْعَلَهُ قَالَ: نَعَمْ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ لَا يَفْعَلَ سَكَتَ وَ كَانَ لَا يَقُولُ لِشَيْءٍ لَّا...؛ هر گاه از رسول اکرم صلی الله علیه و آله چیزی تقاضا می شد، اگر ایشان آن را می خواستند انجام دهند، می فرمودند: بله و اگر نمی خواستند انجام دهند، سکوت می نمودند و هیچ گاه ایشان برای چیزی نه نمی گفتند. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۷.

حدیث ۲۶۸۶

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ إِذَا آتَاهُ الضَّيْفُ أَكَلَ مَعَهُ وَلَمْ يَرْفَعْ يَدَهُ مِنَ الْخِوَانِ حَتَّى يَرْفَعَ الضَّيْفُ يَدَهُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هر گاه میهمان داشتند، با او غذا می خوردند و دست از سفره و غذا نمی کشیدند، تا آن که میهمان دست از غذا خوردن بکشد. کافی، ج ۶، ص ۲۸۶.

حدیث ۲۶۸۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **أَكْرَمُ أَخْلَاقِ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ التَّزَاوُرُ فِي اللَّهِ؛** بزرگوارانه ترین اخلاق پیامبران، صدیقین (انسان‌های راستین) شهدا و صالحین، دیدار یکدیگر برای خداست. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۰۶.

حدیث ۲۶۸۸

امام علی علیه السلام می فرماید: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَيْسَ الرَّجُلَ مِمَّنْ أَصْحَابِهِ إِذَا رَأَهُ مَغْمُومًا بِالْمُدَاعِيَةِ وَكَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْمُعْبَسَ فِي وَجْهِ إِخْوَانِهِ؛** هر گاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله یکی از اصحاب خود را غمگین می دیدند، با شوخی او را خوشحال می کردند و می فرمودند: خداوند، کسی را که با برادران (دینی) اش با ترشویی و چهره عبوس روبرو شود، دشمن می دارد. رسائل شهید ثانی، ص ۳۲۶.

حدیث ۲۶۸۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **مَنْ يَضُمُّ لِي بَرَّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةَ الرَّحِمِ أَضْمُنُّ لَهُ كَثْرَةَ الْمَالِ وَزِيَادَةَ الْعُمْرِ وَالْمَحَبَّةَ فِي الْعَشِيرَةِ؛** هر کس نیکی به پدر و مادر و صله رحم را برایم ضمانت کند، من نیز زیادی ثروت، طول عمر و محبت او را در دل خویشاوندان ضمانت می نمایم. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۷۶، ح ۱۲.

حدیث ۲۶۹۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: **مَنْ حَسَنَ بَرَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ زَيْدًا فِي رِزْقِهِ؛** هر کس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، روزیش زیاد می شود. الدعوات الراوندی، ص ۱۲۷.

حدیث ۲۶۹۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛** کسب درآمد حلال، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است. جامع الأخبار، ص ۳۸۹، ح ۱۰۷۹.

حدیث ۲۶۹۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ حَلَالًا فَتِيحَ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ؛** هر کس از دسترنج حلال خود روزی بخورد، درهای بهشت به روی او باز می شود تا از هر کدام که بخواهد، وارد شود. جامع الأخبار، ص ۳۹۰، ح ۱۰۸۶.

حدیث ۲۶۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **اسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ وَ الْبُكُورِ مُبَارَكٍ يَزِيدُ فِي جَمِيعِ النَّعْمِ خُصُوصًا فِي الرِّزْقِ وَ حُسْنُ الْخَطِّ مِنْ مَفَاتِيحِ الرِّزْقِ وَ طَيْبُ الْكَلَامِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛** با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می کند. بحار الأنوار، ج

۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث ۲۶۹۴

امام باقر علیه السلام می فرماید: خداوند برای هر کسی روزیِ حلالی مقرر داشته که به سلامت به او خواهد رسید. از طرف دیگر روزی حرام نیز در دسترس او قرار داده است که اگر انسان روزی خود را از آن حرام به دست آورد، خداوند در عوض، روزی حلالی را که برای او مقدر کرده است، از او باز خواهد داشت و غیر از این دو روزی (حلال و حرام)، روزی‌های فراوان دیگری نیز نزد خداوند هست. بحارالأنوار، ج ۵، ص ۱۴۷، ح ۶.

حدیث ۲۶۹۵

امام باقر علیه السلام می فرماید: عَلَيْكَ بِالِدَعَاءِ لِأَخْوَانِكَ بِظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يَهِيلُ الرَّزْقَ؛ پشت سر برادران (دینی) خود دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می کند. بحارالأنوار، ج ۷۶، ص ۶۰، ح ۱۴.

حدیث ۲۶۹۶

ابو عبیده به امام صادق علیه السلام عرض کرد: دعا کنید که خداوند روزی مرا دست بندگانش قرار ندهد، امام فرمودند: خداوند چنین کاری نمی کند. او روزی بندگانش را در دست یکدیگر قرار داده است؛ امّا از خدا بخواه که روزیت را در دست بندگان خوبش قرار دهد، که این از خوش بختی است. تحف العقول، ص ۳۶۱.

حدیث ۲۶۹۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: الْضَّيْفُ يَنْزِلُ بِرِزْقِهِ وَيَزْتَحِلُّ بِذُنُوبِ أَهْلِ الْبَيْتِ؛ میهمان، روزی خود را می آورد و گناهان اهل خانه را می برد. بحارالأنوار، ج ۷۵، ص ۴۶۱، ح ۱۴.

حدیث ۲۶۹۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: لَا تَشَاغَلْ عَمَّا فُرِضَ عَلَيْكَ بِمَا قَدْ ضَمِنَ لَكَ فَإِنَّهُ لَيْسَ بِفَائِتِكَ مَا قَدْ قُسِمَ لَكَ وَ لَسَتْ بِإِلَاحٍ مَا قَدْ زُوِيَ عَنْكَ؛ مبادا با پرداختن به کسب روزی تضمین شده، از آنچه بر تو واجب شده است، با زمانی؛ زیرا قسمت تو از روزی می رسد و آنچه قسمت تو نباشد، به آن دست نمی یابی. بحارالأنوار، ج ۷۷، ص ۱۸۷.

حدیث ۲۶۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ لَيَتَّبِعِي الْعَبْدَ بِالرِّزْقِ لِيُنْظَرَ كَيْفَ يَعْمَلُ فَإِنْ رَضِيَ بِوَرِكَ لَهُ وَإِنْ لَمْ يَرْضَ لَمْ يُبَارِكْ لَهُ؛ خداوند انسان را با روزی آزمایش می کند، تا ببیند چگونه عمل می کند؛ اگر راضی شود، برکت داده می شود و اگر راضی نشود، برکت داده نمی شود. کنز العمال، ح ۷۱۲۱.

حدیث ۲۷۰۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند: لَمَّا قِيلَ لَهُ: أَحِبُّ أَنْ يُوسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ؟ - دُمْ عَلَى الطَّهَارَةِ يُوسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزْقِ؛ به رسول خدا صلی الله علیه وآله عرض شد: دوست دارم روزیم زیاد شود. فرمودند: بیوسته با وضو باش تا روزیت فراوان شود. کنز العمال، ح ۴۴۱۵۴.

حدیث ۲۷۰۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ مِنْ نِعْمَةٍ فَعَرَفَهَا بِقَلْبِهِ وَحَمَدَ اللَّهَ ظَاهِرًا بِلِسَانِهِ فَتَمَّ كَلَامُهُ حَتَّى يُؤْمَرَ لَهُ بِالْمَزِيدِ؛ چون خداوند به بنده‌ای نعمت بدهد و او آن را قلباً قدر بشناسد و به زبان سپاس بگوید، سخنش تمام نشده، فرمان افزایش نعمت برای وی صادر می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۹۵، ح ۹.

حدیث ۲۷۰۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: الْمُعْسِرُ يُفْسِدُ الْأَخْلَاقَ، أَلْتَسِيهُ لُ يُدِرُّ الْأَرْزَاقَ؛ سخت گیری، اخلاق را فاسد، آسان گیری روزی‌ها را فراوان می‌کند. غرر الحکم، ح ۸۰۲ و ۸۰۳.

حدیث ۲۷۰۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند: مَنْ حَبَسَ عَنْ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ شَيْئًا مِنْ حَقِّ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَرَكَهَ الرِّزْقِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛ هر کس حقی از حقوق برادر مسلمان خود را پایمان کند، خداوند برکت روزی را بر او حرام گرداند، مگر آن که توبه (جبران) کند. امالی صدوق، ص ۳۵۰، ح ۱.

حدیث ۲۷۰۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند: أَكْثَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرْزَقُوا؛ صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۷۶، ح ۱۰.

حدیث ۲۷۰۵

امام باقر علیه السلام می فرمایند: إِنَّ الْعَبْدَ لَيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَزْوِي عَنْهُ الرِّزْقَ؛ بنده گناه می‌کند و به سبب آن، روزی از او گرفته می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۲۷۰، ح ۸.

حدیث ۲۷۰۶

امام حسن علیه السلام می فرمایند: لَيْسَتْ الْعِفَّةُ بِدَافِعِهِ رِزْقًا وَلَا الْحِرْصُ بِجَالِبٍ فَضْلًا فَإِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ وَاشْتِعْمَالُ الْمَأْتَمِ؛ نه پاکدامنی، روزی را از انسان دور می‌کند و نه حرص، روزی زیاد می‌آورد؛ چون روزی قسمت شده است و حرص زدن باعث مبتلا شدن به گناهان می‌شود. تحف العقول، ص ۲۳۴.

حدیث ۲۷۰۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ وَ ذَلِكَ أَنَّ الْعَبِيدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ؛ خدای عزیز و ارجمند، روزی مؤمنان را از جایی می‌رساند که فکرش را هم نمی‌کنند. علتش این است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید، زیاد دعا می‌کند. توحید صدوق، ص ۴۰۲.

حدیث ۲۷۰۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَا أَبَا ذَرٍّ إني قَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ أَنْ يَجْعَلَ رِزْقَ مَنْ يُحِبُّنِي كَفَافًا وَأَنْ يُعْطِيَ مَنْ يُبْغِضُنِي كَثْرَةَ الْمَالِ وَالْوَلَدِ؛ ای اباذر! من دعا کردم که خداوند ارجمند ستوده، روزی دوستدار مرا به قدر کفاف عطا کند و به دشمن من، مال و فرزند زیاد دهد. مکارم الأخلاق، ص ۴۶۳.

حدیث ۲۷۰۹

امام علی علیه السلام می فرماید: إِذَا أَبْطَأَتِ الْأَرْزَاقُ عَلَيْكَ فَاسْتَعْفِرِ اللَّهَ يَوْسَعُ عَلَيْكَ فِيهَا؛ هر گاه در روزی تو تأخیر و تنگی پدید آمد، از خداوند آمرزش بخواه تا روزی را بر تو فراوان گرداند. تحف العقول، ص ۱۷۴.

حدیث ۲۷۱۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ اهْتَمَّ لِرِزْقِهِ كَتَبَ عَلَيْهِ حَطِيئَتُهُ؛ هر کس غم روزی خود را بخورد، برایش یک گناه نوشته می‌شود. امالی طوسی، ص ۳۰۰، ح ۵۹۳.

حدیث ۲۷۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ آبَاءَكُمْ وَاحِدٌ وَ دِينُكُمْ وَاحِدٌ وَ نَبِيِّكُمْ وَاحِدٌ وَ لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ وَ لَا عَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَ لَا أَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَ لَا أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالتَّقْوَى؛ پدر، دین و پیامبر شما یکی است، هیچ عربی بر غیر عرب و هیچ غیر عربی بر عرب و هیچ سرخ پوستی بر سیاه پوست و هیچ سیاه پوستی بر سرخ پوست برتری ندارد، جز به تقوا. کنز العمال، ح ۵۶۵۵.

حدیث ۲۷۱۲

امام صادق علیه السلام : سَيَلَّ الْأَمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ: اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ. قَالَ: يُطَاعُ فَلَا يُعْصَى، وَ يُذَكَّرُ فَلَا يُنْسَى، وَ يُشَكَّرُ فَلَا يُكْفَرُ؛ از امام صادق علیه السلام درباره آیه «تقوای الهی پیشه کنید چنان که حق اوست» پرسیده شد. فرمودند: از خداوند، اطاعت شود و نافرمانی نشود، یاد شود و فراموش نشود و شکرگزاری گردد و کفران نگردد. معانی الأخبار، ص ۲۴۰.

حدیث ۲۷۱۳

پیامبر صلی الله علیه و آله : اِعْمَلْ بِفَرَايِضِ اللَّهِ تَكُنْ اتَّقَى النَّاسِ؛ به واجبات خدا عمل کن، تا با تقواترین مردم باشی. کافی، ج ۲، ص ۸۲، ح ۴.

حدیث ۲۷۱۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله : جَمَاعُ التَّقْوَى فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ؛ عصاره تقوا در این گفته خداوند آمده است: خداوند به عدالت و نیکی فرمان می‌دهد. مشکاة الأنوار، ص ۹۵.

حدیث ۲۷۱۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله : تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَتَعَلَّمَ مَا جَهِلْتَ وَ تَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی‌دانی بیاموزی و بدانچه می‌دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰.

حدیث ۲۷۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله : اتَّقَى النَّاسِ مَنْ قَالَ الْحَقَّ فِيمَا لَهُ وَعَلَيْهِ؛ با تقواترین مردم، کسی است که حق را بگوید؛ به سودش باشد یا به ضررش. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۹۵، ح ۵۸۴۰.

حدیث ۲۷۱۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله : سِئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ اتَّقَى النَّاسِ؟ قَالَ: أَمَرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أَوْصِيَهُمْ لِلرَّحِمِ؛ از رسول خدا صلی الله علیه وآله سؤال شد: با تقواترین مردم کیست؟ فرمودند: کسی که بیشتر امر به معروف و نهی از منکر و صلح رحم نماید. کنز العمال، ح ۸۴۷۴.

حدیث ۲۷۱۸

پیامبر صلی الله علیه وآله : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ اتَّقَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ؛ هر کس دوست دارد با تقواترین مردم باشد، باید به خدا توکل کند. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۰، ح ۵۸۵۸.

حدیث ۲۷۱۹

پیامبر صلی الله علیه وآله : لَا يَكُونُ الرَّجُلُ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يُحَاسِبَ نَفْسَهُ أَشَدَّ مِنْ مُحَاسِبَةِ الشَّرِيكِ شَرِيكُهُ فَيَعْلَمُ مِنْ أَيْنَ مَطَعُمُهُ وَ مِنْ أَيْنَ مَشْرَبُهُ وَ مِنْ أَيْنَ مَلْبَسُهُ أَمِنْ حِلٍّ أَمْ مِنْ حَرَامٍ؛ از تقوا پیشگان نیست مگر کسی که از خود سخت‌تر از حسابرسی شریک از شریک، حساب کشی کند و بداند که خوراک، آشامیدنی و لباسش از کجا آمده، آیا از حلال است یا حرام؟ مکارم الاخلاق، ص ۴۶۸.

حدیث ۲۷۲۰

پیامبر صلی الله علیه وآله : مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ أَعَزَّ النَّاسِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ؛ هر کس می‌خواهد عزیزترین مردم باشد، باید تقوای الهی پیشه کند. کنز الفوائد، ص ۱۶۴.

حدیث ۲۷۲۱

امام علی علیه السلام : وَاللَّهِ مَا أَرَى عَزِيداً يَتَّقَى تَقْوَى تَنْفَعُهُ حَيْثُ يَخْرُجَ لِسَانَهُ؛ به خدا سوگند، بنده با تقوایی را نمی‌شناسم که

تقوایش او را سود دهد مگر آن که زبانش را نگه دارد. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶.

حدیث ۲۷۲۲

امام علی علیه السلام: إِنَّ التَّقْوَى مُنْتَهَى رِضَى اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ وَحَاجَتُهُ مِنْ خَلْقِهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْشَرَكُمْ وَأَنْ أَعْلَنْتُمْ كِتَابَهُ؛ نهایت خشنودی خداوند از بندگانش و خواسته او از آفریدگانش، تقواست، پس نسبت به خداوندی که اگر پنهان کنید می‌داند و اگر آشکار سازید می‌نویسد تقوا داشته باشید. غررالحکم، ح ۳۶۲۰.

حدیث ۲۷۲۳

امام علی علیه السلام: خُلُو الْقَلْبِ مِنَ التَّقْوَى يَمْلَأُهُ مِنْ فِتَنِ الدُّنْيَا؛ دلی که از تقوا خالی باشد، فتنه‌های دنیا آن را پر کند. غررالحکم، ح ۵۰۷۸.

حدیث ۲۷۲۴

امام علی علیه السلام: الْمَتَّقُونَ أَنْفُسِهِمْ عَفِيفَةٌ وَحَاجَاتُهُمْ خَفِيفَةٌ وَخَيْرَاتُهُمْ مَأْمُولَةٌ وَشُرُورُهُمْ مَأْمُونَةٌ؛ تقوا پیشگان، پاکدامن و کم خرج و زحمت‌اند و مردم به خیرشان امید دارند و از شرشان در امانند. غررالحکم، ح ۱۹۳۱.

حدیث ۲۷۲۵

امام علی علیه السلام: التَّقِيُّ سَابِقٌ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ تقوا پیشه، برای انجام هر کار خیری سبقت می‌گیرد. کنزالفوائد، ص ۱۲۸.

حدیث ۲۷۲۶

امام علی علیه السلام: لَوْ أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا عَلَى عَبْدٍ رَثَقًا ثُمَّ اتَّقَى اللَّهَ لَجَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْهُمَا مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ اگر آسمان‌ها و زمین بر بنده‌ای بسته شوند و او تقوای الهی پیشه کند، خداوند حتماً راهی برای او می‌گشاید و از جایی که گمان ندارد، روزی‌اش می‌دهد. غررالحکم، ح ۷۵۹۹.

حدیث ۲۷۲۷

امام علی علیه السلام: لِلْمَتَّقِي تَلَاثٌ عَلَامَاتٍ: إِخْلَاصُ الْعَمَلِ وَاقْتِنَامُ الْأَمَلِ وَاعْتِنَامُ الْمَهْلِ؛ تقوای پیشه، سه نشانه دارد: اخلاص در عمل، کوتاهی آرزو، و غنیمت شمردن فرصت‌ها. غررالحکم، ح ۷۳۷۰.

حدیث ۲۷۲۸

امام علی علیه السلام: الْمَتَّقِي مَيِّتَةٌ شَهْوَتُهُ مَكْظُومٌ غَيْظُهُ فِي الرِّخَاءِ شَكُورٌ وَفِي الْمَكَارِهِ صَبُورٌ؛ تقوای پیشه، هوا و هوسش مرده، خشمش فرو خورده، در آسایش شکرگزار و در سختی‌ها صبور است. غررالحکم، ح ۱۹۹۸.

حدیث ۲۷۲۹

امام علی علیه السلام: سَادَةُ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْأَتْقِيَاءُ الْأَبْرَارُ؛ سروران اهل بهشت، تقوا پیشگان نیکوکارند. غرالحکم، ح ۵۵۹۹.

حدیث ۲۷۳۰

امام حسن مجتبی علیه السلام: زَوْجُهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍّ فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا؛ دخترت را به ازدواج مردی با تقوا درآور؛ زیرا اگر دخترت را دوست داشته باشد، گرامی‌اش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد به او ظلم نمی‌کند. مکارم الاخلاق، ص ۲۰۴.

حدیث ۲۷۳۱

امام باقر علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقِي بِالَّتَّقْوَى عَنِ الْعَبِيدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَيَجَلِّي بِالَّتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاءُ وَجَهْلُهُ؛ خداوند عزوجل به وسیله تقوا، انسان را از آنچه عقلش به آن نمی‌رسد حفظ می‌کند و کور دلی و نادانی او را بر طرف می‌سازد. کافی، ج ۸، ص ۵۲، ح ۱۶.

حدیث ۲۷۳۲

امام باقر علیه السلام: إِنَّ أَهْلَ التَّقْوَى هُمُ الْأَغْنِيَاءُ أَعْنَاهُمْ الْقَلِيلُ مِنَ الدُّنْيَا، فَمَوُوتُهُمْ يَسِيرَةٌ إِنْ نَسِيَتِ الْخَيْرَ ذَكَرَكَ وَإِنْ عَمِلَتْ بِهِ أَعَانُوكَ؛ ثروتمندان واقعی همان تقوای پیشگانند که اندک دنیا آنان را بی‌نیاز کرده و کم خرجند. اگر خیر و خوبی را فراموش کنی، به یادت می‌آورند و اگر به آن عمل نمایی یاری‌ات می‌رسانند. تحف العقول، ص ۲۸۷.

حدیث ۲۷۳۳

امام صادق علیه السلام: إِتَّقِ اللَّهَ حَيْثُ كُنْتَ فَإِنَّكَ لَا تَسْتَوْحِشُ؛ در هر حال که هستی تقوای الهی پیشه کن تا هرگز احساس هراس و وحشت نکنی. تفسیر علی بن ابراهیم، ج ۲، ص ۱۴۷.

حدیث ۲۷۳۴

إِتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا زَيْنًا وَلَا تَكُونُوا شَيْنًا؛ تقوای الهی پیشه کنید و مایه افتخار و آبرو باشید نه مایه ننگ و شرمندگی. تحف العقول، ص ۴۸۸.

حدیث ۲۷۳۵

امام علی علیه السلام: ای بندگان خدا، شما را به تقوای الهی سفارش می‌کنم، که تقوا مهار است و مایه دوام، پس به ریسمان‌های استوار آن درآویزید و به حقایق آن چنگ زنید. که شما را به پناهگاه‌های خوشی و سرزمین‌های گشایش و پناهگاه‌های امن و منزلگاه‌های عزت، رهنمون خواهد شد. نهج البلاغه، خطبه ۱۸۶.

حدیث ۲۷۳۶

امام علی علیه السلام: إِنَّ مَنْ صَيَّرَ حَتَّ لَه الْعَبْرُ عَمَّا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْمُثَلَّاتِ حَجَزَتْهُ التَّقْوَى عَنْ تَفْحَمِ الشُّبُهَاتِ؛ آن کس که حوادث

عبرت آموز روزگار را به چشم ببیند و از آن پند پذیرد، تقوا او را از آلوده شدن به کارهای شبهه‌ناک باز می‌دارد. نهج البلاغه، از خطبه ۱۶.

حدیث ۲۷۳۷

امام علی علیه السلام: اَعْلَمُوا عِبَادَ اللَّهِ أَنَّ التَّقْوَى دَارُ حِصْنٍ عَزِيزٍ، وَ الْفُجُورَ دَارُ حِصْنٍ ذَلِيلٍ لَا يَمْنَعُ أَهْلَهُ وَ لَا يُحْرِزُ مَنْ لَجَأَ إِلَيْهِ إِلَّا وَ بِالْتَّقْوَى تُقَطَّعُ حُمَةُ الْخَطَايَا؛ ای بندگان خدا، بدانید که تقوا پناهگاهی نفوذناپذیر و استوار است و بدکاری و گناه، پناهگاهی سست، که هر کس به آن پناه ببرد از آسیب در امان نمی‌ماند. آگاه باشید که با تقوا می‌توان تب گناهان را قطع کرد. نهج البلاغه، از خطبه ۱۵۷.

حدیث ۲۷۳۸

امام علی علیه السلام: (الْمُتَّقُونَ) لَا يَزُودُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الْقَلِيلَ، وَ لَا يَسْتَكْثِرُونَ الْكَثِيرَ، فَهُمْ لِأَنْفُسِهِمْ مُتَّهِمُونَ وَ مِنْ أَعْمَالِهِمْ مُشْفِقُونَ؛ تقوایندگان، از کار کم خود راضی نیستند و کارهای زیاد خود را، بسیار نمی‌شمارند، در نتیجه خودشان را زیر سؤال برده و محاکمه می‌کنند و از کردار خود بیمناک‌اند. نهج البلاغه، از خطبه ۱۸۴.

حدیث ۲۷۳۹

امام علی علیه السلام: اتَّقُوا اللَّهَ فِي عِبَادِهِ وَ بِلَادِهِ فَإِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّى عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبُهَائِمِ؛ تقوای الهی را درباره بندگان خدا و شهرهای او رعایت کنید؛ زیرا حتی از اماکن و حیوانات از شما سؤال خواهد شد. نهج البلاغه، از خطبه ۱۶۶.

حدیث ۲۷۴۰

امام علی علیه السلام: مَنْ اتَّقَى اللَّهَ أَحَبَّهُ النَّاسُ؛ هر کس تقوای الهی پیشه کند، مردم او را دوست خواهند داشت. کشف الغمه، ج ۳، ص ۱۳۹.

حدیث ۲۷۴۱

امام علی علیه السلام: الْمُتَّقُونَ أَنْفُسِهِمْ قَانِعَةٌ وَ سَهَوَاتُهُمْ مَيِّتَةٌ وَ وُجُوهُهُمْ مُسْتَبْشِرَةٌ وَ قُلُوبُهُمْ مَحْزُونَةٌ؛ تقوایندگان، نفسی قانع، هوا و هوس فروخته، رویی گشاده و دلی اندوهگین دارند. غررالحکم، ح ۱۹۳۲.

حدیث ۲۷۴۲

امام علی علیه السلام: خَيْرُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فِي خَصِيْلَتَيْنِ الْغِنَى وَ التَّقَى وَ شَرُّ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فِي خَصِيْلَتَيْنِ الْفَقْرُ وَ الْفُجُورُ؛ خیر دنیا و آخرت در دو خصلت بی نیازی و تقواست و شر دنیا و آخرت در دو خصلت نیازمندی و گناه است. نهج البلاغه ابن‌ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۱، ح ۴۴۶.

حدیث ۲۷۴۳

امام باقر علیه السلام: وَ اللَّهُ مَا شِيعْتَنَا إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَ اطَاعَهُ؛ به خدا سوگند، شیعه ما فقط کسی است که تقوای الهی دارد و خدا را اطاعت می‌کند. کافی، ج ۲، ص ۷۴، ح ۳.

حدیث ۲۷۴۴

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ قَلَّ طَعْمُهُ صِيَحَّ بَدَنُهُ وَ مَنْ كَثُرَ طَعْمُهُ سَدِقَمَ بَدَنُهُ وَ قَسَا قَلْبُهُ؛ هر کس کم بخورد، سالم می‌ماند و هر کس زیاد بخورد تنش بیمار می‌شود و قساوت قلب پیدا می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۹.

حدیث ۲۷۴۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ ارَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَ أَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ؛ هر کس می‌خواهد دعایش مستجاب شود و غمش از بین برود، باید گره از کار تنگدستی باز کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۶۱.

حدیث ۲۷۴۶

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ ضَارَّ ضَارَّ اللَّهُ بِهِ وَ مَنْ شَاقَّ شَاقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ؛ هر کس به دیگران ضرر برساند، خداوند به او ضرر می‌زند و هر کس سخت‌گیری کند، خداوند به او سخت می‌گیرد. نهج الفصاحه، ح ۳۰۳۰.

حدیث ۲۷۴۷

امام علی علیه السلام می‌فرماید: قِيمَةُ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُهُ؛ ارزش هر کس به اندازه خوبی‌های اوست. نهج البلاغه، حکمت ۸۱.

حدیث ۲۷۴۸

پیامبر صلی الله علیه و آله: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید، شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه روی شیطان را سیاه می‌کند، صدقه پشت او را می‌شکند، دوست داشتن برای خدا و هم یاری در کار نیک، ریشه او را می‌کند و استغفار شاهرگش را می‌زند. امالی صدوق، ص ۱۱۷.

حدیث ۲۷۴۹

پیامبر صلی الله علیه و آله: يَا عَلِيُّ إِذَا حَضَرَ وَقْتُ صِيَلَاتِكَ فَتَهَيَّأْ لَهَا وَ إِلَّا سَعَلَكَ الشَّيْطَانُ وَ إِذَا نَوَيْتَ خَيْرًا فَعَجِّلْ وَ إِلَّا مَنَعَكَ الشَّيْطَانُ عَنْ ذَلِكَ؛ ای علی! هر گاه وقت نمازت رسید، آماده آن شو و گرنه شیطان تو را سرگرم می‌کند و هر گاه قصد [کار] خیری کردی شتاب کن و گرنه شیطان تو را از آن باز می‌دارد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۲۰، ح ۱۸.

حدیث ۲۷۵۰

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: هیچ نیکوکار و بدکاری نیست، مگر این که در روز قیامت، خودش را سرزنش می‌کند. اگر خیری انجام داده باشد، می‌گوید: چرا به آن نیفزودم و اگر شرّی مرتکب شده باشد، می‌گوید: ای کاش مرتکب نمی‌شدم، همچون آدم علیه السلام که خود را همواره به خاطر کاری که باعث بیرون شدنش از بهشت شد، سرزنش می‌کند. بحار الأنوار، ج ۷،

ص ۲۹.

حدیث ۲۷۵۱

امام باقر علیه السلام می فرماید: و ما مِنْ عَبْدٍ يَخْلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا يُرِضِي اللَّهَ إِلَّا ابْتُلِيَ بِأَنْ يُنْفِقَ أَضْعَافَهَا فِيمَا أَسْحَطَ اللَّهُ؛ هر کس از خرج کردن مالی در راه خداپسندانه بخل ورزد، چند برابر آن را در راه غیر خداپسندانه هزینه خواهد کرد. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۷۳، ح ۱۲.

حدیث ۲۷۵۲

پیامبر صلی الله علیه و آله: قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتٍ خَرِبَ فَنَعَلَمُوا وَعَلِمُوا وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمُوتُوا جُهَالًا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْدِرُ عَلَى الْجُهَيْلِ؛ دلی که در آن حکمتی نیست، مانند خانه ویران است، پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید. براستی که خداوند، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. کنز العمال، ح ۲۸۷۵۰.

حدیث ۲۷۵۳

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ اقْتَصَدَ اعْنَاهُ اللَّهُ وَمَنْ بَدَّرَ أَفْقَرَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَجَبَّرَ قَصَمَهُ اللَّهُ؛ هر کس میان‌روی کند، خداوند بی‌نیازش سازد و هر کس ریخت و پاش نماید، خداوند نادارش کند، هر کس فروتنی پیشه کند، خداوند بلندش نماید و هر کس بزرگی کند، خداوند خردش نماید. نهج الفصاحه، ح ۲۹۳۹.

حدیث ۲۷۵۴

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثٌ سَلِمَتْ لَهُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ: يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَأْتِمُرُ بِهِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَنْتَهِي عَنْهُ وَيُحَافِظُ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ جَلًّا وَعَلَا؛ هر کس سه خصلت داشته باشد، دنیا و آخرتش سالم می‌ماند: به خوبی فرمان دهد و خود به آن عمل کند، از زشتی باز دارد و خود از آن باز ایستد و از حدود الهی پاسداری کند. غررالحکم، ح ۹۰۷۶.

حدیث ۲۷۵۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ التَّمَسَ رِضَى اللَّهِ بِسَخِطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ النَّاسَ وَمَنِ التَّمَسَ رِضَى النَّاسِ بِسَخِطِ اللَّهِ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَسِخَطَ عَلَيْهِ النَّاسَ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله: هر کس رضای خدا به خشم مردم جوید، خداوند از او خشنود شود و مردم را از او خشنود کند و هر کس رضای مردم را به خشم خدا جوید، خداوند بر او خشم گیرد و مردم را از او خشمگین کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۸۳.

حدیث ۲۷۵۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُوسَى لَا تَفْرَحَ بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَلَا تَدْعُ ذِكْرِي عَلَى كُلِّ حَالٍ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ تُسَيِّئُ الدُّنُوبَ وَإِنَّ تَزَكَّ ذِكْرِي يُقْسِي الْقُلُوبَ؛ خدای عزوجل به موسی علیه السلام وحی کرد: ای موسی! به زیادی ثروت شاد مشو و در هیچ حالی مرا فراموش مکن، زیرا با زیادی ثروت گناهان فراموش می‌شود و از یاد بردن من قساوت قلب می‌آورد. کافی، ج ۴، ص ۴۹۷، ح ۷.

حدیث ۲۷۵۷

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ اشْتَقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَارَعَ إِلَى الْخَيْرَاتِ وَمَنْ اشْفَقَ مِنَ النَّارِ لَهِيَ عَنِ الشَّهَوَاتِ؛ هر کس مشتاق بهشت است، به سوی نیکی‌ها می‌شتابد و هر کس از جهنم بترسد، از هوا و هوس روی می‌گرداند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۶۸.

حدیث ۲۷۵۸

امام صادق علیه السلام می‌فرماید : خداوند تبارک و تعالی آفریدگان را بیهوده نیافریده و آنها را رها نکرده است. بلکه آنها را برای آشکار ساختن توانایش آفریده و به فرمانبریش مکلفشان نموده است تا با آن، خشنودی خود را نصیب آنان کند. نیز آنها را نیافریده تا از آنها سودی ببرد و نه ضرری را برطرف سازد، بلکه آنها را آفریده تا سودی به آنان برساند و به نعمت برساندشان. نورالثقلین، ج ۳، ص ۵۶۶، ح ۱۶۶.

حدیث ۲۷۵۹

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ يَعْفِرُ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ وَمَنْ يَعْفُفُ يَغْفُفُ اللَّهُ عَنْهُ؛ هر کس از خطاها درگذرد، خدایش از او درگذرد و هر کس گذشت کند خدا نیز از او گذشت کند. نهج الفصاحه، ح ۲۸۰۹.

حدیث ۲۷۶۰

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ حُرِمَ الرَّفْقُ فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ؛ هر کس از مدارا بی‌بهره باشد، از همه خوبی‌ها بی‌بهره مانده است. نهج الفصاحه، ح ۳۰۵۷.

حدیث ۲۷۶۱

امام سجاد علیه السلام می‌فرماید : فَأَمَّا حَقُّ اللَّهِ الْأَكْبَرُ فَإِنَّكَ تَعْبُدُهُ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ بِإِخْلَاصٍ جَعَلَ لَكَ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ يَكْفِيكَ أَمْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَحْفَظَ لَكَ مَا تُحِبُّ مِنْهَا؛ حق بزرگ‌تر خداوند این است که او را پرستی و چیزی را با او شریک نسازی، که اگر خالصانه چنین کنی، خداوند کار دنیا و آخرت را کفایت می‌کند و آنچه را دوست داری برایت نگه می‌دارد. تحف العقول، ص ۲۵۶.

حدیث ۲۷۶۲

امام حسین علیه السلام می‌فرماید : اتَّخِذُوا عِنْدَ الْفُقَرَاءِ آيَادِي فَإِنَّ لَهُمْ دَوْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ [با نیکی و کمک به نیازمندان] نزد آنان جایگاهی برای خود بیابید، که آنان روز قیامت مقام و منزلتی دارند. کنز العمال، ح ۱۶۵۸۲.

حدیث ۲۷۶۳

پیامبر صلی الله علیه و آله : إِنَّمَا مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي فِيكُمْ كَمَثَلِ سَيْفِينَةَ نوحٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ دَخَلَهَا نَجَا وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا غَرِقَ؛ مَثَلِ أَهْلِ بَيْتِي مِنْهُمْ كَمَثَلِ كَلْبٍ فِي بَيْتِ بَنِي إِسْرَائِيلَ مَنْ دَخَلَهُ نَجَا وَمَنْ خَرَجَ مِنْهُ غَرِقَ؛ همانند کشتی نوح است که هر کس سوار آن شد، نجات یافت و هر کس رهایش کرد، غرق گردید. امالی طوسی، ص ۳۴۹، ح ۷۲۱.

حدیث ۲۷۶۴

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ وَ مَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَيَّرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ؛ هر کس خشمش را برطرف سازد، خداوند کیفرش را از او بردارد و هر کس زبانش را نگه دارد، خداوند عیبش را بپوشاند. نهج الفصاحه، ح ۳۰۰۴.

حدیث ۲۷۶۵

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ انْقَطَعَ إِلَى اللَّهِ كَفَاهُ اللَّهُ كُلَّ مَوْنِهِ وَ رَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَ مَنْ انْقَطَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَ كَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهَا؛ هر کس از غیر خدا ببرد، خداوند، هزینه زندگی او را تأمین می کند و از جایی که انتظار ندارد، روزی اش می دهد؛ اما هر کس چشم امیدش به دنیا باشد، خداوند، او را به دنیا وا می گذارد. نهج الفصاحه، ح ۲۷۹۶.

حدیث ۲۷۶۶

پیامبر صلی الله علیه و آله : فِي تَفْسِيرِ آيَةِ «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» الْقَنَاعَةُ وَ الرِّضَا بِمَا قَسَمَ اللَّهُ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله در تفسیر آیه «هر مؤمنی مرد یا زن کار نیکی انجام دهد، قطعا او را با زندگی پاکیزه‌ای، حیات می بخشیم و مسلما به آنان بهتر از آنچه انجام داده‌اند پاداش خواهیم داد» می فرماید: زندگی پاک، یعنی قناعت و رضایت به آنچه خداوند مقدر نموده است. مجمع البیان، ج ۶، ص ۱۹۸.

حدیث ۲۷۶۷

امام علی علیه السلام می فرماید : مِنْ كَفَّارَاتِ الذُّنُوبِ الْعِظَامِ: إِغَاثَةُ الْمَلْهُوفِ وَ التَّنْفِيسُ عَنِ الْمَكْرُوبِ؛ یاری رساندن به ستمدیده فریاد خواه و شاد کردن غمناک، از کفاره‌های گناهان بزرگ است. نهج البلاغه، حکمت ۲۴.

حدیث ۲۷۶۸

پیامبر صلی الله علیه و آله : يَا عَلِيُّ أَصِدُقْ وَ إِنْ ضَرَّرَكَ فِي الْعَاجِلِ فَإِنَّهُ يَنْفَعُكَ فِي الْأَجْلِ وَ لَا تَكْذِبْ وَ إِنْ يَنْفَعُكَ فِي الْعَاجِلِ فَإِنَّهُ يَضُرُّكَ فِي الْأَجْلِ؛ ای علی! راست بگو اگر چه اکنون به ضررت باشد، ولی در آینده به نفع توست و دروغ نگو، اگر چه در حال حاضر به نفعت باشد ولی در آینده به ضرر توست. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۲۷، ح ۶۵.

حدیث ۲۷۶۹

امام باقر علیه السلام می فرماید : فَإِنِّي لَمْ أَرْ شَيْئًا قَطُّ أَشَدَّ طَلَبًا وَ لَا أَسْرَعَ دَرْكًَا مِنْ حَسْبِنِي مُحَدَّثِهِ لِتَدْنِبِ قَدِيمٍ؛ هرگز جوینده‌ای یابنده‌تر از کار نیک امروز که گناه قدیم را می یابد [و پاک می کند] ندیده‌ام. علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۹۹، ح ۴۹.

حدیث ۲۷۷۰

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ نَفَسَ مِنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛ هر کس غمی از غم‌های دنیا را از مسلمانی برطرف

نماید، خداوند غمی از غم‌های روز قیامت را از او برطرف کند و هر کس بر شخص تنگدستی آسان بگیرد، خداوند در دنیا و آخرت بر او آسان گیرد و هر کس راز مسلمانی را ببوشاند، خداوند در دنیا و آخرت راز پوش وی شود. نهج الفصاحه، ح ۲۷۵۶.

حدیث ۲۷۷۱

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَعْمَلَهُ؛ هر کس برادر [دینی] خود را به گناهی سرزنش کند، نمیرد، مگر آن که مرتکب آن شود. نهج الفصاحه، ح ۲۹۲۰.

حدیث ۲۷۷۲

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنِ اطْعِمَ مُسْلِمًا جَائِعًا اطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ؛ هر کس مسلمان گرسنه‌ای را غذا بدهد، خداوند از میوه‌های بهشت به او بخوراند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۵۱.

حدیث ۲۷۷۳

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا تَلَقَّيْتُمْ فَتَلَقُوا بِالتَّسْلِيمِ وَ التَّصَافُحِ، وَإِذَا تَفَرَّقْتُمْ فَتَفَرَّقُوا بِالإِسْتِغْفَارِ؛ هنگام برخورد و ملاقات با یکدیگر، سلام و مصافحه نمائید و موقع جدا شدن، برای همدیگر طلب آمرزش کنید. أمالی طوسی: ج ۱، ص ۲۱۹

حدیث ۲۷۷۴

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَعْجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ الدُّعَاءِ، وَإِنَّ أُبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ؛ عاجز و ناتوان‌ترین افراد کسی است که از دعا و مناجات با خداوند ناتوان و محروم باشد، و بخیل‌ترین اشخاص کسی خواهد بود که از سلام کردن خودداری کند. بحار الأنوار: ج ۹۰، ص ۲۹۱، ح ۱۱

حدیث ۲۷۷۵

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثَلَاثَةٌ أَخَافُهُنَّ عَلَى أُمَّتِي: الضَّلَالَةُ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ، وَ مُضِلَّاتُ الْفِتَنِ، وَ شَهْوَةُ الْبَطْنِ وَ الْفُرْجِ؛ در سه چیز برای امت خود احساس خطر می‌کنم: گمراهی، بعد از آن که هدایت و معرفت پیدا کرده باشند. گمراهی‌ها و لغزش‌های به وجود آمده از فتنه‌ها. مشتبهات شکم، و آرزوهای نفسانی و شهوت پرستی. بحار الأنوار: ج ۱۰، ص ۳۶۸، ح ۱۵

حدیث ۲۷۷۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر که از بلایی که به او می‌رسد بترسد و درباره آن به دعا پیشی بگیرد، خداوند عزوجل هرگز آن بلا را بدو نشان ندهد. (ثواب الأعمال: ص ۱۵۳)

حدیث ۲۷۷۷

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد دعا کردن؛ چرا که دعا برای خدا و درخواست از خدا بلا را برگرداند [حتی] در حالی که تقدیر و قضا شده باشد و جز امضای آن باقی نمانده باشد. پس هرگاه از خداوند عزوجل دعا و درخواست شد، بی درنگ بلا را برگرداند. (الکافی: ج ۲ ص ۴۷۲ ح ۳)

حدیث ۲۷۷۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بلا همانند قندیل‌ها بین آسمان و زمین آویزان است، هرگاه بنده عافیت را از پروردگارش بخواهد، خدای متعال بلا را از او برگرداند، [حتی] در حالی که برای او قطعی شده باشد. (کنز العمال: ج ۷ ص ۸۲۵ ح ۲۱۵۶۰)

حدیث ۲۷۷۹

هر آینه بلا به بنده نزدیک می گردد، آن گاه بنده از خدا عافیت می خواهد و خدا را یاد می کند و عافیت را حفظ می کند. و دعا و بلا تا روز رستاخیز با هم توافق دارند. (کنز العمال: ج ۲ ص ۷۶ ح ۳۲۰۸)

حدیث ۲۷۸۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر کس از بلایی که به او می رسد بترسد و درباره [دفع] آن به دعا برخیزد خداوند هرگز آن بلا را بدو نشان ندهد. (الدعوات: ص ۲۱ ح ۲۲)

حدیث ۲۷۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: طوفان‌های بلا را با دعا دفع کنید؛ [زیرا] کسی که به بلای سخت گرفتار شده از [فرد] تندرستی که از بلا در امان نمی باشد به دعا نیازمند تر نیست. (الدعوات: ص ۲۱ ح ۲۱)

حدیث ۲۷۸۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از قرائت [سوره] زلزال ملول نشوید؛ زیرا کسی که در مستجاباتش آن را قرائت نماید، خداوند عزوجل هرگز زلزله‌ای بدو نرساند و با آن و [نیز] با صاعقه و آفتی از آفات دنیا نمیرد تا این که [به طور عادی] بمیرد. (بحار الانوار: ج ۵۶ ص ۳۵۶)

حدیث ۲۷۸۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هرگاه مردم منکر را ببینند ولی آن را تغییر ندهند، نزدیک است که خداوند کیفرش را فراگیرشان کند. (کنز العمال: ج ۳ ص ۷۰ ح ۵۵۳۵)

حدیث ۲۷۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ای مردم! همانا خداوند عزوجل عوام را به سبب گناه خواص کیفر نکند [البته] اگر خواص بدون

این که عوام بدانند در پنهانی کار منکر انجام دهند. [اما] اگر خواص آشکارا مرتکب منکر شوند و عوام آن را تغییر ندهند، هر دو گروه از ناحیه‌ی خداوند عزوجل سزاوار کیفر می‌گردند. (میزان الحکمه: ج ۱ ص ۷۶۳)

حدیث ۲۷۸۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: هر گاه بنده پنهانی گناه کند، جز گناه کار را آسیب نرساند. و هر گاه آشکارا آن را انجام دهد و مورد نکوهش قرار نگیرد، همه را آسیب رساند. (وسائل الشیعه ج ۹ ص ۳۱ ح ۱۱۴۴۸)

حدیث ۲۷۸۶

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: ای مفضل! بیندیش... اگر کسی گفت: چرا این زمین می‌لرزد؟ (در پاسخ) به او گفته شود: زلزله و مانند آن، پند و هشدارهایی است که مردم را تهدید می‌کند تا رعایت کنند و از گناهان دست بردارند. (میزان الحکمه: ج ۱ ص ۵۹)

حدیث ۲۷۸۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: در امت من زلزله ای رخ می‌دهد که در آن ده هزار، بیست هزار، سی هزار نفر نابود می‌شوند. (خداوند) آن را برای پرهیز کاران پند، برای مومنان رحمت، و برای کافران عذاب قرار می‌دهد. (کنز العمال: ج ۴۱ ص ۵۶۷ ح ۳۹۶۱۵)

حدیث ۲۷۸۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: هر گاه دعا اندک شود، بلا نازل گردد. (مستدرک الوسائل: ج ۵ ص ۱۷۹ ح ۵۶۱۶)

حدیث ۲۷۸۹

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: بَكُرُوا بِالصَّدَقَةِ، فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا؛ صبحگاهان حرکت و کار خود را با دادن صدقه شروع کنید، چون بلاها و آفت‌ها را بر طرف می‌کند. بحارالانوار: ج ۹۳، ص ۱۷۷، ح ۸

حدیث ۲۷۹۰

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ، الصَّيَابُ مِنْهُمْ عَلَى دِينِهِ كَالْقَابِضِ عَلَى الْجَمْرِ؛ زمانی بر مردم خواهد آمد که صبر کردن در برابر مسائل دین - و عمل به دستورات آن - همانند در دست گرفتن آتش گداخته است. بحارالأنوار: ج ۲۸، ص ۴۷، ح ۹

حدیث ۲۷۹۱

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: زمانی بر امت من خواهد آمد که مردم از علماء گریزان شوند، همان

طوری که گوسفند از گرگ گریزان است، خداوند چنین جامعه‌ای را به سه نوع عذاب مبتلا می‌گرداند: ۱- برکت و رحمت خود را از اموال ایشان برمی‌دارد. ۲- حکمفرمائی ظالم و بی‌مروت را بر آن‌ها مسلط می‌گرداند. ۳- هنگام مرگ و جان دادن، بی‌ایمان از این دنیا خواهند رفت. مستدرک الوسائل: ج ۱۱، ص ۳۷۶، ح ۱۳۳۰۱

حدیث ۲۷۹۲

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: صَدَقَهُ السَّرُّ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ، كَمَا تُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَ تَدْفَعُ سَبْعِينَ أَبًا مِنَ الْبُلَاءِ؛ صدقه‌ای که محرمانه و پنهانی داده شود، سبب پاکی گناهان است، همان طوری که آب، آتش را خاموش می‌کند، همچنین صدقه هفتاد نوع بلا و آفت را بر طرف می‌نماید. مستدرک الوسائل: ج ۷، ص ۱۸۴، ح ۷۹۸۴

حدیث ۲۷۹۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرمایند: مَنْ ظَلَمَ ظُلْمًا * مَنْ أَنْصَفَ أَنْصَفَ؛ هر کس ستم کند، ستم می‌بیند. هر کس با انصاف باشد انصاف می‌بیند. غررالحکم، احادیث ۷۶۸۸ و ۷۶۹۲.

حدیث ۲۷۹۴

مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ مِنْ نِعْمَةٍ فَعَرَفَهَا بِقَلْبِهِ وَ حَمِدَ اللَّهَ ظَاهِرًا بِلِسَانِهِ فَتَمَّ كَلَامُهُ حَتَّى يُؤْمَرَ لَهُ بِالْمَزِيدِ؛ چون خداوند به بنده‌ای نعمت بدهد و او آن را قلباً قدر بشناسد و به زبان سپاس بگوید، هنوز سخنش به پایان نرسیده، فرمان افزایش نعمت برای وی صادر می‌شود. کافی، ج ۲، ص ۹۵، ح ۹.

حدیث ۲۷۹۵

امام حسین علیه‌السلام می‌فرمایند: أَيُّهَا النَّاسُ نَافِسُوا فِي الْمَكَارِمِ وَ سَارِعُوا فِي الْمَغَانِمِ وَ لَا تَحْتَسِبُوا بِمَعْرُوفٍ لَمْ تَجْعَلُوا...؛ ای مردم در خوبی‌ها با یکدیگر رقابت کنید و در کسب غنائم (بهره گرفتن از فرصت‌ها) شتاب نمایید و کار نیکی را که در انجامش شتاب نکرده‌اید، به حساب نیاورید. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲۱، ح ۴.

حدیث ۲۷۹۶

امام رضا علیه‌السلام می‌فرمایند: عَجِبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِي الْعَبِيدَ بِمَالِهِ فَيُعْتِقُهُمْ كَيْفَ لَا يَشْتَرِي الْأَحْرَارَ بِحُسْنِ خُلُقِهِ؛ در شگفتم از کسی که بندگان را با ثروت خویش می‌خرد تا رهایشان کند، چگونه با خوش اخلاقی خویش آزادگان را نمی‌خرد. فقه الرضا، ص ۳۵۴.

حدیث ۲۷۹۷

امام حسن مجتبی علیه‌السلام می‌فرمایند: مردم چهار دسته‌اند: دسته‌ای از آنها اخلاق دارند، اما بهره‌ای (از دنیا) ندارند. دسته‌ای بهره‌مندند، اما اخلاق ندارند. دسته‌ای نه بهره‌ای (از دنیا) و نه اخلاق دارند که اینها بدترین مردم‌اند. و دسته‌ای که هم اخلاق دارند و هم (از دنیا) بهره‌مندند که اینان، بهترین مردم‌اند. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۱۰، ح ۸.

حدیث ۲۷۹۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: مردم سه گروهند: دانشمند خداشناس، دانش‌جوی در راه رستگاری و فرومایگانی بی‌اراده و سرگردان که هر دعوتی را اجابت می‌کنند و به هر طرف که باد بیاید به همان طرف می‌روند، از نور دانش روشنایی نمی‌گیرند و به پایگاه محکمی پناه نمی‌برند. نهج البلاغه، قصار ۱۴۷.

حدیث ۲۷۹۹

امام کاظم علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا فِي الْأَرْضِ يَسْعَوْنَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ هُمُ الْأَمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ خدا را در زمین بندگانی است که برای رفع نیازهای مردم می‌کوشند. اینان در روز قیامت در امان هستند. کافی، ج ۲، ص ۱۹۷، ح ۲.

حدیث ۲۸۰۰

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: عبادت کنندگان خداوند سه گروهند: گروهی او را برای پاداش عبادت می‌کنند، که طمعکارانه است و اینان حریصند. گروهی او را از ترس جهنم عبادت می‌کنند که این عبادت بردگان و از روی ترس است. ولی من خداوند را از روی محبت عبادت می‌کنم که چنین عبادتی مایه امنیت و آرامش و عبادت کریمان است. خصال، ص ۱۸۸، ح ۲۵۹.

حدیث ۲۸۰۱

امام حسین علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ النَّاسَ عِبِيدُ الدُّنْيَا وَالِدِّينُ لَعَقُّ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ يَحُوطُونَ مَا دَرَّتْ مَعَائِشُهُمْ فَإِذَا مُحْصُوا بِالْبُلَاءِ قَلَّ الدِّيَانُونَ؛ به راستی که مردم بنده دنیا هستند و دین لقلقه زبان آنهاست، تا جایی که دین وسیله زندگی آنهاست، دین دارند و چون در معرض امتحان قرار گیرند، دینداران کم می‌شوند. تحف العقول، ص ۲۴۵.

حدیث ۲۸۰۲

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ رَجُلَانِ: مُؤْمِنٌ وَجَاهِلٌ، فَلَا تُؤْذِي الْمُؤْمِنَ وَلَا تَجْهَلُ الْجَاهِلُ فَتَكُونُ مِثْلَهُ؛ مردم دو گروه‌اند: مؤمن و جاهل، مؤمن را آزار ندهید و با جاهل، رفتار جاهلانه نکنید؛ زیرا همانند او خواهید بود. خصال، ص ۴۹.

حدیث ۲۸۰۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ بَرَمَانِهِمْ أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِآبَائِهِمْ؛ مردم به زمان خود شبیه‌ترند تا به پدران خود. خصائص الاثمه، ص ۱۱۵.

حدیث ۲۸۰۴

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ اثْنَانِ، بَرٌّ تَقِيٌّ وَآخَرُ شَقِيٌّ؛ مردم دو دسته‌اند: نیکوکار پرهیزکار و سنگ دل بدبخت. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۳، ح ۸۶.

حدیث ۲۸۰۵

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ رَجُلَانِ: مُبْتَلَىٍّ وَمُعَافَىٍّ، فَارْحَمُوا الْمُبْتَلَىَّ وَاحْمَدُوا اللَّهَ عَلَى الْعَافِيَةِ؛ مردم دو دسته‌اند:

گرفتار و سلامت؛ پس به گرفتاران ترحم نمایند و خدا را بر سلامتی سپاس گویند. تحف العقول، ص ۳۰۵.

حدیث ۲۸۰۶

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ أَبْنَاءُ مَا يُحْسِنُونَ؛ مردم فرزند نیکی‌های خویش‌اند (بنگرید عملشان چیست نه پدرشان کیست). کافی، ج ۱، ص ۵۱، ح ۱۴.

حدیث ۲۸۰۷

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ إِذَا صَلَحُوا، كَفُّوا عَنِ تَتَبِعِ عِيُوبِهِمْ؛ مردم، هنگامی که درستکار شوند، از عیب‌جویی یکدیگر دست می‌کشند. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۱، ح ۵۸۶۲.

حدیث ۲۸۰۸

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ رَجُلَانِ: مَسْتَرِيحٌ بِالْمَوْتِ وَ مُسْتَرَاخٌ بِهِ مِنْهُ؛ مردم بر دو دسته‌اند: آن که با مرگ آسوده شود و آن که با مرگش دیگران آسوده شوند. معانی الأخبار، ص ۲۹۰.

حدیث ۲۸۰۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهَوْا؛ مردم در خوابند، چون بمیرند بیدار می‌شوند. بحار الأنوار، ج ۴، ص ۴۳، ح ۱۸.

حدیث ۲۸۱۰

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ إِلَى أَشْكَالِهِمْ أَمْيَلُ؛ مردم، به همانند خود بیشتر تمایل دارند. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۹۲، ح ۱۰۰.

حدیث ۲۸۱۱

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ بِأَمْرَائِهِمْ أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ؛ مردم، به دولت مردان خود شبیه‌ترند تا به پدرانشان. تحف العقول، ص ۲۰۸.

حدیث ۲۸۱۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ كُلُّهُمْ أَحْرَارٌ وَلَكِنَّ اللَّهَ خَوَّلَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا؛ مردم همگی آزادند، ولی خداوند بعضی را سرپرست بعضی دیگر قرار داده است. کافی، ج ۸، ص ۶۹، ح ۲۶.

حدیث ۲۸۱۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّاسُ مَنْقُوصُونَ مَدْخُولُونَ إِلَّا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ؛ مردم، دارای عیب و نقص‌اند، مگر کسی که خداوند

او را حفظ کند. نهج البلاغه، حکمت ۳۴۳.

حدیث ۲۸۱۴

امام علی علیه السلام می فرماید: النَّاسُ أَعْدَاءُ مَا جَهِلُوا؛ مردم با آنچه آشنا نیستند دشمنی می‌ورزند. نهج البلاغه، حکمت ۱۷۲.

حدیث ۲۸۱۵

امام علی علیه السلام می فرماید: النَّاسُ كَالشَّجَرِ شَرَابُهُ وَاحِدٌ وَ ثَمَرُهُ مُخْتَلِفٌ؛ مردم، همانند درختانند که آبشان یکی و میوه‌هایشان گوناگون است. غررالحکم، ح ۲۰۹۷.

حدیث ۲۸۱۶

امام علی علیه السلام می فرماید: النَّاسُ أَبْنَاءُ الدُّنْيَا وَلَا يُلَامُ الرَّجُلُ عَلَى حُبِّ أُمَّهِ؛ مردم، فرزندان دنیانند و کسی برای دوست داشتن مادرش سرزنش نمی‌شود. نهج البلاغه، حکمت ۳۰۳.

حدیث ۲۸۱۷

امام علی علیه السلام می فرماید: النَّاسُ إِخْوَانٌ فَمَنْ كَانَتْ أُخُوَّتُهُ فِي غَيْرِ ذَاتِ اللَّهِ فَهِيَ عِدَاوَةٌ؛ مردم برادرند، اما آن که برادری‌اش برای خدا نباشد، برادری وی، دشمنی است. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۶۵، ح ۲۹.

حدیث ۲۸۱۸

امام صادق علیه السلام می فرماید: النَّاسُ سَوَاءٌ كَأَسِنَّانِ الْمَشْطِ وَالْمَرْءُ كَثِيرٌ بِأَخِيهِ؛ مردم، همانند دندان‌های شانه با هم برابرند و انسان با برادرش بر تعداد (و پر توان) می‌گردد. تحف العقول، ص ۳۶۸.

حدیث ۲۸۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: ابْنِعُونِي الضُّعْفَاءَ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَ تَنْصُرُونَ بِضُغْفَائِكُمْ؛ ناتوانان را برای من بیابید؛ زیرا شما به برکت ناتوانان خود روزی داده و یاری می‌شوید. نهج الفصاحه، ح ۲۰.

حدیث ۲۸۲۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: همانا خشنودی مردم را نتوان به دست آورد و جلو زبان‌هایشان را نتوان گرفت، چگونه در امان مانید از چیزی (زبان مردم) که پیامبران و فرستادگان و حجت‌های خدا علیهم السلام از آن در امان نماندند...؟ بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۲، ح ۴.

حدیث ۲۸۲۱

امام صادق علیه السلام: النَّاسُ مَأْمُورُونَ وَ مَنْهِيُونَ وَ مَنْ كَانَ لَهُ عُدْرٌ، عَدْرَةُ اللَّهِ؛ مردم به اموری امر و نهی شده‌اند، ولی هر کس (در

انجام دادن آنها) عذری داشته باشد، خداوند عذرش را می‌پذیرد. محاسن، ج ۱، ص ۲۴۵، ح ۲۴۲.

حدیث ۲۸۲۲

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرمایند: برخی از مردم کلید خیر و قفل شرند و برخی کلید شر و قفل خیرند، پس خوشا به سعادت کسی که خداوند کلیدهای خیر را در دست او قرار داده و بدا به حال کسی که خداوند کلیدهای شر را به دست او سپرده است. نهج الفصاحه، ح ۹۲۰.

حدیث ۲۸۲۳

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرمایند: إِنَّ ابْنَ آدَمَ لَحَرِيصٌ عَلَى مَا مُنِعَ؛ آدمی زاده به آنچه که از آن منع می‌شود، حریص است. کنز العمال، ح ۴۴۰۹۵.

حدیث ۲۸۲۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرمایند: النَّاسُ مَعَادِنٌ وَالْعِرْقُ دَسِيَّاسٌ وَادَبُ السُّوءِ كَعِرْقِ السُّوءِ؛ مردم، همانند معدن‌ها مختلف‌اند و اصل و نسب در انسان بسیار مؤثر است و تربیت بد، همانند اصل و نسب بد است. نهج الفصاحه، ح ۳۱۴۶.

حدیث ۲۸۲۵

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرمایند: النَّاسُ يَعْمَلُونَ بِالْخَيْرِ وَإِنَّمَا يُعْطُونَ أَجْرَهُمْ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ؛ مردم، کارهای خیر می‌کنند، ولی پاداش آنان تنها به اندازه عقلشان عطا می‌شود. کنز العمال، ح ۷۰۵۲.

حدیث ۲۸۲۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرمایند: اخْتَبِرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ يُخَادِنُ مَنْ يُعْجِبُهُ؛ مردم را از دوستانشان بشناسید، زیرا انسان با کسی رفاقت می‌کند که او را می‌پسندد. نهج الفصاحه، ح ۱۰۶.

حدیث ۲۸۲۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم فرمودند: هر کس در برآوردن نیاز بیماری بکوشد، خواه موفق بشود یا نشود گناهانش پاک می‌شود، به‌سان آن روز که از مادر متولد شده است. مردی از انصار گفت: ای پیامبر خدا، پدر و مادرم به فدایت! اگر بیمار از خانواده شخص باشد، این کار پاداش بیشتری ندارد؟ فرمودند: چرا. من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۱۶، ح ۴۹۶۸.

حدیث ۲۸۲۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرمایند: مَنِ تَطَبَّبَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيُنْصَحْ وَلْيُجْتَهِدْ؛ هر کس طبابت می‌کند، باید تقوای الهی پیشه کند، خیرخواه باشد و سعی خود را به کار برد. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۴۴، ح ۵۰۳.

حدیث ۲۸۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: هر غذایی که بر آن نام خدا برده نشود، درد است و هیچ برکتی در آن نیست و کفاره نبردن نام خدا این است که چنانچه سفره پهن است، نام خدا را ببری و به خوردن غذا ادامه دهی. تاریخ دمشق، ج ۶۰، ص ۳۲۵.

حدیث ۲۸۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ تَدَاوَى بِحَرَامٍ، لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ فِيهِ شِفَاءً؛ هر کس با حرام به مداوا بپردازد خداوند در آن شفا قرار نمی دهد. کنز العمال، ح ۲۸۳۱۸.

حدیث ۲۸۳۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مَرِضٌ، فَقَالَ: لَا أَتَدَاوَى حَتَّى يَكُونَ الَّذِي أَمْرَضَنِي هُوَ الَّذِي يَشْفِينِي. فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَا أَشْفِيكَ حَتَّى تَتَدَاوَى، فَإِنَّ الشِّفَاءَ مِنِّي؛ پیامبری از پیامبران بیمار شد. گفت درمان نمی کنم تا همان کسی که بیمارم کرده است، خود درمانم کند. خداوند عزوجل به او وحی فرستاد: شفایت نمی دهم، مگر آن که درمان کنی، که شفا از من است. مکارم الاخلاق، ص ۳۶۲.

حدیث ۲۸۳۲

امام رضا علیه السلام می فرمایند: خداوند تبارک و تعالی هیچ خوردنی و نوشیدنی را حلال نکرده است مگر آن که در آن سود و صلاحی بوده و هیچ خوردنی و نوشیدنی را حرام ننموده، مگر آن که در آن زیان و نابودی و فساد بوده است، پس هر چیز سودمندی نیرو بخش جسم، که باعث تقویت بدن است حلال شده است و هر چیزی که قوای جسمانی را از بین ببرد و یا موجب مرگ شود حرام است. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۳۳، ح ۲.

حدیث ۲۸۳۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: الصَّحَّةُ أَفْضَلُ النَّعْمِ؛ سلامتی بهترین نعمت است. غررالحکم، ح ۱۰۵۰.

حدیث ۲۸۳۴

امام حسن مجتبی علیه السلام می فرمایند: ای بندگان خدا! پروا پیشه باشید و برای رسیدن به خواسته‌ها تلاش کنید و از کارهای ناروا بگریزید و قبل از آنکه ناگوارها به شما روی آورند و نابود کننده لذات [یعنی مرگ] فرا رسد، به کار [های نیک] مبادرت ورزید. بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۱۸.

حدیث ۲۸۳۵

امام حسن مجتبی علیه السلام می فرمایند: وَأَعْمَلُ لِدُنْيَاكَ كَأَنَّكَ تَعِيشُ أَبَدًا وَأَعْمَلُ لِآخِرَتِكَ كَأَنَّكَ تَمُوتُ غَدًا؛ برای دنیایت چنان کار کن که گویا برای همیشه [در این دنیا] خواهی بود. و برای آخرت [نیز چنان] سعی و تلاش کن که گویا فردا از دنیا خواهی رفت بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۰۹.

حدیث ۲۸۳۶

امام رضا علیه السلام می فرمایند: وَقَرُّوا كِبَارَكُمْ وَارْحَمُوا صِبْغَانَكُمْ وَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ؛ به بزرگترهایتان احترام بگذارید و با کوچکترها مهربان باشید و صله رحم نمایید. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۵.

حدیث ۲۸۳۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَلِّهِ الرَّحِمِ تَعْمُرُ الدِّيَارَ وَتَزِيدُ فِي الْأَعْمَارِ وَإِنْ كَانَ أَهْلُهَا غَيْرَ أَخِيَارٍ؛ صله رحم، خانه‌ها را آباد و عمرها را طولانی می کند، هر چند صله رحم کنندگان مردمان خوبی نباشند. امالی طوسی، ص ۴۸۱، ح ۱۸.

حدیث ۲۸۳۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و سلم می فرمایند: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُحِبَّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَلْيَأْكُلْ مَعَ ضَيْفِهِ؛ هر کس دوست دارد که خدا و رسولش او را دوست داشته باشند، با میهمان خود غذا بخورد. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۶.

حدیث ۲۸۳۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَبَرُّوا بِأَخْوَانِكُمْ وَلَوْ بِحُسْنِ السَّلَامِ وَرَدَّ الْجَوَابِ؛ صله رحم نمایید و به برادران (دینی) خود نیکی کنید، هر چند با سلام کردن خوب و یا جواب سلام خوب باشد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱.

حدیث ۲۸۴۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِذَا أَتَاكَ أَخُوكَ فَآتِهِ بِمَا عِنْدَكَ وَإِذَا دَعَوْتَهُ فَتَكَلَّفْ لَهُ؛ هرگاه برادرت ناخوانده بر تو وارد شد، همان غذایی که در خانه داری برایش بیاور و هرگاه او را دعوت کردی در پذیرایی از او خودت را به زحمت بینداز. محاسن، ج ۲، ص ۴۱۰، ح ۱۳۸.

حدیث ۲۸۴۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَفْضَلُ مَا يُوَصِّلُ بِهِ الرَّحِمُ كَفِّ الْأَذَى عَنْهَا؛ بهترین صله رحم، خودداری از آزار و اذیت خویشاوندان است. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۸، ح ۱.

حدیث ۲۸۴۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا قَطَعُوا الْأَرْحَامَ جُعِلَتِ الْأَمْوَالُ فِي أَيْدِي الْأَشْرَارِ؛ هرگاه مردم قطع رحم کنند، ثروت‌ها در دست افراد شرور قرار می گیرد. کافی، ج ۲، ص ۳۴۸، ح ۸.

حدیث ۲۸۴۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و سلم می فرمایند: الْوَلِيمَةُ أَوَّلُ يَوْمِ حَقِّ وَالثَّانِي مَعْرُوفٌ وَ مَا زَادَ رِيَاءً وَ سَمِعَةً؛ ولیمه (سور) دادن، روز اول حق است و روز دوم احسان، از دو روز که گذشت، خودنمایی و شهرت طلبی است. کافی، ج ۵، ص ۳۶۸، ح ۴.

حدیث ۲۸۴۴

امام علی علیه السلام می فرماید: حِرَاسَةُ النَّعْمِ فِي صَلَةِ الرَّحِمِ؛ حفظ نعمت‌ها در صله رحم است. غررالحکم، ح ۴۹۲۹.

حدیث ۲۸۴۵

امام علی علیه السلام می فرماید: رُئِيَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حَزِينًا فَقِيلَ لَهُ: مِمَّ حُزْنُكَ قَالَ: لِسَبِّحِ أَتَتْ لَمْ يَضِفْ إِلَيْنَا ضَيْفٌ؛ [روزی] امام علی علیه السلام غمگین دیده شد علت را از ایشان جویا شدند. فرمودند: چون هفت روز است که میهمانی بر ما وارد نشده است. مناقب آل ابی طالب، ج ۱، ص ۳۴۷.

حدیث ۲۸۴۶

امام علی علیه السلام می فرماید: به راستی که صله رحم از واجبات اسلام است و خدای سبحان، امر فرموده که آن را گرامی بدارند و خداوند متعال با هر کس که صله رحم کند، رابطه برقرار می‌کند و با هر کس که قطع رحم کند، قطع رابطه می‌کند و هر کس که صله رحم را گرامی بدارد، گرامی‌اش می‌دارد. غررالحکم، ح ۳۶۵۱.

حدیث ۲۸۴۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: طَعَامُ السَّخِيِّ دَوَاءٌ وَ طَعَامُ الشَّحِيحِ دَاءٌ؛ غذای سخاوتمند، داروست و غذای بخیل، درد. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۵۷، ح ۲۲.

حدیث ۲۸۴۸

امام رضا علیه السلام می فرماید: السَّخِيُّ يَأْكُلُ مِنْ طَعَامِ النَّاسِ لِيَأْكُلُوا مِنْ طَعَامِهِ ، وَ الْبَخِيلُ لَا يَأْكُلُ مِنْ طَعَامِ النَّاسِ لِيَأْكُلُوا مِنْ طَعَامِهِ؛ سخاوتمند، از غذای مردم می‌خورد، تا مردم از غذای او بخورند، اما بخیل از غذای مردم نمی‌خورد تا آنها نیز از غذای او نخورند. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۵، ح ۲۶.

حدیث ۲۸۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَسْتَقِيلَ مَا يُقَرَّبُ إِلَى إِخْوَانِهِ وَ كَفَى بِالْقَوْمِ إِثْمًا أَنْ يَسْتَقِيلُوا مَا يُقَرَّبُ بِهِ إِلَيْهِمْ أَخُوهُمْ؛ انسان را همین گناه بس، که آنچه را که تقدیم برادران میهمان خود می‌کند کم شمارد و میهمان را همین گناه بس، که آنچه را که میزبانان برای آنها فراهم می‌کند کم شمارد. محاسن، ج ۲، ص ۴۱۴، ح ۱۶۵.

حدیث ۲۸۵۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: ابن ابی یعفور: در خانه امام صادق علیه السلام میهمانی را دیدم که روزی برای انجام کاری برخاست. حضرت او را از آن کار منع کردند و شخصاً آن کار را انجام دادند و فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله از به کار گرفتن میهمان، نهی فرموده است. کافی، ج ۶، ص ۲۸۳، ح ۱.

حدیث ۲۸۵۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: زَكُوهُ التَّيْسَارِ بُرِّ الْجِرَانِ وَصَلَمَةُ الْأَرْحَامِ؛ زکاتِ رفاه، نیکی با همسایگان و صلّه رحم است. غررالحکم، ح ۵۴۵۳.

حدیث ۲۸۵۲

امام رضا علیه السلام می فرمایند: مردی، امیر المؤمنین علیه السلام را به میهمانی دعوت کرد. حضرت فرمودند: می پذیرم به شرط این که سه قول به من بدهی. عرض کرد: چه قولی ای امیر المؤمنین؟ فرمودند: از بیرون چیزی برای من تهیه نکنی، حضری خانهات را از من دریغ ننمایی و به زن و فرزندت زور نگویی. عرض کرد: قبول می کنم ای امیر المؤمنین. پس علی بن ابی طالب علیه السلام دعوت را پذیرفتند. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۴۵، ح ۱۳۸.

حدیث ۲۸۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَا يَتَكَلَّفَنَّ أَحَدٌ لِضَيْفِهِ مَا لَا يَقْدِرُ؛ هیچ کس نباید بیش از توانش خود را برای میهمان به زحمت اندازد. کنز العمال، ح ۲۵۸۷۶.

حدیث ۲۸۵۴

امام علی علیه السلام: كَفَرُوا ذُنُوبَكُمْ وَتَحَبَّبُوا إِلَيَّ رَبُّكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَصَلَمَةِ الرَّحِمِ؛ با صدقه و صلّه رحم، گناهان خود را پاک کنید و خود را محبوب پروردگارتان گردانید. غررالحکم، ح ۷۲۵۸.

حدیث ۲۸۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: كُلُّ بَيْتٍ لَا يَدْخُلُ فِيهِ الضَّيْفُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ؛ هر خانه‌ای که میهمان بر آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی شوند. جامع الأخبار، ص ۳۷۸.

حدیث ۲۸۵۶

امام علی علیه السلام: صَلَمَةُ الرَّحِمِ تَوْجِبُ الْمَحَبَّةَ وَتَكْتِبُ الْعَدْوَ؛ صلّه رحم، محبت آور است و دشمنی را از بین می برد. غررالحکم، ح ۵۸۵۲.

حدیث ۲۸۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الضَّيْفُ يَنْزِلُ بِرِزْقِهِ وَيَرْتَجِلُ بِذُنُوبِ أَهْلِ الْبَيْتِ؛ میهمان، روزی خود را می آورد و گناهان اهل خانه را می برد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴۶۱، ح ۱۴.

حدیث ۲۸۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ؛ هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، باید میهمانش را گرامی دارد. کافی، ج ۶، ص ۲۸۵، ح ۱.

حدیث ۲۸۵۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **الْصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّجِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛** صدقه بجا، نیکو کاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به خوش بختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹.

حدیث ۲۸۶۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: پدرم میفرمودند: چون اراده کار خیری کردی بشتاب، زیرا میدانی چه پیش می آید. اصول کافی ج ۳ ص ۲۱۲

حدیث ۲۸۶۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: همانا خدا کارهای خیر، زود انجام شده را دوست دارد. اصول کافی ج ۳ ص ۲۱۲

حدیث ۲۸۶۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: گرچه خداوند در نظام حکیمانه آفرینش، روزی مردم را تضمین کرده است، ولی مبادا اندیشه ضمانت خداوند روزی دهنده، مغرورتان سازد و شما را از انجام فریضه کار و کوشش بازدارد. الحدیث، ص ۱.

حدیث ۲۸۶۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) دوبار فرمودند: لعن خداوند بر کسی باد که بار زندگی خویش را بر دوش دیگران افکنده است. الحدیث، ص ۲۸.

حدیث ۲۸۶۴

امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: عبادت، هفتاد جزء است و از همه بهتر، کسب روزی حلال است. الحدیث، ص ۱۰.

حدیث ۲۸۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر تن دادن به شغل، مایه زحمت و رنج است، بیکاری نیز سبب نادرستی و فساد خواهد بود. الحدیث، ص ۲۸.

حدیث ۲۸۶۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجر کسی که برای زندگی خود و خانواده اش زحمت می کشد، مانند اجر سرباز مجاهد است. الحدیث، ص ۸.

حدیث ۲۸۶۷

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که از دست رنج مشروع خود زندگی کند، در قیامت با پیامبران محشور می شود و پاداش می گیرد. الحدیث، ص ۸.

حدیث ۲۸۶۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حق فرزند بر پدرش این است که برای او اسم خوب انتخاب کند، خوب تربیتش نماید و در کار شایسته‌ای مستقرش سازد. الحدیث، ص ۲.

حدیث ۲۸۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: مَا اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا إِلَّا لِإِطْعَامِهِ الطَّعَامَ وَصِيَلَاتِهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ؛ خداوند متعال، حضرت ابراهیم را جز به خاطر غذا دادن (به مردم) و نماز شب خواندنش هنگامی که مردم در خواب بودند، خلیل و دوست خود انتخاب نکرد. علل الشرایع، ج ۱، ص ۳۵، ح ۴.

حدیث ۲۸۷۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: يُعْرِفُ مَنْ يَصِفُ الْحَقَّ بِثَلَاثِ خِصَالٍ: يُنْظَرُ إِلَى أَصْحَابِهِ مَنْ هُمْ؟ وَإِلَى صِيَلَاتِهِ كَيْفَ هِيَ؟ وَفِي أَيِّ وَقْتٍ يُصَيَّلِيهَا؛ کسی که از حق دم می زند با سه ویژگی شناخته می شود: دوستانش دیده شوند که چه کسانی هستند؟ نمازش چگونه است؟ و در چه وقت آن را می خواند؟ محاسن، ج ۱، ص ۲۵۴، ح ۲۸۱.

حدیث ۲۸۷۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَنْظَرُ فِيمَا تُصَلِّي وَعَلَى مَا تُصَلِّي، إِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ وَجْهِهِ وَجِلَّهُ فَلَا قَبُولَ؛ بنگرید در چه [لباسی] و بر چه [چیزی] نماز می گزاری، که اگر از راه صحیح و حلالش نباشد، قبول نخواهد شد تحف العقول، ص ۱۷۴.

حدیث ۲۸۷۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ رَجُلٌ صَدُوقٌ فِي حَدِيثِهِ مُحَافِظٌ عَلَى صِيَلَاتِهِ؛ محبوب ترین بنده نزد خدای عزوجل کسی است که راستگو و مراقب نمازش باشد. امالی صدوق، ص ۳۷۱، ح ۴۶۷.

حدیث ۲۸۷۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: لَا تَرَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ مَا تَحَابُّوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَقْرَبُوا الضَّيْفَ، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا ابْتُلُوا بِالسَّنِينِ وَالْحَيْدِ؛ امتم همواره در خیر و خوبی اند تا وقتی که یکدیگر را دوست بدارند، نماز برپا دارند، زکات بدهند و میهمان را گرامی بدارند، پس اگر چنین نکنند به قحطی و خشکسالی گرفتار می شوند. امالی طوسی، ص ۶۴۷، ح ۱۳۴۰.

حدیث ۲۸۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: *الْصَّلَاةُ الْخُمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا لَمْ تَغْشَ الْكَبَائِرُ؛* نمازهای پنجگانه و نماز جمعه تا نماز جمعه بعد، کفاره گناهان میان آنهاست، تا وقتی که گناهان کبیره‌ای در میان نیاید. سنن الترمذی، ج ۱، ص ۱۳۸، ح ۲۱۴.

حدیث ۲۸۷۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: *إِذَا قُمْتَ بِاللَّيْلِ فَاسْتِكْ فَإِنَّ الْمَلَكَ يَأْتِيكَ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى فَيْكَ فَلَيْسَ مِنْ حَرْفٍ تَلَوَهُ وَتَنَطَّقُ بِهِ إِلَّا صَدَّ عَدَبُ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ فَلْيُكُنْ فَوْكَ طَيْبَ الرَّيْحِ؛* شبانگاه که (برای نماز) برخاستی، مسواک بزن چرا که فرشته‌ای نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و آنگاه هیچ حرفی از قرآن و نماز و دعا نمی خوانی مگر آن که آن را به آسمان بالا می برد، پس باید که دهانت خوشبو باشد. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۷.

حدیث ۲۸۷۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: *طَهَّرُوا أَفْوَاهَكُمْ فَإِنَّهَا مَسَالِكُ التَّشْبِيحِ؛* دهان‌های خود را پاکیزه کنید که راه‌های تسبیح خداوند است. مکارم الاخلاق، ص ۵۱.

حدیث ۲۸۷۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: هر کس هر روز دو بار مسواک بزند: سنت پیامبران را ادامه داده است و برای هر نمازی که بخواند خداوند پاداش صد رکعت برایش می نویسد و از فقر نجات می یابد و دهانش خوشبو، حافظه اش تقویت، فهمش زیاد، غذایش گوارا و درد دندان و بیماری اش برطرف می شود و فرشتگان به خاطر نوری که در او مشاهده می کنند، با او دست می دهند و دندان‌هایش تمیز می شود. جامع الأخبار، ص ۱۵۱، ح ۳۴۰.

حدیث ۲۸۷۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: *ثَلَاثٌ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ: الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالسَّوَاكُ وَالطَّيْبُ؛* سه چیز بر هر مسلمانی لازم است: غسل جمعه، مسواک زدن و عطر. نهج الفصاحه، ح ۱۲۵۶.

حدیث ۲۸۷۹

امام علی علیه السلام می فرماید: *أَعْقَلُ النَّاسِ مَنِ كَانَ بَعِيْبِهِ بَصِيْرًا وَعَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ ضَرِيْرًا؛* عاقل ترین مردم کسی است که به عیب‌های خویش بینا و از عیوب دیگران، نابینا باشد. (غررالحکم، ح ۳۲۳۳).

حدیث ۲۸۸۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: عاقل، عاقل نیست مگر آن که سه صفت را در خود به کمال رساند: حق را در هنگام خشنودی و خشم ادا کند، آنچه را برای خود می پسندد، برای دیگران هم پسندد و هنگام خطای دیگران، بردبار باشد. (تحف العقول، ص ۳۱۸).

حدیث ۲۸۸۱

امام کاظم علیه السلام می فرماید: كَمَا لَا يَقُومُ الْجَسَدُ إِلَّا بِالنَّفْسِ الْحَيَّةِ فَكَذَلِكَ لَا يَقُومُ الدِّينُ إِلَّا بِالنَّبِيِّ الصَّادِقَةِ وَلَا تَثْبُتُ النَّبِيُّ الصَّادِقَةُ إِلَّا بِالْعَقْلِ؛ همان گونه که قوام جسم، تنها به جان زنده است، قوام دینداری هم تنها به نیت پاک است و نیت پاک، جز با عقل حاصل نمی شود. (تحف العقول، ص ۳۹۶).

حدیث ۲۸۸۲

امام علی علیه السلام می فرماید: أَعْقَلُ النَّاسِ مَنْ غَلَبَ جِدُّهُ هَزْلُهُ وَاسِيَتْظَهَرَ عَلَى هِرْوَاهُ بَعْقَلُهُ؛ عاقل کسی است که جدی‌اش از شوخی‌اش بیشتر باشد و با کمک عقلش بر هوا و هوسش پیروز گردد. (غررالحکم، ح ۳۳۵۵).

حدیث ۲۸۸۳

امام علی علیه السلام می فرماید: إِحْتِمَالٌ مَا يَمُرُّ عَلَيْكَ فَإِنَّ الْإِحْتِمَالَ سِتْرُ الْعُيُوبِ وَإِنَّ الْعَاقِلَ نَصِيْفُهُ إِحْتِمَالٌ وَنَصِيْفُهُ تَغَافُلٌ؛ در برابر آنچه بر تو می گذرد، بردبار باش، زیرا بردباری، عیب‌ها را می پوشاند. به راستی که نیمی از عقل، بردباری و نیمه دیگرش خود را به غفلت زدن است. (غررالحکم، ح ۲۳۷۸).

حدیث ۲۸۸۴

امام علی علیه السلام می فرماید: أَلْعَاقِلُ مَنْ صَانَ لِسَانَهُ عَنِ الْعَيْبِ؛ عاقل کسی است که زبانش را از بدگویی پشت سر دیگران، نگه دارد. (غررالحکم، ح ۱۹۵۵).

حدیث ۲۸۸۵

امام علی علیه السلام می فرماید: اتَّهَمُوا عُقُولَكُمْ فَإِنَّهُ مِنَ الثَّمَةِ بِهَا يَكُونُ الْخَطَاءُ؛ عقل خویش را زیر سؤال ببرید؛ زیرا از اعتماد به آن، خطاها سرچشمه می گیرد. (غررالحکم، ح ۲۵۷۰).

حدیث ۲۸۸۶

امام علی علیه السلام می فرماید: أَلْعَاقِلُ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَتْبَعَهَا حِكْمَةً وَمَثَلًا وَالْأَحْمَقُ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَتْبَعَهَا حِلْفًا؛ عاقل، هر گاه سخن بگوید، آن را با سخنی حکیمانه و ضرب المثل همراه سازد و نادان هر گاه سخن بگوید، آن را با سوگند همراه کند. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۸۹، ح ۳۰۶).

حدیث ۲۸۸۷

امام علی علیه السلام می فرماید: أَلْظَنُّ الصَّوَابُ مِثْلَ شِيمِ أَوْلَى الْأَبَابِ؛ خوش گمانی، از اخلاق عاقلان است. (غررالحکم، ح ۱۳۸۶).

حدیث ۲۸۸۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: لَيْسَ الْعَاقِلُ مَنْ يَعْرِفُ الْخَيْرَ مِنَ الشَّرِّ وَ لَكِنَّ الْعَاقِلَ مَنْ يَعْرِفُ خَيْرَ الشَّرِّينِ؛ عاقل، آن نیست که خوب را از بد تشخیص دهد. عاقل، کسی است که از میان دو بد، آن را که ضررش کمتر است، بشناسد. (مطالب السئول، ص ۲۵۰.)

حدیث ۲۸۸۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: الْعَاقِلُ مَنْ أَحْسَنَ صِنَاعَتَهُ وَ وَضَعَ سَعْيَهُ فِي مَوَاضِعِهِ؛ عاقل کسی است که کارهایش را خوب انجام دهد و تلاشی که می‌کند، به جا باشد. (غررالحکم، ح ۱۷۹۸.)

حدیث ۲۸۹۰

امام حسین علیه‌السلام می‌فرماید: لَا يَكْمُلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ؛ عقل، جز با پیروی از حق، کامل نمی‌شود. (اعلام الدین، ص ۲۹۸.)

حدیث ۲۸۹۱

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: جَاهِدْ شَهْوَتَكَ وَ غَالِبْ غَضَبَكَ وَ خَالِفْ سَوْءَ عَادَتِكَ، تَزَكُ نَفْسُكَ وَ يَكْمُلُ عَقْلُكَ وَ تَسْتَكْمِلُ ثَوَابَ رَبِّكَ؛ با هوا و هوس مبارزه کن، بر خشم مسلط شو و با عادت‌های بدت مخالفت کن، تا روح پاک و عقلت کامل گردد و پاداش پروردگارت را به تمامی دریافت نمایی. (غررالحکم، ح ۴۷۶۰.)

حدیث ۲۸۹۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ شَاوَرَ ذَوِي الْعُقُولِ اسْتِضَاءَ بِأَنْوَارِ الْعُقُولِ؛ هر کس با عقلا مشورت کند، از نور عقل‌ها بهره می‌برد. (غررالحکم، ح ۸۶۳۴.)

حدیث ۲۸۹۳

امام کاظم علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ لِقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: يَا بَنِيَّ إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ قَدْ غَرِقَ فِيهَا عَالَمٌ كَثِيرٌ فَلْتَكُنْ سَيْفِيَّتِكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهِ وَ حَشْوَهَا الْإِيمَانَ وَ شِرَاعُهَا التَّوَكُّلَ وَ قَيْمُهَا الْعَقْلَ وَ دَلِيلُهَا الْعِلْمَ وَ سِكَانُهَا الصَّبْرَ؛ لقمان به فرزندش فرمود: فرزندم! دنیا دریایی عمیق است که بسیاری در آن غرق شدند. پس باید در این دریا، کشتی ات تقوای الهی، بار آن ایمان، بادبانش توکل بر خدا، ناخدایش عقل، راهنمایش علم و سکانش (فرمانش) صبر باشد. (کافی، ج ۱، ص ۱۶، ح ۱۲.)

حدیث ۲۸۹۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: إِنَّ مِنْ حَقِّ الضَّيْفِ أَنْ يُكْرَمَ وَ أَنْ يُعَدَّ لَهُ الْخِلَالُ؛ از حقوق میهمان است که میزبان او را احترام کند و برایش خلال دندان فراهم نماید. (کافی، ج ۶، ص ۲۸۵، ح ۳.)

حدیث ۲۸۹۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِغْلِقُوا أَبْوَابَ الْمَعْصِيَةِ بِالْإِسْتِعَاذَةِ وَافْتَحُوا أَبْوَابَ الطَّاعَةِ بِالتَّسْمِيَةِ**؛ درهای گناهان را با استعاذه (پناه بردن به خدا) ببندید و درهای طاعت را با بسم الله گفتن بگشایید. الدعوات، ص ۵۲.

حدیث ۲۸۹۶

امام علی علیه السلام می فرماید: هنگام آغاز هر کار کوچک و بزرگی بسم الله الرحمن الرحيم بگویید. یعنی برای این کار، از خدا مدد می جویم. خدایی که جز او کسی سزاوار پرستش نیست. پناهگاه پناهجو و فریادرس فریاد خواه است. خداوند بخشنده‌ای که با گسترش روزی بر ما رحم می کند، مهربان به ما، در آیین و دنیا و آخرتمان. دین را بر ما آسان و سبک و سهل گرفت. و به ما رحم می کند با جدا کردن از دشمنانش. التوحید، ص ۲۳۲.

حدیث ۲۸۹۷

امام رضا علیه السلام می فرماید: **إِنَّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَقْرَبُ إِلَى اسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ مِنْ سَوَادِ الْعَيْنِ إِلَى بَيَاضِهَا**؛ بسم الله الرحمن الرحيم، به اسم اعظم نزدیک تر است از سیاهی چشم به سفیدی اش. عیون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۸.

حدیث ۲۸۹۸

امام کاظم علیه السلام می فرماید: **مَا مِنْ أَحَدٍ دَهَمَهُ أَمْرٌ يَعْجُزُهُ أَوْ كَرَبْتَهُ كُرْبَةً فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ قَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِلَّا فَرَّجَ اللَّهُ كُرْبَتَهُ وَأَذْهَبَ غَمَّهُ**؛ هر کس گرفتار چیزی است که غمگینش می سازد یا ناخوشایندی که ناراحتش می کند، اگر سر به آسمان بلند کند و سه بار بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، بی تردید، خداوند، گره از کارش خواهد گشود و غمش را برطرف خواهد کرد. مکارم الأخلاق، ص ۳۴۷.

حدیث ۲۸۹۹

رُبَّمَا تَرَكَ بَعْضُ شِيعَتِنَا فِي افْتِتَاحِ أَمْرِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَيَمْتَحِنُهُ اللَّهُ بِمَكْرُوهِ لِيُنَبِّهَهُ عَلَى شُكْرِ اللَّهِ وَالثَّنَاءِ عَلَيْهِ وَيَمَحَقُ وَصَمَهُ تَقْصِيرِهِ عِنْدَ تَرْكِهِ قَوْلَ بَسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛ بسا که یکی از شیعیان ما در آغاز کاری، بسم الله الرحمن الرحيم نمی گوید و به همین خاطر، خداوند، او را گرفتار چیزی ناخوشایند می سازد تا به شکر و ثنای الهی متوجه گردد و کوتاهی اش را در گفتن بسم الله، جبران کند. التوحید، ص ۲۳۱.

حدیث ۲۹۰۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ وَلَمْ يُسَمِّ كَانِ لِلشَّيْطَانِ فِي وُضُوئِهِ شَرِكٌ وَإِنْ أَكَلَ أَوْ شَرِبَ أَوْ لَبَسَ وَكُلُّ شَيْءٍ صَيَّنَّعُهُ يَتَّبِعِي أَنْ يُسَيِّمِي عَلَيْهِ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ كَانِ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ شَرِكٌ**؛ هر گاه یکی از شما وضو بگیرد و بسم الله الرحمن الرحيم نگوید. شیطان در آن شریک است و اگر غذا بخورد و آب بنوشد یا لباس بپوشد و هر کاری که باید نام خدا را بر آن جاری سازد، انجام دهد و چنین نکند، شیطان در آن شریک است. محاسن، ج ۲، ص ۴۳۳.

حدیث ۲۹۰۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: **لَا تَدْعُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَإِنْ كَانَ بَعْدَهُ شِعْرٌ؛ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ رَهَا مَكْنَ حَتَّى**

اگر بعدش شعر باشد. کافی، ج ۲، ص ۶۷۲.

حدیث ۲۹۰۲

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: اِحْتَجِزَ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اِقْرَأْهَا عَنْ يَمِينِكَ وَعَنْ شِمَالِكَ وَمِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ وَمِنْ خَلْفِكَ وَمِنْ فَوْقِكَ وَمِنْ تَحْتِكَ؛ خود را از تمامی مردم با بسم الله الرحمن الرحيم و قل هو الله احد حفظ کن. آن را از سمت راست و چپ و جلو و عقب و بالا و پایین بخوان. کافی، ج ۲، ص ۶۲۴.

حدیث ۲۹۰۳

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: ابتدای هر کتابی که از آسمان نازل شده، بسم الله الرحمن الرحيم است. هر گاه بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کردی اشکالی ندارد که استعاذه نکنی (نگویی که پناه می‌برم به خدا) و هر گاه بسم الله الرحمن الرحيم را تلاوت کردی، تو را از آنچه میان آسمان و زمین است محفوظ می‌دارد. کافی، ج ۳، ص ۳۱۳.

حدیث ۲۹۰۴

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: هر که بسم الله الرحمن الرحيم را با اعتقاد و دوستی محمد و آل پاکش و با تسلیم در برابر دستوراتشان و با ایمان به ظاهر و باطنش بخواند خداوند عزیز و جلیل در مقابل هر حرف آن، چیزی برتر از دنیا و آنچه در آن است، از ثروت و خوبی‌ها را به او می‌بخشد. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۱، ص ۲۷۰.

حدیث ۲۹۰۵

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْرَأَ أَوْ يَعْمَلَ عَمَلًا وَيَقُولُ... بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهُ يُبَارِكُ لَهُ فِيهِ؛ هر بنده‌ای بخواهد چیزی بخواند یا کاری انجام دهد و بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، در کارش برکت داده می‌شود. تفسیر الإمام العسکری علیه‌السلام، ص ۲۵.

حدیث ۲۹۰۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ؛ بسم الله الرحمن الرحيم، کلید هر نوشته‌ای است. الجامع الصغير، ج ۱، ص ۴۸۱.

حدیث ۲۹۰۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: إِذَا قَالَ الْعَبْدُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: يَدَأُ عَبْدِي بِاسْمِي وَحَقُّ عَلَيَّ أَنْ أَتَمِّمَ لَهُ أُمُورَهُ وَأُبَارِكُ لَهُ فِي أَحْوَالِهِ؛ هر گاه بنده‌ای بسم الله الرحمن الرحيم بگوید خداوند می‌فرماید: بنده‌ام کارش را با نام من آغاز کرد، بر من است تا کارش را به پایان برسانم و برای او در کارهایش برکت قرار دهم. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۲، ص ۲۶۹.

حدیث ۲۹۰۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: لَوْ قَرَأْتَ بِسْمِ اللَّهِ تَحْفَظُكَ الْمَلَائِكَةُ إِلَى الْجَنَّةِ وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ اگر بسم الله را قرائت کنی، فرشتگان، تا بهشت تو را حفظ می کنند و آن شفای هر دردی است. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۲.

حدیث ۲۹۰۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَجِّهَهُ اللَّهُ مِنَ الزَّبَانِيَةِ التَّسْعَةَ عَشَرَ فَلْيَقْرَأْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهَا تَسَعَةُ عَشَرَ حَرْفًا لِيَجْعَلَ اللَّهُ كُلَّ حَرْفٍ مِنْهَا جُزْءًا مِنْ وَاحِدٍ مِنْهُمْ؛ هر کس می خواهد خداوند او را از زبانیه (فرشتگان عذاب) نوزده گانه برهاند، بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند زیرا آن نوزده حرف است. تا خداوند هر حرف آن را سپری در مقابل یکی از آن فرشتگان قرار دهد. بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۵۸.

حدیث ۲۹۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: هر کس کاری او را اندوهگین و به خود مشغول کند و او با اخلاص برای خدا بسم الله الرحمن الرحيم بگوید و با قلبش به سوی او رو کند، یکی از این دو برای او خواهد بود: یا در دنیا به حاجتش می رسد و یا حاجتش نزد پروردگار بوده و برای او ذخیره می شود و آن برای مؤمنان ماندگارتر است. التوحید، ص ۲۳۲.

حدیث ۲۹۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: عَيْنُ اللَّهِ حَيْلٌ وَعَزٌّ أَنَّهُ قَالَ: كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُذَكَّرْ فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ أُبَيَّرُ؛ پیامبر صلی الله علیه و آله از خداوند عزیز و جلیل نقل کرده است که فرمود: هر کار ارزشمندی که در آن بسم الله ذکر نشود ناقص است. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۳۰۵.

حدیث ۲۹۱۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ كَتَبَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَجَوَّدَهُ تَعْظِيمًا لِلَّهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را برای بزرگداشت خداوند زیبا بنویسد، خداوند او را می بخشد. بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۳۵.

حدیث ۲۹۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: أَنَّهُ إِذَا قَالَ الْمُعَلَّمُ لِلصَّبِيِّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَقَالَ الصَّبِيُّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ بَرَاءَةً لِلصَّبِيِّ وَبَرَاءَةً لِأَبِيهِ وَبَرَاءَةً لِلْمُعَلَّمِ؛ وقتی معلم به کودک بگوید: بگو بسم الله الرحمن الرحيم و کودک آن را تکرار کند خداوند برای کودک و پدر و مادرش و معلم، براءت از آتش در نظر خواهد گرفت. مجمع البیان، ج ۱، ص ۵۰.

حدیث ۲۹۱۴

مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ أَرْبَعَةَ آلَافٍ حَسَنَةً وَمَا عَنْهُ أَرْبَعَةُ آلَافٍ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَهُ لَهُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ دَرَجَةً؛ هر کس بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کند خداوند به ازای هر حرف آن چهار هزار حسنه برایش می نویسد و چهار هزار گناه از او پاک می کند و چهار هزار درجه او را بالا می برد. بحار الأنوار، ج ۹۲، ص ۲۵۸.

حدیث ۲۹۱۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: زَيْنُوا مَوَائِدَكُمْ بِالْبَقْلِ؛ فَإِنَّهَا مَطْرَدَةٌ لِلشَّيَاطِينِ مَعَ التَّسْمِيَةِ؛ سفره‌هایتان را با سبزی، زینت دهید؛ زیرا سبزی با بسم الله الرحمن الرحيم، شیطان را طرد می کند. مکارم الأخلاق، ص ۱۷۶.

حدیث ۲۹۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: الْعَبْدُ... إِنْ قَالَ فِي أَوَّلِ وَضُوئِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَهَّرَتْ أَعْضَاؤُهُ كُلُّهَا مِنَ الذُّنُوبِ؛ اگر بنده‌ای... در ابتدای وضویش، بسم الله الرحمن الرحيم بگوید همه اعضایش از گناهان پاک می شود. تفسیر الإمام العسکری علیه السلام، ص ۵۲۱.

حدیث ۲۹۱۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: إِذَا قَالَ الْعَبْدُ عِنْدَ مَنَامِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ اللَّهُ: مَلَائِكَتِي! أَكْتُبُوا بِالْحَسَنَاتِ نَفْسَهُ إِلَى الصَّبَاحِ؛ هر گاه بنده‌ای هنگام خوابش، بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، خداوند به فرشتگان می گوید: به تعداد نفس هایش تا صبح برایش حسنه بنویسد. جامع الأخبار، ص ۴۲.

حدیث ۲۹۱۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: مَنْ رَفَعَ قِرْطَاسًا مِنَ الْأَرْضِ مَكْتُوبًا عَلَيْهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِجْلَالًا لِلَّهِ وَلَا شِرْكَ لَهُ عَنْ أَنْ يُدَاسَّ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّادِقِينَ وَخُفِّفَ عَنْ وَالدَّيِّهِ وَإِنْ كَانَ مُشْرِكِينَ؛ هر کس کاغذی را که روی آن بسم الله الرحمن الرحيم نوشته شده است از روی زمین بردارد و این کار برای بزرگداشت خداوند و جلوگیری از اهانت به نام او باشد، نزد خداوند از صدیقین به شمار می رود و از بار گناه پدر و مادرش برداشته خواهد شد، حتی اگر مشرک باشند. تنبيه الخواطر و نزهة النواظر، ج ۱، ص ۳۲.

حدیث ۲۹۱۹

امام کاظم علیه السلام می فرماید: طوبى لِلْمُضِلِّحِينَ بَيْنَ النَّاسِ، أُولَئِكَ هُمُ الْمُقَرَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ خوشا به حال اصلاح کنندگان بین مردم، که آنان همان مقربان روز قیامت اند. تحف العقول، ص ۳۹۳.

حدیث ۲۹۲۰

امام حسین علیه السلام می فرماید: إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُذْبٍ غِشٍّ وَغِثَلٍ وَدَعْلٍ؛ بی گمان شیعیان ما، دل هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶.

حدیث ۲۹۲۱

امام باقر علیه السلام می فرماید: وَاعْلَمَنَّ أَنَّ الْأَلْفَ مِنَ اللَّهِ وَالْفِرْكَ مِنَ الشَّيْطَانِ؛ بدان که، انس و الفت گرفتن [با دیگران] از خداوند و دشمنی از شیطان است. کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۱.

حدیث ۲۹۲۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: به خدا سو گند، هرگز ملتی در زندگی مرّفه و پر نعمتی نبوده‌اند و نعمت و رفاه از آنان زائل نشده است، مگر به سبب گناهایی که مرتکب شده‌اند، چرا که خداوند به بندگان ظلم نمی‌کند. اگر مردم به هنگامی که بلاها و سختی‌ها بر آنان فرود می‌آید و نعمت‌ها از دستشان می‌رفت، با نیت‌های خوب و دلی مشتاق به پروردگارشان پناه می‌بردند، بی‌گمان هر از دست رفته‌ای به آنان باز می‌گشت و هر فاسدی اصلاح می‌شد. نهج البلاغه، از خطبه ۱۷۸.

حدیث ۲۹۲۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: وَ لَيْسَ يُحِبُّ لِلْمَلُوكِ أَنْ يُفَرِّطُوا فِي ثَلَاثٍ: فِي حِفْظِ الثُّغُورِ وَ تَفْقُدِ الْمَظَالِمِ وَ اخْتِيَارِ الصَّالِحِينَ لِأَعْمَالِهِمْ؛ حاکم سزاوار نیست که در سه کار کوتاهی کند: حفظ مرزها، رسیدگی به حقوق پایمال شده و انتخاب افراد شایسته برای کارهایشان. تحف العقول، ص ۳۱۹.

حدیث ۲۹۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: از حرص بپرهیزید، زیرا که پیشینیان شما در نتیجه حرص نابود شدند، حرص آنها را به بخل وادار کرد پس بخل ورزیدند. به قطع رحم وادار کرد پس با خویشاوندان قطع رابطه کردند. به بدی وادارشان کرد پس بدکار شدند. نهج الفصاحه، ح ۹۹۲

حدیث ۲۹۲۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَا تَخْتَلَفُوا، فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا؛ باهم اختلاف نکنید، که پیشینیان شما دچار اختلاف شدند و نابود گشتند. کنز العمال، ح ۸۹۴.

حدیث ۲۹۲۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: با مردم منصفانه رفتار کن و خیر خواه و مهربان آنان باش؛ زیرا اگر چنین بودی و خداوند بر مردم آبادی که تو در آن به سر می‌بری خشم گرفت و خواست بر آنان عذاب فرو فرستد، به تو نگاه می‌کند و به خاطر تو به آنان رحم می‌کند. خدای متعال می‌فرماید: و پروردگار تو هرگز بر آن نبوده که شهرهایی را که مردمش درستکارند، به ستمی هلاک کند. مکارم الاخلاق، ص ۴۵۷.

حدیث ۲۹۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: ثَلَاثٌ لَيْسَ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ فِيهِنَّ رُحْمَةٌ: بَرُّ الْوَالِدَيْنِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِمُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ وَ آدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى مُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ؛ سه چیز است که ترک آن برای هیچ کس جایز نیست: نیکی به پدر و مادر؛ مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد؛ با مسلمان یا کافر و ادای امانت؛ به مسلمان یا کافر. جامع الصغیر، ج ۲، ص ۷۱۶، ح ۳۴۶۹.

حدیث ۲۹۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَرَادَ بِقَوْمٍ بَقَاءً أَوْ نَمَاءً رَزَقَهُمُ الْقَصْدَ وَالْعِفَافَ وَإِذَا أَرَادَ بِقَوْمٍ اِقْتِطَاعًا فَتَحَّ لَهُمْ أَوْ فَتَحَ عَلَيْهِمْ بَابَ خِيَانَةٍ؛ هرگاه خداوند تبارک و تعالی مانند گاری، یا رشد ملتی را بخواهد، میانه روی و پاکدامنی را روزیشان می کند و هرگاه نابودی آنان را بخواهد، در خیانتکاری را به سود و یا به ضررشان، به رویشان می گشاید. الدرر المنتور، ج ۳، ص ۱۲۰.

حدیث ۲۹۲۹

کونا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا؛ پیوسته دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید. نهج البلاغه، از نامه ۴۷.

حدیث ۲۹۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَا عَلِيُّ وَ لِلصَّالِحِ ثَلَاثٌ عِلَامَاتٍ: يُصْلِحُ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَ يُصْلِحُ دِينَهُ بِالْعِلْمِ وَ يَرْضَى لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ؛ ای علی! انسان صالح سه نشانه دارد: با عمل صالح، میان خود و خداوند را اصلاح می کند، با علم، دینش را اصلاح می نماید و برای مردم، همانی را می پسندد که برای خود می پسندد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۵، ح ۱۲۲.

حدیث ۲۹۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: اَتَرَعَوْنَ عَنْ ذِكْرِ الْفَاجِرِ حَتَّى يَعْرِفَهُ النَّاسُ؟! فَادْكُرُوا الْفَاجِرَ بِمَا فِيهِ يَحْذَرُهُ النَّاسُ؛ آیا از بردن نام بدکار، برای این که مردم او را بشناسند، خودداری می کنید؟ بدکار را با اعمال و کردارش معرفی کنید، تا مردم از او برحذر باشند. کنز العمال، ح ۸۰۷۰.

حدیث ۲۹۳۲

امام سجاد علیه السلام می فرماید: گناهایی که باعث تغییر نعمت‌ها می شوند، عبارت‌اند از: تجاوز به مردم، ترک نمودن عادت‌های کار خیر و خوب و کفران نعمت و ترک شکر، زیرا خداوند عزوجل می فرماید: خداوند سرنوشت هیچ ملتی را تغییر نمی دهد، مگر این که خودشان تغییر روش دهند... معانی الاخبار، ص ۲۷۰.

حدیث ۲۹۳۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: اِقْبَلِ الْحَقَّ مِمَّنْ آتَاكَ بِهِ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا وَإِنْ كَانَ بَغِيضًا وَارْذُدِ الْبَاطِلَ عَلَى مَنْ جَاءَ بِهِ مِنْ صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ وَإِنْ كَانَ حَبِيصًا؛ حق را از هر کس که برایت آورد، کوچک باشد یا بزرگ، بپذیر، هر چند دشمنت باشد و باطل را، کوچک یا بزرگ، هر کس گوید به خودش برگردان، هر چند دوست باشد. کنز العمال، ح ۴۳۱۵۲.

حدیث ۲۹۳۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: لَنْ تُقَدَّسَ أُمَّةٌ لَا يُؤْخَذُ لِلضَّعِيفِ فِيهَا حَقُّهُ مِنَ الْقَوِيِّ غَيْرِ مُتَّعِجٍ؛ ملتی که نتوان در میان آنان بدون دلهره، حق ضعیف را از قوی گرفت، هرگز قابل ستایش نیست. تحف العقول، ص ۱۴۲.

حدیث ۲۹۳۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ وَمَنْ سَمِعَ رَجُلًا يُنَادِي يَا لِلْمُسْلِمِينَ فَلَمْ يُجِبْهُ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ؛ هر کس صبح کند و به امور مسلمانان همت نرزد، از آنان نیست و هر کس فریاد کمک خواهی کسی را بشنود و به کمکش نشتابد، مسلمان نیست. کافی، ج ۲، ص ۱۶۴، ح ۵.

حدیث ۲۹۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: عَمَّا لَكُمْ أَعْمَالُكُمْ، كَمَا تَكُونُونَ، يُؤَلَّى عَلَيْكُمْ؛ کار گزاران شما [نتیجه] اعمال شما هستند، همان گونه که هستید، بر شما حکومت می شود. شرح شهاب الاخبار، ص ۲۶۰.

حدیث ۲۹۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: صِنْفَانِ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صِلِحَا صَلَحَتْ أُمَّتِي وَإِذَا فَسَدَا، فَسَدَتْ أُمَّتِي، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ هُمَا؟ قَالَ: أَلْفُفَّهَاءُ وَالْأَمْرَاءُ؛ دو گروه از امت من اگر صالح شوند، امتم صالح می شوند و اگر فاسد شوند، امتم فاسد می شوند. عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و حاکمان. خصال، ص ۳۷.

حدیث ۲۹۳۸

امام علی علیه السلام می فرماید: مَن كَمَالَ السَّعَادَةَ السَّعْيُ فِي صِيْلَاحِ الْجُمْهُورِ؛ کوشش در راه اصلاح توده مردم، از کمال خوشبختی است. غررالحکم، ح ۹۳۶۱.

حدیث ۲۹۳۹

امام علی علیه السلام می فرماید: إِنَّ بَدْوِي الْعُقُولِ مِنَ الْحَاجَةِ إِلَى الْأَدَبِ كَمَا يَظْمَأُ الزَّرْعُ إِلَى الْمَطْرِ؛ نیاز عاقلان به ادب، همانند نیاز کشتزار به باران است. (غررالحکم، ح ۳۴۷۵).

حدیث ۲۹۴۰

امام علی علیه السلام می فرماید: أَلْعُقْلُ حَفْظُ التَّجَارِبِ وَخَيْرُ مَا جَرِبَتْ مَا وَعَظَكَ؛ عقل، اندوختن تجربه‌ها (و عمل به آن) است و بهترین تجربه، آن است که پندت داده. (نهج البلاغه، نامه ۳۱).

حدیث ۲۹۴۱

امام علی علیه السلام می فرماید: فَسَادُ الْأَخْلَاقِ بِمُعَاشَرَةِ السُّفَهَاءِ وَصِيْلَاحُ الْأَخْلَاقِ بِمُنَافَسَةِ الْعُقَلَاءِ وَالْخَلْقُ أَشْكَالٌ فَكُلُّ يَعْْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ؛ معاشرت با نابخردان، اخلاق را فاسد و رقابت با عقلا اخلاق را اصلاح می نماید و مردم متفاوتند، و هر کس بر حسب طینت خود رفتار می کند. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۸۲، ح ۷۸).

حدیث ۲۹۴۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: **يَتَّبِعِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يُخَاطِبَ الْجَاهِلَ مُخَاطَبَةَ الطَّيِّبِ الْمَرِيضِ؛** شایسته است که برخورد عاقل با نادان، مانند برخورد طیب با بیمار باشد. (غررالحکم، ح ۱۰۹۴۴).

حدیث ۲۹۴۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: **الْعَقْلُ حَيْثُ كَانَ آلِفٌ مَأْلُوفٌ؛** عقل هر کجا باشد، انس گیرنده و الفت‌پذیر است. (غررالحکم، ح ۱۲۵۱)

حدیث ۲۹۴۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **أَلَا وَإِنَّ أَعْقَلَ النَّاسِ عَبْدٌ عَرَفَ رَبَّهُ فَاطَاعَهُ وَ عَرَفَ عَدُوَّهُ فَعَصَاهُ وَ عَرَفَ دَارَ إِقَامَتِهِ فَاصْلَحَهَا وَ عَرَفَ سِيْرَةَ رَحِيلِهِ فَتَزَوَّدَ لَهَا؛** بدانید که عاقل‌ترین مردم کسی است که پروردگارش را بشناسد و از او پیروی کند، دشمنان خدا را بشناسد و از آنان نافرمانی نکند، جایگاه ابدی خود را بشناسد و آن را آباد کند و بداند به زودی به آنجا سفر خواهد کرد و برای آن، توشه بردارد. (اعلام‌الدین، ص ۳۳۷، ح ۱۵).

حدیث ۲۹۴۵

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **إِنَّمَا يُدْرِكُ الْخَيْرُ كُلَّهُ بِالْعَقْلِ، وَ لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ؛** همه خوبی‌ها با عقل شناخته می‌شوند و کسی که عقل ندارد، دین ندارد. (تحف‌العقول، ص ۵۴)

حدیث ۲۹۴۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَزَكٍ حَقٍّ؛** کمال عقل پس از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود. (تحف‌العقول، ص ۴۲)

حدیث ۲۹۴۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **چهار چیز بر هر عاقل و خردمندی از امت من واجب است. گفته شد: ای پیامبر خدا! آن چهار چیز کدام‌اند؟** فرمودند: **گوش فرا دادن به دانش، نگهداری، نشر و عمل به آن.** (تحف‌العقول، ص ۵۷).

حدیث ۲۹۴۸

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **مَثَلُ الْعَقْلِ فِي الْقَلْبِ كَمَثَلِ السَّرَاجِ فِي وَسْطِ الْبَيْتِ؛** عقل در دل، همانند چراغ در میان خانه است. (علل‌الشرايع، ص ۹۸، ح ۱).

حدیث ۲۹۴۹

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: **يَا عَلِيُّ الْعَقْلُ مَا اكْتَسَبْتَ بِهِ الْجَنَّةَ وَ طَلَبْتَ بِهِ رِضَى الرَّحْمَنِ؛** ای علی! عقل چیزی است که با آن، بهشت و خشنودی خداوند مهربان به دست می‌آید. (من‌لايحضره‌الغيبه، ج ۴، ص ۳۶۹، ح ۵۷۶۲).

حدیث ۲۹۵۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: لَا يَسْتَيْقِنُ الْقَلْبُ أَنَّ الْحَقَّ بَاطِلٌ أَبَدًا وَلَا يَسْتَيْقِنُ أَنَّ الْبَاطِلَ حَقٌّ أَبَدًا؛ هرگز دل به باطل بودن حق و به حق بودن باطل یقین نمی کند. (تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۳، ح ۳۹).

حدیث ۲۹۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: أَمَا عَلَامَةُ التَّائِبِ فَارْبَعَةٌ: النَّصِيحَةُ لِلَّهِ فِي عَمَلِهِ وَتَرْكُ الْبَاطِلِ وَلزوم الْحَقِّ وَالْحِرْصُ عَلَى الْخَيْرِ؛ نشانه توبه کننده چهار است: عمل خالصانه برای خدا، رها کردن باطل، پابندی به حق و حریص بودن بر کار خیر. (تحف العقول، ص ۲۰).

حدیث ۲۹۵۲

امام علی علیه السلام می فرماید: اِضْبِرْ عَلَى مَرَارَةِ الْحَقِّ وَآيَاكَ أَنْ تَتَّخِذَ لِخَلَاوَةِ الْبَاطِلِ؛ تلخی حق را تحمل کن، و مبدا که فریب شیرینی باطل را بخوری. (غرر الحکم، ح ۲۴۷۲).

حدیث ۲۹۵۳

امام کاظم علیه السلام می فرماید: قُلِ الْحَقُّ وَانْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتَكَ... اتَّقِ اللَّهَ وَدَعْ الْبَاطِلَ وَانْ كَانَ فِيهِ نَجَاتُكَ فَإِنَّ فِيهِ هَلَاكُكَ؛ حق را بگو اگر چه نابودی تو در آن باشد، زیرا که نجات تو در آن است... تقوای الهی پیشه کن و باطل را فرو گذار هر چند [به ظاهر] نجات تو در آن باشد، زیرا که نابودی تو در آن است. تحف العقول، ص ۴۰۸

حدیث ۲۹۵۴

امام علی علیه السلام می فرماید: اِنَّ مَنْ لَا يَنْفَعُهُ الْحَقُّ يَضُرُّهُ الْبَاطِلُ وَ مَنْ لَا يَسْتَقِيمُ بِهِ الْهُدَى تَضُرُّهُ الضَّلَالَةُ وَ مَنْ لَا يَنْفَعُهُ الْيَقِينُ يَضُرُّهُ الشَّكُّ؛ به راستی که هر کس را حق سود ندهد، باطل زیانش رساند و هر کس به راه هدایت نرود، به کجراهه گمراهی افتد و هر کس یقین، او را سود نبخشد، شک زیانش رساند. تحف العقول، ص ۱۵۲

حدیث ۲۹۵۵

امام علی علیه السلام می فرماید: اِنَّ الْحَقَّ وَ الْبَاطِلَ لَا يُعْرِفَانِ بِالنَّاسِ، وَ لَكِنْ اعْرِفِ الْحَقَّ بِاتِّبَاعِ مَنْ اتَّبَعَهُ وَ الْبَاطِلَ بِاجْتِنَابِ مَنْ اجْتَنَبَهُ؛ حق و باطل به مردم (و شخصیت افراد) شناخته نمی شوند بلکه حق را به پیروی کسی که از آن پیروی می کند بشناس و باطل را به دوری کسی که از آن دوری می کند. امالی طوسی، ص ۱۳۴، ح ۲۱۶.

حدیث ۲۹۵۶

امام علی علیه السلام می فرماید: لَا تُقَاتِلُوا (تَقَاتِلُوا) الْخَوَارِجَ بَعْدِي، فَلَيْسَ مَنْ طَلَبَ الْحَقَّ فَأَخْطَأَهُ كَمَنْ طَلَبَ الْبَاطِلَ فَأَذْرَكَهُ؛ بعد از من با خوارج نجنگید (آنان را نکشید)؛ زیرا کسی که طالب حق باشد و به آن نرسد، با کسی که جوای باطل باشد و به آن دست یابد، یکسان نیست. (نهج البلاغه، از خطبه ۶۱).

حدیث ۲۹۵۷

امام باقر علیه‌السلام می‌فرمایند: میان حق و باطل جز کم‌عقلی فاصله نیست. عرض شد: چگونه، ای فرزند رسول خدا؟ فرمودند: انسان کاری را که موجب رضای خداست برای غیر خدا انجام می‌دهد، در صورتی که اگر آن را خالص برای رضای خدا انجام می‌داد، زودتر به هدف خود می‌رسید تا برای غیر خدا. محاسن، ج ۱، ص ۲۵۴، ح ۲۸۰

حدیث ۲۹۵۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرمایند: الْكَئِيسُ صِدِيقُهُ الْحَقُّ وَ عِدُوُّهُ الْبَاطِلُ؛ انسان زیرک، دوستش حق است و دشمنش باطل. (غررالحکم، ح ۱۵۲۴).

حدیث ۲۹۵۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرمایند: ثَلَاثٌ فِيهِنَّ النَّجَاةُ: لُزُومُ الْحَقِّ وَ تَجَنُّبُ الْبَاطِلِ وَ رُكُوبُ الْجِدِّ؛ نجات و رستگاری در سه چیز است: پایبندی به حق، دوری از باطل و سوار شدن بر مرکب جدیت. (غررالحکم، ح ۴۶۶۱).

حدیث ۲۹۶۰

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرمایند: سه ویژگی است که در هر کس یافت شود، ویژگی‌های ایمان کامل می‌گردد: آن که وقتی خشنود گردد، خشنودی‌اش او را به باطل نکشاند و خشمش او را به هنگام خشم، از حق برون نبرد و هر گاه توان یافت، به آنچه از او نیست، دست درازی نکند. الاصول الستة عشر، ص ۳۵

حدیث ۲۹۶۱

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: إِنَّ مِنْ حَقِيقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤَثِّرَ الْحَقُّ وَأَنْ ضَرَّرَكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَأَنْ نَفَعَكَ وَأَنْ لَا يَجُوزَ مُنْطِقُكَ عِلْمِيكَ؛ از حقیقت ایمان این است که حق را بر باطل مقدم داری، هر چند حق به ضرر تو و باطل به نفع تو باشد و نیز از حقیقت ایمان آن است که گفتار تو از دانشت بیشتر نباشد. محاسن، ج ۱، ص ۲۰۵

حدیث ۲۹۶۲

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: إِنَّ لِلْحَقِّ دَوْلَةً وَ لِلْبَاطِلِ دَوْلَةً وَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي دَوْلَتِهِ صَاحِبُهُ ذَلِيلٌ؛ براستی که حق را دولتی است و باطل را دولتی، و هر یک از این دو، در دولت دیگری ذلیل است. (کافی، ج ۲، ص ۴۴۷، ح ۱۲).

حدیث ۲۹۶۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: لَنْ تَبْقَى الْأَرْضُ إِلَّا وَ فِيهَا عَالِمٌ يَعْرِفُ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ؛ هرگز زمین باقی نمی‌ماند مگر آن که در آن دانشمندی وجود دارد که حق را از باطل می‌شناسد. محاسن، ج ۱، ص ۲۳۴

حدیث ۲۹۶۴

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: کَلَامٌ فِي حَقِّ خَيْرٍ مِنْ سِكْوَتِ عَلِيٍّ بَاطِلٌ؛ سخن گفتن درباره حق، از سکوتی بر باطل بهتر است. (من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۹۶).

حدیث ۲۹۶۵

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: از خدعه و حيله آرزوها پرهیزید. چه بسیار آرزومند روزی که به آن روز نمی‌رسد و چه بسیار سازنده‌ای که در ساخته‌اش ساکن نمی‌شود و چه بسیار جمع‌کننده مالی که از آن استفاده نمی‌کند و شاید آن مال را از باطل به دست آورده و یا از حق کسی جلوگیری کرده، تا به آن مال رسیده است و باید بار همه آن گناهان را به دوش کشد. (غررالحکم، ح ۲۵۶۳)

حدیث ۲۹۶۶

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ رَكِبَ الْبَاطِلَ أَذَلَّهُ مَرْكَبُهُ. مَنْ تَعَدَّى الْحَقَّ ضَاقَ مَذْهَبُهُ؛ کسی که بر باطل سوار شود، مرکبش او را ذلیل خواهد کرد. کسی که از راه حق منحرف شود راه بر او تنگ خواهد شد. (عیون الحکم والمواعظ، ص ۴۴۴)

حدیث ۲۹۶۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: الْحَقُّ ثَقِيلٌ مُرٌّ وَالْبَاطِلُ خَفِيفٌ حُلُوٌّ وَرَبِّ شَهْوَةٍ سَاعَةٍ تَوْرَثُ حُرْنَا طَوِيلًا؛ حق، سنگین و تلخ است و باطل، سبک و شیرین و بسا خواهش و هوا و هوسای که لحظه‌ای بیش نمی‌ماند، اما غم و اندوهی طولانی به دنبال می‌آورد. (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۵).

حدیث ۲۹۶۸

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: لَيْسَ مِنْ بَاطِلٍ يَقُومُ بِإِزَاءِ الْحَقِّ إِلَّا غَلَبَ الْحَقُّ الْبَاطِلَ وَذَلِكَ قَوْلُهُ: بَلْ نَقْمِدُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيُدْمَعُهُ...؛ هیچ باطلی نیست که در برابر حق بایستد مگر آن که حق بر باطل چیره می‌شود و این سخن خداوند است: بلکه حق را بر سر باطل می‌زنیم که آن را در هم می‌کوبد... کافی، ج ۸، ص ۲۴۲)

حدیث ۲۹۶۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: قَلِيلُ الْحَقِّ يَدْفَعُ كَثِيرَ الْبَاطِلِ كَمَا أَنَّ الْقَلِيلَ مِنَ النَّارِ يُحْرِقُ كَثِيرَ الْخَطْبِ؛ اندکی حق، بسیاری باطل را نابود می‌کند، همچنان که اندکی آتش، هیزم‌های فراوانی را می‌سوزاند. (غررالحکم، ح ۶۷۳۵).

حدیث ۲۹۷۰

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: الْحَقُّ سَيْفٌ قَاطِعٌ عَلَى أَهْلِ الْبَاطِلِ؛ حق، شمشیر بُرنده‌ای است بر ضد اهل باطل. (عیون الحکم والمواعظ، ص ۲۸).

حدیث ۲۹۷۱

امام علی علیه السلام می فرماید: **أَلَا - وَمَنْ أَكَلَهُ الْحَقُّ فَيَأْتِي الْجَنَّةَ وَمَنْ أَكَلَهُ الْبَاطِلُ فَيَأْتِي النَّارَ؛** بدانید که هر کس در راه حق از دنیا برود، به بهشت و هر کس در راه باطل از دنیا برود، به جهنم می رود. (نهج البلاغه، از نامه ۱۷).

حدیث ۲۹۷۲

امام علی علیه السلام می فرماید: **- وَقَدْ سُئِلَ عَنِ تَفْسِيرِ السُّنَّةِ وَالْبِدْعَةِ وَالْجَمَاعَةِ وَالْفُرْقَةِ - : السُّنَّةُ - وَاللَّهِ - سُنَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَابْنِ مَارْقَهَا وَالْجَمَاعَةُ - وَاللَّهِ - مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْحَقِّ وَابْنِ قَلْوَا وَالْفُرْقَةُ مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْبَاطِلِ وَابْنِ كَثْرَوَا؛** در پاسخ به پرسش از معنای سنت، بدعت، جماعت و تفرقه فرمودند: به خدا سوگند، سنت، همان سنت محمد صلی الله علیه و آله است و بدعت آنچه خلاف آن باشد و به خدا قسم، جماعت، همدست شدن با اهل حق است هر چند اندک باشند و تفرقه، همدستی با اهل باطل است هر چند بسیار باشند. (کنز العمال، ح ۱۶۴۴).

حدیث ۲۹۷۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: **أَبَى اللَّهُ أَنْ يَعْرِفَ بَاطِلًا حَقًّا أَبِي اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَ الْحَقَّ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ بَاطِلًا لَا شَكَّ فِيهِ وَابْنِ اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَ الْبَاطِلَ فِي قَلْبِ الْكَافِرِ الْمُخَالِفِ حَقًّا لَا شَكَّ فِيهِ وَ لَوْ لَمْ يَجْعَلْ هَذَا هَكَذَا مَا عُرِفَ حَقٌّ مِنْ بَاطِلٍ؛** خداوند ابا دارد از این که باطلی را حق معرفی نماید، خداوند ابا دارد از این که حق را در دل مؤمن، باطلی تردیدناپذیر جلوه دهد، خداوند ابا دارد از این که باطل را در دل کافر حق ستیز به صورت حقی تردیدناپذیر جلوه دهد، اگر چنین نمی کرد، حق از باطل شناخته نمی شد. (محاسن، ج ۱، ص ۲۷۷).

حدیث ۲۹۷۴

امام علی علیه السلام می فرماید: **فَلَوْ أَنَّ الْبَاطِلَ خَلَصَ مِنْ مِزَاجِ الْحَقِّ لَمْ يَخْفَ عَلَى الْمُتَرَدِينَ وَ لَوْ أَنَّ الْحَقَّ خَلَصَ مِنْ لَبْسِ الْبَاطِلِ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَلْسُنُ الْمُعَادِبِينَ وَ لَكِنْ يُؤَخِّدُ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ وَ مِنْ هَذَا ضِعْفٌ؛** اگر باطل با حق در نیامیزد، بر حقیقت جویان پوشیده نمی ماند و اگر حق با باطل آمیخته نشود، زبان دشمنان آن بریده می شود، لیکن مشتی از آن برداشته می شود و مشتی از این. (و بدین ترتیب حق و باطل درهم آمیخته می شود و شبهه پیش می آید). (نهج البلاغه، خطبه ۵۰).

حدیث ۲۹۷۵

امام علی علیه السلام می فرماید: **أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ إِلَّا أَرْبَعُ أَصَابِعَ - فَسُئِلَ عَنْ مَعْنَى قَوْلِهِ هَذَا، فَجَمَعَ أَصَابِعَهُ وَ وَضَعَهَا بَيْنَ أُذُنِهِ وَ عَيْنِهِ - ثُمَّ قَالَ: أَلْبَاطِلُ أَنْ تَقُولَ: سَمِعْتُ وَ الْحَقُّ أَنْ تَقُولَ: رَأَيْتُ؛** هان! میان حق و باطل جز چهار انگشت فاصله نیست. از آن حضرت درباره معنای این فرمایش سؤال شد. امام انگشتان خود را به هم چسباند و آنها را میان گوش و چشم خود گذاشت و آن گاه فرمودند: باطل این است که بگویی: شنیدم و حق آن است که بگویی: دیدم. (نهج البلاغه، از خطبه ۱۴۱).

حدیث ۲۹۷۶

امام علی علیه السلام می فرماید: **لَا - يُؤْنَسُ نِكَ الْإِلَّ - الْحَقُّ وَ لَا يُوْحَشَنَّكَ إِلَّا الْبَاطِلُ؛** مبادا جز حق، با تو آنس بگیرد و جز باطل، از تو بهراسد. (نهج البلاغه، از خطبه ۱۳۰).

حدیث ۲۹۷۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: ظَلَمَ الْحَقُّ مَنْ نَصَرَ الْبَاطِلَ؛ هر کس باطل را یاری کند، به حق ستم کرده است. (غررالحکم، ح ۶۰۴۱)

حدیث ۲۹۷۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: الْحَقُّ طَرِيقُ الْجَنَّةِ وَالْبَاطِلُ طَرِيقُ النَّارِ وَعَلَى كُلِّ طَرِيقٍ دَاعٍ؛ حق، راه بهشت است و باطل، راه جهنم و بر سر هر راهی دعوت کننده‌ای است. (نهج السعادة، ج ۳، ص ۲۹۱)

حدیث ۲۹۷۹

امام کاظم علیه السلام: الْمُؤْمِنُ قَلِيلُ الْكَلَامِ كَثِيرُ الْعَمَلِ، وَالْمُنَافِقُ كَثِيرُ الْكَلَامِ قَلِيلُ الْعَمَلِ؛ مؤمن کم حرف و پر کار است و منافق پر حرف و کم کار. تحف العقول، ص ۳۹۷.

حدیث ۲۹۸۰

امام علی علیه السلام: مَنِ بَاعَ نَفْسَهُ بِغَيْرِ نَعِيمِ الْجَنَّةِ فَقَدْ ظَلَمَهَا؛ هر کس خودش را جز به نعمت بهشت بفروشد، برآستی که به خویشتن ظلم کرده است. غررالحکم، ج ۵، ص ۴۵۸، ح ۹۱۶۴.

حدیث ۲۹۸۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: لَيْسَ شَيْءٌ أَطِيعَ اللَّهُ فِيهِ أَعْجَلَ ثَوَابًا مِنْ صِلَةِ الرَّحِمِ وَ لَيْسَ شَيْءٌ أَعْجَلَ عِقَابًا مِنَ الْبَغْيِ وَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ؛ هیچ طاعتی نیست که پاداشش زودتر از صله رحم برسد و مجازاتی سریع‌تر از مجازات ظلم و قطع رحم نیست. نهج الفصاحه، ح ۲۳۹۸.

حدیث ۲۹۸۲

امام باقر علیه السلام: لَيْسَ مِنَّا وَ لَا مِنكُمْ مَنْ ظَلَمَ النَّاسَ؛ از ما نیست و از شما (شیعیان هم) نیست کسی که به مردم ظلم کند. شرح الأخبار، ج ۳، ص ۴۸۸، ح ۱۴۱۴.

حدیث ۲۹۸۳

امام علی علیه السلام: مَنْ أَشْفَقَ عَلَى نَفْسِهِ لَمْ يَظْلَمْ غَيْرَهُ؛ هر کس دلسوز خود باشد به دیگران ظلم نمی کند. غررالحکم، ج ۵، ص ۲۳۱، ح ۸۱۱۹.

حدیث ۲۹۸۴

امام علی علیه السلام: اَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ... وَ كَوْنًا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا؛ شما را سفارش می کنم به تقوای الهی... و دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید. نهج البلاغه، از نامه ۴۷.

حدیث ۲۹۸۵

امام علی علیه السلام: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ اِنْ اُغْضِبَ حَلِمَ وَاِنْ ظُلِمَ عَفَرَ وَاِنْ اُسِيَءَ اِلَيْهِ اَحْسَنَ؛ بهترین مردم کسی است که اگر او را به خشم آورند، بردباری نماید و چنانچه به او ظلم شود، ببخشايد و چون به او بدی شود، خوبی کند. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۰، ح ۵۰۰۰.

حدیث ۲۹۸۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: اِسْتَعِينُوا بِاللَّهِ... مِنْ اَنْ تَظْلَمُوا اَوْ تُظْلَمُوا؛ به خدا پناه ببرید از این که ظلم کنید و یا زیر بار ظلم بروید. نهج الفصاحه، ح ۲۷۸.

حدیث ۲۹۸۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: خدا رحمت کند بنده‌ای را که حلالیت بطلبد از برادری که به آبرو یا مال او تجاوز کرده، قبل از آن که (در قیامت) از او بازخواست کنند، آنجایی که دینار و درهمی نباشد، در نتیجه اگر شخص کار نیکی داشته باشد از آن بردارند و اگر نداشته باشد، از گناهان مظلوم برداشته بر گناهان او بیفزایند. نهج الفصاحه، ح ۱۶۵۷.

حدیث ۲۹۸۸

امام علی علیه السلام: مَنْ طَلَبَ عِزًّا بِظُلْمٍ وَبِاطِلٍ اَوْرَثَهُ اللهُ ذُلًّا يَأْنِصَافٍ وَحَقٌّ؛ هر کس عزت را با ظلم و باطل طلب کند، خداوند به انصاف و حق ذلت نصیبش می نماید. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۹، ح ۵۳۶.

حدیث ۲۹۸۹

امام باقر علیه السلام: مَا اُنْتَصِرَ اللهُ مِنْ ظَالِمٍ اِلَّا بِظَالِمٍ وَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّوَجَلَّ (وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا)؛ خداوند هیچگاه از ظالم انتقام نگرفت مگر به وسیله ظالمی دیگر و این سخن خدای عزوجل است که: و بدین سان ظالمان را به سزای اعمالی که می کنند بر یکدیگر مسلط می کنیم. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۱۳، ح ۲۸.

حدیث ۲۹۹۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: يَقُولُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ: وَعِزَّتِي وَجَلَالِي لِأَتْتِمِّنَّ مِنَ الظَّالِمِ فِي عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ وَلَا تَتَّقِمَنَّ مِمَّنْ رَأَى مَظْلُومًا فَتَدْرَأُ أَنْ يَنْصِرَهُ فَلَمْ يَنْصِرْهُ؛ خدای عزوجل می فرماید: به عزت و جلالم سوگند که از ظالم در دنیا و آخرت انتقام می گیرم و از کسی هم که مظلومی را ببیند و بتواند یاریش کند و نکند بی گمان انتقام می گیرم. کنز العمال، ج ۳، ص ۵۰۵، ح ۷۶۴۱.

حدیث ۲۹۹۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: لِيَنْصُرِ الرَّجُلُ أَخَاهُ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا إِنْ كَانَ ظَالِمًا فَيَنْهَاهُ فَإِنَّهُ لَهُ نَصْرَةٌ وَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَيَنْصُرُهُ؛ انسان باید برادر (دینی) خویش را یاری کند چه ظالم باشد چه مظلوم اگر ظالم باشد او را باز دارد که این به منزله یاری کردن اوست و اگر مظلوم باشد یاریش کند. نهج الفصاحه، ح ۲۴۲۲.

حدیث ۲۹۹۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ؛ مردم آنگاه که ظالم را ببینند و او را باز ندارند، انتظار می‌رود که خداوند همه را به عذاب خود گرفتار سازد. نهج الفصاحه، ح ۸۳۳.

حدیث ۲۹۹۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: مَنْ أَخَذَ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ تَصَاحِبًا؛ هر کس داد مظلوم را از ظالم بگیرد، در بهشت با من یار و هم‌نشین باشد. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۵۹، ح ۷۴.

حدیث ۲۹۹۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: اتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا فَإِنَّهَا لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ؛ از نفرین مظلوم بترسید اگر چه کافر باشد، زیرا در برابر نفرین مظلوم پرده و مانعی نیست. نهج الفصاحه، ح ۴۸.

حدیث ۲۹۹۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: ظلم سه قسم است: ظلمی که خدا نمی‌آمرزد، ظلمی که می‌آمرزد و ظلمی که از آن نمی‌گذرد، اما ظلمی که خدا نمی‌آمرزد شرک است. خداوند می‌فرماید: حقا که شرک ظلمی بزرگ است و اما ظلمی که خدا می‌آمرزد، ظلم بندگان به خودشان میان خود و پروردگارشان است اما ظلمی که خدا از آن نمی‌گذرد ظلم بندگان به یکدیگر است. نهج الفصاحه، ح ۱۹۲۴.

حدیث ۲۹۹۶

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می‌فرمایند: فَرَضَ اللَّهُ... الْعَدْلَ تَسْكِينًا لِلْقُلُوبِ؛ خداوند عدالت را برای آرامش دل‌ها، واجب کرد. علل الشرایع، ج ۱، ص ۲۴۸، ح ۲.

حدیث ۲۹۹۷

امام علی علیه السلام: مَنْ عَمِلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مَلِكُهُ؛ هر کس به عدالت رفتار کند، خداوند حکومتش را حفظ خواهد کرد. غرر الحکم، ج ۵، ص ۳۵۵، ح ۸۷۲۲.

حدیث ۲۹۹۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: مَا مِنْ أَحَدٍ يَكُونُ عَلَى شَيْءٍ مِنْ أُمُورِ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَلَّتْ أَمْ كَثُرَتْ فَلَا يَعْدِلُ فِيهِمْ إِلَّا كَبَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ؛ هر کس کاری از کارهای کوچک و یا بزرگ این امت را در دست بگیرد و در میانشان عدالت را اجرا نکند خداوند او را به رو، در آتش خواهد افکند. مستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۹۰.

حدیث ۲۹۹۹

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَرَضَ عَلَيَّ أَيْمَةَ الْعَدْلِ أَنْ يُقَدِّرُوا أَنْفُسَهُمْ بِضَعْفَةِ النَّاسِ كَيْلًا يَتَّبِعَ بِالْفَقِيرِ فَقْرُهُ؛ خداوند عزوجل بر پیشوایان عادل واجب کرده که سطح زندگی خود را با مردم ناتوان برابر کنند تا فقیر را، فقرش برآشفته نکند. نهج البلاغه، خطبه ۲۰۹.

حدیث ۳۰۰۰

امام علی علیه السلام: أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ؛ بهترین عدالت یاری مظلوم است. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹۴، ح ۲۹۷۷.

حدیث ۳۰۰۱

امام علی علیه السلام: اسْتَعْمِلِ الْعَدْلَ وَاحْذِرِ الْعُسْفَ وَالْحَيْفَ فَإِنَّ الْعُسْفَ يَعُودُ بِالْجَلَاءِ وَالْحَيْفَ يَدْعُوا إِلَى السَّيْفِ؛ عدالت را اجرا کن و از زورگویی و ستمگری پرهیز زیرا زورگویی مردم را به ترک از وطن وامی‌دارد، و ستم آنان را به قیام مسلحانه می‌کشاند. نهج البلاغه، حکمت ۴۷۶.

حدیث ۳۰۰۲

امام علی علیه السلام: قُلُوبُ الرِّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلٍ أَوْ جَوْرِ وَجِدَهُ؛ دلهای مردم صندوقچه‌های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. غررالحکم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵.

حدیث ۳۰۰۳

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْعَدْلَ مِيزَانُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ الَّذِي وَضَعَهُ فِي الْخَلْقِ وَنَصَبَهُ لِإِقَامَةِ الْحَقِّ فَلَا تُخَالِفُهُ فِي مِيزَانِهِ وَلَا تُعَارِضُهُ فِي سُلْطَانِهِ؛ به‌راستی که عدالت ترازوی (معیار) خدای سبحان است که در میان خلق نهاده است و برای برپاداشتن حق نصب فرموده، پس در ترازوی خداوند با او مخالفت نکن و با حکومتش مقابله ننما. غررالحکم، ج ۲، ص ۵۰۸، ح ۳۴۶۴.

حدیث ۳۰۰۴

امام علی علیه السلام: اجْعَلِ الدِّينَ كَهْفَكَ وَالْعَدْلَ سَيْفَكَ تَنْجُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَتَنْظُرَ عَلَى كُلِّ عَدُوٍّ؛ دین را پناهگاه و عدالت را اسلحه خود قرار ده تا از هر بدی نجات پیدا کنی و بر هر دشمنی پیروز گردی. غررالحکم، ج ۲، ص ۲۲۱، ح ۲۴۳۳.

حدیث ۳۰۰۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا حَكَمُوا بِغَيْرِ عَدْلٍ إِزْتَفَعَتِ الْبَرَكَاتُ؛ هنگامی که به غیر عدالت حکم کنند، برکت‌ها از بین می‌روند. معدن الجواهر، ص ۷۳.

حدیث ۳۰۰۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: أَعَدَّلَ النَّاسِ مَنْ رَضِيَ لِلنَّاسِ مَا يَرْضَى لِنَفْسِهِ وَكَرِهَ لَهُمْ مَا يَكْرَهُ لِنَفْسِهِ؛ عادل‌ترین مردم کسی است که برای مردم همان را پسندد که برای خود می‌پسندد و برای آنان نپسندد آنچه را برای خود نمی‌پسندد. نهج الفصاحه، ح ۳۴۰.

حدیث ۳۰۰۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَتَّقُ بِأَحَدٍ لِسُوءِ ظَنِّهِ وَلَا يَتَّقُ بِهِ أَحَدٌ لِسُوءِ فِعْلِهِ؛ بدترین مردم کسی است که به خاطر بدگمانیش به کسی اعتماد نمی کند و به خاطر کردار بدش کسی به او اعتماد نمی نماید. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۸، ح ۵۷۴۸.

حدیث ۳۰۰۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ يَظْلِمُ النَّاسَ؛ بدترین مردم کسی است که به مردم ظلم می کند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۶۴، ح ۵۶۷۶.

حدیث ۳۰۰۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَشْكُرُ النُّعْمَةَ وَلَا يَزْعِي الحُرْمَةَ؛ بدترین مردم کسی است که نعمت را شکر نمی کند و حرمت را نگه نمی دارد. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۰، ح ۵۷۰۵.

حدیث ۳۰۱۰

امام علی علیه السلام می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ مَنِ يَرَى أَنَّهُ خَيْرُهُمْ؛ بدترین مردم کسی است که خود را بهتر از دیگران بداند. غررالحکم، ج ۴، ص ۱۶۸، ح ۵۷۰۱.

حدیث ۳۰۱۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: شَرُّكُمْ مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ؛ بدترین شما کسی است که به خیرش امیدی نیست و از شرش امانی نباشد. نهج الفصاحه، ح ۱۵۲۶.

حدیث ۳۰۱۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: شَرُّ النَّاسِ الصَّيِّقُ عَلَى أَهْلِهِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَكُونُ صَيِّقًا عَلَى أَهْلِهِ قَالَ: الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ حَشَعَتِ امْرَأَتُهُ وَهَرَبَ وَلَدُهُ وَفَرَّ فَإِذَا خَرَجَ ضَحِكَتْ امْرَأَتُهُ وَاسْتَأْنَسَ أَهْلُ بَيْتِهِ؛ بدترین مردم کسی است که بر خانواده اش سخت گیر باشد. گفتند ای رسول خدا! سخت گیری بر خانواده چگونه است؟ فرمودند: مرد وقتی وارد خانه شود، همسرش از او هراسان و فرزندان از او گریزان شده، فرار کنند و چون بیرون رود همسرش شاد گردد و خانواده اش با یکدیگر انس گیرند. مجمع الزوائد و منبع الفوائد، ج ۸، ص ۲۵.

حدیث ۳۰۱۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: خَيْرُ النَّاسِ قُضَاءُ الْحَقِّ؛ بهترین مردم کسانی هستند که به حق قضاوت کنند. بحارالانوار، ج ۱۰۴، ص ۲۶۶، ح ۲۰.

حدیث ۳۰۱۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ نَفَعَ وَوَصَلَ وَأَعَانَ؛ بهترین مردم کسی است که مفید باشد، رابطه برقرار کند و یاری دهد. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۳۹۰، ح ۱۴۳۷۶.

حدیث ۳۰۱۵

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَقْوَمُهُمْ لِلَّهِ بِالطَّاعَةِ فِيمَا لَهُ وَعَلَيْهِ وَأَقْوَلُهُمْ بِالْحَقِّ وَلَوْ كَانَ مُرًا فَإِنَّ الْحَقَّ بِهِ قَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ؛ بهترین مردم نزد خدای متعال کسانی هستند که در اطاعت از خدا استوارترند چه به سودشان باشد چه به ضررشان و حق گو باشند، هر چند تلخ باشد، زیرا که آسمان‌ها و زمین براساس حق استوار است. بحارالأنوار، ج ۳۲، ص ۴۰۱.

حدیث ۳۰۱۶

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ دَعَاكَ إِلَى صِدْقِ الْمَقَالِ بِصِدْقِ مَقَالِهِ وَنَدَبَكَ إِلَى أَفْضَلِ الْأَعْمَالِ بِحُسْنِ أَعْمَالِهِ؛ بهترین برادران (دینی) تو کسی است که با راستگویی‌اش تو را به راستگویی و با کردار نیکش تو را به بهترین کارها دعوت کند. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۴، ح ۵۰۲۲.

حدیث ۳۰۱۷

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ الْعِبَادِ مَنْ إِذَا أَحْسَنَ اسْتَبَشَّرَ وَإِذَا أَسَاءَ اسْتَعْفَرَ؛ بهترین بندگان خدا کسی است که اگر کار نیک انجام دهد شاد شود و اگر بدی نماید، آمرزش طلبد. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۳، ح ۵۰۱۹.

حدیث ۳۰۱۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: أَلْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَّفَرَّقَا - أَوْ قَالَ: حَتَّى يَتَّفَرَّقَا - فَإِنْ صَدَقَا وَبَيْنَا بَوْرِكَ لُهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَّتْ بَرَكَهُ بَيْعِهِمَا؛ خریدار و فروشنده، تا از یکدیگر جدا نشده‌اند، اختیار [فسخ معامله را] دارند. اگر راست بگویند و [عیب را] آشکار بگویند، داد و ستد برای هر دو، برکت خواهد داشت، و اگر [عیب را] بپوشانند و دروغ بگویند برکت دادوستدشان خواهد رفت. صحیح بخاری، ج ۳، ص ۱۰.

حدیث ۳۰۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: مَا مِنْ مَائِدَةٍ أَعْظَمَ بَرَكَهَ مِنْ مَائِدَةٍ جَلَسَ عَلَيْهَا يَتِيمٌ؛ هیچ سفره‌ای با برکت‌تر از سفره‌ای نیست که یتیم بر سر آن بنشیند. کنز العمال، ح ۶۰۴۰.

حدیث ۳۰۲۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: عَائِدُ الْمَرِيضِ يَحْوِضُ فِي الْبَرَكَهَ فَإِذَا جَلَسَ انْعَمَسَ فِيهَا؛ عیادت کننده بیمار، در برکت فرو می‌رود و چون نزد بیمار بنشیند، در آن غوطه‌ور می‌شود. (کنز الفوائد، ج ۱، ص ۱۷۸).

حدیث ۳۰۲۱

امام حسن علیه السلام: لَوْ أَنَّ النَّاسَ سَمِعُوا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُولِهِ لَأَعْطَتْهُمْ السَّمَاءُ قَطْرَهَا وَالْأَرْضُ بَرَكَتَهَا وَلَمَا اخْتَلَفَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ سَيِّفَانٍ وَلَا كَلَّوْهَا خَضِرَاءَ خَضِرَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ اگر مردم سخن خدا و پیامبرش را می‌شنیدند، آسمان بارانش را و زمین برکتش را به آنان می‌بخشید و هرگز در این امت، اختلاف و زدو خورد پیش نمی‌آمد و همه از نعمت سرسبز دنیا تا روز قیامت، برخوردار می‌شدند. (امالی طوسی، ص ۵۶۶، ح ۱۱۷۴).

حدیث ۳۰۲۲

امام کاظم علیه السلام: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ حِ يُمْنٌ وَ بَرَكَهٌ وَ رُشْدٌ وَ تَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ؛ مشورت با عاقل خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست. (تحف العقول، ص ۳۹۸).

حدیث ۳۰۲۳

امام هادی علیه السلام: إِنَّ الْحَرَامَ لَا يَنْمِي وَ أَنْ نَمِيَ لَا يُبَارِكُ لَهُ فِيهِ وَ مَا أَنْفَقَهُ لَمْ يُوجِرْ عَلَيْهِ وَ مَا خَلَفَهُ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ؛ به راستی که حرام، افزایش نمی‌یابد و اگر افزایش یابد، برکتی ندارد و اگر انفاق شود، پاداشی ندارد و اگر بماند، توشه‌ای به سوی آتش خواهد بود. کافی، ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۷.

حدیث ۳۰۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِعْلَمَنَّ أَنَّ الصَّدَقَ مُبَارَكٌ وَ الْكِذْبَ مَشْوُومٌ؛ بدان که راستگویی، پر برکت است و دروغگویی، شوم. تحف العقول، ص ۱۴.

حدیث ۳۰۲۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي يَرْجُو بَرَكَتِي وَ يُمْنِي، عَدَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَهٌ وَ رَاحَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هر کس به نام من نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت (باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱.

حدیث ۳۰۲۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا وَضَعَتِ الْمَاءَ تَدُهُ حَفَّتْهَا أَرْبَعَةُ آلَافِ مَلَكٍ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: بِسْمِ اللَّهِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: بَارَكَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي طَعَامِكُمْ ثُمَّ يَقُولُونَ لِلشَّيْطَانِ أَخْرِجْ يَا فَاسِقُ، لَا سُلْطَانَ لَكَ عَلَيْهِمْ؛ هر گاه سفره پهن می‌شود، چهار هزار فرشته در اطراف آن گرد می‌آیند. چون بنده بگوید: بسم الله فرشتگان می‌گویند: خداوند، به غذایتان برکت دهد! سپس به شیطان می‌گویند: ای فاسق! بیرون شو. تو بر آنان، راه تسلط نداری. کافی، ج ۶، ص ۲۹۲.

حدیث ۳۰۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِنَّ لِكُلِّ امْرِئٍ رِزْقًا هُوَ يَأْتِيهِ لَا مَحَالَةَ فَمَنْ رَضِيَ بِهِ بَوْرَكَ لَهُ فِيهِ وَ وَسِعَهُ وَ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِهِ لَمْ يُبَارِكْ لَهُ فِيهِ وَ لَمْ يَسْعَهُ إِنَّ الرِّزْقَ لِيَطْلُبُ الرَّجُلَ كَمَا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ؛ هر کس روزی‌ای دارد که حتماً به او خواهد رسید. پس هر کس به آن راضی شود، برایش پُر برکت خواهد شد و او را بس خواهد بود و هر کس به آن راضی نباشد، نه برکت خواهد یافت و نه او را بس

خواهد بود. روزی در پی انسان است، آن گونه که اجلس در پی اوست. اعلام الدین، ص ۳۴۲.

حدیث ۳۰۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَالْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْعُدُوَّ بَرَكَةٌ وَنَجَاحٌ؛ در پی روزی و نیازها، سحر خیز باشید؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [مایه] برکت و پیروزی است. المعجم الاوسط، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۷۲۵۰

حدیث ۳۰۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ بَيْتَهُ فَلْيَسِّ لَمْ، فَإِنَّهُ يُنَزَّلُ الْبَرَكَهَ وَتُؤَنَسُ الْمَلَائِكَةُ؛ هر گاه یکی از شما به خانه خود وارد می شود، سلام کند، چرا که سلام برکت می آورد و فرشتگان با سلام دهنده انس می گیرند. علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۳، ح ۲۳.

حدیث ۳۰۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: أَحِبُّوا الْمَعْرُوفَ وَأَهْلَهُ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الْبَرَكَهَ وَالْعَافِيَةَ مَعَهُمَا؛ نیکی و نیکوکاران را دوست بدارید. سوگند به آن که جانم به دست اوست، برکت و تندرستی، با نیکی و نیکوکاران است. کنز العمال، ح ۱۵۹۷۴

حدیث ۳۰۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ... إِذَا قَالَ الْعَبْدُ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَ اللَّهُ - جَلَّ جَلَالُهُ - : يَدَا عَبْدِي بِاسْمِي، وَحَقُّ عَلَيَّ أَنْ أُنِّمَ لَهُ أُمُورَهُ وَأُبَارِكَ لَهُ فِي أَحْوَالِهِ؛ خداوند فرمود: ... هر گاه بنده بگوید: بسم الله الرحمن الرحيم، خدای متعال می گوید: بنده من با نام من آغاز کرد. بر من است که کارهایش را به انجام رسانم و او را در همه حال، برکت دهم. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۹، ح ۵۹.

حدیث ۳۰۳۲

امام صادق علیه السلام: الْمُؤْمِنُ إِذَا غَضِبَ لَمْ يُخْرِجْهُ غَضَبُهُ مِنْ حَقِّ وَإِذَا رَضِيَ لَمْ يُدْخِلْهُ رِضَاؤُهُ فِي بَاطِلٍ وَالَّذِي إِذَا قَدَرَ لَمْ يَأْخُذْ أَكْثَرَ مِمَّا لَهُ؛ چون خشمگین شود، خشمش او را از حق بیرون نبرد و چون خشنود شود، خشنودیش او را به باطل نکشانند و چون قدرت یابد بیش از حق خود نگیرد. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۰۹، ح ۸۵.

حدیث ۳۰۳۳

امام صادق علیه السلام: مَنْ غَضِبَ عَلَيْكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَلَمْ يَقُلْ فِيكَ سَوْءًا فَاتَّخَذَهُ لِنَفْسِكَ خَلِيلًا؛ هر کس سه بار بر تو خشم گرفت ولی به تو بد نگفت، او را برای خود به دوستی انتخاب کن. معدن الجواهر، ص ۳۴.

حدیث ۳۰۳۴

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَمْلِكْ نَفْسَهُ عِنْدَ غَضَبِهِ؛ کسی که هنگام خشم خوددار نباشد، از ما نیست. کافی، ج ۲، ص ۶۳۷، ح ۲.

حدیث ۳۰۳۵

امام باقر علیه السلام: أَيُّمَا رَجُلٍ غَضِبَ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنَّهُ سَيَذْهَبُ عَنْهُ رِجْزُ الشَّيْطَانِ وَإِنْ كَانَ جَالِسًا فَلْيَقُمْ...؛ هر کس در حال ایستادن خشمگین شود، بنشیند که این کار به سرعت وسوسه شیطان را از او دور می‌کند و اگر نشسته است، برخیزد. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۶۴، ح ۹.

حدیث ۳۰۳۶

امام باقر علیه السلام: إِنْ كَذَّبْتَ فَلَا تَغْضَبْ؛ اگر به تو نسبت دروغ دادند، خشمگین مشو. تحف العقول، ص ۲۸۴.

حدیث ۳۰۳۷

امام علی علیه السلام: أَخْضَرُ النَّاسِ جَوَابًا مَنْ لَمْ يَغْضِبْ؛ حاضر جواب‌ترین مردم کسی است که خشمگین نشود. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹۰، ح ۲۹۵۰.

حدیث ۳۰۳۸

امام علی علیه السلام: أَعْرِدِي عَدُوَّكَ لِلْمَرْءِ غَضَبُهُ وَشَهْوَتُهُ فَمَنْ مَلَكَهُمَا عَلَتْ دَرَجَتُهُ وَبَلَغَ غَايَتَهُ؛ بدترین دشمن آدمی خشم و شهوت اوست، پس هر کس آن دو را در اختیار بگیرد، مقامش بالا می‌رود و به هدفش می‌رسد. غررالحکم، ح ۳۲۶۹.

حدیث ۳۰۳۹

امام علی علیه السلام: أَقْدَرُ النَّاسِ عَلَى الصَّوَابِ مَنْ لَمْ يَغْضَبْ؛ تواناترین مردم در تشخیص درست کسی است که خشمگین نشود. غررالحکم، ج ۲، ص ۴۰۸، ح ۳۰۴۷.

حدیث ۳۰۴۰

امام علی علیه السلام: كُنْ بَطِيءَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الْفَيْءِ مُجِبًا لِقَبُولِ الْعُذْرِ؛ دیر خشم و زود گذشت باش و قبولِ عذر را دوست بدار. غررالحکم، ج ۴، ص ۶۰۷، ح ۷۱۶۵.

حدیث ۳۰۴۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: إِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ وَإِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ؛ خشم از شیطان و شیطان از آتش آفریده شده است و آتش با آب خاموش می‌شود، پس هرگاه یکی از شما به خشم آمد، وضو بگیرد. نهج الفصاحه، ح ۶۶۰.

حدیث ۳۰۴۲

امام علی علیه السلام می‌فرماید: إِنَّكَ مُقَوِّمٌ بِأَدْبِكَ، فَرِيئَةٌ بِالْحِلْمِ؛ ارزش تو به ادب توست، پس آن را با بردباری آراسته کن. غررالحکم، ج ۳، ص ۵۷، ح ۳۸۱۳.

حدیث ۳۰۴۳

امام علی علیه السلام می فرماید: **إِحتَجِبَ عَنِ الغَضَبِ بِالجَلْمِ، وَغَضَّ عَنِ الوَهْمِ بِالفَهْمِ؛** با بردباری خود را از خشم پنهان کن و با فهم و دانایی از وهم و خیال چشم ببوش. غررالحکم، ج ۲، ص ۱۹۹، ح ۲۳۶۵.

حدیث ۳۰۴۴

امام علی علیه السلام می فرماید: **لَيْسَ الخَيْرُ أَنْ يَكْثُرَ مالُكَ وَوَلَدُكَ، وَلَكِنَّ الخَيْرَ أَنْ يَكْثُرَ عِلْمُكَ وَيَعْظُمَ جِلْمُكَ؛** خیر آن نیست که ثروت و فرزندان زیاد شود، بلکه خیر آن است که دانشت بسیار و بردباریت افزون گردد. نهج البلاغه، حکمت ۹۴.

حدیث ۳۰۴۵

امام علی علیه السلام می فرماید: **مَنْ غَاظَكَ بِقُبْحِ السَّفَةِ عَلَيْكَ، فَغِظْهُ بِحُسْنِ الجَلْمِ عَنْهُ؛** هر کس با زشتی سبکسری تو را خشمگین کرد تو با زیبایی بردباری او را به خشم آور. غررالحکم، ج ۵، ص ۳۳۳، ح ۸۶۲۰.

حدیث ۳۰۴۶

امام علی علیه السلام می فرماید: **مَنْ حَلَمَ عَنِ عِدُوِّهِ ظَفِرَ بِهِ؛** هر کس در مقابل دشمن بردبار باشد بر او پیروز می شود. کنزالفوائد، ص ۱۴۷.

حدیث ۳۰۴۷

امام علی علیه السلام می فرماید: **لَيْسَ الخَلِيمُ مَنْ عَجَزَ فَهَجَمَ وَإِذَا قَدَرَ انْتَقَمَ، إِنَّمَا الخَلِيمُ مَنْ إِذَا قَدَرَ عَفَا وَكَانَ الجَلْمُ غالِباً عَلَي كُلِّ أَمْرِهِ؛** کسی که چون ناتوان شود هجوم برد و چون قدرت یابد انتقام گیرد بردبار نیست، بلکه بردبار کسی است که قدرت داشته باشد اما گذشت کند و بردباری بر تمامی امور او غالب باشد. غررالحکم، ج ۵، ص ۹۱، ح ۷۵۲۹.

حدیث ۳۰۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : **يَا عَلِيُّ إِذَا أَرَدْتَ أَمْرًا فَاسْتِخِرْ رَبَّكَ ثُمَّ ارْضَ بِمَا يَخِيرُ لَكَ تَسِعِدُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** ای علی! هرگاه خواستی کاری را انجام دهی از پروردگارت خیر بخواه و آنگاه به آنچه او خواست خشنود باش تا در دنیا و آخرت سعادت مند گردی. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۳، ح ۱۱۳.

حدیث ۳۰۴۹

امام صادق علیه السلام : **عَلَيْكُمْ بالدُّعَاءِ، فَإِنَّكُمْ لَا تَقْرَبُونَ إِلَى اللَّهِ بِمِثْلِهِ، وَلَا تَتْرَكُوا صَغِيرَةً لِصَغَرِهَا أَنْ تَدْعُوا بِهَا، إِنَّ صَاحِبَ الصَّغَارِ هُوَ صَاحِبُ الكِبَارِ؛** شما را سفارش می کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی شوید. و دعا کردن برای هیچ امر کوچکی را، به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجتهای کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجتهای بزرگ به دست اوست. کافی، ج ۲، ص ۴۶۷، ح ۶.

حدیث ۳۰۵۰

امام علی علیه السلام: مَنْ تَرَكَ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ شَيْئًا عَوَّضَهُ اللَّهُ خَيْرًا مِمَّا تَرَكَ؛ هر کس به خاطر خدای سبحان از چیزی بگذرد، خداوند بهتر از آن را به او عوض خواهد داد. غررالحکم، ح ۸۹۰۹.

حدیث ۳۰۵۱

امام صادق علیه السلام: مَنْ اسْتِخَارَ اللَّهَ رَاضِيًا بِمَا صَنَعَ اللَّهُ لَهُ خَارَ اللَّهُ لَهُ حَتْمًا؛ هر کس از خدا خیر بخواهد و به آنچه خدا خواسته راضی باشد، خداوند حتماً برای او خیر خواهد خواست. کافی، ج ۸، ص ۲۴۱، ح ۳۳۰.

حدیث ۳۰۵۲

امام علی علیه السلام: الذِّكْرُ يُونِسُ اللَّبِّ وَيُنِيرُ الْقَلْبَ وَيَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ؛ یاد خدا عقل را آرامش می‌دهد، دل را روشن می‌کند و رحمت او را فرود می‌آورد. غررالحکم، ح ۱۸۵۸.

حدیث ۳۰۵۳

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْرَأَ أَوْ يَعْمَلَ عَمَلًا فَيَقُولُ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِنَّهُ يُبَارَكُ لَهُ فِيهِ؛ هر گاه بنده‌ای بخواهد چیزی بخواند و یا کاری انجام دهد و بسم الله الرحمن الرحيم بگوید در کارش برکت داده می‌شود. بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۲۴۲، ح ۴۸.

حدیث ۳۰۵۴

حضرت مهدی (علیه السلام) می‌فرمایند: اگر طلب مغفرت و آمرزش برخی از شما برای یکدیگر نبود، هر کس روی زمین بود، هلاک می‌شد مگر آن شیعیان خاص که گفتارشان با کردارشان یکی است. مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۲۴۷، ح ۵۷۹۵.

حدیث ۳۰۵۵

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: به سبب غیبت مهدی (علیه السلام) سردرگمی به وجود می‌آید که گروهی گمراه می‌شوند و گروهی دیگر بر هدایت می‌مانند. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۸.

حدیث ۳۰۵۶

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: امام و پیشوای خود را بشناس که اگر امام را شناختی، ظهور، زودتر روی دهد یا دیرتر، تو را زبانی نمی‌رسد. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۱.

حدیث ۳۰۵۷

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرمایند: عجبت لمن عمل لدار الفناء و ترک دار البقاء؛ تعجب می‌کنم از کسی که برای خانه ناپایدار (دنیا) کار می‌کند، ولی خانه پایدار (آخرت) را ترک می‌کند. سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، صص ۴۲۷ و ۴۲۸.

حدیث ۳۰۵۸

شخصی در محضر امام سجاد(علیه السلام) گفت:خدایا! مرا از مردم بی نیاز کن! امام سجاد(علیه السلام) فرمودند:چنین دعا نکن؛ زیرا انسان ها به همدیگر نیازمندند، بلکه بگو: اللهم اغننی عن شرار خلقك ؛ خدایا ! مرا از انسان های بد کار بی نیاز کن! سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، صص ۴۲۷ و ۴۲۸.

حدیث ۳۰۵۹

امام سجاد(علیه السلام) می فرمایند: کفی بنصرالله لك ان تری عدوك يعمل بمعاصی الله فیک؛ همین نصرت خدا بر تو بس که می بینی دشمن تو برای ضربه زدن به تو، به نافرمانی خدا روی آورده است. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۳۰۶۰

امام سجاد(علیه السلام) می فرمایند: من کرمت علیه نفسه هانت علیه الدنيا؛ هر که به کرامت نفس خود پی برد، دنیا در دیده اش خوار شد. تحف العقول، ص ۴۴۸.

حدیث ۳۰۶۱

امام سجاد(علیه السلام) می فرمایند: ان لسان ابن آدم یشرف علی جمیع جوارحه کل صباح فبقول کیف اصبحتم؟ فبقولون بخیر ان ترکتنا؛ زبان انسان هر روز صبح بر تمام اعضا و جوارحش وارد می شود و می گوید: چگونه صبح کردید؟ [اندام] می گویند: اگر تو ما را رها کنی، خوب و آسوده ایم؛ زیرا با تو ثواب و عذاب به ما می رسد. وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۸۹، ح ۱.

حدیث ۳۰۶۲

رسول خدا(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اکرما اولادی و حسنوا آدابی؛ اولاد مرا اکرام کنید و آداب مرا نیکو انجام دهید. ینابیع الحکمه، ج ۳، ص ۲۱۸.

حدیث ۳۰۶۳

رسول خدا(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من اکرم اولادی فقد اکرمنی ومن اهانهم فقد اهانی؛ کسی که اولاد مرا اکرام و احترام کند، به من احترام کرده و کسی که به آنها اهانت کند، به من اهانت کرده است. ینابیع الحکمه، ج ۳، ص ۲۲۰.

حدیث ۳۰۶۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا غَلَبَهُ ضَعْفُ الْكَبِيرِ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْمَلِكَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُ فِي حَالِهِ تِلْكَ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ وَهُوَ شَابٌّ نَشِيطٌ صَحِيحٌ؛ مسلمان هنگامی که ضعف پیری بر او غلبه کند خداوند به فرشته‌ای دستور می دهد که در این حال اعمال (نیکی) را که او در جوانی و شادابی و سلامت انجام می داد، برایش بنویسد. کافی، ج ۳، ص ۱۱۳.

حدیث ۳۰۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ؛ هر کس چهل روز خود را برای خدا خالص کند چشمه‌های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می‌شود. نهج الفصاحه، ح ۲۸۳۶.

حدیث ۳۰۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : مَنْ سِرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ لِلَّهِ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيَكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ؛ هر کس دوست دارد خداوند هنگام سختی‌ها و گرفتاری‌ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند. نهج الفصاحه، ح ۳۰۲۳.

حدیث ۳۰۶۷

امام سجاد علیه السلام : مَنْ لَمْ يَزُجِ النَّاسَ فِي شَيْءٍ وَرَدَّ أَمْرَهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ اسْتَجَابَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ؛ هر کس در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عزوجل واگذارد، خداوند هر خواسته‌ای که او داشته باشد اجابت کند. کافی، ج ۲، ص ۱۴۸، ح ۳.

حدیث ۳۰۶۸

امام علی علیه السلام : زُبَيْمًا سَأَلْتَ الشَّيْءَ فَلَا تُؤْتَاهُ وَأُوتِيتَ خَيْرًا مِنْهُ عَاجِلًا أَوْ آجِلًا أَوْ صِرَفَ عَنكَ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَكَ ، فَلَرُبَّ أَمْرٍ قَدْ طَلَبْتَهُ فِيهِ هَلَاكُكَ دِينَكَ لَوْ أُوْتِيْتَهُ ، فَلْتَكُنْ مَسْأَلَتَكَ فِيمَا يَبْقَى لَكَ جَمَالُهُ وَيُنْفِي عَنكَ وَبَالُهُ؛ گاه چیزی را (از خدا) می‌خواهی اما به تو داده نمی‌شود و دیر یا زود بهتر از آن به تو داده می‌شود، یا به خاطر آنچه خیر و مصلحت تو در آن است از برآورده شدن خواسته‌ات دریغ می‌شود، زیرا بسا خواسته‌ای که اگر برآورده شود به نابودی و تباهی دین تو می‌انجامد، پس، چیزی بخواه که زیبایی و نیکیش برایت می‌ماند و پیامد سوئی ندارد. نهج البلاغه، نامه ۳۱.

حدیث ۳۰۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : يَا عَلِيُّ مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَشَكَرَ وَإِذَا ابْتُلِيَ فَصَبَرَ وَإِذَا أَسَاءَ اسْتِغْفَرَ دَخَلَ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ بَابٍ شَاءَ؛ ای علی هر کس شکر گزار نعمت خدا باشد و چون گرفتار شد صبر نماید و اگر مرتکب گناهی شد توبه کند، از هر دری که بخواهد وارد بهشت می‌شود. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۱، ح ۹۹.

حدیث ۳۰۷۰

امام علی علیه السلام : مَنْ جَعَلَ الْحَمْدَ خِتَامَ النُّعْمَةِ جَعَلَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِفْتَاحَ الْمَزِيدِ؛ هر کس شکر خدا را پایان نعمت قرار دهد، خداوند سبحان آن شکر را کلید افزایش نعمت‌ها قرار خواهد داد. غررالحکم، ح ۸۸۹۸.

حدیث ۳۰۷۱

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنِ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَعْنَى النَّاسِ فَلْيُكُنْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْثَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدِهِ؛ هر کس دوست دارد بی‌نیازترین مردم باشد، باید به آنچه در دست خداست مطمئن‌تر باشد تا آنچه به دست خودش دارد. نهج الفصاحه، ح ۲۷۹۸.

حدیث ۳۰۷۲

امام رضا علیه السلام: مَنْ اتَّقَى اللَّهَ يُتَّقَى وَ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ يُطَاعُ؛ هر کس حریم خدا را حفظ کند، حرمتش حفظ می‌شود و هر کس خدا را اطاعت کند، اطاعت می‌شود. کافی، ج ۱، ص ۱۳۷، ح ۳.

حدیث ۳۰۷۳

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ أَضْلَحَ سِرِّيرَتَهُ أَضْلَحَ اللَّهُ عِلْمَهُ؛ هر کس باطن خود را اصلاح نماید، خداوند ظاهر او را اصلاح می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۷۶.

حدیث ۳۰۷۴

امام علی علیه السلام: مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ يَكُنْ سَبِيلَ الرَّشَادِ سَبِيلَهُ وَ نَوْرُ التَّقْوَى دَلِيلَهُ وَ مَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ يُخْطِئُ السَّدَادَ كُلَّهُ وَ لَنْ يَضُرَّ إِلَّا نَفْسَهُ؛ هر کس از خدا و رسولش پیروی کند راهش راه هدایت و راهنمایش نور تقوا خواهد بود و هر کس خدا و رسولش را نافرمانی کند همه درستی‌ها را از دست می‌دهد و جز به خودش زیان نمی‌رساند. کافی، ج ۵، ص ۳۷۱.

حدیث ۳۰۷۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ أَكْثَرَ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَ مِنْ كُلِّ ضَبِيحٍ مَخْرَجًا وَ رَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ؛ هر کس بسیار استغفار کند خدا برای او از هر غمی گشایش، از هر تنگنایی رهایی و از جایی که انتظار ندارد روزی می‌دهد. نهج الفصاحه، ح ۲۹۴۱.

حدیث ۳۰۷۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَبْعَدَ لَهُ مِمَّا رَجَا وَ أَقْرَبَ مِمَّا اتَّقَى؛ کسی که با معصیت و نافرمانی خدا به دنبال کاری باشد به آنچه امید دارد، زودتر از دستش می‌رود و از آنچه می‌ترسد، زودتر به سرش می‌آید. بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۷۸، ح ۱۰.

حدیث ۳۰۷۷

پیامبر صلی الله علیه و آله: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ كُلَّ يَوْمٍ: أَنَا رَبُّكُمْ الْعَزِيزُ، فَمَنْ أَرَادَ عِزَّ الدَّارَيْنِ فَلْيُطِيعِ الْعَزِيزَ؛ خدای تعالی هر روز می‌فرماید: من پروردگار عزیز شما هستم، پس هر کس خواهان عزت دو جهان است باید که از خدای عزیز اطاعت کند. کنز العمال، ح ۴۳۱۰۱.

حدیث ۳۰۷۸

امام علی علیه السلام: وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ حِينَ تَنْزِلُ بِهِمُ النَّقْمُ وَ تَزُولُ عَنْهُمْ النَّعْمُ، فَزِعُوا إِلَى رَبِّهِمْ بِصِدْقٍ مِنْ تِيَابِهِمْ وَ وَلَهُ مِنْ قُلُوبِهِمْ، لَرَدَّ عَلَيْهِمْ كُلَّ شَارِدٍ، وَأَضْلَحَ لَهُمْ كُلَّ فَاسِدٍ؛ اگر مردم به هنگامی که بلاها بر آنان فرود می‌آید و نعمت‌ها از دستشان می‌رفت، با نیت‌های خوب و دلی مشتاق به پروردگارشان پناه می‌بردند، بی‌گمان هر از دست رفته‌ای به آنان باز می‌گشت و هر فاسدی اصلاح می‌شد. نهج البلاغه، خطبه ۱۷۸.

حدیث ۳۰۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برتر از درخواستِ توبه، ترکِ گناه است. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۳۰۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دین ندارد آن کس که توبه را به تأخیر اندازد. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۳۰۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که توبه خود را به تأخیر اندازد (و امروز و فردا کند باید بداند که) در معرض بزرگترین خطر، یعنی یورش و هجوم مرگ، قرار دارد. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۳۰۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توبه عبارت است از پشیمانی در دل و آمرزش خواهی با زبان و ترکِ گناه به وسیله اعضا و تصمیم قلبی که دیگر به گناه باز نگردد. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۳۰۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توبه پاک کننده (گناه) است. (غررالحکم، باب توبه)

حدیث ۳۰۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در رأی و اندیشه خود، آدم ترسو را شریک مساز (و با او در کارها مشورت نکن) که تصمیم تو را در کارها سست گرداند و برای تو چیزی را که بزرگ نیست بزرگ جلوه دهد. (غررالحکم، باب ترس)

حدیث ۳۰۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ترس بسیار از ناتوانی نفس و سستی یقین خواهد بود. (غررالحکم، باب ترس)

حدیث ۳۰۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از بزدلی و ترس بپرهیزید که ننگ و نقصان است. (غررالحکم، باب ترس)

حدیث ۳۰۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ترس آفتی است (در جنگ و یا در هر کار) و عجز نشان دادن از خود، از سبک عقلی است. (غررالحکم، باب ترس)

حدیث ۳۰۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نگهداری و حفظ تجربه (و به کار بردن آن) از دور اندیشی است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تجربه ها را نگاه دارد (و به کار بندد) کارهایش به درستی و صواب انجامد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خود را از تجربه ها بی نیاز بداند سرانجام کارها را نبیند. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تجربه آموزد بر دور اندیشی خود بیفزاید. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تجربه را استوار سازد (و به کار بندد) از هلاکت و نابودی سالم ماند. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تجربه اش بسیار باشد کمتر گول می خورد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تجربه اش کم باشد فریب می خورد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای ادب انسان تجربه ها کافی است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای اندرز خردمندان همان تجربه هایی که آموخته اند کافی است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در هر تجربه ای پندی (نهفته) است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اندیشه و رأی مرد به مقدار تجربه او است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۰۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین چیزی که تجربه کنی آن است که تو را پند دهد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حفظ و نگهداشتن تجربه ها سر عقل و خرد (و قوام و اساس آن) است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه و ثمره تجربه (در کارها) انتخاب نیک است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی خردمند کسی است که تجربه ها اندرزش داده باشند. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دارترین مردم در درستی رأی و اندیشه ، مردمان با تجربه هستند. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که تجربه ها او را کار کشته کرده و سختی های روزگار او را پاک نموده است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه ها پایان نپذیرد و شخص عاقل از آنها بر دانش خود بیفزاید. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه آزموده (یا تجربه کننده) از طیب (نا آزموده) داناتر است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عاقل و خردمند کسی است که تجربه ها او را اندرز دهد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه ، پند و عبرت به بار آورد. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه ها هر کدام دانشی بهره مند است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیشی در نگهداری و یاد داشت تجربه است. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: روزها (و روزگارها) تجربه ها را سود دهد. (و هر حادثه ای بر تجربه آدمی بیفزاید) (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تجربه ها پایان نپذیرد. (و پیوسته انسان باید در حال تجربه آموزی باشد) (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کارها (و وقایع روزگار) شبیه یکدیگرند. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیروزی به دور اندیشی است و دور اندیشی به استفاده از تجربه هاست. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث ۳۱۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن کس که بدون آگاهی (از احکام شرعی تجارت و) داد و ستد کند ، در ربا غوطه ور شود. (غررالحکم ، باب تجارت)

حدیث ۳۱۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تأنی و پر حوصلگی و سر صبر انجام دادن هر کاری پسندیده است جز در فرصتهایی که برای کارهای خیر پیش آمده (که باید عجله کرد) (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۳۱۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس با تأنی و آرامش کار کند از لغزشها ایمن باشد. (غررالحکم ، باب تأنی)

حدیث ۳۱۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با تائنی کار می کند موفق است اگر چه در این راه به هلاکت رسد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیوند ده شتابت را به تائنی، و سطوت و وقار خود را به نرمی، و شرّ خود را به خیر و نیکی، و عقل و خرد را در برابر هوا و هوس یاری ده تا خردمند شوی. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به تائنی که به راستی کسی که تائنی به خرج دهد به موفقیت در کار شایسته است. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پشت گرمی کار در تائنی و حوصله کردن در آن است. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حوصله و تائنی در کار موجب رسیدن به درستی در آن کار است. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به درستی نرسد کار کسی که حوصله و تائنی در کار ندارد. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وقار و تائنی نیکو است. (غررالحکم ، باب تائنی)

حدیث ۳۱۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عطا کردن به نیازمند را به فردا مینداز و همین امروز انجام ده چون نمی دانی فردا بر سر تو و او چه خواهد آمد و چه بسا موفق به این کار نشوی. (غررالحکم ، باب تأخیر)

حدیث ۳۱۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رسم بزرگان نیست که انعام و بخشش را به تأخیر اندازند. (غررالحکم ، باب تأخیر)

حدیث ۳۱۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت کسی است که از دیگران موعظه بپذیرد و بدبخت کسی است که فریفته هوس و

نخوت خویش گردد. نهج البلاغه، خ ۸۵

حدیث ۳۱۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آگاه باشید آن کس که به خویش کمک نکند و واعظ و مانعی از درون جانش برای او فراهم نگردد از دیگران واعظ و مانعی نخواهد یافت. (نهج البلاغه ، خطبه ۸۹)

حدیث ۳۱۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای برادر خود پند را خالص گردان خواه برایش خوش آیند باشد یا ناخوش آیند. (نهج البلاغه ، ن ۳۱)

حدیث ۳۱۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگ ترین توفیق برای انسان ، پذیرش نصیحت است. (شرح غررالحکم ، ج ۶ ، ص ۲۰)

حدیث ۳۱۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دلت را با موعظه زنده بدار. (نهج البلاغه ، ن ۳۱)

حدیث ۳۱۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پند و اندرز چه هدیه خوبی است. نهج البلاغه

حدیث ۳۱۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه دور است خیر و خوبی از کسی که اندوهش شکم و عورت او است. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۳۱۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری که انسان را به رنج اندازد از زیرکی و دریافت نیز او را باز دارد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۳۱۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چگونه پاک و صاف گردد فکر و اندیشه کسی که سیری و پر خوری را ادامه می دهد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۳۱۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که شکم از مال مباح پر شد، دل از رسیدن به صلاح کور گردد. (وای به حال مال حرام) (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شکم آدمی، دشمن او است. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای پارسایی ، سیری بد قرین و همراهی است. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مبعوض ترین بندگان در پیشگاه خدای سبحان کسی است که اندوهش شکم و عورت او است. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که چهار پایان اندوهشان شکمشان می باشد. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از پر خوری که هر کس بدان دچار شد در دهانش بسیار و خواب هایش آشفته و پریشان گردد. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شکم و عورت خود را نگه دار که بلا- و گرفتاری تو در آن دو است. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سیر غذا خوردن، گردن فرازی و تبختر به بار آرد و پارسایی را تباه سازد. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری ، پرده و حجاب زیر کی گردد. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری حکمت و فرزاندگی را تباه سازد. (غررالحکم ، باب پر خوری)

حدیث ۳۱۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین مردم کسی است که در تنگدستی ایثارگر و پر شکیب باشد. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۳۱۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نهایت بزرگواری ها ایثار است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۳۱۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به وسیله ایثار و برگزیدن دیگران بر خود آنان را فرمانبر خویش گردان. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۳۱۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به وسیله ایثار آدمی شایسته نام بزرگواری است. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۳۱۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سخت بپرهیز از این که آنچه را مردم در آن یکسان بهره دارند برای خود برگزینی، و این که خود را از آنچه برای هر بیننده آشکار گردیده به غفلت و اداری و به خود اختصاص دهی، که آن از تو گرفته و به دیگری داده خواهد شد. (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۳۱۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که نهان خود را اصلاح نماید، خدا آشکار او را نیکو گرداند، و آن که به کار دینش همت گمارد، خداوند کار دنیای او را سامان دهد، و آن که رابطه خود و خدا را نیکو گرداند، خداوند رابطه او و مردمان را نیکو دارد. نهج البلاغه

حدیث ۳۱۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بی شک دوست حضرت محمد (ص) کسی است که خدا را فرمان برد اگر چه خویشاوندی او با آن حضرت دور باشد. (نهج البلاغه، خ ۹۲)

حدیث ۳۱۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ... و (رسول خدا(ص)) پرچم حق را در میان ما بر جای نهاد، کسی که از آن پیش افتد از دین بیرون است ، و آن که پس بماند تباه و سرنگون و آن که همراهی کند رستگار خواهد شد. (نهج البلاغه ، خ ۹۹)

حدیث ۳۱۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که ریشه اش ناپاک باشد حضور او (و مصاحبش) بد باشد. (غررالحکم ، باب اصل)

حدیث ۳۱۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر شما باد که برای خواستن حاجت نزد مردمان شریف النفس که دارای ریشه و اصلی پاک هستند بروید، که حاجت نزد آنها زودتر بر آورده گردد آنها نزد شما پاکیزه تر از دیگران هستند. (غررالحکم ، باب اصل)

حدیث ۳۱۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کار بد، دلیل پستی اصل و نسب است. (غررالحکم ، باب اصل)

حدیث ۳۱۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کار زیبا، خیر از پاکی ریشه و نژاد می دهد. (غررالحکم ، باب اصل)

حدیث ۳۱۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: هنگامی که اصل و ریشه مرد گرامی باشد، حضور و غیاب او نیز گرامی است. (غررالحکم ، باب اصل)

حدیث ۳۱۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: دوری کردن از تبتیر و به کار بردن تبتیر نیکو از نشانه‌های عقل است. (غررالحکم ، باب تبتیر و اسراف)

حدیث ۳۱۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که به تبتیر افتخار کند به افلاس و نداری دچار شده و حقیر گردد. (غررالحکم ، باب تبتیر و اسراف)

حدیث ۳۱۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر تو باد که تبتیر و اسراف را واگذارد و به عدل و انصاف خو بگیرد. (غررالحکم ، باب تبتیر و اسراف)

حدیث ۳۱۶۲

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: هر که میانه روی کند خدا بی نیازش کند و هر که اسراف کند خدا فقیرش کند و هر که فروتنی کند خدایش بردارد و هر که بزرگی فروشد خدایش در هم شکند. (نهج الفصاحه ، ح ۲۹۳۹)

حدیث ۳۱۶۳

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که اندازه نگهدارد خدایش روزی دهد و هر که اسراف کند خدایش محروم دارد. (نهج الفصاحه ، ح ۲۷۵۴)

حدیث ۳۱۶۴

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: استوار باش و رفتار خویش را درباره مردم نیک ساز. (نهج الفصاحه ، ح ۲۸۵)

حدیث ۳۱۶۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نشانه میمنت زن این است که خواستگارش آسان و مهرش سبک باشد. (نهج الفصاحه ، ح ۹۲۹)

حدیث ۳۱۶۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر جوانی در آغاز جوانی زن بگیرد ، شیطان وی بانگ بر آورد ، وای بر او ، دین خود را از دستبرد من محفوظ داشت. (به شرط رعایت آداب همسررداری) (نهج الفصاحه ، ح ۱۰۳۴)

حدیث ۳۱۶۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خدا چیزی را حلال نکرده که نزد وی از طلاق دشمن تر باشد. (نهج الفصاحه ، ح ۲۶۰۹)

حدیث ۳۱۶۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید ، به او زن دهید و اگر چنین نکنید فتنه و فساد در زمین فراوان خواهد شد. (نهج الفصاحه ، ح ۱۳۰)

حدیث ۳۱۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : به آقای نرسد کسی که از ادب تهی است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : کسی که شیفته ادب گردد خود را آراسته است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : کسی که بر ادب خدای تعالی اصلاح نشود (و به دستورات الهی عمل نکند) بر ادب خود (که آن را ادب پندارد) اصلاح نگردد. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید : کسی که شیدا و شیفته ادب باشد بدیهایش اندک شود. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید : کسی که پستی ادبش او را بر زمین اندازد، شرافت حسبش او را بلند نگرداند. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید : کسی که حسبش او را بر زمین نشاند (و سبب کمال و فضیلت او نگردد) ادبش او را برخیزاند (و به جایگاه عالی رساند) غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید : برای ادب کردن خویشان، همان پرهیز کردن از آنچه را برای دیگران خوش نداری تو را کافی است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید : ادب اندک، بهتر است از نسب بسیار. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید : هر حسب و افتخاری پایان پذیرد مگر عقل و ادب. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید : هر چیزی ادب (خاص) خود را دارد. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید : طلب کردن ادب، زیبایی حسب است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید : جوینده ادب، دور اندیش تر از جوینده طلا است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید : صلاح عقل، ادب است. غررالحکم و دررالکلم ، باب ادب

حدیث ۳۱۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وسیله تزکیه و پاکسازی اخلاق، ادب نیکو است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عقل خود را با ادب بیفروز همان گونه که آتش با هیزم افروخته گردد. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حسب و افتخار داشتن ادب، شریف تر از حسب و افتخار کردن به نسب (و پدران گذشته) است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب کردن نفس خود را خود به عهده گیرید و از شیفتگی و کشش عادت‌ها (ی ناپسند) آن را باز گردانید و باز دارید. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شرافت آدمی به عقل و ادب است نه به مال و حسب. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین ادبها آن است که انسان حدّ و اندازه خود را بداند و در همان حدّ بماند و از اندازه خود تجاوز نکند. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که مردمان به ادب شایسته، نیازمندترند از نیاز به طلا و نقره. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که نیاز خردمندان به ادب همانند نیاز کشت و زراعت است به باران. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب در انسان همچون درختی است که ریشه اش عقل و خرد است. غررالحکم و دررالکلم،

باب ادب

حدیث ۳۱۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب (هر کس) صورتی (و نمودی) از عقل او است. غررالحکم و دررالکلم، باب ادب

حدیث ۳۱۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میراثی ماندگارتر و سودمندتر از ادب نیست. نهج البلاغه

حدیث ۳۱۹۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بیماری تازیانه خدا در زمین است، که به وسیله آن بندگان خویش را ادب می کند. (نهج الفصاحه، ح ۳۱۰۱)

حدیث ۳۱۹۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که ادب ندارد عقل ندارد. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۶۱)

حدیث ۳۱۹۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هیچ پدری مالی بهتر از ادب نیک، به فرزند خود نداده است. (نهج الفصاحه، ح ۲۶۱۳)

حدیث ۳۱۹۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدا بنده ای را پست نمی شمارد مگر آن که علم و ادب را از او فرو گذارد. (نهج الفصاحه، ح ۲۵۶۸)

حدیث ۳۱۹۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از همه مومنان اسلام آن کس بهتر است که مسلمانان از دست و زبانش درامان باشند و از همه مومنان ایمان آن کس بهتر است که اخلاق وی نیکتر است. (نهج الفصاحه، ح ۴۱۵)

حدیث ۳۱۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خصومت کردن با مردم، مبداء هلاکت است. (شرح غررالحکم، ج ۱، ص ۲۰۲)

حدیث ۳۱۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با ریشه کن کردن بدی از سینه خود، بدی را از سینه دیگران، بیرون کن! نهج البلاغه

حدیث ۳۲۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که اخلاقی را اصلاح نکند گرفتاری هایش زیاد شود. (تحف العقول، ص ۲۳۷)

حدیث ۳۲۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر قرار است تعصّبی در کار باشد باید به خاطر اخلاق پسندیده، کردار نیک و کارهای خوب باشد. نهج البلاغه

حدیث ۳۲۰۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کجا هستی از خدا بترس؛ به دنبال گناه، کار نیک انجام بده تا آن را محو کند و با مردم خوش اخلاق و نیکو رفتار باش. (نهج الفصاحه، ۴۶)

حدیث ۳۲۰۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بهترین چیزی که به مرد داده اند، خوی نیک است و بدترین چیزی که به مرد داده اند سیرت بد است در صورت نیک. (نهج الفصاحه، ۱۵۲۹)

حدیث ۳۲۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند برای هر عملی، پاداشی و برای هر چیز، حسابی و برای هر اجلی و مرگی نوشته ای قرار داده است. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که مرگش نزدیک شود، چاره و حيله هایش او را یاری نکند (و به کارش نیاید) غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیرید بر مرگ که به راستی نزدیک است که امید از مردم بریده شود، و مرگ ایشان را دریابد. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدا رحمت کند کسی را که پیشی گیرد بر اجل، و نیکو کند عمل خود را برای سرای جاویدان و جایگاه کرامت خویش. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نفسهای آدمی گامهایی است که به سوی مرگ بر می دارد. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: چه امیدی به ماندن دارد کسی که بالاخره روزی را در پیش دارد که از آن نگذرد، و مرگش در آن روز فرا رسد، و خواهان شتابانی از اجل خود را از پی دارد که او را دنبال کند. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: در جایگاه خود فرود نیاورده مرگ را کسی که فردا را از عمر خود به شمار آورد. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: گذشتن ساعتها از فرا رسیدن زمان مرگ خبر دهد. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اگر سر رسید مرگ و مسیرش را بینید آرزو و فریبکاری آن را دشمن و مبعوض می دارید. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اگر در نزدیکی مرگ و فرا رسیدن آن اندیشه می کردید قطعا شیرینی زندگی و خوشی آن در کام شما تلخ می شد. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اگر مرگها آشکار گردد آرزوها رسوا شود. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اجل و مرگ هر یک از انسانها راننده ای است که او را به سوی مرگ می راند و به جلو می برد. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که نگران مرگش باشد آرزویش را کوتاه گرداند. غرالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : چه بسیار انسانی که برای انجام عمل امروز و فردا کند تا ناگهان مرگ بر او شیخون زند. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : اهل دنیا هر چیز مدّت داری را به امروز و فردا کردن بهانه جویی کنند و به تأخیر اندازند. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : یاد مرگ از دلّهاتان رخت بر بسته، و آرزوهای دروغین نزد شما جای گرفته. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : در هر لحظه ای اَجلی است (که ممکن است در همان لحظه اجل فرا رسد) غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : هنگام شیخون مرگ‌ها، آرزوها رسوا شود. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : راستی و درستی مرگ و قطعی بودن آن دروغ بودن آرزو را آشکار سازد. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : خداوند برای هر چیزی اندازه ای و برای هر اندازه ای نیز زمانی را مقرر فرموده. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : به راستی که دوستان خدای تعالی آنهایی هستند که مرگ خود را نزدیک و آرزوی خود را دروغ بدانند، آنکه کار و عملش بسیار و لغزشش اندک باشد. غررالْحکَم ، باب اجل

حدیث ۳۲۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند : درست‌ترین و راست‌ترین چیزها مرگ است (که هیچ تردیدی در آمدن آن نیست) غررالْحکَم

، باب اجل

حدیث ۳۲۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نزدیک ترین چیزها مرگ است. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مدت مقّر عمر، سپری است که انسان را نگه می دارد. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوچ از دنیا نزدیک و شتابان است. غررالحکم، باب اجل

حدیث ۳۲۲۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اگر اجل و رفتار آن را ببینی امید و مسرت آن را دشمن خواهی داشت. (نهج الفصاحه، ح ۲۳۳۱)

حدیث ۳۲۳۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چه نیکو عطایست سخن حقی که بشنوی و به برادر مومن خویش برسانی. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۲۷)

حدیث ۳۲۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدا مردی را که چیزی از ما بشنود و همان طور که شنیده به دیگران برساند یاری کند. (نهج الفصاحه، حدیث ۳۱۲۴)

حدیث ۳۲۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حاجت کسی را که از ابلاغ آن ناتوان است به بزرگان برسانید زیرا هر کس حاجت در مانده ای را به بزرگی برساند روز رستاخیز خداوند پاهای وی را بر صراط استوار می سازد. (نهج الفصاحه، حدیث ۲۱)

حدیث ۳۲۳۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر یک از شما آینه برادر خویش است، وقتی عیبی در او دید باید بزداید. (نهج الفصاحه، حدیث ۵۸۰)

حدیث ۳۲۳۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مومن آینه مومن است ، مومن برادر مومن است از پشت سر مراقب اوست.
(نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۰۲)

حدیث ۳۲۳۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی را که علم از او می آموزید محترم دارید و کسی را که علم بدو می آموزید محترم دارید. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۸۴)

حدیث ۳۲۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: من شما را دستور می دهم به آمادگی نیکو و تهیه توشه بسیار برای روزی که در آید بر آنچه از پیش فرستید، و پشیمان گردید بر آنچه بر جای نهد و کیفر و پاداش بینید بر آنچه عمل کرده اید. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آمادگی خوبی است عمل برای روز جزا و بازگشت. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که بشناسد روزگار را، از آماده شدن غافل نماند. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بترس از کمی توشه و آمادگی خود را برای کوچ کردن خود بسیار کن. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر حذر باش از مرگ و آمادگی خود را برای آن نیکو کن تا در بازگشتگاه خویش نیکبخت باشی. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آماده شوید برای روزی که خیره شود در آن دیده ها، و مدهوش گردد از دهشت آن عقلها، و کند شود در آن بینایی ها. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مهیا و آماده شوید برای مرگ که بر شما سایه افکنده است. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که یقین به جابجایی دارد آماده کوچ کردن شود. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۴

آمادگی و مهیا شدن در کارها از دور اندیشی است. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای کسی که شتاب کوچ کردن خود را می داند، شایسته است که آمادگی خود را برای جابجا شدنش بخوبی فراهم سازد. غررالحکم ، باب آماده شدن

حدیث ۳۲۴۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خداوند مخلوق خود را در تاریکی بیافرید و از نور خود بر آنها انداخت ، هر کس در آن روز از آن نور بدو رسید هدایت یافت و هر کس از آن دور ماند گمراه شد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۹۹)

حدیث ۳۲۴۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: در مالی که آفت بدان نرسد و تنی که مصیبت نبیند خیری نیست. (نهج الفصاحه ، ح ۲۴۹۴)

حدیث ۳۲۴۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر روز دوشنبه و پنج شنبه درهای آسمان گشوده می شود و در آنروز گناهان هر کس را که برای خدا شریک قائل نباشد ببخشند مگر آنکس که با برادر خود دشمنی داشته باشد. (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۱۶۵)

حدیث ۳۲۴۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: این که در سختی باشم و از پی آن امید و آسایش داشته باشم پیش من محبوب تر است تا در آسایشی باشم که از پی آن منتظر سختی باشم. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۲۰۶)

حدیث ۳۲۵۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که پرهیزگاری کند اگر ثروتمند باشد باک نیست و برای پرهیزگار صحت از ثروت بهتر است و آسایش ضمیر از جمله نعمت هاست. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۴۳۰)

حدیث ۳۲۵۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: در موقع آسایش خدا را بشناس تا در موقع سختی تو را بشناسد. (نهج الفصاحه

، حدیث ۱۱۵۸)

حدیث ۳۲۵۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که غمی از غم های دنیا را از مومنی بردارد ، خدا غمی از غم های روز قیامت را از او بردارد و هر که بر تنگدستی آسان گیرد خدا در دنیا و آخرت بر او آسان گیرد ، و هر که راز پوش مسلمانی شود ، خدا در دنیا و آخرت راز پوش وی شود. (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۷۵۶)

حدیث ۳۲۵۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعلیم دهید و سهل گیرید و سخت مگیرید ، گشاده روئی کنید و خشونت نکنید و چون یکی از شما خشمگین شود خاموش ماند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۹۵۷)

حدیث ۳۲۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بسا کسان که نکو حالیشان دام بلا است ، خطاپوشی شان موجب غرور ، و حُسن شهرت و خوشنامی شان سبب غلتیدن به گرداب فتنه. در میان آزمون های الهی هیچ آزمونی همانند مهلت دادن به چنین کسانی نیست. نهج البلاغه

حدیث ۳۲۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند بندگانش را به انواع شداید می آزماید و با انواع مشکلات دعوت به عبادت می کند و به اقسام گرفتاریها مبتلا می نماید تا تکبر را از قلبهایشان خارج سازد و خضوع و آرامش را در آنها جایگزین نماید. نهج البلاغه ، خ ۲۳۴

حدیث ۳۲۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر قدر امتحان و آزمایش بزرگ تر و مشکل تر باشد ، ثواب و پاداش ، گرانقدرتر و بیشتر خواهد بود. نهج البلاغه، خ ۲۳۴

حدیث ۳۲۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اعتماد کردن به هر کس پیش از آزمودن و ارزیابی ، نشان ناتوانی است . نهج البلاغه

حدیث ۳۲۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ارزش آدمی به هنگام مواجهه با مشکلات آشکار می شود. (شرح غررالحکم ، ج ۴ ، ص ۳۲۰)

حدیث ۳۲۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند هرگز جباران دنیا را در هم نشکسته مگر پس از آنکه به آنان نعمت فراوان بخشید. و هرگز استخوان شکسته زندگی ملتی را ترمیم نکرده مگر پس از آزمایش و تحمل مشکلات فراوان. (نهج البلاغه ، خ ۸۷ ، ص ۲۱۹)

حدیث ۳۲۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه دیدی خداوند با وجود گناهان ، پیوسته به تو نعمت می دهد ، به هوش باش که آنها برای تو نوعی غافلگیری و مرگ ناگهانی است. (شرح غرالحکم ، ج ۳ ، ص ۱۳۲)

حدیث ۳۲۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به خود بیش از حد آزادی مدهید که این شما را به ستمگری می کشاند ، و آن قدر هم مدهانه و سستی نوزید که سستی شما را به معصیت می کشاند. نهج البلاغه ، خ ۸۵

حدیث ۳۲۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بنده دیگران مباش ، در حالی که خداوند تو را آزاد آفریده است. نهج البلاغه ، نامه ۳۱

حدیث ۳۲۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جلوگیری کردن تو از آزار دیگران، دل‌های دشمنان را برای تو اصلاح و شایسته کند. (و در نتیجه دشمنی‌ها تبدیل به دوستی گردد) غرالحکم ، باب آزار

حدیث ۳۲۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزوها دیده‌های بصیرت و بینائی را کور می کند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از آرزوهای خود پیروی کند تعب و رنجش فراوان شود. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که آرزوهایش بسیار شد خوشنودیش (از زندگی و از خدای خود) کم شود. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تکیه بر آرزوها کند پیش از رسیدن آرزو مرگش فرا رسد. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که امیدها فریبش دهد، اجل ها (و مرگ‌ها) دروغش را آشکار کنند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دروغ گوید کسی که ادّعیای ایمان کند در حالی که به آرزوهای فریبنده و بازی های دروغ دنیا دل بسته است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال کسی که آرزوهای خود را دروغ شمارد، و دنیای خویش را به خاطر آبادی آخرتش ویران کند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین نیازمندیها آرزوها است (زیرا پایان ندارد و پیوسته انسان آرزویی دیگر دارد) غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حاصل آرزوها تأسف است و میوه آن تلف شدن جان است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حاصل آرزوها، دریغ و افسوس است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیزید از آرزوها، زیرا آنها خرمی و طراوت نعمتهای خدا را از نظر شما می برد، و کوچک شمردن آنها و کمی شکر و سپاسگزاری آنها را بر شما لازم می دارد. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سودمندترین دارو ترک آرزو است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شریف ترین توانگری و بی نیازی ترک آرزو هاست. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو ها تو را فریب دهد، و در نزد حقایق این عالم تو را واگذارد و رها کند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو ها سرمایه های افراد کم عقل است (و اساس سودای آنها است) غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که عملش نیکو باشد به آرمان خود رسیده. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو فریب دهد و ظلم و تجاوز بر زمین زند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دنیا بر پایه آرزو است (و نباید بدان دل بست) غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو ها وسیله فریب بی خردان است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو مرگ را به فراموشی سپارد. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو پرده مرگ است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو نهایت ندارد. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو ، خدعه گر و فریبکار و زیانبار است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو وسیله تسلط شیطانها بر دلهای غافلان و بی خبران است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که تو هرگز به آرزویت نخواهی رسید، و از مدت عمر مقزّر نخواهی گذشت، در این صورت از خدا بترس و در خواسته ها اعتدال را مراعات کن. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۸۹

به راستی شما اگر فریب آرزوها را بخورید اجل های شتابان در وقتی که عمل ها از دستتان رفته است شما را نابود کند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با عمل، بهشت به دست آید، نه با آرزو. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بد خصلتی است آرزو که عمر را فانی کند و عمل را از دست بدهد. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه و ثمره آرزو، تباهی عمل است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بسا امیدی که به خاطر آرزویی دروغ (که منشأ آن امید بوده) انجام نشود. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خواری مردان در نومید شدن از آرزوها است (که بدانها دل بسته بودند) غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از آرزوی دراز خود به کوتاهی اجل و مرگت بیفزا، و تندرستی و سلامت دیروزت تو را مغرور نسازد که به راستی مدت عمر اندک است و تندرستی محال است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نهایت آرزو مرگ است (و با آمدن مرگ آرزوها بریده شود) غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال کسی که آرزویش را کوتاه کند، و فرصت و مهلت خود را غنیمت داند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که اجل خود را در اختیار ندارد چگونه آرزویش را دراز گرداند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۲۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در فریب آرزو، مهلت ها سر آید و اجل نزدیک شود. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزوها را کم کن، تا عمل های تو خالص و پاک گردد. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: راست بودن مرگ از دل های شما بیرون رفته، و به جای آن فریب آرزو بر شما چیره گشته است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو را کوتاه کن که عمر کوتاه است، و کار خیر را بسیار کن که کم آن نیز بسیار است. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو را کوتاه کنید و به عمل پیشی گیرید، و از رسیدن ناگهانی مرگ بترسید که به راستی هرگز آن امیدی که انسان به باز گشتن روزی دارد آن امید را به باز گشت عمر ندارد، آنچه امروز از روزی انسان از دست برود امید آن هست که فردا افزون گردد، ولی آنچه دیروز از عمر انسانی از دست رفته امیدی به باز گشت آن نیست. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیزید از آرزوی باطل، چه بسا مردمی که به استقبال روزی رفته اند که آن را به پایان نبرده اند، و چه بسا کسی که در آغاز شب مورد غبطه دیگران بوده ولی در پایان شب (از دنیا رفته و) سوگوارانش بر او گریسته اند. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز کنید از آرزوی شکست خورده و مغلوب، و نعمت ربوده شده. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو را دروغ بدان و بدان تکیه مکن، که به راستی آرزو فریب است و آرزومند بدان، فریب خورده است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از تکیه کردن بر آرزوها که این کار، شیوه بی خردان است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از آرزوی دور و دراز که چه بسا فریب خورده ای که به آرزوی دراز خویش مفتون گشته و کار خود را تباه کرده و مرگش سر رسیده، که نه به آرزویش رسیده و نه آنچه را از دست داده تدارک کرده است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دورترین چیزها آرزو است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دروغ‌ترین چیزها آرزو است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: طولانی ترین مردم در آرزو بدترین آنها در عمل هستند. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که خدای سبحان مبعوض دارد آنها را که آرزویشان طولانی و بد عمل هستند. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که زیانکارترین مردمان در معامله و نومیدترین شان در تلاش و کوشش، کسی است که تن خویش را در راه به دست آوردن آرزوهای خود فرسوده کرده، ولی مقدرات در رسیدن به خواسته اش او را یاری نکرده، از دنیا با حسرت های خود بیرون رفته و در خانه آخرت با وبال های آن گام نهاده است. غررالْحکْم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین (مرتبه) دین کوتاه کردن آرزو است، و برترین عبادت اخلاص عمل. غررالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ای مردم ، بیشتر از همه ، از دو چیز بر شما می ترسم ، پیروی از هوس ، و آرزوی دراز. نهج البلاغه ، خ ۴۲

حدیث ۳۳۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدانید که شما در روزهایی به سر می برید که فرصت جمع آوری توشه است و از پس آن ، مرگ است . نهج البلاغه، خ ۲۸

حدیث ۳۳۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مبدا آرزوها بر شما در دنیا چیره شود، در صورتی که دوران عمر و مهلت شما طولانی نیست. نهج البلاغه ، خ ۵۲

حدیث ۳۳۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که با زمام آرزویش حرکت کند ناگهان با فرا رسیدن مرگش به زمین می خورد. نهج البلاغه

حدیث ۳۳۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به آرزوی دراز دل سپارد عملش به بدی می گراید. (نهج البلاغه)

حدیث ۳۳۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزوهای نفسانی ، خرد را به غفلت وادارد و یاد خدا را به فراموشی سپارد. (نهج البلاغه، خ ۸۶ ص ۲۰۸)

حدیث ۳۳۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو را راست مپندارید که فریبنده است و آرزومند فریب خورده . (نهج البلاغه ، خ ۸۵ ص ۲۰۸)

حدیث ۳۳۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر که عنان مرکب آرزو را رها کند و در پی آن بشتابد ، مرگش بلغزند و بر زمین زند. (نهج البلاغه ، حکمت ۱۸)

حدیث ۳۳۲۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی کسی آرزویی می کند مراقب باشد که چه آرزو می کند، زیرا نمی داند که از آرزوی وی در نامه اعمال چه می نویسند. (نهج الفصاحه، ح ۱۹۰)

حدیث ۳۳۲۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چهار چیز نشان بدبختی است: خشکی چشم، سختی دل؛ آرزوی دراز و حب بقا (بیش از حد لزوم) (نهج الفصاحه، ح ۲۵۵)

حدیث ۳۳۲۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هوشیار آن است که بر خویش مسلط است و برای پس از مرگ عمل کند و ناتوان است که هوسهای خویش را تبعیت کند و از خدا آرزوی بسیار دارد. (نهج الفصاحه، ح ۲۱۹۷)

حدیث ۳۳۲۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که صبوری کند به امید و آرزوی خویش برسد. (نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۳)

حدیث ۳۳۲۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که سلامت خواهد مراقب گفتار خویش باشد و از آنچه در دل دارد چیزی بر زبان نیارد، عمل نیک کند و آرزو کوتاه دارد. (نهج الفصاحه، ح ۳۰۵۳)

حدیث ۳۳۲۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هیچ کس نباید از مشقتی که به او رسیده آرزوی مرگ کند. (نهج الفصاحه، ح ۲۵۲۲)

حدیث ۳۳۲۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هیچ یک از شما آرزوی مرگ نکند اگر نکوکار است شاید نیکی فزون کند و اگر بدکار است شاید راه رضا سپرد. (نهج الفصاحه، ح ۲۵۲۱)

حدیث ۳۳۳۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زیانکارترین مردم آن کس است که عمری به آرزو گذراند و روزگار، وی را به منظور نرساند و از دنیا بدون توشه برون رود و در پیشگاه خداوند دلیلی نداشته باشد. (نهج الفصاحه، ح ۱۰۸)

حدیث ۳۳۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لباس های خود را تمیز کنید و موهای خود را کم کنید ، مسواک بزنید و آراسته و پاکیزه باشید ؛ زیرا یهودیان چنین نکردند و زنانشان زناکار شدند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۷۷)

حدیث ۳۳۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: پیش از رستاخیز دروغگویان پدیدار می شوند از آنها حذر کنید. (نهج الفصاحه ، حدیث ۸۴۴)

حدیث ۳۳۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که برای رسیدن به آخرت حرص ورزد مالک آن گردد (و بدان برسد) غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو را کوتاه کنید و از در رسیدن ناگهانی مرگ بترسید، و به عمل شایسته مبادرت کنید. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای فریب دادن انسان، همان آرزو بس است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که فریفته آرزو شود، آرزو گولش زند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که امید سیراب شدن از سراب داشته باشد، نومید گردد و تشنه بمیرد. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خرد ورزی نکرده کسی که آرزویش را طولانی کند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه شده است شما را که آرزو دارید چیزی را که نیابید، و گرد آورید آنچه را نمی خورید، و بنا کنید آنچه را در آن سکنی نگیرید. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ کس نیست که آرزویش را دراز گرداند جز آنکه مرگ را فراموش کرده و کارش را بد انجام دهد. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوتاهی آرزو برای انجام عمل یاور خوبی است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ فریبنده ای فریبنده تر از آرزو نیست. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نفس انسانی از آرزو تهی نیست تا آن گاه که در کام مرگ در آید. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزوی اندک موجب تباهی عمل گردد. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو همچون سرابی است که هر که آن را ببیند فریبش دهد، و هر کس بدان امید بندد نومیدش کند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرزو پیوسته در حال تکذیب و دروغ پردازی است، و درازی زندگانی برای آدمی آزار دهنده است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم ناتوان بر آرزوی خود تکیه کند، و در عمل کوتاهی کند. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بپرهیزید از فریب آرزوها که بسا آرزومند روزی که آن روز را در نیابد، و سازنده ساختمانی که در آن سکونت نکند، و گرد آورنده مالی که آن را نخورد، و شاید آن مال را از راه باطلی گرد آورده، و (یا) از طریق حقی که آن را نداده، و به صورت حرام به آن مال رسیده و گناه و وبال آن را به دوش کشیده است. غرالحکم ، باب آرزو

حدیث ۳۳۴۹

به راستی که قیامت پرده از چهره برگرفته، و نشانه آن برای آن کس که فراست دارد آشکار گردیده. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که رفعت مقام دنیا و آخرت را خواهد، باید بلندی و رفعت دنیا را دشمن دارد. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رغبت نکن در هر چه فانی می شود و از بین می رود، که همین برای زیان آدمی کافی است. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بزرگ است ماتم و عزای دنیا با وجود بزرگی نیاز و احتیاج در فردای قیامت. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن کسی که در سرای جاویدان به آرمان خویش رسیده و مورد غبطه و آرزوی دیگران است، همانند آن مغبونی نیست که در اثر انتخاب بد و بدبختی خود نعمتهای ابدی را از دست داده است. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آنچه را امروز از پیش فرستی فردای قیامت بر آن درخواهی آمد ، پس جایی را برای جای پای خویش آماده کن، و (چیزی را) برای روز (وا نفسای) خود از پیش فرست. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه کسی مغبون تر و فریب خورده تر است از آنکه سرای باقی را به خانه فانی فروخته است. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رسیدن به رستگاری در این است که برای سرای ماندنی آخرت کار کنند. غررالْحکَم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که می داند از دنیا نقل مکان می کند، چگونه برای آخرت خویش توشه

نیکو بر نگیرد. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که پروردگار خود را شناخته چگونه برای سرای ماندنی کوشش نمی کند.
غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از بی خبری خردمندان از این که برای روز رستاخیز طلب نیکو کنند و خود را آماده نمایند. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال کسی که از عقاب الهی بترسد و برای حساب و باز پرسی کار کند، و با پاکدامنی همراه شود و به کفاف زندگی قناعت کند و از خدای سبحان راضی باشد. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال کسی که به یاد معاد و رستاخیز افتاده و توشه خود را برای آن روز بسیار کرده است. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: واگذار اندک را برای بسیار و این جهان تنگ را برای آخرت وسیع و پهناور. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توشه برگیرید از دنیا به چیزی که فردای قیامت خود را بدان حفظ کنید و از سرای فانی برای سرای باقی ساز و برگی تهیه کنید. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آسان شو برای سفر خود و دیده خود را به جرعه برق نجات و رستگاری بدوز و بار و بنه سفر را محکم بر پشت مرکب خود ببند. غررالْحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: توشه برگیرید از روزهای فانی برای سرای پایدار که به راستی شما راهنمایی شده اید بر توشه، و

فرمان کوچ کردن در باره شما صادر شده، و به رفتن از این جهان برانگیخته شده اید. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بفروشید آنچه را فانی شود به چیزی که به جای می ماند و عوض بگیریید نعمتهای آخرت را از سختی و بیچارگی دنیا. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شتاب کن به بهره گرفتن از توانگری خود پیش از فقر و نداری و از زندگی خود پیش از رسیدن مرگ. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیریید به انجام اعمال خود و سبقت گیریید بر مرگ‌های خود که به راستی شما کیفر داده می شوید به آنچه از پیش انجام داده اید، و پاداش داده خواهید شد به آنچه فرستاده اید، و باز خواست شوید از آنچه به جای گذارده اید. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیریید با عمرهای خویش به عمل هاتان، و بخرید آنچه را از عمرتان باقی مانده به وسیله آنچه از دست شما می رود. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیریید در حالی که بدن‌ها سالم و زبانها باز، و توبه قابل پذیرش، و عمل‌ها مورد قبول است. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیریید در مهلت باقیمانده و زمان تصمیم گیری و انتظار توبه و بازگشت از گناه. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پیشی گیریید قبل آمدن پنهان از نظری که چشم به راهش هستید (یعنی مرگ) غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه از خانه فانی دنیا روی بگردانی و به خانه ماندنی آخرت شیفته گردی، بدانکه در این مسابقه برنده شده ای و درهای رستگاری بر تو گشوده شده و به فلاح دست یافته ای. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جز این نیست که دنیا خانه گذر است و آخرت خانه پا برجا، از این خانه گذرا برای آن خانه پا برجا توشه برگیرید و پرده های خود را نزد کسی که اسرار درونی شما را می داند، ندرید. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سبکبار شوید که سرانجام کار پیش روی شما است و قیامت از پشت سر، شما را به پیش می راند. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جز این نیست که بهره هر یک از شما از زمین با این طول و عرض جز به اندازه قامت او نیست که در روی خاک بر گونه اش غلطیده باشد. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جز این نیست که شما برای ماندن آفریده شده اید نه برای فانی شدن و شما در خانه عاریت و منزلگاهی هستید که باید توشه از آن برگیرید و از آن کوچ کنید. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شما اگر به سوی خدا راغب شدید غنیمت برده و نجات یافته اید و اگر به دنیا راغب کردید زیان کرده و هلاک گشته اید. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۷۹

به راستی که شما برای آخرت آفریده شده اید نه برای دنیا و برای ماندن خلق شده اید نه برای فانی شدن. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شما به همت گماردن بدانچه باید در آخرت همراه شما باشد، از همه آنچه در دنیا همراه شما است نیازمندتر هستید. غررالْحکْم، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آگاه باشید که به راستی فرمان کوچ کردن شما صادر شده و به زاد و توشه راهنمایی شده اید،

از این دنیا توشه ای برگیرید که فردای قیامت خود را بدان حفظ کنید. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عمل کنید اکنون که در دوران زندگی در دنیا هستید، و نامه های اعمال گشوده و توبه گسترده، آنکه پشت کرده دعوتش به بازگشت کنند و آنکه گنه کرده امیدوارش کنند، پیش از آنکه عمل خاموش شود و مهلت بریده شود و دوران سر آید و باب توبه بسته شود. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تلاش و کوشش خود را در راه آماده کردن پاسخ برای روز باز پرسى و حساب قرار ده. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی شما پاداش داده خواهید شد بدانچه از پیش فرستاده اید و در گرو کارهایی هستید که جلوتر انجام داده اید. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که فساد و تباهی او را شاد گرداند ، معاد و روز واپسین او را بدحال کند. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که یقین به معاد دارد توشه بسیار برگیرد. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که موفق به پیدا کردن راه راست خود گردد ، برای معاد خویش توشه برگیرد. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هدف مؤمن اصلاح معاد و روز واپسین است. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به آخرت (و عمل برای آنجا) زیرا دنیا زبونانه نزد تو خواهد آمد. غرالحکم ، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که سرانجام کار پیش روی شما است و به راستی که قیامت پشت سر شما است که شما را به جلو می راند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مردمان چیزی از دنیای خود را بخاطر اصلاح آخرتشان وا نگذارند جز آنکه خدای سبحان بهتر از آن را برای آنها جایگزین کند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شایسته انسان عاقل و خردمند است که برای آخرت خود چیزی از پیش فرستد، و سرای ماندنی خود را آباد نماید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ کس به خواسته و آرمان خود از آخرت نرسد، مگر به این که خواسته خود را از دنیا واگذارد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با انجام کارهای آخرت (و عبادات) در جستجوی دنیا مباش و دنیای حاضر زود گذر را جایگزین آخرت پایدار مکن، که این کار شیوه منافقان و خلق و خوی مارقان (و خارج شدگان از دین) است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مبادا سرگرم کننده ای تو را از کار و عمل برای آخرت سرگرم سازد که زمان کوتاه است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آخرت را به دنیا نفروشید و خانه فانی شدنی را به سرای جاویدان مبادله نکنید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان با ایمان اندوهش درباره آخرت خویش و همه تلاش و کوشش در راه بازگشتگاه او است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به آرمان خویش رسیده آن کس که برای سرای پایدار کار کرده است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۳۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یکسان نیست آن فریب خورده ای که از دنیا به پست ترین بهره خود رسیده، با آن (شخص سعادت مند) دیگری که از آخرت به والاترین همت (و آرمان) خود دست یافته است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه زیانکار است کسی که در آخرت بهره و نصیبی ندارد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر چه در دنیا افزون گردد در آخرت کاسته شود. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تلخی دنیا، شیرینی آخرت را به دنبال دارد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که برای آخرت کار نکند به آرمان و آرزوی خود نخواهد رسید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که همت و اراده اش آخرت باشد (نه دنیا) به انتهای خواسته خویش از خیر و خوبی رسیده است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که کار آخرت خود را اصلاح کند خداوند کار دنیای او را رو به راه و اصلاح کند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست دلسوز تو کسی است که تو را به سرای جاویدان دعوت کرده و درباره عمل برای آنجا تو را کمک کند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که زیاد به یاد آخرت باشد نافرمانی و گناهش اندک شود. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که یقین به آخرت دارد از دنیا جدا و کنده شود. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تلاش و کوشش خود را برای سرای پایدار خود به کار گیرد عمل او پاک و خالص و ترس و واهمه اش بسیار گردد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که همه اندوه (و فکر) خود را در باره آخرت خویش بکار بندد به خواسته خویش دست یابد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه کسی زیانبارتر از آن کسی است که آخرت را به دنیا جایگزین کرده. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از نعمتهای آخرت روی بگرداند به دنیای اندک قانع شود. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مؤمن نیست کسی که در باره اصلاح معاد خود اهتمام نوزد. (و تلاش ننماید) غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آخرت را جایگزینی نیست و دنیا بهای جان نیست. (که آدمی خود را به دنیا بفروشد) غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که یقین به روز جزا دارد بر دنیا حرص نوزد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که معاد خود را اصلاح کند به راه درست دست یافته است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که یقین به آخرت دارد از دنیا روی بگرداند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که سرای پایدار خود را آباد کند به راستی خردمند و عاقل است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که بفروشد آخرتش را به دنیای خود، از هر دو زیان کرده است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که برای معاد و روز جزا کار کند به راه درست و پایدار دست یافته است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با بدن و جسم خود در دنیا باش ولی با دل و عمل در آخرت باش (یعنی با این که در دنیا هستی همه توجه و کار تو برای آخرت باشد) غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از پسران و فرزندان آخرت باشید و از پسران دنیا نباشید که به راستی هر فرزندی در روز قیامت به مادرش بیوندد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برخی (از اموال خود) را از پیش فرستید که به سود شما باشد (و به کارتان آید) و همه را به جای نگذارید که به زیان شما است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در آخرت حسابرسی است و عملی در کار نیست. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرانجام آخرت، پایداری است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انسان زیرک، عزم و تصمیم خود را در راه اصلاح معاد و تهیة توشه بسیار برای آن روز بکار می بندد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به تلاش و کوشش در راه اصلاح و رو به راه کردن معاد و روز واپسین. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در طلب آخرت باشد به خواسته خویش می رسد و از دنیا نیز آنچه برایش مقدر گشته به او خواهد رسید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آرمان جمع کردن میان دنیا و آخرت از فریبه‌ها و نیرنگهای نفس است. (و جمع میان دنیا و آخرت ممکن نیست) غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شیوه برگزیدگان و خردمندان رو آوردن به سرای ماندنی و رو گرداندن از دنیای فانی، و شیفتگی و شیدایی به بهشت جاویدان است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یاد آخرت دارو و درمان است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آخرت را با ترک دنیا به چنگ آورید و دنیا را با ترک دین به دست نیاورید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرای جاویدان جایگاه راستگویان و میهن نیکان و شایستگان است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شیرینی آخرت، درد بدبختی دنیا را از بین می برد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین آمادگی ها آن است که انسان به وسیله آن، معاد خود را اصلاح کند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شما به سوی آخرت خواهید رفت و در پیشگاه خداوند قرار خواهید گرفت. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی تو اگر برای آخرت کار کنی تیرت به نشانه خورده (و در کار خود توفیق یافته ای). غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که تو در راهی هستی که پیشینیان بوده اند، پس تلاش خود را در راه آخرت خود قرار ده و به کار دنیا اهمیتی مده. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر به رستگاری و بزرگواری آخرت میل و رغبت دارید، در این سرای فانی توشه ای برای سرای جاویدان بگیرید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دنیا و آخرت دو دشمن متفاوت و دو راه جداگانه اند، کسی که دنیا را دوست دارد و بدان عشق ورزد، آخرت را دشمن می دارد و بدان عداوت می ورزد و این دو همچون مشرق و مغربند و آدمی همچون کسی که میان آن دو راه می رود که هر زمان به یکی نزدیک شود از دیگری دور گردد و از اینها گذشته این دو همچو دو هوو هستند. (که به طور معمول با یکدیگر در یک جا جمع نشوند) غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که سرانجام قیامت است و آن برای خردورزان پند دهنده و برای نادانان وسیله عبرت خوبی است و پس از آن فرا رسد آنچه را که بدان آگاهی دارید از ترس از قیامت و دهشت های بیم آور و کر شدن گوشها و در هم فرو رفتن استخوانها و تنگی قبرها و شدت غم و اندوه. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۲

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به راستی که در پیش رویت گردنه‌ای است سخت و صعب العبور که سبکبار در آنجا خوشحال تر است از گرانبار و کند رو در آنجا وضعش رقت بارتر است از تندرو، و به راستی که به ناچار (در پایان) بر بهشت فرود آیی یا بر دوزخ. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۳

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به راستی که در پیش روی تو راهی بس دور و دراز و پر مشقت است، و چاره ای نداری از این که نیک در طلب بکوشی و به اندازه ای توشه برگیری که تو را به منزل برساند. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۴

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به راستی که هر کار خیری را از پیش فرستی اندوخته آن برای تو خواهد بود. و آنچه را پس انداز کنی خیر آن برای دیگری خواهد بود. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۵

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به راستی که امروز روز عمل و کار است و باز پرسى و حسابی نیست ولی فردای قیامت روز باز پرسى است و عملی در کار نیست. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۶

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: آیا توشه گیرنده ای برای آخرت خود نیست پیش از آنکه کوچ کردنش نزدیک شده باشد. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۷

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: رو بگردانید از هر کاری که بی نیاز از آنید (مانند بسیاری از کارهای دنیا) و سرگرم کنید خود را به کار آخرت یعنی بدانچه چاره ای از آن کار ندارید و در آخرت بدان نیازمندید. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۸

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: اندوه خود را برای آخرت و دلتنگی را برای نفس خود قرار ده که چه بسا غمگینی که دلتنگی اش او را به شادمانی جاویدان در آورد و چه بسا اندوهگینی که امید خود را دریابد. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۴۹

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: تلاش خود را برای روز واپسین خود فارغ و مخصوص گردان تا جایگاهت اصلاح شود، و آخرت خود را به دنیا مفروش. غرالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: همه اندوه و تلاش خود را برای آخرت خود قرار ده. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرای آخرت خانه ماندنی شماست پس آنچه را برایتان ماندنی است برای آنجا تهیه کنید. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که دنیا از عمل برای آخرت او سرگرمش نکند. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دگرگونی های دنیا بر حسب اتفاق است و از روی شایستگی و استحقاق نیست ولی احوال آخرت به شایستگی افراد و انسانها بستگی دارد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۴

دارایی و پسران، زیور زندگی دنیا است و کار شایسته نیز کشت و زراعت آخرت می باشد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرگرمی تو به اصلاح روز واپسین خود، تو را از عذاب دوزخ رهایی بخشد. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۳۴۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گور خویش را به یاد آور، چرا که باید از آن بگذری. نهج البلاغه

حدیث ۳۴۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشا به حال آنان که نسبت به دنیا زهد می ورزند و به آخرت گرایش دارند. نهج البلاغه

حدیث ۳۴۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس دوری سفر (قیامت) را یاد کند آماده راه گردد. نهج البلاغه

حدیث ۳۴۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بندگان خدا! از روزی بترسید که عمل‌ها و اِرسی می شود و اضطراب در آن زیاد و کودکان پیر می شوند! نهج البلاغه، خ ۱۵۶

حدیث ۳۴۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: امروز روز کار است و روز حساب نیست و فردا روز حساب است و روز کار نیست. نهج البلاغه، خ ۴۲

حدیث ۳۴۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدان! حسابرسی خداوند از حسابرسی مردم سخت تر است. نهج البلاغه، ن ۴۰

حدیث ۳۴۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مردم! در روزهای فناپذیر، برای روزگار جاودان، توشه بگیرید. نهج البلاغه، خ ۱۵۷، ص ۴۶۲

حدیث ۳۴۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوشش شما در دنیا این باشد که از این چند روزه کوتاه برای روزهای بلند آخرت توشه بگیرید. نهج السعاده، ج ۳، ص ۱۵۰

حدیث ۳۴۶۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بهترین شما کسی است که به دنیا بی رغبت تر و به آخرت راغب تر است. نهج الفصاحه، ح ۱۵۱۷

حدیث ۳۴۶۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه، ح ۱۴۸۲

حدیث ۳۴۶۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند هر کس را که به کار دنیا دانا و در کار آخرت نادان است را دشمن دارد. نهج الفصاحه، ح ۷۹۶

حدیث ۳۴۶۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دنیای خویش را اصلاح کنید و برای آخرت خویش بکوشید چنانکه گویی فردا

خواهید مرد. نهج الفصاحه ، ح ۳۱۹

حدیث ۳۴۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آبرویت را آماج تیرهای گفتار قرار مده . نهج البلاغه ، ن ۶۹، ص ۱۰۶۷

حدیث ۳۴۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از آتش دوزخ بترسد از محرمات اجتناب ورزد. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از کسب خود حرامی به دست آورد ، برای خود گناهی را ذخیره کرده است. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر (فرضا) خدای سبحان از کارهای حرام نهی نمی فرمود (باز هم) بر شخص عاقل و خردمند لازم بود از آنها اجتناب ورزد (چون عقل حکم بر زشتی آنها می کند). غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خواستی به جامه تقوا آراسته گردی از محرمات الهی پرهیز کن. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه به مکارم اخلاق (و صفات نیکوی انسانی) مایل گشتی (و خواستی آنها را تحصیل کنی) از محرمات الهی اجتناب و دوری کنی. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین ادب ها آن است که تو را از ارتکاب محرمات الهی باز دارد. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از دریدن پرده حرام ها که این کار خوی فاسقان و گنهکاران و گمراهان است. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حرمت ها را نیکو رعایت کن و بر جوانمردان روی آور ، که رعایت حرمت ها نشانه خوی

بزرگوارانه است ، و روی آوردن بر جوانمردان همت بلند را آشکار کند. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خود داری از محرمات الهی از اخلاق خردمندان و خوی مردمان گرامی است. غرر الحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که تو قسمت خود را دریابی و روزی تو مورد ضمانت (خدا) است ، و آنچه را برای تو مقدّر شده بی کم و کاست دریافت خواهی کرد ، در این صورت نفس خویش را از بدبختی حرص و خواری طلب آسوده کن ، و به خدا اعتماد کن ، و در کسب مال آسان بگیر (و سخت نگیر). غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۳۴۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از آز و حرص پرهیز که اساس هر پستی و ریشه هر فرومایگی است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۳۴۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از حرص پرهیزید که انسان حریص اسیر خواری و رنج است. غرر الحکم ، باب حرص (آز)

حدیث ۳۴۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از راه روشن و آشکار، روی بگرداند در دریای گمراهی غرق شود. غرر الحکم ، باب حق

حدیث ۳۴۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به راه روشن و سلوک در آن ، و گرنه خداوند دیگران را به جای شما بر آن وادارد. غرر الحکم ، باب حق

حدیث ۳۴۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی را به گرفتن حق خود عیب نکنند ، بلکه به گرفتن چیزی که حق او نیست عیب کنند. غرر الحکم ، باب حق

حدیث ۳۴۸۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند : سه کسند که آبرویشان محترم نیست آنکه به فسق تجاهر کند و پیشوای ستمگر و

بدعت گزار. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۲۲۳

حدیث ۳۴۸۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: سختگیری مرد دارا، آبروی وی را بازیچه و عقوبت وی را آسان می کند. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۴۲۵

حدیث ۳۴۸۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خدا رحمت کند بنده ای را که به آبرو یا مال برادر خود تجاوزی کرده باشد و از وی حلالیت طلبد، پیش از آنکه از او بازخواست کنند و نیاز و درهمی نباشد، اگر کارهای نیکی داشته باشد از آن بر گیرند و اگر نداشته باشد از گناهان ستم دیده بر گناهان او بیفزایند. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۶۵۷

حدیث ۳۴۸۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کار نیکی صدقه است و هر چه مسلمان بر خویش و کسان خویش خرج کند در قبال آن برای او صدقه ای نویسند؛ و هر چه مسلمان به وسیله آن آبروی خویش محفوظ دارد در قبال آن برایش صدقه ای نویسند. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۷۳

حدیث ۳۴۸۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر که زبان خویش از آبروی مردم نگاه دارد، روز قیامت خدا گناهان وی ببخشد. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۸۵۸

حدیث ۳۴۸۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: همه چیز مسلمان خون و آبرو و مال او بر مسلمان حرام است. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۶۱

حدیث ۳۴۹۰

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: دین را خوب بفهمید زیرا هر که دین را خوب نفهمد مانند صحراگرد است. خداوند در کتابش می فرماید (سوره ۹) تا در امر دین دانش اندوزند و چون بازگشتند قوم خود را بیم دهند شاید آنها بترسند. اصول کافی جلد ۱ صفحه ۳۶

حدیث ۳۴۹۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: دانش جوئی بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا دانش جویان را دوست دارد. اصول کافی ج ۱ ص ۳۵ روایه

حدیث ۳۴۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: عقل و خرد ندارد کسی که از حدّ و مرز و اندازه خود تجاوز کند. غررالحکم ، باب حد

حدیث ۳۴۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که از حدّ خود تجاوز کند مردم خوارش کنند. غررالحکم ، باب حد

حدیث ۳۴۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خرد را دریافت نکرده کسی که از حدّ و مرز خود تجاوز کند. غررالحکم ، باب حد

حدیث ۳۴۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی به بهشت نائل گردد که از محارم الهی بپرهیزد. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: از شرایط جوانمردی دوری کردن از حرام است. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: ملاک و اساس ورع و پارسایی خویشتن داری از محرمات است. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: ذخیره کردن چیز حرام از بدبختی است. غررالحکم ، باب حرام

حدیث ۳۴۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر تلخی حق بردباری و صبر نکند جز آن کس که به شیرینی و حلاوت عاقبت و سرانجامش یقین دارد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خیری در خموشی از بیان حق نیست ، چنانچه خیری در سخن گفتن به باطل نیست. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: در راه حق ، بردباری و صبر نکند جز کسی که فضیلت آن را بشناسد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مصاحب و همراهی ، عزیزتر از حق نیست. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوار نشود کسی که به واسطه حق عزیز گشته است. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خیر خواهی خیر خواه تر از حق نیست. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خودداری نکن از آشکار کردن و بیان کردن حق ، هنگامی که اهلی برای آن یافتی. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بسیارند کسانی که به حق اعتراف کنند ولی پیرویش نکنند. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به نزاع با حق برخیزد شکست خورده است. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: استوار باشید و پایدار تا حق برای شما آشکار و پدیدار شود و خدا با شماست و از پاداش کردارتان نخواهد کاست. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که مقصدش حق باشد بدان می رسد اگر چه در پوشش های بسیار باشد. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس حق را هدف خود قرار دهد سختی ها برای او نرم و دور برایش نزدیک گردد. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در برابر حق تسلیم شود و از حق دار پیروی کند از نیکوکاران است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در راه بر پا داشتن حق جهاد (مبارزه یا تلاش) کند موفق گردد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به حق عمل کند مردم به سوی او میل کنند. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از راه نا حق عزت یابد خداوند او را به وسیله حق خوار گرداند. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حق او را نجات ندهد باطل نابودش سازد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از حق بگذرد راهش تنگ (و سخت) باشد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با حق بجنگد هر چه دارد از او گرفته شود. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با حق دشمنی کند حق بر زمینش زند. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نسبت به حق سخاوتمند و در مورد باطل بخیل باش. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آشنا و دانا به حق باش و بدان عمل کن تا خدای سبحان نجات و رستگاری ات دهد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چگونه شیرینی ایمان را دریابد کسی که حق را دشمن می دارد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اندکی از حق ، باطل بسیار را دفع کند ، همان گونه که کمی از آتش، هیزم بسیار را بسوزاند.
غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق را بگویند تا غنیمت یابید ، و از باطل خموش باشید تا سالم بمانید. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جدا شو از کسی که از حق جدا شده و به راه دیگری رفته است و او را با آنچه برای خود انتخاب کرده و بدان راضی گشته است واگذار. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نیکبختی در ملازمت با حق است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: غرض و هدف کسی که بر حق است رفتن به راه راست است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بازگشت تو به سوی حق اگر چه موجب رنج و تعب تو گردد، بهتر از راحتی و آسایش تو با ملازمت باطل است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بازگشت تو به حق بهتر از ادامه دادن راه باطل است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ملازم حق باش تا تو را در منزلگاه های طرفداران حق فرود آورد در آن روزی که جز به حق حکم نشود. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر مرکب حق سوار شو اگر چه با خواسته ات مخالف باشد و آخرت را به دنیا بفروش.

غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ملازم حق باشید تا رستگاری ملازم شما گردد. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بشناسید حق کسی که حق شما را می شناسد، کوچک باشد یا بزرگ ، از نظر رتبه پست باشد یا بلند. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق، آشکار و روشن است و از نیاز داشتن به یاری دادن و انکار و جدال دور و منزّه است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق، وسیله نجاتی است برای کسی که بدان عمل کند. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق، شمشیری است در برابر اهل باطل. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یاری دادن و همیاری برای اقامه حق و بر پا داشتن آن ، ادای امانت و دینداری است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حق، برای پیروی شایسته تر است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به جنگ حق برود شکست خورده است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خاطر حق مغلوب شده (در حقیقت) غالب است. غررالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: حق آشکارترین راه هاست. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: حق، نیرومندترین پشتیبان است. (یعنی همان حقایق صاحب حق نیرومندترین پشتیبان او است) غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: حق، بهترین راه هاست. غررالْحکْم ، باب حق

حدیث ۳۵۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: حق، شمشیری است برنده. غررالْحکْم ، باب حقوق

حدیث ۳۵۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مؤمن نیست مگر بردبار و مهربان. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که حلم ندارد علم ندارد. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: در عقلی که مقرون به حلم نباشد خیر و خوبی نیست. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که از سر چشمه و آشامیدنگاه علم و دانش سیراب شده باشد، جامه حلم و بردباری به تن کند. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بردبار کسی نیست که به خاطر عجز و ناتوانی خاموش شده و سر به زیر گردد و هر گاه قدرت و توان یافت انتقام بگیرد، بلکه حلیم واقعی کسی است که هر گاه توانا باشد در گذرد و بردباری بر همه کارهای او غالب و چیره باشد. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر تو باد به بردباری که آن خلق و خوئی پسندیده است. غررالْحکْم ، باب حلم

حدیث ۳۵۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خشم و تندی را با بردباری پاسخ دهید تا سرانجامتان را در هر کاری پسندیده گردانید.
غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۵۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خشم بر تو مسلط شد ، با بردباری و وقار خود بر آن غلبه کن. (و آن را تحت فرمان خود
گیر) غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۵۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که از مقابله با نادان حلم ورزی و بردباری کنی میدان پاسخ او را باز گذارده ای.
غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۵۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر بردبار نیستی ، خود را همچون بردباران و به صورت آنان در آور ، زیرا کم است که کسی
خود را به مردمی شبیه سازد جز آنکه نزدیک شود که در زمره آنان در آید. غررالحکم ، باب حلم

حدیث ۳۵۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سزاوار خواری است کسی که دوستی احمقان را غنیمت داند. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ دردی دردناک تر از حماقت نیست. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احمق را تعظیم نکن اگر چه (در نظر مردمان) بزرگ باشد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی با مردمان احمق از بین می رود همان گونه که سراب از بین می رود و بر طرف شود
همان گونه که مه (و ابرهای نازک روی زمین) بر طرف گردد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی کردن با احمق همچون درخت آتشی است که هر قسمتی از آن قسمت دیگر را می
خورد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۵۹

بر شما باد به ملازمت انگیزه های حق و حقیقت و پرهیزید از باطل های محال. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شافع مردمان (در روز جزا) عمل کردن به حق و ملازمت با صداقت و راستی است. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس حکمت ملازم بودن با حق و فرمانبرداری از حق دارنده است. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدا رحمت کند هر کس که حق را زنده کند و باطل را بمیراند ، ستم را سرکوب و عدل و داد را بر پا دارد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حقی که زیان به بار آورد بهتر است از باطلی که شادمانی آرد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مخالفت کن با کسی که با رفتن به سوی نا حق ، با حق مخالفت کرده و او را با آنچه برای خود پسندیده واگذار. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با روی گردندان از حق گمراهی آید. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حجت و دلیل آورد به وسیله حق پشت خود محکم و قوی کند (و اگر دلیل او حق نباشد قوی پشت نباشد) غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خداوند بنده ای را گرامی بدارد او را در راه بر پا داشتن حق کمک دهد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نزدیکترین بندگان به خدای تعالی کسی است که به حق گویاتر باشد اگر چه به زیان او باشد و عمل او به حق از همه بهتر باشد اگر چه آن را خوش ندارد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شبیه ترین مردم به پیامبران کسی است که به حق گویاتر و در عمل به آن بردبارتر باشد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برترین عملها ملازم بودن با حقّ است. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خردمندترین مردم کسی است که در برابر حق تسلیم گردد، و از مقاومت خویش در برابر آن بگذرد ، و به وسیله حق (و تسلیم شدن در برابر آن) عزیز گردد و اقامه حق و برپا داشتن آن و نیکو انجام دادن آن را سبک نشمارد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: راست ترین گفتارها آن است که با حق مطابق باشد. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آگاه باشید که به راستی هر کس که حق سودش ندهد باطل زیانش رساند ، و کسی که هدایت او را به راه راست در نیابد ، گمراهی او را به سوی هلاکت و نابودی کشاند. غرالحکم ، باب حق

حدیث ۳۵۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مدارا کردن با احمق از سخت ترین رنج ها است. غرالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از نشانه های احمق تلون زیاد او در کارها است. غرالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بریدن و فاصله گرفتن از احمق دور اندیشی است. غرالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر بیچارگی و هر فقری را می شود بست و برطرف کرد، جز بیچارگی و فقر حماقت و نادانی را. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست احمق (پیوسته) در رنج است. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت مرد در سه چیز شناخته شود: در سخن گفتنش در جایی که به کار او نیاید (و به او مربوط نیست) و پاسخ دادنش از چیزی که از او نپرسیده اند و بی باکی و تهوّر او در کارها. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوری احمق بهتر از نزدیکی او است و سکوتش بهتر از سخن گفتن است. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت، زیانبارترین چیز است. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم احمق به خوار شدن نیز نیکو نگردد، و از نقصان و زیان نیز جدا نشود. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت، دردی است بی درمان و بیماری است درمان نشدنی. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بپرهیز از دوستی با احمق که به نظر خودش می خواهد به تو سودی برساند ولی زیان می زند و تو را ناراحت می کند و خودش می پندارد که خوشحال و شادمانت کرده است. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از آدم احمق بپرهیز که مدارا کردن تو را به رنج اندازد و موافقت و همراهی با او تو را به هلاکت دچار سازد، مخالفت با او تو را بیازارد، همراهی و مصاحبتش برای تو وبال و عذابی به بار آورد. غررالْحکَم، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم احمق در شهر خود نیز غریب و میان عزیزان نیز خوار است. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم احمق به خوار شدن نیز نیکو نگردد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت (و آدم احمق) در وطن نیز در غربت است. (زیرا رفتار احمق چنان است که همه از او تنفر دارند) غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حماقت، فضولی (دخالت های بیجا در کار دیگران و سخنان نابجا) به بار آرد. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث ۳۵۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای مؤمن شایسته است که از خدا شرم کند هر گاه اندیشه ای مستمر در غیر فرمانبرداری خدا او را فرا گیرد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ یک از شما نباید شرم کند از این که هر گاه از او چیزی را بپرسند که نمی داند ، از این که بگوید : نمی دانم. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سه چیز است که نباید از آنها شرم کرد : خدمت کردن به میهمان ، برخاستن انسان از جایگاه خود برای پدر و آموزگار ، و طلب حق اگر چه اندک باشد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از روی مردم پروا و پرهیز نداشته باشد از خدای سبحان پروایی ندارد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حیا و شرمش سبب انصاف او با تو نگردد ، دین و آئینش نتواند او را به انصاف با تو

و اداری کند. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از گفتن سخن حق شرم کند چنین کسی احمق و نادان است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که شرمش کم باشد پارسایی اش کم است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نهایت شرم آن است که انسان از خود شرم کند. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به حیا و شرم که سر آغاز نجابت و بزرگواری است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۵۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر رویی و بی شرمی سر آغاز بدی و شرّ است. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۳۶۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به میانه روی در خوراکی ها که این کار از اسراف دورتر، و برای تندرستی بهتر و برای انجام عبادت کمک کار بهتری است. غررالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۶۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در خوردن به اندک اکتفا کند تندرستی او بسیار و اندیشه اش شایسته باشد. غررالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۶۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: همچون زنبور عسل باش که چون می خورد (گل و گیاه) را پاکیزه می خورد، و چون او می گذارد (عسل) پاک به جا می نهد، و چون بر چوبی (و شاخه ای) بنشیند آن را نشکند. غررالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۶۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کم خوردن غذا برای نفس انسانی گرامی تر، و برای تندرستی پایدارتر است. غررالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۶۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوراکت را کم کن تا بیماری را کم کنی. غرالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۶۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سماجت و پافشاری کردن (در سؤال) خوشرویی به جای نگذارد. غرالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۳۶۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: روی شکفته بهتر است از ترش روی بخشنده. غرالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۳۶۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از بذل روی خوشش به تو بخل ورزد ، بخششی به تو نخواهد کرد. غرالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۳۶۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر تو باد به گشاده رویی که آن کمند محبت است. غرالحکم ، باب خوش رویی

حدیث ۳۶۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش هیچگاه از نظر شخصی که صاحب رأیی محکم و صائب است بی نیاز نخواهد بود. (و همیشه در کارها از نظر چنین افرادی استفاده می کند). غرالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص دور اندیش در هنگام نزول بلا و گرفتاری حیرت زده و سر در گم نمی شود. غرالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شکیبایی بر حق نکند جز دور اندیش خردمند. غرالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عزم و تصمیمی که دور اندیشی در آن نباشد خیری در آن نیست. غرالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از دور اندیشی است توقف در برابر (عمل یا هر چیز) شبهه ناک. غرالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از برترین جوانمردی است نگه‌داری کردن و حفاظت از دور اندیشی. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آدم دور اندیش در هر کاری برتری خاصی دارد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دور اندیشی او را مقدّم ندارد (و به آقایی نرساند) عجز و ناتوانی او را به عقب اندازد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دور اندیشی او اندک باشد تصمیم و عزمش سست و ضعیف خواهد بود. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تصمیم خود را اظهار کند دور اندیشی خود را باطل کرده و از بین برده است. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۱۹

کسی که دور اندیشی را از دست دهد بی باک و متهور شود (و تهور او را به هلاکت اندازد). غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با دور اندیشی مخالفت کند نابود شود. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کمال دور اندیشی به اصلاح در آوردن مخالفان و مدارا کردن با دشمنان است. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اسلحه دور اندیش پشت گرم کردن (و پشت قوی کردن) است. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه دور اندیشی سلامت (و تندرستی) است. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آفت انسان شجاع و دلیر آن است که دور اندیشی را ضایع کند (و در نظر نگیرد). غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که عزم و اراده ، با دور اندیشی همراه شد سعادت و نیکیختی کامل گردد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی دور اندیش کسی است که همه سرگرمی اش به خودش باشد (و به دیگران نپردازد) و همه اندوهِش برای دین و آیینش باشد، و همه تلاش و کوشش را برای آخرتش به کار برد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دور اندیشی همانا پیروی و اطاعت خدا و نافرمانی نفس (سرکش است) غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش ترین مردم کسی است که بردباری و عاقبت نگری در کارها ، جامه زیرین و روین او (یعنی ملازم او) باشد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش ترین مردم کسی است که با داشتن پشتیبان و مدد کار بسیار ، باز هم احتمال و توهم ناتوانی را مدّ نظر داشته باشد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش ترین مردم کسی است که کار دنیای خود را آسان بگیرد. غررالْحکَم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش ترین مردم کسی است که به وعده خود عمل کند ، و کار امروز را به فردا نیندازد.
غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که در مورد عقوبت و کیفر دادن به هنگام تسلط خشم آن را به تأخیر اندازد، ولی در مورد پاداش احسان و نیکی ، شتاب کند به خاطر آنکه فرصت توانایی را غنیمت بشمارد. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که چون نعمت رو آورد ، شکر آن را به جای آرد، و چون برگردد و پشت کند صبر کند و آن را فراموش کند (و فکر خود را بیهوده به نعمت از دست رفته مشغول نکند). غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که برای دوستی خود ، انتخاب کند (و بدون تأمل و دقت کسی را به دوستی نگیرد) زیرا انسان به دوست خود سنجیده شود. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که بخشش کند بدانچه در دست او است ، و کار امروز را به فردا نیندازد. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیشی نظر افکندن به عاقبت و سرانجام کارها ، و مشاوره (و رایزنی) با خردمندان است. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که نعمت خداوند او را از عمل برای آخرت سرگرم نسازد. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که از ولخرجی و تبذیر بپرهیزد ، و اسرافکاری را خوش ندارد. غررالْحکْم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که دنیا را به خاطر آخرت واگذارد. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیشی و فضیلت انسان ، در صبر و بردباری است. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیشی ، در کارها پشت خود را به سختی محکم کردن (و به شدت احتیاط نمودن) است. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیشی سرمایه است. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۶۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با کافر دوستی نکنید و با نادان مصاحبت و همراهی ننمایید. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گوهر دوستی خود را به کسی که وفا ندارد نبخش. (و با او دوستی مکن). غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی کن با دوست خود تا تو را دوست بدارد ، و به او اکرام کن تا تو را اکرام کند ، و او را بر خویش مقدم دار تا او نیز تو را بر خود و خاندانش مقدم دارد. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که ما را دوست می دارد باید جامه بلاء و گرفتاری را آماده و مهیا سازد. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که مبنای دوستی اش در راه خدا نباشد از او پرهیز کن که دوستی او پستی است و مصاحبت با او شوم است. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خاطر کاری با تو دوستی کند؛ با انجام شدن آن کار، از تو روی بگرداند. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که تو را دوست دارد (از کارهای نا پسند) بازت دارد. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر دوستی و محبتی که پایه اش بر چیزی غیر از ذات مبارک خدای متعال پی ریزی شده باشد گمراهی است و تکیه بر آن محال است. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در تنگی و سختی، درستی و نیکویی دوستی آشکار گردد. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: درستی دوستی از گرامی داشتن عهد و پیمان است (چون دوستی نیز پیمانی است و باید آن را گرامی داشت). غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس عقل و خرد دوستی کردن با مردم است. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با دوستی کردن محبت (قلبی) خواهد بود. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وقتی دوستی ثابت و پا بر جا شد تعاون و کمک دادن به یکدیگر لازم شود. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با دوستی کردن و احسان رشته های محبت محکم و استوار شود. غررالحکم، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وقتی کسی (یا چیزی) را دوست داشته‌ی زیاده روی نکن (که هر چیزی را حدی و اندازه ای است). غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر نسبت به دوست خود قرار و آرامش پیدا کردی (همه اسرار و احوال خود را در اختیار او مگذار) و جنبه احتیاط را در کار او نگه دار ، و از اسرار خود نگه دار آنچه را که ممکن است هنگامی از فاش کردن آن پشیمان شوی. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی مردمان بدکار از هر دوستی دیگری زودتر بریده و منقطع گردد. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دوستی را زبان اظهار کند ، ولی محبت را چشمان. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شایسته ترین کس برای دوست داشتن تو کسی است که تو را دشمن نداشته باشد. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سودمندترین گنج ها محبت و دوستی دلهاست. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیز از این که دشمنان خدا را دوست بداری یا دوستی خود را برای کسانی جز اولیای خدا خالص گردانی ، که به راستی هر کس مردمی را دوست بدارد با آنها محشور گردد. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست بدار در راه خدا آن کس را که در راه اصلاح دین با تو می ستیزد ، و برای تو یقین نیکو کسب کند. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی خود را گرامی دار و پیمان خود را حفظ کن. غررالْحکْم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوستی در راه خدا نزدیک‌ترین خویشی است. غررالحکم ، باب حب و دوستی

حدیث ۳۶۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: صبح زود برخیزید (و سحر خیز) باشید که برکت در آن است و مشاوره و مشورت کنید که پیروزی و رستگاری در مشورت است. غررالحکم ، باب سحرخیزی

حدیث ۳۶۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سر مستی ، نعمت را برآید و عقوبت و عذاب به بار آورد. غررالحکم ، باب سرمستی

حدیث ۳۶۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از کینه توزی دل‌ها و دشمنی داشتن در سینه‌ها و پشت کردن به یکدیگر و یاری ندادن و دستگیری نکردن از همدیگر ، دوری و اجتناب کنید، تا زمام امور خود را به دست گیرید. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۳۶۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی عاقل و خردمند کسی است که کینه‌ها (ی مردم) را از دل بیرون کرده باشد. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۳۶۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خود را نگهدارید از تندی بخل و کینه و خشم و حسد و برای مبارزه با هر یک از آنها ابزار و سلاح لازم را تهیه کنید که به وسیله آن ابزار با آنها بجنگید و از آن جمله است: اندیشه کردن در سرانجام کار ، جلوگیری از پستی و رذالت ، طلب فضیلت ، صلاح آخرت ، و ملازم بودن با حلم و بردباری. غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۳۶۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دنیا کوچکتر و حقیرتر و کمتر از آن است که از کینه‌ها پیروی شود. (و آدمی به دنبال کینه توزی برود) غررالحکم ، باب کینه

حدیث ۳۶۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای ورع و پارسایی گرسنه ماندن کمک کار خوبی است. غررالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۳۶۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گرسنه ماندن کمک کار خوبی برای مبارزه با سرمست شدن و شکستن عاداتهای ناپسند است.

غررالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۳۶۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گرسنگی را نان خورش خود قرار ده ، و خود را به قناعت مؤدب. غررالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۳۶۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گرسنگی بهتر از فروتنی (در برابر ثروتمندان و مال اندوزان برای لقمه نانی) است. غررالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۳۶۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گریه بنده از ترس خدا، گناهان را پاک کند. غررالحکم ، باب گریه

حدیث ۳۶۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گریه از ترس خدا کلید رحمت (حق تعالی) است. غررالحکم ، باب گریه

حدیث ۳۶۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گریه از ترس خدا دل را نورانی کند، و از بازگشت به گناه نگهداری کند. غررالحکم ، باب گریه

حدیث ۳۶۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گریه از ترس خدا -به خاطر کاری که سبب دور شدن از خدا است عبادت عارفان است. غررالحکم ، باب گریه

حدیث ۳۶۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گریستن خوی مشفقان (دلسوزان اصلاح خویش) است. غررالحکم ، باب گریه

حدیث ۳۶۸۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: چهار کس را خداوند دشمن می دارد ، فروشنده قسم خور ، فقیر متکبر ، پیر زناکار و پیشوای ستمگر. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۵۳

حدیث ۳۶۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: قُرْنَتِ الْهَيْبَةُ بِالْخَيْرِ وَالْحَيَاءُ بِالْحِرْمَانِ وَالْفُرْصَةُ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ فَأَنْتَهَزُوا فُرْصَ الْخَيْرِ؛ ترس با نا

امیدی ، و شرم با محرومیت همراه است ، و فرصت ها چون ابرها می گذرند ، پس فرصت های نیک را غنیمت شمارید. نهج البلاغه، حکمت ۲۱

حدیث ۳۶۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ ضَيَعَهُ الْأَقْرَبُ أَتَيْحَ لَهُ الْأَبْعَدُ؛ کسی را که نزدیکانش واگذارند ، بیگانه او را پذیرا می گردد. نهج البلاغه، حکمت ۱۴

حدیث ۳۶۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النَّعْمِ فَلَمَّا تَنَفَّرُوا أَقْصَاهَا بِقَلْبِهِ الشُّكْرِ؛ چون نشانه های نعمت پروردگار آشکار شد، با ناسپاسی نعمت ها را از خود دور نسازید. نهج البلاغه، حکمت ۱۳

حدیث ۳۶۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا قَدَّرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ؛ اگر بر دشمن دست یافتی ، بخشیدن او را شکرانه پیروزی قرار ده. نهج البلاغه، حکمت ۱۱

حدیث ۳۶۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خَالَطُوا النَّاسَ مُخَالَطَةً إِنْ مِثْمَ مَعَهَا بَكُوا عَلَيْكُمْ وَإِنْ عَشْتُمْ حُنُوا إِلَيْكُمْ؛ با مردم آن گونه معاشرت کنید ، که اگر مُردید بر شما اشک ریزند، و اگر زنده ماندید ، با اشتیاق سوی شما آیند. نهج البلاغه، حکمت ۱۰

حدیث ۳۶۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا أَقْبَلَتِ الدُّنْيَا عَلَى أَحَدٍ أَعَارَتْهُ مَحَاسِنَ غَيْرِهِ وَإِذَا أَدْبَرَتْ عَنْهُ سَلَبَتْهُ مَحَاسِنَ نَفْسِهِ؛ چون دنیا به کسی روی آورد ، نیکی های دیگران را به او عاریت دهد ، و چون از او روی برگرداند خوبی های او را نیز برآیند. نهج البلاغه، حکمت ۹

حدیث ۳۶۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: سینه خردمند صندوق راز اوست و خوشرویی وسیله دوست یابی ، و شکیبایی ، گورستان پوشاننده عیب هاست . و یا فرمود : پرسش کردن وسیله پوشاندن عیب هاست ، و انسان از خود راضی ، دشمنان او فراوانند. نهج البلاغه، حکمت ۶

حدیث ۳۶۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الْعِلْمُ وَرِثَةٌ كَرِيمَةٌ وَالْآدَابُ حُلٌّ مُجَدِّدَةٌ وَالْفِكْرُ مِرْآةٌ صَافِيَةٌ؛ دانش، میراثی گرانبها ، و آداب ، زیورهای همیشه تازه ، و اندیشه ، آینه ای شفاف است. نهج البلاغه، حکمت ۵

حدیث ۳۶۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الْعَجْزُ آفَةٌ وَالصَّبْرُ شَجَاعَةٌ وَالزُّهْدُ تَزْوَةٌ وَالْوَرَعُ جُنَّةٌ وَنِعْمَ الْقَرِينُ الرَّضَى؛ ناتوانی ، آفت و شکیبایی ، شجاعت و زُهد ، ثروت و پرهیزکاری ، سپرِ نگه دارنده است : و چه همنشین خوبی است راضی بودن و خرسندی . نهج البلاغه ، حکمت ۴

حدیث ۳۶۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: أُرَى بِنَفْسِهِ مَنِ اسْتَشَعَرَ الطَّمَعِ وَرَضِيَ بِالذُّلِّ مَنْ كَشَفَ عَنْ ضُرِّهِ وَهَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ مَنْ أَمَرَ عَلَيْهَا لِسَانَهُ . آن که جان را با طمع ورزی ببوشاند خود را پُست کرده ، و آن که راز سختی های خود را آشکار سازد خود را خوار کرده ، و آن که زبان را بر خود حاکم کند خود را بی ارزش کرده است . نهج البلاغه ، حکمت ۲

حدیث ۳۶۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: كُنْ فِي الْفِتْنَةِ كَابِنِ اللَّبُونِ لَا ظَهْرٌ فَيَرْكَبُ وَلَا ضَرْعٌ فَيَحْلَبُ؛ در فتنه ها چونان شتر دو ساله باش ، نه پشتی دارد که سواری دهد و نه پستانی تا او را بدوشند . نهج البلاغه ، حکمت ۱

حدیث ۳۶۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چون بر دشمن ظفر یافتی ، عفو و گذشت را شکرانه پیروزی قرار ده . نهج البلاغه ، حکمت ۱۰

حدیث ۳۶۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که دوستان خدا بیشتر از مردم دیگر به یاد او هستند و شکر و سپاسشان از دیگران پا بر جا تر و صبر و شکیبائیشان بر بلای او بزرگتر است . غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۶۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که علم خدای سبحان باطن ها و نهان ها را فرا گرفته و برون ها را شماره کرده است . غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۶۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی در راه شناخت خداوند بر رأی خود و قیاس اعتماد و تکیه کند گمراه شود و کارها بر او پراکنده شود . غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۶۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خدا ایمان داشته باشد به او پناه برد . غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۶۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان را محترم شمارید و از محرمات الهی پرهیز کنید و دوستانش را دوست بدارید. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ گاه خود را در مقام نبرد با خدا قرار مده زیرا تو تاب کیفر او را نداری، و از عفو و رحمت او بی نیاز نیستی. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به خاطر خدای سبحان چیزی را واگذارد خداوند به جای آن، بهتر از آنچه را واگذارد به او بدهد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که آرزومند خدا باشد نهایت امید و آرزوی خود را دریابد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با خدا کار خود را تباه کرده باشد با هیچ کس اصلاح نتواند کرد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با خدای سبحان به صلاح و درستی رفتار کرده باشد با هیچ کس تباهی و فساد ندارد (و همگان او را گرامی دارند) غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که دیدار خدای سبحان را دوست می دارد از دنیا کنده شده و جدا گردد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان آفریدگان را به خاطر تنهایی خود نیافرید، و برای سود و نفعی آنها را وادار به کار نکرد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان شما را بیهوده نیافریده و مهمل و ناگذارده، و سرگردان در گمراهی و نابینایی رها

نکرده است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که به خدا اعتماد و تکیه کند بی نیاز گردد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: چگونه تباه شود کسی که خداوند کفیل و پابند او است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: فرار کنید به سوی خدا (و از هر چیز به سوی او بگریزید) و از او (به سوی چیز دیگری) فرار نکنید که به راستی او شما را دریابد و هرگز نمی توانید او را درمانده کنید. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: بر تو باد که در همه کارها به خدا چنگ زنی که خداوند از هر چیز نگهدارنده است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خوشا به حال کسی که مراقب پروردگار خویش است و از گناه خود بیمناک است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: چگونه نجات و رهایی یابد کسی که از خدا بگریزد (زیرا هر جا برود از آن خدا است) غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: آن کس که هدف و مقصودی جز خدا دارد تباه گشته. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: از دشمنان خدا جدایی شوید (و از آنها فاصله بگیرید) و با دوستان خدا پیوند کنید. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در پناه خداست در امان و آسوده خاطر است، ولی دشمن او ترسان و بیمناک است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه دیدی خداوند تو را با خلق خود مأنوس و سرگرم ساخته و از ذکر خود رمانده است، آن وقت است که به راستی تو را مبعوض داشته است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خداوند بنده ای را دوست بدارد او را به محبت خود سرگرم سازد. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شما اگر رو آورید به خدا به خوبی و رستگاری رو آورده اید و اگر روی بگردانید هم از او رو گردانده اید. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در همه کارها خویشتن را به معبود خود بسپار، که در این صورت به راستی آن را به دژ محکمی سپرده ای. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دستور نداده خداوند سبحان شما را مگر به چیز نیکو، و نهی نکرده است شما را مگر از چیز زشت. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که در قدرت خدا تردید کند با این که آفریده او را می بیند. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر درونی در پیشگاه خدایی که نعمتهایش والا است، آشکار و ظاهر است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۴

هر نیرومندی جز خدای سبحان ناتوان است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر مالک و دارنده ای جز خدای سبحان مملوک است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر غالبی جز خداوند مغلوب است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر پنهانی، نزد خدا آشکار است. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خدای سبحان عقل ها را بر چگونگی صفات خویش آگاه نساخته، اما از مقدار لازم نیز در باره شناخت خود آنها را باز نداشته. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خدای سبحان را به یکتایی و یگانگی بشناسد، هیچ گاه او را به خلق تشبیه نکند. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چهره ها در برابر عظمت خداوند متعال فروتن و خاضع، و دلها از هیبتش ترسان، و جان ها در راه رسیدن به خشنودی اش خود را فانی سازند. غررالْحکَم ، باب معرفت خدا

حدیث ۳۷۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اجر و ثواب ، حاصل گفتار به زبان است و کردار به دست و پای. خداوند به سبب صدق نیت و باطن پاک ، هر کس را که خواهد ، به بهشت می برد. نهج البلاغه ، حکمت ، ۴۰

حدیث ۳۷۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بترسید ، بترسید ، به خدا سوگند، که گاه چنان گناه را می پوشاند که پنداری آن را بخشیده است. نهج البلاغه ، حکمت ، ۲۹

حدیث ۳۷۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از کفاره های گناهان بزرگ ، به فریاد رسیدن ستمدیدگان است و شاد کردن غمگینان. نهج البلاغه ، حکمت ۲۳

حدیث ۳۷۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پا فشاری مکن بر چیزی که گناه را به دنبال دارد. غررالحکم و دررالکلم ، باب گناه

حدیث ۳۷۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به دست آوردن بهشت با پاکدامنی از گناهان است. غررالحکم و دررالکلم ، باب گناه

حدیث ۳۷۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اگر حدود خدای سبحان را نگهداری (و مراعات) کنید خداوند در فضل موجود خود برای شما شتاب کند. غررالحکم ، باب حدود

حدیث ۳۷۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ کس به سعادت و نیکبختی نرسد جز به وسیله بر پا داشتن حدود الهی و کسی بدبخت نگردد جز به خاطر تباه کردن آنها. غررالحکم ، باب حدود

حدیث ۳۷۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: با خردمندان مصاحبت کن و با دانشمندان هم نشین شو و بر هوای نفس پیروز شو ، تا با ساکنان ملاً اعلی (جایگاه والا) رفیق و همراه گردی. غررالحکم ، باب همنشینی

حدیث ۳۷۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کیفر بدی را جز کسی که آن را انجام داده نبیند. غررالحکم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که کیفر و مجازات را باور دارد جز کار نیک انجام ندهد. غررالحکم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر عملی را پاداشی است ، پس عمل خود را در راهی انجام دهید که می ماند و آنچه را فانی شود واگذارید. غررالحکم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گونه پاداش دهی ، همان گونه پاداش دهند. غررالْحکْم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر انسانی دیدار کند آنچه را انجام داده و پاداش و کیفر بیند بدانچه کرده است. غررالْحکْم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کسی بر آنچه از پیش فرستاده در آید ، و بدانچه کرده کیفر شود. غررالْحکْم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بد کیفر دادن، از زشتی پیروزی است. غررالْحکْم ، باب جزا

حدیث ۳۷۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اعزامیان به دوزخ برای همیشه در عذاب و شکنجه اند. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به دوزخ در آید بدبختی او همیشگی است. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: این پوست نازک را شکیبایی بر آتش دوزخ نیست. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از دوزخ رهایی نیابد مگر آن کس که عمل آن را واگذارد. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرانجام کافر ، دوزخ است. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: همان دوزخ برای کیفر کافی است. غررالْحکْم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیزید از آتشی که خروشش آماده ، زبانه اش سخت و عذابش همیشه تازه است. غررالْحکْم ،

باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پرهیزید از آتشی که گرمی آن سخت و گودی آن دور و زیورهای آن آهن است. غرالحکم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوزخ سرانجام افراط کنندگان (و از حدّ گذرندگان) است. غرالحکم ، باب دوزخ

حدیث ۳۷۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زکات شجاعت ، جهاد در راه خداست. غرالحکم ، باب جهاد

حدیث ۳۷۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زکات بدن ، جهاد و روزه است. غرالحکم ، باب جهاد

حدیث ۳۷۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان هیچگاه دیده نشود جز آن که از حدّ بگذراند (و هیچ گاه اعتدال ندارد). غرالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نیاز و فقر، سخت تر از نادانی نیست. غرالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جاهل و نادان ، توانگری ندارد. غرالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هیچ طریقه و مذهبی با نادانی ، پاکیزه و پاک نشود. غرالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فقر و نیازی همچون جهل و نادانی نیست. غرالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دشمنی نکنید با آنچه نمی دانید که بیشترین دانش در همان است که شما نمی دانید. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وای بر کسی که در نادانی خود فرو رفته و خوشا به حال کسی که خرد ورزی کرده و به راه راست در آمده است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ای مردم به نادان های خود تکیه نکنید و اسیر هواهای خویش نشوید که هر کسی در چنین جایگاهی در آید بر لب پرتگاه قرار گیرد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نعمتهای نادانان همانند بوستانی در کنار مزبله است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بی شرم است انسان نادان. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از سخت ترین مصیبت ها چیره شدن نادانی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که جای پای خود را نداند بلغزد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نادانی کند وا گذاشته شود (و مردم او را وا گذارند). غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نادانی او را به بلند پروازی وا داشته است ، نافرمانی عقل کرده است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نادان شد ، لغزشش بسیار شود. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به شخص نادانی احسان و کمک کند نمایان گر جهل بسیار خود او است. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در مورد وضع مردم نادان باشد و آنها را نشناسد بدانها اعتماد کند. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص نادان هر حالتی و هر وضعی که دارد در زیان و خسران است. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در برق درخشنده بهره ای نیست برای کسی که فرو می رود در تاریکی. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خطا و لغزش بسیار ، از نادانی های بسیار خبر می دهد. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چه بسا عزیزی که نادانی اش او را خوار گردانیده است. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در آنچه شخص بسیار نادان رغبت دارد تو زاهد و پارسا باش. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به هر اندازه که نعمت بر جاهل نیکو شود بر زشتی آن بیفزاید. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در نادانی انسان همین بس است که بد شمارد از مردم آنچه را خود مانند آن را انجام دهد. غررالْحکَم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فریب جاهل به مکر و حيله های باطل است (که شیطان و یا دیگران برای او ترتیب دهند).

غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نهایت نادانی این است که آدمی به نادانی خود شادمان باشد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر نادانی فریفته است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بریدن از نادان برابر است با پیوند با دانا و خردمند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زجر و منع نادانان (از کار زشت) به گفتن آشکار است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فکر و اندیشه نادان گمراهی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بی نیازی و توانگری نادان به مال اوست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سرانجام جهل و نادانی زیانبار است ، و برای حسود هیچ مسرت و خوشی پایدار نماند.
غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کار جاهل (کم عقل) وبال (عذاب و سختی) و دانش او گمراهی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوری که بر تاریکی های زیاد سوار گشته ، نادانی است که بر نادانی های بسیار دیگر سوار شده ، بر خویش ستم کند ، و برای نفس خود پیمودن محالات (ناشدنی ها) و سخنان باطل بی فایده را آراسته است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: در شگفتم از کسی که در باره خویش نادان است چگونه پروردگار خود را شناخته است.
غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: طلب مرتبه ها و درجه های والا بدون عمل و کار ، از نادانی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فرمانبرداری نادان خود پسند ، دلیل بر نادانی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: گمشده جاهل و نادان ، یافت شدنی نیست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست شخص نادان در معرض هلاکت است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست آدم نادان ، دچار رنج و سرشکستگی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کار درست نادان ، همچون لغزش عاقل است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین مصاحبان برای انسان ، افراد نادان هستند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۷۹۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین کسی که با او مصاحبت می کنی شخص نادان و جاهل است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین مصیبتها نادانی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: فزونی جهل ، آدمی را به نابودی کشاند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لغزش جاهل بخشوده است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رأی و اندیشه نادان ، به هلاکت اندازد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: رغبت تو در کار محال و نشدنی ، نادانی است (یعنی منشأ آن نادانی تو است). غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بسا جهل و نادانی که سودمندتر از علم و دانش باشد. (جایی که به آن علم عمل نشود). غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دولت شخص نادان مانند بیگانه ای است که به سوی انتقال حرکت می کند. (دوام ندارد) غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بسا نادانی که نجاتش به خاطر نادانی اش باشد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی شخص ثروتمند ، او را پست گرداند ، و علم و دانش فقیر و نیازمند ، او را برافرازد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دارایی نادان در مال و آرزوی او است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به وسیله نادانی است که هر شری بر پا شود. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی شما از نادانی به نیازی نرسید ، و از کار خیر در نادانی به سبب و وسیله ای دست نیابید ، و از آخرت با نادانی مطالبی را درک نکنید. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی جاهل و نادان کسی است که مطالب (دنیوی) او را برده خویش ساخته است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دشمن ترین بندگان در پیشگاه خدای تعالی انسان نادان است ، زیرا خداوند او را محروم ساخته از آنچه بر خلق خویش منت نهاده و آن عقل است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگترین نادانی دشمنی کردن با توانا و دوستی کردن با گنهکار و فاجر و اعتماد کردن بر آدم بی وفاست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که شخص جاهل از روی نادانی خود در صدد گمراه کردن دیگران است و به خاطر هوا و هوس خود در حال فریفتن مردم است ، سخنش بیماری آورد و کارش نکوهیده است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آسان ترین (و هموارترین) چیز بر انسان سرزنش جاهلان است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدبخت ترین مردم شخص نادان است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بدترین بیماری ها نادانی است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۱۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگترین نادانی ها آن است که انسان نسبت به وضع خویش نادان باشد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بزرگترین مصیبتها نادانی است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی گام را بلغزاند و پشیمانی به بار آورد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی زندگان را بمیراند و بدبختی ابدی آورد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از روی جهل و نادانی کار کند همچون کسی است که به بیراهه می رود هر چه در رفتن بیشتر تلاش کند از هدف دورتر شود. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از نادان نافرمانی کن تا سالم بمانی. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان مرده‌ای در میان زندگان است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان، صخره و سنگ سختی است که آبی از آن نجوشد و درختی است که چوب آن سبز نشود و شوره زاری است که گیاهی در آن نروید. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی، مرکب چموشی است که هر کس سوار آن شود بلغزد، و هر کس همراهش رود گمراه شود. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان، تقصیر و خطای خود را نشناسد و نصیحت خیر خواه خود را نپذیرد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۲۹

جاهل ، عالم را نمی شناسد زیرا او پیش از آن عالم نبوده (و این دوره را نگذرانده ولی عالم به عکس او است) غررالْحکْم ، باب

جهل

حدیث ۳۸۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، وحشت کند از آنچه حکیم و فرزانه بدان انس گیرد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، دیدار نشود (یا دیده نشود) مگر این که یا کار را از حدّ بگذرانند، و یا به حدّ خود نرساند.
غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: شخص نادان ، هنگامی که کم خیر باشد و بخل ورزد مال و ثروت بیابد ، و چون بیابد سر از الحاد و بی دینی در آورد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، کسی است که فریفته هوا و هوس و فریب های آن گشته است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، کسی است که در کار خود نادان (و سرگردان) است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، کسی است که مطالب (دنیا) فرییش داده است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جاهل ، درستی نظر و اندیشه اش همانند لغزش عالم و داناست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان، مرده است اگر چه به صورت زنده باشد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان، کسی است که قدر خود را نداند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان (از روی جهالتی که دارد) خود را بلند گرداند و (همین سبب شود که) پست گردد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، از راه رفته باز نگردد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، از راهی که می رود باز نایستد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، به شخص نادانی همانند خود متمایل باشد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادان ، سرگردان است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، موجب فساد هر کاری است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، بدترین بیماریهاست. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، نابودی به دنبال دارد. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، بیماری و درماندگی است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، گام ها را بلغزانند. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۴۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نادانی ، نابود کننده ترین دشمن است. غررالْحکْم ، باب جهل

حدیث ۳۸۵۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: آدمی دشمن چیزی است که آن را نمی داند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مردم آنچه را نمی دانند با آن دشمنند. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نادانی ، وبال و گرفتاری است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۵۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: نادانی ، مرگ است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث ۳۸۵۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ الرَّجَالِ مِنْ أُمَّتِي الَّذِينَ لَا يَتَطَاوَلُونَ عَلَى أَهْلِيهِمْ وَيَحْتَوْنَ عَلَيْهِمْ وَلَا يَظْلِمُونَ نَهْمٌ؛ بهترین مردان امت من کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خوش نباشند، اهانت نکنند، دلسوزشان باشند و به آنان ظلم نکنند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۳۸۵۵

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ أُمَّتِي مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَحَبَّبَ عِبَادَةَ إِلَهِهِ؛ بهترین امت من کسانی هستند که مردم را به سوی خدا دعوت و بندگانش را محبوب او کنند (با اطاعت از امر و نهی خداوند محبت او بدست می آید). نهج الفصاحه، ح ۱۴۷۱.

حدیث ۳۸۵۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِأَهْلِيهِ وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَ لَمْ يَكُنْ كَلًّا عَلَى النَّاسِ؛ بهترین شما کسی است که آخرت خود را برای دنیا و دنیای خود را برای آخرت رها نکند و سربار مردم نباشد. نهج الفصاحه، ح ۱۵۲۵.

حدیث ۳۸۵۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِيهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمًا وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَيْئِمًا؛ بهترین شما کسی است که برای خانواده خود بهتر باشد و من از همه شما برای خانواده ام بهترم، زنان را گرامی نمی دارد، مگر انسان بزرگوار و به آنان اهانت نمی کند، مگر شخص پست و بی مقدار. نهج الفصاحه، ح ۱۵۲۰.

حدیث ۳۸۵۸

امام رضا علیه السلام می فرماید: أَحْسِنِ الظَّنَّ بِاللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ بِي، إِنَّ خَيْرًا فَخَيْرًا وَإِنْ شَرًّا فَشَرًّا؛ به خداوند خوش گمان باش، زیرا خدای عزوجل می فرماید: من نزد گمان بنده مؤمن خویش هستم، اگر به من خوش گمان باشد، به خوبی با او رفتار می کنم و اگر به من بدگمان باشد، به بدی با او رفتار می کنم. کافی، ج ۲، ص ۷۲، ح ۳.

حدیث ۳۸۵۹

امام علی علیه السلام می فرماید: إِنْ لَمْ تَكُنْ حَلِيمًا فَتَحَلَّمْ فَإِنَّهُ قَلَّ مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ إِلَّا أَوْشَكَ أَنْ يَكُونَ مِنْهُمْ؛ اگر بردبار نیستی خود را بردبار جلوه ده، زیرا کمتر کسی است که خود را شبیه گروهی کند و بزودی یکی از آنان نشود. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۷.

حدیث ۳۸۶۰

امام علی علیه السلام می فرماید: أَلْحِلْمُ غِطَاءٌ سَائِرٌ وَالْعَقْلُ حِسَامٌ قَاطِعٌ، فَاسْتُرْ خَلَلَ خَلْقِكَ بِحِلْمِكَ وَقَاتِلْ هَوَاكَ بِعَقْلِكَ؛ بردباری پرده‌ای پوشاننده و عقل شمشیری برنده است، پس عیبهای اخلاقی خود را با بردباری بیوشان و با عقلت به جنگ هوا و هوست برخیز. نهج البلاغه، حکمت ۴۲۴.

حدیث ۳۸۶۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ عَالَ يَتِيمًا حَتَّى يَسْتَعْنِيَ عَنْهُ أَوْجَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ بِذَلِكَ الْجَنَّةَ كَمَا أَوْجَبَ اللَّهُ لِأَكْلِ مَالِ الْيَتِيمِ النَّارَ؛ هر کس یتیمی را سرپرستی کند تا آن که بی نیاز گردد، خداوند به سبب این کار بهشت را بر او واجب سازد، همچنان که آتش دوزخ را بر خورنده مال یتیم واجب ساخته است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۴، ح ۸.

حدیث ۳۸۶۲

امام علی علیه السلام می فرماید: إِنَّ اللَّهَ سُيِّحَانُهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ الْفُقَرَاءِ فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مَتَّعَ بِهِ غَنِيٌّ، وَاللَّهُ تَعَالَى سَأَلَهُمْ عَنْ ذَلِكَ؛ خداوند سبحان غذای فقرا را در اموال ثروتمندان قرار داده است، پس هیچ فقیری در دنیا گرسنگی نمی کشد مگر این که ثروتمندی حق او را نداده باشد و خداوند از اغنیا در این باره خواهد پرسید. نهج البلاغه صبحی صالح، حکمت ۳۲۸.

حدیث ۳۸۶۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَطْعَمَ مِنْ جَوْعٍ أَوْ دَفَعَ عَنْهُ مَغْرَمًا أَوْ كَسَفَ عَنْهُ كَرْبًا؛ محبوب‌ترین کارها نزد خدا، سیر کردن گرسنه یا پرداختن بدهی یا برطرف کردن گرفتاری اوست. نهج الفصاحه، ح ۷۶.

حدیث ۳۸۶۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِذَا حَكَمْتُمْ فَأَعِيدُوا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَحْسِنُوا فَإِنَّ اللَّهَ مُحْسِنٌ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ هرگاه قضاوت می کنید، عادلانه قضاوت کنید و هرگاه سخن می گوئید، نیکو بگوئید، زیرا خداوند نیکوکار است و نیکوکاران را دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۲۰۰.

حدیث ۳۸۶۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ كَثُرَتْ نِعْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ كَثُرَتْ حَوَائِجُ النَّاسِ إِلَيْهِ، فَإِنْ قَامَ فِيهَا بِمَا أَوْجَبَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ عَلَيْهِ فَقَدْ عَرَّضَهَا لِلدَّوَامِ وَإِنْ مَنَعَ مَا أَوْجَبَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِيهَا فَقَدْ عَرَّضَهَا لِلزَّوَالِ؛ هر کس نعمت‌های خدا بر او زیاد شود، نیازهای مردم به او زیاد می‌شود، حال اگر به آنچه خداوند در این باره بر او واجب کرده عمل کند، زمینه دوام آن نعمت‌ها را فراهم کرده، و اگر نکند آنها را در معرض نابودی قرار داده است. غررالحکم، ح ۸۷۵۲.

حدیث ۳۸۶۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ شَتَمَكَ فَقُلْ لَهُ: أَنْ كُنْتُ صَادِقًا فِيمَا تَقُولُ فَاسْأَلِ اللَّهَ أَنْ يُعْفِرَ لِي، وَإِنْ كُنْتُ كَاذِبًا فِيمَا تَقُولُ فَاللَّهُ أَسْأَلُ أَنْ يُعْفِرَ لَكَ. وَمَنْ وَعَدَكَ بِالْخَنَى فَعِدُّهُ بِالنَّصِيحَةِ وَالرَّعَاءِ؛ اگر کسی به تو ناسزا گفت به او بگو: اگر راست می‌گویی، از خدا می‌خواهم که مرا بیامرزد و اگر دروغ می‌گویی، از خدا می‌خواهم که تو را بیامرزد و اگر کسی تهدیدت کرد، تو او را به خیرخواهی و مراقبت وعده ده. بحارالأنوار، ج ۱، ص ۲۴۴، ح ۱۷.

حدیث ۳۸۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ امْرَأَةً أَوْ رَمَقَةً ثُمَّ يَغْضُ بَصَرَهُ إِلَّا أَخَذَتِ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلَاوَتَهَا فِي قَلْبِهِ؛ هیچ مرد مسلمانی نیست که نگاهش به زنی بیفتد و چشم خود را پایین بیندازد مگر این که خدای متعال به او توفیق عبادتی دهد که شیرینی آن را در دل خویش بیابد. کنز العمال، ح ۱۳۰۵۹.

حدیث ۳۸۶۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: تَفَرَّغُوا مِنْ هُمُومِ الدُّنْيَا مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّهُ مَنْ أَقْبَلَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى بِقَلْبِهِ جَعَلَ اللَّهُ قُلُوبَ الْعِبَادِ مُتَقَادَةً إِلَيْهِ بِالْوُدِّ وَالرَّحْمَةِ وَكَانَ اللَّهُ إِلَيْهِ بِكُلِّ خَيْرٍ أَسْرِعَ؛ تا می‌توانید خود را از هم و غم دنیا فارغ سازید؛ زیرا هر کس با دل خویش به جانب خدا روی آورد، خداوند دل‌های بندگان را از سر مهر و محبت مطیع او می‌کند و هر خیری را به او زودتر می‌رساند. بحارالأنوار، ج ۷۷، ص ۱۶۶، ح ۳.

حدیث ۳۸۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: لَا وَكَلَّ ابْنُ آدَمَ إِلَّا إِلَى مَنْ رَجَاهُ وَلَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ لَمْ يَرْجُ إِلَّا اللَّهَ مَا وَكَلَّ إِلَى غَيْرِهِ؛ انسان به همان کسی واگذار می‌شود که به او امید بسته است و اگر انسان جز به خدا امید نبندد به غیر خدا واگذار نمی‌شود. کنز العمال، ح ۵۹۰۹.

حدیث ۳۸۷۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: رَأَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ رَجُلًا عِنْدَ الْعَرْشِ فَعَبَطَهُ بِمَكَانِهِ فَسَأَلَ عَنْهُ فَقَالَ: كَانَ لَا يَحْسُدُ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ؛ حضرت موسی علیه السلام مردی را نزد عرش دید و به جایگاه او غبطه خورد و در مورد او سؤال کرد. به او گفته شد که او به آنچه خداوند از فضل خود به مردم داده است حسد نمی‌برد. روضة الواعظین، ص ۴۲۴.

حدیث ۳۸۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنَّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ؛ بلند مرتبه‌ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت کسی است که در روی زمین بیشتر در خیرخواهی و ارشاد مردم قدم بردارد. کافی، ج ۲، ص ۲۰۸، ح ۵.

حدیث ۳۸۷۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ حِرْشٌ وَرُشْدٌ وَيُؤْمِنُ وَتَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ فَإِذَا أَشَارَ عَلَيْكَ النَّاصِحُ الْعَاقِلُ فَإِيَّاكَ وَالْخِلَافَ فَإِنَّ فِي ذَلِكَ الْعُطْبَ؛ مشورت کردن با عاقل خیرخواه مایه هدایت و میمنت است و توفیقی است از جانب خداوند، پس هرگاه خیرخواه عاقل تو را راهنمایی کرد، مبدا مخالفت کنی که موجب نابودی می شود. محاسن، ج ۲، ص ۶۰۲، ح ۲۵.

حدیث ۳۸۷۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَنْصِفِ النَّاسَ مِنْ نَفْسِكَ وَأَنْصِحِ الْأُمَّةَ وَأَرْحَمَهُمْ فَإِذَا كُنْتَ كَذَلِكَ وَعَظَبَ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ بَلَدِهِ أَنْتَ فِيهَا وَأَرَادَ أَنْ يُنَزَلَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابَ نَظَرَ إِلَيْكَ فَرَحِمَهُمْ بِكَ، يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: (وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلِهَا مُصْرِحُونَ)؛ با مردم منصفانه رفتار کن و نسبت به آنان خیرخواه و مهربان باش، زیرا اگر چنین بودی و خداوند بر مردم آبادی که تو در آن به سر می‌بری خشم گرفت و خواست بر آنان عذاب فرو فرستد، به تو نگاه می‌کند و به خاطر تو به آن مردم رحم می‌کند. خدای متعال می‌فرماید: و پروردگار تو (هرگز) بر آن نبوده است که شهرهایی را که مردمش درستکارند، به ستمی هلاک کند. مکارم الاخلاق، ص ۴۵۷. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: خَيْرُ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ وَ شَرُّ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ أَنَا وَ كَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا؛ بهترین خانه‌های مسلمانان، خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که به او نیکی می‌شود و بدترین خانه‌های مسلمانان خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که با او بدی می‌شود، من و سرپرست یتیم در بهشت مانند دو انگشت هم‌راهیم. نهج الفصاحه، ص ۱۵۱۰.

حدیث ۳۸۷۴

امام علی علیه السلام: الْخَيْرُ أَسْهَلُ مِنْ فِعْلِ الشَّرِّ؛ کار خوب آسان‌تر از کار بد است. غررالحکم، ح ۱۱۹۹.

حدیث ۳۸۷۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ لَبَسَ الْخَيْرَ تَعَرَّى مِنَ الشَّرِّ؛ هر کس جامه خوبی به تن کند از بدی برهنه می‌گردد. غررالحکم، ح ۸۰۸۵.

حدیث ۳۸۷۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَا خَيْرٌ بِخَيْرٍ بَعِيدَةٍ النَّارُ وَ مَا شَرُّ بِشَرِّ بَعْدَهُ الْجَنَّةُ وَ كُلُّ نَعِيمٍ دُونَ الْجَنَّةِ فَهُوَ مَحْقُورٌ وَ كُلُّ بَلَاءٍ دُونَ النَّارِ عَاقِبَةٌ؛ خیری که به دنبال آن آتش باشد، خیر نیست و شری که به دنبال آن بهشت باشد، شر نیست. هر نعمتی جز بهشت ناچیز است و هر بلائی جز آتش، سلامتی. نهج البلاغه، حکمت ۳۸۷.

حدیث ۳۸۷۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: دَعَّ مَا يُرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يُرِيْبُكَ، فَإِنَّ الْخَيْرَ طَمَأْنِينَةٌ وَالشَّرُّ رِيْبَةٌ؛ آنچه تو را به شک و تردید می اندازد رها کن و به سراغ آنچه تو را به شک و تردید نمی اندازد برو؛ زیرا خوبی مایه آرامش و بدی مایه تشویش و دودلی است. کنز العمال، ح ۷۳۰۸.

حدیث ۳۸۷۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مَا أَسْرَّ عَبْدٌ سَرِيْرَةً إِلَّا أَلْبَسَهُ اللَّهُ رِدَاءَهَا أَنْ خَيْرًا فَخَيْرٌ وَأَنْ شَرًّا فَشَرٌّ؛ هیچ کس نیتی را در دل پنهان نمی کند، مگر اینکه خداوند آن نیت را (در رفتار و کردار او) همانند لباس ظاهر می کند، با نیت خوب ظاهر خوب و با نیت بد ظاهر بد خواهد داشت. کنز العمال، ح ۵۲۷۵.

حدیث ۳۸۷۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: أَلَا إِنَّ خَيْرَ عِبَادِ اللَّهِ التَّقِيُّ التَّقِيُّ الْخَفِيُّ وَإِنَّ شَرَّ عِبَادِ اللَّهِ الْمُشَارُّ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ؛ آگاه باشید، بدردستی که بهترین بندگان خدا کسی است که با تقوا، پاک و گمنام باشد و بدترین بندگان خدا کسی است که انگشت نما باشد. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۱۱۱، ح ۱۲.

حدیث ۳۸۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: بهترین قلب‌ها، قلبی است که ظرفیت بیشتری برای خوبی دارد و بدترین قلب‌ها، قلبی است که ظرفیت بیشتری برای بدی دارد، پس عالی ترین قلب، قلبی است که خوبی را در خود دارد و لبریز از خوبی است. اگر سخن بگویند، سخنش در خور پاداش است و اگر سکوت کند، سکوتش در خور پاداش است. جعفریات، ص ۱۶۸.

حدیث ۳۸۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ، يَرَى مَا لَهُ مِنْ خَيْرٍ وَ شَرٍّ؛ هر گاه یکی از شما بمیرد، قیامتش برپا می شود و خوبی‌ها و بدی‌های خود را می بیند. کنز العمال، ح ۴۲۱۲۳.

حدیث ۳۸۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَ خَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ شَرُّ الْأُمُورِ مُخِدَاتُهَا؛ بهترین سخن، کتاب خدا و بهترین روش، روش پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و بدترین امور بدعت‌هاست (پدیده‌های مخالف دین). بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۱۲۲، ح ۲۳.

حدیث ۳۸۸۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: الْخَيْرُ عَادَةٌ وَالشَّرُّ لَجَاجَةٌ؛ خوبی عادت است و بدی لجاجت. سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۸۰، ح ۲۲۱.

حدیث ۳۸۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِذَا بَلَغَ الرَّجُلُ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَلَمْ يَغْلِبْ خَيْرُهُ شَرَّهُ قَبِلَ الشَّيْطَانُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَقَالَ: هَذَا وَجْهُ لَا يُفْلَحُ؛ هرگاه انسان چهل ساله شود و خوبیش بیشتر از بدیش نشود، شیطان بر پیشانی او بوسه می زند و می گوید: این چهره‌ای است که روی رستگاری را نمی بیند. مشکاه الأنوار، ص ۲۹۵.

حدیث ۳۸۸۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَا ضَرَرَ وَلَا إِضْرَارَ فِي الْإِسْلَامِ، فَلَا إِسْلَامَ يَزِيدُ الْمُسْلِمَ خَيْرًا وَلَا يَزِيدُهُ شَرًّا؛ در اسلام هیچ ضرری نیست و ضرر زدن به دیگران نیز ممنوع است، پس اسلام به مسلمان خیر می رساند و شر نمی رساند. الفقیه، ج ۴، ص ۳۳۴، ح ۵۷۱۸.

حدیث ۳۸۸۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: تَكَلَّفُوا فِعْلَ الْخَيْرِ وَ جَاهِدُوا نَفْسَكُمْ عَلَيْهِ، فَإِنَّ الشَّرَّ مُطْبُوعٌ عَلَيْهِ الْإِنْسَانُ؛ در کار خیر، خود را به زحمت اندازید و در این راه با هوا و هوس خود مبارزه کنید، زیرا طبیعت انسان به بدی تمایل دارد. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰.

حدیث ۳۸۸۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَيْسَ بِحَلِيمٍ مَنْ لَمْ يُعَاشِرْ بِالْمَعْرُوفِ مَنْ لَا بُدَّ لَهُ مِنْ مُعَاشَرَتِهِ حَتَّى يَجْعَلَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ مَخْرَجًا؛ بردبار نیست آن که با کسی که چاره‌ای جز معاشرت با او ندارد به نیکی معاشرت نکند تا این که خداوند برای او راه نجاتی از معاشرت با وی فراهم آورد. کنز العمال، ج ۳، ص ۱۳۰، ح ۵۸۱۵.

حدیث ۳۸۸۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: وَإِيَّاكَ ... أَنْ تَعْتَدَهُمْ فَتَتَّبِعَ مَوْعِدَكَ بِخُلْفِكَ ... فَإِنَّ الْخُلْفَ يوجبُ الْمَقْتَ عِنْدَ اللَّهِ وَالنَّاسِ؛ پرهیز از خلف وعده که آن موجب نفرت خدا و مردم از تو می شود. نهج البلاغه، از نامه ۵۳.

حدیث ۳۸۸۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَ لِيُخْرِجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَ فِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخوهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی رود. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱.

حدیث ۳۸۹۰

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَضْلَحَ فِيهَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ أَضْلَحَ اللَّهُ فِيهَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ؛ هر کس رابطه‌اش را با خدا اصلاح

کند، خداوند رابطه او را با مردم اصلاح خواهد نمود. بحارالأنوار، ج ۷۱، ص ۳۶۶، ح ۱۲.

حدیث ۳۸۹۱

امام علی علیه السلام می فرماید: لَا يَسْعَدُ أَحَدٌ إِلَّا بِإِقَامَةِ حُدُودِ اللَّهِ وَلَا يَشْقَى أَحَدٌ إِلَّا بِإِضَاعَتِهَا؛ هیچ کس جز با اجرای حدود و احکام خدا خوشبخت نمی شود و جز با ضایع کردن آن بدبخت نمی گردد. غررالحکم، ح ۱۰۸۵۳.

حدیث ۳۸۹۲

امام علی علیه السلام می فرماید: اَلتَّوْفِيقُ مِنَ السَّعَادَةِ وَالْحِذْلَانُ مِنَ الشَّقَاوَةِ؛ توفیق [انجام کار نیک] از خوشبختی و بی توفیقی از بدبختی است. بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲، ح ۷۰.

حدیث ۳۸۹۳

امام علی علیه السلام می فرماید: إِنَّ حَقِيقَةَ السَّعَادَةِ أَنْ يُخْتَمَ لِلْمَرْءِ عَمَلُهُ بِالسَّعَادَةِ وَإِنَّ حَقِيقَةَ الشَّقَاءِ أَنْ يُخْتَمَ لِلْمَرْءِ عَمَلُهُ بِالشَّقَاءِ؛ برآستی که حقیقت خوشبختی آن است که پایان کار انسان خوشبختی باشد و حقیقت بدبختی آن است که کار انسان به بدبختی خاتمه یابد. معانی الأخبار، ص ۳۴۵، ح ۱.

حدیث ۳۸۹۴

امام علی علیه السلام می فرماید: لَا يَسْعَدُ امْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى امْرُؤٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ؛ هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی گردد. غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸.

حدیث ۳۸۹۵

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ أَجْهَدَ نَفْسَهُ فِي إِصْلَاحِهَا سَعِدَ، مَنْ أَهْمَلَ نَفْسَهُ فِي لَذَائِهَا شَقِيَ وَبَعُدَ؛ هر کس برای اصلاح خود، خویشترن را به زحمت بیندازد، خوشبخت می شود هر کس خود را در لذت‌ها رها کند، بدبخت می گردد و بی بهره می ماند. غررالحکم، ح ۸۲۴۶ و ح ۸۲۴۷.

حدیث ۳۸۹۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: اَلدُّنْيَا دَارُ بَلَاءٍ وَمَنْزِلُ بُلْعَةٍ وَعَنَاةٍ قَدْ نَزَعَتْ عَنْهَا نُفُوسُ السَّعْدَاءِ وَانْتَزَعَتْ بِالْكَرهِ مِنَ أَيْدِي الْأَشْقِيَاءِ فَاسْعُدِ النَّاسَ بِهَا أَرْغَبُهُمْ عَنْهَا وَأَشْقَاهُمْ بِهَا أَرْغَبُهُمْ فِيهَا؛ دنیا سرای بلا و گرفتاری و محل گذران زندگی و زحمت است خوشبختان از آن دل کنده‌اند و از دست بدبختان به زور گرفته می شود پس خوشبخت‌ترین مردم، بی میل‌ترین آنان به دنیا و بدبخت‌ترین مردم، مایل‌ترین آنان به دنیا است. اعلام الدین، ص ۳۴۲.

حدیث ۳۸۹۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: بِي أَنْدِرْتُمْ وَبِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ اهْتَدَيْتُمْ... وَبِالْحَسَنِ أُعْطِيتُمْ الْإِحْسَانَ وَبِالْحُسَيْنِ

تَسْعُدُونَ وَ بِهِ تَشْقُونَ أَلَا وَ إِنَّ الْحُسَيْنَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ مَنْ عَادَاهُ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ به وسیله من هشدار داده شدید و به وسیله علی علیه السلام هدایت می یابید و به وسیله حسن احسان می شوید و به وسیله حسین خوشبخت می گردید و بدون او بدبخت. بدانید که حسین دری از درهای بهشت است، هر کس با او دشمنی کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. مأه منقبه، ص ۲۲.

حدیث ۳۸۹۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعْزِضُ عَلَى عَبْدِهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ نَصِيحَةً فَإِنْ هُوَ قَبْلَهَا سَعِدَ وَإِنْ تَرَكَهَا شَقِيَ؛ خداوند متعال، به بنده اش در هر روز نصیحتی عرضه می کند، که اگر بپذیرد، خوشبخت و اگر نپذیرد، بدبخت می شود. کنز العمال، ح ۱۰۲۵۰.

حدیث ۳۸۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَلَسَّعِيدُ مَنْ اخْتَارَ بَاقِيَةَ يَدَوْمٍ نَعِيمَهَا عَلَى فَانِيَةٍ لَا يَنْفَدُ عَذَابُهَا وَقَدَّمَ لِمَا يَقْدِمُ عَلَيْهِ مِمَّا هُوَ فِي يَدَيْهِ قَبْلَ أَنْ يُخَلِّفَهُ لِمَنْ يَسْعَدُ بِإِنْفَاقِهِ وَقَدْ شَقِيَ هُوَ بِجَمْعِهِ؛ خوشبخت کسی است که سرای باقی را که نعمتش پایدار است بر سرای فانی که عذابش بی پایان است برگزیند و از آنچه در اختیار دارد برای سرایی که به آنجا می رود پیش فرستد قبل از آن که آنها را برای کسی بگذارد که او با انفاق آن خوشبخت می شود ولی خودش با گردآوری آن (دارایی ها) بدبخت شده است. اعلام الدین، ص ۳۴۵.

حدیث ۳۹۰۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَشَقَى النَّاسِ الْمُلُوكُ... وَ أَسْعَدُ النَّاسِ مَنْ خَالَطَ كِرَامَ النَّاسِ؛ بدبخت ترین مردم پادشاهانند و خوشبخت ترین مردم کسی است که با مردم بزرگوار معاشرت کند. الأمالی، صدوق، ص ۷۳، ح ۴۱.

حدیث ۳۹۰۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ حُسْنُ الْخُلُقِ وَ مِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سُوءُ الْخُلُقِ؛ از خوشبختی انسان خوش اخلاقی و از بدبختی انسان بد اخلاقی است. کنز العمال، ح ۵۲۴۳.

حدیث ۳۹۰۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِذَا اسْتُحِقَّتْ وَلَايَةُ اللَّهِ وَالسَّعَادَةُ جَاءَ الْأَجْلُ بَيْنَ الْعَيْنَيْنِ وَ ذَهَبَ الْأَمَلُ وَرَاءَ الظَّهِرِ وَ إِذَا اسْتُحِقَّتْ وَلَايَةُ الشَّيْطَانِ وَالشَّقَاوَةُ جَاءَ الْأَمَلُ بَيْنَ الْعَيْنَيْنِ وَ ذَهَبَ الْأَجْلُ وَرَاءَ الظَّهِرِ؛ هر گاه کسی مستحق دوستی خداوند و خوشبختی باشد، مرگ در برابر چشمان او می آید و آرزو پشت سرش می رود و هر گاه مستحق دوستی شیطان و بدبختی باشد، آرزو پیش چشم او، و مرگ پشت سرش قرار می گیرد. الکافی، ج ۳، ص ۲۵۸، ح ۲۷.

حدیث ۳۹۰۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَرْبَعٌ مِنَ السَّعَادَةِ وَ أَرْبَعٌ مِنَ الشَّقَاوَةِ، فَالْأَرْبَعُ الَّتِي مِنَ السَّعَادَةِ: الْمَرَأَةُ الصَّيَّالِحَةُ

وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَالْجَارُ الصَّالِحُ وَالْمَرْكَبُ الْبَهِيُّ وَالْأَرْبَعُ الَّتِي مِنَ الشَّقَاوَةِ: الْجَارُ السُّوءُ وَالْمَرْأَةُ السُّوءُ وَالْمَسْكَنُ الضَّيِّقُ وَالْمَرْكَبُ السُّوءُ؛ چهار چیز از خوشبختی و چهار چیز از بدبختی است: چهار چیز خوشبختی: همسر خوب، خانه بزرگ، همسایه خوب و سواری نیکو است و چهار چیز بدبختی: همسایه بد، همسر بد، خانه کوچک و سواری بد است. مکارم الأخلاق، ص ۱۲۶.

حدیث ۳۹۰۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَبَعَدَ مَوْتِهِ وَإِنَّ الشَّقِيَّ كُلَّ الشَّقِيَّ حَقَّ الشَّقِيَّ مَنْ أَبْغَضَ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَبَعَدَ وَفَاتِهِ؛ خوشبخت کامل و واقعی کسی است که علی را در زندگی و بعد از مرگش دوست بدارد و بدبخت کامل و واقعی کسی است که دشمن علی در زندگی و بعد از مرگش باشد. الأمالی، صدوق، ص ۲۴۹، ح ۸.

حدیث ۳۹۰۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ اسْتِخَارَةُ اللَّهِ وَرِضَاؤُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ وَمِنْ شِقْوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ وَسَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ؛ از خوشبختی انسان درخواست خیر از خداوند و خشنودی به خواست اوست و از بدبختی انسان است که از خدا درخواست خیر نکند و به خواست او ناخشنود باشد. تحف العقول، ص ۵۵.

حدیث ۳۹۰۶

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: أَمَا حَقُّ ذِي الْمَعْرُوفِ عَلَيْكَ فَإِنَّ تَشْكُرَهُ وَتَذْكُرُ مَعْرُوفَهُ، وَتُكْسِبُهُ الْمَقَالَةَ الْحَسَنَةَ وَتُخْلِصَ لَهُ الدُّعَاءَ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ كُنْتَ قَدْ شَكَرْتَهُ سِرًّا وَعَلَانِيَةً، ثُمَّ إِنْ قَدَّرْتَ عَلَيَّ مُكَافَأَتِهِ يَوْمًا كَافَيْتَهُ؛ حق کسی که به تو نیکی کرده، این است که از او تشکر کنی و نیکیش را به زبان آوری و از وی به خوبی یاد کنی و میان خود و خدای عزوجل برایش خالصانه دعا کنی، هرگاه چنین کردی بی گمان پنهانی و آشکارا از او تشکر کرده‌ای. سپس اگر روزی توانستی نیکی او را جبران کنی، جبران کن. خصال، ص ۵۶۸.

حدیث ۳۹۰۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنْ أَحْبَبْتُمْ أَنْ يُحِبَّكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَأَدُّوا إِذَا اتَّيَمْتُمْ وَاصِدُّوا إِذَا خِدَّتُمْ وَأَحْسِنُوا جِوَارَ مَنْ جَاوَزَكُمْ؛ اگر می خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند وقتی امانتی به شما سپردند به سلامت برگردانید و چون سخن گویند راست گویند و با همسایگان خود به نیکی رفتار نمایید. نهج الفصاحه، ح ۵۵۴.

حدیث ۳۹۰۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَدَقَةٌ يُحِبُّهَا اللَّهُ إِصْلَاحٌ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا، وَتَقَارُبٌ بَيْنَهُمْ إِذَا تَبَاعَدُوا؛ صدقه‌ای که خداوند آن را دوست دارد عبارت است از: اصلاح میان مردم هرگاه رابطه‌شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند. کافی، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۱.

حدیث ۳۹۰۹

امام علی علیه السلام می فرماید: أَبْلَغُ مَا تَسَدَّدُ بِهِ الرَّحْمَةَ أَنْ تُضْمَرَ لِجَمِيعِ النَّاسِ الرَّحْمَةَ؛ مؤثرترین وسیله جلب رحمت خدا این است که خیرخواه همه مردم باشی. غررالحکم، ج ۳۳۵۳.

حدیث ۳۹۱۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا زَهَّدَهُ فِي الدُّنْيَا وَفَقَّهَهُ فِي الدِّينِ وَبَصَّرَهُ عُيُوبَهَا وَمَنْ أَوَيْتَهُنَّ فَقَدْ أَوَيْتَى خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ هرگاه خداوند خیر بنده‌ای را بخواهد، او را بی‌رغبت به دنیا، آگاه در دین و دانای به عیوبش می گرداند؛ به چنین کسی خیر دنیا و آخرت داده شده است. کافی، ج ۲، ص ۱۳۰.

حدیث ۳۹۱۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَا يَتَّقِي مَلَامَةَ الْعُلَمَاءِ وَذَمِّهِمْ أَنْ يُرْجَى لَهُ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ کسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی کند، نمی توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. تحف العقول، ص ۳۶۴.

حدیث ۳۹۱۲

امام علی علیه السلام می فرماید: جَمْعُ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي كِتْمَانِ السِّرِّ وَمُصَادَقَةِ الْأَخْيَارِ، وَجَمْعُ الشَّرِّ فِي الْإِذَاعَةِ وَمُؤَاخَاةِ الْأَشْرَارِ؛ همه خیر دنیا و آخرت در رازداری و هم‌نشینی با نیکان است و همه شر در افشای اسرار و دوستی با اشرار است. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۷۸، ح ۱۷.

حدیث ۳۹۱۳

امام علی علیه السلام می فرماید: عَلَيْكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهَا تَجْمَعُ الْخَيْرَ وَلَا خَيْرَ غَيْرِهَا وَيُدْرِكُ بِهَا مِنَ الْخَيْرِ مَا لَا يُدْرِكُ بِغَيْرِهَا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ شما را سفارش می کنم به تقوای الهی، که گردآورنده خیر است و هیچ خیری جز آن نیست، به وسیله تقوا خیرهایی از دنیا و آخرت نصیب انسان می شود که با غیر آن نمی شود. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۶۶، ح ۱۱.

حدیث ۳۹۱۴

امام رضا علیه السلام می فرماید: إِنَّ رَجُلًا سَأَلَ الْعَالِمَ أَنْ يُعَلِّمَهُ مَا يَنَالُ بِهِ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَا يُطَوَّلَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَا تَغْضَبْ؛ شخصی از امام کاظم صلی الله علیه و آله درخواست نمود که در کلامی کوتاه، چیزی به او بیاموزد که با آن خیر دنیا و آخرت را به دست آورد. حضرت فرمودند: خشمگین مشو. بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۲۶۵، ح ۱۳.

حدیث ۳۹۱۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ أَخْلَاقِ أَهْلِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ إِفْشَاءَ السَّلَامِ فِي الْعَالَمِ؛ آیا شما را از بهترین اخلاق اهل دنیا و آخرت خبر ندهم؟ عرض کردند: چرا؟ ای رسول خدا! حضرت فرمودند: آشکارا سلام کردن به همگان. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۲، ح ۵۰.

حدیث ۳۹۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **يَا عَلِيُّ لَا يَخْدُمُ الْعِيَالَ إِلَّا صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** ای علی! به خانواده خود خدمت نمی کند، مگر مرد بسیار راستگو یا شهید یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او می خواهد. مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۹.

حدیث ۳۹۱۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **أَطِيعِي زَوْجَكَ يَكْفِكَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَبِرِّي وَالسَّيِّئَاتِ يَكْثُرُ خَيْرُ بَيْتِكَ؛** شوهرت را اطاعت کن تا خیر دنیا و آخرت تو را کفایت کند و به پدر و مادرت نیکی کن تا خیر خانهات زیاد شود. کنز العمال، ح ۴۳۳۸۸.

حدیث ۳۹۱۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **أَكْثَرُوا مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَإِنَّهَا مِلْكُ الْجَنَّةِ وَمَنْ أَكْثَرَ مِنْهَا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَمَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** ذکر «لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظيم» را بسیار بگویند: زیرا که آن، دارایی بهشت است و هر کس آن را بسیار بگوید خداوند به او می نگرند و هر کس خدا به او بنگردد به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. بحار الأنوار، ج ۳۸، ص ۱۶۱، ح ۸۳.

حدیث ۳۹۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **مَنْ فَتَحَ بَابَ مَسْأَلَتِهِ فَتَحَ اللَّهُ لَهُ بَابَ فَقْرٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ فَتَحَ بَابَ عَطِيئِهِ ابْتِغَاءً لِرُؤْجِهِ اللَّهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** هر کس در درخواستی از مردم را به روی خود باز کند، خداوند برای او در فقری را در دنیا و آخرت باز می کند و هر کس در بخششی را برای مردم به خاطر خدا باز کند، خداوند او را خیر دنیا و آخرت عطا می فرماید. کنز العمال، ح ۱۶۷۴۵.

حدیث ۳۹۲۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: **مَنْ أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ طَاهِرًا يَذْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى حَتَّى يُدْرِكَهُ النَّعَاسُ لَمْ يَتَقَلَّبْ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَيَّاهُ؛** هر کس با وضو و با یاد خدا به رخت خواب برود و خوابش ببرد، در هر ساعتی از شب که بیدار گردد و از خدا چیزی از خیر دنیا و آخرت بخواهد، خداوند آن را به او عطا فرماید. کنز العمال، ح ۴۱۲۷۴.

حدیث ۳۹۲۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: **مَنْ أَرَادَ الْجِدِيثَ لِمَنْفَعَةِ الدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ لَهُ فِي الْآخِرَةِ نَصِيبٌ، وَمَنْ أَرَادَ بِهِ خَيْرَ الْآخِرَةِ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛** هر کس حدیث را برای بهره دنیا بخواهد، در آخرت بهره ای نخواهد داشت و هر کس برای خیر آخرت بخواهد، خداوند به او خیر دنیا و آخرت عطا فرماید. کافی، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۳۹۲۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: ما مِنْ عَبْدٍ يَخَافُ زَوَالَ نِعْمَةٍ أَوْ فِجَاءَةَ نِقْمَةٍ أَوْ تَغْيِيرِ عَافِيَةٍ وَيَقُولُ: يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا وَاحِدٌ يَا مَجِيدٌ يَا بَرُّ يَا كَرِيمٌ يَا رَحِيمٌ يَا غَنِيُّ تَمَّمَ عَلَيْنَا نِعْمَتَكَ وَهَبْ لَنَا كِرَامَتَكَ وَالْبِسْنَا عَافِيَتَكَ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ قطعا هر کس به خاطر ترس از دست دادن نعمتی یا گرفتار شدن به بلایی ناگهانی و یا از دست دادن سلامتی بگوید: «ای زنده، ای پابرجا، ای یکتا، ای بزرگ، ای نیکوکار، ای بزرگوار، ای مهربان، ای بی نیاز! نعمتت را بر ما کامل کن و بخششت را ارزانی ما کن و لباس عافیت را بر تن ما بپوشان» خداوند، خیر دنیا و آخرت به او عطا می فرماید. بحار الأنوار، ج ۹۵، ص ۱۹۴، ح ۲۷.

حدیث ۳۹۲۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: فَإِنْ أَرَدْتَ أَنْ تَقَرَّ عَيْنُكَ وَتَنَالَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَاقْطَعْ الطَّمَعِ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَعَدَّ نَفْسَكَ فِي الْمَوْتَى وَلَا تُحَدِّثْ لِنَفْسِكَ أَنَّكَ فَوْقَ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ وَاحْزَنْ لِسَانَكَ كَمَا تَحْزَنْ مَالَكَ؛ اگر می خواهی دیدگان تو روشن شود و به خیر دنیا و آخرت دست یابی، طمع خود را از آنچه در دست مردم است قطع کن و خود را از میرندگان بشمار و گمان نکن که از کسی بهتری و زبان خود را نگه دار همان گونه که مال خود را نگه می داری. بحار الأنوار، ج ۱۳، ص ۴۱۶، ح ۸.

حدیث ۳۹۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ حُبَّ الْأَيْمَةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَلَا يَشْكُنَنَّ أَحَدٌ أَنَّهُ فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ فِي حُبِّ أَهْلِ بَيْتِي عَشْرِينَ خَصِيْلَةً عَشْرَةٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَعَشْرَةٌ مِنْهَا فِي الْآخِرَةِ؛ هر کس که خداوند محبت امامان از اهل بیت مرا نصیب او کرده بی گمان به خیر دنیا و آخرت دست یافته و بدون شک در بهشت خواهد بود، پس هیچ یک (از شیعیان) نباید در این که اهل بهشت است شک کند؛ زیرا در دوستی اهل بیت من بیست ویژگی است که ده مورد آن در دنیا و ده مورد آن در آخرت است. بحار الأنوار، ج ۲۷، ص ۷۸، ح ۱۲.

حدیث ۳۹۲۵

امام علی علیه السلام می فرماید: خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي خَصِيْلَتَيْنِ الْغِنَى وَالتَّقَى، وَشَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي خَصِيْلَتَيْنِ الْفَقْرُ وَالْفُجُورُ؛ خیر دنیا و آخرت در دو خصلت است: بی نیازی و تقوا و شر دنیا و آخرت در دو خصلت است: نیازمندی و گناه. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۱.

حدیث ۳۹۲۶

امام رضا علیه السلام می فرماید: أَنْ رَجُلًا آتَى سَيِّدَنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي خُلُقًا يَجْمَعُ لِي خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا تَكْذِبْ؛ مردی نزد سرور ما رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: به من اخلاقی بیاموزید که خیر دنیا و آخرت در آن جمع باشد، حضرت فرمودند: دروغ نگو. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۵۴.

حدیث ۳۹۲۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَا عَلِيُّ... لَا تُصَادِقُ آكِلَ الرِّبَا فَإِنَّهُ يُبَارِزُ اللَّهَ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: (فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ)؛ ای علی: با رباخوار رفاقت نکن، زیرا او با خداوند به مبارزه برخاسته، چون خداوند متعال می فرماید:

اگر دست از رباخواری برنداشتید پس به خدا و رسولش اعلان جنگ دهید. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۴۶، ح ۱۸۹.

حدیث ۳۹۲۸

امام علی علیه السلام می فرماید: مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلْفِقَهُ ثُمَّ الْمَتَجِرَ، وَاللَّهُ لِلرِّبَا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا؛ ای مردم! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی تخته سنگ است. بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۷، ح ۱۶.

حدیث ۳۹۲۹

امام علی علیه السلام می فرماید: الدَّيْنُ رِقٌّ فَلَا تَبْدُلْ رِقَّكَ لِمَنْ لَا يَعْرِفُ حَقَّكَ؛ بدهی (نوعی) بندگی است، پس زمام اختیار خود را به کسی که حق تو را نمی‌شناسد مسپار (کنایه از این است که از هر کس قرض نگیر). ۱ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۶، ح ۵۰۳.

حدیث ۳۹۳۰

امام علی علیه السلام می فرماید: إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّهُ مِذْلَةٌ بِالنَّهَارِ، وَمَهْمَةٌ بِاللَّيْلِ وَقَضَاءٌ فِي الدُّنْيَا وَقَضَاءٌ فِي الْآخِرَةِ؛ زیرا بار بدهی نروید زیرا بدهکاری خواری روز و اندوه شب است و در دنیا و آخرت باز پرداختی دارد. کافی، ج ۵، ص ۹۵، ح ۱۱.

حدیث ۳۹۳۱

امام علی علیه السلام می فرماید: بِنَسِّ الْقِلَادَةِ لِلْخَيْرِ الْعَفِيفِ قِلَادَةُ الدَّيْنِ؛ چه بد گردنبندی است گردنبند بدهکاری بر گردن نیکوکار خویشتندار. دستور معالم الحکم، ص ۲۱.

حدیث ۳۹۳۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: الدَّيْنُ دَيْنَانِ: فَمَنْ مَاتَ وَهُوَ يَتَوَى قَضَاءَهُ فَأَنَا وَوَيْتُهُ وَمَنْ مَاتَ وَلَا يَتَوَى قَضَاءَهُ فَذَاكَ الَّذِي يُؤْخَذُ مِنْ حَسَنَاتِهِ لَيْسَ يَوْمُئِذٍ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ؛ قرض بر دو نوع است: هر کس از دنیا برود و قصد داشته باشد که قرض خود را بپردازد من سرپرست او خواهم بود و هر کس از دنیا برود و قصد داشته باشد که قرض خود را نپردازد، در مقابل آن از اعمال نیک او بر می‌دارند، زیرا در آن روز دینار و درهمی نیست. نهج الفصاحه، ح ۱۶۰۹.

حدیث ۳۹۳۳

إِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمُعْسِرِ؛ بترسید، از نفرین تنگدست. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۲۰، ح ۱۵۴۲۴.

حدیث ۳۹۳۴

امام علی علیه السلام می فرماید: وَأَعْتَنِمَ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيجعل قضاؤه لك في يوم عسرتك؛ غنیمت بدان کسی را که در زمان توانگری از تو قرض بخواهد تا در روز تنگدستی ات (قیامت) بپردازد. نهج البلاغه، از نامه ۳۱.

حدیث ۳۹۳۵

امام صادق علیه السلام می فرماید: ... فَإِنْ أَعْطَاهُ أَكْثَرَ مِمَّا أَخَذَهُ مِنْ شَرْطٍ بَيْنَهُمَا فَهُوَ مُبَاحٌ لَهُ، وَ لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ ثَوَابٌ فِيهَا أَقْرَضَهُ؛ اگر قرض گیرنده بدون قرار قبلی، سودی به قرض دهنده بدهد مباح است، ولی آن قرض دهنده پاداشی از خدا نخواهد گرفت. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۷، ح ۱.

حدیث ۳۹۳۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: لِإِنْ أُقْرِضَ قَرْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَصِلَ بِمِثْلِهِ؛ مالی را قرض بدهم، بیشتر دوست دارم تا آن را ببخشم. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹، ح ۵.

حدیث ۳۹۳۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸.

حدیث ۳۹۳۸

امام رضا علیه السلام می فرماید: إِعْلَمَنَّ أَنَّ مِنْ أَسِيْدَانِ دَيْنَا وَنَوَى قِضَاءَهُ، فَهُوَ فِي أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى يَقْضِيَهُ، فَإِنْ لَمْ يَنْوِ قِضَاءَهُ فَهُوَ سَارِقٌ؛ کسی که قرض بگیرد در صورتی که تصمیم داشته باشد آن را پس دهد در امان خداست تا آن را اداء کند ولی اگر تصمیم نداشته باشد آن را به صاحبش برگرداند، دزد محسوب می شود. فقه الرضا، ص ۲۶۸.

حدیث ۳۹۳۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: كَمَا لَا يَجِلُّ لِعَرِيْمِكَ أَنْ يَمْطُلِكَ وَهُوَ مُؤَسِّرٌ فَكَذَلِكَ لَا يَجِلُّ لَكَ أَنْ تَعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ؛ همان طور که برای آن کسی که از تو قرض گرفته جایز نیست که اداء آن را به تأخیر بیندازد، پس برای تو هم جایز نخواهد بود که با این که می دانی او تنگدست است از او مطالبه کنی. ثواب الاعمال، ص ۱۳۸.

حدیث ۳۹۴۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَقْرِضَ مَلْهُوْفًا حَسَنَ طَلَبَتَهُ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَلْفَ قِنْطَارٍ مِنَ الْجَنَّةِ؛ هر کس به گرفتار و درمانده‌ای قرض بدهد و در پس گرفتن آن خوشرفتاری کند [گناهانش پاک شده] اعمالش را دوباره شروع می کند و خداوند در برابر هر درهم، هزار قنطار (ثروتی فراوان) در بهشت به او عطا کند. ثواب الاعمال، ص ۲۸۹.

حدیث ۳۹۴۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضِيَ دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ دَيْنُهُ فِيهَا يَكْرَهُ اللَّهُ؛ خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض وی بر خلاف رضای خدا نباشد. نهج الفصاحه، ح ۷۳۳.

حدیث ۳۹۴۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَهَا يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ؛ هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد پرداخت آن را داشته باشد خداوند آن را پردازد (او را یاری می کند) و هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد تلف کردن داشته باشد خداوند آن را تلف کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۷۹.

حدیث ۳۹۴۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا: الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشَرَ فَقُلْتُ يَا جِبْرَيْلُ كَيْفَ صَارَتِ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشَرَ؟ قَالَ: لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ عَلَى يَدِ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَالْقَرْضُ لَا يَقَعُ إِلَّا فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ؛ وارد بهشت شدم، دیدم بر در آن نوشته است (ثواب) صدقه ده برابر است و قرض هجده برابر. گفتم: ای جبرئیل چرا صدقه ده برابر و قرض هجده برابر است؟ گفت: زیرا صدقه به دست نیازمند و بی نیاز می رسد اما قرض جز به دست کسی که به آن نیاز دارد، نمی رسد. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۰، ح ۱۵۳۷۳.

حدیث ۳۹۴۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ تَصَدِيقًا لِلنَّاسِ أَصْدَقُهُمْ حَدِيثًا وَإِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ تَكْذِيبًا أَكْذَبُهُمْ حَدِيثًا؛ هر کس راستگوتر است سخن مردم را بیشتر باور می کند و هر کس دروغگوتر است مردم را بیشتر دروغگو می داند. نهج الفصاحه، ح ۵۹۱.

حدیث ۳۹۴۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: لَا تُحَدِّثِ النَّاسَ بِكُلِّ مَا سَمِعْتَ بِهِ، فَكَفَى بِذَلِكَ كَذِبًا؛ هر چه را شنیدی برای مردم بازگو مکن، که همین برای دروغگویی (تو) کافی است. نهج البلاغه، از نامه ۶۹.

حدیث ۳۹۴۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَحَبُّ الْكُذِبِ فِي الصَّلَاحِ وَأَبْغَضُ الصِّدْقِ فِي الْفَسَادِ؛ خداوند عزوجل، دروغی را که باعث صلح و آشتی شود دوست دارد و از راستی که باعث فتنه شود بیزار است. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۵۳، ح ۵۷۶۲.

حدیث ۳۹۴۷

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّهُ مَعَ الْبِرِّ وَهُمَا فِي الْجَنَّةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّهُ مَعَ الْفُجُورِ وَهُمَا فِي النَّارِ؛ شما را سفارش می کنم به راستگویی، که راستگویی با نیکی همراه است و هر دو در بهشت اند و از دروغگویی پرهیزید که دروغگویی همراه با بدکاری است و هر دو در جهنم اند. نهج الفصاحه، ح ۱۹۷۶.

حدیث ۳۹۴۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: ثَلَاثٌ يَقْبَحُ فِيهِنَّ الصِّدْقُ: النَّمِيمَةُ، وَإِخْبَارُكَ الرَّجُلَ عَنْ أَهْلِهِ بِمَا يَكْرَهُهُ، وَتَكْذِيبُكَ

الرَّجُلُ عَنِ الْخَبْرِ؛ در سه چیز راستگویی زشت است: سخن چینی، خبر ناخوشایند دادن به مردی درباره زن و فرزندش و تکذیب کردن خبر کسی. خصال، ص ۸۷، ح ۲۰.

حدیث ۳۹۴۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَفِيحُ الصُّدُقِ ثَنَاءُ الرَّجُلِ عَلَى نَفْسِهِ؛ زشت‌ترین راستگویی، تعریف انسان از خودش می باشد. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۸۸، ح ۲۹۴۲.

حدیث ۳۹۵۰

امام موسی کاظم علیه السلام می فرمایند: آدَاءُ الْأَمَانَةِ وَالصُّدُقِ يَجْلِبَانِ الرُّزْقَ، وَالْخِيَانَةُ وَالْكَذِبُ يَجْلِبَانِ الْفَقْرَ وَالنُّفَاقَ؛ ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغگویی باعث فقر و نفاق می شود. بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷.

حدیث ۳۹۵۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لَا تَغْتَرُوا بِصِيَالَتِهِمْ وَلَا بِصِيَامِهِمْ، فَإِنَّ الرَّجُلَ رُبَّمَا لَهَجَ بِالصَّلَاةِ وَالصُّوْمِ حَتَّى لَوْ تَرَكَهُ اسْتَوْحَشَ، وَلَكِنْ اخْتَبَرُوهُمْ عِنْدَ صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ؛ فریب نماز و روزه مردم را نخورید، زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خو می کند که اگر آنها را ترک گوید، احساس ترس می کند، بلکه آنها را به راستگویی و امانتداری بیازماید. کافی، ج ۲، ص ۱۰۴، ح ۲.

حدیث ۳۹۵۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: الصَّادِقُ عَلَى شَفَا مَنْجَاهٍ وَكَرَامِيَةٍ وَالْكَاذِبُ عَلَى شُرْفِ مَهْوَاهٍ وَمَهَانَةٍ؛ راستگو در آستانه نجات و بزرگواری است و دروغگو در لبه پرتگاه و خواری. نهج البلاغه، خطبه ۸۶.

حدیث ۳۹۵۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: يَا عَلِيُّ اصْدِقْ وَإِنْ ضَرَّكَ فِي الْعَاجِلِ فَإِنَّهُ يَنْفَعُكَ فِي الْآجِلِ وَلَا تَكْذِبْ وَإِنْ يَنْفَعُكَ فِي الْعَاجِلِ فَإِنَّهُ يَضُرُّكَ فِي الْآجِلِ؛ ای علی راست بگو اگر چه در حال حاضر به ضرر تو باشد ولی در آینده به نفع توست و دروغ نگو اگر چه در حال حاضر به نفع تو باشد ولی در آینده به ضرر توست. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۲۷.

حدیث ۳۹۵۴

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَالتَّجَمُّلَ وَيُبْغِضُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَاؤُسَ؛ خداوند زیبایی و آراستگی را دوست دارد و با فقر و تظاهر به فقر دشمن است. کافی، ج ۶، ص ۴۴۰، ح ۱۴.

حدیث ۳۹۵۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الْعُرْسُ وَيُبْغِضُ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الطَّلَاقُ؛ خداوند خانه‌ای را که در آن عروسی

برپا شود دوست دارد و با خانه‌ای که در آن طلاق صورت گیرد، دشمن است. کافی، ج ۶، ص ۵۴، ح ۳.

حدیث ۳۹۵۶

امام صادق علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُفْتَنَ التَّوَّابَ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ مِنْهُ كَانَ أَفْضَلَ؛ خداوند بنده به گناه افتاده توبه‌کار را دوست دارد ولی کسی که گناه نکند، از او برتر است. کافی، ج ۲، ص ۴۳۵، ح ۹.

حدیث ۳۹۵۷

امام صادق علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَ يُطَلَّبَ مَا عِنْدَهُ؛ خداوند عزوجل دوست دارد آنچه نزد اوست درخواست گردد و طلب شود. کافی، ج ۲، ص ۴۷۵، ح ۴.

حدیث ۳۹۵۸

امام صادق علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُعْبَدَ فِي السِّرِّ كَمَا يُحِبُّ أَنْ يُعْبَدَ فِي الْعَلَانِيَةِ؛ خداوند دوست دارد که در پنهان عبادت شود، چنانکه دوست دارد آشکارا عبادت شود. ۱ کافی، ج ۲، ص ۲۲۳، ح ۸.

حدیث ۳۹۵۹

امام باقر علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِبْرَادَ الْكَبِدِ الْحَرَّى؛ خداوند خنک کردن جگر تشنه را دوست دارد. کافی، ج ۴، ص ۵۸، ح ۶.

حدیث ۳۹۶۰

امام سجاد علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ وَيُحِبُّ كُلَّ عَبْدٍ شَكُورٍ؛ خداوند هر قلب محزون و هر بنده شکرگزار را دوست دارد. کافی، ج ۲، ص ۹۹، ح ۳۰.

حدیث ۳۹۶۱

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تَكُونَ نِيَّةُ الْإِنْسَانِ لِلنَّاسِ جَمِيلَةً، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تَكُونَ نِيَّتُهُ فِي طَاعَتِهِ قَوِيَّةً غَيْرَ مَدْخُولَةٍ؛ خداوند دوست دارد که انسان نسبت به دیگران خوش نیت باشد، چنانکه دوست دارد نیتش در اطاعت از او محکم و خالص باشد. غررالحکم، ح ۳۷۰۳.

حدیث ۳۹۶۲

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَقْلَ الْقَوِيمَ وَالْعَمَلَ الْمُسْتَقِيمَ؛ خداوند عقل استوار و کردار معتدل را دوست دارد. غررالحکم، ح ۳۴۱۰.

حدیث ۳۹۶۳

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينِ؛ خداوند انسان شاغل امین را دوست دارد. کافی، ج ۵، ص ۱۱۳، ح ۱.

حدیث ۳۹۶۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُؤَخَذَ بِرُخَصِهِ كَمَا يُحِبُّ أَنْ يُؤَخَذَ بِعَزَائِمِهِ؛ خداوند دوست دارد از امور مجاز نیز استفاده شود چنانکه دوست دارد به تکالیف عمل شود. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۱، ح ۱.

حدیث ۳۹۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فِي الصَّلَاةِ مَا يُحِبُّ فِي الْقِتَالِ: صِدْقًا كَأَنَّهُمْ بُنِيَانٌ مَرْصُوصٌ؛ خداوند آنچه را که در جنگ دوست دارد، در نماز هم دوست دارد و آن صفی (متحد و منظم) همچون بنیانی پولادین و محکم است. الدر المنثور، ج ۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۳۹۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ أَنْ يَكُونَ سَهْلَ الْبَيْعِ وَ سَهْلَ الشَّرَاءِ وَ سَهْلَ الْقَضَاءِ وَ سَهْلَ الْإِقْتِضَاءِ؛ خداوند بنده‌ای را که در خرید و فروش و قضاوت و پذیرش قضاوت آسان گیر باشد دوست دارد. دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۷.

حدیث ۳۹۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَعَالِيَ الْأَخْلَاقِ وَ يَكْرَهُ سَيِّئَاتِهَا؛ خداوند خصلت‌های والای اخلاقی را دوست دارد و از خصلت‌های پست بیزار است. کنز العمال، ح ۵۱۸۰.

حدیث ۳۹۶۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْمُدَاوِمَةَ عَلَى الْإِخْوَانِ الْقَدِيمِ فَدَاوِمُوا؛ خداوند تداوم دوستی دیرینه را دوست دارد، پس در دوستی مداومت ورزید. نهج الفصاحه، ح ۷۵۱.

حدیث ۳۹۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَصِيرَ النَّافِذَ عِنْدَ مَجِيئِ الشَّهَوَاتِ، وَالْعَقْلَ الْكَامِلَ عِنْدَ نُزُولِ الشُّبُهَاتِ وَ يُحِبُّ السَّمَاخَةَ وَ لَوْ عَلَى تَمْرَاتٍ وَ يُحِبُّ الشَّجَاعَةَ وَ لَوْ عَلَى قَتْلِ حَيَّةٍ؛ خداوند چشم تیز بین هنگام روی آوردن هوا و هوس‌ها، و عقل کامل هنگام آمدن شبهه‌ها را دوست دارد و بخشندگی را هر چند به دانه‌های خرما، دوست دارد و شجاعت را اگر چه به کشتن یک مار دوست دارد. مسند الشهاب، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۰۸۰.

حدیث ۳۹۷۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْأَتْقِيَاءَ الْأَبْرَارَ الْأَخْفِيَاءَ الَّذِينَ إِذَا حَضَرُوا لَمْ يُعْرَفُوا وَإِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا، قُلُوبُهُمْ مَصَابِيحُ الْهُدَى يَنْجُونَ مِنْ كُلِّ غَبْرَاءٍ مُظْلِمَةٍ؛ خداوند تعالی بندگان پرهیزگار نیکوکار گمنام را دوست دارد، کسانی که چون حاضرند، شناخته نمی‌شوند و آنگاه که غایب‌اند سراغشان را نمی‌گیرند، قلب‌هایشان چراغ‌های هدایت است و از هر تیرگی تاریکی نجات می‌یابند. نثر الدر، ج ۱، ص ۱۵۶.

حدیث ۳۹۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّجُلَ الْقَوِيَّ الْمُبْدِيَّ الْمُعِيدَ عَلَى الْفَرَسِ الْمُبْدِيَّ الْمُعِيدَ؛ خداوند مرد نیرومندی را که همیشه برای جهاد پا به رکاب است دوست دارد. بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۱۸۴، ح ۴۰.

حدیث ۳۹۷۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْإِنْفَاقَ وَيُبْغِضُ الْإِفْتَارَ، فَانْفِقْ وَأَطِعْ وَلَا تُصِرْ صِرَ فَيَعْسِرَ عَلَيْكَ الطَّلَبُ؛ خداوند خرج کردن را دوست دارد و با سخت خرج کردن دشمن است پس انفاق و اطعام کن و به ثروت اندوزی مپرداز که کسب ثروت تو را به سختی می‌اندازد. بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۲۸۲، ح ۴۳.

حدیث ۳۹۷۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الشَّابَّ الَّذِي يُفْنِي شَبَابَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ؛ خداوند جوانی که جوانیش را در اطاعت از او بگذراند دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۸۰۰.

حدیث ۳۹۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: كُنْ بَشَاشًا فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَشَّاشِينَ وَيُبْغِضُ الْعَبُوسَ كَرِيهَ الْوَجْهِ؛ گشاده‌رو باش که خداوند انسان‌های گشاده‌رو را دوست دارد و با اخموی ترش‌رو دشمن است. الشهاب فی الحکم والآداب، ص ۳۸.

حدیث ۳۹۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مَعَالِيَ الْأُمُورِ وَأَشْرَافَهَا وَيَكْرَهُ سَفْسَافَهَا؛ خداوند کارهای والا و شرافتمند را دوست دارد و از کارهای پست و ناچیز بیزار است. نهج الفصاحه، ح ۸۰۴.

حدیث ۳۹۷۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنَ الْخَيْرِ مَا يُعَجَّلُ؛ خداوند کار خیری را که به آن شتاب شود دوست دارد. کافی، ج ۲، ص ۱۴۲، ح ۴.

حدیث ۳۹۷۷

امام علی (علیه السلام): مَا أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْجَهْلِ بِطَلَبِ تَيَانِ الْعِلْمِ حَتَّى أَخَذَ مِيثَاقًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ بَيَانِ الْعِلْمِ لِلْجُهَالِ؛ لِأَنَّ الْعِلْمَ كَانَ قَبْلَ الْجَهْلِ؛ خداوند، از مردم نادان پیمانی برای جستجوی دانش نگرفت، مگر این که پیمان بیان کردن دانش برای نادانان را از اهل دانش گرفت، چرا که دانش، پیش از نادانی بود. امالی، مفید، ص ۶۶، ح ۱۲.

حدیث ۳۹۷۸

امام علی (علیه السلام): زَلَّةُ الْعَالِمِ كَأَنْكَسَارِ السَّفِينَةِ تَغْرُقُ وَ تُغْرَقُ مَعَهَا غَيْرُهَا؛ لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق

می‌شود و دیگران را هم با خود غرق می‌کند. غرر الحکم ، ح ۵۴۷۴.

حدیث ۳۹۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَيْثُ خِيفَتِهِ لَعَلِمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ ، وَ لَوْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ حَيْثُ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ بِدُعَائِكُمُ الْجِبَالُ؛ اگر از خدا چنانکه باید می‌ترسیدید، به دانشی ناب دست می‌یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می‌شناختید، با دعایتان کوه‌ها از میان می‌رفتند. کنز العمال، ح ۵۸۸۱.

حدیث ۳۹۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): إِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمُ الْفِتْنُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِاتِّقْرَانٍ ... وَ لَهُ ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ فَظَاهِرُهُ حُكْمٌ وَ بَاطِنُهُ عِلْمٌ ... فِيهِ مَصَابِيحُ الْهُدَى وَ مَنَارُ الْحِكْمَةِ وَ دَلِيلٌ عَلَى الْمَعْرِفَةِ لِمَنْ عَرَفَ الصِّفَةَ؛ هنگامی که فتنه‌ها چون پاره‌های شب تاریک بر شما مشتبه شود، به قرآن روی بیاورید ... برای قرآن ظاهری و باطنی است. ظاهر آن حکمت و باطن آن دانش است ... در قرآن چراغ‌های هدایت و نشانه‌های حکمت و راهنمای معرفت هست، برای کسی که ویژگی‌اش را شناخت. کافی، ج ۲، ص ۵۹۹، ح ۲.

حدیث ۳۹۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): مَا مِنْ عَالِمٍ أَوْ مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمِينَ أَوْ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعَامِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جَانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جَانِبٍ إِلَّا رَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَذَابَ قُبُورِهِمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ هیچ دانشمندی یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی‌گذرد و از خوراک آنان نمی‌خورد و از نوشیدنی آنان نمی‌نوشد و از یک طرف وارد نمی‌شود و از طرف دیگر خارج نمی‌گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می‌دارد. جامع الأخبار، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث ۳۹۸۲

امام علی (علیه السلام): خَيْرٌ مَنْ شَاوَرْتَ ذَوْوُ النَّهْيِ وَالْعِلْمِ ، وَ أَوْلُو التَّجَارِبِ وَ الْحَزْمِ؛ بهترین مشاوران، دارندگان عقل، علم، تجربه و دوراندیشی‌اند. غرر الحکم ، ح ۴۹۹۰.

حدیث ۳۹۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لَا تَجْلِسُوا مَعَ كُلِّ عَالِمٍ، إِلَّا عَالِمًا يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ : مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ، وَ مِنَ الْعِدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُعِ وَ مِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الزُّهْدِ؛ با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شک به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث ۳۹۸۴

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدْ عِلْمِيكَ وَ يَحْسُنْ أَدْبِيكَ وَ تَزَكُّ نَفْسُكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادب‌ت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم ، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۳۹۸۵

امام باقر (علیه السلام): مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَ لَا يُنْقَضُ أَوْلِيكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئاً وَ مَنْ عَلَّمَ بَابَ ضَلَالٍ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ أَوْزَارِ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَ لَا يُنْقَضُ أَوْلِيكَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئاً؛ هر کس باب هدایتی را به کسی آموزش دهد، پاداش همه کسانی را که به آن عمل کنند، دارد، بی آنکه چیزی از پاداش آنان کم شود و هر کس باب گمراهی را یاد دهد، گناهان همه کسانی که بدان عمل کنند، بر او نیز بار می‌شود، بی آن که چیزی از گناهان آنان کم شود. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۴.

حدیث ۳۹۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَنَاصَى حِوَا فِي الْعِلْمِ ، فَإِنَّ خِيَانَةَ أَحَدِكُمْ فِي عِلْمِهِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَتِهِ فِي مَالِهِ وَإِنَّ اللَّهَ سَأَلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ در دانش، خیرخواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت‌تر از خیانت او در مالش می‌باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می‌کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث ۳۹۸۷

امام باقر (علیه السلام): اَلْعُلَمَاءُ فِي أَنْفُسِهِمْ خَائَةٌ إِنْ رَأَوْا تَائِهًا ضَالًّا لَا يَهْدُونَهُ أَوْ مَيِّتًا لَا يُحْيُونَهُ فَيُنْسَسَ مَا يَصْنَعُونَ لِإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَخَذَ عَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ فِي الْكِتَابِ أَنْ يَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أَنْ يَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى وَ لَا يَتَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ؛ اگر دانشمندان نصیحت را پنهان دارند، خیانت کرده‌اند. اگر سرگشته گمراهی را دیدند و او اراده‌نمایی نکردند و یا (دل) مرده‌ای را زنده نمودند، وه که چه کار زشتی کرده‌اند! چون خداوند تبارک و تعالی در کتاب از ایشان پیمان گرفته که به معروف و آنچه فرمان یافته‌اند فرمان دهند و از آنچه نهی شده‌اند نهی کنند و بر نیکوکاری و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنند و در گناه و ستم یکدیگر را یاری نکنند. کافی، ج ۸، ص ۵۴، ح ۱۶.

حدیث ۳۹۸۸

امام علی (علیه السلام): خُذُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنَهُ فَإِنَّ النَّحْلَ يَأْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ أَرْبِنَهُ فَيَتَوَلَّدُ مِنْهُ جَوْهَرَانِ نَفِيسَانِ: أَحَدُهُمَا فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَ الْآخَرُ يُسَدُّ تَضَاءً بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبور عسل از هر گلی زیباترینش را می‌خورد. در نتیجه دو جواهر گران‌بها از آن تولید می‌شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می‌گیرند. غرر الحکم، ح ۵۰۸۲.

حدیث ۳۹۸۹

امام رضا (علیه السلام): رَجِمَ اللَّهُ عَبِيدًا أَحْيَا أَمْرَنَا ... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَ يُعَلِّمُهَا النَّاسَ ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند... دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث ۳۹۹۰

امام صادق (علیه السلام): وَ الْمُتَعَلِّمُ يَخْتِاجُ إِلَى رَغْبَةٍ وَ إِرَادَةٍ وَ فِرَاقٍ وَ نُسُكٍ وَ خَشْيَةٍ وَ حِفْظٍ وَ حَزْمٍ؛ دانش‌اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۳۹۹۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَ هُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید، ص ۱۰۰.

حدیث ۳۹۹۲

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفَكَ الْمُهَاجِرِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَانِيَالٍ: إِنَّ أَمَقَّتْ عَيْدِي إِلَى الْجَاهِلِ الْمُسْتَخْفِ بِحَقِّ أَهْلِ الْعِلْمِ، التَّارِكُ لِلْإِقْتِدَاءِ بِهِمْ وَ إِنَّ أَحَبَّ عَيْدِي إِلَى التَّقِيِّ الطَّالِبِ لِلثَّوَابِ الْجَزِيلِ الْأَلَانِزِمِ لِلْعُلَمَاءِ التَّيَابِعِ لِلْحُلَمَاءِ الْقَابِلِ عَنِ الْحُكَمَاءِ؛ اگر مردم می دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی گمان در پی آن می رفتند، حتی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوبترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث ۳۹۹۳

امام علی (علیه السلام): كُذِّلَ وَعَاءٌ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می کند. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث ۳۹۹۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): إِنَّ لِقَمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: يَا بُنَيَّ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَ اسْتَمِعْ كَلَامَ الْحُكَمَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل آسا، زنده می گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹.

حدیث ۳۹۹۵

امام صادق (علیه السلام): الْعِلْمُ مَقْرُونٌ إِلَى الْعَمَلِ، فَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا، وَ مَنْ عَمِلَ عِلْمًا، وَالْعِلْمُ يَهْتَفُ بِالْعَمَلِ فَإِنْ أَجَابَهُ وَ إِلَّا اِزْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می گردد. کافی، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث ۳۹۹۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظَانِّهِ، وَاقْتَسِمُوا مِنْ أَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجوید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص

۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث ۳۹۹۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبَيْتِ خَرِبٍ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلَّمُوا، وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمُوتُوا جُهَالًا؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْذِرُ عَلَى الْجَهْلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۳۹۹۸

امام علی (علیه السلام): يَا مُؤْمِنُ إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ تَمَنُّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعْلَمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَأَدَبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۳۹۹۹

امام علی علیه السلام می‌فرماید: إِذَا كَانَ فِي رَجُلٍ خَلَّةٌ رَائِقَةٌ فَانْتَظِرُوا أَخَوَاتِهَا؛ اگر در وجود کسی خصلتی پسندیده باشد، انتظار خصلت‌های پسندیده دیگری را نیز در او داشته باشید. نهج البلاغه، حکمت ۴۴۵

حدیث ۴۰۰۰

امام علی علیه السلام می‌فرماید: الْكِرِيمُ يَرَى مَكَارِمَ أَعْمَالِهِ دَيْنًا عَلَيْهِ يَقْضِيهِ، اللَّئِيمُ يَرَى سَوَافِحَ إِحْسَانِهِ دَيْنًا لَهُ يَقْتَضِيهِ؛ بزرگوار، نیکوکاری‌های خود را بدهی به گردن خود می‌داند که باید بپردازد و فرومایه، احسان‌های گذشته خود را بدهی به گردن دیگران می‌داند که باید پس بگیرد. غررالحکم، ح ۲۰۳۱ و ۲۰۳۲

حدیث ۴۰۰۱

امام علی علیه السلام می‌فرماید: تَشِدُّهُ أَشْيَاءٌ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَشَعُّهِ أَنْفُسِ أَقْبَحِ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرْعِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكُذْبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطْبَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت‌تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۴۰۰۲

امام علی علیه السلام می‌فرماید: عَوِّذُ لِسَانِكَ لِيْنَ الْكَلَامِ وَ بَدَلُ السَّلَامِ، يَكْثُرُ مُجْبُوكَ وَ يَقِلُّ مُبْغِضُوكَ؛ زبان خود را به نرم‌گویی و سلام کردن عادت ده، تا دوستانت زیاد و دشمنانت کم شوند. غررالحکم، ح ۶۲۳۱

حدیث ۴۰۰۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ: يَا بُنَيَّ أَيَّاكَ وَالصَّجَرَ وَسُوءَ الْخُلُقِ وَقَلَّةَ الصَّبْرِ فَلَا يَسْتَقِيمُ عَلَى هَذِهِ الْخِصَالِ صَاحِبٌ وَأَلْزِمَ نَفْسَكَ التُّؤَدَةَ فِي أُمُورِكَ وَصَبْرٌ عَلَى مَوْنَاتِ الْإِخْوَانِ نَفْسَكَ وَحَسَنٌ مَعَ جَمِيعِ النَّاسِ خُلُقَكَ؛ لقمان به فرزندش فرمود: فرزندم! از بی‌حوصلگی و بد اخلاقی و بی‌تابی دوری کن که هیچ دوستی تحمل این خصلت‌ها را ندارد. در کارهای آرام و بردبار، در تحمل زحمات برادران صبور و با همه مردم خوش اخلاق باش. قصص الانبیاء، ص ۱۹۸، ح ۲۴۵

حدیث ۴۰۰۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: لَا تَكُنْ عَنِيَابًا وَلَا مِدَاحًا وَلَا طَعَانًا وَلَا مُمَارِيَا؛ نه عیب‌جو باش و نه ثناگو، نه زخم‌زبان زن و نه مجادله‌گر. مکارم الاخلاق، ص ۴۶۷

حدیث ۴۰۰۵

امام حسین علیه‌السلام می‌فرماید: لَا تَقُولَنَّ فِي أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَوَارَى عَنْكَ إِلَّا مَا تُحِبُّ أَنْ يَقُولَ فِيكَ إِذَا تَوَارَيْتَ عَنْهُ؛ وقتی که برادر دینی‌ات از تو جدا شد، سخنی پشت سر او نگو، مگر این که دوست داری او در پشت سر تو آن را بگوید. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۲۷.

حدیث ۴۰۰۶

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: رَأْسُ الْعِلْمِ التَّمْيِيزُ بَيْنَ الْأَخْلَاقِ وَأَظْهَارُ مَخْمُودِهَا وَقَمْعُ مَذْمُومِهَا؛ بالاترین درجه دانایی، تشخیص اخلاق از یکدیگر و آشکار کردن اخلاق پسندیده و سرکوب اخلاق ناپسند است. غررالحکم، ح ۵۲۶۷.

حدیث ۴۰۰۷

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: عَوَّدُ نَفْسِكَ الْجَمِيلَ فَبِاعْتِيَادِكَ إِيَّاهُ يَعُودُ لَذِيذًا؛ خودت را به کارهای زیبا عادت بده که اگر به آنها عادت کنی، برای لذت بخش می‌شوند. شرح نهج البلاغه، ابن ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۲۶۶.

حدیث ۴۰۰۸

تَوَقَّعِ الْفَرْجَ إِحْدَى الرَّاحَتَيْنِ؛ انتظار گشایش، یکی از دو آسایش است. غررالحکم، ح ۴۵۷۸

حدیث ۴۰۰۹

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ وَجِدَ هَمًّا وَلَا يَدْرِي مَا هُوَ فَلْيَغْسِلْ رَأْسَهُ؛ هر کس غمگین شد و علت آن را ندانست، سر خود را بشوید. الدعوات للراوندي، ص ۱۲۰.

حدیث ۴۰۱۰

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ الْقَلْبِ وَسَلَامَةُ الدِّينِ؛ خوش‌گمانی، مایه آسایش قلب و سلامت دین است.

غررالحکم، ح ۴۸۱۶

حدیث ۴۰۱۱

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: **النَّوْمُ رَاحَةٌ لِلْجَسَدِ وَ النَّطْقُ رَاحَةٌ لِلرُّوحِ وَ السُّكُوتُ رَاحَةٌ لِلْعَقْلِ**؛ خواب مایه آسایش جسم، سخن مایه آسایش جان و سکوت مایه آسایش عقل است. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۲.

حدیث ۴۰۱۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: **أَصْلُ الْعَقْلِ الْقُدْرَةُ وَ تَمَرَّتُهَا الشُّرُورُ**؛ ریشه عقل، قدرت است و میوه آن شادی. بحارالأنوار، ج ۷۸، ص ۷.

حدیث ۴۰۱۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: **الشُّرُورُ فِي ثَلَاثٍ خِلَالٍ: فِي الْوَفَاءِ وَ رِعَايَةِ الْحُقُوقِ وَ النَّهْوِ فِي النَّوَائِبِ**؛ شادی در سه چیز است: وفاداری، رعایت حقوق و ایستادگی در برابر سختی‌ها. تحف العقول، ص ۳۲۳.

حدیث ۴۰۱۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: **إِنَّ الزَّاهِدَ فِي الدُّنْيَا يَرْتَجِي وَ يَرِيحُ قَلْبَهُ وَ بَدَنَهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ الرَّاعِبُ فِيهَا يُتَعَبُ قَلْبُهُ وَ يَدْنُهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ**؛ هر کس به دنیا بی‌رغبت است، امیدوار است و تن و جان خود را در دنیا و آخرت آسوده می‌گذارد و هر کس دل به دنیا ببندد، تن و جان خود را در دو دنیا به زحمت می‌اندازد. اعلام الدین، ص ۳۴۳.

حدیث ۴۰۱۵

امام صادق علیه‌السلام: **لَمَّا سُئِلَ عَنْ طَرِيقِ الرَّاحَةِ -: فِي خِلَافِ الْهَوَى**. **قِيلَ: فَمَتَى يَجِدُ عَبْدُ الرَّاحَةِ؟ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ أَوَّلِ يَوْمٍ يَصِيرُ فِي الْجَنَّةِ**؛ در پاسخ به این سؤال که راه رسیدن به آسایش چیست؟ فرمودند: مخالفت با هوا و هوس. عرض شد: پس، چه وقت انسان به آسایش می‌رسد؟ فرمودند: در نخستین روز ورودش به بهشت. تحف العقول، ص ۳۷۰.

حدیث ۴۰۱۶

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: **مَنْ قَالَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ دَفَعَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنَ الْبَلَاءِ أَيْسَرُهَا الْهَمُّ**؛ هر کس در هر روز صد مرتبه **لا حول و لا قوة الا بالله** بگوید، خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع می‌کند، که کوچکترین آن غم و اندوه است. ثواب الأعمال، ص ۱۶۲.

حدیث ۴۰۱۷

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: **مَنْ تَصَدَّقَ فِي يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ إِنْ كَانَ يَوْمًا فَيَوْمٌ وَإِنْ كَانَ لَيْلَةً فَلَيْلٌ دَفَعَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ الْهَمَّ وَ السَّعْيَ وَ مِيتَةَ السُّوءِ**؛ هر کس در روز و یا شب صدقه بدهد - اگر روز است روز و اگر شب است، شب - خداوند از او غم و اندوه، درنده و

مرگ بد را دور می‌کند. ثواب الأعمال، ص ۱۴۰.

حدیث ۴۰۱۸

امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: وَ أَمَّا حَقُّ الزَّوْجِهِ فَإِنَّ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَيِّكُنَا وَ أَنْسَا فَتَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْكَ فَتُكْرِمُهَا وَ تَرْفُقَ بِهَا وَ أَنْ كَانَ حَقُّكَ أَوْجَبَ فَإِنَّ لَهَا عَلَيْكَ أَنْ تَرْحَمَهَا؛ حق زن این است که بدانی خداوند عزوجل او را مایه آرامش و انس تو قرار داده و این نعمتی از جانب اوست، پس احترامش کن و با او مدارا نما، هر چند حق تو بر او واجب‌تر است اما این حق اوست که با او مهربان باشی. من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۱

حدیث ۴۰۱۹

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ الْقَلْبَ لَيَتَجَلَّجَلُ فِي الْجَوْفِ يَطْلُبُ الْحَقَّ فَإِذَا أَصَابَهُ أَطْمَآنٌ وَقَرٌّ؛ به راستی که دل در درون سینه بی‌قرار است و به دنبال حق می‌گردد و چون به آن رسید، آرام و قرار می‌گیرد. کافی، ج ۲، ص ۴۲۱.

حدیث ۴۰۲۰

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: خَمْسُ خِصَالٍ مَنْ فَقَدَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ لَمْ يَزَلْ نَاقِصَ الْعَيْشِ زَائِلَ الْعُقْلِ مَشْغُولَ الْقَلْبِ، فَأَوْلَاهَا: صِحَّةُ الْبَدَنِ وَ الثَّانِيَةُ: الْأَمْنُ وَ الثَّلَاثَةُ: السَّعْيُ فِي الرِّزْقِ، وَ الرَّابِعَةُ: الْأَنْبِيَسُ الْمُوَافِقُ (قال الراوي): قُلْتُ: وَ مَا الْأَنْبِيَسُ الْمُوَافِقُ؟ قَالَ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ، وَ الْوَالِدُ الصَّالِحُ، وَ الْخَلِيطُ الصَّالِحُ وَ الْخَامِسَةُ: وَ هِيَ تَجْمَعُ هَذِهِ الْخِصَالَ: الدَّعَةُ؛ پنج چیز است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، همواره در زندگی اش کمبود دارد و کم خرد و دل نگران است: اول، تندرستی، دوم امنیت، سوم روزی فراوان، چهارم همراه هم‌راهی. راوی پرسید: همراه هم‌راهی کیست؟ امام فرمودند: همسر و فرزند و همنشین خوب و پنجم که در برگیرنده همه اینهاست، رفاه و آسایش است. خصال، ص ۲۸۴.

حدیث ۴۰۲۱

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: أَلْبُرُّ مَا سَيَّكَنْتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَ أَطْمَآنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَ الْأَثْمُ مَا لَمْ تَشِيْكُنْ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَ لَمْ يَطْمَئِنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ وَ أَنْ أَفْئَاكَ الْمُفْتُونُ؛ نیکی آن است که جان و دل انسان با آن آرامش پیدا کند و گناه آن است که جان و دل انسان با آن آرام نگیرد، هر چند فتوا دهندگان (خلاف آن را) به تو فتوا دهند. کنز العمال، ح ۷۲۷۸.

حدیث ۴۰۲۲

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: كُلُّ شَيْءٍ يَحْتَاجُ إِلَى الْعَقْلِ وَالْعَقْلُ يَحْتَاجُ إِلَى الْأَدَبِ؛ هر چیزی به عقل نیاز دارد و عقل به ادب نیازمند است. فقه الرضا، ص ۳۶۴.

حدیث ۴۰۲۳

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَ لِيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ وَ مُعَلِّمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ؛ کسی که خود را پیشوای مردم قرار داده، باید پیش از آموزش دیگران، خود را آموزش دهد و پیش از آن که دیگران را با زبان، ادب بیاموزد، با کردارش ادب آموزد و البته آموزش دهنده و ادب‌آموز

خود بیش از آموزگار و ادب‌آموز مردم، شایسته تجلیل است. غرر الحکم، ح ۷۰۱۶.

حدیث ۴۰۲۴

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: عَلِي الْعَاقِلِ أَنْ يُحْصِيَ عَلَى نَفْسِهِ مَسَاوِيَهَا فِي الدِّينِ وَالرَّأْيِ وَالْأَخْلَاقِ وَالْأَدَبِ ، فَيَجْمَعُ ذَلِكَ فِي صِدْرِهِ أَوْ فِي كِتَابٍ وَيَعْمَلُ فِي إِزَالَتِهَا ؛ بر عاقل است که بدی‌هایش را در دین، اندیشه، اخلاق و ادب یادداشت کند و به‌خاطرش بسپارد و برای از بین بردن آنها بکوشد. تحف العقول، ص ۳۷۶.

حدیث ۴۰۲۵

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: أَيَاكَ أَنْ تَضْحَكَ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ ، أَوْ تَمْشَى وَتَتَكَلَّمُ فِي غَيْرِ آدَبٍ؛ از خندیدن بی تعجب [و بی جا] یا راه رفتن و سخن گفتن بی‌ادبانه بپرهیز. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۸

حدیث ۴۰۲۶

آنس: حَيْثُ جَارِيَةٌ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامِ بِطَاقَةِ رِيحَانٍ ، فَقَالَ لَهَا : أَنْتِ حُرَّةٌ لَوْ جِئِ اللَّهُ ، فَقُلْتُ لَهُ فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ : أَدَبْنَا اللَّهُ تَعَالَى فَقَالَ : «و إِذَا حَيَّتُمْ بِتَحِيَّتِهِ فَحَيُّوا بِأَحْسَنِ مِنْهَا» الْآيَةَ ، وَ كَانَ أَحْسَنَ مِنْهَا إِعْتَاقُهَا ؛ آنس: یکی از کنیزان امام حسن علیه‌السلام دسته‌گلی به ایشان تقدیم کرد. امام به او فرمودند: تو در راه خدا آزادی! دلیل این کارشان را پرسیدم. فرمودند: خداوند، ما را [این گونه] ادب آموخته است، آن‌جا که [در قرآن کریم] می‌گوید: و چون احترام شدید، به بهتر از آن، پاسخ گوید: و بهتر از هدیه او، آزادی او بود! نهج السعادة، ج ۷، ص ۳۸۶.

حدیث ۴۰۲۷

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: عَلَيْكُمْ بِالْأَدَبِ ، فَإِنْ كُنْتُمْ مُلُوكًا بَرَزْتُمْ وَ أَنْ كُنْتُمْ وَسِيطًا فُقُتُمْ ، وَ أَنْ أَعْوَزْتُمْ الْمَعِيشَةَ عَشْتُمْ بِأَدَبِكُمْ ؛ ادب بیاموزید، زیرا که [در این صورت] اگر پادشاه باشید، برجسته می‌شوید، اگر میانه باشید، سرآمد می‌شوید، و اگر تنگ‌دست باشید، با ادبتان گذران زندگی می‌کنید. غرر الحکم، ح ۷۰۷۷.

حدیث ۴۰۲۸

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: النَّفْسُ مَجْبُولَةٌ عَلَى سَوْءِ الْأَدَبِ وَالْعَبْدُ مَأْمُورٌ بِمَلَاذِمَةِ حُسْنِ الْأَدَبِ وَالنَّفْسُ تَجْرِي [بِطَبْعِهَا] فِي مَيِّدَانِ الْمُخَالَفَةِ وَالْعَبْدُ يَجْهَدُ بَرَدَّهَا عَنْ سَوْءِ الْمُطَالِبَةِ فَمَتَى أَطْلَقَ عِنَانَهَا فَهُوَ شَرِيكٌ فِي فَسَادِهَا وَ مَنْ أَعَانَ نَفْسَهُ فِي هَوَى نَفْسِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ نَفْسَهُ فِي قَتْلِ نَفْسِهِ ؛ نفس آدمی بر بی‌ادبی سرشته شده است و بنده فرمان دارد که پایبند ادب نیکو باشد. نفس آدمی با طینت خود در میدان مخالفت می‌تازد و بنده می‌کوشد آن را از خواسته ناروایش برگرداند، پس هرگاه عنان نفس را رها سازد، شریک تبهکاری اوست و هر کس نفس خود را در خواهش‌هایش یاری رساند، در قتل خود همدستِ نفس شده است. شرح نهج البلاغه ابن‌ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۴.

حدیث ۴۰۲۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَبْصَرَ رَجُلًا لَهُ وَلَدَانِ فَقَبَّلَ أَحَدَهُمَا وَتَرَكَ الْآخَرَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صلی الله علیه و آله : فَهَلَّا وَاسَيْتَ بَيْنَهُمَا ؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله کسی را دیدند که دو فرزند داشت . یکی را بوسید و دیگری را رها کرد . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به او فرمودند : چرا میان آنان یکسان عمل نکردی؟ . جعفریات ، ص ۵۵ .

حدیث ۴۰۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : مَنْ قَبِلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَّخَهُ فَرَّخَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعِيَ بِالْأَبْوَيْنِ فَيُكْسِيَانِ حُلَّتَيْنِ يُضِيءُ مِنْ نَوْرِهِمَا وَجُوهَ أَهْلِ الْجَنَّةِ ؛ هر کس فرزندش را ببوسد ، خداوند عزوجل برای او ثواب می نویسد و هر کسی که او را شاد کند ، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد و هر کس قرآن به او بیاموزد ، پدر و مادرش دعوت می شوند و دو لباس بر آنان پوشیده می شود که از نور آنها ، چهره های بهشتیان نورانی می گردد . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۹ ، ح ۱ .

حدیث ۴۰۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : أَحِبُّ الصَّبِيَانَ لِخَمْسٍ : الْأَوَّلُ : أَنَّهُمْ هُمُ الْبُكَاءُونَ ، وَالثَّانِي : يَتَمَرَّغُونَ بِالثَّرَابِ وَالثَّلَاثُ : يَخْتَصِمُونَ مِنْ غَيْرِ حَقْدٍ وَالرَّابِعُ : لَا يَدَّخِرُونَ لِعَدِّ شَيْئًا وَالْخَامِسُ : يُعَمَّرُونَ ثُمَّ يُخَرَّبُونَ ؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : کودکان را به خاطر پنج چیز دوست می دارم : اول آن که بسیار می گریند ، دوم آن که با خاک بازی می کنند ، سوم آن که دعوا کردن آنان همراه با کینه نیست ؛ چهارم آن که چیزی برای فردا ذخیره نمی کنند ، پنجم آن که می سازند و سپس ، خراب می کنند (دل بستگی ندارند) . مواظ العبدیّه ، ص ۲۵۹ .

حدیث ۴۰۳۲

امام کاظم علیه السلام می فرماید : تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ ، مَا يَتَّبَعِي أَنْ يَكُونَ إِلَّا هَكَذَا ؛ خوب است بچه در کودکی بازی گوش باشد تا در بزرگسالی بردبار گردد و شایسته نیست که جز این باشد . کافی ، ج ۶ ، ص ۵۱ .

حدیث ۴۰۳۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : مَنْ بَكَى صَبِيًّا لَهُ فَارْضَاهُ حَتَّى يُسَكِّنَهُ ، أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْضَى ؛ هر کس کودک گریان خود را راضی کند تا آرام شود ، خداوند از بهشت آنقدر به او می دهد تا راضی شود . الفردوس ، ج ۳ ، ص ۵۴۹ .

حدیث ۴۰۳۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدَةِ... أَنْ يَسْتَفْرِهَ أُمُّهُ ؛ حق فرزند بر پدر این است که مادر او را گرامی بدارد . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۸ .

حدیث ۴۰۳۵

امام صادق علیه السلام می فرماید : إِنَّ اللَّهَ لَيُرْحَمُ الْعَبْدَ لِشِدَّةِ حُبِّهِ لَوْلَدِهِ ؛ بدون تردید ، خداوند بر بنده خود به خاطر شدت محبت به فرزندش ، رحم می کند . کافی ، ج ۶ ، ص ۵۰ ، ح ۵ .

حدیث ۴۰۳۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَّصَبْ لَهُ؛ هر کس با کودک سروکار دارد، با او کودکانه رفتار کند. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۸۳.

حدیث ۴۰۳۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: طَهَّرُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّبْعِ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ وَأَسْرِعُ لِنَبَاتِ اللَّحْمِ، وَإِنَّ الْأَرْضَ تَتَجَسُّ مِنْ بَوْلِ الْأَغْلَفِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ روز هفتم [تولد]، فرزندان را [با ختنه] پاک کنید، چرا که مایه تمیزی و پاکیزگی بیشتر و رویش شتابنده تر گوشت است و زمین، چهل روز از بول شخص ختنه نشده، آلوده می ماند. کافی، ج ۶، ص ۳۵، ح ۲.

حدیث ۴۰۳۸

أَجِبُوا الصَّيَّانَ وَارْحَمُوهُمْ، وَإِذَا وَعَدْتُمُوهُمْ شَيْئًا فَفُوا لَهُمْ، فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنَّكُمْ تَزُقُونَهُمْ؛ کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هر گاه به آنان وعده دادید، به آن وفا کنید، زیرا آنان، روزی دهنده خود را کسی غیر از شما نمی دانند. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۳.

حدیث ۴۰۳۹

امام علی علیه السلام می فرماید: الْأَفْرَاطُ فِي الْمَلَامَةِ يَشُبُّ نِيرَانَ اللَّجَاجِ؛ زیاده روی در سرزنش کردن، آتش لجاجت را شعله ور می سازد. تحف العقول، ص ۸۴.

حدیث ۴۰۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِذَا بَلَغَ أَوْلَادُكُمْ سَبْعَ سِنِينَ فَفَرِّقُوا بَيْنَ فُرْشَتِهِمْ؛ هر گاه کودکان تا به هفت سالگی رسیدند، رخت خواب هایشان را جدا کنید. مستدرک علی الصحیحین، ج ۱، ص ۳۱۷.

حدیث ۴۰۴۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتِّ سِنِينَ فَلَا تُقَبَّلُهَا وَالْغُلَامُ لَا يَقْبَلُ الْمَرْأَةَ إِذَا جَاوَزَ سَبْعَ سِنِينَ؛ چون دختر [نامحرم] شش ساله شد، او را مبوس و پسر نیز چون از هفت سالگی گذشت، زن [نامحرم] را نبوسد. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۴۷۹، ح ۱۶۵۹.

حدیث ۴۰۴۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: الرَّضَاعُ وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ شَهْرًا، فَمَا نَقَصَ فَهُوَ جَوْزٌ عَلَى الصَّبِيِّ؛ شیرخواری، ۲۱ ماه است. پس هر چه کم شود، ظلم بر کودک است. کافی، ج ۶، ص ۴۰، ح ۳.

حدیث ۴۰۴۳

امام رضا علیه السلام می فرماید: لا تَقْرَبِ النِّسَاءَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ لَا شِتَاءً وَلَا صَيْفًا وَذَلِكَ أَنَّ الْمَعْدَةَ وَالْعُرُوقَ تَكُونُ مُمْتَلِئَةً وَهُوَ غَيْرُ مَحْمُودٍ، يَتَخَوَّفُ مِنْهُ الْقَوْلُجُ وَالْفَالِجُ، وَاللَّقْوَةُ وَالنَّقْرَسُ، وَالْحَصَاةُ وَالتَّقْطِيرُ، وَالْفُتُقُ وَضَعْفُ الْبَصِيرِ وَالدَّمَاغِ. فَإِذَا أُرِيدَ ذَلِكَ فَلْيُكُنْ فِي آخِرِ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّهُ أَصَحُّ لِلْبَدَنِ، وَأَرْجَى لِلْوَلَدِ، وَأَذْكَى لِلْعَقْلِ فِي الْوَلَدِ الَّذِي يُقْضَى بَيْنَهُمَا؛ آغَاذِ شَبِّ، چِه در زمستان و چِه در تابستان، با زنان آمیزش مکن، این بدان جهت است که معده و رگ‌ها پُرند و این وضعیت مناسبی [برای آمیزش] نیست و بیم قولنج و فلج و لقوه چانه و نقرس و سنگک [کلیه] و تقطیر (چکایش) بول و فتق و ضعف در بینایی و ذهن می‌رود. پس اگر قصد آمیزش دارد، باید در پایان شب انجام دهد، که برای بدن، صحت‌افزاتر و برای فرزنددار شدن امیدبخش‌تر و برای باهوش شدن فرزندی که در این میان پدید می‌آید، بهتر است. طب الامام الرضا علیه السلام، ص ۶۴.

حدیث ۴۰۴۴

امام علی علیه السلام می فرماید: اِيَّاكَ وَطَوْلَ الْأَمِيلِ فَكَمْ مِنْ مَغْرُورٍ افْتَنَّ بِطَوْلِ أَمَلِهِ فَأَفْسَدَ عَمَلَهُ وَقَطَعَ أَجَلَهُ فَلَا أَمَلَهُ أَدْرَكَ وَلَا مَافَاتَهُ اسْتَدْرَكَ؛ از آرزوی دور و دراز بپرهیز، چه بسا فریب خورده‌ای که به آرزوی دراز خویش، فریب خورد و کارش را تباه و مرگش را قطعی کرد و در نتیجه، نه به آرزویش رسید و نه آنچه را که از دست داده بود، جبران کرد. عیون الحکم والمواعظ، ص ۹۹.

حدیث ۴۰۴۵

امام علی علیه السلام می فرماید: وَيُحِ الثَّائِمِ مَا أَحْسِرَهُ! قَصِيرَ عُمْرُهُ وَقَلَّ أَجْرُهُ؛ وای بر آن که در خواب (غفلت) است! چه زیانکار است! عمر او کوتاه شده است و پاداش او کم. عیون الحکم والمواعظ، ص ۵۰۴.

حدیث ۴۰۴۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُسْأَلَ فِي عُمْرِهِ وَيُوسَعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَيَصِلْ رَحِمَهُ؛ هر کس دوست دارد که عمرش طولانی و روزی‌اش زیاد شود، تقوای الهی پیشه کند و صله رحم نماید. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۰۲، ح ۵۶.

حدیث ۴۰۴۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: ثَلَاثَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُنَّ الْمُؤْمِنُ كَانَتْ زِيَادَةً فِي عُمْرِهِ وَبَقَاءَ النِّعْمَةِ عَلَيْهِ: تَطْوِيلُهُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ فِي صَلَاتِهِ وَتَطْوِيلُهُ لِحُلُوسِهِ عَلَى طَعَامِهِ إِذَا أَطْعَمَ عَلَى مَا تَدَّتْهُ وَأَضْرِبَانَاةُ الْمَعْرُوفِ إِلَى أَهْلِهِ؛ سه چیز است که اگر مؤمن از آنها مطلع شود، باعث طول عمر و دوام بهره‌مندی او از نعمت‌ها می‌شود: طول دادن رکوع و سجده، زیاد نشستن بر سر سفره‌ای که در آن دیگران را اطعام می‌کند و خوش رفتاری‌اش با خانواده. کافی، ج ۴، ص ۴۹، ح ۱۵.

حدیث ۴۰۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِذَا غَضِبَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى أُمَّةٍ ثُمَّ لَمْ يُنْزَلْ بِهَا الْعَذَابُ غَلَّتْ أَشْعَارُهَا وَقَصُرَتْ أَعْمَارُهَا وَ لَمْ يَرَبِّحْ تِبْجَارُهَا وَ لَمْ تَزُكْ ثِمَارُهَا وَ لَمْ تَغْزُرْ أَنْهَارُهَا وَ حُبِسَ عَنْهَا أَمْطَارُهَا وَ سَلِطَ عَلَيْهَا أَشْرَارُهَا؛ هر گاه خداوند متعال بر مردمی خشم بگیرد و بر ایشان عذاب نفرستد، اجناس آنها گران و عمرشان کوتاه می‌شود، بازرگانان آنها سود نمی‌برند، میوه‌هایشان سالم

نمی‌ماند، رودخانه‌های آنها پر آب نمی‌گردد، باران از آنها دریغ می‌شود و یدان آنان بر ایشان مسلط می‌گردند. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۲۴، ح ۱۴۸۹.

حدیث ۴۰۴۹

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: طوبی لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَ حَسُنَ عَمَلُهُ فَحَسُنَ مُنْقَلَبُهُ اِذْ رَضِيَ عَنْهُ رَبُّهُ وَ وَيْلٌ لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَ سَاءَ عَمَلُهُ وَ سَاءَ مُنْقَلَبُهُ اِذْ سَخِطَ عَلَيْهِ رَبُّهُ؛ خوشا به سعادت کسی که عمرش طولانی و کردارش خوب باشد. چنین کسی عاقبتش خوب است؛ زیرا پروردگارش از او راضی است. و وای بر کسی که عمرش طولانی و کردارش بد باشد. چنین کسی عاقبتش بد است؛ چرا که پروردگارش از او ناراضی است. بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۴۰۰، ح ۹۵.

حدیث ۴۰۵۰

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: كَانَ فِي مَا أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى مُوسَى فِي الْأُلُوْحِ... أَشْكُرُ لِي وَ لِوَالِدَيْكَ أَفَكَ الْمَتَالِفِ وَ أَنْبِيَّاءَ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَ أُخِيَّكَ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ أَقْلَبَكَ إِلَى خَيْرٍ مِنْهَا؛ در آنچه خدای متعال در الواح به موسی علیه‌السلام داد، از جمله چنین بود:... مرا و پدر و مادرت را سپاسگزاری کن، تا از نابود شدن‌ها حفظ کنم و اجلت را به تأخیر بیندازم و به تو زندگی‌ای پاک ببخشم و تو را از این زندگی به سوی بهتری از آن، ببرم. تاریخ دمشق، ج ۶۱، ص ۱۲۸.

حدیث ۴۰۵۱

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مِنْ حَسَنِ بَرَّةٍ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمْرِهِ؛ هر کس به شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، خداوند بر عمرش می‌افزاید. کافی، ج ۸، ص ۲۱۹، ح ۲۶۹.

حدیث ۴۰۵۲

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: يَا بَنَ آدَمَ! إِبْرُزْ وَالدَّيْكَ وَ صِلْ رَحِمَكَ، يُسِّرْ لَكَ يُسْرَكَ وَ يُمَدِّ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَ أَطِعْ رَبَّكَ تُسَمِّيَ عَاقِلًا وَ لَا تَعْصُهُ تُسَمِّيَ جَاهِلًا؛ ای فرزند آدم! به پدر و مادرت نیکی کن و صله رحم داشته باش تا خداوند، کارت را آسان و عمرت را طولانی بگرداند. پروردگارت را فرمان ببر تا خردمند به شمار آیی و از او نافرمانی نکن که نادان شمرده می‌شوی. الفردوس، ج ۵، ص ۲۸۲، ح ۸۱۹۰.

حدیث ۴۰۵۳

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَ عَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَ عَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ أَكْتَسَبَهُ وَ فِيمَا أَنْفَقَهُ وَ عَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ انسان، در روز قیامت، قدم از قدم برنمی‌دارد، مگر آن که از چهار چیز پرسیده می‌شود: از عمرش که چگونه گذرانده است، از جوانی‌اش که چگونه سپری کرده، از ثروتش که از کجا به دست آورده و چگونه خرج کرده است و از دوستی ما اهل بیت. خصال، ص ۲۵۳، ح ۱۲۵.

حدیث ۴۰۵۴

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: لِيَتَزَوَّدَ الْعَبْدُ مِنْ دُنْيَاهِ لِآخِرَتِهِ، وَ مِنْ حَيَاتِهِ لِمَوْتِهِ وَ مِنْ شَبَابِهِ لِهُرْمِهِ، فَإِنَّ الدُّنْيَا خُلِقَتْ

لَكُمْ وَ أَنْتُمْ خُلِقْتُمْ لِلْآخِرَةِ؛ انسان باید برای آخرتش از دنیا، برای مرگش از زندگی و برای پیری‌اش از جوانی، توشه بگیرد، چرا که دنیا برای شما آفریده شده و شما برای آخرت آفریده شده‌اید. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۱۳۱.

حدیث ۴۰۵۵

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَرْبَعَةٌ: الشَّبَابُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهُ إِلَّا الشُّيُوخُ وَالْعَافِيَةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَهْلُ الْبُلَاءِ وَالصَّحَّةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَرْضَى وَالْحَيَاءُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَوْتَى؛ ارزش چهار چیز را جز چهار گروه نمی‌شناسند: جوانی را جز پیران، آسایش را جز گرفتاران، سلامتی را جز بیماران و زندگی را جز مردگان. مواظب العددیه، ص ۲۷۵.

حدیث ۴۰۵۶

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ وَ جَعَلَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَ كَانَ الْقُرْآنَ حَجِيزًا عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر جوان مؤمنی که در جوانی قرآن تلاوت کند، قرآن با گوشت و خونس می‌آمیزد و خداوند عزوجل او را با فرشتگان بزرگوار و نیک قرار می‌دهد و قرآن نگهبان او در روز قیامت، خواهد بود. کافی، ج ۲، ص ۶۰۳، ح ۴.

حدیث ۴۰۵۷

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّبَابَ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطَ، فَإِنْ فَرَطَ ضَيَّعَ، وَ إِنْ ضَيَّعَ أَثِمَ، وَ إِنْ أَثِمَ سَيَكُنَ النَّارَ وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت بینم: دانشمند یا دانش‌اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله را به حق برانگیخت، دوزخ‌نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۴۰۵۸

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَيْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِيعُوهُ فَعَلَيْكُمْ بِالصَّيَامِ فَإِنَّهُ وَجَاؤُهُ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید. اگر نمی‌توانید، روزه بگیرید، که روزه مهار شهوت است. کافی، ج ۴، ص ۱۸۰، ح ۲.

حدیث ۴۰۵۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: أَوْلَى الْأَشْيَاءِ أَنْ يَتَعَلَّمَهَا الْأَحْدَاثُ، الْأَشْيَاءُ الَّتِي إِذَا صَارُوا رِجَالًا إِحْتَجَّوْا إِلَيْهَا؛ شایسته‌ترین چیزهایی که جوانان باید آنها را بیاموزند، چیزهایی هستند که در بزرگسالی به آنها نیاز دارند. شرح نهج‌البلاغه ابن ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۷.

حدیث ۴۰۶۰

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: يَا عَلِيُّ بَادِرِ بِأَرْبَعٍ قَبْلَ أَرْبَعٍ: شَبَابِكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَ صِحَّتِكَ قَبْلَ سُقْمِكَ وَ غِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَ حَيَاتِكَ قَبْلَ مَوْتِكَ؛ ای علی! چهار چیز را پیش از چهار چیز دریاب: جوانی‌ات را پیش از پیری؛ و سلامتی‌ات را پیش

از بیماری؛ و ثروت را پیش از فقر و زندگی‌ات را پیش از مرگ. من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۵۷، ح ۵۷۶۲.

حدیث ۴۰۶۱

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: اوصیکم بالشبان خیرا فانهم ارق افئدة ان الله بعثنی بشیرا و نذیرا فخالفتنی الشبان و خالفتنی الشيوخ؛ شما را به نیکی با جوانان سفارش می کنم، چرا که آنان، دل های رقیق تری دارند، به راستی که خداوند، مرا بشارت دهنده و هشدار دهنده برانگیخت، جوانان با من هم پیمان شدند و پیران با من به مخالفت برخاستند. سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۷۶.

حدیث ۴۰۶۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: فی وصیته لاینه الحسن علیه السلام انما قلب الحدیث کالأرض الخالیة ما ألقى فیها من شیء قبلته فبادرتک بالأدب قبل أن یقسو قلبک ویشتغل بک؛ امام علی علیه السلام: در وصیت به فرزندش امام حسن علیه السلام: دل جوان، مانند زمین کشت نشده است. آنچه در آن افکنده شود، می پذیرد. از این رو، پیش از آن که دلت سخت گردد و خردت سرگرم شود، به تربیت تو همت گماشتم. نهج البلاغه، از نامه ۳۱.

حدیث ۴۰۶۳

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به راهنمایی تو اعتنایی نکرد، نگران مباش حوادث روزگار او را ادب خواهد کرد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۳)

حدیث ۴۰۶۴

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خود را با کار مداوم خسته نکنید و برای خود تفریح و تنوع قرار دهید ولی از کاری که در آن اسراف باشد یا شما را در اجتماع سبک کند پرهیز کنید. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶)

حدیث ۴۰۶۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هر هدفی را از راه آن تعقیب کنید. هر کس اهدافش را از راه طبیعی تعقیب کند به لغزش دچار نمی شود و بر فرض که بلغزد چاره جویی برایش ممکن است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۶)

حدیث ۴۰۶۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: عاقل، احسان به مردم را غنیمت می شمارد، و شخص توانا باید فرصت را غنیمت شمارد و الا موقعیت از دست می رود. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷)

حدیث ۴۰۶۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: مرگ، آفت آمل و آرزوهاست و لطف و احسان به مردم تا ابد برای انسان باقی می ماند. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷)

حدیث ۴۰۶۸

فقط دو گروه راه قناعت پیش می‌گیرند: عبادت‌کنندگانی که در پی پاداش آخرتند یا بزرگ‌منشانی که تحمل درخواست از مردمان پست را ندارند. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷)

حدیث ۴۰۶۹

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: مسلمان اگر شاد یا خشمگین شود از مسیر حق منحرف نمی‌شود، و اگر بر دشمن مسلط شود بیشتر از حش مطالبه نمی‌کند. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۰۷۰

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: حریصانه به دنبال قضای حاجت حاجتمندان باشید، هیچ عملی بعد از واجبات بالاتر از شاد کردن مسلمان نیست. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷)

حدیث ۴۰۷۱

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: وقتی آشکارا حرف حق می‌شنوید، خشمگین نشوید. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷)

حدیث ۴۰۷۲

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: هر کس به مؤمنی گشایشی دهد، خدا روز قیامت دلش را گشایش دهد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۸۶)

حدیث ۴۰۷۳

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: بهترین تعقل خودشناسی است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۰۷۴

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: بهترین مال آن است که صرف حفظ آبرو شود. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۰۷۵

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: صدقه بده هر چند کم باشد زیرا هر کار کوچکی که صادقانه برای خدا انجام شود، بزرگ است. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۷)

حدیث ۴۰۷۶

امام رضا (علیه السلام) می‌فرماید: با مشروب خوار همنشینی و سلام و علیک نکن. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۴۹۱)

حدیث ۴۰۷۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سه چیز را به سه چیز دیگر مربوط کرده است و به طور جداگانه نمی پذیرد. نماز را با زکات ذکر کرده است، هر کس نماز بخواند و زکات ندهد نمازش پذیرفته نیست. نیز شکر خود و شکر از والدین را با هم ذکر کرده است. از این رو هر کس از والدین خود قدردانی نکند از خدا قدردانی نکرده است. نیز در قرآن سفارش به تقوا و سفارش به ارحام در کنار هم آمده است. بنابراین اگر کسی به خویشاوندانش رسیدگی و احسان ننماید، با تقوا محسوب نمی شود. (عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۴۰۷۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: هر کس از خود حساب بکشد سود می برد و هر کس از خود غافل شود زیان می بیند، و هر کس (از آینده اش) بیم داشته باشد به ایمنی دست می یابد، و هر کس از حوادث دنیا عبرت بگیرد بینش پیدا می کند، و هر کس بینش پیدا کند مسائل را می فهمد و هر کس مسائل را بفهمد عالم است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۰۷۹

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: ایمان انجام واجبات و دوری از محرمات است، ایمان عقیده به دل و اقرار به زبان و کردار با اعضاء تن است. (تحف العقول، ص ۴۴۴)

حدیث ۴۰۸۰

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: با نعمتها خوش همسایه باشید، که گریز پایند، و از مردمی دور نشوند که باز آیند. (تحف العقول، ص ۴۷۲)

حدیث ۴۰۸۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نعمت دارد باید که بر عیالش در هزینه وسعت بخشد. (تحف العقول، ص ۴۶۶)

حدیث ۴۰۸۲

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: عقل، عطیه و بخششی است از جانب خدا و ادب داشتن، تحمل یک مشقت است و هر کس با زحمت ادب را نگهدارد، قادر بر آن می شود، اما هر که به زحمت بخوهد عقل را به دست آورد جز بر جهل او افزوده نمی شود. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۲)

حدیث ۴۰۸۳

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: با سلطان و زمامدار با ترس و احتیاط همراهی کن و با دوست با تواضع، و با دشمن با احتیاط، و با مردم با روی خوش. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۶)

حدیث ۴۰۸۴

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: آدمی نمی تواند از گردابه‌های گرفتاری با پیمان شکنی رهایی یابد و از چنگال عقوبت رهایی ندارد کسی که با حيله به ستمگری می پردازد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۹)

حدیث ۴۰۸۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به میانه روی در فقر و ثروت، و نیکی کردن چه کم و چه زیاد، زیرا خداوند متعال در روز قیامت یک نصفه خرما را چنان بزرگ نماید که مانند کوه احد باشد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶)

حدیث ۴۰۸۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: کسی که فقیر مسلمانی را ملاقات نماید و بر خلاف سلام کردنش بر اغنیا بر او سلام کند، در روز قیامت در حالی خدا را ملاقات نماید که بر او خشمگین باشد. (عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۵۲)

حدیث ۴۰۸۷

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: به خداوند خوشبین باش، زیرا هر که به خدا خوشبین باشد، خدا با گمان خوش او همراه است. (تحف العقول، ص ۴۷۲)

حدیث ۴۰۸۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: به راستی که بدترین مردم کسی است که یاری اش را (از مردم) باز دارد و تنها بخورد و زیر دستش را بزند. (تحف العقول، ص ۴۷۲)

حدیث ۴۰۸۹

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: پیوند خویشاوندی را برقرار کنید گرچه با جرعه آبی باشد، و بهترین پیوند خویشاوندی، خودداری از آزار خویشاوندان است. (تحف العقول، ص ۴۶۹)

حدیث ۴۰۹۰

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: اطعام و میهمانی کردن برای ازدواج از سنت است. (تحف العقول، ص ۴۶۹)

حدیث ۴۰۹۱

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: دوست هر کس عقل او، و دشمنش جهل اوست. (تحف العقول، ص ۴۶۷)

حدیث ۴۰۹۲

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: پنهان کننده کار نیک (پاداشش) برابر هفتاد حسنه است و آشکار کننده کار بد سرافکننده است، و پنهان کننده کار بد آمرزیده است. (اصول کافی، ج ۴، ص ۱۶۰)

حدیث ۴۰۹۳

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: مَنْ اقْتَصِرَ عَلَى بُلْعِهِ الْكَفَافِ فَقَدِ انْتَضَمَ الرَّاحِيَةُ وَ تَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعِيَّةِ؛ هر کس به مقدار کفایت، قناعت کند، آسایش می‌یابد و برای خویش زمینه گشایش فراهم می‌کند. نهج البلاغه، حکمت ۳۷۷.

حدیث ۴۰۹۴

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: أَرْوَحُ الرُّوحِ الْيَأْسُ مِنَ النَّاسِ؛ بهترین راحتی و آسودگی، بی‌توقعی از مردم است. کافی، ج ۸، ص ۲۴۳، ح ۳۳۷.

حدیث ۴۰۹۵

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: أَعْجَبُ مَا فِي الْإِنْسَانِ قَلْبُهُ وَ لَهُ مَوَارِدُ مِنَ الْحِكْمَةِ وَ أَضْدَادُ مِنْ خِلَافِهَا فَإِنْ سَبَّحَ لَهُ الرَّجَاءُ أَذَلَّهُ الطَّمَعُ وَ أَنْ هَاجَ بِهِ الطَّمَعُ أَهْلَكَهُ الْحِرْصُ وَ أَنْ مَلَكَهُ الْيَأْسُ قَتَلَهُ الْأَسْفُ... فَكُلُّ تَقْصِيرٍ بِهِ مُضِرٌّ وَ كُلُّ إِفْرَاطٍ بِهِ مُفْسِدٌ؛ شگفت‌ترین عضو انسان قلب اوست و قلب مایه‌هایی از حکمت و ضد حکمت دارد. اگر آرزو به آن دست دهد، طمع خوارش می‌گرداند و اگر طمع در آن سر برکشد، حرص نابودش می‌کند و اگر ناامیدی بر آن مسلط شود، اندوه، او را می‌کشد... هر کوتاهی برایش زیانبار است و هر زیاده‌روی برایش تباهی آفرین. علل الشرایع، ص ۱۰۹، ح ۷.

حدیث ۴۰۹۶

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) می‌فرماید: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مِنْ نَفْسِهِ أَوْ مَالِهِ أَوْ مِنْ أَحِيهِ مَا يُعْجِبُهُ فَلْيَدْعُ لَهُ بِالْبَرَكَاتِ فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ؛ هر گاه یکی از شما در خودش، یا مالش، یا برادرش، چیز جالب توجهی دید، برای برکت یافتن آن دعا کند؛ زیرا چشم زخم، واقعیت دارد. نهج الفصاحه، ح ۲۰۶.

حدیث ۴۰۹۷

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: أَيَاكَ وَ الْمِرَاءَ، فَإِنَّهُ يُحِبُّ عَمَلَكَ وَ أَيَاكَ وَ الْجِدَالَ، فَإِنَّهُ يُوبِقُكَ وَ أَيَاكَ وَ كَثْرَةَ الْخُصُومَاتِ فَإِنَّهَا تُبْعِدُكَ مِنَ اللَّهِ؛ از بگو مگو خودداری کن، زیرا که این کار، عملت را نابود می‌کند. از جدل و ستیز هم خودداری کن؛ زیرا که تو را هلاک می‌سازد و از دشمنی زیاد کناره بگیر؛ چه این که چنین کاری تو را از خدا دور می‌کند. تحف العقول، ص ۳۰۹.

حدیث ۴۰۹۸

مَا ضَعُفَ يَدُنْ عَمَّا قَوِيَتْ عَلَيْهِ النَّيَّةُ؛ اگر اراده قوی باشد، هیچ بدنی برای انجام دادن کار، ناتوان نیست. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۰، ح ۵۸۵۹.

حدیث ۴۰۹۹

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: مَنْ لَمْ يَتَدَارَكَ نَفْسَهُ بِاصْلَاحِهَا أَعْضَلَ دَاوُؤَهُ وَ أَعْيَى شِفَائَهُ وَ عَدِمَ الطَّبِيبَ؛ هر کس به اصلاح خود نپردازد، بیماری‌اش سخت می‌شود و در درمانش به رنج می‌افتد و طبیبی نخواهد یافت. غررالحکم، ح ۹۰۲۵.

حدیث ۴۱۰۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا فَسَدَتِ النَّيَّةُ وَقَعَتِ الْبَلِيَّةُ؛ هر گاه نیت فاسد شود، بلا و گرفتاری پیش می آید. غررالحکم، ح ۴۰۲۱.

حدیث ۴۱۰۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الْعَمَلُ الْخَالِصُ : الَّذِي لَا تُرِيدُ أَنْ يَحْمَدَكَ عَلَيْهِ إِلَّا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ؛ عمل خالص، آن است که نخواهی کسی جز خداوند تو را بر انجام آن بستاید. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۲۳، ح ۸

حدیث ۴۱۰۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: أَلْتَنَاءُ بِأَكْثَرِ مَنْ الْأَسْتِحْقَاقِ مَلَقٌ وَالتَّقْصِيرُ عَنِ الْأَسْتِحْقَاقِ عِيٌّ أَوْ حَسَدٌ؛ تعریف بیش از استحقاق، چاپلوسی و کمتر از استحقاق، از ناتوانی در سخن و یا حسد است. نهج البلاغه، حکمت ۳۴۷

حدیث ۴۱۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: لَا تَكُنْ مِمَّنْ يَرْجُو الْآخِرَةَ بِغَيْرِ الْعَمَلِ... يَنْهَى وَلَا يَنْتَهَى وَيَأْمُرُ بِمَا لَا يَأْتِي؛ از کسانی مباش که بی عمل، به آخرت امید دارند... از گناه باز می دارند، اما خود باز نمی ایستند، به کارهایی فرمان می دهند که خود انجام نمی دهند. نهج البلاغه، از حکمت ۱۵۰

حدیث ۴۱۰۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ الْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوبِ كَمَا يَزِلُّ الْمَطْرُ عَنِ الصِّفَا؛ هر گاه عالم به علمش عمل نکند. [اثر] موعظه اش از دلها زایل می شود؛ آن چنان که باران از روی سنگ صاف می لغزد. الکافی: ج ۱، ص ۴۴

حدیث ۴۱۰۵

امیرالمؤمنان علی علیه السلام می فرماید: صَوْمُ النَّفْسِ عَنِ لَمَذَاتِ الدُّنْيَا أَنْفَعُ الصِّيَامِ؛ روزه نفس از لذتهای دنیوی سودمندترین روزه هاست. غررالحکم، ج ۱ ص ۴۱۶ ح ۶۴

حدیث ۴۱۰۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَصَلَةُ الْإِخْوَانِ بِعِشْرِينَ وَصَلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ؛ صدقه دادن، ده حسنه، قرض دادن، هجده حسنه، رابطه با برادران [دینی]، بیست حسنه و صله رحم، بیست و چهار حسنه دارد. کافی، ج ۴، ص ۱۰، ح ۳

حدیث ۴۱۰۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: شُكْرُكَ لِنِعْمَةٍ سَالِفَةٍ يَفْتَضِي نِعْمَةً آتِيَةً؛ شکر تو بر نعمت گذشته، زمینه ساز نعمت آینده است.

نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۸۰

حدیث ۴۱۰۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: عَلَيكُمْ بِالصَّلَاةِ فِي الْمَسَاجِدِ؛ بر شما باد نماز خواندن در مسجدها. الکافی: ج ۲، ص ۶۳۵، ح ۱

حدیث ۴۱۰۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا عَاتَبْتَ الْحَدِيثَ فَاتْرُكْ لَهُ مَوْضِعًا مِنْ ذَنْبِهِ لِئَلَّا يَحْمِلَهُ الْإِخْرَاجُ عَلَى الْمُكَابَرَةِ؛ هرگاه جوان را توبیخ کردی، برخی خطاهای او را نادیده بگیر، تا توبیخ تو، او را به مقابله وادار نسازد. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۹

حدیث ۴۱۱۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ جوانان را دریاب، زیرا که آنان سریع تر به کارهای خیر روی می آورند. کافی، ج ۸، ص ۹۳، ح ۶۶

حدیث ۴۱۱۱

امام حسین علیه السلام می فرماید: مِنْ دَلَائِلِ عِلْمَاتِ الْقَبُولِ: الْجُلُوسُ إِلَى أَهْلِ الْعُقُولِ؛ از نشانه های خوش نامی و نیک بختی، همنشینی با خردمندان است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۹

حدیث ۴۱۱۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ؛ هرگاه بدعت ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث ۴۱۱۳

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ لَا يَغْلِبُ وَمَنْ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ لَا يَهْزَمُ؛ هر کس به خدا توکل کند، مغلوب نشود و هر کس به خدا توسل جوید، شکست نخورد. جامع الأخبار ص ۳۲۲

حدیث ۴۱۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: لَوْ خِفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ خِيفَتِهِ لَعَلِمْتُمْ الْعِلْمَ الَّذِي لَا جَهْلَ مَعَهُ، وَ لَوْ عَرَفْتُمْ اللَّهَ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزَالَتْ بِدْعَائِكُمُ الْجِبَالُ؛ اگر از خدا چنانکه باید می ترسیدید، به دانشی ناب دست می یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می شناختید، با دعایتان کوه ها از میان می رفتند. کنز العمال، ح ۵۸۸۱

حدیث ۴۱۱۵

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ حِيْمٌ وَ بَرَكَهٌ وَ رُشْدٌ وَ تَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ؛ مشورت با عاقل خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست. تحف العقول، ص ۳۹۸

حدیث ۴۱۱۶

امام موسی کاظم (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ جَلٌّ وَعَزٌّ يُبْغِضُ الْعَبْدَ النَّوَامَ الْفَارِعَ؛ خداوند عزوجل، بنده خواب آلوده بی کار را دشمن دارد. الکافی: ج ۵، ص ۸۴، ح ۲

حدیث ۴۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي يَرْجُو بَرَكَتِي وَيُمْنِي، عَدَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَهَ وَ رَاحَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هر کس به نام من نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت (باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱

حدیث ۴۱۱۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: اتَّقُوا اللَّهَ وَصُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ؛ از خدا پروا کنید و با پارسایی از دینتان پاسداری نمایید. الکافی: ج ۲، ص ۷۶، ح ۲

حدیث ۴۱۱۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: أَوَّلُ النَّظَرِ لَكَ وَ الثَّانِيَةُ عَلَيْكَ وَ لَا لَكَ وَ الثَّلَاثَةُ فِيهَا الْهَلَا؛ نگاه اول [ناخود آگاه به نامحرم] برای تو [حلال] است و نگاه دوم ممنوع است و حرام و نگاه سوم، هلاکت بار است. من لايحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۷۴

حدیث ۴۱۲۰

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْأَصْدُقُ طَمَأْنِينَةٌ وَ الْكَذِبُ رِيئَةٌ؛ راستگویی [مایه] آرامش و دروغگویی [مایه] تشویش است. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۴

حدیث ۴۱۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: قَدْ خَاطَرَ بِنَفْسِهِ مَنْ اسْتَعْنَى بِرَأْيِهِ؛ هر کس خود را، از رأی و نظر دیگران بی نیاز بداند، خودش را به خطر انداخته است. من لايحضره الفقيه، ج ۴، ص ۳۸۸

حدیث ۴۱۲۲

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: أَرْوَحُ الرُّوحِ أَلْيَسُ مِنَ النَّاسِ؛ بهترین راحتی و آسودگی، بی توقعی از مردم است. کافی، ج ۸، ص ۲۴۳، ح ۳۳۷

حدیث ۴۱۲۳

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّمَا أَهْلَكَ النَّاسَ الْعَجَلَةُ وَ لَوْ أَنَّ النَّاسَ تَثَبَّتُوا لَمْ يَهْلِكْ أَحَدٌ؛ مردم را، در حقیقت، شتابزدگی به هلاکت انداخته است، اگر مردم، از شتابزدگی به دور بودند، هیچ کس هلاک نمی شد. محاسن، ج ۱، ص ۳۴۰، ح ۶۹۷

حدیث ۴۱۲۴

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: الْعَاقِلُ مَنْ صَانَ لِسَانَهُ عَنِ الْغِيْبَةِ؛ عاقل کسی است که زبانش را از بدگویی پشت سر دیگران، نگه دارد. غررالحکم، ح ۱۹۵۵

حدیث ۴۱۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: وَصُولُ الْمَرْءِ إِلَى كُلِّ مَا يَبْتَغِيهِ مِنْ طَيْبِ عَيْشِهِ وَ أَمْنِ سِرِّهِ وَ سَعَةِ رِزْقِهِ بِحُسْنِ نَيْتِهِ وَ سَعَةِ خُلُظِهِ؛ انسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می یابد. غررالحکم، ح ۱۰۱۴۱

حدیث ۴۱۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: الْعَاقِلُ مَنْ أَحْسَنَ صَنَائِعَهُ وَ وَضَعَ سَعْيَهُ فِي مَوَاضِعِهِ؛ عاقل کسی است که کارهایش را خوب انجام دهد و تلاشی که می کند، به جا باشد. غررالحکم، ح ۱۷۹۸

حدیث ۴۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَ الْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْغُدُوَّ بَرَكَهٌ وَ نَجَاحٌ؛ در پی روزی، سحر خیز باشید؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [مایه] برکت و پیروزی است. المعجم الاوسط، ج ۷، ص ۱۹۴

حدیث ۴۱۲۸

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: لَا يَكْمُلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ؛ عقل، جز با پیروی از حق، کامل نمی شود. اعلام الدین، ص ۲۹۸

حدیث ۴۱۲۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جَاهِدْ شَهْوَتَكَ وَ غَالِبْ غَضَبَكَ وَ خَالَفِ سَوْءَ عَادَتِكَ، تَرَكْ نَفْسِكَ وَ يَكْمِلْ عَقْلَكَ وَ تَسْتَكْمِلْ ثَوَابَ رَبِّكَ؛ با هوا و هوس مبارزه کن، بر خشم مسلط شو و با عادت های بدت مخالفت کن، تا روح پاک و عقلت کامل گردد و پاداش پروردگارت را به تمامی دریافت نمایی. غررالحکم، ح ۴۷۶۰

حدیث ۴۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: يَا عَلِيُّ الْعَقْلُ مَا اكْتَسَبَتْ بِهِ الْجَنَّةُ وَطُلِبَ بِهِ رِضَى الرَّحْمَنِ؛ ای علی! عقل چیزی است که با آن، بهشت و خشنودی خداوند مهربان به دست می آید. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۶۹

حدیث ۴۱۳۱

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: قُوْتُ الْأَجْسَادِ الطَّعَامُ وَ قُوْتُ الْأَرْوَاحِ الْإِطْعَامُ؛ غذای جسم، خوردن و غذای روح، خوراندن است. مشکاة الأنوار، ص ۵۶۱

حدیث ۴۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ادَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸

حدیث ۴۱۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: كُلُّ عَزِيزٍ دَاخِلٌ تَحْتَ الْقُدْرَةِ فَدَلِيلٌ هَرِ عَزِيزِي كَه تَحْتَ قَدْرَتِ وَ سَلْطَه‌ای باشد، ذلیل است. تحف العقول ص ۲۱۵

حدیث ۴۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَيْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنَّ لَمْ تَسْتَطِيعُوهُ فَعَلَيْكُمْ بِالصِّيَامِ فَإِنَّهُ وَجَاوُهُ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید. اگر نمی توانید، روزه بگیرید که روزه مهار شهوت است. کافی، ج ۴، ص ۱۸۰، ح ۲

حدیث ۴۱۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنَ الْخَيْرِ مَا يُعَجَّلُ؛ خداوند شتاب در کار نیک را دوست دارد. الکافی، ج ۲، ص ۱۴۲

حدیث ۴۱۳۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اتَّقُوا مَعْاصِيَّ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ؛ از نافرمانی خدا در خلوت ها بپرهیزید، زیرا همان کسی که شاهد اعمال است، حکم و داوری می کند. نهج البلاغه، حکمت ۳۲۴

حدیث ۴۱۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَنْ يَفُوزَ بِالْجَنَّةِ إِلَّا السَّاعِي لَهَا؛ به بهشت نخواهد رسید، جز کسی که برای آن بکوشد. میزان الحکمه، ح ۲۵۷۰

حدیث ۴۱۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِلْتَمِسُوا الْجَارَ قَبْلَ شِرَاءِ الدَّارِ وَ الرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ**؛ پیش از خرید خانه، از همسایه، و پیش از راهی شدن، از همراه پرس و جو کنید مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۳۱

حدیث ۴۱۳۹

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **خَفِيَ اللَّهُ لِقُدْرَتِهِ عَلَيْكَ وَاسْتَحْيَى مِنْهُ لِقُرْبِهِ مِنْكَ**؛ از قدرت خداوند بر خویش بترس و از نزدیکی اش به خود شرمگین باش. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۶۰

حدیث ۴۱۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْإِخْوَانُ فِي اللَّهِ تَعَالَى تَدْوُمٌ مَيَّوَّذَتْهُمْ لِتَدْوَامِ سَيِّبِهَا**؛ کسانی که برای خدا برادری می‌ورزند، دوستی شان می‌پاید؛ زیرا عامل آن دوستی پایدار است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۹۵

حدیث ۴۱۴۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **تَبَسُّمُ الرَّجُلِ فِي وَجْهِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ حَسَنَةٌ**؛ لبخند آدمی به روی برادر دینی اش حسنه است. مشکاة الأنوار، ص ۳۱۶

حدیث ۴۱۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ حَسَنَتْ خَلِيقَتَهُ طَابَتْ عِشْرَتُهُ**؛ هر کس خوش اخلاق باشد، زندگی اش پاکیزه و گوارا می‌گردد. (غررالحکم، ح ۸۱۵۳)

حدیث ۴۱۴۳

امام کاظم (علیه السلام) می‌فرمایند: **مَنْ اقْتَصِدَ وَفَنَعَ بَقِيَّتِ عَلَيْهِ النَّعْمَةُ وَمَنْ يَدَّرَ وَأَسْرَفَ زَالَتْ عَنْهُ النَّعْمَةُ**؛ هر که میانه‌روی کند و قناعت ورزد، نعمت بر او بپاید و هر که بی‌جا مصرف نماید و زیاده‌روی کند، نعمتش زوال یابد. تحف العقول، ص ۴۰۳

حدیث ۴۱۴۴

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: **الْكَمَالُ فِي ثَلَاثٍ: الصَّبْرُ عَلَى النَّوَابِ وَ التَّوَرُّعُ فِي الْمَطَالِبِ وَ إِسْعَافُ الطَّالِبِ**؛ کمال آدمی در سه چیز است: شکیبایی بر ناگواری‌ها، پارسایی در خواسته‌ها و برآوردن خواهش در خواست‌کننده. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۷۷

حدیث ۴۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **الْبِطَالَةُ تُقْسِي الْقَلْبَ**؛ بیکاری، دل را سخت می‌کند. مسند الشهاب، ج ۱، ص ۱۸۸

حدیث ۴۱۴۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الطَّمَأْنِيَّةُ قَبْلَ الْخُبْرَةِ خِلَافُ الْحَزْمِ**؛ اعتماد کردن پیش از آزمودن ، خلاف دوراندیشی است. غررالحکم و دررالکلم ، ح ۱۵۱۴

حدیث ۴۱۴۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **قِفْ عِنْدَ كُلِّ أَمْرٍ حَتَّى تَعْرِفَ مَدْخَلَهُ مِنْ مَخْرَجِهِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ فِيهِ فَتَنْدَمَ**؛ در برابر هر کاری درنگ کن تا [راه] درون شدن و برون آمدن از آن را ، پیش از آن که در آن وا مانی و پشیمان شوی ، نیک بشناسی. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۴۱۴۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **مَنْ يَتَّقِ بِاللَّهِ يَكْفِيهِ مَا أَهَمَّهُ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاةٍ وَ آخِرَتِهِ**؛ هر که به خدا اعتماد کند ، خداوند کارهای دنیا و آخرتش را ، که او را بی قرار کرده‌اند، کفایت می کند. تحف العقول، ص ۳۰۴

حدیث ۴۱۴۹

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **الْأُنْسُ فِي ثَلَاثٍ : فِي الزَّوْجَةِ الْمُوَافِقَةِ وَالْوَلَدِ الْبَارِّ وَالصَّدِيقِ الْمُصَافِي**؛ انس (و آرامش) در سه چیز است : در زن سازگار ، فرزند خوش رفتار و دوست باصفای وفادار. تحف العقول، ص ۳۱۸

حدیث ۴۱۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الْأَرْبُ شَهْوَةٌ سَاعَةٌ أَوْرَثَتْ حُزْنَ طَوِيلًا**؛ بسا لحظه‌ای هوس که اندوهی دراز در پی دارد. الأمالی ، طوسی ، ص ۵۳۳

حدیث ۴۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الَّتَحِيدُ بِالنَّعْمِ شُكْرٌ**؛ بازگویی نعمت‌ها ، سپاسگزاری [از آنها] است. مسند الشهاب ، ج ۱ ، ص ۶۱

حدیث ۴۱۵۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **إِيَّاكُمْ وَالْأَخْلَاقَ الدِّينِيَّةَ فَإِنَّهَا تَضَعُ الشَّرِيفَ وَتَهْدِمُ الْمَجْدَ**؛ از اخلاق پست بپرهیزید ، که والا را پست می سازد و بزرگواری را نابود می کند. تحف العقول ، ص ۲۱۵

حدیث ۴۱۵۳

امام حسن عسگری (علیه السلام) می فرماید: **مَا تَرَكَ الْحَقَّ عَزِيزٌ إِلَّا ذَلَّ وَلَا أَحَدٌ بِهِ ذَلِيلٌ إِلَّا عَزَّ**؛ هیچ عزتمندی حق را ترک نکند ، مگر آن که خوار شود ، و هیچ خواری به حق نگراید ، مگر آن که عزت یابد. تحف العقول، ص ۴۸۴

حدیث ۴۱۵۴

امام عسگری (علیه السلام) می فرماید: **إِيَّاكَ وَالْإِذَاعَةَ وَطَلَبَ الرِّئَاسَةَ فَإِنَّهُمَا يَدْعُوَانِ إِلَى الْهَلَكَةِ**؛ از افشای اسرار و ریاست‌جویی پرهیز؛ زیرا این دو به هلاکت کشانند. الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۵۰

حدیث ۴۱۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ**؛ فرزندان‌تان را گرامی بدارید و نکو تربیت‌شان کنید. عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۲۵۴

حدیث ۴۱۵۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **خَيْرٌ مَنْ شَاوَرْتَ ذُووَالنُّهَى وَالْعِلْمِ وَأَوْلُو التَّجَارِبِ وَالْحَزْمِ**؛ بهترین کسان برای مشورت، صاحبان خرد و دانش و افراد با تجربه و دوراندیش‌اند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۴۹۹۰

حدیث ۴۱۵۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الْمُعِينُ عَلَى الطَّاعَةِ خَيْرُ الْأَصْحَابِ**؛ بهترین یاران، کسی است که در راه طاعت خدا یاری کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۱۴۲

حدیث ۴۱۵۸

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: **مَنْ يَزْرَعُ خَيْرًا يَحْصِدُ غِبْطَةً وَمَنْ يَزْرَعُ شَرًّا يَحْصِدُ نَدَامَةً**؛ هر که بذر خوبی بکارد، شادمانی بدرود و هر که تخم بدی بیفشاند، پشیمانی می‌درود. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۷۳

حدیث ۴۱۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ أَخِي عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَقُولُ: يَا تَبِي كُلُّ يَوْمٍ بَرِزِقِهِ**؛ برادرم عیسی می گفت: هر روزی، روزی خود را می‌آورد منتخب میزان الحکمة، ح ۶۰۱۷

حدیث ۴۱۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **مَنْ وَاقَفَ هَوَاهُ خَالَفَ رُشْدَهُ**؛ هر کس با هوس خود موافقت کند، با بالندگی خود مخالفت کرده است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۷۹۵۷

حدیث ۴۱۶۱

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: **أَذْكَرُ حَسْرَاتِ التَّفْرِيطِ بِأَخْذِ تَقْدِيمِ الْحَزْمِ**؛ حسرت کوتاهی کردن را با پیشه کردن دوراندیشی، یاد کن. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

حدیث ۴۱۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **التَّقَرُّبُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِمَسْأَلَتِهِ وَ إِلَى النَّاسِ بِتَرْكِهَا؛** تقرب به خداوند، به خواهش از اوست و تقرب به مردم، به ترک خواهش. **غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۸۰۱**

حدیث ۴۱۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الفِکْرُ فِي الْخَيْرِ يَدْعُو إِلَى الْعَمَلِ بِهِ؛** اندیشیدن به خوبی‌ها آدمی را به انجام دادن آنها بر می‌انگیزد. **میزان الحکمه، ح ۱۶۱۷۹**

حدیث ۴۱۶۴

امام جواد (علیه السلام) می فرماید: **الثَّقَّةُ بِاللَّهِ تَمَنَّ لِكُلِّ غَالٍ وَ سَلِمَ إِلَى كُلِّ عَالٍ؛** اعتماد به خدا بهای هر چیز گران بها است، و نردبانی به سوی هر بلندایی. **بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۶۴**

حدیث ۴۱۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبْكُمْ الْحَيَاةَ؛** دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. **غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶**

حدیث ۴۱۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **عَجِبْتُ لِمَنْ يَرَى أَنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ فِي نَفْسِهِ وَ عُمُرِهِ وَ هُوَ لَا يَتَأَهَّبُ لِلْمَوْتِ؛** در شگفتم از کسی که می‌بیند هر روز از جان و عمر او کاسته می‌شود، اما برای مرگ آماده نمی‌شود. **غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۲۵۳**

حدیث ۴۱۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **قَدَرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ ، وَ عَمَلُهُ عَلَى قَدْرِ نِيَّتِهِ؛** ارزش آدمی به اندازه همت او، و عملش به اندازه نیت اوست. **غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۷۴۳**

حدیث ۴۱۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **تَمَامُ التَّقْوَى أَنْ تَعْلَمَ مَا جَهَلْتَ وَ تَعْمَلَ بِمَا عَلِمْتَ؛** تمام تقوا این است که آنچه را نمی‌دانی بیاموزی و بدانچه می‌دانی عمل کنی. **تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰**

حدیث ۴۱۶۹

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: **صديق كل امرء عقله و عدوه جهله؛** دوست هر کس عقل او و دشمنش جهل اوست. **همان، ص ۴۴۳**

حدیث ۴۱۷۰

امام هادی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ جَمَعَ لَكَ وُدَّهُ وَرَأْيَهُ فَاجْمَعْ لَهُ طَاعَتَكَ؛ هر که تمامت دوستی خود را برای تو فراهم آورد ، تو نیز تمامت طاعت خود را برایش فراهم آور. تحف العقول ، ص ۴۸۳

حدیث ۴۱۷۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: أَنْفَعُ الْأَشْيَاءِ لِلْمَرْءِ لِمَنْ سَبَقَهُ النَّاسُ إِلَى عَيْبِ نَفْسِهِ؛ سودمندترین چیز برای مرد ، آن است که در جستن عیب خویش بر دیگر مردم ، پیشی گیرد. الکافی، ج ۸، ص ۲۴۳

حدیث ۴۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ تَطَبَّبَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ لِيَنْصَحْ وَلِيَجْتَهِدْ؛ هر که طبابت می کند باید از خدا بترسد و خیرخواه باشد و سعی خود را به کاربرد. دعائم الاسلام ، ج ۲ ، ص ۱۴۴

حدیث ۴۱۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: لَا يَرَأْسُ مَنْ خَلَا عَنِ الْأَدَبِ وَ صَبَا إِلَى اللَّعِبِ؛ کسی که از ادب بی بهره باشد و شیفته بازی شود، به ریاست نمی رسد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶

حدیث ۴۱۷۴

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: أَيَاكَ وَ الْمِرَاءَ، فَإِنَّهُ يُحِبُّ عَمَلَكَ وَ أَيَاكَ وَ الْجِدَالَ، فَإِنَّهُ يُؤْبِقُكَ وَ أَيَاكَ وَ كَثْرَةَ الْخُصُومَاتِ فَإِنَّهَا تُبْعِدُكَ مِنَ اللَّهِ از بگو مگو خودداری کن، زیرا که این کار، عملت را نابود می کند. از جدل و ستیز هم خودداری کن؛ زیرا که تو را هلاک می سازد و از دشمنی زیاد کناره بگیر؛ چه این که چنین کاری تو را از خدا دور می کند. تحف العقول، ص ۳۰۹

حدیث ۴۱۷۵

امام حسن (علیه السلام) می فرماید: الْإِخَاءُ الْوَفَاءُ فِي الشَّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ؛ نشانه برادری ، وفاداری در سختی و آسایش است. بحار الأنوار ، ج ۷۵ ، ص ۱۱۴

حدیث ۴۱۷۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَأْتِعُ بِمَا أُوتِيَتْهُ يَخْفَ عَلَيَّكَ الْحِسَابُ؛ به آنچه به تو داده شده ، قناعت کن ، تا کار حسابرسی بر تو آسان شود. أعلام الدین ، ص ۳۴۴

حدیث ۴۱۷۷

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَا أَبَا ذَرٍّ! إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ لَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَ لَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ؛ ای اباذر! خداوند به ظاهر و دارایی شما نمی نگرد ، بلکه به دلها و کردارتان می نگرد. الأمالی، طوسی، ص ۵۳۶

حدیث ۴۱۷۸

امام عسکری (علیه السلام) می فرماید: إِيَّاكَ وَالْإِذَاعِيَّةَ وَطَلَبَ الرِّئَاسِيَّةَ فَإِنَّهُمَا يَدْعُوَانِ إِلَى الْهَلَكَةِ؛ از افشای اسرار و ریاست طلبی پرهیز که این دو آدمی را به هلاکت می کشاند. تحف العقول، ص ۴۸۷

حدیث ۴۱۷۹

حضرت صادق (علیه السلام) می فرماید: مَا ضَعُفَ بَدَنٌ عَمَّا قَوِيَتْ عَلَيْهِ النَّيَّةُ أَكْرَاهُ لِقَائِهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ يَدْعُوهُ إِلَى الْهَلَكَةِ؛ هر چه بدن ضعیف باشد، هیچ بدنی برای انجام دادن کار، ناتوان نیست. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۰، ح ۵۸۵۹

حدیث ۴۱۸۰

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: إِنَّكَ مُقَوِّمٌ بِأَدْبِعِكَ فَرْيَنُهُ بِالْحِلْمِ تَوْ بَا اِدْبَتِ ارْزَشِ كِزَارِي مِي شُوي، پس آن را با بردباری زینت بخش. مشکاه الأنوار، ص ۲۳۹

حدیث ۴۱۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: يَتَّبِعِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يُخَاطَبَ الْجَاهِلَ مُخَاطَبَةَ الطَّبِيبِ الْمَرِيضِ؛ شایسته است که برخورد عاقل با نادان، مانند برخورد طیب با بیمار باشد. غررالحکم، ح ۱۰۹۴۴

حدیث ۴۱۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِذَا أَبْطَأَتِ الْأَرْزَاقُ عَلَيْكَ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ يُوسِّعْ عَلَيْكَ فِيهَا هِرْكَاهُ در روزی تو تأخیر و تنگی پدید آمد، از خداوند آمرزش بخواه تا روزی را بر تو فراوان گرداند. تحف العقول، ص ۱۷۴

حدیث ۴۱۸۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَثَلُ الْعَقْلِ فِي الْقَلْبِ كَمَثَلِ السَّرَاحِ فِي وَسْطِ الْبَيْتِ؛ عقل در دل، همانند چراغ در میان خانه است. علل الشرایع، ص ۹۸

حدیث ۴۱۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: الْعَقْلُ حَيْثُ كَانَ آلِفٌ مَالُوفٌ؛ عقل هر کجا باشد، انس گیرنده و الفت پذیر است. غررالحکم، ح ۱۲۵۱

حدیث ۴۱۸۵

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الرُّوحُ وَالرَّاحَةُ فِي الرُّضَا وَالْيَقِينِ وَالْهَمُّ وَالْحَزَنُ فِي الشُّكِّ وَالسَّخَطُ؛ خوشی و آسایش، در رضایت و یقین است و غم و اندوه در شک و نارضایتی. مشکاه الأنوار، ص ۳۴

حدیث ۴۱۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **الزُّهُدُ فِي الدُّنْيَا الرَّاحَةُ الْعُظْمَى** بی رغبتی به دنیا، بزرگ‌ترین آسایش است. غررالحکم، ح ۱۳۱۶

حدیث ۴۱۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **حُبُّ الدُّنْيَا يُفْسِدُ الْعَقْلَ وَيُصِمُّ الْقَلْبَ عَنْ سَمَاعِ الْحِكْمَةِ وَيُوجِبُ أَلِيمَ الْعِقَابِ** علاقه به دنیا، عقل را فاسد می‌کند، قلب را از شنیدن حکمت ناتوان می‌سازد و باعث عذاب دردناک می‌شود. غررالحکم، ح ۴۸۷۸

حدیث ۴۱۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **يَا مَعْشَرَ الْفِتْيَانِ، حَصِّنُوا أَعْرَاضَكُمْ بِالْأَدَبِ وَ دِينَكُمْ بِالْعِلْمِ** ای جوانان! آبرویتان را با ادب و دینتان را با دانش حفظ کنید. تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۲۱۰

حدیث ۴۱۸۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **جَالِسِ الْعُلَمَاءِ يَزِدُّدَ عِلْمَكَ وَيَحْسُنُ أَدَبَكَ وَ تَرَكَ نَفْسِكَ** با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث ۴۱۹۰

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: **طُوبَى لِلْمُصْلِحِينَ بَيْنَ النَّاسِ، أَوْلَيْكَ هُمْ الْمُقَرَّبُونَ** یوم القیامه خوشا به حال اصلاح‌کنندگان بین مردم، که آنان همان مقربان روز قیامت‌اند. بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶، ح ۱۱

حدیث ۴۱۹۱

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: **إِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛** اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌شناختند، بی‌شک از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار، ص ۱۸۰

حدیث ۴۱۹۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: **لَا تَقْسِرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى آدَابِكُمْ، فَإِنَّهُمْ مَخْلُوقُونَ لِزَمَانٍ غَيْرِ زَمَانِكُمْ** آداب و رسوم خود را به فرزندانان تحمیل نکنید، زیرا آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند. شرح ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ح ۱۰۲.

حدیث ۴۱۹۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **الْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ وَ عِمَادُ الْإِيمَانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْمًا آتَمَّ اللَّهُ لَهُ أَجْرَهُ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ** الله ما لم يعلم؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹

حدیث ۴۱۹۴

امام علی علیه السلام می فرماید: إِذَا رَغِبْتَ فِي الْمَكَارِمِ فَاجْتَنِبِ الْمَحَارِمَ اگر خواهان مکارم و بزرگواری ها هستی از حرامها دوری کن. غرر الحکم، ح ۴۰۶۹

حدیث ۴۱۹۵

امام علی علیه السلام می فرماید: لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ با خشم، تربیت ممکن نیست. غرر الحکم، ح ۱۰۵۲۹

حدیث ۴۱۹۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ تَكَفَّلَ لِطَالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خَاصَّةً عَمَّا ضَمِنَهُ لِغَيْرِهِ بی گمان خداوند متعال روزی جویای دانش را به طور ویژه، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیه المرید، ص ۱۶۰

حدیث ۴۱۹۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ كُلَّ يَوْمٍ: أَنَا رَبُّكُمْ الْعَزِيزُ، فَمَنْ أَرَادَ عِزَّ الدَّارَيْنِ فَلْيُطِيعِ الْعَزِيزَ خدای تعالی هر روز می فرماید: من پروردگار عزیز شما هستم، پس هر کس خواهان عزت دو جهان است باید که از خدای عزیز اطاعت کند. کنز العمال، ح ۴۳۱۰۱

حدیث ۴۱۹۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: الصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَهِيَ أَنْجِحُ دَوَاءٍ وَتَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَقَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَلَا يَذْهَبُ بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَالصَّدَقَةُ صَدَقَةٌ بِلَا- را برطرف می کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی گرداند و درد و بیماریها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی برد. بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷، ح ۷۱

حدیث ۴۱۹۹

امام حسین علیه السلام می فرماید: لَا يُكْمِلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ الْأَتْرُونَ أَنَّ الْحَقَّ لَا يُعْمَلُ بِهِ وَالْبَاطِلُ لَا يُتْنَاهِي عَنْهُ عَقْلٌ جَزْءٌ بِبُيُوتِ كَمَالٍ نَمِي يَابِدُ آيَا نَمِي بِنِيْدِ كِه بَه حَقِّ عَمَلٍ نَمِي شُود وَ اَز باطل نهمی نمی شود؟ بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۷

حدیث ۴۲۰۰

امام حسین علیه السلام می فرماید: مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَفْوَتْ لِمَا يَرْجُو وَأَسْرَعَ لِمَجِيئِ مَا يَحْذَرُ کسی که بخواهد از راه گناه به مقصدی برسد، دیرتر به آرزویش می رسد و زودتر به آنچه می ترسد گرفتار می شود. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۰

حدیث ۴۲۰۱

امام علی علیه السلام می فرماید: عَوَّدَ نَفْسَكَ حُسْنَ النَّيِّهِ وَجَمِيلَ الْمُقْصِدِ، تُدْرِكُ فِي مَبَاغِيكَ النَّجَاحَ خودت را به داشتن نیت خوب و مقصد زیبا عادت ده، تا در خواسته هایت موفق شوی. غرر الحکم، ح ۶۲۳۶

حدیث ۴۲۰۲

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الْمَصَائِبُ مَنَحٌ مِنَ اللَّهِ، وَالْفَقْرُ مَخْرُوفٌ عِنْدَ اللَّهِ مَصِيبَتُهَا، بِخَشْيَةِ اللَّهِ مِنْهُ وَدُرُوسِهِ فِيهَا. در پیشگاه خداوند ذخیره می شود. الکافی: ج ۲، ص ۲۶۰، ح ۲

حدیث ۴۲۰۳

امام حسین (علیه السلام) می فرماید: أَلَسْتِدْرَاجٌ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ لِعِبْدِهِ أَنْ يُسَخَّعَ عَلَيْهِ النَّعْمَ وَيَسْلَبَهُ الشُّكْرَ غَافِلًا كَرْدَنَ بِنْدَةٍ مِنْ جَانِبِ خَدَاوَنَدٍ بِهَئِذَا شَكَلَ اسْتِ كِهْ بِهْ اَوْ نَعْمَتِ فِرَاوَانِ دَهْدِ وَ تَوْفِيقِ شُكْرِ كَرَارِي رَا اَزْ اَوْ بَكْرِيدِ. تحف العقول، ص ۲۵۰

حدیث ۴۲۰۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ يُعَايِنَ قَبْلَ اللَّهِ تَوْبَتَهُ هَر كَسْ پِيشِ اَزْ اَن كِهْ (فَرَشْتَهْ مَرَكْ رَا) مَشَاهِدَهْ كَنْدِ، تَوْبَهْ نَمَائِدِ، خَدَاوَنَدِ تَوْبَهْ اَشْ رَا بَكْرِيدِ. الکافی: ج ۲، ص ۴۴۰، ح ۲

حدیث ۴۲۰۵

امام حسین (علیه السلام) می فرماید: أَيُّهَا النَّاسُ نَافِسُوا فِي الْمَكَارِمِ وَ سَارِعُوا فِي الْمَغَانِمِ وَ لَا تَحْتَسِبُوا بِمَعْرُوفٍ لَمْ تَجْعَلُوا؛ اَيْ مَرْدَمِ دَرِ خَوْبِي هَا بَا يَكْدِيكِرْ رَقَابَتِ كَنْيِدِ وَ دَرِ بَهْرَهْ كَرْفَتَنِ اَزْ فَرْصَتِ هَا شَتَابِ نَمَائِدِ وَ كَارِ نِيكِي رَا كِهْ دَرِ اَنْجَامَشِ شَتَابِ نَكْرَدِهْ اَيِدِ، بِهْ حِسَابِ نِيَاوَرِيْدِ. ارشاد القلوب ديلمی، ص ۷۳

حدیث ۴۲۰۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَ شَرُّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ خَيْرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا دَانَشِ اسْتِ وَ شَرِّ دُنْيَا وَ آخِرَتِ بَا نَادَانِي. الحياه، ج ۱، ص ۳۵

حدیث ۴۲۰۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الطَّيْرَةُ شَرِكٌ وَمَا نَا إِلَّا وَ لَكِنَّ اللَّهَ يُدْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ فَالْ بَدْ زَدَنِ شَرِكِ اسْتِ وَ هِيْجْ كَسْ اَزْ مَا نِيْسْتِ مَكْرَ اَيْنِ كِهْ بِهْ نَحْوِي دَسْتَخُوشِ فَالْ بَدْ زَدَنِ مِي شُودِ، اَمَّا خَدَاوَنَدِ بَا تَوَكُّلِ بِهْ اَوْ اَن رَا اَزْ بَيْنِ مِي بَرْدِ. كنز العمال، ح ۵۶۹۶

حدیث ۴۲۰۸

امير المؤمنين (عليه السلام) می فرماید: إِذَا فَسَدَتِ النَّيَّةُ وَقَعَتِ الْبَلِيَّةُ هَر كِهْ نِيْتِ فَاْسَدِ شُودِ، بِلَا وَ كَرْفَتَارِي پِيشِ مِي آيِدِ. غرر الحکم، ح ۴۰۲۱

حدیث ۴۲۰۹

امير المؤمنين (عليه السلام) می فرماید: أَبْلَغُ مَا تَسْتَدِرُّ بِهِ الرَّحْمَةَ أَنْ تُضْمِرَ لِجَمِيعِ النَّاسِ الرَّحْمَةَ مُؤَثَّرَتِينَ وَسِيلَهُ جَلْبِ رَحْمَتِ خَدَا اَيْنِ اسْتِ كِهْ خَيْرِ خَوَاهِ هَمِهْ مَرْدَمِ بَاشِي. غرر الحکم، ص ۲۱۲

حدیث ۴۲۱۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الْعَالِمُ بِزَمَانِهِ لَا تَهْجُمُ عَلَيْهِ اللَّوَابِسُ كَسِيَّ كَمَا زَمَانَ خُودَ رَا بَشْنَأَسَدَ ، أَمَا جِ اشْتَبَاهَاتِ قَرَارِ نَكِيرِد .
الكافی : ج ۱ ، ص ۲۷ ، ح ۲۹

حدیث ۴۲۱۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ عَمَلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مَلِكُهُ هَر كَسٍ بِه عَدَالَتِ رِفْتَارِ كُنْد ، خَدَاوَنْدِ حَكُومَتَش رَا حَفْظِ
خَوَاهِد كَرْد . غررالحکم، ج ۵، ح ۸۷۲۲

حدیث ۴۲۱۲

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: لَا تَذْهَبِ بِكُمْ الْمَذَاهِبُ ، فَوَاللَّهِ مَا شِيعْتُنَا إِلَّا مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ مَذَاهِبَ گوناگون شما را از راه
به در نبرد، به خدا سوگند، شیعه ما نیست مگر کسی که از خداوند عزوجل اطاعت کند. الكافی : ج ۲ ، ص ۷۳ ، ح ۱

حدیث ۴۲۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: يَبْلُغُ الصَّادِقُ بِصِدْقِهِ مَا يَبْلُغُهُ الْكَاذِبُ بِاِحْتِيَالِهِ؛ راستگو، با راستگویی خود به همان می رسد که
دروغگو با حيله گری خود. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۷۱، ح ۱۱۰۰۶.

حدیث ۴۲۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: زَيْنُوا اَعْيَادَكُمْ بِالتَّكْبِيرِ، زَيْنُوا الْعِيدَ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ وَالتَّحْمِيدِ وَالتَّقْدِيسِ؛
عیدهایتان را به تکبیر گفتن بیارید و عید فطر و قربان را با گفتن ذکر لا اله الا الله، الله اکبر، الحمد لله و سبحان الله، زینت بخشید.
کنز العمال / ح ۲۴۰۹۴ و ح ۲۴۰۹۵

حدیث ۴۲۱۵

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: كُلُّ يَوْمٍ لَّا- يُعْصَى اللَّهُ فِيهِ فَهُوَ يَوْمٌ عِيدٌ؛ هر روزی که در آن گناه نشود همان روز، روز عید
است. مستدرک / حدیث ۶۶۷۹

حدیث ۴۲۱۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: مَنْ أَحْيَى لَيْلَةَ الْعِيدِ لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ يَمُوتُ الْقُلُوبُ؛ هر که شب عید را شب
زنده‌داری کند روزی که دلها می میرند او دل نمی میرد. وسائل / ۵ / ۱۳۹

حدیث ۴۲۱۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: بَادِرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَكُمْ إِلَيْهِمُ الْمُرْجَةُ؛ در آموزش حدیث به فرزندان
شتاب کنید پیش از آنکه مرجه (منحرفان) زودتر از شما به سراغ آنها بروند. کافی، ج ۶، ص ۴۷

حدیث ۴۲۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نِعْمَتَانِ مَكْفُورَتَانِ الْأَمْنُ وَالْعَافِيَةُ؛ دو نعمت است که شکر آنها گزارده نمی شود
: امنیت و سلامتی. الخصال، ص ۳۴

حدیث ۴۲۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اسْتَعِينُوا عَلَي أُمُورِكُمْ بِالْكِتْمَانِ فَإِنَّ كُلَّ ذِي نِعْمَةٍ مَحْسُورٌ؛ در کارهای خود از
نهاننداری مدد بگیرید چون هر صاحبِ نعمتی مورد حسد است. تحف العقول، ص ۴۸

حدیث ۴۲۲۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحَرَّمَاتُ وَالشَّهْوَةُ
الْخَفِيَّةُ وَالرِّبَا؛ آنچه بیش از هر چیز بر اتم بعد از خود می ترسم، درآمدهای حرام، هواپرستی پنهان و رباست. بحارالانوار، ج ۱۰۳،
ص ۵۴، ح ۲۶

حدیث ۴۲۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: إِذَا ظَهَرَتِ الْجِنَايَاتُ ارْتَفَعَتِ الْبَرَكَاتُ؛ هر گاه گناهان آشکار شوند، برکت‌ها از میان می رود.
غررالحکم، ح ۴۰۳۰

حدیث ۴۲۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَوْلَى النَّاسِ بِالتَّهْمَةِ مَنْ جَالَسَ أَهْلَ التَّهْمَةِ؛ سزاوارترین مردم به تهمت کسی
است که با اهل تهمت همنشینی کند. الأمالی، صدوق، ص ۷۳

حدیث ۴۲۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ؛ عبادت همراه با لقمه؟ حرام، همچون
ساختمانی است که بر ماسه بنا شده باشد. بحار الأنوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸

حدیث ۴۲۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ابْنُ آدَمَ أَشْبَهُ شَيْءٍ بِالْمِيعَارِ ، إِمَّا نَقِصٌ بِجَهْلٍ أَوْ رَاجِحٌ بِعِلْمٍ؛ شبیه‌ترین چیز به ترازوست
: یا با نادانی سبک شود و یا به دانش، سنگین گردد. تحف العقول، ص ۲۱۲

حدیث ۴۲۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: إِنَّ أَهْنَ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا؛ گواراترین زندگی برای کسی است که به آنچه
خداوند قسمت او کرده، خرسند و راضی باشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۳۳۹۷

حدیث ۴۲۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِقْبِلْ عُذْرَ أُخِيكَ وَ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عُذْرٌ ، فَالْتَمِسْ لَهُ عُذْرًا ؛ عذر برادرت را بپذیر و اگر عذری نداشت ، عذری برایش بتراش. بحار الأنوار ، ج ۷۴ ، ص ۱۶۵

حدیث ۴۲۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِيَاكُمْ وَ الْخَلْفَ فَإِنَّهُ يُنْفِقُ السَّلْعَةَ وَ يَمَحِقُ الْبِرْكَهَ ؛ از قسم خوردن بپرهیزید، چرا که کالا را تلف می کند و برکت را از بین می برد. کافی، ج ۵، ص ۱۶۲، ح ۴

حدیث ۴۲۲۸

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: اِحْدَرُ كُلِّ عَمَلٍ يَرْضَاهُ عَامِلُهُ لِنَفْسِهِ وَ يَكْرَهُهُ لِعَامَّةِ الْمُسْلِمِينَ ؛ بپرهیز از هر کاری که انجام دهنده اش آن را برای خود می پسندد، اما برای عموم مسلمانان نمی پسندد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۵۹۶

حدیث ۴۲۲۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ فَإِنَّ تَعَلُّمَهُ حَسَنَةٌ ، وَ طَلَبُهُ عِبَادَةٌ ؛ دانش بیاموزید که آموختن آن، پاداش دارد و جستجوی آن عبادت است. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۸۹

حدیث ۴۲۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ ، وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ؛ فرزندانان را با سه خصلت تربیت کنید: دوستی پیامبر اکرم (ص)، دوستی اهل بیت ایشان (ع) و تلاوت قرآن. لجامع الصغیر، ج ۱، ص ۱۴

حدیث ۴۲۳۱

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: فَازَ مَنْ أَصْلَحَ عَمَلُ يَوْمِهِ وَ اسْتَدْرَكَ فَوَارِطَ أَمْسِهِ ؛ رستگار شد آن که کار امروزش را سامان داد و کوتاهی های دیروزش را جبران کرد. مستدرک الوسائل ، ج ۱۲، ص ۱۵۱

حدیث ۴۲۳۲

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: اِغْتَمِ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قَضَاءَهُ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ ؛ کسی را که در حال بی نیازی از تو قرض می خواهد، غنیمت شمار تا در وقت نیازت جبرانش کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۳۷۰

حدیث ۴۲۳۳

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: نِعَمَ الْعَوْنُ عَلَى أُسْرِ النَّفْسِ وَ كَسْرَ عَادَتِهَا التَّجْوُعُ ؛ گرسنگی، چه خوب یآوری برای اسیر کردن نفس (تربیت نفس) و شکستن عادت آن است! غررالحکم: ح ۹۹۴۴

حدیث ۴۲۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الرَّكْعَتَانِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا؛ دو رکعت نماز در دل شب، نزد خدا از دنیا و آنچه در آن است، محبوب‌تر است. بحار الأنوار، ج ۸۷، ح ۲۳

حدیث ۴۲۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ يَشْتَهِي كَرَامَةَ الْآخِرَةِ يَدَعُ زِينَةَ الدُّنْيَا؛ هر که کرامت آخرت را می‌خواهد، زینت دنیا را وا می‌نهد. مسند الشهاب، ج ۱، ص ۲۵۱

حدیث ۴۲۳۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: صَوْمُ الْقَلْبِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ اللِّسَانِ وَصَوْمُ اللِّسَانِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ؛ روزه قلب بهتر از روزه زبان است و روزه زبان بهتر از روزه شکم است. غرر الحکم، ج ۱، ص ۴۱۷، ح ۸۰

حدیث ۴۲۳۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: فَمَا نَزَلَ نَفْسِكَ مِنَ الدُّنْيَا كَمَا تَمَثَّلَ مَنَزِلَ نَزَلَتْهُ سَاعِيَةً ثُمَّ ارْتَحَلَتْ عَنْهُ؛ خود را در دنیا چنان منزل ده که گویی ساعتی در آن منزل داری و سپس از آن کوچ می‌کنی. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۶۵

حدیث ۴۲۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الشَّقِيَّ حَقَّ الشَّقَى مَنْ خَرَجَ مِنْهُ هَذَا الشَّهْرُ وَلَمْ يَغْفِرْ ذُنُوبَهُ؛ بدبخت واقعی کسی است که این ماه (رمضان) را پشت سر گذارد و گناهانش آمرزیده نشود. میزان الحکمه، ح ۷۴۵۸

حدیث ۴۲۳۹

امام حسن (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِضْمَارًا لِخَلْقِهِ فَيَسْتَبِقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى مَرْضَاتِهِ؛ خداوند ماه رمضان را میدان مسابقه‌ای برای آفریدگان خود قرار داده تا با طاعتش برای خشنودی او از یکدیگر پیشی گیرند. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۱۰

حدیث ۴۲۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِيَامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْآثَامِ أَفْضَلُ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ عَنِ الطَّعَامِ رَوْزَهُ دَل، اندیشیدن به گناهان، برتر است از روزه شکم؛ یعنی غذا خوردن؛ میزان الحکمه، ح ۱۰۹۴۸

حدیث ۴۲۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لِكُلِّ شَيْءٍ أَسَاسٌ وَأَسَاسُ الْإِسْلَامِ حُبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛ هر چیزی را شالوده‌ای است و شالوده اسلام، دوستداری ما اهل بیت است. المحاسن، ج ۱، ص ۱۵۰

حدیث ۴۲۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِتَّهَمُوا عُقُولَكُمْ فَإِنَّهُ مِنَ الثَّقَةِ بِهَا يَكُونُ الْخَطَاءُ**؛ خردهای خود را خطاپذیر بدانید، که بسا اعتماد کردن به آن، خطا باشد میزان الحکمه، ح ۶۸۴۲

حدیث ۴۲۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **اِكْتَسَبُوا الْعِلْمَ يَكْسِبُكُمُ الْحَيَاةَ**؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶

حدیث ۴۲۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِعْمَلْ بِفَرَائِضِ اللَّهِ تَكُنْ أَتَقَى النَّاسَ**؛ به واجبات خدا عمل کن، تا با تقواترین مردم باشی. معانی الأخبار، ص ۲۴۰

حدیث ۴۲۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنْ شِئْتَ أَنْ تُكْرَمَ فَلَنْ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تُهَانَ فَاخْشِنْ**؛ اگر می خواهی گرامی ات دارند، نرم خو باش، و اگر می خواهی خوارت شمارند، درشتی کن. تحف العقول، ص ۵۵

حدیث ۴۲۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدَ عِلْمِيكَ وَيَحْسُنُ أَدَبِيكَ وَتَزَكُّ نَفْسُكَ**؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤل، ص ۴۹

حدیث ۴۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِيَّاكَ وَاللَّجَاجِيَةَ**؛ فَإِنَّ أَوْلَهَا جَهْلٌ وَأَخْرَهَا نَدَامَةٌ؛ از لجبازی بپرهیز، که آغازش نادانی و انجامش پشیمانی است. تحف العقول، ص ۱۴

حدیث ۴۲۴۸

عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ اسْرَعُوا إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ نوجوانان را دریاب، که این گروه در پذیرش هر خوبی، بیشتر شتاب می کنند. (الکافی، ج ۸، ص ۹۳)

حدیث ۴۲۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): هیچ مرد مسلمانی نیست که نگاهش به زیبایی های زنی بیفتد و چشم خود را فرواندازد، مگر این که خداوند برای او عبادتی پیش آورد که شیرینی آن را دردل خویش بیابد. (الترغیب و التذہیب ۲/۳۴/۳)

حدیث ۴۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): نگاه کردن یکی از تیرهای زهرآلود ابلیس است، پس، هر که از ترس خدا چشم خود را (از نامحرم) فرو بندد خداوند به او ایمانی عطا فرماید که حلاوت آن را در دلش بیابد. (البحار ۳۴/۳۸/۱۰۴)

حدیث ۴۲۵۱

امام علی (سلام الله علیه): هر که چشم خود را پائین اندازد، تأسف کمتر خورد و از نابودی در امان ماند. (غررالحکم ۹۱۲۵)

حدیث ۴۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): چشمان خود را از حرام فروبندید تا شگفتی‌ها ببینید. (البحار ۵۲/۴۱/۱۰۴)

حدیث ۴۲۵۳

امام علی (سلام الله علیه): هرگاه چشم شهوت بین باشد، دیده‌ی عاقبت بینی دل کور شود. (غررالحکم ۴۰۶۳)

حدیث ۴۲۵۴

امام علی (سلام الله علیه): چشم‌ها دام‌های شیطانند. (غررالحکم ۹۵۰)

حدیث ۴۲۵۵

امام حسین علیه السلام فرمودند: إِنَّ حَوَائِجَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ مِنْ نِعَمِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ فَلَا تَمَلُّوا النَّعَمَ؛ نیاز مردم به شما از نعمتهای خدا بر شما است، از این نعمت افسرده و بیزار نباشید. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۰۵

حدیث ۴۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طُوبَى لِمَنْ تَرَكَ شَهْوَةً حَاضِرَةً لِمَوْعِدٍ لَمْ يَرَهُ؛ خوشا آن که شهوت آماده‌ای را به خاطر پاداش وعده داده شده‌ای که آن را ندیده است، رها کند. (الخصال، ص ۳)

حدیث ۴۲۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا فَسَدَتِ النَّيَّةُ وَقَعَتِ الْبَلِيَّةُ؛ هرگاه نیت فاسد شود، بلا و گرفتاری پیش می‌آید. (غررالحکم، ح ۴۰۲۱)

حدیث ۴۲۵۸

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَنَعَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ فَهُوَ مِنْ أَغْنَى النَّاسِ؛ هر که به قسمتی که خدایش داده قانع باشد، همو، بی‌نیازترین مردم است. الأمالی، مفید، ص ۱۸۴

حدیث ۴۲۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **ثُبَّتِ الدُّوَلُ بِإِقَامَةِ سُنَنِ الْعَدْلِ؛** پایداری دولتها به برپا داشتن راه و رسم دادگری است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۴۷۱۵

حدیث ۴۲۶۰

امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه) فرمودند: **أَفْلِعْمَلُ كُلِّ امْرِئٍ مِنْكُمْ مَا يَقْرُبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا؛** هر یک از شما باید کاری کند که به سبب آن به محبت ما نزدیک شود. بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۷۶

حدیث ۴۲۶۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در مواظبت بر اوقات نمازها، در نگهداری اسرارشان از دشمنان ما و در همدردی و کمک مالی به برادرانشان. میزان الحکمه، باب صفات شیعه

حدیث ۴۲۶۲

امام علی علیه السلام فرمودند: **خَلَيْكَ بِالْآخِرَةِ تَأْتِيكَ الدُّنْيَا صَاغِرَةً؛** در کار آخرت باش تا دنیا ذلیلانه به تو رو آورد غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۰۸۰

حدیث ۴۲۶۳

إِنَّ الْجَاهِلَ مَنْ عَصَى اللَّهَ وَإِنْ كَانَ جَمِيلَ الْمَنْظَرِ عَظِيمِ الْخَطَرِ؛ نادان کسی است که خدا را نافرمانی کند هرچند خوش سیما و بلند پایه باشد. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۶۰

حدیث ۴۲۶۴

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: **أَفْضَلُ الْهَجْرَةِ أَنْ تَهْجَرَ مَا كَرِهَ اللَّهُ؛** برترین هجرت، هجرت از چیزی است که خدا آن را خوش ندارد. میزان الحکمه، ح ۲۱۰۶۰

حدیث ۴۲۶۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **فِي تَقَلُّبِ الْأَحْوَالِ عُلْمٌ جَوَاهِرُ الرَّجَالِ؛** در فراز و نشیبهای روزگار، گوهر مردان شناخته می شود. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۸

حدیث ۴۲۶۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ دَعَاكَ إِلَى صِدْقِ الْمَقَالِ بِصِدْقِ مَقَالِهِ وَنَدَبَكَ إِلَى أَفْضَلِ الْأَعْمَالِ بِحُسْنِ أَعْمَالِهِ؛** بهترین دوستانت، کسی است که با راستگویی اش تو را به راستگویی دعوت کند و با اعمال نیک خود، تو را به انجام اعمال خوب برانگیزد. غررالحکم، ح ۵۰۲۲

حدیث ۴۲۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **عِلْمِي أَنَّ الشَّابَّ الْحَسَنَ الْخُلُقِ مِفْتَاحٌ لِلْخَيْرِ ، مِغْلَاقٌ لِلشَّرِّ وَإِنَّ الشَّابَّ الشَّحِيحَ الْخُلُقِ مِغْلَاقٌ لِلْخَيْرِ مِفْتَاحٌ لِلشَّرِّ؛** بدان که جوانِ خوش اخلاق ، کلید خوبی ها و قفل بدی هاست و جوانِ بد اخلاق ، قفل خوبی ها و کلید بدی هاست.
امالی طوسی ، ص ۳۰۲، ح ۵۹۸

حدیث ۴۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): **فَرَمُودُنْدُ: مَنْ اشْتَقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَارَعَ إِلَى الْخَيْرَاتِ؛** هر که مشتاق بهشت است به سوی نیکی ها می شتابد. مکارم الأخلاق، ص ۴۴۷

حدیث ۴۲۶۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ الْحَقَّ لَا يَعْرِفُ بِالرَّجَالِ؛** اِعْرِفِ الْحَقَّ، تَعْرِفْ أَهْلَهُ؛ حق با شخصیتها شناخته نمیشود؛ حق را بشناس تا اهل آن را بشناسی. روضه الواعظین، ص ۳۱

حدیث ۴۲۷۰

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: **عِلْمٌ أَنَّكَ لَنْ تَخْلُوَ مِنْ عَيْنِ اللَّهِ، فَانْظُرْ كَيْفَ تَكُونُ؛** بدان که از دید خداوند پنهان نیستی، پس بنگر چگونگی ای. تحف العقول، ص ۴۵۵

حدیث ۴۲۷۱

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: **الْأَيَّامُ تَهْتِكُ لَكَ الْأَمْرَ عَنِ الْأَسْرَارِ الْكَامِنَةِ؛** روزگار رازهای نهان را بر تو آشکار می کند. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۵

حدیث ۴۲۷۲

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: **إِظْهَارُ الشَّيْءِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْكَمَ مَفْسَدَةٌ لَهُ؛** آشکار کردن چیزی پیش از استوار شدن، مای؟ تباهی آن است. تحف العقول، ص ۴۵۷

حدیث ۴۲۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا الرَّاحَةُ الْعُظْمَى؛** بی رغبتی به دنیا، بزرگ‌ترین آسایش است. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۳۱۶

حدیث ۴۲۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّمَا يُحِبُّكَ مَنْ لَا يَتَمَلَّقُكَ، وَيُثْنِي عَلَيْكَ مَنْ لَا يُسْمِعُكَ؛** دوستدار حقیقی تو کسی است که از تو چاپلوسی نمیکند و ستایشگر واقعی تو آنکه تو را از [ستایشهایش دربار؟ تو] باخبر نمیکند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۷۱۱۹

حدیث ۴۲۷۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بَادِرُوا أَحَدَاتِكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ تَسْبِقَكُمِ الْمُرْجَةُ؛ به آموختن حدیث (معارف دینی) به جوانانتان، پیش از آن که منحرفین آنان را گمراه سازند، اقدام نمایید. تهذیب الأحکام، ج ۸، ص ۱۱۱، ح ۳۸۱

حدیث ۴۲۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْجَهْلُ مُمِيتُ الْأَحْيَاءِ وَمُخَلِّدُ الشَّقَاءِ؛ نادانی، مایه مرگ زندگان و دوام بدبختی است. (غررالحکم، ح ۱۴۶۴)

حدیث ۴۲۷۷

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: أَذْكَرُ حَسْرَاتٍ التَّفْرِيطُ بِأَخْذِ تَقْدِيمِ الْحَزْمِ؛ با مقدم داشتن دوران‌دیشی، حسرت کوتاهیها را به یاد آور. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۷۰)

حدیث ۴۲۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا الْعَاقِلُ مَنْ وَعَظَتُهُ التَّجَارِبُ؛ خردمند، کسی است که تجربه‌ها پندش دهد. کنزالفوائد، ص ۸۷

حدیث ۴۲۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سُوسُوا إِيمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالدُّعَاءِ؛ ایمان خود را با صدقه دادن و اموالتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج بلا را با دعا از خود برانید. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۶)

حدیث ۴۲۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ بَشَرَ الْمُؤْمِنِ فِي وَجْهِهِ، وَقُوَّتَهُ فِي دِينِهِ وَحُزْنَهُ فِي قَلْبِهِ شَادِي مُؤْمِنٍ فِي چهره اوست، قدرت وی در دینش، و اندوه او در دلش است. (میزان الحکمه، ح ۱۷۲۱)

حدیث ۴۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ؛ همه شما سرپرست و مسئول هستید و درباره زیردستانتان باز خواست می شوید. (جامع الاخبار، ص ۱۱۹)

حدیث ۴۲۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يُونِسُ نَكَ الْإِلَّهِ الْحَقُّ وَلَا يُوْحَشَنَّكَ إِلَّا الْبَاطِلُ؛ مبادا جز حق، با تو انس بگیرد و جز باطل، از تو بهراسد. (نهج البلاغه، از خطبه ۱۳۰)

حدیث ۴۲۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَطْيَبُ الْعَيْشِ الْقِنَاعَةُ؛ خوش‌ترین زندگی، زندگی با قناعت است. (غررالحکم، ح ۲۹۱۸)

حدیث ۴۲۸۴

حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *أَوْسِعُوا لِلشَّبَابِ فِي المَجْلِسِ وَ أَفْهَمُوهُمْ الحَدِيثَ فَإِنَّهُمْ الخُلُوفُ وَ أَهْلُ الحَدِيثِ* ؛ برای جوانان در مجالس جای باز کنید، و امور نو و جدید را به آنان تفهیم کنید، چرا که این گروه جایگزین شما و درگیر مسائل جدید خواهند شد. (الفردوس، ج ۱، ص ۹۸، ح ۳۲۰)

حدیث ۴۲۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *لَا تَسُبُّوا النَّاسَ فَتَكْتَسِبُوا العِدَاوَةَ بَيْنَهُمْ*؛ به مردم ناسزا نگویند، که با این کار در میان آنها دشمن پیدا می کنید. (کافی، ج ۲، ص ۳۶۰ ح ۳)

حدیث ۴۲۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: *مِنْ كَمَالِ السَّعَادَةِ السَّعْيُ فِي صِلَةِ الجُمهورِ*؛ کوشش در راه اصلاح توده مردم، از کمال خوشبختی است. (غررالحکم، ح ۹۳۶۱)

حدیث ۴۲۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *لَيْسَ مِنْنا مَنْ عَشَّ مُسْلِماً أَوْ ضَرَّهُ أَوْ مَآكِرُهُ*؛ از ما نیست کسی که با مسلمانی تقلب کند، یا به او ضرر رساند و یا با وی حيله نماید. (نهج الفصاحه، ح ۲۴۱۴)

حدیث ۴۲۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: *لَا تَصِفُوا الخَلَّةَ مَعَ غَیْرِ اَدِیبٍ*؛ دوستی با شخص بی ادب، صمیمانه نخواهد شد. (بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۴۰۰ ح ۷۳)

حدیث ۴۲۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *مَنْ رَضِيَ بِمَا رَزَقَهُ اللّهُ قَرَّتْ عَیْنُهُ*؛ هر که به آنچه خداوند روزیش کرده راضی باشد، خوش و خرم بماند. (امالی طوسی، ص ۲۲۵، ح ۳۹۳)

حدیث ۴۲۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: *لَا یَدْخُلُ الجَنَّةَ عَبْدٌ لَا یَأْمَنُ جَارُهُ بِوَأْتِقَهُ*؛ بنده ای که همسایه اش از شر او در امان نباشد، وارد بهشت نمی شود. (مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۵)

حدیث ۴۲۹۱

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: *اللِّسَانُ سَبْعٌ إِنْ حُلِّيَ عَنْهُ عَقْرٌ*؛ زبان تربیت نشده، درنده ای است که اگر رهایش کنی می گزد. (نهج البلاغه، حکمت ۶۰)

حدیث ۴۲۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَشَفَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَهُ بِهَا فِي بَيْتِهِ؛ هر کس عیب و زشتی برادر مسلمان خود را فاش کند، خداوند زشتی او را آشکار سازد، تاجایی که او را در درون خانه اش رسوا سازد. (الترغیب والترهیب، ج ۲، ص ۲۳۹، ح ۹).

حدیث ۴۲۹۳

الصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنَجِّحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصَبُ أَعْيُنِهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛ صدقه دادن دارویی ثمر بخش است، و کردار بندگان در دنیا، فردا در پیش روی آنان جلوه گر است. (کافی، ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۷)

حدیث ۴۲۹۴

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْحَرَامَ لَا يَنْمِي وَلَا يَبَارِكُ لَهُ فِيهِ وَمَا أَنْفَقَهُ لَمْ يُؤْجَرْ عَلَيْهِ وَمَا خَلَفَهُ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ به راستی که حرام، افزایش نمی‌یابد و اگر افزایش یابد، برکتی ندارد و اگر انفاق شود، پاداشی ندارد و اگر بماند، توشه‌ای به سوی آتش خواهد بود. (کافی، ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۷)

حدیث ۴۲۹۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُبْغِضُ الْعَنَى الظُّلْمَ؛ به راستی که خداوند عزوجل ثروتمند ستمگر را دشمن می‌دارد. (جهاد با نفس، ح ۷۳۸)

حدیث ۴۲۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَصْلِحْ نَفْسَهُ لَمْ يَصْلِحْ غَيْرَهُ؛ هر کس خودش را اصلاح نکند، نمی‌تواند دیگران را اصلاح نماید. (غرر الحکم، ح ۸۹۹۰)

حدیث ۴۲۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَمْسٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحِيَاءُ وَالْحِلْمُ وَالْحِجَامَةُ وَالسُّوَاكُ وَالتَّعَطُّرُ؛ پنج چیز از سنت پیامبران است: حیا، بردباری، حجامت کردن، و مسواک و عطر زدن. (نهج الفصاحه، ح ۱۴۶۳)

حدیث ۴۲۹۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا مِنْ عِبَادَةٍ أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ عَفَّةِ بَطْنٍ وَفَرَجٍ؛ هیچ عبادتی در نزد خدا برتر از ترک شهوات شکم و فرج نیست. (جهاد با نفس، ح ۲۰۵)

حدیث ۴۲۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّاسُ إِخْوَانٌ فَمَنْ كَانَتْ أُخُوَّتُهُ فِي غَيْرِ ذَاتِ اللَّهِ فَهِيَ عَيْدَاؤُهُ؛ مردم برادرند، اما آن که برادری اش

برای خدا نباشد، برادری وی، دشمنی است. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۶۵، ح ۲۹)

حدیث ۴۳۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرُ الْكَلَامِ مَا دَلَّ وَ جَلَّ وَ قَلَّ وَ لَمْ يَمَلْ؛ بهترین سخن، آن است که قابل فهم و روشن و کوتاه باشد و خستگی نیاورد. (انوار العلویه، ص ۴۸۹)

حدیث ۴۳۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَحْرَمُ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيئُهُ؛ آدمی، با گناهی که می کند، از روزی محروم می شود. (الأمالی، طوسی، ص ۵۲۸)

حدیث ۴۳۰۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الْمِزَاحِ تُدْهِبُ الْبَهَاءَ وَ تَوْجِبُ الشَّحْنَاءَ؛ شوخی زیاد، ارج و احترام را می برد و موجب دشمنی می شود. (غرر الحکم، ح ۷۱۲۶)

حدیث ۴۳۰۳

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غِشٍّ وَ غِلٍّ وَ دَغَلٍ؛ بی گمان شیعیان ما، دل‌هایشان از هر خیانت، کینه، و فریبکاری پاک است. (بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶)

حدیث ۴۳۰۴

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الْبِرْكَةُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَ وَاسَى الْمُؤْمِنِينَ وَ وَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

حدیث ۴۳۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَلِيلُ الْحَقِّ يَدْفَعُ كَثِيرَ الْبَاطِلِ كَمَا أَنَّ الْقَلِيلَ مِنَ النَّارِ يَحْرِقُ كَثِيرَ الْحَطَبِ؛ اندکی حق، بسیاری باطل را نابود می کند، همچنان که اندکی آتش، هیزم‌های فراوانی را می سوزاند. (غرر الحکم، ح ۶۷۳۵)

حدیث ۴۳۰۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا تَخْتَلِفُوا، فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا؛ باهم اختلاف نکنید، که پیشینیان شما دچار اختلاف شدند و نابود گشتند. (کنز العمال، ح ۸۹۴)

حدیث ۴۳۰۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فَازَ مَنْ أَصْلَحَ عَمَلَ يَوْمِهِ وَ اسْتَدْرَكَ فَوَارِطَ أَمْسِهِ؛ رستگار شد آن که کار امروزش را سامان داد و

کوتاهی‌های دیروزش را جبران کرد. (مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۵۱)

حدیث ۴۳۰۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْخِتَالَفَ وَ التَّنَازُعَ وَ التَّشْبُطَ مِنْ أَمْرِ الْعَجْزِ وَ الضَّعْفِ وَ هُوَ مِمَّا لَا يَجِبُهُ اللَّهُ وَ لَا يُعْطَى عَلَيْهِ النَّصْرَ وَ الظَّفَرَ؛ اختلاف و کشمکش و توقف و فروماندن از کاری، از ناتوانی و سستی است و خداوند نه آن را دوست دارد و نه با آن یاری و پیروزی می دهد. (بحار الانوار، ج ۲۰، ص ۱۲۶، ح ۵۰)

حدیث ۴۳۰۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اللَّهُ فِي عَوْنِ الْمُؤْمِنِ، مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ؛ خداوند در پی یاری مومن است، تا وقتی که مومن در پی یاری برادر خویش است. (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۲۲)

حدیث ۴۳۱۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اسْتَشِيرَ فِي أَمْرِكَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ؛ در کار خود، [فقط] با کسانی مشورت کن که از خدا می ترسند. (تحف العقول، ص ۲۹۳)

حدیث ۴۳۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بُكَاءُ الْعَبْدِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ يَمْحُصُ ذُنُوبَهُ؛ گریستن بنده از خوف خدا، گناهانش را از میان می برد. (غررالحکم و دررالکلم، ح ۴۴۳۲)

حدیث ۴۳۱۲

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الصَّدَقَةُ عَلَى الْقَرَابَةِ صَدَقَةٌ وَصَلَةٌ؛ صدقه دادن به خویشاوندان، هم صدقه است و هم صله رحم. (مسند احمد، ج ۴، ص ۱۷)

حدیث ۴۳۱۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَلْعَالِمُ بَرْمَانِهِ لَا تَهْجُمُ عَلَيْهِ اللَّوَابِسُ؛ کسی که به اوضاع زمان خود آگاه باشد، گرفتار هجوم اشتباهات نمی شود. (تحف العقول، ص ۳۵۶)

حدیث ۴۳۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَصْلِحْ نَفْسَهُ لَمْ يَصْلِحْ غَيْرَهُ؛ هر کس خودش را اصلاح نکند، نمی تواند دیگران را اصلاح نماید. (غررالحکم، ح ۸۹۹۰)

حدیث ۴۳۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَعْمَلَهُ؛ هر کس برادر [دینی] خود را به گناهی سرزنش کند، نمیرد، مگر آن که مرتکب آن شود. (نهج الفصاحه، ح ۲۹۲۰)

حدیث ۴۳۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛ ترس از خدای عزوجل سر حکمت و دانایی است. (جهاد با نفس، ح ۱۱۹)

حدیث ۴۳۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَضُّ الطَّرْفِ مِنْ أَفْضَلِ الْوَرَعِ؛ پرهیز از نگاه ناروا، برترین پرهیزگاری است. (عیون الحکم والمواعظ، ح ۵۸۸۲)

حدیث ۴۳۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الدِّينِ تُصَيِّرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا وَالْمُنْجِزَ مُخْلِفًا؛ بدهی بسیار، راستگو را دروغگو و خوش قول را بدقول می گرداند. (غررالحکم، ج ۴، ص ۵۹۲، ح ۷۱۰۵)

حدیث ۴۳۱۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْبَطَالَةُ تُقْسِي الْقَلْبَ؛ بیکاری، دل را سخت می کند. (مسند الشهاب، ج ۱، ص ۱۸۸)

حدیث ۴۳۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكَ وَالْهَوْدَى فَمَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَتْ آثَامُهُ؛ زنده از پُرگویی؛ زیرا هر که پُرگو باشد، گناهانش بسیار شود. (غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۶۳۷)

حدیث ۴۳۲۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: تَزِينُ لَلَّهِ بِالصَّدَقِ فِي الْأَعْمَالِ؛ با راست کرداری، خود را برای خدا بیارای. (تحف العقول، ص ۲۸۵)

حدیث ۴۳۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ خَيْرَ دِينِنَا يُحْيِي الْقُلُوبَ؛ به راستی که حدیث ما (اهل بیت) دلها را زنده می کند. (بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۴۴)

حدیث ۴۳۲۳

لا تَصْفُو الْخِلَّةَ مَعَ غَيْرِ أَدِيبٍ؛ دوستی با شخص بی ادب، صمیمانه نخواهد شد. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۸، ح ۶۳).

حدیث ۴۳۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اتَّقَى اللَّهَ أَحَبَّهُ النَّاسُ؛ هر کس تقوای الهی پیشه کند، مردم او را دوست خواهند داشت. (کشف الغمه، ج ۳، ص ۱۳۹)

حدیث ۴۳۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الْأَدَبِ أَحْوَجُ مِنْهُمْ إِلَى الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. (مکارم الأخلاق، ص ۱۷)

حدیث ۴۳۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ أَدَبٌ وَ لِلْمُؤْمِنِ إِمْتِحَانٌ وَ لِلنَّبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلأَوْلِيَاءِ كِرَامَةٌ؛ بلا برای ظالم مایه ادب، برای مؤمن آزمایش و برای اولیا بزرگواری است. (بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۷، ح ۹)

حدیث ۴۳۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْكَيْسُ صَدِيقُهُ الْحَقُّ وَ عَدُوُّهُ الْبَاطِلُ؛ انسان زیرک، دوستش حق است و دشمنش باطل. (غررالحکم، ح ۱۵۲۴)

حدیث ۴۳۲۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: جِمَاعُ التَّقْوَى فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْإِحْسَانِ؛ عصاره تقوا در این گفته خداوند آمده است: خداوند به عدالت و نیکی فرمان می‌دهد. (کافی، ج ۲، ص ۸۲، ح ۴)

حدیث ۴۳۲۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّا أَمَرْنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ بِمِدَارَةِ النَّاسِ، كَمَا أَمَرْنَا بِإِقَامَةِ الْفَرَائِضِ؛ ما پیامبران، همان گونه که به برپا داشتن واجبات مأمور شده‌ایم، به مدارا کردن با مردم نیز مأمور شده‌ایم. (ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۱۵)

حدیث ۴۳۳۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُ يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَ الْمُنَافِقُ يَقُولُ: حَتَّى يَبْدَأَ بِي؛ مؤمن ابتدا سلام می‌کند و منافق منتظر سلام دیگران است (کنز العمال، ح ۷۷۸)

حدیث ۴۳۳۱

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرَكَ حَقًّا؛ کمال عقل پس از ایمان به خدا، مدارا کردن با مردم است به شرط آن که حق، ترک نشود. (تحف العقول، ص ۴۲)

حدیث ۴۳۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَمْعُ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي كِتْمَانِ السِّرِّ وَمُصَادَقَةِ الْأَخْيَارِ، وَجَمْعُ الشَّرِّ فِي الْإِذَاعَةِ وَمُؤَاخَاةِ الْأَشْرَارِ؛ همه خیر دنیا و آخرت در رازداری و هم‌نشینی با نیکان است و همه شر در افشای اسرار و دوستی با اشرار است. (بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۷۸، ح ۱۷)

حدیث ۴۳۳۳

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمَلْحِينَ فِي الدُّعَاءِ؛ خداوند اصرار کنندگان در دعا را دوست دارد. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۷۸)

حدیث ۴۳۳۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ النَّاسِ عَقْلًا أَحْسَنُهُمْ تَقْدِيرًا لِمَعَاشِهِ وَأَشَدَّهُمْ اِهْتِمَامًا بِاصْلَاحِ مَعَادِهِ؛ عاقل ترین مردم کسی است که بهتر بتواند امور زندگی اش را برنامه ریزی کند و برای اصلاح آخرتش بیشتر همت نماید. (غررالحکم، ح ۳۳۴۰)

حدیث ۴۳۳۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَمْلِكْ غَضَبَهُ لَمْ يَمْلِكْ عَقْلَهُ؛ هر آن که بر غضب خود چیره نشود، بر عقل خود اختیاری ندارد. (کافی، ج ۲، ص ۳۰۳)

حدیث ۴۳۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَعْلَمُ أَنَّ الصُّدُقَ مُبَارَكٌ وَالْكَذِبَ مَشْوُومٌ؛ بدان که راستگویی، پر برکت است و دروغگویی، شوم. (تحف العقول، ص ۱۴)

حدیث ۴۳۳۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فِي سَبْعَةِ الْأَخْلَاقِ كُنُوزُ الْأَرْزَاقِ؛ گنج‌های روزی در وسعت اخلاق نهفته است. (کافی، ج ۸، ص ۲۳)

حدیث ۴۳۳۸

شَرُّ النَّاسِ مَنْ لَا يَعْفُو عَنِ الزُّلَّةِ وَلَا يَسْتُرُ الْعَوْرَةَ؛ بدترین مردم کسی است که خطا را نمی بخشد و عیب (دیگران) را نمی پوشاند. (غررالحکم، ج ۴، ص ۱۷۵، ح ۵۷۳۴)

حدیث ۴۳۳۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَمَّا عَلَامَةُ التَّائِبِ فَارْبَعَةٌ: النَّصِيحَةُ لِلَّهِ فِي عَمَلِهِ وَ تَرْكُ الْبَاطِلِ وَ لُزُومُ الْحَقِّ وَ الْحِرْصُ عَلَى الْخَيْرِ؛** نشانه توبه کننده چهار است: عمل خالصانه برای خدا، رها کردن باطل، پایبندی به حق و حریص بودن بر کار خیر. (تحف العقول، ص ۲۰).

حدیث ۴۳۴۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **حُسْنُ الظَّنِّ بِاللَّهِ أَنْ لَا تَرْجُوَ إِلَّا اللَّهَ وَ لَا تَخَافَ إِلَّا ذَنْبَكَ؛** گمان نیکو به خدا داشتن این است که امید به هیچکس جز او نداشته باشی و از هیچ چیز جز گناهت نترسی. (جهاد با نفس، ح ۱۴۳)

حدیث ۴۳۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ رُزِقَ الدِّينَ فَقَدْ رُزِقَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ؛** هر کس دین روزی او شود، براستی خیر دنیا و آخرت روزی او شده است. (غررالحکم، ح ۸۵۲۳)

حدیث ۴۳۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **الْتِمَاسُ كُلِّهِمْ أَحْرَازٌ وَلَكِنَّ اللَّهَ خَوَّلَ بَعْضَكُمْ بَعْضًا؛** مردم همگی آزادند، ولی خداوند بعضی را سرپرست بعضی دیگر قرار داده است. (امالی شیخ صدوق، ص ۵۳۱، ح ۷۱۸)

حدیث ۴۳۴۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لَا يَسْتَيْقِنُ الْقَلْبُ أَنَّ الْحَقَّ بَاطِلٌ أَبَدًا وَ لَا يَسْتَيْقِنُ أَنَّ الْبَاطِلَ حَقٌّ أَبَدًا** هرگز دل به باطل بودن حق و به حق بودن باطل یقین نمی کند. (تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۵۳، ح ۳۹)

حدیث ۴۳۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **رَأْسُ الْعِلْمِ التَّمْيِيزُ بَيْنَ الْإِحْلَاقِ وَ إِظْهَارُ مَحْمُودِهَا وَ قَمْعُ مَذْمُومِهَا؛** بالاترین درجه دانایی، تشخیص اخلاق (خوب و بد) از یکدیگر و آشکار کردن اخلاق پسندیده و سرکوب اخلاق ناپسند است. (غررالحکم، ح ۵۲۶۷)

حدیث ۴۳۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَجْبُو الْمَعْرُوفَ وَ أَهْلَهُ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الْبَرَكَهَ وَ الْعَافِيَةَ مَعَهُمَا نِيكِي وَ نِيكُوكَارَانَ رَا دُوسْت بَدَارِيد. سُوْكَند بَه آن كَه جَانَم بَه دَسْت اوسْت، بَرَكْت وَ تَنَدَرَسْتِي، بَا نِيكِي وَ نِيكُوكَارَانَ اسْت. (كَنْزُ الْعَمَالِ، ح ۱۵۹۷۴)**

حدیث ۴۳۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِخْتَبِرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ يَخَادِنُ مَنْ يَعِجِبُهُ** مردم را از دوستانشان بشناسید، زیرا انسان با کسی رفاقت می کند که او را می پسندد. (تحف العقول، ص ۲۱۴)

حدیث ۴۳۴۷

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کَلُوا جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَهَ مَعَ الْجَمَاعَةِ بِأَمْرِ غَدَا بِخَوْرِيْدٍ وَ پَرَاكِنْدَه نَبَاشِيْدٍ، كه برکت با جماعت است. (بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۴۹)

حدیث ۴۳۴۸

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: اَلْتَبَاسُ فِي الدُّنْيَا بِالْأَمْوَالِ وَ فِي الْآخِرَةِ بِالْأَعْمَالِ اِعْتَبَارِ مَرْدَمٍ فِي دُنْيَا بِه مَالِ اسْتِ وَ فِي آخِرْتِ بِه عَمَلِ. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۸، ح ۳)

حدیث ۴۳۴۹

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَفَرَضَ اللهُ اَلْاِيْمَانَ تَطْهِيْرًا مِّنَ الشَّرْكِ... وَ اَلْعَدْلَ تَسْكِيْنًا لِلسُّلُوْبِ خَدَاوْنِدِ اِيْمَانِ رَا بَرَا بِاِكِي اِزْ شَرْكِ... وَ عَدْلٍ وَ دَادِ رَا بَرَا اِرَامِشِ دَلِّهَا وَاجِبِ نَمُوْدِ. (من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۶۸)

حدیث ۴۳۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَوَّدَ نَفْسَكَ الْجَمِيْلَ فَبِعْتِيَادِكَ اِيَّاهُ يَعُوْدُ لَذِيْدًا خَوْدَتِ رَا بِه كَارِهَايْ زِيْبَا عَادَتِ بَدَهْ كِهْ اِكْرَ بِه اَنِّهَا عَادَتِ كُنِّيْ، بَرَايْتِ لَذْتِ بَخْشِ مِيْ شُوْنِدِ. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۶۶، ح ۹۲)

حدیث ۴۳۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَأْسُ الْعِلْمِ التَّمْيِيْزُ بَيْنَ الْأَخْلَاقِ وَ اِظْهَارُ مَحْمُوْدِيَّهَا وَ قَمْعُ مِيْدْمُوْمِيَّهَا بِالْأَتْرِيْنِ دَرَجَهْ دَانَايِيْ، تَشْخِيْصِ اِخْلَاقِ اِزْ يَكْدِيْگَرِ وَ اَشْكَارِ كَرْدَنِ اِخْلَاقِ پَسَنْدِيْدَهْ وَ سَرَكُوْبِ اِخْلَاقِ نَپَسَنْدِ اسْتِ. (غررالحکم، ح ۵۲۶۷)

حدیث ۴۳۵۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حَسَّنْ خُلُقَكَ يَخْفِفُ اللهُ حِسَابَكَ اِخْلَاقَتِ رَا خَوْبِ كَنِ تَا خَدَاوْنِدِ حَسَابَتِ رَا آسَانِ گَرْدَانِدِ. (امالی صدوق، ص ۲۷۸)

حدیث ۴۳۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِسْمِ اللّٰهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ عَوْنٌ لِّكُلِّ دَوَاءٍ بِسْمِ اللّٰهِ، شَفَايْ هَرِ دَرْدِيْ وَ يَارِيْ كَنْنِدَهْ هَرِ دَارُوِيْ اسْتِ. (عيون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۲)

حدیث ۴۳۵۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عِنْدَ فَسَادِ النَّبِيِّ تَرْتَفِعُ الْبَرَكَهُ هَرِ گَاهِ نِيْتِهَا فَاَسَدِ، بَرَكْتِ اِزْ مِيْانِ مِيْ رُوْدِ. (غررالحکم، ح ۶۲۲۸)

حدیث ۴۳۵۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْغَةِ الْكِفَافِ فَقَدِ انْتَضَمَ الرَّاحِيَةُ وَ تَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعِيَةِ هَر كَسٍ بِه اندازه‌ای که او را کفایت می‌کند، قناعت کند، به آسایش و نظم می‌رسد و در آسودگی و رفاه منزل می‌گیرد. (نهج البلاغه، حکمت ۳۷۱)

حدیث ۴۳۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَصْلُ الْعَقْلِ الْقُدْرَةُ وَ تَمَرَّتُهَا الشُّرُورُ. ریشه عقل، قدرت است و میوه آن شادی. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۷، ح ۵۹)

حدیث ۴۳۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَهْنَى الْعَيْشِ اطْرَاحُ الْكَلْفِ گوارترین زندگی، رها کردن تکلف‌ها (تجملات) است. (غررالحکم، ح ۲۴۷۲)

حدیث ۴۳۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِصْبِرْ عَلَى مَرَارَةِ الْحَقِّ وَ آيَاكَ أَنْ تَنْخَدِعَ لِحِلَاوَةِ الْبَاطِلِ تلخی حق را تحمل کن، و مبدا که فریب شیرینی باطل را بخوری. (غررالحکم، ح ۲۴۷۲)

حدیث ۴۳۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْكِرِيمُ يَرَى مَكَارِمَ أَعْمَالِهِ دِينَا عَلَيْهِ يَقْضِيهِ، اللَّئِيمُ يَرَى سَوَافِئَ إِحْسَانِهِ دِينَا لَهُ يَقْتَضِيهِ ؛ بزرگوار، نیکوکاری‌های خود را بدهی به گردن خود می‌داند که باید پردازد و فرومایه، احسان‌های گذشته خود را بدهی به گردن دیگران می‌داند که باید پس بگیرد. (غررالحکم، ح ۲۰۳۱ و ۲۰۳۲)

حدیث ۴۳۶۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بَاكُرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَ الْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْعُدُوَّ بَرَكَةٌ وَ نَجَاحٌ فِي رُوزِي وَ نِيَاظَهَا، سَحَرٌ خِيْزٌ بِاشِيْد؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [ماهه] برکت و پیروزی است. (المعجم الاوسط، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۷۲۵۰)

حدیث ۴۳۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَعْنَى النَّاسِ فَلْيَكُنْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْتَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدِهِ هَر كَسٍ دُوسْت دَارْد بِي نِيَاظَرْتَرِيْن مَرْدَم بِاشِد، بَايْد بِه آنيْچِه دَر دُوسْت خِدَاَسْت مَطْمَئِن تَر بِاشِد تَا آنيْچِه بِه دُوسْت خُودَش دَارْد. (نهج الفصاحه، ح ۲۷۹۸)

حدیث ۴۳۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يَتَقَنَّهُ خِدَاوَنْد دُوسْت دَارْد كِه وَقْتِي يَكِي از شَمَا كَارِي اَنْجَام مِي دَهْد دَر آن مُحْكَم كَارِي كُنْد. (نهج الفصاحه، ح ۷۲۶)

حدیث ۴۳۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَلُوبُ الرِّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أودَعَهَا مِنْ عَدْلِ أَوْ جورٍ وَخِذَهُ دِلَهَايَ مَرْدَمِ صِنْدوقِجِهَهايِ حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. (غررالحکم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵)

حدیث ۴۳۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا ظَهَرَتِ الجِنایاتُ ارْتَفَعَتِ البَرَکاتُ هر گاه گناهان آشکار شوند، برکت‌ها از میان می‌رود. (غررالحکم، ح ۴۰۳۰)

حدیث ۴۳۶۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا یَتَّبِعِ لِمَنْ لَا یَتَّقِ مَلامَةَ العُلَماءِ وَ دَمَمِهِمْ أَنْ یَرَجِی لَهُ خَیْرُ الدُّنیا وَ الآخِرَةِ کَسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی‌کند، نمی‌توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. (تحف العقول، ص ۳۶۴)

حدیث ۴۳۶۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَسَعَدُ النَّاسِ مَنْ خالَطَ کَرامِ النَّاسِ خوشبخت‌ترین مردم کسی است که با مردم بزرگوار معاشرت کند. (الأمالی صدوق، ص ۷۳، ح ۴۱)

حدیث ۴۳۶۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صَدَقَهُ یَجِبُها اللهُ: إِصْلاحُ بَیْنَ النَّاسِ إِذا تَفاسَدوا، وَ تَقارُبُ بَیْنَهُمْ إِذا تَباعَدوا صدقه ای که خداوند آن را دوست دارد عبارت است از: اصلاح میان مردم هر گاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هر گاه از هم دور شدند. (کافی، ج ۲، ص ۲۰۹، ح ۱)

حدیث ۴۳۶۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسَبَتْ خَلیقَتَهُ طابَتْ عِشرَتُهُ هر کس خوش اخلاق باشد، زندگی‌اش پاکیزه و گوارا می‌گردد. (غررالحکم، ح ۸۱۵۳)

حدیث ۴۳۶۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللهُ خَافَ اللهُ وَ مَنْ خَافَ اللهُ سَخَتْ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنیا. هر که خدا را بشناسد ترس او در دلش می‌افتد و هر که از خدا ترسان باشد نفسش از دنیا طلبی باز می‌ماند. (جهاد با نفس، ح ۱۱۷)

حدیث ۴۳۷۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ سَرَّهُ أَنْ یَسْتَجیبَ اللهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدائِدِ وَ الکَرَبِ فَلِیکَثْرِ الدُّعاءِ فی الرِّخاءِ هر کس دوست دارد خداوند هنگام سختی‌ها و گرفتاری‌ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند. (نهج الفصاحه، ح ۱۱۷)

(۳۰۲۳)

حدیث ۴۳۷۱

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا قَالَ الْعَبْدُ عِنْدَ مَنْامِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ اللَّهُ: مَلَائِكَتِي! أَكْتَبُوا بِالْحَسَنَاتِ نَفْسَهُ إِلَى الصُّبْحِ؛ هر گاه بنده‌ای هنگام خوابش، بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، خداوند به فرشتگان می‌گوید: به تعداد نفس‌هایش تا صبح برایش حسنه بنویسید. (جامع الأخبار، ص ۴۲)

حدیث ۴۳۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا يَسْعُدُ امْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَلَا يَشْقَى امْرُؤٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ. هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی‌شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی‌گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۴۳۷۳

امام کاظم (علیه السلام) فرمودند: وَاللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطُّ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَرَجَائِهِ لَهُ وَحُسْنِ خُلُقِهِ وَالْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ بِه خِدا قسم خیر دنیا و آخرت را به مؤمنی ندهند مگر به سبب حسن ظن و امیدواری او به خدا و خوش اخلاقی اش و خودداری از غیبت مؤمنان. (بحارالأنوار، ج ۶، ص ۲۸، ح ۲۹)

حدیث ۴۳۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَهْتَ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا هَر كَسٍ بِه آنچه خداوند به او داده است راضی باشد، راحت‌ترین زندگی را دارد. (غررالحکم، ح ۳۳۹۷)

حدیث ۴۳۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَصْلَحَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ أَصْلَحَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ. هر کس رابطه اش را با خدا اصلاح کند، خداوند رابطه او را با مردم اصلاح خواهد نمود. (بحارالأنوار، ج ۷۱، ص ۳۶۶، ح ۱۲)

حدیث ۴۳۷۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَيَّا أَحَبَّ اللَّهُ مِنْ عَصَاةٍ كَسَى كَه نَافَرْمَانِي خِدا را کند، خداوند را دوست نمی‌دارد. (جهاد با نفس، ح ۳۸۶)

حدیث ۴۳۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ غَاظَكَ بِقُبْحِ السَّفَةِ عَلَيْكَ، فَغِظْهُ بِحُسْنِ الْعِلْمِ عَنْهُ هَر كَسٍ بِه زشتی سبکسری تو را خشمگین کرد تو با زیبایی بردباری او را به خشم آور. (غررالحکم، ج ۵، ص ۳۳۳، ح ۸۶۲۰)

حدیث ۴۳۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **اِحْتَجِبْ عَنِ الْغَضَبِ بِالْحِلْمِ، وَغَضَّ عَنِ الْوَهْمِ بِالْفَهْمِ** با بردباری خود را از خشم پنهان کن و با فهم و دانایی از وهم و خیال چشم ببوش. (غررالحکم، ج ۲، ص ۱۹۹، ح ۲۳۶۵)

حدیث ۴۳۷۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ حَلَمَ عَنِ عَيْدُوهُ ظَفِرَ بِهِ** هر کس در مقابل دشمن بردبار باشد بر او پیروز می شود. (کنزالفوائد، ص ۱۴۷)

حدیث ۴۳۸۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَا مِنْ قَطْرَةٍ احَبَّ الی الله عَزَّوَجَلَّ مِنْ قَطْرَةٍ دُمُوعٍ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ مَخَافَةً مِنْ الله لَا يُرَادُ بِهَا غَيْرُهُ** هیچ قطره ای در نزد خداوند عزوجل دوست داشتنی تر و محبوب تر از قطره ی اشکهایی که در تاریکی شب و از خوف خدا با اخلاص کامل ریخته می شود نیست. (جهاد با نفس، ح ۱۳۷)

حدیث ۴۳۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **الْاِنْسَانُ رَجُلَانِ: عَالِمٌ وَمَتَعَلِّمٌ وَلَا خَيْرَ فِيمَا سِوَاهُمَا** مردم، دو گروهند: دانشمند و دانش اندوز و در غیر این دو، خیری نیست. (نهج الفصاحه، ح ۳۱۴۵)

حدیث ۴۳۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **اِنَّ اللهَ يَحِبُّ بُعَاةَ الْعِلْمِ** خداوند جویندگان دانش را دوست دارد. (کافی، ج ۱، ص ۳۰، ح ۱)

حدیث ۴۳۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **اِنْ اَشْقَى الْاَشْقِيَاءَ مِنْ اجْتِمَاعِ عَلَيْهِ فَقْرُ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ** بدبختترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۴۷۰، ح ۱۶۵۹۳)

حدیث ۴۳۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ لَمْ تَنْهَ صَلَاتَهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ تَزِدْهُ مِنَ اللهِ اِلَّا -** بعدا هر کس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸، شهاب الاخبار، ص ۲۱۵)

حدیث ۴۳۸۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ ارَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَاَنْ تُكشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ** هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۴۳۸۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُثْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكِّهِ. هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را پرداز. (بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۲۳)

حدیث ۴۳۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جَلِيسُ الْخَيْرِ نِعْمَةٌ، جَلِيسُ الشَّرِّ نَقِمَةٌ هَمْنَشِينٌ خُوبٌ نِعْمَتٌ وَ هَمْنَشِينٌ بَدٌّ، بلا- و مصیبت است. (غررالحکم، ج ۴۷۱۹ و ۴۷۲۰)

حدیث ۴۳۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ بِهَيْتَرِ عَدَالَتِ يَارِي مَظْلُومٌ اسْت. (غررالحکم، ج ۲، ح ۲۹۷۷)

حدیث ۴۳۸۹

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ، أَهْبَطَ اللَّهُ عَزَاجِلَ إِلَيْهِ أَفْضَلَ مَصْلِحَتِهِ كَسَى كَهْ عِبَادَتِهَاي خَالِصَانَهُ خُودِ رَا بَهْ سُوِي خُودَا فَرَسْتَد، پُرُورْدْ گَار بَزْرَگْ بَهْتَرِيْن مَصْلِحَتِ او رَا بَهْ سُوِيْش فُرُو خُوَاهِدْ فَرَسْتَاد. (بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۲۴۹)

حدیث ۴۳۹۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْقَلْبَ لَيَتَجَلَّجَلُ فِي الْجُوفِ يَطْلُبُ الْحَقَّ فَإِذَا أَصَابَهُ اطمَانٌ وَقَرَّ بِهِ رَاسْتِي كَهْ دَلْ دَرُوْن سِيْنَهْ بِي قَرَارِ اسْتِ وَ بَهْ دَنْبَالِ حَقِّ مِي گَرْدَدِ وَ چُون بَهْ آن رَسِيْد، آرَامِ وَ قَرَارِ مِي گِيْرِد. (کافی، ج ۲، ص ۴۲۱)

حدیث ۴۳۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَجْهَدَ نَفْسَهُ فِي إِصْلَاحِهَا سَعِدَ، مَنْ أَهْمَلَ نَفْسَهُ فِي لَمَدَاتِهَا شَقِيَ وَ بَعْدَ هَر كَسِ بَرَايِ اِصْلَاحِ خُودِ، خُوِيْشْتَن رَا بَهْ زَحْمَتِ بِيْنْدَازْد، خُوشْبَخْتِ مِي شُودِ هَر كَسِ خُودِ رَا دَر لَذْتِهَا رَهَا كَنْد، بَدْبَخْتِ مِي گَرْدَدِ وَ بِي بَهْرَهْ مِي مَانْد. (غررالحکم، ج ۸۲۴۶ و ح ۸۲۴۷)

حدیث ۴۳۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّكَ مُقَوِّمٌ بِأَدْبِكَ، فَزَيْنُهُ بِالْحِلْمِ اِرْزَشْ تُو بَهْ اَدْبِ تُو سْت، پَسِ آن رَا بَا بَرْدْبَارِيِ آرَا سْتَهْ كَن. (غررالحکم، ج ۳، ص ۵۷، ح ۳۸۱۳)

حدیث ۴۳۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ أَسْرَعَ الْخَيْرِ تَوَابَا الْبُرِّ وَ إِنَّ أَسْرَعَ الشَّرِّ عِقَابَا الْبَغْيِ پَادَاشْ نِيْکُو کَارِيِ زُودْتَرِ اَزْ هَرْ کَارِ خُوبِ دِيْگَرِيِ مِي رَسْدِ وَ کِيْفَرِ سْتَمِ وَ تَجَاوُزِ زُودْتَرِ اَزْ هَرْ کَارِ بَدِ دِيْگَرِيِ گَرِيْبَانِ مِي گِيْرِد. (خصال، ص ۱۱۰، ح ۸۱)

حدیث ۴۳۹۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اعَانَ ظَالِمًا عَلَى مَظْلُومٍ لَمْ يَزَلِ اللَّهُ عَلَيْهِ سَاحِطًا حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ مَعُونَتَهُ. کسی که ظالمی را بر علیه مظلومی یاری کند پیوسته خداوند از او خشمگین است تا اینکه دست از یاری او بردارد. (جهاد با نفس، ح ۷۵۲)

حدیث ۴۳۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنَزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنَّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ بَلَدٌ مَرْتَبَةٌ تَرْتَبُ فِيهَا مَرَدُّ خَدَاوَنَدٍ فِي رُؤُوسِ قِيَامَتِ كَسِيٍّ اسْتِ كَمَا فِي رُؤُوسِ زَمِينٍ بِيَشْتَرُ فِي خَيْرِ خَوَاهِي وَ ارشاد مردم قدم بردارد. (کافی، جلد ۲، ص ۲۰۸ صفحه ۵)

حدیث ۴۳۹۶

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: مَا مِنْ شَيْءٍ تَرَاهُ عَيْنَاكَ إِلَّا وَفِيهِ مَوْعِظَةٌ؛ چیزی نیست که چشمانت آن را بنگرد، مگر آن که در آن پند و اندرز است. (بحالانوار، ج ۷۸، ص ۳۱۹)

حدیث ۴۳۹۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: مَنْ وَعِظَ أَخَاهُ سِرًا فَقَدْ زَانَهُ، وَ مَنْ وَعِظَهُ عَلَانِيَةً فَقَدْ شَانَهُ؛ هر که نهانی برادر خود را پند دهد او را آراسته و زیور بسته، و هر که در برابر دیگرانش پند دهد زشتش کرده. (تحف العقول، ص ۵۲۰)

حدیث ۴۳۹۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُقْتَنَ التَّوَّابَ وَ مَنْ لَا يَكُونُ ذَلِكَ مِنْهُ كَانَ أَفْضَلَ بِهِ رَاسْتِي كَمَا خَدَاوَنَدُ بِنْدَةِ اِي كَمَا بُوَسِيلَةَ گناه آزموده شده و آزمایش شده، سپس توبه نموده است را دوست می دارد و بنده ای که اصلاً به گناه نگشته از بنده ای که گناه کرده و توبه نموده برتر است. (جهاد با نفس، ح ۸۱۷)

حدیث ۴۳۹۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْعَمَلَ الْقَلِيلَ عَلَى الْيَقِينِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ عَلَى غَيْرِ يَقِينٍ؛ عمل اندک و بادوام که بر پایه ی یقین باشد در نزد خداوند از عمل زیاد که بدون یقین باشد برتر است. (جهاد با نفس، ح ۷۴)

حدیث ۴۴۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان أشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الآخرة؛ بدبخت ترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۴۷۰، ح ۱۶۵۹۳)

حدیث ۴۴۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرٌ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ الْمُؤْمِنُ خُلُقٌ حَسَنٌ وَ شَرٌّ مَا أُعْطِيَ الرَّجُلُ قَلْبٌ سَوِيٌّ فِي صَوْرَةٍ

حَسَنَةٌ؛ بهترین چیزی که به مؤمن داده شده خوش اخلاقی و بدترین چیزی که به انسان داده شده دلی بد در چهره‌ای زیباست. (کنز العمال، ح ۵۱۷۰)

حدیث ۴۴۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من لم تنهه صلاته عن الفحشاء والمنکر لم تزده من الله الا- بعدا؛ هر کس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد، هیچ بهره‌ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸. شهاب الاخبار، ص ۲۱۵)

حدیث ۴۴۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: شَرُّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُكْرَمُونَ اتِّقَاءَ شَرِّهِمْ؛ بدترین مردم در روز قیامت کسانی هستند که (در این دنیا) از ترس شَرِّشان مورد اکرام و احترام واقع می‌شوند. (جهاد با نفس، ح ۶۷۳)

حدیث ۴۴۰۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابَ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ؛ هر کس می‌خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۴۴۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وَإِيَّاكَ ... أَنْ تَعْدَهُمْ فَتَتَّبِعَ مَوْعِدَكَ بِخُلْفِكَ ... فَإِنَّ الْخُلْفَ يوجبُ الْمَقْتِ عِنْدَ اللَّهِ وَالنَّاسِ؛ بپرهیز از خلف وعده که آن موجب نفرت خدا و مردم از تو می‌شود. (نهج البلاغه، نامه ۵۳)

حدیث ۴۴۰۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَلْيَخْرُجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخواید دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱)

حدیث ۴۴۰۷

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ایما مؤمن حافظ علی الصلوات المفروضة فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافل؛ ن هر مؤمنی محافظت برنمازش نماید، و او را در وقتش به جا آورد، از انسانهای غافل شمرده نمی‌شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

حدیث ۴۴۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخَلَوَاتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ؛ از ارتکاب معصیتهای الهی (حتی) در نهمان

خودداری کنید زیرا آن خدایی که شاهد است خود نیز حاکم است. (جهاد با نفس، ح ۱۷۰)

حدیث ۴۴۰۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَعْزُضُ عَلَيَّ عَبْدِهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ نَصِيحَةً فَإِنْ هُوَ قَبْلَهَا سَعِدَ وَإِنْ تَرَكَهَا شَقِيَ**. خداوند متعال، به بنده‌اش در هر روز نصیحتی عرضه می‌کند، که اگر بپذیرد، خوشبخت و اگر نپذیرد، بدبخت می‌شود. (کنز العمال، ح ۱۰۲۵۰)

حدیث ۴۴۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلْجَلْمُ غَطَاءٌ سَاتِرٌ وَالْعَقْلُ حِسَامٌ قَاطِعٌ، فَاسْتُرْ خَلَلَ خَلْقِكَ بِحِلْمِكَ وَقَاتِلْ هَوَاكَ بِعَقْلِكَ**. بردباری پرده‌ای پوشاننده و عقل شمشیری برنده است، پس عیبهای اخلاقی خود را با بردباری ببوشان و با عقلت به جنگ هوا و هوست برخیز. (نهج البلاغه، حکمت ۴۲۴)

حدیث ۴۴۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَبْلَغُ مَا اسْتَدِرُّ بِهِ الرَّحْمَةَ أَنْ تُضْمِرَ لِجَمِيعِ النَّاسِ الرَّحْمَةَ؛** مؤثرترین وسیله جلب رحمت خدا این است که خیر خواه همه مردم باشی. (غررالحکم، ح ۳۳۵۳)

حدیث ۴۴۱۲

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقِي بِالتَّقْوَى عَنِ الْعَبْدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَ يَجْلِي بِالتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاءُ وَ جَهْلُهُ؛** خداوند به وسیله تقوا بنده را حفظ می‌کند از آنچه که عقلش به آن نمی‌رسد و کور دلی و نادانی او را بر طرف می‌سازد. (کافی، ج ۸، ص ۵۲، ح ۱۶)

حدیث ۴۴۱۳

امام هادی (علیه السلام) فرمودند: **لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيَا شَعْبَا لَسَلَكْتُ وَادِي رَجُلٍ عَبْدِ اللَّهِ وَحَدَّهُ خَالِصًا؛** اگر همه مردم مسیری را انتخاب کنند و در آن گام نهند، من به راه کسی که تنها خدا را خالصانه می‌پرستد خواهم رفت. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۴۵)

حدیث ۴۴۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَلْجَلْمُ يَطْفِي نَارَ الْغَضَبِ وَالْحِدَّةُ تُؤَجِّجُ إِحْرَاقَهُ؛** بردباری آتش خشم را فرو می‌نشاند و تندی، آن را شعله ور می‌کند. (غررالحکم، ح ۲۰۶۳)

حدیث ۴۴۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ كَثُرَ اشْتِبَاكُهُ فِي الدُّنْيَا كَانَ أَشَدَّ لِحَسْرَتِهِ عِنْدَ فِرَاقِهَا؛** کسی که زیاد با دنیا گره خورده باشد حسرت و اندوهش هنگام جدایی از آن زیادتر خواهد بود. (جهاد با نفس، ح ۶۳۹)

حدیث ۴۴۱۶

قال علی - علیه السلام أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ اكْتِسَابِ الْإِخْوَانِ، وَأَعْجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: عاجز ترین مردم کسی است که از بدست آوردن دوست عاجز بماند و از او عاجز تر کسی است که دوستان بدست آورده را از دست بدهد. (الامالی ص ۱۱۰)

حدیث ۴۴۱۷

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمِيلٌ يَجِبُ الْجَمَالَ خدایوند متعال زیباست و زیبایی را دوست دارد. (کنز العمال، ح ۱۷۱۶۶)

حدیث ۴۴۱۸

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ابن آدم اذا اصبحت معافی فی بدنک آمنک آمنا فی سربک عندک قوت یومک فعلی الدنیا العفاء فرزند آدم وقتی تن تو سالم است و خاطرت آسوده است و قوت یک روز خویش راداری، جهانگر مباش. (کنز العمال، ج ۳، ص ۷۸۲)

حدیث ۴۴۱۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لِکُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ وَ دَوَاءُ الذُّنُوبِ الْإِسْتِغْفَارُ هر دردی دوايي دارد و دواي گناهان استغفار کردن است. (جهاد با نفس، ح ۷۸۴)

حدیث ۴۴۲۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَيْسَ مِنْ مَنَّا مَنْ يَحِقُّرُ الْأَمَانَةَ حَتَّى يَسْتَهْلِكَهَا إِذَا اسْتَوْدَعَهَا مِنْ مَنَّا مَنْ لَيْسَ كَمَا نَحْنُ امانت را بدان اندازه بی اهمیت شمرد که هرگاه امانتی به او بسپرنند، آن را ضایع گردانند. (بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۷۲)

حدیث ۴۴۲۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: تَمَامُ الْبِرِّ أَنْ تَعْمَلَ فِي السِّرِّ عَمَلَ الْعَلَانِيَةِ؛ کمال نیکوکاری آن است که در نهان همان گونه رفتار کنی، که در آشکارا. (کنز العمال، ۵۲۶۵)

حدیث ۴۴۲۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَحَبَّ دُنْيَاهُ أَضْرَّ بِإِخْرَتِهِ؛ هر کس دنیایش را دوست داشته باشد به آخرت خود زیان می رساند. (جهاد با نفس، ح ۶۰۹)

حدیث ۴۴۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَخُنْ مَنْ ائْتَمَنَكَ وَإِنْ خَانَكَ، وَلَا تُدْعِ سِرَّهُ وَإِنْ أَدَاعَ سِرَّكَ؛ به کسی که تو را امین شمرد

خیانت مکن، هر چند او به تو خیانت کرده باشد و راز او را فاش مساز، اگر چه او راز تو را فاش ساخته باشد. (بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۲۰۸)

حدیث ۴۴۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: کفاک أدباً لِنَفْسِكَ اجْتِنَابُ مَا تَكَرَّهُهُ مِنْ غَيْرِكَ؛ برای تربیت کردن خود همین بس که از آنچه در دیگران نمی‌پسندی، دوری کنی. (بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۷۳)

حدیث ۴۴۲۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَا أَعَزَّ اللَّهُ بِجَهْلٍ قَطُّ وَلَا أَدَلَّ بِحِلْمٍ قَطُّی هرگز خداوند کسی را به خاطر نادانی اش عزیز نگردانده و کسی را خاطر بردباری اش ذلیل و خوار نکرده است. (جهاد با نفس، ح ۲۶۰)

حدیث ۴۴۲۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مُجَالَسَةُ الصَّالِحِينَ دَاعِيَةٌ إِلَى الصَّالِحِ؛ همنشینی با صالحان، (انسان را) به سوی صلاح رهنمون می‌شود. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴)

حدیث ۴۴۲۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فَزَكَاةُ الْعَيْنِ أَنْظَرُ بِالْعَبْرِ وَالْغَضُّ عَنِ الشَّهَوَاتِ وَمَا يَضَاهِيهَا؛ زکات چشم به دیده عبرت نگریستن و چشم پوشی از شهوات و مانند آن است. (مصباح الشریعه، باب ۲۱)

حدیث ۴۴۲۸

الكَرِيمُ مَنْ صَانَ عَرْضَهُ بِمَالِهِ وَاللَّئِيمُ مَنْ صَانَ مَالَهُ بِعَرْضِهِ؛ بزرگوار کسی است که آبرویش را با مالش حفظ کند و فرومایه کسی است که مالش را با آبرویش حفظ کند. (غرر الحکم و درر الکلم: ح ۲۱۵۹)

حدیث ۴۴۲۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: تزاور واتحابوا و تصافحوا ولا تحاشموا؛ به دیدن یکدیگر روید تا یکدیگر را دوست داشته باشید و دست یکدیگر را بفشارید و به هم خشم نگیرید. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷

حدیث ۴۴۳۰

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: جَاهِدْ هَوَاكَ كَمَا تُجَاهِدُ عَدُوَّكَ؛ با هوای نفسانی خود مبارزه کن همان گونه که با دشمنت مبارزه می‌کنی. (جهاد با نفس، ح ۳۰۴)

حدیث ۴۴۳۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اتَّقُوا اللَّهَ وَلَا يَحْسُدْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا؛ از خدا بترسید و کسی از شما بر دیگری حسد نوزد. (جهاد با نفس، ح ۵۴۳)

حدیث ۴۴۳۲

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تَدْلَهُ فِي شَيْءٍ مِنْ دَلْبَسْتِكُمْ بِهِ شَيْءًا؛ که او را خوار می‌کند. (تحف العقول، ص ۵۲۰)

حدیث ۴۴۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ تَدَمَّ عَلَى الشَّيْءِ يَدْعُو إِلَى تَرْكِهِ؛ همانا پشیمانی از بدی آدمی را به سوی ترک بدی فرا می‌خواند. (جهاد با نفس، ح ۷۶۷)

حدیث ۴۴۳۴

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْرَزَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ عَقَّبَهُمَا؛ هر که پدر و مادر را اندوهگین کند آنان را ناسپاسی کرده است. (تحف العقول، ص ۴۲۵)

حدیث ۴۴۳۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنْ جَارَ اللَّهُ آمَنَ مَحْفُوظٌ وَعَدُوهُ خَائِفٌ مَخْذُولٌ؛ پناهنده به خدا آسوده و محفوظ است، و دشمنش ترسان و بی‌یاور. (تحف العقول، ص ۲۲۹)

حدیث ۴۴۳۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَمْلِكْ عَضْبَهُ لَمْ يَمْلِكْ عَقْلَهُ؛ کسی که مالک خشم خود نباشد مالک عقل خود نیست. (جهاد با نفس، ح ۵۳۰)

حدیث ۴۴۳۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِذَا عَصَانِي مَنْ يَعْرِفُنِي سَلَّطْتُ عَلَيْهِ مَنْ لَا يَعْرِفُنِي؛ خداوند عزوجل فرمود هرگاه کسی که مرا می‌شناسد نافرمانی ام کند کسی را که مرا نمی‌شناسد بر او مسلط می‌گردانم. (جهاد با نفس، ح ۳۸۲)

حدیث ۴۴۳۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي لِسَانِهِ وَ لِسَانُ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ؛ قلب شخص نادان در زبان اوست و زبان شخص خردمند در قلب اوست. (جهاد با نفس، ح ۳۱۰)

حدیث ۴۴۳۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله وسلم): مَنْ تَرَكَ مَعْصِيَةَ اللَّهِ مَخَافَةَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَرْضَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَسُولُ خَدَا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: کسی که معصیت الهی را از خوف خدای تبارک و تعالی ترک کند خداوند او را در روز قیامت خوشنود می سازد. (جهاد با نفس، ح ۲۲۲)

حدیث ۴۴۴۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَا زُوِيَ الرَّفْقُ عَنْ أَهْلِ بَيْتٍ إِلَّا زُوِيَ عَنْهُمْ الْخَيْرُ؛ سازگاری و مدارا از اهل هیچ خانه ای باز داشته نشده جز این که آنان از خیر و خوبی محروم و بی بهره گشته است. (جهاد با نفس، ح ۲۷۹)

حدیث ۴۴۴۱

حضرت رسول اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: إِنَّ الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ أَهْلَكَمَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ؛ همانا دینار و درهم پیشینیان شما را به هلاکت رساند و همین دو نیز هلاک کننده شماست. (جهاد با نفس، ح ۶۴۳)

حدیث ۴۴۴۲

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: مُجَالَسَةُ أَهْلِ الدِّنَاءَةِ شَرٌّ، وَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الْفُسُوقِ رَيْبَةٌ؛ همنشینی با سفلگان و افراد پست ناپسند است و همدمی گناهکاران موجب بدبینی مردم و از دست دادن اعتماد و اعتبار است. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۲)

حدیث ۴۴۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَفَى بِالْأَجْلِ حَارِسًا؛ اجل به عنوان نگهبان برای آدمی کافی است. (جهاد با نفس، ح ۷۸)

حدیث ۴۴۴۴

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: إِنَّهُ لَا يُدْرِكُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِي حَقِيقَةً أُنْجِئُكُمْ (از نعمتها و رضوان) که در نزد خداوند است جز با طاعت و فرمانبرداری از او بدست نمی آید. (جهاد با نفس، ح ۱۵۳)

حدیث ۴۴۴۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ طَلَبَ الرِّئَاسَةَ هَلَكِيَ كَسَى كَهِ تَالِبِ رِيَاسَتٍ بَاشَدُ، هَلَاكٌ مِى شُود. (جهاد با نفس، ح ۴۹۸)

حدیث ۴۴۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَخْلَصَ النِّيَّةَ تَزَّرَهُ عَنِ الدُّنْيَا هَر كَه نِيتِ خُودِ رَا خَالِصٌ كَرْدَانَدُ، اَز پِستِى دُور مَانَد. (غرر الحکم و درر الکلم، ح ۲۶۷۸)

حدیث ۴۴۴۷

حضرت رسول اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: أَلْتَا جِرُّ الْأَمِينِ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمِ مَعَ الشَّهْدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ تاجر درستکار

راستگوی مسلمان، روز رستاخیز با شهیدان است. (کنز العمال، ج ۴، ص ۷، ح ۹۲۱۶)

حدیث ۴۴۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَسَدُّ الْأَعْمَالِ ثَلَاثَةٌ ذِكْرُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ الْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَ مُوَاسَاةُ الْآخِ فِي الْمَالِ؛** استوارترین کارها سه چیز است: یاد خداوند در همه حال، و رعایت انصاف به ضرر خویش و تقسیم مال با برادر دینی. (نهج الفصاحه، ص ۵۷، ح ۲۹۰)

حدیث ۴۴۴۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **أَفْضَلُ الْمَالِ مَا وَفِيَ بِهِ الْعِرْضَى** بهترین مال آن است که آبرو با آن محفوظ ماند. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۴۵۰

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: **عَنْ إِسْمَاعِيلِ بْنِ سَهْلٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرِ الثَّانِي (عَلَيْهِ السَّلَامُ) عَلَّمَنِي شَيْئًا إِذَا قُلْتَهُ كُنْتُ مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَقَا: فَكُتِبَ بِحُطْبَةِ أَعْرَفُهُ: أَكْثَرُ مِنْ تِلَاوَةِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ رَطَّبَ شَفْتَيْكَ بِالْإِسْتِغْفَارِ؛** اسماعیل بن سهل گوید: به خدمت امام جواد نوشتم: به من چیزی بیاموز که هر گاه آن را بگویم در دنیا و آخرت با شما باشم. حضرت با خط شریف خود که آن را می شناختم نوشتند: سوره مبارکه انا انزلناه را زیاد تلاوت کن و دو لب خود را با گفتن استغفار تر کن (نیروی تازه بخش). (جهاد با نفس، ح ۷۸۶)

حدیث ۴۴۵۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُدِلُّهُ لِبِرِّهِ** برای مؤمن چقدر زشت است که میل و رغبتی داشته باشد که او را به ذلت و خواری بکشاند. (جهاد با نفس، ح ۶۴۸)

حدیث ۴۴۵۲

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: **كَثْرَةُ النَّصِيحِ يَدْعُو إِلَى التَّهْمَةِ؛** نصیحت زیاد، موجب بدبینی می شود. (بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۶۶)

حدیث ۴۴۵۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ حُبُّ الدُّنْيَا؛** سر هر گناهی دوستی دنیا است. (جهاد با نفس، ح ۶۰۵)

حدیث ۴۴۵۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ، اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ؛** هر جوان مؤمنی که قرآن بخواند، قرآن با گوشت و خون او را در می آمیزد. الامام صادق (علیه السلام) - الوسائل ۱۴/۲

حدیث ۴۴۵۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّكَ لَنْ تُدْعَ شَيْئاً أَتَقَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَّا أَعْطَاكَ اللَّهُ خَيْراً مِنْهُ؛** اگر از ترس خدا از چیزی درگذری، خداوند بهتر از آن را به تو خواهد داد. (مسند احمد، مسند البصریین، ح ۱۹۸۱۳)

حدیث ۴۴۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِتَّقِ اللَّهَ بَعْضَ التَّقَى وَ إِنْ قَلَّ وَ اجْعَلْ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللَّهِ سِتْراً وَ إِنْ رَقَّ؛** تقوای خدا را پیشه کن تقوایی اگر چه کم و بین خود و خدایت پرده ای قرار ده اگر چه نازک. (جهاد با نفس، ح ۱۸۳)

حدیث ۴۴۵۷

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **خَيْرُ مَالِ الْمَرْءِ ذَخَائِرُ الصَّدَقَاتِ** بهترین مال انسان، اندوخته‌های صدقه است. (تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۸۲) حدیث (۳۰۷)

حدیث ۴۴۵۸

إِنْ أَعْيَلَ الشَّرَّ عُقُوبَهُ الْبُعْثَى راستی که عقوبت و کیفر ستم از عقوبت هر بدی دیگر زودتر و با شتاب تر فرا می رسد. (جهاد با نفس، ح ۶۶۹)

حدیث ۴۴۵۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنْ هَدِيَهُ الْقُلُوبُ تَصَدَّأَ كَمَا يَصَدَّأُ الْحَدِيدُ إِذَا أَصَابَهُ الْمَاءُ قِيلَ: وَمَا جَلَاؤُهَا؟** قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلی الله علیه و آله و سلم): **كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ وَ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ؛** دل ها مانند آهن هنگام رسیدن آب به آن زنگ می زند، گفتند: صیقل آن چیست؟ آن حضرت فرمود: **زیادی یاد مرگ و خواندن قرآنی.** (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۵۴۹، ح ۴۲۱۳۰)

حدیث ۴۴۶۰

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِيَّاكَ وَ اللَّجَائِةَ فَإِنَّ أَوْلَهَا جَهْلٌ وَ آخِرَهَا نَدَامَةٌ؛** از لجاجت پرهیز که آغاز آن نادانی و فرجامش پشیمانی است. (تحف العقول، ص ۱۴)

حدیث ۴۴۶۱

امام رضا (علیه السلام): **عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهُ قَالَ: تَعَطَّرُوا بِالِاسْتِغْفَارِ لَاتَفْضَحَنَّكُمْ رَوَائِحُ الدُّنُوبِ.** از پدر بزرگوارشان روایت فرمودند که: امیرالمومنین فرموده اند: بوسیله ی استغفار خود را خوشبو کنید، مبادا بوی بد گناهان شما را رسوا کند. (جهاد با نفس، ح ۷۹۰)

حدیث ۴۴۶۲

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **أَحْسِنِ الظَّنَّ بِاللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي فَلَا يُظُنُّ بِي إِلَّا خَيْراً.** گمان نیکو به

خداوند داشته باش زیرا خداوند عز و جل می فرماید: من در نزد گمان بنده ام حاضرم پس بنده ام جز گمان خیر به من نداشته باش. (جهاد با نفس، ح ۱۴۷)

حدیث ۴۴۶۳

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلَا لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ مَخَافَةَ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ الْحَقَّ إِذَا رَأَاهُ. کسی که سخن حقی می داند نباید از بیم مردم از گفتن آن خودداری کند. (مسند احمد، باقی مسند المکثرین، ح ۱۱۴۰۴)

حدیث ۴۴۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْمِسْكِينَ رَسُولُ اللَّهِ، فَمَنْ مَنَعَهُ فَقَدْ مَنَعَ اللَّهَ، وَ مَنْ أَعْطَاهُ فَقَدْ أَعْطَى اللَّهَ؛ مستمند فرستاده خدا است. کسی که از او دریغ دارد از خدا دریغ داشته و کسیکه به او عطا و بخشش کند بخدا عطا کرده. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۶۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْبُذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ؛ زشت گفتاری ناشی از ستمکاری و ستمکاری در آتش است. (جهاد النفس، ح ۶۸۹)

حدیث ۴۴۶۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ فِي السَّمَاءِ مَلَائِكِينَ مُوَكَّلِينَ بِالْعِبَادِ فَمَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَاهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَاهُ؛ همانا در آسمان دو فرشته اند که بر بندگان گمارده شده اند پس هر که برای خدا فروتنی کند بالایش می برند و هر که تکبر ورزد فرودش آورند. (جهاد النفس، ح ۲۸۵)

حدیث ۴۴۶۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ، وَالْحَزْمُ بِأَجَالِهِ الرَّأْيِ، وَالرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ؛ پیروزی در پرتو تدبیر و احتیاط است و تدبیر و احتیاط به تفکر است و تفکر صحیح به نگهداری اسرار است. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَجْرُكُمْ عَلَى قَسَمِ الْجِدِّ أَجْرُكُمْ عَلَى النَّارِ. هر کس از شما در خوردن قسم جدی تر است به جهنم نزدیکتر است. (کنز العمال، ج ۱۱، ص ۷، ح ۳۰۳۹۰)

حدیث ۴۴۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الرَّفْقُ يُمِّنُّ وَالْخُرْقُ شُوْمٌ. مدارا نمودن مایه ی برکت و درشتی کردن مایه ی شومی است. (جهاد النفس، ح ۲۶۹)

حدیث ۴۴۷۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لَا يَتَّبِعِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَجْلِسَ مَجْلِسًا يَعْتَصِي اللَّهُ فِيهِ وَلَا يَقْدِرُ عَلَى تَغْيِيرِهِ؛ سزاوار نیست مؤمن در مجلسی بنشیند که در آن معصیت خدا می‌شود و او نمی‌تواند آن وضع را تغییر دهد. (بحارالأنوار، ج ۷۱، ص ۱۹۹)

حدیث ۴۴۷۱

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَادَتْ أَمْرًا فَعَلَيْكَ بِالتَّوَدُّةِ حَتَّى يَرِيكَ اللَّهُ مِنْهُ الْمَخْرَجَ؛ وقتی خواستی کاری را انجام دهی، تأمل کن تا خدا راه آن را به تو نشان دهد. (کنز العمال، ج ۳، ص ۹۹، ح ۵۶۷۷)

حدیث ۴۴۷۲

مام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا شَفِيعَ أَنْجَحُ مِنَ التَّوْبَةِ هَيْجِ شَفَاعَتِ كُنَّهٍ أَيْ يَوْمَنْدَتْرَازِ تَوْبَةٍ نَيْسَتْ. (جهاد النفس، ح ۴۶۰)

حدیث ۴۴۷۳

ليس من العدل القضاء على الثقة بالظن داوری در حق افراد مورد اطمینان با تکیه بر گمان از عدالت دور است. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۷۴

حضرت مهدی (علیه السلام) فرمودند: ان استرشدت أرشدت ، و ان طلبت وجدت؛ اگر خواستار رشد و کمال معنوی باشی هدایت می‌شوی ، و اگر طلب کنی می‌یابی . (بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۳۳۹)

حدیث ۴۴۷۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: من حسن نیته ، زید فی رزقه هر که خوش نیت باشد ، روزی اش افزایش می‌یابد . (بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۵ ، ص ۱۷۵)

حدیث ۴۴۷۶

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: جعل الله ... اجتناب القذف حجابا عن اللعنة ، و ترك السرقة إيجابا للعفة خدای تعالی پرهیز از افترا و دشنام را برای دور شدن از لعنت واجب فرمود و دزدی را منع کرد تا راه عفت پویند . (احتجاج طبرسی ، ایران ، انتشارات اسوه ، ج ۱)

حدیث ۴۴۷۷

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: ما یصنع الصائم بصیامه اذا لم یصن لسانه و سمعه و بصره و جوارحه؛ روزه داری که زبان و گوش و چشم و جوارح خود را حفظ نکرده، روزه اش به چه کارش خواهد آمد. (بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۹۵)

حدیث ۴۴۷۸

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: یا ک و ما تعتذر منه ، فإن المؤمن لا یسیء و لا یعتذر، و المنافق کل یوم یسیء و یعتذر حذر کن

از مواردی که باید عذرخواهی کنی، زیرا مؤمن نه کار زشتی انجام می دهد و نه به عذرخواهی می پردازد، اما منافق همه روزه بدی می کند، و به عذرخواهی می پردازد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۰)

حدیث ۴۴۷۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: احب الاعمال الی الله اذومها وان قل. محبوبترین کارها در پیش خدا کاریست که دوام آن بیشتر است، اگر چه اندک باشد. (صحیح مسلم، کتاب صلاة المسافرین و قصرها، ح ۱۳۰۵)

حدیث ۴۴۸۰

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الحذر الحذر فوالله لقد ستر، حتی كأنه قد غفر بترس [از خدا] بترس، به خدا سوگند آن قدر پرده پوشی کرده که گوئی آمرزیده است. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۸۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: طوبی لمن ذکر المعاد، و عمل للحساب، و وقع بالكفاف، و رضی عن الله؛ خوشا به حال کسی که به یاد معاد باشد. و برای روز حساب عمل کند و به مقدار کفایت قناعت نماید. و از خدا راضی باشد. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۸۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ان الله عزوجل يحب المداعب فی الجماعه بلا رفت خداوند عزوجل کسی را که در میان جمع، بدون ناسزاگویی شوخی کند، دوست دارد. (کافی، ج ۲، ص ۶۶۳)

حدیث ۴۴۸۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان اعجل الطاعة ثوابا صلة الرحم؛ ثواب نیکی با خویشاوندان را از همه کارهای نیک زودتر می دهند. (الکافی، ج ۴ ص ۶۸، ح ۲)

حدیث ۴۴۸۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان احب عباد الله الی الله أنصحهم لعباده؛ محبوبترین بندگان خدا نزد وی کسی است که با بندگان او دلسوزتر و مهربانتر باشد. (نهج الفصاحه، ص ۱۱۵)

حدیث ۴۴۸۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عبد مؤمن الّا و فی قلبه نوران نور خیفه و نور رجاء؛ هیچ بنده مومنی نیست جز این که در قلب او دو نور وجود دارد: نور بیم و نور امید. (جهادالنفس، ح ۱۰۴)

حدیث ۴۴۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الغنی الاکبر الیأس عما فی ایدی الناس؛ بی اعتنائی و امید نداشتن بدانچه در دست مردم است بزرگترین توانگری است. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۴۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اذا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ لَا يُبَالِي مَا قَالَ وَلَا مَا قِيلَ لَهُ فَهُوَ شَرُّكَ الشَّيْطَانِ؛ هرگاه دیدید که مردی باکی ندارد که چه می گوید و چه درباره اش گفته می شود، چنین کسی شریک شیطان است. (جهادالنفس، ح ۶۸۷)

حدیث ۴۴۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلَيكُمْ بِالِدِرَايَاتِ لَا بِالرُّوَايَاتِ؛ بر شما باد به فهمیدن، نه نقل کردن. (میزان الحکمه، ح ????)

حدیث ۴۴۸۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: كُونُوا دُعَاءَ لِلنَّاسِ بِغَيْرِ الْبَيِّنَاتِكُمْ لِيُرُوا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَالْإِجْتِهَادَ وَالصَّلَاةَ وَالْخَيْرَ فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ؛ مردم را با غیر زبانتان بخوانید تا از شما پارسایی و کوشش و نماز و خوبی را ببینند زیرا این امور آنان را به سوی حق فرا می خواند. (جهادالنفس، ح ۱۹۵)

حدیث ۴۴۹۰

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اسْتَوَى يَوْمَهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ هر کسی که دو روزش مساوی باشد (و روز بعد بهتر از روز قبل نباشد) مغبون است. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۶، ح ۵)

حدیث ۴۴۹۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: جَاهِدْ هَوَاكَ كَمَا تُجَاهِدُ عَدُوَّكَ؛ با هوای نفسانی خود مبارزه کن همان گونه که با دشمنت مبارزه می کنی. (عیون اخبار الرضا، ص ۲، ح ۵۱)

حدیث ۴۴۹۲

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الْمَوَارِدَ أَعْيَتْهُ الْمَصَادِرُ؛ کسی که راه ورود به کاری را نشناسد، راه برون شدن از آن درمانده اش می کند. (بحار الانوار، ج ???، ص ???)

حدیث ۴۴۹۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَيَاكُمْ وَالنَّظْرَةَ فَإِنَّهَا تَزْرَعُ فِي الْقَلْبِ الشَّهْوَةَ وَكَفَى بِهَا لِصَاحِبِهَا فِتْنَةً؛ از نگاه [ناپاک] بپرهیزید که چنین نگاهی تخم شهوت را در دل می کارد و همین برای فتنه‌ی صاحب آن دل بس است. (تحف العقول صفحه ۳۰۵)

حدیث ۴۴۹۴

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: **أَزْهَدُ النَّاسِ مَنْ تَرَكَ الْحَرَامَ ، أَشَدَّ النَّاسِ إِجْتِهَاداً مَنْ تَرَكَ الذُّنُوبَ ؛** زاهدترین مردم کسی است که حرام را وانهد، کوشاترین مردم تارک گناهان است. (تحف العقول، ص ۵۱۹)

حدیث ۴۴۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ لَمْ يُنْجِبِ الصَّبْرُ أَهْلَكَهُ الْجَزَعُ؛** کسی که صبر وی را نجات نبخشد، جزع و بی تابی وی را از پای در می آورد. (جهاد النفس، ح ۲۵۲)

حدیث ۴۴۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَى عُيُوبِهِ؛** هر کس به حساب نفس خود رسیدگی کند به عیبهایش آگاه شود. (شرح غررالحکم، ج ۵، ص ۲۹۹)

حدیث ۴۴۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مِنَ الْخُرْقِ الْمَعَاجِلَةُ قَبْلَ الْإِمْكَانِ وَالْإِنَاءَةُ بَعْدَ الْفُرْصَةِ؛** شتاب کردن در کاری پیش از بدست آوردن توانایی و سستی کردن بعد از به دست آوردن فرصت از نادانی است. (جهاد النفس، ح ۸۲۹)

حدیث ۴۴۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اعظم الناس قدرا من ترک ما لا یعنیه؛ ارجمندترین مردم کسی است که آن چه را که برایش سودی ندارد رها کند. (الامالی، صدوق، ص??)

حدیث ۴۴۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا تَصْحَبِ الْمَائِقَ فَإِنَّهُ يُزَيِّنُ لَكَ فِعْلَهُ وَ يُوَدُّ أَنْ تَكُونَ مِثْلَهُ؛** همنشین بی خرد مباش که او کار (نابخردانه) خود را برای تو آراید و دوست دارد تو را چون خود نماید. (قصارالحکم، ۲۹۳)

حدیث ۴۵۰۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لَا يَصِيرُ الْعَبْدُ عَبْدًا خَالِصًا لَلَّهِ حَتَّى يَصِيرَ الْمَدْحُ وَالذَّمُّ عِنْدَهُ سَوَاءً؛** آدمی بنده خالص خدا نمی شود تا آنگاه که ستایش و نکوهش نزد او یکسان شود. (بحار الانوار، ج??، ص???)

حدیث ۴۵۰۱

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ وَلِهَهُ الْفَقْرُ ابْطَرَهُ الْغِنَى؛** آن که نداری حیرانش کند، توانگری سرمستش می سازد. (بحار الانوار، ج??، ص???)

حدیث ۴۵۰۲

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: لا- تقولوا بالسنتکم ما ینقص عن قدرکم؛ چیزی را بر زبان نیاورید که از ارزش شما بکاهد.
(جلاء العیون، ج ۳، ص ۳۳۳)

حدیث ۴۵۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من صاحب الناس بالذی یحب ان یصاحبوه کان عدلا هر که با مردم چنان رفتار کند که دوست دارد آنها با او آن گونه رفتار کنند، عادل است. (کنز الفوائد، ج ۳، ص ۳۳۳)

حدیث ۴۵۰۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تراوروا و تلاقوا و تذاکروا و احووا امرنا به زیارت و دیدار یکدیگر بروید، با هم به سخن و مذاکره بنشینید و امر ما را (کنایه از حکومت و رهبری) زنده کنید. (بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۵۲)

حدیث ۴۵۰۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خُذِ الْحِكْمَةَ اَنَّى كَانَتْ؛ فَإِنَّ الْحِكْمَةَ ضَالَّةٌ كَلْبٌ مُؤْمِنٌ حَكَمَتْ رَأْسَهُ كَمَا كَانَتْ؛ زیرا حکمت گمشده هر مومن است. (غرر الحکم، ح ۳۴۴۰)

حدیث ۴۵۰۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: فِكْرَةُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ أَلْفِ سَنَةٍ يَكُ سَاعَتِ انْدِيشِيدِنِ دَرِ خَيْرٍ وَ صَلَاحِ از هزار سال عبادت بهتر است. (بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶)

حدیث ۴۵۰۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَجُودُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عَلِمَ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ؛ بخشنده ترین شما پس از من کسی است که دانشی بیاموزد آنگاه دانش خود را بپراکند. (میزان الحکمه، ح ۱۳۸۲۵)

حدیث ۴۵۰۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ يَطْلُبُ الْعِزَّ بِغَيْرِ حَقٍّ يَبْدُلُ وَمَنْ عَانَدَ الْحَقَّ لَزِمَهُ الْوَهْنُ؛ هر کس به جز حق جویای عزت شود به ذلت در افتد و هر کس با حق عناد ورزد خوار گردد. (تحف العقول، ص ۹۵)

حدیث ۴۵۰۹

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: حق الکبیر توقیره لسنه و اجلاله لتقدمه فی الاسلام؛ حق آنکه بزرگتر است این است که او را به خاطر سنش احترام کنی و او را به خاطر اینکه بر تو در مسلمانی پیشی داشته است، بزرگ شماری. (جهاد النفس، ح ۱۹)

حدیث ۴۵۱۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: واعلم ان العمل الدائم القليل على اليقين افضل عند الله من العمل الكثير على غير يقين بدان به درستی که عمل دایمی اندک، که همراه با یقین باشد، نزد خداوند متعال، افضل از عمل بسیاری است که با یقین همراه نباشد. (بحار الانوار، ج ۶۹ ح ۹۳)

حدیث ۴۵۱۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أرح الله رجاء لا يجزئك على معصيته و خف الله خوفاً لا يؤيسك من رحمة؛ به خداوند امیدوار باش، امیدی که تو را بر انجام معصیتش جرات نبخشد و از خداوند بیم داشته باش بیمی که تو را از رحمتش ناامید نگرداند. (جهاد النفس، ح ۱۰۹)

حدیث ۴۵۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كم من شهوة ساعةٍ أورتك حزناً طويلاً؛ چه بسیار خواهش های نفسانی لحظه ای ، که اندوه طولانی و درازی را در پی دارد. (جهاد النفس، ح ۹۳)

حدیث ۴۵۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ النَّاسِ مَنْ نَفَعَ النَّاسَ؛ بهترین مردم کسی است که نفع رساننده مردم باشد. (غرر الحکم)

حدیث ۴۵۱۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: پارساترین مردم کسی است که در هنگام شبهه توقف کند . عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد . زاهدترین مردم کسی است که حرام را ترک نماید . کوشنده ترین مردم کسی است که گناهان را رها سازد . تحف العقول ، ص (۵۱۹)

حدیث ۴۵۱۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِعْمَلْ بِفَرَائِضِ اللَّهِ تَشْكُنْ أَتَقَى النَّاسَ؛ به واجبات الهی عمل کن تا پرهیزکارترین مردمان باشی. (جهاد النفس، ح ۲۴۲)

حدیث ۴۵۱۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا يتم المعروف الا بثلاث خصال: تعجيله و تقليل كثيره و ترك الامتنان به. احسان و نیکی کامل نباشد، مگر با سه خصلت: شتاب در آن، کم شمردن بسیار آن و منت نهادن بر آن. تحف العقول، ص ۳۲۳

حدیث ۴۵۱۷

از امام رضا (علیه السلام) پرسیدند: ما حد التوكل؟ فقال لي: أن لا تخاف مع الله أحداً؛ حد توکل چیست؟ حضرت فرمودند: اینکه با وجود خدا از هیچ کس نترسی. (جهاد النفس، ح ۲۹۲)

حدیث ۴۵۱۸

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند: أَشَدُّ النَّاسِ اجْتِهَاداً مَنْ تَرَكَ الذُّنُوبَ. کوشنده ترین مردم کسی است که گناهان را رها سازد. (تحف العقول، ص ۴۸۹)

حدیث ۴۵۱۹

امام علی علیه السلام فرمودند: لَا غِنَى كَالْعَقْلِ، وَلَا فَقْرٌ كَالْجَهْلِ، وَلَا مِيرَاثٌ كَالْأَدَبِ وَلَا ظَهِيرٌ كَالْمُشَاوَرَةِ هَيْجٌ ثَرَوَتِي چُون عَقْلٍ وَ هَيْجٌ فَقْرِي چُون جَهْلٍ وَ هَيْجٌ مِيرَاثِي چُون اَدَبٍ وَ هَيْجٌ پِشْتِيَانِي چُون مَشُورَتِ نَخَوَاهِدُ بُوَد. (تحف العقول ص ۸۹)

حدیث ۴۵۲۰

امام حسن مجتبی علیه السلام فرمودند: لَا تُجَاهِدِ الطَّلَبَ جِهَادَ الْغَالِبِ وَلَا تَتَّكِلْ عَلَى الْقَدْرِ إِتْكَالَ الْمُسْتَسْلِمِ؛ چُون شَخْصِ پِیروزِ دَرِ طَلَبِ مَكُوشِ، وَ چُون اِنْسَانِ تَسْلِیْمِ شُدِه بِه قَدْرِ اعْتِمَادِ مَكُن [بَلَكِه بَا تَلَاشِ پِیگِیْرِ وَ اعْتِمَادِ وَ تَوَكَّلِ بِه خُدَاوَنْدِ، كَارِ كُنْ].

حدیث ۴۵۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: دو نعمت است که ارزش آنها را نمی دانند مگر کسی که آنها را از دست داده باشد: جوانی و تندرستی. غررالحکم حدیث ۵۷۶۴

حدیث ۴۵۲۲

امام علی علیه السلام فرمودند: صَوْمُ النَّفْسِ عَنِ لَذَاتِ الدُّنْيَا اِنْفَعُ الصِّيَامِ رُوزَةِ نَفْسٍ اِزْ لَذْتِهَائِ دُنْيَوِي سُوْدَمَنْدَتَرِيْنَ رُوْزِه هَاسْت. (غرر الحکم، ج ۱ ص ۴۱۶)

حدیث ۴۵۲۳

امام علی علیه السلام فرمودند: لَا يِعَابُ الْمَرْءُ بِتَاخِيرِ حَقِّهِ اِنَّمَا يِعَابُ مَنْ اَخَذَ مَا لَيْسَ لَهُ؛ بَرَايِ اِنْسَانِ عَيْبِ نَيْسْتِ كِه حَقِّشِ تَاخِيْرِ اِفْتَدِ، عَيْبِ اَنْ اَسْتِ كِه چِيزِي رَا كِه حَقِّشِ نَيْسْتِ بَغِيْرِدِ. (الامالی ج ۱ ص ۷۶)

حدیث ۴۵۲۴

امام علی علیه السلام فرمودند: يَا بَنَ آدَمَ مَا كَسَبْتَ فَوْقَ قُوَّتِكَ، فَانْتَ فِيهِ خَاِزِنٌ لِّغَيْرِكَ. اِي فَرْزَنْدِ آدَمِ! هَرْچِه بِيْشْتَرِ اِزْ مَقْدَارِ خُورَاكْتِ بِه دَسْتِ آوَرِي خِزَانِه دَارِ دِيگِرَانِ خُوَاهِي بُوَد. (مروج الذهب ج ۲ ص ۲۴۶)

حدیث ۴۵۲۵

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند: لَا تُمَارَ فَيَذْهَبَ بِهَاؤُكَ وَ لَا تَمَارِخْ فَيَجْتَرَأُ عَلَيْكَ؛ جِدَالِ مَكُن كِه اِرْزِشْتِ مِي رُوْدِ وَ شُوَخِي مَكُن كِه بَرِ تُو دَلِيْرِ شُوْنْدِ. (تحف العقول ص ۴۸۶)

حدیث ۴۵۲۶

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: ما عَرَفَ اللَّهُ مَنْ عَصَاهُ؛ خدا را نشناخته آن که نافرمانی اش کند. (تحف العقول ص ۲۹۴)

حدیث ۴۵۲۷

امام علی علیه السلام فرمودند: ثَمَرَةُ التَّفْرِيطِ النَّدَامَةُ، وَ ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلَامَةُ ثَمَره تفریط و کوتاهی پشیمانی است و ثمره دور اندیشی سلامت. (محاضرات ج ۲ ص ۳۱۳)

حدیث ۴۵۲۸

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: قُولُوا لِلنَّاسِ أَحْسَنَ مَا تُحِبُّونَ أَنْ يَقَالَ لَكُمْ. به مردم بگویید بهتر از آن چیزی که می خواهید به شما بگویند. (محاضرات ج ۱ ص ۲۵۱)

حدیث ۴۵۲۹

امام علی علیه السلام فرمودند: أَكْثَرُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ الْمَطَامِعِ. قربانگاه عقلها غالباً در پرتو طمعها است. (محاضرات ج ۱ ص ۲۵۱)

حدیث ۴۵۳۰

امام علی علیه السلام فرمودند: قِيمَةُ كُلِّ امْرِئٍ مِمَّا يَحْيِيئُهُ قِيمَتُهُ وَ ارْزُشُ هَرِّ كَسٍ بِهٖ اَنْدَاذَةُ كَارِي اِسْتِ كِهٖ بِهٖ خَوْبِي مِي تَوَاَنْدِ اَنْجَام دَهْد. (بیان و التبین ص ۱۷۹)

حدیث ۴۵۳۱

امام علی علیه السلام فرمودند: الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ، وَ الشُّكْرُ زِينَةُ الْغِنَى. خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس گزاری زینت غنا و توانگری. (تحف العقول ص ۷۵)

حدیث ۴۵۳۲

امام علی علیه السلام فرمودند: مَنْ ظَنَّ بِكَ خَيْرًا فَصَدِّقْ ظَنَّهُ. کسی که به تو گمان نیکی برد، گمانش را (عملاً) تصدیق کن. (نهج البلاغه نامه ۳۱)

حدیث ۴۵۳۳

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: قُولُوا لِلنَّاسِ احْسَنَ مَا تُحِبُّونَ اِنْ يَقَالَ لَكُمْ بِهٖتَرِيْنِ چيزِي رَا كِهٖ دَوَسْت دَارِيْدِ دَر بَارِهٖ شَمَا بگویند ، دَر بَارِهٖ مَرْدَم بگویند. (بحار الانوار، ج ۶۵، ص ۱۵۲)

حدیث ۴۵۳۴

امام جواد علیه السلام فرمودند: اِيَاكَ وَ مَصَاحِبَهُ الشَّرِيْرَ ، فَاِنَّهٗ كَالسَّيْفِ الْمَسْلُوْلِ يَحْسُنُ مَنْظَرَهٗ وَ يَقْبَحُ اَثَرُهٗ اَزْ هَمْرَاهِي وَ رِفَاقْتِ بَا اَدَم

شور و پرهیز، زیرا که او مانند شمشیر برهنه است که ظاهرش نیکو و اثرش زشت است. (مسند الامام الجواد، ص ۲۴۳)

حدیث ۴۵۳۵

امام حسین علیه السلام فرمودند: من أحبک نهایک و من أبغضک أغراک؛ کسی که تو را دوست دارد، از تو انتقاد می کند و کسی که با تو دشمنی دارد، از تو تعریف و تمجید می کند. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۲۸)

حدیث ۴۵۳۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: لا فقر أشد من الجهل ، لا مال أعود من العقل . هیچ تهیدستی سخت تر از نادانی و هیچ مالی سودمندتر از عقل نیست . (اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰)

حدیث ۴۵۳۷

امام حسین علیه السلام فرمودند: من طلب رضی الناس بسخط الله وکله الله إلی الناس . کسی که برای جلب رضایت و خوشنودی مردم ، موجب خشم و غضب خداوند شود، خداوند او را به مردم وا می گذارد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۶)

حدیث ۴۵۳۸

امام حسین علیه السلام فرمودند: من حاول أمرا بمعصية الله كان أفوت لما يرجو و أسرع لما يحذر. کسی که بخواهد از راه گناه به مقصدی برسد ، دیرتر به آرزویش می رسد و زودتر به آنچه می ترسد گرفتار می شود . (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۰)

حدیث ۴۵۳۹

امام علی علیه السلام فرمودند: خالطوا الناس مخالطة ان متم معها بکوا علیکم ، و ان عشتم حنوا الیکم؛ با مردم آن چنان معاشرت کنید که اگر بمیرید بر مرگ شما اشک ریزند و اگر زنده بمانید به شما عشق ورزند. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۵۴۰

امام حسن علیه السلام فرمودند: المسؤول حر حتی یعد ، و مسترق المسؤول حتی ینجز. انسان تا وعده نداده ، آزاد است . اما وقتی وعده می دهد زیر بار مسؤلیت می رود و تا به وعده‌هاش عمل نکند رها نخواهد شد . (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۳)

حدیث ۴۵۴۱

امام حسین علیه السلام فرمودند: لا أفلح قوم إشتروا مرضاة المخلوق بسخط الخالق. کسانی که رضایت مخلوق را به بهای غضب خالق بخرند، رستگار نخواهند شد. (مقتل خوارزمی، ج ۱، ص ۲۳۹)

حدیث ۴۵۴۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: ان الدینار و الدرهم أهلکا من کان قبلکم و هما مهلکاکم. همانا دینار و درهم پیشینیان شما

را به هلاکت رساند و همین دو نیز هلاک کننده شماست. (جهاد النفس، ص ۲۴۷)

حدیث ۴۵۴۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ عَرَفَ اللَّهَ خَافَ اللَّهَ وَ مَنْ خَافَ اللَّهَ سَخَتْ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنْيَا. هر که خدا را بشناسد ترس او در دلش می افتد و هر از خدا ترسان باشد نفسش از دنیا باز می ماند. (جهاد النفس، ص ۸۳)

حدیث ۴۵۴۴

امام صادق علیه السلام فرمودند: الرغبه فى الدنيا تورث الغم و الحزن و الزهد فى الدنيا راحة القلب و البدن. رغبت و تمایل به دنیا مایه غم و اندوه و زهد و بی میلی به دنیا سبب راحتی قلب و بدن است. (تحف العقول، ص ۳۵۸)

حدیث ۴۵۴۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خوشا بر آن کس که افزونی دارایی اش را انفاق کند و از افزون گویی زبانش جلوگیری کند! تحف العقول ص ۳۰

حدیث ۴۵۴۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اثنان یعلهما الله فى الدنيا البغى و عقوق الوالدین. دو چیز را خداوند در دنیا کیفر می دهد: تعدی و ناسپاسی پدر و مادر. (کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۲، ح ۴۵۴۵۸)

حدیث ۴۵۴۷

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: إِيَّاكَ وَالْمِرَاحَ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِنُورِ إِيْمَانِكَ از شوخی (بی مورد) بپرهیز، زیرا که شوخی نور ایمان تو را می برد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۱)

حدیث ۴۵۴۸

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند: أَشَدُّ النَّاسِ اجْتِهَادًا مَنْ تَرَكَ الدُّنُوبَ. کوشنده ترین مردم کسی است که گناهان را رها سازد. (تحف العقول، ص ۴۸۹)

حدیث ۴۵۴۹

امام علی علیه السلام فرمودند: لَا غِنَى كَالْعَقْلِ، وَلَا فَقْرٌ كَالْجَهْلِ، وَلَا مِيرَاثٌ كَالْأَدَبِ وَلَا ظَهِيرٌ كَالْمُشَاوَرَةِ هیچ ثروتی چون عقل و هیچ فقری چون جهل و هیچ میراثی چون ادب و هیچ پشتیبانی چون مشورت نخواهد بود. (تحف العقول ص ۸۹)

حدیث ۴۵۵۰

امام حسن مجتبی علیه السلام فرمودند: لَا تُجَاهِدِ الطَّلَبَ جِهَادَ الْغَالِبِ وَلَا تَتَّكِلْ عَلَى الْقَدْرِ إِتْكَالَ الْمُسْتَسَلِّمِ؛ چون شخص پیروز در

طلب مکوش، و چون انسان تسلیم شده به قدر اعتماد مکن [بلکه با تلاش پیگیر و اعتماد و توکل به خداوند، کار کن].

حدیث ۴۵۵۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: دو نعمت است که ارزش آنها را نمی دانند مگر کسی که آنها را از دست داده باشد: جوانی و تندرستی. غررالحکم حدیث ۵۷۶۴

حدیث ۴۵۵۲

امام علی علیه السلام فرمودند: صوم النفس عن لذات الدنيا انفع الصيام روزه نفس از لذت‌های دنیوی سودمندترین روزه هاست. (غرر الحکم، ج ۱ ص ۴۱۶)

حدیث ۴۵۵۳

امام علی علیه السلام فرمودند: لا يعابُ المرءُ بتأخيرِ حَقِّهِ إِنَّمَا يَعَابُ مَنْ أَخَذَ مَا لَيْسَ لَهُ؛ برای انسان عیب نیست که حقش تاخیر افتد، عیب آن است که چیزی را که حقش نیست بگیرد. (الامالی ج ۱ ص ۷۶)

حدیث ۴۵۵۴

امام علی علیه السلام فرمودند: يَابْنَ آدَمَ مَا كَسَبْتَ فَوْقَ قُوَّتِكَ ، فَأَنْتَ فِيهِ خَازِنٌ لِعَيْرِكَ. ای فرزند آدم! هرچه بیشتر از مقدار خوراکی به دست آوری خزانه دار دیگران خواهی بود. (مروج الذهب ج ۲ ص ۲۴۶)

حدیث ۴۵۵۵

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: لا تُمَارَ فَيَذْهَبَ بِهَاوُكُ وَ لَا تَمَازُحَ فَيَجْتَرَأُ عَلَيْكَ؛ جدال مکن که ارزشت می رود و شوخی مکن که بر تو دلیر شوند. (تحف العقول ص ۴۸۶)

حدیث ۴۵۵۶

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: ما عَرَفَ اللَّهُ مِنْ عَصَاةٍ؛ خدا را نشناخته آن که نافرمانی اش کند. (تحف العقول ص ۲۹۴)

حدیث ۴۵۵۷

امام علی علیه السلام فرمودند: ثَمَرَةُ التَّفْرِيطِ النَّدَامَةُ، وَ ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلَامَةُ ثَمَره تفریط و کوتاهی پشیمانی است و ثمره دور اندیشی سلامت. (محاضرات ج ۲ ص ۳۱۳)

حدیث ۴۵۵۸

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: قُولُوا لِلنَّاسِ أَحْسَنَ مَا تُحِبُّونَ أَنْ يَقَالَ لَكُمْ. به مردم بگویید بهتر از آن چیزی که می خواهید به شما بگویند. (محاضرات ج ۱ ص ۲۵۱)

حدیث ۴۵۵۹

امام علی علیه السلام فرمودند: أَكْثَرُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ الْمَطَامِعِ. قربانگاه عقلها غالباً در پرتو طمعها است. (محاضرات ج ۱ ص ۲۵۱)

حدیث ۴۵۶۰

امام علی علیه السلام فرمودند: قِيمَةُ كُلِّ امْرِئٍ مِمَّا يَحْسِبُهُ قِيمَتُهُ وَارْزُوهُ كَسْبَهُ بِانْدَاذِهِ كَارِيٌّ اسْتِ كَمَا بِخَيْرِ مِي تَوَانِدِ انْجَامِ دَهْدِ. (بیان و التیین ص ۱۷۹)

حدیث ۴۵۶۱

امام علی علیه السلام فرمودند: الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ، وَالسُّكْرُ زِينَةُ الْعَنِيِّ. خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس گزاری زینت غنا و توانگری. (تحف العقول ص ۷۵)

حدیث ۴۵۶۲

امام علی علیه السلام فرمودند: مَنْ ظَنَّ بِكَ خَيْرًا فَصَدِّقْ ظَنَّهُ. کسی که به تو گمان نیکی برد، گمانش را (عملاً) تصدیق کن. (نهج البلاغه نامه ۳۱)

حدیث ۴۵۶۳

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُنَّ أَقْوَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ هَرَّ كَمَا مِي خَوَاهِدُ كَمَا قَوِيْتَرِيْنِ مَرْدَمِ بَاشِدُ بَرِ خَدَا تَوَكَّلِ نَمَائِدِ. (بحار الانوار، ۷، ص ۱۴۳)

حدیث ۴۵۶۴

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: خُذُوا الْكَلِمَةَ أَطْيَبَ مِمَّنْ قَالَهَا وَ إِنْ لَمْ يَعْمَلْ بِهَا سَخِنَ طَيْبٌ وَ پَاكِيْزَه رَا اَز هَر كَمَا كَفْتِ بَغِيْرِيْدِ، اِگَر چَه اَوْ خَوْدِ، بَدَانِ عَمَلِ نَكُنْدِ. (تحف العقول، ص ۳۹۱)

حدیث ۴۵۶۵

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: مَنْ لَمْ يَجِدْ لِلْإِسَاءَةِ مَضْضًا لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ لِلْإِحْسَانِ مَوْقِعٌ. کسی که مزه رنج و سختی را نچشیده، نیکی و احسان در نزد او جایگاهی ندارد. (بحار الانوار، جلد ۷۸، ص ۳۳۳)

حدیث ۴۵۶۶

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: لَيْسَ مِنَ الْأَدَبِ إِظْهَارُ الْفَرْحِ عِنْدَ الْمَحْزُونِ إِظْهَارَ شَادِي نَزْدِ غَمْدِيْدِه، اَز بِي اَدْبِي اسْتِ. (تحف العقول، ص ۴۸۹)

حدیث ۴۵۶۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرماید: کَفَاكَ ادْبَا تَجْتَبِيكَ مَا تَكْرَهُ مِنْ غَيْرِكَ؛ در مقام ادب همین بس که آنچه برای دیگران نمی پسندی، خود از آن دوری کنی. (مسند الامام العسکری، ص ۲۸۸)

حدیث ۴۵۶۸

امام علی علیه السلام فرمودند: أَلِّسَانٌ سَبَّحَ، إِنْ حُلِّيَ عَنْهُ عَقَرُ زَبَانٍ، حَيَوَانَ دَرْنَدَهَ اسْتِ، إِنْ كَرِهَا شَوْدَ مِي كَزْدَ. (نهج البلاغه)

حدیث ۴۵۶۹

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: مَنْ آتَسَ بِاللَّهِ اسْتَوْحَشَ مِنَ النَّاسِ؛ کسی که با خدا مانوس باشد، از مردم گریزان گردد. (مسند الامام العسکری، ص ۲۸۷)

حدیث ۴۵۷۰

امام باقر علیه السلام فرمودند: اصبروا علی اداء الفرائض، و صابروا عدوكم، و رابطوا امامكم المنتظر صبر کنید بر گزاردن احکام شرع و شکیبایی ورزید در برابر دشمنان و آماده و حاضر یراق باشید برای امامتان که در انتظار او هستید. (غیبه النعمانی، ینایع الموده)

حدیث ۴۵۷۱

امام حسین علیه السلام فرمودند: إِنْ أَعْفَى النَّاسِ مَنْ عَفَا عِنْدَ قَدَرَتِهِ بَخْشَنده تَرین مَرْدَمِ کَسی اسْتِ کِه در هَنگامِ قَدْرَتِ مِی بَخْشَد. (الدره الباهره، ص ۲۴)

حدیث ۴۵۷۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءً، أَفْضَلُهَا جُزْءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ عِبَادَتِ هَفْتَادِ جُزْءِ اسْتِ و بِالَا-تَرین و بزرگترین جزء آن کسب حلال است. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۴۵۷۳

امام علی علیه السلام فرمودند: الْمَوْمِنُ بَشْرُهُ فِي وَجْهِهِ وَحُزْنُهُ فِي قَلْبِهِ شَادِي مَوْمِنِ در رِخسارِ او و اندوهش در دل است. (نهج البلاغه، کلمات قصار، شماره ۳۲۵)

حدیث ۴۵۷۴

امام حسین علیه السلام فرمودند: مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَ أَفْوَتَ لِمَا يَرْجُو وَاسْرَعَ لِمَجِيئِ مَا يَحْذَرُ؛ آن که در کاری که نافرمانی خداست بکوشد امیدش را از دست می دهد و نگرانیها به او رو می آورد. (بحار الانوار، ج ۳، ص ۳۹۷)

حدیث ۴۵۷۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِنْ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَرْحَمُ الرَّجُلَ لَشُدَّةِ حُبِّ لَوْلَدِهِ. برآستی که خداوند عزوجل رحم می نماید مرد را، به

سبب شدت محبت او به فرزندش. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۴۵۷۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ الْبَيْتَةَ هر کس آبروی مؤمنی را حفظ کند، بدون تردید بهشت بر او واجب شود. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۴۵۷۷

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ صدقه، خشم پروردگار را فرو می‌نشانند. (کنز العمال، ح ۱۶۱۱۴۳)

حدیث ۴۵۷۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: تنها کسی باید در صدر مجلس بنشیند که سه ویژگی داشته باشد: ۱- هر گاه از او پرسش کنند پاسخ دهد. ۲- هر گاه دیگران از سخن گفتن در ماندند، او سخن بگوید. ۳- نظری بدهد که خیر و صلاح اهل آن مجلس در آن باشد. هر کس این ویژگیها را نداشته باشد و در صدر مجلس بنشیند، احمق است. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴.

حدیث ۴۵۷۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: هر چیزی شرافتی و حرمتی دارد؛ شریفترین مجالس آن است که رو به قبله باشد. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۴۶۹.

حدیث ۴۵۸۰

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: به پدران خود نیکی کنید، تا فرزندانان به شما نیکی کنند. تحف العقول، ص ۳۵۹.

حدیث ۴۵۸۱

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: انسان بخیل، آسایش ندارد. بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۳.

حدیث ۴۵۸۲

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می‌فرمایند: همنشینی با اهل دین شرف دنیا و آخرت است و مشاورت با خردمند خیر خواه، محنت و برکت و هدایت است و توفیقی است از خداوند. پس چنانچه شخص عاقل و خردمند تو را راهنمایی کرد، مبادا سربچی کنی که هلاک خواهی شد. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۱۳.

حدیث ۴۵۸۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: در کارت با کسانی مشورت کن که از خدا می‌ترسند. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۵۸.

حدیث ۴۵۸۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس که پای بند رأی خود شد، به هلاکت رسید و هر که با دیگران مشورت کرد، شریک عقل آنان شد. نهج البلاغه حکمت، ۱۶۱.

حدیث ۴۵۸۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ای علی! کسی از خدا طلب خیر کند، سرگردان نشود و کسی که مشورت کرد، پشیمان نگشت. امالی شیخ طوسی، ص ۱۳۶.

حدیث ۴۵۸۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت کسی است که در نفس خود فراغتی یابد و به کار اصلاح آن پردازد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۰۳.

حدیث ۴۵۸۷

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: آزار نرساندن، نشانه ی کمال خرد و مایه ی آسایش دو گیتی است. تحف العقول، ص ۲۸۳.

حدیث ۴۵۸۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ادب نیکو، زیور خرد است. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۳۱.

حدیث ۴۵۸۹

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بهترین میراث پدران برای فرزندان، ادب است نه مال و ثروت؛ زیرا ثروت از بین می رود و ادب می ماند. اصول کافی، ج ۸، ص ۱۵۰.

حدیث ۴۵۹۰

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادب نیکو، سبب تزکیه اخلاق است. غررالحکم، ح ۵۵۲۰.

حدیث ۴۵۹۱

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم، کسی است که با مردم به بزرگواری رفتار کند. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۸۵.

حدیث ۴۵۹۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به حسن خلق زیرا که صاحبش را به درجه ی روزه داران و نماز گزاران واقعی می

رساند. وسایل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۹۹.

حدیث ۴۵۹۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: برادران در میان خود به سه چیز نیازمندند که اگر به کار بندند، دوستی پدید و گرنه از یکدیگر جدا شوند و دشمن هم گردند، آن سه چیز این هاست: انصاف با یکدیگر، مهربانی با یکدیگر و حسد نبردن نسبت به هم. تحف العقول، ح ۳۲۲.

حدیث ۴۵۹۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برادری کردن به خاطر خدا، محبت را خالص می گرداند. غررالحکم، ح ۹۸۲۸.

حدیث ۴۵۹۵

حضرت امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: با هیچ کس رفت و آمد مکن تا بدانی کجاها رفت و آمد می کند، چون از حالش به خوبی آگاه شدی و معاشرتش را پسندیدی، بر پایه ی گذشت از لغزشها و کمک و همیاری در سختی ها با او برادری کن. تحف العقول، ح ۲۳۳.

حدیث ۴۵۹۶

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: قویترین فرد در ایجاد ارتباط کسی است که با کسی که از او بریده، رابطه برقرار کند. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۱.

حدیث ۴۵۹۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای خدا به دین اهل طاعت او برو و هدایت را از اهل ولایت او بگیر. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۴۷.

حدیث ۴۵۹۸

امام سجاد (سلام الله علیها) می فرمایند: حق استاد تو این است که بزرگش داری و محضرش را محترم شماری و با دقت به سخنانش گوش سپاری. من لا یحضر الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۰.

حدیث ۴۵۹۹

امام صادق (سلام الله علیها) می فرمایند: در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۴۶۰۰

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: هیچ جرعه ای سرنکشیدم که نزد من خوشتر از جرعه ی خشمی باشد که با آن طرف

مقابل را کیفر ندهم. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۹.

حدیث ۴۶۰۱

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از بدی دیدن به خشم نیاید، از خوبی سپاسگذار نیست. بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۶۴.

حدیث ۴۶۰۲

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: اف بر مسلمانی که برای کار دین خویش و پرس و جو درباره ی آن، (دست کم) روز جمعه ی هر هفته خود را، از کارهای دیگر فارغ نمی سازد. خصال شیخ صدوق، ص ۳۹۳.

حدیث ۴۶۰۳

امام علی (سلام الله علیه) می فرمایند: چقدر شایسته است که انسان در ساعتی از زندگی خود از مشغولیت های زندگی چشم پیوشد و به حساب نفس خود برسد و در آنچه که در روز و شب خود به دست آورده و یا از کف داده، اندیشه نماید. غررالحکم، ح ۴۷۴۹.

حدیث ۴۶۰۴

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: بهترین شما کسی است که در برخورد با مردم نرم تر و مهربان تر است و ارزشمندترین مردم کسانی هستند که با همسرانشان مهربان و بخشنده اند. کنز العمال، ج ۷، ص ۲۲۵.

حدیث ۴۶۰۵

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خداوند از پر خوری و بیکاری زیاد نفرت دارد. بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۱۸۰.

حدیث ۴۶۰۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: منفورترین خلق خدا، بنده ای است که مردم از زبان او بترسند. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۲۳.

حدیث ۴۶۰۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سبحان، از آدم و قیح گستاخ در گناهان نفرت دارد. غررالحکم، ح ۳۴۳۷.

حدیث ۴۶۰۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلا نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ص ۲۱۴۳.

حدیث ۴۶۰۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بنده ایمان را به کمال نمی رساند مگر سه خصلت در او باشد: انفاق در هنگام تنگ دستی، انصاف دادن و سلام کردن. کنز العمال، ح ۱۰۷.

حدیث ۴۶۱۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر مؤمنی که گرفتاری مومن تنگدستی را رفع کند، خداوند حوائج او را در دنیا و آخرت آسان و برآورده می سازد. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰.

حدیث ۴۶۱۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: پیش از آن که مورد حسابرسی قرار گیرید، خود به حساب نفستان برسید و پیش از آن که سنجیده شوید، خود نفستان را در ترازوی سنجش بگذارید و برای آن حسابرسی بزرگ آماده شوید. بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۷۳.

حدیث ۴۶۱۲

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: نفسی های خود را با حسابرسی به پند کشید و با مخالفت کردن با آن زمامش را در اختیار گیرید. غررالحکم، ح ۶۷۹۴.

حدیث ۴۶۱۳

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: از ما نیست هر کس هر روز محاسبه ی نفس نکند (و از خود برای کارهایی که در آن روز کرده است، حساب نکشد) تا اگر کار نیکی کرده است بر آن بیفزاید و اگر کار بدی کرده است به درگاه خدا توبه کند. تحف العقول، حدیث ۲۹۲.

حدیث ۴۶۱۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زمانی که قدرت داری با گذشت باش و در زمان تنگدستی بخشنده و در عین نیازمندی ایثارگر، تا فضل تو به کمال رسد. غررالحکم، ح ۷۱۷۹.

حدیث ۴۶۱۵

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: سزاوار نیست مؤمن در مجلسی بنشیند که در آن معصیت خداوند می شود و او نمی تواند آن وضع را تغییر دهد. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۷۴.

حدیث ۴۶۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کم خوری نشانه ی پاکدامنی است و پر خوری نشانه ی اسراف و زیاده روی. مستدرک الوسائل،

ج ۱۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۴۶۱۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با خوردن و آشامیدن زیاد دلها را نمیرانید؛ زیرا همان گونه که زراعت بر اثر آب زیاد از بین می رود، دلها نیز بر اثر پرخوری می میرد. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۴۶۱۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: تنها کسی باید در صدر مجلس بنشیند که سه ویژگی داشته باشد: ۱- هر گاه از او پرسش کنند پاسخ دهد. ۲- هر گاه دیگران از سخن گفتن درماندند، او سخن بگوید. ۳- نظری بدهد که خیر و صلاح اهل آن مجلس در آن باشد. هر کس این ویژگیها را نداشته باشد و در صدر مجلس بنشیند، احمق است. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۰۴.

حدیث ۴۶۱۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر چیزی شرافتی و حرمتی دارد؛ شریفترین مجالس آن است که رو به قبله باشد. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۴۶۹.

حدیث ۴۶۲۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اخلاقت را نیکو گردان تا خداوند حسابت را آسان گرداند. امالی شیخ طوسی، ص ۱۷۴.

حدیث ۴۶۲۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به حسن خلق زیرا که صاحبش را به درجه ی روزه داران و نمازگزاران واقعی می رساند. وسایل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۹۹.

حدیث ۴۶۲۲

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: به ناتوانتر از خودت بنگر، و به توانگرت از خویش منگر، زیرا که این کار، تو را به آنچه قسمت تو شده است، قانع تر می سازد. اصول کافی، ج ۸، ص ۲۴۴.

حدیث ۴۶۲۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: به آنچه به تو داده شده، قانع باش تا حسابت سبک گردد. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۸۷.

حدیث ۴۶۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: نفسی های خود را با حسابرسی به پند کشید و با مخالفت کردن با آن زمامش را در اختیار

گیرید. غررالاحکم، ح ۶۷۹۴.

حدیث ۴۶۲۵

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بخل ورزیدن به آنچه در دست داری، بد گمانی به معبود است. غررالاحکم، ح ۱۲۵۸.

حدیث ۴۶۲۶

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: همنشینی با اهل دین شرف دنیا و آخرت است و مشاورت با خردمند خیر خواه، محنت و برکت و هدایت است و توفیقی است از خداوند. پس چنانچه شخص عاقل و خردمند تو را راهنمایی کرد، مبادا سرپیچی کنی که هلاک خواهی شد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۱۳.

حدیث ۴۶۲۷

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: در کارت با کسانی مشورت کن که از خدا می ترسند. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۵۸.

حدیث ۴۶۲۸

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: راهنمایی کردن مشورت کننده، گزاردن حق نعمت است. تحف العقول، ص ۲۸۳.

حدیث ۴۶۲۹

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس که پای بند رأی خود شد، به هلاکت رسید و هر که با دیگران مشورت کرد، شریک عقل آنان شد. نهج البلاغه حکمت، ۱۶۱.

حدیث ۴۶۳۰

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی از خدا طلب خیر کند، سرگردان نشود و کسی که مشورت کرد، پشیمان نگشت. امالی شیخ طوسی، ص ۱۳۶.

حدیث ۴۶۳۱

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوشش در راه اصلاح توده ی مردم، از کمال خوشبختی است. غررالاحکم، ح ۹۳۶۱.

حدیث ۴۶۳۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت کسی است که در نفس خود فراغتی یابد و به کار اصلاح آن پردازد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۰۳.

حدیث ۴۶۳۳

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: از سعادت آدمی است که محل کسب و کارش در شهر خودش باشد و همشینانش مردان صالح باشند و فرزندی داشته باشد که کمک او باشد. الحضال، ص ۱۵۹.

حدیث ۴۶۳۴

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم کسی است که نفس او متقاضی طاعت خدا باشد. غررالحکم، ح ۳۳۹۶.

حدیث ۴۶۳۵

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ادب نیکو، زیور خرد است. بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۳۱.

حدیث ۴۶۳۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: هر که دست از آزار مردم بردارد، یک دست از آنها نگه داشته و مردم دستهای بسیار از (آزار) او نگه می دارند. الحضان، ص ۱۷.

حدیث ۴۶۳۷

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خداوند بزرگ فرموده است هر که بنده ی مرا بیازارد، با من اعلان جنگ دهد. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۷.

حدیث ۴۶۳۸

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: آزار نرساندن، نشانه ی کمال خرد و مایه ی آسایش دو گیتی است. تحف العقول، ص ۲۸۳.

حدیث ۴۶۳۹

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: الزم رجلها فان الجنة تحت اقدامها؛ در خدمت مادر باش، زیرا بهشت زیر پای مادران است. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۲۶.

حدیث ۴۶۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لتكن لك في كل شيء نية صالحه حتى النوم والأكل؛ در هر چیز باید نیتی نیک داشته باشی، حتی در خوردن و خواب. مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۳۷۰.

حدیث ۴۶۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تعمل شيئا من الخير رياء ولا تدعه حياء؛ هیچ کار خیری را ریاکارانه انجام

نده و آن را از روی حیا ترک مکن. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۳.

حدیث ۴۶۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عرض لأخیه المسلم المتکلم فی حدیثه فکانما خدش وجهه؛ هر که در میان سخن برادر مسلمانش بدود، چنان است که چهره ی او را بخراشد. اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۰.

حدیث ۴۶۴۳

قال الامام علی (علیه السلام): ان هذه القلوب تمل كما تمل الابدان فاتبعوا لها طرائف الحكم؛ همانا این دلها همانند بدن ها افسرده می شوند، پس برای شادابی دلها سخنان زیبای حکمت آمیز بجویید. نهج البلاغه، حکمت ۹۱.

حدیث ۴۶۴۴

قال الامام الكاظم (علیه السلام): لیس شیء أنکی لابلیس و جنوده من زیارة الإخوان فی الله بعضهم لبعض؛ هیچ چیز به اندازه ی دیدار برادران از یکدیگر به خاطر خدا، ابلیس و سپاه او را درهم نمی گوید. اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸۸.

حدیث ۴۶۴۵

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: قویترین فرد در ایجاد ارتباط کسی است که با کسی که از او بریده، رابطه برقرار کند. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۱.

حدیث ۴۶۴۶

حضرت امام حسن (علیه السلام) می فرمایند: با هیچ کس رفت و آمد مکن تا بدانی کجاها رفت و آمد می کند، چون از حالش به خوبی آگاه شدی و معاشرتت را پسندیدی، بر پایه ی گذشت از لغزشها و کمک و همیاری در سختی ها با او برادری کن. تحف العقول، ح ۲۳۳.

حدیث ۴۶۴۷

قال الامام علی (علیه السلام): ینبغی للمسلم أن یتجنب مواخاة: الماجن الفاجر، والأحق، و الکذاب؛ مسلمان باید از برادری کردن با سه گروه دوری کنند: شوخ بی حیا، احمق و دروغگو. اصول کافی، ج ۲، ص ۶۳۹.

حدیث ۴۶۴۸

قال الامام الباقر (علیه السلام): لاتقارن و لاتواخ اربعة: الاحق و البخیل و الجبان و اکذاب؛ با چهار کس هم نشینی و برادری مکن: احمق، بخیل، ترسو و دروغگو. خصال شیخ صدوق ص ۲۴۴.

حدیث ۴۶۴۹

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: من قصد الیه رجل من إخوانه مستجیرا به فی بعض أحواله فلم یجره، بعد أن یقدر علیه فقد قطع ولایة الله تبارک و تعالی؛ کسی که برادرش برای رفع گرفتاری یا حاجتی به او پناه ببرد و او بتواند پناهش دهد (مشکل او را حل نماید) اما ندهد، بی گمان پیوند ولایت خدای تبارک و تعالی را بریده است. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۳۱۴.

حدیث ۴۶۵۰

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: من استفاد أخوا فی الله علی ایمان بالله و وفاءً بإخائه، طلباً لمرضاه الله فقد استفاد شعاعاً من نور الله؛ هر کس برای جلب رضای خدا، بر پایه ی ایمان به او و وفاداری به برادری، برادری خدایی و دینی به دست آورد پرتوی از نور خدا را به دست آورده است. تحف العقول، ح ۲۹۵.

حدیث ۴۶۵۱

قال الامام علی (علیه السلام): من لم تکن مودته فی الله فاحذره، فإن مودته لثیمه و صحبته مشومه؛ از کسی که دوستیش برای خدا نباشد بپرهیز؛ زیرا دوستی او پستی است و همنشینی با او شوم و بی برکت. غررالحکم، ح ۸۹۷۸.

حدیث ۴۶۵۲

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): إذا أحب احدکم اخاه فلیعلمه؛ هر گاه یکی از شما، برادر خود را دوست داشته باشد، آن را به او اظهار کند. میزان الحکم، ج ۱، ص ۷۲.

حدیث ۴۶۵۳

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: زبانت را نگهدار تا برادرت را صاحب شوی. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۵۶.

حدیث ۴۶۵۴

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: مبعوض ترین مردم نزد خداوند عزوجل کسی است که ادعای پیروی از امامی را دارد ولی در عمل به او اقتدا نمی کند. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۱۷۸.

حدیث ۴۶۵۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: راکتب الظلم یکبو به مرکبه؛ کسی که بر مرکب ظلم سوار شود، مرکبش او را سرنگون می کند. غررالحکم، ح ۳۴۴۸.

حدیث ۴۶۵۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): می فرماید: از دعای ستمدیده بترسید: زیرا چنین دعایی بر ابرها سوار است؛ خداوند می فرماید: به عزت و جلالم سوگند که تو را یاری می رسانم، گرچه بعد از مدتی. کنز العمال، ح ۷۶۰۰.

حدیث ۴۶۵۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: تواضعوا لمن طلبتم منه العلم؛ در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶.

حدیث ۴۶۵۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: حق استاد تو این است که بزرگش داری و محضرش را محترم شماری و با دقت به سخنانش گوش سپاری. من لا یحضر الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۰.

حدیث ۴۶۵۹

پیامبر صلی الله علیه و آله: أَحِبُّوا الصَّبِيَّانَ وَارْحَمُوهُم، وَإِذَا وَعَدْتُمُوهُم شَيْئًا فُؤُوا لَهُمْ، فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنَّكُمْ تَرُزِقُونَهُمْ؛ کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هرگاه به آنان وعده دادید، به آن وفا کنید، زیرا آنان، روزی دهنده خود را کسی غیر از شما نمی دانند. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۳.

حدیث ۴۶۶۰

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ بَكَى صَبِيًّا لَهُ فَارْضَاهُ حَتَّى يُسَبِّحَهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْضَى؛ هر کس کودک گریان خود را راضی کند تا آرام شود، خداوند از بهشت آنقدر به او می دهد تا راضی شود. الفردوس، ج ۳، ص ۵۴۹، ح ۵۷۱۵.

حدیث ۴۶۶۱

امام علی (علیه السلام): چقدر شایسته است که انسان در ساعتی از زندگی خود از مشغولیت های زندگی چشم پيوشد و به حساب نفس خود برسد و در آنچه که در روز و شب خود به دست آورده و یا از کف داده، اندیشه نماید. غررالحکم، ح ۴۷۴۹.

حدیث ۴۶۶۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرماید: خداوند از پر خوری و بیکاری زیاد نفرت دارد. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۱۸۰.

حدیث ۴۶۶۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرماید: منفورترین خلق خدا، بنده ای است که مردم از زبان او بترسند. اصول کافی، ج ۲، ص ۳۲۳.

حدیث ۴۶۶۴

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: منفورترین فرد نزد خدا کسی است که گفتار امامی را می گوید، اما به کردار او رفتار نمی کند. اصول کافی، ج ۸، ص ۲۳۴.

حدیث ۴۶۶۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا عَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسُهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا؛ إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛ سوگند به کسی که جانم به دست اوست، اگر کسی با همسرش درآمیزد و در اتاق، کودکی بیدار باشد که آنان را ببیند و سخن گفتن و صدای نفس آنان را بشنود، هرگز رستگار نمی‌شود. اگر پسر باشد، مردی زناکار و اگر دختر باشد، زنی زناکار می‌گردد. کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۲.

حدیث ۴۶۶۶

امام علی (علیه السلام): خَيْرٌ مَنْ شَاوَرْتَ ذُوَّ النَّهْيِ وَالْعِلْمِ، وَأَوْلُو التَّجَارِبِ وَالْحَزْمِ؛ بهترین مشاوران، دارندگان عقل، علم، تجربه و دوراندیشی‌اند. غرر الحکم، ح ۴۹۹۰.

حدیث ۴۶۶۷

امام علی (علیه السلام): جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزِدُّدْ عِلْمِيكَ وَيَحْسُنُ أَدَبِيكَ وَتَرْكُ نَفْسِكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم، ح ۴۷۸۶.

حدیث ۴۶۶۸

امام باقر (علیه السلام): مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَلَا يُنْقَصُ أَوْلِيكَ مِنْ أَجورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ عَلَّمَ بَابَ ضَلَالٍ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ أَوْزَارٍ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَلَا يُنْقَصُ أَوْلِيكَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا؛ هرکس باب هدایتی را به کسی آموزش دهد، پاداش همه کسانی را که به آن عمل کنند، دارد، بی آنکه چیزی از پاداش آنان کم شود و هرکس باب گمراهی را یاد دهد، گناهان همه کسانی که بدان عمل کنند، بر او نیز بار می‌شود، بی آن که چیزی از گناهان آنان کم شود. کافی، ج ۱، ص ۳۵، ح ۴.

حدیث ۴۶۶۹

امام صادق (علیه السلام): وَالْمُتَعَلِّمُ يَحْتَاجُ إِلَى رَغْبَةٍ وَارَادَةٍ وَفِرَاقٍ وَنُشْكٍ وَخَشْيَةٍ وَحِفْظٍ وَحَزْمٍ؛ دانش‌اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث ۴۶۷۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): إِنَّ لِقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: يَا بُنَيَّ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ الْعُلَمَاءِ وَاسْتَمِعْ كَلَامَ الْحُكَمَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ كَمَا يُحْيِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَةَ بِوَابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۹۹، ح ۷۸۱۰.

حدیث ۴۶۷۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ كَبِيتٍ خَرِبٍ، فَتَعَلَّمُوا وَعَلِّمُوا، وَتَفَقَّهُوا وَلَا تَمُوتُوا جُهَالًا؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْدُرُ عَلَى الْجَهْلِيلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عز و جل، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس، ح ۴۵۹۰.

حدیث ۴۶۷۲

امام علی (علیه السلام): یا مؤمنین! هَذَا الْعِلْمُ وَالْأَدَبُ تَمَنَّ نَفْسِكَ فَاجْتَهِدْ فِي تَعَلُّمِهَا فَمَا يَزِيدُ مِنْ عِلْمِكَ وَادَّبِكَ يَزِيدُ فِي تَمَنِّكَ وَ قَدْرِكَ، فَإِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدِي إِلَى رَبِّكَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادب افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضه الواعظین، ص ۱۱.

حدیث ۴۶۷۳

امام علی علیه السلام: أَيَاكَ وَ طَوْلَ الْأَمَلِ فَكَمْ مِنْ مَغْرورٍ إِفْتَنَّ بِطَوْلِ أَمَلِهِ فَأَفْسَدَ عَمَلَهُ وَقَطَعَ أَجَلَهُ فَلَا أَمَلَهُ أَدْرَكَ وَلَا مَافَاتَهُ اسْتَدْرَكَ؛ از آرزوی دور و دراز بپرهیز، چه بسا فریب خورده‌ای که به آرزوی دراز خویش، فریب خورد و کارش را تباه و مرگش را قطعی کرد و در نتیجه، نه به آرزویش رسید و نه آنچه را که از دست داده بود، جبران کرد. عیون الحکم والمواعظ، ص ۹۹، ح ۲۲۷۸.

حدیث ۴۶۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: مَوْتُ الْإِنْسَانِ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِنْ مَوْتِهِ بِالْأَجَلِ وَ حَيَاتُهُ بِالْبِرِّ أَكْثَرُ مِنْ حَيَاتِهِ بِالْعُمْرِ؛ مرگ انسان‌ها در نتیجه گناهان، بیشتر از مرگ آنها در نتیجه فرا رسیدن اجل است و زنده ماندن انسان‌ها در نتیجه نیکی‌هایشان، بیشتر از زندگی کردنشان به خاطر باقی بودن عمر است. مکارم الاخلاق، ص ۳۶۲.

حدیث ۴۶۷۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: طَوْبِي لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَ حَسَنَ عَمَلُهُ فَحَسَنَ مُنْقَلَبُهُ إِذْ رَضِيَ عَنْهُ رَبُّهُ وَ وَيْلٌ لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَ سَاءَ عَمَلُهُ وَ سَاءَ مُنْقَلَبُهُ إِذْ سَخِطَ عَلَيْهِ رَبُّهُ؛ خوشا به سعادت کسی که عمرش طولانی و کردارش خوب باشد. چنین کسی عاقبتش خوب است؛ زیرا پروردگارش از او راضی است. و وای بر کسی که عمرش طولانی و کردارش بد باشد. چنین کسی عاقبتش بد است؛ چرا که پروردگارش از او ناراضی است. بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۴۰۰، ح ۹۵.

حدیث ۴۶۷۶

امام صادق علیه السلام: تَجَنَّبُوا الْبَوَائِقَ يَمِدَّ لَكُمْ فِي الْأَعْمَارِ؛ از فتنه‌ها و بدی‌ها کناره بگیرید، تا عمرتان طولانی شود. عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۴۰، ح ۹۰.

حدیث ۴۶۷۷

امام علی علیه السلام: بَرَكَهُ الْعُمُرِ فِي حُسْنِ الْعَمَلِ؛ برکت عمر در خوب انجام دادن کارهاست. غرر الحکم، ح ۴۴۳۴.

حدیث ۴۶۷۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم: يَا بَنَ آدَمَ! ابْرُزْ وَالِدَيْكَ وَ صِلْ رَحِمَكَ، يُسِّرَ لَكَ يُسِّرُكَ وَ يَمِدَّ لَكَ فِي عُمُرِكَ وَ اطعِ رَبَّكَ تُسَمِّيَ عَاقِلًا وَ لَا تَعْصُهُ تُسَمِّيَ جَاهِلًا؛ ای فرزند آدم! به پدر و مادرت نیکی کن و صلّه رحمت داشته باش تا خداوند، کارت را آسان

و عمرت را طولانی بگردانند. پروردگارت را فرمان ببر تا خردمند به شمار آیی و از او نافرمانی نکن که نادان شمرده می‌شوی. الفردوس، ج ۵، ص ۲۸۲، ح ۸۱۹۰.

حدیث ۴۶۷۹

امام جواد (علیه السلام) می‌فرمایند: لن يستكمل العبد حقيقة الإيمان حتى يؤثر دینه علی شهوته؛ بنده هرگز حقیقت ایمان را به کمال نرساند مگر آنگاه که دینش را بر هوس خود ترجیح دهد. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۳۷۲.

حدیث ۴۶۸۰

امام باقر (علیه السلام) می‌فرمایند: الکمال و کل الکمال التفقه فی الدین و الصبر علی انائبه و تقدیر المعیشه؛ کمال و بلکه همه ی کمال انسانی در سه چیز است: دانا بودن در دین و احکام آن، شکیبا بودن در ناراحتی‌ها و مصائب و برنامه ریزی درست در اقتصاد زندگی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲.

حدیث ۴۶۸۱

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: أقرب الآراء من النهی ابعدها من الهوی؛ خردمندانه ترین رأی آن است که از هوای نفس دورتر باشد. غررالحکم، ح ۵۹۰۲.

حدیث ۴۶۸۲

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: شر الآراء ما خالف الشریعه؛ بدترین رأی آن است که مخالف شریعت باشد. نهج البلاغه، حکمت ۱۷۹.

حدیث ۴۶۸۳

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: الرأی کثیر و الحزم قلیل؛ رأی بسیار است و دوراندیشی کم. غررالحکم، ح ۱۲۱۳.

حدیث ۴۶۸۴

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: افضل الناس رأیا من لا یستغنی عن رأی مشیر؛ رأی آن کس برتر است که خود را از رأی مشاور بی‌نیاز نداند. غررالحکم، ح ۳۱۵۲.

حدیث ۴۶۸۵

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرمایند: من استبد برأیه هلك و من شاور الرجال شاركها فی عقولها. هر که خود راایی کند، نابود شود و هر که با بزرگان مشورت کند، در خردهایشان شریک گردد. نهج البلاغه، حکمت ۱۶۱.

حدیث ۴۶۸۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: ضلّة الرأى تفسد المقاصده؛ نادرستی رأی، اهداف را تباه می کند. غررالحکم، ح ۵۹۰۲.

حدیث ۴۶۸۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی پندی برای برادران در ذهن خویش می یابید، به او ارزانی اش کنید. نهج الفصاحه/ح ۲۴۵.

حدیث ۴۶۸۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عمل علی غیر علم کان ما یفسد اکثر مما یصلح؛ هر کس که بدون علم و آگاهی کار کند، بیش از آن که اصلاح کند، خراب می کند! بحارالانوار/ج ۷۴/ص ۱۵۰.

حدیث ۴۶۸۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجلیس الصالح خیر من الوحده و الوحده خیر من جلیس السوء؛ همنشین خوب بهتر از تنهایی است و تنهایی بهتر از همنشین بد. بحارالانوار/ج ۷۴/ص ۸۴.

حدیث ۴۶۹۰

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر کس از وادی ذلت بار گناه و معصیت، به عزت اطاعت خدا روی آورد، خدای بلند مرتبه بدون این که او مونسى داشته باشد، با او انس می گردد و بدون داشتن مال او را یاری می نماید. بحارالانوار/ج ۷۲/ص ۳۵۹.

حدیث ۴۶۹۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ستر علی اخیه ستره الله فی الدنيا و الاخره. هر که پرده پوش برادر خویش در دنیا باشد، خدا در دنیا و آخرت پرده پوش او می شود. نهج الفصاحه/ح ۲۷۶۴.

حدیث ۴۶۹۲

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس من انتفع به الناس. بهترین مردم کسی است که مردم از او بهره مند شوند. بحارالانوار/ج ۷۵/ص ۲۳.

حدیث ۴۶۹۳

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: افضل العباده ادمان التفکر فی الله و فی قدرته. برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره ی خدا و قدرت اوست. اصول کافی/ج ۲/ص ۵۵.

حدیث ۴۶۹۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: اجعل نفسک عدوا نجاهده و عاریه تردها. نفس خود را چون دشمنی دان که با او مبارزه می کنی و امانتی است که باید برگردانی. تحف العقول/ ج ۳۰۴.

حدیث ۴۶۹۵

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: لا فضیله کالجهد و لاجهد کمجاهده الهوی. هیچ فضیلتی چون جهاد نیست و هیچ جهادی مانند مبارزه با هوای نفس نیست. تحف العقول/ ج ۲۸۶.

حدیث ۴۶۹۶

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: ان المجاهد نفسه علی طاعه الله و عن معاصیه عندالله سبحانه بمنزله بر شهید. کسی که در راه فرمانبرداری از خدا و دوری از نافرمانی او با نفس خویش مبارزه کند، نزد خدای سبحان منزلت نیکوکار شهید را دارد. غررالحکم/ ج ۳۵۴۶.

حدیث ۴۶۹۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الجهاد من اصبح لایهم بظلم أحد. بهترین جهاد آن است که انسان روز خود را آغاز کند در حالی که در اندیشه ی ستم کردن به احدی نباشد. المحاسن/ ج ۱/ ص ۴۵۶.

حدیث ۴۶۹۸

امام حسین علیه السلام فرمودند: ان أَعْفَى النَّاسِ مَنْ عَفَا عِنْدَ قَدْرَتِهِ بِخَشْنَةٍ تَرِينُ مَرْدَمَ كَسَى اسْتِ كِه دَر هِنْكَامِ قَدْرَتِ مِی بَخْشِد. (الدره الباهره ، ص ۲۴)

حدیث ۴۶۹۹

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَنَنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيْسْتَ عَمَلَنَّ عَلَيْكُمْ شَرَّكُمْ فَيَدْعُو خِيَارَكُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ . حتماً امر به معروف و نهی از منکر کنید، و گرنه اشرار تان بر شما مسلط و حاکم می شوند آنگاه خوبانتان هم دعا می کنند، اما دعایشان مستجاب نمی شود. وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۴

حدیث ۴۷۰۰

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: بَرِّالْوَالِدَيْنِ وَاجِبٌ وَإِنْ كَانَا مُشْرِكِينَ وَلا طَاعِيَةً لَهُمَا فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ؛ نیکی به پدر و مادر واجب است ، هر چند مشرک باشند ، ولی در راه معصیت آفریدگار، اطاعت از آن دو جایز نیست. بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۷۲

حدیث ۴۷۰۱

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: عَلَيْكَ بِطَاعِيَةِ الْأَبِ وَبِرِّهِ وَالتَّوَّاضِعِ وَالْخُضُوعِ وَالْإِعْظَامِ وَالْإِكْرَامِ لَهُ وَحَفْضِ الصُّوْتِ بِخُضْرَتِيَّةٍ؛ بر تو باد که از پدر فرمانبرداری کنی ، به او نیکی کنی ، در برابرش فروتنی و کرنش و بزرگداشت و احترام داشته باشی

وصدایت را در حضور او پایین بیاوری. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۳۴

حدیث ۴۷۰۲

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: لیس منا من لم يحاسب نفسه في كل يوم. فإن عمل حسنا إستزاد الله منه و إن عمل سيئا استغفر الله و تاب إليه. از ما نیست هر کس هر روز محاسبه ی نفس نکند (و از خود برای کارهایی که در آن روز کرده است، حساب نکشد) تا اگر کار نیکی کرده است بر آن بیفزاید و اگر کار بدی کرده است به درگاه خدا توبه کند. تحف العقول، حدیث ۲۹۲.

حدیث ۴۷۰۳

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: حسن خلقك، يخفف الله حسابك. اخلاقت را نیکو گردان تا خداوند حسابت را آسان گرداند. امالی شیخ طوسی، ص ۱۷۴.

حدیث ۴۷۰۴

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: مَنْ فَرَّجَ عَنْهُمْ مِنْ فَرَجِ اللَّهِ وَعَنْ قَلْبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. کسی که گره از کار مؤمنی بگشاید و شاداش کند، خداوند هم در روز قیامت، کار بسته ی او را می گشاید. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰

حدیث ۴۷۰۵

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من حسن بره أهل بيته زيد في رزقه. هر که با خانواده ی خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد می شود. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۶۰.

حدیث ۴۷۰۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ سَعِيَ عَلَى عِيَالِهِ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ هر کس در جست و جوی حلال، برای گذران زندگی خانواده اش بکوشد، [تلاش] او در راه خدا است. کنز العمال: ۹۲۵۲ / ۱۲ / ۴.

اقتصادی

بایدهای اقتصادی

حدیث ۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألا اخبركم بشئ إن أنتم فعلتموه تباعد الشيطان منكم تباعد المشرق من المغرب؟ قالوا: بلى، قال: الصوم يسود وجهه، والصدقة تكسر ظهره ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه، روی شیطان را سیاه می کند و صدقه، پشت او را می شکند و دوست داشتن برای خدا و همیاری در کار نیک، ریشه او را می کُند و استغفار، شاهرگش را می زند. «امالی شیخ صدوق، ص ۵۹»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ اقْتَصِدَ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرَ اسْتَعَدَّ لِنَوَائِبِ الدَّهْرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس در توانگری و تهیدستی، میانه‌روی را پیشه خود سازد، خود را برای گرفتاری‌های روزگار آماده کرده است. غررالحکم، ص ۳۳۲

حدیث ۳

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : نَفَقَةُ دِرْهَمٍ فِي الْخِضَابِ أَفْضَلُ مِنْ نَفَقَةِ دِرْهَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، إِنَّ فِيهِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ خَصْلَةً : يَطْرُقُ الرِّيحَ مِنَ الْأَذْنَيْنِ ، وَيَجْلُو الْغِشَاءَ عَنِ الْبَصِيرِ . . . پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم : خرج کردن یک درهم برای خضاب ، برتر از انفاق یک درهم در راه خداست. این کار ، چهارده فایده دارد: بو را از گوش‌ها دور می‌کند ، پرده [تاریکی] را از برابر دیده کنار می‌زند و آن را جلا می‌دهد... الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۴۸۲ ، حدیث ۱۲ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۰۶ / ۱

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که در راه (حفظ) مالش کشته شود، شهید است. «دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۳۹۸»

حدیث ۵

الإمام الصادق عليه السلام : يُسْتَحَبُّ لِلْمَرِيضِ أَنْ يُعْطِيَ السَّائِلَ بِيَدِهِ ، وَيَأْمُرُ السَّائِلَ أَنْ يَدْعُو لَهُ . امام صادق عليه السلام : مستحب است بیمار به دست خود ، صدقه‌ای به سائل بدهد و از او بخواهد برای وی ، دعا کند . الکافی ، جلد ۴ ، صفحه ۴ ، حدیث ۹ ، بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۰۹ ، حدیث ۲۵ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱۷۴ / ۱

حدیث ۶

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ حَقُّ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَوْنُهُمْ، الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الْمَكَاتِبُ الَّتِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَ النَّكَحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعِفَافَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سه گروه بر خداوند متعال حق دارند تا آنها را یاری کند: مجاهد در راه خدا و کسی که سعی می‌کند تا قرض خویش را ادا کند و آنکه می‌خواهد ازدواج کند تا دامن خویش را پاک نگهدارد. «نهج الفصاحه، ح ۱۲۱۹»

حدیث ۷

قال الامام الباقر - عليه السلام - : الْزَّكَاةُ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: پرداخت زکات، بر روزی انسان می‌افزاید. «بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۴»

حدیث ۸

قال الله عزَّوجلَّ: ای احمد! عبادت ده بخش دارد که نه بخش آن، به دست آوردن روزی حلال است. (ارشادالقلوب ۱/۲۰۳)

حدیث ۹

رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): مَنْ بَاتَ كَالْأَنَّ مِنْ طَلَبِ الْحَلَالِ؛ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ؛ هَر كَس، خَسْتَه از جَسْت و جوی مال حلال، روز را به شب آورد، آمرزیده روز را به شب آورده است. الأُمَالِ لِلصَّدُوقِ: ۳۶۴ / ۴۵۲

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَوْصِيَكُمْ بِالْخَشْيَةِ مِنَ اللَّهِ فِي السَّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ... وَالْإِكْتِسَابِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى؛ شَمَا رَا سَفَارَش مِي كَنَم كَه دَر پَنهَان و آشكار از خدا بیم ورزید... و خواه در فقر و خواه در توانگری، در پی کسب [روزی] باشید. بحار الأنوار: ۱ / ۳۰ / ۱۴۱

حدیث ۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ: فَسَاعَةٌ يُتَاجَى فِيهَا رَبُّهُ، وَسَاعَةٌ يُرْمَى مَعَاشُهُ، وَسَاعَةٌ يُخَلَّى بَيْنَ نَفْسِهِ وَبَيْنَ لَذَّتِهَا فِي مَا يَحِلُّ وَيَجْمَلُ. وَلَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مَرَمَةٌ لِمَعَاشٍ، أَوْ خُطُوءٌ فِي مَعَادٍ، أَوْ لَمَذَةٌ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ؛ مؤمن را سه وقت است: وقتی که در آن، با پروردگارش مناجات می کند؛ و وقتی که گذران زندگی اش را سامان می دهد؛ و وقتی که از آن چه حلال و زیبا است، برای خود لذت برمی گیرد. و خردمند را سزاوار نیست که جز در پی سه چیز باشد: سامان دادن معیشت، گام نهادن برای روز قیامت، یا لذت برگرفتن از آن چه حرام نیست. تحف العقول: ۲۰۳، الأُمَالِ لِلطُّوسِي: ۱۴۷ / ۲۴۰

حدیث ۱۲

رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): طَلَبُ الْكَسْبِ فَرِيضَةٌ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ؛ پس از ادای نماز واجب، روزی جُستَن واجب است. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۱۷ / ۷۹

حدیث ۱۳

امام علی علیه السلام: مَنِ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا - فَلْيَصِلْ بِهِ الْقَرَابَةَ، وَلْيُحْسِنْ مِنْهُ الضِّيَافَةَ؛ هر که خداوند به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کند و مهمانداری نماید. نهج البلاغه: الخطبة ۱۴۲ منتخب میزان الحکمة: ۳۴۰

حدیث ۱۴

امام صادق (سلام الله علیه): إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقْضِي الدَّيْنَ وَتَخْلِفُ بِالْبِرِّكَه؛ صدقه، دین را ادا و برکت را جایگزین می کند. الکافی: ج ۴، ص ۹، ح ۱

حدیث ۱۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ؛ صدقه، از مردن بد و دل خراش جلوگیری می کند. میزان الحکمه ج ۶، ص ۲۱۹

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فَكُونُوا أَقْلًا مَا يَكُونُونَ فِي الْبَاطِنِ أَمْوَالًا، أَحْسَنَ مَا يَكُونُونَ فِي الظَّاهِرِ أَمْوَالًا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَدَّبَ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ الْعَارِفِينَ أَدْبًا حَسِينًا، فَقَالَ حَيْلٌ مِنْ قَائِلٍ: يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَشِيَتُلُونَ النَّاسَ إِلَّا حَافًا؛ در حالی که در واقع از کمترین مال برخوردار هستید، در ظاهر بهترین حال را از خود نشان دهید؛ زیرا خداوند متعال، بندگان با ایمان با معرفتش را این گونه نیکو ادب نموده که [در وصف فقیران پارسا] فرموده است: شخص بی خبر آنان را از شدت خوشتنداری توانگر می‌پندارد. ایشان را از نشانه‌هایشان می‌شناسی، با اصرار (چیزی) از مردم نمی‌خواهند. تحف العقول، ص ۴۸۹

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنْ شَرَفِ الْهِمَّةِ لُزُومِ الْقِنَاعِيَّةِ؛ پابندی به قناعت، از والایی همت است. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۴، ح ۹۴۳۵

حدیث ۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اقْتَصَدَ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ فَقَدْ اسْتَعَدَّ لِثَوَابِ الدَّهْرِ؛ هر که در حال دارایی و ناداری میانه‌روی کند، با ناگواری‌های روزگار آماده [ی روبرو شدن] است. غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۹۰۴۸

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لِيَكُنْ مَرَكِبُكَ الْقَصْدَ وَمَطْلُبُكَ الرَّشْدَ؛ باید بر مرکب میانه‌روی بنشیننی و به سوی مقصد بالندگی ره بسپاری. غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۱۹

حدیث ۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُذِيَ الْقَصْدَ فِي الْأُمُورِ؛ فَمَنْ أَخَذَ الْقَصْدَ حَقَّتْ عَلَيْهِ الْمُؤْنُ؛ در کارها میانه‌روی پیشه کن. که هر کس میانه‌روی کند، مخارج زندگی بر وی آسان شود. غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۴۲

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ أَمْوَالِكَ مَا وَقَى عِرْضَكَ؛ بهترین دارایی تو آن است که آبرویت را نگه دارد. غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۴۹۵۸

حدیث ۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الْقِنَاعَةِ الْإِجْمَالُ فِي الْمَكْتَسَبِ وَالْعُرُوفُ عَنِ الطَّلَبِ؛ میوه قناعت، اعتدال در کسب و کار، و ناخوش داشتن درخواست است. غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۳۴

حدیث ۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بَاكِرُوا فَالْبَرَكَةُ فِي الْمُبَاكَرَةِ وَ شَاوِرُوا فَالْتَّجِجُ فِي الْمَشَاوِرَةِ؛ بامداد، در پی کسب و کار باشید، که

برکت در کسب و کار بامداد است ، و مشورت کنید که پیروزی در مشورت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۴۱

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا أَلْهَمَهُ الْقَنَاعَةَ وَأَصْلَحَ لَهُ زَوْجُهُ ؛ وقتی خداوند خیر خواه بنده‌ای باشد، قناعت را در دل او می‌اندازد و همسرش را شایسته می‌گرداند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۱۱۵

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ السِّرِّ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ ؛ برترین خوبی ، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صله رحم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۵۰

حدیث ۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اِغْتَنِمَ مَرِيْنٍ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قِضَاءَهُ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ ؛ کسی را که در حال بی‌نیازیت از تو قرض می‌خواهد، غنیمت شمار تا در وقت نیازت جبران‌ش کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۳۷۰

حدیث ۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَلْقَنَاعَةُ أَهْنًا عَيْشٍ ؛ قناعت ، گواراترین زندگی است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۳

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ أَقْرَضَ مَلْهُوْفًا فَحَسَنَ طَلِبَتَهُ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَلْفَ قِنْطَارٍ مِنَ الْجَنَّةِ ؛ هر کس به اندوهگینی (که مالش را از دست داده) وام دهد و در پس گرفتن آن مراعات کند ، عمل را از نو شروع کرده است (گناهانش پاک شده) و خداوند به ازای هر درهم ، هزار قنطار (صد رطل) از (درهم‌های) بهشت به او عطا کند . ثواب الأعمال : ۱ / ۳۴۱

حدیث ۲۹

امام صادق علیه‌السلام : علی بابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوبٌ : الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ ، وَالصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ ، وَذَلِكَ أَنَّ الْقَرْضَ لَا يَكُونُ إِلَّا فِي يَدِ الْمُحْتَاجِ ، وَالصَّدَقَةُ رَبَّمَا وَقَعَتْ فِي يَدِ غَيْرِ مُحْتَاجٍ ؛ بر در بهشت نوشته است : (ثواب) وام (قرض الحسنه) ، هیچ‌ده برابر است و صدقه ، ده برابر . علتش این است که وام جز به دست نیازمند ، نمی‌رسد اما صدقه ، ممکن است به دست غیر محتاج بیفتد . بحار الأنوار : ۲ / ۱۳۸ / ۱۰۳

حدیث ۳۰

لَمَّا أَنْ أُقْرِضَ قَرْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَصِلَ بِمِثْلِهِ ؛ اگر وامی (به کسی) پرداخت کنم، خوشتر دارم از این که به همان مقدار صله و بخشش دهم . ثواب الأعمال : ۴ / ۱۶۷

حدیث ۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَظَلَّهُ اللَّهُ بِظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ؛ هر که به تنگدستی مهلت دهد، خداوند، در روزی که هیچ سایه‌ای جز سایه او نیست، وی را در پناه سایه خود در آورد. الکافی: ۱ / ۹ / ۸

حدیث ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مَنْ أَقْرَضَ مُؤْمِنًا قَرْضًا يَنْتَظِرُ بِهِ مِيسْرَهُ كَانَ مَالُهُ فِي زَكَاةٍ، وَكَانَ هُوَ فِي صَلَاةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى يُؤَدِّيَهُ إِلَيْهِ؛ هر کس به مؤمنی وامی بدهد و (برای پس گرفتن آن) صبر کند تا دستش باز شود، مال او زکات محسوب شود و در نماز، با فرشتگان باشد تا این که وامش به او برگردانده شود. ثواب الأعمال: ۱ / ۱۶۶

حدیث ۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر که می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش بر طرف شود، به تنگدست مهلت دهد. كنز العمال: ۱۵۳۹۸

حدیث ۳۴

امام صادق علیه السلام: مَنْ اسْتَوْجَرَ عَلَى عَمَلٍ فَأَفْسَدَهُ وَاسْتَهْلَكَهُ ضَمِنَ، وَكَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يُضَمِّنُ الْأَجِيرَ؛ هر گاه کسی برای کاری اجیر شود و او آن کار را خراب کند و از بین ببرد، ضامن است. امیر المؤمنین علیه السلام کارگر را ضامن می دانستند. مستدرک الوسائل: ۱۴ / ۳۷ / ۱۶۰۳۹

حدیث ۳۵

امام علی علیه السلام: مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيُبَاكِرِ الْعِدَاءَ، وَلْيَجُودِ الْجِدَاءَ، وَلْيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ. هر کس طالب ماندن است، که البته ماندنی در کار نیست؛ صبح زود صبحانه بخورد، کفش خوب بپوشد، قرض خود را کم کند. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۱۱۲ / ۳۸

حدیث ۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَرَكْتُ لُقْمَةَ حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ صَلَاةِ الْفَيِّ رَكْعَةٍ تَطَوُّعًا؛ فرو گذاشتن یک لقمه حرام، نزد خدا محبوبتر است از خواندن دو هزار رکعت نماز مستحبی. تنبيه الخواطر: ۱۲۰ / ۲

حدیث ۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَطْبَبَ كَسْبِكَ تُسْتَجَبُ دَعْوَتُكَ، فَإِنَّ الرَّجُلَ يَرْفَعُ اللَّقْمَةَ إِلَى فِيهِ (حراما) فَمَا تُسْتَجَابُ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ در آمدت را پاک کن تا دعایت مستجاب شود؛ زیرا هر گاه آدمی لقمه [حرام] به دهان خود ببرد، تا چهل روز دعایی از او پذیرفته نمی شود. كما فی بحار الأنوار: ۱۶ / ۳۵۸ / ۹۳

حدیث ۳۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: مَنْ اسْتَبَطَّ الرِّزْقَ فَلْيَكْتَرِ مِنَ التَّكْبِيرِ ، وَمَنْ كَثُرَ هَمُّهُ وَغَمُّهُ فَلْيَكْتَرِ مِنَ الاسْتِغْفَارِ؛ کسی که در روزی خود تأخیر و تنگی بیند، باید زیاد تکبیر بگوید و کسی که اندوهش زیاد شود، بسیار استغفار کند. کنز العمال: ۹۳۲۵

حدیث ۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الرِّزْقُ أُسْرِعُ إِلَى مَنْ يُطْعِمُ الطَّعَامَ ، مِنَ السَّيِّئِينَ فِي السَّنَامِ؛ روزی کسی که اطعام می کند، سریعتر از فرو رفتن کارد در کوهان شتر، به سویش می آید. بحار الأنوار: ۷۴/۳۶۲/۷۱

حدیث ۴۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْثَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرْزَقُوا؛ صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد. بحار الأنوار: ۱۰ / ۱۷۶ / ۷۷

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام: مُوَسَّأَةُ الْأَخِ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ کمک مالی به برادر دینی، روزی را زیاد می کند. بحار الأنوار: ۲۲ / ۳۹۵ / ۷۴

حدیث ۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اقْتَصِدَ أَغْنَاهُ اللَّهُ؛ هر که میانه روی کند، خداوند توانگرش گرداند. تنبیه الخواطر: ۱ / ۱۶۷

حدیث ۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تَسَعُهُ أَجْزَاءُ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛ عبادت ده جزو دارد، که نه جزو آن طلب روزی حلال است. بحار الأنوار: ۳۷ / ۹ / ۱۰۳

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْكَادُّ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ کسی که برای (هزینه) خانواده اش زحمت بکشد، مانند مجاهد در راه خداست. بحار الأنوار: ۵۹ / ۱۳ / ۱۰۳

حدیث ۴۵

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ تَعَبًا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛ خداوند دوست دارد که بنده اش در راه به دست آوردن روزی حلال خسته ببیند. کنز العمال: ۹۲۰۰

حدیث ۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ**؛ کسب درآمد حلال، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است. جامع الأخبار: ۳۸۹ / ۱۰۷۹

حدیث ۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ أَكَلَ مِنْ كَيْدِ يَدِهِ، مَرَّ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبُرْقِ الْخَاطِفِ**؛ هر که از دسترنج خود بخورد، مانند برقی جهنده، از صراط بگذرد. جامع الأخبار: ۳۹۰ / ۱۰۸۵

حدیث ۴۸

امام صادق علیه السلام: **مَا كَثُرَ مَالُ رَجُلٍ قَطُّ إِلَّا عَظُمَتِ الْحُجَّةُ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ، فَإِنْ قَدَرْتُمْ أَنْ تَدْفَعُوهَا عَنْ أَنْفُسِكُمْ فَافْعَلُوا، فَقِيلَ: بِمَاذَا؟ قَالَ: بِقَضَاءِ حَوَائِجِ إِخْوَانِكُمْ مِنْ أَمْوَالِكُمْ**؛ هیچ گاه ثروت مردی زیاد نشد، مگر این که حاجت خداوند متعال بر او بزرگ شد. پس، اگر می‌توانید این حاجت را از خود دور کنید، این کار را بکنید. عرض شد: با چه چیز؟ فرمودند: با برآوردن نیازهای برادران خود از اموالتان. أمالی الطوسی: ۳۰۲ / ۶۰۰

حدیث ۴۹

امام علی علیه السلام: **الْمَالُ مَا أَفَادَ الرَّجَالَ؛ دَارِي فِي أَنْ اسْتِ كِهْ بِهْ مَرْدَمَانِ سَوْدِ رَسَانِدِ . غَرَرِ الْحَكْمِ : ۵۰۸**

حدیث ۵۰

امام علی علیه السلام: **الْمَالُ يُكْرِمُ صَاحِبَهُ مَا يَذَلُّهُ، وَيُهَيِّئُهُ مَا يَحِلُّ بِهِ؛ مَالٌ وَ ثَرَوْتُ، صَاحِبِ خُودِ رَا تَا زَمَانِي كِهْ أَنْ رَا بَدَلِ وَ بَخْشِشِ كَنْدِ، گرامی می‌گرداند و هر گاه بخل ورزد خوارش می‌سازد. غرر الحکم: ۱۸۳۸**

حدیث ۵۱

امام صادق علیه السلام: **إِنَّمَا أَعْطَاكُمْ اللَّهُ هَذِهِ الْفُضُولَ مِنَ الْأَمْوَالِ لِتَوْجُّهِهَا حَيْثُ وَجَّهَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، وَلَمْ يُعْطِكُمْوهَا لِتَكْتَنِرُوهَا؛** در حقیقت خداوند این مال‌های زیادی را به شما داده است تا آنها را در جهتی که خداوند عز و جل معلوم کرده است به کار اندازید. آنها را به شما نداده است که ببندوزید. الفقیه: ۲/۵۷/۱۶۹۳

حدیث ۵۲

امام علی علیه السلام: **أَمْسِكْ مِنَ الْمَالِ بِقَدْرِ ضَرُورَتِكَ، وَقَدِّمِ الْفَضْلَ لِيَوْمِ حَاجَتِكَ؛** از مال و دارایی به اندازه ضرورت خود نگه دار و مازاد آن را برای روز نیازمندیت پیش فرست. منتخب میزان الحکمه: ۵۲۴

حدیث ۵۳

امام رضا علیه السلام: **خَيْرُ مَالِ الْمَرْءِ ذَخَائِرُ الصَّدَقَةِ؛** بهترین مال انسان، اندوخته‌های صدقه است. تنبیه الخواطر: ۲/۱۸۲

حدیث ۵۴

امام علی علیه السلام: أَفْضَلُ الْمَالِ مَا وُقِيَ بِهِ الْعَرَضُ ، وَقُضِيَ بِهِ الْحُقُوقُ؛ بهترین مال آن مالی است که به وسیله آن آبرو حفظ و حقوق پرداخته شود. بحار الأنوار: ۶۰ / ۷ / ۷۸

حدیث ۵۵

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ سَبْحَانَهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ الْفُقَرَاءِ ، فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مَتَّعَ بِهِ غَنِيٌّ ، وَاللَّهُ تَعَالَى سَأَلَهُمْ عَنْ ذَلِكَ؛ خداوند سبحان خوراک تهیدستان را در اموال توانگران قرار داده است. پس ، هیچ تهیدستی گرسنه نماند، مگر به سبب این که ثروتمند از حقّ او بهره‌مند شده است. و خدای بزرگ در این باره از آنان بازخواست می کند. نهج البلاغه: حکمت ۳۲۸

حدیث ۵۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ کاسب راستگو در روز قیامت زیر سایه عرش است. کنز العمال: ۹۲۱۸

حدیث ۵۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّادِقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشَّهَادَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ کاسب درستکار راستگوی مسلمان ، در قیامت با شهیدان است. کنز العمال: ۹۲۱۶

حدیث ۵۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ ، سَمَحًا إِذَا اشْتَرَى ، سَمَحًا إِذَا قَضَى ، سَمَحًا إِذَا افْتَضَى؛ خدا رحمت کند بنده‌ای را که در فروش و خرید و پس دادن وام و پس گرفتن آن آسان گیر باشد. کنز العمال: ۹۴۵۳

حدیث ۵۹

امام صادق علیه السلام: أَيُّمَا مُسْلِمٍ أَقَالَ مُسْلِمًا بَيْعَ نَدَامَةٍ أَقَالَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر گاه یکی از دو مسلمان معامله کننده پشیمان شود و تقاضای فسخ کند و طرف دیگر تقاضای او را بپذیرد خداوند در روز رستاخیز از لغزشهای او درگذرد. وسائل الشیعه: ۴ / ۲۸۷ / ۱۲

حدیث ۶۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَرَادَ التَّجَارَةَ فَلْيَتَفَقَّهْ فِي دِينِهِ لِيَعْلَمَ بِذَلِكَ مَا يَحِلُّ لَهُ مِمَّا يَحْرُمُ عَلَيْهِ ، وَمَنْ لَمْ يَتَفَقَّهْ فِي دِينِهِ ثُمَّ اتَّجَرَ تَوَرَّطَ الشُّبُهَاتِ؛ هر کس بخواهد تجارت کند باید احکام دین خود را بیاموزد تا حلال را از حرام بازشناسند. کسی که احکام دین خود را نیاموزد و تجارت کند در کام شبهات فرو غلتد. وسائل الشیعه: ۴ / ۲۸۳ / ۱۲

حدیث ۶۱

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: یا مَعَشَرَ التَّجَارِ، الْفِقْهُ ثُمَّ الْمَتْجِرُ، الْفِقْهُ ثُمَّ الْمَتْجِرُ، الْفِقْهُ ثُمَّ الْمَتْجِرُ؛ ای جماعت بازرگان! احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید، احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید، احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید. الکافی: ۵ / ۱۵۰ / ۱

حدیث ۶۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: خَيْرُ الْكَسْبِ كَسْبُ يَدِي الْعَامِلِ إِذَا نَصِيحَ؛ بهترین درآمد، درآمد کاری است که در کارش صداقت داشته باشد. جامع‌الاحادیث: ۷۶

حدیث ۶۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ؛ هرگز کسی غذایی بهتر از دسترنج خود، نخورده‌است. پیامبر خدا، داود، از دسترنج خود، می‌خورد. کنز العمال: ۹۲۲۳

حدیث ۶۴

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَاتِ، فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينِ؛ به کارهای تجاری پردازید که بازرگانی شما را از مال دیگران بی‌نیاز می‌کند. خداوندی عز و جل پیشه‌ور درستکار را دوست دارد. وسائل الشیعه: ۱۲ / ۴ / ۶

حدیث ۶۵

امام صادق علیه‌السلام: امْتَحِنُوا شَيْعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافَظَتُهُمْ عَلَيْهَا، وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظُهُمْ لَهَا عِنْدَ عَيْدُونَا، وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَسَّاتُهُمْ لِإِخْوَانِهِمْ فِيهَا؛ شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید: در اوقات نمازشان، که چگونه بر آنها مواظبت می‌کنند؛ در اسرارشان، که چگونه آنها را از دشمنان ما حفظ می‌کنند و در اموالشان، که چگونه با آن به برادران خود کمک می‌کنند. الخصال: ۱۰۳ / ۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۰۶

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: مَنْ وَاسَى الْفَقِيرَ وَأَنْصَفَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ حَقًّا؛ هر کس به نیازمند کمک مالی کند و با مردم منصفانه رفتار نماید چنین کسی مؤمن حقیقی است. خصال، ص ۴۷

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٌ تَشَعُّعُ مِنْهَا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛ عبادت ده جزء است که نه جزء آن در کار و تلاش برای به دست آوردن روزی حلال است. مستدرک الوسائل ج، ??ص ??

حدیث ۶۸

امام صادق علیه السلام فرمودند: كُلُّ ذِي صِنَاعَةٍ مُضْطَرٌّ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ يَحْتَلِبُ بِهَا الْكَسْبَ: وَهُوَ أَنْ يَكُونَ حَازِقًا بِعِلْمٍ مُؤَدِّيًّا لِلْأَمَانَةِ فِيهِ، مُشِيًّا تَمِيلًا لِمَنْ اسْتَعْمَلَهُ؛ هَرِ اَهْلَ فَنِي بَرَاءِ مَوْفِقِيَّتِ دَرِ كَسْبِ وَ كَارِ خَوْدِ (كه كارش بگيرد) به سه مطلب نیازمند است: تخصص و باهوشی در فن و حرفه مورد نظر، امین باشد و در کار و مال مردم، امانت و درستی را حفظ کند و با کارفرما و صاحب کار، خوش برخورد و خوش قلب باشد. بحار الانوار، ج ۷۵، ح ۲۳۵

حدیث ۶۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: مَنْ طَلَبَ التَّجَارَةَ اسْتَعْنَى عَنِ النَّيَاسِ؛ هَرِ كَسِّ دَنْبَالِ تِجَارَتِ رُودِ اَزِ مَرْدَمِ بِي نِيَازِ مِي شُود. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۱۲

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛ كَارِ كَرْدَنِ بَرَاءِ كَسْبِ مَالِ حَلَالِ، بَرِ هَرِ مَرْدِ وَ زَنِ مَسْلَمَانِ وَاجِبِ اسْت. جامع الاخبار، ص ۳۸۹، حدیث ۱۰۷۹

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ إِنَّ اللَّهَ بَاعَثَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِجَارًا إِلَّا مَنْ صَدَقَ وَ أَدَّى الْأَمَانَةَ؛ اِي گَرُوه بَاَزَرِگَانَانِ خُدَا رُوزِ رَسْتَاخِيْزِ بَدِ كَارِ مَحْشُورْتَانِ مِي كَنْدِ مَگَرِ اَنِ كِه رَا سْتِ گُويِدِ وَ اَمَانَتِ نَگِه دَارِد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ؛ خَرْجِي كِه مَرْدِ بَرَاءِ كَسَانِ خُودِ كَنْدِ، صَدَقَه اسْت. نهج الفصاحه

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ فَقَهُ الرَّجُلُ رَفَقَهُ فِي مَعِيشَتِهِ؛ مَدَارَا دَرِ مَعَاشِ اَزِ دَانَشِ مَرْدِ اسْت. نهج الفصاحه

حدیث ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَقِيَ دِينَهُ وَ عَرَضَهُ بِمَالِهِ فَلْيَفْعَلْ؛ هَرِ كِه اَزِ شَمَا تُوَانِدِ دِينَ وَ اَبْرُو رَا بَه مَالِ خُودِ حَفْظِ كَنْدِ، حَفْظِ كَنْدِ. نهج الفصاحه

حدیث ۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ أَرَادَ أَنْ تَسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَ أَنْ تَكْشِفَ كَرْبَتَهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مَعْسَرٍ؛ هَرِ كِه خُواهِدِ دَعْوَتَشِ مَسْتَجَابِ شُودِ وَ غَمَشِ اَزِ پِيْشِ بَرِخِيْزِدِ تَنْگِ دَسْتِي رَا گَشَايِشِ دِهْد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أنظر معسرا إلى میسرته أنظره الله بذنبه إلى توبته؛ هر که تنگدستی را مهلت دهد تا گشایش یابد خدا گناهش را مهلت دهد تا توبه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من باع دارا ثم لم يجعل ثمنها في مثلها لم يبارك له فيها؛ هر که خانه ای فروشد و با قیمت آن خانه دیگر نخرد، برکت نیابد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من نفس عن غريمه أو محا عنه كان في ظل العرش يوم القيامة؛ هر که به قرضدار خویش مهلت دهد یا قرض او را قلم گیرد روز قیامت در سایه عرش باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مناو له المسكين تقى ميتة السوء؛ عطا به مستمندان از مرگ بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من يسر على معسر يسر الله عليه في الدنيا والآخرة؛ هر که به تنگدستی گشایش دهد خدا در دنیا و آخرت به او گشایش دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أقال نادما بيعة أقاله الله تعالى عثرته؛ هر که معامله پشیمانی را اقاله کند خدا از گناهانش بگذرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أنظر معسرا و وضع عنه أظله الله تحت ظل عرشه يوم لا ظل إلا ظله؛ هر که تنگدستی را مهلت دهد و بار او را سبک کند خداوند روزی که سایه ای جز سایه او نیست، وی را به سایه عرش خویش در آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما نقص مال من صدقه؛ مال از صدقه دادن نقصان نمی پذیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أطعمت زوجتك فهو لك صدقه، و ما أطعمت ولدك فهو لك صدقه، و ما أطعمت خادمك فهو لك صدقه، و ما أطعمت نفسك فهو لك صدقه؛ هر چه به همسر خویش بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به فرزند خویش بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به خدمتکار خویش بخورانی، صدقه کرده ای، هر چه بخویش خورانی صدقه کرده ای. نهج الفصاحه

حدیث ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما نقص مال من صدقه و لا عفی رجل عن مظلمه إلا زاده الله بها عزا؛ هیچ مالی از صدقه کاهش نگیرد و هیچ کس از مظلومه ای نگذرد مگر خدا در قبال آن عزت وی بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تستبطئوا الرزق فإنه لم یکن عبد لیموت حتی یبلغه آخر رزق هو له، فاتقوا الله و أجملوا فی الطلب: أخذ الحلال و ترک الحرام؛ مپندارید که روزی تان دیر می رسد که هیچ بنده ای نمیرد تا آخرین بهره روزی او برسد، از خدا بترسید و در طلب ملایمت کنید (ملایمت در طلب) گرفتن حلال و رها کردن حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو أذن الله تعالی فی التجاره لأهل الجنه لاتجروا فی البرّ و العطر؛ اگر خدا باهل بهشت اجازه تجارت داده بود، تجارت پارچه و عطر می کردند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعثره فی کسب حلال أفضل عند الله من ضرب بسیف حولا كاملا؛ افتادنی در راه کسب حلال نزد خدا از یک سال شمشیر زدن بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الکاسب من یده خلیل الله؛ کسی که به دست خویش کسب کند، دوست خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طوبی لمن ذلّ فی نفسه و حسنت خلیقته و أنفق الفضل من ماله و أمسک الفضل من قوله و وسعته السینه و لم یعدها إلى البدعه؛ خوشا آن که در پیش خویش خوار است و خوی او نیک است و فرونی مال خویش ببخشد و فرونی گفتار خویش نگه دارد و پیر و سست باشد و از سنت به بدعت نرود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصدقات بالغدوات یذهبن بالعاهات؛ صدقه صبحگاه مرض ها را می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصدقه علی وجهها و اصطناع المعروف و برّ الوالدین و صلّه الرّحم تحوّل الشّقاء سعاده و تزیید فی العمر و تقی مصارع السّوء؛ صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و پیوستگی خویشاوند بدبختی را به خوشبختی مبدل کند و عمر را افزایش دهد و از مرگ های بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصدقه تمنع میته السّوء؛ صدقه مانع مرگ بد می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصّیّدقه علی القرابه صدقه و صلّه؛ صدقه به خویشاوندان هم صدقه است هم پیوستگی خویشاوندان. نهج الفصاحه

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصّیّدقه تطفیء الخیئنه کما یطفیء الماء النّار؛ صدقه گناه را خاموش می کند چنان که آب آتش را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: صدقه المرء المسلم تزیید فی العمر و تمنع میته السّوء و یذهب الله تعالی بها الفخر و الکبر؛ صدقه مرد مسلمان عمر را فزونی دهد و از مرگ بد جلوگیری کند و خدای والا به وسیله آن تفاخر و تکبر را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: رحم الله امرءا اکتسب طیبیا و انفق قصدا و قدّم فضلا لیوم فقره و حاجته؛ خدا رحمت کند کسی را که کسب حلال کند و به اعتدال خرج کند و ما زاد آن را برای روز تنگ دستی و حاجت از پیش فرستد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: درهم الرّجل ینفق فی صحّته خیر من عتق رقبه عند موته؛ درهمی که انسان در حال صحت در راه خدا خرج کند بهتر از بنده ای است که هنگام مرگ آزاد کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: داووا مرضاکم بالصدقه فإنها تدفع عنکم الأمراض و الأعراض؛ بیماران خود را به وسیله صدقه علاج کنید زیرا صدقه امراض و اعراض را از شما دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر أبواب البرّ الصدقه؛ بهترین راه های نیکی، صدقه دادن است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الصّیّدقه ما أبقت غنی و الید العلیا خیر من الید السّیفلی و ابداء بمن تعول؛ بهترین صدقه ها آن است که چیزی پس از آن بجای ماند، و دست دهنده بهتر از دست گیرنده است و صدقه را از نانخوران خود آغاز کن. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم أحسنکم قضاء للّدین؛ بهترین شما کسانی هستند که قرض خود را بهتر ادا کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حوسب رجل مّمّن کان قبلکم فلم یوجد له من الخیر شیء إلاّ أنّه کان رجلا موسرا و کان یخالط الناس و کان یأمر غلمانه أن یتجاوزوا عن المعسر فقال الله عزّ و جلّ لملائکته نحن أحقّ بذلک منه تجاوزوا عنه؛ یکی از پیشینیان را به حساب کشیدند و کار نیکی نداشت جز آن که مرد توانگری بود و با مردم داد و ستد داشت و به غلامان خود می گفت از مطالبه واماندگان در گذرید خداوند به فرشتگان گفت ما بگذشت از او سزاوارتریم، از او در گذرید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حصّینوا أموالکم بالزّکاه و داووا مرضاکم بالصّیّدقه و أعدّوا للبلاء الدّعاء؛ اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرمة مال المسلم کحرمة دمه؛ حرمت مال مسلمان مانند حرمت خون اوست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الجالب إلى سوقنا كالمجاهد في سبيل الله و المحتكر في سوقنا كالملحد في كتاب الله؛ آن که به بازار ما چیزی وارد می کند مانند آن کس است که در راه خدا جهاد می کند و آن که در بازار ما احتکار می کند مانند کسی است که در کتاب خدا کافر به شمار رفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التلث و التلث كثير إتكك أن تذر ورثتك أغنياء خير من أن تذرهم عالة يتكفون التماس و إتكك لن تنفق نفقه تبتغي بها وجه الله إلا أجرت بها حتى ما تجعل في في أمرك؛ ضمن وصیت فقط ثلث مال خود را به دیگران ده و ثلث بسیار است تو اگر وارثان خود را بی نیاز واگذاری بهتر از آن است که فقیر و محتاج مردم باشند، تو هیچ خرجی در راه خدا نمی کنی مگر آنکه در مقابل آن پاداش می یابی حتی غذایی که به زن خود می خورانی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه يحبههم الله عز و جلّ: رجل قام من الليل يتلوا كتاب الله و رجل تصدق صدقه بيمينه يخفيها من شماله و رجل كان في سريه فانهم أصحابه فاستقبل العدو؛ سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاث أقسم عليهنّ: ما نقص مال قطّ من صدقه فتصدّقوا و لا عفا رجل عن مظلّمه ظلمها إلا زاده الله تعالی بها عزّا فاعفوا يزدكم الله عزّا و لا فتح رجل على نفسه باب مسأله يسأل الناس إلا فتح الله عليه باب فقر؛ سه چیز است که در باره آن قسم می خورم: هیچ وقت مال از صدقه کاهش نگیرد پس صدقه بدهید و هیچ کس ستمی را که بر او رفته است نبخشد مگر آنکه خداوند عزت او را بیافزاید پس ببخشید تا خداوند عزت شما را بیفزاید و هیچ کس در سؤال را بر خود نگشاید و تن به سؤال ندهد مگر آنکه خداوند در فقر را بر او بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التّديير نصف العيش و التّودّد نصف العقل و الهمّ نصف الهرم؛ تدبیر یک نیمه معیشت است و مردم داری یک نیمه عقل است و غم یک نیمه پیری. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التاجر الصدوق لا يحجب من أبواب الجنّه؛ برای تاجر راستگوی بر درهای بهشت حجابی نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: التاجر الصدوق الأمين مع التّبين و الصّدیقین و الشّهداء؛ تاجر راستگوی درستکار

با پیامبران و صدیقان و شهیدان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التاجر الأمين الصدوق المسلم مع الشهداء يوم القيامة؛ تاجر درستکار راست گوی مسلمان روز رستاخیز با شهیدان است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تصدقوا فسیأتی علیکم زمان یمشی الرّجل بصدقته فیقول الذی یأتیه بها: لو جئت بها بالأمس لقبلتها فأما الآن فلا حاجه لی فیها فلا یجد من یقبلها؛ صدقه بدهید زیرا زمانی بیاید که انسان برای صدقه دادن برود و آن که صدقه را برای او برده اند گوید اگر دیروز آورده بودی قبول می کردم اما امروز بدان حاجت ندارم و کسی را نیابد که صدقه او را قبول کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تصدقوا فإنّ الصدقه فکاککم من النار؛ صدقه بدهید زیرا صدقه مایه آزادی شما از آتش جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: باکروا فی طلب الرّزق و الحوائج فإنّ الغدوّ برکه و نجاح؛ صبح زود در طلب روزی و حاجتهای خود بروید، زیرا صبح خیزی مایه برکت و رستگاری است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: باکروا بالصّیّدقه فإنّ البلاء لا یتخطی الصّدقه؛ بامداد خود را با صدقه آغاز کنید زیرا بلا از صدقه نمی گذرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أوّل ما یوضع فی میزان العبد نفقته علی أهله؛ نخستین چیزی که در ترازوی بنده می گذارند خرجی است که برای کسان خود کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ ممّا یلحق المؤمن من عمله و حسناته بعد موته علما نشره و ولدا صالحا ترکه و مصحفا ورّثه أو مسجدا بناه أو بیتا لابن السبیل بناه أو نهرا أجراه أو صدقه أخرجها من ماله فی صحّته و حیاته تلحقه من بعد موته؛ از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعد از مرگ بدو می رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا

گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه‌ای که برای کاروانیان بنا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می‌رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ صَدَقَةَ السَّيْرِ تَطْفِي غَضَبَ الرَّبِّ وَ إِنَّ صَلَةَ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِي الْعَمْرِ وَ إِنَّ صَنَائِعَ الْمَعْرُوفِ تَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛** صدقه نهان خشم خدا را فرو می‌نشانند و نیکی با خویشاوندان عمر را افزون می‌کند و کارهای نیک از مرگهای بد جلوگیری می‌کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ لِيَدْرَأُ بِالصَّدَقَةِ سَبْعِينَ مِئْتَهُ مِنَ الشُّوْءِ؛** خداوند به وسیله صدقه هفتاد قسم مرگ بد را دفع می‌کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقْبَلُ الصَّيْدَةَ وَ يَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فَيُرِيهَا لِأَحَدِكُمْ كَمَا يُرِي أَحَدَكُمْ مَهْرَهُ، حَتَّىٰ إِنْ اللَّقْمَةَ تَصِيرُ مِثْلَ أَحَدٍ؛** خداوند صدقه را می‌پذیرد و آن را به دست راست خود می‌گیرد و برای شما بزرگ می‌کند همچنان که کره اسب خود را بزرگ می‌کنید تا آنجا که یک لقمه به اندازه کوه احد شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ الْعَبْدَ لِيَتَصَدَّقَ بِالْكَسْرَةِ تَرَبُّو عِنْدَ اللَّهِ حَتَّىٰ تَكُونَ مِثْلَ أَحَدٍ؛** بنده یک پاره نان صدقه می‌دهد و پیش خدا بزرگ می‌شود تا مثل کوه احد می‌شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَزِيدُ الْمَالَ إِلَّا كَثْرَهُ؛** صدقه مال را افزون می‌کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتَطْفِي عَنْ أَهْلِهَا حَرَّ الْقُبُورِ وَ إِنَّمَا يَسْتِظِلُّ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ؛** صدقه گرمای قبر صدقه دهندگان را تخفیف می‌دهد و مؤمن روز رستاخیز در سایه صدقه خویش قرار می‌گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **إِنَّ إِبْلِيسَ يَبْعَثُ أَشَدَّ أَصْحَابِهِ وَ أَقْوَىٰ أَصْحَابِهِ إِلَىٰ مَنْ يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ فِي مَالِهِ؛**

شیطان محکم ترین و نیرومند ترین یاران خود را برای گمراهی کسی فرستد که با دارائی خود کار نیک انجام می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أنفقى و لا تحصى فیحصى الله علیک و لا توعى فیوعى الله علیک؛ خرج کن و حساب مکن که خدا بر تو حساب کند و بخل مورز که خدا بر تو بخل ورزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الکسب بیع مبرور و عمل الرجل بیده؛ بهترین کسب ها معامله ای است که نادرستی در آن نباشد و کاری است که مرد با دست خود انجام دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصدقه ما کان عن ظهر غنى و الید العلیا خیر من الید السفلی و ابدأ بمن تعول؛ بهترین صدقه ها این است که در حال بی نیازی صورت گیرد و دست دهنده بهتر از دست گیرنده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الدنانیر دینار ینفقه الرجل علی عیاله؛ بهترین پولها پولی است که انسان برای نان خوران خود خرج می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الأعمال الکسب من الحلال؛ بهترین کارها کسب حلال است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعملوا فکلّ میسر لما خلق له؛ کار کنید زیرا هر کسی آنچه را برای آن ساخته شده به دست می آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعلم أنه لیس منکم من أحد إلا مال وارثه أحبّ إليه من ماله. مالک ما قدّمت و مال وارثک ما أخرت؛ بدانید که همه شما مال وارث خویش را از مال خویش بیشتر دوست دارید. مال تو آن است که از پیش می فرستی و مال وارث آن است که بجا میگذاری. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعط السائل و لو جاءك على فرس و أعط الأجير حقه قبل أن يجف عرقه؛ به گدا چیزی بده و گر چه بر اسب به نزد تو آمد و مزد اجیر را پیش از آن که عرقش خشک شود پرداز. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۵

أطيب الكسب عمل الرجل بيده؛ بهترین کسب ها آن است که مرد با دست خود کار کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أعطى الله أحدكم خيرا فليبدأ بنفسه و أهل بيته؛ وقتی خدا به یکی از شما چیزی داد در صرف آن از خود و کسان خود آغاز کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳۷

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: پارساترین مردم کسی است که در کار شبهه ناک، توقف کند. (تحف العقول/۴۸۹)

حدیث ۱۳۸

امام سجاد (علیه السلام) می فرمایند: هر که به روزی که خدا به او داده بسنده کند از ثروتمندترین مردم است. (تحف العقول/۲۸۲)

حدیث ۱۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: الصدقة بعشر، والقرض بثمانية عشر، وصلة الرّحم بأربعين وعشرين؛ رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: پاداش و ثواب دادن صدقه ده برابر درجه، و دادن قرض الحسنة هیجده درجه، و انجام صله رحم بیست و چهار درجه افزایش خواهد داشت. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۸۰۱۰

حدیث ۱۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من أنظر معسرا، كان له بكل يوم صدقة؛ رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: هر کس بدهکار ناتوانی را مهلت دهد برای هر روزش ثواب صدقه در راه خدا می باشد. بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۵۱، ح ۱۷

حدیث ۱۴۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: بکروا بالصدقة، فإنّ البلاء لا يتخطاها؛ رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: صبحگاهان حرکت و کار خود را با دادن صدقه شروع نمایید چون که بلاها و آفت ها را بر طرف می گرداند. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۷۷، ح ۸

حدیث ۱۴۲

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛ هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی

نپردازد، نمازش قبول نمی‌شود. (بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

حدیث ۱۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طوبی لمن اسلم و كان عيشه كفافاً وقواه شداداً؛ خوشبخت کسی است که اسلام را پذیرفته و به قدر معاش خود در آمد دارد و قوای بدنش نیرومند است. بحار الانوار: ۶۷ / ۷۲

حدیث ۱۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛ کسب درآمد حلال، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است. جامع الأخبار، ص ۳۸۹، ح ۱۰۷۹.

حدیث ۱۴۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ حَلَالًا فَتِيحَ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ؛ هر کس از دسترنج حلال خود روزی بخورد، درهای بهشت به روی او باز می‌شود تا از هر کدام که بخواهد، وارد شود. جامع الأخبار، ص ۳۹۰، ح ۱۰۸۶.

حدیث ۱۴۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: اسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ وَ الْبُكُورِ مُبَارَكٍ يَزِيدُ فِي جَمِيعِ النِّعَمِ خُصُوصاً فِي الرِّزْقِ وَ حَسْنُ الْخَطِّ مِنْ مَفَاتِيحِ الرِّزْقِ وَ طَيْبُ الْكَلَامِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می‌کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می‌کند. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث ۱۴۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: أَكْثِرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرْزَقُوا؛ صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۷۶، ح ۱۰.

حدیث ۱۴۸

پیامبر صلی الله علیه و آله: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید، شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه روی شیطان را سیاه می‌کند، صدقه پشت او را می‌شکند، دوست داشتن برای خدا و هم یاری در کار نیک، ریشه او را می‌کند و استغفار شاهرگش را می‌زند. امالی صدوق، ص ۱۱۷.

حدیث ۱۴۹

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: بَكُرُوا بِالصَّدَقَةِ، فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا؛ صبحگاهان حرکت و کار خود را

با دادن صدقه شروع کنید، چون بلاها و آفت‌ها را بر طرف می‌کند. بحارالانوار: ج ۹۳، ص ۱۷۷، ح ۸

حدیث ۱۵۰

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ الْفُقَرَاءِ فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مُتَّعَ بِهِ غَنِيٌّ، وَاللَّهُ تَعَالَى سَائِلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ؛ خدایند سبحان غذای فقرا را در اموال ثروتمندان قرار داده است، پس هیچ فقیری در دنیا گرسنگی نمی‌کشد مگر این که ثروتمندی حق او را نداده باشد و خدایند از اغنیا در این باره خواهد پرسید. نهج البلاغه صبحی صالح، حکمت ۳۲۸.

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَطْعَمَ مِنْ جُوعٍ أَوْ دَفَعَ عَنْهُ مَغْرَمًا أَوْ كَشَفَ عَنْهُ كَرْبًا؛ محبوب‌ترین کارها نزد خدا، سیر کردن گرسنه یا پرداختن بدهی یا برطرف کردن گرفتاری اوست. نهج الفصاحه، ح ۷۶.

حدیث ۱۵۲

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَيُخْرِجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَزْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بردارد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱.

حدیث ۱۵۳

امام علی علیه السلام می‌فرماید: مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلْفِقَهُ ثُمَّ الْمَتْجَرَ، وَاللَّهُ لِلرِّبَا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا؛ ای مردم! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی تخته سنگ است. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۷، ح ۱۶.

حدیث ۱۵۴

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَرَثَ مِنْ أَبِيهِ مَالًا وَقَدْ عَرَفَ أَنَّ فِي ذَلِكَ الْمَالِ رَبًّا وَلَكِنْ قَدِ اخْتَلَطَ فِي التَّجَارَةِ بِغَيْرِهِ حَلَالٍ كَانَ حَلَالًا طَيِّبًا فَلْيَأْكُلْهُ وَانْ عَرَفَ مِنْهُ شَيْئًا إِنَّهُ رَبًّا فَلْيَأْخُذْ رَأْسَ مَالِهِ وَلْيُرِدَّ الرَّبَّ؛ اگر کسی از پدرش مالی به ارث برد و بداند که در آن مال ربا وجود دارد، ولی مال ربوی با مال‌های دیگر مخلوط شده، آن مال برای او حلال و پاکیزه است و می‌تواند از آن استفاده کند، و اگر به ربوی بودن مقدار مشخصی از آن یقین دارد باید اصل مال را برای خود بردارد و مال ربوی را به صاحبش رد نماید. کافی، ج ۵، ص ۱۴۵، ح ۴.

حدیث ۱۵۵

امام علی علیه السلام می‌فرماید: وَاعْتَنِمَنَّ مِنَ اسْتِقْرَاضِكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قَضَاءَهُ لَكَ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ؛ غنیمت بدان کسی را که در زمان توانگری از تو قرض بخواهد تا در روز تنگدستی ات (قیامت) بردارد. نهج البلاغه، از نامه ۳۱.

حدیث ۱۵۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: ... فَإِنْ أَعْطَاهُ أَكْثَرَ مِمَّا أَخَذَهُ مِنْ شَرْطٍ بَيْنَهُمَا فَهُوَ مُبَاحٌ لَهُ، وَ لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ ثَوَابٌ فِيهَا أَقْرَضَهُ؛ اگر قرض گیرنده بدون قرار قبلی، سودی به قرض دهنده بدهد مُباح است، ولی آن قرض دهنده پاداشی از خدا نخواهد گرفت. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۷، ح ۱.

حدیث ۱۵۷

امام صادق علیه السلام می فرماید: لِإِنَّ أَقْرَضَ قَرْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَصَلَ بِمِثْلِهِ؛ مالی را قرض بدهم، بیشتر دوست دارم تا آن را ببخشم. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹، ح ۵.

حدیث ۱۵۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَرَادَ تَشْتِجَابَ دَعْوَتِهِ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸.

حدیث ۱۵۹

امام رضا علیه السلام می فرماید: إِعْلَمَنَّ أَنَّ مِنْ أَسِيْدَانِ دَيْنَا وَنَوَى قِضَاءَهُ، فَهُوَ فِي أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى يَقْضِيَهُ، فَإِنْ لَمْ يَنْوِ قِضَاءَهُ فَهُوَ سَارِقٌ؛ کسی که قرض بگیرد در صورتی که تصمیم داشته باشد آن را پس دهد در امان خداست تا آن را اداء کند ولی اگر تصمیم نداشته باشد آن را به صاحبش برگرداند، دزد محسوب می شود. فقه الرضا، ص ۲۶۸.

حدیث ۱۶۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَحْتَاجَ إِلَيْهِ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فِي قَرْضٍ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛ کسی که برادر مسلمانش در قرضی به او نیاز پیدا کند و او بتواند قرض بدهد و چنین نکند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند. امالی صدوق، ص ۵۱۶.

حدیث ۱۶۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَقْرَضَ مَلْهُوْفًا حَسَنَ طَلْبَتِهِ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَلْفَ قِنْطَارٍ مِنَ الْجَنَّةِ؛ هر کس به گرفتار و درمانده‌ای قرض بدهد و در پس گرفتن آن خوشرفتاری کند [گناهانش پاک شده] اعمالش را دوباره شروع می کند و خداوند در برابر هر درهم، هزار قنطار (ثروتی فراوان) در بهشت به او عطا کند. ثواب الاعمال، ص ۲۸۹.

حدیث ۱۶۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضِيَ دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ دَيْنُهُ فِيهَا يَكْرَهُ اللَّهُ؛ خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض وی بر خلاف رضای خدا نباشد. نهج الفصاحه، ح ۷۳۳.

حدیث ۱۶۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَهَا يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ؛ هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد پرداخت آن را داشته باشد خداوند آن را پردازد (او را یاری می کند) و هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد تلف کردن داشته باشد خداوند آن را تلف کند. نهج الفصاحه، ح ۲۹۷۹.

حدیث ۱۶۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا: الصَّدَقَةَ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشْرٍ فَقُلْتُ يَا جِبْرِئِيلُ كَيْفَ صَارَتِ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشْرٍ؟ قَالَ: لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ عَلَى يَدِ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَالْقَرْضُ لَا يَقَعُ إِلَّا فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ؛ وارد بهشت شدم، دیدم بر در آن نوشته است (ثواب) صدقه ده برابر است و قرض هجده برابر. گفتم: ای جبرئیل چرا صدقه ده برابر و قرض هجده برابر است؟ گفت: زیرا صدقه به دست نیازمند و بی نیاز می رسد اما قرض جز به دست کسی که به آن نیاز دارد، نمی رسد. کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۰، ح ۱۵۳۷۳.

حدیث ۱۶۵

حضرت رسوا اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: صَدَقَهُ السَّرُّ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ، كَمَا تُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَتَدْفَعُ سَبْعِينَ بَاباً مِنَ الْبَلَاءِ؛ صدقه ای که محرمانه و پنهانی داده شود، سبب پاکی گناهان است، همان طوری که آب، آتش را خاموش می کند، همچنین صدقه هفتاد نوع بلا و آفت را بر طرف می نماید. مستدرک الوسائل: ج ۷، ص ۱۸۴، ح ۷۹۸۴.

حدیث ۱۶۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصِطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛ صدقه بجا، نیکو کاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به خوش بختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹.

حدیث ۱۶۷

امام باقر (علیه السلام) می فرماید: عبادت، هفتاد جزء است و از همه بهتر، کسب روزی حلال است. الحدیث، ص ۱۰.

حدیث ۱۶۸

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: کسی که از دست رنج مشروع خود زندگی کند، در قیامت با پیامبران محشور می شود و پاداش می گیرد. الحدیث، ص ۸.

حدیث ۱۶۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا - او قال: حَتَّى يَتَفَرَّقَا - فَإِنْ صَدَقَا وَبَيْنَا بَوْرِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَّتْ بَرَكَهُ بَيْعِهِمَا؛ خریدار و فروشنده، تا از یکدیگر جدا نشده اند، اختیار [فسخ معامله را] دارند. اگر راست بگویند و [عیب را] آشکار بگویند، داد و ستد برای هر دو، برکت خواهد داشت، و اگر [عیب را] بپوشانند و دروغ بگویند برکت دادوستدشان

خواهد رفت. صحیح بخاری، ج ۳، ص ۱۰.

حدیث ۱۷۰

امام علی علیه السلام: **الْبَرَكَهُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ**؛ برکت در مال کسی است که زکات پردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. تحف العقول، ص ۱۷۲.

حدیث ۱۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: **بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَالْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْعُدُوَّ بَرَكَهٌ وَنَجَاحٌ**؛ در پی روزی و نیازها، سحر خیز باشید؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [مایه] برکت و پیروزی است. المعجم الاوسط، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۷۲۵۰

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در مال خود بر تو ایثار کند تو را بر خویش برگزیده (و شایسته نام ایثارگری است). (غررالحکم و دررالکلم)

حدیث ۱۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که بخشش اموال بر او سهل باشد، امیدها به او رو کنند. (شرح غررالحکم، ج ۵، ص ۲۲۹)

حدیث ۱۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برخی (از اموال خود) را از پیش فرستید که به سود شما باشد (و به کارتان آید) و همه را به جای نگذارید که به زیان شما است. غررالحکم، باب آخرت

حدیث ۱۷۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کار نیکی صدقه است و هر چه مسلمان بر خویش و کسان خویش خرج کند در قبال آن برای او صدقه ای نویسند؛ و هر چه مسلمان به وسیله آن آبروی خویش محفوظ دارد در قبال آن برایش صدقه ای نویسند. نهج الفصاحه، حدیث ۲۱۷۳

حدیث ۱۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که غذایش کم شد، هزینه زندگی برایش سبک خواهد شد. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۱۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دور اندیش کسی است که از ولخرجی و تبذیر بپرهیزد، و اسرافکاری را خوش ندارد. غررالحکم، باب دور اندیشی

حدیث ۱۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: وَالصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصْبٌ أُعْيِيهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛ صدقه دادن دارویی ثمر بخش است، و کردار بندگان در دنیا، فردا در پیش روی آنان جلوه گر است. نهج البلاغه، حکمت ۷

حدیث ۱۷۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً لِلدِّينِ؛ بهترین شما کسانی هستند که قرض خود را بهتر ادا کنند. نهج الفصاحه، ح ۱۴۷۴.

حدیث ۱۸۰

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُخْتَرِفَ الْأَمِينِ؛ خداوند انسان شاغل امین را دوست دارد. کافی، ج ۵، ص ۱۱۳، ح ۱.

حدیث ۱۸۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ أَنْ يَكُونَ سَهْلَ الْبَيْعِ وَ سَهْلَ الشِّرَاءِ وَ سَهْلَ الْقَضَاءِ وَ سَهْلَ الْاِئْتِضَاءِ؛ خداوند بنده‌ای را که در خرید و فروش و قضاوت و پذیرش قضاوت آسان گیر باشد دوست دارد. دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۷.

حدیث ۱۸۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْاِنْفَاقَ وَ يُبْغِضُ الْاِفْتَارَ، فَانْفِقْ وَ اطْعِمْ وَ لَا تُصْرِصِرْ فَيَعْسِرَ عَلَيْكَ الطَّلَبُ؛ خداوند خرج کردن را دوست دارد و با سخت خرج کردن دشمن است پس انفاق و اطعام کن و به ثروت اندوزی مپرداز که کسب ثروت تو را به سختی می‌اندازد. بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۲۸۲، ح ۴۳.

حدیث ۱۸۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ تَصَدَّقَ فِي يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ أَنْ كَانَ يَوْمٌ فَيَوْمٌ وَأَنْ كَانَ لَيْلَةٌ فَلَيْلٌ دَفَعَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَنْهُ الْهَمَّ وَالسُّبْحَ وَ مِثْيَةَ السُّوءِ؛ هر کس در روز و یا شب صدقه بدهد - اگر روز است روز و اگر شب است، شب - خداوند از او غم و اندوه، درنده و مرگ بد را دور می‌کند. ثواب الأعمال، ص ۱۴۰.

حدیث ۱۸۴

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: بهترین مال آن است که صرف حفظ آبرو شود. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۱۸۵

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: صدقه بده هر چند کم باشد زیرا هر کار کوچکی که صادقانه برای خدا انجام شود، بزرگ است. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۷)

حدیث ۱۸۶

امام رضا (علیه السلام) می فرماید: کسی که نعمت دارد باید که بر عیالش در هزینه وسعت بخشد. (تحف العقول، ص ۴۶۶)

حدیث ۱۸۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ الْقَصْدَ يورثُ الْغِنَى؛ میانه‌روی، ثروتمندی می آورد. الکافی، ج ۴، ص ۵۳

حدیث ۱۸۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَصِلَةُ الْإِخْوَانِ بِعِشْرِينَ وَصِلَةُ الرَّجْمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ؛ صدقه دادن، ده حسنه، قرض دادن، هجده حسنه، رابطه با برادران [دینی]، بیست حسنه و صله رحم، بیست و چهار حسنه دارد. کافی، ج ۴، ص ۱۰، ح ۳

حدیث ۱۸۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: يَأْتِعُ بِمَا أُوتِيَتْهُ يَخْفَ عَليكَ الْحِسَابُ؛ به آنچه به تو داده شده، قناعت کن، تا کار حسابرسی بر تو آسان شود. أعلام الدين، ص ۳۴۴

حدیث ۱۹۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرماید: الصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَهِيَ أَنْجِيحُ دَوَاءٍ وَتَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَقَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَلَا يَذْهَبُ بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَالصَّدَقَةُ صَدَقَهُ بَلَاءٌ - را برطرف می کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی گرداند و درد و بیماری‌ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی برد. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷، ح ۷۱

حدیث ۱۹۱

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: إِيْتِنَمَ مَنِ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قَضَاءَهُ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ؛ کسی را که در حال بی نیازی از تو قرض می خواهد، غنیمت شمار تا در وقت نیازت جبرانش کند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۳۷۰

حدیث ۱۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَوْسُوا إِيمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالْأَدْعَاءِ؛ ایمان خود را با صدقه دادن و اموالتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج بلا را با دعا از خود برانید. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۶)

حدیث ۱۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَطْيَبُ الْعَيْشِ الْقَنَاعَةُ؛ خوش‌ترین زندگی، زندگی با قناعت است. (غررالحکم، ح ۲۹۱۸)

حدیث ۱۹۴

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصَبُ أَعْيُنِهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛ صدقه دادن دارویی

ثمر بخش است ، و کردار بندگان در دنیا ، فردا در پیش روی آنان جلوه گر است. (کافی، ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۷)

حدیث ۱۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْبِرْكَةُ فِي مَالٍ مِّنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

حدیث ۱۹۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الْبِرْكَةُ فِي مَالٍ مِّنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛ برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید. (تحف العقول، ص ۱۷۲)

حدیث ۱۹۷

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْأَصْدَقَةُ عَلَى الْقَرَابَةِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ؛ صدقه دادن به خویشاوندان، هم صدقه است و هم صله رحم. (مسند احمد، ج ۴، ص ۱۷)

حدیث ۱۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنِ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْغَةِ الْكِفَافِ فَقَدِ انْتَضَمَ الرَّاحِيَةُ وَتَبَوَّأَ حَفْصَ الدَّعِيَةِ هَر كَسٍ بِهٖ اِنْدَاذَهٗ اَي كِهٖ اَو رَا كِفَايَتِ مِي كِنْد، قَنَاعَتِ كِنْد، بِهٖ اَسَايِشِ وَنَظْمِ مِي رَسَدِ وَدَرِ اَسْوَدَكِي وَرِفَاہِ مَنزَلِ مِي كِيرِد. (نهج البلاغه، حکمت ۳۷۱)

حدیث ۱۹۹

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَ الْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْعُدُوَّ بَرَكَةٌ وَ نَجَاحٌ دَرِ پِي رُوزِي وَ نِيَازَهَا، سَحَرِ خِيَزِ بَاشِيْد؛ چراكِه حَرَكَتِ دَرِ اَآغازِ رُوزِ، [مايه] بَرَكَتِ وَ پِيروزي اِسْت. (المعجم الاوسط، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۷۲۵۰)

حدیث ۲۰۰

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُشْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكِّهِ. هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را بپرداز. (بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۲۳)

حدیث ۲۰۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ هَر كَسٍ مِي خَوَاهِدِ دَعَايِشِ مَسْتَجَابِ وَ اِنْدُوهِشِ بَرطَرَفِ شُود، بِهٖ تَنگدَسْتِ مَهْلَتِ دَهْد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۲۰۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُشْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكِّهِ. هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد

کند، زکات آن را بپرداز. (بحار الأنوار، ج ۹۶، ص ۲۳)

حدیث ۲۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْقَنَاعَةُ مَالٌ لَا يَنْصَدُ؛ قناعت مالی است که تمام شدنی نیست. (جهاد با نفس، ح ۲۹۹)

حدیث ۲۰۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابَ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعَسِّرٍ؛ هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۲۱۵، ح ۱۵۳۹۸)

حدیث ۲۰۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كِسْبَهُ وَلِيخْرِجْ مِنَ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛ هر کس بخواند دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود. (بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۲۱، ح ۳۱)

حدیث ۲۰۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: الْكَرِيمُ مَنْ صَانَ عِرْضَهُ بِمَالِهِ وَاللَّيْمُ مَنْ صَانَ مَالَهُ بِعِرْضِهِ؛ بزرگوار کسی است که آبرویش را با مالش حفظ کند و فرومایه کسی است که مالش را با آبرویش حفظ کند. (غرر الحکم و درر الکلم: ح ۲۱۵۹)

حدیث ۲۰۷

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلْتَا جِرُّ الْأَمِينِ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمِ مَعَ الشَّهْدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ تاجر درستکار راستگوی مسلمان، روز رستاخیز با شهیدان است. (کنز العمال، ج ۴، ص ۷، ح ۹۲۱۶)

حدیث ۲۰۸

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: أَفْضَلُ الْمَالِ مَا وَقِيَ بِهِ الْعِرْضُیْ بَهْتَرِیْنِ مَالِ أَنْ اسْتِ كِهْ آبْرُوْ بَا أَنْ مَحْفُوظْ مَانِدْ. (بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۵۲)

حدیث ۲۰۹

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: خَيْرُ مَالِ الْمَرْءِ ذَخَائِرُ الصَّدَقَةِیْ بَهْتَرِیْنِ مَالِ انْسَانِ، اندوخته‌های صدقه است. (تنبيه الخواطر، ج ۲، ص ۱۸۲) حدیث (۳۰۷)

حدیث ۲۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خوشا بر آن کس که افزونیِ دارایی اش را انفاق کند و از افزون گوییِ زبانش جلوگیری کند! تحف العقول ص ۳۰

حدیث ۲۱۱

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءًا، أَفْضَلُهَا جُزْءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ عِبَادَتِ هَفْتَادِ جُزْءٍ اسْتِ وَ بَالِئَاتِ وَ بَزْرَكَاتِ جُزْءِ آن کسب حلال است. (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۲۱۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ صَدَقَهُ، خَشَمَ پروردگار را فرو می‌نشانند. (کنز العمال، ح ۱۶۱۱۴۳)

حدیث ۲۱۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد. نهج البلاغه، حکمت ۱۴۰.

حدیث ۲۱۴

امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: قناعت مایه ی آسایش تن است. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۸.

حدیث ۲۱۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه ی قناعت، میانه روی در کسب و کار است و خویشنداری، از دست دراز کردن به سوی مردم. غرر الحکم، ح ۴۶۳۴.

حدیث ۲۱۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد. نهج البلاغه، حکمت ۱۴۰.

حدیث ۲۱۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: مَوَاسَاةُ الْأَخِ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ كَمَا مَالِي بِهٖ بَرَادِرُ دِينِي، روزی را زیاد می‌کند. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۵۹.

حدیث ۲۱۸

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اكْتَسَبُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تَرْزُقُوا. صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی دهد. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۷۶.

حدیث ۲۱۹

حضرت امام حسین (علیه السلام) می فرمایند: القنوع راحة الابدان. قناعت مایه ی آسایش تن است. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲۸.

حدیث ۲۲۰

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من حسن بره أهل بيته زيد في رزقه. هر که با خانواده ی خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد می شود. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۶۰.

حدیث ۲۲۱

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : عليكم بالصدقة، فبكروا بها، فإنها تسود وجه إبليس. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: بر شما باد به صدقه دادن، صدقه را صبح زود بدهید، همانا (صدقه) روی ابلیس را سیاه می کند. «تحف العقول، ص ۲۹۸»

نبايدهای اقتصادی

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إنما الشحيح مَنْ منع حقَّ الله و أنفق في غير حقِّ الله عزَّوجل. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بخیل کسی است که از پرداخت حق خدا (مانند زکات و خمس) خودداری نموده، در راه غیر خدا بذل و بخشش می کند. «معانی الاخبار، ص ۲۴۶»

حدیث ۲

سئل الامام الحسن - عليه السلام - عن البخل، فقال: هو أن يرى الرجل ما أنفقهُ تَلْفًا و ما أمسكهُ شرفًا. از امام حسن - عليه السلام - در مورد معنای بخل پرسیدند، حضرت فرمودند: بخل آن است که انسان آنچه را انفاق و خرج می کند از دست رفته و بیهوده بیندارد و آنچه را که نگه می دارد، مایه شرف و بزرگی بداند. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۱۳»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : حَسْبُ الْبَخِيلِ مَنْ بَخِلَهُ سِوَى الظَّنِّ بِرَبِّهِ، مَنْ أَيْقَنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای (گنه گار بودن) بخیل همین بس که به پروردگارش بدگمان است، کسی که به جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند یقین داشته باشد، نیکو بخشش می کند. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۳۰۷»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِنْ كَانَ الْخَلْفُ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَقًّا فَالْبُخْلُ لِمَاذَا؟ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: اگر جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند حق است (که حق است)، پس بخل ورزیدن برای چه؟ «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۰»

حدیث ۵

قال الامام على - عليه السلام - : عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعَجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ و يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي إِتَاهَ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ

الْفُقَرَاءُ وَيُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: در شکفتم از برای شخص بخیل که می‌شتابد به سوی تنگدستی و فقری که از آن گریزان است و مال و ثروتی را که می‌جوید از دست می‌دهد، لذا در دنیا مانند فقیران زندگی می‌کند و در آخرت مانند توانگران به حسابش رسیدگی می‌شود. «نهج البلاغه، حکمت ۱۲۱»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَبْخَلَ النَّاسَ مَنْ بَخَلَ عَلَى نَفْسِهِ بِمَالِهِ وَ خَلَّفَهُ لِوَارِثِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل‌ترین مردم کسی است که با ثروتش بر خود بخل ورزد و آن را برای وارثش بر جای نهد. «غررالحکم، ص ۱۰۳»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبَخِيلُ يَبْخُلُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْيَسِيرِ مِنْ دُنْيَاهُ وَيَسْمَحُ لِوَارِثِهِ بِكُلِّهَا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخیل جز به مقدار کمی از دارائی خود، بر خودش بخل می‌ورزد و (بعد از مدتی) تمام دارائی خود را به وارثش می‌بخشد. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ بَخَلَ بِمَالِهِ ذَلٌّ وَمَنْ بَخَلَ بِدِينِهِ جَلٌّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که در مال خود بخل ورزد، خوار و ذلیل گردد و آن کسی که نسبت به دین خود بخل ورزد، عزیز و بزرگوار شود. «غررالحکم، ص ۳۳۵»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْبُخْلُ بَاخِرَاجٍ مَا أَفْتَرَضَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِنَ الْأَمْوَالِ أَقْبَحُ الْبُخْلِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخل ورزیدن نسبت به پرداخت آنچه خداوند سبحان (از اموال) واجب کرده است، زشت‌ترین نوع بخل است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إِنَّمَا الْإِسْرَافُ فِيمَا أَتْلَفَ الْمَالَ وَأَضَرَّ بِالْبَدَنِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اسراف آن است که مال را از بین ببرد و به بدن زیان برساند. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۰۳

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَعْطَى فِي غَيْرِ حَقٍّ فَقَدْ أَسْرَفَ، وَمَنْ مَنَعَ مِنْ حَقٍّ فَقَدْ قَتَرَ. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که در غیر راه حق هزینه کند، اسراف کرده است و کسی که از راه حق باز دارد (و خودداری کند)، سخت‌گیری کرده (و بخل ورزیده) است. تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۳۱

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السلام - : أَقْبَحُ الْبَيْدِلِ السَّرْفِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زشت‌ترین بذل و بخشش، اسراف و

زیاده روی است. غررالحکم، ص ۴۳۰

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ إعطاءَ الْمَالِ فِي غيرِ حَقِّهِ تَبذِيرٌ وَإِسْرَافٌ وَهُوَ يَرْفَعُ صَاحِبَهُ فِي الدُّنْيَا وَيَضَعُهُ فِي الْآخِرَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بخشش های بی جا (از مال و ثروت) زیاده روی و اسراف است و آن مال بخشنده اش را در دنیا رفعت می دهد و در آخرت به زیر می کشد (خوار و ذلیل می کند). نهج البلاغه، خطبه ۱۲۶

حدیث ۱۴

قال الله عزَّوجلَّ: ای موسی! مرا در هیچ حالتی فراموش نکن و از بسیاری مال سرمست نشو. (کافی ۸/۴۵)

حدیث ۱۵

إِنَّ اللَّهَ يُغْضُ . . . اضاعَةَ الْمَالِ ؛ خداوند، تباه سازی اموال را دشمن می دارد. تحف العقول، ص ۸۰۴

حدیث ۱۶

امام علی علیه السلام : إعطاءُ الْمَالِ فِي غَيْرِ حَقِّهِ تَبذِيرٌ وَإِسْرَافٌ . خرج کردن به ناحق مال ، حیف و میل و اسراف است . نهج البلاغه : الخطبة ۱۲۶ منتخب میزان الحکمة : ۲۷۰

حدیث ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ اقْتَطَعَ مَالٌ مَوْمِنٍ غَضِبَا بِغَيْرِ حَقٍّ لَمْ يَزَلِ اللَّهُ مُعْرِضًا عَنْهُ ، ماقتا لأعماله التي يعملها مِنَ الْبِرِّ وَالْخَيْرِ ، لَا يُثَبِّتُهَا فِي حَسَنَاتِهِ حَتَّى يَتُوبَ وَيُرَدَّ الْمَالُ الَّذِي أَخَذَهُ إِلَى صَاحِبِهِ . کسی که مال مسلمانی را به ناحق غصب کند ، خداوند پیوسته از او رویگردان باشد و از هر کار نیکی که می کند در خشم باشد و آنها را در شمار حسناتش ثبت نکند ، تا آن گاه که توبه کند و مالی را که گرفته است به صاحبش برگرداند . مستدرک الوسائل : ۱۷ / ۸۹ / ۲۰۸۲۳ منتخب میزان الحکمة : ۴۲۶

حدیث ۱۸

امام صادق (سلام الله علیه): كَسْبُ الْحَرَامِ يَبِينُ فِي الدُّرِّيَّةِ؛ (اثر) کسب حرام، در نسل آشکار می شود. الکافی: ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۴

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْكَفُ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عَفَّةٌ وَكِبْرُ هِمَّةٍ؛ طمع نداشتن به آنچه در نزد مردم است، (نشان) عزت نفس و بلند همتی است. غررالحکم، ج ۱، ص ۳۶۵، ح ۱۳۸۷

حدیث ۲۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُوسَى لَا تَفْرَحْ بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَلَا تَدْعُ ذِكْرِي عَلَى كُلِّ

حَالٍ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ تُنْسِي الذُّنُوبَ وَإِنَّ تَزَكَّ ذِكْرِي يُقَسِّي الْقُلُوبَ؛ خدای عزوجل به موسی علیه‌السلام وحی کرد: ای موسی! به زیادی ثروت شاد مشو و در هیچ حالی مرا فراموش مکن، زیرا با زیادی ثروت گناهان فراموش می‌شود و از یاد بردن من قساوت قلب می‌آورد. نهج الفصاحه، ح ۲۷۸۳

حدیث ۲۱

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: إِنَّ اعْظَمَ الْحَسِرَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَسْرَةُ رَجُلٍ كَسَبَ مَالًا فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ فَوَرِثَهُ رَجُلٌ فَاَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ فَدَخَلَ بِهِ الْجَنَّةَ وَدَخَلَ الْأَوَّلُ بِهِ النَّارَ. روز قیامت بزرگترین افسوس، افسوس مردی است که مالی را به ناروا گرد آورده به دوزخ رود و آن مال را برای کسی به ارث گذارد که در طاعت خداوند سبحان خرجش نموده به بهشت رود. (نهج البلاغه حکمت ۴۲۹)

حدیث ۲۲

امام باقر (علیه‌السلام) فرمودند: وَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَخْلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا يُرِضِي اللَّهَ إِلَّا ابْتُلِيَ بِأَنْ يُنْفِقَ أَضْعَافَهَا فِيمَا أَسْحَطَ اللَّهُ؛ هر کس از خرج کردن مالی در راه خداپسندانه بخل ورزد، چند برابر آن را در راه غیر خداپسندانه هزینه خواهد کرد. (نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۹)

حدیث ۲۳

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: يَسِيرُ الرِّيَاءِ شِرْكٌ؛ ریا، اندک‌ش نیز شرک است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۹۷۶

حدیث ۲۴

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ افْتَحَرَ بِالتَّبَذِيرِ احْتِقَرَ بِالْإِفْلَاسِ؛ آن‌که به اسراف می‌بالد، با تهی‌دستی خرد و خوار می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۰۵۷

حدیث ۲۵

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ يَكْتَسِبُ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ يَصْرِفُهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ؛ هر کس مالی را از حرام به دست آورد، آن را در راه ناشایست خرج می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۸۸۳

حدیث ۲۶

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ أَظْهَرَ فَقْرَهُ أَذَلَّ قَدْرَهُ؛ هر کس ناداری‌اش را آشکار کند، ارزش خود را فرو کاسته است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۵۵۵

حدیث ۲۷

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ اتَّجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَقَدْ ارْتَطَمَ فِي الرِّبَا؛ هر کس بدون آگاهی از دانش [فقه] به تجارت بپردازد، در

ربا فرو می‌رود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۴۰۱

حدیث ۲۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **كُنْ سَمِيحًا وَلَا تَكُنْ مُبَدِّرًا** ؛ بخشنده باش و اسراف کننده مباش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۱۳۸

حدیث ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **زِيَادَةُ الشَّحِّ تَشِينُ الْفُتُوَّةَ وَتُفْسِدُ الْأُخُوَّةَ** ؛ بسیاری بخل ، جوان مردی را زشت و برادری را تباه می‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۰۸

حدیث ۳۰

الْبُخْلُ بِالْمَوْجُودِ سُوءُ الظَّنِّ بِالْمَعْبُودِ ؛ بخل ورزی به آنچه موجود است، بدگمانی به معبود است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۲۵۸

حدیث ۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : **كَمَا لَا يَجِلُّ لِعَرِيْمِكَ أَنْ يَمُطَّلَكَ وَهُوَ مُوسِرٌ** ، فکذلک لا یجلُّ لک ان تُعسرهُ إذا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ؛ همچنان که بدهکار تو ، اگر توانگر باشد روا نیست در پرداخت بدهیش به تو تعلل ورزد، بر تو نیز روا نیست که ، اگر بدانی تنگدست است، او را تحت فشار قرار دهی . ثواب الأعمال : ۱۶۷ / ۵

حدیث ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : **إِيَّاكُمْ وَالذَّيْنَ ، فَإِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَذُلٌّ بِالنَّهَارِ** ؛ از وام گرفتن پرهیزید که آن اندوه شب و خواری روز است . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۱۴۱ / ۴

حدیث ۳۳

امام علی علیه السلام : **كَثْرَةُ الدَّيْنِ تُصَيِّرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا وَالْمُنْجِرَ مُخْلِفًا** ؛ بدهکاری زیاد ، راستگو را دروغگو می‌کند و خوش قول را بدقول . غرر الحکم : ۷۱۰۵

حدیث ۳۴

امام صادق علیه السلام : **خَفَّفُوا الدَّيْنَ ، فَإِنَّ فِي خِفَّتِهِ الدَّيْنِ زِيَادَةَ الْعُمْرِ** ؛ کمتر وام بگیرید که کم قرض داشتن عمر را زیاد می‌کند . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۱۴۵ / ۲۱

حدیث ۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در جایی دیگر می فرمایند: **مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ؛ تَعَلُّلٌ وَرَزِيدٌ تَوَانِغٌ** (در پرداخت بدهی) ظلم است . مستدرک الوسائل : ۱۳ / ۳۹۷ / ۱۵۷۱۳

حدیث ۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : **أَيُّمَا رَجُلٍ اشْتَرَى طَعَامًا فَكَبَسَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا يُرِيدُ بِهِ عِلَاءَ الْمُسْلِمِينَ ، ثُمَّ بَاعَهُ فَتَصَدَّقَ بِشَمْنِهِ لَمْ يَكُنْ كَفَّارَةً لِمَا صَيَّرَ ؛** هر کس مواد غذایی بخرد و برای این که آن را به مسلمانان گران بفروشد چهل روز انبار کند و پس از چهل روز آن را بفروشد و همه درآمد آن را هم صدقه بدهد کفاره گناه او نخواهد شد. **أَمَالِي الطُّوسِيِّ : ۶۷۶ / ۱۴۲۷**

حدیث ۳۷

امام باقر علیه السلام : **شَرُّ بَقَاعِ الْأَرْضِ الْأَسْوَاقُ ، وَهُوَ مَيْدَانُ إِبْلِيسَ ، يَغْدُو بِرَأْيَتِهِ ، وَيَضَعُ كُرْسِيَّهُ ، وَيَبُثُّ ذُرِّيَّتَهُ ، فَبَيْنَ مُطَفِّفٍ فِي قَفِيْزٍ ، أَوْ طَائِشٍ فِي مِيزَانٍ ، أَوْ سَارِقٍ فِي ذِرَاعٍ ، أَوْ كَاذِبٍ فِي سَلْعَتِهِ ، يَقُولُ : عَلَيْكُمْ بِرَجُلٍ مَاتَ أَبُوهُ وَأَبُوكُمْ حَيٌّ ، فَلَا يَزَالُ مَعَ أَوْلٍ مِّنْ يَدْخُلُ وَأَخْرٍ مِّنْ يَرْجِعُ ؛** بدترین جاهای زمین بازارهاست ؛ بازار میدان شیطان است ، اول صبح پرچم خود را در آن جا نصب می کند و تخت خود را می گذارد و فرزندانش را همه سو می پراکند : به سوی کسی که پیمانانه را کم می دهد یا آن که ترازو را سبک می گیرد و کسی که در گز (متر) کردن دزدی می کند یا کسی که برای فروش کالا-ایش به دروغ متوسل می شود . او به فرزندانش می گوید : بر شما باد به (فریفتن) مردی که پدرش (حضرت آدم) مرده در حالی که پدر شما (ابلیس) هنوز زنده است . ابلیس با اولین کسی که به بازار می آید وارد می شود و با آخرین نفری که بازار را ترک می کند بر می گردد . **بحار الأنوار : ۸۴ / ۱۱**

۸۷ /

حدیث ۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : **الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ - وَقِيلَ : عَلَى الْمَاءِ ؛** عبادت کردن با وجود حرام خواری مانند ساختن بنایی است بر روی شن و به قولی : **بر روی آب . عَدَّةُ الدَّاعِي : ۱۴۱**

حدیث ۳۹

امام باقر علیه السلام : **إِنَ الرَّجُلَ إِذَا أَصَابَ مَالًا مِّنْ حَرَامٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَيْجٌ وَلَا عُمْرَةٌ وَلَا صَلَاةٌ رَّجِمَ حَتَّى أَنَّهُ يَفْسِدُ فِيهِ الْفَرْجُ ؛** هر گاه انسان مالی از حرام به دست آورد نه حجی از او پذیرفته شود، نه عمره‌ای و نه صله رحمی و حتی در ازدواج و زناشویی او تأثیر سوء می گذارد. **أَمَالِي الطُّوسِيِّ : ۶۸۰ / ۱۴۴۷**

حدیث ۴۰

امام علی علیه السلام : **إِنَّ أَعْظَمَ الْحَسِيرَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، حَسِيرَةُ رَجُلٍ كَسَبَ مَالًا فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ ، فَوَرَّثَهُ رَجُلٌ فَأَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ ، فَدَخَلَ بِهِ الْجَنَّةَ ، وَدَخَلَ الْأَوَّلُ بِهِ النَّارَ ؛** بزرگترین افسوس در روز قیامت ، افسوس مردی است که مالی را به ناروا گرد آورده و آن را برای کسی بر جای گذاشته و او آن را در راه طاعت خدای سبحان خرج کرده باشد و بدان سبب به بهشت رود و او به دوزخ . **نهج البلاغه : حکمت ۴۲۹**

حدیث ۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يَحْتَكِرُ إِلَّا الْخَوَّانُونَ؛ جز خیانتکاران احتکار نمی کنند. کنز العمال: ۹۷۳۸

حدیث ۴۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: مِنْ طَبَائِعِ الْأَعْمَارِ إِثْعَابُ النَّفْسِ فِي الْأَحْتِكَارِ؛ به رنج افکندن خود برای احتکار از خصلتهای ابلهان است. غرر الحکم: ۹۳۴۹

حدیث ۴۳

امام علی علیه السلام می فرمایند: الْأَحْتِكَارُ شِيمَةُ الْفُجَّارِ؛ احتکار خوی نابکاران است. غرر الحکم: ۶۰۷

حدیث ۴۴

امام علی علیه السلام: فِيمَا كَتَبَهُ لِأَشْتَرِ حِينَ وُلَّاهُ مِصْرَ: وَاعْلَمْ مَعَ ذَلِكَ أَنَّ فِي كَثِيرٍ مِنْهُمْ التُّجَّارِ وَذَوِي الصَّنَاعَاتِ ضَيْقًا فَاحِشًا، وَشُحًا قَبِيحًا، وَاحْتِكَارًا لِلْمَنَافِعِ، وَتَحَكُّمًا فِي الْبِيَعَاتِ، وَذَلِكَ بَابُ مَضَرَّةٍ لِلْعَامَّةِ، وَعَيْبٌ عَلَى الْوُلَاةِ، فَامْنَعْ مِنَ الْأَحْتِكَارِ؛ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَنَعَ مِنْهُ؛ - در فرمان زمامداری مصر به مالک اشتر-: با این همه، بدان که بسیاری از آنان - تجار و صاحبان صنعت - در داد و ستد بیش از اندازه سختگیرند و بخل ورزی ناپسندی دارند و به منظور سود بیشتر کالا- را احتکار می کنند و به دلخواه نرخ گران می بندند و این کار برای توده مردم زیانبار و برای حکمرانان عیب و ننگ است. بنابراین، از احتکار جلوگیری کن؛ زیرا که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از آن منع فرموده است. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ و منتخب میزان الحکمة: ۱۶۰

حدیث ۴۵

امام علی علیه السلام: كُلُّ حُكْرَةٍ تَضُرُّ بِالنَّاسِ وَتُعْلِي السَّيْرَ عَلَيْهِمْ فَلَا خَيْرَ فِيهَا؛ هر احتکاری که به مردم زیان رساند و نرخها را بالا برد خیر و برکتی در آن نیست. مستدرک الوسائل: ۱۳ / ۲۷۴ / ۱۵۳۳۷

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ جَمَعَ طَعَامًا يَتَرَبِّصُ بِهِ الْغَلَاءَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَقَدْ بَرِيءَ مِنَ اللَّهِ وَبَرِيءَ اللَّهُ مِنْهُ؛ هر کس خوراکی را به امید گران شدن چهل روز انبار کند از خداوند بری شده و خدا نیز از او بری و بیزار است. بحار الأنوار: ۶۲ / ۲۹۲

حدیث ۴۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ؛ محتکر از رحمت خدا به دور است. بحار الأنوار: ۶۲ / ۲۹۲

حدیث ۴۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْمُحْتَكِرُ فِي سُوقِنَا كَالْمُلْجِدِ فِي كِتَابِ اللَّهِ؛ کسی که در بازار ما دست به احتکار زند به منزله کسی است که کتاب خدا را انکار کند. کنز العمال: ۹۷۱۷

حدیث ۴۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يُحْشَرُ الْحَكَارُونَ وَقَتْلُهُ الْأَنْفُسِ إِلَى جَهَنَّمَ فِي دَرَجَةٍ؛ محتکران و آدم کشان در جهنم هم ردیف و هم درجه‌اند. کنز العمال: ۹۷۳۹

حدیث ۵۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَاعَ عَيْبًا لَمْ يُبَيِّنْهُ لَمْ يَزَلْ فِي مَقْتِ اللَّهِ، وَلَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَلْعَنُهُ؛ هر کس کالای معیوبی را بفروشد، بدون آن که عیبش را به خریدار گفته باشد، همواره در خشم خدا باشد و فرشتگان پیوسته نفرینش کنند. کنز العمال: ۹۵۰۱

حدیث ۵۱

امام علی علیه السلام: مَنْ يَكْسِبُ مَالًا مِنْ غَيْرِ حَقِّهِ يَصْرِفُهُ فِي غَيْرِ أَجْرِهِ؛ هر کس مالی را به ناحق کسب کند، آن را در راهی خرج کند که اجری نداشته باشد. تحف العقول: ۹۴

حدیث ۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَمْ يُبَالِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَ الْمَالَ لَمْ يُبَالِ اللَّهُ مِنْ أَيْنَ أَدْخَلَهُ النَّارَ؛ هر کس باکی نداشته باشد که از کجا کسب مال کند، خداوند باکی نداشته باشد که از کجا به دوزخش برود. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۱۳ / ۶۳

حدیث ۵۳

امام صادق علیه السلام: لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يُحِبُّ جَمَعَ الْمَالِ مِنْ حَلَالٍ، يَكْفُ بِهِ وَجْهَهُ وَيَقْضِي بِهِ دَيْنَهُ وَيَصِلُ بِهِ رَحِمَهُ؛ خیری نیست در کسی که دوست نداشته باشد از راه حلال مال گرد آورد، تا به وسیله آن آبرویش را نگه دارد و بدهکاریش را پردازد و صله رحم به جا آورد. الکافی: ۵ / ۷۲ / ۵

حدیث ۵۴

امام علی علیه السلام: حُبُّ الْمَالِ يُوهِنُ الدِّينَ، وَيُفْسِدُ التَّقِيْنَ؛ مال دوستی، دین را سست و یقین را تباہ می‌کند. غرر الحکم: ۴۸۷۶

حدیث ۵۵

امام علی علیه السلام: لَا وَزَرَ أَعْظَمَ مِنْ وَزْرِ غَنِيِّ مَنْعِ الْمُحْتَاجِ؛ گناهی، بزرگتر از گناه ثروتمندی نیست که نیازمند را از حقش محروم کرده باشد. غرر الحکم: ۱۰۷۳۸

حدیث ۵۶

امام علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: مَنْ اتَّجَرَ بَعِيرٍ فَقَدْ ارْتَبَمَ فِي الرِّبَا؛ آن که بدون دانستن احکام دین، تجارت و کسب کند، به ورطه ربا درافتد. نهج البلاغه، حکمت ۴۴۷

حدیث ۵۷

امام صادق (علیه‌السلام): لَمَّا سَأَلَهُ هِشَامُ بْنُ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيٍّ تَحْرِيمِ الرِّبَا: إِنَّهُ لَوْ كَانَ الرِّبَا حَلَالًا لَتَرَكَ النَّاسُ التِّجَارَاتِ وَمَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ فَحَرَّمَ اللَّهُ الرِّبَا لِتَقَيَّرَ النَّاسُ عَنِ الْحَرَامِ إِلَى التِّجَارَاتِ وَإِلَى الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ فَيَتَّصِلَ ذَلِكَ بَيْنَهُمْ فِي الْقَرْضِ؛ در پاسخ به پرسش هشام ابن حکم از علت تحریم ربا: اگر ربا حلال بود، مردم کار تجارت و کسب مایحتاج خود را رها می‌کردند. پس خداوند ربا را حرام فرمود، تا مردم از حرامخواری دست کشیده، به تجارت و خرید و فروش روی آورند و زیادی مال را به یکدیگر قرض دهند. بحار الأنوار: ۲۴/۱۱۹/۱۰۳

حدیث ۵۸

امام صادق علیه‌السلام: دِرْهَمٌ رِبَا أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنِيَةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛ یک درهم ربا، نزد خداوند سنگین‌تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در (کعبه) خانه محترم خدا. نور الثقلین: ۱ / ۲۹۵ / ۱۱۷۷

حدیث ۵۹

امام صادق علیه‌السلام: آكَلُ الرِّبَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَخَبَّطَهُ الشَّيْطَانُ؛ ربا خوار از دنیا نرود، تا آن که شیطان دیوانه‌اش کند. تفسیر العیاشی: ۱ / ۱۵۲ / ۵۰۳

حدیث ۶۰

امام باقر علیه‌السلام: أَحَبُّ الْمَكَاسِبِ، كَسْبُ الرِّبَا؛ پلیدترین کسب‌ها، رباست. الکافی: ۵ / ۱۴۷ / ۱۲

حدیث ۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى قَوْمٍ بَطُونُهُمْ كَالْبَيُوتِ فِيهَا الْحَيَاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بَطُونِهِمْ، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جِبْرَائِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ أَكَلَةُ الرِّبَا؛ شبی که به معراج رفتم، بر مردمی گذشتم که شکمهایشان چون خانه‌ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکمهایشان دیده می‌شد. پرسیدم: ای جبرئیل! اینها کیستند؟ گفت: اینان ربا خوارانند. کنز العمال: ۳۱۸۵۷

حدیث ۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَعَنَ أَكْلَ الرِّبَا وَمُوكَلَّهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيهِ؛ خداوند عز و جل ربا خوار و ربا دهنده و کاتب و گواهان آن را لعنت کرده است. أمالی الصدوق: ۱ / ۳۴۶

حدیث ۶۳

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ اهْتَمَّ لِرِزْقِهِ كَتَبَ عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ؛ هر که در غم روزی خود باشد، برایش یک گناه محسوب شود. اُمالی الطوسی: ۵۹۳ / ۳۰۰

حدیث ۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَهْتَمَّ لِرِزْقِ عَدٍ فَإِنَّ كُلَّ عَدٍ يَأْتِي بِرِزْقِهِ؛ غم روزی فردا را مخور؛ زیرا هر فردایی روزی خود را می‌آورد. بحار الأنوار: ۶ / ۶۷ / ۷۷

حدیث ۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَلَا- وَإِنَّ الرُّوحَ الْأَمِينَ نَفَثَ فِي رُوعِي أَنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى تَسْتَكْمِلَ رِزْقَهَا، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ، وَلَا- يَحْتَلُّ أَحَدُكُمْ اسْتِبْطَاءَ شَيْءٍ مِنَ الرِّزْقِ أَنْ يَطْلُبَهُ بِغَيْرِ حِلِّهِ، فَإِنَّهُ لَا- يُدْرِكُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ؛ همانا جبرئیل در دلم چنین افکند که هیچ کس نمیرد تا روزیش را به طور کامل دریافت کند، پس از خدا پروا کنید و در طلب روزی میانه روی کنید و دیر رسیدن روزی شمارا وادار نکند که آن را از راه غیر حلال بجوید؛ زیرا آنچه نزد خداست جز با طاعت او به دست نمی‌آید. الکافی: ۲ / ۷۴ / ۲

حدیث ۶۶

امام باقر علیه‌السلام: لأبي التَّعْمَانِ: لَا تَسْأَلْ كُلَّ بِنَا النَّاسِ، فَلَا يَزِيدُكَ اللَّهُ بِذَلِكَ إِلَّا فَقْرًا؛ - به ابو نعمان-: ما را وسیله سرکیسه کردن مردم قرار مده؛ زیرا با این کار، خداوند بر فقر تو می‌افزاید. بحار الأنوار: ۱۱ / ۱۸۴ / ۷۸

حدیث ۶۷

امام صادق علیه‌السلام: كَثْرَةُ السُّحْتِ يَمْحَقُ الرِّزْقَ؛ حرامخواری زیاد، روزی را از بین می‌برد. تحف العقول: ۳۷۲

حدیث ۶۸

امام رضا (علیه السلام) می‌فرمایند: إِذَا كُنْتَ فِي تِجَارَتِكَ وَحَضَرَتِ الصَّيْلَةُ فَلَا- يَشْغَلُكَ عَنْهَا مَتَجِرُكَ، فَإِنَّ اللَّهَ وَصَفَ قَوْمًا وَمَدَحَهُمْ فَقَالَ: رِجَالٌ لَا تُلْهِبُهُمْ... وَكَانَ هَؤُلَاءِ الْقَوْمُ يَتَّجِرُونَ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّيْلَةُ تَرَكُوا تِجَارَتَهُمْ وَقَامُوا إِلَى صِيْلَاتِهِمْ، وَكَانُوا أَعْظَمَ أَجْرًا مِمَّنْ لَا- يَتَّجِرُ فَيَصِلُ؛ هرگاه در حال کسب و کار بودی و وقت نماز رسید کسب تو را از نماز باز ندارد؛ زیرا خداوند مردمی را چنین توصیف کرده و ستوده‌است: مردانی که هیچ تجارت... این مردم کاسب بودند اما چون گاه نماز می‌رسید دست از کسب و کار می‌شستند و به نماز بر می‌خاستند. مزد و پاداش اینان بیش از کسانی بود که کاسبی نمی‌کردند و نماز می‌خواندند. بحار الأنوار: ۴۰ / ۱۰۰ / ۱۰۳

حدیث ۶۹

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِيُبْغِضَ الْمُتَّفِقُ سَلْمَتَهُ بِالْإِيمَانِ؛ خداوند تبارک و تعالی از کسی که با قسم و سوگند خوردن کالای خود را به فروش رساند، نفرت دارد. اُمالی الصدوق: ۶ / ۳۹۰

حدیث ۷۰

امیر المؤمنین علی (علیه‌السلام) می‌فرماید: یا معاشر السَّماسِرَةِ، أَقِلُّوا الأَیْمَانَ، فَإِنَّهَا مَنَفَقَةٌ لِلسَّلْعَةِ، مَمْحَقَةٌ لِلرِّبْحِ؛ ای جماعت دلال! کمتر سوگند خورید که این کار کالا را به فروش می‌رساند و سود (حقیقی) را می‌برد. الکافی: ۲ / ۱۶۲ / ۵

حدیث ۷۱

كان عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَجِيءُ إِلَى السُّوقِ فَيَقُومُ مَقَامًا لَهُ، فَيَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ السُّوقِ، اتَّقُوا اللَّهَ فِي الْحَلْفِ، فَإِنَّ الْحَلْفَ يُزْجِي السَّلْعَةَ وَيَمْحَقُ الْبَرْكَهَ، التَّاجِرُ فَاجِرٌ إِلَّا مَنْ أَخَذَ الْحَقَّ وَأَعْطَاهُ؛ امام علی (علیه‌السلام) به بازار می‌آمد و در جایگاه خود می‌ایستادند و می‌فرمودند: درود بر شما ای بازاریان، از خدا بترسید و سوگند مخورید؛ زیرا سوگند خوردن کالا را رونق می‌دهد و برکت را می‌برد. تاجر نابکار است مگر آن که به حق بستاند و بدهد. کنز العمال: ۱۰۰۴۳

حدیث ۷۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: یا عَلِيُّ، لَا تُمَاسِكْ فِي أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ: فِي شِرَاءِ الأَضْحِيَّةِ، وَالْكَفَنِ، وَالنَّسِيمَةِ، وَالكَزْبِيِّ إِلَى مَكَّةَ؛ ای علی! در چهار چیز چانه نزن: در خرید قربانی، کفن، برده و کرایه سفر به مکه. الخصال: ۱۰۳ / ۲۴۵

حدیث ۷۳

امام علی علیه‌السلام: التَّاجِرُ الْجَبَانَ مَحْرُومٌ، وَالتَّاجِرُ الْجَسُورَ مَرْزُوقٌ؛ بازرگان ترسو از روزی محروم می‌ماند و بازرگان بی‌باک روزی دارد. منتخب میزان الحکمه: ۹۰

حدیث ۷۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنْ أَطِيبَ الْكَسْبُ كَسِبَ التُّجَّارِ الدِّينَ إِذَا حِدَّثُوا لَمْ يَكْذِبُوا، وَإِذَا اتُّمِنُوا لَمْ يَخُونُوا، وَإِذَا وَعِدُوا لَمْ يُخْلِفُوا، وَإِذَا اشْتَرَوْا لَمْ يَدْمُوا، وَإِذَا بَاعُوا لَمْ يُطْرُوا، وَإِذَا كَانَ عَلَيْهِمْ لَمْ يَمْطَلُوا، وَإِذَا كَانَ لَهُمْ لَمْ يُعَسِّرُوا؛ همانا پاکیزه‌ترین شغل، شغل بازرگانانی است که چون سخنی گویند دروغ نگویند و هر گاه امانتی به آنها سپرده شود، خیانت نکنند و هر گاه وعده دهند، خلف وعده نکنند و وقتی چیزی می‌خرند، از آن نکوهش نکنند و وقتی چیزی می‌فروشند، تعریف و تبلیغ نکنند و هر گاه بدهکارند (در پرداخت بدهی خود)، تعلل نورزند و هر گاه طلبکار باشند (برای گرفتن طلب خود)، فشار نیاورند. کنز العمال: (۹۳۴۰ و ۹۳۴۱)

حدیث ۷۵

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الرَّجُلُ يَتَّجِرُ، فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ، فَقَالَ: لَا يُؤَاجِرُ نَفْسَهُ، وَلَكِنْ يَسْتَرْزِقُ اللَّهَ عِزًّا وَجَلًّا وَيَتَّجِرُ، فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ، عَمَّارٌ سَابَاطِي: به ابو عبدالله (امام صادق علیه‌السلام) عرض کردم: انسان می‌تواند تجارت کند با این حال اگر خودش را اجیر (دیگری) سازد، به اندازه‌ای که خودش تجارت کند به او داده می‌شود. فرمودند: اجیر نشود، بلکه از خداوند بزرگ روزی طلبد و دست به تجارت زند؛ زیرا اگر مزدوری کند، مانع روزی خود

شده‌است. الکافی: ۳ / ۹۰ / ۵ و ص ۲۷۳/۱

حدیث ۷۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَاعَ وَاشْتَرَى فَلْيَجْتَنِبْ خَمْسَ خِصَالٍ، وَإِلَّا فَلَا يَبِيعَنَّ وَلَا يَشْتَرِيَنَّ: الرِّبَا، وَالْحَلْفَ، وَكَيْتْمَانَ الْعَيْبِ، وَالْحَمْدَ إِذَا بَاعَ، وَالذَّمَّ إِذَا اشْتَرَى؛ کسی که خرید و فروش می کند باید از پنج کار دوری ورزد و گرنه نباید خرید و فروش کند: ربا، سوگند، پوشاندن عیب کالا، تعریف و تبلیغ در موقع فروش و بدگویی از کالا در موقع خرید آن. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۱۸ / ۹۵

حدیث ۷۷

قال الصادق - عليه السلام - : جنوا مساجدكم البيع والشراء؛ مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۷).

حدیث ۷۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من اكل لمقعة حرام لم تقبل له صلوة اربعين ليلة و لم يستجب له دعوة اربعين صباحا؛ کسی که لقمه حرام بخورد، نماز چهل شب او قبول نمی شود، و دعای چهل روز او به اجابت نمی رسد. (دارالسلام، نوری، ج ۴ ص ۲۱۳)

حدیث ۷۹

عن النبي - عليه السلام - : ان الله ملكا ينادى على بيت المقدس كل ليلة: من اكل حراما ما لم يقبل الله منه صرفا ولا عدلا و الصرف، النافلة و العدل، الفريضة؛ همانا برای خداوند (از جانب ایشان) فرشته ای که هر شب بر بیت المقدس پیام می دهد، آن کسی که حرامی (اندک مال حرامی) بخورد، خداوند از او نه صرفی و نه عدلی را قبول خواهد کرد. صرف نماز نافله است و عدل، نماز واجب. (بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۶)

حدیث ۸۰

امام صادق علیه السلام فرمودند: تَزُكُّ التِّجَارَةُ يَنْقُصُ الْعُقْلَ؛ رها کردن کسب و کار، عقل را کم می کند. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۱۴

حدیث ۸۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: لا تَكْسَلْ عَن مَعِيشَتِكَ فَتَكُونَ كَلًّا عَلَى غَيْرِ كَدْرٍ؛ معاش دنیوی خود تنبلی مکن که سربار دیگران باشی. فروع کافی، ج ۵، ص ۸۶

حدیث ۸۲

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: پلیدترین کسبها، کسب ریاست. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۵، ص ۱۴۷

حدیث ۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَلَيْمِينَ الْكَاذِبَةَ مَنْفَقَهُ لِلسَّيْلَةِ مَحْقَهُ لِلْكَسْبِ؛ قسم دروغ، کالا را تلف کند و کسب را از میان ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْمَعَكِ طَرْفُ مَنَ الظُّلْمِ؛ تأخیر پرداخت دین، شمه ای از ظلم است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ احْتَكِرَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ طَعَامَهُمْ ضَرَبَهُ اللَّهُ بِالْجَذَامِ؛ هر که خوراک مسلمانان را احتکار کند خدا به خوره مبتلایش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ اشْتَرَى سَرْقَةً وَ هُوَ يَعْلَمُ أَنَّهَا سَرْقَةٌ فَقَدْ شَرِكَ فِي عَارِهَا وَ إِثْمِهَا؛ هر که مال دزدی را بخرد و بداند که دزدی است در ننگ و گناه آن شریک است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ تَمَنَّى عَلَى أُمَّتِي الْمَاءَ لَيْلَةً وَاحِدَةً أَحْبَطَ اللَّهُ عَمَلَهُ أَرْبَعِينَ سَنَةً؛ هر که برای امت من یک شب آرزوی گرانی کند خدا چهل سال عبادت او را باطل کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ بَاعَ عَيْبًا لَمْ يَبِينْهُ لَمْ يَزَلْ فِي مَقْتِ اللَّهِ وَ لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَلْعَنُهُ؛ هر که چیز معیوبی فروشد و نگوید پیوسته در دشمنی خدا باشد و فرشتگان پیوسته او را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ مَهَاوَشِ أَذْهَبَهُ اللَّهُ فِي نَهَابِ؛ هر که مال از حرام به دست آرد در حوادث سخت از دست بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۰

مَا مِنْ قَوْمٍ يَظْهَرُ فِيهِمُ الرِّبَا إِلَّا أَخَذُوا بِالسِّنِّهِ وَ مَا مِنْ قَوْمٍ يَظْهَرُ فِيهِمُ الرِّشَاءُ إِلَّا أَخَذُوا بِالرِّعْبِ؛ هر گروهی که ربا میانشان رواج گیرد به قحط مبتلا شوند و هر گروهی رشوه میانشان رواج گیرد به ترس دچار شوند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من عبد یبیع قالدا إلّا سلّط الله علیه تالفا؛ هر بنده که چیز فاسد فروشد، خدا تلف کننده ای را بر او مسلط کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحد أكثر من الرّبا إلّا كان عاقبه أمره إلى قلّه؛ هر که ربا فراوان خورد سر انجام او به فقر انجامد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحلّ الصّیدقه لغنیّ ولا لذی مرّه قویّ؛ صدقه گرفتن بر غنی روا نیست و نیز برای آن که طبعی نیرومند دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یحتکر إلّا خاطی؛ جز خطاکار احتکار نمی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّا من غشّ مسلما أو ضرّه أو ما کره؛ هر که با مسلمانی تقلب کند یا به او ضرر رساند یا با وی حيله کند از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله الرّبا و آکله و کاتبه و شاهده و هم یعلمون؛ خدا ربا و رباخوار را با نویسنده و شاهد معامله ربا اگر واقفند لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الرّاشی و المرثشی فی التّار؛ رشوه دهنده و گیرنده در آتشند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: درهم ربا یا کله الرّجل - و هو یعلم - أشدّ عند الله من ستّه و ثلاثین زنیه؛ یک درهم ربا که انسان دانسته گیرد در نظر خدا بدتر از سی و شش زناست. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس من مصائب الدّنیاء فوت الحیب و ذهاب المال و شماته الأعداء و ترک العلم و امرأه سوء؛ پنج چیز از مصائب دنیا است: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش دشمنان و ترک دانش و زن بد. نهج

الفصاحه

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحلف منفقہ للسلعہ ممحقہ للبرکہ؛ قسم در معامله جنس را تمام و برکت را نابود می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحریص الّذی یطلب المکسبه من غیر حلّها؛ حریص آن است که سود به نامشروع جوید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرّمت التّجاره فی الخمر؛ تجارت شراب حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجالب مرزوق و المحتکر ملعون؛ وارد کننده روزی می خورد و محتکر لعنت می برد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجالب إلى سوقنا کالمجاهد فی سبیل الله و المحتکر فی سوقنا کالملحد فی کتاب الله؛ آن که به بازار ما چیزی وارد می کند مانند آن کس است که در راه خدا جهاد می کند و آن که در بازار ما احتکار می کند مانند کسی است که در کتاب خدا کافر به شمار رفته است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۵

ثلاثه لا ینظر الله إلیهم غدا: شیخ زان و رجل اتّخذ الإیمان بضاعه یحلف من کلّ حقّ و باطل و فقیر مختال یزهو؛ سه کسند که روز رستاخیز خدا به سوی آنها نمی نگرد: پیر زنا کار و مردی که قسم را سرمایه خود قرار داده در حق و باطل قسم می خورد و فقیر متکبر و مغرور. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بسّ العبد المحتکر: إن أرخص الله تعالی الأسعار حزن و إن أغلاها الله فرح؛ چه بد است محتکر اگر خدا قیمت ها را ارزان کند غمگین شود و اگر گران کند خوشحال گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الآخذ و المعطى سواء فى الرّبا؛ آن که ربا می دهد و آن که می گیرد در گناه برابرند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أیما رجل تزوّج امرأه فنوی أن لا یعطیها من صدقها شیئا مات یوم یموت و هو زان و أیما رجل اشتری من رجل بیعا فنوی أن لا یعطیه من ثمنه شیئا مات یوم یموت و هو خائن و الخائن فى التّار؛ هر که زنی گیرد و در خاطر داشته باشد که مهر او را نپردازد هنگام مرگ چون زناکاران بمیرد و هر کس چیزی از مردی بخرد و در خاطر داشته باشد که قیمت آن را نپردازد هنگام مرگ چون خائنان بمیرد و خائن در آتش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أیما رجل تدین دینا و هو مجمع أن لا یوفیه إیّاه لقی الله سارقا؛ هر کس قرضی بگیرد و در خاطر داشته باشد که آن را نپردازد مانند دزدان محشور شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إیّاکم و الدّین فإنه هم باللیل و مدله بالتهار؛ از قرض پرهیزید که غم شب و ذلت روز است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ الله تعالی مع الدّائن حتّی یقضی دینه ما لم یکن دینه فیما یکره الله؛ خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض وی بر خلاف رضای خداوند نباشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ أعظم الذّنوب عنه الله أن یلقاه بها عبد- بعد الكبائر الّتی نهی الله عنها- أن یموت الرّجل و علیه دین لا- یدع له قضاء؛ بعد از گناهان بزرگ که خداوند از آن نهی کرده بزرگتر از همه گناهان آن است که مردی بمیرد و قرضی داشته باشد و محلی برای پرداخت آن نگذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ أظیب الکسب کسب التّجار الذّین إذا حدّثوا لم یكذبوا و إذا ائتمنوا لم یخونوا و إذا وعدوا لم یخلفوا و إذا کان علیهم دین لم یطلبوا و إذا کان لهم لم یعسروا و إذا باعوا لم یطروا و إذا اشتروا لم یدموا؛ بهترین کسب ها کسب تجاری است که به هنگام سخن دروغ نگویند و در امانت خیانت نکنند و به وعده وفا کنند و در پرداخت قرض خود تعلل نکنند و در مطالبه سخت گیری نکنند و به هنگام فروش در ستایش جنس خود مبالغه نکنند و به هنگام خرید از جنس دیگران بد نگویند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَقَلُّ مِنَ الدِّينِ تَعَشُّ حَرًّا؛ قرض کمتر گیر تا آزاد باشی. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَعْظَمُ الظُّلْمِ ذِرَاعٌ مِنَ الْأَرْضِ يَنْتَقِصُهُ الْمَرْءُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ لَيْسَتْ حِصَاهُ أَخْذَهَا إِلَّا طَوْقُهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ بزرگترین ستمها آن است که مردی یک ذراع زمین از حق برادر خویش بگیرد، هر ریگی که بدین طریق در تصرف او در آید روز رستاخیز در گردن او طوقی می شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَرْبَعَةٌ يَبْغِضُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى: الْبَيْعُ الْحَلَّافُ وَالْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ وَالشَّيْخُ الزَّانِي وَالْإِمَامُ الْجَائِرُ؛ چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا کار و پیشوای ستمگر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا حَجَّ الرَّجُلُ بِمَالٍ مِنْ غَيْرِ حَلَّةٍ فَقَالَ لَيْتَكَ اللَّهُمَّ لَيْتَكَ قَالَ اللَّهُ لَا لَيْتَكَ وَلَا سَعْدِيكَ هَذَا مُرْدُودٌ عَلَيْكَ؛ وقتی کسی با مالی که حلال نیست به حج رود هنگامی که گوید لیتک خدا یا لیتک، خدا گوید نه لیتک و نه سعدیک این ها به تو باز می گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احْتِكَارُ الطَّعَامِ بِمَكَّةَ إِحْدَادٌ؛ احتکار خوردنی ها در مکه کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: پلیدترین کسبها، کسب رباست. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۵، ص ۱۴۷

حدیث ۱۲۰

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِيَّاكُمْ وَالدِّينَ، فَإِنَّهُ هَمٌّ بِاللَّيْلِ وَذُلٌّ بِالنَّهَارِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: از گرفتن نسیه و قرض، خود را برهانید، چون که سبب غم و اندوه شبانه و ذلت و خواری در روز خواهد گشت. وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۳۱۶، ح ۲۳۷۵۰

حدیث ۱۲۱

پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - می فرمایند: ملعون ملعون من عبد الدینار و الدرهم؛ از رحمت خدا به دور است، کسی که بندگی دینار و درهم کند. الخصال: ۱۲۹

حدیث ۱۲۲

امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: و ما مِنْ عَبْدٍ يَنْخُلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا يُرِضَتِي اللَّهُ إِلَّا ابْتُلِيَ بِأَنْ يُنْفِقَ أَضْعَافَهَا فِيمَا أَسَخَطَ اللَّهُ؛ هر کس از خرج کردن مالی در راه خداپسندانه بخل ورزد، چند برابر آن را در راه غیر خداپسندانه هزینه خواهد کرد. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۷۳، ح ۱۲.

حدیث ۱۲۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُوسَى لَا تَفْرَحَ بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَلَا تَدْعُ ذِكْرِي عَلَى كُلِّ حَالٍ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ تُنْسِي الذُّنُوبَ وَإِنَّ تَزَكَّ ذِكْرِي يُقَسِّي الْقُلُوبَ؛ خدای عزوجل به موسی علیه‌السلام وحی کرد: ای موسی! به زیادی ثروت شاد مشو و در هیچ حالی مرا فراموش مکن، زیرا با زیادی ثروت گناهان فراموش می‌شود و از یاد بردن من قساوت قلب می‌آورد. کافی، ج ۴، ص ۴۹۷، ح ۷.

حدیث ۱۲۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: هر گاه امت من ربا خورند، زلزله رخ دهد. (کنز العمال: ج ۱۴ ص ۲۸۰ ح ۳۸۷۳۱)

حدیث ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: آن کس که بدون آگاهی (از احکام شرعی تجارت و) داد و ستد کند، در ربا غوطه ور شود. (غررالحکم، باب تجارت)

حدیث ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: اسراف نشانه و سرآغاز فقر و نیازمندی است. (غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: ولخرجی و اسراف قرین و همراه ورشکسته‌ای است. (غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۱۲۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: از خلق و خوی افراد نادان و بی تجربه است که خود یا دیگران را برای احتکار به رنج و تعب وادارند. باب احتکار

حدیث ۱۲۹

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: احتکار شیوه و طریقه بدکاران و گنه کاران است. باب احتکار

حدیث ۱۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار کننده از نعمت خود محروم و بی بهره خواهد ماند. باب احتکار

حدیث ۱۳۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار به حرمان و بی بهره ماندن (محتکر) انجامد. باب احتکار

حدیث ۱۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: احتکار پستی آورد. باب احتکار

حدیث ۱۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از کسب خود حرامی به دست آورد، برای خود گناهی را ذخیره کرده است. غر الحکم، باب حرام

حدیث ۱۳۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سه کس اند که در روز قیامت خدا به سوی آنها نمی نگرند و پاکشان نمی کند و عذابی دردناک دارند: پیر زناکار و فقیر متکبر، و شخصی که خدا را سرمایه خود کرده، چیزی نخرد مگر با قسم و چیزی نخرد نفروشد مگر با قسم. نهج الفصاحه، حدیث ۱۲۴۰

حدیث ۱۳۵

أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلِيٍّ قَوْمٌ بَطُونُهُمْ كَالثَّبُوتِ فِيهَا الْحَيَاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بَطُونِهِمْ فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرَيْلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ أَكَلَمَةُ الرَّبِّ؛ شَبِيَّ كَمَا بَعْدَ رَفْعِ رَمْرَمٍ بِمَرْدَمِيٍّ گزشتم که شکم‌هایشان چون خانه‌ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکم‌هایشان دیده می‌شد. پرسیدم: ای جبرئیل اینها کیستند؟ گفت: اینان رباخوارانند. کنز العمال، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۹۷۶۶.

حدیث ۱۳۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ أَكَلَ الرَّبَّا مَلَأَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَطْنَهُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ، وَإِنْ اِكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ، وَلَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهُ قِيرَاطٌ (وَاحِدٌ)؛ هر کس ربا بخورد خداوند عزوجل به اندازه ربایی که خورده شکمش را از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا مالی به دست آورد، خدای تعالی هیچ عمل او را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی (کمترین مقدار) از مال ربا نزدش باشد، پیوسته خداوند و فرشتگانش او را نفرین کنند. ثواب الاعمال، ص ۲۸۵.

حدیث ۱۳۷

امام رضا علیه السلام می فرمایند: اِغْلَمَ يَزْحَمُكَ اللَّهُ - أَنْ الرَّبَّا حَرَامٌ سِحْتٌ، مِنَ الْكَبَائِرِ وَمِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا، وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَفِي كُلِّ كِتَابٍ؛ خدایت رحمت کند! بدان که ربا حرام و از گناهان کبیره است و خداوند بر آن وعده

آتش داده است پس پناه می‌بریم به خدا از آتش. ربا را همه پیامبران و همه کتاب‌های آسمانی حرام کرده‌اند. فقه الرضا، ح ۲۵۶.

حدیث ۱۳۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: **إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحَرَّمَةُ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَالرِّبَا؛** آنچه بیش از هر چیز بر اتم بعد از خود می‌ترسم، درآمدهای حرام، هواپرستی پنهان و رباست. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۵۴، ح ۲۶.

حدیث ۱۳۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: **الرِّبَا وَانْ كَثُرَ فَإِنَّ عَاقِبَتَهُ تَصِيرُ إِلَى قُلٍّ؛** سود ربا گرچه بسیار باشد ولی سرانجام به کمی (و بی برکتی) می‌گراید. کنز العمال، ج ۴، ص ۱۰۵، ح ۹۷۵۸.

حدیث ۱۴۰

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: **دِرْهَمٌ رِبَا أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنْبِيَّةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛** یک درهم ربا نزد خداوند سنگین‌تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در خانه خدا. نورالثقلین، ج ۱، ص ۲۹۵، ح ۱۱۷۷.

حدیث ۱۴۱

امام علی علیه السلام می‌فرماید: **الدَّيْنُ رِقٌّ فَلَا تَبْدُلُ رِقَّكَ لِمَنْ لَا يَعْرِفُ حَقَّكَ؛** بدهی (نوعی) بندگی است، پس زمام اختیار خود را به کسی که حق تو را نمی‌شناسد مسپار (کنایه از این است که از هر کس قرض نگیر). ۱ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۶، ح ۵۰۳.

حدیث ۱۴۲

امام علی علیه السلام می‌فرماید: **إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّهُ مِذْلَةٌ بِالنَّهَارِ، وَمَهْمَةٌ بِاللَّيْلِ وَقَضَاءٌ فِي الدُّنْيَا وَقَضَاءٌ فِي الْآخِرَةِ؛** زیرا بار بدهی نروید زیرا بدهکاری خواری روز و اندوه شب است و در دنیا و آخرت باز پرداختی دارد. کافی، ج ۵، ص ۹۵، ح ۱۱.

حدیث ۱۴۳

امام علی علیه السلام می‌فرماید: **بُنْسَ الْقِلَادَةُ لِلْخَيْرِ الْعَفِيفِ قِلَادَةُ الدَّيْنِ؛** چه بد گردنبندی است گردنبنند بدهکاری بر گردن نیکوکار خویشتندار. دستور معالم الحكم، ص ۲۱.

حدیث ۱۴۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می‌فرماید: **كَمَا لَا يَجِلُّ لِعَرِيْمِكَ أَنْ يَمْطُلِكَ وَهُوَ مُؤَسَّرٌ فَكَذَلِكَ لَا يَجِلُّ لَكَ أَنْ تَعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ؛** همان طور که برای آن کسی که از تو قرض گرفته جایز نیست که اداء آن را به تأخیر بیندازد، پس برای تو هم جایز نخواهد بود که با این که می‌دانی او تنگدست است از او مطالبه کنی. ثواب الاعمال، ص ۱۳۸.

حدیث ۱۴۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: تَشِعُّهُ أَشْيَاءٌ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَشَعُّهِ أَنْفُسٍ أَقْبَحَ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّنْعِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصُّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكَاذِبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطِبَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۱۴۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خسیس بودن آبروی انسان را از بین می برد. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷)

حدیث ۱۴۷

امام حسن عسگری (علیه السلام) می فرمایند: مَا تَرَكَ الْحَقَّ عَزِيزٌ إِلَّا ذَلَّ وَلَا أَخَذَ بِهِ ذَلِيلٌ إِلَّا عَزَّ؛ هیچ عزتمندی حق را ترک نکند، مگر آن که خوار شود، و هیچ خواری به حق نگراید، مگر آن که عزت یابد. تحف العقول، ص ۴۸۴

حدیث ۱۴۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحَرَّمَاتُ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَالرِّبَا؛ آنچه بیش از هر چیز بر امتم بعد از خود می ترسم، درآمدهای حرام، هواپرستی پنهان و رباست. بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۵۴، ح ۲۶

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ؛ عبادت همراه با لقمه حرام، همچون ساختمانی است که بر ماسه بنا شده باشد. بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸

حدیث ۱۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكُمْ وَالْحَلْفَ فَإِنَّهُ يَنْفِقُ السُّلْعَةَ وَ يَمْحَقُ الْبِرَكَةَ؛ از قسم خوردن بپرهیزید، چرا که کالا را تلف می کند و برکت را از بین می برد. کافی، ج ۵، ص ۱۶۲، ح ۴

حدیث ۱۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَيْسَ مِمَّا مَنَ عَشَّ مُسْلِمًا أَوْ ضَرَّهُ أَوْ مَآكِرُهُ؛ از ما نیست کسی که با مسلمانی تقلب کند، یا به او ضرر رساند و یا با وی حيله نماید. (نهج الفصاحه، ح ۲۴۱۴)

حدیث ۱۵۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ هَلَكًا ظَهَرَ فِيهِمُ الرَّبَا؛ هنگامی که خداوند بخواهد ملتی را نابود کند، رباخواری در میان آنان رواج می‌یابد. (وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۲۳، ح ۱۷)

حدیث ۱۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ الدَّيْنِ تُصَيِّرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا وَ الْمُنْجِزَ مُخْلِفًا؛ بدهی بسیار، راستگو را دروغگو و خوش قول را بدقول می‌گرداند. (غررالحکم، ج ۴، ص ۵۹۲، ح ۷۱۰۵)

حدیث ۱۵۴

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْبَطَالَةُ تُقْسِي الْقَلْبَ؛ بیکاری، دل را سخت می‌کند. (مسند الشهاب، ج ۱، ص ۱۸۸)

حدیث ۱۵۵

امام حسن عسکری (علیه السلام) می‌فرمایند: اعتدال و صرفه جویی در مصرف مال، اندازه‌ای دارد که اگر از آن بیش تر شود، بخل است. بحار الانوار، ج ۱۷، ص ۲۱۸.

حدیث ۱۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لَا تُحَقِّرُوا ضِعْفًا إِخْوَانَكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ إِحْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يُتُوبَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: برادران خود را که دچار ضعف (مالی) هستند خوار و حقیر نشمارید که هر کس مومنی را خوار شمارد خدا در میان آنها در بهشت جمع نخواهد کرد مگر آنکه توبه کند. «الخصال، ص ۶۱۴، ح ۱۰»

فقر و غنا

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الصَّيْبُ جَنَّةٌ مِنَ الْفَاقَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: صبر و بردباری سپری در برابر فقر و تنگدستی است. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۴۰»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : إِظْهَارُ الْحِرْصِ يُورِثُ الْفَقْرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: حرص زدن موجب فقر می‌شود. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۲»

حدیث ۳

قال الامام الصِّادِق - علیه السلام - : الْغِنَاءُ يُورِثُ الْفَقْرَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: غناء و آوازه خوانی موجب فقر و تنگدستی می‌گردد. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۳»

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السلام - : عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعِجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي اِيَّاهُ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در شگفتم از برای شخص بخیل که می‌شتابد به سوی تنگدستی و فقری که از آن گریزان است و مال و ثروتی را که می‌جوید از دست می‌دهد، لذا در دنیا مانند فقیران زندگی می‌کند و در آخرت مانند توانگران به حسابش رسیدگی می‌شود. «نهج البلاغه، حکمت ۱۲۱»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الْبُخْلُ جِلْبَابُ الْمَسْكِنَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بخل، جامه فقر و تهیدستی است. «غررالحکم، ص ۱۹»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ أَسْرَفَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا مَاتَ فَقِيرًا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس بیش از حد در طلب دنیا برآید، فقیر از دنیا می‌رود. «غررالحکم، ص ۳۲۹»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السلام - : التَّبَذِيرُ عِنَاؤُ الْفَاقَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زیاده‌روی، مقدمه فقر و تنگدستی است. «غررالحکم، ص ۲۱»

حدیث ۸

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلَى وَلَدِهِ أَوْ رَثَتُهُ الْفَقْرَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، مبتلا به فقر می‌شود. «بحار الأنوار، ج ۱۰۴، ص ۹۹»

حدیث ۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَوْصِيكُمْ بِالْخَشْيَةِ مِنَ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ . . . وَالْإِكْتِسَابِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى ؛ شما را سفارش می‌کنم که در پنهان و آشکار از خدا بیم ورزید . . . و خواه در فقر و خواه در توانگری ، در پی کسب [روزی] باشید. بحار الأنوار : ۱ / ۳۰ / ۱۴۱

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند : تَرَكُ التَّقْدِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ يورثُ الْفَقْرَ؛ اندازه نگه نداشتن در گذران زندگی ، فقر به بار می‌آورد. بحار الأنوار : ۱۳ / ۳۴۷ / ۷۱ .

حدیث ۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا فَقْرَ مَعَ حُسْنِ تَدْبِيرٍ؛ با برنامه ریزی صحیح، فقر پدید نمی آید. غرر الحکم: ۱۰۹۲۰.

حدیث ۱۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا فَقْرَ مَعَ حُسْنِ تَدْبِيرٍ؛ با برنامه ریزی صحیح، فقر پدید نمی آید. غرر الحکم: ۱۰۹۲۰.

حدیث ۱۳

رسول الله (صلی الله علیه و آله): شَرَفُ الدُّنْيَا الْغِنَى، وَشَرَفُ الْآخِرَةِ التَّقْوَى؛ مایه بزرگواری دنیا، توانگری است؛ و مایه بزرگواری آخرت، تقوا. کنز العمال: ۳ / ۹۲ / ۵۶۵۰.

حدیث ۱۴

امام علی علیه السلام: اعْتِيَادُ الْكُذْبِ يُورِثُ الْفَقْرَ. اعتیاد به دروغگویی، فقر می آورد. بحار الأنوار: ۷۲ / ۲۶۱ / ۳۶

حدیث ۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يُصَافِيَهُ. چون کسی را دیدید که خداوند، او را به ناداری و بیماری در میان گرفته، [بدانید که] خداوند متعال، اراده کرده است که او را پاک کند. الفردوس، جلد ۱، صفحه ۲۶۱، حدیث ۱۰۱۵، کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۴۷۲، حدیث ۱۶۶۰۲

حدیث ۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يَا أَبَا ذَرٍّ، إِيَّاكَ وَالسُّؤَالَ فَإِنَّهُ ذُلٌّ حَاضِرٌ، وَفَقْرٌ تَتَعَجَّلُهُ، وَفِيهِ حِسَابٌ طَوِيلٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ای ابوذر! زنهار از درخواست و گدایی، که در دنیا مایه خواری و فقر است و در روز قیامت حسابش طولانی است. الفقیه: ۴ / ۳۷۵ / ۵۷۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۶۲

حدیث ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ عَبْدٍ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابًا مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْفَقْرِ. هیچ بنده‌ای دری از نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند هفتاد در فقر را به روی او گشود. جامع الأخبار: ۳۷۹ / ۱۰۶۱ / ۲۶۲ منتخب میزان الحکمه:

حدیث ۱۸

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: الْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيُدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبَيْهِمَا سَبْعِينَ مِائَةً سُوءٍ؛ کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند. ثواب الاعمال، ص ۱۴۱

حدیث ۱۹

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: كُنْسُ الْبُيُوتِ يَنْفِي الْفَقْرَ؛ جارو کردن اتاق‌ها فقر را از بین می‌برد. وسایل الشیعه، ج ۳، ص ۵۷۱، ح ۲

حدیث ۲۰

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: أداء الأمانة والصدق يجلبان الرزق، والخيانة والكذب يجلبان الفقر والنفاق؛ ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می‌کند و خیانت و دروغگویی باعث فقر و نفاق می‌شود. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷

حدیث ۲۱

امام حسین (علیه السلام) فرمودند: اتخذوا عند الفقراء أیادی فإن لهم دوله يوم القيامة؛ [با نیکی و کمک به نیازمندان] نزد آنان جایگاهی برای خود بیابید، که آنان روز قیامت مقام و منزلتی دارند. کافی، ج ۲، ص ۱۰۳، ح ۲

حدیث ۲۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ان الله عزوجل فرض على ائمة العدل ان يقدروا انفسهم بصعفه الناس كيلا يتبع بالفقير فقره؛ خداوند عزوجل بر پیشوایان عادل واجب کرده که سطح زندگی خود را با مردم ناتوان برابر کنند تا فقیر را، فقرش برآشفته نکند. نهج البلاغه، خطبه ۲۰۹

حدیث ۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا غنى كالعقل، ولا فقر كالجهل، ولا ميراث كالآدب، ولا ظهير كالمشاورة؛ هیچ ثروتی چون عقل و هیچ فقری چون جهل و هیچ میراثی چون ادب و هیچ پشتیبانی چون مشورت نخواهد بود. تحف العقول، ص ۸۹

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: العفاف زينة الفقر، والشكر زينة الغنى. خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس‌گزاری زینت غنا و توانگری. تحف العقول، ص ۷۵

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: نظفوا بيوتكم من حيوك العنكبوت، فإن تركه في البيت يورث الفقر؛ خانه‌های خود را از تار عنکبوت پاک کنید، زیرا باقی گذاشتن آن در خانه، فقر می‌آورد. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۷۵، ح ۲

حدیث ۲۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ألمائة تجر الرزق، والخيانة تجر الفقر؛ امانتداری روزی می‌آورد و خیانت در امانت فقر. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۶۰، ح ۱۳۸

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **الْوُضُوءُ قَبْلَ الطَّعَامِ يَنْفِي الْفَقْرَ، وَ بَعْدَهُ يَنْفِي الْهَمَّ وَيَصِيحُحُ الْبَصَرَ؛** شستن دست قبل از غذا، فقر را و پس از غذا، غم و اندوه را برطرف می‌کند و به چشم سلامتی بخشد. مکارم الاخلاق، ص ۱۳۹

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **لَا فَقْرَ أَشَدَّ مِنَ الْجَهْلِ، لَا مَالَ أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ؛** هیچ تهیدستی سخت تر از نادانی و هیچ مالی سودمندتر از عقل نیست. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأُمَرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي السَّبَبِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛** عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أُمِرْتُ أَنْ أَخَذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَاءِ كُمْ فَأَرُدَّهَا فِي فُقَرَاءِ كُمْ؛** من مأمورم که صدقه (و زکات) را از ثروتمندان بگیرم و به فقرا بدهم. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۰۵

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **مَنْ اقْتَصَدَ اغْنَاهُ اللَّهُ وَمَنْ بَدَّرَ أَفْقَرَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَجَبَّرَ قَصَمَهُ اللَّهُ؛** هر کس میانه‌روی کند، خداوند بی‌نیازش سازد و هر کس ریخت و پاش نماید، خداوند نادارش کند، هر کس فروتنی پیشه کند، خداوند بلندش نماید و هر کس بزرگی کند، خداوند خردش نماید. کافی، ج ۴، ص ۹۵، ح ۱

حدیث ۳۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَطْعِمُ سَائِلًا لَا أَعْرِفُهُ مُسْلِمًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ أَعْطِ مَنْ لَا تَعْرِفُهُ بِيَلَايَةٍ وَلَا عَدَاوَةٍ لِلْحَقِّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» وَلَا تُطْعِمُ مَنْ نَصَبَ لِسْنَهُ مِنَ الْحَقِّ أَوْ دَعَا إِلَى شَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ؛** آیا به فقیری که نمی‌دانم مسلمان است غذا بدهم؟ حضرت فرمود: آری، به کسی که نمی‌دانی دوست است یا دشمن حق، غذا بده؛ زیرا خداوند می‌فرماید: «با مردم به نیکی سخن بگویند» ولی به کسی که با حق دشمنی می‌کند و یا به باطلی دعوت می‌کند غذا مده. کافی، ج ۴، ص ۱۳

حدیث ۳۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَطْعِمُ سَائِلًا لَا أَعْرِفُهُ مُسْلِمًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ أَعْطِ مَنْ لَا تَعْرِفُهُ بِيَلَايَةٍ وَلَا**

عَدَاوَةٌ لِلْحَقِّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» و لا تُطْعِم مَنْ نَصَبَ لِسِيءٍ مِنْ الْحَقِّ أَوْ دَعَا إِلَى شَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ؛ آیا به فقیری که نمی‌دانم مسلمان است غذا بدهم؟ حضرت فرمود: آری، به کسی که نمی‌دانی دوست است یا دشمن حق، غذا بده؛ زیرا خداوند می‌فرماید: با مردم به نیکی سخن بگویند» ولی به کسی که با حق دشمنی می‌کند و یا به باطلی دعوت می‌کند غذا مده. کافی، ج ۴، ص ۱۳

حدیث ۳۴

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: إِنَّ السَّرْفَ يورِثُ الْفَقْرَ وَإِنَّ الْقَصَدَ يورِثُ الْغِنَى؛ اسراف باعث فقر و میانه روی موجب بی‌نیازی می‌شود. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۵۸، ح ۸

حدیث ۳۵

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: غَسَلَ الرَّأْسَ بِالْخَطْمِ أَمَانٌ مِنَ الصُّدَاعِ وَبِرَاءَةٌ مِنَ الْفَقْرِ وَطَهْرٌ لِلرَّأْسِ مِنَ الْحَزَازِ؛ شستن سر با خطمی، مایه ایمنی از سر درد، برکنار ماندن از فقر و پاکیزگی سر از شوره است. ثواب الاعمال، ص ۱۹

حدیث ۳۶

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَالتَّجْمِيلَ وَيَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَاؤُسَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً أَحَبَّ أَنْ يَرَى عَلَيْهِ أَثَرَهَا. قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: يُنْظَفُ ثَوْبُهُ وَيُطَيَّبُ رِيحُهُ وَيُجَصِّصُ دَارُهُ وَيَكْنَسُ أَفْتِيَّتَهُ حَتَّىٰ إِنَّ السِّرَاجَ قَبْلَ مَغِيبِ الشَّمْسِ يَنْفِي الْفَقْرَ وَيَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛ امام صادق علیه‌السلام: خداوند زیبایی و خودآرایی را دوست دارد و از فقر و تظاهر به فقر بیزار است. هرگاه خداوند به بنده‌ای نعمتی بدهد، دوست دارد اثر آن را در او ببیند. عرض شد: چگونه؟ فرمودند: لباس تمیز بپوشد، خود را خوشبو کند، خانه‌اش را گچکاری کند، جلوی در حیاط خود را جارو کند، حتی روشن کردن چراغ قبل از غروب خورشید فقر را می‌برد و روزی را زیاد می‌کند. امالی طوسی، ص ۲۷۵، ح ۵۲۶

حدیث ۳۷

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: اغْسِلُوا أَيْدِيَكُمْ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَيَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛ دست‌هایتان را قبل و بعد از غذا خوردن بشوید، که فقر را می‌برد و بر عمر می‌افزاید. محاسن، ج ۲، ص ۲۰۲، ح ۱۵۹۴

حدیث ۳۸

امام سجاد (علیه‌السلام) فرمودند: طَلِبُ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ مَذَلَّةٌ لِلْحَيَاةِ وَ مَذْهَبَةٌ لِلْحَيَاءِ وَاسْتِخْفَافٌ بِالْوَقَارِ وَهُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ وَقَلَّةُ طَلِبِ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ هُوَ الْغِنَى الْحَاضِرُ؛ دست حاجت بسوی مردم دراز کردن، باعث خواری انسان در زندگی می‌شود و حیاء و شرم را از بین می‌برد، وقار و سنگینی انسان را پایین می‌آورد و همین خود نیز فقر نقد است. یعنی فقر منحصر به نداشتن پول نیست. فقر یعنی نیاز نداشتن پول نیاز و فقر است. اظهار این نیازها هم عین فقر است به هر نسبت که انسان کمتر دست حاجت پیش مردم دراز کند، به نوعی، به غنا و بی‌نیازی نقد نائل شده است. تحف العقول ص ۲۸۶

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَبِضَ يَدَهُ مَخَافَةَ الْفَقْرِ فَقَدْ تَعَجَّلَ الْفَقْرَ؛ هر کس از ترس فقر، دست از بخشش فرو بندد، به سوی فقر شتافته است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۸۷۷

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا وَ إِنَّ مِنَ الْبَلَاءِ الْفَاقَةَ وَأَشَدُّ مِنَ الْفَاقَةِ مَرَضُ الْبَيْدَنِ وَأَشَدُّ مِنْ مَرَضِ الْبَيْدَنِ مَرَضُ الْقَلْبِ؛ آگاه باشید که تنگ‌دستی از جمله بلاهاست و بدتر از آن، بیماری جسم است و بدتر از آن، بیماری دل. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۷۵

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْغِنَى وَالْفَقْرُ يَكْشِفَانِ جَوَاهِرَ الرِّجَالِ وَأَوْصَافَهَا؛ توانگری و ناداری، گوهرها و ویژگی‌های مردان را آشکار می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۱۵۴

حدیث ۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ، فَقَالَ رَجُلٌ: أَيْعِدِلَانِ؟ قَالَ: نَعَمْ؛ بار خدایا! من از کفر و فقر به تو پناه می‌برم. مردی عرض کرد: آیا این دو با هم برابرند؟ فرمودند: آری. کنز العمال: ۱۶۶۸۷

حدیث ۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوْلَا رَحْمَةُ رَبِّي عَلَىٰ قُرَائِمِي كَادَ الْفَقْرُ يَكُونُ كُفْرًا؛ اگر رحمت پروردگار من به فقراى امت من نبود، نزدیک بود که فقر به کفر بینجامد. جامع الأخبار: ۸۱۷ / ۳۰۰

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْفَقْرُ سَوَادُ الْوَجْهِ فِي الدَّارَيْنِ؛ فقر، سیاه رویی در هر دو جهان است. عوالی اللالی: ۱ / ۴۰ / ۴۱

حدیث ۴۵

الْفَقْرُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ؛ فقر بدتر و سخت‌تر از کشته شدن است. جامع الأخبار: ۸۱۶ / ۲۹۹

حدیث ۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ عَبْدٍ فَتِيحَ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَابًا مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْفَقْرِ؛ هیچ بنده‌ای دری از نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند هفتاد درِ فقر را به روی او گشود. جامع الأخبار: ۱۰۶۱ / ۳۷۹

حدیث ۴۷

امام علی علیه‌السلام: ضَرُّ الْفَقْرِ أَحْمَدُ مِنْ أَشْرِ الْغِنَى؛ زیان فقر، پسندیده‌تر از سرمستی توانگری است. غرر الحکم: ۵۹۰۴

حدیث ۴۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْفَقْرُ خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى، إِلَّا مَنْ حَمَلَ فِي مَعْرَمٍ وَأَعْطَى فِي نَائِبَةٍ؛ فقر بهتر از توانگری است، مگر (در مورد) کسی که غرامت و تاوانی را (از سوی تنگدستی) پردازد یا در گرفتاریها به دیگران کمک کند. بحار الأنوار: ۵۶ / ۷۲ / ۸۶

حدیث ۴۹

امام صادق علیه‌السلام: فِي مُنَاجَاةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا مُوسَى، إِذَا رَأَيْتَ الْفَقْرَ مُقْبِلًا فَقُلْ: مَرَحَبًا بِشِعَارِ الصَّالِحِينَ، وَإِذَا رَأَيْتَ الْغِنَى مُقْبِلًا فَقُلْ: ذَنْبٌ عَجَلَتْ عُقُوبَتُهُ؛ در نجوای خداوند متعال با موسی علیه‌السلام آمده است: ای موسی! هرگاه دیدی که فقر روی آورده است، بگو: خوش آمدی، ای بالاپوش صالحان! و هرگاه دیدی که ثروت و توانگری روی آورده است، بگو: (این به خاطر) گناهی است که کيفرش به سوی من شتافته است. الکافی: ۱۲ / ۲۶۳ / ۲

حدیث ۵۰

امام صادق علیه‌السلام: غِنَى يَحْجُزُكَ عَنِ الظُّلْمِ خَيْرٌ مِنْ فَقْرٍ يَحْمِلُكَ عَلَى الْإِثْمِ؛ ثروتی که تو را از ستم باز دارد، بهتر از فقری است که تو را به گناه کشاند. الفقیه: ۳ / ۱۶۶ / ۳۶۱۴

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ حَقَّرَهُ لِفَقْرِهِ أَوْ قَلَّهَ ذَاتَ يَدِهِ، شَهَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَفْضَحُهُ؛ هر کس مرد یا زن مؤمنی را به سبب تهیدستی یا اندک بودن مال و داراییش خوار شمارد یا تحقیر کند، خداوند متعال در روز قیامت او را (بدین کار زشتش) شهره و سپس رسوایش سازد. بحار الأنوار: ۵۲ / ۴۴ / ۷۲

حدیث ۵۲

امام علی علیه‌السلام: لَا تُحَقِّرُوا ضِعْفَاءَ إِخْوَانِكُمْ؛ فَإِنَّهُ مِنْ احْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛ برادران تهیدست خود را تحقیر نکنید؛ زیرا هر کس مؤمنی را حقیر شمارد، خداوند عز و جل میان آن دو در بهشت جمع نکند، مگر این که توبه نماید. الخصال: ۱۰ / ۶۱۴

حدیث ۵۳

امام رضا علیه‌السلام: مَنْ لَقِيَ فَقِيرًا مُسْلِمًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ خِلَافَ سَلَامِهِ عَلَى الْغَنِيِّ، لَقِيَ اللَّهَ عِزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ؛ هر کس با مسلمانی فقیر رو به رو شود و به او سلامی متفاوت با سلامی کند که به ثروتمند می‌کند، روز قیامت خداوند عز و جل را دیدار کند در حالی که خدا از او در خشم است. أمالی الصدوق: ۵ / ۳۵۹

حدیث ۵۴

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ لَيَعْتَذِرُ إِلَى عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ الْمُحَوِّجِ فِي الدُّنْيَا كَمَا يَعْتَذِرُ الْأَخُ إِلَى أَخِيهِ، فَيَقُولُ: وَعِزَّتِي وَجَلَالِي، مَا أَحْوَجْتُكَ فِي الدُّنْيَا مِنْ هَوَانٍ كَانَ بِكَ عَلَيَّ، فَارْفَعْ هَذَا السَّجْفَ فَاَنْظُرْ إِلَى مَا عَوَّضْتُكَ مِنَ الدُّنْيَا. قَالَ: فَيَرْفَعُ فَيَقُولُ: مَا ضَرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي مَعَ مَا عَوَّضْتَنِي؟! (در روز قیامت) خداوند جلّ ثناؤه، همچنان که برادری از برادرش پوزش می‌خواهد، از بنده مؤمن نیازمند خود در دنیا، عذر می‌خواهد و می‌فرماید: به عزّت و جلالم سوگند که من تو را در دنیا از سر خواریت نزد من، محتاج نکردم. اکنون این سرپوش را بردار و بین به جای دنیا به تو چه داده‌ام. او سرپوش را بردارد و گوید: با این عوضی که به من دادی مرا چه زیان اگر آنچه را در دنیا از من گرفتی. الکافی: ۲ / ۲۶۴ / ۱۸

حدیث ۵۵

امام علی علیه السلام: الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ؛ خویشتنداری (و مناعت طبع) زیور فقر است. نهج البلاغه: حکمت ۶۸

حدیث ۵۶

امام صادق علیه السلام: أَشَدُّ شَيْءٍ مَوْوَنَةً إِخْفَاءُ الْفَاقَةِ؛ دشوارترین و پر زحمت‌ترین کارها، پوشیده داشتن فقر است. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۴۹ / ۸۷

حدیث ۵۷

امام صادق علیه السلام: الْيَمِينُ الصَّبْرُ الْكَادِيَةُ تُورِثُ الْعَقَبَ الْفَقْرَ؛ سوگند اجباری دروغ برای بازماندگان فقر به بار می‌آورد. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۲۰۹ / ۱۹

حدیث ۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْحَجَّ يَنْفِي الْفَقْرَ؛ حج، فقر و تهیدستی را از بین می‌برد. تحف العقول: ۷

حدیث ۵۹

امام صادق علیه السلام: مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ حَجَجٍ لَمْ يُصِبْهُ فَقْرٌ أَبَدًا؛ هر کس سه بار حج به جا آورد، هرگز به فقر گرفتار نیاید. الخصال: ۱۱۷ / ۱۰۱

حدیث ۶۰

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَسْرَعَ غِنًى وَلَا أَنْفَى لِلْفَقْرِ مِنْ إِدْمَانِ حَجِّ هَذَا الْبَيْتِ؛ ندیده‌ام که چیزی همانند مداومت بر زیارت این خانه (خانه خدا) چنان سریع توانگری آورد و فقر را بزدايد. أمالی الطوسی: ۶۹۴ / ۱۴۷۸

حدیث ۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: صَلَّةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعَمْرِ، وَتَنْفِي الْفَقْرَ؛ صلّه رحم، عمر را زیاد می‌کند و فقر را از بین می‌برد. بحار الأنوار: ۷۴ / ۱۰۳ / ۶۱

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام: داووا الفقر بالصدق والبذل؛ فقر را با صدقه و بخشش، درمان کنید. غرر الحکم: ۵۱۵۶

حدیث ۶۳

امام باقر علیه السلام: البرُّ وصدقهُ السِّرِّينِیانِ الفقْرِ؛ نیکی کردن و صدقه نهانی، فقر را از بین می‌برند. بحار الأنوار: ۸۳ / ۸۱ / ۷۴

حدیث ۶۴

امام صادق علیه السلام: ضَمِنْتُ لِمَنِ اقْتَصَدَ أَنْ لَا يَفْتَقِرَ؛ من برای کسی که میانه روی (و صرفه جویی) کند، ضمانت می‌کنم که فقیر نشود. الخصال: ۳۲ / ۹

حدیث ۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اقْتَصَدَ أَغْنَاهُ اللَّهُ؛ هر که میانه روی کند، خداوند توانگرش گرداند. تنبیه الخواطر: ۱ / ۱۶۷

حدیث ۶۶

امام باقر علیه السلام: كَسُسُ الثُّبُوتِ يَنْفِي الْفَقْرَ؛ جاو کردن اتاقها فقر را از بین می‌برد. وسائل الشیعه: ۲ / ۵۷۱ / ۳

حدیث ۶۷

امام علی علیه السلام: كَثْرَةُ الْمَالِ تُفْسِدُ الْقُلُوبَ وَتُنْشِئُ الذُّنُوبَ؛ فراوانی مال و ثروت، دل‌ها را تباه می‌کند و گناهان را پدید می‌آورد. غرر الحکم: ۷۱۰۹

حدیث ۶۸

امام صادق علیه السلام: فیما ناجی الله عز و جل به موسى علیه السلام: ... لَا تَغْبِطُ أَحَدًا بِكَثْرَةِ الْمَالِ؛ فَإِنَّ مَعَ كَثْرَةِ الْمَالِ تَكْثُرُ الذُّنُوبُ لِوَأَجِبِ الْحُقُوقِ؛ از جمله نجوهای خداوند متعال با موسی علیه السلام این بود: به ثروت زیاد هیچ کس غبطه مخور؛ زیرا ثروت زیاد مایه گناهان زیاد می‌شود. چون حقوقی بر آن واجب می‌گردد. الکافی: ۲ / ۱۳۵ / ۲۱

حدیث ۶۹

امام صادق علیه السلام: طَلَبْتُ فَرَاغَ الْقَلْبِ فَوَجَدْتُهُ فِي قَلْبِ الْمَالِ؛ آسایش دل را جستجو کردم و آن را در کمی مال و ثروت یافتم. مستدرک الوسائل: ۱۲ / ۱۷۴ / ۱۳۸۱۰

حدیث ۷۰

امام رضا علیه السلام: لَا يَجْتَمِعُ الْمَالُ إِلَّا بِخِصَالِ خَمْسٍ: بِبُخْلِ شَدِيدٍ، وَأَمَلٍ طَوِيلٍ، وَحِرْصٍ غَالِبٍ، وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ، وَإِثَارِ الدُّنْيَا عَلَى

الْآخِرَةُ؛ مال و ثروت جمع نشود، مگر با داشتن پنج خصلت: بخل شدید، آرزوی دراز، حرص چیره (بر جان)، رسیدگی نکردن به خویشان و ترجیح دنیا بر آخرت. الخصال: ۲۸۲ / ۲۹

حدیث ۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَسَبَ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ أَفْقَرَهُ اللَّهُ؛ هر کس مالی را به ناروا کسب کند، خداوند او را فقیر گرداند. أمالی الطوسی: ۱۸۲ / ۳۰۶

حدیث ۷۲

امام باقر علیه السلام: إِنَّ أَهْلَ التَّقْوَى هُمُ الْأَغْنِيَاءُ، أَغْنَاهُمُ الْقَلِيلُ مِنَ الدُّنْيَا فَمَوْتُهُمْ يَسِيرَةٌ؛ به راستی که پرهیزگاران، همان توانگراند، اندکی از دنیا آنان را بی نیاز کرده و از این رو، مخارجشان سبک و اندک است. تحف العقول: ۲۸۷

حدیث ۷۳

امام علی علیه السلام: مَنْ أَصْبَحَ وَالْآخِرَةُ هَمُّهُ اسْتَغْنَى بِغَيْرِ مَالٍ، وَاسْتَأْنَسَ بِغَيْرِ أَهْلِ، وَعَزَّ بِغَيْرِ عَشِيرَةٍ؛ هر که روز خود را آغاز کند در حالی که آخرت هم و غم او باشد، با وجود ناداری، توانگر باشد و با وجود بی کسی، تنها نباشد و بدون داشتن ایل و تبار، نیرومند باشد. أمالی الطوسی: ۵۸۰ / ۱۱۹۸

حدیث ۷۴

امام صادق علیه السلام: مَنْ رَزِقَ ثَلَاثًا نَالَ ثَلَاثًا وَهُوَ الْغَنِيُّ الْأَكْبَرُ: الْقَنَاعَةُ بِمَا أُعْطِيَ، وَالْيَأْسُ بِمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَتَرْكُ الْفُضُولِ؛ هر که سه چیز روزیش شود، به سه چیز دست یابد و این بزرگترین توانگری است: قانع بودن به آنچه عطايش شده است، چشم امید برکندن از آنچه مردم دارند و ترک زیادیها (و فزونخواهی). تحف العقول: ۳۱۸

حدیث ۷۵

الْغِنَى الْأَكْبَرُ الْيَأْسُ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ. بزرگترین توانگری چشم نداشتن به آنچه در دست مردم است. نهج البلاغه: حکمت ۳۴۲

حدیث ۷۶

امام علی علیه السلام: مَنْ اسْتَغْنَى بِاللَّهِ افْتَقَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ؛ هر که به خدا توانگر شود، مردم به او نیازمند گردند. کشف الغمّه: ۳ / ۱۳۷

حدیث ۷۷

امام صادق (علیه السلام): مَنْ قَتَعَ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ فَهُوَ مَنِ اغْنَى النَّاسَ. هر که به آنچه خداوند روزیش کرده است قانع باشد، توانگرترین مردم است. الکافی: ۲ / ۱۳۹ / ۹

حدیث ۷۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم): مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ أَعْتَى النَّاسِ فَلْيُكُنْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْثَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدِ غَيْرِهِ؛ هر که می‌خواهد توانگرترین مردم باشد، باید به آنچه در دست خداست اطمینان بیشتری داشته باشد، تا به آنچه در دست جز اوست. الکافی: ۲ / ۱۳۹ / ۸

حدیث ۷۹

امام هادی علیه السلام: الْغِنَى قَلْبُهُ تَمَنِّيكَ وَالرِّضَا بِمَا يَكْفِيكَ . الْفَقْرُ شَرُّهُ النَّفْسِ وَشِدَّةُ الْقُنُوطِ؛ توانگری، آن است که آرزو کم داشته باشی و به آنچه تو را بسنده می‌کند خرسند باشی و فقر، عبارت است از سیری ناپذیری نفس و نومیدی شدید. الدرّة الباهرة: ۴۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۳۴

حدیث ۸۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: نِعَمَ الْعَوْنُ عَلَى تَقْوَى اللَّهِ الْغِنَى؛ توانگری، چه نیکو یآوری است برای پرهیزگاری از خدا. مستدرک الوسائل: ۱۳ / ۱۵ / ۱۴۵۹۸

حدیث ۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الشَّيْطَانَ قَالَ: لَنْ يَنْجُوَ مِنِّي الْغَنِيُّ مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ أُزِينَهُ فِي عَيْنِهِ فَيَمْنَعَهُ مِنْ حَقِّهِ، وَإِمَّا أَنْ أُسَيِّهَ عَلَيْهِ سَبِيلَهُ فَيُنْفِقَهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ، وَإِمَّا أَنْ أُحْبِبَّهُ إِلَيْهِ فَيَكْسِبُهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ؛ شیطان گفت: آدم توانگر از چنگ من خلاصی ندارد و او را به یکی از این سه چیز گرفتار می‌کنم: یا مال و ثروت را در نظر او می‌آرایم که در نتیجه، از پرداخت حقوق مالی خویش، خودداری می‌ورزد یا راههای مصرف آن را برایش آسان می‌کنم که در نتیجه، آنها را به ناحق خرج می‌کند و یا مال و ثروت را محبوب او می‌گردانم که در نتیجه، آن را از راههای ناروا به دست می‌آورد. کنز العمال: ۱۶۶۷۷

حدیث ۸۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در جایی دیگر می‌فرماید: مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى؛ روزی اندک و بسنده، بهتر است از روزی بسیار و بازدارنده (از یاد خدا). أمالی الصدوق: ۱ / ۳۹۵

حدیث ۸۳

امام علی علیه السلام: اعْتِيَادُ الْكِذْبِ يُورِثُ الْفَقْرَ؛ اعتیاد به دروغگویی، فقر می‌آورد. بحار الأنوار: ۷۲ / ۲۶۱ / ۳۶

حدیث ۸۴

امام باقر علیه السلام: لأبي النعمان: لا تَسْأَلْ كُلَّ بِنَا النَّاسِ، فلا يَزِيدَكَ اللَّهُ بِذَلِكَ إِلَّا فَقْرًا؛ - به ابو نعمان-: ما را وسیله سرکیسه کردن مردم قرار مده؛ زیرا با این کار، خداوند بر فقر تو می‌افزاید. بحار الأنوار: ۷۸ / ۱۸۴ / ۱۱

حدیث ۸۵

امام صادق علیه السلام: عن آبائه عليهم السلام: مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ افْتَقَرَ؛ - از پدران بزرگوارش - : هر که از فضل خدا نطلبد، فقیر شود . بحار الأنوار : ۶ / ۳۱۶ / ۷۶

حدیث ۸۶

امام صادق علیه السلام: أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلَى وَلَدِهِ أَوْ رَثَتَهُ الْفَقْرَ؛ هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، فقر برایش به ارث گذارد . بحار الأنوار : ۷۷ / ۹۹ / ۱۰۴

حدیث ۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَفَاقَرَ افْتَقَرَ؛ کسی که دم از ناداری زند، نادار شود . بحار الأنوار : ۶ / ۳۱۶ / ۷۶

حدیث ۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْأَمَانَةُ تَجْلِبُ الْغِنَاءَ ، وَالْخِيَانَةُ تَجْلِبُ الْفَقْرَ؛ امانتداری، توانگری می آورد و خیانت (در امانت) به فقر می کشاند . بحار الأنوار : ۶ / ۱۱۴ / ۷۵

حدیث ۸۹

قال الصادق - عليه السلام - : الوضوء قبل الطعام و بعده يذهبان الفقر؛ وضو پیش از غذا و بعد از غذا، فقر را از بین می برد. (وسائل الشیعه ، ج ۱، ص ۲۵۶)

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سأل من غیر فقر فکأنما يأکل الخمر؛ هر که فقیر نباشد و سؤال کند گوئی شراب خورده است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من استعفف أعفاه الله و من استغنی أغناه الله؛ هر که عفت جوید خدایش عفت دهد و هر که غنا طلبد خدایش غنی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من تفاقر افتقر؛ هر که فقیری کند، فقیر شود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أملق تاجر صدوق؛ تاجر راست گو فقیر نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أخصی علیکم الفقر و لکنی أخصی علیکم التکاثر و ما أخصی علیکم الخطاء، و لکنی أخصی علیکم التعمد؛ از فقر بر شما بیم ناک نیستم بلکه بیم دارم به کثرت اموال تفاخر کنید، از خطا بر شما بیم ناک نیستم بلکه از تعمد بیم دارم. نهج الفصاحه

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أحد أكثر من الرّبا إلّا كان عاقبه أمره إلى قلّه؛ هر که ربا فراوان خورد سر انجام او به فقر انجامد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما فتح رجل علی نفسه باب مسأله إلّا فتح الله علیه باب فقر؛ هیچ کس دری از سؤال بروی خود نگشاید مگر خدا دری از فقر به روی او بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما ينتظر أحدکم من الدّنيا إلّا غنی مطغیا أو فقرا منسیا أو مرضا مفسدا أو هرما مفتندا أو موتا مجهزا؛ از دنیا چه انتظار دارید، جز غنائی که طغیان آرد یا فقری که نسیان آرد یا مرضی که فساد آرد یا پیری که زبونی آرد یا مرگی که به سرعت از پا در آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا ندم من استشار و لا افتقر من اقتصد؛ هر که مشورت کند پشیمان نشود و هر که میانه روی کند فقیر نگردد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا فاقه لعبد یقرأ القرآن و لا غنی له بعده؛ بنده ای که قرآن خواند فقیر نشود و او را بالاتر از قرآن بی نیازی ای نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیشر فقراء المؤمنین بالفراغ یوم القیامه قبل الأغنیاء بمقدار خمسائه عام هؤلاء فی الجنّه یعمون و هؤلاء یحاسبون؛ مؤمنان فقیر را بشارت که روز قیامت به اندازه پانصد سال زودتر از اغنیاء فارغ شوند آنان در بهشت متنعمند و اینان حساب پس می دهند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو تعلمون ما لکم عند الله لأحببتم أن تزدادوا فاقه و حاجه؛ (ای فقیران) اگر

بدانید پیش خدا چه ها دارید دوست خواهید داشت فقر و حاجت شما بیشتر شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کاد الفقر أن یكون کفرا؛ بیم آن است که فقر به کفر انجامد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الفقر شین عند الناس و زین عند الله یوم القیامه؛ فقر پیش مردم زبونی است و روز قیامت پیش خدا زینت است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الفقر أمانه فمن کتمه کان عباده؛ فقر امانتی است و هر که آن را پوشیده دارد، عبادتی باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: غسل الإناء و طهاره الفناء یورثان الغنی؛ شستن ظرفها و پاکیزگی حیاط، مایه غناست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الزنا یورث الفقر؛ زنا مایه فقر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخیانه تجرّ الفقر؛ خیانت مایه فقر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر الناس مؤمن فقیر یعطی جهده؛ بهترین مردم مؤمن فقیری است که به قدر توانائی خود انفاق کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث أقسم علیهنّ: ما نقص مال قطّ من صدقه فتصدّقوا و لا عفا رجل عن مظلّمه ظلّمها إلّا زاده الله تعالی بها عزّا فاعفوا یزدکم الله عزّا و لا فتح رجل علی نفسه باب مسأله یسأل الناس إلّا فتح الله علیه باب فقر؛ سه چیز است که در باره آن قسم می خورم: هیچ وقت مال از صدقه کاهش نگیرد پس صدقه بدهید و هیچ کس ستمی را که بر او رفته است نبخشد مگر آنکه خداوند عزت او را بیافزاید پس ببخشید تا خداوند عزت شما را بیفزاید و هیچ کس در سؤال را بر خود

نگشاید و تن به سؤال ندهد مگر آنکه خداوند در فقر را بر او بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تحفه المؤمن فی الدنیا الفقر؛ ارمغان مؤمن در این جهان فقر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدِهِ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَيْهِ وَ يَبْغُضُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ؛ خدا دوست دارد که وقتی به کسی نعمت داد اثر نعمتش بر او آشکار دیده شود و از فقر و اظهار فقر بیزار است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَ الْقَلَّةِ وَ الذَّلَّةِ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلَمَ أَوْ أَظْلَمَ؛ خدایا از فقر و تنگدستی و ذلت به تو پناه می برم و از ستم کشی و ستمگری به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَسْكِينًا وَ تَوَفَّنِي مَسْكِينًا وَ احْشُرْنِي فِي زَمَرَةِ الْمَسَاكِينِ وَ إِنِّ أَشْقَى الْأَشْقِيَاءِ مِنْ اجْتِمَاعِ عَلَيْهِ فَقْرُ الدُّنْيَا وَ عَذَابُ الْآخِرَةِ؛ خدایا مرا در زندگی فقیر دار و فقیر بمیران و در صف فقیران محشور ساز، بدبخت تر از همه بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْبَرُ أُمَّتِي الَّذِينَ لَمْ يَعْطُوا فِيْطَرُوا وَ لَمْ يَقْتَرِ عَلَيْهِمْ فَيَسْأَلُوا؛ بزرگترین افراد امت من آنها هستند که نه چندان توانگرند که خود را گم کنند و نه چندان فقیرند که دست به سؤال گشایند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحموا عزیزا ذلًّا وَ غتیا افتقر و عالما ضاع بین جهال؛ بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَرْبَعَةٌ يَبْغُضُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى: الْبَيْعُ الْحَلَّافُ وَ الْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ وَ الشَّيْخُ الزَّانِي وَ الْإِمَامُ الْجَائِرُ؛ چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا کار و پیشوای ستمگر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا رَأَيْتَ الْعَبْدَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَ الْمَرَضَ فَإِنَّ اللَّهَ يَرِيدُ أَنْ يَصَافِيَهُ؛ وقتی دیدید

خداوند فقر و مرض را بر بنده ای فرود آورد، می خواهد او را تصفیه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد الله بعبد خيرا جعل غناه في نفسه و تقاه في قلبه و إذا أراد بعبد شرا جعل فقره بين عينيه؛ وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد ثروتش را در روحش و تقوایش را در قلبش قرار میدهد و وقتی برای کسی بدی خواهد فقر را پیش چشم او جای می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: الفقر شره النفس و شدة القنوط؛ فقر آزمندی نفس است و ناامیدی بسیار. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۶۸

حدیث ۱۲۰

قال الأمامُ الحَسَنِ - عليه السلام - : أَهْلَكَ النَّاسَ إِثْنَانِ: خَوْفُ الْفَقْرِ، وَ طَلْبُ الْفَخْرِ؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: دو چیز مردم را هلاک و بیچاره گردانده است: یکی ترس از این که مبادا در آینده فقیر و نیازمند دیگران گردند. و دیگری فخر کردن - در مسائل مختلف - و مباحات بر دیگران است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۵۴، ح ۹۶

حدیث ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که به تبذیر افتخار کند به افلاس و نداری دچار شده و حقیر گردد. (غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۱۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اسراف نشانه و سرآغاز فقر و نیازمندی است. (غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث ۱۲۳

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که میانه روی کند خدا بی نیازش کند و هر که اسراف کند خدا فقیرش کند و هر که فروتنی کند خدایش بردارد و هر که بزرگی فروشد خدایش در هم شکند. (نهج الفصاحه، ح ۲۹۳۹)

حدیث ۱۲۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هر که میانه روی کند فقیر نشود. (نهج الفصاحه، ح ۲۶۰۱)

حدیث ۱۲۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آزمند همواره فقیر است هر چند تمام دنیا را مالک شود. (شرح غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹)

حدیث ۱۲۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: زنا مایه فقر است. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۱۱

حدیث ۱۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: مَنْ فَتَحَ بَابَ مَسْأَلَتِهِ فَتَحَ اللَّهُ لَهُ بَابَ فَقْرٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ فَتَحَ بَابَ عَطِيَّتِهِ ابْتِغَاءً لَوْجِهِ اللَّهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ هر کس در درخواستی از مردم را به روی خود باز کند، خداوند برای او در فقری را در دنیا و آخرت باز می کند و هر کس در بخششی را برای مردم به خاطر خدا باز کند، خداوند او را خیر دنیا و آخرت عطا می فرماید. کنز العمال، ح ۱۶۷۴۵.

حدیث ۱۲۸

امام موسی کاظم علیه السلام می فرماید: أداء الأمانة والصدق يجلبان الرزق، والخيانة والكذب يجلبان الفقر والنفاق؛ ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغگویی باعث فقر و نفاق می شود. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷.

حدیث ۱۲۹

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَالتَّجَمُّلَ وَيُبْغِضُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَاؤُسَ؛ خداوند زیبایی و آراستگی را دوست دارد و با فقر و تظاهر به فقر دشمن است. کافی، ج ۶، ص ۴۴۰، ح ۱۴.

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان أشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الآخرة بدبختين بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۴۷۰، ح ۱۶۵۹۳)

حدیث ۱۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان أشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الآخرة؛ بدبخت ترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد. (کنز العمال، ج ۶، ص ۴۷۰، ح ۱۶۵۹۳)

حدیث ۱۳۲

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: من ولهه الفقر ابطره الغنى؛ آن که نداری حیرانش کند، توانگری سرمستش می سازد. (بحار الانوار، ج ???، ص ???)

حدیث ۱۳۳

امام علی علیه السلام فرمودند: الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ، وَالتَّسَكُّرُ زِينَةُ الْغِنَى. خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس گزاری زینت غنا و توانگری. (تحف العقول ص ۷۵)

حدیث ۱۳۴

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: نیکو کاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد مرگ بد و ناگوار را دفع می کند. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۴۷۵.

حدیث ۱۳۵

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من ضمانت می کنم که هر که میانه روی پیشه کند، فقیر نشود. حضال شیخ صدوق، ص ۹.

حدیث ۱۳۶

حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) می فرمایند: نیکو کاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد مرگ بد و ناگوار را دفع می کند. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۴۷۵.

حدیث ۱۳۷

امام باقر علیه السلام: أَلْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيَدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبَيْهِمَا سَبْعِينَ مِائَةَ سُوءٍ؛ کار خیر و صدقه، فقر را می برند، بر عمر می افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می کنند. ثواب الاعمال، ص ۱۴۱.

حدیث ۱۳۸

امام صادق علیه السلام: اغْسِلُوا أَيْدِيَكُمْ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَيَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛ دست هایتان را قبل و بعد از غذا خوردن بشویید، که فقر را می برد و بر عمر می افزاید. محاسن، ج ۲، ص ۲۰۲، ح ۱۵۹۴.

حدیث ۱۳۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ضمانت لمن اقتصد ان لا يفتقر؛ من ضمانت می کنم که هر که میانه روی پیشه کند، فقیر نشود. حضال شیخ صدوق، ص ۹.

حدیث ۱۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد. نهج البلاغه، حکمت ۱۴۰.

حدیث ۱۴۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَلَقَ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ التَّوَانِي وَالْكَسَلَ، فَزَوَّجَهُمَا قَوْلًا بَيْنَهُمَا الْفَاقَةُ؛ خداوند سستی و تنبلی را آفرید و میان آن دو را پیوند داد؛ پس از آن دو، فقر زاده شد. الفردوس: ۲ / ۱۸۸ / ۲۹۴۰

جهاد اقتصادی**حدیث ۱**

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): ما أكل العبد طعاما أحبَّ إلى الله من كدِّ يديه، ومن بات كالا من عمَلِه بات مغفورا له؛ پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: هیچ بنده ای خوراکی نخورده است که نزد خدا دوست داشتنی تر از حاصل دسترنج وی باشد؛ و هر که خسته از کار خویش روز را به شب رساند، آمرزیده روز را به شب رسانده است. کنز العمال: ۹ / ۴ / ۹۲۲۸.

حدیث ۲

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): سبعة تحت ظل العرش يوم لا ظل إلا ظله... رجل خرج ضاربا في الأرض يطلب من فضل الله عز وجل؛ يكف به نفسه، ويعود به على عياله؛ روزی که هیچ سایه ای جز سایه عرش نباشد، هفت تن زیر سایه آیند. [یکی از ایشان] کسی است که در زمین گام می زند تا از فضل خدا [روزی] بجوید و از آن، نیاز خود را برطرف کند و با آن، به سوی خانواده اش باز گردد. دعائم الإسلام: ۲ / ۱۵ / ۸، عوالی اللآلی: ۳ / ۱۹۴ / ۹ و لیس فیهما «سبعة».

حدیث ۳

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من أمسى كالا من عمل يديه؛ أمسى مغفورا له؛ هر کس، خسته از کار خود، روز را به پایان ببرد، آمرزیده روزش را به پایان برده است. کنز العمال: ۴ / ۷ / ۹۲۱۴.

حدیث ۴

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): إن الله تعالى يحبُّ أن يرى عبده تعباً في طلب الحلال؛ هر آینه خدای - تعالی - دوست می دارد که بنده اش را ببیند که در طلب روزی رنج می برد. کنز العمال: ۴ / ۴ / ۹۲۰۰.

حدیث ۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غدوة أحدكم في سبيل الله بأعظم من غدوته يطلب لولده و عياله ما يصلحهم؛ بامدادان برون شدن یکی از شما [برای جهاد] در راه خدا، ارجمندتر از بامدادان برون شدنش برای سامان بخشیدن به زندگی فرزندان و خانواده اش نیست. دعائم الإسلام: ۲ / ۱۵ / ۹، عوالی اللآلی: ۳ / ۱۹۴ / ۶.

حدیث ۶

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): الساعي على والديه ليكفهما أو يعييهما عن الناس في سبيل الله، ومن سعى على زوج أو ولد ليكفهم ويعييهما عن الناس في سبيل الله، والساعي عن الناس في سبيل الله، والساعي مكاترة في سبيل الشيطان؛ آن که بکوشد تا پدر و مادرش را تأمین کند یا آنان را از مردم بی نیاز سازد، [کارش] در راه خدا است؛ و آن کس که بکوشد تا همسر یا فرزندانش را کفاف بخشد و از مردم بی نیاز کند، [نیز] در راه خدا است؛ و آن که تلاش می کند تا خودش را بی نیاز کند و از مردم مستغنی سازد، [نیز] در راه خدا است؛ و آن که تلاش می کند تا بر دارایی خود بیفزاید، در راه شیطان است. کنز العمال: ۴ / ۱۰ / ۹۲۳۷.

حدیث ۷

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): مَنْ سَعَى عَلَى نَفْسِهِ لِيُعْزَّهَا وَيُعْتَبِهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ شَهِيدٌ؛ هر کس بکوشد تا خود را عزیز و از مردم بی نیاز دارد، [هم رتبه] شهید است. کنز العمال: ۴ / ۶۰۷ / ۱۱۷۶۰

حدیث ۸

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): إِنَّ عَيْسَى بْنَ مَرْيَمَ قَالَ: خُلِقَ النَّهَارُ لِتُؤَدَّى فِيهِ الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ الَّتِي عَنْهَا تُسْأَلُ وَبِهَا تُحَاسَبُ، وَبِرِّ وَالِدَيْكَ، وَأَنْ تَضْرِبَ فِي الْأَرْضِ تَبْتَغِيَ الْمَعِيشَةَ؛ مَعِيشَةُ يَوْمِكَ؛ هر آینه عیسی بن مریم علیه السلام فرمود: «روز آفریده شد تا در آن نماز واجب را ادا کنی که از آن بازخواست و با آن حسابرسی خواهی شد؛ و تا به پدر و مادرت نیکی کنی؛ و تا در زمین گام زنی و در پی گذران زندگی روزانه خود بر آیی». بحار الأنوار: ۳۸ / ۵۸ / ۲۰۸.

حدیث ۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ تَوَرَّطَ فِي الْأُمُورِ غَيْرَ نَاطِرٍ فِي الْعَوَاقِبِ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِمُفْطِعَاتِ النَّوَابِ، وَالتَّذْيِيرُ قَبْلَ الْعَمَلِ يُؤْمِنُكَ مِنَ النَّدَمِ؛ هر که بدون عاقبت اندیشی، در کارها فرو رود، خود را به بلاهای سخت رسواکننده دچار کند. و برنامه ریزی پیش از هر کار، از پشیمانی ایمنت خواهد ساخت. الکافی: ۴ / ۱۹ / ۸.

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: يُسْتَدَلُّ عَلَى الْإِدْبَارِ بِأَرْبَعٍ: سَوْءِ التَّذْيِيرِ وَقُبْحِ التَّذْيِيرِ، وَقَلَّةِ الْإِعْتِبَارِ، وَكَثْرَةِ الْإِعْتِذَارِ؛ نشانه های بخت برگشتگی چهار چیزند: بدی برنامه ریزی، زشتی ریخت و پاش، اندکی عبرت گیری، و فراوانی عذرخواهی. غرر الحکم: ۱۰۹۵۸.

حدیث ۱۱

الإمام الرضا عليه السلام: إِنَّ رَجُلًا - أَتَى جَعْفَرًا - صَيَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ - شَبِيهَا بِالْمُسْتَنْصِحِ لَهُ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، كَيْفَ صَبَرْتَ اتَّخَذْتَ الْأَمْوَالَ قِطْعًا مُتَفَرِّقَةً؛ وَلَوْ كَانَتْ فِي مَوْضِعٍ (وَاحِدٍ) كَانَتْ أَيْسَرَ لِمَوَوْتِهَا وَأَعْظَمَ لِمَنْفَعَتِهَا!؟ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِتَّخَذْتُهَا مُتَفَرِّقَةً؛ فَإِنْ أَصَابَ هَذَا الْمَالُ شَيْءٌ سَلِمَ هَذَا الْمَالُ، وَالصُّرَّةُ تُجْمَعُ بِهَذَا كُلِّهِ؛ امام رضا علیه السلام: مردی نزد امام صادق علیه السلام آمد و چنان که می خواهد پندش دهد، به وی گفت: «ای ابوعبدالله! چرا دارایی هایت را بخش بخش کرده ای، حال آن که اگر یکجا بود، هم کم هزینه تر بود و هم پر سودتر؟» امام صادق علیه السلام فرمود: «آن را پراکنده ساختم؛ زیرا اگر آن یک را آسیبی رسد، این یک از آن آسیب دور می ماند و بدین سان، مجموعه مال حفظ می شود». الکافی: ۱ / ۹۱ / ۵.

حدیث ۱۲

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْفَقْرَ، وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْهِمْ سَوْءَ التَّذْيِيرِ؛ بر امت خویش، نه از فقر، که از برنامه ریزی نادرست بیم دارم. عوالی اللآلی: ۴ / ۳۹ / ۱۳۴.

حدیث ۱۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُسْنُ التَّدْبِيرِ يُنْمِي قَلِيلَ الْمَالِ، وَسَوْءُ التَّدْبِيرِ يُفْنِي كَثِيرَهُ؛ برنامه ریزی درست، مال کم را افزایش می بخشد؛ و برنامه ریزی نادرست، مال بسیار را نابود می کند. غرر الحکم: ۴۸۳۳.

حدیث ۱۴

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): مَنْ أَحْسَنَ تَدْبِيرَ مَعِيشَتِهِ رَزَقَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى؛ هر کس برای گذرانِ زندگانی خویش به درستی برنامه ریزی کند، خدای - تبارک و تعالی - روزی اش می بخشد. کنز العمال: ۷ / ۱۸۸ / ۱۸۶۱۴ نقلاً عن ابن النجار و كلاهما عن أبي السليل عن أبيه.

حدیث ۱۵

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): مِنْ فَهْمِ الرَّجُلِ أَنْ يُصْلِحَ مَعِيشَتَهُ، وَلَيْسَ مِنْ حُبِّ الدُّنْيَا طَلَبُ مَا يُصْلِحُكَ؛ نشان ژرف اندیشی هر فرد این است که گذرانِ زندگی اش را به سامان آورد. این که در جست و جوی سامانِ زندگی ات باشی، دنیادوستی شمرده نمی شود. شُعب الإيمان: ۵ / ۲۵۴ / ۶۵۶۳ عن ابن عمر، کنز العمال: ۳ / ۵۰ / ۵۴۳۹ عن أبي الدرداء.

حدیث ۱۶

رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): إِنَّ مِنْ عَقْلِ الرَّجُلِ اسْتِصْلَاحَ مَعِيشَتِهِ؛ همانا نشانه عاقل بودن انسان آن است که گذرانِ زندگی اش سامان بخشد. الفردوس: ۱ / ۲۱۴ / ۸۱۵ عن أبي الدرداء.

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صَلاَحُ الْعَيْشِ التَّدْبِيرُ؛ سامانِ بخشِ گذرانِ زندگی، برنامه ریزی است. غرر الحکم: ۵۷۹۴.

حدیث ۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: التَّدْبِيرُ نِصْفُ الْمَعُونَةِ؛ برنامه ریزی، نیم دستمایه [ی زندگی] است. غرر الحکم: ۵۶۶.

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قِوَامُ الْعَيْشِ حُسْنُ التَّقْدِيرِ، وَمِلَاكُهُ حُسْنُ التَّدْبِيرِ؛ مایه پایداری زندگی، خوب سنجیدن است و پایه آن، برنامه ریزی است. غرر الحکم: ۶۸۰۷.

حدیث ۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حُسْنُ التَّدْبِيرِ وَتَجَنُّبُ التَّبْذِيرِ مِنْ حُسْنِ السِّيَاسَةِ؛ نشانه سیاستِ درست، برنامه ریزی صحیح و پرهیز از ریخت و پاش است. غرر الحکم: ۴۸۲۱.

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْقَلِيلُ مَعَ التَّدْبِيرِ أَبْقَى مِنَ الْكَثِيرِ مَعَ التَّبْدِيرِ؛ مال اندک با برنامه ریزی، پایدارتر از مال فراوانی است که ریخت و پاش شود. غرر الحکم: ۱۹۴۸.

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَيْسَ الْجِهَادُ أَنْ يَضْرِبَ بِسَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ إِنَّمَا الْجِهَادُ مَنْ عَالَ وَالِدِيهِ وَعَالَ وَلَدَهُ، فَهُوَ فِي جِهَادٍ. وَمَنْ عَالَ نَفْسَهُ يُكْفُّهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ فِي جِهَادٍ؛ جهاد [فقط] آن نیست که [کسی] در راه خدا شمشیر زند؛ هر آینه جهاد، آن [نیز] است که فرد، پدر و مادر و فرزندان را سرپرستی کند؛ پس چنین کسی در حال جهاد است. و [نیز] آن کس که خود را تأمین می سازد تا از مردم بی نیاز باشد، او هم در حال جهاد است. کنز العمال: ۱۶ / ۴۶۹ / ۴۵۴۹۴.

حدیث ۲۳

امام سجاد (علیه السلام): اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْنِي عَنِ السَّرَفِ وَاللَّزْدِيادِ، وَقَوْمِنِي بِالْبَذْلِ وَالْاِقْتِصَادِ، وَعَلَّمْنِي حُسْنَ التَّقْدِيرِ، وَأَقْبِضْ نِي بِطُفَّتِكَ عَنِ التَّبْدِيرِ؛ بارخدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا از ولخرجی و زیاده روی دور کن و با بخشش و میانه روی، برپا و استوارم دار و اندازه نگه داشتن نکو را به من بیاموز و به لطف خویش از ریخت و پاش، بازم دار. صحیفه سجادیه، دعای ۳۰.

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ اقْتَصَدَ اغْنَاهُ اللَّهُ وَمَنْ بَدَّرَ افْقَرَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَجَبَّرَ قَصَمَهُ اللَّهُ؛ هر کس میانه روی کند، خداوند بی نیازش سازد و هر کس ریخت و پاش نماید، خداوند نادرش کند، هر کس فروتنی پیشه کند، خداوند بلندش نماید و هر کس بزرگی کند، خداوند خردش نماید. کافی، ج ۴، ص ۹۵، ح ۱

حدیث ۲۵

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الَّذِي يُطْلَبُ مِنْ فَضْلِ يَكْفُ بِهِ عِيَالَهُ أَعْظَمَ أَجْرًا مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ آن که با کار و کوشش، در جست و جوی مواهب زندگی برای تأمین خانواده خویش است، پاداشی بزرگ تر از مجاهدان راه خدا دارد. تحف العقول، ص ۸۰۸

حدیث ۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ؛ با اموال و جانها و مال های خود با مشرکان جهاد کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التَّوَدُّهُ وَالْاِقْتِصَادُ وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ جُزْءٍ مِنَ النَّبَوَّةِ؛ تَأْنِي وَصَرْفَةُ جَوْثِي وَنِيكَامِي يَكُ جُزْءًا مِنْ جُزْءِ نَبِيِّنَا. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ قَلِيلَ الْعَمَلِ مَعَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَ كَثِيرَ الْعَمَلِ مَعَ الْجَهْلِ قَلِيلٌ؛** کار اندک که با بصیرت و دانش انجام گیرد بسیار است و کار بسیار که با نادانی صورت پذیرد اندک است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَفْضَلُ النَّاسِ عَقْلاً أَحْسَنُهُمْ تَقْدِيراً لِمَعَاشِهِ وَأَشَدُّهُمْ اهْتِمَاماً بِاصْلَاحِ مَعَادِهِ؛** عاقل ترین مردم کسی است که بهتر بتواند امور زندگی اش را برنامه ریزی کند و برای اصلاح آخرتش بیشتر همت نماید. (غررالحکم، ح ۳۳۴۰)

حدیث ۳۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛** هر کس در جست و جوی حلال، برای گذران زندگی خانواده اش بکوشد، [تلاش] او در راه خدا است. کنز العمال: ۹۲۵۲ / ۱۲ / ۴

قرض الحسنه

حدیث ۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ ارَادَ أَنْ تَسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَ أَنْ تَكْشِفَ كُرْبَتَهُ فَلْيُفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ.** رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که مایل است خداوند دعایش را مستجاب نموده و غم و اندوهش را بزدايد، پس باید تلاش کند که غم و اندوه انسان تنگدست را برطرف نماید. «کنز العمال، ح ۱۵۳۹۸»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **رَأَيْتُ لَيْلَةً أُسْرِي بِي عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوباً الصَّدَقَةَ بَعَشْرِ امْتَالِهَا وَ الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ.** فقلتُ: يا جبرئيل ... رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شبی که به معراج برده شدم دیدم که روی درب بهشت این چنین نوشته بود: صدقه ده برابر پاداش دارد و قرض هیجده برابر. به جبرئیل گفتم: چرا قرض برتر از صدقه است؟ گفت: چون قرض گیرنده فقط به خاطر نیازش قرض می گیرد ولی سائل تقاضای کمک می کند، اگر چه بی نیاز باشد. «کنز العمال، ح ۱۵۳۷۴»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ اقْرَضَ مُؤمِناً قَرْضاً يَنْتَظِرُ بِهِ مَيْسُورَهُ كَانَ مَالَهُ فِي زَكَاةٍ وَ كَانَ هُوَ فِي صَلَاةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى يُوَدِّيَهُ إِلَيْهِ.** رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس به مؤمنی قرض بدهد و منتظر بماند تا قرض گیرنده فراخی یابد، آن مال ثواب زکات خواهد داشت و قرض دهنده مورد درود فرشتگان می باشد تا این که قرضش ادا شود. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹»

حدیث ۴

قال النبي - صلى الله عليه و آله - : **مَنْ يُمِطُّ عَلَى ذِي حَقٍّ حَقَّهُ وَ هُوَ يَقْدِرُ عَلَى ادَاءِ حَقِّهِ فَعَلَيْهِ كُلُّ يَوْمٍ خَطِيئَةٌ عَشْرًا.** پیامبر اکرم -

صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که قادر به پرداخت حق دیگران است، اگر طلبکار را معطل کند، در مقابل هر روز تاخیر، گناه شخص باج گیر در نامه علمش ثبت خواهد شد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۴۶»

حدیث ۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُؤْمِنٍ وَ هُوَ مُعْسِرٌ، يَسِّرَهُ اللهُ عَلَيْهِ حَوَائِجَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که با انسان تنگدست مؤمن مدارا نماید (در گرفتن قرض خود به او مهلت داده و یا آن را ببخشد)، خداوند در برآوردن حوائج دنیا و آخرت او مدارا خواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۲»

حدیث ۶

عن النبی - صلی الله علیه و آله - : كَمَا لَا يَحِلُّ لِغَرِيمِكَ أَنْ يُمِطَّكَ وَ هُوَ مُؤَسِّرٌ، فَكَذَلِكَ لَا يَحِلُّ لَكَ أَنْ تُعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: همان طور که برای کسی که از تو قرض گرفته و توانگر است (توان پرداخت قرضش را دارد)، جایز نیست که اداء آن را به تاخیر اندازد، برای تو هم جایز نخواهد بود که با اینکه می دانی او تنگدست است، از او مطالبه قرضت را بکنی. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹»

حدیث ۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ ارَادَ أَنْ يُظِلَّهُ اللهُ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ فَلْيَنْظُرْ مُعْسِرًا أَوْ لِيَدْعَ لَهُ عَنِ حَقِّهِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که مایل است (در روز قیامت) زیر سایه خدا باشد، روزی که هیچ سایه ای جز سایه خدا نیست، پس به انسان تنگدست بدهکار مهلت دهد یا اینکه به نفع او از حَقِّش بگذرد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۰»

حدیث ۸

من وصايا امير المؤمنين - عليه السلام - لابنه الحسن - عليه السلام - : وَاعْتَنِمَ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قَضَاءَهُ لَكَ فِي يَوْمِ عَشْرَتِكَ. امام علی - عليه السلام - در وصیت به فرزندشان امام حسن - عليه السلام - فرمودند: اگر کسی در حال بی نیازی ات از تو قرض خواست، آن را غنیمت بشمار تا اینکه در روز تنگدستی و احتیاج، او نیز قرض تو را جبران نماید. «نهج البلاغه، نامه ۳۱»

حدیث ۹

قال الامام الرضا - عليه السلام - : انَّ اجْرَ الْقَرْضِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ ضِعْفًا مِنْ اجْرِ الصِّدْقَةِ لِأَنَّ الْقَرْضَ يَصِلُ إِلَى مَنْ لَا يَضَعُ نَفْسَهُ لِلصَّدَقَةِ لِأَخْذِ الصَّدَقَةِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: پاداش قرض دادن هیچجده برابر اجر صدقه است، زیرا قرض به کسی می رسد که خود را برای گرفتن صدقه، ضایع (و کوچک) نمی کند. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۴۰»

حدیث ۱۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : كُلُّ ذَنْبٍ يَكْفُرُهُ الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللهِ إِلَّا الدِّينَ لَا كَفَّارَةَ لَهُ إِلَّا ادَاءُهُ أَوْ يَقْضَى صَاحِبَهُ، أَوْ يَعْفُو الَّذِي لَهُ الْحَقُّ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر گناهی با شهادت در راه خدا بخشیده و پاک می شود، مگر قرض که کفارۀ ای ندارد جز اینکه توسط شخص بدهکار یا شخص دیگری پرداخت شود و یا اینکه طلب کار گذشت نماید. «وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۳»

حدیث ۱۱

قال الامام علی بن الحسین - علیه السلام - : طَلَبُ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ مِذَلَّةٌ لِلْحَيَاةِ وَ مَذْهَبَةٌ لِلْحَيَاءِ وَ اسْتِخْفَافٌ بِالْوَقَارِ وَ هُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ ... . امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: دست نیاز به سوی مردم دراز کردن، سبب ذلت و خواری در زندگی خواهد بود و نیز موجب از بین رفتن حیاء و خوار و ناچیز شدن شخصیت و وقار خواهد گشت به طوری که همیشه احساس نیاز و تنگدستی نماید و هر چه کمتر به مردم رو بیندازد و درخواست کمک کند، بیشتر احساس بی نیازی و خود کفائی خواهد داشت. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۳۶»

حدیث ۱۲

قال الامام الباقر - علیه السلام - : اَرْبَعٌ مِنْ كُنُوزِ الْبِرِّ: كِتْمَانُ الْحَاجَةِ وَ كِتْمَانُ الصَّدَقَةِ وَ كِتْمَانُ الْوَجْعِ وَ كِتْمَانُ الْمُصِيبَةِ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: چهار چیز از گنج های خیر و نیکی است: پوشاندن حاجت و نیاز خود از دیگران، دادن صدقه و کمک به افراد به صورت مخفیانه، کتمان رنج و ناراحتی ها و تحمل مصیبت. «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۷۵»

حدیث ۱۳

قال الامام الصادق - علیه السلام - : «مَنْ اقْرَضَ قَرْضًا فَضْرَبَ لَهُ اَجَلًا فَلَمْ يُوْتِ بِهِ عِنْدَ ذَلِكَ الْاَجَلِ، فَاِنَّ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ ... . امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر گاه انسان به شخصی قرض دهد و برای باز پرداخت آن زمان مشخص نماید، چنانچه در موعد مقرر مال او پرداخت نشود، یک دینار صدقه، به ازای هر روز در نامه عملش ثبت خواهد شد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹»

حدیث ۱۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : اِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ اَنْظَارَ الْمُعْسِرِ وَ مَنْ كَانَ عَزِيْمُهُ مَعْسِرًا فَعَلِيْهِ اَنْ يَنْظُرَهُ اِلَى مَيْسِرَةٍ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خداوند متعال مهلت دادن به تنگدست را دوست دارد و کسی که بدهکارش تنگدست است، باید به او مهلت دهد تا توانمند گردد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۳»

حدیث ۱۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ... فان اعطاه اكثر مما اخذه من غير شرط بينهما فهو مباح له، و ليس له عند الله ثواب فيما اقترضه. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اگر قرض گیرنده بدون قرار قبلی، سودی به صاحب مال بدهد مباح است، ولی آن قرض دهنده پاداشی از خدا نخواهد گرفت. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۶

قال ابی موسی: قلت لابی عبدالله - علیه السلام - : جُعِلْتُ فِدَاكَ يَسْتَقْرِضُ الرَّجُلُ وَ يُحُجُّ؟ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: ... . ابو موسی می گوید: به امام صادق - علیه السلام - عرض کردم، فدایت شوم، آیا شخصی می تواند قرض بگیرد و فریضه حج را با آن انجام دهد؟ فرمودند: آری. عرض کردم: آیا می تواند برای ازدواج قرض بگیرد؟ فرمودند: آری، قرض کند و ازدواج نماید و شب و روز منتظر روزی خدا باشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۲»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما من مؤمنٍ اقْرَضَ مؤمناً يلتمسُ به وجه الله الأحسب الله له أجره بحساب الصدقة حتى يرجع اليه ماله. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هیچ مومنی نیست که به خاطر خدا به مؤمن دیگر قرض دهد، جز آنکه خداوند هر روز ثواب صدقه دادن آنرا به حساب وی ثبت کند تا زمانی که آن مال به او باز گردد. «الکافی، ج ۴، ص ۳۴»

حدیث ۱۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لَأَنْ أُقْرِضَ قَرْضاً أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُصِلَ بِمَثَلِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: قرض دادن مال را بیشتر دوست دارم تا آن که آن را ببخشم. بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۹

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ مَكْتُوبٌ: الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَالصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بر روی درب بهشت این گونه نوشته شده است: قرض دادن هیجده برابر پاداش دارد و صدقه ده برابر. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۸»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَصَلَةُ الْإِخْوَانِ بِعَشْرِينَ وَصَلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعِينَ وَعَشْرِينَ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: پاداش صدقه ده برابر، پاداش قرض هیجده برابر، پاداش پیوند و ارتباط با برادران دینی بیست برابر و پاداش صلۀ رحم و پیوند با خویشاوندان، بیست و چهار برابر می باشد. «الکافی، ج ۴، ص ۱۰»

حدیث ۲۱

عن رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ... وَمَنْ أقرَضَ إِخَاهُ الْمَوْمِنَ بِكُلِّ دَرَاهِمٍ أقرَضَهُ وَزَنَ جَبَلٍ أُخِيدٍ وَجَبَلٍ رَضْوَانٍ وَطُورٍ سَيْنَاءَ حَسَنَاتٍ ... رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که به برادر مومن خود قرض بدهد، در برابر هر دره‌می که قرض داده هم وزن کوه احد، رضوان و طور سینا، حسنات خواهد داشت و اگر برای باز پس گیری آن مدارا کند، از پل صراط همچون برق جهنده، بدون حساب و عذاب خواهد گذشت. «ثواب الاعمال، ص ۴۱۴»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ احتاجَ اليه إِخُوهُ الْمُسْلِمِ فِي قَرْضٍ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ حَزَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که برادر مسلمانش به او برای قرض احتیاج داشته باشد و او با وجود این که قادر به پرداخت این قرض است، از دادن آن امتناع کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام خواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۸»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَطَّلُ الْغَنِيِّ ظَلَمٌ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: تاخیر در پرداخت قرض توسط

انسان توانمند و غنی، ظلم است. «وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۹۰»

تجارت و معامله

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : لا تجارة كالعَمَلِ الصَّالِحِ وَ لا رِبْحَ كالثَّوَابِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: هیچ تجارتی همانند عمل صالح و هیچ سودی مانند پاداش الهی نیست. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۲»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : اِذَا تُفِفَّتِ الْمَكَايِلُ أَخَذَهُمُ اللَّهُ بِالسِّنِينَ وَالْقَحَطِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: وقتی پیمانها را کاهش دهند خداوند ایشان را گرفتار قحط و کمبود سازد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۰۷»

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْأَخْتِكَارُ شَرِّمَهُ الْأَشْرَارِ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: احتکار راه و رسم اشرار است. «میزان الحکمه، ج ۲، ص ۲۸۶»

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَنَّهُ دَخَلَ السُّوقَ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ اللَّحَامِينَ مَنْ نَفَخَ مِنْكُمْ فِي اللَّحْمِ فَلَيْسَ مِنَّا . امام علی - علیه السلام - (هنگامی که داخل بازار شد) فرمودند: هان ای گوشت فروشان هر کدامتان که در گوشت بدمید (و آن را چاق نشان دهد) از ما (مسلمانان) نیست. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۰۲»

حدیث ۵

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ عَنْ بَيْعِ الْمُضْطَرِّينَ . امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - از خرید اموال اشخاصی که ناچار به فروش شده‌اند منع فرموده است. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۱»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَاتِ فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غَنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينَ . امام علی - علیه السلام - فرمودند: دست به انواع بازرگانی بزنید که تجارت‌ها عامل بی‌نیازی شما از اموال مردم است و براستی خداوند شخص صاحب حرفه درست کار را دوست دارد. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۰»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السلام - : إِذَا طَافَ فِي الْمَسَاقِ وَ وَعَظْتُمْ، يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ قَدِّمُوا الْأَسِيخَارَةَ وَ تَبَرَّكُوا بِالسُّهُولَةِ وَ اقْتَرِبُوا مِنَ الْمُتَتَابِعِينَ وَ تَزَيَّنُوا بِالْحِلْمِ وَ تَنَازَهُوا عَنِ الْيَمِينِ وَ جَاءَتُوا الْكِدْبَ وَ ... . امام علی - علیه السلام - وقتی در بازار می‌گشت و موعظه

می‌فرمود چنین می‌گفت: هان ای گروه بازرگانان در آغاز از خدا خیر بخواهید و با سهل‌گیری برکت بجوئید و به خریداران نزدیک شوید (اخلاقاً و مکاناً) و به حلم و بردباری آراسته باشید و از سوگند باز ایستید و از دروغ دوری گزینید و از ستمگری کناره بگیریید و حق مظلومین را پردازید و به ربا نزدیک نشوید و پیمان‌ها و ترازو را کامل کنید و از اموال مردم کم نگذارید و در زمین فساد نکنید. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۵۴»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : يا مَعْشَرَ التُّجَّارِ، اَلْفِقْهُ ثُمَّ المُنَجَّرُ، اَلْفِقْهُ ثُمَّ المُنَجَّرُ، اَلْفِقْهُ ثُمَّ المُنَجَّرُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای بازرگانان، اول فقاقت (شناخت دین و احکام معاملات)، سپس تجارت، اول فقاقت سپس تجارت، اول فقاقت سپس تجارت. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۰»

حدیث ۹

عَنِ الامامِ الصَّادِقِ - علیه السلام - : اَلْمَسِيءُ لِمُوْنٍ عِنْدَ شُرُوْطِهِمْ اِلَّا مَا خَالَفَ كِتَابَ اللهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مسلمانان به شروط خود وفا دارند مگر شرطی که برخلاف کتاب خدا (قرآن) باشد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۳۷»

حدیث ۱۰

قال الامام الصَّادِقُ - علیه السلام - : اِنَّ اللهَ لَيَنْغِضُ المُنْفِقَ سَلْعَتَهُ بِالْاِيْمَانِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: همانا کسی که با کمک قسم کالای خود را بفروشد، مورد خشم خداست. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۹۹»

حدیث ۱۱

قال الامام الصَّادِقُ - علیه السلام - : ثَلَاثَةٌ يَدْخِلُهُمُ اللهُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ، اِمَامٌ عَادِلٌ وَ تاجِرٌ صَدُوْقٌ وَ شَيْخٌ اَفْنَى عُمَرَةَ فِي طَاعَةِ اللهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: خداوند سه کس را بدون حساب وارد بهشت می‌نماید: پیشوای عادل، بازرگان راستگو، پیری که عمر خود را در اطاعت خدا گذرانیده باشد. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۸»

حدیث ۱۲

قال الامام الصَّادِقُ - علیه السلام - : التَّجَارَةُ تَزِيْدُ فِي العُقْلِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: تجارت مایه افزونی خرد است. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۱۸»

حدیث ۱۳

قال الامام الصَّادِقُ - علیه السلام - : اَرْبَعَةٌ يَنْظُرُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ اَقَالَ نَادِمًا اَوْ اَغَاثَ لَهْفَانَ اَوْ عَتَقَ نِسَمَةً اَوْ زَوَّجَ عَزْبًا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: در روز قیامت چهار کس مورد رحمت خداوند متعال قرار می‌گیرند: کسی که معامله شخص نادمی را فسخ نماید، آن که اندوه زده‌ای را فریاد رسی کند، کسی که برده‌ای را آزاد سازد و یا کسی که زن یا مرد مجردی را همسر دهد. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اذا اشتریت بئعاً فلا تبعه حتى تقبضه. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: وقتی چیزی خریدی پیش از آن که او را تحویل بگیری، نفروش. «کنز العمال، ج ۴، ص ۱۵»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من تمنا على أمّتي الغلاء ليله واحدة أحبّ الله عمله أربعين سنه. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس یک شب در آرزوی گرانی برای امت من باشد خداوند اعمال چهل سال او را تباه خواهد کرد. «کنز العمال، ج ۴، ص ۹۸»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يبع بعضكم على بيع أخيه. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ یک از شما بر علیه معامله برادر دینی اش، معامله نکند. «کنز العمال، ج ۴، ص ۶۹»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يا صاحب الطعام، أسفّل هذا مثل أعلاه؟ من غشّ المسلمین، فليس منهم. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ای فروشنده طعام، آیا زیر این کالا- همانند روی آن است؟ هر کس به مسلمانان خیانت کند، مسلمان نیست. «کنز العمال، ج ۴، ص ۶۰»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألمشليم أخو المشليم ولا يجلّ لمشليم باع من أخيه بئعاً فيه عيب إلا بينه. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مسلمان با مسلمان برادر است و جایز نیست به برادرش چیز معیوبی را بفروشد مگر آن که به او اعلام نماید. «کنز العمال، ج ۴، ص ۵۹»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألمغبون لا محمود ولا مأجور. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که مغبون می شود نه نزد خلق پسندیده است و نه نزد خدا دارای پاداش است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۹۴»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألتاجش خائن. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که قیمت جنسی را بالا می برد بدون آن که قصد خرید داشته باشد، خائن است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۸۱»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ وَ عَصِيرَهَا وَ غَارِسَهَا وَ شَارِبَهَا وَ سَاقِيَهَا وَ بَايِعَهَا وَ مُشْتَرِيَهَا وَ أَكِلَ ثَمَنِهَا وَ حَامِلَهَا وَ الْأَمْخُمُولَ إِلَيْهِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند لعن کرده است مشروب و فشارنده آن و کارنده درخت آن و نوشنده و ساقی آن و فروشنده و خریدار و مصرف کننده بهای آن و حامل آن و کسی که به سوی او می‌برند. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۴۴»

حدیث ۲۲

نهی رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَنْ يَدْخُلَ الرَّجُلُ فِي سَوْمِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - نهی فرمودند: از این که کسی در معامله برادر مسلمان خود داخل شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۳۸»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَلْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ حَتَّى يَفْتَرِقَا. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مشتری و فروشنده تا از هم جدا نشده‌اند اختیار فسخ (معامله را) دارند. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۴۵»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَ الْمُحْتَكِرُ مُلْعُونٌ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: تهیه کننده (نیازمندی های مردم، از لطف و رحمت الهی) بهره‌مند می‌گردد و احتکار کننده ملعون است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۱۳»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَيُّمَا رَجُلٍ اشْتَرَى طَعَامًا فَكَسَبَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، يُرِيدُ بِهِ غَلَاءَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ بَاعَهُ فَتَصَدَّقَ بِثَمَنِهِ، لَمْ يَكُنْ كَفَّارَةً لِمَا صَنَعَ. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس طعامی (غذایی) بخرد و چهل روز برای ایجاد گرانی نگهدارد، سپس بفروشد و قیمت آن را در راه خدا صدقه بدهد کفاره احتکار خود را نداده است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۹۸»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : غَبْنُ الْمُشْتَرِي رِبًا. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مغبون ساختن (متضرر کردن) کسی که کار را به انصاف خود انسان سپرده، در حکم ربا است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۰۴»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّ اللَّهَ غَافِرٌ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا مَنْ جَحَدَ مَهْرًا أَوْ اِعْتَصَبَ أَجِيرًا أَوْ بَاعَ رَجُلًا حُرًّا. رسول اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند تمام گناهان را می‌آمرزد، مگر کسی که مهر زنی را انکار کند یا مزد کارگری را غصب کند و یا شخص آزادی را بفروشد. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۲۹»

حدیث ۲۸

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: شَرُّ الْكَسْبِ كَسْبُ الرَّبَا. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: بدترین درآمدها، درآمدی است که از راه ربا بدست آید. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۵»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ، إِنَّ التُّجَّارَ يُبْعَثُونَ فُجَّارًا إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَ بَرَّ وَ صَدَقَ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هان ای بازرگان! همانا بازرگانان در قیامت گنه کار برانگیخته می‌شوند مگر کسی که تقوای الهی پیشه کرده و نیکویی کند و راستگو باشد. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۷»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: يَا وَ زَانُ، زَنْ وَ أَرْجَحُ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: ای توزین گر! وزن کن و اندکی بیافزای. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۳»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: بازرگان امین، راستگو و مسلمان، روز قیامت با شهیدان محشور خواهد بود. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۸»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: بازرگان راستگو روز قیامت در زیر سایه ی عرش است. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۸»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: مَنْ أَقَالَ نَادِمًا أَقَالَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هر کس معامله شخص پشیمان را فسخ کند، خداوند روز قیامت از گناهان او بگذرد. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۳»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ -: مَنْ بَاعَ وَ اشْتَرَى فَلْيَجْتِنِبْ حَمْسَ خِصَالٍ وَ الْآفَلَ يَبِيعَنَّ وَ لَا يَشْتَرِينَ: الرَّبَا، وَ الْحُلْفَ وَ كِتْمَانَ الْعَيْبِ وَ الْحَمِيدَ إِذَا بَاعَ وَ الدَّمَّ إِذَا اشْتَرَى. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: فروشنده و خریدار باید از پنج خصلت دوری گیرند و الا از خرید و فروش خودداری کنند: ۱. رباخواری ۲. سوگند خوردن ۳. نهان داشتن عیب‌ها، ۴. ستایش کالا هنگام فروش ۵. نکوهش کالا هنگام خرید. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۹۵»

حدیث ۳۵

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ -: التَّاجِرُ الْجَبَانُ مَحْرُومٌ وَ التَّاجِرُ الْجَشُورُ مَرْزُوقٌ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: بازرگان ترسو

محروم است و بازرگان شجاع بهره‌مند. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۳۲۳»

حرام خواری و ربا

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : معاشر الناس الفقّه ثم المتجر و الله لربا فی هذه الأُمَّة أخفی من دَیب الثَّمَل علی الصّیفا. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ای مردم! ابتدا فقه و احکام دینی (را فرا گیرید) و سپس تجارت کنید، به خدا قسم ربا در میان این امت، پنهان تر از حرکت آرام مورچه بر روی سنگ صاف است. «بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۷»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : غَضُّ الطَّرْفِ عن محارم الله أفضلُ العبادة. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بالاترین عبادت، چشم پوشی از حرام های خداوند است. «جامع الاحادیث الشیعه، ج ۱۳، ص ۳۲۳»

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : الکریم من تجنّب المحارم و تنزّه عن العیوب. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بخشنده، کسی است که از حرام های الهی دوری کرده و از عیوب، مبرّا و پاک باشد. «غرر الحکم، ص ۵۶»

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : بنسّ الطعم الحرام. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بد خوراکی است، مال حرام! «غرر الحکم، ص ۱۷۰»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : الحرام شیحّت. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: مال حرام، پلید و مایه ننگ است. «غرر الحکم، ص ۲۷»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : لیس بولی لنا من اکل مال مؤمن حراماً. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ولی و دوست دار ما نیست، کسی که مال مؤمنی را به حرام و ناحق بخورد. «بحارالانوار، ج ۱۰۴، ص ۲۹۶»

حدیث ۷

قال الامام العسکری - علیه السّلام - : لا خیر فی شیء اصله حرام و لا یحل استعماله. امام حسن عسکری - علیه السّلام - فرمودند: مالی که اصل و بنیانش از حرام باشد، خیری در آن نیست و استفاده از آن حلال نمی باشد. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۵»

حدیث ۸

قال الامام الكاظم - عليه السلام - : ان الحرام لا ينمی و ان نمی لا یبارک له فیه و ما أنفقه لم یؤجر علیه و ما خلفه کان زاده الی النار. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: مال حرام رشد و نمو نمی کند و اگر ظاهراً زیاد شود برکتی در آن نیست و از آن هر چه انفاق و بخشش نماید، اجر و پاداشی نگیرد و هر چه بعد از خود بر جای نهد، زاد و توشه اش به سوی آتش دوزخ گردد. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۵»

حدیث ۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ان الرجل اذا اصاب مالا من حرام لم يقبل منه حج و لا عمره و لا صلوة رجم حتى انه يفسد فيه الفرج. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: اگر مردی از راه حرام مالی به دست آورد، حج و عمره و صله رحم از آن مال پذیرفته نمی شود و حتی باعث فساد و تباهی ناموس می گردد. «بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۱۲۵»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اذا اكتسب الرجل مالا من غير حله ثم حج فلبى نودی: لا لتيك و لا سعديك ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کسی که از غیر راه حلال مالی به دست آورد و با آن حج به جا آورد، هنگام انجام اعمال حج وقتی می گوید: لتيك، به او پاسخ داده می شود: لا لتيك و لا سعديك، اما اگر از راه حلال به دست آورده باشد نداء داده می شود: لتيك و سعديك. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۴»

حدیث ۱۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : كسب الحرام يبين في الذرية. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: (اثر) کسب حرام در ذریه و فرزندان آشکار می گردد. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۵»

حدیث ۱۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ... و احاطوا بالحسين من كل جانب ... حتى قال لهم: ... فقد ملئت بطونكم من الحرام و طبع على قلوبكم. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: (در روز عاشورا هنگامی که) لشکر عمر سعد، امام حسین - علیه السلام - را از هر طرف احاطه کردند و دور وی حلقه زدند، حضرت از آنها خواست که ساکت شوند (تا آنها را موعظه نماید)، اما ساکت نشدند و به سخنش گوش فرا ندادند، حضرت خطاب به آنها فرمودند: ... شکم هایتان از حرام پر شده و بر دل هایتان مهر خورده است. «بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۸»

حدیث ۱۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : يقول الله تعالى: يابن آدم اجتنب ما حرمت عليك تكن من أروع الناس. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: خدای بزرگ می فرماید: ای فرزند آدم! از آنچه بر تو حرام کرده ام دوری کن تا از پارساترین مردم باشی. «تحف العقول، ص ۳۴۰»

حدیث ۱۴

قال الامام الرضا - عليه السّلام - : لا وَرَعَ أَنْفَعُ مِنْ تَجَنُّبِ مُحَارَمِ اللَّهِ. امام رضا - عليه السّلام - فرمودند: هیچ پارسایی سودمندتر از اجتناب از حرام های الهی نیست. «بحارالانوار، ج ۷۲، ص ۳۴۸» ۲۵. قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : العِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كِنَاقِلِ الْمَاءِ فِي الْمَنْخَلِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عبادت کردن همراه با خوردن مال حرام، مانند انتقال آب با آبکش است. «بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۲»

حدیث ۱۵

قال الامام الباقر - عليه السّلام - : اخْبَثُ الْمَكَاسِبِ الرَّبَا. امام باقر - عليه السّلام - فرمودند: پست ترین کسب ها، ربا است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۲۳»

حدیث ۱۶

قال الامام الرضا - عليه السّلام - : انَّ الرَّبَا حَرَامٌ سَيِّئٌ مِنَ الْكِبَائِرِ وَ مِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا وَ هُوَ مُحَرَّمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَ فِي كُلِّ كِتَابٍ. امام رضا - عليه السّلام - فرمودند: ربا خواری، حرام، پلید، از گناهان کبیره و از جمله چیزهایی است که خداوند بر آن وعده آتش داده است، پناه می بریم به خدا از آن، ربا خواری بر زبان همه پیامبران و در همه کتاب های (آسمانی) حرام شده است. «فقه الرضا - عليه السّلام -، ص ۲۵۶»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : انَّ النَّبِيَّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - نَهَى عَنِ أَكْلِ الرَّبَا ... وَ قَالَ: انَّ اللَّهَ لَعَنَ أَكْلَ الرَّبَا وَ مُؤَكَّلَهُ وَ كَاتِبَهُ وَ شَاهِدِيَهُ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - از ربا خواری نهی کرد و فرمودند: خداوند، ربا خوار، ربا دهنده، نویسنده (سند ربا) و دو شاهد آن را لعنت کرده است. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۴۳۰»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَكَلَ الرَّبَا، فَان لَمْ يَأْكُلْهُ اصَابَهُ مِنْ غُبَارِهِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زمانی بر مردم فرا می رسد که احدی باقی نمی ماند مگر این که ربا خوار می شود و اگر کسی هم ربا نخورد، از گرد و غبار آن به او می رسد. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۳»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : العِبَادَةُ سَبْعُونَ جِزَاءً وَ اِفْضَلُهَا جِزَاءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عبادت دارای هفتاد جزء است و برترین آنها به دست آوردن روزی حلال است. «بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۷»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... تُحْشَرُ عَشْرَةُ اصْنَافٍ مِنْ أُمَّتِي اشْتَاتًا قَدْ مَيَّزَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ... وَ بَعْضُهُمْ مُنْكَسُونَ اِرْجُلُهُمْ مِنْ فَوْقٍ وَ وُجُوهُهُمْ مِنْ تَحْتٍ ثُمَّ يَسْحَبُونَ عَلَيْهِمْ ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: ... روز قیامت ده گروه از

امت من به صورت پراکنده محشور می شوند که خدای بزرگ آنها را از سایر مسلمانان متمایز و جدا کرده است ... بعضی از آنها در حالی که پاهایشان به سمت بالا و صورت هایشان رو به پایین است بر روی صورت کشیده می شوند ... آن نگون ساران، همان ربا خواران هستند. «تفسیر مجمع البیان، ج ۵، ص ۴۲۳»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: لَا يَقْبَلُ اللهُ صَلَاةَ خَمْسَةِ نَفَرٍ: ... وَ أَكَلُ الرِّبَا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند، نماز پنج نفر را قبول نمی کند: بنده ای که از صاحب خود فرار کند، زنی که شوهرش از وی راضی نباشد، شراب خوار، عاق والدین و ربا خوار. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۲»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: إِذَا أَكَلْتَ أُمَّتِي الرِّبَا كَانَتْ الزَّلْزَلَةُ وَ الْخَسْفُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هرگاه امت من ربا خوار شوند گرفتار زلزله و فرو رفتن در زمین می گردند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۳»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: إِذَا ظَهَرَ الرِّبَا فِي قَرْيَةٍ أُذِنَ فِي هَلَاكِهَا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هرگاه زنا و ربا خواری، در سرزمینی رواج یابد، در نابودی اهلیش اذن داده شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۳۲»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: مَنْ أَكَلَ الرِّبَا مَلَأَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ وَ إِنْ اِكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَا يَقْبَلُ مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ وَ لَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللهِ وَ الْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ قِيرَاطٌ وَاحِدٌ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس ربا بخورد، خدای بزرگ و بلند مرتبه، شکمش را به اندازه ربایی که خورده از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا مالی به دست آورد، خداوند چیزی از اعمالش را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی (یک بیست و چهارم دینار) از مال ربا نزدش باشد، پیوسته در لعنت و نفرین خدا و فرشتگان خواهد بود. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۶۴»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: شَرُّ الْكَسْبِ كَسْبُ الرِّبَا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بدترین در آمدها، به دست آوردن ربا است. «بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۱۵»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ -: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْحَرَامُ وَ الشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَ الرِّبَا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: چیزهایی که از آن بیشترین ترس را نسبت به امتم پس از خودم دارم، در آمدهای حرام، شهوت پنهان و ربا خواری است. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۴»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : ازهدُّ الناسَ مَنْ اجْتَنَبَ الحرامَ. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: زاهدترین مردم، کسی است که از حرام دوری کند. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۱۱۲»

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : لَرُدُّ دَانِقٍ مِنْ حَرَامٍ يَعِدُّ عِنْدَ اللَّهِ سَبْعِينَ أَلْفَ حَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: برگرداندن یک ششم (درهم) از مال حرام (به صاحبش)، نزد خدا برابر است با هفتاد هزار حج قبول شده. «بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۱۲»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : تَرَكَ دَانِقٍ حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ مِائَةِ حَجَّةٍ مِنْ مَالٍ حَلَالٍ. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: دوری کردن از یک ششم (درهم) مال حرام، دوست داشتنی تر است نزد خدای متعال، از صد حج که از مال حلال بجای آورده شود. «تنبيه الخواطر، ص ۳۶۰»

حدیث ۳۰

رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: دوری کردن از یک لقمه مال حرام، محبوب تر است نزد خدا، از دو هزار رکعت نماز مستحبی. «تنبيه الخواطر، ص ۳۶۰»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : إِنْ قَوْمًا يَجِئُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَهُمْ مِنَ الْحَسَنَاتِ أَمْثَالُ الْجِبَالِ فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ هَبَاءً مَنْثُورًا تَمَّ يُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَى النَّارِ ... رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: گروهی روز قیامت وارد صحرای محشر می شوند در حالی که حسنات و کارهای نیکی به بزرگی کوه ها دارند، خداوند حسنات ایشان را همچون ذرات غبار در هوا پراکنده می سازد، سپس فرمان می دهد آنها را به آتش دوزخ اندازند. سلمان عرض کرد: یا رسول الله! آنها را برای ما توصیف نما. فرمودند: آنها کسانی هستند که روزه می گرفتند، نماز می خواندند و شب زنده داری می کردند، اما هنگامی که به حرامی دست می یافتند بر آن هجوم می بردند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۶۳»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ نَبَتَ لِحْمَهُ مِنَ السُّحْتِ، النَّارُ أُولَى بِهِ. رسول خدا - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که گوشتش از مال حرام بروید، وارد بهشت نمی گردد، آتش به او سزاوارتر است. «تنبيه الخواطر، ص ۴۹»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ مَأْتَمٍ فَوَصَلَ بِهِ رَحِمًا أَوْ تَصَدَّقَ بِهِ أَوْ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ

جميعاً ثم قَدَفَهُ فِي النَّارِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس مالی از (راه) گناه به دست آورد و با آن صلّه رحم کند یا صدقه دهد یا در راه خدا انفاق نماید، خداوند همه آنها را جمع کرده، در آتش اندازد. «مِحْجَةُ الْبَيْضَاءِ، ج ۳، ص ۲۰۵»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: عبادت کردن همراه با خوردن مال حرام، مانند ساختن بنایی بر روی شن است. «بِحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۱۰۳، ص ۱۲»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ اِكْتَسَبَ مَالًا حَرَامًا لَمْ يَقْبَلِ اللهُ مِنْهُ صَدَقَةً وَلَا عِتْقًا وَلَا حَجًّا وَلَا اعْتِمَارًا. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که مال حرامی به دست آورد خداوند از او صدقه دادن، برده آزاد کردن و حج و عمره اش را قبول نمی کند. «بِحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۱۰۳، ص ۱۷»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً حَرَامًا لَمْ تُقْبَلْ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَلَمْ تُسْتَجَبْ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا وَكُلُّ لَحْمٍ يَنْبِتُهُ الْحَرَامُ فَالْنَّارُ أَوْلَى بِهِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کسی لقمه حرامی بخورد تا چهل شبانه روز نمازش قبول و دعایش مستجاب نمی شود و هر گوشتی که با لقمه حرام در بدن روید، آتش به آن سزاوارتر است. «بِحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۶۶، ص ۳۱۴»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا وَقَعَتِ اللَّقْمَةُ مِنْ حَرَامٍ فِي جَوْفِ الْعَبْدِ لَعَنَهُ كُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هنگامی که لقمه ای حرام در شکم بنده ای قرار گیرد، تمام فرشتگان آسمان ها و زمین او را لعنت می کنند. «بِحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۱۰۳، ص ۱۶»

حدیث ۳۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنْ لَمْ يَزَلْ حَرَّمَ الْجَنَّةَ جَسَدًا غَدِيَّ بِحَرَامٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خدای بزرگ و بلند مرتبه بهشت را بر بدنی که با مال حرام تغذیه شود، حرام کرده است. «تَنْبِيهِ الْخَوَاطِرِ، ص ۴۹»

حدیث ۳۹

قال الامام علي - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ اتَّجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَلَا بَدَّ لَهُ مِنْ أَكْلِ الرِّبَا وَلَا بَدَّ لِأَكْلِ الرِّبَا مِنَ النَّارِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: کسی که بدون آگاهی (از احکام دینی) به تجارت پردازد، ناگزیر به ربا کشیده می شود و برای ربا خوار چاره ای جز آتش جهنم نیست. «مُسْتَدْرَكُ الْوَسَائِلِ، ج ۱۳، ص ۳۳۲»

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اِيَّاكَ وَالضَّجَرَ وَالْكَسَلَ، اِنَّهُمَا مِفْتَاحُ كُلِّ سُوءٍ؛ اِنَّهُ مَنْ كَسَلَ لَمْ يُؤَدِّ حَقًّا وَمَنْ ضَجَرَ لَمْ يَصْبِرْ عَلٰى حَقٍّ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از افراط در کار و تلاش بیش از حد پرهیز و نیز از سستی و مسامحه کاری اجتناب نما، که این دو کلید تمام بدی ها و بدبختی ها است، زیرا افراد مسامحه کار حق کار را ادا نمی کنند و (کار را آن طور که باید انجام نمی دهند) و افراد زیاده رو، در مرز حق، توقف نمی نمایند و از حد آن تجاوز می کنند. «وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۵»

حدیث ۲

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ اللَّهِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَا فَعَلَ عُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ؟ قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ أَقْبَلَ عَلٰى الْعِبَادَةِ وَ تَرَكَ التَّجَارَةَ. فَقَالَ وَيْحَهُ، أَمَا عَلِمَ أَنَّ تَارِكَ الطَّلَبِ لَا يُسْتَجَابُ لَهُ دَعْوَاتُهُ. (علی بن عبدالعزیز می گوید) امام صادق - عليه السلام - به من فرمودند: عمر بن مسلم چه کرد؟ عرض کردم: فدایتان شوم او به عبادت خدا روی آورده و تجارت را ترک گفته است. حضرت از عمل او اظهار تأسف کرد و فرمودند: مگر نمی داند که هر کس کار خود را در طلب معاش ترک نماید، دعای مستجابی در پیشگاه الهی نخواهد داشت. «الثالی الاخبار، ص ۱۳۳»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : قَالَ كُلُّ ذِي صِيَانَةٍ مُضْطَرِّئٌ اِلٰى ... . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر صاحب حرفه و صنعتی ناچار باید دارای سه خصلت باشد تا بتواند به وسیله آن تحصیل درآمد کند. اول آن که در رشته علمی خویش مهارت داشته باشد، دیگر آن که با درستکاری و امانت رفتار کند، سوم آن که با کارفرمایان حسن برخورد داشته باشد و نسبت به آنان ابراز تمایل نماید. «بحار الانوار، ج ۱۷، ص ۱۸۲»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كُنُوزُ اللَّهِ فِي اَرْضِهِ وَ مَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبُّ اِلٰى اللَّهِ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا اِلَّا زَارِعًا اِلَّا اِدْرِيسَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَإِنَّهُ كَانَ خِيَاطًا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: گنج های الهی در زمین نهفته است و هیچ کاری نزد خداوند محبوب تر از زراعت نیست و خدا مبعوث نکرد پیامبری را مگر اینکه کشاورز بود جز ادريس - عليه السلام - که کارش دوزندگی بود. «وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۳»

حدیث ۵

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اَزْرَعُوا وَ اَغْرَسُوا وَ اَللَّهُ مَا عَمِلَ النَّاسُ عَمَلًا اَحْوَلَّ وَ لَا اَطْيَبَ مِنْهُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زراعت کنید و درخت بکارید به خدا قسم هیچ عملی مباح تر و پاکیزه تر از آن نیست. «بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۲۰»

حدیث ۶

قال الامام الكاظم - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : جَاءَ رَجُلٌ اِلٰى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَقُّ ابْنِي هَذَا؟ قَالَ: تُحْسِنُ اسْمَهُ وَ اَدَبَهُ وَ ضَعْفَهُ مَوْضِعًا حَسِينًا. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: مردی شرفیاب محضر رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - شد،

عرض کرد بچه ام بر من چه حقی دارد؟ حضرت در جواب فرمودند: او را به اسم خوبی نام گذاری کن، سپس بدرستی و خوبی تربیتش نما و سر انجام او را به کار خوبی بگمار. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲۶»

حدیث ۷

قال الامام الكاظم - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ طَلَبَ هَذَا الرِّزْقَ عَنْ حِلِّهِ لِيَعُوذَ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: کسی که از پی روزی حلال برود تا خود و خانواده خود را منتفع سازد، اجر او در پیشگاه الهی مانند اجر مجاهدی است که در راه خدا جهاد می کند. «قرب الاسناد، ص ۱۴۶»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ وَجَدَ مَاءً وَ تُرَابًا ثُمَّ افْتَقَرَ فَابْعَدَهُ اللَّهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که آب و خاک در اختیار دارد و با فقر و گدائی می گذراند، خداوند او را از رحمت خود دور ساخته است. «بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۹»

حدیث ۹

عَنْ الامام عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : ... فَقَوْلُهُ تَعَالَى هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَأَعْلَمْنَا سُبْحَانَهُ أَنَّهُ قَدْ أَمَرَهُمْ بِالْعِمَارَةِ ... امام علی - علیه السلام - در تفسیر آیه (هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا) فرمودند: بدان که خداوند به مردم امر کرده است زمین را با کشاورزی آباد سازند تا به این وسیله خوراکشان از غلات و حبوبات و میوه ها و سایر روئیدنی ها تأمین گردد و در آسایش زندگی کنند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۴۲۶»

حدیث ۱۰

قال الامام علی - علیه السلام - : تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَاتِ فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: دست به انواع بازرگانی بزنید که تجارتها عامل بی نیازی شما از اموال مردم است و براستی خداوند شخص صاحب حرفه درست کار و امین را دوست دارد. «میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۲۰»

حدیث ۱۱

قال رسولُ الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : اِعْمَلُوا فَكُلُّ مُيَسَّرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کار و کوشش نمائید، (ولی متوجه باشید) هر کس برای کاری که آفریده شده که می تواند آن را انجام دهد، (یعنی هر کسی لایق کاری در حد توان خودش است). «بحار الانوار، ج ۵، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۲

سئل عن النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : أَيُّ كَسْبِ الرَّجُلِ أَطْيَبُ. قال: عَمِلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ. از رسول خدا - صلی الله علیه و آله - پرسیدند: پاک ترین کسب ها کدام است؟ حضرت فرمودند: محصول دسترنج. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۴۱۷»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِي عِدَادِ الْأَنْبِيَاءِ وَيَأْخُذُ ثَوَابَ الْأَنْبِيَاءِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: کسی که از دسترنج مشروع خود زندگی کند در قیامت با پیامبران محشور و مانند آنان ثواب می برد. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۴»

حدیث ۱۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: بدست آوردن مال حلال (برای تأمین زندگی و گذران معاش) بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است. «بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۶»

حدیث ۱۵

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَا عَلِيُّ حَقَّ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ أَنْ يُحْسِنَ اسْمَهُ وَ أَدَبَهُ وَ يَضَعَهُ مَوْضِعاً صَالِحاً. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - (به امام علی - علیه السلام -) فرمودند: یا علی حق فرزند بر پدرش این است که برای او اسم خوب انتخاب کند، خوب تربیتش نماید و در کار شایسته ای مستقرش سازد. «بحار الانوار، ج ۱۷، ص ۱۸»

حدیث ۱۶

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : طُوبَى لِعَبْدٍ طَابَ كَسْبُهُ. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: خوشا به حال کسی که کسبش پاک و طیب باشد. «تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۵۹»

حدیث ۱۷

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءً أَفْضَلُهَا طَلَبُ الْحَلَالِ. رسول اکرم - صلى الله عليه وآله - فرمودند: عبادت هفتاد جزء است که برترین آنها کسب روزی حلال است. «الکافی، ج ۵، ص ۷۸»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَلْكَأْدُ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: اجر کسی که برای زندگی خود و عائله اش زحمت می کشد، مانند اجر مجاهدی است که در راه خدا جهاد می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۵۵»

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لِيُكُنْ طَلَبُكَ الْمَعِيشَةَ فَوْقَ كَسْبِ الْمُضِيعِ وَ دُونَ طَلَبِ الْحَرِيصِ الرَّاضِي بِدُنْيَاهُ الْمُطْمَئِنِّ إِلَيْهَا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: تلاش تو در راه کسب معاش باید بیشتر از عمل مسامحه گر (که بر اثر سستی حق کار را ضایع کرده است) و کمتر از کار حریص باشد (که به زیاده روی و افراط گرائیده است)، حریص و فرومایه ای که به دنیای خویش دلگرم و مسرور است و به آن اطمینان پیدا کرده. «مجموعه ورام، ج ۱، ص ۱۳»

تغذیه و آداب آن

حدیث ۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ما اتخمت قط و ذلك اني لم ابداء بطعام الا قلت بسم الله و لم افرغ من طعام الا قلت الحمد لله. هرگز هضم غذا بر من مشکل نشده است، زیرا هیچ گاه شروع به غذا نکردم مگر اینکه ((بسم الله)) گفتم و هیچ گاه از غذا خوردن فارغ نشدم مگر آنکه ((الحمد لله)) گفتم. وسائل الشیعه، ۱۶ ص ۵۸۶ ح ۷

حدیث ۲

امام هادی علیه السلام: خَيْرُ الْأَشْيَاءِ لِحُمَى الرَّبِيعِ أَنْ يُؤْكَلَ فِي يَوْمِهَا الْفَالْوَذَجُ الْمَعْمُولُ بِالْعَسَلِ وَيُكْتَرُ زَعْفَرَانُهُ، وَلَا يُؤْكَلَ فِي يَوْمِهَا غَيْرُهُ. بهترین چیز برای تب ربيع آن است که در روز غلبه تب، فالوده‌ای که با عسل ساخته شده و زعفران فراوانی دارد، خورده شود و در آن روز، چیزی دیگر خورده نشود. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۵۱ عن أبي جعفر، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۰۰، حدیث ۲۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۴۰۶

حدیث ۳

الإمام الصادق عليه السلام: الْمَحْمُومُ يُغَسَّلُ لَهُ السَّوِيقُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَيُعْطَاهُ؛ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِالْحُمَى، وَيُنَشِّفُ الْمِرَارَ وَالْبَلْغَمَ، وَيَقْوِي السَّاقِينَ. امام صادق علیه السلام: به تبار، سه بار سویق شسته شده، داده می‌شود. این، تب را می‌برد، تلخه و بلغم را می‌خشکاند و ساق پاها را تقویت می‌کند. مستدرک الوسائل، جلد ۱۶، صفحه ۳۳۷، حدیث ۲۰۰۷۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۵۶۶

حدیث ۴

امام کاظم علیه السلام: أَطْعِمُوا الْمَحْمُومَ لَحْمَ الْقَبَاجِ؛ فَإِنَّهُ يَقْوِي السَّاقِينَ، وَيَطْرُدُ الْحُمَى طَرْدًا. به تبار، گوشت کبک بخورانید؛ چرا که پاها را نیرو می‌دهد و تب را کاملاً دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۵، صفحه ۴۳، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۵۶۶

حدیث ۵

الإمام الرضا عليه السلام: مَنْ أَرَادَ دَفْعَ الزُّكَّامِ فِي الشِّتَاءِ أَجْمَعَ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ لُقْمٍ شَهْدٍ... وَلْيَشْمِ النَّرْجِسَ؛ فَإِنَّهُ يَأْمَنُ الزُّكَّامَ، وَكَذَلِكَ الْحَبَّةُ السُّودَاءُ. وَإِذَا جَاءَ الزُّكَّامُ فِي الصَّيْفِ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ خِيَارَةً وَاحِدَةً، وَلْيَحْذِرِ الْجُلُوسَ فِي الشَّمْسِ. امام رضا علیه السلام: هر کس می‌خواهد در همه زمستان از زکام ایمن بماند، هر روز، سه لقمه عسل با موم آن بخورد... و نرگس بیاید؛ چرا که از زکام، ایمنی می‌دهد. سیاه‌دانه نیز چنین است. اما اگر زکام در تابستان پیش آید، در هر روز، یک خیار بخورد و از نشستن در آفتاب، خودداری ورزد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۳۷ و ص ۳۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۳۴

حدیث ۶

الإمام الرضا عليه السلام: إِدْمَانُ أَكْلِ كُلِّ الْغَنَمِ وَأَجْوَابِهَا، يَعْكِسُ الْمَنَانَةَ. امام رضا علیه السلام: عادت داشتن به خوردن قلوه و

شکمه (سیرابی) گوسفند، مثانه را دیگرگون می‌کند. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۶۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱، دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۸۶ / ۱

حدیث ۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: لا تُكْرِهُوا مَرْضَاكُمْ عَلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ؛ فَإِنَّ اللَّهَ يُطْعِمُهُمْ وَيَسْقِيهِمْ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: بیمارانتان را به خوردنی و نوشیدنی وادار مکنید؛ چرا که خداوند، به آنان می‌خوراند و می‌نوشاند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۴۲، حدیث ۱۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۸۲ / ۱

حدیث ۸

الإمام الكاظم عليه السلام: مَنْ أَكَلَ اللَّحْمَ بِالْبَيْضِ كَبِيرٍ عَظْمٌ وَلَمَدَهُ. امام کاظم علیه السلام: هر کس تخم مرغ و پیاز و روغن زیتون بخورد، استخوان فرزندش درشت خواهد شد. بحار الأنوار، جلد ۱۰۴، صفحه ۸۴، حدیث ۴۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۲۲۸

حدیث ۹

الإمام الباقر عليه السلام: اسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر علیه السلام: برای شیر دادن کودک خود دایه خوش اخلاق استخدام کن و از دایه‌های بد اخلاق کن؛ زیرا شیر (ویژگیها را) سرایت می‌دهد. الکافی: ۶ / ۴۴ / ۱۲

حدیث ۱۰

الإمام علي عليه السلام: أَنْظَرُوا مَنْ تُرَضِعُ أَوْلَادَكُمْ؛ فَإِنَّ الْوَلَدَ يَشِبُّ عَلَيْهِ. امام علی علیه السلام: بنگرید که چه کسی فرزندان را شیر می‌دهد؛ چرا که کودک، به همین شیر، رشد می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۴، حدیث ۱۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۰ / ۱

حدیث ۱۱

الإمام الباقر عليه السلام: اسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر علیه السلام: برای فرزند خود، از زنان زیبا، شیردهی بخواه و از زشتان بپرهیز؛ چرا که شیر، گاه سرایت می‌کند. تهذیب الأحكام، جلد ۸، صفحه ۱۱۰، حدیث ۳۷۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۲ / ۱

حدیث ۱۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: لا تَسْتَرْضِعُوا الْحَمَقَاءَ وَلَا الْعَمَشَاءَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعْدَى. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: زن کودن و نیز زنی را که چشمش ضعیف است و آب‌ریزش دارد، به دایگی مگیرید؛ چرا که شیر، سرایت می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۲ / ۱

حدیث ۱۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مِنْ سُنَّتِي التَّرْوِيجُ ، وَاطْلُبُوا الْوَلَدَ ؛ فَإِنِّي أَكَاثِرُ بِكُمْ الْأَمَمَ غَدًا . وَتَوَقَّوْا عَلَى أَوْلَادِكُمْ لَبَنَ الْبَغِيِّ مِنَ النِّسَاءِ ، وَالْمَجْنُونَةَ ؛ فَإِنَّ اللَّبَنَ يُعْدَى . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : همسر دادن و همسر گرفتن ، از سنت من است . فرزند بجوید ؛ چرا که من ، فردا به شما بر دیگر امت‌ها فراوانی می‌جویم . درباره فرزندانان ، از شیر زنان بدکاره و دیوانه ، اجتناب کنید ؛ چرا که شیر ، سرایت می‌کند . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۳ ، صفحه ۳۲۳ ، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۸۴

حدیث ۱۴

الإمام الصادق عليه السلام : عَلَيْكَ بِالْهِنْدَبَاءِ ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْمَاءِ ، وَيُحَسِّنُ الْوَلَدَ ، وَهُوَ حَارٌّ لَيِّنٌ ، يَزِيدُ فِي الْوَلَدِ الذُّكُورَةَ . امام صادق عليه السلام : بر تو باد کاسنی ؛ چرا که آب (منی) را می‌افزاید ، فرزند را نکو می‌سازد ، و گرم و نرم است و بیشتر ، فرزند ، پسر می‌شود . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۴ ، صفحه ۸۳ ، حدیث ۳۸ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۶۰

حدیث ۱۵

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : مُصُّوا الْمَاءَ مَصًّا وَلَا تَعْبُوهُ عَبًّا ؛ فَإِنَّهُ يَوْجِدُ مِنْهُ الْكُبَادُ . آب را بمکید و آن را یکجا سر نکشید ؛ چرا که درد جگر ، از آن می‌خیزد . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۸۱ ، حدیث ۱ ، بحار الأنوار ، ج ۶۶ ، صفحه ۴۶۶ ، حدیث ۲۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۱۴۸

حدیث ۱۶

امام صادق عليه السلام : شَرِبُ الْمَاءِ مِنْ قِيَامٍ بِالنَّهَارِ يُمِرُّ الطَّعَامَ ، وَشَرِبُ الْمَاءِ مِنْ قِيَامٍ بِاللَّيْلِ ، يورثُ الْمَاءَ الْأَصْفَرَ . ایستاده آشامیدن آب در روز ، غذا را گوارا می‌سازد و ایستاده آشامیدن آب در شب ، زرداب می‌آورد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۷۱ ، حدیث ۴۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۱۴۴

حدیث ۱۷

امام صادق عليه السلام : شَرِبُ الْمَاءِ مِنْ قِيَامٍ بِالنَّهَارِ أَقْوَى وَأَصِحُّحٌ لِلْيَدَنِ . ایستاده آشامیدن آب در روز ، مایه قدرت افزون‌تر و تن‌درستی بیشتر است . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۸۲ ، حدیث ۱ عن السكوني دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۱۴۴

حدیث ۱۸

امام صادق عليه السلام : شَرِبُ الْمَاءِ مِنْ قِيَامٍ بِالنَّهَارِ أَدْرُ لِلْعَرَقِ ، وَأَقْوَى لِلْيَدَنِ . ایستاده آشامیدن آب در روز ، موجب عرق کردن بیشتر و توان افزون‌تر بدن است . کتاب من لا يحضره الفقيه ، جلد ۳ ، صفحه ۳۵۳ ، حدیث ۴۲۴۳ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۵۹ ، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۱۴۴

حدیث ۱۹

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ الْمَاءَ وَتَنَفَّسَ ثَلَاثًا كَانَ آمِنًا . اگر کسی آب بخورد و [در میان آن ، سه

نفس بکشد، [از بیماری ناشی از یکجا سر کشیدن] در امان است. طَبَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، صفحه ۵، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۴۲ / ۲

حدیث ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِاللَّحْمِ؛ فَإِنَّ اللَّحْمَ يُنَمِّي اللَّحْمَ، وَمَنْ مَضَى لَهُ أَرْبَعُونَ صَبَاحًا لَمْ يَأْكُلْ لَحْمًا سَاءَ خُلُقُهُ، وَمَنْ سَاءَ خُلُقُهُ فَاطْعَمَوْهُ اللَّحْمَ، وَمَنْ أَكَلَ شَحْمَةً أَنْزَلَتْ مِثْلَهَا مِنَ الدَّاءِ. بر شما باد گوشت؛ چرا که گوشت، گوشت می‌رویند. هر کس بر او چهل صبح بگذرد و گوشت نخورد، بدخوی می‌شود. هر کس بدخوی شد، به او گوشت بخورانید. هر کس چربی بخورد، آن چربی به اندازه خود برای او بیماری فرود می‌آورد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۵۶، حدیث ۱۸۰۷ عن أبي أسامة عن الإمام الصادق عليه السلام، بحار الأنوار، جلد ۶۶، ص ۶۷، حدیث ۴۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۲۸ / ۲

حدیث ۲۱

امام صادق علیه السلام: كُلُوا اللَّحْمَ فِي كُلِّ أُسْبُوعٍ، وَلَا تُعَوِّدُوهُ أَنْفُسَكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ؛ فَإِنَّ لَهُ ضَرَاوَةً كَضَرَاوَةِ الْخَمْرِ، وَلَا تَمْنَعُوهُمْ فَوْقَ الْأَرْبَعِينَ يَوْمًا؛ فَإِنَّهُ يُسِيءُ أَخْلَاقَهُمْ. در هر هفته، یک بار گوشت بخورید و خود و فرزندانتان را بدان عادت ندهید؛ زیرا موجب اعتیادی همچون اعتیاد به شراب می‌گردد. نیز آنان را بیش از چهل روز، از آن محروم مدارید؛ چرا که آنان را بدخوی می‌کند. الأصول الستة عشر، صفحه ۱۲ عن زيد الزرّاد دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۲۶ / ۲

حدیث ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لا- تَأْكُلُوا بِالشَّمَالِ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشَّمَالِ. با دست چپ نخورید؛ چرا که شیطان با دست چپ می‌خورد. كنز العمال، جلد ۱۵، صفحه ۲۶۱، حدیث ۴۰۸۷۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۸ / ۲

حدیث ۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلَ بِشِمَالِهِ أَكَلَ مَعَهُ الشَّيْطَانُ، وَمَنْ شَرِبَ بِشِمَالِهِ، شَرِبَ مَعَهُ الشَّيْطَانُ. هر کس با دست چپ بخورد، شیطان نیز همراه با او می‌خورد و هر کس با دست چپ بنوشد، شیطان نیز همراه با او می‌نوشد. كنز العمال، جلد ۱۵، صفحه ۲۶۲، حدیث ۴۰۸۷۶ وراجع: سنن الترمذی، جلد ۴، صفحه ۲۵۷، حدیث ۱۷۹۹ و صفحه ۲۵۸، حدیث ۱۸۰۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۸ / ۲

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْأَكْلُ بِالشَّمَالِ مِنَ الْجَفَا. خوردن با دست چپ، از نافرهیختگی است. الجعفریات، صفحه ۱۶۲ عن الإمام الكاظم عن آبائه عليهم السلام دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۶ / ۲

حدیث ۲۵

امام علی علیه السلام: لا يَنْفُخُ الرَّجُلُ فِي مَوْضِعِ سِجُودِهِ، وَلَا يَنْفُخُ فِي طَعَامِهِ وَلَا فِي شَرَابِهِ. نباید کسی بر محل سجده خود و نه در غذای خود و نه در آنچه می‌نوشد، بدمد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۵۸، حدیث ۱ وج ۷۹، صفحه ۲۱۲، حدیث ۸ دانش

نامه احادیث پزشکی : ۹۶ / ۲

حدیث ۲۶

امام علی علیه السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَضُرَّهُ طَعَامٌ فَلَا يَأْكُلْ حَتَّى يَجُوعَ ، فَإِذَا أَكَلَ فَلْيُقِلْ : بِاسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ . هر کس که می خواهد غذایی او را آزار ندهد ، تا گرسنه نشده ، چیزی نخورد و آن گاه هم که خواست بخورد ، بگوید : «بسم الله و بالله» . طَبُّ الْأَنْثِمَةِ لِابْنِ بَسْطَامٍ ، صفحہ ۶۰ عن جابر عن الإمام الباقر عليه السلام ، بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحہ ۳۸۰ ، حدیث ۴۶ وراجع : الإمساك قبل الشبع ، حدیث ۱۳۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۷۸ / ۲

حدیث ۲۷

امام علی علیه السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَضُرَّهُ طَعَامٌ فَلَا يَأْكُلْ ، حَتَّى يَجُوعَ وَتَنْقَى مَعِدَتُهُ ، فَإِذَا أَكَلَ فَلْيَسِّمْ اللَّهَ وَلْيَجِدِ الْمَضْغَ وَلْيُكْفَ عَنِ الطَّعَامِ وَهُوَ يَشْتَهِيهِ ، وَيَحْتَاجُ إِلَيْهِ . هر کس می خواهد هیچ غذایی به او زیان نرساند ، تنها هنگامی غذا بخورد که گرسنه شده و معده او [از خوراک پیشین ،] پاک شده باشد . پس چون خواست بخورد ، نام خدا را بر زبان آورد ، خوب غذا را بجود و در حالی از غذا خوردن دست بکشد که هنوز میل به خوردن دارد و به آن ، احساس نیاز می کند . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحہ ۳۸۰ ، حدیث ۴۶ و ص ۴۱۰ ، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۸۸ / ۲

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : كُلُّ طَعَامٍ لَا يُذَكَّرُ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ ، فَإِنَّمَا هُوَ دَاءٌ وَلَا بَرَكَهٌ فِيهِ . هر غذایی که بر آن نام خدا برده نشود ، درد است و هیچ برکتی در آن نیست . كُنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحہ ۲۳۸ ، حدیث ۴۰۷۴۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۷۴

حدیث ۲۹

امام صادق علیه السلام : لِكُلِّ شَيْءٍ حَلِيَّةٌ ، وَحَلِيَّةُ الْخِيَارِ الْبَقْلُ . هر چیز را زیوری است و زیور سفره ، سبزی است . الأمالی للطوسی ، صفحہ ۳۰۴ ، حدیث ۶۰۶ عن أبي قتادة ، مكارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحہ ۳۸۲ ، حدیث ۱۲۸۰ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحہ ۱۹۹ ، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۷۲ / ۲

حدیث ۳۰

الإمام الصادق عليه السلام : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكْتُمَ مَأْوَةَ وَوَلَدَهُ ؛ فَلْيُذِمَّنْ أَكَلَ الْهِنْدَبَاءِ . امام صادق علیه السلام : هر کس دوست دارد آب (منی) او و فرزندانش فراوان شود ، بر خوردن کاسنی ، مداومت ورزد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحہ ۲۰۷ ، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۰۴ / ۲

حدیث ۳۱

الإمام علي عليه السلام : كُلُوا الْهِنْدَبَاءَ ، فَمَا مِنْ صَبَاحٍ إِلَّا وَتَنْزِلُ عَلَيْهَا قَطْرَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ ، فَإِذَا أَكَلْتُمُوهَا فَلَا تَنْفُسُوهَا . امام علی علیه السلام : کاسنی بخورید ، که هیچ صبحی نیست ، مگر این که قطره‌ای از بهشت بر آن ، فرو می افتد . چون خواستید آن را بخورید ،

قطره‌های آب را از رویش فرو متکانید . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۰۷ ، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۰۲ / ۲

حدیث ۳۲

الإمام الصادق علیه السلام : نِعَمَ البَقْلِ الهِنْدَبَاءُ ، وَلَيْسَ مِنْ وَرَقِهِ إِلَّا وَعَلَيْهَا قَطْرَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ ، فَكُلُوهَا وَلَا تَنْفُضُوهَا عِنْدَ أَكْلِهَا . وَكَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يَنْهَانَا أَنْ نَنْفُضَهُ إِذَا أَكَلْنَاهُ . امام صادق علیه السلام : کاسنی ، نکو سبزی‌ای است . هیچ برگی از آن نیست که قطره‌ای از بهشت بر آن نباشد . آن را بخورید و به گاه خوردن ، متکانید . پدرم علیه السلام ما را نهی می‌فرمودند که به هنگام خوردن کاسنی ، آن را بتکانیم . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۰۷ ، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۰۲ / ۲

حدیث ۳۳

الإمام الصادق علیه السلام : الغُبَيْرَاءُ لَحْمُهُ يُنْبِتُ اللَّحْمَ ، وَعَظْمُهُ يُنْبِتُ الْعَظْمَ ، وَجِلْدُهُ يُنْبِتُ الْجِلْدَ ، وَمَعَ ذَلِكَ ؛ فَإِنَّهُ يُسَيِّخُنُ الْكُلَيْتِينَ ، وَيَدْبُغُ الْمَعِدَةَ ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْبَوَاسِيرِ وَالتَّقْتِيرِ ، وَيُقَوِّي السَّاقِينَ ، وَيَقْمَعُ عِرْقَ الْجُذَامِ . امام صادق علیه السلام : سنجد ، گوشتش گوشت می‌رویاند ، استخوانش استخوان را رشد می‌دهد و پوستش پوست را می‌پرورد . علاوه بر این ، سنجد ، کلیه‌ها را گرم می‌کند ، معده را پاک می‌سازد ، مایه ایمنی از بواسیر و تقطیر البول است ، ساق پا را قوی می‌کند و رگ جدام را به کلی قطع می‌نماید . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۱ ، حدیث ۱ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۱۴ / ۲

حدیث ۳۴

الإمام الرضا علیه السلام : أَطْعِمُوا حَبَالًا - كُمْ ذَكَرَ اللَّبَّانِ ، فَإِنَّ يَكُ فِي بَطْنِهَا غُلَامٌ خَرَجَ ذِكِّي الْقَلْبِ عَالِمًا شَجَاعًا ، وَإِنْ تَكَ جَارِيَةٌ حَسَنَ خَلْقِهَا وَخُلُقِهَا ، وَعَظُمَتْ عَجِيزَتُهَا ، وَحَظِيَّتْ عِنْدَ زَوْجِهَا . امام رضا علیه السلام : به زنان بارداران ، کندر نر بدهید . در این صورت ، اگر آنچه در شکم زن است ، پسر باشد ، بیداردل ، آگاه و دلیر می‌گردد ، و اگر دختر باشد ، روی و خوی وی نکو می‌شود و سرین او سترگ می‌گردد و نزد همسرش بهره می‌یابد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۴۴ ، حدیث ۸؛ دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۵۶ / ۲

حدیث ۳۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - لِعَلِّيْ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا عَلِيُّ ، ثَلَاثَةٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيُذْهِبْنَ الْبَلْغَمَ : اللَّبَّانُ ، وَالسَّوَاكُ ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - خطاب به امام علی علیه السلام فرمودند: ای علی ! سه چیز بر حافظه می‌افزاید و بلغم را می‌برد : کُنْدُر ، مسواک و قرائت قرآن . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۴۳ ، حدیث ۳ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۵۲ / ۲

حدیث ۳۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عَلَيْكُمْ بِاللَّبَّانِ ؛ فَإِنَّهُ ... يَزِيدُ فِي الْعَقْلِ ، وَيُذَكِّي الذَّهْنَ ، وَيَجْلُو الْبَصِيرَ ، وَيُذْهِبُ النَّسْيَانَ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : بر شما باد کُنْدُر؛ چرا که ... عقل را افزون می‌کند ، ذهن را ذکاوت می‌دهد ، چشم را جلا می‌بخشد و فراموشی را از میان می‌برد . طَبَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، صفحه ۶ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۹۴ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲۴۸ / ۱

حدیث ۳۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : أَطْعَمُوا نِسَاءَ كُمْ الْحَوَامِلَ اللَّبَانَ ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي عَقْلِ الصَّبِيِّ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : به زنان آبستن خود ، کُنْدُر بدهید؛ چرا که عقل کودکان را افزون می کند. بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۴۴ ، حدیث ۸ ؛ الفردوس ، جلد ۱ ، صفحه ۱۰۱ ، حدیث ۳۳۱ عن ابن عمر دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۴۸

حدیث ۳۸

الإمام الصادق عليه السلام : شَرِبْتُ السَّوِيقَ بِالزَّيْتِ يُنَبِّتُ اللَّحْمَ ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ ، وَيُرِقُّ الْبَشْرَةَ ، وَيَزِيدُ فِي الْبَاهِ . امام صادق عليه السلام : خوردن سويق با روغن زيتون ، گوشت برمی رویاند ، استخوان را استحکام می بخشد ، پوست را نازک می کند و بر توان جنسی می افزاید . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۷۶ ، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۵۶۴

حدیث ۳۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : كُلُوا الزَّيْتِ ؛ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ ، وَاتَّيَدُوا بِهِ وَادَّهِنُوا بِهِ ؛ فَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : روغن زيتون بخورید؛ چرا که خجسته است . از آن ، خورش بسازید و از روغن آن بر خویش بمالید؛ چرا که از درختی خجسته بیرون می آید . كنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحه ۲۷۹ ، حدیث ۴۰۹۸۴ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۳۲۸

حدیث ۴۰

امام علی عليه السلام فرمودند: لَا تُنَالِ الصَّحَّةَ إِلَّا بِالْحَمِيَّةِ . تن درستی ، جز با پرهیز ، به دست نمی آید . غرر الحكم ، حدیث ۱۰۶۰۵ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۲۶

حدیث ۴۱

امام علی عليه السلام فرمودند: صَيِّحُ الْبَدَنِ الْحَمِيَّةُ . پرهیز ، مایه درستی تن است . غرر الحكم ، حدیث ۵۷۹۳ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۲۶

حدیث ۴۲

الإمام الرضا عليه السلام : لَيْسَ الْحَمِيَّةُ مِنَ الشَّيْءِ تَرَكَهُ ، إِنَّمَا الْحَمِيَّةُ مِنَ الشَّيْءِ الْإِقْلَالُ مِنْهُ . امام رضا عليه السلام : پرهیز از یک چیز ، وا گذاردن آن نیست . پرهیز از یک چیز ، تنها کم خوردن از آن است . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۱۴۰ ، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۲۲

حدیث ۴۳

امام کاظم عليه السلام فرمودند: لَيْسَ الْحَمِيَّةُ أَنْ تَدَعَ الشَّيْءَ أَصْلًا لَا تَأْكُلُهُ ، وَلَكِنَّ الْحَمِيَّةَ أَنْ تَأْكُلَ مِنَ الشَّيْءِ وَتُخَفِّفَ . پرهیز این نیست که چیزی را اصلاً نخوری ، بلکه پرهیز آن است که از هر چیزی سبک بخوری . الكافي : ۸ / ۲۹۱ / ۴۴۳

حدیث ۴۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَكَلَ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبَ وَتَسَحَّرَ، وَ مَسَّ شَيْئًا مِنَ الطَّيِّبِ؛ قَوِيَ عَلَى الصِّيَامِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس پیش از نوشیدن چیزی، غذا بخورد و سحری میل کند و قدری بوی خوش [بر خود] بمالد، بر روزه گرفتن، توان بیشتری یابد. کنز العمال، جلد ۸، صفحه ۵۱۰، حدیث ۲۳۸۸۲ نقلاً عن شُعْبِ الْإِيمَانِ عَنْ أَنَسٍ دَانِش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۴۵

الإمام العسکری علیه السلام: كُلِّ الرُّمَانَ بَعْدَ الْحِجَامَةِ رُمَانًا حُلُوا؛ فَإِنَّهُ يُسَيِّكُنُ الدَّمَ، وَيُصَيِّفِي الدَّمَ فِي الْجَوْفِ. امام حسن عسکری علیه السلام: پس از حجامت، انار بخور، اناری شیرین؛ چرا که خون را فرو می‌نشاند و خون را در درون، تصفیه می‌کند. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۵۹، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۲۳، حدیث ۵۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۶۴

حدیث ۴۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، تِسْعَةُ أَشْيَاءٍ تَوَرَّثَ النَّسِيَانُ: أَكَلَ التُّفَّاحِ الْحَامِضِ، وَأَكَلَ الْكُرْبُرَةَ، وَالْجُبْنَ، وَسُورَ الْفَأْرَةَ، وَقَرَأَهُ كِتَابِيَةَ الْقُبُورِ، وَالْمَشَى بَيْنَ امْرَأَتَيْنِ، وَطَرَحَ الْقَمْلَةَ، وَالْحِجَامَةَ فِي التُّقْرَةِ، وَابْتَوْلَ فِي الْمَاءِ الزَّائِدِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به علی علیه السلام: ای علی! نه چیز است که فراموشی می‌آورد: خوردن سیب ترش، خوردن گشنیز، پنیر و پس مانده موش، خواندن نوشته‌های روی قبر، راه رفتن میان دو زن، افکندن شپش، حجامت در گودیِ پس سر، و ادرار کردن در آب راکد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۴۵، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۵۴

حدیث ۴۷

الإمام الرضا عليه السلام: أكل المملوحة واللحمان المملوحة وأكل السمك المملوح، بعد الحجامة والفصد للعروق، يؤلدا البهق والجرب. امام رضا علیه السلام: خوردن غذای نمک‌سود، گوشت نمک‌سود و خوردن ماهی نمک‌سود، پس از رگزنی و حجامت، بهک و گری ایجاد می‌کند. طب الإمام الرضا عليه السلام، صفحه ۶۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۹۴

حدیث ۴۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، افْتَتِحْ طَعَامَكَ بِالْمِلْحِ وَاخْتِمِ بِالْمِلْحِ؛ فَإِنَّ مِنْ افْتَتِحِ طَعَامَهُ بِالْمِلْحِ وَخَتَمِ بِالْمِلْحِ عَوْفِي مِنَ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ، مِنْهُ الْجُدَامُ، وَالْجُنُونُ، وَالْبَرَصُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سفارش‌های ایشان به امام علی علیه السلام - فرمودند: ای علی! غذا را با نمک، آغاز کن و با نمک، پایان ده؛ چه، هر کس غذای خویش را با نمک آغاز کند و با نمک پایان دهد، از هفتاد و دو نوع از انواع بلا که جذام، دیوانگی و پیسی از آن جمله است، به دور باشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۶، حدیث ۲

حدیث ۴۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: ثَلَاثَةٌ يَفْرَحُ بِهِنَّ الْجِسْمُ وَيَرَبُّو: الطَّيِّبُ، وَلبَاسُ اللَّيْنِ، وَشُرْبُ العَسَلِ. رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم: سه چیز است که تن، به واسطه آنها شاداب می‌شود و رشد می‌کند: بوی خوش، جامه نرم و نوشیدن عسل. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۴ / ۱

حدیث ۵۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الطَّيِّبُ يَسْرُّ، وَالعَسَلُ يَسْرُّ، وَالنَّظَرُ إِلَى الخُضْرَةِ يَسْرُّ، وَالرُّكُوبُ يَسْرُّ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: بوی خوش، شادی می‌آورد. عسل، شادی می‌آورد. نگرستن به سبزه، شادی می‌آورد. و سواری، شادی می‌آورد. صحیفه الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۳۹، حدیث ۱۴۴، دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۶ / ۱

حدیث ۵۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: لِكُلِّ شَيْءٍ حِيلَةٌ، وَحِيلَةُ الصَّحَّةِ فِي الدُّنْيَا أَرْبَعٌ خِصَالٍ: قَلَّةُ الكَلَامِ، وَقَلَّةُ المَنَامِ، وَقَلَّةُ المَشْيِ، وَقَلَّةُ الطَّعَامِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کاری را چاره‌ای است و چاره تن درستی در دنیا، چهار چیز است: کم سخن گفتن، کم خفتن، کم راه رفتن و کم خوردن. بحار الأنوار، جلد ۸، صفحه ۱۴۴، حدیث ۶۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۲ / ۱

حدیث ۵۲

الإمام علي عليه السلام - وَسئِلَ فَقِيلَ: إِنَّ فِي القُرْآنِ كُلِّ عِلْمٍ إِلَّا الطَّبَّ؟: أَمَا إِنَّ فِي القُرْآنِ لَأَيَّةً تَجْمَعُ الطَّبَّ كُلَّهُ: «وَكُلُّوْا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا». امام علی علیه السلام - در پاسخ این پرسش که: «آیا در قرآن، همه دانش‌ها بجز دانش طب هست؟»: - زنهار! در قرآن، آیه‌ای هست که همه طب را یکجا در خود گرد آورده است: (بخورید و بیاشامید؛ ولی زیاده‌روی نکنید). الدعوات، صفحه ۷۵، حدیث ۱۷۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۷، حدیث ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۶ / ۲

حدیث ۵۳

امام حسین علیه السلام: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ، نَمَّ عَلَى قَفَاكَ يَخْمَصُ بَطْنَكَ، وَاشْرَبِ المَاءَ مَصِيًّا يَمْرَأَكَ أَكْلِيكَ، وَاکْتَحِلْ وَتَرَا يُضَيِّئُ لَكَ بَصِيرَتَكَ، وَادَّهِنْ غُبَا تَشْتَبِهَ بِسَيْتِهِ نَبِيَّكَ. پیامبر خدا به من فرمودند: «فرزندم! به پشت بخواب تا شکمت کوچک شود، آب را به مکیدن بنوش تا خوردنت بر تو گوارا آید، به شمار دفعات فرد، سرمه بکش تا چشمانت روشن شود و یک روز در میان، روغن بزَن تا به سنت پیامبر خویش، عمل کرده باشی». دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۶۴، حدیث ۵۹۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۰ / ۱

حدیث ۵۴

الإمام علي عليه السلام: العَسَلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ؛ يُقْتَلُ البَلْعَمُ، وَيَجْلُو القَلْبُ. امام علی علیه السلام: عسل، شفای هر بیماری‌ای است و بیماری‌ای هم در آن نیست؛ بلغم را کم می‌کند و دل را جلا می‌دهد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۹، حدیث ۱۱۷۲، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۳۴ / ۱

حدیث ۵۵

امام علی علیه‌السلام: كُلُّ دَاءٍ مِنَ التُّخْمَةِ مَا خَلَا الْحُمَى؛ فَإِنَّهَا تَرُدُّ وَرُوداً. هر بیماری‌ای از پُرخوری است، مگر تب، که ناگاه به بدن درمی‌آید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۶۹، حدیث ۸، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۳۲، حدیث ۱۷۱۱، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۳۶، حدیث ۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۵۶

امام علی علیه‌السلام: إِيَّاكَ وَإِدْمَانَ الشَّبَعِ؛ فَإِنَّهُ يُهَيِّجُ الْأَسْقَامَ وَيُثِيرُ الْعِلَالَ. از اعتیاد به سیری حذر کن؛ چرا که ناتن درستی‌ها را تحریک می‌کند و بیماری‌ها را برمی‌انگیزد. غرر الحکم، حدیث ۲۶۸۱، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۹۷، حدیث ۲۲۴۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۴ / ۲

حدیث ۵۷

امام علی علیه‌السلام: إِدْمَانُ الشَّبَعِ يورِثُ أَنْوَاعَ الْوَجَعِ. اعتیاد به سیری، انواع دردها را به همراه می‌آورد. غرر الحکم، حدیث ۱۳۶۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۴ / ۲

حدیث ۵۸

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: مَنْ أَكَلَ الطَّعَامَ عَلَى النَّقَاءِ، وَأَجَادَ الطَّعَامَ تَمَضُّغًا، وَتَرَكَ الطَّعَامَ وَهُوَ يَشْتَهِيهِ، وَلَمْ يَحْسِبِ الْغَائِطَ إِذَا أَتَى؛ لَمْ يَمْرَضْ إِلَّا مَرَضَ الْمَوْتِ. هر کس در گرسنگی کامل، غذا بخورد، غذا را خوب بجود، در حالی که هنوز میل خوردن دارد، غذا را وا گذارد و چون احساس قضای حاجت کرد، آن را محبوس ندارد، به هیچ بیماری‌ای جز بیماری مرگ، مبتلا نمی‌شود. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۱۴، حدیث ۱۰۰۳، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۲۲، حدیث ۳۷

حدیث ۵۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَرْبَعَةٌ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ: التَّرْوِيحُ بِالْأَبْكَارِ، وَالْإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الْحَارِّ وَالنُّومُ عَلَى الْيَسَارِ وَأَكْلُ التُّفَاحِ بِالْأَسْجَارِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - : چهار چیز، بر عمر می‌افزایند: ازدواج با دختران، شستشو با آب گرم، خوابیدن بر شانه چپ و خوردن سیب در سحرگاهان. «مواظظ العددیه، ص ۲۱۱»

حدیث ۶۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ قَلَّ أَكَلُهُ قَلَّ حَسَابُهُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس خوراکش کم باشد حسابش (در روز قیامت) اندک (و آسان) خواهد بود. «بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۲»

حدیث ۶۱

قال الامام الصادق - عليه السّلام - : كَثْرَةُ الْأَكْلِ مَكْرُوهٌ. امام صادق - عليه السّلام - فرمودند: پرخوری، مکروه (و امری ناپسند) است. «فروع کافی، ج ۶، ص ۲۶۹»

حدیث ۶۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - جاءني جبرئيل ... فقال: ... يقول لك ربك: يا محمد ما أبغضت وعاء قط كبغضى بطناً ملاناً. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: جبرئیل نزد من آمد و ... عرض کرد: پروردگارت می فرماید: ای محمد! هرگز ظرفی را به اندازه شکم پر، مبعوض و ناپسند نداشته ام. «مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۲»

حدیث ۶۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ليس شيء أضرب لقلب المؤمن من كثرة الاكل و هي مورتة شيتين: قسوة القلب و هيجان الشهوة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای دل (روح) مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست، زیرا پرخوری باعث سنگدلی و قساوت قلب و تحریک شهوت می گردد. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۰»

حدیث ۶۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : من كثر تسيحُ و تمجيده و قلَّ طعامه و شرابه و منأه إشتاقته الملائكة. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس زیاد تسیح و تمجید حق کند و خوراک و نوشیدنی و خوابش اندک باشد فرشتگان مشتاق او گردند. «تنبيه الخواطر، ص ۳۵۶»

حدیث ۶۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لا تشبعوا فيطفي نور المعرفة من قلوبكم. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: شکم خود را از غذا سیر نکنید که نور معرفت در دل هایتان خاموش میشود. بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۷۱

حدیث ۶۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : من وقى شرراً لقلقه و قبقبه و ذبذبه و جبث له الجنة ... رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس از شر بد زبانی، شکم باره گی و شهوت رانی در امان بماند بهشت بر او واجب گردد. «بحار الانوار، ج ۶۳، ص ۳۱۵»

حدیث ۶۷

قال الامام علي - عليه السلام - : لا تجتمع الصحة و النهمة. امام علی - عليه السلام - فرمودند: سلامتی و شکم بارگی با هم جمع نمی شوند. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۲»

حدیث ۶۸

قال الامام علي - عليه السلام - : لا تجتمع الفطنة و البطنة. امام علی - عليه السلام - فرمودند: زیرکی و تیزهوشی با پرخوری جمع نمی شوند. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۲»

حدیث ۶۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : الشُّبْعُ یُکَثِّرُ الادواء. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: پرخوری و سیری شکم، بیماری‌ها را زیاد می‌کند. «غرر الحکم، ص ۳۷»

حدیث ۷۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِيَّاكَ وَ الْبِطْنَةَ فَمَنْ لَزَمَهَا كَثُرَتْ أَسْقَامُهُ وَ فَسَدَتْ أَحْلَامُهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: از پرخوری پرهیز، زیرا کسی که پرخوری را عادت خود قرار دهد بیماری‌های فراوان و رؤیاهایش فاسد و ناشایست می‌گردد. «غرر الحکم، ص ۹۴»

حدیث ۷۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : الْمُسْتَقْبَلُ النَّائِمُ تَكْذِبُ أَحْلَامُهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که با شکم سنگین بخوابد، رؤیا و خواب‌هایش کاذب و دروغین خواهد بود. «غرر الحکم، ص ۶۲»

حدیث ۷۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : بئسَ قَرِينُ الْوَرَعِ الشُّبْعُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: پرخوری و سیری شکم، همدم بدی برای پارسایی است. «غرر الحکم، ص ۱۷۰»

حدیث ۷۳

قال امیرالمؤمنین - علیه السّلام - : قال الله تعالی (فی المعراج): یا احمد انّ العبد اذا أجاج بطنه و حفظ لسانه علّمته الحکمة. امیرالمؤمنین - علیه السّلام - فرمودند: خداوند متعال (در معراج به پیامبر - صلی الله علیه و آله -) فرمودند: ای احمد! بنده اگر شکمش را گرسنه دارد و زبانش را حفظ کند به او حکمت آموزم. «بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۹»

حدیث ۷۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : اذا مَلَى الْبَطْنُ مِنَ الْمَبَاحِ عَمِيَ الْقَلْبُ عَنِ الصَّلَاحِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هرگاه شکم از خوردنی‌های مباح انباشته شود، دل از دیدن خیر و صلاح نابینا گردد. «غرر الحکم، ص ۱۶۲»

حدیث ۷۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : قَلَّةُ الْاَكْلِ مِنَ الْعَفَافِ وَ كَثْرَتُهُ مِنَ الْاِسْرَافِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کم خوری از مصادیق پاکدامنی و پرخوری از مصادیق اسراف و زیاده روی است. «غرر الحکم، ص ۲۸۴»

حدیث ۷۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : إِيَّاكُمْ وَ الْبِطْنَةَ فَانْهَافًا مَقْسَاةً لِلْقَلْبِ مَكْسِلَةً عَنِ الصَّلَاةِ، مَفْسِدَةً لِلْجَسَدِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: از پرخوری برحذر باشید، زیرا پرخوری مایه قساوت و سنگدلی، تبلی نسبت به نماز و تباهی بدن است. «غرر الحکم، ص

حدیث ۷۷

قال الامام علی - علیه السّلام - للحسن ابنه - علیه السّلام - : یا بُنَّیَّ اَلَا اَعْلَمُکَ اَرْبَعَ خِصَالٍ تَسْتَعْنِیْ بِهَا عَنِ الطَّبِّ فَقَالَ: بَلِیْ یَا امیرالمؤمنین. قال: لا- تَجْلِسُ عَلَی الطَّعَامِ اِلَّا- و اَنْتَ جَائِعٌ و لا- تَقُمُّ عَنِ الطَّعَامِ اِلَّا و اَنْتَ تَشْتَهِيهِ و ... امام علی - علیه السّلام - به فرزندش امام حسن - علیه السّلام - فرمودند: فرزندم! آیا می خواهی چهار چیز به تو یاد دهم که به وسیله آنها از مراجعه به پزشک بی نیاز شوی؟ عرض کرد: بله یا امیرالمؤمنین! حضرت فرمودند: بر سر سفره منشین مگر آنکه گرسنه باشی، در حالی که هنوز میل به غذا داری دست از غذا خوردن بکش، عمل جویدن غذا را به خوبی انجام ده و قبل از خواب، خود را از ادرار و مدفوع تخلیه نما. «بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۱۸۷»

حدیث ۷۸

عن الامام الرضا - علیه السّلام - قال: اَلتَّيْنُ يَذْهَبُ بِالْبَحْرِ وَيَشُدُّ الْعَظْمَ وَيَنْبُتُ الشَّعْرَ وَيَذْهَبُ بِالِدَاءِ وَلَا يَحْتَاجُ مَعَهُ اِلَى دَوَاءٍ. امام رضا - علیه السّلام - فرمودند: انجیر بوی بد دهان را برده و استخوانها را محکم و رویش موها را زیاد نموده، دردها را برطرف می کند و با وجود آن احتیاجی به دوا نیست. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۱»

حدیث ۷۹

علی ابن محمد ابن اشیم قال: شَكَوْتُ اِلَى الامام الرضا - علیه السّلام - قِلَّةَ اَسِيْتَمْرَانِي الطَّعَامِ فَقَالَ - علیه السّلام - : كُلْ مِخَّ البَيْضِ. علی ابن محمد ابن اشیم گفت: نزد امام رضا - علیه السّلام - از کمی گوارایی و لذت نبردن از غذا شکایت نمودم. پس حضرت - علیه السّلام - فرمودند: زرده تخم مرغ بخور. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۸»

حدیث ۸۰

عن الامام الباقر - علیه السّلام - قال: اِنَّا لَنَأْكُلُ الثُّومَ وَ اَلْبَصَلَ وَ اَلْكَرَاتِ. امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: همانا ما سیر و پیاز و تره را با هم می خوریم. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۵»

حدیث ۸۱

عن الامام الباقر - علیه السّلام - قال: فِي الْكَرَاتِ اَرْبَعُ خِصَالٍ: يَطْرُدُ الرِّيحَ وَ يَطْبِئُ النَّكْهَةَ وَ يَقَطِّعُ الْبُؤَاسِيْرَ وَ هُوَ اَمَانٌ مِنَ الْجُدَامِ لِمَنْ اَذْمَنَ. امام باقر - علیه السّلام - فرمودند: در تره چهار خاصیت است: بوی دهان را خوش، بواسیر را درمان و جلوی ابتلای به جذام (سرطان) را برای کسانی که به خوردن آن مداومت می کنند، می گیرد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۵»

حدیث ۸۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : عَلَيْكُمْ بِالْقَرْعِ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: بر شما باد به خوردن کدو که قوای دماغی و فکری را زیاد می کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۳۳»

حدیث ۸۳

عن الامام علی - علیه السلام - قال: الْعَنْابُ يَذْهَبُ بِالْحُمَى. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عناب تب را برطرف می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۲»

حدیث ۸۴

عن امیرالمؤمنین - علیه السلام - قال: الْعَسِيلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ يَقْتُلُ الْبَلْغَمَ وَيَجْلُو الْقَلْبَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عسل شفای هر دردی است و هیچ درد و آسیبی در آن نیست. خوردن آن صفرا را تقلیل داده و کار قلب را آسان می سازد. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۷»

حدیث ۸۵

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : اشربوا ماء السماء فإنه طهور للبدن و يدفع الأسيقَام. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آب باران بیاشامید؛ زیرا که پاک کننده بدن از امراض و ناراحتی ها است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۱»

حدیث ۸۶

عن امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - قال: أَكَلُ السَّفَرَجَلِ قُوَّةٌ لِلْقَلْبِ الضَّعِيفِ وَيَطِيبُ الْمِعْدَةَ وَيَزِيدُ فِي قُوَّةِ الْفُؤَادِ وَيَشَجِّعُ الْجَبَانَ وَيُحْسِنُ الْوَلَدَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خوردن گلابی قلب ضعیف را قوی، معده را پاکیزه، دهان را خوشبو، ترسو را شجاع و فرزندان را نیکو می گرداند. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۴۳»

حدیث ۸۷

قال النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُوا التُّفَّاحَ عَلَى الزَّيْقِ فَإِنَّهُ نَصُوحُ الْمِعْدَةِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سیب را در حال ناشتا بخورید، زیرا معده را پاکیزه می گرداند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۷۹»

حدیث ۸۸

عن الامام الصادق - علیه السلام - : عَلَيْكُمْ بِالْإِجَاصِ الْعَتِيقِ قَدْ بَقِيَ نَفْعُهُ وَذَهَبَ قَدْرُهُ وَكُلُّهُ مُقَشَّرًا فَإِنَّهُ نَافِعٌ لِكُلِّ مِرَارٍ وَحَرَارَةٍ وَوَهَجٍ مِنْهَا يَهِيحُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: بر شما باد به خوردن آلوی سیاه و خشک شده آن، زیرا برای هر نوع عارضه و گرمزدگی بدن، مفید و نیز هیجان آفرین است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۱»

حدیث ۸۹

عن الامام الصادق - علیه السلام - قال: الْحِلُّلُ يَشُدُّ الْعُقْلَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: سرکه عقل را تقویت می کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۱»

حدیث ۹۰

سمعت الامام ابا عبدالله - عليه السلام - يقول في الغيبر: إِنَّ لَحْمَهُ يُنْبِتُ اللَّحْمَ وَ عَظْمُهُ يُنْبِتُ الْعَظْمَ وَ جِلْدُهُ يُنْبِتُ الْجِلْدَ وَ مَعَ ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَسِيحُ الْكُلَيْتَيْنِ وَ يَدْبُغُ الْمِعْدَةَ وَ هُوَ أَمَانٌ مِنَ الْبُواسِيرِ وَ التَّقْطِيرِ وَ يُقَوِّي السَّاقَيْنِ وَ يَقْمَعُ عِرْقَ الْجُدَامِ. از امام صادق - عليه السلام - شنیدم که درباره سنجد می فرمودند: پوست سنجد برای پوست بدن و قسمت وسط آن برای گوشت و هسته آن برای استخوان مفید است و در عین حال کلیه ها را گرم و معده را ضد عفونی و باز دارنده از بواسیر و تسلسل بول است و نیز ساق پاها را تقویت و جذام را از بدن ریشه کن می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۲»

حدیث ۹۱

عن الامام الصادق - عليه السلام - قال: الْهَنْدَبَاءُ شِفَاءٌ مِنْ أَلْفِ دَاءٍ، وَ مَا مِنْ دَاءٍ فِي جَوْفِ الْإِنْسَانِ إِلَّا قَمَعَهُ الْهَنْدَبَاءُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کاسنی شفای هزار درد است و هر مرضی که در درون انسان باشد آن را ریشه کن می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۴»

حدیث ۹۲

عن الامام الصادق - عليه السلام - قال: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّأْنِ بِاللَّبَنِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که در قلب یا بدنش ضعفی عارض شده، گوشت گوسفند را به همراه شیر بخورد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۳»

حدیث ۹۳

عن الامام الصادق - عليه السلام - قال: الْجَزْرُ أَمَانٌ مِنَ الْقَوْلَجِ وَ الْبُواسِيرِ وَ يُعِينُ عَلَى الْجِمَاعِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خوردن هویج باعث مصونیت از بیماری‌های قولنج و بواسیر است و قوای جنسی را کمک می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۹۲»

حدیث ۹۴

قال النَّبِيُّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : نَزَلَ عَلَيَّ جَبْرِيْلُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَأَمَرَنِي بِأَكْلِ الْهَرِيْسَةِ لِأَشُدَّ ظَهْرِي وَ أَقْوَى بِهَا عَلَى عِبَادَةِ رَبِّي. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: جبرئیل - علیه السلام - بر من نازل شد و امر نمود که هریسه (حلیم) بخورم تا قدرت و نیروم برای عبادت پروردگار افزون گردد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۸»

حدیث ۹۵

قال رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إِذَا آتَيْتُمْ بِالْخُبْزِ فَأَبْدُوا بِالْخُبْزِ فَسَدُّوا خِلَالَ الْجُوعِ ثُمَّ كُلُوا اللَّحْمَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: زمانی که برای شما نان آوردند، در ابتدا برای رفع گرسنگی، نان بخورید سپس گوشت تناول کنید. «وسائل الشیعه، ج ۱۶، ح ۲»

حدیث ۹۶

قال رَسُولُ اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : عَلَيْكُمْ بِالزَّيْبِ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمُرَّةَ وَ يَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَ يَشُدُّ الْعَصَبَ وَ يَذْهَبُ بِالْأَعْيَاءِ وَ يُحْسِنُ الْخُلُقَ وَ يَطِيبُ النَّفْسَ وَ يَذْهَبُ بِالْفَمِ وَ يَصِفِي اللَّوْنَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: بر شما باد به خوردن مویز؛ زیرا تلخی دهان و بلغم را برطرف، اعصاب را قوی، فرسودگی و خستگی را برطرف، اخلاق را خوب، نفس را راحت، بوی بد دهان را

از بین برده و رنگ پوست را طراوت می بخشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۳»

حدیث ۹۷

قال النَّبِيُّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - لَعَلِّي - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كُلِّ الْكَرْفَسِ فَإِنَّهَا بَقْلَةُ الْأَنْبِيَاءِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - به علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: کرفس بخور، زیرا کرفس سبزی پیامبران است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۷»

حدیث ۹۸

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : عَلَيْكُمْ بِالْعَدَسِ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ مُقَدَّسٌ وَإِنَّهُ يَرِقُّ الْقَلْبَ وَيَكْثُرُ الدَّمْعَةَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بر شما باد به خوردن عدس، زیرا مبارک و بزرگ داشته شده است و به درستی که قلب را رقیق و اشک را زیاد می کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۳۲»

حدیث ۹۹

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُوا الزَّيْتُونَ وَادْهِنُوا بِهِ، فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زیتون بخورید و روغن آن را به بدن بمالید، چون زیتون از درختان برگزیده و مبارک است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۹۹»

حدیث ۱۰۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُوا التَّمَرَ عَلَى الزَّبِقِ فَإِنَّهُ يَقْتُلُ الدُّودَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: در حال ناشتا خرما بخورید، زیرا کرم و انگلهای (روده و معده) را می کشد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۷۴»

حدیث ۱۰۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا دَخَلْتُمْ بِلَادًا فَكُلُوا مِنْ بَصِيٍّ لَهَا يَطْرُدُ عَنْكُمْ وَبَاهَا. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر گاه وارد شهری شدید از پیاز آن جا بخورید؛ زیرا با خوردن پیاز آن شهر از امراض عمومی آنجا در امان هستید. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۱»

حدیث ۱۰۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ تَرَكَ الْخَمْرَ لَعِيَ اللهُ سَقَاهُ اللهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتومِ ، فقال عليُّ عليه السلام : لَعِيَ اللهُ؟! قال : نَعَمْ وَاللَّهِ ، صَيَّانَةً لِنَفْسِهِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : هر که برای غیر خدا (هم که شده) شرابخواری را رها کند ، خداوند او را از شراب خالص و مَهر شده بنوشاند . علی علیه السلام عرض کرد : برای غیر خدا؟ فرمودند: آری ، به خدا قسم ؛ برای حفظ (سلامتی) خویش . بحار الأنوار : ۷۹ / ۱۵۰ / ۶۴ منتخب میزان الحکمة : ۱۸۶

حدیث ۱۰۳

امام علی علیه السلام : مَنْ شَرِبَ الْمُسِيكِرَ لَمْ تُقْبَلْ صِيْلَاتُهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً . کسی که مست کننده بنوشد تا چهل شبانه روز نمازش

پذیرفته نشود. الخصال: ۶۳۲ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۸۶

حدیث ۱۰۴

امام صادق علیه السلام: الإصطِبَاعُ بِالْخَلِّ يَقَطَعُ شَهْوَةَ الزَّوْنِيِّ. خورش ساختن سرکه، شهوت زنا را ریشه کن می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۰، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۴ / ۲

حدیث ۱۰۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَدْعُوا الْعِشَاءَ وَلَوْ عَلَى حَشْفَةٍ، إِنِّي أَخْشَى عَلَى أُمَّتِي مِنْ تَرْكِ الْعِشَاءِ الْهَرَمِ؛ فَإِنَّ الْعِشَاءَ قُوَّةُ الشَّيْخِ وَالشَّابِّ. خوردن شام را وا مگذارید، هر چند به خوردن دانه‌ای خرمای خشکیده باشد. من بر امت خویش، از این، بیم دارم که از او گذاردن شام، پیری (در هم شکستگی) به سراغشان آید؛ چرا که شام، مایه نیرومندی پیر و جوان است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۱۹۶، حدیث ۱۵۷۱ عن جابر بن عبد الله، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۳، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۲ / ۲

حدیث ۱۰۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَعَشُّوا وَلَوْ بِكَفٍّ مِنْ حَشْفٍ؛ فَإِنَّ تَرْكَ الْعِشَاءِ مَهْرَمَةٌ. شام بخورید، هر چند به مشتی خرمای خشکیده باشد؛ چرا که او گذاردن شام، مایه پیری است. سنن الترمذی، جلد ۴، صفحه ۲۸۷، حدیث ۱۸۵۶، مسند أبی یعلی، جلد ۴، صفحه ۲۴۰، حدیث ۴۳۳۶، تاریخ بغداد، جلد ۳، صفحه ۳۹۶، حدیث ۱۵۲۰، مسند الشهاب، جلد ۱، صفحه ۴۲۹، حدیث ۷۳۵ کلها عن أنس، کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۶، حدیث ۲۸۲۸۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۲ / ۲

حدیث ۱۰۷

امام صادق علیه السلام: لَا تَدَعِ الْعِشَاءَ وَلَوْ بِثَلَاثِ لُقْمٍ بِمِلْحٍ. خوردن شام را وا مگذار، هر چند به سه لقمه [نان] با نمک باشد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۲۴، حدیث ۱۴۴۷، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۲۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۲ / ۲

حدیث ۱۰۸

امام صادق علیه السلام: مَنْ تَرَكَ الْعِشَاءَ لَيْلَةً مَاتَ عِرْقٌ فِي جَسَدِهِ وَلَا يَحْيَا أَبَدًا. هر کس شام را وا گذارد، رگی در بدن وی می میرد و هرگز زنده نمی شود. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۲۴، حدیث ۱۴۴۸، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۲۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۶ / ۲

حدیث ۱۰۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَرَكَ الْعِشَاءَ لَيْلَةً لَسَبَتْ وَلَيْلَةً الْأَحْدِ مَثْوَالَتَيْنِ، ذَهَبَ عَنْهُ مَا لَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا. هر کس شام را در شب شنبه و شب یکشنبه، پشت سر هم وا گذارد، چیزی از کف او می رود که تا چهل روز به وی باز نمی گردد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۲۴، حدیث ۱۴۴۵، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۲۰ دانش نامه احادیث پزشکی

۱۶۶ / ۲ :

حدیث ۱۱۰

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ تَرَكَ الْعِشَاءَ لَيْلَةً لَيْلَةً وَالْأَحَدِ مُتَوَالِيَتَيْنِ، ذَهَبَتْ عَنْهُ قُوَّتُهُ فَلَمْ تَرْجِعْ إِلَيْهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا. هر کس شام را در شب شنبه و شب یکشنبه، پشت سر هم وا گذارد، نیروی وی از کف می‌رود و این نیرو تا چهل روز به وی باز نمی‌گردد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۸۹، حدیث ۸، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۱۹۸، حدیث ۱۵۷۸ کلاهما عن جمیل بن درّاج، بحار الأنوار، ج ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۱۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۶ / ۲

حدیث ۱۱۱

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ تَرَكَ الْعِشَاءَ نَقَصَتْ مِنْهُ قُوَّةٌ وَلَا تَعُودُ إِلَيْهِ. هر کس شام خوردن را وا گذارد، نیروی او کاسته می‌شود و به او باز نمی‌گردد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۱۹۸، حدیث ۱۵۷۹، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۶ / ۲

حدیث ۱۱۲

امام صادق علیه‌السلام: أَصْلُ خَرَابِ الْبَدَنِ تَرَكَ الْعِشَاءِ. سرچشمه ویرانی تن، وا گذاردن شام است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۸۸، حدیث ۲

حدیث ۱۱۳

امام علی علیه‌السلام: عِشَاءُ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بَعْدَ الْعَتَمَةِ فَلَا تَدَعُوهُ؛ فَإِنَّ تَرَكَ الْعِشَاءَ خَرَابُ الْبَدَنِ. شام خوردن پیامبران، پس از تاریکی شب بوده است. آن را وا مگذارید؛ چرا که وا گذاردن آن، ویرانی تن است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۸۸، حدیث ۱، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۲، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۲ / ۲

حدیث ۱۱۴

امام صادق علیه‌السلام: إِذَا صَلَّيْتَ الْفَجْرَ فَكُلْ كِسْرَةً تُطَيِّبُ بِهَا نَكْهَتَكَ، وَتُطْفِئُ بِهَا حَرَارَتَكَ، وَتُقَوِّمُ بِهَا أَضْرَاسَكَ، وَتَشُدُّ بِهَا لِيَّتِكَ، وَتَجْلِبُ بِهَا رِزْقَكَ، وَتُحَسِّنُ بِهَا خُلُقَكَ. چون نماز صبح را خواندی، پاره نانی بخور تا با آن: دهان خویش را خوش بو سازی، حرارت خود را فرو بنشانی، دندان‌هایت را استوار سازی، لثه‌ات را استحکام بخشی، روزی خویش را به چنگ آوری و خوی خود را نکو سازی. الدعوات، صفحه ۱۴۰، حدیث ۳۵۲، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۵، حدیث ۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۰ / ۲

حدیث ۱۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ شَرِبَ الْمَاءَ عَلَى الرَّيْقِ، انْتَقَصَتْ قُوَّتُهُ. هر کس ناشتا آب بیاشامد، نیرویش کاستی می‌یابد. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۸۲، حدیث ۴۴۰۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۵۴ / ۲

حدیث ۱۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَشْرَبْ فِي النَّحَاسِ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ السَّهْلَ - يَعْنِي الْوَسْوَاسَ وَالْخَبَالَ - . در ظرف مسین منوش ؛ چرا که «سهل» (یعنی وسواس و پریشان‌عقلی) بر جای می‌نهد. الفردوس، جلد ۵، صفحه ۶۹، حدیث ۷۴۸۴ عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۵۴ / ۲

حدیث ۱۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: شُرِبَ الْمَاءِ عَلَى أَثَرِ الدَّسَمِ يَهَيِّجُ الدَّاءَ. آشامیدن آب در پی چربی، بیماری را برمی‌انگیزاند. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۹۸، حدیث ۲۳۹۰، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۵۶، حدیث ۴۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۵۲ / ۲

حدیث ۱۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الشُّرْبُ عَلَى أَثَرِ الدَّسَمِ دَاءٌ فِي الْبَطْنِ. آشامیدن در پی چربی، بیماری‌ای در شکم است. الفردوس، جلد ۲، صفحه ۳۶۲، حدیث ۳۶۱۶ عن دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۵۲ / ۲

حدیث ۱۱۹

امام رضا علیه‌السلام: مَنْ أَرَادَ أَلَّا تُؤْذِيَهُ مِعْدَتُهُ فَلَا يَشْرَبْ عَلَى طَعَامِهِ مَاءً حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهُ، وَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ رَطَبَ بَدَنَهُ، وَضَعْفَ مِعْدَتَهُ، وَلَمْ تَأْخُذِ الْعُرُوقُ قُوَّةَ الطَّعَامِ؛ لِأَنَّهُ يَصِيرُ فِي الْمِعْدَةِ فِجَا إِذَا صَبَّ الْمَاءُ عَلَى الطَّعَامِ أَوَّلًا فَأَوَّلًا. هر کس می‌خواهد معده‌اش او را آزار ندهد، بر روی غذا آب نخورد تا هنگامی که غذا خوردن را به پایان می‌برد. هر کس چنین کند، بدنش به رطوبت می‌گراید، معده‌اش ضعیف می‌شود و رگ‌هایش نیروی غذا را به خود نمی‌گیرند؛ زیرا اگر پشت سر هم روی غذا آب ریخته شود، آن غذا در معده نارس و بدگوارش می‌گردد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۳ نحوه دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۵۰ / ۲

حدیث ۱۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زَيَّنُوا مَوَائِدَكُمْ بِالْبَقْلِ؛ فَإِنَّهَا مَطْرَدَةٌ لِلشَّيَاطِينِ مَعَ التَّسْمِيَةِ. سفره‌هایتان را به سبزی آذین کنید؛ زیرا آن، همراه با گفتن بسم الله، شیطان را می‌راند. کنز العمیال، جلد ۱۵، صفحه ۲۴۶، حدیث ۴۰۷۸۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۷۲ / ۲

حدیث ۱۲۱

امام علی علیه‌السلام: الْأَلْوَانُ يُعْظَمَنَّ الْبَطْنَ وَيُخَدَّرَنَّ الْأَلْيَتَيْنِ. غذاهای رنگارنگ، شکم را بزرگ و سرین را سست می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۷، حدیث ۸ عن السکونی عن الإمام الصادق علیه‌السلام، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۱۶۵، حدیث ۱۴۵۳ عن السکونی عن الإمام الصادق عن آبائه عنه عليهم‌السلام، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۸۴، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۴ / ۲

حدیث ۱۲۲

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ شَيْءٌ أَضَرَّ لِقَلْبِ الْمُؤْمِنِ مِنْ كَثْرَةِ الْأَكْلِ، وَهِيَ مُورِثَةٌ لِشَيْئَيْنِ: قَسْوَةُ الْقَلْبِ، وَهَيْجَانِ الشَّهْوَةِ. برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست. پرخوری موجب دو چیز می‌شود: سنگدلی و تحریک شهوت. مستدرک الوسائل: ۱۲ / ۹۴ / ۱۳۶۱۵ منتخب میزان الحکمه: ۲۲

حدیث ۱۲۳

امام علی علیه السلام: كَثْرَةُ الْأَكْلِ تُذْفِرُ. بسیار خوردن، گندبویی می‌آورد. غرر الحکم، حدیث ۷۱۲۱، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۳۹۰، حدیث ۶۶۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۱۲۴

امام علی علیه السلام: كُلُّ دَاءٍ مِنَ التُّخْمِيَةِ مَا خَلَا الْحُمَّى؛ فَإِنَّهَا تَرِدُ وَرُوداً. هر بیماری‌ای از پرخوری است، مگر تب، که ناگاه به بدن درمی‌آید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۶۹، حدیث ۸، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۳۲، حدیث ۱۷۱۱، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۳۶، حدیث ۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۱۲۵

امام علی علیه السلام: مَنْ كَثَرَ أَكْلَهُ قَلَّتْ صِحَّتُهُ، وَثَقَلَتْ عَلَى نَفْسِهِ مُرُوثَتُهُ. هر کس خوردنش بسیار شود، تن‌درستی‌اش کاهش می‌یابد و هزینه‌اش بر وی سنگین می‌گردد. غرر الحکم، حدیث ۸۹۰۳، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۴۳۴، حدیث ۷۵۰۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۱۲۶

امام علی علیه السلام: لَا صِحَّةَ مَعَ النَّهَمِ. با پرخوری، تن‌درستی‌ای نخواهد بود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۸، حدیث ۵۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۱۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَفْضَلُكُمْ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى أَطْوَلُكُمْ جُوعًا وَتَفَكُّرًا، وَأَبْغَضُكُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى كُلُّ نَوْمٍ وَأَكُولٍ وَشَرُوبٍ. بلند پایه‌ترین شما نزد خداوند متعال کسی است که مدت‌های طولانی تری گرسنگی بکشد و به تفکر پردازد و منفورترین شما نزد خداوند متعال هر آن کسی است، که پر خواب و پر خور و پرنوش باشد. تنبیه الخواطر: ۱/۱۰۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۴۸

حدیث ۱۲۸

امام صادق علیه السلام: إِنَّمَا بَيْنِي وَالْجَسَدُ عَلَى الْخُبْزِ. تن، بر نان، استوار شده است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۸۶، حدیث ۳

حدیث ۱۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أذیبوا طَعَامَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ، وَلَا تَنَامُوا عَلَيْهِ فَتَقْسُو قُلُوبَكُمْ؛ غذایتان را با یاد خدا و نماز، ذوب (هضم) کنید و بر آن مخواستید، که دل‌هایتان سخت می‌شود. المعجم الأوسط، جلد ۵، صفحه ۱۶۳، حدیث ۴۹۵۲، شعب الإيمان، جلد ۵، صفحه ۱۲۴، حدیث ۶۰۴۴ کلاهما عن عائشة، کنز العمال، جلد ۱۵، صفحه ۲۴۵، حدیث ۴۰۷۷۳؛ الدعوات، صفحه ۷۶، حدیث ۱۷۸، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۱۲، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۴ / ۲

حدیث ۱۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَذِبٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ الْأَكْلُ مِنْ غَيْرِ جَوْعٍ، وَالتَّوْمُ مِنْ غَيْرِ سَهَرٍ. خوردن بدون گرسنگی و خوابیدن بدون بیداری کشیدن [و احساس نیاز به خواب]، نزد خداوند، گناهی سهمگین است. الفردوس، جلد ۳، صفحه ۳۰۶، حدیث ۴۹۲۰ عن عبد الله بن عمرو، کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۸۰، حدیث ۴۴۰۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۸۴ / ۲

حدیث ۱۳۱

امام رضا علیه السلام: إِذَا اكْتَهَلَ الرَّجُلُ فَلَا يَدْعُ أَنْ يَأْكُلَ بِاللَّيْلِ شَيْئًا؛ فَإِنَّهُ أَهْدَى لِلنَّوْمِ وَأَطْيَبُ لِلنَّكْهَةِ؛ مباد که مرد، هنگامی که میان سال می‌شود، خوردن چیزی را در هر شب، وا گذارد؛ زیرا این کار، سبب خواب آرام‌تر و بوی خوش‌تر دهان است. بحار الأنوار، ج ۶۶، صفحه ۳۴۴، حدیث ۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۶ / ۲

حدیث ۱۳۲

امام صادق علیه السلام: لَا خَيْرَ لِمَنْ دَخَلَ فِي السَّنِّ أَنْ يَبْتَ خَفِيًّا، بَلْ يَبْتَ مُمْتَلِنًا خَيْرٌ لَهُ؛ برای کسی که پا به سن نهاده، خوب نیست با شکم سبک بخوابد؛ بلکه اگر با شکم پر بخوابد، برایش بهتر است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۸۹، حدیث ۶، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۱۹۸، حدیث ۱۵۷۶ کلاهما عن الوليد بن صبيح، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۴۴، حدیث ۱۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۶۲ / ۲

حدیث ۱۳۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لأبَى ذَرٍّ وَهُوَ يَعْظُ: لَا تَأْكُلْ طَعَامَ الْفَاسِقِينَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در اندرز به ابوذر-: از غذای مردمان فاسق تناول مکن. بحار الأنوار: ۳ / ۸۴ / ۷۷

حدیث ۱۳۴

الإمام الرضا علیه السلام - فِي ذِكْرِ الْجَمَاعِ وَأَدَابِهِ: ثُمَّ اغْتَسَلَ وَاشْرَبَ مِنْ سَاعَتِكَ شَيْئًا مِنَ الْمَوِيَّاتِ بِشَرَابِ الْعَسَلِ أَوْ بِعَسَلٍ مَتْرُوعِ الرَّغْوَةِ؛ فَإِنَّهُ يَرُدُّ مِنَ الْمَاءِ مِثْلَ الَّذِي خَرَجَ مِنْكَ. امام رضا علیه السلام - درباره آمیزش و آداب آن: پس، غسل کن و همان دم قدری مویایی با شربت عسل یا با عسلی که کف آن را برداشته باشند، بخور؛ زیرا این کار، همانند آن آبی را که از تو بیرون رفته است، به تو باز می‌گرداند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نقلًا عن طب الإمام الرضا علیه السلام، وکذا فی بعض نسخ الكتاب، ولکنه سقطت من الطبعة التي بأيدينا دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۲۸ / ۱

حدیث ۱۳۵

امام هادی (سلام الله علیه): **السَّهْرُ الَّذِي لِمَنَامِ وَالْجُوعُ يَزِيدُ فِي طَيْبِ الطَّعَامِ**؛ شب بیداری، خواب را لذت بخش تر و گرسنگی، خوراک را گوارا تر می‌کند. **أعلام الدین، ص ۳۱۱**

حدیث ۱۳۶

امام رضا (سلام الله علیه): **طَعْمُ الْمَاءِ طَعْمُ الْحَيَاةِ**؛ مزه آب، مزه زندگی است. **بحار الأنوار، ج ۴۹، ص ۹۹**

حدیث ۱۳۷

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): **مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ، قَامَ عَلَى رَأْسِهِ مَلَكٌ يَسْتَغْفِرُ لَهُ حَتَّى يَفْرَغَ مِنْ أَكْلِهِ**؛ هر که غذای حلال بخورد، فرشته ای بالای سرش می‌ایستد و تا آن گاه که از خوردن فراغت یابد، برای او طلب آمرزش می‌کند. **بحار الأنوار ج ۶۶ ص ۳۱۴ ح ۶.**

حدیث ۱۳۸

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: **نَحْنُ قَوْمٌ لَا نَأْكُلُ حَتَّى نَجُوعَ وَإِذَا أَكَلْنَا لَا نَشْبَعُ**؛ ما قومی هستیم که تا گرسنه نشویم غذا نمی‌خوریم و تا سیر نشده‌ایم دست از غذا می‌کشیم. **سنن النبى، ص ۲۲۶**

حدیث ۱۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَكَلُ السَّيْفَرِ جَلٌّ قُوَّةٌ لِلْقَلْبِ الضَّعِيفِ وَهُوَ يُطَيِّبُ الْمِعْدَةَ وَيُذَكِّي الْفُؤَادَ وَيُشَجِّعُ الْجَبَانَ وَيُحَسِّنُ الْوَلَدَ**؛ خوردن به، قلب ضعیف را قوی، معده را پاک، ترسو را شجاع و فرزند را زیبا می‌کند. **تحف العقول، ص ۱۰۱**

حدیث ۱۴۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا فِطْنَةَ مَعَ بَطْنَةٍ**؛ با شکمبارگی هوشمندی به بار نمی‌آید. **غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۵۲۸**

حدیث ۱۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **مَنْ كَظَّنَتْهُ الْبَطْنَةُ حَجَبَتْهُ عَنِ الْفِطْنَةِ**؛ هر که در رنج و زحمت پُرخوری افتد، از دانایی و هوشیاری باز می‌ماند. **غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۴۵۹**

حدیث ۱۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَمَذَّةُ الْكِرَامِ فِي الْإِطْعَامِ، وَلَمَذَّةُ اللَّثَامِ فِي الطَّعَامِ**؛ لذت کریمان در خوراندن، و لذت فرومایگان در خوردن است. **غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۶۳۸**

حدیث ۱۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **كَيْفَ تَصْفُو فِكْرَهُ مَنْ يَسْتَدِيمُ الشَّبَعِ؟!؛ چگونه بسامان می‌شود اندیشه کسی که همیشه سیر است؟!؛**

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۹۷۵

حدیث ۱۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ صِيْلَاحَ عَبْدٍ أَلْهَمَهُ قَلْبَهُ الْكَلَامَ وَقَلْبَهُ الطَّعَامَ وَقَلْبَهُ الْمَنَامَ؛ هرگاه خداوند صلاح بنده‌ای را بخواهد، کم‌گویی، کم‌خوری و کم‌خوابی را در دلش می‌اندازد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۱۱۷

حدیث ۱۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكُمْ وَالْبِطْنَةَ فَإِنَّهَا مَقْسَاءٌ لِلْقَلْبِ مَكْسِلَةٌ عَنِ الصَّلَاةِ وَ مَفْسِدَةٌ لِلْجَسَدِ؛ زیرا موجب سخت‌دلی، کاهلی در نماز و تباهی بدن می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۴۲

حدیث ۱۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِدْمَانُ الشَّيْبِ يُورِثُ أَنْوَاعَ الْوَجَعِ؛ پیوسته پُر بودن شکم، دردهای گوناگون در پی دارد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۳۶۳

حدیث ۱۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّيْنَ الرُّطْبَ وَالْيَابِسَ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ، وَيَقْطَعُ الْبُؤَاسِ، وَيَنْفَعُ مِنَ النَّقْرِسِ وَالْإِبْرِدَةِ؛ انجیر تازه و خشک بخورید؛ چرا که بر قدرت همبستری می‌افزاید، بواسیر را ریشه کن می‌کند و برای درمان نقرس و سردی مزاج، سودمند است. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۶، حدیث ۶

حدیث ۱۴۸

امام علی علیه السلام: أَكَلُ التَّيْنِ يُلَيِّنُ الشَّدَدَ وَهُوَ نَافِعٌ لِرِيَّاحِ الْقَوْلَنْجِ، فَأَكْثَرُوا مِنْهُ بِالنَّهَارِ، وَكُلُّوهُ بِاللَّيْلِ، وَلَا تُكْثِرُوا مِنْهُ؛ خوردن انجیر، انسدادها را نرم می‌کند و برای بادهای قولنج، سودمند است. در روز، از آن فراوان بخورید و آن را در شب هم بخورید؛ اما فراوان، نه. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۶، حدیث ۳

حدیث ۱۴۹

امام رضا علیه السلام: التَّيْنُ يَذْهَبُ بِالْبَخْرِ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ، وَيَذْهَبُ بِالْدَاءِ حَتَّى لَا يُحْتَاجَ مَعَهُ إِلَى دَوَاءٍ؛ انجیر، بوی بد دهان را می‌برد، استخوان‌ها را استحکام می‌بخشد، درد را می‌برد و با وجود آن، دیگر به دارویی نیاز نیست. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۶، حدیث ۱۲۵۲

حدیث ۱۵۰

كُلُّوا الْبَصَلَ؛ فَإِنَّ فِيهِ ثَلَاثَ خِصَالٍ: يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيَشُدُّ اللَّثَّةَ، وَيَزِيدُ فِي الْمَاءِ وَالْجَمَاعِ؛ پیاز بخورید؛ چرا که سه ویژگی دارد: بوی دهان را خوش می‌سازد، لثه را استحکام می‌بخشد و آب و توان آمیزش را افزون می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۴،

حدیث ۳

حدیث ۱۵۱

امام صادق علیه السلام: **البَصْلُ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيَشُدُّ الظَّهْرَ، وَيُرِقُّ البَشْرَةَ؛** پیاز، دهان را خوش بو می کند، پشت را قوی می سازد و پوست را نرمی می دهد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۴، حدیث ۴

حدیث ۱۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا دَخَلْتُمْ بَلَدَهُ وَبَيْتاً فَخَفْتُمْ وَبَاءَهَا، فَعَلَيْكُمْ بِبَصِيلِهَا؛ فَإِنَّهُ يُجَلِّي البَصِيرَ، وَيُتَقَّى الشَّعْرَ، وَيَزِيدُ فِي مَاءِ الصَّلْبِ، وَيَزِيدُ فِي الخُطَى، وَيَذْهَبُ بِالْحَمَاءِ- وَهُوَ السَّوَادُ فِي الوجْهِ - وَالإِعْيَاءِ أَيْضاً؛** هر گاه وارد آبادی و با زده‌ای شدید و از وبای آن ترسیدید، از پیاز آن جا بخورید؛ زیرا که آن، چشم را جلا می دهد، مو را پاکیزه می گرداند، آب کمر را زیاد می کند، گام‌ها را سرعت می بخشد، تیرگی چهره را می برد و خستگی را نیز می زداید. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۵۲، حدیث ۲۱

حدیث ۱۵۳

امام صادق علیه السلام: **الْكَمْثَرَى يَدْبَعُ المَعِدَةَ وَيُقَوِّمُهَا، هُوَ وَالسَّمْفَرَجُلُ سَوَاءٌ، وَهُوَ عَلَى الشَّبَعِ أَنْفَعُ مِنْهُ عَلَى الرِّبِيِّ، وَمَنْ أَصَابَهُ طَخَاءٌ فَلْيَأْكُلْهُ - يَعْنِي عَلَى الطَّعَامِ -؛** گلابی، معده را می پالاید و تقویت می کند و با به، همگون است. خوردنش روی غذا سودمندتر است تا چاشت ناخورده. هر کس هم که احساس سنگینی می کند، از آن [بر روی غذا] بخورد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۹، حدیث ۱۲۶۶

حدیث ۱۵۴

امام صادق علیه السلام: **كُلُوا الكَمْثَرَى؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو القَلْبَ، وَيُسَيِّكُنْ أوجَاعَ الجَوْفِ بِإِذْنِ اللّهِ تَعَالَى؛** گلابی بخورید، که به اذن خداوند متعال، دل را جلا می دهد و دردهای درون را تسکین می بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۸، حدیث ۱

حدیث ۱۵۵

امام علی علیه السلام: **الْكَمْثَرَى يَجْلُو القَلْبَ، وَيُسَيِّكُنْ أوجَاعَ الجَوْفِ؛** گلابی، قلب را جلا می دهد و دردهای درون را تسکین می بخشد. الخصال، صفحه ۶۳۲، حدیث ۱۰

حدیث ۱۵۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الْكَمْثَرَى يُحْيِي القَلْبَ؛** گلابی، قلب را زنده می سازد. مستدرک الوسائل، جلد ۱۶، صفحه ۴۰۵، حدیث ۲۰۳۴۵

حدیث ۱۵۷

امام صادق علیه السلام: **كُلِ الفُجْلَ؛ فَإِنَّ فِيهِ ثَلَاثَ خِصَالٍ: وَرَقُهُ يَطْرُدُ الرِّيحَ، وَثُبُّهُ يُسَيِّرُ بِلُ البَوْلِ، وَأَصْلُهُ يَقَطَعُ البَلْعَمَ؛** تَرُبُّ بخور؛

چرا که در آن، سه ویژگی است: برگش بادها را دور می‌کند، قسمت میانی‌اش پیشاب را جامه می‌شود و بیخس بلغم را از میان می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۱، حدیث ۱،

حدیث ۱۵۸

امام صادق علیه‌السلام: الإِجَاصُ عَلَى الرِّيقِ؛ يَسِيْرُ كُنُ المِرَارِ، إِلَّا أَنَّهُ يُهَيِّجُ الرِّياحَ؛ ألو در حالت ناشتا تلخه را فرو می‌نشانند، هر چند که بادها را نیز تحریک می‌کند. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۱۳۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۹

حدیث ۱۵۹

امام صادق علیه‌السلام: ما مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَفِيهِ عِرْقٌ مِنَ الجُدَامِ، فَكُلُّوا السَّلْجَمَ فِي زَمَانِهِ يَذْهَبُ بِهِ عَنكُمْ. هیچ کس نیست، مگر این که در او رگی از جذام وجود دارد. شلغم را در فصل آن بخورید تا این رگ را از شما ببرد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۲۰

حدیث ۱۶۰

امام صادق علیه‌السلام فِي ذِكْرِ خَوَاصِّ البَطِيخِ: يُذِيبُ الحَصَى فِي المَثَانَةِ؛ درباره ویژگی‌های خربزه: سنگ را در مثانه، ذوب می‌کند. الخصال، صفحه ۴۴۳، حدیث ۳۶

حدیث ۱۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَفَكَّهُوا بِالْبَطِيخِ؛ فَإِنَّهَا فَاكِهَةٌ الجَنَّةِ، وَفِيهَا أَلْفُ بَرَكَهٍ وَأَلْفُ رَحْمَةٍ، وَأَكْلُهَا شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ نیاز خود به میوه را با خربزه برآورید؛ چرا که میوه بهشت است، در آن، هزار برکت و هزار رحمت است و خوردنش شفای هر درد است. طب النبى صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۸ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۶

حدیث ۱۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِالْبَطِيخِ؛ فَإِنَّ فِيهِ عَشْرَ خِصَالٍ: هُوَ طَعَامٌ، وَشَرَابٌ، وَأَشْنَانٌ، وَرِيحَانٌ، وَيَغْسِلُ المَثَانَةَ، وَيَغْسِلُ البَطْنَ، وَيُكثِرُ ماءَ الظَّهْرِ، وَيَزِيدُ فِي الجِمَاعِ، وَيَقْطَعُ البُرودَةَ، وَيُنْقِي البَشْرَةَ؛ بر شما باد خوردن خربزه؛ چرا که در آن، ده ویژگی است: غذاست، آب است، شستشو دهنده است، خوش بو کننده است، مثانه را می‌شوید، شکم را می‌شوید، آب کمر را فراوان می‌سازد، بر نیروی همبستری می‌افزاید، سردی مزاج را از میان می‌برد، و پوست را تمیز می‌کند. طب النبى صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۸ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۷

حدیث ۱۶۳

امام صادق علیه‌السلام: أَكثَرُوا مِنَ البَادَنْجَانِ عِنْدَ جَدَادِ النَّخْلِ؛ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، وَيَزِيدُ فِي بَهَاءِ الوَجْهِ، وَيُلَيِّنُ العُرُوقَ، وَيَزِيدُ فِي ماءِ الصَّلْبِ؛ در هنگام خرماچینی، فراوان بادنجان (بادمجان) بخورید؛ چرا که شفای هر درد است، بر روشنی چهره می‌افزاید، رگ‌ها را نرم می‌کند و آب کمر (نیروی جنسی) را افزون می‌سازد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۹۸، حدیث ۱۳۵۵

حدیث ۱۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا طَبَخْتُمْ فَأَكْثِرُوا الْقَرَعَ؛ فَإِنَّهُ يَسُرُّ قَلْبَ الْحَزِينِ. اگر خواستید چیزی بپزید، از کدو زیاد بهره بجوید؛ چرا که دل اندوهگین را شاد می‌کند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۸۳، حدیث ۱۲۸۵

حدیث ۱۶۵

كُلُوا الْيَقِطِينَ فَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّ شَجَرَةً أَحَفُّ مِنْ هَذِهِ لَأَنْبَتَهَا عَلَى أُخَى يُونُسَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. إِذَا اتَّخَذَ أَحَدُكُمْ مَرَقًا فَلْيُكْثِرْ فِيهِ مِنَ الدَّبَائِ، فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ وَفِي الْعَقْلِ؛ كَدُو بَخُورِيدِ، كِه اِگَر خِداوَنَد مِی دَانَسْت دِر خَتِی سَبُكْ تَر اَز اِین وِجُود دَارَد، اَن رَا بَرای بَرادَرَم یُونَس مِی رَوِیَانَد. هَر گاه كَسِی اَز شِما خُورِشِی مِی سَازَد، دَر اَن كَدُوی بَسِیَار بَرِیَزَد؛ چِرا كِه اَن مَغز و عَقْل رَا مِی اَفزاید. مِكارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۸۳، حدیث ۱۲۸۳

حدیث ۱۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيَكُمْ بِالْقَرَعِ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْعَقْلِ، وَيُكَبِّرُ الدِّمَاغَ؛ بِرِ شِما بَاد كَدُو؛ چِرا كِه عَقْل رَا اَفزُون سَازَد و مَغز رَا بَزَرگ مِی كَنَد. كَنز العَمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۴، حدیث ۲۸۲۷۶

حدیث ۱۶۷

امام صادق علیه السلام: شَكَأ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِلَى اللَّهِ الْعَمَمَ، فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْعِنَبِ؛ يَكِي اَز پِيامبِران اَز غَم و اَندِوَه بَه دَر گاه خِداوَنَد شِكوه كَرَد؛ خِداوَنَد بَه او دِستور داد اَنگُور تَناول كَنَد. المِحاسِن: ۲ / ۳۶۲ / ۲۲۶۲

حدیث ۱۶۸

امام صادق علیه السلام: أَكَلُ الْجَزْرِ يُسَيِّخُنُ الْكُلَيْتَيْنِ، وَيُتَيْمِمُ الذَّكْرَ؛ خُورَدَن زَرَدَك، كَلِیَه‌ها رَا گَرَم مِی كَنَد و اَلت رَا راسِط مِی گَرَدانَد. الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۷۲، حدیث ۱

حدیث ۱۶۹

امام صادق علیه السلام: الْجَزْرُ أَمَانٌ مِنَ الْقَوْلَنْجِ وَالْبَوَاسِيرِ، وَيُعِينُ عَلَى الْجِمَاعِ؛ زَرَدَك، مایَه اِیْمِنی اَز قُولَنْج و بَواسیر اِست و تِوان نَزدِیكی رَا تَقوِیت مِی كَنَد. الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۷۲، حدیث ۲

حدیث ۱۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَكَلْتُمُ الْقِثَاءَ فَكَلُوهُ مِنْ أَسْفَلِهِ؛ بَه هَنگام خُورَدَن خِيار، اَن رَا اَز تَه بَخُورِيد. الفَرْدوس، جلد ۱، صفحه ۲۷۴، حدیث ۱۰۶۹

حدیث ۱۷۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِالْقِثَاءِ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ فِيهِ الشِّفَاءَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ بِرِ شِما بَاد خِيار؛ چِرا كِه خِداوَنَد مِتعال، دِرمان هَر دَرْدی رَا دَر اَن نِهاده اِست. كَنز العَمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۵، حدیث ۲۸۲۸۱

حدیث ۱۷۲

امام صادق علیه السلام: أَكَلُ البَطِيخِ عَلَى الرِّيقِ يورثُ الفَلَاحَ؛ خوردن خربزه در ناشتا، سست اندامی می آورد. الخصال، صفحه ۴۴۳، حدیث ۳۶، مکارم الأخلاق، جلد ۱،

حدیث ۱۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ما مِنْ امْرَأَةٍ حَامِلَةٍ أَكَلَتِ البَطِيخَ، إِلَّا يَكُونُ مَوْلُودُهَا حَسَنَ الوَجْهِ وَالخُلُقِ؛ هیچ زن بارداری نیست که خربزه بخورد، مگر این که نوزادش خوش چهره و خوش خوی خواهد شد. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۱۰ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۹

حدیث ۱۷۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: البَطِيخُ قَبْلَ الطَّعَامِ يَغْسِلُ البَطْنَ عَسَلًا، وَيَذْهَبُ بِالدَّاءِ أَصْلًا؛ خربزه پیش از غذا، شکم را کاملاً می شوید و بیماری را از ریشه می کند. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۶، حدیث ۲۸۲۸۷.

حدیث ۱۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّيْنَ الرَّطْبَ وَالْيَابِسَ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الجِمَاعِ، وَيَقْطَعُ البَوَاسِيرَ، وَيَنْفَعُ مِنَ النَّقْرِسِ وَالإِبْرَدَةِ؛ انجیر، تازه و خشک، بخورید؛ چرا که بر قدرت همبستری می افزاید، بواسیر را ریشه کن می کند و برای درمان نقرس و سردی مزاج، سودمند است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۷، حدیث ۱۲۵۴

حدیث ۱۷۶

امام صادق علیه السلام: أَكَلُ البَاقِلَى يَمْجِخُ السَّاقَيْنِ، وَيَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ، وَيُولِّدُ الدَّمَ الطَّرِيَّ؛ خوردن باقلا، استخوان های ساق را تراکم درونی می دهد، توان مغز را افزون می سازد و خون تازه تولید می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۴، حدیث ۱

حدیث ۱۷۷

امام صادق علیه السلام: كُلُوا البَاقِلَى بِقَشْرِهَ؛ فَإِنَّهُ يَدْبُغُ المَعْدَةَ؛ باقلا را با پوستش بخورید؛ چرا که معده را پاک می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۴، حدیث ۳.

حدیث ۱۷۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلَ فَوَلَةً بِقَشْرِهَا، أَخْرَجَ اللهُ عِزَّ وَجِلِّ مِنْهُ مِنَ الدَّاءِ مِثْلَهَا؛ هر کس یک دانه باقلا را با پوست آن بخورد، خداوند عز و جل به همان اندازه، بیماری را از درون او بیرون می برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۹۷، حدیث ۱۳۴۶

حدیث ۱۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا السَّفْرَجَلَ ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّهْنِ ؛ بِهِ بَخُورِيدٌ ؛** چرا که ذهن را افزون می‌کند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۴، حدیث ۱۲۴۳

حدیث ۱۸۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا السَّفْرَجَلَ وَتَهَادَوْهُ بَيْنَكُمْ ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو البَصِيرَ ، وَيُنْبِتُ المَوَدَّةَ فِي القَلْبِ ؛** به بخورید و به همدیگر هدیه دهید؛ چرا که چشم را جلا می‌دهد و دوستی را در دل می‌رویانند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۶، حدیث ۳۷

حدیث ۱۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **أَكَلِ السَّفْرَجَلَ يُذْهِبُ ظِلْمَةَ البَصِيرِ ؛** خوردن به، تیرگی چشم را از میان می‌برد. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، صفحه ۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۶

حدیث ۱۸۲

امام صادق علیه السلام: **عَلَيْكَ بِأَكْلِ السَّفْرَجَلَ الحُلْوِ مَعَ حَبِّهِ ؛ فَإِنَّهُ يُقَوِّى الضَّعْفَ ، وَيُطَيِّبُ المَعِدَةَ ، وَيُرَكِّى المَعِدَةَ ؛** بر تو باد خوردن به شیرین با دانه‌هایش؛ چرا که قلب ضعیف را تقویت می‌کند، معده را می‌پالاید و معده را پاک می‌سازد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۶، حدیث ۳۶

حدیث ۱۸۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا السَّفْرَجَلَ ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الفُؤَادَ .** وما بَعَثَ اللهُ نَبِيًّا إِلَّا أَطْعَمَهُ مِنْ سَفْرَجَلِ الجَنَّةِ ، فَيَزِيدُ فِيهِ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا ؛ بِهِ بَخُورِيدٌ که دل را جلا می‌دهد. خداوند، هیچ پیامبری را برنگزیده، مگر این که از به بهشت به او خورانده و نیروی چهل مرد را به او افزوده است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۳، حدیث ۱۲۴۲

حدیث ۱۸۴

امام علی علیه السلام: **أَكَلِ السَّفْرَجَلَ يَزِيدُ فِي قُوَّةِ الرَّجُلِ وَيَذْهَبُ بِضَعْفِهِ ؛** خوردن به، بر نیروی مرد می‌افزاید و سستی او را می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۵، حدیث ۳۵

حدیث ۱۸۵

امام علی علیه السلام: **أَكَلِ السَّفْرَجَلَ قُوَّةً لِلْقَلْبِ الضَّعِيفِ ، وَيُطَيِّبُ المَعِدَةَ ، وَيَزِيدُ فِي قُوَّةِ الفُؤَادِ ، وَيُشَجِّعُ الجَبَانَ ، وَيُحَسِّنُ الوَلَدَ ؛** خوردن به، نیرویی برای قلبی است که ضعیف شده باشد، معده را پاک می‌کند، بر توان دل می‌افزاید، ترسو را دلیر می‌کند و فرزند را نکو می‌سازد. الخصال، صفحه ۶۱۲، حدیث ۱۰

حدیث ۱۸۶

امام باقر علیه السلام: **السَّفْرَجَلُ يَذْهَبُ بِهِمُ الحَزِينِ ؛** به، اندوه‌اندوهگین را از میان می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۶،

حدیث ۳۷

حدیث ۱۸۷

عن طلحة بن زيد عن الإمام الصادق عليه السلام: إن في السفرجل حصلة ليست في سائر الفواكه. قلت: وما ذاك يا بن رسول الله؟ قال: يُشجّع الجبان، وهذا والله من علم الأنبياء - صِلواتُ الله عليهم أجمعين -؛ به نقل از طلحة بن زيد: امام صادق عليه السلام فرمودند: در به، ویژگی ای است که در دیگر میوه‌ها نیست. پرسیدم: ای پسر پیامبر خدا! آن چیست؟ فرمودند: ترسو را دلیر می‌کند. به خداوند سوگند، این، از دانش پیامبران - که درودهای خداوند بر تمامی آنان باد - است. طب الأئمة لابن بسطام، ص ۱۳۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۶، حدیث ۳۶

حدیث ۱۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: کُلُوا السَّفْرَجَلَ عَلَى الرِّيقِ؛ فَإِنَّهُ يُدْهِبُ وَعَرَّ الصُّدْرَ؛ نَاشِئًا بِهِ بِخَوْرِيْدٍ؛ چَرا که حرارت سینه را از میان می‌برد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۰، حدیث ۲۸۲۵۹

حدیث ۱۸۹

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَكَلَ السَّفْرَجْلَةَ عَلَى الرِّيقِ، طَابَ مَاؤُهُ، وَحَسَنَ وَلَمُدُّهُ؛ هر کس ناشتا یک به بخورد، نطفه‌اش پاکیزه می‌شود و فرزندش نیکو می‌گردد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۳

حدیث ۱۹۰

امام صادق علیه السلام: كُلوْا الأترجَّ بَعْدَ الطَّعامِ؛ فَإِنَّ آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ؛ تُرْجِحُ را پس از غذا بخورید؛ چَرا که خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم چنین می‌کنند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۰، حدیث ۳

حدیث ۱۹۱

امام رضا علیه السلام: أَكَلُ الأترجِّ بِاللَّيْلِ، يَقْلِبُ العَيْنَ، وَيُورِثُ الحَوْلَ؛ خورْدن تُرْجِحُ در شب، چشم را برمی‌گرداند و کژچشمی به جای می‌گذارد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۷ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۱۹۲

امام رضا علیه السلام: الخُبْزُ اليَابِسُ يَهْضُمُ الأترجَّ؛ نان خشک، تُرْجِحُ را هضم می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۰، حدیث ۴.

حدیث ۱۹۳

امام صادق علیه السلام: كُلوْا الرُّمَانَ المُرَّ بِشَحْمِهِ؛ فَإِنَّهُ دِباغٌ لِلْمَعِدَةِ؛ انار مَلَسَ را با پیه آن بخورید؛ چَرا که معده را پاک می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۴، حدیث ۱۳

حدیث ۱۹۴

امام رضا علیه السلام: مُصَّ مِنَ الرُّمَّانِ الإِمْلِيسِيِّ؛ فَإِنَّهُ يُقَوِّى النَّفْسَ، وَيُحْيِي الدَّمَ؛ آب انار مَلَسَ بِمَكِّ؛ زیرا انسان را قوی می کند و خون را زنده می سازد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۰

حدیث ۱۹۵

عَلَيْكُمْ بِالرُّمَّانِ الْحُلُوِّ فَكُلُوهُ؛ فَإِنَّهُ لَيْسَتْ مِنْ حَبِّهِ تَقَعُ فِي مَعِدَةِ مُؤْمِنٍ إِلَّا أَبَادَتْ دَاءً، وَأَطْفَأَتْ شَيْطَانَ الْوَسْوَسَةِ عَنْهُ؛ بر شما باد انار شیرین. آن را بخورید؛ چرا که هیچ دانه‌ای از آن به معده مؤمنی در نمی آید، مگر این که بیماری‌ای از آن ریشه کن می کند و شیطانِ وسوسه را از او دور می سازد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۴، حدیث ۱۰.

حدیث ۱۹۶

امام صادق علیه السلام: أَرْبَعَةٌ يَعْدِلُنَ الطَّبَّاعُ: الرُّمَّانُ السُّورَانِيُّ، وَالبُسْرُ المَطْبُوحُ، وَالبَنْفَسُجُ، وَالهِنْدَبَاءُ؛ چهار چیز، طبع را اعتدال می بخشد: انار سورانی، خرماى نارس پخته شده، بنفشه، و کاسنی. الخصال، صفحه ۲۴۹، حدیث ۱۱۳

حدیث ۱۹۷

امام عسکری علیه السلام: كُلِّ الرُّمَّانَ بَعْدَ الْحِجَامَةِ رُمَّانًا حُلُوًّا؛ فَإِنَّهُ يُسَيِّكُنُ الدَّمَ، وَيُصَيِّفِي الدَّمَ فِي الْجَوْفِ؛ پس از حجامت، انار بخور، اناری شیرین؛ چرا که خون را فرو می نشاند و خون را در درون، تصفیه می کند. طَبُّ الأَثْمَةِ لابنِ بسطام، صفحه ۵۹ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۲۳، حدیث ۵۲

حدیث ۱۹۸

امام صادق علیه السلام: كُلُوا الرُّمَّانَ بِشَحْمِهِ؛ فَإِنَّهُ يَدْبَغُ المَعِدَةَ، وَيَزِيدُ فِي الدَّهْنِ؛ انار را با پیه آن بخورید؛ چرا که معده را می پالاید و ذهن را افزون می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۴، حدیث ۱۲

حدیث ۱۹۹

امام علی علیه السلام: كُلُوا الرُّمَّانَ بِشَحْمِهِ؛ فَإِنَّهُ دِبَاغُ المَعِدَةِ، وَمَا مِنْ حَبَّةٍ اسْتَقَرَّتْ فِي مَعِدَةِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا أَنْارَتَهَا وَنَفَتِ الشَّيْطَانَ وَالْوَسْوَسَةَ عَنْهَا أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ انار را با پیه آن بخورید؛ چرا که معده را پاک می کند. و هیچ دانه‌ای [از انار] در معده انسانی مسلمان، جای نمی گیرد، مگر این که آن را روشن می سازد و تا چه ل پگاه، شیطان و وسوسه را از آن دور می کند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۵۶، حدیث ۸

حدیث ۲۰۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا الرُّمَّانَ بِقَشْرِهِ؛ فَإِنَّهُ دِبَاغُ البَطْنِ؛ انار را با پیه آن بخورید؛ چرا که شست و شو دهنده معده است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۵۶، حدیث ۲۲۳۶

حدیث ۲۰۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا السَّمْفَرَجَلَ وَتَهَادَوْه بَيْنَكُمْ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصِيرَ، وَيُنْبِتُ الْمَوَدَّةَ فِي الْقَلْبِ؛** به بخورید و به همدیگر هدیه دهید؛ چرا که چشم را جلا می‌دهد و دوستی را در دل می‌رویانند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۲، حدیث ۱۲۳۰

حدیث ۲۰۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: - **فِي خَوَاصِّ التَّمْرِ الْبَرْنِيِّ: هَذَا جَبْرَيْلُ يُخْبِرُنِي أَنْ فِي تَمْرَتِكُمْ هَذِهِ تِسْعَ خِصَالٍ: ... وَتَزِيدُ فِي السَّمْعِ وَالْبَصَرِ ...**؛ - درباره خواص خرماي بَرْنِي - : این جبرئیل است که به من خبر می‌دهد که در این خرمايتان هفت ویژگی است: ... و بر شنوایی و بینایی تان می‌افزاید. المحاسن، ج ۱، ص ۷۶، ح ۳۷

حدیث ۲۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكُمْ بِاللَّبَانِ؛ فَإِنَّهُ يَمَسْحُ الْحَرَّ عَنِ الْقَلْبِ ... وَيَجْلُو الْبَصِيرَ، وَيُذْهِبُ النِّسْيَانَ؛** بر شما باد کُنْدُر؛ چرا که گرم‌زدگی را از قلب می‌زداید... و دیده را جلا می‌دهد و فراموشی را از میان می‌برد. **طَبَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ،** صفحه ۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۴

حدیث ۲۰۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ أَكَلَ الْفَاكِهَةَ وَبَدَأَ بِبِاسْمِ اللَّهِ، لَمْ تَضُرَّهُ؛** هر کس میوه بخورد و این خوردن را با نام خدا آغاز کند، میوه به او زیانی نمی‌رساند. مستدرک الوسائل، جلد ۱۶، صفحه ۴۶۱، حدیث ۲۰۵۴۷

حدیث ۲۰۵

امام علی علیه السلام: **كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا رَأَى الْفَاكِهَةَ الْجَدِيدَةَ قَبَّلَهَا وَوَضَعَهَا عَلَى عَيْنَيْهِ وَفَمِهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ كَمَا أَرَيْتَنَا أَوْلَاهَا فِي عَافِيَةٍ، فَأَرِنَا آخِرَهَا فِي عَافِيَةٍ؛** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم، چون میوه‌ای نو می‌دیدند، آن را می‌بوسیدند و بر روی چشمان و دهانشان می‌نهادند و سپس می‌گفتند: خداوندا! چنان که آغاز این را در عافیت به ما نشان دادی، پایان آن را نیز در عافیت به ما بنمایان. **الْأَمَالِيُّ لِلصَّدُوقِ،** صفحه ۳۳۸، حدیث ۳۹۶

حدیث ۲۰۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكُمْ بِالْفَاكِهَةِ فِي إِقْبَالِهَا؛ فَإِنَّهَا مَصْحَةٌ لِلْأَبْدَانِ مَطْرَدَةٌ لِلْأَحْزَانِ، وَأَلْقُوهَا فِي إِدْبَارِهَا؛ فَإِنَّهَا دَاءُ الْأَبْدَانِ؛** بر شما باد میوه در هنگام روی کردنش؛ چرا که در این هنگام، مایه سلامت تن و از میان رفتن اندوه است. نیز آن را در هنگام پشت کردن و گذارید؛ که در این هنگام، دردی برای تن است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۶

حدیث ۲۰۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا التَّمَارَ وَتَرَأَ لَا يَضُرُّ؛** میوه‌ها را جدا جدا بخورید تا زیان نرساند. جامع الأحادیث للقمي، صفحه ۱۰۸ و دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۳۸ / ۲

حدیث ۲۰۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الرُّمَّانُ سَيِّدُ الْفَاكِهَةِ، وَمَنْ أَكَلَ رُمَانَهُ أَغْضَبَ شَيْطَانَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ انار، مهتر همه میوه‌هاست و هر کس یک انار بخورد، چهل نگاه، شیطان خویش را به خشم می‌آورد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۵۹، حدیث ۲۲۴۹

حدیث ۲۰۹

امام صادق علیه‌السلام: أَطْعِمُوا مَحْمُومِيَكُمْ التُّفَّاحَ؛ فَمَا مِنْ شَيْءٍ أَنْفَعَ مِنَ التُّفَّاحِ؛ به تباداران خود، سیب بدهید؛ چرا که هیچ چیز، سودمندتر از سیب نیست. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۱۰

حدیث ۲۱۰

التُّفَّاحُ يُفْرِجُ الْمَعِدَةَ. وَقَالَ: كُلِ التُّفَّاحَ؛ فَإِنَّهُ يُطْفِئُ الْحَرَارَةَ، وَيُبْرِدُ الْجَوْفَ، وَيَذْهَبُ بِالْحُمَّى. وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ: يَذْهَبُ بِالْوَبَاءِ؛ به نقل از اسحاق بن مطهر، از امام صادق علیه‌السلام: سیب، معده را گشایش می‌دهد. همچنین فرمودند: سیب بخور؛ چرا که حرارت را فرو می‌نشانند، درون را سرد می‌کند و تب را می‌برد. در حدیث دیگری است که فرمودند: وبا را از میان می‌برد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۶۸، حدیث ۲۲۸۴

حدیث ۲۱۱

امام کاظم علیه‌السلام: التُّفَّاحُ يَنْفَعُ مِنْ خِصَالِ عِدَّةٍ: مِنَ السَّمِّ، وَالشَّحْرِ، وَاللَّمَمِ يَعْرِضُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، وَالْبَلْغَمِ الْغَالِبِ، وَلَيْسَ شَيْءٌ أَسْرَعَ مِنْهُ مَنَفَعَةً؛ سیب، برای درمان چند چیز سودمند است: مسمومیت، سحر، جنونی که از زمینیان پیش می‌آید، و بلغمی که چیره شده باشد. هیچ چیز منفعتش سریع‌تر از این نیست. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۵، حدیث ۲

حدیث ۲۱۲

امام صادق علیه‌السلام: التُّفَّاحُ نَضُوحُ الْمَعِدَةِ؛ سیب، پالاینده و خوش‌بو کننده معده است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۵، حدیث ۱

حدیث ۲۱۳

امام علی علیه‌السلام: كُلُوا التُّفَّاحَ؛ فَإِنَّهُ يَدْبِغُ الْمَعِدَةَ؛ سیب بخورید، که معده را می‌پالاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۱۱

حدیث ۲۱۴

امام صادق علیه‌السلام: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي التُّفَّاحِ مَا دَاوَوْا مَرَضَهُمْ إِلَّا بِهِ، أَلَا وَإِنَّهُ أَسْرَعُ شَيْءٍ مَنَفَعَةً لِلْفُؤَادِ خَاصَّةً، وَإِنَّهُ نَضُوحُهُ؛ اگر مردم می‌دانستند در سیب چیست، بیمارانشان را جز به آن درمان نمی‌کردند. بدانید که سیب، به ویژه، سودمندترین چیز برای قلب و مایه شست‌وشوی آن است. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۱۳۵ و الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۱۰

حدیث ۲۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَرْبَعَةٌ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ: ... وَأَكْلُ التَّفَاحِ بِالْأَسْحَارِ؛ چهار چیز، عمر را می‌افزاید: ... و خوردن سیب در سحر گاهان. المواعظ العددیة، صفحه ۲۱۱

حدیث ۲۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّفَاحَ عَلَى الرَّيْقِ؛ فَإِنَّهُ نَضُوحُ الْمَعِدَةِ؛ سیب را ناشتا بخورید؛ چرا که تمیزکننده معده است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۵، حدیث ۱۲۴۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۷، حدیث ۳۷

حدیث ۲۱۷

امام باقر علیه السلام: إِذَا أَرَدْتَ أَكْلَ التَّفَاحِ فَشُمَّهُ ثُمَّ كُلْهُ؛ فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ أَخْرَجَ مِنْ جَسَدِكَ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ، وَيُسَيِّئُ مَا يَوْجَدُ مِنْ قَبْلِ الْأَرْوَاحِ كُلِّهَا؛ هنگامی که خواستی سیب بخوری، آن را بیوی و سپس بخور. اگر این کار را انجام دادی، هر درد و عارضه‌ای از تنت بیرون می‌رود و همه آنچه از سوی ارواح، در انسان ایجاد می‌شود، فرو می‌نشیند. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۱۳۵ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۵، حدیث ۳۳

حدیث ۲۱۸

امام علی علیه السلام: أَكَلُ الْجَوْزِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ يُهَيِّجُ الْحَرَّ فِي الْجَوْفِ، وَيُهَيِّجُ الْقُرُوحَ عَلَى الْجَسَدِ، وَأَكْلُهُ فِي الشِّتَاءِ يُسَيِّئُ الْكُلَيْتَيْنِ، وَيَدْفَعُ الْبَرْدَ؛ خوردن گردو در گرمای شدید، حرارت را در بدن بر می‌انگیزد و زخم‌های تن را تحریک می‌کند؛ اما خوردن آن در زمستان، کلیه‌ها را گرم می‌کند و سرما را می‌راند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۰، حدیث ۱

حدیث ۲۱۹

امام کاظم علیه السلام: مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ ظَهْرِهِ، يَنْفَعُ لَهُ اللَّبَنُ الْحَلِيبُ بِالْعَسَلِ؛ هر کس آب کمرش بر وی دیگرگون شود، شیر تازه با عسل برایش سودمند است. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۵۸، ح ۱۱۶۴ و بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۲۹۰، ح ۲

حدیث ۲۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا الزَّيْتِ، وَادَّهِنُوا بِالزَّيْتِ؛ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ؛ زیتون بخورید و خود را با روغن زیتون چرب کنید؛ چرا که آن، از درختی خجسته است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۱، حدیث ۱

حدیث ۲۲۱

امام صادق علیه السلام: نِعَمَ اللَّقْمَةِ الْجُبْنِ؛ يُطَيِّبُ الشَّرْبَةَ، وَيَهْضِمُ مَا قَبْلَهُ، وَيُمِرُّ مَا بَعْدَهُ؛ پنیر، چه نیکو لقمه‌ای است! نوشیدن انسان را خوش بو می‌سازد، آنچه را پیش از آن هست، هضم می‌کند و آنچه را پس از آن باشد، دوست‌داشتنی می‌سازد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۰۵، حدیث ۱۰

حدیث ۲۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: کُلُوا الْجُبْنَ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ النَّعَاسَ، وَيَهْضِمُ الطَّعَامَ؛ پنیر بخورید؛ چرا که خواب می آورد و غذا را هضم می کند. طَبَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، صفحه ۱۱ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۰۰

حدیث ۲۲۳

امام صادق علیه السلام: الْجُبْنُ وَالْجَوْزُ إِذَا اجْتَمَعَا فِي كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا شِفَاءٌ، وَإِنْ افْتَرَقَا كَانَ فِي كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا دَاءٌ؛ پنیر و گردو، چون با هم یک جا جمع شوند، در هر یک از آنها درمان است؛ اما اگر از هم جدا شوند، در هر یک از آنها درد است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۰، حدیث ۲

حدیث ۲۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ امْرَأَةٍ حَامِلَةٍ أَكَلَتِ الْبَطِيخَ بِالْجُبْنِ إِلَّا يَكُونُ مَوْلُودُهَا حَسَنَ الْوَجْهِ وَالْخُلُقِ؛ هیچ زن بارداری نیست که خربزه با پنیر بخورد، مگر آن که کودکش خوش روی و خوش خوی شود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۹

حدیث ۲۲۵

امام صادق علیه السلام: السَّمْنُ مَا دَخَلَ جَوْفًا مِثْلَهُ، وَإِنِّي لَأَكْرَهُهُ لِلشَّيْخِ؛ روغن حیوانی، چیزی است که همانند آن، به بدن درنیامده است؛ اما من آن را برای پیر، ناخوشایند می دانم. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۵، حدیث ۶

حدیث ۲۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً سَمِيئَةً نَزَلَ مِثْلُهَا مِنَ الدَّاءِ مِنْ جَسَدِهِ، وَلَحْمُ الْبَقْرِ دَاءٌ، وَسَمِيئُهَا شِفَاءٌ، وَلَبَنُهَا دَوَاءٌ، وَمَا دَخَلَ الْجَوْفَ مِثْلُ السَّمْنِ؛ هر کس یک لقمه چرب شده به روغن حیوانی بخورد، به همان اندازه، بیماری از تن او فرو می ریزد. گوشت گاو، درد است و روغن آن، شفا و شیرش نیز درمان. هیچ چیز، همانند روغن گاو، به بدن درنیامده است. دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۱۱، حدیث ۳۶۵

حدیث ۲۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ دَاءٍ إِلَّا وَقَدْ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، وَفِي أَلْبَانِ الْبَقَرِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ خداوند، هیچ دردی فرو نفرستاده، مگر این که برای آن، درمانی هم فرستاده است. در شیر گاو، درمان هر درد هست. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۳۱، حدیث ۲۸۱۶

حدیث ۲۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْأَلْبَانِ الْبَقَرِ؛ فَإِنَّهَا تَرُمُّ مِنْ كُلِّ شَجَرٍ، وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ بر شما باد شیر گاو؛ چرا که گاو از هر درختی می خورد و شیر آن، درمانی برای هر درد است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۹۶۷

حدیث ۲۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنْ فِي... أَلْبَانِهَا شِفَاءٌ لِلذَّرِيَّةِ بَطُونُهُمْ؛** در شیر شتر، شفای اسهال است. **كنز العمال**، جلد ۱۰، صفحه ۴۶، حدیث ۲۸۲۸۶

حدیث ۲۳۰

امام علی علیه السلام: **حَسُو اللَّبَنِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا الْمَوْتَ؛** نوشیدن شیر، شفایی برای هر درد است، مگر مرگ. **الخصال**، صفحه ۶۳۶، حدیث ۱۰

حدیث ۲۳۱

عن أبي الحسن الأصبهانی: **كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ وَأَنَا أَسْمَعُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! إِنِّي أَجِدُ الضَّعْفَ فِي بَدَنِي.** فَقَالَ لَهُ: **عَلَيْكَ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُ يُنَبِّتُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ؛** به نقل از ابو الحسن اصفهانی: نزد امام صادق علیه السلام بودم. در حالی که من نیز می شنیدم، مردی به ایشان گفت: فدایت شوم! من در بدنم احساس ضعف می کنم. امام علیه السلام به او فرمودند: بر تو باد شیر؛ چرا که گوشت می رویند و استخوان را استحکام می بخشد. **الكافی**، جلد ۶، صفحه ۳۳۶، حدیث ۷

حدیث ۲۳۲

امام صادق علیه السلام: **مَا وَجَدْنَا لَوْجِ الْحَلْقِ مِثْلَ حَسْوِ اللَّبَنِ؛** برای گلودرد، چیزی چون نوشیدن شیر نیافته ایم. **بحار الأنوار**، جلد ۶۲، صفحه ۱۸۲، حدیث ۴

حدیث ۲۳۳

امام کاظم علیه السلام: **مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ الظَّهْرِ، فَإِنَّهُ يَنْفَعُ لَهُ اللَّبَنُ الحَلِيبُ، وَالْعَسَلُ؛** هر کس که آب کمرش دیگرگون می شود، شیر تازه همراه با عسل برایش سودمند است. **الكافی**، جلد ۶، صفحه ۳۳۷، حدیث ۸

حدیث ۲۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكُمْ بِالزَّبِيبِ؛ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ المِرَّةَ، وَيَزِيدُ بِالْبَلْغَمِ، وَيَشُدُّ العَصَبَ، وَيَزِيدُ بِالإِعْيَاءِ، وَيُحْسِنُ الخُلُقَ، وَيُطَيِّبُ النَّفْسَ، وَيَزِيدُ بِالْعَمِّ؛** بر شما باد مویز، چرا که تلخه را می زدايد، بلغم را می برد، پی را استحکام می دهد، رنجیدگی و خستگی را از میان بر می دارد، خوی را خوش می سازد، دل را پاک و پیراسته می دارد و اندوه را می برد. **الخصال**، صفحه ۳۴۴، حدیث ۹

حدیث ۲۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ أَدَمَّنَ أَكَلَ الزَّبِيبَ عَلَى الرِّيقِ، رُزِقَ الفَهْمَ وَالْحِفْظَ وَالذَّهْنَ، وَنَقَصَ مِنَ البَلْغَمِ؛** هر کس به خوردن مویز در حالت ناشتا عادت کند، فهم و حافظه و ذهن، روزی او می شود و بلغم وی می کاهد. **بحار الأنوار**، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۱، حدیث ۷۰

حدیث ۲۳۶

امام رضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَزِيدَ فِي حِفْظِهِ فَلْيَأْكُلْ سَبْعَ مَثاقِيلَ زَبِيْبًا بِالْعَدَاةِ عَلَى الرَّيْقِ؛ هر کس که می‌خواهد به حافظه‌اش افزوده شود، صبحگاهان در حالت ناشتا، هفت مثقال مویز بخورد. طَبَّ الإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ، صفحه ۳۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴

حدیث ۲۳۷

امام علی علیه السلام: مَنْ اصْطَبَحَ بِإِحْدَى وَعِشْرِينَ زَبِيْبَةً حَمْرَاءَ لَمْ يَمْرَضْ إِلَّا مَرَضَ الْمَوْتِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ هر کس بیست و یک مویز سرخ را خورش خود بگیرد، به خواست خداوند، به هیچ بیماری‌ای مگر بیماری مرگ، مبتلا نمی‌شود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۱، حدیث ۱

حدیث ۲۳۸

امام علی علیه السلام: الْعَسَلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ؛ يُقَلِّبُ الْبَلْغَمَ، وَيَجْلُو الْقَلْبَ؛ عَسَل، شِفَاؤُ هَرِّ بِيْمَارِيْ اِي اسْت وَ بِيْمَارِيْ اِي هَمِّ دَر اَنْ نِيْسْت؛ بلغم را کم می‌کند و دل را جلا می‌دهد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۹، حدیث ۱۱۷۲

حدیث ۲۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَرَادَ الْحِفْظَ، فَلْيَأْكُلِ الْعَسَلَ؛ هر کس حافظه می‌خواهد، عسل بخورد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۸، حدیث ۱۱۶۷

حدیث ۲۴۰

امام رضا علیه السلام: فِي الْعَسَلِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ. مَنْ لَعِقَ لَعْقَةً عَسَلٍ عَلَى الرَّيْقِ يَقَطِّعُ الْبَلْغَمَ، وَيَحْسِمُ الصَّفْرَةَ، وَيَمْنَعُ الْمِرَّةَ السَّوْدَاءَ، وَيُصَيِّفِي الدِّهْنَ، وَيُجَوِّدُ الْحِفْظَ إِذَا كَانَ مَعَ اللَّبَانِ الذَّكْرِي؛ در عسل، درمان هر دردی است. هر کس ناشتا یک قاشق عسل بخورد، این عسل، بلغم را پایان می‌دهد، صفرا را فرو می‌نشانند، مانع از تلخه سیاه (سودا) می‌شود و ذهن را صفا می‌بخشد، و اگر که همراه با کُنْدُر خورده شود، حافظه را نکو می‌سازد. الفقه المنسوب للإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۳۴۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۳، حدیث ۱۶

حدیث ۲۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيَذْهَبْنَ بِالْبَلْغَمِ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالْعَسَلُ، وَاللَّبَانُ. سه چیز، حافظه را افزون می‌کند و بلغم را از میان می‌برد: قرائت قرآن، عسل و کُنْدُر. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۰، حدیث ۳

حدیث ۲۴۲

عن عبد الرحمن بن الجهم: شَكَا ذَرِيْعُ الْمُحَارِبِيِّ قَرَارِيْ فِي بَطْنِهِ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقَالَ: أَتَوْجِعُكَ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: مَا يَمْنَعُكَ مِنَ الْحَبِيَّةِ السَّوْدَاءِ وَالْعَسَلِ لَهَا؛ به نقل از عبد الرحمان بن جهم: ذریع محاربی، نزد امام صادق علیه السلام، اظهار کرد که شکم وی غُرْغُر می‌کند. امام پرسیدند: آیا درد هم داری؟ گفت: آری. فرمودند: چرا برای درمان آن، از سیاه‌دانه و عسل، بهره نمی‌جویی؟ طَبَّ الْأَنْمَةِ لابن بسطام، صفحه ۱۰۰ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۷۷، حدیث ۱۳

حدیث ۲۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا لِلنَّفْسَاءِ عِنْدِي شِفَاءٌ مِثْلَ الرُّطْبِ، وَمَا لِلْمَرِيضِ مِثْلَ الْعَسَلِ؛ نزد من برای زن تازه‌زا، درمانی همانند خرما و برای بیمار، درمانی همانند عسل وجود ندارد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۴، حدیث ۲۸۲۷۹

حدیث ۲۴۴

امام علی علیه السلام: الْعَسَلُ فِيهِ شِفَاءٌ؛ در عسل، درمان است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۰۰، حدیث ۱۹۹۱

حدیث ۲۴۵

امام علی علیه السلام: مَا اسْتَشْفَى الْمَرِيضُ بِمِثْلِ شُرْبِ الْعَسَلِ؛ بیمار، به چیزی همانند خوردن عسل، درمان نجسته است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۲، حدیث ۵

حدیث ۲۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: نِعَمَ الشَّرَابِ الْعَسَلُ؛ يَرَعَى الْقَلْبَ، وَيُذْهِبُ بَرْدَ الصَّدرِ؛ عسل، چه خوب نوشیدنی‌ای است! قلب را مراقبت می‌کند و سردی سینه را از میان می‌برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۸، حدیث ۱۱۶۸

حدیث ۲۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعَسَلُ شِفَاءٌ؛ يَطْرُدُ الرِّيحَ وَالْحَمَى؛ عسل، شفایی است که باد و تب را دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۹

حدیث ۲۴۸

امام رضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ دَفْعَ الرُّكَامِ فِي الشِّتَاءِ أَجْمَعَ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ لُقْمٍ شَهْدٍ؛ هر که می‌خواهد در همه زمستان از سرما خوردگی دور بماند، هر روز، سه لقمه شهد بخورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۳۷ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴

حدیث ۲۴۹

امام هادی علیه السلام: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الْحَمَى الْغَالِيَةِ: يُؤَخَذُ الْعَسَلُ وَالشُّونِيزُ، وَيُلْعَقُ مِنْهُ ثَلَاثَ لَعَقَاتٍ؛ فَإِنَّهَا تَنْقَلِعُ، وَهُمَا الْمُبَارَكَانِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي الْعَسَلِ: خُرْجٌ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ؛ هنگامی که درباره تب پیوسته یک روز در میان از ایشان پرسیدند: قدری عسل و شونیز (سیاه‌دانه)، برداشته و سه لیسه انگشت از آن خورده شود. در این صورت، تب، ریشه‌کن خواهد شد، و این هر دو، مبارک هستند. خداوند متعال، درباره عسل فرموده است: (از درون [شکم] آن [زنبور]، شهدی که به رنگ‌های گوناگون است، بیرون می‌آید. در آن، برای مردم، درمانی است). طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۵۱ عن أبي جعفر، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۰۰، حدیث ۲۳

حدیث ۲۵۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ بَاتَ وَفِي جَوْفِهِ سَيْمَكٌ لَمْ يَتَّبِعْهُ بَتَمَرَاتٍ أَوْ عَسَلٍ، لَمْ يَزَلْ عِرْقُ الْفَالَجِ يَضْرِبُ عَلَيْهِ حَتَّى يُصْبِحَ؛ هر کس در حالی بخوابد که ماهی خورده و در پی آن، چند خرما یا مقداری عسل نخورده است، تا صبح، رگِ سست‌اندامی بر او غلبه خواهد داشت. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱

حدیث ۲۵۱

امام رضا علیه السلام: فِي الْعَسَلِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ. مَنْ لَعِقَ لَعَقَةً عَسَلٍ عَلَى الرِّيقِ يَقَطْعُ الْبَلْغَمَ، وَيَحْسِمُ الصُّفْرَةَ، وَيَمْنَعُ الْمِرَّةَ السَّوْدَاءَ، وَيُصَيِّفِي الذَّهْنَ، وَيُجَوِّدُ الْحِفْظَ إِذَا كَانَ مَعَ اللَّبَانِ الدَّكْرِ؛ در عسل، درمان هر دردی است. هر کس ناشتا یک انگشت از آن را بلیسد، این عسل، بلغم [وی] را پایان می‌دهد، صفرا را فرو می‌نشاند، تلخه سیاه (زرداب) را مانع می‌شود، ذهن را صفا می‌بخشد و اگر که همراه با کُنْدُر خورده شود، حافظه را نکو می‌سازد. الفقه المنسوب للإمام الرضا علیه السلام، ص ۳۴۶ و بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۲۹۳

حدیث ۲۵۲

امام رضا علیه السلام: مُدَاوِمَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ يَعْرِضُ مِنْهُ الْكَلْفُ فِي الْوَجْهِ؛ خوردن همیشگی تخم مرغ، سبب پیدایش کک مک در صورت می‌شود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۵۳

امام رضا علیه السلام: الْإِمْتِلَاءُ مِنَ الْبَيْضِ الْمَسْلُوقِ يورثُ الرَّبْوَ وَالْإِبْتِهَارَ؛ پُرْخُورِي از تخم مرغ آب‌پز، نفس تنگی و نفس بُریدگی می‌آورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۵۴

امام کاظم علیه السلام: كَثْرَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ تَزِيدُ فِي الْوَلَدِ؛ فراوان خوردن تخم مرغ، فرزند را افزون می‌سازد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۵، حدیث ۴

حدیث ۲۵۵

امام باقر علیه السلام: مَنْ عَدِمَ الْوَلَدَ فَلْيَأْكُلِ الْبَيْضَ وَلْيَكْتَبْ مِنْهُ؛ فَإِنَّهُ يُكْتَبُ النَّسْلُ؛ هر کس فرزند ندارد، تخم مرغ بخورد و فراوان از آن بهره ببرد؛ چرا که نسل را می‌افزاید. طب الأئمة لابن بسطام، ص ۱۳۰ و دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۳۲

حدیث ۲۵۶

امام علی علیه السلام: إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ شَكَا إِلَى اللَّهِ قَلْبَهُ النَّسْلَ فِي أُمَّتِهِ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ بِأَكْلِ الْبَيْضِ، فَفَعَلُوا فَكَثُرَ النَّسْلُ فِيهِمْ؛ یکی از پیامبران، از کمی زاد و ولد در میان امت خویش، به درگاه خداوند عز و جل نالید. خداوند، او را فرمود که مردم را به خوردن تخم مرغ، سفارش کند. مردم، این کار را کردند و از آن پس، زاد و ولد در میانشان فراوان شد. بحار الأنوار، جلد ۶۶،

صفحه ۴۶، حدیث ۸

حدیث ۲۵۷

امام کاظم علیه‌السلام: مَنْ أَخَذَ شَيْكْرَتَيْنِ عِنْدَ النَّوْمِ، كَانَتْ لَهُ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ؛ هر کس در هنگام خفتن، دو شکر پاره بردارد، برای او در برابر هر دردی، مگر درد مرگ، درمان است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۶۳، حدیث ۱۱۸۷

حدیث ۲۵۸

امام کاظم علیه‌السلام: تَأْخُذُ لِلْحُمَى وَزَنْ عَشْرَةَ دَرَاهِمٍ سِكِّرًا بِمَاءٍ بَارِدٍ عَلَى الرَّيِّقِ؛ برای تب، به اندازه وزن ده درهم، شکر به آب سرد درمی‌آمیزی و ناشتا می‌خوری. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۶۳، حدیث ۱۱۸۹

حدیث ۲۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَوْحَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ أَنْ: اِبْدَأْ بِالْمِلْحِ وَاخْتِمِ بِالْمِلْحِ؛ فَإِنَّ فِي الْمِلْحِ دَوَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً، أَهْوَنُهَا الْجُنُونُ، وَالْجِدَامُ، وَالْبَرَصُ، وَوَجَعُ الْحَلْقِ وَالْأَضْرَاسِ، وَوَجَعُ الْبَطْنِ؛ خداوند عز و جل به موسی بن عمران وحی کرد که: (غذا را) با نمک، آغاز کن و با نمک، پایان ده؛ چرا که درمان هفتاد درد، در نمک است و کمترین این دردها دیوانگی، جذام، پیسی، گلودرد، دندان‌درد و شکم‌درد است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۴۲۵، حدیث ۲۴۹۰

حدیث ۲۶۰

امام علی علیه‌السلام: مَنْ ابْتَدَأَ طَعَامَهُ بِالْمِلْحِ؛ ذَهَبَ عَنْهُ سَبْعُونَ دَاءً وَمَا لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؛ هر کس غذای خود را با نمک آغاز کند، هفتاد درد و دردهای بسیار دیگری - که کسی جز خداوند عز و جل آنها را نمی‌داند - از وی دور می‌شوند. الخصال، صفحه ۶۲۳، حدیث ۱۰

حدیث ۲۶۱

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ ذَرَّ عَلَى أَوَّلِ لُقْمِيهِ مِنَ طَعَامِهِ الْمِلْحَ؛ ذَهَبَ عَنْهُ بِنَمَشِ الْوَجْهِ؛ هر کس بر نخستین لقمه از غذای خود نمک پاشد، کک‌مک صورت او از میان می‌رود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۶، حدیث ۸

حدیث ۲۶۲

امام کاظم علیه‌السلام: فَصَبُ السُّكَّرِ يَفْتَحُ السُّدُودَ، وَلَا دَاءَ فِيهِ وَلَا غَائِلَةَ؛ نِشْكَر، انسدادها را می‌گشاید و هیچ بیماری و عارضه‌ای در آن نیست. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۶۳، ح ۱۱۹۱ و بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۱۸۹، ح ۲

حدیث ۲۶۳

امام رضا علیه‌السلام: السُّكَّرُ الطَّبْرَزْدُ يَأْكُلُ الْبَلْغَمَ أَكْلًا؛ شُكْرٍ طَبْرَزْدٍ، بلغم را به کلی از میان می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۷، حدیث ۱

حدیث ۲۶۴

الإمام الباقر عليه السلام: - لُزْرَارَةٌ وَيَحْكُكَ يَا زُرَّارَةُ ، مَا أَغْفَلَ النَّاسَ عَنْ فَضْلِ الشُّكْرِ الطَّبْرَزْدِ ! وَهُوَ يَنْفَعُ مِنْ سَبْعِينَ دَاءً ، وَهُوَ يَأْكُلُ التَّلْغَمَ أَكْلًا وَيَقْلَعُهُ بِأَصْلِهِ ؛ إمام باقر (عليه السلام) خطاب به زُرَّارَه (فرمودند): ای زرارَه ! دریغ از تو! چه قدر مردم از ارزش شکر طبرزد ، بی‌خبرند، در حالی که برای هفتاد بیماری، سودمند است و بلغم را کاملاً فرو می‌خورد و ریشه کن می‌سازد! طَبَّ الْأَنْمَةِ لِابْنِي بَسْطَامٍ ، ص ۶۷ و بحار الأنوار ، ج ۶۶ ، ص ۳۰۰ ، ح ۱۱

حدیث ۲۶۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: سَيِّدُ طَعَامِ أَهْلِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّحْمُ ، ثُمَّ الْأَرْزُ ؛ مهتر همه خوراکی‌های ساکنان این سرای و آن سرای ، گوشت و سپس برنج است. عیون أخبار الرضا علیه السلام ، ج ۲ ، ص ۳۵ ، ح ۷۹

حدیث ۲۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْأَرْزُ فِي الْأَطْعَمَةِ كَالسَّيِّدِ فِي الْقَوْمِ؛ برنج در میان خوراکی‌ها ، به سان مهتر (رئیس) در میان قوم است . طَبَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، ص ۶ و بحار الأنوار ، ج ۶۲ ، ص ۲۹۴

حدیث ۲۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: نِعَمَ الدَّوَاءِ الْأَرْزُ ، بَارِدٌ صَاحِحٌ سَلِيمٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ ؛ برنج ، نیکو دارویی است : سرد است و سالم و برکنار از هر بیماری . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۶۲ ، حدیث ۷

حدیث ۲۶۸

امام صادق علیه السلام: نِعَمَ الطَّعَامِ الْأَرْزُ ، وَإِنَّا لَنَدِدُّخْرُهُ لِمَرْضَانَا؛ برنج ، نیکو غذایی است . ما آن را برای بیماران خویش نگه می‌داریم . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۴۲ ، حدیث ۴

حدیث ۲۶۹

امام صادق علیه السلام: شَكَا رَجُلٌ إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَسَاوَةَ الْقَلْبِ ، فَقَالَ لَهُ : عَلَيْكَ بِالْعَدَسِ ؛ فَإِنَّهُ يُرِقُّ الْقَلْبَ ، وَيُسْرِعُ الدَّمْعَةَ؛ مردی نزد پیامبر خدا از سنگ‌دلی ، اظهار ناراحتی کرد . به او فرمودند: بر تو باد عدس ؛ چرا که دل را نازک می‌کند و اشک را شتاب می‌دهد . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۴۳ ، حدیث ۳

حدیث ۲۷۰

امام باقر علیه السلام: كَانَ فِيما أَوْصَى بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ قَالَ : يَا عَلِيُّ ، كُلِّ الْعِدَسِ ؛ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ مُقَدَّسٌ وَهُوَ يُرِقُّ الْقَلْبَ ، وَيُكْثِرُ الدَّمْعَةَ ، وَإِنَّهُ بَارِكٌ عَلَيْهِ سَبْعُونَ نَبِيًّا ؛ از جمله سفارش‌های پیامبر خدا به علی علیه السلام آن بود که فرمودند : ای علی! عدس بخور ؛ چرا که مبارک و مقدس است ، دل را نازک می‌کند و اشک را افزون می‌سازد ، و هفتاد پیامبر ، دوام سودمندی آن را از خداوند متعال خواسته‌اند. بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۵۸ ، حدیث ۵

حدیث ۲۷۱

امام علی علیه السلام: أَكَلُ الْعِدَسِ ، يُرِقُّ الْقَلْبَ ، وَيُكَثِّرُ الدَّمْعَةَ؛ عدس، دل را نازک می کند و اشک را می افزاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۳، حدیث ۱

حدیث ۲۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْعَدَسِ؛ فَإِنَّهُ يُرِقُّ الْقَلْبَ ، وَيُكَثِّرُ الدَّمْعَةَ ، وَلَقَدْ قَدَّسَهُ سَبْعُونَ نَبِيًّا؛ بر شما باد عدس؛ چرا که دل را نازک می کند و اشک را افزون می سازد. و هفتاد پیامبر، آن را پاک دانسته اند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۵۹، حدیث ۹

حدیث ۲۷۳

امام صادق علیه السلام: اللَّوْبِيَا يَطْرُدُ الرِّيحَ الْمُسْتَبِطَنَةَ؛ لوبیا، بادهای نهفته درون را دور می کند. الکافی، ج ۶، ص ۳۴۴، ح ۴

حدیث ۲۷۴

عن أحمد بن محمد بن أبي نصر عن الإمام الرضا عليه السلام: الْحِمَّصُ جَيِّدٌ لَوَجِعِ الظَّهْرِ وَكَانَ يَدْعُو بِهِ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ؛ به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر، از امام رضا علیه السلام: نخود برای کمردرد، خوب است. نیز درباره ایشان آمده است که پیش و پس از غذا، نخود می طلبیدند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۶۳، حدیث ۱

حدیث ۲۷۵

امام علی علیه السلام: نِعَمَ الْإِدَامِ الْخَلُّ يَكْبِتُرُ الْمِرَّةَ ، وَيُطْفِئُ الصَّفْرَاءَ ، وَيُحْيِي الْقَلْبَ؛ سرکه، نیکو خورشتی است؛ زرداب را می شکند، صفر را فرو می نشاند و قلب را زنده می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۹، حدیث ۷

حدیث ۲۷۶

امام صادق علیه السلام: الْخَلُّ يُنِيرُ الْقَلْبَ؛ سرکه، قلب را روشن می کند. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۸۴، حدیث ۱۹۲۵

حدیث ۲۷۷

امام صادق علیه السلام: الْخَلُّ يُسَيِّكُنُ الْمِرَارَ ، وَيُحْيِي الْقَلْبَ ، وَيَقْتُلُ دُودَ الْبَطْنِ ، وَيَشُدُّ الْفَمَ؛ سرکه، تلخه را فرو می نشاند، قلب را زنده می سازد، کرم‌های شکم را می کشد و دهان را استحکام می بخشد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۵

حدیث ۲۷۸

امام صادق علیه السلام: الْخَلُّ يَشُدُّ الْعَقْلَ؛ سرکه، عقل را استحکام می بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۹، حدیث ۲

حدیث ۲۷۹

امام رضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَسْقُطَ أُذُنُهُ وَلَا لَهَاتُهُ، فَلَا يَأْكُلْ حُلُوهَا إِلَّا تَغْرَعَرَ بِخَلٍّ؛ هر کس می‌خواهد گوش‌هایش و نیز زبان کوچکش فرو نیفتد، هیچ‌گاه شیرینی نخورد، مگر این که پس از آن، سرکه غرغره کند. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۴۰ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۵

حدیث ۲۸۰

امام رضا علیه السلام: مَنْ خَشِيَ الشَّقِيقَةَ وَالشَّوْصَةَ، فَلَا يُؤَخَّرُ أَكْلَ السَّمَكِ الطَّرِيِّ صَيْفًا وَشِتَاءً؛ هر کس از درد شقیقه و شکم درد می‌ترسد، نباید در تابستان و زمستان، خوردن ماهی تازه را به تأخیر افکند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴

حدیث ۲۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا مَنَّ أَكْلَ السَّمَكِ الطَّرِيِّ، يُذِيبُ اللَّحْمَ؛ پیوسته خوردن ماهی تازه، گوشت را ذوب می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۵، صفحه ۱۹۰، حدیث ۱

حدیث ۲۸۲

امام علی علیه السلام: لَا تُدْمِنُوا أَكْلَ السَّمَكِ؛ فَإِنَّهُ يُذِيبُ الْجَسَدَ؛ به خوردن ماهی، مداومت مکنید؛ زیرا تن را ذوب می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۳، حدیث ۵

حدیث ۲۸۳

امام علی علیه السلام: أَقْلُوا مِنَ أَكْلِ الْحَيْتَانِ؛ فَإِنَّهَا تُذِيبُ الْيَدَيْنِ، وَتُكَثِّرُ الْبَلْغَمَ، وَتُعَلِّظُ النَّفْسَ؛ کمتر ماهی بخورید؛ چرا که بدن را ذوب می‌کند، بلغم را افزون می‌سازد و نفس را سنگین می‌نماید. الخصال، صفحه ۶۳۶، حدیث ۱۰

حدیث ۲۸۴

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ يُسَجِّمَنَّ وَثَلَاثَةٌ يُهَزِّلَنَّ، فَأَمَّا الَّتِي يُسَجِّمَنَّ: فِإِذْمَانُ الْحَمَامِ، وَشَمُّ الرَّائِحَةِ الطَّيِّبَةِ، وَلُبْسُ الثِّيَابِ اللَّيِّنَةِ، وَأَمَّا الَّتِي يُهَزِّلَنَّ: فِإِذْمَانُ أَكْلِ الْبَيْضِ، وَالطَّلْعِ؛ سه چیز انسان را فربه می‌کند و سه چیز لاغر می‌سازد. آن سه که فربه می‌کند: حَمَامِ رَفْتَن زِيَاد، بُوَيْيْدَن بُوِي خُوش وَ پُوشِيْدَن لِبَاس نَرَم اسْت وَ آن سه که لاغر می‌کند: خُورْدَن زِيَاد تَخْم مَرِغ، مَاهِي وَ خَرْمَای نَارَس اسْت. الخصال: ۱۵۵ / ۱۹۴

حدیث ۲۸۵

امام رضا علیه السلام: الْإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ بَعْدَ أَكْلِ السَّمَكِ يُوْرِثُ الْفَالِجَ؛ غسل کردن با آب سرد پس از خوردن ماهی، سست‌اندازی در پی می‌آورد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۸۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّمَرَ عَلَى الرِّيقِ؛ فَإِنَّهُ يَقْتُلُ الدَّيْدَانَ فِي الْبَطْنِ؛ ناشنا خرما بخورید؛ چرا که کرم‌های

شکم را می‌کشد. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، جلد ۲، صفحه ۴۸، حدیث ۱۸۵

حدیث ۲۸۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَطْعَمُوا نِسَاءَكُمْ فِي نَفْسِيهِنَّ التَّمْرَ؛ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ طَعَامُهَا فِي نَفْسِيهِنَّ التَّمْرَ خَرَجَ وَلَدُهَا ذَلِكَ حَلِيمًا، فَإِنَّهُ كَانَ طَعَامَ مَرْيَمَ حِينَ وَلَدَتْ عِيسَى، وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ طَعَامًا هُوَ خَيْرٌ لَهَا مِنَ التَّمْرِ أَطْعَمَهَا إِيَّاهُ؛ به زنان خود در دوره نزدیک زایمان، خرما بدهید؛ زیرا هر کس که در دوره نزدیک زایمان غذایش خرما باشد، فرزندش بردبار زاده خواهد شد. خوراک مریم، هنگامی که عیسی را زایید، همین بود، در حالی که اگر خدا غذایی بهتر از خرما برای او سراغ داشت، همان را به وی می‌خوراند. کنز العمال، جلد ۱۲، صفحه ۳۴۰، حدیث ۳۵۳۱۳

حدیث ۲۸۸

امام صادق علیه‌السلام: اللَّحْمُ يُنْبِتُ اللَّحْمَ وَيَزِيدُ فِي الْعَقْلِ، وَمَنْ تَرَكَ أَكْلَهُ أَيَّامًا فَسَدَ عَقْلُهُ؛ گوشت، گوشت می‌رویاند و بر عقل می‌افزاید؛ و هر کس آن را چند روز وا گذارد، عقلش تباه شود. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۷۲، حدیث ۶۸

حدیث ۲۸۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اللَّحْمُ وَاللَّبَنُ؛ يُنْبِتَانِ اللَّحْمَ، وَيُشَدَّانِ الْعِظَامَ، وَاللَّحْمُ يَزِيدُ فِي السَّمْعِ وَالْبَصَرِ، وَاللَّحْمُ بِالْبَيْضِ يَزِيدُ فِي الْبَاءَةِ؛ گوشت و شیر، گوشت می‌رویاند و استخوان‌ها را استحکام می‌بخشد و گوشت، شنوایی و بینایی را افزون می‌کند و گوشت همراه با تخم‌مرغ، بر نیروی جنسی می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۷۶، حدیث ۷۳

حدیث ۲۹۰

امام رضا علیه‌السلام: أَكَلُ اللَّحْمِ النَّيِّءِ يورثُ الدَّوْدَ فِي الْبَطْنِ؛ خوردن گوشت خام، در شکم، کرم پدید می‌آورد. طب الإمام الرضا علیه‌السلام، صفحه ۲۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۹۱

عن هشام بن سالم: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَكْلِ لَحْمِ النَّيِّءِ، فَقَالَ: هَذَا طَعَامُ السِّبَاعِ؛ به نقل از هشام بن سالم: از امام صادق (علیه‌السلام) درباره خوردن گوشت خام پرسیدم. فرمودند: این، خوراک درندگان است. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۷۱

حدیث ۲۹۲

امام باقر علیه‌السلام: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُؤْكَلَ اللَّحْمُ غَرِيضًا، وَقَالَ: إِنَّمَا تَأْكُلُهُ السِّبَاعُ، وَلَكِنْ حَتَّى تُغَيِّرَهُ الشَّمْسُ أَوْ النَّارُ؛ پیامبر خدا، از این که گوشت، خام خورده شود، نهی کرد و فرمودند: تنها درندگان، چنین گوشتی می‌خورند. [گوشت را] هنگامی بخورید که آفتاب یا آتش، آن را دیگرگون ساخته باشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۳، حدیث

حدیث ۲۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَمْ يَأْكُلِ اللَّحْمَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا سَاءَ خُلُقُهُ، فَكُلُوا اللَّحْمَ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي السَّمْعِ؛ هر کس چهل روز گوشت نخورد، بدخوی می شود. گوشت بخورید؛ چرا که بر شنوایی می افزاید. الفردوس، جلد ۳، صفحه ۶۲۷، حدیث ۵۹۶۰ و دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۲۸ / ۲

حدیث ۲۹۴

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّانِ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ أَوْصَالِهِ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ، وَيَقْوَى جِسْمَهُ وَيَشُدُّ لِيَّتَهُ؛ هر کس به ضعفی در قلب یا بدن خویش گرفتار آمد، گوشت گوسفند همراه با شیر بخورد؛ چرا که این خوراک، هر درد و عارضه‌ای را از اندام وی بیرون می‌برد، تن او را تقویت می‌کند و لته‌های او را نیز استحکام می‌دهد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۹۴، حدیث ۹

حدیث ۲۹۵

امام کاظم علیه السلام: مَنْ أَكَلَ مَرَقًا بِلَحْمِ بَقَرٍ أَذْهَبَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ الْبَرَصَ وَالْجُذَامَ؛ هر کس آب گوشت گاو بخورد، خداوند، پیسی و جذام را از او دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۱۲

حدیث ۲۹۶

امام صادق علیه السلام: مَرَقُ لَحْمِ الْبَقَرِ يَذْهَبُ بِالْبَيَاضِ؛ آب گوشت گاو، پیسی را از میان می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۱، حدیث ۲

حدیث ۲۹۷

امام صادق علیه السلام: مَرَقُ السَّيْلِقِ بِلَحْمِ الْبَقَرِ يَذْهَبُ بِالْبَيَاضِ؛ آب گوشت چغندر با گوشت گاو، سفیدی را از میان می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۱۶، حدیث ۵

حدیث ۲۹۸

امام باقر علیه السلام: إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ شَكَّوْا إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا يَلْقَوْنَ مِنَ الْبَيَاضِ، فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: مُرُّهُمْ يَأْكُلُوا لَحْمَ الْبَقَرِ بِالسَّلِقِ؛ بنی اسرائیل، از لکه‌های سفیدی که [بر پوست] می‌دیدند، نزد موسی علیه السلام اظهار ناراحتی کردند. پس خداوند به موسی علیه السلام چنین وحی فرستاد: به آنان بگو که گوشت گاو، همراه با چغندر بخورند. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۲۶، حدیث ۲۱۰۷

حدیث ۲۹۹

عن سعد بن سعد: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ أَهْلَ بَيْتِي لَا يَأْكُلُونَ لَحْمَ الضَّانِ. قَالَ: فَقَالَ: وَلِمَ؟ قَالَ: قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ: إِنَّهُ يُهَيِّجُ بِهِمُ الْمِرَّةَ السَّوْدَاءَ وَالصُّدَاعَ وَالْأَوْجَاعَ. فَقَالَ لِي: يَا سَعْدُ. فَقُلْتُ: لَتَيْبِكَ! قَالَ: لَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا أَكْرَمَ مِنَ الضَّانِ لَفَدَى بِهِ إِسْمَاعِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ به نقل از سعد بن سعد: به امام کاظم علیه السلام گفتم: خانواده من، گوشت میش نمی‌خورند. پرسیدند: چرا؟ گفتم: آنان می‌گویند این گوشت، تلخه سیاه و سردرد و دیگر دردها را در آنان تحریک می‌کند. به من فرمودند: ای سعد!

گفتم: لیبک! فرمودند: اگر خداوند عز و جل چیزی را ارزشمندتر از میش می دانست، آن را فدیه اسماعیل علیه السلام می ساخت. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۰، حدیث ۲

حدیث ۳۰۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّانِ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ أَوْصَالِهِ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ، وَيَقْوَى جِسْمَهُ، وَيَشُدُّ لِسْتَهُ؛ هر کس در قلب یا بدن خود به ضعفی گرفتار آمد، گوشت میش با شیر بخورد؛ چرا که در این صورت، هر بیماری و عارضه‌ای، از بند بند تن او برون می‌رود، بدنش نیرو می‌گیرد و لثه‌اش استحکام می‌یابد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۵۹، حدیث ۱۸۱۹

حدیث ۳۰۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اخْتَارَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ شَيْئًا... وَمِنَ الْغَنَمِ الضَّانَ؛ خداوند عز و جل از هر چیز، چیزی را برگزید... و از [میان انواع] گوسفند، میش را. الغیبه للنعمانی، صفحه ۶۷، حدیث ۷

حدیث ۳۰۲

امام کاظم علیه السلام: لَا أَرَى بِأَكْلِ الحُبَارَى بَأْسًا، وَإِنَّهُ جَيِّدٌ لِلْبَوَاسِيرِ، وَوَجَعَ الظَّهْرَ، وَهُوَ مِمَّا يُعِينُ عَلَى كَثْرَةِ الجِمَاعِ؛ در خوردن هویره، اشکالی نمی‌بینم. برای بواسیر و درد کمر، خوب است و از چیزهایی است که انسان را بر فراوانی آمیزش، یاری می‌رساند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۳، حدیث ۶

حدیث ۳۰۳

عن علي بن مهزيار: تَعَدَّدْتُ مَعَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَتَانِي بِقِطَاعٍ فَقَالَ: إِنَّهُ مُبَارَكٌ، وَكَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يُعْجِبُهُ، وَكَانَ يَأْمُرُ أَنْ يُطْعِمَ صَاحِبَ الِيرْقَانِ يُشْوِي لِمَهُ فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ؛ به نقل از علی بن مهزیار: همراه با امام باقر علیه السلام ناهار خوردم. ایشان مرغ سنگخواری آورد و فرمودند: این، مبارک است. پدرم به آن علاقه داشت و می‌فرمودند: هر کس یرقان دارد، برایش از گوشت این مرغ، کباب کنند. او را سودمند خواهد افتاد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۲، حدیث ۵

حدیث ۳۰۴

امام صادق علیه السلام: إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ غَمًّا أَوْ كَرْبًا لَا يَدْرِي مَا سَبَبُهُ، فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الدَّرَاجِ؛ فَإِنَّهُ يَسْكُنُ عَنْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى؛ هر گاه کسی از شما، اندوه یا گرفتاری‌ای دارد و نمی‌داند علتش چیست، گوشت کبکنجیر (کبک‌انجیر) بخورد. در این صورت، به خواست خداوند متعال، این اندوه و گرفتاری، فرو خواهد نشست. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۷۵، حدیث ۶۹

حدیث ۳۰۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ سَرَّهَ أَنْ يَقِلَّ عَيْظُهُ، فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الدَّرَاجِ؛ هر کس دوست دارد خشمش کاستی بگیرد، گوشت کبکنجیر (کبک‌انجیر) بخورد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۲، حدیث ۳

حدیث ۳۰۶

امام کاظم علیه السلام: **أَطْعُمُوا الْمَحْمُومَ لَحْمَ الْقِبَاجِ؛ فَإِنَّهُ يُقَوِّي السَّاقِينَ، وَيَطْرُدُ الْحَمَى طَرْدًا؛** به تبادار، گوشت کبک بخورانید؛ چرا که پاها را نیرو می‌دهد و تب را کاملاً دور می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۲، حدیث ۴

حدیث ۳۰۷

امام صادق علیه السلام: **مَنْ أَكَلَ لُقْمِيَّةَ شَحْمٍ أَخْرَجَتْ مِثْلَهَا مِنَ الدَّاءِ؛** هر کس یک لقمه پیه بخورد، آن لقمه هم اندازه خویش، بیماری را از بدن بیرون می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۱، حدیث ۵

حدیث ۳۰۸

امام علی علیه السلام: **ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اللَّحْمُ وَالشَّحْمُ، فَقَالَ: لَيْسَ مِنْهُمَا بَضْعَةٌ تَقَعُ فِي الْمَعِدَةِ إِلَّا أُنْبِتَتْ مَكَانَهَا شِفَاءً، وَأَخْرَجَتْ مِنْ مَكَانِهَا دَاءً؛** نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از گوشت و پیه یاد شد. فرمودند: هیچ پاره‌ای از این دو در معده جای نمی‌گیرد، مگر این که در جای آن، شفا می‌روید و بیماری‌ای از آن جا می‌رود. عیون أخبار الرضا علیه السلام، جلد ۲، صفحه ۴۱، حدیث ۱۳۰

حدیث ۳۰۹

امام علی علیه السلام: **الشَّحْمُ يُخْرِجُ مِثْلَهُ مِنَ الدَّاءِ، وَلَمْ يَسْتَشْفِ النَّاسُ بِشِفَاءِ أَفْضَلَ مِنَ السَّمَنِ، وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛** پیه، هم اندازه خود، بیماری را از بدن بیرون می‌برد. مردم، به هیچ چیز بهتر از روغن حیوانی و قرائت قرآن، درمان نجسته‌اند. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۸۶، حدیث ۲۸۴۷۲

حدیث ۳۱۰

امام علی علیه السلام: **إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لَحْمًا فَلْيُخْرِجْ مِنْهُ الْعُدَدَ؛ فَإِنَّهُ يُحَرِّكُ عِرْقَ الْجُدَامِ؛** هر گاه کسی از شما گوشت خرید، غده‌ها را از آن بیرون آورد؛ زیرا آنها رگ جذام را تحریک می‌کنند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۵۴، حدیث ۵

حدیث ۳۱۱

امام رضا علیه السلام: **إِدْمَانُ أَكْلِ كُلِّ الْغَنَمِ وَأَجْوَأِهَا، يَعْكِسُ الْمِثْلَانَهُ؛** عادت داشتن به خوردن قلوه و شکمبه (سیرابی) گوسفند، مثانه را دیگرگون می‌کند. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۶۴ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۳۱۲

امام علی علیه السلام: **مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيَبَاكِرِ الْعَدَاءَ، وَلْيَجُودِ الْجِدَاءَ، وَلْيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ.** هر کس طالب ماندن است، که البته ماندنی در کار نیست؛ صبح زود صبحانه بخورد، کفش خوب بپوشد، قرص خود را کم کند. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۱۱۲ / ۳۸

حدیث ۳۱۳

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ أَكَلَ الْجَرَجِيرَ بِاللَّيْلِ ضَرَبَ عَلَيْهِ عِرْقُ الْجُدَامِ مِنْ أَنْفِهِ وَبَاتَ يُنَزِّفُ الدَّمَ؛ هر کس شبانگاه جرجیر بخورد، رگ جذام، از بینی وی بر آن یورش می‌آورد و آن شب را شب خونریزی می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۸، حدیث ۲

حدیث ۳۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْرَهُ الْجَرَجِيرَ، وَكَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَى شَجَرَتِهَا نَابِتَةً فِي جَهَنَّمَ، وَمَا تَصَلَّعَ مِنْهَا رَجُلٌ بَعْدَ أَنْ يُصَلِّيَ الْعِشَاءَ إِلَّا بَاتَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ وَنَفْسُهُ تُنَازِعُهُ إِلَى الْجُدَامِ؛ من، جرجیر را خوش نمی‌دارم و گویا درخت آن را می‌نگرم که در دوزخ، روئیده است. هیچ کس پس از گزاردن نماز عشا، درون را از آن پُر نمی‌سازد، مگر این که آن شب را در حالی به خواب می‌رود که جان او تا صبح با جذام، دست و پنجه نرم می‌کند. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۲۴، حدیث ۲۰۹۷

حدیث ۳۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْكَمَاءِ الرِّطْبَةِ؛ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَنْ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ؛ بر شما باد قارچ تازه؛ چرا که از همان مَنْ است و آبش، شفایی برای چشم است. كنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵۰، حدیث ۲۸۳۱۱

حدیث ۳۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنْ الَّذِي أَنْزَلَهُ اللَّهُ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ، وَهِيَ شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ؛ قارچ، از همان مَنْ است که خداوند بر بنی اسرائیل نازل کرد، و آن، شفایی برای چشم است. عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، جلد ۲، صفحه ۷۵، حدیث ۳۴۹

حدیث ۳۱۷

امام صادق علیه‌السلام: لَيْسَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ بَقْلَةٌ أَشْرَفُ وَلَا أَنْفَعُ مِنَ الْفَرْخِ؛ وَهُوَ بَقْلَةٌ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ؛ در روی زمین، گیاهی والاتر و سودمندتر از خُرفه نیست، و آن، سبزی فاطمه علیها‌السلام است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۷، حدیث ۱

حدیث ۳۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْفَرْخِ؛ فَهِيَ الْمِكْيَسَةُ، فَإِنَّهُ إِنْ كَانَ شَيْءٌ يَزِيدُ فِي الْعَقْلِ فَهِيَ؛ بر شما باد خُرفه؛ چرا که زیرکی می‌دهد و اگر تنها یک چیز باشد که عقل را افزون می‌کند، همان است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۲۳، حدیث ۲۰۹۴

حدیث ۳۱۹

امام کاظم علیه‌السلام: إِنَّ السِّلَقَ يَقْمَعُ عِرْقَ الْجُدَامِ، وَمَا دَخَلَ جَوْفَ الْمُبْرَسَمِ مِثْلَ وَرَقِ السِّلَقِ؛ چغندر، رگ جذام را به کلی از میان می‌برد. هیچ چیز به درون گرفتار به برسا درنیامده است که همانند برگ چغندر باشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۹، حدیث ۵

حدیث ۳۲۰

امام رضا علیه السلام: **أَطْعَمُوا مَرْضَاكُمُ السَّلْمَقَ - يَعْنِي وَرَقَهُ - فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً وَلَا دَاءَ مَعَهُ وَلَا غَائِلَمَهُ لَهُ، وَيُهْدِي نَوْمَ الْمَرِيضِ، وَاجْتَنِبُوا أَسْلَهُ؛ فَإِنَّهُ يُهَيِّجُ السُّودَاءَ؛** به بیمارانتان، چغندر (یعنی برگ آن را) بدهید؛ چرا که در آن، درمان است و هیچ بیماری‌ای به همراه ندارد و هیچ عارضه‌ای در آن نیست و خواب بیمار را آرام می‌سازد. اما از خود چغندر پرهیزید؛ چرا که سودا را تحریک می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۹، حدیث ۴

حدیث ۳۲۱

امام صادق علیه السلام: **لَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِي شَيْءٍ شِفَاءً أَكْثَرَ مِنَ الشَّعِيرِ، مَا جَعَلَهُ غِذَاءَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ؛** اگر خداوند در چیزی بیش از جو بهبود دهندگی می‌دید، آن را خوراک پیامبران قرار نمی‌داد. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۳۴، ح ۱۰۷۶

حدیث ۳۲۲

امام رضا علیه السلام: **فَضَّلَ خُبْزَ الشَّعِيرِ عَلَى الْبُرِّ كَفَضْلِنَا عَلَى النَّاسِ، وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدَّ دَعَا لِأَكْلِ الشَّعِيرِ وَبَارَكَ عَلَيْهِ، وَمَا دَخَلَ جَوْفًا إِلَّا وَأَخْرَجَ كُلَّ دَاءٍ فِيهِ، وَهُوَ قَوْتُ الْأَنْبِيَاءِ وَطَعَامُ الْأَبْرَارِ، أَبِي اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَجْعَلَ قَوْتَ أَنْبِيَائِهِ إِلَّا شَعِيرًا؛** برتری نان جو بر گندم، همانند برتری ما بر دیگر مردمان است. هیچ پیامبری نیست که برای خورنده جو دعا نکرده و برای او برکت نخواست باشد و هیچ درونی نیست که جو بدان درآمده و همه دردها از آن بیرون نرفته باشد. آن، خوراک پیامبران و غذای نیکان است. خداوند متعال، جز این را نخواست است که خوراک پیامبران خویش را جو قرار دهد. الکافی، ج ۶، ص ۳۰۴، ح ۱

حدیث ۳۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلِّ الْخَسِّ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ النَّعَاسَ، وَيَهْضِمُ الطَّعَامَ؛** کاهو بخور که خواب آور است و غذا را هضم می‌کند. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۹۶، ح ۱۳۴۴

حدیث ۳۲۴

امام صادق علیه السلام: **عَلَيْكُمْ بِالْخَسِّ؛ فَإِنَّهُ يُصْفِي الدَّمَ؛** بر شما باد کاهو؛ چرا که خون را تصفیه می‌کند. الکافی، ج ۶، ص ۳۶۷، ح ۱

حدیث ۳۲۵

امام صادق علیه السلام: **نِعِمَّ الْبَقْلُ الْهَنْدَبَاءُ، وَلَيْسَ مِنْ وَرَقِهِ إِلَّا وَعَلَيْهَا قَطْرَةٌ مِنَ الْجَنَّةِ، فَكُلُوهَا وَلَا تَنْفُضُوهَا عِنْدَ أَكْلِهَا. وَكَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يَنْهَانَا أَنْ نَنْفُضَهُ إِذَا أَكَلْنَاهُ؛** کاسنی، نکو سبزی‌ای است. هیچ برگ‌گی از آن نیست که قطره‌ای از بهشت بر آن نباشد. آن را بخورید و به گاه خوردن، متکانید. پدرم علیه السلام ما را نهی می‌فرمود که به هنگام خوردن کاسنی، آن را بتکانیم. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۳، حدیث ۴

حدیث ۳۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُّوا الثُّومَ وَتَدَاوُوا بِهِ؛ فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً؛** سیر بخورید و بدان درمان کنید؛ چرا که

درمان هفتاد درد در آن هست. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۹۴، ح ۱۳۳۵ و دانش نامه احادیث پزشکی: ج ۲ / ح ۲۶۲

حدیث ۳۲۷

امام رضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ أَلَّا يُصِيبَهُ رِيحٌ، فَلْيَأْكُلِ الثُّومَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ؛ هر کس می‌خواهد بادی دامنگیر او نشود، در هر هفت روز، [یک بار] سیربخورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، ص ۴۱ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۲۵

حدیث ۳۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْكَرْفَسِ؛ فَإِنَّهُ إِنْ كَانَ شَيْءٌ يَزِيدُ فِي الْعَقْلِ فَهُوَ هُوَ؛ بر شما باد کرفس؛ چرا که اگر بنا بود تنها یک چیز عقل را افزون کند، آن، همین بود. طب النبى صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۱۱، بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۰۰

حدیث ۳۲۹

سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْكِرَاثِ، فَقَالَ: كُلُّهُ؛ فَإِنَّ فِيهِ أَرْبَعُ خِصَالٍ: يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيَطْرُدُ الرِّيَّاحَ، وَيَقَطِّعُ الْبُؤَاسِيرَ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْجَذَامِ لِمَنْ أَدَمَّنَ عَلَيْهِ؛ به نقل از فرات بن أَحَنَف: از امام صادق علیه السلام درباره تره پرسیدند. فرمودند: آن را بخور؛ چرا که در آن، چهار ویژگی است: بوی دهان را خوش می‌سازد؛ بادها را [از بدن] می‌راند؛ بواسیر را ریشه کن می‌کند؛ و برای کسی که بر [خوردن] آن مداومت ورزد، مایه ایمنی از جذام است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۵، حدیث ۴

حدیث ۳۳۰

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَكَلَ الْجَرَجِيرَ بِاللَّيْلِ ضَرَبَ عَلَيْهِ عِرْقُ الْجَذَامِ مِنْ أَنْفِهِ، وَبَاتَ يُنَزِفُ الدَّمَ؛ هر کس شب هنگام، تره تیزک بخورد، رگ جذام به بینی او حمله کند و چون شب بخوابد، خون دماغ شود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۸، حدیث ۲

حدیث ۳۳۱

امام صادق علیه السلام: عَلَيْكَ بِالْهِنْدَبَاءِ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْمَاءِ، وَيُحَسِّنُ الْوَلَدَ، وَهُوَ حَارٌّ لَيْنٌ يَزِيدُ فِي الْوَلَدِ الدُّكُورَةَ؛ بر تو باد کاسنی؛ چرا که آب (منی) را افزون می‌سازد و فرزند را نکو می‌کند. گرم و ملین است و پسرزایی را بیشتر می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۳، حدیث ۶

حدیث ۳۳۲

امام رضا علیه السلام: الْهِنْدَبَاءُ شِفَاءٌ مِنْ أَلْفِ دَاءٍ، مَا مِنْ دَاءٍ فِي جَوْفِ ابْنِ آدَمَ إِلَّا قَمَعَهُ الْهِنْدَبَاءُ؛ کاسنی، درمان هزار درد است. هیچ دردی در درون آدمی زاده نیست، مگر این که کاسنی، آن را در هم می‌کوبد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۳، حدیث ۹

حدیث ۳۳۳

امام صادق علیه السلام: كَانَ أَحَبَّ الصِّبَاغِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْخَلُّ، وَأَحَبُّ الْبُقُولِ إِلَيْهِ الْحَوْكُ، يَعْنِي: الْبَادِرُوجَ؛ نزد پیامبر خدا، سرکه، دوست‌داشتنی‌ترین نانخورش، و حوک (یعنی بادروج)، دوست‌داشتنی‌ترین سبزی بود. بحار الأنوار

، جلد ۶۶ ، صفحه ۳۰۴ ، حدیث ۱۸

حدیث ۳۳۴

امام علی علیه السلام: كَانَ يُعْجِبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْبُقُولِ الْحَوْكُ؛ پیامبر خدا از میان سبزی‌ها، به حوک ، علاقه داشت . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۴ ، حدیث ۱

حدیث ۳۳۵

امام علی علیه السلام: ذُكِرَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْحَوْكُ وَهُوَ الْبَادْرُوجُ ، فَقَالَ: بَقَلْتِي وَبَقَلْتِي الْأَنْبِيَاءَ قَبْلِي ، وَإِنِّي لِأَجِبُّهَا وَأَكُلُّهَا؛ نزد پیامبر خدا از حوک - که همان بادروج است - سخن به میان آوردند . فرمودند: سبزی من و سبزی پیامبران پیش از من است و من ، آن را دوست دارم و می‌خورم. مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۳۸۷ ، حدیث ۱۳۰۶

حدیث ۳۳۶

امام صادق علیه السلام: الْحَوْكُ بَقَلَةٌ الْأَنْبِيَاءِ ، أَمَا إِنْ فِيهِ ثَمَانٌ خِصَالٍ: يُمِرُّ ، وَيَفْتِجُ السُّدَدَ ، وَيُطَيِّبُ الْجُشَاءَ ، وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ ، وَيُسَهِّبُ الطَّعَامَ ، وَيَسْلُ الدَّاءَ ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْجُذَامِ ، إِذَا اسْتَقَرَّ فِي جَوْفِ الْإِنْسَانِ قَمَعَ الدَّاءَ كُلَّهُ ؛ حوک (بادروج)، سبزی پیامبران است . بدانید که در آن ، هشت ویژگی است : اشتها آور است، گرفتگی‌های عروق و مجاری را می‌گشاید ، آروغ را خوش بو می‌سازد ، دهان را بوی خوش می‌بخشد ، غذا را دوست‌داشتنی می‌سازد ، درد و بیماری را از بدن بیرون می‌کشد و امان انسان از جُذام است . چون در درون انسان جای گیرد ، همه بیماری‌ها را فرو می‌نشانند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۴ ، حدیث ۴

حدیث ۳۳۷

امام علی علیه السلام: نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ إِلَى الْبَادْرُوجِ ، فَقَالَ: هَذَا الْحَوْكُ ، كَمَا أَنِّي أَنْظَرُ إِلَى مَنْبِتِهِ فِي الْجَنَّةِ ؛ پیامبر خدا به بادروج نگرستند و فرمودند: این ، حوک است . گویا که رستگاه آن را در بهشت می‌نگرم . المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۳۱۹ ، حدیث ۲۰۷۵

حدیث ۳۳۸

امام رضا علیه السلام: - فِي الْبُقُولِ: أَفْضَلُهَا... الْهِنْدَبَاءُ ، وَالْحَسُّ ؛ - درباره سبزی‌ها: بهترین آنها ، کاسنی و کاهو است . الدعوات ، صفحه ۱۵۹ ، حدیث ۴۳۶

حدیث ۳۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْهِنْدَبَاءُ سَيِّدُ الْبُقُولِ ؛ کاسنی، مهتر همه سبزی‌هاست . المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۳۱۳ ، حدیث ۲۰۴۹

حدیث ۳۴۰

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **الْخِلَالُ بَعْدَ الطَّعَامِ؛ يَشُدُّ اللَّثَاتِ، وَيَجْلِبُ الرِّزْقَ، وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ؛** خلال کردن پس از [خوردن] غذا، لته‌ها را محکم می‌کند، روزی می‌آورد و بوی دهان را خوش می‌سازد. إحقاق الحق، جلد ۱۲، صفحه ۲۸۳

حدیث ۳۴۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **تَخَلَّلُوا عَلَى أَثَرِ الطَّعَامِ؛ فَإِنَّهُ صِحَّةٌ لِلنَّابِ وَالنَّوْاجِدِ، وَيَجْلِبُ عَلَى الْعَبْدِ الرِّزْقَ؛** در پی غذا خوردن، خلال کنید؛ چرا که مایه سلامت دندان‌های نیش و نواجذ (آسیا) است و برای انسان، جلب روزی می‌کند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۳۱، حدیث ۱۰۶۱

حدیث ۳۴۲

قال الصادق - عليه السلام -: من لم ياكل اللحم اربعين يوما ساء خلقه و من ساء خلقه فاذنوا في اذنه ؛ کسی تا چهل روز گوشت نخورد بد اخلاق می‌شود، وقتی که بد اخلاق شد در گوش او اذان بگویند. (من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۹۶)

حدیث ۳۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: يا علي ! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء في الجسد و يمن في الرزق ؛ يا علي ! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن، شفای بدن و برکت در روزی است. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۳۴۴

قال الصادق - عليه السلام -: الوضوء قبل الطعام و بعده يذهب الفقر؛ وضو پیش از غذا و بعد از غذا، فقر را از بین می‌برد. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۲۵۶)

حدیث ۳۴۵

من شرب الخمر لم تقبل له صلاة اربعين ليلة فان عاد فاربعين ليلة من يوم شربها فان مات في تلك الاربعين ليلة من غير توبة سقاه الله يوم القيامة من طينة خبال ؛ کسی که شراب می‌نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شب و اگر بدون ((توبه)) در این اوقات بمیرد، خداوند متعال وی را از خاک فاسد سیراب خواهد ساخت. (تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۸۱)

حدیث ۳۴۶

قال علی - عليه السلام -: و اياكم و البطننة فانها مقساء للقلب و مكسله عن الصلوة و مفسدة للحسد ؛ از پر خوری دوری کنید که موجب قساوت قلب و باعث کسالت از اقامه نماز و سبب تباهی بدن است. (غرر الحکم، ص ۸۰)

حدیث ۳۴۷

قال الباقر - عليه السلام -: من شرب الخمر فسکر منها لم يقبل الله صلاته اربعين يوما فان ترك الصلاة في هذه الايام ضوعف عليه

العذاب لترك الصلاة؛ کسی که شراب بنوشد و مست شود، تا چهل روز، نماز او قبول نیست؛ پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند، عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است. (ثواب الاعمال، ص ۵۵۱)

حدیث ۳۴۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - من عرف الله وعظمه منع فانه من الكلام و بطنه من الطعام و عنا نفسه بالصيام و القيام؛ کسی که خدا را شناخت و به عظمتش پی برد، دهان خود را از سخن (بی مورد)، و شکم را از غذای حرام باز می‌دارد، و به استقبال سختی روزه و نماز جهت دریافت پاداش و جلب رضایت حق می‌شتابد. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۷۸)

حدیث ۳۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: الْحَمِيَّةُ رَأْسُ الدَّوَاءِ، وَالْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ، وَعَوَّدُوا كُلَّ جِسْمٍ مَا اعْتَادَ؛ پرهیز، سرآمد درمان، و معده، خانه درد است. هر بدنی را به همان که بدان خو می‌گیرد، عادت دهید. الأحكام النبویة، جلد ۲، صفحه ۷

حدیث ۳۵۰

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: شُرْبُ السَّوِيقِ بِالزَّيْتِ يُنْبِتُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ، وَيُرِقُّ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الْبَاهِ؛ خوردن سویق با روغن زیتون، گوشت می‌رویاند، استخوان را استحکام می‌بخشد، پوست را نازک می‌کند و بر توان جنسی می‌افزاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۰۶، حدیث ۷

حدیث ۳۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: اللَّحْمُ بِالْبَيْضِ يَزِيدُ فِي الْبَاءِ؛ گوشت با تخم مرغ، بر توان جنسی می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۳

حدیث ۳۵۲

امام کاظم علیه‌السلام می‌فرمایند: مَنْ أَكَلَ الْبَيْضَ وَالْبَصَلَ وَالزَّيْتِ، زَادَ فِي جَمَاعِهِ، وَمَنْ أَكَلَ اللَّحْمَ بِالْبَيْضِ، كَبَّرَ عَظْمَ وَلَدِهِ؛ هر کس تخم مرغ و پیاز و روغن زیتون بخورد، بر توان جنسی او افزوده شود و هر کس گوشت و تخم مرغ بخورد، استخوان فرزندش درشت باشد. بحار الأنوار، جلد ۱۰، صفحه ۸۴، حدیث ۴۱

حدیث ۳۵۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ شَكَا إِلَى اللَّهِ عِزَّ وَجَلَّ عَفَا، وَقَلَّتْ الْجِمَاعُ، فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْهَرِيْسَةِ؛ یکی از پیامبران، از ضعف و کمی توان آمیزش به درگاه خداوند عز و جل اظهار ناراحتی کرد. خداوند، او را به خوردن حلیم، فرمان داد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۹، حدیث ۲

حدیث ۳۵۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شَكَاَ إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَجَعَ الظَّهْرَ ، فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْحَبِّ بِاللَّحْمِ - يَعْنِي الْهَرَيْسَةَ -** ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم به درگاه پروردگار خویش عز و جل از کمزردن نالید. خداوند به او فرمود که دانه با گوشت بخورد، یعنی هریسه . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۲۰ ، حدیث ۳

حدیث ۳۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **أَتَانِي جَبْرِئِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَمَرَنِي بِأَكْلِ الْهَرَيْسَةِ ، لِيَشْتَدَّ ظَهْرِي ، وَأَقْوَى بِهَا عَلَى عِبَادَةِ رَبِّي** ؛ جبرئیل ، نزد من آمد و مرا به خوردن هریسه (هلیم) ، فرمان داد تا پشتم قوی شود و با آن ، توان بندگی پروردگار خویش بیابم . المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۱۶۹ ، حدیث ۱۴۷۰

حدیث ۳۵۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **خَمْسُ خِصَالٍ تَوَرَّثَ الْبَرَّصَ : النَّوْرَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ ، وَالتَّوَضُّؤُ وَالِإِغْتِسَالُ بِالمَاءِ الَّتِي تَسِيخُهُ الشَّمْسُ ، وَالْأَكْلُ عَلَى الْجَنَائِبِ ، وَغِشْيَانُ الْمَرْأَةِ فِي أَيَّامِ حَيْضَتِهَا ، وَالْأَكْلُ عَلَى الشَّيْبِ ؛** پنج چیز است که پیسی می آورد: نوره کشیدن در روز جمعه و چهارشنبه؛ وضو گرفتن و غسل کردن با آبی که به آفتاب گرم شده است؛ خوردن در حال جنابت؛ آمیزش با زن در هنگام حائض بودنش؛ و خوردن در حال سیری . الخصال، صفحه ۲۷۰ ، حدیث ۹

حدیث ۳۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: **الْأَكْلُ عَلَى الشَّيْبِ يورث البرص**؛ خوردن از روی سیری، پیسی می آورد . الأمالی للصدوق، صفحه ۶۳۶ ، حدیث ۸۵۴

حدیث ۳۵۸

امام علی علیه السلام می فرماید: **إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لَحْمًا فَلْيُخْرِجْ مِنْهُ الْغُدَدَ؛ فَإِنَّهُ يُحَرِّكُ عِرْقَ الْجُدَامِ؛** هر گاه کسی از شما گوشت خرید، غده‌ها را از آن بیرون آورد؛ زیرا آنها رگ جذام را تحریک می کنند. الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۲۵۴ ، حدیث ۵

حدیث ۳۵۹

امام رضا علیه السلام می فرماید: **اسْتَكْبَرُوا مِنَ اللَّبَانِ وَاسْتَبَقَوْهُ وَامَضَ غَوْهُ، وَأَحْبَبَهُ إِلَى الْمَضْغِ؛ فَإِنَّهُ يَنْزِفُ بَلْغَمَ الْمَعْدَةِ وَيُنْظِفُهَا، وَيُشَدِّدُ الْعَقْلَ، وَيُمِرُّ الطَّعَامَ؛** فراوان کُندُر بخورید، آن را در دهان نگه دارید و بجوید. برای من، جویدن آن، دوست داشتنی تر است؛ بلغم معده را می زداید و آن را تمیز می کند، عقل را استحکام می بخشد و غذا را می گوارد. مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۴۲۳ ، حدیث ۱۴۴۲

حدیث ۳۶۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: **نِعَمَ الطَّعَامِ الْأَرْزُّ؛ يُوسِّعُ الْأَمْعَاءَ، وَيَقْطَعُ الْبَوَاسِيرَ، وَإِنَّا لَنُغْبِطُ أَهْلَ الْعِرَاقِ بِأَكْلِهِمُ الْأَرْزَ وَالْبُسْرَ؛** فَاِنَّهُمَا يُوسِّعَانِ الْأَمْعَاءَ، وَيَقْطَعَانِ الْبَوَاسِيرَ؛ برنج، خوب خوراکی است! روده‌ها را فراخ می کند و بواسیر را ریشه کن می سازد. ما بر مردم عراق ، غبطه می خوریم که برنج و خرما خرد می خورند. این دو، روده‌ها را فراخ می کنند و بواسیر را ریشه کن می سازند . الکافی

، جلد ۶ ، صفحه ۳۴۱ ، حدیث ۲

حدیث ۳۶۱

امام رضا علیه السلام می فرماید: یَبْغَى أَنْ تَحْذَرَ . . . أَنْ تَجْمَعَ فِي جَوْفِكَ الْبَيْضَ وَالسَّمَكَ فِي حَالِ وَاحِدَةٍ ؛ فَإِنَّهُمَا إِذَا اجْتَمَعَا وَلَدَا الْقَوْلَجَ ، وَرِيَّاحَ الْبَوَاسِيرِ ، وَوَجَعَ الْأَضْرَاسِ ؛ بَايِدُ مِنْ أَيْنِ بِيْرَهِيْزِيْ كِه . . . تَخْمُ مَرْغٍ وَ مَاهِيْ رَا هَمْ زَمَانِ دَر مَعْدِهْ كَرْدِ آوْرِيْ ؛ چُون هَرْ گَاهِ اَيْنِ دُو بَا يَكْدِيْگَرِ كَرْدِ آيْنِدْ ، قَوْلَجِ ، بَادِ بَوَاسِيْرِ وَ دَنْدَانِ دَرْدِ بِهْ وَجُوْدِ مِيْ آوْرَنْد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۱

حدیث ۳۶۲

امام رضا علیه السلام می فرماید: أَكُلُ اللَّحْمِ النَّبِيِّ يُوْرِثُ الدُّوْدَ فِي الْبَطْنِ ؛ خُوْرْدَنْ گوْشْتِ نَآپِخْتِهْ ، دَرِ شَكْمِ ، كِرْمِ اِيْجَادِ مِيْ كَنْد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۱

حدیث ۳۶۳

امام علی علیه السلام می فرماید: يَا كَمِيْلُ ، لَا تُوقِرَنَّ مَعِدَتَكَ طَعَامًا ، وَدَعْ فِيهَا لِلْمَاءِ مَوْضِعًا ، وَلِلرَّيْحِ مَجَالًا ، وَلَا تَرْفَعْ يَدَكَ مِنَ الطَّعَامِ إِلَّا وَأَنْتَ تَشْتَهِيهِ ؛ فَإِنْ فَعَلْتَ ذَلِكَ فَأَنْتَ تَسْتَمِرُّهُ ؛ فَإِنَّ صِحَّةَ الْجِسْمِ مِنْ قَلْبِهِ الطَّعَامِ وَقَلْبُهُ الْمَاءِ ؛ اِيْ كَمِيْلُ ! مَبَادَا مَعْدِهَاتِ رَا اَزِ خُوْرَاكِ ، سَنْگِيْنِ كَنِی . دَرِ اَنْ ، جَايِيْ بَرَايِ اَبِّ وَ جَايِيْ بَرَايِ بَادِ وَ اِگْذَارِ وَ هَنْگَامِيْ كِهْ هَنْوَزِ بِهْ خُوْرْدَنْ اَشْتِهَاتِ دَارِيْ ، اَزِ غِذَا خُوْرْدَنْ دَسْتِ بَكْشِ ، كِهْ اِگَرِ چَنِیْنِ كَنِی ، غِذَا رَا گُوَارَا خُوَاهِيْ يَافْتِ ؛ چِهْ ، تَنْدَرَسْتِيْ ، اَزِ كَمِ خُوْرْدَنْ وَ كَمِ اَشَامِيْدَنْ اَسْت . تحف العقول ، صفحه ۱۷۲

حدیث ۳۶۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: الْاِسْتِلْقَاءُ بَعْدَ الشَّبَعِ : يُسْمِنُ الْبَدَنَ ، وَيُمْرِئُ الطَّعَامَ ، وَيَسْلُ الدَّاءَ ؛ بِهْ پِشْتِ دَرَازِ كَشِيْدَنْ پَسِ اَزِ غِذَا خُوْرْدَنْ ، بَدَنْ رَا چَاقِ مِيْ كَنْد ، غِذَا رَا گُوَارَا مِيْ سَاZِدِ وَ دَرْدِ رَا [اَزِ دَرُوْنِ اِنْسَانِ] بِيْرُوْنِ مِيْ كَنْد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۱۲ ، حدیث ۹

حدیث ۳۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَ جَلَّ اَوْحَى اِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ اَنْ اَبْدَأُ بِالْمِلْحِ وَ اَخْتِمَ بِالْمِلْحِ ؛ فَإِنَّ فِي الْمِلْحِ دَوَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً ، اَهُوْنُهَا الْجُنُونُ ، وَالْجُدَامُ ، وَالتَّبْرَصُ ، وَوَجَعُ الْحَلْقِ وَالْأَضْرَاسِ ، وَوَجَعُ الْبَطْنِ ؛ خُداوَنْدِ عَزَّ وَ جَلَّ بِهْ مُوسَى بِنِ عِمْرَانَ ، وَحِيْ فَرَسْتَادِ كِهْ : غِذَا رَا بَا نَمَكِ ، اَغَاZِ كَنْ وَ بَا نَمَكِ ، پَايَانِ دِهْ ؛ چِرَا كِهْ دَرِ نَمَكِ ، دَرْمَانِ هَفْتَادِ دَرْدِ اَسْتِ كِهْ كَمْتَرِيْنِ اَنِّهَا ، دِيُوَانِگِيْ ، جِذَامِ ، پِيْسِيْ ، گَلُوْدَرْدِ ، دَنْدَانِ دَرْدِ وَ شَكْمِ دَرْدِ اَبْشُد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۳۹۸ ، حدیث ۲۱

حدیث ۳۶۶

امام حسین علیه السلام می فرماید: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ وَ سَلَّمَ : يَا بَنِيَّ ، نَمَّ عَلَيَّ قَفَاكَ يَخْمَصُ بَطْنَكَ ، وَاشْرَبِ الْمَاءَ مَصًّا يَمْرَأَكَ أَكُلَكَ ؛ پِيَامْبَرِ خُدا بِهْ مَنْ فَرْمُوْدَنْد : فَرَزَنْدَم ! بِهْ پِشْتِ بَخُوَابِ تَا شَكْمَتِ كُوچَكِ شُوْد ، اَبِّ رَا بِهْ مَكِيْدَنْ بَنْوَشِ تَا خُوْرْدَنْتِ بَرِ تُو گُوَارَا آيْد . دعائم الإسلام ، جلد ۲ ، صفحه ۱۶۴ ، حدیث ۵۹

حدیث ۳۶۷

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مَنْ غَسَلَ يَدَهُ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ بُورِكَ لَهُ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ، وَعَاشَ مَاعَاشَ فِي سَعَةٍ، وَعُوفِيَ مِنْ بُلُوَى فِي جَسَدِهِ؛ هر که قبل و بعد از غذا دستهایش را بشوید، در اول و آخر آن غذا به او برکت داده شود و تا زنده است در رفاه به سر برد و از بیماری جسمی در امان ماند. المحجَّه البيضاء: ۳ / ۶

حدیث ۳۶۸

امام حسن علیه‌السلام می‌فرماید: آداب سفره دوازده تاست که هر مسلمانی باید آنها را بداند: چهارتای آنها واجب است، چهار تا سنت (مستحب) و چهار تا از باب رعایت ادب می‌باشد. اما آن چهارتا که واجبند: معرفت، خشنودی، نام خدا بر زبان آوردن و شکرگزاری. و آن چهار که سنت است: دست شستن پیش از غذا خوردن، نشستن بر طرف چپ (بدن)، خوردن با سه انگشت و لیسیدن انگشتها. و اما آن چهار که از باب رعایت ادب می‌باشد: خوردن از آنچه در جلوی توست، کوچک گرفتن لقمه، خوب جویدن غذا و کمتر نگاه کردن به صورت مردم. وسائل الشیعه: ۱۶ / ۵۳۹ / ۱

حدیث ۳۶۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: أَقْرُوا الْحَارَّ حَتَّى يَبْرَدَ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قُرِبَ إِلَيْهِ طَعَامٌ حَارٌّ فَقَالَ: أَقْرُوهُ حَتَّى يَبْرَدَ، مَا كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِيُطْعِمَنَا النَّارَ، وَالْبَرَكَهُ فِي الْبَارِدِ. غذای داغ را سرد کنید؛ زیرا غذای داغی در برابر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نهاده شد، آن حضرت فرمودند: بگذارید تا سرد شود. خداوند به ما آتش نمی‌خوراند و برکت در غذای سرد است. الکافی: ۶ / ۳۲۱ / ۱

حدیث ۳۷۰

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: ابْدُوا بِالْمِلْحِ فِي أَوَّلِ طَعَامِكُمْ، فَلَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْمِلْحِ لاختَارُوهُ عَلَى الدَّرِيَاقِ الْمَجْرَبِ. غذایان را با خوردن نمک آغاز کنید؛ چه، اگر مردم می‌دانستند که نمک چه فوایدی دارد آن را بر پادزهر مجرب ترجیح می‌دادند. وسائل الشیعه: ۱۶ / ۵۲۰ / ۳

حدیث ۳۷۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: مَنْ أَكَلَ وَذُو عَيْنَيْنِ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَلَمْ يُوَسِّهِ ابْتُلَى بِدَاءٍ لَّا دَوَاءَ لَهُ. هر که در حال خوردن غذا باشد و بیننده‌ای به او بنگرد و وی او را شریک غذای خود نکند به دردی بی‌درمان گرفتار آید. تنبیه الخواطر: ۱ / ۴۷

حدیث ۳۷۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: كُلْ وَأَنْتَ تَشْتَهِي، وَأَمْسِكْ وَأَنْتَ تَشْتَهِي؛ وقتی اشتها داری غذا بخور و هنوز اشتها داری دست از خوردن بشوی. بحار الأنوار: ج ۶۲ / ۲۹۰

حدیث ۳۷۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: كُلْ وَأَنْتَ تَشْتَهِي ، وَأَمْسِكْ وَأَنْتَ تَشْتَهِي . وقتی اشتها داری غذا بخور و هنوز اشتها داری دست از خوردن بشوی . بحار الأنوار : ج ۶۲ / ۲۹۰

حدیث ۳۷۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: أَفْضَلُكُمْ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى أَطْوَلُكُمْ جُوعًا وَتَفَكُّرًا، وَأَبْغَضُكُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى كُلُّ نَوُومٍ وَأَكُولٍ وَشَرُوبٍ . بلند پایه ترین شما نزد خداوند متعال کسی است که مدت های طولانی تری گرسنگی بکشد و به تفکر پردازد و منفورترین شما نزد خداوند متعال هر آن کسی است، که پر خواب و پر خور و پر نوش باشد . تنبیه الخواطر : ۱/۱۰۰

حدیث ۳۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : الْقَلْبُ يَتَحَمَّلُ الْحِكْمَةَ عِنْدَ خُلُوقِ الْبَطْنِ ، الْقَلْبُ يَمِجُّ الْحِكْمَةَ عِنْدَ امْتِلَاءِ الْبَطْنِ . آن گاه که معده خالی باشد ، دل حکمت را می پذیرد؛ زمانی که معده پر باشد دل حکمت را بیرون می افکند . تنبیه الخواطر : ۲ / ۱۱۹

حدیث ۳۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: و اكلی ضيفك فإنَّ الضيف يستحي أن يأكل وحده؛ همراه مهمان خویش غذا خور زیرا مهمان شرم دارد که تنها غذا خورد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نصف ما يحفر لآمتي من القبور من العين و المعده؛ یک نیمه قبرها که برای امت من حفر می شود از چشم بد و پر خوری است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المعده بيت الداء و الحميه رأس كلِّ دواء؛ معده خانه مرض است و پرهیز سر آمد دواهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من شرب خمرا خرج نور الإيمان من جوفه؛ هر که شراب نوشد نور ایمان از ضمیرش برود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من شرب الخمر أتى عطشان يوم القيامة؛ هر که شراب نوشد روز قیامت تشنه بیارندش. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أظعم مریضا شهوته أطعمه الله من ثمار الجنة؛ هر که غذای دلخواه مریضی را به او بخوراند خدا از میوه های بهشت به او بخوراند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قلّ طعامه صحّ بدنه و من کثر طعامه سقم بدنه و قسا قلبه؛ هر کس کم خورد سالم ماند و هر که بسیار خورد تنش بیمار و دلش سخت گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من تعوّد کثرة الطّعام و الشّراب قسا قلبه؛ هر که به پر خوری عادت کند، دلش سخت شود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا- تمیتوا القلوب بکثرة الطّعام و الشّراب فإنّ القلب یموت کالزّرع إذا کثر علیه الماء؛ دل‌های خویش را به کثرت خوردن و نوشیدن نمیرانید که دل چون زراعت است وقتی آب آن زیاد شد خواهد مرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا تشربوا الخمر فإنّها مفتاح کلّ شرّ؛ شراب منوشید که کلید همه بدی هاست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لن یزال العبد فی فسحه من دینه ما لم یشرب الخمر و إذا شربها خرق الله عنه ستره و کان الشّیطان و لئیه و سمعه و بصره یسوقه إلى کلّ شرّ و یصرفه عن کلّ خیر؛ بنده تا شراب ننوشد عرصه دین بر او گشاده باشد و چون بنوشد پرده خدا از او بدرد و شیطان یار و گوش و چشم او شود و او را بسوی بدی ها براند و از نیکیها منصرف کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلوا جمیعا و لا تفرّقوا فإنّ طعام الواحد یکفی الاثنین و طعام الاثنین یکفی الثلاثة و الأربعة کلوا جمیعا و لا تفرّقوا فإنّ البرکه مع الجماعه؛ با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که غذای یکی برای دو تن کافی است و غذای دو تن برای سه تن و چهار تن کافی است، با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که برکت قرین جماعت است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کلوا الزَّیْت و أدهنوا به فإِنَّه من شجره مبارکه؛ زیتون خورید و با آن روغن کاری کنید که از درخت مبارک است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کبر مقتا عند الله الأکل من غیر جوع و التَّوْم من غیر سهر و الضَّحک من غیر عجب؛ خوردن بی گرسنگی و خواب بدون خستگی و خنده بی شگفت نزد خدا به سختی منفور است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیکم بالزَّیْب فَإِنَّه یکتف المرّه و یذهب بالبلغم و یشدّ العصب و یذهب بالعیاء و یحسن الخلق و یطیب النَّفس و یذهب بالهمّ؛ مویز خورید که صفرا را غلیظ کند و بلغم را ببرد و عصب را قوی کند و کند ذهنی را ببرد و خلق را نیکو کند و جان را پاک دارد و غم را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الطَّاعِم الشَّاكِر بمنزله الصَّائِم الصَّابِر؛ غذا خور شکر گزار چون روزه دار صبور است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شرّ الناس من أكل وحده و منع رفته و جلد عبده و شرّ منه من لا یقیل عثره و لا یقبل معذره و شرّ منه من لا یرجى خیره و لا یؤمن شرّه؛ بدترین مردم آن کس است که تنها غذا خورد و رسیده خویش را بی نصیب کند و بنده خویش را بزند و بدتر از او کسی است که خطائی را نبخشد و عذری نپذیرد و بدتر از او کسی است که به خیرش امید نیست و از شرش امان نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شارب الخمر کعابد وثن؛ شراب خوار مانند بت پرست است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعشوا و لو بکفّ من حشف فإنّ ترک العشاء مهرمه؛ شام بخورید اگر چه مشتی خرمای پست باشد زیرا شام نخوردن مایه ضعف و پیری است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا باللبان البقر فإنّی أرجوا أن یجعل الله فیها شفاء فإنّها تأکل من کلّ الشَّجر؛ با شیر گاو مداوا کنید زیرا من امیدوارم که خدا در آن شفا قرار داده باشد زیرا از همه درختان می چرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البطنانہ تقسی القلب؛ پر خوری دل را سخت می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بَرِّدُوا طَعَامَكُمْ يَبَارِكُ لَكُمْ فِيهِ؛ غذای خود را سرد کنید تا برکت یابد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بئس الطَّعام طَعام العرس يطعمه الأغنياء و يمنعه المساكين؛ چه بد است غذای عروسی که ثروتمندان از آن بخورند و فقیران محروم مانند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِلطَّاعِمِ الشَّاكِرِ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا لِلصَّائِمِ الصَّابِرِ؛ پاداش آن که غذا می خورد و شکر می گزارد مانند روزه دار صبور است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ لِيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فِيحَمَدَهُ عَلَيْهَا أَوْ يَشْرِبَ الشَّرْبَةَ فِيحَمَدَهُ عَلَيْهَا؛ خداوند از بنده خشنود می شود به اینکه غذا بخورد و خدا را سپاس گزارد، یا آب بیاشامد و خدا را سپاس گزارد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَطْيَبَ طَعَامِكُمْ مَا مَسَّتْهُ النَّارُ؛ بهترین غذاهای شما آن است که به آتش پخته شود. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْرَمُوا الْخَبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَهُ مِنَ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَخْرَجَهُ مِنَ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ؛ نان را گرامی شمارید زیرا خداوند آن را از برکات آسمان فرو فرستاده و از برکات زمین بیرون آورده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اجتنبوا الخمر فَإِنَّهَا مفتاح كل شر؛ از شراب بگریزید که کلید همه بدیهاست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰۴

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ شَرِبَ مِنْ سُورِ أَخِيهِ تَبَرُّكًا بِهِ، خَلَقَ اللَّهُ بَيْنَهُمَا مَلِكًا يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دهن خورده برادر مؤمنش را به عنوان تبرک میل نماید، خداوند متعال ملکی را مأمور می‌گرداند تا برای آن دو نفر تا روز قیامت طلب آمرزش و مغفرت نماید. اختصاص شیخ مفید، ص ۱۸۹

حدیث ۴۰۵

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كُلُوا مَا يَشْفِيكُمْ مِنَ الْخَوَانِ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَشْتَشِفِي بِهِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آنچه اطراف ظرف غذا و سفره می‌ریزد جمع کنید و بخورید، که همانا هر کس آن‌ها را به قصد شفا میل نماید، به اذن حق تعالی شفای تمام دردهای او خواهد شد. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۹۱، ح ۱۹۹۲۰

حدیث ۴۰۶

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَطْعَمُوا صِبْيَانَكُمْ الرُّمَانَ، فَإِنَّهُ أَسْرَعُ لِالْسَّتِّهِمْ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: به کودکان خود انار بخورانید تا زبانشان بهتر و زودتر باز شود. امالی طوسی، ج ۱، ص ۳۷۲

حدیث ۴۰۷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تُشْبِعُوا، فَيُطْفَأُ نُورُ الْمَعْرِفَةِ مِنْ قُلُوبِكُمْ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: شکم خود را از خوراک سیر و پر مگردانید، چون که سبب خاموشی نور عرفان و معرفت - در افکار و - قلب هایتان می‌گردد. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۸، ح ۱۹۶۴۶

حدیث ۴۰۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ قَلَّ طَعَامُهُ، صَحَّ يَدْنُهُ، وَصَفَا قَلْبُهُ، وَمَنْ كَثُرَ طَعَامُهُ سَقُمَ يَدْنُهُ وَوَسَّاسَ قَلْبُهُ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر که خوراکش کمتر باشد بدنش سالم و قلبش با صفا خواهد بود، و هر کس خوراکش زیاد باشد امراض جسمی بدنش و کدورت، قلبش را فرا خواهد گرفت. بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۶۸، ح ۵۳

حدیث ۴۰۹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ وَجَدَ كَسْرَةً أَوْ تَمْرَةً فَأَكَلَهَا لَمْ يَفَارِقْ جَوْفَهُ حَتَّى يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس تکه ای نان یا دانه ای خرما در جایی ببیند، و آن را بردارد و میل کند، مورد رحمت و مغفرت خداوند قرار می‌گیرد. بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۴۳۰، ح ۱۲

حدیث ۴۱۰

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: شَرِبُ السَّوِيقِ بِالزَّيْتِ يُنْبِتُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ، وَيُرِقُّ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الْبَاهِ؛ خوردن سویق با روغن زیتون، گوشت می‌رویاند، استخوان را استحکام می‌بخشد، پوست را نازک می‌کند و بر توان جنسی می‌افزاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۰۶، حدیث ۷

حدیث ۴۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الْأَكْلُ عَلَى الشَّبَعِ يورثُ البَرَصَ؛ خوردن از روی سیری، پیسی می آورد. الأمالی للصدوق، صفحه ۶۳۶، حدیث ۸۵۴

حدیث ۴۱۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لَحْمًا فَلْيُخْرِجْ مِنْهُ الْغُدَدَ؛ فَإِنَّهُ يُحَرِّكُ عِرْقَ الْجُدَامِ؛ هر گاه کسی از شما گوشت خرید، غده‌ها را از آن بیرون آورد؛ زیرا آنها رگ جذام را تحریک می کنند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۵۴، حدیث ۵

حدیث ۴۱۳

امام رضا علیه السلام می فرمایند: اسْتَكْثَرُوا مِنَ اللَّبَانِ وَاسْتَبَقَوْهُ وَامْضَوْهُ، وَأَحْبَبُهُ إِلَى الْمَضْغِ؛ فَإِنَّهُ يَنْزِفُ بَلْغَمَ الْمَعِدَةِ وَيُنْظِفُهَا، وَيَشُدُّ الْعَقْلَ، وَيُمِرُّ الطَّعَامَ. فراوان کُنْدُر بخورید، آن را در دهان نگه دارید و بجوید. برای من، جویدن آن، دوست داشتنی تر است؛ بلغم معده را می زداید و آن را تمیز می کند، عقل را استحکام می بخشد و غذا را می گوارد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۲۳، حدیث ۱۴۴۲

حدیث ۴۱۴

امام رضا علیه السلام می فرمایند: يَتَّبِعِي أَنْ تَحَذَرَ... أَنْ تَجْمَعَ فِي جَوْفِكَ الْبَيْضَ وَالسَّمَكَ فِي حَالٍ وَاحِدَةٍ؛ فَإِنَّهُمَا إِذَا اجْتَمَعَا وَلَدَا الْقَوْلَجَ، وَرِيَّاحَ الْبَوَاسِيرِ، وَوَجَعَ الْأَضْرَاسِ. باید از این پرهیزی که... تخم مرغ و ماهی را هم زمان در معده گرد آوری؛ چون هر گاه این دو با یکدیگر گرد آیند، قولنج، باد بواسیر و دندان درد به وجود می آورند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۴۱۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: السَّوِيقُ يُنَبِّئُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ؛ سَوِيقٌ، گوشت می رویاند و استخوان را استحکام می بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۰۵، حدیث ۶۶۳

حدیث ۴۱۶

امام باقر علیه السلام می فرمایند: مَا أَعْظَمَ بَرَكَهَ السَّوِيقِ! إِذَا شَرِبَهُ الْإِنْسَانُ عَلَى الشَّبَعِ أَمْرَأَهُ وَهَضَمَ الطَّعَامَ، وَإِذَا شَرِبَهُ الْإِنْسَانُ عَلَى الْجُوعِ أَشْبَعَهُ، وَنَعِمَ الزَّادُ فِي السَّفَرِ وَالْحَضْرُ السَّوِيقُ؛ سَوِيقٌ، چه قدر پُربرکت است! اگر انسان در حالی که سیر است، آن را بخورد، غذا را گوارش می دهد و اگر در حالی که گرسنه است، بخورد، او را سیر می سازد. سَوِيقٌ، چه نیکو توشه‌ای در سفر و در حضر است! بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۷۸، حدیث ۱۳

حدیث ۴۱۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: السَّوِيقُ يَهْضِمُ الرُّؤُوسَ؛ سَوِيقٌ، کله پاچه را هضم می کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۰۶، حدیث

حدیث ۴۱۸

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ كَانَتْ هِمَّتُهُ مَا يَدْخُلُ بَطْنَهُ ، كَانَتْ قِيمَتُهُ مَا يَخْرُجُ مِنْهُ؛ هر که هم و غمّش چیزی باشد که وارد شکمش می شود ، ارزشش به اندازه همان چیزی است که از شکمش خارج می شود . غرر الحکم : ۸۸۳۰

حدیث ۴۱۹

امام صادق علیه السلام می فرماید: لَا تَدْعُوا آيَاتِكُمْ بِغَيْرِ غَطَاءٍ ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا لَمْ تَغْطِ الْآيَةَ بَرَقَ فِيهَا ، وَأَخَذَ مِمَّا فِيهَا مَا شَاءَ؛ ظرفهای خود را بدون در پوش نگذارید ؛ زیرا هر گاه روی ظرفها پوشیده نباشد ، شیطان در آنها آب دهان می اندازد و هر چه بخواهد از آنها بر می دارد . مستدرک الوسائل : ۸ / ۲۹۵ / ۹۴۸۵

حدیث ۴۲۰

قَلَّةُ الْغِذَاءِ أَكْرَمُ لِلنَّفْسِ ، وَأَدْوَمُ لِلصَّحَّةِ . کم خوری، مایه گرمی داشتن بیشتر خویش است و سلامت را بیشتر استمرار می بخشد . غرر الحکم ، حدیث ۶۸۱۹

حدیث ۴۲۱

امام علی علیه السلام : قَلَّةُ الْأَكْلِ يَمْنَعُ كَثِيرًا مِنْ أَعْلَالِ الْجِسْمِ . کم خوری ، مانع بسیاری از بیماری های جسم می شود . غرر الحکم ، حدیث ۶۷۶۸

حدیث ۴۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ أَهْلَ الْبَيْتِ لَيَقِلُّ طُعْمُهُمْ ؛ فَتَسْتَنْيرُ بِيُوتِهِمْ . ساکنان یک خانه ، در اثر کم خوردن غذا ، خانه شان نورانی می گردد . کنز العمال ، جلد ۳ ، صفحه ۳۹۱

حدیث ۴۲۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: الْأَكْلُ عِنْدَ أَهْلِ الْمُصِيبَةِ مَنَ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ وَالسُّنَّةُ الْبَغِيثُ إِلَيْهِمْ بِالطَّعَامِ؛ غذا خوردن نزد مصیبت زدگان و با خرج آنان، از رفتارهای جاهلیت است و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله فرستادن غذا برای مصیبت زدگان است. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۸۲.

حدیث ۴۲۴

امام کاظم علیه السلام می فرماید: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ إِذَا آتَاهُ الضَّيْفُ أَكَلَ مَعَهُ وَلَمْ يَرْفَعْ يَدَهُ مِنَ الْخَوَانِ حَتَّى يَرْفَعَ الضَّيْفُ يَدَهُ؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله هر گاه میهمان داشتند، با او غذا می خوردند و دست از سفره و غذا نمی کشیدند، تا آن که میهمان دست از غذا خوردن بکشد. کافی، ج ۶، ص ۲۸۶.

حدیث ۴۲۵

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ قَلَّ طَعْمُهُ صَيَّحَ بَدَنُهُ وَمَنْ كَثُرَ طَعْمُهُ سَقُمَ بَدَنُهُ وَقَسَا قَلْبُهُ؛ هر کس کم بخورد، سالم می ماند و هر کس زیاد بخورد تنش بیمار می شود و قساوت قلب پیدا می کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۹.

حدیث ۴۲۶

امام رضا علیه السلام می فرمایند: كَثْرَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ وَإِذْمَانُهُ يورثُ الطُّحَالَ وَرِيحًا فِي رَأْسِ الْمَعِدَةِ وَالْإِمْتِلَاءُ مِنَ الْبَيْضِ الْمَسِيلُوقِ يورثُ الرِّبْوَ وَالْإِبْتِهَارَ؛ زیاد خوردن تخم مرغ و معتاد شدن به آن، بیماری ورم طحال می آورد و ایجاد کننده بادهایی در سر معده است و زیاد خوردن تخم مرغ آب پز، نفس تنگی و نفس بریدگی می آورد. بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۳۲۱.

حدیث ۴۲۷

از امام صادق علیه السلام درباره تره پرسیدند، فرمودند: آن را بخورید، چرا که در آن، چهار ویژگی است: دهان را خوشبو می کند، بادهای را از بدن می برد، بواسیر را ریشه کن می کند، و برای کسی که پیوسته بخورد، مایه ایمنی از جذام است. کافی، ج ۶، ص ۳۶۵، ح ۴.

حدیث ۴۲۸

امام صادق علیه السلام: الْجَزْرُ أَمَانٌ مِنَ الْقَوْلنجِ وَ الْبُواسيرِ وَيُعِينُ عَلَى الْجِمَاعِ؛ هویج، مایه ایمنی از قولنج و بواسیر است و آمیزش جنسی را تقویت می کند. کافی، ج ۶، ص ۳۷۲، ح ۲.

حدیث ۴۲۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: نِعَمَ اللَّقْمَةِ الْجُبْنِ، تُغْدِبُ الْفَمَّ وَ تَطْيِبُ النَّكْهَةَ وَ تَهْضُمُ مَا قَبْلَهُ وَ تَشْهِي الطَّعَامَ؛ چه خوب لقمه ای است پنیر، دهان را تر و تازه و خوشبو می کند، غذای قبلی را هضم و غذا را مطبوع می سازد. بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۰۵، ح ۱۱.

حدیث ۴۳۰

مردی به امام صادق علیه السلام گفت: فدایت شوم! در بدنم احساس ضعف می کنم. امام علیه السلام به او فرمودند: شیربخور، چرا که گوشت می رویاند و استخوان را محکم می کند. کافی، ج ۶، ص ۳۳۶، ح ۷.

حدیث ۴۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: کندر بخورید؛ زیرا همان طور که انگشت، عرق را از پیشانی پاک می کند، کندر هم سوزش قلب را می برد و کمر را محکم و عقل را زیاد می کند و ذهن را ذکاوت و چشم را جلا می بخشد و فراموشی را از میان می برد. طب النبوی صلی الله علیه و آله، ص ۶.

حدیث ۴۳۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: الْبَصَلُ يَذْهَبُ بِالنَّصَبِ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَيَزِيدُ فِي الْخُطَى وَيَزِيدُ فِي الْمَاءِ وَيَذْهَبُ بِالْحَمَى؛ پیاز،

خستگی را می‌برد، اعصاب را قوی می‌کند، قدم‌ها را چابک و نیروی جنسی را زیاد می‌کند و تب را می‌برد. کافی، ج ۶، ص ۳۷۴، ح ۲.

حدیث ۴۳۳

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: *أَطْعِمُوا الْمَبْطُونَ خُبْزَ الْأَرْزِ، فَمَا دَخَلَ جَوْفَ الْمَبْطُونَ شَيْءٌ أَنْفَعَ عَنْهُ، أَمَا إِنَّهُ يَدْبِغُ الْمَعِدَةَ وَيَسِيلُ الدَّاءَ سَيْلًا؛* به کسی که دل درد (اسهال)، دارد نان برنجی بدهید، چرا که برای دل درد چیزی مفیدتر از آن نیست. بدانید که آن، معده را پاک و درد را کاملاً آرام می‌کند. کافی، ج ۶، ص ۳۰۵، ح ۲.

حدیث ۴۳۴

امام رضا علیه‌السلام می‌فرماید: جماع پی‌درپی بدون غسل باعث جنون فرزند می‌شود. زیاد خوردن تخم مرغ و استمرار بر آن باعث بیماری طحال و گاز معده می‌شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۴۳۵

امام رضا علیه‌السلام می‌فرماید: انباشته کردن شکم از تخم مرغ آب‌پز باعث گرفتگی قلب و تنگی نفس می‌شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۴۳۶

امام رضا علیه‌السلام می‌فرماید: زیاد خوردن گوشت حیوانات وحشی (حلال گوشت) و گاو باعث تغییر (به هم‌ریختگی) عقل و سرگردانی فهم و کندذهنی و فراموشی می‌شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۴۳۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و سلم می‌فرماید: *عَلَيْكُمْ بِالْأَهْلِجِ الْأَسْوَدِ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةِ الْجَنَّةِ وَطَعْمُهُ مُرٌّ وَفِيهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛* هلیله سیاه بخورید، که از درختان بهشت است. مزه آن تلخ است ولی شفای هر دردی است. طب النبی، ص ۳۱.

حدیث ۴۳۸

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: *لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي التُّفَّاحِ، مَا دَاوَوْا مَرَضَهُمْ إِلَّا بِهِ، أَلَا وَ إِنَّهُ أَسْرِعُ شَيْءٍ مَنَفَعَةً لِلْفُؤَادِ خَاصَّةً وَ إِنَّهُ نَضُوحَةٌ؛* اگر مردم می‌دانستند چه خواصی در سیب وجود دارد، بیماران خود را تنها با آن درمان می‌کردند. سیب سریع‌تر از هر چیزی به قلب فایده می‌رساند؛ به‌ویژه آن‌که خوشبو کننده است. طب الائمه، ص ۱۳۵.

حدیث ۴۳۹

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: *مَنْ عَرَسَ فِي نَفْسِهِ مَحَبَّةَ أَنْوَاعِ الطَّعَامِ، اجْتَنَى ثِمَارَ فُؤُونِ الْأَشِقَامِ؛* هر کس در دل خود، نهال علاقه به غذاهای گوناگون را بکارد، محصول بیماری‌های گوناگون از آن می‌چیند. غررالاحکم، ح ۹۲۱۹.

حدیث ۴۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: هر غذایی که بر آن نام خدا برده نشود، درد است و هیچ برکتی در آن نیست و کفاره نبردن نام خدا این است که چنانچه سفره پهن است، نام خدا را ببری و به خوردن غذا ادامه دهی. تاریخ دمشق، ج ۶۰، ص ۳۲۵.

حدیث ۴۴۱

امام رضا علیه السلام می فرمایند: خداوند تبارک و تعالی هیچ خوردنی و نوشیدنی را حلال نکرده است مگر آن که در آن سود و صلاحی بوده و هیچ خوردنی و نوشیدنی را حرام ننموده، مگر آن که در آن زیان و نابودی و فساد بوده است، پس هر چیز سودمندی نیرو بخش جسم، که باعث تقویت بدن است حلال شده است و هر چیزی که قوای جسمانی را از بین ببرد و یا موجب مرگ شود حرام است. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۳۳، ح ۲.

حدیث ۴۴۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَكَلُ السَّفَرَجِيلِ قُوَّةٌ لِلْقَلْبِ الضَّعِيفِ وَهُوَ يُطَيِّبُ الْمَعِدَةَ وَيُدَكِّي الْفُؤَادَ وَيَشَجِّعُ الْجَبَانَ وَيُحَسِّنُ الْوَلَدَ؛ خوردن به، قلب ضعیف را قوی، معده را پاک، ترسو را شجاع و فرزند را زیبا می کند. تحف العقول، ص ۱۰۱.

حدیث ۴۴۳

امام علی علیه السلام: كُلُوا التُّفَّاحَ فَإِنَّهُ يَدْبُغُ الْمَعِدَةَ؛ سیب بخورید، چرا که معده را پاک می کند. کافی، ج ۶، ص ۳۵۷، ح ۱۱.

حدیث ۴۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُحِبَّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَلْيَأْكُلْ مَعَ ضَيْفِهِ؛ هر کس دوست دارد که خدا و رسولش او را دوست داشته باشند، با میهمان خود غذا بخورد. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۱۶.

حدیث ۴۴۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: طَعَامُ السَّخِيِّ دَوَاءٌ وَطَعَامُ الشَّحِيحِ دَاءٌ؛ غذای سخاوتمند، داروست و غذای بخیل، درد. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۵۷، ح ۲۲.

حدیث ۴۴۶

امام رضا علیه السلام می فرمایند: السَّخِيُّ يَأْكُلُ مِنْ طَعَامِ النَّاسِ لِيَأْكُلُوا مِنْ طَعَامِهِ، وَالبَخِيلُ لَا يَأْكُلُ مِنْ طَعَامِ النَّاسِ لِيَأْكُلُوا مِنْ طَعَامِهِ؛ سخاوتمند، از غذای مردم می خورد، تا مردم از غذای او بخورند، اما بخیل از غذای مردم نمی خورد تا آنها نیز از غذای او نخورند. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۵، ح ۲۶.

حدیث ۴۴۷

امام رضا علیه السلام می فرماید: شُرِبَ الْمَاءِ الْبَارِدِ عَقِيبَ الشَّيْءِ الْحَارِّ وَ عَقِيبَ الْحَلَاوَةِ يَذْهَبُ بِالْأَسْنَانِ... وَ مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَفْسُدَ أَسْنَانُهُ فَلَا يَأْكُلْ حُلُومًا إِلَّا بَعْدَ كَثْرَةِ حُبِّهِ؛ خوردن آب سرد بعد از چیزهای گرم و شیرینی، دندان‌ها را از بین می‌برد... هر کس می‌خواهد دندان‌هایش فاسد نشود، شیرینی نخورد، مگر پس از خوردن لقمه‌ای نان. بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۲۱، ح ۳۲۵.

حدیث ۴۴۸

امام صادق علیه السلام می فرماید: نِعْمَ الطَّعَامُ الزَّيْتُ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَيُصْفِي اللَّوْنَ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَيَذْهَبُ بِالْوَصَبِ وَيُطْفِئُ الْعُصْبَ؛ زیتون غذای خوبی است، دهان را خوشبو می‌کند، بلغم را از بین می‌برد، رنگ پوست را صفا می‌بخشد، اعصاب را محکم می‌کند، مرض را می‌برد و خشم را خاموش می‌کند. مکارم الاخلاق، ص ۱۹۰.

حدیث ۴۴۹

امام صادق علیه السلام می فرماید: الْخِلَالُ بَعْدَ الطَّعَامِ، يَشُدُّ اللَّثَاتِ وَيَجْلِبُ الرِّزْقَ وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ؛ خلال کردن بعد از غذا، لثه‌ها را محکم، روزی را زیاد و دهان را خوشبو می‌کند. احقاق الحق، ج ۱۲، ص ۲۸۳.

حدیث ۴۵۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: ... وَالسَّعِيْرُ وَالْمِلْحُ... يُطَيِّبَانِ النَّكْهَةَ؛ آویش و نمک، دهان را خوشبو می‌کنند. مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۶، ح ۱۴۱۰.

حدیث ۴۵۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله إِذَا أَفْطَرَ بَدَأَ بِحُلُومٍ يُفْطِرُ عَلَيْهَا، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فُسْكِرَةً أَوْ تَمْرَاتٍ، فَإِذَا أَعْوَزَ ذَلِكَ كُلَّهُ فَمَاءِ فَاتِرٍ وَ كَانَ يَقُولُ: يُنْقِي الْمَعِدَةَ وَ الْكَبِدَ وَ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ وَ الْقَمَّ وَ يَقْوِي الْأَضْرَاسَ...؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با حلوا افطار می‌کردند و اگر حلوا نبود، با چیز شیرین دیگر و یا چند دانه خرما و اگر نبود، با آب گرم و می‌فرمودند: آب گرم معده و جگر را پاک، دهان را خوشبو و دندان‌ها را تقویت می‌کند. کافی، ج ۴، ص ۱۵۲، ح ۴.

حدیث ۴۵۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ بَدَنِهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّأْنِ بِاللَّبَنِ فَإِنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ أَوْصَالِهِ كُلَّ دَاءٍ وَ غَائِلَةٍ وَ يَقْوِي جِسْمَهُ وَ يَشُدُّ لِثَّتَهُ؛ هر کس به ضعفی در قلب یا بدن خورش گرفتار شد، باید گوشت گوسفند با شیر بخورد، چرا که این خوراک، هر درد و بلایی را از اندام وی بیرون می‌برد و تن او را تقویت و لثه‌اش را محکم می‌کند. محاسن، ج ۲، ص ۲۵۹، ح ۱۸۱۹.

حدیث ۴۵۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَا أَدْرَتْ عَلَيْهِ لِسَانَكَ فَأَخْرِجْتَهُ فَأَبْلَعَهُ وَمَا أَخْرَجْتَهُ بِالْحَلَالِ فَأَزْمِ بِهِ؛ بعد از غذا زبان را دور دهان بگردان، هرچه با زبان درآمد فرو ببر، و آنچه را با خلال بیرون آوردی از دهان بیرون افکن. مکارم الاخلاق، ص ۱۵۲.

حدیث ۴۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: نِعَمَ الطَّعَامِ الرَّبِيبُ... وَ يُطَيَّبُ النَّكْهَةُ؛ چه خوب خوراکی است مویز؛ ... و دهان را خوشبو می کند. اختصاص، ص ۱۲۴.

حدیث ۴۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: زَيْنُوا مَوَائِدَكُمْ بِالْبَقْلِ؛ فَإِنَّهَا مَطْرَدَةٌ لِلشَّيَاطِينِ مَعَ التَّسْمِيَةِ؛ سفره‌هایتان را با سبزی، زینت دهید؛ زیرا سبزی با بسم الله الرحمن الرحيم، شیطان را طرد می کند. مکارم الأخلاق، ص ۱۷۶.

حدیث ۴۵۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: الْجَمَاعَةُ بَرَكَةٌ وَالسَّحُورُ بَرَكَةٌ وَإِطْعَامُ مِنَ اللَّيْلِ بَرَكَةٌ. تَسَيَّحَرُوا تَزِدَادُوا قُوَّةً، تَسَيَّحَرُوا تُصَيَّبُوا السُّنَّةَ، تَسَيَّحَرُوا وَ لَوْ بِجُرْعَةٍ مِنْ مَاءٍ؛ جماعت، غذای سحر و غذا دادن در شب، برکت است. سحری بخورید تا نیرویتان زیاد شود. سحری بخورید تا به سنت عمل کرده باشید؛ سحری بخورید هر چند یک جرعه آب باشد. (تیسیر المطالب، ص ۲۸۲).

حدیث ۴۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا وَضِعَتِ الْمَاءِ تَدَهُ حَفَّتْهَا أَرْبَعَةُ آلَافِ مَلَكَ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: بِسْمِ اللَّهِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: بَارَكَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي طَعَامِكُمْ ثُمَّ يَقُولُونَ لِلشَّيْطَانِ أَخْرِجْ يَا فَاسِقُ، لَا سُلْطَانَ لَكَ عَلَيْهِمْ؛ هر گاه سفره پهن می شود، چهار هزار فرشته در اطراف آن گرد می آیند. چون بنده بگوید: بسم الله فرشتگان می گویند: خداوند، به غذایتان برکت دهد! سپس به شیطان می گویند: ای فاسق! بیرون شو. تو بر آنان، راه تسلط نداری. کافی، ج ۶، ص ۲۹۲

حدیث ۴۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: كُلُوا جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَةَ مَعَ الْجَمَاعَةِ؛ با هم غذا بخورید و پراکنده نباشید، که برکت با جماعت است. بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۴۹

حدیث ۴۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: پر خوری که انسان را به رنج اندازد از زیرکی و دریافت نیز او را باز دارد. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۴۶۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که زیاد کند سیری خود ر پر خوری و امتلاء او را به رنج اندازد. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۴۶۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چگونه پاک و صاف گردد فکر و اندیشه کسی که سیری و پرخوری را ادامه می دهد.
(غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کم است کسی که غذای بسیار خورد و بیمار نگردد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هنگامی که شکم از مال مباح پر شد، دل از رسیدن به صلاح کور گردد. (وای به حال مال حرام) (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: برای پارسایی ، سیری بد قرین و همراهی است. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بپرهیز از ادامه پر خوری که به راستی این کار دردها را بر انگیزد و بیماریها را تحریک کند.
(غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بپرهیز از پر خوری که هر کس بدان دچار شد در دهانش بسیار و خواب هایش آشفته و پریشان گردد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سیر غذا خوردن، گردن فرازی و تبختر به بار آرد و پارسایی را تباه سازد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ادامه پر خوری انواع دردها را به جای بگذارد. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سیر غذا خوردن ، بیماریها را زیاد کند. (غررالحکم ، باب پرخوری)

حدیث ۴۷۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری، پرده و حجاب زیرکی گردد. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۴۷۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری حکمت و فرزاندگی را تباه سازد. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۴۷۲

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یکی از اقسام اسراف این است که هر چه می خواهی بخوری. (نهج الفصاحه، ح ۹۱۸)

حدیث ۴۷۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: ترنج را پیش از غذا و پس از آن بخورید که خاندان محمد صلی الله علیه و آله این کار را انجام می دادند. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خوراکش زیاد باشد تندرستی او اندک، و هزینه زندگی بر او سنگین خواهد بود. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری و خواب زیاد، بدن را تباه کند و زیان به بار آورد. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری از حرص پیدا شود و حرص بدترین عیبهاست. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بر شما باد به میانه روی در خوراکی ها که این کار از اسراف دورتر، و برای تندرستی بهتر و برای انجام عبادت کمک کار بهتری است. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که در خوردن به اندک اکتفا کند تندرستی او بسیار و اندیشه اش شایسته باشد. غررالحکم، باب خوردن

حدیث ۴۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که غذایش کم شد، هزینه زندگی برایش سبک خواهد شد. غرالحکم ، باب خوردن

حدیث ۴۸۰

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که خوراکش کم باشد دردهایش کم است. غرالحکم ، باب خوردن

حدیث ۴۸۱

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کم خوری از بسیاری از بیماری های تن جلوگیری کند. غرالحکم ، باب خوردن

حدیث ۴۸۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: خوراکت را کم کن تا بیماری را کم کنی. غرالحکم ، باب خوردن

حدیث ۴۸۳

امام علی (علیه السلام) می فرماید: برای ورع و پارسایی گرسنه ماندن کمک کار خوبی است. غرالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۴۸۴

امام علی (علیه السلام) می فرماید: گرسنه ماندن کمک کار خوبی برای مبارزه با سرمست شدن و شکستن عاداتهای ناپسند است. غرالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۴۸۵

امام علی (علیه السلام) می فرماید: گرسنگی را نان خورش خود قرار ده ، و خود را به قناعت مؤدب. غرالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۴۸۶

امام علی (علیه السلام) می فرماید: گرسنگی بهتر از فروتنی (در برابر ثروتمندان و مال اندوزان برای لقمه نانی) است. غرالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۴۸۷

امام علی (علیه السلام) می فرماید: گرسنه ماندن (و خود را گرسنه نگاه داشتن) بهترین دارو (برای بسیاری از بیماری ها) است. غرالحکم ، باب گرسنگی

حدیث ۴۸۸

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مؤمن غذای سیر نمی خورد در صورتی که برادرش گرسنه باشد. غرالحکم و دررالکلم ، باب مؤمن

حدیث ۴۸۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: لَيْسَ لِلصَّبِيِّ لَبَنٌ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ؛ برای کودک، هیچ شیری بهتر از شیر مادرش نیست. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۳۸، ح ۶۹.

حدیث ۴۹۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِهِمْ. قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: بِإِطْعَامِهِمْ الْحَلَالَ؛ فرزندان را در رحم مادرانشان تربیت کنید. سؤال شد: این چطور ممکن است، ای رسول خدا؟ فرمودند: با خوراندن غذای حلال (به مادرانشان) جنگ مهدوی، ص ۱۳۲.

حدیث ۴۹۱

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: قُوَّةُ الْأَجْسَادِ الطَّعَامُ وَقُوَّةُ الْأَرْوَاحِ الْإِطْعَامُ؛ غذای جسم، خوردن و غذای روح، خوراندن است. مشکاة الأنوار، ص ۵۶۱.

حدیث ۴۹۲

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: نِعَمَ الْعَوْنِ عَلَى أَسْرِ النَّفْسِ وَ كَسْرِ عَادَتِهَا التَّجُوعُ؛ گرسنگی، چه خوب یآوری برای اسیر کردن نفس (تربیت نفس) و شکستن عادت آن است! غرر الحکم: ح ۹۹۴۴.

حدیث ۴۹۳

پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نَحْنُ قَوْمٌ لَا نَأْكُلُ حَتَّى نَجُوعَ وَإِذَا أَكَلْنَا لَا نَشْبَعُ؛ ما قومی هستیم که تا گرسنه نشویم غذا نمی خوریم و تا سیر نشده ایم دست از غذا می کشیم. (سنن النبی، ص ۲۲۶)

حدیث ۴۹۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ غَزَسَ فِي نَفْسِهِ مَحَبَّةَ أَنْوَاعِ الطَّعَامِ، اجْتَنَى ثِمَارَ فُنُونِ الْأَسْقَامِ؛ هر کس در دل خود، نهال علاقه به غذاهای گوناگون را بکارد، محصول بیماری های گوناگون از آن می چیند. (غرر الحکم، ح ۹۲۱۹)

حدیث ۴۹۵

الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعَاءٍ وَاجِدَةٍ وَالْمُنَافِقُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ؛ مؤمن کم خوراک است و منافق پرخور. (وسائل الشیعه، ج ۲۴، ص ۲۴۰)

حدیث ۴۹۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کَلُوا جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَهَ مَعَ الْجَمَاعَةِ؛ با هم غذا بخورید و پراکنده نباشید، که برکت با جماعت است. (بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۴۹)

حدیث ۴۹۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) می فرمایند: نرمه سر استخوان های پرندگان را نخورید؛ چرا که سیل می آورد. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۲۶۴)

حدیث ۴۹۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) می فرمایند: بر شما باد گوشت؛ چرا که گوشت می رویاند. هر کس بر او چهل صبح بگذرد و گوشت نخورد، بدخوی می شود. هر کس بدخوی شد، به او گوشت بخورانید. هر کس چربی آن را بخورد، آن چربی برای او بیماری فرود می آورد. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۶۷، ح ۴۳)

حدیث ۴۹۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) می فرمایند: هر کس چهل روز گوشت نخورد، بدخوی می شود. گوشت بخورید؛ چرا که بر شنوایی تان می افزاید. الفردوس، ج ۳، ص ۶۲۷، ح ۵۹۶۰

حدیث ۵۰۰

پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) می فرمایند: هر کس چهل روز پیوسته گوشت بخورد، سنگ دل می شود. (بحار الانوار، ج ۶۲، ص ۲۹۴)

حدیث ۵۰۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: دوست داشتنی ترین عضو گوسفند برای پیامبر (صلی الله علیه وآله)، سر دست بود. التاريخ الكبير، ج ۶، ص ۳۹۱

حدیث ۵۰۲

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از پر خوری دوری کنید که مایه ی سنگدلی، تبلی نسبت به نماز و تباهی و بیماری بدن است. غرر الحکم، ح ۲۷۴۲.

حدیث ۵۰۳

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر کس خوراکش اندک باشد، اندیشه اش زلال است. غرر الحکم، ح ۸۴۶۲.

حدیث ۵۰۴

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با خوردن و آشامیدن زیاد دلها را نمیرانید؛ زیرا همان گونه که زراعت بر اثر آب زیاد از بین می رود، دلها نیز بر اثر پر خوری می میرد. تنبيه الخواطر، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۵۰۵

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست، پرخوری موجب دو چیز می شود:
 ۱- سنگدلی ۲- تحریک شهوت مستدرک الوسایل، ج ۱۲، ص ۹۴.

حدیث ۵۰۶

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کم خوری نشانه‌ی پاکدامنی است و پرخوری نشانه‌ی اسراف و زیاده روی. مستدرک الوسایل، ج ۱۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۵۰۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آن که غذا کم خورد، معده اش سالم ماند و صفای دل یابد و هر که پرخور باشد، معده اش بیمار و قلبش سخت شود. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۵۰۸

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خداوند از پرخوری و بیکاری زیاد نفرت دارد. بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۱۸۰.

حدیث ۵۰۹

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلاً نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ص ۲۱۴۳.

حدیث ۵۱۰

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از پرخوری دوری کنید که مایه‌ی سنگدلی، تبلی نسبت به نماز و تباهی و بیماری بدن است. غررالحکم، ح ۲۷۴۲.

حدیث ۵۱۱

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آن که غذا کم خورد، معده اش سالم ماند و صفای دل یابد و هر که پرخور باشد، معده اش بیمار و قلبش سخت شود. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۵۱۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کم خوری نشانه‌ی پاکدامنی است و پرخوری نشانه‌ی اسراف و زیاده روی. مستدرک الوسایل، ج ۱۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۵۱۳

امام باقر(علیه السلام) می فرمایند: هر کسی، هنگامی که شکمش انباشته است، دورترین فرد از خداست. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۰۹.

حدیث ۵۱۴

امام صادق(علیه السلام) می فرمایند: برای قلب مؤمن چیزی زیانبارتر از پرخوری نیست، پرخوری موجب دو چیز می شود: ۱- سنگدلی ۲- تحریک شهوت مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۹۴.

حدیث ۵۱۵

امام کاظم(علیه السلام) می فرمایند: اگر مردم در خوردن اعتدال می روزیدند، بدنهای شان سالم می ماند. وسایل الشیعه، ج ۱۶، ص ۴۰۶.

حدیث ۵۱۶

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با خوردن و آشامیدن زیاد دلها را نمیرانید؛ زیرا همان گونه که زراعت بر اثر آب زیاد از بین می رود، دلها نیز بر اثر پرخوری می میرد. تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۴۶.

حدیث ۵۱۷

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: هر گاه خداوند بخواهد بنده ی خود را اصلاح گرداند، سه چیز نصیب او کند، کم گوئی، کم خوری و کم خوابی. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۵۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لتکن لک فی کل شیء نیه صالحه حتی النوم و الأکل؛ در هر چیز باید نیتی نیک داشته باشی، حتی در خوردن و خواب. مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۳۷۰.

حدیث ۵۱۹

امام صادق علیه السلام: الرَّضَاعُ وَاحِدٌ وَ عَشْرُونَ شَهْرًا، فَمَا نَقَصَ فَهُوَ جَوْرٌ عَلَى الصَّبِيِّ؛ شیرخواری، ۲۱ ماه است. پس هر چه کم شود، ظلم بر کودک است. کافی، ج ۶، ص ۴۰، ح ۳.

حدیث ۵۲۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: لَيْسَ لِلصَّبِيِّ لَبَنٌ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ؛ برای کودک، هیچ شیری بهتر از شیر مادرش نیست. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۳۸، ح ۶۹.

حدیث ۵۲۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : أَطْعِمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الْأَتَدَى تَلَدُّ فِيهِ التَّمْرَ فَإِنَّ وَلَمَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَقِيًّا ؛ به زن، در ماهی که زایمان کرده ، خرما بدهید، چرا که فرزند او بردبار و پاک می شود . مکارم الأخلاق ، ص ۱۶۹ .

حدیث ۵۲۲

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خداوند از پر خوری و بیکاری زیاد نفرت دارد. بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۱۸۰.

حدیث ۵۲۳

حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: سه کس نزد خدا از همه منفورترند: کسی که روز زیاد می خوابد در حالی که شب اصلا نمازی نخوانده است و کسی که زیاد می خورد و هنگام غذا خوردن نام و حمد خدا نمی گوید و کسی که بی دلیل می خندد. کنز العمال، ح ۲۱۴۳.

حدیث ۵۲۴

پیامبر صلی الله علیه و آله : لَا تَدْعُوا الْعِشَاءَ وَ لَوْ عَلَى حَشْفَةٍ إِنِّي أَخْشَى عَلَى أُمَّتِي مِنْ تَرْكِ الْعِشَاءِ الْهَرَمَ فَإِنَّ الْعِشَاءَ قُوَّةُ الشَّيْخِ وَالشَّابِّ ؛ شام را ترک نکنید، هر چند به خوردن دانه خرما خشکیده‌ای باشد. من بر ائمتم از این بیم دارم که با ترک خوردن شام، پیری و شکستگی به سراغشان آید؛ چرا که خوردن شام، مایه نیرومندی پیر و جوان است. محاسن ، ج ۲، ص ۴۲۱، ح ۲۰۲ .

حدیث ۵۲۵

مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَ لَا بَقَاءَ: فَلْيَبْكَرِ الْغَدَاءَ وَ لِيَجُودِ الْحِذَاءَ وَ لِيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ وَ لِيُقِلَّ مُجَامَعَةَ النِّسَاءِ. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا خِفَةُ الرِّدَاءِ؟ قَالَ: قِلَّةُ الدِّينِ ؛ هر کس ماندگاری می خواهد - و البته ماندگاری [ابدی] وجود ندارد - باید صبحانه را زودتر بخورد، کفش مناسب بپوشد، ردای (بالاپوش) خود را سبک کند و کمتر با زنان بیامیزد. پرسیدند: ای پیامبر خدا! سبک بودن ردا به چیست؟ فرمودند: به کم بودن بدهی. من لایحضره الفقیه ، ج ۳، ص ۵۵۵، ح ۴۹۰۲ .

حدیث ۵۲۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إن الله ليرضى عن العبد أن يأكل الأكلة فيحمده عليها أو يشرب الشربة فيحمده عليها؛ خداوند از بنده ای که پس از خوردن لقمه غذا و یا آشامیدن جرعه ای او را سپاس می گوید، خشنود می گردد. نهج الفصاحة ح ۷۹۱

بهداشت و سلامت

حدیث ۱

الإمام الصادق عليه السلام : إِنَّ الْجَنَّةَ وَالْحَوْرَ لَتَشْتَاقُ إِلَى مَنْ يَكْسَحُ الْمَسَاجِدَ وَيَأْخُذُ مِنْهَا الْقَدَى . امام صادق علیه السلام : بهشت و حوریان ، مشتاق کسی هستند که مسجدها را جارو و غبارروبی کند . بحار الأنوار : ج ۸۳ ص ۳۸۲ ح ۵۲ .

حدیث ۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : مَنْ قَمَّ مَسْجِدًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عِتْقَ رَقَبَةٍ ، وَمَنْ أَخْرَجَ مِنْهُ مَا يُقْذَى عَيْنًا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ كَفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ . هر کس مسجدی را جارو کند ، خداوند برای او ، ثواب آزاد کردن بنده‌ای را می‌نویسد ، و هر کس از مسجد به اندازه خاشاکی که به چشم می‌رود ، بیرون ببرد ، خدای عز و جل ، وی را از رحمتش دوچندان برخوردار می‌گرداند . بحار الأنوار : ج ۸۳ ص ۳۸۳ ح ۵۶ .

حدیث ۳

رسول الله صلی الله علیه و آله : مَنْ كَنَّسَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ، فَأَخْرَجَ مِنْهُ مِنَ التُّرَابِ مَا يُدْرُ فِي الْعَيْنِ ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر کس در روز پنج‌شنبه و شب جمعه ، مسجد را نظافت کند و گرد و خاکی را که در چشم می‌رود ، بربود ، خداوند او را می‌آمرزد . بحار الأنوار : ج ۸۳ ص ۳۸۵ ح ۶۱ .

حدیث ۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - إِيْتَانَسَ : أَلَا - أَعْلَمُ بِكَ دُعَاءَ تَدْعُو بِهِ كُلَّمَا صَيَّيْتِ الْعِدَّةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ دَفَعَ اللَّهُ عَنْكَ الْجِدَامَ وَالْبَرَصَ وَالْفَالِجَ وَالْعَمَى فِي الدُّنْيَا؟ قُلْ : «اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ ، وَأَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ ، وَأَسْبِغْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ ، وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ» . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : خطاب به آنس - : آیا نمی‌خواهی دعایی به تو بیاموزم که هر گاه نماز صبح گزاردی ، آن را سه بار بگویی تا خداوند ، جذام ، پیسی ، سست‌اندami و کوری را از تو دور کند؟ بگو: «خداوندا! از پیشگاه خویش، مرا راه نمایی، از فضل خود، بر من فرو بار، از رحمت خویش، نعمتی سرشارم ده، و از برکات خود، بر من نازل فرمای.»
کنز العمال، جلد ۲، صفحه ۱۴۵، حدیث ۳۵۲۰ نقلاً عن أبي الشيخ في الثواب عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۷۴

حدیث ۵

الإمام الرضا عليه السلام : مَن أَرَادَ أَلَّا يَشْتَكِيَ أُذُنَهُ ، فَلْيَجْعَلْ فِيهَا عِنْدَ النَّوْمِ قُطْنَةً . امام رضا عليه السلام : هر کس می‌خواهد گوش‌هایش درد نگیرد ، به هنگام خواب در آنها پنبه بگذارد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۴ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۳۱۸

حدیث ۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ اللَّهَ - تَبَارَكَ وَتَعَالَى - ... جَعَلَ الْمَرَارَةَ فِي الْأُذُنَيْنِ حِجَابًا مِنَ الدِّمَاغِ ، فَلَيْسَ مِنْ دَائِبِهِ تَفْعُ فِيهِ إِلَّا التَّمَسُّتِ الْخُرُوجَ ؛ وَلَوْ لَا ذَلِكَ لَوَصَّيْتُ إِلَى الدِّمَاغِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : خداوند - تبارک و تعالی - ... تلخی را در دو گوش ، مانعی برای حفاظت مغز ، قرار داد . هیچ جنبه‌ای نیست که در آن بیفتد ، مگر این که راه خروج را می‌جوید ؛ اما اگر این نبود ، آن جنبه به مغز می‌رسید . بحار الأنوار ، جلد ۲ ، صفحه ۲۸۶ ، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۳۱۶

حدیث ۷

الإمام علي عليه السلام : اخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّبْعِ لَا يَمْنَعُكُمْ حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ ؛ فَإِنَّهُ طَهَّرَ لِلْجَسَدِ ، وَإِنَّ الْأَرْضَ لَتَضَعُ إِلَيَّ اللَّهُ مِنْ بَوْلِ

الأغلف . امام علی علیه السلام : فرزندانان را در روز هفتم [تولد] ختنه کنید . نه گرما ، شما را از آن ، باز دارد ، نه سرما ؛ چرا که این کار ، مایه پاک‌تری تن است و زمین از پیشاب ختنه‌ناشدگان به درگاه خداوند می‌نالد . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۴ ، صفحه ۱۱۰ ، حدیث ۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۹۰ / ۱

حدیث ۸

الإمام الكاظم عليه السلام : الحَمَامُ يَوْمٌ وَيَوْمٌ لَا ، يُكْتَبُ اللَّحْمَ ، وَإِدْمَانُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ يُذِيبُ شَحْمَ الْكَلْبَتَيْنِ . امام کاظم علیه السلام : حَمَام رفتن یک روز در میان ، گوشت بدن را می‌افزاید ؛ اما عادت به آن در هر روز ، پیه کلیه‌ها را آب می‌کند . بحار الأنوار ، ج ۷۶ ، ص ۷۸ ، ح ۲۱ . دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۸۸ / ۱

حدیث ۹

الإمام الصادق عليه السلام : لَا تَتَّكَّ فِي الْحَمَامِ ؛ فَإِنَّهُ يُذِيبُ شَحْمَ الْكَلْبَتَيْنِ . امام صادق علیه السلام : در حَمَام [به دیوار] تکیه مزین ؛ چرا که پیه کلیه‌ها را آب می‌کند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۵۰۱ ، حدیث ۲۴ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۸۸ / ۱ ممکن است این اثر ، مربوط به حمام‌های آن دوران باشد .

حدیث ۱۰

امام رضا علیه السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَشْتَكِيَ مَثَانَتَهُ ، فَلَا يَحْبِسِ الْبَوْلَ وَلَوْ عَلَى ظَهْرِ دَائِبَتِهِ . هر کس می‌خواهد مثانه‌اش به عارضه‌ای گرفتار نشود ، پیشاب خود را نگه ندارد ، حتی اگر که بر پشت مرکب خویش نشسته باشد . طب الإمام الرضا علیه السلام ، صفحه ۳۵ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۸۶ / ۱

حدیث ۱۱

الإمام الصادق عليه السلام - وَسَيْئِلٌ عَنِ عَلِيٍّ حَلَقِ رَأْسِ الْمَوْلُودِ : تَطْهِيرُهُ مِنْ شَعْرِ الرَّجَمِ . امام صادق علیه السلام - در پاسخ به پرسشی درباره دلیل تراشیدن سر نوزاد :- برای پاک کردن او از موهایی که در زهدان بر وی روییده است . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۴ ، صفحه ۱۱۲ ، حدیث ۲۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۶۷۸ / ۱

حدیث ۱۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا عَلِيُّ ، ثَلَاثَةٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيُذْهِبْنَ الْبَلْغَمَ : اللَّبَانُ ، وَالسَّوَاكُ ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - خطاب به امام علی علیه السلام فرمودند: ای علی ! سه چیز بر حافظه می‌افزاید و بلغم را می‌برد : کُنْدُر ، مسواک و قرائت قرآن . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۴۳ ، حدیث ۳ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۵۲ / ۲

حدیث ۱۳

الإمام علي عليه السلام : مَضْعُ اللَّبَانِ يَشُدُّ الْأَضْرَاسَ ، وَيَنْفِي الْبَلْغَمَ ، وَيَذْهَبُ بِرِيحِ الْفَمِ . امام علی علیه السلام : جویدن کُنْدُر ، دندان‌ها را استحکام می‌دهد ، بلغم را می‌راند و بوی [بد] دهان را می‌برد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۴۳ ، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۸۶ / ۱

حدیث ۱۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **كُلُوا الزَّيْتِ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ، وَاتَّيَدُوا بِهِ وَأَدَّهِنُوا بِهِ؛ فَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ**. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: روغن زیتون بخورید؛ چرا که خجسته است. از آن، خورش بسازید و از روغن آن بر خویش بمالید؛ چرا که از درختی خجسته بیرون می‌آید. **کنز العمال**، جلد ۱۵، صفحه ۲۷۹، حدیث ۴۰۹۸۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۲۸ / ۲

حدیث ۱۵

كُلُوا الزَّيْتِ وَأَدَّهِنُوا بِالزَّيْتِ؛ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: روغن زیتون بخورید و خود را با روغن زیتون، چرب کنید؛ چرا که آن، از درختی خجسته است. **الکافی**، جلد ۶، صفحه ۳۳۱، حدیث ۱ عن ابن القداح، مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۱۵، حدیث ۱۴۰۸، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۲۸ / ۲

حدیث ۱۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **إِدَّهِنُوا بِالْبَنْفَسِجِ؛ فَإِنَّهُ بَارِدٌ فِي الصَّيْفِ وَحَارٌّ فِي الشِّتَاءِ**. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: با روغن بنفشه، بدن خود را چرب کنید؛ چرا که آن در تابستان، سرد و در زمستان، گرم است. **بحار الأنوار**، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۲ / ۱

حدیث ۱۷

الإمام الصادق علیه السلام: **دُهْنُ الْبَنْفَسِجِ يَرْزُقُ الدِّمَاغَ**. امام صادق علیه السلام: روغن بنفشه، مغز را نیرو می‌بخشد. **بحار الأنوار**، جلد ۶۲، صفحه ۲۲۳، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۴۴ / ۱

حدیث ۱۸

الإمام الصادق علیه السلام: **نِعَمَ الدُّهْنُ الْبَنْفَسِجِ! لِيَذْهَبَ بِالذَّاءِ مِنَ الرَّأْسِ وَالْعَيْنَيْنِ، فَادَّهِنُوا بِهِ**. امام صادق علیه السلام: چه خوب روغنی است روغن بنفشه! درد را از سر و چشمان می‌برد. آن را به خود بمالید. **بحار الأنوار**، جلد ۶۲، صفحه ۲۲۲، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶۴ / ۱

حدیث ۱۹

الإمام الصادق علیه السلام: **فَضْلُ الْبَنْفَسِجِ عَلَى الْأَدَّهَانِ كَفَضْلِ الْإِسْلَامِ عَلَى الْأَدْيَانِ**. نِعَمَ الدُّهْنِ الْبَنْفَسِجِ، لِيَذْهَبَ بِالذَّاءِ مِنَ الرَّأْسِ وَالْعَيْنَيْنِ، فَادَّهِنُوا بِهِ. امام صادق علیه السلام: برتری بنفشه بر دیگر روغن‌ها به سان برتری اسلام بر دیگر ادیان است. بنفشه، خوب روغنی است! درد را از سر و چشمان می‌برد. خود را بدان، چرب کنید. **الکافی**، جلد ۶، صفحه ۵۲۱، حدیث ۵، **کنز العمال**، جلد ۱۲، صفحه ۳۴۴، حدیث ۳۵۳۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۲ / ۱

حدیث ۲۰

الإمام الرضا علیه السلام: **إِذَا أَرَدْتَ أَلَّا يَظْهَرَ فِي يَدِنِكَ بَثْرَةٌ وَلَا غَيْرُهَا، فَابْدَأْ عِنْدَ دُخُولِ الْحَمَامِ بِدُهْنِ بَدْنِكَ، بِدُهْنِ الْبَنْفَسِجِ**. امام

رضا علیه‌السلام: اگر می‌خواهی که در بدنت جوش و جز آن رخ نماید، هنگام در آمدن به حمام، چرب کردن بدن خود را به روغن بنفشه، آغاز کن. طب الإمام الرضا علیه‌السلام، صفحه ۳۱، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۲ و فيه «فدهن» بدل «بدهن» دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۴ / ۱

حدیث ۲۱

الإمام الصادق علیه‌السلام: غَسَلَ الرَّأْسِ بِالْخَطْمِيِّ نُشْرَةً. امام صادق علیه‌السلام: شستن سر با خطمی، مایه شادابی است. ثواب الأعمال، ص ۳۶، حدیث ۲ عن سفیان بن السمط دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۲۲

الإمام علی علیه‌السلام: غَسَلَ الرَّأْسِ بِالْخَطْمِيِّ يَذْهَبُ بِالذَّرَنِ، وَيَنْفِي الْأَقْدَاءَ. امام علی علیه‌السلام: شستن سر با خطمی، چرک را می‌برد و آلودگی‌ها را از میان برمی‌دارد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۸۷، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۲۳

الإمام الصادق علیه‌السلام: اتَّخِذُوا فِي أَسْنَانِكُمُ السُّعَدَ؛ فَإِنَّهُ يُطَيِّبُ الْفَمَ، وَيَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ. امام صادق علیه‌السلام: مُشَكِّكَ بِهِ لِابِلَاعِي دَنَدَانِ هَي خَوِيْشِ دَرِ آوَرِيْد؛ چَرا كِه دِهَان رَا خَوِش بُو مِي كِنْد وَ بَر تَوَان هَمبَسْتَرِي مِي اَفزَايِد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۳۷، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۳۸ / ۱

حدیث ۲۴

الإمام الكاظم عليه‌السلام: غَسَلَ الرَّأْسِ بِالسُّدْرِ يَجْلِبُ الرِّزْقَ جَلْبًا. امام كاظم عليه‌السلام: شستن سر با سدر، روزی آور است. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۸۷، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۲۸ / ۱

حدیث ۲۵

الإمام الصادق عليه‌السلام: الْكَحْلُ يُعَذِبُ الْفَمَ. امام صادق علیه‌السلام: سرمه کشیدن، دهان را تر و تازه می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۹۵، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۸۸ / ۱

حدیث ۲۶

الإمام الحسين عليه‌السلام: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ، نَمَّ عَلَى قَفَاكَ يَخْمَصُ بَطْنَكَ، وَاشْرَبِ الْمَاءَ مَصًّا يَمْرَأَكَ أَكْلَكَ، وَاکْتَجِلْ وَتَرَا يُضَيِّئُ لَكَ بَصِيرُكَ، وَادَّهِنْ غُبَا تَتَشَبَّهُ بِسُنَّةِ نَبِيِّكَ. امام حسين عليه‌السلام: پیامبر خدا به من فرمودند: «فرزندم! به پشت بخواب تا شکمت کوچک شود، آب را به مکیدن بنوش تا خوردنت بر تو گوارا آید، به شمار دفعات فرد، سرمه بکش تا چشمانت روشن شود و یک روز در میان، روغن بز تا به سنت پیامبر خویش، عمل کرده باشی». دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۶۴، حدیث ۵۹۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۰ / ۱

حدیث ۲۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: ثلاثٌ يزدن في قُوَّةِ البَصِيرِ: الكحلُّ بالإِثْمِدِ، والنَّظْرُ إِلَى الخُضْرَةِ، والنَّظْرُ إِلَى الوَجْهِ الحَسَنِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: سه چیز، قدرت بینایی را افزون می‌کند: سرمه کشیدن به اِثْمِد، نگریستن به سبزی، و نگاه کردن به چهره زیبا. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵۱، حدیث ۲۸۳۱۴ نقلاً عن أبي الحسن العراقي في فوائده عن بريده دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۰ / ۱

حدیث ۲۸

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ نَامَ عَلَى إِثْمِدٍ غَيْرِ مُمَسِّكٍ أَمِنَ مِنَ المَاءِ الأَسْوَدِ أبداً ما دامَ يَنَامُ عَلَيْهِ. امام صادق عليه السلام: هر کس با سرمه اِثْمِد آمیخته نشده با مُشک بخوابد، برای همیشه، تا زمانی که بر این حالت می‌خوابد، از آب سیاه در امان می‌ماند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۴، حدیث ۹ عن الحسن بن عاصم دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۸۸ / ۱

حدیث ۲۹

الإمام الصادق عليه السلام: الإِثْمِدُ يَجْلُو البَصِيرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ، وَيَذْهَبُ بالدَّمْعَةِ. امام صادق عليه السلام: سرمه اِثْمِد، چشم را جلا می‌دهد، موی بر می‌رویانند و اشک ریزش را می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۴، حدیث ۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۲ / ۱

حدیث ۳۰

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَعْرَابِيٌّ يُقَالُ لَهُ: قَلْبٌ، رَطَبُ العَيْنَيْنِ. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي أَرَى عَيْنَيْكَ رَطَبَتَيْنِ يَا قَلْبُ، عَلَيْكَ بالإِثْمِدِ؛ فَإِنَّهُ سِرَاحُ العَيْنِ. امام صادق عليه السلام: عربی بادیه‌نشین که او را «قلب» می‌گفتند و آبریزش چشم داشت، نزد پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم آمد. به او فرمود: «ای قلب! می‌بینم چشمانت آبریزش دارد. بر تو باد سرمه اِثْمِد، که روشنایی چشم است». بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۹۶، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۲ / ۱

حدیث ۳۱

الإمام الباقر عليه السلام: الإِكْتِحَالُ بالإِثْمِدِ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيَشُدُّ أَشْفَارَ العَيْنِ. امام باقر عليه السلام: سرمه کشیدن به اِثْمِد، بوی را خوش می‌سازد و مژه‌گاه‌ها را استحکام می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۴، حدیث ۴ عن عبدالله بن الفضل الهاشمي عن أبيه دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۲ / ۱

حدیث ۳۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: اِكْتَحَلُوا بالإِثْمِدِ المُرْوَحَ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو البَصِيرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: به سرمه اِثْمِد خوش بو شده با مُشک، سرمه بکشید، که دیده را جلا می‌دهد و مو بر می‌رویانند. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۶۴۵، حدیث ۱۷۱۹۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۲ / ۱

حدیث ۳۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: عَلَيْكُمْ بِالْإِثْمِ؛ فَإِنَّهُ مَبْتَنَةٌ لِلشَّعْرِ، مَذْهَبَةٌ لِلْقَدَى، مَصْفَاءٌ لِلْبَصْرِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: بر شما باد سرمه با اِثْمِد؛ چرا که مایه رویدن مو، از میان رفتن آلودگی و صفا یافتن دیده است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۵۱، حدیث ۲۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۰ / ۱

حدیث ۳۴

الإمام الصادق عليه السلام: الْحِنَاءُ يَذْهَبُ بِالشَّهْكِ، وَيَزِيدُ فِي مَاءِ الْوَجْهِ، وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيُحَسِّنُ الْوَلَدَ. امام صادق عليه السلام: حنا، بوی بد عرق را از میان می‌برد، بر طراوت صورت می‌افزاید، دهان را خوش بو می‌کند و فرزند را نیکو می‌سازد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۴، حدیث ۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۱۸ / ۱

حدیث ۳۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: اخْتَضِبُوا بِالْحِنَاءِ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنَبِّتُ الشَّعْرَ، وَيُطَيِّبُ الرِّيحَ، وَيُسْكِنُ الزَّوْجَةَ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: به حنا خضاب بندید؛ چرا که دیده را جلا می‌دهد، مو بر می‌رویند، بو را خوش می‌سازد و همسر مرد را آرامش می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۳، حدیث ۴، ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۴۸ / ۱

حدیث ۳۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَطْلَى وَاخْتَضَبَ بِالْحِنَاءِ آمَنَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ: الْجُذَامِ، وَالْبَرَصِ، وَالْأَكْلَبَةِ إِلَى طَلِيئَةٍ مِثْلِهَا. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کس حنا بر بدن خود بمالد و با آن خضاب کند، خداوند، او را تا هنگامی که بخواهد دیگر بار خضاب کند، از سه چیز در امان می‌دارد: جذام، پستی و خوره. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۹۰، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۳۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: عَلَيْكُمْ بِسَيِّدِ الْخِضَابِ الْحِنَاءِ؛ فَإِنَّهُ يُطَيِّبُ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: بر شما باد مهتر همه خضاب‌ها، حنا، که پوست را پاکیزه می‌کند و بر توان همبستری می‌افزاید. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۶۶۸، حدیث ۱۷۳۱۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۳۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: نَفَقَةُ دِرْهَمٍ فِي الْخِضَابِ أَفْضَلُ مِنْ نَفَقَةِ دِرْهَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِنَّ فِيهِ أَرْبَعِ عَشْرَةَ خَصْلَةً: يَطْرُدُ الرِّيحَ مِنَ الْأَذْنَيْنِ، وَيَجْلُو الْغِشَاءَ عَنِ الْبَصِيرِ... پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: خرج کردن یک درهم برای خضاب، برتر از انفاق یک درهم در راه خداست. این کار، چهارده فایده دارد: بو را از گوش‌ها دور می‌کند، پرده [تاریکی] را از برابر دیده کنار می‌زند و آن را جلا می‌دهد... الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۲، حدیث ۱۲، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۶ / ۱

حدیث ۳۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: اخْتَضِبُوا بِالْحِنَاءِ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنَبِّتُ الشَّعْرَ، وَيُطَيِّبُ الرِّيحَ، وَيُسْكِنُ الزَّوْجَةَ. پیامبر خدا

صلی الله علیه و آله و سلم: به حنا خضاب بندید؛ چرا که دیده را جلا می‌دهد، مو بر می‌رویند، بو را خوش می‌سازد و همسر مرد را آرامش می‌بخشد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۹۹، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۶ / ۱

حدیث ۴۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِسَيِّدِ الْخِضَابِ الْحِجَاءِ؛ فَإِنَّهُ يُطَيِّبُ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: بر شما باد مهتر همه خضاب‌ها، حنا، که پوست را پاکیزه می‌کند و بر توان همبستری می‌افزاید. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۶۶۸، حدیث ۱۷۳۱۶، مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۸۹، حدیث ۵۵۹، دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۴۱

امام صادق علیه السلام: الْحِجَاءُ عَلَى أَثَرِ النَّوْرَةِ أَمَانٌ مِنَ الْجُدَامِ وَالْبَرَصِ. حنا کردن، در پی نوره کشیدن، مایه ایمنی از جذام و پیسی است. کتاب من لا یحضره الفقیه، جلد ۱، صفحه ۱۲۱، حدیث ۲۷۰؛ بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۸۹، حدیث ۶؛ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۷۸ / ۱

حدیث ۴۲

الإمام الصادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ تُعَقَّبُ مَكْرُوهًا... وَشُرْبُ الدَّوَاءِ مِنْ غَيْرِ عَلَّةٍ وَإِنْ سَلِمَ مِنْهُ. امام صادق علیه السلام: سه چیز، ناخوشایندی در پی می‌آورد: ... و نوشیدن دارو بدون بیماری، هر چند شخص از آن دارو، جان به در برد. تحف العقول، صفحه ۳۲۱، بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۲۳۴، حدیث ۵۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۰ / ۱

حدیث ۴۳

امام علی علیه السلام فرمودند: لَا تُنَالِ الصَّحَّةَ إِلَّا بِالْحَمِيَّةِ. تن درستی، جز با پرهیز، به دست نمی‌آید. غرر الحکم، حدیث ۱۰۶۰۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶ / ۲

حدیث ۴۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الطَّيْبُ يَشُدُّ الْقَلْبَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: بوی خوش، قلب را تقویت می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۱۰، حدیث ۶ عن أبي بصير عن الإمام الصادق علیه السلام دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۴۵

ما طابَت رَائِحَةُ عَبْدٍ إِلَّا زَادَ عَقْلُهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هیچ بنده‌ای خوش‌بو نباشد، مگر آن که عقلش افزون گردد. دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۶۵، حدیث ۵۹۳ عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱

حدیث ۴۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَكَلَ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبَ وَتَسَحَّرَ، وَ مَسَّ شَيْئًا مِنَ الطَّيِّبِ؛ قَوِيَ عَلَى الصِّيَامِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس پیش از نوشیدن چیزی، غذا بخورد و سحری میل کند و قدری بوی خوش [بر خود] بمالد، بر روزه گرفتن، توان بیشتری یابد. کنز العمال، جلد ۸، صفحه ۵۱۰، حدیث ۲۳۸۸۲ نقلاً عن شعب الإيمان عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۴۷

امیر المؤمنین علی علیه السلام: الطَّيِّبُ نُشْرَةٌ. امام علی علیه السلام: بوی خوش، درمانگر است. نهج البلاغه: حکمت ۴۰۰

حدیث ۴۸

الإمام الصادق عليه السلام: الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ؛ تُشَدُّ الْعَقْلَ، وَ تَزِيدُ فِي الْبَاهِ. امام صادق علیه السلام: بوی خوش، عقل را استوار می‌کند و بر توان جنسی می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۸ / ۱

حدیث ۴۹

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ تَطَيَّبَ أَوَّلَ النَّهَارِ؛ لَمْ يَزَلْ عَقْلُهُ مَعَهُ إِلَى اللَّيْلِ. امام صادق علیه السلام: هر کس در آغاز روز، بوی خوش استعمال کند، تا شب، عقلش او را همراهی می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۱۰، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۱۰ / ۱

حدیث ۵۰

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ تَطَيَّبَ بِطَيِّبٍ أَوَّلَ النَّهَارِ وَهُوَ صَائِمٌ؛ لَمْ يَفْقَدْ عَقْلَهُ. امام صادق علیه السلام: هر کس در حالی که روزه است، در آغاز روزه، خوشبو کننده‌ای به کار ببرد، عقل خویش را از کف ندهد. بحار الأنوار، جلد ۹۶، صفحه ۲۹۰، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۱۰ / ۱

حدیث ۵۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، تِسْعَةُ أَشْيَاءٍ تَوَرَّثُ النَّسِيَانَ: أَكْلُ التُّفَّاحِ الْحَامِضِ، وَأَكْلُ الْكُرْبُرَةِ، وَالْجُبْنِ، وَسُؤْرِ الْفَأْرَةِ، وَقِرَاءَةُ كِتَابِيَةِ الْقُبُورِ، وَالْمَسْحُ بَيْنَ اِمْرَأَتَيْنِ، وَطَرْحُ الْقَمَلَةِ، وَالْحِجَامَةُ فِي الثَّقَرَةِ، وَالْبَوْلُ فِي الْمَاءِ الرَّاَكِدِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به علی علیه السلام: ای علی! نه چیز است که فراموشی می‌آورد: خوردن سیب ترش، خوردن گشنیز، پنیر و پس مانده موش، خواندن نوشته‌های روی قبر، راه رفتن میان دو زن، افکندن شپش، حجامت در گودیِ پسِ سر، و ادراک کردن در آب راکد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۴۵، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۵۴ / ۱

حدیث ۵۲

الإمام علي عليه السلام: إِنَّ الْحِجَامَةَ تَصَيِّحُ حُجَّ الْبَدَنِ، وَتَشُدُّ الْعَقْلَ. امام علی علیه السلام: حجامت، بدن را صحت می‌دهد و عقل را استحکام می‌بخشد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۱۴، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۴۴ / ۱

حدیث ۵۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِحْتَجِمُوا إِذَا هَاجَ بِكُمْ الدَّمُّ؛ فَإِنَّ الدَّمَ رُبَّمَا تَبَيَّغَ بِصَاحِبِهِ فَيَقْتُلُهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اگر خون در درونتان به جوش می‌آید، حجامت کنید؛ چرا که خون، گاه ممکن است در درون شخص، طغیان کند و وی را بکشد. طب الأئمة لابنی بسطام، صفحه ۵۷، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۲۰، حدیث ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی:

۴۶۲ / ۱

حدیث ۵۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ الْحِجَامَةَ فِي الرَّأْسِ دَوَاءٌ مِنْ دَاءِ الْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَالْعَشَا وَالْبَرَصِ وَالصُّدَاعِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حجامت در سر، درمانی برای دیوانگی، جذام، شب‌کوری، پیسی و سردرد است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۲۶، حدیث ۸۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶۶ / ۱

حدیث ۵۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الْحِجَامَةُ تَزِيدُ الْعَقْلَ، وَتَزِيدُ الْحَافِظَ حِفْظًا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حجامت، عقل را افزون می‌کند و بر قدرت حافظه می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۲۶، حدیث ۸۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱

۲۴۴ /

حدیث ۵۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: يُكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْشَى الْمَرْأَةَ وَقَدْ احْتَلَمَ، حَتَّى يَغْتَسِلَ مِنْ احْتِلَامِهِ الَّذِي رَأَى؛ فَإِنْ فَعَلَ وَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْنُونًا فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: برای مرد، مکروه است که پس از احتلام، با زن همبستری کند، مگر آن که از احتلام پیشین، غسل کرده باشد؛ چه، اگر چنین کند و فرزندش دیوانه زاده شود، جز خویش را نکوهش نکند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۳، حدیث ۳

حدیث ۵۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ احْتَجَمَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ لَسَبْعَ عَشْرَةَ أَوْ تِسْعَ عَشْرَةَ أَوْ لِإِحْدَى وَعِشْرِينَ مِنَ الشَّهْرِ، كَانَتْ لَهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ مِنْ أَدْوَاءِ السَّنَةِ كُلِّهَا، وَكَانَتْ لِمَا سِوَى ذَلِكَ شِفَاءً مِنْ وَجَعِ الرَّأْسِ وَالْأَضْرَاسِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَالْبَرَصِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس در روز سه‌شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه، حجامت کند، این حجامت برای وی شفای همه دردهای سال خواهد بود و افزون بر آن، شفای سردرد، دندان‌درد، دیوانگی، جذام و پیسی نیز خواهد بود. بحار الأنوار، جلد ۵۹، صفحه ۳۸، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۰۲ / ۱

حدیث ۵۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: شُمُّوا التَّرَجِسَ وَ لَوْ فِي الْيَوْمِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الْأُسْبُوعِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الشَّهْرِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي السَّنَةِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الدَّهْرِ مَرَّةً؛ فَإِنَّ فِي الْقَلْبِ حَبَّةً مِنَ الْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَالْبَرَصِ وَ شُمَّهُ يَدْفَعُهَا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم:

[گل] نرگس را بویید ، هر چند در روز یک بار ، هر چند در هفته یک بار ، هر چند در ماه یک بار ، هر چند در سال یک بار ، و هر چند در همه عمر ، یک بار؛ چراکه در قلب ، هسته‌ای از دیوانگی ، جذام و پیسی وجود دارد و بوییدن نرگس ، آن را دور می‌کند. بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۹۹

حدیث ۵۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : فِي السَّوَاكِ اثْنَا عَشْرَةَ خَصَلَةً : مَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ ، وَمَرْضَاءٌ لِلرَّبِّ ، وَبَيْضُ الْأَسْنَانِ ، وَيَذْهَبُ بِالْحَقْرِ ، وَيُقِلُّ الْبَلْغَمَ ، وَيُشَدُّهُ الطَّعَامَ ، وَيُضَاعِفُ الْحَيَاتِ ، وَتُصَابُ بِهِ الشُّنَّةُ ، وَتَحْضَرُهُ الْمَلَائِكَةُ ، وَيَشُدُّ اللَّثَّةَ ، وَهُوَ يَمُرُّ بِطَرِيقِهِ الْقُرْآنَ ، وَرَكَعَتَيْنِ بِسَوَاكِ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ سَوَاكِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : در مسواک زدن ، دوازده ویژگی است : مایه پاکی دهان است ؛ سبب خشنودی پروردگار است ؛ دندان‌ها را سفید می‌کند ؛ جرم دندان را از میان می‌برد ؛ بلغم را می‌کاهد ؛ غذا را مطبوع می‌سازد ؛ حسنات را دو چندان می‌کند ؛ به واسطه آن ، سنت انجام می‌گیرد ؛ فرشتگان بدین وسیله حضور می‌یابند ؛ لثه را تقویت می‌کند ؛ برگذرگاه قرآن می‌گذرد و نزد خداوند ، هر دو رکعت نماز با مسواک ، دوست داشتنی‌تر از هفتاد رکعت بی‌مسواک است . الخصال ، صفحه ۴۸۰ ، حدیث ۵۲ ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۲۹ ، حدیث ۱۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۷۴ / ۱

حدیث ۶۰

هر کس در هر روز ، دو بار مسواک بزند ، سنت پیامبران را استمرار بخشیده است ، در برابر هر نمازی که بخواند ، خداوند ، برایش پاداش صد رکعت می‌نویسد ، از فقر به غنا (و بی‌نیازی) درمی‌آید ، دهانش خوش بو می‌شود ، حافظه‌اش فزونی می‌یابد ، فهمش استوار می‌گردد ، غذایش گوارش می‌یابد ، درد دندان‌هایش از میان می‌رود ، بیماری از او دور می‌گردد ، و فرشتگان ، به واسطه نوری که بر او می‌بینند ، با او دست می‌دهند و دندان‌هایش تمیز می‌شود . جامع الأخبار ، صفحه ۱۵۱ ، حدیث ۳۴۰ ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۳۸ ، حدیث ۴۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۷۲ / ۱

حدیث ۶۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : السَّوَاكُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ ، وَالسَّامُ : الْمَوْتُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مسواک ، شفای هر دردی است ، مگر سام ، و سام ، مرگ است . إتحاف السادة المتقين ، جلد ۲ ، صفحه ۳۵۰ ، عن عائشة ، كنز العمال ، جلد ۹ ، صفحه ۳۱۱ ، حدیث ۲۶۲۶۴ نقلًا عن الفردوس دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۷۲ / ۱

حدیث ۶۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : السَّوَاكُ فِي الْفَمِ يُبْتِ الْأَضْرَاسَ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مسواک ، دندان‌ها را در دهان تثبیت می‌کند . الفردوس ، جلد ۳ ، صفحه ۳۱۱ ، حدیث ۴۹۳۷ ، عن حذیفه بن الیمان ، كنز العمال ، جلد ۶ ، صفحه ۶۴۶ ، حدیث ۱۷۲۰۸ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۷۰ / ۱

حدیث ۶۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : تَسَوَّكُوا ؛ فَإِنَّ السَّوَاكَ مَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاءٌ لِلرَّبِّ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

مسواک بزیند؛ چرا که مسواک، مایه پاکیزگی دهان و خشنودی پروردگار است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۵، حدیث ۴ عن ابن القداح عن الإمام الصادق عن الإمام علی علیهما السلام ولس فیہ «تسوّکوا فیان»، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۰. در المعجم الکبیر، به جای «مایه پاکیزگی»، عبارت «خوش بو کننده» آمده است.

حدیث ۶۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: السّواکُ یزیدُ الرّجلَ فصاحَةً. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مسواک زدن، بر زبان آوری مرد می افزاید. بحار الأنوار: ۷۶ / ۱۳۵ / ۴۸ منتخب میزان الحکمه: ۲۸۸

حدیث ۶۵

الإمام علی علیه السلام: ثلاثٌ یذهبنَ البلغمَ ویزدن فی الحفیظ: السّواک، والصّوم، وقراءة القرآن. امام علی علیه السلام: سه چیز، بلغم را از میان می برد و حافظه را افزون می کند: مسواک زدن، روزه گرفتن و قرائت قرآن. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۱۹، حدیث ۲۸۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۵۴

حدیث ۶۶

الإمام الباقر علیه السلام: السّواکُ یدهبُ بالبلغم، ویزیدُ فی العقل. امام باقر علیه السلام: مسواک زدن، بلغم را می برد و عقل را افزون می کند. ثواب الأعمال، صفحه ۳۴، حدیث ۳ عن یحیی أبی البلاد دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۴۶

حدیث ۶۷

الإمام الباقر علیه السلام: السّواکُ یدهبُ بالبلغم، ویزیدُ فی العقل. امام باقر علیه السلام: مسواک زدن، بلغم را از میان می برد و عقل را افزون می سازد. ثواب الأعمال، صفحه ۳۴، حدیث ۳ عن یحیی أبی البلاد دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۲

حدیث ۶۸

الإمام علی علیه السلام: ثلاثٌ یذهبنَ البلغمَ ویزدن فی الحفیظ: السّواک، والصّوم، وقراءة القرآن. امام علی علیه السلام: سه چیز، بلغم را از میان می برد و حافظه را افزون می کند: مسواک زدن، روزه گرفتن و قرائت قرآن. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۱۹، حدیث ۲۸۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۶

حدیث ۶۹

الإمام الرضا علیه السلام: السّواکُ یجلو البصیر، وینبت الشّعیر، ویدهبُ بالدمعہ. امام رضا علیه السلام: مسواک زدن، دیده را جلا می بخشد، مو بر می رویاند و اشک ریزش را از میان می برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۱۸، حدیث ۲۷۹، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۳۷ نقلاً عن طب الأئمة لابنی بسطام دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۲

حدیث ۷۰

الإمام الرضا عليه السلام: السُّوَاكُ يَجْلُو البَصِيرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ، وَيَذْهَبُ بِالدَّمْعَةِ. امام رضا عليه السلام: مسواك زدن، نور چشم را زیاد می‌کند و مو را پرپشت می‌کند و آبریزش چشم را برطرف می‌سازد. بحار الأنوار: ۷۶ / ۱۳۷ / ۴۸ منتخب میزان الحکمة: ۲۸۸

حدیث ۷۱

الإمام الصادق عليه السلام: السُّوَاكُ يَذْهَبُ بِالدَّمْعَةِ، وَيَجْلُو البَصِيرَ. امام صادق عليه السلام: مسواك زدن، اشک ریزش را می‌برد و دیده را جلا می‌دهد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۳۳، حدیث ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۰۴

حدیث ۷۲

الإمام الصادق عليه السلام: لِكُلِّ شَيْءٍ طَهْرٌ، وَطَهْرُ الفَمِ السُّوَاكُ. امام صادق عليه السلام: هر چیز را پاک کننده‌ای است و پاک کننده دهان، مسواک است. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۲۷، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۲

حدیث ۷۳

الإمام الصادق عليه السلام: عَلَيْكُمْ بِالسُّوَاكِ؛ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ وَسَوْسَةَ الصَّدْرِ. امام صادق عليه السلام: بر شما باد مسواک زدن؛ چرا که وسوسه دل را از میان می‌برد. الأمالی للطوسی، صفحه ۶۶۷، حدیث ۱۳۹۶ عن أبي غندير، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۳۹، حدیث ۵۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۲

حدیث ۷۴

الإمام الصادق عليه السلام: ثَلَاثٌ يُذْهِبْنَ النَّسِيَانَ وَيُحْدِثْنَ الذِّكْرَ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالسُّوَاكُ، وَالصَّيَامُ. امام صادق عليه السلام: سه چیز، فراموشی را از میان می‌برد و حافظه به بار می‌آورد: قرائت قرآن، مسواک زدن و روزه گرفتن. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۶، حدیث ۳۹ و ص ۲۷۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۶. در السرائر به جای «حافظه به بار می‌آورد»، عبارت «فکر را تیز می‌کند» آمده است.

حدیث ۷۵

مَنْ اسْتَجَى بِالسُّعْدِ بَعْدَ الْغَائِطِ وَغَسَلَ بِهِ فَمَهُ بَعْدَ الطَّعَامِ لَمْ تُصَبِّبْهُ عَلَّةٌ فِي فَمِهِ، وَلَا يَخَافُ شَيْئًا مِنْ أَرْيَاحِ الْبَوَاسِيرِ. هر کس پس از قضای حاجت، با مُشکک، آلودگی معرج را بزدايد و پس از غذا خوردن نیز دهان خویش را با مُشکک بشوید، نه بیماری‌ای از بیماری‌های دهان به او می‌رسد و نه از باد بواسیر می‌ترسد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۸، حدیث ۳، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۳۵، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۴۶

حدیث ۷۶

الإمام الكاظم عليه السلام: السُّوَاكُ فِي الْخَلَاءِ يورثُ البَحْرَ. امام کاظم عليه السلام: مسواک زدن در آبریزگاه، بد بویی دهان را در پی می‌آورد. کتاب من لا یحضره الفقیه، جلد ۱، صفحه ۵۲، حدیث ۱۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۹۶

حدیث ۷۷

الإمام الصادق عليه السلام: إِيَّاكَ وَالسُّوَاكَ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ وِبَاءَ الْأَسْنَانِ. امام صادق عليه السلام: از مسواک زدن در حمام، حذر کن؛ چرا که وبای دندان‌ها را در پی می‌آورد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۷۱، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۹۶

حدیث ۷۸

الإمام على عليه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ... عَنِ السُّوَاكِ فِي الْحَمَامِ. امام علی علیه السلام: پیامبر خدا از مسواک زدن در حمام، نهی فرمودند. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۳۲۸، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۹۶

حدیث ۷۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الْأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السُّوَاكِ، إِذْ لَمْ يَكُنْ سِوَاكًا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اگر مسواکی نباشد، انگشتان نیز در حکم مسواک‌اند. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۳۱۱، حدیث ۱۲۶۱۶۸، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۸۲

حدیث ۸۰

الإمام الباقر عليه السلام: أَدْنَى السُّوَاكِ أَنْ تَدْلُكَ بِإِصْبِعِكَ. امام باقر علیه السلام: کمترین مسواک، آن است که با انگشت خویش، مالش دهی. الکافی، جلد ۳، صفحه ۲۳، حدیث ۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۸۲

حدیث ۸۱

الإمام الصادق عليه السلام: مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ السُّوَاكُ. امام صادق علیه السلام: مسواک زدن، از سنت‌های فرستادگان [الهی] است. الکافی، جلد ۳، صفحه ۲۳، حدیث ۲

حدیث ۸۲

الإمام الصادق عليه السلام: مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ السُّوَاكُ. امام صادق علیه السلام: مسواک زدن، از سنت‌های پیامبران است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۵، حدیث ۱

حدیث ۸۳

الإمام الباقر عليه السلام: إِنَّ السُّوَاكَ فِي السَّحَرِ قَبْلَ الْوُضُوءِ مِنَ السُّنَّةِ. امام باقر علیه السلام: مسواک زدن در سحرگاه، پیش از وضو گرفتن، جزء سنت است. الفقیه: ۱ / ۴۸۰ / ۱۳۹۰، منتخب میزان الحکمه: ۲۸۸

حدیث ۸۴

الإمام الصادق عليه السلام لَمَّا سُئِلَ: أَتَرَى هَذَا الْخَلْقَ كُلَّهُ مِنَ النَّاسِ؟ فَقَالَ: أَلْقِ مِنْهُمْ التَّارِكََ لِلسُّوَاكِ. امام صادق علیه السلام - در پاسخ به این سؤال که: آیا این خلائق همه در شمار آدمیانند؟- فرمودند: افرادی را که مسواک نمی‌زنند از شمار آنها بینداز. بحار

الأنوار: ۷۶ / ۱۲۸ / ۱۱

حدیث ۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الْوُضُوءُ شَطْرُ الْإِيمَانِ ، وَالسُّوَاكُ شَطْرُ الْوُضُوءِ . وضو ، بخشی از ایمان است و مسواک زدن بخشی از وضو . کنز العمال : ۲۶۲۰۰

حدیث ۸۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی وصیته لعلی علیه السلام: یا علی ، علیک بالسُّوَاکِ ، وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تُقِلَّ مِنْهُ فَافْعَلْ ، فَإِنَّ كُلَّ صَلَاةٍ تُصَلِّيُهَا بِالسُّوَاكِ تَفْضُلٌ عَلَيَّ الَّتِي تُصَلِّيُهَا بِغَيْرِ سِوَاكٍ أَرْبَعِينَ يَوْمًا . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سفارش به علی علیه السلام ، می فرمایند : ای علی ! بر تو باد به مسواک زدن ؛ اگر توانستی که از این کار کم نکنی چنین کن ؛ زیرا هر نمازی که با مسواک زدن بخوانی از چهل روز نمازی که بی مسواک زدن بگزارای برتر است . البحار : ۴۸ / ۱۳۷ / ۷۶

حدیث ۸۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی وصیته لعلی علیه السلام: عَلَیْكَ بِالسُّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سفارش به علی علیه السلام ، می فرمایند : بر تو باد به مسواک زدن با هر وضویی . البحار : ۸ / ۶۹ / ۷۷

حدیث ۸۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : خَلُّوا لِحَاكُم ، وَقُصُّوا أَظْفَارَكُمْ ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مَا بَيْنَ اللَّحْمِ وَالظُّفْرِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : میان ریش خود را تمیز کنید و ناخن هایتان را بگیرید ؛ زیرا شیطان ، میان گوشت و ناخن ، روان می شود . کنز العمال ، جلد ۹ ، صفحه ۳۰۱ ، حدیث ۲۶۱۰۱ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۵۰ / ۱

حدیث ۸۹

الإمام الباقر علیه السلام : إِنَّمَا قُصَّ الْأَطْفَارُ ؛ لِأَنَّهَا مَقِيلُ الشَّيْطَانِ ، وَمِنْهُ يَكُونُ النَّسْيَانُ . امام باقر علیه السلام : ناخن ها را از آن رو باید کوتاه کرد که جایگاه شیطان است و فراموشی ، از آن سرچشمه می گیرد . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۴۹۰ ، حدیث ۶ ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۲۳ ، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۵۲ / ۱

حدیث ۹۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ وَأَخَذَ مِنْ شَارِبِهِ عَوْفَى مِنْ وَجَعِ الضَّرْسِ ، وَوَجَعِ الْعَيْنِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : هر کس در روز پنجشنبه و شنبه ، ناخن های خود را کوتاه کند و قدری از سیل خود بگیرد ، از دندان درد و درد چشم در امان باشد . بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۲۰ ، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۸۶

حدیث ۹۱

الإمام الباقر عليه السلام: مَنْ أَدَمَنْ أَخَذَ أَظْفَارِهِ كُلَّ خَمِيسٍ لَمْ تَرْمِدْ عَيْنُهُ. امام باقر عليه السلام: هر کس به گرفتن ناخن در هر پنج‌شنبه مداومت ورزد، چشم‌درد نمی‌گیرد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۱، حدیث ۱۴، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۲۱، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۸۶ / ۱

حدیث ۹۲

الإمام الصادق عليه السلام: تَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يُؤَمِّنُ مِنَ الْجُدَامِ، وَالْبَرَصِ، وَالْعَمَى، وَإِنْ لَمْ تَحْتَجِجْ فَحُكَّهَا. امام صادق عليه السلام: کوتاه کردن ناخن‌ها در روز جمعه از جذام و پیسی و کوری ایمنی می‌دهد؛ اگر هم نیازی به کوتاه کردن نبود، آنها را [کمی] بسای. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۰، حدیث ۲، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۱۰، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۵۴ / ۱

حدیث ۹۳

الإمام الصادق عليه السلام: أَخَذُ الشَّارِبِ وَالْأَظْفَارِ مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ أَمَانٌ مِنَ الْجُدَامِ. امام صادق عليه السلام: گرفتن سیل و ناخن‌ها از جمعه تا جمعه، مایه ایمنی از جذام است. الکافی، جلد ۳، صفحه ۴۱۸، حدیث ۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۵۵۴

حدیث ۹۴

الإمام الصادق عليه السلام: خُذْ مِنْ شَارِبِكَ وَأَظْفَارِكَ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا شَيْءٌ فَحُكَّهَا لَا يُصِيبُكَ جُنُونٌ وَلَا جُدَامٌ وَلَا بَرَصٌ. امام صادق عليه السلام: در هر جمعه، اندکی از سیل و ناخن‌های خود را بگیر؛ و اگر هم چیزی وجود نداشته باشد، آن را [کمی] بسای، دیوانگی، جذام و پیسی به تو نمی‌رسد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۰، حدیث ۳

حدیث ۹۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لَمْ تَشَعَثْ أَنْامِلُهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس روز جمعه ناخن‌های خود را کوتاه کند، سرانگشت‌هایش آشفته نشود. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۲۲، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۵۴ / ۱

حدیث ۹۶

الإمام الصادق عليه السلام: إِنَّ أَسْتَرَ وَأَخْفَى مَا يُسَلِّطُ الشَّيْطَانُ مِنْ ابْنِ آدَمَ أَنْ صَارَ أَنْ يَسْكُنَ تَحْتَ الْأَظْفِيرِ. امام صادق عليه السلام: پنهان‌ترین و ناپیداترین راهی که از آن شیطان بر آدمی مسلط می‌شود، لانه کردن او در زیر ناخن‌هاست. الکافی: ۶ / ۴۹۰ / ۷

حدیث ۹۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: تَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ؛ يَمْنَعُ الدَّاءَ الْأَعْظَمَ، وَيُدِرُّ الرَّزْقَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: کوتاه کردن ناخن‌ها، مانع [بروز] درد بزرگ می‌شود و روزی را سرشار می‌سازد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۰، حدیث ۱، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۱۹، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۱۶

حدیث ۹۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَخَذَ مِنْ شَارِبِهِ وَ أَظْفَارِهِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ، أَدْخَلَ اللَّهُ فِيهِ شِفَاءً، وَأَخْرَجَ مِنْهُ دَاءً. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس در هر جمعه، قدری از سیبیل و ناخن‌های خود را بگیرد، خداوند به [بدن] او شفایی نهد و دردی از او برون برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۵۲، حدیث ۳۹۶ وح ۳۹۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۱۶

حدیث ۹۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: تَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ يَمْنَعُ الدَّاءَ الْأَعْظَمَ، وَ يُدْرُ الرِّزْقَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: کوتاه کردن ناخن‌ها از درد بزرگ جلوگیری می‌کند و روزی را زیاد می‌گرداند. الکافی: ۶ / ۴۹۰ / ۱

حدیث ۱۰۰

الإمام الكاظم عليه السلام: خَمْسٌ مِنَ الشَّنَنِ فِي الرَّأْسِ، وَخَمْسٌ فِي الْجَسَدِ؛ فَأَمَّا الَّتِي فِي الرَّأْسِ: فَالسُّوَاكُ، وَأَخْذُ الشَّارِبِ، وَفَرْقُ الشَّعْرِ، وَالْمَضْمَضَةُ، وَالِاسْتِنشَاقُ. وَأَمَّا الَّتِي فِي الْجَسَدِ: فَالْحِنَانُ، وَحَلَقُ الْعَانَةِ، وَنَتْفُ الْإِبْطِينِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَالِاسْتِنجَاءُ. امام کاظم علیه السلام: پنج چیز درباره سر و پنج چیز هم درباره تن از سنت‌هاست: اما آنچه درباره سر است، مسواک زدن، گرفتن سیبیل، از هم گشودن موها از میانه سر، آب در دهان چرخاندن، و آب در بینی چرخاندن است. آنچه نیز درباره تن است، ختنه کردن، تراشیدن موی زهار، زدودن موهای زیر بغل، کوتاه کردن ناخن‌ها و زدودن پلیدی مخرج است. الخصال، صفحه ۲۷۱، حدیث ۱۱، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۶۷، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۵۳۶

حدیث ۱۰۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: الطَّهَارَاتُ أَرْبَعٌ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَحَلَقُ الْعَانَةِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَالسُّوَاكُ. پاکیزگی‌ها، چهار چیز است: کوتاه کردن سیبیل، تراشیدن موی زهار، گرفتن ناخن‌ها، و مسواک زدن. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۶۵۴، حدیث ۱۷۲۳۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۷۴

حدیث ۱۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: طَهَّرُوا هَذِهِ الْأَجْسَادَ طَهَّرَكُمُ اللَّهُ؛ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَبْدٌ بَيِّتُ طَاهِرًا إِلَّا بَاتَ مَعَهُ مَلَكٌ فِي شِعَارِهِ، وَلَا يَتَقَلَّبُ سَاعِيَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ فَإِنَّهُ بَاتَ طَاهِرًا. این بدن‌ها را پاکیزه سازید، خداوند شما را پاکیزه گرداند؛ زیرا هیچ بنده‌ای نیست که شب با بدنی پاکیزه بخوابد مگر این که فرشته‌ای در میان جامه او با وی می‌خوابد و هیچ ساعتی از شب از این پهلو به آن پهلو نمی‌چرخد مگر این که آن فرشته گوید: خدایا، بنده‌ات را بیامرز؛ زیرا که با بدنی پاکیزه خوابیده‌است. کنز العمال: ۲۶۰۰۳

حدیث ۱۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: لَا تُبَيِّتُوا الْقُمَامَةَ فِي بُيُوتِكُمْ وَأَخْرِجُوا نَهَارًا؛ فَإِنَّهَا مَقْعَدُ الشَّيْطَانِ زِبَالَهُ رَا شَبَّ دَرِ خَانِه‌های خود نگه ندارید و آن را در روز به بیرون از خانه منتقل کنید؛ زیرا زباله نشیمنگاه شیطان است. الفقیه: ۴ / ۵ / ۴۹۶۸

منتخب میزان الحکمه : ۵۶۰

حدیث ۱۰۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لما أبصر رجلاً شعثاً شعراً رأسه ، وسخه ثيابه ، سئته حاله : من الدين المتعة وإظهار النعمة . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم آنگاه که مردی را با موهای ژولیده و جامه‌ای چرکین و سر و وضعی نامرتب دیدند - فرمودند: استفاده از نعمت‌های خدا و آشکار ساختن نعمت جزو دین است . الکافی : ۶ / ۴۳۹ / ۵

حدیث ۱۰۵

ثلاثة يفرح بهن الجسم ويرو : الطيب ، ولباس اللين ، وشرب العسل . رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم : سه چیز است که تن ، به واسطه آنها شاداب می‌شود و رشد می‌کند : بوی خوش ، جامه نرم و نوشیدن عسل . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۹۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۹۴

حدیث ۱۰۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : الطيب يسر ، والعسل يسر ، والنظر إلى الخضرة يسر ، والرؤوب يسر . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : بوی خوش ، شادی می‌آورد . عسل ، شادی می‌آورد . نگرستن به سبزه ، شادی می‌آورد . و سواری ، شادی می‌آورد . صحيفة الإمام الرضا عليه السلام ، صفحه ۲۳۹ ، حدیث ۱۴۴ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۹۶

حدیث ۱۰۷

الإمام الصادق عليه السلام : ثلاثة يُسمن وثلاثة يهزلن : فأما التي يُسمن : فإدمان الحمام ، وشم الرائحة الطيبة ، ولبس الثياب اللينة . . . . امام صادق عليه السلام : سه چیز چاق می‌کند و سه چیز دیگر ، لاغر می‌کند : آنچه چاق می‌کند ، عبارت است از : پیوسته حمام کردن ، استشمام بوی خوش ، پوشیدن جامه نرم ... الخصال ، صفحه ۱۵۵ ، حدیث ۱۹۴ ، مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۱۲۷ ، حدیث ۳۰۹

حدیث ۱۰۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لكل شيء حيلة ، وحيلة الصَّحَّةِ في الدنيا أربع خصال : قلة الكلام ، و قلة المنام ، و قلة المشي ، و قلة الطعام . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : هر کاری را چاره‌ای است و چاره تن‌درستی در دنیا ، چهار چیز است : کم سخن گفتن ، کم خفتن ، کم راه رفتن و کم خوردن . بحار الأنوار ، جلد ۸ ، صفحه ۱۴۴ ، حدیث ۶۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۹۲

حدیث ۱۰۹

الإمام الصادق عليه السلام : التَّعِيمُ في الدنيا الأمان وصحة الجسم ، وتَمَامُ النِّعَمَةِ في الآخرة دخول الجنة ، وما تَمَّتِ النِّعَمَةُ على عبد قط لم يدخل الجنة . امام صادق عليه السلام : نعمت دنیا ، امتیّت و تندرستی است و نعمت کامل در آخرت ، وارد شدن به بهشت است و بنده‌ای که به بهشت نرود هرگز نعمت بر او کامل نشده‌است . معانی الأخبار : ۴۰۸ / ۸۷

حدیث ۱۱۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَمْسَى وَأَصْبَحَ وَعِنْدَهُ ثَلَاثٌ فَقَدِ تَمَّتْ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ فِي الدُّنْيَا: مَنْ أَصْبَحَ وَأَمْسَى مُعَافًى فِي يَدَيْهِ، آمِنًا فِي سِرِّهِ، عِنْدَهُ قُوَّةٌ يَوْمِهِ، فَإِنْ كَانَتْ عِنْدَهُ الرَّابِعَةُ فَقَدِ تَمَّتْ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ وَهُوَ الْإِيمَانُ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر که شب و روز خود را سپری کند و از سه چیز برخوردار باشد نعمت دنیا بر او تمام شده است: کسی که صبح و شامش را در تندرستی و آسایش خاطر گذراند و خوراک روز خود را داشته باشد و اگر چهارمین نعمت را هم داشته باشد، نعمت دنیا و آخرت را کامل دارد و آن (چهارمین) نعمت ایمان است. تحف العقول: ۳۶

حدیث ۱۱۱

امام علی علیه السلام: الدَّهْنُ يُلَيِّنُ البَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الدَّمَاغِ، وَيُسَيِّئُ هَلْ مَجَارِي المَاءِ، وَيُذْهِبُ القَشْفَ، وَيُسْفِرُ اللُّونَ. روغن، پوست را نرم می‌کند، بر توان مغز می‌افزاید، مجاری آب را در بدن می‌گشاید، کثافت پوست را از میان می‌برد و رنگ را روشن می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۱۹، حدیث ۱ و ۴، مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۱۱، حدیث ۲۴۸

حدیث ۱۱۲

امام حسین علیه السلام: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ، نَمَّ عَلَى قَفَاكَ يَخْمَصُ بَطْنُكَ، وَاشْرَبِ المَاءَ مَصِيًا يَمْرَأَكَ أَكْلِيكَ، وَاکْتَحِلْ وَتَرَا يُضَيِّ لَكَ بَصِيرَتَكَ، وَادَّهِنْ غُبَا تَشْتَبِهَ بِسِنَّةِ نَبِيِّكَ. پیامبر خدا به من فرمودند: «فرزندم! به پشت بخواب تا شکمت کوچک شود، آب را به مکیدن بنوش تا خوردنت بر تو گوارا آید، به شمار دفعات فرد، سرمه بکش تا چشمانت روشن شود و یک روز در میان، روغن بز تا به سنت پیامبر خویش، عمل کرده باشی». دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۶۴، حدیث ۵۹۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۰ / ۱

حدیث ۱۱۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنِ كَثُرَ هَمُّهُ، سَقِمَ يَدْنُهُ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کس اندوه (و دغدغه‌اش) فراوان شود، بدنش بیمار گردد. الأمالی للطوسی، صفحه ۵۱۲، حدیث ۱۱۱۹

حدیث ۱۱۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَكَلَ الطَّعَامَ عَلَى النِّقَاءِ، وَأَجَادَ الطَّعَامَ تَمَضُّغًا، وَتَرَكَ الطَّعَامَ وَهُوَ يَشْتَهِيهِ، وَلَمْ يَحْبِسِ الغَائِطَ إِذَا أَتَى؛ لَمْ يَمْرَضْ إِلَّا مَرَضَ المَوْتِ. هر کس در گرسنگی کامل، غذا بخورد، غذا را خوب بجود، در حالی که هنوز میل خوردن دارد، غذا را وا گذارد و چون احساس قضای حاجت کرد، آن را محبوس ندارد، به هیچ بیماری‌ای جز بیماری مرگ، مبتلا نمی‌شود. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۱۴، حدیث ۱۰۰۳، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۲۲، حدیث ۳۷

حدیث ۱۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَوَقَّوْا البَرْدَ فِي أَوَّلِهِ، وَتَلَقَّوْهُ فِي آخِرِهِ؛ فَبِإِنَّهُ يَفْعَلُ فِي الأَبْدَانِ كَفَعْلِهِ فِي الأشْجَارِ؛ أَوَّلُهُ يُحْرِقُ، وَآخِرُهُ يُورِقُ. از سرما در آغازش بپرهیزید و در پایانش استقبال کنید؛ چه، سرما با بدن، همان کاری را می‌کند که با درختان

می‌کند: در آغازش می‌سوزاند و در پایانش شاخ و برگ می‌رویاند. نهج البلاغه، حکمت ۱۲۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۱، حدیث ۶۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۶/۱

حدیث ۱۱۶

امام علی علیه السلام: اللَّهُمَّ يُذِيبُ الْجَسَدَ. اندوه، تن را ذوب می‌کند. غرر الحکم، حدیث ۱۰۳۹، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۳۳، حدیث ۵۹۵

حدیث ۱۱۷

امام علی علیه السلام: اللَّهُمَّ يُنْجِلُ الْيَدْنَ. اندوه، تن را نحیف می‌کند. غرر الحکم، حدیث ۳۶۷، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۳۳، حدیث ۵۹۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۶/۱

حدیث ۱۱۸

امام علی علیه السلام: الْحُزْنُ يَهْدِمُ الْجَسَدَ. امام علی علیه السلام: اندوه، بدن را فرسوده می‌کند. غرر الحکم، حدیث ۶۰۹، عیون الحکم والمواعظ، صفحه ۳۲، حدیث ۵۶۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۰۶/۱

حدیث ۱۱۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: بَشِّرِ الْمَحْرُورِينَ بِطُولِ الْعُمْرِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: گرم مزاجان را به درازی عمر، مزده ده. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۰

حدیث ۱۲۰

مَنْ نَظَّفَ ثَوْبَهُ، قَلَّ هَمُّهُ؛ هر کس جامه خویش را تمیز کند، اندیشه و اندوهش کم شود. بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۹۳، حدیث ۱۰۴

حدیث ۱۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: غَسَلُ الثِّيَابِ؛ يُذِيبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ، وَهُوَ طَهْوَرٌ لِلصَّلَاةِ؛ شستن جامه، اندوه و غم را می‌برد و مایه طهارت برای نماز است. الخصال، صفحه ۶۱۲، حدیث ۱۰

حدیث ۱۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اَرْبَعَةٌ تُهْرِمُ قَبِيلَ اَوَانِ الْهَرَمِ: اَكْلُ الْقَدِيدِ وَالْقُعُودُ عَلَي النَّدَاوَةِ وَالصُّعُودُ فِي الدَّرَجِ وَمُجَامَعَةُ الْعَجُوزِ. امام صادق - عليه السلام - : چهار چیز، انسان را پیش از فرا رسیدن هنگام پیری، پیر می‌کند: خوردن گوشت خشکیده، نشستن بر جای مرطوب، بالا رفتن از پله و آمیزش با پیر زنان. «تحف العقول، ص ۳۱۷»

حدیث ۱۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَزِيدُ فِي عُمرِهِ وَ مَالِهِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : هر کس در روز جمعه ناخن هایش را کوتاه کند، عمر و مالش زیاد می شود. «جامع الأخبار، ص ۳۳۳»

حدیث ۱۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَ لَا بَقَاءَ: فَلْيُبَاكِرِ الْعِدَاءَ وَ لِيَجُودِ الْجِدَاءَ وَ لِيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ وَ لِيُقَيِّلَ مُجَامَعَةَ النِّسَاءِ. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا خِفَّةُ الرِّدَاءِ؟ قَالَ: قَلَّةُ الدَّيْنِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : هر کس مانند گاری می خواهد - و البته مانند گاری [ابدی] وجود ندارد - باید صبحانه را زودتر بخورد، کفش مناسب بپوشد، ردای (بالا پوش) خود را سبک کند و کمتر با زنان بیامیزد. پرسیدند: ای پیامبر خدا! سبک بودن ردا به چیست؟ فرمودند: به کم بودن بدهی. «من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۵، ح ۴۹۰۲»

حدیث ۱۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَرْبَعَةٌ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ: التَّرْوِيحُ بِالْأَبْكَارِ، وَ الْأَغْتِسَالُ بِالمَاءِ الْحَارِّ وَ النَّوْمُ عَلَى الْيَسَارِ وَ أَكْلُ التُّفَاحِ بِالْأَشْحَارِ. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : چهار چیز، بر عمر می افزاینند: ازدواج با دختران، شستشو با آب گرم، خوابیدن بر شانه چپ و خوردن سیب در سحرگاهان. «مواعظ العددیه، ص ۲۱۱»

حدیث ۱۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : بئس العبد القاذور. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: بد بنده ای است، بنده کثیف و لا قید. «الکافی، ج ۶، ص ۴۳۹»

حدیث ۱۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لرجل شعث شعر رأسه، و سخة ثيابه، سيئه حاله: من الدين المتعة و إظهار النعمة. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - : به مردی که موهایی ژولیده و جامه ای چرکین و سر و وضع نامرتبی داشت، فرمودند: استفاده و آشکار ساختن نعمت، جزو دین است. «الکافی، ج ۶، ص ۴۳۹»

حدیث ۱۲۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا تبيتوا القمامة في بيوتكم و أخرجوها نهارا، فإنها مقعد الشيطان. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - : هر کس در شب در خانه های خود ننگه ندارید و آن را در روز به بیرون از خانه منتقل کنید، زیرا زباله جایگاه شیطان است. «من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۵»

حدیث ۱۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : بيت الشياطين من بيوتكم بيت العنكبوت. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمودند: خانه های عنکبوتی که در خانه های شماست، لانه شیاطین است. «الکافی، ج ۶، ص ۵۳۲»

حدیث ۱۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من اتخذ ثوبا فليظفه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که جامه ای می پوشد، باید آن را پاکیزه نگه دارد. «الکافی، ج ۶، ص ۴۴۴»

حدیث ۱۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : طهروا هذه الأجساد طهرکم الله، فإنه ليس عبد یبیت طاهرا إلا بات معه ملک فی شعاره، ولا يتقلب ساعة من الليل إلا قال: اللهم اغفر لعبدک فإنه بات طاهرا. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: این بدن ها را پاکیزه سازید تا خداوند شما را پاکیزه گرداند، زیرا هیچ بنده ای نیست که شب با بدنی پاکیزه بخوابد مگر این که فرشته ای در میان جامه او با وی می خوابد و هیچ ساعتی از شب از این پهلو به آن پهلو نمی چرخد مگر این که آن فرشته گوید: خدایا! بنده ات را بیمارز، زیرا که با بدنی پاکیزه خوابیده است. «کنز العمال، ح ۲۶۰۰۳»

حدیث ۱۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : هلك المتقذرون. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مردمان کثیف و پلشت به هلاکت در افتند. «کنز العمال، ح ۷۴۲۲»

حدیث ۱۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : تنظفوا بكل ما استطعتم، فإن الله تعالى بنى الإسلام على النظافة، ولن يدخل الجنة إلا كل نظيف. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خودتان را با هر وسیله ای که می توانید پاکیزه کنید، زیرا خدای متعال اسلام را بر پایه پاکیزگی بنا کرده است و هرگز به بهشت نرود مگر کسی که پاکیزه باشد. «کنز العمال، ح ۲۶۰۰۲»

حدیث ۱۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إن الإسلام نظيف فتظفوا، فإنه لا يدخل الجنة إلا نظيف. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: همانا اسلام پاکیزه است پس شما هم پاکیزه باشید، زیرا جز شخص پاکیزه کسی به بهشت نمی رود. «کنز العمال، ح ۲۶۰۰۷»

حدیث ۱۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إن الله يحب الناسک النظيف. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: همانا خداوند، عابد پاکیزه را دوست دارد. «کنز العمال، ح ۲۶۰۰۰»

حدیث ۱۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله ... : أن الثوب یسبح، فإذا اتسخ انقطع تسبیحه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: همانا لباس تسبیح (خدا) می گوید و هر گاه کثیف شود از تسبیح باز می ایستد. «کنز العمال، ح ۲۶۰۰۹»

حدیث ۱۳۷

جابر بن عبد الله: أتانا رسول الله - صلى الله عليه و آله - فرأى رجلا شعثا قد تفرق شعره، فقال: أما كان يجد هذا ما يسكن به شعره؟! و رأى رجلا آخر (و) عليه ثياب وسخة فقال: أما كان هذا يجد ماء يغسل به ثوبه؟ جابر بن عبد الله می گوید: رسول خدا - صلی الله علیه و آله - به نزد ما آمد و چشمش به مردی افتاد که موهایش ژولیده و درهم بود، پس حضرت فرمودند: آیا این مرد چیزی پیدا نکرد که با آن موهای خود را مرتب کند؟ و مرد دیگری را دید که لباس های چرکین به تن داشت، فرمودند: آیا این مرد آبی پیدا نکرده که با آن لباسش را بشوید؟ «سنن أبی داود، ح ۴۰۶۲»

حدیث ۱۳۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إن الله طيب يحب الطيب، نظيف يحب النظافة. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند پاک است و شخص پاک را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد. «صحیح الترمذی، ح ۲۷۹۹»

حدیث ۱۳۹

قال الإمام علي - عليه السلام - : نظفوا بيوتكم من حوك العنكبوت، فإن تركه في البيت يورث الفقر. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اتاق های خود را از تار عنكبوت تمیز کنید، زیرا باقی گذاشتن آن در خانه فقر می آورد. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۷۵»

حدیث ۱۴۰

قال الإمام علي - عليه السلام - : لا تؤوا التراب خلف الباب، فإنه مأوى الشيطان. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خاکروبه را پشت در (خانه) جمع نکنید، زیرا که جایگاه شیطان می شود. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۷۲»

حدیث ۱۴۱

قال الإمام علي - عليه السلام - : تظفوا بالماء من التتن الريح الذي يتأذى به، تعهدوا أنفسكم، فإن الله عزوجل يبغض من عباده القاذورة الذي يتأنف به من جلس إليه. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خودتان را به وسیله آب از بوی نامطبوعی که مایه آزار دیگران است پاکیزه سازید، به (سر و وضع) خودتان برسید، زیرا خداوند عزوجل از بندگان کثیف و لاقید خود که هر که با او می نشیند از وی بیزار می شود، نفرت دارد. «الخصال، ص ۶۲۰، ح ۱۰»

حدیث ۱۴۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَلْبَسُوا الْبَيَاضَ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: لباس سفید رنگ بپوشید که پاک و پاکیزه تر است. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۵۵»

حدیث ۱۴۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَلْكَتَانُ مِنْ لِبَاسِ الْأَنْبِيَاءِ وَهُوَ يُنْبِتُ اللَّحْمَ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: لباس کتانی لباس انبیاء است و آن گوشت را می رویاند. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۴۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : التَّوْبُ النَّقِيُّ يَكْتِبُ الْعِدْوَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: لباس پاکیزه دشمن را ذلیل می‌نماید. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۴۶»

حدیث ۱۴۵

قال الامام علی - عليه السلام - : لا تجتمع الصَّحَّةُ وَ النَّهْمُ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: سلامتی و شکم بارگی با هم جمع نمی‌شوند. «مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۸۲»

حدیث ۱۴۶

قال الامام علی - عليه السلام - للحسن ابنه - عليه السلام - : يا بُنَيَّ الْاَلَا- اُعَلِّمَكَ اَرْبَعَ خِصَالٍ تَسْتَعْنِي بِهَا عَنِ الطَّبِّ فَقَالَ: بَلَى يَا اَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ. قَالَ: لَا- تَجْلِسْ عَلَى الطَّعَامِ الْاَلَا- وَ اَنْتَ جَائِعٌ وَ لَا- تَقُمْ عَنِ الطَّعَامِ اَلَا وَ اَنْتَ تَشْتَهِيهِ وَ ... امام علی - عليه السلام - به فرزندش امام حسن - عليه السلام - فرمودند: فرزندم! آیا می‌خواهی چهار چیز به تو یاد دهم که به وسیله آنها از مراجعه به پزشک بی‌نیاز شوی؟ عرض کرد: بله یا امیرالمومنین!، حضرت فرمودند: بر سر سفره منشین مگر آنکه گرسنه باشی، در حالی که هنوز میل به غذا داری دست از غذا خوردن بکش، عمل جویدن غذا را به خوبی انجام ده و قبل از خواب، خود را از ادرار و مدفوع تخلیه نما. «بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۱۸۷»

حدیث ۱۴۷

امام صادق علیه السلام: لَيْسَ فِيمَا أَصْلَحَ الْبَدَنَ إِسْرَافٌ ... إِنَّمَا الْإِسْرَافُ فِيمَا أَتْلَفَ الْمَالَ وَأَضَرَ بِالْبَدَنِ . در آنچه بدن را سالم نگه می‌دارد اسراف نیست ... بلکه اسراف در چیزهایی است که مال را تلف کند و به بدن زیان رساند . بحار الأنوار : ۷۵ / ۳۰۳ / ۶ / منتخب میزان الحکمه : ۲۷۰

حدیث ۱۴۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ تَرَكَ الْخَمَرَ لَعِيَ اللهُ سَقَاهُ اللهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ ، فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : لَعِيَ اللهُ؟! قَالَ : نَعَمْ وَاللَّهِ ، صَيَّيَانَةٌ لِنَفْسِهِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : هر که برای غیر خدا (هم که شده) شرابخواری را رها کند ، خداوند او را از شراب خالص و مَهر شده بنوشاند . علی علیه السلام عرض کرد : برای غیر خدا؟ فرمودند: آری ، به خدا قسم ؛ برای حفظ (سلامتی) خویش . بحار الأنوار : ۷۹ / ۱۵۰ / ۶۴ / منتخب میزان الحکمه : ۱۸۶

حدیث ۱۴۹

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الشَّمْسِ ؛ فَإِنَّهَا تُبْلِي الثَّوْبَ ، وَتُنْتِنُ الرِّيحَ ، وَتُظْهِرُ الدَّاءَ الدَّفِينِ . از نشستن در آفتاب ، حذر کنید ؛ چرا که جامه را کهنه می‌کند ، بوی [بدن] را بد می‌سازد و درد نهفته را آشکار می‌نماید . المستدرک علی الصحيحین ، جلد ۴ ، صفحه ۴۵۶ ، حدیث ۸۲۶۴ عن ابن عبّاس ، کنز العمّال ، جلد ۹ ، صفحه ۱۳۹ ، حدیث ۲۵۴۰۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۴۹۰

حدیث ۱۵۰

لا تَتَّكِبْ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يُذِيبُ شَحْمَ الْكُلَيْتَيْنِ، وَلَا تُسْرِحْ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يُرِقُّ الشَّعْرَ... وَلَا تَتَدَلَّكَ بِالْخَرْفِ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ الْبِرَصَّ، وَلَا تَمْسِحَ وَجْهَكَ بِالْإِزَارِ؛ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِمَاءِ الْوَجْهِ؛ فِي الْحَمَامِ، تَكِيهَ نَزْنٍ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. فِي الْحَمَامِ، شَانِهَ مَزْنٍ؛ لِأَنَّهَا مَوْرَا بَارِيكٌ مِي كَنْد. سَفَالِ (سَنَكْ پَا) رَا بَه تَنْ مَمَالٍ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. لَنْكٌ رَا نِيْزَ بَرِ صُورَتِ خُودِ مَكْشٍ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. الْحَمَامِ، جُلْدِ ۶، صَفْحَةِ ۵۰۱، حَدِيثِ ۲۴

حدیث ۱۵۱

امام صادق علیه السلام: إِيَّاكَ وَالْتَمَشُطَ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ وِبَاءَ الشَّعْرِ؛ مِنْ شَانِهَ كَرْدَنِ فِي الْحَمَامِ بِپَرِهِيْزٍ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. عِلَلُ الشَّرَائِعِ، صَفْحَةِ ۲۹۲، حَدِيثِ ۱

حدیث ۱۵۲

الإمام علي عليه السلام - كَانَ يَقُولُ: أَلَا لَا يَسْتَلْقِيَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يُذِيبُ شَحْمَ الْكُلَيْتَيْنِ، وَلَا يَدُلُّكَ رَجُلِيهِ بِالْخَرْفِ؛ فَإِنَّهُ يورِثُ الْجُذَامَ. امام علي عليه السلام: زَنَاهَا! مَبَادَا كِهَ كَسِي فِي الْحَمَامِ، بَه پِشْتِ بَخُوَابِدِ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. وَ مَبَادَا كَسِي پَاهَايِ خُودِ رَا سَفَالِ (سَنَكْ پَا) بَكْشِدِ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. الْحَمَامِ، جُلْدِ ۶، صَفْحَةِ ۵۰۰، حَدِيثِ ۱۹ عَنِ عُمَرَ بْنِ يَزِيدٍ عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامِ، مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، جُلْدِ ۱، صَفْحَةِ ۱۳۴، حَدِيثِ ۳۳۲ وَفِيهِ «رَجُلُهُ» بَدَلِ «رَجُلِيهِ»، بِحَارِ الْأَنْوَارِ، جُلْدِ ۷۶، صَفْحَةِ ۸۱، حَدِيثِ ۲۲ دَانِشِ نَامِهَ احَادِيْثِ پَرِشَكِي: ۴۹۶ / ۱

حدیث ۱۵۳

امام رضا عليه السلام: مَنْ اغْتَسَلَ مِنَ الْمَاءِ الَّذِي قَدِ اغْتَسَلَ فِيهِ فَأَصَابَهُ الْجُذَامُ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ؛ لِأَنَّهَا جَرِبِي كَلِيهَاهَا رَا ذُوبَ مِي كَنْد. كِهَ پِشْتَرِ دَرِ آنِ غَسَلِ شُدِهَ اسْتِ وَ بَدِيْنِ سَبَبِ بَه جُذَامِ مَبْتَلَا شُودِ، كَسِي جَزِ خُودِ رَا نَكُوْهَشِ نَكَنْد. الْحَمَامِ، جُلْدِ ۶، صَفْحَةِ ۵۰۳، حَدِيثِ ۳۸ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرِ دَانِشِ نَامِهَ احَادِيْثِ پَرِشَكِي: ۴۹۶ / ۱

حدیث ۱۵۴

امام رضا عليه السلام: إِذَا أَرَدْتَ أَلَّا يَظْهَرَ فِي يَدَيْكَ بَثْرَةٌ وَلَا غَيْرُهَا، فَابْدَأْ عِنْدَ دُخُولِ الْحَمَامِ بِبِطْنِكَ، بِبِطْنِكَ الْبَنَفْسِجِ؛ إِنْ مِي خُودِ كِهَ دَرِ بَدَنِ جُوشِ وَ جَزِ آنِ رُخِ نَمَايِدِ، هَنْكَامِ دَرِ آمْدَنِ بَه حَمَامِ، چَرِبِ كَرْدَنِ بَدَنِ خُودِ رَا بَه رُوغَنِ بَنْفِشِهَ، آغَاْزِ كَنِ. طَبِّ الْإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامِ، صَفْحَةِ ۳۱، بِحَارِ الْأَنْوَارِ، جُلْدِ ۶۲، صَفْحَةِ ۳۲۲ وَفِيهِ «فَدَهْنٌ» بَدَلِ «بِدَهْنٌ» دَانِشِ نَامِهَ احَادِيْثِ پَرِشَكِي: ۴۷۴ / ۱

حدیث ۱۵۵

امام كاظم عليه السلام: شَعْرُ الْجَسَدِ إِذَا طَالَ قَطَعَ مَاءَ الصُّلْبِ، وَأَرْخَى الْمَفَاصِلَ، وَوَرَّثَ الضَّعْفَ، وَالسَّلَّ، وَإِنَّ التَّوْرَةَ تَزِيدُ فِي مَاءِ الصُّلْبِ، وَتَقْوِي الْبَدْنَ، وَتَزِيدُ فِي شَحْمِ الْكُلَيْتَيْنِ، وَتُسَمِّنُ الْبَدْنَ؛ مَوِي سَرِ، چُونِ بَلَنْدِ شُودِ، آبِ كَمَرِ از جَرِيَانِ مِي افْتَدِ، مَفَاصِلِ، سَسْتِ مِي شُونَدِ وَ ضَعْفِ وَ سَبَلِ بَه دَنْبَالِ مِي آوَرْدِ. امِيَا نُورِهَ، آبِ كَمَرِ رَا افزُونِ مِي سَاْزَدِ، بَدَنِ رَا تَقْوِيْتِ مِي كَنْدِ، بَرِ پِيِهَ كَلِيهَاهَا

می‌افزاید و بدن را چاق می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۹۱، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۴۲

حدیث ۱۵۶

امام علی علیه‌السلام: التَّوْرَةُ نُشْرَةٌ وَطَهْوَرٌ لِلجَبَدِ؛ نوره، یک تعویذ (نگه دارنده) و مایه پاک‌کننده بدن است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۰۶، حدیث ۷

حدیث ۱۵۷

امام صادق علیه‌السلام: إِيَّاكَ وَشَرِبَ الْمَاءِ الْبَارِدِ وَالْفُقَّاعِ فِي الْحَمَامِ؛ فَإِنَّهُ يُفْسِدُ الْمَعِدَةَ؛ از نوشیدن آب سرد و فقاع در حمام حذر کن؛ چرا که معده را تباه می‌کند. من لایحضره الفقیه، جلد ۱، صفحه ۱۱۳، حدیث ۲۳۲، الأملی للصدوق، صفحه ۴۴۵، حدیث ۵۹۵

حدیث ۱۵۸

امام رضا علیه‌السلام: الإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ بَعْدَ أَكْلِ السَّمَكِ يُوْرِثُ الْفَالِجَ؛ غسل کردن با آب سرد پس از خوردن ماهی، سست‌اندازی در پی می‌آورد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱ نقلاً عن طب الإمام الرضا علیه‌السلام، صفحه ۲۶ و فيه «فإن الماء» بدل «الاجتسال بالماء» دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۷۴

حدیث ۱۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: غَسَلُ الْقَدَمَيْنِ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ عَقِيبَ الْخُرُوجِ مِنَ الْحَمَامِ أَمَانٌ مِنَ الصُّدَاعِ؛ شستن پاها با آب سرد پس از بیرون آمدن از حمام، مایه ایمنی از سردرد است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۸، حدیث ۲۸۳۰۰ نقلاً عن أبي نعیم فی الطب عن أبي هريرة دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۲

حدیث ۱۶۰

امام رضا علیه‌السلام: ... وَمَنْفَعَةُ الْحَمَامِ تُؤَدِّي إِلَى الْإِعْتِدَالِ، وَيُنْقِي الدَّرَنَ، وَيُلَيِّنُ العَصَبَ وَالْعُرُوقَ، وَيُقَوِّي الأَعْضَاءَ الْكِبَارَ، وَيُذِيبُ الْفُضُولَ وَالْعُقُونَاتِ. فایده حمام کردن آن است که به اعتدال می‌انجامد، چرک را می‌زداید، پی و رگ‌ها را نرم می‌سازد، اندام‌های بزرگ را تقویت می‌کند، و مواد زاید و عفونت‌ها را نیز ذوب می‌کند. طب الإمام الرضا علیه‌السلام، صفحه ۲۹، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۰

حدیث ۱۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الدَّاءُ ثَلَاثَةٌ وَالِدَوَاءُ ثَلَاثَةٌ؛ فَأَمَّا الدَّاءُ: فَالِدَمُّ وَالْمِرَّةُ وَالْبَلْغَمُ؛ فَالدَّاءُ الدَّمُ الْحِجَامَةُ، وَدَوَاءُ الْبَلْغَمِ الْحَمَامُ، وَدَوَاءُ الْمِرَّةِ الْمَشِي؛ درد، سه چیز است و درمان نیز سه چیز. اما درد، عبارت است از: خون، تلخه و بلغم. درمان خون، حجامت است، درمان بلغم، حمام است، و داروی تلخه نیز راه رفتن. بحار الأنوار، ج ۶۲، صفحه ۱۲۷، حدیث ۸۷، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۶۲ مقصود از «مشی» در پایان روایت، هر چیزی است که مسهل باشد. از آن رو، مسهل را «مشی» نامیده‌اند که شخص را به راه رفتن و رفتن به سمت آبریزگاه، وادار می‌سازد.

حدیث ۱۶۲

امام کاظم علیه‌السلام: الْحَمَّامُ يَوْمٌ وَيَوْمٌ لَا يُكْتَبُ لِلَّحْمِ، وَإِذْمَانُهُ كُلُّ يَوْمٍ يُذِيبُ شَحْمَ الْكُلَيْتَيْنِ؛ يَكُ رُوزٌ فِي مِثْلِ حَمَّامٍ رَفْتِنِ انْصَانِ رَا چَاقِ مِي كَنْدِ وَهَرِ رُوزِ حَمَّامِ رَفْتِنِ چَرَبِي كَلِيهَا رَا آبِ مِي كَنْدِ. مَكَارِمُ الْأَخْلَاقِ: ۱ / ۱۲۶ / ۳۰۳

حدیث ۱۶۳

امام صادق علیه‌السلام: ثَلَاثٌ يَهْدِمْنَ الْبَدَنَ وَرُبَّمَا قَتَلْنَ: أَكْلُ الْقَدِيدِ الْغَائِبِ، وَدُخُولُ الْحَمَّامِ عَلَى الْبِطْنَةِ، وَنِكَاحُ الْعَجَائِزِ؛ سَهٌ چِيْزِ بَدَنِ رَا تَبَاهِ مِي كَنْدِ وَ چِهِ بَسَا كُشَنْدِهِ اسْتِ: خُورْدَنِ آبْگُوشْتِ شَبِ مَانْدِهِ، حَمَّامِ رَفْتِنِ بَا شَكْمِ پَرِ وَ نَزْدِيكِي كَرْدَنِ بَا زَنَانِ سَالْخُورْدِهِ. بَحَارُ الْأَنْوَارِ: ۱۹ / ۷۵ / ۷۶

حدیث ۱۶۴

امام صادق علیه‌السلام: لَا تَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلَّا فِي جَوْفِكَ شَيْءٌ يُطْفِئُ عَنْكَ وَهَجَ الْمَعِدَةِ، وَهُوَ أَقْوَى لِلْبَدَنِ. وَلَا تَدْخُلْهُ وَأَنْتَ مُمْتَلِئٌ مِنَ الطَّعَامِ؛ زَمَانِي حَمَّامِ بَرُو كِهِ دَرِ مَعْدَهَاتِ اَنْدَكِ چِيْزِي كِهِ حَرَارَتِ اَن رَا فَرُو نَشَانْدِ بَاشْدِ. اَيْنِ بَرَايِ تَقْوِيْتِ بَدَنِ تُو بَهْتَرِ اسْتِ. بَاشَكْمِ پَرِ نِيْزِ حَمَّامِ نَرُو. مَكَارِمُ الْأَخْلَاقِ: ۱ / ۱۲۵ / ۲۹۸ مَتْنَبِ مِيزَانِ الْحَكْمَةِ: ۱۶۶

حدیث ۱۶۵

نِعْمَ الْبَيْتُ الْحَمَّامُ؛ تُذَكَّرُ فِيهِ النَّارُ، وَيَذْهَبُ بِالْدَّرَنِ. چِهِ نِيكُو سَرَايِي اسْتِ حَمَّامِ؛ آتَشِ (دُوزْخِ) رَا بِهِ يَادِ مِي آوَرْدِ وَ چَرَكِ رَا (ازِ تَنْ) مِي بَرْدِ. الْفَقِيهَةُ: ۱ / ۱۱۵ / ۲۳۷ مَتْنَبِ مِيزَانِ الْحَكْمَةِ: ۱۶۶

حدیث ۱۶۶

امام رضا علیه‌السلام: الْجِمَاعُ بَعْدَ الْجِمَاعِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا غُسْلٌ؛ يُوْرَثُ لِلْوَالِدِ الْجُنُونَ؛ آمِيْزِشِ پَسِ ازِ آمِيْزِشِ، بِيِ اَن كِهِ مِيانِ اَنهَا غَسْلِي صُورْتِ بَذِيْرْفْتِهِ بَاشْدِ، دِيْوَانْگِي فَرَزَنْدِ رَا دَرِ پِيِ مِي آوَرْدِ. طَبُّ الْإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ، صَفْحَه ۲۸، بَحَارُ الْأَنْوَارِ، جُلْد ۶۲، صَفْحَه ۳۲۱ دَانِشِ نَامِهِ اَحَادِيْثِ پَزْشَكِي: ۱ / ۲۶۸

حدیث ۱۶۷

امام علی علیه‌السلام: مَنْ أَرَادَ الْبُقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيَبَاكِرِ الْعَمْدَاءَ، وَلْيَجُودِ الْحِذَاءَ، وَلْيَخْفِفِ الرِّدَاءَ، وَلْيُقَلِّ غُشْيَانَ النِّسَاءِ؛ هَرِ كَسِ طَالِبِ مَانْدَنِ اسْتِ، كِهِ الْبَتِهِ مَانْدَنِي دَرِ كَارِ نِيْسْتِ؛ صَبِيْحِ زُودِ صَبْحَانِهِ بَخُورْدِ، كَفْشِ خُوبِ بِيُوشْدِ، قَرُضِ خُودِ رَا كَمِ كَنْدِ وَ بَا زَنَانِ كَمْتَرِ آمِيْزِشِ كَنْدِ. عِيُونِ اَخْبَارِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامِ: ۲ / ۳۸ / ۱۱۲ مَتْنَبِ مِيزَانِ الْحَكْمَةِ: ۴۰۸

حدیث ۱۶۸

امام علی علیه‌السلام: لَا رَزِيَّةَ اَعْظَمَ مِنْ دَوَامِ سِيْقَمِ الْجَسَدِ؛ مَصِيْبَتِي سَخْتِ تَرِ ازِ اسْتِمْرَارِ نَاتَنْدَرَسْتِي نِيْسْتِ. غَرَرِ الْحَكْمِ، حَدِيْثِ ۱۰۷۲۶، عِيُونِ الْحَكْمِ وَالْمَوَاعِظِ، صَفْحَه ۵۴۰، حَدِيْثِ ۹۹۹۷ دَانِشِ نَامِهِ اَحَادِيْثِ پَزْشَكِي: ۱ / ۱۳۴

حدیث ۱۶۹

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): سَافِرُوا تَصِحُّوا وَتَسْلِمُوا؛ سفر کنید تا تن درست و سالم بمانید. دانش نامه احادیث پزشکی: ج ۱ ص

۸۲ ح ۹۵

حدیث ۱۷۰

قال رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم): لَوْلَا أَنْ أُشِقَّ عَلَى أُمَّتِي لِأَمْرَتِهِمْ بِالسَّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ؛ اگر ترس از سختگیری بر ائمت نبود، دستور می دادم که با هر نمازی مسواک زنند. الکافی: ۳/۲۲/۱.

حدیث ۱۷۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا عَيْشَ أَهْنًا مِّنَ الْعَافِيَةِ؛ آسایشی گواراتر از عافیت نیست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۷۲۸

حدیث ۱۷۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا لِبَاسٍ أَجْمَلُ مِّنَ السَّلَامَةِ؛ هیچ لباسی زیباتر از سلامت نیست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۶۳۵

حدیث ۱۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِحَّةُ الْأَجْسَامِ مِّنْ أَهْنِ الْأَقْسَامِ؛ سلامت جسم از گواراترین بهره‌هاست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۱۲

حدیث ۱۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: شَيْئَانِ لَا يَعْرِفُ فَضْلَهُمَا إِلَّا مَنْ فَقَدَهُمَا؛ الشَّبَابُ وَالْعَافِيَةُ؛ دو نعمت است که قدر آنها را نمی‌داند مگر کسی که از دستشان می‌دهد: جوانی و تن درستی. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۷۶۴

حدیث ۱۷۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلَامَةُ؛ سلامتی، میوه دورانیشی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۵۹۰

حدیث ۱۷۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: تَوَقَّوا الْبَرْدَ فِي أَوَّلِهِ وَتَلَقَّوهُ فِي آخِرِهِ، فَإِنَّهُ يَفْعَلُ فِي الْأَبْدَانِ كَمَا يَفْعَلُ فِي الْأَغْصَانِ أَوَّلُهُ يُحْرِقُ وَ آخِرُهُ يُورِقُ؛ در آغاز سرما (فصل پاییز) خود را از سرما نگه دارید و در آخرش (فصل بهار) خود را به آن بسپارید؛ زیرا سرما با تن‌ها همان می‌کند که با شاخه‌های درخت: در آغاز می‌سوزاند و در پایان، به برگ و بار می‌نشانند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۵۵۱

حدیث ۱۷۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بَادِرْ شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سُقْمِكَ؛ جوانی‌ات را پیش از پیری، و سلامتی‌ات را پیش از بیماری دریاب. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۳۸۱

حدیث ۱۷۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِصِحَّةِ الْمِزَاجِ تُوجَدُ لَذَّةُ الطَّعْمِ؛ با سلامت مزاج، گوارایی غذا احساس می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۸۹

حدیث ۱۷۹

حضرت امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: لَا تَسْتَغْنِي شِيعَتَنَا عَنْ أَرْبَعٍ: خَمْرَةٌ يَصَلِي عَلَيْهَا وَخَاتَمٌ يَتَخْتَمُ بِهِ وَسَوَاكٌ يَسْتَاكُ بِهِ وَسَبْحَةٌ مِنْ طِينِ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ پیروان ما از چهار چیز بی‌نیاز نیستند - ؟: سجاده‌ای که بر روی آن نماز خوانده شود - ؟. انگشتی که در انگشت باشد - ؟. مسواکی که با آن دندانها را مسواک کنند - ؟. تسیحی از خاک مرقد امام حسین (علیه السلام) تهذیب الاحکام، ج، ؟ ص؟؟

حدیث ۱۸۰

امام صادق علیه‌السلام: الْحِنَاءُ يَذْهَبُ بِالسَّهْهِكِ، وَيَزِيدُ فِي مَاءِ الْوَجْهِ، وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ، وَيُحْسِنُ الْوَلَدَ؛ حنا کردن، بدبویی عرق را از میان می‌برد، بر طراوت و تازگی چهره می‌افزاید، بوی دهان را خوش می‌سازد و فرزند را نکو می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۴، حدیث ۵

حدیث ۱۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: اخْتَصَّ بِوَالِحِنَاءٍ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصِيرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ، وَيُطَيِّبُ الرِّيحَ، وَيَسَيِّكُنُ الزَّوْجَةَ؛ به حنا خضاب بندید؛ چرا که دیده را جلا می‌دهد، مو بر می‌رویانند، بو را خوش می‌سازد و همسر مرد را آرامش می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۳، حدیث ۴

حدیث ۱۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْحِنَاءُ خِضَابُ الْإِسْلَامِ؛ يَزِيدُ فِي الْمُؤْمِنِ عَمَلَهُ، وَيَذْهَبُ بِالْصُّدَاعِ، وَيُحَدِّدُ الْبَصِيرَ، وَيَزِيدُ فِي الْوَقَاعِ، وَهُوَ سَيِّدُ الرَّيَاحِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ حنا، خضاب اسلام است؛ بر [ثواب] عمل مؤمن می‌افزاید، سردرد را از میان می‌برد، چشم را تیزبین می‌کند، قدرت آمیزش را افزون می‌سازد و مهتر گیاهان خوش بو در دنیا و آخرت است. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۱۰ و مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۱۸۹، ح ۵۵۸

حدیث ۱۸۳

امام علی علیه‌السلام: الدَّهْنُ يُلَيِّنُ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ، وَيُسَهِّلُ مَجَارِيَ الْمَاءِ، وَيُذْهِبُ الْقَشْفَ، وَيُسْفِرُ اللَّوْنَ؛ روغن، پوست را نرم می‌کند، بر توان مغز می‌افزاید، مجاری آب را در بدن می‌گشاید، کثافت پوست را از میان می‌برد و رنگ را روشن تر

می‌کند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۵۱۹ ، حدیث ۱ و ح ۴

حدیث ۱۸۴

امام رضا علیه‌السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا تُشَقَّقَ شَفَتَاهُ ، وَلَا يَخْرُجَ فِيهَا نَاسُورٌ ، فَلْيُدْهِنْ حَاجِبِيهِ ؛ هِرْ كَسْ مِي خَوَاهِدْ كِه لِبْ هَائِش نَتْرَكْد وَا زِ آن نَاسُور بِيرون نَزند ، بَه ابروهای خود ، روغن بمالد . طَبَّ الإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ ، ص ۴۰ و بحار الأنوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۲۵

حدیث ۱۸۵

امام باقر علیه‌السلام : دُهْنُ اللَّيْلِ يَجْرِي فِي الْعُرُوقِ ، وَيُرَوِّي الْبَشْرَةَ ، وَيُبَيِّضُ الْوَجْهَ ؛ رُوغْن [مَالِدِن] شَبَانَه ، دَر رِگْ هَا جَرِيَان مِي يَابَد و پُوسْت رَا آبِيَارِي و چهره رَا سَفِيد مِي كِنْد . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۵۱۹ ، حدیث ۵

حدیث ۱۸۶

امام رضا علیه‌السلام : إِذَا أَرَدْتَ أَلَّا يَظْهَرَ فِي يَدَيْكَ بَثْرَةٌ وَلَا غَيْرُهَا ، فَابْدَأْ عِنْدَ دُخُولِ الْحَمَامِ بِدُهْنِ يَدَيْكَ ، بِدُهْنِ الْبَنْفَسِجِ ؛ اِگَر مِي خَوَاهِي كِه دَر بَدَنْت جُوش و جَز آن رُخ نَنمَایَد ، هَنگَام دَر آمَدِن بَه حَمَام ، چَرَب كَرْدِن بَدَن خُود رَا بَه رُوغْن بَنفِشَه ، آغَا ز كِن . طَبَّ الإِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ ، ص ۳۱ و بحار الأنوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۲۲

حدیث ۱۸۷

امام علی علیه‌السلام : إِدْهِنُوا بِالزَّيْتِ وَاتَّئِدُوا بِهِ ؛ فَإِنَّهُ دُهْنُهُ الْأَخْيَارِ ، وَإِدَامُ الْمُصْطَفَيْنِ ؛ بَه رُوغْن زَيْتُون ، خُود رَا چَرَب كَنید وَا زِ آن ، خُورِش سَازید ؛ چَرَا كِه آن ، رُوغْن نِيكَان و خُورِش بَر گَزید گَان اِسْت . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۳۳۱ ، حدیث ۴

حدیث ۱۸۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : كُلُوا الزَّيْتِ ، وَادْهِنُوا بِالزَّيْتِ ؛ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ ؛ زَيْتُون بَخُورید و خُود رَا بَا رُوغْن زَيْتُون چَرَب كَنید ؛ چَرَا كِه آن ، اَز دَرخْتِي خُجِسْتَه اِسْت . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۳۳۱ ، حدیث ۱

حدیث ۱۸۹

امام صادق علیه‌السلام : الْبَنْفَسِجُ سَيِّدُ أَدِهَانِكُمْ ؛ بَنفِشَه ، مِهْتَر هَمَه رُوغْن هَاي شَمَاسْت . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۵۲۱ ، حدیث ۱

حدیث ۱۹۰

امام صادق علیه‌السلام : فَضْلُ الْبَنْفَسِجِ عَلَى الْأَدِهَانِ كَفَضْلِ الْإِسْلَامِ عَلَى الْأَدْيَانِ . نِعَمَ الدُّهْنُ الْبَنْفَسِجُ ، لَيَذْهَبُ بِالذَّاءِ مِنَ الرَّأْسِ وَالْعَيْنَيْنِ ، فَادْهِنُوا بِهِ ؛ بَرْتَرِي بَنفِشَه بَر دِیگَر رُوغْن هَا بَه سَان بَرْتَرِي اِسْلَام بَر دِیگَر اَدِيَان اِسْت . بَنفِشَه ، خُوب رُوغْنِي اِسْت ! دَرْد رَا اَز سَر و چَشْمَان مِي بَرْد . خُود رَا بَدَان ، چَرَب كَنید . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۵۲۱ ، حدیث ۵

حدیث ۱۹۱

امام صادق علیه السلام: **غَسَلَ الرَّأْسَ بِالْخَطِيمِ أَمَانٌ مِنَ الصَّعْدَاعِ وَبِرَاءَةٌ مِنَ الْفَقْرِ، وَطَهْرٌ لِلرَّأْسِ مِنَ الْحَزَازَةِ؛ شِسْتَن سِرِّ بِا خَطْمِي،** مایه ایمنی از سردرد، برکنار ماندن از فقر، و پاکیزگی سر از سبوسه است. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۸۶، حدیث ۱

حدیث ۱۹۲

امام کاظم علیه السلام: **إِنْ شَعَرَ الرَّأْسَ إِذَا طَالَ ضَعْفَ الْبَصَرِ، وَذَهَبَ بَضْوَاءُ نَوْرِهِ. وَطَمَّ الشَّعْرُ؛ يُجَلِي الْبَصَرَ، وَيَزِيدُ فِي ضَوْءِ نَوْرِهِ؛** موی سر، اگر بلند شود، دیده به ضعف می‌گراید و فروغِ نورش می‌رود؛ اما کوتاه کردن مو، دیده را جلا می‌دهد و بر فروغِ نور آن می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۸۵، حدیث ۱۰

حدیث ۱۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ اتَّخَذَ شَعْرًا فَلْيُحْسِنْ وَلَا يَتَّهْ، أَوْ لِيُجْزَهُ؛** هر کس مو بگذارد باید خوب به آن برسد و گرنه کوتاهش کند. وسائل الشیعه: ۱ / ۴۳۲ / ۱

حدیث ۱۹۴

عن ابن سنان: **سَأَلْتُ الصَّادِقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ إِطَالَةِ الشَّعْرِ، فَقَالَ: كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مُقَصِّرِينَ؛ يَعْنِي الطَّمَّ؛** به نقل از ابن سنان: به امام صادق علیه السلام گفتم: درباره بلند کردن موها چه می‌فرماید؟ فرمودند: یاران حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم، موهای خود را می‌زدند؛ یعنی کوتاه می‌کردند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۳۹، حدیث ۳۵۰

حدیث ۱۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **كَثْرَةُ تَسْرِيحِ الرَّأْسِ تَذْهَبُ بِالْوَبَاءِ، وَتَجْلِبُ الرِّزْقَ، وَتَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ؛** فراوان زدن موها، و با را از میان می‌برد، روزی می‌آورد و بر قدرت انسان برای نزدیکی می‌افزاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۹، حدیث ۶

حدیث ۱۹۶

عن ابن فضال عمّن ذكره عن الإمام الصادق عليه السلام، قال: **ذَكَرْنَا الْأَخَذَ مِنَ الشَّارِبِ، فَقَالَ: نُشْرَةٌ، وَهُوَ مِنَ السَّنَةِ؛** به نقل از ابن فضال، از راوی‌ای که خود از وی نام برده است: [نزد امام صادق علیه السلام] از کوتاه کردن سیل سخن به میان آوردیم. فرمودند: این عمل، نوعی پیشگیری از بیماری و عمل به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۷، حدیث ۸

حدیث ۱۹۷

امام صادق علیه السلام: **خُذْ مِنْ شَارِبِكَ وَأُظْفَارِكَ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا شَيْءٌ فَحُكَّهَا لَا يُصَيِّبُكَ جُنُونٌ وَلَا يُجِذِّمُ وَلَا بَرَصٌ؛** در هر جمعه، اندکی از سیل و ناخن‌های خود را بگیر؛ و اگر هم چیزی وجود نداشته باشد، آن را [کمی] بسای، دیوانگی، جذام و پستی به تو نمی‌رسد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۰، حدیث ۳

حدیث ۱۹۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ وَأَخَذَ مِنْ شَارِبِهِ عَوْفَى مِنْ وَجَعِ الضَّرْسِ، وَوَجَعِ الْعَيْنِ؛ هر کس در روز پنج‌شنبه و شنبه، ناخن‌های خود را کوتاه کند و قدری از سبیل خود بگیرد، از دندان درد و درد چشم در امان باشد. من لا يحضره الفقيه، جلد ۱، صفحه ۱۲۸، حدیث ۳۱۲

حدیث ۱۹۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يُطَوَّلَنَّ أَحَدُكُمْ شَارِبَهُ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَتَّخِذُهُ مَخْبَأً يَسْتَرُّ بِهِ؛ مبادا که کسی از شما سبیل خود را بلند کند؛ زیرا شیطان، آن را مخفیگاه می‌گیرد و در آن، پنهان می‌شود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۸، حدیث ۱۱

حدیث ۲۰۰

امام صادق علیه‌السلام: تَسْرِيحُ الرَّأْسِ يَقَطَعُ الْبَلْغَمَ، وَتَسْرِيحُ الْحَاجِبِينَ أَمَانٌ مِنَ الْجُدَامِ، وَتَسْرِيحُ الْعَارِضِينَ يَشُدُّ الْأَضْرَاسَ؛ شانه کردن موی سر، بلغم را از میان می‌برد، شانه‌زدن ابروها، ایمنی از جذام است و شانه‌زدن موی گونه‌ها، دندان‌ها را استحکام می‌دهد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۱۶۷، حدیث ۴۸۰

حدیث ۲۰۱

امام صادق علیه‌السلام: الْمَشْطُ لِلْحَيَّةِ يَشُدُّ الْأَضْرَاسَ؛ شانه زدن ریش، دندان‌ها را استحکام می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۸، حدیث ۱

حدیث ۲۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، وَيُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ، وَيُبْغِضُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَاؤُسَ؛ خداوند متعال زیباست، زیبایی را دوست دارد و دوست دارد اثر نعمت خود را در بنده‌اش ببیند. او فقر و فقرنمایی را دشمن دارد. کنز العمال: ۱۷۱۶۶

حدیث ۲۰۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لِيَأْخُذَ أَحَدُكُمْ مِنْ شَارِبِهِ وَالشَّعْرِ الَّذِي فِي أَنْفِهِ، وَلِيَتَعَاهَدَ نَفْسَهُ، فَإِنَّ ذَلِكَ يَزِيدُ فِي جَمَالِهِ؛ هر کس از شما باید مقداری از سبیل و موهای بینی خود را بگیرد و به خود برسد؛ زیرا این کارها بر زیبایی می‌افزاید. قرب الإسناد: ۲۱۵ / ۶۷

حدیث ۲۰۴

امام علی علیه‌السلام: لِيَتَزَيَّنَ أَحَدُكُمْ لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ إِذَا آتَاهُ كَمَا يَتَزَيَّنُ لِلْغَرِيبِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يَرَاهُ فِي أَحْسَنِ الْهَيْئَةِ؛ هر یک از شما، همان گونه که خود را برای غریبه‌ای که دوست دارد وی را در بهترین حالت ببیند، آراسته و مرتب می‌کند، برای رفتن نزد برادر مسلمانش نیز خود را بیاراید. بحار الأنوار: ۳ / ۲۹۸ / ۷۹

حدیث ۲۰۵

امام علی علیه السلام: سُمُونُ الْبَقْرِ شِفَاءٌ؛ روغن گاو، شفاست. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۵، حدیث ۱

حدیث ۲۰۶

امام صادق علیه السلام: اللَّوْبِيَا يَطْرُدُ الرِّيحَ الْمُسْتَبِطَنَةَ؛ لوبیا، بادهای نهفته درون را دور می‌کند. الکافی، ج ۶، ص ۳۴۴، ح ۴

حدیث ۲۰۷

امام رضا علیه السلام: الْإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ بَعْدَ أَكْلِ السَّمَكِ يورِثُ الْفَالِجَ؛ غسل کردن با آب سرد پس از خوردن ماهی، سست اندامی در پی می‌آورد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۰۸

امام صادق علیه السلام: الرِّيحُ الطَّيِّبَةُ تَشُدُّ الْعَقْلَ، وَ تَزِيدُ فِي الْبَاهِ؛ بوی خوش، قلب را استواری می‌بخشد و بر توان جنسی می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۷۵

حدیث ۲۰۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الطَّيْبُ نُشْرَةٌ؛ بوی خوش، درمانگر است. نهج البلاغه، حکمت ۴۰۰

حدیث ۲۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الرِّيحَ الطَّيِّبَةَ تَشُدُّ الْقَلْبَ، وَ تَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ؛ بوی خوش، قلب را استواری می‌بخشد و بر توان همبستری می‌افزاید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۱۰، حدیث ۳

حدیث ۲۱۱

امام کاظم علیه السلام: لَا يَتَّبِعِي لِلرَّجُلِ أَنْ يَدَعَ الطَّيْبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ، فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ فَيَوْمٌ وَيَوْمٌ لَا، فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ وَلَا يَدَعُ؛ شایسته است که مرد هر روز از بوی خوش استفاده کند؛ اگر هر روز نتوانست، یک روز در میان عطر زند و چنانچه این هم مقدورش نبود جمعه‌ها را ترک نکند. الکافی: ۴ / ۵۱۰ / ۶

حدیث ۲۱۲

امام رضا علیه السلام: الطَّيْبُ مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ؛ عطر زدن از اخلاق پیامبران است. الکافی: ۱ / ۵۱۰ / ۶

حدیث ۲۱۳

امام رضا علیه السلام: ثَلَاثٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْعَطْرُ، وَأَخْذُ الشَّعْرِ، وَكَثْرَةُ الطَّرِيقَةِ؛ از سنت‌های پیامبران است: عطر زدن، کوتاه کردن مو و فراوانی آمیزش. الکافی، جلد ۵، صفحه ۳۲۰، حدیث ۳

حدیث ۲۱۴

امام علی علیه السلام: **إِسْتِجَادَةُ الْجِذَاءِ؛ وَقَارِيَةُ لِلْيَدَنِ، وَ عَوْنٌ عَلَى الصَّلَاةِ وَالطَّهْوَرِ؛** کفش خوب به پا کردن، مایه نگهداری بدن است و یاری دهنده‌ای است بر نماز و طهارت. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۶۲، حدیث ۱

حدیث ۲۱۵

امام علی علیه السلام: **مَنْ أَرَادَ الْبِقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيَبَاكِرِ الْعَمْدَاءَ، وَلْيَجُودِ الْجِذَاءَ، وَلْيُخَفِّفِ الزِّدَاءَ.** هر کس طالب ماندن است، که البته ماندنی در کار نیست؛ صبح زود صبحانه بخورد، کفش خوب بپوشد، قرص خود را کم کند. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲ / ۱۱۲ / ۳۸

حدیث ۲۱۶

امام صادق علیه السلام: **وَطِئَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الرَّمْضَاءَ فَأَحْرَقَتْهُ، فَوَطِئَ عَلَى الرَّجْلَيْهِ؛ وَهِيَ الْبِقَلَةُ الْحَمَقَاءُ، فَسَيَّكَنَ عَنْهُ حَرُّ الرَّمْضَاءِ، فَدَعَا لَهَا وَكَانَ يُحِبُّهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَيَقُولُ: مِنْ بَقَلَةٍ مَا أَبْرَكَهَا؛** پیامبر خدا بر زمین سوخته‌ای پا نهاد و آن زمین، پایش را سوزاند. پس، پای خویش را بر خُرفه نهاد و در نتیجه، سوزش حاصل از زمین سوخته، فرو نشست. از آن پس، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خُرفه را دوست داشت، برای آن دعا می‌کرد و می‌گفت: چه گیاه پُر برکتی است! الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۷

حدیث ۲۱۷

امام حسین علیه السلام: **قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ... وَاسْتَجِدِ التَّعَالَ؛ فَإِنَّهَا خَلَاخِيلُ الرَّجَالِ؛** پیامبر خدا به من فرمودند: فرزندم!... کفش خوب به پا کن که کفش، خلخال (زینت پای) مردان است. دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۶۴، حدیث ۵۹۱

حدیث ۲۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **دُمٌ عَلَى الطَّهَارَةِ يُوسِّعُ عَلَيْكَ فِي الرِّزْقِ؛** پیوسته در حال طهارت و پاکیزگی باش، روزیت افزایش می‌یابد. کنز العمال: ۴۴۱۵۴

حدیث ۲۱۹

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: **الْخِلَالُ بَعْدَ الطَّعَامِ؛ يَشُدُّ اللَّثَاتِ، وَيَجَلِبُ الرِّزْقَ، وَيُطَيِّبُ النَّكْحَةَ؛** خلال کردن پس از [خوردن] غذا، لثه‌ها را محکم می‌کند، روزی می‌آورد و بوی دهان را خوش می‌سازد. إحقاق الحق، جلد ۱۲، صفحه ۲۸۳

حدیث ۲۲۰

عن أحمد بن عبد الله الأسدي عن رجل عن الإمام الصادق عليه السلام: **نَاوَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ خِلَالًا، فَقَالَ لَهُ: يَا جَعْفَرُ، تَخَلَّلْ؛ فَإِنَّهُ مَصْلَحَةٌ لِلْفَمِ - أَوْ قَالَ: لِللِّثَةِ -، وَمَجْلِبَةٌ لِلرِّزْقِ؛** - به نقل از احمد بن عبد الله اسدی، از مردی، از امام صادق (علیه السلام): پیامبر خدا، خلالی به جعفر بن ابی طالب دادند و فرمودند: ای جعفر! خلال کن، که

این کار، موجب بهداشت دهان (یا فرمودند: لثه) و سبب جلب روزی است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۶، حدیث ۴

حدیث ۲۲۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: تَخَلَّلُوا عَلَى أَثَرِ الطَّعَامِ؛ فَإِنَّهُ صِحَّةٌ لِلنَّابِ وَالنَّوْاجِدِ، وَيَجْلِبُ عَلَى الْعَبْدِ الرِّزْقَ؛ در پی غذا خوردن، خلال کنید؛ چرا که مایه سلامت دندان‌های نیش و نواجذ (آسیا) است و برای انسان، جلب روزی می کند. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۳۱، حدیث ۱۰۶۱

حدیث ۲۲۲

قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْفُورٍ لِلصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! يُقَالُ: مَا اسْتَنْزَلَ الرِّزْقُ بِشَيْءٍ مِثْلِ التَّعْقِيبِ فِيمَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ. فَقَالَ: أَجَلٌ، وَلَكِنْ أُخْبِرُكَ بِخَيْرٍ مِنْ ذَلِكَ، أَخَذِ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمِ الْأَظْفَارِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَتَقْلِيمِ الْأَظْفَارِ يَوْمَ الْخَمِيسِ يَدْفَعُ الرَّمِدَ؛ عبد الله بن ابی یعفور به امام صادق (علیه السلام) گفت: فدایت شوم! گفته می شود هیچ چیز به اندازه تعقیبات میان طلوع سپیده و طلوع خورشید، سبب نزول روزی نشده است. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: آری؛ اما تو را از بهتر از این آگاه سازم: گرفتن سیبیل و کوتاه کردن ناخن در روز جمعه. کوتاه کردن ناخن‌ها در روز پنجشنبه نیز چشم‌درد را دور می کند. من لا یحضره الفقیه، جلد ۱، صفحه ۱۲۷، حدیث ۳۱۰

حدیث ۲۲۳

امام کاظم (علیه السلام) نیز می فرماید: غَسَلُ الرَّأْسِ بِالسِّدْرِ يَجْلِبُ الرِّزْقَ جَلْبًا؛ شستن سر با سدر، روزی آور است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۰۴، حدیث ۶

حدیث ۲۲۴

قال الصادق - عليه السلام - : لیتزین احدکم یوم الجمعة یغتسل و یتطیب و یسرح لحيته و یلبس انظف ثیابه و لیتهیأ للجمعة ولیکن علیه فی ذلك الیوم السکینه و الوقار؛ باید هر یک از شما در روز جمعه خود را بیاراید (رعایت چهار نوع نظافت): ۱ - غسل کند. ۲ - عطر بزند ۳ - ریش و موهای خود را شانه کند. ۴ - پاکیزه ترین جامه هایش را بپوشد و برای نماز جمعه آماده شود، البته باید آرامش و وقار در رفتار او نمایان باشد. (فروع کافی، ج ۳، ص ۴۱۷).

حدیث ۲۲۵

فی الشَّمْسِ أَرْبَعُ خِصَالٍ: تُغَيِّرُ اللَّوْنَ، وَتُنْتِنُ الرِّيحَ، وَتُخَلِّقُ الثِّيَابَ، وَتُورِثُ الدَّاءَ. در آفتاب، چهار چیز است: رنگ را دیگرگون می سازد، بوی [بدن] را بد می کند، جامه را کهنه می نماید، و بیماری بر جای می نهد. الخصال، صفحه ۲۴۹، حدیث ۱۱۱ عن موسی بن ابراهیم المروزی عن الإمام الكاظم علیه السلام، روضة الواعظین، صفحه ۳۴۰، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۸۳، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۹۲ / ۱

حدیث ۲۲۶

امام علی علیه السلام: إِذَا جَلَسَ أَحَدُكُمْ فِي الشَّمْسِ فَلْيَسْتَدْبِرْهَا بِظَهْرِهِ؛ فَإِنَّهَا تُظَهِّرُ الدَّاءَ الدَّفِينِ. هر گاه کسی از شما در زیر آفتاب

می‌نشیند ، پشت به خورشید قرار گیرد؛ چرا که آفتاب ، بیماری‌های نهفته را آشکار می‌سازد. بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۱۸۳ ، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۹۲ / ۱

حدیث ۲۲۷

امام علی علیه‌السلام : مَنْ كَثُرَ أَكْلُهُ قَلَّتْ صِحَّتُهُ ، وَثَقَلَتْ عَلَى نَفْسِهِ مُرُؤْتُهُ . هر کس خوردنش بسیار شود ، تن درستی‌اش کاهش می‌یابد و هزینه‌اش بر وی سنگین می‌گردد . غرر الحکم ، حدیث ۸۹۰۳ ، عیون الحکم والمواعظ ، صفحه ۴۳۴ ، حدیث ۷۵۰۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۶ / ۲

حدیث ۲۲۸

امام رضا علیه‌السلام : مَنْ أَرَادَ الْأَلَّ- يَشْتَكِي مَثَانَتَهُ ، فَلَا- يَحْسِبُ الْبَوْلَ وَلَوْ عَلَى ظَهْرِ دَائِيَّتِهِ . هر کس می‌خواهد مثانه‌اش به عارضه‌ای گرفتار نشود ، پیشاب خود را نگه ندارد ، حتی اگر که بر پشت مَرکب خویش نشسته باشد . طب الإمام الرضا علیه‌السلام ، صفحه ۳۵ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۸۶ / ۱

حدیث ۲۲۹

امام رضا علیه‌السلام : أَدْخُلِ الْخَلَاءَ لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ ، وَابْتِ فِيهِ بِقَدْرِ مَا تَقْضَى حَاجَتَكَ ، وَلَا تُطِلْ فِيهِ ؛ فَإِنَّ ذَلِكَ يورثُ الدَّاءَ الدَّفِينِ . برای قضای حاجت ، به آبریزگاه برو و در آن‌جا به همان اندازه که قضای حاجت کنی ، بمان و آن را به درازا مکشان ؛ چرا که این کار ، درد نهفته را در پی می‌آورد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۱۷ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۳۸ / ۱ در بحار الأنوار به جای «الداء الدفین (درد نهفته در داخل انسان)» عبارت «داء القیل (پاخره و پافیلی)» آمده است . علامه مجلسی ، در توضیح روایت می‌گوید : به وجود آمدن پاخره در اثر زیاد نشستن در آبریزگاه ، شاید به‌خاطر موادی باشد که از قسمت‌های بالای بدن به طرف پاها سرازیر شده و موجب ضعف و سستی آنها می‌شود.

حدیث ۲۳۰

امام کاظم علیه‌السلام : السَّوَاكُ فِي الْخَلَاءِ يورثُ الْبَخْرَ . مسواک زدن در آبریزگاه ، بد بویی دهان را در پی می‌آورد . کتاب من لا یحضره الفقیه ، جلد ۱ ، صفحه ۵۲ ، حدیث ۱۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۹۶ / ۱

حدیث ۲۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : كَبِيرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ الْأَكْلُ مِنْ غَيْرِ جَوْعٍ ، وَالتَّوْمُ مِنْ غَيْرِ سَهَرٍ . خوردن بدون گرسنگی و خوابیدن بدون بیداری کشیدن [و احساس نیاز به خواب] ، نزد خداوند ، گناهی سهمگین است . الفردوس ، جلد ۳ ، صفحه ۳۰۶ ، حدیث ۴۹۲۰ عن عبد الله بن عمرو ، كنز العمال ، جلد ۱۶ ، صفحه ۸۰ ، حدیث ۴۴۰۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۸۴ / ۲

حدیث ۲۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِذَا نَامَ أَحَدُكُمْ وَفِي يَدِهِ رِيحٌ غَمْرٍ ، فَلَمْ يَغْسِلْ يَدَهُ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ ، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ . اگر کسی از شما در حالی خوابید که در دستانش بوی گوشت بود و آن را نشست و آن‌گاه عارضه‌ای به وی رسید ، مباد جز خویش را

نکوهش کند . کنز العمال ، جلد ۱۵ ، صفحه ۲۴۳ ، حدیث ۴۰۷۶۸ دانش نامه احادیث پزشکی : ۶۶ / ۲

حدیث ۲۳۳

امام کاظم علیه السلام : عَلَامَاتُ الدَّمِ أَرْبَعٌ : الْحِكْمَةُ ، وَالْبَثْرَةُ وَالنُّعَاسُ ، وَالِدَوْرَانُ . خون (غلبه خون) را چهار نشانی است : خارش ، جوش ، چرت زدگی و سرگیجه . الخصال ، صفحه ۲۵۰ ، حدیث ۱۱۵ عن یونس بن عبدالرحمن ، روضه الواعظین ، صفحه ۳۴۰ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۹۷ ، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۴۵۸ / ۱

حدیث ۲۳۴

امام رضا علیه السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَشْتَكِيَ أُذُنَهُ ، فَلْيَجْعَلْ فِيهَا عِنْدَ النَّوْمِ قُطْنَةً . هر کس می خواهد گوش هایش درد نگیرد ، به هنگام خواب در آنها پنبه بگذارد . طب الإمام الرضا علیه السلام ، صفحه ۳۷ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۴ و فيه «یؤلّمه» بدل «یشتکی» دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۱۸ / ۱

حدیث ۲۳۵

امام حسین علیه السلام : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : يَا بُنَيَّ ، نَمَّ عَلَى قَفَاكَ يَحْمَصُ بَطْنُكَ ، وَاشْرَبِ الْمَاءَ مَصِيًّا يَمْرَأَكَ أَكْلِيكَ ، وَاکْتَحِلْ وَتَرَا يُضَيِّعُ لَكَ بَصِيرَتَكَ ، وَأَدِّهِنَّ غَبَا تَتَشَبَّهُ بِسَيِّئَةِ نَبِيِّكَ . پیامبر خدا به من فرمودند: «فرزندم! به پشت بخواب تا شکمت کوچک شود ، آب را به مکیدن بنوش تا خوردنت بر تو گوارا آید ، به شمار دفعات فرد ، سرمه بکش تا چشمانت روشن شود و یک روز در میان ، روغن بز تا به سنت پیامبر خویش ، عمل کرده باشی». دعائم الإسلام ، جلد ۲ ، صفحه ۱۶۴ ، حدیث ۵۹۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۳۰۰ / ۱

حدیث ۲۳۶

امام صادق علیه السلام : السُّنَّةُ فِي التَّوْرَةِ فِي كُلِّ خَمْسَةِ عَشَرَ يَوْمًا ، فَإِنْ أَتَتْ عَلَيْكَ عِشْرُونَ يَوْمًا وَلَيْسَ عِنْدَكَ فَاسْتَقْرِضْ عَلَى اللَّهِ . سنت در مورد نوره ، آن است که هر پانزده روز یک بار انجام شود . اگر بیست روز بر تو گذشت و این کار را انجام ندادی و هیچ چیز هم برای خرید آن نداشتی ، به حساب خداوند ، قرض کن . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۵۰۶ ، حدیث ۹

حدیث ۲۳۷

امام صادق علیه السلام : التَّنْظُفُ بِالْمَوْسَى فِي كُلِّ سَبْعٍ ، وَبِالتَّوْرَةِ فِي كُلِّ خَمْسَةِ عَشَرَ يَوْمًا؛ زدودن موها با تیغ در هر هفت روز ، و با نوره در هر پانزده روز ، پسندیده است . مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۱۳۸ ، حدیث ۳۴۶ ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۸۳ ، حدیث ۱

حدیث ۲۳۸

امام علی علیه السلام : أَحِبُّ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَطْلِيَ فِي كُلِّ خَمْسَةِ عَشَرَ يَوْمًا؛ برای مؤمن ، این را دوست دارم که در هر پانزده روز یک بار ، موزدایی کند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۵۰۶ ، حدیث ۸

حدیث ۲۳۹

امام کاظم علیه السلام: **غَسَلُ الرَّأْسِ بِالسُّدْرِ يَجْلِبُ الرِّزْقَ جَلْبًا؛ شستن سر با سدر، روزی آور است.** الکافی، جلد ۶، صفحه ۵۰۴، حدیث ۶

حدیث ۲۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: **السواك شطر الوضوء؛ مسواک کردن جزئی از وضو است.** (محرر البیضاء، ج ۱، ص ۲۹۷)

حدیث ۲۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **الماء الذي تُسَخِّنُهُ الشَّمْسُ لا تَوَضَّؤُوا بِهِ، ولا تَغْتَسِلُوا بِهِ، ولا تَعَجِنُوا بِهِ؛ فَإِنَّهُ يورثُ البَرَصَ؛** با آبی که به آفتاب گرم شده است، نه وضو سازید، نه غسل کنید و نه خمیر بسازید؛ چرا که پیسی می آورد. الکافی، جلد ۳، صفحه ۱۵، حدیث ۵

حدیث ۲۴۲

امام علی علیه السلام: **قیامُ اللَّیْلِ مَصِيحَةٌ اليَدَنِ؛ شب زنده داری، مایه تن درستی است.** تهذیب الأحکام، جلد ۲، صفحه ۱۲۱، حدیث ۴۵۷، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۷، حدیث ۴۸

حدیث ۲۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **نَظَّفُوا طَرِيقَ الْقُرْآنِ، قِيلَ: يا رسولَ الله، وما طَرِيقُ الْقُرْآنِ؟ قَالَ: أفواهُكُمْ، قِيلَ: بماذا؟ قَالَ: بالسِّوَاكِ؛ گذرگاه قرآن را نظافت کنید.** عرض شد: ای رسول خدا، گذرگاه قرآن چیست؟ فرمودند: دهانهایتان. عرض شد: با چه تمیزش کنیم؟ فرمودند: با مسواک زدن. بحار الأنوار: ۹۲ / ۲۱۳ / ۱۱ منتخب میزان الحکمة: ۴۶۰

حدیث ۲۴۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: **خَمْسٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ: الْحَيَاءُ وَالْحِلْمُ وَالْحِجَامَةُ وَالسِّوَاكُ وَالتَّعَطُّ؛ پنج چیز از سنت پیغمبران است: حیا، بردباری، حجامت کردن، و مسواک و عطر زدن.** نهج الفصاحه، ح ۱۴۶۳

حدیث ۲۴۵

امام رضا علیه السلام فرمودند: **مِنْ أَخْلَاقِ النَّبِيَاءِ النَّظْفُ؛ پاکیزگی از اخلاق پیامبران است.** کافی، ج ۵، ص ۵۶۷، ح ۵۰

حدیث ۲۴۶

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: **النَّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ؛ پاکیزگی از ایمان است.** نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: النَّظْرُ إِلَى الْخَضْرَاءِ يَزِيدُ فِي الْبَصْرِ؛ به سبزه نگریستن بینائی را فزون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما جاءني جبرئيل قطّ إلّا أمرني بالسّواك حتّى لقد خشيت أن أحفى مقدّم فمى؛ هر وقت جبریل پیش من آمد مرا به مسواک کردن فرمان داد تا آنجا که ترسیدم جلو دهان خود را ببرم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فی السّواک ثمانیه خصال: يطيب الفم، و يشدّ اللّثة، و يجلو البصر، و يذهب البلغم، و يفرّح الملائکة، و يرضى الرّب، و يزيد فی الحسنات، و يصحّ المعده؛ در مسواک کردن هشت فائده هست: دهان را پاکیزه کند، و لثه را محکم کند، و چشم را روشن کند، و بلغم ببرد، و فرشتگان را خوشحال کند، و پروردگار را خشنود کند، و اعمال خوب را بیفزاید، و معده را به صلاح آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: غسل الإناء و طهاره الفناء یورثان الغنی؛ شستن ظرفها و پاکیزگی حیاط، مایه غناست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیکم بالسّواک فنعم الشیء السّواک یشدّ اللّثة و یذهب بالبخر و یصلح المعده و یزید فی درجات الجنّه و یرضی الرّب و یسخط الشّیطان؛ مسواک کنید که مسواک خوب چیزی است، لثه را محکم کند و بوی دهان ببرد و معده را به صلاح آورد و درجات بهشت بیفزاید و پروردگار را خشنود کند و شیطان را به خشم آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیکم بالسّواک فإنّه مطیبه للّحم مرضاه للرّب؛ مسواک کنید که مایه پاکیزگی دهان و رضای خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طیبوا أفواہکم بالسّواک؛ دهانهای خویش را به مسواک پاکیزه کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السّواک من الفطره؛ مسواک کردن اقتضای فطرت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۵

السَّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاهُ لِلرَّبِّ وَ مَجْلَاهُ لِلْبَصْرِ؛ مَسْوَاكٌ كَرْدَن مَوْجِبٌ پَاكِي دِهَان وَ رِضَايَتِ پَرُورِدْگَار وَ رُوشَنِي چِشْمِ اسْت. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السَّوَاكُ یَزِیدُ الرَّجُلَ فِصَاحَةً؛ مَسْوَاكٌ كَرْدَن فِصَاحَتِ مَرْدِ رَا اَفْزُونِ مِی كَنْد. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: السَّوَاكُ نِصْفُ الْإِيْمَانِ وَ الْوُضُوءُ نِصْفُ الْإِيْمَانِ؛ مَسْوَاكٌ كَرْدَن يَكِ نِیْمَةِ اِيْمَانِ اسْت. وَ وَضُوْ كَرَفْتَن يَكِ نِیْمَةِ اِيْمَانِ اسْت. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رَكَعَتَانِ بِسَوَاكٍ اَفْضَلُ مِنْ سَبْعِيْنَ رَكَعَةٍ بِغَيْرِ سَوَاكٍ وَ دَعْوُهُ فِي السَّيْرِ اَفْضَلُ مِنْ سَبْعِيْنَ دَعْوَةٍ فِي الْعَلَانِيَةِ وَ صَدَقَهُ فِي السَّيْرِ اَفْضَلُ مِنْ سَبْعِيْنَ صَدَقَةٍ فِي الْعَلَانِيَةِ؛ دُو رَكَعَتِ نَمَازِ بَا مَسْوَاكٍ بَهْتَرُ اَزْ هَفْتَادِ رَكَعَتِ بَدُونِ مَسْوَاكٍ اسْت وَ يَكِ دَعَايِ نَهَانِ بَهْتَرُ اَزْ هَفْتَادِ دَعَايِ اَشْكَارِ اسْت وَ يَكِ صَدَقَةُ نَهَانِ بَهْتَرُ اَزْ هَفْتَادِ صَدَقَةِ اَشْكَارِ اسْت. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَمْسٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِيْنَ: الْحَيَاءُ وَ الْحَلْمُ وَ الْحِجَامَةُ وَ السَّوَاكُ وَ التَّعَطُّرُ؛ پَنْجِ چِيزِ اَزْ سُنْتِ پِيْغَمْبَرَانِ اسْت حِيَا وَ حَلْمٌ وَ حِجَامَتٌ وَ مَسْوَاكٌ وَ عَطْرُ زَدْنِ. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَبْنَةُ الْمُتَخَلِّلُونَ مِنْ أُمَّتِي فِي الْوُضُوءِ وَ الطَّعَامِ؛ چِه نِيكَنْدِ اَزْ اَمْتِ مِنْ اَنْهَا كِه دَرِ وَضُوْ وَ غِذَا مَسْوَاكِ مِی كَنْد. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثَلَاثٌ يَجْلِيْنَ الْبَصَرَ: النَّظْرُ اِلَى الْخَضْرَاءِ وَ اِلَى الْمَاءِ الْجَارِيِ وَ اِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ؛ سِه چِيزِ چِشْمِ رَا قُوْتِ مِی دِهْد: دِيْدَنِ سَبْزِه وَ اَبِ جَارِيِ وَ رُويِ خُوبِ. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثَلَاثٌ حَقٌّ عَلَيَّ كُلِّ مُسْلِمٍ: الْغَسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ السَّوَاكُ وَ الطَّيِّبُ؛ سِه چِيزِ اسْت كِه بَرِ هَرِ مُسْلِمَانِي لَازِمِ اسْت: غَسْلِ جُمُعَةِ وَ مَسْوَاكِ زَدْنِ وَ اسْتِعْمَالِ بُوِي خُوشِ. نَهْجِ الْفِصَاحَةِ

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **تَنْظَفُوا بِكُلِّ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَنَى الْإِسْلَامَ عَلَى النَّظَافَةِ وَ لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا كُلَّ نَظِيفٍ؛** هر چه می توانید پاکیزه باشید زیرا خداوند اسلام را بر پاکیزگی نهاده و جز مردم پاکیزه کسی به بهشت نمی رود. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **تَخَلَّلُوا فَإِنَّهُ نَظَافَةٌ وَ النَّظَافَةُ تَدْعُوا إِلَى الْإِيمَانِ وَ الْإِيمَانُ مَعَ صَاحِبِهِ فِي الْجَنَّةِ؛** دندانها را تمیز کنید زیرا مایه نظافت است و نظافت باعث ایمان است و ایمان با صاحب خود در بهشت است. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الْإِسْلَامُ نَظِيفٌ فَتَنْظَفُوا فَإِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَظِيفٌ؛** اسلام پاکیزه است شما نیز پاکیزه باشید زیرا به جز پاکیزگان کسی به بهشت نمی رود. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ يَحِبُّ الطَّيِّبَ نَظِيفٌ يَحِبُّ النَّظَافَةَ،** کریم یحب الکریم، جواد یحب الجود فنظفوا أفینتکم و لا تشبهوا بالیهود. خداوند خوشبو است و بوی خوش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد، بزرگوار است و بزرگواری را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد پس جلو خانه های خویش را پاکیزه سازید و مانند یهودان مباشید. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمِيلٌ يَحِبُّ الْجَمَالَ سَخِيٌّ يَحِبُّ السَّخَاءَ،** نظیف یحب النظافه؛ خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنَّ الْإِسْلَامَ نَظِيفٌ فَتَنْظَفُوا فَإِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَظِيفٌ؛** اسلام پاکیزه است، شما نیز پاکیزه باشید که هر کس پاکیزه نیست به بهشت نمی رود. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **إِنْ أَفْوَهِكُمْ طَرَقَ لِلْقُرْآنِ فَطَيَّبُوهَا بِالسَّوَاكِ؛** دهانهای شما معبر قرآن است آن را با مسواک پاکیزه کنید. **نهج الفصاحه**

حدیث ۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمرت بالسَّوَاكِ حَتَّى خَفْتُ عَلَى أَسْنَانِي؛ مرا آن قدر به مسواک زدن فرمان دادند که بر دندانهای خود بیمناک شدم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أمرت بالسَّوَاكِ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يَكْتُبَ عَلَيَّ؛ مرا آن قدر به مسواک زدن فرمان دادند که ترسیدم مسواک زدن بر من واجب شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي. اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي. اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ؛ خدایا تن مرا سالم دار خدایا گوش مرا سالم دار خدایا چشم مرا سالم دار خدایا از کفر و فقر به تو پناه می برم، خدایا از عذاب قبر به تو پناه می برم، خدائی جز تو نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ صِحَّةَ فِي إِيْمَانٍ وَ إِيْمَانًا فِي حَسَنِ خَلْقٍ وَ نَجَاحًا يَتَّبِعُهُ فَلَاحٌ؛ خدایا من از تو صحتی می خواهم که قرین ایمان باشد و ایمانی که با نیک خوئی همراه باشد و موفقیتی که رستگاری دنبال آن باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَفْشُوا السَّلَامَ تَسْلَمُوا؛ سلام را آشکار سازید تا سلامت مانید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اغسلوا ثيابكم و خذوا من شعوركم و استاكوا و تزيّنوا و تنظّفوا فإنّ بني إسرائيل لم يكونوا يفعلون ذلك فزنت نساؤهم؛ لباسهای خود را تمیز کنید و موهای خود را کم کنید، مسواک بزنید و آراسته و پاکیزه باشید زیرا یهودان چنین نکردند و زنانشان زناکار شدند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أطلب العافيه لغيرك ترزقها في نفسك؛ عافیت را برای دیگران بخواه تا نصیب تو شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا استكتم فاستاكوا عرضا؛ وقتی مسواک می کنید، مسواک را به عرض دهان

بکشید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۸

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : غَسَلُ اليَدَيْنِ قَبْلَ الطَّعَامِ يُنْفِي الْفَقْرَ، وَبَعْدَهُ يُنْفِي الْهَمَّ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: شستن دست ها قبل از طعام فقر و تنگدستی را می زداید و بعد از آن ناراحتی ها و آفات را از بین می برد. کلمه الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۴۶

حدیث ۲۷۹

قال الإمام الحسن المجتبی - علیه السلام - : تَزَكُّ الزُّنَا، وَكُنْسُ الْفِنَاءِ، وَغَسْلُ الْأَنْاءِ مَجْلِيَةٌ لِلْغِنَاءِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: انجام ندادن زنا، جاروب و نظافت کردن راهرو و درب منزل، و شستن ظروف سبب رفاه و بی نیازی می گردد. کلمه الإمام حسن - علیه السلام -، ص ۲۱۲

حدیث ۲۸۰

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : لَا يُلُومَنَّ امْرَأَةً إِلَّا نَفْسَهُ، يَبِيْتُ وَفِي يَدِهِ رِيحٌ عَمَرَ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: کسی که بعد از خوردن غذا، دست های خود را نشوید دست هایش آلوده باشد، - چنانچه ناراحتی برایش بوجود آید - کسی جز خودش را سرزنش نکند. کنز العمال، ج ۱۵، ص ۲۴۲، ح ۴۰۷۵۹

حدیث ۲۸۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: طهر قلبك بالتقوى و اليقين عندطهارة جوارحك بالماء؛ در وقت پاکیزه نمودن اعضای خود با آب، دل خویش را به پرهیزگاری و یقین پاک گردان. (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۲۳۹)

حدیث ۲۸۲

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: در بامداد و عصر که هوا خنک است راه پیمایی کن و در وسط روز که هوا گرم است مردم را (برای استراحت و آسایش) باز دار و آهسته بران (تا ناتوانان نیز بتوانند همراه توانایان بیایند). نهج البلاغه فیض الاسلام: نامه ۱۲ / ۸۵۶

حدیث ۲۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طوبی لمن اسلم و كان عيشه كفافاً وقواه شداداً؛ خوشبخت کسی است که اسلام را پذیرفته و به قدر معاش خود در آمد دارد و قوای بدنش نیرومند است. بحار الانوار: ۶۷ / ۷۲

حدیث ۲۸۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ان الله يحب الرجل القوی؛ خداوند متعال انسان قوی و نیرومند را دوست دارد.

بحار الانوار: ۶۴ / ۱۸۴

حدیث ۲۸۵

امام صادق (علیه السلام) توصیه فرمودند: وَلَا تَسْمُنُوا تَسْمُنُ الْخَنَازِيرُ لِلذَّبْحِ؛ از چاق شدن همانند خوکهایی که برای ذبح نگهداری می شوند، پرهیزید. الکافی: ۶ / ۲۷۰

حدیث ۲۸۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ يَعْمَلُ يَزِدُّ قُوَّةً، مَنْ يَقْصِرُ فِي الْعَمَلِ يَزِدُّ فَتْرَةً؛ هر کس کار (بدنی) کند قوی تر شده، و هر کس در کار کردن کوتاهی نماید، ضعیف تر خواهد شد. غرر الحکم: ۵ / ۲۰۴

حدیث ۲۸۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الْحَمِيَّةُ رَأْسُ الدَّوَاءِ، وَالْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ، وَعَوَّدُوا كُلَّ جِسْمٍ مَا اعْتَادَ؛ پرهیز، سرآمد درمان، و معده، خانه درد است. هر بدنی را به همان که بدان خو می گیرد، عادت دهید. الأحکام النبویة، جلد ۲، صفحه ۷

حدیث ۲۸۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لَا تَدْعُوا آيَاتِكُمْ بِغَيْرِ غَطَاءٍ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ إِذَا لَمْ تَغْطِ الْآيَةَ بَرَقَ فِيهَا، وَأَخَذَ مِمَّا فِيهَا مَا شَاءَ؛ ظرفهای خود را بدون در پوش نگذارید؛ زیرا هر گاه روی ظرفها پوشیده نباشد، شیطان در آنها آب دهان می اندازد و هر چه بخواهد از آنها بر می دارد. مستدرک الوسائل: ۸ / ۲۹۵ / ۹۴۸۵

حدیث ۲۸۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِنَّ صِحَّةَ الْجِسْمِ مِنْ قِلَّةِ الطَّعَامِ، وَقِلَّةِ الْمَاءِ. سلامت تن، از کمی غذا و کمی آب است. تحف العقول، صفحه ۱۷۲

حدیث ۲۹۰

امام علی علیه السلام می فرمایند: قِلَّةُ الْعِتَادِ أَكْرَمُ لِلنَّفْسِ، وَأَدْوَمُ لِلصَّحَّةِ. کم خوری، مایه گرامی داشتن بیشتر خویش است و سلامت را بیشتر استمرار می بخشد. غرر الحکم، حدیث ۶۸۱۹

حدیث ۲۹۱

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ قَلَّ طَعْمُهُ صِيَحَّ بَدْنُهُ وَمَنْ كَثُرَ طَعْمُهُ سَقُمَ بَدْنُهُ وَقَسَا قَلْبُهُ؛ هر کس کم بخورد، سالم می ماند و هر کس زیاد بخورد تنش بیمار می شود و قساوت قلب پیدا می کند. نهج الفصاحه، ح ۲۷۷۹.

حدیث ۲۹۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بلا همانند قنديل ها بين آسمان و زمين آویزان است، هرگاه بنده عافیت را از پروردگارش بخواهد، خدای متعال بلا را از او برگرداند، [حتی] در حالی که برای او قطعی شده باشد. (کنز العمال: ج ۷ ص ۸۲۵ ح ۲۱۵۶۰)

حدیث ۲۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: اِغْتَنِمُوا بَرْدَ الرَّبِيعِ فَإِنَّهُ يَفْعَلُ بِأَبْدَانِكُمْ مَا يَفْعَلُ بِأَشْجَارِكُمْ وَاجْتَنِبُوا بَرْدَ الْخَرِيفِ فَإِنَّهُ يَفْعَلُ بِأَبْدَانِكُمْ مَا يَفْعَلُ بِأَشْجَارِكُمْ؛ غنیمت بدانید هوای بهار را، زیرا که با بدن‌های شما همان می کند که با درختان می کند و خودتان را از هوای پائیز بیوشانید که با شما همان می کند که با درختان می کند. بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۷۱، ح ۶۹.

حدیث ۲۹۴

امام رضا علیه السلام می فرمایند: هر کس می خواهد مثانه‌اش به بیماری‌ای مبتلا نشود، ادرار خود را نگه ندارد. طب الرضا علیه السلام، ص ۳۵.

حدیث ۲۹۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: شُرِبُ الدَّوَاءِ لِلْجَسَدِ كَالصَّابُونِ لِلتُّوبِ، يُنْقِيهِ وَ لَكِنْ يُخْلِقُهُ؛ نوشیدن دارو برای بدن، همانند صابون (پودر شوینده) برای لباس است که آن را تمیز می کند، اما فرسوده‌اش هم می کند. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۰۰، ح ۴۲۲.

حدیث ۲۹۶

امام رضا علیه السلام می فرمایند: إِذَا جُعْتَ فَكُلْ وَإِذَا عَطِشْتَ فَاشْرَبْ وَإِذَا هَاجَ بِكَ الْبَوْلُ فَبَلِّ، وَلَا تُجَامِعْ إِلَّا مِنْ حَاجَتِهِ، وَإِذَا نَعَسْتَ فَنَمْ، فَإِنَّ ذَلِكَ مَصِيحَةٌ لِلْيَدَنِ؛ چون گرسنه شدی بخور، چون تشنه شدی بنوش، چون ادرار بر تو فشار آورد، ادرار کن، جز از سر نیاز، با همسرت نزدیکی مکن و چون احساس خواب آلودگی کردی، بخواب، که اینها مایه تن درستی است. فقه الرضا، ص ۳۴۰.

حدیث ۲۹۷

امام حسین علیه السلام می فرمایند: فَبَادِرُوا بِصِحَّةِ الْأَجْسَامِ فِي مُدَّةِ الْأَعْمَارِ؛ در مدت عمر، در حفظ سلامت تن بکوشید. تحف العقول، ص ۲۳۹.

حدیث ۲۹۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: الصَّحَّةُ أَفْضَلُ النَّعْمِ؛ سلامتی بهترین نعمت است. غرر الحکم، ح ۱۰۵۰.

حدیث ۲۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: عَلَيْكُمْ بِالسُّوَائِكِ فَنِعْمَ الشَّيْءُ السُّوَائِكُ يَشُدُّ اللَّئِمَةَ وَيَذْهَبُ بِالْبَحْرِ وَيُصْلِحُ الْمِعْدَةَ وَيَزِيدُ فِي

دَرَجَاتِ الْجَنَّةِ وَ يُسَيِّئُ الشَّيْطَانُ؛ مسواک بزنید؛ چرا که مسواک چیز خوبی است؛ لثه را محکم می‌کند، بوی دهان را می‌برد، معده را اصلاح می‌کند، بر درجات انسان در بهشت می‌افزاید و شیطان را ناخرسند می‌نماید. نهج الفصاحه، ح ۱۹۷۵.

حدیث ۳۰۰

شُرْبُ الْمَاءِ الْبَارِدِ عَقِيبَ الشَّيْءِ الْحَارِّ وَ عَقِيبَ الْحَلَاوَةِ يَذْهَبُ بِالسِّنَانِ... وَ مَنْ أَرَادَ أَلَّا يَفْسُدَ أَسْنَانُهُ فَلَا يَأْكُلُ حُلُومًا إِلَّا بَعْدَ كَثْرَةِ حُبِّهِ؛ خوردن آب سرد بعد از چیزهای گرم و شیرینی، دندان‌ها را از بین می‌برد... هر کس می‌خواهد دندان‌هایش فاسد نشود، شیرینی نخورد، مگر پس از خوردن لقمه‌ای نان. بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۲۱، ح ۳۲۵.

حدیث ۳۰۱

امام کاظم علیه السلام می‌فرماید: السَّوَاكُ فِي الْخَلَاءِ يورِثُ الْبَخْرَ؛ مسواک زدن در توالت، دهان را بدبو می‌کند. من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۲، ح ۱۱۰.

حدیث ۳۰۲

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: إِذَا قُمْتَ بِاللَّيْلِ فَاسْتَيْتِكِ فَإِنَّ الْمَلَكَ يَأْتِيكَ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى فَيْكِكَ فَلَيْسَ مِنْ حَرْفٍ تَتَلَوُهُ وَ تَنْطِقُ بِهِ إِلَّا صَدَّعَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ فَلْيُكُنْ فَوْكَ طَيْبِ الرِّيحِ؛ شبانگاه که (برای نماز) برخاستی، مسواک بزن چرا که فرشته‌ای نزد تو می‌آید و دهانش را بر دهانت می‌گذارد و آنگاه هیچ حرفی از قرآن و نماز و دعا نمی‌خوانی مگر آن که آن را به آسمان بالا می‌برد، پس باید که دهانت خوشبو باشد. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۷.

حدیث ۳۰۳

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: الْحِنَاءُ يَذْهَبُ بِالسَّهَكِ وَ يَزِيدُ فِي مَاءِ الْوُجْهِ وَ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ وَ يُحَسِّنُ الْوَلَدَ؛ حنا، بوی بد عرق را از بین می‌برد و چهره را شاداب، دهان را خوشبو و فرزند را زیبا می‌کند. کافی، ج ۶، ص ۴۸۴، ح ۵.

حدیث ۳۰۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: طَهَّرُوا أَفْوَاهَكُمْ فَإِنَّهَا مَسَالِكُ الشَّيْخِ؛ دهان‌های خود را پاکیزه کنید که راه‌های تسبیح خداوند است. مکارم الاخلاق، ص ۵۱.

حدیث ۳۰۵

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: الْخِلَالُ بَعْدَ الطَّعَامِ، يُشَدُّ اللَّثَاتِ وَ يَجْلِبُ الرُّزْقَ وَ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ؛ خلال کردن بعد از غذا، لثه‌ها را محکم، روزی را زیاد و دهان را خوشبو می‌کند. احقاق الحق، ج ۱۲، ص ۲۸۳.

حدیث ۳۰۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: تَخَلَّلُوا فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ أُبْغِضَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ مِنْ أَنْ يَرَوْا فِي أَسْنَانِ الْعَبْدِ طَعَامًا؛ خلال کنید که

بدترین چیز نزد فرشتگان این است که لای دندان‌های بنده، مانده غذا ببینند. مکارم الاخلاق، ص ۱۵۳.

حدیث ۳۰۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: ... وَالسَّعِيْرُ وَالْمِلْحُ... يُطَيَّبَانِ النَّكْهَةَ؛ آویش و نمک، دهان را خوشبو می کنند. مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۶، ح ۱۴۱۰.

حدیث ۳۰۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَلْكُحْلُ بِاللَّيْلِ يُطَيَّبُ الْفَمَ وَمَنْعَتُهُ إِلَى أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ سرمه کشیدن در شب، دهان را خوشبو می کند و آثار آن تا چهل روز ادامه دارد. مکارم الاخلاق، ص ۴۶.

حدیث ۳۰۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: رَحِمَ اللَّهُ الْمَتَخَلِّلِينَ مِنْ أُمَّتِي فِي الْوُضُوءِ وَالطَّعَامِ؛ خداوند رحمت کند خلال کنندگان امتم را در هنگام وضو گرفتن و بعد از غذا خوردن. مکارم الاخلاق، ص ۱۵۳.

حدیث ۳۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: هر کس هر روز دو بار مسواک بزند: سنت پیامبران را ادامه داده است و برای هر نمازی که بخواند خداوند پاداش صد رکعت برایش می نویسد و از فقر نجات می یابد و دهانش خوشبو، حافظه اش تقویت، فهمش زیاد، غذایش گوارا و درد دندان و بیماری اش برطرف می شود و فرشتگان به خاطر نوری که در او مشاهده می کنند، با او دست می دهند و دندان هایش تمیز می شود. جامع الأخبار، ص ۱۵۱، ح ۳۴۰.

حدیث ۳۱۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: ثَلَاثٌ يُدْهِبْنَ النَّسِيَانَ وَيُخَدِّثْنَ الذُّكْرَ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالسُّوَاكُ وَالصِّيَامُ؛ سه چیز، فراموشی را از بین می برد و حافظه را زیاد می کند: خواندن قرآن، مسواک زدن و روزه گرفتن. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۳۷، ح ۴۸۱.

حدیث ۳۱۲

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَا أَدْرَتْ عَلَيْهِ لِسَانَكَ فَأَخْرَجْتَهُ فَاْبَلَعَهُ وَمَا أَخْرَجْتَهُ بِالْخَلَالِ فَأَرْزَمَ بِهِ؛ بعد از غذا زبان را دور دهان بگردان، هرچه با زبان درآمد فرو ببر، و آنچه را با خلال بیرون آوردی از دهان بیرون افکن. مکارم الأخلاق، ص ۱۵۲.

حدیث ۳۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: السُّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً؛ مسواک بر شیوایی سخن انسان می افزاید. مکارم الاخلاق، ص ۴۸.

حدیث ۳۱۴

امام باقر علیه السلام می فرماید: **السَّوَاكُ يَذْهَبُ بِالْبُلْغَمِ وَيَزِيدُ فِي الْعُقْلِ**؛ مسواک بلغم و رطوبات معده را از بین می برد و عقل را زیاد می کند. ثواب الاعمال، ص ۱۸.

حدیث ۳۱۵

السَّوَاكُ يَجْلُو الْبَصِيرَ وَيُنِيبُ الشَّعْرَ وَيَذْهَبُ بِالْذَّمَعَةِ؛ مسواک زدن، نور چشم و رشد مو را زیاد و آبریزش چشم را برطرف می کند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۳۷.

حدیث ۳۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **ثَلَاثٌ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ: الْغَسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالسَّوَاكُ وَالطَّيْبُ**؛ سه چیز بر هر مسلمانی لازم است: غسل جمعه، مسواک زدن و عطر. نهج الفصاحه، ح ۱۲۵۶.

حدیث ۳۱۷

امام باقر علیه السلام می فرماید: **لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي السَّوَاكِ لَابَاتُوهُ مَعَهُمْ فِي لِحَافٍ**؛ اگر مردم خاصیت مسواک را می دانستند (هرگز آن را از خود جدا نمی کردند و حتی) آن را شب به بستر خود می بردند. بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۱۳۰، ح ۱۷.

حدیث ۳۱۸

امام علی علیه السلام می فرماید: **تَنْظِفُوا بِالْمَاءِ مِنَ النَّتَنِ الرَّيْحِ الَّذِي يُتَأَذَى بِهِ وَتَعَهَّدُوا أَنْفُسَكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُبْغِضُ مِنْ عِبَادِهِ الْقَاذِرَةَ الَّتِي يَتَأَنَّفُ بِهَا مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ؛ خُودَتَانِ رَا بَا آب، از بوی بدی که دیگران را آزار می دهد، پاک کنید و این کار را پیوسته انجام دهید؛ چرا که خداوند، از بنده آلوده‌ای که هر کس با او بنشیند، بینی اش را از [بوی بد] وی می گیرد، نفرت دارد. خصال، ص ۶۲، ح ۱۰.**

حدیث ۳۱۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **مَالِي أَرَاكُمْ تَدْخُلُونَ عَلَيَّ قُلُوحًا مُرْغَا؟ مَا لَكُمْ لَا تَسْتَتَاكُونَ؟** شما را چه شده است وقتی بر من وارد می شوید، می بینمتان که دندان‌هایتان جرم گرفته و زرد و موهایتان ژولیده است. چرا مسواک نمی زنید. محاسن، ج ۲، ص ۵۶۱، ح ۹۴۳.

حدیث ۳۲۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **يَسْأَلُ أَحَدُكُمْ عَنِ خَبْرِ السَّمَاءِ وَهُوَ يَدْعُ أَطْفَارَهُ كَأَطْفَارِ الطَّيْرِ، يَجْتَمِعُ فِيهَا الْجَنَابَةُ وَالْحَبْثُ وَالتَّفْتُ؛ بعضی از شما از خبر آسمان می پرسند، در حالی که ناخن‌های خود را به مانند چنگال پرندگان، وا می گذارند که در آنها جنابت، آلودگی و چرک، جای می گیرد. کنز العمال، ح ۱۷۲۶۰.**

حدیث ۳۲۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِنَّ لِكُلِّ ثَمَرَةٍ سَمًا فَإِذَا أَتَيْتُمْ بِهَا فَمَسَّوْهَا بِالْمَاءِ أَوْ أَعْمَسَوْهَا فِي الْمَاءِ؛** هر میوه‌ای سمی دارد، هر گاه میوه به‌دستان رسید، آن را با آب بشوید و یا در آب فرو برید. کافی، ج ۶، ص ۳۵۰، ح ۴.

حدیث ۳۲۲

امام رضا علیه السلام می فرماید: **عَلَيْكَ بِالْإِيمِدِ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصِيرَ وَيُنْبِتُ الْأَشْفَارَ وَيَطَيِّبُ النَّكْهَةَ وَيَزِيدُ فِي الْبَاهِ؛** سرمه سیاه بکشید، چرا که دیده را جلا می‌دهد، مژه‌ها را می‌رویاند، دهان را خوشبو می‌کند و بر توان جنسی می‌افزاید. مکارم الاخلاق، ص ۴۶.

حدیث ۳۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **مَنْ اتَّخَذَ شَعْرًا فَلْيُحْسِنْ وَلَا يَتَّهْ، أَوْ لِيُجَزَّهْ؛** هر کس مو می‌گذارد، آن را خوب نگه دارد و گرنه کوتاهش کند. کافی، ج ۶، ص ۴۸۵، ح ۲.

حدیث ۳۲۴

امام علی علیه السلام می فرماید: **نِعْمَ الْبَيْتُ الْحَمَامُ تَذَكُرُ فِيهِ النَّارَ وَيَذْهَبُ بِاللِّدْرَنِ؛** چه خوب جایگاهی است حمام، یادآور دوزخ است و چرک را از میان می‌برد. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۱۵، ح ۲۳۷.

حدیث ۳۲۵

امام باقر علیه السلام می فرماید: **إِنَّمَا قُصَّ الْأَطْفَارُ، لِأَنَّهَا مَقِيلُ الشَّيْطَانِ وَمِنْهُ يَكُونُ النَّسِيَانُ؛** کوتاه کردن ناخن، از آن رو لازم است که پناهگاه شیطان است و فراموشی می‌آورد. کافی، ج ۶، ص ۴۹۰، ح ۶.

حدیث ۳۲۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: **عَسَلُ الْإِنَاءِ وَطَهَارَةُ الْفِنَاءِ يورثان الغنى؛** شستن ظرف‌ها و پاکیزگی حیاط خانه مایه غناست. نهج الفصاحه، ح ۲۰۳۱.

حدیث ۳۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: **لَا يُطَوَّلَنَّ أَحَدُكُمْ شَارِبَهُ وَلَا شَعْرَ إِبْطِيهِ وَلَا عَانَتَهُ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَتَّخِذُهَا مَحْبَبًا يَشْتَبِرُ بِهَا؛** کسی از شما موهای سبیل و موهای زیر بغل و موی زیر شکم خود را بلند نکند؛ چرا که شیطان (میکروب) این نقاط را پناهگاه خود قرار داده، و زیر موها پنهان می‌شود. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۲۲، ح ۶.

حدیث ۳۲۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: **تَنْظِفُوا بِكُلِّ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَنَى الْإِسْلَامَ عَلَى النَّظَافَةِ وَلَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا كَلُّ نَظِيفٍ؛** خودتان را با هر وسیله‌ای که می‌توانید پاکیزه کنید، زیرا که خدای متعال اسلام را بر پایه پاکیزگی بنا کرده است و هرگز به بهشت نمی‌رود، مگر کسی که پاکیزه باشد. نهج الفصاحه، ح ۱۱۸۲.

حدیث ۳۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : أَحِبُّو الْمَعْرُوفَ وَ أَهْلَهُ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الْبِرَّ كَهَّ وَ الْعَافِيَةَ مَعَهُمَا؛ نیکی و نیکوکاران را دوست بدارید. سوگند به آن که جانم به دست اوست، برکت و تندرستی، با نیکی و نیکوکاران است. کنز العمال، ح ۱۵۹۷۴

حدیث ۳۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سلامت در تأتی و پر حوصله بودن است. (غررالحکم ، باب تأتی)

حدیث ۳۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لباس های خود را تمیز کنید و موهای خود را کم کنید ، مسواک بزنید و آراسته و پاکیزه باشید ؛ زیرا یهودیان چنین نکردند و زنانشان زناکار شدند. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۷۷)

حدیث ۳۳۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: پر خوری و خواب زیاد، بدن را تباه کند و زیان به بار آورد. غررالحکم ، باب خوردن

حدیث ۳۳۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میوه دور اندیشی سلامت (و تندرستی) است. غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث ۳۳۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خود را حفظ کنید از سرما در آغاز فصل سرما و برخوردار شوید از آن در پایان آن ، که در بدن های شما آن کاری را کند که در شاخه های درختان کند ، آغازش بسوزاند ، و پایانش برگ برویاند. غررالحکم ، باب سرما

حدیث ۳۳۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: حُسْنُ الظَّنِّ رَاحَةُ الْقَلْبِ وَ سَلَامَةُ الدِّينِ؛ خوش گمانی، مایه آسایش قلب و سلامت دین است. غررالحکم، ح ۴۸۱۶

حدیث ۳۳۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: النَّوْمُ رَاحَةٌ لِلْجَسَدِ وَ التَّنَطُّقُ رَاحَةٌ لِلزُّوْحِ وَ السُّكُوتُ رَاحَةٌ لِلْعَقْلِ؛ خواب مایه آسایش جسم، سخن مایه آسایش جان و سکوت مایه آسایش عقل است. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۲.

حدیث ۳۳۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: حَمْسُ خِصَالٍ مَنْ فَقَدَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ لَمْ يَزَلْ نَاقِصَ الْعَيْشِ زَائِلَ الْعَقْلِ مَشْغُولَ الْقَلْبِ، فَأَوْلَاهَا: صِحَّةُ الْبَدَنِ وَ الثَّانِيَةُ: الْأَمْنُ وَ الثَّلَاثَةُ: السَّعْيَةُ فِي الرِّزْقِ، وَ الرَّابِعَةُ: الْأَنْبِيَسُ الْمُوَافِقُ (قال الراوی): قُلْتُ: وَ مَا الْأَنْبِيَسُ الْمُوَافِقُ؟ قَالَ: الرُّوْجَةُ

الصَّالِحَةُ، وَالْوَالِدُ الصَّالِحُ، وَالْخَلِيطُ الصَّالِحُ وَالْخَامِسَةُ: وَهِيَ تَجْمَعُ هَذِهِ الْخِصَالَ: الدَّعَةُ؛ پنج چیز است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، همواره در زندگی اش کمبود دارد و کم خرد و دل نگران است: اول، تندرستی، دوم امنیت، سوم روزی فراوان، چهارم همراه هم‌رأی. راوی پرسید: همراه هم‌رأی کیست؟ امام فرمودند: همسر و فرزند و همنشین خوب و پنجم که در برگیرنده همه اینهاست، رفاه و آسایش است. خصال، ص ۲۸۴.

حدیث ۳۳۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: مَنْ سَرَّهٗ أَنْ يُسَالَهُ فِي عُمُرِهِ وَيُوسَعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَيَصِلْ رَحْمَهُ؛ هر کس دوست دارد که عمرش طولانی و روزی اش زیاد شود، تقوای الهی پیشه کند و صله رحم نماید. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۰۲، ح ۵۶.

حدیث ۳۳۹

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خود را با کار مداوم خسته نکنید و برای خود تفریح و تنوع قرار دهید ولی از کاری که در آن اسراف باشد یا شما را در اجتماع سبک کند پرهیز کنید. (بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶)

حدیث ۳۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ وَمَنْ كَبُرَ هُمُّهُ سَقَمَ يَدْنُهُ؛ هر کس بد اخلاق باشد، خودش را عذاب می دهد و هر کس غم و غصه اش زیاد شود، تنش رنجور می گردد. نهج الفصاحه، ح ۳۰۰۲

حدیث ۳۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نِعْمَتَانِ مَكْفُورَتَانِ الْأَمْنُ وَالْعَافِيَةُ؛ دو نعمت است که شکر آنها گزارده نمی شود: امنیت و سلامتی. الخصال، ص ۳۴

حدیث ۳۴۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْحَسَدُ يَضِنُّ الْجَسَدَ؛ حسد، بدن را فرسوده و علیل می کند. غرر الحکم، ح ۹۴۳

حدیث ۳۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا لِبَاسٍ أَجْمَلُ مِنَ السَّلَامَةِ؛ هیچ لباسی زیباتر از سلامتی نیست. (عیون الحکم والمواعظ، ح ۹۸۹۱)

حدیث ۳۴۴

امیر المؤمنین (علیه السلام) فرمودند: صِحَّةُ الْجَسَدِ مِنْ قَلَّةِ الْحَسَدِ؛ سلامت بدن نشانه کمی حسد است. (جهاد با نفس، ح ۵۵۳)

حدیث ۳۴۵

امام صادق علیه السلام فرمودند: الرغبه فی الدنیا تورث الغم و الحزن و الزهد فی الدنیا راحه القلب و البدن. رغبت و تمایل به دنیا مایه غم و اندوه و زهد و بی میلی به دنیا سبب راحتی قلب و بدن است. (تحف العقول، ص ۳۵۸)

حدیث ۳۴۶

امام صادق علیه السلام: الرَّضَاعُ وَاحِدٌ وَ عَشْرُونَ شَهْرًا، فَمَا نَقَصَ فَهُوَ جَوْزٌ عَلَى الصَّبِيِّ؛ شیرخواری، ۲۱ ماه است. پس هر چه کم شود، ظلم بر کودک است. کافی، ج ۶، ص ۴۰، ح ۳.

حدیث ۳۴۷

امام رضا علیه السلام: لَا تَقْرَبِ النِّسَاءَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ لَا شِتَاءً وَلَا صَيْفًا وَ ذَلِكَ أَنَّ الْمَعِدَّةَ وَالْعُرُوقَ تَكُونُ مُمْتَلِئَةً وَ هُوَ غَيْرُ مَحْمُودٍ، يُتَخَوَّفُ مِنْهُ الْقَوْلَنْجُ وَالْفَالِجُ، وَاللَّقْوَةُ وَالنَّقْرَسُ، وَالْحِصَاةُ وَالتَّقْطِيرُ، وَ الْفَتْقُ وَ ضَعْفُ الْبَصِيرِ وَ الدِّمَاغِ. فَإِذَا أُرِيدَ ذَلِكَ فَلْيَكُنْ فِي آخِرِ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّهُ أَصَحُّ لِلْبَدَنِ، وَ أَرْجَى لِلْوَلَدِ، وَ أَذْكَى لِلْعَقْلِ فِي الْوَلَدِ الَّذِي يُقْضَى بَيْنَهُمَا؛ آغاز شب، چه در زمستان و چه در تابستان، با زنان آمیزش مکن، این بدان جهت است که معده و رگ‌ها پُرند و این وضعیت مناسبی [برای آمیزش] نیست و بیم قولنج و فلج و لقوه چانه و نقرس و سنگ [کلیه] و تقطیر (چکایش) بول و فتق و ضعف در بینایی و ذهن می‌رود. پس اگر قصد آمیزش دارد، باید در پایان شب انجام دهد، که برای بدن، صحت‌افزاتر و برای فرزنددار شدن امیدبخش‌تر و برای باهوش شدن فرزندی که در این میان پدید می‌آید، بهتر است. طب الامام الرضا علیه السلام، ص ۶۴.

حدیث ۳۴۸

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم: مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَزِيدُ فِي عُمرِهِ وَ مَالِهِ؛ هر کس در روز جمعه ناخن‌هایش را کوتاه کند، عمر و مالش زیاد می‌شود. جامع الأخبار، ص ۳۳۳.

حدیث ۳۴۹

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَ لَا بَقَاءَ: فَلْيَبْكَرِ الْعُدَاءَ وَ لْيَجُودِ الْحِدَاءَ وَ لْيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ وَ لْيُقِلِّ مُجَامَعَةَ النِّسَاءِ. قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا خِفَّةُ الرِّدَاءِ؟ قَالَ: قَلَّةُ الدِّينِ؛ هر کس مانند گاری می‌خواهد - و البته مانند گاری [ابدی] وجود ندارد - باید صبحانه را زودتر بخورد، کفش مناسب بپوشد، ردای (بالاپوش) خود را سبک کند و کمتر با زنان بیامیزد. پرسیدند: ای پیامبر خدا! سبک بودن ردا به چیست؟ فرمودند: به کم بودن بدهی. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۵، ح ۴۹۰۲.

حدیث ۳۵۰

امام صادق علیه السلام: اغْسِلُوا أَيْدِيَكُمْ قَبْلَ الطَّعَامِ وَ بَعْدَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛ دست‌هایتان را قبل و بعد از غذا خوردن بشویید، که فقر را می‌برد و بر عمر می‌افزاید. محاسن، ج ۲، ص ۲۰۲، ح ۱۵۹۴.

حدیث ۳۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: أَجْمِرُوهَا [الْمَسَاجِدَ] فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ. هر هفته، مسجدها را با بوی خوش، بخور دهید. بحار الأنوار: ج ۸۳ ص ۳۴۹ ح ۲.

بیماریها، دارو و روش درمان**حدیث ۱**

الإمام الصادق علیه السلام : المَحْمُومُ يُغَسَّلُ لَهُ السَّوِيقُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَيُعْطَاهُ ؛ فَإِنَّهُ يَذْهَبُ بِالْحُمَى ، وَيُنَشِّفُ الْمِرَارَ وَالْبَلْغَمَ ، وَيَقْوِي السَّاقِينَ . امام صادق علیه السلام : به تبار ، سه بار سویق شسته شده ، داده می شود . این ، تب را می برد ، تلخه و بلغم را می خشکاند و ساق پاها را تقویت می کند . مستدرک الوسائل ، جلد ۱۶ ، صفحه ۳۳۷ ، حدیث ۲۰۰۷۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۶۶ / ۱

حدیث ۲

امام کاظم علیه السلام : أَطْعَمُوا المَحْمُومَ لَحْمَ القَبَاجِ ؛ فَإِنَّهُ يَقْوِي السَّاقِينَ ، وَيَطْرُدُ الحُمَى طَرْدًا . به تبار ، گوشت کبک بخورانید ؛ چرا که پاها را نیرو می دهد و تب را کاملاً دور می کند . بحار الأنوار ، جلد ۶۵ ، صفحه ۴۳ ، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۶۶ / ۱

حدیث ۳

الإمام الرضا علیه السلام : الماء المَسِيخُ إِذَا غَلِيَتْهُ سَبْعَ غَلِيَّاتٍ وَقَلْبَتَهُ مِنْ إِنَاءٍ إِلَى إِنَاءٍ ، فَهُوَ يَذْهَبُ بِالْحُمَى ، وَيُنَزِّلُ القُوَّةَ فِي السَّاقِينَ وَالْقَدَمِينَ . امام رضا علیه السلام : آب گرم ، چنانچه آن را هفت جوش بجوشانی و از ظرفی به ظرف دیگر درآوری ، تب را می برد و نیرو را به ساق پاها و قسمت پایین تر از مچ ، سرازیر می کند . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۴۵۱ ، حدیث ۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۵۶۶ / ۱

حدیث ۴

امام علی علیه السلام : مَنْ كَتَمَ الأَطِبَاءَ مَرَضَهُ حَانَ يَدَنَهُ . کسی که بیماری خود را از پزشکان پوشیده بدارد ، به بدن خود خیانت کرده است . غرر الحکم : ۸۵۴۵

حدیث ۵

امام علی علیه السلام : مَنْ كَتَمَ مَكْنُونَ دَائِهِ عَجَزَ طَبِيبُهُ عَنِ شِفَائِهِ . کسی که درد نهفته خود را کتمان کند ، طبیبش را از درمان خویش ناتوان سازد . غرر الحکم : ۸۶۱۲

حدیث ۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ كُنُوزِ البِرِّ كِتْمَانُ المَصَائِبِ ، وَالأَمْرَاضِ ، وَالصَّدَقَةِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : یکی از گنج‌های نیکی ، پوشیده داشتن مصیبت‌ها ، بیماری‌ها و صدقه است . کنز العمال ، جلد ۳ ، صفحه ۲۹۹ ، حدیث ۶۶۴۳ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱۶۲ / ۱

حدیث ۷

الإمام علی علیه السلام : إخفاء الفاقه والأمراض مِنَ المَرُوءِ . امام علی علیه السلام : پوشیده داشتن تهی دستی و بیماری‌ها از مردانگی است . غرر الحکم ، حدیث ۱۱۴۶ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۶۶

حدیث ۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : للمريض أربع خصال : يرفع عنه القلم ، ويأمر الله الملك يكتب له كل فضل كان يعمل في صحته ، ويتبع مرضه كل عضو في جسده فيستخرج ذنوبه منه ، فإن مات مغفوراً له ، وإن عاش عاش مغفوراً له . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : برای بیمار ، چهار ویژگی است : قلم تکلیف از او برداشته می‌شود ؛ خداوند به فرشته فرمان می‌دهد همه پاداش آنچه را در دوران تن‌درستی خویش انجام می‌داده است ، بنویسد ؛ بیماری وی بر همه اندام‌هایش گذر می‌کند و گناهانش را از آن بیرون می‌برد . پس اگر بمیرد ، آمرزیده شده می‌میرد و اگر زنده بماند ، آمرزیده شده زندگی می‌کند . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۱۸۴ ، حدیث ۳۵ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۶

حدیث ۹

الإمام الباقر عليه السلام : إن الله عز وجل إذا كان من أمره أن يكرم عبداً وله ذنب ؛ ابتلاه بالسقم . امام باقر علیه السلام : آن گاه که خداوند عز و جل اراده کرده باشد بنده‌ای را که گناهی دارد ، گرامی بدارد ، وی را به بیماری گرفتار می‌سازد . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۱۹۸ ، حدیث ۵۴ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۰

حدیث ۱۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عجبت من المؤمن وجزه من السقم ، ولو يعلم ما له في السقم من الثواب ؛ لأحبّ ألا يزال سقيماً حتى يلقى ربه عز وجل . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : از مؤمن و این که از بیماری بی‌تابی کند ، در شگفتم . اگر او می‌دانست که در بیماری چه پاداشی دارد ، دوست داشت پیوسته بیمار باشد تا آن هنگام که به لقای پروردگار خویش پیوندد . بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۰۶ ، حدیث ۱۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۰

حدیث ۱۱

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لو يعلم المؤمن حاله في السقم ، ما أحبّ أن يفارق السقم أبداً . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : اگر مؤمن از حال خویش در ناتن‌درستی آگاه بود ، هرگز دوست نداشت که از این ناتن‌درستی جدا شود . إرشاد القلوب ، صفحه ۴۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۵۰

حدیث ۱۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : المرضي أحبّاء الله . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : بیماران ، دوستان خدایند . الفردوس ، جلد ۳ ، صفحه ۱۵۷ ، حدیث ۴۴۲۴ عن دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۴۸

حدیث ۱۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : الأمراض هدايا من الله عز وجل للعبد ، فأحبّ العباد إلى الله أكثرهم هديّة . پیامبر خدا صلى

الله علیه و آله و سلم: بیماری، هدیه‌هایی از جانب خداوند عز و جل به بنده است. پس محبوب‌ترین بندگان نزد خداوند، کسی است که بیشترین هدیه به وی رسیده باشد. الفردوس، جلد ۱، صفحه ۱۲۳، حدیث ۴۲۲ عن ابي امامة دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۸

حدیث ۱۴

الامام الصادق علیه السلام - فی دُعائه لَمَّا اشْتَكَى - : اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ أَدَبًا لَا غَضَبًا . امام صادق علیه السلام - در دعای خویش آن هنگام که بیمار شده بودند: خداوندا! این را نه [نشان] غضب، بلکه [مایه] ادب قرار ده. بحار الأنوار، جلد ۹۵، صفحه ۱۸، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۰

حدیث ۱۵

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ لَهُ الدَّرَجَةُ عِنْدَ اللَّهِ لَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلِهِ ؛ حَتَّى يُبْتَلَى بِبَلَاءٍ فِي جِسْمِهِ ، فَيَبْلُغُهَا بِذَلِكَ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: انسان، گاه دارای مرتبه‌ای در پیشگاه خداوند است که با عمل خویش، بدان نمی‌رسد تا آن هنگام که به ابتلای در جسم خود، آزموده شود و بدین واسطه، بدان مرتبت برسد. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۳۵، حدیث ۶۸۲۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۸

حدیث ۱۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الْمَرِيضُ تَحَاتُّ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: گناهان شخص بیمار، همچون برگ درخت، می‌ریزد. الترغیب والترهیب: ۴ / ۲۹۳ / ۵۶ منتخب میزان الحکمة: ۵۱۰

حدیث ۱۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: سَاعَاتُ الْوَجَعِ ، يُدْهِبَنَّ سَاعَاتِ الْخَطَايَا . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لحظه‌های درد، [آثار] لحظه‌های گناه را از میان می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۷، صفحه ۲۴۴، حدیث ۸۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۰

حدیث ۱۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُؤْجِرُ فِي مَرَضِهِ ، وَلَكِنْ يُكْفِّرُ عَنْهُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مؤمن در بیماری‌اش پاداش داده نمی‌شود؛ اما گناه او فرو پوشانده می‌شود. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۱۲، حدیث ۶۷۱۱، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۰

حدیث ۱۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَصَابَهُ السُّقْمُ ، ثُمَّ أَعْفَاهُ اللَّهُ مِنْهُ ، كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَمَوْعِظَةً لَهُ فِيمَا يَسْتَقْبِلُ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: انسان مؤمن، چون بیماری به وی برسد و خداوند، او را عافیت دهد، این بیماری، کفاره گناهان گذشته او و مایه اندرز برای آینده اوست. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۰۷، حدیث ۶۶۸۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۰

حدیث ۲۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنَّ اللَّهَ لَيَبْتَلِي عَبْدَهُ بِالشُّقْمِ ، حَتَّى يُكْفَرَ ذَلِكَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ .** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خداوند، گناه بنده خویش را به ناتن درستی گرفتار می کند تا این ناتن درستی، کفاره هر گناه وی شود. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۳۵، حدیث ۶۸۲۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۲

حدیث ۲۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يُصَافِيَهُ .** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: چون کسی را دیدید که خداوند، او را به ناداری و بیماری در میان گرفته، [بدانید که] خداوند متعال، اراده کرده است که او را پاک کند. کنز العمال، جلد ۶، صفحه ۴۷۲، حدیث ۱۶۶۰۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۴

حدیث ۲۲

الإمام علي عليه السلام: **إِذَا ابْتَلَى اللَّهُ عَبْدًا أَسْقَطَ عَنْهُ مِنَ الذُّنُوبِ بِقَدْرِ عِلَّتِهِ .** امام علی علیه السلام: اگر خداوند، بنده‌ای را گرفتار [بیماری] سازد، به اندازه بیماری‌اش از گناهان او فرو می‌کاهد. دعائم الإسلام، جلد ۱، صفحه ۲۱۸، بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۱۷۶، حدیث ۱۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۶

حدیث ۲۳

الإمام زين العابدين عليه السلام - لِمَرِيضٍ قَدِ بَرَأَ: **يَهَيْئُكَ الطَّهَوْرُ مِنَ الذُّنُوبِ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ ذَكَرَكَ فَادْكُرْهُ ، وَأَقَالَكَ فَاشْكُرْهُ .** امام سجاد علیه السلام - خطاب به بیماری که بهبود یافته بود: پاک شدن از گناهان، بر تو مبارک باد! خداوند، تو را یاد کرده است. او را یاد کن، و از تو در گذشته است. او را سپاس گوی. تحف العقول، صفحه ۲۸۰، بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۱۳۸، حدیث ۱۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۴۶

حدیث ۲۴

الإمام علي عليه السلام - **فِي الْمَرْأَةِ يَمُوتُ وَلَمُدُّهَا فِي بَطْنِهَا فَيَتَخَوَّفُ عَلَيْهَا - لا- بَأْسَ أَنْ يَدْخُلَ الرَّجُلُ يَدَهُ فَيَقَطُّعَهُ ، إِذَا لَمْ تَرَفَقْ بِهِ النِّسَاءُ .** امام علی علیه السلام - درباره زنی که فرزندش در شکمش می‌میرد و آن گاه، بیم جان خود او می‌رود - اشکال ندارد که مردی دست خویش را به درون [رَحِم] ببرد و بچه را قطعه قطعه کند، البته اگر زنان را یارای این کار نباشد. الکافی، جلد ۳، صفحه ۲۰۶، حدیث ۲، تهذیب الأحکام، جلد ۱، صفحه ۳۴۴، حدیث ۱۷۶

حدیث ۲۵

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **مَنْ تَطَبَّبَ وَلَمْ يَكُنْ بِالطَّبِّ مَعْرُوفًا ، فَأَصَابَ نَفْسًا فَمَا دُونَهَا ، فَهُوَ ضَامِنٌ .** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس در حالی که به طبابت شناخته شده نیست، عهده‌دار آن گردد و موجب فوت کسی یا صدمه‌ای کمتر از آن شود، ضامن است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۳۲، حدیث ۲۸۲۲۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸

حدیث ۲۶

الإمام زین العابدین علیه السلام: مَنْ لَمْ يُعْرِفْ دَاوُءَ، أَفْسَدَهُ دَاوُءُهُ. امام سجّاد علیه السلام: کسی که بیماری‌اش تشخیص داده نشود، دارویش او را تباه می‌سازد. بحار الأنوار، جلد ۷۸، صفحه ۱۶۰، حدیث ۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸ / ۱

حدیث ۲۷

امیر المؤمنین علیّ علیه السلام: مَنِ تَطَبَّبَ أَوْ تَبَيَّطَرَ فَلْيَأْخُذِ الْبِرَاءَةَ مَنَ وَلِيِّهِ، وَإِلَّا فَهُوَ لَهُ ضَامِنٌ. امام علی علیه السلام: طیب و دامپزشک هنگام مداوای مریض یا حیوان، باید از سرپرست (مریض) و صاحب آن (حیوان) برائت نامه (و اجازه) بگیرد و گرنه در قبال (صدمه دیدن یا تلف شدن مال و جان) او ضامن است. مستدرک الوسائل: ۱۴ / ۳۷ / ۱۶۰۳۸ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۰

حدیث ۲۸

الإمام الرضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ دَفَعَ الزُّكَّامَ فِي الشِّتَاءِ أَجْمَعَ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ لُقْمٍ شَهْدٍ... وَلْيَشْمِ النَّرْجِسَ؛ فَإِنَّهُ يَأْمَنُ الزُّكَّامَ، وَكَذَلِكَ الْحَبَّةَ السُّودَاءَ. وَإِذَا جَاءَ الزُّكَّامُ فِي الصَّيْفِ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ خِيَارَةً وَاحِدَةً، وَلْيَحْذِرِ الْجُلُوسَ فِي الشَّمْسِ. امام رضا علیه السلام: هر کس می‌خواهد در همه زمستان از زکام ایمن بماند، هر روز، سه لقمه عسل با موم آن بخورد... و نرگس ببوید؛ چرا که از زکام، ایمنی می‌دهد. سیاه‌دانه نیز چنین است. اما اگر زکام در تابستان پیش آید، در هر روز، یک خیار بخورد و از نشستن در آفتاب، خودداری ورزد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۳۷ و ص ۳۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۴ / ۱

حدیث ۲۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَا مِنْ إِنْسَانٍ إِلَّا وَفِي رَأْسِهِ عِرْقٌ مِنَ الْجُدَامِ، فَيَبِعُثُ اللَّهُ عَلَيْهِ الزُّكَّامَ فَيَذِيبُهُ، وَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَدَعُهُ وَلَا يُدَاوِيهِ، حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ يُدَاوِيهِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هیچ انسانی نیست، مگر این که در سر او رگی از جذام هست. پس خداوند، زکام را به نابودی آن بر می‌انگیزد و زکام آن را می‌سوزاند. هر گاه کسی از شما زکام یافت، آن را واگذارد و درمان نکند، تا آن که خداوند خود، آن را درمان سازد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵۴، حدیث ۲۸۳۳۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰۴ / ۱

حدیث ۳۰

لَوْلَا ثَلَاثٌ فِي ابْنِ آدَمَ مَا طَاطَأَ رَأْسُهُ شَيْءٌ: الْمَرَضُ، وَالْفَقْرُ، وَالْمَوْتُ، كُلُّهُمْ فِيهِ، وَإِنَّهُ مَعَهُنَّ لَوَتَّابٌ! پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: اگر سه چیز در آدمیزاد نبود، هیچ چیز سر او را فرو نمی‌آورد: بیماری، تهی‌دستی و مرگ. اینها همه در انسان هست و با این حال، انسان، همچنان گستاخ است. بحار الأنوار، جلد ۷۲، صفحه ۵۳، حدیث ۸۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۳۸ / ۱

حدیث ۳۱

امام علی علیه السلام: لَا رَزِيَّةَ أَعْظَمَ مِنْ دَوَامِ سِقَمِ الْجَسَدِ. مصیبتی سخت‌تر از استمرار ناتن‌درستی نیست. غرر الحکم، حدیث ۱۰۷۲۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۳۴ / ۱

حدیث ۳۲

الإمام الرضا عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَبْتَلِ الْبَدَنَ بِدَاءٍ؛ حَتَّى جَعَلَ لَهُ دَوَاءً يُعَالَجُ بِهِ، وَلِكُلِّ صَنِيفٍ مِنَ الدَّاءِ صِنْفٌ مِنَ الدَّوَاءِ، وَتَدْبِيرٌ وَنَعْتُ. امام رضا عليه السلام: خداوند عز و جل بدن را به هیچ بیماری‌ای گرفتار نساخت، مگر آن هنگام که برایش دارویی قرارداد که بدان، درمان شود؛ و برای هر نوع دردی، نوعی درمان است و چاره‌ای و نسخه‌ای. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۰۹، دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۸ / ۱

حدیث ۳۳

امیر المؤمنین علیؑ عليه السلام: لِكُلِّ حَيْ دَاءٍ، لِكُلِّ عِلَّةٍ دَوَاءٌ. امام علی عليه السلام: هر زنده‌ای را دردی هست و هر بیماری‌ای را درمانی است. غرر الحکم، حدیث ۷۲۷۴ و ۷۲۷۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۸ / ۱

حدیث ۳۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر دردی را درمانی است. پس چون دارو به درد برسد، به اذن خداوند عز و جل بهبود یابد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۶، حدیث ۲۸۰۸۶؛ بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۷۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۱

حدیث ۳۵

الإمامُ الباقرُ عليه السلام: الْجَسَدُ إِذَا لَمْ يَمْرُضْ أَشْتَرُ، وَلَا خَيْرَ فِي جَسَدٍ يَأْشُرُ. امام باقر عليه السلام: جسم اگر بیمار نشود، سرمست می‌شود و در بدنی که به بیماری دچار نشود و سرمست شود، خیری نیست. مشکاه الأنوار: ۲۸۰ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۲

حدیث ۳۶

الإمام علیؑ عليه السلام: الْمَرِيضُ فِي سَجْنِ اللَّهِ - مَا لَمْ يَشْكُ إِلَى عُوَادِهِ - تُمَحَى سَيِّئَاتُهُ. امام علی عليه السلام: بیمار، تا آن هنگام که نزد عیادت کنندگان خویش ششکوه نکرده، در زندان خداوند است و گناهانش محو می‌شوند. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۱۱، حدیث ۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۷۰ / ۱

حدیث ۳۷

امیر المؤمنین علیؑ عليه السلام: مَنْ كَتَمَ وَجَعًا أَصَابَهُ ثَلَاثَةٌ أَيَّامٍ مِنَ النَّاسِ وَشَكَا إِلَى اللَّهِ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعَافِيَهُ مِنْهُ. امام علی عليه السلام: هر کس دردی را که به او رسیده است، سه روز از مردم پنهان بدارد و به خدا شکایت برد، بر خداست که او را از آن درد بهبود بخشد. الخصال: ۱۰ / ۶۳۰

حدیث ۳۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: يُكْتَبُ أَيْنُ الْمَرِيضِ، فَإِنْ كَانَ صَابِرًا كُتِبَ حَسَنَاتٍ، وَإِنْ كَانَ جَزِعًا كُتِبَ هَلُوعًا لَا أَجْرَ لَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ناله بیمار، نوشته می‌شود. پس اگر شکیباً باشد، [این ناله] حسنه نوشته می‌شود و اگر

بی تاب باشد، ناشکیبا و بی پاداش نوشته می شود. کنز العمال، جلد ۳، صفحه ۳۱۱، حدیث ۶۷۰۶، دانش نامه احادیث پزشکی:

۱۶۸ / ۱

حدیث ۳۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ مَرَضَ يَوْمًا وَلَيْلَةً فَلَمْ يَشْكُ إِلَى عُوَادِهِ، بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ خَلِيلِهِ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، حَتَّى يَجُوزَ الصَّرَاطَ كَالْبُرْقِ اللَّامِعِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس یک شبانه روز بیمار شود و نزد عیادت کنندگانش شکوه نکند، خداوند، او را در روز قیامت، با خلیل خویش، ابراهیم خلیل الرحمان، برمی انگیزد، تا به سان برقی پُر درخشش، از صراط بگذرد. بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۱۷۷، حدیث ۱۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۷۰ / ۱

حدیث ۴۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ مَرَضَ ثَلَاثًا فَلَمْ يَشْكُ إِلَى أَحَدٍ مِنْ عُوَادِهِ أَبَدَلْتُهُ لِحْمًا خَيْرًا مِنْ لَحْمِهِ وَدَمًا خَيْرًا مِنْ دَمِهِ، فَإِنْ عَافَيْتَهُ عَافَيْتَهُ وَلَا ذَنْبَ لَهُ، وَإِنْ قَبَضْتَهُ قَبَضْتَهُ إِلَى رَحْمَتِي. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خداوند عز و جل فرمود: هر که سه روز بیمار شود و از آن به هیچ یک از عیادت کنندگانش شکوه نکند، گوشت و خونی بهتر از آن گوشت و خونی که دارد جایگزینش کنم. پس، اگر او را عافیت بخشم، عافیتی بدون گناهش دهم و اگر جانش را بستانم، او را به جوار رحمت خود برم. الکافی: ۱ / ۱۱۵ / ۳

حدیث ۴۱

الإمامُ الكاظمُ عليه السلام: إِذَا مَرَضَ الْمُؤْمِنُ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى صَاحِبِ الشَّمَالِ: لَا تَكْتُبْ عَلَى عَبْدِي مَا دَامَ فِي حَبْسِي وَوَثَاقِي ذَنْبًا. وَيُوحَى إِلَى صَاحِبِ الْيَمِينِ أَنْ اكْتُبْ لِعَبْدِي مَا كُنْتُ تَكْتُبُهُ فِي صِدْقَتِهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ. امام کاظم علیه السلام: هر گاه مؤمن بیمار شود، خداوند عز و جل به فرشته دست چپ او وحی فرماید که برای بنده‌ام، تا زمانی که در زندان و بند من است، گناهی منویس و به فرشته دست راست او وحی می فرماید که همان حسناتی را که در زمان سلامتی بنده‌ام می نوشتی، برایش بنویس. الکافی: ۳ / ۷ / ۱۱۴

حدیث ۴۲

امام صادق علیه السلام: الْمَعْرُوفُ زَكَاةُ النَّعْمِ، وَالشَّفَاعَةُ زَكَاةُ الْجَاهِ، وَالْعِلَلُ زَكَاةُ الْأَبْدَانِ، وَالْعَفْوُ زَكَاةُ الظَّفَرِ، وَمَا أَدَيْتَ زَكَاتَهُ فَهُوَ مَيِّمُونَ السَّلْبِ. نیکی، زکات نعمت‌هاست و وساطت کردن، زکات مقام و موقعیت، و بیماریها زکات بدن‌ها، و گذشت زکات پیروزی، و هر چیزی که زکاتش را بدهی، از خطر نابودی در امان است. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۶۸ / ۱۸۲

حدیث ۴۳

الامام علی علیه السلام فی الْمَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ: كَفَّارَةٌ لَوَالِدَيْهِ. امام علی علیه السلام - درباره بیماری کودکان - فرمودند: کفاره گناهان پدر و مادر آنهاست. بحار الأنوار: ۸۱ / ۱۸۶ / ۴۰

حدیث ۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حُمَى لَيْلَةٍ كَفَّارَةٌ سَنَةٍ. یک شب تب داشتن، کفاره یک سال (گناه) است. بحار الأنوار: ۸۱

۳۹ / ۱۸۶ /

حدیث ۴۵

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَّيَدَاوِي مِنَ الزُّكَامِ، وَيَقُولُ: «مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَبِهِ عِرْقٌ مِنَ الْجُذَامِ، فَإِذَا أَصَابَهُ الزُّكَامُ قَمَعَهُ». امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا، زکام را درمان نمی کردند و می فرمودند: «هیچ کس نیست که رگی از جذام در او نباشد؛ و چون زکام به شخص برسد، این رگ را درهم می کوبد». الکافی، جلد ۸، صفحه ۳۸۲، حدیث ۵۷۹، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۸۵، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۲ / ۱

حدیث ۴۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الزُّكَامُ جُنْدٌ مِنْ جُنُودِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، يَبْعُثُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الدَّاءِ فَيُزِيلُهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زکام، سربازی از سربازان خداوند عز و جل است که خدای عز و جل، آن را به سرکوب درد بر می انگیزد و درد را از میان می برد. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۸۴، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۲ / ۱

حدیث ۴۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الْعُتَابُ يَذْهَبُ بِالْحُمَى. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عتاب، تب را می برد. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، صفحه ۹، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۳۲، حدیث ۱

حدیث ۴۸

الإمام الرضا عليه السلام: الْهِنْدَبَاءُ شِفَاءٌ مِنَ أَلْفِ دَاءٍ، مَا مِنْ دَاءٍ فِي جَوْفِ ابْنِ آدَمَ إِلَّا قَمَعَهُ الْهِنْدَبَاءُ. امام رضا علیه السلام: کاسنی، درمان هزار درد است. هیچ دردی در درون آدمی زاده نیست، مگر این که کاسنی، آن را در هم می کوبد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۰۹، حدیث ۲۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰۴ / ۲

حدیث ۴۹

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ بَاتَ وَفِي حِرْوَفِهِ سَبْعُ طَاقَاتٍ مِنَ الْهِنْدَبَاءِ، أَمِنَ مِنَ الْقَوْلَنْجِ لَيْلَتَهُ تِلْكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. امام صادق علیه السلام: هر کس در حالی بخوابد که در درون او، هفت تا که کاسنی باشد، به خواست خداوند، آن شب از قولنج، در امان است. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۰۸، حدیث ۱۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰۲ / ۲

حدیث ۵۰

الإمام الصادق عليه السلام: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكْتُرَ مَأْوَةَ وَوَلَدَهُ؛ فَلْيُدْمِنْ أَكْلَ الْهِنْدَبَاءِ. امام صادق علیه السلام: هر کس دوست دارد آب (منی) او و فرزندانش فراوان شود، بر خوردن کاسنی، مداومت ورزد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۰۷، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰۴ / ۲

حدیث ۵۱

الإمام الصادق علیه السلام: العُبيراءُ لحمُهُ يُنبِتُ اللَّحْمَ، وَعَظْمُهُ يُنبِتُ الْعَظْمَ، وَجِلْدُهُ يُنبِتُ الْجِلْدَ، وَمَعَ ذَلِكَ؛ فَإِنَّهُ يُسَيِّخُنُ الْكَلْبَتَيْنِ، وَيَدْبِغُ الْمَعْدَةَ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْبَوَاسِيرِ وَالْتَّقْتِيرِ، وَيُقَوِّي السَّاقَيْنِ، وَيَقْمَعُ عِرْقَ الْجُذَامِ. امام صادق علیه السلام: سنجد، گوشتش گوشت می‌رویاند، استخوانش استخوان را رشد می‌دهد و پوستش پوست را می‌پرورد. علاوه بر این، سنجد، کلیه‌ها را گرم می‌کند، معده را پاک می‌سازد، مایه ایمنی از بواسیر و تقطیر البول است، ساق پا را قوی می‌کند و رگ جذام را به کلی قطع می‌نماید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۱، حدیث ۱، دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۱۴ / ۲

حدیث ۵۲

الإمام الحسين عليه السلام: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ مَحْمُومٌ، فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْعُبيراءِ. امام حسين علیه السلام: پیامبر خدا بر علی بن ابی طالب علیه السلام وارد شد، در حالی که وی تب داشت. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم او را به خوردن سنجد، سفارش کرد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۸، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۱۴ / ۲

حدیث ۵۳

الإمام الباقر عليه السلام - في حَزَقِيلَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: حَزَجَتْ فَرْحَجَةٌ عَلَى كَبِدِهِ فَأَذَتْهُ فَخَشَعَ لِلَّهِ وَتَدَلَّلَ وَقَعَدَ عَلَى الرَّمَادِ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: أَنْ تُخَذَّ لَبَنَ التَّيْنِ فَحَكَّهُ عَلَى صَدْرِكَ مِنْ خَارِجٍ، فَفَعَلَّ فَسَيَكُنْ عَنْهُ ذَلِكَ. امام باقر علیه السلام - درباره حزقیل علیه السلام: زخمی بر کبد او رسید و او را آزار می‌داد. وی بر درگاه خداوند، زاری و خشوع کرد و بر خاکستر نشست. پس خداوند به وی وحی فرستاد که: «شیر انجیر بردار و از بیرون، بر سینه خویش بمال». او نیز چنین کرد و آن عارضه از وی برطرف شد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۵، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۴۶ / ۱

حدیث ۵۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا كُمُ وَالشُّيرِمُ؛ فَإِنَّهُ حَارٌّ يَأْرُ، وَعَلَيْكُمْ بِالسَّنَا فَيَدَاوُوا بِهِ، فَلَوْ دَفَعْتُ شَيْءَ الْمَوْتِ لَدَفَعْتُهُ السَّنَا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: از شُیرِم (گاو کُشک) حذر کنید؛ چرا که سرد و بار است، و بر شما باد سِیا. با آن، درمان کنید؛ چرا که اگر بنا بود چیزی مرگ را دور کند، سِیا آن را دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۱۹، حدیث ۴ و ص ۲۷۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۷۲ / ۲

حدیث ۵۵

الإمام الصادق عليه السلام: لَوْ عَلِمَ النَّاسُ مَا فِي السَّنَا لَبَغُوا كُلَّ مِثْقَالٍ مِنْهُ بِمِثْقَالَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ! أَمَا إِنَّهُ أَمَانٌ مِنَ الْبَهْتِ وَالْبَرَصِ وَالْجُذَامِ وَالْجُنُونِ وَالْفَالِجِ وَاللَّقْوَةِ. امام صادق علیه السلام: اگر مردم از آنچه در گیاه سِیا هست، آگاهی داشتند، هر مثقال آن را با دو مثقال طلا- به چنگ می‌آوردند. زنه‌ار که این گیاه، مایه ایمنی از: بهک، پیسی، جذام، دیوانگی، سست‌اندami و کژدهانی است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۱۸، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۷۰ / ۲

حدیث ۵۶

الإمام الكاظم عليه السلام: كَانَ دَوَاءُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامِ السَّعْتَرُ، وَكَانَ يَقُولُ: إِنَّهُ يَصِيرُ لِلْمَعِدَةِ خَمَلًا، كَخَمَلِ الْقَطِيفَةِ. امام كاظم عليه السلام: داروی امیر مؤمنان علیه السلام، آویشن بود. ایشان می فرمودند: «آویشن برای معده، پُرسی همانند پُرس پارچه‌های مخمل می شود». بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۴۴، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۳۰ / ۱

حدیث ۵۷

الإمام الكاظم عليه السلام: فَصَبُّ السُّكَّرِ يَفْتَحُ الشُّدُودَ، وَلَا دَاءَ فِيهِ وَلَا غَائِلَةَ. امام كاظم عليه السلام: نیشکر، گرفتگی‌های مجاری و رگ‌ها را باز می کند و هیچ بیماری و بدی‌ای در آن نیست. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۹، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۳۸ / ۱

حدیث ۵۸

الإمام الرضا عليه السلام: اسْتَكْبَرُوا مِنَ اللَّبَانِ وَاسْتَبَقَوْهُ وَامْضَغَوْهُ، وَأَحْبَبُهُ إِلَيَّ الْمَضْغُ؛ فَإِنَّهُ يَنْزِفُ بَلْغَمَ الْمَعِدَةِ وَيُنْظِفُهَا، وَيَشُدُّ الْعَقْلَ، وَيُمِرُّ الطَّعَامَ. امام رضا علیه السلام: فراوان کُنْدُر بخورید، آن را در دهان نگه دارید و بجوید. برای من، جویدن آن، دوست داشتنی تر است؛ بلغم معده را می زداید و آن را تمیز می کند، عقل را استحکام می بخشد و غذا را می گوارد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۴۴، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۴۸ / ۱

حدیث ۵۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أَكَلَ السَّدَابَ وَنَامَ عَلَيْهِ؛ أَمِنَ مِنَ الدُّوَارِ وَذَاتِ الْجَنْبِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس سُداب بخورد و بر آن بخوابد، از سرگیجه و ذات الجنب، ایمن باشد. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، صفحه ۱۱، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۰۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۴۸ / ۱ معنای سداب در ج ۱، ص ۲۴۷ آمد.

حدیث ۶۰

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: السَّدَابُ جَيِّدٌ لَوْجَعِ الْأُذُنِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سُداب برای درد گوش، مفید است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۴۴، حدیث ۲، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۱۸ / ۱. در الکافی آمده است: روایت شده که آن، برای درد گوش، مفید است.

حدیث ۶۱

الإمام الصادق عليه السلام: إِنْ خَرَجَ بِالرَّجْلِ مِنْكُمْ الْخُرَاجُ أَوْ الدَّمْلُ فَلْيَرْبِطْهُ، وَلْيَتَيَدَّأَوْ بِرَبِيْتٍ أَوْ سَيْمِنٍ. امام صادق علیه السلام: اگر از بدن کسی از شما، جوش یا آماسه‌ای بیرون زد، آن را ببندد و با روغن زیتون یا روغن حیوانی، درمان کند. الکافی، جلد ۴، صفحه ۳۵۹، حدیث ۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۰ / ۲

حدیث ۶۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: كُلُوا الزَّيْتِ وَأَدَّهِنُوا بِهِ؛ فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً مِنْهَا الْجُدَامُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم:

آله و سلم: روغن زیتون بخورید و خود را با آن، چرب کنید؛ زیرا در آن، درمان هفتاد درد است که جذام، از جمله آنهاست. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۸، حدیث ۲۸۲۹۹ نقلاً عن أبي نعیم فی الطب عن أبي هريرة دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۰ / ۲

حدیث ۶۳

الإمام الصادق علیه السلام: تَأْخُذُ دُهْنَ بَنْفَسِجٍ فِي قُطْنِيَةٍ فَاحْتَمَلُهُ فِي سِمَلَتِكَ عِنْدَ مَمَامِكَ؛ فَإِنَّهُ نَافِعٌ لِلزُّكَامِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى. امام صادق علیه السلام: پنبه‌ای را به روغن بنفشه آغشته می‌کنی و به هنگام خفتن در نشیمنگاهت می‌گذاری. به خواست خداوند، برای زکام، سودمند است. مکارم الأخلاق، جلد ۲، صفحه ۲۱۰، حدیث ۲۵۳۳، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۸۴، حدیث ۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۳۴ / ۱

حدیث ۶۴

الإمام الصادق علیه السلام: شُرْبُ السَّوِيقِ بِالزَّيْتِ يُنْبِتُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ، وَيُرِقُّ الْبَشْرَةَ، وَيَزِيدُ فِي الْبَاهِ. امام صادق علیه السلام: نوشیدن سویقی که با روغن زیتون فراهم آمده باشد، گوشت را می‌رویاند، استخوان را استحکام می‌بخشد، پوست را نازک می‌کند و بر توان جنسی می‌افزاید. بحار الأنوار، جلد ۱۰۴، صفحه ۸۰، حدیث ۱۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۸۰ / ۱

حدیث ۶۵

الإمام الصادق علیه السلام - إِذَا هَاجَ الدَّمُ بِأَحَدٍ مِنْ حَشَمِهِ قَالَ لَهُ: اشْرَبْ مِنْ سَوِيقِ الْعَدَسِ؛ فَإِنَّهُ يُسَكِّنُ هَيْجَانَ الدَّمِ وَيُطْفِئُ الْحَرَارَةَ. امام صادق علیه السلام - هنگامی که خون کسی از خدمتگزارانش جوش می‌آمد، به وی می‌فرمودند: قدری سویق عدس بخور؛ چرا که جوشش خون را آرام می‌کند و حرارت را فرو می‌نشاند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۰۷، حدیث ۱، مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۲۱، حدیث ۱۴۲۷، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۸۲، حدیث ۲۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶۰ / ۱

حدیث ۶۶

الإمام الكاظم علیه السلام: السَّوِيقُ وَمَرْقُ لَحْمِ الْبَقَرِ يَذْهَبَانِ بِالْوَضْحِ. امام کاظم علیه السلام: سویق و آب گوشتی که با گوشت گاو فراهم آمده باشد، پیسی را از میان می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۱، حدیث ۷ عن يحيى بن مساور دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۱۴ / ۱

حدیث ۶۷

الإمام الصادق علیه السلام: السَّوِيقُ الْجَافُّ يَذْهَبُ بِالْبَيَاضِ. امام صادق علیه السلام: سویق خشک، سفیدی را از میان می‌برد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۷۹، حدیث ۱۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۱۲ / ۱

حدیث ۶۸

الإمام الصادق علیه السلام: ثَلَاثُ رَاحَاتِ سَوِيقٍ جَافٍّ عَلَى الرِّيقِ يُنَشِّفُ الْبَلْعَمَ وَالْمِرَّةَ، حَتَّى لَا يَكَادَ يَدْعُ شَيْئًا. امام صادق علیه السلام: [خوردن] سه کف دست، سویق خشک در حالت ناشتا، بلغم و تلخه را خشک می‌کند، تا جایی که تقریباً چیزی را از آن بر جای نمی‌گذارد. بحار الأنوار، ج ۶۶، صفحه ۲۷۸، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۸۶ / ۲

حدیث ۶۹

الإمام الصادق علیه السلام: ما أعرفُ لِلشُّمومِ دَوَاءً أَنْفَعَ مِن سَوِيقِ التُّفَّاحِ . امام صادق علیه السلام: برای مسمومیت، دارویی سودمندتر از سویق سیب، سراغ ندارم. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۶، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۳۸۴

حدیث ۷۰

امام علی علیه السلام: المَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنشَاقُ سُنَّةٌ وَطَهْوَرُ لِلْفَمِ وَالْأَنْفِ ، وَالشُّعُوطُ مَصْحَةٌ لِلرَّأْسِ ، وَتَنْقِيَةُ لِلْبَدَنِ وَسَائِرِ أَوْجَاعِ الرَّأْسِ . شستشوی دهان و بینی، سنت و مایه پاک‌کننده دهان و بینی است و انفییه کردن، مایه سلامت سر و پاکسازی بدن و همه انواع سردرد است. بحار الأنوار، جلد ۱۰، صفحه ۹۰، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۴

حدیث ۷۱

الإمام الصادق علیه السلام: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اشْتَكَى رَأْسَهُ اسْتَعَطَّ بِدُهْنِ الْجُلُجُلَانِ - وَهُوَ السَّمْسِمُ - . امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا، چون سردرد می‌کرد، به روغن کُنجد، انفییه می‌کرد. بحار الأنوار، جلد ۱۶، صفحه ۲۹۰، حدیث ۱۵۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۴

حدیث ۷۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الْحِنَاءُ خِضَابُ الْإِسْلَامِ؛ يَزِيدُ فِي الْمُؤْمِنِ عَمَلَهُ، وَيَذْهَبُ بِالصُّدَاعِ، وَيُحَدِّدُ الْبَصِيرَ، وَيَزِيدُ فِي الْوَقَاعِ، وَهُوَ سَيِّدُ الرِّيَاحِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: حنا، خضاب اسلام است؛ بر [ثواب] عمل مؤمن می‌افزاید، سردرد را از میان می‌برد، چشم را تیزبین می‌کند، قدرت آمیزش را افزون می‌سازد و مهتر گیاهان خوش‌بو در دنیا و آخرت است. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۹؛ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۳۰۸

حدیث ۷۳

امام صادق علیه السلام: مَن ظَهَرَ صِحَّتَهُ عَلَى سِقْمِهِ فَيَعَالِجُ بِشَيْءٍ فَمَاتَ، فَأَنَا إِلَى اللَّهِ مِنْهُ بَرِيءٌ . هر کس تن درستی‌اش بر بیماری‌اش غلبه داشته باشد و خود را به چیزی درمانی کند و پس از آن بمیرد، من در پیشگاه خداوند، از او بی‌زاری می‌جویم. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۶۴، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۹۲

حدیث ۷۴

الإمام الصادق علیه السلام: مَن ظَهَرَ صِحَّتَهُ عَلَى سِقْمِهِ فَشَرِبَ الدَّوَاءَ؛ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى نَفْسِهِ . امام صادق علیه السلام: هر کس تن درستی‌اش بر بیماری‌اش چیرگی داشته باشد و دارو بنوشد، به زیان خویش، اقدام کرده است. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۶۱ عن سالم بن أبي خيثمة، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۶۵، حدیث ۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۹۲

حدیث ۷۵

امير المؤمنين عليّ عليه السلام: لَا يَتَدَاوَى الْمُسْلِمُ؛ حَتَّى يَغْلِبَ مَرَضُهُ صِحَّتَهُ . امام علی علیه السلام: مسلمان به دارو توسل نمی‌جوید،

مگر آن هنگام که بیماری‌اش بر تن درستی‌اش چیرگی یابد. الخصال، صفحه ۶۲۰، حدیث ۱۰، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۷۰، حدیث ۲۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۰ / ۱

حدیث ۷۶

امیر المؤمنین علیؑ علیه السلام: اِمْسِ بِدَائِكَ مَا مَشَى بِكَ. امام علی علیه السلام: با درد خویش، تا آن هنگام که با تو مدارا می‌کند، مدارا کن. نهج البلاغه، الحکمه ۲۷، بحار الأنوار، جلد ۸۱، صفحه ۲۰۴، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۰ / ۱

حدیث ۷۷

امیر المؤمنین علیؑ علیه السلام: لَا يَتَدَاوَى الْمُسْلِمُ حَتَّى يَغْلِبَ مَرَضُهُ صِحَّتَهُ. امام علی علیه السلام: مسلمان خود را مداوا نکند مگر آن‌گاه که بیماری او بر سلامتی‌اش چیره گردد. الخصال: ۱۰ / ۶۲۰

حدیث ۷۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اسْتَقَلَّ بِدَائِهِ فَلَا يَتَدَاوَى؛ فَإِنَّهُ رَبُّ دَوَاءِ يورثُ الدَّاءَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس می‌تواند با بیماری خود، سر کند، از درمان بپرهیزد؛ زیرا بسا دارویی که خود، بیماری بر جای می‌نهد. نثر الدر، جلد ۱، صفحه ۱۸۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۰ / ۱

حدیث ۷۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ غَلَبَتْ صِحَّتُهُ مَرَضَهُ فَلَا يَتَدَاوَى. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس سلامت تنش بر بیماری‌اش چیرگی دارد، مداوا نکند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۶۶، حدیث ۱۴، دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۰ / ۱

حدیث ۸۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: تَجَنَّبِ الدَّوَاءَ مَا احْتَمَلَ بَدَنُكَ الدَّاءَ، فَإِذَا لَمْ يَحْتَمِلِ الدَّاءَ فَالدَّوَاءُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: از آله و سلم: تا زمانی که بدنت بیماری را تحمل می‌کند، از مصرف دارو بپرهیز و هرگاه آن را تحمل نکرد، آن‌گاه به دارو روی آر. بحار الأنوار: ۳۰ / ۲۱۱ / ۸۱

حدیث ۸۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الدَّوَاءُ مِنَ الْقَدَرِ، وَهُوَ يَنْفَعُ مَنْ يَشَاءُ بِمَا شَاءَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: درمان، از تقدیر [خداوند] است و هر کس را که او بخواهد، به همان گونه که بخواهد، سود می‌رساند. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵، حدیث ۲۸۰۸۲ نقلاً عن ابن السنی عن ابن عباس دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰ / ۱

حدیث ۸۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الدَّوَاءُ مِنَ الْقَدَرِ، وَقَدْ يَنْفَعُ بِإِذْنِ اللَّهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: درمان، از تقدیر

[خداوند] است و ممکن است به اذن خداوند، نافع باشد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵، حدیث ۲۸۰۸۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰ / ۱

حدیث ۸۳

الإمام الصادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَجْعَلْ فِي شَيْءٍ مِّمَّا حَرَّمَ شِفَاءً وَلَا دَوَاءً. امام صادق علیه السلام: خداوند، در هیچ چیز از آنچه حرام کرده، نه شفایی قرار داده است و نه دوائی. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۸۶، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۸۲ / ۱

حدیث ۸۴

الإمام الصادق علیه السلام: لَيْسَ فِي حَرَامٍ شِفَاءً. امام صادق علیه السلام: در هیچ حرامی، شفایی نیست. الکافی، جلد ۸، صفحه ۱۹۳، حدیث ۲۲۹، دانش نامه احادیث پزشکی: ۸۲ / ۱

حدیث ۸۵

الإمام الصادق علیه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّوَاءِ الْخَبِيثَةِ أَنْ يُتَدَاوَى بِهِ. امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا از مداوا کردن با داروی ناپاک، نهی فرمودند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۸۷، حدیث ۱۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۸۰ / ۱

حدیث ۸۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ تَدَاوَى بِحَرَامٍ، لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ فِيهِ شِفَاءً. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر کس به حرام درمان جوید، خداوند در آن شفایی قرار نمی‌دهد. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵۲، حدیث ۲۸۳۱۸

حدیث ۸۷

الإمام الكاظم عليه السلام: ادفعوا مُعَالَجَةَ الْأَطِبَّاءِ مَا اندَفَعَ الدَّاءَ عَنْكُمْ؛ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَةِ الْبِنَاءِ قَلِيلُهُ يَجْرُ إِلَى كَثِيرِهِ. امام کاظم علیه السلام: تا زمانی که بیماری، به جد با شما درگیر نشده است، درگیر معالجه طیبیان نشوید، که درمان به مانند ساختمان است که مقدار کمی از آن، شخص را به مقدار فراوانش می‌کشاند. علل الشرائع، صفحه ۴۶۵، حدیث ۱۷، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۶۳، حدیث ۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۹۲ / ۱

حدیث ۸۸

پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: قَوْلُ: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» فِيهِ شِفَاءٌ مِنْ تِسْعَةٍ وَتِسْعِينَ دَاءً، أَذْنَاهَا الْهَمُّ جَمْلُهُ «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» نود و نه درد را شفا می‌دهد که ساده‌ترین آنها اندوه است. قرب الإسناد: ۲۴۴ / ۷۶، منتخب میزان الحکمه: ۱۴۸

حدیث ۸۹

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: إِذَا اشْتَكَى أَحَدُكُمْ عَيْنَهُ فَلْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ، وَلْيُضْمِرْ فِي نَفْسِهِ أَنَّهَا تَبْرَأُ ؛ فَإِنَّهُ يُعَافَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ .
اگر کسی از شما چشمانش ناراحت بود ، آیه‌الکرسی بخواند و در دل ، تبت شفا کند . به خواست خداوند ، بهبود خواهد یافت .
مکارم الأخلاق ، جلد ۲ ، صفحه ۲۰۵ ، حدیث ۲۵۲۸ ، بحار الأنوار ، جلد ۹۲ ، صفحه ۲۶۲ ، حدیث ۴ ، دانش نامه احادیث پزشکی
۳۱۲ / ۱ :

حدیث ۹۰

الإمام الصادق عليه السلام : يُسْتَحَبُّ لِلْمَرِيضِ أَنْ يُعْطِيَ السَّائِلَ بِيَدِهِ ، وَيَأْمُرَ السَّائِلَ أَنْ يَدْعُوَ لَهُ . امام صادق عليه‌السلام : مستحب است بیمار به دست خود ، صدقه‌ای به سائل بدهد و از او بخواهد برای وی ، دعا کند . الکافی ، جلد ۴ ، صفحه ۴ ، حدیث ۹ ، بحار الأنوار ، جلد ۸۱ ، صفحه ۲۰۹ ، حدیث ۲۵ ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۱۷۴

حدیث ۹۱

الإمام الرضا عليه‌السلام : مَنْ أَرَادَ أَلَّا تُحْرِقَهُ السُّودَاءُ ، فَعَلَيْهِ بِالْقِيَاءِ ، وَفَصْدِ الْعُرُوقِ ، وَالْإِطْلَاءِ بِالنُّورَةِ . امام رضا عليه‌السلام : هر کس می‌خواهد سودا او را نسوزاند ، بر او بادقی کردن ، رگ زدن و نوره کشیدن . طب الإمام الرضا عليه‌السلام ، صفحه ۴۲ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۵ و فیه ومداومه النوره ، دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۴۶۴

حدیث ۹۲

الإمام الباقر عليه‌السلام : مَنْ تَقَيَّأَ قَبْلَ أَنْ يَتَقَيَّأَ كَانَ أَفْضَلَ مِنْ سَبْعِينَ دَوَاءً ، وَيُخْرِجُ الْقَيْءَ عَنْ هَذَا السَّبِيلِ كُلِّ دَاءٍ وَعَلَيْهِ . امام باقر عليه‌السلام : هر کس پیش از آن که خود به خود ، حالش به هم بخورد ، عمداً قی کند ، [این کار] از هفتاد دارو بهتر است و این نوع قی کردن ، هر درد و بیماری‌ای را [که در او هست ، از تنش] بیرون می‌آورد . طب الأئمة لابن بسطام ، صفحه ۶۷ عن حمزة الثمالي ، بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۱۲۳ ، حدیث ۵۳ .

حدیث ۹۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : عَلَيْكُمْ بِالْحِجَامَةِ فِي حِوْزَةِ الْقَمْحَدُوَّةِ ؛ فَإِنَّهُ دَوَاءٌ مِنْ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ دَاءً ، وَخَمْسِيَةَ أَدْوَاءٍ مِنَ الْجُنُونِ ، وَالْجُدَامِ ، وَالْبَرَصِ ، وَوَجَعِ الْأَضْرَاسِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : بر شما باد حجامت در استخوان پس سر ؛ چرا که درمان ۷۲ بیماری است و درمان پنج بیماری ، از جمله : دیوانگی ، جذام ، پیسی و دندان‌درد است . کنز العمال ، جلد ۱۰ ، صفحه ۱۴ ، حدیث ۲۸۱۳۳ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۴۸۶

حدیث ۹۴

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ احْتَجَمَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ لِسَبْعِ عَشْرَةَ أَوْ تِسْعِ عَشْرَةَ أَوْ لِإِحْدَى وَعِشْرِينَ مِنَ الشَّهْرِ ، كَانَتْ لَهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ مِنْ أَدْوَاءِ السَّنَةِ كُلِّهَا ، وَكَانَتْ لِمَا سِوَى ذَلِكَ شِفَاءً مِنْ وَجَعِ الرَّأْسِ وَالْأَضْرَاسِ وَالْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَالْبَرَصِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : هر کس در روز سه‌شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه ، حجامت کند ، این حجامت برای وی شفای همه دردهای سال خواهد بود و افزون بر آن ، شفای سردرد ، دندان‌درد ، دیوانگی ، جذام و پیسی نیز خواهد بود . الخصال ، صفحه ۳۸۵ ، حدیث ۶۸ عن أبي سعيد الخدري ، بحار الأنوار ، جلد ۵۹ ، صفحه ۳۸ ، حدیث ۶ دانش نامه احادیث

پزشکی: ۴۰۲/۱

حدیث ۹۵

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الْحِجَامَةُ فِي الرَّأْسِ شِفَاءٌ مِنْ سَبْعٍ إِذَا مَا نَوَى صَاحِبُهَا: مِنَ الْجُنُونِ، وَالْجُدَامِ، وَالْبَرَصِ، وَالنُّعَاسِ، وَوَجَعِ الضَّرْسِ، وَالصُّدَاعِ، وَظَلْمِيَّةٍ يَجِدُهَا فِي عَيْنَيْهِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: حِجَامَتِ دَرِ سَرِّ، شَفَايَ اَزْ هَفْتِ چِيزِ اسْتِ، اَنْ گَاهِ كِهْ بَرِ شَخْصِ، عَارِضِ شُود: دِيوَانْگِي، جَدَامِ، پِيسِي، چَرْتِ اَلُودْگِي، دَنْدَانِ دَرْدِ، سَرْدَرْدِ وَ تِيرْگِي اِي كِهْ شَخْصِ دَرِ چِشْمِ اِحْسَاسِ مِي كَنْد. كَنْزِ الْعَمَالِ، جَلْدِ ۱۰، صَفْحَه ۱۳، حَدِيثِ ۲۸۱۲۸ دَانَشِ نَامِهْ اِحَادِيثِ پِزَشْكِ: ۳۰۸ / ۱

حدیث ۹۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - مِنْ وَصِيَّتِهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، تِسْعَةُ أَشْيَاءٍ تَوَرَّثُ النَّسِيَانَ: أَكْلُ التُّفَّاحِ الْحَامِضِ، وَأَكْلُ الْكَزْبُرَةِ، وَالْجَبْنِ، وَسُؤْرِ الْفَأْرَةِ، وَقِرَاءَةُ كِتَابِيَةِ الْقُبُورِ، وَالْمَشْيُ بَيْنَ امْرَأَتَيْنِ، وَطَرْحُ الْقَمَلَةِ، وَالْحِجَامَةُ فِي النُّقْرَةِ، وَالْبَوْلُ فِي الْمَاءِ الزَّاكِدِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم - دَرِ سَفَارَشِ هَايِ ايشَانِ بِهْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامِ: اِي عَلِي! نِهْ چِيزِ اسْتِ كِهْ فَرَامُوشِي مِي اُورْد: خُورْدَنِ سِيبِ تُرْشِ، خُورْدَنِ گَشْنِيْزِ، پَنِيرِ وَ پَسِ مَانْدِهْ مُوشِ، خُوانْدَنِ نُوَشْتِهْ هَايِ رُويِ قَبْرِ، رَاهِ رَفْتَنِ مِيانِ دُو زَنِ، اِفْكَنْدَنِ شِپَشِ، حِجَامَتِ دَرِ گُودِيِ پَسِ سَرِّ، وَ اِدْرَارِ كَرْدَنِ دَرِ اَبِ رَاكِدِ. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جَلْدِ ۶۶، صَفْحَه ۲۴۵، حَدِيثِ ۲ دَانَشِ نَامِهْ اِحَادِيثِ پِزَشْكِ: ۲۵۴ / ۱

حدیث ۹۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الدَّاءُ ثَلَاثَةٌ وَالِدَوَاءُ ثَلَاثَةٌ؛ فَأَمَّا الدَّاءُ: فَالدَّمُ وَالْمِرَّةُ وَالْبَلْغَمُ؛ فَدَوَاءُ الدَّمِ الْحِجَامَةُ، وَدَوَاءُ الْبَلْغَمِ الْحَمَامُ، وَدَوَاءُ الْمِرَّةِ الْمَشْيُ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: دَرْدِ، سِهْ چِيزِ اسْتِ وَ دَرْمَانِ نِيْزِ سِهْ چِيزِ. اَمَّا دَرْدِ، عِبَارَتِ اسْتِ اَز: خُونِ، تَلْخِهْ وَ بَلْغَمِ. دَرْمَانِ خُونِ، حِجَامَتِ اسْتِ، دَرْمَانِ بَلْغَمِ، حَمَامِ اسْتِ، وَ دَارُويِ تَلْخِهْ نِيْزِ رَاهِ رَفْتَنِ. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۶۲، صَفْحَه ۱۲۷، حَدِيثِ ۸۷، دَانَشِ نَامِهْ اِحَادِيثِ پِزَشْكِ: ۴۶۲ / ۱ مَقْصُودِ اَز «مَشْيُ» دَرِ پَايَانِ رُويِ، هَرِ چِيزِي اسْتِ كِهْ مَسْهَلِ بَاشْد. اَزِ اَنْ رُو، مَسْهَلِ رَا «مَشْيُ» نَامِيْدِهْ اَنْدِ كِهْ شَخْصِ رَا بِهْ رَاهِ رَفْتَنِ وَ رَفْتَنِ بِهْ سَمْتِ اَبْرِيْزْگَاهِ، وَ اِدَارِ مِي سَازد.

حدیث ۹۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِنَّ الْحِجَامَةَ فِي الرَّأْسِ دَوَاءٌ مِنْ دَاءِ الْجُنُونِ وَالْجُدَامِ وَالْعَشَا وَالْبَرَصِ وَالصُّدَاعِ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: حِجَامَتِ دَرِ سَرِّ، دَرْمَانِي بَرَايِ دِيوَانْگِي، جَدَامِ، شَبِ كُورِي، پِيسِي وَ سَرْدَرْدِ اسْتِ. بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جَلْدِ ۶۲، صَفْحَه ۱۲۶، حَدِيثِ ۸۱ دَانَشِ نَامِهْ اِحَادِيثِ پِزَشْكِ: ۲۶۶ / ۱

حدیث ۹۹

الإمام الرضا عليه السلام: أكل المملوحِ واللَّحْمَانِ المَمْلُوحِيَّةِ وَأَكْلُ السَّمَكِ المَمْلُوحِ، بَعْدَ الْحِجَامَةِ وَالْفَصْدِ لِلْعُرُوقِ، يُؤَلِّدُ الْبَهَقَ وَالْجَرَبَ. امام رضا عليه السلام: خُورْدَنِ غِذَايِ نَمَكْ سُودِ، گُوشْتِ نَمَكْ سُودِ وَ خُورْدَنِ مَاهِيِ نَمَكْ سُودِ، پَسِ اَزِ رَگْزَنِي وَ حِجَامَتِ، بَهَكِ وَ گَرِي اِيْجَادِ مِي كَنْد. طَبِّ الْإِمَامِ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامِ، صَفْحَه ۶۴، بَحَارِ الْأَنْوَارِ، جَلْدِ ۶۲، صَفْحَه ۳۲۱ دَانَشِ نَامِهْ اِحَادِيثِ پِزَشْكِ: ۴۹۴ / ۱

حدیث ۱۰۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ أَفْضَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ بِهِ الْحَقْنَةُ، وَهِيَ تُعْظَمُ الْبَطْنَ، وَتُنْقَى دَاءَ الْجَوْفِ، وَتُقَوَّى الْبَدَنَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: بهترین درمانی که به کار می‌گیرید، تنقیه کردن است. شکم را بزرگ می‌کند، درد درون را می‌شوید و بدن را قوی می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۱۴، حدیث ۱۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۳۴ / ۱

حدیث ۱۰۱

الإمام الصادق علیه السلام: مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» يُعِيدُهَا سَبْعَ مَرَّاتٍ، دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ، وَمَنْ قَالَهَا إِذَا صَلَّى الْمَغْرِبَ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ، دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ؛ أَهْوَنُهَا الْجَذَامُ وَالْبَرَصُ. امام صادق علیه السلام: هر کس پس از نماز صبح و پیش از آن که با کسی سخن بگوید، هفت بار بگوید: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ»، خداوند، هفتاد گونه بلا را از او دفع کند؛ و هر کس این [ذکر] را پس از نماز مغرب و پیش از آن که با کسی سخن بگوید، بر زبان آورد، خداوند، هفتاد گونه بلا را که کمترین آنها جذام و پیسی است، از او دور کند. بحار الأنوار، جلد ۸۶، صفحه ۹۵، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۹۰ / ۱

حدیث ۱۰۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - إِمْنَسْ - أَلَا - أَعْلَمُ بِكَ دُعَاءَ تَدْعُو بِهِ كُلَّمَا صَلَّيْتَ الْعِدَاةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ دَفَعَ اللَّهُ عَنْكَ الْجَذَامَ وَالْبَرَصَ وَالْفَالِجَ وَالْعَمَى فِي الدُّنْيَا؟ قُلْ: «اللَّهُمَّ اهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ، وَأَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ، وَأَسْبِغْ عَلَيَّ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ». پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: خطاب به آنس - آیا نمی‌خواهی دعایی به تو بیاموزم که هر گاه نماز صبح گزاردی، آن را سه بار بگویی تا خداوند، جذام، پیسی، سست‌اندازی و کوری را از تو دور کند؟ بگو: «خداوند! از پیشگاه خویش، مرا راه نمای، از فضل خود، بر من فرو بار، از رحمت خویش، نعمتی سرشارم ده، و از برکات خود، بر من نازل فرمای». کنز العمال، جلد ۲، صفحه ۱۴۵، حدیث ۳۵۲۰ نقلاً عن أبي الشيخ في الثواب عن أنس دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۷۴ / ۱

حدیث ۱۰۳

الإمام علي عليه السلام: مَرِضْتُ فَعَادَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: قُلْ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَعْجِيلَ عَافِيَتِكَ، وَصَبْرًا عَلَيَّ بِتَيْبَتِكَ، وَخُرُوجًا إِلَى رَحْمَتِكَ». فَقُلْتُهَا، فَقَمْتُ كَأَنَّمَا نَشَطْتُ مِنْ عِقَالٍ. امام علی علیه السلام: بیمار شدم و پیامبر خدا به عیادت آمد و فرمودند: «بگو: خداوند! از تو می‌خواهم عافیتی را که می‌دهی، پیش اندازی، بر امتحان خویش، بر دباری ام بخشی، و مرا به سوی رحمت خویش ببری». من، این دعا را خواندم و پس از آن [دعا]، از بستر بیماری برخاستم، گویا که از بندی رسته باشم. کنز العمال، جلد ۲، صفحه ۱۹۰، حدیث ۳۶۹۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۷۴ / ۱

حدیث ۱۰۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - فِي وَصَايَاهُ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، لَا تُجَامِعِ امْرَأَتَكَ فِي أَوَّلِ الشَّهْرِ وَوَسَائِطِهِ وَآخِرِهِ؛ فَإِنَّ الْجُنُونَ وَالْجُذَامَ وَالْخَيْلَ لَيَسْرِعُ إِلَيْهَا وَإِلَى وَلَدِهَا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به امام علی

علیه‌السلام - فرمودند: ای علی! در آغاز، میان و پایان ماه با همسرت همبستری مکن؛ چه، [در این صورت] دیوانگی، جذام و تباه‌مغزی به سوی وی و فرزندش خواهد شتافت. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۱، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۸

حدیث ۱۰۵

الْجَمَاعُ بَعْدَ الْجَمَاعِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا غُسْلٌ؛ يورثُ لِلْوَالِدِ الْجُنُونَ. امام رضا علیه‌السلام: آمیزش پس از آمیزش، بی آن که میان آنها غسلی صورت پذیرفته باشد، دیوانگی فرزند را در پی می‌آورد. طب الإمام الرضا علیه‌السلام، صفحه ۲۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۸

حدیث ۱۰۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: يُكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْشَى الْمَرْأَةَ وَقَدْ احْتَلَمَ، حَتَّى يَغْتَسِلَ مِنْ احْتِلَامِهِ الَّذِي رَأَى؛ فَإِنْ فَعَلَ وَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْنُونًا فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: برای مرد، مکروه است که پس از احتلام، با زن همبستری کند، مگر آن که از احتلام پیشین، غسل کرده باشد؛ چه، اگر چنین کند و فرزندش دیوانه زاده شود، جز خویش را نکوهش نکند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۳، حدیث ۳

حدیث ۱۰۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ احْتَجَمَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ لِسَبْعِ عَشْرَةَ أَوْ تِسْعِ عَشْرَةَ أَوْ لِإِحْدَى وَعِشْرِينَ مِنَ الشَّهْرِ، كَانَتْ لَهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ مِنْ أَدْوَاءِ السَّنَةِ كُلِّهَا، وَكَانَتْ لِمَا سِوَى ذَلِكَ شِفَاءً مِنْ وَجَعِ الرَّأْسِ وَالْأَضْرَاسِ وَالْجُنُونِ وَالْحُذَامِ وَالْبَرَصِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس در روز سه‌شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه، حجامت کند، این حجامت برای وی شفای همه دردهای سال خواهد بود و افزون بر آن، شفای سردرد، دندان‌درد، دیوانگی، جذام و پیسی نیز خواهد بود. بحار الأنوار، جلد ۵۹، صفحه ۳۸، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۰۲

حدیث ۱۰۸

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: شُمُّوا النَّرَجِسَ وَ لَوْ فِي الْيَوْمِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الْأُسْبُوعِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الشَّهْرِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي السَّنَةِ مَرَّةً، وَ لَوْ فِي الدَّهْرِ مَرَّةً؛ فَإِنَّ فِي الْقَلْبِ حَبَّةً مِنَ الْجُنُونِ وَالْحُذَامِ وَالْبَرَصِ وَ شَمُّهُ يَدْفَعُهَا. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: [گل] نرگس را بویید، هر چند در روز یک بار، هر چند در هفته یک بار، هر چند در ماه یک بار، هر چند در سال یک بار، و هر چند در همه عمر، یک بار؛ چراکه در قلب، هسته‌ای از دیوانگی، جذام و پیسی وجود دارد و بوییدن نرگس، آن را دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۹

حدیث ۱۰۹

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عَلِيُّ، افْتَتِحْ طَعَامَكَ بِالْمِلْحِ وَ اخْتِمِ بِالْمِلْحِ؛ فَإِنَّ مِنْ افْتَتَحَ طَعَامَهُ بِالْمِلْحِ وَ خَتَمَ بِالْمِلْحِ عَوْفِي مِنْ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ، مِنْهُ الْجُذَامُ، وَالْجُنُونُ، وَالْبَرَصُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سفارش‌های ایشان به امام علی علیه‌السلام - فرمودند: ای علی! غذا را با نمک، آغاز کن و با نمک، پایان ده؛ چه، هر کس غذای

خویش را با نمک آغاز کند و با نمک پایان دهد، از هفتاد و دو نوع از انواع بلا که جذام، دیوانگی و پیسی از آن جمله است، به دور باشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۶، حدیث ۲

حدیث ۱۱۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: الْحِجَامَةُ فِي الرَّأْسِ شِفَاءٌ مِنْ سَبْعِ إِذَا مَا نَوَى صَاحِبُهَا: مِنَ الْجُنُونِ، وَالْجُدَامِ، وَالْبَرَصِ، وَالنُّعَاسِ، وَوَجَعِ الضَّرْسِ، وَالصُّدَاعِ، وَظَلْمَيْهِ يَجِدُهَا فِي عَيْنَيْهِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حجامت در سر، شفای از هفت چیز است، آن گاه که بر شخص، عارض شود: دیوانگی، جذام، پیسی، چرت آلودگی، دندان درد، سردرد و تیرگی ای که شخص در چشم احساس می کند. المعجم الكبير، جلد ۱۱، صفحه ۲۴، حدیث ۱۰۹۳۸ عن ابن عباس، كنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۱۳، حدیث ۲۸۱۲۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۰۸ / ۱

حدیث ۱۱۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: السُّوَاكُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ، وَالسَّامُ: الْمَوْتُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مسواک، شفای هر دردی است، مگر سام، و سام، مرگ است. إتحاف السادة المتقين، جلد ۲، صفحه ۳۵۰ عن عائشة، كنز العمال، جلد ۹، صفحه ۳۱۱، حدیث ۲۶۲۶۴ نقلاً عن الفردوس دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۷۲ / ۱

حدیث ۱۱۲

الإمام الصادق عليه السلام: ثَلَاثٌ يُذْهِبْنَ النَّسِيَانَ وَيُحْدِثْنَ الذِّكْرَ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالسُّوَاكُ، وَالصَّيَامُ. امام صادق عليه السلام: سه چیز، فراموشی را از میان می برد و حافظه به بار می آورد: قرائت قرآن، مسواک زدن و روزه گرفتن. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۶۶، حدیث ۳۹ وص ۲۷۵، دانش نامه احادیث پزشکی: ۳۷۶ / ۱. در السرائر به جای «حافظه به بار می آورد»، عبارت «فکر را تیز می کند» آمده است.

حدیث ۱۱۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قَلَّمَ أَظْفَارَهُ يَوْمَ السَّبْتِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ وَأَخَذَ مِنْ شَارِبِهِ عَوْفَى مِنْ وَجَعِ الضَّرْسِ، وَوَجَعِ الْعَيْنِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: هر کس در روز پنجشنبه و شنبه، ناخن های خود را کوتاه کند و قدری از سیل خود بگیرد، از دندان درد و درد چشم در امان باشد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۲۰، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۸۶

حدیث ۱۱۴

الإمام الباقر عليه السلام: مَنْ أَدَمَّنَ أَحَدًا أَظْفَارِهِ كُلَّ خَمِيسٍ لَمْ تَرْمِدْ عَيْنُهُ. امام باقر عليه السلام: هر کس به گرفتن ناخن در هر پنجشنبه مداومت ورزد، چشم درد نمی گیرد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۱، حدیث ۱۴، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۲۱، حدیث ۱۰ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۸۶ / ۱

حدیث ۱۱۵

الإمام الصادق عليه السلام: تَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يُؤْمِنُ مِنَ الْجُدَامِ، وَالْبَرَصِ، وَالْعَمَى، وَإِنْ لَمْ تَحْتَجِجْ فَحَكِّهَا. امام صادق عليه السلام: کوتاه کردن ناخن‌ها در روز جمعه از جذام و پیسی و کوری ایمنی می‌دهد؛ اگر هم نیازی به کوتاه کردن نبود، آنها را [کمی] بسای. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۹۰، حدیث ۲، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۱۰، حدیث ۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۵۴ / ۱

حدیث ۱۱۶

الإمام علي عليه السلام: الْعَسِيلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ؛ يُقَاتِلُ الْبَلْغَمَ، وَيَجْلُو الْقَلْبَ. امام علی علیه السلام: عسل، شفای هر بیماری‌ای است و بیماری‌ای هم در آن نیست؛ بلغم را کم می‌کند و دل را جلا می‌دهد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۹، حدیث ۱۱۷۲، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۸ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۳۴ / ۱

حدیث ۱۱۷

امام علی علیه السلام: كُلُّ دَاءٍ مِنَ التُّخَمِيَةِ مَا خَلَا الْحُمَى؛ فَإِنَّهَا تَرُدُّ وَرُوداً. هر بیماری‌ای از پُرخوری است، مگر تب، که ناگاه به بدن درمی‌آید. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۶۹، حدیث ۸، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۳۲، حدیث ۱۷۱۱، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۳۶، حدیث ۲۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۶ / ۲

حدیث ۱۱۸

عن الامام علي - عليه السلام - قال: الْعَنْابُ يَذْهَبُ بِالْحُمَى. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عناب تب را برطرف می‌کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۲»

حدیث ۱۱۹

عن امير المؤمنين - عليه السلام - قال: الْعَسِيلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ يَقْتُلُ الْبَلْغَمَ وَيَجْلُو الْقَلْبَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عسل شفای هر دردی است و هیچ درد و آسیبی در آن نیست. خوردن آن صفرا را تقلیل داده و کار قلب را آسان می‌سازد. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ح ۷»

حدیث ۱۲۰

قال أمير المؤمنين - عليه السلام - : اشْرَبُوا مَاءَ السَّمَاءِ فَإِنَّهُ طَهُورٌ لِلْبَدَنِ وَيَدْفَعُ الْأَسْقَامَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آب باران بیاشامید؛ زیرا که پاک کننده بدن از امراض و ناراحتی‌ها است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۱»

حدیث ۱۲۱

سمعت الامام أبا عبدالله - عليه السلام - يقول في الغبيرا: إِنَّ لَحْمَهُ يُنْبِتُ اللَّحْمَ وَعَظْمُهُ يُنْبِتُ الْعَظْمَ وَجِلْدُهُ يُنْبِتُ الْجِلْدَ وَمَعَ ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَسِيحُ الْكُلَيْتَيْنِ وَيَدْبِغُ الْمِعْدَةَ وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْبُواسِيرِ وَالتَّقْطِيرِ وَيقْوِي السَّاقَيْنِ وَيَقْمَعُ عِرْقَ الْجُدَامِ. از امام صادق - علیه السلام - شنیدم که درباره سنجید می‌فرمودند: پوست سنجید برای پوست بدن و قسمت وسط آن برای گوشت و هسته آن برای استخوان مفید است و در عین حال کلیه‌ها را گرم و معده را ضد عفونی و باز دارنده از بواسیر و تسلسل بول است و نیز ساق پاها را تقویت و

جذام را از بدن ریشه کن می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۲»

حدیث ۱۲۲

عن الامام الصادق - علیه السلام - قال: أَلْهَنْدَبَاءُ شِفَاءٌ مِنْ أَلْفِ دَاءٍ، وَ مَا مِنْ دَاءٍ فِي جَوْفِ الْإِنْسَانِ إِلَّا قَمَعَهُ الْهَنْدَبَاءُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کاسنی شفای هزار درد است و هر مرضی که در درون انسان باشد آن را ریشه کن می کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۸۴»

حدیث ۱۲۳

عن الامام الصادق - علیه السلام - قال: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّأْنِ بِاللَّبَنِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: کسی که در قلب یا بدنش ضعفی عارض شده، گوشت گوسفند را به همراه شیر بخورد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۶۳»

حدیث ۱۲۴

قال الامام الرضا - علیه السلام - : في القرآن شفاءٌ من كل داءٍ و قال داوود مرضاكم بالصدقه و استشفوا بالقرآن فمن لم يشفه القرآن فلا شفاء له. امام رضا - علیه السلام - فرمود: در قرآن دواي هر دردی است، و (سپس) فرمود: مرض های خود را با صدقه مداوا و آنها را با قرآن شفا دهید، پس کسی را که قرآن شفا ندهد، پس هیچ شفایی برای او نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۹۸»

حدیث ۱۲۵

قال الامام الصادق - علیه السلام - : شكا رجل الى النبي - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - وجعاً في صدره فقال - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - استشف بالقرآن فان الله عزوجل يقول و شفاء لما في الصدور. امام صادق - علیه السلام - فرمود: مردی به پیامبر از درد سینه شکایت کرد، پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمود: از قرآن شفا بجوی زیرا که خدای عز و جل می فرماید: قرآن شفا است برای آن چه در سینه ها است. «الکافی، ج ۶، ص ۳۹۰»

حدیث ۱۲۶

امام صادق علیه السلام : كَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يَكْرَهُ أَنْ يَتِدَاوَى بِالْمَاءِ الْمُرِّ، وَ بِمَاءِ الْكَبْرِيتِ، وَ كَانَ يَقُولُ: إِنَّ نوحاً عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا كَانَ الطُّوفَانَ دَعَا الْمِيَاءَ فَأَجَابَتْهُ كُلُّهَا إِلَّا الْمَاءَ الْمُرِّ، وَ مَاءَ الْكَبْرِيتِ، فَدَعَا عَلَيْهِمَا وَلَعَنَهُمَا. پدرم خوش نداشت به آب تلخ و آب گوگرددار، درمان کند. او می فرمود: «نوح، آن هنگام که توفان به پا شده بود، آبها را فرا خواند و همه آنها به او پاسخ دادند، مگر آبهای تلخ و آبهای گوگرددار. پس، این آبها را نفرین کرد». الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۹۰، حدیث ۴، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۸۱، حدیث ۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۱۲۰

حدیث ۱۲۷

امام صادق علیه السلام : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ سَلَّمَ عَنِ الْإِسْتِشْفَاءِ بِالْحَمِيَّاتِ؛ وَ هِيَ الْعْيُونُ الْحَارَّةُ الَّتِي تَكُونُ فِي الْجِبَالِ الَّتِي تَوْجَدُ فِيهَا رَائِحَةُ الْكَبْرِيتِ. پیامبر خدا، از درمان با چشمه‌های آب گرم، نهی فرموده است، و آنها، چشمه‌هایی از آب گرم در کوهستان‌هاست که بوی گوگرد دارد. فی المصدر: «بالحميات»، والتصويب من نسخة المجلسي في بحار الأنوار والمصادر

الأخرى. الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۸۹، حدیث ۱، تهذیب الأحكام، جلد ۹، صفحه ۱۰۱، حدیث ۴۴۱، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۴۰۷، حدیث ۲۴۲۴ نحوه و کلها عن مسعدة بن صدقة، بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۸۰، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱۱۸ / ۱

حدیث ۱۲۸

امام صادق علیه السلام: الاستنجاء بالماء البارد یقطع البواسیر. طهارت گرفتن با آب سرد، بواسیر را از میان می‌برد. تحف العقول، صفحه ۱۰۲ عن وراجع بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۷۴، حدیث ۳۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۴۴۶

حدیث ۱۲۹

امام باقر علیه السلام: طول الجلوس علی الخلاء یورث الباسور. زیاد نشستن در آبریزگاه، بواسیر می‌آورد. بحار الأنوار، جلد ۸۰، صفحه ۱۸۶، حدیث ۴۱

حدیث ۱۳۰

الإمام الرضا علیه السلام - فی ذکر الجماع و آدابه: فإذا فعلت ذلك فلا تقم قائما، ولا تجلس جالسا، ولكن تميل على يمينك، ثم انهض للبول إذا فرغت من ساعتك شيئا؛ فإنك تأمن الحصاة بإذن الله تعالى. امام رضا علیه السلام - درباره آمیزش و آداب آن فرمودند: پس چون آن کار را کردی، راست مایست و کامل هم منشین؛ بلکه بر پهلو راست لم بده و سپس، زمانی پس از آن که کار خویش به پایان برده‌ای، برای پیشاب کردن برخیز. در این صورت، به اذن خداوند عز و جل از سنگ [مثانه] در امان خواهی بود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نقلاً عن طب الإمام الرضا علیه السلام، وقد سقطت من الطبعة التي بأيدينا دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۶

حدیث ۱۳۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لا یجامع أحدكم وبه حقن من خلای؛ فإنه یكون منه البواسیر، ولا یجامع أحدكم وبه حقن من بول؛ فإنه یكون التّوآصیر؛ مبادا کسی در حالی که از قضای حاجت خودداری می‌ورزد، نزدیکی کند؛ چرا که این کار، بواسیر می‌آورد؛ و مبادا کسی در حالی که پیشاب خود را نگه می‌دارد، نزدیکی کند؛ چرا که این کار، ناسور می‌آورد. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۳۵۵، حدیث ۴۴۹۰۲ نقلاً عن ابن النجّار عن أنس، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۰۴ ناسور، بیماری است که در محاق چشم، اطراف مقعد و بُن دندان، ظاهر می‌شود و موجب جراحی چرکین در موضع بیماری می‌گردد (ر. ک: لغت نامه دهخدا: ذیل «ناسور» و «ناسور»).

حدیث ۱۳۲

امام رضا علیه السلام: لا تقرب النساء فی أول الليل لا شتاء ولا صيفاً؛ وذلك أن المعده والعروق تكون ممثلة وهو غير محمود، يتخوف منه... ضعف البصير والدماع؛ در اوایل شب، چه زمستان و چه پاییز، با زنان نزدیکی مکن؛ چرا که معده و رگ‌ها [در این هنگام]، پُر است و این کار، ناستوده است و از آن بیم... ضعف بینایی و سست‌خردی می‌رود. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۶۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نحوه دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۸۴

حدیث ۱۳۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - في وصاياهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - : يَا عَلِيُّ ، لَا تُجَامِعِ امْرَأَتَكَ بَعْدَ الظُّهْرِ ، فَإِنَّهُ إِنْ قُضِيَ بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ الوَقْتِ يَكُونُ أَحْوَلَ ، وَالشَّيْطَانُ يَفْرَحُ بِالْحَوْلِ فِي الْإِنْسَانِ . پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : از سفارش‌های ایشان به امام علی علیه السلام - : ای علی! بعد از ظهر با همسرت نزدیکی مکن ، که اگر در این هنگام برایتان فرزندی تقدیر شود ، کز چشم خواهد بود ، و شیطان نیز به کز چشمی انسان ، شادمان می‌گردد. بحار الأنوار ، جلد ۱۰۳ ، صفحه ۲۸۱ ، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۲۸۴

حدیث ۱۳۴

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : خَمْسُ خِصَالٍ تَوَرَّتُ الْبَرَصُ : التَّوَرُّهُ وَالِاغْتِسَالُ بِالمَاءِ الَّذِي تُسَدِّحُهُ الشَّمْسُ ، وَالْأَكْلُ عَلَى الْجَنَابَةِ ، وَغَشْيَانُ المَرَأَةِ فِي أَيَّامِ حَيْضِهَا ، وَالْأَكْلُ عَلَى الشَّبَعِ ؛ پنج چیز است که پیسی می‌آورد : نوره کشیدن در روز جمعه و چهارشنبه ؛ وضو گرفتن و غسل کردن با آبی که به آفتاب گرم شده است ؛ خوردن در حال جنابت ؛ آمیزش با زن در هنگام حائض بودنش ؛ و خوردن در حال سیری . الخصال ، صفحه ۲۷۰ ، حدیث ۹ عن ابن عتیاس ، روضه الواعظین ، صفحه ۳۳۸ ، بحار الأنوار ، جلد ۵۹ ، صفحه ۳۴ ، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۵۰۸

حدیث ۱۳۵

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : مَنْ جَامَعَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ ، فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْذُومًا أَوْ أَبْرَصًا ، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ ؛ هر کس با زن خود در حالی که وی حائض است ، آمیزش کند و فرزند جذامی یا پیس زاده شود ، مبادا جز خود را نکوهش کند . کتاب من لا يحضره الفقيه ، جلد ۱ ، صفحه ۹۶ ، حدیث ۲۰۱ ، مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۴۵۹ ، حدیث ۱۵۵۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۰۲

حدیث ۱۳۶

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى - - كَرِهَ لَكُمْ أُمَّةً أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ خَصَلَتْ وَنَهَاكُمْ عَنْهَا : ... كَرِهَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْشَى امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ ، فَإِنْ غَشَّيَهَا فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْذُومًا أَوْ أَبْرَصًا ، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ ؛ ای امت! خداوند - تبارک و تعالی - برای شما امت ، ۲۴ چیز را دوست ندارد و شما را از آنها نهی می‌کند : ... برای مرد ، این را خوش نمی‌دارد که با زن خویش در حالی که وی حائض است ، آمیزش کند . پس اگر چنین کند و فرزند حاصل از آن جذامی یا گرفتار پیسی زاده شود ، مبادا جز خویش را نکوهش کند . کتاب من لا يحضره الفقيه ، جلد ۳ ، صفحه ۵۵۶ ، حدیث ۴۹۱۴ ، الخصال ، صفحه ۵۲۰ ، حدیث ۹ ، الأمالی للصدوق ، صفحه ۳۷۸ ، حدیث ۴۷۸ کلها عن الحسين بن زيد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام ، المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۴۱ ، حدیث ۱۱۳۱ عن سليمان بن جعفر البصرى عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام وليس فيه صدره ، بحار الأنوار ، جلد ۷۶ ، صفحه ۳۳۸ ، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۰۲

حدیث ۱۳۷

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم - في وصاياهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا عَلِيُّ ، لَا تُجَامِعِ امْرَأَتَكَ فِي أَوَّلِ الشَّهْرِ وَوَسَائِلِهِ وَآخِرِهِ ؛ فَإِنَّ

الْجُنُونَ وَالْجُذَامَ وَالْخَيْلَ لَيْسَرِ عِ إِيَّهَا وَإِلَى وَلَدِهَا . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به امام علی علیه‌السلام - ای علی! در آغاز، میان و پایان ماه با همسرت همبستری مکن؛ چه، [در این صورت] دیوانگی، جذام و تباه‌مغزی به سوی وی و فرزندش خواهد شتافت. کتاب من لا یحضره الفقیه، جلد ۳، صفحه ۵۵۲، حدیث ۴۸۹۹، علل الشرائع، صفحه ۵۱۵، حدیث ۵، الأموال للصدوق، صفحه ۶۶۳، حدیث ۸۹۶ کله‌ها عن ابي سعید الخدری، بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۱، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶۸ / ۱

حدیث ۱۳۸

امام علی (سلام الله علیه): مَنْ تَطَبَّبَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَنْصَحْ وَلْيَجْتَهِدْ؛ هر که طبابت می‌کند باید از خدا بترسد و خیرخواه باشد و سعی خود را به کار برد. دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۴۴

حدیث ۱۳۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلَا وَإِنَّ مِنَ الْبَلَاءِ الْفَاقَةَ وَأَشَدُّ مِنَ الْفَاقَةِ مَرَضُ الْيَدَنِ وَأَشَدُّ مِنْ مَرَضِ الْيَدَنِ مَرَضُ الْقَلْبِ؛ آگاه باشید که تنگ‌دستی از جمله بلاهاست و بدتر از آن، بیماری جسم است و بدتر از آن، بیماری دل. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۷۵

حدیث ۱۴۰

امام صادق (علیه السلام): اگر بیماری از اهل ایمان حق و حرمت و ولایت حضرت امام حسین (علیه السلام) را بشناسد و به اندازه سر سوزنی از خاک پاکش استشفای نماید، دوا و شفایش خواهد شد. بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۲۵

حدیث ۱۴۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تربت امام حسین (علیه السلام) شفای هر بیماری است. کتاب پیام عاشورا صفحه ۶۱

حدیث ۱۴۲

قال ابو عبدالله علیه السلام: فی طین قبر الحسین علیه السلام الشفاء من کل داء و هو الدواء الاکبر؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: شفای هر دردی در تربت قبر حسین علیه السلام است و همان است که بزرگترین داروست. کامل الزیارات، ص / ??? و سائل الشیعه، ج، ?? ص ???

حدیث ۱۴۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: کُلُوا التَّيْنَ الرَّطْبَ وَالْيَابِسَ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْجَمَاعِ، وَيَقْطَعُ الْبُؤَاسِيرَ، وَيَنْفَعُ مِنَ النَّقْرِسِ وَالْإِبْرَدَةِ؛ انجیر تازه و خشک بخورید؛ چرا که بر قدرت همبستری می‌افزاید، بواسیر را ریشه کن می‌کند و برای درمان نقریس و سردی مزاج، سودمند است. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۶، حدیث ۶

حدیث ۱۴۴

امام علی علیه السلام: أَكَلُ الثَّيْنِ يُلِينُ السَّدَدَ وَهُوَ نَافِعٌ لِرِيَّاحِ الْقَوْلَنْجِ ، فَأَكْثِرُوا مِنْهُ بِالنَّهَارِ ، وَكُلُوهُ بِاللَّيْلِ ، وَلَا تُكْثِرُوا مِنْهُ؛ خوردن انجیر ، انسدادها را نرم می‌کند و برای بادهای قولنج، سودمند است. در روز، از آن فراوان بخورید و آن را در شب هم بخورید؛ اما فراوان، نه. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۶، حدیث ۳

حدیث ۱۴۵

امام رضا علیه السلام: الثَّيْنُ يَذْهَبُ بِالْبَحْرِ ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ ، وَيَذْهَبُ بِالْدَاءِ حَتَّى لَا يُحْتَاجَ مَعَهُ إِلَى دَوَاءٍ ؛ انجیر، بوی بد دهان را می‌برد، استخوان‌ها را استحکام می‌بخشد، درد را می‌برد و با وجود آن، دیگر به دارویی نیاز نیست. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۶، حدیث ۱۲۵۲

حدیث ۱۴۶

امام صادق علیه السلام: الْبَصَلُ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ ، وَيَشُدُّ الظَّهْرَ ، وَيُرِقُّ البَشْرَةَ ؛ پیاز، دهان را خوش بو می‌کند، پشت را قوی می‌سازد و پوست را نرمی می‌دهد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۴، حدیث ۴

حدیث ۱۴۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا دَخَلْتُمْ بَلَدَهُ وَبَيْتاً فَنَحْنُكُمْ وَبَاءَهَا ، فَعَلَيْكُمْ بِبَصِيلِهَا ؛ فَإِنَّهُ يُجَلِّي البَصِيرَ ، وَيُنَقِّي الشَّعْرَ ، وَيَزِيدُ فِي مَاءِ الصَّعْلِبِ ، وَيَزِيدُ فِي الخُطَى ، وَيَذْهَبُ بِالْحَمَاءِ - وَهُوَ السَّوَادُ فِي الوَجْهِ - وَالْإِعْيَاءِ أَيْضاً ؛ هر گاه وارد آبادی و با زده‌ای شدید و از وبای آن ترسیدید، از پیاز آن جا بخورید؛ زیرا که آن، چشم را جلا می‌دهد، مو را پاکیزه می‌گرداند، آب کمر را زیاد می‌کند، گام‌ها را سرعت می‌بخشد، تیرگی چهره را می‌برد و خستگی را نیز می‌زداید. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۵۲، حدیث ۲۱

حدیث ۱۴۸

امام صادق علیه السلام: كُلُوا الْكَمْثَرَى ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو القَلْبَ ، وَيُسَيِّكُنْ أَوْجَاعَ الجَوْفِ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى ؛ گلابی بخورید، که به اذن خداوند متعال، دل را جلا می‌دهد و دردهای درون را تسکین می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۸، حدیث ۱

حدیث ۱۴۹

امام علی علیه السلام: الْكَمْثَرَى يَجْلُو القَلْبَ ، وَيُسَيِّكُنْ أَوْجَاعَ الجَوْفِ ؛ گلابی، قلب را جلا می‌دهد و دردهای درون را تسکین می‌بخشد. الخصال، صفحه ۶۳۲، حدیث ۱۰

حدیث ۱۵۰

كُلِّلِ الفُجْلَ ؛ فَإِنَّ فِيهِ ثَلَاثَ خِصَالٍ : وَرَقَهُ يَطْرُدُ الرِّيحَ ، وَلُثْبُهُ يَسِّرُ رِبْلَ البَوْلِ ، وَأَصْلُهُ يَقْطَعُ البَلْغَمَ ؛ تَرْبُ بخور؛ چرا که در آن، سه ویژگی است: برگش بادها را دور می‌کند، قسمت میانی اش پیشاب را جامه می‌شود و بیخش بلغم را از میان می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۱، حدیث ۱

حدیث ۱۵۱

امام صادق علیه السلام: الإِجَاصُ عَلَى الرِّيقِ؛ يُسَيِّكُنُ المِرَارَ، إِلَّا أَنَّهُ يُهَيِّجُ الرِّيَاحَ؛ أَلُو در حالت ناشتا تلخه را فرو می‌نشانند، هر چند که بادها را نیز تحریک می‌کند. طَبُّ الأُمَّةِ لابنی بسطام، صفحه ۱۳۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۸۹

حدیث ۱۵۲

امام صادق علیه السلام: ما مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَفِيهِ عِرْقٌ مِنَ الجُدَامِ، فَكُلُّوا السَّلْجَمَ فِي زَمَانِهِ يَذْهَبُ بِهِ عَنْكُمْ. هیچ کس نیست، مگر این که در او رگی از جذام وجود دارد. شلغم را در فصل آن بخورید تا این رگ را از شما ببرد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۲۰

حدیث ۱۵۳

امام صادق علیه السلام فی ذِکْرِ خَوَاصِّ البَطِيخِ: يُذِيبُ الحَصَى فِي المَثَانَةِ؛ درباره ویژگی‌های خربزه: سنگ را در مثانه، ذوب می‌کند. الخصال، صفحه ۴۴۳، حدیث ۳۶

حدیث ۱۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: تَفَكَّهُوا بِالْبَطِيخِ؛ فَإِنَّهَا فَكَّهَتْ الحَجَنَةَ، وَفِيهَا أَلْفُ بَرَكَهٍ وَأَلْفُ رَحْمَةٍ، وَأَكَلُهَا شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ نیاز خود به میوه را با خربزه برآورید؛ چرا که میوه بهشت است، در آن، هزار برکت و هزار رحمت است و خوردنش شفای هر درد است. طَبُّ النَبِيِّ صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۸ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۶

حدیث ۱۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِالْبَطِيخِ؛ فَإِنَّ فِيهِ عَشْرَ خِصَالٍ: هُوَ طَعَامٌ، وَشَرَابٌ، وَأُشْنَانٌ، وَرِيحَانٌ، وَيَغْسِلُ المَثَانَةَ، وَيَغْسِلُ البَطْنَ، وَيُكَثِّرُ ماءَ الظَّهْرِ، وَيَزِيدُ فِي الجِمَاعِ، وَيَقَطِّعُ البُرُودَةَ، وَيُنْقِي البَشْرَةَ؛ بر شما باد خوردن خربزه؛ چرا که در آن، ده ویژگی است: غذاست، آب است، شستشو دهنده است، خوش بو کننده است، مثانه را می‌شوید، شکم را می‌شوید، آب کمر را فراوان می‌سازد، بر نیروی همبستری می‌افزاید، سردی مزاج را از میان می‌برد، و پوست را تمیز می‌کند. طَبُّ النَبِيِّ صلی الله علیه و آله و سلم، ص ۸ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۲۹۷

حدیث ۱۵۶

امام صادق علیه السلام: أَكثَرُوا مِنَ البَادَنْجَانِ عِنْدَ جِدَادِ النَّخْلِ؛ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، وَيَزِيدُ فِي بَهَاءِ الوَجْهِ، وَيُلَيِّنُ العُرُوقَ، وَيَزِيدُ فِي ماءِ الصَّلْبِ؛ در هنگام خرماچینی، فراوان بادنجان (بادمجان) بخورید؛ چرا که شفای هر درد است، بر روشنی چهره می‌افزاید، رگ‌ها را نرم می‌کند و آب کمر (نیروی جنسی) را افزون می‌سازد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۹۸، حدیث ۱۳۵۵

حدیث ۱۵۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِالْقِثَاءِ؛ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى جَعَلَ فِيهِ الشِّفَاءَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ بر شما باد خیار؛ چرا که خداوند متعال، درمان هر دردی را در آن نهاده است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۵، حدیث ۲۸۲۸۱

حدیث ۱۵۸

امام صادق علیه‌السلام: أكل البَطِيخِ عَلَى الرِّيقِ يورثُ الفَلَاحَ؛ خوردن خربزه در ناشتا، سست‌اندازی می‌آورد. الخصال، صفحه ۴۴۳، حدیث ۳۶، مکارم الأخلاق، جلد ۱،

حدیث ۱۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: البَطِيخُ قَبْلَ الطَّعَامِ يَغْسِلُ البَطْنَ غَسْلًا، وَيَذْهَبُ بِالدَّاءِ أَصْلًا؛ خربزه پیش از غذا، شکم را کاملاً می‌شوید و بیماری را از ریشه می‌کند. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۶، حدیث ۲۸۲۸۷.

حدیث ۱۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّيْنَ الرُّطْبَ وَالْيَابِسَ؛ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الجِمَاعِ، وَيَقْطَعُ البَوَاسِيرَ، وَيَنْفَعُ مِنَ النِّقْرَسِ وَالإِبْرَدَةِ؛ انجیر، تازه و خشک، بخورید؛ چرا که بر قدرت همبستری می‌افزاید، بواسیر را ریشه کن می‌کند و برای درمان نقرس و سردی مزاج، سودمند است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۷۷، حدیث ۱۲۵۴

حدیث ۱۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلَ فَوَلَّهُ بِقَشْرِهَا، أَخْرَجَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ مِنَ الدَّاءِ مِثْلَهَا؛ هر کس یک دانه باقلا را با پوست آن بخورد، خداوند عز و جل به همان اندازه، بیماری را از درون او بیرون می‌برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۹۷، حدیث ۱۳۴۶

حدیث ۱۶۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أكل السَّفَرَجَلِ يُذْهِبُ ظَلَمَةَ البَصِيرِ؛ خوردن به، تیرگی چشم را از میان می‌برد. طب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم، صفحه ۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۶

حدیث ۱۶۳

امام صادق علیه‌السلام: عَلَيْكَ بِأَكْلِ السَّفَرَجَلِ الحُلُوِّ مَعَ حَبِّهِ؛ فَإِنَّهُ يُقَوِّى الضَّعْفَ، وَيُطَيِّبُ المَعِدَةَ، وَيُرَكِّى المَعِدَةَ؛ بر تو باد خوردن به شیرین با دانه‌هایش؛ چرا که قلب ضعیف را تقویت می‌کند، معده را می‌پالاید و معده را پاک می‌سازد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۶، حدیث ۳۶

حدیث ۱۶۴

امام علی علیه‌السلام: أكل السِّفَرَجَلِ قُوَّةٌ لِلْقَلْبِ الضَّعِيفِ، وَيُطَيِّبُ المَعِدَةَ، وَيَزِيدُ فِي قُوَّةِ الفُؤَادِ، وَيُشَجِّعُ الجَبَانَ، وَيُحَسِّنُ الوَلَدَ؛ خوردن به، نیرویی برای قلبی است که ضعیف شده باشد، معده را پاک می‌کند، بر توان دل می‌افزاید، ترسو را دلیر می‌کند و فرزند را نکو می‌سازد. الخصال، صفحه ۶۱۲، حدیث ۱۰

حدیث ۱۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِنْ فِي... أَلْبَانِهَا شِفَاءٌ لِلذَّرِيَّةِ بَطُونُهُمْ**؛ در شیر شتر، شفای اسهال است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۴۶، حدیث ۲۸۲۸۶

حدیث ۱۶۶

امام علی علیه السلام: **حَسُو اللَّبَنِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا الْمَوْتَ**؛ نوشیدن شیر، شفایی برای هر درد است، مگر مرگ. الخصال، صفحه ۶۳۶، حدیث ۱۰

حدیث ۱۶۷

عن أبي الحسن الأصبهانی: **كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ وَأَنَا أَسْمَعُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! إِنِّي أَجِدُ الضَّعْفَ فِي بَدَنِي. فَقَالَ لَهُ: عَلَيْكَ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُ يُنَبِّئُ اللَّحْمَ، وَيَشُدُّ الْعَظْمَ؛** به نقل از ابو الحسن اصفهانی: نزد امام صادق علیه السلام بودم. در حالی که من نیز می شنیدم، مردی به ایشان گفت: فدایت شوم! من در بدنم احساس ضعف می کنم. امام علیه السلام به او فرمودند: بر تو باد شیر؛ چرا که گوشت می رویند و استخوان را استحکام می بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۶، حدیث ۷

حدیث ۱۶۸

امام صادق علیه السلام: **مَا وَجَدْنَا لِرُجْعِ الْحَلَقِ مِثْلَ حَسْوِ اللَّبَنِ؛** برای گلودرد، چیزی چون نوشیدن شیر نیافته ایم. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۸۲، حدیث ۴

حدیث ۱۶۹

امام کاظم علیه السلام: **مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ الظَّهْرِ، فَإِنَّهُ يَنْفَعُ لَهُ اللَّبَنُ الحَلِيبُ، وَالْعَسَلُ؛** هر کس که آب کمرش دیگرگون می شود، شیر تازه همراه با عسل برایش سودمند است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۳۷، حدیث ۸

حدیث ۱۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **عَلَيْكُمْ بِالزَّبِيبِ؛ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ المِرَّةَ، وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ، وَيَشُدُّ العَصَبَ، وَيَذْهَبُ بِالْإِعْيَاءِ، وَيُحْسِنُ الحُلُقَ، وَيُطَيِّبُ النَّفْسَ، وَيَذْهَبُ بِالْعَمِّ؛** بر شما باد مویز، چرا که تلخه را می زداید، بلغم را می برد، پی را استحکام می دهد، رنجیدگی و خستگی را از میان بر می دارد، خوی را خوش می سازد، دل را پاک و پیراسته می دارد و اندوه را می برد. الخصال، صفحه ۳۴۴، حدیث ۹

حدیث ۱۷۱

امام علی علیه السلام: **مَنْ اصْطَبَحَ بِإِحْدَى وَعِشْرِينَ زَبِيبَةً حَمْرَاءَ لَمْ يَمْرُضْ إِلَّا مَرَضَ المَوْتِ إِنْ شَاءَ اللهُ؛** هر کس بیست و یک مویز سرخ را خورش خود بگیرد، به خواست خداوند، به هیچ بیماری ای مگر بیماری مرگ، مبتلا نمی شود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۵۱، حدیث ۱

حدیث ۱۷۲

امام علی علیه السلام: الْعَسَلُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَلَا دَاءَ فِيهِ؛ يُقَلُّ الْبَلْغَمُ، وَيَجْلُو الْقَلْبُ؛ عَسَلٌ، شِفَاؤُ هَرِّ بِيْمَارِي اِي اَسْتِ وَ بِيْمَارِي اِي هَمِّ دَر اَن نِيَسْتِ؛ بَلْغَمٌ رَا كَمِّ مِي كَنْدِ وَ دَلِّ رَا جَلَا مِي دَهْدِ. مَكَارِمُ الْاِخْلَاقِ، جِلْد ۱، صَفْحَه ۳۵۹، حَدِيث ۱۱۷۲

حدیث ۱۷۳

امام رضا علیه السلام: فِي الْعَسَلِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ . مَنْ لَعِقَ لَعَقَةً عَسَلٍ عَلَى الزَّيْقِ يَقَطَعَ الْبَلْغَمَ ، وَيَحْسِمُ الصَّفْرَةَ ، وَيَمْنَعُ الْمِرَّةَ السَّوْدَاءَ ، وَيُصَيِّقِي الدَّهْنَ ، وَيُجَوِّدُ الْحِفْظَ إِذَا كَانَ مَعَ اللَّبَانِ الذَّكْرَ؛ دَر عَسَلِ ، دَرْمَانِ هَرِّ دَرْدِي اَسْتِ. هَرِّ كَسِّ نَاشْتَا يَكِّ قَاشِقِ عَسَلِ بَخُورِدِ ، اِيْنِ عَسَلِ ، بَلْغَمِ رَا پَايَانِ مِي دَهْدِ ، صَفْرَا رَا فَرُو مِي نَشَانْدِ ، مَانَعِ اَز تَلَخِه سِيَاَه (سُودَا) مِي شُودِ وَ ذَهْنِ رَا صَفَا مِي بَخْشِدِ ، وَ اِگَر كِه هَمْرَا بَا كُنْدُرْ خُورِدِه شُودِ ، حَافِظَه رَا نَكُو مِي سَاَزِدِ. الْفَقْهَ الْمَنْسُوبَ لِلْاِمَامِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ ، صَفْحَه ۳۴۶ وَ بَحَارِ الْاَنْوَارِ ، جِلْد ۶۶ ، صَفْحَه ۲۹۳ ، حَدِيث ۱۶

حدیث ۱۷۴

پيامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم: ثَلَاثٌ يَزِدْنَ فِي الْحِفْظِ وَيَذْهَبَنَّ بِالْبَلْغَمِ: قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَالْعَسَلُ، وَاللَّبَانُ. سه چيز، حافظه را افزون مِي كَنْدِ وَ بَلْغَمِ رَا اَز مِيَانِ مِي بَرْدِ: قِرَاةٔ قُرْآنِ ، عَسَلِ وَ كُنْدُرْ. بَحَارِ الْاَنْوَارِ ، جِلْد ۶۶ ، صَفْحَه ۲۹۰ ، حَدِيث ۳

حدیث ۱۷۵

عن عبد الرحمن بن الجهم: شَكَا ذَرِيْعُ الْمُحَارِبِيِّ قِرَاقِرَ فِي بَطْنِهِ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فَقَالَ: أَتَوْجِعُكَ؟ قَالَ: نَعَمْ . قَالَ: مَا يَمْنَعُكَ مِنَ الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ وَالْعَسَلِ لَهَا؛ بِهِ نَقَلَ اَز عَبْدِ الرَّحْمَانِ بْنِ جَهْمٍ: ذَرِيْعِ مُحَارِبِي ، نَزْدِ اِمَامِ صَادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامِ ، اِظْهَارِ كَرْدِ كِه شَكْمِ وَيِ غُرْغُرِ مِي كَنْدِ . اِمَامِ پَرَسِيْدَنْدِ: اِيَا دَرْدِ هَمِّ دَارِي؟ كَفْتِ: اَرِي. فَرْمُودَنْدِ: چَرَا بَرَايِ دَرْمَانِ اَن ، اَز سِيَاَه دَاْنِه وَ عَسَلِ ، بَهْرِه نَمِي جُويِي؟ طَبِّ الْاَنْمَةِ لِابْنِي بَسْطَامِ ، صَفْحَه ۱۰۰ وَ بَحَارِ الْاَنْوَارِ ، جِلْد ۶۲ ، صَفْحَه ۱۷۷ ، حَدِيث ۱۳

حدیث ۱۷۶

پيامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم: مَا لِلنَّفْسَاءِ عِنْدِي شِفَاءٌ مِثْلَ الرُّطْبِ ، وَمَا لِلْمَرِيضِ مِثْلَ الْعَسَلِ؛ نَزْدِ مَنْ بَرَايِ زَنْ تَاَزِهْزَا ، دَرْمَانِي هَمَانْدِ خَرْمَا وَ بَرَايِ بِيْمَارِ ، دَرْمَانِي هَمَانْدِ عَسَلِ وَ جُودِ نَدَارْدِ . كَنْزِ الْعَمَالِ ، جِلْد ۱۰ ، صَفْحَه ۴۴ ، حَدِيث ۲۸۲۷۹

حدیث ۱۷۷

امام علی علیه السلام: الْعَسَلُ فِيهِ شِفَاءٌ؛ دَر عَسَلِ ، دَرْمَانِ اَسْتِ . الْمَحَاسِنُ ، جِلْد ۲ ، صَفْحَه ۳۰۰ ، حَدِيث ۱۹۹۱

حدیث ۱۷۸

امام علی علیه السلام: مَا اسْتَشْفَى الْمَرِيضُ بِمِثْلِ شُرْبِ الْعَسَلِ؛ بِيْمَارِ ، بِه چِيْزِي هَمَانْدِ خُورْدَنْ عَسَلِ ، دَرْمَانِ نَجْسْتِه اَسْتِ . الْكَافِي ، جِلْد ۶ ، صَفْحَه ۳۳۲ ، حَدِيث ۵

حدیث ۱۷۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: نَعَمَ الشَّرَابُ الْعَسَلُ؛ يَرَعَى الْقَلْبَ، وَيُذْهِبُ بَرْدَ الصَّدْرِ؛ عَسَلٌ، چَه خُوب نُوْشیدنی ای است! قلب را مراقبت می‌کند و سردی سینه را از میان می‌برد. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۵۸، حدیث ۱۱۶۸

حدیث ۱۸۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْعَسَلُ شِفَاءٌ؛ يَطْرُدُ الرِّيحَ وَالْحَمَى؛ عَسَلٌ، شَفَائِيٌّ اسْتِ كِه بَاد وَ تَب رَا دُور مِي كَنْد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۹

حدیث ۱۸۱

امام رضا علیه السلام: مَنْ أَرَادَ دَفْعَ الزُّكَامِ فِي الشِّتَاءِ أَجْمَعَ، فَلْيَأْكُلْ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ لُقْمٍ شَهْدٍ؛ هَر كِه مِي خُوهَد دَر هِمِه زِمِسْتَانِ از سرماخوردگی دور بماند، هر روز، سه لقمه شهد بخورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۳۷ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴

حدیث ۱۸۲

امام هادی علیه السلام: لَمَّا سُئِلَ عَنِ الْحَمَى الْغَيْبِ الْغَالِيَةِ: يُؤَخَذُ الْعَسَلُ وَالشُّونِيزُ، وَيُلْعَقُ مِنْهُ ثَلَاثُ لَعَقَاتٍ؛ فَإِنَّهَا تَنْقَلِعُ، وَهُمَا الْمُبَارَكَانِ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي الْعَسَلِ: خُرُجٌ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ؛ هِنْكَامِي كِه دَر بَارِه تَبِ پِیُوسْتِه يَك رُوز دَر مِیَانِ از ایشان پرسیدند: قدری عسل و شونیز (سیاه‌دانه)، برداشته و سه لیسه انگشت از آن خورده شود. در این صورت، تب، ریشه‌کن خواهد شد، و این هر دو، مبارک هستند. خداوند متعال، درباره عسل فرموده است: (از درون [شکم] آن [زنبور]، شهدی که به رنگ‌های گوناگون است، بیرون می‌آید. در آن، برای مردم، درمانی است). طب الأئمة لابنی بسطام، صفحه ۵۱ عن أبي جعفر، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۰۰، حدیث ۲۳

حدیث ۱۸۳

امام صادق علیه السلام: مَنْ بَاتَ وَفِي جَوْفِهِ سَيْمَكٌ لَمْ يَتَّبِعْهُ بَتَمَرَاتٍ أَوْ عَسَلٍ، لَمْ يَزَلْ عِرْقُ الْفَالَجِ يَضْرِبُ عَلَيْهِ حَتَّى يُصْبِحَ؛ هَر كَسِ دَر حَالِي بَخُوهَد كِه ماهی خورده و در پی آن، چند خرما یا مقداری عسل نخورده است، تا صبح، رگ سست‌اندازی بر او غلبه خواهد داشت. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱

حدیث ۱۸۴

امام رضا علیه السلام: فِي الْعَسَلِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ. مَنْ لَعِقَ لَعَقَةً عَسَلٍ عَلَى الرِّيقِ يَقَطِعَ الْبُلْغَمَ، وَيَحْسِمُ الصَّفْرَةَ، وَيَمْنَعُ الْمِرَّةَ السَّوْدَاءَ، وَيُصَيِّفِي الدَّهْنَ، وَيُجَوِّدُ الْحِفْظَ إِذَا كَانَ مَعَ اللَّبَانِ الدَّكْرِ؛ دَر عَسَلِ، دَر مَانِ هَر دَر دِي اسْتِ. هَر كَسِ نَاشْتَا يَكِ انْكَشْتِ از آن را بلیسد، این عسل، بلغم [وی] را پایان می‌دهد، صفرا را فرو می‌نشاند، تلخه سیاه (زرداب) را مانع می‌شود، ذهن را صفا می‌بخشد و اگر که همراه با کُنْدُر خورده شود، حافظه را نکو می‌سازد. الفقه المنسوب للإمام الرضا علیه السلام، ص ۳۴۶ و بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۲۹۳

حدیث ۱۸۵

امام رضا علیه السلام: مُدَاوِمِيَّةُ أَكْلِ الْبَيْضِ يَعْزِضُ مِنْهُ الْكَلْفُ فِي الْوَجْهِ؛ خوردن همیشگی تخم مرغ، سبب پیدایش کک مک در صورت می شود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۱۸۶

امام رضا علیه السلام: الْإِمْتِلَاءُ مِنَ الْبَيْضِ الْمَسْلُوقِ يورثُ الرِّبْوَ وَالْإِبْتِهَارَ؛ پُر خوری از تخم مرغ آب پز، نفس تنگی و نفس بُریدگی می آورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۱۸۷

امام کاظم علیه السلام: مَنْ أَخَذَ سِيَّكَرَتَيْنِ عِنْدَ النَّوْمِ، كَانَتْ لَهُ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ؛ هر کس در هنگام خفتن، دو شکر پاره بردارد، برای او در برابر هر دردی، مگر درد مرگ، درمان است. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۶۳، حدیث ۱۱۸۷

حدیث ۱۸۸

امام کاظم علیه السلام: تَأْخُذُ لِلْحُمَى وَزَنْ عَشْرَةَ دَرَاهِمٍ سِيَّكْرًا بِمَاءٍ بَارِدٍ عَلَى الرَّيْقِ؛ برای تب، به اندازه وزن ده درهم، شکر به آب سرد درمی آمیزی و ناشتا می خوری. مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۳۶۳، حدیث ۱۱۸۹

حدیث ۱۸۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَوْحَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ أَنْ: اِبْدَأْ بِالْمِلْحِ وَاخْتِمِ بِالْمِلْحِ؛ فَإِنَّ فِي الْمِلْحِ دَوَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً، أَهْوَنُهَا الْجُنُونُ، وَالْحِذَامُ، وَالْبَرَصُ، وَوَجَعُ الْحَلْقِ وَالْأَضْرَاسِ، وَوَجَعُ الْبَطْنِ؛ خداوند عز و جل به موسی بن عمران وحی کرد که: (غذا را) با نمک، آغاز کن و با نمک، پایان ده؛ چرا که درمان هفتاد درد، در نمک است و کمترین این دردها دیوانگی، جذام، پسی، گلودرد، دندان درد و شکم درد است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۴۲۵، حدیث ۲۴۹۰

حدیث ۱۹۰

امام علی علیه السلام: مَنْ ابْتَدَأَ طَعَامَهُ بِالْمِلْحِ؛ ذَهَبَ عَنْهُ سَبْعُونَ دَاءً وَمَا لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؛ هر کس غذای خود را با نمک آغاز کند، هفتاد درد و دردهای بسیار دیگری - که کسی جز خداوند عز و جل آنها را نمی داند - از وی دور می شوند. الخصال، صفحه ۶۲۳، حدیث ۱۰

حدیث ۱۹۱

امام صادق علیه السلام: مَنْ ذَرَّ عَلَى أَوَّلِ لُقْمِيَّةٍ مِنْ طَعَامِهِ الْمِلْحَ؛ ذَهَبَ عَنْهُ بِنَمَشِ الْوَجْهِ؛ هر کس بر نخستین لقمه از غذای خود نمک پاشد، کک مک صورت او از میان می رود. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۲۶، حدیث ۸

حدیث ۱۹۲

امام کاظم علیه السلام: فَصَبُ السُّكَّرِ يَفْتَحُ السُّدُودَ، وَلَا دَاءَ فِيهِ وَلَا غَائِلَةَ؛ نیشکر، انسدادها را می گشاید و هیچ بیماری و عارضه‌ای

در آن نیست . مکارم الأخلاق ، ج ۱ ، ص ۳۶۳ ، ح ۱۱۹۱ و بحار الأنوار ، ج ۶۶ ، ص ۱۸۹ ، ح ۲

حدیث ۱۹۳

امام رضا علیه السلام : الشُّكْرُ الطَّبْرُزْدُ يَأْكُلُ الْبَلْغَمَ أَكْلًا ؛ شُكْرِ طَبْرُزْدِ ، بَلْغَمِ رَا بَه كَلِّيْ اَز مِيَان مِي بَرْد . بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۹۷ ، حدیث ۱

حدیث ۱۹۴

الإمام الباقر عليه السلام: - لُزْرَارَةٌ وَيَحْكُكُ يَا زُرَّارَةَ ، مَا أَغْفَلَ النَّاسَ عَنْ فَضْلِ الشُّكْرِ الطَّبْرُزْدِ ! وَهُوَ يَنْفَعُ مِنْ سَبْعِينَ دَاءً ، وَهُوَ يَأْكُلُ الْبَلْغَمَ أَكْلًا وَيَقْلَعُهُ بِأَصْلِهِ ؛ امام باقر (عليه السلام) خطاب به زُرَّارَه (فرمودند): ای زرارَه ! دریغ از تو! چه قدر مردم از ارزش شکر طبرزد ، بی‌خبرند، در حالی که برای هفتاد بیماری، سودمند است و بلغم را کاملاً فرو می‌خورد و ریشه‌کن می‌سازد! طَبِّ الْأَثْمَةِ لِابْنِي بَسْطَامِ ، ص ۶۷ و بحار الأنوار ، ج ۶۶ ، ص ۳۰۰ ، ح ۱۱

حدیث ۱۹۵

امام صادق علیه السلام : نِعَمَ الطَّعَامِ الْأَرْزُ ، وَإِنَّا لَنَدَّخِرُهُ لِمَرْضَانَا؛ بَرْنَجِ ، نِيكُو غِذَائِي اسْت . ما آن را برای بیماران خویش نگه می‌داریم . الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۳۴۲ ، حدیث ۴

حدیث ۱۹۶

امام صادق علیه السلام : اللُّوبِيَا يَطْرُدُ الرِّيحَ الْمُسْتَبِطَنَةَ ؛ لُوبِيَا ، بَادِهَائِ نَهْفَتِه دُرُون رَا دُور مِي كِنْد . الكافي ، ج ۶ ، ص ۳۴۴ ، ح ۴

حدیث ۱۹۷

عن أحمد بن محمد بن أبي نصر عن الإمام الرضا عليه السلام : الْحَمَّصُ جَيِّدٌ لَوَجَعِ الظَّهْرِ وَكَانَ يَدْعُو بِهِ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ ؛ به نقل از احمد بن محمد بن ابی نصر، از امام رضا علیه السلام: نخود برای کمردرد، خوب است. نیز درباره ایشان آمده است که پیش و پس از غذا ، نخود می‌طلبیدند. بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۲۶۳ ، حدیث ۱

حدیث ۱۹۸

امام علی علیه السلام : نِعَمَ الْإِدَامِ الْخَلُّ يُسَبِّكُنُ الْمِرَارَ ، وَيُحْيِي الْقَلْبَ ، وَيُطْفِئُ الصَّفْرَاءَ ، وَيُحْيِي الْقَلْبَ ؛ سِرْكِه ، نِيكُو خُورَشْتِي اسْت؛ زرداب را می‌شکند ، صفرا را فرو می‌نشاند و قلب را زنده می‌کند. الكافي ، جلد ۶ ، صفحه ۳۲۹ ، حدیث ۷

حدیث ۱۹۹

امام صادق علیه السلام : الْخَلُّ يُسَبِّكُنُ الْمِرَارَ ، وَيُحْيِي الْقَلْبَ ، وَيَقْتُلُ دُودَ الْبَطْنِ ، وَيَشُدُّ الْفَمَ ؛ سِرْكِه ، تَلْخِه رَا فُرُو مِي نَشَانْد ، قَلْبِ رَا زِنْدِه مِي سَازْد ، كِرْمِهَائِ شُكْمِ رَا مِي كُشْد وَ دِهَان رَا اسْتِحْكَام مِي بَخْشْد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۲۷۵

حدیث ۲۰۰

امام رضا علیه السلام: مَنْ خَشِيَ الشَّقِيقَةَ وَالشَّوَصَةَ، فَلَا يُؤَخَّرُ أَكْلَ السَّمَكِ الطَّرِيِّ صَيْفًا وَشِتَاءً؛ هر کس از درد شقیقه و شکم درد می‌ترسد، نباید در تابستان و زمستان، خوردن ماهی تازه را به تأخیر افکند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۴

حدیث ۲۰۱

امام علی علیه السلام: أَقْلُوا مِنْ أَكْلِ الْحَيْتَانِ؛ فَإِنَّهَا تُذِيبُ الْيَدْنَ، وَتُكَثِّرُ الْبَلْغَمَ، وَتُعَلِّطُ النَّفْسَ؛ کمتر ماهی بخورید؛ چرا که بدن را ذوب می‌کند، بلغم را افزون می‌سازد و نفس را سنگین می‌نماید. الخصال، صفحه ۶۳۶، حدیث ۱۰

حدیث ۲۰۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا التَّمَرَ عَلَى الرِّيقِ؛ فَإِنَّهُ يَقْتُلُ الدَّيْدَانَ فِي الْبَطْنِ؛ ناشنا خرما بخورید؛ چرا که کرم‌های شکم را می‌کشد. عیون أخبار الرضا علیه السلام، جلد ۲، صفحه ۴۸، حدیث ۱۸۵

حدیث ۲۰۳

امام رضا علیه السلام: أَكُلِ اللَّحْمَ الَّتِي يَبْرُثُ الدَّوْدُ فِي الْبَطْنِ؛ خوردن گوشت خام، در شکم، کرم پدید می‌آورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۸ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۰۴

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّانِ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ أَوْصَالِهِ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ، وَبُقْوَى جِسْمِهِ وَيَشُدُّ لِيْتَهُ؛ هر کس به ضعفی در قلب یا بدن خویش گرفتار آمد، گوشت گوسفند همراه با شیر بخورد؛ چرا که این خوراک، هر درد و عارضه‌ای را از اندام وی بیرون می‌برد، تن او را تقویت می‌کند و لته‌های او را نیز استحکام می‌دهد. بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۱۹۴، حدیث ۹

حدیث ۲۰۵

امام کاظم علیه السلام: مَنْ أَكَلَ مَرَقًا بِلَحْمِ بَقَرٍ أَذْهَبَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ الْبَرَصَ وَالْحُذَامَ؛ هر کس آب گوشت گاو بخورد، خداوند، پیسی و حُذام را از او دور می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۱۲

حدیث ۲۰۶

امام صادق علیه السلام: مَرَقَ لَحْمِ الْبَقَرِ يَذْهَبُ بِالْبِيَاضِ؛ آب گوشت گاو، پیسی را از میان می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۱، حدیث ۲

حدیث ۲۰۷

امام باقر علیه السلام: إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ شَكَّوْا إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا يَلْقَوْنَ مِنَ الْبِيَاضِ، فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ: مُرُّهُمْ يَأْكُلُوا لَحْمَ الْبَقَرِ بِالْبَيْلِقِ؛ بنی اسرائیل، از لکه‌های سفیدی که [بر پوست] می‌دیدند، نزد موسی علیه السلام اظهار

ناراحتی کردند . پس خداوند به موسی علیه‌السلام چنین وحی فرستاد : به آنان بگو که گوشت گاو ، همراه با چغندر بخورند .
المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۳۲۶ ، حدیث ۲۱۰۷

حدیث ۲۰۸

امام صادق علیه‌السلام : مَنْ أَصَابَهُ ضَعْفٌ فِي قَلْبِهِ أَوْ يَدَيْهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّأْنِ بِاللَّبَنِ ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ أَوْصَالِهِ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ ، وَيَقْوَى جِسْمَهُ ، وَيَشُدُّ لِسْتَهُ ؛ هر کس در قلب یا بدن خود به ضعفی گرفتار آمد ، گوشت میش با شیر بخورد ؛ چرا که در این صورت ، هر بیماری و عارضه‌ای ، از بند بند تن او برون می‌رود ، بدنش نیرو می‌گیرد و لثه‌اش استحکام می‌یابد . المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۲۵۹ ، حدیث ۱۸۱۹

حدیث ۲۰۹

امام کاظم علیه‌السلام : لَا أَرَى بِأَكْلِ الحُبَارَى بِأَسَاءً ، وَإِنَّهُ جَيِّدٌ لِلْبَوَاسِيرِ ، وَوَجَعَ الظَّهْرِ ، وَهُوَ مِمَّا يُعِينُ عَلَى كَثْرَةِ الجِمَاعِ ؛ در خوردن هویره ، اشکالی نمی‌بینم . برای بواسیر و درد کمر ، خوب است و از چیزهایی است که انسان را بر فراوانی آمیزش ، یاری می‌رساند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۱۳ ، حدیث ۶

حدیث ۲۱۰

كُلُوا السَّفَرَجَلَ عَلَى الرِّيقِ ؛ فَإِنَّهُ يُذْهِبُ وَغَرَ الصَّدْرِ ؛ نَاشِئًا بِهِ بِخَوْرِيْدٍ ؛ چرا که حرارت سینه را از میان می‌برد . كنز العمال ، جلد ۱۰ ، صفحه ۲۸۲۵۹ ، حدیث ۴۰

حدیث ۲۱۱

امام رضا علیه‌السلام : مُصَّ مِنَ الرُّمَّانِ الإِمْلِيسِيِّ ؛ فَإِنَّهُ يَقْوَى النَّفْسَ ، وَيُحْيِي الدَّمَ ؛ آب انار مَلَسِ بِمَكَكْ ؛ زیرا انسان را قوی می‌کند و خون را زنده می‌سازد . بحار الأنوار ، جلد ۶۲ ، صفحه ۳۲۰

حدیث ۲۱۲

امام صادق علیه‌السلام : عَلَيْكُمْ بِالرُّمَّانِ الحُلُوِّ فَكُلُوهُ ؛ فَإِنَّهُ لَيْسَتْ مِنْ حَبِّهِ تَقَعُ فِي مَعِدَةِ مُؤْمِنٍ إِلَّا أَبَادَتْ دَاءً ، وَأَطْفَأَتْ شَيْطَانَ الوَسْوَسَةِ عَنْهُ ؛ بر شما باد انار شیرین . آن را بخورید ؛ چرا که هیچ دانه‌ای از آن به معده مؤمنی در نمی‌آید ، مگر این که بیماری‌ای از آن ریشه کن می‌کند و شیطانِ وسوسه را از او دور می‌سازد . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۵۴ ، حدیث ۱۰ .

حدیث ۲۱۳

امام صادق علیه‌السلام : أَرْبَعَةٌ يَعْدِلُنَ الطَّبَائِعَ : الرُّمَّانُ السُّورَانِيُّ ، وَالبُسْرُ المَطْبُوحُ ، وَالبَنْفَسُجُ ، وَالهِنْدَبَاءُ ؛ چهار چیز ، طبع را اعتدال می‌بخشد : انار سورانی ، خرماي نارس پخته‌شده ، بنفشه ، و کاسنی . الخصال ، صفحه ۲۴۹ ، حدیث ۱۱۳

حدیث ۲۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِاللَّبَانِ؛ فَإِنَّهُ يَمَسُّحُ الْحَرَّ عَنِ الْقَلْبِ... وَيَجْلُو الْبَصِيرَ، وَيُذْهِبُ النَّسِيَانَ؛ بِرِشْمَا بَاد كُنْدُر؛ چَرا كه گرم‌زدگی را از قلب می‌زداید... و دیده را جلا می‌دهد و فراموشی را از میان می‌برد. طَبُّ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، صَفْحَه ۶ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۲۹۴

حدیث ۲۱۵

امام صادق علیه‌السلام: أَطْعَمُوا مَحْمُومِيكُمْ التَّفَّاحَ؛ فَمَا مِنْ شَيْءٍ أَنْفَعَ مِنَ التَّفَّاحِ؛ بِهِ تَبْدَارَانِ خُودِ، سَيِّبُ بَدْهِيدِ؛ چَرا كه هيچ چيز، سودمندتر از سیب نیست. الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۱۰

حدیث ۲۱۶

عن إسحاق بن مطهر عن الإمام الصادق عليه السلام: التَّفَّاحُ يُفَرِّجُ الْمَعْتَدَةَ. وقال: كُلِّ التَّفَّاحِ؛ فَإِنَّهُ يُطْفِئُ الْحَرَارَةَ، وَيُبْرِدُ الْجُوفَ، وَيَذْهَبُ بِالْحُمَى. وفي حديث آخر: يَذْهَبُ بِالْوَبَاءِ؛ بِهِ نَقْلُ اسْحَاقِ بْنِ مَطْهَرٍ، از امام صادق علیه‌السلام: سیب، معده را گشایش می‌دهد. همچنین فرمودند: سیب بخور؛ چَرا كه حرارت را فرو می‌نشانند، درون را سرد می‌کند و تب را می‌برد. در حدیث دیگری است که فرمودند: و با را از میان می‌برد. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۶۸، حدیث ۲۲۸۴

حدیث ۲۱۷

امام کاظم علیه‌السلام: التَّفَّاحُ يَنْفَعُ مِنْ خِصَالِ عِدَّةٍ: مِنَ السَّمِّ، وَالسِّحْرِ، وَاللَّمَمِ يَعْرِضُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، وَالْبَلْغَمِ الْغَالِبِ، وَكَيْسِ شَيْءٍ أَسْرَعَ مِنْهُ مَنَفَعَةً؛ سَيِّبِ، بَرای درمان چند چیز سودمند است: مسمومیت، سحر، جنونی که از زمینیان پیش می‌آید، و بلغمی که چیره شده باشد. هیچ چیز منفعتش سریع‌تر از این نیست. الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۵۵، حدیث ۲

حدیث ۲۱۸

امام صادق علیه‌السلام: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي التَّفَّاحِ مَا دَاوَوْا مَرَضَهُمْ إِلَّا بِهِ، أَلَا وَإِنَّهُ أَسْرَعُ شَيْءٍ مَنَفَعَةً لِلْفُؤَادِ خَاصَّةً، وَإِنَّهُ نَضُوحُهُ؛ اگر مردم می‌دانستند در سیب چیست، بیمارانشان را جز به آن درمان نمی‌کردند. بدانید که سیب، به ویژه، سودمندترین چیز برای قلب و مایه شست‌وشوی آن است. طَبُّ الْأَئِمَّةِ لِابْنِ بَسْطَامٍ، صَفْحَه ۱۳۵ و الكافي، جلد ۶، صفحه ۳۵۷، حدیث ۱۰

حدیث ۲۱۹

امام باقر علیه‌السلام: إِذَا أَرَدْتَ أَكْلَ التَّفَّاحِ فَشُمَّهُ ثُمَّ كُلَّهُ؛ فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ أَخْرَجَ مِنْ جَسَدِكَ كُلَّ دَاءٍ وَغَائِلَةٍ، وَيُسَيِّكُنُ مَا يَوْجَدُ مِنْ قَبْلِ الْأَرْوَاحِ كُلِّهَا؛ هَنَكَامِي كِه خُواسِتي سَيِّبِ بَخُوري، آن را بوی و سپس بخور. اگر این کار را انجام دادی، هر درد و عارضه‌ای از تنت بیرون می‌رود و همه آنچه از سوی ارواح، در انسان ایجاد می‌شود، فرو می‌نشیند. طَبُّ الْأَئِمَّةِ لِابْنِ بَسْطَامٍ، صَفْحَه ۱۳۵ و بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۷۵، حدیث ۳۳

حدیث ۲۲۰

امام کاظم علیه‌السلام: مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ ظَهْرِهِ، يَنْفَعُ لَهُ اللَّبْنُ الْحَلِيبُ بِالْعَسَلِ؛ هَر كَسِ آبِ كَمَرِشِ بَرِوي دِيگَر گُون شُود، شِير تازِه با عسل برایش سودمند است. مكارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۵۸، ح ۱۱۶۴ و بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۲۹۰، ح ۲

حدیث ۲۲۱

امام صادق علیه السلام: الْجُبْنُ وَالْجَوْزُ إِذَا اجْتَمَعَا فِي كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا شِفَاءٌ، وَإِنْ افْتَرَقَا كَانَ فِي كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا دَاءٌ؛ پنیر و گردو، چون با هم یک جا جمع شوند، در هر یک از آنها درمان است؛ اما اگر از هم جدا شوند، در هر یک از آنها درد است. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۴۰، حدیث ۲

حدیث ۲۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً سَمِيئَةً نَزَلَ مِنْهَا مِنَ الدَّاءِ مِنْ جَسَدِهِ، وَلَحْمُ الْبَقْرِ دَاءٌ، وَسَمِئُهَا شِفَاءٌ، وَلَبَنُهَا دَوَاءٌ، وَمَا دَخَلَ الْجَوْفَ مِثْلَ السَّمَنِ؛ هر کس یک لقمه چرب شده به روغن حیوانی بخورد، به همان اندازه، بیماری از تن او فرو می‌ریزد. گوشت گاو، درد است و روغن آن، شفا و شیرش نیز درمان. هیچ چیز، همانند روغن گاو، به بدن در نیامده است. دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۱۱۱، حدیث ۳۶۵

حدیث ۲۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ دَاءٍ إِلَّا وَقَدْ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، وَفِي أَلْبَانِ الْبَقْرِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ خداوند، هیچ دردی فرو نفرستاده، مگر این که برای آن، درمانی هم فرستاده است. در شیر گاو، درمان هر درد هست. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۳۱، حدیث ۲۸۱۶

حدیث ۲۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيْكُمْ بِالْبَلْبَانِ الْبَقْرِ؛ فَإِنَّهَا تَرُمُّ مِنْ كُلِّ شَجَرٍ، وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ بر شما باد شیر گاو؛ چرا که گاو از هر درختی می‌خورد و شیر آن، درمانی برای هر درد است. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۲۹۴، حدیث ۱۹۶۷

حدیث ۲۲۵

تَعَدَّيْتُ مَعَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَآتَى بِقِطَاةٍ فَقَالَ: إِنَّهُ مُبَارَكٌ، وَكَانَ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ يُعْجِبُهُ، وَكَانَ يَأْمُرُ أَنْ يُطْعَمَ صَاحِبَ الْبِيرِقَانِ يُشْوَى لَهُ فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ؛ به نقل از علی بن مهزیار: همراه با امام باقر علیه السلام ناهار خوردم. ایشان مرغ سنگخواری آورد و فرمودند: این، مبارک است. پدرم به آن علاقه داشت و می‌فرمودند: هر کس بیرقان دارد، برایش از گوشت این مرغ، کباب کنند. او را سودمند خواهد افتاد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۲، حدیث ۵

حدیث ۲۲۶

امام کاظم علیه السلام: أَطْعِمُوا الْمَحْمُومَ لَحْمَ الْقَبَاجِ؛ فَإِنَّهُ يُقَوِّي السَّاقِينَ، وَيَطْرُدُ الْحُمَى طَرْدًا؛ به تبادار، گوشت کبک بخورانید؛ چرا که پاها را نیرو می‌دهد و تب را کاملاً دور می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۲، حدیث ۴

حدیث ۲۲۷

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً شَحْمِ أَخْرَجَتْ مِنْهَا مِنَ الدَّاءِ؛ هر کس یک لقمه پیه بخورد، آن لقمه هم اندازه خویش،

بیماری را از بدن بیرون می‌برد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۱۱، حدیث ۵

حدیث ۲۲۸

امام علی علیه السلام: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اللَّحْمُ وَالشَّحْمُ، فَقَالَ: لَيْسَ مِنْهُمَا بَضْعَةٌ تَقَعُ فِي الْمِعْدَةِ إِلَّا أَنْبَتَتْ مَكَانَهَا شِفَاءً، وَأَخْرَجَتْ مِنْ مَكَانِهَا دَاءً؛ نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از گوشت و پیه یاد شد. فرمودند: هیچ پاره‌ای از این دو در معده جای نمی‌گیرد، مگر این که در جای آن، شفا می‌روید و بیماری‌ای از آن جا می‌رود. عیون أخبار الرضا علیه السلام، جلد ۲، صفحه ۴۱، حدیث ۱۳۰

حدیث ۲۲۹

امام علی علیه السلام: الشَّحْمُ يُخْرِجُ مِثْلَهُ مِنَ الدَّاءِ، وَلَمْ يَسْتَشْفِ النَّاسُ بِشِفَاءٍ أَفْضَلَ مِنَ السَّمَنِ، وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ پیه، هم‌اندازه خود، بیماری را از بدن بیرون می‌برد. مردم، به هیچ چیز بهتر از روغن حیوانی و قرائت قرآن، درمان نجسته‌اند. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۸۶، حدیث ۲۸۴۷۲

حدیث ۲۳۰

امام علی علیه السلام: إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لَحْمًا فَلْيُخْرِجْ مِنْهُ الْعُدَدَ؛ فَإِنَّهُ يُخْرِكُ عِرْقَ الْجُدَامِ؛ هر گاه کسی از شما گوشت خرید، غده‌ها را از آن بیرون آورد؛ زیرا آنها رگ جذام را تحریک می‌کنند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۲۵۴، حدیث ۵

حدیث ۲۳۱

امام رضا علیه السلام: إِدْمَانُ أَكْلِ كُلِّ الْغَنَمِ وَأَجْوِافِهَا، يَعْكِسُ الْمِثْلَانَهُ؛ عَادَتُ دَاشْتِنَ بِهٖ خُورْدِنَ قَلْوَهٗ وَشَكْمَبِهٖ (سیرابی) گوسفند، مثنای را دیگرگون می‌کند. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۶۴ و بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۳۲

امام صادق علیه السلام: مَنْ أَكَلَ الْجَرَجِيرَ بِاللَّيْلِ ضَرَبَ عَلَيْهِ عِرْقُ الْجُدَامِ مِنْ أَنْفِهِ وَبَاتَ يُنَزِفُ الدَّمَ؛ هر کس شبانگاه جرجیر بخورد، رگ جذام، از بینی وی بر آن یورش می‌آورد و آن شب را شب خونریزی می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۸، حدیث ۲

حدیث ۲۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْرَهُ الْجَرَجِيرَ، وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى شَجَرَتِهَا نَابِتَةً فِي جَهَنَّمَ، وَمَا تَصَلَّعَ مِنْهَا رَجُلٌ بَعْدَ أَنْ يُصَلِّيَ الْعِشَاءَ إِلَّا بَاتَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ وَنَفْسُهُ تُنَازِعُهُ إِلَى الْجُدَامِ؛ من، جرجیر را خوش نمی‌دارم و گویا درخت آن را می‌نگرم که در دوزخ، روئیده است. هیچ کس پس از گزاردن نماز عشا، درون را از آن پُر نمی‌سازد، مگر این که آن شب را در حالی به خواب می‌رود که جان او تا صبح با جذام، دست و پنجه نرم می‌کند. المحاسن، جلد ۲، صفحه ۳۲۴، حدیث ۲۰۹۷

حدیث ۲۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلَيكُمْ بِالْكَمَاءِ الرَّطْبِ؛ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَنِّ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ؛ بر شما باد قارچ تازه؛ چرا که از همان من است و آبش، شفایی برای چشم است. کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۵۰، حدیث ۲۸۳۱۱

حدیث ۲۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنِّ الَّذِي أَنْزَلَهُ اللَّهُ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ، وَهِيَ شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ؛ قارچ، از همان من است که خداوند بر بنی اسرائیل نازل کرد، و آن، شفایی برای چشم است. عیون أخبار الرضا علیه السلام، جلد ۲، صفحه ۷۵، حدیث ۳۴۹

حدیث ۲۳۶

امام کاظم علیه السلام: إِنَّ السِّلَقَ يَقْمَعُ عِرْقَ الْجُذَامِ، وَمَا دَخَلَ جَوْفَ الْمُبْرَسَمِ مِثْلَ وَرَقِ السِّلَقِ؛ چغندر، رگ جذام را به کلی از میان می‌برد. هیچ چیز به درون گرفتار به برسا در نیامده است که همانند برگ چغندر باشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۹، حدیث ۵

حدیث ۲۳۷

امام رضا علیه السلام: أَطْعَمُوا مَرْضَاكُمْ السِّلَقَ - يَعْنِي وَرَقَهُ - فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً وَلَا دَاءَ مَعَهُ وَلَا غَائِلَمَهُ لَهُ، وَيُهْدِي نَوْمَ الْمَرِيضِ، وَاجْتَنِبُوا أَصْلَهُ؛ فَإِنَّهُ يُهَيِّجُ السُّودَاءَ؛ به بیمارانتان، چغندر (یعنی برگ آن را) بدهید؛ چرا که در آن، درمان است و هیچ بیماری‌ای به همراه ندارد و هیچ عارضه‌ای در آن نیست و خواب بیمار را آرام می‌سازد. اما از خود چغندر پرهیزید؛ چرا که سودا را تحریک می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۹، حدیث ۴

حدیث ۲۳۸

امام صادق علیه السلام: لَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِي شَيْءٍ شِفَاءً أَكْثَرَ مِنَ الشَّعِيرِ، مَا جَعَلَهُ غِذَاءَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ؛ اگر خداوند در چیزی بیش از جو بهبود دهندگی می‌دید، آن را خوراک پیامبران قرار نمی‌داد. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۳۴، ح ۱۰۷۶

حدیث ۲۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُوا الثُّومَ وَتَدَاوُوا بِهِ؛ فَإِنَّ فِيهِ شِفَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً؛ سیر بخورید و بدان درمان کنید؛ چرا که درمان هفتاد درد در آن هست. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۳۹۴، ح ۱۳۳۵ و دانش نامه احادیث پزشکی: ج ۲ / ح ۲۶۲

حدیث ۲۴۰

مَنْ أَرَادَ الْأَلَّ- يُصِيبُهُ رِيحٌ، فَلْيَأْكُلِ الثُّومَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ؛ هر کس می‌خواهد بادی دامنگیر او نشود، در هر هفت روز، [یک بار] سیر بخورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، ص ۴۱ و بحار الأنوار، ج ۶۲، ص ۳۲۵

حدیث ۲۴۱

سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْكَرَاثِ ، فَقَالَ : كُلَّهُ ؛ فَإِنَّ فِيهِ أَرْبَعُ خِصَالٍ : يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ ، وَيَطْرُدُ الرِّيَّاحَ ، وَيَقْطَعُ الْبُؤَاسِيرَ ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْجُذَامِ لِمَنْ أَدَمَّنَ عَلَيْهِ ؛ بِهِ نَقَلَ عَنْ فِرَاتِ بْنِ أَحَنَفٍ : أَنَّ إِمَامَ صَادِقٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَرَبَارَهُ تَرَهُ بِرَسِيدِنْدِ . فَرَمُودُ نَدَ : أَنَّ رَا بَخُورَ ؛ چَرا که در آن ، چهار ویژگی است : بوی دهان را خوش می‌سازد ؛ بادها را [از بدن] می‌راند ؛ بواسیر را ریشه کن می‌کند ؛ و برای کسی که بر [خوردن] آن مداومت ورزد ، مایه ایمنی از جذام است . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۵ ، حدیث ۴

حدیث ۲۴۲

إِمَامُ صَادِقٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ أَكَلَ الْجَرَجِيرَ بِاللَّيْلِ ضَرَبَ عَلَيْهِ عِرْقُ الْجُذَامِ مِنْ أَنْفِهِ ، وَبَاتَ يُنَزِفُ الدَّمَ ؛ هَر كَسِ شَبَّ هَنَكًا ، تَرَهُ تِيْزَكِ بَخُورِ ، رَگِ جُذَامِ بِه بِيْنِي اَوْ حَمَلَه كُنْد و چَوْن شَب بَخُورِ ، خُونِ دَمَاغِ شُود . الكافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۸ ، حدیث ۲

حدیث ۲۴۳

إِمَامُ رِضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْهِنْدَبَاءُ شِفَاءٌ مِنْ أَلْفِ دَاءٍ ، مَا مِنْ دَاءٍ فِي جَوْفِ ابْنِ آدَمَ إِلَّا قَمَعَهُ الْهِنْدَبَاءُ ؛ كَاسِنِي ، دَرْمَانِ هَزَارِ دَرْدِ اسْتِ . هِيْجِ دَرْدِي دَر دَرُونِ آدَمِي زَادَه نِيْسْتِ ، مَگَرِ اِيْنِ كِه كَاسِنِي ، اَن رَا دَر هَم مِي كُوبِد . لكافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۳ ، حدیث ۹

حدیث ۲۴۴

إِمَامُ صَادِقٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْحَوْكُ بَقْلَةٌ الْأَنْبِيَاءِ ، أَمَا إِنْ فِيهِ ثَمَانٌ خِصَالٍ : يُمِرُّ ، وَيَفْتَحُ السُّدَدَ ، وَيُطَيِّبُ الْجُشَاءَ ، وَيُطَيِّبُ النَّكْهَةَ ، وَيُشَبِّهُ الطَّعَامَ ، وَيَسْلُ الدَّاءَ ، وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْجُذَامِ ، إِذَا اسْتَقَرَّ فِي جَوْفِ الْإِنْسَانِ قَمَعَ الدَّاءَ كُلَّهُ ؛ حَوْكِ (بَادِرُوجِ) ، سَبْزِي پِيَامْبِرَانِ اسْتِ . بَدَانِيْدِ كِه دَر اَن ، هَشْتِ وَيْزُگِي اسْتِ : اَشْتِهَا اَوْر اسْتِ ، گَرَفْتِگِي هَايِ عَرُوقِ و مَجَارِي رَا مِي گَشَايِد ، اَرُوعِ رَا خُوش بُو مِي سَازد ، دِهَانِ رَا خُوش مِي بَخُشِد ، غُذَا رَا دُوسْت دَاشْتِنِي مِي سَازد ، دَرْدِ و بِيْمَارِي رَا اَز بَدَنِ بِيْرُونِ مِي كُشْدِ و اَمَانِ اِنْسَانِ اَز جُذَامِ اسْتِ . چَوْنِ دَر دَرُونِ اِنْسَانِ جَايِ گِيْرِد ، هَمِه بِيْمَارِي هَا رَا فَرُو مِي نِشَانِد . الكافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۶۴ ، حدیث ۴

حدیث ۲۴۵

إِمَامُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِذَا اشْتَكَى أَحَدُكُمْ عَيْنَيْهِ فَلْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ ، وَلْيَضْمِرْ فِي نَفْسِهِ أَنَّهَا تَبْرَأُ ؛ فَإِنَّهُ يُعَافَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ ؛ اِگَر كَسِي اَز شَمَا چَشْمَانِش نَارَا حْتِ بُوْد ، آيَه الْكُرْسِي بَخُوانِد و دَر دَل ، تِيْتِ شِفَا كُنْد . بِه خُواسْتِ خُداوَنْد ، بَهْبُودِ خُواهدِ يَافْتِ . الْخِصَالِ ، صَفْحَه ۶۱۶ ، حَدِيْثِ ۱۰

حدیث ۲۴۶

پِيَامْبِرِ اَكْرَمِ صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِي فَرْمَايَنْد: الْحَمِيَّةُ رَأْسُ الدَّوَاءِ ، وَالْمَعْدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ ، وَعَوْدُوا كُلَّ جِسْمٍ مَا اعْتَادَ ؛ پَرِهِيْزِ ، سَرَاْمِدِ دَرْمَانِ ، و مَعْدَه ، خَانه دَرْدِ اسْتِ . هَر بَدَنِي رَا بِه هَمَانِ كِه بَدَانِ خُو مِي گِيْرِد ، عَادَتِ دَهِيْدِ . الْأَحْكَامِ النَّبَوِيَّةِ ، جُلْدِ ۲ ، صَفْحَه ۷

حدیث ۲۴۷

إِمَامُ صَادِقٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِي فَرْمَايَنْد: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شَكَا إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَجَعَ الظُّهْرَ ، فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْحَبِّ بِاللَّحْمِ - يَعْنِي الْهَرِيْسِيَّةَ - ؛ پِيَامْبِرِ خُدا صَلِي اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِه دَر گَاهِ پَرُورِدِ گَارِ خُويْشِ عَزَّ وَجَلَّ اَز كَمَرِ دَرْدِ نَالِيْدِ . خُداوَنْد بِه اَوْ فَرْمُودِ كِه دَانِه بَا گُوشْتِ بَخُورِد ، يَعْنِي هَرِيْسَه . الكافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۲۰ ، حدیث ۳

حدیث ۲۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَمْسُ خِصَالٍ تَوَرَّثُ الْبَرَّصَ : التَّوَرُّهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ، وَالتَّوَضُّؤُ وَالِإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الَّذِي تَسِيخُهُ الشَّمْسُ، وَالْأَكْلُ عَلَى الْجَنَائِبِ، وَغِشْيَانُ الْمَرَأَةِ فِي أَيَّامِ حَيْضَتِهَا، وَالْأَكْلُ عَلَى الشَّيْبِ؛ پنج چیز است که پیسی می آورد: نوره کشیدن در روز جمعه و چهارشنبه؛ وضو گرفتن و غسل کردن با آبی که به آفتاب گرم شده است؛ خوردن در حال جنابت؛ آمیزش با زن در هنگام حائض بودنش؛ و خوردن در حال سیری . الخصال، صفحه ۲۷۰، حدیث ۹

حدیث ۲۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: الْأَكْلُ عَلَى الشَّيْبِ يورث البرص؛ خوردن از روی سیری، پیسی می آورد . الأمالی للصدوق، صفحه ۶۳۶، حدیث ۸۵۴

حدیث ۲۵۰

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: لَا تَخَلُّوا بَعْدَ الرِّيحَانِ ، وَلَا بِقَضِيبِ الزَّمَانِ ؛ فَإِنَّهُمَا يُهَيِّجَانِ عِرْقَ الْجُدَامِ؛ با چوب ریحان و چوب انار خلال نکنید؛ زیرا که رگ جذام را تحریک می کنند . الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۷۷، حدیث ۷

حدیث ۲۵۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِذَا اشْتَرَى أَحَدُكُمْ لِحْمًا فَلْيُخْرِجْ مِنْهُ الْغُدَدَ؛ فَإِنَّهُ يُحَرِّكُ عِرْقَ الْجُدَامِ؛ هر گاه کسی از شما گوشت خرید، غده‌ها را از آن بیرون آورد؛ زیرا آنها رگ جذام را تحریک می کنند. الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۲۵۴ ، حدیث ۵

حدیث ۲۵۲

امام رضا علیه السلام می فرمایند: اسْتَكْثَرُوا مِنَ اللَّبَانِ وَاسْتَبَقَوْهُ وَامَضَ غَوْهً، وَأَحْبَهُ إِلَى الْمَضْغِ؛ فَإِنَّهُ يَنْزِفُ بَلْغَمَ الْمَعْدَةِ وَيُنْظِفُهَا، وَيُسَدُّ الْعَقْلَ، وَيُمْرِئُ الطَّعَامَ؛ فراوان کُندر بخورید، آن را در دهان نگه دارید و بجوید. برای من، جویدن آن، دوست داشتنی تر است؛ بلغم معده را می زداید و آن را تمیز می کند، عقل را استحکام می بخشد و غذا را می گوارد. مکارم الأخلاق ، جلد ۱ ، صفحه ۴۲۳ ، حدیث ۱۴۴۲

حدیث ۲۵۳

امام صادق علیه السلام می فرمایند: نِعَمَ الطَّعَامِ الْأَرُزُّ ؛ يُوسِّعُ الْأَمْعَاءَ، وَيَقَطِّعُ الْبَوَاسِيرَ، وَإِنَّا لَنَغِطُ أَهْلَ الْعِرَاقِ بِأَكْلِهِمُ الْأَرُزَّ وَالْبُسْرَ؛ فَإِنَّهُمَا يُوسِّعَانِ الْأَمْعَاءَ، وَيَقَطِّعَانِ الْبَوَاسِيرَ؛ برنج، خوب خوراکی است! روده‌ها را فراخ می کند و بواسیر را ریشه کن می سازد. ما بر مردم عراق ، غبطه می خوریم که برنج و خرما خرک می خورند. این دو، روده‌ها را فراخ می کنند و بواسیر را ریشه کن می سازند . الکافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۴۱ ، حدیث ۲

حدیث ۲۵۴

امام رضا علیه السلام می فرمایند: يَتَبَغَى أَنْ تَحْدَرَ . . . أَنْ تَجَمَعَ فِي جَوْفِكَ الْبَيْضَ وَالسَّمَكَ فِي حَالٍ وَاحِدَةٍ ؛ فَإِنَّهُمَا إِذَا اجْتَمَعَا وَلَدَا

القولنج، وریاح البواسیر، ووجع الأضراس؛ باید از این بیرهیزی که... تخم مرغ و ماهی را هم‌زمان در معده گردد آوری؛ چون هر گاه این دو با یکدیگر گردد آیند، قولنج، باد بواسیر و دندان‌درد به وجود می‌آورند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۵۵

أَكَلُ اللَّحْمِ النَّجِيِّ يورثُ الدُّوْدَ فِي البَطْنِ؛ خوردن گوشت ناپخته، در شکم، کرم ایجاد می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۵۶

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: الإِسْتِلقاءُ بَعْدَ الشَّبَعِ: يُسْمِنُ البَدْنَ، وَيُمِرُّ الطَّعَامَ، وَيَسْلُ الدَّاءَ؛ به پشت دراز کشیدن پس از غذا خوردن، بدن را چاق می‌کند، غذا را گوارا می‌سازد و درد را [از درون انسان] بیرون می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۴۱۲، حدیث ۹

حدیث ۲۵۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: إِنْ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ أَوْحَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ أَنْ اِبْدَأْ بِالْمِلْحِ وَاخْتِمِ بِالْمِلْحِ؛ فَإِنَّ فِي الْمِلْحِ دَوَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً، أَهْوَنُهَا الْجُنُونُ، وَالْحِذَامُ، وَالْبَرَصُ، وَوَجَعُ الحَلْقِ وَالْأَضْرَاسِ، وَوَجَعُ البَطْنِ؛ خداوند عز و جل به موسی بن عمران، وحی فرستاد که: غذا را با نمک، آغاز کن و با نمک، پایان ده؛ چرا که در نمک، درمان هفتاد درد است که کمترین آنها، دیوانگی، جذام، پیسی، گلودرد، دندان‌درد و شکم درد باشد. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۳۹۸، حدیث ۲۱

حدیث ۲۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: ما أنزل الله من داء إلا أنزل له شفاء؛ خدا مرضی نفرستاده جز آن که شفائی برای آن فرستاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: علیکم بالزَّيْبِ فَإِنَّهُ يَكْتِفُ المَرَّةَ وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَيَشُدُّ العَصَبَ وَيَذْهَبُ بِالْعِيَاءِ وَيَحْسِنُ الخَلْقَ وَيَطِيبُ النِّفْسَ وَيَذْهَبُ بِالْهَمِّ؛ مویز خورید که صفرا را غلیظ کند و بلغم را ببرد و عصب را قوی کند و کند ذهنی را ببرد و خلق را نیکو کند و جان را پاک دارد و غم را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: الصَّدَقَاتُ بِالْغَدَوَاتِ يَذْهَبْنَ بِالْعَاهَاتِ؛ صدقه صبحگاه مرض ها را می‌برد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: الدَّوَاءُ مِنَ القَدْرِ وَقَدْ يَنْفَعُ بِإِذْنِ اللّٰهِ تَعَالَى؛ دوا از وسائل تقدیر است و به فرمان

خدا فایده می دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: داووا مرضاکم بالصدقه فإنها تدفع عنکم الأمراض و الأعراض؛ بیماران خود را به وسیله صدقه علاج کنید زیرا صدقه امراض و اعراض را از شما دفع می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحمی تحت الخطایا كما تحت الشجره ورقها؛ تب گناهان را می ریزد چنان که درخت برگهای خود را می ریزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حصّی نوا أموالکم بالزّکاه و داووا مرضاکم بالصدقه و أعدّوا للبلاء الدّعاء؛ اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا فإنّ الذی أنزل الدّاء أنزل الدّواء؛ مداوا کنید زیرا آن که درد را فرستاد، دوا را نیز فرستاد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا عباد الله فإنّ الله تعالی لم یضع داء إلاّ وضع له دواء غیر داء واحد الهرم؛ بندگان خدا امراض خود را مداوا کنید زیرا خدا مرضی پدید نیاورده جز آن که دوائی برای آن قرار داده مگر یک درد که پیری است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تداووا بألبان البقر فإنّی أرجوا أن یجعل الله فیها شفاء فإنّها تأکل من کلّ الشجر؛ با شیر گاو مداوا کنید زیرا من امیدوارم که خدا در آن شفا قرار داده باشد زیرا از همه درختان می چرد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ فی الحجّم شفاء؛ حجامت مایه شفاست. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ يَتَلَىٰ عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ بِالسَّيِّئِمْ حَتَّىٰ يَكْفُرَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ؛ خداوند بنده مؤمن خود را به مرض مبتلا می کند تا همه گناهان او بریزد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَنْزِلْ دَاءٌ إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً إِلَّا الْهَرَمَ؛ خداوند دردی پدید نیاورده جز آن که علاجی برای آن قرار داده به جز پیری. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ حَيْثُ خَلَقَ الدَّاءَ خَلَقَ الدَّوَاءَ فَتَدَاوُوا؛ خداوند که درد را آفریده درمان را نیز آفریده پس دردهای خویش را درمان کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷۲

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كُلُّ مَا يَسْقُطُ مِنَ الْخَوَانِ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْتَشْفِيَ بِهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: آنچه اطراف ظرف غذا و سفره می ریزد جمع کنید و بخورید، که همانا هر کس آن ها را به قصد شفا میل نماید، به اذن حق تعالی شفای تمام دردهای او خواهد شد. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۹۱، ح ۱۹۹۲۰

حدیث ۲۷۳

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : فِي الْمَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ، كَفَّارَةٌ لِوَالِدَيْهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: مریضی کودک، کفاره گناهان پدر و مادرش می باشد. بحار الأنوار، ج ۵، ص ۳۱۷، ح ۱۶

حدیث ۲۷۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا يَمْرُضُ مُؤْمِنٌ وَلَا مُؤْمِنَةٌ إِلَّا حَيَّطَ اللَّهُ بِهِ خَطَايَاهُ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هیچ مؤمن و مؤمنه ای مریض نمی گردد مگر آن که خطاها و لغزش هایش پاک و بخشوده می شود. مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۶، ح ۱۴۲۲

حدیث ۲۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: يَا عَلِيُّ! اِنْ الْوَضُوءَ قَبْلَ الطَّعَامِ وَ بَعْدَهُ شَفَاءٌ فِي الْجَسَدِ وَ يَمْنُ فِي الرِّزْقِ؛ يا عَلِيُّ! قبل از غذا و بعد از غذا، وضو گرفتن، شفای بدن و برکت در روزی است. (بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۵۶)

حدیث ۲۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْأَكْلُ عَلَى الشَّبَعِ يورثُ البَرَصَ؛ خوردن از روی سبزی، پیسی می آورد. الأمالی للصدوق، صفحه ۶۳۶، حدیث ۸۵۴

حدیث ۲۷۷

امام رضا علیه السلام می فرماید: یَبْغَى أَنْ تَحْدَرَ . . . أَنْ تَجْمَعَ فِي جَوْفِكَ الْبَيْضَ وَالسَّمَكَ فِي حَالٍ وَاحِدَةٍ؛ فَإِنَّهُمَا إِذَا اجْتَمَعَا وَلَدَا الْقَوْلَنْجَ، وَرِيَّاحَ الْبُوَاسِيرِ، وَوَجَعَ الْأَضْرَاسِ . باید از این پرهیزی که . . . تخم مرغ و ماهی را هم‌زمان در معده گِرد آوری؛ چون هر گاه این دو با یکدیگر گرد آیند، قولنج، باد بواسیر و دندان‌درد به وجود می‌آورند . بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱

حدیث ۲۷۸

امام علی علیه السلام: قَلَّةُ الْأَكْلِ يَمْنَعُ كَثِيرًا مِنْ أَعْلَالِ الْجِسْمِ . کم خوری، مانع بسیاری از بیماری‌های جسم می‌شود . غرر الحکم، حدیث ۶۷۶۸

حدیث ۲۷۹

امام رضا علیه السلام می فرماید: كَثْرَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ وَإِذْمَانُهُ يورثُ الطُّحَالَ وَرِيَّاحَ فِي رَأْسِ الْمَعِدَّةِ وَالْإِمْتِلَاءُ مِنَ الْبَيْضِ الْمَسِيلُوقِ يورثُ الرِّبْوَ وَالْإِبْتِهَارَ؛ زیاد خوردن تخم مرغ و معتاد شدن به آن، بیماری ورم طحال می‌آورد و ایجاد کننده بادهایی در سر معده است و زیاد خوردن تخم مرغ آب یز، نفس تنگی و نفس بریدگی می‌آورد. بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۳۲۱ .

حدیث ۲۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: کندر بخورید؛ زیرا همان‌طور که انگشت، عرق را از پیشانی پاک می‌کند، کندر هم سوزش قلب را می‌برد و کمر را محکم و عقل را زیاد می‌کند و ذهن را ذکاوت و چشم را جلا می‌بخشد و فراموشی را از میان می‌برد. طب النبوی صلی الله علیه و آله، ص ۶.

حدیث ۲۸۱

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَطْعِمُوا الْمَبْطُونَ حُبَّ الْأَرْزِ، فَمَا دَخَلَ جَوْفَ الْمَبْطُونَ شَيْءٌ أَنْفَعَ عَنْهُ، أَمَا إِنَّهُ يَدْبُعُ الْمَعِدَّةَ وَيَسِيلُ الدَّاءَ سَيْلًا؛ به کسی که دل درد (اسهال)، دارد نان برنجی بدهید، چرا که برای دل درد چیزی مفیدتر از آن نیست. بدانید که آن، معده را پاک و درد را کاملاً آرام می‌کند. کافی، ج ۶، ص ۳۰۵، ح ۲ .

حدیث ۲۸۲

امام رضا علیه السلام می فرماید: همبستری در حال حیض باعث جذام فرزند می‌شود. همبستری‌ای که در پی آن دفع منی و ادرار نباشد باعث سنگ کلیه و مثانه می‌شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۲۸۳

امام رضا علیه السلام می فرماید: جماع پی در پی بدون غسل باعث جنون فرزند می‌شود. زیاد خوردن تخم مرغ و استمرار بر آن، باعث بیماری طحال و گاز معده می‌شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۲۸۴

امام رضا علیه السلام می فرمایند: زیاد خوردن گوشت حیوانات وحشی (حلال گوشت) و گاو باعث تغییر (به هم ریختگی) عقل و سرگردانی فهم و کندذهنی و فراموشی می شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۲۸۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: عَلَيْكُمْ بِالْأَهْلِ هَلِيجَ الْأَسْوَدَ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةِ الْجَنَّةِ وَ طَعْمُهُ مُرٌّ وَ فِيهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ هلیله سیاه بخورید، که از درختان بهشت است. مزه آن تلخ است ولی شفای هر دردی است. طب النبی، ص ۳۱.

حدیث ۲۸۶

امام رضا علیه السلام می فرمایند: هر کس می خواهد مثانه اش به بیماری ای مبتلا نشود، ادرار خود را نگه ندارد. طب الرضا علیه السلام، ص ۳۵.

حدیث ۲۸۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَا تُدَاوِ أَحَدًا حَتَّى تَعْرِفَ دَاءَهُ؛ هیچ کس را درمان مکن، مگر آن گاه که بیماری او را بشناسی. الاصابه، ج ۳، ص ۲۸۹.

حدیث ۲۸۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ غَرَسَ فِي نَفْسِهِ مَحَبَّةَ أَنْوَاعِ الطَّعَامِ، اجْتَنَى ثِمَارَ فُنُونِ الْأَسِقَامِ؛ هر کس در دل خود، نهال علاقه به غذاهای گوناگون را بکارد، محصول بیماری های گوناگون از آن می چیند. غررالحکم، ح ۹۲۱۹.

حدیث ۲۸۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ تَدَاوَى بِحَرَامٍ، لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ فِيهِ شِفَاءً؛ هر کس با حرام به مداوا پردازد خداوند در آن شفا قرار نمی دهد. کنز العمال، ح ۲۸۳۱۸.

حدیث ۲۹۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مَرِضٌ، فَقَالَ: لَا تَدَاوَى حَتَّى يَكُونَ الَّذِي أَمْرَضَنِي هُوَ الَّذِي يَشْفِينِي. فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَا أَشْفِيكَ حَتَّى تَتَدَاوَى، فَإِنَّ الشِّفَاءَ مِنِّي؛ پیامبری از پیامبران بیمار شد. گفت درمان نمی کنم تا همان کسی که بیمارم کرده است، خود درمانم کند. خداوند عزوجل به او وحی فرستاد: شفایت نمی دهم، مگر آن که درمان کنی، که شفا از من است. مکارم الاخلاق، ص ۳۶۲.

حدیث ۲۹۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: نِعْمَ الطَّعَامُ الزَّيْتُ يُطَيِّبُ النَّكْهَةَ وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَيُضِيءُ فِي اللَّوْنِ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَيَذْهَبُ بِالْوَصَبِ وَيُطْفِئُ الْعُصْبَ؛ زیتون غذای خوبی است، دهان را خوشبو می کند، بلغم را از بین می برد، رنگ پوست را صفا می بخشد، اعصاب را

محکم می‌کند، مرض را می‌برد و خشم را خاموش می‌کند. مکارم الاخلاق، ص ۱۹۰.

حدیث ۲۹۲

امام علی علیه السلام می‌فرماید: بِسْمِ اللَّهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَعَوْنٌ لِكُلِّ دَوَاءٍ؛ بِسْمِ اللَّهِ، شفای هر دردی و یاری کننده هر دارویی است. نزهه الناظر و تنبیه الخاطر، ص ۴۲.

حدیث ۲۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: لَوْ قَرَأْتَ بِسْمِ اللَّهِ تَحْفَظُكَ الْمَلَائِكَةُ إِلَى الْجَنَّةِ وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ؛ اگر بسم الله را قرائت کنی، فرشتگان، تا بهشت تو را حفظ می‌کنند و آن شفای هر دردی است. فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۴۲.

حدیث ۲۹۴

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: پیرهیز از ادامه پر خوری که به راستی این کار دردها را بر انگیزد و بیماریها را تحریک کند. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۲۹۵

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: ادامه پر خوری انواع دردها را به جای بگذارد. (غررالحکم، باب پر خوری)

حدیث ۲۹۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: بیماری تازیانه خدا در زمین است، که به وسیله آن بندگان خویش را ادب می‌کند. (نهج الفصاحه، ح ۳۱۰۱)

حدیث ۲۹۷

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: وَالصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصْبٌ أُعْثِنَهُمْ فِي آجَالِهِمْ؛ صدقه دادن دارویی ثمر بخش است، و کردار بندگان در دنیا، فردا در پیش روی آنان جلوه گر است. نهج البلاغه، حکمت ۷

حدیث ۲۹۸

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: نادانی، بدترین بیماریهاست. غررالحکم، باب جهل

حدیث ۲۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: الصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَهِيَ أَنْجِحُ دَوَاءٍ وَتَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَقَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَلَا يَذْهَبُ بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا- الدُّعَاءُ وَالصَّدَقَةُ صَدَقَهُ بَلَا- را برطرف می‌کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی‌گرداند و درد و بیماریها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی‌برد. بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷، ح ۷۱

حدیث ۳۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِسْمِ اللَّهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَعَوْنٌ لِكُلِّ دَوَاءٍ بِسْمِ اللَّهِ، شفای هر دردی و یاری کننده هر دارویی است. (عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲)

حدیث ۳۰۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: نرمه سر استخوان های پرندگان را نخورید؛ چرا که سیل می آورد. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۲۶۴)

حدیث ۳۰۲

امام هادی علیه السلام: خَيْرُ الْأَشْيَاءِ لِحَمِي الرَّبِيعِ أَنْ يُؤْكَلَ فِي يَوْمِهَا الْفَالْوَدُجُ الْمَعْمُولُ بِالْعَسَلِ وَيُكَثَّرُ زَعْفَرَانُهُ، وَلَا يُؤْكَلَ فِي يَوْمِهَا غَيْرُهُ. بهترین چیز برای تب ربيع آن است که در روز غلبه تب، فالوده‌ای که با عسل ساخته شده و زعفران فراوانی دارد، خورده شود و در آن روز، چیزی دیگر خورده نشود. طب الأئمة لابن بسطام، صفحه ۵۱ عن أبي جعفر، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۱۰۰، حدیث ۲۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۴۰۶/۲

روانشناسی**حدیث ۱**

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ لِلْقُلُوبِ شَهْوَةً وَكَرَاهَةً وَإِقْبَالًَ وَإِدْبَارًا فَتَوْهَا مِنْ إِقْبَالِهَا وَشَهْوَتِهَا، فَإِنَّ الْقَلْبَ إِذَا أُكْرِهَ عَمِيَ؛ دلها را حالتِ خواستن و ناخواستن و روی آوردن و پشت کردن است. از راه خواسته ها و تمایلات سراغ قلبها بروید، چرا که اگر دل را به کاری مجبور کنند، کور می شود. نهج البلاغه، حکمت ۱۹۳

حدیث ۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يُحْسِنِ ظَنَّهُ اسْتَوْحَشَ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ؛ آن کس که گمان خود را نیکو نسازد (و بدبین باشد) از هر کسی وحشت می کند. غررالحکم، ج ۵، ص ۴۴۲، ح ۹۰۸۴

حدیث ۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّاسُ أَعْدَاءُ مَا جَهِلُوا؛ مردم، با آنچه نمی دانند دشمن اند. نهج البلاغه، حکمت ۴۳۸

حدیث ۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: خَوَافِي الْخَلَاقِ تَكْثُرُ فِيهَا الْمُعَاشِرَةُ؛ خصلت ها و اخلاق پنهان را، معاشرت آشکار می سازد. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۶۶، ح ۵۰۹۹

حدیث ۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّاسُ كَالشَّجَرِ شَرَابُهُ وَاحِدٌ وَتَمْرُهُ مُخْتَلِفٌ؛ مردم همانند درختان اند که آبشان یکی است و میوه هایشان گوناگون. غررالحکم، ج ۲، ص ۱۳۶، ح ۲۰۹۷

حدیث ۶

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: النَّوْمُ رَاحَةٌ لِلْجَسَدِ وَالنُّطْقُ رَاحَةٌ لِلزُّوْحِ وَالسُّكُوتُ رَاحَةٌ لِلْعَقْلِ؛ خواب، آرام بخش جسم است، سخن گفتن آسایش روح است و سکوت، سبب راحتی عقل است. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۰۲، ح ۵۸۶۵

حدیث ۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: رَجُلًا یَسْأَلُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلِيَهُ السَّلَامَ فَقَالَ: الرَّجُلُ یَقُولُ أَوْدُكَ، فَكَيْفَ أَعْلَمُ أَنَّهُ یَوَدُّنِي؟ فَقَالَ: إِمْتَحِن قَلْبِيكَ، فَإِنْ كُنْتَ تَوَدُّهُ فَإِنَّهُ یَوَدُّكَ؛ شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: گاهی به من گفته می شود: دوست دارم. از کجا بدانم که (راست می گوید و) دوستم دارد؟ حضرت فرمودند: قلب خودت را بیازمای، پس اگر تو او را دوست داری، بدان که او نیز تو را دوست دارد. کافی، ج ۲، ص ۶۵۲، ح ۲

حدیث ۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ؛ هر کس بداخلاق باشد، خودش را شکنجه و آزار می دهد. کافی، ج ۲، ص ۳۲۱، ح ۴

حدیث ۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بِمَوْتِ النَّفْسِ تَكُونُ حَيَاةُ الْقَلْبِ وَبِحَيَاةِ الْقَلْبِ الْبُلُوغُ إِلَى الْإِسْتِقَامَةِ؛ زیر پا گذاشتن هوا و هوس، دل را زنده می کند و زنده دلی، سبب استقامت است. مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۲۶، ح ۱۲۸۱۳

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: النَّاسُ إِلَى أَشْكَالِهِمْ أَمْيَلُ؛ مردم به همانند خود، بیشتر تمایل دارند. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۹۲، ح ۱۰۰

خانواده

تربیت اسلامی

حدیث ۱

امام سجاد (علیه السلام): واءما حق الولد فتعلم اءنه منك ومضاف اليك في عاجل الدنيا بخيره و شره واءنك مسؤول عما وليته من حسن الادب والدلالة على ربه والمعونة له على طاعته...؛ حق فرزند این است که بدانی او از تو است در دنیا با هر خیر و شری که دارد به تو منسوب است و تو مسئول تربیت نیکو و راهنمایی اش به سوی خدا و یاریش در اطاعت از پروردگارش هستی ... تحف العقول ص ۲۶۳.

حدیث ۲

امام سجاد (علیه السلام): اللهم ... اعنی علی تربیتهم و تادیبهم و برهم ؛ خدایا مرا بر تربیت ، ادب آموزی و نیکی کردن به فرندانم یاری فرما. صحیفه سجادیه از دعای ۲۵.

حدیث ۳

امام باقر (علیه السلام): اللهم ارزقنی ولدا واجعله تقیا زکیا لیس فی خلقه زیاده و لا نقصان واجعل عاقبتہ الی خیر؛ خداوندا به من فرزندی عطا کن و او را پرهیزگار و پاک قرار ده که در آفرینش کم و زیادی نباشد و سرانجامش را نیکوگردان . تهذیب الاحکام ۷/۴۱۱/۱۶۴۱.

حدیث ۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): یا علی : رحم الله والذین حملا ولدهما علی برهما؛ ای علی : خداوند رحمت کند پدر و مادری را که فرزند خویش را بر نیکی کردن به خودشان یاری کنند. من لا یحضره الفقیه ۴/۳۷۲.

حدیث ۵

امام صادق (علیه السلام): انا نامر صبیاننا بالصلاة والصیام ما اطاقوا اذا كانوا ابناء سبع سنین ؛ ما هنگامی که کودکانمان هفت ساله می شوند به اندازه ای که طاقت دارند آنان را به انجام نماز و روزه فرمان می دهیم . دعائم الاسلام ۱/۱۹۴.

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عَلَیْهِ السَّلَامُ - : بَادِرُوا اَحْدَاثِكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ اَنْ يَسْبِقَكُمْ الْمُرْجَةُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: احادیث اسلامی را به نوجوانان خود بیاموزید (و در انجام این وظیفه تربیتی تسریع نمایید)، پیش از آن که مخالفان گمراه بر شما پیشی گیرند (و آنان را گمراه سازند). «الکافی، ج ۶، ص ۴۷»

حدیث ۷

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَاعِبْدِ اللَّهِ - عَلَیْهِ السَّلَامُ - فِي كَمْ يُؤْخَذُ الصَّبِيُّ بِالصَّلَاةِ؟ فَقَالَ بَيْنَ سَبْعِ سِنِينَ وَسِتِّ سِنِينَ. معاوية بن هب از امام صادق - علیه السلام - پرسید، در چه سنی کودک به نماز امر شود؟ حضرت فرمودند: بین شش و هفت سالگی. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۳»

حدیث ۸

قال الامام الباقر - عَلَیْهِ السَّلَامُ - : يُحْفَظُ الْأَطْفَالُ بِصَلَاةِ آبَائِهِمْ. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: حفظ اطفال از خطرات و انحرافها در صلاحیت و شایستگی (وظیفه) پدران آنها است. «بحار الانوار، ج ۱۵، ص ۱۷۸»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : دَعِ ابْنَكَ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: فرزند خود را هفت سال آزاد بگذار تا بازی کند. «الكافی، ج ۶، ص ۴۶»

حدیث ۱۰

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اَلْغُلَامُ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ وَ يَتَعَلَّمُ الْكِتَابَ سَبْعَ سِنِينَ وَ يَتَعَلَّمُ الْحَلَالَ وَ الْحَرَامَ سَبْعَ سِنِينَ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: طفل هفت سال بازی کند، هفت سال خواندن و نوشتن بیاموزد، هفت سال حلال و حرام (احکام الهی) را یاد بگیرد. «الكافی، ج ۶، ص ۴۶»

حدیث ۱۱

قال أبو الحسن - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِذَا وَعَدْتُمْ الصَّبِيَّانَ فُفُوا لَهُمْ فَإِنَّهُمْ يَرَوْنَ أَنَّكُمْ الَّذِينَ ... امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: چون به اطفال وعده‌ای دادید وفا کنید (و تخلف ننمائید)، زیرا کودکان گمان می‌کنند شما رازق آن‌ها هستید. خداوند برای هیچ چیز به قدر تجاوز به حقوق زنان و کودکان غضب نمی‌کند. «الكافی، ج ۶، ص ۵۰»

حدیث ۱۲

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - بِالنَّاسِ ظَهَرَ مَخْفَفٍ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْآخِرَتَيْنِ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - نماز ظهر را با مردم به جماعت گذارد و دو رکعت آخر را به سرعت و با اسقاط مستحبات برگزار کرد. پس از نماز مردم گفتند: یا رسول الله آیا در نماز پیش‌آمدی شد؟ حضرت پرسید مگر چه شده؟ عرض کردند دو رکعت آخر را به سرعت، ادا کردید. فرمودند: مگر صدای شیون و استغاثه کودک را نشنیدید. «الكافی، ج ۶، ص ۴۸»

حدیث ۱۳

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَكْثَرُوا مِنْ قُبْلَهُ أَوْلَادِكُمْ فَإِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ قُبْلَةٍ دَرَجَةٌ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: فرزندان خود را بسیار ببوسید زیرا برای شما در هر بوسیدن درجه‌ای است. «بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۹۲»

حدیث ۱۴

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ كَمَا تُحِبُّونَ أَنْ يَعْدِلُوا بَيْنَكُمْ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بین فرزندان خود به عدالت رفتار نمایید، همان طور که مایلید فرزندان شما بینتان به عدل و داد رفتار کنند. «بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۹۲»

حدیث ۱۵

امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که کودک به سه سالگی رسید به او بگویند هفت مرتبه بگوید لا اله الا الله (تا بیاموزد)، در چهار سالگی به او بگویند که هفت مرتبه بگوید محمد رسول الله (تا یاد بگیرد)، در پنج سالگی رویش را به قبله متوجه کنند و به او بگویند که سر به سجده بگذارد، در پایان شش سالگی رکوع و سجده صحیح را به او بیاموزند و در هفت سالگی به طفل گفته شود: دست و رویت را بشوی و پس از آن به او گفته شود: نماز بخوان. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۵»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَزَحْمُ الرَّجُلَ لِشِدَّةِ حُبِّهِ لَوْلَمِدِهِ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: همانا خداوند متعال نسبت به شخصی که نسبت به فرزند خود محبت بسیار دارد رحمت و عنایت می‌کند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۳»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَا يَصِيحُ الْكَذْبُ جِدًّا وَلَا هَزْلًا وَلَا اَنْ يَعِدَ اَحَدُكُمْ صَبِيَّهُ ثُمَّ لَا يَفِي لَهُ . امام علی - عليه السلام - فرمودند: شایسته نیست آدمی به جد یا به شوخی دروغ بگوید و شایسته نیست کسی به فرزند خود وعده‌ای بدهد و به آن وفا ننماید. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۳۲»

حدیث ۱۸

قال أمير المؤمنين - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ صَبًا . امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که کودک دارد باید (در راه تربیت او) (کودکانه رفتار نماید. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲۶»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ صِغَارًا تَسُوْدُوا بِهِ كِبَارًا . امام علی - عليه السلام - فرمودند: در خردسالی علم بیاموزید تا در بزرگسالی به برتری و سیادت نائل آید. «شرح ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۶۷»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يُحِبُّ اَنْ تَعْدِلُوْا بَيْنَ اَوْلَادِكُمْ حَتَّى فِي الْقَبْلِ . پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند دوست دارد که میان فرزندان عادلانه رفتار کنید، حتی در بوسیدن آنها. «میزان الحکمه، ح ۲۲۶۶۵»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ اَنَّ رَجُلًا عَشَى امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ ... رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: قسم به آنکه جانم در دست اوست، اگر مردی با همسر خود آمیزش کند و در آنجا، کودک بیداری آن دو را در حال آمیزش ببیند و سخنان آنان و همچنین صدای تنفسشان را بشنود، آن طفل هرگز رستگار نخواهد شد، چه دختر باشد و یا پسر، سرانجام به زنا آلوده می‌شود. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۶»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتَّ سِنِينَ فَلَا يُقْبَلُهَا الْغُلَامُ وَالْغُلَامُ لَا تُقْبَلُ الْمَرْأَةُ اِذَا جَاوَزَ سَبْعَ سِنِينَ . رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هنگامی که دختر بچه ای شش ساله شد، پسر بچه ای او را نبوسد و همچنین زن‌ها از بوسیدن پسر بچه‌ای که سنش از هفت سال تجاوز کرده است، خودداری کنند. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۵»

حدیث ۲۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ فَسَيَرَّهُ كَانَ لِلْوَالِدِ عِتْقُ نَسِيمَةٍ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هرگاه پدری با نگاه (مودت آمیز) خود فرزند خویش را مسرور کند، خداوند به او اجر آزاد کردن یک بنده را می‌دهد. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۶»

حدیث ۲۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - مَنْ فَرَّحَ ابْنَتَهُ فَكَانَ مَا أَعْتَقَ رَقَبَتَهُ مِنْ وَوَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَمَنْ أَقْرَبَ عَيْنِ ابْنٍ فَكَانَ مَا بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که دختر بچه خود را شادمان کند مانند کسی است که بنده‌ای را از فرزندان (حضرت) اسماعیل، آزاد کرده باشد، و آن کس که پسر بچه خود را مسرور و دیده او را روشن کند مانند کسی است که از خوف خدا گریسته باشد. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۴»

حدیث ۲۵

رَوَى عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - إِنَّهُ نَظَرَ إِلَى بَعْضِ الْأَطْفَالِ فَقَالَ: وَيْلٌ لِلْوَالِدِ آخِرِ الزَّمَانِ ... رسول اکرم به تعدادی از کودکان نگاه کردند، سپس فرمودند: وای بر فرزندان آخرالزمان از پدرانشان. عرض شد یا رسول الله از پدران مشرک آنها؟ فرمودند: نه بلکه از پدران مسلمانان که هیچ چیز از فرائض مذهبی را به آنان نمی‌آموزند و اگر خود فرزندان پاره‌ای از مسائل دینی را فرا گیرند آنها را باز می‌دارند و تنها به این قانع هستند که فرزندانشان متاع ناچیزی از دنیا بدست آورند، من از این قبیل پدران بری هستم و آنان نیز از من بیزارند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۵»

حدیث ۲۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : رَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَعَانَ وَلَدَهُ عَلَى بَرِّهِ. قَالَ كَيْفَ يُعِينُهُ عَلَى بَرِّهِ؟ قَالَ يَقْبَلُمُ سُورَهُ وَيَتَجَاوَزُ عَنْ مَعْسُورِهِ وَلَا يُؤْهِقُهُ وَلَا يَحْزَنُ بِهِ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خدای رحمت کند کسی را که فرزندش را در نیکی به خود یاری می‌کند. راوی حدیث پرسید: چگونه فرزندمان را در نیکی به خود یاری نماییم؟ حضرت فرمودند: آنچه را که کودک در قوه و توان داشته و انجام داده است از او قبول کند، آنچه انجام آن برای کودک سنگین و طاقت فرسا است از او نخواهد، او را به گناه و طغیان وادار نکند و به او دروغ نگوید و در برابر او مرتکب اعمال جاهلانه (و احمقانه) نشود. «الکافی، ج ۶، ص ۵۰»

حدیث ۲۷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَعَانَ وَلَدَهُ عَلَى بَرِّهِ بِالْإِحْسَانِ إِلَيْهِ وَالتَّأَلُّفِ لَهُ وَتَعْلِيمِهِ وَتَأْدِيبِهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند رحمت کند پدری را که با نیکی نمودن و مهربانی به فرزندش و با آموزش دادن و ادب کردنش او را در نیکی به خود یاری می‌کند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۶»

حدیث ۲۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَصَابَ لَهُ. رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آن کس که

نزد او کودکی است باید (در پرورش وی) کودکانه رفتار نماید. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲۶»

حدیث ۲۹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا وَاَعَدَّ أَحَدُكُمْ صَبِيَّهُ فَلْيُنَجِّزْهُ. رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: وقتی یکی از شما به فرزند خود وعده‌ای داد پس به آن وفا کند و از عهد خود تخلف ننماید. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۶»

حدیث ۳۰

دَعَى رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - إِلَى صَلَوةٍ وَالْحَسَنُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - مُتَعَلِّقٌ بِهِ فَوَضَعَهُ ... رَسُولُ اَكْرَم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - مردم را به نماز دعوت کرد و حضرت حسن - علیه السلام - طفل خردسال صدیقه اطهر نیز با آن حضرت بود. پیغمبر طفل را کنار خود نشانده و به نماز ایستاد. یکی از سجده‌های نماز را خیلی طول داد. (راوی حدیث می‌گوید: من سر از سجده برداشتم، دیدم حضرت حسن - علیه السلام - از جای خود برخاسته و روی کتف پیغمبر نشسته است. وقتی نماز تمام شد مأمومین گفتند: یا رسول الله چنین سجده‌ای از شما ندیده بودیم، گمان کردیم وحی به شما رسیده است. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: وحی نرسیده بود، فرزندم حسن در حال سجده بر دوشم سوار شد، نخواستم تعجیل کنم و کودک را به زمین بگذارم، آن قدر صبر کردم تا خودش از کتفم پائین آمد. «بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۸۲»

حدیث ۳۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَكُمْ. رَسُولُ اَكْرَم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: به فرزندان خود احترام کنید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت نمایید. «بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۱۴»

حدیث ۳۲

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَقْدِمُ مِنَ السَّفَرِ فَيَتَلَقَّاهُ الصَّبِيَّانُ ... موقعی که رسول اکرم از سفری مراجعت می‌فرمود و در رهگذر با کودکان مردم برخورد می‌کرد به احترام آنها می‌ایستاد، سپس امر می‌فرمود کودکان را می‌آوردند، از زمین برمی‌داشتند و به آن حضرت می‌دادند. رسول اکرم بعضی را در بغل می‌گرفت و بعضی را بر پشت و دوش خود سوار می‌کرد و به اصحاب خویش می‌فرمودند: کودکان را بغل بگیرید و بر دوش خود بنشانید. «محجة البیضاء، ج ۳، ص ۳۶۶»

حدیث ۳۳

النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ لَهُ ابْنَانِ فَقَبَّلَ أَحَدَهُمَا وَتَرَكَ الْآخَرَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَهَلَّا سَاوَيْتَ بَيْنَهُمَا؟ (پدری با دو فرزند خود شرفیاب محضر رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - بود. یکی از فرزندان خود را بوسید و به فرزند دیگر اعتنایی نکرد.) پیامبر اکرم که این رفتار (نادرست) را مشاهده کرد، به او فرمودند: چرا با فرزندان به طور مساوی رفتار نمی‌کنی؟ «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۳»

حدیث ۳۴

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ وَآبَاؤُهُ يَهُودَانَهُ وَيُنَصِّرَانَهُ وَيُمَجِّسَانَهُ. نَبِيُّ اَكْرَم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

- فرمودند: همه مولودها بر فطرت (توحیدی) به دنیا می آیند، و این پدر و مادرها هستند که آنها را یهودی، مسیحی یا مجوسی بار می آورند. «بحار الانوار، ج ۵۸، ص ۱۸۷»

حدیث ۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَّاحَةَ وَالرَّمَايَةَ؛ به کودکان خود شنا و تیراندازی یاد دهید. وسائل الشیعه: ۱۲ / ۲۴۷ / ۱۳ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۳۶

امام صادق علیه السلام: الْغُلَامُ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ، وَيَتَعَلَّمُ الْكِتَابَ سَبْعَ سِنِينَ، وَيَتَعَلَّمُ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ سَبْعَ سِنِينَ. پسر باید هفت سال بازی کند، هفت سال سواد بیاموزد و هفت سال به آموزش حلال و حرام بپردازد. وسائل الشیعه: ۱۲ / ۲۴۷ / ۱۲ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۳۷

امام علی علیه السلام: عَلِّمُوا صِبْيَانَكُمْ الصَّلَاةَ، وَخُذُوهُمْ بِهَا إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ؛ به کودکان خود نماز یاد دهید و چون به سن بلوغ رسیدند، برای (ترک) نماز، بر آنان سخت بگیرید. غرر الحکم: ۶۳۰۵ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۳۸

امام علی علیه السلام: مُرُّوا أَوْلَادَكُمْ بِطَلَبِ الْعِلْمِ؛ فرزندان خود را به آموختن دانش وادارید. کنز العمال: ۴۵۹۵۳ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْوَلَدُ سَيِّدٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَخَادِمٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَوَزِيرٌ سَبْعَ سِنِينَ، فَإِنْ رَضِيتَ مُكَانَفَتَهُ لِأَحَدِي وَعِشْرِينَ، وَإِلَّا فَاضْرِبْ عَلَيَّ كَتِفِهِ، قَدْ أَعْدَرْتُ إِلَيَّ اللَّهَ فِيهِ؛ فرزند هفت سال سرور است، هفت سال خدمتکار و هفت سال وزیر و دستیار. اگر تا بیست و یک سالگی از کمکی که به او کرده‌ای راضی بودی (و تربیت نتیجه داد) که خوب، و گرنه به شانه او بزنی (و دیگر به حال خود رهاش کن) و تو درباره او نزد خداوند معذوری. کنز العمال: ۴۵۳۳۸ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۴۰

امام صادق علیه السلام: تَجِبُ لِلْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: اخْتِيَارُهُ لِيُؤَدِّبَهُ، وَتَحْسِينُ اسْمِهِ، وَالْمُبَالَغَةُ فِي تَأْدِيبِهِ؛ فرزند سه حق بر گردن پدرش دارد: انتخاب مادری خوب برای او، نامگذاری خوب او و کوشش در تربیت او. بحار الانوار: ۶۷ / ۲۳۶ / ۷۸

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام: مَنْ لَمْ يَتَعَلَّمْ فِي الصَّغَرِ لَمْ يَتَقَدَّمْ فِي الْكِبَرِ؛ هر که در کودکی نیاموزد، در بزرگسالی پیشرفت نکند. غرر

الحکم : ۸۹۳۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۲۲

حدیث ۴۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صَغَرِهِ زِيَادَةٌ فِي عَقْلِهِ فِي كِبَرِهِ ؛ بَازِيْگُوشِي (و شَيْطَنْت) بِيْجِه در دوران کودکی ، نشانگر فزونی عقل او در بزرگسالی است . العُرام : الشَّدَّة والقُوَّة والشَّرَاسِه (النهاییه : ۳ / ۲۲۳) . کنز العمال : ۳۰۷۴۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۲۲

حدیث ۴۳

امام کاظم علیه السلام : تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الْغُلَامِ فِي صَغَرِهِ لِيُكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ ؛ بَازِيْگُوشِي (و شَيْطَنْت) پسر در دوران کودکی پسندیده است ، برای این که در بزرگسالی بردبار شود . الفقیه : ۳ / ۴۹۳ / ۴۷۴۸ منتخب میزان الحکمه : ۳۲۲

حدیث ۴۴

امام رضا علیه السلام : مُرِ الصَّبِيَّ فَلْيَتَصَدَّقْ بِيَدِهِ بِالْكَثِيرَةِ وَالْقَبْضَةَ وَالشَّيْءَ وَإِنْ قَلَّ ، فَإِنَّ كُلَّ شَيْءٍ يُرَادُ بِهِ اللَّهُ وَإِنْ قَلَّ بَعْدَ أَنْ تَصَدَّقَ اللَّيْتَةُ فِيهِ عَظِيمٌ ؛ به کودک دستور بده که با دست خودش صدقه بدهد گر چه به اندازه تکه نانی یا یک مشت از چیزی باشد؛ زیرا هر چیزی که در راه خدا داده شود اگر با نیت پاک صورت گیرد ، هر چند کم باشد ، بسیار زیاد است . الکافی : ۴ / ۴ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۱۶

حدیث ۴۵

أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ يُغْفَرْ لَكُمْ ؛ فرزندان خود را گرامی بدارید و آنان را خوب تربیت کنید، (که به این ترتیب) آمرزیده می شوید . بحار الأنوار : ۱۰۴ / ۹۵ / ۴۴ منتخب میزان الحکمه : ۱۶

حدیث ۴۶

امام صادق علیه السلام : لِلْأَحْوَالِ : أَتَيْتَ الْبَصْرَةَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : كَيْفَ رَأَيْتَ مُسَارَعَةَ النَّاسِ فِي هَذَا الْأَمْرِ وَدُخُولَهُمْ فِيهِ ؟ فَقَالَ : وَاللَّهِ إِنَّهُمْ لَقَلِيلٌ ، وَقَدْ فَعَلُوا وَإِنَّ ذَلِكَ لَقَلِيلٌ ، فَقَالَ : عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ ؛ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ ؛ - خطاب به أَحْوَال - : به بصره رفتی ؟ عرض کرد : آری . فرمودند: شوق مردم به این امر (ولایت و امامت ما) و پذیرش آنها را چگونه دیدی ؟ عرض کرد : به خدا قسم اندکند ، کارهایی کرده اند ، اما کم است . حضرت فرمودند: بر تو باد به نوجوانان ؛ زیرا این گروه در پذیرش هر نوع خوبی شتاب بیشتری نشان می دهند . لإسناد : ۱۲۸ / ۴۵۰ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۴۷

امام صادق (سلام الله علیه) : عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ ؛ نوجوانان را دریاب که این گروه در پذیرش هر خوبی ، شتاب می کنند . الکافی ، ج ۸ ، ص ۹۳

حدیث ۴۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): **أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ، وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ؛** به فرزندان خود احترام گذارید و آنان را آداب نیکو بیاموزید.
میزان الحکمة: ح ۴۰۲

حدیث ۴۹

امام علی (سلام الله علیه): **لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ؛** با خشم، تربیت ممکن نیست. موسوعه امام علی: ج ۱۰ ص ۲۳۶ ح ۵۶۰۳

حدیث ۵۰

امام صادق علیه السلام به شخصی که نام دخترش را فاطمه گذاشته بود، فرمودند: «... اذا سميتها فاطمة فلا تسبها ولا تلعنها ولا تضربها؛ حالا که نام او را فاطمه گذاشته ای، پس دشنامش مده، نفرینش مکن و کتکش مزن.» کافی، ج ۶، ص ۴۸.

حدیث ۵۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُورِثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْعِلْمَ وَالِدَبَّ الصَّالِحِ حَتَّى يُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا؛** مؤمن همواره خانواده خود را از دانش و ادب شایسته بهره مند می سازد تا همه آنان را وارد بهشت کند. مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۰۱، ح ۱۳۸۸۱

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: **أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛** فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸۸

حدیث ۵۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ؛** با خشم، تربیت {ممکن} نیست. (غرر الحکم، ح ۱۰۵۲۹)

حدیث ۵۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **تَهَادَوْا فَإِنَّهَا تَذْهَبُ بِالضُّغَائِنِ؛** به یکدیگر هدیه بدهید، زیرا کینه ها را از بین می برد. (کافی، ج ۵، ص ۱۴۴، ح ۱۴)

حدیث ۵۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُورِثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْعِلْمَ وَالِدَبَّ الصَّالِحِ حَتَّى يُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا؛** مؤمن همواره خانواده خود را از دانش و تربیت شایسته بهره مند می سازد تا همه آنان را وارد بهشت کند. (مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۰۱، ح ۱۳۸۸۱)

حدیث ۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا واعِظَ أبلغَ مِنَ النَّصِیحِ؛ هیچ واعظی مؤثرتر از نصیحت نیست. (غرر الحکم، ح ۱۰۶۲۲ - منتخب میزان الحکمه، ص ۶۰۰)

حدیث ۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِالْمَوَاعِظِ تَنْجَلِي الْعَفْلَامَةَ؛ با اندرزهاست که (پرده) غفلت کنار می رود. (غرر الحکم، ح ۴۱۹۱ - منتخب میزان الحکمه، ص ۵۹۸)

حدیث ۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ: أَحْيِ قَلْبَكَ بِالْمَوْعِظَةِ؛ در مقام اندرز به فرزند خود: دلت را با اندرز زنده گردان. (نهج البلاغه، کتاب ۳۱)

حدیث ۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ لَمْ يَتَعَلَّمْ فِي الصِّغَرِ لَمْ يَتَقَدَّمْ فِي الْكِبَرِ؛ هر که در کودکی نیاموزد، در بزرگی پیشرفت نمی کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۹۳۷

حدیث ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ سَأَلَ فِي صِغَرِهِ أَجَابَ فِي كِبَرِهِ؛ هر که در خردسالی بپرسد، در بزرگسالی پاسخ می دهد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۲۷۳

حدیث ۶۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قِوَامُ الْعَيْشِ حُسْنُ التَّقْدِيرِ وَمِلَاكُهُ حُسْنُ التَّجْدِيرِ؛ پایداری زندگی به برنامه ریزی درست و وسیله رسیدن به آن، مدیریت صحیح است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۸۰۷

حدیث ۶۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: عَلِّمُوا صِبْيَانَكُمْ الصَّلَاةَ وَخُذُوهُمْ بِهَا إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ؛ به کودکان خود نماز بیاموزید و چون به سن بلوغ رسیدند، آنان را برای نماز بازخواست کنید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۰۵

حدیث ۶۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدِيثِ كَالْأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَهْمَا أَلْقَى فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قَبِلَتْهُ؛ قلب نوجوان، همچون زمین ناکشته است که هر چه در آن افکنده شود، می پذیرد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۹۰۱

حدیث ۶۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَمَلُّ كَمَا تَمَلُّ الْأَبْدَانُ فَابْتَغُوا لَهَا طَرَائِفَ الْحِكْمِ** ؛ دل‌ها چون تن‌ها افسرده شود ، برای [شادی] آنها حکمت‌های تازه بجوید . **غرر الحکم و درر الکلم**، حدیث ۳۵۴۹

حدیث ۶۵

قال الباقر - علیه السلام - : **فاذا اتم له ست سنين علم الركوع و السجود حتى يتم له سبع سنين فاذا تم له سبع سنين قيل له اغسل وجهك و كفیک**، فاذا غسلهما قيل له صل؛ هنگامی که فرزندان شما شش ساله شدند، رکوع و سجده (صحیح) را به آن‌ها بیاموزید و در هفت سالگی به طفل بگویید: دست و رویت را بشوی و نماز بگذار. (بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۱۳۲)

حدیث ۶۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : **اشتروا لصبيانكم اللحم و ذكروهم يوم الجمعة** ؛ با سیاستهای تشویقی ، اهمیت و روز جمعه را به فرزندانان یادآوری کنید. (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۹۹).

حدیث ۶۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : **رحم الله رجلا قام من الليل فصلى و ايقظ امرأته فصلت ، فان ابته نضح في وجهها الماء، رحم الله امرأة قامت من الليل فصلت و ايقظت زوجها، فان ابى نضحت في وجهه الماء؛** خدا رحمت کند، مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخواند و همسرش را نیز براین عمل تشویق نماید، و اگر بیدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب پاشد و او را بیدار کند و همچنین خدا بیامرزد زنی که در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز بدین عمل وادار کند و اگر از جای برخواست (با اذن قبلی او) آب به صورتش پاشد، تا او را بیدار کند. (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۴۱۸).

حدیث ۶۸

قال الصادق - علیه السلام - : **حتى يتم له تسع سنين ، فاذا تمت له علم الوضوء و ضرب عليه و امر بالصلوة و ضرب عليها، فاذا تعلم ، الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ؛** وقتی (فرزندتان) به سن نه سالگی برسد، پس وقتی که نه سالش تمام شد، وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید، و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید پس زمانیکه فرزند وضو و نماز را یاد گرفتید، خدا پدر و مادرش را می آمرزد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳).

حدیث ۶۹

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله- : **مرو صبيانكم بالصلوة اذا كانوا ابناء ست سنين و اضربوهم اذا كانوا ابناء سبع سنين و فرقوا بينهم في المضاجع كانوا ابناء عشر سنين؛** فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید، و در هفت سالگی آن‌ها را (در صورت نخواندن) تنبیه کنید، و در سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید. (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۷۱).

حدیث ۷۰

قال الصادق - علیه السلام - : **فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ؛** چون فرزندی وضو و نماز را یاد گیرد، خداوند (به پاداش آن) پدر و مادر او را می آمرزد. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳).

حدیث ۷۱

قال علی - علیه السلام - : علموا صبیانکم الصلاة ؛ نماز را به فرزندانان بیاموزید. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۶).

حدیث ۷۲

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - : مروا صبیانکم بالصلوة اذا بلغوا سبع سنین و اضربوهم علی ترکها اذا بلغوا تسعا ؛ فرزندان هفت ساله تان را به نماز وادار کنید و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودند تاءدیب کنید. (سفینه البحار، ج ۲ ص ۲۵).

حدیث ۷۳

قال الباقر - علیه السلام - : انا نامر صبیئنا بالصلاة اذا كانوا بنی خمس سنین فمروا صبیانکم بالصلاة اذا كانوا بنی سبع سنین ؛ فرزندان ما وقتی پنج ساله می شوند، امر می کنیم که نماز بخوانند، پس شما هم هنگامی که فرزندانان به هفت سالگی رسیدند، آنها را نماز خواندن امر کنید. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۲).

حدیث ۷۴

قال علی - علیه السلام - : علموا صبیانکم الصلاة و خدوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین ؛ نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید، و چون به هشت سالگی رسیدند، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۲).

حدیث ۷۵

أکرموا أولادکم و أحسنوا آدابهم؛ فرزندان خود را گرامی شمارید و نیکو تربیت شان کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعینوا أولادکم علی البرّ من شاء إستخرج العقوق من ولده؛ فرزندان خود را در خوب شدن کمک کنید زیرا هر که بخوهد می تواند نافرمانی را از فرزند خود بیرون آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اعدلوا بین أولادکم بالتّحلّ كما تحبّون أن یعدلوا بینکم فی البرّ و اللّطف؛ شما که می خواهید فرزندانان در نیکی و محبت با شما به عدالت رفتار کنند در کار بخشش با آنها به عدالت رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۸

قال الباقر علیه السلام: انا نامر صبیاننا بالصلاة اذا كانوا بنی خمس سنین، فمروا صبیانکم بالصلاة اذا كانوا بنی سبع سنین. امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که فرزندان ما پنج ساله شدند دستور می دهیم نماز بخوانند، پس شما هم وقتی فرزندانان به هفت سالگی رسیدند آنها را به نماز دستور دهید. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲

حدیث ۷۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: حق الولد علی والده ان یعلمه الکتابه و السباحه و الرمايه و ان لا یرزقه الا طیباً و ان یرزقه اذا بلغ؛ حق فرزند (پسر) بر عهده پدرش این است که به او نوشتن، شنا کردن و تیراندازی را آموزش دهد و روزی او را تنها از راه حلال و پاکیزه تهیه نماید. نهج الفصاحه: ح ۱۳۹۴

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: النَّبِیُّ مَعَادِنُ وَ الْعِرْقُ دَسِیَّاسٌ وَ اَدَبُ السُّوءِ کَعِرْقِ السُّوءِ؛ مردم، همانند معدن‌ها مختلف‌اند و اصل و نسب در انسان بسیار مؤثر است و تربیت بد، همانند اصل و نسب بد است. نهج الفصاحه، ح ۳۱۴۶.

حدیث ۸۱

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حق فرزند بر پدرش این است که برای او اسم خوب انتخاب کند، خوب تربیتش نماید و در کار شایسته‌ای مستقرش سازد. الحدیث، ص ۲.

حدیث ۸۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: هیچ پدری مالی بهتر از ادب نیک، به فرزند خود نداده است. (نهج الفصاحه، ح ۲۶۱۳)

حدیث ۸۳

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: قَالَ بَعْضُهُمْ: شَكَوْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ابْنَ لِي، فَقَالَ: لَا تَضْرِبْهُ، وَاهْجُرْهُ وَلَا تُطَلِّمْهُ؛ کسی گفت: از فرزندم به امام کاظم علیه السلام شکایت کردم. ایشان فرمودند: او را نزن بلکه با او قهر کن ولی نه به مدت طولانی. عدّه الداعی، ص ۷۹.

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ قَبِلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَّحَهُ فَرَّحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعِيَ بِالْأَبْوَيْنِ فَيُكْسَى يَنْ حُلَّتَيْنِ يُضَىءُ مِنْ نَوْرِهِمَا وَجُوهُ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ هر کس فرزندش را ببوسد، خداوند عزوجل برای او ثواب می نویسد و هر کسی که او را شاد کند، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد و هر کس قرآن به او بیاموزد، پدر و مادرش دعوت می شوند و دو لباس بر آنان پوشیده می شود که از نور آنها، چهره‌های بهشتیان نورانی می گردد. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۱.

حدیث ۸۵

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ، مَا يُبْغَى أَنْ يَكُونَ إِلَّا هَكَذَا؛ خوب است بچه در کودکی بازی گوش باشد تا در بزرگسالی بردبار گردد و شایسته نیست که جز این باشد. کافی، ج ۶، ص ۵۱.

حدیث ۸۶

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ سَأَلَ فِي صَغَرِهِ أَجَابَ فِي كِبَرِهِ؛ هر کس در خردسالی سؤال کند، در بزرگسالی اش پاسخ می دهد. غرر الحکم، ح ۸۲۷۳.

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَوْلَدُ سَيِّدٍ سَبْعَ سِنِينَ، وَعَبْدٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَوَزِيرٌ سَبْعَ سِنِينَ؛ فرزند هفت سال سرور، هفت فرمانبردار، و هفت سال وزیر است. مکارم الاخلاق، ص ۲۲۲.

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَّصَبْ لَهُ؛ هر کس با کودک سروکار دارد، با او کودکانه رفتار کند. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۸۳.

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: طَهَّرُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّابِعِ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ وَأَسْرِعُ لِنَبَاتِ اللَّحْمِ، وَإِنَّ الْأَرْضَ تَنْجَسُ مِنْ بَوْلِ الْأَغْلَفِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ روز هفتم [تولد]، فرزندان را [با ختنه] پاک کنید، چرا که مایه تمیزی و پاکیزگی بیشتر و رویش شتابنده تر گوشت است و زمین، چهل روز از بول شخص ختنه نشده، آلوده می ماند. کافی، ج ۶، ص ۳۵، ح ۲.

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَحِبُّوا الصَّبِيَّانَ وَارْحَمُوهُمُ، وَإِذَا وَعَدْتُمُوهُمْ شَيْئًا فَفُوا لَهُمْ، فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنْ نَكُمُ تَزُفُونَهُمْ؛ کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هرگاه به آنان وعده دادید، به آن وفا کنید، زیرا آنان، روزی دهنده خود را کسی غیر از شما نمی دانند. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۳.

حدیث ۹۱

امام علی علیه السلام می فرماید: الْأَفْرَاطُ فِي الْمَلَامَةِ يَشُبُّ نِيرَانَ اللَّجَاجِ؛ زیاده روی در سرزنش کردن، آتش لجاجت را شعله ور می سازد. تحف العقول، ص ۸۴.

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: إِذَا بَلَغَ أَوْلَادُكُمْ سَبْعَ سِنِينَ فَفَرَّقُوا بَيْنَ فُرْشَتِهِمْ؛ هرگاه کودکانان به هفت سالگی رسیدند، رخت خواب هایشان را جدا کنید. مستدرک علی الصحیحین، ج ۱، ص ۳۱۷.

حدیث ۹۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتَّ سِنِينَ فَلَا تُقَبَّلُهَا وَالْعِلَامُ لَا يُقَبَّلُ الْمَرْأَةَ إِذَا جَاوَزَ سَبْعَ سِنِينَ؛ چون دختر

[نامحرم] شش ساله شد، او را مبوس و پسر نیز چون از هفت سالگی گذشت، زن [نامحرم] را نبوسد. مکارم الأخلاق، ج ۱، ص ۴۷۹، ح ۱۶۵۹.

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُشْتَقِطٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسُهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا؛ إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛ سوگند به کسی که جانم به دست اوست، اگر کسی با همسرش در آمیزد و در اتاق، کودکی بیدار باشد که آنان را ببیند و سخن گفتن و صدای نفس آنان را بشنود، هرگز رستگار نمی شود. اگر پسر باشد، مردی زناکار و اگر دختر باشد، زنی زناکار می گردد. کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۲.

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِهِمْ. قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: بِإِطْعَامِهِمْ الْخَلَالَ؛ فرزندانتان را در رحم مادرانشان تربیت کنید. سؤال شد: این چطور ممکن است، ای رسول خدا؟ فرمودند: با خوراندن غذای حلال (به مادرانشان) جنگ مهدوی، ص ۱۳۲.

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند: إِنَّ الْوَلَدَ الصَّالِحَ رِيحَانَةٌ مِنْ رِيَاحِينَ الْجَنَّةِ؛ فرزند شایسته، گلی از گل های بهشت است. کافی، ج ۶، ص ۳، ح ۱۰.

حدیث ۹۷

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَهُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَدَمِهِ وَجَعَلَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَكَانَ الْقُرْآنُ حَجِيزًا عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر جوان مؤمنی که در جوانی قرآن تلاوت کند، قرآن با گوشت و خونس می آمیزد و خداوند عزوجل او را با فرشتگان بزرگوار و نیک قرار می دهد و قرآن نگهبان او در روز قیامت، خواهد بود. کافی، ج ۲، ص ۶۰۳، ح ۴.

حدیث ۹۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لَسْتُ أَحِبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَرَطًا، فَإِنْ فَرَطَ ضَيِّعٌ، وَإِنْ ضَيِّعَ آئِمٌ، وَإِنْ آئِمٌ سَيَكُنَ النَّارَ وَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ؛ دوست ندارم جوانان شما را جز در دو حالت بینم: دانشمند یا دانش اندوز. اگر جوانی چنین نکند، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد، تباه ساخته و اگر تباه ساخت، گناه کرده است و اگر گناه کند، سوگند به آن کس که محمد صلی الله علیه و آله را به حق برانگیخت، دوزخ نشین خواهد شد. امالی طوسی، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴.

حدیث ۹۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: أَوْلَى الْأَشْيَاءِ أَنْ يَتَعَلَّمَهَا الْأَحْدَاثُ، الْأَشْيَاءُ الَّتِي إِذَا صَارُوا رِجَالًا إِحْتَجَّوْا إِلَيْهَا؛ شایسته ترین چیزهایی

که جوانان باید آنها را بیاموزند، چیزهایی هستند که در بزرگسالی به آنها نیاز دارند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۷.

حدیث ۱۰۰

قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا حَقُّ ابْنِي هَذَا؟ قَالَ: تَحْسِنُ اسْمَهُ وَادَّبَهُ وَتَضَعُهُ مَوْضِعًا حَسَنًا؛ مردی به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم عرض کرد: حق این فرزند بر من چیست؟ پیامبر فرمودند: اسم خوب برایش انتخاب کنی، به خوبی او را تربیت نمایی و به کاری مناسب و پسندیده بگماری. عدّه الداعی، ص ۷۶.

حدیث ۱۰۱

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: اَوْصِيكُمْ بِالشَّيْءِ الْخَيْرِ فَإِنَّهُمْ أَرْقُ أَفْئِدَةً إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِشِيرَا وَنَذِيرًا فَخَالَفَنِي الشُّبَّانُ وَخَالَفَنِي الشُّيُوخُ؛ شما را به نیکی با جوانان سفارش می کنم، چرا که آنان، دل های رقیق تری دارند، به راستی که خداوند، مرا بشارت دهنده و هشدار دهنده برانگیخت، جوانان با من هم پیمان شدند و پیران با من به مخالفت برخاستند. سفینه البحار، ج ۲، ص ۱۷۶.

حدیث ۱۰۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا قَلْبُ الْحَدِيثِ كَالْأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَا لَقِيَ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ قَبِلَتْهُ فَبَادَرَتْكَ بِالْأَدَبِ قَبْلَ أَنْ يَقْسُوَ قَلْبُكَ وَيَشْتَغَلَ لُبُّكَ؛ امام علی علیه السلام: در وصیت به فرزندش امام حسن علیه السلام: دل جوان، مانند زمین کشت نشده است. آنچه در آن افکنده شود، می پذیرد. از این رو، پیش از آن که دلت سخت گردد و خردت سرگرم شود، به تربیت تو همت گماشتم. نهج البلاغه، از نامه ۳۱.

حدیث ۱۰۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: إِذَا عَاتَبْتَ الْحَدِيثَ فَاتْرُكْ لَهُ مَوْضِعًا مِنْ ذَنْبِهِ لِئَلَّا يَحْمِلَهُ الْإِخْرَاجَ عَلَى الْمُكَابَرَةِ؛ هرگاه جوان را توبیخ کردی، برخی خطاهای او را نادیده بگیر، تا توبیخ تو، او را به مقابله وادار نسازد. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۹.

حدیث ۱۰۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ جوانان را دریاب، زیرا که آنان سریع تر به کارهای خیر روی می آورند. کافی، ج ۸، ص ۹۳، ح ۶۶.

حدیث ۱۰۵

یا اباهارون! انا ناءمر صبیانا بتسییح فاطمه - علیها السلام - کما ناءمرهم بالصلاة، فالزمه، فانه لم یلزمه عبد فشقی؛ ای اباهارون! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم، به تسییح حضرت فاطمه (علیها السلام) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود. (فروع کافی، کتاب الصلاة ص ۳۴۳، ح ۱۳).

حدیث ۱۰۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من ولد له مولود فليؤذن في اذنه اليمنى ، و ليقم في اليسرى ، فان ذلك عصمه من الشيطان ؛ کسی که فرزندی به او داده شد (به دنیا آمد) در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید، زیرا این عمل ، نوزاد را از شر شیطان حفظ می نماید. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۲)

حدیث ۱۰۷

قال الصادق - عليه السلام -: المولود اذا ولد يؤذن في اذنه اليمنى و يقام في اليسرى ؛ فرزند وقتی به دنیا آمد، در گوش راست او اذان و در گوش چپ او اقامه بگوید. (مکارم الاخلاق ، ص ۲۶۱)

حدیث ۱۰۸

قال الصادق - عليه السلام - : حتى يتم له تسع سنين ، فاذا تمت له ، علم الوضوء و اضرب عليه و اءمر بالصلوة و اضرب عليها، فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ، ان شاء الله ؛ وقتی فرزندانان به سن نه سالگی رسید، پس وقتی که نه سالش تمام شد وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید. پس وقتی فرزند وضو و نماز را یاد گرفت ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد، ان شاء الله . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳)

حدیث ۱۰۹

امام علی علیه السلام : حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ ، وَيُحَسِّنَ أَدَبَهُ ، وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ؛ از جمله حقوق فرزند بر پدر ، این است که نامی نیکو بر او بنهد و بخوبی تربیتش کند و قرآن را به او بیاموزد . نهج البلاغه : الحكمة ۳۹۹ منتخب میزان الحكمة : ۴۶۰

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اَدَّبُوا اَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ اَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸۸

حدیث ۱۱۱

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: فرزندان ، به واسطه صالح بودن پدرانشان (از انحراف) محفوظ می مانند . بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۶۸ ، ص ۲۳۶

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ربی صغیرا حتّی یقول: لا إله إلا الله لم یحاسبه الله؛ هر که طفلی را تربیت کند تا لا اله الا الله گوید خدا از او حساب نخواهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لَأَنْ يُؤَدَّبَ رَجُلٌ وَلَدَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ؛ این که مردی فرزند خویش را ادب کند برای وی بهتر است از پیمانان ای صدقه کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صَغُرِهِ زِيَادَةٌ فِي عَقْلِهِ فِي كِبَرِهِ؛ سرکشی طفل در دوران کودکی مایه فزونی عقل او در بزرگی است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَيُزَوِّجَهُ إِذَا أَدْرَكَ وَيُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ؛ حق پسر بر پدر آن است که نام او را نیک کند و همین که به بلوغ رسید زنش دهد و خط نوشتن بدو بیاموزد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يَعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَّاحَةَ وَالرَّمَايَةَ وَأَنْ لَا يَرْزُقَهُ إِلَّا طَيِّبًا وَأَنْ يَزَوِّجَهُ إِذَا بَلَغَ؛ حق پسر بر پدر آن است که نوشتن و شنا کردن و تیر انداختن به او بیاموزد و جز غذای خوب بدو نخوراند و همین که بالغ شد به او زن بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَيَحْسِنَ مَوْضِعَهُ وَيَحْسِنَ أَدَبَهُ؛ حق پسر بر پدر آن است که نام او را نیک و جای او را نیک و ادب او را نیک کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَيْمَانًا نَاشِئًا نَشَأَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ وَالْعِبَادَةِ حَتَّى يَكْبُرَ أَعْطَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَوَابَ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ صَدِّيقًا؛ هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنْ مِنْ حَقِّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يَعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَأَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَأَنْ يَزَوِّجَهُ إِذَا بَلَغَ؛ از جمله حقوق فرزند بر پدر آن است که او را نوشتن آموزد و نام او را خوب انتخاب کند و هنگام بلوغ به او زن بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ تَسَبَّهَ بِاسْمِي يَرْجُو بَرَكَتِي وَيُؤْمِنِي، عَدَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَاتُ وَرَاحَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هر کس به نام من نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت

(باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱

حدیث ۱۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸۸

حدیث ۱۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ؛ فرزندانان را گرامی بدارید و نکو تربیت شان کنید. عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۲۵۴

حدیث ۱۲۳

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الْأَدَبِ أَحْوَجُ مِنْهُمْ إِلَى الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. غرر الحکم، ح ۳۵۹۰

حدیث ۱۲۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: لَا تَقْسِرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى آدَابِكُمْ، فَإِنَّهُمْ مَخْلُوقُونَ لِزَمَانٍ غَيْرِ زَمَانِكُمْ آدَابٍ وَ رِسُومِ خُودِ رَا بَه فرزندانتان تحمیل نکنید، زیرا آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند. شرح ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ح ۱۰۲.

حدیث ۱۲۵

امام علی علیه السلام می فرمایند: لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ بَا خِشْمٍ، تَرْبِيتٌ مُمْكِنٌ نِيسْت. غرر الحکم، ح ۱۰۵۲۹

حدیث ۱۲۶

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بَادِرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَكُمْ إِلَيْهِمُ الْمَرْجَةُ؛ در آموزش حدیث به فرزندانان شتاب کنید پیش از آنکه مرجئه (منحرفان) زودتر از شما به سراغ آنها بروند. کافی، ج ۶، ص ۴۷

حدیث ۱۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ، وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فرزندانان را با سه خصلت تربیت کنید: دوستی پیامبر اکرم (ص)، دوستی اهل بیت ایشان (ع) و تلاوت قرآن. لجامع الصغیر، ج ۱، ص ۱۴

حدیث ۱۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَإِنَّهُمْ اسْرَعُوا إِلَى كُلِّ خَيْرٍ؛ نوجوانان را در یاب، که این گروه در پذیرش هر

خوبی، بیشتر شتاب می‌کنند. (الکافی، ج ۸، ص ۹۳)

حدیث ۱۲۹

حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَوْسِعُوا لِلشَّبَابِ فِي المَجْلِسِ وَ أَفْهَمُوهُمْ الحَدِيثَ فَإِنَّهُمْ الخُلُوفُ وَ أَهْلُ الحَدِيثِ ؛ برای جوانان در مجالس جای باز کنید، و امور نو و جدید را به آنان تفهیم کنید، چرا که این گروه جایگزین شما و درگیر مسائل جدید خواهند شد. (الفردوس، ج ۱، ص ۹۸، ح ۳۲۰)

حدیث ۱۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ النَّاسَ إِلَى صَالِحِ الادبِ أَحْوَجُ مِنْهُمْ إِلَى الفِضَّةِ وَ الذَّهَبِ؛ مردم، به ادب (فرهنگ و تربیت) درست، نیازمندترند، تا به طلا و نقره. (مکارم الأخلاق، ص ۱۷)

حدیث ۱۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: كَفَاكَ أدباً لِنَفْسِكَ اجْتِنَابُ مَا تَكَرَّهُهُ مِنْ غَيْرِكَ؛ برای تربیت کردن خود همین بس که از آنچه در دیگران نمی‌پسندی، دوری کنی. (بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۷۳)

حدیث ۱۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَوْلَى الأَشْيَاءِ أَنْ يَتَعَلَّمَهَا الأَحْدَاثُ الأَشْيَاءِ الَّتِي إِذَا صَارُوا رِجَالاً- إحتاجوا إِلَيْهَا؛ بهترین چیزی که نوجوانان باید فراگیرند، چیزهایی است که در بزرگسالی خود به آنها نیاز خواهند داشت. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲، ص ۳۳۳)

حدیث ۱۳۳

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: كَثْرَةُ النَّصِيحِ يَدْعُو إِلَى التَّهْمَةِ؛ نصیحت زیاد، موجب بدبینی می‌شود. (بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۶۶)

حدیث ۱۳۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَنْ قَرَأَ القُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ ، اخْتَلَطَ القُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ؛ هر جوان مؤمنی که قرآن بخواند، قرآن با گوشت و خون او را در می‌آمیزد. الامام صادق (علیه السلام) - الوسائل ۱۴/۲

حدیث ۱۳۵

بهترین میراث پدران برای فرزندان، ادب است نه مال و ثروت؛ زیرا ثروت از بین می‌رود و ادب می‌ماند. اصول کافی، ج ۸، ص ۱۵۰.

حدیث ۱۳۶

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: بهترین میراث پدران برای فرزندان، ادب است نه مال و ثروت؛ زیرا ثروت از بین می رود و ادب می ماند. اصول کافی، ج ۸، ص ۱۵۰.

حدیث ۱۳۷

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین شرافت و افتخار خانوادگی، ادب نیکو است. غررالحکم، ح ۲۹۴۹.

حدیث ۱۳۸

پیامبر صلی الله علیه و آله : إِذَا بَلَغَ أَوْلَادُكُمْ سَبْعَ سِنِينَ فَفَرِّقُوا بَيْنَ فُرْشِهِمْ؛ هرگاه کودکانتان به هفت سالگی رسیدند، رخت خواب هایشان را جدا کنید. مستدرک علی الصحیحین ، ج ۱، ص ۳۱۷، ح ۷۲۱.

حدیث ۱۳۹

امام علی علیه السلام : الْأَفْرَاطُ فِي الْمَلَامَةِ يَشُبُّ نيرانَ اللَّجَاجِ ؛ زیاده روی در سرزنش کردن ، آتش لجاجت را شعله ور می سازد . تحف العقول ، ص ۸۴.

حدیث ۱۴۰

امام کاظم علیه السلام : تُشِي تَحَبُّ عَرَامِيَةَ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ، مَا يَتَّبَعِي أَنْ يَكُونَ إِلَّا هَكَذَا ؛ خوب است بچه در کودکی بازی گوش باشد تا در بزرگسالی بردبار گردد و شایسته نیست که جز این باشد . کافی ، ج ۶، ص ۵۱، ح ۲.

حدیث ۱۴۱

امام علی علیه السلام : مَنْ سَأَلَ فِي صِغَرِهِ أَجَابَ فِي كِبَرِهِ ؛ هر کس در خردسالی سؤال کند، در بزرگسالی اش پاسخ می دهد . غرر الحکم ، ح ۸۲۷۳.

حدیث ۱۴۲

قَالَ بَعْضُهُمْ: شَكَّوتُ الْيَابِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ابْنًا لِي، فَقَالَ: لَا تَضْرِبُهُ، وَاهْجُزُهُ وَلَا تُطَلِّ؛ کسی گفت: از فرزندم به امام کاظم علیه السلام شکایت کردم . ایشان فرمودند : او را نزن بلکه با او قهر کن ولی نه به مدت طولانی . عدّه الداعی ، ص ۷۹.

حدیث ۱۴۳

امام علی علیه السلام : وَحَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَيُحَسِّنَ آدَبَهُ، وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ ؛ حقّ فرزند بر پدر ، آن است که نام خوب بر او بگذارد و او را خوب تربیت کند و قرآن به او بیاموزد . نهج البلاغه ، حکمت ۳۹۹.

حدیث ۱۴۴

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَّصَبْ لَهُ ؛ هر کس با کودک سروکار دارد ، با او کودکانه رفتار کند . من لا يحضره

الفقیه ، ج ۳، ص ۴۸۳، ح ۴۷۰۷.

حدیث ۱۴۵

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله : مَنْ وَ لِدَ لَهُ مَوْلُودٌ فَلْيُؤَدِّ فِي أُذُنِهِ الْيُمْنَى بِإِذَانِ الصَّلَاةِ وَلْيَقِمَ فِي الْيُسْرَى فَإِنَّهَا عِصْمَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ؛ به هر کس فرزندی داده شود ، باید در گوش راست او اذان نماز و در گوش چپ او اقامه بگوید ؛ چرا که مایه ایمنی از شیطان رانده شده است . کافی ، ج ۶، ص ۲۴، ح ۶.

حدیث ۱۴۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : أَطْعَمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الَّذِي تَلِدُ فِيهِ التَّمْرَ فَإِنَّ وَلَمَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَقِيًّا ؛ به زن ، در ماهی که زایمان کرده ، خرما بدهید ، چرا که فرزند او بردبار و پاک می شود . مکارم الأخلاق ، ص ۱۶۹ .

حدیث ۱۴۷

پیامبر صلی الله علیه و آله : وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَ فِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسُهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا ؛ اِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛ سوگند به کسی که جانم به دست اوست ، اگر کسی با همسرش در آمیزد و در اتاق ، کودکی بیدار باشد که آنان را ببیند و سخن گفتن و صدای نفس آنان را بشنود ، هرگز رستگار نمی شود . اگر پسر باشد ، مردی زناکار و اگر دختر باشد ، زنی زناکار می گردد . کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۲.

حدیث ۱۴۸

امام علی علیه السلام : لَا أَدَبَ مَعَ غَضَبٍ ؛ با خشم ، تربیت [ممکن] نیست . غرر الحکم، ح ۱۰۵۲۹.

حدیث ۱۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : اِنَّ الْوَلَدَ الصَّالِحَ رِيْحَانَةً مِنْ رِيَاحِيْنَ الْجَنَّةِ؛ فرزند شایسته ، گلی از گل های بهشت است . کافی ، ج ۶، ص ۳، ح ۱۰.

حدیث ۱۵۰

امام باقر (علیه السلام): مَنْ عَلَّمَ بَابَ هُدًى فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَ لَا يُنْقَصُ أَوْلِيكَ مِنْ أَجْرِهِمْ شَيْئًا وَ مَنْ عَلَّمَ بَابَ ضَلَالٍ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ أَوْزَارٍ مَنْ عَمِلَ بِهِ وَ لَا يُنْقَصُ أَوْلِيكَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا؛ هر کس باب هدایتی را به کسی آموزش دهد، پاداش همه کسانی را که به آن عمل کنند، دارد، بی آنکه چیزی از پاداش آنان کم شود و هر کس باب گمراهی را یاد دهد، گناهان همه کسانی که بدان عمل کنند، بر او نیز بار می شود، بی آن که چیزی از گناهان آنان کم شود. کافی ، ج ۱، ص ۳۵، ح ۴.

حدیث ۱۵۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اِنَا نَأْمُرُ صَبِيَانَا بِتَسْبِيْحِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ كَمَا نَأْمُرُهُمْ بِالصَّلَاةِ فَالزَّمَهُ فَإِنَّهُ لَمْ يَلْزَمَهُ عَبْدٌ فَشَقِيٌّ؛ ما

همان گونه که فرزندان خود را به نماز و می داریم به تسییح حضرت فاطمه (سلام الله علیها) و ادار می سازیم پس به آن پایبند باش که هر کس به آن پایبند شود، بدبخت نخواهد شد. کافی ۳/۳۴۳/۱۳

فرزندان

حدیث ۱

امام سجاد (علیه السلام): واما حق الولد فتعلم انه منك ومضاف اليك في عاجل الدنيا بخيره و شره واءنك مسؤول عما وليته من حسن الادب والدلالة على ربه والمعونه له على طاعته...؛ حق فرزند این است که بدانی او از تو است در دنیا با هر خیر و شری که دارد به تو منسوب است و تو مسئول تربیت نیکو و راهنمایی اش به سوی خدا و یاریش در اطاعت از پروردگارش هستی ... تحف العقول ص ۲۶۳.

حدیث ۲

الإمام علی علیه السلام: اخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّيْبِ لَا يَمْنَعُكُمْ حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ؛ فَإِنَّهُ طَهْرٌ لِلْجَسَدِ، وَإِنَّ الْأَرْضَ لَتَضِيحُ إِلَى اللَّهِ مِنْ بَوْلِ الْأَغْلَفِ. امام علی علیه السلام: فرزندانان را در روز هفتم [تولد] ختنه کنید. نه گرما، شما را از آن، باز دارد، نه سرما؛ چرا که این کار، مایه پاک‌ی تن است و زمین از پیشاب ختنه‌ناشدگان به درگاه خداوند می‌نالد. بحار الأنوار، جلد ۱۰۴، صفحه ۱۱۰، حدیث ۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۹۰ / ۱

حدیث ۳

الإمام الباقر علیه السلام: اسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحِ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر علیه السلام: برای شیر دادن کودک خود دایه خوش اخلاق استخدام کن و از دایه‌های بد اخلاق کن؛ زیرا شیر (ویژگیها را) سرایت می‌دهد. الکافی: ۴۴ / ۶ / ۱۲

حدیث ۴

الإمام علی علیه السلام: انظروا من ترضع أولادكم؛ فإن الولد يشب عليه. امام علی علیه السلام: بنگرید که چه کسی فرزندانان را شیر می‌دهد؛ چرا که کودک، به همین شیر، رشد می‌کند. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۴، حدیث ۱۰، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۰ / ۱

حدیث ۵

الإمام الباقر علیه السلام: اسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ بِلَبَنِ الْحِسَانِ، وَإِيَّاكَ وَالْقَبَاحِ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ قَدْ يُعْدَى. امام باقر علیه السلام: برای فرزند خود، از زنان زیبا، شیردهی بخواه و از زشتان بپرهیز؛ چرا که شیر، گاه سرایت می‌کند. تهذیب الأحكام، جلد ۸، صفحه ۱۱۰، حدیث ۳۷۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸۲ / ۱

حدیث ۶

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَسْتَرِضِعُوا الْحَمَقَاءَ وَلَا الْعَمَشَاءَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعَدَى. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زن کودن و نیز زنی را که چشمش ضعیف است و آب ریزش دارد، به دایگی مگیرید؛ چرا که شیر، سرایت می کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸۲

حدیث ۷

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: مِنْ سُنَّتِي التَّرْوِيجُ، وَاطْلُبُوا الْوَلَدَ؛ فَإِنِّي أَكَاثِرُ بِكُمْ الْأُمَّمَ غَدًا. وَتَوَقَّوْا عَلٰى أَوْلَادِكُمْ لَبَنَ الْبَغِيِّ مِنَ النِّسَاءِ، وَالْمَجْنُونَةَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعَدَى. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: همسر دادن و همسر گرفتن، از سنت من است. فرزند بجوید؛ چرا که من، فردا به شما بر دیگر امت‌ها فراوانی می جویم. درباره فرزندانان، از شیر زنان بدکاره و دیوانه، اجتناب کنید؛ چرا که شیر، سرایت می کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۹، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸۴

حدیث ۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلِيَّ وَلَدِهِ أَوْرَثَهُ الْفَقْرَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، مبتلا به فقر می شود. «بحار الأنوار، ج ۱۰۴، ص ۹۹»

حدیث ۹

(كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - إِذَا بُشِّرَ بِوَلَدٍ لَمْ يَسْتَمَلْ أَذْكَرُ هُوَ أَمْ أَنْثَى بَلْ يَقُولُ أَسَوِيٌّ فَإِذَا كَانَ سَوِيًّا) قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَخْلُقْهُ مُشَوَّهًا. (وقتی امام سجاد - عليه السلام - را به ولادت مولودی بشارت می دادند، نمی پرسید پسر است یا دختر، بلکه از اندام معتدل و ساختمان سالم او سؤال می کرد. چون خبر سلامتیش را می شنید، می گفت: خدا را شکر که او را قبیح و ناموزون نیافریده است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۹»)

حدیث ۱۰

قال الامام على - عليه السلام - : لَا يَضِيحُ الْكِدْبُ جِدًّا وَلَا هَزْلٌ وَلَا أَنْ يَعِدَ أَحَدُكُمْ صَبِيَّهُ ثُمَّ لَا يَفِي لَهُ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: شایسته نیست آدمی به جد یا به شوخی دروغ بگوید و شایسته نیست کسی به فرزند خود وعده‌ای بدهد و به آن وفا ننماید. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۳۲»

حدیث ۱۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ حَتَّى فِي الْقَبْلِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - فرمودند: خداوند دوست دارد که میان فرزندانان عادلانه رفتار کنید، حتی در بوسیدن آنها. «میزان الحکمه، ح ۲۲۶۶»

حدیث ۱۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَعَانَ وَلَمَّهْهُ عَلَى بَرِّهِ بِالْإِحْسَانِ إِلَيْهِ وَالتَّأَلَّفِ لَهُ وَتَعْلِيمِهِ وَتَأْدِيبِهِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - فرمودند: خداوند رحمت کند پدری را که با نیکی نمودن و مهربانی به فرزندش و با آموزش دادن و ادب کردنش او را در نیکی به خود یاری می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۶»

حدیث ۱۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا وَاَعَدَّ أَحَدُكُمْ صَبِيَّهُ فَلْيُنْجِزْهُ. رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: وقتی یکی از شما به فرزند خود وعده‌ای داد پس به آن وفا کند و از عهد خود تخلف ننماید. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۶۲۶»

حدیث ۱۴

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - يَقْدِمُ مِنَ السَّفَرِ فَيَتَلَقَّاهُ الصَّبِيَّانُ ... موقعی که رسول اکرم از سفری مراجعت می‌فرمود و در رهگذر با کودکان مردم برخورد می‌کرد به احترام آنها می‌ایستاد، سپس امر می‌فرمود کودکان را می‌آوردند، از زمین برمی‌داشتند و به آن حضرت می‌دادند. رسول اکرم بعضی را در بغل می‌گرفت و بعضی را بر پشت و دوش خود سوار می‌کرد و به اصحاب خویش می‌فرمودند: کودکان را بغل بگیرید و بر دوش خود بنشانید. «محجة البيضاء، ج ۳، ص ۳۶۶»

حدیث ۱۵

قَبِلَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ - عَلَيْهِمَا السَّلَامُ - فَقَالَ: الْاَقْرَعُ بَنُ حَابِسٍ اِنَّ لِي عَشْرَةَ مِنَ الْاَوْلَادِ مَا قَبِلْتُ وَاِحِدًا مِنْهُمْ. فَقَالَ: مَا عَلَيَّ اَنْ نَزَعَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِنْكَ. رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - حسن و حسین - علیهما السلام - را بوسید. اقرع بن حابس که ناظر مهر و عطوفت پیغمبر نسبت به فرزندان خود بود، عرض کرد: من ده فرزند دارم و هرگز آنها را نبوسیده‌ام. حضرت در جواب فرمودند: ربطی به من ندارد که خداوند ریشه رحمت و شفقت را از قلب تو کنده است. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۳»

حدیث ۱۶

النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - نَظَرَ اِلَى رَجُلٍ لَهُ اِثْنَانِ فَقَبِلَ اَحَدَهُمَا وَتَرَكَ الْاَآخَرَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فَهَلَّا سَاوَيْتَ بَيْنَهُمَا؟ (پدری با دو فرزند خود شرفیاب محضر رسول اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - بود. یکی از فرزندان خود را بوسید و به فرزند دیگر اعتنایی نکرد.) پیامبر اکرم که این رفتار (نادرست) را مشاهده کرد، به او فرمودند: چرا با فرزندان به طور مساوی رفتار نمی‌کنی؟ «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۳»

حدیث ۱۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : التَّنَاتُ هُنَّ الْمُشْفِقَاتُ الْمَجْهَّرَاتُ الْمُبَارَكَاتُ ؛ این دخترانند که دلسوز و مددکار و با برکتند .
کنز العمال : ۴۵۳۹۹ منتخب میزان الحکمة : ۶۱۲

حدیث ۱۸

امام صادق علیه السلام : میراثُ الله من عبده المؤمن ولد صالح يستغفر له ؛ میراث خدا از بنده مؤمنش ، فرزند صالحی است که برای او آمرزش بطلد . مکارم الأخلاق : ۱ / ۴۷۱ / ۱۶۱۰

حدیث ۱۹

امام علی علیه السلام: ما سألت ربي أولادا نُضَرَ الوجهِ، ولا سألتُهُ وُلدًا حَسَنَ القَامِيَةِ، ولكن سَأَلْتُ رَبِّي أولادًا مُطِيعِينَ لِلَّهِ وَجَلِيلِينَ مِنْهُ؛ حَتَّى إِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ مُطِيعٌ لِلَّهِ قَوَّتْ عَيْنِي؛ من از پروردگار خود نه فرزندان زیبارو خواستم و نه فرزندی خوش قد و قامت، بلکه از پروردگارم فرزندان خواستم که فرمانبردار خدا باشند و از او بترسند، تا وقتی به او نگاه کنم و ببینم از خداوند فرمان می‌برد، چشمم روشن شود. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۹۸ / ۶۶

حدیث ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْوَلَدُ الصَّالِحُ رِيحَانَةٌ مِنَ اللَّهِ، قَسَمَ لَهَا بَيْنَ عِبَادِهِ؛ فرزند شایسته، دسته گلی خوشبوست از جانب خداوند که میان بندگانش قسمت می‌کند. الکافی: ۶ / ۲ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۲

حدیث ۲۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أولادنا أكبادنا، صُغَرَاؤُهُمْ أَمْرَاؤُنَا، وَكُبْرَاؤُهُمْ أَعْدَاؤُنَا، فَإِنْ عَاشُوا فَتَنُونَا، وَإِنْ مَاتُوا أَحْزَنُونَا؛ فرزندان ما جگر گوشه‌های ما هستند، خردسالان‌شان فرمانروایان ما هستند و بزرگترهایشان دشمنان ما، اگر زنده باشند بلای جان ما هستند و اگر بمیرند، باعث غم و اندوه ما می‌شوند. جامع الأخبار: ۲۸۳ / ۷۵۵ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۲

حدیث ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ الْوَلَدُ الصَّالِحُ؛ از خوشبختی مرد، داشتن فرزند شایسته است. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۹۸ / ۶۷ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۲

حدیث ۲۳

امام علی علیه السلام: مُرُوا أولادَكُمْ بِطَلَبِ الْعِلْمِ؛ فرزندان خود را به آموختن دانش وادارید. کنز العمال: ۴۵۹۵۳ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۶

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْوَلَدُ سَيِّدٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَخَادِمٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَوَزِيرٌ سَبْعَ سِنِينَ، فَإِنْ رَضِيَتْ مُكَانَفَتَهُ لِأَحَدِي وَعِشْرِينَ، وَإِلَّا فَاضْرِبْ عَلَى كَتِفِهِ، قَدْ أَعْدَرْتَ إِلَى اللَّهِ فِيهِ؛ فرزند هفت سال سرور است، هفت سال خدمتکار و هفت سال وزیر و دستیار. اگر تا بیست و یک سالگی از کمکی که به او کرده‌ای راضی بودی (و تربیت نتیجه داد) که خوب، و گرنه به شانه او بزن (و دیگر به حال خود ره‌ایش کن) و تو درباره او نزد خداوند معذوری. کنز العمال: ۴۵۳۳۸ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۴

حدیث ۲۵

امام صادق علیه السلام: تَجِبُ لِلْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: اخْتِيَارُهُ لَوَالِدَتِهِ، وَتَحْسِينُ اسْمِهِ، وَالْمُبَالَغَةُ فِي تَأْدِيبِهِ؛ فرزند سه حق بر گردن پدرش دارد: انتخاب مادری خوب برای او، نامگذاری خوب او و کوشش در تربیت او. بحار الأنوار: ۷۸ / ۲۳۶ / ۶۷

حدیث ۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: جُلُوسُ الْمَرْءِ عِنْدَ عِيَالِهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ اعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا؛ نشستن مرد نزد زن و فرزندش، نزد خداوند متعال محبوبتر است از اعتکاف در این مسجد من. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ يُغْفَرُ لَكُمْ؛ فرزندان خود را گرامی بدارید و آنان را خوب تربیت کنید، (که به این ترتیب) آمرزیده می شوید. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۹۵ / ۴۴ منتخب میزان الحکمه: ۱۶

حدیث ۲۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ، وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ؛ به فرزندان خود احترام گذارید و آنان را آداب نیکو بیاموزید. میزان الحکمه: ح ۴۰۲

حدیث ۲۹

امام صادق (سلام الله علیه): كَسَبُ الْحَرَامِ يَبِينُ فِي الدَّرَجَةِ؛ (اثر) کسب حرام، در نسل آشکار می شود. الکافی: ج ۵، ص ۱۲۵، ح ۴

حدیث ۳۰

أَطْعِمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الَّذِي تَلِدُ فِيهِ، التَّمَرُ؛ فَإِنَّ وَلَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَفِيًّا؛ به زن، در ماهی که فرزند به دنیا می آورد، خرماي تازه بدهید؛ چرا که در این صورت، کودک وی بردبار و پاک خواهد بود. بحار الأنوار، جلد ۶۶، صفحه ۱۴۱، حدیث ۵۸

حدیث ۳۱

امام صادق علیه السلام: أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلَى وَلَدِهِ أَوْ رَثَهُ الْفَقْرَ؛ هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، فقر برایش به ارث گذارد. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۹۹ / ۷۷

حدیث ۳۲

قال الصادق - عليه السلام -: حتى يتم له تسع سنين، فاذا تمت له علم الوضوء وضرب عليه وامر بالصلوة و ضرب عليها، فاذا، تعلم، الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه؛ وقتی (فرزندتان) به سن نه سالگی برسد، پس وقتی که نه سالش تمام شد، وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید، و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید پس زمانیکه فرزند وضو و نماز را یاد گرفتید، خدا پدر و مادرش را می آمرزد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۳).

حدیث ۳۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: مرو صبيانكم بالصلوة اذا كانوا ابناء ست سنين و اضربوهم اذا كانوا ابناء سبع سنين و فرقوا بينهم في المضاجع كانوا ابناء عشر سنين؛ فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید، و در هفت سالگی آنها را (در صورت نخواندن) تنبیه کنید، و در سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید. (مستدرک الوسائل، ج ۱ ص ۱۷۱).

حدیث ۳۴

قال علی - علیه السلام -: علموا صبیانکم الصلاة ؛ نماز را به فرزندانان بیاموزید. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۶).

حدیث ۳۵

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: مروا صبیانکم بالصلوة اذا بلغوا سبع سنین و اضربوهم علی ترکها اذا بلغوا تسعا ؛ فرزندان هفت ساله تان را به نماز وادار کنید و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودند تاءدیب کنید. (سفینه البحار، ج ۲ ص ۲۵).

حدیث ۳۶

قال الباقر - علیه السلام -: انا ناءمر صبیینا بالصلاة اذا كانوا بنی خمس سنین فمروا صبیانکم بالصلاة اذا كانوا بنی سبع سنین ؛ فرزندان ما وقتی پنج ساله می شوند، امر می کنیم که نماز بخوانند، پس شما هم هنگامی که فرزندانان به هفت سالگی رسیدند، آنها را نماز خواندن امر کنید. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۲).

حدیث ۳۷

قال علی - علیه السلام -: علموا صبیانکم الصلاة و خدوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین ؛ نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید، و چون به هشت سالگی رسیدند، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند. (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۲).

حدیث ۳۸

قال الصادق - علیه السلام -: یا اباهارون ! انا ناءمر صبیاننا بتسییح فاطمة - علیها السلام - کما ناءمرهم بالصلاة ، فالزمه ، فانه لم یلزمه عبد فشقی ؛ ای اباهارون! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم ، به تسییح حضرت فاطمه (علیها السلام) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن ، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود. (فروع کافی ، کتاب الصلاة ص ۳۴۳، ح ۱۳).

حدیث ۳۹

قال الصادق - علیه السلام -: حتی یتم له تسع سنین ، فاذا تمت له ، علم الوضوء و اضرب علیه و اءمر بالصلوة و اضرب علیها، فاذا تعلم الوضوء و الصلاة غفر الله لوالديه ، ان شاء الله ؛ وقتی فرزندانان به سن نه سالگی رسید، پس وقتی که نه سالش تمام شد وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید. پس وقتی فرزند وضو و نماز را یاد گرفت ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد، ان شاء الله . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳)

حدیث ۴۰

قال الصادق - علیه السلام -: من اقام فی مسجد بعد صلوته انتظارا للصلوة فهو ضیف الله و حق علی الله ان یكرم ضیفه ؛ کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد، در حالیکه انتظار نماز بعدی را می کشد، پس او مهمان خدا است ، و بر خداست که مهمانش را اکرام کند. (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴، ص ۷۸)

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام: حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ ، وَيُحَسِّنَ أَدَبَهُ ، وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ؛ از جمله حقوق فرزند بر پدر ، این است که نامی نیکو بر او بنهد و بخوبی تربیتش کند و قرآن را به او بیاموزد . نهج البلاغه : الحکمه ۳۹۹ منتخب میزان الحکمه : ۴۶۰

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ : حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ عَلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ؛ فرزندانان را به سه چیز ادب کنید: عشق به پیامبرتان، عشق به خاندان او، و قرآن خواندن. غرر الحکم، ح ۴۴۸۸

حدیث ۴۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: فرزندان ، به واسطه صالح بودن پدرانشان (از انحراف) محفوظ می مانند . یحار الانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۶۸ ، ص ۲۳۶

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ سَلَّمَ) می فرمایند: لَا تَكْرَهُوا الْبَنَاتِ فَإِنَّهُنَّ الْمَوْنَسَاتُ؛ دختران را مکروه مدارید که آنها مایه انسند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انس و همدمی در سه کس باشد: همسر همراه، فرزند صالح، و برادر همراه. (غرر الحکم ، باب انس و الفت)

حدیث ۴۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله أَبْصَرَ رَجُلًا لَهُ وَلَدَانِ فَقَبَّلَ أَحَدَهُمَا وَ تَرَكَ الْآخَرَ . فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله : فَهَلَّا وَاسَيْتَ بَيْنَهُمَا ؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله کسی را دیدند که دو فرزند داشت . یکی را بوسید و دیگری را رها کرد . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به او فرمودند : چرا میان آنان یکسان عمل نکردی؟ . جعفریات ، ص ۵۵ .

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : مَنْ قَبَّلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَّخَهُ فَرَّخَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعِيَ بِالْأَبْوَيْنِ فَيُكْسَى يَانِ حُلَّتَيْنِ يُضَىءُ مِنْ نَوْرِهِمَا وَجُوهُ أَهْلِ الْجَنَّةِ ؛ هر کس فرزندش را ببوسد ، خداوند عزوجل برای او ثواب می نویسد و هر کسی که او را شاد کند ، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد و هر کس قرآن به او بیاموزد ، پدر و مادرش دعوت می شوند و دو لباس بر آنان پوشیده می شود که از نور آنها ، چهره های بهشتیان نورانی می گردد . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۹ ، ح ۱.

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَحِبُّ الصَّبِيَانَ لِخَمْسٍ: الْأَوَّلُ: أَنَّهُمْ هُمُ الْبِكَاءُونَ، وَالثَّانِي: يَتَمَرَّغُونَ بِالْثَرَابِ وَالثَّلَاثُ: يَخْتَصِمُونَ مِنْ غَيْرِ حَقِّدٍ وَالرَّابِعُ: لَا يَدَّخِرُونَ لِعَدِّ شَيْئًا وَالْخَامِسُ: يُعَمَّرُونَ ثُمَّ يُخَرَّبُونَ؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: کودکان را به خاطر پنج چیز دوست می دارم: اول آن که بسیار می گریند، دوم آن که با خاک بازی می کنند، سوم آن که دعوا کردن آنان همراه با کینه نیست؛ چهارم آن که چیزی برای فردا ذخیره نمی کنند، پنجم آن که می سازند و سپس، خراب می کنند (دل بستگی ندارند). مواظب العددیه، ص ۲۵۹.

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ بَكَى صَبِيًّا لَهُ فَارْضَاهُ حَتَّى يُسَكِّنَهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْضَى؛ هر کس کودک گریان خود را راضی کند تا آرام شود، خداوند از بهشت آن قدر به او می دهد تا راضی شود. الفردوس، ج ۳، ص ۵۴۹.

حدیث ۵۰

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ اللَّهَ لَيَرْحَمُ الْعَبْدَ لِيَشُدَّهُ حُبَّهُ لَوْلَدِهِ؛ بدون تردید، خداوند بر بنده خود به خاطر شدت محبت به فرزندش، رحم می کند. کافی، ج ۶، ص ۵۰، ح ۵.

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَصَابَ لَهُ؛ هر کس با کودک سروکار دارد، با او کودکانه رفتار کند. من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۸۳.

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: طَهَّرُوا أَوْلَادَكُمْ يَوْمَ السَّابِعِ فَإِنَّهُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ وَأَسْرَعُ لِنَبَاتِ اللَّحْمِ، وَإِنَّ الْأَرْضَ تَنْجَسُ مِنْ بَوْلِ الْأَعْلَفِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا؛ روز هفتم [تولد]، فرزندتان را [با ختنه] پاک کنید، چرا که مایه تمیزی و پاکیزگی بیشتر و رویش شتابنده تر گوشت است و زمین، چهل روز از بول شخص ختنه نشده، آلوده می ماند. کافی، ج ۶، ص ۳۵، ح ۲.

حدیث ۵۳

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَلْبُنُونَ نَعِيمٌ وَالْبَنَاتُ حَسَنَاتٌ وَاللَّهُ يَسْأَلُ عَنِ النَّعِيمِ، وَيُثِيبُ عَلَى الْحَسَنَاتِ؛ پسران، نعمت‌اند و دختران خوبی. خداوند، از نعمت‌ها سؤال می کند و به خوبی‌ها پاداش می دهد. کافی، ج ۶، ص ۷، ح ۱۲.

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: أَحِبُّوا الصَّبِيَانَ وَارْحَمُوهُمْ، وَإِذَا وَعَدْتُمُوهُمْ شَيْئًا فَفُوا لَهُمْ، فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنْكُمْ تَزُودُونَهُمْ؛ کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هر گاه به آنان وعده دادید، به آن وفا کنید، زیرا آنان، روزی دهنده خود را کسی غیر از شما نمی دانند. کافی، ج ۶، ص ۴۹، ح ۳.

حدیث ۵۵

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: الرَّضَاعُ وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ شَهْرًا، فَمَا نَقَصَ فَهُوَ جَوْرٌ عَلَى الصَّبِيِّ؛ شیرخواری، ۲۱ ماه است. پس هر چه کم شود، ظلم بر کودک است. کافی، ج ۶، ص ۴۰، ح ۳.

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: الْبَنَاتُ هُنَّ الْمُسْفِقَاتُ الْمُجَهَّزَاتُ الْمُبَارَكَاتُ، مَنْ كَانَتْ لَهُ ابْنَةٌ وَاحِدَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ، وَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ ابْنَتَانِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ بِهِمَا، وَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ مِثْلَهُنَّ مِنَ الْأَخَوَاتِ وَضِعَ عَنْهُ الْجِهَادُ وَالصَّدَقَةُ؛ دختران، دلسوز، مددکار و بابرکت‌اند. هر کس یک دختر داشته باشد، خداوند، او را پوششی از دوزخ قرار می‌دهد و هر کس دو دختر داشته باشد، به خاطر آن وارد بهشت می‌شود و هر کس سه دختر یا مانند آن خواهر داشته باشد، جهاد و صدقه از او برداشته می‌شود. کنز العمال، ح ۴۵۳۹۹.

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: إِنَّ الْوَلَدَ الصَّالِحَ رِيحَانَةٌ مِنْ رِيحَانِ الْجَنَّةِ؛ فرزند شایسته، گلی از گل‌های بهشت است. کافی، ج ۶، ص ۳، ح ۱۰.

حدیث ۵۸

قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا حَقُّ ابْنِي هَذَا؟ قَالَ: تُحْسِنُ اسْمَهُ وَآدَبَهُ وَتَضَعُهُ مَوْضِعًا حَسَنًا؛ مردی به رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم عرض کرد: حق این فرزند بر من چیست؟ پیامبر فرمودند: اسم خوب برایش انتخاب کنی، به خوبی او را تربیت نمایی و به کاری مناسب و پسندیده بگماری. عدّه‌الداعی، ص ۷۶.

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم) می‌فرماید: مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي يَرْجُو بَرَكَتِي وَيُؤْمِنِي، عَدَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَاتُ وَرَاحَتْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هر کس به نام من نامگذاری کند و برکت و خجستگی مرا امید داشته باشد، برکت به سوی او خواهد آمد و تا قیامت (باقی) خواهد بود. کنز العمال، ح ۴۵۲۲۱.

حدیث ۶۰

الْأَنْسُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الزَّوْجِيَّةِ الْمُوَافِقَةِ وَالْوَلَدِ الْبَارِّ وَالصَّدِيقِ الْمُصَافِي؛ انس (و آرامش) در سه چیز است: در زن سازگار، فرزند خوش‌رفتار و دوست باصفای وفادار. تحف العقول، ص ۳۱۸.

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم) می‌فرماید: أَكْرَمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا آدَابَهُمْ؛ فرزندانان را گرامی بدارید و نکو تربیت شان کنید. عوالی اللالی، ج ۱، ص ۲۵۴.

حدیث ۶۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: لا- تَقَسِّرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى آدَابِكُمْ ، فَإِنَّهُمْ مَخْلُوقُونَ لِمَازِنٍ غَيْرِ زَمَانِكُمْ آداب و رسوم خود را به فرزندانان تحمیل نکنید، زیرا آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند . شرح ابن ابی الحدید ، ج ۲۰، ح ۱۰۲ .

حدیث ۶۳

امام صادق علیه السلام فرمودند: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَرْحَمُ الرَّجُلَ لَشِدَّةِ حُبِّ لَوْلَاهُ . براستی که خداوند عزوجل رحم می نماید مرد را، به سبب شدت محبت او به فرزندش . (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث ۶۴

حضرت امام سجاد (علیه السلام) می فرماید: از سعادت آدمی است که محل کسب و کارش در شهر خودش باشد و همنشینانش مردان صالح باشند و فرزندى داشته باشد که کمک او باشد. الحضال، ص ۱۵۹ .

حدیث ۶۵

پیامبر صلی الله علیه و آله : أَحَبُّ الصَّبِيَانِ لِخَمْسٍ : الْأَوَّلُ : أَنَّهُمْ هُمُ الْبُكَاءُونَ ، وَالثَّانِي : يَتَمَرَّغُونَ بِالتُّرَابِ وَالثَّلَاثُ : يَخْتَصِمُونَ مِنْ غَيْرِ حِقْمٍ وَ الزَّابِغُ : لا- يَدَّخِرُونَ لِعَدِّ شَيْئًا وَ الْخَامِسُ : يُعْمَرُونَ ثُمَّ يُحَزَّبُونَ ؛ کودکان را به خاطر پنج چیز دوست می دارم : اول آن که بسیار می گریند، دوم آن که با خاک بازی می کنند، سوم آن که دعوا کردن آنان همراه با کینه نیست؛ چهارم آن که چیزی برای فردا ذخیره نمی کنند، پنجم آن که می سازند و سپس، خراب می کنند (دل بستگی ندارند) . مواعظ العدديّه ، ص ۲۵۹ .

حدیث ۶۶

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ قَبَّلَ وَلَمَدَهُ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَهُ حَسَنَةً وَمَنْ فَرَّحَهُ فَرَّحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ دُعَى بِالْأَبْوَيْنِ فَيُكْسِدِيَانِ حُلَّتَيْنِ يُضِيءُ مِنْ نَوْرِهِمَا وَجْهَهُ أَهْلِ الْجَنَّةِ ؛ هر کس فرزندش را ببوسد ، خداوند عزوجل برای او ثواب می نویسد و هر کسی که او را شاد کند ، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد و هر کس قرآن به او بیاموزد ، پدر و مادرش دعوت می شوند و دو لباس بر آنان پوشیده می شود که از نور آنها ، چهره‌های بهشتیان نورانی می گردد . کافی ، ج ۶، ص ۴۹، ح ۱ .

حدیث ۶۷

پیامبر صلی الله علیه و آله : أَحَبُّو الصَّبِيَانِ وَ أَرْحَمُوهُمْ ، وَ إِذَا وَعَدْتُمُوهُمْ شَيْئًا فَفُوا لَهُمْ ، فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنَّكُمْ تَرُزُقُونَهُمْ ؛ کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید و هر گاه به آنان وعده دادید، به آن وفا کنید، زیرا آنان ، روزی دهنده خود را کسی غیر از شما نمی دانند . کافی ، ج ۶، ص ۴۹، ح ۳ .

حدیث ۶۸

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ بَكَى صَبِيًّا لَهُ فَارْضَاهُ حَتَّى يُسَبِّحَهُ ، أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْضَى ؛ هر کس کودک گریان خود را راضی کند تا آرام شود، خداوند از بهشت آن قدر به او می دهد تا راضی شود . الفردوس ، ج ۳، ص ۵۴۹، ح ۵۷۱۵ .

حدیث ۶۹

امام صادق علیه‌السلام: **إِنَّ اللَّهَ لَيَرْحَمُ الْعَبْدَ لِيَشُدَّهُ حُبَّهُ لَوْلَدِهِ** ؛ بدون تردید ، خداوند بر بنده خود به خاطر شدت محبت به فرزندش ، رحم می‌کند . کافی ، ج ۶ ، ص ۵۰ ، ح ۵ .

حدیث ۷۰

امام علی علیه‌السلام: **وَ حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَيُحَسِّنَ آدَبَهُ، وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ** ؛ حق فرزند بر پدر ، آن است که نام خوب بر او بگذارد و او را خوب تربیت کند و قرآن به او بیاموزد . نهج البلاغه ، حکمت ۳۹۹ .

حدیث ۷۱

پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله: **مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَّصَبْ لَهُ** ؛ هر کس با کودک سروکار دارد ، با او کودکانه رفتار کند . من لا یحضره الفقیه ، ج ۳ ، ص ۴۸۳ ، ح ۴۷۰۷ .

حدیث ۷۲

امام صادق علیه‌السلام: **الرَّضَاعُ وَاحِدٌ وَعَشْرُونَ شَهْرًا، فَمَا نَقَصَ فَهُوَ جَوْرٌ عَلَى الصَّبِيِّ** ؛ شیرخواری ، ۲۱ ماه است . پس هر چه کم شود ، ظلم بر کودک است . کافی ، ج ۶ ، ص ۴۰ ، ح ۳ .

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله: **لَيْسَ لِلصَّبِيِّ لَبَنٌ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ** ؛ برای کودک ، هیچ شیری بهتر از شیر مادرش نیست . عیون اخبار الرضا ، ج ۱ ، ص ۳۸ ، ح ۶۹ .

حدیث ۷۴

پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله: **مَنْ وُلِدَ لَهُ مَوْلُودٌ فَلْيُوَدِّدْ فِي أَذُنِهِ الْيَمْنَى بِأَذَانِ الصَّلَاةِ وَلْيَقُمْ فِي الْيُسْرَى فَإِنَّهَا عِصْمَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** ؛ به هر کس فرزندی داده شود ، باید در گوش راست او اذان نماز و در گوش چپ او اقامه بگوید ؛ چرا که مایه ایمنی از شیطان رانده شده است . کافی ، ج ۶ ، ص ۲۴ ، ح ۶ .

حدیث ۷۵

امام کاظم علیه‌السلام می‌فرمایند: «لا یدخل الفقر بیتا فیه اسم محمد او احمد او علی او الحسن او الحسین او جعفر او طالب او عبدالله او فاطمه من النساء؛ در خانه ای که نام محمد یا احمد یا علی یا حسن یا حسین یا جعفر یا طالب یا عبدالله و یا از میان زنان، فاطمه باشد، فقر [و تنگدستی] وارد نمی‌شود.» کافی، ج ۶، ص ۱۹ .

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله و سلم) فرمودند: خداوند دوست دارد که میان فرزندان خود حتی در بوسیدن آنها به عدالت رفتار

کنید. (بین فرزندان فرق نگذارید) نهج الفصاحه صفحه ۱۵۲ حدیث ۷۵۴

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِنَّ أَوْلَ مَا يَنْحَلُّ أَحَدُكُمْ وَلَمَدَهُ: الْأَسْمُ الْحَسَنُ، فَلْيُحَسِّنْ أَحَدُكُمْ اسْمَ وَلَدِهِ؛** نخستین چیزی که هر یک از شما به فرزندش پیشکش می کند نام نیکوست. بنا بر این، هر کدام شما نامی نیکو بر فرزند خویش نهد. بحار الأنوار: ۱۰۴/۱۳۰/۲۰.

حدیث ۷۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ لَيَرْحَمُ الْعَبْدَ لِشِدَّةِ حُبِّهِ لَوْلَدِهِ؛** بدون تردید، خداوند بر بنده خود به خاطر شدت محبت به فرزندش، رحم می کند. کافی، ج ۶، ص ۵۰، ح ۵

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **إِرْحَمِ الصَّغِيرَ وَوَقِّرِ الْكَبِيرَ تَكُنْ مِنْ رُفَقَائِي؛** به کودکان رحم کن و بزرگسالان را احترام نما تا از دوستان من باشی. کافی، ج ۲، ص ۳۱۶، ح ۷

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **رَحِمَ اللَّهُ أَبَا الْبَنَاتِ، الْبَنَاتُ مُبَارَكَاتٌ وَمُحَبَّبَاتٌ وَالْبَنُونَ مُبَشَّرَاتٌ وَهُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ؛** رحمت خدا بر پدری که دارای دخترانی است! دختران، با برکت و دوست داشتنی اند و پسران، مژده آورند. دختران باقیات الصالحات (بازماندگان شایسته) اند. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۱۵، ح ۱۷۷۰

حدیث ۸۱

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **الْبَنَاتُ حَسَنَاتٌ وَاللَّهُ يَسْأَلُ عَنِ النَّعِيمِ، وَيُثِيبُ عَلَى الْحَسَنَاتِ؛** پسران، نعمت اند و دختران خوبی. خداوند، از نعمت‌ها سؤال می کند و به خوبی‌ها پاداش می دهد. کافی، ج ۶، ص ۷، ح ۱۲

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ: أَحْيِ قَلْبَكَ بِالْمَوْعِظَةِ؛** در مقام اندرز به فرزند خود: دلت را با اندرز زنده گردان. (نهج البلاغه، کتاب ۳۱)

حدیث ۸۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **مَنْ بَكَى لَهٗ فَارِضًا حَتَّى يَسِيْكَنَّهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْضَى؛** هر کس کودک گریان خود را راضی کند تا آرام شود، خداوند از بهشت آن قدر به او می دهد تا راضی شود. (الفردوس، ج ۳، ص ۵۴۹، ح ۵۷۱۵)

حدیث ۸۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **وَقَرُوا كِبَارَكُمْ يُوقِرْكُمْ صِغَارُكُمْ**؛ پیرانتان را حرمت نهید تا کودکانتان شما را حرمت نهند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۰۶۹

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **وَلَدُ السُّوءِ يَهْدِمُ الشَّرْفَ ، وَ يَشِينُ السَّلْفَ**؛ فرزند بد، شرافت را بر باد می‌دهد و مایه ننگ پیشینیان می‌شود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۰۶۵

حدیث ۸۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **عَلِّمُوا صِبْيَانَكُمْ الصَّلَاةَ وَ خُذُوهُمْ بِهَا إِذَا بَلَغُوا الْحُلُمَ**؛ به کودکان خود نماز بیاموزید و چون به سن بلوغ رسیدند، آنان را برای نماز بازخواست کنید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۳۰۵

حدیث ۸۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **خَيْرٌ مَا وَرَثَ الْآبَاءُ الْأَبْنَاءُ الْأَدَبُ**؛ بهترین چیزی که پدران برای فرزندان به میراث می‌گذارند، ادب است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۰۳۶

حدیث ۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدِيثِ كَالأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَهْمَا أَلْقِيَ فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قَبِلَتْهُ**؛ قلب نوجوان، همچون زمین ناکشته است که هر چه در آن افکنده شود، می‌پذیرد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۹۰۱

حدیث ۸۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **حنکوا اولادکم بترتبه الحسین (علیه السلام) فإنها امان؛ کام کودکانتان را با تربت حسین (علیه السلام) بردارید چرا که خاک کربلا فرزندانان را بیمه می‌کند. وسائل الشیعه، ج، ?? ص ???**

حدیث ۹۰

عَلِّمُوا بَنِيكُمْ الرِّمَى فَإِنَّهُ نَكَايَةُ الْعَدُوِّ؛ فرزندان خویش را تیراندازی آموزید که سر شکستگی دشمن است. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: **سبع یجرى للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علّم علما، أو أجرى نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنى مسجدا، أو ورث مصحفا، أو ترک ولدا یتغفر له بعد موته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه**

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ كَبِيرُ الْإِخْوَةِ عَلَى صَغِيرِهِمْ كَحَقِّ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ؛ حَقَّ بَرَادِرُ بَرَزْكَ بَرَّ بَرَادِرِهَاي كَوِجْكَ مَانِد حَقِّ پِدَر بَر فِرْزَنِد اَسْت. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَى وَالِدِهِ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَيُزَوِّجَهُ إِذَا أُدْرِكَ وَيُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ؛ حَقَّ پَسِر بَر پِدَر آن سْت كِه نَام او رَا نِيَك كِنْد و هَمِين كِه بِه بَلُوغ رَسِيد زَنَش دِهْد و خَط نُوَشْتَن بَدُو بِيَامُوَزْد. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حَقَّ الْوَالِدُ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ وَ السَّبَاحَةَ وَ الزَّمَامِيَةَ وَ أَنْ لَا يَرْزُقَهُ إِلَّا طَيِّبًا وَ أَنْ يَزُوِّجَهُ إِذَا بَلَغَ؛ حَقَّ پَسِر بَر پِدَر آن اَسْت كِه نُوَشْتَن و شَنَا كَرْدَن و تِير اِنْدَاخْتَن بِه او بِيَامُوَزْد و جَز غِذَائِ خُوب بَدُو نَخُورَانْد و هَمِين كِه بَالِغ شَد بِه او زَن بَدِهْد. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الْأَكْبَرُ مِنَ الْإِخْوَةِ بِمَنْزِلَةِ الْأَبِّ؛ بَرَادِرُ بَرَزْكَ بِه مَنَزَلِه پِدَر اَسْت. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ لِكُلِّ شَجَرَةٍ ثَمْرَةً وَ ثَمْرَةُ الْقَلْبِ الْوَالِدُ؛ هَر دَرخْتِي مِيوَه اِي دَارْد و مِيوَه دَل فِرْزَنِد اَسْت. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ الرَّجُلَ لَتَرْفَعُ دَرَجَتَهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ أَنِّي لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ؛ مَقَامِ يَكِي رَا دَر بَهْشْت بَالَا بَرْنَد و كَوِيْد اَيْن مَقَامِ اَز كَجَا بَرَاي مَن حَاصِل شَد؟ كَوِيْنِد فِرْزَنِدْت بَرَاي تُو آمَرِزْش طَلِيِيْد. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَعْيِنُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى الْبِرِّ مِنْ شَاءِ إِسْتَخْرَجَ الْعَقُوقُ مِنْ وَلَدِهِ؛ فِرْزَنْدَانِ خُود رَا دَر خُوب شَدَن كَمَك كَنِيد زِيْرَا هَر كِه بَخُوهْد مِي تُوَانْد نَاْفَرْمَانِي رَا اَز فِرْزَنِدِ خُود بِيْرُون آوَرْد. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اَعْدَلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ بِالْحَلِّ كَمَا تَحِبُّونَ أَنْ يَعْدِلُوا بَيْنَكُمْ فِي الْبِرِّ وَ اللَّطْفِ؛ شَمَا كِه مِي خُوهِيْد فِرْزَنِدَاتَانِ دَر نِيَكِي و مَحَبْت بَا شَمَا بِه عَدَالْت رِفْتَار كِنْدَن دَر كَار بَخْشِش بَا آنَهَا بِه عَدَالْت رِفْتَار كَنِيد. نَهْجِ الْفَصَاحَةِ

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات الإنسان انقطع عمله إلا من ثلاث صدقه جاریه أو علم یتنفع به أو ولد صالح یدعو له؛ وقتی انسان بمیرد دنباله کارهای نیک او بریده شود جز سه چیز صدقه جاری و دانشی که کسان از آن بهره ور شوند و فرزند درست کاری که برای او دعا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اتَّقُوا اللَّهَ وَاَعِدُّوا بَيْنَ اَوْلَادِكُمْ كَمَا تُحِبُّونَ اَنْ يَّيْرُوْكُمْ؛ از خدا بترسید و میان فرزندان خود به عدالت رفتار کنید همان طور که می خواهید با شما به نیکی رفتار کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: علموا ابنائکم السباحه الرمايه؛ به پسرانتان شنا و تیراندازی را آموزش دهید. نهج الفصاحه: ح ۱۹۵۵

حدیث ۱۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: حق الولد علی والده ان یعلمه الکتابه والسباحه والرمايه وان لا یرزقه الا طیباً وان یزوجه اذا بلغ؛ حق فرزند (پسر) بر عهده پدرش این است که به او نوشتن، شنا کردن و تیراندازی را آموزش دهد و روزی او را تنها از راه حلال و پاکیزه تهیه نماید. نهج الفصاحه: ح ۱۳۹۴

حدیث ۱۰۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: رَحِمَ اللهُ اَبَا اَلْبَنَاتِ، اَلْبَنَاتُ مُبَارَكَاتٌ وَ اَلْبَنُونَ مُبَشَّرَاتٌ وَ هُنَّ اَلْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ؛ رحمت خدا بر پدری که دارای دخترانی است! دختران، با برکت و دوست داشتنی‌اند و پسران، مژده آورند. دختران باقیات الصالحات (بازماندگان شایسته‌اند). مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۱۵، ح ۱۷۷۰۰.

حدیث ۱۰۵

امام باقر علیه السلام: اِذَا ارَدْتَ الْوَلَدَ فَقُلْ عِنْدَ الْجَمَاعِ: اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ وَلَدًا وَ اجْعَلْهُ تَقِيًّا لَيْسَ فِيْ خَلْقِهِ زِيَادَةٌ وَ لَا نُقْصَانٌ وَ اجْعَلْ عَاقِبَتَهُ اِلَى خَيْرٍ؛ هرگاه فرزند خواستی، هنگام آمیزش بگو: بارها! به من فرزندی عطا کن و او را با تقوا قرار ده و در آفرینش او، کم و زیادی نباشد و او را عاقبت به خیر گردان. کافی، ج ۶، ص ۱۰، ح ۱۲.

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: اِنَّ الْوَلَدَ الصَّالِحَ رِيْحَانَةٌ مِنْ رِيَاحِيْنِ الْجَنَّةِ؛ فرزند شایسته، گلی از گل‌های بهشت است. کافی، ج ۶، ص ۳، ح ۱۰.

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید. وسائل الشیعه/ ۲۱/۴۸۴

سالمندان

حدیث ۱

امام صادق علیه السلام: عَظُّوا كِبَارَكُمْ وَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ . بزرگسالان خود را احترام کنید و صله ارحام به جای آورید . الکافی : ۲ / ۳ / ۱۶۵

حدیث ۲

امام علی علیه السلام: وَقَارُ الشَّيْبِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَصَارَةِ الشَّبَابِ ؛ وقار پیری، نزد من دوست داشتنی تر از نشاط جوانی است . غرر الحکم : ۱۰۰۹۹ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۸

حدیث ۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَحِفُّ بِحَقِّهِمْ إِلَّا مُنَافِقٌ بَيْنَ النِّفَاقِ : ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ ، وَالْإِمَامُ الْمُقْسِطُ ، وَمُعَلِّمُ الْخَيْرِ؛ سه کس اند که جز منافقی که نفاقش آشکار است در حق آنان بی حرمتی نکند: ریش سفید اسلام، پیشوای دادگر و آموزگار خوبیها. کنز العمال : ۴۳۸۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۴۰۰

حدیث ۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وجود پیران سالخورده بین شما باعث افزایش رحمت و لطف پروردگار و گسترش نعمتهای الهی بر شماست. نهج الفصاحه، ص ۲۲۲

حدیث ۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: احترام گذاشتن به مسلمان مو سفید و سالخورده از جمله تجلیل خداست و از ما نیست کسی که بزرگسال ما را احترام نکند و به خردسال ما مهربانی نکند. اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۰

حدیث ۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اِرْحَمِ الصَّغِيرَ وَوَقِّرِ الْكَبِيرَ تُكُنْ مِنْ رُفَقَائِي؛ به کودکان رحم کن و بزرگسالان را احترام نما تا از دوستان من باشی. کافی، ج ۲، ص ۳۱۶، ح ۷

حدیث ۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: وَقَرُّوا كِبَارَكُمْ يُوقِّرْكُمْ صَغَارَكُمْ ؛ پیرانتان را حرمت نهید تا کودکانتان شما را حرمت نهند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۰۶۹

حدیث ۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أكرم شابَّ شيخاً لسنَّه إلَّا قَبِضَ اللَّهُ عِنْدَ سَنِّهِ مِنْ يَكْرَمِهِ؛ هر جوانی که پیری را برای سنش گرامی دارد خدا هنگام پیری وی یکی را بیارد که وی را گرامی دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّا من لم یوقِّرَ الکبیر و یرحم الصّغیر و یأمر بالمعروف و ینه عن المنکر؛ هر که بزرگتر را محترم ندارد و به کوچکتر رحم نکند و به نیکی و اندارد و از بدی باز ندارد از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الشَّيْخُ فِي أَهْلِهِ كَالنَّبِيِّ فِي أُمَّتِهِ؛ پیر در میان کسان خود چون پیامبر در امت خویش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الخیر مع اکابرکم؛ خوبی همراه بزرگان شماست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البرکه مع اکابرکم؛ برکت با بزرگان شماست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البرکه فی اکابرنا فمن لم یرحم صغیرنا و یجلّ کبیرنا فلیس منّا؛ برکت در بزرگان ماست و هر کس بر کوچک ما رحم نکند و بزرگ ما را محترم نشمارد از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ وَقَّرَ ذَا شَيْبَةٍ فِي الْأِسْلَامِ أَمَّنَهُ اللَّهُ مِنْ فَرَجِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس بزرگ سال مسلمانی را گرامی دارد و احترام نماید، خداوند او را در قیامت از سختی ها و مشکلات در امان می دارد. الکافی، ج ۲، ص ۶۵۸، ح ۳

حدیث ۱۵

امام رضا علیه السلام می فرمایند: وَقَرُّوا كِبَارَكُمْ وَارْحَمُوا صِغَارَكُمْ وَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ؛ به بزرگترهائتان احترام بگذارید و با کوچکترها مهربان باشید و صلّه رحم نمایید. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۵.

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: **الْبِرْكَةُ مَعَ أَكْبَرِكُمْ؛ بَرَكْتُ، بَا بَزْرِكَانَ شِمَاسْت. جَامِعُ الْأَخْبَارِ، ص ۲۴۲، ح ۶۱۷.**

حدیث ۱۷

امام علی علیه السلام می فرماید: **تَشْبَعُهُ أَشْيَاءٌ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَشَعُّهِ أَنْفُسٍ أَقْبَحُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرْعِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سِرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكِذْبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطِبَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛** نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. **دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳**

حدیث ۱۸

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرَمُوهُ؛** هرگاه بزرگ قومی بر شما وارد شد، گرامی اش بدارید. **الکافی، ج ۲، ص ۶۵۹.**

والدین

حدیث ۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : **العبدُ المطيعُ لوالديه و لربه في أعلى عليين.** رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - فرمودند: بنده ای که مطیع پدر و مادر و پروردگارش باشد، روز قیامت در بالاترین جایگاه است. **«کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۷»**

حدیث ۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : **ان اُحْبِبْتَ أَنْ يَزِيدَ اللهُ فِي عُمْرِكَ فَسِرِّ أَبَوَيْكَ.** امام صادق - عليه السلام - : اگر دوست داری که خداوند عمرت را زیاد کند، پدر و مادرت را شاد کن. **«بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۱ ح ۸۴»**

حدیث ۳

قال الامام علی - عليه السلام - : **مَنْ بَرَّ وَالِدِيهِ بَرَّهُ وَلِدُهُ.** امام علی - عليه السلام - فرمودند: کسی که به پدر و مادر خویش نیکی کند، فرزندان او نیز به او نیکی خواهند کرد. **«تصنيف غرر الحكم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۴۱»**

حدیث ۴

قال الامام علی - عليه السلام - : **بَرِّ الْوَالِدِينَ أَكْبَرُ فَرِيضَةٍ.** امام علی - عليه السلام - فرمودند: بزرگترین تکلیف الهی نیکی کردن به پدر و مادر است. **«تصنيف غرر الحكم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۳۹»**

حدیث ۵

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - : **مَا وَلَدٌ بَارٌّ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ نَظْرَةٍ حَجَّةٌ مَبْرُورَةٌ ...** رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله -

آله - فرمودند: هر فرزند نیکوکاری که با مهربانی به پدر و مادر خویش نگاه کند، در مقابل هر نگاه، ثواب یک حج کامل مقبول به او داده می شود. سؤال کردند ای رسول خدا، حتی اگر در هر روز صد مرتبه نگاه کند؟ فرمودند: آری خداوند بزرگتر و پاک تر است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۳»

حدیث ۶

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يَفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ بِالرَّحْمَةِ فِي أَرْبَعِ مَوَاضِعَ عِنْدَ نَزُولِ الْمَطَرِ وَ عِنْدَ نَظَرِ الْوَالِدِ فِي وَجْهِ الْوَالِدِينَ وَ عِنْدَ فَتْحِ بَابِ الْكَعْبَةِ وَ عِنْدَ النِّكَاحِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: درهای آسمان رحمت الهی در چهار مورد گشوده می شود، هنگام آمدن باران، آنگاه که فرزند به صورت پدر و مادر خود نگاه کند و هنگام بازگشایی درب خانه خدا و هنگام ازدواج، کسی که دوست دارد خدا را پاک و مطهر ملاقات کند، باید به زناشویی بپردازد. «بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱»

حدیث ۷

قال الامام علي بن الحسين - عليه السلام - : وَاَمَّا حَقُّ امِّكَ : اَنْ تَعْلَمَ اَنَّهَا حَمَلَتْكَ حَيْثُ لَا يَحْتَمِلُ أَحَدٌ أَحَدًا وَ أُعْطَتْكَ مِنْ ثَمَرَةٍ قَلْبَهَا مَا لَا يُعْطَى أَحَدٌ أَحَدًا ... . امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: و اما حق مادرت بر تو این است که بدانی! او تو را در درون خود حمل نمود در موقعی که هیچ کس توان حمل کسی را در آن موقعیت ندارد و از میوه دل و جانش به تو عطا کرد که هیچ کس این لطف را در حق دیگری نمی کند، با تمام اعضاء و جوارح خود از تو مراقبت نمود و بدون اینکه باکی از گرسنگی و تشنگی خود داشته باشد و متوجه آن گردد، تو را سیر نموده و به تو آب نوشاند، خود با کمترین لباس به سر برد و تو را پوشاند، در حرارت آفتاب نشست و تو را در سایه نهاد، به خاطر تو از خواب ناز چشم پوشانید و تو را از سرما و گرم محفوظ داشت تا برای او زنده بمانی، پس به درستی که توان و طاقت تشکر و قدررانی از او را نخواهی داشت، مگر با کمک و توفیق خداوند سبحان. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶»

حدیث ۸

قال الامام علي بن الحسين - عليه السلام - : وَ اَمَّا حَقُّ اَبِيكَ فَاَنْ تَعْلَمَ اَنَّهُ اَصْلَكَ فَاَنْتَ لَوْلَاهُ لَمْ تَكُنْ، فَمَهْمَا رَأَيْتَ مِنْ نَفْسِكَ مَا يُعْجِبُكَ فَاعْلَمْ اَنْ اَبَاكَ اَصْلُ النِّعْمَةِ عَلَيْكَ فِيهِ ... . امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: و اما حق پدرت بر تو این است که: بدانی او اصل و ریشه توست، زیرا اگر او نبود تو نیز نبودی پس هر چه در وجود تو، تو را به شگفتی و خشنودی و امیدوار می دارد، بدان که پدرت منشاء و اساس آن نعمت است، پس خدای را حمد و سپاس گو و بر قدر و منزلت او شاکر باش. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶»

حدیث ۹

قال الامام علي بن الحسين - عليه السلام - : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا مِنْ عَمَلٍ قَبِيحٍ إِلَّا قَدْ عَمِلْتُهُ فَهَلْ لِي تَوْبَةٌ؟ فَقَالَ لَهُ ... . امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: شخصی خدمت رسول خدا آمد و گفت: ای رسول خدا، من هیچ کار زشتی نمانده که انجام نداده باشم، آیا می توانم توبه کنم؟ رسول خدا فرمودند: آیا هیچ یک از پدر و مادرت زنده هستند؟ گفت: بله، پدرم. رسول خدا فرمودند: برو به او نیکی کن (تا آمرزیده شوی). وقتی او راه افتاد، پیامبر فرمودند: کاش مادرش زنده بود. (یعنی اگر او زنده بود و به او نیکی می کرد، زودتر آمرزیده می شد). «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۲»

حدیث ۱۰

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ثلاثٌ لم يجعلِ اللهُ لأحدٍ فيهنَّ رُخصَةً: أداءُ الأمانةِ ... و برِّ الوالدينِ برِّينِ كانا أو فاجرین. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند سبحان در سه چیز به احدی اجازه ترک نداده است: ۱. ادای امانت به صاحب آن خواه نیکوکار باشد، خواه فاجر و گنهکار. ۲. وفای به عهد نسبت به هر کسی، نیکوکار باشد یا بدکار. ۳. نیکی به پدر و مادر خواه انسانهای خوب و نیکوکاری باشند، خواه گنهکار و اهل فجور. «وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۹۰»

حدیث ۱۱

قال الامام الرضا - عليه السلام - : سأل رجلٌ رسولَ الله - صَلَّى اللهُ عليه و آله - : ما حقُّ الوالدِ على ولده؟ قال: لا يسميه باسمه، و لا يمشى بين يديه و لا يجلسُ قبله و لا يستسبُّ له. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: مردی از پیامبر خدا - صَلَّى اللهُ عليه و آله - سؤال کرد: حقّ پدر بر فرزند چیست؟ حضرت فرمودند: او را با نام صدا نکنند، در راه رفتن از او جلو نیفتد، قبل از او نشیند و کاری انجام ندهد که مردم پدرش را لعنت کرده و دشنام دهند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۴۵»

حدیث ۱۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : بينا موسى بن عمران يُناجى عزوجلَّ اذ رأى رجلاً تحت عرشِ الله عزوجلَّ فقال: يا ربِّ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هنگامی که حضرت موسی - علیه السلام - مشغول مناجات با پروردگارش بود، مردی را دید که در سایه عرش الهی در ناز و نعمت است، عرض کرد: خدایا این کیست که عرش تو بر او سایه افکنده است؟ خداوند متعال فرمودند: او نسبت به پدر و مادرش نیکوکار بود و هرگز سخن چینی نمی کرد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶۵»

حدیث ۱۳

سئل عن الامام الصادق - عليه السلام - أي الاعمال أفضل؟ قال: الصِّلَةُ لَوَقْتِهَا و برِّ الوالدينِ و الجهادُ في سبيلِ الله. از امام صادق - عليه السلام - پرسیدند: برترین اعمال کدامند؟ امام فرمودند: نماز اول وقت، نیکی به پدر و مادر و جهاد در راه خدا. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۵»

حدیث ۱۴

قال الامام الرضا - عليه السلام - : انَّ اللهَ عزوجلَّ ... أمر بالشُّكرِ لهُ و بالوالدينِ فمن لم يشكرِ والديه لم يشكرِ الله. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: همانا خداوند عزوجلّ به سپاسگذاری از خود و پدر و مادر فرمان داده است. پس کسی که از پدر و مادر خویش سپاسگذاری نکند، شکر خداوند را نیز به جا نیاورده است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۷»

حدیث ۱۵

قال الامام الرضا - عليه السلام - : برِّ الوالدينِ واجبٌ و ان كان مُشركين و لا طاعةُ لهما في معصية الخالق ... امام رضا - عليه السلام - فرمودند: نیکی به پدر و مادر واجب است اگر چه آنها مشرک باشند، البته در جائی که اطاعت از آنها موجب معصیت و نافرمانی پروردگار شود، نباید فرمانبرداری نمود. «تفسیر صافی، ج ۲، ص ۳۷»

حدیث ۱۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ نَظَرَ الى اَبُوِيهِ نَظْرًا مَاقَتٍ وَ هُمَا ظَالِمَانِ لَهُ، لَمْ يَقْبَلِ اللهُ لَهُ صَلَاةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس به پدر و مادرش از روی غضب نگاه کند حتی در حالی که آنها در حق او ظلم می کنند، خدا هیچ نمازی را از او قبول نمی نماید. «اصول کافی، ج ۴، ص ۵۰»

حدیث ۱۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : جاء رجلٌ الى النبي - صَلَّى اللهُ عليه و آله - فقال يا رسول الله من اَبْرٌ؟ قال: اُمُّكَ، قال: ثمَّ من: قال اُمُّكَ ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شخصی خدمت رسول خدا - صَلَّى اللهُ عليه و آله - رسید و گفت: ای رسول خدا به چه کسی نیکی کنم؟ حضرت فرمودند: به مادرت. گفت: بعد از او به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به مادرت. باز پرسید: بعد از او به چه کسی؟ حضرت فرمودند: به پدرت. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۹۴»

حدیث ۱۸

سئل ابا عبدالله - عليه السلام - عن قولِ الله: «و بالوالدين احساناً» فقال: الأَحْسَانُ أَنْ تُحْسِنَ صَحْبَهُمَا ... از امام صادق - عليه السلام - در مورد معنای آیه «و بالوالدين احساناً» پرسیدند، حضرت فرمودند: احسان به پدر و مادر این است که رفتار را با آنها نیکو سازی و مجبورشان نکنی تا چیزی را که نیاز دارند از تو بخواهند. (یعنی قبل از اظهار نیاز درخواست آنها را برطرف کنی). «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۷۹»

حدیث ۱۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا تَمَلَّأْ عَيْنِيكَ مِنَ النَّظْرِ إِلَيْهِمَا إِلَّا بِرَحْمَةٍ وَ رِقَّةٍ وَ لا تَرْفَعْ صَوْتَكَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا وَ لا يَدِيكَ فَوْقَ أَيْدِيهِمَا وَ لا تَتَقَدَّمْ قُدَّامَهُمَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: چشمهایت را جز از روی دلسوزی و مهربانی به پدر و مادر خیره مکن و صدایت را بلندتر از صدای آنان نبر و دستهایت را بالاتر از دستهای آنان نیاور و جلوتر از آنان قدم بردار. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۷۹»

حدیث ۲۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما يَمْنَعُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ أَنْ يَبْرَّ وَالِدِيهِ حَيْثُ أَوْ مَيِّتِيْنِ، يَصَلِّيَ عَنْهُمَا وَ يَتَصَدَّقَ عَنْهُمَا وَ يَحْجَّ عَنْهُمَا ... امام صادق - عليه السلام - فرمودند: چه چیز مانع شخص می شود که وقتی پدر و مادرش زنده یا مرده اند، به آنها نیکی کند، به این صورت که به نیت آنها نماز بخواند، صدقه بدهد، حج به جا آورد و روزه بگیرد، زیرا اگر چنین کند ثواب آنها به پدر و مادرش می رسد و به خود شخص هم همان قدر ثواب داده می شود، به علاوه خداوند متعال به واسطه کارهای نیک و نماز، خیر زیادی به او عطا می کند. «بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۴۶»

حدیث ۲۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : و من العقوق أن ينظر الرجل الى والديه فيحد النظر اليهما. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از چیزهایی که موجب عاق شدن است، این است که انسان به پدر و مادر خویش تیز نگاه کند. (خیره شود) «اصول کافی، ج ۴، ص ۵۰»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : «عقوق الوالدين من الكبائر لأن الله عزوجل، جعل العاق عصياً شقيماً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: عاق پدر و مادر شدن از گناهان کبیره است، زیرا خداوند متعال عاق والدین را گناهکار شقی شمرده است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۴»

حدیث ۲۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : يجب للوالدين على الولد ثلاثة أشياء: شكرهما على كل حال، و طاعتهما فيما يأمرانه و ينهيانه عنه في غير معصية الله و نصيحتهما في السر و العلانية. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: پدر و مادر سه حق بر فرزند خویش دارند؛ ۱. در هر حال سپاس گذار و شاکر آنان باشد. ۲. در آنچه به آن امر و یا از آن نهی می کنند، مطیع آنان باشد، مگر اینکه موجب معصیت پروردگار شود. ۳. در آشکار و نهان، خیرخواه و دلسوز آنان باشد. «تحف العقول، ص ۲۳۸»

حدیث ۲۴

قال ابو عبد الله - عليه السلام - : يا ميسر قد حضر اجلك غير مرة و لا مرتين، كل ذلك يؤخر الله اجلك، لصلتك قرابتك، و ان كنت تريد ان يزاد في عمرك فبر شيخيك يعني ابويك. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ای میسر (یکی از اصحاب حضرت) بارها اجل و مرگ تو فرا رسیده و هر بار خداوند آن را به خاطر صله رحم با خویشاوندانت به تاخیر انداخته است و اگر می خواهی خداوند بر عمر تو را زیاد کند، به پدر و مادرت نیکی کن. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۴»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى: (وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا): إن ضرباك فقل لهما غفر الله لكما. امام صادق - عليه السلام - درباره آیه «و با آن دو به شایستگی سخن بگو» فرمودند: اگر تو را کتک زدند، بگو: خدا شما را بیامرزد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۸»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يدخل الجنة عاق ولا مدمن خمر. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که مورد عاق پدر و مادر باشد و نیز کسی که اهل میگساری باشد، وارد بهشت نخواهند شد. «بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۱۷»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من حق الوالد أن يخشع له عند الغضب. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حق پدر بر فرزند این است که به هنگام غضب و خشم پدر، فرزند در مقابل او خاشع بوده و سر تسلیم فرود آورد. «کنز العمال، ح

۴۵۵۱۲

حدیث ۲۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَصْبَحَ مُطِيعاً لِلَّهِ فِي الْوَالِدَيْنِ أَصْبَحَ لَهُ بِأَبَانٍ مَفْتُوحَانِ فِي الْجَنَّةِ وَ إِنْ كَانَ وَاحِداً فَوَاحِداً. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که دستور الهی را در مورد پدر و مادر خویش اطاعت کند و دو درب از بهشت به رویش گشوده خواهد شد و اگر فرمان الهی را در مورد یکی از آنان انجام دهد، یک درب گشوده می شود. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۷»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَرْضَى وَالِدَيْهِ فَقَدْ أَرْضَى اللَّهَ وَ مَنْ أَسَخَطَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ أَسَخَطَ اللَّهَ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس که پدر و مادرش را خشنود سازد حقیقتاً خدا را خشنود ساخته است و کسی که پدر و مادر خویش را به خشم آورد، خدا را به خشم آورده است. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۷۰»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : يُقَالُ لِلْعَاقِّ : إِعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنِّي لَا أَغْفِرُ لَكَ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: به کسی که عاق والدین شده (از طرف خدا) گفته می شود: هر کاری می خواهی انجام بده که دیگر تو را نمی بخشم. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۰»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : أَرْبَعَةٌ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَاقٌ وَ مَنَانٌ وَ مَكْذِبٌ بِالْقَدْرِ وَ مُدْمِنٌ خَمْرٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: خداوند در روز قیامت به چهار گروه نظر رحمت نخواهد کرد: عاق والدین، انسانی که بعد از انجام کار خیر منت می گذارد، منکر قضاء و قدر و شرابخوار. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۷۱»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِيَّاكُمْ وَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، فَإِنَّ رِيحَ الْجَنَّةِ تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ وَ لَا يَجِدُهَا عَاقٌ وَ لَا قَاطِعٌ رَحِمٍ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: بر حذر باشید از اینکه عاق والدین شوید، پس همانا با اینکه بوی بهشت از مسافت هزار سال به مشام می رسد، عاق والدین و کسی که قطع رحم کند بوی آن را احساس نخواهد کرد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۶۲»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ وَ اضْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ يُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند و بر عمر می افزاید. «کنز العمال، ح ۴۴۴۴»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : كَانَ فِي مَا أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى مُوسَى فِي الْأَلْوَابِحِ ... أَشْكُرُ لِي وَ لِوَالِدَيْكَ أَقَبَكَ الْمَتَالِفَ وَ أَنْسِيءُ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَ أَحْيِيكَ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ أَقَلِّبَكَ إِلَى خَيْرٍ مِنْهَا. پیامبر اکرم - صلى الله عليه وآله - : در آنچه خدای متعال در «الواح» به موسی علیه السلام داد، از جمله چنین بود: ... مرا و پدر و مادرت را سپاسگزاری کن، تا از نابود شدن ها حفظت کنم و اجلت را به تأخیر بیندازم و به تو زندگی ای پاک ببخشم و تو را از این زندگی به سوی بهتر از آن، ببرم. «تاریخ دمشق، ج ۶۱، ص ۱۲۸»

حدیث ۳۵

رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) : إِنَّ عَيْسَى بْنَ مَرْيَمَ قَالَ : خُلِقَ النَّهَارُ لِتُؤَدَّى فِيهِ الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ الَّتِي عَنْهَا تُسْأَلُ وَبِهَا تُحَاسَبُ ، وَبِرِّ وَالِدَيْكَ ، وَأَنْ تَضْرِبَ فِي الْأَرْضِ تَبْتَغِيَ الْمَعِيشَةَ ؛ مَعِيشَةً يَوْمِيكَ ؛ هِرَآئِنِ عَيْسَى بْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَمُودُ : «رُوزِ آفَرِيدِ شَدِّ تَا دَرِ آن نِمَازِ وَاجِبِ رَا اِدَا كِنِي كِه اَزِ آن بَا زَخَوَاسْتِ وَ بَا آن حَسَابَرَسِي خَوَاهِي شَد ؛ وَ تَا بِه پَدَرِ وَ مَادَرْتِ نِي كِي كِنِي ؛ وَ تَا دَرِ زَمِينِ گَامِ زَنِي وَ دَرِ پِي گُذَرَانِ زَنَدَگِي رُوزَانِهِ خُودِ بَرِآبِي» . بحار الأنوار: ۳۸/ ۵۸/ ۲۰۸.

حدیث ۳۶

امام هادی علیه السلام : الْعُقُوقُ يُعَقَّبُ الْقِلَّةَ، وَيُؤَدَّى إِلَى الدُّلَّةِ ؛ نَافِرْمَانِي وَالدِّينِ ، تَنگَدَسْتِي دَرِ پِي دَارِدِ وَ بِه ذَلَّتْ مِي كَشَانْدِ . بحار الأنوار : ۶۱۴ / ۷۴ / ۸۴ / ۹۵ منتخب میزان الحکمة : ۶۱۴

حدیث ۳۷

الامام الصادق عليه السلام في قوله تعالى : «وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا»: إِنَّ صَرَبَاكَ فَقُلْ لَهُمَا : غَفَرَ اللَّهُ لَكُمَا . امام صادق عليه السلام - درباره آیه «و به آن دو به شایستگی سخن بگو»- : اگر تو را کنک زدند ، بگو : خدا شما را بیامرزد . الکافی : ۲ / ۱۵۸ / ۱ منتخب میزان الحکمة : ۶۱۴

حدیث ۳۸

الامام الصلّدق عليه السلام في قوله تعالى : «وَ اخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ» : لَا تَمَلَأْ عَيْنَيْكَ مِنَ النَّظَرِ إِلَيْهِمَا إِلَّا بِرَحْمَةٍ وَرِقَّةٍ ، وَلَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا ، وَلَا يَدَكَ فَوْقَ أَيْدِيهِمَا ، وَلَا تَقَدِّمَ قَدَامَهُمَا . امام صادق عليه السلام - درباره آیه «و از روی مهربانی ، در برابر آنان خوار و فروتن باش»- : نگاهت را جز از سر مهر و دلسوزی به آنان خیره مکن و صدایت را از صدای آنها بلندتر مگردان و رو دست آنها نیز بلند نشو و خود را از آنها جلو مینداز . الکافی : ۲ / ۱۵۸ / ۱ منتخب میزان الحکمة : ۶۱۴

حدیث ۳۹

امام صادق عليه السلام : مِنَ الْعُقُوقِ أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى وَالدِيهِ فَيَحِدَّ النَّظَرَ إِلَيْهِمَا . و از جمله نافرمانی کردن از والدین آن است که انسان به آنان خیره نگاه کند . الکافی : ۲ / ۳۴۹ / ۷ منتخب میزان الحکمة : ۶۱۴

حدیث ۴۰

امام صادق علیه السلام: أَدْنَى الْعُقُوقِ: «أَفٌّ»، وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ. كَمْتَرِينَ بِي إِحْتِرَامِي بِه پَدْر و مَادِر، «أَفٌّ» كَقْتَن اِسْت و اِكْر خِدَاوَنْد عَزَّ وَجَلَّ چِيزِي كَمْتَر اَز اَن سِرَاغ دَاشْت، بِي كَمَان اَز اَن نَهِي مِي كَرْد. الكافي: ۲ / ۳۴۸ / ۱ / مَنْتخَب مِيزَان الْحَكْمَةُ: ۶۱۴

حدیث ۴۱

امام باقر علیه السلام: إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ بَارًا بِوَالِدَيْهِ فِي حَيَاتِهِمَا، ثُمَّ يَمُوتَانِ فَلَا يَقْضَى عَنْهُمَا دُيُونَهُمَا وَلَا يَسْتَعْفِرُ لَهُمَا فَيَكْتُبُهُ اللَّهُ عَاقًا. وَإِنَّهُ لَيَكُونُ عَاقًا لَهُمَا فِي حَيَاتِهِمَا غَيْرَ بَارٍّ بِهِمَا، فَإِذَا مَاتَا قَضَى دَيْنَهُمَا وَاسْتَعْفَرَ لَهُمَا فَيَكْتُبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَارًا. يَكُ وَقْتِ هَسْت كِه بِنْدِه دَر زَمَان حَيَاتِ پَدْر و مَادِر خُود نَسَبْت بِه اَنَان نِيكُوكَار اِسْت، اَمَّا وَقْتِي مِي مِيرِنْد، نِه بَدِهِي اَنَان رَا مِي پَرْدَازْد و نِه بَرَايشَان طَلَب اَمْرُزْش مِي كِنْد، دَر اَيْن صُورْت خِدَاوَنْد اُو رَا نَا فَرْمَان قَلْمَدَاد مِي كِنْد و يَكُ وَقْتِ هَسْت كِه بِنْدِه دَر زَمَان حَيَاتِ پَدْر و مَادِرِ خُود، نَاخَلْف و نَا فَرْمَان اِسْت و بِه اَنَان نِيكِي نَمِي كِنْد، اَمَّا وَقْتِي مُرْدِنْد بَدِهِي هَاي اَنهَا رَا مِي پَرْدَازْد و بَرَاي ايشَان اَمْرُزْش مِي طَلَبْد. لَذَا خِدَاوَنْد عَزَّ وَجَلَّ اُو رَا نِيكُوكَار مِي نُويسِد. الكافي: ۲ / ۱۶۳ / ۲۱

حدیث ۴۲

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لَمَّا سُئِلَ عَنِ بَرِّ الْوَالِدَيْنِ بَعْدَ مَوْتِهِمَا: نَعَمْ، الصَّلَاةُ عَلَيْهِمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ لَهُمَا، وَإِنْفَاذُ عَهْدِهِمَا مِنْ بَعْدِهِمَا، وَصَلَاةُ الرَّحِمِ الَّتِي لَا تُوصَلُ إِلَّا بِهِمَا، وَإِكْرَامُ صَدِيقِهِمَا. پِيَامْبِر خِدَا صَلِي اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ - دَر پَاسخ بِه سْوَال اَز نِيكِي كَرْدن بِه پَدْر و مَادِر بَعْد اَز فُوت اَنهَا-: آري، دَعَا كَرْدن بَرَاي اَنهَا، اَمْرُزْش خُواسْتَن بَرَايشَان و اَجْرَا كَرْدن وَصِيْت هَايشَان بَعْد اَز مَرگ اَنهَا و صِلِه رَحْم كَرْدن بَا خُويشَان اَنهَا، و اَحْتِرَام كَذَاشْتَن بِه دُوسْتَان اَنهَاسْت. الترهيب والترهيب: ۳ / ۳۲۳ / ۳۲ مَنْتخَب مِيزَان الْحَكْمَةُ: ۶۱۴

حدیث ۴۳

امام رضا علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ... أَمَرَ بِالشُّكْرِ لَهُ وَلِلْوَالِدَيْنِ، فَمَنْ لَمْ يَشْكُرْهُ وَالِدَيْهِ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ. خِدَاوَنْد عَزَّ وَجَلَّ ... بِه سِپَاَسگَزَارِي اَز خُود و پَدْر و مَادِر فَرْمَان دَاده اِسْت. پَس هَر كِه اَز پَدْر و مَادِرْش سِپَاَسگَزَارِي نَكِنْد، اَز خِدَاوَنْد سِپَاَسگَزَارِي نَكْرده اِسْت. الخصال: ۱۵۶ / ۱۹۶ مَنْتخَب مِيزَان الْحَكْمَةُ: ۶۱۴

حدیث ۴۴

پيامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ طُوبَى لَهُ، زَادَ اللَّهُ فِي عُمُرِهِ. هَر كِه بِه پَدْر و مَادِرْش نِيكِي كِنْد، خِدَاوَنْد عُمُرْش رَا زِيَاد كَرده اِسْت، خُوشَا بِه حَالِش. الترهيب والترهيب: ۳ / ۳۱۷ / ۱۷ مَنْتخَب مِيزَان الْحَكْمَةُ: ۶۱۴

حدیث ۴۵

امام صادق علیه السلام: إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ يَزِيدَ اللَّهُ فِي عُمُرِكَ فَسِرُّ أَبُوَيْكَ. اِكْر دُوسْت دَارِي خِدَاوَنْد بَر عُمُرْت بِي فَزَايد، پَدْر و مَادِرْت رَا خُوشحال كُن. الزهد للحسين بن سعيد: ۳۳ / ۸۷ مَنْتخَب مِيزَان الْحَكْمَةُ: ۴۰۸

حدیث ۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: النَّظْرُ إِلَى الْعَالِمِ عِبَادَةٌ، وَالنَّظْرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمُقْسِطِ عِبَادَةٌ، وَالنَّظْرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَرَحْمَةٍ عِبَادَةٌ، وَالنَّظْرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عِزٌّ وَجَلَّ عِبَادَةٌ. نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خداوند عز و جل دوستش داری عبادت است.
 أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵ منتخب میزان الحکمة: ۳۵۴

حدیث ۴۷

امام صادق علیه السلام: مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ نَظَرَ مَاقَتٍ وَهُمَا ظَالِمَانِ لَهُ، لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةً. هر که به پدر و مادر خود، گرچه به وی ستم کرده باشند، با نگاه دشمنانه بنگرد، خداوند نمازش را نمی پذیرد. الکافی: ۲ / ۳۴۹ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۳۲۶

حدیث ۴۸

امام صادق علیه السلام: عَقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكِبَائِرِ؛ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ الْعَاقَ عَصِيًّا شَقِيًّا. نافرمانی والدین از گناهان کبیره است؛ زیرا خداوند متعال فرزند نافرمان را عصیانگر و بدبخت قرار داده است. علل الشرائع: ۲ / ۴۷۹ / ۲ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۴

حدیث ۴۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: رِضَا اللَّهِ فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ اللَّهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ؛ خَشْنُودِي خُدا در خَشْنُودِي پدر است و ناخشنودی خدا در ناخشنودی پدر. الترغيب والترهيب: ۳ / ۳۲۲ / ۳۰

حدیث ۵۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لَمَّا سُئِلَ عَنْ حَقِّ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَلَدِهِمَا: هُمَا جَنَّتَكَ وَنَارُكَ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در پاسخ به سؤال از حق پدر و مادر بر فرزندانشان - فرمودند: آن دو بهشت و دوزخ تو هستند. الترغيب والترهيب: ۳ / ۳۱۶ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۲

حدیث ۵۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لِرَجُلٍ قَالَ لَهُ: إِنَّ أَبِي يُرِيدُ أَنْ يَسْتَبِيحَ مَالِي: أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَبِيكَ. مردی به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم عرض کرد: پدرم می خواهد مال مرا از آن خود کند. حضرت فرمودند: تو و مال تو از آن پدرت هستی. کنز العمال: ۴۵۹۳۳ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۴

حدیث ۵۲

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لَمَّا سُئِلَ عَنْ حَقِّ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ: لَا يُسَمِّيهِ بِاسْمِهِ، وَلَا يَمْشِي بَيْنَ يَدَيْهِ، وَلَا يَجْلِسُ قَبْلَهُ، وَلَا يَسْتَسَبُّ لَهُ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در پاسخ به سؤال از حق پدر بر فرزندش - فرمودند: او را به اسم صدا نزنند، جلوتر از او راه نرود، پیش از او ننشینند و برایش دشنام نخرند. الکافی: ۲ / ۱۵۹ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۴

حدیث ۵۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **أَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ زَوْجُهَا، وَأَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ أُمُّهُ؛** بزرگترین حق را بر زن، شوهر او دارد و بزرگترین حق را بر مرد، مادر او دارد. کنز العمال: ۴۴۷۷۱ منتخب میزان الحکمة: ۲۵۴

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به پدر و مادر خود نیکی کنید تا فرزندان شما به شما نیکی نمایند چشم از زنان و ناموس مردم بپوشانید و خیانت به آنها نکنید تا از زنانتان چشم بپوشند و به آنها خیانت نکنند. نهج الفصاحه، ص ۲۱۹

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهار چیز را در چهار چیز قرار داده است: ۱. برکت علم را احترام به استاد. ۲. بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش. ۳. لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر. ۴. آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصاب، صفحه ۲۳۰

حدیث ۵۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **ثَلَاثٌ لَا يُسْتَحْيَى مِنْهُنَّ: خِدْمَةُ الرَّجُلِ ضَيْفَهُ وَقِيَامُهُ عَنِ مَجْلِسِهِ لِأَبِيهِ وَمُعَلِّمِهِ وَطَلْبُ الْحَقِّ وَإِنْ قَلَّ؛** از سه کار حیا نباید کرد: خدمت به میهمان، از جا برخاستن در برابر پدر و آموزگار خویش و طلب حق گرچه اندک باشد. غرر الحکم، ج ۳، ص ۳۳۸، ح ۴۶۶۶

حدیث ۵۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ يَزِيدَ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ فَسِيرَ أَبَوَيْكَ؛** اگر دوست داری که خداوند عمرت را زیاد کند، پدر و مادرت را شاد کن. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۱، ح ۸۴

حدیث ۵۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **الذُّنُوبُ الَّتِي تُغَيِّرُ النِّعَمَ الْبَغْيُ وَالذُّنُوبُ الَّتِي تَوْرَثُ النَّبْدَمَ الْقَتْلُ وَالَّتِي تُنَزِلُ النَّعَمَ الظُّلْمُ وَالَّتِي تَهْتِكُ السُّتُورَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَالَّتِي تَحْبِسُ الرِّزْقَ الزِّنَا وَالَّتِي تُعْجِلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّجْمِ وَالَّتِي تَوَدُّ الدُّعَاءَ وَتُظْلِمُ الْهَوَاءَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ؛** گناهی که نعمت‌ها را تغییر می‌دهد، تجاوز به حقوق دیگران است. گناهی که پشیمانی می‌آورد، قتل است. گناهی که گرفتاری ایجاد می‌کند، ظلم است. گناهی که آبرو می‌برد، شرابخواری است. گناهی که جلوی روزی را می‌گیرد، زناست. گناهی که مرگ را شتاب می‌بخشد، قطع رابطه با خویشان است. گناهی که مانع استجاب دعا می‌شود و زندگی را تیره و تار می‌کند، نافرمانی از پدر مادر است. علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۴

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصَّلَاةُ لَوْ قَتَبَهَا ثُمَّ بَرَّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛** بهترین کارها در نزد خدا نماز به وقت است، آنگاه نیکی به پدر و مادر، آنگاه جنگ در راه خدا. کنز العمال، ج ۷، ص ۲۸۵، ح ۱۸۸۹۷

حدیث ۶۰

من نظر الی ابویه نظر ماقت ، و هما ظالمان لم یقبل الله له صلاة ؛ هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند، اگرچه به وی ستم کرده باشند، خداوند نمازش را نمی پذیرد. (جامع السعادات ، ج ۲ ، ص ۳۵۱)

حدیث ۶۱

قال الصادق - علیه السلام - : یا هشام ! افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد معرفه به الصلوة و بر الوالدین و ترک الحسد و العجب و الفخر ؛ بهترین وسیله ای که انسان را به خداوند نزدیک می سازد، بعد از خداشناسی ، نماز و نیکوکاری به پدر و مادر و ترک رذیله های حسد و عجب و فخرفروشی است . (تحف العقول ، ص ۴۵۵)

حدیث ۶۲

امام صادق علیه السلام : مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي الْمَصْحَفِ ، مُتَّعٍ بِبَصِيرِهِ ، وَخُفِّفَ عَنِ الْإِثْمِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا ؛ هر کس قرآن را از رو بخواند ، از بهره بینایی برخوردار است و از گناه پدر و مادرش کاسته می شود ، هر چند کافر باشند . الکافی ، جلد ۲ ، صفحه ۶۱۳ ، حدیث ۱

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أرضی والديه فقد أرضی الله و من أسخط والديه فقد أسخط الله؛ هر که پدر و مادر خویش را خشنود کند خدا را خشنود کرده و هر که پدر و مادر خویش را خشمگین کند خدا را خشمگین کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أصبح مطيعاً لله في والديه أصبح له بابان مفتوحان من الجنة وإن كان واحداً فواحد؛ هر که روز آغازد و در کار پدر و مادر خویش مطیع خدا باشد، دو در از بهشت بر او گشوده باشد و اگر یکی باشد یکی. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من قبل بين عيني أمه كان له ستر من النار؛ هر که پیشانی مادر خویش را ببوسد از آتش جهنم مصون شود. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ملعون من سب أباه، ملعون من سب أمه؛ هر که به پدر خویش ناسزا گوید ملعون است و هر که به مادر خویش ناسزا گوید ملعون است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل ينظر إلى وجه والديه نظر رحمه إلهما كتب الله له بها حجه مقبولة مبروره؛ هر که از روی مهربانی به صورت پدر و مادر خویش نظر کند خدا به پاداش آن برای وی حج مقبول نیکوئی رقم زند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما برّ أباه من شدّ إليه الطرف بالغضب؛ هر که نگاه خشمگین سوی پدر خویش افکند از فضیلت نیکی با وی بی نصیب است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا يصلح الملق إلهاً للوالدين و الإمام العادل لا تصلح الصنيعه إلهاً عند ذی حسب أو دین؛ تملق گفتن جز از پدر و مادر و پیشوای عادل روا نباشد و نکوئی جز پیش شرافتمند و دیندار به ثمر نرسد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لعن الله من لعن والديه؛ هر که پدر و مادر خویش را لعن کند خدایش لعنت کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كل الذنوب يؤخر الله تعالى ما شاء منها إلى يوم القيامة إلهاً عقوق الوالدين فإنّ الله يعجله لصاحبه في الحياه الدنيا قبل الممات؛ خدای والا، از همه گناهان هر چه را خواهد تا روز رستاخیز مؤخر دارد مگر نارضایی پدر و مادر که خدا سزای آن را در زندگی دنیا پیش از مرگ دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العبد المطيع لوالديه و لربه في أعلى عليين؛ کسی که مطیع پدر و مادر و پروردگار خویش باشد، در اعلاّی بهشت است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طاعه الله طاعه الوالد و معصيه الله معصيه الوالد؛ اطاعت پدر خداست و نافرمانی پدر نافرمانی خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۷۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الصدقه على وجهها و اصطناع المعروف و برّ الوالدين و صله الرّحم تحوّل الشقاء سعاده و تزيد في العمر و تقى مصارع السوء؛ صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و پیوستگی خویشاوند بدبختی را به

خوشبختی مبدل کند و عمر را افزایش دهد و از مرگ های بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۵

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَزِيدُ فِي عَمْرِ الرَّجُلِ بِيَرَّةِ وَالِدِيهِ؛ خدایوند به وسیله نیکی با پدر و مادر، عمر انسان را فزون می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحِبُّ أَنْ تَعْدَلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ حَتَّى فِي الْقَبْلِ؛ خدایوند دوست دارد که میان فرزندان خود حتی در بوسیدن آنها به عدالت رفتار کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَمْرِيكَ، أَمْرِيكَ، ثُمَّ أُمَّكَ، ثُمَّ أَبَاكَ، ثُمَّ الْأَقْرَبَ فَلِأَقْرَبِ؛ مادر خود، مادر خود، مادر خود را رعایت کن، سپس پدر خود را و پس از آن کسانی را که به تو نزدیک ترند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَ قَتْلُ النَّفْسِ وَ عَقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَ شَهَادَةُ الزُّورِ؛ بزرگترین گناهان بزرگ شرک به خدا و قتل نفس و بد رفتاری با پدر و مادر و شهادت دروغ است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَكْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ زَوْجُهَا وَ أَكْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ أُمُّهُ؛ شوهر از همه کس بیشتر بر زن حق دارد و مادر از همه کس بیشتر بر مرد حق دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: احفظ وُدَّ أَيْبِكَ لَا تَقْطَعُهُ فَيُطْفِئَ اللَّهُ نُورَكَ. دوستی پدر خویش را حفظ کن و رشته آن را مبر که خدایوند نور تو را خاموش می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصِّيَالَةُ لَوْقَتِهَا ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ بهترین کارها در نزد خدا نماز به وقت است آنگاه نیکی با پدر و مادر آنگاه جنگ در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اِثْنَانِ يَعْجَلُهُمَا اللَّهُ فِي الدُّنْيَا الْبَغْيُ وَ عَقُوقُ الْوَالِدَيْنِ؛ دو چیز را خدایوند در این جهان کیفر می دهد تعدی و ناسپاسی پدر و مادر. نهج الفصاحه

حدیث ۸۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: فرزند خردسالی که به پدر گستاخی کند، چون بزرگ شد عاق و ناسپاس او گردد. (تحف العقول/۵۲۰)

حدیث ۸۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) می فرمایند: جرأه الولد علی والده فی صغره تدعو الی العقوق فی کبره؛ فرزند خردسالی که به پدر گستاخی کند، چون بزرگ شد عاق و ناسپاس او گردد. تحف العقول، ص ۵۲۰

حدیث ۸۵

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: نارضایتی پدر و مادر، باعث ضعف و ذلت آدمی می شود. (مسند الامام الهادی (ع)/۳۰۳)

حدیث ۸۶

امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر که پدر و مادر را اندوهگین کند آنان را ناسپاسی کرده. تحف العقول

حدیث ۸۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : الزَّمِ رِجْلَهَا، فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ أَقْدَامِهَا، وَ الزَّمِ رِجْلَهَا فَتَمَّ الْجَنَّةُ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: همیشه در خدمت مادر و پای بند او باش، چون بهشت زیر پای مادران است و نتیجه آن نعمت های بهشتی خواهد بود. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۲، ح ۴۵۴۴۳

حدیث ۸۸

قال الإمام علي - عليه السلام - : فِي الْمَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ، كَفَّارَةٌ لِوَالِدَيْهِ ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: مریضی کودک، کفاره گناهان پدر و مادرش می باشد. بحار الأنوار، ج ۵، ص ۳۱۷، ح ۱۶

حدیث ۸۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: افضل الاعمال الی الله الصلاة لوقتها و بر الوالدين و الجهاد فی سبیل الله؛ بهترین اعمال نزد خداوند، نماز اول وقت است پس از آن نیکی بر پدر و مادر، و سپس جهاد در راه خدا است. (بحار الانوار، ج ۳، ص ۸۵)

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: يُقَالُ لِلْعَاقِ إِعْمَالٌ مَا شَتَّ فَنِي لَا أَعْفِرُ لَكَ به فرزندى که عاق (والدين) شده گفته می شود: هر کاری می خواهی انجام بده که من تو را نمی آمرزم. بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸۰

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ثَلَاثٌ لَيْسَ لِأَحَدٍ مِّنَ النَّاسِ فِيهِنَّ رُخْصَةٌ: بَرُّ الْوَالِدَيْنِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِمُسْلِمٍ أَوْ كَافِرًا وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى مُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرًا؛ سه چیز است که ترک آن برای هیچ کس جایز نیست: نیکی به پدر و مادر مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد با مسلمان یا کافر و ادای امانت به مسلمان یا کافر. جامع الصغیر، ج ۲، ص ۷۱۶، ح ۳۴۶۹

حدیث ۹۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: كَانَ فِي مَا أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى مُوسَى فِي اللُّوْحِ... أَشْكُرُ لِي وَ لِوَالِدَيْكَ أَقْرَبَ الْمَتَالِفِ وَأُنْسِيءَ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَأُحْيِيكَ حَيَاةً طَيِّبَةً وَأَقْلَبُكَ إِلَى خَيْرِ مَنَافِعِهَا؛ در آنچه خدای متعال در «الواح» به موسی علیه السلام داد، از جمله چنین بود... مرا و پدر و مادرت را سپاسگزاری کن، تا از نابود شدن‌ها حفظت کنم و اجلت را به تأخیر بیندازم و به تو زندگی ای پاک ببخشم و تو را از این زندگی به سوی بهتر از آن، ببرم. تاریخ دمشق، ج ۶۱، ص ۱۲۸

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّجْمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَ تَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛ صدقه به جا، نیکوکاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹

حدیث ۹۴

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ بَيْنَ الْوَالِدِ وَ وَلَدِهِ رِبَاً وَ لَا بَيْنَ الزَّوْجِ وَ الْمَرْأَةِ رِبَاً؛ بین پدر و فرزند و بین شوهر و همسرش ربا (حرام) نیست. فقه الرضا، ص ۲۵۸

حدیث ۹۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ بَرَّهُ وَ لَدُهُ؛ هر که به پدر و مادرش نیکی کند، فرزندش به او نیکی می‌کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۱۴۵

حدیث ۹۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اسْتَنْكَفَ مِنْ أَبِيهِ فَقَدْ خَالَفَ الرَّشِدَ؛ هر که [از سیر خود بزرگ بینی] از پدر و مادرش روی گرداند، با رشد و کمال خویش مخالفت کرده است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۲۳

حدیث ۹۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثَلَاثٌ لَا يُسْتَحْيَى مِنْهُنَّ: خِدْمَةُ الرَّجُلِ ضَيْفَهُ وَ قِيَامُهُ عَنِ مَجْلِسِهِ لِأَبِيهِ وَ مُعَلِّمِهِ وَ طَلْبُ الْحَقِّ وَ إِنْ قَلَّ؛ از سه چیز نباید شرم داشت: خدمت کردن مرد به میهمانش، برخاستن از جایش به احترام پدر و معلمش، و حق‌خواهی، اگر چه اندک باشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۶۶۶

حدیث ۹۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بَرُّوا آبَاءَكُمْ يَبْرِكْكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ ؛ به پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان به شما نیکی کنند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۴۸

حدیث ۹۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ الْيَتِيمِ وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ وَ صَلَاةُ الرَّجْمِ ؛ برترین خوبی ، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صلح رحم است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۵۰

حدیث ۱۰۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَكْرَمَ ضَيْفِكَ وَإِنْ كَانَ حَقِيرًا وَقَمَّ عَنْ مَجْلِسِكَ لِأَيِّكَ وَ مُعَلِّمِكَ وَإِنْ كُنْتَ أَمِيرًا ؛ مهمانت را گرامی بدار، اگر چه حقیر باشد، و به احترام پدر و معلّم از جایت برخیز، اگر چه فرمانروا باشی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۳۴۱

حدیث ۱۰۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: أفضل العمل : الصلاة على ميقاتها، ثم بر الوالدين ، ثم ان يسلم الناس من لسانك ؛ بهترین عمل ، به پا داشتن نماز در وقت معین و زمان فضیلت آن است و سپس نیکی به پدر و مادر و بعد از آن در امان بودن مردم از زبان تو است . (کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۹۴۸)

حدیث ۱۰۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لا يقبل الله صلاة خمسة نفر. الابق من سيدة و امرأة لا يرضى عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اكل الربا ؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد: ۱ - بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است . ۲ - زنی که شوهرش از وی راضی نیست . ۳ - شرابخوار و دائم الخمر . ۴ - کسی که عاق والدین شده است . ۵ - رباخوار . (مستدرک الوسائل ، ج ۱۳ ، ص ۳۳۲)

حدیث ۱۰۳

قال الصادق - عليه السلام -: من نظر الى ابويه نظر مامت و هما ظالمان له لم يقبل الله له صلوة ؛ هر کس با چشم بغض و کینه به پدر و مادر خود که به وی ستم کرده اند، نگاه کند، نمازش در پیشگاه الهی نامقبول است . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۴۹)

حدیث ۱۰۴

قال الرضا - عليه السلام -: ان الله - عز و جل - امر بثلاثة مقرون بها ثلاثة اخرى : امر بالصلوة و الزكاة فمن صلى و لم يترك لم تقبل منه صلاته و امر بالشكر له و للوالدين فمن لم يشكر والديه لم يشكر الله و امر باتقاء الله و صلة الرحم . فمن لم يصل رحمه لم يتق الله - عز و جل - : سه چیز با سه چیز همراه است : ۱ - نماز گزاری که به او زکات تعلق گیرد و نپردازد، نمازش پذیرفته نیست . ۲ - و به سپاسگزاری برای خود و پدر و مادر فرمان داد: آن که سپاس پدر و مادر نکند، هرگاه خدا را سپاس کند پذیرفته نیست . ۳ - به پرهیزکاری از خدا و پیوند با خویشاوند فرمان داد. آن که پیوند با خویشان ندارد از خدا بیمناک نیست . (بحار الانوار، ج ۹۶ ، ص

۱۲. الخصال، ج ۱، ص ۵۵

حدیث ۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رضا الرَّبِّ فی رضا الوالدین و سخطه فی سخطهما؛ خوشنودی خدا در خوشنودی پدر و مادر است و دلگیری وی در دلگیری آنها است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: دعاء الوالد لولده کدعاء- التَّیِّبِ لِأُمَّتِهِ؛ دعائی که پدر برای فرزند کند مانند دعائی است که پیغمبر برای امت خود می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجَنَّةُ تحت أقدام الأمَّهات؛ بهشت زیر قدم مادران است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من کُنَّ فیهِ نشر الله تعالی علیه کفهِ و أدخله جَنَّتِهِ: رفق بالضعیف و شفقه علی- الوالدین و الإحسان إلی- المملوک؛ سه چیز است که در هر که باشد خداوند وی را پناه دهد و ببهشت برد: مدارا با ناتوان و مهربانی با پدر و مادر و نیکی با زیر دست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث من فعلهنَّ فقد أجرم: من عقد لواء فی غیر حقّ أو عقّ والديه أو مشی مع ظالم لینصره؛ سه کار است که هر کس بکند خطا کار است: هر کس پرچمی جز در راه حق برافرازد، یا با پدر و مادر بدی کند، یا با ستمگری راه سپرد تا او را یاری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لیس لأحد النَّاس فیهِ رخصه: بَرِّ الوالدین مسلما کان أو کافرا و الوفاء بالعهد لمسلم أو کافر و الأمانه إلی مسلم کان أو کافر؛ سه چیز است که هیچ کس به ترک آن مجاز نیست: نیکی با پدر و مادر مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد برای مسلمان یا کافر و رد امانت مسلمان یا کافر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینفع معهنَّ عمل، الشُّرک بالله و عقوق الوالدین و الفرار من الزَّحف؛ سه گناه است که با وجود آن هیچ کار نیکی سودمند نیست شریک قرار دادن برای خدا و ناخشنودی پدر و مادر و فرار از جنگ. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه لا ینظر الله إلیهم یوم القیامه العاقّ لوالدیه و المرأه المترجله المتشبهه بالرجال و الدیوث؛ سه کسند که خدا روز رستاخیز به سوی آنها نمی نگرد عاق والدین و زنی که مرد نما باشد و دیوث. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه لا یحجون النار: المنان و عاقّ والدیه و مدمن الخمر؛ سه کسند که میان آنها و جهنم حجابی نیست: منت گذار و عاق پدر و مادر و شراب خوار. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه قد حرّم الله علیهم مدمن الخمر و العاقّ و الدیوث الذی یقرّ فی أهله الخبث؛ سه کسند که خداوند بهشت را بر آنها حرام کرده است: شراب خوار و آن که پدر و مادر از او ناراضی نباشند و دیوث که بی ناموسی را در خانواده خود ندیده گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: بڑوا آباءکم تبرّکم أبناءکم و عفاؤکم نساؤکم؛ با پدران خود نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و عقیف باشید تا زنان شما عقیف باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: بڑ الوالدین یزید فی العمر و الکذب ینقص الززق و الدّعاء یردّ القضاء؛ نیکی با پدر و مادر عمر را افزون کند و دروغ روزی را کاهش دهد و دعا قضا را دفع کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: بڑ الوالدین یجزئ عن الجهاد؛ نیکی با پدر و مادر جای جهاد را می گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: بابان معجلان عقوبتهما فی الدّنيا البغی و العقوق؛ دو چیز است که کیفر آن را در دنیا می دهند ظلم و بد رفتاری با پدر و مادر. نهج الفصاحه

حدیث ۱۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ الله تعالی ینهاکم أن تحلفوا بأبائکم؛ خداوند نهی کرده که به پدران خود

قسم بخورید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲۰

من نظر الی ابویه نظماقت، و هما ظالمان لم یقبل الله له صلاة؛ هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند، اگر چه به وی ستم کرده باشند، خداوند نمازش را نمی پذیرد. (جامع السعادات، ج ۲، ص ۳۵۱)

حدیث ۱۲۱

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ -: النَّظَرُ إِلَى الْعَالَمِ عِبَادَةً، وَ النَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةً عِبَادَةٌ، وَ النَّظَرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادَةٌ؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۱۲۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِنَّ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سَبْعَةَ حُقُوقٍ، فَأَوْجِبُهَا أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ حَقًّا وَأَنْ كَانَ عَلَى نَفْسِهِ أَوْ عَلَى وَالِدَيْهِ، فَلَا يَمِيلُ لَهُمْ عَنِ الْحَقِّ؛ مؤمن را بر مؤمن، هفت حق است. واجب ترین آنها این است که آدمی تنها حق را بگوید، هر چند بر ضد خود یا پدر و مادرش باشد و به خاطر آنها از حق منحرف نشود. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۲۲۳، ح ۸.

حدیث ۱۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: مَنْ يَضُمُّ لِي بِرَّ الْوَالِدَيْنِ وَصَلَةَ الرَّحِمِ أَضْمُنُّ لَهُ كَثْرَةَ الْمَالِ وَزِيَادَةَ الْعُمْرِ وَالْمَحَبَّةَ فِي الْعَشِيرَةِ؛ هر کس نیکی به پدر و مادر و صله رحم را برآید ضمانت کند، من نیز زیادی ثروت، طول عمر و محبت او را در دل خویشاوندان ضمانت می نمایم. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۷۶، ح ۱۲.

حدیث ۱۲۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: الْأَصْدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصِطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛ صدقه بجا، نیکوکاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از پيشامدهای بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹.

حدیث ۱۲۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرماید: ثَلَاثٌ لَيْسَ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ فِيهِنَّ رُحْمَةٌ: بِرُّ الْوَالِدَيْنِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِمُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ وَ آدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى مُسْلِمٍ كَانَ أَوْ كَافِرٍ؛ سه چیز است که ترک آن برای هیچ کس جایز نیست: نیکی به پدر و مادر؛ مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد؛ با مسلمان یا کافر و ادای امانت؛ به مسلمان یا کافر. جامع الصغیر، ج ۲، ص ۷۱۶، ح ۳۴۶۹.

حدیث ۱۲۶

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از جمله عقوق (نافرمانی و آزار پدر و مادر) ضایع کردن و تباه ساختن حقوق آنهاست. غررالحکم ، باب حقوق

حدیث ۱۲۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: سه چیز است که نباید از آنها شرم کرد : خدمت کردن به میهمان ، برخاستن انسان از جایگاه خود برای پدر و آموزگار ، و طلب حق اگر چه اندک باشد. غررالحکم ، باب حیا

حدیث ۱۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : أَطِيعِي زَوْجِيكَ يَكْفِيكَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَبِرِّي وَالْوَالِدَيْكَ يَكْثُرُ خَيْرُ بَيْتِكَ؛ شوهرت را اطاعت کن تا خیر دنیا و آخرت تو را کفایت کند و به پدر و مادرت نیکی کن تا خیر خانهات زیاد شود. کنز العمال، ح ۴۳۳۸۸.

حدیث ۱۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : كَانَ فِي مَا أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى مُوسَى فِي الْأَلْوَابِحِ... أَشْكُرُ لِي وَ لِوَالِدَيْكَ أَفَكَ الْمَتَالِفَ وَأُنْسِيءُ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَأُحْيِيكَ حَيَاةً طَيِّبَةً وَأَقْلِبُكَ إِلَى خَيْرٍ مِنْهَا؛ در آنچه خدای متعال در الواح به موسی علیه السلام داد، از جمله چنین بود... مرا و پدر و مادرت را سپاسگزاری کن، تا از نابود شدن‌ها حفظت کنم و اجلت را به تأخیر بیندازم و به تو زندگی ای پاک ببخشم و تو را از این زندگی به سوی بهتر از آن، ببرم. تاریخ دمشق ، ج ۶۱ ، ص ۱۲۸.

حدیث ۱۳۰

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سه چیز را به سه چیز دیگر مربوط کرده است و به طور جداگانه نمی پذیرد . نماز را با زکات ذکر کرده است ، هرکس نماز بخواند و زکات ندهد نمازش پذیرفته نیست . نیز شکر خود و شکر از والدین را با هم ذکر کرده است . از این رو هرکس از والدین خود قدردانی نکند از خدا قدردانی نکرده است . نیز در قرآن سفارش به تقوا و سفارش به ارحام در کنار هم آمده است . بنابراین اگر کسی به خویشاوندانش رسیدگی و احسان ننماید ، با تقوا محسوب نمی شود . (عیون اخبار الرضا ، ج ۱ ، ص ۲۵۸)

حدیث ۱۳۱

امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمودند: مَنْ أَحْرَزَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ عَقَّهُمَا؛ هر که پدر و مادر را اندوهگین کند آنان را ناسپاسی کرده است . (تحف العقول ، ص ۴۲۵)

حدیث ۱۳۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اثنان يعلمهما الله في الدنيا البغي وعقوق الوالدين. دو چیز را خداوند در دنیا کیفر می دهد:

تعدی و ناسپاسی پدر و مادر. (کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۶۲، ح ۴۵۴۵۸)

حدیث ۱۳۳

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: به پدران خود نیکی کنید، تا فرزندانان به شما نیکی کنند. تحف العقول، ص ۳۵۹.

حدیث ۱۳۴

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: الزم رجلها فان الجنة تحت اقدامها؛ در خدمت مادر باش، زیرا بهشت زیر پای مادران است. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۲۶.

حدیث ۱۳۵

هنگامی که زن باردار می شود، همانند روزه دار شب زنده دار و مجاهدی است که با جان و مالش در راه خدا جهاد می کند و هنگامی که فارق شود، پاداشی دارد که نمی دانی عظمت آن چه قدر است و هنگامی که شیر بدهد، در هر بار مکیدن، پاداش آزاد کردن یکی از فرزندان اسماعیل (علیه السلام) برای اوست و آن گاه که شیر دادن تمام شود، فرشته‌ای بر پهلو او می زند و می گوید: عمل را از نو آغاز کن که بی تردید، آمرزیده شدی. امالی صدوق، ص ۴۹۶، ح ۶۷۸.

حدیث ۱۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): *الْصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ وَ اصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ يُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛* صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند و بر عمر می افزاید. کنز العمال، ح ۴۴۴۴.

حدیث ۱۳۷

امام صادق علیه السلام: *ان اُحْبِبْتَ اَنْ يَزِيدَ اللهُ فِي عُمْرِكَ فَسِرِّ اَبَوَيْكَ؛* اگر دوست داری که خداوند عمرت را زیاد کند، پدر و مادرت را شاد کن. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۱، ح ۸۴.

حدیث ۱۳۸

پیامبر صلی الله علیه و آله: *مَنْ اَلْهِمَّ الصِّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَ الْاِنْصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَ بَرَّ وَالِدَيْهِ وَ وَصَلَ رَحِمَهُ، اُنْسِيَ لَهُ فِي اَجَلِهِ وَ وَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَ مَتَّعَ بِعَقْلِهِ وَ لُقِنَ حُجَّتَهُ وَ قَتَّ مَسَاءَلَتَهُ؛* به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلس به تأخیر می افتد، روزیش زیاد می گردد، از عقلش بهره مند می شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می گردد. اعلام الدین، ص ۲۶۵.

حدیث ۱۳۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: *يَا بَنَ اٰدَمَ! اِبْرِرْ وَالِدَيْكَ وَ صِلْ رَحِمَكَ، يُسِّرْ لَكَ يُسِّرُكَ وَ يَمُدِّ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَ اطِعْ رَبَّكَ*

تَسْمَى عَاقِلًا وَلَا تَعْصُهُ تُسْمَى جَاهِلًا؛ ای فرزند آدم! به پدر و مادرت نیکی کن و صلّه رحم داشته باش تا خداوند، کارت را آسان و عمرت را طولانی بگرداند. پروردگارت را فرمان ببر تا خردمند به شمار آیی و از او نافرمانی نکن که نادان شمرده می‌شوی. الفردوس، ج ۵، ص ۲۸۲، ح ۸۱۹۰.

حدیث ۱۴۰

حضرت امام رضا(علیه السلام) می‌فرماید: بِرِّ الْوَالِدَيْنِ وَاجِبٌ وَإِنْ كَانَا مُشْرِكَيْنِ وَلَا طَاعِيَةً لَهُمَا فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ؛ نیکی به پدر و مادر واجب است، هر چند مشرک باشند، ولی در راه معصیت آفریدگار، اطاعت از آن دو جایز نیست. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۷۲

حدیث ۱۴۱

حضرت امام رضا(علیه السلام) می‌فرماید: عَلَيْكَ بِطَاعَةِ الْأَبِ وَبِرِّهِ وَالتَّوَّاضُعِ وَالْخُضُوعِ وَالْإِعْظَامِ وَالْإِكْرَامِ لَهُ وَحَفْضِ الصَّوْتِ بِحَضْرَتِهِ؛ بر تو باد که از پدر فرمانبرداری کنی، به او نیکی کنی، در برابرش فروتنی و کرنش و بزرگداشت و احترام داشته باشی و صدایت را در حضور او پایین بیاوری. فقه الرضاعیه السلام، ص ۳۳۴

حدیث ۱۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : ... حَقَّ الْوَالِدِ أَنْ يُطِيعَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: حق والدین بر فرزندان این است که در هر چیزی از او اطاعت کند مگر در چیزی که موجب معصیت و نافرمانی خداوند سبحان است. «نهج البلاغه، حکمت ۳۳۹»

خانه و خوشبختی

حدیث ۱

پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: خیر الرجال من امتی الذین لایتطاولون علی اهلهم و یحنون علیهم ولا یظلمونهم؛ بهترین مردان امت من، آن کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن و متکبر نباشند و بر آنان ترحم و نوازش کنند و به آنان آزار نرسانند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۲

امام سجاد(علیه السلام) می‌فرماید: «لَنْ ادْخَلَ السُّوقَ وَمَعِيَ دِرْهَمٌ ابْتِغَاءَ بَعْضِ لَحْمٍ لِعِيَالِي وَقَدْ قَرَمُوا إِلَيْهِ احِبَّ إِلَيَّ مَنْ انْ اعْتَقَ نَسْمَةً؛ برای من به بازار رفتن و خرید یک درهم گوشت برای خانواده‌ام که میل به گوشت دارند، از بنده آزاد کردن دوست داشتنی‌تر است و سائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۵۱.

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السلام - : أَخْلِصْ تَنَلْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: اخلاص داشته باش، کامیاب و سعادتمند می‌شوی. «غررالحکم، ح ۲۲۴۸»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : بيت الغناء بيت لا تؤمن فيه الفجعة ولا تجاب فيه الدعوة ولا تدخله الملائكة. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خانه ای که در آن غناء و ساز و آواز نواخته شود، از مصیبت ها و بلاهای دردناک در امان نیست و دعا در آن خانه مستجاب نمی گردد و فرشتگان به آن خانه وارد نمی شوند. «دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۸۰»

حدیث ۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا تدخل الملائكة بيتا فيه خمير أو دف أو طنبور أو نرد ولا يستجاب دعاءهم و ترتفع عنهم البركة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: فرشتگان وارد خانه ای که در آن شراب یا دایره یا طنبور (نوعی از آلات موسیقی) و یا نرد (نوعی وسیله قمار) باشد، نمی شوند و دعای اهل آن خانه مستجاب نمی گردد و برکت از آنان برداشته می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۱۸»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : أروح الرّوح الّیّاس من النّاس. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: آساینده ترین آسایش، ناامیدی از مردم است. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۴۹»

حدیث ۷

قال الامام علی - عليه السلام - : من دلائل الدّولة قلة الغفلة. امام علی - عليه السلام - فرمودند: یکی از نشانه های کامیابی کمی غفلت است. «غررالحکم، ح ۹۴۱۰»

حدیث ۸

عن الامام الصادق - عليه السلام - : الرزق مع النساء و العیال. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: رزق و روزی انسان در گرو وجود زن و فرزند است. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۹۵»

حدیث ۹

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من حسن بره بأهله زاد الله فی عمره. امام صادق - عليه السلام - : هر کس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، خداوند بر عمرش می افزاید. «الکافی، ج ۸، ص ۲۱۹، ح ۲۶۹»

حدیث ۱۰

امام علی علیه السلام : ولو ضربت فی مِذَاهِبِ فِکْرِكَ لَتَبْلُغَ غَايَاتِهِ مَا دَلَّتْكَ الدَّلَالَةُ إِلَّا عَلَى أَنْ فَاطِرَ النَّامَةِ هُوَ فَاطِرُ النَّخْلَةِ لِتَمَقِّقِ تَفْصِيلِ كُلِّ شَيْءٍ وَغَامِضِ اخْتِلَافِ كُلِّ حَيْثٍ وَمَا الْجَلِيلُ وَاللَّطِيفُ وَالثَّقِيلُ وَالْخَفِيفُ وَالْقَوِيُّ وَالضَّعِيفُ فِي خَلْقِهِ إِلَّا سَوَاءً؛ اگر راههای اندیشه ات را در نوردی تا به پایانه های آن رسی، هیچ دلیلی تو را جز به این رهنمون نشود که آفریننده مورچه همان آفریننده درخت خرما است و این به سبب دقت و ظرافتی است که جداسازی هر چیزی از چیز دیگر و پیچیدگی و تنوعی است که در هر

موجود زنده ای به کار رفته است موجودات بزرگ و کوچک، سنگین و سبک و نیرومند و ناتوان، همگی در آفرینش برای خداوند یکسانند. نهج البلاغه، خطبه ۱۸۴

حدیث ۱۱

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: اِذَا سَافَرَ أَحَدُكُمْ فَتَقَدَّمَ مِنْ سَفَرِهِ فَلَیَاتُ أَهْلَهُ بِمَا تَسَّرَ؛ هرگاه یکی از شما به مسافرت رود و سپس از سفر برگردد، پس باید برای خانواده خود به اندازه‌ای که توانایی دارد سوغاتی بیاورد. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۳۳۷.

حدیث ۱۲

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرماید: لَإِنْ ادْخَلَ السُّوقَ وَ مَعِيَ دِرْهَمٌ ابْتِغَاءَ بِهِ لَحْمًا لِعِيَالِي وَقَدْ قَرِمُوا إِلَيْهِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ نَسَمَةً؛ برای من به بازار رفتن و خرید یک درهم گوشت برای خانواده‌ام که میل به گوشت دارند، از بنده آزاد کردن دوست داشتنی‌تر است. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۵۱.

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُخْفَمَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِجٍ وَلِيْبِدَا بِالْأَنَافِ قَبْلَ الذَّكُورِ فَإِنْ مَنْ فَرَّحَ ابْنَتُهُ فَكَانَمَا أُعْتِقَ رَقَبَةً مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيلَ وَمَنْ أَقْرَبَ بَعِيْنِ ابْنِ فَكَانَمَا بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَنْ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ادْخَلَهُ اللَّهُ جَنَّاتِ النَّعِيمِ؛ هر کس به بازار رود و هدیه‌ای برای خانواده‌اش بخرد و ببرد، [پاداش او] مانند کسی است که برای نیازمندان صدقه می‌برد [و هنگامی که هدیه را به خانه می‌برد]، باید، قبل از پسران، به دختران بدهد، زیرا کسی که دخترش را شادمان کند، مانند کسی است که یک بنده از فرزندان اسماعیل را آزاد کرده است. و هر کس [با دادن هدیه‌ای] چشم پسری را روشن کند، گویا از ترس خدا گریسته است و هر کس از ترس خدا بگریزد، خداوند او را داخل نعمت‌های بهشت کند. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۲۷.

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: خَيْرُ الرِّجَالِ مَنْ أُمَّتِي الَّذِينَ لَا يَتَطَاوَلُونَ عَلَى أَهْلِيهِمْ وَيَحْنُونَ عَلَيْهِمْ وَلَا يَظْلُمُونَهُمْ؛ بهترین مردان امت من، آن کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن و متکبر نباشند و بر آنان ترحم و نوازش کنند و به آنان آزار نرسانند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۱۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنْ أَهْنَا النَّاسِ عَيْشًا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا؛ گواراترین زندگی را کسی دارد که از آنچه خدا قسمت او کرده، خشنود باشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۳۹۷

حدیث ۱۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْقَاعُهُ أَهْنَا عَيْشٍ؛ قناعت، گواراترین زندگی است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۳

حدیث ۱۷

امام صادق علیه‌السلام: مَنْ حَسَّنَ بَرَّهُ أَهْلَ بَيْتِهِ زِيدَ فِي رِزْقِهِ؛ هر که با خانواده خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد شود. بحار الأنوار: ۱۱۷ / ۴۰۸ / ۶۹

حدیث ۱۸

امام باقر علیه‌السلام: كُنْسُ الثِّيَابِ يَنْفِي الْفَقْرَ؛ جارو کردن اتاق‌ها فقر را از بین می‌برد. وسائل الشیعه: ۲ / ۵۷۱ / ۳

حدیث ۱۹

امام صادق علیه‌السلام: غَسَلَ الْإِنَاءَ وَكَسَحَ الْفِنَاءَ، مَجَلِيَّةٌ لِلرِّزْقِ؛ شستن ظرف و جارو زدن جلو در منزل، باعث جلب روزی می‌شود. الخصال: ۷۳ / ۵۴

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القرآن ؛ به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن ، نورانیت ببخشید. (کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۳۹۲ ، حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۲۱

امام علی علیه‌السلام: لا یسعدُ امرؤُ إلا بطاعتهِ اللهُ سُبْحَانَهُ وَ لا یسقی امرؤُ إلا بِمَعْصِيَةِ اللهِ؛ هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی‌شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی‌گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۲۲

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا اسْتِغْفَافًا عَنِ النَّاسِ وَ سَعِيًّا عَلَى أَهْلِهِ وَ تَعَطُّفًا عَلَى جَارِهِ لَقِيَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ وَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ؛ هر کس دنیا را طلب کند به قصد این که آبروی خود را از مردم حفظ، رفاه خانواده‌اش را تأمین و به همسایه‌اش کمک کند، وقتی با خدا دیدار کند، چهره‌اش همانند ماه شب بدر می‌درخشد. وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۱

حدیث ۲۳

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: الْكَادُّ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ؛ کسی که خود را برای روزی خانواده‌اش به زحمت می‌اندازد و کار می‌کند مانند رزمنده‌است که در راه خدا می‌جنگد. کافی، ج ۵، ص ۸۸

حدیث ۲۴

امام رضا علیه‌السلام فرمودند: الْتَدِي يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ يَكْفِي بِهِ عِيَالَهُ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ؛ کسی که دنبال روزی می‌رود تا آبروی خود و خانواده‌اش را حفظ کند، اجر و پاداشش از رزمنده‌ای که در راه خدا جنگ می‌کند بیشتر است (عرق کارگر معادل خون شهید است). وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۶۷

حدیث ۲۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: هر کس با خانواده‌اش خوشرفتار باشد، بر عمرش افزوده می‌گردد. بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۲۶

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: غَسَلُ الْإِنَاءِ وَكَسْحُ الْفِنَاءِ، مَجْلَبَةٌ لِلرِّزْقِ؛ شستن ظرف و جارو زدن جلو در منزل، باعث جلب روزی می‌شود. الخصال: ۵۴ / ۷۳

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ بِشَهْوَةٍ أَهْلِهِ، وَالْمُنَافِقُ يَأْكُلُ أَهْلَهُ بِشَهْوَتِهِ. مؤمن، به میل خانواده‌اش خود غذا می‌خورد و منافق، خانواده‌اش به میل او می‌خورند. بحار الأنوار: ۶۲ / ۳۲۴

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: من باع داراً ثم لم يجعل ثمنها في مثلها لم يبارك له فيها؛ هر که خانه‌ای فروشد و با قیمت آن خانه دیگر نخرد، برکت نیابد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: ليس منّا من وسع الله عليه ثم قتر على عياله؛ هر کس خدا بدو گشایش دهد و باز بر عیال خود سخت گیرد، از ما نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

كلّ نفس من بنی آدم سیّد فالرجل سیّد أهله، والمرأه سیّده بیته؛ هر یک از فرزندان آدم فرمان‌روایی است: مرد فرمانروای کسان خویش است و زن فرمانروای خانه خویش است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: كفى بالمرء سعاده أن يوثق به في أمر دینه و دنیا؛ خوشبختی مرد همین بس که در کار دین و دنیایش بر او اعتماد کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: قلّه العیال أحد الیسارین؛ نانخور کم داشتن یکی از طرق توانگر بودن است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیرکم خیرکم لأهله و أنا خیرکم لأهلی ما أكرم النساء إلیا کریم و لا أهانهن إلیا لئیم؛ بهترین شما کسی است که برای کسان خود بهتر است، من از همه شما برای کسان خود بهترم، بزرگ مردان زنان را گرامی شمارند و فرومایگان زنان را خوار دارند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر بیوتکم بیت فیه یتیم مکرم؛ بهترین خانه های شما خانه ایست که در آن یتیمی محترم باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر بیت فی المسلمین بیت فیه یتیم یحسن إلیه و شرّ بیت فی المسلمین بیت فیه یتیم یساء إلیه أنا و کافل الیتیم فی الجنّه هكذا؛ بهترین خانه های مسلمانان خانه ایست که در آن یتیمی باشد و به او نیکی کنند و بدترین خانه های مسلمانان خانه ایست که در آن یتیمی باشد و به او بدی کنند من و کسی که کفالت یتیم را به عهده بگیرد در بهشت مانند دو انگشت همراهیم. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الثّلت و الثّلت کثیر إنک أن تذر ورثتک أغنیاء خیر من أن تذرهم عاله یتکفّفون النّاس و إنک لن تنفق نفقه تبتغی بها وجه الله إلیا أجزت بها حتّی ما تجعل فی فی امرأتک؛ ضمن وصیت فقط ثلث مال خود را به دیگران ده و ثلث بسیار است تو اگر وارثان خود را بی نیاز واگذاری بهتر از آن است که فقیر و محتاج مردم باشند، تو هیچ خرجی در راه خدا نمی کنی مگر آنکه در مقابل آن پاداش می یابی حتی غذایی که به زن خود می خورانی. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: البیت الذی یقرأ فی القرآن یتراءى لأهل السّماء كما تتراءى النّجوم لأهل الأرض؛ خانه ای که در آن قرآن خوانده می شود در نظر اهل آسمان چنان می نماید که ستارگان در نظر اهل زمین. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بیت لا- صبیان فیه لا برکه فیه؛ خانه که بچه در آن نیست برکت در آن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بئس القوم قوم لا ینزلون الضیف؛ چه بدند مردمی که مهمان به خانه نمی آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنَهُمْ خَلْقًا وَ أَلْفَهُمْ بِأَهْلِهِ؛** از همه مؤمنان ایمان آن کس کاملتر است که اخلاقش نیک تر است و با کسان خود بهتر رفتار می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **اسمَحْ يَسْمَحْ لَكَ؛** با کسان سهل انگاری کن تا با تو سهل انگاری کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **أَرْبَعٌ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ تَكُونَ زَوْجَتُهُ صَالِحَةً وَ أَوْلَادُهُ أَبْرَارًا وَ خَلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ أَنْ يَكُونَ رِزْقُهُ فِي بَلَدِهِ؛** چهار چیز نشان خوشبختی مرد است، زنش پارسا باشد و فرزندانش نیکوکار باشند، و معاشرانش صالح باشند و روزی خویش را در شهر خود به دست آورد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **أَحَبُّ بَيْوتِكُمْ إِلَى اللَّهِ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مَكْرَمٌ؛** محبوبترین خانه های شما در نظر خدا خانه ایست که در آن یتیمی محترم باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: هر کس با خانواده اش خوش رفتار باشد، بر عمرش افزوده می گردد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۵، ص ۱۷۵

حدیث ۴۵

أَطْرُقُوا أَهْلِيكُمْ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ جُمُعَةٍ بِشَيْءٍ مِنَ الْفَاكِهَةِ، كَيْ يَفْرَحُوا بِالْجُمُعَةِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: در هر شب جمعه همراه با مقداری میوه بر اهل منزل و خانواده خود وارد شوید تا موجب شادمانی آن ها در جمعه گردد. بحارالانوار، ج ۱۰۱، ص ۷۳، ح ۲۴

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **نوروا منازلکم بالصلاة و قرائة القرآن؛** به خانه هایتان با خواندن نماز، و قرائت قرآن، نورانیت ببخشید. (کنز العمال، ج ۱۵، ص ۳۹۲ حدیث ۴۱۵۱۸)

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **طوبی لمن اسلم و کان عیسه کفافاً وقواه شداداً؛** خوشبخت کسی است که اسلام را

پذیرفته و به قدر معاش خود در آمد دارد و قوای بدنش نیرومند است. بحار الانوار: ۶۷ / ۷۲

حدیث ۴۸

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ حَسُنَ بَرُّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ زَيْدٌ فِي رِزْقِهِ؛ هر کس به شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، روزیش زیاد می شود. الدعوات الراوندی، ص ۱۲۷.

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: كُلُّ بَيْتٍ لَا يَدْخُلُ فِيهِ الضَّيْفُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ؛ هر خانه‌ای که میهمان بر آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی شوند. جامع الأخبار، ص ۳۷۸.

حدیث ۵۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: شَرُّ النَّاسِ الضَّيْقُ عَلَى أَهْلِهِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَكُونُ ضَيْقًا عَلَى أَهْلِهِ قَالَ: الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ حَشَعَتِ امْرَأَتُهُ وَهَرَبَ وَلَدُهُ وَفَرَّ فَإِذَا خَرَجَ ضَحِكَتِ امْرَأَتُهُ وَاسْتَأْنَسَ أَهْلُ بَيْتِهِ؛ بدترین مردم کسی است که بر خانواده‌اش سخت گیر باشد. گفتند ای رسول خدا! سخت گیری بر خانواده چگونه است؟ فرمودند: مرد وقتی وارد خانه شود، همسرش از او هراسان و فرزندان از او گریزان شده، فرار کنند و چون بیرون رود همسرش شاد گردد و خانواده‌اش با یکدیگر انس گیرند. مجمع الزوائد و منبع الفوائد، ج ۸، ص ۲۵.

حدیث ۵۱

امام علی علیه السلام: إِنَّ لِلدَّارِ شَرَفًا وَشَرَفُهَا السَّاحَةُ الْوَاسِعَةُ وَالْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَإِنَّ لَهَا بَرَكَهً وَبَرَكَتُهَا جُودَةٌ مَوْضِعُهَا وَسَعَةُ سَاحَتِهَا وَحُسْنُ جِوَارِ جِيرَانِهَا؛ خانه را شرافتی است. شرافت خانه به وسعت حیاط (قسمت جلوی خانه) و هم نشینان خوب است. و خانه را برکتی است، برکت خانه جایگاه خوب آن، وسعت محوطه آن و همسایگان خوب آن است. (مکارم الاخلاق، ص ۱۲۵).

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ بَيْتَهُ فَلَيْسَ لِمَنْ، فَإِنَّهُ يُنَزَّلُ الْبَرَكَهَ وَتُؤْنَسُ الْمَلَائِكَةُ؛ هر گاه یکی از شما به خانه خود وارد می شود، سلام کند، چرا که سلام برکت می آورد و فرشتگان با سلام دهنده انس می گیرند. علل الشرایع، ج ۲، ص ۵۸۳، ح ۲۳.

حدیث ۵۳

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: خَيْرُ الرِّجَالِ مِنْ أُمَّتِي الَّذِينَ لَا يَتَطَاوَلُونَ عَلَى أَهْلِيهِمْ وَيَحْنُونَ عَلَيْهِمْ وَلَا يَظْلِمُونَهُمْ؛ بهترین مردان امت من کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خوش نباشند، اهانت نکنند، دلسوزشان باشند و به آنان ظلم نکنند. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۶.

حدیث ۵۴

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمٌ وَلَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَيْئِمٌ؛ بهترین شما کسی است که برای خانواده خود بهتر باشد و من از همه شما برای خانواده‌ام بهترم، زنان را گرامی نمی‌دارد، مگر انسان بزرگوار و به آنان اهانت نمی‌کند، مگر شخص پست و بی‌مقدار. نهج الفصاحه، ح ۱۵۲۰.

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَيْرُ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ وَ شَرُّ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ أَنَا وَ كَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا؛ بهترین خانه‌های مسلمانان، خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که به او نیکی می‌شود و بدترین خانه‌های مسلمانان خانه‌ای است که در آن یتیمی باشد که با او بدی می‌شود، من و سرپرست یتیم در بهشت مانند دو انگشت همراهم. نهج الفصاحه، ص ۱۵۱۰.

حدیث ۵۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِنَّ حَقِيقَةَ السَّعَادَةِ أَنْ يُخْتَمَ لِلْمَرْءِ عَمَلُهُ بِالسَّعَادَةِ وَ إِنَّ حَقِيقَةَ الشَّقَاءِ أَنْ يُخْتَمَ لِلْمَرْءِ عَمَلُهُ بِالشَّقَاءِ؛ براستی که حقیقت خوشبختی آن است که پایان کار انسان خوشبختی باشد و حقیقت بدبختی آن است که کار انسان به بدبختی خاتمه یابد. معانی الأخبار، ص ۳۴۵، ح ۱.

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَجْهَدَ نَفْسَهُ فِي إِصْلَاحِهَا سَعِدَ، مَنْ أَهْمَلَ نَفْسَهُ فِي لَذَائِهَا شَقِيَ وَ بَعْدَ؛ هر کس برای اصلاح خود، خویشتن را به زحمت بیندازد، خوشبخت می‌شود هر کس خود را در لذت‌ها رها کند، بدبخت می‌گردد و بی‌بهره می‌ماند. غررالحکم، ح ۸۲۴۶ و ح ۸۲۴۷.

حدیث ۵۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ حُسْنُ الْخُلُقِ وَ مِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سُوءُ الْخُلُقِ؛ از خوشبختی انسان خوش اخلاقی و از بدبختی انسان بد اخلاقی است. کنز العمال، ح ۵۲۴۳.

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ حَقَّ السَّعِيدِ مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَ بَعْدَ مَوْتِهِ وَ إِنَّ الشَّقِيَّ كُلَّ الشَّقِيَّ حَقَّ الشَّقِيَّ مَنْ أَبْغَضَ عَلِيًّا فِي حَيَاتِهِ وَ بَعْدَ وَفَاتِهِ؛ خوشبخت کامل و واقعی کسی است که علی را در زندگی و بعد از مرگش دوست بدارد و بدبخت کامل و واقعی کسی است که دشمن علی در زندگی و بعد از مرگش باشد. الأمالی، صدوق، ص ۲۴۹، ح ۸.

حدیث ۶۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ اسْتِخَارَةُ اللَّهِ وَ رِضَاؤُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ وَ مِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ وَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ؛ از خوشبختی انسان درخواست خیر از خداوند و خشنودی به خواست اوست و از بدبختی انسان

است که از خدا درخواست خیر نکند و به خواست او ناخشنود باشد. تحف العقول، ص ۵۵.

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: يَا عَلِيُّ لَا يَخْدُمُ الْعِيَالَ إِلَّا صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ ای علی! به خانواده خود خدمت نمی کند، مگر مرد بسیار راستگو یا شهید یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او می خواهد. مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۴۹.

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام می فرماید: مَنْ تَحَرَّى الصَّدَقَ خَفَّتْ عَلَيْهِ الْمُؤْنُ؛ هر کس صداقت و راستگویی پیشه کند، بار زندگی برای او سبک می شود. تحف العقول، ص ۹۱.

حدیث ۶۳

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الْعَرْسُ وَيُبْغِضُ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الطَّلَاقُ؛ خداوند خانه‌ای را که در آن عروسی برپا شود دوست دارد و با خانه‌ای که در آن طلاق صورت گیرد، دشمن است. کافی، ج ۶، ص ۵۴، ح ۳.

حدیث ۶۴

امام علی علیه السلام می فرماید: حُسْنُ الْخُلُقِ فِي ثَلَاثٍ: اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ وَ طَلَبُ الْحَلَالِ وَ التَّوَسُّعُ عَلَى الْعِيَالِ؛ خوش اخلاقی در سه چیز است: دوری کردن از حرام، طلب حلال و فراهم آوردن آسایش و رفاه برای خانواده. بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۹۴.

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدَةِ... أَنْ يَسْتَفْرِهَ أُمَّهُ؛ حق فرزند بر پدر این است که مادر او را گرامی بدارد. کافی، ج ۶، ص ۴۸.

حدیث ۶۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنِ حَسَنَ بَرَّهُ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمْرِهِ؛ هر کس به شایستگی در حق خانواده‌اش نیکی کند، خداوند بر عمرش می افزاید. کافی، ج ۸، ص ۲۱۹، ح ۲۶۹.

حدیث ۶۷

امام علی علیه السلام می فرماید: وَصُولُ الْمَرْءِ إِلَى كُلِّ مَا يَتَّغِيهِ مِنْ طَيِّبٍ عَيْشِهِ وَأَمِنْ سَرَّيِهِ وَ سَعَةِ رِزْقِهِ بِحُسْنِ نَيْتِهِ وَ سَعَةِ خُلُقِهِ؛ انسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می یابد. غرر الحکم، ح ۱۰۱۴۱.

حدیث ۶۸

حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْعَةِ الْكُفَافِ فَقَدْ انْتَضَمَ الرَّاحَةَ وَ تَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعَاةِ؛ هر کس به مقدار کفایت، قناعت کند، آسایش می یابد و برای خویش زمینه گشایش فراهم می کند. نهج البلاغه، حکمت ۳۷۷

حدیث ۶۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: وَصُولُ الْمَرْءِ إِلَى كُلِّ مَا يَبْتَغِيهِ مِنْ طَيِّبِ عَيْشِهِ وَ أَمِنْ سِرِّهِ وَ سَعَةِ رِزْقِهِ بِحُسْنِ نَيْتِهِ وَ سَعَةِ خُلُظِهِ؛ انسان، با نیت خوب و اخلاق خوب، به تمام آنچه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و روزی زیاد، دست می یابد. غررالحکم، ح ۱۰۱۴۱

حدیث ۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسَنَتْ خَلِيقَتَهُ طَابَتْ عِشْرَتُهُ؛ هر کس خوش اخلاق باشد، زندگی اش پاکیزه و گوارا می گردد. (غررالحکم، ح ۸۱۵۳)

حدیث ۷۱

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: الْأُنْسُ فِي ثَلَاثٍ : فِي الزَّوْجَةِ الْمُوَافِقَةِ وَالْوَالِدِ الْبَارِّ وَالصَّدِيقِ الْمُصَافِي؛ انس (و آرامش) در سه چیز است: در زن سازگار، فرزند خوش رفتار و دوست باصفای وفادار. تحف العقول، ص ۳۱۸

حدیث ۷۲

امام علی (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ أَهْنَ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِيًا؛ گواراترین زندگی برای کسی است که به آنچه خداوند قسمت او کرده، خرسند و راضی باشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۳۳۹۷

حدیث ۷۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَطْيَبُ الْعَيْشِ الْقَنَاعَةُ؛ خوش ترین زندگی، زندگی با قناعت است. (غررالحکم، ح ۲۹۱۸)

حدیث ۷۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْعَةِ الْكُفَافِ فَقَدْ انْتَضَمَ الرَّاحَةَ وَ تَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعَاةِ؛ هر کس به اندازه ای که او را کفایت می کند، قناعت کند، به آسایش و نظم می رسد و در آسودگی و رفاه منزل می گیرد. (نهج البلاغه، حکمت ۳۷۱)

حدیث ۷۵

فَدَارَهَا عَلَيَّ كُلِّ حِيَالٍ وَ احسن الصُّحْبَةِ لَهَا فَيُضِيءُ مُو عِشْكَ؛ همیشه با همسرت مدارا کن، و با او به نیکی همنشینی کن تا زندگی باصفا شود. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۸.

حدیث ۷۶

امام صادق علیه السلام: كُلُّ بِنَاءٍ لَيْسَ بِكَفَافٍ فَهُوَ وَبِأَلِّ عَلَى صَاحِبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . هر بنایی که بیش از نیاز باشد ، در روز قیامت وبال گردن صاحب اوست . الکافی : ۶ / ۵۳۱ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۷۷

امام علی علیه السلام: مِنَ الْعَنَاءِ أَنَّ الْمَرْءَ يَجْمَعُ مَالًا - يَأْكُلُ وَيَبْنِي مَا لَا يَسْكُنُ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لَا مَالًا حَمَلَ ، وَلَا بِنَاءً نَقَلَ ! یکی از رنجها این است که انسان چیزی را فراهم آورد که نمی خورد و بنایی بسازد که در آن سکونت نمی کند و سپس به جانب خداوند متعال می رود در حالی که نه مالی با خود می برد و نه ساختمانی منتقل می کند! نهج البلاغه : الخطبه ۱۱۴ منتخب میزان الحکمه : ۲۷۶

حدیث ۷۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى الْإِنَاثِ أَرَأْفُ مِنْهُ عَلَى الذُّكُورِ ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ يُدْخِلُ فَرْحَةً عَلَى امْرَأَةٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا حُرْمَةً ، إِلَّا فَرَحَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛ خداوند تبارک و تعالی به زنان مهربانتر از مردان است . هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را خوشحال سازد ، مگر این که خداوند متعال در روز قیامت او را شادمان گرداند . الکافی : ۶ / ۶ / ۷ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۲

حدیث ۷۹

امام صادق علیه السلام : إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنَزِلِهِ وَعِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبَعِهِ ذَلِكَ : مُعَاشَرَةً جَمِيلَةً ، وَسَعَةً بِتَقْدِيرٍ ، وَغَيْرَةً بِتَحْصُنٍ ؛ مرد برای اداره خانه و خانواده اش باید سه کار انجام دهد ، هر چند بر خلاف طبع او باشد : خوشرفتاری ، گشاده دستی به اندازه ، و غیرت و ناموسداری . بحار الأنوار : ۷۸ / ۲۳۶ / ۶۳ منتخب میزان الحکمه : ۳۸۰

حدیث ۸۰

امام سجاد علیه السلام : إِنَّ أَرْضَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُكُمْ عَلَى عِيَالِهِ ؛ خداوند از آن کس خوشنودتر است ، که خانواده خود را بیشتر در رفاه و نعمت قرار دهد . بحار الأنوار : ۷۸ / ۱۳۶ / ۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۶

حدیث ۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مِنَ سَعَادَةِ الرَّجُلِ الْوَلَدُ الصَّالِحُ ؛ از خوشبختی مرد ، داشتن فرزند شایسته است . بحار الأنوار : ۱۰۴ / ۹۸ / ۶۷ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۲

حدیث ۸۲

امام سجاد علیه السلام : مَنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ ؛ یکی از خوشبختی های مرد این است که فرزندان داشته باشد که کمک کار و یاور او باشند . الکافی : ۶ / ۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۲

حدیث ۸۳

امام باقر علیه السلام: مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ الْوَلَدُ يَعْرِفُ فِيهِ شَبَهَهُ: خَلْقَهُ، وَخُلُقَهُ، وَشَمَائِلَهُ؛ از خوشبختی مرد این است که قیافه و اخلاق و رفتار فرزندش شبیه خود او باشد. الکافی: ۶ / ۴ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۲

حدیث ۸۴

امام علی علیه السلام: أَنْعَمَ النَّاسُ عَيْشًا مَنْ مَنَحَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْقَنَاعَةَ، وَأَصْلَحَ لَهُ زَوْجُهُ؛ خوشترین و آسوده‌ترین زندگی را کسی دارد که خداوند سبحان او را قناعت ببخشد و همسری پاک و شایسته عطایش فرماید. غرر الحکم: ۳۲۹۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۲۲

حدیث ۸۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: جُلُوسُ الْمَرْءِ عِنْدَ عِيَالِهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ اعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا؛ نشستن مرد نزد زن و فرزندش، نزد خداوند متعال محبوبتر است از اعتکاف در این مسجد من. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۸۶

امام صادق علیه السلام: لَا يَتَّبِعِي لِمَنْ لَمْ يَكُنْ عَالِمًا أَنْ يُعَدَّ سَعِيدًا؛ کسی که عالم نباشد سزاوار نیست که خوشبخت شمرده شود. تحف العقول: ۳۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۸۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَفْشِ السَّلَامَ يَكْتُرُ خَيْرُ بَيْتِكَ؛ سلام را رواج ده تا خیر و برکت خانهات زیاد شود. الخصال، ص ۱۸۱

حدیث ۸۸

امام صادق (سلام الله علیه): أَرْوَحُ الرُّوحِ الْيَأْسُ عَنِ النَّاسِ؛ خوش‌ترین آسایش، نومییدی از مردم است. مشکاه الأنوار، ص ۳۲۴

حدیث ۸۹

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: «لَا يَدْخُلُ الْفَقْرُ بَيْتًا فِيهِ اسْمُ مُحَمَّدٍ أَوْ أَحْمَدَ أَوْ عَلِيٍّ أَوْ الْحَسَنِ أَوْ الْحُسَيْنِ أَوْ جَعْفَرٍ أَوْ طَالِبٍ أَوْ عَبْدِ اللَّهِ أَوْ فَاطِمَةَ مِنَ النِّسَاءِ؛ در خانه ای که نام محمد یا احمد یا علی یا حسن یا حسین یا جعفر یا طالب یا عبدالله و یا از میان زنان، فاطمه باشد، فقر [و تنگدستی] وارد نمی شود.» کافی، ج ۶، ص ۱۹.

حدیث ۹۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَهْنَى الْعَيْشِ اطْرَاحُ الْكَلْفِ الْغَوَارِثِ زَنْدِغِي، رَهَا كَرْدَن تَكْلَفِهَا (تَجَمَّلَات) اسْت. (غرر الحکم، ح ۲۴۷۲)

حدیث ۹۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَسِنَتْ خَلِيقَتُهُ طَابَتْ عِشْرَتُهُ هَر كَس خُوش اخلاق باشد، زَنْدِغِي اش پاکیزه و گوارا می گردد.

(غررالحکم، ح ۸۱۵۳)

حدیث ۹۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لا یسعدُ امرؤُا إلا بطاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَ لا یشقی امرؤُا إلا بِمَعْصِیَةِ اللَّهِ. هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی گردد. (غررالحکم، ح ۱۰۸۴۸)

حدیث ۹۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَهْنَأَ النَّاسِ عِیْشاً مَنْ كَانَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ رَاضِیاً هَر كَسٍ بِهْ أَنْجَهْ خَدَاوْنِدْ بِهْ اُو دَاَدَهْ اَسْت رَاَضِیْ بِاَشْدْ، رَاْحْتْ تَرِیْنْ زَنْدَگِیْ رَا دَاَرْد. (غررالحکم، ح ۳۳۹۷)

حدیث ۹۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مَا زُوَى الرَّفْقُ عَن أَهْلِ بَیْتِ إِلا زُوَى خَیْرٍ؛ سَازْگَاَرِیْ و مَدَاَرَا از اهل هیچ خانه ای باز داشته نشده جز این که آنان از خیر و خوبی محروم و بی بهره گشته است. (جهاد با نفس، ح ۲۷۹)

حدیث ۹۵

حضرت امام کاظم (علیه السلام) می فرمایند: هر کس به برادران و خانواده ی خود نیکی کند، عمرش دراز شود. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۵۳.

حدیث ۹۶

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کوشش در راه اصلاح توده ی مردم، از کمال خوشبختی است. غررالحکم، ح ۹۳۶۱.

حدیث ۹۷

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت کسی است که در نفس خود فراغتی یابد و به کار اصلاح آن پردازد. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۰۳.

حدیث ۹۸

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بالاترین خوشبختی، استواری در دین است. غررالحکم، ح ۲۸۶۹.

حدیث ۹۹

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خالی بودن دل از کینه و حسادت، از خوشبختی بنده است. غررالحکم، ح ۵۰۸۳.

حدیث ۱۰۰

حضرت امام علی (علیه السلام) می فرمایند: خوشبخت ترین مردم کسی است که نفس او متقاضی طاعت خدا باشد. غررالحکم، ح ۳۳۹۶.

حدیث ۱۰۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: با ایمان ترین مردم، خوش اخلاق ترین آنها و مهر ورزترین شان به خانواده خود است. بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۷۸.

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: بَيْتٌ لَا صَبِيَّانَ فِيهِ لَا بَرَكَهَ فِيهِ؛ خانه‌ای که کودک در آن نباشد، برکت ندارد. کنز العمال، ح ۴۴۲۵.

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم): الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَاضْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ يُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَيَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛ صدقه دادن با مراعات شرایطش و خوبی کردن به پدر و مادر و انجام دادن کارهای نیک، بدبختی را به خوشبختی تبدیل می کند و بر عمر می افزاید. کنز العمال، ح ۴۴۴۴.

حدیث ۱۰۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ هر کس در جست و جوی حلال، برای گذران زندگی خانواده اش بکوشد، [تلاش] او در راه خدا است. کنز العمال: ۴ / ۱۲ / ۹۲۵۲.

همسران

حدیث ۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فای رجل لطم امراته لطمه، امرالله عزوجل مالک خازن النیران فیلطمه علی حر وجهه سبعین لطمه فی نار جهنم؛ هر کس به صورت زنش سیلی بزند، خداوند به آتشبان جهنم دستور می دهد تا در آتش جهنم هفتاد سیلی بر صورت او بزند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۰.

حدیث ۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: للمرأة علی زوجها ان یشبع بطنها، و یکسو ظهرها، و یعلمها الصلاة والصوم والزکاة ان کان فی مالها حق، ولا تخالفه فی ذلك؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳.

حدیث ۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) به یکی از زنان درباره حق زن بر شوهرش می‌فرماید: حَقُّكَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْعَمَكَ مِمَّا يَأْكُلُ وَيَكْسُوكَ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا يَلْطَمُ وَلَا يَصِيحُ فِي وَجْهِكَ؛ حق تو بر شوهرت این است که از آنچه خود می‌خورد به تو غذا دهد، و از آنچه خود می‌پوشد تو را نیز بپوشاند، و به روی تو سیلی نزند و فریاد نکشد. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۸.

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : اذا رأى أحدكم امرأةً تُعِجِبُهُ فليأتِ أهله فانَّ عند أهله مثل ما رأى ... . امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر گاه فردی از شما زنی را دید و به شگفت آمد به نزد همسرش رود، زیرا نظیر آنچه دیده است در همسر خود او نیز هست، پس شیطان را به دل خود راه ندهد و چشم خود را از آن زن برگرداند؛ و اگر همسر ندارد دو رکعت نماز بخواند و بسیار حمد خدا گوید و بر پیامبر و آل او صلوات فرستد، و آن گاه از خداوند درخواست کند که از فضل خویش (همسری) عطایش فرماید، خداوند هم از روی مهر و رأفت خود نیاز او را برطرف می‌سازد. «بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۱۵»

حدیث ۵

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم: اخْتَضِبُوا بِالْحِنَاءِ؛ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ، وَيُطَيِّبُ الزَّيْحَ، وَيُسَكِّنُ الزَّوْجَةَ. پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم: به حنا خضاب بندید؛ چرا که دیده را جلا می‌دهد، مو بر می‌رویانند، بو را خوش می‌سازد و همسر مرد را آرامش می‌بخشد. الکافی، جلد ۶، صفحه ۴۸۳، حدیث ۴، ۹ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۵۴۸

حدیث ۶

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم - فى وصاياہ لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَام: يا عَلِيُّ، لا تُجامِعِ امْرَأَتَكَ فى أَوَّلِ الشَّهْرِ وَوَسَيْطِهِ وَآخِرِهِ؛ فَإِنَّ الْجُنُونَ وَالْجُرْدَامَ وَالْحَبْلَ لَيَسْرِعُ إِلَيْهَا وَإِلَى وَلَدِهَا. پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به امام علی علیه‌السلام - فرمودند: ای علی! در آغاز، میان و پایان ماه با همسرت همبستری مکن؛ چه، [در این صورت] دیوانگی، جذام و تباه‌مغزی به سوی وی و فرزندش خواهد شتافت. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۱، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۸

حدیث ۷

الإمام الرضا عليه السلام: الْجِمَاعُ بَعْدَ الْجِمَاعِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا غُسْلٌ؛ يورثُ لِلوَلَدِ الْجُنُونَ. امام رضا عليه‌السلام: آمیزش پس از آمیزش، بی آن که میان آنها غسلی صورت پذیرفته باشد، دیوانگی فرزند را در پی می‌آورد. طب الإمام الرضا عليه‌السلام، صفحه ۲۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۶۸

حدیث ۸

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم: يُكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْسِيَ الْمَرْأَةَ وَقَدْ احْتَلَمَ، حَتَّى يَغْتَسِلَ مِنْ احْتِلَامِهِ الَّذِي رَأَى؛ فَإِنْ فَعَلَ وَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْنُونًا فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ. پیامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلم: برای مرد، مکروه است که پس از احتلام، با زن همبستری کند، مگر آن که از احتلام پیشین، غسل کرده باشد؛ چه، اگر چنین کند و فرزندش دیوانه زاده شود، جز خویش را نکوهش نکند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۳، حدیث ۳

حدیث ۹

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَهْوُ الْمُؤْمِنِ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءٍ التَّمَتُّعُ بِالنِّسَاءِ وَ مُفَاكِهِةُ الْإِخْوَانِ وَ الصَّيْلَةُ بِاللَّيْلِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: سرگرمی انسان مؤمن در سه چیز است: کامجویی از زنان (حلال)، خوش گویی با دوستان و خواندن نماز شب. «الخصال، ج ۱، ص ۱۱۶»

حدیث ۱۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ مُطَهَّرًا فَلْيَلْبَسْهُ بِزَوْجِهِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: کسی که دوست دارد خدا را با طهارت (درون) ملاقات کند، پس با زوجش زناشویی نماید. «سنن النبی، ص ۱۴۷»

حدیث ۱۱

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ كَتَبَ عَلَى الرَّجَالِ الْجِهَادَ وَ عَلَى النِّسَاءِ الْجِهَادَ فَجِهَادُ الرَّجُلِ أَنْ يَبْدُلَ مَالَهُ وَ دَمَهُ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ جِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أذى زَوْجِهَا وَ غَيْرَتِهِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال برای مردان جهاد را مقرر داشت و برای زنان نیز جهاد را منظور داشت و جهاد مردان آن است که مال و جان خویش را در راه خدا ایثار کنند. ولی جهاد زنان آنست که بر اذیت های شوهر و غیرت ورزیهای او صبر کنند. «وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۲

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : أيما امرأة خدمت زوجها سبعة أيام أغلق الله عنها سبعة أبواب النار وفتح لها ثمانية أبواب الجنة تدخل من أيها شاءت. وقال - عليه السلام - : ما من امرأة تسقى زوجها شربة من ماء ... . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر زنی که هفت روز شوهرش را خدمت کند، خداوند هفت در دوزخ را به روی او ببندد و هشت در بهشت را به رویش بگشاید، تا از هر در که خواهد وارد شود و فرمودند: هیچ زنی نیست که جرعه ای آب به شوهرش بنوشاند مگر آن که این عمل او برایش بهتر از یک سال باشد که روزهایش را روزه بگیرد و شبهایش را به عبادت سپری کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۲۳»

حدیث ۱۳

قال الإمام الباقر - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَا شَفِيعَ لِلْمَرْأَةِ أَنْجِحُ عِنْدَ رَبِّهَا مِنْ رِضا زَوْجِهَا. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: برای زن نزد پروردگارش، هیچ شفيعی کارسازتر از رضایت شوهرش نیست. «میزان الحکمه، ح ۷۸۶۴»

حدیث ۱۴

قال الإمام السجاد - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَ أَمَا حَقُّ الزَّوْجِيَّةِ فَإِنَّ تَعَلَّمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَيِّكِنًا وَأُنْسًا، فَتَعَلَّمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْكَ فَتَكْرِمَهَا وَ تَرْفُقَ بِهَا. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: حق زن این است که بدانی خداوند او را مایه آرامش و انس تو قرار داده است و بدانی این نعمتی است که خداوند به تو داده؛ پس باید او را گرمی داری و با وی نرمی کنی. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص

حدیث ۱۵

عَنْ الْإِمَامِ زَيْنِ الْعَابِدِينَ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: ... إِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنَ اللَّهِ أَوْسَعُكُمْ خُلُقًا وَإِنَّ أَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُكُمْ عَلَى عِيَالِهِ. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: نزدیکترین شما به خدا کسی است که نسبت به اهل منزلش خوش رفتارتر باشد و کسی در پیشگاه خدا بیشتر مورد رضایت است که نسبت به خانواده خود نیکوکارتر و با محبت تر باشد. «تحف العقول، ص ۲۰۱»

حدیث ۱۶

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: أَيُّمَا أَهْلِ بَيْتٍ أُعْطُوا حَظَّهُمْ مِنَ الرَّفْقِ فَقَدْ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فِي الرِّزْقِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر خانواده ای که با هم دیگر با رفق و مدارا برخورد کنند، خداوند نیز به رزق و روزی آنان وسعت می بخشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۲۳»

حدیث ۱۷

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ بَاتَتْ وَرَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ فِي حَقِّ لَمْ تُقْبَلْ مِنْهَا صَلَوةٌ حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر زنی بخوابد در حالیکه شوهرش بر او خشمگین باشد نماز وی قبول نخواهد شد مگر اینکه رضایت شوهر خود را جلب کند. «مسند امام رضا - عليه السلام -، ج ۲، ص ۲۵۶»

حدیث ۱۸

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : لَا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعْطَلَ نَفْسَهَا وَ لَوْ أَنْ تُعَلَّقَ فِي عُقْبِهَا قِلَادَةٌ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: سزاوار نیست برای زن که خویشتن را برای شوهرش نیاراید، گرچه به آویختن چیزی بگردن خود. «وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۶۶»

حدیث ۱۹

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : مَلْعُونَةٌ مَلْعُونَةٌ امْرَأَةٌ تُوذِي زَوْجَهَا وَتَغْمَهُ، وَسَعِيدَةٌ سَعِيدَةٌ امْرَأَةٌ تَكْرُمُ زَوْجَهَا وَلَا تُؤْذِيهِ وَتَطِيعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ملعون ملعون است، ملعون است آن زنی که شوهر خود را بیازارد و غمگین کند و خوشبخت است، خوشبخت است آن زنی که شوهر خود را احترام نهد و آزارش ندهد و در همه حال (غیر از امور حرام) از وی فرمان برد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۳»

حدیث ۲۰

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : سَأَلْتُ امَّ سَلْمَةَ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - عَنْ فَضْلِ النِّسَاءِ فِي خِدْمَةِ أَزْوَاجِهِنَّ، فَقَالَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تَرِيدُ بِهِ صَلاَحًا ... .. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: ام سلمه از رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - درباره فضیلت خدمت کردن زنان به شوهرانشان پرسید، آن حضرت فرمودند: هر زنی که در خانه شوهر خود به قصد مرتب کردن آن، چیزی را جا به جا کند، خداوند به او نظر افکند و هر که را خداوند به او نظر کند، عذابش نمی کند. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۱»

حدیث ۲۱

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لاَ غِنَى بِالزَّوْجِیْهِ فِیْمَا بَیْنَهَا وَبَیْنَ زَوْجِهَا الْمُرَاقِبِ لَهَا عَنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ وَهُنَّ: صِدَاقُهَا نَفْسِهَا عَنْ كُلِّ دَنْسٍ حَتَّى یَطْمَئِنَّ قَلْبُهُ اِلَى الثَّقَمَةِ بِهَا فِی حَالِ الْمَجْبُوبِ وَالْمَكْرُوهِ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زن در رابطه به شوهر سازگار خود از رعایت سه خصلت بی نیاز نیست: حفظ کردن خود از هر گناه و آلودگی تا شوهرش در هر حال، خوشایند یا ناخوشایند، در دل به او اطمینان داشته باشد؛ مراقبت از او و زندگی اش تا شوهرش در صورتی که لغزشی از او سرزند با او مهربانی کند و اظهار عشق به او با عشوه و دلبری و ظاهر مناسب و خوشایند در نظر او. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۳۷»

حدیث ۲۲

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لاَ غِنَى بِالزَّوْجِیْهِ فِیْمَا بَیْنَهَا وَبَیْنَ زَوْجِهَا الْمُرَاقِبِ لَهَا عَنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ وَهُنَّ: صِدَاقُهَا نَفْسِهَا عَنْ كُلِّ دَنْسٍ حَتَّى یَطْمَئِنَّ قَلْبُهُ اِلَى الثَّقَمَةِ بِهَا فِی حَالِ الْمَجْبُوبِ وَالْمَكْرُوهِ ... امام صادق - علیه السلام - فرمودند: زن در رابطه به شوهر سازگار خود از رعایت سه خصلت بی نیاز نیست: حفظ کردن خود از هر گناه و آلودگی تا شوهرش در هر حال، خوشایند یا ناخوشایند، در دل به او اطمینان داشته باشد؛ مراقبت از او و زندگی اش تا شوهرش در صورتی که لغزشی از او سرزند با او مهربانی کند و اظهار عشق به او با عشوه و دلبری و ظاهر مناسب و خوشایند در نظر او. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۲۳۷»

حدیث ۲۳

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مَنْ حَسَنَ بَرُّهُ بِأَهْلِ بَيْتِهِ مُدَّ لَهُ فِي عُمُرِهِ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: هر کس به خانواده اش نیکی کند، بر عمرش افزوده شود. «الکافی، ج ۲، ص ۱۰۵»

حدیث ۲۴

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لاَ غِنَى بِالزَّوْجِیْهِ عَنْ ثَلَاثَةِ أَشْیَاءَ فِیْمَا بَیْنَهُ وَبَیْنَ زَوْجَتِهِ وَهِيَ: الْمُوَافَقَةُ لِیَجْتَلِبَ بِهَا مُوَافَقَتَهَا وَمَحَبَّتَهَا وَهَوَاهَا وَحُسْنَ خُلُقِهِ مَعَهَا وَاسْتِعْمَالُهُ اسْتِمَالَةَ قَلْبِهَا بِالْهَيْئَةِ الْحَسَنَةِ فِي عَيْنِهَا وَتَوَسُّعَتِهِ عَلَيْهَا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: شوهر در رابطه خود با همسرش از سه چیز بی نیاز نیست: سازگاری با او تا به این وسیله سازگاری و محبت و عشق او را به خود جلب کند و خوش خوئی با او و دلبری از او با آراستن خود برای وی و فراهم آوردن امکانات آسایش او. «میزان الحکمه، ح ۷۸۷۶»

حدیث ۲۵

قال الامام الصادق - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : اِنَّ الْمَرْءَ یَحْتَاجُ فِی مَنَزِلِهِ وَعِیَالِهِ اِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ یَتَكَلَّفُهَا وَ اِنْ لَمْ یَكُنْ فِی طَبَعِهِ ذَلِکَ: مُعَاشَرَةً جَمِیْلَةً وَ سَعَةً بِتَقْدِیرٍ وَ غَیْرَهُ بِتَخَصُّصٍ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مرد برای اداره منزل و خانواده خود به سه خصلت نیاز دارد که حتی اگر در طبیعت او نباشد، (باید خود را به آنها وادارد)، آن خصلت ها عبارتند از: خوش رفتاری، گشاده دستی سنجیده و غیرت برای حفاظت از آنها. «تحف العقول، ص ۳۲۲»

حدیث ۲۶

قال الامام السجاد - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَأَنْ أَدْخَلَ السُّوقَ وَ مَعِيَ دِرْهَمٌ أَتْبَاعُ بِهِ لِحْمًا لِعِيَالِي وَ قَدْ قَرِمُوا إِلَيْهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتَقَ نَسِيمَةً. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: چنان چه وارد بازار شوم و درهمی داشته باشم و با آن برای خانواده ام گوشتی بخرم که بدان رغبت کرده اند، برای من محبوب تر است از این که بنده ای را آزاد کنم. «وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۵۴۳»

حدیث ۲۷

قال الامام السجاد - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِنَّ أَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُكُمْ عَلَى عِيَالِهِ. امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: خداوند از آن کس خشنودتر است که خانواده خود را بیشتر در آسایش و نعمت قرار دهد. «بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۳۶»

حدیث ۲۸

وَمَنْ وَصَّيَهُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - لَوْلَمَدِهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَنَفِيَّةِ: فَدَارَهَا عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ أَحْسَنَ الصُّحْبَةَ لَهَا لِيُضْفُو عَيْشُكَ. امیرالمومنین - علیه السلام - در سفارشی به پسرش محمد بن حنیفه فرمودند: در هر حال با همسر خود مدارا و ملاحظت و خوش رفتاری کن تا زندگی ات بر تو گوارا باشد. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۰»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : أَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا، وَ أَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ امْرَأَتُهُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بزرگترین حق را بر زن، شوهر او دارد و بزرگترین حق را بر مرد، مادر او دارد. «کنز العمال، ح ۴۴۷۷۱»

حدیث ۳۰

رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هر گاه مرد به زن خود آبی بنوشاند، پاداش برد. «کنز العمال، ح ۴۴۴۳۵»

حدیث ۳۱

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : يَا عَلِيُّ خِدْمَةُ الْعِيَالِ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ وَ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَ مَهْوَرُ حُورِ الْعَيْنِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی خدمت به خانواده، کفاره گناهان کبیره است و مایه فرونشاندن غضب پروردگار و مهریه حوریان بهشتی خواهد بود. «جامع السعادات، ج ۲، ص ۱۴۲»

حدیث ۳۲

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : ثَلَاثَةٌ مِنَ الْجَفَاءِ أَنْ يَصْحَبَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فَلَا يَسْتَلُّهُ عَنْ إِسْمِهِ وَ كَتَبَتِهِ وَ أَنْ يَدْعَى الرَّجُلَ إِلَى طَعَامٍ فَلَا يُجِيبُ أَوْ يُجِيبُ فَلَا يَأْكُلُ وَ مَوَاقِعَهُ الرَّجُلُ أَهْلُهُ قَبْلَ الْمَلَاعَةِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: سه چیز از جفا کاریست: کسی که با کسی همسفر باشد ولی از اسم و کنیه اش جو یا نشود و کسی را به غذا دعوت کنند ولی نپذیرد و یا بپذیرد اما از آن غذا نخورد و مردی که قبل از ملاعبه با همسرش همبستر شود. «وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۴۵»

حدیث ۳۳

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا فَلَا نَفَقَةَ لَهَا حَتَّى تَرْجِعَ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: زنی که بدون اجازه شوهرش از منزل خارج گردد، نفقه او بر شوهر واجب نیست تا آنکه باز گردد. «الکافی، ج ۵، ص ۵۰۶»

حدیث ۳۴

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : من صبرت على سوء خلق زوجها أعطها مثل (ثواب) آسية بنت مزاحم. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هر زنی که در برابر بداخلاقی شوهرش شکیبایی ورزد، خداوند همانند (ثواب) آسیه دختر مزاحم به او عطا کند. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۷»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : من صبر على سوء خلق امرأته واحتسبه أعطاه الله تعالى بكل مره يصبر عليها من الثواب ما أعطى أيوب - عليه السلام - على بلائه، و كان عليها من الوزر في كل يوم و ليلة مثل رمل عالج. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هر مردی که به خاطر خدا و به امید پاداش او در برابر بداخلاقی همسرش صبر کند، خدای متعال برای هر مرتبه ای که شکیبایی می ورزد، همان ثوابی را به او دهد که به ایوب - علیه السلام - در قبال بلایی که دید عطا کرد و گناه زن نیز در هر روز و شب به اندازه ریگهای ریگستان می باشد. «ثواب الأعمال، ص ۲۸۷»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إني لأتعجب ممن يضرب امرأته و هو بالضرب أولى منها. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: من در شگفتم از کسی که زنش را کتک می زند، در حالی که خودش به کتک خوردن سزاوارتر از اوست. «جامع الأخبار، ص ۴۴۷»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : من كان له امرأة تؤذيه لم يقبل الله صلاتها ولا- حسنة من عملها حتى تعينه وترضيه وإن صامت الدهر ... وعلى الرجل مثل ذلك الوزر والعذاب إذا كان لها مؤذيا ظلما. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: هر که زنی داشته باشد که آن زن وی را بیازارد، خداوند نه نماز آن زن را قبول کند و نه کار نیکش را، هر چند همه عمر روزه بگیرد تا زمانی که به شوهرش کمک کند و او را خشنود سازد، مرد نیز اگر زن خود را بیازارد و به او ستم کند همین گناه و عذاب را دارد. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۶»

حدیث ۳۸

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : إن الرجل ليؤجر في رفع اللقمة إلى في امرأته. رسول خدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فرمودند: مردی که به طرف دهان همسرش لقمه ای بالا برد، پاداش برد. «المحجّة البيضاء، ج ۳، ص ۷۰»

حدیث ۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اتقوا الله في الضعيفين: اليتيم و المرأة فإن خياركم، خياركم لأهله. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: از خدا درباره دو ناتوان بترسید: یتیم و زن؛ به درستی که بهترین شما کسی است که برای خانواده اش بهتر باشد. «بحار الأنوار، ج ۷۹، ص ۲۶۸»

حدیث ۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا يخدم العيال إلا صديق أو شهيد أو رجل يريد الله به خير الدنيا والآخرة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به زن خود خدمت نکند مگر صديق یا شهيد یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت او را بخواهد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۴، ص ۱۳۲»

حدیث ۴۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : حق المرأة على زوجها أن يسد جوعتها وأن يستر عورتها ولا يقبح لها وجهها. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: حق زن به شوهرش این است که شکمش را سیر کند و بدنش را بپوشاند و برای او هیچگاه روی درهم نکشد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۴»

حدیث ۴۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ما زال جبرئيل يوصيني بالمرأة حتى ظننت أنه لا ينبغى طلاقها إلا من فاحشة مبيته. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: جبرئیل پیوسته مرا درباره زن سفارش می کرد تا جایی که گمان بردم طلاق او جایز نیست مگر در صورت ثابت شدن فحشا. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۳»

حدیث ۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ويل لامرأة أغضبت زوجها، و طوبى لامرأة رضى عنها زوجها. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: وای بر زنی که شوهرش را ناراحت کند و خوشا به حال زنی که شوهرش از او راضی باشد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۵»

حدیث ۴۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لو أمرت أحداً أن يسجد لأحدٍ لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: اگر قرار بود دستور دهم کسی در برابر کسی سجده کند، به زن دستور می دادم تا برای شوهرش سجده کند. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۶»

حدیث ۴۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أيما امرأة حملته على ما لا يقدر عليه وما لا يطيق لم تقبل منها حسنة. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: زنی که شوهر خود را بر انجام کارهایی وادار کند که او توانایی انجام دادن آنها را ندارد، هیچ یک از کارهای نیک او پذیرفته نخواهد شد. «مکارم الأخلاق، ص ۲۱۵»

حدیث ۴۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : إِذَا حَمَلَتْ الْمَرْءَةُ كَانَتْ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْمُجَاهِدِ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِذَا وَضَعَتْ كَانَتْ لَهَا مِنَ الْأَجْرِ مَا لَا يَدْرِي أَحَدٌ مَا هُوَ لِعِظَمِهِ ... . پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آنگاه که زن حامله شود چنان است که با دهان روزه به جهاد مالی و جسمی در راه خدا پردازد و هنگامی که زایمان کند، برای او اجر و پاداش عظیمی است که کسی قادر به محاسبه آن نخواهد بود و آنگاه که به شیر دادن فرزند می پردازد، در هر مرتبه چنان است که بنده ای از اولاد اسماعیل پیامبر را در راه خدا آزاد کرده باشد و آنگاه که بچه را از شیر گرفت، فرشته ای به پهلویش می زند و می گوید: همه گناهات آمرزیده شد. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۷۵»

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: للمرأة عَلَيَّ زَوْجُهَا أَنْ يُشَبِّعَ بَطْنَهَا، وَ يَكْسُو ظَهْرَهَا، وَ يَعْلَمَهَا الصَّلَاةَ وَ الصَّوْمَ وَ الزَّكَاةَ أَنْ كَانَ فِي مَالِهَا حَقٌّ، وَ لَا تُخَالِفُهُ فِي ذَلِكَ؛ حق زن بر شوهرش این است که او را سیر کند، لباس بپوشاند، نماز و روزه و زکات را - اگر در مال زن حق زکاتی است - به او یاد دهد، و زن نیز در این کارها با او مخالفت نرزد. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۴۳.

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرماید: فَأَيُّ رَجُلٍ لَطَمَ امْرَأَتَهُ لَطْمَةً، أَمْرًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَالِكُ خَازِنِ النَّيْرَانِ فَيَلْطِمُهُ عَلَيَّ حُرٌّ وَجْهَهُ سَبْعِينَ لَطْمَةً فِي نَارِ جَهَنَّمَ؛ هر کس به صورت زنش سیلی بزند، خداوند به آتشبان جهنم دستور می دهد تا در آتش جهنم هفتاد سیلی بر صورت او بزند. مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۰.

حدیث ۴۹

حضرت علی علیه السلام می فرماید: فَدَارَهَا عَلَيَّ كُلِّ حَالٍ وَ احْسَنَ الصُّحْبَةَ لَهَا فَيَصْفُو عَيْشَكَ؛ همیشه با همسرت مدارا کن، و با او به نیکی همنشینی کن تا زندگیت باصفا شود. مکارم الاخلاق، ص ۲۱۸.

حدیث ۵۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كَلَّمَا از دَادَ الْعَبْدُ إِيْمَانًا از دَادَ حُبًّا لِلنِّسَاءِ؛ هر چه ایمان بنده بیشتر شود، زن دوستی او فزونتر می شود. النوادر للراوندي: ۱۲ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۰.

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا اسْتَفَادَ الْمُؤْمِنُ بَعْدَ تَقْوَى اللَّهِ عِزَّ وَ جَلَّ خَيْرًا لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ؛ مؤمن، بعد از تقوای خداوند عز و جل، بهره ای بهتر از زن شایسته نبرده است. کنز العمال: ۴۴۴۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶.

حدیث ۵۲

امام صادق علیه السلام: مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ حُبُّ النِّسَاءِ؛ از اخلاق پیامبران علیهم السلام، زن دوستی است. الکافی: ۵

۱ / ۳۲۰ /

حدیث ۵۳

امام علی علیه السلام: وَلَا تُمَلِّكِ الْمَرْأَةَ مِنْ أَمْرِهَا مَا جَاوَزَ نَفْسَهَا؛ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ رِيحَانَةٌ وَلَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ، وَلَا تَعُدُّ بِكَرَامَتِهَا نَفْسَهَا، وَلَا تُطْمِعُهَا فِي أَنْ تَشْفَعَ لِعَيْبِهَا. به زن، کاری را که از حد و توان او فراتر است، مسپار؛ زیرا زن گُل است نه کارگزار و در گرامیداشت او پا از حد فراتر مگذار و کاری مکن که (نزد تو) به شفاعت کردن از کسی طمع کند. نهج البلاغه: کتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۰

حدیث ۵۴

امام علی علیه السلام: أَنْعَمُ النَّاسِ عَيْشًا مَنْ مَنَحَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْقَنَاعَةَ، وَأَصْلَحَ لَهُ زَوْجُهُ؛ خوشترین و آسوده‌ترین زندگی را کسی دارد که خداوند سبحان او را قناعت ببخشد و همسری پاک و شایسته عطايش فرماید. غرر الحکم: ۳۲۹۵ منتخب میزان الحکمه: ۴۲۲

حدیث ۵۵

امام علی علیه السلام: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بَعْدَ خَيْرٍ أَلْهَمَهُ الْقَنَاعَةَ، وَأَصْلَحَ لَهُ زَوْجُهُ؛ وقتی خداوند خوبی بنده‌ای را بخواهد به او قناعت عطا کند و همسرش را شایسته گرداند. غرر الحکم: ۴۱۱۵ منتخب میزان الحکمه: ۱۹۰

حدیث ۵۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَاحْتَسَبَهُ، أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بَكْلَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مَا أَعْطَى أَيُّوبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى بَلَائِهِ، وَكَانَ عَلَيْهَا مِنَ الْوِزْرِ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مِثْلَ رَهْلٍ عَالِجٍ؛ هر مردی که به خاطر خدا و به امید پاداش او در برابر بد اخلاقی همسرش صبر کند و آن را به حساب خدا گذارد، خداوند متعال برای هر روز و شبی که شکیبایی می‌ورزد همان ثوابی را به او دهد که به ایوب علیه السلام در قبال بلایی که دید، عطا کرد و گناه زن نیز در هر روز و شب به اندازه ریگهای ریگستان باشد. ثواب الأعمال: ۳۳۹ / ۱ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۵۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَةٌ تُؤْذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُعِينَهُ وَتُرْضِيَهُ وَإِنْ صَامَتِ الدَّهْرَ... وَعَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْوِزْرِ وَالْعَذَابِ إِذَا كَانَ لَهَا مُؤْذِيًا ظَالِمًا؛ هر که زنش وی را بیازارد، خداوند، نماز آن زن را قبول نکند و کار نیکش را نپذیرد تا زمانی که به شوهرش کمک کند و او را خشنود سازد، هر چند آن زن همه عمرش روزه بگیرد، مرد نیز اگر زن خود را بیازارد و به او ستم کند همین گناه و عذاب را دارد. وسائل الشیعه: ۱۴ / ۱۱۶ / ۱

حدیث ۵۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا سَقَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ أَجْرًا؛ هر گاه مرد به زن خود آب بنوشاند، پاداش برد. کنز العمال:

۴۴۴۳۵

حدیث ۵۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: جُلُوسُ الْمَرْءِ عِنْدَ عِيَالِهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ اِعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا؛ نشستن مرد نزد زن و فرزندش، نزد خداوند متعال محبوبتر است از اعتکاف در این مسجد من. تنبیه الخواطر: ۲ / ۱۲۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۶۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الرَّجُلَ لَيُؤَجَّرُ فِي رَفْعِ اللَّقْمَةِ إِلَى فِي امْرَأَتِهِ؛ کسی که به طرف دهان همسرش لقمه‌ای بالا برد پاداش برد. المحجّه البيضاء: ۳ / ۷۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۶۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَقُّ الْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَسُدَّ جَوْعَتَهَا، وَأَنْ يَسْتُرَ عَوْرَتَهَا، وَلَا يُقَبِّحَ لَهَا وَجْهًا؛ حق زن به شوهرش این است که شکمش را سیر کند و بدنش را بپوشاند و برای او هیچگاه روی درهم نکشد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۵۴ / ۶۰ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۶۲

الإمام الرضا عليه السلام - في ذكر الجماع وآدابه: ثُمَّ اغْتَسَلَ وَاشْرَبَ مِنْ سَاعَتِكَ شَيْئًا مِنَ الْمَوْمِيائِيِّ بِشَرَابِ الْعَسَلِ أَوْ بِعَسَلٍ مَنْزُوعِ الرَّغْوَةِ؛ فَإِنَّهُ يَرُدُّ مِنَ الْمَاءِ مِثْلَ الَّذِي خَرَجَ مِنْكَ. امام رضا عليه السلام - درباره آمیزش و آداب آن: پس، غسل کن و همان دم، قدری مومیایی با شربت عسل یا با عسلی که کف آن را برداشته باشند، بخور؛ زیرا این کار، همانند آن آبی را که از تو بیرون رفته است، به تو باز می‌گرداند. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نقلاً عن طب الإمام الرضا عليه السلام، وكذا في بعض نسخ الكتاب، ولكنه سقطت من الطبعة التي بأيدينا دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۸

حدیث ۶۳

الإمام الرضا عليه السلام - في ذكر الجماع وآدابه: فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَلَا تَقُمْ قَائِمًا، وَلَا تَجْلِسَ جَالِسًا، وَلَكِنْ تَمِيلُ عَلَى يَمِينِكَ، ثُمَّ انْهَضْ لِلْبَوْلِ إِذَا فَرَعْتَ مِنْ سَاعَتِكَ شَيْئًا؛ فَإِنَّكَ تَأْمُنُ الْحَصَاءَ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى. امام رضا عليه السلام - درباره آمیزش و آداب آن فرمودند: پس چون آن کار را کردی، راست مایست و کامل هم منشین؛ بلکه بر پهلوئی راست لم بده و سپس، زمانی پس از آن که کار خویش به پایان برده‌ای، برای پیشاب کردن برخیز. در این صورت، به اذن خداوند عز و جل از سنگ [مثانه] در امان خواهی بود. بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نقلاً عن طب الإمام الرضا عليه السلام، وقد سقطت من الطبعة التي بأيدينا دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۶

حدیث ۶۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: يُكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْشَى الْمَرْأَةَ وَقَدْ احْتَلَمَ، حَتَّى يَغْتَسِلَ مِنْ اِحْتِلَامِهِ الَّذِي رَأَى؛ فَإِنْ فَعَلَ وَخَرَجَ الْوَلْمُدُ مَجْنُونًا، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ. برای مرد مکروه است پس از احتلام با زن همبستری کند، مگر آن که از احتلام، غسل کرده باشد؛ چه، اگر چنین کند و فرزندش دیوانه زاده شود، جز خویش را نکوهش نکند. تهذیب الأحکام، جلد ۷، صفحه ۴۱۲،

حدیث ۱۶۴۶، بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۳، حدیث ۳ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۴

حدیث ۶۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ، ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ فَلْيَتَوَضَّأْ؛ فَإِنَّهُ أَنْشَطُ لِلْعُودِ؛ اگر کسی از شما به سراغ زن خویش برود و آن گاه بخواهد دیگر بار هم این کار را انجام دهد، وضویی بسازد؛ زیرا این کار، نشاط بیشتری برای بازگشتن، ایجاد می‌کند. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۳۴۷، حدیث ۴۴۸۵۵ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۴

حدیث ۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ مِنَ الْجَفَاءِ: أَنْ يَصْحَبَ الرَّجُلَ الرَّجُلَ فَلَا يَسْأَلُهُ عَنِ اسْمِهِ وَكُنْيَتِهِ، وَأَنْ يُدْعَى الرَّجُلُ إِلَى طَعَامٍ فَلَا يُجِيبُ أَوْ يُجِيبُ فَلَا يَأْكُلُ، وَمُؤَاقَعَةُ الرَّجُلِ أَهْلَهُ قَبْلَ الْمُدَاعَبَةِ؛ سه چیز از نامهربانی است: این که کسی با کسی همراه شود و از نام و کنیه وی نپرسد؛ این که مردی به غذایی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و نخورد؛ و این که مرد پیش از بازی، با همسر خویش نزدیکی کند. کنز العمال، جلد ۹، صفحه ۳۷، حدیث ۲۴۸۱۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۲۰

حدیث ۶۷

امام صادق علیه السلام: هر کس بخواهد زنش بچه‌دار شود، پس از نماز جمعه، دو رکعت نماز بگزارد و در آنها رکوع و سجده را طولانی سازد و سپس بگوید: «خداوندا! به حرمت آنچه زکریا بدان از تو مسئلت داشت، از تو می‌خواهم. پروردگارا! مرا تنها مگذار که تو خود، برترین وارثانی. خداوندا! از نزد خویش، مرا فرزندان پاك ببخش که تو شنوای دعایی. خداوندا! به نام تو او را بر خویش حلال ساختم و به امانت تو، او را در اختیار گرفتم. اکنون، اگر در رحم او برایم فرزندی تقدیر کرده‌ای، او را فرزندی خجسته و پیراسته قرار ده و در او برای شیطان، بهره و سهمی قرار مده». بحار الأنوار، جلد ۹۰، صفحه ۷۱، حدیث ۱۴ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۱۶

حدیث ۶۸

امام باقر علیه السلام: إِذَا أَرَدْتَ الْوَلَدَ فَقُلْ عِنْدَ الْجَمَاعِ: «اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي وَلَدًا وَاجْعَلْهُ تَقِيًّا لَيْسَ فِي خَلْقِهِ زِيَادَةٌ وَلَا نُقْصَانٌ، وَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ إِلَى خَيْرٍ»؛ اگر فرزند خواستی، در هنگام آمیزش بگو: «خداوندا! مرا فرزندی روزی کن و او را پرهیزگاری که در خلقت وی فزونی و کاستی‌ای نیست، قرار ده و عاقبت او را به خیر گردان». الکافی، جلد ۶، صفحه ۱۰، حدیث ۱۲

حدیث ۶۹

امام علی علیه السلام: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ مُجَامَعَةَ زَوْجَتِهِ فَلْيَقُلْ: «اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَحَلَلْتُ فَرْجَهَا بِأَمْرِكَ، وَقَبَلْتُهَا بِأَمَانَتِكَ؛ فَإِنْ قَضَيْتَ لِي مِنْهَا وَلَدًا فَاجْعَلْهُ ذَكَرًا سَوِيًّا، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَصِيبًا وَلَا شَرِيكًا»؛ اگر کسی از شما بخواهد با همسر خویش به هم آید، بگوید: «خداوندا! من به فرمان تو شرمگاه او را بر خویش حلال دانستم و به عنوان امانت تو، او را پذیرفتم. اکنون، اگر از او برایم فرزندی تقدیر کردی، وی را پسری سالم و کامل قرار ده و در او برای شیطان، بهره و سهمی مگذار». بحار الأنوار، جلد ۱۰۳،

صفحه ۲۸۷، حدیث ۱۹

حدیث ۷۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: «أما لو أن أحدكم يقول حين يأتي أهله: «بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا» ثُمَّ قَدَّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ أَوْ قَضَىٰ وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا؛ زَنهار که اگر کسی هنگام همبستری با همسرش بگوید: «به نام خدا، خداوند! شیطان را از من دور کن و شیطان را از آنچه روزی مان کرده‌ای، دور ساز» و سپس میانشان در این آمیزش یا به هر ترتیب، فرزندی تقدیر شود، هرگز شیطان به او زیانی نخواهد رساند. الکافی، جلد ۵، صفحه ۵۰۳، حدیث ۳

حدیث ۷۱

امام علی علیه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَامِعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ، وَالصَّبِيُّ فِي الْمَهْدِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمَا؛ پیامبر خدا از این نهی فرمودند که در حالی مرد با همسرش آمیزش کند که کودکی در گهواره، آنان را می‌نگرد. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۹۵، حدیث ۵۱

حدیث ۷۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لا يُجَامِعَنَّ أَحَدُكُمْ وَبِهِ حَقْنٌ مِنْ خَلَاءٍ؛ فَإِنَّهُ يَكُونُ مِنْهُ الْبَوَاسِيرُ، وَلَا يُجَامِعَنَّ أَحَدُكُمْ وَبِهِ حَقْنٌ مِنْ بَوْلٍ؛ فَإِنَّهُ يَكُونُ النَّوَاصِيرُ؛ مبادا کسی در حالی که از قضای حاجت خودداری می‌ورزد، نزدیکی کند؛ چرا که این کار، بواسیر می‌آورد؛ و مبادا کسی در حالی که پیشاب خود را نگه می‌دارد، نزدیکی کند؛ چرا که این کار، ناسور می‌آورد. کنز العمال، جلد ۱۶، صفحه ۳۵۵، حدیث ۴۴۹۰۲ نقلاً عن ابن النجّار عن أنس، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۰۴ ناسور، بیماری است که در محاق چشم، اطراف مقعد و بن دندان، ظاهر می‌شود و موجب جراحی چرکین در موضع بیماری می‌گردد (ر. ک: لغت‌نامه دهخدا: ذیل «ناسور» و «ناسور»).

حدیث ۷۳

امام رضا علیه السلام: لا تَقْرَبِ النِّسَاءَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ لَا شِتَاءً وَلَا صَيْفًا؛ وَذَلِكَ أَنَّ الْمَعْدَةَ وَالْعُرْوَقَ تَكُونُ مُمْتَلِئَةً وَهُوَ غَيْرُ مَحْمُودٍ، يُتَخَوَّفُ مِنْهُ... ضَعْفُ الْبَصِيرِ وَالِدَّمَاعِ؛ در اوایل شب، چه زمستان و چه پاییز، با زنان نزدیکی مکن؛ چرا که معده و رگ‌ها [در این هنگام]، پُر است و این کار، ناستوده است و از آن بیم... ضعف بینایی و سست‌خردی می‌رود. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۶۴، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۷ نحوه دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۸۴

حدیث ۷۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - فی وصایاه لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَام - : يا عَلِيُّ، لا تُجَامِعِ امْرَأَتَكَ بَعْدَ الظُّهْرِ، فَإِنَّهُ إِنْ قَضَىٰ بَيْنَكُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ يَكُونُ أَحْوَلَ، وَالشَّيْطَانُ يَفْرَحُ بِالْحَوْلِ فِي الْإِنْسَانِ. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: از سفارش‌های ایشان به امام علی علیه السلام - ای علی! بعد از ظهر با همسرت نزدیکی مکن، که اگر در این هنگام برایتان فرزندی تقدیر شود، کژ چشم خواهد بود، و شیطان نیز به کژ چشمی انسان، شادمان می‌گردد. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۱، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۲۸۴

حدیث ۷۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَمْسُ خِصَالٍ تَوَرَّثَ الْبَرَصُ: التَّوَرُّهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ، وَالتَّوَضُّؤُ وَالِإِغْتِسَالُ بِالْمَاءِ الَّذِي تُسَدِّخُهُ الشَّمْسُ، وَالْأَكْلُ عَلَى الْجَنَابَةِ، وَغَسِيَانُ الْمَرَأَةِ فِي أَيَّامِ حَيْضِهَا، وَالْأَكْلُ عَلَى الشُّبُعِ؛ پنج چیز است که پیسی می آورد: نوره کشیدن در روز جمعه و چهارشنبه؛ وضو گرفتن و غسل کردن با آبی که به آفتاب گرم شده است؛ خوردن در حال جنابت؛ آمیزش با زن در هنگام حائض بودنش؛ و خوردن در حال سیری. الخصال، صفحه ۲۷۰، حدیث ۹ عن ابن عباس، روضه الواعظین، صفحه ۳۳۸، بحار الأنوار، جلد ۵۹، صفحه ۳۴، حدیث ۱۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۵۰۸ / ۱

حدیث ۷۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ جَامَعَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْذُومًا أَوْ أَبْرَصًا، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ؛ هر کس با زن خود در حالی که وی حائض است، آمیزش کند و فرزند جذامی یا پیس زاده شود، مبادا جز خود را نکوهش کند. کتاب من لا يحضره الفقيه، جلد ۱، صفحه ۹۶، حدیث ۲۰۱، مکارم الأخلاق، جلد ۱، صفحه ۴۵۹، حدیث ۱۵۵۷ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۰۲ / ۱

حدیث ۷۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى - كَرِهَ لَكُمْ أَيْتُهَا الْأُمَّةُ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ خَصَلَتْ وَنَهَاكُمْ عَنْهَا: ... كَرِهَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَغْشَى امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَإِنْ غَشَّيَهَا فَخَرَجَ الْوَلَدُ مَجْذُومًا أَوْ أَبْرَصًا، فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ؛ ای امت! خداوند - تبارک و تعالی - برای شما امت، ۲۴ چیز را دوست ندارد و شما را از آنها نهی می کند: ... برای مرد، این را خوش نمی دارد که با زن خویش در حالی که وی حائض است، آمیزش کند. پس اگر چنین کند و فرزند حاصل از آن جذامی یا گرفتار پیسی زاده شود، مبادا جز خویش را نکوهش کند. کتاب من لا يحضره الفقيه، جلد ۳، صفحه ۵۵۶، حدیث ۴۹۱۴، الخصال، صفحه ۵۲۰، حدیث ۹، الأموال للصدوق، صفحه ۳۷۸، حدیث ۴۷۸ کلها عن الحسين بن زيد عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام، المحاسن، جلد ۲، صفحه ۴۱، حدیث ۱۱۳۱ عن سليمان بن جعفر البصري عن الإمام الصادق عن آبائه عليهم السلام وليس فيه صدره، بحار الأنوار، جلد ۷۶، صفحه ۳۳۸، حدیث ۲ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۰۲ / ۱

حدیث ۷۸

امام رضا علیه السلام: الْجِمَاعُ بَعْدَ الْجِمَاعِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا غُسْلٌ؛ يورث للوليد الجنون؛ آمیزش پس از آمیزش، بی آن که میان آنها غسلی صورت پذیرفته باشد، دیوانگی فرزند را در پی می آورد. طب الإمام الرضا علیه السلام، صفحه ۲۸، بحار الأنوار، جلد ۶۲، صفحه ۳۲۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶۸ / ۱

حدیث ۷۹

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم - في وصاياہ لعلي عليه السلام: يا علي، لا تُجامع امرأتك في أول الشهرِ ووسيطه وآخره؛ فإن الجنون والجذام والخيل ليسرع إليها وإلى ولديها. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در سفارش‌های ایشان به امام علی علیه السلام - ای علی! در آغاز، میان و پایان ماه با همسرت همبستری مکن؛ چه، [در این صورت] دیوانگی، جذام و تباه‌مغزی به سوی وی و فرزندش خواهد شتافت. کتاب من لا يحضره الفقيه، جلد ۳، صفحه ۵۵۲، حدیث ۴۸۹۹، علل الشرائع، صفحه ۵۱۵،

حدیث ۵، الأملی للصدوق، صفحه ۶۶۳، حدیث ۸۹۶ کَلَّهَا عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخَدْرِيِّ، بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۲۸۱، حدیث ۱ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲۶۸ / ۱

حدیث ۸۰

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الْعُرْسُ، وَيُبْغِضُ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الطَّلَاقُ، وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَبْغَضَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الطَّلَاقِ؛ خداوند عز و جل خانه‌ای را که در آن عروسی باشد دوست دارد و خانه‌ای را که در آن طلاق باشد، دشمن دارد و نزد خداوند عز و جل چیزی منفورتر از طلاق نیست. الکافی: ۶ / ۵۴ / ۳ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۴

حدیث ۸۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا أَحَلَّ اللَّهُ شَيْئًا أَبْغَضَ إِلَيْهِ مِنَ الطَّلَاقِ؛ خداوند چیزی را که نزد او منفورتر از طلاق باشد، حلال نکرده است. کنز العمال: ۲۷۸۷۱ منتخب میزان الحکمه: ۳۴۲

حدیث ۸۲

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ بَيْنَ الْوَالِدِ وَوَلَدِهِ رِبَاً وَلَا بَيْنَ الزَّوْجِ وَالْمَرْأَةِ رِبَاً؛ بین پدر و فرزند و بین شوهر و همسرش ربا (حرام) نیست. فقه الرضا، ص ۲۵۸

حدیث ۸۳

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خَمْسُ خِصَالٍ مَنْ فَقَدَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ لَمْ يَزَلْ نَاقِصَ الْعَيْشِ زَائِلَ الْعَقْلِ مَشْغُولَ الْقَلْبِ، فَأَوْلَاهَا: صِحَّةُ الْيَدَيْنِ وَالثَّانِيَةُ: الْأَمْنُ وَالثَّلَاثَةُ: اللَّسَعَةُ فِي الرِّزْقِ، وَالرَّابِعَةُ: الْأَنْبَسُ الْمُوَافِقُ (قال الراوي): قُلْتُ: وَمَا الْأَنْبَسُ الْمُوَافِقُ؟ قَالَ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ، وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ، وَالْخَلِيطُ الصَّالِحُ وَالْخَامِسَةُ: وَهِيَ تَجَمُّعُ هَذِهِ الْخِصَالِ: الدَّعَةُ؛ پنج چیز است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، همواره در زندگی اش کمبود دارد و کم خرد و دل نگران است: اول، تندرستی، دوم امنیت، سوم روزی فراوان، چهارم همراهی همراهِ. راوی پرسید: همراه همراهِ کیست؟ امام فرمودند: همسر و فرزند و همنشین خوب و پنجم که در برگیرنده همه اینهاست، رفاه و آسایش است. خصال، ص ۲۸۴

حدیث ۸۴

امام سجاد (علیه السلام) فرمودند: وَآمَّا حَقَّ الزَّوْجِيَّةِ فَإِنَّ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَكَنًا وَأُنْسًا فَتَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْكَ فَتُكْرِمَهَا وَتَرْفُقَ بِهَا وَإِنْ كَانَ حَقُّكَ أَوْجَبَ فَإِنَّ لَهَا عَلَيْكَ أَنْ تَرْحَمَهَا؛ حق زن این است که بدانی خداوند عزوجل او را مایه آرامش و انس تو قرار داده و این نعمتی از جانب اوست، پس احترامش کن و با او مدارا نما، هر چند حق تو بر او واجب تر است اما این حق اوست که با او مهربان باشی. من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۱، ح ۳۲۱۴

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَحْسِنِ الصُّحْبَةَ لَهَا فَيَصْفُو عَيْشُكَ؛ با همسرت خوش رفتار باش تا زندگی ات با صفا گردد. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۹۲، ح ۵۸۳۴

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَاَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود بهتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ فَلْيَسْتَتِرْ، فَإِنَّهُ إِذَا لَمْ يَسْتَتِرْ اسْتَحْيَتِ الْمَلَائِكَةُ وَخَرَجَتْ، وَخَصَرَتِ الشَّيَاطِينُ؛ هرگاه کسی از شما خواست با همسرش آمیزش کند، باید خود را بپوشاند، چرا که اگر نپوشاند، فرشتگان حیا می کنند و خارج می شوند و شیطان حاضر می شود. کنز العمال، ح ۴۴۸۳۵

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: إِنْ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهِ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظَرَ الرَّحْمَةِ؛ وقتی مردی به همسر خود نگاه کند و همسرش به او نگاه کند خداوند بدیده رحمت به آنان نگاه می کند. نهج الفصاحه، ح ۶۲۱

حدیث ۸۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا أَلْهَمَهُ الْقَنَاعَةَ وَأَصْلَحَ لَهُ زَوْجَهُ؛ وقتی خداوند خیر خواه بنده‌ای باشد، قناعت را در دل او می اندازد و همسرش را شایسته می گرداند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۱۱۵

حدیث ۹۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: إذا ايقظ الرجل أهله من الليل توضيا و صليا كتبنا من الذاکرين الله كثيرا و الذاکرات ؛ هرگاه مردی همسر خویش را در نیمه های شب بیدار کند و با هم وضو بسازند و به نماز بایستند، آنان از ذاکرانی، که خداوند - تبارک و تعالی - بسیار یاد می کند، محسوب می گردند. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۱۸).

حدیث ۹۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: من كان له امرئة تؤذيه لم يقبل الله صلاتها و لاحسنه من عملها حتى تعينه و ترضيه و ان صامت الدهر... و على الرجل مثل ذلك الوزر اذا كان لها مؤذيا طالما ؛ کسی که همسر خود را بیازارد، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد، مگر آن که به کمک او بپردازد و رضایتش را جلب کند، گرچه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است و در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: رَجِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى وَأَيَقَطَّ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، رَجِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَأَيَقَطَّتْ زَوْجَهَا، فَإِنْ أَبِي نَضَحَتْ فِي وَجْهِ الْمَاءَ؛ رحمت خدا بر آن مردی باد، که نیمه‌های شب برخیزد و نماز بخواند و همسرش را برای نماز خواندن بیدار کند و اگر بیدار نشد آب به صورتش بپاشد. رحمت خدا بر آن

زنی باد که نیمه‌های شب از خواب برخیزد و نماز بخواند و شوهرش را برای نماز بیدار کند و اگر امتناع کرد، به صورتش آب باشد. سنن أبی داود: ۱۴۵۰ منتخب میزان الحکمه: ۳۳۰

حدیث ۹۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: *خَمْسُ خِصَالٍ تَوْرِثُ الْبِرَّصَ : التَّوْرَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ، وَالتَّوَضُّؤُ وَالْإِغْتِسَالُ بِالمَاءِ الَّتِي تَسِيخُهُ الشَّمْسُ، وَالْأَكْلُ عَلَى الْجَنَائِئِ، وَغَشْيَانُ الْمَرْأَةِ فِي أَيَّامِ حَيْضَتِهَا، وَالْأَكْلُ عَلَى الشَّيْبِ؛* پنج چیز است که پیسی می آورد: نوره کشیدن در روز جمعه و چهارشنبه؛ وضو گرفتن و غسل کردن با آبی که به آفتاب گرم شده است؛ خوردن در حال جنابت؛ آمیزش با زن در هنگام حائض بودنش؛ و خوردن در حال سیری. الخصال، صفحه ۲۷۰، حدیث ۹

حدیث ۹۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: *من رزقه الله امرأه صالحه فقد أعانه على شطر دينه فليتق الله في الشطر الباقي؛* هر که را خدا زنی پارسا داده وی را بر نصف دین خویش یاری کرده و باید در باره نصف دیگر آن از خدا بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: *ما استفاد المؤمن بعد تقوى الله عزّ و جلّ خيراً له من زوجه صالحه إن أمرها أطاعته و إن نظر إليها سرتّه و إن أقسم عليها أبرّته و إن غاب عنها نصحتّه في نفسها وماله؛* مؤمن پس از پرهیزکاری خدای عز و جل چیزی بهتر از زن پارسائی که فرمانش دهد اطاعت کند و اگر بدو نگردد مسرورش کند و اگر در باره او قسم خورد قسمش را رعایت کند و اگر از او غایب شود مال وی و عفت خویش حفظ کند، چیزی بهتر از این نیابد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: *ما من حلال أبغض إلى الله من الطلاق؛* هیچ حلالی نزد خدا مبغوضتر از طلاق نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۹۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: *ليس للمرأة أن تنتهك شيئاً من مالها إلا بإذن زوجها؛* زن حق ندارد چیزی از مال خود را بی اجازه شوهرش ببخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: *كفى بالمرء إثماً أن يضيع من يقوت؛* گناهکاری مرد همین بس که عیال خویش را بی تکلیف گذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۹۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیارکم خیارکم لنسائهم؛ بهترین شما کسانی هستند که برای زنان خود بهتر باشند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خدمتک زوجتک صدقه. خدمتی که به زن خود می کنی، صدقه است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوذوا بالله من ثلاث فواقر: جار سوء إن رأى خيرا كتمه و إن رأى شرا أذاعه و زوجه سوء إن دخلت عليها لستك و إن غبت عنها خانتك و إمام سوء إن أحسنت لم يقبل و إن أسأت لم يغفر؛ از سه چیز به خدا پناه ببرید که کمر شکن است: همسایه بد که اگر خیری ببیند مستور دارد و اگر بدی ببیند منتشر سازد و همسر بدی که اگر پیش وی باشی بد زبانی کند و اگر پیش وی نباشی به تو خیانت کند و پیشوای بدی که اگر نیکی کنی نپذیرد و اگر بدی کنی نبخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الله تعالى يبغض الطلاق؛ خداوند طلاق را دشمن دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الرجل إذا نظر إلى امرأته و نظرت إليه نظر الله تعالى إليهما نظر الرحمة؛ وقتی مرد به زن خود نگردد و زنش بدو نگردد خداوند به دیده رحمت بر آنها می نگردد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أبغض الحلال إلى الله الطلاق؛ منفورترین چیزهای حلال در پیش خدا طلاق است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۰۵

إجْتَبُوا الْعُشْيَانَ فِي اللَّيْلَةِ الَّتِي تُرِيدُونَ فِيهَا السَّفَرَ، فَإِنَّ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ، ثُمَّ رُزِقَ وَلَدًا كَانَ جَوَالَةً؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: در آن شبی که قصد مسافرت دارید، با همسر خود زناشوئی نکنید، که چنانچه عمل زناشوئی انجام گردد و در آن زمان فرزندی منعقد شود، بسیار متحرک و افکارش مغشوش می باشد. وسائل الشیعه، ح ۲۰، ج ۳، ص ۲۴۳

حدیث ۱۰۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا - : يَا أَبَا الْحَسَنِ، إِنِّي لِأَسْتَحِي مِنْ إِلَهِي أَنْ أَكَلَفَ نَفْسَكَ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ؛ حضرت فاطمه زهرا

- سلام الله علیها - خطاب به همسرشان امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - کردند و اظهار نمودند: من از خدای خود شرم دارم که از تو چیزی را در خواست نمایم و تو توان تهیه آن را نداشته باشی. امالی شیخ طوسی، ج ۲، ص ۲۲۸

حدیث ۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که همسر خود را بیازارد، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد، مگر آن که به کمک او پردازد و رضایتش را جلب کند، گر چه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است، در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۱۰۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَاَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي؛ بهترین شما کسی است که برای زنان خود بهتر باشد و من بهترین شما برای زن خود هستم. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۳.

حدیث ۱۰۹

امام رضا علیه السلام می فرمایند: همبستری در حال حیض باعث جذام فرزند می شود. همبستری ای که در پی آن دفع منی و ادرار نباشد باعث سنگ کلیه و مثانه می شود. طب الرضا، ص ۷۵.

حدیث ۱۱۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: انس و همدمی در سه کس باشد: همسر همراه، فرزند صالح، و برادر همراه. (غررالحکم، باب انس و الفت)

حدیث ۱۱۱

امام سجاد علیه السلام می فرمایند: وَآمَّا حَقُّ الزَّوْجِيَةِ فَإِنَّ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَيِّكَنَا وَأُنْسًا فَتَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْكَ فَتُكْرِمَهَا وَتَرْفُقَ بِهَا وَإِنْ كَانَ حَقُّكَ أَوْجَبَ فَإِنَّ لَهَا عَلَيْكَ أَنْ تَرْحَمَهَا؛ حق زن این است که بدانی خداوند عزوجل او را مایه آرامش و انس تو قرار داده و این نعمتی از جانب اوست، پس احترامش کن و با او مدارا نما، هر چند حق تو بر او واجب تر است اما این حق اوست که با او مهربان باشی. من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۱

حدیث ۱۱۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدَةِ... أَنْ يَسْتَفْرِهَ أُمَّهُ؛ حق فرزند بر پدر این است که مادر او را گرامی بدارد. کافی، ج ۶، ص ۴۸.

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ

كَلَامَهُمَا وَنَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا ؛ إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛ سوگند به کسی که جانم به دست اوست ، اگر کسی با همسرش در آمیزد و در اتاق ، کودکی بیدار باشد که آنان را ببیند و سخن گفتن و صدای نفس آنان را بشنود ، هرگز رستگار نمی شود . اگر پسر باشد ، مردی زناکار و اگر دختر باشد ، زنی زناکار می گردد . کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۲.

حدیث ۱۱۴

امام رضا علیه السلام می فرمایند : لَا تَقْرَبِ النِّسَاءَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ لَا شِتَاءً وَلَا صَيْفًا وَ ذَلِكَ أَنَّ الْمَعْدَةَ وَالْعُرُوقَ تَكُونُ مُمْتَلِئَةً وَ هُوَ غَيْرُ مَحْمُودٍ ، يُتَخَوَّفُ مِنْهُ الْقَوْلُجُ وَالْفَالِجُ ، وَاللَّقْوَةُ وَالنَّقْرُسُ ، وَالْحِصَاةُ وَالتَّقْطِيرُ ، وَالْفَتْقُ وَ ضَعْفُ الْبَصِيرِ وَالِدِّمَاغِ . فَإِذَا أُرِيدَ ذَلِكَ فَلْيُكُنْ فِي آخِرِ اللَّيْلِ ؛ فَإِنَّهُ أَصَحُّ لِلْبَدَنِ ، وَ أَرْجَى لِلْوَلَدِ ، وَ أَذْكَى لِلْعَقْلِ فِي الْوَلَدِ الَّذِي يُقْضَى بَيْنَهُمَا ؛ آغاز شب ، چه در زمستان و چه در تابستان ، با زنان آمیزش مکن ، این بدان جهت است که معده و رگ‌ها پُرند و این وضعیت مناسبی [برای آمیزش] نیست و بیم قولنج و فلج و لقوه چانه و نقرس و سنگ [کلیه] و تقطیر (چکایش بول و فتق و ضعف در بینایی و ذهن می رود . پس اگر قصد آمیزش دارد ، باید در پایان شب انجام دهد، که برای بدن ، صحت‌افزاتر و برای فرزنددار شدن امیدبخش‌تر و برای باهوش شدن فرزندی که در این میان پدید می آید ، بهتر است . طب الامام الرضا علیه السلام ، ص ۶۴.

حدیث ۱۱۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند : الْمَرْأَةُ تَحِيضُ ، يَحْرُمُ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَأْتِيَهَا لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى وَ لَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ ؛ زنی که در عادت ماهیانه (حیض) است بر شوهرش آمیزش با او حرام است به دلیل این گفته خداوند متعال: به زنان حائض نزدیک نشوید تا زمانی که پاک گردند. وسائل الشیعه ، ج ۲، ص ۳۲۲، ح ۹.

حدیث ۱۱۶

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: کسی که نعمت دارد باید که بر عیالش در هزینه وسعت بخشد. (تحف العقول ، ص ۴۶۶)

حدیث ۱۱۷

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: الْأَنْسُ فِي ثَلَاثٍ : فِي الزَّوْجَةِ الْمُؤَافَقَةِ وَالْوَلَدِ الْبَارِّ وَالصِّدِّيقِ الْمُصَافِي؛ انس (و آرامش) در سه چیز است : در زن سازگار ، فرزند خوش‌رفتار و دوست باصفای وفادار. تحف العقول، ص ۳۱۸

حدیث ۱۱۸

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: بهترین شما کسی است که در برخورد با مردم نرم تر و مهربان تر است و ارزشمندترین مردم کسانی هستند که با همسرانشان مهربان و بخشنده اند. کنز العمال، ج ۷، ص ۲۲۵.

حدیث ۱۱۹

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: خیار کم‌الینکم منا کبّه و اکرمهم لئسائهم؛ بهترین شما کسی است که در برخورد با مردم نرم تر و مهربان تر است و ارزشمندترین مردم کسانی هستند که با همسرانشان مهربان و بخشنده اند. کنز العمال، ج ۷، ص ۲۲۵.

حدیث ۱۲۰

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا عَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَيْقِظٌ يَرَاهُمَا وَنَفْسُهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا؛ إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛ سوگند به کسی که جانم به دست اوست، اگر کسی با همسرش در آمیزد و در اتاق، کودکی بیدار باشد که آنان را ببیند و سخن گفتن و صدای نفس آنان را بشنود، هرگز رستگار نمی‌شود. اگر پسر باشد، مردی زناکار و اگر دختر باشد، زنی زناکار می‌گردد. کافی، ج ۵، ص ۵۰۰، ح ۲.

حدیث ۱۲۱

امام رضا علیه السلام: لَا تَقْرَبِ النِّسَاءَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ لَا شِتَاءً وَلَا صَيْفًا وَذَلِكَ أَنَّ الْمَعِدَةَ وَالْعُرْوَقَ تَكُونُ مُمْتَلِئَةً وَهُوَ غَيْرُ مَخْمُودٍ، يُتَخَوَّفُ مِنْهُ الْقَوْلُجُ وَالْفَالِجُ، وَاللَّقْوَةُ وَالنَّقْرَسُ، وَالْخِصَاءُ وَالتَّقْطِيرُ، وَالْفَتْقُ وَضَعْفُ الْبَصِيرِ وَالدِّمَاغِ. فَإِذَا أُرِيدَ ذَلِكَ فَلْيُكُنْ فِي آخِرِ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّهُ أَصَحُّ لِلْبَدَنِ، وَآرَجَى لِلْوَلَدِ، وَأَذْكَى لِلْعَقْلِ فِي الْوَلَدِ الَّذِي يُقْضَى بَيْنَهُمَا؛ آغاز شب، چه در زمستان و چه در تابستان، با زنان آمیزش مکن، این بدان جهت است که معده و رگ‌ها پُرند و این وضعیت مناسبی [برای آمیزش] نیست و بیم قولنج و فلج و لقوه چانه و نقرس و سنگ [کلیه] و تقطیر (چکایش) بول و فتق و ضعف در بینایی و ذهن می‌رود. پس اگر قصد آمیزش دارد، باید در پایان شب انجام دهد، که برای بدن، صحت‌افزاتر و برای فرزنددار شدن امیدبخش‌تر و برای باهوش شدن فرزندی که در این میان پدید می‌آید، بهتر است. طب الامام الرضا علیه السلام، ص ۶۴.

حدیث ۱۲۲

امام باقر (علیه السلام) می‌فرمایند: النِّسَاءُ يَحْبِبْنَ أَنْ يَرِينَ الرَّجُلَ فِي مِثْلِ مَا يَحِبُّ الرَّجُلُ أَنْ يَرِيَ فِيهِ النِّسَاءَ مِنَ الزَّيْنَةِ؛ همان گونه که مردان دوست دارند زینت و آرایش را در زنانشان ببینند، زنان نیز دوست دارند زینت و آرایش را در مردانشان ببینند. مکارم الاخلاق، ص ۸۰.

ازدواج

حدیث ۱

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَوْنُهُمْ، الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالمَكَاتِبُ الَّتِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَالنَّكَاحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعِفَافَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سه گروه بر خداوند متعال حق دارند تا آنها را یاری کند: مجاهد در راه خدا و کسی که سعی می‌کند تا قرض خویش را ادا کند و آنکه می‌خواهد ازدواج کند تا دامن خویش را پاک نگهدارد. «نهج الفصاحه، ح ۱۲۱۹»

حدیث ۲

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : لَمَّا زُفَّتْ فَاطِمَةُ إِلَى عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - نَزَلَ جِبْرَائِيلُ وَمِيكَائِيلُ وَاسْرَافِيلُ ... فَكَبَّرَ جِبْرَائِيلُ وَكَبَّرَ اسْرَافِيلُ وَكَبَّرَ مِيكَائِيلُ فَكَبَّرَتِ الْمَلَائِكَةُ وَجَرَّتِ السَّيْنَةُ بِالتَّكْبِيرِ فِي الزَّفَافِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. امام صادق علیه السلام - فرمودند: وقتی که شب عروسی حضرت فاطمه - سلام الله علیها - فرا رسید، جبرئیل و میکائیل و اسرافیل آمدند. جبرئیل تکبیر گفت و سپس اسرافیل و پس از آن میکائیل تکبیر گفت و آنگاه فرشتگان نیز تکبیر گفتند و بر این اساس «سنت» است که در شب عروسی «تکبیر»

گفته شود. «سنن النبی، ص ۱۵۰»

حدیث ۳

عَنْ الْإِمَامِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - قَالَ: ثَلَاثَةٌ يُسْتَظَلُّونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ رَجُلٌ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ أَوْ أَخْدَمَهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا. إِمَامُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمَوْدُنْد: خَدَاوَنْد دَر رُوز قِيَامَت سَه دَسْتَه رَا دَر زِير سَايَه عَرْشِ خُوِيْش پِنَاه مِي دَهْد دَر حَالْتِي كِه سَايَه اِي جَز سَايَه عَرْشِ پُرُورْد گَار وَجُود نَدَارْد وَ اَنَهَا عِبَارْتَنْد اَز: كَسِي كِه بَرَادِر مُسْلِمَانِ خُود رَا زَنْ دَهْد وَ كَسِي يَا بَه بَرَادِر دِيْنِي خُود خِدْمَت كَنْد وَ يَا اَنَكِه اَز فَاش شَدْن اَسْرَارِ بَرَادِرِ مُسْلِمَانِش جَلُو گِيْرِي كَنْد. «نور الثقلين، ج ۳، ص ۵۹۹»

حدیث ۴

عَنْ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَام - : وَ لَا تَزَوَّجُوا الْحَمَقَاءَ. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمَوْدُنْد: بَا زَنْانِ اِحْمَقِ اَزْدَوَاجِ نَكْنِيْد. «قصار الجمل، ج ۱، ص ۲۹»

حدیث ۵

قَالَ الْإِمَامُ الْجَوَادُ - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ حَرَّمَ عَلَى شِيعَتِنَا الْمُسْكِرَ مِنْ كُلِّ شَرَابٍ وَ عَوَّضَهُمْ عَنْ ذَلِكَ الْمَتَعَةِ. إِمَامُ جَوَادٍ - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمَوْدُنْد: خَدَاوَنْد مَتَعَالِ بَرِ شِيْعِيَانِ مَا اسْتِفَادَه اَز هَر چِيْزِ مَسْت كَنْنَنْدَه رَا حَرَامِ نَمُودَه وَ دَر بَرَابَرِ اَنِ اَزْدَوَاجِ مَوْقْتِ رَا حَلَالِ دَانَسْتَه اسْت. «معانی الاخبار، ص ۳۱۶»

حدیث ۶

عَنْ الْإِمَامِ الرِّضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - : إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ اللَّيْلَ سَكْنًا وَ جَعَلَ النَّسَاءَ سَكْنًا وَ مِنَ السَّنَةِ التَّرْوِيْحَ بِاللَّيْلِ وَ اطْعَامُ الطَّعَامِ. إِمَامُ رِضَا - عَلَيْهِ السَّلَام - فَرَمَوْدُنْد: خَدَاوَنْد مَتَعَالِ شَبِّ رَا بَرَايِ اسْتِرَاحَتِ وَ اَرَامِشِ قَرَارِ دَادَه وَ زَنْ رَا نِيْزِ مَايَه اَرَامِشِ مَرْدِ قَرَارِ دَادَه اسْت وَ اَز سَنْتِ پِيَامِبَرِ اسْتِ اَزْدَوَاجِ دَر شَبِّ وَ طَعَامِ دَادَنْ. «سنن النبی، ص ۱۴۷»

حدیث ۷

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - قَالَ: شَارِبُ الْخَمْرِ لَا يَزُوجُ إِذَا خَطَبَ. پِيَامِبَرِ اَكْرَمِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فَرَمَوْدُنْد: بَا اَدَمِ شَرَابِ خُورِ، اَزْدَوَاجِ نَكْنِيْد. «قصار الجمل، ج ۱، ص ۲۸۳»

حدیث ۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - : وَ إِذَا ارَادَ أَنْ يَتَزَوَّجَ امْرَأَةً بَعَثَ إِلَيْهَا مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْهَا. پِيَامِبَرِ اَكْرَمِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فَرَمَوْدُنْد: هَنْگَامِي كِه مَرْدِي خُوَاسْتِ بَا زَنِي اَزْدَوَاجِ كَنْد، بَه سُوِي اَنِ زَنْ كَسِي رَا بَفْرَسْتَدِ تَا اُو رَا بِيْنِيْد (مُورِدِ اَرْزِيَابِي قَرَارِ دَهْد). «سنن النبی، ص ۱۴۷»

حدیث ۹

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : عليكم بالآبكارِ من النساءِ فانهنَّ اعذبُ افواهاً انتقُ ارحاماً و ارضى باليسيرِ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: بر شما باد به ازدواج با دختران باکره، زیرا اینان شیرین دهن تر، پاک رحم تر و سازگارترند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۷۹»

حدیث ۱۰

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى الله عليه و آله - قَالَ: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَمْ يُرِدْ بِهَا إِلَّا أَنْ يَغْضُ بَصْرَهُ و يَحْصَنَ فَرْجَهُ او يَصِلَ رَحْمَهُ بَارَكَ اللهُ لَهُ فِيهَا و بَارَكَ لَهَا فِيهِ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که ازدواج نکند مگر به خاطر پاکی چشم و دامن خود و یا جهت صله رحم، خداوند وجود آن زن را برای او و نیز وجود او را برای آن زن مبارک و میمون می سازد. «الزواج، ص ۲۷۶»

حدیث ۱۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى الله عليه و آله - : مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا لَمْ يَرِ فِيهَا مَا يُحِبُّ و مَنْ تَزَوَّجَ لِمَالِهَا وَكَلَهُ اللهُ إِلَيْهِ فَعَلَيْكُمْ بِذَاتِ الدِّينِ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: کسی که با زنی ازدواج کند و ازدواج نکرده باشد مگر برای زیبایی آن زن، آنچه را که دوست می دارد در او نخواهد دید و کسی که با زنی به خاطر مالش ازدواج کند، خداوند متعال او را به همان مال وی واگذارد، پس بر شما باد به ازدواج با زن با ایمان. «وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۶»

حدیث ۱۲

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى الله عليه و آله - قَالَ: تَزَوَّجْ فَإِنَّ فِي التَّزْوِجِ بَرَكَهً وَالتَّعَفُّفُ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: ازدواج کن، زیرا برکت و عفت در ازدواج است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۶۲»

حدیث ۱۳

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى الله عليه و آله - : تَنَاقَحُوا تَنَاسَلُوا تَكَثَّرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْاِمَمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَوْ بِالسَّقَطِ.. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: ازدواج کنید، فرزند به هم رسانید و تعداد افراد خود را فراوان کنید، من در قیامت در برابر امتها، به شما و حتی به فرزندان سقط شده شما مباهات می کنم. «جامع الأخبار، ص ۱۰۱»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صَلَّى الله عليه و آله - : اِلْتَمَسُوا الرِّزْقَ بِالنِّكَاحِ. پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: بخواهید رزق و روزی خود را به وسیله ازدواج. «مکارم الأخلاق، ص ۱۹۶»

حدیث ۱۵

پیامبر اکرم - صَلَّى الله عليه و آله - فرمودند: درهای آسمان رحمت الهی در چهار مورد گشوده می شود، هنگام آمدن باران، آنگاه که فرزند به صورت پدر و مادر خود نگاه کند و هنگام بازگشایی درب خانه خدا و هنگام ازدواج، کسی که دوست دارد خدا را پاک و مطهر ملاقات کند، باید به زناشویی بپردازد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱»

حدیث ۱۶

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَ مَنْ مَشَى فِي فِسَادٍ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمْ يُفْرَقْ كَانَ فِي سَيِّئِ حَيْثُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ حَرَمٌ أَنْظَرَ إِلَى وَجْهِهِ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس برای ایجاد بی مهری و کاستن علاقه میان زن و مردی قدمی بردارد در دنیا و آخرت مورد لعن الهی است و از رحمت خدا محروم خواهد بود. «ثواب الاعمال، ص ۶۶۸»

حدیث ۱۷

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَ مَنْ عَمَلَ فِي فُرْقَةٍ بَيْنَ امْرَأَةٍ وَ زَوْجِهَا كَانَ عَلَيْهِ غَضَبُ اللَّهِ وَ لَعْنَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَرْضَخَهُ بِالْفِ صَخْرَةٍ مِنْ نَارٍ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس بکوشد میان زن و مردی تفرقه اندازد، خشم و لعنت خدا بر اوست و خداوند متعال در دنیا و آخرت وی را با هزار پاره سنگ آتشین سنگسار سازد. «ثواب الاعمال، ص ۶۶۸»

حدیث ۱۸

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ أَحَبَّ فِطْرَتِي فَلَيْسَتْ بِيَسْنَتِي وَ مِنْ سُنَّتِي النِّكَاحُ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که دین مرا دوست می دارد باید به سنت من پایبند باشد و از سنتهای من ازدواج است. «مکارم الأخلاق، ص ۱۹۶»

حدیث ۱۹

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : وَ مَنْ عَمَلَ فِي تَزْوِيجِ بَيْنَ مُؤْمِنِينَ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا زَوْجَهُ اللَّهُ الْفَ امْرَأَةً مِنَ الْحَوْرِ الْعَيْنِ كُلِّ امْرَأَةٍ فِي قَصْرِ مِنْ ذَرٍّ وَ يَاقُوتٍ وَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطُوَةٍ خَطَاها مِنْ ذَلِكَ ... . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس در امر برقرار ساختن ازدواج میان زن و مردی کوششی کند، خداوند متعال هزار حورالعین به وی عطا نماید که هر یک قصری از در و یاقوت دارند و نیز در برابر هر گامی که در این امر بر می دارد و یا هر کلامی که در این رابطه می گوید، خداوند عمل یک سال عبادت که روزها را روزه و شبها را در نماز باشد در نامه اعمال او می نگارد. «ثواب الاعمال، ص ۶۶۸»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ تَزَوَّجَ احْرَزَ نِصْفَ دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْآخِرِ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: کسی که ازدواج کند نصف ایمان خود را حفظ کرده، پس باید جهت حفظ نصف دیگر آن تقوای الهی را پیشه کند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۹۶»

حدیث ۲۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قال: رَكَعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا الْمُتَزَوِّجُ أَفْضَلُ مِنْ رَجُلٍ عَزَبَ يَقُومُ لَيْلَهُ وَ يَصُومُ نَهَارَهُ . پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: دو رکعت نماز انسان با همسر برتر است از عمل انسان عزبی که همه شب را در نماز و روز آن را روزه دار باشد. «وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۹»

حدیث ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا لَمْ يَرَ فِيهَا مَا يُحِبُّ، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِأَمَالِهَا لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ، فَعَلَيْكُمْ بِنَدَاتِ الدِّينِ؛ هر که با زنی به خاطر زیبایی‌اش ازدواج کند، دلخواه خود را در او نبیند و هر که با زنی به خاطر مال و ثروتش ازدواج کند خداوند او را به همان مال و ثروت واگذارند، پس بر شما باد به (ازدواج با) زنان متدین. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۳۵ / ۱۹

حدیث ۲۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا يُخْتَارُ حُسْنُ وَجْهِ الْمَرْأَةِ عَلَى حُسْنِ دِينِهَا؛ نباید حُسن صورت زن را بر حُسن دینداری او برگزید. کنز العمال: ۴۴۵۹۰ منتخب میزان الحکمة: ۲۵۲

حدیث ۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَلْقَهُ بِزَوْجَةٍ؛ هر که دوست دارد که پاک و پاکیزه خدا را دیدار کند، با داشتن همسر به دیدارش رود. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۰ / ۱۸

حدیث ۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: النِّكَاحُ سُئْتِي، فَمَنْ رَغِبَ عَن سُئْتِي فَلَيْسَ مِنِّي؛ ازدواج سنت من است؛ پس هر که از سنت من روی گرداند از (امت) من نیست. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۰ / ۲۳ منتخب میزان الحکمة: ۲۵۲

حدیث ۲۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ شَابٍّ تَزَوَّجَ فِي حَدَاثِهِ سِنَّهُ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ: يَا وَيْلَهُ، يَا وَيْلَهُ! عَصَمَ مِنِّي ثُلُثِي دِينِهِ، فَلَيْتَقِيَ اللَّهَ الْعَبْدُ فِي الثُّلُثِ الْبَاقِي؛ هیچ جوانی نیست که در دوره جوانی خود ازدواج کند، مگر آن که شیطان او فریاد برآورد که: «وای بر او، وای بر او! دو سوم دینش را از (گزند) من حفظ کرد». بنابراین، انسان باید برای حفظ یک سوم دیگر، تقوای خدا در پیش گیرد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۱ / ۳۴ منتخب میزان الحکمة: ۲۵۲

حدیث ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: الْمُتَزَوِّجُ النَّائِمُ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْعَزَبِ؛ همسر دار خفته، نزد خدا فضیلت دارد بر بی همسر روزه گیر شب‌زنده‌دار. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۱ / ۲۵

حدیث ۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: رَوِّجُوا أَيَامَكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحْسِنُ لَهُمْ فِي أَخْلَاقِهِمْ، وَيُوسِّعُ لَهُمْ فِي أَرْزَاقِهِمْ، وَيَزِيدُهُمْ فِي مُرْوَاتِهِمْ؛ بی همسران خود را همسر دهید؛ زیرا با این کار خداوند اخلاق آنان را نیکو می گرداند و روزیهایشان را زیاد می کند و بر جوانمردیهای آنان می افزاید. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۲۲ / ۳۸

حدیث ۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِتَّخَذُوا الْأَهْلَ؛ فَإِنَّهُ أَرْزُقُ لَكُمْ؛** اهل و عیال اختیار کنید؛ زیرا که این کار روزی شما را بیشتر می‌کند. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۱۷ / ۱ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۳۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِيَّاكُمْ وَتَزْوُجَ الْحَمَقَاءِ، فَإِنَّ صِدِّجَتَهَا ضَيَاعٌ وَوُلْدُهَا ضِبَاعٌ؛** از ازدواج با زن احمق بپرهیزید؛ زیرا همنشینی با او تباهی است و فرزندانش کفتار صفت هستند. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۳۷ / ۳۵ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۳۱

الإمام الحسن عليه السلام لرجل جاء إليه يستشيره في تزويج ابنته: **زَوِّجْهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍّ، فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا؛** امام حسن علیه السلام - خطاب به مردی که با ایشان در باره ازدواج دختر خود مشورت کرد - فرمودند: او را به مردی باتقوا شوهر ده؛ زیرا اگر دختر تو را دوست داشته باشد گرامیش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد به وی ستم نمی‌کند. مکارم الأخلاق: ۱ / ۴۴۶ / ۱۵۳۴ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۳۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَأَمَانَتَهُ يَخْطُبُ (إِلَيْكُمْ) فَزَوِّجُوهُ، إِنْ لَا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ؛** هر گاه کسی به خواستگاری نزد شما آمد و دینداری و امانتداری او را پسندیدید، به او زن دهید؛ که اگر چنین نکنید، در روی زمین تبهکاری و فساد بسیار پدید خواهد آمد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۳۷۲ / ۳ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۲

حدیث ۳۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: **أَظْهِرُوا النِّكَاحَ وَأَخْفُوا الْخِطْبَةَ؛** (مراسم) ازدواج را آشکار بر گزار کنید و خواستگاری را پنهان. کنز العمال: ۴۴۵۳۲ / منتخب میزان الحکمه: ۲۵۶

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: زن را صرفاً برای زیبایی ظاهرش به همسری انتخاب نکن چون ممکن است زیبایی زن سبب پستی و سقوط اخلاقیش شود و همچنین به انگیزه مالش با وی پیوند زناشویی برقرار مکن زیرا مال او می‌تواند وسیله سرکشی و طغیانش بر تو گردد بلکه به سرمایه دینش و ایمانش متوجه باش و با زن با ایمان ازدواج نما. محجۀ البیضاء، ج ۳، ص ۸۶

حدیث ۳۵

امام باقر علیه السلام: **إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا أَصَابَ مَالًا مِنْ حَرَامٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَيْجٌ وَلَا عُمْرَةٌ وَلَا صَلَاةٌ رَحِمَ حَتَّىٰ أَنَّهُ يَفْسِدُ فِيهِ الْفَرْجُ؛** هر گاه انسان مالی از حرام به دست آورد نه حجی از او پذیرفته شود، نه عمره‌ای و نه صله رحمی و حتی در ازدواج و زناشویی او تأثیر سوء می‌گذارد. أمالی الطوسی: ۶۸۰ / ۱۴۴۷

حدیث ۳۶

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ركعتان من المتأهل خير من اثنتين وثمانين ركعة من العزب؛ دو ركعت نماز کسی که همسر دارد، بهتر از هشتاد و دو ركعت نماز انسان مجرد است. (نهج الفصاحه، ص ۳۵۰).

حدیث ۳۷

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -: ثلاث لا توخر و هن الصلاة اذا انت و الجنابة اذا حضرت و الايم اذا وجدت كفوا؛ سه چیز را نباید تاخیر انداخت، نماز همین که وقت آن رسید، و برداشتن جنابه وقتی آماده شد، و شوهر دادن بیوه وقتی هم کفو خود را یافت. (نهج الفصاحه، ص ۲۶۲، حدیث ۱۲۶۱)

حدیث ۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أفضل الشفاعة أن تشفع بين اثنين في النكاح؛ از جمله بهترین وساطت، وساطت میان دو کس در کار زناشویی است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من تزوج فقد استكمل نصف الإيمان فليتب الله في النصف الباقي؛ هر که زن بگیرد یک نیمه ایمان خویش را کامل کرده از خدا در باره نیم دیگر بترسد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوجوا الأكفاء و تزوجوا الأكفاء، و اختاروا لنطفكم؛ به اشخاص هم شأن زن بدهید و از اشخاص هم شأن زن بگیرند و محل نطفه های خود را به دقت انتخاب کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ركعتان من المتزوج أفضل من سبعين ركعة من الأعزب؛ دو ركعت نماز شخص زن دار بهتر از هفتاد ركعت نماز عزبست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خير النكاح أيسره؛ بهترین ازدواجها آن است که آسان تر انجام گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حق على الله عون من نكح التماس العفاف عما حرم الله؛ هر که زن گیرد به این منظور که از محرمات بر کنار ماند، بر خدا لازم است که او را یاری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لا يجوز اللّعب فیهنّ: الطّلاق و النّکاح و العتق؛ سه چیز است که شوخی در آن روا نیست: طلاق و نکاح و آزاد کردن بنده. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵

ثلاث لا تؤخّر و هنّ الصّیلاه إذا أتت و الجنازه إذا حضرت و الأئیم إذا وجدت کفؤا؛ سه چیز را نباید تأخیر انداخت: نماز همین که وقت آن رسید و بر داشتن جنازه وقتی آماده شد و شوهر دادن بیوه وقتی هم شأنی یافت. نهج الفصاحه

حدیث ۴۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث جدّهنّ جدّ و هزلهنّ جدّ: النّکاح و الطّلاق و الرّجعه؛ سه چیز است که جدی آن جدیست و شوخی آن نیز جدی است: نکاح و طلاق و رجوع. نهج الفصاحه

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه حقّ علی الله تعالی عونهم: المجاهد فی سبیل الله و المكاتب الّمدی یریدا الأداء و النّاکح الّمدی یرید العفاف؛ سه کسند که یاری آنها بر خدا لازم است: آن که در راه خدا جهاد کند و بنده ای که برای آزادی خود قرارداد بسته و می خواهد قیمت آن را بپردازد و کسی که به منظور عفت زن می گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تنکح المرأه لأربع، لمالها، و لحسبها و لجمالها و لدينها فاطفر بذات الدّین تربّت یداک؛ زن را برای چهار چیز گیرند، مال و شرف و جمال و دین و تو زن دین دار بجوی. نهج الفصاحه

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تناکحوا تکثروا فإنی أباهی بکم الامم یوم القیامه؛ ازدواج کنید تا عده شما بسیار شود زیرا من در روز رستاخیز به فزونی شما بر امتهای دیگر افتخار می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوّجوا و لا تطلّقوا فإنّ الطّلاق یرتّب منه العرش؛ زن بگیریید و طلاق مدهید زیرا عرش از وقوع طلاق می لرزد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوّجوا و لا تطلّقوا فإنّ الله لا یحبّ الدّواقین و لا- الدّواقات؛ زن بگیریید و طلاق مدهید زیرا خداوند مردانی را که مکرر زن گیرند و زنانی را که مکرر شوهر کنند، دوست ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوجوا فإنی مکاثر بکم الامم و لا تکونوا کرهباتیه النصارى؛ زن بگیریید که من به کثرت شما بر ملل دیگر افتخار می کنم و مانند مسیحیان راه رهبانیت پیش مگیریید. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوجوا الودود الودود فإنی مکاثر بکم الانبیاء؛ زن مهربان و بچه آور بگیریید زیرا من به کثرت شما بر سایر پیغمبران افتخار می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تزوجوا النساء فإنهن یأتین بالمال؛ زن بگیریید که زنان توانگری می آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فإن النساء یلدن أشباه إخوانهنّ و أخواتهنّ؛ برای نطفه های خود جای مناسب انتخاب کنید زیرا زنان نظیر برادران و خواهران خود فرزند می آورند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تخیروا لنطفکم فأنکحوا الأكفاء و أنکحوا إلیهم؛ برای نطفه های خود محل مناسب انتخاب کنید و از اشخاص هم شأن خود زن بگیریید و به آنها زن بدهید. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بئس الطعام طعام العرس یطعمه الأغنیاء و یمنعه المساکین؛ چه بد است غذای عروسی که ثروتمندان از آن بخورند و فقیران محروم مانند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما شاب تزوج فی حدائه سنّه عیج شیطانہ یا ویله عصم متی دینه؛ هر جوانی در آغاز جوانی زن بگیرد شیطان وی بانگ برآرد وای بر او دین خود را از دستبرد من محفوظ داشت. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما رجل تزوج امرأه فنوی أن لا یعطیها من صداقها شیئا مات یوم یموت و هو زان و أیما رجل اشتری من رجل بیعا فنوی أن لا یعطیه من ثمنه شیئا مات یوم یموت و هو خائن و الخائن فی النار؛ هر که زنی گیرد و در خاطر داشته باشد که مهر او را نپردازد هنگام مرگ چون زناکاران بمیرد و هر کس چیزی از مردی بخرد و در خاطر داشته

باشد که قیمت آن را نپردازد هنگام مرگ چون خائنان بمیرد و خائن در آتش است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰

إِذَا كَمَّ وَخَضِرَاءُ الدَّمَنِ قِيلَ وَ مَا خَضِرَاءُ الدَّمَنِ؟ قَالَ الْمَرْأَةُ الْحَسَنَاءُ فِي مَنْبِتِ سُوءٍ؛ أَمْ سَبْرُهُ مَزْبَلَةٌ بِرَهَيْزِيدٍ كَقَوْلِهِمْ سَبْرُهُ مَزْبَلَةٌ چيست؟ گفت زن زیبا در خانواده بد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ يَمَنِ الْمَرْأَةُ تَيْسِيرَ خَطْبَتِهَا وَ تَيْسِيرَ صَدَاقِهَا؛ نِشَانِ مَيْمَنَتِ زَنْ اَيْنِ اسْتِ كِهْ خَوَاسْتِگَارِيْشِ آسَانِ وَ مَهْرِشِ سَبْكَ بَاشَد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ مِنْ حَقِّ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ أَنْ يَعْلَمَهُ الْكِتَابَةَ وَ أَنْ يَحْسِنَ اسْمَهُ وَ أَنْ يَزُوْجَهُ إِذَا بَلَغَ؛ از جمله حقوق فرزند بر پدر آن است که او را نوشتن آموزد و نام او را خوب انتخاب کند و هنگام بلوغ به او زن بدهد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَحِبُّ الدَّوَّاقِينَ وَ لَا الدَّوَّاقَاتِ. خَدَاوَنَدِ مَرْدَانِي رَا كِهْ مَكْرَرِ زَنْ بَگِيرِنْدِ وَ زَنَانِي رَا كِهْ مَكْرَرِ شُوهرِ كَنَنَدِ دُوسْتِ نَدَارَد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: التمسوا الرزق بالنكاح؛ به وسیله زناشویی روزی بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَشِيدُوا النِّكَاحَ وَ أَعْلِنُوهُ؛ عَقْدِ نِكَاحِ رَا مَحْكَمِ كُنِيْدِ وَ آن رَا عَلْنِي سَازِيْد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمْ الْمَرْأَةَ وَ هُوَ يَخْضِبُ بِالسَّوَادِ فَلْيَعْلَمْهَا أَنَّهُ يَخْضِبُ؛ اِگَرِ كَسِي زَنِي رَا خَوَاسْتِگَارِي كَرْدِ وَ مَوِي خُودِ رَا رَنَگِ مِي بَنَدَدِ بَايَدِ بَدُو خَبَرِ دِهَدِ كِهْ مَوِي خُودِ رَا رَنَگِ مِي بَنَدَد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا جَاءَكَمُ الْاَكْفَاءُ فَأَنْكِحُوهُمْ وَ لَا تَرَبَّصُوا بِهِنَّ الْحَدَثَانَ؛ وَ قَتِي اَشْخَاصِ هَمْ شَأْنِ

به خواستگاری پیش شما آمدند، دختران خود را شوهر بدهید و در کار آنها منتظر حوادث باشید. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا أَلْقَى اللَّهُ فِي قَلْبِ امْرَأٍ خُطْبَهُ امْرَأَهُ فَلَا بُأْسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا؛ وقتی خداوند خواستگاری زنی را به دل کسی انداخته باشد، مانعی نیست که او را بنگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِذَا أَنْتَاكُمْ مِنْ تَرْضُونَ خَلْقَهُ وَ دِينَهُ فَرُوجُهُ إِنْ لَا تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَ فِسَادٌ عَرِيضٌ؛ وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید به وی زن بدهید و اگر چنین نکنید فتنه و فساد در زمین فراوان خواهد شد. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِمَالِهَا وَ كَلَّهُ اللَّهُ إِلَيْهِ، وَ مَنْ تَزَوَّجَهَا لِجَمَالِهَا رَأَى فِيهَا مَا يَكْرَهُ، وَ مَنْ تَزَوَّجَهَا لِدِينِهَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس زنی را به جهت ثروتش ازدواج کند خداوند او را به همان واگذار می نماید، و هر که با زنی به جهت زیبایی و جمالش ازدواج کند خوشی نخواهد دید، و کسی که با زنی به جهت دین و ایمانش تزویج نماید خداوند خواسته های او را تأمین می گرداند. تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۳۹۹، ح ۵

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث لا تؤخر و هن الصلاة اذا انت و الجنابة اذا حضرت و الأیم اذا وجدت کفو؛ سه چیز را نباید به تأخیر انداخت، نماز همین که وقت آن رسید، و برداشتن جنازه وقتی آماده شد، و شوهر دادن بیوه وقتی هم کفو خود را یافت. (نهج الفصاحه، ص ۲۶۲، حدیث ۱۲۶۱)

حدیث ۷۲

امام حسن مجتبی علیه السلام: زَوَّجَهَا مِنْ رَجُلٍ تَقَى فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَ إِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا؛ دخترت را به ازدواج مردی با تقوا در آور؛ زیرا اگر دخترت را دوست داشته باشد، گرامی اش می دارد و اگر دوستش نداشته باشد به او ظلم نمی کند. مکارم الاخلاق، ص ۲۰۴.

حدیث ۷۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر جوانی در آغاز جوانی زن بگیرد، شیطان وی بانگ برآورد، وای بر او، دین خود را از دستبرد من محفوظ داشت. (به شرط رعایت آداب همسر داری) (نهج الفصاحه، ح ۱۰۳۴)

حدیث ۷۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: زن بگیرد که من به کثرت شما بر سایر ملل افتخار می کنم و مانند مسیحیان راه رهبانیت پیش نگیرد. (نهج الفصاحه ، ح ۱۱۴۵)

حدیث ۷۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است به خواستگاری می آید ، به او زن دهید و اگر چنین نکنید فتنه و فساد در زمین فراوان خواهد شد. (نهج الفصاحه ، ح ۱۳۰)

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند : یا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَیْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِيعُوا فَعَلَيْكُمْ بِالصَّيَامِ فَإِنَّهُ وَجَاؤُهُ ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید . اگر نمی توانید ، روزه بگیرید ، که روزه مهارِ شهوت است . کافی ، ج ۴ ، ص ۱۸۰ ، ح ۲ .

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند : ما مِنْ شَابٍ تَزَوَّجَ فِي حَدَائِهِ سِنَّهُ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ : یا وَيْلَهُ ، یا وَيْلَهُ ! عَصَمَ مِنِّي ثُلُثِي دِينِهِ ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ الْعَبْدُ فِي الثُّلُثِ الْبَاقِي ؛ هر جوانی که در سن کم ازدواج کند ، شیطان فریاد بر می آورد که : وای بر من ، وای بر من ! دو سوم دینش را از دستبرد من ، مصون نگه داشت . پس بنده باید برای حفظ یک سوم باقی مانده دینش ، تقوای الهی پیشه سازد . نوادر راوندی ، ص ۱۱۲ .

حدیث ۷۸

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: اطعام و میهمانی کردن برای ازدواج از سنت است. (تحف العقول ، ص ۴۶۹)

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: یا مَعْشَرَ الشَّبَابِ عَلَیْكُمْ بِالْبَاهِ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِيعُوا فَعَلَيْكُمْ بِالصَّيَامِ فَإِنَّهُ وَجَاؤُهُ ؛ ای گروه جوانان! ازدواج کنید . اگر نمی توانید ، روزه بگیرید که روزه مهارِ شهوت است . کافی ، ج ۴ ، ص ۱۸۰ ، ح ۲

حدیث ۸۰

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : مِنْ سُنَّتِي التَّرْوِیْحُ ، وَاطْلُبُوا الْوَلَدَ ؛ فَإِنِّي أَكَاثِرُ بِكُمْ الْأُمَّمَ غَدًا . وَتَوَقَّوْا عَلَى أَوْلَادِكُمْ لَبَنَ الْبَغِيِّ مِنَ النِّسَاءِ ، وَالْمَجْنُونَةَ ؛ فَإِنَّ اللَّبَنَ يُعْدَى . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : همسر دادن و همسر گرفتن ، از سنت من است . فرزند بجوید ؛ چرا که من ، فردا به شما بر دیگر امت ها فراوانی می جویم . درباره فرزندانان ، از شیر زنان بدکاره و دیوانه ، اجتناب کنید ؛ چرا که شیر ، سرایت می کند . بحار الأنوار ، جلد ۱۰۳ ، صفحه ۳۲۳ ، حدیث ۹ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۸۴

صله رحم

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يطمعن البخیل فی صلته الرحم. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: شخص بخیل نسبت به صله رحم رغبتی از خود نشان نمی‌دهد. «بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۰۴»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما نعلم شیئا یزید فی العمر الا صلته الرحم، حتی ان الرجل یكون اجله ثلاث سنين فیکون وصولاً للرحم فیزید الله فی عمره ثلاثین سنه فیکون اجله ثلاثا و ثلاثین سنه، و یكون اجله ثلاثا و ثلاثین سنه فیکون قاطعا للرحم، فینقصه الله ثلاثین سنه و یجعل اجله إلى ثلاث سنين. امام صادق - عليه السلام - : ما، غیر از صله رحم، چیزی نمی‌شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صله رحم می‌شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می‌افزاید و آن را سی و سه سال می‌کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می‌کند و خداوند هم سی سال از عمر او می‌کاهد و عمرش را به سه سال، کاهش می‌دهد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷»

حدیث ۳

قال الامام علی - عليه السلام - : زیاده الشکر و صلته الرحم تزید فی العمر و تفسح فی الاجل. امام علی - عليه السلام - : شکرگزاری فراوان و صله رحم، عمر را زیاد می‌کنند و بر مهلت زندگی می‌افزایند. «عیون الحکم والمواعظ، ص ۲۷۵، ح ۴۹۹۹»

حدیث ۴

امام صادق (عليه السلام) فرمودند: ما نعلم شیئا یزید فی العمر الا صلته الرحم، حتی ان الرجل یكون اجله ثلاث سنين فیکون وصولاً للرحم فیزید الله فی عمره ثلاثین سنه فیکون اجله ثلاثا و ثلاثین سنه، و یكون اجله ثلاثا و ثلاثین سنه فیکون قاطعا للرحم، فینقصه الله ثلاثین سنه و یجعل اجله إلى ثلاث سنين ؛ ما، غیر از صله رحم، چیزی نمی‌شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صله رحم می‌شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می‌افزاید و آن را سی و سه سال می‌کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می‌کند و خداوند هم سی سال از عمر او می‌کاهد و عمرش را به سه سال، کاهش می‌دهد. کافی : ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷

حدیث ۵

امام صادق علیه السلام : عظیموا کبارکم و صلوا أرحامکم . بزرگسالان خود را احترام کنید و صله ارحام به جای آورید . الکافی : ۲ / ۱۶۵

حدیث ۶

امام صادق علیه السلام : الذنوب التي تعجل الفناء قطیعه الرحم ؛ از جمله گناهانی که مرگ و نابودی را شتاب می‌بخشد ، قطع رحم است . بحار الأنوار : ۲۳ / ۹۴ / ۷۴

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : إن الرحمة لا تنزل علی قوم فیهم قاطع رحم ؛ رحمت (خداوند) بر مردمی که در میان آنها

قطع کننده رحم باشد، فرود نمی آید. کنز العمال: ۶۹۷۸ منتخب میزان الحکمه: ۲۳۲

حدیث ۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَقَطِّعْ رَحِمَكَ وَإِنْ قَطَعْتَكَ؛ از خویشاوند خود مبر، گرچه او از تو ببرد. الکافی: ۳۴۷ / ۲ / ۶

حدیث ۹

امام باقر علیه السلام: صَلَّةُ الْأَرْحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُسَمِّحُ الْكَفَّ وَتُطَيِّبُ النَّفْسَ، وَتَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَتُنَسِّي فِي الْأَجْلِ؛ صله رحم خلق و خوی را نیکو، دست را بخشنده، جان را پاکیزه و روزی را زیاد می کند و اجل را به تأخیر می اندازد. الکافی: ۱۲ / ۱۵۲ / ۲

حدیث ۱۰

حضرت فاطمه زهراء علیها السلام: فَرَضَ اللَّهُ صَلَّةَ الْأَرْحَامِ مَنَامَةً لِلْعَدَدِ؛ خداوند صله ارحام را به جهت فزونی تعداد افراد مقرر داشته است. بحار الأنوار: ۲۳ / ۹۴ / ۷۴

حدیث ۱۱

امام صادق علیه السلام: صَلِّ رَحِمَكَ وَلَوْ بِشَرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ، وَأَفْضَلُ مَا تُوَصَّلُ بِهِ الرَّحِمُ كَفُّ الْأَذَى عَنْهَا؛ حتی اگر شده با نوشاندن جرعه‌ای آب به خویشاوند صله رحم به جای آر و بهترین صله رحم آزار نرساندن به خویشاوند است. الکافی: ۹ / ۱۵۱ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۳۲

حدیث ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: سِرُّ سَنَةِ صَلِّ رَحِمَكَ؛ برای به جا آوردن صله رحم (حتی اگر شده) یک سال راه پیمایی کن. بحار الأنوار: ۶۱ / ۱۰۳ / ۷۴

حدیث ۱۳

امیر المؤمنین علی علیه السلام مِنْ وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَثْرَةُ الزِّيَارَةِ تُورِثُ الْمَالَئَةَ. امام علی علیه السلام - در وصیت به فرزند خود حسین علیه السلام - فرمودند: دیدار زیاد، ملال آور است. بحار الأنوار: ۱ / ۲۳۷ / ۷۷

حدیث ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ أَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَابًا صَلَّةُ الرَّحِمِ؛ ثواب صله رحم زودتر از ثواب هر کار خیر دیگری می رسد. الکافی: ۱۵ / ۱۵۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۳۲

حدیث ۱۵

امام صادق (سلام الله علیه): فَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ، وَبِرَّوَا بِأَخْوَانِكُمْ، وَلَوْ بِحُسْنِ السَّلَامِ وَرَدَّ الْجَوَابِ؛ صلّه ارحام به جای آورید و به برادران خود نیکی کنید؛ اگر چه با سلام کردنی نیکو و جواب سلام دادن باشد. الکافی: ج ۲، ص ۱۵۷، ص ۳۱

حدیث ۱۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَلزِّيَارَةُ تُنْبِتُ الْمَوَدَّةَ؛ دید و بازدید، محبت را می‌رویاند. میزان الحکمه، ح ۷۹۳۹

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : صَلِّ لَوْ أَرْحَامَكُمْ وَ لَوْ بِالتَّسْلِيمِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: با بستگان و خویشان صلّه رحم کنید، هر چند با سلام کردن باشد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۵»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : فِي صَلَّةِ الرَّحْمِ حِرَاسَةُ النَّعْمِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمود: صلّه رحم، باعث پاسداری (و حفظ) نعمت‌ها است. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۳۱۴»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : صَلَّةُ الرَّحْمِ تُدِرُّ النَّعْمَ وَ تَدْفَعُ النَّقْمَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: صلّه رحم نعمت‌ها را بر شما سرازیر می‌کند و گرفتاری‌ها را دور می‌سازد. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۳۰۵»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : صَلَّةُ الرَّحْمِ تُوجِبُ الْمُحَبَّةَ وَ تَكْبِتُ الْعَدُوَّ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: صلّه رحم باعث ایجاد محبت (در بین خویشاوندان) و خوار و حقیر شدن دشمنان می‌گردد. «غررالحکم، ص ۴۶، ح ۹۳۰۹»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : اِنْ الرَّحْمَ اِذَا تَمَاسَّتْ تَعَاطَفَتْ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خویشاوندان اگر با یکدیگر تماس و ارتباط برقرار کنند، نسبت به یکدیگر مهربان و با عطوفت می‌شوند. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۳۰۱»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : «مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَلْيَصِلْ بِهِ قَرَابَتَهُ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که خدا به او (تمکن) مالی بدهد، باید بستگان خویش را به وسیله آن دستگیری نماید. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۴»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : لَيْسَ لِقَاطِعِ رَحِمٍ قَرِيبٍ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که با خویشاوندان (رحمی)

خویش قطع رابطه کند، هیچ نزدیکی (و دوستی ای) برای او نخواهد ماند. غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۳۲۴»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : أَقْبَحُ الْمَعَاصِي قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَالْعُقُوقِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: زشت ترین گناهان، بریدن از خویشان (رحمی) و عاق شدن نسبت به پدر و مادر است. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۳۱۵»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : قَطِيعَةُ الرَّحِمِ تَوْرَثُ الْفَقْرَ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: قطع رابطه با خویشاوندان (رحمی)، تنگدستی بر جای می گذارد. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۹۱»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : صَلَةُ الْاَرْحَامِ مِنْ اَحْسَنِ الشَّيْمِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: پیوند با خویشاوندان، از برترین و نیکوترین اخلاق ها است. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۲۹۶»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السلام - : اِذَا قَطَعُوا الْاَرْحَامَ جُعِلَتْ الْاَمْوَالُ فِي اَيْدِي الْاَشْرَارِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: هرگاه (مردم) قطع رحم کنند، ثروت و اموال آن ها در دست اشرار قرار می گیرد. «الکافی، ج ۲، ص ۳۹۴»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - علیه السلام - : اَكْرَمُ ذَوِي رَحِمِكَ ... فَاِنَّهُمْ لَكَ نِعَمَ الْعِدَّةِ فِي الشَّدَةِ وَالرَّخَاءِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خویشاوندان خویش را اکرام نما ...؛ زیرا آنها در سختی و آسانی، بهترین پشتیبان و کمک برای تو هستند. «غررالحکم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۳۰»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ يَقْبِضُ يَدَهُ عَنْ عَشِيرَتِهِ فَاِنَّمَا يَقْبِضُ يَدًا وَاِحِدَةً عَنْهُمْ وَيُقْبِضُ عَنْهُ اَيْدِي كَثِيرَةٌ مِنْهُمْ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که دست یاری و بخشش خویش را از خویشاوندانش دریغ بدارد، آن ها را از یک دست (یاری دهنده) محروم می سازد، ولی خود از یاری و بخشش دست های بسیاری بی بهره می ماند. «غررالحکم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۳۴»

حدیث ۳۰

قال الامام الصادق - علیه السلام - : ... اَفْضَلُ مَا تَوَصَّلُ بِهِ الرَّحِمِ كَفِّ الْأَذَى عَنْهَا؛ امام صادق - علیه السلام - فرمودند: برترین چیزی که با آن صله ارحام انجام می گیرد، خودداری کردن از آزار و اذیت آنان است. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۱»

حدیث ۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : صَلَّاهُ الْارْحَامُ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ تُسَمِّحُ الْكُفَّ وَ تُطَيِّبُ النَّفْسَ وَ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَ تُنْسِي فِي الْاَجْلِ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: صله ارحام، اخلاق را نیکو، دست را با سخاوت، دل و جان را پاک و روزی را زیاد می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۸»

حدیث ۳۲

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِنَّ صَلَّاهُ الرَّحْمِ وَ الْبِرَّ لِيَهْوِنَانَ الْحِسَابَ وَ يَعِصَمَانِ مِنَ الدُّنُوبِ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: صله رحم و نیکی کردن، حساب رسی را آسان می کنند و انسان را از گناه باز می دارند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۳۱»

حدیث ۳۳

قال الامام الباقر - عليه السلام - : صَلَّاهُ الْارْحَامِ تُزَكِّيْ الْعَمَالَ وَ تَدْفَعُ الْبُلُوْىَ؛ امام باقر - عليه السلام - فرمودند: صله ارحام، اعمال را پاک و بلاها را دور می سازد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۲»

حدیث ۳۴

قال الامام الرضا - عليه السلام - : يَكُوْنُ الرَّجُلُ يَصِلُ رَحْمَهُ فَيَكُوْنُ قَدْ بَقِيَ مِنْ عَمْرِهِ ثَلَاثُ سِنِيْنَ فَيَصِيْرُهَا اللهُ ثَلَاثِيْنَ سَنَةً؛ امام رضا - عليه السلام - فرمودند: چه بسا مردی که سه سال از عمرش بیش نمانده، ولی صله رحم به جا آورد و خدا به خاطر این کار، عمرش را به سی سال افزایش دهد و خدا آنچه را می خواهد انجام می دهد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۰»

حدیث ۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : صَلَّاهُ الرَّحْمِ وَ حَسَنُ الْجَوَارِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَ يَزِيدَانِ فِي الْاَعْمَارِ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: صله رحم و خوش رفتاری با همسایه، شهرها را آباد و بر عمرها می افزاید. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۲۰»

حدیث ۳۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ احَبَّ اَنْ يَخْفَفَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَنْهُ سَكَرَاتُ الْمَوْتِ فَلْيَكُنْ لِقَرَابَتِهِ وَ بَوَالِدِيْهِ بَارًا؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که دوست دارد خدای متعال سختی های مرگ را بر او آسان سازد، نسبت به خویشان (و نزدیکان) و پدر و مادرش نیکوکار باشد؛ اگر چنین بود، خدای متعال سختی های مرگ را بر او آسان می کند و فقر (نیز) هرگز او را گرفتار نخواهد کرد. «سفینه البحار، ج ۲، ص ۵۵۳»

حدیث ۳۷

قال الامام الصادق - عليه السلام - : صَلَّاهُ الرَّحْمِ تُهَوِّنُ الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ... وَ تَقِيْ مِصْرَاعَ السَّوْءِ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: رسیدگی و پیوند با خویشاوندان، حساب روز قیامت را آسان کرده و از مرگ های بد جلوگیری می کند. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۰۴»

حدیث ۳۸

قال الامام الصادق - عليه السلام - : نَعُوذُ بِاللَّهِ عَنِ الذَّنُوبِ الَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ وَ تُقَرِّبُ الْآجَالَ وَ تَخْلِي الدِّيَارَ وَ هِيَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَ الْعُقُوقِ وَ تَرْكُ الْبِرِّ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به خدا پناه می بریم از گناهایی که نابودی را سرعت می بخشد، مرگ ها را نزدیک و شهرها را از ساکنانش خالی می سازد و آن گناهان، قطع رحم، آزردن پدر و مادر و ترک احسان و نیکی است. «الکافی، ج ۲، ص ۱۸۴»

حدیث ۳۹

قال الامام الباقر - عليه السلام - : ثلاثٌ خصالٍ لا يموتُ صاحبُهنَّ اَبداً حَتَّى يَرى وَ بِالْهَنِّ: الْبَغْيُ وَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَ الْيَمِينِ الْكَاذِبَةُ؛ امام باقر - عليه السلام - فرمودند: سه خصلت است که هر که آنها را دارد نمی میرد، مگر این که کيفرشان را در همین دنیا می بیند: ستم، قطع رحم و قسم دروغ، (در این میان) پاداش صلهٔ رحم زودتر از ثواب اعمال دیگر به انسان می رسد. «الکافی، ج ۷۴، ص ۳۴۸»

حدیث ۴۰

قال الامام الصادق - عليه السلام - : اِتَّقُوا الْحَالِقَةَ فَإِنَّهَا تَمِيتُ الرِّجَالَ، قُلْتُ: وَ مَا الْحَالِقَةُ؟ قَالَ: قَطِيعَةُ الرَّحِمِ؛ امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از حالقه بپرهیزید که مردان را به کام مرگ فرو می برد. (راوی گوید): عرض کردم: حالقه چیست؟ فرمودند: قطع رحم. «الکافی، ج ۲، ص ۳۴۷»

حدیث ۴۱

قال الامام علي بن الحسين - عليه السلام - : اِيَاكَ وَ مَصَاحِبَةَ الْقَاطِعِ لِرُحْمِهِ فَإِنِّي وَجِدْتُهُ مَلْعُونًا فِي كِتَابِ اللَّهِ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعٍ؛ امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: از همنشینی با کسی که رابطهٔ خود را با خویشاوندان (رحمی) خود قطع می کند، بپرهیز! زیرا من در سه جای قرآن کریم او را مود لعن و نفرین یافتم. «سفینه البحار، ج ۱، ص ۵۱۶»

حدیث ۴۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اِنَّ الرَّحْمَةَ لَا تَنْزِلُ عَلٰى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعٌ رَحِمٍ؛ رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: رحمت (خدا) بر قومی که در میان آنان قطع رحم کننده باشد، نازل نمی شود. «کنز العمال، ح ۶۹۷۸»

حدیث ۴۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اِذَا ظَهَرَ الْعِلْمُ وَ احْتَدِرَ الْعَمَلُ وَ اِثْلَمَتِ اللُّسُنُ وَ اخْتَلَفَتِ الْقُلُوبُ وَ تَقَاطَعَتِ الْأَرْحَامُ هُنَالِكَ لِعَنَهُمُ اللَّهُ؛ رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: زمانی که در جامعه ای علم گسترش یابد و به آن عمل نشود و زبان ها با هم موافق و دل ها با هم مخالف باشند و مردم با خویشاوندان (رحمی) خود قطع رابطه کنند، آن هنگام خشم و غضب الهی چنین آنان را فرا می گیرد که خداوند چشم و گوششان را کر و کور می گرداند. «ثواب الاعمال، ص ۲۸۹»

حدیث ۴۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إثنان لا ينظرُ اللهُ إليهم يومَ القيامةِ قاطِعُ الرَّجِمِ و جارُ السَّوءِ؛ رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: دو گروه اند که خداوند روز قیامت (به نظر رحمت) به آنان نمی نگرد: کسی که با خویشان (رحمی) خود قطع رابطه کند و کسی که به همسایه بدی نماید. «نهج الفصاحه، ح ۵۵»

حدیث ۴۵

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: الْمَكَارِمُ عَشْرٌ ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ فِيكَ فَلْتَكُنْ ... : صِدْقُ الْبَسِ ، وَصِدْقُ اللِّسَانِ ، وَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ ، وَصِلَةُ الرَّجِمِ ، وَإِقْرَاءُ الضَّيْفِ ، وَإِطْعَامُ السَّائِلِ ، وَالْمُكَافَأَةُ عَلَى الصَّنَائِعِ ، وَالتَّدَمُّمُ لِلجَارِ ، وَالتَّدَمُّمُ لِلصَّاحِبِ ، وَرَأْسُهُنَّ الْحَيَاءُ؛ مكارم ده تاست: اگر می توانی آنها را داشته باش ... : استقامت در سختی ها، راستگویی، امانتداری، صله رحم، میهمان نوازی، اطعام نیازمند، جبران کردن نیکی ها، رعایت حق و حرمت همسایه، مراعات حق و حرمت رفیق و در رأس همه، حیا. (غررالحکم، ج ۶، ص ۴۴۱، ح ۱۰۹۲۶)

حدیث ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: حِرَاسَةُ النَّعَمِ فِي صِلَةِ الرَّجِمِ؛ حفظ نعمت‌ها در صله رحم است. (غررالحکم، ح ۴۹۲۹)

حدیث ۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِلَةُ الرَّجِمِ تُدِرُّ النَّعَمَ وَتَدْفَعُ النَّقَمَ؛ صله رحم، نعمت‌ها را فراوان می کند و سختی‌ها را از بین می برد. (غررالحکم، ح ۵۸۳۶)

حدیث ۴۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صِلَةُ الرَّحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُسَمِّحُ الْكُفَّ وَتُطِيبُ النَّفْسَ وَتَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَتُنَسِّي فِي الْجَلِّ؛ صله رحم، انسان را خوش اخلاق، با سخاوت و پاکیزه جان می نماید و روزی را زیاد می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. (کافی، ج ۲، ص ۱۵۱، ح ۶)

حدیث ۴۹

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صِلَةُ الرَّحَامِ تُرَكِّي الْعَمَالَ وَتُنْمِي الْمَوَالَ وَتَدْفَعُ الْبَلْوَى وَتُسَيِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِّي فِي الْجَلِّ؛ صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. (کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳)

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ الْبِرِّ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّجِمِ؛ برترین خوبی، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صله رحم است. (غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۳۵۵۰)

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَجَلِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ؛ هر که خوش دارد روزیش زیاد و عمرش دراز شود، صله رحم به جا آورد. الخصال: ۱۱۲ / ۳۲

حدیث ۵۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: صَلَّةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ، وَتَنْفِي الْفَقْرَ؛ صله رحم، عمر را زیاد می کند و فقر را از بین می برد. بحار الأنوار: ۶۱ / ۱۰۳ / ۷۴

حدیث ۵۳

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله-: افشوا السلام، وصلوا الارحام، و اطعموا الطعام، و صلوا بالليل، و الناس نيام، تدخلوا الجنة بسلام؛ (باسلام کرن) سلام را میان مردم شایع کنید صله رحم به جای آورید اطعام کنید و در شب که همگان در خوابند به نماز برخیزید تا به سلامتی داخل بهشت گردید. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۵۹).

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: أَكْرَمُ أَخْلَاقِ النَّبِيِّينَ وَالصَّيِّدِيَّاتِ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ التَّزَاوُرُ فِي اللَّهِ؛ بزرگوارانه ترین اخلاق پیامبران، صدیقین (انسان های راستین) شهدا و صالحین، دیدار یکدیگر برای خداست. دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۰۶

حدیث ۵۵

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: سه خصلت است که دارنده اش نمی میرد تا عاقبت شوم آن را ببیند: ستمکاری، از خویشان بریدن، و قسم دروغ که نبرد با خداست. کافی، ج ۷۵، ص ۱۷۴

حدیث ۵۶

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: پیوند با خویشان، عملها را پاکیزه می نماید، اموال را افزایش می دهد، بلا را دور می کند، حساب آخرت را آسان می نماید، و مرگ را به تاخیر می اندازد. بحارالانوار، دار احیاء التراث العربی، ج ۷۱، ص ۱۱۱

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَجَلِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ؛ هر که دوست دارد که روزی وی گشاده کنند و زندگیش طولانی شود با خویشاوند پیوند گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ قَطَعَ رَحِمًا أَوْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَاجْرَهُ رَأَى وَبَالَه قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ؛ هر که از خویشاوند ببرد یا قسم دروغ خورد پیش از آن که بمیرد وبال آن ببیند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من شیء أطیع الله فيه بأعجل ثوابا من صله الرحم و ما من عمل يعصى الله فيه بأعجل عقوبه من بغى؛ هیچ اطاعتی را که برای خدا کرده باشند زودتر از پیوند خویشان ثواب ندهند و هیچ معصیتی را زودتر از ستمگری عقاب نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۰

لا یدخل الجنة قاطع الرحم؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که با خویشاوندان (رحمی) خود، قطع رابطه کند، داخل بهشت نخواهد شد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۹۱»

حدیث ۶۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ابغض الاعمال الى الله الشرك بالله، ثم قطع الرحم ثم الامر بالمنكر والنهي عن المعروف؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: منفورترین اعمال نزد خداوند، عبارت اند از: شرک به خدا، سپس قطع رحم و سپس امر به منکر و نهی از معروف. «جامع السعادات، ج ۲، ص ۳۴۲»

حدیث ۶۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من ضمن لي واحدة ضمننت له اربعة يصل رحمه فيحبه الله تعالى و يوسع عليه رزقه؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس برای من، انجام دادن یک کار را تضمین کند، من چهار چیز را برای او تضمین می کنم: صله رحم کند تا خداوند او را دوست بدارد و روزیش را وسیع نماید، عمرش را زیاد و او را در بهشت جای دهد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۹۲»

حدیث ۶۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أوصي الشاهد من أمتي و الغائب منهم و من في أصلاب الرجال و أرحام النساء الى يوم القيامة أن يصل الرحم؛ رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: سفارش می کنم حاضران و غائبان از امتم را و کسانی را که در پشت پدران و در رحم مادران خویش هستند تا روز قیامت، که صله رحم نمایند گر چه به فاصله یک سال راه باشد؛ زیرا صله رحم جزو دین است. «الکافی، ج ۲، ص ۱۵۸»

حدیث ۶۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من مشى الى ذی قرابه بنفسه و ماله ليصل رحمه أعطاه الله عز و جل اجر مائة شهيد؛ پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که با جان و مالش در پی صله رحم بر آید، خداوند متعال اجر صد شهید را به او عطا می کند. «وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۸۶»

حدیث ۶۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : الصدقة بعشره و القرص بثمانية عشر و صله الرحم بأربعة و عشرين و صلة الإخوان بعشرين؛

رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: پاداش صدقه در راه خدا، ده برابر است و قرض دادن، هیجده برابر و پاداش صله و پیوند با خویشاوندان، بیست و چهار برابر و پیوند با برادران دینی، بیست برابر است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۱»

حدیث ۶۶

قال الامام علی بن الحسین - علیه السلام - : ما مِنْ خُطْوَةٍ أَحَبَّ اِلَى اللّٰهِ مِنْ خُطْوَتَيْنِ: خُطْوَةٌ يُسَرِّرُ بِهَا صَفًّا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ تَعَالَى وَ خُطْوَةٌ اِلَى ذِي رَحْمٍ قَاطِعٍ؛ امام سجاد - علیه السلام - فرمودند: دو گام نزد خداوند، محبوب ترین گام هاست؛ گامی در راه خدا برای تحقق لشکر اسلام (برای جهاد) برداشته شود و گامی به سوی خویشاوندی که با انسان قطع رابطه کرده است. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۸۷»

حدیث ۶۷

قال الامام علی - علیه السلام - : من أَفْضَلَ الْمُرُوءَةِ صَلَّةُ الرَّحْمِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: صله رحم، از برترین جوانمردی ها است. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۲۹۹»

حدیث ۶۸

قال الامام علی - علیه السلام - : أَنَّهُ تَعَالَى يَصِلُ مَنْ وَصَلِهَا وَيَقْطَعُ مَنْ قَطَعَهَا وَيَكْرَمُ مَنْ أَكْرَمَهَا؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا خداوند متعال به کسی که صله رحم نماید، توجه و عنایت می کند و کسی که با خویشاوندان خود قطع رابطه کند، خداوند توجه خویش را از او سلب می نماید. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۲۹۰»

حدیث ۶۹

قال الامام علی - علیه السلام - : اِنَّ صَلَّةَ الْاِرْحَامِ لِمَنْ مَوْجِبَاتِ الْاِسْلَامِ اِنَّ اللّٰهَ سَبْحَانَهُ اَمَرَ بِاِكْرَامِهَا؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا صله رحم از واجبات دین اسلام است و خداوند سبحان نسبت به اکرام ارحام و خویشان امر فرموده است. «غررالحکم، ص ۴۰۶، ح ۹۲۹۰»

حدیث ۷۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ما آمَنَ بِاللّٰهِ مَنْ قَطَعَ رَحْمَةً؛ کسی که با خویشاوندان خود قطع رابطه کند، به خدا ایمان نیاورده است. «غررالحکم، ص ۴۰۷، ح ۹۳۲۷»

حدیث ۷۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اِنَّ اَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَابًا صَلَّةُ الرَّحْمِ؛ پاداش صله رحم، سریع ترین پاداش کار خیری است که به انسان می رسد. الکافی، ج ۲، ص ۱۶۰

حدیث ۷۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: مَنْ مَشَى إِلَى ذِي قَرَابَةٍ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ لِيُصِلَ رَحِمَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَجْرَ مَاءِ شَهِيدٍ؛ هر کس با جان و مال خود در راه صله رحم کوشش کند، خداوند عزوجل پاداش یکصد شهید به او می دهد. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۶

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمُرِ وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ؛ صدقه به جا، نیکوکاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹

حدیث ۷۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: صِلَةُ الرَّحَامِ تَزَكِّي الْعَمَالَ وَتُنْمِي الْمَوَالَ وَتَدْفَعُ الْبَلْوَى وَتُيَسِّرُ الْحِسَابَ وَتُنَسِيءُ فِي الْجَلِّ؛ صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. (کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳)

حدیث ۷۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: لا- یدخل الجنة قاطع رحم؛ هر که پیوند خویشان ببرد به بهشت نرود. نهج الفصاحه

حدیث ۷۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: الضَّيْفُ يَأْتِي بَرزَقَهُ وَ يَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ، يَمْحُصُ عَنْهُمْ ذُنُوبَهُمْ؛ مهمان روزی خویش بیارد گناهان کسان ببرد و گناهان آنها را پاک کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمُرِ وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ؛ صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و پیوستگی خویشاوند بدبختی را به خوشبختی مبدل کند و عمر را افزایش دهد و از مرگ های بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: الصَّيْدَةُ عَلَى الْقَرَابَةِ صَدَقَةٌ وَصَلَةٌ؛ صدقه به خویشاوندان هم صدقه است هم پیوستگی خویشاوندان. نهج الفصاحه

حدیث ۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صلوا قرابتکم و لا- تجاوزوهم فإن الجوار یورث بینکم الضّغائن؛ با خویشان دوستی کنید و همسایه ایشان مشوید که همسایگی میان شما کینه ها پدید آرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله القرابه مثره فی المال محبّه فی الأهل منسأه فی الأجل؛ پیوند خویشاوندی مایه فراوانی مال و محبت کسان و تأخیر اجل است. نهج الفصاحه

حدیث ۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم تزيد فی العمر و صدقه السرّ تطفی ۛ غضب الرّب؛ پیوند خویشان عمر را فزونی دهد و صدقه نهان خشم پروردگار را خاموش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم و حسن الخلق و حسن الجوار یعمران الدّیار و یزدن فی الأعمار؛ پیوند خویشان و نیک خوئی و خوش همسایگی شهرها را آباد کند و عمرها را فزونی دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صله الرّحم تزيد فی العمر و تدفع میته السّوء؛ پیوند خویشان عمر را فزونی دهد و از مرگ بد جلوگیری کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الرّحم معلّقه بالعرش یقول: من وصلنی وصله اللّٰه و من قطعنی قطعہ اللّٰه؛ خویشاوندی به عرش آویخته است و گوید هر که مرا پیوند دهد خدا او را پیوند دهد و هر که مرا ببرد خدا او را ببرد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاث معلّقات بالعرش: الرّحم تقول: اللّٰهمّ إنّی بک فلا أقطع و الأمانه تقول: اللّٰهمّ إنّی بک فلا أختان و النّعمه تقول: اللّٰهمّ إنّی بک فلا أكفر؛ سه چیز به عرش آویخته است، خویشاوندی گوید خدایا من به تو وابسته ام مرا نبرند و امانت گوید: خدایا من به تو وابسته ام در من خیانت نکنند و نعمت گوید: خدایا من به تو وابسته ام مرا کفران نکنند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یدخلون الجنّه: مدمن الخمر و قاطع الرّحم و مصدّق بالسّحر؛ سه کسند که داخل بهشت نشوند: شراب خوار و آن که از خویشان ببرد و آن که جادو را تصدیق کند. نهج الفصاحه

حدیث ۸۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعرض الأعمال علی الله تعالی يوم الإثنين و الخمیس فیغفر الله إلی ما کان من متساحین أو قاطع رحم؛ روز دوشنبه و پنجشنبه اعمال را بر خداوند عرضه می دارند و خداوند گناه کسان را می بخشد مگر گناه ستیزه جویان و کسی که از خویشاوندان بریده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بلّوا أرحامکم و لو بالسّلام؛ با خویشان نزدیکی جوئید اگر چه به وسیله سلام باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن صدقه السیرّ تطفی غضب الزّب و إن صله الرّحم تزيد فی العمر و إن صنائع المعروف تقی مصارع السوء؛ صدقه نهان خشم خدا را فرو می نشاند و نیکی با خویشاوندان عمر را افزون می کند و کارهای نیک از مرگهای بد جلوگیری می کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إن الرّحمه لا- تنزل علی قوم فیهم قاطع رحم؛ مردمی که در میان آنها کسی از خویشاوندان بریده باشد، رحمت خدا بر آنها فرود نمی آید. نهج الفصاحه

حدیث ۹۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اثنان لا ینظر الله إلیهم یوم القیامه قاطع الرّحم و جار السوء؛ دو کس را خداوند روز قیامت به نظر رحمت نمی نگرد، آنکه با خویشان ببرد و آنکه با همسایه بدی کند. نهج الفصاحه

حدیث ۹۲

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: نزدیکترین و سریعترین طاعت در ثواب، پیوند با خویشان است. تحف العقول، ص ۳۰۳

حدیث ۹۳

قال الامام الحسین - علیه السلام - : إن أجود الناس من أعطى من لا يزجوه، وإن أعفَى الناس من عفى عن قدره، وإن أوصل الناس من وصل من قطعته؛ امام حسین - علیه السلام - فرمودند: همانا سخاوتمندترین مردم آن کسی است که کمک نماید به کسی که امیدی به وی نداشته است. و بخشنده ترین افراد آن شخصی است که - نسبت به ظلم دیگری با آن که توان انتقام دارد - گذشت نماید. صله رحم کننده ترین مردم و دید و بازدید کننده نسبت به خویشان، آن کسی است که صله رحم نماید با کسی که با او قطع رابطه کرده است. بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۱۲۱، ح ۴

حدیث ۹۴

قال رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : الصَّدَقَةُ بِعَشْرِ، وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشْرٍ، وَصَلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ؛ رَسُولُ خُدا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: پاداش و ثواب دادن صدقه ده برابر درجه، و دادن قرض الحسنة هیجده درجه، و انجام صله رحم بیست و چهار درجه افزایش خواهد داشت. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۱۹۴، ح ۸۰۱۰

حدیث ۹۵

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند: مَنْ يَضُمُّ لِي بِرِّ الْوَالِدَيْنِ وَصَلَةَ الرَّحِمِ أَضْمُنُّ لَهُ كَثْرَةَ الْمَالِ وَزِيَادَةَ الْعُمْرِ وَالْمَحَبَّةَ فِي الْعَشِيرَةِ؛ هر کس نیکی به پدر و مادر و صله رحم را برایم ضمانت کند، من نیز زیادی ثروت، طول عمر و محبت او را در دل خویشاوندان ضمانت می نمایم. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۷۶، ح ۱۲.

حدیث ۹۶

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَنْ أَتَقَى النَّاسَ؟ قَالَ: آمَرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَوْصِيَهُمْ لِلرَّحِمِ؛ از رسول خدا صلی الله علیه و آله سؤال شد: با تقواترین مردم کیست؟ فرمودند: کسی که بیشتر امر به معروف و نهی از منکر و صله رحم نماید. کنز العمال، ح ۸۴۷۴.

حدیث ۹۷

امام رضا علیه السلام می فرمایند: وَقَرُّوا كِبَارَكُمْ وَارْحَمُوا صِغَارَكُمْ وَصَلُّوا أَرْحَامَكُمْ؛ به بزرگترها یتان احترام بگذارید و با کوچکترها مهربان باشید و صله رحم نمایید. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۵.

حدیث ۹۸

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَلَّةُ الرَّحِمِ تَعْمُرُ الدِّيَارَ وَتَزِيدُ فِي الْأَعْمَارِ وَإِنْ كَانَ أَهْلُهَا غَيْرَ أَحْيَارٍ؛ صله رحم، خانه‌ها را آباد و عمرها را طولانی می کند، هر چند صله رحم کنندگان مردمان خوبی نباشند. امالی طوسی، ص ۴۸۱، ح ۱۸.

حدیث ۹۹

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَبَرُّوا بِإِخْوَانِكُمْ وَلَوْ بِحُسْنِ السَّلَامِ وَرَدَّ الْجَوَابِ؛ صله رحم نمایید و به برادران (دینی) خود نیکی کنید، هر چند با سلام کردن خوب و یا جواب سلام خوب باشد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱.

حدیث ۱۰۰

امام صادق علیه السلام می فرمایند: أَفْضَلُ مَا يُوَصِّلُ بِهِ الرَّحِمُ كَفُّ الْأَذَى عَنْهَا؛ بهترین صله رحم، خودداری از آزار و اذیت خویشاوندان است. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۸۸، ح ۱.

حدیث ۱۰۱

امام علی علیه السلام می فرمایند: حِرَاسَةُ النَّعْمِ فِي صَلَّةِ الرَّحِمِ؛ حفظ نعمت‌ها در صله رحم است. غرر الحکم، ح ۴۹۲۹.

حدیث ۱۰۲

امام علی علیه السلام می فرمایند: به راستی که صله رحم از واجبات اسلام است و خدای سبحان، امر فرموده که آن را گرامی بدارند و خداوند متعال با هر کس که صله رحم کند، رابطه برقرار می کند و با هر کس که قطع رحم کند، قطع رابطه می کند و هر کس که صله رحم را گرامی بدارد، گرامی اش می دارد. غررالحکم، ح ۳۶۵۱.

حدیث ۱۰۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: مَنْ مَشَى إِلَى ذِي قَرَابَةٍ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ لِيَصِلَ رَحِمَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَجْرَ مَاءٍ شَهِيدٍ؛ هر کس با جان و مال خود در راه صله رحم کوشش کند، خداوند عزوجل پاداش یکصد شهید به او می دهد. من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۶.

حدیث ۱۰۴

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صِلَةُ الْأَرْحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ تَسِيْمِحُ الْكُفَّ وَ تُطَيِّبُ النَّفْسَ وَ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَ تُنَسِّي فِي الْأَجْلِ؛ صله رحم، انسان را خوش اخلاق، با سخاوت و پاکیزه جان می نماید و روزی را زیاد می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۱، ح ۶.

حدیث ۱۰۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إِنَّ صِلَةَ الرَّحِمِ وَالْبِرَّ لِيَهْوَنَانِ الْحِسَابَ وَيَعْصِمَانِ مِنَ الذُّنُوبِ؛ صله رحم و نیکی، حساب (قیامت) را آسان و از گناهان جلوگیری می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱.

حدیث ۱۰۶

امام صادق علیه السلام می فرمایند: صِلَةُ الْأَرْحَامِ تُرَكِّي الْأَعْمَالَ وَ تُنْمِي الْأَمْوَالَ وَ تَدْفَعُ الْبُلُوبَ وَ تُبَيِّرُ الْحِسَابَ وَ تُنَسِّي فِي الْأَجْلِ؛ صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را برطرف و حساب (قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۳.

حدیث ۱۰۷

امام باقر علیه السلام می فرمایند: إِنَّ أَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَاباً صِلَةُ الرَّحِمِ؛ ثواب صله رحم سریع تر از هر کار خیری به انسان می رسد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۵.

حدیث ۱۰۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: زَكَاةُ الْيَسَارِ بَرُّ الْجِيرَانِ وَ صِلَةُ الْأَرْحَامِ؛ زکات رفاه، نیکی با همسایگان و صله رحم است. غررالحکم، ح ۵۴۵۳.

حدیث ۱۰۹

امام علی علیه السلام می فرمایند: **صَلِّهِ الرَّحِمِ تُدِرُّ النَّعْمَ وَتَدْفَعُ النَّقَمَ**؛ صلّه رحم، نعمت‌ها را فراوان می‌کند و سختی‌ها را از بین می‌برد. غررالحکم، ح ۵۸۳۶.

حدیث ۱۱۰

امام علی علیه السلام: **صَلِّهِ الرَّحِمِ تَوْجِبُ الْمَحَبَّةَ وَتَكْبِتُ الْعَدُوَّ**؛ صلّه رحم، محبت آور است و دشمنی را از بین می‌برد. غررالحکم، ح ۵۸۵۲.

حدیث ۱۱۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **الْصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصَلِّهِ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ**؛ صدقه بجا، نیکو کاری، نیکی به پدر و مادر و صلّه رحم، بدبختی را به خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می‌کند. نهج الفصاحه، ح ۱۸۶۹.

حدیث ۱۱۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: **لَيْسَ شَيْءٌ أَطِيعَ اللَّهَ فِيهِ أَعْجَلَ ثَوَابًا مِنْ صَلِّهِ الرَّحِمِ وَ لَيْسَ شَيْءٌ أَعْجَلَ عِقَابًا مِنَ الْبُغْيِ وَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ هِيَ طَاعَتِي نَيْبٌ** که پاداشش زودتر از صلّه رحم برسد و مجازاتی سریع‌تر از مجازات ظلم و قطع رحم نیست. نهج الفصاحه، ح ۲۳۹۸.

حدیث ۱۱۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: **مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي عُمْرِهِ وَ يُوسَعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ لِيَصِلْ رَحِمَهُ**؛ هر کس دوست دارد که عمرش طولانی و روزی‌اش زیاد شود، تقوای الهی پیشه کند و صلّه رحم نماید. بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۰۲، ح ۵۶.

حدیث ۱۱۴

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: خداوند سه چیز را به سه چیز دیگر مربوط کرده است و به طور جداگانه نمی‌پذیرد. نماز را با زکات ذکر کرده است، هر کس نماز بخواند و زکات ندهد نمازش پذیرفته نیست. نیز شکر خود و شکر از والدین را با هم ذکر کرده است. از این رو هر کس از والدین خود قدردانی نکند از خدا قدردانی نکرده است. نیز در قرآن سفارش به تقوا و سفارش به ارحام در کنار هم آمده است. بنابراین اگر کسی به خویشاوندانش رسیدگی و احسان نماید، با تقوا محسوب نمی‌شود. (عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۱۱۵

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: پیوند خویشاوندی را برقرار کنید گرچه با جرعه آبی باشد، و بهترین پیوند خویشاوندی،

خودداری از آزار خویشاوندان است. (تحف العقول، ص ۴۶۹)

حدیث ۱۱۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: **الْصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشْرٍ وَصِلَةُ الْإِخْوَانِ بِعِشْرِينَ وَصِلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ**؛ صدقه دادن، ده حسنه، قرض دادن، هجده حسنه، رابطه با برادران [دینی]، بیست حسنه و صله رحم، بیست و چهار حسنه دارد. کافی، ج ۴، ص ۱۰، ح ۳

حدیث ۱۱۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **إِنَّ صِلَةَ الرَّحِمِ وَالْبِرَّ لِيَهْوَنَانِ الْحِسَابَ وَيَعْصِمَانِ مِنَ الذُّنُوبِ**؛ صله رحم و نیکی، حساب (قیامت) را آسان و از گناهان جلوگیری می کند. کافی، ج ۲، ص ۱۵۷، ح ۳۱

حدیث ۱۱۸

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **صِلَةُ الْأَرْحَامِ تُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَتُسَيِّمُ الْكُفَّ وَتُطَيِّبُ النَّفْسَ وَتَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَتُنْسِيءُ فِي الْأَجَلِ**؛ صله رحم، انسان را خوش اخلاق، با سخاوت و پاکیزه جان می نماید و روزی را زیاد می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۱، ح ۶

حدیث ۱۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **صِلْمَةُ الرَّحِمِ تُدِرُّ النَّعَمَ وَتَدْفَعُ النَّقَمَ**؛ صله رحم، نعمت‌ها را فراوان می کند و سختی‌ها را از بین می برد. (غررالحکم، ح ۵۸۳۶)

حدیث ۱۲۰

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **الْصَّدَقَةُ عَلَى الْقَرَابَةِ صَدَقَةٌ وَصِلْمَةٌ**؛ صدقه دادن به خویشاوندان، هم صدقه است و هم صله رحم. (مسند احمد، ج ۴، ص ۱۷)

حدیث ۱۲۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: **مَا حَسَنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صِلَةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ**؛ خوبی دنیا جز در پیوند با برادران و آشنایان نیست. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۱۲۲

امام رضا (علیه السلام) فرمودند: **تزاور و اتحابوا و تصافحوا و لاتحاشموا**؛ به دیدن یکدیگر روید تا یکدیگر را دوست داشته باشید و دست یکدیگر را بفشارید و به هم خشم نگیرید. بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷

حدیث ۱۲۳

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: مَا حَسَنَةُ الدُّنْيَا إِلَّا صَلَاةُ الْإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ؛ خوبی دنیا جز در پیوند با برادران و آشنایان نیست. (بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۲۹۱)

حدیث ۱۲۴

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: تزاوِروا و تلاقوا و تذاکروا و احیوا امرنا به زیارت و دیدار یکدیگر بروید، با هم به سخن و مذاکره بنشینید و امر ما را (کنایه از حکومت و رهبری) زنده کنید. (بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۵۲)

حدیث ۱۲۵

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: ان اعجل الطاعة ثوبا لصله الرحم نزدیکترین و سریعترین طاعت در ثواب، پیوند با خویشان است. (تحف العقول، ص ۳۰۳)

حدیث ۱۲۶

امام رضا علیه السلام فرمودند: تزاوِروا تحابوا و تصافحوا و لا تحاشموا به دیدن یکدیگر روید تا یکدیگر را دوست داشته باشید و دست یکدیگر را بفشارید و به هم خشم نگیرید. (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷)

حدیث ۱۲۷

امام علی علیه السلام: زیادة الشُّکرِ وَ صَلَاةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَ تَفْسَحُ فِي الْأَجْلِ؛ شکرگزاری فراوان و صله رحم، عمر را زیاد می‌کنند و بر مهلت زندگی می‌افزایند. عیون الحکم والمواعظ، ص ۲۷۵، ح ۴۹۹۹.

حدیث ۱۲۸

امام صادق علیه السلام: ما نَعْلَمُ شَيْئًا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا صَلَاةَ الرَّحِمِ، حَتَّىٰ إِنْ الرَّجُلُ يَكُونُ أَجَلُهُ ثَلَاثَ سِنِينَ فَيَكُونُ وَصُولًا لِلرَّحِمِ فَيَزِيدُ اللَّهُ فِي عُمْرِهِ ثَلَاثِينَ سَنَةً فَيَجْعَلُهَا ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِينَ سَنَةً، وَ يَكُونُ أَجَلُهُ ثَلَاثًا وَ ثَلَاثِينَ سَنَةً فَيَكُونُ قَاطِعًا لِلرَّحِمِ، فَيَنْقُصُهُ اللَّهُ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَ يَجْعَلُ أَجَلَهُ إِلَى ثَلَاثِ سِنِينَ؛ ما، غیر از صله رحم، چیزی نمی‌شناسیم که بر عمر بیفزاید، تا آن‌جا که گاهی عمر کسی سه سال است، و وقتی که اهل صله رحم می‌شود، خداوند هم سی سال بر عمرش می‌افزاید و آن را سی و سه سال می‌کند و گاهی عمر کسی سی و سه سال است و قطع رحم می‌کند و خداوند هم سی سال از عمر او می‌کاهد و عمرش را به سه سال، کاهش می‌دهد. کافی، ج ۲، ص ۱۵۲، ح ۱۷.

حدیث ۱۲۹

پیامبر صلی الله علیه و آله: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْسَىٰ آلَهُ فِي عُمْرِهِ وَ يُوسَّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ لِيَصِلْ رَحْمَهُ؛ هر کس دوست دارد که عمرش طولانی و روزی‌اش زیاد شود، تقوای الهی پیشه کند و صله رحم نماید. بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۰۲، ح ۵۶.

حدیث ۱۳۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : إِنَّ الْقَوْمَ لَيَكُونُونَ فَجْرَةً وَلَا يَكُونُونَ بَرَّةً فَيَصِ لِمُونَ أَرْحَامَهُمْ فَتَنَّمَى أَمْوَالُهُمْ وَتَطُولُ أَعْمَارُهُمْ فَكَيْفَ إِذَا كَانُوا أَبْرَارًا بَرَّةً؟! مردمی که گناهکارند و نه نیکوکار، با صله رحم، اموالشان زیاد و عمرشان طولانی می شود. حال اگر نیک و نیکوکار باشند، چه خواهد شد؟! کافی، ج ۲، ص ۱۵۵، ح ۲۱.

حدیث ۱۳۱

پیامبر صلی الله علیه و آله : مَنْ أُلْهِمَ الصِّدْقَ فِي كَلَامِهِ وَالْإِنصَافَ مِنْ نَفْسِهِ وَبَرَّ وَالِدَيْهِ وَوَصَلَ رَحِمَهُ، أُنْسِيَ لَهُ فِي أَجَلِهِ وَوَسَّعَ عَلَيْهِ فِي رِزْقِهِ وَمَتَّعَ بِعَقْلِهِ وَلَقِّنَ حُجَّتَهُ وَقَتَّ مُسَاءَلَتَهُ ؛ به هر کس، راستگویی در گفتار، انصاف در رفتار، نیکی به والدین و صله رحم الهام شود، اجلسش به تأخیر می افتد، روزیش زیاد می گردد، از عقلش بهره مند می شود و هنگام سؤال [مأموران الهی] پاسخ لازم به او تلقین می گردد. اعلام الدین، ص ۲۶۵.

حدیث ۱۳۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم : يَا بَنَ آدَمَ! إِبْرِزْ وَالِدَيْكَ وَصِلْ رَحِمَكَ، يُبَسِّرْ لَكَ يُشِيرُكَ وَيَمُدُّ لَكَ فِي عُمْرِكَ وَأَطِعْ رَبَّكَ تُسَمِّي عَاقِلًا وَلَا تَعْصُهُ تُسَمِّي جَاهِلًا ؛ ای فرزند آدم! به پدر و مادرت نیکی کن و صله رحم داشته باش تا خداوند، کارت را آسان و عمرت را طولانی بگرداند. پروردگارت را فرمان ببر تا خردمند به شمار آیی و از او نافرمانی نکن که نادان شمرده می شوی. الفردوس، ج ۵، ص ۲۸۲، ح ۸۱۹۰.

حدیث ۱۳۳

رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم : إِذَا جَاءَكُمُ الزَّائِرُ فَأَكْرِمُوهُ ؛ هر گاه کسی به دیدار شما آمد، گرامی اش بدارید. الأمالی، صدوق، ص ۶۰۰.

وصیت و ارث

حدیث ۱

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : من أوصى بالثلث فقد أضر بالورثة، و الوصية بالخمس و الربع أفضل من الوصية بالثلث. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر که به یک سوم (دارایی اش) وصیت کند به وارثان ضرر زده است و وصیت کردن به یک پنجم و یک چهارم، از وصیت به یک سوم افضل است. «الکافی، ج ۷، ص ۱۱»

حدیث ۲

قال الإمام الصادق - عليه السلام - : المسلم يحجب الكافر و يرثه، و الكافر لا يحجب المؤمن و لا يرثه. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: مسلمان مانع کافر (از ارث) می شود، ولی از او ارث می برد و کافر نه مانع مؤمن می شود و نه از او ارث می برد. «الکافی، ج ۷، ص ۱۴۳»

حدیث ۳

قال الإمام الصادق - عليه السلام - (لما سئل عن علة إعطاء الذكر مثل حظ الانثيين): إن المرأة ليس عليها جهاد ولا نفقة ولا معقلة، وإنما ذلك على الرجال. امام صادق - عليه السلام - (در پاسخ به این سؤال که چرا سهم الارث مرد دو برابر زن است)، فرمودند: چون بر زن نه جهادی واجب است، نه نفقه ای و نه پرداخت دیه ای (در مورد عاقله)، بلکه این ها بر عهده مردها گذاشته شده است. «الکافی، ج ۷، ص ۸۵»

حدیث ۴

قال الإمام الرضا - عليه السلام - (لما سئل عن علة إعطاء الذكر مثل حظ الانثيين): علة إعطاء النساء نصف ما يعطى الرجال من الميراث لأن المرأة إذا تزوجت أخذت و الرجل يعطى ... امام رضا - عليه السلام - (در پاسخ به این سؤال که چرا سهم الارث مرد دو برابر زن است)، فرمودند: علت این که از میراث به زنان نصف سهم مردها داده می شود این است که زن چون ازدواج کند، می گیرد ولی مرد دهنده دست به همین جهت بر سهم مردها افزوده شده است. و علت دیگر این که سهم مرد دو برابر سهم زن می باشد، این است که زن اگر احتیاج پیدا کند تحت کفالت مرد است و مرد مکلف است امور معاش او را تأمین کند و نفقه اش را بپردازد، اما زن نه مکلف است معاش مرد را تأمین کند و نه در صورتی که مرد محتاج شود، وظیفه دارد نفقه ی او را بپردازد. «عیون أخبار الرضا - عليه السلام -، ج ۲، ص ۹۸»

حدیث ۵

قال الإمام علی - عليه السلام - : الحيف في الوصية من الكبائر. امام علی - عليه السلام - فرمودند: ستم و حق کشی در وصیت، از گناهان کبیره است. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۱۸۴»

حدیث ۶

قال الإمام علی - عليه السلام - : يابن آدم! كن وصي نفسك في مالك، و اعمل فيه ما تؤثر أن يعمل فيه من بعدك. امام علی - عليه السلام - فرمودند: ای پسر آدم، وصی خودت در مال و دارایی خویش باش و با آن چنان کن که ترجیح می دهی پس از تو با آن چنان شود. «نهج البلاغه، حکمت ۲۵۴»

حدیث ۷

قال الإمام علی - عليه السلام - : ما ابالی أضررت بولدي أو سرقتهم ذلك المال. امام علی - عليه السلام - فرمودند: از نظر من تفاوتی ندارد که در وصیت، فرزندانم را متضرر کنم یا آن مال را از آنان بدزدم. «من لا يحضره الفقيه، ج ۴، ص ۱۸۳»

حدیث ۸

قال الإمام علی - عليه السلام - : من أوصى و لم يحف و لم يضار كان كمن تصدق به في حياته. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس وصیت کند و (در وصیت خود) ستم نکند و به (وارث) زیان وارد نیاورد، مانند کسی است که آن (مال مورد وصیت) را در زمان حیات خود صدقه داده باشد. «الکافی، ج ۷، ص ۶۲»

حدیث ۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من قتل قتيلا فإنه لا يرث وإن لم يكن له وارث غيره، وإن كان ولده أو والده. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس دیگری را بکشد، ارث نمی برد. اگر چه مقتول وارثی جز قاتل نداشته باشد و اگر چه (مقتول) فرزند او یا پدرش باشد. «کنز العمال، ح ۳۰۴۳۲»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ما حق امرئ مسلم له شيء يريد أن يوصي فيه يبيت ليلتين إلا وصيته مكتوبه عنده. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: مسلمانی که مالی دارد و می خواهد در آن وصیت کند، حق ندارد دو شب را سپری کند مگر این که وصیتش نوشته شده نزد او باشد. «کنز العمال، ح ۴۶۰۵۲»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : المحروم من حرم الوصية. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: محروم کسی است که از وصیت کردن محروم شود. «کنز العمال، ح ۴۶۰۵۱»

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ولد زنا لا يرث ولا يورث. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: زنازاده نه ارث می برد و نه کسی از او ارث می برد. «کنز العمال، ح ۳۰۴۴۷»

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إن الله تعالى تصدق عليكم عند وفاتكم بثلث أموالكم زيادة لكم في أعمالكم. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خدای متعال یک سوم اموال شما را در هنگام وفاتتان به شما صدقه داده است تا بدین وسیله بر اعمال شما بیفزاید. «کنز العمال، ح ۴۶۰۶۴»

حدیث ۱۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من مات على وصية مات على سبيل و سنه، و مات على تقى و شهادة، و مات مغفورا له. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس با وصیتی بمیرد بر راه و سنتی (از سنن پیامبر) مرده، بر پرهیزگاری و شهادتی مرده و آمرزیده مرده است. «کنز العمال، ح ۴۶۰۵۰»

حدیث ۱۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الإضرار في الوصية من الكبائر. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: ضرر زدن به (وارث) در وصیت از گناهان کبیره است. «کنز العمال، ح ۴۶۰۶۹»

حدیث ۱۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من لم يحسن الوصية عند موته كان نقصا في عقله ومروته. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس در هنگام فوت خود، وصیت را نیکو نشمارد (اهمیت ندهد)، این کار نقصی در عقل و جوانمردی اوست. «فلاح السائل، ص ۶۶»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لا ميراث للقاتل. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: میراثی برای قاتل نیست. «الکافی، ج ۷، ص ۱۴۱»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إن الله لم يرض بملك مقرب ولا نبی مرسل حتى تولى قسم التركات و أعطى كل ذی حق حقه. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند راضی نشد که کار تعیین ارث را به فرشته ای مقرب یا پیامبری مرسل واگذارد، بلکه موضوع تقسیم ما ترک را شخصاً به عهده گرفت و حق هر حقداری را به او داد. «مجمع البيان، ج ۳، ص ۲۳»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ما ينبغي لامرئ مسلم أن يبيت ليلة إلا و وصيته تحت رأسه. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بر هیچ مسلمانی سزاوار نیست که شبی را سپری کند، مگر این که وصیتش زیر سرش باشد. «بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۱۹۴»

حدیث ۲۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الوصية حق على كل مسلم. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: وصیت کردن، وظیفه هر مسلمانی است. «وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۳۵۲»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ثلاثه من الذنوب تُعَجَّلُ عُقُوبَتُهَا وَ لا تُؤَخَّرُ إِلَى الْآخِرَةِ: عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَ الْبَغْيُ عَلَى النَّاسِ، وَ كُفْرُ الْأَحْسَانِ؛ رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: عقاب و مجازات سه دسته از گناهان زودرس می باشد و به قیامت کشانده نمی شود: ایجاد ناراحتی برای پدر و مادر، ظلم در حق مردم، ناسپاسی در مقابل کارهای نیک دیگران. بحار الأنوار، ج ۷۰، ص ۳۷۳، ح ۷

حدیث ۲۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: میراثی ماندگارتر و سودمندتر از ادب نیست. نهج البلاغه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: مَنْ ضَمِنَ وَصِيَّةَ الْمَيِّتِ مِنْ أَمْرِ الْحَجِّ فَلَا يَعْجُزَنَّ فِيهَا فَإِنَّ عُقُوبَتَهَا شَدِيدَةٌ وَ نَدَامَتَهَا طَوِيلَةٌ، لَا يَعْجُزُ عَنْ وَصِيَّةِ الْمَيِّتِ إِلَّا شَقِيٌّ وَلَا يَقُومُ بِهَا إِلَّا سَعِيدٌ؛ هر کس وصیت میت را در کار حج بر عهده بگیرد، نباید در آن کوتاهی کند، زیرا عقوبت آن سخت و پشیمانی‌اش طولانی است. از وصیت میت جز بدبخت کوتاهی نکند و به آن جز خوشبخت عمل ننماید. جامع الأخبار، ص ۱۵۹.

حدیث ۲۴

امام صادق علیه السلام می فرماید: لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَرَثَ مِنْ أَبِيهِ مَالًا وَقَدْ عَرَفَ أَنَّ فِي ذَلِكَ الْمَالِ رِبًا وَلَكِنْ قَدْ اخْتَلَطَ فِي التَّجَارَةِ بَعْضَهُ حَلَالٌ كَانَ حَلَالًا طَيِّبًا فَلْيَأْكُلْهُ وَ أَنْ عَرَفَ مِنْهُ شَيْئًا إِنَّهُ رِبًا فَلْيَأْخُذْ رَأْسَ مَالِهِ وَلْيُرِدَّ الرَّبَا؛ اگر کسی از پدرش مالی به ارث ببرد و بداند که در آن مال ربا وجود دارد، ولی مال ربوی با مال‌های دیگر مخلوط شده، آن مال برای او حلال و پاکیزه است و می‌تواند از آن استفاده کند، و اگر به ربوی بودن مقدار مشخصی از آن یقین دارد باید اصل مال را برای خود بردارد و مال ربوی را به صاحبش رد نماید. کافی، ج ۵، ص ۱۴۵، ح ۴.

حدیث ۲۵

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : من لم يوص عند موته لذوي قرابته ممن لا يرثه فقد ختم عمله بمعصية. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر کس در هنگام مرگ خود برای خویشاوندانش که از او ارث نمی‌برند وصیت نکند، عمل خود را به معصیتی ختم کرده است. «تهذیب الأحکام، ج ۹، ص ۱۷۴»

زنان

خصوصیات (بایدها و نبایدها)

حدیث ۱

الإمام علي عليه السلام - في المرأة يموت ولما في بطنها فيتخوف عليها - لا بأس أن يدخل الرجل يده فيقطعها، إذا لم ترقق به النساء. امام علی علیه السلام - درباره زنی که فرزندش در شکمش می‌میرد و آن‌گاه، بی‌م جان خود او می‌رود - اشکال ندارد که مردی دست خویش را به درون [رحم] ببرد و بچه را قطعه قطعه کند، البته اگر زنان را یارای این کار نباشد. کافی، جلد ۳، صفحه ۲۰۶، حدیث ۲، تهذیب الأحکام، جلد ۱، صفحه ۳۴۴، حدیث ۱۷۶

حدیث ۲

الإمام الباقر عليه السلام: استرضع لولدك لبن الحسان، وإياك والقباح؛ فإن اللبن قد يُعدي. امام باقر علیه السلام: برای شیر دادن کودک خود دایه خوش اخلاق استخدام کن و از دایه‌های بد اخلاق کن؛ زیرا شیر (ویژگیها را) سرایت می‌دهد. کافی: ۴۴ / ۶

۱۲

حدیث ۳

الإمام الباقر عليه السلام: استرضع لولدك لبن الحسان، وإياك والقباح؛ فإن اللبن قد يُعدي. امام باقر علیه السلام: برای فرزند خود

، از زنان زیبا، شیردهی بخواه و از زشتان پرهیز؛ چرا که شیر، گاه سرایت می‌کند. تهذیب الأحکام، جلد ۸، صفحه ۱۱۰، حدیث ۳۷۶، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸۲

حدیث ۴

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: لا تَسْتَرِضِ عُوا الْحَمَقَاءَ وَلَا الْعَمَشَاءَ؛ فَإِنَّ اللَّبْنَ يُعَدَى. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: زن کودن و نیز زنی را که چشمش ضعیف است و آب ریزش دارد، به دایگی مگیرید؛ چرا که شیر، سرایت می‌کند. بحار الأنوار، جلد ۱۰۳، صفحه ۳۲۳، حدیث ۱۳، دانش نامه احادیث پزشکی: ۱ / ۶۸۲

حدیث ۵

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: غَيْرَةُ النَّسَاءِ الْحَسِيدُ، وَالْحَسِيدُ هُوَ أَصْلُ الْكُفْرِ، إِنَّ النَّسَاءَ إِذَا غَزَنَ غَضَبَيْنِ، وَإِذَا غَضِبَتِ بَيْنَ كَفَرَيْنِ إِلَّا الْمُسْلِمَاتِ مِنْهُنَّ. غیرت زنان (از) حسادت است و حسادت ریشه کفر است. زنان هرگاه غیرت و رشک ورزند، خشم گیرند و چون خشم گیرند به کفر گرایند، مگر زنان مسلمان. الکافی: ۴ / ۵۰۵ / ۵

حدیث ۶

عَنْ امير المؤمنين - عليه السلام - : خيارُ خصالِ النساءِ شرارُ خصالِ الرجالِ، الزُّهُوُّ وَالجُبْنُ وَالبُخْلُ فان كانت المرءة مزهوءة لم تُمكننِ نفسِها و اذا كانت بخيلةً حفظت مالها. امير المؤمنين - عليه السلام - فرمودند: نيكوترين خصلتهاى زنان، بدترين خصلتهاى مردان است و آن خصلتها عبارتند از: تكبر، ترس و بخل، پس اگر زن متكبر باشد اجازه ندهد كسى به او دست يازد و اگر بخيل باشد اموال خود و شوهرش را حفظ كند و در صورتى كه ترسو باشد، هراسان مى شود از هر چه كه عارض او شود. «نهج البلاغه، حكمت ۲۳۴»

حدیث ۷

عَنْ الامام الصادق - عليه السلام - : خير اولادنا الابنة العقول و خير النساء البهائم الخجول. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: بهترین فرزندان ما عاقلان خیراندیش و بهترین زنان ما عاقلان باحیا و خجالت پیشه اند. «وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۳۱۱»

حدیث ۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: البناتُ هُنَّ المُشْفِقَاتُ المُجَهَّرَاتُ المُبَارَكَاتُ؛ این دخترانند که دلسوز و مددکار و با برکتند. کنز العمال: ۴۵۳۹۹ منتخب میزان الحکمة: ۶۱۲

حدیث ۹

امام علی علیه السلام: ولا تُمَلِّكِ المرأةَ من أمرها ما جاوزَ نفسِها؛ فإنَّ المرأةَ رِيحَانَةٌ وَليستَ بِقَهْرْمَانَةٍ، ولا تُعَدُّ بِكَرَامَتِهَا نفسِها، ولا تُطْمِعُها في أن تَشْفَعَ لِغيرِها. به زن، کاری را که از حد و توان او فراتر است، مسپار؛ زیرا زن گُل است نه کارگزار و در گرامیداشت او پا از حد فراتر مگذار و کاری مکن که (نزد تو) به شفاعت کردن از کسی طمع کند. نهج البلاغه: الكتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمة: ۵۱۰

حدیث ۱۰

امام صادق علیه‌السلام: أَمِيَّا شَوْمُ الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَهْرِهَا وَعُقُوقُ زَوْجِهَا؛ شومی و ناخجستگی زن، زیاد بودن مهریه او و نافرمانی از شوهرش می‌باشد. معانی الأخبار: ۱۵۲ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أَفْضَلُ نِسَاءِ أُمَّتِي أَصْبَحُوهِنَّ وَجِهًا وَأَقْلَهُنَّ مَهْرًا؛ بهترین زنان امت من، خوب‌ترین و کم‌مهریه‌ترین آنان هستند. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۳۷ / ۲۵ منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مثل المرأة كالضلع إن أردت أن تقيمه كسرتة و إن استمتعت به استمتعت به و فيه إود؛ حکایت زن چون دنده است اگر بخواهی راستش کنی خواهد شکست و اگر از آن بهره‌گیری با وجود کجیش بهره‌توانی گرفت. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: كل نفس من بنی آدم سید فالرجل سید أهله، و المرأة سیده بیتها؛ هر یک از فرزندان آدم فرمان‌روایی است: مرد فرمانروای کسان خویش است و زن فرمانروای خانه خویش است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: العفاف زینه النساء؛ عفت، زینت زنانست. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

العدل حسن و لكن فی الامراء أحسن، الشیخاء حسن و لكن فی الأغنیاء أحسن، الورع حسن و لكن فی العلماء أحسن، الصبر حسن و لكن فی الفقراء أحسن، التوبه حسن و لكن فی الشباب أحسن، الحیاء حسن و لكن فی النساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سخاوت نیک است ولی از اغنیان نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: خیر نسائکم العفیفة الغلمه عفیفة فی فرجها غلمه علی زوجها؛ بهترین زنان شما زن عقیف راغب است که در ناموس خود عفت و به شوهر خود رغبت داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خیر نساء اُمّتی أصبحهنّ وجها و أقلهنّ مهرا؛ بهترین زنان امت من کسانی هستند که رویشان نکوتر و مهرشان کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إنّ من یمن المرأة تیسیر خطبتها و تیسیر صداقها؛ نشان میمنت زن این است که خواستگارش آسان و مهرش سبک باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: امرأه ولود أحبّ إلى الله تعالی من امرأه حسناء لا تلد إئی مکاثر بکم الامم یوم القیامه؛ زنی که فرزند بسیار آرد در پیش خداوند از زن زیبایی که فرزند نمی آرد بهتر است من در روز قیامت به فزونی شما افتخار می کنم. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ألا- أخبرکم بنسائکم من أهل الجنّه؟ الودود الولود العنود الّتی إذا ظلمت قالت هذه یدی فی یدک لا أذوق غمضا حتّی ترضی؛ می خواهید شما را از زنانی که اهل بهشتند خبر دهم؟ زن وفاداری که فرزند زیاد آورد و زود آشتی کند و همین که بدی کرد گوید این دست من در دست توست چشم بر هم نمی گذارم تا از من راضی شوی. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ألا أخبرک بخیر ما یکنز المرء؟.. المرأة الصّالحه إذا نظر إليها سرّته و إذا أمرها أطاعته و إذا غاب عنها حفظته؛ می خواهی تو را از بهترین گنجینه مرد خبر دهم؟ زن پارسا که وقتی بدو نگرد مسرور شود و همین که بدو فرمان دهد اطاعت کند و هنگام غیبت امانت او را محفوظ دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أعظم النّساء برکه أقلهنّ مؤنه؛ از همه زنان پربرکت تر آن است که خرجش کمتر باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أعظم النّساء أحسنهنّ وجوها و أرخصهنّ مهورا؛ بهترین زنان آن است که رویش خوبتر و مهرش کمتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: نشانه میمنت زن این است که خواستگارش آسان و مهرش سبک باشد. (نهج الفصاحه ، ح ۹۲۹)

حدیث ۲۵

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وقتی زنی برای کسی جز شوهر خود بوی خوش بکار برد مایه آتش و عار است. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۸

حدیث ۲۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اگر زنی خود را معطر کند و بر مردمی بگذرد که بوی او را دریابند، مانند زناکار است. نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۷

حدیث ۲۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زنی که فرزندی به خطا آورد (از راه نامشروع) و بر خانواده ای در آورد (به خانواده اش نسبت دهد) که به ناحق محارم آنها را ببیند و در اموالشان شرکت کند ، خشم خدا نسبت به وی بسیار سخت است. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۹۷

حدیث ۲۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: بهترین زنان شما، زنی است زایا، بسیار مهربان، باحجاب، پاکدامن، در میان خویشاوندان خود عزیز و در برابر شوهرش متواضع باشد، خودش را برای شوهرش بیاراید و از دیگران حفظ کند، از شوهرش حرف شنوی داشته باشد و امر او را اطاعت نماید و در خلوت خواسته شوهرش را برآورده نماید. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۹، ح ۴۳۷۶.

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَيْسَ لِلصَّبِيِّ لَبَنٌ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ ؛ برای کودک ، هیچ شیری بهتر از شیر مادرش نیست . عیون اخبار الرضا ، ج ۱، ص ۳۸، ح ۶۹.

حدیث ۳۰

أَطْعُمُوا الْمَرْأَةَ فِي شَهْرِهَا الَّذِي تَلِدُ فِيهِ التَّمْرَ فَإِنَّ وَلَدَهَا يَكُونُ حَلِيمًا نَقِيًّا ؛ به زن، در ماهی که زایمان کرده ، خرما بدهید ، چرا که فرزند او بردبار و پاک می شود . مکارم الأخلاق ، ص ۱۶۹ .

حدیث ۳۱

امام صادق علیه السلام می فرمایند: الْمَرْأَةُ تَحِيضٌ، يَحْرُمُ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَأْتِيَهَا لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى وَ لَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُوْنَ؛ زنی که

در عادت ماهیانه (حیض) است بر شوهرش آمیزش با او حرام است به دلیل این گفته خداوند متعال: به زنان حائض نزدیک نشوید تا زمانی که پاک گردند. وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۳۲۲، ح ۹.

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: اَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِهِمْ. قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: بِإِطْعِمِهِمُ الْحَلَالَ؛ فرزندانتان را در رحم مادرانشان تربیت کنید. سؤال شد: این چطور ممکن است، ای رسول خدا؟ فرمودند: با خوراندن غذای حلال (به مادرانشان) جُنْكَ مَهْدَوِي، ص ۱۳۲.

حدیث ۳۳

پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: هنگامی که زن باردار می شود، همانند روزه دار شب زنده دار و مجاهدی است که با جان و مالش در راه خدا جهاد می کند و هنگامی که فارق شود، پاداشی دارد که نمی دانی عظمت آن چه قدر است و هنگامی که شیر بدهد، در هر بار مکیدن، پاداش آزاد کردن یکی از فرزندان اسماعیل (علیه السلام) برای اوست و آن گاه که شیردادن تمام شود، فرشته‌ای بر پهلوی او می زند و می گوید: عمل را از نو آغاز کن که بی تردید، آمرزیده شدی. امالی صدوق، ص ۴۹۶، ح ۶۷۸.

حدیث ۳۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : الْمَغْنِيَةُ مَلْعُونَةٌ وَمَنْ آوَاهَا وَ أَكَلَّ كَسَبَهَا مَلْعُونٌ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: زن آوازه خوان ملعون است و کسی که او را جای دهد و از درآمد آوازه خوانی او بخورد (روزی خود را بگذراند) نیز ملعون است. «بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۲۱۱»

شوهر داری

حدیث ۱

الإمامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَلْعُونَةٌ مَلْعُونَةٌ امْرَأَةٌ تُؤْذِي زَوْجَهَا وَتُعْمَهُ ، وَسَعِيدَةٌ سَعِيدَةٌ امْرَأَةٌ تُكْرِمُ زَوْجَهَا وَلَا تُؤْذِيهِ وَتُطِيعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ . امام صادق علیه السلام : ملعون است، ملعون، آن زنی که شوهر خود را بیازارد و غمگین کند . و خوشبخت است ، خوشبخت ، آن زنی که شوهر خود را احترام نهد و آزارش ندهد و در همه حال از وی فرمان برد . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۲۵۳ / ۵۵

حدیث ۲

الإمامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : سَأَلْتُ أُمَّ سَلَمَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ عَنْ فَضْلِ النِّسَاءِ فِي خِدْمَةِ زَوْجِهِنَّ ، فَقَالَ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحًا إِلَّا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا ، وَمَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ لَمْ يَعْذُبْهُ . امام صادق علیه السلام : اُمّ سلمه از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره فضیلت خدمت کردن زنان به شوهرانشان پرسید، آن حضرت فرمودند : هر زنی که در خانه شوهر خود به قصد مرتب کردن آن ، چیزی را جابه جا کند خداوند به او نظر افکند و هر که خداوند به او نظر کند عذابش نکند . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۲۵۱ / ۴۹

حدیث ۳

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَدَمْتَ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ، غَلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّارِ وَفَتَّحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ تَدْخُلُ مِنْ أَيَّمَا شَاءَتْ. وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقِي زَوْجَهَا شَرِبَهُ مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ سَنَةِ صِيَامٍ نَهَارَهَا وَقِيَامِ لَيْلِهَا. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هر زنی که هفت روز شوهرش را خدمت کند، خداوند هفت در دوزخ را به روی او ببندد و هشت در بهشت را به رویش بگشاید، تا از هر در که خواهد وارد شود. و فرمود: هیچ زنی نیست که جرعه‌ای آب به شوهرش بنوشاند مگر آن که این عمل او برایش بهتر از یک سال باشد که روزهایش را روزه بگیرد و شبهایش را به عبادت سپری کند. إرشاد القلوب: ۱۷۵، منتخب میزان الحکمه: ۲۵۴

حدیث ۴

پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا. اگر قرار بود دستور دهم کسی در برابر کسی سجده کند، حتماً به زن دستور می‌دادم که شوهرش را سجده کند. الکافی: ۵ / ۵۰۸ / ۶

حدیث ۵

پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: وَيَلُّ لِمَرْأَةٍ أَغْضَبَتْ زَوْجَهَا، وَطُوبَى لِمَرْأَةٍ رَضِيَ عَنْهَا زَوْجُهَا. وای بر زنی که شوهرش را ناراحت کند و خوشا به حال زنی که شوهرش از او راضی باشد. بحار الأنوار: ۱۰۳ / ۲۴۶ / ۲۴

حدیث ۶

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: ثَمَانِيَةٌ لَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ الصَّلَاةُ: الْعَبْدُ الْأَبْقَى حَتَّى يَرْجَعَ إِلَى مَوْلَاهُ، وَالنَّاشِزُ وَزَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَمَانِعُ الزَّكَاةِ، وَتَارِكُ الْوُضُوءِ، وَالْجَارِيَةُ الْمُدْرِكَةُ تُصَلِّي بغيرِ خِمَارٍ، وَإِمَامٌ قَوْمٌ يُصَلِّي بِهِمْ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، وَالسَّكَرَانُ، وَالزَّيْبِيُّ؛ وَهُوَ الَّذِي يُدْفَعُ الْبَوْلُ وَالْغَائِطُ. پیامبر خدا صلى الله عليه وآله وسلم: هشت نفرند که نمازشان پذیرفته نمی‌شود: بنده فراری، تا زمانی که به سوی مولایش برگردد. زن نافرمان، که شوهرش از او ناراضی است. کسی که زکات نمی‌دهد. کسی که وضو نمی‌گیرد. دختر بالغی که بدون روسری نماز بخواند. پیشوای قومی که با آنان نماز بخواند در حالی که از او ناراضی هستند. آدم مست و زبین، یعنی کسی که بول و غائط خود را به زور نگه داشته است. مکارم الأخلاق: ۲ / ۳۲۴ / ۲۶۵۶، منتخب میزان الحکمه: ۳۲۶

حدیث ۷

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ كَتَبَ عَلَى الرَّجَالِ الْجِهَادَ وَعَلَى النِّسَاءِ الْجِهَادَ فَجِهَادُ الرَّجُلِ أَنْ يَتَيْدَلَ مَالَهُ وَدَمَهُ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَجِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَاتَرَى مِنْ أذى زَوْجِهَا وَغَيْرَتِهِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: خداوند متعال برای مردان جهاد را مقرر داشت و برای زنان نیز جهاد را منظور داشت و جهاد مردان آن است که مال و جان خویش را در راه خدا ایثار کنند. ولی جهاد زنان آنست که بر اذیت‌های شوهر و غیرت و رزیه‌های او صبر کنند. «وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۵۷»

حدیث ۸

قال الإمام الباقر - عليه السلام - : أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَدَمْتَ زَوْجَهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ أَغْلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبْعَةَ أَبْوَابِ النَّارِ وَفَتَّحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ

تدخل من أيها شاءت. وقال - عليه السلام - : ما من امرأة تسقى زوجها شربة من ماء ... . امام باقر - عليه السلام - فرمودند: هر زنی که هفت روز شوهرش را خدمت کند، خداوند هفت در دوزخ را به روی او ببندد و هشت در بهشت را به رویش بگشاید، تا از هر در که خواهد وارد شود و فرمودند: هیچ زنی نیست که جرعه‌ای آب به شوهرش بنوشاند مگر آن که این عمل او برایش بهتر از یک سال باشد که روزهایش را روزه بگیرد و شبهایش را به عبادت سپری کند. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۲۳»

حدیث ۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أعظم الناس حقا على المرأة زوجها ، وأعظم الناس حقا على الرجل أمه ؛ بزرگترین حق را بر زن ، شوهر او دارد و بزرگترین حق را بر مرد ، مادر او دارد . كنز العمال : ۴۴۷۷۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۴

حدیث ۱۰

امام صادق علیه‌السلام : أميا شؤم المرأة فكثرة مهرها وعقوق زوجها ؛ شومی و ناخجستگی زن، زیاد بودن مهریه او و نافرمانی از شوهرش می‌باشد . معانی الأخبار : ۱۵۲ / ۱ منتخب میزان الحکمه : ۲۵۴

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : لا يقبل الله صلاة خمسة نفر. الابق من سيدة و امرأة لا يرضى عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اكل الربا ؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی‌پذیرد: ۱ - بنده‌ای که از نزد مولای خود فرار کرده است . ۲ - زنی که شوهرش از وی راضی نیست . ۳ - شرابخوار و دائم الخمر . ۴ - کسی که عاق والدین شده است . ۵ - رباخوار. (مستدرک الوسائل ، ج ۱۳، ص ۳۳۲)

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من كان له امرئة تؤذيه لم يقبل الله صلاتها و لاحسنه من عملها حتى تعينه و ترضيه و ان صامت الدهر... و على الرجل مثل ذلك الوزر اذا كان لها مؤذيا طالما ؛ کسی که همسر خود را بیازارد، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی‌گیرد، مگر آن که به کمک او بپردازد و رضایتش را جلب کند، گرچه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است و در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه ، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۱۳

قال الصادق - عليه السلام - : ایما امرأة باتت و زوجها عليها ساخط فی حق ، لم تقبل منها صلوة حتى يرضى عنها ؛ هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشمگین باشد، هیچ نمازی از او قبول نمی‌شود، مگر آن که شوهرش از او راضی شود. (فروع کافی ، ج ۵، ص ۵۰۷)

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لیس للمرأة أن تنتهک شیئا من مالها إلا باذن زوجها؛ زن حق ندارد چیزی از مال خود را بی اجازه شوهرش ببخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

لو كنت أمرا أحدا أن يسجد لأحد لأمرت النساء أن يسجدن لأزواجهن لما جعل الله لهم عليهن من الحق؛ اگر به کسی دستور می دادم کسی را سجده کند به زنان دستور میدادم شوهران خویش را سجده کنند از بس که خدا برای شوهران حق به گردن زنان نهاده است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر نسائکم العفیفه الغلمه عفیفه فی فرجها غلمه علی زوجها؛ بهترین زنان شما زن عقیف راغب است که در ناموس خود عفت و به شوهر خود رغبت داشته باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر النساء الّتی تسره إذا نظر و تطیعه إذا أمر و لا تخالفه فی نفسها و لا مالها بما یکره؛ بهترین زنان آن است که وقتی مرد بدو نگیرد، مسرور شود و وقتی بدو فرمان دهد، اطاعت کند و با تن و مال خود بر خلاف رضای شوهر کاری نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الحجّ جهاد کلّ ضعیف و جهاد المرأه حسن التّبعل؛ حج جهاد ضعیفان است و جهاد زن، شوهرداری خوب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما امرأه ماتت و زوجها عنها راض دخلت الجنّه؛ هر زنی که بمیرد و شوهرش از او خشنود باشد، به بهشت می رود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما امرأه سألت زوجها الطّلاق من غیر ما بأس فحرام علیها رائحه الجنّه؛ هر زنی که بدون جهت از شوهر خود طلاق خواهد، بوی بهشت بر او حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیما امرأه خرجت من بیتها بغیر إذن زوجها کانت فی سخط الله تعالی حتّی یرجع إلی بیتها أو یرضی عنها زوجها؛ هر زنی که بدون اجازه شوهر از خانه خود بیرون رود مورد خشم خداست تا به خانه بر گردد یا شوهرش از او راضی شود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِنَّ لِلزَّوْجِ مِنَ الْمَرْأَةِ لَشُعْبَةً مَا هِيَ لَشَىءٌ؛ شَوْهَرٌ فِي مَقَامِي دَارِدٌ كَمَا هِيَ حَيْضٌ** چیزی ندارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **أَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ زَوْجُهَا وَأَعْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ أُمُّهُ؛ شَوْهَرٌ** از همه کس بیشتر بر زن حق دارد و مادر از همه کس بیشتر بر مرد حق دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ هَاجِرَةً فَرَأَتْ زَوْجَهَا لَعْنَتَهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تَصْبِحَ؛ وَفِي زَنِيِّ دَوْرٍ** از بستر شوهر خود شب را به روز آورد، فرشتگان تا صبح او را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **إِذَا تَجَاوَزَ صَلَاتَهُمَا رءُوسَهُمَا عَبْدٌ أَبَقَ مِنْ مَوَالِيهِ حَتَّى يَرْجِعَ وَامْرَأَةٌ عَصَتْ** زوجها حتى ترجع؛ دو کسند که نمازشان از سرشان بالاتر نمیروند بنده ای که از آقایان خود گریخته باشد تا هنگامی که باز گردد و زنی که شوهر خود را نافرمانی کرده باشد تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيُّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَجِهَادُ الرَّجُلِ بَدْلُ مَالِهِ وَنَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَجِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أَدَى زَوْجِهَا وَغَيْرَتِهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند جهاد را بر مردان و زنان لازم دانسته است. پس جهاد مرد، آن است که از مال و جاننش بگذرد تا جائی که در راه خدا کشته و شهید شود. و جهاد زن آن است که در مقابل زحمات و صدمات شوهر و بر غیرت و جوانمردی او صبر نماید. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۳، ح ۱۹۹۳۴

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ خَمْسَةَ نَفَرٍ. الْأَبِيقُ مِنَ سَيِّدَةٍ وَامْرَأَةٌ لَا يَرْضَى عَنْهَا زَوْجُهَا** و مدمن الخمر و العاق و اكل الربا؛ خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد: ۱- بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است. ۲- زنی که شوهرش از وی راضی نیست. ۳- شرابخوار و دائم الخمر. ۴- کسی که عاق والدین شده است. ۵- رباخوار. (مستدرک الوسائل ، ج ۱۳، ص ۳۳۲)

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **كُلُّ مَنْ كَانَتْ عَلَيْهِ حَقٌّ مِنْ عَمَلٍ نِكَاحٍ أَوْ مَوْرَدٍ يَذِيرُ الْهَيْبَةَ** قرار نمی گیرد، مگر آن که به کمک او پردازد و رضایتش را جلب کند، گر چه همیشه روزه دار باشد و البته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است ، در صورتی که همسر خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد. (وسائل الشیعه ، ج ۱۴، ص ۱۱۶)

حدیث ۲۹

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: ایما امرأة باتت و زوجها علیها ساخطفی حق ، لم تقبل منها صلوة حتی یرضی عنها؛ هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشمگین باشد، هیچ نمازی از او قبول نمی شود، مگر آن که شوهرش از او رضای شود. (فروع کافی، ج ۵، ص ۵۰۷)

حدیث ۳۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: و الحج جهاد کل ضعیف ، و لكل شیء زکاة و زکاة البدن الصیام ، و جهاد المرأة حسن التبعل؛ نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست ، و حج ، جهاد افراد ناتوان است . هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن ، روزه گرفتن است . جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد. (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۵۲)

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: أَطِيعِي زَوْجَكَ يَكْفِيكَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ بَرِّي وَالِتَدْيِكَ يَكْثُرُ خَيْرٌ بَيْتِكَ؛ شوهرت را اطاعت کن تا خیر دنیا و آخرت تو را کفایت کند و به پدر و مادرت نیکی کن تا خیر خانهات زیاد شود. کنز العمال، ح ۴۳۳۸۸.

حدیث ۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: مَنْ صَبَّرَتْ عَلَيَّ شَوْءٍ خُلِقَ زَوْجُهَا أَعْطَاهَا مِثْلَ (ثَوَابِ) آسِيَّةَ بِنْتِ مُزَاحِمٍ؛ هر زنی در برابر بد اخلاقی شوهرش شکیبایی ورزد ، خداوند همانند (ثواب) آسیه (همسر فرعون) به او عطا کند . بحار الأنوار : ۱۰۳ / ۲۴۷ / ۳۰

حجاب، عفاف و پاکدامنی**حدیث ۱**

قال الامام الصادق - عليه السلام - : ما اغتنم أحدٌ بِمِثْلِ ما اغتنم بغض البصرِ لَأَنَّ البصرَ لا يُغضُّ عن محارمِ الله تعالى إِلَّا وَ قَدْ سَبَقَ إِلَى قَلْبِهِ مُشَاهَدَةُ الْعَظَمَةِ وَالْجَلَالِ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هیچ غنیمتی مانند غنیمتی که آدمی از راه کنترل چشم به دست می آورد نیست، زیرا دیدگان از نگاه به نا محرم فرو بسته نمیشود جز آنکه در قلب او عظمت و جلال الهی مشاهده می شود. «مصباح الشریعه، ص ۹»

حدیث ۲

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: بَرُّوا آبَائِكُمْ يَبْرُكُكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ وَعَفْوًا عَنِ نِسَاءِ النَّاسِ تُعْفُ نِسَاؤُكُمْ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: به پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان به شما نیکی نمایند و از ناموس دیگران چشم پوشی کنید تا دیگران از نظر کردن به ناموس شما خودداری کنند. «وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۷۹»

حدیث ۳

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتَّ سِتِّينَ فَلَا يَتَّبِعِي لَكَ أَنْ تَقْبَلَهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: وقتی که دختر به شش سالگی رسید، شایسته نیست که او را ببوسی. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۸»

حدیث ۴

قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : لَا تُنْزِلُوا النِّسَاءَ الْغُرَفَ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: زن را در جایگاهی که بر دیگر جاها اشراف دارد، جای ندهید. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۳۷»

حدیث ۵

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: حَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ وَفَرَّجُوا بِلَاوَةِ سُورَةِ النُّورِ وَحَصَّنُوا بِهَا نِسَائِكُمْ فَإِنَّ مَنْ أَدْمَنَ قِرَائَتَهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ أَوْ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يَزِنْ أَحَدٌ مِنْ بَيْتِهِ أَبَدًا حَتَّى يَمُوتَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خانواده و اموال خود را با قرائت سوره نور حفظ کنید و زنان خود را بوسیله آن مصون و محفوظ نگه دارید زیرا کسی که دائماً روزی یکبار این سوره را قرائت کند، هیچ فردی از اهل منزل او به فحشا کشانده نخواهند شد. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۸۳»

حدیث ۶

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : ... وَالْعِفَّةُ وَضِدُّهَا التَّهْتُكُ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: یکی از سجایای اخلاقی، عفت است که ضد آن همان بی پروائی است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۱»

حدیث ۷

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: يُفَرِّقُ بَيْنَ الْعُلَمَانِ وَالنِّسَاءِ فِي الْمَضَاجِعِ إِذَا بَلَغُوا عَشْرَ سِتِّينَ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: وقتی که کودکان به ده سالگی رسیدند، باید محل خواب دختران را از پسران جدا ساخت. «مکارم الاخلاق، ص ۱۱۵»

حدیث ۸

قَالَ الْإِمَامُ الْكَاطِمُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : وَالتَّهْنِئَةُ مِمَّا يُزِيدُ اللَّهُ بِهِ عِفَّةَ النِّسَاءِ. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: خودآرائی و رسیدگی به خود، از عواملی است که سبب می شود خداوند بر پاکدامنی زن بیافزاید. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۸»

حدیث ۹

عَنِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ عِفَّةُ الْبُطْنِ وَالْفَرْجِ. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: برترین عبادت، عفت و پاکیزگی (از غذاهای نامشروع) و طهارت دامن است. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷۱»

حدیث ۱۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : هِبَةُ الرَّجُلِ لِرُؤُوسِهِ يَزِيدُ فِي عِفَّتِهَا. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هدیه شوهر به

همسر خود، از عوامل افزایش پاکدامنی زن است. «من لایحضر الفقیه، ج ۴، ص ۲۸۱»

حدیث ۱۱

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: كُلُّ عَيْنٍ بِأَكْبِيَّةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَ أَعْيُنٍ: عَيْنُ بَكْتٍ مِنْ حَشِيئَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ غَضَّتْ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ سَاهِرَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: همه چشمها در قیامت گریانند، جز سه چشم: چشمی که در دنیا از خوف خدا بگریید و چشمی که از نگاه حرام خودداری کند و چشمی که به خاطر نگهداری در راه خدا بیدار بماند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۸۳»

حدیث ۱۲

عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ أَلْهَمَ الْعِصْمَةَ أَمِنَ الزَّلَلَ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: کسی که متصفت به پاکدامنی است، از لغزشها مصون میماند. «غررالحکم، ح ۷۳۳۸»

حدیث ۱۳

قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : مِنَ الْعِصْمَةِ تَعُدُّرُ الْمَعَاصِي. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: معذور بودن از ارتکاب گناه، مایه عصمت و پاکدامنی است. «غررالحکم، ح ۷۳۳۹»

حدیث ۱۴

عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: قُرِنَتِ الْعِصْمَةُ بِالْحِكْمَةِ وَكُلَّمَا قَوِيَتْ الْحِكْمَةُ ضَعُفَتِ الشَّهْوَةُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: حکمت، با عصمت و پاکدامنی همراه است و هرگاه که حکمت در آدمی تقویت شود، شهوت او تضعیف می گردد. «غررالحکم، ح ۶۳۴»

حدیث ۱۵

امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: ای مردم، در برابر خواهشهای نفسانی صابر باشید و تقوی را پیشه خود سازید زیرا صبر بر تقوی، آسان تر است از صبر بر کيفر الهی. «تحف العقول، ص ۱۵۷»

حدیث ۱۶

عَنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: صِيَامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْأَثَامِ أَفْضَلُ مِنْ صِيَامِ الْمَرْءِ عَنِ الطَّعَامِ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: بازداشتن دل از افکار ناشایسته، بهتر است از روزه داری و خودداری از خوردن غذا. «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷»

حدیث ۱۷

عَنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: إِذَا كَثُرَتِ الْمَقْدِرَةُ قَلَّتِ الشَّهْوَةُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فرمودند: وقتی دسترسی به حلال میسر شود، شهوت درونی کمتر میشود. «نهج البلاغه، حکمت ۲۳۷»

حدیث ۱۸

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ لِأَصْحَابِهِ: إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ إِمْرَأَةً تُعْجِبُهُ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ عِنْدَ أَهْلِهِ مِثْلَ مَا رَأَى وَلَا يَجْعَلَنَّ لِلشَّيْطَانِ عَلَى قَلْبِهِ سَبِيلًا لِيَصْرَفَ بَصِيرَتَهُ عَنْهَا ... . امام علی - علیه السلام - به اصحاب خویش فرمودند: هرگاه زنی نظر شما را جلب کرد، فوراً به همسر خود رجوع کنید، زیرا آنچه که نظر شما را جلب نمود در او نیز است و آن مرد نباید به شیطان مهلت نزدیک شدن به قلب خود دهد و باید دیدگان خویش را از توجه به آن زن «اجنبی» فرو بندد و اگر دارای همسر نیست دو رکعت نماز گزارد و به حمد و ثنای الهی پردازد و صلوات بر پیامبر و آل وی فرستد و سپس از خدا درخواست کند تا با رحمت و لطف خود او را از راه دستیابی به حلال، از روی آوردن به حرام بی نیاز کند. «نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۸۳»

حدیث ۱۹

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ هَانَتْ عَلَيْهِ شَهْوَاتُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که نفس خود را گرامی بدارد، شهوات و خواسته‌های نفسانی در پیش او حقیر و بی ارزش خواهد بود. «نهج البلاغه، حکمت ۴۴۹»

حدیث ۲۰

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: أَلِإِعْتِبَارُ يُفِيدُ الْعِصْمَةَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عبرت گرفتن، باعث پاکدامنی و عدم آلودگی است. «میزان الحکمه، ج ۶، باب عصمت»

حدیث ۲۱

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: فَعَصَمَ السَّعِيدَاءُ بِالْإِيمَانِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: انسان‌های پاکدامن و سعادتمند بوسیله ایمان به خدا به این صفت نائل آمده اند. «میزان الحکمه، ج ۶، باب عصمت»

حدیث ۲۲

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: قُرِنَتِ الْحِكْمَةُ بِالْعِصْمَةِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: حکمت، با عصمت و پاکدامنی قرین است. «میزان الحکمه، ج ۶، باب عصمت»

حدیث ۲۳

عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: لَا فَاقَةَ مَعَ عِزْفٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: با وجود پاکدامنی، فقر و ناداری نیست. «غرر الحکم، ح ۵۴۳۰»

حدیث ۲۴

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : أَعْيُنُنِي بَوْرَعٌ وَاجْتِهَادٌ وَعِفَّةٌ وَسِدَادٌ. امام علی - علیه السلام - (به عثمان بن حنیف، استاندار خود در بصره) فرمودند: ... مرا با ورع و پارسائی، تلاش و کوشش، عفت و پاکدامنی و پیمودن راه صحیح، یاری دهید. «نهج البلاغه، نامه ۴۵»

حدیث ۲۵

عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مِنْ كَمَالِ النُّعْمَةِ التَّحَلِّي بِالسَّخَاءِ وَ التَّعَفُّفِ. إِمَامُ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: كَمَالُ نِعْمَتِ الْهَيْ آرَاسْتِغِي بِي سَخَاوَتِ وَ عَفْتِ وَ پَاكَدَامَنِ اسْت. «غُررُ الْحَكْمِ، ح ۵۴۱۷»

حدیث ۲۶

عَنِ الْإِمَامِ عَلِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: الْفَضَائِلُ أَرْبَعَةٌ أَجْناسٌ: أَحَدُهَا: الْحِكْمَةُ وَ قَوَائِمُهَا فِي الْفِكْرِ. وَ الثَّانِي: الْعِفَّةُ وَ قَوَائِمُهَا فِي الشَّهْوَةِ وَ الثَّلَاثُ: الْقُوَّةُ وَ قَوَائِمُهَا فِي الْغَضَبِ. وَ الرَّابِعُ: الْعَدْلُ وَ قَوَائِمُهَا فِي اعْتِدَالِ قُوَى النَّفْسِ. إِمَامُ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: فَضَائِلُ بَرِ چَهَارِ گُونِهْ اَنْد: ۱- حَكْمَتِ كِهْ مَوْضُوعِ اَنْ فِكْرِ اسْت، ۲- عَفْتِ كِهْ مَوْضُوعِ اَنْ شَهْوَتِ اسْت، ۳- قُوِهْ وَ نِيروِ كِهْ مَوْضُوعِ اَنْ غَضَبِ اسْت، ۴- عَدَالَتِ كِهْ مَوْضُوعِ اَنْ اعْتِدَالِ نَفْسَانِي اسْت. «بِحَارِ الْانْوَارِ، ج ۷۸، ص ۸۱»

حدیث ۲۷

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ: مَا لُمُجَاهِدُ الشَّهِيدُ عِنْدَ اللَّهِ بِأَعْظَمِ أَجْرًا مِمَّنْ قَدَرَ فَعَفَّ لِكَادِ الْعَفِيفِ أَنْ يَكُونَ مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ. إِمَامُ عَلِيٍّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: پَا دَاشِ مَجَاهِدِ شَهِيدِ اَنْ اِنْسَانِ پَاكَدَامَنِ كِهْ مِي تَوَانْدِ گَنَاهِ كَنْد، وَلِي بَرِ اَثَرِ پَاكَدَامَنِ اَنْ پَرَهِيْزِ مِي كَنْد، بِيَشْتَرِ نِيَسْتِ وَ چِهْ بَسَا كِهْ اِنْسَانِ پَاكَدَامَنِ وَ عَفِيفِ دَرِ شَمَارِ فَرَشْتِگَانِ الْهَيْ بَاشْد. «نَهْجِ الْبَلَاغَةِ، حَكْمَتِ ۴۷۴»

حدیث ۲۸

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يُزَجِرُ الرَّجُلَ أَنْ يَتَشَبَّهَ بِالنِّسَاءِ وَ يَنْهَى الْمَرْأَةَ أَنْ تَتَشَبَّهَ بِالرِّجَالِ فِي لِبَاسِهَا. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: پِيَامِبِرِ اَكْرَمِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - مَرْدَانِ رَا اَزِ تَشْبِهِ بِي زَنَانِ دَرِ لِبَاسِ وَ زَنَانِ رَا نِيْزِ دَرِ تَشْبِهِ بِي مَرْدَانِ دَرِ لِبَاسِ مَنَعِ مِي كَرْدَنْد. «وَسَائِلُ الشِّيْعَةِ، ج ۲، بَابِ ۱۳»

حدیث ۲۹

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : النَّظْرَةُ سِيَّئَةٌ مِنْ سِيَّئَاتِ ابْلِيسَ. إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: نِگَاهِ بِي نَامَحْرَمِ تِيرِي اَزِ تِيرِهَائِ شَيْطَانِ بَرِ قَلْبِ اِنْسَانِ اسْت. «مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيهَ، ج ۴، ص ۱۸»

حدیث ۳۰

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : تُؤْتَى بِالْمَرْأَةِ الْحُسْنَاءِ - يَوْمَ الْقِيَامَةِ - الَّتِي قَدِ افْتَتَتْ فِي حُسْنِهَا، فَتَقُولُ: يَا رَبِّ، حَسَنْتُ ... إِمَامُ صَادِقٍ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَرَمُودَنْد: (رُوزِ قِيَامَتِ) زَنِ زِيْبَا رَا كِهْ بِي خَاظِرِ زِيْبَائِي اَشِ دَرِ فِتْنَةِ اِفْتَادِهْ اسْت، وَ فَرِيْبِ زِيْبَائِي اَشِ رَا خُورْدِهْ (وَ بِي حِجَابِي وَ بِي عَفْتِي وَ گَنَاهِ آلُودِهْ شُدِهْ)، بَرَايِ حِسَابِ مِي آوَرَنْد. پَسِ بِي خُداِ مِي گُويِد، خُدايَا، تُو خُودِ مَرَا زِيْبَا خَلْقِ كَرْدِي وَ بِي سَبَبِ اَنْ دَرِ فِتْنَةِ اِفْتَادِمِ. پَسِ حَضْرَتِ مَرِيْمِ - سَلَامِ اللهُ عَلَيْهَا - رَا حَاضِرِ مِي كَنْنِدِ وَ نِداِ دَاْدِهْ مِي شُود: آيَا تُو زِيْبَاتَرِي يَا مَرِيْمِ؟ مَا اُو رَا دَرِ نِهَائِتِ زِيْبَائِي آفَرِيْدِيْمِ، اَمَّا اُو گَنَاهِ نَكْرَدِ ... «بِحَارِ الْانْوَارِ، ج ۱۲، ص ۲۴۱»

حدیث ۳۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : لا يَبْغَى لِلْمَرَأَةِ ان تَجْمَرَ ثَوْبَهَا اذا خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: برای زن هنگامی که از خانه اش خارج می شود، شایسته نیست لباس های خود را زینت دهد. «من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۴۰»

حدیث ۳۲

قال الامام علی - عليه السلام - : يَطْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَاقْتِرَابِ السَّاعَةِ - وَهُوَ شَرُّ الْأَزْمِنَةِ - نِسْوَةٌ كَاشِفَاتٌ، عَارِيَاتٌ مُتَبَرِّجَاتٌ ... . امام علی - عليه السلام - فرمودند: در آخر الزمان و نزدیکی های قیامت - که بدترین زمانها خواهد بود - زنان حجابهای خود را برخواهند داشت و بدنهایشان را به نامحرمان نشان خواهند داد و سرهای خود را زینت نموده در معرض دید نامحرمان قرار می دهند، اینها از دین خارج شده و در انواع فتنه ها داخل خواهند شد، به شهوات تمایل دارند و به سمت لذت های زود گذر شتاب می کنند، حرام های الهی را حلال خواهند شمرد و آنها جایگاه ابدیشان جهنم است. «من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۳۹۰»

حدیث ۳۳

عن بعض اصحابنا، عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال: قلت لَه: ما يَحِلُّ لِلرِّجَالِ ان يَرى من المَرأَةِ اذا لَمْ يَكُنْ مُحْرَمًا؟ قَالَ: الْوَجْهُ وَ الْكَفَّانَ وَ الْقَدَمَانِ . یکی از شیعیان از امام صادق - عليه السلام - سؤال می کند: چه قسمتی از بدن زن نامحرم را اگر مردی ببیند مرتکب حرام نشده است؟ حضرت فرمودند: صورت و دست ها و دو قدم. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، باب ۱۰۹، ح ۲»

حدیث ۳۴

عن الفضیل بن یسار قال: سأل ابا عبدالله - عليه السلام - عن الدَّارِعَيْنِ مِنَ الْمَرَأَةِ هُمَا مِنَ الزَّيْنَةِ الَّتِي قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ لَا يَبْدِيَنَّ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ؟ قَالَ: نَعَمْ ... . فضیل بن سیار می گوید: از امام صادق - عليه السلام - سؤال کردم آیا ساعد (بین مچ و آرنج) از زینت هائی است که خداوند می فرماید: زینت هایتان را جز برای شوهران و محارم خویش آشکار نکنید؟ امام فرمودند: آری، همچنین زینت های زیر مقنعه (مثل گردن بند) و نیز النگو، از آن زینت ها هستند. «وسائل الشیعه، ج ۱۴، باب ۱۰۹، ح ۱»

حدیث ۳۵

قال الامام الصادق - عليه السلام - : فيما اخذ رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - مِنَ الْبَيْعَةِ عَلَى النِّسَاءِ أَنْ لَا يَحْتَبِينَ وَ لَا يَقْعِدْنَ مَعَ الرِّجَالِ فِي الْخَلَاءِ . امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از جمله پیمانهای که رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله - از زنان امت خود گرفته است، این است که چادرهای خود را در بین ساق پا و پشت خود جمع نکنند و بر بدن نجسباندند و با مردان نامحرم در محل خلوت نشینند. «وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۸۵»

حدیث ۳۶

قال الحجّة بن الحسن - عَجَّ اللهُ تَعَالَى فَرجه الشَّريف - فِي الدَّعَاءِ: ... وَ عَلَى النِّسَاءِ بِالْحَيَاءِ وَ الْعِفَّةِ. امام زمان - عَجَّ اللهُ تَعَالَى فَرجه الشَّريف - (در فرازی از مناجات خویش با خداوند)، فرمودند: پروردگارا به زنان (امت من) حیاء و پاک دامنی ارزانی بدار. «مفاتیح الجنان، ص ۲۱۷»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... وَ الْمَرْأَةُ إِذَا خَرَجَتْ مِنْ بَابِ دَارِهَا مُتَرَيِّنَةً مُتَعَطِّرَةً وَ الزَّوْجُ بِذَلِكَ رَاضٍ يُبْنِي لِزَوْجِهَا بَكْلًا قَدَّمَ بَيْتَ فِي النَّارِ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زن اگر از خانه خودش با آرایش و زینت و معطر خارج شود و شوهرش به این کار او راضی باشد، به هر قدمی که آن زن بر می دارد برای شوهرش خانه ای در جهنم بنا می گردد. «بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۹»

حدیث ۳۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... لِلْبَابِ وَالْإِخِ مَا فَوْقَ الدَّرْعِ وَ لِعَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ أَرْبَعَةُ أَثْوَابٍ: دِرْعٌ وَ حِمَارٌ وَ جِلْبَابٌ وَ أَزَارٌ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زن در پیش برادر و فرزند خود اگر یک پیراهن بپوشد که تا زانوان یا ساق پای او مستور باشد کافی است ولی در نزد نامحرم، زن باید چهار لباس داشته باشد: پیراهن، روسری یا مقنعه، چادر و شلوار. «تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۶۲۴»

حدیث ۳۹

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : الْعِفَّةُ تُضَعِّفُ الشَّهْوَةَ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: عفت و پاکدامنی شهوت را تضعیف می کند. «تصنیف غرر الحکم، ص ۲۵۶، ح ۵۴۲۱»

حدیث ۴۰

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : ثَمَرَةُ الْعِفَّةِ الصِّيَابَةُ. امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: ثمره عفت و پاکدامنی، محفوظ ماندن از گناه می باشد. «تصنیف غرر الحکم، ص ۲۵۶، ح ۵۴۲۳»

حدیث ۴۱

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... وَ رَأَيْتُ امْرَأَةً تُقَطِّعُ لَحْمَ جَسَدِهَا مِنْ مُقَدِّمِهَا وَ مُؤَخَّرِهَا بِمَقَارِيطِ مِنْ نَارٍ ... . امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: رسول خدا فرمودند: در شب معراج زانی را دیدم که گوشت بدنش را توسط قیچی های آتشین از جلو و عقب بریده می شد ... پس آنها کسانی هستند که خود را در معرض مردان نامحرم قرار می دهند و با رفتارهای مختلف توجه آنها را جلب نموده و به آنها اظهار تمایل می نمایند. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۰۹»

حدیث ۴۲

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : ... وَ رَأَيْتُ امْرَأَةً تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا وَ النَّارُ تَوْقَدُ مِنْ تَحْتِهَا ... فَإِنَّهَا كَانَتْ تَرْتَبِنُ يَدَيْهَا لِلنَّاسِ ... . امام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - فرمودند: رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: در شب معراج زانی را دیدم که گوشت بدن خود را می خوردند در حالیکه آتش جهنم از زیر آنها شعله ور بود ... همانا آنها کسانی هستند که خود را برای مردم نامحرم زینت می کنند. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۰۹»

حدیث ۴۳

قال الامام علی - عَلَيْهِ السَّلَام - : دَخَلْتُ أَنَا وَ فَاطِمَةُ عَلِيٍّ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - ... فَقَالَ، يَا عَلِيُّ، ... رَأَيْتُ امْرَأَةً مَعْلَقَةً

بَشَعْرَهَا يَغْلِي دماغِ راسها ... فانها لا تغطى شعرها من الرجال. امام علی - علیه السلام - فرمودند: (روزی) من و فاطمه خدمت رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - رسیدیم، (دیدم که ایشان شدیداً گریه می کنند. عرض کردم: پدر و مادرم فدایت، ای رسول خدا، چه چیزی شما را به گریه انداخته است؟) حضرت فرمودند: ای علی شبی که مرا به آسمانها بردند. زنانی از امت خود را دیدم که در عذاب های بسیار سختی به سر می بردند، به یاد عذاب سخت آنها افتادم و گریه بر من غلبه نمود، زنانی را دیدم که از موهای سر خود آویزان هستند و از آتش جهنم مغز سرشان می جوشید ... پس آنها کسانی هستند که در دنیا موهای سرشان را از مردان نامحرم نمی پوشانند. «بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۰۹»

حدیث ۴۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعِفَافُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عفت و پاکدامنی، برترین عبادات است. «الکافی، ج ۲، ص ۷۹»

حدیث ۴۵

قال الامام علی - علیه السلام - : زَكَاةُ الْجَمَالِ الْعِفَافُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: زکات زیبایی، عفت و پاکدامنی است. «تصنيف غررالحکم، ص ۲۵۶، ح ۵۴۰۹»

حدیث ۴۶

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ ثُمَّ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تُلَعْنُ حَتَّى تَرْجِعَ اِلَى بَيْتِهَا مَتَى مَا رَجَعَتْ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر زنی که خود را خوشبو نماید و از منزل خارج شود تا زمانی که بر می گردد مورد لعنت (خدا و ملائکه) قرار می گیرد. «بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۷»

حدیث ۴۷

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : مَنْ اطَاعَ امْرَأَتَهُ اَكْبَهُ اللهُ عَلَيَّ وَجْهِي فِي النَّارِ فَقَالَ الامام علی - علیه السلام - : و ما تلك الطاعة؟ قال: يا ذن لها في ... و لبس الثياب الرقاق. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: هر کس از زنش اطاعت کند خداوند او را با صورت در آتش خواهد افکند. امام علی - علیه السلام - عرض کردند: منظور از اطاعت زن چیست؟ حضرت فرمودند: اینکه به او اجازه رفتن به حمامهای عمومی، عروسی هایی که در آن گناه می شود و مجالس آوازه خوانی بدهد و نیز اجازه دهد تا در میان نامحرمان لباس نازک بپوشد. «بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۵۳»

حدیث ۴۸

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - : اِذَا رَأَيْتُمُ اللَّاتِي الْقَيْنَ عَلَيَّ رِئُوسِهِنَّ مِثْلَ اسْتِمَةِ الْبَعْرِ فَاَعْلَمُوهُنَّ اِنَّهُ لَا يُقْبَلُ لَهُنَّ الصَّلَاةُ. رسول خدا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: زمانی که دیدید زنانی موهای سر خود را مثل برآمدگی پشت شتر نموده و در میان نامحرمان ظاهر می شوند، به آنها بگوئید که نمازشان قبول نیست. «کنز العمال، ج ۱۶، ص ۳۹۲»

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: کنتُ قاعدا فی البقیع مع رسولِ الله صلی الله علیه و آله و سلم فی یومِ دَجْنٍ وَمَطَرٍ، إذ مَرَّتِ امْرَأَةٌ علی حِمَارٍ، فَهَوَّتْ یَدَ الحِمَارِ فی وَهْدِهِ فَسَقَطَتِ المَرَأَةُ، فَأَعْرَضَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله و سلم بوجهه، قالوا: یا رسولَ الله، إنها مُتَسَرِّوْلَةٌ. قال: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُتَسَرِّوْلَاتِ ثلاثا یا أَيُّهَا النَّاسُ، اتَّخِذُوا السَّرَاوِیْلَاتِ فَإِنَّهَا مِنْ أُسْتَرِ ثِیَابِكُمْ، وَحَصَّنُوا بِهَا نِسَاءَكُمْ إِذَا حَرَجْنَ. من و پیامبر در یک روز ابری و بارانی در بقیع نشسته بودیم که زنی سوار بر الاغ از آن جا گذشت و دست الاغش در گودالی فرو رفت و زن به زمین افتاد. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رویش را برگرداند. حاضران عرض کردند: ای رسول خدا! آن زن شلوار به پا دارد. پیامبر سه بار فرمود: خدایا! زنان شلوار پوش را بیامرزد. ای مردم! شلوار بپوشید که شلوار پوشانترین جامعه‌های شماسست و زنان خود را در موقعی که بیرون می‌آیند با شلوار حفظ کنید. تنبیه الخواطر: ۷۸ / ۲، منتخب میزان الحکمه: ۱۳۰

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: صِبَانَةُ المَرَأَةِ أَنْعَمَ لِحالِهَا وَ أَدْوَمُ لِجمالِهَا؛ محفوظ داشتن زن، به حال او مفیدتر، و برای زیبایی‌اش پایدارتر است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۸۲۰

حدیث ۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: أیُّما امْرَأَةٌ اسْتَعْطَرَتْ فَمَرَّتْ علی قَوْمٍ لِيَجِدُوا مِنْ ریحِهَا فهِی زانیَةٌ؛ هر زنی که به خود عطر زند و از کنار عده‌ای (مرد نامحرم) بگذرد تا بویش به مشام آنها رسد، زناکار است. سنن النسائی: ۱۵۳ / ۸ و منتخب میزان الحکمه: ۳۴۸

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: أربع من أعطیهن فقد أعطی خیر الدنیا و الآخرة لسان ذاکر و قلب شاکر و بدن علی البلاء صابر و زوجه لا- تبغیه خونا فی نفسها و لا ماله؛ چهار چیز است که هر کس از آن بهره دارد از نیکی دو جهان بهره ور است، زبانی که یاد خدا کند و قلبی که سپاس پروردگار گذارد و تنی که بر بلا صبور باشد و زنی که بناموس و مال وی خیانت نکند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إذا تطیبت المرأة لغير زوجها فإِنما هو نار و شنار؛ وقتی زنی برای کسی جز شوهر خود بوی خوش بکار برد، مایه آتش و عار است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: إذا استعطرت المرأة فمرّت علی القوم لیجدوا ریحها فهِی زانیة؛ اگر زنی خود را معطر کند و بر مردمی بگذرد که بوی او را دریابند، زناکار است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۵

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : ... إِنَّ لَمْ يَكُنْ يَرَانِي فَإِنِّي أَرَاهُ، وَهُوَ يَشْتُمُّ الرِّيحَ ؛ مرد ناینائی وارد منزل شد و حضرت زهراء (عليها السلام) پنهان گشت، وقتی رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) علت آن را جویا شد؟ در پاسخ پدر اظهار داشت: اگر آن ناینای مرا نمی بیند، من او را می بینم، دیگر آن که مرد، حساس است و بوی زن را استشمام می کند. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۹۱، ح ۱۶

حدیث ۵۶

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : إِنِّي قَدِ اسْتَقْبَحْتُ مَا يُصْنَعُ بِالنِّسَاءِ، إِنَّهُ يُطْرَحُ عَلَى الْمَرْئَةِ الثَّوْبَ فَيَصْفُهَا لِمَنْ رَأَى، فَلَا تَحْمِلِينِي عَلَى سِرِّيرِ ظَاهِرٍ، أُشْتَرِينِي، سَتَرَكَ اللَّهُ مِنَ النَّارِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - در آخرین روزهای عمر پر برکشان ضمن وصیتی به اسماء فرمودند: من بسیار زشت و زننده می دانم که جنازه زنان را پس از مرگ با انداختن پارچه ای روی بدنش تشییع می کنند. و افرادی اندام و حجم بدن او را مشاهده کرده و برای دیگران تعریف می نمایند. مرا بر تختی که اطرافش پوشیده نیست و مانع مشاهده دیگران نباشد قرار مده - بلکه مرا با پوشش کامل تشییع کن - خداوند تو را از آتش جهنم مستور و محفوظ نماید. تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۴۲۹

حدیث ۵۷

قَالَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ - سلام الله عليها - : خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرَّجَالَ أَنْ لَا يَرَاهُنَّ الرَّجَالَ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله عليها - فرمودند: بهترین چیز برای حفظ شخصیت زن آن است که مردی را نبیند و نیز مورد مشاهده مردان قرار نگیرد. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۵۴، ح ۴۸

حدیث ۵۸

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله عليها) فرمودند: آن لحظه ای که زن در خانه خود می ماند، (و به امور زندگی و تربیت فرزند می پردازد) به خدا نزدیک تر است . بحار الانوار جلد ۴۳ صفحه ۹۲

حدیث ۵۹

قال الامام الصِّادِقُ - عليه السلام - : طُوبَى لِمَنْ كَانَتْ أُمُّهُ عَفِيفَةً. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: خوشا به حال کسی که مادرش پاکدامن است. «علل الشرایع، ج ۲، ص ۲۵۱»

سیاسی

حاکم

حدیث ۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : اِسْمَعُوا وَاطِيعُوا لِمَنْ وَاوَاهُ اللهُ الْأَمْرَ، فَإِنَّهُ نِظَامُ الْإِسْلَامِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: از حاکمان الهی اطاعت کنید و گوش بفرمان باشید زیرا اطاعت از رهبری مایه نظام (و انسجام) اسلام است. «امالی مفید، ج ۱، ص ۱۴، ح ۲»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : و مکان القیم بالامر مکان النظام من الخرز یجمعه و یضمه فإذا انقطع النظام تفرق الخرز و ذهب ثم لم یجتمع بحذافیره أبدا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: جایگاه رهبر و سرپرست در اجتماع، جایگاه رشته‌ای است که دانه‌ها را بهم پیوند داده و جمع می‌کند، و آنگاه که آن رشته بگسلد، دانه‌ها پراکنده گشته و هرگز تمام آنها جمع نخواهند شد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۴۶»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ وَلى مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ شَيْئًا فَحَسُنَتْ سِيرَتُهُ رُزِقَ الْهَيْبَةَ فِي قُلُوبِهِمْ ... وَ إِذَا عَدَلَ فِيهِمْ مُدٌّ فِي عُمْرِهِ. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - : هر کس اداره بخشی از امور مسلمانان را بر عهده بگیرد و رفتارش خوب باشد، در دل‌های آنان هیبت می‌یابد ... و اگر در میان آنان به عدالت رفتار کند، عمرش افزون می‌گردد. «ذیل تاریخ بغداد، ج ۲، ص ۱۳۶، ح ۴۱۹»

حدیث ۴

امام علی علیه السلام : الْعِدْلُ قِوَامُ الرَّعِيَّةِ وَجَمَالُ الْوَلَاةِ . عدالت، برپادارنده مردم و زیور حکمرانان است. غرر الحکم : ۱۹۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۵

الامام علی علیه السلام من کتابه لِلْأَشْتَرِ لَمَّا وَلاَهُ مِصرَ: وَلَيْكُنْ أَبْعَدَ رَعِيَّتِكَ مِنْكَ ، وَأَشْنَأُهُمْ عِنْدَكَ ، أَطْلَبُهُمْ لِمَعَايِبِ النَّاسِ ؛ فَإِنَّ فِي النَّاسِ عُيُوبًا ، الْوَالِي أَحَقُّ مَنْ سَتَرَهَا ، فَلَا تَكْشِفَنَّ عَمَّا غَابَ عَنْكَ مِنْهَا . امام علی علیه السلام - در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر - فرمودند: باید دورترین افراد ملت از تو و دشمن‌ترین آنها نزد تو، عیب‌ترین آنها از مردم باشد؛ زیرا مردم (خواه ناخواه) عیب‌هایی دارند و زمامدار سزاوارترین کس به پوشاندن آنهاست. بنابراین، درباره آن دسته از عیب‌های مردم که بر تو پوشیده است، پی‌جویی و کنجکاوی مکن. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۲۰

حدیث ۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ مَدَحَ سُلْطَانًا جَائِرًا وَتَخَفَّفَ وَتَضَعَّصَ لَهُ طَمَعًا فِيهِ كَانَ قَرِينَهُ إِلَى النَّارِ . هر کس حکمران ستمگری را مدح گوید و از سرچشمداشت به او، خود را در برابرش خفیف و خوار گرداند، همسفر او به سوی آتش باشد. أمالی الصدوق : ۳۴۷ / ۱

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : النَّظَرُ إِلَى الْعَالِمِ عِبَادَةٌ ، وَالنَّظَرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمُقْسِطِ عِبَادَةٌ ، وَالنَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَرَحْمَةٍ عِبَادَةٌ ، وَالنَّظَرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عِزٌّ وَجَلَّ عِبَادَةٌ . نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خداوند عز و جل دوستش داری عبادت است.

أمالی الطوسی : ۴۵۴ / ۱۰۱۵ منتخب میزان الحکمه : ۳۵۴

حدیث ۸

امام علی علیه السلام : إِنَّ فِي سُلْطَانِ اللَّهِ عِصْمَةً لِأَمْرِكُمْ ، فَأَعْطُوهُ طَاعَتَكُمْ غَيْرَ مُلَوَّمَةٍ (مُتَلَوِّمِينَ) وَلَا مُسْتَكْرَهٍ بِهَا ، وَاللَّهُ لَتَفْعَلَنَّ أَوْ لَيَنْقُلَنَّ اللَّهُ عَنْكُمْ سُلْطَانَ الْإِسْلَامِ ، ثُمَّ لَا يَنْقُلُهُ إِلَيْكُمْ أَبَدًا حَتَّى يَأْرِزَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِكُمْ ؛ هَمَانَا سُلْطَانُ خِذَا (حُكُومَتِ وَ رَهْبِرِي دِينِ حَقِّ) مَا يَه نِگَهْدَارِي وَ سَامَانِ يَافْتَنِ كَارِ شِمَاسْتِ ؛ پَسِ بِي دَرَنْگِ وَ بَا مِیلِ وَ اِخْتِیَارِ اَوْ رَا اِطَاعَتِ كَنِید . سَوِگَنْدَ بَه خِذَا كِه یَا اِینِ كَارِ رَا مِی كَنِید یَا خِذَا وَ نَدِ سُلْطَانِ اِسْلَامِ (حُكُومَتِ حَقِّهِ اِسْلَامِي) رَا اَز شِمَا مِی كِیْرِدِ وَ دِیْگَرِ هَر كَرِ اَنْ رَا بَه شِمَا مُنْتَقَلِ نَمِی كَنْدِ ، تَا بَه دِسْتِ دِیْگَرِي سِپَرْدَه شُود . نَهْجِ الْبَلَاغَةُ : الْخُطْبَةُ ۱۶۹ مُنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ : ۲۷۸

حدیث ۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ : إِذَا عَصَانِي مِنْ خَلْقِي مَنْ يَعْرِفُنِي سَيَلَطْتُ عَلَيْهِ مِنْ خَلْقِي مَنْ لَا يَعْرِفُنِي ؛ خِذَا وَ نَدِ عَزَّ وَ جَلَّ فَرْمُودِ : هَر كَاهِ اَز خَلْقِ مَنْ كَسِي كِه مَرَا مِی شِنَاسَدِ نَافَرْمَانِمِ كَنْدِ ، اَز مِیَانِ خَلْقِ خُودِ كَسِي رَا كِه مَرَا نَمِی شِنَاسَدِ بَرِ اَوْ مَسْلُطِ گَرْدَانِمِ . الْفَقِيهَةُ : ۴ / ۴۰۴ / ۵۸۷۱ مُنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ : ۶۱۶

حدیث ۱۰

امام علی علیه السلام : شَرُّ الْوَالِيَةِ مَنْ يَخَافُهُ الْبَرِيُّ ؛ بَدْتَرِينِ حُكْمَرَانَانِ ، كَسِي اِسْتِ كِه بِيگَنَاهِ اَز اَوْ بَتَرَسَدِ . غَرَرِ الْحَكْمِ : ۵۶۸۷ مُنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ : ۶۱۶

حدیث ۱۱

امام علی علیه السلام : سَبْعُ أَكْوَالٍ خَطُومٌ خَيْرٌ مِنْ وَالٍ ظَلُومٍ غَشُومٌ ؛ جَانُورِ دَرَنْدَه پُر خُورِ بِي رَحْمِ ، بَهْتَرِ اَز حُكْمَرَانِ سَتَمَكْرِ دَر خِيمِ اِسْتِ . غَرَرِ الْحَكْمِ : ۵۶۲۶ مُنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ : ۶۱۶

حدیث ۱۲

امام علی علیه السلام : لَا بَدَّ لِلنَّاسِ مِنْ أَمِيرٍ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ ، يَعْمَلُ فِي إِمْرَتِهِ الْمُؤْمِنُ وَيَسْتَمْتِعُ فِيهَا الْكَافِرُ ، وَيُبْلَغُ اللَّهُ فِيهَا الْأَجَلَ ، وَيُجْمَعُ بِهِ الْفَيْءُ ، وَيُقَاتَلُ بِهِ الْعِدُّ ، وَتَأْمَنُ بِهِ السُّبُلُ ، وَيُؤْخَذُ بِهِ لِلضَّعِيفِ مِنَ الْقَسْوَى ، حَتَّى يَشْتَرِيحَ بُرٌّ وَيُسْتِرَاحَ مِنْ فَاجِرٍ ؛ مَرْدَمِ رَا نَاجَارِ فَرْمَانِ رَوَايِي بَا يَدِ ؛ نِيكُوكَارِ يَا تَبَهْكَارِ ؛ زِيْرَا دَرِ حُكُومَتِ اَوْ فَرْدِ بَا اِيْمَانِ كَارِ خُويشِ (اِطَاعَتِ خِذَا) مِی كَنْدِ وَ كَافِرِ بَهْرَه خُويشِ مِی بَرْدِ وَ خِذَا وَ نَدِ بَا وَجُودِ حُكُومَتِ هَر كَسِ رَا بَه اِجْلِ مَقْدَّرِ مِی رَسَانَدِ وَ بَه وَسِيْلَهِ اَوْ مَالِيَاتِهَا جَمْعِ آوَرِي مِی شُودِ وَ بَا دَشْمَنِ جَنْگِيْدَه مِی شُودِ وَ رَا هَا اِيْمَنِ مِی گَرْدَدِ وَ حَقِّ نَاتُوانِ اَز زُورْمَنْدِ سَتَانْدَه مِی شُودِ وَ نِيكُوكَارِ آسَايشِ مِی بِيْنَدِ وَ اَز تَبَهْكَارِ دَر اِمَانِ مِی مَانَدِ . بَحَارِ الْأَنْوَارِ : ۷۵ / ۳۵۸ / ۷۲ مُنْتَخَبِ مِيزَانِ الْحِكْمَةِ : ۲۶

حدیث ۱۳

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَيِّمَةَ : يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَيِّمَةَ ، لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ ؛ فَإِنَّكَ إِذَا أُعْطِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكَلَّتْ فِيهَا إِلَى نَفْسِكَ ، وَإِنْ أُعْطِيَتْهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أَعْنَتْ عَلَيْهَا . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - به عبدالرحمن بن سمره -

فرمودند: ای عبدالرحمن بن سمره ، داوطلب امارت مشو ؛ زیرا اگر با تقاضای تو این منصب به تو سپرده شود در اداره آن به خودت واگذار می‌شود و اگر بدون تقاضای تو به تو واگذار شود ، در اداره آن یاری می‌شود . سنن ابی داود : ۲۹۲۹ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۸

حدیث ۱۴

امام صادق علیه‌السلام : ثَلَاثَةٌ تَجِبُ عَلَى السُّلْطَانِ لِلْخَاصَّةِ وَالْعَامَّةِ: مُكَافَأَةُ الْمُحْسِنِ بِالْإِحْسَانِ لِيَزِدُوا رَغْبَةً فِيهِ ، وَتَعَمُّدُ ذُنُوبِ الْمُسِيِّ لِيُتُوبَ وَيَرْجِعَ عَنْ غَيْبِهِ (عَتْبِهِ) ، وَتَأْلُفُهُمْ جَمِيعًا بِالْإِحْسَانِ وَالْإِنصَافِ ؛ سه چیز است که بر زمامدار واجب است درباره خواص و عوام رعایت کند : پاداش نیکوکار را به نیکی دادن تا بر رغبت مردم به کارهای نیک افزوده شود ، پوشاندن گناهان بدکار تا توبه کند و از گمراهی و انحراف خود برگردد و ایجاد الفت میان همه آنان از طریق احسان و رعایت انصاف و داد . تحف العقول : ۳۱۹ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۸

حدیث ۱۵

حَقُّ عَلَى الْإِمَامِ أَنْ يَحْكُمَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَأَنْ يُؤَدِّيَ الْأَمَانَةَ ، فَإِذَا فَعَلَ فَحَقُّ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَأَنْ يُطِيعُوا وَأَنْ يُجِيبُوا إِذَا دُعُوا . امام وظیفه دارد بر اساس کتاب خدا حکومت کند و امانت را ادا نماید . چون چنین کند مردم وظیفه دارند سخنش بشنوند ، فرمانش ببرند و هرگاه آنان را فرا خواند ، اجابت کنند . کنز العمال : ۱۴۳۱۳ منتخب میزان الحکمه : ۳۲

حدیث ۱۶

الامام على عليه السلام في كتابه إلى ابن عباس: أَمَا بَعِيدٌ ، فَلَا يَكُنْ حَظُّكَ فِي وَلَا يَتَكَ مَالًا تَسْتَفِيدُهُ ، وَلَا غِيظًا تَشْتَفِيهِ ، وَلَكِنْ إِمَاتَهُ بَاطِلٍ وَإِخْتِيَاءُ حَقٍّ . امام علی علیه‌السلام - در نامه خود به ابن عباس - : اَمَا بَعْد ؛ مبادا بهره تو از حکومتت به دست آوردن مالی یا فرو نشانیدن خشمی باشد . بلکه باید بهره‌ات میراندن باطل باشد و زنده کردن حق . بحار الأنوار : ۴۰ / ۲۳۸ / ۱۰ منتخب میزان الحکمه : ۲۶

حدیث ۱۷

امام صادق علیه‌السلام : مَنْ تَوَلَّى أَمْرًا مِنْ أُمُورِ النَّاسِ فَعَدَلَ وَفَتَحَ بَابَهُ وَرَفَعَ شَرَّهُ وَنَظَرَ فِي أُمُورِ النَّاسِ ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عِزُّهُ وَجَلَّ أَنْ يُؤْمِنَ رَوْعَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ ؛ هر کس زمام امری از امور مردم را به دست گیرد و عدالت پیشه کند و در خانه خود را به روی مردم بگشاید و شر نرساند و به امور مردم رسیدگی کند ، بر خداوند عز و جل است که در روز قیامت او را از ترس و هراس ایمن گرداند و به بهشتش برَد . بحار الأنوار : ۷۵ / ۳۴۰ / ۱۸

حدیث ۱۸

امام علی علیه‌السلام : أَحْسَنُ الْمُلُوكِ حَالًا مَنْ حَسَنَ عَيْشُ النَّاسِ فِي عَيْشِهِ ، وَعَمَّ رِعِيَّتُهُ بَعْدَلِهِ ؛ نکوحال‌ترین شاهان، کسی است که مردم در روزگار او به نیکی زندگی کنند و عدالتش را در میان رعیت خود بگسترانند . غرر الحکم : ۳۲۶۱ منتخب میزان الحکمه :

حدیث ۱۹

امام صادق علیه‌السلام: أَفْضَلُ الْمُلُوكِ مَنْ أُعْطِيَ ثَلَاثَ خِصَالٍ: الرَّأْفَةَ، وَالْجُودَ، وَالْعَدْلَ؛ برترین شهریان کسی است که سه خصلت داشته باشد: مهربانی، بخشندگی و دادگری. تحف العقول: ۳۱۹ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۲۰

امام علی علیه‌السلام: خَيْرُ الْمُلُوكِ مَنْ أَمَاتَ الْجَوْرَ وَأَحْيَا الْعَدْلَ؛ بهترین پادشاهان، آن است که بیداد را بمیراند و دادگری را زنده سازد. غرر الحکم: ۵۰۰۵ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۲۱

امام علی علیه‌السلام: أَجْلُ الْمُلُوكِ مَنْ مَلَكَ نَفْسَهُ وَبَسَطَ الْعَدْلَ؛ ارجمندترین شهریان کسی است که بر نفس خود شهرداری کند و عدالت را بگستراند. غرر الحکم: ۳۲۰۶ منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۲۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ مِنْ تَعْظِيمِ جَلَالِ اللَّهِ عِزُّ وَجَلُّ كَرَامِيَةِ ذِي الشَّيْبَةِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ، وَالْإِمَامِ الْعَادِلِ؛ احترام نهادن به ریش سفید و قرآن دان و پیشوای دادگر، بزرگداشت جلال و شکوه خداوند عز و جل است. کنز العمال: ۲۵۵۰۷
منتخب میزان الحکمه: ۳۸۴

حدیث ۲۳

امام علی علیه‌السلام: أَفْضَلُ عِبَادِ اللَّهِ عِنْدَ اللَّهِ إِمَامٌ عَادِلٌ، هُدًى وَهَدًى، فَأَقَامَ سُنَّةَ مَعْلُومَةٍ، وَأَمَاتَ بَدْعَهُ مَجْهُولَةً؛ برترین بندگان خدا نزد خداوند، پیشوای دادگری است که رهیافته باشد و رهنما. پس، سنتی شناخته شده را بر پا دارد و بدعتی ناشناخته را بمیراند. نهج البلاغه: الخطبة ۱۶۴ منتخب میزان الحکمه: ۴۴۸

حدیث ۲۴

امام علی علیه‌السلام: السُّلْطَانُ وَزَعَهُ اللَّهُ فِي أَرْضِهِ؛ فرمانروایان، پاسداران احکام خدا در زمین اویند. نهج البلاغه: الحکمه ۳۳۲
منتخب میزان الحکمه: ۲۷۸

حدیث ۲۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: السُّلْطَانُ الْعَادِلُ الْمُتَوَاضِعُ ظِلُّ اللَّهِ وَرُوحُهُ فِي الْأَرْضِ؛ سلطان دادگر فروتن، سایه خدا و نیزه او در زمین است. کنز العمال: ۱۴۵۸۹ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۸

حدیث ۲۶

امام علی علیه‌السلام: الْعُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ؛ عالمان، فرمانروای مردمند. غرر الحکم: ۵۰۷ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۲

حدیث ۲۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ثَلَاثَةٌ لَا يَسْتَحِفُّ بِحَقِّهِمْ إِلَّا مُنَافِقٌ بَيْنَ النِّفَاقِ: ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ، وَالْإِمَامُ الْمُقْسِطُ، وَمُعَلِّمُ الْخَيْرِ؛ سه کس اند که جز منافقی که نفاقش آشکار است در حق آنان بی حرمتی نکند: ریش سفید اسلام، پیشوای دادگر و آموزگار خوبیها. کنز العمال: ۴۳۸۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۰۰

حدیث ۲۸

امام صادق علیه السلام: يُهْلِكُكَ اللَّهُ سِتْرًا بَسِئًا: الْأَمْرَاءُ بِالْجَوْرِ، وَالْعَرَبُ بِالْعَصْبِيَّةِ، وَالذَّهَاقِينَ بِالْكِبْرِ، وَالتَّجَارَ بِالْخِيَانَةِ، وَأَهْلَ الرُّسْتَاقِ بِالْجَهْلِ، وَالْفُقَهَاءَ بِالْحَسَدِ؛ خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت نابود می کند: فرمانروایان را به سبب ستمگری، عرب‌ها را به سبب تعصب، ملاکان را به سبب کبر، بازرگانان را به سبب خیانت، روستاییان را به سبب نادانی و فقیهان را به سبب حسادت. بحار الأنوار: ۶۷ / ۲۰۷ / ۷۸

حدیث ۲۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَلْيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ وَ مُعَلِّمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْأَجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ؛ کسی که خود را پیشوای مردم قرار داده، باید پیش از آموزش دیگران، خود را آموزش دهد و پیش از آن که دیگران را با زبان، ادب بیاموزد، با کردارش ادب آموزد و البته آموزش دهنده و ادب آموز خود بیش از آموزگار و ادب آموز مردم، شایسته تجلیل است. غرر الحکم، ح ۷۰۱۶

حدیث ۳۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ عَمِلَ بِالْحَقِّ مَالَ إِلَيْهِ الْخَلْقُ؛ هر که به حق عمل کند، مردم به او روی می آورند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۸۶۴۶

حدیث ۳۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: فَضِيلَةُ السُّلْطَانِ عِمَارَةُ الْبُلْدَانِ؛ فضیلت مندی حاکم، مایه آبادی شهرهاست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۵۶۲

حدیث ۳۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْجُنُودُ عِزُّ الدِّينِ وَ حُصُونُ الْوُلَاةِ؛ لشکریان، مایه عزت دین و دژهای حاکمان اند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۵۳

حدیث ۳۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: آلهُ الرِّئَاسَةِ سِعَةُ الصِّدْرِ؛ سعه صدر، ابزار ریاست است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۲۵۶

حدیث ۳۴

امام علی علیه السلام: فیما کتبه للأشتر حین ولّاه مصر: واعلم مع ذلك أن فی كثيرٍ منهم التّجار وذوی الصّناعات ضیقا فاحشا، وشحّا قبیحا، واحتکارا للمنافع، وتحکما فی البیاعات، وذلك باب مضرّة للعامة، وعیب علی الولاة، فامنع من الاحتکار؛ فإنّ رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم منع منه؛ - در فرمان زمامداری مصر به مالک اشتر-: با این همه، بدان که بسیاری از آنان - تجار و صاحبان صنعت - در داد و ستد بیش از اندازه سختگیرند و بخل ورزی ناپسندی دارند و به منظور سود بیشتر کالا را احتکار می کنند و به دلخواه نرخ گران می بندند و این کار برای توده مردم زیانبار و برای حکمرانان عیب و ننگ است. بنابراین، از احتکار جلوگیری کن؛ زیرا که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از آن منع فرموده است. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ و منتخب میزان الحکمة: ۱۶۰

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من ولی شیئا من أمور المسلمین لم ينظر الله فی حاجته حتّی ينظر فی حوائجهم؛ هر که چیزی از امور مسلمانان را به عهده گیرد خدا در حاجت وی ننگرد تا وی در حوائج مسلمانان بنگرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عامل الناس فلم یظلمهم و حدّتهم فلم یکذبهم و وعدهم فلم یخلفهم فهو ممن کملت مروّته و ظهرت عدالته و وجبت أخوته و حرمت غیبه؛ هر که زمامدار مردم شود و ستمشان نکند و با آنها سخن کند و دروغشان نگوید و وعده شان دهد و تخلف نکند وی از جمله کسانی است که مروتش به کمال رسیده و عدالتش نمایان گشته و برادری با وی واجب و غیبتش حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من أمير عشره إلّا و هو یؤتی به یوم القیمه مغلولا حتّی یفکّه العدل أو یوبقه الجور؛ هر که زمام دار ده تن باشد روز قیامت در غل بیارندش تا عدالت غل او باز کند یا ستم هلاکش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من إمام یعفو عند الغضب إلّا عفی الله عنه یوم القیامه؛ هر پیشوائی که هنگام خشم ببخشد خدا روز قیامت او را ببخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من أحد أفضل عند الله من إمام إن قال صدق و إن حکم عدل؛ هیچ کس نزد خدا از پیشوائی که چون گوید راست گوید و چون حکم کند عدالت کند برتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العدل حسن و لکن فی الامراء أحسن، السیخاء حسن و لکن فی الأغنیاء أحسن،

الورع حسن و لكن فى العلماء أحسن، الصّیر حسن و لكن فى الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لكن فى الشّباب أحسن، الحياء حسن و لكن فى النّساء أحسن؛ عدالت نيك است ولى از زمامداران نيكوتر است، سخاوت نيك است ولى از اغنيا نيكوتر است، تقوى نيك است ولى از علما نيكوتر است صبر نيك است ولى از فقرا نيكوتر است. توبه نيك است ولى از جوانان نيكوتر است شرم نيك است ولى از زنان نيكوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: صنفان من النّاس إذا صلحا صلح النّاس و إذا فسدا فسد النّاس العلماء و الامراء؛ دو گروه از مردمند که اگر صالح بودند مردم به صلاح آیند و اگر فاسد بودند به فساد گرایند، دانشوران و زمامداران. نهج الفصاحه

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خيار أئمتكم الذين تحبونهم و يحبونكم و تصلون عليهم و يصلون عليكم و شرار أئمتكم الذين تبغضونهم و يبغضونكم و تلعنونهم و يلعنونكم؛ بهترین پیشوایان شما کسانی هستند که آنها را دوست دارید و شما را دوست دارند. شما آنها را دعا کنید و آنها نیز شما را دعا کنند و بدترین پیشوایان شما کسانی هستند که آنها را دشمن دارید و شما را دشمن دارند و آنها را نفرین کنید و شما را نفرین کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: خمس هنّ من قواصم الظّهر: عقوق الوالدین و المرأه یا تمنها زوجها تخونه و الإمام یطیعه النّاس و یعصى الله و رجل وعد عن نفسه خیرا فأخلف و اعتراض المرء فی أنساب النّاس؛ پنج چیز کمر شکن است، بد رفتاری با پدر و مادر و زنی که شوهرش بدو اطمینان دارد ولى بدو خیانت کند و پیشوائی که مردم او را اطاعت کنند ولى او خدا را اطاعت نکند و مردی که وعده دهد و تخلف کند و بد گوئی شخص در باره نسب مردم. نهج الفصاحه

حدیث ۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: ثلاثه لا یتخفّ بحقّهم إلّا منافق ذو الشّبهه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای دادگستر. نهج الفصاحه

حدیث ۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مکان القیم بالامر مکان النظام من الخرز یجمعه و یضمه فإذا انقطع النظام تفرق الخرز و ذهب ثم لم یجتمع بحذافیره أبدا. جایگاه رهبر و سرپرست در اجتماع، جایگاه رشته ای است که دانه ها را بهم پیوند داده و جمع می کند، و آنگاه که آن رشته بگسلد، دانه ها پراکنده گشته و هرگز تمام آنها جمع نخواهند شد. نهج البلاغه، خطبه ۱۴۶

حدیث ۴۶

قال النبی (صلی الله علیه و آله و سلم): إسمعوا و أطيعوا لمن و لاه الله الأمر، فإنه نظام الإسلام. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: از حاکمان الهی اطاعت کنید و گوش بفرمان باشید زیرا اطاعت از رهبری مایه وحدت امت اسلام است. امالی مفید،

جلد ۱ ص ۱۴ مجلس ۲ حدیث ۲

حدیث ۴۷

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و اگر آن سه را نداشته باشند گرفتار سرگردانی می‌شوند: دین‌شناسِ دانایِ پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشکِ دانای مورد اعتماد. تحف العقول، ص ۳۲۱.

حدیث ۴۸

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: وَ لَيْسَ يُحِبُّ لِلْمَلُوكِ أَنْ يُفَرِّطُوا فِي ثَلَاثٍ: فِي حِفْظِ الثُّغُورِ وَ تَقَدُّدِ الْمَظَالِمِ وَ اخْتِيَارِ الصَّالِحِينَ لِأَعْمَالِهِمْ؛ حاکم سزاوار نیست که در سه کار کوتاهی کند: حفظ مرزها، رسیدگی به حقوق پایمال شده و انتخاب افراد شایسته برای کارهایشان. تحف العقول، ص ۳۱۹.

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می‌فرماید: صَيَّرْنَا مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَيَّلْنَا صَلُحَتْ أُمَّتِي وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَتْ أُمَّتِي، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ هُمَا؟ قَالَ: أَلْفُقَهَاءُ وَ الْأُمَرَاءُ؛ دو گروه از امت من اگر صالح شوند، امتم صالح می‌شوند و اگر فاسد شوند، امتم فاسد می‌شوند. عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و حاکمان. خصال، ص ۳۷.

حدیث ۵۰

امام علی علیه‌السلام: خَيْرُ الْمُلُوكِ مَنْ أَمَاتَ الْجَوْرَ وَ أَحْيَى الْعَدْلَ؛ بهترین فرمانروا کسی است که ظلم را از بین ببرد و عدل را زنده کند. غررالحکم، ج ۳، ص ۴۳۱، ح ۵۰۰۵.

حدیث ۵۱

امام علی علیه‌السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَرَضَ عَلَى أُمَّتِهِ الْعَدْلَ أَنْ يَقْدُرُوا أَنْفُسَهُمْ بِضَعْفِهِ النَّاسِ كَيْلًا يَتَّبِعَ بِالْفَقِيرِ فَقْرَهُ؛ خداوند عزوجل بر پیشوایان عادل واجب کرده که سطح زندگی خود را با مردم ناتوان برابر کنند تا فقیر را، فقرش برآشفته نکند. نهج البلاغه، خطبه ۲۰۹.

حدیث ۵۲

امام علی علیه‌السلام: قُلُوبُ الرِّعِيَّةِ خَزَائِنٌ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَيْدَلٍ أَوْ جَوْرِ وَحِدَةٍ؛ دلهای مردم صندوقچه‌های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. غررالحکم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵.

حدیث ۵۳

رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم) می‌فرماید: هر چیزی آفتی دارد که مایه فساد آن می‌شود و آفت این دین زمامداران

بدند. (نهج الفصاحه ، ح ۲۲۵۵)

حدیث ۵۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفت دین سه چیز است: دانای بدکار، پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. (نهج الفصاحه ، ح ۴)

حدیث ۵۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وقتی زنا رواج گیرد زلزله پیدا شود، وقتی حاکمان ستم کنند باران کم شود. نهج الفصاحه ، حدیث ۲۱۹

حدیث ۵۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: تَسِعَةُ أَشْيَاءَ قَبِيحَةٌ وَ هِيَ مِنْ تَسَعَةِ أَنْفُسٍ أَقْبَحُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرَجِ مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ شِرْزَعَةُ الْعَضْبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكِذْبُ مِنَ الْقَضَاءِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطْبَاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛ نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَ لِيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلسَانِهِ وَ مُعَلِّمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنَ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ؛ کسی که خود را پیشوای مردم قرار داده، باید پیش از آموزش دیگران، خود را آموزش دهد و پیش از آن که دیگران را با زبان، ادب بیاموزد، با کردارش ادب آموزد و البته آموزش دهنده و ادب آموز خود بیش از آموزگار و ادب آموز مردم، شایسته تجلیل است. غرر الحکم، ح ۷۰۱۶.

حدیث ۵۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قُلُوبُ الرِّعِيَةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلِ أَوْ جَوْرِ وَجَدَهُ دِلْهَى مَرْدَمِ صِنْدُوقِجَهَائِهِ حَاكِمٌ اسْتِ، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. (غررالحکم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵)

حدیث ۵۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: از کسی که خداوند ولی امر شما کرده، شنوایی و اطاعت داشته باشید که او رشته ی کار اسلام است. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۲۰۸.

حدیث ۶۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یردّ الله دعاءهم: الذّاکر الله کثیرا و المظلوم و الإمام المقسط؛ سه کسند که خدا دعایشان را رد نمی کند آن که فراوان یاد خدا کند و ستمدیده و پیشوای دادگر. نهج الفصاحه

حدیث ۶۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا تحرم علیک أعراضهم المجاهر بالفسق و الإمام الجائر و المبتدع؛ سه کسند که آبرویشان محترم نیست: آن که به فسق تجاهر کند و پیشوای ستمگر و بدعت گذار. نهج الفصاحه

حدیث ۶۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تعوّذوا بالله من ثلاث فواقر: جار سوء إن رأى خیرا کتمه و إن رأى شرّا أذاعه و زوجة سوء إن دخلت علیها لستک و إن غبت عنها خانتک و إمام سوء إن أحسنت لم یقبل و إن أسأت لم یغفر؛ از سه چیز به خدا پناه ببرید که کمر شکن است: همسایه بد که اگر خیری ببیند مستور دارد و اگر بدی ببیند منتشر سازد و همسر بدی که اگر پیش وی باشی بد زبانی کند و اگر پیش وی نباشی به تو خیانت کند و پیشوای بدی که اگر نیکی کنی نپذیرد و اگر بدی کنی نبخشد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيما وال ولی من أمر أمّتی بعدی أقیم علی الصّراط و نشرت الملائکه صحیفته فإن کان عادلا نجا الله بعدله و إن کان جائرا انتفض به الصّراط انتفاضه ترایل بین مفاصله حتّی یكون بین عضوین من أعضائه مسیره مائه عام ثمّ ینخرق به الصّراط؛ هر زمامداری که پس از من کار امت مرا به دست گیرد روز رستاخیز بر صراط متوقف شود و فرشتگان نامه اعمال او را بگشایند اگر عادل باشد خداوند او را به وسیله عدلش نجات دهد و اگر ستمگر باشد صراط زیر پای او چنان بلرزد که بندهای او را از هم جدا کند چنان که میان دو عضو او صد سال راه فاصله باشد سپس از صراط بیفتد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيما وال ولی فلان و رفق رفق الله تعالی به یوم القیامه؛ هر کس به زمامداری برسد و با مردم به ملایمت و مدارا رفتار کند، خداوند روز قیامت با او مدارا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۶۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيما وال ولی شیئا من أمر أمّتی فلم ینصح لهم و یجتهد لهم کنصیحتهم و جهده لنفسه کبه الله تعالی علی وجهه یوم القیامه فی النار؛ هر زمامداری چیزی از کار امت مرا به دست گیرد و در کار آنها مثل کارهای خصوصی خود دلسوزی و کوشش نکند، روز رستاخیز خداوند او را وارونه در آتش اندازد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أيما راع استرعی رعیه فلم یحطها بالأمانه و التّصیحه ضاقت علیه رحمه الله تعالی التّی وسعت کلّ شیء؛ هر کس سرپرستی گروهی را به عهده گیرد و در کار آنها به امانت و دلسوزی رفتار نکند، رحمت خدا که

شامل همه چیز است به او نمی رسد. نهج الفصاحه

حدیث ۶۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَثَمَةَ الْمُضَلَّونَ؛ بیش از هر چیز بر امت خود از پیشوایان گمراه کننده بیم دارم. نهج الفصاحه

حدیث ۶۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِنَّ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَدْنَاهُمْ مِنْهُ مَجْلِسُ إِمَامٍ عَادِلٍ وَأَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَأَبْعَدُهُمْ مِنْهُ إِمَامٌ جَائِرٌ؛ محبوبترین مردم در نظر خدا روز قیامت و نزدیکتر از همه به او پیشوای دادگستر است و منفورترین مردم و دورتر از همه به او پیشوای ستمگر است. نهج الفصاحه

حدیث ۶۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللَّهُمَّ مَنْ وَلى مِنْ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْتَقُّ عَلَيْهِ وَمَنْ وَلى مِنْ أُمَّتِي شَيْئًا فَفَرَّقَ بِهِمْ فَارْفَقُوا بِهِ؛ خدایا هر کس عهده دار کار امت من شد و بر آنها سخت گرفت بر او سخت گیر و هر کس عهده دار کار امت من شد و با آنها مدارا کرد با او مدارا کن. نهج الفصاحه

حدیث ۷۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِمَامٌ جَائِرٌ؛ روز رستاخیز عذاب پیشوای ستمگر از همه کس سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَرْبَعَةٌ يَبْغِضُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى: الْبَيْعُ الْحَلْفُ وَالْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ وَالشَّيْخُ الزَّانِي وَالْإِمَامُ الْجَائِرُ؛ چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا کار و پیشوای ستمگر. نهج الفصاحه

حدیث ۷۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إِدْرِعُوا الْحُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّ الْإِمَامَ لَأَنْ يَخْطِي فِي الْعَفْوِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَخْطِي فِي الْعُقُوبَةِ؛ تا آنجا که می توانید مجازات ها را از مسلمانان باز دارید زیرا اگر پیشوایی در بخشش خطا کند بهتر از آن است که در مجازات خطا کند. نهج الفصاحه

حدیث ۷۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَخَذَ الْأَمِيرُ الْهَدِيَّةَ سَحْتًا وَقَبُولُ الْقَاضِي الرَّشْوَةَ كُفْرًا؛ هدیه گرفتن امیر نارواست و رشوه گرفتن قاضی کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۷۴

قال رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - : النَّظْرُ إِلَى الْعَالَمِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْإِمَامِ الْمَقْسُطِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةٍ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى أَخٍ تَوَدُّهُ فِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ عِبَادَةٌ؛ نگرستن به دانشمند عبادت است، نگرستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگرستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است.
أمالی الطوسی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث ۷۵

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: از کسی که خداوند ولی امر شما کرده، شنوایی و اطاعت داشته باشید که او رشته ی کار اسلام است. میزان الحکمه، ج ۱، ص ۲۰۸.

حدیث ۷۶

قال الامام علی - عليه السلام - : زَكَاةُ السُّلْطَانِ إِغَاثَةُ الْمَلْهُوفِ. امام علی - عليه السلام - فرمود: زکات فرمانروایی، فریادرسی گرفتاران است. «مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۴۶»

حکومت، مدیریت و خدمت**حدیث ۱**

قال امام الرضا - عليه السلام - : ما ذُبَانِ ضَارِيَانِ فِي غَنَمٍ قَدْ تَفَرَّقَ رُعَاتُهُمَا بِأَضْرَّ فِي دِينِ الْمُسْلِمِ مِنْ طَلَبِ الرِّيَاسَةِ. امام رضا - عليه السلام - فرمودند: زبانی که دو گرگ گرسنه به گله گوسفندی بی چوپان می زنند از زیان ریاست طلبی در دین مسلمانان بیش تر نیست. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۴۵»

حدیث ۲

قال الباقر - عليه السلام - إلى عمر بن عبد العزيز: افْتَحِ الْبَابَ وَ سَهِّلِ الْحِجَابَ وَ أَنْصِرِ الْمُظْلَمَ وَ رَدِّ الْمَظَالِمَ. امام باقر - عليه السلام - به عمر بن عبد العزيز فرمودند: در را به روی مردم باز کن و دسترسی مردم را به خودت آسان گردان و ستمدیده را یاری کن و حق ستمدیدگان را به آنان برگردان. «بحار الأنوار، ج ۴۶، ص ۳۴۶»

حدیث ۳

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِيَّاكَ وَ الرِّيَاسَةَ فَمَا طَلَبَهَا أَحَدٌ إِلَّا هَلَكَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از ریاست طلبی دوری کن که هر که آن را طلب کند، نابود می شود. «بحار الأنوار، ج ۱۴، ص ۴۷»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - عليه السلام - : إِيَّاكُمْ وَ هَوْلَاءِ الرُّؤَسَاءِ الَّذِينَ يَتَرَسَّوْنَ فَوَ اللهُ مَا خَفَقَتِ النَّعَالُ خَلْفَ رَجُلٍ إِلَّا هَلَكَ وَ أَهْلَكَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: از رئیس هایی که دوست دارند ریاست کنند، پرهیز کنید. سوگند به خدا، هر مردی کفش ها

پشت سر او به صدا در آیند هم خودش هلاک شود و هم آنان که به دنبال او راه می روند (و او را به ریاست قبول دارند). «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۰»

حدیث ۵

قال موسى بن جعفر - عليه السلام - : إِنَّ السُّلْطَانَ الْعَادِلَ بِمَنْزِلَةِ الْوَالِدِ الرَّحِيمِ. امام کاظم - عليه السلام - فرمودند: فرمانروای عادل، به منزله پدر مهربان است. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۴۷۲»

حدیث ۶

قال الامام الصادق - عليه السلام - : مَنْ تَوَلَّى أَمْرًا مِنْ أُمُورِ النَّاسِ وَفَتِيحَ بَابِهِ وَرَفَعَ سِتْرَهُ وَنَظَرَ فِي أُمُورِ النَّاسِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُؤْمِنَ رَوْعَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَدْخُلَهُ الْجَنَّةَ. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که کاری از کارهای مردم به عهده اش گذاشته شود و او در محل کار خود را روی مردم باز کند، پرده ها و موانع را کنار بزند و با دقت به فکر اصلاح امور مردم باشد، بر خداوند است که روز قیامت او را در امان قرار دهد و به بهشت برد. «بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۴۰»

حدیث ۷

قال الامام علي - عليه السلام - : أَلْرِّشَا فِي الْحُكْمِ الْكُفْرُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: رشوه گرفتن در حکم کفر به خدای بزرگ است. «الکافی، ج ۵، ص ۱۲۷»

حدیث ۸

قال الامام علي - عليه السلام - : تَجَاوَزَ مَعَ الْقُدْرَةِ وَ أَحْسَنَ مَعَ الدَّوْلَةِ تَكْمُلُ لَكَ السِّيَادَةُ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: در موقع اقتدار گذشت کن و زمانی که به مقام رسیدی، نیکی کن تا ریاست و آقایی تو کامل شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۳۴۷»

حدیث ۹

قال الامام علي - عليه السلام - : إِعْلَمَنَّ أَنَّ الشَّاعِلَ بِالصَّغِيرِ يَخْلُ بِالْمُهْمِّ وَإِفْرَادُ الْمُهْمِ بِالشُّغْلِ يَأْتِي عَلَى الصَّغِيرِ وَيَلْحَقُهُ بِالْكَبِيرِ فَابْدَأْ بِالْمُهْمِّ وَلَا تَنْسَ النَّظَرَ فِي الصَّغِيرِ وَاجْعَلِ الْأُمُورَ الصَّغَارَ مَنْ يَجْمَعُهَا وَيَعْرِ مِنْهَا عَلَيْكَ. امام علی - عليه السلام - فرمودند: بدان که اگر فقط به کارهای کوچک و کم اهمیت پردازی از کارهای مهم و حیاتی باز خواهی ماند؛ چنان که پرداختن به کارهای مهم، امور کوچک را از یاد می برد و آنها نیز به مشکل و کار مهم تبدیل می شوند. پس ضمن اولویت دادن و پرداختن به امور مهم، از مسائل جزئی نیز به کلی غافل مشو و کارهای کوچک را واگذار به کسی که تو را کفایت کند. «بحار الأنوار، ج ۱۷، ص ۴۲۴»

حدیث ۱۰

قال الامام علي - عليه السلام - : أَمَا لَا يَكُنْ حَظُّكَ فِي وِلَايَتِكَ مَا لَا تَسْتَفِيدُهُ وَلَا غِيضًا تَشْتَفِيهِ وَلَكِنْ أَمَانَةً بَاطِلٍ وَإِحْيَاءَ حَقِّ. امام علی - عليه السلام - (به ابن عباس) فرمودند: مبدا هدف تو از فرمانروایی، سودجویی و جمع مال، یا خنک کردن خشمی باشد. بلکه باید هدف تو از بین بردن باطل و احیای حق باشد. «مناقب، ج ۲، ص ۱۰۱»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ اخْتَالَ فِي وِلَايَتِهِ اَبَانَ عَنْ حِمَاقَتِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کسی که به مقام خود مغرور شود پرده از حماقت خود برداشته است. «غرر الحکم، ص ۳۴۶»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ اِنَّ عَمَلَك لَيْسَ لِمَكَ بِطُعْمِيهِ وَ لِكِنَّهُ فِي عُنُقِكَ اَمَانَةٌ. امام علی - علیه السلام - (به اشعث) فرمودند: این مقام برای تو طعمه نیست بلکه امانتی است در گردن تو. «بحار الأنوار، ج ۳۲، ص ۳۶۱»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : دَخَلْتُ بِلَادَكُمْ بِشِمَالِي هَذِهِ وَ رِحْلَتِي وَ رَاِحِلَتِي هَاهِي فَاِنَا خَرَجْتُ مِنْ بِلَادِكُمْ بِغَيْرِ مَا دَخَلْتُ فَاَنَا مِنَ الْخَائِنِينَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آن روز که به شهر شما آمدم، با این لباس پشمی و مرکب سواری و کوله بارم آمدم. اگر روزی که خواستم از شهر شما بروم، بیش تر از آن چه با خود داشتم بردم از خیانت کارانم. «بحار الأنوار، ج ۴۰، ص ۳۲۶۵»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : جُيُودُ الْوُلَاةِ بَقِيَّةُ الْمُسْلِمِينَ حَيُّورٌ وَ خَمْتٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بذل و بخشش کارگزاران از بیت المال، ظلم و خیانت است. «غرر الحکم، ص ۳۴۳»

حدیث ۱۵

قال الامام علی - علیه السلام - : اَدِقُّوا اَقْلَامَكُمْ قَارِبُوا بَيْنَ سَيْطُورِكُمْ وَ اَحْذِرُوا عَنِّي فُضُولَكُمْ وَ اقْصِدُوا اقْصِدُوا الْمَعَانِي وَ اِيَاكُمْ وَ الْاِكْتَاَرَ فَاِنَّ اَمْوَالَ الْمُسْلِمِينَ لَا تَحْتَمِلُ الْاَضْرَارَ. امام علی - علیه السلام - (به کارگزاران خود) فرمودند: نوک قلم ها را تیز کنید، سطرها را نزدیک هم قرار دهید، مطالب اضافی را از متن حذف کنید، فقط مسائل لازم را بنویسید و از زیاده روی در نوشتن بپرهیزید، زیرا اموال مسلمانان تحمل ضرر و زیان را ندارد. «وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۴۰۴»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ لَمْ يَنْصِفِ الْمَظْلُومَ مِنَ الظَّالِمِ سَلَبَهُ اللهُ قُدْرَتَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر صاحب قدرتی که داد مظلوم را از ظالم نگیرد و به یاری مظلوم نشتابد، خداوند قدرتش را از او می گیرد. «غرر الحکم، ص ۳۴۱»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مِنْ اَمَارَاتِ الدَّوْلَةِ الْيَقِظَةُ لِحِرَاسَةِ الْاُمُورِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از نشانه های (لیاقت و شایستگی) دولت، بیداری و هوشیاری برای حفظ و حراست امور است. «غرر الحکم، ص ۳۴۱»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ شَرَّ وُزَرَائِكَ مَنْ كَانَ لِلْأَشْرَارِ قَبْلَكَ وَزِيْرًا وَمَنْ شَرَّكُهُمْ فِي الْآثَامِ. امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به مالک اشتر) فرمود: بدترین وزیران و کارگزاران تو کسانی اند که در نظام باطل گذشته وزیر (و مسئول) بوده اند و در گناهان آنان دست داشتند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : تَوَلَّى الْأَرَاذِلَ وَالْأَحْدَاثِ الدُّوْلَ دَلِيْلًا عَلَىٰ اِنْحِلَالِهَا وَ اِدْبَارِهَا. امام علی - علیه السلام - فرمود: هرگاه آدم های پست و کم تجربه دولت ها را به دست گیرند، نشان انحلال و شکست آن دولت ها خواهد بود. «غرر الحکم، ص ۳۴۵»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : يَسْتَدَلُّ عَلَىٰ اِدْبَارِ الدُّوْلِ بِارْبَعٍ: تَضْيِيعِ الْاَصُوْلِ وَ التَّمَسُّكِ بِالْفُرُوْعِ وَ تَقْدِيْمِ الْاَرَاذِلِ وَ تَاخِيْرِ الْاَفْاضِلِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: چهار چیز باعث شکست دولت ها می شود: ضایع کردن اصول (مسائل مهم) و سرگرم شدن به فروع (امور کم اهمیت) و و به کار گماردن آدم های پست و کنار گذاردن انسان های فاضل. «غرر الحکم، ص ۳۴۲»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ رُفِعَ بِلا- كِفَاتِهِ وَ وُضِعَ بِلا- جِنَائِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: کسی که بدون شایستگی (مقامش) بالا رود، بدون جرم پایین کشیده شود. «غرر الحکم، ص ۳۴۴»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلْمَةُ الرَّيَاسِيَّةُ سَيِّعَةُ الصُّدْرِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: ابرار ریاست، داشتن سعه صدر است. «بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۳۵۷»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - إلى قثم بن عباس: اجلس لهم العَصْرَيْنِ وَ اَفْتِ مُسْتَفْتِي وَ عِلْمِ الْجَاهِلِ وَ ذَاكِرِ الْعَالَمِ وَ لَا يَكُنْ لَكَ اِلَى النَّاسِ سَفِيْرًا اِلَّا لِسَانِكَ وَ لَا حَاجِبًا اِلَّا وَجْهَكَ وَ لَا تَحْجَبَنَّ ذَا حَاجَةٍ عَن لِقَائِكَ بِهَا. امام علی - علیه السلام - به قثم بن عباس فرمود: عصرها بین مردم بنشین، به سؤالات شرعی آنان پاسخ ده و به نادانان بیاموز و با دانشمندان سخن بگو. نباشد سفیری بین تو و مردم جز زبانت و نیز حاجبی میان تو و آنان جز چهره خودت نباشد و هیچ صاحب حاجتی را از ملاقات با خودت محروم نساز. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۵۸»

حدیث ۲۴

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ اَمَّا بَعْدُ فَلَا تُطَوِّلَنَّ اِحْتِجَابَكَ عَن رَعِيَّتِكَ فَاِنَّ اِحْتِجَابَ الْوَلَاةِ عَنِ الرَّعِيَةِ شُعْبَةٌ مِّنَ الضِّيْقِ وَ قَلَّةٌ عِلْمٍ بِالْاُمُوْر. امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به مالک اشتر) فرمود: و اما بعد، فاصله ات را از مردم طولانی نکن، زیرا جدایی

حاکمان از مردم باعث می شود حاکمان در تنگنا قرار بگیرند و به بسیاری از مسائل و امور آگاه نشوند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲۵

قال الامام علی - علیه السلام - : زَكَاهُ السُّلْطَانِ اِغَاثَةُ الْمَلْهُوفِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: زکات فرمانروایی، فریادرسی گرفتاران است. «مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۴۶»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : وَ اَشْعِرَ قَلْبَكَ الرَّحْمَةَ لِلرَّعِيَةِ وَ الْمَحَبَّةَ لَهُمْ وَ اللُّطْفَ بِهِمْ وَ لَا تَكُونَنَّ عَلَيْهِمْ سَبْعًا ضَارِيًا تَعْتِمُ اَكْلَهُمْ. امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به مالک اشتر) فرمود: دلت را از محبت به مردم و مهربانی و لطف در حق آنها پر گردان. مبدا مانند حیوان درنده در فکر دریدن آنان باشی. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲۷

قال الامام علی - علیه السلام - : فَلْيَكُنْ اَحَبَّ الدُّخَائِرِ اِلَيْكَ ذَخِيرَةُ الْعَمَلِ الصَّالِحِ فَاَمْلِكْ هَوَاكَ وَ شُحَّ بِنَفْسِكَ. امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به مالک اشتر) فرمود: ... بیش ترین چیزی که برای خود ذخیره می کنی، عمل صالح باشد. پس بر نفس خود مالک باش و بخل بورز بر خودت (خود را به آسانی مفروش). «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲۸

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ جَعَلَ مُلْكُهُ خَادِمًا لِدِينِهِ اِنْقَادَ لَهُ كُلُّ سُلْطَانٍ، وَ مَنْ جَعَلَ دِينَهُ خَادِمًا لِمُلْكِهِ طَمَعَ لَهُ كُلُّ اِنْسَانٍ. امام علی - علیه السلام - فرمود: هر کسی که مقام و قدرت خود را در خدمت دین قرار دهد، همه قدرت ها تسلیم او خواهند شد و هر که دین را در خدمت مقام خود قرار دهد، همه در او طمع کنند. «غرر الحکم، ص ۳۴۴»

حدیث ۲۹

قال الامام علی - علیه السلام - : «مَنْ حَقَّ الرَّاعِي اَنْ يَخْتَارَ لِرَعِيَّتِهِ مَا يَخْتَارُهُ لِنَفْسِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمود: از حقوق مردم بر حاکمشان این است که حاکم هر امری را که برای خود صلاح می داند، برای جامعه و مردم خود نیز همان را بخواهد. «غرر الحکم، ص ۳۴۴»

حدیث ۳۰

قال الامام علی - علیه السلام - : زَكَاهُ الْقُدْرَةِ الْاِنصَافُ. امام علی - علیه السلام - فرمود: زکات قدرت، انصاف است. «غرر الحکم، ص ۳۴۲»

حدیث ۳۱

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ اتَّخَذَ الْحَقَّ لُجَامًا اتَّخَذَهُ النَّاسُ اِمَامًا. امام علی - علیه السلام - فرمود: هر که حق را پیش روی

خود قرار دهد و بر محور حق حرکت کند، مردم او را به ریاست و زعامت می پذیرند. «غرر الحکم، ص ۳۳۱»

حدیث ۳۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ طَلَبَ الرِّئَاسَةَ بِغَيْرِ حَقِّ حُرْمِ الطَّاعِيَةِ لَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمود: هر که ناحق به دنبال ریاست باشد، اطاعت از او حرام است. «تحف العقول، ص ۳۲۱»

حدیث ۳۳

قال الامام علی - علیه السلام - : يَحْتَاجُ الْإِمَامُ إِلَى قَلْبِ عَقُولٍ وَ لِسَانِ قَوْلٍ وَ جَنَانٍ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ صِدْقًا. امام علی - علیه السلام - فرمود: رهبر نیازمند سه چیز است: قلب اندیشمند و متفکر، زبان گویا و دل پر جرئت و قاطع در برابر اجرای حق. «غرر الحکم، ص ۳۴۰»

حدیث ۳۴

قال الامام علی - علیه السلام - : صَيْرِ الدِّينَ حِصْنَ دَوْلَتِكَ وَ الشُّكْرَ حِزْمَ نِعْمَتِكَ فَكُلَّ دَوْلَةٍ يَحُوطُهَا الدِّينُ لَا تُغْلَبُ وَ كُلُّ نِعْمَةٍ يَحْرُزُهَا الشُّكْرُ لَا تُسَلَبُ. امام علی - علیه السلام - فرمود: دین را دژ و حصار محکم حکومت خود قرار ده و با شکر گزاری، نعمت ها را حفظ کن؛ زیرا هر قدرتی که دین او را احاطه کرده باشد (عامل به دین باشد)، هرگز شکست نمی خورد و هر نعمتی که با سپاسگزاری همراه باشد، گرفته نمی شود. «غرر الحکم، ص ۳۴۳»

حدیث ۳۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ وَلِيَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي فَلَمْ يَنْصَحْ لَهُمْ وَ يَجْتَهِدْ لَهُمْ كَنْصِيحَتِهِ لِنَفْسِهِ كَبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي النَّارِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمود: کسی که متولی کاری از کارهای امت من شود و همان طور که برای خود دل می سوزاند برای امت من دل نسوزاند و خیر خواهانه و با تلاش برای آنان قدم بر ندارد، خداوند در قیامت او را با صورت در آتش می اندازد. «تاریخ بغداد، ج ۸، ص ۴۷۲»

حدیث ۳۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَصْلِحْ وَزِيرَكَ فَإِنَّهُ الَّذِي يَقُودُكَ إِلَى الْجَنَّةِ أَوْ النَّارِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمود: وزیر خود را صالح گردان، زیرا همانا او کسی است که تو را به بهشت یا جهنم می برد. «بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۶۶»

حدیث ۳۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ اسْتَعْمَلَ عَامِلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَ هُوَ يَعْلَمُ أَنَّ فِيهِمْ أَوْلَىٰ بِذَلِكَ مِنْهُ وَ أَعْلَمُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّتِهِ نَبِيهِ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمود: هر که در میان چند مسلمان یک نفرشان را رئیس قرار دهد و بداند در میان آن چند نفر کسی بهتر و لایق تر و عالم تر به کتاب خدا و سنت نبیش است، به خدا و رسولش و همه مسلمانان خیانت کرده است. «جامع الصغیر، ج ۱، ص ۴۵۵»

حدیث ۳۸

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ وَلِيَ شَيْئاً مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا أَتَى بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ يَدَاهُ مَغْلُوتَانِ إِلَى عُنُقِهِ لَا يَفُكُهُمَا إِلَّا عَدْلٌ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمود: هر که ولایت و مسئولیت کاری از امور مسلمانان به او واگذار شود، روز قیامت او را در حالی که دستان او را به گردنش بسته اند می آورند و چیزی جز عدالت او را از غل و زنجیر آزاد نمی سازد. «عوالی اللآلی، ج ۱، ص ۳۶۶»

حدیث ۳۹

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرَّجَالُ قِيَاماً فَلْيَتَّبِعُوا قَعِيدُهُ مِنَ النَّارِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمود: کسی که دوست دارد مردم جلوی پای او بایستند، جایگاهش پر از آتش خواهد شد. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۰»

حدیث ۴۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : أَوَّلُ مَا عَصَيْتُ بِهِ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سِتُّ خِصَالٍ: حُبُّ الدُّنْيَا وَ حُبُّ الرِّيَاسَةِ وَ حُبُّ الطَّعَامِ وَ حُبُّ النِّسَاءِ وَ حُبُّ النَّوْمِ وَ حُبُّ الرِّاحَةِ. رسول خدا - صلى الله عليه وآله - فرمود: نخستین چیزی که موجب عصیان پروردگار گردید، شش گناه بود: دنیا طلبی، ریاست طلبی، شکم پرستی، شهوت پرستی، علاقه به خواب و راحت طلبی. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۳»

حدیث ۴۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : کَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ ؛ هر گونه شما باشید، همان گونه بر شما حکومت می شود .
کنز العمال : ۱۴۹۷۲ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۶

حدیث ۴۲

امام علی علیه السلام: مَنْ جَارَتْ وَ لَایَتُهُ زَالَتْ دَوْلَتُهُ ؛ هر که حکومتش ستمگر باشد، دولتش زوال پذیرد. غرر الحکم : ۸۳۶۵ منتخب میزان الحکمه : ۶۱۶

حدیث ۴۳

امام علی علیه السلام : إِذَا بَنَى الْمَلِكُ عَلَى قَوَاعِدِ الْعَدْلِ وَ دَعَمَ بِدَعَائِمِ الْعَقْلِ ، نَصَرَ اللَّهُ مُوَالِيَهُ وَ خَدَلَ مُعَادِيَهُ ؛ هر گاه حکومت بر پایه های دادگری بنا شود و با ستون های خرد برپا گردد ، خداوند دوستان آن را یاری رساند و دشمنانش را تنها و بی یاور گذارد .
کذا ، ولعل کلمه «مُلْكُهُ» سقطت من الحديث (کما فی هامش المصدر). غرر الحکم : ۴۱۱۸ منتخب میزان الحکمه : ۵۱۴

حدیث ۴۴

امام علی علیه السلام : آفَةُ الْمُلُوكِ سُوءُ السَّيْرِ ، آفَةُ الْوُزَرَاءِ خُبْثُ السَّرِيرَةِ ؛ آفت شاهان ، بد رفتاری است ؛ آفت وزیران ، بدسگالی است . غرر الحکم : (۳۹۲۸-۳۹۲۹) منتخب میزان الحکمه : ۵۱۴

حدیث ۴۵

امام علی علیه السلام: مَنْ جَعَلَ مَلِكُهُ خَادِمًا لِدِينِهِ انْقَادَ لَهُ كُلُّ سُلْطَانٍ، مَنْ جَعَلَ دِينَهُ خَادِمًا لِمَلِكِهِ طَمَعَ فِيهِ كُلُّ إِنْسَانٍ؛ هر کس حکومت خود را در خدمت دینش قرار دهد، هر سلطانی مطیع او شود؛ هر کس دینش را در خدمت حکومتش در آورد، هر انسانی در او طمع کند. غرر الحکم: (۹۰۱۶-۹۰۱۷) منتخب میزان الحکمه: ۵۱۴

حدیث ۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّا وَاللَّهِ لَأَتَوَلَّى عَلَى هَذَا الْعَمَلِ أَحَدًا سَأَلَهُ، وَلَا أَحَدًا حَرَصَ عَلَيْهِ؛ به خدا سوگند ما کسی را که متقاضی این کار (حکومت)، یا بر آن حریص باشد، به این کار نمی‌گماریم. صحیح مسلم: ۳ / ۱۴۵۶ / ۱۴ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۸

حدیث ۴۷

الامام علی علیه السلام فيما كتب للأشتر لما ولاه مصر: ثُمَّ انظُرْ فِي أُمُورِ عَمَّا لِكَ، فَاسْتَعْمِلْهُمْ اخْتِبَارًا، وَلَا تُؤَلِّمْهُمْ مُحَابَاةً وَأَثَرَةً؛ فَإِنَّهُمَا جَمَاعٌ مِنْ شُعَبِ الْجَوْرِ وَالْخِيَانَةِ. وَتَوَخَّ مِنْهُمْ أَهْلَ التَّجْرِبَةِ وَالْحَيَاءِ مِنْ أَهْلِ الثَّبُوتِ الصَّالِحَةِ، وَالْقَدَمِ فِي الْإِسْلَامِ الْمُتَقَدِّمَةِ؛ امام علی علیه السلام - در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر - : دیگر آن که در کارهای کارگزاران اندیشه و تأمل کن و پس از آزمودن آنها، ایشان را به کار گمار و به صرف جانبداری یا علاقه به کسی او را عهده‌دار کاری مکن؛ زیرا این دو، کانون انواع ستم و خیانت است. کارگزاران خود را از میان افراد با تجربه و آبرومند و خاندان‌های نیک و خوشنام و پیشگام در اسلام انتخاب کن. نهج البلاغه: الكتاب ۵۳ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۸

حدیث ۴۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ اسْتَعْمَلَ غُلَامًا فِي عِصَابِيَةٍ فِيهَا مَنْ هُوَ أَرْضَى لَلَّهِ مِنْهُ فَقَدْ خَانَ اللَّهَ؛ هر کس از میان گروهی مردی را به کار گمارد در حالی که در بین آنها خداپسندتر از او وجود دارد، به خدا و رسول او و مؤمنان خیانت کرده‌است. بحار الأنوار: ۲۳ / ۷۵ / ۲۴ منتخب میزان الحکمه: ۶۱۸

حدیث ۴۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا نِعْمَةَ أَهْنَا مِنَ الْأَمْنِ؛ هیچ نعمتی گواراتر از امنیت نیست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۹۱۱

حدیث ۵۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: رَأْسُ السِّيَاسَةِ اسْتِعْمَالُ الرَّفِيقِ؛ سرلوحه سیاست، به کار بردن مداراست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۲۶۶

حدیث ۵۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِنْ أَمَارَاتِ الدَّوْلَةِ الْيَقْظَةُ لِجَرَسِيَةِ الْأُمُورِ؛ از نشانه‌های [پایداری] دولت، بیداری برای حراست از

امور است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۹۳۶۰

حدیث ۵۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: تَزَاوَرُوا وَ تَلَاَقُوا وَ تَذَاكَرُوا وَ أَخْتَبُوا أَمْرَنَا؛ به زیارت و دیدار یکدیگر بروید، با هم به سخن و مذاکره بنشینید و امر ما را (کنایه از حکومت و رهبری) زنده کنید. بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۵۲

حدیث ۵۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: لتنقضن عرى الاسلام عروه، كلما انتقضت عروه تشبث الناس بالتي تليها، فاولهن نقض الحكم، و اخرهن الصلاة؛ دستگیره های اسلام یک به یک شکسته می شود، هر گاه یک دستگیره نابود شود مردم به آن چه نزدیک آن است چنگ می زنند، اول آنها شکستن حکومت است (حکومت اسلامی را از دست صاحب آن خارج می کنند) و آخر آن ها نماز است (نماز را ترک می کنند). (اصول وافی، ج ۲، ص ۷۲)

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من رجل من المسلمين أعظم أجرا من وزير صالح مع إمام يطيعه و يأمره بذات الله؛ پادشاه هیچ یک از مسلمانان از وزیر شایسته ای که با پیشوائی باشد و او را اطاعت کند و به فرمان خدا وادارد بزرگتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۵۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لتتنقضن عرا الإسلام عروه فكلما انتقضت عروه تشبث الناس بالتي تليها فأولهن نقض الحكم و آخرهن الصلاة؛ دستاویزهای اسلام یکایک شکسته می شود و چون دستاویزی شکسته شد مردم به دستاویز بعدی چنگ می زنند، نخستین دستاویزی که شکسته می شود حکومت حق است و آخر آن نماز است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: كما تكونوا يولئ عليكم؛ چنان که هستید بر شما حکومت کنند. نهج الفصاحه

حدیث ۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عَمَّا أَلْكُمْ أَعْمَالُكُمْ، كَمَا تَكُونُونَ، يُوَلَّى عَلَيْكُمْ؛ کار گزاران شما [نتیجه] اعمال شما هستند، همان گونه که هستید، بر شما حکومت می شود. شرح شهاب الاخبار، ص ۲۶۰.

حدیث ۵۸

امام علی علیه السلام: مَنْ عَمِلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مَلِكُهُ؛ هر کس به عدالت رفتار کند، خداوند حکومتش را حفظ خواهد کرد. غرر الحکم، ج ۵، ص ۳۵۵، ح ۸۷۲۲.

حدیث ۵۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: مَنْ عَمِلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مُلْكَهُ هَر كَسْ بِه عَدَالَتِ رِفْتَارِ كُنْد، خدائوند حكومتش را حفظ خواهد كرد. غررالحكم، ج ۵، ح ۸۷۲۲

حدیث ۶۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ثُبَاتُ الدُّوَلِ بِإِقَامَةِ سُنَنِ الْعَدْلِ؛ پایداری دولتها به برپا داشتن راه و رسم دادگری است. غررالحكم و دررالکلم، ح ۴۷۱۵

حدیث ۶۱

قال النبی - صلی الله علیه و آله - : کلا، و الذی نفس محمد بیده! ان شملته الآن لتحترق علیه فی النار، کان غلها من فیء المسلمین یوم خیبر. (مدعم، از خدمتکاران پیامبر - صلی الله علیه و آله - در یکی از جنگ ها، همراه وی بود. او، در آن جنگ، به تیر دشمن شهید گشت. مسلمانان، کنار پیکر او گرد آمده، می گفتند: بهشت بر تو گوارا باد! ولی پیامبر - صلی الله علیه و آله - سخنی نمی فرمود و خشمناک به نظر می رسید. حاضران، علت خشم را نمی دانستند که ناگهان) پیامبر - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نه هرگز، سوگند به خدائندی که جان محمد در دست اوست، روپوش او هم اکنون وی را در میان آتش شعله ور خود می سوزاند، چون او، آن روپوش را از فیء مسلمانان (بدون رعایت مقررات) در روز (جنگ) خیبر برداشته بود. «سیره ابن هشام، ج ۳، ص ۳۵۴»

وحدت**حدیث ۱**

قال الامام الصادق - علیه السلام - : تواصلوا و تباروا و تراحموا و کونوا إخوة أبرارا کما أمرکم الله عزوجل. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: همان گونه که خدای عزوجل به شما دستور داده، با هم پیوند داشته باشید، به یکدیگر نیکی کنید، و برادرانی نیکوکار باشید. «وسایل الشیعه، ج ۸، ص ۵۵۲، ح ۳»

حدیث ۲

قال الامام الصادق - علیه السلام - : إنما المؤمنون إخوة بنو أب و أم و إذا ضرب علی رجل منهم عرق سهر له الاخرون. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: مؤمنان، با یکدیگر برادر (دینی) اند، و همگی همانند فرزندان یک پدر و مادر و چون رگ یکی از آنان زده شود «مصیبتی بر او وارد شود» دیگران در غم او خوابشان نبرد. «الکافی، ج ۲، ص ۱۶۵»

حدیث ۳

قال الامام الرضا - علیه السلام - : إن الإمامة زمام الدین و نظام المسلمین و صلاح الدنیا و عز المؤمنین، ان الإمامة أس الإسلام النامی و فرعه السامی امام رضا - علیه السلام - فرمودند: امامت، زمام دین و مایه نظام و انسجام مسلمانان و صلاح دنیا و عزت مؤمنان است. امامت، اساس اسلام و شاخه بلند آن است. «کافی، ج ۱، ص ۲۰۰»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : صدقةُ یحبها الله اصلاح بین الناس إذا تفسدوا و تقارب بینهم إذا تباعدوا. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: ایجاد وحدت هنگام پیدایش اختلاف و تباهی امت و نزدیک کردن آنها در هنگام جدائی، صدقه‌ایست که خداوند آن را دوست دارد. «الکافی، ج ۲، ص ۲۰۹»

حدیث ۵

قال الامام الباقر - علیه السلام - : .. یا معشر المؤمنین تألفوا و تعاطفوا. امام محمد باقر - علیه السلام - فرمودند: ... ای گروه مؤمنان، با هم مأنوس و متحد باشید و به یکدیگر مهربانی کنید. «الکافی، ج ۲، ص ۳۴۵»

حدیث ۶

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : ید الله علی الجماعة... پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دست خدا (یاری و عنایت خدا) بر سر جماعت است. «نهج الفصاحه، ح ۳۲۱۱»

حدیث ۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : یا أيها الناس، إن الرب واحد و الاب واحد و إن الدین واحد لیست العربیة لأحدکم باب و لا أم و إنما هی اللسان فمن تعلم العربیة فهو عربی. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای مردم، پروردگار شما یکی است (الله)، پدر همه شما یکی است (آدم)، و دین شما نیز یکی است (اسلام)، و عربیت، برای هیچ یک از شما پدر و مادر نیست، بلکه آن هم یکی از زبانهاست و هر کس زبان عربی را بیاموزد، منسوب به عرب می شود. «معالم الحکومه، ص ۴۰۴»

حدیث ۸

امام علی - علیه السلام - فرمودند: پس بنگرید، چگونه بودند «قوم بنی اسرائیل» زمانی که جمعیتها گرد آمده، و اندیشه‌ها با هم و دلها یکسان و دستها یاور هم و شمشیرها کمک یکدیگر و بینش‌ها ژرف و تصمیمات یکی بود، آیا در اطراف زمین بزرگ و بر جهانیان حاکم نبودند؟ پس بنگرید به آخر کارشان «قوم بنی اسرائیل» آن هنگام که بین آنها تفرقه افتاد، و مهربانی و الفتها بهم خورد و سخنها و دلها مختلف و گروه گروه شدند و بجان هم افتادند و پراکنده گشتند و با هم جنگیدند، پس خداوند، لباس عزت را از تن آنها برکند و فراوانی نعمتش را از آنها گرفت و آنچه باقی مانده، سرگذشت آنان است تا مایه عبرت عبرت گیرندگان باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۹

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : خیر المؤمنین من کان مألفةً للمؤمنین و لا خیر فیمن لا یألف و لا یؤلف. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: بهترین مؤمنان، کسی است که محور الفت مؤمنان باشد و در کسی که انس نگیرد و با دیگران مأنوس نشود خیری ندارد. «بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۳۹۳»

حدیث ۱۰

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : المؤمنون إخوةٌ تتكافؤ دماؤهم وهم يد على من سواهم. نبی اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: مؤمنان با هم برادرند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یکپارچه‌اند. «کافی، ج ۱، ص ۴۰۴»

حدیث ۱۱

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : .. فأنتم «اهل البيت» اهل الله عزوجل الذين بهم تمت النعمة واجتمعت الفرقه و ائتلفت الكلمة. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: شما اهل بیت، اهل الله هستید که به برکت شما، نعمت کامل گشته و پراکندگی بر طرف شده و اتحاد کلمه پدید آمده است. «الکافی، ج ۱، ص ۴۴۶»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - عليه السلام - : إن هؤلاء قد تمالؤوا على سخطه إمارتي و سأصبر ما لم أخف على جماعتكم فإنهم إن تمموا على فيالة هذا الرأي إنقطع نظام المسلمين. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سینه اینان (خوارج) از دشمنی با حکومت من انباشته است و تا آن هنگام که بیم از هم پاشیدن جماعت (امت) نباشد، صبر می‌کنم، برآستی اگر اینان بر این اندیشه سست ادامه دهند، نظام مسلمانان از هم خواهد گسست. «نهج البلاغه، خطبه ۱۶۹»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - عليه السلام - : .. و عليكم بالتواصل و التبادل و اياكم و التدابر و التقاطع. امام علی - علیه السلام - در وصیت به حسنین - علیهما السلام - می‌فرمایند: .. و بر شما باد به ارتباط و بذل و بخشش و دوری گزیدن از جدائی و پشت کردن به یکدیگر. «نهج البلاغه، نامه ۴۷»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - عليه السلام - : .. فإن يد الله على الجماعة و اياكم و الفرقه فإن الشاذ من الناس للشيطان، كما أن الشاذ من الغنم للذئب. امام علی - علیه السلام - فرمودند: دست خدا (یاری خدا) بر سر جماعت است، از تفرقه بپرهیزید، زیرا شخص تکرو، شکار شیطان است همانگونه که گوسفند تکرو، طعمه گرگ است. «شرح نهج البلاغه، ج ۸، ص ۱۱۲»

حدیث ۱۵

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَيُّهَا النَّاسُ، عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ؛ ای مردم! به جماعت (یکپارچگی) روی آرید و از پراکندگی بپرهیزید. میزان الحکمه: ح ۲۵۸۹

حدیث ۱۶

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الْجَمَاعَةُ رَحِمَةٌ وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ؛ جماعت (یکپارچگی) رحمت است و پراکندگی عذاب. میزان الحکمه: ح ۲۵۹۳

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ، فَإِنَّمَا يَأْخُذُ الذَّنْبُ مِنَ الْغَنَمِ الْقَاصِيَةَ؛ با جماعت همراه شو؛ زیرا گرگ، گوسفند دورمانده را می خورد. مسند احمد، ج ۶، ص ۴۴۶

حدیث ۱۸

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللهُ... إِطَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمِلَّةِ وَ إِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفِرْقَةِ خِذَا إِطَاعَتِ وَ بِيْرُوِيْ اَزِ مَا اَهْلِ بَيْتِ رَا سَبَبِ بَرَقْرَارِيْ نِظْمِ اِجْتِمَاعِيْ دَرِ اَمْتِ اِسْلَامِيْ وَ اِمَامْتِ وَ رَهْبِرِيْ مَا رَا عَامِلِ وَ حِدْتِ وَ دِرَامَانِ مَانْدِنِ اَزِ تَفْرِقَةِ هَا قَرَارِ دَادِهْ اِسْتِ. بَحَارِ الْاِنْوَارِ، ج ۴۳، ص ۱۵۸

حدیث ۱۹

قال الامام علي (عليه السلام): - وَقَدْ سُئِلَ عَنْ تَفْسِيرِ السُّنَّةِ وَ الْبِدْعَةِ وَ الْجَمَاعَةِ وَ الْفُرْقَةِ - : اَلْسُّنَةُ - وَ اَللّٰهُ - سُنَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ الْبِدْعَةُ مَا فَارَقَهَا وَ الْجَمَاعَةُ - وَ اَللّٰهُ - مُجَامَعَةُ اَهْلِ الْحَقِّ وَ اِنْ قَلَوْا وَ الْفُرْقَةُ مُجَامَعَةُ اَهْلِ الْبَاطِلِ وَ اِنْ كَثُرُوا؛ امام علی (علیه السلام) در پاسخ به پرسش از معنای سنت، بدعت، جماعت و تفرقه فرمودند: به خدا سوگند، سنت، همان سنت محمد صلی الله علیه و آله است و بدعت آنچه خلاف آن باشد و به خدا قسم، جماعت، همدست شدن با اهل حق است هر چند اندک باشند و تفرقه، همدستی با اهل باطل است هر چند بسیار باشند. کنز العمال، ح ۱۶۴۴

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَيُّهَا النَّاسُ ، عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَ الْفُرْقَةَ أَيِ مَرْدَمِ! بَهْ جَمَاعَتِ (يَكْبَارِ چِگِي) رُوِيْ آرِيْدِ وَ اَزِ پِرَا كَنْدِگِي بِيْرَهِيْزِيْدِ. مِيْزَانِ الْحِكْمَةِ، ح ۲۵۸۹

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَيُّكُمْ وَ التَّلَوُّنَ فِي دِينِ اللَّهِ فَإِنَّ جَمَاعَةً فِيمَا تَكْرَهُونَ مِنَ الْحَقِّ خَيْرٌ مِنْ فُرْقَةٍ فِيمَا تُحِبُّونَ مِنَ الْبَاطِلِ وَ إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يُعْطِ أَحَدًا بِفُرْقَةٍ خَيْرًا مِمَّنْ مَضَى وَ لَا مِمَّنْ بَقِيَ ؛ از چند رنگی و اختلاف در دین خدا بپرهیزید، زیرا یکپارچگی در آنچه حق است ولی شما آن را ناخوش می دارید، از پراکندگی در آنچه باطل است اما خوشایند شما می باشد، بهتر است. خدای سبحان به هیچ یک از گذشتگان و باقی ماندگان بر اثر تفرقه و جدایی خیر و خوبی عطا نکرده است. نهج البلاغه، از خطبه ۱۷۶

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : يد الله على الجماعة فإذا اشتد الشاذ منهم اختطفه الشيطان كما يختطف الذئب الشاة الشاذة من الغنم ؛ دست خداوند بر سر جماعت است ، هر گاه از آنها کسی از جماعت جدا شود، شیطان او را می رباید همان طور که گرگ گوسفند جدا شونده از رمه گوسفند را می رباید. (کنز العمال ، ص ۲۰۷)

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم ياخذ الشاه القاصية و الناحية فاياكم و الشعاب و عليكم بالجماعة و العامة و المسجد؛ شيطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میشهای دور افتاده و کناره گیر را می گیرد. پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) بپرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱، حدیث ۲۰۳۵۵)

حدیث ۲۴

قال الصادق - عليه السلام -: من صلى معهم في الصف الاول كان كمن صلى خلف رسول الله في الصف الاول؛ کسی که در صف اول نماز جماعت (اهل سنت) شرکت نماید، مانند آن است که در صف اول پشت سر پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) نماز خوانده باشد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۸۱)

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: يد الله على الجماعة؛ دست خدا همراه جماعت است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: من فارق الجماعة شبرا خلع الله ربقه الإسلام من عنقه؛ هر که یک و جب از جماعت دور شود خدا طوق مسلمانی از گردن وی بردارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: الجماعة رحمة و الفرقة عذاب؛ جماعت مایه رحمت و تفرقه موجب عذاب است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: التحدّث بنعم الله شكر و تركه كفر و من لا يشكر القليل لا يشكر الكثير و من لا يشكر الناس لا يشكر الله و الجماعة خير و الفرقة عذاب؛ گفتگو از نعمتهای خداوند شکر است و ترک آن کفر است و هر که نعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت و هر که مردم را سپاس ندارد سپاس خدا را نخواهد داشت اجتماع مایه نیکی است و تفرقه موجب رنج و عذاب است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) می فرمایند: استووا و لا تختلفوا فتختلف قلوبكم؛ با یکدیگر برابر شوید و مختلف مشوید تا دلهایتان مختلف نشود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: شیطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میش های دورافتاده و کناره گیر را می گیرد. پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) بپرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد. کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَ الْفِرْقَةُ عَذَابٌ؛ جماعت؛ وحدت مایه رحمت و تفرقه موجب عذاب است. نهج الفصاحه، حدیث ۱۳۲۳

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ید الله علی الجماعه؛ دست خدا بر سر جماعت است. نهج الفصاحه، ۳۲۱۱

حدیث ۳۳

نبی اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ تَتَكَافَأُ دِمَاؤُهُمْ وَ هُمْ ید علی من سواهم؛ مؤمنان با هم برادرند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یک پارچه اند. کافی، جلد ۱، ص ۴۰۴

حدیث ۳۴

حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) فرمودند: .. وَ طَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمَلَّةِ وَ اِمَامَتَنَا لِمَا لِلْفِرْقَةِ وَ الْجِهَادُ عِزُّ الْاِسْلَامِ. پیروی از ما اهل بیت نظام امت، و رهبری ما عامل وحدت، و جهاد مایه عزت و سربلندی اسلام است. کشف الغمّه، جلد ۲، ص ۱۰۹

حدیث ۳۵

قال الامام الصادق (علیه السلام): صدقهٌ یجبها الله اصلاح بین الناس إذا تفاسدوا و تقارب بینهم إذا تباعدوا. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ایجاد وحدت هنگام پیدایش اختلاف، و تباهی امت و نزدیک کردن آنها در هنگام جدائی، صدقه ایست که خداوند آن را دوست دارد. الکافی، جلد ۲، ص ۲۰۹

حدیث ۳۶

قال النبی (صلی الله علیه و آله و سلم): اِسمعوا و اطیعوا لمن و لاه الله الأمر، فإنه نظام الإسلام. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: از حاکمان الهی اطاعت کنید و گوش بفرمان باشید زیرا اطاعت از رهبری مایه وحدت امت اسلام است. امالی مفید، جلد ۱ ص ۱۴ مجلس ۲ حدیث ۲

حدیث ۳۷

قال الامام السجاد - علیه السلام - : .. یا زهری، اما علیک أن تجعل المسلمین منک بمنزله أهل بیتک، فتجعل کبیرهم بمنزله والدک، و تجعل صغیرهم بمنزله ولدک، و تجعل تربک منهم بمنزله أخیک. امام سجاد - علیه السلام - به زهری فرمودند: ای

زهری، بر توست که مسلمانان را مانند اهل خانه خود بدانی، بزرگ آنان را بمنزله پدر خود و کوچکشان را بمنزله فرزند و همسال خود را بمنزله برادرت قرار دهی. «بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۲۳۰»

تفرقه

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من فارق جماعة المسلمين و نکث صفقه الامام جاء إلى الله أجذم. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: هر کس از جماعت مسلمین جدا شود و عهد و پیمان خود را با امام مسلمین بشکند، دست بریده محشور خواهد شد. «الکافی، ج ۱، ص ۴۰۵»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ألا إن في التباغض الحالقة لا أعنى حالقة الشعر و لكن حالقة الدين. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: آگاه باشید که در دشمنی ها، ستردن و تراشیدن نهفته است، اما نه تراشیدن مو، بلکه ستردن دین. «الکافی، ج ۲، ص ۳۴۶»

حدیث ۳

امام علی - عليه السلام - فرمودند: پس بنگرید، چگونه بودند «قوم بنی اسرائیل» زمانی که جمعیتها گرد آمده، و اندیشه‌ها با هم و دلها یکسان و دستها یاور هم و شمشیرها کمک یکدیگر و بینش‌ها ژرف و تصمیمات یکی بود، آیا در اطراف زمین بزرگ و بر جهانیان حاکم نبودند؟ پس بنگرید به آخر کارشان «قوم بنی اسرائیل» آن هنگام که بین آنها تفرقه افتاد، و مهربانی و الفتها بهم خورد و سخنها و دلها مختلف و گروه گروه شدند و بجان هم افتادند و پراکنده گشتند و با هم جنگیدند، پس خداوند، لباس عزت را از تن آنها برکند و فراوانی نعمتش را از آنها گرفت و آنچه باقی مانده، سرگذشت آنان است تا مایه عبرت عبرت گیرندگان باشد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من فارق الجماعة شبرا خلع الله ربقه الإسلام من عنقه. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس یک وجب از (آرمانها و عقاید) جامعه «مسلمین» دور شود خداوند رشته مسلمانی را از گردن او باز کند. «الکافی، ج ۱، ص ۴۰۴»

حدیث ۵

قال الامام علی - عليه السلام - : لو سکت الجاهل ما اختلف الناس. امام علی - عليه السلام - فرمودند: اگر جاهل سکوت می کرد، مردم اختلاف نمی کردند (سبب بسیاری از اختلافات، سخنهای ناآگاهانه است). «بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۸۱»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : «فی ذم اهل الرأی»... و إلههم واحد و نبیهم واحد و کتابهم واحد فأمرهم الله سبحانه بالاختلاف فأطاعوه أم نهامهم عنه فعصوه؟ امام علی - علیه السلام - (در مذمت اهل رأی) فرمودند: ... خدای آنها یکی و پیامبرشان یکی و کتابشان یکی است. آیا خدا آنها را به اختلاف و دو دستگی فرمان داده که او (خدا) را اطاعت می کنند؟ یا (خدا) آنها را از اختلاف نهی کرده که فرمانش را سرپیچی می کنند؟ «نهج البلاغه، خطبه ۱۸»

حدیث ۷

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): أَيُّهَا النَّاسُ، عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ؛ ای مردم! به جماعت (یکپارچگی) روی آرید و از پراکندگی بپرهیزید. میزان الحکمة: ح ۲۵۸۹

حدیث ۸

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): الْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ؛ جماعت (یکپارچگی) رحمت است و پراکندگی عذاب. میزان الحکمة: ح ۲۵۹۳

حدیث ۹

قال الامام علی (علیه السلام): - وَقَدْ سُئِلَ عَنْ تَفْسِيرِ السُّنَّةِ وَالْبِدْعَةِ وَالْجَمَاعَةِ وَالْفُرْقَةَ - : السُّنَّةُ - وَاللَّهِ - سُنَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ الْبِدْعَةُ مَا فَارَقَهَا وَالْجَمَاعَةُ - وَاللَّهِ - مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْحَقِّ وَ أَنْ قَلُوا وَالْفُرْقَةُ مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْبَاطِلِ وَ أَنْ كَثُرُوا؛ امام علی (علیه السلام) در پاسخ به پرسش از معنای سنت، بدعت، جماعت و تفرقه فرمودند: به خدا سوگند، سنت، همان سنت محمد صلی الله علیه و آله است و بدعت آنچه خلاف آن باشد و به خدا قسم، جماعت، همدست شدن با اهل حق است هر چند اندک باشند و تفرقه، همدستی با اهل باطل است هر چند بسیار باشند. کنز العمال، ح ۱۶۴۴

حدیث ۱۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّاذَّ عَنِ أَهْلِ الْحَقِّ لِلشَّيْطَانِ كَمَا أَنَّ الشَّاذَّ مِنَ الْغَنَمِ لِلذَّبِّ؛ از جدایی بپرهیزید؛ زیرا تنهای جدا مانده از اهل حق، بهره شیطان است، چنان که گوسفند جدا شده از گله، بهره گرگ است. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۷۴۷

حدیث ۱۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الزُّمُوا الْجَمَاعَةَ وَ اجْتَنِبُوا الْفُرْقَةَ؛ همراه جماعت باشید و از تفرقه بپرهیزید. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۲۴۸۸

حدیث ۱۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم ياخذ الشاه القاصية و الناحية فياكم و الشعاب و عليكم بالجماعة و العامة و المسجد؛ شيطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه می‌شهای دور افتاده و کناره گیر را می گیرد. پس از دسته بندیها (گروه گرایي و خط بازی) بپرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد.

(کنز العمال، ج ۷، ص ۵۸۱، حدیث ۲۰۳۵۵)

حدیث ۱۳

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : من فارق جماعة المسلمين فقد خلع ربقه الاسلام من عنقه قيل : يا رسول الله و ما جماعة المسلمين؟ قال : جماعة اهل الحق و ان قلوا؛ کسی که از جمعیت مسلمان جدا شود، رشته اسلام را از گردنش باز نموده . از حضرت سؤال شد: منظور کدام جمعیت است؟ آن حضرت فرمود: مردم و اهل حق ، هر چند کم باشند. (امالی شیخ صدوق ، ص ۲۷۲)

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الجماعة رحمه و الفرقة عذاب؛ جماعت مایه رحمت و تفرقه موجب عذاب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

التَّحَدَّثُ بِنِعْمِ اللَّهِ شُكْرٌ وَ تَرْكُهُ كُفْرٌ وَ مَنْ لَا يَشْكُرُ الْقَلِيلَ لَا يَشْكُرُ الْكَثِيرَ وَ مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ وَ الْجَمَاعَةُ خَيْرٌ وَ الْفِرْقَةُ عَذَابٌ؛ گفتگو از نعمتهای خداوند شکر است و ترک آن کفر است و هر که نعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت و هر که مردم را سپاس ندارد سپاس خدا را نخواهد داشت اجتماع مایه نیکی است و تفرقه موجب رنج و عذاب است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی که از جمعیت مسلمان جدا شود، رشته اسلام را از گردنش باز نموده . از حضرت سؤال شد: منظور کدام جمعیت است؟ آن حضرت فرمودند: مردم اهل حق ، هر چند کم باشند. (امالی شیخ صدوق ، ص ۲۷۲)

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: أَلْخِلَافُ يَهْدِمُ الرَّأْيَ؛ اختلاف، بنیاد اندیشه درست را درهم می ریزد. نهج البلاغه حکمت ۲۱۵

حدیث ۱۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: ما اختلف أمة بعد نبیها الا ظهر أهل باطلها علی اهل حقها؛ هیچ امتی پس از پیامبرشان، اختلاف نکردند مگر آنکه گروه باطل بر حق گرایان چیره شدند . کنز العمال، حدیث ۹۲۹

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: .. فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ وَ أَيْكُمُ وَ الْفِرْقَةُ فَإِنَّ الشَّاذَّ مِنَ النَّاسِ لِلشَّيْطَانِ، كَمَا أَنَّ الشَّاذَّ مِنَ الْغَنَمِ لِلذَّبِّ؛ دست خدا بر سر جماعت است، از تفرقه پرهیزید، زیرا شخص تکرو، شکار شیطان است همان گونه که گوسفند تک رو،

طعمه گرگ است. شرح نهج البلاغه، جلد ۸، ص ۱۱۲

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: من فارق الجماعة مات ميتة جاهلیة؛ هر کس از گروه مسلمانان جدا شود بر مرگ جاهلیت بمیرد. نهج الفصاحة، ۲۸۵۵

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لا تختلفوا، فإن من كان قبلكم اختلفوا فهلكوا. اختلاف نکنید، آنان که قبل از شما بودند اختلاف کردند و هلاک شدند. کنز العمال، حدیث ۸۹۴

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَلْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَ الْفِرْقَةُ عَذَابٌ؛ جماعت؛ وحدت مایه رحمت و تفرقه موجب عذاب است. نهج الفصاحة، حدیث ۱۳۲۳

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: إِنَّ الْأَخْتِلَافَ وَ التَّنَازُعَ وَ التَّشْبِطَ مِنْ أَمْرِ الْعَجْزِ وَ الضَّعْفِ وَ هُوَ مِمَّا لَا يُجِبُّهُ اللَّهُ وَ لَا يُعْطَى عَلَيْهِ النَّصِيرَ وَ الظَّفَرَ؛ اختلاف و کشمکش و پشت هم اندازی، از ناتوانی و سستی است و خداوند نه آن را دوست دارد و نه با آن یاری و پیروزی می دهد. بحار الأنوار، ج ۲۰، ص ۱۲۶، ح ۵۰.

حدیث ۲۴

امام علی علیه السلام می فرمایند: - وَقَدْ سُئِلَ عَنِ تَفْسِيرِ السُّنَّةِ وَ الْبِدْعَةِ وَ الْجَمَاعَةِ وَ الْفِرْقَةِ - : السُّنَّةُ - وَ اللَّهُ - سُنَّةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ الْبِدْعَةُ مَا فَارَقَهَا وَ الْجَمَاعَةُ - وَ اللَّهُ - مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْحَقِّ وَ أَنْ قَلَّوْا وَ الْفِرْقَةُ مُجَامَعَةُ أَهْلِ الْبَاطِلِ وَ أَنْ كَثُرُوا؛ در پاسخ به پرسش از معنای سنت، بدعت، جماعت و تفرقه فرمودند: به خدا سوگند، سنت، همان سنت محمد صلی الله علیه و آله است و بدعت آنچه خلاف آن باشد و به خدا قسم، جماعت، همدست شدن با اهل حق است هر چند اندک باشند و تفرقه، همدستی با اهل باطل است هر چند بسیار باشند. (کنز العمال، ح ۱۶۴۴).

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَلْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَ الْفِرْقَةُ عَذَابٌ؛ وحدت مایه رحمت، و تفرقه موجب عذاب است. کنز العمال، ح ۲۰۲۴۲

حدیث ۲۶

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَا تَخْتَلِفُوا، فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اختلفوا فهلكوا؛ باهم اختلاف نکنید، که پیشینیان

شما دچار اختلاف شدند و نابود گشتند. (کنز العمال، ح ۸۹۴)

حدیث ۲۷

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) فرمودند: فَجَعَلَ اللهُ إِطَاعَتَنَا نِظَامًا لِلْمِلَّةِ وَإِمَامَتَنَا أَمَانًا لِلْفِرْقَةِ؛ خدا اطاعت از ما را رشت؟ سامان ملت، و امامت ما را می؟ ایمنی از تفرقه قرار داده است. (احتجاج، ج ۱، ص ۱۳۴)

حدیث ۲۸

قال الإمام علی - علیه السلام - : أن الشیطان یسینى لکم طُرُقَه ، ویرید أن یحلّ دینکم عقده عقده، و یعطیکم بالجماعه الفرقة. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا شیطان راههای خود را برای شما هموار می کند و می خواهد گره های دین شما را یکی پس از دیگری سست گرداند و به جای اتحاد، تفرقه به شما دهد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۱»

عدالت و حفظ بیت المال

حدیث ۱

قال الامام الرضا - علیه السلام - : ... و البراءة من الذین ظلموا آل محمد علیهم السلام ... و البراءة من الناکثین و القاسطین و المارقین ... و البراءة من أهل الاستثار ... امام رضا - علیه السلام - فرمودند: ... بیزاری از کسانی که به آل محمد علیهم السلام، ظلم روا داشتند ... و براءت از پیمان شکنان و منحرفان و مرتدان ... و براءت از ویژه سازان اموال عمومی مسلمانان بر خود، ... از شرایط اسلام راستین است. «عیون أخبار الرضا - علیه السلام -، ج ۲، ص ۱۲۶»

حدیث ۲

قال الامام الكاظم - علیه السلام - : ان الله لم یترك شیئا من صنوف الاموال الا و قد قسمه و أعطى کل ذی حق حقه الخاصه و العامه و الفقراء و المساکین و کل صنف من صنوف الناس ... امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: همانا خدا، تمامی مال ها را تقسیم کرده و حق هر مستحق را از خاصه و عامه و فقیر و مسکین و اصناف دیگر مردم را، به آنها داده است. سپس فرمودند: اگر در میان مردم عدالت حکمفرما باشد، همه، بی نیاز شوند و باز فرمودند: عدالت، از عسل شیرین تر است و عدالت را پیشه نکند، جز کسی که عدالت را خوب بداند. «الکافی، ج ۲، ص ۴۹۵»

حدیث ۳

قال الامام الحسین - علیه السلام - : ان الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر، دعاء الی الاسلام مع رد المظالم و مخالفه الظالم و قسمه الفیء و الغنائم و أخذ الصدقات من مواضعها و وضعها فی حقها. امام حسین - علیه السلام - فرمودند: امر به معروف و نهی از منکر، آن است که: کافران را به اسلام دعوت کنی، حقوق ستمدیدگان را باز ستانی، با ستمگر به مخالفت برخیزی، غنیمت ها و بیت المال را عادلانه بین اهل اش قسمت کنی، صدقات (زکات) را از آنجا که باید، بگیری و در آنجا که باید، مصرف کنی. «تحف العقول، ص ۲۷۰»

حدیث ۴

قال الامام الصادق - علیه السلام - : أهل الاسلام، هم أبناء الاسلام اسوی بینهم فی العطاء و فضائلهم بینهم و بین الله. أجعلهم کینی رجل واحد، لا یفضل أحد منهم لفضله و صلاحه فی المیراث علی آخر ضعیف منقوص ... (حفص بن غیاث می گوید: شنیدم که از امام صادق - علیه السلام - درباره تقسیم بیت المال پرسیدند)، امام صادق - علیه السلام - فرمودند: اهل اسلام، فرزندان آن محسوب می شوند، در امکانات بیت المال، من برابری می دانم. امتیازات معنوی آنان بین آنها و خدا محاسبه می شود. (لذا) همانند فرزندان یک نفر که فضیلت و صلاحیت، سبب فزونی ارث بردن یکی بر دیگری که ضعیف و ناقص است نمی شود، (مسلمانان نیز، این چنین هستند). حضرت در ادامه فرمودند: پیامبر - صلی الله علیه و آله - در آغاز اسلام، چنین رفتار می کرد ولی دیگران (غیر ما اهل بیت) گفتند: ما، برخی را بر اساس سابقه بیشتر در اسلام، از نظر عطای بیت المال امتیاز می بخشیم. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۸۱»

حدیث ۵

کتب أمير المؤمنين - علیه السلام - : ... و لئن كان ما بلغنی عنک حقا، لجعل أهلك و شسع نعلک خیر منك ... . امیر المؤمنین - علیه السلام - (بعد از خیانت «منذر بن جارود» در ولایت فارس، به وی) نوشتند: ... اگر آنچه که از خیانت تو، به من رسیده است، درست باشد، شتر اهل ات و بند کفش ات، با ارزش تر از تو است. «نهج البلاغه، نامه ۷۱»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : یا شریح! لا تكون ابتعت هذه الدار من غیر مالک، أو نقدت الثمن من غیر حلالک، فأذن أنت قد خسرت دار الدنيا و دار الآخرة. (شریح بن حارث، به فرمان امام علی - علیه السلام - به منصب قضا نشسته بود. روزی به حضرت علی - علیه السلام - خبر رسید که وی، سرایی به هشتاد دینار خریداری کرده است.) امام علی - علیه السلام - (وی را فرا خواند و) فرمودند: ای شریح! مبادا که این خانه را با مال غیر خریده باشی و بهای آن را جز از مال حلال خود پرداخته باشی و گرنه هم در این سرا و هم در آن سرا، زیان کرده ای. «نهج البلاغه، نامه ۳»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السلام - : أتأمرونی أن أطلب النصر بالجور فی من ولیت علیه؟! و الله! لا أطور به ما سمر سمیر، و ما أم نجم فی السماء نجما. لو كان المال لی، لسویت بینهم فکیف و انما المال مال الله؟ (وقتی به حضرت علی - علیه السلام - خرده گرفتند که چرا به کسانی که در اسلام، سابقه بیشتر دارند و در جنگ ها شرکت جسته اند و به آنان که دارای حسب و نسب عالی هستند، بیش از دیگران، از بیت المال، بخشش نمی فرمایند)، امام علی - علیه السلام - فرمودند: آیا به من می گوئید تا از راه ستم کردن به کسی که مرا به او ولایت داده اند، پیروزی به دست آورم؟ نه، به خدا سوگند! تا دهر باقی است و اختران در پی یکدیگر بچرخند، به چنین کاری نزدیک نگردم. اگر مال از من بود، همانا میان مردمان به مساوات پخش می کردم، چه رسد به این که مال، مال خدا است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۶»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : ان هذا المال لیس لی و لا لک و انما هو فیء للمسلمین و جلب أسیافهم. فان شرکتهم فی حربهم،

كان لك مثل حظهم و الا- فجناء أیدیهم، لا تكون لغير أفواههم. (عبد الله بن زمره که شیعه مولا علی - علیه السلام - بود هنگام خلافت ایشان، به خدمتشان رفت و مالی از ایشان درخواست کرد.) امام علی - علیه السلام - (در پاسخ) فرمودند: همانا این مال، نه از آن من است و نه از آن تو، بلکه آن، غنیمت مسلمانان است. این مالی است که به ضرب شمشیر آنان، فراهم گردیده است. پس اگر در نبرد آنان شرکت داشته‌ای، سهمی به اندازه سهم آنان داری، اگر نه، میوه چیده شده به دست آنان، لقمه‌ای برای دهان های دیگران نیست. «نهج البلاغه، خطبه ۲۳۲»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السلام - : ... و لكننی آسی أن یلی أمر هذه الأمة سفهاؤها و فجارها فیتخذوا مال الله دولا و عباده خولا و الصالحین حربا و الفاسقین حزبا. امام علی - علیه السلام - (در طی نامه‌ای به اهل مصر) فرمودند: ولی از این اندوهناکم که سرپرستی حکومت این امت به دست بی‌خردان و نابکاران افتد، بیت‌المال را به انحصار در آورند، آزادی‌بندگان خدا را سلب کنند و آنها را بنده خویش سازند، با صالحان نبرد کنند و فاسقان را هم دستان خود قرار دهند. «نهج البلاغه، نامه ۶۲»

حدیث ۱۰

کتب امیر المؤمنین - علیه السلام - : بسم الله الرحمن الرحيم من عبد الله علی امیر المؤمنین الی عبد الله بن عباس اما بعد، فانظر ما اجتمع عندك من غلات المسلمین و فیئهم فاقسمه علی من قبلک حتی تغنیهم ... امام علی - علیه السلام - (در نامه‌ای به عبد الله بن عباس) نوشتند: به نام خداوند بخشنده مهربان، از بنده خدا علی امیر مؤمنان به عبد الله بن عباس، اما بعد، بنگر آنچه را نزد تو جمع شده از غلات مسلمانان و درآمدها و غنایم متعلق به ایشان. پس آنها را بین افرادی که نزد تو هستند (و احتیاج دارند) تقسیم کن تا ایشان را بی‌نیاز سازی و باقی مانده آن را نزد ما بفرست تا بین کسانی که نزد ما هستند، تقسیم کنیم. و السلام. «بحار الأنوار، ج ۳۲، ص ۴۰۱»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الله الله فی الطبقة السفلی ... و اجعل لهم قسما من بیت مالک. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خدا را، خدا را، در نظر بگیر درباره گروه فرودستان ... و آنان را از بیت‌المالی که در اختیار تو است، نصیبی بخش. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۲

کتب الامام علی - علیه السلام - : و انی أقسم بالله قسما صادقا، لئن بلغنی أنك خنت من فیء المسلمین شیئا صغیرا أو کبیرا، لأشدن علیک شدة تدعک قلیل الوفیر، ثقیل الظهر، ضئیل الامر. و السلام. (عبد الله بن عباس، از طرف امیر مؤمنان - علیه السلام - در بصره و نواحی اهواز و کرمان و ... سمت کارگزاری داشت. او، زیاد بن ابیه را که چندان هم خوشنام نبود، عامل بصره کرد.) امام اعمال او را زیر نظر داشتند و این نامه را برای او نوشتند: به خدای سوگند، سوگندی راست! که اگر آگاه گردم که در مال مسلمانان، کم یا زیاد، خیانت ورزیده‌ای، چنان بر تو سخت گیرم که اندک مال و گران پشت از فاقه و خوار مایه گردی. و السلام. «نهج البلاغه، نامه ۲۰»

حدیث ۱۳

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : ... و من استهان بالأمانه، و رتع فی الخیانه و لم ینزه نفسه و دینه عنها، فقد أحل بنفسه الذل و الخزی فی الدنیا و هو فی الآخرة أذل و أخزى و ان أعظم الخیانه، خیانه الامه ... . امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به یکی از کارگزاران خود که برای جمع آوری زکات فرستاده بود)، فرمودند: ... آن کس که امانت داری را خوار انگارد و در اموال مردم، به خیانت چرا کند و نفس و آیین خویش را از خیانت کاری، پاکیزه نگرداند، همانا در این سرا، خواری و ذلت بر خود روا داشته است و در آخرت، خوارتر و ذلیل تر از این سرا باشد و همانا بزرگ ترین خیانت، خیانت به ملت است و زشت ترین دغل کاری، دغل کاری با پیشوایان. «نهج البلاغه، نامه ۲۶»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : ... ثم أسبغ علیهم الأرزاق، فان ذلک قوه لهم علی استصلاح أنفسهم و غنی لهم عن تناول ما تحت أیدیهم و حجه علیهم ان خالفوا أمرک أو ثلموا أمانتک ... . امام علی - علیه السلام - (پس از دستوراتی که در مورد گزینش کارگزاران حکومتی به مالک اشتر صادر کرد) فرمودند: (وقتی آنان را این چنین برگزیدی) باید که روزی شان را فراخ گردانی، که این کار، آنان را به اصلاح خویشان بسی نیرومند گرداند و از خوردن اموالی که در اختیار دارند بی نیاز سازد که هرگاه از فرمان تو سرپیچی کنند یا در امانت خیانت ورزند با آنان اتمام حجت شده باشد. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۵

(امام علی - علیه السلام - سپاهی را به شام فرستاده بودند و در صدد بود که سپاهی دیگر در پی آنها بفرستند. امام مردم را به جهاد بر می انگیزتند و مردم، مدتی طولانی خاموش بودند.) امام علی - علیه السلام - فرمودند: شما را چه می شود؟ به راه رشد توفیق نمی یابید؟ به راه میانه رهبری نشوید! آیا در زمانی چنین، سزاوار است که من از شهر بیرون بروم؟ همانا در چنین هنگام باید مردی از دلیران و نیرومندان شما که من بیسندم، بیرون رود و سزاوار نیست که من لشکریان و شهر را و بیت المال و جمع آوری خراج زمین و داوری بین مسلمانان را واگذارم و رسیدگی به درخواست های مطالبین را رها کنم و با دسته ای در پی دسته ای دیگر بیرون روم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۹»

حدیث ۱۶

. کتب الامام علی - علیه السلام - (إلی بعض عماله): أما بعد. فقد بلغنی عنک أمر، ان کنت فعلته فقد اسخطت ربک و عصیت امامک، و اخزیت امانتک. بلغنی أنك جردت الارض فأخذت ما تحت قدمیک، و اکتلت ما تحت یدیک ... . امام علی - علیه السلام - (به یکی از کارگزاران اش) نوشتند: اما بعد، درباره تو به من خبری رسیده است، اگر چنین کرده باشی، همانا که خدای خویش را به خشم آورده و از فرمان پیشوای خود سرباز زده و در امانت، کار به رسوایی کشانده ای، مرا گفته اند که (به ستم)، زمین را از بار و بر، تهی ساخته ای و چیزهای زیر پای مردمان (باغ و بستانشان) را گرفته ای و اموالشان را خورده ای. اینک، حساب خود را نزد من بفرست و بدان که حساب خواهی خدا از حساب رسی آدمیان، عظیم تر است. و السلام. «نهج البلاغه، نامه ۴۰»

حدیث ۱۷

کتب امیر المؤمنین - علیه السلام - الی عماله: أدقوا أقلامکم و قاربوا بین سطورکم و أ حذفوا عنی فضولکم و اقصدا و اقصدا قصد المعانی، و ایاکم و الاکتثار فان أموال المسلمین لا تحتمل الاضرار. امام علی - علیه السلام - برای کارگزاران اش نوشتند: قلم های خود را نازک کنید و سطرها را نزدیک به هم بگیرید و زیادتی کلمات را حذف کنید و مقاصد و منظورها را در نظر بگیرید! بر حذر می دارم شما را از پر نویسی، زیرا اموال مسلمانان نمی تواند این گونه خسارت ها را تحمل کند. «بحار الأنوار، ج ۷۶، ص ۴۹»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لیس المسلم بالخائن إذا ائتمن، و لا بالمخلف و إذا وعد، و لا بالکذوب اذا نطق. نحن اهل بیت الرحمة، و قولنا الحق، و فعلنا القسط و منا خاتم النبیین ... امام علی - علیه السلام - فرمودند: مسلمان در امانت خیانت نورزد و در وعده، تخلف نکند و در سخن، دروغ نگوید. ما خاندان رحمت ایم، گفتار ما، حق و کردار ما، عدل است. خاتم پیامبران از ماست و پیشوایان اسلام و امینان کتاب خدا، در میان مایلند. شما را به سوی خدا و پیامبرش و جهاد با دشمن اش و سختگیری و پایداری در امرش و طلب خرسندی اش، و بر پایداری در نماز و پرداخت زکات و (به جا آوردن) حج خانه خدا و روزه ماه رمضان و پرداخت کامل فیه (غنایمی که بدون جنگ و درگیری از کفار به دست مسلمانان می افتد) به اهل اش دعوت می کنیم ... «امالی مفید، ص ۲۵۹»

حدیث ۱۹

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : أتأمرونی أن أطلب النصر بالجور؟ لا، و الله لا أفعل ما طلعت شمس و (ما) لاح فی السماء نجم. (و الله) لو كانت أموالهم لی لواسیت بینهم، فکیف و انما هی أموالهم! امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: آیا مرا می گوید که پیروزی را از راه ستم بجویم؟! نه، به خدا سوگند تا خورشید می تابد و ستاره ای در آسمان می درخشد، دست به چنین کاری نمی زنم. به خدا سوگند اگر این اموال از خودم بود، هر آینه مساوات را در میان آنان مراعات می کردم، چه رسد به این که مال خودشان است (بیت المال). «امالی مفید، ص ۱۹۳»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : فانما عرک من نفسک و جرأک علی آخرک املاء الله لک، اذ ما زلت قدیما تأکل رزقه و تلحد فی آیاته و تستمتع بخلافک و تذهب بحسناتک. امام علی - علیه السلام - (در نامه ای به اشعث والی آذربایجان) فرمودند: تنها چیزی که تو را از جانب نفست مغرور ساخته و بر دیگران جرأت یافتی، مهلت خدا به تو است، زیرا، تو از قدیم روزی خدا را می خوری، اما نسبت به آیات و نشانه های او انکار و الحاد می ورزی و از نصیب و بهره خود استفاده می کنی و تا به امروزت نیکی های خود را از بین برده ای. هرگاه فرستاده من، این نامه مرا به تو داد، به سوی ما بیا و آنچه از اموال مسلمانان نزد تو می باشد، همراه خود بیاور! ان شاء الله. «نهج السعاده، ج ۴، ص ۸۷»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : ایاک و الاستثثار بما الناس فیه أسوء ... امام علی - علیه السلام - (خطاب به مالک اشتر) فرمودند: پرهیز از انحصار طلبی در چیزهایی که همه مردم در آنها برابرند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : فلا یکن حظک فی ولایتک ما لا تستفیده و لا غیظا تشتفیة و لکن إمامة باطل و احیاء حق. امام علی - علیه السلام - (طی نامه ای به ابن عباس) فرمودند: بهره تو از حکومت نباید مالی باشد که از آن استفاده کنی و نه غیظ و خشمی که با امر و نهی شفا یابد. بلکه باید هدف تو نابودی باطل و زنده داشتن حق باشد. «بحار الأنوار، ج ۴۰، ص ۳۲۸»

حدیث ۲۳

قال الامام علی - علیه السلام - : لیس لک أن تفتت فی رعیة و لا تخاطر إلا بوثیقة و فی یدیک مال من مال الله عز و جل و أنت من خزانه حتی تسلمه إلی. امام علی - علیه السلام - (به یکی از کارگزاران خود) فرمودند: حق نداری به دلخواه خویش به مردم چیزی بگویی و بدون دستور به کارهای دشوار اقدام ورزی! در دست تو، مالی از اموال خداوند عز و جل است و تو یکی از خزانه داران اویی تا آن را به دست من بسپاری. «نهج البلاغه، نامه ۶»

حدیث ۲۴

قال الإمام علی - علیه السلام - : یا صفراء و یا بیضاء غری غیری، المال یعسوب الظلمة و انا یعسوب المؤمنین. امام علی - علیه السلام - (پس از فتح بصره، گروهی از قاریان و خزانه داران را فرا خواند و دستور داد درهای بیت المال را گشودند. امام با دیدن آن اموال) فرمودند: ای زردها و ای سپیدها (طلاها و نقره ها) غیر مرا بفریبید، مال پیشوای ستمگران است و من پیشوای مؤمنان. «الجمل، ص ۱۵۴»

حدیث ۲۵

قال الإمام علی - علیه السلام - : جود الولاية بقیة المسلمین جور و ختر. حضرت علی - علیه السلام - فرمودند: بخشش (نا به جای) حکمرانان از اموال عمومی مسلمانان، ستم و خیانت است. «میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۷۴۵»

حدیث ۲۶

قال الامام علی - علیه السلام - : و الله لو وجدته قد تزوج به النساء و ملک به الاماء لرددته، فان فی العدل سعة و من ضاق علیه العدل، فالجور علیه أضیق. امام علی - علیه السلام - فرمودند: به خدا سوگند! اگر ببینم آنچه را (عثمان بیهوده از بیت المال، به این و آن) داده، حتی اگر مهر زنان یا بهای کنیزان شده باشد، آن را باز می گردانم، زیرا، عدالت، گشایش می آورد و آن کس که عدالت بر او گران آید، ظلم و ستم بر او گران تر خواهد بود. «نهج البلاغه، خطبه ۱۵»

حدیث ۲۷

قال النبی - صلی الله علیه و آله - : ما من غریم ذهب الی و ال من ولایة المسلمین و استبان للوالی عسرته، الا براء هذا المعسر من دینه و صار دینه علی والی المسلمین فی ما بین یدیه من اموال المسلمین. پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر بدهکاری که نزد حاکمی از حاکمان مسلمانان برود و فقر و ناچاری وی، برای والی روشن شود، بدهکاری او، بر عهده حاکم مسلمانان نهاده می شود و او از اموال عمومی، قرض آن شخص را پرداخت می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۴۹۱»

حدیث ۲۸

عن النبی - صلی الله علیه و آله - : خمسۃ لعنتهم و کل نبی مجاب الزائد فی کتاب الله و التارک لستی و المکذب بقدر الله و المستحل من عترتی ما حرم الله و المستأثر بالفیء المستحل له . رسول اکرم - صلی الله علیه و آله - فرمودند: پنج کس اند که من و هر پیامبر مستجاب الدعوه ای، آنان را لعنت کرده است: آن کس که در کتاب خدا، آیه ای را زیاد گرداند و کسی که سنت و روش مرا رها کند و کسی که قضا و قدر خدا را تکذیب کند و کسی که حرمت عترت مرا که خدا واجب فرموده نگه ندارد، و کسی که اموال عمومی را به خود منحصر سازد و (تصرف در) آن را (به نفع خود) حلال شمارد. «الکافی، ج ۲، ص ۲۹۳»

حدیث ۲۹

امام صادق علیه السلام : ثلاثۃ أشياء یحتاج الناس طرّاً إليها : الأمن ، والعدل ، والخِصْبُ . سه چیز است که همه مردم به آنها نیاز دارند : امینت و عدالت و رفاه . تحف العقول : ۳۲۰

حدیث ۳۰

مَنْ صَاحَبَ النَّاسَ بِالَّذِي يُحِبُّ أَنْ يُصَاحِبُوهُ كَانَ عَدْلًا . هر که با مردم چنان رفتار کند که دوست دارد آنان با او رفتار کنند ، عادل است . کنز الفوائد : ۲ / ۱۶۲ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۳۱

الامام علی علیه السلام لَمَّا سُئِلَ عَنْ أَفْضَلِيَّةِ الْعَدْلِ أَوْ الْجُودِ: الْعَدْلُ يَضَعُ الْأُمُورَ مَوَاضِعَهَا ، وَالْجُودُ يُخْرِجُهَا مِنْ جِهَتِهَا ، وَالْعَدْلُ سَائِسٌ عَامٌّ ، وَالْجُودُ عَارِضٌ خَاصٌّ ، فَالْعَدْلُ أَشْرَفُهُمَا وَأَفْضَلُهُمَا . امام علی علیه السلام - در پاسخ به این پرسش که : عدالت برتر است یا بخشندگی ؟ - فرمودند: عدالت هر چیزی را در جای خودش می گذارد و بخشندگی امور را از جهتشان خارج می سازد ؛ عدالت سیاستی فراگیر است اما بخشندگی عارضه ای خصوصی است (و شامل فرد یا افرادی محدود می شود) . پس ، عدالت شریفترین و برترین آنهاست . نهج البلاغه : الحکمه ۴۳۷ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۳۲

امام علی علیه السلام : الْعَدْلُ قِوَامُ الرَّعِيَّةِ وَجَمَالُ الْوَلَاةِ . عدالت، برپادارنده مردم و زیور حکمرانان است. غرر الحکم : ۱۹۵۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۳۳

امام علی علیه السلام : الْعَدْلُ جَنَّةُ الدُّوَلِ . عدالت ، سپر دولتهاست . غرر الحکم : ۱۸۷۳

حدیث ۳۴

امام علی علیه السلام : بِالْعَدْلِ تَصْلُحُ الرَّعِيَّةُ . با عدالت است ، که کار مردم اصلاح می شود . غرر الحکم : ۴۲۱۵

حدیث ۳۵

امام علی علیه السلام: بِالْعَدْلِ تَتَضَاعَفُ الْبَرَكَاتُ . به سبب عدالت ، برکتها دوچندان می شود . غرر الحکم : ۴۲۱۱ منتخب میزان الحکمه : ۳۶۰

حدیث ۳۶

امام علی علیه السلام: الْعَدْلُ نِظَامُ الْإِمْرَةِ . عدالت ، نظام فرمانروایی است . غرر الحکم : ۷۷۴

حدیث ۳۷

امام علی علیه السلام: مَا عُمِّرَتِ الْبُلْدَانُ بِمِثْلِ الْعَدْلِ . هیچ چیز مانند عدالت، شهرها را آباد نکرده است. غرر الحکم : ۹۵۴۳

حدیث ۳۸

امام صادق (سلام الله علیه): ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءُ يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَيْهَا: الْأَمْنُ وَالْعَدْلُ وَالْخِصْبُ؛ سه چیز است که مردم به آنها نیاز دارند: امنیت، عدالت و رفاه. تحف العقول، ص ۳۲۰

حدیث ۳۹

امام صادق (سلام الله علیه): الْعَدْلُ أَحْلَى مِنَ الْمَاءِ يُصِيبُهُ الظَّمَانُ؛ عدالت، گواراتر از آبی است که تشنه به آن می رسد. الکافی، ج ۲، ص ۱۴۶

حدیث ۴۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْأَمْرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنَّ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶)

حدیث ۴۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: عَدْلٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً قِيَامَ لَيْلِهَا وَصِيَامَ نَهَارِهَا؛ ساعتی عدالت بهتر از هفتاد سال عبادت است که شب‌هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد. مشکاة الانوار، ص ۵۴۴

حدیث ۴۲

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ وَصَفَ عَدْلًا ثُمَّ خَالَفَهُ إِلَى غَيْرِهِ؛ پشیمان ترین شخص در روز قیامت، کسی است که برای مردم از عدالت سخن بگوید، اما خودش به دیگران عدالت روا ندارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۹۵)

حدیث ۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تُؤَيِّسِ الضُّعْفَاءَ مِنْ عَدْلِكَ ؛ ضعيفان را از دادگری خود ، ناامید مساز . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۲۲۵

حدیث ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَيْسَ مِنَ الْعَدْلِ الْقَضَاءُ عَلَى الثَّقَةِ بِالظَّنِّ ؛ داوری کردن درباره فرد امین ، با ظنّ و گمان ، عادلانه نیست . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۷۵۰۰

حدیث ۴۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: سِيَاسَةُ الْعَدْلِ ثَلَاثٌ : لِيْنٌ فِي حَزْمٍ ، وَاسْتِقْصَاءٌ فِي عَدْلِ ، وَإِفْضَالٌ فِي قَصْدٍ ؛ سیاست عادلانه را سه اصل است : نرمی در عین دوراندیشی ، به نهایت رساندن [اجرای تمام عیار] عدالت ، و بخشش در عین میانه‌روی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۵۵۹۲

حدیث ۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: بِالْعَدْلِ تَنْضَاعُ الْبِرِّكَاتُ ؛ با عدالت ، برکت‌ها دوجندان می‌شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۲۱۱

حدیث ۴۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: من عامل الناس فلم يظلمهم و حدّتهم فلم يكذبهم و وعدهم فلم يخلفهم فهو ممّن كملت مروّته و ظهرت عدالته و وجبت أخوّته و حرمت غيبته؛ هر که زمامدار مردم شود و ستمشان نکند و با آنها سخن کند و دروغشان نگوید و وعده شان دهد و تخلف نکند وی از جمله کسانی است که مروتش به کمال رسیده و عدالتش نمایان گشته و برادری با وی واجب و غیبتش حرام است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما من أمير عشرة إلّا و هو يؤتی به يوم القيمة مغلولاً حتّی يفكّه العدل أو یوبقه الجور؛ هر که زمام دار ده تن باشد روز قیامت در غل بیارندش تا عدالت غل او باز کند یا ستم هلاکش کند. نهج الفصاحه

حدیث ۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: ما من أحد أفضل عند الله من إمام إن قال صدق و إن حکم عدل؛ هیچ کس نزد خدا از پیشوائی که چون گوید راست گوید و چون حکم کند عدالت کند برتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۵۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العدل حسن و لكن فی الامراء أحسن، السیخاء حسن و لكن فی الأغنیاء أحسن، الورع حسن و لكن فی العلماء أحسن، الصّیر حسن و لكن فی الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لكن فی الشّباب أحسن، الحیاء حسن و لكن فی النّساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سخاوت نیک است ولی از اغنیاء نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عدل ساعه خیر من عباده سنه؛ یک ساعت عدالت از یک سال عبادت بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۵۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا حکمتم فاعدلوا و إذا قلتهم فأحسنوا فإنّ الله محسن یحبّ المحسنین؛ وقتی حکم می کنید به عدل رفتار کنید و وقتی سخن میگوئید نیک گوئید زیرا خدا نیک است و نیکوکاران را دوست دارد. نهج الفصاحه

حدیث ۵۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله : جماع التّقوی فی قوله تعالی: إنّ الله یأمرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ؛ عصاره تقوا در این گفته خداوند آمده است: خداوند به عدالت و نیکی فرمان می دهد. مشکاة الأنوار، ص ۹۵.

حدیث ۵۴

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: لَنْ تُقَدَّسَ أُمَّةٌ لَا يُؤْخَذُ لِلضَّعِيفِ فِيهَا حَقُّهُ مِنَ الْقَوِيِّ غَيْرِ مُتَّعِجٍ؛ ملتی که نتوان در میان آنان بدون دلهره، حقّ ضعیف را از قوی گرفت، هرگز قابل ستایش نیست. تحف العقول، ص ۱۴۲.

حدیث ۵۵

امام علی علیه السلام : خَيْرُ الْمُلُوكِ مَنْ أَمَاتَ الْجَوْرَ وَ أَحْيَى الْعَدْلَ؛ بهترین فرمانروا کسی است که ظلم را از بین ببرد و عدل را زنده کند. غرر الحکم، ج ۳، ص ۴۳۱، ح ۵۰۰۵.

حدیث ۵۶

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می فرمایند: فَرَضَ اللَّهُ... الْعَدْلَ تَسْكِينًا لِلْقُلُوبِ؛ خداوند عدالت را برای آرامش دلها، واجب کرد. علل الشرایع، ج ۱، ص ۲۴۸، ح ۲.

حدیث ۵۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ فِي الْعَدْلِ سَبْعَةً وَمَنْ ضَاقَ عَلَيْهِ الْعَدْلُ فَالْجُورُ عَلَيْهِ أَضْيَقُ؛ به راستی که در عدالت گشایش است و هر کس عدالت بر او تنگ آید، بی عدالتی بر وی تنگ تر خواهد بود. نهج البلاغه، خطبه ۱۵.

حدیث ۵۸

امام علی علیه السلام: مَنْ عَمِلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مُلْكَهُ؛ هر کس به عدالت رفتار کند، خداوند حکومتش را حفظ خواهد کرد. غررالحکم، ج ۵، ص ۳۵۵، ح ۸۷۲۲.

حدیث ۵۹

امام علی علیه السلام: لَا عَدْلَ أَفْضَلَ مِنْ رَدِّ الْمَظَالِمِ؛ هیچ عدالتی بهتر از بازگرداندن حقوق پایمال شده نیست. غررالحکم، ج ۶، ص ۴۱۵، ح ۱۰۸۴۱.

حدیث ۶۰

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: مَا مِنْ أَحَدٍ يَكُونُ عَلَى شَيْءٍ مِنْ أُمُورِ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَلَّتْ أَمْ كَثُرَتْ فَلَا يَعْدِلُ فِيهِمْ إِلَّا كَبَّهُ اللَّهُ فِي النَّارِ؛ هر کس کاری از کارهای کوچک و یا بزرگ این امت را در دست بگیرد و در میانشان عدالت را اجرا نکند خداوند او را به رو، در آتش خواهد افکند. مستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۹۰.

حدیث ۶۱

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: مَهْدِيُّ أُمَّتِي الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جُورًا وَظُلْمًا؛ مهدی امت من کسی است که هنگام پر شدن زمین از بیداد و ظلم، آن را پر از قسط و عدل خواهد کرد. کتاب سلیم بن قیس، ص ۴۲۹.

حدیث ۶۲

امام علی علیه السلام: الْعَدْلُ أَفْضَلُ مِنَ الشَّجَاعَةِ لِأَنَّ النَّاسَ لَوْ اشْتَعَمُوا الْعَدْلَ عُمُومًا فِي جَمِيعِهِمْ لَاشْتَعَنُوا عَنِ الشَّجَاعَةِ؛ عدالت بهتر از شجاعت است، زیرا اگر مردم همگی عدالت را درباره یکدیگر به کار گیرند، از شجاعت بی نیاز می شوند. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۳۳، ح ۸۱۶.

حدیث ۶۳

امام علی علیه السلام: أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ؛ بهترین عدالت یاری مظلوم است. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۹۴، ح ۲۹۷۷.

حدیث ۶۴

امام علی علیه السلام: اِسْتَعْمِلِ الْعَدْلَ وَالْحَيْدَرَ الْعَسْفَ وَالْحَيْفَ فَإِنَّ الْعَسْفَ يَعُودُ بِالْجَلَاءِ وَالْحَيْفَ يَدْعُوا إِلَى السَّيْفِ؛ عدالت را اجرا کن و از زورگویی و ستمگری پرهیز زیرا زورگویی مردم را به ترک از وطن وامی دارد، و ستم آنان را به قیام مسلحانه می کشاند. نهج البلاغه، حکمت ۴۷۶.

حدیث ۶۵

امام علی علیه السلام: قُلُوبُ الرِّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلٍ أَوْ جَوْرِ وَجِدَهُ؛ دل‌های مردم صندوقچه‌های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. غررالحکم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵.

حدیث ۶۶

امام علی علیه السلام: إِنَّ العَدْلَ مِيزَانُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ الَّذِي وَضَعَهُ فِي الخَلْقِ وَنَصَبَهُ لِإِقَامَةِ الحَقِّ فَلَا تُخَالِفُهُ فِي مِيزَانِهِ وَلَا تُعَارِضُهُ فِي سُلْطَانِهِ؛ به‌راستی که عدالت ترازوی (معیار) خدای سبحان است که در میان خلق نهاده است و برای برپاداشتن حق نصب فرموده، پس در ترازوی خداوند با او مخالفت نکن و با حکومتش مقابله ننما. غررالحکم، ج ۲، ص ۵۰۸، ح ۳۴۶۴.

حدیث ۶۷

امام علی علیه السلام: اجْعَلِ الدِّينَ كَهْفَكَ وَالْعَدْلَ سَيْفَكَ تَنْجُ مِنْ كُلِّ سَوْءٍ وَتَنْظِرُ عَلَى كُلِّ عَدُوٍّ؛ دین را پناهگاه و عدالت را اسلحه خود قرار ده تا از هر بدی نجات پیدا کنی و بر هر دشمنی پیروز گردی. غررالحکم، ج ۲، ص ۲۲۱، ح ۲۴۳۳.

حدیث ۶۸

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: إِذَا حَكَمُوا بِغَيْرِ عَدْلٍ اِزْتَفَعَتِ البَرَكَاتُ؛ هنگامی که به غیر عدالت حکم کنند، برکت‌ها از بین می‌روند. معدن الجواهر، ص ۷۳.

حدیث ۶۹

رسول اکرم صلی الله علیه و آله: عَدْلٌ سَاعِيَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً قِيَامٌ لَيْلَهَا وَصِيَامٌ نَهَارِهَا؛ ساعتی عدالت بهتر از هفتاد سال عبادت است که شب‌هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد. مشکاة الأنوار، ص ۵۴۴.

حدیث ۷۰

امام صادق علیه السلام: النَّاسُ يَسْتَعْنُونَ إِذَا عُدِلَ بَيْنَهُمْ وَتُنزِلُ السَّمَاءُ رِزْقَهَا وَتُخْرِجُ الأَرْضُ بِرَكَّتِهَا بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى؛ هنگامی که در میان مردم عدالت برقرار شود، بی‌نیاز می‌شوند و به اذن خداوند متعال آسمان روزی خود را فرو می‌فرستد و زمین برکاتش را بیرون می‌ریزد. کافی، ج ۳، ص ۵۶۸، ح ۶.

حدیث ۷۱

امام صادق علیه السلام: الأَعْدَلُ أَحْلَى مِنَ الشَّهْدِ وَاللَّيْنُ مِنَ الزُّبْدِ وَأَطْيَبُ رِيحًا مِنَ المِسْكِ؛ عدالت از عسل شیرین‌تر، از کره نرم‌تر و از مشک خوشبوتر است. کافی، ج ۲، ص ۱۴۷، ح ۱۵.

حدیث ۷۲

امام صادق علیه السلام: ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءٌ يَحْتَاجُ النَّاسُ طَرَا إِلَيْهَا: الأَمْنُ وَالْعَدْلُ وَالخِصْبُ؛ سه چیز است که همه مردم به آنها نیاز دارند:

امتیت، عدالت و آسایش. تحف العقول، ص ۳۲۰.

حدیث ۷۳

امام صادق علیه السلام: إِنَّ النَّاسَ يَسْتَعْنُونَ إِذَا عُدِلَ بَيْنَهُمْ وَ تُنزِلُ السَّمَاءُ رِزْقَهَا وَ تُخْرِجُ الْأَرْضُ بِرِكَتِهَا بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى؛ اگر در میان مردم عدالت برقرار شود، همه بی نیاز می شوند و به اذن خداوند متعال آسمان روزی خود را فرو می فرستد و زمین برکت خویش را بیرون می ریزد. (کافی، ج ۳، ص ۵۶۸، ح ۰۶).

حدیث ۷۴

امام صادق علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَدْلَ؛ خداوند عدالت را دوست دارد. محاسن، ج ۲، ص ۱۰۸.

حدیث ۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید: الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَمْرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسِينٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶.

حدیث ۷۶

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می فرماید: فَفَرَضَ اللَّهُ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً مِنَ الشُّرْكِ... وَالْعَدْلَ تَشْكِيناً لِلْقُلُوبِ؛ خداوند ایمان را برای پاک‌سازی از شرک... و عدل و داد را برای آرامش دل‌ها واجب نمود. من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۸.

حدیث ۷۷

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: إِنَّ النَّاسَ يَسْتَعْنُونَ إِذَا عُدِلَ بَيْنَهُمْ وَ تُنزِلُ السَّمَاءُ رِزْقَهَا وَ تُخْرِجُ الْأَرْضُ بِرِكَتِهَا بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى؛ اگر در میان مردم عدالت برقرار شود، همه بی نیاز می شوند و به اذن خداوند متعال آسمان روزی خود را فرو می فرستد و زمین برکت خویش را بیرون می ریزد. کافی، ج ۳، ص ۵۶۸، ح ۶.

حدیث ۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: الْجَمَاعَةُ رَحِيمَةٌ وَ الْفُرْقَةُ عَذَابٌ؛ وحدت مایه رحمت، و تفرقه موجب عذاب است. کنز العمال، ح ۲۰۲۴۲.

حدیث ۷۹

امام علی (علیه السلام) می فرماید: مَنْ عَمِلَ بِالْعَدْلِ حَصَّنَ اللَّهُ مُلْكُهُ هَر كَسٍ بِه عَدَالَتِ رِفْتَارِ كُنْد، خداوند حکومتش را حفظ

خواهد کرد. غررالْحکَم، ج ۵، ح ۸۷۲۲

حدیث ۸۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **ثَبَّتُ الدُّوْلَ بِإِقَامَةِ سُنَنِ الْعَدْلِ**؛ پایداری دولتها به برپا داشتن راه و رسم دادگری است. غررالْحکَم و دررالکلم، ح ۴۷۱۵

حدیث ۸۱

پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **جَمَاعُ التَّقْوَى فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ**؛ عصاره تقوا در این گفته خداوند آمده است: خداوند به عدالت و نیکی فرمان می‌دهد. (کافی، ج ۲، ص ۸۲، ح ۴)

حدیث ۸۲

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **قُلُوبُ الرِّعِيَةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلِ أَوْ جَوْرِ وَخَيَّدَهُ دَلَهَا**؛ مردم صندوقچه‌های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید. (غررالْحکَم، ج ۴، ص ۵۲۱، ح ۶۸۲۵)

حدیث ۸۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ** بهترین عدالت یاری مظلوم است. (غررالْحکَم، ج ۲، ح ۲۹۷۷)

حدیث ۸۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **عَدْلٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً** قِيَامَ لَيْلِهَا وَصِيَامَ نَهَارِهَا سَاعَتِي عَدَالَتٍ بَهْتَرُ مِنْ هَفْتَادِ سَالٍ عِبَادَتٍ اسْتِ كِه شَبِّهَائِش بِه نَمَاز وَ رُوزَهَائِش بِه رُوزَه بَگَظَرَد. (مَشْكَآةُ الْأَنْوَارِ، ص ۵۴۴)

حدیث ۸۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **أَحْسَنُ الْعَدْلِ نُصْرَةُ الْمَظْلُومِ** بهترین عدالت یاری مظلوم است. (غررالْحکَم، ج ۲، ح ۲۹۷۷)

حدیث ۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: **عَدْلٌ سَاعَةٌ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةٍ سَبْعِينَ سَنَةً** قِيَامَ لَيْلِهَا وَصِيَامَ نَهَارِهَا سَاعَتِي عَدَالَتٍ بَهْتَرُ مِنْ هَفْتَادِ سَالٍ عِبَادَتٍ اسْتِ كِه شَبِّهَائِش بِه نَمَاز وَ رُوزَهَائِش بِه رُوزَه بَگَظَرَد. (مَشْكَآةُ الْأَنْوَارِ، ص ۵۴۴)

حدیث ۸۷

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: **الْعَدْلُ أَحْلَى مِنَ الشَّهْدِ وَالْأَيْنُ مِنَ الزُّبْدِ وَإِطِيبُ رِيحًا مِنَ الْمِسْكِ**؛ عدل شیرین تر از عسل و نرم تر از کف و خوشبوتر از مشک است. (جهاد با نفس، ح ۳۴۲)

حدیث ۸۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لیس من العدل القضاء علی الثقة بالظن داوری در حق افراد مورد اطمینان با تکیه بر گمان از عدالت دور است. (نهج البلاغه)

حدیث ۸۹

امام صادق علیه السلام فرمودند: ان من اعظم الناس حسره يوم القيامة، من وصف عدلا ثم خالفه الي غيره. پشیمان ترین شخص در روز قیامت، کسی است که برای مردم از عدالت سخن بگوید، اما خودش به دیگران عدالت روا ندارد. (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۹۵)

حدیث ۹۰

قال الامام علی - علیه السلام - : ملائک السیاسیة العیدل. امام علی - علیه السلام فرمودند: ملائک و اساس سیاست، عدالت است. «میزان الحکمه، ح ۹۰۱۶»

سیاست و مردم داری

حدیث ۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ عَمَلَ عَلَيَّ غَيْرَ عِلْمٍ، مَا يُفْسِدُ أَكْثَرَ مِمَّا يُصْلِحُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس کاری را بدون شناخت انجام دهد، تباہ کاری او بیشتر است از آنچه سامان می دهد. «تحف العقول، ص ۴۷»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ قَضَى لِأَخِيهِ الْمُؤْمِنِ حَاجَةً كَانَ كَمَنْ عَدَدَ اللَّهُ دَهْرَهُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که حاجت برادر مؤمن خود را برآورده سازد، مانند کسی است که عمر خود را به عبادت گذرانده باشد. «أمالی شیخ طوسی، ص ۴۸۱»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُفِ إِذَا وَعَدَ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که به خدا و روز معاد ایمان دارد باید به وعده خود عمل کند. «الکافی، ج ۲، ص ۳۶۴»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا أَمْرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى . رسول خدا - صلی الله علیه و آله فرمودند: مردم همیشه در خیر خواهند بود تا وقتی که امر به معروف و نهی از منکر می کنند و در نیکی و پرهیزکاری یکدیگر را یاری می رسانند. «تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۱۸۱»

حدیث ۵

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : قُلِ الْحَقُّ وَ لَا تَأْخُذْكَ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ . رسول خدا - صلى الله عليه وآله فرمودند: حق را بگو و در راه خدا از ملامت هیچ ملامت گری، نهراس. «کنز العمال، ح ۴۳۵۵۵»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : دَوْلَةُ الْكَرِيمِ تَطْهَرُ مَنَاقِبُهُ، دَوْلَةُ اللَّئِيمِ تَكْشِفُ مَسَاوِيَهُ وَ مَعَايِبَهُ. امام علی - علیه السلام فرمودند: جوانمرد اگر به دولت برسد، مناقبش آشکار گردد، و فرومایه اگر به دولت رسد، بدی ها و عیوبش آشکار گردد. «غرر الحکم، ح ۷۸۲۸ و ۷۸۲۹»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مَا أَيْقَنَ بِاللَّهِ مَنْ لَمْ يَرَعْ عَهْدَهُ وَ ذِمَّتَهُ. امام علی - علیه السلام فرمودند: به خدا یقین ندارد کسی که عهد و پیمان خود را فرو گذارد. «غرر الحکم، ح ۹۵۷۷»

حدیث ۸

قال الامام علی - علیه السلام - : مِنْ وَاجِبِ حُقُوقِ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ النَّصِيحَةُ بِمَبْلَغِ جُهْدِهِمْ وَ التَّعَاوُنُ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ بَيْنَهُمْ. امام علی - علیه السلام فرمودند: از حقوقی که خدا بر بندگان واجب کرده، خیرخواهی به اندازه توان و یاری کردن یکدیگر برای برپایی حق در میان خود است. «نهج البلاغه، خطبه ۲۱۶»

حدیث ۹

قال الامام علی - علیه السلام - : طَلَبُ التَّعَاوُنِ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ دِيَانَةٌ وَ أَمَانَةٌ. امام علی - علیه السلام فرمودند: درخواست همکاری برای برپا کردن حق، نشانه دیانت و امانت (داری) است. «عیون الحکم و المواعظ، ح ۵۵۶۳»

حدیث ۱۰

قال الامام علی - علیه السلام - : فَاخْفِضْ لَهُ جَنَاحَكَ وَ أَلِنْ لَهُمْ جَانِبَكَ وَ ابْسِطْ لَهُمْ وَجْهَكَ وَ آسِ بَيْنَهُمْ فِي اللَّحْظَةِ وَ النَّظْرَةِ. امام علی - علیه السلام فرمودند: بال های محبت خود را بر آنان بگستر و با آنان نرم خو و گشاده رو باش و مساوات را در توجه و نگاه خود (به آنان)، مراعات کن. «نهج البلاغه، نامه ۲۷»

حدیث ۱۱

قال الامام علی - علیه السلام - : أَنْصِتْ فَمَا النَّيَاسَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ وَ اصْبِرُوا لِحَوَائِجِهِمْ ... وَ لَا تُحَسِّمُوا أَحَدًا عَنْ حَاجَتِهِ وَ لَا تَحْسِبُوهُ عَنْ طَلَبَتِهِ. امام علی - علیه السلام فرمودند: داد مردم را از خود بستانید و در برآوردن نیازهایشان شکمیا باشید ... کسی را برای نیازش شرمگین نسازید و از خواسته اش باز مدارید. «نهج البلاغه، نامه ۵۱»

حدیث ۱۲

قال الامام علی - علیه السلام - : لا یکنُ لکَ اِلَی النَّاسِ سَیْفِیْرٌ اِلَّا لِلسَّانِکِ و لا حَاجِبٌ اِلَّا وَجْهَکَ . امام علی - علیه السلام فرمودند: میان تو و مردم رابطی جز زبانت و پرده ای جز چهره ات نباشد. «نهج البلاغه، نامه ۶۷»

حدیث ۱۳

قال الامام علی - علیه السلام - : اِجْعَلِ لِرَأْسِ کُلِّ اَمْرٍ مِنْ اُمُورِکَ رَأْسًا مِنْهُمْ ، لا یَقْهَرُهُ کَبِیْرُها و لا یَنْشَتُّ عَلَیْهِ کَثِیْرُها . امام علی - علیه السلام فرمودند: برای سامان دادن به هر یک از کارهایت، سرپرستی از میان آنان بگمار که بزرگی کار، او را مقهور خود نسازد و بسیاری آن، آشفته اش نکند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۴

قال الامام علی - علیه السلام - : اِیَّاکَ و الْاِیْمَةَ ثَمَّ بِمَا النَّاسُ فِیْهِ اُسُوءٌ . امام علی - علیه السلام فرمودند: پرهیز از آن که چیزی را به خود مخصوص کنی که مردم همه در آن یکسانند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۵

قال الامام علی - علیه السلام - : مِنْ دَلَائِلِ الدَّوْلَةِ قَلْبُهُ الْغَفْلَةُ . امام علی - علیه السلام فرمودند: از نشانه های (پایداری) دولت، کمی غفلت از کارها است. «غررالحکم، ح ۹۴۱۰»

حدیث ۱۶

قال الامام علی - علیه السلام - : حُسْنُ السَّیْرِهٖ جَمَالُ الْقُدْرَةِ و حِصْنُ الْاِمْرَةِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: رفتار نیکو، نشان زیبایی قدرت و پناهگاه زمام داری است. «غررالحکم، ح ۴۸۴۷»

حدیث ۱۷

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ کَثُرَ جَمِیْلُهُ اُجْمِعَ النَّاسُ عَلَی تَفْضِیْلِهِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: آن که نیکی ها و فضایلش فراوان شود، مردم بر برتری اش اتفاق کنند. «عیون الحکم و المواعظ، ح ۸۲۱۸»

حدیث ۱۸

قال الامام علی - علیه السلام - : مَنْ سَیَّمَا اِلَی الرِّیَاسَةِ صَبَرَ عَلَی مَضَضِ السَّیَاسَةِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: هر کس بر مسند سیاست نشیند، باید بر رنج سیاست صبر کند. «میزان الحکمه، ح ۹۰۰۲»

حدیث ۱۹

قال الامام علی - علیه السلام - : ثَبَاتُ الدَّوْلِ بِاِقَامَةِ سُنَنِ الْعَدْلِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: پایداری دولت ها به برپاداشتن راه و رسم دادگری است. «غررالحکم، ح ۴۷۱۵»

حدیث ۲۰

قال الامام علی - علیه السلام - : رَأْسُ السِّيَاسَةِ اسْتِعْمَالُ الرَّفْقِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: پایه سیاست، مدارا کردن است. «میزان الحکمه، ح ۹۰۱۹»

حدیث ۲۱

قال الامام علی - علیه السلام - : حُسْنُ السِّيَاسَةِ يَسْتَدِيمُ الرِّئَاسَةَ . امام علی - علیه السلام فرمودند: سیاست نیکو، موجب پایداری و دوام ریاست است. «میزان الحکمه، ح ۸۹۹۸»

حدیث ۲۲

قال الامام علی - علیه السلام - : مِنْ أَمَارَاتِ الدَّوْلَةِ الْيَقِظَةُ لِجِرَاسَةِ الْأُمُورِ . امام علی - علیه السلام فرمودند: از نشانه های (پایداری) دولت، هوشیاری در سامان دادن کارها است. «غررالحکم، ح ۹۳۶۰»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ مِنَ الْعَامِلِ إِذَا عَمَلَ أَنْ يُحْسِنَ . رسول خدا - صلى الله عليه و آله فرمودند: خدای تعالی دوست دارد وقتی کسی کاری می کند، آن را به خوبی انجام دهد. «میزان الحکمه، ح ۱۴۳۷۱»

قضای

قضاوت

حدیث ۱

امام صادق علیه السلام : إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ حَكَمَ بَيْنَ النَّاسِ بِحُكْمِ دَاوُدَ ، لَا يَحْتَاجُ إِلَى بَيِّنَةٍ ، يُلْهِمُهُ اللَّهُ تَعَالَى فَيَحْكُمُ بِعِلْمِهِ . زمانی که قائم آل محمد علیه السلام ، قیام کند ، به حکم داود میان مردم داوری می کند و نیازی به بیینه (شهود و مدرک) ندارد . خداوند متعال این حکم را به او الهام می کند و او به علمش قضاوت می کند . بحار الأنوار : ۱۴ / ۱۴ / ۲۳ منتخب میزان الحکمه : ۴۷۲

حدیث ۲

امام علی علیه السلام : حَمْسَةُ أَشْيَاءَ يَجِبُ عَلَى الْقَاضِي الْأَخْذُ فِيهَا بِظَاهِرِ الْحُكْمِ : الْوِلَايَةُ وَالْمَنَاحِكُ وَالْمَوَارِيثُ وَالذَّبَائِحُ وَالشَّهَادَاتُ ، إِذَا كَانَ ظَاهِرُ الشُّهُودِ مَأْمُونًا جَازَتْ شَهَادَتُهُمْ وَلَا يَسْأَلُ عَنْ بَاطِنِهِمْ . پنج چیز است که باید قاضی (در باره آنها) به ظاهر حکم عمل کند : ولایت (حق ولایت و سرپرستی که خداوند ، یا امام برای هر کس ، یا ولی طفل قرار داده است) ، همسران (یعنی مسأله زناشویی که بین مسلمانان مشهور است) ، میراثها ، ذبایح (حلال بودن کشتار مسلمانان) و شهادت . هر گاه شهود ، در ظاهر امین و در خور اعتماد باشند ، شهادتشان پذیرفته است و لازم نیست از باطن آنها جست وجو کرد . الخصال : ۳۱۱ / ۸۸ منتخب میزان الحکمه : ۴۷۲

حدیث ۳

امام باقر علیه‌السلام: إِنَّ الْمَرْأَةَ لَا تُوَلَّى الْقَضَاءَ وَلَا تُوَلَّى الْإِمَارَةَ. زن، نه عهده‌دار مسند قضاوت می‌شود و نه عهده‌دار منصب امارت. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۲۷۵ / ۱

حدیث ۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَا تَكُونُ الْمَرْأَةُ حَكَمًا تَقْضِي بَيْنَ الْعَامَّةِ. زن، نباید قاضی باشد و میان مردم داوری کند. کنز العمال: ۱۴۹۲۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۲

حدیث ۵

امام صادق علیه‌السلام: الْقُضَاءُ أَرْبَعَةٌ: ثَلَاثَةٌ فِي النَّارِ وَوَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ: رَجُلٌ قَضَى بِجَوْرِ وَهُوَ يَعْلَمُ فَهُوَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ قَضَى بِجَوْرِ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ فَهُوَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ قَضَى بِالْحَقِّ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ فَهُوَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ قَضَى بِالْحَقِّ وَهُوَ يَعْلَمُ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ. قاضیان چهار گروهند: سه گروه در آتشند و یک گروه در بهشت. مردی که دانسته حکم ناحق صادر کند، این قاضی در آتش است. مردی که ندانسته (و بی‌اطلاع از احکام و قوانین) حکم ناحق دهد، این نیز در آتش است. مردی که ندانسته حکم درست و حق صادر کند، این هم در آتش است و مردی که دانسته حکم حق و درست را صادر کند، این قاضی در بهشت است. الکافی: ۱ / ۴۰۷ / ۷
منتخب میزان الحکمه: ۴۷۲

حدیث ۶

امام علی علیه‌السلام: يَدُ اللَّهِ فَوْقَ رَأْسِ الْحَاكِمِ تُرْفَرُ بِالرَّحْمَةِ، فَإِذَا حَافَ وَكَلَّهُ اللَّهُ إِلَى نَفْسِهِ. دست رحمت خدا، بر فراز سر قاضی در حرکت است. پس هر گاه ستم و حق کشی کند، خداوند او را به خودش وا می‌گذارد. الکافی: ۱ / ۴۱۰ / ۷

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَا مِنْ قَاضٍ مِنْ قُضَاءِ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا وَمَعَهُ مَلَكَانِ يُسَيِّدَانِهِ إِلَى الْحَقِّ مَا لَمْ يَرِدْ غَيْرُهُ، فَإِذَا أَرَادَ غَيْرَهُ وَجَرَ مُتَعَمِّدًا تَبَرَّأَ مِنْهُ الْمَلَكَانِ وَوَكَّلَاهُ إِلَى نَفْسِهِ. هیچ قاضی‌ای از قاضیان مسلمانان نیست، مگر این که دو فرشته با اویند و تا زمانی که خواهان حقیقت باشد، او را به سوی آن راهنمایی می‌کنند. اما هر گاه در پی حقیقت نبود و عمدا ستم و حق کشی کرد، آن دو فرشته از او بیزاری می‌جویند و وی را به خودش وامی‌گذارند. کنز العمال: ۱۴۹۹۳

حدیث ۸

امیر المؤمنین علی علیه‌السلام لِشَرِيحٍ: لَا تُسَارَّ أَحَدًا فِي مَجْلِسِكَ، وَإِنْ غَضِبْتَ فَقُمْ، فَلَا تَقْضِينَ فَأَنْتَ غَضْبَانٌ. امام علی علیه‌السلام - خطاب به شریح - فرمودند: در مجلس قضاوت با کسی در گوشی صحبت مکن و اگر عصبانی شدی، برخیز و در حال خشم هرگز داوری مکن. الکافی: ۷ / ۴۱۳ / ۵

حدیث ۹

امیر المؤمنین علی علیه‌السلام لِشَرِيحٍ: وَلَا تَقْعُدَنَّ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ حَتَّى تَطْعَمَ. امام علی علیه‌السلام - خطاب به شریح - فرمودند: در مجلس قضاوت منشین، مگر این که قبلاً چیزی بخوری. الکافی: ۷ / ۴۱۳ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۲

حدیث ۱۰

امیر المؤمنین علی علیه السلام لِشَرِيحٍ: إِيَّاكَ وَالتَّضَجُّرَ وَالتَّأَذِّيَ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ، الَّذِي أَوْجَبَ اللَّهُ فِيهِ الْأَجْرَ، وَيُحْسِنُ فِيهِ الدُّخْرَ لِمَنْ قَضَى بِالْحَقِّ. امام علی علیه السلام - خطاب به شریح - فرم.دند: مبدا در مجلس قضاوت اظهار خستگی و ناراحتی کنی؛ مجلسی که خداوند در آن پاداش قرار داده و برای کسی که به حق داوری کند ذخیره خوبی در نظر گرفته است. الکافی: ۱ / ۴۱۳ / ۷

حدیث ۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ ابْتُلِيَ بِالْقَضَاءِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ فَلْيَعْدِلْ بَيْنَهُمْ فِي لِحْظِهِ وَإِشَارَتِهِ وَمَقْعَدِهِ وَمَجْلِسِهِ. هر که به داوری کردن میان مسلمانان مبتلا شود، باید در نگاهها و اشاره کردنها و جای نشستن و نحوه نشستن خود نسبت به آنها به یکسان رفتار کند. کنز العمال: ۱۵۰۳۲ منتخب میزان الحکمة: ۴۷۰

حدیث ۱۲

امیر المؤمنین علی علیه السلام لِشَرِيحٍ: ثُمَّ وَاسٍ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ بَوَّجِهَكَ وَمَنْطِقِكَ وَمَجْلِسِكَ، حَتَّى لَا يَطْمَعَ قَرِيبُكَ فِي حَيْفِكَ، وَلَا يَأْسَ عَدُوُّكَ مِنْ عَدْلِكَ. امام علی علیه السلام - خطاب به شریح - فرمودند: میان مسلمانان در نگاه کردن و سخن گفتن و نشستنت برابری را رعایت کن، تا نزدیکیات به جانبداری (و ستم) تو امید نبندند و دشمنانت از دادگری تو، نومید نشوند. وسائل الشیعه: ۱ / ۱۵۵ / ۱۸

حدیث ۱۳

امام صادق علیه السلام: لَا يَطْمَعَنَّ قَلِيلُ الْفِقْهِ فِي الْقَضَاءِ. کسی که اندکی فقه (مسائل حقوقی و احکام قضایی) می‌داند، هرگز نباید به کار قضاوت چشم طمع داشته باشد. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۲۶۴ / ۵

حدیث ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ ابْتَغَى الْقَضَاءَ وَسَأَلَ فِيهِ الشُّفْعَاءَ وَكَلَّ إِلَى نَفْسِهِ، وَمَنْ أُكْرِهَ عَلَيْهِ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ. هر که جوایای منصب قضاوت باشد و برای رسیدن به آن متوسل به این و آن شود، خداوند او را به خودش واگذارد و هر که مجبور به پذیرفتن آن شود، خداوند فرشته‌ای بر او فرو فرستد که استوارش بدارد. کنز العمال: ۱۴۹۹۴ منتخب میزان الحکمة: ۴۷۰

حدیث ۱۵

امام صادق علیه السلام: إِنَّ النَّوَائِيسَ شَكَتْ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شِدَّةَ حَرِّهَا، فَقَالَ لَهَا عَزَّ وَجَلَّ: اسْكُتِي؛ فَإِنَّ مَوَاضِعَ الْقَضَاءِ أَشَدُّ حَرًّا مِنْكَ! نوایس (که جایگاهی است در دوزخ) از گرمای سخت خود به درگاه خداوند عز و جل شکایت کرد. پس خداوند عز و جل خطاب بدان فرمود: ساکت باش؛ همانا جایگاه قاضیان (نا عادل)، گرمایش سخت تر از توست! الفقیه: ۳ / ۶ / ۳۲۲۶ منتخب میزان الحکمة: ۴۷۰

حدیث ۱۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ الْقَاضِيَ الْعَدْلَ لِيُجَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَلْقَى مِنْ شِدَّةِ الْحِسَابِ مَا يَتَمَنَّى أَنْ لَا يَكُونَ قَاضِيَ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي تَمَرَةٍ قَطُّ. در روز قیامت قاضی دادگر را می آورند و چنان حساب سختی از او کشیده می شود، که آرزو می کند کاش هرگز حتی درباره یک خرما میان دو نفر داوری نکرده بود. کنز العمال: ۱۴۹۸۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۰

حدیث ۱۷

امام صادق علیه السلام: اتَّقُوا الْحُكْمِيَّةَ؛ فَإِنَّ الْحُكْمِيَّةَ إِنَّمَا هِيَ لِلْإِمَامِ الْعَالِمِ بِالْقَضَاءِ، الْعَادِلِ فِي الْمُسْلِمِينَ، لِنَبِيِّ أَوْ وَصِيِّ نَبِيِّ. از داوری کردن پرهیزید؛ زیرا (منصب) داوری در حقیقت از آن امامی است که در قضاوت دانا باشد و در میان مسلمانان به عدالت حکم کند؛ از آن پیغمبر یا وصی پیغمبر. الکافی: ۷ / ۴۰۶ / ۱ منتخب میزان الحکمه: ۴۷۰

حدیث ۱۸

امام علی (سلام الله علیه): أَفْضَلُ الْخَلْقِ أَفْضَاهُمْ بِالْحَقِّ؛ بَرْتَرِينَ مَرْدَمَ، دَاوَرْتَرِينَ أَنَّهُمْ بِه حَقَّ اسْت. غررالحکم ودررالکلم، ح ۳۳۲۳

حدیث ۱۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: من حکم بین اثین تحاکما إليه فلم يقض بينهما بالحق فعليه لعنة الله؛ هر که میان دو کس که داوری بدو برند، داوری کند و به حق میانشان قضاوت نکند لعنت خدا بر او باد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: قاضیان فی النار و قاض فی الجنّه: قاض عرف الحق فقصی به فهو فی الجنّه، و قاض عرف الحق فجار متعمداً أو قضی بغير علم فهما فی النار؛ دو قاضی در جهنم و قاضی ای در بهشت است: قاضی ای که حق را بشناسد و بدان حکم کند در بهشت است، و قاضی ای که حق را بشناسد و دانسته منحرف شود، یا ندانسته قضاوت کند هر دو در جهنم اند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الْقَاضِي مَا لَمْ يَحْفَ عَمْدًا؛ خَدَاوَنَد تَا هَنكَامِي كَه قَاضِي اَز رُوي عَمَد سَتَم نَكُنَد، يَار اُوسْت. نهج الفصاحه

حدیث ۲۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: اللَّهُ مَعَ الْقَاضِي مَا لَمْ يَجْرُ فَإِذَا جَارَ تَخَلَّى اللَّهُ عَنْهُ وَ لَزِمَهُ الشَّيْطَانُ؛ خَدَاوَنَد يَار قَاضِي اسْت تَا مَوْعِي كَه سَتَم نَكُنَد، وَ قَتِي سَتَم كَرَد خَدَا اَوْ رَا رَهَا مِي كُنَد وَ شَيْطَان قَرِين اَوْ مِي شُود. نهج الفصاحه

حدیث ۲۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا وَ لِي عَلَيْهِمْ حُلَمَاءُ هُمْ وَ قَضَى بَيْنَهُمْ عِلْمَاءُهُمْ وَ جَعَلَ الْمَالَ

فی سمحائهم و إذا أراد بقوم شرًا ولى عليهم سفهائهم و قضى بينهم جهلهم و جعل المال فى بخلائهم؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد خردمندانشان را بر آنها فرمانروا سازد و دانشمندانشان میان آنها قضاوت کند و مال را به دست بخشنندگان دهد و وقتی برای قومی بدی خواهد سفیهانیشان را بر آنها فرمانروا سازد و نادانان میان آنها قضاوت کنند و مال را به دست بخیلانیشان دهد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: إذا ابتلى أحدكم بالقضاء بين المسلمين فلا يقض و هو غضبان و ليسو بينهم فى النظر و المجلس و الإشارة؛ اگر یکی از شما بکار قضاوت میان مسلمانان دچار شود باید به هنگام غضب از قضاوت خودداری کند و میان ارباب دعوی در نگاه و نشیمن گاه و اشاره تفاوتی نگذارد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: أخذ الأمير الهدیه سحت و قبول القاضی الرشوه كفر؛ هدیه گرفتن امیر نارواست و رشوه گرفتن قاضی کفر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

امام صادق علیه السلام می فرماید: خَيْرُ النَّاسِ قُضَاءُ الْحَقِّ؛ بهترین مردم کسانی هستند که به حق قضاوت کنند. بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۲۶۶، ح ۲۰.

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: إِذَا حَكَمْتُمْ فَأَعِيدُوا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَحْسِنُوا فَإِنَّ اللَّهَ مُحْسِنٌ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ هرگاه قضاوت می کنید، عادلانه قضاوت کنید و هرگاه سخن می گوئید، نیکو بگوئید، زیرا خداوند نیکوکار است و نیکوکاران را دوست دارد. نهج الفصاحه، ح ۲۰۰.

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ أَنْ يَكُونَ سَهْلَ الْبَيْعِ وَ سَهْلَ الشَّرَاءِ وَ سَهْلَ الْقَضَاءِ وَ سَهْلَ الْإِقْتِضَاءِ؛ خداوند بنده‌ای را که در خرید و فروش و قضاوت و پذیرش قضاوت آسان گیر باشد دوست دارد. دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۱۷.

حدیث ۲۹

قال الامام على - عليه السلام - : لَيْسَ مِنَ الْعَدْلِ الْقَضَاءُ عَلَى الثَّقَةِ بِالظَّنِّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قضاوتی که با تکیه به ظن و گمان باشد، عادلانه نیست. «نهج البلاغه، حکمت ۲۲۰»

گواهی دادن

حدیث ۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم وقد سُئِلَ عن الشهادة: هل تَرَى الشمسَ؟ على مِثْلِهَا فَاشْهَدْ أو دَعَّ . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم - در پاسخ به پرسش از شهادت دادن - فرمودند: آفتاب را می بینی؟ هر گاه موضوع به همین روشنی بود شهادت بده و گرنه خودداری کن . وسائل الشیعه: ۱۸ / ۲۵۰ / ۳

حدیث ۲

امیر المؤمنین علی علیه السلام لِشَرِيحٍ: اَعْلَمُ أَنَّ الْمُسْلِمِينَ عُدُولٌ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ، إِلَّا مَجْلُودًا فِي حَدٍّ لَمْ يَتَّبِعْ مِنْهُ، أَوْ مَعْرُوفًا بِشَهَادَةِ الزُّورِ، أَوْ ظَنِينًا. امام علی علیه السلام - خطاب به شریح - فرمودند: بدان که مسلمانان نسبت به یکدیگر عادل به شمار می آیند، مگر کسی که به کیفر گناهی حد خورده و توبه نکرده باشد یا به شهادت دروغ دادن شهرت داشته باشد یا گمان بد درباره او برده شود (و مظنون باشد). الفقیه: ۱۳ / ۱۵ / ۳۲۴۳ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۳

امام صادق علیه السلام: لا أَقْبَلُ شَهَادَةَ الْفَاسِقِ إِلَّا عَلَى نَفْسِهِ. شهادت فاسق را جز بر ضدّ خودش نمی پذیرم . الکافی: ۷ / ۳۹۵ / ۵

حدیث ۴

امام صادق علیه السلام: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ لَا يَقْبَلُ شَهَادَةَ فَحَّاشٍ، وَلَا ذِي مُخْزِيَةٍ فِي الدِّينِ. امیر المؤمنین علیه السلام نه شهادت آدم فحاش و بد زبان را می پذیرفت و نه شهادت کسی را که سوء پیشینه دینی داشت. الکافی: ۷ / ۳۹۶ / ۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ رَجَعَ عَنْ شَهَادَتِهِ وَكَتَمَهَا، أَطَعَمَهُ اللَّهُ لَحْمَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلَائِقِ، وَيَدْخُلُ النَّارَ وَهُوَ يُلُوكُ لِسَانَهُ. هر که از شهادت خود برگردد و آن را کتمان کند، خداوند در حضور خلائق گوشتش را به وی بخوراند و در حالی که زبان خود را می جود به دوزخ رود. ثواب الأعمال: ۳۳۳ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۶

امام صادق علیه السلام: إِذَا دُعِيَ إِلَى الشَّهَادَةِ فَأَجِبْ. هر گاه برای شهادت دادن فرا خوانده شدی، اجابت کن . التهذیب: ۶ / ۲۷۵ / ۷۵۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ كَتَمَ شَهَادَةً إِذَا دُعِيَ إِلَيْهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَ بِالزُّورِ. هر کسی هنگامی که برای شهادت دادن فرا خوانده شود آن را کتمان کند، همانند کسی است که شهادت دروغ دهد. کنز العمال: ۱۷۷۴۳

حدیث ۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ شَهِدَ شَهَادَةً حَقًّا لِيُحْيِيَ بِهَا حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِوَجْهِهِ نُورٌ مَدَّ الْبَصَرَ، يَعْرِفُهُ الْخَلَائِقُ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ. کسی که برای زنده کردن حق یک نفر مسلمان شهادت حق بدهد، روز قیامت در حالی آورده می‌شود که پرتو نور چهره‌اش تا چشم کار می‌کند دیده می‌شود و خلائق او را به نام و نسب می‌شناسد. بحار الأنوار: ۱۰۴ / ۳۱۱ / ۹ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۹

امام علی علیه السلام: الْقِسْطُ رُوحُ الشَّهَادَةِ. عدالت، روح شهادت دادن است. غرر الحکم: ۳۵۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۴

حدیث ۱۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: وَمَنْ شَهِدَ شَهَادَةً حَقًّا لِيُحْيِيَ بِهَا حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِوَجْهِهِ نُورٌ مَدَّ الْبَصِيرَ تَعْرِفُهُ الْخَلَائِقُ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ؛ کسی که برای زنده کردن حق یک مسلمان، شهادت حق بدهد، روز قیامت در حالی آورده می‌شود که پرتو نور چهره‌اش، تا چشم کار می‌کند دیده می‌شود و خلائق او را به نام و نسب می‌شناسند. (کافی، ج ۷، ص ۳۸۱، ح ۱)

حدیث ۱۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مَنْ شَهِدَ شَهَادَةً يَسْتَبَاحُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَوْ يَسْفِكُ بِهَا دَمَ فَقْدٍ أَوْ جَبَّ النَّارِ؛ هر که شهادتی دهد که به سبب آن مال مرد مسلمانی را بخورند یا خونی بریزند مستحق جهنم است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: مَنْ كَتَمَ شَهَادَةً إِذَا دَعِيَ إِلَيْهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَ بِالزُّورِ؛ هر که شهادتی را که از او خواسته اند نهد چنان است که شهادت دروغ داده باشد. نهج الفصاحه

حدیث ۱۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: لَنْ تَزُولَ قَدَمُ شَهِيدِ الزُّورِ حَتَّى يَجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارُ؛ شاهد دروغ از جا نرود تا خداوند جهنم را بر او واجب کند. نهج الفصاحه

حدیث ۱۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: شَهِيدُ الزُّورِ لَا تَزُولُ قَدَمَاهُ حَتَّى يَجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارُ؛ شاهد دروغ قدم بر ندارد تا جهنم بر او واجب شود. نهج الفصاحه

حدیث ۱۵

أَكْرَمُوا الشُّهُودَ فَإِنَّ اللَّهَ يَسْتَخْرِجُ بِهِمُ الْحَقَّ وَيُدْفَعُ بِهِمُ الظُّلْمَ؛ شاهدان را گرامی شمارید زیرا خدا حقوق کسان را به وسیله آنان

احقاق می کند و ستم را به وسیله آنها دفع می نماید. نهج الفصاحه

حدیث ۱۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أكبر الكبائر الإشراك بالله و قتل النفس و عقوق الوالدين و شهادة الزور؛ بزرگترین گناهان بزرگ شرک به خدا و قتل نفس و بد رفتاری با پدر و مادر و شهادت دروغ است. نهج الفصاحه

حدیث ۱۷

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: وَمَنْ شَهِدَ شَهَادَةً حَقًّا لِيُحْيِيَ بِهَا حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ آتَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَوْجَهَهُ نُورًا مَدَّ الْبَصِيرَ تَعْرِفُهُ الْخَلَائِقُ بِاسْمِهِ وَنَسَبِهِ؛ کسی که برای زنده کردن حق یک مسلمان، شهادت حق بدهد، روز قیامت در حالی آورده می شود که پرتو نور چهره اش، تا چشم کار می کند دیده می شود و خلائق او را به نام و نسب می شناسند. کافی، ج ۷، ص ۳۸۱، ح ۱.

حدیث ۱۸

امام صادق علیه السلام: لَا تَشْهَدَنَّ بِشَهَادَةٍ حَتَّى تَعْرِفَهَا كَمَا تَعْرِفُ كَفَّكَ . نباید شهادتی بدهی، مگر هنگامی که آن را مانند کف دست بشناسی. الکافی: ۳ / ۳۸۳ / ۷

قوانین قضایی

حدیث ۱

امام صادق علیه السلام: إِنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يُطْعَمُ مَنْ خَلَدَ فِي السَّجْنِ مِنْ بَيْتِ مَالِ الْمُسْلِمِينَ . علی علیه السلام کسی را که زندانی می شد، از بیت المال مسلمانان غذا می داد. وسائل الشیعه: ۱۱ / ۶۹ / ۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۰

حدیث ۲

امام صادق علیه السلام: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَلْفَى صَبِيانَ الْكُتَابِ أُلُوأَحَهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ لِيُخَيَّرَ بَيْنَهُمْ ، فَقَالَ : أَمَا إِنَّهَا حُكُومَةٌ ! وَالْجَوْرُ فِيهَا كَالْجَوْرِ فِي الْحُكْمِ ! أبلغوا معلّمكم إن ضربكم فوق ثلاث ضربات في الأدب اقتص منه . کودکان مکتبی دستخطهای خود را در مقابل امیرالمؤمنین نهادند ، تا بهترین آنها را انتخاب کند ؛ حضرت فرمود : هان ! این یک داوری است ! و ظلم در این باره ، مانند ظلم در قضاوت است ! به معلّم خود بگویند که اگر برای تنبیه بیش از سه ضربه بزند ، قصاص می شود . وسائل الشیعه : ۱۸ / ۵۸۲ / ۲ منتخب میزان الحکمه : ۴۷۲

حدیث ۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ عَفَا عَنْ دَمٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ . هر که از (قصاص) خونی گذشت کند ، او را پاداشی جز بهشت نباشد . کنز العمال : ۳۹۸۵۴

حدیث ۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ما من رجل مسلم یصاب بشیء فی جسده فیتصدق به إلا رفعه الله به درجته و حط عنه به خطیئه. هیچ مرد مسلمانی نیست که به قسمتی از بدنش آسیبی وارد شود و از (قصاص) آن درگذرد، مگر این که خداوند به سبب آن یک درجه بالایش برد و یک گناه از او بزاید. کنز العمال: ۳۹۸۵۰ منتخب میزان الحکمه: ۴۶۶

حدیث ۵

امام علی علیه السلام: الحبس بعد معرفه الحق ظلم. زندانی کردن، پس از پی بردن به حقیقت، ظلم است. مستدرک الوسائل: ۱۷ / ۴۰۳ / ۲۱۶۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۱۳۰

حدیث ۶

امام علی علیه السلام: إذا ارتدت المرأة عن الإسلام لم تقتل، ولكن تحبس أبدا. هرگاه زن مرتد شود، کشته نمی‌شود بلکه به زندان ابد محکوم می‌گردد. تهذیب الأحکام: ۱۰ / ۱۴۲ / ۵۶۹ منتخب میزان الحکمه: ۱۲۸

حدیث ۷

امام صادق علیه السلام: لا یقطع السارق فیعام سنه یعنی فی عام مجاعه. در سالهای قحطی و گرسنگی، دست سارق قطع نمی‌شود. الکافی: ۷ / ۲۳۱ / ۲ / ۲۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۸

امام صادق علیه السلام: السارق إذا جاء من قبل نفسه تابا إلى الله، ورد سرقته على صاحبها، فلا قطع عليه. دزد اگر با پای خود بیاید و خودش را معرفی کند و به درگاه خدا توبه برد و مال دزدی را به صاحبش برگرداند، دستش قطع نمی‌شود. تهذیب الأحکام: ۱۰ / ۱۲۲ / ۴۸۹ / ۲ / ۲۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۹

امام صادق علیه السلام: لا یقطع الأجير والضيف إذا سرق؛ لأنهما مؤتمنان. کارگر و میهمان اگر دزدی کنند دستشان قطع نمی‌شود؛ چون آنها مورد اعتمادند. علل الشرائع: ۵۳۵ / ۱ / ۲۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۲۷۲

حدیث ۱۰

الإمام الصادق علیه السلام لما سُئل: المؤمنُ یقتل المؤمنَ متعمدا هل له توبه؟: إن كان قتله لإيمانه فلا توبه له، وإن كان قتله لغضب أو لسبب شيء من أمر الدنيا فإن توبته أن يقاد منه. امام صادق علیه السلام - در پاسخ به این پرسش که: اگر مؤمن عمدا مؤمنی را بکشد آیا توبه دارد؟- فرمودند: اگر به خاطر ایمانش او را کشته باشد، توبه ندارد. ولی اگر از روی خشم یا به انگیزه امری از امور دنیا بکشد، توبه‌اش این است که قصاص شود. الکافی: ۷ / ۲۷۶ / ۲ / ۴۵۸ منتخب میزان الحکمه: ۴۵۸

حدیث ۱۱

الإمام على عليه السلام: يَجِبُ عَلَى الإِمَامِ أَنْ يَحْبِسَ الفُسَيْقَ مِنَ العُلَمَاءِ، وَالْجُهَّالَ مِنَ الأَطْبَاءِ. امام علی علیه السلام: بر امام، لازم است عالمان تبهکار و پزشکان ناآگاه را به زندان درافکند. تهذیب الأحکام، جلد ۶، صفحه ۳۱۹، حدیث ۸۷۸، کتاب من لا یحضره الفقیه، جلد ۳، صفحه ۳۱، حدیث ۳۲۶۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۶۸ / ۱

نظامی

دفاع و جهاد

حدیث ۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إن الله فرض الجهاد و عظمه و جعله نصره و ناصره. و الله ما صلحت دنیا و لادین إلا به؛ در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگداشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود. وسائل الشیعه ۱۱/۹/۱۵

حدیث ۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يُبَاهِي اللّهُ تَعَالَى المَلَائِكَةَ بِالمُجَاهِدِينَ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند بزرگ با مجاهدان بر فرشتگان می بالد. «جامع الأخبار، ص ۹۳»

حدیث ۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : أَقْرَبُ النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النُّبُوَّةِ أَهْلُ الجِهَادِ و أَهْلُ العِلْمِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: نزدیک ترین مردم به مقام نبوت، اهل جهاد و دانش اند. «کنز العمال، ح ۱۰۶۴۷»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : لَعَزُوءٌ فِى سَبِيلِ اللّهِ أَحَبُّ إِلَى مِنْ أَرْبَعِينَ حَجَّجَهُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: یک بار پیکار در راه خدا، نزد من محبوب تر از به جا آوردن چهل حج است. «کنز العمال، ح ۱۰۶۹۴»

حدیث ۵

قال الامام على - عليه السلام - : المُجَاهِدُونَ تُفْتَحُ لَهُمُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: درهای آسمان به روی مجاهدان گشوده می شود. «غررالحکم، ح ۱۳۴۷»

حدیث ۶

قال الامام على - عليه السلام - : إِنَّ الجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الجَنَّةِ فَتَحَهُ اللّهُ لِخَاصَّةِ أوليائِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: جهاد دری از درهای بهشت است که خداوند آن را بر روی اولیای خاص خود گشوده است. «نهج البلاغه، خطبه ۲۷»

حدیث ۷

قال الامام علی - علیه السلام - : خَيْرُ النَّاسِ رَجُلٌ حَبَسَ نَفْسَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُجَاهِدُ أَعْدَاءَهُ يَلْتَمِسُ الْمَوْتَ أَوْ الْقَتْلَ فِي مَصَافِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بهترین مردم کسی است خود را در راه خدا وقف کرده و با دشمنان او به نبرد بر می خیزد، و مرگ یا کشته شدن در میدان نبرد را آرزو می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۷»

حدیث ۸

عَنْ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - قَالَ: ثَلَاثَةٌ حَقَّ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَوْنُهُمْ، الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الْمَكَاتِبُ الَّتِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَ النَّاكَحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعِفَافَ. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - فرمودند: سه گروه بر خداوند متعال حق دارند تا آنها را یاری کند: مجاهد در راه خدا و کسی که سعی می کند تا قرض خویش را ادا کند و آنکه می خواهد ازدواج کند تا دامن خویش را پاک نگهدارد. «نهج الفصاحه، ح ۱۲۱۹»

حدیث ۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ جُرِحَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رِيحُهُ كَرِيحِ الْمِسْكِ وَلَوْ نُهُ لَوْنُ الزَّعْفَرَانِ، عَلَيْهِ طَابِعُ الشُّهَدَاءِ، وَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ مُخْلِصًا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ شَهِيدٍ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ. هر که در راه خدا مجروح شود، در روز قیامت در حالی می آید که بویش همچون بوی مشک باشد و رنگش مانند رنگ زعفران و نشان شهیدان بر اوست و هر که از روی اخلاص شهادت را از خداوند بخواهد، خداوند اجر شهید به وی دهد هر چند در بسترش بمیرد. کنز العمال: ۱۱۱۴۴ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

حدیث ۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبْغِضُ رَجُلًا يُدْخِلُ عَلَيْهِ فِي بَيْتِهِ وَلَا يُقَاتِلُ. خداوند عز و جل نفرت دارد از مردی که در خانه‌اش بر او حمله کنند و او نجنگد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲/۲۸/۲۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۹۸

حدیث ۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: حَرَسُ لَيْلَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ لَيْلَةٍ يُقَامُ لَيْلَهَا وَيُصَامُ نَهَارُهَا. یک شب نگهبانی دادن در راه خدا برتر است از هزار شبانه روز که شبهایش به عبادت و روزهایش به روزه داری سپری شود. کنز العمال: ۱۰۷۳۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۶

حدیث ۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: كُلُّ عَمَلٍ مُتَقَطِّعٍ عَنْ صَاحِبِهِ إِذَا مَاتَ إِلَّا الْمُرَابِطَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ يُنْمَى لَهُ عَمَلُهُ وَيُجْرَى عَلَيْهِ رِزْقُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. هر عملی پس از مرگ صاحبش از او جدا می شود مگر عمل کسی که در راه خدا مرزبانی کند؛ عمل چنین کسی رشد می کند و تا روز قیامت روزیش داده می شود. کنز العمال: ۱۰۶۱۱ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۶

حدیث ۱۳

امام علی علیه السلام: الجِهَادِ عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالصَّدَقِ فِي الْمَوَاطِنِ وَشَتَّانِ الْفَاسِقِينَ. جهاد چهار شاخه دارد: امر به معروف، نهی از منکر، پایداری در جبهه‌های جنگ و دشمنی با تبهکاران. الخصال: ۲۳۲ / ۷۴ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۴

حدیث ۱۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: فَمَنْ تَرَكَ الْجِهَادَ أَلْبَسَهُ اللَّهُ ذُلًّا فِي نَفْسِهِ، وَفَقْرًا فِي مَعِيشَتِهِ، وَمَحَقًا فِي دِينِهِ. إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعَزُّ أُمَّتِي بِسَيْتَابِكَ خَيْلَهَا وَمَرَائِزِ رِمَاحِهَا. هر کس جهاد را واگذارد خداوند جامه خواری بر جان او پوشاند و زندگیش را دستخوش فقر سازد و دینش را از بین ببرد. خداوند تبارک و تعالی عزت و اقتدار امت مرا در سُمهای اسبانشان و نوک نیزه‌هایشان قرار داده‌است. أمالی الصدوق: ۴۶۲ / ۸

حدیث ۱۵

ما أَعْمَالُ الْعِبَادِ كُلِّهِمْ عِنْدَ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا كَمِثْلِ خُطَافٍ أَخَذَ بِمَنْقَارِهِ مِنْ مَاءِ الْبَحْرِ. اعمال همه بندگان نزد مجاهدان در راه خدا (چیزی) نیست مگر مانند پرستویی که با منقار خود مقداری آب از دریا برداشته است. کنز العمال: ۱۰۶۸۰ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۴

حدیث ۱۶

امام صادق علیه السلام: الْجِهَادُ أَفْضَلُ الْأَشْيَاءِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ. جهاد برترین کارها بعد از فرایض است. مشکاة الأنوار: ۱۵۴ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۴

حدیث ۱۷

امام علی علیه السلام: إِنَّ الْجِهَادَ أَشْرَفُ الْأَعْمَالِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ، وَهُوَ قِوَامُ الدِّينِ، وَالْأَجْرُ فِيهِ عَظِيمٌ مَعَ الْعِزَّةِ وَالْمَنْعَةِ، وَهُوَ الْكِرَّةُ، فِيهِ الْحَسِنَاتُ وَالْبُشْرَى بِالْجَنَّةِ بَعْدَ الشَّهَادَةِ. همانا جهاد شریفترین کارها بعد از اسلام است. جهاد مایه پایداری دین است و علاوه بر آن که عزت و اقتدار می‌آورد اجری بزرگ دارد. جهاد، یورش آوردن است. در آن نیکیها و ثوابهاست و نوید به بهشت است بعد از رسیدن به شهادت. نور الثقلین: ۴۲۹/۴۰۸

حدیث ۱۸

امام علی علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ الْجِهَادَ وَعَظَّمَهُ وَجَعَلَهُ نَصِيرَةً وَنَاصِرَةً. وَاللَّهِ، مَا صَيَّلِحَتْ دُنْيَا وَلَا دِينٌ إِلَّا بِهِ. خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگ داشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی‌شود. وسائل الشیعه: ۱۱/۹/۱۵

حدیث ۱۹

امام علی علیه السلام: الْجِهَادُ عِمَادُ الدِّينِ، وَمِنْهَاجُ السُّعْيِدَاءِ. جهاد ستون دین و راه روشن نیکبختان است. غرر الحکم: ۱۳۴۶ منتخب میزان الحکمة: ۱۱۴

حدیث ۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهٖ نَفْسَهُ، مَاتَ عَلٰی شُعْبَةٍ مِّنْ نِّفَاقٍ. کسی که جهاد نکرده یا آرزوی جهاد نداشته باشد و بمیرد به نوعی نفاق مرده است. صحیح مسلم: ۳ / ۱۵۱۷ / ۱۹۱۰ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۴

حدیث ۲۱

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): رَبَّاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا؛ يَكُ رَوْزِ مَرْزَبَانِي فِي رَاهِ خَدَا بَهْتَرِ اسْتِ از دُنْيَا وَ هَرِ چِه در آن است. میزان الحکمه: ح ۲۸۷۴

حدیث ۲۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): يُبَاهِي اللَّهُ تَعَالَى الْمَلَائِكَةَ بِالْمُجَاهِدِينَ؛ خَدَاوَنَد بَزْرَكْ بَا مَجَاهِدَانِ بَرِ فَرَشْتَكَا نِ مِي بَالِد. جامع الأخبار، ص ۹۳

حدیث ۲۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّ الْجِهَادَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللَّهُ لِخَاصَّةِ أَوْلِيَائِهِ وَهُوَ لِبَاسِ التَّقْوَى وَدَرَعُ اللَّهِ الْحَصِينَةَ وَجَنَّتُهُ الْوَثِيقَةَ؛ بَرَاَسْتِي كِه جِهَادِ يَكِي از درهای بهشت است که خداوند آن را برای اولیای خاص خود گشوده است. جهاد جامه تقوا و زره استوار خداوند و سپر محکم اوست. (نهج البلاغه، خطبه ۲۷)

حدیث ۲۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْجُنُودُ عِزُّ الدِّينِ وَ حُصُونُ الْوُلَاةِ؛ لَشَكْرِيَانِ، مَايَه عَزَّتْ دِينِ وَ دَرَهَايِ حَاكَمَا نَانِد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۵۳

حدیث ۲۵

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْمُجَاهِدُونَ تَفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابَ السَّمَاءِ؛ دَرَهَايِ آسْمَانِ بَرِ رَوِي مَجَاهِدَانِ كَشُودَه مِي شُود. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۳۴۷

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -: ان احب الاعمال الى الله - عز وجل - الصلاة والبر والجهاد؛ همانا محبوبترین اعمال در نزد خداوند: نماز، نیکی کردن و جهاد در راه خداست. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۷)

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ؛ هَرِ كِه ضَمَنِ دَفَاعِ از دین خود کشته شود شهید شده

است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لقیام الرجل فی الصّف فی سبیل الله عزّ و جلّ ساعه أفضل من عباده ستین سنه؛ یک ساعت ایستادن مرد به صف در راه خدا از شصت سال عبادت بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عینان لا یمسهما النار أبدا: عین بکت من خشیه الله و عین باتت تحرس فی سبیل الله؛ دو چشم است که هرگز آتش بدان نرسد. چشمی که از ترس خدا گریسته و چشمی که شب را به حراست در راه خدا به سر برده. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

ذروه سنم الإسلام الجهاد فی سبیل الله لا یناله إلّا أفضلهم؛ اوج مسلمانی جهاد در راه خدا است که جز مسلمانان برجسته بدان نرسند. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حرّم علی عینین أن تنالهما النار: عین بکت من خشیه الله و عین باتت تحرس الإسلام و أهله من الکفر؛ دو چشم بر آتش حرام است چشمی که از ترس خدا گریسته و چشمی که بیدار مانده و مسلمانان را در مقابل کافران نگهبانی کرده است. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جاهدوا المشرکین بأموالکم و أنفسکم و ألسنتکم؛ با اموال و جانها و مال های خود با مشرکان جهاد کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه حقّ علی الله تعالی عونهم: المجاهد فی سبیل الله و المکاتب الّذی یریدا الأداء و التّاکح الّذی یرید العفاف؛ سه کسند که یاری آنها بر خدا لازم است: آن که در راه خدا جهاد کند و بنده ای که برای آزادی خود قرارداد بسته و می خواهد قیمت آن را بپردازد و کسی که به منظور عفت زن می گیرد. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ أفضل عمل المؤمن الجهاد فی سبیل الله؛ بهترین عمل مؤمن، جهاد در راه خداست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أقرب العمل إلى الله الجهاد في سبيل الله ولا يقاربه شيء؛ نزدیکترین کارها به خدا جهاد در راه خداست و چیزی مانند آن نیست. نهج الفصاحه

حدیث ۳۶

قال الإمام علي - عليه السلام - : كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ، فَجِهَادُ الرَّجُلِ بَدْلُ مَالِهِ وَنَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَجِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أذى زَوْجِهَا وَغَيْرَتِهِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند جهاد را بر مردان و زنان لازم دانسته است. پس جهاد مرد، آن است که از مال و جاننش بگذرد تا جائی که در راه خدا کشته و شهید شود. و جهاد زن آن است که در مقابل زحمات و صدمات شوهر و بر غیرت و جوانمردی او صبر نماید. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۳، ح ۱۹۹۳۴

حدیث ۳۷

امام علی علیه السلام می فرمایند: إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ الْجِهَادَ وَعَظَّمَهُ وَجَعَلَهُ نَصْرَهُ وَنَاصِرُهُ وَاللَّهُ مَا صَلَحَتْ دُنْيَا وَلَا دِينٌ إِلَّا بِهِ؛ در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگداشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود. کافی، ج ۵، ص ۸، ح ۱۱.

حدیث ۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زکات شجاعت، جهاد در راه خداست. غررالحکم، باب جهاد

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: زکات بدن، جهاد و روزه است. غررالحکم، باب جهاد

حدیث ۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جهاد، ستون دین و راه روشن نیکبختان است. غررالحکم، باب جهاد

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: درهای آسمان به روی مجاهدان باز شود. غررالحکم، باب جهاد

حدیث ۴۲

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم : إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّجُلَ الْقَوِيَّ الْمُبْدِيَّ الْمُعِيدَ عَلَى الْفَرَسِ الْمُبْدِيَّ الْمُعِيدِ؛ خداوند مرد نیرومندی را که همیشه برای جهاد پا به رکاب است دوست دارد. بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۱۸۴، ح ۴۰.

حدیث ۴۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قُورَادُ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ رزمندگان در راه خدا، راهبران اهل بهشت‌اند. بحار الأنوار، ج ۸، ص ۱۹۹

حدیث ۴۴

حضرت زهرا (سلام الله علیها) فرمودند: جعل الله ... الجهاد عزا للإسلام، و الصبر معونه على استیجاب الأجر خداوند جهاد را موجب عزت و هیبت اسلام، و صبر را وسیله استحقاق و شایستگی پاداش حق تعالی قرار داد. (احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۲۵۸)

حدیث ۴۵

إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ (عَزَّوَجَلَّ) الصَّلَاةُ وَالْبِرُّ وَالْجِهَادُ. همانا، محبوبترین اعمال در نزد خداوند عزوجل، نماز، نیکی کردن و جهاد در راه خداست. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۷)

حدیث ۴۶

حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: لا فضیلة كالجهد و لا جهاد كالمجاهدة الهوی. هیچ فضیلتی چون جهاد نیست و هیچ جهادی مانند مبارزه با هوای نفس نیست. تحف العقول / ج ۲۸۶.

حدیث ۴۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جاهدوا فی سبیل الله بأید یکم فإن لم تقدرُوا فجاهدوا بألسنتکم فإن لم تقدرُوا فجاهدوا بقلوبکم؛ در راه خدا با دستهای خود جهاد کنید، اگر نتوانستید با زبانهای خود و اگر باز هم نتوانستید با قلب خود جهاد کنید. بحار الانوار ۱۰۰/۴۹/۲۳

دشمن و جنگ

حدیث ۱

امام علی علیه السلام: إطعامُ الأسیرِ والإحسانُ إليه حقٌّ واجبٌ، وإن قَتَلْتَهُ مِنَ الْغَدِ . غذا دادن به اسیر و خوشرفتاری با وی حقی است واجب، هر چند (بخواهی) فردا او را بکشی. وسائل الشیعه: ۳ / ۶۹ / ۱۱

حدیث ۲

امام صادق علیه السلام: إطعامُ الأسیرِ حقٌّ علی مَنْ أَسیرَهُ وإن کان یرادُ مِنَ الْغَدِ قَتْلُهُ، فَإِنَّهُ یَنْبَغِي أَنْ يُطْعَمَ وَيُسْقَى (وَيُظَلَّ) وَيُرْفَقَ بِهِ، كَافِرًا كَانَ أَوْ غَیْرَهُ. غذا دادن به اسیر حقی است به گردن کسی که او را به اسارت گرفته است، هر چند بنا باشد فردا کشته شود. باید به اسیر، کافر باشد یا غیر کافر، آب و خوراک داد [و در سایه‌اش نگه داشت] و با او مدارا کرد. الکافی: ۲ / ۳۵ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۲۰

حدیث ۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوَدِدْتُ أَنِّي أُغْزَوُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلُ، ثُمَّ أُغْزَوُ فَأُقْتَلُ، ثُمَّ أُغْزَوُ فَأُقْتَلُ. دوست دارم که در راه خدا بجنگم و کشته شوم و باز بجنگم و کشته شوم و باز هم بجنگم و کشته شوم. صحیح مسلم: ۱۸۷۶ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

حدیث ۴

امام علی علیه السلام: لَا تَسْتَصِغِرَنَّ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ. هیچ دشمنی را دست کم مگیر، هر چند ناتوان باشد. غرر الحکم: ۱۰۲۱۶

حدیث ۵

امام علی علیه السلام: لَا تَسْتَصِغِرَنَّ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ. هیچ دشمنی را دست کم مگیر، هر چند ناتوان باشد. غرر الحکم: ۱۰۲۱۶

حدیث ۶

امام علی علیه السلام: مَنْ نَامَ لَمْ يُنَمَّ عَنْهُ. هر که (از دشمن خود) غافل باشد، (دشمن) از او غافل نباشد. نهج البلاغه: کتاب ۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۷

امام علی علیه السلام: مَنْ نَامَ عَنِ عَدُوِّهِ أَتَبَهَتْهُ الْمَكَايِدُ. هر که از دشمن خود غافل شود، دسیسه‌ها او را به خود آورد. غرر الحکم: ۸۶۷۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۶۰

حدیث ۸

امام علی علیه السلام: إِذَا لَقِيتُمْ عَدُوَّكُمْ فِي الْحَرْبِ فَأَقْلُوا الْكَلَامَ وَأَكْثَرُوا ذِكْرَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. هر گاه در جنگ با دشمن خود رو به رو شدید، کمتر سخن بگویید و بیشتر خداوند عز و جل را یاد کنید. الخصال: ۱۰ / ۶۱۷

حدیث ۹

امام علی علیه السلام: اغزوههم قبل أن يغزوكم، فوالله ما غزى قوم قط في عقر دارهم إلا ذلوا، فتواكلتم وتخاذلتم حتى شنت عليكم الغارات، ومليكت عليكم الأوطان. پیش از آن که با شما بجنگند با آنان بجنگید؛ زیرا به خدا قسم که هیچ قومی هرگز در عمق خاکشان مورد حمله قرار نگرفتند مگر این که خوار و مغلوب شدند. اما شما کار جنگ را به یکدیگر حواله دادید و دست از یاری هم شستید، تا جایی که مورد حملات پیاپی واقع شدید و وطن‌های شما از تصرفتان خارج شد. نهج البلاغه: الخطبه ۲۷ منتخب میزان الحکمه: ۵۹۸

حدیث ۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبْغِضُ رَجُلًا يُدْخِلُ عَلَيْهِ فِي بَيْتِهِ وَلَا يُقَاتِلُ. خداوند عز و جل نفرت دارد از مردی که در خانه‌اش بر او حمله کنند و او نجنگد. عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲/۲۸/۲۴ منتخب میزان الحکمه: ۵۹۸

حدیث ۱۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ رَمَى بِسَيِّلِ اللَّهِ كَانَ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ. هر که یک تیر در راه خدا پرتاب کند، آن تیر در روز قیامت برای او نوری باشد. الترغیب والترهیب: ۲ / ۲۸۱ / ۱۸ منتخب میزان الحکمه: ۵۷۲

حدیث ۱۲

امام علی علیه السلام: الْجِهَادِ عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ: عَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالصَّدَقِ فِي الْمَوَاطِنِ وَشَتَّانِ الْفَاسِقِينَ. جهاد چهار شاخه دارد: امر به معروف، نهی از منکر، پایداری در جبهه های جنگ و دشمنی با تبهکاران. الخصال: ۲۳۲ / ۷۴ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۴

حدیث ۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ بَلَغَ رَسُولَهُ غَازٍ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً، وَهُوَ شَرِيكُهُ فِي بَابِ «ثَوَابِ» غَزْوَتِهِ. هر کس نامه جنگاوری را برساند همچون کسی است که بنده‌ای را آزاد کند و در دروازه «ثواب» جنگ او شریکش باشد. وسائل الشیعه: ۱۱/۱۴/۲ منتخب میزان الحکمه: ۱۱۴

حدیث ۱۴

امام علی (سلام الله علیه): نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) أَنْ يُلْقَى السَّمُّ فِي بِلَادِ الْمُشْرِكِينَ؛ رَسُولُ خُدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) از مسموم کردن شهرهای مشرکان نهی فرموده است. الکافی: ج ۵، ص ۲۸، ح ۲

حدیث ۱۵

الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قُودًا أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ رزمندگان در راه خدا، سرداران اهل بهشت‌اند. شرح الأخبار، ج ۱، ص ۳۲۷

حدیث ۱۶

امام باقر (سلام الله علیه): رَابِطُوا عَدُوَّكُمْ؛ (همواره) مراقب دشمنتان باشید. حکمت‌نامه بسیج: ص ۱۹۰ ح ۱۲۹

حدیث ۱۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ نَامَ عَنْ عَدُوِّهِ إِنْتَبَهَتْهُ الْمَكَائِدُ؛ هر کس از دشمن خود غافل شود، دسیسه‌ها او را به خود آورد. (غرر الحکم ص ۳۳)

حدیث ۱۸

امام علی (علیه السلام) فرمودند: لَا تَسْتَصْغِرَنَّ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ؛ هیچ دشمنی را کوچک شمار، هر چند ناتوان باشد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۰۲۱۶

حدیث ۱۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: قَدْ جَهَلَ مَنْ اسْتَنْصَحَ أَعْدَاءَهُ؛ نادانی کرد آن که از دشمنانش راه صلاح را باز جست. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۶۶۳

حدیث ۲۰

امام علی (علیه السلام) فرمودند: إِنَّمَا سُمِّيَ الْعَدُوُّ عَدُوًّا لِأَنَّهُ يَعْدُو عَلَيْكَ فَمَنْ دَاهَنَكَ فِي مَعَايِكَ فَهُوَ الْعَدُوُّ الْعَادِي عَلَيْكَ؛ عدو، به این نام نامیده شد، چون به تو تعدی می کند. پس هر کس در بیان عیب‌هایت با تو دورویی کند، عدویی است که بر تو تعدی می کند. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۳۸۷۶

حدیث ۲۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: الْإِحْسَانُ إِلَى الْمُسِيءِ يَسْتَصْلِحُ الْعَدُوَّ؛ نیکی کردن به بدکار، دشمن را به صلاح می آورد. غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۱۷

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : ثلاثة يضحك الله اليهم : الرجل اذا قام بالليل و القوم اذا صفوا في الصلاة ، و القوم اذا صفوا في قتال العدو؛ سه گروهند که خداوند از آنان خشنود است : ۱ - کسی که نماز شب می خواند. ۲ - جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند. ۳ - دسته ای که در برابر دشمن در راه خدا صف آرایی کرده اند. (ثواب الاعمال ، ص ۹۶)

حدیث ۲۳

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: ناتوان ترین دشمنان کسی است که دشمنی اش را آشکار نماید. (بحار الانوار/۳۷۹/۷۸)

حدیث ۲۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: قتال المسلم كفر و سبابه فسوق و لا تحل لمسلم أن يهجر أخاه فوق ثلاثة أيام؛ جنگ با مسلمان کفر است و ناسزا گفتنش گناه است و روا نیست که مسلمانی بیش از سه روز با برادر خود قهر کند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علموا بنیکم الرمی فإنه نکایه العدو؛ فرزندان خویش را تیر اندازی آموزید که سر شکستگی دشمن است. نهج الفصاحه

حدیث ۲۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ست خصال من الخیر: جهاد أعداء الله بالسيف، و الصوم فی يوم الصیف، و حسن الصبر عند المصیبه، و ترک المراء، و الإنفاق فی الخفا، و المحابه فی الله؛ شش صفت نیکست پیکار با دشمنان خدا به وسیله شمشیر و روزه در روز تابستان و نیک صبری به هنگام مصیبت و ترک مجادله و انفاق در نهان و دوستی در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۲۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمس لیس لهنّ کفارہ: الشّرك بالله و قتل النّفس بغير حقّ و بهت المؤمن و الفرار من الزّحف و یمین صابره یقتطع بها مالا بغير حقّ؛ پنج گناهست که محوشدنی نیست، شریک قرار دادن برای خدا و کشتن کسان بناحق و بهتان زدن به مؤمن و فرار از جنگ و قسم ناحق که به وسیله آن مال کسان را ببرند. نهج الفصاحه

حدیث ۲۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خمسہ من مصائب الدّنيا فوت الحبيب و ذهاب المال و شماتہ الأعداء و ترک العلم و امرأہ سوء؛ پنج چیز از مصائب دنیا است: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش دشمنان و ترک دانش و زن بد. نهج الفصاحه

حدیث ۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه یحبّهم الله عزّ و جلّ: رجل قام من اللّیل یتلوا کتاب الله و رجل تصدّق صدقه بيمينه یخفيها من شماله و رجل کان فی سرّیه فانهزم أصحابه فاستقبل العدو؛ سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود. نهج الفصاحه

حدیث ۳۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا ینفع معهنّ عمل، الشّرك بالله و عقوق الوالدین و الفرار من الزّحف؛ سه گناه است که با وجود آن هیچ کار نیکی سودمند نیست شریک قرار دادن برای خدا و ناخشودی پدر و مادر و فرار از جنگ. نهج الفصاحه

حدیث ۳۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تفتح أبواب السّماء و يستجاب الدّعاء فی أربعه مواطن: عند التّقاء الصّیفوف فی سبیل الله و عند نزول الغیث و عند إقامة الصّیلاه و عند رؤیه الکعبه؛ چهار موقع درهای آسمان را بکشایند و دعاها را مستجاب کنند. هنگام تلاقی صف مبارزان در راه خدا و هنگام نزول باران و هنگام نماز و هنگام دیدار کعبه. نهج الفصاحه

حدیث ۳۲

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اضمنوا لی ستّ خصال أضمن لكم الجنّه لا تظالموا عند قسمه موارثکم و أنصفوا الثّیاس من أنفسکم و لا- تجبنوا عند قتال عدوّکم و لا تغلوا غنائمکم و امنعوا ظالمکم من مظلومکم؛ شش صفت را برای من تعهد کنید تا بهشت را برای شما تعهد کنم، هنگام تقسیم ارث به یکدیگر ستم مکنید؛ با مردم به انصاف رفتار کنید و هنگام جنگ با دشمن ترسان مباشید و در غنائم خیانت مکنید و ظالم را از مظلوم دفع کنید. نهج الفصاحه

حدیث ۳۳

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصِّيَالَةُ لَوَقْتِهَا ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ بهترین کارها در نزد خدا نماز به وقت است آنگاه نیکی با پدر و مادر آنگاه جنگ در راه خدا. نهج الفصاحه

حدیث ۳۴

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمودند: ناتوان ترین دشمنان کسی است که دشمنی اش را آشکار نماید. (بحار الانوار/۳۷۹/۷۸)

حدیث ۳۵

قَالَ الْأَمَامُ عَلِيٌّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - : إِغْتَنِمُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ خَمْسَةِ مَوَاطِنَ: عِنْدَ قِرَائَةِ الْقُرْآنِ، وَ عِنْدَ الْأَذَانِ، وَ عِنْدَ نُزُولِ الْغَيْثِ، وَ عِنْدَ الْبِقَاءِ الصِّيْفَيْنِ لِلشَّهَادَةِ، وَ عِنْدَ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا حِجَابٌ دُونَ الْعَرْشِ؛ امام علی - علیه السلام - فرمودند: پنج موقع را برای دعا و حاجت خواستن غنیمت شمارید: موقع تلاوت قرآن، موقع اذان، موقع بارش باران، موقع جنگ و جهاد - فی سبیل الله - موقع ناراحتی و آه کشیدن مظلوم. در چنین موقعیت ها مانعی برای استجاب دعا نیست. بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۳۴۳، ح ۱

حدیث ۳۶

امام علی علیه السلام می فرمایند: مَنْ حَلَمَ عَنْ عِدُوِّهِ ظَفَرَ بِهِ؛ هر کس در مقابل دشمن بردبار باشد بر او پیروز می شود. کنز الفوائد، ص ۱۴۷.

حدیث ۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: إِذَا قَدَّرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ؛ اگر بر دشمن دست یافتی، بخشیدن او را شکرانه پیروزی قرار ده. نهج البلاغه، حکمت ۱۱

حدیث ۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: چون بر دشمن ظفر یافتی، عفو و گذشت را شکرانه پیروزی قرار ده. نهج البلاغه، حکمت ۱۰

حدیث ۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که خدا یاورش باشد بر دشمن خود پیروز شود، و خداوند (همانند) یاران و پشتیبانانی برای او باشد. غرر الحکم، باب معرفت خدا

حدیث ۴۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فِي الصَّلَاةِ مَا يُحِبُّ فِي الْقِتَالِ: صِيْفًا كَأَنَّ نَهْمَ بُنْيَانٍ مَرْصُوصٍ؛ خداوند آنچه را که در جنگ دوست دارد، در نماز هم دوست دارد و آن صافی (متحد و منظم) همچون بنیانی پولادین و محکم است. الدر المنثور، ج ۶، ص ۲۱۳.

حدیث ۴۱

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مَنْ حَلَمَ عَنْ عَدُوِّهِ ظَفِرَ بِهِ هَر كَسٍ دَر مَقَابِلِ دَشْمَنِ بَرْدِبَارِ بَاشَد بَر اَو پِیروز مِی شُود. (کنزالفوائد، ص ۱۴۷)

حدیث ۴۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ رَجُلًا يُدْخَلُ عَلَيْهِ فِي بَيْتِهِ وَ لَا يُقَاتِلُ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند دشمن می دارد مردی را که در خانه اش بر او حمله کنند و او نجنگد. «عیون أخبار الرضا - علیه السلام -»، ج ۲، ص ۲۸

شهید و شهادت

حدیث ۱

قال الامام الصادق - عليه السلام - : من قتل في سبيل الله، لم يعرفه الله شيئاً من سيئاته. امام صادق - عليه السلام - فرمودند: کسی که در راه خدا کشته شود، خداوند هیچ یک از گناهان او را به رویش نمی آورد. «وسائل الشیعه»، ج ۱۱، ص ۹

حدیث ۲

قال الامام الباقر - عليه السلام - : أول قطره من دم الشهيد كفّاره لذنوبه ألما الدّین فانّ كفّارته قضاءه. امام باقر - عليه السلام - فرمودند: اولین قطره خون شهید، کفاره گناهان اوست مگر دین، که کفاره آن ادای آن است. «وسائل الشیعه»، ج ۱۳، ص ۸۵

حدیث ۳

قال الامام السجاد - عليه السلام - : حمدا نسعدبه في السّعداء من اولیائه و نصیربه فی نظم الشّهداء بسیوف اعدائه. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: سپاس خدای را، سپاسی که بدان در زمره اولیاء سعادت‌مند قرار گیریم و بواسطه آن در ردیف شهیدان با شمشیر دشمنانش در آئیم. «صحیفه سجّادیه، دعای اول»

حدیث ۴

قال الامام السجاد - عليه السلام - : ان القتل لنا عاده و کرامتنا الشّهاده. امام سجاد - عليه السلام - فرمودند: همانا کشته شدن عادت ما و شهادت کرامت ما است. «بحار الأنوار»، ج ۴۵، ص ۱۱۸

حدیث ۵

انّ علیّ ابن الحسین - عليه السلام - کان یقول: قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ما من قطره احبّ الی الله عزّوجلّ من قطره دم فی سبیل الله. امام زین العابدین - عليه السلام - پیوسته می فرمودند: رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هیچ قطره ای در نزد خداوند، دوست داشتنی تر از قطره خونی که در راه خدا ریخته شود نیست. «وسائل الشیعه»، ج ۱۱، ص ۸

حدیث ۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : ان الله كتب القتل على قوم و الموت على آخرین و كل آتیه مّیتة كما كتب الله له فطوبی للمجاهدين فی سبیل الله و المقتولین فی طاعته. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خداوند برای گروهی کشته شدن و برای گروهی دیگر مرگ را مقرر نموده و هر کدام به اجل معین خود آنسان که او مقدر کرده است می رسند، پس خوشا به حال مجاهدان در راه خدا و کشتگان در راه اطاعت او. «نهج السعادة، ج ۲، ص ۱۰۷»

حدیث ۷

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : والله لولا رجائی الشّهادة عند لقائی العدو لوقد حتمّ لی لقاءه لقربت رکابی، ثمّ شخصت عنکم فلا اطلبکم ما اختلف جنوب و شمال. امام علی - علیه السلام - فرمودند: به خدا قسم اگر آرزوی شهادت را در پیکار با دشمن نمی داشتیم، که ایکاش زودتر فراهم آید، بر مرکب خود سوار می شدم و از میان شما کوچ می کردم و تا باد شمال و جنوب بوزد (برای همیشه) به پیش شما نمی آمدم. «نهج البلاغه، خطبه ۱۱۹»

حدیث ۸

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : فو الله انی لعلی الحق و انی للشّهادة لمحّب. امیرالمؤمنین - علیه السلام - فرمودند: پس به خدا قسم من بر حقّم و دوستدار شهادت. «شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۶، ص ۹۹»

حدیث ۹

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : ... نسأل الله منازل الشهداء و معایشه السّعداء و مرافقه الانبیاء. امام علی - علیه السلام - فرمودند: از خداوند جایگاه شهیدان و زندگی با سعادتمندان و همراهی با پیامبران را طلب می کنم. «نهج البلاغه، خطبه ۲۳»

حدیث ۱۰

دعا امیرالمؤمنین - علیه السلام - لهاشم بن عتبه فقال: اللهم ارزقه الشّهادة فی سبیلک و المرافقه لنبیک. امام علی - علیه السلام - در دعایی برای هاشم بن عتبه فرمودند: خداوندا، شهادت در راهت را و همراهی با پیامبرت را به او روزی کن. «نهج السّعادة، ج ۲، ص ۱۰۸»

حدیث ۱۱

عن امیرالمؤمنین - علیه السلام - قال: و انا اسأل الله بسعه رحمته و عظیم قدرته علی اعطاء کل رغبه ... ان یختم لی و لک بالسّعادة و الشّهادة. امام علی - علیه السلام - (در پایان عهدنامه خود به مالک اشتر) فرمودند: من از خدا به گشایش رحمت و بزرگی قدرتش بر آنکه هر چه بخواهد عطا می کند، می خواهم که پایان زندگی من و تو را به نیکبختی و شهادت ختم کند. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۱۲

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام - : اللهم ربّ السّقف المرفوع ... ان اظهرتنا علی عدونا فجنّبنا البغی و سدّدنا للحق و ان اظهرتهم علينا

فارزقنا الشَّهاده و اعصمنا الفتنه. امام علی - علیه السلام - (در دعایی در جنگ صفین) فرمودند: خدایا، ای پروردگار آسمان برافراشته ... اگر ما را بر دشمنان پیروز گرداندی، از ستم و تجاوز دورمان دار و بر حق استوارمان گردان و اگر دشمنان بر ما پیروز شدند، شهادت را روزیمان فرما و از فتنه بازمان دار. «نهج البلاغه، خطبه ۱۷»

حدیث ۱۳

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : ایها الناس ان الموت لا- یفوته المقیم و لا- یعجزه الهارب لیس عن الموت محیص و من لم یمت یقتل و ان افضل الموت القتل، والذی نفسییده لالـف ضربه بالسیف اهون علی من میتة علی فراش. امام علی - علیه السلام - فرمودند: ای مردم همانا ایستادگان و فراریان را از مرگ گریزی نیست و هر کس به مرگ طبیعی نمیرد، کشته می شود و کشته شدن (شهادت) بهترین مرگ است و سوگند به خدائی که جانم در دست اوست، هزار ضربه شمشیر برای من آسانتر است از مرگ در بستر. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۸»

حدیث ۱۴

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : والذی نفس ابن ابی ایطالب بیده لالـف ضربه بالسیف اهون علی من میتة علی الفراش. امام علی - علیه السلام - فرمودند: قسم به کسی که جان فرزند ابی طالب در دست اوست، هزار ضربه شمشیر بر من آسانتر از مرگ در بستر است. «بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۴۰»

حدیث ۱۵

قال امیر المؤمنین - علیه السلام - : ان الموت طالب حثیت لایفوته المقیم و لا یعجزه الهارب ان اکرم الموت القتل. امام علی - علیه السلام - فرمودند: مرگ، تعقیب کننده ای است که همه را دریابد، نه ماندگان از دستش برهند و نه فراریان او را بازدارند، همانا گرامی ترین مرگ، کشته شدن است. «نهج البلاغه، خطبه ۱۲۳»

حدیث ۱۶

عن امیر المؤمنین - علیه السلام - قال: لَمَّا كان یوم بدرٍ، فأصیب من اصیب من المسلمین، امر رسول الله بدفنهـم فی ثیابهم و ان ینزع عنهم الفراء و صلی علیهم. امام علی - علیه السلام - فرمودند: در روز بدر، پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - نسبت به کسانی که از مسلمانان به شهادت رسیده بودند، دستور داد که آنها را با لباس هایشان دفن کنند و تنها لباس های چرمین را از تنشان بیرون آوردند و سپس بر آنها نماز خواند. «بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۶»

حدیث ۱۷

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : من قاتل دون نفسه حتّی یقتل فهو شهید و من قتل دون ماله فهو شهید و من قاتل دون اهله حتّی یقتل فهو شهید و من قتل فی جنب الله فهو شهید. پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: هر کس برای دفاع از جان و مال اهل و عیال خود بیکار کند و کشته شود، شهید است و نیز کسی که در راه قرب به خدا کشته شود، شهید است. «کنز العمال، ح ۱۱۲۳۶»

حدیث ۱۸

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : افضل الشهداء الذين يقاتولن في الصف الاول فلا يلفتون وجوههم حتى يقتلوا، اولئك يتلبطون في الغرف العلى من الجنة يضحك اليهم ربك فاذا ضحك ربك الى عبد في موطن فلا حساب عليه. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: برترین شهیدان کسانی هستند که در صف اول (خط مقدم) پیکار می کنند و روی بر نمی گردانند تا کشته شوند، اینها هستند که جایگاه آنان غرفه های عالی بهشت است، و خداوند بر آنها متبسم است و اگر خداوند در جایی بر بنده ای تبسم کند (خشنود شود)، هیچ حسابی بر او نیست. «کنز العمال، ح ۱۱۱۲۰»

حدیث ۱۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يشفع الشهيد في سبعين من اهله. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شهید هفتاد نفر از بستگان خود را شفاعت می کند. «کنز العمال، ح ۱۱۱۱۹»

حدیث ۲۰

سئل النبي - صلى الله عليه و آله - : ما بال المومنين يفتنون في قبورهم الا الشهيد؟ فقال: كفى ببارقه السيوف على راسه فتنه. از پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - سوال شد: چگونه است که همه مومنین در قبر مورد سوال و امتحان قرار می گیرند مگر شهید؟ حضرت فرمودند: امتحانی که در زیر برق شمشیر داده است، برای او کافی است. «کنز العمال، ح ۱۱۱۳۸»

حدیث ۲۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من لقي العدو فصبر حتى يقتل او يغلب لم يفتن في قبره. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس رو در روی دشمن قرار گرفت (با دشمن درگیر شد) و استقامت کرد تا کشته و یا پیروز شد، در قبر مورد امتحان قرار نمی گیرد (از او سوال نمی شود). «کنز العمال، ح ۱۰۶۶۲»

حدیث ۲۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : يعطى الشهيد ست خصال عند اول قطره من دمه: يكفر عنه كل خطيئه و يرى مقعده من الجنة و يزوج من حور العين و يؤمن من الفزع الاكبر و من عذاب القبر و يحلى حله الايمان. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به شهید با اولین قطره از خورش هفت امتیاز از طرف خداوند عطا می شود ۱ - تمام گناهانش بخشیده می شود. ۲ - جایگاه خود را در بهشت می بیند. ۳ - از حوریان با او ازدواج می کنند. ۴ - از وحشت بزرگ روز قیامت در امان می باشد. ۵ - از عذاب قبر ایمن است. ۶ - به زیور ایمان آراسته می گردد. «کنز العمال، ح ۱۱۵۲»

حدیث ۲۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الشهيد لا يجد الم القتل الا كما يجد احدكم مس القرصه. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شهید درد کشته شدن را احساس نمی کند، مگر در حدی که یکی از شما پوست دست خود را بین دو انگشت فشار دهد. «کنز العمال، ح ۱۱۱۰۳»

حدیث ۲۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : من طلب الشَّهادة صادقا اعطيها و لو لم تصبه. پیامبر خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر کس از روی صدق شهادت را طلب کند، خداوند به او ثواب آن را عطا خواهد کرد، هر چند به شهادت نرسد. «کنز العمال، ح ۱۱۲۱۰»

حدیث ۲۵

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : و يقول الله عزَّوجلَّ انا خليفته في اهله و من ارضاهم فقد ارضاني و من اسخطهم فقد اسخطني. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: خداوند می فرماید من جانشین (شهید) در خانواده او هستم، هر کس رضایت آنها را جلب کند، رضایت مرا جلب کرده و هر کس آنها را به خشم آورد مرا به خشم آورده است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۰»

حدیث ۲۶

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : افضل الاعمال عند الله ايمان لا شك فيه و غزو لا غلول فيه و حجَّ مبرور و اول من يدخل الجنَّة شهيد. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: برترین اعمال نزد خداوند، ایمانی است که در آن تردیدی نباشد و رزم و پیکاری که در آن خیانت در غنیمت نباشد و حج مقبول و اولین کسی که وارد بهشت می شود شهید است. «بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۳۹۳»

حدیث ۲۷

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : ثلاثه يشفعون الى الله يوم القيامة فيشفَّعهم: الانبياء ثم العلماء ثم الشهداء. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: سه گروهند که روز قیامت شفاعت می کنند و شفاعت آنها مورد پذیرش خداوند قرار می گیرد، انبیاء، سپس علما و بعد شهدا. «بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۱۴»

حدیث ۲۸

قال النَّبِيُّ - صلى الله عليه و آله - في شهداء احد: زملوهم بدمائهم و ثيابهم. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - درباره شهدای اُحد فرمودند: آنها را با همان خونهایشان و لباس های خودشان دفن کنید. «وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۷۰۱»

حدیث ۲۹

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : للشَّهيد سبع خصال من الله اول قطره من دمه مغفور له كل ذنب. پیامبر اکرم - صلى الله عليه و آله - فرمودند: به شهید هفت امتیاز از طرف خداوند عطا می شود، اولین آنها بخشیدن تمام گناهان اوست بواسطه اولین قطره خونس. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۹»

حدیث ۳۰

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اشرف القتل قتل الشهداء. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شریف ترین قتل، کشته شدن شهیدان است. «نهج الفصاحه، ص ۶۶۸»

حدیث ۳۱

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : اشرف الموت قتل الشهادة. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: شهادت، برترین مرگهاست. «بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۸»

حدیث ۳۲

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : فوق كل ذي برٍّ حتى يقتل في سبيل الله فاذا قتل في سبيل الله فليس فوقه برٌّ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: بالاتر از هر کار خیری، خیر و نیکی دیگری است تا آنکه فردی در راه خدا کشته شود و بالاتر از کشته شدن در راه خدا خیر و نیکی ای نیست. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۱۰»

حدیث ۳۳

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: هر که در راه (حفظ) مالش کشته شود، شهید است. «دعائم الاسلام، ج ۱، ص ۳۹۸»

حدیث ۳۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ قُتِلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ. هر که در راه دفع ستم از خود کشته شود، شهید است. کنز العمال: ۱۱۲۰۵ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

حدیث ۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: ما من نفسٍ تموت لها عند الله خيرٌ يسرها أ نَّها ترجع إلى الدنيا، ولا أن لها الدنيا وما فيها، إلا الشَّهيدَ؛ فإنه يتمنى أن يرجع فيقتل في الدنيا؛ لما يرى من فضل الشهادة. هیچ کس نیست که پس از مرگ نزد خداوند از خیر بهره‌مند باشد و در عین حال خوش داشته باشد که به دنیا برگردد، گرچه همه دنیا به او داده شود، مگر شهید که چون فضیلت شهادت را می‌داند، آرزو می‌کند بر گردد تا در دنیا کشته شود. صحیح مسلم: ۱۸۷۷ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

حدیث ۳۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: مَنْ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَبَرَ حَتَّى يُقْتَلَ أَوْ يَغْلِبَ لَمْ يُفْتَنَ فِي قَبْرِهِ. کسی که با دشمن رو به رو شود و پایداری ورزد تا کشته شود یا پیروز گردد، در قبر خود گرفتار نشود. کنز العمال: ۱۰۶۶۲ منتخب میزان الحکمه: ۳۰۶

حدیث ۳۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم: لَوَدِدْتُ أَنِّي أَعْرُوُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلُ، ثُمَّ أَعْرُوُ فَأُقْتَلُ، ثُمَّ أَعْرُوُ فَأُقْتَلُ. دوست دارم که در راه

خدا بجنگم و کشته شوم و باز بجنگم و کشته شوم و باز هم بجنگم و کشته شوم . صحیح مسلم : ۱۸۷۶ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۶

حدیث ۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : أَشْرَفُ الْمَوْتِ قَتْلُ الشَّهَادَةِ . شرافتمندانه‌ترین مرگ ، شهادت است . بحار الأنوار : ۱۰۰ / ۸ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۶

حدیث ۳۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : فَوْقَ كُلِّ ذِي بَرٍّ بَرٌّ حَتَّى يُقْتَلَ الرَّجُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَإِذَا قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَيْسَ فَوْقَهُ بَرٌّ . فراتر از هر نیکی ، نیکی است تا آن گاه که مرد در راه خدا کشته شود . پس ، چون در راه خدا کشته شد ، بالاتر از آن نیکی (و ارزشی) وجود ندارد . الکافی : ۲ / ۳۴۸ / ۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۶

حدیث ۴۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم : مَنْ جُرِحَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رِيحُهُ كَرِيحِ الْمِسْكِ وَلَوْ نُهُ لَوْنُ الرَّعْفَانِ ، عَلَيْهِ طَابِعُ الشُّهَدَاءِ ، وَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ مُخْلِصًا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ شَهِيدٍ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ . هر که در راه خدا مجروح شود ، در روز قیامت در حالی می‌آید که بویش همچون بوی مشک باشد و رنگش مانند رنگ زعفران و نشان شهیدان بر اوست و هر که از روی اخلاص شهادت را از خداوند بخواهد ، خداوند اجر شهید به وی دهد هر چند در بسترش بمیرد . کنز العمال : ۱۱۱۴۴ منتخب میزان الحکمه : ۳۰۶

حدیث ۴۱

امام علی علیه السلام : إِنَّ الْجِهَادَ أَشْرَفُ الْأَعْمَالِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ ، وَهُوَ قِوَامُ الدِّينِ ، وَالْأَجْرُ فِيهِ عَظِيمٌ مَعَ الْعِزَّةِ وَالْمَنْعَةِ ، وَهُوَ الْكِرَّةُ ، فِيهِ الْحَيَاتُ وَالْبُشْرَى بِالْجَنَّةِ بَعْدَ الشَّهَادَةِ . همانا جهاد شریفترین کارها بعد از اسلام است . جهاد مایه پایداری دین است و علاوه بر آن که عزت و اقتدار می‌آورد اجری بزرگ دارد . جهاد ، یورش آوردن است . در آن نیکیها و ثوابهاست و نوید به بهشت است بعد از رسیدن به شهادت . نور الثقلین : ۱/۴۰۸/۴۲۹

حدیث ۴۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) : مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا أَعْطِيهَا وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ؛ هر کس به راستی خواهان شهادت باشد به (مقام) آن می‌رسد، هر چند به شهادت نرسد. میزان الحکمه، ح ۹۷۸۷

حدیث ۴۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: لَوْ كَانَ الدِّينُ مُعَلَّقًا بِالثَّرِيَا لَتَنَاوَلَهُ أَنَاسٌ مِنْ أَبْنَاءِ فَارِسٍ؛ اگر دین به ستاره ثریا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنز العمال ، ح ۳۴۱۳۰ .

حدیث ۴۴

امام علی (علیه السلام) فرمودند: **إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْقَتْلَ عَلَى قَوْمٍ وَالْمَوْتَ عَلَى آخَرِينَ وَكُلَّ آتِيهِ مَنِيَّتُهُ كَمَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ فَطُوبَى لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ وَالْمَقْتُولِينَ فِي طَاعَتِهِ؛** براستی که خداوند برای گروهی کشته شدن را مقدر فرموده و برای دیگران مردن را. هر گروهی با همان سرنوشت که خداوند مقدر کرده است می رسد. پس، خوشا به سعادت مجاهدان در راه خدا و کشته شدگان در راه طاعت او. شرح نهج البلاغه، ج ۳، ص ۱۸۴

حدیث ۴۵

قال ابو عبد الله عليه السلام: لا تدع زيارة الحسين بن علي عليهما السلام و مرُّ أصحابك بذلك يمد الله في عمرك و يزيد في رزقك و يحييك الله سعيدا و لا تموت الا شهيدا؛ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: زیارت امام حسین علیه السلام را ترک نکن و به دوستان و یاران نیز همین را سفارش کن! تا خدا عمرت را دراز و روزی و رزقت را زیاد کند و خدا تو را با سعادت زنده دارد و نمیری مگر با شهادت. وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۳۳

حدیث ۴۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: **إِنَّ النَّبِيَّ لَمَّا جَاءَتْهُ وَفَاةُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ كَانَ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ كَثُرَ بُكَائُهُ عَلَيْهِمَا جِدًّا وَ يَقُولُ: كَانَا يُحَدِّثَانِي وَ يُؤَانِسَانِي فَمَذَهَبَا جَمِيعًا؛** وقتی خبر شهادت جعفر بن ابی طالب و زید بن حارثه به پیامبر خدا رسید، از آن پس هر گاه وارد خانه می شدند، بر آن دو شهید به شدت می گریستند و می فرمودند: آن دو شهید، با من هم سخن و همدم و انیس بودند، و هر دو رفتند. من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۷۷

حدیث ۴۷

امام سجاد علیه السلام: **مَا مِنْ قَطْرَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ قَطْرَتَيْنِ: قَطْرَةُ دَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَ قَطْرَةُ دَمْعَةٍ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ،** لا یُریدُ بها عبدٌ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ؛ هیچ قطره‌ای نزد خدا محبوبتر از این دو قطره نیست: قطره خونی که در راه خدا ریخته شود و قطره اشکی که برای خدا در دل شب فرو افتد. بحار الأنوار: ۶۹ / ۳۷۸ / ۳۱ منتخب میزان الحکمه: ۷۸

حدیث ۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: **مَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ؛** هر که ضمن دفاع از دین خود کشته شود شهید شده است. نهج الفصاحه

حدیث ۴۹

امام صادق (سلام الله علیه) می فرمایند: **لا تدع زيارة الحسين بن علي (سلام الله عليه) يمد الله في عمرك و يزيد في رزقك و يحييك الله سعيدا و لا تموت الا شهيدا؛** زیارت امام حسین (سلام الله علیه) را فرو نگذار تا که خدا عمرت را طولانی و روزیت را زیاد کند و زندگی با سعادت و مرگ با شهادت به تو خواهد بخشید. وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۱.

حدیث ۵۰

عَنْ الامام الرضا - عليه السلام - في كتابه الى المأمون: **الجهاد واجب مع امام عادل و من قاتل فقتل دون ماله و رحله و نفسه فهو**

شهید. امام رضا - علیه السلام - در نامه خود به مأمون نوشت: جهاد همراه امام عادل واجب است و هر کس پیکار کند و در راه دفاع از مال و ره توشه و جان خویش کشته شود، شهید است. «وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۵»

امنیت

حدیث ۱

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : يا علي! لا خير في ... الوطنِ إلّا مع الأمنِ و الشُّرورِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: ای علی! خیری نیست در ... وطن مگر با امتیت و خوشی. «من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۶۹»

حدیث ۲

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : نِعْمَتَانِ مَكْفُورَتَانِ الْأَمْنُ وَالْعَافِيَةُ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: دو نعمت است که شکر آنها گزارده نمی شود: امتیت و سلامتی. «الخصال، ص ۳۴»

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السلام - : شَرُّ الْأَوْطَانِ مَا لَمْ يَأْمَنْ فِيهِ الْقَطَّانُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدترین وطن ها، وطنی است که ساکنانش در آن ایمن نباشند. «غررالحکم، ح ۵۷۱۲»

حدیث ۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ حُصُونُ الرَّعِيَّةِ وَ زَيْنُ الْوُلَاةِ وَ عَزَالِدِينَ وَ سُبُلُ الْأَمْنِ وَ لَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سربازان، به اذن خداوند، دژ مردم، زینت زمامداران، مایه عزت دین و امتیت اند و کار مردم، جز به آنان استوار نمی شود. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۵

قال الامام علی - علیه السلام - : شَرُّ الْبِلَادِ بَلَدٌ لَا أَمْنَ فِيهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدترین شهرها، شهری است که در آن ایمنی نباشد. «عیون الحکم و المواعظ، ح ۵۲۵۳»

حدیث ۶

قال الامام علی - علیه السلام - : شَرُّ الْبِلَادِ بَلَدٌ لَا أَمْنَ فِيهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بدترین شهرها، شهری است که در آن ایمنی نباشد. «عیون الحکم و المواعظ، ح ۵۲۵۳»

حدیث ۷

قال الامام صادق - علیه السلام - : ثَلَاثَةٌ أَشْيَاءُ يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَيْهَا: الْأَمْنُ وَالْعَدْلُ وَالْخِصْبُ. امام صادق - علیه السلام - فرمودند: سه چیز است که مردم به آنها نیاز دارند: امتیت، عدالت و رفاه. «تحف العقول، ص ۳۲۰»

سرباز

حدیث ۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجُنُودُ عِزُّ الدِّينِ وَ حُصُونُ الْوَلَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سربازان، مایه عزت دین و دژهای والیان اند. «غررالحکم، ح ۱۹۵۳»

حدیث ۲

قال الامام علی - علیه السلام - : خَيْرُ النَّاسِ رَجُلٌ حَبَسَ نَفْسَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُجَاهِدُ أَعْدَاءَهُ يَلْتَمِسُ الْمَوْتَ أَوْ الْقَتْلَ فِي مَصَافِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: بهترین مردم کسی است خود را در راه خدا وقف کرده و با دشمنان او به نبرد بر می خیزد، و مرگ یا کشته شدن در میدان نبرد را آرزو می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۷»

حدیث ۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ حُصُونُ الرَّعِيَّةِ وَ زِينُ الْوَلَاءِ وَ عِزُّ الدِّينِ وَ سُبُلُ الْأَمْنِ وَ لَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: سربازان، به اذن خداوند، دژ مردم، زینت زمامداران، مایه عزت دین و امتیت اند و کار مردم، جز به آنان استوار نمی شود. «نهج البلاغه، نامه ۵۳»

حدیث ۴

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - : الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَوَادُ أَهْلِ الْجَنَّةِ. رسول خدا - صلى الله عليه و آله - فرمودند: رزمندگان در راه خدا، راهبران اهل بهشت اند. «بحار الأنوار، ج ۸، ص ۱۹۹»

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب تقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به

بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیت های گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازی های رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۰۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۱۹۷۳-۳۰۴۵ و شماره حساب شبا: ۵۳-۵۳۰۹-۰۶۲۱-۰۶۰۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۱۹۰ IR به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب الی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رهایی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجّت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز

بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

